Medicæ artis principes,

post Hippocratem & Galenum.

Græci Latinitate donati,

Aretæus,
Ruffus Ephesius,
Oribasius,
Paulus AEgineta,
Aëtius,
Alex. Trallianus,
Actuarius,
Nic. Myrepsus.

Latini,

Corn. Celsus,
Scrib. Largus,
Marcell. Empiricus.

Aliíque præterea, quorum vnius nomen ignoratur.

Index non solùm copiosus, sed etiam ordine artificioso omnia digesta habens.

Hippocr. aliquot loci cum Corn. Celsi interpretatione.

Henr. Stephani de hac sua editione tetrastichon.

Quærere quos ægri per compita multa solebant,
Hospita nunc per me est omnibus vna domus.
Prima salutiferæ medicorum gratia dextræ:
Sistenti medicos nónne secunda mihi?

Tom. I.

ANNO M. D. LXVII
Excudebat Henricus Stephanus, illustris viri Huldrichi Fuggeri typographus.

HENRICVS STEPHANVS GVlielmo Plancio medico doctiſſimo S. P. D.

EHO tantúmne eſt ab re tua otii tibi, Henrice, aliena vt cures, eáque nihil quæ ad te attinent? Quid tibi cum Aſclepio, quid cum Aſclepiadis, quid cum Aſclepiadarum poſteritate negotii eſt? Quid tibi cū arte Pæonia, quid cum Hippocraticis legumlatoribus cōmercii eſt? His me verbis ſiquis aggreſſus fuerit, mi Planci, ad ea quidem certè quæ Terentianè rogauerit, Terentianè viciſſim reſpondebo, Homo ſum, humani à me nihil alienum puto. Hæc enim pauca verba eſſe eiuſmodi puto quæ ad ſoluendas id genus quæſtiones accommodari poſſint. Nam quid, obſecro, vetat quominus dictum illud comici ſenis paulo latius extendens, ad meum etiam vſum conuertam, dicámque me, qui meam alioqui officinam aliis potius libris deſtinaram, à medicinalium tamen editione minimè abhorruiſſe, ſed potius vt hominem & humani nihil alienum à me exiſtimantem, à medicis etiam gratiam inire déque iis bene mereri ſtuduiſſe, quorum fidem atque opem futurū eſſet fortaſſe aliquando vt ἢ ἠὼς ἢ δείλης ἢ μέσον ἦμαρ implorarem? At ſua potius quàm aliena loquentes lingua medici à te expectati fuiſſent. Huius nec ipſe ſum neſcius: ſed Latinos excudendo, ad plures peruenturum meæ editionis fructum ſperaui, atque adeo mihi certò perſuaſi, quàm ſi Græcos excuderē. Nam tu quidē certè Planci, cui non familiarior eſt lingua vernacula quàm Græca, libentius Aretæum, Oribaſium, Paulum AEginetam, Aetium, cæteróſque Græcè legiſſes quàm Latinè: ſed quotuſquiſque eorum qui eandem profitentur artem, cognitionem linguæ Græcæ non dicam tantam, ſed vel mediocrem eſt adeptus? Imò verò res eò deuenit vt bona pars medicorum ſi præcipua ſuæ artis vocabula vtcunque intellecta, ſcribere incorruptè & proferre poſſit, præclarè ſecum agi exiſtimet. quod tute haud paulo melius compertum habere potes. Quòd ſi tamen nullam publicæ huius quam dico vtilitatis rationem habens, Græcos excudere inſtituiſſem, non erant certè ad manum omnes: & vnde quidem eos accipere poſſem ſciebam, ſed vnde ſatis emendatos, hoc verò neſciebam. At eos, quales inueniuntur, edere debebas. Hoc quidem multos obiecturos eſſe ſcio: verùm illi ipſi, ſi verum fateri velint, quæ aliis typographis condonant menda, eadem mihi condonaturos ſe nō fuiſſe, faſſuri ſint. Quid dico eadem? Multum certè abeſt, mi Planci, quin eodē mecū quo cū pleriſq; typographis iure agatur. ſiquid ēad cēturias erratorū quæ ab illis cōmiſſa fuerint, cōniuetur, ad decadas meorum plerique omnes oculos pluſquam lynceos afferunt. Illis venia eorum etiam datur quæ minus veniam merentur: (qualia ſunt quæ typographica vocari ſolent) ego non de eiuſmodi ſolùm, verumetiam de iis quæ ex ipſo manarunt exemplari, acerrimè accuſor. quaſi verò non meam duntaxat, ſed & alienā præſtare culpam debeam. Iam verò & eiuſdem generis mēda ab vtriſque (ab illis inquam & à me) prætermiſſa, non eadem penſari trutina, quotidie animaduerto. Hæc ſunt mi Planci (vt verum fatear) quæ me iampridem malè habent. Exemplum autem quo res velut ante oculos ponatur afferre libet. Quid igitur aliud eſt Pauli AEginetæ & Aëtii editio quæ ab hæredibus Aldi prodiit, quàm mendorum omnis generis fœda colluuies? Ea certè ſiquis enumerare voluerit, enumeranda illi certis quibuſdam in locis verba fuerint. In illa editione ſunt deprauationes, multæ quidem quas ex ipſo exemplari ſcripto profectas eſſe manifeſtum eſt, multo tamē plures quas incuriæ typographi imputari par eſt: & tamen illa qualis qualis eſt, nō ſolùm toleratur, ſed apud nonnullos in aliquo etiam pretio eſt. At ego ſi Paulum AEginetā vel Aëtium edidero, in quo non ſolùm typographica illa menda, ſed multa quoque eorum quæ ex ſcripto codice manarint correxero, (ea nimirum in quibus minimè audax miniméq; periculoſa eſt cōiectura) diligentia quidē qua pro viribus vſus fuerim diſſimulabitur, ea autē quæ ſupra meas & aliûs etiam cuiuſlibet fortaſſe vires futura eſſet, deſiderabitur: id eſt, non tam locorum plurimorum qui in mea editione reſtituti fuerint, quum in ſuperioribus deprauati eſſent, quàm paucorum qui in ea quoque mendoſi relicti fuerint, ratio inibitur. Et quoniam in hunc ſermonem incidi, addam quæ multis multorum ad me literis reſpondeam, quibus ſciſcitari ſolebant quid me ab aggredienda Theſauri linguæ Græcæ editione tandiu remoraretur. Quid igitur fuiſſe putas mi Planci quod me tandiu remoratum ſit, vel potius deterruerit? Non alius (mihi crede) illud opus retardauit quàm qui nunc quoque animo meo aſſiduè obuerſatur metus. Nimirum ne in tales illud quoque opus iudices ſeu æſtimatores repentè incidat, quales aliorum quorundam laborum à me ſudatorum expertus ſum, & tibi modò deſcripſi. Quamobrem autem hoc dicam, audi. Quæ hodie manibus omnium teruntur vulgata lexica, quid aliud ſunt quàm omnifaria, ſed omni carens iudicio, conſarcinatio, in qua infinita mala pauciſſimis permixta ſunt bonis? Cuius conſarcinationis autores tot fuerunt quot ii qui lexicorum margines nugis ſuis oppletos indoctis typographis ſeriò vendiderunt. Ex his paulatim in rudem illam indigeſtámque quam videmus molem, ac in illud verè chaos excreuerunt celeberrima illa omnis generis erroribus mendaciiſque (& quidem portentoſis pleriſque) referta

lexica, vt ego suo tẽpore & loco docebo, si vixero & voluerit Dominus. At verò in linguæ Græcæ Thesauro quem nũc sub prelo habeo, præterquam quòd omnia, quoad fieri potest, ex ipsis fontibus haurio (quod & pater meus Robertus Stephanus in suo Latinæ linguæ thesauro studiosè fecit) omniáque suis autoribus accẽpta fero, suo quenque nomine designans (siue is antiquus, siue recens, siue etiam nostri temporis sit) ita tamen vt meum passim iudicium interponam: præterquam etiam quòd quàm possum aptissimum in disponendis diuersis significationibus, distinguendísque earum exemplis, ordinem teneo: denique præterquam quòd in lingua Græca facio (non sine maximo & propè incredibili labore) quod in nulla vnquã nisi in Hebraica factũ fuisse audiuimus, & cùm in aliis difficillimũ factu esse, tũ verò in Græca ne fieri quidẽ posse multi credidissent, vt nimirum infinitam innumerabilémque illam verborum multitudinem ad certas (vt ita cum Hebræis loquar) radices reducam, totámque singulorum verborum prosapiam sub vno aspectu ponam, tritauum, atauum, abauum, proauum, auum ordine collocans: præter hæc omnia, inquam, iam me plurima restituisse profiteor in iis quæ Thesauro meo cum lexicis illis cõmunia sunt, multo verò plura restituturũ me spero si Deus animum virésque pristinas subministrarit. Et tamen hoc euenturum præuideo, vt si ex decem errorum millibus nouem millia emendaro, mille inemendatos reliquero, illa cæterorum decem millia præ meis mille, pauca esse videãtur. Quasi verò non & hîc Terentianum illud vsurpare iure optimo possim, Homo sum, humani à me nihil alienum puto. Quid enim magis humanum est quàm falli, errare, labi, decipi? Sed vt aliud est cæcutire, aliud cæcum esse, multúmque inter dormitantem & dormientem interest: ita & grauia errata à leuibus, & pauca à multis distinguenda esse dico. Verùm de his aliâs plura.

Nunc, vt vnde digressa est, eò redeat oratio, hosce omnes medicos peregrina potius quàm sua loquentes lingua ob eas quas protuli causas edidi. Alioqui certè multum abesse fateor quin hæ illorum interpretationes, desiderium Græci textus, iis quibus ad eum aditus patet, minuere debeant. Vt enim eos vbi falsæ sunt omittam locos, (qui certè non pauci sunt) quot pręterea locorũ interpretatio, si non falsa, at certè inepta ridiculáque est, & quæ non delicatas tantùm, sed & quaslibet (modò non omnino hebetes) radat aures? De Latini sermonis proprietate taceo, quam à vulgatis librorum medicinalium interpretationibus iampridem exulare norunt omnes: vtpote quæ ἀκριβῆ πυρετὸν, exquisitam febrim: ἀγωνιστικὰ φάρμακα, contentiosa medicamenta: ζέσιν ὑπερβάλλουσαν, feruorem excellẽtem: itidem verò καῦμα ὑπερβάλλον, excellentem æstum, passim reddant. quum alioqui & Latinè & propriè loquendo, ἀγωνιστικὰ φάρμακα, valida medicamenta, seu potentia, aut fortia, vel fortiter morbum oppugnantia: ζέσιν ὑπερβάλλουσαν, feruorem ingentem, seu vehementissimum: at verò ἀκριβῆ πυρετὸν, propius saltem ad Latini sermonis vsum accedendo, febrim exactam reddere possint, atque adeo (siquid in his iudicio valeo) debeant. Quæ ego exempla è multis pauca (quòd plura memoria non suggerat) afferre contentus ero. Nec verò ita loquutos fuisse superiore seculo medicos miror, nimirum vbique grassante adhuc barbarie: sed ita loqui hodiéque quendã qui sibi in artis medicæ & in vtriusque linguæ cognitione primas tenere videtur, & in hanc opinionem alios adducere manibus pedibúsque conatur, quis non id mirandum esse dixerit? Vtinam tamen hoc vnum in plerisque istorum librorum locis reprehendi posset, ac non (quod longè peius est) aliud Græci scriptores, aliud eorum interpretes dicerent: atque ita non ineptæ tantùm, sed & falsæ, (vt eas paulo antè nominaui) occurrerent plerunque interpretationes. Ad hæc autem mala quũ & typographicæ deprauationes quamplurimæ accederent, ego huic saltem malo mederi officii mei esse existimaui, cui partim me, partim eos quorum ad hanc rem opera vsus sum, in aliis occupatus, non defuisse fatebuntur, vt spero, quicunque hanc cum cæteris editionem conferre non grauabuntur. quos ex eadem collatione malo quàm ex meis verbis, quæ præterea nonnullis in locis præstiterim intelligere.

Quod autem ita dispersos variorum medicorum libros in vnum velut corpus collegi, nõ paruam me vel hoc nomine ab eorum amatoribus initurum gratiam speraui. Nec verò in huiusmodi duntaxat autoribus, sed in aliis quoque partim iam feci, partim facere decreui. Quũ enim meis studiis vtilissimum esse semper iudicarim, eiusdem argumenti scriptores si non vno volumine, at certè quàm paucissimis fieri posset inclusos habere, (adeo vt etiam multos qui seorsum compacti erant, recompingendos, vt aliis sociari possent curarim) venit mihi tandem aliquãdo in mentem, de meo sensu iudicanti, gratissimam me omnibus literarum studiosis rem esse facturum, si eiusdẽ generis scriptores, quorũ alii ex Gallia, alii ex Italia, alii ex Germania, alii aliunde accersendi essent, (vt alias incommoditates omittam) semel accitos eodem velut tecto reciperem, ita vt vna eadémque opera vniuersi inuisi & consuli à quolibet possent. Cui meo cõsilio acceptum ferri debuit illud poetarum Græcorum volumen, ante menses aliquot editum, itidémque acceptum ferri debebit, quod propediem Deo fauente à me edetur historicorum: nunc verò omnes artis medicæ candidatos hoc medicinalium librorum corpus eidem acceptum ferre oportet.

Qui porro huic syntagmati sunt subiuncti παράλληλοι Hippocratis & Corn. Celsi loci, in quibus Celsus Hippocratẽ aut omnino aut saltẽ ex parte interpretatur, ii quàm bene hæc duo inter se con-

ueniant,vt aliquis Latinè ſimul & medicè loquatur, illis quorum paulo antè memini, pertinaciter βαρβαρίζουσι, manifeſtum facient.

Sed nondum aliam præterea, & quidem non paruam, voluminis huius commoditatem audiſti. Ea eſt in indice omnibus qui hoc volumine incluſi ſunt ſcriptoribus communi: ita vt quacunque quis de re ad hanc artem pertinente dubitet, is indicem adiens, tot eius rei quam diſcere cupit, doctores reperturus ſit, vt etiam quem primum vel vltimum conſulere debeat, incertus eſſe poſſit. Ne tamē vlli ſcriptori fieret iniuria, ad ſingulos ordine remiſimus, id eſt ad Aretæum primùm, deinde ad cæteros, prout alii alios tempore præceſſerunt. Quod tamen in Oribaſio ideo obſeruatum non eſt quòd is priore tomo non contineatur, (quippe quem cæteris adiungere non decreuiſſem initio) à ſecundo autem tomo rurſus ad primum recurrere lectori moleſtum fuiſſet. Quoniam verò fore præuidebam vt tam prolixus index, vtilis quidem lectori, ſed nō ἀμεταχείριστος eſſet ſi (vt alii in vnoquoque cuiuſque ſcriptoris indice fecerant) omnia commiſceremus: eo in ſingulis certo quodam ordine digerendis artificio vſi ſumus, quod ſemel obſeruatū à lectoribus moleſto eos quærendi labore leuaturum ſit. Sed quid omnia in ſuperioribus indicibus commixta fuiſſe queror? Longè certè grauius malum illorum pleriſque inerat: quum ſæpe iis ad quos lectorem remittebant locis omnino repugnantia, ſæpe, ſi non prorſus cōtraria, valde certè diuerſa, frequentiſſimè verò, quod vna de re autor ſcripſiſſet, illi de altera dicerent. Omitto quòd in illis bellis indicibus plurima non ſuo loco poſita eſſent, nec ſub ea voce in qua quiſquam ea quærere vel debuiſſet, vel ei in mentem venire potuiſſet. Quòd ſiquis ſuſpectum hoc noſtrum præconium habens, vel in vnico indice, harum omnium quas dixi elegantiarum aliarúmque præterea exempla videre velit, index in Aetium abundè omnia ſuppeditabit.

Iam tenes mi Plāci, quid operæ præter cæteros in horum librorum editione poſuerim: quam ideo tibi dicatam volui, primùm vt amoris erga te mei teſtimonium publicè extaret, deinde vt illa te quoque ad nauādam aliquam hiſce libris operam inuitaret. Nam doctiſſimum quempiam medicum, ſimúlque linguæ Græcæ peritiſſimum (id eſt Plancium, aut alium Plancio ſimillimum, ſiquis eſt) reliquam his medicorum libris medelam adhibere æquiſſimum eſt.

IVNII PAVLI CRASSI IN SVAM Aretæi & Ruffi interpretationem præfatio.

ILLVSTRISS. PRINCIPI ALBERTO SENIORI, marchioni Brandemburgensi, Prussiæ, Stetini, Pomeraniæ, Vandalorum, Cassubiorúmque duci, burggrauio Norimbergensi, ac Rugiæ Principi,

IVNIVS PAVLVS CRASSVS S. P. D.

DVO longè omnium pulcherrima diuinísque operibus consimilia nobis à diis fuisse concessa, veritatem scilicet eloqui, & mortalibus benignè facere, Pythagoras ille philosophorum sapientissimus asserebat. Id ego mecum sæpe animo reputás, ALBERTE princeps illustrissime, verissimam tanti philosophi sentétiam esse cognoui. Deus nanque quum res omnium summa, perfectissima, verissimáque sit, cuiusque veritatis fons est vberrimus. Idem quum sit perquam beneficus & liberalis, in omnem mundum munera sua longè latéque diffundit: & quicquid est, à Deo vitam & perfectionem, quâtam eius natura capere potest, adipiscitur. Quapropter ego Deum imitari, eiúsque muneribus aliquo pacto defungi cupiens, vt primùm per ætatem licuit, veritatem docere, atque humanum genus pro virili parte iuuare constitui. Inde factum est vt annos propè viginti in nostra Patauina Academia per totam Europam celeberrima, Hippocraticam medicinam publicè nó infrequenti auditorio interpretatus fuerim. Verùm quum ab eo docendi officio nimiis laboribus deterritus, corpusculíque nostri valetudini consulens, destitissem, alia ratione veritaté patefacere, humanóque generi opem ferre quærebam. Ea verò est, aut aliqua per me vtiliter inuenta, literarum monumentis commendare, aut veterum auctorum obsoleta documenta illustrare, in hominúmque memoriam reuocare. Quum in hac animi fluctuatione versarer, fortè liber quidam Græcè manu scriptus, veterrimus & cariosus in manus meas incidit. In fronte libri nomen autoris inscriptũm erat, Aretæi videlicet Cappadocis. De morbis agebat, qui singulatim humani corporis membra corripiũt. Ipsum auidè, vt mihi moris est, & ter & quater perlegi. Perlectus liber, cùm gaudio tum mœrore animum perfudit meum. quippe gauisus sum tam egregii autoris librum qui vetustatis iniuria hominúmque socordia in tenebris tot secula iacuisset, in lucem Dei beneficio fuisse vindicatum: indolui verò non mediocriter, ipsum non sanum, non integrum, sed multis mendis inquinatum, multis magnísque vulneribus concisum & laceratum ad manus nostras delatum esse. Cæterùm hæc fragmenta colligere, vtque pluribus vsui forent, Latina facere ac publicare satius esse iudicaui quàm ea in totum carie, tineis, sitúque deleri permittere. Scriptor enim mihi plurimi faciendus visus est. nam salutaria in primis documenta proponit, auxiliáque pellendis morbis præsentanea recenset. quo quid magis expetendum mortalibus sit, nescio. Quid enim cætera vitæ bona affecto languentíque corpore proficiunt? Præterea summopere lectorem detinet atque delectat. Nam & quatenus materiæ conuenit, grandiloquus est cum ampla & sententiarum grauitate, & maiestate verborum, vehemens, varius, copiosus, ad permouendos animos acerrimus, ipsa quoque vetustate venerabilis. Qua verò tempestate vixerit, apud nullum Græcum Latinúmve scriptorem hactenus reperire aut certis coniecturis assequi valui. Natione Cappadox fuit, vt libri testatur inscriptio: in qua regione, licet barbara, tres tamen gentes Græcæ, Dorica, Ionica, & AEolica floruere. Galenus quum huiusce Aretæi nusquam meminerit, alioqui veteres medicos sæpe commemorans, nullam de eo notitiã habuisse videtur. Paulus AEgineta semel eum initio quarti sui voluminis, Aetius verò Amidenus frequentius nominauit. Sua patria lingua Ionica scribit, Hippocraticámque dicendi formam, id est breuitatem cum grauitate coniunctam, æmulatur. Hippocrate nanque fuit ætate posterior: siquidem eum nonnunquam testem adducit, eiúsque vel integros aphorismos in suis voluminibus conscripsit. Nulli sectæ addictum se Aretæus apertè demonstrat. in quibusdam enim ab Hippocrate, Galeno, Aristoteléque dissentit. De nonnullis etiam morbis propria quædam à nullis aliis tradita, rationi tamen consentanea scitúque dignissima exponit. Quàm multos in eo transferendo labores tulerim, quantum temporis atque olei absumpserim, vix queam dicere, quum plurimis vndique vulneribus confossus esset. Ex tribus tamen collatis exemplaribus multa quæ deficiebant, restitui: quæ erant deprauata, castigaui: quæ confusa erant, in ordinem redegi: per coniecturas etiam certissimas ab artis medicæ peritia desumptas, non paucos locos librariorum incuria vitiatos antiquæ & sanæ lectioni restitui. De quibus autem ambigebam, neque sinceram veritatem eruere mihíque penitus satisfacere poteram, eos asterisco notaui, aliorúmque iudiciis pensitandos castigandósque reliqui: vtque in summa dicam, quantum huic libro opis attulerim, qui candida mente & liuore purgata ipsum curiosè lectitabunt, & cum Græcis exemplaribus conferent, facilè deprehendent. Libellus præterea quidam Ruffi Ephesii de medicinalibus appella-

tionibus inſcriptus,Franciſci Frigimelici medici nobiliſſimi & omnibus reconditis diſciplinis ornatiſſimi opera quum ad me allatus eſſet,auctoris præſtantia atque eruditione cognita, eum quoque eadem de cauſa Latinitate donandum, Aretæóque adiungendum eſſe iudicaui. Vterque enim vetus ſcriptor eſt, vterque Græca oratione artem medicam literis commendauit. Fuit ſanè Ruffus Traiani Adrianíque Cæſarum temporibus medicus eximius,Epheſi natus,vrbe Ioniæ celeberrima,minoríſque Aſiæ metropoli. Hic multos de medendi facultate libros eruditiſſimè compoſuit,magníque Galeni teſtimonio laudari commeruit. Nam de atra bile neminem exactius luculentiúſque quàm Ruffum diſſeruiſſe commemorat. Verùm ex tot eius doctiſſimis libris hic vnus,quod ego ſciam,vix reliquus eſt,in quo ſingularum corporis partium Græca vocabula enumerat:necnon & earum poſitum,figuram, numerum, vſum, facultatéſque declarat. Igitur hunc libellum perutilem,dignúmque qui ab eruditis perlegatur,Latina lingua donare,& in manus ſtudioſorum proferre haud alienum duximus. Neque hîc parum diligentiæ adhibēdum fuit, quum Græcis vocibus Latinas reſpondentes indagaremus, neque id in omnibus ſemper aſſequi poſſemus.Interdum enim linguam noſtram vocabulorum inopem(niſi forſan hoc ignorantia noſtra factum ſit)inueniebamus. At vbi nos Latina deficerent, Græcis,quemadmodum & in aliis doctrinis fieri ſolet,pro Latinis vſi ſumus. Porro illud monitos lectores velim, huiuſce libelli primam partem à Ruffo bis eiſdem ferè verbis fuiſſe conſcriptam, eadémque fermè ad vnguem repetita. Quo id conſilio fecerit,diuinare nequeo. Ego verò quum ita manu ſcriptum librum offenderim, ita & transferre & edere libuit.neque enim ex toto partes hæ ſimiles ſunt, ſed nonnulla quæ in altera deſunt,in altera reperiuntur: nonnulla quæ in altera obſcurè ac breuibus perſtricta ſunt,in altera clarius ac fuſius explicantur. Hos itaq; perueteres ac præſtantiſſimos artis medicæ ſcriptores, ne eorum qui de humano genere bene meriti ſunt,memoria prorſus euaneſceret, diuulgare quũ mihi in animo eſſet, meáque commendatione apud vulgus eos minus probatum iri ſuſpicarer, ſub tuo nomine id facere optimum eſſe cenſui illuſtriſſime ac ſapientiſſime princeps. Te verò potiſſimùm inter Chriſtiani nominis principes delegi,cui has lucubrationes meas dicarem, quòd te conſtans fama & ſanctiſſimis moribus, & vera religione inſignem, bonarúmque diſciplinarum alumnum & parentem celebrat.Non potui igitur non te maxima veneratione atque amore proſequi,quum nihil ſit in terris optimo principe dignius, nihil amabilius,nihil (ſi modo humana diuinis conferre fas eſt)quod magis Deo ſimile dici queat. Verus enim princeps ille eſt qui vt dignitatis faſtigio perinde & virtute cæteris mortalibus præſtat. Qui talis autem agnoſcitur, is tanquam terreſtris deus, aut ſaltem Dei vicem gerens inter homines, ſuſpiciendus ac ſanctè piéque obſeruandus eſt.Iccirco & antiquitus populi & ciuitates viros probitate vitæ excellentes ad magiſtratus & ad imperia proueheb ant: eóſque vel inuitos imperare cogebant,vt Scylax de regibus Indiæ memoriæ commendauit. Te verò huiuſmodi eſſe, híſque de cauſis tanto imperio dignum iudicatum, maxime atque optime princeps, nemo tam rerum imperitus eſt qui neſciat. Ea enim in te omnia ſunt quæ in ſummo rege ineſſe debere omnis teſtatur antiquitas. Porrò familiæ tuæ, maiorúmque tuorum ſplendorem ac fortia facta conſultò prætereo,quandoquidem quæ nos(vt poeta ille dicebat)nõ fecimus ipſi, Vix ea noſtra puto. At quæ tua propria ſunt,& verè regia ornamenta,ea planè digna ſunt quæ ab omnibus in cælum ferantur, ab omnibus memoriæ ac literis prodantur. Admirabilis prudentia, quam propriam regum eſſe virtutem Ariſtoteles voluit,in primis apparet. Per eam enim tantam molem tuæ latiſſimæ ditionis tam in bello q̃ in pace ſcientiſſimè gubernas ac moderaris: populíſque tuis ventura incommoda longè proſpiciens & cauens,eos in ſumma tranquillitate conſeruas. Iuſtitia prætere a, quæ cuiuſque regni firmiſſimum vallum ac munimentum eſt,nullo vnquam in principe quàm in te clarius enituit. Nam ſua cuique pro meritis tribuis: diuites potentioréſque non deprimis: pauperes atque humiles ſuſtines, foues, à contumeliíſque defendis. Liberalitatem autem tuam & erga omnes, ſed præcipuè literarum cultores, munificentiam quis vnquam ſatis pro meritis laudauerit? Plurimos enim ære tuo non in Germaniæ modò,verumetiam Italiæ gymnaſiis vberrimè fouiſti atque ſuſtentaſti: ſcholam Regiomontanam inſtituiſti: doctiſſimíſque viris, qui ſtudioſam iuuentutem erudirent, vndique accitis exornaſti: bibliothecam quibuſlibet veterum ſcriptorum libris refertiſſimam profuſiſſimis impenſis condidiſti. quam qui viderunt, cum antiqua illa Philadelphi AEgyptii bibliotheca certare contendunt. Nempe fortitudinem, quanta in te ſit, res in bello ſtrenuè ac fortiſſimè per te geſtæ, omnibúſque vel remotiſſimis gentibus manifeſtè declarant. Humanitatem & clementiam incredibilem non modò ſubditi, ſed & finitimæ & longinquæ nationes teſtantur: quum nemini vnquam te adire volenti occludatur acceſſus: nemini vnquam irrita ceciderit, modò fuerit honeſta, petitio. Iure itaque Homeri poetarum principis carmina illa de te cani poſſunt quibus bonus princeps paſtor populorum dicitur: Iupiter deorum hominúmque pater appellatur. Quid mirum ergo,ſi tu virtutibus adeo fulgens, in tanta fortunæ amplitudine poſitus, (quæ duo in eodem rara inuentu ſunt)me ad te amandum,& quoquo modo poſſem, colendum illexiſti,vel potius attraxiſti?ac non vereor,ne flagitioſa quadam aſſentatione aucupari tuam gratiam videar: neque enim

tu is es qui sis nescius eos magis qui te non admirentur, inuidos, quàm eos qui laudent assentatores esse iudicandos. Nam quæ de te hactenus prædicaui, neque mea commenta sunt, neque solus atteстor, sed hæc passim Germani, Sarmatæ, Itali homines, neque vulgaris notæ, sed grauissimi quique viri vno ore fatentur ac celebrant. Hisce ego rebus impulsus, sed tua potissimùm lenitate man suetudinéque fretus, benignissime princeps, hos tibi dedicaui libellos. Nō me latet quàm ignobile, quàm sordidum munusculum. At me legisse memini Artaxerxi Persarum regi cognomento Memori, agrestem quendam haustam è proximo flumine aquam caua manu obtulisse: neque ab eo reiectum, sed comiter acceptum, & phiala aurea, stola Persica, multísque daricis donatum abiisse. Dices fortè, Quid principi cum medicorum libris? Multa & præclara priscorum regum exempla adduci possunt, Attali regis minoris Asiæ, Gentii Illyriorum, Iubæ Mauritaniæ, Mithridatis regum barbarorum maximi. Hi omnes medicinæ scientiam adamarunt, diligētérque coluerunt. Quod, nisi iam plus æquo vagatus essem, tibi valentissimis argumentis ostenderem, principi viro nihil medicina charius, nihil iucundius, nihil fructuosius in vita accidere posse. Itaque ne tuas aures grauissimis in administranda republica negotiis occupatas diutius inani loquacitate fatigem, finem faciam, si hæc pauca adiecero, me in his vertendis autoribus fidelē quàm elegantem atque disertum esse maluisse, quum in arte medica res spectētur non verba pendantur. Sterilis quoque materia est morborum natura & curatio: neque magnæ (in alieno præsertim libro) facundiæ capax, quæ alioqui nobis tenuissima est. Sed iam aliud opus, quod deus fortunet, sanè quàm pulchrius meo iudicio, longéque vtilius, amicis nostris hortantibus, ac propè impellentibus, aggressi sumus: vbi non alieni scriptoris sententiis adstringemur, sed propriis viribus nitentes spatiabimur. Latius excurret oratio, amœna interdum quæret diuerticula: casus mirabiles, euentus varios, aliáque iucunda dictu, ac legentibus non minus frugifera quàm blanda narrabimus. Interim hos libellos nostri erga te animi veluti arrabonem qualemcunque mittimus, grandiorem librum & magis operosum, si hos non respueris, missuri posterius. Vale.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI

De causis & signis acutorum morborum Liber I,

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

PRIMI LIBRI CAPITA, EX QVIBVS prima quatuor perierunt.

DE ACCESSIONE MORBI COMITIAlis, Cap.V, carens principio.

*** hebetudines, vertigines, tendonū grauitates, venarum colli repletiones & distensiones: nausea frequentius quidem à cibis, non minimè tamen & ab inedia, pusilla quædam nausea sequitur, & vberior pituitæ fit vomitus: paucis assumptis cibis fastidiunt, & crudi sunt, flatibus replentur, præcordia elata habent. Hæc sanè perpetuò comitantur. Quū verò accessio appropinquat, splendores quidam purpurei, aut nigri, aut omnes vnà permixti ob oculos in orbem versantur ac discurrunt, vt in cælo iris prætenta esse videatur: aures sonant, fœdum odorē sentiunt, iracundi fiunt, bilis præter rationē accenditur. *Quibusdā igitur cōcidendi causa, angor animi fuit: aliqui intētè fluminis decursum, aut rotam quæ circunuoluitur, aut turbinem qui in orbem agitur, cōspicati, alios autem rerum graueolentia, vt gagatis lapis odoratus, prostrauit. his vtique in capite vitium inhæsit, atque inde noxam inferens ortum habet. Nonnullos verò & corripit à neruis procul à capite positis incipiens, quicunque principium in consensum affectus inducunt. Itaque magni manuum aut pedum digiti conuelluntur: vnde & dolor & stupor & tremor sequuntur. atque hæc in caput impetū faciunt, si & malum surrepēs caput inuasit. His porro fragor quidam redditur perinde acsi ab ligno aut lapide verberentur: quúmque ab humo surrexerunt, quædam tanquam si ex insidiis vapulassent, commemorant. Hoc sanè pacto illi quibus primò id malū incidit, decipiūtur. Quibus verò familiare & consuetum est, simul atque morbus in digitum impetum dedit, aut alicunde exortū est, *vsitatos, qui adsunt, adiutores inclamant, futurámque ab experimento calamitatem prospiciunt. Obsecrant quoque vt membra vnde oritur, constringant, reflectant, dirigant. quinetiam ipsimet sibiipsis affecta membra, tanquā inde morbum eximentes, trahunt vellúntque: atque ita sibimet auxiliantes, nonnunquam & nos ad ægritudinis notitiam impulerunt. Nonnullos vtique ceu inuadente fera pauor corripuit, aut adumbrationis opinio incessit, atque ita prociderunt. At in ipso morbi insultu sensibus captus homo iacet: manus ipsi neruorum distentione cōuelluntur: crura verò non solùm distracta sunt, sed etiam huc atque illuc à tendonibus proiiciuntur. Id genus calamitas iugulatis tauris haud absimilis est: ceruix incuruatur, caput variè distorquetur. siquidē nonnunquam pronum ceu arcus inflectitur, quando pectori maxilla adhærescit: nonnunquam verò in scapulas refringitur, veluti iis qui per vim crinibus trahūtur, vsu venit: quando modò in hanc, modò in illam partem ad humeros admouetur. Sic laborantes, magno hiatu os aperiunt: id siccum habent, linguam prælongam, vt periculum sit ne aut magno vulnere saucietur, aut penitus abscindatur. Interdum conuulsione dentes inter se colliduntur: oculi inuersi sunt: palpebræ cum palpitatione frequenter dehiscunt. quòd siquando conniuēre velint, palpebræ nō committuntur, sed alba oculorum cernuntur, ac subapparent. Supercilia nonnunquam (vt iis qui ad iram concitantur) in glabellam attrahuntur: nonnunquam ad tempora vehementer admodum reuelluntur, vt cutis circa frontem valde prætenta sit, atque in superciliorum medio rugæ euanuerint. Malæ rubentes palpitant: labia interdum quidem in acu-

A tum clauduntur, interdum verò ad obliqua dilatantur, quando in ridentis speciem dentibus circuntenduntur. Malæ rubent quidem, sed quū morbus increuit, & faciei liuor accedit. Ceruicis vasa distenduntur: vox, vt in strangulatu, aufertur: etiamsi vehementer inclames, non sentiunt. Eorum vox nihil nisi gemitus & suspirium est: respiratio verò suffocatio quædam est, veluti in iis qui laqueo strangulantur. Inter initia, arteriarum motus vehementes sunt, & celeres, & parui: in fine verò magni, tardi, & languentes, in vniuersum autem, ordine carentes. Pe-
B nis quoque arrectio sequitur. Hæc vtique circa accessionis finē patiuntur. At vbi ad mali remissionē perueniunt, tunc sponte vrinam reddunt, aluus fluit: nonnullis etiam, adstrictis compressisque vasculis genitura excernitur. id verò & dolore irritante, & humiditate erumpēte accidere potest. ~~siquidem & iis neruorū dolores fiunt. Ad~~ hæc os vehementer humidum habent, pituitam multam, crassam & frigidam: eam si trahas, in longum veluti filum multitudinem ipsius deduces. Porro temporis longitudine & laboris vehementia, quæ intra pectus sunt, feruēt:
C spiritus verò intus coercitus omnia concutit: eorundem quoque & conuulsio & perturbatio sequitur. Inter respirandum præterea humores & os & nares inundant, spiritus cum humore effertur. Quum præcedens verò strangulatio remittit, omnia item remittere videntur. Quinetiam, vt magnis procellis concitatum mare, spumam ore profundunt: quando & tanquā iamdudum expulso morbo resipiscunt, & resurgunt. Cæterùm quū à morbo quiescunt, ab initio membris segnes sunt, capitis grauitate premuntur: dissoluti sunt, languidi, pallentes, consterna-
D ti animo: ob lassitudinem morbíque verecundiam contristantur.

DE TETANO SEV RIGORE, CAP. VI.

Tetani, musculorum qui in maxillis sunt & tendonum distentiones sunt, dolorem quidem magnum inferentes, celerrimè verò necantes, haud facilè quoque sanabiles. At noxæ ab hoc malo cum omni corpore communicantur. omnia enim cum principiorum vitiis consentiunt. Species verò conuulsionis tres sunt, quū rectum corpus riget, aut retrorsum flectitur, aut prorsum versus
E incuruatur. Recto quidem corpore, τέτανος dicitur, quū neutram in partem detortus homo atque inflexilis contentus est. At conuulsiones, quæ retorsum aut in priorem partem fiunt, à tentione & loco nomenclaturā accipiūt. Nam in auersam partem ægrotantis reclinationem, ὀπισθότονον vocamus, neruis qui eo loci sunt, malè affectis: ἐμπροσθότονον autem, si in priorem partem homo deflectitur, neruis anterius positis laborantibus. τόνος enim neruorum tentionísque vocabulum est. Causæ autē istorum infinitæ sunt. nam ob vulnera fieri solent, membra-
F na, aut musculis, aut neruis punctis, ex quo plerunque moriuntur. à vulnere enim cōuulsio, lethalis est. Conuellitur autem & ex abortu mulier, verùm & hæc rarò admodum euadit: & ab aliquo vehemēti ceruicis ictu nonnulli conuelluntur: & frigus asperrimum horum vitiorum causa esse potest. Quapropter hyēs omniū maximè horū vitiorum ferax est: secūdo loco ver & autūnus, æstas autem minimè, nisi vulnus præcesserit, aut peregrini morbi grassentur in vulgus. Mulieres sanè magis quàm viri, neruorum distentione tentātur: frigidæ enim sunt, verùm ipsæ

frequentius liberantur, quoniam humidæ ſunt. Quantum ad ætates attinet, pueri aſsiduè hoc morbo vexantur: ſed non admodum pereunt, quòd illis vſitatũ & familiare id vitiũ ſit. Iuuenes autẽ rarius quàm pueri id patiũtur: ſed crebrius intereũt. viri minimè. At ſenes inter omnes maxime gis & eo vitio corripiuntur, & eo necãtur. In cauſa eſt frigiditas & ariditas ſenectæ, * & mortis natura. Cæterùm ſi frigiditas cum humido coniungatur, minus noxiæ ſunt cõuulſiones, minúſque ab ipſis diſcrimẽ impendet. Affectum hũc iſta comitãtur: * Omnes ſubitò atque affatim corripit labor, & intẽtio tendonũ adeſt, & dorſi, & muſculorum qui in maxillis & pectore ſunt. inferiorẽ enim maxillam ſuperiori annectunt, adeo vt neque vectibus aut * cuneis facilè diduci poſsint. Quòd ſi * quis vi dentes diducens, humorem inſtillauerit, non * demittunt, ſed effundunt, aut ore continent, in naréſve retrudunt. Iſthmus enim ſimul inhæreſcit, ac tonſillæ duræ atque intẽtæ eius quod deuoratur impreſsioni nõ cedunt. Facies eſt rubida, variegata, oculi ferme rigentes, qui vix circumuoluãtur: ſtrangulatio vehemens, ſpiratio vitioſa, manuũ crurúmque diſtentio, muſculi palpitãtes, facies variis modis diſtorta: buccæ & labia tremũt, maxillæ quatiuntur, dentes ſtrident. in alio verò quodam & aures mouebãtur. * Ego ſanè vidi & miratus fui, lotium ſupprimi vſque ad inſignem meiẽdi difficultatẽ, aut ſponte effundi quum veſica premeretur. Hæc vtique omnibus cõuulſionis generibus communia. Propria verò cuiuſque hæc ſunt: Tetani quidem, in rectũ totius diſtentio, nullam prorſus in partẽ detorta neque declinans: recta quoque ſunt crura & manus. Ὀπισθότονος verò retrorſum incuruat hominem, vt reflexum caput inter ſcapulas locetur. Guttur extat: maxilla inferior plerunque dehiſcit, & raro cum ſuperiore committitur. In reſpirãdo ſtertunt, venter & pectus prominẽt, lotium his minus cõtineri poteſt: abdomen intentũ eſt, &, ſi percutias, reſonans. manus retrorſum extenſione detorquẽtur: * crura inflectuntur: * econtrario poplites vitioſè curuantur. At ſi in priorẽ partẽ contrahuntur, conuexa quidem his terga ſunt æqualiter cũ parte pectori oppoſita, quam μετάφρενον Græci appellant, coxendicibus extra pulſis: dorſum totum rectũ eſt: vertex capútque in pectus vergunt: mentum oſsibus pectoris affigitur, manus conſertæ ſunt & cohærẽtes: crura extẽta. Dolores omniũ atroces, vox omnium flebilis. ſuſpirant autem muſſantes profundius. Si pectus & ſpiritum morbus occupauerit, facilè migrant è vita: bonum quidem ægrotanti quòd laboribus, diſtortione, turpitudinéque liberatur: præſentibus quoque hominibus minus triſte, ſeu filius, ſeu pater ſit. Verùm ſi in vita adhuc perdurẽt, ſpiritu licet vitiato, nihilominus permanẽte, prorſum verſus nõ arcus modò inſtar, verùm & orbis, incuruantur, vt caput genibus annexum habeant, crurãque ac terga in priorem partẽ refracta ſint: adeo vt genu articulus in poplitem depulſus eſſe videatur. Inhumana calamitas, iniucundus aſpectus, triſte intuenti ſpectaculum, & malum inſanabile: ob inuerſionem autẽ, vel ab amiciſsimis hominibus nõ agnoſcuntur. Votũ quoque illis qui adſunt, prius impium, nũc honeſtum efficitur, ægrum vita defungi, quò vnà cum vita doloribus & acerbis malis liberetur. Quinetiã neque medicus præſens atque aſpiciẽs, ad vitam, aut ad doloris leuamen, aut ad figuræ emendationẽ quicquam opis adferre poteſt. nam ſi membra dirigere velit, viuentẽ ſanè hominem diſtraxerit diſcerpſeritque. Igitur victis à morbo nihil vltra ſubueniens, cõtriſtatur duntaxat. hæc verò eſt medici magna infelicitas.

DE ANGINA, CAP. VII.

Angina peracutus affectus eſt. ſpiritus enim compreſſio eſt. Duæ verò eius ſpecies ſunt. aut enim inſtrumentorum ſpirandi phlegmone eſt, aut ſolius ſpiritus in ſeipſo cauſam habentis affectus. Inſtrumentorum quidẽ, tonſillarum, epiglottidis, faucium, columellæ, ſummæ arteriæ. quòd ſi depaſcitur phlegmone, etiam linguæ & maxillarũ interius: quũ ob phlegmones excellentẽ magnitudinem, linguã extra dentes proferunt. oris enim cauernam implet, & ipſius quod abundat, extra dentes exeritur. hoc malum *συνάγχη, angina Latinè, & κυνάγχη, id eſt canina angina*, nominatur: aut quoniam huiuſmodi animalia aſsiduè hoc malo vexantur, aut quòd etiam ſana linguam exerere conſueuerunt. Alteri autem generi contraria eueniũt, inſtrumentorũ collapſio, * gracilitas maior q̃ pro cuiuſq; natura, & ſtrãgulatio vehemẽs: vt ipſiſmet in pectore latẽtioribúſq; partibus circũ cor atq; pulmones abdita eſſe inflãmatio videatur. Συνάγχην hãc appellamus, quaſi *συννεύουσαν εἴσω καὶ ἄγχουσαν. i. interius uergentem & angentem*. Ego verò exiſtimo ipſius ſolius ſpiritus id vitiũ eſſe, praua conuerſione ad calidiſsimum ſicciſsimúmque conuerſi, nulla corporis parte inflammatione laborante. Id autem mirandum nõ eſt. nam in * Charonæis ſtrãgulatus citra vllum corporis affectum acutiſsimi contingũt. immò vel vnica inſpiratione, prius quàm corpus aliquod maleficium cõtrahat, homines moriuntur. Quinetiam & à rabido cane, qui in faciem, dum ſpiritus adducitur, tantummodo inſpirauerit, & nullo pacto momorderit, in rabiem homo agitur. Talẽ igitur reſpirationis mutationem interius fieri, haud eſt ex iis quæ fieri nequeãt: quandoquidem & alia infinita eorũ quæ in homine ſunt, eandem ſpeciem cũ exterioribus cauſis obtinent. ſucci perdentes intra corpus ſunt & exterius: morbi quoq; medicamentis pernicioſis aſsimiles: & à medicamẽtis talia vomunt qualia ob febres vomere ſolent. Quocirca neque à ratione alienum eſt, in peſtilentia quæ Athenas afflixit, nonnullos exiſtimaſſe in puteos Piræi à Peloponnẽſibus venena fuiſſe coniecta. homines enim peſtilentis morbi cum lethalibus medicamẽtis ſimilitudinem ignorabãt.

Adeſt ſanè laborantibus canis angina, tonſillarum, faucium, totius oris inflammatio: lingua extra dẽtes & labia prominens: ſaliua effunditur: pituita craſsiſsima ac frigida defluit, facies rubicunda & inflata eſt: oculi exerti, patentes, valde rubent: potus in nares refunditur: dolores acerbi ſunt, ſed ſtrangulatione vexati, eos obſcurius ſentiunt: pectus & cor ardẽt: frigidi aeris deſiderium adeſt, & admodum exiguum inſpirant, eouſque donec demũ intercluſo ad pectus aeris tranſitu ſtrangulentur. Nempe quibuſdam cũ pulmone vitium facilè communicatur: hi verò permutatione moriuntur. febres ignauæ oriuntur, molles, nihil proficientes. At ſi alicui in bonum res vertitur, abſceſſus ſecundum aurẽ hinc atque inde exterius aut interius in tonſillis fiunt. Quòd ſi cũ torpore nõ admodũ tardè fiant, euadunt quidẽ, ſed cũ dolore atque diſcrimine: ſin autem morbo in abſceſſum mutato tumor maior ſubeſt, in acutũ abſceſſu inſurgente, repentè ſtrangulantur. Hæ ſunt planè caninæ anginæ ſpecies. Anginam autẽ collapſio, gracilitas, pallor comitantur, oculi caui, interius demerſi, fauces & gurgulio retracti, tonſillæ multo magis ſubſidentes, vociſque priuatio. Huiuſce ſpeciei ſtrangulatus longè quàm prioris violentior: quippe, quũ in pectore malum ſit vbi ſpirandi initiũ ponitur, eodem die moriũtur, qui * celerrime, nonnunquam & antequam medicũ accerſiuerint: nonnulli & accerſito medico nihil profecerunt. mortuus eſt enim æger antequam medicus arte vteretur. Quod autẽ in melius vertitur, inflammat omnia quæcunque extrorſum phlegmone impulerit: quare ex *συνάγχη, id eſt angina*, fit *κυνάγχη, id eſt canina angina*. Bonum quoque eſt ſi in pectore magnum œdema oriatur, aut inſigne eryſipelas. Egregius verò medicus aut cucurbitula in pectus malum detrahit, aut ſinapi oſsibus pectoris, aut partibus iuxta maxillas imponens, extrinſecus vlcerat, difflationémque molitur. Quibuſdam ſanè breui tempore vitium his auxiliis exterius tractum fuit: abſolutum verò, ſubitò recurrit, & ad interiora reuerſum eſt.

Cauſæ vtique infinitæ ſunt, refrigerationes magis, exuſtiones minus, plagæ, penetrationes in tonſillas ab oſsibus piſcium, frigidæ potus, ebrietates, ſaturitates, & mala à reſpiratione prodeuntia.

DE AFFECTIBVS COLVMELLAE, CAP. VIII.

Corpus ſolidum ex palato pendens, inter tonſillas poſitum, columna & gurgulio nominatur. Vua enim affectionis nomen eſt. Columella natura neruus eſt, ſed humidus: nã in humido loco ſitus eſt. Iſte itaque gurgulio pluribus incõmodis afficitur. Etenim phlegmone craſſeſcit, æqualíſque à baſi vſque ad extremũ terminum efficitur in longũ protẽtus, ac rubore ſuffuſus. *κίων. i. columna* huiuſce vitii appellatio eſt. Si in extrema tantùm parte rotunda-

tur & increſcit,liuet,atqueſubnigricat. Vua huiuſmodi af fectus cognominatur. omnia enim vuæ ſimilia ſunt,& figura,& color,& magnitudo. Tertius affectus eſt membranarum ab vtraque parte iacentium, quæ veluti ſquamæ latæ,aut veſpertilionum alæ conſpiciuntur. Id genus morbi Lorum vocatur: loris enim ſimiles ſunt membranarū in latum explicationes. At ſi in tenuē & oblongam membranam columella deſinat, veluti vrinaculum in extremo habens, κράσπεδον hunc affectum nominant, *quod montis radicem uel pedem ſignificat. Latino caremus uocabulo.* Prouenit autem & id ex fluore, quemadmodum & alia vitia: fit verò & per abſciſionem obliquè factam, ab vno tantùm latere membranam relinquēte medico. ſin autē bicornis columella reddatur, geminis membranis hinc atque inde pendentibus,nomē quidem nullum obtinuit,verùm affectus ipſe perſpicuus eſt. omnia verò hæc facile fuerit introſpicientem dignoſcere. Omnibus ipſis ſtrangulatus accidit,& ægrè cibum potúmque deuorant. tuſsis quoque omnibus adeſt,ſed præcipuè loro vexatis & craſpedo. Quædam enim arteriæ titillatio à membranis oritur: nonnunquam verò & aliquid humoris in arteriam clanculum inſtillatur,vnde ad tuſsim prouocātur. Vuam autem & columnam maior ſpiritus difficultas ſequitur,& magis impedita deuoratio. * in his enim humor in nares repellitur, quoniam tonſillæ vnà malè habent. Senibus columna accidere conſueuit:iuuenibus autem ac viris,vua,ſiquidē hi ſanguine referti ſunt, * & inflammationi magis obnoxii. pubeſcentes & pueros membranarum vitia ſæpius infeſtant. Secari autem omnia citra noxam queunt:ſed in vua adhuc rubentibus locis,ſanguinis effluuium,& dolores,& phlegmones incrementū ſuperueniunt.

DE TONSILLARVM VLCERIBVS, CAP. IX.

VLcera in tonſillis fiunt,aliqua familiaria,mitia, non lædentia:aliqua aliena,peſtifera,necantia. Mitia quidem,ſunt munda, exigua, non altè deſcendentia,non inflammata,dolorem non excitantia. Peſtifera ſunt lata,caua, pinguia, quodam concreto humore albo, aut liuido, aut nigro ſordentia. Id genus vlcera ἄφθαι nuncupantur. Quòd ſi concreta illa ſordes altius deſcenderit, affectus ille ἐσχάρα & eſt & vocatur, *Latinè cruſta.* Cruſtam verò circunueniunt rubor excellens, & inflammatio, & venarum dolor, quemadmodum in carbunculo, & exiguæ raræque puſtulæ, quas *Græci* ἐξανθήματα vocant, orientes: hiſque aliæ ſuperuenientes, in vnum coaleſcunt, atque inde latum vlcus efficitur. Id ſi interius in os depaſcendo ſerpit, ad columellam vſque peruenit, ipſámque exedit,& linguam etiam occupat,& gingiuas,& fræna, *id eſt dentium alueolos;* dentéſque inde labefactantur & denigreſcunt. In collum etiam phlegmone erumpit: atque iſti haud ita multis diebus pòſt phlegmone, febribus,fœtore,inediáque conſumpti intereunt. At ſi in pectus per arteriam id malum inuadat, illo eodem die ſtrangulat. Pulmo enim & cor neque talē odoris fœditatē,neque vlcera,neque ſanioſos humores ſuſtinent: ſed tuſsis ſpirandique difficultas enaſcitur. Cauſa maleficii tonſillarū, eſt frigidorum,aſperorum,calidorum,acidorum adſtringentiúmque deuoratio:quandoquidem hæ partes pectori ad vocem ſpiritúmque edendum inſeruiunt,& ventri,ad alimenti tranſmiſsionē, & gulæ,ad eiuſdem deuorationem obſequio ſunt. Internis verò partibus ſiquod contingat incommodū,ventri videlicet,gulæ,& pectori, ad iſthmū & tonſillas,& loca ibi poſita,mali conſenſus & eructationes perueniunt. Quapropter pueri vſque ad pubertatem maximè hoc morbo tentantur. præcipuè nanque pueri multum frigidúmque aerē inſpirant, quoniam in iis plurimum caloris ineſt,& ad cibos intemperantes ſunt,& varia concupiſcunt, & frigidā potant, & excandeſcentes ac ludentes,altius vociferatur. Puellis quoque vſque ad menſtruæ purgationis tempora hæc vitia vſitata ſunt. Regio AEgypti horum affectuum planè fœcunda eſt. aer enim ſpirādo ſiccus adducitur: varios præterea cibos ſuggerit. Radices enim,herbæ,atque olera ibi largè proueniunt,& acria ſemina, & potio craſſa, vtpote Nili aqua. ſibi verò AEgyptii ex ordeo, & ex flocibus ſeu vinace is potiones acres conficiunt. Syria quoque, maximè *illa quæ* κοίλη, *id*

A *eſt caua, nominatur,* huiuſmodi morbos procreat. vnde AEgyptia & Syriaca vlcera id genus appellant. Modus verò mortis quammiſerrimus accidit. dolor quidē acer, & calidus,qualis in carbunculo,ſpiritus vitiatus.exhalant enim maximæ putredinis odorē,*eundémque vehemēter in pectus ſpirando adducunt. Immundi adeo ſunt vt neque ſuū ipſorum odorē ferre queant. Pallida his ſeu liuida facies,febres acutæ,ſitis, vt igne accenſi videantur potum,veriti dolores,nō admittunt.* triſtātur enim quū tonſillæ comprimuntur, aut potus in nares reſilit. qúmque decumbunt,ſurgūt vt ſedeant,decubitū nō ferentes.

B quòd ſi ſedent,* quiete carentes,iterū decumbere coguntur:plerunque autē recti ſtantes obambulant. *nam quieſcere nequeunt. ſolitudinē fugiunt,dolorē tollere dolore tentātes. Inſpiratio,magna eſt. frigidū enim aerē ad refrigerationem deſiderāt:expiratio verò,parua. nam veluti igne exuſta vlcera quū ſint,à calido præterea ſpiritu incenduntur. Raucitas adeſt: vox nihil ſignificat. atque hæc in peius ruunt,quum ſubitò in terrā collapſis anima deficit.

DE PLEVRITIDE, ID EST MORBO lateris, CAP. X.

C SVb coſtis,dorſo,& *internis pectoris ad iugula vſque,tenuis membrana robuſtáque,oſſibus inhærēs, ſubſtrata eſt,cui nomē Succingēs inditū eſt. In hac quum phlegmone ſuborta fuerit,ignis adeſt cū tuſſi & ſputis variis. πλευρῖτις morbus iſte appellatur. Opus eſt autē omnia hæc inter ſe conſonare atque cōſpirare, ab vna cauſa pendentia. quotquot enim ex his ſparſim alia ab alia cauſa proueniunt,etſi omnia ſimul ingruūt, πλευρῖτις nō vocatur. Hunc affectū comitatur dolor acutus ad iugula aſcendēs, ignis

D acer: decubitus in latus inflammatū facilis eſt. * In ſua enim ipſius ſede collocatur: in oppoſitā verò partē decubitus dolorem cōcitat:à pondere enim & phlegmone,& ſuſpenſione in omnes mēbranæ continuas partes ad humeros vſque & iugula,quibuſdam verò & in terga,& in dorſi ſcapulas dolor protenditur. * Pleuritida veteres *Græci* appellarūt, *Latini morbum lateris,uel coſtarum.* Eam verò ſequitur difficilis ſpiritus,vigilia,ciborū faſtidium, malarū rubor hilaris,tuſſis arida, ſputa ægrè exeuntia, pituitoſa, aut bilioſa,aut abundè cruenta,aut ſubflaua:& hæc ordinē nō

E ſeruantia,ſed aliàs alia adueniētia ac recedentia. ex omnibus verò peius eſt ~~ſi cruentū ſputum deſit.~~ Delirant autē, & nonnunquam comate occupantur, * atque in ſoporem grauē inclinantes,mentis alienationē patiuntur. Itaque ſi in malū vertatur morbus, omnibus in peius vergentibus, intra ſeptimā iſti in ſyncopam lapſi,conſumuntur:at ſi in ſecunda hebdomade educi ſputa incipiant,& mala augeſcant,decimoquarto die pereunt. Nonnunquā ſanè intra huius temporis ſpatiū,omnium in pulmonē tranſitus eſt. trahit enim in ſeipſum pulmo rarus & calidus, & ad pro-

F xima trahenda ſeſe cōmouens:túncque * morbi tranſpoſitione repentè homo ſtrangulatur. Cæterùm ſi diem hunc ægrotus tranſierit,atque intra viceſimum non moriatur, ἔμπυος, *hoc eſt pectore ſuppuratus,* euadit. Hæc profectò ſi morbus ad perniciem tendat, eueniunt. At ſi in melius vergat,ſanguinis è naribus larga profuſio cū impetu ſuccedit:túncque repentè morbus diſcutitur:quandoquidem & ſomnus oritur,& pituitæ reiectio aduenit,poſtea bilioſorum tenuiū,deinde multo tenuiorū,ruſum verò cruētorum,craſſorum,carnis formā referētium. Quòd ſi poſt

G cruenta iterū exeat bilis,poſt ipſam pituita,ſecura eſt hæc in priſtinū reſtitutio. Hæc ſi tertio die incipiunt, & facilè extuſſiunt læuia,æqualia,humida,rotunda,ſeptimo die liberantur:quando & venter bilioſa exturbat,ſpiratio conquieſcit,mens ad ſe redit,febres decreſcunt, ciborum appetentes ſunt. Si ſecunda verò hebdomade hæc inchoantur, decimoquarto die ſanantur: ſinminus, in ἐμπύημα, *hoc eſt pectoris ſuppurationem,* morbus vertitur. Id verò rigores indicāt,doloréſque punctorii. ſedere cupiunt, ſpiritus deterius ducitur:tunc metus maior eſt ne pulmo pus mul

H tum ſubitò attrahens,hominē ſuffocet qui prima & maiora mala euaſerat. Verumenimuero ſi inter coſtas morbus irrepſerit, eáſque diſiunxerit, & phlegmones faſtigiū extrorſum deprompſerit,aut verſus inteſtina eruperit,plerūque homo ad ſanitatem redit. Inter anni tempora hyems maximè huius morbi ferax eſt:ſecundò autūnus: ver mi-

nus, nisi interdum frigidum sit, æstas verò minimè. Quantum ad ætates attinet, in primis senes pleuritidi sunt obnoxii: qui etiam sæpius quàm alii liberãtur. neque enim magna phlegmone in arido corpore excitari potest, neque in pulmonẽ transitus facilis est: quippe qui est in senectà quàm in alia ætate frigidior, quando & spiratio parua est, & omnium attractio imbecilla. Iuuenes autem & viri haud ita frequenter in hunc morbũ incidunt: verùm neque admodum frequẽter euadunt. nam neque ab exigua causa, neque ob exiguam phlegmonẽ ægrotãt: in magnis autem maius inest periculum. Et pueri minimè pleuritide corripiuntur, minúsque ab ea periclitantur: quandoquidem puerilia corpora rara, humida, fluxáque sunt, ac multa est in eis * difflatio atque digestio: quocirca neque magna contrahitur phlegmone. ea est huius ætatis in hoc morbo felicitas.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI de causis & signis acutorum morborum, Lib. II,

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

LIBRI SECVNDI CAPITA.

DE PVLMONARIA, CAP. I.

AB duo potissimùm viuũt animalia, escam videlicet & spiritum. Ex his multo magis vitæ conducit spiratio: hanc enim si quispiam supprimat, non diu fuerit incolumis, sed protinus interibit. Huius instrumenta multa parata sunt. initium sunt nares: via est arteria: locus continens, pulmo: pectus autẽ, pulmonis est vallum & conceptaculum. Verùm cætera vt instrumenta solùm animali subseruiunt: pulmo verò attrahendi causam in se continet. Nanque in ipso medio cali dum viscus sedet, cor, vitæ spirãdique principium. Id pulmoni quoque attrahendi frigidi aeris cupiditatẽ iniicit. siquidem ipsum incendit, verùm cor est quod attrahit. In primis igitur si cor affectum est, non diuturna est mortis dilatio: si pulmo malè habet, pusillam quidem ob causam difficulter spirat, * malè vitam agit, mors tardissimè aduenit, siquis medelam adhibet. Si vitium insigne fuerit, qualis est phlegmone, strangulatus sequitur, vocis spiritúsque sublatio: subitanea pernicies imminet. Hæc est ægritudo ea quam περιπνευμονίαν vocamus, *Latini pulmoniam dicunt*, *vomica scilicet pulmonis, quam acuta febris comitatur: quibus accidit thoracis grauitas, doloris carentia, si solus pulmo inflammatur. quippe qui naturaliter doloris immunis sit, ob corporis raritatem, lanis assimilis. Asperæ arteriæ in ipso insertæ sunt, cartilaginosæ, & ipsæ dolorem non sentientes. Musculorum pulmo expers est, neruos habet exiguos, graciles, ad motum ciendum opportunos. his de causis pulmo dolorem non percipit. At si quæpiam ex membranis eum ambientibus & ad pectus deligantibus inflammatur, adest tunc & dolor, spiritus est deprauatus, calidus: * sedere volunt laborantes: ad spiritum ducendum, corpus rectum statui tur: (ad id enim hic est situs aptissimus:) rubescit facies, sed malæ præcipuè: oculorum album nitidissimum ac pingue est: summæ nares simæ sunt: venæ temporum, vel etiam colli, elatæ apparent: cibos auersantur, arteriarum pulsatus initiò magnos habent, inanes, creberrimos, perinde acsi festinare coacti sint. Calor in exterioribus membris modicus humectúsque est: in interioribus ingens, aridus. Inde fit spiritus calidus, sitis, linguæ siccitas, frigidi aeris auiditas: mentis ambiguitas superuenit: tussis adest plerunque sicca. Sin aliquod sputum mouet, id vel spumans pituita est, aut aliquid exquisitè biliosum, aut cruentum, floreo colore valde perfusum: id verò cruentum aliis perniciosius est. Quòd si mortifera magis ægritudo redditur, vigiliæ augescunt, somnus paucus, torpidus, haud absimilis sopori qui à *Græcis* cõma nominatur. Cogitationes vanæ insurgunt, mens alienatur, non admodum ecstasi corripiuntur: præsentia mala ignorant. nam eos si de morbo interroges, nihil periculi instare respondent. Eorum algent extrema liuescunt vngues curuantúrque: motus arteriarum parui frequentissimique sunt & deficientes, quando ipsis proxima mors est: nam septimo die plerunque moriuntur. Porro si nonnunquam morbus subsistit, & aliquantulum in melius vergit, vehemens de naribus sanguinis eruptio conspicitur, aut per aluum cum perturbatione, multorum biliosorum & spumantium succorum deiectio: qui ex pulmone in * imum ventrem depulsi fuisse videri possunt, si multi liquidiores & facilè deiiciuntur. nonnunquam verò & per vrinarias semitas euocantur. Cæterùm quibuscunque hæc simul eueniunt, hi quamprimum ægritudine subleuantur. quidam vtique sunt quibus magna vis puris in pulmone procreatur: aut ex pleuritide fit permutatio, si maius bonum suboritur. Quòd si ad intestina aut vesicam ex lateris morbo sanies deriuata sit, tunc quidem continuè pulmonis vomica liberantur: sed diuturnum vlcus, quod demum sanescet, in latere patiuntur. Quibus verò in pulmonem pus irrumpit, nonnulli ob subitaneam & copiosam effusionem, & reiiciendi infirmitatem suffocantur: at quicunque suffocationis periculum ex tumoris eruptione subterfugiũt, hi longo tempore pulmonis vlcere cruciantur, & in phthisin prolabuntur. Verùm ex abscessu & phthisi pauci admodum senes liberantur, sicut neque à pulmonia iuuenes & florentem ætatem agentes.

DE SANGVINIS REIECTIONE Caput II.

SAnguis ab ore duobus modis emittitur: primò, ex ipso ore, capite, & vasculis quæ ibi sunt. via est palatum & fauces, vbi est gulæ & arteriæ principium. screantes verò & cum parua tussi, vel etiam citatiore, in os sanguinem eructant. Nam quum ab ore fertur, neque * screatu opus est, tum ἔμπτυσις, *id est expuitio*, dicitur: * quum verò paucissimus & guttatim sanguis exit, aut etiamsi copiosus de capite vel ab ore eruperit, nondum appellanda * est ἀναγωγὴ, *id est reiectio*: sed idem vel πτύσις, *id est sputio*, vel αἱμοῤῥαγία, *id est sanguinis eruptio*, dicitur: sin ab inferioribus ascendat, à pectore visceribúsque ibi latentibus, pulmone, aspera arteria, locisque spinæ finitimis, huiusmodi non πτύσις, sed ἀναγωγὴ vocitatur, ascensionis ac viæ per quam fertur, nomen habens. Signa verò vtriusque communia, exigua & pauca sunt, quantum & locus permittit, in quem reiectio & sputum conueniunt: singulorum autem propria, magna & multa, & periculosa sunt, quibus vtranque effusionis sanguinis speciem internosse leue est. Igitur si à capite sanguis decurrit, vbi multus est, plura maioráque aderunt: pauca minoráque, vbi raro paucúsque expuitur. Caput graue est, dolet: sonant aures, facies rubet, venæ distentæ sunt, vertigo infestat. Et ante hæc causa euidens fuit, percussus, frigora, calores ingentes, vinum largius epotum. quippe id subitò ac valde caput implet, repentéque multum sanguinis

effracta vena profundit: modica ebrietas rarefacta vena sanguineum sputum mouet. Interdum per nares sanguinis consuetum profluuium sistitur: ad palatum verò conuersum, reiectionis imaginem præbet. Igitur si de capite profluit, titillatio in palato gignitur: creber screatus fit: post quem sputum erumpit: inde irascuntur, tussique magnopere agitantur. Si ex palato in arteriam defluit, tum per tussim sanguinem extrudunt: idque multos falsos habuit, ex profundis visceribus reiectionem fieri suspicantes. Nonnunquam & ex capite decurrit in gulam, sicque cum nausea euomitur: falsóque multis ita persuasit vt ex gula ferri sanguinem crederent. Qui expuitur sanguis, haud ita crassus est, colore ater, læuis, æquabilis, alienæ materiæ non permixtus, (screantibus enim confestim in linguam cadit) rotundus, auulsionique obediens. Tu verò si palatum etiam introspicias, * id sordidum, vlcerosum, & sæpius cruentum videbis. Huic simplex curatio breuisque suffecerit, adstringentia videlicet medicamenta palato adhibita, & ea frigida. siquidem calefacientia, & quæ rara faciunt corpora, & quæ dilatant, fluxum maiorem citant: eáque sit à capite cadentis sanguinis coniectura. At caput quoque vel per venæ sectionem, vel per nares, vel per aliam difflationem euacuandum est. & hæc maturè facienda sunt. nam si diutius sanguis feratur, quædam erit eius cursui exercitatio, eiúsque loci membra suscipiendo sanguini assuescent. Vlceratur autem & arteria: vnde * tussis non screatus exoritur, atque inde fit * eruptionis initium. Si verò à pectore inferioribúsque visceribus sanguis effluxerit, ἀναγωγὴ, *reiectio Latinè*, nuncupatur. Vtique valde mortifera est si ab aliquo principe membro effracto sanguis manauerit, aut à concaua cordis vena, sanguinem ab iecore illi suggerente, aut à magna arteria secundum dorsi spinam discurrente. nam erumpente sanguine, perinde ac si iuguletur homo ac strangulетur, mors instat celerrima. Quibus autem ex pulmone, aut costa, aut aspera arteria profunditur, non æquè citò intereunt: veruntamen in suppurationem pectoris, *quæ ἐμπύημα dicitur*, & in phthisin incidunt: minus periculi ab aspera arteria portenditur. Si autem gula aut ventriculus sanguinem vomunt,* neque admodum lethalis est affectus & si valde copiosi sanguinis vomitus est, neque longa curatio est, neque varia. Si à iecore aut liene prodeat, non facilè id fit, neque continenter. nanque in ventriculum & intestina expeditius hæc viscera sanguinem propellunt: haud ita tamen quin credendum sit hæc eadem ad superiora, videlicet pulmonem & arteriam, posse retrudere. Siquidem in febribus à liene & iecinore * per narem illam sanguis erumpit quæ eregione patienti visceri opponitur. Locos vnde fit exitus, iam recensuimus, eorumque periculi vel mortis discrimina. Effusionis autem sanguinis tres sunt modi, vel rupta vena aliqua, vel exesa, vel rarefacta. Rumpitur quidem repentè vel ictu, vel * ferendo onere, aut tollendo, vel ab edito loco desiliendo, vel clamore, vel magna excandescentia, aliáve id genus causa, quum subitò in arteriam copiosus sanguis effunditur. Si ab erosa parte, hominem interrogare opus est num prius tussierit, difficulter spirauerit, nausea vomitúsve antea infestauerit. in his enim diuturnis affectibus copiosa & acri fluxione perseuerante vascula exeduntur. Vbi igitur * detritæ & attenuatæ & ad extremum consumptæ fuerint ambientes membranulæ, hac atque illac sanguine perfluunt. At rarefactio citra rupturam est: proinde non subitanea, neque cum multi aut crassi sanguinis exitu. nam quum rarescunt venarum corpora, tenuis pars excernitur. Quòd si multus * in aliquo inani spatio sanguis collectus rursus emittitur, crassior seipso redditur: non tamen multo crassior, neque ater, quale concrementum aut grumus est: sed copiosior, vtpote qui vnum in locum prius confluxerit. Id genus autem repentini exitus plerunque fœminis quibus menstrua non respondent, euenire solet: idque singulis mensibus euenit, iisdémque menstruæ purgationis circuitibus apparet, necnon iisdem statis cessationis diebus supprimitur. ac nisi mulieri laboranti succurratur, per multos circuitus sanguinis emissio

A reuertetur. Nempe quibusdam vasa rupta sunt, sed multitudine reiectio euariat. Et ab arteria an à vena feratur interest: quoniam ater est sanguis, crassus, & facilè spissescens, qui à vena mittitur: præterea minus periculi adfert, celeriúsque compescitur. Ab arteria flauus tenuisque prolabitur, haud ita cogitur, citius hominem perimit, & maiori negotio supprimitur. nam arteriæ agitatio, sanguinis fluorem mouet, vulnúsque frequenti concussione dehiscit. * Erosionis autem curatio magnam diligentiam postulat, quum * sit longa, difficilis & periculosa. B Etenim parte membri deficiente, ad solidationem vlcus non ducitur. vlcus enim, non vulnus efficitur. Rupturæ verò facilior solidatio, quia vulneris oræ se contingunt: & hæc secundo periculi ordine consistit. Minimus in rarefactione metus subest: sponte enim sanguis conquiescit, & adstrictio refrigeratióque in medendo satis est. Cæterùm & sedes vnde sanguis proficiscitur, obseruandæ sunt. siquidem multa sunt communia indicia, & erroris occasio in promptu est, curatióque diuersa. A gula igitur haud ita sæpe per C rarefactionem solet sanguis effluere, quum ob cibos potionésque refrigeratio & adstrictio eius partes condenset. Quinetiam erosiones haud frequenter fiunt, ac minus quàm rarefactio, gulam infestant. quippe fluxiones erodentes non multum temporis in ea subsistunt, sed aut expuuntur, aut ad inferiora pelluntur. Frequentius gulæ incidit ruptio. itaque si interdum rupta est, non tam magnæ, sicuti à pectore, sanguinis profusiones fiunt: in causa est venularum quæ ibi sunt, arteriarúmque tenuitas. sanguis verò exiens non magnopere nigricat, D subflauus est, non exactè læuorem habet: aut saliuæ permixtus est. cum nausea & vomitu reiicitur. Leuis tussicula citatur, modò humidum quippiam mouens, modò arida. id euenit, quoniam gulæ affectum arteria quoque participat, secundum illam extenta & adhærescens. morsus vel adstrictio vlceris inter deuorandum percipitur: idque præsertim si bene frigida, aut calida, aut acerba sint quæ deglutias. nonnullos autem & gulæ ipsius dolor inuadit, ad interscapulum vsque interdum pertinens. vomunt * pituitosa. nonnunquam, si morbus E producitur & inualescit, cibum reiiciunt, cibos summopere fastidiunt. febres haud ita multum continuæ, sed erraticæ sunt. E ventriculo niger concretúsque sanguis euomitur, etiamsi ab arteria fluxerit: si à vena, multo nigrior compactiórque est. nausea multa adest, pituitosus biliosúsque vomitus: si prius homo comedit, cum cibis mixtus sanguis eiicitur. in eodem enim loco cibus sanguísque colligitur. ructus crebri fiunt, & virus olentes. Quòd si multa materia collecta est, angor animi vertigóque sequitur: * quum materiam vomuerunt, subleF uantur: * resoluuntur tamen, penitus exæstuant, assiduéque dolet ventriculus. Ab aspera autem arteria paucus sanguis, vehementer flauus, per tussimque expellitur: qui nisi expellitur, continens tussis inhæret. sensus verò & dolor in gutture est, paulum supra aut infra: vox rauca & obscura fit. Si à pulmone, repentè vberiórque sanguis emanat, idque magis si erosio in causa sit: * tussis permolesta est: sanguis verò exactè flauus, spumans, rotundus, sic vt pars eiecta à parte distincta sit. Cæterùm & in communi vase corruptio eorum quæ de pectore exeunt, alia G est: comparatione autem, permixta discernas: alioqui pectoris partes specie carnosas, pulmonis esse partes censueris: verùm pectoris grauitas, indolentia, rubórque in facie multo magis in pulmonis vitio reperitur. * Si in pectore noxa fit, in parte priori secundum os pectorale, quod vocant, dolor laceratam partem ostendit. ingens tussis adest, vix aliquid extrudens: sanguis non multum flauus est, modicè crassus, spuma carens. Quòd si & pulmoni in transitu noxam impertiat, aliquid etiam spumæ consequitur. quandoquidem ex pectore in arteriam per H pulmonem iter datur. * Si à membrana costas vestiente, per tussim quidem sanguis funditur: sed niger, læuis, tetri odoris virosique, qualis ex putridis rebus exhalat. * dolor succingentis membranæ acutus vexat. multi ex his cum febre, vt pleuritici solent, intereunt. Tempus anni humidum calidúmque sanguinis emissionem maxi-

mè procreat. tale eſt humidum & calidum ver: ſecundo A
loco æſtas, autumnus minus, hyems minimè. Æſtate ma
ximè moriuntur ob ſanguinis effluuium, quo tempore
haud ita magnæ phlegmonæ oriũtur: vere ſecundò, phle-
gmonis & vrentibus febribus conſumuntur: autumno
plurimùm tabes, quas *Græci φθόας dicunt*, eueniunt. Vt
ſemel autem dictum ſit, omnem ſanguinis reiectionem,
quantumuis modicam, quãuis iam rupta vaſa coiuerint,
comitatur mœror, diffidẽtia, vitæ deſperatio. Quis enim
eſt adeo firmo & conſtanti animo, qui ſe iugulationi ſi- B
mile quiddam paſſum eſſe conſpiciens, nõ futuram mor-
tem vereatur & perhorreſcat? nam & grandiora anima-
lia & robuſtiora, quales tauri ſunt, ſanguinis profuſione
celerrimè perduntur. Verùm hoc haud magnopere mi-
randum eſt: illud ſumma admiratione dignum, quòd in
ſola ex pulmone reiectione, quæ omnium ſæuiſsima eſt,
homines animum non deſpondent, quum tamen in ex-
tremo diſcrimine verſentur. Pulmonis indolentiam hu-
iuſce rei cauſam ego ſtatuo. quilibet enim dolor, quanuis
exiguus, interitus metum iniicit, & plerunque terribilior
eſt quàm * periculoſior: contrà indolentia in plurimis C
vel magnis morbis à morte ſecuritatem præſtat, damno-
ſiórque eſt quàm terribilior.

DE SYNCOPA, CAP. III.

RE ctè planè medicus & vulgus, rectè, inquam, huic af-
fectui nomen indiderunt. *ô cyphon, cuius mali eſt
nomen? Ecquid enim maius? ecquid celerius ſyncopæ *fa
cultate? ecquodnam aliud nomen ad hanc rem appellan-
dam ſignificantius? quid verò corde ad mortem vitámve
* potentius? Neque ſyncopam, cordis ægritudinem eſſe,
aut vitalis in eo poteſtatis detrimentum, nõ credendum D
eſt. tanta eſt mortis celeritas, & talis morbi ſpecies. Quip-
pe is affectus, vinculorum poteſtatis vitam fouentis diſſo
lutio eſt, hominis conſtitutioni aduerſarius. hanc enim
tenaciter corripiens nõ dimittit, ſed diſſoluit ac diſsipat.
Neque id magnum eſt miraculum: nam & alii affectus,
quorundam membrorum quibus inhæreſcunt, indéque
accenduntur, proprii ſunt & periculoſi. Βουβῶνες, *id eſt ingui-
num tumores*, peſtiferi & permaligni, iecoris ſoboles ſunt,
nulláque alia ex parte prodeunt: tetanus autem, neruorũ
labes eſt comitialis morbus caput obſidet. Pari igitur ra- E
tione & ſyncopa, cordis & vitæ ægritudo eſt. Quicunque
verò ſtomachi affectum ſyncopam eſſe opinantur, quo-
niam cibis vinóque, in nonnullis & frigida vires refectæ
ſunt, & ægritudo ſublata, iidem mihi vidẽtur capillorum
capitis & cutis affectum eſſe phrenitin opinari: quoniam
capillorum detonſione & * cutis irrigatione phrenitici
releuantur. Verùm * cordi ſtomachus vicinus pernicio-
ſus eſt, vnde in cor tam noxia quàm vtilia deriuantur. E-
tenim per pulmonem etiam, vt ſpiret, aerem cor accerſit.
Veruntamẽ pulmo haud ex æquo ſpirandi facultatis par- F
ticeps eſt, quum facultates nõ in inſtrumentis, ſed vbi eſt
fons vitæ atque roboris, ſtatuãtur. At ſtomachus, vitæ ne-
que principium, neque ſedes eſt: aliquis tamen ab eius im
becillitate lædi poteſt. nam & cibi cordi nocentes, nõ ſto-
macho officiunt, ſed cordi per eum noxam infligunt. Si-
quidem & ab illis morientes, cordis affecti notas repræ-
ſentant, arteriarum motus paruos debiléſque, cordis con-
cuſsionem cum vehementi palpitatione, vertiginem, ani
mi deliquium, torporem membrorum, reſolutionémq;,
copioſum ſudorem, qui ſupprimi nequeat, refrigerationẽ G
in toto corpore, ſenſus vociſque priuationẽ. dicendúmne
eſt hæc ſtomachũ perpeti? Sed quænam ei propria? Nau
ſea, vomitus, cibi faſtidium, ſingultus, eructatio ſimplex,
vel acida. Illi præterea quibus cor laborat, ſenſus aciem
exquiſitiorem habẽt, vt videant & exaudiant plus quàm
antea. mente etiam ſunt firmiore, & animo puriore. pro-
inde non tantùm præſentia declarant, verumetiam futu
ra veriſsima diuinatione prædicunt. Nónne igitur & hæ
ſtomachi poteſtates ſunt? Hercule minimè, ſed cordis, vbi
& anima & eius natura inhabitat, ad quod & virtutũ ibi H
ſitarum calamitas pertinet. Huius verò morbi eſt tenoris
naturæ deſtructio, * auctore frigido humidóque: quippe
hoc oppreſsi intus & in cute refrigeſcunt, nõ ſitiunt: frigi
dum ſpirant, quanuis magnis ac perurentibus febribus,
vnde ipſa ſyncopa dependet, affligantur. Natura enim ro-
buſta & probè temperata omnia ſuperat, omnibus domi-
natur, ac per humorem & ſpiritum & ſolida, horúmq; o-
mnium conuenientem ordinem & modum, hominis vi-
tam adminiſtrat. Quòd ſi naturæ nexus, id eſt tenor, diſſo
lutus ſit, tunc affectus oritur, cuius prægrediens cauſa eſt
καῦσος, id eſt febris urens, uel uſtoria is verò huiuſmodi eſt.

DE CAVSO, ID EST FEBRE VSTO-
ria, Cap. IIII.

IGnis paſsim & acer & tenuis eſt: ſed intus maximè. Spi
ritus tanquam ab igne, calidus: aeris vehemens attra-
ctio, frigidi cupiditas, lingua arida, in labiis & cute ſqua-
lor: algent extrema, lotium quàm bilioſiſsimum, inſom-
nietas, arteriarũ mot⁹ crebri, parui, imbecilli: oculi *puri,
lucẽtes, ſubrubri: facies bene colorata. Quòd ſi morb⁹ vltẽ
rius creſcat, omnia maiora & ſæuiora fiunt. arteriæ mini-
mis motibus & creberrimis agitantur: ignis aridiſsimus
& acerrimus. mens delirat, *omnia ignorat. ſiticuloſi fiũt,
omnia frigida attrectaſe cupiunt, parietem, veſtem, paui
mentum, humorẽ. manus frigent, ſed palmæ perquam ca
lidæ: vngues liuent. ſpiratio crebra eſt, roſcidus humor
circa frontem & iugula. Quum ad ſummam ariditatem
calorémque corporis natura peruenerit, tum calidum in
frigidum, ſqualor in imbrem conuertitur. Rerum nan-
que ad maximam molem incrementa in contrarium ſta
tum prolabuntur. Vbi ergo naturæ nexus ſoluti fuerint,
ea ſyncopa eſt: tunc ſudor ingens toto corpore funditur,
& nullo pacto compeſcitur. Spiratio frigida eſt, * vapor è
naribus multus exhalat. Siti non vexantur: cætera enim
exaruerunt. quinetiam alia inſtrumenta ſitiunt, os & gu-
la: vrina tenuis & aquea redditur. Aluus plurimùm adſtri-
cta eſt: nonnunquam tamen pauca quædam bilioſa de-
ſcendunt. copioſa & aliena *humiditas redũdat, oſſa quo-
que tabeſcentia diffluunt: & vndique, vt in flumine, ad
exteriora omnia dilabuntur. animus ſtabilis & conſtans
eſt: ſenſus omnis purus & integer, ſubtile ingenium, mẽs
vaticinando idonea. Primùm quidẽ ſeipſos de vita mi-
graturos præſentiunt, deinde præſentibus futura denun-
tiant. Nonnulli verò interdum eorũ dictis fidem non ha
bendam putant, ſed dictorum euentus homines in eorũ
admirationem concitat. Aliqui præterea ex his cũ qui-
buſdam vita defunctis ſermonẽ habent: fortaſſe quidem
ipſi ſoli præ ſenſus acumine & puritate eos adeſſe cernen
tes, aut fortè ipſorum animo viros cum quibus verſaturi
ſunt, prænoſcente atque enarrante. Quippe antea in lutu-
lẽtis humoribus & caligine demerſus erat: quos vbi mor-
bus exhauſit, & ab oculis tenebras deterſit, quæ in aere fi-
unt prædicant, exutóque ſordibus animo, veraciſsimi va-
tes efficiuntur. Sed quorum ſucci & ingenium adeo exte
nuati ſunt, ii nõ diu admodũ ſolent eſſe ſuperſtites, quũ
eorũ vitalis potentia * iam in aerẽ ceſſerit atque abierit.

DE CHOLERA, CAP. V.

CHolera eſt materiæ à toto corpore in gulam, ventri-
culum & inteſtina retro fluens motio: vitium acutiſ-
ſimum. ſuprà enim per vomitum erumpunt quæ in ore
ventriculi & gula congeſta fuerant: infrà deiiciuntur hu
mores in ventriculo inteſtiniſque natãtes. In primis quæ
euomuntur, aquæ ſimilia ſunt: quæ anus effundit, ſterco-
rea, liquida, tetríq; odoris ſentiuntur. ſiquidem longa cru
ditas id malum excitauit. Quòd ſi per clyſterem eluan-
tur, primò pituitoſa, mox bilioſa feruntur. Initio quidem
facilis morbus eſt, dolore vacans: poſtea verò tenſiones
in ore ventriculi & gula, tormina in ventre naſcuntur. Si
magis ſæuiat morbus, & tormina augeſcant, anima defi-
cit, membra reſoluuntur, cibos exhorrent, animus conſter
natur. Siquid acceperint, cum magno tumultu nauſea &
vomitus inuadit, tum ſincerè flaua bilis expellitur: deie-
ctiones quoque ſimiles ſunt: nerui tenduntur, tibiarũ bra
chiorúmque muſculi conuelluntur, digiti incuruantur:
vertigo oboritur, ſingultiunt: vngues liuent, algent extre
ma, totum corpus rigore concutitur. Si malum ad vltimũ
venit, tum verò ægrotus ſudore perfunditur: bilis atra ſu-
prà infráque prorumpit. conuulſione impedita veſica, lo-
tium cohibetur, quod tamen, quum in inteſtina humores
deriuentur, abundare non poteſt: voce priuantur, arteria-
rum pulſatus minimi ſunt ac frequentiſsimi: cuiuſmodi

in syncopa proposuimus. conatus ad vomẽdum perpetui ac inanes fiunt. inclinatio ad deiiciendum prompta, quã *τεινεσμὸν Graeci uocant*, sicca tamen, nihilque succi egerẽs. mors demum sequitur doloribus plena & miseranda, per conuulsionem, strangulatum & inanem vomitum. Id genus maximè æstate grassari cõsueuit: secundò per autumnũ, minus vere, hyberno tempore minimè. Inter ætates autem iuuenta, & ea quæ robustior est, hoc fere corripiuntur: senecta rarissimè: pueri magis quàm senes, sed non mortiferè.

DE HILEO GRAECE VOCATO, LATINE voluulo, CAP. VI.

PHlegmone in intestinis gignitur, perniciosum dolorem mouens. quippe innumeri torminibus acerbissimis necantur. In hisce & frigidus flatus & lentus colligitur, nec infrà, nec suprà facilè penetrans. Commoratur autem diu, pérq; superiorum intestinorum angustos anfractus *ἐλίσσεται, id est reuoluitur*. vnde & affectus, *εἰλεὸς, Latinè uoluuli*, nomen accepit. Quòd si ad tormina compresio & remollitio intestinorum accesserit, multúmque imum ventrem superauerit, id verò iam χορδαψὸς est: quod nomen vltima parte * elixationem remollitionémve significat: χορδὴ autẽ intestinorum vocabulum est. Graeci enim veteres *μεσεντέριον, id est lactes*, nominarunt ἐπιχορδίδα, neruos scilicet interiacentes, & vascula, & membranas, quæ intestinorũ stabilimenta & fulcimina sunt. Voluuli causa est perpetua ciborũ multorum, diuersorum, inusitatorúmque corruptio, & alia super aliam cruditas: præcipuè ab esu ciborum qui voluulum excitare consueuerũt: quale est sepiæ atramentũ in ferculis sumptum. idem existimandum de plaga est, de frigore, de frigidæ potione, si, dum quis sudat, eã largè abundéque ingurgitauerit. Ad hæc iis voluulus accidit quibus intestinũ cũ stercore in scrotum procidit, neque in ventrẽ repulsum, sed per vim retentũ fuit, hìs inferiora intestina phlegmone vexari solita sunt. Pueros hic affectus crebrò malè habet, vtpote quos sæpe cruditas infestat. hi tamẽ sæpius etiã sanescũt, cum ob consuetudinẽ, tum ob humiditatẽ intestinorũ. lubrica enim sunt. Senes rarò afficiuntur, sed multo perniciosius. Æstas magis quàm ver huius mali referta est, autumnus quàm hyems: æstas vtrunque superat. Multi quidem vi torminũ repentè intereunt: aliis intestinũ suppurat, deinde nigricans, tunc & putrefactum excidit, atque ita deficiunt. Mediocrem voluulum hæc symptomata comitantur, dolor oberrãs, in stomacho *humiditas superãs, exolutio, mollitia, ructus inanes, nihil proficientes: aluus flatibus perstrepens, qui ad podicem vsque properant, sed ibi exitus intercluditur. Sin autem ex toto voluulus occupet, omnia sursum petunt, flatus, pituita, bilis: hæcque vomitu prodeunt. fiunt perpallidi, frigent toto corpore, acerbo dolore cruciantur, malè spirant, sitiunt. Quibus verò iamiam mors instat, gelidus sudor emanat, vrina difficulter exit: anus tam arctè clausus est * vt neque vel tenuem acũ possis adigere: stercus per os redditur: vox aboletur, arteriæ rarò inter initia & parũ micãt, instãte autẽ morte, minimè, creberrimè, tandem micare desinunt. Hæc sunt quæ tenuibus intestinis affectis incidũt. Verùm & in pleniore intestino, *quod Graeci κῶλον uocant*, iidem affectus oriuntur, eadémq; symptomata eandem formam retinentia. Sed nonnulli quibus κῶλον suppurat, huiusce morbi discrimen effingunt. Causa est huiusmodi affectus carnosa intestini crassitudo. Dolor autem in gracilibus quidem intestinis tenuis est & acutus, in pleniore verò intestino est redundans humiditas, & incumbens grauitas. dolórq; modò ad costas vsque superiores ascendit, quando & speciẽ lateralis morbi præ se fert: (siquidẽ & isti febricitãt) modò sub spurias costas in dextram aut in læuam partem descendit, sic vt iecur aut lien dolere videantur: item & ilia nonnunquam dolore torquentur. Colon nanque prægrande est, & quoquouersum se circunuoluens. Quidam sunt etiam quibus & in sacro osse dolor inhæreſcit, & in femoribus, & illis in locis quibus testes appenduntur. *Graeci κρεμαστῆρας appellant*. Qui hoc genere tentãtur, vomitione plerunque inani laborant. quòd siquid reiecerint, id est subtile, biliosum, olei simile. In hoc malo periculũ tanto leuius est quanto *κῶλον, id est, laxum intestinum* tenuibus corpulentius, pinguius, & noxæ tolerantius est.

DE ACVTIS IECORIS AFFECTIBVS, Caput VII.

QVibus iecur malè habet, ii non celerius quàm qui corde ægrotãt, sed maiore cruciatu perimuntur. maxima enim iecoris pars sanguinis concrementum est. Si in huius autẽ visceris portis aliqua incidat causa mortifera, æquè ac si ex corde laborarent, celeriter consumuntur. Ratio in promptu est, quia videlicet hæ partes membranis, tonis gracilibus & magni ad vitam momẽti, grandioribúsque venis contexũtur. præterea (vt sapientum quidã prodiderunt) hoc loco appetitricis animæ domiciliũ est. Sanguinis vtiq; profluuia è iecore omnium maxima fiũt: neque abs re. venarum enim radicatio iecur est. Itaque in ipso magna vomica haud ita frequenter, neque in particulis magis præcipuis oritur: (homo enim vita excedens præuenit) at exiguæ frequẽtius eueniunt. inde fit vt mortem quidem euadant; sed longinquo morbo impliciti cruciẽtur. Ipsius enim functionis, qua sanguinem condit, cessatio non conceditur, neque dilatio: atque hinc ad cor & ad viscera intra septũ sanguis diffunditur. At si qua magna iniuria, vtputa verbere, longa ciborum multorum vitiosorúmque corruptione, ebrietate, vehementi refrigeratione, phlegmone in portis iecoris excitatur, tunc ægrotus celerrimè iugulatur. Ignis enim in profundo corpore depascitur, obscurus, acer. venarum motus torpent: doloris species variæ & diuersæ sunt. nonnunquam enim dextra in parte defigitur, adeo vt acutum telum adactum esse videatur: interdum torminibus similis est: rursum verò interdum dolor cum summa grauitate coniũgitur: atque inter dolendum virium debilitas vocísque casus incidit: transuersum septum, & interna costarum tunica inferius detrahuntur. quoniam inde iecur suspensum onere suo degrauat. Proinde ad iugulum è regione oppositum vehemens dolor peruenit. Tussicula quædam imperfecta, seu potius tantùm ad tussim * inclinatio est. siquando verò tussiunt, nihil reddunt, vitiosè spirant. neque enim pulmoni transuersum septum opitulatur, ei ad constringendum ac dilatandum morem gerens. paulum aeris adducunt, plus expirant. colore ex atro viridique permixto infecti sunt, plumbea scilicet specie: cibos oderũt: quòd siquid sumpserint, eis inflantur præcordia: ructus biliosi, acidi, graueolentes exeunt, nauseant, * vomere frustra conantur. venter solutus multa biliosa excernit, viscida pauca: sed perpetuò augescũt mala. mens haud ita multũ delirat: torpida, suspensa, & attonita est. magna est in corpore segnities: extrema frigent, tremor adest, horrores, singultus inanis, conuulsioni similis, morbus regius, pura bilis, totúmque corpus bilioso colore suffunditur. Quin morbus regius ante septimum diem si apparuerit, plurimos sustulit. Quibus autem vel sanguinis profusio, vel per aluum multorum biliosorum exturbatio, vel vrina sincera plurima effluens mortem depulit, post tres septimanas iecur his suppurat. Quòd si multum temporis citra abscessum prætereat, in hydropem ineuitabilem terminatur. Hi siticulosi sunt, parum tamen bibunt. eorum corpus squalet, pinguedine carens. appetunt acida, sed gustatus sapores non percipit. Autumnus hoc malum fert, * multorum variorúmque fructuum esum sequente cruditate. Inter ætates florens ei magis obnoxia est.

DE VENAE CONCAVAE ACVTO MORbo, Cap. VIII.

AB iecoris portis inter eius extrema magna vena ingreditur: quæ semper in tenues pluresque dũ scinditur, denique in tenuissimas visumque latentes toto iecore dispergitur. Istarũ summis osculis aliæ venarum extremitates cõmittuntur: quæ & gracilibus & pluribus maiores amplitudine, sed numero pauciores constituuntur. demum in medio iecore in venam vnicam grandem coalescunt. Inde hæc in duas partitur, quæ iecoris extrema petunt. Harum altera superius primam fibram penetrans, in eius conuexa egreditur: mox transuersum septum perforans, in cor inseritur. hæc vena cõcaua nominatur. Altera verò quintam fibram, quæ inferius iacet, traiiciens, vsque in iecoris gibba ad spinã peruenit, & eo loco ad coxendices vsque porrigitur. Ea quoque eodem nomine concaua

nuncupatur: quoniam vna [& eadem" vena est ab initio de iecore exoriens. * Siquis enim aliquid de superiore vena caua cordi infixa in eam quæ iuxta spinam protenditur, aut à spina per iecur ad cor velit impellere, eundem descensum ascensumque inueniet. Hæc igitur vena (vt arbitror) vniuersa ægritudines & acutas & validas patitur. nam tota vna est atque continua: à nonnullis autem medicis ea pars duntaxat quæ secundum dorsum discurrit, ægrotare creditur. quoniam eius quæ cor intrat, notæ obscuræ sunt. intra pectus enim rei nulli adhærens, sed in pectore subleuata protenditur, donec transuersum septum egressa, cordi inseritur. Igitur siquod ingens malum hanc venam corripiat, pectore ambiente delitescit. In hac itaque vena κάδματα oriuntur. *sunt autem κάδματα diuturni affectus ex defluxu materiæ prouenientes*, quando sanguis copiosus erumpens, citissimè vitam delet: per superiora quidem, per pulmones & arteriam effluens, si in pectore fiat effractio: si iuxta principium, in imum ventrem descendens, in intestinis continetur, atque adeo intestina replentur. quum priusquam deiectus sanguis in conspectum detur, homines intereunt, * & ventriculus sanguine redundat. Nascitur & circa venam phlegmone, quæ & ipsa, si magna sit, celeriter hominem tollit. ignis enim acer mordáxq; in ambabus cauitatibus inclusus accenditur, paucúsque duntaxat foris apparet, vt tangenti flamma tenuis esse videatur: æger verò sese cōburi existimat. pulsatus arteriarum exigui sunt, creberrimi, ac veluti oppressi atque repulsi. frigus adest extremorum, sitis aspera, oris siccitas: facies decolor, rubet: omne corpus subrubidum est: præcordia dura sunt atque reuulsa. dolor in dextra parte maior, & * cum eo palpitatio in longitudinem ad ilia vsque perueniens. Quibusdam & arteria secundum dorsum inflammatur. quod pulsatio in alteris præcordiis manifestat. nam & ipsa venæ cauæ morborum particeps efficitur, iuxta illam in sinistro latere posita, vtpote ea quæ in omne corpus diducitur, nihil leuaminis adferente, neque cutim emolliēte. Cutis autem sic affectorum, squalida, rugosa atque aspera est: sed in partibus prominentibus atque osseis, vt in cubitis, genubus, digitorúmque articulis magnis, talis conspicitur. somni tumultuosi fiunt. aluus quibusdam nihil reddit, quibusdam exiguum, acre, biliosum. lotium * acre mordáxque est. mens vtique his constat: sed * quadam segnitie torpet, & corpus tabe consumitur. tum quotquot hunc habitum viderunt, eum καῦσον, * *id est ardoris speciem*, appellarunt. quandoquidem quæ adsunt, sub ardoris genere collocantur. Per autumnum hæc labes exoritur, * quum ferum quiddam & immane sapit. Viros ac iuuenes occupat, quibus mala viuendi ratio laborésque tenuem corporis habitum compararunt. Decimoquarto die hi plerunque moriuntur: quibus morbus diutius trahitur, duplo longiori tempore pereunt. Quotcunque autem aut ab initio pusillam phlegmonen habent, aut magnam, paulatim remittentem, mortem quidem euadunt, sed nondum morbo liberantur. Hi longo sanè tempore causo laborant: verùm omnia periculosa iam desinunt, dolores, præcordiorum distentiones, & pulsuum malitia, & mentis ignauia. adhuc tamen fastidiosi sunt, languentes, consilii inopes: simúlque & ardor, & sitis, & linguæ orísque siccitas ægrum discruciant. multum diúque trahentes spirant, & subitò totum aerem vna spiratione refrigerandi causa adducunt. Verùm si frigidam quamplurimam affatim bibunt, breui interuallo molestia leuantur. postmodum ipsis sitis accenditur: rursumque vberrimè aquam ingurgitant. & hæc est mali successio & reciprocatio. At egregius medicus frigidam liberaliter citra noxam propinare potest, vt in aliis ardoribus adsolet: sed longè tutius ardore à vena caua oriente laborantibus eam concesserit. Quòd si ventriculus aut vesica potam aquam expellant, neque vomitione opus est: sin id facere nequeant, à multa frigida epota multum vomendum est. homo enim disrumperetur si tanto bibito humore nihil aut per sudores, aut per vrinam, aut per ventrem effunderet.

DE RENVM ACVTIS AFFECTIBVS, Caput IX.

A RENES quantum ad corporis speciem attinet, haud ita multum periculis patent, tametsi in aliquod acutum vitium incidant. glandulosa enim ipsorum natura est. ad mortē verò inferendam bene habiles sunt: ipsorum enim actio peropportuna est, vrinæ videlicet à sanguine secretio, eiusdémque expulsio. Sed eam cohibet aut calculus, aut ingenita phlegmone, aut sanguineum concrementum, aut id genus. quandoquidem ex consensu affectionis ob formam corporis prouenientis nulla creatur offensio. Vrinæ autem interclusio omnia sæ- B ua & acerba facit, ignem acrem & fastidium inferentem, dolorem grauem secundum lumbos in dorso, partium distentionem, sed magis circa præcordia. Suppressio autem lotii non ex toto fit, sed stillatim quidem meiunt, multum verò effundere cupiunt: redundantiam enim sentiunt. Quòd si & acre mordáxque lotium inest, frigent, tremunt, conuelluntur, distenduntur præcordia, & replentur. Hæc morbi forma perceptióque doloris, alui inflationi à ciborum multitudine corruptionéque prouenienti similis est. Pulsus initio rari sunt ac se- C gnes: si malum plus vrgeat, parui fiunt, crebri, turbulenti, inordinati. somni tenues, dolore vexati, non continui: sed repentè à somno perinde acsi quis pupugerit, prosiliunt: postea in soporem tanquam lassitudine oppressi delabuntur. mentis alienatio haud ita magna est: nugantur, facies liuet. At siquando rursum meiendi auiditas redeat, cum * distentionibus magnisque doloribus modicum quiddam, idque stillatim eiiciunt. tum paulum cruciatibus leuantur, postmodum in eadem relabuntur. Inter hos illi celerrimè pereunt qui nihil pror- D sus emittunt. * Quicunque verò non moriuntur, (plures enim liberantur) hi aut calculo in vesicam per vrinæ semitas delapso, aut phlegmone suppurante, paulatímve per difflationem exhalante, discrimen euadunt. Quāquam enim paulatim & auarè effundatur vrina, mortem tamen facilè effugiunt: at longo temporis curriculo eorum habitus contabescit. Atque iure ista ægrotantes patiuntur, in peiúsque labentes ad colliquationem deuoluuntur. Anni verò tempora, loca, ætates hunc morbum ferunt, quæ & in vena caua laborante ferebant. Non- E nunquam è renibus sanguis multus subitaneus erupit, multísque diebus continenter effluxit: verùm nemo ex huiusmodi profluuio moritur: * sed phlegmones ratione, quæ simul cum profluuio nascitur, & sanguinem coercet. plerunque autem ex retentione quam ingens phlegmone facit, moriuntur.

DE ACVTIS IN VESICA AEGRITVdinibus, Cap. X.

F VEsica difficiles in acutis morbis dolores patitur & quū ab aliis vitiū participat, sed difficiliores magísque mortiferos si per se laborare inceperit: quandoquidem omni corpori & neruis & menti labem communicare valentissimè potest. Quippe vesica neruus frigidus albúsque est, & * ab innato calido quamlongissimè, quamproximè verò externo frigori posita. Nam in imo ventre ad aures thoracis sita est: nobili quoque munere fungitur, vrinæ videlicet emissione. Hæc porro si tan- G tùm calculis, aut sanguinis grumis, aut qua alia propria peregrináve calamitate interclusa fuerit, perniciosum est. In mulieribus enim ipsis & vteri phlegmonas comprimit, in viris autem extremum rectum prælongúmque intestinum. In plerísque verò ob inuoluntariam præ verecūdia retentionem in cœtibus hominum, aut in conuiuiis repleta distenditur: constringeréque non valens, nihil amplius excernit. Igitur vbi vrina supprimitur, superiores quoque partes, renes videlicet, replentur: οὐρητῆρες, (*id est urinæ ductus*) distenduntur. ilia dolor ponderosus infestat: nerui conuelluntur, tre- H munt, horrent, desipiunt. Verùm si ad hæc & * vlcus accedat & inflammatio, multa sanè damna eueniūt, sed mors ab vlceribus sanè quamcelerrima inuadit. Cæterùm de vlceribus, abscessu, suppuratione, & id genus aliis, quæcunque non acutissima sunt, in libro de diuturnis morbis tractabitur. Quæcunque verò peracuta sunt, & intra quatuordecim dies, aut paulo citius seriúsve ho-

minem perimunt qualis phlegmone est: aut grummi sanguinei, aut calculus in ceruicem delapsus, de istis in præsentia sermonem faciam. Quapropter siquid horum inciderit, vrina retinetur, abdomen intumescit, dolor acutus totum ventrem occupat. vesica turget: decimo die luteus sudor exit; pituita vomitur primò, deinde bilis: vniuersum corpus friget, sed pedes vehementius. Si malum vires maiores acquirat, tum febres cum singultu hominem corripiunt: micant arteriæ inordinatis, frequentibus ac pusillis motibus: rubida facies est, sitiunt, animo ancipites sunt, mens non constat, nerui contrahuntur. Medicamentis præterea venenosis, & cantharidibus, aut bupreste & pneumatibus vesica deuritur: & tota aluus maiorem vim patitur, ac prorsus in peiorem statum delabitur, neque longa mortis mora interponitur. Nonnunquam & sanguinem vesica effundit: flauus autem ac tenuis vesicæ sanguis est. Sed perrarò hac de causa homines pereunt, quanuis haud facilè sanguis supprimitur. Grummi verò & phlegmonæ minantur interitum. refrigeratio enim & νέκρωσις, *id est extinctio caloris ingeniti*, sequitur, gangræna quoque, & quæ eam comitantur mala. Id genus facilè hominem tollit. Hæc vitia hyeme & autumno grassantur. In ætate virili, magis etiam in senecta vigent. Reliqua anni tempora & ætates neque asiduè hos morbos ferunt, miniméque mortiferi sunt. Pueri omnium maximè his calamitatibus vacant.

DE VVLVAE STRANGVLATV, Caput XI.

IN mediis ilibus mulierum vulua posita est, muliebre viscus, animalis ferme naturam adeptum. Siquidem per se huc atque illuc versus ilia mouetur: quinetiam ad superiora eregione pectoris cartilaginem subit: in latera quoque, in dextram videlicet aut læuam partem, aut ad iecur aliàve intestina mouetur: & ad inferiora natura procliuior est. Vtque paucis absoluam, penitus errabunda est, & iucundis odoribus delectatur, ad ipsósque se recipit: contra fœdè olentibus contristatur, & ab ipsis longius se proripit. ac prorsus est in homine vulua perinde ac in animali quoddam animal. Hæc itaque si repentè superiora petierit, ac diutius ibi commoretur, visceribúsque violenter incumbat, interdum homo veluti comitiali morbo correpta, citra neruorum distentiones strangulatur. angustiis nanque iecur, transuersum septum, pulmones, cor, celeriter opprimuntur. Qua de causa spiritus priuatio imbecillitásque adesse videntur. Præterea & καρωτιδὲς, *id est uenæ somniferæ*, cordis vicinum participantes, affliguntur, vnde capitis grauitates & sensuum abolitio cum nouo quodam sopore adueniunt. Incidit etiam ipsis aliud vitium proximè dicto non absimile, in quo spiritus & vox auferuntur: sed à vulua non prouenit. quippe & viros infestat instar morbi quem κάτοχον nominant. At mulieribus à vulua male habentibus tetra odoramenta naribus subiecta, iucunda verò naturalibus opposita, opitulantur. altero autem affectu laborantibus hæc frustra adhibentur, nihilque opis adferunt. Præterea membra in vuluæ morbo agitantur, in altero affectu quiescunt. Amplius tremores spontini & non spontini, sed ex * amblothriæi subiectione excitantur. vuluæ refrigerationes vehementes, copiosæ sanguinis profusionis retentio, & id genus alia in causa sunt. Itaque si in superiora subeunte vulua vexari mulier inceperit, ad obeunda negotia pigrior redditur, exoluitur, infirmatur, genua labant, vertigo infestat, extrema debilitantur, caput dolet, grauescitque. In venis ab vtroque nasi latere iacentibus dolorem mulier percipit: quòd si ceciderit, stomacho mordetur. Iuxta præcordia, ilia, vbi vuluæ domiciliū est, inania sūt, motus arteriarum intermittunt, ordine carent, deficiunt: spiritus magnopere angitur, vox intercipitur, sentiendi facultas impeditur. spiratio ignota obscuráque est: celerrima nec opinatò mors aduenit. nihil enim adest quod mortem instare significet: color nanque viuidus est, ac multo post mortem tempore magis rubent. Oculi parum admodum extantes fulgent, haud ita multum in-

A tenti, neque tamen valdè remissi & conniuentes. Cæterùm si priusquam malum ad extremum venerit, aliquando vulua in sedem propriam migret, à strangulatione liberantur: quando aluus submurmurat, humiditas adest locorum muliebrium, spiritus asperior manifestiórque redditur.* nequaquam tamen ab affectu excitantur, aut subleuantur, immo quamcelerrimè interitus aduenit. nam facilè superiora vulua petit, facilè quoque inde recedit. Quippe vulua suapte natura superfluitat: membranæ verò eam sustinentes humidæ sunt: humi- B dus est & locus vbi reconditur. Amplius fuga & appetentia tristium iucundorúmque mouetur: quocirca labascit facilè, ac veluti arboris ramus huc & illuc susque déque impellitur. Propterea & iuuenes fœminæ id vitii patiuntur, seniores immunes sunt. Quibus enim ætas & vita & mens vaga magis & erratica est, his vulua quoque errabunda instabilisque fit necesse est: quibus verò firma ac stabilis ætas & vita & mens fuerit, his & vulua similiter afficitur. Hæc vtique à vulua proueniens ægritudo, strangulatus videlicet, mulieribus dun- C taxat infesta esse potest. Veruntamen * communes quoque viris ægritudines in vulua oriri consueuerunt, phlegmone videlicet, & sanguinis profusio. communes etiam sunt quæ comitantur notæ: vtpote febres, pulsus abolitio, refrigeratio, vocis amisio. In sanguinis autem profusione & maturius mors ingruit, quemadmodum quum quis animal iugulat.

DE SATYRIASI, CAP. XII.

SAtyri * Baccho sacri, qui pictura quique statuis exprimuntur, arrecto pene figurantur. quod diuinæ rei D signum est. Est verò & affectus species, qui laborantis penem excitat erigitque: atque ob Dei figuræ similitudinem σατυρίασις nuncupatur. Est autem inexplebilis coëundi appetitus. Verùm neque si ad Veneris opus accedant, quicquam iuuantur: neque multo asiduóque concubitu sedatur arrectio. Conuulsiones autem omnium neruorum fiunt, & tendonum distentio, & inguinum, partisque eius quæ inter inguina & femen est, (πλιχάδα *Græci nominant*) genitalium præterea inflammatio & dolor. In facie rubor inest, & vapor quidam roscidæ E humiditati similis. Porro ipsi ægri sese incuruant & comprimunt: quiescunt tristes, demissi, vtpote calamitatem suam grauatim ferentes. Quòd si hominis verecundiam id malum superet, turpiter admodum lingua intemperantes efficiuntur: intemperantes quoque in * aluo exoneranda, in venerem lasciuientes, mentéque indecenter titubantes. nam se continere nequeunt: siti laborant, pituitam largius euomūt: quoniam labris spuma (quemadmodum hircis in libidinem ruentibus) insidet. quinetiam haud absimilis odor est. lotium post longam re- F tentionem effunditur album, crassum, genituræ simile. aluus resoluitur, costæ & axillæ sponte pruriunt ac titillantur. conuelluntur, à cibis abhorrent: sed quum eos assumunt, rapaciter assumunt: conturbantur. Sin ad interitum ægritudo spectat, inflantur, ventérque in tumorem effertur. tendones & lacerti omnes contenduntur, ægrè admodum corpus mouetur, membra contrahuntur, arteriæ paruo motu, debili, inordinatóque agitantur. Hæc omnia quandoque discutiuntur, si aluus perturbata multas pituitosas biliosásque humiditates eiecerit: G easdem quoque vomitus * non absque discrimine effuderit. Nempe medela non vacat discrimine: ea per somnum profundum longisimúmque præstatur. Siquidem refrigeratio & resolutio stupórque neruorum multus somnus est: stupor verò ac refrigeratio satyriasin medicatur. Id morbi genus vere potisimùm atque æstate sæuire consueuit. Inter ætates autem adulescentia iuuentúsque ei maximè patet: præcipuéque illi omnes quorum natura in venerem propensior est. Acutisimum id malum, triste fœdúmque est. nam plerunque H in septima die hominem consumit. Memoriæ proditum est mulieres etiam in hanc labem incidere, & eundem in libidinem impetū ac cætera omnia similia perpeti. Verùm ego impudicum quendam libidinis ardorem mulieres inuadere mihi persuadeo, mulieres, inquam,

humiditate affluentes, vt ipſius redundantia profundatur: ſed ſatyriaſin id eſſe minimè conceſſerim. Neque enim ipſarum natura atque temperies, quum frigida ſit, huic vitio habilis atque expoſita eſt. præterea neque partes ad arrectionem idoneas, quemadmodum Satyrus, (vnde affectui nomen eſt inditum) mulier obtinet: quandoquidem neque viri ſtrangulatione ab vtero vexantur, quoniam viro vterus datus non eſt.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI De cauſis & notis diuturnorum affectuum Liber I,

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete.

CAPITA HVIVS LIBRI.

DE DIVTVRNIS AFFECTIBVS, PROOEMIUM, CAP. I.

DIuturnarum ægritudinum dolor multus eſt, tempus colliquationis lõgum, & medicatio inſtabilis. vel enim haud ex toto morbi deleti ſunt, vel deleti, ex qualibet leui offenſa reuertuntur. Nam laborantes æquo animo ferre vſque in finem nõ audent. quin etiamſi æquo animo ferunt, in victus ratione nimis longa delinquunt. Si verò & dolor adeſt, laborioſa curatione per ſitim, famem, amara medicamina & dolorem excitantia, aut per ſectionem, aut vſtionem, (quibus in diuturnis morbis egemus) miſeri ægroti cruciantur, vt mortẽ quam iampridem appetebant, effugiant. Vbi mehercule in magna animi cõſtantia diu præſtanda, auxiliis variandis, iucundis citra noxam ægro concedendis, ipſóque decipiendo, medici virtus atque excellentia dignoſcitur. Cæterùm & æger fortis ſit, & cum medico aduerſus morbum conſpiret, neceſſe eſt: qui non ſolùm corpus tenaciter arripiens ipſum celeriter tabefacit & exedit, verumetiam ſenſum magnopere ſubuertit, animámque inſanam reddit. Nanque ab intemperie corporis id genus furorem atque μελαγχολίαν proficiſci nouimus: de quibus in ſequẽtibus dicã: in præſentia de cephalæa, *id eſt de uetere capitis dolore*, ſermonem iuſtituam.

DE CEPHALAEA, CAP. II.

SI caput repentè obuia quaque de cauſa per plures etiam dies dolorẽ patitur, hic affectus κεφαλαλγία nõminatur: ſi multo tempore dolor infeſtare aſſueuit, & per longos frequentéſque circuitus, ac in dies maior violentiórque inſultat, difficulter ſanationem admittens, id genus κεφαλαίαν appellamus. Eius formæ infinitæ ſunt. Quibuſdam enim perpetuus dolor inhæret, exiguus quidem, ſed non intermittens: nonnullis per circuitus reuertitur, vt iis qui quotidiana intermittente febricitant: nonnullis ab occaſu ſolis vſque in meridiẽ, & tunc ex toto remittitur: vel à meridie in veſperam, aut etiam vlterius vſque in noctem permanet. ſed nõ multum hæc durat circuitio. Præterea dolor modò eſt in toto capite, modò in dextra magis, modò in ſiniſtra, modò circa frontem, aut ſinciput: hæcque eodẽ die incertè & erraticè fieri ſolent. Quidam dextra tantùm parte dolent, quidã læua, quâ tempus, vel auris, vel ſupercilium vnum, vel oculus ad medium vſque terminatur, vel quâ naſus in æquas partes diuidit: vltra quẽ terminũ dolor non progreditur, dimidium tantùm capitis occupãs. Id vitium ſolum ἑτεροκρανία dicitur: haud leue malum: quanuis intermittit, quãuis exiguũ eſſe prima ſpecie videtur. nam ſi acutè interdum impetum faciat, fœda atque atrocia detrimenta adfert; nerui diſtenduntur, facies obtorquetur: oculi vel contenti inſtar cornu rigidi ſunt, vel huc atque illuc interius conuelluntur, ac vertiginoſè agitãtur: in ipſiſque dolor profundus vſque ad intimas tunicas deſcendit. ſudor ex tendonibus immodicus effluit repẽtè, neque cohiberi poteſt: *neque vlla cauſa præceſsit, perinde acſi quis ligno plagam inflixerit. Nauſea & vomitus bilioſus comitantur: homo conſiſtere nequit, ſed in terram delabitur. Quòd ſi vitium quandoque increſcit, de hominis vita actum eſt: at ſi debilius eſt, & citra vitæ periculum, diutius permanet: pigritia multa adeſt, & capitis grauitas: animi pendent: vitã ægrè ferũt. fugiunt enim quodammodo lucem, tenebræque his ægritudinẽ ſolantur: neque quicquã iucundi aut intueri, aut audire ſuſtinẽt. Olfactorius in iis ſenſus infectus eſt, neque quicquam eos bene olens oblectat, pariter quoque graueolentia deteſtãtur. Vita ipſis inuiſa eſt, mortémque diſcupiunt. Harũ calamitatũ fons & origo eſt, cũ ariditate frigiditas. Si diu teneat, magíſque inualeſcat ægritudo, poſt id genus dolores vertigo ſubſequitur.

DE VERTIGINE, CAP. III.

SI tenebræ oculis prætendũtur, & caput in turbinis modum circũduci videtur, & auribus murmur veluti delabentis cũ ſtrepitu fluminis inſonat, aut tanquã ventus flatu vela percutiẽs, aut tibiarũ fiſtularúmq; cantus, aut veluti ſtridor plauſtri currẽtis obſtrepit, σκότωμα. *i. vertigo* huic vitio vocabulum eſt: malũ quidẽ, ſi capitis ſymptoma eſt: malum quoque, ſi cephalææ ſucceſſit, aut ex ea vetuſta ægritudine ortum eſt. Nam ſi priora vitia non receſſerũt, ſed remanet σκοτοδίνη, *id eſt tenebræ oculorum, & apparens motus in orbem*, aut longiori tempore cum propriis ſymptomatibus nulla adhibita curatione ad ſummũ peruenit, vitium *appellatum à Græcis* ſcotωma, *à Latinis uertigo*, procreatur. Cauſam habet frigidam & humidam: aliorúmque ſæpe morborum, quũ inſanabilis euaſit, initium eſt, vt furoris, melancholiæ, morbi comitialis, cuique ſuis ſymptomatibus accedentibus. Vertiginis autẽ forma ita ſe habet: Grauitas adeſt capitis, ſplendida quædam oculis inter multas tenebras ſeſe offerunt, ſuimet æger propinquorúmque ignarus eſt: quúmque morbus augeſcit, tũc tibiæ ſoluuntur, atque humi repunt. Nauſea fit atque vomitus pituitæ, biliſve tam atræ quàm flauæ: quãdo flaua per vomitum reiecta, furor enaſcitur: atra verò, melãcholia: ac pituita exeunte, morbus comitialis efficitur. omnium quippe morborum talis conuerſio eſt.

DE EPILEPSIA, ID EST MORBO comitiali, CAP. IIII.

VArium ac portentoſum morbi genus eſt ἐπιληψία, *quæ dicitur Latinè comitialis morbus*, * terribilis vtique in acceſsionibus, & peracutus, & pernicioſus: quandoquidem nonnunquam acceſsio vna hominem rapuit. At ſi diligenti cura vim morbi ſuſtinet laborans, ægrè tamen vitam ducit inter fœditates, ignominias atque dolores. Morbus autem non facilè recedit, ſed ætatibus melioribus, & pulchriori tempore viget. *Vexat etiã pueros & adoleſcẽtes. interdũ ſecunda fortuna euenit vt per ſuccedentem prouectiorẽ ætatẽ abigatur, quando ſimul * cũ ætatis flore euaneſcit: ſed & tum quoſdã abiẽs deformes efficit: pueros quoque pulchritudinis inuidia perdit:

aut manũ inutilem reddẽs,aut faciẽ torquẽns,aut ſenſum aliquẽ prorſus auferens.Quòd ſi malum hoc penitus inſederit,atque radices altius egerit, neque ipſum medicus neque ætatis mutatio ſubmouent,ſed cũ ægrotante viuit atque cõmoritur.Interdum morbus iſte membra oculóſque conuellens ac diſtorquens,dolores ciet: interdum & mentem in furorẽ adegit. Triſte mediusfidius eſt ipſius inuaſionis ſpectaculum: turpis & eius deſinẽtia,cũ ſtercore & lotio & ſpontina ventris ſolutione. Ipſius quoque morbi origo mirabilis; & præter hominũ opinionẽ eſt. quippe nonnulli flagitioſis hominibus à luna immitti exiſtimant:cuius rei cauſa & ſacrum morbum hũc nominant.Verùm & aliis rationibus id nomen fuit ei impoſitum:aut ob magnitudinẽ: (omne enim magnũ,ſacrũ dici conſueuit) aut quòd nõ humana ope tolli queat,ſed diuina:aut quoniam dæmone correptus eſſe homo videatur.aut ob hæc ſimul omnia ſacer morbus appellatus eſt. Quæcunque ſanè huic tanquam acuto morbo ſymptomata eueniunt,ſuperius memorauimus. At ſi diu permanet, neque per intermiſsiones citra noxã degunt torpentes, abiecti animo, mœſti,hominũ aſpectum cõſuetudinémque vitantes.neque ætate procedente mitiores fiunt:vigilant, per quietẽ multis formidoloſis imaginibus terrentur: cibũ ſumere faſtidiunt,ſumptũ malè conficiunt: decolores, faciéque plumbea ſunt:ob ingenii ſenſúſque tarditatem ægrè diſcũt:auditus hebet,aures tinniunt,capiti bombi veluti quidã inſonant.Lingua in ſermone perplexa eſt ac titubat,aut ex vi morbi, aut * ob vulnera,quæ tẽpore exacerbationis accepit. tunc enim ob conuulſionis neruorum motum lingua in ore variis modis torquetur. Rationem quoque vſqueeo morbus cõturbat ac deiicit, vt prorſus denique infatuentur. Atque horum omnium cauſa eſt cum humiditate frigiditas.

DE MELANCHOLIA, CAP. V.

Atra bilis in acutis ægritudinibus, ſi in ſuperioribus apparet, oppidò quàm mortifera eſt:ſi ad inferiora deſcendẽs exiit,nõ valde vacat diſcrimine.In tardis autẽ longiſque morbis,ſi ad aluũ bilis atra decurrit, in tormina iecoriſque dolorem finitur: mulieribus verò purgatio vice menſium aduenit, ſi in cæteris abeſt mortis periculum. At ſi ſuperius,vt puta ſtomachum, ſeptúmve tranſuerſum petit, inſaniam parit, quam *μελαγχολίαν* nominant: flatũ nanque gignit, & ructus fœtidos, piſciũ odorẽ exhalãtes.Infrà verò & *φύσας.i. flatus* cũ crepitu trãſmittit:necnõ & mentẽ ſimul alienat. Proinde melãcholicos iuxtà & *φυσώδεας.i. flatuoſos* medici veteres ſic affectos appellarũt.Porro quidã reperiũtur in quib⁹ neq; flatus,neq; bilis atra colligitur,ſed ira immoderata & mœror, & ingens animi cõſternatio:hos quoque nihilominus *μελαγχολικοὺς* nũcupamus.quippe quũ *ὀργὴ, id eſt ira*,ſignificetur per *χολὴν*:per *μέλαιναν* autẽ, *id eſt atrã, πολλὴ καὶ θηριώδης, id eſt multa & efferata.* Teſtis autem Homerus eſt,vbi inquit,

- τοῖσι δ' ἀνέστη
Ἥρως Ἀτρείδης εὐρυκρείων Ἀγαμέμνων
Ἀχνύμενος· μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφιμέλαιναι
Πίμπλαντ'. ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐΐκτην.

Id eſt, Inter hos autem ſurrexit heros Atrides latè imperans Agamemnon, triſtis: furore autem ualde præcordia atra circum oppleta erant: eiúſque oculi igni fulgenti ſimiles erant. Tales euadunt melancholici, quũ ab hoc malo interimuntur. Eſt autẽ animi angor in vna cogitatione defixus atque inhærẽs abſque febre. Mihi profectò melãcholia *μανίας, quæ Latinè furor dicitur*, initium atque pars eſſe videtur. ſiquidem furentibus animus modò ad excandeſcentiã,modò ad voluptatem cõuertitur: at melancholici in triſtitia & animi angore duntaxat verſantur.Adde ꝙ furentes,plurimum vitæ ſic tranſeũt deſipientes,& fœda atrociáque cõmittentes: melancholici verò non in vna tantùm inſaniæ ſpecie laborant,ſed aut venenum ne ſibi detur ſuſpicantur,aut hominũ conſuetudinẽ peroſi, in ſolitudinẽ aufugiunt:aut ad ſuperſtitioſam religionẽ conuertũtur aut lucem hãc vitãmque odio proſequũtur. Verùm ſiquid interdum ex animi angore laxamenti habeant, exhilaratio voluptáſque plurimis aduenit. hi verò in furorẽ præcipitant.Sed quomodo quibúſque ſedibus affectis id vitium plerũque cõtrahatur,ſubiiciã. Porro ſi in præcordiis reſidet,cauſa circa ſeptum tranſuerſum immoratur, biliſque ſupra infráve melancholicis prorumpit.Si caput etiã per conſenſum afficitur,& excandeſcẽtiæ * delirium in riſum hilaritatémque per longum vitæ ſpacium cõmutatur. Hi verò morbi potius magnitudine quàm affectus dolore in furorẽ prolabũtur: in vtriſque nimirũ ariditas * accuſanda. Viri ſanè & furore & melancholia corripiũtur: * rarius autẽ quàm viri, ſed deterius mulieres furiis agitantur. Ætas quæ prope ſtatum eſt, & ipſe ſtatus huic malo ſubiiciuntur. Æſtatis tempus & autumni hunc morbum procreant,ver autem iudicat,Inter notas euidentiores hæ ſunt,quòd videlicet quieti aut triſtes,abiecti torpẽtéſque ſunt abſque ratione, nulláque de cauſa melãcholia initiũ ſumit: præterea in iram facilè incidũt,malè ſunt animati,vigilant,ex ſomnis tumultuoſè excitãtur: ingenti quoque pauore trepidant, quũ morbus crementum ſuſcipit: quando & inſomnia vera ſunt,terribilia atque euidentia. * Quotquot enim à naturali ſtatu valde aliena ſunt, ea nõ protinus huic malo inſunt,ſed per quietem ſeſe offerunt: quũ in aliquid impetu rapti ſunt, poſtea facilè eos pœnitet:mutabiles ſunt,turpes,de minimis quibuſque ſoliciti, auari, ſed nõ ita multo pòſt ſimplices,prodigi,multa largiẽtes:nõ virtute animi,ſed morbi varietate.Quòd ſi malum exaſperatur,homines oderunt,ab eiſque fugiunt, de inanibus conquerũtur:vitæ maledicẽtes mortẽ expetunt. Atque iſtorũ multis ſenſus ac mens vſqueeo ſtupore fatuitatéque capiuntur vt omniũ ignari,ſuiquemet immemores,in morẽ beſtiarũ vitam degant. corporis quoque habitus in peius labitur:colore fœdo & ex atro viridique commixto tinguntur:niſi inferius bilis deſcendat atque exeat, ſed quoquouerſum per corpus cũ ſanguine diffundatur. Multi cibi capaces, nihilominus tamen extenuati ſunt,quoniã ſomnus in eis neque potu,neque cibo membra confirmat, ſed vigilia ad exterius mouet, ac diſsipat: proinde & aluus arida eſt,nihil deiiciẽs. Nonnunquã verò deiicit ſicca,rotũda,atro quodam bilioſóque circunfuſa.Vrina pauca redditur,acris,bilioſa. Multũ flatuoſi ſpiritus in præcordiis eſt:ructus putidi feruntur,graueolentes, perinde acſi ex maris lacuna exhalarẽt. Nonnunquam & humidum quoddam acre cũ bile reiiciunt. arteriarũ motus fere parui ſunt,pigri,inualidi, crebri, frigori ſimiles. Fama eſt ex his quempiam inſanabiliter ſe habentẽ, quũ puellam deperiret, medicis nihil proficiẽtibus,ab amore fuiſſe ſanatum.Ego verò ſuſpicor,eũ ab initio in puellam exarſiſſe,inde triſtem & languenti animo,quòd ea nõ potiretur,euaſiſſe,ſuiſque popularibus melancholicũ viſum eſſe. Hic verò nec amorem in ſe nouerat:at vbi puellæ amatæ ſe coniunxit,mœſtitia receſſit,ira & animi languor diſcuſſus eſt,gaudium triſtitiam deleuit,& mens ab Amore medico prorſum ſanata eſt.

DE MANIA, ID EST FVRORE, CAP. VI.

Furoris modi ſpecie permulti ſunt, genere tantùm vnus. eſt enim ex toto mẽtis alienatio diuturna,vacãs febri. Etenim ſi febris quandoque coniungitur,id nõ ratione furoris propriè,ſed alio quouis caſu incidit.Quippe & vinum mentẽ inflammat, & per ebrietatẽ delirare cogit:præterea quædam eſculẽta amentiam pariũt,vt mandragora & altercus. Sed neutiquã hi inter furẽtes numerandi ſunt. nam repentè hæc adueniunt, & celeriter conquieſcunt: furor autem,ſtabilis ac permanens eſt. Furorẽ autem nihil ſimile deliriũ habet,quod ſenectæ calamitas eſt.Eſt enim ſenſus, mẽtis rationiſque marcor & ignauia, ex refrigeratione proueniens: at furor ex calida ſiccáque cauſa exoritur, functionéſq; tumultuoſas præſtat. Deliramentum autẽ à ſenectute incipiens, nunquam per interualla definit, ſed ſimul commoritur: furor verò & intermittit,& diligẽti curatione radicitus euellitur. Sed intermiſsio non ſincera eſt, quando per ſe furor deſinit, quũ nõ congruẽter aut medela,aut temporis anni clemẽtia curatur.Nonnullos nanque qui penitus ſoluti morbo videbantur,aut veris tempus,aut error in victu,aut ira caſu aliquo prorritata,denuo ad furorẽ reuocauit.Porro illi huic vitio facilè patẽt qui natura ſunt iracundi,acriter excandeſcentes,negotioſi,faciles,hilares,qui iocoſis puerilibúſque delectantur. Illi etiam qui cõtrario his ſunt ingenio, quicũquevidelicet ſtupidi ſunt,triſtes,tardi in diſcẽdo,in

laboribus perseuerantes, & qui quum demũ quid didicerunt, facilè obliuioni tradunt. hi & melancholia promptius capiuntur,qui & antea in furorẽ procidunt. Verùm & in ætatibus quibus calor & sanguis multus est, hi furore exagitãtur,vt puberes,iuuenes,& *viri. In quibus autẽ calor ex atra bile accenditur, corporisque habitus ad ariditatem vergit, his in melancholiã cadere facillimum est. Item victus ratio,multi cibi assumptio, saturitas immodica,ebrietas,luxuria,veneris appetentia,hanc ægritudinem concitant.Nonnunquam & mulieres, nisi mũdetur corpus,furor infestat: quum ipsarum vteri ad virilem congressum apti euaserunt. aliæ verò haud ita facilè, sed admodum acerbè in furorẽ aguntur. Causæ tales sunt: vir nimium furiosus fit si consuetus sanguinis exitus, aut bilis,aut sudoris,aliqua de causa repressus est.Et quibus furor voluptati est,rident,ludunt,saltant diu noctúque:irascuntur palàm,nonnunquam coronati incedunt, ac si ex aliquo certamine victores redeant: quibus obuiam fiunt nõ sunt infesti. *Ita se habet huiusmodi furoris species. Alii verò ab ira furentes,nonnunquam sibi vestes prosciderunt,& seruos interfecerunt, & sibiipsis manus attulerunt.& *obuios quosque malè habuerũt. Species vtique infinitæ sunt. Nã qui ingeniosi sũt ac dociles,astronomiã discunt sine doctore,philosophiámque possident à nemine traditam:poeticam quoque veluti à Musis infusam norunt. aliquid enim & in morbis emolumenti præbet docilitas. Rudes autem atque indocti homines hoc malo circumuenti, grauia pondera ferunt: figulinam exercent aut fabrilem,aut lapides cælant. Præterea & *monstrosa quædam cogitant. Timebat enim quispiam ne vasa olearia procideret: alius non bibebat, se laterem esse existimans,ne humore dissolueretur pertimescens. Id etiam fama diuulgat: Carpentarius quidam olim fuit, qui domi prudẽs operator erat, ligna bene metiebatur, scindebat, cõplanabat,clauis iungebat aptabátque: in domo extruẽda sobrius,cum exactoribus operum versabatur, pacificebatur,pro laboribus iustam mercedem poscebat.porro iste in loco vbi arte sua fungebatur,mente constabat: at si in forum quandoque discederet, ad balneum aut ad aliud quippiam necessarium, instrumenta deponens, primò suspirabat, deinde egrediẽs humeros constringebat: postea quum è seruorum,fabricæ,locique illius cõspectu abiisset,tũ penitus insaniebat,& furore rapiebatur: quòd si ad eundem locum celeriter recurrisset,iterum ad se redibat. *Hæc erat inter locum illum & viri mentẽ cognatio. Causa morbi huius in capite præcordiisque continetur:modò vtroque membro pariter laborare incipiente,modò *altero alterũ inuicẽ lædente. Verùm *præcipua furoris & melancholiæ sedes viscera sunt: quemadmodum caput & sensus in phreniticis plerunque laborant, in quibus vis sensoria oblæsa est,& quæ non adsunt, tanquam iam præsentia conspiciunt: & aliis non conspicua,ipsorum sese oculis repræsentant. At furẽtes,tantummodo vident quæ videre oportet: sed de illis non sentiunt vt sentiendum est. Itaque si magnũ est malum,promptiore ingenio sunt: sensibus acutiores fiunt, suspiciosi sunt,iracundi nulla de causa,mœrentes præter rationem, quum in seuerum & tetricũ furor vertitur: quũ verò ad animi hilaritatem inclinat, læti & alacres fiunt.Prius dicti,sine *lædẽte causa vigilant: vtrisque visio deprauata est: capitis dolor aut saltem grauitas comitatur: auditu prompti sunt, mente tardissimi. In quibusdam sanè peculiariter sonant aures,& bombis adeo perstrepũt vt tubarum fistularúmque voces audire sese existiment:idque fit quum morbus incremẽtum accepit.Multo vẽto inflantur, *anxii sũt,in sumẽdo cibo voraces atque auidi.vigilant enim,& vigilia famem suscitat.Verùm neque, vt ægri solent,emaciantur: sed magis peculiaris melancholicis corpulentia est:item pallore quodam suffundũtur.Siquod autem viscerum phlegmone inuaserit, tunc appetentia nutricatióve hebetatur. oculi caui fiunt,non conniuentes: ob quos cæruleæ atráque imagines sese obiiciunt, si ad melancholiam affectus vergit: sed rubicundiora & punicea visa sunt, si ad furorem inclinat. plerisque etiam tanquam fulgurãs ignis apparet, pauórque eos veluti instantis fulminis occupat: nonnullis verò & ru-

A bent oculi, & sanguine suffusi sunt. In summo ægritudinis impetu variis secundum quietem visis perturbantur, immoderatéque venerem cõcupiscũt:neque eos etiam in publico *ventrem exonerare pudet.Ad mutua & familiaria colloquia pigri sunt:commonefacti & increpiti ad iram excitantur, atque furore penitus insaniunt. Exinde alius alio modo furit: quidam *immẽsum spatium decurrunt, & quò peruenturi sint nescientes, eòdem vnde discesserant,cursu feruntur: alii per longum iter eos quibus fortè occurrerint comitantur. Item nonnulli vociferantur,latrocinium,aut vim illatam querentes: alii ab ho- B minum conspectu in solitudines fugiunt,secúmque tantummodo versantur.Quum verò iam inclinatus est morbus,stupidi,quieti,mœstique sunt.in notitiam enim morbi veniẽtes, sua calamitate miseriáque tristantur. Alia reperitur furoris species, qua laborantes propria membra dilacerant pia cogitatione, Diis suis tanquam id postulantibus gratificantes. Id furoris genus à persuasione quadam duntaxat proficiscitur. In cæteris hi temperantes modestique sunt.excitantur autem tibiæ cantu,alióve C animi oblectamento,aut temulentia, aut præsentiũ hortatu.Deorum afflatu hic furor prouenit, qui quum remittitur, hilares sunt & curis vacui, tanquã diis initiati. præterea decolores & macie affecti sunt, diúque ex vulnerũ doloribus infirmum eorum corpus est.

DE NERVORVM RESOLVTIONE, CAP. VII.

APoplexia,paraplegia,paresis,paralysis,omnia genere eadem sunt.aut enim motionis,aut tactus,aut vtriusque defectus est: interdum & mentis, interdum & reliquorum sensuum. Sed apoplexia,totius quidem corpo- D ris & sensus,& mentis, & motionis resolutio est. Proinde apoplexiam fortem soluere nulla facultas potest:debilem verò tollere non facile est. Paraplegia est tactus motúsque remissio,sed in membro vno, vtputa manu cruréve: paralysis autem,motus tantùm fere est actionisque defectio. Quòd si nonnunquam solus tactus deficiat (raro autem id euenit) potius anæsthesia, *id est sensus abolitio*, quàm paresis *id est defectio*, nominatur. At si Hippocrates apoplecton, *id est attonitum*, crus *secundum rectum dicat, illud tanquam mortuo simile,inutile & insanabile E vult significare. quod enim in toto corpore est vehemẽs apoplexia, illud in crure paraplegiam vocat. Vrinæ autẽ in vesica aut suppresio,aut retinendi impotentia,paresis propriè est. Palpebrarum verò & malarum,musculorúmque in maxillis,& genæ in alterutram partem diductio,si per conuulsionem torqueantur, canina conuulsio nominatur. Genuum resolutionem, sensúsque per aliquantum temporis stuporem, & exanimationem, & casum, lipothymiam, *id est animæ deliquium*, vocitamus. Verùm nonnunquam membra singulatim resoluuntur: supercilium, F exempli gratia, solum, aut digitus: aut maiora etiam, vt manus crusve: nonnunquam simul plura: & aliàs dextra tantùm,aliàs sinistra, aut vnũ post aliud omnia resoluuntur exquisitè, aut debiliter.Neque tantùm quæ distantia sunt,& quæ eodem censentur nomine,cõiugatáque sunt, vt oculi,manus, crura: verumetiam coniuncta,cognatáque, vt nares vsque ad medium, & lingua vsque ad fines qui in ipsa media positi sunt:vna tonsilla & isthmus,ipsáque gula dimidia resoluitur.Ego sanè stomachum etiam, & intestina,& vesicam, oblongúmque intestinum vsque G ad principium, id est anum, idem vitium pati existimo. sed interiora membra resoluta latent, obscuráque sunt: imperfectæ verò sunt ac dimidiatæ eorum functiones. Proinde mihi & membra dimidia pati videntur, in duas partes à morbo diducta. Hæc res nimirum documento est quo dextræ partis facultas & natura à sinistræ partis natura & facultate differat.Quippe accidens causa æqualis est,& vtrique communes morbi occasiones,siue frigiditas sit, siue cruditas: sed vtraque haud æquè pati idonea est. Natura verò æquè valens est, vbi subiecta sunt æ- H què valentia: idem autem inæqualibus inesse nullo modo potest. Igitur si infra caput aliquod principium affectum sit,qualis medullæ dorsi membrana est,quæ nominis eiusdem sunt & contigua,dextra in dextris,& in sinistris læua resoluuntur. Verùm si caput primò in dextra patiatur,sinistra: si in læua, dextra neruorum resolutione

laborant. Hoc ideo euenit quòd neruorum initia permutata sunt. neque enim dextri nerui in dextras partes secundum rectum vsque ad extremum progrediuntur: sed ab initio enati, protinus ad opposítos transeunt, se inuicem permutantes in figuram *dictam* χιασμὸν, *id est quæ repræsentat hanc literam* X. Vtque semel dicam, siue omne simul corpus resolutionem neruorum patiatur, siue aliqua membra, siue ab alterutra, siue ab vtraque parte, nerui de capite fluentes alia ratione patiuntur. Nam sensu quidē (vt paucis dicam) hi priuantur, non admodum autem facilè ex se motum amittunt. Quòd si per communionem cum iis qui mouentur, aliquid vitii contraxerint, paulū & ipsi motus perdiderint. Nam & per se ipsi motum, tāetsi minorem, naturaliter possident. Nerui enim à musculis ad musculos transeuntes motionis principatū obtinent, & iis qui à capite manant, impertiunt. Nerui enim capitis ab illis plurimum motus participant: tamen ex se quoque (licet minorem) vim mouendi habent. Atque hi nimirum in motu noxam magis patiuntur. Rarò autem vsu venit vt per se iacturam sensus faciant: neque tunc ex toto eam facere videntur. At si qua copula neruorum ab osse quopiam enatorum, & ad ossa pertinentium, soluta aut rupta sit, tum membra proprio situ non continentur, luxantur, locoque dimouentur: non tamen sensu priuantur. Hæ sunt autem paraplegiæ species. quādoque enim membra resoluta in longum porriguntur: neque, quando extrema longissima apparent, iterū possunt recuruari: nonnunquam in orbem flectuntur, neque in longum extenduntur: si quis autem ea, ceu ligna, adaptans & poliens, violēter protrahere nititur, breuiora ea seipsis inueniet. Vtrunque id vitium & in oculis pupilla sustinet. aut enim in amplitudinem magnam diffunditur: (idque πλατυκορίασιν, *id est pupillæ amplificationem*, appellamus) aut hæc eadem in angustum contrahitur: idque phthisis, aut etiam μυδρίασις à nobis dicitur. Vesica etiā in suis obeundis muneribus deprauatur, & πάρεσιν *quam uocant*, patitur. aut enim per extensionem resoluitur, quū retinendi impotens lotium effundit: aut in seipsam conuoluitur, quum vrinæ plena reddere nihil potest. Morbi huius, paresis videlicet, causæ prægredientes sex numerantur, vulnus, percussio, refrigeratio, cruditas, venus, violentia. Cæterùm & animi immodicæ perturbationes, vt repentè incussi pauores, timores, animi consternatio & mœror præterea, & in pueris terrores: interdum inopinatum atque ingens gaudium, item risus vsque ad mortē implacabilis, neruos resoluere consueuerunt. Hæc vtique morbi prima initia sunt: sed vltima atque potissima causa est ingenitæ caliditatis refrigeratio, quādo ab humiditate aut siccitate iniuriam patitur. ab hac verò magis quàm ab illa sanatu difficilis læsio est: necnon & à vulnere neruique intercisione malum insanabile prouenit. Quantum ad ætates attinet, senes & ipsi curationē vix recipiunt: pueri facilè ad sanitatem redeunt. Inter anni tempora hyems hanc ægritudinem gignit præcipuè, secundò ver, tertiò autumnus, æstas omnium minimè. Habitus corporis pingues natura, humidi, desides, belluini, hoc vitio facilè corripiuntur. Affectus hi iam perfecti talibus signis deprehenduntur, immobilitate, sensu sopito, qui neq; calidum, neque frigidum, neque vellicantes, aut scalpentes, aut aliter contingētes, percipiat. Rarò euenit vt istis extremitates doleant: verùm sanitati recuperandæ indolentia nō leuiter prodest. Porrò morbus hic repentè inuadere solet. nonnunquam tamen etiam prælonga habet initia, grauitatem, motum difficilem, torporem, frigoris sensum, aliās caloris excessum, somnos breues, cogitationes siue apparitiones vehementiores: atque tunc subitò resoluti sunt. Nempe in canino σπασμῷ, *id est neruorū conuulsione*, omnes faciei partes σπᾶσθαι, *id est conuelli*, non magnopere vsitatum est: sed ad dextras partes læuæ, ad læuas dextræ feruntur: quando buccæ atque os huc aut illuc, tanquam ex sede propria discedente maxilla, longius detorquentur. Etenim quibusdam nonnunquam articulus luxatus est quū valde hiantibus maxilla ad inferiora delapsa fuit. in læsa mala, oculi inuersio & strabositas, *ut ita dicam*, fit: in palpebra inferiore palpitatio. Palpitat & superior, aliās quidē

A cum oculo, aliās verò sola. Contēduntur & labia, seorsum alterutrum: nonnunquam verò & ambo collapsa balbutiunt: quibusdam & exactè occluduntur, postea repētè ac latè dehiscunt, & solitum sputum cum strepitu eiiciunt. Cōuellitur & lingua: siquidem & ipsa musculus est & nerui: quando ad palatum secūdum latitudinem tota cohærens, subitò sese remouit, & concussionis sonum reddidit. Conuellitur & columella: ac si os quæ interius sunt in vnum cogat, inopinatus sonus redditur: si verò dehiscat, columellam intueberis nonnunquam palato secundum
B latitudinem adhærentem, nonnunquam violentia quadam in lōgum productam, ac descendentem, fistulæ persimilem: quandoquidem & ipsa sonum edit. Porro caninæ cōuulsiones decipiunt, quippe integræ ac sanæ partes ægrotare spectantibus videntur. Nam in omnem partem tentione, colore, oculi amplitudine, sanæ partes læsionem pati existimantur. Deprehenduntur verò & ridendo & loquendo, & conniuendo. siquidem læsæ partes omnes cū violentia & strepitu quodam trahuntur: labium risu caret: inter loquendum non mouetur: palpebra non volu-
C bilis, oculus intentus ac rigens est: sensus tangendi nihil percipit. At sana membra loquuntur, conniuent, sentiunt, rident.

DE PHTHISI, Cap. VIII.

SI ab *externa causa abscessu in pulmonibus facto, aut à longinqua tussi, aut à sanguinis reiectione & puris extussiant, φθόη & φθίσις nominatur: si pectus autem costáue suppurauerit, materiáque per pulmones traducatur, id genus homines *ἔμπυοι vocantur, *purulenti à Latinis dici*
D *possent*. Quòd si & ab his pulmo exulceretur à præterlapso pure corrosus, hoc vitium non vlterius ἐμπύημα, *id est purulentiam*, sed φθίσιν, *id est corruptionem*, appellato. Simul autem adest & ignis assiduus, qui nūquam intermittere videatur, interdiu latēs sudore atque corporis frigore. Hæc enim propria phthoen sequuntur, quòd videlicet caliditas excitatur, & in noctem emicat, interdiu rursum in visceribus delitescit. patet autem istorum *angor, & imbecillitas, & colliquatio. Nam si per diem corpus ignē euaderet, cur non fieret tunc homo carnosior & robustior, &
E morbi tolerantior? vt enim recessit, grauia magis intenduntur: arteriarum motiones paruæ & imbecillæ fiunt: vigilant, color languet: & alia omnia patiuntur quotquot febricitantes comitari solent. At species humorum propè infinitæ sunt, liuidorum, atrorum, purorum ac sincerorū, aut pallido albóque, aut albo & viridi mixtorum, latorū, rotundorum, durorum, glutinosorum, aut rarorū diffluētium, aut odore carentium, aut fœdè olentiū. Omnes autē hæ puris formæ ac species sunt. Quicunque verò aut igne aut aqua humiditates explorāt ac notant, hi haud ita multum phthoen mihi dignoscere videntur. Nanque visio
F quolibet alio sensu certior est, nō modò iis quæ reiiciuntur, intuendis, sed etiam ægrotantis specie consideranda. Siquis enim vel plebeius hominem viderit pallentē, imbecillum, tussientem, macie cōfectum, hunc vera phthoe laborare pronuntiat. Quinetiam quibuscunque quidem vlceratus pulmo non fuerit, nihilominus tamē diuturnis febribus consumpti sunt, sæpiúsque duriter & absque effectu vllo tussientes nihil reiiciunt: hos quoque phthisicos haud ita multùm impropriè nominarunt. Simul verò & his adest pectoris grauitas: pulmo enim infirmus est,
G angor, intolerantia, cibi fastidium, vespertina extremorū frigiditas, & matutina caliditas: sudor vsque ad pectus caliditate molestior: per tussim varia, qualia memorauimus, extruduntur. Vox raucescit, ceruix nonnihil tortuosa est, gracilis, non versatilis, sed veluti rigens atque intenta: digiti tenues, sed articuli crassi sunt: ossiū duntaxat species remansit. siquidem & carnes extabescunt. vngues adunci fiunt: digitorum ventres rugosi & lati. nam præ macie neque fasciam ambientem, neque rotunditatem obtinent. quamobrem & vngues adunci sunt. ea
H est enim ipsorum requies & fulcimen, quæ ipsorum extremitates replet: quoniam & ipsi laborem sustinent, vtpote qui solida membra sunt. Item nares iisdē acuminatæ, graciles: malæ extātes & rubidæ: oculi caui, lucidi, micātes: tumida, *excarnis, pallida, seu liuida facies est. *buccarum tenuia dentibus inhærent: ridentibus assimulan-

tur:in omnibus denique cadaueris ſpeciẽ referunt.Hunc in modum & cætera ſeſe habent.tenues enim &carnibus priuati ſunt:brachiorum muſculi nõ apparent: mammarum neque veſtigia extant, ſolæ autem papillæ cernũtur. Coſtas non ſolùm dinumerare perſpicuè licet,verumetiã vbi deſinant,intueri facile eſt.neque enim cum vertebris factæ articulationes occultantur. Patent etiam in os pectorale coſtarum inſertiones: quarum interſtitia inania & caua ſunt,rhombi figuram ſecundum oſsium circũductum oſtendentia.Præcordia vacua ad ſuperiora cõuulſa ſunt.abdomen & ilia ſpinæ dorſi cohæreſcunt:artus conſpicui,prominentes & macri ſunt: perinde ſe habẽt & tibia,& coxendix,& brachium: at ſpina vertebris ſuperextat,à priori parte caua,vtriſque muſculis per tabem diſſipatis.ſcoptula operta tota ſeſe conſpectui offerunt, atque auium alas imitantur.Huiuſmodi ægrotis ſi aluus perturbetur,actum eſt:ſin ad ſanitatem vergant,pernicioſis cõtraria ſignis adueniunt.Porro ſenes in hoc malũ frequẽter non incidunt,ſed minimè euadunt. Iuuenes autẽ vſque ad florẽtem conſiſtentémque ætatem poſt ſanguinis reiectionem in phthiſin prolabuntur: inde ſaneſcũt quidem,ſed non facilé.Pueri aſsiduè tuſsi vſque ad phthiſin nonnunquam diuexati facilè ad ſanitatem redeunt. Habitus verò in id vitium proni ſunt graciles delicatique, ſectilibus tabulis ſimiles,alarum inſtar habentes, prominenti gutture,albidi,rariori pectore.Regiones autem frigidæ atque humidæ huiuſce affectus germanæ ſunt.

DE PVRVLENTIS, Cap. IX.

QVibus hominibus in cauis locis e regione pectoris, aut inferius ſub trãſuerſo ſepto puris abſceſſus fiũt, ſi per os id eiiciunt,*ἔμπυοι,hoc eſt purulenti*,vocitãtur, ſi per aluum pus deiicitur,*ἀποστηματίαι* dicuntur. Ac ſi in pectore quidem,quum eſt vlceratum,in pulmone verò, quum phthoe laborat, aut in ſubcingente cóſtas mẽbrana circa latus, aut *στέρνον, id eſt os pectoris*:aut inferius, vbi pulmo cum ſpina dorſi committitur cohæreſcitque, aut ſiquo alio pectoris loco vitium ſit,omnibus ad pus excernendũ via per pulmonem munita eſt.Sub interſepto verò in viſceribus,iecore,liene,renibus per veſicam:in mulieribus etiam per vterum tranſitus datur. Nempe cuidam ego aliquãdo abſceſſum laxioris inteſtini dextra in parte prope iecur diſſecui: multúmque inde puris effuſum eſt:multum quoque per renes & veſicam ad plures dies emanauit: vnde & ſanitatem homo adeptus eſt.Cauſæ verò communes omnium hæ ſũt,plaga,cruditas,frigus, & id genus alia.Porro & quibuſdam in pectore diuturna tuſsis incũbens,& lateris inflammatio,&vomica pulmonis,& fluxio longinqua,necnõ & acuti morbi in aliquod iſtorum decubitus purulentiæ originem præbent. At humor aliâs iners imbecillúſque alii inhæret,aliâs acris & mordax, & ad mortem vſque putrefaciens. Nam & ſpecies infinitæ ſunt,quas ſuo loco poſtea memorabimus. Sed magnum profectò miraculum eſt quomodo id fiat vt ab exili tenuíque membrana nihil craſſitudinis habente,membrana,inquam,coſtas interius obtegẽte,tanta copia puris effundatur:multũ enim colligi in multis deprehenſum eſt. Huius rei cauſa eſt inflammatio ex ſanguinis multitudine oriens,ob quam membrana craſſeſcit.Verùm ex multo ſanguine multum in medio pus contrahitur. id ſi ad interiora ſubeat, coſtarum oſſa ſuam propriã ſedem obtinent,ſed phthiſis altera ſpecies,ſuperius à nobis memorata,ſecundum naturam eueniet:ſin ad exteriora procurrat,oſſa diſiungũtur.in aliquod enim inter coſtas mediũ ſpatium ipſius abſceſſus acies exeritur: quando in hanc atque in illam partem coſtarum oſſa pelluntur.Notarum autem quædam omnium communes,quædam ſingulorũ affectuum propriæ ſunt: grauitas potius quàm dolor, cõmune ſignum eſt.pulmo enim dolorem non percipit.Febres obſcuræ,horrores veſpertini,ſudores in remiſsione, vigilia,tumores in extremis pedibus, manuúmq; digitis ſubinde conſiſtentes,atque inſurgentes:inquies,cibi abominatio,totius corporis macies.Quòd ſi & in lõgum mutatio producitur,habitus phthiſicus redditur. neq; enim vltrà in officio natura perſeuerat: quoniam concoctio non fit qualis antea.inde caro conſumitur: color qualis belluæ, efficitur. Spiratio cunctis quidem mala, ſed illis peior quibus ad ſuperiorem ventrem morbus aſcendit. quinetiam tuſſis ab initio tantiſper vexat donec inflammatio quæ vrget,perſeuerat.quando & dolores & horrores augẽtur & caliditas & vigilia & ſpiritus difficultas,adhuc magis increſcunt. Venarum motus, parui, torpentes, imbecilli fiunt:mens delirat,pectus diſtenditur. Verumenimuero ſi ad ſuppurationẽ inflammatio veniat, omnia maxima fiunt:ſed reiectio parua eſt cum maiore tuſſi, & ex violento abſceſſu in primis pituita fertur bile infecta, ad nigritiem vergens,tanquam admixta fuligine: adhuc tamen cruenta ac pinguis pituita eſt.Quòd ſi proximè rũpenda inflammatio eſt,quæ reiiciuntur,ſpeciẽ carnis habent,craſſioráque ſunt. At ſi iã rupta ſit, ſtrangulatus diſcrimen impendet,ſi multum ſubitaneúmque pus emanauit:ſi pedetentim verò emittatur, exactè ſanitas aduenit. Porro ſi ad inferiora pus tranſire velit,partes quidem ſuperiores,vbi erat abſceſſus,acutus dolor occupat:aluus verò humida eſt,primùm aquoſa cum pituitoſis deiiciens, deinde cruenta quædam circumfluẽtia: rurſumque carnoſa, quum iam effractus abſceſſus eſt. Hæc pus ſequitur aut per aluum,aut per vrinæ vias elabens.Sed materiæ ad renes & veſicam tranſmutationes meliores omnibus ſũt. At ſi pus infrà ſupráue feratur,eius color varius eſt, pallidus,aut albus, aut cinereus, aut liuidus,aut ater. pus item aut olidum eſt, aut odore vacans: craſſiſſimum, aut mediocris corpulentiæ: aut læue æquale, aut aſperum inæquale. Et fruſta caruncularum ſimilia in eo fluitantia,rotunda,aut lata ſunt,quæ facilè abluantur,aut tenacia. Vtque in ſumma de pure dictum ſit,quæcunque alba feruntur,concocta,inodora,læuia,rotunda, & celerius extuſſiuntur,aut per aluũ deturbantur,hæc tuta & ſalutaria ſunt: quæcunque autem perpallida,bilioſa & inæqualia ſunt,ea praua eſſe ſcito: ſed multo his peiora,liuida & atra.putredinem enim & exedentia vlcera ſignificant.Adhæc & habitum ſimul animaduertere conuenit, & quæ morbum comitantur. nam ſi excretionem bene tolerat, febre vacat,rectè concoquit,bene coloratus eſt, bene ad cibos ſe habet,ſi facilè extuſſit,ſi arteriarum motus bonus eſt, ſi vires firmæ,ægrotus perniciem euadit.At ſi febris ſuperueniat,omniáque in deterius conuertantur, de ſalute deſperatum eſt.Præterea & loci abſceſsibus occupati ſimul noſcẽdi ſunt: quibuſcũque enim in ſterno,*id eſt oſſe pectoris*,empyema,*id eſt purulentia*,fit,tardè abſcedit.nudæ enim & excarnes & cartilagineæ partes illæ ſunt: eiuſmodi verò non facilè phlegmones redundantiam ſuſcipiunt, & abſque ſuppuratione multum temporis permanẽt: ſiquidem res frigida cartilagines ſunt: ſed earum phlegmonæ minimè nocent. Ipſius verò habitus colliquationes prauæ ſunt,breui enim tempore ſuppurant. Lienis, iecur,& pulmo, & diaphragma, *id eſt interſeptum*, celerius quidem pus ducunt,ſed periculoſa & mortifera ſunt.

DE PVLMONIS ABSCESSIBVS, Cap. X.

QVicunque pulmonia laborant,ſi pituita ſit, niſi diffundatur, ſuperſtites erunt. hi verò morbi primum impetum euadentes purulenti fiunt. Futuri quidem aut iam perfecti abſceſſus indicia in capite de purulentis expoſuimus:at quũ perfectus iam abſceſſus eſt, non vi ac laboribus ad eum rumpendum reiiciendúmque (quemadmodum in aliis corporibus vſuuenit)opus eſt: ſed facilè per ſuperiora excernitur: quũ magis in raritatibus quàm in corporis habitu diſtentio fiat. Rarus enim ac foraminulentus pulmo eſt,ſpongiæ ſimilis,humorem haud moleſtè ferens: qui aliam poſt aliam inanitatem eouſque donec ad aſperam arteriam deueniat,permutare ſolet. Circuitus autem humori faciles ſunt, quandoquidem flexile atque lubricum pus eſt. Reſpiratio etiam ſurſum ſpiritum efflat.Sæpius autem mortem effugiunt, niſi aliquando quiſpiam ſubitanea ac multi humidi attractione ſtrãguletur:quòd arteria puris multitudine obſtructa aerẽ nõ recipiat.Horũ nonnulli progreſſu tẽporis moriũtur,quẽadmodum phthiſici aut purulenti extingui ſolent. Sputa verò candida ſunt, ſpumãtia, cum ſaliua permixta, aliâs

cineracea, aut subnigrantia. Et βρογχία, *id est asperæ arteriæ circuli*, nonnunquã expuũtur ob vlceris varietatem, si altè abscessus penetrat: quando & fragmenta visceris expelluntur. Raucescunt, breue spirant, grauem vocem edunt: ipsorum pectora latescunt, & latioribus humiditatis causa indigent: oculorum nigræ partes fulgent, albæ verò albissimæ fiunt, ac pingues malæ rubent, venæ in facie elatæ ac tumidæ sunt. Mirum est autem in his quòd tenor quàm pro corpulentia maior est, animi verò alacritas & constantia tenore potentior.

DE ASTHMATE, ID EST ANHElitu, Cap. XI.

SI à cursu, exercitationibus, & quolibet negocio, spiritus ægrè redditur, ἆσθμα *anhelitus Latinè* vocatur. Morbus quoque ille qui ὀρθόπνοια dicitur, & ipse asthma nominatur. in accessionibus enim & ipsi anhelant. ὀρθόπνοιαν verò appellabant quoniam duntaxat ὀρθίῳ σχήματι, *id est erecto corpore* facilè spiritum ducunt. decumbentes enim strangulantur. propter extensionem igitur quæ in spirando adhibetur, affectui nomen orthopnœa, *id est recta spiratio* inditum est. Erectus enim homo ad respirandum extenditur: at si supinus decubuerit, strangulationis instat periculum. Afficitur autem pulmo, simul etiã quæ spirationi conducunt, afficiuntur, interseptum & pectus. At si cor vitiatum sit, nunquam diutius vita produci poterit. hoc enim loco spirandi viuendique initium situm est. Causa est frigiditas spiritus, atque humiditas: * materia verò, crassi interiúsque abditi humores. Huic vitio mulieres opportunæ sunt magis quàm viri: quandoquidẽ & humidæ & frigidæ sunt. Pueri facilius quàm hæ liberantur. nam ipsorum natura in incremento est, quæ valentissimè calefacere potest. Viri tametsi nõ facilè hoc morbo capiuntur, citius tamen capti pereunt. Differtur autem interitus quibuscunque opere conficiendo, aut lanis elaborandis pulmo incalescit & accenditur: quemadmodũ calcis opificibus, aut ærariis aut ferrariis fabris, aut ignis in balneis excitatoribus. Morbi verò * incipientis notæ huiusmodi sunt: grauitas pectoris, tarditas ad opus solitũ, & ad aliud quodlibet gerendum: in cursu, aut in accliui itinere difficilis & ægra spiratio: raucescunt, ac tussiunt: flatus in præcordiis, atque ructationes præter rationẽ excitantur: vigilant, noctu parum & obscurè incalescunt: nares acutas & ad spirationem paratas habent. Si malum in peius ruat, malæ rubent, oculi prominent, veluti in iis qui strangulãtur: stertunt dum vigilant, multo magis quũ dormiunt: humida, obscura sonóque carens vox est: * multum & frigidũ aerem cupiunt: sub diuo ambulant. quælibet enim domus ipsis ad trahendum spiritum parua & angusta est. Erecti spirant, tanquam omni aere attracto potiri cupientes. præ aeris autem cupiditate & os aperiunt, patefaciúntque, tanquam eo ampliore indigentes. Ipsorũ facies (præter malas, quæ rubent) pallida est: sudor circa frõtem & iugula emanat: assidua & aspera tussis infestat: reiiciuntur pauca, tenuia, frigida, veluti quædam spumæ efflorescẽtia. Inflante spiritu collum intumescit, præcordia reuulsa sunt: arteriarum pulsatus parui, crebri, atq; depressi: crura exilia. Quòd si hæc vlterius crementum acceperint, instar comitialis morbi nonnunquam hominem strangulant. At si vertantur in melius, tussis longior & rarior fiet: plura excernentur saniosa sputa, & humidiora: multa per ventrem aquea exturbabuntur: vrina copiosa scaturiet, licet nondum quicquam in ea subsidat: vox sonantior, clariórque reddetur: somni longiores, quantum satis fuerit, efficientur: præcordia remittentur. dolor interdum ad scapulas in remissione transiuit: anhelitus rarus, lenis, sed cum vocis asperitate fit. Ita sanè mortem effugiunt: sed in morbi cessationibus, licet ipsi nõ decumbentes obambulent, secũ tamen morbi signa circũferũt.

DE PVLMONARIIS, Cap. XII.

ASthmatis, *id est anhelitus*, species est τὸ πνευμῶδες, *quasi dicas pulmonarium*, & à pulmone hoc vitiũ, quẽadmodum & anhelitus, oritur. Quæ insunt enim, vtrique communia sunt, & exigua differentia est. nam spirandi angustia, & tussis, & vigilia & caliditas vtrunque vitium comitantur: item in cibos odium, & totius corporis extenuatio. Id enim malum quum fœdum sit, producitur. neque

A tamen anni spacium excedit. Nam si autumni tempore ægrotare quis inceperit, vere aut æstate futura vitam finiet: sin hyeme, sequenti autumno moriturus est. * Interdum & senes in hanc labem facilè incidunt, & exterriti. Ea correptis, leui momẽto ad perniciem opus est. omnes simillimè spiratione priuantur: arteriarum motus parui, crebri, infirmi sunt. sed hæc & in anhelitu reperiuntur. Priuatim verò hi tussiunt, tãquam aliquid expulsuri, quũ tamen irritus eorum labor sit (nihil enim reiiciũt) verùm

B siquid ex pulmone vi extruditur, illud exiguum, album, rotundum, grandinosúmque est. Pectus in his latius vtiq; est, non obtortum, non vlceratum. Tametsi autem pulmo non suppuret, humorum tamen veluti concretorum plenus est. Tẽporis intercapedines inter huiusce morbi accessiones longiores sunt. Nonnulli ex his celerius suffocati sunt quàm aliquid deterius omne corpus inuaserit: nonnullis verò in hydropem circa ilia, aut in eum qui ἀνὰ σάρκα dicitur, morbus iste mutatur ac desinit.

DE IECORE, Cap. XIII.

IEcur lieni in generatione æquilibre est: dextram enim læuámque partem hæc viscera occupant, naturaliter

C paria numero, sed facultate tam in sanitate quàm in morbis imparia. In sanitate quidem, quoniam principatũ alimenti iecur obtinet: siquidem venarum radicatio iecur est. Quinetiam in morbis ad sanitatem consequẽdam multo quàm mors valentiorem causam habet. Igitur quãto ad sanitatem iecur melius est, tanto & deterius à morbis afficitur. Etenim celerius & violentius inflammatur, & frequẽtius perniciosiúsque abscessum patitur: at scirrho, *id est duro tumore* affectum, velocius atque dolentius

D quàm lien interficit. Cæterùm quæ ad inflammationem attinent, in libro de acutis morbis proposui. Quòd si in pus conuertitur, dolor acutus ad iugulũ vsque aut ad summum humerum pertinet. Nam præ onere trahit diaphragma, *id est interseptum*, vnde iecur suspensum est: diaphragma verò membranã costis substractam degrauat (ipsum enim illa consequitur) quæ planè ad iugulum vsque & ad summum humerum extenta est. atque hæc omnia simul ad inferiora detrahuntur. Ignis acer cum horroribus in

E suppuratione exoritur. tussis arida non admodum crebra diuexat: colore herbaceo ægri tinguntur: si largius colorentur, in auriginem incidunt, in albidum vergentes: somni haud ita visis imaginibúsque vacant. Prudentes verò quum sint in omnibus, in aliquo tamẽ ad tempus oblato repentè delirant, ad seque protinus reuertuntur. Tumor sub mãmis, aut sub costis oritur: multi autẽ mẽbranæ peritonæi tumorem esse falsò crediderunt. Verùm si tumor sub spuriis costis fiat, quum premitur, dolor excitatur: iecur intumescit: humiditate nanque refertum est. At si non sub osse remaneant, inflatur membranæ signũ.

F Et ipsius quidem circunscriptio & fines patent: post enim fibrarum circunductum in vacuum abdomẽ comprimẽs manus descendit ac subsidet. Peritonæi verò interminata duritia est: & extremitatis processus nequaquã cernitur. Porro si ad interiora subit abscessus, longè medico natura præstat. aut enim ad intestina, aut ad vesicam pus conuertet. verùm multo innocentior est in vesicam via. At si extra feratur abscessus, ipsum nõ secare vtique malum est. nam si prætermittatur incisio, à pure iecur eroditur, nullàque mortis dilatio est. Si secare autem malis, pro-

G fluuii sanguinis periculum instat, statimque hominẽ perdi contingit. nam sanguinis è iecore profusio coerceri nullo modo potest. Igitur si aliquando necessariò ad sectionem venire cogeris, vstorium ferramentum candens perspicuúmque ab igne accipito, & vsque ad puris locum intrudito. idem enim tibi & secat & comburit. Quòd si homo periculum euadit, tum pus albũ effluet, concoctũ, læue, olidum, quoniam crassum est. istis febres & acerba remittunt, omniáque facilè mulcebuntur. Verùm si in intestinũ pus effũditur, ex aluo primũ aquea ferũtur, postea

H humori in quo sint lotæ carnes, similia: itẽ qualia in torminibus, vbi vlcerata intestina sunt, exire solẽt. interdum cruentũ virus, interdũ cõcretus sanguis effunditur. fertur & bilis flaua, sincera aut porracea, & postrema interitũ afferẽs, nigra bilis. Si nõ suppurat vlcus, & mali odoris quædam veluti putredinẽ vẽter expellit, crudũ alimentũ præ-

terfluit ob vẽtriculi inteſtinorũmque intẽperiem. neque enim bene ſe habens iecur iterum ea concoquit. poſtea ignis acer ſuboritur,omniáque in malum prolabuntur. carnes colliquatione tabeſcunt, motus arteriarum parui ſunt,& ægra ſpiratio:vbi haud ita multo poſt vitæ finis imponitur.Cæterùm quibuſdam difficultas quidem inteſtinorũ vlcúſque ſanata ſunt,morbus tamen in aquã inter cutem deſiit.Quòd ſi omnia remittantur,pus albũ ſit, læue,æquale,inodorum,venter deiiciat, & cibaria cõcoquat,homo in bona ſpe eſt. Optimum verò eſt per lotiũ criſin fieri.hac enim ſecurior eſt minúſq; maleficus puris tranſitus.Verùm ſi à phlegmone iecur non ſuppurat, nemini dubium fuerit tumorem durũ ſubſidentem in ſcirrhum mutari ac ſtabiliri: quando continuus dolor nõ infeſtat:quúmque adeſt,obtuſus inérſque ſentitur: rara verò & caliditas:à cibis alienatio,ab amaris delectatio,à dul cibus contriſtatio: horrore afficiuntur,ſubalbicant,virẽt, lumbi ac pedes tument: facies corrugatur: * venter ſqualet: deiectiones crebræ fiunt. malorum autem colophon aqua inter cutẽ.Poſt aquam inter cutem,ſi multa vrina & craſſa feratur,multúmque in ea limoſi ſubſideat, & cum impetu erumpat, humorem illum intercutaneum effluere poſſe ſperandum eſt: ſi tenuis autẽ,ſubſidentia carens, paucáque vrina exeat,aquam intercutem auget fouétq;. Quòd ſi priſtinas vires natura recipiat,& quandoque per ventrem cum impetu materiam deturbet, poſt multorũ, craſſorum,aquoſorúmque depulſionem & ipſum hydropicum morbum tollere conſueuit.Verùm id genus auxilii cum periculo eſt.Poſt enim ſubitas & copioſas inanitiones, extremóſque caſus, proſtratis interdum viribus, (quemadmodum in ſanguinis profluuio accidere ſolet) ægri interierunt.cum minori autem noxa morbũ ſudor, ſi liberalius effluat,diſſoluit. Hydropici nanque haud ita multum in ſumma cute humectari ſolent.atque morborum iecoris hic finis eſt.Quando in iecore pus naſcitur,

** Adoleſcentes,& qui vſque ad conſiſtentem ætatẽ peruenerunt,his vexantur morbis: mulieres minus his patiendis expoſitæ ſunt.Huiuſmodi vitiorũ cauſæ numerantur,victus intemperantia, & longa valetudo. præſertim poſt difficultatem inteſtinorum,*συντήξεις,id eſt colliquationes*.quandoquidẽ& eos *συντηκτικοὺς, id eſt colliquatos,* nominarunt,qui poſt vlcera iecoris tabefacti moriũtur.

DE LIENE, Cap. XIIII.

Lieni familiaris longus morbus eſt, quem *σκίῤῥον* nominant.Purulentia verò haud ita facilè, quandoque tamen efficitur, quum dolor non aſper,tumor autem ingens ſpiratione maior exoritur.Siquidem in dextrã partẽ ad iecur vſque tota communione * increſcere viſus eſt. vnde vt multi fallerentur in cauſa fuit,tanquam non lienis,ſed membrana affecta eſſet.nam peritonæon inflammatione occupari iſti exiſtimant. cõtumax autem atque indomitus inſtar lapidis tumor eſt.talis plerunque à ſcirrho lienis efficitur: quando & ambiguitas difficultáſque maxima ſimul adeſt. Verùm ſi fortè ſuppuret, tractabilis eſt vtique,& in parte ſumma,vbi puris quoq; creatio eſt, tactui cedit:quando verò pus nõ ducit,tactui omnino reſiſtit.Porro nonnunquam ſcirrhus totus ſuper ventrẽ ſuſpenſus eſt, in hanc atque in illam partem,prout impellitur,delabens: donec,puſillus quum ſit,locum ad fluitandum habet.Adeſt nauſea & anxietas, maximè quum inſtat eruptio.Incrementi autem notæ ſunt febres,dolores, & horrores.multoties enim horrent: nonnunquam verò non horrent,quum breui caliditate & dolore vacant. hac de cauſa interdum & in ſplene abſceſſus oriens latuit.rarùm enim & ſenſu carens in ſanitate quoque viſcus eſt. Turgent iſti,atque humoris, tanquam hydropici, pleni ſunt,atro colore viridi admixto ſuffuſi,ægrè omnia patiẽtes,pectore veluti pondere oppreſſo grauiter ſpirantes. euidens enim malum eſt.vſque ad ſuperiora ſpiritu venter impletur craſſo,caliginoſo,humido quidem ad ſpeciem, quum tamẽ non ſit humidus.tuſsis adeſt, multúmque irritantur,ſquoſa,primò paulum ſubleuat,deinde ſi largius deiicit,hominem quidem tabefacit,ſed nihilominus iuuat.At ſi & abſceſſus ruptus fuerit, pus vtique purum &

A concoctum nunquam excernitur,ſed ſubalbidum & cinereum,quandoque fæculentum,aut liuidum. quòd ſi & profundior abſceſſus fuerit,nigra etiam fertur humiditas: quando & aliqua ſucci lienis,qui ſimul tabeſcit,particula exprimitur. Quibuſdam præterea & integræ lienis partes exierunt:ſiquidem & natura diſſolubilis lienis eſt. Cæterùm ſi morbus vlcere non ſubſtitit, ſed in longum tempus extrahitur,cibos auerſantur,malo ſunt habitu,tumidi,aſpectu fœdi. multis vlceribus toto corpore,ſed maximè in cruribus ſcatent:rotunda, liuida, concaua, ſordi-
B da,ægrè ſanabilia vlcera ſunt: ſicque demum tabefacti *interiere. At in exiguo tumore cum duritia & renixu,indolentia eſt:vnde fit vt iſti longiorem vitam ducant. Verùm ſi ab affectu ſuperentur, aqua inter cutẽ aut phthiſis neceſſariò ſequitur: & corporis *τηκεδὼν,id eſt eliquatio,* ſuperuenit:atque iſte ſanè perniciei modus ipſos è vita migrare compellit. Pueri ac iuuenes facilè calamitatem hãc patiuntur,facileque inde liberantur: ſenes verò non facilè vtique læduntur,ſed affecti euadere interitũ nequeunt. Quinetiam ſeniores quidam neſcientes, ipſi vitio lienis
C abſumpti ſunt: nam & puſillus tumor ipſis cauſa interitus fuit.Longa quoque ægritudo tabidos facit: & iuuenibus otium maximè nocet, quicunque à certaminibus exercitationibúſque corpus quieti deſidiæque tradunt: loca paluſtria,aquæ exuberantes,ſalſæ,viroſæ. Inter anni tempora ferinus autumnus.

DE MORBO REGIO, Cap. XV.

Si bile flaua,vitellina,aut crocina,aut nigra cum viridi mixta omne corpus à viſcere ſuffuſum ſit,affectus hic
D *à Græcis ἴκτερος,à Latinis regius morbus,ſiue arquatus,ſiue aurigo* dicitur.Difficile vtique in acutis malum eſt: quia non ſolùm ante ſeptimum apparens,ſed etiam poſt ſeptimum infinitos necauit.rarò autem ad extremum febrem bene iudicauit: ipſe verò haud facilè diſcutitur. Neque vitio iecoris tantummodo prouenit, vt nonnulli medicorum exiſtimant: ſed & ventriculus,& lienis,& renes & laxum inteſtinum in cauſa ſunt. & ab iecinore quidem naſcitur ſi phlegmone aut ſcirrho viſcus illud opprimitur, à ſolito
E tamen munere non impeditur.creatur enim in iecinore bilis,eámque in iecinore poſita veſica ſecernit. Verùm ſi meatus ad inteſtinum bilem deferentes phlegmone aut ſcirrho intercluſi fuerint,veſica autem exundauerit, bilis retrò labitur.Cum ſanguine igitur miſcetur,qui per totũ corpus diſcurrens,ſecúmque bilem vehens,in omnia mẽbra diffundit: atq; ita corporis ſpecies bile tingitur. Stercora verò albida ſunt,& argillam referentia. neque enim bile colorantur,quoniam humoris eius affluxu carent.idcirco & venter valde ſiccus eſt:ſiquidem bile nec madet, neque ſtimulatur. color autem ad albedinem vergit. Si
F morbus regius ab liene ortum habeat, color eſt ater cum viridi mixtus:ipſius enim atra bilis alimentum eſt, quũ ſanguinis atri effigies quædam ac ſimulacrum ſit: cuius purgamenta non ſuſcipit neque elaborat lienis ægrotans. inde fit vt per omne corpus cum ſanguine dilabantur. Propterea qui lienis arquato laborãt,cum viriditate quadam nigricant.ipſorũ quoque conſueta ſtercora nigriore colore imbuta ſunt: nam quod alimenti in ſplene abundat,ad vias exitus tanquam recrementum propellitur. A laxo etiam inteſtino & ventriculo arquatus prouenit, vbi
G concoquendi facultas in ventriculo & cœlo,*id eſt laxo inteſtino* læſa fuerit.nam in cœlo cõcoctio efficitur, & ab ipſo alimentum in iecur digeritur. Igitur ſi aliud alimentum crudius iecur ſuſceperit, proprium quidem elaborat, & conficit,alienum verò dimittit. ſanguis enim qui diſtribuitur,cœli ceſſationem atque inertiam retinens, in omnem partem labens eam diſſeminat: in cœlo autem cruditas,ipſius bilis effectrix eſt. Hunc ſanè in modum ab omnibus viſceribus arquatus oriri poterit,non modò ab iis quæ iecori eſcam ſuggerunt,ſed etiam ab iis quæ à
H iecore ſuſcipiunt.Neque enim per canales duntaxat ſenſiles, ſed multo copioſius per halit⁹ natura in omne corp⁹ alimẽta diſtribuit,qui à toto in totũ natura ipſos per ſolidas ac denſas partes dirigente, diſcurrere facilè queunt. gignuntur itaq; halitus bile infecti,& corpus vbi inſederint,colorant. Nẽpe per aluũ laborante cœlo nõ fit albida

excretio:iecur enim creandis ſuccis nullam noxam patitur,exitúmque bilis ad inteſtina patentem habet.Habitus quoque totius corporis ad morbum regiũ citãdum ſummopere efficax eſt.Habet enim & in toto cauſam,quæ huiuſmodi eſt: In omnibus corporis partibus calor ad concoquendum inſitus eſt: in omnibus item humorum eſt creatio ac ſeparatio: ſed aliorum alia,ſingulis autem propria:vt puta in carne ~~ſudor, in oculis lacryma, in articulis~~ & naribus mucus,in auribus *κύψελις. Latini aurium marmorata,ſeu cerumina uocant*.Itaque ſi ad ſingula obeunda munera calidum,fatigatum laſſatúmque fuerit,ipſum quidē in acre atque igneum vertitur: humiditates autē omnes in bilem abeunt.ignis enim opera amata & bile infecta ſunt.quòd ſi & in ſanguine cruditas incidat,ſanguis bilioſus efficitur, & quoquouerſus nutriens diſpergitur. Propterea & vbique bilis conſpicitur. Planè acerbum id malum eſt,color verò ſpecie horribilis.etenim colore aurum repræſentant: ſed non hominem decet quod in lapide pulchrum fuerit.At ſuperuacuum mihi videtur, vnde id nomen icterus tractum fuerit,explicare,præterquã à terreſtribus feris quadrupedibus,quas *Græci* ictidas,*Latini uiuerras,aliqui martes* vocant, *& ſylueſtris muſtellæ ſpecies eſt*: his enim ~~beſtiis oculi huiuſcemodi colore tincti ſunt~~. Duæ ſunt huiuſce labis ſpecies.aut enim in flauum croceúmq; vergit,ſimúlque albicat & vireſcit:aut in liuidũ nigrúmque declinat.*atque adeo iſtorum cauſa & ipſius bilis cauſa eſt.Aliqua enim bilis flaua eſt,ſubtilis,perſpicua,tenuioris generis, aut ad liuidũ atrúmque vergens: aliqua magis colore ſaturatá,vt crocum,aut vitellum eiuſdem ſpeciei quis affirmet.Secunda bilis ſpecies nigrioris coloris eſt, porri aut iſatidis herbæ colorem referens,atra. inter hæc extrema infinitæ ſunt colorum varietates.penes autem calorem atque humiditates iſtarũ mutatio fit.Quinetiam viſcera huiuſce varietatis cauſæ ſunt: vt puta ſi flauum viſcus ſit,quale iecur eſt, aut liuidum, qualis lienis. Quocirca ſi ab aliquo viſcere arquatus oritur, à iecore quidem iecoris notæ ſunt: à liene,lienis: ſingulorúmque vnde oritur membrorum indicia apparent. Si nullius membri ſigna videantur, vniuerſi habitus ægritudo eſt. Perſpicua verò ſunt & ea quæ in albiſsimis oculis cernuntur.Frontis autem ſecundum tempora, in corporibus naturaliter albis præcipuè,& in paruo arquato color exquiſitior effloreſcit.Porro quicunque nigro arquato laborãt,in his ater color viridi commixtus apparet. iidem frigent: imbecilli, deſides, triſtes atque demiſſi animo ſunt.tetrum odorem exhalant,guſtatum amarum habẽt: ſpiritus non facilè ducunt: in ventriculo morſum percipiunt: alui excrementa porracia,ſubnigra,arida ſunt, ægréque deſcendunt. vrina bene colorata eſt, ad nigrius vergens. adhæc cruditate laborant, cibum deteſtantur, vigilant,mœrent,melancholia agitantur. At in albiore arquato color eſt ex albo & viridi temperatus: mẽte ſunt hilariores: cibos accipere primò eos piget, ſed vbi cœperũt,gnauiter comedũt, facilius quàm priores cõcoquũt: alui purgamenta alba ſunt,arida,cretacea: lotium reddũt flauum,pallidum,crocinum.In vtriſque corpus omne pruriginoſum eſt: calor in naribus exiguus quidẽ, ſed mordax percipitur: nam bilioſum diſtrahit laniátque: guſtatus amarorum quidem, nõ amarus(quod mirum eſt)non tamen dulcis: dulcium verò amarus. In ore nanque bilis in lingua reſidens, & prius cibis occurrens ſenſum hunc ludificatur ac decipit.Lingua enim bile ſuffuſa cibos non ſentit:atque antea quidem ieiunii tempore bilis quieſcit: neque idcirco lingua propter conſuetudinem ægrè fert: verùm ſi cibis excitata bilis efferbuerit, ipſa cibis obiecta prius linguam mouet ac ſtimulat. Itaque ſiue amara ſit eſca,amari ſenſus eſt:ſiue dulcis,bilioſi perceptio.bilis enim ſenſio præuertit. Falluntur autem qui amara videri dulcia exiſtimant. res enim haud ita ſe habet: ſed quoniam membrum amaro aliquo delibutum duntaxat,propter morbi cõſuetudinem amaritiem non percipit, ideo ſpeciem dulceſcentis repræſentat: verùm in dulcibus & amaris cibariis idem ſtatus reperitur.fallacium igitur ciborum velamentum bilis eſt. Vtique ſi nullius viſceris calefactio euidens fuerit, plerunque ſine noxa arquatus eſt, ſed diuturnior:ſi perſeuerauerit, atque inſuper viſcus

A inflammatione vexatum fuerit,in aquam inter cutem & malum corporis habitum vtplurimum definit. Plerique & ſine aqua intercute colliquati interiere. Id malũ adoleſcentulis iuuenibúſque familiare eſt: quibus & minus officit: pueris autem non*admodum inuſitatum,non omnino tamen innoxium eſt.

DE CACHEXIA, id eſt MALO CORporis habitu, Cap. XVI.

KAχεξία, *id eſt malus habitus*, omnium ſimul vitiorum conuerſio eſt:ſiquidem*ab omnibus morbis propa-
B gatur & emanat. Verùm & ipſe ſolus citra alios morbos materiam multum lutulentam nactus, à principio noua ægritudo gignitur.Et habitus quidem malus,ſimplex,cõmunis eſt,& ſymptomata multa comitantur: noménque ipſum ſignificanter inditum eſt.Gracilitas verò, aut pallor, aut tumor, & ſiquid aliud inſit, ad tempus durans in corpore exoritur:cachexia autem,*id eſt malus habitus*,vnius ingentis affectus ſpecies eſt,eique nomen tale fuit impoſitum.Nam hominis ad omnia eſt euexia,*id eſt bonus habitus*, & ad concoctionem,aut ad diſtributionem: ſangui-
C nis creatio,atque omnis naturæ functio inde prouenit. hæc conſequitur facilis ſpiratio,validæ vires,floridus color,ſed prima omniũ ſanitas. Quòd ſi ad imbecillitatem cacochymiæ,*id eſt uitioſorum corporis humorum*, natura conuerſa fuerit,id iam eſt cachexia. Valetudo hæc vix ſanabilis eſt,malúmque longiſsimum. longo enim tempore acquiritur:neque ab vno corporis vitio,neque ab vno viſcere prodiens,ſed omniũ eſt in deterius conuerſio.Quocirca ab hac enaſcentes morbi,ineuitabiles ſunt, vt puta aqua inter cutẽ,aut phthiſis,aut *σύντηξις,id eſt colliquatio*: ſi-
D quidem & mali habitus cauſæ colliquationis germanæ ſunt.Morbus autem in multum tempus extrahitur:*inteſtinorum difficultas adeſt continua: quibuſdam morborum reuerſiones eueniunt. Bene vtique cibos appetunt, tametſi multos ingerant,ac repleantur:crudi verò & non confecti digeruntur: quoniam alimẽti elaboratio ad coctionem pertinens,debilis admodum atque inualida eſt. Labis huius cauſæ ſunt & ab hæmorrhoidibus *quas uocant uenis* effluuii ſuppreſſio,& vſitatorum vomituum retẽtio,
E & ab ~~exercitationibus quies, & ſudorum exiccatio, & ab ingentibus laboribus otium. *quando enim horum ſingula,quæ aderant,~~non amplius reuertuntur, tunc ſequitur corporis grauitas,pallor ſubinde repetens, venter flatibus refertus,oculi cõcaui,ſomni graues torporem afferentes. Verumenimuero hæc ſi erraticè & non ſtatis temporibus fiant,morbi inconſtantiam infirmitatémque ſignificant: ſin altius exactis radicibus maneant,neque deſiſtere velint,ingentis mali nuntia ſunt. Stantibus pedes tibiæque intumeſcunt,decumbentibus autem*partes decliues atque iacentes. Quòd ſi decubitum mutauerint, tumor in illas*decumbentes partes deuoluitur: humidi-
F que aut frigidi in grauitatem fit circuitus. nam ſi calor humidum euaporet,id verò non effundatur, poſtea delabetur.Multos vtique cibos appetunt, edaces admodum ſunt: celerior concoctione diſtributio fit crudiorum magis quàm incõcoctorũ:nutricatio non perficitur.Sed hoc inde prouenit quoniam in toto alimentum à natura non concoquitur.in ventre enim atque in omni corpore caloris imbecillitas eadem eſt.Quapropter neque optimus, neque boni coloris ſanguis procreatur: qúúmque crudorum ſuccorum omne corpus refertum fuerit,& ciborum
G appetentia euaneſcat, ſic malo habitu vſque ad ventriculum graſſante,& affectu iam ſummam potentiam obtinente.tunc ſanè tumidi fiunt,imbecilli, & ad omne opus abiecto proſtratóque animo. Aluus ſiccior eſt: plerunque recrementa bile priuata,alba,aſpera,crudáque deiiciunt: corpore ſquallent,ſudore carentes & pruriginoſi.Somnus nequaquã firmus eſt,ſed decumbentes conniuent: tardè ſpiritum ducunt:arteriarũ motus languidi ſunt, debiles, frequentes:poſt quamlibet autem vel exiguam actionem frequentiſſimi fiunt. Poſt hæc reſpiratio cum anhelitu fit: venæ in tẽpo~~ribus elatæ apparent, partes enim quæ cir-~~
H ~~cumiacent,emarcuerunt~~. Verùm & in brachialibus longè grandiores inflatione venæ redditæ ſunt: ſanguis atro colore viridi admixto infectus eſt. Ab his phthiſis,aut ſyntexis,*id eſt colliquatio*, hydropẽ ana ſarca vocatã,aut aſciten

adducit: iſtorúmque procreatio ineuitabilis eſt. Ætates huius morbi feraces ſunt, in primis ſenectus, neque mortem euadunt: pueri & celeriter pati idonei ſunt, & liberantur facilius: florentes ætate haud ita valde huic malo patent, non tamen penitus facilè ſanantur. Tempus anni non vnum hanc fert ægritudinem, neque vno tempore finitur: verùm autumnus cõcipit, hyems alit, ver ad vltimam vehementiam perducit, æſtas verò interficit.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI de ſignis & cauſis diuturnorum morborum, Lib. II.

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete.

LIBRI SECVNDI CAPITA.

DE HYDROPE, HOC EST AQVA inter cutem, CAP. I.

HYdrops, *id eſt aqua inter cutem*, iniucundum aſpectu vitium eſt, & toleratu difficile. ab ipſo enim perpauci liberantur: idque felicitate quadam, ac deorum potius quàm artis auxilio. (maiora enim omnia vitia ſoli dii medicantur) Nam aut in viſcere primario morbus deliteſcens totũ in malum habitum conuertit, aut omne corpus ingruente peſtilentia in malum ſuccum viſcera permutauit, quando ſibi vtraque viciſsim ad perniciem ſuffragantur: nulláque eſt pars noxa carens, quæ vel modicam naturæ opem afferre poſsit. Eſt autem ad humectationem fluxio frigida, craſſa, qualis eſt nebula vniuerſo: aut cõuerſio ab humida & frigida cauſa in talem habitum hominem permutante. Neque enim in inferiori ventre fluctuãs humidũ, hydropa nuncupamus: quandoquidem neque ibi vitium eſt: ſed quum morbum conſequitur tumor, inflatio, coloris fœditas, iſte in aquam habitus colliqueſcens, ὕδρωψ & eſt & appellatur. Nam tametſi nonnunquam foras ſponte aqua prorumpit, aut aliquis præcordia reſcindẽs effundit, adhuc in ſede ſua permanent hydropici. Princeps itaque cauſa malus habitus eſt, ſpecies autẽ plures. Verùm & eius nomen aliud atque aliud. nam ſi ſit humida ſuffuſio, quæ in ilibus fluitet, & præ inflatione, quum verberantur, tympanum quodammodo referant, τυμπανίας nominatur: at ſi aqua copioſa in peritonæo continetur, natántque in humore inteſtina, ἀσκίτην cognominarunt: ſin autem ilia nihil iſtorum habeãt, ſed omne corpus intumeſcat, ſi ex alba pituita craſſa & frigida, φλεγματίας ei nomen eſt: ſi in humorem ſanguineum, aquoſum, tenuem, carnes liquatæ fuerint, ὕδρωψ ἀνὰ σάρκα generatur. Praua quidem eſt harum ſingularum conſtitutio, peior autem multo ipſarum permixtio. Nam earum quæ in ilibus fiunt, vna vni earum quæ totum corpus inflant, ſociari nonnunquam conſueuit. Difficillimus eſt autem tympanias cum ana ſarca vocato copulatus. Ex occupãtibus enim ilia, tympanias aſcite improbior eſt: ex infeſtantibus verò totum corpus, leucophlegmatias quàm ana ſarca benignior. Mitis quidẽ vt in deſperatis morbus eſt, ſi minor ſpecies cum minori pariter cõiungatur: peior verò, ſi aliqua ex minoribus cum altera ex maioribus admiſceatur. Quòd ſi duarum maiorum mixtio exactè facta fuerit, grauius inde malum exoritur. Notæ autem maximæ ſunt, & viſu, & tactu, & auditu facillimæ. In aſcite nanque in ilibus tumorem, in pedibus inflationem videre licet: facies, brachia, & reliqua gracilia cernuntur, intumeſcunt teſtes, præputium, & totus colis ob inæqualitatem tumoris tortuoſus eſt. Tãgito verò, & aliquam in partem manum imprimens intrò moderatè pellito. ad alias enim partes humiditas tranſfluet. Verùm etiam in corporis ad alterutrum latus conuerſionibus humor in locum decliuem & tumorem & fluctuationem facit, fluctuantiſque liquoris ſonitus exauditur: quinetiã ſicubi digitum impegeris, locus cauus efficitur, & multum temporis cauus perſeuerat. Hæc vtique aſciten ſigna declarant. Tympanias autem, vltra tumoris ſpectaculũ, etiã auditu ſonorus eſt. nam ad palmæ percuſſum abdomẽ ſonũ edit: neque ad corporis conuerſionem ſpiritus locum mutat. etſi enim locus ambiens aliquorſum inclinat, ſpiritus tamen æqualis ſuprà & infrà vbique permanet. Cæterùm ſi in nebulam & aquam ſpiritus vertatur, (nam aſcites ex tympania gignitur) ſi non perfectè aliquãdo mutatus fuerit, ex dimidio factus in ventre fluitat. Cæterũ ana ſarca & leucophlegmatias ilia inania occupant: tumidam faciem & brachia reddunt, & quæcunque in aliis vacua ſunt, in huiuſmodi ægrotis opplentur. Quandoquidẽ in leucophlegmatia, alba pituita, frigida & craſſa redundat: hac omne corpus impletur: facies, collum, brachiáq; tumeſcunt, abdoménque ex inflatione craſſeſcit. mammæ quoque in tumorem excitãtur, illis ſcilicet qui iuuenes robuſti in ætatis proſpera fortuna cõſiſtunt. At in hydrope ana ſarca vocato, carnis liquamẽtum fit in ſuccum ſpeciem carnis referentem: ſaniéſque cruenta, qualis ab inteſtinorum vlceribus, emanat. talis verò & à membris aliquo graui, quod ſuperinciderit, contuſis, *ſi paulum ſuperficiem ſecueris, humor effunditur. Ex duabus quidem ſpeciebus permixtio, ambarum indicia obtinebit. Omnibus verò ſimul ineſt pallor, ſpirationis difficultas, tuſſis: diuerſis temporibus ſegnes ſunt: pigritia multa, à cibo alienatio: quòd ſi aliquid aſſumant quanuis modicum, & flatu carens, nihilominus valde inflantur: diſtentiones patiuntur quales ex ſaturitate fiunt. citra madorem eorũ corpus eſt: idcirco neque in balneis ſudore madeſcunt: præterea albidi ſunt & effœminati. Qui autem hydrope ana ſarca laborant, colore ex atro viridíque permixto infecti ſunt, obſcuráſque & nigras venas habent: in aſcite atque tympania conſpicuæ atque admodum euidentes ſunt in brachialibus atque in abdomine. In ana ſarca verò atque phlegmatia tumore, omnia deliteſcunt: ſomni ſunt graues, torpentes, breues, animæ deliquium, circa minima quæque ſolicitudo, viuendi cupiditas. tolerãtia nõ ex animi alacritate, ac bona ſpe, vt in iis eſt qui proſpera fortuna vtũtur, ſed ex ipſa morbi natura. Neque cauſa dici poteſt, ſed mirari tantùm id licet, quod mehercule magnum eſt. nãque in aliis haud omnino perniciosis affectibus ægrotantes abiecto ſunt animo, triſtes, mortis amatores: in his verò & bene ſperant, & vitæ cupidi ſunt. Ambo hæc contraria morbi efficiunt. Aqua inter cutem nonnunquam à copioſo frigidæ potu continuo prouenit, quum præ nimia ſiti ad ſaturitatem quiſpiam multam aquam gelidam ingurgitauerit: poſtea humidum in peritonæum delatum ſit, atque inde in ventribus inſitus calor refrigeratus fuerit: deinde in ilia guttæ effluunt, quæ prius in aerem verſæ, per tranſpirationem digerebantur. Id igitur ſi incidit, facilior eſt huius morbi curatio, antequam viſcus aliquod aut totus homo affectus ſit. Cæterũ & ventoſus cibus, & cruditas, & bupreſtes aquam inter cutem pepererunt. Eſt hæc omnibus communis calamitas, viris, mulieribus, cuicunque ætati: præterquam quòd alii in aliam ſpeciem ſunt propenſiores. In vocatam ana ſarca & leucophlegmatiam pueri: iuuenes autem ad conſiſtentem vſque ætatem inundationi ilium obnoxii ſunt: at ſenes omnibus quidem generibus ſunt expoſiti, quum inopes ſint caloris, (frigida enim ſenectus eſt) verùm ad

humoris multitudinem contrahendam apti non ſunt. ipſis igitur tympanias accidere conſueuit. Omnes quidem ſpecies prauæ (hydrops enim morborum omniũ vitium eſt) ſed inter ipſas leucophlegmatias mitior habetur. nam multæ & variæ ſunt eius tollendæ proſperæ occaſiones, ſudoris aut lotii excretione, aut alui nonnunquam in huiuſmodi ægrotantibus copioſo effluuio, iam abeunte aquæ inter cutem habitu. Difficilis autem tympanias eſt, adhuc tympania difficilior ana ſarca. Oportet enim medicum hoc in morbo totum hominem permutare. quod per Iouem neque diis ipſis facile fuerit. Cæterùm nonnunquam & exigua in parte homo *aquam inter cutẽ patitur: vt ſecundum caput, in eo morbo qui hydrocephalus nuncupatur, aut in pulmone ſolo, aut iecinore, aut liene, aut in mulierum vtero: & cæteris hæc ſpecies ſanabilior. Nam ſi eius oſtiolum à priori concluſione hiare cœperit, humorem quidem ſi habeat, effundit: ſi ſpiritum, efflat. quòd ſi vterus ana ſarca laboret, plurimùm tota mulier aquam inter cutem patitur. Alia quædam hydropici morbi ſpecies talis agnoſcitur: In eà veſiculæ quædam puſillæ, crebræ, humoris plenæ, in loco vbi aſcites fieri ſolet, excitantur. Cæterùm, quòd humore multo refertæ ſint, illud indicio eſt: *ſi abdomen perforaueris, parum admodum humoris effundes. Ab interiori nanque parte veſica occluſit: at ſi in veſicam inſtrumentum impuleris, iterum ſuccus emanabit. Hæc vtique aquæ inter cutem ſpecies haud leuis eſt. vnde enim id genus veſiculæ eruperint, via haud facilè reperitur. Alii nanque affirmant huiuſmodi ampullas per inteſtina tranſiiſſe. Ego verò id nũquam vidi: idcirco neque nunc ſcribendo affirmo. *nam ſiue ex inteſtino cωlo, ſiue ex ventre ferantur, qualis ſit ipſarum generationis modus, quid dicam nihil certi habeo. iter enim ad omnium excretionẽ per ſedem lubricum ac patens eſt: at ipſius humoris in ilibus collecti per inteſtinorum rupturam egreſſio credi non poteſt. neque enim innoxium, neque citra perniciem inteſtini vulnus eſt.

DE DIABETE, ID EST VRINÆ PROFLVVIO, Cap. II.

DIabetes qui vocatur affectus, miraculum quoddam eſt, haud ita ſæpe hominibus vſitatus, carnium ac membrorũ in vrinam colliquatio. Frigida atque humida, vt in aqua inter cutem, cauſa eſt: tranſitus autem conſuetus, renes & veſica. Neque enim cum intermiſſione lotium reddunt: ſed, perinde atque canales laxati ſint, indefinens eſt profuſio. Diuturna eſt huius morbi creatio, & longo tempore parturitur. Breuis erit autem hominis vita in quo affectus iſte perfectus fuerit. velox enim eſt colliquatio, & feſtina interdum mors aduenit, & vita fœda eſt, ac vexata doloribus. Sitis intoleranda eſt, potus copioſus, multitudini tamen lotii non reſpondens. copioſius enim lotium redditur: neque eos quiſquam neque à potu neque à mictu inhibere poteſt. Quòd ſi vel punctum temporis inhibeantur, ſi quidem à potu, os ſiccatur, corpus areſcit, viſcera ipſi ſua conflagrare opinantur, omnia faſtidiunt, de omnibus dubitãt, haud multo pòſt mortem obeunt, ardentiſsima ſitis adeſt. Mictum verò quæ ratio ſuppreſſerit, aut quæ verecundia dolore potentior? Sin autem vel parum temporis à meiendo abſtinuerint, intumeſcunt lumbi, teſtes & ilia: quùmque remiſerint, lotiũ quidem calefactione profundũt, tumidæ verò partes detumeſcunt: in veſicam enim confluit exundatio. Quum morbus iſte iam perfectus eſt, facilè omnes eum deprehendunt: ſed quum futurus eſt, os humore priuatur: ſaliua eſt albida, ſpumans, perinde atque in ſiti: nondum tamen ſitiunt. præcordia grauia ſunt: calorem aut frigus à ventre in veſicam tendere ſentiunt, prout aduentantis morbi proceſſus eſt: quinetiã paulo plus lotii quàm moris erat, effunditur: ſitis adeſt, ſed nondum vehemens. Quúmque amplius cremẽtum accipit, calefactio parua quidem, ſed mordax viſceribus inhærens exoritur. abdomen habent rugoſum, venas extantes, totum corporis habitum gracilem, quando & vrinæ profluuium & ſitis iam aucta inſigniter ſunt: quúmque ad extremum colem vitii conſenſus peruenerit, protinus vrinam reddunt. Atque inde mihi huic morbo διαβήτης appellatio indita fuiſſe videtur, A *perinde acſi pertranſeuntem dixeris*, quòd in corpore humor nõ remanet, ſed *vbicunque in homine collectus ſtagnauerit, ad exitum labitur. Durãt ſanè aliquod tempus, licet nõ admodum diu: nam cum dolore meiunt, atque atrox ſit liquefactio. neque enim ex potu aliqua inſignis portio in corpus abſumitur, & carniũ magna copia in vrinã eliquatur. Huiuſce languoris cauſa aliquis acutus morbus eſſe poteſt, qui hanc in partem impetum fecerit, & in criſi aliquod malignũ virus latenter morbi reliquerunt. Haud incredibile eſt etiam aliquod pernicioſum venenum, ex B iis quæ veſicam & renes infeſtant, huic affectui cauſam præbuiſſe. Quinetiam ſiquis à dipſade morſus ſit, talis morſum affectus ſequitur. Dipſas autem reptilis fera, ſiquem percuſſerit, ſitim non ferendam accendit, iſque copioſè bibit, neque ſiti medetur, ſed ventrem obruit humore: adeo inexplebilis eſt bibendi cupiditas. At ſiquis ob ventris diſtentionem doleat, grauetúrque humoris copia, & ideo paulum temporis à potu abſtineat, iterum ſitiens, largiſsimè bibit. Atque hæc eſt malorũ viciſsitudo: ſe nanque mutuò ſitis & potus adiuuant. Alii præterea C ſunt qui lotium nõ reddunt: neque vlla eſt alia eius quod bibunt tranſpiratio. itaque potus inſatiabili auiditate, humoris inundatione, ventris diſtentione repente ac penitus diſrupti ſunt.

DE RENVM AFFECTIBVS. Cap. III.

REnes ſubſtantia adenas, *glandulas quaſdam*, referunt: colore autem rubidiores ſunt, quale eſt iecur potius quàm mammæ aut teſtes: nam & hi adenes ſunt, verùm albiores. Figura teſtibus ſimiles, lati magis ſunt iuxtà & D retorti. Sinus habent exiguos ad lotium excolandum cribrorũ inſtar foraminibus peruios. Ex vtroque neruoſi canaliculi tanquam fiſtulæ expullulant, qui in veſicæ terga vtrinque ſeſe inſerũt. æqualis eſt autem lotii à renibus in veſicam via. Huiuſce viæ multi atq; varii affectus renes prædictóſque meatus malè habent: aliqui acuti, ſanguinis profluuio, & febribus, & inflammationibus iugulantes: hi verò ſunt quotquot ego enumeraui: aliqui diuturni, hominem colliquatione diſſoluẽtes, haud lethales quidem, ſed inſanabiles, & vnà cum ægroto commorientes. Diu- E turni itaque ſunt, abſceſſus, vlcera, calculorum exortus, hæmorrhoides vocatæ. Vlcera quidem hominis ex abſceſſu facta, omnia planè diuturniſsima ſunt, atq; ægrè ſanationem recipientia. Calculorum verò diuturna eſt creatio, cum dolore obſtructiones: haud enim facillimus eſt exitus. adhæc difficilis eſt & lotii ſuppreſſio. At ſi multi ſint & exigui calculi, ſeſe mutuò impedientes, remorantur: aut *ſi vnus ſit magnus, locorũ anguſtiis intruſus inhæreſcit. Atque ſi vtroque in rene hæc fieri vſuueniat, intercluſa vrina, diſtentiſque locis, paucis diebus ſuperſtites F ægri moriuntur. Rectè ſanè natura renum ventrem oblongum, & vrinæ canalibus magnitudine æqualem fabricauit, exiguis quidem calculis ampliorem, quò ſuperius concretus calculus expeditiſsimum in veſicam iter inueniat. atque ideo lapilli oblongi generantur. Plerunque enim prope vrinæ fiſtulas id genus lapilli concreſcunt & quotquot eo loco fiunt, inæqualis craſſitudinis ſunt. priori in parte ob canalium anguſtiam gracileſcunt, poſteriori autem craſſiores fiunt: quoniam renes deorſum vergunt. In ſolis autem renibus oriuntur, híſque igneo ca- G lore feruentibus. neque enim ſedem in fiſtulis vrinæ calculi obtinent, ſed arenulæ cum lotio per eas fiſtulas inferius delabuntur, quæ & indicia & materia huiuſce affectus ſunt. Quòd ſi aliquando grandior effectus lapis concauo renis inhæſerit, tunc dolores lumborum circa muſculos quos ψόας appellant, excitantur, & ad medias vſque coſtas perueniũt, Multis ſanè dolor iſte, perinde acſi morbi lateralis eſſet, impoſuit. Præterea grauitas adeſt coxendicis: dorſum ægrè incuruatur: difficulter annuunt: tormina dolores inferunt grauia, perſeuerantia. inteſtinum H enim ſinuoſum eſt, quúmque exundat vrina, & diſtentiones increſcunt, ad meiendum, vt in parturiginibus, proritantur: flatuoſi ſunt, ſed flatus excerni nequeunt. febres adſunt mordaces, præaridæ: ſqualida quidem lingua, ſicca verò eſt aluus, macreſcunt, à cibo abhorrent: quòd ſi quid aſſumant, neque concoquere, neque diſtribuere fa-

cilè possunt. Sin autem in lotii canaliculum lapis incide-
rit, concussio corporis fit, vt in rigore: calculi progressus
sentitur *communi simul violento. Quòd si in vesicā de-
lapsus fuerit, lotium aquosum vberius effunditur: aluus
deiicit: flatus inde exhalant: extentus stomachus est: ru-
ctus eduntur: à prioribus malis quies datur: interdū quo-
que vlcerato canali præter lotium cruor emanat. Secunda
porro calamitas est, quum per colem calculus transmitti-
tur. Nam si amplior sit quàm vrethra, *id est urinæ iter* cape-
re possit, in eo multū temporis hæsitat: atque vesica mul-
titudine vrinæ completur: túmque eius maiore cum do-
lore suppresio fit. nam cum vesica & canales vreteres vo-
cati veluti incēduntur. Ægerrimè autem tortuosi calculi
exeunt: quosdam enim & hamatos vidi, in meatibúsque
adnatas quasdam callosas duritias. Plerunque autem ob-
longi propter canalium rectitudinem figurantur. At co-
lore nonnulli albicant, argillam referētes, taléśque sæpius
in pueris generantur: alii flaui sunt instar croci: hi verò in
senibus reperiuntur, quibus & in renibus creari solent.
crebrius enim pueris in vesica lapilli oboriuntur. Con-
cretionis autem causæ geminæ sunt: in senibus frigidum
corpus, & crassus sanguis. frigidum verò crassas materias
celerius cogit. indicio sunt aquarum natura calidarū fon-
tes. hæ nanque refrigeratæ in tophaceum lapidem con-
densantur. At in pueris multum *sanguinis limum elixa-
tum generandi calculi veluti sedem ignis habet. Igitur in
calculi creatione talis est affectio. Cæterùm nōnulli sunt
qui per quosdam circuitus sanguinem meiunt. huiusmo-
di affectus hæmorrhoidum profluuio similis est: similis
est quoque corporis constitutio. nam valde pallescūt, tor-
pent, ignaui sunt, cibum fastidiunt, cruditate laborant, &
quum excretus est sanguis, languidi fiunt, membra resol-
uuntur, caput verò leuius & agilius redditur. At si per cir-
cuitum nihil sanguinis effluxerit, capitis dolore vexātur,
oculorum acies hebet, tenebræ eis obuersantur, vertigi-
nem patiuntur. Inde alii infiniti in comitialem morbum
incidunt, tumidi, veluti caligine perfusi, aquam inter cu-
tem patientibus similes: alii morbo atræ bilis, aut neruo-
rum resolutione tentantur. Nam ex cōsueti profluuii san-
guinis retentione huiusmodi mala proueniūt. Si quidem
à renibus defluat sanguis mundus, lotio non permixtus,
plerunque tamen cum vesicæ vrina circunfusus emanat.
Nonnunquam & ex renū disruptione sanguis fertur mul-
tus collectim, verùm cogitur, & in grumos densatur: vtq;
in sanguine extra corpus effuso fieri assolet, interdum vti-
que & in vesica congelatur, quando atrociter vrina sup-
primitur. Ruptionem verò vlcera diuturna atque vix sa-
nabilia sequuntur. indicia sunt, ramentum, aut membra-
nula araneæ instar rubida egrediens, aut pus album me-
iendo profusum, modò purum & sincerum, modò cum
vrina permixtū. Ab iisdem & abscessus dignoscēdi sunt,
si vesperi febres accesserint & rigores, dolores circa lum-
bos, & pruritus. At si ruptus fuerit, grumi purulenti car-
nísque formam repræsentantes eiiciūtur: quinetiam & al-
bida sanies excernitur. Vlcera verò mordacia sunt, modò
repurgata, modò sordentia: id pus manifestat: vrina quo-
que aut olida, aut nihil olens. Ver sanguinis profluuia &
abscessus parit, hyems autem autūnúsque calculos. Quòd
si à calculis vlcera facta sint, insanabiles inde morbi na-
scuntur, cita colliquatio mórsque adueniunt.

DE VESICAE AFFECTIBVS, Cap. IIII.

VEsicæ morborum nullus placidus est. quippe acuti
inflammatione, vulneribus, cōuulsione, febribúsque
acutis interficiunt. Vlcus verò & abscessus, aut resolutio,
aut lapis magnus tolli nequit. neque enim potione aut
medicamento frangitur, aut circunteritur: neque citra
noxam exciditur. opus est enim & tenues vesicæ partes
simul cædere. Id verò aut eodem die hominē perdit, aut
paucis diebus conuulsionibus febribúsque consumit. Ni-
si excidatur autem, *præter vrinæ conclusionem, dolori-
bus febribúsque aut liquationibus homo contabescit. sin
haud ita magnus sit calculus, frequentius lotium cohibe-
tur: nam facilè in ceruicem delapsus lotii transitum ob-
struit. Securius autem quàm grandiores exciditur, sed ve-
sica quoque necessariò sauciatur: quúmque mortis peri-
A culum euaserint, in fistulam ῥυάδα dictam prolabuntur.
quod licet periculo vacet, ingenuis tamen hominibus nō
est tolerandum, perpetuum scilicet vrinæ profluuium, si-
ue quis ambulet, siue dormiat: ambulantibus verò maxi-
mè iniucundum. Valde parui autem plerunque citra no-
xam exciduntur. Quòd si vesicæ inhæserit calculus, ex col
liquationibus patefiet: sed neque dolorum, neque graui-
tatis expertes sunt, licet vrinam expeditè reddant: sin mi-
nus, & vrinæ difficultas accedet. Omnes verò calculos ex
sabulosis vrinæ subsidentiis deprehēdes: & quòd istis vi-
B rilia sæpius arriguntur. quando enim meiunt, subéstq; cal
culus, dolent, tractant, attrahúntque pudenda, tanquā cal-
culum cum vesica exempturi. Anus quoque vitii parti-
ceps redditur, pruritu laborans. Prominet verò & rectum
intestinum vi, cōtentionibus, imaginatione, perinde ac-
si iam lapis excernatur. Ambo enim inter se copulantur,
anus & vesica: quorum vno affecto, & alterum afficiatur
necesse est. propterea inflāmato podice vrinæ exitus clau
ditur: & vesica exacerbata sedes non deiicit, licet aluus
admodum sicca non sit. Tales vtique sunt ex calculis labo
C res. At sanguinis effluuium tametsi non admodum citò
enecet, tempore tamen procedēte infinitos iugulauit. Ab
eo verò grumi creantur, lotii suppresio, & matura mors,
non secus atque à calculis fieri compertum est. quanuis e-
nim sanguis tenuis flauúsque est, neque valde crassus, ne-
que concretus, vesica tamen longo tempore congregat,
ac eadem calefaciens & elixans cogit conspissátque:
atque ita grumus efficitur, & *ἰσχουρία, id est urinæ inter-
clusio,* inferendæ morti potentissima. His accedit dolor
acutus, ignis acer, lingua arida: & ab his delirantes moriū-
D tur. Sin autem à vulnere dolor excitetur, vulnus vtique
mortiferum est: vlcus verò etsi non protinus interficit,
febribus tamen aut inflammatione insanabile redditur.
Tenuis quidem est crasitudine vesica, neruus autem sub-
stantia. quocirca neque carnem cōtrahit, neque facilè ad
cicatricem ducitur. Accedit & vrina biliosa, acris, mor-
dax vlceris, communis victus. Vesica enim quum reple-
tur, distenditur: quum inanis est, subsidit. in extensione i-
gitur & cōtractione eundem quem & articulus affectum
patitur. In articulo verò nullum vlcus bene sanescit: sup-
E purationem autem ex abscessu contrahit. Vesicæ signa
eadem sunt quæ & in aliis membris inflammatis. Nam
etsi febribus rigoribúsque succedat abscessus, eadē peri-
cula impendent. Verùm si pus crassum, album, non tetri
odoris eiiciat, ab his orta vlcera benigna sunt. At si depa-
scantur, fæculentam, mucidam, graueolentem vrinā red-
dunt. Huiusmodi ægrotantibus non tarda mors aduenit.
Mordax quidem vrina est, & cum dolore est eius emisio:
ad summum vsque colem dolor peruenit. Ipsos vtique o-
mnia etiam contraria lædunt, & saturitas & inanitio, & o-
F tium & exercitatio, & lauatio & illuuies, & *saturitas & ie-
iunitas, & dulcia & acida: quum alia alios lædant, alios iu
uent, in vnum autem conuenire non possint.

DE GONORRHOEA, ID EST seminis profluuio, Cap. V.

MOrtis quidem periculo vacat *γονόῤῥοια, id est geni-
turæ profluuium,* iniucunda tamen est, & vel auditu
insuauis. Nam si intemperies & resolutio humida occu-
pat genitaliáque membra, vt à frigidis contingere solet,
profluit semen: neque ipsum vel in somnis cohibere pos-
G sumus: verùm seu quis dormiat, seu vigilet, cōtinens pro-
fusio est, neque *id quod fit, sensu percipitur. Ægrotant
quoque & tali morbo mulieres, sed partibus illis prurien-
tibus, & cum voluptate nonnullis genitura profunditur:
quinetiam virilem coitum impudenter appetūt. Viri au-
tem nequaquam pruriunt: nam quod effluit, humidum,
tenuè, frigidúmque est, sine colore, infœcundum. Quî e-
nim genitale semen refrigerata natura emiserit? Quòd si
iuuenes hoc vitio laborent, omnes senilem corporis ha-
bitum induant necesse est: quippe qui segnes fiant, reso-
H luti, exanimes, torpentes, hebetes, imbecilli, recurui, igna-
ui, pallentes, albidi, effœminati, à cibis abhorrentes, frigi-
di, membris graues & stupidi, cruribus impotentes, & ad
omnia remissi & languidi. Multis sanè id genus ægrota-
tio ad paralysin, *id est neruorum resolutionem,* viā strauit. Quo-
modo enim neruorum facultas non afficiatur, quum na-

tura ad vitæ generationem faciens refrigerata sit? Atqui & genitura vitalitatem impartiens,nos viros efficit, calidos,articulatos,hirsutos,vocales,animosos,ad intelligendum operandúmque valentes: id viri testátur.Contrà verò quibus non inest vitalis genitura,rugosi sunt, debiles, acutæ vocis,glabri,imberbes,effœminati.eunuchi id manifestant.Siquis autem vir & seminis profundendi abstinens fuerit,robustus est,audax,neq; vel feras expauescēs: testimonio sunt ex athletis temperantes. Nam & illi qui natura quibusdam præstant,ob intemperantiam deterioribus multo peiores fiunt: contrà natura deteriores,ex tēperantia præstantioribus longè meliores euadunt. Neque sanè ab alio quopiam quàm à genitura robustum animal generatur. Vitalis itaque genitura ad sanitatem,ad robur,ad animi fortitudinem,& ad generandum mirificè confert. A satyriasi in gonorrhœam, *id est seminis profluuium*, corporis status deuoluitur.

DE *STOMACHI AFFECTIBVS, Cap. VI.

STomachus delectationis tristitiæq; princeps est,*cordi periculosa vicinia ad tenorem, animiq; alacritatē, siue abiectionem:ob animæ consensum præcipuè stomachi facultas confert. hæc mihi alio loco dicta sunt.* Delectationis quidem hi fructus sunt, bona concoctio, carnis cōueniens incrementum,floridus corporis color: tristitiæ verò,istorum cōtraria. Nonnunquam & animi abiectionem,quū alimento caret, inducit:atra bile vexatur, cibum refugit.Quum itaque stomachus ægrotat, escas odit & abominatur,non modò quum offeruntur, verumetiam si non in conspectū dentur, sed eas memoria repetant,aut anxietate,aut madore stomachi, aut eius ostioli dolore perciti.& saliuam effundūt quidam, & vomitibus lancinantur,corpúsque simul ab his vexatur. Quòd si ventriculus istorum vacuus est,dolorem quàm cibi sumptionem facilius tolerat. Sin autem interdum ad alimentum capiendum accedere cogitur, id multo peius est. Labor quidem famis est *ore conterere, in deuorando dolor,& maior conflictatio. Cæterùm nō erga vsitata quidem ita se habet,erga aliena verò optimè: sed quæ naturaliter habent,in contrarium mutata sunt: & omnia grauatim ferūt: fugáque adest & odium alimētorum.In interscapulis præterea dolor inhæret: sed longè maior si edant, deuoréntque.fastidiunt,animi pendent,visus hebetatur,aures sonant,caput grauatur,membra torpēt,crura,brachiáque resoluuntur,palpitant præcordia: dorsum imaginantur versus crura moueri,aliàs aliò huc atque illuc sese ferri existimāt,seu stent,seu iaceant,quemadmodum à ventorum flatu arundines aut arbores agitantur: pituitam frigidam,aqueam reiiciunt. Quando verò & in biliosis redundat bilis, istorum oculi tenebris caligant: siticulosi non sunt,etsi à cibis sitire videntur, vigilant, tardi sunt, dormitant, non vero tamen somno: ii qui sopore graui, quem κῶμα Græci appellant,occupantur, similia patiuntur,macie confecti,valde pallentes, debiles, resoluti, animæ deliquium patientes,animo consternati, meticulosi, quieti,repentè tamen irascentes,valde melancholici. nōnunquam enim in melancholiam, *id est atram bilem*, id genus ægrotantes inciderunt.Talem vtique stomacho impartiente animæ affectum esse oportet. Verùm homines compatibilium membrorum ignari,in quibus hæc grauissima vitia fiunt,stomachum esse causam opinantur. magnum autem ad ea quæ dico probanda testimonium cordis contiguitas est,vbi omnium principatus collocatur. in medio enim pulmone cor sedet: horum autem medium,stomachum coniungit: ambo verò dorso inserta sunt. propter hanc itaque cordis viciniam & dolor cardialgia dictus excitatur,& resolutio, & morbi melancholici. Nempe morbi causæ & aliæ sunt plurimæ: præcipua verò,pus multum à vētre per stomachum effusum. Familiare est etiam id vitium illis qui tenui victu & duriore coacti sunt vti: quinetiam illis qui,vt erudiantur,laborant,& eius causa multa perferunt.quibus inest diuinæ scientiæ cupiditas: qui cibi parsimonia & vigiliis macerantur,qui doctos sermones & res graues meditantur,qui victum pleniorem & varium contemnunt,sed famē pro alimentis habent,pro potu aquam,& in somnis vigilant:

A quib⁹ molle cubile est,*nuda humus,stragula vestis,ignobilis,tunica lacera: ipsorum verò tectum est communis aer: diuitiæ autem*adeptio atque vsus diuinæ sapientiæ. Hæc vtique ipsis eruditionis amore bona comparantur, quúmque cibum & illum quidem ignobilem accipiunt, id*vitæ tantùm,non saturandæ famis,neque potum vini causa assumunt.Non eos abstrahit voluptas, non vagatio & peregrinatio,non corporum exercitatio, nec carnium circumpositio.A quo enim disciplinæ amor non auocet? à patria,à parentibus,à fratribus, à seipsis vsque ad mor- B tem.His igitur corporis macies adest,decolor facies:& in iuuenta senescunt,& ob contemplationem stupidi habētur:animo autem seueri,non ridentes,immites sunt. *Atqui ob stomachum erga cibos malè affectum,citò satiantur cibo vsitato,vili & ad manum. Variis autem dapibus non sunt assueti,& erga omnes cibos pigri sunt.quòd si aliquem inusitatum acceperint,lædūtur, omnes alios protinus auersantes.Iste est stomachi longus morbus.Inflammationes verò, distillationes,καρδιωγμὸς, *id est oris uentriculi morsus*, aut dolor,stomachalis affectus nō dicitur. Hūc C morbum æstas affert: quando & concoctionis, & appetitus,& omnium est impotentia.Inter ætates verò senecta, quibus & absque morbo ob vitæ finem & appetentia ad extremum peruenit.

DE AFFECTV VENTRICVLI, Cap. VII.

VEntriculus concoctioni destinatum viscus,in cōcoquendo laborat,quum diarrhœa, *id est alui profluuium*, hominē premit. & est liquidi alimenti incōcocti profluuium: nisi à recenti & proxima causa vnum aut alterum D tantùm diem permanente oriatur. præterea & totus homo debilis redditur,quia corpus non alitur, vnde longus morbus efficitur, cœliacus dictus, *Latinè uentricularis dici potest*, ob concoquentis caloris imbecillitatem, frigúsque ventriculi: quum liquescit quidem à calore alimentum, sed non concoquit calor,neque in succum proprium vertit,semicoctum imperfectúmque relinquens, quum perfectionem assequi non possit:id verò concoctione destitutum ad prauum commutatur & colore,& odore,& consistentia.albus est enim bile priuatus color: olida excer- E nuntur,& lutulenta: liquida & incōsistens ob profligatam actionem substantia est, virtutem modò atque principiū coctionis præ se ferens.Hac de causa venter flatuosus est, ructus assidui,tetri odoris. Quòd si deorsum penetrent, strident intestina,flatus erumpunt asperi,humidi,argillosi.videtur autem ipsis tanquam humidum quoddam effluere.Dolor ventriculi grauis est,aut subinde punctiones referens: gracilis verò & emaciatus homo redditur,pallidus,iners,nihil ex negotiis vsitatis valenter efficiens: sed F quum ambulat,membra labascūt,temporum venæ exertæ sunt.siquidem ob alimenti penuriam tempora habent concaua,atque in omni corpore venæ insignes apparent. non modò enim morbus iste non cōcoquit, verùm* statim neque in molem corporis distribuit.Nam haud solū concoctionis,sed etiam digestionis vitium mihi esse videtur.Porro si in incremento morbus fit, materias ab omni corpore in ventriculum rursus adducit: tunc ea iam est corporis eliquatio,os est aridum, superficies squalida, nihil sudant: ventriculus nonnūquam vt ab ardenti car- G bone peruritur,aliàs tanquam à crystallo conglaciatur. Interdum verò sanguis in extremo vitæ discrimine constitutis in deiectionibus flauus defluxit, purus, non permixtus: vt venæ ostiolum patefactum esse videatur.acredo nanque venas exedit.Longissimum & difficulter curabile vitium est.etenim si absque manifesta causa desiisse videtur,iterū inuadit, vbi & ex leui errore iam denuo suboritur. Per circuitum igitur morbus iste reuertitur. Senibus hoc malum familiare est,& mulieribus magis quàm viris. Pueris autem ventris effluuium assiduū est, H ob quotidianam cibi intemperātiam:sed non ventriculi debilitate morbus aduenit. Ex anni tēporibus æstas hoc malum sæpius affert,secundò autumnus: deinde hyems frigidissima,si proximè ad extinctionem calor deueniat. Diuturnū quoque morbū & affectus iste, & difficultas, & læuitas intestinorū consequuntur. Verùm & largissimus frigidæ potus interdum hanc labem progenuit.

DE COLICIS, ID EST INTESTINI plenioris morbo laborantibus, Cap. VIII.

COlici sanè voluulo & stropho, *id est torminibus*, celeriter necantur. longè plurimæ sunt huiusce morbi causæ. Signa verò hæc sunt: grauitas in ieiunio, vbi affectus maximè vrget: pigritia multa adest, tardi sunt, cibos refugiunt, graciles, vigiles, facie tumidi. Quòd si prope splenē ægrotet cωlon, *id est laxius intestinum*, colorem habent nigrum cum viridi mixtum: albū verò cum viridi, si prope iecur. ab his enim proximis visceribus malum cōmunicatur. Sin autem cibum acceperint quantumuis paucū, & flatu vacantem, mirum in modum tum inflātur. & disflandi quidem cupiditas eos incessit, sed inferius exitus intercluditur: superius verò ructus violenter tentati, neq; ipsi finem assequuntur. Siqua verò parte flatus vi erūpunt, virosi planè odoris sunt, sursum petentes, & acidos ructus excitantes. Renes & vesica in partem huius doloris adducuntur: & vrina cohibetur. istis alia pro aliis accedūt. Miraculum autem his maius est, quòd in testes & cremasteras, *id est suspensores*, inopinatus dolor inuadit. Non paucis medicorum hæc morbi communicatio in occulto est: siquidem nonnunquam & suspēsores execuērunt, propriā morbi causam eos continere opinati. quocirca & his pro aliis alia fiunt. Ab hoc quoque vitio alia prodeūt, abscessus, & vlcera non mitia, aquā inter cutem, & phthisis, morbi insanabiles: nam à frigore & crassis humoribus, & longè glutinosa pituita propositi intestini,* dolor exoritur. Quinetiam & ætate, & tempore, & regione frigida & aspera hyeme prouenit.

DE DYSENTERIA, ID EST difficultate intestinorum, Cap. IX.

SVperiora intestina ad cæcū vsq; tenuia sunt, & χολώδεα, *id est biliosa*, atq; inde *Græcè* χολάδες nominantur. post hæc inferiora, vsq; ad intestini recti initiū, crassa & carnosa sunt. In omnib⁹ vlcera fiūt. dysenteria verò est horū vlcerū species: idcirco & varii existunt morbi. Aliqua etenim superficie tenus intestina radunt, excoriationē tātùm facientia, & innoxia sunt: sed longè innocētiora si in inferioribus intestinis cōsistant. Alia paulo etiam profundiora vlcera. verùm neque hæc immitia sunt. Alia profunda, non vno loco manentia, sed exedentia, glandulosa, serpentia, & sphacelum inferentia, mortifera sunt. Venulæ quoque in hisce vlcerum pastionibus circūrosæ apparent: & in his vlceribus stillationes sanguinis largiores cernuntur. Alia est species vlcerum, quæ oris tumentibus aspera sunt, inæqualia, callosa, vt in ligno gemmam dicimus. id genus vlcera vix medicabilia sunt. neque enim cicatricem facilè contrahunt, & facilius aperiuntur. Dysenteriæ causæ plurimæ sunt: principes autē cruditates, refrigerationes assiduæ, acrium ciborum assumptio, opsonii quod μυττωτὸν vocatur, *Latini moretum dicerent*: cepæ ipsius, allii, carniū vetustarum acriū esus: à quibus postea cruditas superuenit. Super hæc humidum aliquod inusitatū, vt mixtura illa quæ κυκεὼν dicitur: aut potio *ryteon appellata: aut qualia in singulis regionibus loco vini fiunt contra sitim remedia. Plaga præterea, & refrigeratio, & frigidæ potus intestina exulcerant. Excrementa verò, & quæ cum vlceribus sunt, alia atque alia in aliis atque aliis reperiuntur. Nam si in superficie sint, ex superioribus quidem tenuia, biliosa, inodora, præter eum qui ab intestinis fit, odorem: ieiuni autem intestini excremēta, putiora, crocea, mali odoris: aliqua verò & cum alimēto liquato quidem sed aspero exeunt. At modò grauis odor ob vlcerū putredine fit, modò vt à solo stercore prouenit. Ab inferiorum autē intestinorum vlceribus aquosa, tenuia, sine odore feruntur. sin profundiora vlcera sint, saniosa effluunt, subrubida, vinosa, aut instar aquæ in qua caro lota sit: & hæc modò sola, modò cum stercore. hócque liquidum est circunfuso humore dissolutum, non infectum bile, inodorum: aut compactum, siccúmque, sed ob humorem circunfluentem lubricum deiicitur. Cæterùm si maiora læuioráque vlcera sint, & in superiorib⁹ intestinis, eorum ratione à quibus & per quæ transeunt, biliosa effunduntur. sedem enim vellicant: nam bilis acris est, eóque magis si ab vlceribus effluat. bilis verò & instar

A vnguinis pinguis est. Ex profūdioribus autem vlceribus, sed inferioribus cruenta manant, crassa, pituitosa, carnosa, non valde pinguia, ramentosa: vtpote quæ ab intestinis abstrahantur. quinetiam & integræ intestinorū partes commixtæ sunt. Excernūtur quoque & albida, crassa, mucosa, adipis concisæ similia, humore circunfusa: hæc vtique à recto oblongo intestino feruntur. Nonnunquam sanè mucosa tantùm vellicantia, parua, teretia, mordaciáque egeruntur, crebrò surgere cogentia, & deiiciendi cupiditatem cum voluptate afferentia: sed quæ deiiciuntur
B valde pauca sunt. tenesmus huic vitio nomen est. A cæco autem carnes longè rubicundæ & grandes excernuntur, circunscriptionem multò maiorem habentes: in ipso enim *maiora fiunt vlcera, cruor etiam crassus, fæculentúsque emanat: & hæc omnia multo quàm antè dicta fœdius olent. Cæterùm postquam serpunt & exedunt vlcera, & nullo remedio vllo in loco coerceri possunt, à superioribus quidem non solùm exquisitè biliosa, sed & crocina, spumea, fæcem vini referentia, & nigra, isatidis & porri succū repræsentantia, antedictis crassiora atque in-
C star putredinis graueolentia deiiciuntur. Alimentum nūc minus concoctum est, solùm vt à dentibus voracius contritum. At si inferiora intestina vlceribus erodentur, guttæ cruoris atræ, crassa, carnosa, rubida, grumosa, nonnunquam nigra, multis modis variantia, olida, non ferenda per sedem, expelluntur: humiditatúmque exitus inuoluntarii fiunt. Nonnunquam oblongum quiddam in plurib⁹ nō discretum, instar sani intestini deiicitur: & ignaris rei suspicionem præbuit intestini. At negotium ita se habet, Intestinorum tunicæ perinde ac ventriculi geminæ sunt,
D & altera alteri obliquè superiniecta est. Igitur quum earū connexio dissoluitur, interior tunica secundū longitudinem absistēs foras egreditur: exterior sola intus remanet, & carnosa efficitur, & cicatrice solidatur: sanescúntq; homines & noxa soluti viuunt. Id verò inferius intestinum solùm patitur. in causa est tunicarum carnosa substantia. Quòd si ex quopiam vasculo cruor emanet flauus, aut niger, purus, non cum cibo aut stercore mixtus effunditur: verùm concretum quiddam latis araneolis simile extenditur. in grumum enim, quum refrixit, obduratur: neque
E sanguinem excretum esse credideris. ob sonum autē multum cum spiritu maior quàm pro effectu est excretionis apparentia. Interdum & in pleniore intestino purulentus abscessus efficitur, nulla nouitate ab aliis internis vlceribus differens. etenim signa, & pus, & vlcerum medicatio, penitus eadem sunt. Si res duræ, carnosæ, contritis asperisque corporibus similes excernantur, abscessus nō benigni moris significatur. Nonnunquam ex laxo intestino aqua multa dysenteriæ modo profluit, ídque plurimos ab hydropico morbo liberauit. Vlcera quidem intestinorū (vt
F paucis dixerim) huiusmodi sunt. Cæterùm & ipsorū formæ, & ab ipsis purgamenta tot sunt quot suprà comprehendimus. Quæ singulis quoque ægrotantibus accidunt, explicabimus, seu placida, seu noxia vlcera sint. Itaque collectim dictum esto, si exulceratio superficie tenus fuerit siue suprà, siue infrà, febrem non habent, nec dolorem: ac sine decubitu, tenui victus ratione diuersis modis sanescunt: sin vlcus altius descēderit, in superioribus quidem mordacia tormina & acria sunt tanquam à pauca calida bile. aliis atque aliis temporibus suppurant intestina: ple-
G runque verò suppurant, aut coctiones dimidiatæ sunt, cibos tamen non horrent. Si inferiora vlcerata sint, longè superioribus sunt salubriora. hæc enim humiliora intestina multò carnosiora sunt aliis: sin caua & depascentia vlcera in superioribus grassentur, febres acutæ concitantur, non emicantes, in visceribus demersæ: extrema refrigerātur, cibus fastiditur, vigilia adest, ructus malè olēt, nauseabundi sunt, bilis vomitus, vertigo. quúmque multa expelluntur (ea verò biliosiora sunt) tormina, atque alii dolores magis perseuerant. His accedit virium consumptio,
H genuúmque resolutio: ardore æstuant, sitibundi sunt & anxii, atra per nauseam reiiciunt, lingua est arida, pulsus pusilli, debiles. atque his germana sunt quotquot de perniciosis vlceribus mortifera exposui. oris etiam ventriculi dolore vsque ad animæ deliquium torquentur. Quidam verò neque ex eo deliquio in pristinū restituti sunt,

ſed in tali affectu vitam finierunt. Huiuſmodi calamitates & inferiorum inteſtinorum corroſionibus communes ſunt,ſi depaſcantur vlcera. neque eorum depaſtionẽ compeſcere valemus, præterquam quòd tormina doloréſque ſub vmbilico inferius,vbi vlcera ſunt, percipiuntur.Formæ autem excremẽtorum tales ſunt quales ſuprà poſuimus.Verùm ſi inter initia,parua vlcera ſint, in longúmque tempus depaſtio producatur,alia aliis vlcera ſuperueniunt,aliquibus miteſcẽtibus,aliquibus in ſummũ excreſcentibus.quales enim ſunt in mari fluctus, talis eſt invlceribus tempeſtas. Cæterùm ſiquãdo natura reſiſtere potens fuerit,ſimúlque & medicus ſubuenerit, depaſcentia compeſcitur,mortiſque timor remouetur:inteſtina tamen dura, tumida, cicatricoſáque remanent, & nonniſi lõgo poſt tempore saneſcunt. Verumenimuero quum ab inteſtinis cruor erumpit, ſi ex magna vena aut arteria exeat,matura mors aduenit. neque enim aut manũ intromittere,dolorémque attingere, aut medicamentum ipſi vlceri adhibere poſſumus. Quinetiam ſi medicamento ſanguinis profluuium coercetur,non propterea tuta eſt ac vera mortis euaſio: quandoquidem nonnullis magna eſchara,*id eſt cruſta*,decidens,venæ oſtiolum patẽtius efficit.Vbi verò & grumi intus concreſcunt,intúſque remanent,ineuitabilis morbus eſt.Incipiẽtibus igitur ſanguinis eruptionibus ſuccurrere oportet.Plerunque autẽ quũ futuræ ſunt,licet non admodum claris ſignis, tamen ſeſe indicant.anxietas enim adeſt,& animi ambiguitas: grauitas ea in parte eſt quæ rumpitur: & facies rubet, ſi nõdum ruptura facta eſt. Sin autẽ vena proximè reſciſſa eſt, plurimum vẽter mollitur omnino: ſi ſatis temporis præteriit,difficilius atque tardius ſoluitur. Huiuſce qualitatis ſunt inteſtinorũ vlcera. Præcipuè autẽ naſcũtur æſtatis tẽpore,ſecundò autumni,minus vere,minimè hyeme. Pueris quidem & adoleſcentibus ventris profluuia contingunt: difficultas autem inteſtinorum, viris & iuuenibus. Senecta verò ægrè medicabilis eſt, & ad ducendam cicatricem longum tempus requirit. At vlcera exedentia, ſenibus inuſitata, ſanguinis verò profuſio ſenectæ eſt cõueniens.

DE LAEVITATE INTESTINORVM, Cap. X.

SI à torminibus & ab latis valdéq; profundis ſuperiorũ inteſtinorũ vlceribus cicatrices crebræ,craſſæ,ſolidæque contrahantur, ſtercora ex his deorſum liquida, ab alibili indiſcreta prolabuntur. Inteſtinorum enim raritas, per quã ſurſum verſus alimonia diſcurrit, à cicatrice intercluſa eſt. Homo igitur nutricationis inopia laborat, & pallor adeſt & infirmitas. Affectus iſte qui ab cicatrice fit, λειεντερίας cognomen accepit, ἀπὸ τῶν ἐντέρων, *id eſt ab inteſtinis*. Et nunc quidem à cicatricibus morbus exoritur, aliâs verò inteſtina cicatricis expertia ſunt: ſed conſuetudo & exercitatio inteſtina profluuium pati edocent. *In iſtis enim calidum quandoque refrigeratum eſt: vt neque concoctionem,neque digeſtionem moliatur: ſed præ imbecillitate retinere non poteſt, omnémq; elaborationem alimentum ſubterfugit. Quòd ſi ex tempore,& non ſtabilis ſed leuis momenti purgatio fiat,ſimplex à cibis vomitus morbum ſoluit. Sin autem aliquo tempore prorogetur,& in ſede firma iſtorum cauſa permaneat,nihil opis vomitus affert. Morbus quoque lõgus, & malus habitus*qui decumbere non cogit, lienteriam peperit. Aqua inter cutem nonnunquam in hanc ægritudinem feliciter commutata eſt,in malum ſcilicet ex malo: ſed melior eſt ſucceſſio.

DE VTERI MORBIS, Cap. XI.

MVlieribus vterus ad purgationem & partum bonus eſt,ſed morborum infinitorum malorúmque aceruum congerit.neque enim vlceribus tantùm, & inflammationi, & fluori obnoxius eſt,verumetiam, ſi totus repentè ſurſum verſus moueatur,celerem interitum affert. Alibi quidem ſcriptum eſt quinam ipſius morbi pernicioſi acuti ſint. Diuturni verò hi: fluor duplex,durities,vlcera aliqua innoxia,aliqua maligna,exitus totius aut partis. Fluor ſanè ruber aut albus eſt: forma declarat. Ruber quidem, ſi ſanguis flauus emanet:& huius ſpecies, vel liuidus,vel niger&, tenuis,vel craſſus & concretus, vt gru-

A mi. Albus,vt aqua,aut flauus cum pallido mixtus, vt bilis: craſſusverò aut ſubtenuis aut tenuis liquor,ἰχὼρ à *Græcis dictus*,& malè olens.albus item,vt pus: ſed exquiſitè albus, vt album ſerum. quinetiam gutta cruenta nonnunquam cum pure ſimul effluit: mille aliæ ſunt ſecundum rationẽ maioris & minoris iſtorum ſpecies. Circuitus verò modò eſt menſtrua purgatio, ſed non ad priſtinum præſcriptũ diem reuertitur:non multus quidem ſanguis,ſed per multos dies effluit.paucorum autem dierum fit interpoſitio, ſed omnino pura. Alter eſt circuitus modus, ſed ad certũ
B diem: neque plurimi ſanguinis eſt plerunque prima purgatio.bis autem ac ter purgantur per totum mẽſem. Tertia eſt quoque fluoris ſpecies: indeſinens quidem effluuium eſt,& ſingulis diebus modicum, ſed in totum menſem ſumma fit non admodum modica. neque enim vterus oſtium claudit,ſed hiat, ad effluxum humiditatis relaxationem patiens. Verùm ſi neque intermittatur, neq; parum effluat,ob ſanguinis effuſionem moriuntur. Signa vtrique hæc ſunt,præter humiditatis effluentis colores, ipſius hominis color:peruigilant, cibos oderunt, *anxie-
C tate vexantur. Diſſoluuntur in rubro profluuio magis, & dolore torquentur:& in ambobus quod effluit,mali odoris eſt, ſed modò magis,modò minus. Album enim profluuium peius olet,ſiquando maior adeſt putredo: aliâs autem rubrum,quum*leuius debacchatur eroſio. Breuibus ſanè dictum eſto. Ater fluor omnium peſſimus eſt,deinde liuidus: pallidus, albus & purulentus, diuturniores quidem ſunt,ſed minus periculoſi. Ex his ipſis pallidus deterior quidem eſt,ſed longè melior eſt ille qui cum vſitato colore mixtus eſt: vſitatus autem eſt ruber,eiúſque
D ſpecies. Quinetiam & ipſis minus noxii ſunt vſitati: ſed reuera ſenioribus infeſtiores ſunt rubri fluxus: * minimè autem puellis,quibus magis albi nocent. Item altera eſt albi fluoris ſpecies,menſtrua purgatio, exalbida, acris, & pruriginem cum voluptate afferens. In iſtis verò humor albus,craſſus,genituræ ſimllis prouocatur: hanc ſpeciem γονόῤῥοιαν γυναικείαν, *id eſt fluxum ſeminarium muliebrem* appellauimus. Eſt autem vuluæ refrigeratio: quamobrem humorum tenax eſſe non poteſt. quinetiam ſanguinem in albidum colorem tranſmutat. vim enim ignis rubrificã
E non habet. Id genus vitii & ſtomachus patitur,ideo & pituitam euomit. Simili affectu & inteſtina laborant,quum profluuio quod diarrhœa vocatur,ægrotant. In vtero præterea vlcera ſuboriuntur,aliqua lata,pruriginoſa, tãquam ſale inſperſa:hæc ſunt quædam ſuperficiei excoriatio.pus habent craſſum,inodorum,paucũ.vlcera huiuſmodi mitia ſunt. His cauiora ſunt vlcera & deteriora,quibus dolores parui accidunt,pus paulo plus.grauius olent: nihilominus tamẽ hæc quoque placida ſunt. Quòd ſi*altius penetrent,& labia dura aſperáque fuerint,& ſanies quædam
F olida exeat,& maior ſit quàm in ſuperioribus dolor, exedit vuluam vlcus,& nonnũquam caruncula quædã ſeparata egreditur.neque ad cicatricem vlcus id ducitur, ſed longiſsimo tempore hominem tollit: nam maximè diuturnum eſt. huiuſmodi φαγέδαινα nuncupatur. Nempe mortifera vlcera ſunt ſi præter ipſa dolor exacerbat, & mulier valde contriſtatur: & res putrida ab vlcere neque ipſis ægrotis tolerabilis emanat,efferatúrque manuũ attrectatione & medicamentis, & quolibet genere medelæ exaſperatur: venæ autem in vtero turgent, & pro-
G ximæ ſimul partes diſtenduntur. Id verò perſpicacibus medicis tactu deprehenditur. neque enim aliter liquet. Cæterùm ignis & anxietas totius, & durities ſimul,vt in feris vlceribus, inſunt: quæ & ipſa mortifera ſunt,necnon & cancri appellationem obtinent. At cancer neutiquam vlcus eſt, ſed tumor durus & indomitus, qui vnà totum vterum diſtendit: dolores quoque, & reliqua omnia quæ in vlcere inſunt, cancrum comitantur. Hæc eadem verò canceroſa vtraque ſunt,& diuturna,& pernicioſa. Vlceratus autem cancer non vlcerato longè impro-
H bior eſt & odore,& doloribus,& vita,& morte. Nonnunquam integra vulua de ſede ſua egreditur, & mulieris feminibus inſidet incredibilis calamitas: ſed neq; inaſpectabilis eſt vterus,neque ingenerabilis cauſa. relaxantur enim membranæ ilibus appenſæ, quæ vteri ſunt ligamẽta neruoſa: quæ in fundo ſunt iuxta lumbos gracilia,quæ

in ceruice hinc atque inde iuxta ilia, maximè neruosa, latáque sunt: qualia nauigiorum vela cernuntur. Omnes igitur hæ membranæ remittuntur, quum vulua foras procidit. Plerunque sanè huius exitus mortem affert. accidit enim ex abortu, & magnis concussionibus, & violento partu. At si non interficit, diu hæ vitam producunt, non visibilia videntes, extra alentes vterum, atque fouentes. Videtur autem nonnunquam duplicitatis vteri interius succingēs tunica, quando à contiguo diuellitur. Geminæ nanque membranæ tantùm sunt differētes à tunica. hæc verò abscedit & fluxione, & abortu, & violēto partu, quā do ipsa secundis inhærescit. Nam quum ipsæ vi extrahuntur, simul & vteri tunica ~~extrahitur. verùm nisi per~~ ~~eadem tunica vtero adamussim~~ cōeat mulier, reuertens ~~eadem tunica vtero adamussim~~ cōnectitur, aut paulum extra prominet. contegit autem feminibus mulier. Nonnunquam vteri osculum solum ad ceruicem vsque procidit, sed rursum intrò se recipit, si vterus suffimenta mali odoris olfaciat. ipsum quoque mulier attrahit *si grata odoramēta naribus subiiciat. Quinetiam obstetricis manibus paulatim intrò recurrit, si placidè & sensim prematur, & prius remedia vteri mitigatoria, *quæ Græci* ὑστερικὰ *uocant, id est uterina,** ei adhibita fuerint.

DE ARTHRITIDE ET ISCHIADE, id est articulorum & coxendicis dolore, Cap. XII.

COmmunis omnium *ἄρθρων, id est articulorum,* dolor est *ἀρθρῖτις*: sed pedum dolorem, podagram vocamus: coxēdicum, ischiada: manuum verò, chiragram. Nempe aut ex tempore dolor est, si ex aliqua parum durante causa consurgat: aut latenter meditationibus longo tempore contractus est morbus, quum ab exigua occasione dolor & morbus accenduntur. Est autem omnium simul neruorum affectus, si auctum malum omnibus ingruat. Initio verò nerui, articulorum vincula, & quæcunque ex ossibus exorta sunt & in ossa inseruntur, dolere incipiunt. At istorum magnum est miraculum: non dolent quidem vel minimum, etiamsi quis secet, aut collidat: at si quis ab ipsis doleat, nihil aliud est eis ad dolorem citandum potentius, non ferramenta adstringentia, non vincula, non vulnerans gladius, nō exurens ignis. nam & hæc assumuntur tanquam maiorum dolorum remedia. Quòd si quis ipsa dolentia ossa præciderit, sectionis dolor, vt exiguus, à maiore obscuratur. Sin autem iste præualeat, eos voluptas capit, priorum malorum obliuionem afferens. id sanè patiuntur dentes & ossa. Causam quidem veram soli dii nouerunt, probabilem verò & apparentem, etiam homines. Est autem (vt simpliciter dicam) huiusmodi: Quod prædensum est, contactum vulnerationémque nō sentit, idcirco & ex tactu vulnerationéque non dolet. Dolor enim est res aspera sensui: densum autem nō exasperabile, ideo quoque est indolens. At rarum bono sensu præditū est, & vulnere exasperatur. Cæterùm quoniam & densa ingenito calore viuunt, per hunc eundem calorem etiam sentire possunt. Si quidem efficiens causa substantialis sit, vt gladius, aut lapis, substantialis patientis corporis pars nō dolet: natura enim densa est: sed si caliditatis insitæ intemperatura corripiatur, sensus fit permutatio. quúmq; ipsorum ex se ipsa dolet caliditas, ab interna sensus pulsione excitatur. natura autem in maius excedente, vel ex abundantia dolores proueniunt. At aliàs in alios articulos morbus articularis inuadit: quibusdam in coxendices (eáque parte plerunque claudus remanet) & in alia quædam membra nonnunquam exiguus. quandoque nec in paruas particulas transit, pedes & manus. nam si maiora membra occupauerit morbum ipsum capere valētia, instrumēta illa non supergreditur. Sed si ab exiguo membro initium ceperit, mitis est & inopinata euasio. Ischiadis quidem à femore posterius, aut poplite, aut tibia initiū est. Aliàs verò in cotyla, *id est coxæ cauo, quod Lat. acetabulum uocant,* dolor apparet, rursus in clunem aut lumbos impetū facit, & omnia potius esse videtur quàm coxendicis morbus. Verùm etiam articuli ita fere dolere incipiunt: Magnum pedis digitum dolor occupat: rursum calcem in priori parte, qua nitimur, deindè in concauam subit: malleolus autem postremus intumescit. Doloris causam non legitimam afferunt aliqui nouæ crepidæ attritum, aliqui longam obambulationem: alius plagam, aut calcationē: nullus intestinā domesticámq; causam explicabit: quinetiam ægrotis verum audientibus incredibile esse videtur quamobrē in insanabilem affectum inciderunt: quoniam principiis, quum debilissimus morbus est, medicus non resistit: qui vt temporis spatio vires acquisiuit, nihil medici diligentia proficitur. Quibusdam in pedum articulis vsque ad mortem residet morbus, quibusdam in omnis corporis ambitum vagatur: plerunque à pedibus in manus prosilit. neque enim multum interest in pedibúsne an fiat in manibus: quum vtrique eiusdem naturæ sint, graciles, excarnes, externo frigori proximi, à calore interno remotissimi. Item cubiti flexura, & genu conueniunt. post hæc *κοτύλαι, id est coxarum cauitates*, & vocatus peristrophus. Transitus quoque in dorsi thoracísque musculos fit, incredibiléque est quàm malum serpat. Vertebræ dorsi ceruicísque dolent, & in summo sacri ossis dolor inhærescit. simúlque omnium bos, asinus, & proprius cuiusque dolor. Verumetiam tendones & musculi cum distentione dolorem patiuntur, necnon maxillarum & temporum musculi. Item communicatur renibus & vesicæ. O rem admirabilem! post omnia nares, & aures, & labia afficiuntur. Nam quoquo versus nerui & musculi * in capite feruntur, dolent capitis suturæ, & quid doleat ægrotus ignorans, indicat suturarum species, obliquam, rectam, transuersam, posterius ac prius. Tenuem autem dolorem & in ossibus diffixum cōqueritur. vniuersam enim ossium compagem morbus populatur haud secus atque pedis aut manus articulum. In articulis quoque tofacea quædam coalescunt: ab initio quidem veluti abscessus occupant: postquam verò magis spissantur, etiam cōcreto humore difficiles fiunt inflexiones: demum tofi solidi albi consistunt. In toto autem membro tubercula exigua, quales sunt *ἴονθοι, id est uari*, & maiora exurgunt. Humiditas verò crassa, albicans, grandinosa est: nā & totius morbus frigidus instar grandinis est. Videtur autem caloris aut frigoris differentiam præ se ferre: siquidem modò ex calore, modò ex frigore voluptas percipitur. At mihi placet vnicam esse morbi causam, insitam frigiditatem, vnicúmque esse affectū: verùm si protinus increscat, & caliditas apparuerit, refrigeratione opus est, ac talibus delectatur: & huiusmodi affectum calidum vocant. Quòd si dolor in intimis neruis demoretur, & articulus non calēs collapsus sit, neque extumeat, frigidum hunc esse dixerim, in quo ad caloris reuocationem medicamenta calida requiruntur: multis autem valde acribus opus est. Caliditas enim collapsas partes in tumorem excitat, & internum calorem ad superficiem euocat. quo tempore frigida medicamina proficiēt. Huic rei fidem id facit quòd iisdem eadem non conducunt. nam quod modo profuit, id aliàs noxium fuit. atque (vt compendio dicam) calore in principio, frigiditate in fine opus est. Haud facilè quidem continua podagra gignitur: sed nonnunquam longo interuallo temporis intermittitur: tenuis enim est. ~~Et in ludis Olympicis podagricus morbo sedato cursu vi~~ctoriam adeptus est. * Viri facilius in hunc morbum incidunt, & ex mulieribus agiliores. Mulieres autem, licet rarius quàm viri, difficilius tamen hoc vitio laborāt. Quod enim neque vsitatum, neque familiare est, id si aliqua vrgente causa potentius euaserit, violentum quū fit, maiorē calamitatem infert. Ætas autem huic morbo subiecta est à quinque annis suprà triginta. Celerius quoque, aut tardius, prout cuiusque natura aut victus ratio postulat. Atroces sanè dolores sunt, sed dolores comitantia atrociora: defectus animæ, ad manuum contactum immobilitas, ciborum auersatio, sitis, vigilia. Si discrimē euaserint, tanquam ab inferis elapsi, laxiorem vitam degunt, incōtinētes, simplices, hilares, * auari, & in victu molles ac delicati. * Idcirco verò tanquam mortem rursus subituri licentiosè præsenti vita fruuntur. Multis in hydropicum morbum podagra concessit, quibusdam in asthma, *id est deprauatam spirationem, Latinis anhelitum.* Hæc verò successio immedicabilis atque ineuitabilis est.

DE ELEPHANTIASI, Cap. XIII.

ELephanti morbo & feræ elephanti communia multa ſunt, & ſpecie, & colore, & magnitudine, & victu. Verùm neque vlli alii ſimilia ſunt, neque affectus affectui, neque animal animali. Nam elephas fera longè ab aliis differt. Primùm quidem ingentiſsima craſſiſsimáq; eſt. magnitudo enim tanta eſt vt magnum animal ſuper aliud animal turris inſtar imponere queas. Craſsitudo quoque tanta, quantam plura craſſiſsima animalia inter ſe coniuncta vix æquare valeant. Cæterùm neque ſpecie cuipiam admodum ſimilem inuenias: ſiquidem omnes exquiſitè nigro colore toto corpore obſcurantur. Nam equorũ alius candidiſsimus eſt, quales Rheſi equi Thracii: alii ſunt podargi *.i. albis pedibus*, qualis Menelai Podargus: alii flaui, quales centũ & quinquaginta: alii *κυάνεοι .i. cærulei. Vnde illud Homeri, Ἵππῳ εἰσάμενος παρελέξατο κυανοχαίτης, id eſt, factus equo ſimilis concubuit Cæruleos habens crines.* Ita boues ſe habent, ita & canes, ita quælibet reptilia, & animalia quæ ſuper terram depaſcuntur. Elephantes autem ſoli, nigri, tenebricoſo colore, nocti & morti ſimiles. Specie verò tali ſunt: capita quidem & facies*fœdas habent, figura non euidenti, ſuper breui ceruice, vt caput in humeris conſidere videatur: atque ideo non euidens eſt. aures enim grandes ſunt, latæ, alarum ſimiles, ad iugula vſque & pectoris oſſa. Hæ ceruicem armóſque tegunt, ſicut nauigia velis conteguntur. Cornua verò mirandum in modum candida nigriori colori internitentia poſſidet elephas. alii hæc dentes appellant. Hæc ſola autem candidiſſima ſunt. quale nihil in vllo alio quanuis candido animali reperitur. Et hæc ipſa non ſuper frontem & tempora, (qualis cornigeris natura eſt) ſed in ore ſuperiorique maxilla ſita ſunt, prorſum verſus ſpectantia, recta non admodum, ſed paulum in ſuperiora retorta, quo à recto detorqueri liceret; & inſimis dentibus pondus extollere. Grandia vtique cornua ſunt: lõgitudinem orgyæ, *id eſt extenti brachii*, æquant mediocria: alia his multo longiora, duplo longiora ſunt. Prominentiam habet ſuperior maxilla à labro enaſcentem, longam, exoſſem, tortuoſam, ſerpentis ſimilem. Duo verò in ſumma prominentia foramina ſunt; & hæc in pulmones vſque pertinentia natura terebrauit, duplicis tibiæ imaginem referentia. Hac ſanè fiſtula tanquam nare ad reſpirationem, necnon & vice manuum, id animal vtitur. poculum etenim, quum velit, hoc proceſſu corripit, complectitúrque, & valide retinet: neque ab eo quiſpiam vi eripere poſſit, niſi alius ſit potentior elephas. herbam etiam ad pabulum hoc quærit: neque ore minoribúſque dentibus carnes edendo vitám ducit. prælongi enim pedes longè à terra diſtans animal ſuſtinent. quinetiam breue (vt diximus) collum eſt. ore igitur humi pabulari non poteſt. Nonnunquam & cornuum ab ore proceſſus herbam os tangere prohibet. Itaque hac prominentia magnum pondus haurit: deinde quotcunque venatur, hac complexus, ventri futura alimentum in os detrudit. Ritè igitur primi illi *προβοσκίδα* hãc vocarunt.*nam *πρὸ, id eſt ante ſe*, animal hac *βόσκεται, id eſt pabulatur*. Verũenimuero neque ex palude aut flumine ore bibere ei licet. eadẽ enim cauſa eſt. Quòd ſi ſitiat, proboſcidis extremam narem in aquam demergit: deinde tanquam reſpirans, vice aeris, multum aquæ attrahit: vbi verò impleuit narẽ, ceu poculum, in os inſtar fluminis effundit: deinde iterum attrahit, iterúmque effundit, quoad ventrem tanquam onerariam nauem compleuerit. Corium habet aſperum, craſsiſſimúmque, tumoribus inæquale, fiſſuras habens, ceu ſemitas prælongas, alias diuiſuras concauas tranſuerſas, alias verò obliquas valde profundas. totum tripodonio perſimile eſt. Pili autem aliis quidem animalibus natura, aut ſetæ ſunt, elephanti verò ſordida lanugo eſt. Infinitæ ſunt & aliæ differentiæ inter elephantem & cætera animalia. Etenim retrouerſus quandoque ſecundum genu flectitur, quemadmodum & homo, & mammas prope axillas habet, vt mulieres. Cæterùm non in præſentia mihi opus eſt de animalis huius natura tractare, niſi quatenus ex eo & morbus elephas vocatus patefiat, quótque ægrotantis forma huius animalis naturæ ſimilia obtineat, agnoſcatur. Morbum quoque hunc, leonem vocauerunt, ob epiſcynii, *id eſt extremarum*

A *frontis rugarum*, ſimilitudinem: de qua poſterius dicam. Satyriaſis etiam appellatur ob malarum ruborem, atque inexplebilem impudentémque coeundi libidinem. Necnõ & Herculeus dicitur, quoniam eo nullus maior eſt, neque valentior. Magnus eſt quidem potentia morbus. ad mortem enim inferendam eſt omnium longè efficaciſsimus: eſt etiam viſu fœdus, & in omnibus terribilis, quẽadmodum & elephas belua. Ineuitabilem quoque affert interitum: quandoquidem à mortis cauſa ducit originem. Ea, ingeniti caloris frigiditas eſt non exigua, vel potius B congelatio, ceu quædam ſæua hyems: quum aquam in niuem, aut etiam grandinem, aut cryſtallum, aut glaciem cõuertit. hæc eſt communis mortis ac morbi cauſa. Verũtamen neque vllam inſignem cõiecturam morbi principiũ obtinet: neque vlla noua atque inuſitata labes hominem inceſsit: neque in corporis ſummis partibus repræſentatur, vt protinus videre quis poſsit, & incipiẽti malo reſiſtere: ſed in viſceribus (tanquam domo Plutonis) deliteſcens ignis iam ſuccenditur, internorúmque victor, rurſum in ſuperficie aliquando exardeſcit. Plerunque ſanè à facie hæc C peſtis incipiens, tanquam ignis de ſpecula procul conſpicuus effulget: nõnullis verò ab extrema cubiti curuatura, à genu, à manuum pedúmque articulis. Idcirco autem huiuſmodi hominum ſalus deſperata eſt, quoniam medicus ad morbi debiliſsima initia artem nõ adhibet, negligẽs, & ægrotantium calamitatis ignarus. Tardi enim ſunt, vt ab aliqua leui & vulgari cauſa, ſomniculoſi, quieti, ſicca aluo. Hæc etiam ſanis haud valdè inuſitata ſunt. In morbi autem crementis reſpiratio graue olet ob interni ſpiritus exhalationem. Huiuſce rei aer, aut quippiã aliud extrinſe D cum, cauſam præbere videtur. Lotium craſſum eſt, album, turbidum, quale iumentũ reddit. venerem appetunt, crudorum & incõcoctorum diſtributio fit: neque iſtorũ eſt ſenſus & meditatio, (neque enim concoxerint néc ne percipiunt) & cruditas hæc concoctioni ſimilis eſt. nam ipſis haud frequens eſt in optimum aut familiare concoctio. Digeſtio verò facilè fit, tanquam in ſuum ipſius alimentũ raptim morbo attrahente. propterea valde ſiccitate inferioris ventris laborant. Tumores alii iuxta alios exurgũt, nondum quidem continui, ſed craſsi & aſperi: & interſti E tium tumorum diſciſſum eſt, vt elephãtis corium. Venæ latæ ſunt, non ſanguinis redundantia, ſed cutis craſsitudine. Non multo poſt autem & ſedes declarat, vniuerſo corpore in æqualem tumorem diſtento. Pili in omni corpore præmoriũtur, in manibus, femoribus, tibiis. item in pube, in mẽto rari ſunt: rara quoque in capite cæſaries: quod verò maius eſt, intempeſtiui cani & caluitium affatim ſubitóque ingruunt. non multo pòſt autem pubes & mentũ glabreſcunt. Quòd ſiqui pauci pili remaneant, hi magis dedecent quàm qui defluxerunt. Capiti cutis altius reſciſ F ſa eſt: rimæ autem frequentes, profundæ, aſperæ ſunt. Tumores in facie duri, acuti: nonnunquã faſtigio albido, baſi viridiore: pulſus puſilli, graues, tardi, tanquam per cœnũ vix ſe mouentes. Venæ temporum diſtẽtæ ſunt, & ſub lingua: ventres bilioſi. lingua grandinoſis variis exaſperatur. Neque inopinabile eſt & omne corpus talibus ſcatere tuberculis: quandoquidem & in victimis prauos humores habentibus carnes grandinis plenæ ſunt. Sin autem valde ab intimis partibus erumpet morbus, & in extremitatibus apparebit, impetigines ſummos digitos infeſtabunt, ge G nua pruriẽt, pruritúſq; cũ voluptate ſcalpetur. Ambit verò impetigo & mentũ nonnunquã in orbẽ. rubent malæ cũ tumore haud ita magno: oculi caliginoſi, ænei coloris ſũt: ſupercilia prominẽtia, craſſa, glabra, deorſũ verſus põdere vergẽtia: cõtractis glabellis eminẽs tumor inſurgit: color liuidus aut ater eſt. epiſcyniũ vehemẽter cõtrahitur, vt oculos cõtegat, quẽadmodum iraſcẽtibus aut leonibus accidit: vnde & leonina hæc ægritudo vocatur. Igitur neq; leoni neq; elepãtho ſolũ, verũ etiã nocti tenebroſæ æquales ſũt. *ὑπώπια .i. ſub oculis inſurgẽtia oſſa*, & nares cũ atris tumo H ribus ſalebroſæ extãtéſque ſunt. labiorũ prominẽtia craſſa eſt, pars autem inferior liueſcit, naſus tumet, dentes non albi ſunt, ſed nigricare videntur. Aures rubent admixta nigritia, obſtructæ, elephanticæ, vt grandiores conſueto eſſe videantur. Vlcera in baſi aurium ſunt: ſanies defluit, pruriunt. Totum corpus rugis aſperis exaratur: necnon

& altè descendunt scissuræ, veluti nigri in corio sulci.
propterea & elephas huic morbo nomen est. Plantarum
& calcaneorum vsque ad medios digitos fissuræ sunt.
Quòd si plus augescat malum,tumores malarum, menti,
digitorum,genuúmque vlcerosi fiunt.vlcera fœtida sunt,
& insanabilia:alia enim super alia exurgũt,super alia alia
mitescunt.siquidem membra hominem diu morte præ-
ueniunt,quoad de corpore excidant nasus, digiti, pedes,
genitalia,atque totæ manus. Neque enim hæc labes prius
perimit,à turpi vita,sæuísque cruciatibus liberans, quàm
membratim dilaceratus homo fit.At longæua est, quem-
admodum & elephas animal.Sin autem membrorum re-
cens dolor fit,longè acerbius affligit. Aliter atque aliter
paratorum ciborum appetentia est,non obtusa,sed gusta-
tus qualitatis expers est: nulláque edendi ac potandi de-
lectatio.omnia verò ob doloris cruciatũ oderũt alimẽto
priuatur corpus: rabiosa inest cupiditas: spõtinæ sunt las-
situdines,singulorum membrorum species hominẽ gra-
uitate inusitata premit,quantũlibet exigua membra sint.
Quinetiam corpus omnia grauatim fert: non balneis de-
lectatur,non illuuie:non cibo,non ieiunio:non motu,nõ
quiete. ab omnibus enim morbus alienus est. somnus te-
nuis,vigilia peior,mala sua cogitans: spirandi vehemens
difficultas: suffocationes fiunt acsi laqueo strangulentur.
Hoc igitur pacto nonnulli vitam perdiderunt, inexcita-
bilem somnum in mortem dormientes.Itaque tales quũ
sint,quis non aufugiat?aut quis non auersetur, licet filius,
aut pater, aut etiam germanus frater sit, quum metus est
ne morbus communicetur?Propterea multi in solitudi-
A nes & montes,sibi charissimos abduxerunt:aliqui eorum
egestati,quoad viuerent,subuenientes, aliqui verò mini-
mè,quum eos vita defungi mallẽt. Fama est, eorum quẽ-
dam qui in solitudinem expositi erant, ex terræ latebris
reptãtem viperam intuitũ,aut fame coactum, aut morbi
tædio inductum,vt malo malum commutaret, viuentem
viperam edisse,neque prius è vita migrasse quàm omnia
ipsius membra computruerint atque exciderint. Alterũ
præterea ferunt,viperam in musti dolium irrepsisse con-
spicatum,quum mustum ad satietatem ingurgitasset, vo-
B muisse, multúmque veneni simul cum musto reiecisse,
*quoniam in musto fera extincta fuerat: iterúmque ho-
minem mustum largissimè potasse,vitæ pariter ac morbi
finem quærẽtẽ. Vt verò satiatus iuxtà inebriatúsque fuit,
primũ quidem humi prostratus instar morientis iacebat:
posteaquam deinde graui sopore experrectus est,ebrieta-
témque discussit,in primis comæ defluxerunt, præterea
digiti & vngues,deinceps omnia in ambitu corporis mẽ-
bra contabuerunt.quoniam verò adhuc in semine facul-
tas erat,iterum tanquam ab ortu hominem natura veluti
C ex cera creauit. alios enim crines enutriuit, vngues no-
uos & nitidam carnem instaurauit, ac vetus corium,ceu
serpentis senectam,exuit,& tanquam alter homo ad vitæ
munia reuocatus est.Ita habet fabula nõ admodum qui-
dem vera,neque valde fidem excedens.Malum enim ma
lo pulsum esse probabile est: naturam verò ex residua vi-
tæ scintilla hominẽ redintegrasse, haud ita à ratione ab-
horret vt monstro simile esse videatur.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI,
De morborum acutorum curatione
Liber I.

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

PRIMI LIBRI CAPITA.

PROOEMIVM.

ACutarum ægritudinũ medicamina spe-
ciebus signorum contigua sunt quæ su-
perioribus libris à me comprehẽsa fue-
re.Quæcũque sanè in febrium curatio-
ne fiunt secundum ipsorum differentiã,
& secundum morborum speciem, & in
ipsis diuersitatem, eorum plura in tractatione de febrib⁹
explicabuntur: quotquot autẽ cum febribus acuti morbi
fiunt,qualis phrenitis est,aut sine febribus, qualis apople-
xia,eorum duntaxat medicamina commemorabo: vt ne
aberrem,neque verbosior sim,alia in aliis describens lo-
cis.Idem verò principiũ quod & de morbis feci,eundem
etiam finem faciam.

CVRATIO PHRENITICORVM,
CAP. I.

AEgrotum cubare conuenit in conclaui mediocris
amplitudinis,aeris temperati, hyeme tepidi, æstate
frigidioris. vere autem & autumno secundum tempo-
rum naturas coniectura vti decet. Deinde quiescere iu-
bendum est & ægrotos ipsos,& omnes domesticos.Acutè
nanque audiunt phrenitici,& strepitibus irritantur, nec-
D non & ab iis in furorem aguntur. Parietes læues sint, æ-
quales,neque supereminentes,neque festucas aut aliquid
exertum habentes.neque picturis exornentur: pictura e-
nim parietum mentem turbat.nam præ oculis falsa quæ-
dam simulacra obuersantur, & quædam non eminentia
tanquam eminentia manibus contrectant:omnísque oc-
casio citra causam manuum agitationem prouocat. Cu-
bilis longitudo & latitudo moderata sit: quò neque in
ampliori volutari iactaríque possit,neque à nimis angu-
sto delabi.Stragulæ vestes glabræ sint, vt ne floccos col-
E ligere in mentem veniat. In molli lecto decumbant:
nam durum stratum neruis ingratum est. Non minimè
autem inter cæteros ægrotantes phrenitici neruis labo-
rant: facilè enim conuelluntur.Amicissimi eos inuisant:
fabulæ & sermones animum ne vellicent: quum delecta-
bilia omnia esse oporteat,illis præcipuè quorum iracun-
da insania est.Vtrũ in tenebris an in luce habendi sint,ex
morbi natura cõiicere debemus:nam si ad lumen efferã-
tur,& quæ non sunt cernunt,& quæ nõ adsunt cogitãt,aut
pro aliis alia cognoscunt, aut quasdam nouas & vanas i-
F magines accipiunt, atque in summa,lucẽ, aut quæ in

luce sunt,extimescunt, obscuro loco eos continere præstat sin secus se habeant,lucido. Bonum est autem ad lucem resipiscere,placarique insaniam. Ne diu à cibis abstineant. cibi verò humidiores sunto,paucioresque & cõtinui: nam cibi animum demulcent. Occasio autem exhibẽdi cibi esto in vtriusque remissionibus,febris videlicet atque delirii. Quòd si ab inedia furant, & non desinat febris,cibos dare non valde febrim lædentes vtile est. Nempe bonum est febrim deliriumque in accessionibus remissionibusque concordare, quò exhibendi cibi opportunum tempus inueniatur. In primis itaque considerandum est, sanguis necne mittendus sit. Si mẽtis quidem alienatio vnà cum febre à principio inuaserit, vena in cubiti curuatura primo aut secundo die, media potissimum secanda est. Quòd si nonnisi tertio aut quarto die delirium accedat,vsque ad primum decretoriorum dierum circuitum venæ sectio differenda est. At si vltra conueniens tempus,vt puta sexto aut septimo die, superueniat,*venæ sectio dimittenda est. multo enim ante iudicationes in acutis morbis euacuandum est,aut purgandum,aut aliis irritationibus vtendum. Venæ quoque incisor ne multum sanguinis detrahat,licet à principio fecet. phreniticis nanque malum est in syncopã facilè mutabile. Sin autem ægrotus valde repletus sit,& iuuenis plurimo cibo,& largissimo vini potu saginatus,hæ ad phrenitidem rationes non pertinent: verùm istis & citra delirium,multum sanguinis hauriendum est: longè autem minus auferendum si iidem phrenitici sint. Veruntamẽ audacius vena soluenda est, si à præcordiis non à capite morbus oriatur: ibi enim vitæ principium est:caput verò sensus neruorumque originis locus est,sanguinémque potius à corde trahit quàm aliis distribuat. Igitur si membrum hoc affectum sit,venam cubiti scindere non conuenit. quippe in illis vitiis inanire vasa oportet, à quibus non modica noxa prouenit. Quòd si vires patiantur vt quantum sanguinis satis est euacuetur,semel auferendum est: ne,dum repetendo tempus cõteritur, exhibendi cibi occasio elabatur: quandoquidem phreniticis continuæ febres sunt,neque remissiones longas habent,sed breues & latentes subleuationes. Cæterùm si ante mediocritatem defecerit æger,ad secundam remissionem differendum est,nisi longo tempore pòst ventura sit: quòd si nõ sit,vires instaurando odoramentis, faciei tractatione, & pedum compressione, protinus sanguis detrahendus est: quantùm verò mittendum sit,facultas ostendet. Esca humida omnibus quidem febricitantibus idonea est, sed phreniticis maximè: aridiores enim sunt quàm si sola adesset febris. Neque mulsa danda nisi biliosi sint: nam facilè à biliosis naturis concoquitur. Far lotum cum aqua aut mulsa conuenit. Bonum quoque est ex his sorbitiones simplices præbere,quales satureia, aut apio, aut anetho incoctis fieri solent. hæ nanque bonam spirationẽ conciliant,& vrinam cient: conducit autem phreniticis lotii excretio. Omnia olera prosunt: sed maluæ potissimum lentor bonus est,& ad linguæ arteriæque læuorem, & ad stercorum descensum. optima est beta, blitum, coronopus,cucurbita,& quicquid suis temporibus optimũ fuerit. Ordei verò mundati cremor liquidissimus quidẽ in primis nutribilior est: sed tanto etiam spissior crassiórque sit,quanto plus temporis morbus progressus fuerit. Verùm in iudicationibus & paulo ante iudicationes cibus subtrahẽdus est. Si morbus longiori tempore producatur,cibos ne subtrahito, sed triticea exhibeto, quò sufficiat ægrotus: quando extremorum & volatilium carnibus in cremore liquefactis plerunque opus est. oportet enim hæc in elixando valde dissolui. Ex piscibus saxatiles aliis præstantiores sunt: atque omnino regionis illius optimos deligito. quippe aliam regionem alias piscium species procreare creditum est. Vinosæ naturæ fructus subtrahito,quoniam caput & mentẽ percutiunt. Verùm si necessitas vrgeat,viribus aut ore ventriculi labantibus, mala in mulsa elixa,aut in adipe tosta exhibeto : aliorũ singula calida aqua dissoluito,si roborandi duntaxat oris vẽtriculi causa exhibeas: sin autem vires quoque instaurare opus sit, non vsqueadeo vinosa facultas dissoluẽda est. Cibi quidem(vt semel dicam)huiusmodi sunto. Irri-

A gandum verò caput est refrigerandi causa, oliuæ acerbæ contritæ vnguine: nam caput in phreniticis calefieri non amat. Quòd si vigiliæ & cogitationes ægrotum agitent, rosacei parem modum in principio misceto: adhuc verò plus rosacei addendum,quò magis extrà intráque caput roboretur ac refrigeretur. At si mens labefactetur, & loquutio euariet,serpylli comam oleis incoquito : aut hederæ succum aut sanguinalis affundito. Si mentis verò alienatio vehementius hominem turbet, peucedanum & spondylium oleis inferuefacito,& aceti parum instillato: B hæc enim halitus & caliditatem difflant, crassásque humiditates,quæ & ipsæ deliramẽti causæ sunt, discutiunt. Cauere autem conuenit ne in ceruicem ac tendones madefactio descẽdat. tendonibus enim atque neruis inimica est. Nempe irrigandi semper occasio est, præterquam exacerbationis initio: rarius quidem in incremento, omnium verò frequentissimè vigente morbo, quum maximè insaniunt,tum maximè irrigãdum est humore frigido : atque æstiuo tempore, multo magis refrigerato, hyeme verò, tepido. Vt mitescat autem delirium, posca C aut conyzæ decocto cum spongia facies fouenda est: deinde œnanthino aut crocino vnguine linenda: quinetiam nares & aures iisdem imbuẽdæ. hæc enim somnũ alliciunt. Siquando isti pernoctant, neque interdiu sopiuntur,sed penitus intenti sunt oculi atque instar cornu rigentes, iactantur autem, & è lecto prosiliunt, iis somnus & quies conciliandi sunt: primùm quidem caput rosaceo mero irrigãdo,aut amaracino,cum succo hederæ,aut serpylli,aut etiam sertulæ decocto. Magis autem soporiferũ est papauer in oleo elixum,capitis sincipiti superdatum, D aut in aqua faciei per spongiam impositum. Ipsæ quoque integræ herbæ(si proximè lectæ fuerint) virides ceruicalibus subiiciendæ sunt. crassant enim madefaciuntque spiritum aridum tenuémque, & caliginem quandam sensibus obducunt: graue autem & torpens est caligo: id verò est somni principium. At si valentioribus auxiliis egebũt,ipsa etiã papaueris lacryma ex aqua frons inungẽda. quinetiam nares ea linendæ, & in aures infundenda est. Contrectatio pedum suauis ex oleo: capitisque attactus efficax est,sed potissimum si tempora aurésque scalpan- E tur. nam & ferarum iram furorémque aurium & temporum mollis attrectatio coercet. Cuique verò vsitata somnum accersunt: nautis in cymba decubitus,& maritima nauigatio,& littorum sonus,& vndarum murmur,ventorúmque bombus,& maris nauisque redolentia: musico tibiarum exercitatio quietem affert,aut lyræ cantus aut citharæ,aut meditatio puerorum canentium : ludi autem magistro puerilium fabellarum enarratio. Atque ita aliis alia animum demulcentia somnum insinuant. Cæterùm præcordiis ac ventri madefactiones & cataplasmata ad- F hibeto, si phlegmone subsit atque durities, flatusque distendat. Oleum quoque ex oliua bene matura, nequaquã acerba,iniicito: id enim crassum est,& viscidum, & calefaciens. Hæc vtique in inflammatione facienda sunt. Iniiciatur verò in ipsa anethum,aut conyza: bonum quoque est si simul omnia. Quòd si adsit etiam inflatio,cumini & apii semina adiicito,& quæcunque lotium flatusque prolectant : necnon & nitrum cribratum inspergito. Verùm si in iecore vitium dolórque fuerit, lanas ab oue sordidas accipito,oleum verò acerbũ,aut rosaceum, & sapã Græcã G aut Creticam admisceto: sertulámque incoquito, atq; omnibus in vnũ succum permixtis iecur irrigato. Ad lienẽ verò oleũ cum aceto bene facit, aut si magis quàm prius turbet,posca,& pro lanis spongia mollis adhibeatur. nam mirũ in modũ his gaudet mitescitq; lienis. Porro si præcordia interius sint,sursumque trahantur, & circuntenta cutis sit,optimum hoc remedium erit loco vnguinis, aut vnà cum ipso crasso tantundem opportunum est. cunila verò & rosmarinus incoquantur : anethum quoque non iniucundum erit. Quòd si cataplasmatis tempus erit ido- H neum, oleis quidem iisdem in iisdem affectibus vtendum est: materia sit autem,lini semen, fœnum Græcum, ordei tenuis farina. Bonum est autẽ & faba,& eruũ, si vẽter intumescat: pariter & miliũ torrefactũ,in sacculo positũ,leue molléq; fomentũ est: pinsitũ verò & aqua intercutẽ laborantibus,cum melle & oleo & lini semine cata-

plaſma bonum eſt. Flores autẽ & herbæ & ſemina quæcũque à me in irrigationibus poſita ſunt, & in cataplaſmatibus eadem ſunto. Mel verò & cum ipſis bonum eſt, vt arida cogantur, miſceantúrque ſqualentia, atque vt calor diutius permaneat: ipſum quoque ſolũ bonũ eſt pro cataplaſmate ſemicoctum, & ad irrigandũ, ſi cum aliquo humore liquetur: mollit enim, calefacit, flatus lotiúmque euocat, & ardores obtũdit. Nam hæc quoque mulſa epota præſtat: hiſque plura & meliora, ſi interius arteriã, pulmones, pectus, & ventrẽ ſubeat. Aſſiduè verò aluus irritanda eſt glandulis, aut illitionibus (ſæpius enim ſicceſcit) vt à capite materiæ detrahantur, & à pectore halitus diffletur, & alui purgamenta excernantur. Quòd ſi multis diebus vẽter ſuppreſſus fuit, ipſum mulſa, oleo & nitro ſubluere opꝰ eſt. Verùm ſi nõ ſatis phlegmones exhalationes deſierunt, cucurbitulam affigens incidito qua parte phlegmone extumuit, & maior apparet: vnã autẽ aut duas affigito, prout phlegmone ſignificauerit, & vires præceperint: & ſanguinis detrahendi copiã ab his cõiectare oportet. exceſſus enim ſyncopæ author eſt. Primo quidẽ aut altero die madefactio eadẽ eſto, tertio verò ceratũ cũ aliquo ex oleis ad irrigandum aptis imponito. Deinde epithemata in inflãmatione, ſi facultas ſit, ex hyſſopo, fœno Græco ex mulſa decocto, terebinthi arboris reſina, & cera: olea verò in iiſdẽ eadem. Quòd ſi nihil iſtis delirium remittat, tõdere caput neceſſe eſt: ſi lõgiſsimi crines ſint, primũ dimidios: ſi breuiores, ad cutim. Poſtea, prius refectis viribus, cucurbitula vertici capitis affigenda eſt, ſanguiſque hauriendus: verùm prius inanis cucurbitula interſcapulo adhibeatur. Cæterũ quoniã thoracẽ in omnibus acutis morbis medicari oportet (nam prorſus ipſe cũ corde & pulmone laborat) primũ quidẽ ob ſpiritus modò calidi, modò frigidi neceſſitatẽ, præterea ab ardenti febre, & tuſsi, & humorũ prauitate, & neruorũ cõmunione, & oris ventriculi noxa, necnõ ſuccingentis mẽbranæ, & ſepti trãſuerſi vitio (cor enim ſi maiori aliquo malo oppreſſum ſit, nunquã ſaneſcit) in phreniticis vtique & hæc in primis mitiganda ſunt. ſiquidem nõnullis mẽtis alienatio ab aliquo eorũ quæ in pectore ſunt, vitio exoritur. ea verò ſunt, ſpiritus calidus & ſiccus, ſitis acris, ignis intolerabilis, qui vndique in thoracẽ cõfluit, & prauitas quidẽ à domeſtico calore cõmutato & maior & moleſtior prouenit. Ab aliis etiã mẽbris in thoracẽ cõtributio fit: extrema nanque frigida ſunt, caput, pedes, ac manus: ſuper hæc autẽ thorax eſt. igitur humectãdi refrigerãdiq; auxilio eget. Humectatio quidẽ fit ex oleo in quo chamæmelũ, aut nardus incocta ſit. Æſtate verò & ſapa Græca bene faciet. At ſi epithematibus vti deceat, palmulæ vino auſtero maceratæ, deinde cõtuſæ in placentã cũ nardo, polenta atq; œnanthe, ſuaue pectori cataplaſma fuerint. Refrigerant quoq; mala pinſita cũ maſtiche & ſertula: quæ omnia cera & nardo excipiantur. Sin autẽ & os vẽtriculi torpeat, & à cibis abhorreat, ſuccũ abſinthii aut comãvnà cũ his terito: ipſo etiã in oleo incocto præcordia irrigato: & aquã in qua maduit, aut ipſius ſuccũ ante cibũ propinato, duos ſcilicet aquæ illius cyathos, *aut ſucci, ad amaræ fabæ magnitudinẽ, ex aquæ cyathis duobus. At ſi os ventriculi ardor malè habet, nõ ratione morbi, ſed ita vt ipſũ dũtaxat ab acribꝰ ſalſisq; humiditatibꝰ, ſiue à bili mordeatur, atq; ſiti perareſcat: lac aquæ admixtũ in cibis exhibẽdum, heminæ videlicet dimidiũ vno aquæ cyatho temperatum: atque ita huiuſce lactis plurimũ ſorbeat, nõnihil etiã cũ pane aſſumat. Veruntamen ſi ardor hominẽ torqueat, & ſitis, & anxietas, & furẽs inſania, & frigidæ cupiditas, propinanda quidem frigida eſt, ſed non tanta quanta in ardore morbo abſque phrenitide propinatur. In iſtis enim timendum neruis eſt: itaque danda eſt, vt ori ventriculi ſubueniatur. pauca verò ſatis eſt: parum enim potãt phrenitici. Cæterùm ſi in ſyncopam prolabantur (nam & hoc accidere ſolet, viribus euaneſcentibus, in ſudorem liqueſcente homine, omnibus humoribus extrorſum impetũ facientibus, tenore ac ſpiritu fatiſcẽtibus) tunc cura delirii poſthabetur: ſed quum metus ſit ne in vaporem humiditatémque homo diſſoluatur, vnicum ſubſidium vinum eſt. celeriter enim ſubſtantiam alendo inſtaurat: & quoquouerſus ad extremitates vſque permeat, tenori tenorem apponit, & ſpiritum torpentem expergefacit, frigiditatem calore temperat, laxantem madorem adſtringit, extrorſum erumpentia atque diffluentia coercet, olfactu ſuaue delectat: vires demum fulcire ad vitam prorogandam poteſt: atque in inſania ad animum demulcẽdum optimum eſt. Hæc omnia epotũ vinum ſimul præſtat. iracundia nanque molleſcente animo conquieſcit: atque ipſimet ad recreandas vires cibos accipiunt: quinetiam ſeipſos ad voluptatem replent. Nempe ſi iam plus temporis morbus extrahitur, & febris ignaua eſt, & delirium in fatuitatem vertitur, & præcordia non vſqueadeo læſa ſunt aut tumore, aut inflatione, aut duritia, ſed in capite potiſsima morbi cauſa eſt: audacter lauare oportet, atque ſæpius caput perfundere. habitus nãque ſanabitur, & caput difflabitur, & omne corpus exhalabit. Atque ita ſiccitas obtũditur, & ſenſus caligo diſcutitur, & mens ſtabilis atque inconcuſſa firmatur. Hæc vtique ſunt tollendi morbi præcepta.

CVRATIO LETHARGICORVM, ID eſt veternoſorum, Cap. II.

Lethargici, *id eſt ueternoſi*, in luce & ad ſolis radios collocẽtur (morbus enim nihil aliud eſt quàm tenebræ) & magis in loco calido habeantur: ipſius enim cauſa eſt inſita frigiditas. Cubile agitabile ſit: ſtragulæ veſtes, parietum picturæ, omnia ſint varia, quæcunque viſum proritare queünt. multus habeatur ſermo: pedes premẽdo tractentur: vellantur pili: membra ſcalpantur. Si altus ſopor obtineat, vociferandum eſt: iracundè increpandus eſt æger, iis quæ timere conſueuit, deterrendus: quæcunque prius optabat expectabátque, annuntianda ſunt: omnia ad ſoporem diſcutiendum, contrà atque in phreniticis, moliẽda. Quod ad veternoſorum euacuationem attinet, hæc nouiſſe oportet: ſi alteri morbo, vtpote phrenitidi, ſuccedat veternus, venã ne ſoluito: neque alicunde multum ſanguinem educito: ſed ventrem ſubluito, non ſolùm ſtercoris educendi cauſa, ſed etiam vt aliquid à ſuperioribus partibus reuellatur, & à capite deriuetur. Igitur multum inſit ſalis & nitri. ~~Optimum verò ſit ſi ſublutioni~~ caſtorium inſpergas. imum enim inteſtinum veternoſis frigidum eſt, & ad excretionẽ emortuũ. Quòd ſi non per ſucceſsionẽ ſed ſuopte ingenio veternus incipiat, & æger plenus eſſe videatur: ſi ſanguinis *plenus*, vena in cubiti curuatura ſecanda eſt: ſi pituitæ aquoſæ, aut aliorum ſuccorum, purgare opus eſt cnico ex ordei cremore, aut nigro veratro ex mulſa inter initia, ſi mediocriter purgare velis. Sin autem copioſius, medicamenti quod hieram, *id eſt ſacram*, vocant, pondo drachmas duas ieiuno dato cum mulſæ cyathis tribus: atque tantiſper expectãs quoad purgatio confectã ſit, tunc cibos, ſi opportunum ſit, exhibeto: ſin minus, in poſterum diem alimentum differto. Nõnunquam ſanè & veſperi hieræ drachma cum aquæ aut mulſæ cyathis duobus diſſoluta, in tempore datur. Nempe inedia malum eſt, malum eſt & cibi multitudo. Igitur exiguo cibo vti ſingulis diebus oportet: neque ſubitò ac penitus ieiunandum eſt. os enim ventriculi per totum diem refectione caloréque indiget. Quinetiã cibus eſto attenuans, & aluum leniens, in iuſculis magis quàm leguminibus, gallina, cenchride. *Herba verò Mercuriali aſsiduè vtitor: acetúmque affundito, & ſuccis iniicito, ſi fortè ſucco ptiſanæ vtendum ſit. Bonum autem ſpiritũ reddit vrinámque citat fœniculum, apium, olera, aut horum ſemina. Item porrum acrimonia ſua proficit, & braſſica cum oleo & garo. Optimè facit & cuminum dulce cum braſsica ad flatus dirigendos & lotium euocandum. Veſica enim atque venter in quolibet morbo irritant atque infeſtãt. Irrigationes capitis tales fiãt quales & in phreniticis. Vtriſque enim ſenſus pleni halituũ ſunt: quos refrigerando, adſtringẽdóque, roſæ atq; hederæ ſucco propulſare neceſſe eſt, aut dirigere per tranſpirationẽ extenuãtibus: exẽpli cauſa, ſerpyllo, aut aceto cum roſaceo. Si nerui doleãt & totũ corpus, ſed multo magis extrema frigeſcãt, caput ceruicémq; caſtorio cũ anethino oleo inũgito, atq; irrigato. quinetiam ſpinã eodem Sicyonio, aut gleucino, aut veteri oleo admixto perfundito: necnõ & *manus ad humeros vſque, & pedes vſque ad inguina perungendi ſunt. Nonnullis quoque veſica eſt humectanda: quæ tan-

Nota

quam neruus patitur: & tanquam vrinæ iter laborat: insuper humorum acredine vexatur: biliosum enim lotium est. Sin autem maior tremor adsit, & conuulsionem minetur, necessariò & Sicyonium oleum capiti superfundēdum: sed breuis eius vsus esto. Quòd si præcordia inflammata sint, cutis verò tumida, inflata, distentáque, aut introrsum vergentibus præcordiis concaua efficiatur: madefactiones & cataplasmata eiusmodi sint cuiusmodi in capite de phreneticis comprehendimus. Cucurbitula minimè vtitor, si à phrenitide in hanc labem incidit: audacius verò cucurbitula vti poteris si ab initio morbus iste inuaserit. Sin autem atra lingua sit, & tumor in præcordiis appareat, cucurbitulam affigere necesse est. postquam verò interuallo temporis sensus purgati fuerint, & alia facilius feret, capitis vertici applicare: quandoquidē ea parte euacuare sine vlla virium molestia possumus: & flatus supra infráque eliciendi sunt. Veternus enim flatus colligit: & in ventriculis & in toto corpore ignauia, marcor animæque defectus conspicitur. Motus autem ac vigilia discutiendi facultatem habent. Rutam igitur viridem cum melle & nitro contritam illinito: sic enim magis flatus digerit: cū his verò & terebinthinæ resinæ pars vna misceatur. Fotus quoque flatus prouocat aut cū sordidis calentibúsque lanis, aut cum asperis panniculis veteribus atque attritis: aut cum spongia ex aqua, vbi hyssopum, aut origanum, aut pulegium, aut rhyte incocta sit. Euocant autem flatus & quæcunque ante cibos propinantur quæ vtique pituitam bilémque ab intestinis & stomacho educunt. Hyssopum in mulsa elixum, dictamum Creticum, origanum, acria quidem sunt, sed eductoria. Adiantum, graménque flatus & lotia erumpere faciunt. Si manus & caput contremiscant, castoreum dimidiæ drachmæ pondere ex mulsæ cyathis tribus ad plures dies bibendum est: si bibi verò non possit, ad demoliendam calamitatem, cum olei cyathis tribus, in quo ruta incocta sit, duplum in imum intestinum infundatur: idque per plures dies faciendum. Vltra verò vtilitatem quæ ex hoc prouenit, (nam suprà infráque flatus expellit, & nonnullis vrinam stercúsque detrudit) si fortè in omne corpus dilabens penetrat, firmi atque robusti nerui efficiūtur, & habitus ad calidum siccúmque permutat: morborúmque constitutiones conuertit. Optimè etiam proficit si in nares inspiretur: nam & ea ex parte spiritus sternutamentis educit: & quemadmodum per vesicam vrinam expellit, ita & per nares mucum. Hos autem effectus hoc loco suaui caliditate præstat, & melius quàm alia sternutatoria, scilicet quàm piper, veratrum, radicula, euphorbiū. Nam hæc ad primum atque vltimum attractum immitia sunt, & caput sensúmque perturbant. Castoreum verò paulatim adhibitum calefacit, quum & alioqui capiti conducat: quandoquidē nerui vndique ex capite oriuntur: morbis autem neruorum castoreū medetur. Cæterùm ipsum cum aliquo aut aliquibus ex suprà comprehensis admiscere non ingratum fuerit. nam si admixtum sit, non protinus quidem caput mediocriter conturbauerit, diutius verò caliditatem accenderit. Nares prorritatione humidæ reddantur, odoramenta applicentur, acria quidem ad sensum, sed facultate calida: quale ipsum castoreum est, aut thymbra, aut pulegium, aut thymum, viridia, aut arida aceto perfusa. Acribus pharmacis pedes genuáque illinantur. Materia esto calefaciēs, & ex adiectione mordēs. nam vtroque veternosis opus est ad calorem excitādum atque vigiliam. Primùm igitur vrtica crura verberato. tenuissimæ nanque vrticæ partes adhærentes nō diu perseuerant: *sed pruritum & dolorem non grauem inferūt: mediocriter verò stimulant & tumefaciunt, & calorē excitant. Quòd si hæc vehementiora fieri volueris, lemnestidis atq; euphorbii pares portiones cum vnguine gleucino illinito. Optimum quoque est scillæ crudæ laminis perfricare, sed à mēbris omne oleosum detergere oportet: quodlibet enim acre minimè mordax est admixtum cum vnguine, nisi id medicamentosum sit, *quale est cyprinum, aut gleucinum, aut Sicyonium. Si præter hæc altus adhuc sopor occupet, proderit syluaticum cucumerē ex aceto tritum, & æquæ sinapis portioni admixtum imponere. Acre verò est id cataplasma, celeriterque ruborem

A concitat: celeriter quoque calefacere potest. Verùm nè pustulas vulneráque efficiendo periculū inferat, frequenter detrahendum est cataplasma, atque nunquid horum acciderit inspiciendum. Hæc vtique ad ipsius torporem ac veluti demortui languorem discutiendum, quolibet morbi tempore, præter exacerbationum inuasiones, molienda sunt. Quòd si iam sensum recuperet, pondus tamē aliquod in capite insit, & sonus aut bombus obstrepat, etiam per os pituita elicienda est. Mastichen in primis mādendam exhibe, vt continenter expuat: postea rursum v- B uam taminiam, granum Gnidium: sed omnium maximè sinapi, & quoniam vsitatum est, & quoniam inter alia magis pituitam educit: ac siquis sponte ipsum deuorauerit, quæ in ventriculo sunt, disiicere potest: potest etiam aluū madefacere, & flatus excernere. Etenim aliquando casu hæc mihi euenerunt, quum homo quidam me consentiente ipsum deuorasset. Bonus autem magister est experientia. opus est verò & & ipsum periculum facere. * imperitia nanque timoris & cautionis causa est. Caput quoque postquam ad cutim detonsum fuit, nisi magnopere C proficiat, vt transpiret, radendum est: quinetiam ad vsum acrium medicaminum, vt eius quo ex lemnestide cōstat, aut hydar, aut thapsia, aut sinapi humidum ex aqua cum dupla panis portione in linteolo veteri illitum capiti superdādum est: quuinque horæ spatio ibi permissum fuerit, spongiis calidis fouere opportunum fuerit. Item ex vsu erit & lauatio, omnibus iam, aut saltē plurimis & præcipuis ad morbi depulsionem adhibitis, adhuc tamen corpore torpente: vbi & gestatio proderit, & frictio, & quælibet lenis corporis agitatio.

D

DE CVRATIONE MARASMI, id est tabis, Cap. III.

ISTos sanè si & tabes malè habet, ocyus succurrendum est, ad balneum deducendo, & corpus dimouendo. Tabis quoque lac medela est, & nutricatio, * & ventris calefactio, & vesicæ lenitio. Quinetiam eadem huic vitio quæ & catocho, expediunt: similis enim atque eadem est horum morborum species. Castoreum vtique istis opportunius est atque lenius & potui datum, & illitum, & in intestinum infusum. Mulieribus autem qualia his similia E ab vtero vitia oriantur, in libro de muliebribus morbis à nobis disputabitur.

DE CVRATIONE APOPLEXIAE, Cap. IIII.

APoplexia validus planè morbus est. *nam in omnibus exanimes sunt, quorum & corpus & mēs stupet. Si ægrotus senex sit (quibus familiare id vitium est) nō liberatur, & morbi magnitudine & ætatis miseria oppressus. Quibus autem notis morbi magnitudo coniectanda sit, antea à nobis positum est. Si iuuenis æger sit, debilis F est apoplexia, non tamen facilè remouetur. tentāda igitur curatio est. AEquale sanè adiutorium, vtpote magno affectui magnum remedium, missio sanguinis est: nisi quis plus quàm cōueniat mittendo delinquat. modum autem coniectare difficile est: nam si paulo plus detraxeris, hominem planè strangulasti: (ad vitam enim tuendam his vel paucus sanguis efficacissimus est: quum sit vitæ corporísque alimenti fomes) si minus detraxeris quàm causa postulat, nihil magni per magnum auxilium contuleris: adhuc enim causa permanet. Sed præstat minus detrahen- G do delinquere: nam si minus detractū esse visum sit, aliqui verò optimi successus apparuerint, iterū venā rescindere cōgruens fuerit: scindenda est autē vena in concauo cubiti. hæc enim in sinistro fluida est. Simul quoque in pusilla apoplexia & resolutæ partes cōsiderandæ sunt, in sinistrone an in dextro latere resolutio sit: à salubribus enim partibus (vt dicere mos est) sanguinem haurire oportet. hâc enim sanguis facilè delabitur: hâc etiā à læsis partibus materia deriuatur. Igitur si absque euidēti causa attoniti reddantur, sic de secāda vena ratiocinādum est. At si ab ictu, aut delapsu, aut cōprehensione in hanc labē in- H ciderint, in aliud tēpus res differenda est: nōnullis verò ad medelā atque vitam id solū satis fuit. Cæterùm si frigiditate multa, & torpore, & sensuum abolitione hominem occupante, vena minimè scindenda videatur, subluenda aluus est, vt multitudo ab intestinis extrahatur,

(plerunque enim ex voracitate & crapula in morbum talem prolabuntur) vtque humores caput occupantes reuellantur. Sublutio planè acris esto, pituitam, bilémque subducens. Igitur nitrum solum ne habeto, sed etiam euphorbium trium obolorum pondere, (qui eluendæ aluo modus vsitatus est) & cucurbitæ agrestis interanea, aut cẽtaurii comæ decoctum ex oleo, aut aqua. Optima quoque sublutio fuerit, mellis consuetæ portioni ruta adiuncta, & cum vnguine elixa, & terebinthi arboris resina, & sal pro nitro, & hyssopi decoctum. Quòd si per hæc subsidia paulum excitatus homo fuerit, aut febre correptus, aut sensum ab illo marcore suscipiens, aut arteriæ bono pulsu restituto, aut facie vtcunque meliora significante, spes salutis concipiẽda est, audaciúsque subueniẽdum. Interim igitur roboratis viribus, purgatorii medicaminis, quod sacrum vocant, ieiuno maximè quidem integra potio dãda est: sin vires prohibeãt, dimidium cum mulsa. & æger in lectica supinus collocatus agitãdus est, sensim eum qui ferunt gestantibus: frequenter verò, quò lassitudo arceatur, interquiescat: ac, si aluus liquida sit, libens admittito: sin secus, aquæ aut mulsæ cyathos duos potui dato. Sin autem & dum purgatur nauseabundus sit, id ne prohibeto. nam & illa distentio vigorẽ quendam ad expergefaciendum præstat, & pituitæ vomitus morbi causam euellit: sensum verò, & caput, & neruos repurgat sacrum quod vocatur medicamen. De qualibet itaque ab initio administrãda purgatione satis disseruimus. Totum verò hominem lanis inuolutum oleo Sicyonio perfundere oportet, aut gleucino veteri: aut singulis seorsum, aut simul mixtis. Sed optimum fuerit ad conspissanda olea ceræ parũ colliquare: atque ista nitri ac piperis mixtione valẽtior reddenda est: sint verò tenuiter contrita & cribrata. At mirã habet vim ad resolutos castoreũ, etiã illitum cum aliquo ex antedictis oleis: sed longè potentius est si cum mulsa potui detur: portio verò tanta sit quantam in veternosis nouimus. Coniectare autem oportet & ætatem ægrotantis, & mentem, an pluribus diebus bibere sit paratus. Népe inunctiones irrigationibus præstant, facilius ferũtur, & magis proficiunt: neque enim dilabentes lectũ & stragula inquinant: *ægrotis verò id inutile est: illæ autẽ inhærẽtes corpori in colliquatas partes à calore sorbentur. quinetiam & ipsarum perpetuitas conducibilis est. nam irrigatio diffluit. Inunctionum autem materia est quæcunque à me suprà dicta sunt: cum ipsis verò castoreum. Accipitur itaque resina terebinthi arboris, euphorbium, lemnestis, *hoc est adarce*, pyrethrum æquis portionibus: piperis, galbani dimidium, nitri Ægyptii triplum: ceræ quantum ad liquida conspissanda satis sit. Cæterùm medicamina multo magis quàm hæc, varia, & multo plura seorsum loco suo tradita sunt. Epiplasmata quoque duris distentisque partibus superdãda. Horum *sylua est, lini semen, fœnum Græcum, farina ordei, mel: oleum vbi ruta aut anethum incocta sint: althææ radix pinsita, & in mulsa vsque ad ceræ mollitudinem decocta. Sunto verò & tractabilia, & temperatura suauia. Siquidem adhuc febre vacant, aut leuiter febricitãt, posthabita caloris cura hæc facienda sunt: at si febres acutæ sunt, & reliquus morbus iis leuior esse videtur, febres verò in discrimẽ adducũt, ad has & victus rationem & reliquam curationem conuertere oportet. Alimentis itaque summè tenuibus & facilis coctionis vescendum est, atque opportunitas nunc magis obseruanda. Et per totam curationem in exacerbationibus subtrahere, atque penitus in febres animum intendere oportet. Quum morbus autem diu trahitur, & caput in causa est, cucurbitula occipitio affigẽda, & sanguis largiter hauriendus plus enim quàm venæ sectio proficit, & vires nequaquam labefactat. Sed prius inter scapulas inanem cucurbitulam admoueas, vt in contrarium eius quæ in occipitio est succos reuellat. Nempe interdum & gula resoluta est, in qua sola attonitis salutis præsidium collocatur, deuorandis scilicet alimentis, & medicaminibus transmittendis. neque enim inediæ famísque tantummodo periculum instat, verumetiam tussis, difficilis spirationis, atque strangulatus. Nam siquis intra os liquidum cibum infundat, in arteriam subterlabitur, quum neque tonsillæ ad impulsum ciborum con-

A cidant, neque epiglottis in proprium locum subsidat, quæ arteriæ operculum à natura facta est. Quapropter opus est mulsam aut succum longa mystila infundentem, supràque arteriam attollentem, in gulam demittere: id quoq; enim ad deglutiendum inseruit. Verumenimuero si ægrotus iam morti proximus sit, ipsius adeo ceruix spiritúsque congelascunt. ideo ceruicem & mentum calefactoriis illinito & foueto. Frustra verò laborant atque imperiti illi sunt quicunque sub mento cucurbitulam, vt gula dilatetur, affigunt: quandoquidem non dilatatione ad
B impositionem ciborum, sed ad deglutiendum compressione opus est. dilatat autem cucurbitula: & quum deuorare velis, prohibet, reuellens ac retrahens: quum remittendum potius sit, quò in deuorando cõstrictio fieri possit. Insuper arteriam repleri, vt strangulatio fiat, periculũ est. neque etiamsi hac & illa in parte gutturis affixeris, quicquam prodest. musculi nanque & nerui & tendones & venæ ante ipsum positi sunt. Vesica vtique & laxũ intestinum inter se proxima, interdum ad excernẽdum debilitantur, resoluuntur, recrementorúmque semper plena
C reperiuntur: vesica verò & in maximam molem extumescit. Interdum autem ita resoluuntur vt purgamenta cõtinere nequeant. per ipsa enim tanquam inanima superuacua delabuntur. Tunc igitur instrumentum quod cathetera vocãt, in vesicam demittere haud sanè tutum est: ne corrumpatur enim vesica, atque homo cõuellatur, discrimen impendet. sed præstiterit cremore haud multo aluum subluere: quúmque stercus ab intestino eiectum fuerit, iterum iniiciendum est cum oleo castoreum. Spes autem vnica omnium pariter resolutorum, separatímque
D singularum partium eo vitio laborantium, in oleum insessio fuerit. quomodo verò ipsa administretur, in sermone de diuturnis morbis exponetur.

DE CVRATIONE ACCESSIONIS epilepticæ, id est comitialis, Cap. V.

EPilepsiæ, *id est comitialis morbi*, primus casus pernitiosus est, si acutè morbus inuadit: nonnunquam enim & vno die hominem perdit. Periculosæ etiam sunt per circuitus exacerbationes: vnde factum est vt in acutorũ
E numerum comitialis morbus poneretur. Quòd si malo assuescat homo, & morbus tenaciter adhærens occupet, non solùm diuturnus, verumetiam nonnullis perpetuus efficitur. nam si ætatis florem vigorémque excedit, consenescit cum ægro commoritúrq;. Quotquot igitur medicamina vt diuturno morbo conueniunt, in sermone de diuturnis comprehendentur: quotquot autem ad mortis celeritatem euitandam facienda sunt, horum plura in sermone de attonitis tradidimus, venæ sectiones, alui sublutiones, inunctiones, cucurbitulas. hæc enim vt homo ex-
F pergiscatur, valentissimè efficiunt. Quotquot autem prolapsui peculiaria adiutoria inueniuntur, ea in præsentia docebimus. Pueris itaque, quibus ex corruptione aut ex vehementi refrigeratione insitata hæc labes incessit, vomitus aut cibi, aut pituitæ, aut aliorum quorũdam succorum prodesse consueuit. pennæ autem irino vnguento delibutæ nauseam excitant: veruntamen & irino non vsque ad conuulsiones tonsillæ sunt illinendæ. Comprimere quoque leniter ilia opus est, puerum in ventrem suspensum conuertendo. hæc enim figura ad vomitum ha-
G bilissima est. at si vellatur aut distorqueatur inferior maxilla, aut manus & crura iactentur, aut vnà cum toto corpore oculi distendantur, manibus perunctis tractãdo demulcere conuenit: obtorti oculi dirigendi sunt: rectæ partes ne torqueantur, suauiter continendæ: frigida mẽbra lanis antiquis sordidis, attritisque panniculis fouenda. Sedem præterea melle cum rutaceo oleo inũgito, aut cum nitro, aut resina liquida cum his mixta: hæc quoq; leuiter intra anum intrudito. flatus enim proliciunt. flatuum autem excretio huiusce morbi in pueris medela
H est. Porro si deglutire valeant, pharmacum istud exhibendum est, cardamomi pars, æris combusti ʒ. hæc ex mulsa propinato. aut enim euomunt vnà cum humoribus ventriculum infestantibus, aut aluus subducitur. Optimum quoque est huiusmodi linctuarium, cardamomi, sinapis, hyssopi comæ par modus, iridis radicis pars cum

nitro duplo,piperis pars tertia:omnia cum melle permiſceto,& maxillã diducens in os effundito:interius etiam, quàm vbi ſunt tonſillæ, quò deglutire valeant, iniicito. Hæc adeo pueris expediunt.Iuuenibus autem & hæc quidem proſunt, verùm potentiora etiam his medicamina ad vomitum deligenda ſunt,vt narciſsi,bulbi,ſinapis, & hyſſopi pares partes,æris &piperis dimidio minus quàm priora,cum melle miſcens exhibe. Hæc profectò ad leuandam exacerbationem abundè fuerint: quæ verò ad propulſandum morbum facient, in ſermone de diuturnis morbis perſequemur.

DE CVRATIONE TETANI, ID eſt rigoris, Cap. VI.

IN præſentia lectum mollem,tractabilem, læuem, ſuauem,calidúmque eſſe neceſſe eſt.neruos enim inflexiles,duros,rigentéſque morbus efficit: quinetiam cutis tota ſqualens aſperáque corpori obtenta eſt: palpebræ natura verſatiles vix oculos conniuendo protegunt: oculi intenti ſunt,in profundo conuoluti:necnon & artus ſunt deligati,ob diſtentionem immobiles. Ægroti domiciliũ calidum eſto,ſi æſtas ſit,citra ſudorem,aut reſolutionem: ad ſyncopam enim morbus inclinat.Neque verò ad alia magna remedia cunctanter accedendum: haud enim differendi datur occaſio.Quapropter ſiue ob refrigerationẽ abſque manifeſta cauſa rigor inuaſerit, ſiue ex vulnere,ſiue ex abortu mulieri inceſſerit, venam in cubito reſcindito: curans in deligando brachio laxiorem compreſsionem fieri,ſectionémque leniter & facilè expediri. ſiquidem iſta neruorum conuulſionem cient. Semel etiã cruor, citra defectum animæ frigúſq; extremorum, mediocriter effundatur. Neque inedia æger maceretur: res enim frigida ſiccáque fames eſt. Propinetur itaque mulſa ſpiſſa,meracior, & ptiſanæ cremor cum melle.Iſta nãque & tonſillis comprimendo minimum dolorem inferunt,& gulæ deglutiendo lenia ſunt & facilia, & ad molliendam aluum molliſsima,& ad vires inſtaurandas valẽtiſsima. Omne corpus lanis inuoluito oleo gleucino aut crocino madentibus,in quibus aut roſmarinus,aut conyza,aut artemiſia incocta ſit: atque omnia & facultate & ad tactum calida ſunto.Oblinere autem corpus vnguine conuenit,quod ex lemneſtide, *quam adarcem eſſe putamus, quòd in ſtagnis naſcitur*, & euphorbio, & nitro, & pyrethro conflatum eſt: his verò & multum caſtorei adiiciatur.Bene quoque fuerit tendones lanis contingere, & ſecundum aurem & mentum loca perungere. nam partes hæ maximè patiuntur ac diſtenduntur. Præterea leuibus calefactoriis fouendi ſunt tendones & veſica, per ſacculos milium torrefactum includentes, aut bubulas veſicas olei calidi ſemiplenas: quò locis quæ fouentur, ſecundũ latitudinem applicari valeant. Interdum coegit neceſſitas vt capiti fomenta adhiberentur: quod neque ſenſibus vſqueadeo tutum eſt,neque neruis ſalutare.ſenſibus enim quandam caliginem offundit,multis halitibus ipſos petẽtibus: neruos autem replet.Quocirca modo fouẽdi quãtutiſsimo vtendum eſt,atque materia haud ita multum fœdè olens deligenda. Vtrique materia eſto oleum in veſicis in duplici vaſe citra nidorem ferueſactum: aut ſales tenues in ſacculo.milium enim ac lini ſemen tactu quidem lenia ſunt,ſed halituoſa & graueolentia. Ratio verò fouendi,huiuſmodi eſto: tendonibus reſupinato ægro, fomenta vſque ad verticem ſubiicienda ſunt: vlterius verò ad ſinciput ne procedito. Iſte nanque locus omnibus ſenſibus communis eſt,ab ipſóque,tanquam ex fonte,omnia adiumenta,omnes noxæ ſcaturiunt. Quòd ſi epiplaſmata tendonibus ſuperdanda ſunt,erectum occipitiũ eſto:nam ſi magis ſurſum verſus impoſueris, caput exhalationibus complebis.Materia ſit autem epiplaſmatum, lini & fœnigræci ſemina. Poſt epiplaſmata verò vtilis fuerit cucurbitula occipitio ab vtroque ſpinæ latere adhibita.Sed parcè admodum flãma accendatur: nam quæ ab labris cucurbitulæ fit circumpreſſio, doloris conuulſioniſq; author eſſe ſolet.Igitur diutius trahere præſtat,ac molliter magis,quàm plurimum breui tempore.ſic enim tibi in conuexum locus ſine dolore attolletur,qui concidendus eſt.Scopus autem modi ſanguinis extrahendi tibi vires ægrotantis proponantur. Hæc vtique rigoribus

A qui ſine vlceribus fiunt,remedia conueniunt. At ſi ex vulnere conuulſio facta ſit, pernicioſum profectò id eſt, ægréque de ſalute ſperari poteſt: nihilominus tamen opẽ ferre decet: quandoquidem nonnulli & adhibitis remediis mortem euitarunt. Oportet ſanè vltra cæteram medelam,& vlceribus conſulere cum calefacientibus, quæcunque à me iam dicta ſunt,irrigando,& fotibus,& cataplaſmatis,& medicamentis quæcunque & facilè calorem excitent,& humectando pus abundè moueant. Vlcera e- B nim in rigore ſicca & ſqualida ſunt. Accipito ergo thuris mannam,polii comam,terebinthi piniique arborũ reſinam,althææ radicem, & rutam conyzámque herbam: hæc in cataplaſmatis commiſcere opus eſt,alia liquãdo, alia quæ puluerea ſunt,inſpergendo,alia in oleo prius macerando:althæã verò in mulſa antè contuſam decoquito. Inſpergendum eſt etiam vlceri caſtoreum:neque exiguus inde in totum corpus calor emanabit.Horrores enim ab vlceribus prodeuntes malefici ſunt. Perungendæ quoque ſunt nares caſtoreo cũ crocino vnguento permixto:quinetiam caſtoreum trium obolorum pondere aſſiduè bibe- C re expediet.Verùm ſi ab hac potione gula laboret, interiicienda eſt laſerpitii radicis exhibitio, ponderis tanti quanti & caſtoreum dandum eſſe diximus: aut myrrhæ dimidio minus quàm laſerpitium:ſed omnia cum mulſa potanda præbeantur. Quòd ſi Cyrenaici laſerpitii lacrymæ copia tibi ſiat,hanc opus eſt melle cocto inuolutam ad erui magnitudinem deuorandam dare.ita enim optimum factu eſt,quò palatum præteriens ægrotum lateat. acris eſt enim,ructúmque inſuauis ac fœdè olens excitat. Si neque hac ratione deuorari poſſit, in mulſa eliquata D propinetur. omnibus enim potionibus quæcunque calefacere,humectare,diſtentionem laxare,& neruos remollire aptæ ſunt,hæc haud dubiè valentior eſt. Cæterùm ſi nihil ægroti deglutiãt,in anum caſtoreum cum oleo dãdum eſt: hoc etiam anus cum vnguine aut melle illinendus: hoc item veſica irriganda, & cum cera, vt craſsius reddatur,perungenda.Sin autem flatum ſtercúſque educendi tempus adſit,purgatorii,quod hieram, *id eſt ſacram*, vocãt, drachmas duas cum mulſa & oleo in ſedem eiici- E to. Nam præterquam quòd illa euocat,inteſtinum etiam & inferiorem ventrem calefacit ac fouet.varium nanque & calidum medicamentum hiera eſt.

DE CVRATIONE ANGINAE, Cap. VII.

DVAE anginæ ſpecies reperiuntur,altera cum caliditate, & magna tonſillarum inflatione, & extrorſum verſus tumefactione:(quinetiam lingua, gurgulio, & omnes adiacentes particulæ in tumorem efferuntur) altera iſtis locis collapſis & ſubmiſsis efficitur: ſed interius cõpreſſio maiore ſtrangulatu diſcruciat: vt interna inflam- F matio ad cor vſque pertinere videatur. Huic quamcelerrimè occurrendum eſt.nam & hac celerrimè ægroti rapiuntur.Igitur ſi crapula & ebrietas in cauſa ſunt, eodem die inferius humorem iniicito: iſque duorum generum ſit:alter vſitatus, quo ſtercora educantur: alter eiuſmodi vt aliquas à tõſillis pectoréque humiditates euellere poſſit.neque tamen in cæteris efficacior meraciórque eſto: ſed centaurii & hyſſopi decocta infundenda ſunt.hæc enim & pituitam educere ſolent. Si tenuis autem victus præceſſerit,ſcindere cubiti venam expediet: & latior ſe- G ctio,quò maiore cum impetu,copioſiórque ſanguis emanet,facienda eſt. Huiuſmodi nanque profuſio minimè quidem ad caliditatem mitigandam ſatis eſt: ſed ſtrangulatum ſoluere,& reliqua omnia diminuere valet. Haud ignobile quoque adiumentum præſtat ſi ad animæ vſq; defectum ægrum perduxeris,vſque eo tamen dum ne anima deficiat.quandoquidem nonnulli ſecta vena ab animi deliquio vita exceſſere.Item vinculis ſuprà talos & genua cõſtringentes opitulabimur. Optima quoque ſunt vincula ſupra brachialia verſus cubitos, & ſupra cubitos H verſus humeros. At ſi deglutiendi via expeditiſſima ſit, elaterium & cum mulſa,& cum ſero lactis, quantum ad purgandũ hominẽ ſatis ſit,præbeatur. aliis enim purgatoriis elaterium in his ægrotis præſtantius eſt. Conferunt etiam cneorum *ſeu thymelæa*, & ſinapi: ſiquidem hæc ambo ventrem repurgant.In quibus verò inflationes de-

spirationem impediunt, linguam ad palatum reflectens, A ipsius venas rescindito: quòd si promptè multúsque sanguis defluat, inter alia remedia hoc magis proderit. Irrigationes vtique locis inflammatis primùm quidem adstringentes, quò retrorsum materiæ labantur, conueniunt: quamobrem lanæ sordidæ cum hyssopo vino madentes, aut oleo ex immaturis oliuis expresso accipiantur. Quinetiam cataplasmata irrigationibus similia sunto: exempli causa palmulæ vino madefactæ, tunsæque cum rosarum foliis. Quò sit autẽ viscidum & molle cataplasma, etiam B ordei farina admisceatur: aut lini semen, & mel, & oleũ: vt omnium mixtura fiat. Quòd si ad suppurationem veniat, calida admouenda sunt: quibus & in altera anginæ specie vtendum est. adesto igitur fœnigræci farina, & mãna, & resina, quæ liquari possunt, & polii coma inspergatur: necnon & fomentum calidum adhibeatur, spongiis in decocto lauri baccarum hyssopique madẽtibus. Ad pus autem mouendum efficacissimus est columbinus fimus, tenuiter per criseram, *id est lineum sacculum*, instar pulueris transmissus, ac superinspersus. idem & caninus eodem modo præstat. Ex mulsa verò, cum lentis, aut hys- C sopi, aut rosarum, aut palmularum, aut simul omniũ decocto, collutiones fiant. Illinendum præterea totum os est vsque ad intimas fauces, simplicibus quidem, vt mororũ, aut malorum punicorum aqua maceratorum succo, aut palmularum decocto: compositis verò medicamentis, vt diamoro, *quod vocant*, aut eo quòd ex besasa, *id est ruta syluestri*, & succo rhoi componitur: aut diachelidonio, *id est ex hirundinibus confecto medicamento*. Sin vlcera crustosa sint, collutiones & gargarismi fiant ex hyssopi in mulsa deco- D cto, aut pinguium ficorum in aqua: præter hæc amylum percolatum in mulsa, aut in ptisanæ tragive cremore. Si angina cum concidentia, quæ erat altera species, occupet, ab interioribus extrorsum omnia euocanda sunt, & humores, & caliditas, & omnis caro, vt totũ foras extumeat. Proinde calidæ irrigationes sunto cum ruta & anetho, nitro insperso: & cum his superius memorata cataplasmata. Proficit etiam ceratum ex nitro & sinapi ad calorem excitandum superdare: calor autem exterior huiusmodi vitium tollit, sed in collo tumor extuberat. Tumor autem foras in sublime elatus à pulmonis inflammatione libe- E rat, intus verò abditus anginam patientibus perniciosum malum est. At quicunque strangulationem ab angina verentes, quò laxius spiritus duceretur, arteriam secuerunt, non sanè experimento rem comprobasse vidẽtur. Quippe caliditas inflammationis maior ex vulnere efficitur, strangulatum adauget, tussimque commouet. Quinetiam, si alioqui periculum id euaserint, vulneris oræ in vnum coalescere nequeunt: ambæ enim cartilagineæ atque inter se inglutinabiles sunt.

DE CVRATIONE VITIORVM columellæ. Cap. VIII. F

VItiorum quotquot columellam infestant, aliqua per succisionẽ curare necesse est: (sed de eorũ chirurgia disputare ad præsentẽ locũ non attinet) aliqua, vtpote acuta, medicamẽtis sananda sunt. nam facilè strangulãt, & difficultate spiritus aliqua istorum hominẽ perimunt. Talis est vtique quam vuam, & quam columnam dicimus: vtraque enim cum inflammatione, crassitie, lõgitudinéq; suboritur, ita vt in arteriam pendulæ fiant. Æquabili sa- G nè crassitudine à basi ad summũ vsque palatũ columna, inæquali verò vua constat. huius enim ad palatum basis gracilis est, in extremo teres & crassa, rubens aut liuida. idcirco & vuæ appellationem id vitium sortitũ est. Quapropter his maturè opem ferre decet: celerrima nanque à strangulatu pernicies impendet. Proinde si ægroti iuuenes sunt, à vena cubiti sanguis detrahendus est: vtque largius euacuetur, maiore plaga vena aperiatur. siquidem huiusmodi sanguinis detractio à strangulatu, tanquam à laqueo, ægrotantem liberat. Subluenda quoque aluus est H mitiori lotione primùm, deinde aliàs atque aliàs acriore, vsqueeo dum aliquid à superioribus partibus deriuetur. Circundentur & vincula adstringentia extremis cruribus supra malleolos & genua: necnon & humeris supra brachialia atque cubitos. Quòd si strangulatio inualescat, cucurbitula occipitio atque pectori adglutinetur, & istarum aliqua incidatur: omniáque administrentur quæcũque à me in capite de angina præcepta sunt, quũ eadem in vtroque vitio sit mortis ratio. Iisdem præterea intra os medicamentis & adstringentibus & mollientibus, & exteriori fotu, & cataplasmatis, & oris inunctionibus vtendum est. Circum columnam verò aut circum vuam adstrictorium rhoi succum, acaciam melle aut aqua dissolutam, hypocystida, terram Samiam, Lemniámve, aut Sinopicam rubricam, atque omphacium ponito. Si vlcerosa sit vua, gummi & amylum rosarum aut palmularũ decocto liquefacta, itẽ ptisanæ aut tragi cremor adhibeantur. At in columnæ curatione aliquanto plus valentiorũ medicaminum adiicito, quæ ex myrrha, costo atque cypero componantur. Nam id genus acria columna tolerat. Verùm si nonnullis locus iste purulentus effectus est, atq; palati ossa computruerunt, hi longo temporis interuallo vitã finiũt. Sed horũ auxilia nobis alio loco præcipiẽtur.

DE CVRATIONE PESTILENTIVM in faucibus morborum, Cap. IX.

HOrum vitiorum curatio cum aliis tonsillarum affectibus quà communis est, quà propria. In inflammatione & strangulatu purgatio per clysteres, venæ sectio, irrigationes, cataplasmata, fotus, deligationes, cucurbitulæ, omnia demum eadem atque in his cõueniunt. Illitiones autem acriorum medicamentorum faciendæ sunt: neq; enim vlcera quiescunt, neque crustæ in superficie fiunt. Verũ si ab his sanies ad interiora destillet, celeriter partes, etiamsi integræ erant, vlcerantur: celerriméque vlcera interius depascendo serpunt, atque hominẽ perimunt. *Porro igne vitium adurere, quum in superiori parte sit, imprudentis esse propter isthmum iudico. Sed medicamentis igni similibus, quò & depastio coerceatur, & crustæ decidant, vtendum præcipio. Ea verò sunt, alumen cũ melle, galla, balaustium, arida cum mulsa. Hæc eadem calamo, aut penna, aut crasso & oblongo caule, quò medicamina ad vlcera perueniant, inspiranda sunt. Optima sanè est & chalcitis vsta cũ* trita Cadmia ex aceto. esto autẽ Cadmia portione dupla: & rhei radix cum aliquo humore. Præterea ne vlcerum compressio fiat cauendũ est: ab ea nãque & humescunt, & magis exedunt. Hac de causa opus est medicamenta arida inspergere penna, liquida verò liquentissima reddentem in gurgulionem infundere. At si crustæ iam resoluuntur, & vlcera rubida fiunt, tũc conuulsionis maximè periculum subest. reficcãtur enim plerunque vlcera, & cum his nerui distenduntur. Itaque lacte cum amylo, & succo ptisanæ, aut tragi, aut lini seminis, aut fœnigræci, remollire madefacereque conuenit. Quibusdam & columella vsque ad palati os exesa est: quin etiam tonsillæ ad basim vsque & epiglottida. ac propter cicatricem deuorare neque solidum quicquam, neque liquidum poterant. Sed & ipsum quod bibebat, interdum repercussum, hominem fame necauit.

DE CVRATIONE PLEVRITIDIS, id est morbi lateralis, Cap. X.

NVlla moræ atque dilationis in pleuriticis, quin protinus valenti remedio succurramus, datur occasio. Febris enim peracuta ad perniciem properat: dolor quoque succingentis membranæ in peius vrget, necnon & tussis pectus capútque concutiens vires proterit. Quocirca eodem potissimum die vena cædenda est. Sin autẽ ex ingurgitatione ciborum potúsque ægritudo prouenerit, inedia diem vnum ægroto imperanda. pòst, sanguinem à vena mittito quæ in cauo cubiti est, non eius *qui secundum rectum incessum inflammatis costis opponitur: præstat enim maximè procul abducere. Sanguinem verò ne vsque ad animæ deliquium fundito. nam si refrigeratum corpus animo destituitur, pulmoniam inuadere periculum est. Humores enim exteriori caliditate attractionéque priuati, in penitiores partes relabuntur. Item pulmo rarus, calidus, ad trahendúmque valẽtissimus est: costis etiã proximus, earúmque doloris est particeps. Verùm morbi pulmonis pleuritidi succedentes non vsquequaque salubres sunt: pleuritis verò à pulmonis vomica exoriens benignior est. Quapropter quum mediocriter sanguis effluxerit, interiecto ad recreandum homi-

A nem temporis ſpatio, iterum detrahere opus eſt: ſi bene quidem habeat, eodem die, quum longa remiſſio fit: ſin minus, poſtridie. Quòd ſi neque febris remittat, (ſæpe enim diem vnum febris occupat, & augetur) tertio die in ſecunda remiſſione, in qua & cibi dandi ſunt, ſanguinem mitte, totum hominem vberius perungens, coſtiſque oleum molle infundens, cum calido vnguine ex rutæ anethíve decocto. Ipſum verò latus admodum leniter irrigãdum eſt: ſed nonnullis & dolor & inflammatio erupit, vt eorum locorum affectus eſſe videretur: quum tamen id interiorum vitiorum incremẽtum ſit. At in præſentia de

B alimonia, quemadmodum & de vniuerſa curatione, quò nihil in ea delinquatur, ſermonem habeamus. in alimentis enim medicamenta ponentur: quinimò in alimentis medicamenta ſunt. Itaque genere calidus humidúſque cibus eſto, lenis, æquabilis, migmatod*us*, *id eſt bene permixtus*, diſſolutorius, pituitam ſoluendi extenuandíque poteſtatem habens. Proinde cibariis omnibus ptiſana anteponatur: initio quidem, quò ipſius craſſamentum ſolidúmque reiiciatur, in cremorem percoletur, ſolóque cũ

C melle condiatur. ab ipſa verò vſitata ad voluptatẽ varietatémque parandam medicamina remoueantur. in hac enim ægritudine ſolus cremor ſatis eſt. Quippe humectare, calefacere, pituitam ſoluere & detergere, per ſuperiora ſine moleſtia, quæcunque euocanda ſunt, euocare, facilè quoque ventrem ducere ſola ptiſana poteſt. Ipſius verò lenitas blanda eſt, & ad deuorandum habilis: ipſius etiam lentor caliditates mitigat, membranas mundat, tuſſes cõcoquit, omnia emollit: tales ordei virtutes ſunt. Halica verò ſecundum gradum occupat: quæ quum pauca quædam

D cum ptiſana communia poſſideat, ob ea probatur, optimáque cenſetur. Lentor enim, lenitas, ſuauitáſque in deuorando vtrique communes ſunt: in cæteris omnibus halicam ptiſana antecellit: ſed ea quoque ſimplex cum melle ſolo conficiatur. Tragi præterea boni ſunt. Deterior ipſis oryza eſt: quoniã ſiccat & exaſperat, potiúſque coſtarum purgationem ſupprimit quàm facilem reddit. Optimus quoque eſt panis aridus, contuſus, per ſubcerniculũ tranſmiſſus, bene temperatus, concoctu facilis: cum mulſa quantum ſatis eſt alimenti præbet. Nempe ſi iandiu mor-

E bus producitur, cum dictiſque cibariis homo labare cœpit, ptiſana ex ordeo præbeatur bene trita, bene cocta: cõdiatur verò anetho, ſale, & oleo tenui, puro, non viſcido, non exaſperãte. At non multum olei cum ptiſana coquere præſtat: nam & ſorbitionem pinguem reddit, & prauitatem oleum deponit: longa enim decoctione in cremorem ordei abſorptum amplius non apparet. Item porrũ cum ſua coma, & amygdala amara cũ cremore incoquantur. Ita nanque ferculum ad ſpirationem expediendam cõmodum medicamentoſúmque ab his efficitur. Porri

F autem cum cremore comeſti vtilitatem iuxtà delectationémque ſummam adferunt. Iam verò & ouorum bonum ſuccum creãtium opportunitas adeſt. ac ſi humida copioſáque per os materia feratur, ſulfur ignem nõ expertum, nitrúmque in oua inſpergito. Sed mirificè proſunt oua nuper à gallina edita, ex igne, igne carentia: quippe à matre caliditas ineſt igne quidem humidior, ſed ægrotanti familiarior, vtpote animali ab animali. Sin autem pituita glutinoſa ac tenax ſit, in oua oleum infundito, ac reſinam ſiccam pineã, quò ſulfur melius reddatur, inſpergito: necnon & terebinthi reſinam eliquato. Piper præterea in o-

G uis, in ptiſana, in omnibus epulis, & quæcunque piperi ſimilia ſunt, bene proficiunt. Inter carnes extremi pedes in cremoribus eliquati, columbæ, gallinæ elixæ: porcorũ cerebra cum omento quidem toſta, ſine illo verò, nidore vacantia. Si inter ſpirandum æger ſtrepitum non reddit, dandi ſunt etiam marini piſces aut ſaxatiles, quicquid optimum regio ferat. Verùm vt neque cupiditate delinquat, neque victus tenuitate contabeſcat, ex fructibus malum concedito in aqua aut mulſa elixum, aut cum adipe

H aſſatum: ſed corium & interiora aſpera cum ſeminibus abiiciantur. Tempore quoque illo *quod horam Græci nominãt*, fici & alii id genus fructus concedantur: quatenus ſcilicet innoxii ſunt, quin potius adiumentum præſtant. Hæc ſanè de alimentis abundè ſint.

Lateri autem lanæ ſuperdentur ſulfure fumigatæ, vnguine imbutæ, in quo ane-

A thum rutáve incocta ſit. Igitur his latus madefaciendum, cataplaſmatiſque ante cibi aſſumptionem tegendum eſt. Præter vſitata cataplaſmata ſertulam in mulſa elixam accipito, cui papaueris carnem incoctam commiſceto, mãnæ quoque puluiſculum inſpergito. At ſi humidius ſputũ copioſúmque reiicitur, lolii farina, aut irionis cõmiſcenda eſt, & nitrum inſpergendum. Cæterùm ſi morbus productior ſit, dolor eſt pertinax, & humida ſit expurgatio, tunc purulentum hominem fore ſperatur: itaque ſinapi & cachrys cataplaſmatis admiſcenda ſunt. Sed ſi penitio-

B res locos ægroti frigidos eſſe perſentiunt, acetum effundito: illud autem efficere operæpretium eſt, vt cataplaſmatum calor diu efficax permaneat. melior eſt enim id genus caliditas quàm cataplaſmatũ innouatio. Proinde calefactiones in ſacculis ex huiuſmodi, vtpote ex milio, fiãt, aut ex calẽti oleo in veſica incluſo. Omnis verò fotus machinatio, ne pondera dolori dolorem adiiciant, leuis eſto. his enim leuibus, & aſſumpto cibo, quum dolor infeſtat, vti nihil prohibet. Iam verò poſt hæc etiam admouendæ cucurbitulæ occaſio adeſt: ſed hoc poſt ſeptimum diem

C facere optimum fuerit: ante ne feſtines. haud enim placidi morbi ſunt quicunque ante ſeptimum cucurbitam requirunt. Eſto autem magna, omni ex parte lata, dolentem locum ambire valens: quippe quum haud interius deſcendat dolor, ſed in latitudinem diffuſus ſit. At flãma ſub cucurbita multa eſto, quò non ſolum attrahat, verumetiam ante ignis extinctionem calefaciat. Extincto igne ſcarificandum eſt, tantúmque ſanguinis quantum vires permittunt, detrahendum: multo verò plus eſto quàm ſi alia de cauſa de præcordiis ſanguinem haurires: nã maximè per-

D ſpicuũ eſt quod in lateris morbo vexatis à cucurbita percipitur adiumentum. Sal quidem aut nitrum in ſcarificationibus mordacia ſunt ac dolorifica, ſed ſalutaria. Quapropter conſiderandæ ſunt hominis vires & ingenium. nam ſi forti animo ac tolerans ſit, ſal inſpergendus eſt, nõ ipſis vulneribus ita vt ipſa contingat, ſed ſuper linteolum oleo madidum inſpergatur. id verò ſuper locum ſcarificatum extendito. humiditates enim ex ſalis colliquatione manantes minus quàm ſal mordaces ſunt. Sed multo oleo perfundendum linteolum eſt, quò huius lenitate morſio-

E nis dolor retundatur. Secundo die autem cucurbitam affigere mirificè iuuat, vt & ex vulneribus tenuis quædã ſanies extrahatur: id verò priore cucurbita multo eſt efficacius, multóque magis vires cõſeruat. neque enim ſanguis aut alimentum, ſed ſanies emanat. Atque id quidem facito quum prius vires exquiſitè perpẽderis. Die tertio ceratum cum cyprino oleo & rutaceo imponito. Quòd ſi vlterius purgatione ſputa indigeant, in ceratis reſinã eliquato, aut ſulfur ignem non expertum admiſceto, atque iterũ fotũ loco adhibeto.

Porro modus cucurbitæ talis eſto:

F fictile vas habendum eſt, leue, lateri congruens, latum: aut æneum. Id pronum in labra dolentibus locis circumponito: flammam verò multam cum oleo ſubiicito, quò viuẽs flamma in longum tempus ſufficiat. Vaſculi autem oras carni ne imprimito, ſed ad difflationem tranſitus aliquis eſto, quominus ſuffocata flamma extinguatur. Diutius verò illam accendere expedit. nam intra vas illud incluſa caliditas optimum fomentum eſt, & bona ſudoris prouocatio. Neque verò medelam inferioribus partibus adhibendam negligere oportet: viris quidem in anum, rutaceum

G oleum, mulieribus autem & in vterum infundendum eſt. Perpetuò ſanè quæ bibuntur ac deuorantur ſunto, mulſa cum ruta & ſucco ptiſanæ, ſi continẽter tuſſit, vt in alimẽto medicamentum ſit. Verùm ſi nondum alimenti præbẽdi tempus adſit, aliquod compoſitum, picerium *Græcis dictum*, accipiatur, ex variis conſtans, cum melle ad conſiſtẽtiam decoctum. Globulos autem fabæ magnitudinẽ æquantes turbinatóſque dare oportet ſub lingua continendos, huc atque illuc iactandos: vt non deuorabile, ſed eliquabile ſit. Suaue quoque eſt id quod ex papauere cũ mel-

H le ac ſertula campana medicamen conficitur, lene atque ſomniferum. Hæc vtique & ante cibi aſſumptionem, & aſſumpto cibo, & poſt ſomnum ipſum præbenda ſunt: ſed ieiuno medicamentoſa adhibeantur: quale eſt quod hæc accipit, vrticæ, lini ſeminis, amyli, nucis pineæ, cuiuſque contriti cyathum, amygdala amara numero vigintiquin-

que, totidem & piperis grana. oportet autem hæc torrere, ac trita cum melle ad eclegmatis temperaturam permiſcere: horum detur myſtila vna. Sin liquida crudáque excreat, myrrhæ pondo drachmas duas, croci pōdo drachmam vnā, piperis grana quindecim, cū mellis pōdo libra ſubigito. Id ſanè medicamentum & ante cibi acceptionē, myſtilæ dimidiatæ menſura dari debet. Bene facit in longo lateris morbo, quando & oxymel dare conuenit, ſi ſpirandi vrgeat difficultas. Frigidam verò aquam quicunque medici pleuriticis conceſſerunt, neque qua ratione id fecerint aſſequi valeo, neque experimento cōfirmare: quippe ſiqui à frigida periculum euitarunt, hi profectò mihi nō laborare pleuritide viſi ſunt. Verùm apud vetuſtiores etiam medicos ſpecies quædā cōcurſus pleuritis *ſeu lateralis morbus* vocabatur: quum bilis eſſet excretio, cum dolore lateris, & exigua febre, vel etiam ſine febre. Huiuſmodi ſanè affectus nomē quidē pleuritidis, rem verò non obtinet. Quinetiam ſpiritus nonnunquam in latere concluſus ſitim, dolorem prauū, mollémque caliditatem excitat: id quoque vitiū ignari homines pleuritin nuncuparunt. his nempe frigida aqua remedio eſſe poterit: quum proſpera vtentis fortuna, extincta ſitis erit, bilis ac ſpiritus per inferiora ſubducetur, & dolor & caliditas exhalabunt. Verùm in lateris inflammatione, & ſuccingentis membranæ tumore, non ſolùm frigida aqua ſed etiā frigida reſpiratio noxia eſt. Itaque ſi ex prius tradita medendi ratione incolumes redduntur pleuritici, paulū tamen adhuc tuſſiunt, & caliditas ſubinde repetit, atque infeſtat, ad hæc penitus diſcutienda maturandum eſt. aut enim quæ relinquuntur, recidiuas faciunt, aut ad ſuppurationem conuertuntur.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI DE MORborum acutorum curatione

Liber II.

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete.

LIBRI SECVNDI CAPITA.

DE CVRATIONE PVLMONARIAE. Cap. I.

PEracutum lethaléque malum eſt inflammatio repletióque pulmonis: quas ſtrangulatus breuis conſequitur. Igitur æquis reſiſtentia viribus, maturéque ferenda ſubſidia ſunt. Protinus in cubito venæ aperiantur, ſiue vtraque, in dextra videlicet ac læua manu, idque potius: ſiue vna tātū, & ea maior, quò ab vtraque pulmonis regione humiditatum reuulſio, non tamen vſque ad animi deliquium fiat: ſtrangulatum enim animi deliquiū auget. Cæterùm ſi vel paulum reſpirauerit, tunc ſupprimendus ſanguis eſt, ac denuo poſtea mittendus. nam ſi à ſanguine morbi cauſæ prouenerint, eas venæ ſectio tollit. Atqui ſeu pituita, ſeu ſpuma, ſeu quæuis alia humiditas tumefaciat, venarum inanitiones ampliorem pulmonis locū ad reſpirationis tranſitum efficiūt. opus eſt autem humores & flatus poſt venæ ſectionem deorſum verſus trahere, nitro, melle, ruta, reſina terebinthi liquida ſedem oblinendo. Sed miſſionis ſanguinis loco, ſiquod maius impedimentum ſit, acrem ſuccū per clyſterem in ſedem immittito: vt puta ſalem cum nitro, aut terebinthi reſinam cū melle. Ruta quoque in oleo, & hyſſopum in aqua decocta, item cucurbitæ ſyluaticæ carnes interiores in aqua excoctæ conueniunt. Præterea inanes cucurbitulæ egregiè faciunt, ſi tergo, dorſo, præcordiiſque vbique adhibeantur. quòd ſicubi pectus carnulētum ſit, quominus circum oſſa cutim cucurbitula incumbens affligat, ibi eam affigito. nam ſi ad quàcunque partē corporis humores diſtrahantur, & ſpiritus ad extima euocetur, quibus pulmo opprimitur, aliquod mali ſolamē inuenias. omni enim ex parte pulmonaria obſidenda impugnādáque eſt. Verùm neque vllum ex iis medicamentis quæ ore ſumpta conducūt, deſpiciēdum eſt: quippe ea eſt natura pulmonis vt ſiue rectè valeat, ſiue ægrotet, ad ſe humores alliciat. Quocirca eiuſmodi medicamēta præbeātur quæ humores ad tranſpirandū attenuent, lubricos fluxiléſque ad extrudendū efficiant. Propinetur quidem celeriter iuuandi cauſa nitrum cū hyſſopi decocto, aut muria cū aceto & melle, aut ſinapi humidū cū mulſa. Singulis autē iridis radicē & piper inſpergere auſo bene cedit: item hæc arida cribrato, & cum melle exhibeto. Quòd ſi interdiu inſomnes ſint, & noctē quoque totā peruigilent, ne hominē furor corripiat metus eſt: variiſque ſomnificis medicamētis, niſi ægritudo remittat, vti decet: quò medicamēta in tēpore data morbi acerbitatē leniant & obtūdant. multa verò ſoporifera ſunt. At ſi in ſtrangulationis impetu, iámque aduentante interitu, medicamē præbeas, apud tuos cōtribules mortis eius author appellaberis. Alimēta pariter eiuſmodi eſſe debēt, acria videlicet, tenuia, craſſitudinē diſſipantia, extergēdiq; facultatē habētia: inter olera porrū, aut cornicis pes, aut vrtica, aut braſſica in aceto incocta: inter frumētacea verò, ptiſanæ cremor, parum origani aut hyſſopi, necnō piperis, ſed plus nitri, loco ſalis, accipiens. Alica præterea mulſæ incocta prodeſt. Omniáque per elixationem flatū abiiciant: flatus enim vomica pulmonis laborantibus infeſti ſunt. Vinum (ſi febre vacāt) quod haud ita multū aſtringat, potui detur. quippe denſat corpora adſtrictio: iſtis verò membra potius laxāda ſunt, ſputíque eductioni ſtudendū. Sed in totum potus modicus eſto, quū pulmoni madefactio inimica ſit. quoniam à gula atque ventriculo trahit. Thorax autem lanis oleo imbutis cū nitro aut ſale contegatur. Optima inunctio eſt ea quæ ex adarce fit. Sinapi etiā aridum & cū cerato humido prodeſt. Atque in ſumma, & humores & calor & ſpiritus foras educendi ſunt. huic rei opitulantur acriū olfactus atque illitio, & extremorū deligatio. Hæc faciēti niſi morbus cedat, de hominis valetudine actum eſt.

DE SANGVINIS REIECTIONIS curatione, Cap. II.

OMnes ſanguinis effuſiones haud mite vitiū ſunt, nō modi ſolùm ratione, vt ſi per fracturā aut eroſionē, verūetiam ſi per rarefactionē effunditur: neque ſi ex pectore, aut pulmonibus, aut ſtomacho, aut iecore fertur, periculoſum eſt: è capite verò ſi defluit, minorē noxā adfert. ſanguinis enim exitus eſt. ſanguis autē, omniū eſt alimentum, omniū calor, omniū color: terrorémque incutit, ſanguinem ab ore vtcunque manantē intueri: malúmque eſt ſi à primario viſcere, peius verò ſi ob fracturā aut eroſionem profunditur. Huius itaque vitii medicus ad opem ferendā maturet neceſſe eſt. In primis quidem aerē frigidiorem ad reſpirationē deligito: cōclaue non titubans, cubile firmū, quò nullam in partē quatiatur, inhabitet: concuſſiones enim malū exaſperant. Stratū ſolidū, haud multum cedens, neque profundū, neque calidū eſto. poſitus figuráve corporis erecta ſit, ne ſermocinētur, néve ſermones audiant. Animi abſit perturbatio, ſed contrà oblectamentis leniatur. ſiquidem id genus ægrotos magna animi conſternatio corripit: quis enim vomens ſanguinē mortē inſtantem non perhorreſcat? Igitur ſi ſanguine referti ſūt, & venas prominentes habent, in qualibet ſanguinis profuſione venam pertundito. nam ſiue ex fractura, ſiue ex

erosione profluit, sectio venæ conducit. Sin rarefactio in causa est, ne multitudo venam effringat metuẽdũ: cædẽda est autẽ caua in cubito vena. Etenim ex hac facilè sanguis effluit, & ipsa sectioni exposita est: vtque per plures dies sanguis innoxiè decurrat, cõmodè aperta seruatur. in omnibus autẽ, omniũ (vt ita dicã) præcipuorũ viscerũ hæc est sanguinis via. vena vtiq; hac superior, necnõ & hæc, vnius in brachio venæ ambæ propagines sunt. quare nihilo plus superior quàm media emolumenti adfert, nã propaginũ ignari sunt quotquot stomacho & iecori superiorẽ venã copularũt. Sin à liene sanguis fertur, sinistræ manus venam illã quæ inter minimũ anularémq; digitũ sita est, rescindito: quandoquidẽ medicorũ nonnulli eã ad lienẽ vsque pertinere arbitrãtur: verũ & hæc ipsa inter cubiti venas inferioris propago est. Cur itaq; potius eã quis prope digitos quàm in cubiti curuatura proscindat, quũ hoc in loco amplior sit, & ad effluxum habilior? Prorsus quidẽ ante animæ defectũ sanguis cohibendus est, atque haud ita multus auferendus; nã & ipsa cruoris per os effusio satis hominẽ labefactare potest: assiduè verò post paucũ detractũ sanguinẽ, iterũ detrahito & eodẽ die, & postridie, necnõ & perendie. At si ægrotus tenuis & inops sãguinis sit, venã ne scindito. Hæc de sanguinis missione abũdè sint. Succurrendũ est etiã extremorũ deligaturis, pedũ quidẽ, supra malleolos & genua, manuũ verò, supra brachiale & cubitũ. fascia ipsa lata sit, quò sit validior, neque dolorẽ moueat constrictio. Nẽpe locis vnde sanguis erũpit, lanas ouiũ succidas imponito, & humore perfũdito, vt pote austero vino, & rosaceo aut myrtino oleo. Si cruoris effluuiũ vrget, lanarũ vice spõgiæ admouẽdæ sunt: & pro vino acetũ infundito, locúmq; myrtino subũgito: in omnibus autẽ spongiis, acaciæ, aut hypocystidis, aut etiã aloes succi aridi sint. optimè facit & omphacium aceto liquatũ. Quòd si irrigatio sordida sit, ægréq; feratur, emplastris vti cõueniet: cutim enim circũtendũt, ac veluti manu corripiũt: quinetiã ipsorũ facultates refrigerare, exsiccaréq; magnoperè valẽt. Infinitæ verò aliæ aliis experimẽto cognitæ vires insunt: sed optima emplastra ac tutiora sunt quæcũque acetũ habent, & salicis foliorũ succũ, necnon & bitumẽ, & æruginẽ, & alumẽ, & thus & myrrhã, & æs vstũ, & æris squamam: atque in sũma quæcunq; huiusmodi emplastra sunt, emplastris sordidæ lanæ, aut spõgiæ pauco aceto perfusæ superdẽtur. Sin emplastrorũ distẽtionem ferre nequeunt, id genus epithema facito: palmulæ pingues nigro vino austero maceratæ ad mazæ, *id est placentæ*, crassitudinẽ conterũtur: postea acacia trita, & mali coria inspergũtur: hæc omnia pãniculo trito ac veteri illita, pectori inducũtur. Itẽ polentã vino aut aceto perfusã, necnõ lentis farinã tenuẽ per incerniculũ trãsmissam cerato ex vnguẽto rosaceo facto excipiẽs imponito: cũ quo & symphyti radicẽ tusam & cribratã admisceto. Aliud epithema hæc recipit, Brabilorũ i. *prunorũ damascenorũ*, agrestium radices in aceto incoquito, ad speciẽ placentæ contundito, ac rhoi, cõmis, myrti paulũ misceto. ex his vtiq; alia aliis, prout medicaminũ efficacia, lenitate, odore opus est, miscenda sunt: siquidẽ & ægrotantibus gratificari decet. Hæc nimirũ exterius applicãda remedia sunto. At his præsentior medela in potionibus deuorandísque consistit, vt proxima vulneratis partib[9] medicamina sint. Porro triplex istorũ forma est, vt vel fluxionis ductus ligent, cogendo vascula & cõprimẽdo: vel defluentẽ humorem crassum cõpactúmque efficiant, quò licet transitus pateãt, ne destillet: vel exsiccẽt incursus in sede ántiqua sanguinẽ retinentes, vt ne effluuio loci exhausti ita permaneãt, exũdatióque ibi sit quò facta est effusio. In venarũ quidẽ rarefactione adstrictio satis est: ipsæ nanque ceu situla noua imbecilla in rarefactionibus perfluũt. Diuisionibus verò, vt labia cõmittantur, adstrictio quoque medetur: sed maioribus valentioribúsq; medicamẽtis vtẽdũ. Verũenimuero si sit erosionis modus, neq; per adstringentia vlceris oræ cogantur, sed vulnus dehiscat, neque ex cõpressione in vnũ redire valeat, sanguinẽ atque calorẽ congelare necesse est. nam istorũ immobilitate concretionéque profluuiũ coercetur. Posca igitur rarefactis ad adstringẽdũ satis est: neq; enim sanguis effluẽs purus est, sed ipsius sanies per ostiola parua dilabitur. atque huiusmodi posca

A neque adeo multa neque frequẽter egemus: nonnullis & exterius admota remedia abũdè fuerũt. Quinetiam palmularũ aut siliquarũ esculentarũ decoctũ potui datũ solum quosdam liberauit. Esto autẽ acetum ex vini adstringẽtis genere, quod, si nõ medicatione, tempore saltẽ acre adstringénsq; euaserit. Verùm in vulnerũ dilatationibus, præter poscã medicamẽta primùm simplicia adhibeãtur, vt plantaginis, aut sãguinalis herbæ, aut seridis succus, singulorũ portio æqua cũ posca: quòd si adhuc plus effluat, hypocystidis, aut acaciæ siccorũ, cuiusque põdo drachmã

B in tres poscæ cyathos inspergito: optimè verò facit & vuæ acerbæ succus. At si calamitas hæc semper in peius irritetur, gallã tritã, & rubi radicẽ arefactam, & lapidẽ ex mari, coralliũ quod vocant, aridũ tusúmque cõspergito. Verùm rhei radix ad refrigerandũ, siccandum, adstringendum, omniáque facienda; his efficacior est: sed hæc quoque cum posca sola præbetur. Sin auxilia maiora requirũtur, radicis huius pondo tres obolos, seridis atque plantaginis succis, qui trium aut quatuor cyathorum mensuram compleant, iniicito. In erosionibus autem prorsus ad-

C stringentia adhibere tenta: quò dilabentem sanguinem concretum compactúmque reddas, & suscipientia membra constringas: vt procul à vulnere venæ concidant, & occludantur. Quinetiã quæ bibuntur, tenacia sunto, concretionem efficere valentia. Succũ igitur coriandri ex aceto propinato, item & leporis, aut inuli, aut hœdi coagulum. Sed multum ne cõcedito: nam istorum aliquod nõnunquam plus quàm conuenit datum, hominẽ iugulauit. coriandri quidẽ succi ne minus semicyatho cum tribus poscæ cyathis præbeatur: coaguli verò tres oboli, summũ

D quatuor. Adhæc huiusmodi fluoris sanguinei speciebus & terra Samia efficaciter subuenit, & Eretrias, & aster qui vocatur, valde cãdidus, & rubrica Sinopica, & sigillũ Lemnium. Istorum pondus minimum drachma, maximum drachmæ tres, cũ decocto aliquo præbeatur, vt palmularũ aut siliquarum edulium, aut rubi radicum. Sin arteria exasperatur, proptereáque tussiunt, in Cretica sapa id genus terræ inspergantur. Egregiè ad arteriam leniendam & amylum facit: nam cum læuore & glutinandi potestatem habet. Si profusio sanguinis vrget, semel in die ante cibi

E assumptionem dandum est: sinminus, & secundo & tertio sub vesperam. Ex medicamentis quoque siccis catapotia fieri possunt ex melle ad consistentiã decocto, qualis est galla trita. optimus est etiam rhous, quo in obsoniis vtimur, vinacea, acuti rumicis semen, per se singula, & simul omnia. Hæc vtique & sub lingua ad perpetuam eliquationem habenda sunt. Gummi etiam cũ planta *porri & spinæ lacryma prosunt. Variorum sanè medicamentorũ infinita est experientia, varii etiam vsus: vt pastilli ex Ægyptia spina, & pastilli ex electro, & eius qui croceus appel-

F latur: quorum apparatus proprio loco expositus est. Porro quum febris abest, omnia in medicamẽtis audẽda sunt, & multa & multoties exhibendo. Si febre vexantur, (plerunque autem corporum inflammationibus febres superueniunt) neque affatim eruptio supprimenda est, neque in accessionibus medicamenta potui danda: quoniã multi celerius febre quàm sanguinis effusione consumuntur. Alimenta varia sunto, speciéque medicamentis similia. quinetiam in cibis medicamenta reperiuntur. neque enim in vno duntaxat cibo omnia alimẽti bona inuenire facile est. Atqui si non vnus cibus ad medicationẽ

G sufficit, nõ vno propterea vti ob satietatem facile est, sed per varia eundum: iam enim diuturna valetudo facta est. Itaque si adstringetia sint alimenta, & facultate refrigerantia, & ad tactum quoque frigida esse debent. calor enim sanguinem prolicit. Alica lota, oryza in posca: sin acetum tussim exasperat, palmularum decoctum, panis assus, præaridus, contusus, atque in farinæ speciem redactus & cribratus: atque ex his omnibus cum oleo sorbitio fiat. item tymbra sale condita, & rhous cibis aspergatur. Quòd si aliqua in re ægrotanti morem gerere placeat, coriandrum,

H si gratum sit, delectationis causa concedito: aut aliquod ex seminibus vrinam mouentibus, facilémque spirationẽ reddentibus. Lens vtique, si profluuium sanguinis vrgeat, cum plantaginis succo præbeatur: si non vrgeat, à succo abstineto: quippe qui nec concóctu facilis, neque gustaui

iucundus eſt. iſtis verò minimè omnium ægrè concocti-
lia danda ſunt. At ſi ob ſanguinis effuſionem mortem in-
ſtare verearis, tunc iniucunda, cōcoctu difficilia, quinetiā
immania ſint licet ea quæ ſalutē adferunt. propterea gal-
la arida trita lēti ſiccæ & frigidæ adſpergatur: oua coquē-
do craſſiora effecta, cum mali Punici corio, aut galla, exhi
beto. tale vtique neceſſariò in medicamine alimentū eſt.
Potus omnino parciſſimus eſto: nam ſicco victui humor
inutilis eſt. Hæc nimirum adhibēda ſunt, ſi adſtringere ac
refrigerare ſtatueris: ſi verò ſanguinem ac ſpiritū craſſio-
rem efficere, lac, amylum & alica proſunt: modò cum amy
lo, modò cum alica lac miſceto. horū temperatura, vt ne
ſit liquida ſorbitio, ad concretionem perueniat. Cæterùm
ſi adhuc magis craſſare adſtringeréque cupias, alicam cū
palmulis decoquito: ad ſpiſſandum autem amylum lácq;
optima fuerint, & far Tyrrhenum cum lacte, craſſum quū
ſit, viſcidum & glutinoſum. Hœdi verò coagulū in deco-
cta liquida, cauſa concretionis affundito, ſicut in lac quo-
que, vt ad recentis caſei temperaturam deueniat. His craſ-
ſius eſt milium, vt far, in lacte decoctū. inſpergantur autē
galla & mali corium. Verùm exiccantium aut craſſantiū
mediocritates coniectura aſſequi oportet: id genus nanq;
tuſſim mouent. Siccitatis quoque excellentia nonnullis
& venas lacerauit. Si bene cedit curatio, ſanguiſque com-
peſcitur, in contraria paulatim adiiciēdo fiat mutatio: at-
que (vt dici ſolet) ne quid nimis: huiuſmodi enim vitia
facilè reuerti ſolēt, ac maligno ingenio prædita ſunt. Iam
verò hominē inſtaurare, carnéque replere, & nouas cica-
trices ſolidare neceſſe eſt geſtationibus, mollibus frictio-
nibus, peregrinationibus, animi oblectamentis, cibis va-
riis atque vſitatis. Hæc vtique faciēda ſunt, ſi à ſanguinis
exitu vulnus coaluit, & congruenter locus ſanatus eſt: ſin
vlcus relinquitur, purulentúmque fit, altera deliberatione
opus eſt: ſiquidem & iterum profuſio ſanguinis redit. Ve-
rùm de hoc affectu in ſermone de diuturnis morbis diſ-
putabimus.

DE CVRATIONE CARDIACORVM, aut ſyncopæ,

Cap. III.

IN ſyncopa medicum prouidentiæ ſedulò nauare ope-
ram neceſſe eſt. futuram enim ſi proſpexeris, & præſen-
tia tibi feſtinanter opem ferent, & ipſam, antequam inua
dat, propulſabis: præſentem verò non facilè euadūt ægro-
tantes. Solutionem nāque naturæ, ſyncopam eſſe diximus:
inſtaurabilis autem non eſt diſſoluta natura. Hanc igitur
maximè quidem futuram arcere: ſinminus, ſaltem nuper
incipienti reſiſtere debemus. Præſciēda verò ea ſunt quæ
de acutis morbis diſſeruimus, quando & cauſas & ſigna
explicauimus. Nā febris ardens initiū eſt: febrem ardentē
ſigna peſſima conſequuntur, ariditas, vigilia, caliditas vi-
ſcerū, qualis ab igne prouenit. extimæ partes frigent: ma-
nus pedéſque extremi frigidiſſimi ſunt: reſpiratio in at-
trahendo longa eſt. ſiquidem frigidi aeris, quoniam ignē
expirant, auidi ſunt: arteriæ motibus exiguis creberrimis
tremuliſque agitantur. Ab his itaque ſumpta coniectura,
& ab aliis quotquot à me inter ſigna comprehenſa ſunt,
ipſi ab initio ſyncopæ occurrendum eſt. Quapropter niſi
hæc omnia impediant, habitus, ætas, anni tempus, homi-
nis timiditas, vena cædenda eſt. Quòd ſi multa prohibeāt,
quæ numerum inſignem, & magni faciendū conſtituant,
vtpote lingua aſpera & ſicca & nigra (omnia enim inte-
riora ſigna noſcuntur) in omnibus facultas perpendenda
eſt, niſi prius morbo, doloribus, inedia labefactata ſit. ſi-
quidem non defectu tantùm, verumetiam ſtrangulatu
proſternitur. At vbi præ multitudine ſyncopa fiat, & inflā-
matio aliqua inſignis in præcordiis, aut iecinore appa-
reat, nequaquam procraſtinare expedit. Secanda eſt igitur
vena caua in cubito: per minutas ſectiones, id eſt ſcarifica
tionem, etiam ſanguis detrahendus eſt, quò facultas haud
ita inſignem iacturam faciat. copioſum enim ac ſubitum
naturā vitiat. Quinetiā multo minus ſanguinis quàm in
aliis occaſionibus, hauriendum eſt. nam in ſyncopa ſi vel
minimum erroris committitur, ad interitum ducit. Pro-

A tinus igitur ad vires inſtaurandas alimentum dare con-
uenit. Natura enim, priorum repulſa, & nouorū adiectio-
ne lætatur. Vtique ſi miſſionem ſanguinis facultas nō ſuſ-
tinet, inflammationéſque infeſtant, cucurbitula tūc mul
to ante morbi iudicationem ei admouenda eſt. in iudi-
catoriis enim diebus ſyncopa incidere ſolet: in iiſdem ve
rò circuitibus & naturæ iudicant, & morbi interimunt. Si
vini potandi neceſſitas homini incidit, diligenti cōſide-
ratione opus eſt: neque enim vſqueadeo tuta eſt in inflā-
mationibus vini potio. ſiquidem vini potio inflamma-
B tione laborantibus dolores auget: inflammatione vacan-
tibus, naturæ incrementum adfert. Sed antequam ſemel
aut iterum cucurbitulam affixiſti, & ad membra relaxan-
da, & ad ſanguinis facilem exitum vtilis eſt: nonnullis &
poſt cucurbitulæ ſecundam affixionem bene fecit. Hoc
verò in caſu & parſimonia vtendum eſt. nam & in cucur-
bitulæ vſu, nimiæ ſanguinis effuſionis idem periculum a-
dimus: euacuationibus autem per clyſterem duntaxat ad
inueterata ſtercora eiicienda opus eſt: ſed facultatis ratio-
nem habeto. Capitis irrigationes frigidæ, quotquot mihi
C in ſermone de phrenitide relatæ ſunt, paulùm mediocri-
tatem excedentes adhibeantur. Aer mundus, ad inſpiran-
dúmque frigidior deligendus: viſus plantarum, picturæ,
aquarúmque aſpectu oblectandus: & hæc omnia iucundè
ſuauitérque intuenda: amicorum præſentium loquutio-
nes ſint ioculares atque ridiculæ. Summa ſit in ægrotātis
corpore quies, in animo hilaritas. Odoramēta ſuauia, quæ
capitis ſenſum non grauent, adhibenda: quinetiam grati
odoris alimenta naribus offerantur, qualis polenta eſt a-
qua aut aceto reſperſa, aut panis calidus recentiſſimè co-
D ctus. Nempe vino haud copioſè os colluatur, neque pror-
ſus denegetur. Potum frequentiorem quàm aliis, & ma-
gis aſſiduè his cōcedito. Eſca per totū diem ſit leuis, con-
coctilis, plerunque triticea, necnon ægrotanti iucunda, li-
cet paulo deterior: iſtis enim magis quàm aliis gratifican
dum eſt: quandoquidem haud minimè ad ſtomachi reſo-
lutionem id morbi genus aptum eſt. Inedia verò aut fa-
mes nequaquam prodeſt: ſatis enim morbus ipſe omnia
cōſumere & exhaurire poteſt. Porrò quum iam circuitus
ad iudicationem peruenit, humiditas verò iugulum fron
E témque irrorat, extrema algent, arteriarum pulſatus mini
mus eſt, frequentiſſimus, veluti repens, ac tenore debilis:
tum paulum quid alimenti triticei ſumendum, vinúmque
euidenter deguſtandum eſt. Sed caput irrigationibus præ-
munire oportet pariter & veſicam. Hæc verò auxilia in
tractatu de phrenitide à nobis memorata ſunt. Vinum v-
tique non pleno ore, neque ad ſaturitatem vſque ingurgi-
tandum eſt. Aliqui ſanè importunè repleti, poſtea inappe-
tentia, atque cibi potúſque accipiēdi impotentia, vita ex-
ceſſere: multis autem ſatis largèveſcentibus, natura iam re
F ſoluta ad mortem euitandam alimentorū copia nihil pro
fuit: in ventriculū quidem cibis delabentibus, ſed ad re-
creandas vires à ventre nō aſcendētibus. Alimēta ſanè va
ria ſint oportet, plerunq; triticea, quò ſorberi potius quàm
mādi apta ſint: ſi ſolida ſunt, lubrica ſaltē efficiantur. Oua
neque valde cōcreta, neq; torrefacta ſint, ſed omnino ſo-
liditatis expertia. Panis buccellæ vino madētes & calefa-
ctæ duæ tréſue initio præbeantur. Pòſt autē omnia frigi-
da miniſtrētur, niſi forſan interius phlegmonæ deliteſcat.
Vinum odoratū, haud ita multum adſtringens, quàm mi-
G nimè craſſū deligatur: ex Græcis Chiū aut Leſbiū, & quot-
quot alia inſulana tenuis ſunt tēperaturæ: ex Italicis autē
Surrentinū, aut Fundanum, aut Falernū, aut Signinum, ni-
ſi vehementer adſtringat: atque ex his omnibus illud vi-
tandum eſt quod peruetuſtum aut valde nouum ſit. Nem
pe detur primò calidum non minus cyathis quatuor, an-
te iudicationem: neque plus cotyla, ſiue hemina, quan-
uis bibax homo ſit. deinceps cibo exhibito, ſi inflamma-
tio permiſerit, iterum frigidū vinum, quod ſiti medeatur,
propinandum. At ſi neceſſitas vrgeat, vino non ſolo, ſed
H cum cibo vtendum eſt: verùm ne mentem vinum lædat,
cibus ante ſumendus eſt, & poſt hæc abſtinendum. Si poſt
aliquod temporis interuallum dormire velit, quies con-
cedenda eſt. Verùm ſi multus ſudor emanet, arteriæ iam
micare deſinant, vox acutior reddatur, & pectus calore
deſtituatur,

destituatur, vini quãtum potare possit concedendum. in solo enim vino refrigeratis spes vitæ posita est. Vinũ itaque sit vsitatum, & modò id ægrotus tantùm bibat, modò cibum cum vino assumat. id autem per interualla fiat, ad tollendam lassitudinem quæ tum ex morbo, tum ex cibo prouenit. nam qui exiguas vires habent, & post assumptum cibum valde laborant. Igitur & ipsum decet forti esse bonóque animo, & medicum suaui oratione eum ad bonam spem cohortari, varióque alimento & vino opitulari: necnon & alia efficaci medela vti opus est, & ad sudores coercendos, & ad vires instaurandas, vt penè extinctæ reuiuiscant. Quapropter pectoris sinistræ mammæ palmulæ in vino maceratæ cum aloe & mastiche superdentur: ceratum verò cum nardo factum ista excipiat. quòd si istud durũ siccúmque fiat, aliud epithema imponendum: mala cotonea, extracto semine, & quicquid durũ est, contusa polentæ odoratæ admisceto: postmodum absinthii & myrti comã, acaciã quoque & mannam cribratas permisceto: simúlque omnia subacta œnanthino cerato excipito. Si per hæc sudor nõ supprimatur, vuæ acerbæ succus miscellæ addẽdus est. succus igitur iste quẽ Græci omphaciõ vocãt, quũ maximè acerbus est, & acacia, & gummi, & rhous esculẽtus, & alumẽ, & palmulæ, & rosarũ succus bene olẽs, simul omnia cũ nardo & labruscæ pinguiori parte, pectori superponantur. huiusmodi nãq; epithema iuxtà refrigerat & adstringit. Decũbat verò æger in aere frigido, aut & ad vrsam domus vergat: at si & frigida boreæ aura afflabit, malè spirantẽ animũ excitabit. Moretur autẽ & prope virentia prata, fontésque, & obstrepentes riuos: nã & ab his emanãs bonus halitus, & mẽtis delectatio animã fouet, & naturã suscitat, vitæque restituit: quinetiam cibi potionísque desideriũ lacessit. Cæterùm siquis ob inopiam hæc assequi nequeat, imitari oportet & auram frigidam, ramorum bene olentiũ voluptariis flabellis, & tempus vernum, foliis ac floribus præsentibus humum sternentes. Operimentum quoque leue sit & obsoletum, vt aerẽ quidẽ accipiat, calorem autem pectoris exhalare permittat. optimũ verò est vetus linteũ. Ceruices quidem & iugula & pectus polenta cõspergito, vt odoris suauitate nutriat, siccitate coerceat: item & polline quidem corporis raras partes contegito: necnõ & faciem terra Samia lineo sacculo cribrata & raro linteolo inclusa respergito, vt minutissimus puluis in frontem & malas excutiatur: calx præterea extincta & gypsum exustum per lineum paruum sacculum (quẽ Græci criseram vocant) transmissa, sudore madentibus iniiciantur. Compressit sudores nonnunquã & spongia ex frigida, faciei admota: dilabentes enim humores cogũtur, & cutis raritas conspissatur. Prodest etiam sedẽ inũgere, vt frigidus flatus & ab alimento exortus effundatur. Item reuocandus excitandúsque est extremorũ calor illitu gleucini olei aut Sicyonii, quod ex agresti cũcumere efficitur, cum pipere, castoreo, nitro, & cachry: modicum ceræ in eis eliquando, vt inunctio membris inhærescat. Illitio quoque ex limnestide, *id est adarce* euphorbio, & lauri bacca, calorem exsuscitat: pariter & bulbi crudi, illi inquã qui exigui & rubri sunt, cũ pipere & aceti fæce læuigata, valentissimum pedibus cataplasma imponitur: sed intra horæ spatium illud frequentissimè auferendum est. instat enim periculum vlceris & vesicarum. Porro ab his spes affulget ita ægrotãtem perniciem euasurum. Quòd si omnia secundum rationem medicus præstet, rectéque omnia cedant, cum syncopa, si inflammationes quoque adsint, discutiuntur: sudor nusquam effluit: calor in quamlibet corporis partem ad extremos vsque pedes & summas nares diffusus reuiuiscit: facies vegeto colore decoratur: pulsatus in magnitudinẽ efferũtur, nihil tremuli, sed vehementes: vox autẽ cõsueta reuertitur, & canora est: ipséq; prorsus viuidus efficitur: lassitudinẽ quidẽ haud exiguã percipit, verùm dormire etiam cõspicitur. Atque si ipsum somnus occupauerit, cibaria planè concocta erunt, sensus mali obliterabitur, naturæque vis egerminabit, & reuirescet: quúmq; à somno expergiscitur, bene spirat, leuis est, expedit⁹ & robustus: reuocat autẽ in memoriã

A morbũ ceu quoddã somniũ. At nonnulli sunt quib⁹ febres obscuræ, tanquã morbi reliquiæ, remanẽt: nonnũquã & inflãmationes modicæ, & lingua arida, & sudoris priuatio: præterea rigẽt, torpẽt, dissoluũtur. hi sanè in tabẽ prolabũtur. Tunc verò tempus terendũ nõ est quiete & victu tenui, sed ad motiones æger traducẽdus per gestationes, frictiones, & lauacra, quo vitæ residuum à morte vindicetur, augeatur, ac recreetur. Propinandũ verò est etiã lac, maximè mulieris quæ proximè peperit, puerúmque nutrit. hi nanque alimento vt nuper in B lucem editi pueri, egent. Si lactis humani copia non datur, asinæ quæ nõ pridem peperit lac accipito: tenue est enim ac fluxile huiusmodi lac. Posthæc ad resumptionem & ad consueta æger ducendus est.

CVRATIO CHOLERAE, Cap. IIII.

IN cholera, eorum quæ eiiciuntur suppressio mala est: cruda enim sunt. quare nos oportet ea facilè spontéque exeuntia libenter permittere: si non exeant, incitare, aquam tepidam sorbitioni dantes, assiduè quidẽ, sed paucam, ne tentiones inanes in stomacho fiant con- C uulsioni similes. Si torquentur intestina, & pedes frigescunt, irriganda est aluus calido vnguine, in quo ruta cuminúmque incocta sint, vt flatus digerantur dissipentúrque. Lana quoque imponenda est, & pedes inungendo molliter fricare oportet, contrectando magis quàm premendo. sed genibus tenus hæc fiant, vt caliditas quæ abierat, reuocetur. Hæc verò tantisper facienda sunt donec stercora per inferiora deiiciantur, & superius biliosa efferantur. Sin autem omnia antiqua stercora deiecta fuerint, & biliosi humores trans- D ierint, biliosúsque vomitus & distentio adsit, fastidium, anxietas, virium labefactio, tunc frigidæ aquæ cyathi duo aut tres propinandi sunt ad ventris adstrictionem: vt retrogradus humorum cursus cohibeatur, vtque stomachus ardens refrigeretur. Assiduè verò id, quum potam aquam vomuerit, facito. Facilè quidem frigida in ventre incalescit: verùm eam stomachus euomit, à calida pariter ac frigida dolore affectus. semper autem frigidum potum expetit. Porro si arteriarũ motus ad paruitatem lapsi fuerint, necnon assiduè & E frequenter micent arteriæ, sudor circa frontem & iugula & qualibet corporis parte stillatim effluat, alui profluuium non sistatur, & ventriculus adhuc euomat cum distentione & animi deliquio, parum vini odorati & adstringentis aquæ frigidæ infundendum est: vt præ odore sensus excitetur, ob eiúsque potentiam roboretur; & corpus ob nutricationem recreetur. vinum enim celeriter sursum petit, vt retrogradum humorum fluxum coerceat: tenue verò est, vt facilè diffusum naturæ ad sanitatem recuperandam opem ferat: validũ F quoque, vt vires dilabentes fulciat atque sustineat. Inspergenda est etiam nonnunquam recens & bene olens polenta. Verumenimuero si omnia vrgeant, sudor & tẽtio non stomachi modò, sed etiã neruorum, singultus inanis, & pedes contendantur, & aluus multa excernat, & homo caliget, & pulsatus arteriarum ad immobilitatem vergant, tunc eiusmodi ægroti statum præuertere opus est. Quòd si iam adsit, frigidæ ac vini multum præbẽdum est: & nequaquam meracius, ne fiat ebrius, ac ne lædantur nerui: sed cum cibo & panis buccellis G madefactis. Præbere quoque aliã escam conuenit, qualis à me in capite de syncopa tradita est, itẽ ὀπώρας στύφουσ. *i. fructus mollioris corticis adstringẽtes*, sorba, mespila, mala cydonia, vuã. Cæterùm si omnia euomit, & stomachus nihil retinet, ad calidas potiones & cibaria recurrendũ. nonnullis enim hæc mutatio vomitionem compescit: calida verò, calidissima sunto. Sin horum auxiliorum nullum proficit, cucurbitula in interscapulo affigenda est, atque infra vmbilicum. verùm assiduè cucurbitulæ mutandæ sunt: nã si diutius permaneãt, dolorẽ cient, periculúmq; est ne vesiculas excitẽt. Profuit ĩterdũ & auræ motus suauis, vt & spiritus reuiuiscat, & cibus in vẽtriculo remoretur: vtque melius ægrotus spiret, meliúsq; arteriæ micẽt. At si hæc in peius labãtur, vẽtri pectoríq; talia ĩponẽda sũt qualia & ad syncopã suprà memorauim⁹: palmulæ vino madefactæ, acacia, hypocystis.

hæc rosaceo cerato excepta, linteolóque illita, vẽtri im
ponito: pectori autẽ mastichẽ, aloem, absinthii comam
tritam cum cerato nardino superdato: aut œnanthẽ toti
pectori inspergito. Pedes verò & musculos, si cõuellã-
tur, Sicyonio, gleucino aut veteri oleo cum exigua cera
perungito: castoreo quoque respergito. Porro si fri
gidi etiam pedes sint, vnguine ex adarce & euphorbio
inungito, & lanis obuoluito, & manuum palpatione fo
ueto: quinetiã dorsi spinã, tendones, & musculos, necnõ
& maxillas iisdem inungere expedit. Quòd si post hæc
sudor & vẽter suppressi fuerint, & stomachus cibos ad-
mittat, neque euomat, pulsus magni & validi sint, & cõ
uulsio desinat, sed calor vbiq; increscat, & extrema in-
festet, somnus verò omnia concoquat, secundo die aut
tertio soluẽdus est æger, & ad consueta mittẽdus. At cõ-
trà si omnia vomitu reiiciat, sudor perẽnis effluat, fri-
geat laborans, & liuidus fiat, pulsus etiã propè extincti
sint, & vires cadant: quũ ita, inquã, se habuerit, inde ho-
nestam fugam capessere bonum est.

CVRATIO VOLVVLI, Cap. V.

IN voluulo dolor est perimens ob intestinorum phle-
gmonen. distentio adest, & inflatio: celerrima ac fœ-
dissima pernicies impendet. nonnulli enim despera-
ta salute ægrotantes mortem euidentem tantum-
tummodo formidant: aliqui verò in voluulo ob crucia
tus acerbitatem mortem expetunt: quocirca neque re-
medium vllum morbo inferius neq; debilius à medi-
co adhiberi opus est. Verùm si morbi causam inflam-
mationem esse inuenerit, venam in cubito magna se-
ctione aperiat, quò multus subitò sanguis, inflãmatio-
nis alimentum, vel vsque ad animæ deliquium effunda
tur. Etenim hoc vel sedandi doloris, vel stuporis ac sen-
sus priuationis initium est. In voluulo autem recreatio
est ac respiratio, vel ad breue tẽpus (licet præ ignoran-
tia) tormenti dilatio: quandoquidem hominibus ita vi-
uentibus mori beatum est: medicũ autẽ cuiquã mortẽ
inferre nefas ducitur. Sed fas est interdum, quũ præsen
tia mala euadi non posse manifestè præuideat, grauitate
capitis torpida ægrotũ sopire. Sin absque inflãmatione
ob corruptionem, aut ingẽs frigus, voluulus prouene-
rit, venæ sectio dimittenda est: reliqua autem omnia
faciẽda. Cõsulẽdũ est igitur vt à potu aquæ tepidæ fre-
quẽter euomat, oleũ multũ bibat, deinde rursum euo-
mat. Flatus inferi⁹ irritamẽtis educẽdi. irritatoria qui-
dem sunt, cyclamini succus, & nitrũ, aut sal: flatus autem
euocant cuminũ & ruta. igitur his omnibus cũ resina
terebinthi sedẽ oblinere oportet, & spõgiis fouere: aut
hæc per clysteres infundere cũ oleo, melle & hyssopo,
& cucurbitulæ syluestris carnis decocto. Quòd si sterc⁹
excretũ sit, iterum oleũ calidũ cum ruta iniiciendum:
id enim si intus moretur, fomentũ intestinis propitium
est: præterea dolentes locos oleo in quo ruta & anethũ
abundè incocta sint, perfundere conducit. Adhibeãtur
& fotus ex lentibus figulorum aut fabrorum ferrario-
rum, aut ex milio & sale vstulatis. Cataplasmata verò
præter vulgata sunto, lolii farina, & cuminum, & hysso
pi aut origani coma. Cucurbitulæ quoque leues quidẽ,
sed frequentes, aliæ iuxta alias, abdomini & ilibus ad in
guina vsque admoueantur: quin & à tergo coxẽdicibus
ad renes vsque & dorsum. vbique enim quisque omnia
dolorem leuantia faciens iuuat. Præbibat autem cumi-
ni aut rutæ decoctũ, & Sinonis, aut vnà cũ his aliquod
ex anodynis appellatis medicamentis. Infinita autẽ alia
ab aliis probata experimento inuenta sunt. Bonum verò
est & ex viperis medicamẽtũ, plus cõsueta portione po
tui datũ. Cæterũ si neq; dolor remittitur, neq; flat⁹, neq;
stercus deiicitur, purgatorium pharmacum, quod hierã
vocant, necessariò dandum est. aut enim simul cum pi
tuita & bile pharmacum vomitu expellitur: aut descen
dit, flatum, dura stercora, pituitam, bilẽ (ipsius mali fo
mẽta) secum educens. Alimenta exhibeantur aluũ du-
cendi vim habentia, iuscula gallinarum, ostreorum in-
signi pulchritudine præditorum, ordei cremor cum
multo oleo decoct⁹, quod à principio ante decoctionẽ
infusum sit: habeat verò cuminum, nitrum, porrum cũ
coma. Aut medela adhibeatur cum aliquo iure vẽtrem
subducente, cochleæ valde elixæ, *& ipsarum succus.

A Itellinæ aqua potui detur, si febricitet, cum asaro, aut
nardo, aut cachry excocta: nam hæc flatus eliciunt, vri-
nam cient, & spirandi potestatem facilem reddunt. At
si dolor absit, vinũ etiã bene facit, vt intestina calefiãt,
vtque vires labantes confirmentur. Prodest etiam fœni
culi radicis decoctũ, si bibatur, & adiantũ, & cinamo-
mum: sin ad abscessum inflammatio conuertatur, huic
opem ferre satius fuerit medicamentis abscessui conue
nientibus vtentem: ea verò in libris de longis morbis
B descripta sunt, vbi colici affectus sanatio traditur.

CVRATIO ACVTORVM IECORIS VITIORVM, Cap. VI.

IN iecore sanguinis creatio est, & in totum sanguinis
à iecore emanatio: ac omnino iecur est veluti san-
guis gelatus: ideo phlegmonæ hoc loco acutissimæ fi-
unt. hac enim in parte alimentũ residet. Sin vspiã alibi
phlegmone constiterit, non vsqueadeo acuta est: ad-
uena est enim sanguinis accursus. in iecur autem non
opus est aliunde effluere: nã si obstructio aliqua exitus
C occludat, iecur effusione priuatũ repletur, abundátque
sanguine: alimẽti verò ad iecur trãsitus adhuc patet. a-
liud est enim iter alimenti à vẽtriculo & intestinis in o-
mne corpus. Quocirca euacuare facilè oportet, venã cu
biti secãdo, multũ quidẽ sanguinis, sed nõ semel totum
detrahendo. Inedia primùm iubẽda est, postea cibi pau
citas, vt & medicamẽtis ingrediẽtibus iecur inane pa-
teat. Insuper medicamẽtis exterius appositis, quæ in ie-
core aceruata sunt discutere oportet. Igitur illinatur a-
loe, aut nitro: lanæ œsypo sordẽtes admoueantur. Refri-
D geratione quoq; opus est: iecur enim sanguine accendi-
tur: nã sanguis calid⁹ est. Huiusmodi ergo cataplasmata
sũto: accipiatur farina loliacea, aut erionis, aut hordei,
& seminis lini: ex humorib⁹ autẽ vinũ acidũ, cydoniorũ
succus, capreolorum vitis, labruscæ maturæ, aut oleũ cũ
ea. Itẽ cũ spongiis fomentũ fiat ex decocto baccarũ lau
ri, lẽtisci, pulegii, iridis. Per ista mitigato morbo, cucur
bitula maior applicetur, vt ex omni parte hypochõdrio
circũdetur: atq; alti⁹ circũcidẽda cutis, vt multũ sangui
nis effundatur. Nonnullis autẽ hirudines q̃ scarificatio-
E nes magis placẽt. nã eius bestiolæ morsus alti⁹ penetrat:
verùm erosiones quoq; maiores facit: vnde & sanguinis
effluuiũ ægrè supprimitur: quúmq; sanguinis potu satu
rata hirudo ceciderit, cucurbitula est applicãda. ab inti
mis enim partibus tũc attrahit. Quòd si satis euacuatũ
sit, vulnera medicamentis sanguinẽ coercẽtibus mor-
súq; carẽtibus obtegẽda sunt, vt araneorũ telis: manna
aloéque inspergẽda: panis cũ ruta aut sertula aut althææ
radicibus elixus superdandus. tertio verò die ceratũ cũ
myrobalano aut absinthii coma & iride cõuenit. Quin-
F etiam & malagmata vocata medicamenta talia esse de-
bent vt extenuare, aut rarefacere, aut vrinam ciere va-
leant. Optimum sanè est medicamentum ex seminibus
constans quorum omnibus medicis experientia per-
specta est: bonũ est & illud in quo aut sampsuchus aut
sertula ponitur. Cibi tenues sunto, labiles, lotium mo-
uentes, penetrabiles: alica cum mulsa, & sorbitio ex ea,
cum sale & anetho. Ordei verò cremor & detergendi
facultatem habet: at si & dauci seminum nonnihil ad-
datur, ad vrinã lacessendã præstãtior est. subducit enim
G per alueolos qui à iecore in renes pertinent: opportu-
nus verò est à iecore effluẽtibus illuc trãsitus, & vasorũ
laxitate & itineris rectitudine. Idcirco & cucurbitulis
ea nos trahere oportet eo loco vbi renes sunt, secun-
dum os coxendicis applicantes. Cæterùm & hi vngui-
ne cum ruta, aut odorato iunco, aut calamo aromati-
co irrigandi sunt. Per hæc vtique ægrotum posse mor-
tem effugere sperandum est. Sin ad suppurationem
conuertatur, pus mouẽtibus medicamẽtis vtitor quot-
quot à me in sermone de colicis, literis prodẽtur. Quũ
H pus autem iam genitum fuerit, quomodo incidẽdum,
quomodóque medendum sit, alio loco scriptis manda-
bimus. Eadem nobis & de splene scripta sunto, siquãdo
& inflammationis acutæ calamitas eum inuaserit.

CVRATIO ACVTI MORBI DORSALIS VENAE ET ARTERIAE, Cap. VII.

VEnæ concauæ, crassǽque arteriæ, quæ secundũ dor
sum extenduntur, inflammationem ardoris speciẽ

maiores noſtri appellauerunt: nam & ardoribus ſimiles affectus in ambabus oriuntur, ignis acutus & acer, faſtidiũ, ſitis, anxietas, pulſus palpitans in præcordiis, & in *auerſa parte dicta* metaphreno, & quotcunque à me in volumine de ſignis relata ſunt. Nempe & in ſyncopam tendit ignis, quemadmodum & in ardoribus: ſiquidem venæ radicatio (vt ita dicam) iecur eſt: arteriæ verò principium cor. Haud abs re igitur exiſtimes eorum viſcerum ſupremas partes maximè ad vitam facientes ægrotare. Etenim cor arteriæ calorem impertit, venæ autem ſanguinem iecur infundit. Amborum verò magnorum viſcerum magna ſunt germina, ipſæ videlicet phlegmonæ. Venas itaque in cubito protinus cædito, multúmque ſanguinis, ſed non ſemel totum mittito. imò & bis & ter, & alio die, quò interim vires inſtaurentur, repetito. Deinceps cataplaſmatis vtitor, & cucurbitulam præcordiis, vbi eſt arteriæ tranſitio, necnon & inter ſcapulas (nam ibi quoque pulſationes ſunt) affigito, liberiúſque ſcarificato, & multum ſanguinis detrahito: haud enim ita facilè ex horum vaſorum inanitione in animæ defectum homines cadunt. Verùm & aluus præter conſuetudinem valde ſuppreſſa, ad lubricitatem per clyſterum molliores infuſiones eſt reuocanda. Acribus autem minimè vtitor: nam hi facilè in febrim incidunt à muria & nitri liquatione. ideo lini ſeminis & fœni Græci ſuccus eſto, & radicum maluæ decoctũ, quod ad prouocãdũ & ad mordẽdum ſatis eſt. Extremas partes, pedes videlicet & manus, gleucino oleo, aut Sicyonio, aut ex adarce vnguine excalfacito. nam partes iſtæ in ipſis valde frigeſcunt. Præterea ante cibos potui dato quæ lotium euocant, meon, aſarum, abſinthium: nitrum quoque inſpergito. Sed omnium valentiſsima eſt cucurbita, & cinamomum, ſiquis eius copiam habeat. Lac iſtis & alimenti & medicinæ vim præbet: (etenim refrigeratione indigent, quũ in eorum viſceribus veluti quidam ignis exæſtuet) & dulci alimento, necnon & multo in parua mole. has nimirum virtutes alimenti lac obtinet. Eſto autem mulieris quæ proximè peperit, & duobus lactis cyathis vnus aquæ admiſceatur. lac etiam bubulum optimum eſt: tertio loco caprinum ponitur. Cibaria concoctu facilia præbeantur, plerique ſucci, fœniculi radix, & apii ſemen: indatur & mel. aqua verò quæ bibitur, iſta habeto. Oportet etiã ſudores elicere, & vbiq; difflationes humidas & fluxas facere. Caput ſicut in ardentibus febribus irrigetur. Epithema pectori & ſiniſtræ mammæ, quale in ſyncopa, ſuperdetur. Cubile, rectus decubitus: vt omnia iis ſimilia ſint quæ in ardentibus febribus fiunt. *Exercitatio modica ad ſudores euocandos, necnon & balneum, ſi iſte interius exardeſcit. neque enim iudicationibus huiuſmodi vitia ſoluuntur, etſi ardoris ſpecies ſunt.

CVRATIO ACVTI MORBI IN RENIBVS, Cap. VIII.

PEracuta ſanè in renibus inflammatio exoritur. ſimul enim inflammantur à iecore in renes diſcurrẽtes venæ: cum illis autem & iecur, quum haud ita prælongæ ſint, ſed valde latæ, adeo vt renes proximi iecori ſuſpẽſi eſſe videantur. Verùm & vrinæ retẽtio inflammationi ſuperuenit, vehementiam inflammationis adaugẽs: nã renũ caua lotii non exeuntis alluuione replẽtur. Porro idẽ & in calculis euenit, ſi in renibus calculus vrinæ canalium laxitate maior oriatur, qui non egrediẽs inhæreſcit, atque ſic & ipſe vrinam intercludit. Cæterùm de calculorũ creatione, in libris de longis morbis ſermonem habebimus, quomodo aut nõ coaleſcãt, aut iã concreti exterantur comminuantúrque: de calore autem atque obſtructione, quæcunque celeriter enecant, in præſentia diſſeremus. Si calculi iam conflati ſunt, adéſtque inflammatio, venã cubiti, niſi ætas præpediat, ſecato: bene fluidus autẽ multúſque ſanguis exeat: neque enim phlegmonæ tantùm euacuatione mitigãtur, ſed etiam calculorũ intruſiones vaſorum inanitione laxantur: quinetiã per mictũ calculi elabuntur. Poſtmodũ irrigationibus gleucini aut Cyprini olei, & fomentis & cataplaſmatis particulæ remittũtur. Artemiſia verò herba & iuncus & odoratus calamus in cataplaſmatis eſto.

A Deinde cucurbitulã renibus in regione coxẽdicis adhibeto: maximè nãque ab ea parte euacuatio profluit. Aluus præterea ducatur per clyſteres cum lubricis & viſcidis potius q̃ acribus, ex maluæ, aut fœnigræci cremoribus: nonnunquã verò medicamẽta ante cibos vrinam citantia dẽtur, qualia in vitiis iecoris narrata ſunt: pariter & cibaria ſimilia, cõcoctu facilia: cruditas enim iſtis noxã adfert. Optimũ ſanè lac eſt, maximè quidẽ aſinæ: ſecundò, equinũ: ouillũ autẽ & caprinũ confert, quatenus lac eſt. *Si pauperes ægroti ſint, eos lauare ſatiꝰ eſt:

B ſin minus, in decocto herbarũ deſidant, vmbilico tenus ſolio repleto. Verùm ſi ad pus vergat, quibus cataplaſmatis ac medicamentis vtendum ſit, multis in locis ſuperius traditũ eſt. At ſi calculus inſtiterit, fomẽtis vtiq; & cataplaſmatis iiſdẽ vti oportet. Calculi verò medicamentis potabilibus conterẽdi ſunt, ſimplicibus quidẽ, ſio & prionite (*aſplenum puto*) herbis cum oleo aut aceto eſculento decoctis: earum quoque ſucco potui dato: cõpoſitis autẽ, ea antidoto quæ *biſtimus appellatur, & ea quæ ex viperis conſtat, & beſtia quæ coſxinos, *id eſt cri-*

C *brum*, dicitur, & quotcunque experientia optima eſſe comprobauit. Geſtationes iſtis, & corporis cõcuſſiones, ad mouendũ propellẽdúmque calculũ, bene faciunt: nã calculorũ in veſicã tranſitus ingẽtes dolores concitat: q̃ ſi inde exciderint, dolor tollitur, vt neq; per ſomniũ dolorẽ ſentire ſibi videri ſoleant: quinetiã tanquam ex ineuitabilibus malis animus perterritus ſoluitur.

CVRATIO ACVTORVM VESICAE AFFECTVVM, Cap. IX.

ET veſicæ acuta vitia renalibus ſimilia proueniunt,

D phlegmone, & vlcera, & lapides, & grumorum obſtructiones. à quibus vrinæ ſuppreſſio & ſtillicidium exoritur: ſed in hoc membro acutior dolor eſt, interitúſque celerrimus: veſica enim neruus latus eſt. At renes veluti concrementũ ſanguinis, iecoris ſpeciem habẽt: in quibus & grauiſſimi & maximè miſerabiles morbi incidunt: vnde *Mars cum maximis cruciatibus miſeris mortalibus ingruit. Protinus igitur vẽtris ea pars laxa quam ceneona Græci vocãt, ſecãda eſt, multóque oleo cum ruta & anetho veſica eſt irriganda. Si cõcretus

E ſanguis doloris impeditæque vrinæ author ſit, oxymel bibere debet, aut calcis parum cum mulſa, quò grumi diſſoluantur: deinde quæ vrinã mouent, & herbæ, & ſemina exhibenda. Sin ex ſanguinis effuſione periculum inſtet, abſque vlla cunctatione ei magis q̃ cæteris ſubueniendũ: neque enim id leue diſcrimẽ eſt. Nẽpe medicamina ſanguinẽ coercentia opẽ ferunt: opẽ fert autẽ veſicæ refrigeratio, ex roſaceo & vino irrigatio, & cum lanis ſuccidis obuolutio. Epithema bonũ eſt, palmulæ ex vino cũ malo Punico, aut ſucco rhois. Verùm ſi auerſa-

F tur epithemata grauia, & vehementes refrigerationes, (cauẽdũ eſt enim ne veſica natura frigida tenuíſque, ita multũ refrigeretur) eã gleucino illinito, aut acacia, aut hypocyſtide ex vino. A ſpongiis verò, niſi valde vrgeat ſãguinis eruptio, abſtineto. Eſcæ triticeæ, coctu faciles, bonũm ſuccũ gignentes, lotiúmque educentes præbeãtur, quales à me in capite de renibus cõprehenſæ ſunt: lac, vinũ dulce, theræũ aut ſcybellite. Medicamenta potabilia ſunto, vrinaria, bene olẽtia, fluxilia, & id genus alia. Vtiliſſimũ vtique veſicæ remediũ cicadæ ſunt, ſuo

G quidẽ tẽpore, toſtæ, pro cibo exhibitæ: extra tẽpus autẽ, aridæ, tritæ cũ aqua: ſed radicis nardi parũ cũ cicadis eliĩxetur. in iiſdem quoque loco balnei ad veſicæ laxamentũm æger deſidat. Quòd ſi lapillorum interpoſitio mictum impediat, oriculario ſpecillo lapis amouendus eſt, vrináque educenda, niſi adſit phlegmone: in phlegmonis nanque neque meatus inſtrumentum admittit: præterea oriculario ſpecillo vulnerãtur. At ſi expediri medicatio nequit, homóque doloribus conſumitur, locum eum qui ſub glande eſt, ceruicémque veſicæ

H incidito, vt lapis excidat, atque vrina effundatur. Ac deinde potiſſimum medendum eſt ad cicatricem vulnus ducẽdo: ſinminus, *ῥοιάδα τοῦ πύου, id eſt puris effluuiũ*, factam eſſe, pro futura hominis vita, ſatius eſt quàm vt tormẽtis miſerrimè cruciatus intereat.

CVRATIO VVLVAE SVFFOCATIONIS, Cap. X.

VVlua in mulieribus mēbranis extentis hinc atque inde secundū ilia cōtinetur, ac perinde atq; animal vitia in olfactu patitur: nam ad bene olentia delectationis causa se recipit, fœdè olentia contristantiáque præ molestia refugit. Igitur si aliquid superius triste offeratur, vulua ad naturalia descendit: si extrà, ostio naturalium opponatur, retro sursúmque recedit: nonnunquam verò in hoc aut illud latus ad lienem aut iecur mouetur: ad recessum eius autem contractionémque, membranulæ, vt in nauibus vela, cedunt atque consentiunt. Hæc verò illi & propter inflammationem eueniunt: nam si eius ceruix afficitur atque intumescit, fit prominentior. Si in fundo exoritur inflammatio, sursum repit: sin ad pedes foras vergat, turpis & immunda res est, dolores adferens & contristans. Præterea difficulter ambulare potest, & in latus & supina decumbere, nisi pedes mulieris phlegmone laborēt. At si ad superiora vulua recurrerit, quamocyssimè hominē strangulat. Vrget autem, spiritum comprimens: neque enim prius conqueri & clamare, & opem à stantibus petere valet, quòd nonnullis iisque pluribus respiratio, nonnullis autem vox celerius intercipitur. Par est itaque eos qui his miseriis intersunt, priusquam mulier intereat, medicum accersere: verùm si fortè aliquando occurreris, cognita phlegmone venam scindito, præcipuè quidem eam quæ in malleolo: quæ si non bene fluida sit, eam quæ in cubito est, petito. Sed à vena malleoli sanguinis missionem repetito. Alia verò omnia administrato quæcunque strangulatui & citra inflammationem subueniunt: qualia sunt manuum ac pedum vincula ad torporem vsque adstringentia: fœdè olentium olfactus, vt liquidæ picis, capillorum, lanæque, exustorū: flāmæ in lucerna extinctæ nidoris, castorei, quod præter fœditatem odoris neruos etiam refrigeratos calefacit: lotium præterea vetus, vel demortui fere corporis, sensum magnopere suscitat, & vterū ad inferiores partes abigit. Porro medicamēta odorata naturalibus sunt imponenda: vnguentum verò lene sit & minimè tactū vellicans, nardus, aut bacchar Ægyptium, aut vnguentum ex malabathri Indicæ arboris foliis compositum, aut cum aliquo odorato vnguine fusum cinamomum: atque ex his muliebres locos oblinito. Quòd si ex his fusile medicamen confletur, illud in vuluam infundito. anum quoque flatuū eductoriis inungito. per clysteres quoque non acres, sed molles, viscidos lubricósque humores indito, vt stercora solùm eiiciant, sedésque vtero ampla vacuáque remaneat. id succus althææ, fœnigræcive præstabit. sertulam verò aut sampsuchum cū oleo decoquito. Cæterùm si maiore vi aut depulsione vulua egeat, tūc validæ mulieris aut viri bene tenacis manibus hypochondrium comprimatur, aut fasciis adstringentibus succingatur, quò in angustum locus redigatur, neque iterum sursum versus vulua procurrat. Item naribus apprehensis sternutamenta citentur: quibusdam enim sternutamento & contentione vulua in propriam sedem redire potest. In nares autem puluis inspiretur ex radice lanariæ, aut piperis, aut castoris. Item leues cucurbitulæ in feminibus, ilibus, coxis inguinibus, attrahendæ vuluæ causa defigantur: amplius & dorso inter scapulas, strangulatui subueniens, admoueto. Sin à phlegmone strangulatus proueniat, vena ad pubem veniens scindenda est, multúmque sanguinis fundendum. Item faciei frictiones, capillorum euulsiones, vt mulier ad se redeat, simul bene facient: at si vel parum tolerare poterit, in decocto aromatum desidat, odoratísque suffumigetur. Ante cibos, castorei

A paulum bibat, & hieræ paulum cum castoreo. Quòd si ferre valet, lauetur, & in tempore ad antiquos vsus reuertatur: détque operam mulier vt quamfacillimè mēses elabantur.

CVRATIO SATYRIASIS. Cap. XI.

NEruorum in virilibus inflammatio penis tentiginem facit, cum appetitu cōtristationéque in actu venereo: fiunt autem distensiones neruorum conuulsioni persimiles, nūquam mitigabiles. Quin & ipso cōcubitu sedari non potest ista calamitas. Mentis quoque
B alienatio sequitur: nam primùm quidem impudentes euadunt, dum casum suum licentiosè narrant: audaces enim eos coeundi insatietas efficit. Postea verò quum affectus iste desierit, tunc ad se redeunt, & mente optimè constant. Igitur omnium horum causa venam in cubito & in talo aperias, & multum cruoris ac sæpe detrahas, neq; enim id tēporis intēpestiuū fuerit, & ad mētis stupefactionē, & ad inflāmationis remissionē, & ad caloris viriliū mitigationē faciendā, animæ deliquiū adferre: quippe sāguis mult⁹ calorē & audaciā valde accē
C dit, inflammationem alit, mentis perturbationem confusionémque, veluti esca ignē, procreat. Omne corpus etiam medicamento quod hieram, *id est sacram*, vocant, purgato. neque enim purgatione solùm egent, sed etiā leni medicatione: vtrunque autem præstare hiera potest. Insuper genitalia, & lumbos, & πλιχάδα, *id est locos inter femina & inguina*, & locum inter anum & scrotū, & testiculos lanis ab oue detonsis adhuc sordentibus obuoluito. sed lanas rosaceo ac vino perfundito: partésque istas multa irrigatione madefacito, ne ab lanis ca-
D liditas oriatur: imò natiuus calor à frigida humorum potestate obtundatur. Eiusmodi quoque cataplasmata superdanda: panis cum plantaginis herbæ succo, & solano, & seride, & papaueris foliis, idque genus aliis quæcunque torporem frigoráque iniiciunt: necnon & similibus virilia, & locos inter inguina & femina, & coxas illinito, cicuta ex aqua, vel vino, vel aceto: item mandragora, aut acacia: & spongiis vice lanarum vtitor. Interea subluenda aluus est maluæ decocto, & oleo, & melle: omnia verò acria vitentur. Defigantur in co-
E xa cucurbitulæ, aut in abdomine. Optimæ sunt autem & hirudines ad sanguinem deorsum attrahendum. Et super vulnera cataplasma imponatur micæ panis cū althæa. Postea in aqua desidat, vbi artemisia, saluia, conyzáque decoctæ sint. At si longiori tempore vitium extrahatur, neque multitudo secundum proportionem minuta fuerit, & neruorum conuulsionis metus adsit, (nam facilè in his affectibus conuelluntur) curandi rationem mutare opus est: quippe calefacientia admouēda sunt, gleucinum scilicet oleum aut sicyonium pro
F rosaceo. Lanis autem mundis & cataplasmatis tepefacientibus partes illæ contegendæ: quandoquidem neruorum inflationes nonnunquam huiusmodi curatio mitigauit: amplius & castoreum cum mulsa bibitum. Cibaria, parum nutrientia frigidáque sunto: pauca triticea, plurima olera, malua, bliton, lactuca, cucurbita elixa, cucumis maturus elixus, pepo suo tempore collectus. A vino & carnibus longo temporis interuallo abstineto: siquidem vinum est neruorum calefactio, animæ remollitio, voluptatis reuocatio, genituræ crea-
G tio, venerisq; excitatio. Hæc à me in acutos morbos remedia scripta sint. Oportet autem & iuuenem medicum, ipsum suo marte aliqua sibi comparare, neque omnia ex alienis commentariis depromere. Hoc sanè pacto acuta vitia fiūt, vt ordine singulis quæ scripta sunt, aut omnibus vti valeas.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI, De morborum diuturnorum curatione Liber I.

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

PRIMI LIBRI CAPITA.

PROOEMIVM, Cap.I.

IN longinquis morbis dilatio medelæ mala est: nam ob cunctationem in vitia insanabilia prolabuntur. Inflatio sanè ita habet vt nõ facilè secedat si semel inuaserit: at si & diutius trahitur, temporis spatio vires acquirit, & nonnunquam euenit vt cõmoriatur. Exiguos quoque morbos maiores excipiunt: quúmque priores discrimine vacarẽt, eorũ soboles perniciosa exoritur. Itaque nullo pacto ægrotũ silere cõuenit, ne morbus deprehẽdatur erubescentẽ, neque aufugere, vim curationis metuentẽ: neque medicum pigrũ esse ignauúmque oportet. vtrunque enim ad morbum insanabilem efficiendũ consentit. Nonnulli autem sunt ægroti qui præsentium, necnon & futurorum ignoratione, ad finẽ vsque cum morbo degunt. Nam plerique neque pereunt, neque futurã mortem suspicantur: quocirca neque se medici fidei cõmittunt. Horum probatio ex cephalæa colligitur, de qua prius sermonem instituam.

CVRATIO CEPHALAEAE, Cap.II.

CAput quanto ad vitam magis necessarium est, tanto difficiliori ægritudine laborat. Atque morborũ capitis inuasio quidem tolerabilis est:(nam parum dolent, aures sonãt, grauitas adest) at si intẽdantur, finis est mortiferus. Igitur exiguos dolores ne spernito. nam & exiguis medicamẽtis in quibusdã discussi sunt. at si plus tẽporis extrahũtur, maiores cruciatus superueniũt. Propterea vena cubiti incidẽda est. sed duobus antè dieb⁹ vinum bibat. tantum autem sanguinis detrahito quantum eius vires tibi coniectanti ostenderint: * verùm nõ semel totũ detrahere magnopere expedit. Porro quorum vires copiosam sanguinis detractionem patiũtur, iis ipsis continuò morbus discutitur: atque id omnibus longis ægritudinibus conuenit. Tribus autem quatuórve diebus interiectis liberalius alendi sunt. Deinceps purgatorium *quod uocant* hieram, cum mulsa propinandum: ea enim à capite morbi alimentum maximè abducit. modus verò medicamenti quatuor aut quinque drachmarum pondo esto. Quòd si bene purgauerit, tũc lauandus est, & vinum exhibendũ, & vires augendæ. Postea iterũ vena frõtis recta scindẽda est: hæc enim est opportunissima sanguinis detractio. modus autẽ esto hemina, aut paulo plus. neque vltrà sanguinẽ mittito, quoniã vasa inanire non expedit. Deinde capillis nouacula detractis cucurbitulã priorẽ vertici affigito, alterã inter scapulas citra sanguinis effusionẽ admoueto: & eã quæ in vertice fixa est, liberius scarificato, quò sanguis vberius attrahatur, & partes profundiores incidantur. remedia nanque ad ossa vsque penetrãtia cephalæã iuuant. Quòd si vulnera cicatricẽ ducãt, arteriæ secẽtur: duplices aũt sũt, aliquæ post aures paulo vlteri⁹, propriisq; motionib⁹ produntur: aliæ verò auriũ arteriæ prorsũ versus sitæ sunt, aurib⁹ proximæ. nã *instrumento dicto* antitrocho adducũtur: verùm hæ quoq; propriis pulsationib⁹ innotescũt. nẽpe maiores ossibus vicinæ secẽtur: hæ nanque vtilitatẽ adferũt. Adiacẽt & aliæ singulis aurib⁹ oppidò tenues, quas incidere prorsus inutile est. Modum verò

A incidẽdi in libris* de manuũ operationibus exposui. Cæ
terùm post medelam in cephalæa, morbo comitiali, &
vertigine, vtque semel dicam, in omnibus capitis vitiis
(prius ventre, aut purgatorio, quod deuoretur, aut cly-
stere euacuato) pituita euocãda est, modò è naribus per
sternutatoria, modò ex ore per ducẽtia pituitã. Species
autẽ sternutamenta citãtiũ sunt, piper, radix herbæ la-
nariæ, fibri testiculus: hæc quidẽ sunt vulgata & cõmu
nia: ad læuorẽ autẽ terito, & cribrato, & calamo aut cras
siore pennæ anserinæ caule inspirato. His efficacius in
B attrahẽdo violentiúsque euphorbiũ est, cũ aliquo ipso-
rum admixtum. Quinetiam cum oleis miscetur, gleu-
cino scilicet, aut Sicyonio, *id est ex cucumere syluatico,* aut
cum vnguento ex styrace. redditur autem magnopere
liquidum vt fusile sit. Infunditur per nasi fistulam: hæ
verò geminæ sunt, atque ab vno canali cognatæ & co-
hærentes, adeo vt semel vtrisque infundendũ sit. neque
enim tolerabilis est alterutri⁹ naris sigillatim dilatatio.
nã protin⁹ caput accẽditur, & acerb⁹ dolor inuadit. Quæ
autẽ per os pituitã eliciunt, hæc sunt, sinapi, granũ cni-
C diũ, piper, vua taminia: id præstãt vel mixta, vel singula.
Cæterùm quoniã & ipsa mãdere & expuere assiduũ est,
idcirco & cũ aqua aut mulsa aut posca permixta danda
sunt: atq; os eluẽdũ. ad tonsillas enim impulso humore
extẽtóque collo expirationis flatu abluatur. Posteaquã
pituitã quantãlibet eduxeris, permulta aqua calida la
uandũ caput atque perfundendum: vt perspirabile at
que difflabile reddatur. ingẽtes enim obstructiones fi-
unt. Cœna frugalis & simplex esto: in qua & vinum ad
stomachi restitutionem sumatur. siquidem & ipse ma-
D gno dolore vexatur. Interea verò vbi vires ægri stabi-
liueris, lotione per clysterem vsitata opus est: in qua ni-
tri multum inspergatur, aut resinæ à terebintho arbo-
re pondo drachmæ duæ eliquentur. Postridie sanguis è
nasi interioribus detrahatur. intro enim prælongũ in-
strumẽtũ immittitur quod cateiadiõ vocãt, aut illud cui
storyne nomen est. aut, siquis horum copiã non habue-
rit, pennæ anserinæ caulem crassiorem sumere debet,
eiúsque neruosam partem denticulatim instar serræ in-
cidere, atque sic in narem vsque ad ethmoειδῆ *ossa quæ*
E *ob cribri seu colatorii similitudinem sic uocantur*, immit-
tere: deinde vtraque manu agitare, quò locus à den-
tibus insculpatur, ac vulneretur. Facilis est autem ac co
piosus sanguinis cursus: nam graciles venæ hîc desinũt,
corporáque hac in parte mollia sunt, & sectioni habi-
lia: verùm & multos nares vulnerandi modos vulgus
nouit, herbas scilicet asperas, & arida lauri folia nari-
bus imponentes, aut digitis eas fortiter agitãtes. Quum
verò quantum satis sit euacuaueris, quod erit heminæ
dimidium, coercendus sanguis est spongiis & posca: aut
F aliquod aridum, quod sistendi sanguinis vim habeat,
naribus inspirandũ, galla aut scissile alumen, aut balau
stiũ. Verumenimuero post hæc remedia siue dolor ca-
pitis perseueret, siue desinat, oportet ad finẽ huius me-
dicationis peruenire: quoniã id malum sæpe reuerti so-
let, & in suo vigore consistens plerunque delitescit. Ita-
q; nouacula derasis capillis, (quãdoquidẽ & hoc capiti

prodeſt)ferramentis candentibus vrendum eſt,ſi in ſu- A perficie ad muſculos vſque peruenias:ſin oſſe tenus penetrare velis,à muſculis caueto.nam muſculi exuſti neruorum diſtentiones ciēt:quòd ſi in ſumma cute vſſeris, vinum odoratum albū cum roſaceo infūdere ſatis eſt: pittacium verò madefactū per triduū ſupra cruſtas extēdito:quòd ſi cruſtæ altius deſcendant, porri comā cum ſale tritā linteolóque illitam ſuperdato. Tertio die cruſtis ſummā cutim tantùm occupantibus ceratum ex roſa, profundioribus autem lentem ex melle imponito. B Sed quæ medicamenta cicatrici ducendæ ſint,alio loco *deſcripſimus. Nonnulli ſuper frontem,ea in parte vbi futura eſt quæ corona dicitur, cutim oſſe tenus inciderunt: illúdque aut exterentes, aut excidentes vſque ad meditullium(quod diploe nominatur)ad carnis repletionem perduxerunt.alii & oſſa ad membranam vſque perforarunt. Verùm id genus remedia temeraria ſunt: nihilominus tamen adhibentur,ſi omnibus aliis tentatis adhuc cephalæa perſeuerat,& æger eſt animoſus,vel C corporis robur excellit.Nempe ſi paulatim ad ſanitatē acceſſio fiat,exercitationes recto corpore pectori humeriſque adhibeantur,manuum fiat geſticulatio,halteres iaciātur,ſaltu corpus moueatur,atque in his peritè corpus torqueatur:primò & poſtremò crura fricentur,medio tempore caput: picatio aſſiduè picem inſpergendo adminiſtretur. item caput rubrificandum, nonnunquā ſinapi cum duplo pane affricādo,ne intolerabilis ignis excitetur: nonnūquam medicamenta ſimul illinendo, quale eſt illud quod ex adarce, & euphorbio & pyrethro componitur.Proficit autem & ad dolorem in tem D pore ſedandum, & ad radicem mali extirpandam,thapſiæ ſuccus,& medicamina cum ipſa iungenda, quotcunque cutim tumefaciunt, & varis ſimilia tubercula excitant. Victus ratio in ſingulis dolorum generibus tenuis eſto: exiguus potus, & aquæ potio ante vllā medelam potiſſimum adhibeatur.Ex toto verò ab acribus temperet, cepis,alliis,& ſucco laſerpitii.à ſinapi autem non penitus: ~~ſiquidem eius acrimonia, præterquam q. ſtomachi vim roborat,capiti quoque haud ingrata eſt,~~ pituitam fundens ac diſflās, aut ad inferiora deturbās. E Leguminum peſſima faba eſt, & eius ſpecies piſa,& *quæ à Græcis nuncupantur* ochri, & dolichi:*illi, cicerculæ folio ſimiles:hi,faſeoli aut lobi à nonnullis uocitati:* ſecūdo loco ponitur lēs: quæ nōnullis cōcoctionis excretioniſque virtutibus prædita eſt, ſed caput replet, dolorémque concitat: nihilominus cum pipere elixa, ſpernenda non eſt. Far lotū haud ingratum eſt cum vino & melle, quantum ad condimentum ſatis ſit:& ex ipſo conflata ſorbitio,& eius ſemina in ſimplici iuſculo decocta. Vtique F bona ſunt & in carȳceia *condimento à Græcis ita dicto,* ſemina cari,coriandri,aneſi: apii verò ſemen iis anteferendum.mentha herba,& pulegium,præterquam quòd bene olent, quandam vim habent & vrinam mouendi,& flatus per inferiora expellendi. Inter carnes vetuſtæ omnes damnantur: nuper interfecti galli carnes laudantur.Inter aues torquatus palumbus, columbus, & aliæ quæcunque haud ita multum pingues ſunt, ſuum extremitates, lepus aſſatus. Bubula ouillàque caro craſſum ſuccum creat, & caput replet. Hœdus non penitus malus.Lac & caſeus caput dolore vexant.Ex piſcibus ſaxa- G tiles deligendi,& quotquot in ea regione optimi cenſentur. Olera elixa quidem ea aſſumantur quæ lotium & ventrem citant, malua, blitum, beta, aſparagi, acris verò & braſſica eſt:at inter cruda,lactuca omnium eſt optima. Radices autem etiam elixæ prauæ ſunt.radiculæ,rapæ,paſtinacæ vrinam mouent, ſed caput explēt. ſiſarum flatus edit, & ventriculum tumefacit. Vinum album, tenue, dulce, admittatur, tantum adſtrictionis habens quod aluū non remoretur.Omnia bellaria capiti inimica, *quin & palmularum omne genus. ficus au- H tē & vua demulcent, & quicquid ea parte anni quā ὤραν Græci vocāt,bonitate præſtat.ſed quibuſcunque,vel etiā iuuātibus,ſatiari,malū eſt.Peior eſt cruditas:labores minus quàm cruditas nocent: nihilominus & ipſi ſunt detrimentoſi. Deābulationes matutinæ aluo prius exonerata citra ſpiritus difficultatem bene feruntur:

optimæ ſunt etiam & à cœna geſtatio longa per loca non ventoſa conueniet,atque vbi ſol caput non feriat. ei nanque ſirius officit. Vſus veneris capiti ac neruis labem accerſit.Peregre proficiſcatur ægrotus in regiones calidiores ex frigidioribus,& in ſicciores ab humidioribus. Confert & nauigatio, & in mari vitæ traductio: &,ſiquis ſit maris accola,in ſalſa aqua frigida lauari,in mari natare,& in arena volutari, victúmque ex mari quærere proderit.Doloris verò capitis qui heterocrania nominatur,eadem medicamina ſunt.nā quæ toti capiti remedia conducunt, eadem ſingulis eius partibus adhibere bonum eſt. Quibuſcunque verò per hæc morbus depulſus non fuerit, iis reliquum vt veratro vtantur,vtpote vltimo atque valentiſſimo omniū remedio.

CVRATIO VERTIGINOSORVM, Cap. III.

Et ſuccedit cephalææ vertigo, & ipſa per ſe propriis de cauſis oritur, ſi profluuium ab hæmorrhoidibus coercetur, ſi è naribus ſanguis non effluat, qui prius effluere conſueuerat, ſi corpus non diffletur aut ſudore, aut labore antea fatigatum. Igitur ſi à cephalæa ducit originem, ea medendi ratione vti debemus quæ ad cephalæam ſupra expoſita eſt. quibus autem violentius cum vltimis remediis occurrendum ſit, poſterius explicabo.Sin ab aliqua humorum ſuppreſſione morbus inciderit, vſitata excretio mouenda eſt. naturæ nāque ſalutare eſt materiæ recurſus. At ſi iſta tardat, malum verò increſcit, in aliis quidem ſuppreſſionibus aut ſanguinis è naribus manare aſſueti,aut ſudorum, ſanguis mittendus eſt è vena cubiti: ſin ab iecore multis humoribus affluente, aut à liene, aut ab aliquo ex viſceribus in medio corpore poſitis vertigo prodeat, cucurbitulæ ſubueniunt. Sed quantum ex vena defluit, tantundem per has ſanguinis eſt detrahendum. ſanguis enim eſt cauſæ alimentum, quemadmodum & ventriculus.Deinceps capitis remedia ſubiungenda: *vena cubiti recta,aut naſi arteriæ vtrinque in angulis ſecandæ, ~~cucurbitulæ vertici~~ affigenda,caput radēdum, rubrúmque faciendum: pituita è naribus per ſternutatoria,aut ex ore (quemadmodum docui) euacuanda:omnia denique modò in cephalæa narrata adminiſtranda:dūtaxat adiicitur cyclamini ſuccus,aut anagallidis, in nares fundendus.Poſteaquam verò medicaminū capitis ad finē perueneris,deinde quotquot efficaciora ad vertiginoſos inueniūtur,ea ſunt adhibēda. Vomitib' à cœna,necnon vomitibus ab eſu radicularū vti poſtea decet:quinetiā ad veratri aſſūptionē hæc præparatio fuerit.nam præexercendus eſt ſtomachus,quū vehemētioribus vomitoriis vti volumus.Pituita quoq; in præſentia magis attenuatur,& ad veratrum bene funditur.Veratri exhibendi modi plures ſunt:vt validioribus quidē ſuccurrat,ad magnitudinē *amæ,*id eſt placentulæ,*aut paulo craſſius eſt incidendū:& cum farre loto aut lēte aſſumitur pondo drachmæ duæ. imbecillioribus autem & gracilioribus decoctum cum melle propinatur: duarū aut trium myſtillarum modus eſto.quis verò ſit faciēdi modus,alio loco declarabitur. Inter ſingula autem remedia æger cibis reficiendus eſt, quò ea quæ interim incidunt,ſuſtinere valeat.In acceſſionib' quoque ſcopulandū eſt:deliganda ſunt crura ſupra talos & genua, & manus brachialia, brachiàque infra humeros propè cubita. Ad caput irrigādum facit roſaceum cum aceto: oleo verò incoquito ſerpyllum, aut ſpondylium,aut hederam,aut id genus alia.fricentur extrema,& facies.olfaciat acetum,pulegium,mentham, aliáque eiuſmodi ex aceto.Inter dentes aliquid apertionis cauſa imponatur: nonnunquam enim maxillæ colliduntur & cohæreſcunt.in tonſillis fiat titillatio,vomitus citetur: nam interdum reiecta pituita æger à tenebris excitatur. Hactenus ad acceſſionis leuamen & tenebrarū diſcuſſionē dictū ſit. At de vniuerſa victus ratione tā in curando q̄ poſt curationē hæc noſtra ſentētia eſt: Somnus multus æquè atque inſomnietas inimica ſunt:multus enim ſomn' ſtuporē capitis ſēſib' iniicit:vaporū exuberātia tot pet omnis actio.Hi planè grauitatis& ſonorū in aurib', & ſplendorū quorūdā oculis obuerſantiū cauſæ,morbi

verò indicia ſunt. vigilia verò cruditatem facit, alimentum ſubtrahit, laborem adfert, corpus contriſtat, *mentem labefactat: propterea facilèque furere atque atra bile vexari iſti conſueuerunt. Mediocris autem ſomnus ad alimenti diſtributionem, & ad laborũ diurnorum leuationem vtilis eſt. Aluo ad excretionẽ conſulendum: nam difflationis cauſa potior aluus eſt. Iterum crurum frictio per aſpera linteola vſque ad ruborem, deinde dorſi & laterum, poſtremò capitis adhibenda. ab his ambulationes circa initia & finem leniores, mediæ verò acriores. Quies, cõſiſtentia ſpiritus poſt ambulationes eſto. Vocem leniter exercere oportet, grauibus vocibus vtentem, ſonum edere. acutæ nãque voces, capitis diſtentiones, temporum palpitationes, crebri pulſationes, oculorum inflationes, aurĩumque tinnitus efficiunt: mediocriter acuta vox edita capiti prodeſt. Poſtea verò geſtationis tẽpus adeſt ad difflandam totam capitis grauitatem opportunæ. Longa ſit autem, verùm citra fatigationem, neque in tortuoſis regionis tramitibus, neque aſſiduis itineris flexibus geſtatio fiat: quoniam ſic vertigines oboriuntur: ſed rectæ & longæ & lenes, ac * ſuperioribus locis geſtationes fiant. Si quidem * ita aſſueti ſint, optimum panem ſolum aſſumant, quantus exercitationibus impedimento ne ſit. prius enim concoctum eſſe oportet. caput & manus exercendæ, horùmque frictiones faciendæ. In iis verò leniter agendum, vt caliditas excitetur, & caro augeatur, & vires reſtituantur, poſtea ſuum ipſius caput erectum fricato, diutius hunc laborem ſuſtinens. Quin & exercitationes ad ceruicis vſus, & ad manuum agilitatem faciunt, ſi ſcienter fiant. ſurſum attollendo caput atque oculos exercere oportet. Manuum exercitatio fit aut diſcorum iactu, aut certando cæſtibus, aut pugnis. pila verò parua & magna detrimento eſt. nam capitis & oculorum circumuolutiones atque intentiones vertigines adferunt. optimè faciunt ſaltus & curſus. omnia velocia exercitia cruribus conueniunt, & omnia roborant. Frigida lauatio illuuie, illuuies autem calida lauatione melior. Aſtringere, denſare, ſiccare caput frigida lauatio efficaciſſimè poteſt: & hic ſalubris ſtatus eſt. humectare, ſoluere, tenebras offundere valentiſſimè calida lauatio poteſt: & hæ capitis morborum cauſæ ſunt. tales ſunt & auſtri auditui graues. exercitationibus quies ſuccedat, vt perturbationem ſedet. Capitis preſſiones ad cutim poliendam faciunt. Aquæ, aut aquati vini propinatio eſt res optima & ad manum. coma olerum aſſumatur quæ ventrem molliunt, maluæ, betæ, bliti. Liquamen bonum ſtomacho, ori ſuaue, aluum leniens, neque graue capiti, ex thymo, aut thymbra, aut ſinapi conficitur. Oua hyeme calida, æſtate frigida, putamine ſpoliata, non toſta præbeantur. Oliuæ, palmulæ, ſalſamentum * rectè conditum. Alica elota cum aliquo dulci, quantum condiẽdi cauſa aſſumi debet. Poſt hæc ſal adhibẽdus. Ociũ ſit & quies ab audiendo & loquendo. ambulationibus vtatur ſub aere perſpirabili. Delectat autem locus aut arboribus conſitus, aut herbidus. Vtique vertiginoſus quum ad cœnam accedit, maximè iterum in frigida lauetur, parum vnguine corpus ſublinens: ſi nolit, at crura tantùm. cœna triticea eſto, quale eſt itrion, *quod eſt placentæ genus*, aut ſorbitio ex alica, aut ptiſana flatu vacans, per elixationem concoctu facilis. Medicamenta verò ſuauiorem ptiſanam reddentia, ſunt, piper, pulegium, mentha, cepæ aut porri paulum, neque tantum vt innatet: acetum verò acre vtiliter aſſumit. Carnes ex pinguibus animalibus non pingues, ſuũ pedes & capita. volatilia omnia, ſed multitudinem coniectura metiri oportet, lepus & venatio. gallina in promptu habetur, & iuuat. Omnia bellaria caput dolore infeſtant * præter palmulas, aut maturas ficus, aut vuas. ſi flatibus homo vacet, hæc bene facient. In ſecundis quoque menſis vtiliter ea ſumuntur quæ facilè concoquũtur, ſi nidore vacant, & leuia ſunt. Poſtea deambulatio, mentis hilaratio, in quiete ad ſomnum conuerſio adhibenda.

CVRATIO MORBI COMITIALIS, Cap. IIII.

A INgentibus medicamentis atque valẽtiſſimis in morbo comitiali opus eſt. nam quoties eius in mentem venit, non modò laborioſum malum, & periculi plenũ, ſed etiam generis morbi fœditatem & calamitatis opprobrium exhorremus. atque ita exiſtimo, ſi ſe mutuò in acceſſionibus ſpectantes ægroti, quæcunque patiuntur cernerent, non vltra vitam ducere tolerarẽt. verùm quæ ſingulis atrocia fœdàque inſunt, ſenſus priuatio intuendique ſublata facultas abſcondit. Cæterùm medendi rationem naturæ facilitatem ſequi optimum eſt, B quando per ætatis mutationes in longè melius hominem permutat. Quoniam ſi vſitatus malo victus, in quo morbus alitur, deſierit, non vlterius hominem infeſtat. ſimul enim cum priore victus ſpecie morbus recedit. Igitur ſi caput occupauit, inhabitat. quocirca omnia quæ à nobis in capite de cephalæa relata ſunt, facere neceſſe eſt, detrahendo ſanguine & corpore purgando. Venæ autem & quæ in cubito, & frontis recta, ſecandæ ſunt: cucurbitula admouenda. non eſt autem vſque ad animi deliquium ſanguis detrahendus: ciet enim mor- C bum deliquium animæ. Arteriæ omnes, & ante & poſt aures incidendæ. inter hæc omnia excellens purgatio facienda purgatorio quam hieram vocant, atque iis quæ è capite pituitam eliciunt: ſed multo valentiora ſint medicamenta. ſiquidem iſtorum habitus eſt dolorum patiens: hilaritas verò & bona ſpes id genus ægros miſeros reddit. Opus eſt etiam ignem capiti inferre: proficit enim. In primis os perforare vſque ad ſecundã laminam oportet: deinde ceratis cataplaſmatiſque vti tantiſper donec membrana ab oſſibus receſſerit. Tere- D bra nuda oſſa circuncidere conuenit: ac ſi paulum reſiſtant, vſque ad ſpontinam auulſionem perſeuerandum, quouſque nigra nonnunquam iſtorum & craſſa membrana inuẽta fuerit. Quùmque per putrefactionẽ vel etiam purgationem audacter curante medico vulneri cicatrix inducta fuerit, ægrotus morbum euaſit. Maximè omnium capitis ad ruborem vſque frictiones valẽt: vſitatæ quidem quæcũque à me ſuperius traditæ ſunt: valẽtior eſt autẽ quæ fit per cãtharides. ſed tribus diebus antequã his vtamur, lac, vt veſica muniatur, biben- E dum eſt: cantharides enim magnopere veſicam lædunt. Hæc abunde ſint, quum caput affectum eſt. At ſi mediæ corporis partes cauſam præbent, & ab his morbus exoritur, (rariſſimè autẽ iſta fiunt: potius enim mediæ partes in conſenſu morbi trahuntur à capite, vtpote ab ingenti malo, quod ægritudinis initium eſt) vtcunque igitur res habeat, & in his vena cubiti ſoluenda eſt: à viſceribus enim materiæ curſus eſt. Quinetiam iſti magis quàm alii purgandi ſunt & hiera, & cneoro, *id eſt thymelæa*, & cocco Gnidio, *quæ chamelæa dicitur*. hæc enim pitui- F tam extrahunt. Peropportunum autem ipſis remedium eſt cucurbitula. Epithematum verò & cataplaſmatum ſylua omnibus perſpecta eſt, & ea vbique ſcribere ſuperuacuum ducimus: niſi quatenus eorum vim noſſe conueniat, quòd ſcilicet iis extenuare, per halitus digerere, fluxa ſpirabiliáq; corpora reddere oporteat: item concoquentibus medicamentis calidis, aridiſque, & vrinam mouentibus, in nutritione & in medicatione vtendum: ſed omnibus præſtat fibri teſticulus ſæpius in menſe ex aqua mulſa potus. Præterea quæcunque ex va- G riis compoſita medicamenta idem præſtant, adhibenda ſunt, ex viperis compoſita antidotus, & Mithridatica ex pluribus conſtans, necnõ & *Byſtini antidotus bibenda eſt: quandoquidem hæ concoquendi facultatem roborant, vtiles humores creant, & vrinæ mouendæ aptæ ſunt. nam quæcunque ſimplicia medicamenta ſcribere opus eſſet, hiſce continentur antidotis, cinamomum, caſia, folia malabathri, piperis, ſeſeliſque omnia genera. & quodnam ex valentiſſimis remediis in iſtis compoſitis non reperies? Fama eſt & vulturis cerebrum, & H crudæ fulicæ cor, & domeſticos feles comeſos, morbũ diſcutere. At ego iſtorum periculum non feci. Nõnullos autem vidi, *nuper iugulati hominis vulneri phialã ſubiicientes, atque inde hauſtum cruorem bibentes. O ingentem neceſſitatem, quempiam ſuſtinere, malum malo piaculo depellere! atqui ex ea ad ſanitatem necne

isti peruenerint, nemo verè mihi affirmare potest. Quin & quendam authorem legi qui humanum iecur epulandum apponi præcipiebat. Sed hæc illis scripta sunto qui ad hunc vsque miseriæ terminum peruenerunt. Præterea & victu opitulandum est, & singulis remediis quæ aut ab aliis, aut ab ipsomet ægro fieri possunt. vtique in hoc casu nihil spernendum est, nihilque temere faciendum, maximè quælibet exigua adhibendo quæ penitus prosint, nihil verò lædant. Etenim spectacula non spectanda, & sermones, & edulia, & suffimenta plurima morbum patefaciunt. Igitur omnia diligenter considerãda sunt. Somnus multus crassitudo est, ociũ, nebula sensuum: bonum verò mediocritas. Alui excretio à somno, præcipuè flatuum ac pituitæ, res optima. Ambulationes longæ commodæ sunt, non flexuosæ, bonum spiritum reddunt, sub arboribus myrto aut lauro, aut inter acres & bene olentes herbas, calaminthams, pulegium, thymum, mentham: maximè quidem agrestes & sponte nascentes: sin harum copiam non habeat, inter humano cultu procreatas. Inter has quoque, gestationes longæ, & ipsæ rectæ, fiant. Itinera facere bonum est non secundum fluuium, ne delabentem aquam intueatur: vertiginem enim aquæ fluxus adfert. neque vllum qui in orbem voluatur, neque turbinem qui circumagatur, inspiciat. est enim imbecillior quàm vt firmum stabiliat spiritum. nam simul cum circulo vertitur: circumuolutio autem vertiginem & comitialem morbum accersit. Post gestationẽ lenis deambulatio, postea quies: vt agitatio in gestatione cõtracta sedetur. Ad hæc exercitationes manuum fiant, extremis sudario ex crudis linis confecto inuolutis. Inunctio non valde pinguis fit: frictio lẽta quidem, sed durior, densandi causa: tumidi enim & crassi sunt plurimi. in medio verò totius frictionis caput erectũ perfricetur. Exercitationes ad ceruices & humeros pertinentes, manuum commotio: omnia quæcunque à me de vertiginosis dicta sunt administrentur. Satis verò hîc ex copia ibi descripta positum est: præterquam quòd velociores horum exercitationes esse oportet ad sudorem mouendum, calorémque excitandum. hæc enim omnia extenuant. Verùm & in omni vita oportet excandescentiam iracũdia vacantem iniicere. Alimẽta omnia ex crassis leguminibus, mala: triticei verò panes ficciores præbendi, alica elota, & ex ea sorbitiones. Sed medicamenta voluptatis causa eadẽ cum suprà positis sunto: nũc autem plura ex acrioribus ponito, piper, zingiber, libysticum. Liquamina verò ex aceto & cumino & suauia sunt & vtilia. A carnibus quidem maximè in totum abstineãt: sin minus, in curatione saltem. in refectione verò carnes deligãtur quæcunque sunt natura leues: quales sunt volatilium, præter anatem: & concoctu faciles, vt lepores, suum pedes, salsamentum. Et post hæc sitis vtilis est. vini paulum bibatur albi, tenuis, odorati, quod lotium mouet. Elixorum olerum assumantur quæcunque facultate acria extenuant, & vrinam citant: qualis est brassica, asparagus, vrtica: crudorum autẽ lactuca, *ea parte æstatis quam horam Græci medici nominant. Cucumeres autem & pepon viro quidem robusto superuacua, nonnullis verò gustatione tenus præbenda. mala est enim horum multitudo, quum frigida sint atque humida. Fici viridis & maturæ vuæ vsus conuenit. Ambulationes, post eas animi oblectatio molestia carens iuuat. Iracundia vtique & venus noxiæ sunt. effectus enim, morbi similitudinem adducit. At nonnulli medici de concubitu falluntur. nam quoniam naturalis in virum transitus aliquantum proficit, puerorũ naturam intempestiuo cõcubitu violarunt, tanquam citius eos roboraturi. sed isti à natura spontè præfinitum tempus, in quo omnia remedia fiunt, ignorant. Hæc enim singulis ætatibus propria simul opportunis temporibus creat. in tempore nanque concoctiones seminis, barbæ, canorum. Quis igitur medicus naturæ commutationem seminum à principio, tum præfinitum singulis tempus variauerit? Quin & in morbi naturam impegerunt. nondum enim in tempore quidam veneri dare operam cœperunt, antè immaturitate rei noxam acci-

A pientes. Vitam autem degere oportet in regionibus calidis & siccis. siquidem res frigida atque humida hic morbus est.

CVRATIO MELANCHOLIAE, Cap. V.

NVm sanguinem detrahere expediat, deliberatione indiget in melãcholicis. ex quo humore morbus oritur, quinetiam ex non pauca multitudine cacochymiæ, *id est malorum succorum*. Itaque si in iuuenili ætate quis morbo corripitur, & veris tempore, vena in dextro cubito media cædenda est, vt à iecore fit opportu-
B num effluuium. id enim viscus sanguinis fons est, & bilis generatio: vtranque verò, melancholiæ alimentum. Cædenda est, inquam, licet sint graciles & sanguinis inopes: sed paulum sanguinis mittendum, quatenus videlicet venæ sectionem vires sentiant, sed nullam noxam earum tenor accipiat. Nam etsi crassus, & biliosus, & concretus, & ater, qualis amurca, sanguis est, nihilominus ipse naturæ prædium est atque alimẽtum. Quocirca si plus quàm decet sanguinis effuderis, natura cibi penuria de propria sede prolabitur. At si sanguine
C refertus est æger, plerunque quidem non vsqueadeo malus sanguis est, vena tamen vtique secãda est. Verùm non eodem die, sed aliis diebus repetendo, quantum satis est sanguinis detrahatur: eodem verò die modum sanguinis mittendi vires declarabunt. Medio tempore, quo aliam euacuationem sustinere valeat, liberalius nutriatur. Opus est autẽ & vẽtriculo & ipsi quoque ægrotanti & laboranti opitulari. cum verò si atra bilis vrget, per diem vnum prius tenuiter nutrito ægro, nigri veratri pondo drachmæ duæ ex aqua mulsa præbeantur. id
D enim bilem atram expurgat: necnon & thymi Attici coma, & ipsa bilem atram educit. Commodissimum est autem singulorum partem, vt ex vtroque duarum drachmarum pondo fiat, exhibere. Post purgationem lauetur, vinique paulum bibat, & alia in cibis iucunditas concedatur. stomacho enim ac viribus laboriosa purgatio est. Postea iterum ad media faciendus transitus. quum prius verò cataplasmate atque irrigatione laxaueris, cucurbitulam iecori & ventriculo aut eius ori admoueas. nanque hæc detractio multo quàm sectio
E venæ est opportunior. Tergis quoque inter scapulas cucurbitulam affigito: siquidem eo loco stomachus adhæ rescit. Deinde rursum reficiendus æger. atque si alimentum vires instaurauerit, caput radendum: cui postea cucurbitula affigenda est: huius enim morbi inter alios prima ac maxima causa in capite est. Porro neque sensus ipsi à noxa immunes sunt: nam inde ipsorum exortus atque initium est. commutantur igitur & ipsi, ægritudinémque participant: vtique nonnulli & sensibus delirantibus corruptè sentiunt. At stomacho potis-
F simum succurrendum est: quum & ipse malè habeat, & in ipso bilis atra resideat. Igitur absinthii succum ab exiguo incipiens ad fabæ vsque magnitudinem assiduè deuorato. id enim ne bilis gignatur impedimento est. Bene facit & aloe. nanque ipsa ad inferius intestinum bilem deducit. Nempe si recens malum sit, neque multum homo à naturali statu discesserit, alia huic medela opus non est: sed reliqua victus ratione vtendum, & ad pristinum habitum recuperandum, & ad exactam mali purgationem faciendam, & ad vim corroborandã: quæ
G omnia ne iterum morbi reuertantur efficiant. Victum autem in refectione conueniẽtem posterius exponam. Si ab his paulum debilitatus morbus denuò inualescere visus fuerit, vehementiora medicamenta requirit: neque in aliud tempus differendum est. Verùm si à coercitis mulierum mensibus, aut in viro, à suppresso hæmorrhoidum profluuio morbus creatus est, irritandi sunt loci, & aliquid soliti excrementi profundendum. Si cunctatur, neque descendit in aliam quampiam partem sanguine prolapso, morbus verò exacerbatur, eua-
H cuatio facienda est, & à talis incipiendum. Quòd si non quantum satis est sanguinis inde manauerit, cubiti quoque vena secetur. Interiectis autem reficiendi causa tribus aut quatuor diebus, hieram, *id est sacram*, quæ purgatorium medicamentum est, potui dato. Ad hæc cucurbitam mediis corporis partibus applicato, iecori

videlicet affigens. Sed maturandà negotia sunt, ac ce-
leritas adhibenda . exiguis enim medicamentis mor-
bus non obsequitur:si magnis autem non vincitur, sed
resistit,tunc firma sede melancholia nititur. Quòd si pe
nitus totum corpus occupauerit sensus,me..em,sangui
nem,bilem,neruos etiam corripuerit, & ipsa insanabi-
lis efficitur, & aliorum morborum corpori sobolem
inserit, furoris, neruorum distẽtionis,resolutionísque:
quæ si à melancholia proueniunt, sanationem vtique
accipere nequeunt.Quamobrem ad hoc malum propul
sandum veratro vtendum est: sed antequam veratrum
ægrotus accipiat,stomachum ad vomendum exerceat,
& humores extenuet, & corpus fluxile reddat. Vomi-
tiones autem hæc præstant,nonnunquam ieiuno stoma
cho, nonnunquam radice prouocato.Docebimus verò
& modum & materiam, docebimus & veratri species,
& vtendi rationem : item quo pacto singula & distin-
guere & ordinare prius oporteat,& quo pacto in vomi
tionibus subueniẽdum sit, indicabimus. Incredibile est
autem, nisi ab his funditus cõuulsus est morbus,at mul
torum saltem annorum interuallo non sopiri. ple-
runque enim postea melancholia rursum suboritur.
Quòd si iam firmas radices egit, nihil iam vltrà diffe-
rendum est:sed quæ ad veratrum pertinent, omnia ad-
ministranda. Nempe ægroti omnes sanari non possunt:
(medicus enim deorũ potẽtiam anteiret) verùm dolo-
res sedare,morbos intercipere,atque obscurare,medico
fas est. Itaque nimirum iis quæ posuimus adhibitis,
medici defatigantur,séque aliud quicquã facturos ne-
gant, atque duas causas,aut morbum insanabilem esse,
aut omnia se remedia tentasse prætexunt. Nihilominus
tamen*sacram ex aloe medicinã subinde præbere haud
alienum est:siquidem opportunum melancholiæ subsi
dium adfert, stomacho & iecori subuenit, bilémq; de-
iiciens, mirificè prodest. Quinetiam maluæ seminis
pondo drachmã ex aqua propinare optimum esse, qui-
dam experientia compertum habuit. Infinita præterea
sunt simplicia medicamenta, quorum aliis alia vtilia
sunt. Post id genus labores demum reficiẽdus æger est:
quibusdam enim,quandiu medicatio adhibetur, tãdiu
morbus permanet, quanuis labefactatus ac debilis: at si
homo carnes resarciat, ac vires instauret, simul omnia
morbi vestigia obliterantur. nam potẽtia naturæ sani-
tatem, imbecillitas morbum parit. Propterea ad refe-
ctionem conuertatur ægrotans, in aquis sponte calidis
sæpe commorans. medicamenta enim quæ in his sunt
ingenita,opem ferunt,bitumen videlicet, aut sulphur,
aut alumen, ac multo his plures aliæ facultates. Bona
vtique est humectatio, morbi squalorem tollens, & cu-
rationis vexationem mitigans. Raræ autem ac molles
carnes ad ægritudinis remissionem maximè faciunt: ve
rùm siccæ ac densæ melancholia laborantibus carnes
sunt. Inunctio pinguis cum leni frictione adhibeatur.
cum multo autem oleo,hæc contineat * *

Multa deficiunt.

* panes loti cum vino aliquo dulci, Theræo, Creten-
si, & Scybellite, quod Pamphyllum vocant : aut vinum
& mel quæ iamdiu permixta fuerint. oua & frigidiora
& calida,putaminibus nudata:non pingues carnes, vim
detergendi habentes, porcorum pedes & capitis partes:
auium alæ pingui carentes : venatio, vt leporis,caprea-
rum,damarum carnes : fructuũ autumnalium quisquis
optimus fuerit. Stomachi subuersioni consulẽdum est
ante cibum, quominus deuoratus reiiciatur. quare an-
te omnes cibos mulsæ cyathi dimidium dandum est,
bibitúmque,per vomitum reddendum, quò stomachi
excrementa purgentur.sic enim cibus in ventriculo fir-
mus residet. At medicamina necessariò educendorum
purgatoria,sunt pini fructus & vrticæ,semina coccali &
piperis,amygdala amara:mel eis consistẽtiam præbeat.
Sin exsiccare volueris, optimè proficit myrrha,& iridis
radix,& medicamẽ ex viperis,& Bystini,& Mithridatis
antidotus,& id genus alia propè infinita. Exterius appo
nenda sunt cataplasmata,quorum materia est fertula, &
papauer, & terebinthi lacryma, & hyssopum, & oleum
ex rosis,aut ex œnanthe.cera autem hæc omnia cogan-

A tur. Inunctio pinguis, gestationes, deambulationes, &
alia quotquot carnes reficiunt,& vires instaurant,& na-
turam in antiquum statum reuocant,administrentur.

Sextum & septimum caput deficiunt.

DE CVRATIONE PHTHISIS, ID EST vlcerum pulmonis, Cap. VIII, *carens principio & fine.*

* quemadmodum in naui & tranquillitate.nam si
rectè habuerit ægrotans, in mari gestatio fieri poterit:
atque ibi vitam deget. cum vlceribus enim quiddam
B siccum marina salsugo communicat.à gestatione quie-
te concessa, vtẽdum in præsentia pingui oleo.post fri-
ctiones oleum cum aceto infundatur, paulum primò,
deinde adiiciendum vsque ad heminas quinque aut
sex,aut multo plus etiam : sinminus, at saltem quãtum
quis ferre poterit. multoties enim vel id solum pro o-
mni alimento satisfecit. Lac verò assumptu suaue, potu
facillimum,nutritu solidum,& qualibet esca à pueritia
familiarius est:præterea visui colore delectabile, medi
camen arteriam non asperans, guttur læuigans, ad eii-
C ciendam pituitam facilem spiritum reddens, inferiorẽ
exitum lubricum efficiens,vlceribus dulce subsidium,
& quolibet alio benignius.Siquis multum lactis potat,
nullo alio eget alimẽto.in morbo enim bonum medi-
camen est lac.eiusdem & alimentum efficitur. nam ho
minum lacte vescentium nationes frumentum non e-
dunt.optima verò est cum lacte & puls,& bellaria,& a-
lica lota,& quæcunque edulia ex lacte fiunt. quòd si &
alia esca indigeat,eiusdem generis esto.ptisanæ cremor
concoctu facilis,tenuis materiæ est. eatenus verò con-
D diendus erit quatenus absorptu facillimus sit.siquid e-
tiam saporis iucunditatem adferens capiat,& illud me-
dicamentum esto:qualis est ligustici coma, pulegium,
mentha,salis exiguum,acetum, aut mel. Si ventriculus
non concoquit, huiusmodi exhibenda sunt : at si nihil
ventriculo tale exhiberi necesse sit, omnibus ptisana
præstantior est.Licet & ptisanam in alicam permutare.
minus enim flatuosa,& concoctu facilior est, si quem-
admodum & ptisana extersa deglubitur. In humidiori-
bus faba vlcera purgat,sed flatibus redundat. item pi-
E sum & ochrus,qui & quanto pauciores flatus citant,tan
to minus vlcera purgant. Itaque medicus coniecturis
ductus,prout præsentia postulãt his vti debet. istorum
quoque condimenta sunto quotquot de ptisana me-
morata sunt. At oua, ex igne quidẽ aquea calida, sed ex
animalibus nuper edita optima sunt,priusquã eam *

Reliqua huius capitis usque ad XIII caput deficiunt.

DE CVRATIONE VLCERVM IECORIS,& puris ab eo effusionis, Cap. XIII. *carens principio & fine.*

F * in iecore vlcus perniciosum insit. periculosissi-
mus autem est qui in vẽtrem fit saniei confluxus, si sto
machum occupet, qui viam superiora petentibus præ-
bet. Alimentum enim vitæ causa est: ipsius verò alimen
tì dux est stomachus. insuper medicamẽta intimis cor-
poris partibus stomachus distribuit. Quapropter si ad
quælibet deuoranda malè se habeat, celerius ægrum
morbo atque fame consumi necesse est. Hæ sunt cuius-
que loci,quò se pus conuersurum est, inter se differẽtes
notæ.Nam si per intestina delabitur, tormina vexant,
G aluùs liquida est,pituita & bilis fertur: deinde cruẽtum
virus circunfluens,aut humiditas aquæ similis, in qua
crudæ carnes demersæ lotæque fuerint. Si pus in vesi-
cam defluit,grauitas in renibus lumbísque sentitur. ac
primò lotium multum & bile infectum, postea turbu-
lentum,nullam hypostasin, *id est subsidentiam*, continens,
inconstánsque decurret:ad extremum verò & sedimen
album apparebit. Sin ad stomachum sursumuersus pus
rapitur,tunc orietur nausea,odium cibi,vomitus pitui-
tæ, aut bilis, defectus animæ, vertigo vsqueeo donec
H pus erumpet. Præcipuum sanè fuerit in aliam partem
auertere.praua enim hæc via est. Quòd si pus violẽtius
feratur,omnia facienda sunt, stomachóque succurren-
dum escis,medicamentis,victúsque ratione.Sed omnia
leniter adhibenda. Medicamentis quidem vt sinus ef-
fringatur,studẽdum est. herbam itaque hyssopum cum

mulsa potui dato, & marrubii comam, ipsam quoque cum mulsa & succo absinthĳ. Hæc vtique, quò humores extenuentur, & viæ lubricæ reddantur, & purulenta corpora facilè rumpantur, ante cibos bibere expedit. Dandum est & asininum lac bilem non generans, bene nutriens, in caseū non spissescens: quæ lactis virtus est. Adhæc ægrotanti gratificandum in cibo & potione: quos, etsi paulo deteriores iuuantibus sunt, nihilominus tamen concedito. nam stomachus nauseam mouenti & contristanti humori transitus erit. siquidem nonnullos puris exitus offendit. Cauendum est etiam ne ieiuni sint: quúmque aliquid cibi capiūt, *illud purū sincerúmque fit. Opus est autem & in cæteris effluuiis dili gentissimam stomachi curam suscipere: quādoquidem ipse omnibus medicamentis iter præbet. Meminisse quoque iecoris oportet, vbi vlcerum radix est. Porro si pus in vesicam impetum facit, vrinā citantibus eliciatur: vtputa asari radice, phu, adiāto, & μεο, potabilibus. hæc enim ex mulsa potui danda sunt. Bystini vtique varium medicamentum, & quod ex vesicario solano conficitur, & quotquot experimento aliquibus probantur, optima sunt. Verumenimuero si per intestina educere malis, tibi lac eductoriū esto, præcipuè quidē asinæ: sin id non adsit, capræ, aut ouis. Succi autem lubrici & abs-

A tergētes præbeantur, qualis est ordeaceus. Opsonia sunto, piper, zingiber, ligusticum. Vtq; semel de omni victus ratione absoluam, in qualibet puris eruptione alimenta sint boni succi, stomacho vtilia, concoctionem facilè admittentia: ea verò sint aut cremores, aut ex lacte pultes, & cibi ex amylo, & bellaria cum lacte.

CVRATIO LIENIS. Cap. XIIII.

Scirrhi in liene geniti discussiones non facillimæ sunt. quòd si & ab hoc oriundi morbi proueniāt, vtpote aqua intercus, aut malus habitus, insanabile malū B effectum est. Hac ratione verò scirrhis medicus opem ferre debet: orientes auertere, & nuper incipientes discutere oportet: inflammationibus autem resistendum. Siquidem scirrhi inflammationibus ad difflationē tendentibus veluti hæreditario iure succedunt: hæc enim inflammationis germina sunt. Porro iis remediis vtendum est quæ à me in sermone de acutis morbis relata fuerunt. Si tibi omnia facienti in inflammatione scirrhus immaneat, igni quoque similibus ad molliendam duritiam vtitor: irrigationibus ex aceto, oleo & melle. C Sed lanæ vice, panni lintei complicati accipiantur. Hic vnguentariæ glandis puluis cribatus inspergendus est: & cataplasmatis quammollissimis *

* *

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI DE morborum diuturnorum curatione

Liber II,

Cuius prima quinque capita non uertit Crassus.

SECVNDI LIBRI CAPITA.

* * *

CVRATIO DIABETIS, ID EST VRINæ profluuii, Cap. II.

Diabetis, *id est urinæ profluuĳ*, morbus, hydropis species est, quod ad causam & habitum attinet: loco vnde humor effluit, solo differt. Nam peritonæum conceptaculum est ascitis, nec defluuium habet, sed illic permanens exundat: in diabete verò idem est à patiente D lapsus humoris, eadémque colliquatio: in renes autem & vesicam exeundo fertur effusio. aqua intercute laborantes hac via procedunt, si à morbo conualescant: ac bonum est si causa soluatur, nec ponderis duntaxat leuatio fiat: his autem maior sitis adest. humidum enim defluens exsiccat. Remedia ad colliquationem sedandam eadem quæ ad hydropas valent: ad sitim verò medicina magna est opus. ea enim omnium dolorū genere maxima est. &, si humidum bibant, meiēdi prouocatio est: adde quòd & effluens his humor secum ab- E ducit ea quæ de corpore colliquat. Opus est igitur medicamentis sitim depellentibus. sitis enim magna est, ac potus insatiabilis cupiditas. nullus enim potus quantus quantus is fuerit, siti medeatur. Omnino stomacho, vnde sitis fons scaturit, succurratur necesse est. Igitur vbi hiera purgaueris, epithematis vtitor, nardo, mastiche, palmulis, malis cydoniis crudis. horum quidē succus cum nardo & rosaceo ad humectandum optimus, caro verò cum mastichis & palmulis cataplasma fiat. Cum cera verò & nardo vnguento horum mixtio bona F est, vel succi acaciæ & hypocystidis, tum ad humectandum, tum ad cataplasmatis fouēdum. Cæterùm & aqua quæ potui dabitur, cum pomis decoquatur. Alimenta sint, lac, & cum eo cibaria, amyli, alicæ, sorbilla, vinum adstringens, ad stomachum roborandum: idque si me-

racius sit, præstat ad euaporandos & difiiciendos alios humores. nam sitim salsi pariunt: vinum verò vnā & adstringens & refrigerans, migratione pariter & temperatione. ad vires autem prodest etiamsi vinum dulce sit vt sanguis, ad eius procreationem. Variæ medicinæ exdem adhibeantur, theriaca, Mithridatica, quæ ex fructibus mollioris corticis (quos οπωραν Græci vocant) conficitur, & alia hydropi conducentia: itémque vniuersa victus vitæque ratio eadem esto.

CVRATIO CALCVLORVM ET VLcerum in renibus, Cap. III.

De inflammatione & sanguinis eruptione, & quicūque à renibus affectus acutè perimunt, in libris de morbis acutis scripsi: de exulceratione, calculorúmque ortu, quæ vtplurimum senibus commoriuntur, nunc potissimùm scribo, ad curationem quamproximè possum accedens: sin minus, ad laborantium nonnullam mitigationem. Calculorum igitur procreationem è fœcūda sterilem reddere nemo potest. ~~facilius est enim vterum à pariendo prohibere quàm calculosos renes calculis vacuare~~: ad exitum quoquomodo procurandum auxilia quærenda sunt. Itaque si calculi consīdant, remedia dicam. nam valde tum ægroti dolent, insuper & torminib9, & voluulo coli, & vrinæ suppressione mortem obeunt. contigui enim sunt renes & colum. Nam si calculi insistant, insitque præterea lotii suppressio ac voluulus, vena malleoli quæ rectà reni respondet, secetur. Nam sanguinis è renibus fluxiones, calculorum inhæsiones cohibent. inflammatio enim colligata tenet omnia: euacuatio autem, solutio est phlegmones. lumbique humectandi, vbi renum locus est. adhibeatur verò veteri vel recenti oleo rhyte. Anethi quoque coma

ad vrinam ciendam prodest, & libanotis, aut sampsuchum: iis autem aqua inspergenda est. parum enim inunctiones essent. cæterùm & iis fouendum, coriis bubuli infuso anthemidis oleo. Cataplasmatum sylua cum farinis eadem esto. Soluit & nonnunquam calculos insistentes cucurbitula leuis: ac optimum fuerit si super inflammatione scarifices. Quòd si etiamnum tibi hæc facienti superstites calculi maneant, in oleum homo descendat. Id enim simul omnia confert: tepor quidem emollit, quadamquetenus ad lenitiam adducit: acrimonia promptè mordet: quæ quidem & calculorũ exitui prosunt, eósque prouocat. E simplicibus pharmacis potui dandæ sunt radices, phu, meon, asarum: herbæ, prionites, petroseli, sium: ^e variis, vnguenta quæ capiũt nardum, casiam, myrrham, cinamomum * * * * cicatricem obducet sinapi, & crustæ ab igni obductæ, & quæ antea dixi epithemata. Dixta verò, inunctio, nauigatio, & vita in mari acta, omnia renum affectibus remedia sunt. * * *

CVRATIO PROFLVVII SEMINIS, Cap. V.

Gonorrhœa, *id est seminis profluuium*, quæ malorum omnium causa est, haud cunctanter soluẽda est, tum propter morbi turpitudinem, tum propter colliquationis periculum, tum propter successurorum liberorum procreationis necessitatem. Ac primùm quidem, quemadmodum communis fluxus, sananda est medicamentis adstringentibus partes vesicæ & fluentibus locis propinquas, atque refrigerantibus lumbos, ilia, pudenda, testiculos, ne diu genitura diffluat: deinde rursus vniuersum corpus calfaciendum, vt excrementa siccentur. Adstringunt igitur & macerant, & ab oue succida lana, & vnguinosum rosaceum vnguentum, aut œnanthinum, cum albo vino odorato, sed sensim calorem excitando: oleum commune, & melilotum cum eo feruefactum, & sampsuchum, & libanotum, aut conyza. Optima est & anethi coma, & multo magis rhyte. His autem ad cataplasmata vtitor, ordei & erui farinis & irionis seminis. nitrum quoque: mel verò ad omnium conspirationem & connexionem. Talia etiam sunt cataplasmata quæcunque rubefaciunt, & ionthos *id est uaros* cient, & fluxionem deriuant, & locos tepefaciunt. tale est cataplasma viride, & quod ex lauri fructu conficitur. Castoreum quoque frequenter bibendum, & de radice halicaccabi quantum drachma põdo pendet, & menthæ decoctum. Ex variis medicamentis, quod ex pipere gemino conficitur, Symphonis item & Philonis antidotum, optimum: & quod ex fera quæ sinchus appellatur, ad potionem paratur pharmacum, & Bystini antidotum, & quod ex serpentibus viperis conficitur. Vniuersum autẽ victus rationi tribuendum, concedendum & credẽdum est, exercitationibus & ambulationibus & gestationib⁹. hæc enim habitum ad calorem conuertũt, quo affectui est opus. Quòd si temperãs sit rerum venerearum, & frigida lauetur, spes est fore vt celerrimè homo virilem habitum induat.

CVRATIO LABORANTIVM STOMACHI vitio, Cap. VI.

In aliis morbis post curationẽ diæta ad vires & robur corporis, bona concoctio est: stomachi affectibus laborantibus solis hæc vitiosa est. quonam igitur pacto hæc comparetur dicam. Nam gestationum, deambulationum, exercitationum, declamationum, & alimentorum concoctionem adiuuantium quod satis est, prodest quidem ad debellandum stomachi cibos fastidiẽtis vitium: sed id concoquendi longam imbecillitatem tollere non potest, nec maciem corporis in corpulentiam conuertere: multo verò magis proficiat ægrotantibus, si gratificetur, & puriter omnia faciat, ac cupiditatibus eorum indulgeat medicus in rebus quæ nõ magnopere lædunt. Est enim id optimum, nisi rerũ valde iuuantium appetitu moueantur. Medicamenta potui danda sunt, succi, absinthium, nardinum vnguẽtum, theriaca, petroselini fructus, & zingiberis & piperis, & seselios. Hæc ad concoctionem valent, etiam pectori ad adstringendum imposita, nardi, mastichæ, aloæ, acaciæ, & ma-

A lorum cydoniorum succus. Ipsæ quoque malorum carnes contusæ cum palmulis, epithema est adstringens. Quinetiam alia quæcunque in diabete ad sitis sedationem mihi commemorata sunt. eadem enim & his & illis sitim prouocant: tametsi stomachicis constitutio stomachi siticulosa minimè sit.

CVRATIO COELIACORVM, ID EST VENTRIculo laborantium, Cap. VII.

Si ventriculus ciborum digerendorum impotens sit, diffluat autem alimentum non coctum, non mutatũ,
B crudum, nihilque ad corporis molem trãseat, cœliacos hos appellamus, refrigerato nimirum intus innato calore, quominus coquat, & viribus quæ distribuunt alimenta debilitatis. Ventriculus igitur primùm quiete & inedia labores remittat oportet. ita enim eò vires recurrunt. Si verò multitudo eorum quæ stomachus acceperit subesse videatur, ieiunis nauseis ex aqua vel mulsa vtendum est. Ventriculus autem contegendus, & vt adstringatur, rigandus lanis ab oue succidis, ac vnguinoso rosaceo vnguento, aut œnanthino, aut melino. o-
C ptimum quoque si & lentiscino, hypocystide etiam aut omphacio. Cum his etiam cataplasmata adhibeantur, calida quidem tactu, sed viribus adstringentia. Atque si alicubi ad iecoris vel ventriculi os tentiones aut inflammationes sint, cucurbitula admota incidere oportet: & sunt quibus id solum sufficiat. Vbi verò ceratis ad cicatricem vlcera perducta fuerint, & ad duritiem peruenerint, eò hirudines bestiæ admouendæ: deinde epithemata concoctionem iuuantia imponenda, quale est quod ex seminibus conficitur. si chamæleõtis radicem
D habeat, optimum est. vbique lauri fructus insint. malagma etiam quod viride appellatur, & meum, quod mysterium est, *id est arcanum*. Ea enim emolliunt & laniant, & calorem cient, viscerâque flatibus euacuant, quibus ad adstringendum est opus. cæterùm & sinapi, limnestis, & euphorbium, & omnia talia quæcunque refrigerationem amoliuntur, calorem autem reuocant. Talia quoque ad adstringendum medicamenta potui danda sunt. primùm quidem vsui est arnoglossi succus cum aqua myrtis aut cydoniis malis adstricta. optimus quo-
E que acinus vuæ omphacinæ, vina vehementer adstringentia: deinde medicamenta quæ vẽtri medicantur: potiones quotquot ex zingibere, & pipere, & fructu syluestris petroselini conficiuntur: quod ex viperis feris constat, maximam vim concretionis habet. Si verò his nihil aut parum proficiatur, vomitibus ex radiculis vtitor. sin autẽ & his albi veratri radicem per noctem vnam includas, valentissima tibi fiat purgatio, tum ad humores frigidos purgandos & expellendos, tum ad calorem restaurãdum. Cæterùm & victus ratio vtraque
F hoc modo moderatæ sunto: noctu somni, interdiu deambulationes, declamationes, gestatio vel in lauris, vel in myrtis, vel in thymo. nã in perspiratione ac respiratione, ad bene cõcoquendum medicamẽti vis aliqua inest. exercitationes corporis, frictiones, manus gesticulatio, halteribus iaciendis, thoracis & ventriculi lassitudines, ante cibos potationes. minimè enim ad vires parandas expeditus est panis. his addatur frictio ad ruborẽ vsque, deambulationes segn * *

Capita quæ sequuntur uertit Crassus.

G DE CVRATIONE MORBORVM IN ARTICVLIS & coxendice, Cap. XII,

carens principio.

* ciborum & raphanorum plerunque: deinde ad veratrum veniendum est. in his victus ratio aliarum affectionum communis est: & post victus rationem inunctio, lauatio in frigida marina, præcipuè quidẽ omnibus articularibus vitiis communia medicamenta sunt. nam & podagricis veratrum mirificè, sed in primis morbi inuasionibus succurrit. Quòd si multis iam annis in-
H ueterauit, vel à maioribus per successionem descendit, ægrotum ad mortem vsque comitatur. Artuum exacerbationibus hoc sanè pacto subueniendum est. lanæ ex oue sordidæ adhibeantur: irrigationes fiant ex rosaceo & vino: nonnullis & spongia ex posca profuit. Ad hæc cataplasma fiat, panis sumatur cum refrigerãtibus,

vtputa cucurbita & cucumere. Accipiatur & cucurbitula tenuis, & plantago herba,& rosarum folia. Necnõ & sideritis dolorem sedat cum pane & musco: & symphyti radix,& pẽtaphyllos herba, *quinquefoliũm Romani uocãt:* & marrubium,quod foliis est tenuibus. huius decoctũ quidẽ infusum,dolorem leuat: ex ipsa verò herba,cum panis micis,aut cum ordei farina, cataplasma fiat. Malorum quoque citriorum pars non apta cibo cum polẽta magnopere subuenit: fici aridi & amygdalæ cum aliqua farina. Hæc vtique est refrigerationis materia. Et hoc quidem remediorum genus aliud alium iuuit, & idem interdum alium atque alium. Nonnullis verò calefacientia remedio sunt: atque idem remedium aliâs alii opitulatur. Peruulgatum est autem & hoc ad dolorem tollendum proficere. Capram oportet herbam iridem ad satietatem depasci, deinde interposito tẽpore quantum ad pabulum in ventriculo cõficiendum satis sit, capram immolare, atque intra eius ventrem in fimo pedes ægrotantis occulere. Demum infinita sunt medicamenta. ægrotos nanque sibiipsis remedia parare vrgens impellit calamitas. Sed medicorũ auxilia in propriis libris conscribentur.

CVRATIO ELEPHANTIS, Cap. XIII.

MOrbis, quò dissoluãtur, maiora esse remedia opus est. sed quænã medela excogitari poterit quæ elephantem tam ingẽs malum expugnare digna sit? Neque enim in parte vna aut viscere vno inhærescit, neque aut intus duntaxat labes occulitur, aut extra prorumpit: sed & in penetralibus totum hominem occupat, & exterius totum amplectitur. Triste profectò & visu terribile spectaculũ. feræ nanque species est. ac vnà cum his viuere, vnà cibum capere, perinde atque in pestilentia, formidolosum est. etenim per inspirationis communionem facilis infectio est. Quid igitur quispiã in arte medica inueniat, quod huiusce mali dignũ remediũ cõtineat? Verumenimuero omnia conferre simul oportet, medicamẽta,& victus rationẽ,& ferramẽta, & ignẽ. Hæcque si nouo & oriẽti affectui adhibueris, sanationis spes affulget: sin ad summũ suæ creationis ascẽdat, in visceribusq; stabilis sedeat, quando & in faciẽ inuadit, tunc de ægri salute spes omnino abscissa est. Itaque venas in cubito ambas incidito, & venas in malleolis eodẽ die. tẽporis enim interiectio atq; separatio fũdẽdo vbertim sanguini,& recreandis viribus aptior est. Nam sanguinẽ sæpe & multum mittere operæpretium est, quippe qui vitii huius alimentum sit. exigua verò ipsius pars est optima, quæ naturæ cibum præbeat. Idcirco qua ratione prauum inquinatúmque detrahatur, atque interim corpori familiare ac bonum procreetur, cõiectandum est: quoad alimenti penuria morbus prius fatigetur. noua enim esca applicata corpori spatio temporis antiquam obscurat atque debilitat. Postea medicinã sacram non semel propinato: quin omnia sæpius iterãda sunt, & resumptio,& ad priora reditio. Esto & alia medicamentosa in cibis purgatio: sicut antea de curatione doloris coxendicis diximus. Lac etiam promiscuum atque indiscretum, sed largius, ad aluum molliẽdam potui detur. Verùm quintã aquæ partem, quo lac totum dilabatur atque descendat, adiicito. At ieiunos primò ad vomitum celerius ducito, deindeà cibis iterũ, postea assumptis raphanis. frequenter autẽ atque assiduè omnia fiant. Veratrum quolibet tẽpore, sed potius vere atque autumno diebus alternis exhibeto: atque idem in proximum annum repetatur. Cæterùm si morbus inualuerit, potabilia medicamenta, quotquot quis cognouerit, potanda præcipiat. multa enim ac varia adhibere medicamenta est operæprecium. Atqui & ego quotquot mihi cognita sunt literis mandabo. Cedriæ cyathum vnũ, brassicæ duos miscẽs dato. Aliud. Sideritidis succi cyathus vnus, trifolii cyathus vnus, vini & mellis cyathi duo. Aliud. Dẽtis elephanti ramentorũ drachma cum vini Cretici cyathis duobus. Quinetiã viperarum reptilium, ferarum carnes, & ipsæ in pastillos conformatæ bibũtur. oportet autem & caput & caudã ad quatuor digitorum spatium præcidere, reliquum vsqueeo

A elixare donec spinæ separentur. carnes verò in pastillos redactas in vmbra frigefacere, qui potioni, quemadmodum & squilla, exhibeantur. Ipsæ quoque viperæ in cœna opsonio dentur: quas coquere & condire perinde ac pisces, opus est. At si medicaminis illius varii ex viperis compositi facultas adsit, id pro omnibus, quandoquidem omnia simul continet, bibendum est. Præterea corpus detergendum est, tumorésque calefaciendi. Alia item medicamenta sunt innumera Celtarum, quos hac tempestate Gallos vocant. Nitrosis quoque illis factitiis B globis quibus velaminum sordes expurgãt, saponémque vocant, illis inquam globis corpus in balneo detergere optimum est. Et portulaca, & sedum cum aceto bene facit. Rumicis etiam radicum decoctum cum sulphure ignem non experto, summopere deterget. Illud item varium ex alcyonio trito,& nitro,& aceti fæce cõbusta,& alumine fisso,& sulphure viuo & cocto, & iride,& pipere. forsitan autem omnia pro singulorum viribus miscenda sunt. Aliquibus verò & hoc æquis portionibus compositum inspergentes perfricabimus. Fa- C ciei tumoribus, sarmentorum cinerem alicui ferarum adipi admiscens illinito, leonis videlicet, aut pantheræ, aut vrsi: sin his careas, chenalopecis. *est autem χηναλώπηξ Latinè ad uerbum uulpanser: at κυναλώπηξ canẽ Laconicũ significat, ex uulpe & cane natum.* simile enim in dissimili, quẽadmodum simia homini, mirificè prodest. Itẽ ammoniaca gutta cum aceto, ex plantaginis aut sanguinalis herbæ succo,& hypocystis,& lycium. Si carnes liueant, prius, quo locus succulentus reddatur, scarificandus est. At si ab acribus fluxionibus exulceratas partes lenire D volueris, fœnigræci aut ordei cremoris decoctum molle abstersorium est: item ex oleis rosaceum, aut lentiscinum. Assiduæ verò lotiones & ad corporis madefactionem, & ad noxiarum humiditatum difflationem mirè proficiunt. Esca munda esto, boni succi creatrix, cõcoctu facilis, simplex: & victus ratio prorsus rectè instituta sit in somno & vigilia, in ambulationibus & locis deligẽdis. Exercitationes adhibeãtur, cursus, conuersiones corporis, peræ *aut sacculi* iactus. omnia hæc citra lassitudinẽ aptè & cõgruenter intendãtur. Esto & vocis E emissio, spiritus opportuna exercitatio. Vestis esto munda, non modò vt aspectu iucũda sit, sed quoniam etiam sordida cuti mordacia sunt. Ieiuni absinthite vinum potent. Oppidoquam vtilis est & panis ex ordeo, & salsamentum tempestiuum,& exiguum quid maluarum, aut brassicæ semicoctum, cum cumini liquamine. In cœna staphylini radix apponatur, & alica, cum vino & melle antiquo mixtis: & marina quotquot ventrẽ subducunt. tellinorum iuscula, ostrea, erinacei,& ex piscibus saxatiles: ex terrestribus feræ, lepus, aut sus: inter aues, perdi- F ces omnes, palumbes, columbi, & quæcunque optima in illa regione inueniuntur. Inter fructus arboreos admittantur *ὡραῖοι. qui à Græcis ita dicuntur quòd ea parte anni maturescant quam iidem ὥραν appellant.* Vina dulcia vinosis meliora. Balnea iuuant sponte calida, sulphurosa. Vita in aquis diu ducenda est: & mare & nauigatio conueniunt. Præterea per veratrum purgationes fiant: album quidem, superiorem ventrem, atrum verò, inferiorem purgat. Quin & album veratrum non vomitum tantùm molitur, sed etiam omnium simul purgã- G tium medicamentorum efficacissimũ est, non multitudine & varietate excrementorum: (id enim & affectus ille qui cholera dicitur, præstare solet) non distentionibus & violentia in vomendo, (ad hoc enim & nausea & mare validiora sunt) sed potentia & qualitate non vitiosa. quippe quæ laborantibus sanitatẽ reddit per exiguam purgationem,& modicam intentionẽ. Vetustorum præterea morborum omnium firmis radicibus inhærentium, si cuncta alia medicamina viribus inferiora sint, id vnicum remedium est. siquidem igni H facultate persimile est album veratrum: & quod ignis exurens facit, eo plus veratrum interius discurrens operatur: videlicet facilem spirationem ex difficili, ex pallido colore floridum,& ex macie corpulentiam.

RVFFI EPHESII MEDICI de appellationibus partium corporis humani, Libri III,

Eiusdem tractatus De vesicæ ac renum affectibus.

Eiusdem fragmentum libri De medicamentis purgantibus.

Horum librorum primus à Junio Paulo Crasso Latinitate donatus est, reliqui autem duo ab alio.

LIBRI PRIMI CAPITA.

RVFFI EPHESII DE APPELLATIONIbus partium corporis humani

Liber I,

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

VNDE CVIVSQVE ARTIS TRAdendæ initium sumendum sit, Cap. I.

QVid in arte citharæ pulsatoria primùm didicisti? Singulas fides pulsare, credo, atque nominare. Quid in grammatica primùm percepisti? Vnúquodque elementum cognoscere ac nomina re. Igitur & alias artes à nominibus docere incipiunt: & ferrarius faber, & alutarius cerdo, & carpentarius in primis ferri nomen, & instrumenti, & aliorũm omnium ad artem facientium nomina tradūt. B Quinetiam grauiores artes nónne & ipsæ à nominibus pari ratione docendi exordium capiunt? Quid enim primum in geometria accepisti? Punctum sanè & lineam, & planum, & superficiem, & figuram triãgulam, & circulũ, aliáque id genus, quidnam sint dignoscere, rectéque appellare. Visne igitur & medicinalẽ facultatẽ à nominibus exorsus perdiscere? ac primùm omnium, vt singulas corporis partes appellare conueniat, deinde & reliqua quemadmodum sermonis processus connexióque requiret agnoscere? Aut tibi satis esse videtur, C me, ceu mutum, quæcunque doceri postulas, tibi ostendere explicare? Mihi verò id non melius esse, téque ipsum hoc pacto discere, & alterum docere, haud facile esse videtur. Atque de his quidem sic mea fert opinio.

QVAE PRIVS ET QVOMODO DOcere velit, proponit, Cap. II.

CÆterùm audiẽs, & in puerum hunc respiciens, memoriæ quæ sensui patent commendato. Ante omnia vt interiora appellanda sint, animal quodpiam homini quamsimillimum dissecantes, instruere te co- D nabimur. Nihil enim impediet, tametsi non omnia omnibus similia sint, quominus summam saltem cuiusque doceamus. Verùm priscis temporibus in humanis corporibus talia generosius ostendebant.

DIVISIO CORPORIS IN MAXImas partes, Cap. III.

MAximæ corporis partes, hæ sunt, κεφαλὴ *caput*, αὐχὴν *collũ*, θώραξ *thorax*, χεῖρες *manus*, & σκέλη *crura*. Θώρακα autem vocamus non solùm eam partẽ quæ ἀπὸ τῶν κλειδῶν *à iugulis* vsque ad ὑποχόνδρια *præcordia* pertinet, E verumetiam totum illud quod intra iugula pudendáque concluditur.

DE SVPERIORIBVS CAPITIS ET faciei exterioribus partibus, Cap. IIII.

KEφαλὴ *caput* vocatur & quod capillatum est, separatim, & simul cum facie. Capillati autem prior pars, βρέγμα *sinciput*, auersa verò ἰνίον *occiput* nominatur. Partes à lateribus sincipitis positæ, κόρσαι & κρόταφοι *tempora* dicuntur. Quod autem in medio capite est, vbi maximè capilli inuoluuntur, κορυφὴν *uerticem* vocamus: par- F tem sub sincipite, μέτωπον *frontem*: iuxta tempora, pilorũ exortus, ἴουλοι *lanugo* dicuntur. Occipitis autem capilli promissi χαῖται *crines* vocitantur. Vltimæ frontis rugæ, ἐπισκύνιον: quod oculis attrahimus quando nobiscum aliquid altius cogitamus, aut veremur. Alii verò partem sub superciliis carnosam, ἐπισκύνιον vocauerũt. At ὀφρύες *supercilia* hirsutæ frontis extremitates sunt: quorum interstitium, μεσόφρυον Latinè *glabella*, *quòd glabrum sit*, dicitur. Sub superciliis, βλέφαρα *palpebræ, quas etiam genas uocant* alterũ supra, alterũ infrà, sita sunt. Ab iis prodeuntes pili, G ταρσοὶ & βλεφαρίδες *cilia* nominantur. harum extrema, quum nos dormimus sese contingentia, στεφάναι *coronæ* & χηλαὶ *ungulæ*. Superioris palpebræ superficiei quod superimpendet, κοῖλον *cauum*: illi autem respondens inferius, ὑπόκοιλον *subcauum*. quod quidem & in aqua inter cutem & alioqui in prauo corporis habitu, & in longin quo hæmorrhoidum effluuio, & antiqua mulierum menstrua purgatione, nonnunquam etiam inchoantibus lippitudinibus, intumescere consueuit. Huiusmodi verò lippitudines mitiores esse videntur: propterea & id genus affectus, quoniam τῶν κοίλων tumor est, κοιλοιδιᾶν dicitur. At cauæ superioris inferiorisque palpebræ extremitates, κανθοὶ *anguli*, alter maior, ad nasum vergẽs: minor alter, tempori propinquus.

DE OCVLI EXTERIORIBVS PARtibus, Cap. V.

QVod verò aspicitur in medio ὀφθαλμοῦ *oculi*, ὄψις & κόρη *uisio & pupilla* nuncupatur. γλήνην etiam simulacrum in pupilla apparens vocant. Quod autem pupillæ contiguum est vsque ad album, ἶριν: & pro colore quem habet, μέλαν *nigrum*, aut πυῤῥὸν *rufum*, aut γλαυκὸν *cæsium*, aut χαροπὸν *fuluum* nominant. At στεφάνη *corona* nigrum ambit, & ab albo distinguit: quæ circulus & copula tuuicarum oculi est. Earum sanè prima, duabus naturis prædita, duo quoque nomina gerit: κερατοειδὴς quidem *cornu formam habens* in medio, & vsque ad iridem: (hæc enim eius particula expolitis cornibus assimilatur) candida verò est altera pars omnis, qualis & aspicitur: nihil mediæ natura neque colore similis. Ipsi autem vocata ἐπιδερμὶς superincumbit, qua in iuuenibus & senioribus, & in affectu qui ὄνυξιν *unguis* dicitur, abscedẽte atque elata, rufus color cernitur. Aliæ autem tunicæ qua sint nomenclatura præditæ, paulo inferius in animalis dissectione explicabitur.

DE FACIEI INFRA OCVLOS PARtibus, Cap. VI.

SUb oculis insurgentia ossa, ὑποφθάλμια, alii ὑπώπια *subocularia* nominant. A mesophryo *id est superciliorum medio interstitio (quod glabellam uocari diximus)* deorsum versus ῥὶς *nasus* protenditur: cuius foramina ῥώθωνες & μυκτῆρες *nares*, ab Atticis μύξαι etiam appellantur. Sed Hippocrates pituitosum excrementum per ipsa distillans, μύξαν, *Latini mucorem*, Athenienses verò κόρυζαν appellant. Cartilagineum illud quod foramina distinguit, est ῥινὸς διάφραγμα *nasi interseptum*. Partes osseæ quæ vtrinque ad malas vergunt, ῥινὸς ῥάχις *nasi dorsum*. Extrema verò hinc atque inde huiusce ossei fastigii, πτερύγια *pinnæ*. Istæ in vehementiore spiritus difficultate, & alioqui quum voluerimus, agitantur. Carneum illud ante nasi septum in labia descendens, κίων *columna*, nasi autem extremitas, σφαιρίον *globulus* appellatur. At sub columna in superiori labro cauitas, φίλτρον *quasi amoris illicium*: sed totum id superioris labii quod est sub naso, ὑποῤῥίνιον. Deinde χείλη *labia* duo, quorum extrema, πρόχειλα *q. d. prolabia, uel antelabia, aut antelabræria*: qua parte autem committuntur, προστόμιον vocant: inferioris autem labii cauitatem, νύμφην. Aurium foramen per quod voces exaudimus, ἀκοὴν *auditum* appellarunt: partem pẽdulam, λοβὸν *fibram*: quam etiam solam auris particulam nomen habere, cæteras verò nomine carere dixit Aristoteles. At medici illis quoque nomina imposuere: πτερύγιον quidem *pinnã*, supremam partem quæ lata est atque decliuis, appellantes: ἕλικα autem, totum illud quod abhinc aurium extremam oram ambit: ἀνθέλικα id quod in medio cauitatem extollit: κόγχην post ἀνθέλικα cauum: oppositam verò cõchæ eminẽtiam iuxta tẽporis fines, τράγον *hircum*, helicis autẽ finem qui subbreuis est, ἀντιλοβίδα vocant.

DE RELIQVIS FACIEI PARTIBVS Cap. VII.

TOta capitis prior pars, πρόσωπον *facies* dicitur, μῆλα *malæ* sub oculis, faciei eminentiæ sunt, vbi pudoris sedes est, maximéque ibi rubor ostenditur. Post μῆλα autem habẽtur παρειαὶ, dictæ etiam σιαγόνες & γνάθοι *maxillæ*, quarum altera, superior, altera, inferior est;

inferiorisque maxillæ quod in acumen desinit, γένειον, & *ἀνθερεὼν mentum*. Sub eadem inferiore maxilla, carnosa pars, λευκανία dicitur: sed nonnulli hanc quidem carnosam partem, ἀνθερεῶνα, at λευκανίαν cauum iugulo proximum appellauerunt. Barbæ prima sub temporibus germinatio, *ἴουλος lanugo*: primus eius in superiori labro exortus, *προπωγώνιον q.d. probarbium*: qui pili postea adaucti, *μύστακες* appellantur. Sed in summo mento pili, *πάππος*, sub mento autem, *ὑπήνη*.

DE ORE ET IN EO CONTENTIS, Cap. VIII.

ΣΤόμα *os* tam prima labiorum diuisio quàm latum illud vsque ad fauces patens spatium. In ore autem cum alia sunt, tum etiam *ὀδόντες dentes*, quos nonnulli *χραντῆρας* appellant: horum autem primores quatuor, *τομεῖς incisores*, *κυνόδοντας* autem *caninos dentes*, eos qui sequũtur, vtrinque singuli: *μύλους* verò & *γομφίους molares & paxillares* qui sunt post caninos, vtraque ex parte quini. *σωφρονιστῆρας*, (*q.d. moderatores. Latinè autem genuinos*) qui intimi sunt & vltimi, quòd tum nascantur vtrinque singuli quum *homines* incipiunt *σωφρονεῖν, moderati esse*. Totidem & superioris maxillæ eadémque nomina sortiti sunt dentes. Maxillarum autẽ colligatio, *χαλινὸς habena*: at *τράπεζα mensa*, extremitates latæ molarium: *ὁλμίσκοι* autem *mortariola*, & *αἱ τῶν γνάθων κοιλότητες maxillarum cauitates* in quibus dentes defixi sunt, appellantur. *Οὖλα gingiuæ*, circa radices dentium, carunculæ sunt. Linguæ autem *ῥίζα radix* quidem vnde ipsa exoritur, nominatur: at id musculosum quod ore continetur, est *γλῶσσα lingua*, *αὐχὴν ceruix* quod sequitur: *παρασύρια* autem, quæ ab vtroque linguæ latere sunt. *ὑπογλωσσὶς*, pars linguæ inferior: *ἐπιγλωσσὶς*, quod intimum est gutturi operculum quoddam impositum, ne, quum deuoramus, quippiam in pulmones irruat: sed quum spiritus ducitur, ne transeuntem aerem impediat, sublimis attollitur. *Οὐρανὸς* verò *cælum*, & *ὑπερῴα palatum*, concaua est superioris maxillæ pars: *κίων columna*, & *γαργαρεὼν gurgulio*, quidam ex palato processus, quem Aristoteles *σταφυλοφόρον q.d. uuiferum* nominauit: quoniam ea parte inflãmata, *σταφυλῇ uuæ* quiddam simile pendere videtur. *σταφυλὴν* enim *uuã*, non partem, sed affectum nominari oportet. *Φάρυγξ* vel *φαρύγγεθρον, fauces*, omnis ea capacitas quam inter deuorandum dilatamus, vocata est. Propterea & Homerus dixit,

— *φάρυγος δ' ἐξέσσυτο οἶνος, Ψωμοί τ' ἀνδρόμεοι.* *Id est, Faucibus erupit uinúmque humanáque membra.* Neque enim ex arteria aspera & pulmone cibum potúmque Cyclops euomit: id enim dicere mirum in modum rude, fatuúmque est. *Παρίσθμια* & *ἀντιάδες* & *μῆλα tonsillæ*, dicuntur carnosæ quædam glandulosǽque partes, vtrinque à lateribus faucium positæ. Hæ numero quatuor sunt, duæ in summo gutture vtrinque, reliquæ inferius locatæ.

DE COLLO, EIVSQVE PARTIBVS, Cap. IX.

INfra caput est *τράχηλος collum*, quod & *δέρην* & *αὐχένα ceruicem* vocãt. *ὑποδερὶς* est in priori parte *τῆς δέρης colli* postremum. In priori item colli parte *βρόγχος* est, & *τραχεῖα ἀρτηρία aspera arteria*, per quam spiritus ducitur. *τοῦ βρόγχου* eminentia *λάρυγξ guttur* est. At in posteriore colli parte *τένοντες tendones* sunt. *Ταῖς κλεισὶ iugulis* proximum cauum Homerus *λευκανίαν* vocauit: sed medici *ἀντικάρδιον* & *σφαγὴν q.d. cordi oppositum & iugulationem* appellant: quæ autem à tendonibus ad humeros pertinent, *ἐπωμίδες*. *ὦμος* verò *humerus* brachii caput est, quod *τῇ ὠμοπλάτῃ lato scapularum ossi* inseritur, & cum toto etiam articulo copulatur. At humeri *κοτύλη acetabulum*, est lati scapularum ossis cauitas. Lata scapularum ossa, *ὠμοπλάται* vocata, ea sunt quæ tergo incumbunt: quorum intermediæ eminentiæ, dicuntur ipsorum *ῥάχις dorsum*. *Ἀκρώμιον*, iuguli scapularúmque ossis copula est. Eudemus verò ossiculum perexiguum esse dixit *ἀκρώμιον*. *Κλεῖδες claues, quæ & ligulæ*, sub imo collo ossa sunt cum pectoris osse commissa, humeros scapulásque, ne in pectus cadant (vt aliis contingit animalibus) prohibentia. ~~nam cætera animalia iugulis priuata sunt~~. Quocirca & latissimi pe-

A ctoris homo est.

DE ALA, HVMERO, BRACHIO, ET manu, Cap. X.

MAσχάλη *ala* sub humeri articulo cauitas est, in quã sæpe humerus luxatione delabitur. *μάλην* verò appellare haud Græci sermonis est. aliquid autem sub ala celantem ferre, *ὑπὸ μάλης ἔχειν sub mala habere* dicunt. *Βραχίων brachium Latinis* id quod sequitur humerum, dicitur. Huius circa humerum rotunditas, caput *βραχίονος*

B est. Interior iuxta *τὸν ἀγκῶνα cubitum* eminentia, quam nonnullos imperitè *ἀπόφυσιν πήχεως* putare dixit Hippocrates, & ipse alterum humeri caput est. Post humerum totus articulus, acutúmque illud cui reclinati incumbimus, *ἀγκὼν* à quibusdam, ab aliis *ὠλέκρανον* vocatur: Dores autem Siciliam incolentes *κύβιτον cubitum* appellant. Quin & Epicharmus cubito ferire, *κυβιτίζειν quasi dicas cubitizare* dixit. Ossium verò brachii quod subiicitur, *πῆχυς cubitus*, suprapositum verò, *κερκὶς radius* est. hæc ad *τὸν καρπὸν brachiale* protenduntur: post quem lata pars

C & compacta, *μετακάρπιον* & *ταρσὸς palma Latinè* nominatur. Sequuntur *δάκτυλοι digiti*. *Χεὶρ manus* totum illud est quod ab humero pendet, & extremum quò apprehendimus. Ex digitis, *μέγας magnus, Lat. pollex*, est ab aliis summotus: alter, *λιχανὸς index* inter quatuor primus. tertius, *μέσος medius* vocatur. quartus, *παράμεσος, Latinè anularis*: vltimus, *μικρὸς paruus*. Ipsorum ossa, *σκυταλίδες scuticulæ*, & *φάλαγγες internodia*: primi articuli, *προκόνδυλοι*, medii, *κόνδυλοι*, postremi, *μετακόνδυλοι*. Vnguinum initia, *ῥιζωνυχία radices unguium* vocãtur. Internæ digitorum

D sũmitates, *ῥᾶγες acini*, & *κορυφαὶ uertices*. Carnosa pollicis pars sub manus cauo insurgens, *στῆθος q.d. pectus*. Spatium quod inter indicem pollicémque intercedit, carnosúmque est, sub quo manus in cauum subsidet, *θέναρ* dicunt: *ὑποθέναρ* verò, quod sub quatuor digitis est. Sed omnẽ manus interiorem latitudinem *θέναρ uolam* Hippocrates vocasse mihi videtur.

DE THORACE, ET EIVS PARtibus, Cap. XI.

E AΠὸ δὲ τῶν κλειδῶν, *A iugulis autẽ*, *στῆθος pectus* prior pars est: medium autem in quod costæ subeunt, *στέρνον* appellant. Auersa verò colli pars vsque ad id quod *μετάφρενον* vocatur, *νῶτον tergum* est. *μετάφρενον* inter tergum lumbósque, vbi renes adhærescunt, locatum est. *ὀσφὺς* verò *lumbi* vltima pars dorsi est. Carneæ in pectore eminentiæ, *μαστοὶ mammæ*, & *τιτθοὶ ubera* vocantur. *τοῦ μαστοῦ mammæ* extrema pars, *θηλὴ papilla*. Primum verò in pubescendo incrementum, *κύαμος faba* dicitur: totum autem tumorem, *ἄσκωμα*, *Latinè utrem siue uber* vocant: sed in

F mulieribus magis propriè. *Πλευρὸν latus*, illud totum quod sub ala est appellatur: ossa verò, *πλευραὶ costæ*: inter costas spatia, *μεσοπλεύρια q.d. intercostalia* nominantur. *νόθαι πλευραὶ spuriæ costæ* sunt quæ ad *τὸ στέρνον pectorale os* non perueniunt. Sub pectore cauum, *στόμα κοιλίας uentriculi os* dicitur: quod alii *προκάρδιον quasi dicas antecordium*: nonnulli verò *καρδίαν cor* appellauerunt: doloréſque ibi orientes, *καρδιωγμοὺς cordis morsus* & *καρδιαλγίας cordis dolores* esse dixerunt. Spuriarum costarum extremitates, *χόνδροι cartilagines* sunt. Musculosæ autem partes sub car-

G tilaginibus collocatæ, *ὑποχόνδρια, quasi dicas subcartilaginea. Latinè præcordia à quibusdam uocantur*. *Κοιλία aluus* ac *γαστὴρ uenter* deinceps locatur: *ἐπιγάστριον* super ventrem posita cutis appellatur. Eius media cauitas, *ὀμφαλὸς umbilicus* est, venarum, per quas infans alitur, segmentum. Vmbilici pars media, *ἀκρόμφαλον*: cutis autem vmbilicum ambiens, quoniam corrugata senectutem significat, *γραῖα uetula* appellatur. Sub vmbilico *ὑπογάστριον abdomen* est, & *ἦτρον aqualiculus*. Huic cõtigua pars vsque ad pudenda, *ἐπίσιον pecten* atque *ἥβη pubes* dicitur: alii *ἐφήβαιον*

H vocant.

DE GENITALIBVS MARIVM, ET eorum partibus, Cap. XII.

TΩν *αἰδοίων genitalium membrorum* quæ in maribus sunt, propendens particula, *καυλὸς caulis* ac *σῆμα* est:

quæ autem non pendet, ὑπόστημα *sedimentum*, & κύστεως
τράχηλος *collum uesicæ*. Lineam per medium discurrẽtem,
alii τράμιδα, alii ὄῤῥον appellarunt. Colis extremitas,
βάλανος *glans* est. cutis eam tegens, πόσθη *præputium*: præ-
putiique extremum, ἀκροπόσθιον, *quasi dicas, summum præpu-
tij*. Cauernula verò per quam semen vrináque profun-
ditur, οὐρήθρα, & πόρος οὐρητικὸς *urinarium iter* nominatur.
οὐρητῆρα autem ne dicito: οὐρητῆρες enim alii sunt, per
quos scilicet à renibus in vesicam vrina delabitur.
ὄσχεος *scrotum* ea cutis est qua δίδυμοι *id est testes, ad uer-
bum gemini*, inuoluuntur. διδύμους autem aut ὄρχεις ap-
pellare nihil interest. Geminorum quod suprà est, κεφα-
λὴ *caput*, quod infrà, πυθμὴν *fundum* vocatur. Pars scroti la
xior, λακκόπεδον, à quibusdam ἀχάδαρον, ab Athenien-
sibus λακκοσχέας nominatur. Inter scrotum & sedimen-
tum & femur locum πλιχάδα vocant. & pro διαβαίνειν
transire, διαπλιχᾶσθαι, pro περιβαλεῖν *id est circum*, ἀμφιπλὴξ
enuntiant. Sophocles verò & de draconibus hoc verbo
vtitur, dicens, Θαιρὸν ἀμφιπλὴξ εἰληφότε, *id est, Cardinem cir-
cum comprehendentes*: perinde acsi dixisset, περιβεβληκότε τὸν
θαιρὸν, *circumplexi cardinem*.

DE GENITALIBVS MVLIEBRIBVS,
Cap. XIII.

MVliebris autem pudendi quod supra est, κτεὶς *pe-
cten* dicitur. Id triangulum est, & imi ventris ter-
minus. ab aliis ἐπίσιον appellatur. Pudendi rima, σχίσμα
fissura: musculosa in medio caruncula, νύμφη, & μύρτον,
ab aliquibus ὑποδερμὶς, ab aliis κλειτορὶς nominatur: la-
sciuéque eam tractare, κλειτορίζειν dicunt. μυρτοχείλας ve-
rò vtrinque posita carnosa corpora. Cæterùm hæc Eury
pho κρημνοὺς *q. d. rupes* vocat: sed nostræ ætatis medici
μυρτοχείλας appellant πτερυγώματα, *q.d. alas*: τὸ μύρτον verò
τὴν νύμφην.

DE DORSI OSSIBVS,
Cap. XIIII.

THς ῥάχεως *dorsi* ossa, σφόνδυλοι *uertebræ* sunt, quos e-
tiam Homerus ἀστραγάλους *talos* vocat: tota autem
vertebrarum compago ἄκανθαν *spinam* constituit. Extre-
mum lumborum, ἱερὸν ὀστοῦν *os sacrum* est: id ab aliquibus
etiam ὑποσφόνδυλον *q.d. subuertebrum* dicitur. Eius vltimũ
officulum κόκκυξ *cuculus* est.

DE RELIQVIS VSQVE AD IN-
guina partibus, Cap. XV.

SVb costis molles partes, λαπάραι & κενεῶνες *ilia* vo-
cantur. Deinde τῶν λαγόνων *ilium* ossa: quorum exca-
uata capita, κοτύλαι *heminæ & acetabula*, πυγαὶ autem *clunes*,
ac ἑδρανα *sedilia*, post lumbos carnosæ partes: quo-
niam illis sedendo innitimur: ab aliis γλουτοὶ *nates* dicti
sunt: sub quibus ὑπογλουτίδες *quasi dicas subnaticulæ* ia-
cent.

DE PARTIBVS AB INGVINIBVS
vsque ad extremos pedes, Cap. XVI.

BOυβῶνες *inguina* femorum priores partes sunt, pro-
pe ἥβην pubem positæ: neruus autem ad acetabulum
pertinens, ac totus articulus, ἰσχίον *coxendix* dicitur. Fe-
morum internæ partes, παραμήρια *femina* sunt: inter fe-
mina autem loca, μεσομήρια *interfemina*. Musculi geni-
bus inhærentes, ἐπιγουνίδες *quasi dicas geniculares* vocãtur.
Os autem super genu positum, ἐπιγονατὶς *patella* est. Hip-
pocrates verò ἐπιμυλίδα vocauit. γόνυ *genu* articulus est
femur τῇ κνήμῃ *cruri* committens. ἰγνύα *poples* posterior
pars est, in quam genu inflectimus. γαστροκνημία *sura* ma-
gnus musculus est, vnde latus neruus oriens ad calcem
tendo factus adhærescit. Ossium verò cruris quod inte-
rius est, κνήμη *sura* nominatur, anterius autem, ἀντι-
κνήμιον *tibia*. Sed Herophilus suram, κερκίδα *radium* etiam
appellauit. Vtriusque ossis extrema pedi inserta, σφυρὰ
malleoli sunt: ἀστράγαλοι verò *tali* non rectè vocantur. si-
quidem & humanus pes talum sub malleolo abditum,
non conspicuum habet. πτέρνα *calx* postremum pedis ro
tundum est: πέδιον & ταρσὸς *planta*, pars prior & ampla est:
στῆθος verò *pectus*, pars inferior post cauum, vnde nascun-
tur digiti, vocatur. Istos autem perinde vt manus digi-
tos appellare, aliáque manuum digitis communia re-
censere, nihil est quod impediat.

A DE INTERIORVM MEMBRORVM
appellationibus, Cap. XVII.

IGitur quæ oculis aperta sunt, ô fili, subiectáque his
ossa, in hunc modum nominare decens est. Interiora
autem corporis membra, simiam dissecantes, propriis
nominibus illustrare tentabimus: quandoquidem ipsa
ossibus, musculis, extis, arteriis, venis, neruis, ad natu-
ram hominis proximè accedit: secundò alia πολυσχιδῆ
multifida: tertiò, ἐκ διχηλῶν ἀμφόδοντα, *ex bisulcis utrinque den
tata*. Non vtrinque dentata, ac μώνυχα *soliungula*, longissi-
B mè ab hominis similitudine summota sunt. Quòd
si aliquid de membris interioribus, exteriora traden-
tes, memorauimus, idem bis repetere vlterius opus non
fuerit.

DE CAPITIS TVNICIS, OSSI-
bus ac suturis, Cap. XVIII.

ASpice itaque sub τοῦ κρανίου *caluariæ* cute tunicam:
hãc περικράνιον, quòd τὸ κράνιον *caluariam* obuoluat,
vocant: quam verò alia ossa ambientem tunicam vide-
bis, περιόστεον, *quasi dicas circumossalem*. Quà ossa caluariæ
C committuntur, ῥαφαὶ *suturæ* sunt, quæ duarum serrarum
compagem imitantur. Earum vna quidem rotunda est,
sincipútque circumcidit, altera occiput, tertia medium
verticem diducit. quibusdam etiam hæc, sincipitis sutu
ram transiens, frontémque ipsum secans, mesophryo
terminatur. Binæ aliæ in temporum ossibus, squama-
rum in modum totis oris paulatim extenuantur, atque
ita inferiora ossa superioribus leniter insidunt. Ipsis au-
tem vetusta quidem nomina desunt, sed nuper à qui-
busdam Ægyptiis medicis, Græcam linguam malè do-
D ctis, imposita sunt, sincipitis suturam, στεφανιαίαν *quasi di-
cas coronariam*, occipitis, λαμβδοειδῆ *id est* λάμβδα *Græcæ li-
teræ similem*, mediam verò, ἐπιζευγνύουσαν *coniungentem*: tem
porum autem suturas, λεπιδοειδεῖς, *quasi dicas squamarum
formam habentes*, appellantibus. Iidem & aliorum ossium
partibus ab antiquis innominatis, nomina indidere:
quæ ego, vt aliis nostri seculi medicis innotescant, non
prætermittenda iudicaui.

DE QVIBVSDAM CAPITIS OSSI-
bus, Cap. XIX.

E INter caluariæ ossa meditullium, διπλόην nominant:
vbi verò nasi initium est, crebra ibi foramina, ἠθμοει-
δῆ *cribri speciem referentia* vocantur. Per ea indubiè πταρμὸς
sternutamentum & μύξα *mucus* propellitur. Nonnulli & hac
parte nos in cerebrum spiritus attrahere confirmant.
Proxima auribus ossa, ob firmitudinem λιθοειδῆ *lapi-
dea* nomen habent. ab vtroque enim latere singula ossa
dura subalbidáque sunt, magnitudine caput maximi
manus digiti æquantia, per quæ auditorii meatus per-
forati sunt. Alii propendentes in occipitium eminen-
F tias, λιθοειδεῖς *lapideas* appellant: idque non rectè. Inanes
enim & cauernosi, & minimè solidi, nomini non re-
spondent. Ab auditoriis autem meatibus ad malas per-
tinentes processus, ζυγώματα *quasi dicas iugamenta* nuncu-
pantur.

DE MVSCVLIS QVIBVSDAM ET
processibus in capite, Cap. XX.

TOὺς μύας *musculos* caua τῶν κροτάφων *temporum* replen-
tes, κροταφίτας *temporales*: qui inferiorem maxillam
amplectuntur, μασσητῆρας *mansores* vocant. Tenues illi
G & oblongi, deorsúmque versus fauces vergentes procef
sus, στυλοειδεῖς *columniformes* dicti sunt. Eudemus autem
illos gallorum calcaribus assimilat, ac sine appellatio-
ne relinquit.

DE FORAMINIBVS CALVARIAE,
Cap. XXI.

FOramina permulta quidem per κρανίον *caluariam* per-
forata sunt, quæ omnia (duobus exceptis quæ τυφλὰ
cæca appellantur) nomine vacant. Inter se autem medici
altercantur vtranã hoc nomine appellanda sint: nũ illa
H quæ prope maximũ caluariæ foramẽ adiacẽt, per quod
ὁ νωτιαῖος μυελὸς *spinæ medulla* in vertebras delabitur: an illa
quæ prope auditorias cauernas, & paulo prius iuxta ma
xillæ articulos sunt. Sed neq; illa neq; hæc adeo cæca sũt
quin ea in magnũ spinalis medullæ cauũ peruadãt, hæc,
sub τὰ ἠθμοειδῆ *foramina cribrum repræsentantia* subeant. Ac

per ipsa omnia nerui transire conspiciuntur: de quibus in diuisionibus sermo habebitur. verùm ideo ipsi cæca dixisse visi sunt quòd non in rectum excauata esse cernantur.

DE CEREBRO, MEMBRANIS, NERVIS, spinalíque medulla, Cap. XXII.

INtra caluariam ὁ ἐγκέφαλος *cerebrum* continetur. Id μήνιγγες *membranæ* circumuoluunt, altera crassior robustiórque, ossi proxima: tenuior altera, & firma quidem, sed priore minus, quæ cerebrum contingit. Summa cerebri pars, κιρσοειδὴς *varicosa* appellatur: inferior atque posterior, βάσις: à basi oriens processus, παρεγκεφαλὶς *cerebellum*. Ipsius cerebri cauernæ, κοιλίαι *uentriculi*. Ventriculos interius obuoluens tunica, χοροειδὴς *secundinis similis* cognominatur. Herophilus autem & μήνιγγα χοροειδῆ *membranā secundinis similem* appellat. Germina à cerebro enascentia, νεῦρα αἰσθητικὰ *nerui sensorij*, & προαιρετικὰ *electorij* sunt: per quos sensus & voluntaria motio fit, omnísque corporis actio perficitur. Horum autem neruorum quidam à spinali medulla, & ex ipsam cingente membrana expullulant. Νωτιαῖον verò *dorsalem* & ῥαχίτην *spinalem*, omnem pariter per vertebras defluentem medullam nominant.

DE OCVLORVM TVNICIS, Cap. XXIII.

OCuli tunicarum primam inter extima conspicuáque membra, κερατοειδῆ *cornularem* superius nominauimus: secunda ῥαγοειδὴς atque χοροειδὴς dicitur: qua parte τῷ κερατοειδεῖ *cornulari* subiicitur, ῥαγοειδὴς, quòd exterius læuore, interius aspretudine, τῇ ῥαγὶ *uuæ acino* fit persimilis: qua verò albam tunicam subit, χοροειδὴς vocatur: quoniam venulis referta, χορίον fœtui circundatum *id est secundinas* repræsentat. Deinde tertia humorem ὑαλοειδῆ *à uitri similitudine ita uocatum* continet. hæc antiquo vocabulo, propter tenuitatem ἀραχνοειδὴς appellata est: *Latinè aranealem dicere ausis*. at quoniam Herophilus eam ἀμφιβλήστρῳ *reti* contracto assimilat, nonnulli & ἀμφιβληστροειδῆ *reticularem*, alii ab incluso humore *qui uitri gerit similitudinem*, ὑαλοειδῆ nominarunt. Quarta membranula guttam quandam humoris κρυσταλλοειδῆ includit. Hæc antiquitus nomine caruit: à posteris φακοειδὴς, *quasi dicas lenticularis*, ob figuram: κρυσταλλοειδὴς verò à contento humore, cognominata est.

DE PRIMA ET SECVNDA COLLI VERtebra, osse ypsiloeide, gula, tonis, aspera arteria, gutture, & bronchiis, Cap. XXIIII.

PRimam colli vertebram, ὀδόντα *dentem* appellare mihi videtur Hippocrates. Sub tõsillis officulum, gutturis caput continens, quidam à figura τοῦ Υ ψιλοῦ, Υψιλοειδὲς appellauerunt: cæterùm Herophilus, quoniam tonsillis assideat, παραστάτην *assessorem* vocat. Secundæ vertebræ processus sursum ac prorsum versus spectans, πυρηνοειδὴς *ab oliuæ nuclei similitudine* dictus est. Iter illud per quod cibi potionésque in ventriculum descendunt, στόμαχος & οἰσοφάγος *gula* est. Nerui ab vtroque eius latere, τόνοι: cæteráque sensoria atque fibrosa, pariter τόνοι (*tenores in Latinum uertere liceat*) dicuntur. Asperæ arteriæ summum, βρόγχος *guttur* est. ramuli ad eius plexum creati, βρόγχια, & σήραγγες *cauernæ*, & ἀορταὶ nominantur.

DE CORDIS PARTIBVS, MEMBRAnísque pectoris, Cap. XXV.

CAloris, vitæ, arteriarū mque motus initium, καρδία *cor* est. Eius summa pars, κεφαλὴ *caput* dicitur: infima & acuta, πυθμὴν *fundum*: cauitates, κοιλίαι *uentriculi*, quarū crassior & læua, ἀρτηριώδης *arteriosa* est: tenuior & dextera, φλεβώδης *uenosa*: læua, capacior. Ab vtroque autē capitis latere ceu alæ prominentes, cauæ, molles, & ad totius cordis motum agitabiles, ὦτα καρδίας *cordis auriculæ* sunt. Cor circumplexa membrana, περικάρδιος dicitur. Ex membranis pectoris quæ ipsum in duas diducunt partes, διαφράττοντες ὑμένες τοῦ θώρακος *intersepientes thoracis* appellantur: quæ costas interius vestiunt, ὑπεζωκότες *succingentes*. Membrana quæ pectoris viscera ab inferioribus

A disiungit, διάφραγμα *transuersum septum*, & φρένες vocatur.

DE GLANDVLOSIS CARVNCVLIS, Cap. XXVI.

EK τῶν ἀδένων *ex glandulosarum carnium* genere, (multæ autem sunt) aliquæ in collo, nonnullæ sub alis, quædam in inguinibus, aliæ in μεσεντερίῳ vocato reperiuntur: quæ, carnes quædam leuiter subpingues ac fragiles sunt. Inter has & vocatus θυμὸς numeratur: qui in regione capitis cordis locatus est, septimæ colli verte-
B bræ insidens, asperæque arteriæ extremo, qua cum pulmone committitur, adhærescens: non in omnibus tamen inuentus est.

DE VENTRIS INFERIORIS PARtibus, Cap. XXVII.

SVb transuerso septo γαστὴρ *uenter* est: cuius summa pars primáque κοιλίας *uentriculi* nomen habet. deinde primus intestini exortus, πυλωρὸς *ostiarius, seu ianitor* dicitur. Postea ieiunum intestinum, semper alimento priuatum: vnde ipsi nomen quoque νῆστις fuit. Isti conti-
C guum, τὸ λεπτὸν ἔντερον *gracile intestinum* est. Ex gracili biceps prodit exortus. Vocatur autem altera eius pars, τυφλὸν *cæcum intestinum*, quoniam reuera cæcum est: altera, κῶλον, & ἡ κάτω κοιλία, *laxum intestinum & uenter inferior*. quod Homerus νείαιραν etiam appellat. Totum autem intestinorum vinculum ac firmamentum, μεσεντέριον ac μεσαραῖον vocatur. Ἀραιὰν verò ventrem & omne intestinum veteres appellabant: ex quo ad hæc vsque tempora hoc nomen μεσαραῖον deriuatum est. *Latini lactes appellasse uidentur*. Post κῶλον *grande intesti-*
D *num*, est τὸ ἀπευθυσμένον *rectū*, iuxta sedē ac principē. Quod ex orbiculato vētriculi fūdo egerminat, ipsúmq; & aliquam cæterorum intestinorum partem velat, ἐπίπλοον, *quasi dicas supernauigans*, *Latinè omentum*, nominatur. A renibus exoriens membrana, omnibúsque prætenta intestinis, περιτόναιος. At prope intestini primum exortum posita caro præpinguis glandulísque interstincta, πάγκρεας vocata est.

DE IECORE ET IN EO CONTENtis, Cap. XXVIII.

E ADextera ventriculi, ἧπαρ *iecur* est. Iecoris autem quæ transuersum septum & περιτόναιον attingunt, κυρτὰ *conuexa*: quæ autem infrà ventriculo inhærescunt, σιμὰ *caua* dicuntur. Sub maxima eius fibra, χολῆς ἀγγεῖον *bilis uasculum* situm est, cuius media & angusta particula, αὐχὴν *ceruix* est: infima, πυθμὴν *fundum*. Iecoris porta ἡ φλὲψ *uena* est, per quam alimentum illabitur. Quæ in sacrificiis autem aruspices πύλας *portas*, τράπεζαν *mensam*, μάχαιραν *gladium*, & ὄνυχα *unguem*, appellant, in homine quoque (sed obscura atque incerta) reperiuntur, ad nullúm-
F que medicinæ profectum necessariò nominantur.

DE LIENE, RENIBVS, VESICA, vrinariis seminariísque vasculis, Cap. XXIX.

VEntriculo à sinistra σπλὴν *lien* incumbit: cuius crassisima summáque pars *dicitur* κεφαλὴ *caput*. prope vltimas autem costas νεφροὶ *renes* duo: ex quibus duo οὐρητῆρες *urinæ ductus* vesicam intrātes prodeunt. Κύστις verò *uesica* conceptaculum est in quod vrina è renibus per οὐρητῆρας delabitur. A vesica est τράχηλος *ceruix*, & τὸ ὑπόστημα
G *sedimentum*, & βάσις, & reliqua commemorata superius. At σπερματικὰ ἀγγεῖα *seminaria uascula* quatuor sunt: duo κιρσοειδῆ *uaricosa*, duo ἀδενοειδῆ *glādulosa*, quæ & γόνιμοι φλέβες *genitales uenæ* vocatæ sunt. Varicosorum partes illæ quæ testibus adiacent, παραστάται *assessores* dicuntur. quidam verò omnia παραστάτας appellari nihil laborant. Cæterùm an hæc eadem in fœminis perinde vt in maribus cōstituta sint, contēplādum est. Fœminas varicosis assessoribus carere Herophilus planè existimat: nos verò in pecudis vtero è testibus enata vascula, atque vtrin-
H que varicis instar reuoluta conspeximus. Hæc autem in vteri cauum perforata subibant, è quibus mucosus quidam humor, siquis exprimeret, emanabat: magnáque erat opinio hos seminarios esse canales, & eorum generis qui varicosi nuncupantur. Id autem vt se habeat, dissectiones seorsum declarabunt.

DE MVSCVLIS LVMBORVM, Cap. XXX.

INtra lumbos musculi, ψόαι nominãtur: qui soli etiam in dorso lumbis agnati sunt. Istos aliqui νευρομήτρας (*legitur & νευρομήτρας, pro quo alii νεφρομήτρας reponunt:*) alii ἀλώπεκας *uulpes* cognominãt. Atque hoc illud est quod in libro Cnidiarum sententiarum scriptum est, Si renum autem morbus vexat, notæ hæ sunt, Si lotium crassum purulentúmque sit, si dolor lumbos, ilia, inguina, seménque torqueat. tũ verò & ἀλώπεκας *uulpes* malè habeat. Vnde iam constat quanti ista scire intersit: quò ea quæ sic cognominantur agnoscas. Clitarchus exteriores dorsi musculos, ψόας, & νευρομήτρας, & ἀλώπεκας appellari, falsò opinatur.

DE GENITALIBVS FOEMINARVM LOCIS, Cap. XXXI.

GEnitale autem mulieris membrum, μήτρα & ὑστέρα, *uterus uuluáque* vocatur. Hippocrates & δελφὺν & γονὴν *genituram* dicit. Eius sursum versus vtrinque processus, κεραῖαι & πλεκτάναι *cirri*, sunt ipsum exterius sustinentia vasa: medium atque supremum, πυθμὴν *fundum* est: quæ vtrinque sunt, ὦμοι *humeri*. Eius extremitas αὐχὴν *ceruix*, atque τράχηλος *collum*. colli os, ὁ πρῶτος πόρος *primus meatus*. Hippocrates ἀμφίδιον, à similitudine rotundi ferri quo præfiguntur aratra, vocat. Deinde cauum quod sequitur, *multis appellationibus exprimitur. dicitur enim* γυναικεῖος κόλπος, *muliebris sinus, muliebres loci, uterus, ac uulua*. Sed totum genitale cum exterioribus, αἰδοῖον *pudendum, obscœniorique uocabulo, cunnus*.

DE TESTIVM TVNICIS, ALIISQVE PARTIBVS, Cap. XXXII.

AT circa testes tunicæ sunt: ἐρυθροειδὴς vna, δαρτὸς altera nominatur. neruus quoque cum arteria concauus ad testem peruenit, qui κρεμαστὴρ *q. d. suspẽsor* vocatur. venulæ pariter ad testes, vnde nutriuntur: hæque testiũ altrices nominantur.

DE VENIS, Cap. XXXIII.

ALiarum quoque venarum nomina (vt semel dicam) hæc sunt: si gracilẽ tunicam habent, sanguinéque complentur, φλέβες *uenæ* sunt. omnes verò magnæ venæ κοῖλαι *cauæ* appellantur. Postea inter medicos vsus obtinuit vt ea vena quæ à iecore in renes propagines mittit, κοίλη *caua* diceretur. In ea Praxagoras initium esse febrium affirmauit: solámque eam κοίλην *cauam* ipse nominauit: cæterùm alii & eam quæ sursum in cor per transuersum discrimen euadit. Alii & hanc & priorem vnico vocabulo ἡπατῖτιν, *quasi dicas iecorariam*: à liene exeuntem, σπληνῖτιν, *quasi dicas lienariam*, vocitant. Cæterùm non quemadmodum in iecore, ita & in liene sursum versus deorsúmque in sinistra parte discurrens vlla vena reperitur. Qui verò id afferunt, impudenter mentiuntur: quandoquidem venulæ in lienem pertinentes, & graciles sunt, & ibidem in liene finiuntur. At Philistio Italus medicus, pro Doriensium eam partem incolentium more, quasdam venas quæ per tempora in caput ascendunt, ἀετοὺς *aquilas* vocat: venas autem à corde illico nascentes, δρακοντίδας Hippocrates nominat. Herophilus venam crassissimam grandissimámque ex corde pulmones petentem, ἀρτηριώδη *arterialem* appellauit. In pulmonibus enim contrà atque in aliis res habet. nam venæ in his validæ sunt, proximéque ad arteriarum naturam accedunt: arteriæ contrà imbecillæ, venarúmque naturam sapiunt. Omnium autem quos nouerim primus Dionysius Oxymachi filius ἐπανθισμοὺς (*quasi dicas efflorescentias*) nomẽ nouũ adinuenit: aitque Eudemus ἐπανθισμὸν venam appellari. Sed mihi Dionysius rem quidem venæ similem, ἐπανθισμὸν, non idem tamẽ venam atque ἐπανθισμὸν, sed quoddam aliud aduentitium sanguinis receptaculum, vocare visus est: idque ipse ita esse testatus est, eodem loco sæpius φλέβα, ἐπανθισμὸν & ἀρτηρίαν inculcans ac repetens. neque enim si rem eandem φλέβα & ἐπανθισμὸν putaret, ita vnquam loquutus esset. Nam etsi nihil aliud ἐπανθισμὸς quàm φλὲψ est, nihilominus ipse aliter sensit atque appellauit.

DE ARTERIIS, Cap. XXXIIII.

ARτηρίας præterea vetustissimi Græci φλέβας *uenas* vocauerunt: quúmque σφύζειν τὰς φλέβας *uenas micare* dicebant, ἀρτηρίας intelligebant. arteriarum enim micare *seu palpitare* munus est. Eas etiam ἀορτὰς & πνευματικὰ ἀγγεῖα *spirabilia uasa*, & σήραγγας *cauernas*, & κενώματα *inanitates* & νεῦρα *neruos* appellarunt. ἀορτὴν verò eam præcipuè Aristoteles vocat quæ per dorsum omnium maxima fertur. Hanc παχεῖαν *crassam* Praxagoras appellare cõsueuit. Cauas autem per collum subeuntes, καρωτίδας (*uel, ut alii legunt*) καρωτικὰς, *quasi dicas soporales, uel soporiferas*, antiqui nominarunt: quoniam compressæ hominem sopore grauabãt, vocémque adimebant. Cæterùm nostro B seculo non arteriarum, sed neruorum sensoriorum adiacentium, id vitium esse compertum est. Quare si nomen permutare volueris, nihil peccati admiseris.

DE NERVIS, TENDONIBVS, CARTILAGINIBVS, membranis, tunicis, adipe, carne, atque medulla. Cap. XXXV.

TA νεῦρα *nerui* à cerebro spinæq; medulla prodeũtia, προαιρετικὰ *actiui*, αἰσθητικὰ *sensorii*, προαιρετικὰ *electiui*, atque τόνοι: qui circa artus sunt, συνδετικὰ *copulatiui* dicuntur: crassæ autem ex occipitio propagines, quæque ad C calcem è musculo nascentes feruntur, τένοντες *tendones*. Χόνδροι *cartilagines* sunt, in quos ossa degenerant, neruis duriores. Υμένες *membranæ* tenuia sunt velamenta, χιτῶνες *tunicæ*, crassiora. Πιμελὴ *adeps*, pinguissima est alimenti concretio. Σὰρξ autem *caro* in visceribus illud est quod inter vascula concretum reperitur, subtegmen quoddam, ac veluti receptaculorum texturæ fartum, quo inania eius spatia compleantur. In musculis σὰρξ, pars fibrosa ac firma est, & quæ in vlceribus ossiúmque cauis recens concrescit. Μυελὸς verò *medul-* D *la*, ὁ μὲν ἐν τῇ ῥάχει, *qui quidem est in spina*, ῥαχίτης *spinalis*, ὁ δὲ διὰ νώτου, *qui autem est per dorsum*, νωταῖος *dorsualis* vocatur. has etiam ambiens membranula, νωταία dicitur. Medulla intra caluam contenta, ἐγκέφαλος *cerebrum* est: sed in aliis ossibus, ὀστίτης *ossalis* vocatur: siue in magnis insit cauis, vt in femore atque humero: siue ἐν σήραγξιν, *id est angustis foraminibus, seu cauernis*, vt in costis ac iugulis.

DE HVMORIBVS EXCREMENTISQVE CORporis, Cap. XXXVI.

E AIμα *sanguis*, calidissimus est flauissimúsque succus: φλέγμα *pituita*, album, crassum ac subsalsum excrementum est, quod quum resiccatur, nigrescit. χολὴ ξανθὴ *bilis flaua* amarum est ac flauum excrementum. πρασοειδὴς *porracea* acris est, atque subuiridis. ἰώδης verò *æruginosa, uel potius uiolacea*, est valde mera atque sincera. μέλαινα autem *atra* sanguinis crassamentum est. Alii nigrum sanguinem, μέλαιναν *atram bilem* vocant. Reliqua excrementa huiusmodi sunt. Σίελος *saliua*, oris est humiditas. Μύξα *mucus* salsum est cerebri purgamẽtum. F Ἱδρὼς *sudor*, est per omne corpus effusa humiditas. Οὖρον *urina*, est nitrosus humor in vesicam delabens. Φῦσα *flatus*, est in intestinis superuacuus spiritus. Κυψελὶς aurium sordes, *quas cerumina aut marmorata ueteres Latini appellitabant*. Καταμήνιον *menses* in mulieribus sunt menstrua per vuluam sanguinis excrementa, quæ quum alba sunt, non καταμήνιον vltrà, sed ῥοῦς *profluuium* nominantur. Γάλα *lac* est quæ fit in mammis alimenti concoctio. Σπέρμα *semen* & θορὴ & γόνος *genitura* idem significant. Id verò est spiritus simul atque alimenti genera- G trix ἐν τοῖς παραστάταις *assessoribus* concoctio. Praxagoras peculiari quodam modo χυμοὺς *succos* nominauit, γλυκὺν *dulcem*, ἰσόκρατον *æqualiter temperatum*, & ὑαλοειδῆ *uitreum*: hos à pituitæ specie sic vocauit. Item ὀξὺν *acidum*, νιτρώδη *nitrosum*, ἁλυκὸν *salsum*, & πικρὸν *amarum*: hos ita vt gustatus iudicat appellauit. Alios præterea, πρασοειδῆ quidem *porraceum* ex colore, λεκιθώδη verò *uitellinum*, ex crassitudine, alios quoque, ξυστικὸν quidem, *rasorium aut uellicatorium*, quia efficit rasionem seu vellicationem: στάσιμον verò *stabilem, seu fixum*, quòd in venis inhæreãt, neque in H carnem permanent, quòd illi στάσιμοι χυμοὶ tenues venosique sint. In summa totum illud liquidum Praxagoras χυμὸν appellat: at Mnesitheus quod liquidum est, χυλὸν *succum* nominat, sed gustatilem qualitatem, siue in arido siue in liquido positam, χυμὸν *saporem* vocat. Θερ-

μασίας autem *calorem* atque *πνεῦμα* *spiritum* Zeno idem esse censuit: sed medici distinxerunt, *πνεῦμα*, quod spirando trahimus, *θερμασίαν* verò, spiritus elisionem appellantes. Alii vitæ quoddam principium calorē esse dixerūt.

DE FOETV ET IIS QVAE AD EVM PERtinent, Cap. XXXVII.

TO *βρέφος* *fœtus* membranis inuoluitur, quarum tenuem ac molliorem *ἄμνιον* vocat Empedocles, *deducta ab ἀμνὸς, id est agnus, appellatione*. Inde Eileithya dea quæ partui præest, *ἀμνιὰς* mihi cognominari videtur, non à Cretæ (vt alii existimant) quodam portu. Nos hanc tunicam dissecantes, humoris cuiusdam longè illo qui in secundis continetur mundioris plenam inuenimus: accuratéque æstimantibus, veluti quidam fœtus sudor videbatur. Per *οὐραχὸν* verò *urinaculum* humorem quendam in *χορίον* *secundas* instar vrinæ transfundi cognouimus. Sed *ἄμνιος* interius fœtui, secundæ autem exterius vuluæ, breuis atque venosa tunica, adhærebant. E secundis *ὀμφαλὸς* *umbilicus* oritur, ex duabus venis totidémque arteriis compositus, & ex quinto appellato *urachon* *urinaculo*, breui vasculo, vtrinque cauo, è vesicæ fundo in secundas intrante.

Plurima in homine reperta, huiusmodi appellationibus insignire oportet. quòd si quid in his omissū fuerit, non ideo tamen plurima, ob pauca quædā conniuētibus oculis prætérita, aspernari conueniet.

RVFFI EPHESII MEDICI DE CORPORIS humani partium appellationibus, alter liber I,

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

QVAE IN ALTERO LIBRO PRIMO CONTINENTVR.

QVAE SIT LIBRI NECESSITAS, Cap. I.

SI QVIS fidibus canendi artem doceri cupiat, ante omnia fides peritè tractare, singuláque propriis nominibus appellare discat necesse est. Grāmatistæ ante legēdi cæteræq; doctrinæ scientiā, elemētorū nomina pueros prædocēt. Necnō in geometria, quid linea sit, quid superficies, quid planū, q̄d figura triāgula, quid circulus, id genúsq; alia, quóq; rite nomine appellentur, prædiscere opus est. In aliis iti dem artibus prænotiones vocabulorum similiter edocent. Medicam itaque artem capessere optātibus, elemēta prius tradere perquam necessarium esse duxi, vt quæque videlicet corporis pars rectè nominanda sit: quādoquidem diuinissimus Hippocrates in libro qui inscribitur De locis in homine, ita loquitur, Corporis autē natura, sermonis in medicina principium est. Nos igitur etiā à simplicioribus exteriúsque aspectui subiectis exorsi, eorum prænotiones appellationésque tradimus.

QVAE SINT MAXIMAE CORPORIS PARtes, Cap. II.

MAximæ corporis partes, *κεφαλὴ* *caput*, *αὐχὴν* *collū*, *θώραξ* *thorax*, *χεῖρες* *manus*, *σκέλη* *crura*. Thoracem nō solùm à iugulis ad præcordia vsque, sed totū à iugulis vsque ad genitalia vocamus.

DE CAPITE EIVSQVE PARTIBVS, vsque ad nasum, Cap. III.

KEφαλὴ *caput*, quod capillis intectum est, simul etiā cum facie & alia sic appellantes comprehendimus. Prior capillata pars, dicitur *βρέγμα* *sinciput*. in quo & sutura est quæ *στεφάνη* *q.d. corona* vocata est, quoniam ipsi *στεφάνους* *i. coronas* circū ponimus: posterior *ἰνίον* *occiput*. Partes ab vtraque sincipitis parte, *κρόταφοι* & *κόρσαι*, *tempora*. Pars media quæ maximè cōuoluūtur capilli, *κορυφὴ* *vertex*. Sub sincipite sitū est *μέτωπον* *frons*. In tēporibus, pilorum exortus *ἴουλοι* *lanugo*. posteriores occipitis pili *χαῖται*, *à nostris crines dici possunt*. Vltima frōtis ruga *ἐπισκύνιον*. Partes frontis pilis hirtæ sunt *ὀφρύες* *supercilia*. horū media itercapedo *μεσόφρυον* *glabella*. inde porrigitur *ῥὶς* *nasus*.

DE NASO ET ALIIS FACIEI PARTIbus vsque ad labia, Cap. IIII.

EXtremum *τῆς ῥινὸς* *nasi* dicitur *σφαιρίον* *globulus*. Quod nasum in duas cauernulas distinguit, appellatur *διάφραγμα*, *interseptum*. A globulo carnosum quiddam in labium descendens est *κίων* *columna*. Nasi cauitates ab vtroq; intersepti latere, per quas olfactus præstatur, *μυξωτῆρες* *nares* vocantur. Nasi *πτερύγια* *alæ*, *seu pinnæ*, sunt ea quæ ambiunt huiusmodi cauitates. Sub columna subsidens cauitas supra labium, *φίλτρον* *amatorium* dicitur. Totum verò quod infra nasum supra labia est *ὑπόρρινον* appellāt. Deinde labia duo, quorū summa; *προχεῖλα*, *q.d. prolabia*: quà committuntur autem, *πρόστομιον*.

DE OCVLORVM PARTIBVS, Cap. V.

SVb superciliis sūt *ὀφθαλμοὶ* *oculi*. quæ oculos cōtegūt, sunt *βλέφαρα*, *palpebræ*. harum altera, supra, altera infra est: quarū in conniuēdo cōgressus *πρόσοψις* vocatur: pili ex palpebris nati *βλεφαρίδες*, *cilia*. Tarsorū extrema, *κανθοί*: ma gn⁹ naso, exigu⁹, tēpori finitim⁹. *Κόραι* sūt *αἱ ὄψεις*: *γλῆναι*, oculorū media, per quæ videmus. Alii *ὄψιν* id vocat quo videmus, *κόρην* autem & *γλήνην*, simulacrū in pupilla cōspicuum. Post hæc autē, quæ sunt nigra, cæsia, aut splendida, à colore nominātur iris: *κύκλος* circulus est prædicta albo continuans. Sub oculis loca, *ὑπώπια*, *suboculária* vocantur.

DE MALIS, MAXILLIS, ET MENTO, Cap. VI.

HIs hypopiis insurgentes eminentiæ subiacēt, vocatæ *μῆλα* *malæ*: quæ per pudorem erubescūt. Sub his sunt eæ quæ vocātur *παρειαὶ* & *σιαγόνες* & *γνάθοι*, *maxillæ*, *seu mādibulæ*: quarū inferioris extremū in acutū definēs, est *γένειον* *mentum*. à quo vsque ad inferius labiū os fit rotundū atque prominens. Sub mento carnosa pars *ἀνθερεὼν* seu *λευκανία* dicitur: verùm alii anthereona, hanc partem: leucaniā verò, cauitatē iuxta iugulū appellant.

DE AVRIVM PARTIBVS, Cap. VII.

ΩTa *auriculæ*, eminētiæ sunt abvtroq; tempore iuxta extrema collocatæ. quarū cauernulæ, *πόροι ἀκουστικοὶ* *meatus auditorii* vocantur: per quos audimus scilicet. Harum inferiores carnosæque partes sunt *λοβοὶ* *fibræ*: superiores cartilaginosæque, *πτερύγια* *pinnæ*: *ἕλιξις*, quæ deinde circunferentiā ambiunt: *ἀνθέλιξις* verò, in medio post helicem extumescentes prope cauitatem particulæ. Cauitas ipsa, concha dicitur: conchæ opposita prope tēporis finem elatio, *τράγος*, *i. hircus* vocatur: huic opposita ex crassiore anthelice, *ἀντίτραγος*.

DE ORE, ET IN EO CONTENTIS, Cap. VIII.

ΣTόμα *os* est prima labiorum diuisura, & reliqua omnis vsque ad fauces inanitas. In ore & alia quædā sunt, & *ὀδόντες*, *dētes* quorū priores octo *τομεῖς* *incisores* dicū tur: at hos sequentes quatuor, *κυνόδοντες* *canini dentes*: reliqui omnes viginti sunt *μύλαι* *molares*. Horū extremi atq;

interius cõditi, σωφρονιστῆρες, *i. moderatores aut tẽperatores* nũcupãtur: qui tũ oriũtur quũ incipimus σωφρονεῖν. *i. ſapere. genuinos Latini uocãt.* Dentes circũplexæ carunculæ, ſunt οὖλα, *gingiuæ*: quorum cõmiſſura, χαλινὸς *habena* dicitur. Latæ molariũ dentiũ ſummitates, τράπεζαι *menſæ* nominantur. Maxillarũ cauitates, in quibus dẽtes defixi ſunt, ὁλμίσκοι *mortariola*, atque φατνίαι *præſepia*. Linguæ exortus ῥίζα *radix* vocatur: αὐχὴν ceruix, quod ſequitur: eius ſummũ προγλώσσιον, *quaſi prælinguiũ dixeris*: ei⁹ latera, παρίσθμια, *i. aſſequentia.* Quod eſt infra linguã, eſt hypogloſſis: at epigloſſis, quod interi⁹ ſupra guttur eſt arteriæ aſperæ tegumẽtũ, quò inter deuorandũ nihil in pulmones decidat: inter ſpirandũ verò, ne ſpiritus aſcenſum impediat, extollitur. Quod ſupra linguã in orbẽ cauũ eſt, dicitur οὐρανὸς *cælũ*, vel ὑπερῴα *palatũ*. quæ deinde ſuperi⁹ pẽdet caruncula, eſt κιονὶς *columella*: quam alii γαργαρεῶνα *gurgulionem*, alii σταφυλὴν *uuã* vocitarunt. Ipſi ſubiicitur caput τοῦ βρόγχου. *i. aſperæ arteriæ.*

DE COLLO, ET EIVS PARTIBVS, Cap. IX.

Deinde τράχηλος, ſiue δέρη, *collũ*, cui⁹ prior pars, βρόγχος & aſpera arteria: circa mediũ prominẽtia, λάρυγξ *guttur*: auerſa pars, αὐχὴν, *ceruix*, & ἰνίον, *occipitiũ*: prope iugula cauum, anticardium & σφαγὴ *iugulatio* nuncupatur.

DE EPOMIDE, HVMERO, SCAPVLIS, alis, & reliquis vſque ad extremã manum, Cap. X.

A Tẽdone autẽ ad ὤμοις *hmeros* pertinẽtia ἐπωμίδες nominãtur. ὦμοι *humeri* capita ſunt eorũ oſſiũ quæ βραχίονες dicuntur. *à noſtris humeri etiam uocantur.* ὠμοπλάται *ſcoptula operta, ſiue lata ſcapularum oſſa*, tergo impoſita lata oſſa ſunt: quorum media eminentia, ῥάχις *ſpina* eſt. Κλειδῶν *iugulorum* & ὠμοπλατῶν *latorum ſcapularum oſſium* copulæ, ἀκρωμία dicuntur. Cõtiguæ ſũt κατακλεῖδες, *q. d. claues. Latinis iugula.* Μασχάλη *ala*, eſt ſub humeris cauitas, in quã frequẽter humer⁹ luxatus delabitur. Deinde humerus eſt, qui brachiωn à Græcis vocatur. Articuli angulus quo nitimur inclinati, ἀγκών eſt, ſiue ὠλέκρανον, *cubitus*. Quod ſequitur, eſt πῆχυς *ulna, ſiue lacertus, ſiue brachiũ*: quod terminatur καρπῷ *brãchiali*: poſtea μετακάρπιον *palma*. Deinde στῆθος χειρὸς, *manus pectus* (alii ὑποθέναρον vocãt) ſub pollice eſt. Poſtea eſt man⁹ cauitas *quæ uola nominatur.* Ex digitis vnus ab aliis diſtãs, μέγας dicitur, *magnus. dicitur & pollex.* At λιχανὸς, *Lat. index*, inter alios quatuor primus eſt. alter, μέσος *medius*. tertius, παράμεσος, *i. medio proximus. Latinè autẽ anularis.* vltimus autẽ, μικρὸς *paruus*. Digitorũ oſſa, σκυταλίδες *ſcuticulæ*, aut φάλαγγες, *phalanges, à quibuſdã internodia* vocãtur. Eorũ curuaturæ, κόνδυλοι. ſed primæ, προκόνδυλοι, vltimæ, μετακόνδυλοι. *omnes à Latinis nodi uocati ſunt.* Ονύχων *unguium* initia, ῥιζωνυχία *unguium radices* appellantur. Digitorũ extrema, ῥᾶγες *acini* aut κορυφαὶ *cacumina*. Interſtitiũ anularis ac pollicis, eſt θέναρ. Hippocrates autẽ totum hunc locum thenar appellaſſe viſus eſt: *qui locus apud Latinos uolæ nomen habet.*

DE PECTORIS AC DORSI PARTIBVS, Cap. XI.

A Πὸ δὲ τῶν κλειδῶν *à iugulis autem* in parte priori eſt στῆθος *pectus*, & στέρνον. At νῶτον *tergum* poſterius à ceruice ponitur. Deinde quod appellatur μετάφρενον, *hoc eſt pars eregione ſepti poſita.* Sequuntur ὀσφύες *lumbi*, pars dorſi infima. Carnoſæ autẽ eminẽtiæ quæ ſub pectore ſunt, vocãtur μαστοὶ & τιτθοὶ *mãmæ*. quarũ ſũmitates, θηλαὶ *papillæ*: totũ

A quod ſub ala deorſũ verſus protẽditur, eſt πλευρὰ *latus*. oſſa verò, πλευραὶ *coſtæ*, & σπάθαι. quarũ primæ inter ſe cõmittũtur ad terminũ στέρνου, *i. oſſis pectoris.* Qua cor ſitũ eſt *ſeptũ trãſuerſum*, aliqui φρένας, aliqui προκάρδιον *q. d. ante cor poſitũ*, aliqui καρδίαν *cor* nominant. Poſt ipſũ, eſt τὸ στόμα τῆς καρδίας, *uẽtriculi oſtiũ*. Inter coſtas ſpatia, μεσοπλεύρια *intercoſtalia* vocãtur. Coſtæ νόθαι *ſpuriæ* ſũt quæ nõ interſe coeũt: harũ extremitates ſunt χόνδροι, *cartilagines.*

DE VENTRIS SEV ALVI PARTIBVS, Cap. XII.

B Muſculoſæ partes ſub cartilaginib⁹, ὑποχόνδρια *ſubcartilaginea, à quibuſdam præcordia* dicũtur. Deinde eſt κοιλία *aluus, quã alii uentrẽ nominãt.* Cutis autẽ quæ ſuper ventrẽ eſt, dicitur ἐπιγάστριον, *q. d. ſuperuentrale.* Media cauitas eſt ὀμφαλὸς *umbilicus*. ei circũdata cutis vocatur γραῖα, *i. uetula*, quòd ea corrugata ſenectam adeſſe ſignificet. Quod eſt ſub vmbilico, vocatur ὑπογάστριον & ἦτρον, *abdomẽ ac ſumen.* Quod poſtea ad genitalia vſq; pertinet, ἐπίσειον aut ἐφήβαιον *pubes ac pecten* dicitur.

DE VIRILIS MEMBRI PARTIBVS, Cap. XIII

C Τῶν αἰδοίων *genitaliũ* maris quod pẽdulũ eſt, σῆμα, *coles Latinè peniſq;* dicitur: quod nõ pẽdet, ὑπόστημα *hoc eſt ſedimẽtũ*, aut περίναιος. eius extremũ eſt πόσθη, *præputiũ*. ὄσχεος *ſcrotũ* quo teſtes continentur, appellatur: eorum ſuperior pars, κεφαλὴ *caput*, inferior, πυθμὴν *fundum* appellatur. partem laxiorem ſcroti λακκόπεδον dicunt.

DE FOEMINARVM LOCIS, Cap. XIIII.

Τῶν αἰδοίων τῆς γυναικὸς. *i. muliebriũ locorũ* pars ſuperior eſt κτεὶς, *pectẽ*: σχίσμα *fiſſura*, prima diuiſio. In medio ſita muſculoſa caruncula, μύρτον, aut νύμφη, *nympha*: μυρτόχειλα verò, à lateribus collocatæ pinnæ.

D DE DORSI OSSIBVS, EXTREMISQVE eius partibus, Cap. XV.

Τῆς ῥάχεως *dorſi* oſſa ſũt σφόνδυλοι, *uertebræ*. vniuerſa vertebrarũ compago ἄκανθα *ſpina* dicitur: cuius infima pars ὀσφὺς *lumbi*: poſtremúmque dorſi eſt ἱεροῦ ὀστοῦ *ſacrũ os*: quod aliqui ὑποσπόνδυλον, *i. ſubuertebrã (ut uerbũ uerbo reddatur)* appellarũt. Huius extremũ eſt κόκκυξ, *cuculus*. A lũborũ lateribus ſunt γλουτοὶ, *nates*. Poſt lũbos carnoſæ partes, πυγαὶ *clunes* appellantur: ἑδέδρανα etiam *quòd ſedendo commodæ ſint* nominantur.

E DE INGVINIBVS, CRVRISQVE TOTIVS, vſque ad extremum pedem, partibus, Cap. XVI.

Βουβῶνες *inguina* ſunt femorũ principia. Τῶν μηρῶν *femorũ* partes interiores ſũt παραμήρια, femina. Quæ partes inter has perinæúmq; ſunt, πληχάδες dicũtur. Muſculi ad genua tẽdentes, ἐπιγουνίδες Græco nomine vocãtur: oſſa ſuperiaciẽtia, ἐπιγονατίδες. Hæc Hippocrates μύλας *molas* vocat, *Latini patellas.* Γόνυ *genu* eſt femoris cũ crure cõnexio: ſub quo eſt ἰγνύα, *poples*. γαστροκνημία *ſura* eſt poſterior magnus cruris muſculus, vnde latus neruus ad cal-
F cem tẽdit: oſſiũ verò poſterius, itidẽ κνήμην *ſuram*: prius, ἀντικνήμιον dicito. Extrema pedibus propinqua, σφυρὰ, *malleoli*, à nonnullis ἀστράγαλοι *tali* (ſed non rectè) dicũtur. Tali tamẽ & ipſi adſunt, ſed non oculis conſpicui. Πτέρνα *calx* poſterior eſt pedis rotunda pars, poſt quã cauum pedis eſt. poſt hoc verò, πέδιον *plantã ſeu ueſtigium.* Cui oppoſitum ſupremum ταρσὸς eſt. Totum verò pedis ſitum πέζαν Græci vocant. Pedum digiti, manuum digitis appellationibus reſpondent.

RVFFI EPHESII DE APPELLATIONIBVS partium corporis humani liber II.

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

PRIMI LIBRI CAPITA.

LIBRI CONTINVATIO, ATQVE PROpositum, Cap. I.

POsteaquam extimarum corporis humani partium appellationes exposuimus, deinceps continuata serie ad latentium internarúmque notitiam trāseamus: quippe quum à viris sapientibus homo, mundus quidam exiguus appelletur, cælestis ordinis æmulus, in membrorum fabrica, actionibúsque præstandis varium effectuum artificium possidens. Quemadmodum igitur reliqua medicinæ præcepta, ita & quæ ad dissectionis artem faciunt, referenda sunt. Quamobrem artis principia, ac veluti fundamēta illustrioris doctrinæ causa iacientes, quē situm mēbris natura tribuerit, eorúmque simul nomina explicabimus.

DE CEREBRO, EIVSQVE TVNICIS ET enatis, Cap.II.

ITaque in capite intra caluariæ concauum suis cū velaminibus includitur *ἐγκέφαλος cerebrū*, próque corporis mole longè maius in homine quàm in cæteris animantibus reperitur. Eius substātia pulticulæ similis est, viscida atque præcādida: post id in occipitio *παρεγκεφαλίς cerebellum* collocatur. Tunicarum prima caluariæ ossibus affixa est, quæ pulsatorio etiam motu cietur: altera cerebro circundata ipsum dissipabile conseruat, eiúsque fragile corpus in vnū cogit ac retinet: vtraque neruosa membranosáque est, exiguo intersitorum vasculorum sensu prædita. interius cōdita, motu caret: ~~exterior, mobilis~~ atque crassior est. A cerebro medullæ processus exoritur per caluariæ foramē in occipitio erumpēs, per vertebrarúmque omnium caua ad extremam vsque delabitur: neque propria tamen cerebri substantia est, sed emanatio, quæ spinalis medulla vocatur. Meatuum verò processus sunt à cerebro neruosi ad singula sensoria, vt ad aures naréſque, & huiusmodi alia propagati. vnus autem à basi prorsum versus in duos diuisus progreditur, & ad vtrūque oculū pergit: qua parte quæ vocatur *πυελίς, peluis*, atque instar foueæ iuxta vtramque narem faciei cauitas: vbi tunicarum oculum componētium plexus efficitur.

DE OCVLI PARTIBVS, Cap.III.

EArum tunicarum prima, nimirum ab ordine prima, à colore verò cādida vocata est: quemadmodum & cicatrices eius candorem indicantes ostendunt. Tunica igitur prima, cādida vocatur: & *κερατοειδής*, cornicularis siue cornea: aut propter firmitatem, aut quoniā interius conditus humor per hāc, tāquam per corniculum, pellucet: aut quòd instar cornu in corpuscula *κτηδόνας* vocata *i. fibras aut filamenta*, resoluitur. Secunda verò primæ per appensionem vsque ad vocatam coronam adnexa est, quæ media dehiscit, atque orbiculari cauo perforatur: cauatum autem corpusculum exterius, qua cornicularē attingit, læue tersúmque est: in auersa parte asperum, vt inquit Herophilus, quale vuæ acini corium esse solet. vasculis perplexa hæc tunica est: quæ secunda, ab ordine, *τετρημένη perforata*, à structura, à similitudine *ῥαγοειδής, Latinè acinalis aut uualis*: *χοροειδής* etiam, quòd instar *χορίου (id est secundarum)* vasculis sit multis irrigata, nominatur. Tertia ab eodem meatu progressa tunica humorem oui albo similem vitreúmque appellatū includit. Est hæc prætenuis, vocatúrque ab humoris concretione *ὑαλοειδής uitrea*: à tenuitate, *ἀραχνοειδής aranealis*, à vasculorum contextu figuráque, *ἀμφιβληστροειδής*, reticularis: quippe quæ ex angusto in latū diffunditur, sinuatúrque: quò quartam tunicā humorem crystallo similem continentem inuoluat. cuius dimidium prominet, secundæ tunicæ foramini contiguū, dimidiū cum araneali cōmittitur. Hæc igitur tunica, *δισκοειδής, id est disco similis*, aut *φακοειδής lēticularis* à figura vocatur: aut à cōcreto humore *κρυσταλλοειδής*. Nempe quidam hanc neque tunicam appellandam esse censent: nam membranosam quandam congelationem esse dixerunt.

DE IIS QVAE ORE CONTINENTVR, Cap. IIII.

DEinceps ad ea quæ in ore latent descendamus. Lingua primùm, turbinata figura consideretur, à lato in angustū gracilescens, à faucibus radices ducens, carnoso & quodammodo neruoso corpore, in cibis atterendis deuorandísque mobilis: præterea & ad articulatæ vocis creationem emissum aerem secundum animi inclinationem conformans, gustatoriúmque sensum particeps. In huius basi *ἐπιγλωττίς* vocata exoritur, ceu quædam exigua lingua, supra eius latitudinem assurgens, in faucibus, ex latiore basi in angustum finiens, cartilaginea materia constans, faucibúsque cognata. hæc asperæ arteriæ operculū, & ciborum in gulam descensus iter quoddam est. Supra epiglottida autem supernè *κιονίς columella* dependet, ex palati partibus secundum eius foramina exoriens. Hæc vocatur etiam *σταφυλὴ uua*, ab extremitatis rotunditate, nullā magni faciendam vtilitatem adferens. vnde fit vt ea recisa, nulla corporis actio vitietur. In penitioribus autem ab vtraque linguæ parte affixa sunt *παρίσθμια tonsillæ*, numero sex, corpore glandulosa, figura subrotunda, natura facilè mutabilia atque dissipabilia, membranulis quibusdam altius insertis conuoluta. Ex his, quatuor ab vtroque latere cernūtur, duo verò cerni vix queunt. Vocata sunt autem *παρίσθμια* quòd in angusto meatu sitæ sint. veteres enim locorum angustias *ἰσθμοὺς* appellabant. *ἀντιάδας* verò *quasi contrarias dicas*, idcirco etiam nominabant quoniam ore aperto *ἀλλήλαις ἐναντίαι id est inter se contrariæ*, præsertim quum inflāmatæ sunt, appareant.

DE PHARYNGE, ID EST ASPERA ARteria, & gula, & pulmone, Cap.V.

INde à palati ac linguæ partibus duo itinera patefiunt. horū prius *φάρυγξ* vocatur: inter hoc & colli vertebras *στόμαχος gula* est. Pharynx cartilaginosus est, atque in orbē patēs, superi⁹ latior, infrà verò angustior: descēdēs autem *κατὰ τὰς κλεῖς, per iugula*, appellatúmque *ἀντίστερνον, i. spinam dorsi quæ pectori opponitur*, in medios pulmones inseritur: ipsósque anulis quæ *βρόγχια* vocant intexit. Huiusmodi membrum aspera arteria, quòd istis anulis asperata sit, dici meruit: *βρόγχος* etiam à quibusdam vocatur, ad aeris inspirando ducti transitum, vocémque edendam, à natura cōstitutus. De ipso *ὁ πνεύμων pulmo* suspenditur,

ratus ac peruius, pectoris inanitate conclusus: idem A globosus est, murisque caudæ figuram repræsentans. In λοβοὺς *fibras* quinque diducitur, colore cinereo atq; subalbido: assidua motione côcutitur, follis morem in spiritus trãsitu retinens. quippe spiritus per asperam arteriam in bronchia tractus, per pulmonis spiramenta intra pectoris cauum elabitur: atque iterũ foras ab hoc per naturalia foramina propellitur.

DE IECORE, BILIS CONCEPTACVLO, & venis portis vocatis, Cap. VI.

AB vtrisque præcordiis iacent σπλὴν & ἧπαρ, *lienis & iecur.* sub pulmone à dextris iecur est, transuerso discrimini magis appensum, posteriori parte in gibbũ assurgens. In quatuor aut quinque fibras dirimitur, colore lentis: ad rubicundius tamen vergit, venoso corpore iuxtà atq; sanguineo. Venas autẽ quæ cauæ per diaphragma, *id est interseptum,* ad cor tendenti committũtur, σώματα & πύλας, *ora & portas* vetusti scriptores nuncuparũt. Sub conuexa parte pusillum quoddam vasculum vesicæ simile defixum est, neruosum, fellisque inibi geniti capax: à quo sanè meatus quidam nerueus per lactes ad intestina contendit: per quem paulatim bilis in intestina delabitur, excrementãque felleo colore suffundit, atque ipsa depellendi cupidinem infert. Hoc intercluso itinere, aurigo futura portenditur, bile per omne corpus effusa. quocirca albidæ cretaceæque deiectiones exeũt. Est autem præferuidum igneũmque iecur, plurimũ ad se alimenti attrahẽs, ac finitimis partibus cõmunicans: idcirco sinistris dextræ partes viribus præstant.

DE LIENE, Cap. VII.

AT lienis iecori contrarius, in sinistris præcordiis iacens, opponitur, ad humani vestigii longitudinẽ protentus: superius rotundus & robustus, infrà contractus & gracilis, medius angustior: vini fæcis colore perfusus: laxus ac foraminulentus, cõceptaculis multis implicitus: ignauũ membrũ, nullóque fungẽs ministerio.

DE CORDE, AB EOQVE NATIS, ET adiacentibus, Cap. VIII.

PVlmonis fibris circuntegitur καρδία *cor*, intra pectus sedẽ habẽs, secundũ mediũ, magis tamẽ ad sinistram declinãs: & sub sinistra mãma collocatur, *pinei nuclei effigiẽ adeptũ, & à lata base in mucronẽ instar turbinis acuminatũ: musculosum natura atq; neruosum, pulsatorio semper motu percitũ, mediũ inane, duob⁹ manifestis finibus concauũ, altero in dextris, qui sanguineus, quòd multitudine sanguinis affluat, appellatur: altero in sinistris, spirituoso, quoniam spirituum copia redundat, nuncupato. inde fit etiam vt spirituum agitatione moueatur. Membranis præterea vtrinque latioribus, auricularibus vocatis cor præcingitur, quoniam ad auriũ imaginem cordis lateribus inhærent, & prominent. Ab ipso verò plura conceptacula nascuntur, & venæ, & arteriæ: è quibus omne corpus vasculis tanquam riuis emanantibus irrigatur. Membrana præterea quadam cor veluti sepimento vallatur, cui περικάρδιος nomen est, neruosa, tenui, & quæ motu à corde trãsfuso palpitat.

DE PECTORIS PARTIBVS, ET SEPTO transuerso, Cap. IX.

HÆc omnia complectens θώραξ *pectus*, ex cartilaginibus componitur, atque ossibus quæ in costis, pectorali osse atque dorsi spina reperiuntur. neruorum etiã carniũmque particeps, extra carnosior, interius neruosus est. qua etiam parte succingente membrana vestitur. At διάφραγμα *interseptum, siue transuersum septum*, obliquũ pectori, qua costæ finiuntur, subtenditur. Id ita vocatum est quòd viscera in pectore abdita ab inferiorib⁹ διαφράττει, *id est intersepit*.

DE GVLA ET VENTRICVLO, Cap. X.

A Superioribus igitur corporis partibus (quemadmodum suprà retulimus) simul cum aspera arteria enascitur, secúsque ipsam protenditur στόμαχος *gula*, ab eisdem vtique partibus incipiens, non similiter autem desinens. Hæc tubæ imaginem amplitudine refert, suprà angustior, infra verò, quã cum κοιλία *ventriculo* committitur, capacior. hoc quippe nomine ἡ ἄνω κοιλία *superior venter* natura neruosa vocata est. Munere autem sicci humidique alimenti deuorandi gula fungitur: cuius examen ipsa acutissimo sensu prædita facit. Ventriculus itaque à gula exoriens, sub medio interseptο, ad læuam magis reflexus collocatur, ab angusto ore in latam capedinem sinuatus: cuius conuexũm extra in abdomen vergit, simum verò, dorsum respicit. Longè neruosior quàm gula ventriculus est atque amplior. ipse nimirum intus accepta collocans, non magnopere se dilatat: sed cibi ingressui cedens, eius descẽsum se cõstringendo insequitur, quum ad alimenta suscipienda à natura creatus sit.

B DE INTESTINIS ET LACTIBVS, Cap. XI.

A Ventriculo intestina prodeunt, in plures orbes implicita, ad excipiẽda cibaria quæ ab eo delabuntur, formata. horum vnum idémque ab ipso vocato processu ad rectum ac sedem vsque iter pertinet. inter quæ primum est quod ostiarius, aut dodecadactylus dicitur: ostiarius quidem, quòd in ventriculo posita, tantisper dum sunt coacta custodiat: quum remissa sunt autem, tunc & ostiarius cum intestinis aperitur: quemadmodum ani musculus sphincter vocatus, *id est adstrictor*, remittitur. Dodecadactylus autem à duodecim di- C gitorum lõgitudine vocabulum accepit. neruosa ipsius crassãque substantia est. Huic appellatum ieiunum contiguum est, aliis intestinis carnosius, semper ferè alimenti penuria laborans: vnde ieiuni quoque appellationem adeptum est: quòd in ipso videlicet alimentum vt in ventriculo & intestinis assolet, non inuenitur. Postea gracilia quæ vocantur intestina, prolixa, in multas spiras conuoluta, tredecim cubitorum longitudinem æquantia, collocantur, & sub vmbilico in abdominis D regione ponuntur. Sub his omnibus cæcum intestinum & colon eodem loco exoriuntur: cæcum quidem rectà in dextrum inguen spectans, altera ex parte obstructum: colon verò, *quod maius intestinum Latini vocant*, à dextris enascens, supernè sese circumuoluens, in iecur præcordiáque adductum incidit: deinde lienem sinistrúmque ile petens, posterius cum recto intestino coniungitur. id nonnulli & inferiorem ventriculum nominarunt, in quo etiam plurima cibi pars in stercus vertitur. Omnium postremum est rectũ, cæteris carnosius: rectúmque E sedem (vnde & nomen accepit) sortitum est. in anulum autem & sphinctera vocatum, *id est adstrictorem*, desinit, eum quidem, neruosum & durum, hunc autem, carneum atque rugosum, infimum omnium collocatum. Inter intestina medii lactes sunt, quos Græci mesenterii atque mesaræi vocabulo insigniunt.

DE RENIBVS, VRINARIISQVE meatibus, Cap. XII.

NΕφροὶ *renes* circa vltimas dorsi vertebras siti sunt, numero duo, figura rotundi, colore lenticulæ, & quasi F subcinereo. dexter paulo altior grandiórque inuenitur. denso squalidóque corpore constant: sauciati ineuitabilem mortem adferũt. In penitis cauisque eorum partibus membranulæ sunt instar cribri, foraminibus plurimis pertusæ. vnde meatus duo exeuntes vesicæ summitatem intrant, per quos vrina in vesicam transfunditur, indéq; foras expellitur. hos paulo antè πόροις *meatus* nominauimus.

DE OMENTO, Cap. XIII.

OΕπίπλοος *omentum* intestina contegit, præpingue, du- G plicique membrana contextum. ipsum idcirco natura condidit vt intestinis ἐπιπλέων *superfluitans* ea aduersus ambientis peritonæi duritiã remolliret. recisum aut vulneratum vitæ discrimine vacat.

DE SEMINARIIS CONCEPTACVLIS, & semine, Cap. XIIII.

AT σπερματικοὶ πόροι *seminaria itinera* secundum renes, quatuor descendunt: bini rectà tendentes, quos & παραστάτας & ἀδενοειδεῖς *assessores & glandulosos* nonnulli vocant: bini κιρσοειδεῖς *varicosi*, quòd κιρσοῦ *varicis* more circunflectantur. Intra hos fœcundum semen gignitur, grandinosum crassũmque: quare & ipsos nonnulli γονίμους φλέβας *genitales venas* appellare voluerunt. In alteris autem est infœcundum dilutũmque semen, quod simul cum priore eius nutriendi causa excernitur. Verùm ab vtraque parte coniugata simul, vtraque à dorso descendunt: sed sterilia vascula cum vesicæ ceruice coalescũt,

varicosa verò per inguina testiculorum tunicas subeūt. Quapropter eunuchi semen quidem sed infœcundum è glandulosis fistulis eiiciunt: è varicosis verò, excisis testibus, seminis profusio seruari non possit.

DE SCROTO, ET TESTIBVS, EOrúmque membranis, Cap. XV.

OΣχεος *scrotum*, & tota ea laxitas est in qua testes continentur, & magis propriè exterior carnosa pars. Ex membranis cōstat, exteriore quidem, darto vocata, (quæ rugosa est) interiore autem, erythroeide. Nempe scrotum & dartos communia amborum testium inuolucra eos superioribus partibus suspendūt: sed erythroeides sibi ipsi adnectit, atque in orbē testes amplectitur, priuatim seorsúmque singulos inuoluens. Ipsi testes autem ex pulticulæ simili materia constant, humidique neruosa admodum firmáque membrana includuntur.

DE VTERO, Cap. XVI.

MVliebre autem genitale membrum, quod μήτρα *vulua & vterus* vocatur, inter conceptacula eximiū est: inter vesicā rectū mque intestinum positū est, huic incumbēs, illi subditum: medicinalis cucurbitulæ figuram æmulans. hoc loco venerei congressus exercentur.

DE VENIS, ARTERIIS, MVLtísque aliis corporis particulis, Cap. XVII.

ΦΛέβες *venæ* receptacula sunt sanguinem cōtinentia, per quas sanguis in omnes corporis partes diffunditur. Arteriæ, spiritus & quodammodo etiam sanguinis receptacula sunt: in quibus fit ὁ σφυγμὸς, *motio quæ pulsus communi uocabulo dicitur*: & à corde exclusus spiritus per ipsas in omnem corporis molem dispellitur. Πιμελὴ *pinguitudo*, est alba oleosáque concretio, quam στέαρ *adipem* etiam nominant. Ἀδένες *glandulosæ carnes*, concretiones quædam subpingues atque carnosæ sunt, peculiariter cauis locis insitæ: alis dico, & inguinibus, necnon & lactibus. Ὀστᾶ *ossa* coagmenta quædam sunt solida, sanguine & sensu carentia, per quæ actiuæ atque electoriæ motiones perficiuntur. Μῦς *musculus* corpus est firmū ac densum, non simplex, sed ex neruis, venis, arteriisque compositum, sentiendi particeps, officium voluntariæ motionis obiens. Χόνδροι autem *cartilagines* cōcretiones sunt mediæ inter ossa neruósque naturæ. ossibus enim molliores, neruis duriores sunt, præcipuè ossium extremitatibus coalescentes. Νεῦρον *neruus* corpus est simplex atque densum, volūtarii motus instrumētum, obtusi, dum inciditur, sensus. ~~Secundum Erasistratum quidem & Herophilum sensorii nerui sunt: Asclepiades autem ipsos sensu vacare testatus est. Cæterùm secūdum~~ Erasistratum quum gemina neruorum natura sit, αἰσθητικῶν videlicet & κινητικῶν *sensoriorum atque mouētium*, αἰσθητικοὶ qui caui sunt, in cerebri membranis originem habēt, κινητικοὶ in cerebro ac cerebello. Dixit autem Herophilus aliqua νεῦρα esse προαιρετικὰ, *id est aliquos neruos esse uoluntati obedientes*, quorum à cerebro spinalique medulla sit origo: aliquos, qui ab osse orientes in os inferuntur: aliquos à musculo in musculum transeuntes, qui articulos etiam copulant. Μυελὸς *medulla*, substantia est vnguinosa & exanguis, quæ semper in ossium cauis includitur.

RVFFI EPHESII MEDICI DE APPELlationibus partium corporis humani, liber III.

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

TERTII LIBRI CAPITA.

DE OSSIBVS CAPITIS, ET SVTVRIS, & cauis, Cap. I.

POsteaquam interiorum locorum naturam nomináque pro viribus superius exposuimus, modò de ossibus sermonem subiiciemus. Κρανίον igitur *caluaria*, qua parte vocata scaphula est, globosū cernitur, in vertice extuberans, in sincipite subcrassum aliquantulum, & latū, atque per ossis iniectum duplicatum, circa tempora compressum: plerunque suturis quinque diuisum: vna in vertice in posteriorem partem tēdente, quæ λαμβδοειδὴς *à litera lābda similitudine* nomen habet. Altera autem orbiculari, in sincipite, quæ στεφανιαία dicta est, *q. d. coronaria, quòd coronæ formam imitetur*: quæ ibidem terminata finitur. Tertia à lambdoeide rectà verticem partita, coronariæ vocatæ coniungitur. Duæ præterea sunt secundum aures in temporum sedibus λεπιδοειδὴς *squamosæ* dictæ, nō in profundo, vt reliquæ, structuras habentes. Priori ex parte sunt cauernæ, sedes oculorum, πυελίδες dictæ, *q. d. peluiculæ. nos autē arculas uocamus*. Inter has nasi os insurgit, intra quod os ἠθμοειδὲς *à cribri similitudine ita cognominatum*, multis foraminibus cauum, reconditur. Facies præterea ossiū, coagmentationes tales habet: infra superciliū vnam, duas ab nasi ossis obliquis lateribus: quartam, inferiorē maxillam separantem: quintam, in palato iugalibúsque ossibus: duas alias quæ vix cerni queant, in malis. At caluaria ab inferioribus partibus concaua foramina profunda rotundáque habet, per quæ spinalis medulla descendit.

DE COLLI VERTEBRIS, HVMERIS, scoptulis opertis, & eorū processibus, Cap. II.

COlli septem vertebræ sunt inter se congruenter insertæ. harum prima capiti motum exhibet, reliquæ immobiles sunt. Postea humerus est, deinde scoptula operta, figura triangula, pectoris costis posterius ad tabellæ imaginem incumbit: & qua parte latiora sunt, ibi etiam tenuissima: qua verò angustiora, ibi & crassiora & robustiora, in sinum quendam subsidentia, in quem humeri caput coiicitur. Ab eo sinu processus exigitur, ceu spina quædam, *ab anchoræ hamique similitudine* ἀγκυροειδὴς & ἀγκιστροειδὴς nuncupatus. cum quo iuguli extremum per cartilaginem coalescens committitur.

DE IVGVLO, OSSIBVSQVE HVMERI, brachii, & manus, Cap. III.

AT iugulum in tribuli formam effigiatum, instrumento illi quod cathetera masculinū Græci vocāt, persimile est: cū osse autem pectoris, cúmque lato scapularum osse connectitur. Ipsa verò iugulorum media pars, sigma Græcæ literæ similis, cum prima dorsi vertebra coniungitur. Humerus prælongus ac teres est, superiorique parte, quæ humeri caput dicitur, tumidior. id dimidium in verticillato scapularum osse reconditur. At inferiꝰ, quā cubito deligatur, inæqualis est, duósque vtrinque processus pugillis similes habet: medium, cauum: à prioribus quidem partibus minus, à posterioribus autem magis contractus est. Brachiū duo sunt ossa, πῆχυς *cubitus* & κερκὶς *radius*. Radius, superior breuiórque: & primò tenuior rotūdo & leniter cauo capite exiguum humeri exteriúsque tuberculū recipit. Cubitus, inferior longiórque, & primò plenior est, atque in manus articulo brachialis extremum admittit. Radius vtrique, qua brachiali adnectitur, duobus finibus cauus est, altero recto, quo firmatur articulus, altero à latere, in ad figu-

quo rotundum cubiti caput inseritur. Porro brachiale ad figuram turbinis ex octo officulis coagmẽtatur. Post hæc phalanges sunt, prælonga ossa digiti formam habentia. Deinde ossa digitorum; *σκυταλίδες, id est scuticulæ, à Latinis internodia nominata*, in singulis digitis terna inter se inæqualia: præter pollicem, quippe qui à basi duobus tantùm ossibus nititur.

DE RELIQVIS VERTEBRIS, ET costis, Caput IIII.

POst septem colli vertebras, sunt dorsi duodecim, lumborum quinque vertebræ: vt omnes, quatuor & viginti sint. Ita verò instructæ paratæque sunt vt introrsum versus, qua viscera contingunt, læues ac circunductiles, exterius asperæ spinosæque sint, carne ingenita obrutæ, à lateribus in mensæ formam explanatæ: omnes in medio concauæ, vnicum in suo corpore cochleæ instar foramen habẽtes, per quod (vt suprà diximus) spinalis medulla demittitur. in transuersis prætereà processibus parum desidẽtes sinus habent, qui costarum extrema recipiunt. Nempe costarum aliæ superius inflexæ instar fornicis, inter se deinde in interiora leniter flexæ committuntur: aliæ, obliquæ occursantes, postea cartilagineæ factæ; spinæ spuriæq; costæ nominantur, & maiorem quàm in superioribus circuitũ ex cõcursu minorẽ faciũt. Reliquis omnibus vertebris vltima præstat, quod & sacrũos secũdũ antiquorũ cõsuetudinẽ appellam⁹, qui omnia magna, sacra nominabãt.

DE COXA, FEMORE, ET RELIquis vsque ad extremum pedem ossibus, Cap. V.

AB vtroque autẽ huius vertebræ latere, coxarum ossa posterius extẽduntur, suisque extremis ossi pubis (cui pectini nomẽ est) cartilagine coalescẽtia deligantur. Hæc figura lata sunt ac subrotũda, interdũ etiã angusta ac crassiore. Id genus ossa sinus verticillatos non exactè penetrãtes sed profundos habent, *κοτύλας acetabula* vocatos. in eos femorũ capita cõiiciũtur. At femora, prælõga valẽtiáque ossa sũt à coxis ad genua vsq; pertinẽtia, tereti figura, atq; in exteriore parte gibba. Ab inferioribus autẽ, quà genua attingunt, tuberosis globis intumescunt, adeo vt vtrinq; in rotundæ capita consurgant: media verò sinuata sunt, A quò facilius excipi à tibiis possint: quæ triangulæ, & in summo capite latescẽtes, leniter in sinus desidẽt, in quos extuberantes femoris eminentias recipiunt: ipsius verò tibiæ prominentia in sinum femoris inseritur. At ab exteriori parte os alterum quod sura rectè nominatur, appositum est, tibia gracilius, non proximum femori, infrà breuius, qua etiam parte tumidius est: eámque nonnulli vulgares *ἀστράγαλον, talum*, vocari assueuerant. Vtrunque os autem, sura videlicet ac tibia, in fine multa cartilaginẽ vnita continetur. Sed tibiæ femorisque commissuræ os B incumbit, *ἐπιγονατίς* dictũ, *Latini patellam, seu molam uocant.* Hoc disci figuram repræsentat, & superfluitans medium situm est. verùm in curuando crure, ad tibiam magis accedit: quum autem extenditur, super vtrunque os cadit. In partibus malleolo proximis tibia paulum gracilescit, atque in extremo ad sigma Græcæ literæ speciẽ ita æqualiter distat vt processus duos, alterum oblongum, alterũ breuiorẽ habeat. at maioris processus caput interius est, & alterius enata carne occulitur. Cũ suræ autem extremo coniungitur, quod vlterius procedens exteriorem (vt mo- C dò dixi) tumorem ostendit. Quapropter huiusmodi ossa ad sigma literæ formam media dehiscunt: in quo hiatu talus delitescit. Hic secundum partem quatrionem, allachium vocatam, sursum vergit: & ea quidem imis tibiæ suræque processibus adiacet: verùm os *ἐπὶ τειῶν* vocatum superimposito illi suræ ossi, quod *à figura κυβοειδὲς cubicũ* nominatur, ad cauitates incumbit: vt ossis *ἐπὶ τειῶν*, quod vocant, inæqualitates occludantur, cartilaginéque circundatæ deligentur. Anterior autẽ ipsius rotunda particula in cauitatem cuiusdam ossis quod ex illis est quæ D *ταρσὸν* vocatum cõstituunt, & à cauitate naiculare dictũ fuit, inseritur. Ex octo autem ossiculis, inæqualibus angulis tarsus instruitur. Ipsi plãta subiicitur è quinque ossibus composita, in medio tenuibus, in summo crassescentibus, sursum versus exurgentibus: vnde & à terra, caua cernuntur. Post hæc deinde sunt *σκυταλίδες digitorum ossa, quæ Latini uocant internodia*, ad eorum quæ in manu sunt similitudinem comparata. Ossium figura, situs, & nomina pro viribus à nobis explicata sunt.

RVFFI EPHESII DE VESICAE REnúmque affectibus.

PROOEMIVM. Cap. I.

SIngulatim perscribam morbos omnes qui vesicæ & renibus innascuntur: eósque vt præscire & medicare conueniat. Ac in renibus quidẽ haud temere vnquam peracuti morbi obueniunt, tam exitiabiles tamen ibi quàm qui maximé. siquidẽ hulcera inibi coalita & suppurata, processu temporis exitio compluribus extiterunt. Nã licet renes, quum inflammatione tentantur, peradmodum doleant, non tamẽ morbus acceleratur. Vesicæ verò inflãmationes acutiores sunt. his enim laborantibus promptius contingit vrinas intercipi, febricitare, delirare, & multa itidem euomere mera & impermixta. Acutiores etiam sunt reliqui vesicæ morbi: nanque perniciosior locus est, quique quamprimum ab infantia morbis solet esse obnoxius, atque acutis admodum. Renum verò doloribus citiùs & grauius vexantur senes quàm iuuenes. Communiter autẽ omnia renũ ac vesicæ vitia, tractatu morosa sunt, præsertim si hulcus insuper accesserit. Lotiũ enim continẽter influẽs, vnà extimulat, & ad cicatricem perduci nõ patitur. Quæ huiusmodi quũ sint, & prædiscere & curare oportet.

SIGNA RENVM LABORANTIVM inflammatione, Cap. II.

INflammationis renũ notæ sunt, dolor infra lumbos, vt incedẽdi, aut erigẽdi sui ægrotis potestas negata sit: &, si sternuerint, aut quocũque modo succuti contigerit, cõtinuò lamentantur: & reclinati in ventrẽ nõ sufferunt, resupini dolore videntur nonnihil releuari. renes enim lumborũ teneritati continentes sunt & proximi. Porro cuius hunc in modũ affecto tolerabilius est placidè iacere atq; acquiescere. Nam corpus inclinando, dolor ingrauescit, cruciatúsque cum cæteras partes permeant, tum hepar E supernum afficiunt. renes nanque magnæ venæ commũnione illi malum suum communicant, præsertim si horũ dexter inflammatione tentetur: est enim hic ipse iecori propinquior, & eius particulam & segmentum attingit: sinister verò paulo remotior & demissior existit. Alii verò dolores vesicam vsque & genitalia protenduntur, & ii quidem continui, sed dissipati lumbos, crura, & ilia exagitant. Ægrotantibus interim extrema frigent, tibiæ, & pedes præcipuè: meiunt assiduè & difficiliter, principio tenuia & aquosa, inualescente verò phlegmone rubicun- F diora. Et quum eò status progressum est, femora & clunes extenuantur atque gracilescunt, tibiæ debilitantur, & quibusdam suppurantur renes. nam bona ex parte ita fiunt. Sed de suppuratis paulo pòst tractabitur.

CVRATIO PHLEGMONES, Cap. III.

INflammationibus ita medendum: ægroti in lecto cõponendi sunt quammollissimè, & primum diem absq; cibo tolerandi. Non tamen sicut in aliis inflammationibus conducunt extremæ inediæ: sed aliquid assumẽdum potius, obseruando quum se febres intenderint, & quan- G do relaxarint. Nec tantùm illis prosunt ieiunia quantum nocent morsus intemperati lotii. Primis autem diebus sustentandi sunt sorbitionibus dilutis, & aquæ potu. multo verò eos abstinere oportet, nisi iam tùm vrinas ciere consultum sit: quod initio fieri mihi nõ probatur, anteaquam liquidò constet dolores esse sopitos: quo tempore equidẽ per vrinas purgare operæpretiũ fore iudicarim.

DE CLYSTERE, Cap. IIII.

QVòd si aluus vacuanda sit, nihil tale moliri oportet quale illud vacuandi genus quod medicamentis in- H uentũ atq; excogitatũ. Eluẽda tantũ est iniecta aqua calida, aut maluæ, aut lini, aut filiciæ decocto, cui olei admixtum sit quantum vsus exigit. Nec verò ita magna copia

A immittẽda est,ne intestina completa renes comprimant. Subducta aluo si necdum concedat dolor,lanam oleo calido delibutam circumpones, atque illic residere patiẽre. Nec abs re fuerit rutam, hibiscum, anethum, & artemisiam oleo incoquere.

DE VENAE SECTIONE, Cap. V.

ACrius ægrotantibus vena secundum cubitum secanda est, & siquid inflammationis reliquum sit,emplastra illinenda sunt, primùm ex farina mulso incocta, aut B telino. Postea admiscere conueniet chamæpytis, polii, abrotoni,vitis nigræ, rutæ, absinthii, centaureæ,artemisiæ & trissaginis folia:adhæc asari,& iunci odorati. Tum non amplius emplastra mulso incoquere, sed musto, aut vino melitite:adiicere etiam cum superiorum aliquo, farinæ duplum:paulo plus etiã,siquis efficacius cupiat, admixta cera sicca, & contusa. Bene facit præterea hoc Chrysippi emplastrum,quod ita conficitur:Galbani, resinæ terebinthi,polii,farinæ erui, singulorum pondo drachmæ quinquaginta:iridis siccæ siciliqui duo:cerati suauiter olentis C hemina:farinæ tritici sextarii dimidium. Hæc musto decocta illinito,nephriticis quidem ponè, antè verò, vesica laborãtibus. Tum si nec emplastris cruciatus lenietur,admouendæ sunt cucurbitulæ tum lumbis,tum partibus infra ilia,& scarificatione sanguis detrahendus. Postea adhibenda sunt fomenta ex spongiis,faciendúmque vti æger supra aquam caldam desideat, in qua papauer,anthemida, arundinem iuncúmque coxeris. Cæterùm prius impletis oleo & aqua vesicis,reclinandus erit, fouendúsque molliter & delicatè. Postremò his locis superponere proficiet tum cerata ex Cyprino oleo,vnguento rosaceo,tum D malagmata odoris suauitate quam iucundissima.

CONTRA VEHEMENTES CRVCIAtus remedia, Cap. VI.

QVum dolores infestant, hæc medicamenta ebibẽda sunt:Seminis fœniculi grana vicena,opii,aut panacis Herculei radicis sesquiscrupulũ,fertulæ campanæ momẽtum,cedriæ & scapi papaueris exustulati semiobolũ,styracis tantundem,apii quantum tribus digitis comprehendi potest, meconii quanta est erui magnitudo: horum vnũ- E quodque subtilissimè tritum,ex aqua dulci potandum exhibeto. Actutum enim iuuabit,quantumuis dolor sæuiat, & mollis somnus obrepet. Postea quũ tempestiuum esse videbitur, his rebus partes radentur quæ vrinas mouent.

DIVRETICA NEPHRYTICIS, Cap. VII.

HÆc sint quæ vrinas ducant:apii radix ,chamæpitys, casia, meum,cinamomũ,polium, petroselinum, & gramen:hæc in aqua coquenda sunt,& cum vino aut mulsa propinãda. Prodest etiam echinorum marinorum esus. F Inter olera fœniculus,apium, daucus, raphanus discoctus, & agrestia omnia vtiliter assumuntur. bellè enim excitãt meiendi voluntatem:&cumprimis pastinaca,crithmum, scandix. Ac talibus expectandum vrinas copiosas & crassas fore,atque eisdẽ pulchrũ quod subsidit : quod, siquod aliud, morbum diiudicat: quæ verò aqueæ, puræ & perspicuæ redduntur,iudicandi sui maiorem adferunt difficultatem.

SVPPVRATIONVM ET INFLAMmationum sanatio, Cap. VIII.

INflammationes hoc modo perbene quis curarit. Porro quibus suppurati sunt renes,iam ilia intumuere,& renes G ipsos vehemẽs ardor incessuit,fulua, & temperata meiũt, nec iam tam acres sunt cruciatus quàm antea,cæteroquin grauiores,& pulsantes:febres non statæ, sed erraticæ, atq; horridæ. Illis suppurata vtplurimum in vesicã erumpunt, quæ rupturarum est potentissima. aliquando in intestinũ abscessus rumpitur,ibi se alleuãte purulenta materia,& putrescente. ~~Praxagoras referebat visum sibi quendam qui per sedem vrinam excreuisset, superuixisséq; annis duo~~decim:ànne etiam pluribus, (quòd tũc temporis ipse discessisset,nec de eo quicquã audisset postea)ignorare. Sunt H alii quibus abscessus collectio extrorsum abrumpitur,& iliorum cauernas peruadit,quas pure & lotio compleri necessum est,ibique illuuiem adhærescere: deinde progressu temporis in anum extrudi, atque illac foras tendere.

Nonnullis verò extra renes frangi cunctatur, & illic ad multum tempus remanet,vsquequo exuratur,aut quocũque modo se discindat. Quibus autem in vesicã effunditur,illi principio mucosa & cruenta meiunt,instar apostematis excisi: deinde pro vlcerum competentia atque ratione. Nam si malignè exasperẽtur, vt in aliis hulceribus putrescentibus vsuuenit, multa redduntur fœtida,liuida, & mucosa, atque etiam quædam carunculæ oblongæ similésque membranis absistunt. sin hulcera maligna non extiterint,pus album,& æquabile, sine graueolentia & copia paucum excernitur. Iam verò si ren ad suppurationem inclinare videbitur(videbitur autem prædictis signis)maturandum est quoad eius fieri potest,insubidè atque diligenter,& ita viam quandam moliri atque comminisci ad puris exitum,quod sæpius in vesicam diuertitur. Proinde spongiis identidem fouere oportebit,& locũ farina hordeacea cum ficuum decocto oblinere : verùm ficus easdẽ in mulso aut vino decoquere consimiliter oportebit. Bonum erit etiam ficus ipsas tenuando,& diducendo admiscere,& comam tusam absinthii quin &chamelææ,iridis, bryoniæque radicem excretam. Hæc siquidem tum mitificant,tum vrinas proliciunt. Expedit autem meiendi facultatem prouocare. ideo ægroti erunt inuitandi vt aliquid horum bibant quæ vrinas cient. ad quem vsum accommodatissimum erit amerinæ semen ex vino aut mulso potum. Conferet quoque ferulæ radix,& anchusa, & arum,siue vnumquodque per se datum, siue cum vno horum aut altero permixtum.

DIVRETICA QVAE ABSCESSVS frangunt, Cap. IX.

PRodest etiam illud, Origani & dauci sextarium,pseudodictami eandem mensuram in vinum album odorúmque coniicito atque recondito . Quum verò necesse habebis,sumes cyathos quatuor, & affuso aquæ dimidio, permixtáque drachma ex foliculis rutæ subtilissimi pulueris,propinabis. hoc pus educet, & vrinas copiosè. Si tamen omnia tentanti labor frustra cesserit,necdum ruptũ sit empyema,clysteriis acribus ventrem eluere oportebit. Constãt autem ex veratri nigri diluto, in quo etiam permaduerint raphanus,allia,& pulpa colocynthidis. Licebit quoque in muria,vel aqua marina, vel aceto macerare:tũ pauco oleo admixto,vt lubricum sit,his rebus aluum perfundere,iuberéque vt quàm poterint diutissimè retineãt. Eo sæpe purulenta collectio frangitur, & cõsanescit:nihilominus tamen spongiis vsque fouere conuenit,& emplastra inducere, vt dolor omnis minuatur ,& pus ex facili profluat.

QVAE MOVENDO VRINAS HVLcera detergunt, Cap. X.

DAnda itidẽ sunt quæ per vrinas purgant, hulceris habita ratione:quod si tractabile sit (id autem denotãt febres,& dolores leuiores, & quæ in vrinis apparẽt æquabilia,alba,& inodora,cum facilitate meiẽdi) mitiora exhibeantur. Cuius generis sunt,peponis semen, palmarum decoctũ,iris excepta melle,& ipsum mel per se. Et siquis valentius purgare volet,vsurpet capilli Veneris decoctum cum aqua mulsa,galbanum,opopanacem, resinã terebinthi:tum in aqua liquefaciat,atque vbi aqua referbuerit & substiterit,percollet:& ex mulso aut vino bibendum exhibeat. Hæc quidẽ hulceribus minus morosis atque difficilibus auxiliantur.

CATAPLASMATA HVLCERIBVS putrescentibus, Cap. XI.

ADuersus maligniora hulcera valẽtioribus opus est, & intro assumptis,& foris admotis:intus quidẽ, quæcũque iam dicta sunt ad rumpendas collectiones cõueniẽt, & cuminũ Æthiopicum cum vino dulci,ruta cum melle & vino, cachrys cum semine porri ex vino molli & delicato. Extrà verò proderit erui farinam in vino & melle coctam illinere,& rosas aridas tritásque cum lente & melle,aut baccas myrti,alicui horum incoctas. Quippe hæc & id genus omnia hulcerũ putredines inhibent : verùm oportet totos lumbos & ilia perlinire. Bonũ etiam aliquo

medicamentum iniicere eorum quæ dysenterica appellātur, si vehementius depascatur hulcus: si verò præ dolore & inflammatione pus foras prodire nō potest, abluere oportebit tenui cremore ptissanæ, & lacte: & huiusmodi tepida fomenta adhibere, & supra aquā tepidā sedentem collocare. ita enim percōmodè exierit. At si propter crassamentum retardetur, bibendum decocturam apii chamæpityi, absinthii atque origani. hæc taliter faciēda sunt.

DE LACTE. Cap. XII.

POstmodum bibendum lac cum melle, cumprimis asininum, aut equinum: siquidem eius magnus vsus est ad hulcerum mundiciē. Quando autem nihil amplius repurgari indigebunt, & pauca sublutiies effluet, morsusque vrinarum retundentur, atque homo corpus recuperare & pinguescere laborabit, tum lac bubulū citius quàm ouillum obtuleris. crassum enim magis, & minus fluidū. Dabitur verò ad duas, tres, pluresve heminas. Nec cibi quicquam præterea ingeretur, quoad sumptum hoc percoctum sit & mitificatum. Quinimmo serum ipsum lactis tum intestinorum hulcerū efficacissimum est remediū, tum grauiter manantibus hulceribus mitissimum accidit, & sub manu corpus alit, maximè in syntecticis, *hoc est defectis & quasi strigosis*, quorum plurimi interest vt ad habitiorem corpulentiam quamprimùm reducantur. Quapropter siue hac victus ratione, siue alia procures vti nephriticus pinguescat, nihil aberrabis. Itaque cubantem & molliter fricare & quotidie expediet: alere autem, initio lacte, vt dictum est, & sorbili ptissanario, amylis panibus, farina elota & incocta lacti ac placentis suminalibus, confractis in capi iuscula pinguia: dabis etiam pulmētaria ex ciceris, phaseolis atque eruis: sed eruum prius oportebit (vt ita dicā) edulcare, hoc est macerare vt amarorē deponat, & per se decoquere, aut cū aliquo dictorū leguminū.

DE OLERIBVS. Cap. XIII.

OLera conuenientia iis de quibus agitur, malua, lapathum, blitum, portulaca, asparagus, cucurbita, coctus cucumis, & lactuca cocta: prodéstque nihil crudum comedere. Hæc autem & ventrem leniter subducunt, & hebetant vrinarum acrimoniam. atque in processu iam ad plenum extinctis febrium ardoribus, & corpore refecto, carnibus cibare oportebit.

DE CARNIBVS. Cap. XIIII.

CArnes in hoc morbo laudo hœdorum, agnorum, carnem suillam probo, aues tenellas, ex piscibus saxatiles coctos, quin & squatinas, raias leues, torpedines, & cætera

A id genus chartilagineorum.

DE SECVNDA MENSA. Cap. XV.

ET si quid in longo morbo bellariis opus sit, à caryciis abstinendum: hulceribus enim aduersantur. vescendū verò palmis, nucibus auellanis, strobulis & vua passa: amygdala etiam tosta danda sunt ex melle, vinumque bibendum mellei coloris. Acetum autem atque omnem salsilaginem, in poculentis atque esculentis iuxta, vitare oportet. Hæc igitur sunt eorum quibus renes dolent pulmenta & edulia. Quod autē ad reliquam vitæ rationem attinet,
B confert minimè festinantem, sed tardè atque otiosè eos ad exercitia motúsque producere. nanque agitatio cum aliis exulceratis omnibus, tum renum hulceribus vehementer est inimica. Conducit igitur quietum reficere atq; recreare omni vitæ mollitie voluptuaria, frictionibus quamleuissimis, balneis & integumentis.

QVAE VOMITIONEM EXCITENT. Cap. XVI.

REpletionibus subortis faciet satis illásque leuabit fotus per sicca & vomitus: per inferna vacuare vel de-
C trahere nihil est necesse, præterquam dictorum ciborum quotidiana retrimenta: ac ne impendiò vomēdo crucietur, impera vt intra modum repleto ventriculo vomat, assumpto etiam eorum aliquo quæ nauseosa sunt & vomendi appetitionem mouent: cuiusmodi sunt pinguia & dulcia, & prægrandes cucumeres: qui si nō sint ad manū, substituantur eorum semina melle intrita, & pulticula: potúsque dulcis super his ingestus largiter. Nec solùm aduersus saturitates & expletiones vomitionem commendo, sed etiam mihi videtur (si quis fortè periclitari audeat) vomē-
D do sæpius, non modò renum hulcera, verumetiam eius loci vitia omnia breui posse consanari. Postmodum autem quum vsqueadeò processum erit, vt iam ex morbo reualuisse compareat, & motiones salutariter posse perpeti, primùm spatiari poterit paulatim & modicè, idque per plani tiem: status verò fugiet, cursus, saltationes, subitásque declinationes, & inflexiones corporis. Deinde quo firmior & valentior in dies euaserit, eo plus deambulationibus exercitationibúsque aliis licebit apponere. Alia exercendi
E sui genera sunt, colluctationes manuum, frictionésque leui attactu & manu suspensa. Ea quidem est in nephriticis viuendi præceptio: nunc, si suppuratio foras eruperit, an etiam manus tractatione atque opera vtendum sit nécne, luculenter apparet. Antiquitus suppurata inurebant, aut decacuminabāt, *hoc est, scalpello depurato fastigiū resecabant, ut pus proflueret.* ✱

EIVSDEM RVFFI EPHESII FRAGMENTVM De medicamentis purgantibus.

✱ Et soboli procreandæ conferre videtur.

Filicula pituitam, bilem aquásque detrahit: danda excepta mulso aut aqua, rasa radix, ad drachmas duas. Non minus est salubre bullitam ad salgama, siue cum salsamento, ante prandium comedere. purgat item non molestè cum ptissana & cum iure auis domesticæ decocta: bella fuerit purgatio, vt quæ adolescentibus etiam satisfaciat: in morbis verò nihil tanta purgatione opus est.

Iris quidem pituitam, mucosa excremēta, atque etiam biliosa deducit: quin & sanguinem & melācholiā trahit, si præter modum dederis. Quare sola vt mediocriter purget, cyathi dimidium sufficiet: admodum enim stomacho est ingrata. Radicis verò dandæ drachmæ septem in mulso, lienosis, quotidiana & quartana febre laborātibus, anhelatoribus, tussientibus, & colicis.

Colocynthis pituitam purgat, & bilem meram. Eius pulpæ danda est drachma vna in mulso: si quis tamen mitius purgare volet, semen eiiciendum est, & affuso vino dulci intra corticem, lenro igne coquendum, quousq; secte incaluerit. tum iis propinandum offeratur quos non potēter exinanire conueniat, & quorū cutē liuidæ papulæ deformarint. In totum verò colocynthis prodest suspiriosis, laterum doloribus inueteratis, capitis cruciatibus, singultibus, & aduersus obtusam aciem oculorū. Etsi enim oppidoquàm amara est medicina, tamen in posterum efficit vt illis sit vsus cibi gratior.

Calcifraga, aquosa, pituitosa biliosáque vacuat: drachmis duabus in mulso pota sufficit.

Peplos & peplis gentilitate & figuræ cognatione proximæ, in purgando pituitam & bilem extrahunt cū flatibus pro copia: siccatæ etiam, benignè purgant.

F Aloe celeriter purgat, nec verò vt absinthium, gratissima est stomacho. eius duæ drachmæ cum mulso potæ sufficiunt: pituitam & bilem attrahit. Bonum consimiliter quotidie eam assumere à prandio. humores siquidem permeat & subducit, nec cibi digestionem abolet: præterea non siticulosum reddit, sed famelicum. Terere autē oportet cum brassicæ aut lapathi succo, & formare catapotia partim ciceris, partim fabæ magnitudine: & quū exinanire collibuerit, duo aut tria ingerere. Conueniēt etiā eius globuli cum resina apparati, aut cū melle cocto, eo-
G rum causa maximè quibus intolerabilis est amaritudo. Quinetiam scāmonio vtiliter admiscetur, aut eorum alteri quæ stomachi dissolutionem faciunt: præterquā quòd febres quotidianas sanat, arquatis, & iocinoris vitiis subuenit: cibi fastidia & cruditates emendat in hominibus, & perinde in mulieribus: fuissétque optimum medicamentum pueris, nisi amarū esset supra modum: puerilis enim ætas à rebus vsqueadeo amaris vehementer abhorret.

Hippophaes & hippophæstum pituitā, bilem, aquásque purgant largiter: hippophæstum aquæ vitia. Præcipuè co-
H mitialib9 datur, sideratis altera manu, aut crure, obliuiosis,

difficulter spiranti, & iis qui rectà spirare coguntur: adhæc iis omnibus quos perpetuus variúsque tremor exagitat. Si valentius purgare volueris, dabis succi per se obolos tres: sin autem ex eo quod cum farina erui conficitur, drachmam vnam ex mulso. sed ad omnia efficacius hippophæstum: ideo dandum minore copia.

Clematis pituitam & bilem purgat: eius fructus ad drachmam vnam exhibendus est cum mulso.

Pycnocomum biliosa detrahit. eius radicem comedendam dato: ipsa enim per se purgat. rotunda est, exiguo malo admodum similis.

Vites purgant tum bilem, tum pituitam. dantur drachmis duabus. Satiuæ vsus est insignis contra morbum caducum, & insaniam: syluestris verò ad aquam inter cutem.

Thymus, epithymum, amaracus, & cunila, bilem atram pituitámque purgant: sed ad omnia plus potest epithymum. tritum & cretum dandum est in vino dulci, semûciæ cum siciliquo mensura, aut etiam maiore. Egregiè enim humores trahit: ac, si à medicamento statim prandere velis, nihil iustam purgationem impediet: manè verò purgare oportet cum oxymelite sale adiecto. Confert etiam epithymum inflammationibus, & interaneis morbis, crudis, & iis quibus hepar aut lien prægrauatur, atq; etiam difficiliter spirantibus. Thymus detrahit melancholiam & pituitam affluenter. Comæ eius acetabuli mẽsura cum melle danda suspiriosis, tussi inueteratæ, & iis qui humores crassos in ventriculo continent.

Amaracus siccus drachmis quatuor melle exceptus, admixto sale, eandem vim habet: similiter & origanum. Dãda sunt sicca acetabuli mensura cum mulso.

Papauera leniter subducunt: seminis vtriusque sufficit acetabulum in mulso.

Cucumeris radix epota facit ad aquã inter cutem, purgat pituitam & bilem: verùm succi ex radice satis est triũ obolûm pondus: corticis triplum: elaterii quantum paulo pòst.

Heliotropium minus, quod tricoccũ dicitur, pituitam purgat, purgat & bilem. satisfacit manualis fasciculus decoctus moderatè ex aqua, & potus affuso vino.

Sesamoides minus pituitam quoque & bilem ducit. seminis mensura, acetabuli dimidium.

Tithymallus helioscopios (est autem omnium esularũ imbecillimus) detrahit etiam ipse biliosa & pituitosa retrimenta: siue succum, siue semen, siue folia dederis. est tamen succus efficacior, secundo loco semen, extremo folia. Succi verò drachmæ pondus satis est. ex aliis detur quantum vires ferunt. Purgat itidem cyparissias, sed cum maiore efficacia: idcirco minus dandum. Inter esulas quæ esula propriè dicitur, potentissima: nam seminis si solum expressum succum intra carycam dederis, purgabit insigniter: folia perinde, perarida, & mulso soluta, quanta est (semisse minus) mensura acetabuli.

Chamelæa pituitam bilémque vacuat: folia terere oportet, & melle cocto excepta exhibere. acriter enim mordet. Nõnulli absinthium admiscentes, in catapotia digerunt: pondus idoneum drachmæ duæ. Brassica marina, vt cætera olera, cocta & condita estur: stomachúmque pessimè subuertit, & celeriter perturbat.

Lathyreos comesta grana decem faciunt satis: gustatu dulcia sunt, & pituitam & bilem affatim detrahunt. sufficiunt etiam succi ex mulso liquati, terni oboli. Folia etiã licet ad eundem vsum iusculo gallinaceo incoquere, aluũ siquidem subducunt: sed non cum tanto successu.

Agaricum pituitam bilémque deducit, sed segniter. vtilissimum est hepati, lieni, pulmonibus, anhelatoribus, acidum ructantibus, & iis qui articulorum morbo, & capitis grauedine vexantur: conuenit etiam singultibus, morbo caduco, & mulierum doloribus. pondus est siciliquum ex mulso, aut posca.

Euphorbiũ aquosos quidẽ humores biliosósq; detrahit,*

ALEXANDRI TRALLIANI
de arte medica libri duodecim,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

AD ILLVSTRISSIMVM PRINCIPEM GVIlielmum Heſſorum Landgrauium, Comitem in Catzenelbogen, Sigenheim, Dizii & Nidæ:

IOANNIS GVINTERII ANDERNACI MEDICI in Alexandri Tralliani libros à ſe verſos præfatio.

QVVM in veteri cõſuetudine & more poſitum ſit, princeps Guilielme illuſtriſſime, vt homines eruditi laborum ſuorum patronos & defenſores contra maleuolos quærant atque comparent, cogitaui tibi aliquod profeſſionis meæ & doctrinæ opus nuper elucubratum, ſub tuo nomine & authoritate in publicũ emittere: vt & tutius ſit à vitilitigatoribus, & plus gratiæ apud literatos acquirat. Sunt autem duodecim Alexandri Tralliani libri Græcolatini: quos antea quidem Petrus Caſtellanus ex regia Gallorum bibliotheca Græcos in lucem edendos curauit, nos autem poſtea in Latinam orationem conuertimus: & quæ in illis adhuc præter accuratas aliorum annotationes deſiderabantur, ex antiquis codicibus ſumma tum fide, tum diligentia reſtituimus. Atque vtinam nobis in eo labore per omnia ſatiſfacere potuiſſemus, quem communis potius vtilitatis ſtudioſorum, quàm priuatæ gloriæ ac laudis gratia ſuſcepimus. Meretur certè optimus ille medicinæ author vt priſtino ſuo nitori & dignitati aliquando reſtituatur: cuius in docendo iudicium, fidem, diligentiam, artificium & ordinem ſatis admirari nequeo: quum alii qui eum ætate præceſſerunt, vel etiam ſequuti ſunt (pace illorum dixerim) medicinam potius in aceruum quendam inſignem accumulaſſe, quàm accuratè tradidiſſe videantur. Scribunt nonnulli Alexandrum hunc patrum memoria iatroſophiſtam: alii initio quidem ſophiſtam, poſtea verò iatron, hoc eſt medicum, excellentiæ ratione appellatum fuiſſe. ſed quibus id faciant authoribus, non oſtendunt: nec ego magnopere cum illis contendendum eſſe puto. Hoc certè mihi videtur, cognomentum hoc iatri, Alexandro, etſi longè omnibus ſuæ ætatis medicis ingenio atque eruditione excelluerit, internotionis potius gratia fuiſſe inditum, quòd multi tunc Alexandri appellarentur: præſertim quum poſteriores tam Græci quàm Arabes eum Alexandrum duntaxat nuncuparint. Quòd ſi ætatem qua ille floruerit inquiramus, Oribaſio quidem Aëtióque poſteriorem fuiſſe conſtat, vt quorum nominatim aliquoties meminerit: Paulo autem Ægineta priorem extitiſſe, inde cognoſcitur, quòd hic illius, vt idonei ſcriptoris, medicamentorúmque ipſius mentionem faciat. Atque ita Alexander veluti medius inter illos, nempe non multo poſt Iuliani imperatoris tempora, vixiſſe, rectè dicetur. Hic inquam author clariſſimus, vt in arte medica cognoſcenda faciendáque excellentior fieret, & conſummatus, non diu in patria ſua Tralle, ciuitate Lydiæ, aliâs celebri, atque eruditiſſimis hominibus, liberaliſſimíſque ſtudiis affluenti, permanendum: ſed omnes cunctæ Græciæ partes, Italiam, Galliam, Hiſpaniam peragrandas ſibi eſſe cenſuit: vnde etiam diuerſarum gentium vocibus ſæpe vtitur, quæ non exiguam eius in arte paſſim diligentiam teſtantur. Poſt longas autem peregrinationes, ad ſcribendi ſtudium ſe contulit, & experimenta quæ longo vſu atque periclitatione ex morbis collegerat, in duodecim commentarios hoſce redigenda putauit. quibus omnium propè morborum curationem tam accuratè perſequitur, nihil vt amplius in eis requirere poſſis. Nam vt veteres medici Græci omnes & recentiores multa de curandis morbis ſcripſerint, nemo tamen (pace iſtorum dixerim) therapeuticen accuratius illo, melioríque artificio, & apto magis ordine docuit, eámque maiore vſu atque experientia comprobauit. Galenus quidem de omnibus medicinæ partibus copioſiſſimè tractauit: ſed quod ipſe in aliis reprehendit, pleraque confuſius indiſtinctiúſque, nec vno in opere, de vniuerſis affectibus, vt res exigebat, commentatus eſt. Oribaſius medicinam quidem in compendium redigere Iuliani imperatoris iuſſu conatus, totum ferè Galenum in ſeptuagintaduos libros coegit: vnde etiam ſimia Galeni appellatus eſt. Verùm quum hoc opus grandius cerneret quàm vt à multis comparari poſſet, idem rurſus in octo ad Euſtathium filium libros tanta breuitate redegit, vt pleroſque morbos in eis non attingat, neque cauſas aut ſigna obſeruet: ne dicam quòd integram ſæpe curationem omittat. Paulus deinde Ægineta ſuúm de medicina volumen ſcribendum ſuſcepit, vt ex omnibus ipſe quaſi faceret temperamentum, neque prolixum, neque nimis ſuccinctum: ſed in hoc quoque eſt quod eruditi requirant. Aëtius poſtremò, eandem penè ſcribendi rationem quam coæuus ipſius Oribaſius obtinet: multa quoque ex aliis mutuatus eſt, ſuíſque inſeruit liberius, nulla adeo diſtinctione aut ratione ſæpius adiecta. Verùm hæc ego non dico vt veteres illos medicos (quorum vtinam merear eſſe diſcipulus) ſugillem, aut reprehendam: ſed quòd Alexander hic Trallianus omnia diligentiſſimè perſcrutatus ſit, morborum cauſas, indicia, differentias & internotiones: item quòd alia atque alia medicamenta, variáſque eorum parandorũ rationes, & exhibendi tempora & modos præſcribat, necnon victum vnicuique vitio congruen-

tem curiosissimè indicet. Quàm vtilis hic author scholis futurus sit, optimè intelligent qui tum alibi, tum in Marpurgi academia celebri medicinam profitentur. Inter quos doctissimus ille Dryander, vetus meus amicus & familiaris, summum meritò locum obtinet. Quicquid igitur in hoc authore Græco (non solùm in plus mille locis antea deprauato, sed etiam insigniter mutilo) vel emendando, vel instaurando impendimus, tuo nomini, clarissime Princeps, imò totum Alexandrum Græcolatinum nuncupamus. Primùm quidem, quòd singularem tuam in me beneuolentiam ac propensionem iampridem animaduerterim: cui etiam charissima quæque, imò vitam ipsam committere non dubitem. Deinde, quòd bonas literas, earúmque studiosos summo amore & studio prosequaris, atque apud illustrissimum principem Philippum patrem tuum promoueas, iuues & tuearis. Qua quidem voluntate nihil vel animi tui vis prudentius, vel fortuna præstantius habere potest. Ac verè princeps nobilitatis censeri debet, cui præclarum alioqui genus, excelléns que natura, & vitæ ratio doctrina illustratur: proximus, qui tametsi hac destitutus est, tamen eos qui præditi sunt amat. Quemadmodum enim stirpes feræ & agrestes cultura & curatione mitescunt, & in aliam quasi naturam degenerant: ita hominum animi sæpe rudes, barbari & feroces, literis & honesta educatione humani, mites & benigni erga omnes redduntur. Hoc nimirum inclytus princeps ac heros pater tuus intellexit, qui non modò generosissimos liberos suos literis & doctrina erudiri, sed etiam toti suæ regioni ludos doctissimorum hominum refertos, passim aperiri voluit: vbi tum nobilium, tum ciuium, externarúmque nationum iuuentus ingenii cultum ac eruditionem præclaram capesseret. Quo nomine vniuersæ Cattorum genti gratulor: gaudeo literis, quæ in posterum etiam patronum te & tutorem habituræ sint. Interea hos labores nostros in communem studiosorum medicinæ vsum, optime princeps, susceptos, ne contemne: dum aliquando maiores dignioréſque tua amplitudine comparauero.

ADMONITVS ESTO LECTOR, TITVLOS CAPITum *libri cuiusque, vnà etiam cum titulis appendicum capitibus annexarum, in calce huius operis Alexandri quærendas esse: quò typographus illas eo consilio reiecit, ut inde te ad paginas in quibus singuli haberentur, remittere posset.*

ALEXANDRI

ALEXANDRI TRALLIANI liber primus,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE ALOPECIA, Cap. I.

ALopecia vitium est quo capillis fluentibus,caput nudatur ac glabrescit.Non autem ex vna, sed varia & multiplici causa trahit originem. Quippe tum ex pituita calefacta,ac in salsam qualitatem cõuersa,tum ex bile & humore melancholico nascitur.Efficiens igitur affectus causa considerari, & internosci,atque ita tandem curatio ipsius tentari admouerique debet. NOTAE. Causa vitii efficiens ex pilorum colore internoscitur. Etenim flaui biliosam humorum vitiositatem superare indicant:nigri,humorem melancholicum:albi,pituitam. Sic igitur discernere licet quo recremento superante vitium in capite prouenerit. CVRATIO. Curare igitur hoc modo conuenit :Humorem vitiosum,si quidem copiosus superet,expurgato,bona prius victus ratione vsus: sin exiguus extiterit, medicamenta quæ saliuam mouent,(ἀποφλεγματισμοὺς Græci appellant) & sola præsidia quæ partibus inducuntur,sufficient. At in quibus vitium inueterauit, valentioribus auxiliis potius vtitor:in quibus autem nõ multo antè affectus ipse obtigerit, imbecillioribus simul & simplicioribus curationẽ tentabis.Quoniam igitur remediorũ alia simplicia, alia sunt composita,primùm à simplicioribus auspicemur: ex quibus is qui vires ipsorum nouerit,etiam composita facere medicamenta potest.

De simplicibus medicamentis.

Alcyonium igitur vstum,& ex veteri oleo tritum, si loco illinatur,probè alopeciis medetur:atque id subinde in iis expertus sum qui non longo tẽpore hoc vitio detenti fuerant.Similiter facit etiam arundinis cortex,ac radices eius combustæ:item amygdalæ amaræ totæ ignem expertæ.Vtilissima quoq; est hastulæ regiæ radix,& abrotonũ: adhæc fimus caprarũ,earúmque vngues crematæ,& ex aceto in læuorem detritæ.Iam thuris lacryma etiam accuratè pluribus dieb⁹ læuigata bene facit. Adhuc efficacius id præstabit si ad solem plusculis diebus studiosè læuigata fuerit.Vel herbam verbenacã probè detritam ex aceto illinito:vbi partem cui induces, nitro prius bene infricaueris,& linteolo absterseris. cõmodius enim ita operabitur.Insuper thuris lacryma,& muriũ stercus,pari portione aceto læuigata,pilis citò producendis faciunt. Præstat autem locum prius irritare cui remedia inducentur, raphani radicibus,& cepis trãsuersim incisis:atque ita remedio vti. ALIVD. Item erinacei terrestris cinis pice liquida exceptus,illitúsque,pilos reddit, ac statim alopeciæ vitio medetur. ALIVD. Pari modo facit etiam ranarum cinis,pice liquida exceptus,& illitus. ALIVD. Pyrethrũ læuigatum vnà cum felle vitulino illinito,continuè id faciens etiam contra diuturnos affectus. ALIVD. Stercus felinum ex aceto oblinito:præstans est remedium, & naturali vi huic vitio valde aduersatur.

De medicamentis compositis.

Æris vsti drachmæ duæ, sulphuris viui drachmæ duæ, hastulæ regiæ drachmæ duæ:læuigata ex ouorũ luteo,loco prius infricato illinantur. ALIVD. Nuces auellanas integrè combustas ex oleo læuigato, partíque prius rasæ illinito. ALIVD. Adipis vrsini vnciæ duæ:adarcæ vnciæ tres:muscerdæ vnciæ tres,picis liquidæ vnciæ tres, olei ex lucerna vsti drachmæ duæ.Hoc excepta, loco prius raso iniungito. ALIVD. Aceti acris vncia:alliorum,olei rosacei,singulorum vncia. Partem ægram panniculo laneo infricatam oblinito. ALIVD. Ranarum vnciæ tres,muscerdæ, corticis arundinis, cineris, picis liquidæ, porri seminis,singulorum vncia. Cedrino oleo excepta illinuntur.

DE CAPILLIS FLVENTIBVS, Caput II.

CApilli multis de causis fluunt:etenim ex inopia materiæ quæ ipsos nutrire & generare potest,item ex mea-
A tibus densatis & rarefactis,& ex prauorum recrementorum purgatione interdum accidit.Quoniam igitur causæ quæ defluuia capillorum efficiunt, non simplices sed diuersæ existunt,oportet vnicuique obsistere,atque ita conuenientẽ curationẽ adhibere.Si enim ex magna siccitate capillorum defluuia accidant,& quòd recremẽta illos nutrientia consumantur, tunc frequentius æger lauari debet,cibóque nutriri humido,boníque succi,& qui promptè in corpus distribui possit, nihil autem habeat salsum aut acre.Vinum ei non liberaliter permittere, præsertim B merum:neque multam venerem concedere oportet. *Balneum autem hunc in modum adhibendum est.*

De balneo ad idem.

Balneum esto temperatum, quod non valde calidum vel aerem vel solium habeat.Accipiant autem ægri aquã temperatè calidam, vngántq; caput multo hydrelæo: nõ autem sapone aut nitro caput abstergant.Quippe id agendum nõ est si capillorum defluuium ob inediam euenerit.Sin autem ex meatuum raritate & humorum digestione,& veluti extra cutem elabentibus quæ ipsos nutriunt C recrementis accidat,non alienum est tunc vti remediis quæ refrigerant & astringunt liberalius, similique victu, qui nihil acre in se contineat, dilatandis aperiendísque meatibus efficax:cuiusmodi sunt eruca, nasturtium, porrum,cepa & allium.Hæc enim omnia defluuio ex dẽsatis infarctísque meatib⁹ orto sunt idonea.Lactuca autẽ, malua, oua,panis siligineus, in temperatam aut frigidam aquam tinctus,pepones,cucumeres,pisces dura carne præditi,suilla caro non pinguis,& maximè bubula, pedes bubuli,isicia,pectines & buccina,iis quibus ob cutis raritatẽ D pilus defluit,conueniunt.Vino hi,& potissimũ veteri,abstineant. Balneum verò ingressi,aqua frigida caput perfũdant:ac rursus in frigidæ solium descendentes,ex fluente canali aquam frigidam copiosè capite recipiant,rosaceóque ipsum,aut omphacino,aut melino,aut myrteo perungant.Hac enim victus ratione degentibus ipsis non modò defluuium nascens impedietur,sed etiam alii capilli enascentur.Porro si ob meatuum densitatem,pilorum generatio prohibeatur,tunc iis potius vti conuenit quæ rarefacere possunt,& moderatè calefacere: atque tunc etiã E magis quum tempus fuerit hybernum,& æger in frigidis locis degerit:vel etiam si temperamento frigidiore sit & magis pituitoso præditus. At quia rarefacientia materiã quidem euocant,non sinunt autem ipsam inhærere,& pilos nutrire ac generare,miscere his conuenit tum quæ cutim roborare,tum quæ densare paulatim queãt, vt mixta in remedio facultas esse deprehendatur,nempe attractrix simul & altrix retentrixque: ex præsenti quidem caliditate,attractoria:ex frigiditate verò,retentoria. Multa igitur sunt medicamenta quæ vires ex variis naturis conflatas F habeant:ex quorum numero existit ladanum,oleum lentiscinum,omphacinum,& myrteum.Sunt etiam complura ad rarefaciẽdum apta,vt ranarum cinis,cepa,alcyoniũ, thapsia,euphorbium,sinapi,& quæ sunt eius generis: quibus omnibus vti poteris si valentiorum quidem vim remittas,imbecilliorum autem intendas.At si ex recrementorum capitis purgatione capillorum defluuium acciderit,nihil prorsus curiosè tentandum est, quemadmodum in iis qui ex morbo se recolligunt.Sufficit enim solùm si bonus sanguis deinceps generetur, & æger in naturalem G statum ex morbo reuertatur.

Medicamentum ex ladano.

Ladanum myrteo oleo & vino maceratum, dum mellis habeat crassitiem,capiti ante balneũ, & post illud,inungito.Satius autem est etiam polytrichum, quod nonnulli adiantum vocant, dimidio ladani ponderi adiicere, & myrteo oleo exceptum illinere. Quòd si hyems fuerit,& æger caput temperamento frigidum habeat, etiam paulum calefacientia & rarefacientia remedia ad-

inungito:vt nardinum modicum, & cyprinũ, vel aliud tenue & odoratum medicamentum. ALIVD. Anemonæ florem tritum ex oleo illinito. ALIVD. Verbenacam rectam cum radicibus ſiccatam tritámque, tenuiſſimo cribro incernito:deinde mixtam oleo, vt ſordiũ craſſitudo fiat,æreo vaſe reponito:& quum opus erit, ex oleo vtitor.

QVOMODO CAPILLI NIGRESCANT, Cap. III.

GAllarum,acaciæ, ſquamæ æris,chalcãthi,aluminis pares modos in vrina pueri venerem non experti,diem vnum macerato:deinde pilis deterſis illinito: & caput linteo ad triduum ligato. Vſu compertum eſt. ALIVD. Nucum viridiũ corticis vncias tres, ilicis fructus vncias ſex,vini nigri ſextarios tres,ad tertias decoquito, ac vbi id quod reliquum eſt expreſſeris,cum olei myrtei ſextario ſubigito. Vtitor quotidie. ALIVD. Vini nigri ve tuſtiſſimi vncias tres in vas plumbeum conũcito:& raſuræ plumbi vncias duas in eo dies quindecim macerari ſinito:deinde oleum primi meriti ſuperfundito:& ſubigẽs illinito,præcipuè in viris. ALIVD. Gallas coctas tritáſque capillis nocte ac die obducito:à lecto autem ſurgens aqua frigida abluito.

Vt capilli rufi tingantur & flaueſcant.

Myrrhæ partem vnam,ſalis floris partem vnam diligẽter læuigato,& redigito ad ſordium craſſitudinem:ac caput,vbi exterſeris,medicamento illinito,ſinitóque noctẽ & diem,& deinde abluito. ALIVD. Lupinos crudos ex aqua inungito: item iunci anguloſi folia,herbæ lanariæ(quæ στρουθίον Græcis dicitur)ſucco macerato, atque eo diluto vtitor.

Vt capilli flaui fiant.

Argenti ſpumæ vncias quatuor, terræ Creticæ vncias quatuor, calcis viuæ vncias quatuor , aquæ quantum ad ſordium craſſitiem faciẽdam ſatis eſt inungito, apponitóque betæ folia ad dies tres aut quatuor : deinde medicamenta abluito.

Vt capilli nigri flaueſcant.

Floces vini in balnei ſordes mittito , & in ſpiſsitudinẽ cerati redacta,ſub ſomnum illinito : & manè capilli flaueſcunt.

Tinctura qua capilli fiant colore aurei.

Aluminis drachmæ ſex, ſandaracæ drachmæ ſex,croci drachmæ duæ,thapſi qua tinctoresvtuntur(Romani herbam rubeam appellãt)drachmæ duæ: lixiuii piliariorum ſextarii quatuor.Lixiuium cum thapſo incoquito vſque ad dimidias,deinde arida adiicito:& poſtquam vſus fueris,abluito aqua decocti fœnigræci, & hordei,cuminiq;.

Quomodo capilli albi fiant.

Verbaſci albi florem comburito,ac ex aceto maceratũ in ſaponem miſceto,eóque pilos abſtergito. ALIVD. Verbaſci ſeminis,aluminis rotundi,raphani corticis, ſingulas vncias cõtundito,miſcetóque glutinis taurini (quæ taurocolle à Græcis dicitur)drachmas quatuor : ac vtitor.

DE PORRIGINE, Cap. IIII.

POrrigo eſt,vt compendioſè dicam,vbi tenuia & furfuracea corpuſcula ex capitis ſuperficie, aut etiam ex reliquo corpore,citra exulcerationem plurimũ reſoluuntur:vnde etiã Græcis pityriaſis appellata eſt.Naſcitur hoc vitium inde quòd prauus quidam humor pituitæ ſalſæ, aut biliofæ,& melancholici ſanguinis ſurſum ad caput euectus fuerit.Si igitur talia in toto ſubſiſtant corpore, ipſius antea ratio curáque habenda eſt: deinde ſic ad ea quæ partibus admouentur remedia deſcẽdendum. Si verò nullum in vniuerſo corpore recrementum conſpiciatur,etiam ſola tum quæ à veteribus medicis, tum quæ à nobis inuenta ſunt,medicamentorum auxilia, probè curare affectum poſſunt. CVRATIO. Cretæ cimoliæ aqua prius maceratæ ſuccum betæ miſceto, & illinito, & ſinito dum inaruerint: deinde vbi ablueris, thuris lacrymam tritam ex vino & oleo inungito,ac finito quouſque deſiccetur:aut herbam pediculariã, quæ ſtaphis agria dicitur, ex oleo perungito. ALIVD. Ad humidiores autẽ porrigines,muria aut lupinorum diluto abluito. Eſt enim hoc medicamentũ experimentis &vſu cõprobatũ.

Ad pediculos & lendes.

Nitri,ſandaracæ,herbæ pediculariæ, ſingulorũ vncia, ex oleo myrteo inungitur. ALIVD. Herbæ pediculariæ vnciæ duæ,ſandaracæ vncia, ex oleo & vino trita, toti corpori inungentur. Ad idem facit etiã terra Samia, quæ Græcis ἀστὴρ dicitur,& nitrum ex oleo.

AD PSYDRACIA ET EXANTHEMATA quæ in capite gignuntur, Cap. V.

PSydracia , exigua capitis tubercula ſunt , puſtulis ſimilia , quæ ſummam cutem excedunt . Exanthemata verò,ſuperficiariæ cutis exulcerationes ſunt, ſubrubicundæ & aſperæ. Vtrunque vitium præſidiis infrà poſitis exteritur. CVRATIO. Argenti ſpumæ, ceruſæ, ſingulorum vnciæ quatuor: aluminis,rutæ foliorum viridium,ſingulorum vnciæ duæ. ex aceto myrteóque oleo inungentur.Magis autem proficiũt ad ea quæ humiditate ſcatent.

AD VITIA CAPITIS SCABIOSA & ſanioſa, Cap. VI.

RVta & alumine detritis ex melle vtitor in capite prius raſo. Siverò cutis à capite recedat,oleæ folia cocta ex melle inducito.

AD VLCVSCVLA CAPITIS DENSA ET rubra,papillis ſimilia, à quibus ſanies reſoluuntur. Cap. VII.

CApite prius raſo, abſterſóq; aqua &nitro, ſulphure viuo ex hominis vrina contrito,vtitor.

Aliud ad capitis vitia.

Argenti ſpumæ,ceruſæ,ſingulorum drachmæ duodecim: ſulphuris viui drachmæ octo. Cerato myrteo exceptis vtitor. ALIVD. Cretam ſutoriam (quæ melanteria Græcis dicitur)cum aceto inungito.

DE ACHORE, Cap. VIII.

AChor vitium eſt quod in capitis extima cute exiguis foraminibus oboritur,ex quibus humor ſaniei quæ Græcè ichor dicitur,ſimilis emanat: ideo etiam malum illud achor Græcis appellatur: *noſtris, manantia ulcera.* Eſt autem id quod defluit,interim bilioſum , aut pituitoſum: interim etiam melancholicum.Internoſcere igitur principalem cauſam oportet.non enim eadem in omnibus cura ratio exiſtit. Nam quum recrementum quod ſuperat, bilioſum eſt,tenue ſubſtantia exiſtit quod emanat,& colore ſubpallidum.Sin autem non tenue ſubſtantia , & colore ſubpallidum,ſed craſſum & viſcoſum extiterit, id quod redundat,pituita eſt,& achorem efficit.Quòd ſi nihil horum fuerit,loca verò vnde humor effluit,dura magis,cutim excedentia,& ſtrictiora appareant,vt ne quicquam ab eis effluat, aut vix exiguum , intelligito melancholicum ſubeſſe recrementum,quod achorem pariat. Cæterùm etiam obſeruari debent cauſæ quæ præceſſerunt,temperamentum ægri,ætas,&guſtus.Etenim amarorem ſentiunt quibus cauſa eſt bilioſa: ſalſam autem qualitatem,quibus eſt pituita ſalſa : acidam verò, quibus humor melancholicus.Iam ex tactu internoſcere poteris. calidior enim tibi apparet,in quib⁹ eſt bilioſum:frigidior autem,in quibus pituitoſum: minus autem frigidus,in quibus melancholicum.Ita ſanè internoſces humores achorem parientes. CVRATIO. Curare hos oportet ſimiliter ac eos qui alopeciæ vitio tenentur,ſi quidem corpus vniuerſum humoribus copioſis ſcateat(quod plethoricum dicitur)& vitioſis(quod cacochymum)purgare id totũ prius, eiúſq; ſollicitudinem habere, poſtea ad particulares medicinas peruenire conuenit.

DE FAVO, Cap. IX.

SCiendum eſt , etiam fauum ſimile eſſe achoribus vitium , magnitudine tãtùm differens. Nam foramina meatuum vnde humor emanat, apium fauis reſpondent: vnde etiam Græcis κηρίον apud veteres nominatum eſt.In achoribus autem dictis,non videntur meatuum foramina ex quibus humor in eis emanat. Quæ igitur ad achoras dicta ſunt,ea in fauo quoque recitare conuenit. Quoniam verò multa ſunt quæ aduerſus achoras proficiũt, diſtinguere conuenit quæ eorum ſint valentiora, magiſque diſcutiant: rurſus quæ repellant,quæ verò mixtam facultatem habeant.Dicamus igitur quibus in affectibus quæ

potius medicamenta adhibenda sint. Incipientes sanè achoras, vbi totum corpus prauis humoribus aut copiosis liberum fuerit, medicamenta astrictoria repulsoriáque curant: qualia sunt myrrha, piceæ cortex, & rubi folia illita: item plantago, oleastri succus, salicis folia florésque, & polygonium. Difficilium autem achorum incrementis obsistũt ea quæ simul repellunt id quod influit, simul etiã concoquunt, & id quod continetur discutiunt, quũ mixta facultate sint prædita: quibus post principia vti conuenit. Huiusmodi verò sunt, myrteum oleum, lentiscinum, ruborum aut portulacæ succus ex oleo, ladanum cum vino illitum, cyperus, & lenticula. At superficiariis & exiguis achoribus auxiliantur quæ mediocrem facultatem obtinent, & nihil quod irritet discutiẽdo indicant. Id præstat terra Cimolia, Cretica, & Samia: item pompholyx, spodiũ, spuma argenti, cadmia, adiantũ cum rosaceo, fœnigræci decoctum, malua cum vino & farina subacta, ac nonnulla validissimis viribus, vt etiam achoras à crassis admodum & viscosis humoribus infarctísque cuti cõtumaciter possint euacuare. Talia sunt, sales, chalcitis, fæx vini cremata, sandaracha, calx viua. item acetum quamacerrimum, præstantissimum ad achoras est medicamentum. Optimè etiam discutit radix lilii, cucumeris, bryoniæ & asparagi.

Medicamenta ad achoras dolorificos.

Quum multa sanies excernitur, & dolor vehemens affligit, cataplasma conuenit ex lente læuigata, coctáque cũ mellis momento: aut ex pane cum coriandro, aut plantagine, aut solano, aut seri, aut polygonio, aut perdicio herba. Scire autem licet, quum accessiones remittunt, partem affectam tondendam esse, & abstergendam fœnigræci decocto, aut betæ, similiúmque, ex aqua.

Medicamentũ ad achoras, & totius corporis eruptiones, quæ exanthemata dicuntur.

Cerusæ drachmæ sex: argẽti spumæ drachmæ quatuor: sulphuris viui drachmæ sex: ceræ drachmæ sex: olei rosacei aut myrtei quod satis est, vt ceratũ liquidius efficias. Sicca cerato misceto, & caput inũgito. ALIVD. Plũbaginis, sulphuris viui paria pondera. Læuigatis affundito rosaceum, aut myrteum, aut lentiscinum, vsquedum sordium fiat crassities: & illinito.

Aliud efficacius ad achoras peculiare.

Argenti spumæ drachmæ viginti: calcis viuæ drachmæ quindecim: aceti hemina, olei myrtei vnciæ quatuor. Sicca teres diligenter ex aceto: postea superfundes oleum, & vteris.

DE DOLORE CAPITIS, Cap. X.

Dolor capitis, qui Græcis κεφαλαλγία dicitur, accidẽs est multis ex causis ipsum efficientibus proueniens. Etenim sæpe & à qualitate sola, & à copia, interdum ab vtrisque simul contingit: breuiter, quamcunque dixeris præcedentem siue coniunctam causam, hanc quoque dolorem capitis facere deprehendes. Quoniam igitur non vna causa existit, sed diuersæ quæ dolorem capitis excitent, necesse est variam quoque curationem adhibere, ad singulas ipsas respiciẽtes: atque idcirco à curatione illius doloris qui ex qualitate contractus est auspicemur. Sciẽdum itaque est, vehementissimos capitis dolores ex efficientibus qualitatibus proficisci, & præcipuè calida: qui verò à siccitate proueniunt, æquè vehementes non sunt. Nam humidæ qualitates, quantum ad ipsas attinet, nullũ prorsus dolorem inferunt, nisi acrimonia fuerit coniuncta. At vbi humores non calore, aut frigiditate, sed copia infestant, tum distentionis, tum obstructionis dolores pariunt, maximè si crassi & glutinosi fuerint. Incipiamus igitur curationes persequi, initium facientes ab iis capitis doloribus qui à præcedentibus causis atque externis cõstituuntur.

Notæ doloris capitis ex insolatu contracti.

Eorum qui insolatu & calida intemperie capite laborant, indicia omnibus nota & in confesso sunt. Nam cutis horum ad tactum calidior apparet: quumprimum manum ei admoueris, sine mora aridior deprehenditur. Oculos ægri habent rubentes, frigidæ aspergines super caput datis oblectantur: & nõ solùm hoc facientibus dolor mitigatur, sedetiã maximũ percipitur adiumentum.

Curatio doloris ex insolatu concitati.

Quòd exusti in sole refrigerantia requirunt, omnibus est manifestum: sed illa quæ etiam tenuem facultatem obtinent, cuiusmodi est oleum quoque rosaceum inunctum, paulo aceti adiecto. Magis enim adhuc penetrare rosaceum potest si cum aceto illinatur. Quòd si calor amplius superare videatur, etiam refrigerantium vim intendere conuenit, admiscendo semperuiui succum, aut serpylli, aut parietariæ, aut portulacæ, aut lactucæ syluestris, aut sereos, aut intyborum, aut cucurbitæ, aut rosarum, aut vuæ acerbæ, aut polygonii succũ, aut mali punici, & præsertim acidi, aut aliorum similium: siquidem consideraueris, refrigerantium, ita vt non magnum torporem inducant, aut astringant, vt dictum est. Vitare igitur oportet etiam propter hoc, mandragoræ oleum, & quæ ex capitibus papaueris, & liquore eius parantur, nisi antea eis vti propter multas vigilias coacti fuerimus: atque tunc, cum multa cautione modicè offerri debent. Quum igitur perfecerimus quod res postulat, statim refrigerãtium vsum fugiemus, maximè in corporibus quæ excrementis scatent, & quibus grauitatis sensus in capite percipitur. Accidit enim frequẽter vt caput in iis quibus id humorum copia præditis ex insolatu repletur, cucurbitulæ instar superflua ad se attrahat: sicut in illis quibus ex insolatu simul etiã humores infarcti impactique in capite sunt, valde refrigerantia vitari debent, oleum autem adhiberi chamæmelinum, recenter potius præparatum. Sin autem vetustas vitium occuparit, adiicere ipsi etiam rosaceum oportet, duas quidem partes chamæmelini, vnam autem rosacei: vel cõtrà, vel etiam æquali portione. Aliàs enim alia quantitas conuenit, eóque definiri non potest. Condiscere igitur omnia oportet, quemadmodum vera Hippocratis doctrina præcipit, atque ita variare quantitatem, respiciendo ad ætatem, anni tempus, regionem, habitum corporis, & temperamentum. Hanc regulam attendens, exquisitam quantitatem consequeris.

De cerato ad idem vitium.

Sin autem calida in his intemperies perseueret, necessariò vtemur etiam ceratis ad refrigerandum efficacioribus, maximè rosaceo, cui adiectum sit paulum aceti, aut succi portulacæ, aut perdiciadis, aut cuiuspiam alterius ex iis quæ superius recitauimus. Oportet autem semper cerã prius lauare, aqua frigida adiecta, vbi ad ignem resolutã probè liquefeceris: atque id faciendum est non solùm priorem aquam mutãdo, sed etiam postea puram immittendo. Post hoc autem, oleum rosaceum ceræ admisceto, aquam (vt diximus) & acetum, aut succum aliquem superfundens, quousque ambo bene commixta fuerint. Ceratum sic confectum, in tenue linamentum illitum, toti capiti applicato, præsertim temporibus, vt medicamenti vis transmittatur: capillos autem auferre conuenit, & medicamentum crebrius mutare. Vbi enim sic nos egerimus, superans intemperies ad temperiem repentè conuertitur.

De capitis dolore qui ob calidam intemperiem perseuerat.

Quibus calida intemperies cõstanter perseuerat, in his ea quæ prædiximus agenda sunt. Quum verò nihil profecerint, etiam necessariis & valentioribus remediis vtendum est: inter quæ habetur etiam pastillus, cuius mixtura ita habet.

Pastillus ad diuturnum capitis dolorem, & calidam intemperiem.

Croci drachmæ quinque: chalcanthi drachmæ decem: aluminis scissi drachmæ sedecim: myrrhæ drachmæ tres: omphacii drachmæ tres: chalcitidis, gummi, singulorum drachmæ tres: vini austeri quod sufficit. Terito diligenter, ac in pastillos redigito. quum vsus postulat, ex posca diluito, ac vtitor ad intemperies calidas, iam inueteratas. Quòd si vigiliæ ægro obuenerint, succum papaueris potius obiicito. Ita enim vtrisque, & intemperiei simul, & vigiliæ, rectè medeberis.

De capitis dolore qui ex calida iecoris intemperie prouenit.

At si capitis dolor frequenter inde quòd iecur sit calidum, oriatur, dum scilicet ardescit ipsum, vaporésque sursum ad caput exhalant, necesse est vniuersam curationem

ad id quod præcefsit accommodare: extrinfecus fanè,aut melinum oleum,aut rofaceum,aut hydrelæum,aut ceratum:intus autem,cibum præfertim liberaliorem, qui refrigerare queat,& ægrè confici.hora fecunda aut tertia,panem in aquam tepidam intinctum affumere, ne vapores furfum erumpant:aut citrum,aut malum,aut aliud quoddam refrigerans:iifque cibi vice vtantur,& aquam frigidam bibant,præcipuè fi eius potioni affueuerint. Sin minus,certè ad medium cibi fumpti,aut cum vino,aut abfq; vino ea offeratur.Breuiter,vniuerfum victum talem inftituant.Ita quoque in iis qui ftomachum calidiorem,ventrem,aut lienem habent,agere conuenit.

B

De capitis dolore ex frigida intemperie orto.

Qui verò capitis dolorem ob frigidam intemperiem conceperunt, hi omnia illis contraria experiuntur quibus ex infolatu caput indolefcit. Etenim neque caput tactu calidum deprehenditur, neque facies rubefcit, neque arida & collapfa apparet,fed ecõtrario plena & pallida. Ita verò internofces qui ob frigiditatem denfationémque capitis dolorem fuftinent.Cæterùm & victus ratio,& caufæ primariæ ac præcedentes, fi diligenter perfcruteris,manifeftam tibi difcretionem adferent. CVRATIO. Curare igitur generatim quidem calefacientibus oportet: cæterùm verò pro intemperiei magnitudine remedium quoque variandum eft: interdum rutaceum oleum capiti inducendo,aut laurinum,aut irinum, aut nardinum,aut opobalfamum: quod etiam maximè proficit in quibus dolor ex craffiore & vifcofa magis pituita oritur. Illinire autem conuenit frontem ipforum & tempora medicamento cyphonio,& iis quæ ex pipere & euphorbio componũtur.Multa autem funt ab authoribus prodita ex quibus licet,fi parare oportet, vnicuique vtile ac idoneum deligere. His igitur fi vinum tenue dederis, aut aliud quoddam extenuans calefaciénfque, non nocebis.Nam omnia ipfos iuuant quæ mediocriter extenuare & calefacere poffunt: & geftatio motúfque in equo, balineæ calidiores,& apophlegmatifmi. Sin autem affectus inueterafcit,etiam vomitus è radiculis raphani prodeft.At in quibus qualitas citra copiam molefta eft, non opus erit eiufmodi medicamentis. Vt autem inueteratos affectus promptè curare pofsis,vtitor eo quod columbarum ftercus recipit. Habet autem ipfius compofitio in hunc modum:Piperis albi,crocomagmatis, fingulorum drachmas duas:euphorbii recentis drachmas fex: ftercoris columbini drachmam vnam femiffem: aceti acerrimi quod fatis eft.Locum affectum prius perfricatum vt calefcat,inungito. Vbi autem medicamentum validius eft quàm corpus ferat,remittere vim ipfius oportet, admifcendo ei amyli momentum,& lac muliebre,quum vti volueris.Rurfus autem vbi vim eius intendere libet, abfinthii paulum admifcebis ex aqua dilutum.

De dolore capitis,ex vitio ftomachi contracto.

Nec verò dolor in capite primario affectu laborante perpetuò accidit,fed interim etiã ex ventre ipfo frequẽter,aut ftomacho,aut alia quadam particula, aut flatibus vapores quofdam furfum mittentibus fuperuenit.

De dolore capitis quem biliofus humor inuexerit.

Si igitur capitis dolor fubinde ex humoris biliofi abũdantia nafcatur,curatio eius medicamẽtis quæ biliofum humorem purgant & fubducunt, adminiftrari debet: verùm vt probè hunc vacuare pofsis,humidiore prius victu opus eft,balneifque temperatis,vnctionibus,& aquæ potu liberaliore.Ita enim diffufa bilis,& veluti imbecillior facta,facilius à medicamento ipfam trahente vacuabitur. Si igitur biliofus humor copiofus nimium & calidus fuerit,ita agere oportet,ac liquorem ipfius, potifsimum fcãmoniæ,cum modica aloe,aut abfinthio,aut rofarum fucco,aut rhodomelo exhibere. Si verò non abundare tibi magis amaræ bilis humor,fed in ftomachi tunicas, veluti fpongiam aliquam,abforptus apparet, medicamenta ex fcammonia vitari debent,& omnino quæ valde calefaciunt.Dari autem ipfis debet aut abfinthii dilutum, aut ipfa aloe,aut medicamentum picra, fiquæ etiam craffities bilis permixta tibi videatur.

Curatio, fi vifcofi fuerint humores ftomacho infidentes.

Sin autem humores vifcofi in ftomacho redundent, & in flatus diffoluantur,dolorifque authores fiant,ad ea quæ validè extenuant tum in cibo,tum in medicamentis, veniendum eft:cuiufmodi eft etiam apii radicis, aut hyffopi dilutum. & fuperfundenda inungendáque funt quæ corroborant & calefaciunt: vt nardinum vnguentum,vel gleucinũ,vel marciatum dictũ. Quòd fi magna humorũ infidentium copia extiterit, non folis remediis quæ partibus inducuntur vti oportet, fed prius extenuata probè materie,exhibere etiam quæ pituitam purgare queant: aut oxymeli, tum fimplex, tum quod Iulianum dicitur, caput,ftomachum,& totũ corpus purgare efficax: vel catapotia quæ colocynthidem recipiunt. Purgare autem non modò femel,fed etiam bis oportet. Neque enim vifcofus humor vacuationibus vniuerfis ac vna vice factis cedit,fed potius per interualla paulatimque, & crebrius repurgari medicamentis debet.

De dolore capitis in febribus oboriente.

C Obuenit etiam capitis dolor iis qui vehementer febricitant:verùm confidera diligenter num crifis ratione, an non,oriatur. Conftat enim quòd fi capitis dolor huius gratia contingat,vt in iis qui fanguinem ex naribus profundunt, aut vomunt, nihil tentare oportet, aut tumultuari,aut curationem adhibere.Nam ea quæ admouentur,præterquam quòd nihil iuuant,etiam naturam fubinde impediunt: id enim propter febris vehementiam & malignitatem accidit. ac omnia agenda funt vt febris vehementia mitigetur.Cæterùm capitis quoque cura hã

D beri debet,rofaceum ipfi fuperfundendo, interim per fe, interim cum aliquo refrigerante, vt ferpyllo,aut hedera, aut rofis,aut femperuiuo. Quòd fi vigiliæ vrgeant,etiam decocto chamæmeli, capitum papaueris & hederæ cum oleo rofaceo fuperfundatur: ac frons fomniferis inungatur, aut fucco lactucæ, aut paftillo trigono, aut crocode: aut fummatim,omnia quæ adhibentur,leniendi,refrigerandi,& fomnum inducendi vim obtineant.

De dolore capitis ex vino.

Dolor capitis qui etiam ex vino fufcitatur,facilè difcu

E titur.Nam quumprimum caufam didicerimus,conuenit ante omnia vino interdicere, & medicamentis vti quæ refrigerant, & vapores repellunt. Tale autem eft præftantifsimum rofaceum,aut per fe,aut cum aceto,vel fucco hederæ,vel brafsicæ.Nam huiufmodi non folùm ficcant,fed etiam naturali quadam facultate vino aduerfantur.vnde etiam ipfa brafsicæ folia, fi capiti applicentur, bene faciunt. oportet autem ea prius aqua calida madefacere,atque ita illigare. Iam conuenit etiam ipfam brafficam decoctam femper comedere.Quinetiam lenticula

F his auxiliatur,præfertim qui humidiorem habent vētriculum.Adhæc mali punici grana fuper cibum comefta ipfos iuuant: ac mala fimiliter piráque affumere, & frigidam aquam bibere cõfert. At qui imbecilliori ftomacho funt præditi,iis etiam paulum vini propinare, præfertim aquofi,(quale eft Cnidium,Samium, & Sareptinum) conducit: nullum autem vinum fit vetuftum. Nam prætérquam quòd caput nonnihil feriat,etiam vaporis quippiã ad fuperiores partes effert. Panis autem ex aqua efui his aptifsimus eft: item halica cocta, oua tenera, columbarũ

G & gallinarum alæ,gallorum tefticuli,turdus: breuiter, vniuerfis cibus efto boni fucci,ftomacho vtilis, & qui vapores arceat.

De dolore capitis ex ictu.

Dolor capitis etiam ex ictu aut cafu accidit,inflammatione in illo fubfiftente: quare etiam curatio eius magno ftudio tractanda eft. Quippe periculum inducit, dum humores copiofius ad ipfum confluunt.Si itaque oborta inflammatio folam cutem ambiat, & non vlterius adhuc procedat, nihil negotii eft. fed dolor etiam qui circa ca-

H put contingit facilè difcutietur: fin autem tanta & tã valida vrget vt etiam membranam caluariam ambientem in confortium doloris pertrahat,(frequenter autem cerebri quoque membranam quã meninga Græci appellant) haud exiguum erit periculum.Nam conuulfiones magna

parte & deliria comitantur, vt mortẽ ipsis maximè præcipitem inducant. Vt igitur magnas inflammationes oboriri prohibeamus, necesse est curationẽ à sanguinis missione incipere: ita nanque influxus reuelletur. Porro vacuatione facta, & corpore toto recrementis libero, deinceps etiã parti admouere auxilia oportet, & capitis ipsius curam habere, oleo dulci perfundendo, lanis contegendo, fouendóque omni ex parte, vt ne caput, hoc est neruorum origo, rigeat. Vino autem per initia ipsos, & carnibus arcere conuenit, & in totum, omnis victus purus & recrementis expers esse debet, præsertim si etiam febris tibi vehemens esse videatur. tunc enim tanquam illius ratione ptissanæ cremorem, lutea ouorum, maluam decoctam, lactucam, intybum & cucurbitam exhibere oportet. Quòd si vigiliæ vrgeant, etiam chamæmelino oleo & rosaceo perfundere debemus: subinde verò etiam vtrisque cõmixtis vti, plus & minus à magnitudine inflammationis, ægri temperamento & ætate consideratis. Ita sanè, vbi inflãmatio citra hulcus obuenerit, curationem moliri conuenit. Sin autem hulcus quoque infestet, tunc eisdem sanè vti non dehortabimur: sed præterea etiam rosaceo cum melle, aut tetrapharmaco, item ceratum ad inflammationem arcendam efficax, & medicamenta cõmodè imponuntur, præsertim anemone. hæc enim variis modis auxiliatur, & linamentis illita & superinducta. Talis enim curatio existit quum inflammatio hulceri coniuncta fuerit. Dicetur autem absolutius quum de vulneribus capitis aliarúmque particularum propriis, sermonẽ habebimus.

DE CEPHALAEA, Cap. XI.

GRauis quidem affectus, & vehementer dolorificus est, vt etiam ipsæ oculorum radices indolescant. est quoque diuturnus, & leui occasione excandescit exacuitúrque. Nam qui hoc malo detinẽtur, alii vini paulo meracioris potione, alii odore quodã, vt styracis, aut thuris, nonnulli ab ipso luminis splendore feriuntur, vt in tenebris magis contenti sint quàm in lumine degere. Fit autẽ potissimùm hic morbus etiam ex diuturna membranæ caluariam ambientis, aut cerebri membranarum inflammatione. item ex obstructione & crudiorũ crassiorúmque humorum copia, interdum etiam ob magnam humorum in alto desidentium acrimoniam. Frequenter ob calidam quoque intemperiem malum hoc nascitur, capite scilicet spatio temporis imbecilliore facto, atque ob id promptè humores suscipiente: nonnunquam verò ab inferioribus recrementa quæ inueniuntur, cucurbitulæ instar attrahente. Diligenter itaque attendendum vt in aliis quoque affectibus, & animaduertendum est qua ex causa nascatur, & generationis trahat originem: nempe ex copiáne an particularum cerebri inflammatione quapiam, vel obstructione, vel acrimonia inueterata. Sic nãque morbus, si modum aut tempus inspexeris, arte facilius solui poterit.

Notæ ipsius hæ sunto.

Si igitur magna grauitas in particula percipitur, constat non solùm qualitatem, aut vapores aliquos, sed materiæ copiam obstructionis esse opificem: id quod manifestius cognosces si præter omnia à me dicta, totũ ægri corpus consideres, naturáne plethoricum sit, an minus: item, si omnia quæ præcesserunt perpendas. Vbi enim sic vniuersa circumspexeris, firmius internosces.

Notæ cephalææ quæ propter cerebri inflammationem nascitur.

Si igitur grauitatis sensus & pulsatilis dolor ortus fuerit, clarum est, cephalææ affectum propter inflammationem quandam euenire.

Notæ cephalææ ex spiritu.

Quòd si tensionem solam citra grauitatem & pulsum æger sentiat, manifestum est rursus, affectum ex flatuoso insidente spiritu fieri.

De dolore ex acrimonia prouenientе.

At si nullum ex his infestet, rosio autem solùm incidat, dolorẽ ex acri & bilioso humore excitari intelligas.

Notæ doloris ex calida intemperie creati.

Sin autem nullum ex his causa morbum capitis pariẽs

A existit, calor autem circa caput percipitur, atque id natura calidius temperamento esse videtur, & causæ quæ præcesserunt, calidiores, collige potius ex omnibus, calidam quoque esse intemperiem, quæ ab infernis recrementa cucurbitulæ alicuius modo ad se attrahat, efficiátque vt caput facilè repleatur humoribus. CVRATIO. Qui sanè hunc in modum bona internoscendi ratione ac via vtuntur, inueteratos cephalææ affectus sanare possunt. Si enim morbus ex copia fiat, totius primùm corporis curam habere debemus, initiò id quod superat commodè B vacuantes, vel per sanguinis missionem, vel purgationẽ. Sin autem totum corpus non fuerit plethoricum, ipsum verò caput potius causam præbere videatur, eo quòd natura ipsum iniuriis & repletioni sit opportunum, possítq; attrahere quodcunque in ventre contentum inuenerit, à toto quidem corpore abstinendum est, neque venam secare prorsus aut purgare oportet: sed in primis ipsi tanquam primario affectu laboranti prospiciendum. Et si quidem humores infixos frigidos esse suspiceris, siue à caliditate attractos, siue ex imbecillitate illic natos, su-C perfundere ipsum & irrorare oleo conuenit, aut herbis in vino decoctis non admodum calidis, sed quæ robur quoddam habeat ad caput firmandũ, quale est oleũ ex acerbis oliuis expressũ, quod omotribes dicitur: cui adiiciantur capreoli hederæ, aut serpylli, aut menthæ viridis. Procedente autem tempore, etiam ex calidioribus admisceto sisymbrium, aut pulegium, aut folia lauri, aut calaminthen. His igitur medicamentis, eorúmque similibus vtẽdũ est: præsertim in hyeme, & maximè vbi superantẽ intẽperiẽ frigidã esse apparet, & humores qui capiti in-D sident, viscosi fuerint & crassi. Nam illa infixos humores strenuè discutiunt, & caput corroborant, vt ne ipsum infirmetur, neque recrementa quæ ex vẽtre in reliquas corporis partes distribuuntur, promptè suscipiat. caput enim frequenter non adeo calidum est vt ipsum recrementa corporis possit attrahere, sed propter imbecillitatem illis repletur, suscipiens magis quàm attrahens. Ita illis sanè, si humores qui capiti insident frigidiores fuerint, agendũ censeo.

Curatio, si dolor à bile procreatus fuerit.

E Quòd si humores calidi & biliosi existant, tum oxyrrhodino, hoc est aceto & oleo rosaceo tepido, tum eo medicamento quod ex papaueris capitibus (vnde Græcis διακωδιῶν dicitur) & rosarum decocto paratur, caput superfundas: adiiciens præterea etiam ea quæ leniter discutiunt, vt hederam, aut serpyllum, aut chamæmelum herbam, aut chamæmelinum oleum. Ac lauẽt ægri, aqua temperata *hoc est tepida* vtentes, abstergantúrque ptissanæ cremore, aut vitellis ouorum, tepidam superfundentes aquam. Nam calida admodum & feruens, præterquã F quòd nihil præsidii adfert, offendere ipsos & irritare solet. Vbi verò caliditatis feruor conquiescit, non alienum est etiam mellis exiguum vnà cum vitellis ouorũ, & vnctionibus moderatis, quæ abstergere & expolire possunt, admiscere. Nam omnia nimiũ calida his sunt inimica, siue smegmata sint, siue apophlegmatismi. Quippe biliosa recrementa ab humectantibus mediocriter tũ balneis, tum medicamentis magis discutiuntur quàm plus æquo siccantibus & calefacientibus: quia ex eiusmodi magis spissescunt quàm dissipentur. At in quibus crassi & non G admodum calidi sunt humores, in iis consulo ne admodum subitò ad ea quæ discutiunt feraris: mitigare autem potius materiã moderatis vnctionibus & balneis debet, atque ita descẽdere ad efficaciora, quæ extenuant & discutiunt, vt quæ ex nitro & sinapi conficiuntur. Declinãte autem affectu, etiam frictione capitis linteis adhibita vti oportet: præcipuè in balneo, prius nimirum capillis adẽptis: item per vices iis quæ sternutamenta prouocãt: primùm sanè simplicioribus, deinde valentioribus. Vt autẽ is qui parare illa velit, promptè inueniat, explicanda etiã H hîc putaui: quorum scriptura in hunc modum habet.

Errhinum, hoc est, medicamentum quod naribus inditur, caput purgans, ad lippitudinem & morbum comitialem efficax.

Melanthii drachmæ octo, salis ammoniaci drachma,

Elaterii drachmæ quatuor. Trita excipiantur oleo Sicyonio, aut myrteo, aut irino, aut Cyprino, vt cerati habeat crassitiem. Reposito igitur in pyxide cornea, vtitor: subungens nares, attrahere iubeto. Hoc errhinũ nõ modò confert diuturno capitis dolore affectis, sed etiam iis qui lippitudine infestantur, & comitialibus. Educit enim facilè siquid viscosum in cerebro & crassum inhæreat: præterea etiam quod ex cyclamino cõstat, nihilo minus proficit: habet autem huius quoque scriptura hoc pacto.

Errhinum ex cyclamino.

Cyclamini sicci drachmæ octo: nitri rubri drachmæ quatuor. Sin autem loco nitri, elaterium iniicias, præstãtius euaserit. Vtitor autem in hũc modũ. Tritum ipsum probè, per arundinem inspirato: præcipiens sursum inclinando attrahere: deinde rursus deorsum vergendo, etiam id quod congregatur, expuere.

Epithema ad diuturnos capitis dolores.

Vtitor etiam epithematis in capite & vnctionibus in diuturnis affectibus, quæ discutiendi vim obtinent: quorum è grege est & hoc quod frequenter experimentum probauit: scriptura eius in hunc modum habet.

De cerato.

Irini vnguenti, peucedani, castorei, singulorum drachma: baccarum lauri drachmæ duæ: rutæ surculorum drachmæ quatuor. Excipiantur cerato quod ex rosaceo paratum est: ac capite deraso, per totum ipsum imponito. Sin autẽ accessio magna orta fuerit, mitigantibus & mediocriter reficiẽtibus vtitor, ex quibus hoc habetur.

Smegma ad capitis dolorem.

Liquoris peucedani drachmæ sedecim: liquoris papaueris, anisi, mẽthæ, myrrhæ, singulorũ drachmæ duæ. Aceto excipiantur, fiatque vnguentũ. In doloribꝰ immoderatis, caput eo illinito. His & similibus vti consilium est, in quibus propter crassos humores & spiritum flatulentum dolor gignitur.

In quibus qualitas doloris causa est.

At si dolor ex calida qualitate oriatur, clarum est ea adhibenda esse quæ etiam ex bilioso humore dolentibus conuenire diximus, citra missionem sanguinis, aut purgationem, aut omnino qualecunque tandem vacuans remedium adhibitum. Porro si affectum ex ventris retentione prouenire contingit, omnibus modis is cibo & leniter purgare potentibus subduci debet. Sunt autem huiusmodi multa, tum ipse sal. Quare si aluus ob viscosos humores cohibetur, hanc compositionem mixturámq; dato. Salis Ammoniaci drach. duas: piperis, drach. euphorbii drach. Dato ex ouo, aut ptissana drach. duas aut quatuor, aut scrupulos tres aut quatuor. Quibꝰ autem venter non ob viscosos humores adstringitur, in iis vtitor medicamentis quæ scammoniã recipiant. Habet autẽ horũ cõpositio in hũc modũ, Salis cõmunis torrefacti drach. tres: piperis drachmæ duæ, scãmonii, drachma. Dato ex ouo, pane, & quomodocunque velis, cochlearium. Nam hi sales admodum leniter ac citra molestiam ventrem purgare & emollire solent. Vtitor his cum fiducia, tum illis quæ euphorbium recipiunt. Quòd si venter citatior sit, & caput magis ob siccitatem doleat, nititor eum cibo, potu & medicamentis sistere. At si affectus ex vigilia & solicitudine eueniat, iis quæ somnum inducunt, & laborantes omnino leniunt, curari debet. Summatim, remedia semper ad causam morbum facientem accommodato, ac vtitor prædictis bona ratione ac via. Ita nanque inueteratus ac contumax affectus, diligenti artificio & commodis præsidiis adhibitis, ex toto euincetur.

DE HEMICRANIA, Cap. XII.

SÆpe dimidia capitis pars indolescit, ita vt dolor circa dimidiam caluariam incipiat. Atque generatur hic quum recrementum aliquod ibi infixum aut impactum tum in flatus resoluitur, tum loca singulis diebus, aut vno interposito, aut duobus, irritat, pro subiecta specie motus sumens initium. Si igitur totum corpus recrementis liberum tibi apparet, capiti prospicito, ipsique particularem curationem adhibeto. At si copiatoti corpori facessit negotium, tunc

A multifariam attendendum est, & internoscendum quis vtique humor superans existat. Constat enim & vacuationem eius tentandam esse, & si sanguis fuerit, per venæ sectionem detrahendum: sin alius quispiam humorum fuerit, purgatione recrementi quod molestat, succurrendum.

De hemicrania ex consensu.

Si hemicrania stomachi affecti consẽnsu oriatur, vel dum ipse in concoctione infirmatur, vel quum materiam in se biliosam vel pituitosam continet, nec
B humores hi probè coquuntur, perpende rursus vtrum ex calida intemperie, aut frigida proueniat. Si igitur ex frigida intemperie, calefacientibus ei prospicere oportet: sin ex calida, frigidis & contemperantibus.

Si dolor ex frigida stomachi causa dimidiam caluariæ partem exerceat.

Quòd si dolor ex frigida stomachi causã factus apparet, primùm vtitor fomentis ex vino & oleo, quod Græcè œnelæon dicitur, nardo, gleucino, styrace, ma-
C stiche: deinde etiã epithematis, Polyarchio, aut Philagrio, & Marciato dicto, quod flatus in stomacho subortos strenuè potest discutere. Cibus esto eiusmodi qui calefaciat simul & extenuet, necnon robur apponat. Hydrogarum igitur his est idoneum, quod copiosius anisum receperit. Confert etiam oxymeli potum, & porra cocta, in cibo sumpta. Item quod ex malis cotoneis conficitur, piper & gingiber recipiens. Auxilianturipsis etiam quæ ex hyssopo, aniso, dauco & apio pro pinantur. Ex oleribus, scandix, gingidium, asparagi pa
D lustres, & beta cum sinapi, & cappares. Allium verò diuturnos frequenter dolores discussit, quemadmodum etiam salsamentum, & encathera dicta, & coriax.

Catapotia quæ Græcè vocãtur κόκκοι διὰ κολοκυνθίδος, hoc est grana ex colocynthide.

Iuuat hos & vomitus à cibo, & purgatio quæ fit ex catapotiis quæ colocynthidem & euphorbium recipiunt: compositio ipsorum ita habet: Aloes sescuncia: euphorbii sescuncia: colocynthidis medullæ, scammoniæ, gummi, singulorum vncia: bdellii Scythici
E sescuncia: nitri Alexandrini sescuncia: veratri nigri corticis vncia. Excipito succo brassicæ, aut citrii, aut rhodomeli, ac dato scrupulos sex. Tu verò non vniuersa, sed per vices ipsa exhibeto, atque sic ad perfectum modum peruenias. Nam non minus quàm hiera, humores ex alto euocare possunt: cæterùm etiam non superficiariam vacuationem moliuntur, sed ex alto, & veluti ab ipsa radice recrementa extrahunt: & siquis rectè vsus fuerit, non modò hemicranicum, sed etiam vetustum dolorem, stomachicos affectus, morbos comitiales, ar-
F ticularios, & coxendicum vitia sanare possunt. Hoc pacto quidem dolori, si ob viscosos humores in stomacho excitatos prouenerit, mederi oportet.

De hemicrania quæ ob biliosum in altera capitis parte contractum humorem nascitur.

Si biliosus humor dolorem pepererit, sumant ægri ante omnia panem ex aqua tẽperata, vt quæ supra modũ ipsis auxilietur. Cæterùm etiam malua & lactucæ come stæ prosunt: in vniuersum, cibus sit humectans, & balnea temperata: postremò purgatio quæ ex picra & scam
G monia, & aliis quæ bilem citra magnum dolorem purgare solent, adhiberi debet.

Epithemata.

Similiter etiam vnctiones quæ extrinsecus imponũtur, non sint nimium calidæ: in totum, vniuersa medendi ratio eiusmodi adhibeatur qualis etiam in capitis doloribus præcepta est: nam eædem genere causæ existunt, nisi quòd capite laborantes diuturniores valentioresque habeant. Vt autem remedia vnicuique causæ idonea promptius inuenire queas, etiam horum descri-
H ptiones tibi subiungam.

Vnctiones aduersus dolores ex crassis viscosisque humoribus in dimidia caluariæ parte ortos.

Euphorbii partem vnam: castorei tantundem: aqua excepta, auri iuxta partem dolentem imponito, ac statim in balneũ ire, & lauare consueto more præcipito.

Hoc admodum generosum auxilium est, & cum fiducia eo vtitor. Iam maximum hoc quoque est quod recipit atramentum scriptorium. Habet autem descriptio eius in hunc modum, Euphorbii drachmæ quatuor:atramēti scriptorii drachmæ quatuor:myrrhæ troglodyticæ drachmæ tres: croci drachmæ duæ: crocomagmatis drachmæ duæ: piperis albi drachmæ tres: aceti quod satis est: vt hæc probè læuigentur, & crassities sordium similis fiat: atque hoc illinito, à medio superciliorum incipiens, vsque ad tota tempora, præcipuè si locus pilis careat: & quum refrigeratus fuerit æger, hoc rursus inungito eodem in loco ad tertiam vsque vicem. Oportet autem ipsum mane inungere, vt auxilium vim suam probè exercere possit, quousque ille lauaturus est. Verùm caueto ne, quādo æger illinitur, medicamentum oculos ingrediatur. nam spongia vtens, dextrè id quod illitum est absterges. Vbi ex balneo æger venerit, rursus simili modo sæpius illinito, donec in totum dolore liberetur: atque eo discusso, per interualla iterum medicamento vti debes, ne in eundem denuò morbum incidat. His maiora præsidia ad longos validósque dolores inuenire non licet. Ad moderatiores autem vnctione vtitor, quæ ceram & euphorbiū habeat. mixtura ipsius hæc recipit, Olei Sabini sextarios quinque: ceræ vncias tres: euphorbii vnciam. Hoc vtitor, dimidiam frontis partem cum temporum musculo ante balneum illinens. Facit hoc præcipuè ad dolores ex frigidis affectibus ortos. Porro inuenies alia quoq; multa à veteribus prodita: verùm hæc sola sufficiunt, plurimis experimentis comprobata.

In quibus dolor ob bilem contrahitur.

Qui ex bile dolorem experiuntur, iis abunde est etiā pastillus crocodes illitus, & trigon: adhæc terra Ægyptia, omnésque vnctiones quæ ex rosaceo & chamæmelino oleo parantur, modico aceti adiecto, aut quodam succo mitigatorio. His & similibus medicum qui recta curandi ratione nititur, vti oportet.

DE PHRENITIDE, Cap. XIII.

QVòd sanè phrenitis acutissimus periculosissimúsque sit affectus, omnibus est in confesso: vnde autem constituatur, & quo affectu cerebro laborante, & quæ curatio conueniat, de hoc omnes dissentiunt. Dicamus igitur etiam nos quæ sit exquisita phrenitis, quæ eius causa, & quomodo inernosci debeat. Plerique enim ipsorum in discernendo eam potissimùm, non mediocriter decepti sunt, vt etiam eos qui delirāt, existimarent phreniticos: quum res sit longè diuersa.

Quæ sit causa phrenitidis.

Exquisita igitur phrenitis à flaua bile nascitur, quum ipsa in cerebrum aut eius membranam distributa inflammationem excitauerit. Priusquam enim dispensata infixáque fuerit, non prhenitidem, sed delirium producit. Atque hoc in acutarum magna parte febrium statu ac vigore accidere consueuit: deinde rursus in declinationibus cessare: atque id delirii propriū est, quòd febres per tota earum tempora non perseuerent, sed conquiescant: phrenitis autem semper perduret. Est autem ipsius non vna tantùm species, sed etiam multiplex. Alia siquidem ex pallida bile constituitur, quæ mitior existit. Sin autem ex flaua bile, quæ & multo vehementior, febres quoque maiores inducit. Iam alia quoque, efferata dicta, nascitur bile flaua immoderatius excalefacta, & plus æquo adusta. NOTAE futuræ phrenitidis. Futuram phrenitidem vigiliæ potissimùm continuæ & intensæ, somníque turbulenti præcedunt: ægri exiliunt, & somniorum imaginationibus interdúm detinentur, vt etiam nonnulli se futura scire suspicentur, & velint prædicere. Præcedit etiam vt ægri quæ dicūtur obliuiscantur. Nam quum familiaribus præcipere quædam incipiunt, ad alia conuertuntur, eorum quæ ab initio iniuncturi erant, obliuiscentes. Item quum respondent, ferociores ac iracundiores quàm prius apparent: magnam & crebram respirationē edunt: pulsus habent paruos, & duros: atque occipitio frequenter indolescunt. Quòd si affectus increuerit, vt parum ipsi à phrenitide absint, fixis oculis cernūt, A eósque admodum squalidos & rubentes habent: necnon pituita eis inhæreseit, ac lacrymæ ex vtrísque profluunt. Sin autem vitium magis intendatur, incipiunt & floccos carpere, & festucas legere: neque responsionem manifestam dare possunt, & linguam multo magis scabram habent, febrésque sicciores: interdum & tremuli sunt, exarescente cerebro, eiúsque neruis: & ægrè sentiunt, vt etiam quum ipsi excitentur, vix aut nequaquam exaudiant. Eiusmodi ergo & tot, eorum qui propriè phrenitici existunt, signa habentur. Cerebrum B igitur statim per initia morbi causam habuit: non enim alia quadam parte affecta, quæ propriè phrenitis est cōtrahitur: quemadmodum nonnulli phreniticos ob septi transuersi inflammationem fieri existimarunt: quod verum non est: sed & ipsum cerebrum, vbi inflammationem senserit, valida efficit deliria, vt phrenitidi respondeant.

Quomodo delirantes à phreniticis discernere oporteat.

Qui propriè phrenitici existunt, à delirātibus ex par- C tium consortiis distinguuntur, quòd ipsis febris adsit perpetua, oculi sint cruenti, sanguis è naribus profluat, & caput sit calidius. Nam qui septo transuerso laborāt, iis caput non est adeo calidum vt præcordia ipsúmque septum: ægrè magis spirant, & inæqualem valde spirationē edūt. Discernes autē phreniticos ab insanientib⁹, eo quòd insania quidē, quæ Græcè mania dicitur, citra febrim: phrenitis autem, vt diximus, semper cum febri spectetur. Hæc quidem sunt signa eorum qui propriè phrenitici dicuntur: in quibus etiam flaua bilis sola, si- D ne alia materia, defixa, affectum peperit: quemadmodum etiam, si pituita flauæ bili coniuncta fuerit, eiusmodi, falsa phrenitis appellatur, & vigilem soporē, qui Græcis agrypnon cωma vocatur, excitat. SIGNA phrenitidis falsæ. Nosces autem phrenitidem ex humorum mixtione factam, inde, quòd etiam symptomata quæ superueniūt, mixta sint, referentia eandem naturam illorum quæ causam eandem habent. Etenim vigilant simul, & in altum somnum deferuntur, rursúsque paulatim delirant, & somno alto soporosóque pres- E si, cum tumultu excitātur, & illis qui ipsis loquūtur, inordinata verba & insaniam testantia respondent.

De inueteratis iam phreniticis.

At quòd hæc per morbi initia & breui tempore accidere cōsueuerunt, nosse cōuenit. Vbi verò morbus in vetustatē inciderit, & vires fuerint debilitatæ, exigua ipsius indicia apparent, vt nonnulli aliam quandam phrenitidis speciem esse arbitrentur: non est autem alia, sed ægri per initia quidem turbulenti fiunt & furibundi, tanquam bile statim ad superiora tendente, & F cerebrum excitante: postea autem, hecticis febribus similiter, æquabili intemperie in totum cerebrum dispersa, non amplius valde perturbantur, & inordinata furiosáque nugantur, sed iacent, neque vocem edere propter imbecillitatem potentes, neque decubitus figuram mutantes, neque validè exilientes: mānus solummodo inordinatè iactitant, vt quidam ignorantes, ægrum quærere aliquid, &, si inueniat, velle continere suspicentur: nonnulli autem ipsorum ne palpebras quidem propter vires iam antè defatigatas aperire pos- G sunt. Sin autem aliquando etiam aperiant, vbi paulisper respexerint, statim rursus propter infestantē humorē cōniuent. Verùm hæc signa adhuc infirmāte ipsorū facultate superueniūt, nec aliā adhuc phrenitidis speciē ostendit id, quòd pulsus sit imbecillis, durus, exiguus & angustus, sed etiam ad omnes magna ex parte phreniticos pertinet, præcipuè inueteratos. Hæc igitur indicia sunt quibus phrenitici cognoscuntur: deinceps autem quomodo curationem ipsorum optimam adhibeas, iā persequamur. CVRATIO phreniticorum. In o- H mnibus propriè phreniticis, si vires robustæ sunt, & nihil aliud prohibet, sanguinis detractio adhibēda est, tāquā primū omniū & maximū futurū præsidiū. Sin autē repugnet æger, (quod sæpe accidit) vt nolit brachiū permittere medico, omnino conandum tandem est ex recta in fronte vena sanguinis missionem moliri.

Facis autem id rectè si collum artificiosè fascia lanea constringas,vt vas attollatur. Ita nanque si feceris,sanguis statim vena secta,citra impedimentum cum spiritu erumpet. Ego sanè magna adeo phrenitide correptum curaui,& nisi multi fortésque famuli eũ continuissent, & vinculis vndequaque constrinxissent, neutiquam ne in frõte quidẽ venã secare potuissẽ:adeo ferociter agitabatur,omniáque faciebat quæ insanientes solẽt:atque si gladiũ habuisset,non paucos qui ei aderant,iugulasset. Quia verò bis sanguinem detrahere molestũ est visum, ideo tantùm initio euacuauimus quantũ ei satis erat futurum,etiã si secunda vice iterum emisissemus. At mirabile erat vacuatione facta,quàm festinaret ex riuo superbibere, simul autem adstantes etiã aspergebat,vt risum quoque ideo vulgo excitaret. Verùm hic quidẽ celeriter curatus est, alia quoque ratione ac cura conuenienter ei adhibita. Sic igitur agendũ est si venam in cubito secare non liceat. Post sanguinis vacuationem parti quoque remedia inducenda sunt, & caput oxyrrhodino madefaciendũ, ne ipsum,quũ calidũ sit, liberalius humores attrahat, atque idcirco eis repleatur. Aceto autem ea quæ mitigant & somnum conciliare poterunt,admiscere conabimur. At quum morbus viget,& vigilias mentísque alienationem inuehit,adhuc magis succurrendum est, & largius oxyrrhodino caput implendum,& decocto chamæmeli, papaueris capitũ, serpylli,hederæ: rursúsque oxyrrhodino superfundendũ: itẽ ea quæ odorẽ mouent, naribus adhibenda,necnon vnctionibus vtendũ, vt omni ratione vigilias excindamus,somnúmque ægro accersamus: quod solum & maximũ est delirantium & cuiusuis morbi remediũ. Quòd si his administratis, vigiliæ & alienationis symptomata perseuerent, dato ei potum medicamentũ quod *à papauerum capitibus* diacodion Græci appellant, ad omnia futurũ vtilissimũ. Non solùm enim vigiliis, sed etiã febri medetur:præterea caput tanquã ab igne adustum refrigerare poterit. Sin autẽ nihil admodũ impellit vrgétque,nolim medicamentũ diacodion exhibere: præsertim si neque phrenitis quædã germana esse videatur, sed etiã pituitæ nonnihil particeps sit, vt ipsa quoque falsa nominetur: tunc caueto ne idipsum vel aliud quoddam ad soporẽ torporémque inducendũ efficax offeras. Sin autẽ vires quoque imbecillæ fuerint, tunc maximè vitabis nequid torpori somnóque inducendo accõmodũ exhibeas. Nã in iis qui infirmas vires habent,nõ vulgaris noxa,imò interdũ mors taliũ potionẽ comitatur. DE HABITATIONE. Cõsiderari debet etiã habitatio in qua deget æger,vt aerẽ neq; admodũ crassum, neque humidũ frigidúmque, aut nimis calidum habeat, ne capiti meatuũ densatio aut repletio superueniat, sed tẽperatus existat, quò animalis spiritus temperie ipsius refocilletur ac relaxetur. Sit autem magis lucidus quàm tenebrosus, vt æger per huius sensum ad consuetorum perceptionem ac conscientiam perueniat. Quare & amici nonnulli admodum familiares ei assistant,vt etiam increpantes ipsum propter ea quæ facit,reuereatur. Neque verò domesticus,aut cognatus,cuius causa aliquando tristetur, aut cui irascatur, ingredi debet. quippe hoc irritare ægros, & commouere solet: & vt valde perturbetur, manifestam præbet occasionẽ. Sed nec amici frequentes & copiosi ad eum ingrediantur: quippe turbam tantùm ei excitant. præterea aerem quoque crassum efficiunt, frigidos emittentes spiritus. Iã non violenter mouendus est, sed leniter, ne in lecto propter imbecillitatẽ concutiatur. hoc enim, siquid aliud,ægrũ irritat,& somnũ impedit. Ii verò qui adsunt, omnia ipsius mẽbra citra violentiã teneant, lenitérque perfricent,& præsertim inferiora: atque tunc magis vbi conuulsiones ægro oboriũtur,artus vinculis excipiãtur. Quippe hoc materiã ad inferna prouocat: præterea conuulsiones lenit. Satius autẽ est inferiora quoq;, vbi perfricata fuerint,fouere,atque sic deligare vt materia quæ fotu simul & fricatione accita fuerit, ad ima potius deriuare possit. Nihil autẽ facere oportet ante febriũ declinationẽ:longè verò antequã inuadant,id præstandũ.

A Iã cucurbitulæ adhiberi, præsertim ante accessionẽ,debent,vt materiæ sursum vergentis impetus per reuulsionem coerceatur. Simili modo etiam epithemata semper eis admouere oportet quæ non nimis frigida sint, neque rursus calida,sed potius tepida. Qui enim viscera largius fomentis excalfecerunt, maxima hi mala ægris accerserunt, materiam subitò ac vniuersè commouentes,vt ad supernas partes profecta caput admodum repleuerit, vnde vehemens alienatio mentis prouenerit: nonnunquam etiam sopor qui κάρος dicitur: ita vt rur-
B sus iis opus fuerit quæ excitare possunt, sternutamenta prouocantibus,tum frictionibus. Quare viscera validiores fotus non requirunt,præsertim in iis qui vehementiori febri laborant:item quibus copia humorum inest, & caput affectum. Sufficit igitur solum lini semen hydrelæo incoctum, aut cum chamæmeli iure blandũ & tepidum visceribus obducere. Ita enim feruor mitigabitur,& viscera distenta laxabuntur,atque ideo etiã febres erunt mitiores.

DE VICTV.

Conuenit autem inter medicandum,vt contulerit,e-
C tiã victus rationi vt maximè necessariæ,animũ adhibere. Multi nanque ipsam negligentes,ignorant quantum noxæ & adiumenti ægro adferri possit. Vtinã verò etiã rectè medicari scirent,tempúsque inquirerent, aut ordinem,aut qualitatem,aut quantitatem:verùm nullum horum attendẽtes,singulis vicibus, quũ ægrũ accedũt, visceribus facessunt negotium,aut perfundẽdo, aut obducẽdo,aut omni tẽpore parando,etiã cum copia, interim quoque quũ cruditas vrget:præsertim quum sapiẽtissimus Galenus manifestò clamitet, neque cataplasma-
D tis,neque asperginibus quouis tempore vtendũ esse,nisi in solis illis quibus nullum in toto corpore excremẽtum,aliáque superflua existunt: reliquis autem omnibus extremum esse malum. Verùm hæc quidẽ ii qui non bene mente ac ratione constant,faciunt:nos autem quæ ex veteribus didicimus, simul etiã siquid ratio facere nos rectè admonet,iam exponamus. Ptissana igitur primùm omnium victus ratione phreniticis remediũ adhibeatur,optimè prius decocta. Detur autem solus ipsius cremor:quem si non libenter assumant ægri, cum granis i-
E psam sine aliquo cibo capiant: sin ea oblectentur, adiicere conuenit solum hydromeli exiguũ,aut hydrorosatũ,aut rhodomelũ. Hydromeli verò maximè Cybyraticum,vt inimicũ ipsis, vitare oportet,& oxymeli. Quòd si minus gratam habẽt ptissanam, (multi enim ne nomẽ quidẽ illius libẽter audiũt) exhiberi ipsis oportet auenæ cremorem,si inueniatur,aut citrii. At si in totum sorbitiones auersentur,panem in aquam calidam intingito: non minus enim q̃ sorbitiones iuuabit. DE OLERIBVS. Ex oleribus edant intybũ,& maluã coctã: inte-
F rim etiã crudã,si caliditas nimium superare videatur,& æger siticulosus sit,vigiliisq; admodũ prematur. Ita nãque adiuuabis. Præterea etiam magis si lactucæ semina,cucumerum medullã & peponum exhibeas. Vbi cõctio apparuerit,etiam pisces assument,vt erinaceũ & pectines. DE POMACEIS fructibus & potu. Ex fructibus sumãt duracina,persica,cerasia,mala,& punica: sed hæc raró. Bibere autem ipsos crebrius,& paulatim aquam tepidam conducit. neque enim multam potionem appetunt:neque iuuantur si cumulatè bibant. Fri-
G gidam autem aquam vitare oportet, eò quòd tuta non sit. Nam si inflammatio circa septum transuersum aut aliam quampiam particulam, inuenta fuerit, non exiguum periculum sequitur. Quanuis enim frigidæ potio mitigare ipsas videatur, tamen maiores postea & malignas febres excitat, vt etiam alienatio mentis augeatur: breuiter omnia ad deterius maligniúsque conuertantur. Quare tutius est tepida potius quàm frigida aqua vti. Noui autem me etiam hydrelæo vsum, in quibus siccitatem immodicam, & bilem superio-
H ra occupare, nihílque ab intestinis notatu dignum excerni viderem: hinc calor mitigatus fuit, & viscerum intentiones inflammationésque relaxatæ: biliosa per aluum & vomitiones excreta,vt æger non multis adhuc diebus ad vniuersum prorsus morbum

depellendum indigeret. Etenim omnia quæ ipsi admouebantur remedia, tunc administrabantur quum totum corpus recrementis esset vacuũ. DE BALNEO. Lauare eos & perungere conuenit quibus iam vacuatio facta est, & quantitas totum corpus non offendit, verùm siccitas & vigiliæ plurimæ vrgent. Et, si febricitet æger, nihil nocebit ei si ita lauetur, præcipuè etiam quum balneum temperatum adhibitum fuerit, vt neque aer sit igneus, neque solium nimis calidum. Qui autem febris metu eos non lauant, maximè offendunt. nam ægri vigiliis magis torquentur balnei abstinentia, adhuc magis etiam animo turbantur. Lauandi igitur sunt, quemadmodum comprehensum est. Sic enim balneo vtentes, ad bonam temperiem reuertuntur, & in posterum delirio & affectu febrim incendente liberantur. DE VINO. Quin & vinum quod sitim restinguat, dare phreniticis audendum est, in quibus multæ vrgent vigiliæ, & vires sunt imbecillæ: febres autem nondũ vehementiam neque ardorem habent, sed quædã concoctio vrinarum quoque in eis apparet. Præterea illis potius cum fiducia dandum est qui per sanitatem quoque vinum amare consueuerunt, & os ventriculi imbecillum, & natura frigidius obtinent. In his enim tempestiua est vini potio, & omnibus mente alienatis, si modicè assumatur. Nam ferociam ipsorum mutat, & ferinos mores ad hilaritatem trãsfert, somnúmque conciliat, eo quòd cibum celeriter concoquat, & in totum corpus distribuendum adiuuet. In quibus igitur nulla feruens inflãmatio, aut magnus admodum calor præcordia infestet, & vires infirmentur, audacter vinum ipsis exhibeto. Maius enim ex eo cõmodum erit quàm quæ noxa fore putetur. Si enim vires recollectæ fuerint, & non collabi permissæ, omnia tentare possumus, & multifariam ægro succurrere. Collapsis autẽ ipsis vigilia, omnis medicorum curatio desperata erit. Quare metiri conuenit, & noxam quæ ex vino expectatur, & commodum: atque si plura fuerint, quæ permittunt, propinari debet, minorem offensionem contemnendo. Fieri enim haud potest vt id quod iuuat, aliqua etiam parte non noceat. Medici autem est, eiusmodi tum metiri, tum iudicare. Nam si vniuersa moderatè, quantitate, qualitate, ordine & tempore adhibeantur, totam artem absoluunt, consummántque, & finem bonum imponunt.

DE LETHARGO, Cap. XIIII.

GEnuinus ac germanus lethargus, quẽadmodũ phrenitis, sedem quidẽ habet cerebrum, materiam autẽ phrenitidi contrariam. Nam ex pituita superante nascitur, quæ ipsũ humectat, & validè adeo madefacit vt ægri eorum quæ dicuntur nequeant meminisse, sed palpebris semper conniuere velint, & conquiescere, vel prorsus in soporem, (qui Græcis caros dicitur) ab humiditate simul & frigiditate, quæ spiritum animalem suffocat, & torpidum efficit, perducantur. NOTAE veri lethargi. Si igitur humor qui lethargum parit, solus sit pituitosus, genuinus lethargus nascitur, atque omnia hæc accidentia inducit. NOTAE falsi lethargi. Sin autem non sola in capite pituita, sed etiam bilis fuerit, necesse est symptomata quoque mixta fieri, vt ægri nonnunquam vigilent, nonnunquam altissimo somno premantur, aliâs delirent. Ambo enim faciunt, & conniuent palpebris, & manus mouent, tanquam contingentes quædam, eáque tenere non potentes. Qui igitur moderatius degunt, nonnullis ipsos inclamantibus, interim palpebras aperiunt, & rursus conniuent. Sin autem admodum imbecilles sint, & valde morbo vincantur, nullatenus exaudiunt, neque palpebras mouent: pulsúsque habent raros, exiguos, & obscuros. Sic igitur facile est ipsos internoscere. Dicamus autem quomodo curare oporteat. CVRATIO. Quũ omnia accuratè inspexeris quæ veteres nobis præcipiunt, nempe ægri vires, habitum, aliáque, vt ætatem, & totius corporis statum, ita tandem huc venies vt sanguinis detractionem ante omnia adhibeas, nisi quid ex commemoratis tibi aduersetur, & præcipuè vires. Vbi verò totius corporis curam habueris, etiam remediis quæ partibus inducuntur, ægro succurres, omnem capiti diligentiam adhibens: vt & vapores, ne sursum ferantur prohibeas, & eos qui iam eò irruperint discutias. Maximè autem hoc præstat acetumcum oleo rosaceo, *quod Græci appellant* ὀξυῤῥόδινον, caput corroborans, præsertim inter affectus primordia, ne deinceps multos vapores ad ipsum sursum tendentes, facilè recipiat. Quoniam igitur materia quæ in cerebro continetur, pituitosa est, & superans causa humida & frigida demonstratur, miscere & incoquere ea oxyrrhodino quæ extenuare etiam simul possunt, expedit, nempe vel peucedanum, vel castoreum, vel pulegium, vel calaminthen, vel thymum. Ac frons illinenda est aut castoreo, aut pilis humanis crematis, læuigatisque ex aceto. Huiusmodi enim valde proficiunt, excitántque, forsan etiam naturali quadam facultate lethargo contraria. Quòd si affectus perseueret, & ægri difficulter excitentur, vtendum eo est quod sternutamenta mouet, struthio dicto, vel cum castoreo, vel pipere, vel euphorbio, vel epithymo, nunc quidem inspirantes, aliâs penna illinentes. Verùm id cõtinuè faciendum non est, quippe vires eorum laborant, & adhuc magis caput repletur. Cæterùm crura perfricare, & oleo Sicyonio perũgere oportet: interim solam ipsam scillam ex aceto læuigatam cruribus obducere. Hoc enim etiam eos qui in somnum valde altum & veternosum deferuntur, excitare solet. At si affectus & malignus est, & inueterascit, capillos adimito, vngitóque tum caput iis quæ exasperare ac vellere cutẽ possunt, vnà cum castoreo, datóque ipsis potui castoreũ præ omnibus: idque faciendum est præsertim hora vna ante accessionẽ. Etenim extenuat, & corpus quod perfrixit, & prope est vt totum emoriatur, recalfacit fouétque. Ego sanè noui multos, eo morbo victos, hoc solo remedio mortem euasisse. Item per se exhibitum proficit, adhuc autem magis cum oxymelite. Quòd si æger recrementis plenus fuerit, etiam cum aliquo ad ventrẽ subducendum efficaci, præsertim scammonia, dari debet. Sufficit autem vnum scammoniæ scrupulum, aut paulo plus minúsve, pro virium ratione, duobus castorei scrupulis adiicere. Iam verò non solùm auxilia extenuantia esse debent, sed etiam cibus talis exhiberi. Quare succus quoque amygdalarum ex melle coctarum præbendus est, ac ptissana quæ habeat comam porri, aut apii, aut hyssopi: nisi ægri vehementer febricitent. Si enim febris vehemens fuerit, abunde est etiam solius apii radix, & oxymeli simplex, tũ ex ptissana, tum per se solum. Salutares sunt etiam micæ panis ex apomelite aut hydromelite datæ. At hydromeli Cybyraticum dare ipsis non oportet: imò neque Cnidium prorsus, morbo adhuc concoctionis experte. Vbi verò concoqui inceperit, nihil obstat & lauare ipsos, & vini paulum exhibere: præsertim à sanguinis missione, ventris subductione, & mediocri totius corporis purgatione. Verùm balneum timeri non debet, nisi recremẽtorum copia subsit. nã quæ in cute hærent superflua, magis balnei calore moderato digerentur. Ego certè noui me quosdam ita laborantes, neque suspicere præ multo sopore potentes, neque hoc ipsum quòd lauarentur percipientes, postquam à septem diebus in balneum duxissem, magis ab eo excitatos inuenisse, vt respicere, loqui, nonnullósque adstantium agnoscere potuerint. Quare si vires robustæ appareant, in balneo lauandum est: sin imbecilliores, vt æger lassitudinem, aut calorem balnei ferre nequeat, domi lauato vase quodam aqua calida repleto, in quo æger collocetur ita vt sedeat, capite aquã excedẽte. Facile autẽ est eiusmodi vas ex lignis parare. Non madefaciet autẽ caput æger, quoniã præterquã ꝙ nihil à calidæ superfusione iuuatur, etiã animæ defectionẽ celeriter sustinet. Sic igitur, donec semel aut bis lotus æger fuerit, agendũ est: deinceps tandẽ ad balneũ ducere ipsum, & consuetis nihil suspicantẽ abstergere conuenit. Eiusmodi curatio etiam in iis quæ

veternoso sopore (quem κάρον vocant) premuntur, tentanda est. neque enim ea multum variabit, neque causa. At nosse oportet, caron in anteriore potius capitis parte constitui: quare etiam sensoriæ ipsorum vires magis oblæduntur. Cæterùm oritur ob vehementes quoque dolores, vt quibus spiritus animalis dissipetur, & concidat: itèm contusionibus hoc accidens euenit, siquis cerebri membranam lamina ænea, (quã inde quòd membranam tueatur, meningophylaca Græci appellant) negligenter continens deligauerit. Sic etiam accidit si quis os vehementius contundens, medium cerebri ventriculum compresserit. Sed de horum curatione nunc scribere tempestiuum non est. Peculiares enim hæc curationes requirunt: ac differemus de his dicere in eum locũm vbi de fracturis agemus: nunc autem de morbo comitiali verba facere instituimus.

DE MORBO COMITIALI, Cap. XV.

MOrbus comitialis, qui epilepsia Græcis dicitur, vnus quidem & ipse ex longis affectibus habetur, qui excellentem diligentiam studiúmque requirat: &, si per initia neglectus fuerit, frequenter ii qui eo detinentur, commoriuntur. Nam capitis vitium est, vbi sensus motúsque origo habetur: quòd autẽ capitis morbus sit, testatur hoc quod per accessiones ægris contingit. Neque enim audire, aut videre, aut intelligere prorsus, aut meminisse alicuius possunt, sed omni destituti sensu iacent, mortuis non dissimiles: quapropter etiã Græci epilepsiam quasi comprehensionem, vitium hoc nominarũt, quòd videlicet ægri rerũ obliuiscantur, & sensus eorum detineantur. Cæterùm hoc ipsum vitium nõ nulli vocarunt etiam morbum sacrum, quòd cerebrum sacrum & honoratũ sit: alii verò morbum Herculeum, quòd validus sit, & contumax ad amouendum: alii aliter nominarunt. verùm non oportet omnia scribere, sed illa potius quæ instituto conueniunt. Hæc enim magis scire conuenit, eísque insistendum: id quod nos etiam facturos promisimus. Morbus igitur comitialis tribus modis generatur: vel enim capite primariò laborante, vel stomacho, vel alia quadam particula affecta, & prauitatem in ea subsistentem ad caput remittente.

SIGNA morbi comitialis, ex stomacho orietis.

Morbum comitialem à stomacho proficisci testatur quòd continua plerùnque in eo gignatur & turbatio quædam, & rosio: item quòd morbi accessionem tũ potius ægri sentiunt, irritantúrque, quum tardè ipsos cibũ sumere, aut nullum, contingit. SIGNA comitialis morbi, ex alia particula contracti. Qui verò ob particulam quampiam concidunt, distibutionẽ mali ad superiora fieri, manifestò percipiunt: & id quod futurum ipsis est prædicunt, quum distributio vitii ad cerebrum vergere incipit. Accidit autem hic affectus etiam pueris, præsertim humidioribus: qua de causa nonnulli puerilem ipsum nominarũt. SIGNA morbi comitialis, ex primario capitis affectu excitati. Qui primario capitis affectu laborãt, omnibus sunt manifesti. Etenim grauantur capite: oculi obscurãtur & caligãt, tardéque sentiunt. At hic affectus pueris potissimùm accidit. nos igitur à puerili ætate ĩcipiẽtes, reliqua persequamur. Quòd si infans est, vel etiam lac assumit, nihil moliendũ est, neque agendũ, quantũ ad curationẽ attinet. Subséquens enim ætas, & calor augescens superfluã in capite humiditatem, replẽtémque ipsius ventriculos discutit. Attamẽ iuuare nos, curámque habere oportet, vt lac nutricis benignum sit, & recrementis liberũ. Nã quod vitiosum & crassum est, valde solet naturã impedire. Fiet autẽ probũ boníque succi, si nutrici animũ adhibeas, & exercitiis vt ipsa & mediocriter exerceatur, & cibis boni succi vtatur. Si igitur lac fuerit tenue, paulo ipsum crassius efficere conuenit: sin crassum, extenuare quibusdã, quale est fœniculũ, aut anethũ, aut anisum, aut eruca, aut ruta, aut porrũ. Omnia autẽ hæc dũ viridia sunt assumantur. nam sicca, quũ magis sint acria, plus vteri vasa aperiunt, & nimias sanguinis mẽstruorũ vacuationes incitant: quo nihil est deterius. Nam hinc necesse est etiam

A lac imminui, dum sanguis purgatione decrescit. quare etiã venus nutricis pueris lactẽtib⁹ est nocẽtissima: quippe lac hinc tenue & fœtidi odoris fieri necesse est. sin autẽ cõtingat etiã cõcipere, adhuc multo fit perniciosius: ac cauendũ est ne illa omnino nutrix puero mãmillam porrigat, sed alia potius quærẽda est quæ lac habeat benignũ. NOTATIO lactis. Internoscitur autẽ lac colore, substãtia & odore: colore quidẽ, vt & albissimũ sit, & nihil habeat liuidũ, aut fœtidũ: substãtia verò, vt nihil admodũ tenue, aut crassum, aut caseosum cõtineat. B nã tale cõuulsiones potissimùm generare solet, & neruos obstruere. Quare etiã vinũ mediocriter tenue nutrici propinãdũ est, recremẽti expers, & boni succi efficax. Motũ laborémq; semper ante cibũ subire debet. Ita quidẽ, si infans adhuc lactet, nutrici prospiciẽdũ est, vt lac ipsius bonũ euadat: si verò reliquo tẽpore moueri velit, mediocriter id agendũ est, exercitandũ, ludendúmque: atque sic cibus sumendus. Neque verò lauare continuè debet, sed vitare hoc, maximè à cibo. itẽ ne bibat statim à balneo, præsertim meracũ: nihil enim ipsis adeo est no C ciuũ. Vnctione autẽ vtãtur & frictione ante cibũ. nam exercitatio secundũ cibũ nõ modò sic affectis, sed etiã omnibus inimica. Cæterùm in frictione primùm à brachiis auspicari oportet, deinde tãdẽ ad pectus & ventrẽ venire, post hæc ad crura descẽdere, ac plus ipsa valẽtiúsque perfricare, vt etiã recrementa quæ sursum vergunt, per eiusmodi ad inferna reuellas. At aliis particulis perfricatis, tuncdemũ & caput fricari debet. prius enim nõ conuenit, ne omnia ad ipsum trahantur. Post exercitia & frictionem non statim æger in frigidum aerẽ proce D dat, in eóque versetur: sed vbi distulerit donec calor sensim perspirauerit, & spiritus cõtinuitas remiserit, ita ad consueta prodeat, cibúmque conuenientem sumat. Panem igitur rectissimè assatum, optimè fermentatũ, & præsertim clibanarium, quatenus fieri potest, esse conducit. hic enim superflui expers, & minus est recrementitius. Capiat autem ex eo vnam, aut duas vncias, præcipuè si puer temperamenti sit magis melancholici, ex aqua feruente, in qua sit coriandrum: ita enim comestus, humorũ vapores ad cerebrum ferri prohibet: E quod maximum est cõmodum, & ab affectu præseruãt. At ex oleribus edat betam, maluam, præcipuè autẽ caucalidem, gingidium, porra decocta: intybum verò si misceatur, hos iuuat. Condimentum oleris esto ex olei modico, & sale admodum mediocri. Ex volatu ægri edãt gallinã cohortalem, phasianos non pingues, anserũ alas, attagenas, passeres, turdos, & turtures: verùm ex his quoque minus pingues. Anates autem, & quæ in paludibus degunt, auersentur. Iura sint sincera. Quòd si cruditas quæpiam ægro acciderit, aut distentio à flatu in ven F tre excitetur, adiiciantur grana piperis nouem, aut vndecim, & anisi paulum. A carnibus omnino puerum abstinere bonum est, præcipuè suillis & bubulis: voluptatis autem causa, aut etiam alio vrgente vsu, modicas accipiat, & raro: sed quæ non sint pingues, & decoctum potius quàm ius: intingátque carnem in garum ex pipere, aut sinapi. Nam istud, etsi vim habeat incisoriam, tamen ipsum auersandum est, eo quòd nonnihil caput repleat. quare etiam non consulo cepas & daucum assumere, nec smyrneum, vt replendi capitis efficax. Iam apiũ G vitandũ est, ceu naturaliter comitiales offendẽs. Ex piscibus exhibeantur qui superfluitate vacant, vt psessa, sturnũ, merulã, aut scorpiũ, aut scarũ: pingues autẽ auersentur & cetaceos, vt scombrum, pelamidas. hi enim omnes crassum terrestrémque & inimicum naturæ succum congregant. Ex fluuiatilibus sumant potissimum anadromos, *ita dictos à Græcis quod ex mari in fluuios conscendant*: atque hos non admodum continuè. Decoctioni ipsorum adiiciatur paulum piperis, aut oxymelitis. nam talis decoctio crassum ipsorum humorem no H xiúmque tollit. At eorum qui testaceam cutẽ habent, esum cauere oportet, eo quòd frigidi ipsi sint, & crassũ humorem pariant. Sin autem ex erinaceo quoque sumere per interualla cupiant, non alienum est: quippe habet aliquid quod vẽtri ducẽdo, stomachóq; firmãdo, &

urinæ citandæ faciat: verùm hæc ſumere oportet ex calido quodam vino factitio, aut abſinthite, aut condito: hoc enim innocens eſt. At carnes vitari debent donec in totum morbus fuerit diſcuſſus, & præſertim ſuillæ: ſimiliter etiã legumina, præcipuè lenticula. Sin autem æger illa velit ſumere, admiſceatur extenuãtiũ aliquod, vti pulegium, aut piper, vt craſſities mixtura horũ tollatur. Fructus verò cauere admodum ſalubre eſt: ſin autem voluptatis gratia ægri cupiant aſſumere, modici offerantur, & magis à cibo: ita enim minus nocebunt. Iã pleraque bellaria fugiant, vt nuces, & palmulas: piſtacea verò & vuas paſſas ſuper cibum ſumant, præſertim quæ leuem adſtringendi vim habent. Placentis in totũ abſtineant, & contuſis quæ pini nucleum recipiant. Quæ verò ex amygdalis aut piſtaceis compoſita ſunt, admittuntur: talia nanque vim quandam pituitam purgantem obtinent. Vinum quantum ad affectum attinet, circuncidendum eſt, vt quod caput repleat, præcipuè vetuſtũ: ſtomachi autem gratia, vt concoctioni auxilietur, non abs re eſt mediocriter ipſum aſſumere. Vina autem factitia, quæ propomata Græci dicũt, rarò offerri debẽt, præter ſolum abſinthites, quod ſtomachum firmare, & recrementũ quod in eo continetur, extenuare atque expellere poteſt. Talis quidem victus ratio puero adhibebitur: hæc autem medicamenta.

Auxilia medicamentorum ad comitiales.

Vbi manè ſurrexerit æger, & aluũ deiecerit, extenuans quoddam ita aſſumet: hyeme quidem decoctũ hyſſopi, quod magnum poteſt adferre iuuamentum: ac plerique ſolo hoc decocto vſi cõſanuerunt, vt nõ amplius ſecundùm aut tertiùm in eundem morbum inciderint. quippe viſcoſa & craſſa recrementa incidit, & non permittit vel in ſtomacho vel in thorace recrementum in craſſitiem coire, ac ſpiſſari: aliud enim per vrinas, aliud per aluum probè expellit. Hoc ſanè decoctum æger capiat per ſe, aut cum oxymelite, in hyeme potius, & autumno: per æſtatem verò rarius. At anethi decoctum cũ oxymelite, vt dictum eſt, exhibebis. Quòd ſi puer temperamento ſit magis melancholico, ſumet etiam epithymi decoctum, eo quòd id quoque humorem iſtũ probè ſubtrahat.

De medicamentis purgantibus.

Si puer eius quoque ætatis ſit vt purgans medicamentum ferre queat, porrigantur ea quæ pituitam & recrementum melancholicum expurgant. Hieram ſanè ad huiuſmodi etiam affectus valere, quum talem euacuet humorem, teſtimoniis authorum probatum eſt: verùm ætas valde iuuenilis efficaciam eius non tolerat, vt cuius vires illa ſuperet. Vigentibus autem ætate, & validis viribus præditis, & melãcholicis vtiliter exhibetur. Præſtat igitur iuuenibus, epithymi potius momentum cum picra præbere. Etenim ex humore quiddam ſubducit, & prius extenuat: atq; ita antidoto quod theodoretum dicitur purgare conuenit. Vt autem hoc quoque antidotum probè reliquum corpus purgare queat, ipſi pendenti ſcrupulos quatuor, adiiciantur colocynthidis ſiliquæ tres aut quatuor: vel etiam, ſi multum, quinque: ſcammoniæ ſiliquæ quinque, aut ſex, aut plures, pro ægri viribus, vt moderata ſit euacuatio. Ac multos noui quos eiuſmodi ſola purgatio ſanauerit. At ſi prauitas humoris adhuc infeſtet, affectúſque perſeueret, etiam catapotiis à me confectis vtantur, quibus nihil valentius inueni. Habet autem mixtura eorum hoc pacto. Aloes, ſcammoniæ, gummi, colocynthidis, bdellii, ſingulorum ſemuncia. Capiat ex his æger pro viribus ſcrupulos tres, aut quatuor: adultis autem, etiam ſex ſcrupulos dato: &, ſi plures porrexeris, nihil nocebis: adeo leniter & tutò purgant. Nec comitialibus modò, ſed etiã vertiginoſis, & articulariis, ſiquid aliud, auxiliãtur: excipiantur autem braſſicæ ſucco. A purgatione confert etiam iis quæ ſaliuam mouẽt vti: vt ſiquid craſſum adhuc & viſcoſum contineatur, id quoque per palatum eliciant. Itaque bene vacuant & paſtilli, ſi manducentur, qui recipiunt hyſſopum, pulegium, aut piper. Præterea magis adhuc proficit etiam ſola gargarizatio, quæ in hũc modum paratur, Hyſſopum herbam accipito, item

A pulegium, origanum, & ficus ſiccatas ſeptem, aut nouem: atque his ad tertias decoctis, & cochleariis duobus inde ſic cum ſapa mixtis, ante cibum gargarizando ſaliuam ducito. Poſtquam hãc ſic purgaueris, balneum eo die tanquam noxium futurum caueto. Secundùm purgationem verò, & apophlegmatiſmum, conuenit præſeruationis cauſa etiam vomitionibus vti. Etenim illæ quoque humorem qui quotidie colligitur euacuant, nec permittunt in vnum cumulari. Profunt igitur etiam quæ ante cibum mouentur: ſed multo vtiliores

B quæ poſt cibum, multóque magis adhuc quæ ex raphani radicibus, eſcis pinguioribus, repletione ciborum, eorũmque dulcium eſu, & ebrietate ſolicitantur. Nam eiuſmodi vomitus, ſiquid craſſum in ſtomacho & viſcoſum inhæreſcens inueniant, omne diſcutiunt ac liberant. Atque hæc ſanè eo modo in omnibus comitialibus agenda cenſemus. CVRATIO eorum qui ex ſtomachi affectu, comitiali morbo corripiũtur. Si ſtomachus affectus fuerit, inſpiciendum eſt qualis in eo humor generetur: & ſi quidem biliosus, omnia tentare

C oportet, vt ne in poſterum bilem ei producere concedamus, abſinthii potu, & picra antidoto. Accipiet etiam panis exiguum ex aqua admodum calente ad horam ſecundam aut tertiam. Et ſummatim, in quibus flaua bilis circa ſtomachum generatur, replétque caput, in his neceſſe eſt totum victum & tepidum & contemperantem adhiberi, qui nihil habeat acre, aut pingue, aut oleoſum, aut ſalſum: hoc enim bilem parit. At ſi frigidus ſtomachus pituitoſum congreget humorem, atque hinc caput malè ſimul afficiat, & conuulſionem indu-

D cat, conſilium eſt per ea quæ leniter calefaciunt & corroborant, ei proſpicere, vt os ventriculi bis aut ter in menſe perfundatur oleo, præſertim chamæmelino, gleucino & abſinthino. Adiiciantur autem his & ſtyrax & maſtiche. Hoc nanque magis adhuc calefacere, & quod imbecille eſt, firmare poterit, vt etiam probè coquat: quo nullum eſt in omnibus quidem affectibus, præcipuè verò comitialibus, præſtantius. CVRATIO eorum qui ex alia particula comitialem morbum experiuntur. Sin autem nec ſtomachus, nec caput morbi ha-

E beat originem, conſidera num ex alia quadam particula hic ſumat initium. Nam alii à ſuperiore pedis parte, (quæ tarſos Græcè dicitur) alii à tibia, alii ex alia particula morbi acceſſionem ſentire viſi ſunt. Et ſi quidem tale conſpectum fuerit, etiam illi potiſſimùm parti proſpicito, & totam ei curationem admoueto. Ego ſanè vidi quendam lectorem in hunc morbum incidiſſe, qui quum ei euenturus erat, auras quaſdam frigidas à ſuperioris pedis parte ad cerebrum aſcendentes percipere ſe dicebat. Quũ igitur hunc catapotiis pituitam & me-

F lancholicum humorem vacuantibus antea purgaſſem, impoſui parti affectæ etiam quæ exulcerare illam, extenuare & calefacere poſſunt, vt hinc ipſa & ſudauerit, & humidæ quædam non pauca ex eadem manifeſtò emanarint: atque hoc vbi nos feciſſemus, adoleſcens ſanus euaſit. Erat autem auxilium quod ei impoſitum erat, ſanaueratque, lepidium herba. Idem nanque etiam alia quædam præſtant, ſed nullum adeo vt ea herba. Poſt huiuſmodi iam curationem adhibitam, etiam vomitus moueri, & pituita per os educi debet. In palæſtra

G verò exercitationem pro virium ratione æger, vt maximum bonum, et præcipuè ante cibos, aggrediatur. Moueatur autem non ſolùm ambulatione, ſed etiam equitatu, primùm ſanè mitiori, poſtea verò vehementiori quoque. Atque exercitii modus ſit, quum reſpiratio eius qui exercetur, frequẽtior euadit. vbi enim hoc ſenſerit, corpus non amplius exercere oportet. Ab exercitatione balneis dulcis aquæ vtatur, ſed non continuis, verùm ſemel aut bis in ſeptimana: & ante cibum potius quàm poſt illum. nec diu in balnei aere immo-

H retur, ſed etiam ſitulas calidas ſtomacho quidem & cruribus ſuperfundat, paucas autẽ in caput, eáſque tepidas, & totum corpus aqua non nimis calida detergeat: caput admodum moderatè perfricet. Ingreſſus autem ſolium caput nõ intingat ſæpi⁹, ſed bis aut ter. In frigidæ labrũ ingreſſus, primùm caput aqua modica ſuperfundat, at-

que ita in illud defcēdat, vt ipſum neque vapores ex toto corpore aſcendentes ad ſe rapiat, neque excipiat: & operimentis inuolutus, rurſus aquā manibus excipiat, frontémque ipſius aſpergat. Vinū ſtatim à balneo meracum bibere cautio eſt: nihil enim adeo affectum excitat. quare cauenda eſt meraci potio, præſertim comitialibus. Hæc ſanè in eum modum agenda ſunt: atque hoc victu non modò puer, ſed etiam is qui ætatis eſt florentis, ſuſtineri debet. Quòd ſi morbus vetuſtus & contumax fuerit, vt mitiora cōtemnat remedia, tunc iis quoque vtendum erit quæ largius extenuant, & totum affectum excindūt: præſertim ea purgatione quæ veratrum album recipit, cuius deſcriptio ſic habet.

Medicamentum purgans ex veratro albo.

Baccarum lauri purgatarum ſiliquæ octo: alypiadis, piperis albi, euphorbii, veratri albi, ſingulorum ſiliquæ octo. Hæc omnia contuſa, ſinguláque ponderata, quemadmodum etiam ſcriptum eſt, dato vna vice ex colocynthidis diluto, quod in hunc modum parabitur. Colocynthidē probè prius purgatā, vt nihil interni ſeminis, neque lanuginis relictum ſit, ſapa repleto, ſinitóque ipſam in calido cinere à veſpere vſque ad primū diluculum pernocteſcere: atque ita dato vt auxilium maximum, & quod vomitu plurima valde craſſa & viſcoſa recrementa purget. Quare etiam vomitus adiuuari debet, quum ægri nauſea premūtur, aut cōturbantur, paulum mulſæ ſuperſorbendum dando: &, ſi nauſeantes nihil notatu dignum ſurſum eduxerint, etiam permis ad ſtomachi turbationem vtēdum eſt, copioſiorem adhuc mulſam propinando. Ita enim minori cum moleſtia recrementa quæ ſtomacho infixa ſunt, ſurſum emolientur. Secundum purgationem, panis exiguum mulſo intinctum dato: balneum autem die vno aut altero vitabis. Cæterùm hoc ſciendum eſt, quòd in iis qui os ſtomachi imbecillum & bene ſenſile habent, non veratrum album, ſed potius nigrum purgationi iniiciendum ſit. Sic enim datū, ſine moleſtia purgabit, & proficiet, præterquam quòd neque violentos vellicatus inducet. Ego etiam hiera probè purgaui, & lapide Armeniaco, tribus eius ſcrupulis datis, & profeci: verùm in comitialibus inueteratis nullum adeo efficax inueni vt hoc potiſſimum medicamentum purgans: multóſque noui, deſperatos ab aliis medicis, vel hoc ſolo perſanatos fuiſſe. A purgationibus deinde etiam antidota quædam ſumi debent, quæ refocillare vires, & ſi quid meatibus inſideat, extenuare poſſunt. Tale eſt tum quod hermoclimax appellatur, tum theriaca. Atque hæc ſanè variis mixturis conſtant, & ægrè comparantur. Inter ſimplicia verò & facilè acquiritur & valentiſſimum eſt pyrethri radix contuſa & melle excepta, ſi detur cochliari vno per interualla, donec vndecies exhibueris. Experientia probatum eſt auxilium: ne ipſius vilitatem contemnas.

Quæ naturaliter ad comitiales valent.

Hæc igitur de comitialibus dicta ſunt, quæ & nos cognouimus, & longa experientia docuit: verùm quum nonnulli naturalibus, *quorum ratio haberi nequit*, quæque alligari ſolent, oblectentur, eíſque vti deſiderent, & reuera id quò intendunt aſſequantur, conueniens exiſtimaui, ſtudioſis de his quoque nonnulla percenſere, vt medicus omni ex parte ad opem ægris ferendā ſit inſtructus. Archigenes igitur in libris quos κατὰ γένος inſcripſit, præcipit his verbis, Per acceſſiones, omnes partes continere oportet, quemadmodum etiam eos qui per circuitum rigorem experiuntur, ſinguláque mēbra vnctis manibus moderatè continēdo, in rectum dirigere, oculos ipſorum leniter attrectantes, & demulcentes: præterea ſanguinem ipſis hoc tempore dimittere. Vbi verò acceſſio finierit, omnia membra perungenda veſtimentíſque fouenda, & caput multo oleo calente ſuperfundendum. At ſi cum graui ſomno, (quæ cataphora Græcè dicitur) in comitialem morbum prolaban tur, in ſindonem aut aliud veſtimentum coniectos dimoueri agitaríque præcipito. Pūcta autē qualibet ægri ipſius parte, ſanguine os oblinito: & expergiſcet. Poſt

A acceſſiones tota quidē morbi excīſio medicis in huiuſmodi rebus exercitatis cōmittenda eſt: verū citra ſuperuacaneā curioſitatem ac curam hæc facere conabimur. ſed æquum eſt, prænuncia morbi indicia, & remedia quæ ipſum coarguant, antea explicare.

Indicia quibus comitiales agnoſcantur.

Comitialis hoc modo noſci debet. Ægrum pelle caprina opertum mari intingito: ſtatim enim concidet. aut loto ipſius capite, ex cornu caprino nares eius ſuffito, ac cadet. Idem etiam præſtat lapis gagates, igni prius B admotus, & naribus inditus: concidet enim. *Ex alio exemplari ſic*, Zingiberis modicum naribus indito, & inde cadet.

Ex Apollonii commentariis facilè paratu medicamentum, ſi quidem comitialis eſt curabilis.

Poſtquam conciderit æger, admoueto ei thymum: & ſi apprehendat, curabilis eſt: ſin minus, non. Ad prænoſcendum comitiales hoc quoque produnt, nempe quòd venæ ſub lingua ipſorum ſitæ virides inueniantur. C CVRATIO ex ſecundo Theodori. Comitiali collapſo, vbi à magnis pedum digitis ſanguinem lancinatu extraxeris, labra & frontem ipſius inungito: & inde reſurget. Apollonius autem inquit, rectè dari ſanguinem ipſorum potioni: vino autem abſtinēdum. hoc apud Xenocratem inuenies. ALIVD. Hoc quoque mirificè facit, Duo lapilli in hirundinum pullis diſſectis inueniuntur, quorum vnus quidem niger, alter verò albus exiſtit: comitiali collapſo eos imponito, ac ipſum excitabis: nigrum verò cuti alligato. At hirundi- D nes dicuntur primo pullo hos lapillos dare, qui non facilè inueniuntur, niſi vniuerſis pullis diſſectis. ALIVD. Chamæleontem in oleo coquito, donec intabuerit, & oleum ſpiſſeſcat: conſumpto autem animali, oſſa ipſius ſelecta in locum ſolis expertem reponito, ac comitialem collapſum in ventrem conuertito, oleóque dorſum à ſacro oſſe vſque ad primam vertebram inungito: ac ſtatim excitabitur. hoc vbi ſepties feceris, ex toto ægrum liberabis. oleum autem in pyxide reponito. ALIVD. Alii verò inquiunt, comitiales, vbi agniti E fuerint, curari debere quēadmodum Archigenes præcipit. Primariò igitur in victu congrua aquæ potione vtendum eſt, carnibus abſtinendum, & venere. Iam vnctiones quæ adhiberi debeant, ab expertis obſeruatum eſt. Hæc quoque illis cōueniunt. Muſtelæ iecur ſine felle cum dimidia aquæ hemina ieiuno ad tres dies propinatur. Referunt autem quidam, partem auis oſſiphagi crematam potu morbum tollere: atque hæc ſanè ex Archigenis libris decerpta ſunt. ALIVD. Aliud quod in tertio Strato prodidit, iſtud eſt. Cani diebus F quatuordecim incluſo oſſa tantùm deuoranda dato: quintodecimo die ex albo canis ſtercore cochlearium duorum inſtar comburito, ac diebus quinque propinato. ALIVD. Hoc quoque in Thuſcia à ruſtico quodam accepi, qui dicebat aliquem caſu morbo liberatum fuiſſe. Rutam enim ſyluaticam, quam rure habebat, contundebat: & vbi conſeruus eius lunaticus concidiſſet, ipſe rutæ odore plenus, aggreſſus nares ægri continebat: vnde ille excitatus, non amplius comitiali morbo laborabat. Expertus autem erat hoc, etiam in alio, G morbóque eum liberauerat. Atque ego ſæpius ita hunc affectum curaui. Mirabile igitur & eximium medicamentum eſt, quod nulli communicabis.

Ex quinquageſimo octauo Theodori Moſchionis, ad comitiales.

Herbæ pedicularíæ, quæ ſtaphis agria Græcè dicitur, drachmæ octo: caſtorei drachmæ quatuor: liquoris peucedani, pyrethri, ſingulorum drachmæ duæ. Pediculariam contundito, ac in veſicam ouillam, aut caprillam, in qua adhuc vrina ſit, depoſitam, ſiccari curato: deinde H contuſam incretámque, aliis admiſceto, ac ex mulſa pro viribus dato. ALIVD, quod accepi ex Gallia. Galli gallinacei teſticulos in puluerem tritos, ex aqua & lacte ieiuno propinato, idque diebus quinque facito: vino autē abſtinendum eſt. ALIVD, à Marſino Thrace acceptum. Gladiatoris occiſi, aut alterius cuiuſpiam

mortis rei panniculum cruentum comburito, ac cineri vinum misceto: vbi septies hoc dederis ægro, liberabis. Hoc insigni experimẽto sæpe probatũ est. ALIVD, ex iis quæ Stratonis libris adiecta sunt. dicit autem Orpheum authorem esse. Solani radicem luna declinante acceptam tundito, ac eam potui dato, primo quidẽ die semel, deinde bis, postea ter, tandem quater: atque ita ordine, donec quindenis vicibus eam insumpseris. Arcanum autẽ est hoc, & multis mirabile. ALIVD. In Hispania hoc ad comitiales didici. Caluariam asini diligenter crematam contundito, incernitóque, & in pyxide habeto. Quum vsus postulat, dato drachmam vnã. In alio inueni, drachmas duas, ex aquæ frigidæ hemina. Priusquam autem medicamentum dederis, sabinam herbam læuigato, datóque potui ex ea drachmas tres cum aquæ hemina. In alio habetur, Cochleare vnũ ieiuno ad dies duos dato, quando tempus est subnubilum. Ac paucis interpositis diebus exhibeto id quod ex caluaria asini paratur. At priusquam aliquid ex prædictis offeras, caput ægri ad dies tres purgato vt infrà scriptum est. Herbæ pediculariæ, sinapis, singulorum drachmæ quatuor, pyrethri drachma, salis ammoniaci drachma: contusa, & cribro secreta, in puluerem redigito: datóque mandẽdum post diem vnum, ac finito ægrum hianti ore pituitam emittere: est autem hoc valde mirificum. QVAE ALLIGANTVR, & naturaliter comitialibus obsistunt, ex comment. Archigenis.

His autem quæ alligantur vtendũ est ad affectum, vt Asclepiades medicamentarius prodit. Clauũ cruce fixum brachio ægri alligato, & liberabis. Zalachtes autem hæc ait, Lapis iaspis *à fumo quo infectus non pellucet*, capnias appellatus, ad omnia capitis & mentis vitia alligatur: & is contritus si cum humore illinatur, hæc efficiet euidenter & mirificé. Ostanes autem inquit, Corallium & glycyzidem, solaníque radicem luna inclinante collectam, illigatámque in linteolum lineum, appendito. ALIVD. Iaspis similis callaïno, digito impositus gestatur, & liberat: est autem pretiosus. ALIVD. Democratem Atheniensem ferunt, quum adolescens esset, & morbo comitiali teneretur, ad Delphos profectũ fuisse: eúmque rogasse deum, quum plerique ei offerrẽt alliganda morbo contraria, quali ex eis vteretur: ac Pythiam respondisse,

> Quos madidis cerebri latebris procreare capella
> Dicitur humores, vermem de vertice longum.
>
> *Vel sic,*
>
> De grege sume capræ maiores ruris alumnæ
> Ex cerebro vermes, & ouis dato tergora circum
> Multiplici vermi pecoris de fronte reuulso.

Democrates quum hæc audiuisset, expendebat quid tũc deus loqueretur. quum autem ipse profectus ad Theognostum Democratium nonagesimumoctauum annũ iam agentem venisset, oraculum huic denunciat: ille autem vehementer miratus dei prudentiam, vatis Pythiæ obscuritatem, & obliquum dictum, sententiam oraculi manifestauit: gregariarum, inquit, caprarum caput naturaliter multis vermibus iuxta cerebri basim plenum efficitur: ac sternutamentis animali obortis, multi vermes in nares capræ insiliunt. Oportet igitur veste substrata, ne terram attingãt, illos excipere, vnum, vel tres, & indutum pelle nigræ ouis tenero collo alligare. Atque hoc ait morbo naturaliter aduersari. ALIVD ad idem, quod in libro Stratonis scriptum est: dicitur autem Moschionis. Asini frõs cuti alligata, gestatáque, morbo liberat. ALIVD. Clauum ex nauigio confracto exemptum, in brachii ornamentum latum concinnato, vt imponatur os ex corde cerui, & sinistro brachio circundato. Postquam autem ceruo viuo cor exemeris, officulum, quod in eo explicato ceu carunculam concretam arundine statim sine mora inuenies, siccato: ac vbi reliquũ proieceris, facito vt prædictũ est: ac miraberis. ALIVD. Linteum ex naue confracta, iam attritum inueteratúmque, dextro brachio ad septem hebdomadas alligato: in quibus aliàs * & æger liberabitur. Concidet autem, si pilos asini & mulæ in suffitum offeras. Pyrethrum quum naribus ipsius inspi-
A raueris, si quidẽ sanabilis sit morbus, sternutabit æger:
sin autem curari nequeat, non item. ALIVD. Co-
rallium ex cerebro asini alligato. glycyzidis radicis, &
solani, declinante luna, granum vnum dato: primò autẽ
vnum, deinde duo, postea quatuor, donec quindecim
exhibueris. Iam chrysolithos probè facit: itẽ iaspis, ae-
rium colorem habens, aut persimilis callaïno, digito ge
status, idem præstat. Hæc sanè à veteribus dicta sunt,
tanquam naturaliter, *hoc est, latenti natura*, efficacia.
At quæ nos edidimus, secũdum certam quandam viam
B & rationem, quam Græci *μέθοδον* vocant, dicta sunt: ac
conuenit peritum omni modo auxiliari, tum naturali-
bus vtendo, tum scientifica ratione, & methodo artifi-
ciali: quódque rectè dici solet, omni modo properandũ
est vt longo morbo & prauo ægrum liberes. Mihi sanè
omnibus vti placet: quia verò plerique hoc tempore in-
docti accusant eos qui vtuntur naturalibus, caui ne con
tinuè iis quæ naturaliter operantur vterer, conatúsque
sum artificiosa via & ratione morbos superare: ac noui
non modò comitiales, sed etiam alios morbos plerosq;
C victu & medicamentis fuisse persanatos. Quare etiam
nunc consulo vt is qui velit comitialem euadere, hoc
potius nunc à me dicto victu, & medicamentis vtatur:
nec successu frustrabitur. Iam efficax in commemora-
tos, etiam solare cyphi potum inueni, præsertim à pur-
gatione. Oportet autem semel propinare, desinente lu-
na: idque facere dum in totum morbus fuerit discussus.
Nihil autem minus confert, vbi curatus quoque fuerit,
præseruationis gratia ipsum porrigere, quousque tutam
& firmam morbi liberationem videris, & nullæ ipsius
D reliquiæ superstites maneant. Quinetiam præcaueri in
comitialibus omnino debet ne vllo modo affectum ir
ritemus. Maximè omnium vitanda est cruditas, vt maxi
mum malum: in cœna, aut prãdio, etiam suspicio crudi-
tatis: item ne cibus tardè sumatur, & bilis commouea-
tur, cauendum est. Adhæc fugienda potio statim à bal-
neo, vt diximus, præsertim meraca: vina valde vetusta,
& nouella admodum, adstringentiáque: item lactis po-
tus, caseúsque, & siquid ex lacte præparatur. necnon fœ-
tida. Insuper vitandum ne ægri prorsus in huiusmodi lo
E cis commorentur, suffimentáque plurimum odorẽtur,
neque è sublimi defixis oculis diutius cernant: neque
admodum caput operiant, calefaciántque: præterea ne
in sole immorentur, aut vbi ignis est plerunque: ad hæc,
ne in balneo tardius desideant, & caput calida rursus a-
qua abstergant, concoctionéque non obita rursus la-
uent. Insuper ne à cibo dulce quodpiam esculentum aut
poculentum assumant. Quippe hoc etiam affectum ir-
ritat, præcipuè in quibus flaua bilis stomacho innasci-
tur. Nam hos temperato victu alere conuenit: non quẽ-
F admodum eos qui pituitosum humorem congregant,
per illa quæ omnifariam extenuant humores, & calefa-
ciunt. Hæc siquis accuratè conseruet & tueatur, non o-
pus habebit alio quoquam auxilio, & maximè illis quæ
dolorem mouent, periculúmque vitæ inferunt: nõnun-
quam etiam arteriæ sectione, caluariæ adustione, & aliis
quæ cruciatum & supplicium magis quàm curationem
multis conciliant.

DE RESOLVTIONE PARTICVLARUM, Cap. XVI.

G Resolutionis vitium, quod Græci *πάρεσιν* & *παράλυσιν*
nominare consueuerunt, nihil aliud est quàm sen-
sus & motus priuatio. Differt autẽ ab apoplexia, quòd
ipsa quidem totius corporis sensus & motus abolitio,
cum principis animæ functionum noxa, & quodammo
do mors accidit: Resolutio autem est, qua dimidia pars
corporis, vel vna emoritur, vel etiam particulæ quædã
neruosæ obstructæ, ita vt vel cerebrum, vel spinalis me-
dulla ab affectu sit immunis. Vbi igitur prius animad-
uerteris vnde inceperit, & vnde causa prouenerit, ita tan
H dem curationem tentato. Fieri enim nequit vt qui cau-
sam, aut quod sit vitium, ignoret, morbum infestãtem
possit excindere. NOTAE. Si igitur ex superiori-
bus particulis quædam affecta fuerint, nempe oculus,
aut nasus, aut lingua, aut quædam in facie, cõstat ipsum
cerebrum morbo esse implicitum, eique primariò suc-

currẽdum esse. Si igitur nulla ex prædictis partibus sensu, aut motu, aut vtroque læsa fuerit, necesse est, spinalem medullam ægrotare, aut aliquem neruorum ex ipso procedentium affectũ esse, statuere. Attẽdito igitur diligenter quæ sit pars affecta, & vnde initium trahat, aut à qua vertebra id aut neruo recipiat: atque illi curationem adhibeto: non autem, vt vulgò, symptomatibus tantùm obsistito. Itaque resolutas particulas sic interno scere conuenit, animum scientiæ anatomicæ aduertendo. CAVSA resolutionis. Causam resolutionis effectricem magna ex parte internoscere licet ex crasso, viscoso, frigido, interdum etiam terrestri & melancholico humore constitui. Sciẽdum est autem, vitium hoc ex qualitate calida aut sicca proficisci, vbi calida intẽperies sanguinem & humores nimium torrefecerit: similiter etiam ob frigidam qualitatẽ solam. Quoniam igitur causa diuersa est quæ resolutionis affectum pariat, inspiciendum internoscendúmque diligenter est copia ne sit an qualitas sola: non parum enim interest. Si nanque copia & crassities, necesse est adhibere quæ extenuãt, & humoris qui resolutionem excitarit, vacuationem moliuntur. At si qualitas sola fuerit calida & sicca, tunc extenuantia calefaciẽtiáque, (omnia enim eiusmodi natiuum humorem consumunt) magis adhuc assant materiem, crassiorémque reddunt. Liquet igitur cõtraria qualitati remedia inducenda esse, hoc est refrigerantia & humectantia omnia: ad frigidam verò necessariò ea quæ calefaciũt, applicari debent. Quæ quum ita habeant, dicamus quomodo etiam curatione vtẽdum sit, ab effectu qui ex copia prouenit, prius exorsi. CVRATIO. Si quidem igitur copiam sanguinis ex notis deprehendas, liquet moderatam eius euacuationem antealiam curationem vniuersam adhibendam esse. Non enim conuenit in his multum sanguinis, etiam si abundet, detrahere: sed ad auxilia potius quæ locis inducuntur perueniendum est. Si nanque in facie affectus constiterit, ante omnia capiti prospiciendum est. Constat enim principio affecto, meritò etiã faciei partes oblæsas esse. Necessariò igitur omnia quæ caput euacuat, ipsúmque recrementis liberum reddunt, adhiberi debent: quemadmodum apophlegmatismis quoque, perfrictione, dropacibus, & omnibus vtendum est quæ extenuare & aperire possunt. Quòd si pituitosior sanguis fuerit, iis quæ pituitam per os educunt: sicut etiam quum magis melancholicus, illorum vsus est quæ hunc humorem emoliuntur. Optimè verò ad vtraque facere possunt & catapotia quæ ex colocynthide parantur: quorum descriptio hæc est.

Catapotia διὰ κολοκυνθίδος.

Aloes hepaticæ, colocynthidis, singulorum vnciæ: euphorbii semuncia: veratri nigri vncia: bdellii, gummi, singulorum vncia: nitri Alexandrini semuncia. His semper vtitor quũ humorem melancholicum aut pituitam purgare volueris. Nihil enim adeo humores ex alto euocare, & neruos laborantes capútque expurgare potest, vt horum catapotiorum compositio. Sufficit autem ex eis vsque ad scrupulos quatuor, aut sex, pro ægri viribus, exhibere Ad integrum verò modum veniendũ non est, sed paulatim à duobus aut tribus scrupulis exorsi, ipsa porrigemus. Si igitur affectus recens fuerit, æger autem sæpe facilis ad vomitum, medicamentorum potionem auersetur, nullum aliud præferendum, sed his vtendum est. Nam præter id quòd non facilè euomuntur, materiam quoque citra molestiam purgant, & commodè ex alto euocant. Arbitror autem nullum statim alio remedio opus habiturũ, si quis ipsis rectè vti possit. At si affectus longo tẽpore ægrum molestarit, & moderatioribus medicamentis non obtemperet, sed his cõtumaciter resistat, etiam omnibus potius quæ aperire & extenuare possunt, vti conuenit. Vbi verò materiam tenuem & fluidam reddideris, medicamentum hiera assumi debet, quæ à me paratur, quum sit præstantissima & tuta, periculique expers: describitur autem in hunc modum.

Hiera tuta, *hoc est, quæ sine periculo sumi potest.*

Aloes scrupuli quatuor: *in alio octo*: folii scrupuli
A decem: agarici scrupuli octo, *in alio exemplari decem*: polypodii scrupuli octo: piperis albi scrupuli quinque, piperis longi scrupuli octo, piperis nigri scrupuli quinque: casiæ scrupuli octo: opoponacis, amomi, croci, sagapeni, castorei, singulorũ scrupuli quinque: scammonii lacrymæ scrupuli decẽ: ammoniaci suffimiinis totidẽ: petroselini Macedonici, aristolochiæ, veratri, singulorum scrupuli quinque: marrubii sicci scrupuli octo, chamæpityos, bdellii, colocynthidis, singulorum scrupuli octo. Integrum antidoti modum, si quidem absque melle habes, dato scrupulos septem: sin au-
B tem cum melle, scrupulos duodecim, aut paulo plus minu sve. Non oportet autem adiicere extrinsecus alterius scammoniæ, modo. Multi nanque arbitrati se promouere medicamentum ad euacuandum, ita faciunt, ignari quòd inutile magis ipsum reddunt. Non enim volumus id protinus ad ventrem deferri, sed potius in membra distribui, in corpore immorari, extenuare recrementum, & emendare: item meatus dilatare, vt obstructiones neruosorum adaperiantur, & spiritus qui in
C ea mittitur, purus suppeditetur. Quare medicamentum vacuatorium efficere non licet, præsertim in pituitosis, sed contrà ex scammonia adimere conandum est, augere autem potius colocynthidis pondus. At totus modus potui statim à primo die dari non debet, sed partiri in tria, exhiberique primùm drachma: deinde tribus diebus interpositis, drachmæ duæ, admixta salis hemina: piperis autem minus, quod sit admodum subtiliter detritum. Consilium enim nobis est vt medicamentum (sicut diximus) distribuatur, nõ ipissetur. Quum paucis
D diebus salem ægro differre iusseris, dato rursus ei tres drachmas, deinde rursus aliis paucis diebus interiectis, offerto ipsi drachmas quatuor: ita nanque iuuabis ægrum, & simul medicamenti vim, ac quanta qualiáque efficere soleat, admiraberis. Vulgares autem ipsum occultant, ignorantes ipsius vsum. Scire verò licet quòd si vires ægri robustæ sint, vereri non oporteat quinque drachmas exhibere, interdum etiam sex: magisque si æger omnibus ex æquo humoribus scateat, *qui Græcè plethoricus dicitur*, ætate vigente, & temperamento humi-
E dus sit. Ita curandi qui resolutionem ex humidorum viscosorúmque & crassiorum humorum copia sustinuerunt.

Si resolutio ex sola fiat qualitate.

At si non copia, sed qualitas potius causa fuerit morbi effectrix, vbi quidem siccitas simul cum caliditate infestat, refrigerantibus sensim & humectantibus potionibus & cibis vtendum magis consulo: vt cremore ptissanæ, aut auena, aut chytro. Inter olera, intybis, aut lactucarum caulibus. Admisceatur autem his tum aspara-
F gus palustris, tum radix apii. Aues comedantur propè omnes, præter nimium pingues, vel quæ in paludibus aluntur. Inter pisces, nimirum saxatiles potius: testacea verò deuitentur, præter pectines & erinaceos. Interdicantur etiam legumina omnia, præsertim halica. Inter fructus, pomaceos vniuersos comedant, magis ficus, vuas, semen peponum, & mala: punica verò, persica, duracina, sycomori fructus, & quæ vocantur mala aurea, caueri debent. Summatim, vniuersus victus qui refrigerare ac contemperare potest: præterquam quòd nihil admo-
G dum recrementitium aut crassi succi habeat. Vinum bibant aquosum, & non adeo vetustum, vt quod magis exsiccet, & neruos offendat. Quare etiam vinis factitiis interdicatur, præterquam rosato & violato. at si fieri possit, etiam citra vinum æger degat, sola tepida aqua vsus: id multo quoque melius est. Bibant autem qui assueuerunt, etiam in medio cibi, aquam frigidam cum vino. Talibus igitur purgans aliquod medicamentum præbere commodum non est. vniuersa nãque ipsis inimica sunt, præsertim hiera, & quæ euphorbio constant. Nam
H præterquam quòd nihil iuuant, siccitatem neruorum adhuc magis augent. Noui sanè ego quendam resolutionem ex mœrore, multa solicitudine & inedia expertum: deinde sumpta hiera, adeo læsum vt totus ipse immobilis fieret, & propemodum interiret: nisi in contrarium mutatus fuisset, & humectantibus omnibus tum

potionibus, tum cibis, & aliis quæ temperatum ipsum reddidissent, vsus fuisset: maximè verò balneis compluribus, vnctione ex hydrelæo, mutatione aeris tẽperati, & omni hilaritate. Etenim tristis erat, ad iram procliuis, à medicamẽto nimirum excitatus, & qui flauam bilem collegisset. Hac sanè ratione, si qualitas fuerit præsertim intemperies calida, vitari debent cibi acriores: adhuc autem magis quæ medicãtem vim purgantémque obtinent. Nam præter id quòd nihil inueniunt quod ex corpore euacuent, magis adhuc aliam intemperiem regenerant. Pari modo etiam in frigida intemperie præditis, medicamentis purgantibus vtendum non est, quũ solo victu tales curari possint. His igitur & vinum moderatum vetustius, allia, porra, tum per se, tum cum sale comesta, apium, petroselinum, daucus, item quæ piper recipiant. adhæc vnctiones calefacientes conueniunt, præsertim circa stomachum adhibitæ: quale est etiam Marciatum. habet enim medullam ceruinam, styracem, & neruos vehementer iuuare potest: quemadmodum oleum quoque rutaceum, & cum ipso, & cum alio, refrigeratos neruos probè excalefacit. Sin autem morbus in vetustatem incidit, etiam aquæ naturales, *hoc est, quæ sponte sua calidæ ex terra prosiliunt*, quantum ad frigiditatem attinet, sunt ipsis accomodæ. Verùm diu eis immorandum non est: neque bis die lauandum, sed permittendum vt in frigidum quoque solium descendant, ne ipsi suprà modum exsiccentur, sed mediocriter etiam adiumento quod ex ipsis prouenit, fruantur. Ita sanè resolutionẽ quæ propter intẽperiem accidit, pro viriũ ratione curare conuenit. Cæterùm autem deinceps explicemus, quibus remediorum auxiliis, in quibus corporibus ad morbum depellendum vti magis expediat.

De oculorum resolutione.

Quòd si igitur oculus fuerit affectus, in primis capiti, (vt diximus) prospiciẽdum est, apophlegmatismis, perfrictionibus & reuulsionibus, cucurbitulas in posteriorem capitis partem adglutinando, trahendo, & scarificando, si copia subiecta requirat. At si affectus remanet, etiam dropaces superciliis imponantur: quippe trahunt ex alto, calefaciũtque partes affectas, & recreant: necnõ scirrho induratas excitãt, remolliũntque, vt musculi refocillati in naturalium actionum memoriam reuertantur. Porro vtantur etiam succo betæ, cum melle ipsum naribus infundentes. Item succus anagallidis bene facit. Quinetiam ad sternutamentum prouocandum efficacibus medicamentis hoc in affectu vtendum est: herba lanaria præsertim, *quæ Græcè struthion appellatur*: vel euphorbio cum castoreo, vel tribus simul coniunctis.

De labro resoluto, aut gena.

At si labrum resolutionem expertum sit, aut gena, aut maxilla, apophlegmatismis potissimùm vtendum est quæ staphide agria, mastiche & pipere constant: item perungere iis quæ ex sinapi fiunt, confert: necnon pastillis qui hyssopum, aut pulegium, aut piper recipiũt. Hæc valent vt acriora, & emortuum sensum reuocant. Prodest ipsis etiam nucum pinearum crematarum vapor. permittendum autem est vt affecti vaporem hunc inspirent. valde enim hoc facientes adiuuãtur. Quòd si morbus inueterascens copia infestare videatur, etiam venas sub lingua incidere oportet. Saluberrimum enim illis hoc est auxilium qui in faciei particulis resolutionem experiuntur. Vnctionibus autem vtaris ex castoreo, medulla ceruina, & styrace confectis. Omnibus hoc auxiliatur, præsertim resolutionem in maxillaribus musculis expertis. In aliis verò regionib⁹, vt manu, stomacho, aut vesica, non solùm hoc, sed etiam Lysiponium dictũ valde efficax est remedium, cuius scriptura hæc est.

Scriptura Lysiponii.

Castorei, euphorbii, piperis, singulæ vnciæ: suffiminis ammoniaci, opoponacis, galbani, singulorum vnciæ duæ: medullæ ceruinæ vnciæ tres: terebinthinæ vnciæ sex: ceræ libra: olei veteris tantundem: olei taurini, irini, gleucini, cyprini, singulorum vnciæ tres. Hoc auxilium est vtilissimum ad omnem resolutionem, & per se & cum rutaceo oleo. Epithematis autem, tum eo quod διὰ δακρυδίου, tum quod Apollophanis dicitur, aut eo

A quod cõstat casia, vel sampsucho, vel cachryi. Et in summa iis vtendũ est quæ ex alto euocare humores, & cruẽtare cutem possunt. His etiam in coxendicibus affectis, neruis difficulter sentientibus, & in iis qui stercus retinere nequeunt, vti decet. Iam verò iniectiones quæ ex euphorbio, castoreo & nitro constant, item quæ allium rutam & cuminum vnà cum oleo incocta habent, istis opitulantur. At si musculi sedis resolutionem sustinuerint, per insessus ipsis & suffimigia succurrendum est. Ad hanc rem præstantissimus est lapis molaris: oportet

B autem ægrum vestimentis contectum, infundibulo ipsi subiecto vaporem ascendentem excipere. Lapis verò vbi ignitus fuerit, vino aspergatur. His & similibus remediorum auxiliis, solo vsus modo immutato, in affectis particulis vtendum est.

DE MELANCHOLIA, Cap. XVII.

Non vna quædam melancholiæ causa est, neque vnus humor vitii parẽs, sed plures, & aliàs aliter mutati. vnde neque omnes eadem symptomata sustinent, neque similiter eisdem imaginationibus agitantur,

C sed alii ipsorum rident semper, & cum hilaritate imaginantur: alii cum ira & contentione, iis qui phrenitici appellantur, ea in re consimiles: quidam ipsorum cum torpore multo ac segnitie, vt ipsi loqui nolint, stultorũ modo, quos Græci vocant μωρούς: nõnulli opinionibus addicti sunt, & se futura prædicere arbitrantur. hi verò mortem desiderant: illi iugulari optant, alii metuunt. Atque ex his quidam ipsorum interualla morbi temporibus quibusdam habent, vt etiam cõsueta administret: alii in continua dementia sunt. At nõ solùm variis qui-

D busdam motibus symptomatum ipsis oborientium differunt, sed etiam affectorum locorum ratione. Hi quidem solùm ipsum cerebrum morbo affectum habent, illi verò etiam reliquum totum corpus: alii autem ventrem solum, & præcordia. Quoniam igitur causæ melancholiæ, & particulæ affectæ differentes sunt, item quæ mouent, quæque infestant has accidentia, ideo conueniens studiosis existimo vt singula intelligere, & vnde fiant, nitantur. Quare internotiones ipsorum accuratè nobis exponendas esse duximus. Ita nanque tum mede-

E ri rectè, tum morbum superare, etiamsi difficilis fuerit, poterimus. SIGNA melancholiæ ex sanguinis copia nascentis. Internosces autem melancholiam ex copia sanguinis fieri, primùm sanè si ad ipsum ægri temperamentum respicias. Nouimus enim hirsutos nigróque colore, & habitu tenues, multo facilius quàm candidos & crassiores, melancholia corripi: adhæc eos magis qui ætate vigent, tenui victu vtuntur, iracundi sunt, & vitam curis, tristitia & mœrore plurima ex parte transegerunt. Adhæc interrogare conuenit num ali-

F qua solitæ vacuationis retentio obuenerit, in viris quidem sanguinis per venas ani, *quæ hæmorrhoides Græcè dicuntur*, profluentis: in mulieribus autem, menstruæ purgationis. Et si in corpore verus grauitatis sensus inest, facies quoque inspici debet, num multo quàm antea rubicundior sit, venæque magis turgescant, & intẽtæ sint. Hæc enim si deprehenduntur, sanguinis copiam, quæ vapores ad caput transmittat, suspicari oportet. Sin autem quædam vanarum imaginationum interualla ipsis obueniant, vt etiam consueta quoque opera aliquantis-

G per velint attingere, adhuc magis tum melancholiæ speciem accidere suspicabimur, quum ex euaporatione sanguinei humoris originem trahat, offendátque cerebrum. Ac simile quid ægris contingit cuiusmodi iis quibus oculi suffunduntur, accidit. Quòd si cum risu vanæ imaginationes oriantur, humorem qui offendit, non admodum vitiosum esse, & rodentem, sola autem copia nocere. CVRATIO. Si igitur notatio, id quod offendit, sanguinis copiam esse, tibi suggerat, atque ob hanc, talem melancholiam superuenire, dum va-

H pores inde (vt diximus) spiritum animalem turbidum reddunt, & eiusmodi excitãt imaginationes, ante omnẽ aliam curationem, sanguinis missio adhibenda est. Differendum enim hic non est, quum metus sit ne, dum nos diutius expectamus, vapores cerebri corpus magis inalterẽt: vel etiam lõgius immorati, ventriculos ipsius

interiores obstruant. Paucis itaque diebus, vbi ægrum cibo boni succi & temperato traduxeris, nequaquam concedens vt carnes & ea quæ sanguineum humorem generare possunt, omnino assumat, ad sanguinis vacuationem venito: & si vires robustæ sunt, quantum satis esse putaueris, statim detrahito. Frequenter enim vniuersa euacuatio efficit vt nonnihil etiam spiritus qui vapores transmittit, euacuetur & dissipetur. Sin autem vires multam prima vice euacuationem non tolerant, necesse est tunc non modò semel, sed etiam bis, & sæpius, quantum licet, paulatim auferre. Quòd si à brachio vacuatio fieri nequit, tentandum est eam à poplite & tali partibus moliri. atque hoc magis in muliebribus corporibus faciendum est: quippe menstruam purgationem prouocat. Quum autem venas cubiti non manifestas inueneris, eas quæ commemoratis locis subiacent, incidere tunc oportet. nam ad affectum prædictum sanguinis vacuatio est necessaria. Nihil igitur minus iuuabis, ex quacunque parte sanguinem detraxeris, quum etiam omnia simul vacuentur: quemadmodum diuus Hippocrates ait, Confluxus vnus, conspiratio vna, omnia consentientia. CVRATIO melancholiæ ex infarcto impactóque sanguine ortæ. Si humoris sanguinei materies cerebro impacta fuerit, tunc audacter venam in fronte secato. Nam post totius corporis vacuationem, si loco iam remedia adhibeas, nihil nocebis. At si circa caput aliquid moliri cogites, priusquam totum corpus recrementis liberum reddideris, offendes magis quàm iuuabis, copiosiorem materiam ad locum affectum attrahens. Hac sanè ratione iis qui ex sola sanguinis copia melancholia laborare inceperunt, mederi conuenit, vbi nondum ad rodētem, acrem aut biliosam, aliámve quandā humoris intemperiē manifestò immutatus fuerit. Nam si horum aliquid subsinuerit, hi non amplius cum risu imaginationes habent, sed contrà feras ac furiosas admodum accessiones experiūtur. Quare per initia affectum excindere tentandum est. inueteratus enim, & veluti in naturam conuersus, incurabilis propemodum euadit: & tali morbo affecti, nō melancholia tantùm laborant, sed etiam per circuitus insaniunt. Nihil enim aliud est insania quàm melācholiæ ad maiorem feritatem intensio. INDICIA melancholiæ quam sanguis acrior biliosiórque excitauit. Cognosces autem ex notis quas prædiximus, non amplius vapores sanguineos, sed magis melancholicos, aut acriores sursum efferri. Quòd autem ægri iracundi magis turbidique & minus placidi sint, id bili, non autem sanguini tribuendum est. Cæterùm quod temperamentum ægri calidius sit, & siccum, ætas vigens, quódque victus præcesserit calidior & acrior, aliáque his eo gnata, clarius tibi indicabunt, sanguinem ad biliosiorē magis naturam esse conuersum. Nam humores diuersis modis commouentur, & aliàs aliam qualitatem recipiunt. Siquidem in bilem cōuertuntur multa inedia, continuo salsorum ciborum esu, aut validis curis: ad sanguineum autem humorem magis vergunt, ex largioris vini vsu, & quodam valentium ciborum appetitu, & liberalioribus balneis. Sin autē duos quoque humores superare contingat, vtrunque horum accidens oboritur. interim nāque rident ægri, interim ferocius loquūtur, & aliàs alios motus, interuallaque & accessiones habēt: quemadmodum in febribus accidit quæ circuitu mouentur: atque in his nonnunquam hoc humore cerebrum repleri, nonnunquam illo, pro diuersis ipsorum mutationibus, motibúsque. CVRATIO melancholiæ quæ à bilioso & acriore sanguine nascatur.

Si igitur ex his quæ diximus indiciis, bilē sanguini in vasis admixtam esse suspiceris, ad ea quæ huiusmodi humorem vacuant, statim veniendum est. Hoc autem probè facies, ac purgatio tibi commodè succedet, si paucis antè diebus homini cibo temperato & humidiore nutrito medicamentum ad bilem ducēdam efficax porrigas. Sic enim humor etiam qui offendit, medicamento purganti facilè cedet, ita vt vincatur potius quàm illius vim euincat. Nam vt in crassioribus humorib' cibi qui extenuant & calefaciunt, vtiliter adhibentur, ita etiam

A tales eisdem ad euacuationem magis idonei reddētur. Vbi verò eos qui à bilioso sanguine infestantur, humido (vt diximus) & tēperato victu alueris, medicamentū exhibeto. Sit autem picra, quæ recipit liquorem scammoniæ: verùm picræ quidem scrupulos sex, scāmoniæ verò liquoris siliquas octo, aut paulo amplius minúsve ponito. Quòd si æger medicamentum solutum nolit assumere, fiant catapotia: sin hæc quoque per se inuitus capiat, vino, aut ouis mollissimis excipiat, ita vt vitelli membrana leuiter aperta, in medio illa coniiciantur. sic
B enim æger sine molestia & placidè omnino ea accipiet. Cæterùm si tali dato medicamento corpus non abundè satis vacuatum esse deprehendas, post paucos dies, & victum humectantem rursus adhibitum, balneo vtitor, & quiete: ægrúmque iterū purgato, aucto paulo magis medicamenti pondere. sic enim optimè feceris, in quibus melancholia non ex sanguine in biliosam naturam conuerso, & plus satis excalescente, & toto fere nimis adusto prouenerit. Qui enim calidioribus antidotis aut purgationibus in tali melancholia vsi sunt, præsertim
C hiera, ægros magis furiosos atque insanos reddiderunt, dum sanguinem ad siccius & acrius conuerterent. Præstat igitur tales simplicioribus adhuc medicamentis, quæ corpus totum nequeant calefacere, repurgatos, humectanti cibo permittere. Nouistis autem vos, me quoque plerosque ita laborantes, victu potius quàm medicamentis vsum persanasse. Verùm esto cibus (vt summatim dicam) ptissana potissimùm, quæ manè cum granis ipsis, aut circa horam secundam assumatur: in prandio, etiam pisces saxatiles, gallina cohortalis, atque alia
D quæ volatu fidunt, præter palustres: item ex testacea cute præditis, pectines, astaci & erinacei: inter olera, lactuca & intybus, omni modo comesta, adhæc malua: alia verò omnia vitentur, præsertim brassica, & agrestia olera. Ex fructibus pomaceis peponum & cucumerum medulla: similiter etiam inter vuas, dulces, & dura carne præditæ: ex malis, quæ non astringunt. Ficus autem vitentur, aut modicè assumantur: atque hæc sunt omnia. nam talia fere non posse obesse, vsu probauimus. At ex placentis vniuersis assumere quid, prorsus cauendum
E est: item quæ ex garo & caseo præparantur. Nam omnia quæ in hunc modum cōficiuntur, biliosum humorem magis augent, & nimis exassant. Vinum (si vsus quoque postulauerit) Chrysatticum, eiúsque modicum, propinabis. Huius inopia, præferri debent quæ nihil astringens habent, ne ipsa ad caput vapores transmittant. Huiusmodi sanè victus ipsis præscribatur. Etenim si quid ex particularibus desideretur, hoc quoque medicus intelligens, iis quæ dicta sunt, prudenter adiiciet: atque per se inuenire poterit num carnibus & balneis æger indigeat,
F aut augens aut minuens quantitatem non nimis subitò.

De balneo.

Dulcium balneorum vsus, siquid aliud, ipsis opitulatur. Aliam nanque partem bilis discutere, aliam humidorum qualitate contemperare, totum verò corpus aqua calida superfundere, caput tepida potius, & luteis ouorum abstergere, ac vniuersum sanè corpus hydrelæo, caput autem rosaceo vngere conuenit. Aer quoque sit temperatus, pari modo calidæ labrum: atque ægri in
G eo immorentur diutius, ac in calidam descendere cogantur: omnino etiam, si æstas fuerit, in ea diutius insideant. A balneo non statim bibant vinum, sed aquam tepidam: atque ita vt antea prædiximus cibum sumāt. dormituris, rursus tepida offeratur. Hoc sanè victu eos qui ex bilioso sanguine & calido admodū melancholia laborare incipiunt, nutrire conuenit. Notandum verò est, veteres in capite talium melācholicorum, cucurbitulis & pulueribus acrioribus vsos fuisse, cruentare ipsum cupientes: alios etiam hirudinibus: nos autem in
H omnibus huiusmodi, talia fugiamus. Nam præterquam quòd nihil ipsos iuuant, adhuc etiam magis intemperatos & ficciores reddunt. Tunc autem ista fieri debent quando materia violenter ad cerebrum profecta & crassior impacta fuerit, vt aliis cedere medicamentis repugnet.

De melancholia quæ à ſanguine melancho-
lico naſcatur.

Accidit igitur,nonnullos melancholia potiſſimùm
laborare,quum ſanguis plus ſatis aduſtus, vapores im-
moderatius capiti tranſmittit, animalémque in eo ſpi-
ritum permutat. Vapores autem à melancholico potius
humore excitari inde noſces quòd æger triſtitia præter
rationem,mœrore & metu afficiatur, optétque mortē,
& auerſetur eos qui maximè videntur eſſe amici : ſuſpi-
cionéſque falſas habeat, quaſi nonnulli velint eum in-
terimere,aut gladio arrepto,aut medicamento exhibi-
to.Nouimus autem eiuſmodi humorem etiam alias in-
finitas,peregrinas & multiplices imaginationes induce-
re poſſe, & quòd alii ſe vas fictile eſſe putent, alii co-
rium, alii gallum etiam, vt vocem illius imitentur:
quemadmodum alii luſciniam ſe eſſe credant, & plo-
rent quòd ityn perdiderint:alii verò quòd cælum geſtēt
tanquam Atlas,ac metuere dicant ne collabatur,& non
ſolùm illum,ſed etiam omnes ſimul conterat.Ego mu-
lierem vidi quæ ea imaginatione vexabatur vt mediū
manus ſuæ digitum conſtringeret,tanquam in ipſo to-
tum geſtaret orbem.Plorabat autem illa quoque,verita
nequādo digitum ſuum inflecteret, & totus orbis cor-
rueret,& omnia ſtatim interirent. Iam alios pleroſque
vidimus,quorum ſuperfluum eſt, fortè etiam ſupra vi-
res noſtras,omnium velle meminiſſe: verùm hæc appo
ſuiſſe ſufficiet quæ iis potius qui à melancholico hu-
more originem morbi trahere inceperunt,ſolent eueni-
re. Quapropter ſi morbus ex triſtitia aut ſolicitudine
quadam præcedente,aut alio animi affectu cœperit,cō-
ſiderare tunc oportet imaginationis ſpeciem,aut ratio-
nem,aut aliud quiddam eorum quæ ſubitàm mutatio-
nē efficere poſſunt.Plurimi nanque ſic curati ſunt quo-
dammodo, vel quum vidiſſent audiuiſſéntque ea quæ
conſequi deſiderabant. Ita ergo Philodotus medicus
quendam qui ſibi caput amputatum eſſe, quòd tyran-
nus factus fuiſſet,putabat,caſúmque deplorabat, cura-
uit:impoſito repentè capiti ipſius plumbeo pileo,vt gra
uitatem ſentiens,caput ſe recepiſſe rurſus putarit, gaui-
ſúſque ſit plurimum, atque ideo vana imaginatione li-
beratus.Iam mulierem quidam curauit melancholia la
borantem, hoc pacto:quum putaret illa ſerpētem ſe de-
uoraſſe, vomitum medicamento citauit, atque in id
quod reiectum fuit, paruam beſtiam per omnia imagi-
nationi illius,& deſcriptæ à vana imaginatione feræ ſi-
milem impoſuit.Quare huius quoque affectum,quia ob
triſtitiam eius quod putarat,euenit, gaudium nimirum
ſubitò accedens diſſoluit. Adhæc aliam quandā,ex lon-
ga viri peregrinatione, melancholia correptam, & ira-
cundè omnibus reſpondentem vidi : ſed & ipſa eodem
modo ſanata fuit. nam maritus illius peregrè reuerſus,
nulli prædicens,neque aliquandiu differens, ſed ſubitò
ingreſſus,ſeipſum illi oſtendit. Præter ſpē igitur ipſum
mulier cōſpiciens,atque ita amplexa, multóque gaudio
affecta,ſubitò omni metu liberata eſt, rurſúſque ad ſta-
tum naturalem rediit,vt nulla alia indigeret curatione.
Sic igitur,niſi affectus longo alio tempore infeſtauerit,
tales imaginationes curare oportet,omni modo omní-
que artificio vtentem,præſertim vbi malum à manife-
ſta quadam & veluti primaria cauſa occaſionē habuerit.

De melancholicis iam inueteratis.

Si morbus inueterauerit, & imaginatio in habitum
abierit,nihil adeo magnum, aut ratio, aut aliud quod-
dam artificium efficere, & ægrum iuuare poterit. Ne-
ceſſe autem tunc eſt & mentem arti adhibere, & con-
ſiderare num à ſanguinis miſſione,an à purgatione, vel
etiam ab vtroque ſimul incipiendum ſit: & ſi quidem
vtriſque opus fuerit,ſanguinis detractione prius vtendū
eſt. Poſt ſanguinis vacuationem, ægri vires cibo boni
ſucci & temperato, balneíſque dulcis aquæ recreandæ:
deinde ſic recollectis ægri virib⁹, ad humorum noxio-
rum vacuationem veniendum. Paretur autem his pur-
gatio ex epithymo,&modico ſero lactis. Epithymi qui-
dem ſint ſcrupuli duodecim:ſeri lactis autem cochlea-
re. quòd ſi tempus ſerum lactis non habeat, ex mulſa
dentur.Paucis diebus interpoſitis,offerto rurſus epithy-
A mum,adiiciens ei picram:ſint autem epithymi ſcrupuli
ſex,& picræ totidem. At ſi etiam poſt hanc purgationē
inſaniæ & melancholiæ ſymptomata adhuc perſeuerēt,
nihilóque minus ægrum infeſtent,à nouem,aut longiſſi
mùm decem diebus, ad valentius purgantia tranſito,
præcipuè hieram Galeni. hæc enim vtraque obtinet:va-
rios expurgat humores, citra moleſtiam & turbationē.
Purgatione autem facta, inſpicienda rurſus ægri mens
eſt:& ſi quidem melius habere videatur,(cognoſces au-
tem hoc nimirum inde quòd metus & triſtitia intempe
B ſtiua iam ceſſarint, & moderatiores manſuetioréſque
potius euaſerint)audacter rurſus eadem purgatione vti-
tor:iiſdem nanque inſiſtentes, curationem quoque ita
rectè peragemus. Quòd ſi hiera data,melancholiæ ima-
ginationes nihilominus infeſtare videantur, tunc ſi-
ne vlla cunctatione lapidem Armeniacum dare feſti-
nato.Noui enim ex veteribus antiquiores ad veratrum
album properaſſe, vbi affectum ab aliis purgationibus
nihil penè imminui conſpicerent : verùm ego lapidem
Armeniacum veratro albo præfero : atque licet vten-
C tem ipſo, experientia cognoſcere quomodo præ-
terquā quòd efficaciter,etiam ſine moleſtia & periculo
purget : quorum nihil veratrum album habere no-
uimus.

Quomodo lapis Armeniacus exhibeatur.

Si igitur res poſtulat,non modò infrà per aluum, ſed
etiam per vomitus purgationem fieri, lapidem illotum
exhibere conuenit:ſit autem modus ipſius,ſcrupuli tres
aut quatuor,aut paulo amplius minúſve, pro virium ſi-
mul & copiæ humoris noxii ratione. At ſi æger purga-
D tione per vomitum non admodum indigere videatur,
ſed per imum ventrem totum vitioſum humorem exire
conducat, tunc lapidem eluere oportet, vſque ad duo-
denas vices. Vbi enim ſic fecerimus, neque turbationē
ſtomachi aut compreſſionem lapis excitare poteſt, ſed
etiam minori cum moleſtia nigrum terreſtrémque hu-
morem vacuabit,vt paucis præteritis diebus, adiumen-
tum ex eo nobis acceſſiſſe percipiamus. Dato autem ex
hoc ſcrupulos quinque, aut ſex vtplurimum,ex aqua te-
pida, ſemper ex cognatis dictis coniectura deprehendēs
E an plus minúſve exhibere debeas.Quòd ſi ægrum etiam
bis adhuc requirere ſuſpiceris, cum fiducia rurſus exhi-
beto.Neque enim calorē habet aut ſiccantē admodum,
aut aliā quampiā ipſi inſidentē amarā & venoſam qua-
litatē, vt æger ideo medicamētū bibere detrectet.Sin au
tem nonnulli humidū aliquod medicamentū ſumere
auerſentur, (multi enim in totum nō ſuſtinent ſolutum
medicamentum aſſumere) in catapotia lapidē redigere
oportet.Si verò libet,etiā picræ aliquā inſignē partē ad-
miſceto, aut etiā ex aliis quibuſdā quæ purgationē ma
F gis promoueant,& non renitantur. Ne autem is qui pa-
rare velit horum confectionem, inquirendo laboret,
viſum mihi eſt ea de cauſa etiam horum compoſitio-
nis meminiſſe. habet autem in hunc modum.

Deſcriptio catapotiorū ex lapide Armeniaco.

Picræ ſemuncia:epithymi ſemuncia: agarici ſcrupuli
quatuor:lapidis Armeniaci ſcrupuli quatuor:ſcāmoniæ
vncia:caryophyllorū grana viginti. Contuſa excipian-
tur rhodomelo,aut ſucco citrii, aut rhodomelite : den-
tur ſcrupuli duo,plurimùm quatuor. Notandum verò
G eſt,hæc,præterquam quòd ſtomachum corroborant,ſi-
mul etiā varios humores, præſertim terreſtrē & melan-
cholicum,citra moleſtiam purgare poſſe. Idē igitur la-
pis(vt diximus)& potus,& in catapotia redactus,ad pur-
gandū eſt efficax. Nec amplius quærendū eſt num ſuffo-
catio quædā aut ſyncope ſubſequutura ſit, quemadmo-
dum id ex albo veratro fieri contingit. Neque neceſſe
eſt nos antea ægros præparare medicamentis quæ metu
ſuffocationū aſſumere conſueuerunt:quorū amplius nunc
meminiſſe opus non eſt:illa verò admonēdi gratia ſcri
H bimus, quæ etiā nunc facere ſolemus in conſuetis ma-
gna parte purgationibus, vbi illæ plus minúſve moue-
ri videantur. Si igitur minus quàm par eſt purgauerint,
mulſam dare conuenit, & tēpore interpoſito hoc victu
nutrire,aut cremore ptiſſanæ,aut pane,aut colūbæ iure,
aut gallinacei, quod non multum olei adiectū habeat.

Sin autem

Sin autẽ purgationẽ copiosiorẽ fieri cõtingat, vt etiam conuulsiones superueniant (multis enim hoc accidit) & si no animaduersione dignum quid euacuatum fuerit, quòd ægri neruos habeant natura ficciores imbecillioresque, aquam liberaliter superfundito; multóque vtitor hydrelæo; ac panem ex vino diluto, aut omphacomelite, aut aqua frigida porrigito. Sin autem aquam frigidam bibere cupiat, adhuc magis ipsos iuuabit. Vtile est etiam malum Punicum, mala & pira ante cibum, & gallinarum ventres. Vbi verò nutrieris, quies & somnus ægro indici debent: postquam vires receperit, ad balneum ipse ducendus, quòd aerem habeat temperatum: concedendúmque vt non modò in calidæ solio, sed etiam frigidæ labro diutius immoretur. At vestimentis indutum rursus ipsum nutries pane ex vino aut omphacomelite, *quod ex uuis semiacerbis & melle despumato paratur.* reuerso autem domum permittendum vt conquiescat, & omnino obdormiscat. quippe hoc semper omnibus purgatis euenire consueuit: præsertim autem iis qui largius vacuati fuerint, vt tum suauius, tumultius obdormire cupiant. A somno vires ipsorum recreare oportet, & permittere vt cum amicis, familiaribus colloquantur. Atque vbi ipsos consentanea respondere deprehendis, ratiocinationésque firmas habere, & barbaricũ morẽ deposuisse, adhuc etiã magis copiosum alimentum porrigito, perdices, gallinas, phasianos, qui

A non sint pingues, & passeres similiter. Vitentur autem omnia esculenta quæ in paludibus proueniunt: ex piscibus, cetacei, præterquam saxatiles. Postquam verò ci bo boni succi vsi fuerint, & veluti bonum fundamentum iecerint, ita rursus secundum tres aut quatuor dies olera deinceps assumant, intybum, lactucam, maluam, & palustres asparagos moderatè. Abstineant autem brassica, & omnibus quæ melancholicum humorẽ pariunt, vt eruca, sinapi, allio. Ex carnibus bubula potissimùm, & ceruina, ac omnibus summatim ferinis: item panibus

B sordidis, garo, & vinis vetustis, austerísque. Sic iam ægrum victu, & balneorum vsu vires recreare, loca mutare, intimis conuersari amicis, ac facere quæ etiam prius ipsi grata erant, & spectaculis interesse permittito. Ita enim ex purgatione, victu boni succi & benigno, aliáque animi oblectatione, toto corporis habitu corroborato, mutatóque, furiosum & amarum morbum exuere poterit. Quòd si reliquiæ quædam ipsis supersint, & æger non admodum mundam habere mentem appareat, rursus expectata bona aeris temperie, auxilia debet repete-

C re, initium à primis faciens; à quibus etiam antea incipiendum diximus. Atque hæc paulatim facito, confidens quòd etiamsi affectus difficilis & propè insanabilis exiftat, iisdem ipsis insistendo peritè, & vt rationi consentaneum est, omni tamen ægrum morbo amaro molestóque liberabis.

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber II,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE CVRATIONE OCVLORVM, Cap. I.

ETSI iam in aliis quibusdam libris oculorũ vitia persequutus sim, quomodóque illa cognosci debeant, & quæ eorum sint causæ atque curationes, item diuersa ipsorum collyria, vsúsque horum modum & confectionem: hic tamen similiter eadem quoque summatim & breuiter perstringere, operæpretium mihi visum est, vt ne, qui in hunc de medendi ratione librum inciderint, aliunde quæ oculis conducunt colligere cogantur. Vt igitur in aliis multis, ita in oculorum quoque vitiis primùm docere conuenit quomodo vniuersa internosci debeant, deinde curationem subiungere. Quare nunc à dolore qui oculis accidit exordiemur, nihil enim adeo excruciat vrgétque artem ad curationem, vt vehemens dolor oculos affligens. Si igitur vehementiores acrioresque dolores oculos comprehendant quàm vt æger ferre queat, ne collyriis ad torporem inducendum efficacibus, vt plerique, confidas. Multi nanque opium quoque instillare ausi, præterquam quòd nihil prorsus dolorem mitigarint, etiam valde adhuc offenderunt. Quapropter causam efficientem inspicere oportet, & eam considerando, ita quoque curationis speciem definire. non enim vna est causa efficiens, sed multæ ac variæ. Sola materiæ copia influens dolorem potest excitare, necnon qualitas: subinde verò etiam vtrunque, & qualitas simul & quantitas. Videndum porro est vnde id quod influxit procedat, num ex toto corpore, an ex solo capite: item, vtrum per arterias an à venis, vel vtrísque profluat. Adhæc, quale vtique sit quod influit. vel enim sanguis potius, vel bilis, vel pituita, vel humor melancholicus, vel spiritus flatulentus est, quod influxerit: præterea humor noxius, vnúsne sit an duo commixti. Fieri enim potest vt vnius tantùm influxus inflammationem dolorémque vehementem, & duorum simul etiam compositum tumorem excitarint. Quoniam igitur differentes sunt causæ, artificem ad singulas se accommodare oportet: præcedat aute internotio, quæ ad rectam curationẽ deducit.

QVOMODO sanguineus humor inflammationem excitasse noscatur. Sanguineum itaque humo-

D rem influxisse, ac inflammationem concitasse, ex specie ac forma ipsius tibi constabit. Omnia nanque rubra & sanguinea sunt, facies rubens & tumidior, venæ latiores, grauitatis sensus, pigritia ad consuetas actiones. Quòd si præter hæc neque lacryma rodens & acris apparẽat, adhuc etiam magis sanguinem influxus causam esse, & inflammationem peperisse putato. CVRATIO. Si igitur sanguis causa tibi inflammationis effectrix esse apparuerit, venam secare humeralem oportet. Sin biliosi & acres humores cum sanguine, etiam

E purgationem paulo post sanguinem dimissum adhibeto, ac medicamentis vtitor, intus quidem iis quæ non rodunt, & lenissimis: extrinsecus autem illis quæ concoquere inflammationes possunt, quorum etiam compositiones vobis exponemus. DE REMEDIIS quæ extrinsecus imponuntur. Lac muliebre cum vitellis ouorum & rosaceo superimpositum, mirificè lenit, inflammationésque oculorum admodum feruentes concoquit. Similia præstant etiam violæ folia. Ad maximas autem inflammationes tumidiorésque bene

F facit & crocus cum mica panis, luteísque ouorum, ac rosaceo. Idem faciunt etiam palmulæ, præterquã quòd fluxionis cursum sistũt, cum meliloto, croco, glaucio, ouorum luteis septem feruefactis, & oleo rosaceo.

AD VEHEMENTES dolores, & maximas epiphoras. Rosarum recentium drachmæ quatuor, croci drachma: excipiantur meliloti in vino dulci decocti iure. DE COLLYRIIS. Cataplasmatis igitur in inflammatis extrinsecus vtendum est. quæ verò illini & instillari debeant, hæc sunt: verùm scire prius o-

G portet ea quæ inflammationem experiuntur, mitigatoriis, lenioribusque & non reprimentibus collyriis demulcenda esse: deinde etiam quæ reprimere possunt, sic adhibenda vt primum quidem admiscеamus ea teneris ac mollibus, postea verò cõcoctione

h. i.

facta,etiam sinceris. Quum enim feruor inflammationis A & multa asperitas finierit, ægri citra molestiam quoque astringentia ferre possunt. COLLYRIVM mitigatorium Trypherum, ad eos qui collyriorum rosionem ferre nequeunt, præsertim ad affectus recentes. Cadmiæ combustæ, ex lacte muliebri restinctæ,(mihi autem melius visum est, prius lotam comburere,atque sic lacte extinguere) cerusæ lotæ, singulorum drachmæ sedecim,croci drach.tres, opii drachma,tragacanthi drachmæ duæ.Aqua pluuiali excipito: vsus est ex ouo. Facit etiam ad pustulas oculorum, B *quæ Græce φλύκταιναι dicuntur.* ALIVD,& ipsum longè lenissimum. Cadmiæ drachmæ quinque, cerusæ drachmæ quatuor, pompholygis drachmæ duæ, opii drachma, tragacanthi drachmæ tres. Aqua pluuialis ad excipienda adiicitur. Hoc inflammationes admodum ardentes & dolorificas citra rosionem mitigare, plurimis constat experimentis. ALIVD egregium, quod breui paratur. Cadmiæ combustæ & asinino lacte extinctæ vnciæ quatuor, cerusæ vnciæ duodecim, terræ Samiæ (*quæ ἀστὴρ Græcis dicitur*)tragacanthi,mandra- C goræ,amyli hordeacei,lactucæ caulium succi, gummi, singulorum drachmæ duæ: opii drachmæ tres,ouorum duodecim albumina. ALIVD collyrium quod spongarium dicitur, ad maximos oculorum cruciatus, (celeriter enim mitigat)in hunc modum habet. Amyli,cerusæ, singulorum drachmæ quatuor, opii obolus, gummi drachmæ duæ.aqua pluuialis adiicitur: vsus ex lacte est. DE COLLYRIIS reprimentibus, quæ etiam monohemera dicuntur. Reprimentium collyriorum, & quæ *ab uno die* monohemera dicun- D tur Græcis,duplex quædam differentia existit. Maiora igitur ipsorum vim habent discutiendi & reprimendi moderatam, vt ipsa etiam ad incipientes lippitudines citra rosionem accommodari, tum instillando,tum inungendo,possint.Quare etiam imbecillioribus,& cæsiis oculis potius,mollique carne præditis,& mulierum faciebus inscribuntur. cuiusmodi sunt quæ ex lycio, croco & glaucio temperantur. Præter has igitur compositiones medicamenta vobis quæ valentiorem astringendi vim habent explicabo, vt etiam in diuturniori- E bus ac inueteratis vti liceat. At in validiore lippitudine & vehementiore, talia sunt idonea quæ ex vino parantur,quibus germina quoque oliuarum cum reliquis odoramentis quæ calefacere & siccare possunt, inieci. Quum igitur talis sit collyriorum differentia, de iis quæ mediocriter reprimunt, & ad incipientes lippitudines conueniunt, prius agamus: deinde sic,quæ plus astringunt, & efficacius repellunt, persequamur.

COLLYRIVM reprimens mediocriter, monohemerum. Hoc, & Medicum, & *à dolore mitigando ἀνώδυνον* appellant. F Repellit igitur per initia, si inungatur, & instilletur ex ouorum albumine, frequenter etiam quum lauamus: adhæc prodest ad epiphoras,acres fluxiones, & cicatrices veteres diruptas. Repurgat enim,& cicatrices etiam tenues abluit,vt mireris. Ego vtor hoc & puluere & collyrio cum ouo: sarcocollæ, glaucii, croci, singulorum drachma, tragacanthi drachma. aqua pluuialis adiiciatur. ALIVD. Glaucii drachmæ octo, sarcocollæ drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, tragacanthi drachma, opii drachma G semis: aqua pluuiali excipiantur. ALIVD ad eadem præstantissimum, & vsu probatum. Rosarum tenerarum drachmæ quindecim, croci drachmæ octodecim,tragacanthi drachmæ septem, opii dolum non experti drachmæ duæ, spicæ nardi drachmæ duæ,gummi drachmæ septem: aqua pluuiali excipiantur. Ex iisdem illitum collyrium Nili, quod diarrhodon inscribitur, ad ardorem facit. ALIVD Musarium dictum, ex tomo Hieratica. Hoc quoque collyrium est præstantissimum,quod eãdem vt prædicta vim ob- H tinet,nisi quòd fluxionum cursibus repellendis efficacius quàm illa existat.habet autem in hunc modum: Amyli drach.quindecim, glaucii drach. octo,sarcocollæ drach.quatuor,croci drach. duæ, myrrhæ drach. gummi drachmæ duæ.Ex aqua pluuiali vtitor. ALIVD, Polydeuci cognomento, quod nos sæpe sumus experti. Rosarum viridium succi quod sufficit: croci drachma, sarcocollæ drachmæ duæ, glaucii drachmæ quatuor, gummi drachma, opii drachmæ quatuor, tragacanthi drachma. Gummi contundito primum, adiecta tragacanthæ drachma. Glaucium, sarcocolla, opium, læuigata rosarum succo excipiantur. ALIVD collyrium quod Medicum vocatur, admodum strenuè repellens, statim per initia inunctum.

Glaucii drachmæ octo, sarcocollæ drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, tragacanthi drachma, opii drachma semis. aqua pluuialis adiicitur. Ego hoc abundè sum expertus, vt etiam si cum alio quodam mitigatorio instilletur. ALIVD siccum collyrium quod διὰ κρόκου dicitur, ad incipientes lippitudines.

Glaucii, sarcocollæ, croci, aloes, singulorum drachma. Hoc etiam vt præseruante vti oportet, quippe repellit omnem oculi turbationem subunctum. His igitur prædictis in eum modum vtendum est. reprimunt enim omnem turbationem si per initia sublinantur,& non diu inhæreant. nam diuturnior ipsorum vsus asperitates in palpebris excitat, atque in affectum pertrahit. DE COLLYRIIS quæ alio modo monohemera appellantur. Deinceps autem dicamus etiam de collyriis quæ alia ratione monohemera nuncupantur: quorum vis est valentior, magísque potest reprimere & astringere. quare etiam in iis fluxionibus quæ citra exhulcerationem fiunt,& inflammationibus, vti oportet: quorum descriptio in hunc modum habet. PRIMARIVM monohemerum, quod *à uino* δι' οἴνου vocatur. Æris combusti drachmæ vigintiquatuor, cadmiæ drachmæ sedecim, lacrymæ papaueris drachmæ octo, croci drachmæ octo,myrrhæ drachmæ octo, gummi drachmæ quadraginta. Vino Mendesio excipiantur. ALIVD giluum, quo vtor, Cerycium dictum. Cadmiæ drachmæ viginti, æris combusti drachmæ sedecim, opii drachmæ octo, croci drachmæ octo, acaciæ drachmæ vigintiquatuor, æummi totidem. ALIVD ad eadem efficax, cognomento Theophilion, habet hoc pacto: Cadmiæ drachmæ sedecim, croci drachmæ sex, myrrhæ drach. quatuor, nardi Indicæ drach. quatuor, acaciæ drach. octodecim,gummi drachmæ vigintiquatuor,æris combusti drach. sedecim,opii drachmæ tres. ALIVD, quod xerocollyrium vocatur, reprimens, hac mixtura constat: Cadmiæ, acaciæ, gummi, singulorum drachmæ sedecim,æris combusti,lacrymæ papaueris, myrrhæ,singulorum drach. quatuor. aqua pluuialis adiicitur. ALIVD collyrium reprimens, admodum generosum,monohemerum. Stibis eloti drachm.octo,cadmiæ drach. octo, æris combusti & eloti drach. quatuor,aloes drachmæ tres, myrrhæ drach. quinque, acaciæ rufæ drach. duodecim, opii drachma. Vtitor cum fiducia ad fluxionum impetus, postquam toti corpori prospectum fuerit. COLLYRIVM quod magnus Hermolaus dicitur. Æris combusti drachmæ octo,cadmiæ totidem,spicæ nardi sesquidrachma,croci drachm.quatuor, myrrhæ drach. quatuor, aloes drachm. octo, lycii Indici drachm.duæ, acaciæ, gummi, singulorum drach. viginti, opii drach. quatuor. aqua pluuialis adiicitur. Mirabiliter repellit & extenuat inflammationes. ALIVD collyrium Hermolaus, quod *ab oleo* δι' ἐλαίου dicitur. Cadmiæ drach. sex, æris combusti drach.sex, myrrhæ drachma semis, aloes sesquidrachma, opii drachma semis, croci drachma,gummi, acaciæ,singulorum drachma vna & semis, olei veteris ad excipiendum ea,drach. quatuor. aqua pluuialis adiiciatur. COLLYRIVM Nicariũ cognomẽto. Valde opitulatur omni fluxioni,& chemosi,pũcturisque,& mẽbranarũ excrescẽtiis, itẽ crassæ pituitæ angulis oculorũ inhærenti,staphylomatis, myocephalis,crustis, & omni affectui benefacere cõpertum est. At vilitatem medicaminum ne contemnas. Æris combusti drach. sedecim, cadmiæ drach. viginti, gummi

drach.trigintaduæ, medicamenti drach.trigintasex. Aqua pluuialis additur. Est autem medicamenti cõfectio hæc, Succi centaurei drach.duæ, sapæ Creticæ pars vna. Coquito sarmẽtitiis lignis in olla recẽti, donec sordium crassitiem habuerint: & ex ouo instillato illis qui quod astringit non ferunt. Aliâs ex aqua bene facit: per initia autem ipso aquato vti oportet. ALIVD quod pilarium vocatur. Cadmiæ combustæ, æris vsti & eloti, singulorum drach. duæ: opii, acaciæ rufæ, singulorum drach. tres, cerusæ drach. sex, myrrhæ drach. tres, amyli, tragacãthæ, gummi, singulorum drach. duodecim. Pluuialis aqua additur. Egregiè admodum repellit ac mitigat pinguior eius vnctio. Quum iam explicauerimus qui sanguinis missionem requirant, & de conuenientibus ipsis (si vsus postulet) collyriis, perscribamus etiam qui ex ipsis purgationem desiderent.

SI DOLOR EX BILIOSO ET ACRI humore nascatur, Cap. II.

AN igitur dolor aliquis ex bilioso & acri humore prouenerit, clarum tibi ex multis euadet. Primùm sanè inde quòd totum corpus plethoricum non apparet, sed potius vitioso etiam humore præditum. ad hæc, quòd non solùm anguli, sed etiam malæ vehementer ex influxu rodantur, ægríque videantur vri, exiliántque, rosionem non tolerantes. Quum igitur morbum ex his atque illis quæ præcesserunt internoueris (nam tristitia plurimùm, curæ, insolatus, ira, & acrium esus præcedũt) cum fiducia curationem aggredere. licebit enim celerrimè vel sine collyriis affectui mederi. CVRATIO.

Si igitur biliosa humorum prauitas in toto corpore superare videatur, iis quæ totum corpus purgant liberántque recrementis vtitor. Sin autem recrementa acria non in toto redundent corpore, sed qualitate potius quàm quantitate peccare videantur, solis balneis dulcis aquæ, & temperatis, ægrum citra dolorem liberabis. Quòd si etiam obediens æger fuerit, cibo quoque lenissimo mitissimóque & crasso vtatur: vt orpho, & aliis durioribus piscibus, glauco, buccinis, aut isicio ex ipsis parato, aut bulbio, aut sturnio: ex oleribus, intybo, aut malua: inter fructus pomaceos, malis, peponibus, vua dulci. Ficus autem lippitudine laborantibus assumere neutiquam consulo: habent enim quidpiam quod oculos irritet commoueátque. At citriorum carnem sine cortice ante cibum potius celeriúsque assumant: aquã tepidam magis quàm vinum bibant. sin autem hanc bibere nolint, Chrysaticum ipsis dato, aut dulce Bithynum, ac alia quæ humores crassiores efficiunt, obtundúntque. At si ægri inobedientes victus rationem non obseruẽt, (quemadmodum plerique sunt, præsertim barbari) tum collyriis vti necesse est, atque ex eorum numero quæ non rodant, sed acrimoniam queant obtundere: ex quibus primum est quod ex pompholyge paratur. Descriptio eius in hunc modum habet. COLLYRIVM ad acres fluxiones efficax. Pompholygis lotæ, piperis, cerusæ lotæ, plumbi cremati & eloti, amyli, singulorum drach. vigintiquinque, gummi albi drach. quadraginta. Aqua pluuiali excipiatur. Horũ quodque post combustionem eluere oportet, donec aquæ mixtũ non amplius nebulosum inde ascendat: deinde siccata etiam pondere appenso miscere: læuigatis simul diebus plusculis, amylum & gummi ad excipiendum illa, adiicere conuenit. nam si cum aliis amylum quoque superiniiciatur, facilè acescit. Hoc collyrium laudatissimum est, cum aliis multis de causis, tum maximè quòd nihil torpori faciendo efficax habeat admixtum: quemadmodum sunt alia multa quæ ex opio & mandragoræ succo & similibus torporem inducentibus, partem recipiunt, quorum copiosior vsus noxius existit. Licet autem, si vsus requirat, nonnihil ex repellentibus sæpe admiscere, aut ex mitigantibus, quantum quis affectui infestanti conuenire putauerit. Aliâs enim aliter idonea mensura inuenitur.

SI OBSTRVCTIO SOLA OCVLOS exerceat. Cap. III.

A SI inflammatio ex sanguinis crassioris magísque pituitosi obstructione citra corporis repletionem facta sit, sanguinis missio aut purgatio adhiberi non debet: sed potius vinum aliquod ex iis quæ in corpus facilè distribuuntur, ipsis propinari. Etenim potest hoc & sanguinẽ dissipare, humorémque impactum dissoluere, & particulæ imbecillitatem corroborare, vt nõ amplius humores recipiat. Satius autem est in huiusmodi affectibus, vbi in toto corpore copia non est, (vt diximus) ægrotantem temperato prius balneo lauare, meatus excalfacere, & laxare, atque tunc vinum exhibere. Ita enim
B potio facilè in totum corpus partésque superiores distribuetur, vt nonnihil eorum quæ obstructionem pepererint, non modò calore ipsius, sed etiam motus celeritate extenuet & expellat: simúlque etiam particularum (vt diximus) imbecillitatem confirmet, vt ipsæ quoque partem aliquam illorum quæ insidẽt, extrudere possint. Hæc igitur internoscendi ratio est, ad quam obseruandam optimus medicus requiritur. At si vini potione vti metuat, fomentum potius ex calida, quum sit tutissimum, & præterea internotioni conferat, admoueatur.
C Quum enim, vbi foues partem, nihil influit, constat totum corpus recrementis esse vacuum. ac fomentis insistẽdum est: nam affectum in totum discuties. Sin autem humor influit, & dolor paulum remissus iterum intendatur, vacuatione indiget, nempe sanguinis missione, aut purgatione: vbi corpus quidem magis est plethoricum, sanguinis missione: vbi autem vitiosis humoribus & recrementis scatet, purgatione. His etiam aquosam mulsam instillare conuenit: atque tunc multo magis
D quum crassiores pituitæ enascentes oculum premunt. Nihil enim adeo extenuat, crassámque pituitam nasci prohibet, vt mulsa, & ea collyria quæ vim discutiendi & inflammationes concoquendi obtinent.

DE DENSITATE, Cap. IIII.

QVòd si etiam densitas quædam in meatibus extiterit, hanc quoque mulsa potest dilatare, & meatus aperire, vt æger mirificè & subitò dolore liberetur, eo quod insidet (siue humor, siue spiritus sit) dissipato. At spiritum esse qui distendat meatus, fa-
E ciátque dolorem, hoc indicat quòd neque inflammatione, neque rosione vrgente oculi intolerabiliter doleant, distendantur & rumpi videantur. Ego sanè quendam ita affectum mulsa curaui, quum nullum ex iis quæ mitigant, dolorémque leniũt, sopire cruciatum posset, sed etiam maiorem quàm antea fuerit, excitaret. Quum igitur exposuerimus quinam sanguinis missione indigeant, qui verò purgatione, item qui vtrisque, superest vt deinceps etiam de balneis, fomento, vini potione, i-
F tem de hulceribus, tum quæ cum inflammatione affligunt, tum quæ cum ruptura & erosione, necnon myocephala, & staphylomata experiuntur, & (vt dicam breuiter) de omnibus quæ inueteratos habent affectus, de cicatricibus, albuginibus, pterygiis, sycosi, & suffusionibus incipientibus, agamus.

DE EXHVLCERATIONE ET INFLAMmatione, Cap. V.

SI igitur hulcus simul & inflammatio oculum exercet, clarum est curationẽ quoque mixtam desidera-
G ri per ea quæ inflammationẽ mitigare possunt & cõcoquere. Talia autẽ sũt tũ quod *à thure* διὰ λιβάνου Græcis dicitur, tũ cygnos, tũ quod ex amylo fit, tũ quod cerusa & terra Samia, quæ aster dicitur, cõstat. Hæc omnia tum erosiones, tum hulcera, fluxione ex acri humore facta, persanant. habet autem scriptura horum in hunc modum. COLLYRIVM CYGNOS. Lenissimum hoc est collyrium ad magnos oculorum dolores, & acres fluxionum impetus. Conuenit autem iis qui collyriorum rosionem ob corporis mol-
H liciem & imbecillitatem non ferunt. Cadmiæ drachmæ sedecim, cerusæ elotæ drachmæ quadraginta, amyli, acaciæ, tragacanthæ, opii, singulorum drachmæ duæ. Aqua pluuialis adiicitur, & ad excipiendum ea, ouorum trigintaduo albumina. COLLYRIVM

Libianum. Cadmiæ combuſtæ & elotæ drachmæ duæ, ceruſæ totidem, amyli drachmæ duæ, cineris pompholygis drachmæ octo, terræ Samiæ (quæ aſter dicitur) drachmæ octo, plumbi combuſti & loti, tragacanthæ, ſingulorum drachmæ octo, gummi drachmæ tres: aqua læuigato, & excipiendis illis, ouorum viginti albumina adiicito. *in alio, opii drachmas duas.* Hoc collyrium longè eſt vtiliſſimum: valet ad oculorum puſtulas, ardores, rupturas, puris colluuiem, chemoſes, magnos dolores, multóſque affectus, cicatrices exterit. In ſumma, multi eſt vſus, facitque ad omnia prædicta, maximè ad inflammationes quæ cum hulcere infeſtant. Similiter etiam id quod διὰ λιβανίου inſcribitur, ad eadē facit, præſertim ad vehementes oculorum chemoſes.

COLLYRIVM διὰ λιβανίου, ad chemoſin efficax.

Cadmiæ, thuris, ſingulorum drachmæ viginti, ceruſæ drachmæ quadraginta, opii drachmæ ſex: aqua pluuiali excipiuntur. Confert etiam glaucium ex aqua, ſi extrinſecus illinatur: ſed non ſtatim per initia chemoſis, verum à quinque aut ſex diebus, vbi huius cōctio facta fuerit. Atque id ſum expertus. COLLYRIVM Vranium. In quibus influxus non adeo calidus eſt, bene hoc facit, ad puſtulas, rupturas, procidentias, ſtaphylomata, puris colluuiem, eroſiones, nomas, & carbunculos. Terræ Samiæ torrefactæ vnciæ tres, pompholygis vncia, Cadmiæ lotæ vncia, ſtibis vnciæ duæ, ſquamæ æris elotæ vnciæ quatuor, opii drachmæ ſex, gummi vnciæ quatuor. aqua pluuialis adiicitur. At ſi cum hulcere inflammatio vrgeat, & lacryma influens copioſa fuerit, miſceto lenioribus paululū ex iis quæ repellere poſſunt. ſin autem acris fuerit, ea quæ à roſis diarrhodon inſcribuntur. Quòd ſi non eſt admodum calida lacryma, etiam exiguum ex Hermolao collyrio, vel eo quod dicitur pilarion, vel ex illis quæ monohemera, aut achariſta nuncupantur: quorum etiam mixturas vobis expoſui: & ſiquid omiſſum fuerit adſcribemus. Iam mali Punici granum, ſi exprimatur in oculum qui carbunculo afficitur, valde opitulatur. Qui id expertus erat, dicebat à diuina ſe apparitione per inſomnia edoctum eſſe. QVAE CICATRICES exterunt. Quæ ex ſmegmatis cicatrices exterere ſolent, hæc quoque callos abolere poſſunt, craſſáſque cicatrices. Sūt igitur multa quæ id præſtare queant. Anemonæ omnis ſuccus cicatrices oculorum exterit. Similiter etiam centaurei minoris ſuccus ex melle abſtergit. In magis autem vetuſtis cedria quoque vſi ſunt. Hæc etiam ſchirroſas albugines, *quæ Græci leucomata quoque appellant*, largius extenuat. Nitrum ex oleo veteri læuigatum diligenter, & illitum, probè facit: item ſepiæ teſta combuſta, & ex melle contrita. Inter collyria verò hoc quoque admodum probè & leniter abſtergit, quod recipit mamyræ, ſuffiminis ammoniaci, myrrhæ Troglodyticæ, crocodili terreſtris fimi. Omniū æquales partes in collyrium redigito, & vtitor tanquam experimentis probato. COLLYRIVM diathece, ad hulcera mirabile. Confert etiam vetuſtis: præſertim autem hulcera maligna & albugines exterit atque extenuat. Quare etiam ad myocephala valet, aliáſque plurimas laude dignas vires obtinet. hæc autem recipit Cadmiæ combuſtæ & elotæ drachmas vigintiquinque, ſtibis drachmas quinque, ſpicæ nardi drachmas tres, croci drachmas tres, caſtorei, ſquamæ æris, ſingulorū drachmas duas, æruginis drachmas quatuor, æris combuſti drachmas tres, piperis, ceruſæ, lycii, opii, thuris, opobalſami, ſingulorū drach. quatuor: lapidis ſchiſti, caſiæ ruſæ, ſingulorū drachmas duas, æruginis ſcoleciæ drach. duas, chalcanthi drachmas duas, myrrhæ drachmas duas, gummi drachmas viginti, ſucci fœniculi drachmam, fellis caprilli drachmas quatuor. vino Amynæo læuigato, & vtitor. COLLYRIVM Chionion. Ceruſæ drachma vna, ſalis ammoniaci drachma vna, ammoniaci thymiamatis drachmæ tres, ſepiæ teſtæ drachma vna ſemis. Præſtantiſſimum eſt remedium, & ſubinde vſu probatum. COLLYRIVM nardinum Zoili. Stibis cremati & eloti drachmæ octo, æris combuſti drachmæ octo, ceruſæ com-

A buſtæ & elotæ drachmæ octo, ſpicæ nardi drachmæ tres, folii drachmæ tres, croci drachmæ ſex, opii drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ duæ, cadmiæ combuſtæ & elotæ drachmæ octo, lycii Indici drachmæ ſedecim, myrrhæ drachmæ quatuor, acaciæ ruſæ drachmæ viginti, caſtorei drachmæ ſex, aloes totidē, gummi drachmæ viginti. aqua pluuialis adiicitur. Hoc collyrium ad affectus admodum veteres bene proficit. Etenim ea quæ ab hulceribus proueniunt & albugines extenuat, & curſum fluxionis repellit. At in iis qui roſionem ipſius nō

B tolerant, miſcere ei lenia quoque collyria oportet. Ita nanque vſus ipſius moleſtiæ expers, & tutior fiet.

COLLYRIVM hydares, hoc eſt aquoſum, egregiū.

Facit ad oculos purulentos, ſycoſes, chemoſéſque & fluxiones. Vtendum eo dilutiore. Cadmiæ drachmæ ſedecim, æris vſti drachmæ nouē, lapidis ſchiſti, aloes, nardi Gallicæ, ſingulorum drachmæ octo. Haud noui an collyrium hoc ſit præſtantius ad oculos purulentos, chemoſes, & fluxionum impetus, quæ epiphora dicitur. Oportet autē eo vti aquoſo, etiā poſtquam finierit magna

C intemperies, & fluoris acrimonia. ſin autem intemperies acrimoniáque fluxionis oculum infeſtet, lenibus collyriis paululum ex eo per initia admiſceto, deinde amplius: & poſtremò per ſe ad affectus commemoratos cum fiducia vtitor. COLLYRIVM Heraclium.

Confert hulceribus admodum cauis, & vbi carne obducta fuerint: tenues & obſcuras cicatrices efficit, præterquam quòd etiam ipſas tingere poteſt. Plumbi combuſti & eloti drachmæ quatuor, croci drachma, gummi drachmæ duæ, ſpodii eloti drachmæ quatuor: ſquamæ

D ſtomomatis, piperis, ſingulorū drachma. Aqua pluuialis additur. DACNERON, *hoc eſt mordicans* collyrium, ad viſum acuendum. Hæc igitur commemorata, ad cicatrices & diuturnos affectus, quum ſint detergentia, conueniunt. Deinceps autem eorum quoque ſimiliter mentio facienda eſt quæ *ab acuendo uiſu* Oxydorcia Græcis dicūtur, ad caliginoſos oculos accommodata. Quoniam autem in prouectis etiam ætate viſorii ſpiritus imbecillitatem emendat, & actione reddit vegetiores, incipientéſque oculorum ſuffuſiones diſſoluit, pri-

E mariò ei appellatio indita eſt cynopticon, *quaſi caninum uiſum præſtans.* Æris combuſti drachmæ trigintaduæ, piperis drachmæ ſedecim, cadmiæ drachmæ octo: *alids inueni additionem drachmæ nouem,* myrrhæ, croci, ſingulorū drachmæ quatuor, gummi drachmæ vigintiquatuor, opii drachmæ quinque. Aqua exceptis vtitor.

HYGROCOLLYRIVM ad hebetudinem oculorum, & alia multa efficax. Pōpholygis elotæ cochlearia ſex, opobalſami cochleariū, mellis cochlearia duo, vini non gypſati, veteris & albi, quod ſatis eſt. Pompho

F lyx probè admodū læuigata primùm iniici debet: mox opobalſamum miſceri, deinde mel, poſtremò omnium vinum. Poſt miſturam igitur vſque ad dies tres diligenter læuigato, atque ſic in vas vitreum coniicito: & quum vti voles, vas agitato, atq; ſic ſpecillo ſublinito: vbi concoctio facta fuerit, oculos calida abluens. ALIVD, vt poſſis etiam ſolem citra noxam intueri. Iaſpin album, magnetem viuum, ſapphyrum aurei coloris, achaten, Hæmatiten, Chamæmelum, Hieraciadem, liquorem conyſæ tenuis: omnia hæc æquali pōdere accepta, in col

G lyrium tenue redigito, & ſubungito. PVLVIS Seuerius cognomento, ad viſus acumen. Cadmiæ drachmæ tres, ſalis ammoniaci ſeſquidrachma, folii drachmæ tres, piperis drachmæ ſex. In puluerem redactā ſublinito: facit etiam ad aridam lippitudinem, *quam Græci xerophthalmiam appellant.* PVLVIS cui nomen eſt à lumine Phῶs, ad hebetudinem oculorum, & dolores fluxionéſque dentium efficax: Cadmiæ drachmæ octo, ſalis ammoniaci drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, piperis drachmæ tres, folii, auripigmenti, ſingulo-

H rum drachma vna & ſemis. valde bonum. ALIVD admodum idoneum ad ſcabioſos oculorum affectus, pruritus, hebetudines, palpebras aſperas, fluxiones antiquas, oculorum cicatrices, & pterygia: quo vtor.

Cadmiæ, chalcitidis combuſtæ in pane, ſingulorum drachmæ quatuor, croci drachma, piperis drachmæ

duæ, auripigmenti drachmæ quatuor; ſalis ammoniaci drachmá. Læuigata ſubungito, medicamentum per membranam à cornu dictam ceratoeidem applicans.

ALIVD ad hebetudines & incipientes oculorum ſuffuſiones. Baccarum lauri excorticatarum drachmas viginti: læuigato ex vrina pueri venerem non experti, cum gummi drachmis duabus: ſuffuſos quidem, ex vrina, alios autem ex aqua inungito. ALIVD. Fel hyænæ cum melle & coniza illinito. ALIVD. Fel perdicis cum melle & ſucco fœniculi illinito. Admodum efficax etiam ad incipientes ſuffuſiones collyrium Proteus exiſtit: & quod Thalaſſeros dicitur, ad hebetudinem: & incipientes ſuffuſiones & callos exterit. ALIVD. Fel aquilæ bene facit per ſe & cum melle illitum. Scribendum eſt etiam prophetæ Hygrocollyrium.

DE NYCTALOPE, Cap. VI.

AD eos qui ſerò non cernũt (quos Græci nyctálopas appellant) nitro ex aqua fluuiali trito vtitor. ALIVD. Fel hirci ex melle illinito: tollit vitium paucis diebus. ALIVD ad idem. Iecoris hircini ſaniem, quæ, dum aſſatur, effluit, colligito, atque hac eos oblinito. Idem autem iecur comedendum dato, & vaporem eius dum aſſatur, oculis apertis excipere iubeto.

ALIVD, ad aſperas palpebras. Collyrium Trachomaticum, quod palpebrarum excreſcentias admodum probè extenuat: hæc autem recipit, Cadmiæ drachmas ſedecim, lapidis hæmatitis, lapidis ſchiſti, ſingulorũ drachmas quadraginta, æris cõbuſti drachmas viginti, æruginis drachmas octo, opii drachmas quatuor, ſeminis papaueris drachmas ſedecim, gummi drachmas trigintaduas. Semẽ papaueris læuigabis, ſuccúmq; exprimes, atque ex eo collyriũ factũ inſtillabis. Aduerte autẽ quomodo eo in Trachomaticis collyriis vtare. Si enim hulcus cum aſpritudine palpebrarum eſſe cõtigerit, ſatis eſt ipſas potius inuerſas ita abſtergere, aut mucrone ſpecilli, aut ficulneis foliis. Nonnulli verò etiam ſepiæ teſta, aut pelle aſperiore vtuntur: alii rurſus collyriis ex pumice ſublinũt. Quũ igitur ſubſederint palpebræ & extenuatæ fuerint, tũc demũ etiã hulceribus proſpicito, applicans aut Libianum, aut Vranion, admixtis eis, ſiquid influit, etiam repellentibus: ſin autem nihil vrget, Theodotiũ. Hac enim methodo & ratione vtentes, hulcera à fluxionibus conſeruabimus, & citò ad cicatrices reducentur. PVLVIS ad incipientes ſuffuſiones.

Veratri albi drachma, piperis albi drachmæ quatuor, ammoniaci ſuffiminis drachma ſemiſſis. raphani ſucco læuigata ſinito refrigerari, & rurſus tritis vtitor, vt mira præſtantibus. AD TINGENDAS albugines valde generoſum. Chalcanthi drachmæ quatuor, ſpinæ Ægyptiæ, gallæ, ſingulorum drachmæ quatuor: aqua exceptis vtitor. COLLYRIVM quod magnum Theodotium vocatur, valẽs ad magnos dolores, & inueteratos affectus. Hoc collyrium cicatrices callóſque exterit, item ad myocephala aliáque multa notatu digna, mirabiliter valet: Cadmiæ, opii, chalcitidis, croci, aloes hepaticæ, caſtorei, folii thuris, ſingulorum drachmæ duæ, ſtibis drachmæ quinque, acaciæ totidem, æris combuſti drachmæ quatuor, myrrhæ troglodyticæ drachmæ quatuor, ſpicæ nardi drachma, ceruſæ drachmæ octo, gummi drachmæ quadragintaquatuor. Aqua pluuialis additur, nonnulli autem vinum quoque adiiciũt. COLLYRIVM hecatombe valet ad cicatrices craſſas, & incipientes ſuffuſiones, latas pupillas (quas platycorias vocant) item caligines, pterygia & tenuis lacrymæ curſum extenuat, detergit, purgat & repellit: Cadmiæ combuſtæ & elotæ, æris vſti & eloti, ſingulorum drachmæ octo, ſtibis combuſti drachmæ quindecim, acaciæ ruſæ drachmæ quindecim, aloes drachmæ quatuor, caſtorei, lycii, ſpicæ nardi, croci, opii, myrrhæ, ceruſæ, ebeni ſcobis, chalcitidis, ſingulorum drachma: roſarum drachma ſemis: aqua pluuialis adiicitur. Hoc maximum eſt collyrium, & plura præſtat quàm promittit. XEROCOLLYRIVM faciẽs ad ſycoſin, putre-
A dines, & carnis excreſcentias: Cadmiæ drachmæ quatuor, chalcitidis drachmæ octo, piperis grana quindecim, nardi gallicæ drachma. Cadmiam & chalcitidem ex vino terito, ſiccatóque, & nardo tunc in fuliginem redacta omnia miſceto, ac vtitor vt præſtantiſſimo remedio. HYDROCOLLYRIVM efficax ad oculos purulentos: mirificè valet etiam ad ſordida hulcera, & myocephala: Chalcanthi, croci, myrrhæ, ſingulorum vnciæ quatuor, mellis libra ex ſucco ſenecionis parato. Ego autem ex vino Aſcalonite
B noui me hoc temperaſſe.

De mulſa.

De mulſa quoque mentionem facere duxi neceſſarium, vt ex qua magnos longo temporis vſu & experientia ſucceſſus ſim expertus. Nam hulcera ſordida, & præſertim maligna, carbunculorúmque naturam referentia, hac etiam ſola perſanaſſe me ſcio: item eos qui pus iam in alto congregarant, & immodicè dolebant, necnon illos qui in ſiderationem, (*quam Græci σφάκελον dicunt*) inciderant. Adhæc vbi vi-
C ſcoſi humores, aut craſſiores conſtricti vel impacti hærent. Ignoro autem an quis medicamentum hoc præclarius, aut efficacius, aut blandius inuenerit. Præcipuè verò valet etiam in quibus multa pituita craſſior oculis innaſcatur. Nam præterquam quòd ipſam purgat, & ſine dolore eluit, non ſinit eam rurſus procreari. Præſtat hac vti quàm ſpõgia, & cõtinuè palpebram mouere, vt quæ exaſperet, doloremque faciat. Noui enim lippitudines ex craſſiore pituita ortas, etiam nullum prorſus collyrium admiſiſſe: mul-
D ſam autem ſolam ipſis gratam fuiſſe, & collyrii vſum abundè ſatis expleuiſſe. Scire autem conuenit mulſæ parandæ vtendǽque præſertim rationem ac modum, efficere vt etiam ipſa multo his plura præſtet. Non enim ipſa meraca & craſſa confici debet, ſed ita vt guſtu exiguum obſcurúmque dulcedinis ſenſum linguæ præbeat, præcipuè quando non ſolùm exhulceratio, ſed etiam inflammatio mixta appareat. At non expedit vt ſolo ſpecillo vſus mulſam inſtilles, ſed multo adhuc ſatius ſi etiam vitreo quodam &
E anguſtiori vaſe mulſa repleto, id perficiatur. Quanto enim quis ea copioſiore vſus fuerit, tanto magis opitulabitur. Quæcunque enim in tunicis continentur, ſiue craſſior pituita, ſiue etiam recrementum acre, hæc manere intus nequeunt, ſed proiiciuntur, & à mulſa abſtergentur. Vtẽdum ea confidenter ad quodcunque res poſtulat. neque enim aſtrictionem habet, vt oculum denſet & exaſperet: neque frigiditatem, vt torporem inducat, ac materiam conſtringat, aut rupturam, aut eroſionem, aut aliam quampiam duritiam,
F aut acrem qualitatem excitet. Propter hæc etiam, ſi collyrio quis vti velit, confert hac primùm oculos abluere, atque ita illa admouere quæ vnicuique curationi congruunt. Nullus enim adhuc metus erit, vbi oculus recrementis ex mulſa liberatus fuerit: & ſi res exigat, etiam alia multa experimenta & præclara prodita inuenias. Verùm ne longius ſermo protrahatur, ſufficiunt hæc quoque iis qui vires intelligũt, vt inueniant alias quoque omnes quæ ipſi adſunt facultates, non modò ad tales oculorum affectus, ſed etiam ad alias
G totius corporis curationes. AD STAPHYLOMATA excellentiſſimum: Chalcitidis, croci, ſingulorum drachma, mellis drachmæ quinque, aquæ quod ſufficit. COLLYRIVM Maximiani.

Collyrii Cygni partes duæ: collyrii Hermolai magni & parui ſingulæ partes: hæc tria accuratè in puluerem redigito, & tenui in creta cribro aqua excipito, ac in collyrium redactis, in omni magno dolore non ſtatim per morbi initia, ſed vbi vehementior euaſerit, & in ſtatu ſit, vigiliáſque induxerit, vtitor. Nam
H præter id quòd dolorem finit, etiam ſomnum cõciliat: valet etiã ad oculos purulentos, *quos Græci hypopyos appellant*, myocephala, & ſtaphylomata. Vſus eius eſt ex ouo: melius autem habet ſi oculis ſublinatur, quàm ſi inſtilletur. Item ſub palpebris vterdum eſt, ſi quæ ſcabricies

ipſos infeſtet:verùm in myocephalis & purulentis,poſt inunctionem mendicamenti, oculum deligáre oportet aut panniculo linteo in aquam frigidam intincto, aut ſpongiam,& ipſam aqua imbutam,quæ ámbiēs habeat linamentum,ne oculus aduſtionem experiatur.

DE CARBVNCVLIS QVI IN oculis excitantur, Cap. VII.

QVoniam carbunculi & oculis & reliquo corpori accidunt,neceſſe eſt horum quoque curationem explicare,qua via & ratione adminiſtretur.Quippe quum ex ſanguine nimiū torrefacto trahāt originem,meritò dolores, ſyderationes, & magnas inflammationes oculis inferūt,vt periculum ſit ne etiam toti excidant. Interdum verò conuulſiones quoque & deliria,propter cerebri, & membranarum eius viciniā, pariunt.Quare vacuatio per ſanguinis detractionem ante omnia in huiuſmodi adhibenda eſt, vena cubiti potius ſecta quæ hūmeralis nominatur: vel,ſi fieri poteſt, ea quæ directè oculum reſpicit:per interualla autem, & paulatim.Non alienum eſt etiam per aluum purgationē moliri, ſcāmoniæ lacrymam pro ægri viribus exhibentes:ita vt eam ex cremore ptiſſanæ ipſe aſſumat.Noui enim quoſdam ægros ne odorem quidem ipſius ferre. nam ad vomitum ſtatim incitantur: quod in iis qui lippitudine laborant, longè peſſimum eſt,dum tunicæ in eo ſint periculo ne ex diſtentione rumpātur. At poſt has euacuationes,ſiquidem etiam totum corpus tibi acrioribus ſuccis obnoxium eſſe appareat, lauare ſtatim balneis temperatis,& dulcis aquæ,nō abs re fuerit,& caput leniter admodum detergere,ſi opus ſit, vitellis ouorum,cum ptiſſanæ cremore,& exigua ſapa. Nam ſi oculos ipſorum vehemēter moueas, fluxionem proritabis. Ne concedas autem vt æger diu in calido aere moretur, neque caput frequenter in calidæ ſolium intingat: vtraque enim oculis ſunt nociua,frigida ſanè,vt noſtis,quū ſuperficiem denſet,& recremēta includat, plurium dolorum cauſa efficitur:calida verò quum rarefaciat, fluxiones admodū mouere cōſueuit. Sūma igitur & extrema in omnibus morbis,præſertim autem oculorum, fugere oportet. Similiter caue ne caput oleo inungas. nā quum id meatus impleat obturétque, efficit vt ipſum non perſpiret,idque fluxionis cauſam præbet. Subinde verò etiam quum oculos ingreditur, cruciatū excitat, acriter ipſos rodens. At balneum egreſſo,iubeto vt tepidam aut ptiſſanam per ſe, aut cum aliquo eorum quæ ipſam dulcem reddere queant, aſſumat: dico cum rhodomelite, aut hydromelo, aut chryſatico, præſertim primis diebus, ſi æger ſtomachum quoque nimia humiditate debilitatum habeat, vel ſi etiam per ſeipſum ſumere abhorreat. Domum profectus æger, per initia quidem dierum cibum recrementi expertem edat, vt lactucas,quæ marulia & thridacinas appellant:itē intyba, aliâs cruda,aliâs etiā decocta.Præter hæc etiā fruct⁹ *quos Græci oporas propriè,nos poma uocamus*, maturos & dulces aſſumet.Nam adeo recentibus ex balneo, omnis (vt ſummatim dicam) victus refrigerans & humectans conuenit:vbi autem opportunū tibi viſum fuerit, cibum deinceps mutato,datóque piſcem molli carne præditum, & aſſum & elixum. Sit autem ſturnus, pſitta, bugloſſus, & ſiquid eiuſmodi inter piſces idoneum inueneris. Procedente tempore tranſeundum eſt ad gallinam cohortalem, priuſquam ad ipſius pullos, ad pectus phaſiani citra pinguedinem, anſerum alas: ſic vt omnium eiuſmodi decoctio ſit recrementi expers, citra condimentum acre aut ſalſum. At quū fluxionis tenuis curſus eſt, qui frequens alimentum deſideret, admiſceri debent quædam frumentacea gallinis, vt halica, aut chondrus,aut ptiſſana, aut ſuminalis placenta, *quæ itrion dicitur*,aut ſimilago,aut micæ panis,aut oryza: ſi hoc quoque requiritur,vt etiam venter impediatur ſiſtatúrque. Finitis tandem doloribus, & fluxionis impetu, ſi ægrum etiam copioſiore cibo indigere intelligas, carnes ſuillas quoque, præſertim pedes, offerto: vinum autem tenue, bene album, odoratum, & aquoſum ipſis exhiberi debet. Vbi iam affectus declinare videtur, moderatione in cibo & potu obſeruata, hæc ſanè ceu in victu aſſumi debent:auxiliis autem hiſce vtēdum.In primis igitur cognoſcendum, collyriorum vſum tales quidem affectus per initia non ferre, quum plurimum ab eis offendantur: verùm mulſa aquoſiſſima vtendum eſt,aut ſucco fœnigræci ter quatérve, aut etiam ſæpius, ſi ſucci per decoctionē extracti iure exiguo adiecto indigeat. Extrinſecus autem cataplaſma ex palmulis, croco, & mica panis inducetur. Porro vbi immodicus ardor affligit,& cruſta adeſt,vt etiam palpebras depaſcatur,plantaginem minorem aut maiorem cum mica panis obducito.Etenim refrigerat, & duritiem carbunculi emollit.Nihil minus etiam proficit perdicias,præſertim ſi membranæ rhagoeidis procidentia vrget,totiuſque oculi diſtētio, ſyderatio,& mult⁹ dolor. Herba autem impoſita deliganda eſt:ſic enim efficax eſt:quoniā etiam oculi peculiarem ſitum recipiunt, vbi & myocephala & ſtaphylomata in eis naſci cōtingit: verùm hoc raro euenit.Nam carbunculo intereunte,totus ſimul oculus perit,tunicis totis diruptis, & humoribus effuſis. quod in magnis carbunculis euenire ſolet. Sin autem hoc non comitetur, ſtaphylomata verò aut myocephala(quemadmodum dictum eſt)gignantur, tum etiám collyriis ad talia inſcriptis,& præſertim magno diarrhodo vtendum eſt,cuius ſcripturam hanc vobis appoſui.

COLLYRIVM diarrhodon,magnū cognomēto.

Roſarū viridiū quibus vnguis ſit detractus, drachmæ duæ:cadmiæ cōbuſtæ & elotæ drachmæ quatuor: croci drachmæ ſex:opii,ſtibis, ſingulorū drachmæ tres: æruginis drachmæ quatuor:ſquamæ æris drachmæ duæ:nardi Indicæ drachma:myrrhæ drachmæ tres:gūmi drachmæ vigintiquatuor. aqua pluuialis additur. Nos frequēter ſumus experti:cōfert ad magnos dolores, puſtulas, ardores,ſtaphylomata, procidentias, oculos purulētos, item ad veteres & diuturnas fluxiones, contumacéſque affectus. COLLYRIVM quod ab ouis δι' ὠῶν Græcis dicitur,opitulatur carbunculis,vlceribus,procidentiis,oculis purulentis & fluxionibus. Spodii, croci, amyli,tragacāthæ,ſingulorum drachmæ octo. Excipito ouorum octo albuminibus.hoc eodem die & vno illitu mēbranæ oculorū proficit. COLLYRIVM diarrhodon aliud,oculis purulentis,ſtaphylomatis,myocephalis,& lippitudinibus in ſphacelum degenerantibus vtile,in ſtaphylomatis quidem, ex lacte,in aliis autem, ex ouo: Cadmiæ cōbuſtæ & elotæ drachmæ octo: æris vſti drachmæ quatuor: roſarum ſiccarum drachmæ quatuor:opii thebani drachmæ duæ: croci Siculi drachma:lapidis ſchiſti drachmæ duæ: gummi drachmæ ſex: vino marinæ experte aut palmulato excipiantur. Sufficiunt ſanè & hæc ad affectus commemoratos. Sunt autē aliorū quoque collyriorū deſcriptiones, quæ eiuſmodi præſtare queant, præſertim collyrium Diathece, Theodotium, & quæ ſimiliter componuntur. At ne etiam nos,dum hæc ſcribimus,omnia collyria in memoriam reuocantes,ſermonem producamus, vbi pauca de pterygiis & ægilopibus adiecerimus,orationem de oculis abſoluemus. AD PTERYGIA & ſycoſes.

Chalcanthi,ſalis ammoniaci,gummi paria pondera, aceto læuigata in collyrium redigito,& vtitor.

ALIVD. Lacrymam populi arboris, cum duplicato melle illinito. ALIVD. Sepiæ teſta cremata, læuigatáque,ſimul cum ſale foſſititio,excreſcentias carnis in oculis & pterygia conſumit. ALIVD ad palpebrarum ſcabricias. Sepiæ teſta ignem non experta,in collyrii modum concinnatur, & infricatur. Ita enim collyria purgantia vim ſuam magis oſtendunt.

AD RHYADAS, Cap. VIII.

RHyas fit angulo imminuto: interdum etiam prorſus abolito: &, ſi hoc fieri contingat, talis rhyas curationem non recipit. Inſpiciendum autem eſt conſiderandúmque totum corpus: et,ſi vitioſis ſcatet ſuccis, purgare nimirum ipſum oportet, atque ita, quæ mediocriter aſtringunt, ei adhibere: commixtis illis

quæ carnem augere possunt:qualia sunt quæ ex vino pa
ratur collyria,si contēperētur iis quæ ex glaucio & cro
co cōstant. puluis autē probè facit qui diacrocus appel
latur:item aloe sola potius inspersa. Oportet autem vi-
no eam prius lauare,atque ita in pollinem redactam i-
psam inspergere,sic vt paulatim admoueas. ALIVD
bene faciens ad ægilopas. Alterci folia viridia affatim
in vino decocta, & læuia,frōti imposita,bene auxilian-
tur:item vinū solū per se,probè opitulatur,siquis spon-
giam eo imbuens, continuè frontem attingat. Quòd si
alumen etiam vino inieceris,simúlque coxeris, vinum
reddes adhuc efficacius, & quod magis siccare possit,
necnon reprimere. ALIVD ad ægilopas. Ægilopas
statim ab initio consistentes, lenibus medicamentis &
siccantibus curare oportet. Nam à rodentibus aut acri-
bus malè afficiuntur,& ad ampliorem tumorem perue-
niunt. ALIVD ad incipientes ægilopas.Ad incipiē
tes ægilopas proficit glaucium & crocus, si vnà cū suc-
co perdiciadis illinantur: mutare autem continuè me-
dicamentum oportet.Ego sanè incipientes iam,& non-
dum in pus conuersos,horum vsu,ne in suppurationem
A mutarentur prohibui. ALIVD.Halica ex aceto co-
cta,non modò incipientes ægilopas, sed etiam inuetera
tos iam & in pus conuersos mirabiliter sanauit. Cæte-
rùm læuigata probè imponi debet: quòd si etiā pus in-
hærescens deprehendatur,rumpit ipsum,& vsque ad os
penetrat: adeo validum est medicamentum. Hoc so-
lo quoque vsus, non modò ægilopas, sed etiam diu-
turnos ægilopas curasse mè noui. ALIVD. Ru-
ta satiua vnà cum lixiuio quod primùm distilla-
rit,læuigata,probè admodum ægilopas tollit,curátque.
B Per initia quidem hoc præsidium eis impositum mo-
dicè rodit, posteà verò non item. Ac mirum est,quem-
admodum vnum quoddam ex adurentibus,ita etiā hoc
medicamētum vsque ad os penetrare, & ne cicatricem
quidem indecoram relinquere. ALIVD vsu pro-
batum. Internam arundinis membranam,id quod ro-
tundum circa nodos inueniri consueuit,acceptam mel
li iniicito,ac particulæ affectæ imponito,mutans quo-
tidie quater. Vbi locum probè repurgaueris,mulsa cum
spongia oculari abluito. Adhæc prædictam arundinis
C membranam per se imponito,ac miraberis.

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber III,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE AVRIVM AFFECTIBVS, Cap. I.

AVRIS multis admodum & variis vi-
tiis subiicitur. Etenim ex frigida sæpe
& calida intemperie,nonnunquam etiā
ex viscosorum humorum obstructione,
& spiritu flatulento, necnon inflamma-
tione extra ipsius meatum aut intus cō-
stituta:adhæc ex calidi sanguinis biliosi influxu,&aliis
de causis valde multis laborat:de quibus omnibus dice
tur,conueniētibus singulorum notis adiectis. Incipia-
mus igitur primùm à dolore, quoniā hoc potissimùm
accidens artē ad curationem incitat. SI DOLOR
ex obstructione eueniat. Quia verò dolor, & à crassio-
ris spiritus obstructione,& viscosis crassisque humori-
bus,quibus non patet exitus,generatur, necesse est cau-
sam doloris effectricem discernere. INTERNO-
TIO vtrum ex spiritu an viscosis humoribus,vel inflā
matione,aurium dolor excitetur. Dolorem ex crassio-
rum viscosorúmque humorum obstructione potius cō
citari,artificiosa quis coniectura hinc deprehenderit ꝙ
æger capitis sentiat grauitatem: item quòd cibi præcè-
dentes & potus succos frigidiores & magis humidos
procrearint. At si distentio quidem orta fuerit,grauita-
tem verò in capite vel aure neutiquā percipiat,spiritum
flatuosum & crassum,qui non inueniat exitum, dolo-
ris causam potius existimandum esse,manifestò cōstat.
Sin autem grauitatis simul,& distentionis,caliditatis &
doloris pulsatilis sensus oriatur,inflammationem effi-
cientem esse causam doloris qui à sanguinis excalefa-
cti influxu originem habuerit, bona ratione existima-
re licet. Ac venam in cubito prius secare oportet: dein-
de sic ad auxilia digredi quæ inflāmationes sedare præ-
dicantur. Clarum verò est, id in aliis quoque humori-
bus fieri debere,ac spectari vtrùm humores quantitate
an qualitate offendāt. Et si quidem copia dolorem pa-
rit,ea sanè quæ biliosa esse videntur,victu contempera-
re oportet, lactuca, cucumere, intybo, pepone, malis,
malua:& inter pisces,dura carne præditis,& iis quæ bi-
liosum calidúmque humorem permutant. Similiter au
tem pituitosum extenuare & cibo & medicamentis cō-
uenit. Vbi enim sic nos agimus,humores qui superant,
medicamentis purgantibus facilè excutiētur: & ea quæ
applicantur,præsentius ostendent adiumentum. CV-
RATIO doloris ex humorum obstructione & spiritu
contracti. Si itaque dolor ex inflammatione propter
obstructionem oriatur, constat his rectè applicari quæ
abstergere & incidere sunt idonea:quale est aphronitrū,
mellis & aceti paulo ei mixto. Item fel ouillum ex oleo
his admoueri conuenit. Salutare etiam amygdalinum
oleum fuerit. ALIVD. Porri succus, si instilletur,
per se bene facit,& cum mellis momento. ALIVD.
Ceparum succum cum melle mixtum instillato. A-
LIVD. Origanum tritum ex melle & lacte muliebri
infundito. ALIVD. Fel caprinū cum porri succo ve-
D hemētioribus obstructionib' admoueto. Multa verò sūt
& alia à veteribus prodita,tū simplicia,tū cōposita me-
dicamenta, quæ obstructionibus ex humoribus aut spi-
ritu flatuoso ortis accōmodari possunt: ex quibus faci-
le est deinceps complura deligere,vbi causa quæ offen-
dit, cognita nobis fuerit. Deligenda verò potius quæ
abstergere, incidere & purgare citra vehementem ro-
sionem solent. Verùm huiusmodi vitare conuenit in
illis in quibus dolor magnus, & copiæ suspicio subest.
Frequenter enim talia etiā fluxionis excitatæ causā præ
E bent,vt & aures magis fluxione laborent,& dolor am-
plius irritetur. In quibus autem non multus vrget cru-
ciatus,sed diuturna quædam affectio apparet, & ea quæ
dicuntur,æger difficilius audit,in huiusmodi non alie-
num est etiam illis vti quæ largius rodere & absterge-
re possunt:quorum è numero est dracunculi succus,asa-
ri,& pæoniæ,atque his similia.

Ad obstructiones sine dolore incidentes.

Veratri albi drachmæ duæ,nitri drachmæ sedecim:cro
ci drach. tres. Læuigata in pastillos ex aceto redigito,
F ac vtitor ad obstructiones quæ sine dolore obueniūt:i-
tem in grauiter audientibus. ALIVD. Veratri ni-
gri radices ex aceto & melle læuigatas instillato. Notum
verò est nullum frigidum medicamentum auri adhibē
dum esse, sed prius concalfacta, & multo magis quum
aurem densatam obstructámque fueris suspicatus. A-
LIVD. Peucedani liquor, cum irino oleo, aut amy-
gdalino, vel betæ succus cum felle taurino læuigatus,
instilletur. ALIVD. Floccum felle taurino imbu-
tum læuigatúmque auri imponito. ALIVD. Fel
G bubulum,aut ouillum instillato, aut capræ vrinam con
tinuè infundito.

Ad grauem auditum & dolorem compositum
medicamentum.

Myrrhæ drachma:thuris drachmæ quatuor: amygda-
larū amararū purgatarū grana viginti: aphronitri dra-

elima,croci drachmæ quatuor,opii drachmæ tres,galbani drachmæ duæ.Galbanum cum amygdalis seorsim læuigatur,excipitúrque aceto cum reliquis.vtitor in magno quidem dolore,ex rosaceo:in graui autẽ auditu,ex aceto. ALIVD multis vtile,probatum medicamẽtum,præsertim in vlceribus vetustis & depascẽtibus,itẽ in iis qui ex flatuoso spiritu & viscosis humoribus admodũ grauiter audiunt,vt etiam in surditatẽ prolapsuri sint.Bene autem proficit etiã ad veteres sonitus & sibilos cẽdria hieratica læuigata ex aceto. Vtitor ad prædictã omnia,infundens per specillum, aut panniculum inungens, aut stuppam,aut lanam, aut vt voles excogitare.Est enim medicamentum valde efficax.

De dolore ex frigida causa nascente.

Quòd si dolor frigidis ventis & humidioribus,balneísque eiusmodi prægressis,ortus fuerit,constat etiam horum curationem facilem esse : ac iis quæ calefaciunt medicamẽtis vti oportet.Multa verò sunt vel inter simplicia quæ hoc præstare queant , quemadmodũ & præstantissima nardus per se excalfacta , & ruta oleo incoctã. Porro ad maximas perfrictiones piper quoque ex oleo bene facit.Item euphorbium, similiter allium,cepa,lauri folia,styrax,casia,calamus odoratus,irinum oleum , amaracinum, laurinum , & opobalsamum. Sic igitur doloribus ex frigida intemperie natis mederi conuenit.

De dolore ex calida intemperie.

Dolorem qui à caliditate aut humore acri excitatur, contrariis ipsum quoque curare oportet,pro causæ effectricis magnitudine, id quod conuenit, accommodantes.Itaque ad mediocres intẽperies optimè facit etiã oui albumẽ,quemadmodũ in oculis,si tepidũ paulatim cũ lacte muliebri infundatur.Pari modo cum quodã collyrio dolorem sopiente,quod anodynõ appellatur:succus quoque perdiciadis strenuè valet,& per se, & cũ exigua parte rosacei mixtus. Idẽ præstat rosa cũ aceti momẽto, præsertim in feruente admodũ & ignea intẽperie.Pari modo etiã succus solani,coriandri & hastulæ regiæ,plurimum auxiliatur. ALIVD. Buccina quæ carnem viuam habeant, tria cum oleo amygdalino incoquito, ac vtitor. Naturaliter autem hoc idem præstant aselli qui iuxta situlas inueniuntur: item terræ intestina consimiliter.

DE INFLAMMATIONE QVAE MEAtum auditorium intus obsederit, Cap. II.

Siuè meatus auris siue alia ipsius quæpiã interna particula frequenter inflammatione laboret,acutissima pericula vicinia regionis & genere substantiæ inducit. Etenim neruus qui internam auris superficiem sublinit,quum sit sensibilis, validos dolores acutósque excitat,vt etiam cerebrum in consensum perducat:vnde febres & deliria sic affectis oboriuntur,interim verò etiã lethales.Ac iuuenes quidem ex acutissimo ipsis euenientẽ dolore,aut delirio , aut ortis febribus, intereunt: senes autem febri quidem non subinde corripiuntur, neque affectu conuulsorio,neque delirio.Nam quum humor qui superat,frigidior ipsis pariter & crassior existat,ipse sibi ligamentum factus,in affecta parte manet. Atque idem longo tempore suppurascere incipit,& vires paulatim debilitatæ , antequam ille concoctus fuerit,mortem inferunt.Materia enim dum non euincitur, tandem ad partes principaliores confluit. In iuuenibus non celeriter suppurascit:nam acumen doloris generationem puris præuertit.At siquando etiam inflammatio in pus conuerti videatur,ægri dolore liberantur, & salutem consequuntur. CVRATIO inflammationis. Ad inflammationes moderatas sanè conducit rosaceum ipsum , & per se,& cum modico aceto infusum:similiter etiam glaucium in cote ex modico aceto detritum,tepidúmque infusum: adhæc eodem modo omnia quæ ex glaucio & croco parantur, etiam ipsis moderatis inflammationibus medentur : item ramentorum quoque cucurbitæ succus ad maximos erysipelaceos affectus & per se & cum rosaceo auxiliatur: adhæc glaucium æquali pondere cum opio mixtum,& ex lacte muliebri infusum, similiter feruidas inflam-

A mationes , maximósque dolores lenire consueuit. Eodem modo & castoreum in magnis doloribus , si æquale opio misceatur,læuigetúrque ex sapa, & auri tepidum iniiciatur,generose lenit.Constat autẽ opium deligendum esse vetus,eò quòd nos magnam ipsius in torpore inducendo facultatem vitemus. Ego enim noui quendam solo vsum opio,& vocem & sensum ægro ademisse, vt ne opobalsamo quidem, aut aliis quibusdam calidis iniectis,homo amplius restitui potuerit. Quocirca si etiam quis ob multum dolorem opio aut alio B quodam torporis faciundi vim habente vti coactus fuerit,semel ipsum aut iterum offerre conuenit:postea verò castoreum cum oleo tepido iniicere , & extrinsecus lanam oleo calido,aut nardino, quod adipem anserinũ habeat imbutam , omni ex parte circundare, si torporem ex frigidis contractum curare moliaris. At quum mediocris est inflammatio,& non admodum feruida, vbique non est febris valde calida,æger non sit ætatis vigentis,etiam paulo tetrapharmaci (quod nonnulli basilicum appellant) miscere nardinũ vnguẽtum, si hyems C fuerit:sin autem æstas , rosaceum oportet. Pulchrè verò iuuat & adeps anserinus , aut phasianorum , ipsi adiectus. Fiat autem quemadmodum etiam diuinissimus Galenus docet , cuius verba ita habent , Ego verò magno dolore conflictantibus nullũ medicamentũ infundo, neque lana extergo,experientia edoctus, satis esse ne attingere quidem meatũ auditoriũ quo tẽpore dolor infestat. Specillo igitur lana inuoluto foueo dolentes hoc medicamento,moderatè adeo in clystere auriculario tepefacto, vt interrogantibus nobis ægrũ nũ D tepidum ei videatur, & calidius adhuc ipsum ferre possit,eo caliditatis illud perducam vt neutiquã offendatur.Itaque specillũ in medicamentũ sic præparatum intingens,& iuxta meatus initiũ leniter deponens, in altũ fluere finito,ac deinde iterũ atque iterũ & subinde intingens,idẽ hoc facito,nullo tempore interposito. Notum verò est, si hoc factum fuerit , omnino aliquid etiam foras effluxum iri,meatu auditorio toto repleto. Hoc igitur quàm licet modestè excipito , meatum non attingens.Postquã verò abundè foueris,meatu qui meE dicamento repletus est relicto , mollem extrinsecus lanam imponito ori meatus , totique auri. At si opus sit rursus fouere,lana quæ extrinsecus imposita est,sensim ablata, rursus similiter facito, cauẽs quatenus fieri possit , ne aliam quoque corporis partem quandam attingas. Atque huic mentem adhibeto , ceu maximo aurium curationis præcepto. Hæc igitur prodidit Galen⁹, præcipiens nobis vt in omni dolorifica inflãmatione hac vtamur,nulla distinctione apposita.Ego autem potius iuuenibus(vt dixi)& calidis temperamento,item in F quibus admodum feruens est inflammatio, subinde verò etiam cum febri , vtendum vobis dedi : præsertim si ægrum æstatis tempore , & in regione calida, laborare contingat. Præstat autem, si fomento quoque ob vehementiam dolorum vti res postulat , illud in his per spongias calente aqua imbutas adhiberi. FOMENTVM ad aurium dolorem quod per spongias & aquam calidam applicatur. Fomentis per spongias aqua calida imbutas,& abundè expressas vtendum est: item iis quæ per cucurbitulam fiunt. Hæc autem,inieG cta ei prius aqua calida, deinde euacuata ,dolenti auriculæ applicatur.vapor enim quidam ex ea mitis ingrediens, dolorem solatur. Præterea illis vti fomentis expedit quæ ex vaporibus per arundines perforatas adhibitis constant. Oportet autem alteram arundinis partem auris sinui accommodari:alteram verò in olla quæ operculum habeat perforatum,& vndique cõstrictum. Sit autem in ea absinthium aquæ incoctum , vt vapor qui sursum ascendit,auris meatui occurrat:collum porro super ollam inclinare debet: auri verò lanam foris oH mni ex parte superimponere,& probè tueri,ne ambientes loci adurantur. DE CATAPLASMATIBVS. Si externa videantur inflammatione tentari , nõ alienum est etiam farinam ordeaceam, aut triticeam sæpe,aut vino dulci,& adstrictionis experti incoctam,cataplasmatis modo inducere. Maximè verò cataplasma-

tibus & spongiis vtendum est in quibus materiam suppurari suspicamur. Si enim eiusmodi quippiam contigerit, tunc etiã ex farinæ polline cataplasmatibus vti & tetrapharmaco oportet: aliis ei ceratis, quæ ex adipib⁹ componũtur, interdum admixtis. Magis autem festinãdum est vt inflammationes à suppuratione tueamur: id quod præstare poterimus, subiectis vsi medicamentis. AVRICVLARE anodynum valde bonum si frequenter infundatur, vbi & inflammatio & distentio vrget, & vehementes admodum dolores infestant. Adipis anserini aut gallinacei drachmæ sex, opii, myrrhæ, croci, singulorum drach. duæ. Cum fiducia vtitor: valde bonũ est. ALIVD ad inflammationes non admodum feruentes: Butyrum, mel, hyssopum, pari portione omnia tepida instillato. Valet etiã ad sordida hulcera, & inflãmatione obsessa. ALIVD ad dolores qui ex inflammatione proueniunt, atque in hoc fere sunt vt in pus mutentur. Argenti spumæ, cerusæ, singulorum vnciæ: thuris, iridis, resinæ terebinthinæ, singulorum vnciæ tres, colophoniæ vnciæ quatuor, ceræ, olei, singulorum libra, adipis anserini recentis libræ duæ, succi lini seminis quod sufficit. Confert etiam furunculis & podagricis affectibus. ALIVD ad inflammationes ex ictu & fluxione ortas. Butyrum recens liquatum instillato, necnon adipem anserinum & lac muliebre, soluta. ALIVD. Lac muliebre cum croco læuigatum extrinsecus illinito, præsertim vbi rubra est inflammatio: sin autem dolorem quoque moueat, confert etiam opium exiguum mixtum illinire. ALIVD. Argenti spumã, glaucium, crocum ex aqua læuigato, & sapa illinito. ALIVD. Psyllium tritum ex aqua inducito. ALIVD. Cerusam, coriandri succum, aut solanum, mixta inungito. ALIVD. Lenticulam coctam cum mica panis obducito, in quibus etiã hulcus est cum inflãmatione. ALIVD. Malum Punicum coctum cum mica panis in iisdem affectibus applicato. Prædicta sanè ad inflammationes quæ citra hulcus vrgẽt, iuuant: ac festinãdum vt eas potius discutiamus. Quòd si hulcus quoq; fieri cõtingat, vel etiã antea acciderit, medicamẽtis vtẽdũ est quæ nunc subiungam. habent autem in hunc modum.

Ad aurium hulcera.

Glaucium, lycium, & meconium, *quod est papaueris lacryma*, trita ex melle auri imponũtur, & hulcera inflãmatione obsessa leniunt. ALIVD ad diuturna auriũ hulcera. Cedria melli mixta inũctáq; bene proficit. ALIVD ad eos qui multũ puris habẽt. Misy crematum in olla, tritũmque inspirato. ALIVD. Cerusa cũ melle vtitor: sordida valde purgat. ALIVD. Aloe & croco aqua solutis vtitor. ALIVD. Thuris lacryma vino solutæ vtitor: hoc etiã carnẽ inducit. ALIVD. Spodiũ læuigatũ inspirato: prius autem mulsa aut lenticulæ decocto aurem eluito, aut rosis ex vino coctis cũ melle subluito: aut oleæ foliis contusis succo expresso cum melle vtitor. AD HVLCERA valde sordida depascẽtia. Vinũ vrinámque pueri impuberis melli mixta instillato. ALIVD ad eadem admodum efficax. Sandarachã tritam mellique mixtam instillato: aut penicillum è lucerna, quod ellychiniũ vocant: probissimè vnctũ, meatui demittito. Optimè facit, purgat, siccat, ad cicatricẽ ducit, & dolorem aufert: cum fiducia vtitor. ALIVD. Scoriam læuigatã ex aceto, coctámque, sensim auri instillato. ALIVD compositum. Chloræ, *hoc est uiridis* emplastri partem vnam: pastilli ex castoreo partes duas: rosacei quod satis est, mixtis vtitor: aure prius mulsa elota.

Ad sordida hulcera, in quibus pus effluit, & caro excrescit, in hunc modum habet.

Æruginis rasæ, aluminis, singulorum drachmæ duæ: thuris drachma: mellis heminæ duæ, aceti hemina. Incoquito, dum mellis fiat crassities, ac vtitor, instillans, aut penicillum circumlitum in meatum demittens. ALIVD ad eadem valde commodum. Alumen scissile ex aceto læuigatum, dum mellis habeat crassitiem, excipito lana delicatiore, & quum refrixerit, intra meatũ auditorium demittes. ALIVD. Cyphios scrupuli tres: aphronitri scrupuli duo: collyrii diarrhodon scrupuli quinq;: lycii indici scrupuli quatuor: vino excepta, aut succo perdiciadis, instillato. Bene proficit, deficcat, ab inflãmatione & dolore hulcera vindicat. Idem verò præstat etiam succus perdiciadis cum melle tepefactus, & ad crassitiem sensim redactus, si eo penicillũ imbuatur, imponatúrque meatui. Quòd si liquidius ipsum infundis, probè valet etiam ad sanguinem ex aure prorumpentem.

Ad valde vetusta hulcera.

Myrrhæ drachma, thuris drachma, marrubii succi drachmæ quatuor: nitri Alexandrini drachmæ duodecim, vrinæ apri drachmæ viginti, nucum Põticarum drachmæ viginti, capnelæi, castorei, croci, opii, singulorũ drachmæ quatuor: amygdala octodecim. His læuigatis, ex rosaceo & amygdalino oleo, acetóque modico, vtitor.

Ad aures diruptas contusásque ex ictu.

Panis calidi micam cum exiguo mellis tritam imponito. ALIVD. Myrrham detritam ex vino tenui inungito. ALIVD. Cochlearum ceruices tritas & myrrhæ dimidiam partem imponito. ALIVD. Mannam thuris læuigatam inspergito. Sin autem opus sit deligare, violenta in his ligamina vitanda sunt, & diligenter immutanda quæ imponuntur. Hoc enim nocet, & fluxionum causam præbet.

DE SONITV AVRIVM, Cap. III.

Sonitus partim ex flatuoso crassóque spiritu creãtur, partim etiam ex humore obstructo: interdum ob locorum imbecillitatem, quemadmodũ in iis qui ex morbo se recolligunt, accidere cõsueuit. Iam fiunt etiam ex multo sensus acumine, præterea ratione crisis, in quibus nihil adhibendum est. Si igitur sonitus nunc excitentur, nunc cessent, & spatio interposito rursus reuertantur, intelligito ex spiritu, cui facilis nõ patet exitus, prouenire: maximè si præcesserint cibi, qui flatus generarẽ possint, & multæ cruditates. An verò tale propter viscosos crassósque humores accidat, inde cognosces quòd neque repentè oboriantur sonitus, sed paulatim increscant: insuper quòd etiam grauitas percipiatur, præcesserintque cruditates, balneorum intempestiuorum vsus, & alia quæ crudos humores generare solent. Ad sonitus igitur constantes & diuturnos, aures ex aceto & melle nitróque eluito. ALIVD. Veratri albi, castorei, singulorum drachmæ duæ, croci drach. tres. Redactis in pastillum, & ex aceto detritis vtitor. ALIVD. Castorei, seminis cicutæ pares portiones: ex aceto læuigatas, tepidas immittito. Hoc quoque valet præcipuè in iis qui ob magnam sentiendi vim ac facultatem vapores sursum ascẽdentes percipiunt. ALIVD. Euphorbium ex oleo cyprino læuigatum, calefactũmque adhibeto: valet præsertim ad inueteratos aurium sonitus & tinnitus.

Ad aurium sonitus qui ex morbo prouenire consueuerunt.

In iis autem qui ex morbo aurium sonitus experiuntur, vbi eas absinthii decocto foueris, acetum & rosaceũ infundito, raphanique succum cum rosaceo, aut veratrũ nigrum cum aceto iniicito.

De iis quorum aures sordibus repletæ sunt.

Cardamomum & nitri paulum cum siccatis ficubus, granis exemptis, quæ Græci cechramidas appellant, excepta, in collyria redigito, ac in auris meatum demittito: tertio quóque die auferto. educit enim multas sordes, & abundè leuat. Hoc etiam ad excrescentias carnis conducit. ALIVD. Nitri torrefacti puluere aurem obturato, atque ita rursus acetum superinstillato: postero die calente hydrelæo eluito.

Si aqua in aurem inciderit.

Quòd si aquam auri incidere contigerit, fac vt æger vno pede, qua parte auris affecta est, subsiliat, ad eam inclinando. ita nanque facilè excernitur. Cæterùm extrahit etiam id quod valde infixum est, si quis ore aurem exugat, id quod per arundinem quoque fieri potest. Vbi verò exuxeris, etiam oleum calidum irinum aut amygdalinum instillato.

Si lapilli, aut alia quædam in aurẽ inciderint.

Si lapillus, aut faba, aut aliud quiddam in aurem incidat, ſpecillum lana inuolutum in reſinam terebinthinam, aut glutinoſum aliquod intingito: ac vbi in aurẽ inieceris, leniter protrahito, ac ſternutamentum excitans, os & nares obturato. Nam ſpiritus intentione quæ ita fit, id quod intus impactum eſt expellitur. Hoc autem continuè facito, diligentia adhibita vt quamprimum eximatur. Sin autem neque ſic exciderit, inflammatione oboriente conuulſiones ſæpe comitantur, vt etiam ægri de vita periclitentur. Quare oleum quoque tepidum frequenter infundere oportet. ſic enim locis inflammatione liberatis, id quod inſidet, facilè eximetur: ac vbi inflammationes ſolutæ fuerint, mulſa eluere aures confert. Quippe id quod incidit, ſubinde per liquida explicatur, & volſella promptè extrahitur. Iam nonnulli fiſtula auri impoſita, ore exuxerunt, eóque modo attrahentes eximere potuerunt. Ante omnia verò oleo tepido, ſternutamentis (vt dixi) & mulſa vtendum eſt. vbi enim ſic nos egerimus, facilè etiam ſpecillo, & quocunque tandem prædictorum voles, ex alto id quod inhæret educetur.

Aduerſus aurium vermes.

Vermes aurium corrumpit quidem & oxelæum ſi inſtilletur, & capparis ſuccus: ſimili modo etiam calaminthæ ſuccus, ſiquid aliud, omnem dolorem, quum inſtillatur, mitigat. Item veratrum album aurium vermes tollit, ſi cum vino læuigetur, inſtilletúrque. ALIVD. Abſinthio decocto ex vino aurem eluito, aut marrubio, & centaureo ſimiliter: adhæc ſcammoniam aceto ſolutã, vel abſinthii ſuccum, aut ſulphur, nitrúmque cum raphani ſucco inſtillato.

DE AVRIVM DOLORIBVS EX DEfluxione, quæ catharros appellatur, Cap. IIII.

HOc ſcire in vniuerſum & cauere oportet, ne ſubitò in doloribus qui ob defluxionem eueniunt, parti remedia adhibere feſtines. Nam præterquam quòd nihil iuuant, etiam magis adhuc materiam attrahunt, & vt copioſius ad affectas particulas poſt concoctionem feratur, irritant. Quare in eiuſmodi & lauandum eſt, & cucurbitulis in occipitio vtendum: maximè ſi etiã grauitatem circa caput & ruborem in facie ſentiant: adhæc ſi æger vinum bibere ſoleat. Sin autem nihil horum extiterit, verùm corpus ſiccum & gracile ſit, influxióque actis, victu vtendum craſſo temperatóque, otio & quiete. magis autem balneis, & iis quæ ſomnum inducunt: quorum in numero eſt medicamentum *á papaueris capitibus* διὰ κωδυῶν dictum, quod humores acres, ſiquid aliud, concoquere, craſſiores facere, & contemperare poteſt.

SI SANGVIS EX AVRIBVS PROFLVAT, Cap. V.

QVòd verò ſanguinis ex auribus profluuia fieri contingat, & pericula quædam interdum comitentur, ídque nõ ratione criſis, hoc quoq; in morbis valde multis videre licet, præſertim capite robuſto & materiam foras propellente: quemadmodum etiam natura hoc per nares & alias quaſdam particulas facere conſueuit. Si igitur poſt concoctionem id ſpectaueris, naturæ impetus prohiberi non debet: quoniam ægri ſalus eſt, vbi hoc ipſa tentauerit. Quòd ſi vires interim deiici, multa vacuatione orta, aut aliàs periculum inducẽte, contingat, tunc ægro ſuccurrendum eſt, & immoderatus ſanguinis curſus reprimendus. Sunt autem multa quæ hoc efficere poſſunt, & præcipuè hæc. MEDICAMENTVM quod ſanguinis profluuium reprimit. Rubi & gallarum aceto incoctarum ſuccum auri infundito. ALIVD ad idem. Succum perdiciadis tepefactum infundito. ALIVD, ne ſanguis in auribus coeat in grumos. Porri ſuccum cum aceto mixtũ frequẽter infundito.

DE SVRDITATE, Cap. VI.

AT ſi auditus in totum offenſus fuerit, quam cophoſin Græci nominant, *nos ſurditatem*, ac quibuſdam ſanè ipſa ſine febri, quibuſdam verò etiam cum febri ſu-

A perueniat, quæ ex bilioſo quidem humore impetũ ad ſuperiora capiente accidit, hæc facilius curationem recipit, aut ventre naturaliter moto, aut medicamento ægris dato quod bilioſum humorẽ vacuare ſoleat: quæ verò ex viſcoſis craſſiſque humoribus ad aures decumbentibus generatur, vt in lethargis, cataphoris, cephalæis diuturnis, aliiſque affectibus accidit, ea omnis difficulter ſolui poteſt, & ægri magna ex parte ei cõmoriuntur. Valde igitur affectui reſiſtendum eſt, initium faciẽdo ab imi ventris purgatione, quæ petetur ex oxymeli-

B te Iulianio dicto, & hiera: frequentius autem ex ſalibus qui recipiunt euphorbium, vel qui à nobis parari ſolẽt. Videntur quidem humiles & ſimpliciores, verùm magnas vires obtinent, etiam ad alia multa efficaces. habet autem ipſorum cõpoſitio in hunc modum. HALATIVM, *quod eſt medicamentum ex ſale*. Ammoniaci drach. duæ, piperis drach. vna, euphorbii drachma: dantur pro virib[9] ſcrupuli quatuor aut ſex, ex ouis, aut mulſa, aut olere, aut quomodocunque ipſos exhibere velis. Vtiles ſunt vertiginoſis quoque, & quibus menſes reti-

C nentur. Vbi iam ventrem inanuieris, tandẽ etiam ad ea tranſito quæ ſaliuam per os educunt. itẽ ad ea quæ per nares humores prouocãt & extrahũt, quæ errhina dicũtur: necnon ad ea quæ ſternutamenta ciere ſolent. DE APOPHLEGMATISMIS. Hi præſtantiſſimi ſũt apophlegmatiſmi qui ex herba pediculari & ſinapi cõſtant, ſi ex eis fiat gargarizatio. DE IIS quæ ſternutamenta mouent. Ex ſternutamenta mouentibus, ea conueniunt quæ ex pipere, ſtruthio (*nobis dicitur herba lanaria*) veratro albo, herba ranunculo, pari portione con-

D ſtant. Quæ autem naribus infundũtur, ex cyclamini ſucco & melle commixtis ſunto. ALIVD. Probè facit etiam puluis hic per arundinẽ inſpiratus, iſta recipiẽs: Cumini ſicci drach. octo, iridis drach. quatuor, nitri rubri drachmã, elaterii drachmam. Trita in læuorem narib[9] inſpirato. nã caput copia infeſtatũ egregiè leuat. Iã aures etiã bene purgat medicamẽtũ quod ex centaureo, colocynthide & veratro cõficitur, ſi narib[9] infundatur. AD GRAVEM auditũ & ſurditatẽ. Veratri nigri, caſtorei, ſingulæ drachmæ. aceto exceptis vtitor. Conue-

E niunt autem his etiam quæ ſuperius ad grauem auditũ & obſtructiones dicta ſunt. Talia verò habentur etiam quæ ex ſuccis, nitro & cedria componuntur. Præterea ſuccus chamelææ efficaciſſimus exiſtit, & ad maximas ſurditates cõprobatus. Quòd ſi affectus perſeuerat, vomitu quoque vtẽdum, qui ex veratro moueri ſolet. Poſt euacuationes, & vomit[9], medicamẽta quæ per nares mouent, item quæ affectis partibus imponuntur, etiam exercitationem per equos adhibeant, præſertim eã quæ curru obiri ſolet: & loca mutent. deligito autem mari-

F tima, potius quàm mediterranea. & balineas naturales dulcibus præponito: harum inopia, confert etiam in marinis aquis corpus abſtergere. Adhæc caput, præſertim quibus graue eſt & repletum, exſiccare ſalubre eſt: præterea hirudinibus, ſinapiſmis, & cutis perfricatione vtendum. Quidam verò non ſolùm hæc, ſed etiam arteriæ inciſionem poſtea adhibuerunt, & extrema tubicinalis calami parte in auris meatum impoſita, ita modulati ſunt. Alii verò per magna tintinnabula inſonarunt, ac alii aliis machinis excogitatis vſi ſunt. Nam in ma-

G gnis affectibus, etiamſi multa remedia nihil notatu dignum facere videantur, tamen excogitanda ſunt: nec labor ad ſuccurrẽdum detrectari, nihilque omitti debet. Pleraque enim non raró præter opinionem ſuccedunt.

DE PAROTIDIBVS, Cap. VII.

AVrium affectus iam perſequuti, deinceps opportunè de parotidibus agemus. Scire igitur nos oportet plurimas parotidum eſſe differentias. quædam enim ipſarum, ratione criſis, concoctione iam apparente fiunt: quæ neque prauæ, ſed potius curatu faciles exi-

H ſtunt, multóſque magnis periculis liberarunt. Aliæ verò ex copia cruda contingunt, quæ naturam grauant, ſimul & nonnihil irritãt: quare etiam procedente tempore periclitantur, & medicis multa tentantibus, vix ad ſuppurationem aut concoctionem perueniunt. Accuratè igitur inſpici debet tum qualitas tum quantitas

materiæ influentis,& parotidas excitantis. Nonnullæ
ſiquidem ipſarum ex copioſo humore, calidiore & bi-
lioſo, vt nonnullæ rurſus ex craſſiore & frigido,gene-
rantur. Ex his ipſis rurſus,quæ quidem ex copia calidio
re conſtituuntur, magnos quibuſdam & vehementes
cruciatus inducunt: quæ autem ex ſubtili, eryſipelata,
neque grauantes, neque meatus arctantes: quæ autem à
craſſiore ſanguine originem traxerunt,grauant.Quæ au
tem à magis melancholico & craſſo prouenerunt, gra-
uant quidem, ſed neque ruborem habent, neque dolo-
rem adeo ipſæ inferũt: tumorem autem ſcirrhoſum re-
præſentant,quemadmodum illæ quæ à pituita traxerũt
originem, laxũ tumorem, *qui οἴδημα Græcis dicitur*.Quo-
niam igitur ipſarum qualitas quantitáſque diuerſa eſt,
diligenter eam inſpicere & ſic ad curationem congruã
venire expedit.

Curatio parotidũ quæ à copia ſãguinis cõſtituũtur.

Incipiamus igitur à parotidibus quæ à ſanguinis co-
pia generantur. Quando itaque ex tali humore conſi-
ſtunt, neceſſe eſt tumores magnos & rubros apparere,
doloréſque euenire continuos,vehementes,& periculo
ſos. Antequam igitur vllam curationem parti adhibeas,
ad ſanguinis miſſionem procedendum eſt. Qui enim
nulla vacuatione præmiſſa, ſtatim ad inducenda cata-
plaſmata tranſierũt,aut ad aliud quod diſcutere aut ex-
trahere parotidas poteſt,(cuiuſmodi ſunt quæ ex fermẽ
to & viſco parantur) hi manifeſtò authores extiterunt
cur ægri ſtrangularentur. Quare ſi nihil aliud in paroti
dibus ex craſſioris ſanguinis copia conſtitutis impedit,
ad ſanguinis miſſionem venire oportet: atque ita cum
bona fiducia offerre qualecunque medicamentũ quod
affectui conuenire exiſtimaueris. DE CATAPLA-
SMATIS. Cataplaſmata igitur in maximis & dolo-
rificis inflammationibus cõueniunt,quæ hordeacea fa-
rina & ſemine lini conſtant. Sin & durities quædam fue
rit,ficus ſiccas,adipem ſuillum & lapathum,adiicere o-
portet. Conſtat autem cataplaſma coqui debere ex iure
fœnigræci, chamæmeli,althææ,& ficuũ ſiccarũ. Tribus
diebus poſt cataplaſma inductũ,emplaſtro quæ ad Mna-
ſæum authorem refertur, admodũ leniẽti, & ad ea quæ
in ſcirrhum induruerunt,diſcutienda,emolliendáſque
durities bene efficaci, vtitor. Hæc autem recipit ceræ li-
bram,axungiæ porcinæ libram,colophoniæ vncias ſex,
argenti ſpumæ libras duas,vini lecti heminas ſex. Para
tis vtitor. non minus autem hoc quoque medicamentũ
quàm prædicta valet. Habent autem in hunc modum:
Terebinthinæ libram,maſtichæ,ceræ, ſingulorum vn-
cias tres,olei gleucini & myrtei quod ſatis eſt. Medica-
mentum in aquam marinam coniicito. Optimè facit e-
tiam emplaſtrum diamelitos per ſe, & cum pſittacio.
Pari modo etiã pæonia in ſuperficiariis parotidibus,
& quæ ex ſanguine originem trahunt,rectè adhibetur:
verùm in in iis quæ altius deliteſcunt, & in quibus cu-
tis eſt denſa,craſſiórque materia,ſi nitri paulum,& dra-
cunculi radicẽ cataplaſmati iã dicto admiſcueris, præ-
ſtantius adhuc,magíſque diſcutiens medicamentum ef
ficies,quemadmodum ſi ammoniacum adiicias. CV-
RATIO earũ in quibus tumor eſt ſcirrhoſus. In qui-
bus magna quædam durities apparet, aut picem liqui-
dã,aut ſeuũ taurinũ,aut hircinũ,aut vitulinũ,aut cerui-
nũ,aut bdelliũ,aut ſtyracẽ cõtinuè addere expedit. Hæc
enim omnia duros ſcirrhoſóſq; tumores diſſipare & e-
mollire poſſũt. Deligẽdũ igitur ex his eſt quod vnicui
q; cõpetet,vbi tumoris diſcutiendi molliẽdiq; ſpes eſt.
Cæterùm oleũ quod parotidib⁹ ex frigido ſubortis &
durioribus ſuperaccommodabitur, aut irinum, aut Si-
cyonium eſto: quemadmodum rurſus calidioribus ro-
ſaceum,aut chamæmelinum. Clarum verò eſt calidiora
medicamenta melius adhiberi, vbi febris non adeſt,e-
tiam in diuturnis affectibus,qualia ſunt tum Ariobarza-
nium,tum diaſtruthiũ appellatum:quorum deſcriptio-
nes vobis ſubieci,ne eas aliunde conquirere cogeremi-
ni. EMPLASTRVM ariobarzanium ad ſcirrhoſos
affectus efficax. Spumæ argenti libras tres,& ſeſcunciã:
ceruſæ libram & vncias quinque, aquæ marinæ vncias
vigintiquinque,olei veteris ſeſquilibram,buccinorum
A combuſtorum vncias ſeptem & ſemiſſem, ceræ rufæ vn
cias nouem,terebinthinæ vncias ſex: thuris vncias tres,
& ſcrupulos tres cum dimidio. MEDICAMEN-
TVM diaſtruthiũ ad eadẽ: Herbæ lanariæ *quæ ϛρουθιον
Græcis dicitur*, vnciæ quatuor, ammoniaci ſuffiminis vn-
ciæ quatuor, ſpumæ argenti vnciæ quinque, reſinæ pi-
ceæ libra,ceræ libra, ariſtolochiæ rotundæ vnciæ qua-
tuor,galbani vnciæ quatuor,ſquamæ æris totidem,man
næ thuris vnciæ quatuor,aceti ſcillitici heminæ tres, o-
lei veteris ſextarii quatuor. Oleum,argenti ſpumam,&
B acetum coquito dum manus non inquinent: deinde le-
bete humi poſito, adiice herbam lanariam, ammonia-
cum,ſquamam,& galbanum: deinde rudicula agitans,
adiungito mannam thuris, & ariſtolochiam, coquitó-
que donec in craſſitiem coierint. Lebete autem ab igne
ſublato, moueto. Quidam acetum poſtea ſuperinfun-
dunt. Hoc medicamentum cõfert parotidibus, & pr ~-
cipuè ſtrumis: auxiliatur etiam ſcirrhoſis, duriſque cõ-
dylomatis, neruorum vulneribus, incipientibus panis,
viſcerib⁹ ſcirrho induratis, & ſtomachi abſceſſibus. to-
C phos diſſoluit: in ſumma, medicamentum eſt multis
accommodatum.

Quomodo tumor in pus conuerti notetur.

Si tumor nihil quod notari poſſit, imminui ex medi-
camentis,& cataplaſmatibus diſcutiendi facultate præ-
ditis appareat,ſed etiam dolor perſeueret, neceſſe tan-
dem eſt vt ad ea quæ ſuppurationem excitare, & mate-
riam poſſunt concoquere, digrediamur: id autem præ-
ſtat cataplaſma quod ex farinæ polline conſit. Lapa-
thum & axungia porcina in hydrelæo coquũtur. Por-
D ro materiam in pus iam mutari, inde tibi innoteſcit
quòd rigor præter rationem & febris nunc oboriatur,
quæ prius non erant,dolórque maior vrgeat. Poſtquam
igitur in pus tranſierit,materia mutata, tunc etiam ma-
gis non modò cataplaſmatis, ſed etiam medicamentis
quæ puri generando ſunt idonea, vtendum eſt. Ex ſim-
plicibus igitur ad huiuſmodi apta eſt & aqua tepida,
cõtinuè per fotum adhibita,nunc quidem per ſe, nunc
autem cum ſapa magis adhuc proficiet. quinetiam tri-
ticea farina his incocta prodeſt. ſimiliter & halicæ fari-
E na,ſed in humidis magis tumoribus: eadem ratione e-
tiam panis purus plus quàm ſordidus præſtat. Item pix
læuigata ex oleo, adeps vitulinus & ſuillus abſque ſale
confecti proſunt. Nam qui ſalis participes ſunt,ad diſcu
tiendum magis valent. Sunt autem alia quoque nõ pau
ca ſimplicia,quæ ſuppurationi conferunt,verùm ad cõ
poſita tranſire commodius eſt. Multa itaque ſunt etiam
alia cataplaſmata quæ ex farinæ polline parantur, ſed
nullum præſtantius eo quod à nobis confectum eſt. Re
cipit autẽ axungiæ libram,oua anſerina quatuor, ſapæ
F vncias quatuor,farinæ pollinis libram. Hæc probè læui
gata,& in panniculum illita applicato, continuè immu
tans. Ego autem, vbi farinæ pollinem cum ſapa & axun
gia coxiſſem,ac poſtremò oua adieciſſem,multo leuius
medicamentum effeci. Inſuper hoc quoque medicamẽ-
tum quod ſequitur, probè adiuuat vt celerius fiat ſup-
puratio, & humores crudi coctioníſque expertes conco
quantur. Idem etiam humores in pus conuerſos extra-
here conſueuit: quin & humorem inſidẽtem per tenues
& à viſu remotos meatus latenter elicere, vt cicatrices
G poſtea tenues & quodammodo obſcuræ appareant. Hæc
autem recipit fermenti libram, ceræ vncias octo, apo-
chymatis vncias 4, ſalis communis vncias 4, galbani
vncias quatuor, ſalis floris, piperis, ſingulorum vnciã:
ſeui taurini vncias quatuor,ſaponis Gallici vncias tres,
reſinæ piceæ librã. Hoc medicamentum ita præparatũ
non ſolùm parotidibus, ſed etiam aliis abſceſſibus ac-
commodatur,vbi affectum vtriſque indigere putaueris,
nempe vt humores in pus iam mutati excernantur: qui
autẽ mutati non ſunt,concoquantur. ALIVD. Eadẽ
H quæ hoc efficere poteſt etiã medicamentũ quod cumi-
nũ recipit,cui⁹ ſcriptura ita habet, Farinæ hordeaceæ te-
nuis admodũ vnciæ 27. ſalis communis vnciæ 5, picis vn
cia,ceræ vnciæ 9,nitri,cumini,reſinæ frictæ, ſingulorũ
vnciæ quinque,olei vnciæ octo,althææ vnciæ quinque
cremoris ptiſſanæ libra, cremoris ſeminis lini libra,

Arida vino in læuorē redigito, & quæ liquari possunt, ipsis superfūdito: cremorib⁹ autē seminis lini & ptissanæ diligenter coctis, vt nō aduratur, medicamēto hoc cum fiducia generatim vtitor in parotidibus, aliisque abscessibus. Etenim maturat, discutit, rumpit, conglutinat celeriter, & dolentia lenit. ALIVD medicamentum *ex farinæ polline*, quod διὰ γύρεως dicitur. Bene facit etiam medicamētum ex farinæ polline, quod hæc recipit, Adipis porcini vncias sex, ceræ vncias duas, ouorū duorum albumina, mellis tantundem, farinæ pollinis quod satis est. Ceram primùm cum adipe liquefacito, deinde vbi soluta fuerint, tepefacta ouorum albumina moderatè adiicito, ac melle pilæ indito, probè subigito: atque ita paulatim farinā vsque ad mediocrem crassitiē, & ea quæ soluta sunt, superinicito, rursúsque diligenter tritis, sic cum fiducia vtitor, illinitóque. valde enim discutit, lenit, rumpit, purgat, & in totum abolet. Facit etiā angina detētis. ALIVD medicamentum διὰ σηρικοῦ. Ad eosdem affectus valet etiam medicamentum quod ex serico paratur: hæc autem continet, Serici libram, olei heminas quatuor, quod est sextarii dimidium: coquito dum manus non inquinet. Ad multa efficax est medicamentum. ne contemnas simplicium vilitatem. Iam id quod à nobis paratur medicamentum ex melle, conducit, si cum superiori diasericos misceatur, vt partes quinque sint medicamenti diasericos, duæ autem eius quod ex melle conficitur. Interdum verò etiam per se positum proficit. est enim in multis comprobatum. Habet autem in hunc modum. Lixiuii primarii (hoc est piliariorum) vnciæ sex, corticum nucum vnciæ duæ, saponis Gallici vnciæ sex, aphronitri albi vnciæ sex, mellis vnciæ tres, olei veteris libra, ceræ vnciæ tres, terebinthinæ vnciæ septem. hoc dissoluit, squamas educit, & multis est vtile. Hæc sanè moderatis inflammationibus conueniunt, in quibus dolor vehemēs multúsque nō vrget, & tumores rumpere cogitamus, neque calorem magnum excitare oportet.

De parotidibus quæ ex biliosa fluxione nascuntur.

At si parotidem ex tenui feruentíque sanguine & in biliosam naturam cōuerso generari contigerit, id quoque tum ex aliis multis, tū nihilo minus inde licet cognoscere, quòd tumor sit rubicundior, igneus & erysipelati persimilis, ægérque videatur tanquam ardere, & tāgētes manifestam caliditatē percipiant. In iis igitur ea quæ ouis, chamæmelo & sapa constāt, admoueri debēt, quæ in febricitantibus parare consueui: itemceratū febribus abolendis efficax, (ambrosia dicitur) cuius compositio hæc est: Croci scrupuli quatuor, spumæ argenti vncia, olei rosacei, ceræ, singulorum vnciæ quinque, adipis porcinæ vnciæ duæ, mellis vncia, cremoris seminis lini quod satis est. Hoc qu oue medicamentum calidis affectibus opitulatur: scriptura eius ita habet, Ceræ vnciæ quinque, olei chamæmeli vnciæ duæ, rosacei tantundē, ouorū lutea septē, farinæ fabaceæ vnciæ quatuor. Paratis vtitor. ALIVD præstantissimum ad idem. Altercum, lapathum, cum axungia læuigata obducito, bis die aut ter immutans. ALIVD. Ceræ vnciæ sex, colophoniæ vnciæ sex, olei vnciæ quatuor, foliorū perdiciadis vnciæ sex. Oleo paratis vtitor. Iam psyllium quoque per se coctum & applicatum, proficit, nonnunquam ouis adiectis. Quinetiam medicamētum diachylōu confert, quod hæc recipit, Argenti spumæ læuissimæ libras quatuor, olei, ceræ puræ, singulorum libras septem, ceræ Tyrrhenicæ librā, resinæ piceæ vncias quatuor, succi psyllii libras tres. Succum psyllii ita parabis: Psyllii vncias tres in aquæ fontanæ libras sex coniicito, & die præcedenti aqua macerato, in sequenti, igne vehementi coquito, donec iuris hœdini crassitiem habuerit, & acceptum percolato quicquid subsederit: citò enim coalescit. deinde rursus in lebetem recipito, iterúmque percolato. Atque ita calefaciens parato, donec trium librarum pondus receperit: deinde sic argenti spumam per se læuigatam habeto: postea in vas æreum cum oleo & succis iniicito, mouetóque, lēto igne incoquens, vsque ad spissitudinē quæ manus intinctas non inquinet. Inde humi ab igne positis, ceram & resinā piceam immittito: ac vbi no amplius inquinauerint, sublata in pilā defundito, & rudicula emollita, exceptáque in pelle, reponito, ac in quibus visum fuerit vtitor. DE CATAPLASMATIS. Optima etiā sunt cataplasmatā quæ ex palmulis, mica panis, luteis ouorum, glaucio, croco, & farina hordeacea conficiūtur. Etenim concoquunt, etiā si qua durities igneæ inflāmationi cōiūcta inueniatur. Nonnulli sanè iis quoq; vsi sunt quæ solanū recipiunt: ego verò huiusmodi auersor, quemadmodū B & illa quæ alumen & aliud quid adstringens continēt: quippe materiam in alto non sine periculo repellunt.

Ad parotidas œdematodes.

Ad parotidas ex pituita prouenientes, quæ nihil habent dolorificum aut renitens, digredi tempestiuū est. In his igitur competit terra cimolia inducta, & lapathū iniectum, ita nimirum vt prius butyro inungatur. Item calx lota inuncta probè tumores œdematodes discutit. Adhæc erui cum melle applicati, aut mulsa, valde siccantē discutiētémque vim obtinent. DE VICTV.
C Victu congruo maximè, & subiecto affectui, causæque eius effectrici accommodato, in primis vtātur. Nam in parotidibus quæ ex bilioso humore concitantur, temperatus victus & refrigerans conuenit. Cremor itaque his expedit, (præsertim per initia inflāmationis, quum adhuc est dolorifica(tū ptissanæ, tum halicæ, & similaginis insigniter decoctæ, quemcunque ex prædictis cremoribus æger assumat. Similiter etiam ouorum lutea his idonea sunt, maluǽque caules. At inflāmatione declinante, etiam pisces saxatiles, pulli columbini, & gal-
D linarū cohortaliū alæ cōducunt. Eisdē etiam in aliis parotidis differentiis ægros vti oportet. Qui autem sine febribus existunt, inter initia si pisciculum, aut aphratū, aut columbum assumpserint, nihil offendentur.

DE NARIVM AFFECTIBVS, Cap. VIII.

Tumores quidem præter naturam, polypi naribus obueniunt, hulcera verò ozænæ, necnon excretiones naturæ contrariæ, quas aut critica febrium solutio, aut copia, aut venæ eruptio excitat. Primùm igi-
E tur de ozæna dicturus sum, quæ ex acriū putridorūmque humorum colluuie procreatur: qui si acres tantùm existant, hulcera curatu difficilia, non tamen grauiter olentia contrahere solent. Curatio sanè vtriusque huius vitii ozænæ & polypi est communis: nempe caput primùm resiccare, eique robur adiicere. Cōstat enim hæc ex eo propter humorum malignorum redundantiam naribus influere. Quomodo autem caput totum corroborandum sit, ne quicquam ex ipso superfluum infernis partibus influat, subinde comprehensum est.
F Quum igitur caput validum robustúmque reddideris, tunc ipsis naribus remedia applicabis. Itaq; capiti prius deraso, emplastrum ex salicibus, aut barbaram, quod bitumen & picē recipit (maximè à Galeno, ac certè à nobis probatu) imponito. Item optimū quoque est quod ex anemone conficitur. Adhæc etiam proprium medicamentum quod ex cochleis in hunc modum paratur, Myrrhæ, thuris, singulorum vncia, cochleæ integræ quæ petris adhærescunt, numero quinque. His in pila tritis, ceram & albumina ouorum duorum addito, com-
G miscetóque, ac medicamentum capiti cum linteo diebus nouem continuis inducito: &, si malis humoribus sit infectum, tertiò id adhibeas: posthæc parti remedia induces. Malorum Punicorum tria sunt genera, austera, dulcia & acida, quæ adhuc recentia sigillatim contundere oportet, totáque accuratè confringere, vt succus ab ipsis exprimi possit: quem vbi modicè decoxeris, si liquidior paulo appareat, stanneo vase repones. Quod verò crassum ex ipsis solidúmque reliqueris, rursus in pila exquisitissimè contundes, vt iterum possit
H læuigari, ac collyria inde fingi, quæ narium eius qui curatur meatui accommodentur. Demittentur autem in narium meatum, in quo polypus delitescit, & citra rosionem, dolorísque consensum, quem acria medicamenta efficiunt, longioris tēporis spatio ipsum abolebūt. At si humidior molliórq; polypus tibi appareat,

maiorem

maiorem portionem ex aufteris malis Punicis iniicias:fi durior, ex acidis. Quoniam verò moleftum eft perpetuò collyrium fuftinere,licet etiam quandoque intermittere: atque interim fuccum antea expreffum in nares infundere,fimúlque ore hiante illinire,qua parte palatum verfus nares perforatur,penna aut fpecillo lana inuoluto. Ex aridis medicamentis noui quandoque diphrygi polypum citra rofionem longiore tempore confumptum. Adhæc non vnum genus pulueris exiftit,fed etiam quod ex quatuor metallicis componitur,chalcantho, chalcitide,ære cremato & mify.accipias hæc æquali fingula pondere, & feorfim teras ex aceto,poftea omnia fimul mifceas,ex vino fubigens,donec glutinofum fiat medicamentum ad mellis fpiffitudinem.Deinde in ollam recentẽ coniicias, quam operculo impofito, lutóque oblitã in furnum demittas,vt in carbones illa redigantur. Furno exempta cũ vino teras,atque iterum fimiliter torrefacias, redigáfque in puluerem,eúmque reponas,& quum neceffitas poftulat vtaris.Hic puluis polypos admodum inueteratos confumit. Nec parum confert ipfis & prædictum collyrium, quod ex malis Punicis componitur,aridum,minutiffimè tritum,& infpiratum,aut nucleo fpecilli impofitum. Atque hæc omnia maximè facienda ne vnquã affectæ particulæ medicamentum defit. facilè enim ab humiditate abftergitur. Quemadmodum igitur in lippientibus, ita in his quoque perpetuò medicamentum imponere oportet:vt quod facilè ab influẽte humiditate abluatur. At fiquis eunuchus nullum medicamentum adferri fuftineat, fed ab omnibus irritetur,rofas ficcas contufás tritáfque diligenter,impones,ac citra rofionem pariter& mirificè operabuntur. Verùm fæpe adhibenda effe ifta medicamenta conftat,lauandáque ftudiofè ex fucco nuper dicto. Porrò vlcera narium paftillis curabis,quales funt, Andronius, Paffionius, Polyides,aut Bithynus, aut is quem ego compofui:interim ex vino dulci ipfos diluens, interim auftero,nunc ætate mediocri,nunc veteri aliàs ex aceto,aut vinofo,aut fimpliciter acido,aut etiã acri admodũ &, vetufto,vfu medicamentorum ab affectuum accidentibus fecundum prædictas indicationes inuento. Quũ opulentus quidam me rogaret vt medicamentum quod in ozænæ curatione adhiberem, effet odoratum, hedychroo dicto vti cogitaui,falerno veteri ipfum diluens: ac mirum eft quàm citò affectus fanitatẽ receperit. Hedychroi autem confectio explicata eft in Theriacæ antidoti defcriptione, quam Galenus memoriæ prodidit. Iam emplaftrum ex pipere albo, & oleo rofaceo folutũ, & naribus illitum, omnia vlcera mirabiliter perfanat. Liquet autem in huiufmodi affectibus,confiderata cuiufque corporis natura, fanguinem,fi nihil impediat,mittendum effe,nec nõ medicamentum purgans offerendum. Cæterùm victus ratio quoque obferuari debet,& caput radi,ficcaríque medicamentis,& pituita per os educi.

Ad fanguinis profluuium ex naribus.

Platani pilulas collectas in vmbra ficcato:vbi deficcaueris, fuper afperum quẽpiam pannum in difcum proiicito,illiúfque extremitate confricato. Sin minus, in quodam ex pilis fetifve cońfecto affricato, & femen pilularũ proiicito: lanuginem autem inde collectam, vafe fictili recenti reponito.Quum vfus exigit,lanuginẽ platani impofitam fiftulæ arundinaceæ, cui geniculi fint adempti, excauata autem fit qua parte imponitur, ægro reclinato, naribus infpirato,ac ftatim fanguinis profluuium fiftet.

ALIVD. Chalcanthum diligenter tritum reponito:in vfu carptum linamẽtum in medicamen intingens, naribus dimittito. ALIVD. Spongiam nouam pice cruda imbutam comburito:eámque linamento tortili exceptam naribus immittito. ALIVD. Putaminis oui triti pars vna,gallæ Afianæ pars vna:tritas linamento tortili aqua perfufo, aut aceto excipiens imponito. Adhæc puluis xanthos dictus, quo ego vfus fum: Chalciditis cõbuftæ drachmæ centum, chalcanthi cremati drachmæ quinquaginta,mifyos tofti drachmæ vigintiquinque, æris vfti drachmæ duodecim & femis. Terito & vtitor.

ALIVD. Myrrhæ,mifyos Cyprii,chalcãthi, fingulo- A rum drachmæ feptem:corticum pini,fquamæ æris, mannæ,thuris,fingulorũ drachmæ quatuor:æris cremati,chalcitidis,fingulorum drachmæ quindecim:calcis viuæ drachmæ octo,gypfi torrefacti drachmæ quatuor. Terito & vtitor. ALIVD. Stibis, chalcitidis, fingulorum drachmæ fex:mannæ,thuris drachmæ duæ,refinæ terebinthinæ frixæ drachmæ quatuor.In puluerem redigito, & vtitor.Quòd fi in naribus peffimus fit odor,myrrhæ,acaciæ, amomi,fingulas drachmas teres, cernéfque, & melle cocto excepta,fummo narium fepto aut cartilagini agglutinari B præcipies.

AD LIVORES FACIEI, Cap. IX.

Liuores faciei meliloti & fœnogræco decocto fouebis: poftea collyrio Diarrhodων illines. Ad recẽtes autem liuores cataplafma ex farina fabæ cum melle induces.Liuores porro cum inflammatione, aqua calida fouebis, & cataplafmate ex lenticulis decoctis obduces.

C DE DENTIVM AFFECTIBVS, EX Galeno, Caput X.

DEntium affectuum alii fanè omnibus euidenter apparent, quemadmodum quum perforati fuerint,aut nigruerint,aut attriti fint,aut neque frigida,neque calida fuftinent,fed ob vtrũque aut alterum folum dolor aliquis ipfos inuadit: alii verò nõ apparent in ipfis manifeftò,ficuti quum æger ipfe fentire fe dolorem affirmat qui in alto dentis corpore oboritur. Aduerfantur enim nonnul- D li,dicentes dentem,quum os fit,citra dolorem affici,quẽadmodum quum lima exceffus ipforum præfecare cogimur, aut ob aliam quampiam occafionem,de quibus paulo pòft tractabo.nunc enim citra rationalem naturalémque demonftrationem cogito iis atteftari qui dentem ipfum dolere pronunciant. Etenim ego quoque dolorem paffus,mentem diligenter adhibebam, ceu qui iam prius de hac controuerfia audiuiffem: fentiebámque manifeftò dentem non modò dolere,fed etiam pulfare,carnibus inflammatione obfeffis fimiliter: vnde etiam admiratus E fum an hic quoque affectus quẽ vocamus inflammationem,in dente qui lapideam durámque fubftantiam obtinet,poffit oboriri. Quinetiam alio tempore dentis dolore affectus,palàm perfenfi,non ipfius dentis fed gingiuarum effe dolorem, idque quum inflammationem experirentur,vt etiam citra compreffionem dolerent. Imò & vicinitate dentium,quum duri fint, augefcere dolorem ob compreffionem deprehendi, tanquam vtriufque doloris fenfum expertus,alium fanè in gingiuis, alium verò in ipforum dentium fubftantia manifeftò noui:& atteftor iis F qui dentes ipfos nonnunquam dolere dictitant. Præterea nerui qui dentis radici inferitur, dolorem excitari interim,rationi confentaneum eft: dum ille imaginationem confufam incertámque multis præbeat, quafi dens ipfe doleat.Etenim & hoc manifeftò mihi accidiffe deprehẽdi: & quòd exigua adhuc doloris pars dẽte exempto permanet,id ob nerui inflammationem contingit, qui leuatur duntaxat inde quòd non amplius tendatur,à commiffura qua offi tendenti inhæfit liberatus, refpirationémque nonnullam habeat, & quòd medicamina quæ adfe- G runtur attingat.

De gingiuarum dolentium curatione.

Gingiuis autem ex inflammatione dolentibus præfentiffimum eft medicamentum oleum lentifcinum, fi calore temperatum in ore contineatur. Sit autem recens. nam vetuftum tanto recẽnti deterius eft quanto vetuftius. Vas in quo illud calefit, in alio maiore collocetur, quod aquam abundè calidam contineat. Maximè igitur H hoc gingiuarum inflammationi conuenit, necnon fi in alia quoque parte tum membranæ linguam integentis, tum eius quæ totum os fuccingit, dolor ob inflammationem oriatur,hunc lentifcinum mitigat. quippe citra moleftiam & afperitatem repellit quam pleraque auftera obtinent,difcutitque citra rofionem.

De dentium doloris curatione.

Dentium dolore affecti os aceto calido,acri,cum galla colluant:aut halicacabi radice cum aceto & galla, aut tedis pinguibus in aceto feruefactis, aut tithymalli radice in vino vsque ad dimidias decocta, aut alterci radice oxymeliti incocta,colluito. ALIVD quamprimum dolorem dentium finiens. Alliorum nuclei quinque,thuris masculi oboli tres,myrti ramusculorum fasciculi duo. Hos foliis ademptis priuatim terito, similiter & allia & thus:deinde hæc simul in recentem ollam coniiciens, infundénsque aceti heminam,coquito,tedacea rudicula cō tinuè agitans,quousque ad dimidias peruenerint:&sic tedis vtitor. Oportet autem liquorem medicamenti supra locum dolentem diutius tenere: idque tamdiu fieri debet vsquedum ille fuerit consumptus. Porro in maximis dentium doloribus mirificè valet serpentis exuuium in cinerem redactum,quod ex oleo in mellis soluti spissitudinem cogens,dẽtem purgatum,partésque omnes ambientes circunlinito, & foramini dentis intromittito. Item origanum cum nitro terito, ac puluerem gingiuis inspergito:ac mox cessabit dolor. Adhæc liquorem Cyrenaicum & piper æquali pondere cum galbano denti imponito. ALIVD anodynum ad dentes dolore infestatos erosósque.est etiam tussi efficax remedium. Liquoris papaueris drachmæ duæ,piperis albi triti cribratique drachma,myrrhæ drachmæ duæ, styracis drachmæ duæ,galbani drachma, sapæ ad excipiẽdū,quod satis est: contundito simul,& in catapotia redigito,denti circunlinens,& foramini imponito. ALIA AD dentes molares compositio,eadem hora dolorem finiens. Piperis, pyrethri, liquoris tithymalli,galbani, singulorum drachma: læuigata galbano excipito, & foramini dentis erosi imponito. ALIVD idoneum. Liquorem aut radicẽ ipsam laserpitii, aut galbanum cum pipere inserito:aut opium cum galbano aut opoponaco indito,inuoluitóque: ac iuuabis.] ALIA Mylice,qua vtor. Aluminis scissi drachmæ quatuor,piperis albi drachmæ duæ,opopanacis oboli quatuor,sereos oboli quatuor, gummi macerati in aqua drachmæ duæ, ceræ totius ponderis duplicata portio.In aqua calida dissolues ceram, & sic vtẽris. PASTILLVS ad dentium dolores. Aluminis scissi drachmæ quatuor, piperis drachmæ tres, pyrethri drachmæ duæ,alterci succi drachmæ quatuor.Terito,& ex aceto fingito pastillos,& in ore continendos dato. ALIVD ad dentes mobiles. Gallæ drachmæ duæ & semis, myrrhæ drachmæ duæ, mali Punici corticum totidem. Ex aceto vtere. ALIVD ad laxos dentes, nigrósque, & gingiuas fluxione tentatas. Gallæ drachmæ duæ,myrrhæ, aluminis scissi,singulorum drachma: iridis drachma. In puluerem redigito, & vtere. ALIVD ad dentes mobiles,& gingiuas erosas:digito autem loca attinges. Salis ammoniaci,aluminis rotūdi,singulorum drachmæ duæ, myrrhæ drachma.In puluerem redactis vtitor ALIVD ad dentium erosiones. Cornu ceruini cremati, salis ammoniaci,singulorum libra:mastichæ,iunci odorati, singulorum vnciæ duæ:piperis vncia,costi vnciæ quatuor,folii vnciæ quatuor.In puluerem redigito,& vtere. ALIVD, vt dentem digitis apprehensum tollas, antea probè pur-

A gatum, Rosam,gallam,staphida agriam,alumen scissum, sulphur viuum,piper longum, pari pondere miscebis: & redactis in puluerem cedriæ vncias quatuor addito, & cū cera denti superimpones.

Dentifricia Galeni.

Nonnulla ex dentifriciis à me compositis,vsu probata & efficacia generosa prædita,visa mihi sunt digna quæ literis mandarem: ac primùm ea quæ frigidis affectibus dentium medentur,siue ob immoderatam frigidæ aquæ B potionem,siue ex fructibus pomaceis à niue refrigeratis, siue aliis quibusdam esculentis,aut poculentis,siue præterea ex humore frigido è capite in ipsos dentes influente contractis. Itaque ex humore perfrigeratos, vehementer adiuuat apophlegmatismus, *hoc est medicamentum pituitam per os educens*. Eos autem qui citra humorem frigefacti sunt, hoc solo medicamine quod nunc referetur, curare oportet. Eóque etiam post apophlegmatismum vti satius est,vt non solùm noxium humorem euacues, sed etiam affectum ab eo nascentem persanes. Compositio medica C mẽti hoc pacto habet: Duas herbas,quarum alia sideritis, alia perdicias nominatur,domi sensim citra solis obiectū, siccato,vt neque humidæ adhuc neque siccæ existant:& tantum vrito vt quumprimum contundi confringique poterint,ab vrendo cesses. nam facultas earum nimia adustione corrumpitur. In alia autem ollula comburetur sal fossititius cum alumine rotundo, Attico melle subactus: deinde cum aliis hæc mixta contundẽtur,& in creta probè tenui cribro rursus conterentur in mortario. Præstantius enim erit medicamentum quanto accuratius fuerit D læuigatum. Vti autem eo oportet solos dentes fricando, vt vicinæ non attingantur, nisi hæ humiditate scateant. nam medicamentum vim habet siccatoriam: idoneum sanè est gingiuis humidis, inimicum autem siccis. Attamen radices dentium post gingiuas eo perfricare conuenit, quemadmodum etiam ipsos dentes. Cæterùm eorum quæ ad huius medicamenti compositionem spectant,talis est temperatura. Herbarum combustarum drachmæ sedecim, salis combusti cum alumine drachmæ vnde- E cim.Sit autem herbarum æquale pondus antequam comburantur,sal quadruplo alumen superet: aliorum verò nullum vratur. Arida iniiciantur,prout subscripta habet temperatura. Origani comæ drachmæ duæ, piperis drachmæ duæ,pyrethri drachmæ duæ,costi drachmæ tres,apii seminis drachmæ tres,iridis Illyricæ drachmæ quinque, menthæ siccæ drachmæ duæ, cornu ceruini aut caprini cōbusti drachmæ duæ,seseleos,hyssopi,singulorum drachmæ duæ.Si odorum ipsum esse voles,casiæ aut amomi drach mas duas misceto:si regi præpares, cinnamomi drachmā F vnam iniicias.

Ad mobiles dentes.

Callitrichi seminis vsti libram, aluminis scissi & rotundi,singulorum vnciæ tres: spicæ nardi vnciæ duæ, folii vncia, piperis albi tantundem, pyrethri vnciæ quinque: contusis læuigatisque simul omnibus gingiuas vsque ad dentium radices attingito.

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber IIII,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE ANGINA, Cap. I.

Angina, siquod aliud quoque vitium, acutissimus morbus existit. Nam ægros laquei funisque modo strāgulare solet: vnde etiam Græcis meritò Synanche appellata est. Quoniam igitur acutissimus est affectus, & statim mortem inducit, necesse est etiam protinus ad curationem festinare. Verùm quū in omni recta curatione internotionẽ præcedere oporteat,conuenit tum substantiā ipsam affectus, tum causas eius,tū differentias, tum notas vniuscuiusque cognoscere. Ex veteribus igitur medicis antiquiores magna ex parte omnem inflammationis circa gulam speciem, siue intus, siue foris suffocatum minetur, Sy

nanchen nominarunt: posteriores autem inflammationem quadrifariam diuiserunt, ac internam quidem musculorum in superiore gutturis parte inflammationem, Cynanchen vocabant, externam verò, Paracynanchen: pari modo internam faucium, quæ pharynx dicitur, inflammationem, Synanchen appellabant, externam verò, Parasynanchen. Quæ quum ita habeāt, dicamus iam etiam curationem vnicuique speciei conuenientem. Scire igitur in vniuersum oportet; neque reprimentem solam medendi rationem hisce affectibus conferre, neque discutientem, sed mixtam requiri: & temporum ratione habita, aliàs repellentia, aliàs discutientia admiscenda esse. Et si quidē morbi fuerit initium, & fluere adhuc materia videatur, tunc repellentia potius misceri debent: ac in statu, potiore ex parte discutientia: in declinatione verò, ea quæ valentius discutiant. Qui enim sola laxatoria ratione vsi sunt, siue intus, siue foris; hi insignium malorum authores extiterunt. Vel enim suffocationem acutissimam intulerunt, vel inflammationem auxerunt, vt his obortis æger postea vix respirauerit, seruatúsque sit. Non solùm autem temporibus animum, sed etiam facultati auxiliorum aduertere oportet. Etenim imbecilliora molliorâque medicamenta iis qui teneriorem delicatiorémque habitum obtinēt, accommodatius quis obtulerit, nempe eunuchis, pueris, mulieribus, & horum similibus: valentiora autem, durioribus & fortioribus corporibus. Etenim quemadmodum duriora corpora à refrigerantibus per sanitatem affecta non ægrotant, ita rursus, vt in naturalem statum reuertantur, valentiora necessariò remedia item requirunt: at molliori habitu prædita contrarium experiuntur. quippe imbecilliora medicamentorum auxilia citra noxam offensámque tolerant: à valentioribus autem læduntur, eo quòd vires ipsorum non ferant. Quare diligenter attendēdum est vbi sanè vires medicamentorum remittere, vbi verò intendere oporteat, vt quod remedium adhibetur, contrarium quidem superanti affectui, familiare autem & amicum ægrotantis habitui fiat. Dicamus igitur iam quæ medicamenta simpliciora sint & imbecillia, quæ rursus valentiora: item quando ipsis mixtis, quando rursus sinceris ac puris vti conueniat. DE MEDICAMENTO *quod à moris* διὰ μόρων *Græcis dicitur.* Simplicius igitur medicamentum ex mororum succo & melle paratur, facitque ad incipiētes, tonsillarum, vuæ, faucium, & summatim ad omnē mediocrem partium guttur ambientium inflammationem, præsertim in corporibus molli carne præditis, & cādidioribus. Compositum verò non modò in principiis sed etiam in statu inflammationis valet. Valentius autem magísque discussorium efficitur si myrrham quoque receperit. Ac plerique inter initia sic cum myrrha parant: præstaret autem in statu quando & discutere & concoquere oportet. tunc si etiam medicamenti Diabesasa, aut alterius quoque cuiuspiam antidoti discutiētis paululum adieceris, multo efficacius medicamentum reddetur. At si inflammationis feruor iam desierit, durities autē quædam adhuc remaneat, tunc quoque sulphuris & nitri momentum tali medicaminis misturæ adiungere conuenit: ac ad discutiendum dissipandúmque siquid crassum viscosúmque in alto corporis hærescat, nitri drachmæ sex sufficiunt, sulphuris drachma vna. Quòd si ægri rosionem non tolerēt, sed & stomachum imbecillem habeant, eúmque subuerti à medicamenti perunctione putent, in his nitrum & sulphur vitare oportet, contentos sola mixtura medicamenti Diabesasa, aut pulegio, & origano, aut calaminthe, aut hyssopo, aut pipere. Porro ne fauces ab his exasperentur, confert dulcis radiculæ succū admiscere. Ita nanque multi vsus & innocētius in omnibus erit medicamētum. Nā in iis qui medicatas qualitates nō ferunt, mitiora auxilia opitulātur. Cæterùm ne rursus aliunde compositiones quærere ii cogantur qui illas parare cupiunt, has ipsorum compositiones in præsentia explicandas censui. COMPOSITIO medicamenti ex moris, *quod* διὰ μόρων Græcè dicitur. Mororū succi heminæ sex, croci, myrrhæ troglodytidis, aluminis, singulorum scrupuli sex: omphacii totidem, mellis sextarii dimidium. Sinito mororum succum, horam vnam vbi decoxeris, refrigerari, paulúmque spissari. Postea adiecto melle, iterum ad tertias decoquito. Vbi refrixerint, rursus arida misceto. ALITER diuinissimus Galenus medicamentum ex moris parauit. Mellis libra, succi mororū heminæ quinq;, croci drachma, myrrhæ drachma, omphacii drachma, vini austeri heminæ quinque. Quòd si omphacium tibi desit, in vicem eius rhu succum immittito. Succus eius per se antea coqui vsque ad sordium spissitudinem debet, deinde sic mel adiici: vbi coxeris, atque lebetem ab igne sublaturus es, tunc tandem sicca iniicito, coquitóque donec omnia in vnitatem probè coierint. Talis est compositio quæ ex succo mororum cōstat. Fructus autem mororum syluestrium succus si paretur, præstantissimum est medicamentum: item malorum cotoneorum succus. horum verò penuria, etiam pirorum syluestrium, mespilorū, prunorum Damascenorum, sorborum, & prunorum syluestrium. Clarum porro est, in astringentibus fructibus copiosius mel admiscendum esse, interim duplum, interim triplum. Atque hæc omnia medicamenta sunt stomacho amica, periculóque vacant; & si deuoret aliquis, etiam moderatis inflammationibus conueniunt. Ac licet hisce succis admiscere ea quæ in succo mororum quoque descripsimus. At medicamentum ex succo nucum paulo est valentius: imò & quæ ex moris rubi, malo Punico & cotoneis parantur, tum corroborantem, tum stomacho amicā vim obtinent. hæc autē in hūc modū cōponūtur. CONFECTIO medicamenti ex nucibus, quod Diacaryon dicitur. Vigentis nucum fructus cortices externi circūcidi, statimque in pila contundi debent: succus per linteū colari: vbi decoxeris, mel ei moderatè misceri, vt in medicamento Diamoron proditum est, & rursus vsque ad melleam spissitudinem incoqui. Ita nanque ipso per se sine aliqua mixtura rectè vti licet in pueris & mulieribus magis per initia. Sin autem myrrham quoque ei admiscueris, eo poteris in statu quoque vti: & si sulphur nitrúmque adiicias, etiam in declinatione: item in quibus durities & constrictio arteriam asperam, eiúsque summā partem obsidere diximus. Huiusmodi sanè est etiam confectio quæ ex succo nucum paratur, quemadmodum & medicamenti quòd ex moris & aliis fructibus conficitur. Vsus est aliorum quoque medicamentorum, quibus maximas Cynanchas etiam curare licet, de quibus deinceps dicturus sum. Ac primùm sanè vobis exponam medicamentum præstantissimum, valde efficax, quod plerosque multis periculis liberauerit: id quod etiam ego sum expertus. Habet autem in hunc modum: Iridis vncia, balaustiorum vncia, piperis vncia, croci vncia, rhu Syriaci vnciæ duæ, vini sextarii tres, sapæ sextarius, mellis libra, aluminis vncia. Hoc remedio licet quouis tempore vti, præsertim in quibus etiam excalefacere aliquid oportet; & ea quæ vehementer impacta sunt, extenuare. Hoc sanè auxilium multis experimentis optimum esse deprehendi. Iam verò salutare est etiam id quod διὰ πηγανοῦ, *hoc est ex ruta syluestri* paratur. Vocant ipsum ab hirundinibus Diachelidonion, & à ruta, Diaharmala.

Antidotum Diabesasa, quod ad malignas desperatásque inflammationes inungitur.

Anisi, seminis apii, ameos, iunci rotundi floris, aluminis, iridis Illyricæ, Besasa, (quod nonnulli Harmala appellant, quidam verò agrestem rutam) singulorum vncia: casiæ, crocomagmatis, rosarum siccarum, singulorum vnciæ duæ: hederæ, pullorum hirundinum cineris recentis, singulorum vnciæ tres: spicæ nardi, amomi, singulorum vnciæ quatuor: croci sescuncia, gallarum omphacitidum numero octo. læuigatis cum melle vtitor. Atque hoc solo in mediocribus vitiis vti licet, ac remittere ipsius vim, admiscendo ei aut amylum, aut rosas siccas, aut terram Creticam, aut Lemniam, quam Græci Sphragida *hoc est sigillum*, nominant, aut farinam hordeaceam, aut alia eiusmodi quædam moderata

quomodocunque ad præsentem affectum sufficere aliquis A existimauerit. Item augere vires ipsius possumus, vbi efficaciore medicamento vtendum est, adiicientes ei nitrum & elaterium. Vocant autem ita succum cucumeris syluatici: fimumque hirundinum crematum, & non crematum. Quinetiam si caninum stercus album miscueris, quod canes ex ossium esu deiiciunt, validum sic quoque medicamentum efficies. Quòd si humanum etiam stercus miscueris combustum & non combustũ, multo valentius adhuc medicamentũ reddes: quod ex cõbusto fit, imbecillius est. Cæterùm & pro temporum ratione nonnulla medicamẽ- B ta admiscere oportet, quemadmodum & salem ammoniacum: quando non solùm reprimentia, sed etiam discutientia requiruntur. At si bryoniæ quoque radicem adieceris, longè adhuc magis discutiens medicamẽ effeceris. Constat autem in illis vtendum esse eis quæ valde discutiunt, in quibus nihil influit, sed inflammationes & duræ & scirrhosæ existũt. Multi etiam sinapi præparatum, quod continuè edunt, opsonia in id intingentes, oxymeliti miscuerunt: deinde ita tepidum ægro gargarizandum exhibuerunt: postea illito medicamento Diabesasa, mirabili- C ter inflammationem scirrhosam adiuuerunt. Nam in omnibus fluxionibus cursum quidem reprimere, id autem quod in partẽ decubuit, discutere oportet, ne spiritus via interclusa obstructáque ægrum tanquam ex graui laqueo strangulari cõtingat. Validam autem perunctionem reddes si antidoto huic Diabesasa tria quædam admisceas. Multos id seruauit, vt ne venæ sectione aut purgatione indiguerint. Erant autem tria hæc, caninum stercus, humanum, & elaterium, singula duarum drachmarum instar in vnciam antidoti Diabesasa coniecta. Ac amplius ex eis D pro ægri viribus & habitu, adiicere conuenit. Quòd si nõnulli humano stercore, vt abominando, vti recusent, duo duntaxat sufficiunt, elaterium & caninum stercus, si illinatur. Bene enim facit cum melle: ac vbi non licet inungere, calamo inspiratum idem præstat. At ne stercus fœdi sit odoris, curato vt canis triduo antè ossa comedat. Ita enim & albũ est, & nõ fœdi odoris. Humanũ verò ne fœdi odoris sit efficies, si puerũ cuius sterc⁹ sumpturus es, trib⁹ diebus antè, ne deiectio minus cocta sed cohærens inueniatur, lupinis coctis nutrias, quos etiam vnà cum pane tex- E tuaceo probè cocto nõ copiosos edere solemus. Porro stercus ex prima pueri deiectione & secunda proiicere oportet: quod autem ex tertia descendit, accipere, eóque vti nõ liquido, sed sicco cum melle. Hæc etiã sapientissimus Galenus & Philagrius, aliique multi veterum testantur, ac experientia nos ita edocuit. Recentiores autem humano nõ vtuntur, tanquam abominabili: canino magis, vt quod nihil fœdi odoris habeat, possitque idem præstare. Quòd si neque hoc vti velint, prædictis antea à nobis inunctionibus insistãt, nẽpe ei quæ hirundinibus cõstat, & quæ rhu F accipit, mirifico auxilio. Sed miscẽda est ea quæ ex hirũdinibus paratur, ei quæ ex succo nucum cõstat. quæ enim ex ipso paratur, seorsim vsurpare oportet. Sciendum autẽ est, medicamentum Diabesasa nõ solùm ad gutturis affectus, sed etiam alios multos proficere. etenim stomachicis cœliacisque affectib⁹ medetur, præsertim stomachicis & dysentericis, etiamsi caninum stercus receperit, quod & ipsum per se dysenteriis medetur, si lacti calculis marinis candentibus cocto admisceatur. Nihil minus faucibus, tonsillis, & vuæ inflammationem sustinẽtibus medetur, cum G succo vuæ acerbæ, nucum corticum, cornorum, ilignearũ glandium, sorborum, item Ægyptiæ & Antheræ mixtum. Non autem obscurum est, per initia inflammationum, & quum inflammatio adhuc vrget, magis adstringentia adiicienda esse: quum autem status est, & dissipare oportet, ea quæ discutiunt. Iam alias quoque multas facultates caninũ stercus habet: etenim medetur aphthis, vlceribus antiquis, & quæ cicatricem ægrè recipiunt, quorum omniũ mentionem facere non opus est. nam ex prædictis alias quoque ipsius actiones deprehẽdes. Sin horum sit inopia, H subscriptis admodum bonis & paratu facilibus vtendum est. AD ANGINAS. Raphani semen læuigatum si ex oxymelite gargarizetur, valde proficit: nam multam humiditatem inducit. ALIVD gargarisma, angina pressis salutare, quo Stephanus pater meus vsus est, & ego.

Spinæ Ægyptiæ drachma, iridis drachma semis, dulcis radiculæ tantundem, furfuris frumenti quantum manu comprehendi potest, rosæ siccæ pauculæ, palmulæ Nicolai quinque aut septem. Sapa aut aqua coquantur, & ex decocti iure cum mellis momento singulis horis æger gargarizet. ALIVD. Sinapi perunctum probè facit. Huius meminit Dioscorides. notum verò est id valere aduersus eos qui duriore habitu sunt, inueteratóque, non autem multum feruidas inflammationes experiuntur. ALIVD ad eosdem affectus. Picem liquidam, nitrum cum melle pari portione, cedriæ momẽtum misceto: ac egregiè diuturnis & iam indurescentibus inflammationibus opitulatur. ALIVD gargarisma. Salicis folia ex aqua cocta, donec colorem mutauerint, ad gargarizandum dato. Hoc crassa auellit, iuuátque. ALIVD. Furfurum & ficuum siccarum decoctum ad os colluendum dato, præsertim in quibus tonsillæ inflammationem ab initio senserint. ALIVD. Lenticulæ, rosarum, palmularum decoctarum iura gargarizent. Hoc inter initia magis faciundum est. ALIVD. Æris combusti & eloti drachma, nitri rubri drachmæ duæ: melle excipito, & mediocriter in vase æreo decoctis vtitor. Optimè facit in statu. Item absinthiũ cum melle egregiè iuuat. ALIVD ad anginas vlceris expertes & inueteratas. Euphorbii drachmæ duæ, mellis sextarii quarta pars: vbi mel antea probè decoxeris, euphorbium adiicito, fingitóque catapotia, & ex ouo circũlinito, ac duo deuoranda porrigito. ventrem ex facili soluent, & suffocationem arcebunt. Valde efficax est medicamentum, & ad inflammationes ex viscosis crassisque humoribus sine vlcere contractas accuratè valet. DE sanguinis missione. Angina infestatis venæ quidẽ sectionem ante omnia adhibere necesse est, sed nõ vniuersam. Nam particulares vacuationes causam potius ex ipsis locis affectis elidunt: quare etiam tertiò & quartò ipsum detrahere oportet, animi defectionem solùm vitantes. Nihil enim aliud æquè hos offendit vt animi defectio, quæ efficit frequenter vt materia tota in altum cõfluat, & post missionem sanguinis, si nullus laxitatis sensus oriatur, sed cibi & aeris transitus adhuc impediatur, etiam venas linguæ subiectas incidere ne graueris: neque in crastinum differas, sed eodem id die facito. Ego sanè noui me, quum vsus valde vrgeret, venam manè aperuisse: diluculo linguæ subiectas secuisse: & vesperi ex cremore ptissanæ lacrymam scammoniæ exhibuisse: atque ita laqueum ex inflammatione ortum vix potui dissoluere. Iam alium quẽdam noui me, postquam duorum brachiorum in cubito venas secuissem, repurgasse, sequenti die non expectato. Erat autẽ purgatio, liquor tithymalli statim ex herba expressus, humidus adhuc, & nõdum exsiccatus, habebat autem trium siliquarum pondus. Hæc facere oportet in quibus vires robustæ sunt, æger ætate viget, & affectus vehementer dominatur, vt nullas admittat inducias. Noui etiã iugulares venas à me sectas esse, quum linguæ subiectas non inuenirem, ac plurimum adiuuisse. In muliere autem venas ad talum aperui, quum ipsam mensibus non purgari cognoscerem, atque illinc potius ei morbi occasionem obuenire: ac duplex ægrotanti commodum ex eo subsequutum est, nempe consuetarum vacuationum admonitio, & affectus liberatio. Idem etiam in viris tentandum est, si ipsos sanguinem per venas in ano extantes vacuare solitos didiceris. DE CVCVRBITVLA. Scire hoc quoque vos oportet, cucurbitulis in his etiã affectibus vtẽdũ esse: verùm vbi iã materia influere desierit, neque affectũ circa caput totúmque corpus esse suspicemur. Nam quando materia influit, & loca fluxionibus tentantur, reprimentia potius & repellentia quàm attrahentia admoueri debent. Postquam verò influxus cessauerit, opúsque tandem sit materiam quæ in affectas partes inciderat, discutere, tunc conuenit & cucurbitulas & fomenta applicare: quòd si res postulet, etiã cataplasma. Nihil enim metuendum erit vbi totum corpus recrementis liberũ fuerit, ne alia quædã materies aliunde ad partes affectas defluat. Constat autem cucurbitulas ipsum quod in particulis continetur, & solum adfert discrimen, ad superficiem

extrahere posse. DE IIS quæ extrinsecus imponuntur. Extrinsecus autem iniicere conuenit ceruici lanam oleo madidam,aut cerata tenera ex cera, butyro & adipe anserino conflata. DE cataplasmatis. Cataplasmatis vtendum est iis quæ inflammata discutiunt & concoquunt, nempe ex ordeacea farina,semine lini,palmulis ex aqua coctis, item croco & mica panis, simul incoctis. Vitari debent cataplasmata quæ tantùm laxant,& validè repercutiunt.Quòd si inflammatio vetustior, duriórque appareat,etiam confert tunc adiicere ficus siccas,lapathum,adipes,& nitri paulum:quippe materiam extrahere oportet:quod etiā natura moliri festinat. DE FOMENTO. Adhæc fouere inflammationes vetustas,scirrhosásque, alienum nō est,chamæmeli, aut althææ decoctorum aqua calida: &,si laurū adieceris, præsertim in frigidis humoribus & contumacibus, qui in altum desederint, multo magis proficies. DE VICTV. Victu vtantur ægri primū omnium mulsa aquosa,quæ vniuersa præstare potest, nēpe extenuare, & purgare,partim per vrinas, partim etiam

A per ventrem. Dari etiam ipsa debet quibus thorax aut pulmo fluxionem suscepit,& thoracis pulmonísque regio angustia premitur,ac propè est vt inflammatio, peripneumonia,& quodammodo alia cynanche oriatur. Donec inflammationes moderatiores fiant, & thorax respirauerit,mulsam exhibere non desines.A tertio die etiam cremor ptisanæ offerendus est,qui & ipse omnem facultatē obtinet: quippe abstergit,incidit,nutrit, & inflammationum feruorem refrigerare potest. At inflammatione iam extenuata,& moderatiore facta,necesse est etiam lutea o-

B uorum mollissima,non autem multa exhibere. Nam copioso alimento statim angusta premuntur,& rursus strangulatu periclitantur.Quare inflammatio,vt magnum malum, in his vitari debet: non enim tantùm ex parcissimo cibo,quantum à copiosiore periclitantur. Talia etiam de angina dicta sint.Puto autem nihil omissum esse alterius curationis gratia:quòd si aliquid etiam prætermissum sit, hoc quoque inuenire poteris, ex iis quæ vniuersim dicta sunt inquirens.

ALEXANDRI TRALLIANI Liber V.

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE TVSSI, Cap. I.

Tussis,quemadmodum spirandi quoque difficultas,& ipsa accidens est, & diuersas causas efficiētes habet. Nonnunquā enim ex calida intemperie, nonnunquā verò à frigida,aut sicca,aut humida sumit exordium.Non solùm autem ex nudā qualitate,sed etiam materia influente similiter constituitur,dum humor omnis qui influit,aut calidam,aut frigidam,aut aliam quampiam qualitatem assumpserit. At scire hoc quoque oportet,tusses non causā tantùm,sed etiam locis inuicem differre: ac aliàs sanè ipsarum primario affectu,aliàs cōsortii lege prouenire.Quoniam igitur tussis non vnam sed multiplicem causam sortita est,conuenit etiam nos omni studio eniti vt causam eius effectricē internoscamus,discernamúsque. nam apud omnes hoc in confesso notúmque est,citra internotionem non posse rectè curari. SIGNA tussis ex calida intemperie concitatæ. Quum igitur sola intemperies calida vrget tussientes,etiam calorem meritò per eiusmodi quandam qualitatem, vtpote intemperiem calidam,sentiunt, & aerem frigidum respirare desiderāt,iuuantúrque magis aeris inspiratu quàm aquæ potione,& facies rubicunda magis & caput apparet.Quòd si igitur sola adeo nuda qualitas fuerit,nihil penè aut nequaquam expuunt. Sin autem expuunt,sputum salsam habere qualitatem, aut fumosum colore,aut leuiter biliosum, idque modicum admodum & tenue,apparet.Sic enim licet tussim ex calida intemperie natam ex præsentibus signis internoscere. Nihil verò minus etiam ex iis quæ præcesserunt, hoc fieri potest,nēpe insolatu magna ex parte, balneis calidis, victu calefaciente,& voluptatibus potius quàm solicitudine.

De tussi ex frigida intemperie procreata.

Qui ob frigidam intemperiem(nempe frigidam in thorace qualitatem)tussiunt,vultu & capite lōgè sunt calidiores: siticulosi verò non sunt,neque salsum expuunt:à refrigerantibus offenduntur,calefacientibus iuuantur : acidū magis quàm amarorem magna ex parte sentiunt: ac præcedit hos potius frigiditas quàm ardor solis,item intempestiuorum balneorum,potuum & ciborum frigidorum vsus.Ita sanè tusses quæ ex frigida causa aut calida obueniunt,internoscuntur.

De tussi ex sicca aut humida intemperie orta.

Siccæ verò humidǽque intemperies effectiuis similiter qualitatibus internoscuntur. Differunt autem inuicē, eo quòd efficientes qualitates euidētissima signa habeāt, materiales obscuriora:nec opus est eadem iterum repetere. Porro tusses quæ ex influxa materia superueniunt, ea re innotescūt quòd copiosa expuantur,vel etiam manifestæ fiunt quòd per defluxum ex aliis materiam transmittentibus,originem sumant.Vnde verò & ex quibus parti-

C culis materiæ transmittantur,hic quoque distinguendum est : obseruandúmque num ex capite id quod tussim moueat,an etiam ex aliis, & quale influat. Nam pulmo subinde offenditur,vt qui primus sit,deinde thorax , aut latus, aut septum transuersum,aut alia quæpiam particula.Dicamus igitur quomodo hæc quoque particulatim internoscantur,simul autem & curentur , vt sermo de tussi omni ex parte perficiatur,nihilque omittatur,& medicus qui ad curationem vrgetur,omnia facilius inueniat. NOTA quòd ex capite materia influit.Si igitur ex capite defluxio fuerit,irritationem quandam in vua vel aspera arteria cō-

D citari necesse est.

INDICIA INFLAMMATIONIS in pulmone, Cap. II.

Spirandi difficultas,& febris acuta superueniens,interdum etiam lingua scabra,genæ rubræ, grauitatis sensus,præterea si etiam nihil penè expuatur,& ægri difficulter spirent,inflammationem necessariò in pulmone subortam esse ex his omnibus indiciis suspicari cōuenit. Sin autem sitis quoque vehemens præter hæc signa pariter

E affligat,ægerque calorem multum in thorace percipiat, vt frigidum inspirare aerem desideret,adhuc magis feruidam in pulmone esse inflāmationem existimabimus: quòd si biliosum expuatur,non autem grauitas adeo, aut angustia,sed calor potius sentiatur,erysipelas in pulmone esse manifestò cognoscitur.Pus sanè deprehenditur & ex ipso solo colore,& ex aliis indiciis vnde nos illud internoscere didicimus:ab odore,si concremetur:& quòd dissoluitur,si in aquam mittatur : item quòd non subsidit, quemadmodū pituita crudúsque humor.Si igitur in tho-

F race contineatur , cum ex aliis quidem multis deprehenditur,tum verò etiam quòd grauitas in pectore percipiatur,& quòd ipsum,quum in subitis conuersionibus circūfluit,strepitum elidere frequēter audimus. Hæc igitur ad ostendendum pus in thorace contineri,abundè sufficiūt. At si ad prædicta pleuritis quidem præcesserit,nihil autē notatu dignum sputo educatur , idque violenter fiat, pus in thorace comprehendi omnibus est manifestum.

DE TVBERCVLO QVOD PHYMA dicitur,in pulmone contracto,

G Caput III.

Si phyma in pulmone neglectum fuerit,accedet sanè omnino angustia,& spirandi difficultas,nunc quidē subita,nunc autem paulatim augescēs,ita vt æger ipse consueta obire possit.Adhæc nihil is expuit,neque strepitum aliquem aut stridorem sustinet.vt quæ euenire nequeant, dum pituita adhuc incocta sit,& nondum reiiciatur.

INDICIA QVVM VISCOSI HVMORES in pulmone continentur, Cap. IIII.

QVum verò æger anguſtiam ſubitò citra moleſtiã febris, ſitimque multam percipit, ſtridorem autẽ quẽdam cum tuſsi experitur, interdum etiam humoris eductionem, craſſum viſcoſúmque in pulmone humorẽ cõtineri, & ex capite aut alia quadam particula eò confluxiſſe liquet. Caput verò, materiæ thoraci influentis cauſam exiſtere, inde manifeſtò internoſces quòd irritatio quædam & gargariſmus circa vuam præceſſerit. Hæc ad internoſcendum diuerſas tuſsis ſpecies, & affectuum qui in thorace aut pulmone conſtituuntur, ſufficiunt. Sunt autem & alii de quibus poſtea agetur, vbi etiam de exulceratione, ruptura & eroſione ſcribere cogemur. At quod ego ſpectaui, non prætereundum ſilentio eſſe, ſed vobis quoque exponendum duxi. nam viſum mihi eſt peregrinum & admirabile. Vir quidam calculum exquiſitè figuratum expuit, non craſſum humorem & viſcoſum, ſed reuera calculum: non aſperum, ſed etiam valde læuem, durũ & renitẽtem, vt in terram quoque proiectus, ſonum ederet. Hic vir longo tempore tuſsi vexatus, nõ potuit ne valde tuſsiret liberari, quouſque calculum expuiſſet. Vtebar autem victu temperato, humectante, & potius refrigerãte mediocriter: erat enim & curis deditus, & habitu tenuis, vt hoc etiam tabidis ipſe reſponderet. Et niſi his vſus fuiſſem, puto illum ſimiliter iis qui tabe laborarunt, interiturum fuiſſe. Meminit etiam cuiuſdam diuiniſsimus Galenus, qui non calculum, ſed grandinibus ſimilia expuerat: item aliorum quorundam qui ſimilia bili colore ſputa reiecerant. Ac miror quomodo ipſe nullo refrigerantium vti voluerit, ſed hæc quidem vitarit, calidã autem potius curandi rationem adhibuerit. Nam & Mithridatium ipſis offerebam, inquit, pariter & athanaſiã, &(quæ adhuc magis ſiccare poteſt) theriacam, omniáque alia antidota ad ſuſpirioſos inſcripta, quæ acribus quibuſdam & extenuantibus medicamentis conſtant. Atque ea ſe non ſolùm in vno viro, ſed etiam in compluribus vidiſſe dicit. Nullus autem eorum quibus eiuſmodi acciderunt, mortẽ effugere potuit, ſed omnes quũ paulo longiore tempore aut breuiore perduraſſent, interierũt. At re ipſa verũ eſt quod ille de Archigene prodidit. difficile enim eſt, homo quum ſit, non etiam in multis aberrare, qui nonnulla prorſus ignorauerit, nonnulla etiam negligentius conſcripſerit. Atque hæc dicere de tam ſapiente viro auſus non fuiſſem niſi veritas confidenti me eſſe animo incitaſſet, atque ego rurſus impium eſſe ſilere cenſuiſſem. Nam medicus, quũ id quod ſibi videtur arripit, & nõ explicat, valde alios offendit, & impietatẽ exercet, magnóque errori imprudens ſeipſum ſponte implicat. Verùm illud agendum eſt, quod (inquit) Ariſtoteles dixerit, Amicus quidem Plato, amica verò etiam veritas: duobus autẽ propoſitis, veritas præferri debet. Cæterùm vt particulares medicamentorum in tuſsim efficaciũ materias facilè inuenire, & affectui quem ſigna tibi ſuggerunt, accommodare poſſis, conſentaneum putaui, poſt notationes & generalem medendi rationem, etiam auxiliorum differentias vobis interpretari, adiecto exquiſito ipſorum pondere, ne opus ſit ab alio ea diſcere, ſed hinc id quod quæritur colligatur.

Bechica, *hoc eſt ad tuſsim idonea*, quibus vtendum ſit.

In quibus id quod ex ſupernis influit, tenue eſt & acre, thoráxque recrementi copiã non habet, ſtyrace, myrrha, melle deſpumato & vino exceptis, vtitor. Fingito etiam catapotia eruorum inſtar, vtitórque noctu, pilulas duas aut tres, aut vnam exhibens, virium ratione ſemper habita. Nam quũ moderatè offeruntur, præſtantiſsima ſunt vtiliſsimáque, & veteres tuſſes à tenui fluxione concitatas perſanant. ALIVD. Papaueris lacrymæ, myrrhæ, galbani, pari ſingulorum pondere melle excepto vtitor. ALIVD. Galbani, caſtorei, opii, piperis, paria pondera contuſa excipito, fingitóque catapotia, ac eodem modo vtitor, in quibus non admodum tenuis eſt influxus, ſed etiam thorax recrementa continere videtur, & non admodum opus eſt torporem inducere. ALIVD. Styracis vnciam, opii drachmam, galbani ſemunciam, terebinthinæ ſemunciam: redigito in capatotia, ac ſimiliter ipſis vtitor. ALIVD bechicum, in quibus acris influxus eſt, & thorax mediocrem repurgationem poſtulat.

Nucleorum pini vnciam, palmularum carnis vncias duas, iridis ſeſcunciam, amygdalorum dulcium vncias duas, tragacanthæ vnciam, melle Attico excipito, & vtitor, cochlearium exhibens. ALIVD. Roſarum viridium drachmæ octo, nucleorum pini drachma, terebinthinæ drachmæ duæ: vuarum paſſarum dulcium drachmæ quatuor: mellis quod ſufficit. ALIVD ad tenuẽ admodum & acrem influxionem. Alterci ſeminis drachmæ duæ, nucleorum pini drahcmæ ſex, croci drachmæ duæ: ſapa dulci excipito, fingitóq; catapotia eruorũ inſtar, & dato noctu. ALIVD quod in mixto affectu valet, vocatur autẽ Hygia. Ammeos vncia, aniſi ſeſcũcia, opii drachmæ duæ, tragacanthæ, nucleorũ pini torrefactorũ, ſingulorũ drachmæ quatuor. Arida læuigato, miſcetóque cũ tragacãtha. Hanc autem & opium prius aqua macerare oportet, deinde læuigata mixtáque in paſtillos conformare, qui ſinguli drachmam pendant. Siccatos in vmbra cũ mulſa exhibeto. ALIVD bechicum. Styracis, croci, galbani, opii, ſingulæ drachmæ, nucleorum pini drachmæ quatuor. Fingũtur catapotia fabæ Ægyptiæ inſtar, ac datur pilula in noctem: ac vna nocte interpoſita, altera exhibetur, ſi vtique vſus poſtulat. Ita nanque valens & vtile medicamentum eſt ad acres & tenues fluxiones, vt multos ex vno curatos nouerim, quanuis longo tempore fluxionibus laboraſſent. Hoc medicamentum dãdum non eſt niſi ſolis probis, & prudenter artem exercẽtibus. ALIVD ad plura efficax. Myrrhæ Troglodytidis drachmæ ſex, alterci drachmæ quatuor, opii totidem, cynogloſſæ herbæ corticis drachmæ quatuor ſemis. Corticẽ in ſole bene ſiccato, miſcetóque cum reliquis: opium verò aqua macerato: fingitóq; paſtillos, & pro virium ratione exhibeto. Confert etiam cruenta ſpuentibus, dentium fluxionibus, vrinarum ſtillicidiis, veſicæ doloribus: ſummatim, iis qui vehementi fluxione laborant, colicis & lienoſis. ALIVD bechicũ, quod Myſterium dicitur.

Croci, caſtorei, ſeminis alterci, opii, ſtyracis, ſingulorũ drachmæ quatuor: melle exceptis vtitor. præſtantius autẽ fit ſi pro quaternis duas alterci miſceas. Facit etiã cœliacis: nam continuas fluxiones impedit.

Ad tuſſes in quibus multus acríſque influxus eſt: præſtat etiam ne in bilem ille conuertatur.

Dulcis radiculæ bene purgatæ & elotæ vnciæ tres ſemis, tragacanthæ vnciæ tres, ſucci dulcis radiculæ vncia, amyli vnciæ tres, ſucci lactucæ vnciæ duæ, ſemis. Coniicito tres ſemuncias dulcis radiculæ in ollam in qua ſint aquæ puræ ſextarii ſeptem, & coquito vſque ad tertias: deinde vbi refrigeraueris ex aqua, in quandam purã patellam coniicito, atque ſic vncias tres tragacanthæ addito, curatóque ipſas vſque ad matutinum tempus incoqui, & puro mortario indita, adiectóque ſucco dulcis radiculæ & lactucæ, contundito, incernitóque cribro. Mane vtraque miſceto: poſtea ſi craſsius euadit, Chryſatticũ vinum addito, emollitóque donec mellis craſsities fiat. Dato cum fiducia ieiuno cochlearia tria, ſiue ſiccitas, ſiue aliud quidpiam fluxionis cauſa extiterit. Hoc medicamẽtum Iacobo Pſychreſto adſcribunt, viro magnifico, & Dei in arte obſeruãtiſsimo. Vocabatur autẽ Pſychreſtus quia alimento humectante vteretur: atque hoc facere videbatur, quum vulgus hominum rerum ad ſe non pertinentium curioſum eſſe, pecuniæ deditum, & ſemper in triſtitia & curis per totam ipſorum vitam agere videret. Hactenus de iis qui tenui fluxione & acri infeſtantur, eóque tuſsiunt. Porro ſunt & alia multa tum à diuiniſſimo Galeno, tum aliis prodita: verùm ſatis eſſe putauimus, non copiam medicamentoum, ſed quæ longo vſu à nobis ſunt comprobata, explicare. Itaque antidotum quod diacodεῶn vocatur, nihil minus eos qui acribus tenuibúſque fluxionibus moleſtantur, iuuare ſolet: quare huius quoque ſcripturam exponendam eſſe duxi.

DIACODεῶN, vt diuiniſsimus Galenus ipſum parauit: Papauerũ capita decẽ in aquæ ſextariũ coniecta

prius macerato, si quidem fuerint humidiora molliorâq; vsque ad vnum diem noctémque: sin autem duriora & sicca fuerint, longiore tempore quàm vno die. Satius autem est nondum dura accipere: & humida admodum etiã reiicienda esse constat. Quippe ficciora succum modicum habent, humidiora verò multu m quidem, sed nõ coctum, aquosum & imbecillem: quare etiam ea quæ ex humidis valdè locis petuntur, repudianda esse liquet. Coctionis finis esto nõ quum tertia aut quarta, aut omnino huiusmodi quæpiã aquæ portiũcula relicta fuerit, verùm quumprimum tota intabuerint, succus exprimi debet, & non amplius incoqui: atque dimidia mellis pars ei admisceri, & igne fumi experte vsque ad mellis Attici spissitudinem decoqui. coctio ex aqua pluuiali aut fontana fieri. Vsus autem ipsius iis qui somno indigẽt, accõmodatus est: quibus etiã ea quæ ex opio parantur, frequenter offerre cogimur. Requirunt autem eiusmodi potissimum medicamenta illi quibus fluxio tenuis à capite in asperã arteriam defluit, quæ propter tusses insequentes dormire non permittit. In his ego medicamenti confectionem ex sapa parare consueui: ad talia verò abũdè coctum est medicamentum, quum papauerum capita vsque ad aquæ dimidias incocta fuerint: ac præstat ipsum, vbi fluxio admodum subtilis tussim fecerit, ex passo Thebano & Cretico quàm melle decoquere, vt quod extenuantem vim obtineat vitarique debet ipsum tunc quum tenues defluxiones, quæ Græcè catarrhi dicuntur, intendat, augeátque. Dulcis autem radicula medicamento, dum coquitur, miscẽda est, vt simul incoquatur: verùm illius inopia, succus eius qui ex Creta adfertur. At si in thorace copia quæ ex capite fluxerit contineatur, confectio quæ ex melle paratur vtilior existit. Nam vt ægri somnum, ita etiam sputi eductionem requirunt, quæ melle efficitur. Quapropter ei quod magis vrget insistens, quum æger in somnum inciderit, vel id quod ex melle, vel illud quod absque eo cõstat, exhibebis: interim ambo miscebis, huc spectans in mistura vt ex altero amplius, eo quod vrget postulante, iniiciatur. At moderatus medicamenti modus esto, insignis duorum cochlearium mensura: augebísque ipsum, aut minues, pro morbi magnitudine, & ægri cui offers, ætate, anni tẽpore, & regione. Si enim ad frigidius vergat, paucissimum exhibebis: sin autem ad calidius, copiosius. Porro quòd ad defluxionis quantitatem & qualitatẽ respiciẽs, plus vel minus exhibebis, cuius manifestũ existit. Hoc enim in omnibus præsidiis est commune.

De tussi, & medicamento diacodιων.

Tanta etiam de medicamẽto diacodιων à nobis dicta sint, quod aliis quoque multis affectibus conducit. Nam ardore febriliæstuantibus prodest: item si immodica sitis vrget: si vigiliæ infestant, si sudores ob tenues acrésq; humores affligunt, vt propè in syncopẽ æger incidat: adhæc si erysipelas in thorace existit. Præterea iis opitulatur quibus vertigines ob calidos vapores ex ventre, aut corde, aut iocinore ascendentes oboriuntur: necnon quibus gingiuæ, fauces & tonsillæ, ex acribus humoribus fluxiones experiuntur, dentésque dolent: insuper iis quos vehementes lippitudines, sideratio, dolores, vigiliæ, & fluxiones ex tenuis & acris humoris cursu excitatæ torquent, præsens est remedium, si pro viriũ ratione exhibeatur. Nam gargarizatũ ad multa admodum valet, quorum numerũ memoria tenere difficile est: sed tantùm intelligere satis est, in omni calida intemperie, si moderatè & vt res postulat propinetur, ceu aliud etiam quoddam, præsentissimũ adferre præsidium potest: quemadmodum & vitam frequẽter adimere, si viribus valde infirmis porrectum fuerit, quúmque recrementorum copia in thorace continetur: quare magna diligentia & animaduersione ipsum præbere conuenit. Præstat autem vbi talis suspicio fuerit, nempe abundantiæ aut imbecillitatis causa, neque copiosum, neque per se ipsum exhibere. Etenim licet ipsa tussim lenire videantur, ac somnum accersire, attamẽ thoracis angustiam adaugent, vt multi ceu laqueo strangulẽtur. Quare præstat minus ex eo semper dari, & præterea extenuãtia aut abstergentia ei miscere, vt oxymeli, aut quod ex marrubio conficitur: & tunc potissimũ in quibus id quod influit, tenue est (vt diximus) & acre: si enim tale quid sit,

A nihil inde nocebis si antidotum dederis. Nã ea quæ tenuia sunt, mediocriter crassa reddit & contemperat, doloremque hinc prouenientem finit.

Quo victu nutriri debeant qui ex tenui & acri fluxione tussiunt.

In quibus tenuis acrísque fluxio thoracem infestat, iis ptissana, lutea ouorum, gallinarum alæ, testiculi gallorum, pisces dura carne præditi, & præsertim isicia ex ipsis confecta, nempe orpho, glauco, sepia, & buccino, dari debent: sin autem pectines adsint, etiam hi offerentur. Nam hunc
B cibum, bonum habere succum, vim contemperantem & mediocriter spissantem cum dulcedine, etiam deprehendes. Inter olera, malua & cocta & non cocta his est aptissima: item lactucarum cau!es similiter, & intybi. Hæc autem largius exhibere conuenit, vt quæ etiam subamarum aliquid habeãt, vnde tum refrigerare tum obstruere possũt. adhæc carnes quoque ipsos assumere quales velint, alienum non est: item pectora boum, ouium ventres, pedes & rostra, anserúmque alas & ventres. Inter legumina præponi debet halica cum aliqua aue, aut carnibus, item fabæ
C coctæ: quòd si etiam tempus ferat, virides dare alienum non est. quippe hæ spissant, & contemperare infinitis modis possunt. Ex fructibus autẽ pomaceis dulcia mala præbere, magísque à balneo, conducit. sic enim si assumantur magis iuuant. Assa verò super cibum comedere commodius est. In mensis secundis castaneæ aliis præferri debẽt. nam vtcunque ipsas esse velis, affectus hos iuuant, magísque coctæ. Palmulas autem, & vuas passas, si dulces sint, neque multas, neque frequenter largiri oportet. Quòd si ger mina fœnigræci etiam frequentius ipsis dederis, non ma
D gis offendes, vt quod vim quandam humoris qui pertinaciter thoraci inhæresit, repurgandi obtineat. Potione tẽperata vtendum est, si æger quoque calidus fuerit: sin autem frigidus temperamento, frigidam quoque bibere ipsis audacter permittendum. Quòd si vinum eis gratum est, propina etiam Chrysatticum modicum, & Bithynum, & magis dulce aliquod vinum. At balneis vtantur quàm licet tepidissimis, & in caput plures ex tepida situlas recipiant: vngántque totum quidem corpus hydrelæo, caput
E autem rosaceo: & in aquæ frigidæ solio diutius immorentur. Quũ enim sic nos agimus, tum id quod iã in thoracẽ incidit, celeriter educetur, tum nihil aliud in posterũ influet, quum caput calorem præter naturam deposuerit, & humor qui influebat, tussimque irritabat, mediocriter crassus sit effectus.

Quæ medicamenta conueniant iis qui à crassioribus humoribus tussi laborant.

Quum iam de iis quibus tenues humores in thoracẽ & pulmonem defluunt, tractauerimus, de viscosis etiam crassísque humoribus respirationis partes infestantibus persequamur. Duplici autem modo auxilia hoc in commenta-
F rio vobis interpretatus sum, vno quidem, simplicia & paratu facilia, vt naturam viresque eorum accuratè intelligẽtes, nosipsi quoque medicamenta componere possimus, quæ magnitudini & qualitati infestantis morbi conueniant: altero verò, composita quæ longo nos vsu & experientia comprobauimus. SIMPLICIVM medicamentorum expositio. Strobilus viridis mulsæ in coctus, piceæque fructus, & dulcis radicula, ipsa similiter cocta, castorei suffimen in carbonibus excitatum,
G & per inspirationem attractum. Maximè enim iuuat pulmonis, thoraci, cerebrique affectus. Humidos & frigidos capitis ac thoracis morbos etiam spica nardi sanat, eo quòd siccare potest. item adiantum, vel amygdala amara, pulegium, satureia, & ficus pingues. His omnibus vtendum est in quibus thoracẽ & respirationis particulas viscosi humores & crassi obstruunt infestántque: cauenda autẽ quæ his valentiores vires obtinent. Hæ nanque particulæ non requirunt ea quæ efficacem habent actionem, præsertim in quibus pus expuitur. talia enim econtrario deficcant. quare etiam quæ vrinam mo-
H uent inimica sunt, quum sputi eductionem è thorace impediant. Nam vbi serosum per vrinam trahitur, excremẽta respirationis partib[9] infixa ægrè sursum educi possũt, præsertim vbi magis quàm par est torrentur & desiccescunt. Quapropter consulo, in quibus infarctus humor est,

aut pus in thorace continetur, incisórium quidem medicamentum exhibere, restinguere autem ipsius vim, ne valde calefaciat,siccétque,admiscendo ipsum succis quibusdam,aut liquoribus aliis simul incoquendo aut contemperando, magísque si æger sicciorem temperaturam habitúmque tenuiorem habere videatur: præterea si febris adfuerit,tunc humidiora & modicè calefacientia offerre conuenit.Quū medicamentū quod exhibebitur, tale euaserit,superflua excrementa respiratoriis inhærentia, facilè & citra impedimentū eductioni parebūt. Victu ex hyssopo,& pulegio,vel thymi turionibus siccis, vel catapotiis vti non oportet,nisi tantū in illis qui frigidis,viscosis,crassísque humoribus scatent:adhæc qui tēperamento humidiore & frigidiore præditi videntur:etsi cibo copiosiore balneísque intēpestiuis antea vsi fuerint. In talibus enim omnes qui nos præcesserunt medici,ex sinapi aphro nitro & sulphure composita adhibuerunt. quorum etiam confectiones ad propositum affectum accommodari licet,maximè si pro temperamento, consuetudine & ægri viribus accuratè auxilii facultatem & intendamus & remittamus.

Composita medicamenta ad tussim,extenuantia.

Marrubii succi sextarius,mellis Attici tātundem.In duplici vase coquuntur vsque ad vnū sextarium, paratáque vitreo vase conseruantur, & cochlearia duo manè & vesperi exhibentur.Hoc remedium tussim sanat,etiamsi inueterata sit, & pus in thorace contineatur. ALIVD. Spicæ nardi,croci,piperis,marrubii,singulæ vnciæ,gingiberis sescuncia,mellis,vini,vtriusque sextarius. Marrubium cum vino vsque ad dimidias coquito, deinde reliqua mixta incoquito,donec mellis fiat spissitudo, ac manè & vesperi vtitor. ANTIDOTVM [illegible],tussientibus,phthisicis,purulentis, cibum fastidientibus efficax. In omnibus cum fiducia vtitor:est enim multo vsu vsu probatum. scriptura eius habet in hunc modum. Hyssopi Cretici scrupuli sex,apii vnciæ sex, citrii medullæ vnciæ sex,calaminthæ vnciæ sex,iridis Illyricæ vnciæ quatuor,rosarum siccarum libra vna semis,dulcis radiculæ succi tantundē,pulegii libra,capitū papaueris syluatici vnciæ decem,marrubii viridis vnciæ sex,palmulæ Nicolai quinquaginta, ficus pingues 25. nuclei pini virides quinque,sapæ primariæ sextarius,mellis primi meriti sextarii tres, aquæ fontanæ sextarii sedecim, Coquito ad aquæ tertias, deinde medicamentis sic proiectis,mel & sapā adiicito,coquitóque ad mellis spissitudinem. Exceptis vtitor ad prædicta audacter.nam valde nobile est & multo vsu probatū remedium. BECHICVM,*hoc est ad tussim efficax*, quod *ab eruis* δἰ ὀρόβων Græcis dicitur. Palmularum pinguium sesquidrachma, iridis drachma, croci drachma,piperis drachma,erui sesquidrachma,mellis despumati quod satis est.Contusa incretáque melle excipito,datóque ieiuno cochlearium:quòd si amplius infestetur,porrige etiam alterum. ALIVD. Sinapis torrefacti & eloti paria pondera melle despumato excipito, ac ad tusses diuturnam perfrictionem expertas vtitor. ALIVD eiusdem facultatis. Sinapis, piperis communis, singulorum scrupuli septem,mellis sextarii quatuor. Hæc contundito,deinde melle emollito, in vnitatem cogito, fingitóque pilulas: mane & vesperi exhibeto.Valēs est medicamentum, & præstantissimum, vt propterea ipsum à Deo datum esse,sermone sit celebratum. ALIVD.Costi vncia, cardamomi, castorei, opopanacis, singulorum drachmæ duæ,croci,galbani,piperis albi,singulorum drachma:mellis quod satis est:datur fabæ Ægyptiæ instar ex aqua.Confert hoc etiam iis qui pus iam educere meditātur. ALIVD quod vehementer calefacit,ex Commētariis Magni. Eruorum farinæ semuncia, seminis lini torrefacti vncia, pulegii vnciæ duæ, nucleorum pini, althææ radicis,hyssopi,singulorum vncia:vuarum passarum quibus acini sint exempti, vnciæ duæ semis. Dulcis radiculæ decocto excipito,& cum fiducia etiam in febricitantibus vtitor. ALIVD, & ipsum similiter insigne. ucleorum pini vncia,tragacanthæ vncia,palmularum carnis vnciæ duæ, iridis vncia, amygdalorum dulcium vnciæ 2:mellis Attici quod satis est.excipito,datóq; cochleare. SVFFIMEN ad tussim,quod ex stercore leporis paratur. Resinæ terebinthinæ,auripigmenti, stercoris leporini pares modos in collyriū redigito,& carbonibus abiegnis & terebinthinis fumum excitato ad triduum,si vires permiserint,& affectus ex omnibus notis apparuerit frigidissimus; atque id quod influit, tale ad amussim existat. Nam in quibus calidus est affectus,talib⁹ vti periculosum est. ALIVD bechicum vtile,ad impertiendum facile,& ad cruenta sputa,spirandíque difficultatem efficax. Iridis Illyricæ drachmæ quatuordecim, myrrhæ Troglodytidis drachmæ duæ,styracis calamitis vncia,vuarū passarum acinis purgatarum drachmæ octo.Cum fiducia vtitor,fabæ Ægyptiæ magnitudinem exhibens. ALIVD suffimen. Thuris,sandaracæ,medullæ ceruinæ,paria pōdera.Omnia læuigata in pastillos cogito, & per infundibulum dies tres suffito,seruatóque ægrum domi, odorata ei adhibens.rectè autem facies si primo die ter suffitum excites,secundo bis,& tertio semel.Si pastillo in panniculum coniecto fumum excites,longè præstantius hoc reddes medicamentum.Multis experimentis est probatum.

ALIVD eiusdem facultatis. Thus masculum,mastichen,medullam ceruinā,sandaracam,styracem omnia pari portione ad fumum excitādum incendito, vbi prius vinum merum propinaueris. PASTILLVS fumo excitando idoneus,quo vtor ad veteres frigidósque affectus. Dauci,cardamomi,sinapis,abrotani,sandaracæ, omnium pares portiones sumito, ac cum fiducia per infundibulum vtitor. BECHICVM antidotum,ad frigidos affectus saluberrimū. Piperis,baccarum lauri,thymi, singulorum vncia: mellis quod sufficit. Dantur duo cochlearia mane. BECHICVM valde bonum.

Pulegii,mastichæ singulorum drachmæ quatuor,piperis drachmæ duæ, mellis despumati quod satis est. ALIVD bene faciens, præsertim ad tusses vetustas .Marrubii succi libram, olei omphacini libram: mixta pro viribus dato. Valet etiā insigniter ad sputa cruenta. ALIVD. Vbi porrorum succo admiscueris mellis despumati libram, dulcis radiculæ succi, hyssopi, singulorum vncias duas,amygdalorum expurgatorum vncias duas, & semissem,pistaceorum purorum& torridorum vncias duas,nucleorum pini purgatorum & torridorum vncias duas, seminis vrticæ vnciam,seminis lini torrefacti semunciam. Valet ad tussientes, & præsertim iis qui viscosa educunt.

ALIVD tussientibus & ægrè spirantibus idoneum. Nardum Gallicam contusam melli adiicito,& nucis auellanæ instar ex ea dato. ALIVD valde egregium. Vuæ passæ domesticæ vncias 2.staphidis agriæ scrupula duo,piperis scrupula quatuor.Fingito catapotia,& vtitor ad vuluæ perfrictiones.PILVLAE bechicæ,*hoc est tussi efficaces*. Opii,styracis,castorei,terebinthinæ, sulphuris viui, singulæ vnciæ.Datur pilula vna,aut duæ,aut tres,pro viribus. His semper vti cōuenit in quibus tussis est diuturna,multásque vigilias inducit.

Ad tussim veterem & phthisin.

Marrubii teneri succi sextarii octo vsque ad dimidias coquantur,deinde picis liquidæ sextarius superfundatur: ac vbi vnitas facta fuerit, nardi Syriacæ læuigatæ vnciā adiicito, croci obolum,pompholygis Cypriæ obolū, thuris vnciam,piperis longi, lapidis hæmatitis, singulorum drachmas duas.In eclegma redactum, lingendum pro viribus dato.Admodum prodest iis qui in pulmone vlcus experiuntur, & qui per totam tussim pus excreant: item stomachi & intestinis affectibus opitulatur. Cæterùm ad eiusmodi affectus etiam superfusionibus & emplastris vti non est alienum,à simplicioribus primùm incipiendo, Abundè auxiliatur oleum chamæmelinum, si thoraci inungatur,nunc per se,nunc anethino ei addito,adipe anserino,butyro,œsypo liquido,& rutæ turionibus.Quòd si vsus requirat,etiā lanas sordidas ipsis imbutas pectori imponere vincit.Atque hæc satis opitulari possunt crassis viscosísque humoribus thoraci tussientiū infixis. Si emplastris quoq; indigeant,etiā horū scripturas exponā,quæ & ipse in eiusmodi affectibus variis modis sum expertus.

Emplaſtrum ad tuſſim efficax.

Terebinthinæ vnciæ ſex,œſypi liquidi vnciæ quinque, ceræ vnciæ duæ, iridis contuſæ vnciæ tres, olei Cyprini vnciæ tres. ALIVD valde bonum:confert etiam ægrè ſpirantibus. Butyri vnciæ ſex,adipis anſerini vncia,adipis taurini vnciæ ſex, œſypi vnciæ quatuor, galbani vnciæ quatuor, opopanacis vnciæ quinque, caſtorei vnciæ tres,ceræ vnciæ ſex,euphorbii vnciæ quinque,adipis ſuilli veteris vnciæ duæ.In emplaſtri formam redacta, thoraci imponito. Bene facit etiam emplaſtrum Peganera, A & Anethine, & quod *à baccis lauri δι' δαφνίδων Græcis* dicitur.

Catapotia ad tuſſim.

Styracis,opii,myrrhæ,ſingulorum ſemuncia: opobalſami,croci, vtriuſque drachmæ duæ. Fingito catapotia ad magnitudinem erui:dormituro deglutienda dato. ALIVD. Gingiberis vncia,piperis albi vncia, galbani, caſtorei,croci,opii,ſingulorum vncia:ſtyracis ſemuncia.Fingito catapotia eruorum inſtar,& dormituro exhibeto.

ALEXANDRI TRALLIANI

Liber VI,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE PLEVRITIDE, Cap. I.

PLeuritidem voco quæ propriè pleuritis eſt.non enim omnis lateris dolor, pleuritis nominatur. Nam quæ propriè pleuritis exiſtit,membranæ coſtas ſuccingentis inflammatio eſt:vnde etiam febrim inducit acutam,vtpote corde vicino, & cōſortii lege condoleſcente.Si igitur febrim acutam, ſpirandi difficultatem,dolorem punctorum,& tuſſim deprehēderis,tunc illum exquiſitè pleuriticum eſſe dicito cui omnia hæc acciderint.Febricitant autem ſpirántque difficulter etiam qui iecoris inflammatione laborant, latere diſtenduntur,indoleſcunt,& ex conſenſu tuſſiunt: verùm punctionē non ita percipiunt,neque pulſum durū habet.

Quomodo pleuritici ab hepaticis diſcernantur.

Diſcernes autem eos tum peculiari dolore,tum pulſibus potiſſimùm.Etenim pleuritici pulſum habent qui ſerræ modo tactum ſecet,& durum:iecore autem affecti,nequaquam:ſicut nec qui pulmone laborant,ob particularū mollitiē quicquā tale obtinent:imò neque tuſſes pleuriticis & iocinoroſis ſimiles exiſtunt. Etenim pleuritici & tuſſi vehementiore premuntur,& ſtatim excreant:temporis autem proceſſu,omnia deinde colorata expuunt,quod etiam humorem qui inflammationem pepererit indicat. Nam rubrū quum eſt, ſanguineum humorem notat:quēadmodū etiam omne ſubflauum,bilioſum,album,viſcoſúmque,pituitoſum:nigrum autem,melancholicum teſtatur. At hepatici irritātur quidem ad tuſſim, ſed nihil excreant.Scire autem te volo, etiam pleuriticos nonnullos tuſſire,& nihil emoliri:verùm hinc non cenſere omnino eum eſſe hepaticum oportet qui tuſſit quidem,non autē excreat.Nam pleuritis quoque contumax concoctúque difficilis eſſe poteſt, quæ maximè etiam periculoſa exiſtit.Iam inflammatio quoque inferius in mendacibus coſtis ſubſiſtere poteſt,vt nihil ad thoracem pertingat, quēadmodum etiam inflāmatio externa. Nihil enim in his affectibus excreatur, ſed magna ex parte, niſi humores qui inflammationem excitarunt,fuerint diſcuſſi,in abceſſum conuertuntur:rarúmque id eſt.Animū igitur aduerte ſimul omnibus,& faciei colori.Pallidi nanque ſunt plurimum iecore affecti,quod pleuriticis non adeo accidere conſueuit.Hoc ſanè modo pleuritici internoſcendi ſunt.

CVRATIO pleuriticorum. Cæterùm curare ipſos oportet,ad vires & naturam ipſam morbi reſpiciendo. Si nanque ſanguineum eſſe qui inflammationem fecerit humorem indicia ſuggerunt, ad venæ ſectionem venito, præſertim ſi in ſupernis partibus conſtiterit, vt iugulum quoque detrahat vehementer. Si nihil horum fuerit, ſed etiam dolor imam ſepti trāſuerſi regionem affligat, aluū purgare cōuenit,vt diuiniſſimus Hippocrates nos docuit. Ne igitur temere ſanguinem dimittas, neque purges,vt vulgò faciunt, niſi exquiſitè didiceris humorem qui inflammationem pepererit,copioſum eſſe,& in toto corpore ſuperare. Etenim cum alia quoque multa copiam tibi indicabunt,tum verò maximè fomentum quod loco admouetur.Si igitur fomentorum & ſacculorum vſu dolor moderatior euadit,vt etiam æger manifeſtò recreationē B ſentiat,copiam non eſſe intelligito, ac cum fiducia fomēto vtitor,& auxilia parti inducito.diſcuties enim id quod offendit,quódque inflammationem excitarit. Quòd ſi nihil horum euenerit,ſed dolor potius,præterquā quod nihil cedit,adhuc etiam validior appareat, conſtat copiam exiſtere quam particulæ incaleſcentes ad ſe attrahūt.Hoc igitur vbi manifeſtum fuerit,ne differas,ſed potius nulla mora interpoſita, vacuationem adhibeas qualemcunque ex iis quæ ſuperius commemorauimus,expedire ſuſpiceris. Vulgares autē noſtri temporis medici cauent ne pleuriticum aliquando purgent:ad ſanguinis autem miſſionē, C tanquam inculpatam & tutiorē,confugiunt. Verùm ſciēdum eſt pleroſque,præſertim in quibus non adeo magna ſanguinis copia in venis ſuperare videatur,iuuiſſe,locum acutiſſimo ſcalpello probè ſcarificaſſe.Conuenit autē cucurbitula quoque poſt cutē inciſam vti, vt quod in ea cōtinetur,ex alto extrahatur:atq; hoc facto mirari licet quomodo inde etiam dolor,qualiſcunque fuerit, licet vehementiſſimus,conquieuerit,vt neque fomento,neque alio præſidio indiguerit. Hoc medici priuatíque omnes vſi D ſunt,longa id experientia edocti:& iuuant. Commodius autem eſt & tutius, in quibus parua copia eſt euacuanda, hac vti curatione,vtpote validiſſima: atque in omnibus auxiliis ſic agere præſtat:vtitor autem fomentis humori ſuperanti familiaribus. Si nanque ſanguineus fuerit, iis quæ diſcutiunt ſiccántque, ita vt non calefaciant admodum,quale eſt ex miliis fomentum: ſin autem bilioſum, ſpongiis ex aqua calente ſolis cum herba chamæmelo vtendum: quòd ſi pituitoſior fuerit, ex ſale & foliis lauri, aut eruis torrefactis,aut lanis oleo anethino imbutis: ſin E melancholicus abundet,fomento potius ex furfuribus in iure chamæmeli decoctis. Hoc fomentum excellentiſſimum eſt,& propè ad omnem dolorem conuenit.Nam licet ipſum etiam calidius efficere,admiſcendo,ſi vſus poſtulet,amplius vel altheam,vel anethinū oleum loco chamæmeli,& intendere ipſum: itē lenire quomodocunque velis,pro affectus propoſiti ratione.At fomenta ex poſca, & præcipuè quæ rodens aliquid continent, vehementer auerſor:ſiquidem materiam repellunt: quæ autem valde ſunt acria,inflammatis fluxionem excitant.Ceratis ex adi F pibus,& fomētis lenibus admodum,quatenus licet, inter initia potiſſimùm vtitor: vbi verò concoctio apparuerit, nihil nocebis ſi etiam emplaſtro calefaciente vtaris, quale eſt quod ex melle paratur,per ſe & cum adipe ſuillo adhibitum.Similiter etiam Peganera dictum inteſtinos affectus admodum diſcutit,& per ſe & alicui horum admixtum. Bibant omnium maximè aquoſam admodum mulſam:nullum enim aliud auxilium ita pleuriticis accommodatum inuenias. At ſi febris vehemens admodū fuerit,ne ſic quidem, ſi valde ſit aquoſa, quicquam noce- G bit. Similiter autem loco mulſæ vtitor apomelite, quēadmodum etiam mulſa,paululū,quotieſcunque æger grauiter tolerat excreationem, tepidum ex eo ſuperſorbere præcipiens.Quòd ſi magis rurſus in ſputo educendo laboret,vtitor etiam oxymelite,præſertim quod marrubium habeat incoctum.Fugito autem diacodιῶν,& Philoniū, aut aliud quoddam leniens medicamentum.Maxima nā-

A que pericula inducunt, dum omnia humores eductioni contumaces reddunt, præterquam quòd etiam vires prosternant, reddántque emortuas. Sin autem dolor vehemẽs & intolerabilis vrgeat, vel etiam vigiliæ multæ viribus robustis torqueant, prædictis vti alienum non est, vt vires ipsæ nimiis vigiliis periclitantes recolligantur. Sin imbecillitas virium fuerit, vitato prorsus torporis inducendi efficacia. DE VICTV. Cibo vtatur cremore ptissanæ largiter decocto, donec id quod flatuosum est depositum fuerit. Nisi enim probè coctus fuerit, præcordia ipsa quoque inflat, quemadmodum etiam alia legumina. B Quòd si humor ægrè educatur, amygdala purgata læuigatáque ptissanæ incoquenda cõmisceto. Tunc enim humor qui in thoracem fertur, magis eductioni parebit. Sin autem æger non vehementer admodum febricitet, & inflammationis feruor cessasse videatur, cum fiducia etiam vrticæ semen cum hyssopo simul ptissanæ incoquendum adiicito. Nam hæc crassiora & viscosa magis recrementa largius extenuare possunt: cremorem autem amygdalorum per se exhibeto, paulum ei mellis adiiciens. Commodius C est, manè ptissanæ cremorem, vesperi amygdalorum succum offerre. At si vires imbecilliores appareãt, panis quoque puri micas ex apomelite, aut hydromelo, aut hydrorosato porriges. Nam quod Cibyriacum vocatur vitabis, vt quod febres irritet, & caput feriat, vt etiam faciat deliria. Multo satius esset, si vires admodum imbecillæ viderẽtur, paulum Cnidii vini dare, aut hydromeli quod à Cibyra adfertur. Sin autem micæ panis ægro sint ingratæ, dulces potiones sunt assumẽdæ, & iusculum quod sine oleo paratur, ex sola gallina, & modicis panis micis, si vires infirmæ sint, & æger cibum fastidiat. D Assumat etiam pisciculum, præsertim turdum, virium ratione habita. est autem piscis & tener & humidus, concoctu facilis: & si fortè ipsum ptissanam marinam nomines, non erraueris: adeo recrementi expers est alimentum quod ex ea capitur. Pectines autem dictos ac omnia testacea cute prædita fugito, vt crassi succi & sputi eductionem vehemẽter impedientia. Similiter etiam olera vitabis, nisi lingua scabra siticulosáque, & febris ingens appareat. tunc enim absurdum non est, aut maluæ, aut intybi decoctum exhibere. E Similiter & malũ dulce dari debet: malum autem Punicum, & quodcunque astringens fuerit, ceu thoraci inimica repudiato. Item frigidum siquod actione existat, fructúsque pomaceos vitato. Tepidam verò exhibeto, & non (vt vulgò) biliosam ipsam esse putato. quippe hoc ridiculum existit. Accusant manifestò Hippocratem, ignorantes quomodo hoc dictum sit. Calorem igitur experiẽtibus, vehementer siccis, & febri laborantibus, quis hac præstantius inuenerit, quæ & bili resistere, & euincere eã queat, siquis cibos etiam ad nutriẽdum efficaces offerat? F quoniam ipsa per se, vt quæ simplex existat, neque nutrire, neque humectare propriè ægrum potest, sed tum siccũ tum amarum ipsum inediæ potius ratione efficiet. Itaque cum vino, mulsa, & aliis cibis ipsam conferens, hoc dixit. quare tepida reprehendi non debet. ipsa nanque est quæ efficit vt & alii cibi tum concoquantur, tum celerius in corpus distribuantur. Atque hoc est quod dicit, Humiditas, alimenti vehiculum. Quare non desinas tepidam exhibere, interea dum cibus & aliæ potiones exhibentur. Id nanque ipse docuit, qui dixerit mixtam quidem mulsam vel apomeli commodius exhiberi, quoniam per se sola G non alit, neque medicamentum esse potest: omnia autem præstat cum aliis cibis, omniúmque ciborum vehiculum existit. Nihil enim siccum, neque medicamẽtum sine humore in altum peruenire potest, sed in superficie permanet, nullam actionem ostendens: vbi verò humidiorum alicui commixtum fuerit, tunc etiam in altum penetrare potest, ac frigiditatem aut caliditatem largitur. Quare aqua, etiamsi aliqui eam non vt alimentum existimarint, eo quòd simplex existat, attamen ipsa etiam sola vniuersa nutrienda curat, & in corpus alimentum deducit, diuisa H continet, & in vnitatem redigit. Si enim & terram siccam & dispersam adunit, continuámque hanc reddit, vt diuersa perficiantur vasa: adhæc si panem ipsum, qui comeditur, quũ farina est, componit, maximam vim obtinet: & nihil adeo contulerit aut animantibus, aut stirpibus, vt humor, vt ex quo etiam generatio existat. atque id semper obseruandum est, quòd & alia ipse potissimũm vnit & cõtinet. Hoc igitur victu pleuritici tractandi sunt, si aliud nullum accidẽs adfuerit. Sin autẽ superuenerit aliquod, huic quoque occurrendum est: verbi causa, si cum dolore etiam inflammationem latus infestare contingat, & venter non secũdum naturam sed inordinatè excernat, vt vires quoque deiiciantur, tunc & ventri prospicere necesse est, neque temere venam secare, neque alio quoquam auxilio vti, nisi ventri tum superfusiones, tum epithemata, quæ ipsum confirmare & retinere possunt, accommodare. Si dolor etiam lateris vrgeat, nec is negligi, sed amborum ratio haberi debet. Stomacho igitur & ventri ea quæ corroborant, lateri autem, quæ calefaciunt & laxant imponẽtur. Sedita agendum est vt nihil planè laxans, aut iecur, aut ventrem attingat. DE DOLORE & medicamentis. Itaque si dolor immoderatus est, & febris vrget, superfusiones & fomenta lenia, quæque non rodunt, extrinsecus semper accõmodare oportet: sin autem is non est vehemens, cerata & epithemata. Salutaria sunt ad huiusmodi medicamenta, tum quod *ab adipibus* diasteatωn appellatur, & quod *à manu* χείρ vocatur, tum per se, tũ cũ eo quod diamelilotum dicitur, mixtum. Vbi verò declinauerit inflammatio, & non amplius admodum ferueat, bene facit etiam peganera dictum, & quæcũque discutere omnino & extrahere possunt quæ in alto hærescunt. Præcipuè vbi febris non est, calidioribus omnibus & epithematis & potionibus vtendum est. Itaque caules brassicæ cum radicibus cremati, optimè laterum doloribus faciunt. In cinerem igitur redacti, adipe suillo veteri excipi, atque sic affectæ particulæ imponi debent. Proinde vbi febris non vrget, hisce medicamentis vti consilium est, potionibus autẽ ex costo & bdellio Arabico. DE DECOCTV. Quandoquidem cum plerique omnes, tum diuinissimus etiam Hippocrates ptissana, alii verò mulsa, oxymelite & ptissanæ cremore ad sputum educendum vsi fuerint, scire conuenit quibus singula exhiberi debeant. Si igitur biliosi sunt ægri, solo etiam ptissanæ cremore cõtenti esse, & crebrius copiosiúsque ipsum assumere debẽt: sin autem auersentur ptissanæ cremorem, & non libenter capiant, alio quoque vtentur, præsertim auenato. Vim enim habet vt humores ex thorace & pulmone purget & educat, haud minorem quam ptissana (si non etiam aliquanto ampliorem) obtinet. Tepida verò his idonea est, eo quòd humoris siccitatem humectet: item apomeli magis etiam quàm mulsa: & in summa quodcunque humectat ita vt neque refrigeret aut calefaciat vehementer, sed abstersorium quippiam obtineat. Nihil enim commodius est pleuriticis quàm medicamentum quod humectare simul & abstergere potest. Sin autem id quod expuitur, viscosum pituitosúmque fuerit, vt ob id ægrè educatur, idque magna tussi, in his decocto ex iride & dulci radicula, necnon eo quod ex marrubio fit & oxymelite, adhæc mulsa vtendum est, ægri virium, & eius quod excreatur educitúrque copiæ & facultatis ratione habita. DE PVRGATIONE. Aluus non modò clysteriis, sed etiam medicamentis ad eam molliẽdam efficacibus subducenda est, si corpus vitiosis quoque scatere succis, & recrementis plenum appareat, vt hinc etiam dolor, antequam auxilia sint admota, intendatur magis quam decrescat, & circa imas particulas cruciatus excitetur. Fieri autẽ debet purgatio, si corpus biliosum fuerit, ex lacryma scãmoniæ. neque enim calida est admodum, sicut alia purgantia. Dari autem debet modicum ex ea, & paulatim, vires & materiæ redundantis quantitatem obseruando. Quòd si biliosum non sit, sed pituitosum potius, tunc illis vti conuenit quibus diuinissimus Hippocrates præcepit, aut peplio, aut veratro nigro, interim puluerem ex ptissanæ cremore exhibendo, vt etiam nos subinde fecimus. Compositio ipsius in hunc modum habet: Veratri nigri sine medulla, drachmæ quatuor, scammoniæ drachma, gummi drachma, brassicæ succo excipito, fingitóque ca-

tapotia quæ ciceris magnitudinem habeant. Pueris dato pilulas quinque, robuſtis ſeptem, ætate vigentibus quindecim, mulieribus vndecim. Scire autem oportet hæc etiam lippitudine & regio morbo laborantibus exhiberi, ac bene facere, ita vt ſtomachum omnino non ſubuertant. Danda autem ea ſunt à cibo potius. Ita nanque citra noxam moleſtiámque purgationem molientur.

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber VII,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE SANGVINIS REIECTIONE, Caput I.

Haud noui an alius æquè difficilis ſit affectus vt ſanguinis excreatio. Nō enim ipſa per ſe, dum immoderatam vacuationem inducit, vitam adimere conſueuit; ſed peſſimorum longorúmque morborum magna ex parte cauſa redditur. Quare incumbendum eſt vt vitium hoc prius internoſcamus vnde cauſam traxerit,& quo in loco inciderit, atque ita curationem tentemus,neque eam differamus. Quippe mora & dilatio cum in omnibus morbis nociua eſt, tū verò magis in ſanguinis eductione plurimum nocet.Scire igitur hoc ante omnia conuenit, ſanguinis reiectionē tribus de cauſis palàm excitari,vaſorum ruptura, eroſione,& quum ora illorum adaperiuntur. Cognoſces autem ſingulos dolores hoc pacto. QVOMODO ſanguinis reiectionem ex vaſorum ruptura fieri deprehendamus.

Qui igitur ex ruptura vaſorum ſanguinis reiectionem experti ſunt,primùm inde ſanè cognoſcere poteris quòd cauſa aliqua primaria antecesserit,vtpote aut vox violenta,aut caſus,aut ictus vehemēs,aut ſi pondus aliquod graue æger ſuſtinuerit,aut etiam in vehementi frigore verſatus ſit,aut copiam ſanguinis congregarit,aut flatus multi eum diſtenderint.hæc enim frequenter vaſorum rupturam in particulis excitare abundè poſſunt. SIGNA reiectionis ſanguinis quæ exeſo vaſe accidit. At quæ ſanguinis reiectiones exeſo vaſe eueniunt,quod κατ' διάβρωσιν Græci vocant,primùm ſanè inde cognoſces quòd excreationes paulatim fiant: deinde quum vaſa magis exeduntur,multus ſimul vacuetur:poſtea verò, & quòd præceſſerit aut diſtillatio,aut ſalſorum & valde acrium eſus, aut triſtitia immoderata,aut inedia.Quòd ſi etiam cum ſanguine carnoſæ quædam particulæ ſiue mēbranoſæ permixtæ appareant,ſine dubio ſanguinis reiectionem particulis quæ reſpirationi ſeruiunt exeſis fieri exiſtimandum eſt. SI SANGVIS ore vaſis patefacto erumpit. Sin autem ore vaſis adaperto ſanguinis expuitio euenerit,primùm ſanè inde notatur quòd nihil præceſſerit,vt quū vaſe exeſo ſanguis reiicitur fieri diximus, ſed potius humidioris calidioriſque victus, & frequentium balneorum abuſus:item ex eo quòd æger in calidioribus ædificiis præter conſuetudinem, aut loco calidiore immoratus fuerit. Nam ſi horum prædictorum aliquod adfuerit, ſputúmque ſanguinis modicum & paulatim fiat, ſanguinis curſum patefacto vaſorum ore accidiſſe cognoſcito. Hac igitur ratione cauſam vnde ſanguinis eductio initium traxerit, internoſcere potueris: locum verò vnde profluit,in hunc modum notabis. QVOMODO locus affectus agnoſcatur. Si quidem ſanguis multus & vniuerſus vnáque vice eductus fuerit,ſubflauus magis,ſpumoſuſque, & citra dolorem, his indiciis ex pulmone reiectionem eius fieri noſcendum eſt. SIGNA quum ex thorace effertur. Quòd ſi dolor aliquis circa thoracem oriatur, neque exiens ſanguis flauus fuerit, neque copioſus admodum, & vniuerſus feratur, thoracem affectum eſſe putabimus. Effertur autem ſanguis ad ſuperiora per pulmonem, quemadmodum in ſuppuratis, quibus inter thoracem & pulmonem continetur. SIGNA quum ex faucibus erumpit. Cognoſces autem non ex infernis partibus, ſed ex faucibus & arteria reiici,ſi excreando ſolùm ægri,& validè tuſſiendo expuant: quemadmodum rurſus ex ore reiici teſtatur ſi ſpuendo ſolùm,& ex gula euomendo, non tuſſiendo,neque ſcreando efferant.Ita igitur cauſam vnde ſanguinis fiat eductio,& locos affectos internoſcere licet: deinceps autem de curatione ipſorum tractare nos oportet.

CVRATIO reiectionis ſanguinis quæ propter rupturā accidit. Quum igitur ſanguis ob rupturam vaſorum ſurſum eruperit,vena cubiti omni modo ſecari debet:vacuatio autem nō vna vice, verùm duabus tribúſve horis interpoſitis tētari:præſertim ſi primaria cauſa copia ſanguinis fuerit,aut ſpiritus multi & flatulenti collectio. Sin autem ætas quoque ægri floreat,& vires appareant robuſtæ,cum fiducia plus ſanguinis auferendum eſt. Iuuat ipſos nihil minus etiam ex imis corporis partibus ſanguinis detractio.Noui autem ego me, quum venæ cubiti in conſpectum non veniſſent, etiam ex venis in talo ſectis ſanguinem dimiſiſſe, & multo magis profeciſſe. Nam materiæ ad longinquiores partes prouocatio firmiorem multo reuulſionem efficit.Sanguine detracto ægrum cōquieſcere cogito,compellitóque ne magnam reſpirationem edat:vbi verò reſpirauerit,aquoſam poſcam ipſi ſuperſorbere præcipito.Simul enim hinc accidit vt & grumi diſſoluantur curſúſque ſanguinis tum repellatur tum impediatur. DE CIBO. Sit autem omnis cibus qui & leuiter aſtringat, & mediocrem obturandi vim habeat. Cremor igitur halicæ aut ptiſſanæ his eſt idoneus: longè autem melior valentiórque erit ſorbitio, ſi amyli frumentacei; & mali cotonei paulum cremoribus ſimul incoquas.Hoc nanque modo & obturabit magis,& leuiter aſtringere poterit: quod etiam maximè in iis requirimus qui ob rupturam vaſorum ſanguinem expuunt. Inopia verò ptiſſanæ, etiam eo vtantur qui apud Romanos vocatur Farris cremor, vel eo qui ex ſimilagine ipſa valenter decocta factus eſt. Item micæ panis tepida aqua imbutæ, & ouorum lutea, ſiquid aliud, his ſunt accommoda. At neque ſorbitiones,neque aliorum ciborum quippiam calidum offerre conuenit, ſed omnia potius ſint temperata,& ad frigidius declinantia. Item placenta ſuminalis,non alienus his cibus eſt, ſed & ipſa opitulari poteſt,ſi abſque ſale & multo oleo confecta fuerit. Ex oleribus aſſumant ægri maluam, antea citra ſalem probè elotam:item lactucam decoctam, in poſcam aquoſam ipſam intingentes: ſimiliter & intybum & portulacam. Horum inopia, poſt ſeptimum diem etiam gallinas non admodum pingues ſumant: quin & perdicum, attagenarúmque pectora comedant, necnon gallorum teſticulos. Etenim præterquam quòd valenter breui tempore nutriant, augeántque vires, adhuc etiam læuigandi obturandique facultatem obtinent. Quòd ſi venter copioſiora excernat,aſſi quoque citra ſalem ſumantur. Sic nanque comeſti ventrem non perturbant, quum id quod ſeroſum in eis eſt, inter aſſandum abiecerint:& præterea etiam ſuauiores redduntur. Iam anſe-

rum non adeo veterum alæ offerantur, necnon ventriculi ouáque ipsorum, abiectis albuminibus. Etenim cum probè nutriunt, tum obturandi facultatem habent: sed non ægrè concoquuntur, vt quidam calumniantur. Vbi sanguis expui desierit, etiam pedes suum, & pisces saxatiles, aceto inter coquendum adiecto, offerantur: ex leguminibus autem halica & chidron, admodum decocta, eáque ipsa ex longiore interuallo, & quum non vehementer ægri febricitãt. Nam vbi febris abest, etiamsi lac simul incoctum ipsis dederis, nihil nocebis, præsertim iis qui etiã per sanitatem lac assumere cõsueuerunt. Ex fructibus pomaceis exhibeantur qui modicè astringant, vt mala (præcipuè cotonea) decocta, pyra, sorba, mespila: & si admodũ siticulosi fuerint ægri, etiam pepones, & cucumerum medulla, vuáque pensilis exhiberi debet. A ficubus, bellariis, pistaceis, maximè amygdalis, & malo Punico abstineant: rarò autem nucleos pini & vuas passas simul assumant, eáque ipsa post sanguinis reiectionem. DE POTV. Potui autem aqua tepida per totum morbi curriculum exhibeatur, eáque non calida, sed temperata, quemadmodum etiam dicetur. Quòd si diu tepidæ potioni insistere nequeant, imbecille se ventriculi os habere dicentes, concedendum ipsis etiam paulum omphacomelitis, aut hydrorosati, aut hydromeli ex cotoneis, semel aut bis assumere: in aliis horis rursus tepidam, aut poscam aquosam. DE MEDICAMENTIS. Talis sanè est victus ratio: adhibeantur autem ipsis auxilia, præsertim iis qui exquisitũ obseruare nequeunt: ac primùm simplicioribus vtẽdum, deinde etiam valentibus, si opus fuerit: & vt absolutè dicam, remedia pro affectus magnitudine, & ægri viribus metiemur: atque ita eis exhibebimus. Sunt porro medicamenta eiusmodi quæ & ratio & experientia cõtestantur. Habent in hunc modum: Symphyti radicum decoctum, sanguinis ex ruptura vasis reiectiones cohibet. Portulacæ succus epotus, præstantissimum est & efficax remediũ. Quòd si herbam ipsam assumere sustineant, ita quoque adiuuantur. Adhæc rubi fructus & flos, necnon quercus liber, qui cortici subest, & tunicã glandis putamini subiecta. At propter potionis eius asperitatem ne substantiam quidem ipsam assumere, sed illius ex aqua potius decocti ius propinare vincit. Rhus ipse quoque valde conducit. Lentisci tenerorum foliorum succus admodum commẽdatur. Polygonii succus, non modò ad sanguinis ex ruptura fluorem, sed etiam ad omnes propemodum, & per se, & cum Lemnia terra (quam sigillum dicunt) insigniter prodest. Samia quoq; terra, quæ aster dicitur, aduersus omnes sanguinis reiectiones, aut cum aliquo prædicto decocto potu conducit. Porri succus cum portulacæ succo æquali modo, & aceti modico, potus, sanguinis ex ruptura fluxiones pulchrè cohibet. His igitur eorúmque similibus ad sanguinis reiectionem idoneis vtendum est: verùm commodissimum est ea ante sanguinis eductionem, & post eam non modò semel sed etiam sæpius exhiberi, & tunc potissimùm in quibus sanguinis reiectio continuè molesta negotium facessit. DE IIS quæ extrinsecus admouentur. Extrinsecus autem thoraci accommodentur etiam superfusiones per lanas ex rosaceo, aut melino, aut myrteo, cum aceti modico, aut vino austero, non nimis veteri: immutentur autem crebrius. Non perseueranter impositæ, non possunt non excalfieri: atque hinc rursus sanguinis commotio & irritatio quæpiam orietur: quapropter eas mutare conuenit. DE MEDICAMENTIS. Vbi sanguis reiici desierit, dolor autem thoracem affligat, non absurdum est medicamenta applicare quæ leniunt simul & leuiter exsiccant. Præcipuè autem ad eiusmodi affectus conferunt quæ ex metallicis & aceto parantur: quale est tum Ambrosia, quod etiam crebrò parare consueuimus: tum quod *à salicibus διὰ ἰτεῶν* dicitur, & Barbara. Ad teneriora corpora, & quæ dura medicamenta ferre nequeunt, etiam phœnicine, *quod est palmulatum*, cum cera modica, rosaceo & aceto solutum: adhæc medicamentum quod ad Mnasæum refertur: atque ipsa iam dicta medicamenta & Barbara, & Diaiteωn, si probè soluta fuerint, fiántque sic cerata, lenia & valde idonea tenerioribus imbecillioribúsque corporibus erunt auxilia, DE compositis medicamentis, quæ ad sanguinis ex ruptura profluuium per os sumuntur.

Quòd si & dolorem vrgere contingat, & sanguinis reiectio non cessauerit, compositis etiam vtere medicamentis, quæ & sanguinis profluuio accommodari possunt, dolorem lenire, vigilias tollere, & aluum citatiorem cohibere. Propter hoc enim medicamenta etiam multæ misturæ à veteribus inuẽta sunt, vt ad diuersos casus oborientes aliàs aliud medicamentum nos quoque applicare possimus. Compositio ipsorum ita habet: Thuris vncia contusa, increta, & in tenuissimum pollinem redacta, cochleari dato ex posca, aut decocto lentisci, aut myrti, aut lenticulæ, aut succi mali Punici. ALIVD.

Terræ Samiæ drachmæ quatuordecim, tragacanthæ drachmæ quatuordecim, amyli totidem, gummi drachmæ duodecim, opii drachma. Ex succo plantaginis aut polygonii exhibetur, si febris vrget: sin autem febris abest, ex posca. Datur hic pastillus non solùm ad sanguinis reiectionem, sed etiam in quibus dolor vehemens thoracem affligit, & aluus citatior est: item ad alia etiam multa benefacit. ALIVS pastillus ad sanguinis reiectionem. Terræ Lemniæ, quæ sphragis, *hoc est sigillum*, dicitur, thuris, amyli, terræ quæ Aster vocatur, coralii, gummi, aluminis scissilis, singulorum drachmæ quatuor: symphyti, acaciæ rufæ, singulorum drachmæ tres. Succo porri excipito, fingens pastillos qui scrupula tria singuli pendant, datóque ægris, respiciens non modò affectum, sed etiam ad vires. Dissoluito autem pastillum aut ex posca, aut symphyti rubive decocto. Hoc medicamentum est ad sanguinem reprimendum, admodum vsu probatum, ipsóque cum fiducia ad implicatos affectus vti conuenit. ALIVD valde bonum. Gummi, acaciæ, singulæ vnciæ: aluminis vnciæ quatuor: decocto cotoneorum excipito, fingitóque catapotia, & sub lingua tenenda dato. Hoc potissimùm confert ad eos qui sanguinem ex faucibus & aspera arteria reiiciunt. Sin autem hoc læuigatum iis etiam qui ex thorace & pulmone sanguinem reiiciunt, exhibeas nihil minus auxilii cõferre ipsis potest. QVVM sanguis exeso vase reiicitur. Quòd si reiectionem sanguinis vase exeso fieri ex quibuscunque tandem partibus, vel pulmone, vel thorace, vel faucibus contingat, non amplius medicamentis aut cibis astringentibus admodum, aut acidis, sed potius iis qui contemperare, mutare, & alterare humoris qui erosionem excitarit, acrimoniam possunt. Vitanda autem est sanguinis missio: nam magna ex parte corpus eorum qui sic ex erosione sanguinem reddunt, gracile, persiccum, & habitum eius assamentorum similem, huícque vitio, nec non phthisico affectui opportunum deprehendes. DE CIBO. Hos ptissana potius alere conuenit, quæ grana quoque habeat: similiter etiam halica, cui nihil adsit aut salsum aut acidum, imò nulla alia tenuis qualitas, sed econtrario quæ magis implentem obturantémque ipsam reddere queant, vt amylum frumentaceũ, aut maluam. Quòd si ægri non febricitent, & lac & tragacantha dabitur. Ex oleribus edant quæ refrigerare & humectare solent, vt intbum, troximum, lactucam, & maluam. A septimo die iis qui infirmas habent vires, etiam ex gallinis, præsertim cohortalibus, pectora citra salem offerre expedit. Rarum siquidem est non etiam calorem iis oboriri qui sanguinem vase exeso expuunt, præcipuè qui fluxionis originem ex tristitia, aut curis quibusdam, aut inedia, & labore ampliore, aut vigiliis, aut distillatione tenui & acri habuerunt. Si enim horum aliquod præcesserit, non modò gallinæ, sed etiam vuluula & pectusculum his conueniunt: item pisces dura carne præditi, & isicium ex ipsis paratum: similiter astaci quoque bis in alia atque alia aqua cocti: item pedes suilli cocti: & omnia summatim quæ humoris thoraci & pulmoni influentis acrimoniã obtundere, & crassiorem efficere possunt. Quapropter his etiam pomacei fructus humectare potentes, dandi sunt, vt peponum caro, vua pensilis, mala non astringentia. A cucumeribus autem omnino abstineant. QVID agendum sit in iis qui sanguinem ob acris humoris distillationem expuunt. Prospiciendum

etiam

etiã capiti eſt,præſertim vbi acris influxus ſanguinis reiectionẽ pepererit. Fieri enim nequit vt tuſſis deſinat, aut affectæ particulæ non exedantur, niſi acris tenuiſque ex capite influxus ceſſauerit.id quod probè fiet ſi quæ refrigerare & humectare poſſunt, capiti admouerimus. Ita nanque calor ipſius deſinit vt etiam acria recrementa in ſubiectas partes defluere nequeant. Quum enim ipſum adeo frigidam intemperiem obtineat, tam acre & calidum influere,& reſpirationis vas aut particulam aliquam exulcerare nequit. Iniiciatur itaque his in caput roſaceum, & per ſe, & cum frigida aqua modica, quò in altum penetret. Finiet autem calorem qui ex inferioribus materiem elicit, attrahit, & gurgulioni, thoraci, & pulmoni tranſmittit. Ad balneum ægri ducendi ſunt quum hoc agendum eſt, roſaceùmque vel oxyrrhodinum frigidum ſuperfundendum, & in ſolio, etiamſi maximè calidum eſſe contigerit, frigidã aquãpro ratione intemperiei ſuperantis, capiti ſuperiniicere moderatè oportet.

Verùm hoc agere conuenit in quibus ſanguinem è capite deferri conſiderauerimus: item in quibus ſanguinis ſputum ex gingiuis ob humorem acrem exedentem accidit. Hi ipſi admonendi ſunt vt in ore contineant roſaceum,aut lentiſcinum,aut poſcam: item collutionibus vtantur ex alterco,& radice ſolani,aut ſemperuiuo,aut roſis,aut hydroroſato,& horum ſimilibus. Ego itaque in hunc modum curandos eſſe cenſeo qui diſtillatione ob calidam intemperiem laborant, & ſanguinem expuunt: quòd humor qui è thorace fertur,acris ſit & erodens. Miror autem quomodo diuiniſſimus Galenus nullo humectante & refrigerante medicamento vſus ſit, ſed contrà ſtatim ab initio ſiccantibus & calefacientibus: etſi cauſam reiectionis quæ ob eroſionem fit, accuratè nouerit. Si igitur hæc ita habent, annon etiam præſtaret efficienti cauſæ reſiſtere, & potius humectantibus refrigerantibúſque ſtatim inter initia vti? deinde ita, ſi copiam quoque vitioſi humoris eſſe ſuſpicetur, vacuare per ea quæ acribus & bilioſis recrementis purgandis ſunt idonea,& caput intemperatum, non adhuc intemperatius reddere, & ea quæ in thorace ſunt, acriora efficere, tum theriaca, tum thapſia, tum columbarum ſtercore, & balneis ſiccis vſum, vt neque capiti vel pauciſſimum oleũ, neque corpori iniici permittat? Hæc enim omnia acrem qualitatem adaugent, & eroſionem magis intendunt quàm curent.Nam quæ contemperare & lenire poſſunt,immoderationémque rodendi & exedendi particulas prohibere, etiam tuſſim mitigare poterunt, atque omne temperatũ conſeruare. Quid autem corpori quàm hoc, eſt præſtantius? vbi nanque temperatum totum euaſerit, & acrimoniam influxus abiecerit, etiam iis quæ celerrimè eroſionem lenire poſſunt,modicè ſiccantibus, & ad cicatricem ducentibus vti licet. Ego ſanè noui frequenter me ſine theriaca aliiſque pretioſis antidotis multos curaſſe, lenibus vſum medicamentis, & præſertim lapide hæmatite. Vſus autem eo ſum in iis qui largius ſanguinem reiiciebant,cum ſucco mali Punici,& granis,vel cum ſucco polygonii:in quibus autem ſanguis non copioſè euacuabatur, etiam ex aqua ſolã tepida. At læuigare ipſum curioſè oportet,vt in tenuiſſimum puluerem redigatur, ſitque aëreus, & vento perſimilis. Dedi ex eo ſcrupula quatuor,& paulo amplius minúſve. Exhibui etiam iis qui pus expuere inceperant: ac mirum eſt quomodo vlcus exſiccarit,ſanaueritque,vt non amplius pus generaretur,neque æger à tuſſi infeſtaretur. Spectaui autem & alium quendam ex iis quibus vas exeſum erat, non modò particulas quaſdam ex faucibus,ſed etiam aſperam arteriã expuentem: ac mirum quomodo in hoc quoque lapis hic maximam efficaciam indicauerit. nam & hic curatus eſt, nobis non admodum etiam ſperantibus. Exhibui autem ægro potui medicamentum frequentius, vt commodius diſtribueretur.Quare quũ crebrò ipſum bibiſſet,tandem ſumere ipſum faſtidiuit.Excogitaui autem huiuſmodi rationem:Redactum in tenuiſſimumpuluerem panniculo lineo impoſui, & diligenter ipſum vndiquaque conſtrictum colligatúmque, in poculo quod vinum odoratum

A modicum haberet,ſuſpendere permiſi, idque per totam noctem iam inde ab ipſo veſpero:extraxi autem tenuem aëreámque eius partem, vt æger ſolam vini qualitatem perciperet.Ex hoc bibere,quantum manè libenter habebat,ei præcepi:atque hoc ſanè agendo, bibendóque continuè,ſanitatem recepit.Hoc autem morbo liberatus,idẽ præſeruationis cauſa facere pergebat, bibebátque,donec etiam corpore probè refecto, conſueta agendo,viribus ſe conſtare ſentiret. Hæc de lapide hæmatite hactenus à me viſa,& vſu comprobata conſcripſi: item quòd B medicamenta calefacientia,vel ſiccantia,& acriora,iis qui ſanguinem aut pus ex diſtillatione propter calidam intemperiem expuunt,offerre non oporteat, ſed lenibus potius medicamentis ad curandos eos ſit vtendum.Quòd ſi hæmatites lapis alicui non ſuppetat, vtatur Armenia bolo præſtantiſſima,aut Samia terra,aut Lemnia, quæ ſphragis (*hoc eſt ſigillum*) dicitur, ſi ſit germana. Qui enim nunc,lutum macerant, deinde paſtillos formant, tanquam Lemniam ſphragidem medicis exhibent: hi autem ſucceſſu eius fruſtrati,antiquos tanquam de eo mentitos accuſant. C Sunt & alia medicamenta ſimplicia & compoſita,quibus ii curioſè vti debent qui ſiccam & acrem qualitatem ſuſtinent. Quanuis enim tantum non poſſunt opitulari quantum hæmatites,tamen eroſionem adhuc latius ſerpere non permittunt. Porro exhibeas etiam ægro illa, vt longiore tempore viuere poſſit,qui nõ admodum à morbo afflictus ſit & debilitatus. Quin nec hoc exiguum beneficium eſt, robur aliquod ægro accommodare, & ne quid deterius experiatur. Quid igitur(dixerit aliquis) quando medicamento ex viperis vtendum erit? D Pronuntiamus igitur,manifeſtò illis rectè exhiberi quos ob frigidam intemperiem,non autem ſalſam qualitatem præpollentem,diſtillatio infeſtat,& id quod influit, frigidũ, pituitoſum, non autem ſalſum apparet. In his enim theriaca etiam vti præſeruationis gratia alienum non eſt: item iis quæ extrinſecus exaſperare, & vellere cutem ſiccaréque poſſunt, vt ne particulæ fluxionem experientes, validámque adferentes tuſſim, interdum rupturam quoque pariant.Ego itaque noui me cuidam talium qui eiuſmodi fluxionem in thorace etiam ex frigida intemperie ſuſtinerent, candenti quoque ferro in capite vti E præcepiſſe: ac quũ æger id promptè feciſſet, mirum quomodo omnia ſimul ceſſauerint, & copia quæ influebat, humida,& tuſſis.In poſterũ verò æger à fluxionibus in thoracem liber ac immunis permanſit.His ſunt aquæ calidæ naturales vtiliſſimæ: quemadmodum etiam illis qui ex calida intemperie diſtillationem ſuſtinent, aduerſæ:& omnia,vt prædictum eſt,quæ calefaciunt &deſiccant. Præcaueant autem omnes qui ſanguinem expuerunt, vt ne rurſus in eadem incidant,ambulationem largiorem, F corporíſque exercitium,exclamationem,iracundiam,copioſiorem venerẽ, eſum apii quod vocatur Macedonicum, aut ſalſamentem, aut caſeum veterem. Hæc enim maximè iis qui ſanguinem exeſo vaſe reiiciũt,inimica:quemadmodum rurſus ſatietas, cruditas,vinum meracum, cibi flatulenti,indignari,pondera manibus attollere,& ventrem cohiberi,vel conſuetas ſanguinis euacuationes, omnibus quibus ob rupturam ſanguis reiicitur aduerſantur. Inſolatum verò,& in calida domo conuerſari,aut caput largius in aquam calidam intingere,aut inungere,aut G ipſum contegere, illi potiſſimum deuitent quibus ſanguis ex naribus aut per palatum copioſus erumpere ſolet. Pari modo etiã quibus ore vaſis adaperto ſanguis erumpit,caueant balneum magis continuum, ebrietatem, & calidiores cibos.Omnes autem lacte vtantur,mollique & recenti caſeo,præſertim caprillo aut bubulo.Neque enim medicamentum, aut cibus, aut aliud quidpiã adeo accõmodum ipſis eſt aut vtile,atque lac. Et qui per initia ſolo ipſo cõſtanter longiore tẽpore vſi ſunt,omnes in totũ cõſanuerunt.Noui autẽ quendã qui quũ toto anno ipſum & bibiſſet & comediſſet,interim cũ frumẽtaceo aliquo,aut ſimilagine, aut libo ſuminali, aut halyca,aut lente,aut panico incoquens:qúmque ita agendo à vino abſtinuiſſet, liberatus fuerit & puris ſputo, & ne poſtea in phthiſin

incideri t. Tantum etiam de ſanguinis reiectione dictum A à nobis ſit: putóque abundè ſufficere.

DE PVRVLENTIS, QVOS Græci ἐμπυηματικοῖς vocant, Cap. II.

QVoniam verò poſt ſanguinis reiectionem, puris ſputum, magna ex parte interuentu inflammationis, ſecundum Hippocratis ſententiam, comitari ſolet: neceſſe eſt nos, communionem orationis ſequentes, de inflammatione quæ in pulmone & particulis reſpiratoriis con- B ſtituitur, pertractare. SIGNA quum inflammatio in pus conuertitur. Omnia in vniuerſum indicia ſuppurationis talia exiſtunt. Febris vehementior quàm antea: rigor præter rationem, & grauitatis potius quàm doloris multi ſenſus. Vbi hæc tibi apparuerint, naturam materiem ſubiectam in pus mutare ſcito: & ſiquidem facultas efficiens robuſta fuerit, etiam pus non adeo viſcoſum repertum iri, & vomicam tunc intra thoracem circa decimumquartum diem futuram eſſe. Sin autem craſſius quoque pus vltra dies prædictos inuentum fuerit, & C ægri vires infirmiores etiam circa quadrageſimum, aut ſexageſimum, & longius, vomicæ eruptio expectanda eſt. Summatim pro copia & qualitate materiæ, ægrique viribus, vomicæ eruptionem futuram expectato. Et ſi quidem intra thoracem pus illapſum, diutius intus manſerit, & non fuerit vſque ad quadraginta dies expurgatum, vt diuiniſſimus ait Hippocrates, in phthiſin peruenit, pulmone ipſis antea puris acrimonia exulcerato, & computreſcente. Internoſci autem debet locus affectus, ſi æger interrogatus dicat dextram thoracis partem eſſe calidio D rem, magiſque grauitatem ſentire, tanquam aliquid ex ea pendeat, quando in alterum latus inclinauerit. DE VICTV. Victus igitur omnibus purulentis varius conuenit, pro diuerſitate puris eius quod expuitur, & craſſitie ipſius & tenuitate, item pro vomicæ eruptionis modo: ad hæc pro particulæ ipſam comprehendentis natura, & ægri viribus, aliis aliter tranſmutatis, ſi id quod expuitur, bilioſum fuerit. Qui igitur bilioſum pus expuunt, his etiam cremor idoneus eſt ptiſſanæ, ſi ſuperſorbeatur, cremórque auenæ. Quòd ſi vires imbecillæ ſint, cremor E halycæ, aut typhæ, aut zeæ: ſin autem nihil eiuſmodi fuerit, neque aluus citata, etiam ſuccus amygdalarum, vel per ſe, vel cum prædictorum cremorum aliquo mixtus. Aluo autem citata nihil prorſus exhibeatur ex iis quæ amplius ipſam irritare poſſunt, neque potus, neque cibus eiuſmodi. Nam id genus affectibus aluum fluxione tentari moleſtum eſt: quare etiam cremor ptiſſanæ plus quàm amygdalorum, item mulſa, decoctum dulcis radiculæ, iridis, & fœnigræci, necnon oxymeli, magis quàm omnia alui fluorem citat. habet enim aliquid quod e- F tiam inteſtinum abradat. Iuſcula autem ex aqua tepida, aut halycæ, aut ſimilaginis, niſi admodum febricitent, exhiberi magis expedit. At quum ſputum fieri craſſius, & bilioſum abieciſſe, necnon reiectioni contumax fieri incepiſſe deprehendis, tunc rurſus ad aquoſam mulſam, aut apomeli tranſire conducit, exhibendo ipſum paulatim, & non vniuerſum. Vſus nanque ipſius innoxius erit, & plurimum iuuare poterit: magiſque ſi etiam pus quod expuitur, fœdi odoris & ſordidum fuerit. Sin autem tale illud eſſe appareat, fœnigræci cremorem G cum palmulis pinguibus decoctum dare confert: horum inopia, ficus quoque ſiccas modicas incoquere. Etenim & humorem ſimul egregiè proiiciunt, & eductioni facilem reddunt: necnon etiam quæ vlcus inflammant, leniunt. Conſtat autem palmulas, aut ficus ſiccas, in tertio fœnigræci iure incoquendas eſſe. Præſtat ſi etiam mellis paulum admiſceas, vbi cremorem exhibiturus es. Hunc quidem ante cibum potius dato: mulſa verò quouis tempore exhibita, nihil ægrum offendit. VIRIBVS infirmis quid agendum ſit. H

Vires quoque maximè attendendæ ſunt. Nam ob earum imbecillitatem accidit vt humor ægrè reiiciatur, dum ipſæ quæ in thorace hærent exprimere nequeunt.

A Cura igitur illarum habenda eſt maior, iniiciendo ptiſſanæ cremori aut columbam aut pullum. Exhibeto autem ægris etiam gallorum teſticulos, vt ne vires deiici permittas. Imbecilles enim, in valde facilibus quoque concoctu diſtribuendis & probè conficiendis, laborant. Quia verò ex facili coquuntur, & ventrem ipſi perturbant, habent autem nonnihil etiam quod ſtomacho aduerſetur, aſſos exhibere conuenit, vt quod feroſum in eis eſt effluat: id quod probè fit ſiquis ipſos, dum aſſantur, acu pungat. Sic etiam cerebella porcellorum aſ- B ſa præbere ſatius eſt, ſale modico ipſis aſperſo: quoniam & ipſi ſtomacho aduerſantur, ventrémque perturbant. Quare iis qui vires habent infirmas ſolis ipſi exhibendi ſunt: præterea anſerum alæ, ſuum pedunculi, halyca cocta cum amygdalis, piſtaciis, vuis paſſis, & quæ alia probè nutrire ægros poſſunt. Auctis autem viribus, contrà ad ſolidiorem cibum tranſeundum eſt. Quòd ſi diuturnior affectus fuerit, & corpus totum alimentum non ſentiens contabeſcere manifeſtò inceperit, neque thorax multum puris contineat, etiam ſolum ipſis lac dari debet, C ſi non vehementer febricitent. ſi enim multo infeſtante calore exhibeatur, non item nutrire aut humectare poterit. Nam ab eo quod contra naturam eſt vincitur, & in alienam corruptricémque qualitatem mutatur. Vbi calor febrilis moderatior euaſerit lac ipſis exhiberi debet. QVALE lac & quando offerendum ſit.

Sin id quod reiicitur, expurgatione adhuc indigere tibi videatur, & non modò ſordidum & fœdi odoris exiſtat, aſininum omnibus aliis antecellit: quippe etiam eo quòd porbè purgat, omnia vincit. Item equinum ipſis D propinandum eſt, quod aſinino ad omnia ſit perſimile. Quare etiam ægrè ſpirantes eo adiutos ſubinde conſpexi, quũ opportunè eſſet datum. Omnia enim quæ pulmonis cauernis infixa ſunt, reiectioni reddit morigera. Adiectum autem eſt Opportunè, vt quum hos febris non infeſtat, neque acceſſionis tempore exhibeatur. Quòd ſi ægri horum animantium lac nolint aſſumere, dabitur ipſis ſecundo loco bubulum aut caprillum. Etſi enim lac horum non adeo purgantem vim obtineat, tamen nutriendo amplius quiddam aliis præſtare poteſt. Porro ne E lactis potio ægri ventriculum corrumpat, ſatius eſt ipſum ſupra carbones incoquere. ſic enim decoctio bonam ſeroſi partem auferet, vt etiam ipſum ad vẽtrem retinendum magis quàm alia efficax euadat. Sin autem calculos fluuiales candentes, excuſſóſque, vt puluerem non contineant, iniicias, aut ferramenta eodem modo ignita, commodius adhuc & vtile efficies. Cæterùm variis modis lac ipſum comedant, interim cum ſimilagine, aliàs cum libo ſuminali, aut oryza, aut halyca cum ouorum luteis. Sic enim appetitus quoque conſeruabitur, & vſus lactis, F qui omnia poteſt, faſtidioſus non erit. Etenim vlcus purgare, carne obducere, & totum corpus plus quàm vniuerſa nutrire poterit. DE PANE.

Panis offeratur textuaceus, calidus, ſi id quod expuitur, humidum valde & aquoſum exiſtit: ſin autem cõtumax ad reiectionem fuerit, etiam inv inum dulce aut mulſum intingent. quòd ſi febris vrgeat vehemẽs, in hydromelũ, aut mulſum. Sin autẽ ægri dulce faſtidiãt, etiam quædam tenuia vina, aut Sareptinum aut Cnidium, aut Sabinum ſincerum, aut Adrianum ex tepida propinabitur, ſi illi ma- G ximè etiam ſiticuloſi ſint & ſicci. DE OLERIBVS.

Olerum radices quidem iniectæ purgare pus & craſſius reddere poterunt. Sumantur autem radices porrorum ex vino, deinde ex mulſo bis percoctorum. Aſſumatur etiam Sinapidion dictum, ante cibum. Si craſſum & copioſum pus appareat, ab omni oleraceo nutrimento abſtinere confert, eo quòd humidum ipſum ſit & recrementitium. Sin autem ægri libenter aſſumant, etiã braſſicam percoctam, & paluſtrem aſparagum, præſertim agreſtem, comedant: magis enim proficit. Quòd ſi nihil hu- H iuſmodi fuerit, æger autẽ vehemẽtius ſiccũ, aut bilioſum, aut ſalſum expuere videatur, neceſſe eſt humidiore vti cibo, & magis inter olera intybo, vel malua. Etenim quũ lubricitatem habeat, arteriam læuiget, lentore blanda ſit,

& mediocriter extenuet, sputum ad reiiciendum facile reddit, prætetquam quòd corpori etiam temperiem conciliet. Finita autem febri, vel etiam imminuta, refrigerãtibus vtendum non est: quippe ad sputum emoliendum educendúmque in eiusmodi victu diu persistere non expedit. DE AVIBVS. Ex auibus comedant ægri gallinam cohortalem, phasianos non pingues, perdices similiter, attagenas, turdos, & alios rurales passeres, ex decocto. nam iura vlcera magis detergent, ventrémque humidiorem efficiunt, & febres intendunt. Verùm quum omnes non diu eiusmodi cibum tolerent, pro viribus labo randum est vt neque multum olei, neque salis iniiciatur: ea verò quæ ad vsum præsentem conueniunt, iusculis misceamus. Si nanque sanguis qui expuitur sordidus fuerit, etiam mel & porrum adiiciendum est: sin autem purus tibi appareat, tunc ex glandibus quoque castaneæ, & libũ suminale, aut halyca, aut similago indetur: quemadmodum si etiam vlcus appositione vel impositione opus habeat, cibo misceatur lens Ægyptiaca excorticata, vel brassica percocta, vel quod ab Alexandria adfertur phasiolũ exiguum, vel quod dicitur zizula, vel panicum. DE PISCIBVS. Inter pisces præponantur (si quidem vomicæ factæ rupturam promouere voluerimus, & id quod expuitur fœdi odoris sit & sordidum, indigeátque repurgatione) pisces muria conditi: & præcipuè quæ encathera dicitur, semel aut bis loco medicamenti dari debet. Nã siquis immoderatius ipsis vtatur, magis os vasorum adaperit, & humidiora excrementa efficit. Quòd si nullum tale fuerit, sed biliosum appareat, ab omnibus quidem sal sis cibis cauendum est: edant autem maximè omnium saxatilem piscem ex iure, anetho tãtùm assumpto. Sin autẽ crassum & viscosum id quod effertur existat, præterea nausea etiam quædam ægrũ torqueat, ex oxymelite decoctio parabitur. DE TESTACEA cute præditis. Alimentum ex testaceis non valde iis qui in thoracis regionibus vlcus habent, & pus expuunt, vtile existit: tamen quum salsus humor est & biliosus, tunc pectines, aut buccina, aut astacum, aut locustas, quæ Græcis καράϐιδες dicuntur, dare non est alienum. Sin autem sordidum vlcus fuerit, & paulatim pus efferatur, eo quòd perfecta eruptio circunfusi humoris facta non sit, etiam erinacii modicum sumere non prohibeto: habet enim aliquid quod & aperire & repurgare potest. DE LEGVMINIBVS. Inter legumina ptissanam quæ vim habet absterforiam, similiter & auenam, febricitantibus qui dem rectè dari constat: sin autem calor non infestet, etiã halycam quæ habeat aut pistacia, aut amygdala, aut vuas passas, aut nucleos pineos. Si vlcus sordidum & fluidum appareat, fabas quoque aut phasiola, aut lentem interim per se, interim verò cum ptissana decoctam, optimè nimirum exhibes, quemadmodum prædictum est, febri in totum propè finita. DE FRVCTIBVS pomaceis. Quòd huiusmodi affectibus fructus pomacei admodum vtiles sint, non medicis tantùm, sed etiam omnibus idiotis est in confesso. Veruntamen quum cibi quoque fastidium ægros comitatur, paulo deteriora ex pomis deligere cogimur. quare etiam mala & pira admodum matura, cucumerum medullam, aut peponem, si febris po tissimùm aut sitis affligat, sputúmque biliosius inueniatur, exhibere commodum est. nam medulla peponis nõnihil absterforium obtinet.

DE BELLARIIS.

Bellariorũ cibus vtilis est, vt qui thoracis affectibus absstergendis vim quandam habeat idoneam. Itaque amygdala, aut pistacia, aut vuæ passæ, aut nuclei pinei, & quæ ex his conficiuntur placentæ, assumantur. Verùm non copiosus ex his cibus dari debet. nam etsi abstergere possint, ægrè tamen concoquuntur, & propter oleosam ipsorum partem alios cibos in ventriculo corrumpunt. Tantum etiam de victu ipsis idoneo dictum esto: deinceps autem persequi oportet quæ item medicamenta composita iis qui pus in thorace habent, bene sint accommodata. Dicta igitur sunt vniuersa propè, vbi de tussi egimus, plurimáque illic scripta antidota reperies purulentis quoque efficacia. Sed hic etiam eorum mentionem facie-

A mus quæ propriè ad purulentos conueniunt, ita vt prius simpliciora auxilia exponamus, deinde sic cõposita quoque in memoriam reuocemus. Hyssopum igitur cũ melle bene facit: similiter etiam thymum, aut iris contusa, aut erui fricti ex butyro, aut pulegium: omniáque hæc seorsim contusa, aut cum melle mixta si exhibeantur, bene faciunt: nam generosè repurgant. AD PVRVLENTOS. Ad omnia thoracis vitia, & eos qui tabe detinentur, quibúsque arteria affecta est, admodũ salutare & suaue medicamentum est quod sequitur: Cinnamomi, myr
B rhæ, singulorum drachmæ quatuor: thuris drachma, dulcis radiculæ sescuncia, tragacanthæ vnciæ sex, nardi Indicæ drachma, ammoniaci drachmæ quatuor, croci drachma. melle excipito. AD EA quæ in thorace hærent, & omnia recrementa. Nucem pineam, quæ copiosam tesinam peculiarem sibi circundatam habeat, cum marrubio recenti coquito: deinde mellis modicum decocto mi sceto: & rursus hoc vsque ad melleam crassitiem incoquito: ac ad thoracis pulmonisque affectus vtitor. AD PVRVLENTOS, phthisicos, & eos qui ex pulmone
C aut thorace, aut membrana septi transuersi, fæculenta & sordida expuunt. Item ad eos qui iam phthisin sentiunt, optimum præsidium: habet autem in hunc modum:

Semperuiui succi, passi Cretici, mellis Attici, singulorum cyathi duo, vrticæ seminis contusi vncia, cucumeris satiui seminis vncia, cupressi seminis vncia. Omnia simul vsque ad dimidias coquito, sorditiésque proiicito. iuri decocti cyathum picis liquidæ addito, coquitóque ad mellis spissitudinem: necnon nardi Syriacæ drachmã admisceto, thuris drachmas tres, croci drachmas duas, pi-
D peris albi drachmas duas. Fabæ instar lingendum dato. Quòd si affectus prædicti vehementer increscant & intẽdantur, nucem pineam torridam adhuc, probè contusam, coniectámque in ollam recentem, aquæ quod satis est ei superfundens, incoquito vsque ad tertias, & percolato, iure in vicem reliquæ aquæ vtitor. ANTIDOTVM valde efficax ad stomachi fluxionem, & eos qui difficulter glutinosa excreant, tussi laborantes, & peripneumo nicos: opitulatur celeriter, etiam sine noxa. Croci,
E folii, singulæ drachmæ: marrubii, iridis, piperis albi, pulegii, hyssopi, singulorum drachmæ duæ: erui farinæ sextarius, amygdalorum amarorum sextarius: mellis exquisiti sextarius. Vtitor vt longè optimo remedio. ANTIDOTVM διὰ πρασίου, hoc est ex marrubio, optimè humores thoraci infixos, omniáque vt prius repurgans. Hyssopi, marrubii, pulegii, calaminthæ, singulorum vnciæ duæ: dulcis radiculæ vnciæ tres, iridis, scillæ, helenii, singulorum vnciæ duæ: nucleorum pini tantundem. Triduum aqua macerato, coquitóque ad tertias, & melle ad-
F iecto, vsque ad crassitiem incoquito. Tantum etiam de medicamentis diuturna thoracis & pulmonis vitia repurgantibus. Scire autem licet, post purgationem vlcera studiosè siccanda esse. Nam vbi recrementis libera fuerint, coalescunt, & carne replentur. In posterum his conueniunt aeris mutationes, nauigatio, & naturalium aquarum vsus, si sint corpulenti, & non immodicè à morbo extenuati. Tunc enim, præterquam quòd nihil iuuantur, etiam magis à siccante offenduntur. Quare satius est dulcibus vti balneis, vnctione, oleo Sabino, & adipe. Ita nanque ex eiusmodi vniuersis particulas infirmas, &
G extenuatas, præcipuè si lactis potu vtantur, recolligunt, reficiúntque.

DE AFFECTIBVS ORIS ventriculi, Caput III.

OS ventriculi, quod sanè etiam stomachũ, quidam autem veterum cor appellarunt, vbi offensionem acceperit, infinita & varia accidentia hominibus inferre solet.
H Nam epilepsiam *id est morbum comitialem*, conuulsiones, grauem soporẽ, qui caros dicitur, tristitiam intempestiuam, metũ, melancholiam, alienam appetentiam, cibi fastidiũ, nauseámque, vomitus, ciborum corruptiones, intestinorũ tormina, vteri & vesicæ dolores, interim etiam vigilias,

mentis alienationes,curas intempeftiuas,& extremorum A
frigiditatem inducit.Adeo eft fenfile, vocátque in doloris cõfortium,vicinitate quidem,cor, cognatione autem, cerebrum. Quoniam igitur ftomachus talium & tot vitiorum author efficitur,obferuandum eft quinam ftomachi ipfius propriè fint affectus,qui verò per accidens.Vbi hi accuratè diftincti fuerint, ad curationem ita veniendum eft. DE FRIGIDA intemperie. Frigidam oris ventriculi intemperiem manifeftò licet inde cognofcere,fi æger nõ fitiat appetátque magis cibos quàm potus. Si verò non folùm qualitas quæ offendat fed etiam B
humorum quorundam frigidorum intemperies exiftit, omnia fanè eadem ipfis accident quæ in frigida qualitate eueniunt:præter hæc autem,etiam alia. Etenim in hac ægri vomunt pituitam,& quum cibum affumunt,retinere nequeunt:poft vomitum,ftatim alium appetunt,quemadmodum canes:quare etiam tales caninum habere appetitum dixerunt. Hac igitur ratione, fiue intemperies quædam frigida fola os ventriculi offendat, fiue etiam copia materiæ,caninum quoque effe appetitum ftatim licet internofcere. Quoniam verò non vna quædam caufa C
caninum appetitum efficit,fed diuerfæ, nẽpe frigida intemperies,vt diximus,& humor pituitofus qui in ftomacho continetur,multáque admodum caliditas,& retentricis in toto corpore facultatis imbecillitas, internofci antea debet quæ prior immoderatam nunc ciborum appetentiam pariat. Nam curatio inueniri nequit nifi caufa morbi effectrix prius fit comperta. Si igitur immoderatum ciborum defiderium ex multa caliditate oriatur, contraria magis iis qui ob frigiditatem immodicam appetunt,euenire videntur. Neque enim fitiri carent, neque D
acidum humorem vomunt. quippe immoderata caliditas tale quid accidere non permittit,vt quæ omnia facilè in vaporem diffoluat, & per latentem perfpiratum diffipet,digerátque. vnde etiam aluus his magis aftricta eft quàm citata. At iis qui ob retentricis in vniuerfo corpore facultatis infirmitatem laborant, cibi minimè cocti, copiofi,& fubinde alterationem non experti, excernuntur. Quare etiam tales continuis illorum corruptionibus laborant. CVRATIO canini appetitus ex frigidate prouenientis. Qui igitur ob frigiditatem aut pituitæ E
abundantiam immoderatius appetunt, curabis nimirum contrariis vtendo, nempe calidioribus, præfertim vino mero,cibis pinguibus, & omnibus oleofis: phafianorum quidem femoribus, & carnibus fuillis. Hæc enim comefta prius exaturant ipfos,& immodicam eorum appetentiam obtundunt, vt in pofterum copiofiorem cibum nolint affumere. CVRATIO canini appetitus ex caliditate nafcentis. Quòd fi canina cibi cupiditas,ob multã caliditatem ægros teneat, vinum quidem ipfis dandum non eft,fed cibi qui ægrè conficiantur. His nanque calida valde,inimica funt,vt piper,& quæ ex eo parantur,hy- F
drogarum, conditum. Alia verò quæ præterquam quòd refrigerant, etiam difficulter confici poffunt, dari debẽt: vt fternium,vuluula,& vaccarum pedes. CVRATIO canini appetitus ex retentricis facultatis imbecillitate.

Sin autem ex retentricis facultatis imbecillitate nafcatur,omnique(vt ita dicam)intemperie,vbi notaueris antea quæ caufa offendat, tandem ad curationem congruã venito. Nam aftringentia femper offerre velle, ad indoctos medicos pertinet. Maximè igitur ob frigidam intemperiem retentrix facultas diffolui confueuit, atque G
ideo aduerfus hanc magis infiftendum eft: interdum verò etiam ob ficcitatem retentrix facultas deiicitur,éftque ipfa curatu difficilis. CVRATIO retentricis facultatis ex frigiditate infirmæ. Si igitur frigida intemperies negotium ventriculo faceffere, ex iis indiciis,vnde eam internofci debere diximus,appareat, patet omnino calefacientibus effe vtendum,non modò cibis eiufmodi, fed etiam medicamentis. Conuenit igitur ipfis inter olera quidem, braffica ter cocta ex vino, comeftáque: necnon artytica,caulis & rapa fimiliter: ex frumentaceis,polenta, puls, halica cum vino,typhe,olyra,zea. Inter aues, perdices,attagenes,anates:ex carnibus paucæ,vt caprina, & leporina.Fructus autem pomaceos maiori ex parte deuitet. Inter bellaria verò vuas paffas, vt maximè falutares, affumant.reliqua omnia repudient. Victus igitur,vt breuiter dicam talis efto. Porro vnctiones & epithemata accommodẽtur quæ conftant ladano,mafucha,myrrha,aloe, & abfinthio: potiones autẽ,quæ ex fpica nardi & rheo fiunt, item quæ ex malis conftat,gingiber recipiens:adhæc antidotum Efdra,&theriaca potiffimùm.nam ipfa omnium maximè eiufmodi affectus concoquere & fanare poteft. Ex balneis conueniunt quæ aerem calidiorem & folium habeant:reliquo verò tempore procedente,& morbo iam decrefcente, etiam naturales aquæ calidæ ad perfectam liberationem adhibendæ, præfertim quæ mediocrem habent aftrictionem. Exercitia his funt vtiliffima, geftationes, nauigatio, & longa peregrinatio. Hæc enim omnia totum corporis habitum in priftinum ftatum recolligunt, corroborántque, vt alimentum probè continere & concoquere poffit,moderatófque cibos appetat. CVRATIO retentricis facultatis ob calorem imbecillæ.

Panis igitur in his commodiffimus eft, fi ex mero affumatur:item oua dura circa horam tertiam affumpta: inter olera,intybus,lactuca,& malua: ex auibus, gallina cohortalis,non admodum cocta: anferum præfertim alæ & pectora,item phafianorum:reliqua autem omnia deuitẽt. Ex pifcibus edant dura carne præditos, vt orphum, glaucum,ceridem,cuculum,octapedem,& fepias: ex teftaceis, aftacos,buccina, pectines & cochleas. Ex leguminibus, phafiolum, fabam,oryzam. Ex fructibus pomaceis,mala dulcia,citria,vuam dura carne præditam, peponum carnẽ,cucumerum medullam,fycomora, rhodacina, & Perfica.Item balineæ dulcis aquæ conferunt: nam naturales his funt inimicæ. Tantum etiam de retentrice facultate à calida intemperie affecta.

DE GRANDI FAME QVAE βούλιμος Græcè dicitur.

Caput IIII.

Βούλιμος Græcè dictus, vt etiam nomen indicat, magna eft fames. Fit autem,vt ratio fubindicat, ab immoderato oris ventriculi calore & imbecillitate:vnde ni fi alimentum immodicè affumant ægri,animo deficiunt concidúntque. Hoc igitur quum etiam plerique idiotæ fciant,ftatim iis quæ odorem mouent vtuntur,ad vitalem facultatem,quæ diffipatur, recreandam, recolligendámque. Ex iis autem quæ odoratum mouent,panem potiffimùm vino imbutum, carnes porcinas affas, hœdinas, & fummatim ea quæ nidorofum odorem habent, & bene conditum offerunt. Continent autem eorum extrema, & pungunt vndiquaque,aures perfricant, & maxillas ex capillis attrahunt.Reuerfis ad fe,&defectione animi finita,panis vino imbutus ante omnia dari debet: deinde fic etiam alii cibi.Reliquo tempore celerius nutrire,& quicquid ægrè mutatur conficitúrque, ipfis exhiberi oportet: necnon quod refrigerare & confirmare poteft. Ab eiufmodi nanque adiuuãtur,& temporis proceffu ad bonam temperiem reuertuntur. Nonnulli etiam opium grandi fame laborantibus cum aqua frigida exhibuerunt, vt excedentem calorem reftinguerent. Verùm talia vos cauere adhortor: cibis autem qui ægrè elaborantur mutantúrque, potius vtamini. Noui mulierem quandam quæ quum multa & immodica affumeret, omniáque concoqueret, & nunquam faturari fe diceret; rofionem verò in ftomacho experiretur, & capite doleret,puluerem purgatorium accepit: erat autem is hiera. Facta igitur euacuatione, vermẽ proiecit, qui longitudine duodecim cubitos & plures habere putaretur: atque tunc immoderata & furiofa appetentia conquieuit. Innotuit igitur,non bulimon, fed beftiam fuiffe quæ ad cibum fumendum cõpelleret,omniáque confumeret.

DE ANOREXIA, ID EST CIBI FAftidio, Caput V.

SCiēdũ eſt cibi quoq; faſtidiũ aut ex intemperie quadã aut humoribus in ſtomacho cõtentis excitari. Neceſſe igitur eſt vnũ è trib⁹ perficere: aut humores euacuare, aut contẽperare, aut mutare, & quũ ipſi craſſiores exiſtũt, extenuare. Quapropter ipſos aut vomitu, aut per aluũ euacuabis. Si itaque æger ad vomitũ procliuis fuerit, per ſuperiora: maximè verò ad huiuſmodi remediũ cõfugiendum eſt ſi humores tenues, & non admodũ craſſi fuerint, videantúrque affixi & adhæreſcere.

Quomodo vomitus ſolicitari debeat quibus humor tenuis & bilioſus in ſtomacho cõtinetur.

Quòd ſi humores noxii per vomitus euacuãdi tibi videatur, caue ne medicamẽtis ad vomitũ ciendũ efficacibus vtaris: ſed humectãtibus potius cibis & potionib⁹, vtpote copioſa aqua tepida, idque frequenter. Sic nãque recrementitius humor facilè ſupernatabit, educetúrque. Etenim mulſa etſi vomitũ moueat, tamen in eiuſmodi ipſa vitari debet, vt quæ intẽperiem aliquã latentẽ corpori inſinuet: quare rectius ages ſi tepida ſola vtaris. Sin autẽ ægrũ quoq; luteis ouorũ, aut cremore ptiſſanæ nutrias, priuſquã tepidã exhibueris, deinde exiguo tẽpore interpoſito, ita vomitũ potius prouocaueris, is ſine noxa erit & vtiliſſimus. Eo ſanè modo vomitus, ſi æger ad illum inclinatior fuerit, accõmodari debet: ſin autẽ difficulter vomat, cauẽdũ eſt ne ſtomachus plurimùm vellicetur, vel ad id compellatur. nã ſi largius vellices diſtendáſque, magis appetitũ ſubuertes. Satius igitur eſt in eiuſmodi materiã ad ventrem prouocare, humectando primùm liberaliore & temperato cibo. ita nanque materia purgantibus promptè obedire poterit. At medicamentum aliquod purgans ex iis quæ corroborare poſſunt, paulatim exhibere oportet: vtpote picram, aut vnũ ex his antidotis, vel quod malis cotoneis conſtat, vel quod rhodomelite, quũ ſint medicamẽta abſque noxa, & ſtomacho idonea. Ne autem ipſa apud alios quærere grauemini, deſcriptiones eorum hic quoque exponẽdas putaui. Habent porro in hunc modum. MEDICAMENTI purgantis, διὰ μήλων, *hoc eſt ex malis cotoneis*, confectio. Malorum cotoneorum libra, citri corticis vnciæ ſex, mellis ſeſquilibra, ſcãmoniæ vnciæ duæ, piperis vncia, aquæ pluuialis puræ ſextarii tres. Vſu probatum eſt. Inſtar oxymelitis coquito, poſtremò ſcammoniam adiicito, piper inſpergendo: datóque cochleare vnũ aut duo. ALIVD purgans ex malis cotoneis cõprobatũ. Mala cotonea octo, ſcammoniæ vncia. Mixta fermento extrinſecus obducito, ne ſcãmonia per meatus penetrare poſſit. Vbi aſſa probè fuerint, ſcãmoniã cũ malis citra fermẽtum læuigato, adiicitóque mel, ac rurſus læuigata vaſe vitreo recondito, ac dato cochleare vnũ, vel duo, prout purgare volueris. MEDICAMENTI purgãtis diarrhodomelitis deſcriptio. Roſarũ ſucci libra, ſcammoniæ vncia, agarici drach. quatuor & ſemiſſis, piperis ſcrupuli duo, mellis vnciæ ſex. Lento igne coquito, & quum in craſſitiem coierint, tunc ſcammoniã, piper, agaricum adiicito, & vtitor. Dentur pro viribus cochlearia quinque aut ſex.

Si cibi faſtidiũ ex viſcoſis humoribus naſcatur.

Sin autem ex viſcoſis humoribus cibi faſtidiũ ortũ fuerit, neceſſe eſt deinceps ad contraria reſpicere, quæ extenuẽt & incidant, præterea etiam abſtergãt: atque ex his vt accipiãt ægri adhortãdi ſunt. Capparis igitur ad huiuſmodi ſalutare eſt remediũ, elota probè, & ex oxymelite parata: proſunt etiã oliuæ õnes quæ ex muria aut oxymelite cõdiũtur. At ſinapi his vehemẽtius extenuat, cũ oxymelite & aceto comeſtũ: ſummatim quæ ex oxymelite aut muria, aut garo, probè offeruntur. Porro quibus ſtomachus nimiũ refrigeratus eſt, etiã medicamẽta ex pipere & gingibere cõfecta porrigere neceſſe eſt: ex quorum numero etiam id habetur quod ex malis cotoneis paratur, adiectũ habens piper, myrrhã, aut liguſticum, aut coſtum, aut pulegium. Alii aliter ipſum parãt: omnium verò optima cõpoſitio eſt, qua etiã diuiniſſimus Galenus vſus eſt, quam in capite reperies vbi de cibi faſtidio ex frigida intemperie naſcente agitur. Quòd ſi largius detergere volueris, etiã oxymelite Iuliano dicto vtitor: quidam verò ipſum Lonchino philoſopho A adſcribunt. Hoc oxymeli valde mirificum eſt, vt non ſolùm quæ in ſtomacho hærent detergere, ſed etiã quæ iecori, lieni, thoraci & capiti infixa ſunt, amoliri poſſit: morbum quoque comitialem, alióſque multos diuturnos affectus ſanet. Verùm & confectionem, & vires quæ ipſi inſunt, in præſentia omittentes, reliqua perſequamur. Etenim in aliis capitibus, tum deſcriptionem oxymelitis, tum quæ titulo promittat, explicauimus. His igitur per os medicamentis vtendum eſt: extrinſecus autem, vnctionibus quæ concalefacere ipſum, & corrobo B rare poſſunt, quale eſt etiam quod Marciatum vocatur: deinde verò epithematibus, tum baio, tũ eo quod Euodes à grato odore dicitur. Porro quum longè optima ſint & paratu difficilia, confectionem ipſorum & materiam hic ſubieci. STOMACHICVM quod dicitur Baium. Caſiæ drachmæ quatuor, iridis ſcrupuli octo, iunci rotundi floris ſcrupuli octodecim, herbæ ſabinæ ſcrupuli octo, bdellii ſcrupuli trigintaduo, maſtichæ vnciæ duæ, ceræ vnciæ ſex, terebinthinæ vnciæ tres, piceæ reſinæ torrefactæ ſeſquilibra, amomi ſcrupuli tri- C gintaduo, nardi vnciæ ſex, œnantharii vnciæ octo, aloes vncia, cardamomi vnciæ duæ, caryophylli vncia, balſami vnciæ duæ. Læuigatis aridis, ea quæ liquari poſſunt adiicito: deinde arida ipſis, quum liquida adhuc ſunt, inſpergito, excipitóque. EVODES. Hoc quoque præſtantiſſimum eſt epithema, longo vſu probatum. Croci ſeſcuncia, bdellii ſcrupuli nouem, aloes vnciæ duæ, myrrhæ totidẽ, folii vncia, propoleos vnciæ tres, terebinthinæ totidem, thuris vnciæ duæ, ſtyracis vncia, maſtichæ vnciæ duæ ſemiſſis, ſpicæ nardi vncia, carda- D momi vnciæ duæ, hedychroimagmatis, *hoc eſt fæcis unguenti* ſeſcuncia, ammoniaci vnciæ ſex, ceræ libra, colophoniæ libræ duæ, opobalſami vnciæ ſex, palmularum totidem: confectis vtitor. DE CIBI faſtidio ex calida intemperie. Cibi faſtidio ex calida intemperie excitato, victum qui refrigerantibus conſtat, profuturum eſſe liquet, præſertim illa quæ aceto parantur, poſcam, oxygala, & quæ apud Romanos vocatur melca, lactucas, ĩtybũ, & aquã per ſe frigidã, ſi moderatè bibatur, & quæ econtrario intẽperiei calidæ ſuperanti reſiſtũt. Nã im- E moderata frigiditas vires corporis emortuas reddit, & deiicit: vnde etiã cibi faſtidii cauſa efficitur. DE IIS qui ob immoderatã frigiditatẽ cibos faſtidiũt. Qui igitur ob frigiditatẽ cibos faſtidiunt, his hydrogarũ dari, vinũ vetus, cõditũ, decocta rutæ, & aniſi, & ſepæ allia eſui offerri debẽt: potui verò antidota quæ validè calefaciunt: ex quorũ numero eſt etiã theriaca potiſſimũ, quũ ſtomacho ſit idonea, & maligna contẽperet, vnde etiã iis quos humida recrementa, maligna & praua infeſtãt, rectè hoc antidotũ exhibetur, vt vna quoque vice datũ, F appetitum abolitum frequenter reuocauerit. Quinetiã ius colũbæ, & vuarũ paſſarũ cõducit. Quũ enim & ipſæ ſtomacho ſint gratæ, cõtẽperéntq; maligna, & cruda cõcoquãt, etiã præter id quod nõ ſubitò corrũpuntur, nutriunt. Nihil autẽ hoc eſt præſtãtius quàm vt idẽ & alere, & intẽperies, quæ ſtomachũ exercent, curare poſſit.

DE SITI, Cap. VI.

SCiendum eſt, eodem quoque modo accidere, vt bibere ægri deſiderent. Nam vel propter ſtomachi ſiccitatẽ, vel multã caliditatẽ, immoderatius potũ appetũt, G ſitiũntque vehementer: interim verò ſitis non propter ventriculi os tantùm quibuſdam, ſed etiam ob calorem iecoris, pulmonis & ieiuni inteſtini accidit. Etenim quæ pulmonis vitio contingit, non tantùm à refrigerantibus, quantum aeris ambientis inſpiratu adiiuuatur: ac ardentes febres maiorem potus appetentiam, ob immoderatum calorem inferunt. Quemadmodum igitur immoderata ſitis ex intemperie quadam frequenter oritur: ita ſciendũ eſt etiã propter vitioſos quoſdã humores in ore vẽtriculi putreſcentes, qui ſurſum exhalent, H eam excitari. Itaque ſuperantẽ humorẽ qui in ventriculo continetur, non modò refrigerantibus, ſed etiã aliis ad illum idoneis medicamentis abſtergere & repurgare conuenit. Si igitur humor qui in illo habetur, bilioſus fuerit, aliquod refrigerãs humectánſque adhibeto: quemadmodũ etiam ſi pituitoſus fuerit, & id quod

redundat,facitque sitim,salsũ fuerit,ea quæ huiusmodi humorē repurgent &abstergāt,offerto. Ego sanè noui, huiusmodi sitim à salsa pituita ortam,per salsos cibos si nitam fuisse, vt salsamenta, coryacum, encatheram, & capparem. Quare non semper refrigerantibus humectantibusque vtēdum est,sed vbi causam accuratè distinxeris atque internoueris, ita tandem congrua adhibenda curatio est. Proinde iis qui ex siccitate sitiunt,humectātia: illis autem qui ob caliditatem, refrigerātia: aliis verò qui ob salsam pituitam, detergētia conueniunt.

Ad eum qui stomachum æstuantem habet,& vehementer sitit.

Archigenes igitur diuinissimus, siquis alius,quũ ea quæ ad medicinæ tractationem pertinent,reipsa docere studuisset,eis qui ardorem in stomacho sentiũt,aquam frigidam superbibere præcipit: præsertim etiam si rosionem in eo experiantur, & animo ex calore nimio,cibique fastidio deficiant:aut vuæ acerbæ succũ, aut malorum cotoneorum,aut cucumeris satiui semen cum aqua frigida,aut mali Punici dulcis,aut acidi succi,cũ aquæ pari mensura,aut ramusculum menthæ læuigatum ex aqua frigida,aut rosaceum oleum similiter cum frigida,aut Persicorum immaturorum succo,aut rosarum siccarum decoctum, aut lactucæ semen albæ cum aquæ frigidæ cyathis quatuor. Nos autem compositis quoque vsi sumus,non mediocri ipsa vsu experti,quorũ etiā descriptiones ampliter vobis exponem⁹. Ordine ita habēt. CATAPOTIA ad sitim arcendam. Cucumeris satiui seminis drachmæ octo,tragacanthæ drachmæ sex. Tragacanthum ouorum recentium albumine dissoluito,ac semen cucumeris tritum ei adiicito: miscénsque in catapotia redigito. Siccata in vmbra,sub lingua tenenda dato,& humor qui inde dissoluitur,deuoretur. ALIVD. Dulcis radiculæ, cucumeris satiui seminis, portulacæ, singulorum drachmæ duæ. Ouorum albumine excipito,formatóque catapotia erui magnitudinis,ac linguæ submittito. ALIVD ad febricitantes,quibus parum bibere conducit:item ad insolatus, & profectiones vbi sitis vrget. Dulcis radiculæ succi drach. sex, cucumeris satiui seminis drachmæ quatuor, tragacanthæ drachmæ duæ. Læuigata in vnũ misceto, &albuminibus ouorum adiectis subigito, fingitóque catapotia, & vtitor,sub lingua continenda exhibens. ALIVD. Portulacæ seminis,cucumeris satiui seminis, portulacæ radicis corticis,singulorũ drachmæ quatuor: dulcis radiculæ succi drach. duæ, tragacanthæ drachmæ quatuor. Ouorum albuminibus excipito, formatóque pastillos, qui singuli drachmam pendant, datóque vnum sub lingua tenendum. DE IIS quæ ad ardorem stomachi extrinsecus imponuntur. Extrinsecus autem vesicā aqua frigida aut niue repletam, vel cucurbitæ ramenta iniicito:aut sesamum aqua maceratum, læuigatúmque cum oleo rosaceo misceto, ac febricitantibus applicato:aut mali folia viridia, aut mala cotonea, aut *palmularum glandes uocatas* phœnicobalanos,aut mespilum cum cerato, aut caseum recentem cum polenta inducito: in summa, omnibus vt in cardiacis vtitor.

DE IIS QVI ATRAM BILEM COLLIgunt, & inflatione stomachi laborant, Cap. VII.

Quibus præcordia & stomachus inflātur,melancholicis in eum recrementis confluentibus,spongias aceto quamacerrimo imbutas imponito: & si post has malum remanserit,alumen liquidum cum chalcātho læui,melle modico exceptũ applicato:aut hedere foliis in vino coctis stomachũ obducito: aut stercore bouis armētariæ sicco,ex vino cocto. At ei qui inflationem stomachi potissimùm experitur,calaminthæ decoctum ex aqua,modico mellis despumati & piperis adiecto,potui dato. Flatus sanè discutit. non confert autem ad calidas intemperies,& ea quæ ex nimia adustione generantur vitia:sed potius illis qui melācholico humore laborant opitulatur. MEDICAMENTVM διὰ ὀπωρῶν, hoc est ex fructibus pomaceis confectum,ad subuersionem stomachi, cœliacos & dysentericos efficax. Mala cotonea decē,rhus rubri sextari⁹,aquæ cōgii

A septē,sorba quinquaginta,mespila totidē. Fructus cōtusi,coniectique in aquam coquentur curiosè,ac vbi diffoluti fuerint, liquor exprimetur,rursusque incoquetur, abiectis fructuũ sordib⁹:& quũ tertia liquoris pars relicta fuerit,adiicito mellis Attici libras quatuor:coquitóque in prunis, ac moueto continuè: vbi spissitudinem acceperint,sublata reponito. Dato ante cibum cochleare vnum,aut duo. EPITHEMA ad stomachum fluxione tentatum,febri æstuantibus & colicis, qui stomacho consortii lege laborant,& cibum reiiciunt idoneũ.

B Myrrhæ,croci,aloes,mastichæ, absinthii succi,styracis, singulæ vnciæ:ceræ,nardini olei, palmularum patetarũ, singulorum sesquilibra:vini Adriani quod ad palmulas irrigandas satis est. Quidam autem ceræ & nardini singulorum libras tres iniiciunt, & siccis in læuorem detritis vnā cum styrace liquata miscent, ac læuigatis vtuntur: nos autem singulorum sesquilibram iniicimus,ac fit præstantius. ALIVD ad eos qui stomachum habent imbecillem, qui que cibum retinere nequeunt. Palmularum patetarum vnciæ tres,œnanthæ,ceræ,singulorum

C libra: mastichæ,thuris infecti,singulæ vnciæ:vini quod satis est. Palmulas ex vino læuigato. arida simul terito: deinde vbi ceram liquefeceris, cum nardini vnciis tribus ceratum efficiens, arida in puluerem redacta excipito, atque in vnum cogito. ALIVD epithema similiter stomachũ corroborans. Œnanthe,omphacii,rosarum florum, aloes hepaticæ,acaciæ,gallæ, balaustiorum,mali Punici,phœnicobalani,ceræ tractæ,olei lētiscini, singulorũ vnciæ sex: vini spathitis quod satis est: malorũ cotoneorũ adipe inuolutorũ,carnis assæ vnciæ,

D croci,absinthii,singulorũ sescũcia: vnguenti melini vnciæ octo. Vino odoro subactis vtitor. ALIVD ad stomachum fluxione laborantem & ventrem. Gallæ omphacitidis drach.4, nitri drach. sex, alcyonii drachmæ quatuor,sereos vnciæ tres. ALIVD. Vuarum passarum decoctũ potui ipsásque vuas esui dato. DE antidotis, ad eos qui ob frigidam intemperiem cibum non concoquunt. Præstantissimum hoc est medicamentum, quod per os exhibetur,plurimis experimētis probatum. Helenii vnciæ 4,fœniculi seminis vnciæ tres, piperis vn

E ciæ duæ,petroselini seminis vncia,mellis Attici crudi ex quisiti libræ duæ:huius penuria,alteri⁹ despumati. Ego autem adieci etiam erucæ seminis vncias duas, atque in omnibus mihi optimè successit:nec non miscui sinonis Syriaci drachmas duas,seseleos totidem, mellis vncias sex, vel etiam plures. Maximum hoc est præsidium, & ad multa vtile. Non enim solùm inflationem stomachi & cruditatem sentientibus confert, sed mulierum quoque menses educit. Ego verò vsus sum etiam in ægre spirantibus,& præter opinionem profecit. Dãtur co

F chlearia duo mane,aut vesperi dormituro,ex diluta vini potione: (præstat autem diluta potio idem quod nectar) mane verò ex aqua. Facit enim ructus suaues,& omnitus si confert: item iis qui à capite in thoracem fluxiones experiuntur: summatim omnibus intestinis affectibus. Reddit etiam appetentiam ciborum ampliorē quibus ipsa interierat: necnon qui in veneriis offensionem experti sunt,iis desiderium illorum excitat,si cōstanter illo vtantur. ALIVD ad eosdem affectus Diamelō.

Malorum cotoneorum purgatorum,& postquam cō

G tusa fuerint,expressorum succi sextarii quatuor, gingiberis vnciæ quatuor,piperis albi vnciæ tres, piperis nigri vnciæ duæ,mellis sextarii quatuor. Succus cum melle vsque ad huius spissitudinem incoqui debet: deinde sic arida cōtusa,& tenui cribro increta adiici. Eo in vicē rhodomelitis vtor. ALIVD Diamelō. Cotoneorum succi sextarii duo, mellis tantundē,aceti sextarius & semis. Hæc ad prunas moderatè coquantur, despumentúrque: deinde gingiberis in puluerē redacti vnciæ tres adiiciantur, piperis albi vnciæ duæ, & rursus ad mellis

H crassitiem lento igne incoquantur. Quòd si purgās hinc medicamentum efficere velis, lacrymæ scammoniæ vncias tres adiungas: sinautem absque scammonia paretur, imbecillitate ventris laborantibus auxiliatur. nam iecore & ventriculo affectis vtilissimum existit. Dari autem debet maximè cochlearii mensura ieiuno, aut ve-

ſperi ante ſomnũ.nihil offẽdit etiã ſi à cibo exhibeatur: præſtat autẽ duabus aut tribus horis ante cibum:confert enim ad cibi faſtidium,& eos qui nõ bene concoquunt. Nunc quidem ſic,nunc abſque ſiccorum puluere, ſucco malorum cum aceto & melle ſolùm coctо vt prius. In calida intemperie loco rhodomelitis ipſo vtor,præſertim vbi vinum dare cautio eſt. AD STOMACHVM cibum vomitu reiicientem. Aloes,roſarum ſiccarum,ſingulorum drach. decem : teruntur, dantúrque cochlearia tria aut quatuor.Quòd ſi humorem ſtomacho inſidentem, repurgare velis, ſcammoniæ aut maſtichæ, ſingulorũ drachmas quatuor admiſceto.repurgat enim optimè & ſine moleſtia.

AD INFLATIONEM STOMACHI, ET INteſtinorum:item ad eos qui cibum non concoquunt, iecorarios,tuſſi vexatos,præſertim quos frigida cauſa infeſtat,

Cap. VIII.

PIperis vnciæ tres, liguſtici,ameos, ſingulorũ ſeſcũcia:epithymi puri ſeminis,pulegii ſicci,ſingulorum vncia:mellis deſpumati quod ſatis eſt. Quidam verò etiam apii ſeminis vnciam adiecerunt, rutæ ſeminis ſemunciam.Datur cochleare. ALIVD ad inflationem,dolorem,omnémque ſtomachi cruciatum efficax.

Lacrymæ papaueris drach.duæ, piperis, caſtorei,ſingulæ drachmæ:petroſelini ſeminis drach.quatuor,nardi Syriacæ drachma Ex his in tenuiſſimum puluerem redactis,cochleare vnum aquæ calidæ ſeſquicyatho inſpergito, additóque mellis quod ſufficit. Hoc antidotũ tepidum,mane & veſperi propinato.Robuſtis autem copioſius dato. nam ad leniendum dolorem & humores concoquendos efficax eſt, præſertim ad mulieres viróſque cœliacos, inflationes & cruditates, item ad febres & præcordiorum dolores, necnon ad febres ex cruditatibus contractas, tuſſes, laterum dolores, conuulſa, ac ad vrinam mouendam conducit. ALIVD antidotum optimum. Spicæ nardi, piperis,ſingulorũ vncia:caſiæ fiſtulæ,coſti, ſingulorum vnciæ duæ.Datur ex aqua mane & noctu:non modò ſtomachicis, ſed etiã iecoroſis & nephriticis confert. vtitor hoc medicamento cum fiducia. ALIVD ad idem. Piperis, petroſelini,ſingulæ vnciæ : cumini ſemũcia.Datur à balneo. STOMACHICVM quod etiam ad colum proficit. Iridem Illyricam contuſam, incretámque ex aqua calida potui ieiuno dato: poſt cœnam autem ex vino diluto.Modus eius eſt,drach.tres.Ne ipſum contemnas: nam probè auxiliatur. ALIVD ad alia quoque vitia ſalutare. Liguſtici,ameos,apii ſeminis,cari,ſingulorum drach.tres,piperis grana triginta, mellis quod ſatis eſt.Dato ieiuno & ante ſomnum. ANTIDOTVM ſtomachicum,quod picra dicitur. Iunci rotundi floris,xylobalſami, maſtichæ,ſpicæ nardi,aſari,croci,ſingulorum drachma vna & ſemiſſis: cinamomi veri drach.ſex,caſiæ drach.tres,aloes hepaticæ lotæ & ſiccatæ drach.centum. ALIVD ſtomachicum,etiam ad inflationem vtile. Petroſelini Macedonici ſeminis, cumini,ſingulorum vnciæ quatuor.Æger ieiunus & veſperi ex modica aqua tepida ſumat.

DE AFFECTV CARDIACO,

Cap. IX.

CArdiacus quoque affectus ſtomachi vitium eſt: quod accidit vbi humores praui, rodentes & virulenti in ore ventriculi collecti fuerint,aut eò confluxerint.Si igitur quidam os ventriculi ſenſibile habere deprehendantur,ſtatim intereunt, dum immodicam humorum roſionem ſuſtinere non potuerint. frequenter etiam lubrici ſurſum ad os ventriculi aſcendentes, cardiacos affectus,immodicas animi defectiones & ſyncopas excitant,vt nonnulli ſtatim quum à lumbricis roduntur, intereant. Quapropter non ſemper repentinas oris ventriculi ſyncopas à prauis humoribus fieri cenſendum eſt,ſed etiam lumbricorum indicia requirẽda. Nam hæ beſtiæ adeo repentinam mortem, & ſyncopas non minus quàm pernicioſi humores inferunt.

DE CARDIALGIA, QVASI DICAS cordis dolore, Cap. X.

A QVi ergo prauos rodentéſque humores in ore ventriculi continent,atque ideo propè in ſyncopen incidunt, his primùm omnium illos cibos offerre conuenit qui præterquam quòd refrigerãt, etiam particulam reſolutam poſſint confirmare. Itaque probè refrigerãt corroborántque tum mali Punici grana comeſta,tum ſuccus eorum: adhæc mala non admodum dulcia,ſed mediocriter aſtringentia, pira Perſica, rhodacina,vua quæ auſterum frigidúmque ſuccum obtinet,& panis ex aqua frigida tepidáque ſumptus, ſi æ-
B gri temperamento valde calido fuerint, & humores qui continentur,rodentes nimium & acres exiſtant.His igitur inter initia ad cardialgiam vtendum eſt:reliquo autem tempore paulatim ipſis offerri debẽt quæ ægrè concoquũtur,& noxiorum humorum roſioni & acrimoniæ reſiſtunt:cuiuſmodi ſunt bulbium,ſternium, aſtaci, iſicia,pectines,buccina,ventriculi anſerum, ſuum vngulæ ac petioli:in ſumma,quæ nõ citò corrumpuntur, ſed etiam vitioſum humorem ſuperantem oppugnant, euincúntque.Cæterùm his quoque, quum affectus ceſſa-
C uerit ac conquieſcit, ſemper vt citius cibum ſumant conſulendum eſt. Nihil enim adeo ipſis confert vt ſi non tardè cibum capiant, ſed circiter tertiam horam aut quartam,panem ex tepida aut frigida aqua ſumant, aut malum,aut citrium,abſque ipſius cortice. Hæc ſanè cardialgiam expertis conueniunt.Ex medicamẽtis autẽ idoneum eſt quod Glycy dicitur,cuius cõfectio in hunc modum habet: Aceti ſeſquiſextarius, corticis radicum fœniculi vnciæ ſex,aloes hepaticæ vnciæ tres:mellis Attici ſeſquilibra.dantur cochlearia duo aut tria. Hoc me-
D dicamentum emollit,& confirmat ventrem,præſtantiſſimúmque eſt,vt quod nõ ſolùm cardialgiæ, ſed etiam incipientibus epilepticis, & hypochondriacis,aliíſque plurimis affectibus medeatur,quorum nunc meminiſſe tempeſtiuum non eſt. Noui autem antidotum quoque διὰ τῶν ἀκαρδίων dictum,& picram, eiuſmodi vitiis auxiliari: ſed nullum æquè vt hoc medicamentum. Tãtum de cardiaco affectu,,qui ex rodẽtium prauorúmque humorum acrimonia naſcitur,dictum ſit: deinceps autem de aliis quoque agamus accidentibus quæ in ore ven-
E triculi,aut humorum ſuperantium qualitate aut copia eueniunt.

DE NAVSEA ET VOMITV,

Cap. XI.

VOmitus quoq; vt nauſea ſtomacho accidere videtur: verùm ſingula ipſa à diuerſis cauſis procreantur,nẽpe à copia, & praua rodentique qualitate. At copia quidem naturam ad vomitum grauando irritat, praui autẽ humores rodendo affligẽdóque.Huc itaque conſilium dirigas vt copioſos quidem euacues, prauos
F autem & vitioſos contemperes mitigéſque, & malignitatem ipſorum imbecilliorem reddas:præſertim vbi bilioſi fuerint & melancholici: pituitoſos autem extenues,ſi craſſi viſcoſique tibi appareant.Proinde ſi crudi humores in ſolo ventriculo redundent, & non ex toto corpore influant, medicamentis purgandi non ſunt. quippe ſolus etiam victus abſolutam ipſis curationem præſtare abundè poteſt, & humores in ipſo contentos immutare.Sin autem ex toto corpore vẽtriculo influãt, tunc medicamentis vtendum maioribus. Interdum e-
G nim & ſanguinis miſſio requiritur,ſi is ſuperare videatur: & purgatio, ſi magna humoris prauitas exiſtat. Quòd ſi ambo videantur abundare, tum venam ſecare, tum purgare oportet. Dicamus igitur prius de iis quæ in ventriculo continentur, deinde ſic de illis quæ ex toto corpore ipſi influunt tractabimus. CVRATIO vomitus & nauſeæ. Internoſcendum igitur eſt antea humoréſne ſint infixi,an ad meatus remittantur, an ad fundum ſint impliciti. Si quidem æger acidam qualitatem percipit,ſcire licet humorem noxium,frigidum po-
H tius exiſtere:vtrum verò ad meatus tranſmiſſus, vel tunicis adhæreſcat,vel in fundo ventriculi fluitet innatétque, id curioſè inquirendum eſt, & quomodo excerni debeat, cognoſcendum. Si etenim vomitus ſtatim poſt nauſeam obortam, etiam citra violentiam comitetur, humorem noxium in lato ventriculi ſpatio eſſe, non

dubiè censendum. Sin autem nausea quidem excitata fuerit, nihil autem notatu dignum per vomitiones effetatur, humores noxios, vel quum biliosi sunt, vel serosi, in ore ventriculi absorptos esse, vel quum viscosi sunt, ipsi ori ventriculi infixos esse intelligito: quoniam subinde accidit vt venter quidem nihil habeat recrementi, sed id ab aliis particulis, aut iecore, aut liene, aut alia quadam in ipsum recipiatur: deinde quum grauatur, aut roditur, ad vomitionem incitetur. Necesse autem est hoc quoque discernere. QVOMODO internoscatur humor qui euomitur, vtrum in ventriculo gignatur an aliunde influat. Si quidem vomitus crebrior & intēsus nullo insigni spatio interposito vrget, humorem qui per illum reiicitur, in ventriculo potius generari sciēdum est: sin autem spatium notatu dignū intercedere videatur, neque vomitus frequentius infestet, id quod reiicitur, ex aliis potius influere existimandūm. Considera igitur totum corporis habitum, aliaque indicia, atque sic curationem aggredere, siue sanguinis missionem, siue purgationem adhibens. Fieri enim nequit vt aut humor superueniens, aut vomitus, aut quæ infestat nausea, conquiescat, nisi totum corpus recrementis liberum prius reddideris: si quidem ipsum causam influxionis præbet.

Curatio quum biliosus aut melancholicus humor vomitum aut nauseam excitat.

Postquam igitur diligenti obseruatione deprehenderis biliosum esse quod in stomacho gignitur, nauseam aut vomitum faciens, primùm contemperanti medendi ratione vtendum: deinde vbi contemperaueris, humoris praui acrimonia lenienda est: atque sic ad abstergendum eum transibis, vel per aluum, vel per vomitus euacuādo. Dato igitur ipsis ptisanæ cremorē, qui vtraque præstare potest, tum acrimoniā lenire, tum repurgare & abstergere. Etenim aquosa quoque mulsa vacuat & quæ stomacho inhærent abstergit, sed calidum quippiam obtinet. Quòd si igitur vitiosus humor feruens magis esse & acrior apparet, vt etiam febrim inducat, fugito quidem mulsam, & siquid aliud calidum est quod abstergere possit: vtitor autem ptisanæ cremore, aut tepida. Etsi enim vim abstersoriam non habeat, tamen humectat, meatus dilatat, in bonam temperiem deducit, & acrimoniam ipsorum obtundit: qua ratione plurimum iuuat. Reliquum autē non per se vomitū reiicitur, sed omnino aut qualitatis ipsorum, aut substantiæ particeps factum educitur: atque hoc in sordidissima spongia fieri cernimus. Etenim aqua non probè eam purgaret, simúlque ipsa attraheretur, nisi præterquam quòd meatus conniuentes laxet dilatétque, recrementi etiam siccitatem humectare posset atque dissoluere. Quare in quibus id quod affligit biliosum fuerit & melancholicum, tepidæ potio maximè omnium succurrit. Si enim viscosum & vehementer affixum existit, exiguo indiget adiumento intus, vt citius reiiciatur. quippe aqua tepida etiam sola crassos humores dissoluit: eóque propinari debet, si pituita affixa sit, & valenter inhærescat, præsertim salsa & vetusta, siccísque medicamentis & calidis intēpestiuè datis, (vt vulgò faciūt) torrida duráque euaserit. At si humores non admodum biliosi sint, febris autem infestare videatur, tunc mulsa vtitor, & iis quæ plenius possunt abstergere. Quòd si humor victum contemnere videatur, deinceps etiam medicamētis vtitor, aut antidoto quæ Picra dicitur. Nam valēter ipsum biliosa quæ tenacius impacta sunt, & melancholica recrementa purgare potest. At qui medicamentum aliquod exhibiturus est, diligenter considerare debet ne quandoque calida intemperies in solidis particulis præpolleat. Nam siquid tale fuerit, & antidotum ipsum tūc exhibueris quum calidæ & siccæ particulæ existunt, hecticorum affectuum & tabis quæ marasmus dicitur, author euadis. Quare illis danda est in quibus materia praua stomacho aliunde remittitur, ita vt solidæ particulæ natura calidæ & siccæ non sint.

Curatio pituitæ stomacho affixæ, & nauseam excitantis.

Hoc modo, si recrementum biliosum & melancholicum fuerit, curatio tentanda est. Sin autē acida & dulcis pituita affixa videatur, tunc nimirum extenuātibus vtendum medicamentis, præsertim oxymelite, raphani radicibus, capari, sinapi, coryaco, & medicamento ex malis cotoneis, quod recipit zingiber & petroselinum Macedonicum. nam ab eiusmodi omnis humor pituitosus & crudus concoquitur. His etiam moderata inedia confert, item somnus & quies. hoc enim victu pituita non solùm alteratur extenuatúrque, sed etiam in sanguinem benignum probumque conuertitur, vt eiusmodi quoque humor per inopiam alimenti nutrire possit. Si enim acida fuerit pituita, etiam dulcia offerri debent: sin autem salsa fuerit quæ inhærescit, considerato rursus vnde salsa existat. Quippe videtur interdum etiam ex serosæ substantiæ commixtione salsa: interdum verò non propterea, sed ob calidam quoque intemperiem, quæ ipsam torrefacit. Nam pituita incalescens, & salsa, & crassa perpetuò redditur. Quòd si igitur ob calidam intemperiem salsa tibi facta appareat, humectante & tepida potius curandi ratione vtitor. Etenim non à calefacientibus, sed humectantibus refrigerantibusque dissoluitur: sicut etiam sal & nitrum. Hæc enim, vt à caliditate concretionem sortita, non igne, sed aqua resolui possunt. Hoc sanè pacto, si pituita affixa fuerit, auxiliari oportet.

Curatio serosi tenuísque humoris stómacho infixi.

Sin fuerit serosus, tenuisque, & non nimium ventriculo impactus, haud curiosum esse oportet ac solicitū: verùm satis est etiam solo vomitu ex liberaliore tepidæ potu vti, vel cremore ptissanæ ventrem recrementis liberare. Si verò à multa humiditate imbecillius & resolutum os ventriculi tibi videatur, eóque fastidire, magísque cibum vomere cupiat: tunc iis quæ sensim exsiccant, astringúntque leuiter, vtitor. quale est & malum cotoneum tostum, fermēto circundatum, si per se comedatur: item medicamentum quod ex ipso conficitur, quo placentæ loco omnes vtūtur, & multifariam ipsius compositionem præparant. Nōnulli enim solum piper misturæ ipsius adiiciunt: nonnulli etiam zingiber, petroselinum, & costum: alii verò caryophyllum. Verùm hæc quidem plusquam oportet medicata sunt. Iam vtile est etiam quod recipit piper & zingiber. Nam hæc quoque particulam imbecillem abunde firmare & calefacere possunt: quorum vtrorumque calor & acrimonia recrementum in stomacho & ventre immutat. At si id quod superest recrementum, tenue nimium & acre videatur, caueto quidem à calidis, adhibeto autem quæ corroborant & attringunt, nihil quod manifestò calefaciat habentia, quale est simplex antidotum ex malis cotoneis confectum, quod ex succo solo mali cotonei & melle paratur. Quippe hoc & multum corroborare, & omnia biliosa acriáque recrementa contemperare potest: atque idcirco infirmo & calido stomacho, humorésque in bilem commutanti accommodatum est. His etiam castaneæ sunt idoneæ, mespila, sorba valde matura, fabæ elixæ ex posca, halica, & Phasii pissariū. In summa, quæ corroborare sensim, & leuiter astringere, necnō exsiccare modicè nō solùm in cibo, sed etiam inter medicamenta possunt.

DE INFLAMMATIONE STOMACHI, Cap. XII.

QVomodo igitur humores, tum qui sola intemperie vitiati in ventriculo continētur, tum qui aliunde influunt, internosci & curari debeant, abundè hactenus explicatum est: reliquum verò est vt de aliis humoribus deinceps agamus. Vbi stomachus inflammationem sustinuerit, magna opus est diligentia: quoniam maximum morbum & necessitatem corpori adfert. Mixta igitur curatio in ipso potissimùm tentanda est, & non quemadmodum in minus principalibus, resoluente & laxatoria medendi ratione vtendum. Nam periculum non exiguum comitabitur, neque æger alimentum sentiet, neque appetere id amplius poterit. Adiiciatur igitur vnà cum laxantibus etiam corroborans aliquod, nempe absinthii paulum, aut mastichæ. Atten-

d ẽdum autem quonam opus ſit, atque eius copia intendi magis debet. Si igitur laxantia requirantur, adiicito fotui etiam chamæmelum: ſin autem ægri non vehementer febricitent, etiam gleucinum, adipem anſerinũ, & ſapam. Quòd ſi imbecillitas quædam fuerit & reſolutio, non adeo laxantium aliquod fotui addito: ſed potius curationem ex melino & vino tentato, abſinthium, roſas, œnanthen, mala, palmulas in vino macerans. Summatim, ad id quod vrget, roborantia & laxantia, aliâs aliter augemus. Non ſolùm autem fotus, ſed etiam cataplaſmata & medicamenta in hunc modum excogitare oportet.

DE MEDICAMENTIS quæ extrinſecus imponũtur epithemata Græci vocant. Galenicum. Quũ moderata quidem eſt inflammatio, ſufficit etiam Galeni ceratũ, quod hæc recipit: Olei nardini per hyemem vncias octo, per æſtatem vncias ſeptem: ceræ albæ vncias octo, maſtichæ vnciam, aloes ſemunciam. Sin autem ſtomachus magis corroborari poſtulet, etiam aloem augeto, vnciam ex ea iniiciens, aut ſuccum abſinthii, aut œnanthen, aut ſuccum capreolorum vitis admiſceto. Quòd ſi ſtomachus non admodum deiectus videatur aut imbecillis, epithema Nelei applicato, aut philagrjũ per ſe, aut cum mica panis inducito. Sin durior videatur inflammatio, & emollientia adhuc requirere, etiam hoc quod Diamelilotων dicitur, applicandum eſt. Corroboranti autem ſimul & emollienti vtitor, eo quod à me ſolet parari. cuius deſcriptio in hunc modum habet: Thuris, abſinthii, ſingulorum vnciæ quatuor: ammoniaci ſuffiminis vnciæ ſex, ſtyracis vnciæ ſex, ceræ libra, olei nardini libra, vini falerni quantum ſatis eſt. Arida pridie vino macerato, deinde trita validè, nardino & cerato adiicito: ac vtitor vt medicamento admirabili, vt quod emollire ſimul & robur ſtomacho adhibere queat. ALIVD, quod idem præſtare poteſt. Maſtichæ, aloes, croci, myrrhæ, ſingulorum vncia: ceræ vnciæ ſex, ſucci abſinthii vnciæ duæ, ſtyracis ſemuncia, olei nardini libra. Quòd ſi inflammationem ſtomachi diuturniorem eſſe, contigerit, vtitor iis quæ vocantur copta. Hæc enim ad inueteratas inflammationes magis commendantur. COPTA ad ſtomachi duritiem. Propolis vnciæ ſex, ſtyracis vnciæ duæ, maſtichæ vncia, terebinthinæ ſemuncia, fæcis nardini quod ſatis eſt. ALIVD malagma bonum, ad ſtomachi duritiem, fluxionem, & dolorem faciens, vt æger tribus horis eo leuetur, ſentiátque manifeſtò adiumentum. Habet autem eius ſcriptura hoc pacto. Ceræ Ponticæ vnciæ ſex, terebinthinæ vnciæ tres, myrrhæ, opoponacis, ſingulorum vnciæ duæ: aloes vnciæ tres, aluminis ſciſſi vncia, galbani vncia. Myrrham vino læuigato, & arida iis quæ liquari poſſunt inſpergito: ſplenium autem ſit digitorum quatuor.

De iis qui inflammationem à frigido humore experiuntur.

Ad ſtomachi perfrictiones ſimul & inflammationes, optimum eſt medicamentum quod *à grato odore* euodes appellatur: cuius confectiones variæ ſunt: ſed cuius ego experientiam habui, hæc eſt: Croci ſeſcuncia, colophoniæ libræ duæ ſemis, opobalſami, palmularum, ſingulorum vnciæ ſex: aloes, myrrhæ, terebinthinæ, thuris, ſingulorum vnciæ duæ: folii vncia, propoleos, ſtyracis, ſingulorum vnciæ tres: ſpicæ nardi vncia, cardamomi vnciæ duæ, fæcis hedychroi ſeſcuncia, ammoniaci ſuffiminis vnciæ ſex, ceræ ſeſquilibra. Huic autem nullum præponas, in quibus frigida magna intemperies, duritia quædam, & pituita eſt, item dolores & diſtenſiones fiunt. Nõ ſolùm autem ad ſtomachum, ſed etiam iecur, & inteſtina inflata, & ad eos qui cœliacos dolores ſuſtinent, idoneum exiſtit. DE MEDICAMENTO Diamelilotων, & hieratico. Huius quoque deſcriptionem hîc expoſui, vt qui requirunt, facilè inueniant: ſimul autem pluribus appoſitis, id quod ad vſum vrgẽtem commodius eſt deligant. Deſcriptio eius in hunc modum habet: Nardi Gallicæ, iunci anguloſi, myrrhæ, ſingulorum drachmæ decem: cardamomi drachmæ octo, meliloti drach. 40. croci drachmæ octo, amomi drachmæ 50. ammoniaci ſuffiminis drach. 40. cyphios hieratici drach. ſedecim, terebinthinæ drach. octo: ceræ mina, vini odorati hemina. Confert hoc quoque non modò ſtomachicis, ſed etiam iecoris doloribus, aliiſque multis affectibus. ALIVD malagma polyarchium. prodeſt peripneumonicis, iecoroſis, hydropicis, lienoſis, nephriticis, veſicæ & vuluæ affectibus, & omni neruorum dolori. Ceræ, reſinæ terebinthinæ, bdellii, cardamomi, ſingulorum mina, iunci anguloſi, myrrhæ, croci, cinnamomi, meliloti, thuris, ammoniaci ſuffiminis, ſingulorum drachmæ vigintiquinque, nardi Indici drachmæ ſex, olei Cyprini hemina: vini Italici quod ſatis eſt. Vtitor interim meraco, interim cerato ex Cyprino ſoluto. ALIVD. Abſinthii ſucci, œnanthæ, nardi, ſingulorum vnciæ tres: maſtichæ vnciæ quatuor, ceræ vnciæ ſex. Ceram liquefacito: nardum atque alia læuigata cerato raſo excipito. ALIVD epithema ad dolorem ſtomachi. Sulphuris viui, maſtichæ, ſingulorum vnciæ duæ: ceræ ſeſqui libra, olei irini tantundem. ſulphur & maſtichen in læuorem trita, & ea quæ liquari poſſunt liquefacta, pilæ demittito, & rurſum emollitis vtitor. AD OMNEM ſtomachi inflammationem, duritiem, & præſertim in quibus perfrictio & hydropicus affectus incipit: in ſumma, in quibus inflantur præcordia. Styracis Iſaurici, aloes hepaticæ, ſingulorũ vnciæ tres: terebinthinæ vnciæ quatuor, ladani vnciæ duæ, bdellii pellucidi vnciæ tres euphorbii recentis vncia: item adipis ſuilli recentis aut adipis anſerini purgati vnciæ quatuor: croci Afri vnciæ tres, nardini Libyci vnciæ duæ, ceræ Ponticæ vnciæ duodecim, alliorum purgatorum vnciæ tres, vini odorati quod ſufficit. ILLITVS ſtomachi, & vnguentum ad frigidam intemperiem, Marciatum. Multa igitur ſunt etiam alia ad frigidam intemperiem celebrata medicamenta, tum ſimplicia, tum compoſita: verùm præſtat omnibus quod Marciatum appellatur, & odoratius eſt quàm Decamyron & Pentamyron, præterquam quòd emollit, ſi fortè duricies quæpiam extiterit, corroborátque ſtomachum. Confectio eius hæc recipit: Styracis calamitis, ceræ, ſingulorum vnciæ tres: medullæ ceruinæ vnciæ duæ ſemis, terebinthinæ vncia, hyſſopi vnguenti liquidi vncia, opobalſami ſeſcuncia, ſi recens ſit: ſin minus, etiam duæ miſceri debent: olei nardi vnciæ ſex.

COMPOSITIO Marciati generoſi. Styracis calamitis vnciæ tres, medullæ ceruinæ vnciæ tres, aloes hepaticæ vnciæ duæ, maſtichæ vnciæ duæ, olei nardi vnciæ tres, opobalſami vnciæ tres, ceræ vnciæ quinque. Parato, ac vtitor longè optimo & paucis cognito medicamẽto. VNGVENTVM Myracopon. Idem his præſtare Myracopon iſtud poteſt: maiorem autem calefaciendi vim obtinet. quare vbi frigida intemperies magis præpollet, hoc potius vti conuenit. Parandum autem eſt ipſum hoc pacto: Croci, vnguenti Syriaci, opobalſami, ſingulæ vnciæ: mellis vnciæ tres, myrrhæ, ammoniaci ſuffiminis, ceræ Ponticæ, ſingulorum vnciæ tres: terebinthinæ ſeſcuncia, euphorbii vncia. AD STOMACHVM perfrictionem expertum intinctus, qui Embamma Græcis dicitur. Baccarum iuniperi, piperis, ſingulorum vnciæ duæ: gingiberis vnciæ quatuor, petroſelini vncia, mellis quod ſatis eſt. Vtitor vt præſtantiſſimo. DE ANTIDOTIS ſtomachicis. Paſtillus Amazonum. Hic paſtillus multo vſu probatus eſt, in quibus dolores validi & conuulſiones ſtomachum exercent. nam abunde ipſas mitigat potus: necnon auxiliatur. Habet autem in hunc modum: Apii ſeminis drachmæ ſex, aniſi totidem, abſinthii drachmæ quatuor, myrrhæ, piperis lõgi, cinnamomi, caſtorei, opii, ſingulorum drachmæ duæ. Læuigato ex aqua, fingitóque paſtillos qui ſinguli pendant drachmã. dato ſtomachicis cũ vini factitii, quod πρόπομα Græcis dicitur, cyathis ternis: cholericis & cibũ vomentibus, ex frigida: cœliacis & dyſentericis, cum myrtorum decocto: lienoſis autem, ex oxymelite. Item ad alia multa valet hic paſtillus, & præſertim vomentibus, quique roſionem ex prauis ſtomachi & ventris humoribus ſentiunt, ſatis reſpondet. Atque hæc ſunt nobiliſſima quæ multis experimentis comprobauimus. Cæterùm hoc quoque ſciendũ eſt, omnem duritiem aut ſtomachi, aut iecoris, aut lienis,

aut alterius cuiuſpiam particulæ, à diuerſis cauſis & non ab vna excitari. Etenim ſiccitas, aut caliditas, ſi præceſſerit, humoréſque reddat craſſos, tumorem duriorem efficit; & perfrictio ſimiliter. Accuratè igitur incumbēdum eſt vt ex ſignis præcedētibus & iis quæ aſſident, ac præcipuè temperamento, internoſcamus, atque ita medicamenta adhibeamus. Si enim præceſſerint triſtitiæ, curæ, labores, animi deiectiones, pauci cibi & calidiores, potúſque; huiuſmodi duritiem ex nimia humorum aduſtione potius factam eſſe cognoſcemus. Neceſſe igitur eſt in talibus affectibus, vt medicamentis ægros curemus quæ tepidam aut temperatam qualitatem obtineant, non autem calefaciant, & emollire poſſe titulo admodum promittant. hæc enim iis qui tumorem ex frigiditate in ſcirrhum coactū habent, cōtulerunt. nec de huiuſmodi ambigere dubitaréque oportet. Dictum nanque eſt ab Ariſtotele, aliiſque præſtantiſſimis viris antiquis, ſingula quæ concreta & in ſcirrhum indurata ſunt, à contrario eius quod concretionem peperit diſſolui: nempe quod à calore & ſiccitate concretum eſt, ab humectātibus ipſum & refrigerantibus diſſolui oportere, quemadmodum in nitro & ſale fieri cernimus. Omnia nanque hæc à caliditate magis torrentur atque indurantur, ex aqua verò diſſoluuntur: quemadmodum rurſus, quæ à frigiditate concreuerint, ab igne reſoluuntur: id quod videre in glacie & niue fieri licet, dum ab ſole & igne diſſoluuntur. Quare adhortor vt animum adhibeatis, & ne, vt plerique medici, citra iudicium remedia adhibeatis, titulis ipſorum ſolis acquieſcentes. Ego ſanè noui viſcerum duritiem humectantibus & temperatis me curaſſe, nempe balneis & hydrelæo vſum: necnon roſaceo oleo & chamæmelino, ſimiliter etiam balneis temperatis, quemadmodum in aliis ſuperfuſionibus ex nardino, gleucino & anethino oleo: item Marciato, & horum ſimilibus: adhæc victu calefaciēte, vtpote pipere cibis iniecto, & aniſo, & aliis quæ eiuſdem ſunt facultatis: inſuper potione ex ſpica nardi, aſaro, & id genus antidotis, quæ extenuare & calefacere poſſunt. Quoniam igitur non pauca à contrariis euenire ſolent, attendendum eſt diligenter. etenim acores in ſtomacho ſubinde non ſolùm ex frigiditate, ſed etiam calore oriuntur. Nouimus autem pleroſque medicos putare, omnem acorem à ſola frigiditate prouenire: qua de cauſa ſemper his calefacientia adhibent. Video rurſus multos etiam à refrigerantibus cibis adiutos fuiſſe, qui antea à calefacientibus plurimum offenderentur. Nam vinum potius ipſis magis aceſcebat quàm calidiores potiones factitiæ, quæ ex pipere aut aniſo, aut alio quodā huiuſmodi parantur medicamento. Quare talibus repudiatis, contrariis vſi, temperata aqua largiore, cibis boni ſucci, & qui ægrè confici poſſunt, vt bulbio & ſternio, aut anſerū ventriculis, & iuuencæ pedibus, ex poſca: & ex piſculentis, orpho, iſiciis, pectinibus, oſtreis non coctis: celerrimè tali affectu liberati ſunt, vt neque acidos ructus, neque aliam cruditatem in poſterum ſuſtinerent. Ex talibus igitur vniuerſis coniectura aſſequi licet, idem accidens à contrariis ſæpe cauſis oboriri. Quemadmodum autem in acido ructu, ita rurſus cura habenda eſt vbi æger amaritudinem cauſatur, & non ſtatim humidis in totum & refrigerantibus vtendum. Fieri nanque poteſt vt viſcoſi abundent humóres, in quibus bilis, dum ad ſuperiores partes effertur, huiuſmodi conſenſum, etiamſi nō admodum copioſa fuerit, ægro præbet. Omnes igitur arquatos amaritatem percipientes videre licet, attamen nō omnes à refrigerantibus adiuuantur. Multi ſiquidē etiam alliis liberalioribus vſi, arquato liberati ſunt, ita vt neque reliquo tēpore amaritudinē perceperint. id quod meritò accidit, quū neque ab eadē cauſa arquati fiant, ſed alii ob iecoris inflāmationē, alii ex ventriculi intēperie, alii à viſcoſis humoribus: ſed hi curari nequeunt niſi extenuantibus & calefacientibus. quemadmodū rurſus cōſiderandū eſt, etiam in iis qui copioſiora expuunt, & frigidum putantur ſtomachum habere. Non enim eiuſmodi à copioſa in totum humiditate accidit, quū etiam ob caliditatē euenire poſſit. Nam quū ieiunant, & cibo modico vtuntur, hoc ſæpe experiuntur, nec deſinunt ſaliuam emittere,

A & copioſa expuere, donec cibum aſſumant. Clarum autem eſt id accidere dum caliditas humores qui in alto latent diſſoluit. Poſtquam enim natura cibum concoquens, oblatum inſumpſerit, tunc rurſus quæ appoſuit diſſoluere cogitur: atque idcirco copioſiora ſpuunt, humiditate quæ in alto hæreſcit liqueſcente. Quòd autem ob calorem crebrius expuere ipſos accidit, videre licet in lignis quum comburuntur: quippe humor ex eis deſtillat, nimirum igne id quod aquoſum in illis continebatur euacuante. Idem etiam in carnibus, dum aſſantur potiſſi- B mùm, euenire cernimus. DE CVRATIONE. Curandi ergo ſunt qui ob calorem copioſa expuunt, cibis refrigerantibus, & qui difficulter confici poſſunt: quemadmodum rurſus eos qui ob humiditatem, calefacientibus. Opus igitur viro eſt in arte omnifariam exercitato, qui exquiſitè cauſam diiudicare queat. Etenim idem accidens à contrariis (vt diximus) cauſis oritur. Quare plerique rigorem & frigus in corpore ſentiunt, quidam ſanè à crudis humoribus qui in eo ſuperant, quidam verò ob C ſiccitatem & inediam: alii propter bilem: quemadmodū alii rurſus in externis partibus ob magnam inflammationem, quæ calidum ſanguinem totum ad ſe attrahit, perfrigeſcunt. Multa ſanè etiam alia exempla licet adducere quòd eadem res à contrariis (vt dictum eſt) ſubinde cauſis efficitur: verùm hæc quoque ſufficiunt. Nam in febrium curationibus copioſius de hac re agetur: quia medici plurimùm ab eis decipiuntur, errántque.

DE SINGVLTV, Cap. XIII.

D Qvum ſingultus etiā, ſtomachicus ſit affectus, his coniungere eum decet, vt omnis ſtomachicorum diſputatio in idem ſit collecta. Nam totus ſtomachus conuulſorio more, dum nonnulli mouentur, affici videtur, vbi facultas ipſius expultrix illic largius ad recrementa quæ inſident, grauant & rodunt, expellenda incitatur. Non rarò in euacuatione etiam, ipſa ob ſiccitatem comitatur, nimirum vt in dyſentericis, vel quocunque alio modo largius euacuatis, & febri tentatis immodica, tale fieri fieri ſpectamus. Fit autem vt etiam ob acrem quam- E piam qualitatem homo ſingultiat: ſicut qui hydrogarum aſſumpſerit, aut aliud quid eiuſmodi roſionem inferens, ac magis vbi ſtomachus quoque eſt ſenſibilior. Atque hæ ſanè ſingultus cauſæ, tot & tales exiſtunt: curari autem ipſæ remediis ad cauſam eum facientem propriè accommodatis debet. Si enim cauſæ fuerint viſcoſæ & craſſæ, extenuantibus & incidentibus vtendum eſſe conſtat. Incidit autem probè acetum quoque ſolum, ſi modicè ſorbeatur, & præcipuè quod vocatur ſcillīticū: item oxymeli, quod ex eo temperatur. Adieci autē huius F quoque compoſitionem optimam, quæ multis conferre poteſt, præſertim ſtomachi affectibus & inflationibus, acidíſque ructibus. eſt autem hæc: OXYMELITIS confectio. Scillæ partis internæ tenerioris libræ duæ: aceti acris albi ſextarii quindecim: piperis vnciæ duæ, dauci Cretici ſeminis, fœniculi ſeminis, cumini, ſingulorum drach. 4: apii ſeminis drachmæ octo, petroſelini Macedonici vnciæ duæ, laſeris vnciæ duæ: gingiberis vncia, pyrethri vncia: nardi Gallicæ drachmæ 4, ligusti- ci drach. 4. hyſſopi Cretici drachma, pulegii drachma: mē- G thæ viridis faſciculus, apii viridis faſciculus, cardamomi drachmæ duæ, rutæ viridis turiones quinque, mellis ſextarius, folii drachmæ quatuor, coſti vncia, ſapæ ſextarii duo: agarici, ſpicæ nardi, amomi, ſingulorum vncia. Omnia hæc contuſa diligenter, ſeorſim habeto, & ſcillam in acetum coniectam per dies ſeptem macerari ſinito: deinde ea ſublata, reliqua omnia contuſa, vbi validè læuigaueris vnà, acetóque indideris, alios dies ſeptem ſini- H to: deinde per linteolum denſum expreſſis, etiam ad affectum prædictum vtitor. Cæterùm & raphani radices in ipſū intingere conuenit, vomitúmque ciere. Adhæc mulſa, & ſpicæ nardi rutæque decoctum potu ipſis auxiliatur: necnon panis ex condito comeſtus. Omnia nanque hæc adhibui, & in magno adeò ſingultu vt æger è lecto exilire cogitaret, profeci. Vſus autem ſum præter hæc etiam extrinſecus in ſtomacho, caſtoreo, ſtyrace & maſti-

che,oleo ipſa incoquens, & ſtomachum vehementer ex A eo fouens.agitabam autem inter coquendum oleum ruta. Porro caſtoreum,& potum & olfactum in his probè opitulatur:itē nardus Gallica, aſarum, ſpica nardi,aniſum, cuminum,& ligufticum. Quòd ſi recrementa rodentia & corrupta fuerint, iis vtendum eſſe conſtat quæ contemperant,& ſimul id quod rodit abſtergere poſſunt. Vinū autē his circuncidendū eſt,atque omnia acria decocta. temperatā autem aqua vtendū; & pane ea imbuto,ptiſſanáq; copioſa;& piſciculo qui aceti paulū habeat, & pullis columbarum: atque huiuſmodi ſingultientes purgandi nō B ſunt. Sin autem ob euacuationem aut febrim ſingultus accedat,non dubiè etiam firmiter perſeuerās, (tunc enim ob ſiccitatem immodicam affectus oritur) talis meritò quidem periculoſus eſt. Quare in eiuſmodi humectantibus & refrigerantibus auxiliis,præſertim temperata aqua creberrima, vnctione, & omnibus quæ euacuatis adhibentur,vtendum. Noui autem quendā ex iis qui ob hanc intemperiem ſingultiunt, frigida ſorbitione conſeruatū. C At in inflammatione, ea quæ actu frigida ſunt vitari debent: magis etiam continuè tepida vtendum, paulatim eam ſorbendo. extremas autem manus calidiſſimas frequentius madefacere oportet:& pedes deligare continerèque,non eſt alienum. Inſuper ſternutamēta accommodare in quibus maximè humida ſtomacho infixa ſunt. Ita nanque ſpiritus, dum in anguſtias redigitur,& violentia incidit,humorem qui in ſtomacho continetur propellit. Adhæc ſuperfuſionibus ad ſtomachum vti cōfert, in quibus potiſſimùm etiam inflammationem illius aut iecoris eſſe conſideraueris:vena prius ſecta, niſi omnino D vires diſſuadeāt. Talibus igitur cū ratione& artificio vtēdum eſt,ita vt animum aduertas tempori,ordini,qualitati,& aliis omnibus quibus celeberrimi medici aduertendum eſſe putarunt. At ſi multis atque multis tentatis æger nihil ſentiat adiumenti ſolatiique, dum nihil ex iis quæ ab arte ſuppeditantur, morbi difficultati ſuccurrere poteſt,etiam naturalibus quæ alligantur vti alienum nō eſt,vt ægrum conſeruemus. Etenim impium eſt talem deſerere, & prohibere ea quæ ægro ad ſalutem conferunt, quum etiam diuiniſſimus Galenus,& qui eum præceſſe- E runt,his ſint vſi. Quare ſapientiſſimus ille Didymus in libro qui Octatomus vocatur,ſcriptū reliquit. ALIVD.

Feſtucam,aut lapillum, aut fimum ex terra ſublatū,ſingultientis capiti,ipſo ignorante,imponito, ac ſtatim ſingultus deſinit. In Cyrene hoc quoque didici. ALIVD.

Singultiens contineat manu ſiniſtra calculos ſuffragiorum quadraginta,& capiti ſuperimponat:ac ſtatim ſingultire deſinet. Caſtoreum autem alligatum citò ſingultum finit. Adhæc cuminum quoque panniculo lineo inditum brachiali ſiniſtræ manus alligato: hoc Æthiopes ad Auſtrum habitantes facere dictitant: Cretenſes teſſeram ma- F nibus continere,γ ρ ζ γ,& naribus offerre. Nonnulli verò panis fracti micam auri ſingultientis tacitè imponunt, & fragmentum olfaciunt,liberantúrque:alii verò rutam ex vino aut mulſa coctam potui præbent: alii apium aut caſtoreum,aut daucum Creticum, aut aſarum, aut nardum Gallicam,ſingula priuatim aut ſimul cum mulſa, vel decocta,potui:aut laſer olfaciendum exhibent. Eximiè facit etiam gargarizatio,& aurium oriſque detentio. Non autem oportet pleraque contemnere,ſed omnia etiam cum G alia curatione, quam ars præſtare iubet, adhibere.

DE CHOLERA, Cap. XIIII.

QVòd cholera ſanè acutiſſimus ſit affectus, syncopen inſignem,immodicámque virium reſolutionē inducens,omnibus in confeſſo eſt. Idcirco accuratè internoſci,& celerrimè curari,meritò poſtulat. Etenim dilatio in omnibus acutis morbis nociua eſt: in hoc autem affectu,etiam exigua ac leuis curandi mora,haud ſimplicem offenſam,ſed etiam abſolutam ſubinde tabem, quæ phthiſis dicitur,conciliat. Choleram itaque,immodera- H tam eſſe perturbationem,quæ per aluū & vomitum propter ſtomachi ſubuerſionem offenſionémque proueniat, intelligendū eſt. Ne autē quis affectū hunc ideo cholerā vocari putet quòd ἀπὸ χολῆς .i. *à bile* omnino fieri cōſue-

A uerit,ſed quia materia quæ per ventrem adfertur,ex inteſtinis videtur excerni. Inteſtina verò choladas veteres appellabant,vt etiam Homerus teſtatur his verbis, *κέχυντο χαμαὶ χολάδες. quod eſt, Fuſa erant humi inteſtina*, huius gratia etiam affectum choleram nuncuparunt. At non ſolū de vna fit cauſa,ſed etiam multis,nempe ob copioſiorem cibum aſſumptum,&,quia concoqui non potuerit, corruptum:item ob prauorum humorum aut ciborum, aut potionum,præſertim ſtomachum offendentium, quali- tatem:qualis eſt & pepon, & pingues dulcéſque & oleoſi B cibi. Gignitur etiam ex copia bilis, naturam ſurſum aut infrà ad exercendum irritantis: necnon ob nonnulla frigida applicata,vt epithemata quædam,aut frigidarum aquarum vſum,ſi eas bibant,aut in eis diu natauerint. Quæ quum ita habeant,neceſſe eſt etiam de curatione tractare quæ ad vnamquanque huiuſmodi cauſam accommodetur. CVRATIO eorum qui ex copia ciborum cruditate laborarunt, inciderúntque in choleram. Si igitur ciborum corruptio per initia tibi appareat, & æger nihil C fere per ventrem aut vomitum excernat,ſed nauſeet vellicetúrque, tunc ipſis exhibere conabimur quæ potius vomitū prouocare largius poſſunt: qualis eſt mulſa, quæ ambo ſine noxa præſtare poteſt,nempe & aluum & vomitum incitare. Quòd ſi verò mulſam non libenter ſumāt, tepida aqua ipſis liberalior dari debet,atque vomitus ſollicitari aut digitis,aut pennis anſerum ex hydrelæo in os inditis,donec corrupta abundè euacuata tibi eſſe videantur. Et ſi quidem ita tibi apparuerit vt nullum recrementum ex iis quæ iam in ventre corrupta fuerant,copioſum remanſerit,ſomnum ægris præcipere oportet, quietém- D que, & præcordiorum fotum. Quū igitur hæc imbecillia ſunt,dulce oleum calidum iniectum adiuuabit: per hyemem autem etiam nardinum,vel gleucinum,vel marciatum. At vacuatione poſt ſomnum finita, neque febri vrgente,ad balneum duci debent, paulatímque cibo refici, ita vt cruditas tantùm vitetur. Niſi enim quid impedimenti fuerit,celerrimè rurſus ad naturalem ſtatum reuertuntur:qualia neque ſtomacho affecto accidunt, ſed corruptione ob copiam ciborum oborta:vnde neque huiuſmodi propriè choleram nominant. CVRATIO E choleræ ex vitiato ſtomacho prouenientis.

At ſi non ex ciborum copia,ſed inanitione, aut imbecillitate ſtomachi prægreſſa euenerit, quæ etiam propriè Cholera vocatur, quū ſit immoderata per ventrem vomitúmque(vt diximus)euacuatio, ſtomachus vitiatus atque imbecillis refici iis deuoratis ſi(fieri poteſt)debet quæ corroborent & recreare queant, nempe victu & medicina. Dicamus igitur prius de victu qui hoc præſtare poſſit, atque ita tandem de vnctionibus quæ extrinſecus imponuntur. DE VICTV. Panis igitur his ante omnia i- F doneus eſt,ſi ex vino detur,aut myrteo,aut omphacomelite,aut palmatiano, ſiue Sareptino: præſertim ſi æger nō febricitet,ſed etiam perfrixiſſe videatur, & imbecillis ſit viribus,copioſioréſque pepones comederit. Hi enim quū ſtomacho pluſculum aduerſentur, vomitúmque immoderatius comeſti moueant, choleræ affectum gignunt. Quòd autem vomitum cieant, & ſtomacho ſint inimici, experientia id licet cognoſcere. Nam ſi duos ſicci ſeminis ſcrupulos illi qui vomitu opus habet potui offeras, videbis eum qui deuorauerit ex ipſis,nauſeare vellicarique, G & ſtatim in vomitum prorumpere. At ſi æger febricitet quidem,ætate autē floreat, neque ſtomachus eius à frigidis,ſed potius pinguibus,aut dulcibus,aut oleoſis ſubuerſus fuerit,& ructus nidoroſi oriantur,his panis nō ex vino ſed omphacomelite,aut Cibyriaco hydromelo,aut poſca, aut hydroroſato,dari debet, permittique vt paululum ex his ſorbeat. Quòd ſi vomitus perſeueret diutius,etiā menthæ decoctum,vt ſaluberrimū medicamētum, ipſis dandum eſt. Etenim præterquam quòd ſtomacho illa grata ſit,etiam naturaliter ad hunc affectum accommodata eſt. H Sin autem vires vrgeant, & extremorum perfrictiones, conuulſionéſque,& animi defectio oriatur, ſalutare eſt etiam vinum decocto admiſcere. Nam vinum omnium maximè ſubitò & celeriter vires callapſas refocillare po-

teſt: ac multos noui, ex ſola illius potione præter ſpem mortis periculũ euaſiſſe. DE VNCTIONE. Particulas autem refrigeratas perfricare irino vnguento cõuenit, aut gleucino, aut nardino, aut populeo, aut Sicyonio, aut quodam alio quod recipit præſertim caſtoreum & medullam ceruinam. Hæc enim omnia iis qui conuelluntur & propè perfrigeſcunt, admodum ſunt cõuenientia. DE EPIPLASMATIS, ſiue cataplaſmatis.

Vtendum etiam eſt epiplaſmatis, quæ ad eos præſertim idonea ſunt qui cibum non continent, panis ſiligineus ex vino coctus, oleo melino adiecto, & polenta ſimiliter ex vino myrteo incocta: quòd ſi deſideretur myrteum, ex vno prædictorum, aut palmatiano, aut Tyrio, aut Sareptino. Prius autem decoquatur in eo abſinthium Ponticũ, roſæ, mala cotonea, palmulæ, iuncus rotundus ſiccus, & œnanthe: ſi tempus autem patitur, etiam capreoli vitis. deinde ſic polenta coquatur. Inter coquendum adiiciatur etiam maſtiche, & melinum oleum. Hæc enim omnia ſunt apta tum ad corroborandum, tum ad prohibendum ne aliud in ipſum influat. DE EPITHEMATIS.

Multa ſunt ad huiuſmodi affectus prodita: quorum autem nos habemus experientiam, hæc ſunt: EPITHEMA διὰ οἰνάνθης laudatiſſimum. Œnanthæ drachmæ duæ, omphacii drachmæ quatuor, ſtyracis item drachmæ quatuor, acaciæ drachmæ octo, roſarum ſiccarum drachmæ octo, gallæ omphacitidis drachmæ quatuor, palmularum drachmæ ſex: vini auſteri, olei myrtei, picis, ſingulorum drachmæ ſedecim. Hoc medicamentum ad hepaticas dyſenterias, vomitiones, & eos qui cibum retinere nequeunt, præſtantiſſimum exiſtit. EPITHEMA quod ex malis conſtat, διὰ μήλων Græcè dictum. At ſi multis in ventre collectis flatibus tormina & diſtentiones oboriantur, ratio eſt etiam cucurbitulas admouere. hæ enim non ſolùm leniunt, ſed etiam plurimum iuuãt. Iis etiam cõferunt qui cibum non retinent, ſi ſtatim quũ æger illum aſſumpſerit, ſtomacho agglutinentur. Nam validè retrahendo, vomitum fieri prohibent: præterea ſi diutius adhærent, etiam concoctionem iuuant, & ventrem, ne amplius profluat, cohibent. At calidioribus citra ſcarificatum vti conducit: ſin autem inflammatio quædã diuturna & ſcirroſa circa præcordia orta fuerit, tunc cum ſcarificatu eas admouere non eſt abſurdum.

DE IIS QVI OB BILIS COPIAM choleram ſunt experti. Cap. XV.

QVòd ſi bilis copioſior nunc ſurſum, nunc infrà choleræ affectum excitet, clarum tibi erit eam ex roſione & caliditate circa ventrẽ ac præcordia ampliore percipi: ea verò quæ per aluum & vomitus efferuntur, omnia etiam eſſeillioſa, ægrum vehementer ſitire, & linguam habere ſcabram. Si æſtas fuerit, & æger iuuenis, calidiore victu primùm vſus, multo magis ex his veram notionem manifeſtámque conſequêris, quòd affectus prædictus ex birioſi humoris abundantia procreatus fuerit. CVRATIO. Cauſam itaque efficientem obſeruans, per contraria ſemper curabis, quæ refrigerare & humectare poſſunt, cibos, potus, & epithemata quæ eiuſdem ſint facultatis. Proinde ptiſſanæ cremor refrigeratus his eſt idoneus: item lactuca eodem modo refrigerata, paulo aceti adiecto: ſimiliter etiam intybus & troximus: item panis ex aqua aſſumptus. Inter teſtacea, pectines, & buccina lota ſæpius: item bulbium & ſternium: aſtacus biſcoctus, & piſces duri, quódque ex ipſis fit iſicium: necnon anſerum & gallinarum cohortalium ventriculi. DE FRVCTIBVS pomaceis. Ex fructibus conducit is qui non admodum maturuit, & mediocrem habet aſtrictionem: præſertim mala, pira, mala Punica, & vua penſilis. DE BELLARIIS. Ex bellariis, caſtaneæ & vuæ paſſæ expediunt. DE POTIONE. Potus his omnium maximè aqua frigida conuenit, quæ non vniuerſa, ſed paulatim, & in cibi ſumendi medio tempore bibatur. Quòd ſi ex ſymptomatis nimium infeſtantibus vires imbecilliores fieri contingat, non alienum eſt hydromelum & omphacomeli eis exhibere, aut paulũ vini vel Sabini, vel Cnidii. Sin autem vigiliæ quoque multæ infeſtauerint propter ſiccitatẽ quæ ex inanitione accidit, diacodeiωn, quod ex ſapa Cretica paratur, dare ipſis quoque commodum eſt: & quũ ſomnum capturi ſunt, paululũ ex eo prædictis potionibus admiſcere. DE IIS quæ extrinſecus imponuntur. Imponantur autem ſtomacho & præcordiis ſemperuiuum & lactuca, cum mica panis roſaceóque excepta. Item ceratum probè confectum, optimè & maximè iuuat: ſi tempus ferat, capreolorum vitis, aut vuæ acerbæ, aut polygonii ſuccus ei miſcebitur. Præſtantius enim erit, & ad ea quæ volumus efficacius. Etenim refrigerat, corroborátque, & id quod in ſtomachum influit repellit: necnon inferiorem ventrem cohibet, totúmque corpus ad bonam temperiem mutat, & appetentiam excitat. hæc omnia aliáque plura præſtare poteſt. Hác igitur ratione ipſos curare oportet, in quibus & vomitus copioſiores crebrioréſque fiunt, & venter immoderatius excernere, atque conuulſiones ſyncopáſque inducere videtur, vt æger de vita periclitetur, dum immoderatior per vomitus & aluum excretio accidit.

DE CHOLERA, QVAE CITRA NOXAM excitatur, Cap. XVI.

QVòd ſi bilis ad excreationem procliuis, naturam irritare videatur, nihil autem mentione dignum vel per aluum deſcendat, vel per vomitũ erumpat, non abſurdum eſt tunc etiam medicamento purgante vti, quod humorem bilioſum purgare queat, præcipuè ſi æger iuuenis fuerit, & priori tempore purgari conſueuerit, nunc autem ceſſauerit. Maximè igitur hoc efficere poteſt citra noxã ſcammoniæ liquor ex poſca, cum exiguo a dmodum mẽthæ ſucco, aut hydroroſato, aut hydromelite datus. At ſi bilis in ventriculi tunicas abſorpta fuerit, etiam picra ipſis exhiberi debet, adiecta ei ſcammoniæ lacryma, prout ægri vires permittunt. His igitur ad corpus purgandum vti debemus. Vbi vacuatio facta fuerit, & totũ corpus deinceps recrementis vacuum, vt nihil in ventrem poſſit influere, nauſeæ ſtatim ceſſabũt, & cibus qui offertur non corrumpetur, prauitate humoris iam euicta, minoréque facta: & in totum corpus diſtribuetur, ipſúmque probè nutriet, vt æger ſequenti tempore immunis à morbo & ſanus conſeruetur. Cæterùm noſſe oportet, frictionem per manus adhibitam, quietam, calidam & mitem, iis omnium maximè qui choleram ſuſtinent conducere. præterea etiam extremorum deligaturam: &, ſi quidem aluus vrget, plura brachiis, & iuncturis quibus illa cũ manibus committuntur, vincula iniicienda eſſe: ſin autem vomitus, tum femora, tum talos conſtringi, & paululum ipſa diſſoluendo, rurſum deligari oportere. Si pedes refrigerari aut conuelli ſpectaueris, etiam permittes vt calidæ ipſos aquæ imponant, ac fouebis quouſque particulæ incaluerint, vehementérque rubeſcant. A fotu, lanis quoque obtegẽtur, ne refrigeſcant. Atque hæc potius fieri debent quum etiam vomitus vrget, & materia ſurſum erumpere videtur, quemadmodum diximus, brachia vehementer vincire, & ſuperfundere iterum oportere, ſi aluus item vrſerit: vt materiam ſemper in contrarium reuellamus. Necnon alia quæ dicta ſunt, diligenter adminiſtrari decet. atque eo pacto choleræ curatione non fruſtraberis. acutiſſima nanque ſi oboritur, ſubitò periculum inducit.

ALEXAN-

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber VIII,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE INFLAMMATIONE IECORIS, Caput I.

QVòd ſanè, vt omnis inflammatio ex feruenti ſanguine trahit originem,ita etiam ea quæ in iecore oboriri ſolet, exordium ſumat,omnes fatentur. Quomodo autem ipſa internoſci debeat, diſcernique num ipſi iecori propriè acciderit, an tunicis ipſius,vel muſculis extrinſecus ambientibus, conſiderare oportet.Et,ſi iecur inflammatur, inſpiciendum rurſus eſt & inquirendum gibbáne potius an caua ipſius pars, vel etiam vtraque ſimul affecta ſit.Si enim id cognitum diſcretúmque probè fuerit, curatio quoque celeriter finéque impedimento adminiſtrari poterit. NOTAE an gibbam iecoris partem inflammatio obſideat. Si igitur inflammatio in gibbis conſtiterit, facilè internoſci poteſt,præſertim ſi magna ſit. Nam ſecundum ambitum circumſcriptum inflammationis ſpecies ferri tunc videtur: ac febrim inuehit ardentem, vomitum bilioſum & æruginoſum: frequenter iugulum detrahit, tuſſiculam mouet,ſeptum tranſuerſum coarctat, & grauitatis potius quàm inflammationis ſenſum infert. Si enim in tunicis aut ambientibus vaſis conſtiterit, acriorem dolorem excitat.Quare ſi vniuerſa iecoris inflammatio magna fuerit,ita ipſam noſſe tum oculis ipſis, tum tactu, tum aliis prædictis indiciis expedit.Quòd ſi inflammationem non magnam ſed exiguam eſſe contigerit, ægrè ipſa internoſci poteſt. Neque enim febrim ſtatim inducit, niſi inſignem quandam magnitudinem acquiſierit: neque oculis hæc ſpectari,neque tactu manifeſtò cognoſci,ſed ex aliis ipſa animaduerti poteſt. Si nanque æger, vbi nos præceperimus vt magnam reſpirationem edat, grauitatem ſe quandam & dolorem percipere dixerit, inflammationem exiguam interius in iocinore, aut circa eius gibba exiſtere ſciendum eſt. SIGNA inflammationis cauam iecoris partem occupantis. At ſi in caua iecoris parte inflammatio conſtituta fuerit, inde cognoſcitur quòd tumor primùm in imis potius quàm in ſupernis partibus conſpiciatur, atque hinc animi defectio ſuccedat: imò etiam corpus alimentum non ſentiat, pallidum & tenue appareat, vt tandem ipſo refrigeſcente etiam aquæ ſubter cutem ſuffuſio deinceps ſequatur. Ita ſanè inflammationem caua iecoris infeſtantem, ab ea quæ gibba exercet, diſcernere conuenit. At in muſculis inflammationem tempeſtiuè cognoſcere licet. Nullum enim ex prædictis accidentibus ægri ſuſtinent:& præterea inflammatio è directo muſculorum figurata conſpicitur:necnō extrinſecus manifeſtò conſpectui ſe offert,non quemadmodum in caua iecoris parte intus delitescens. Curare autem eam oportet ita vt toti corpori proſpiciamus. Si nanque ſanguis in vniuerſo eo ſuperet, curatio protinus adminiſtranda eſt,& non differēda, (periculoſum enim) ſed vena axillaris incidi debet. Quòd ſi hæc ſecari non poteſt,ex ſupernis vacuatio omnino tentanda eſt. Qui enim vacuationem adhibere, & totum corpus recrementis liberare neglexerunt,hi maximorum malorum ægris authores fuerunt. Vel enim accidit vt materia in pus ex medicamentis intempeſtiuè adhibitis conuertatur, aut temporis ſpatio ſcirroſa & ad diſcutiendum contumax fiat.Propter hæc igitur omnia cauendum eſt ne cataplaſmata & ſuperfuſiones inducamus priuſquam totum corpus à recrementis liberum fecerimus.Itaque ſanguis mitti debet: poſt miſſionem victus inſtitui recrementorum expers,mitis,qui nihil habeat acre,præſertim inter initia. nam feruens inflammatio nihil huiuſmodi tolerat. Quare commodius eſt ab id genus decoctis abſtinere, ac non vti iis quæ videtur aperire,eo quòd partes inflammatæ flu-

A xiones inde magis experiantur & augeſcant. Itaque cremor ptiſſanæ his eſt idoneus,qui habet vim & aperiendi & abſtergendi, præterquam quòd affectas partes non affligit aut calefacit.Similiter etiam auenæ cremor accommodus eſt.Iis autem qui hæc auerſantur,& chytron & amygdala dari debent: oua autem prohibenda, eo quòd craſſi ſint ſucci & flatuoſi: micæ verò panis,aut coctæ,aut elotæ,verùm non copioſæ,aſſumi.Reliquis omnibus frumentaceis interdicendum eſt, vt ſimilagine, libo ſuminali,pulte, quæ Græcè poltos dicitur,& placētis,item pin-
B guibus & teſtaceis, præter erinacium: & rarò admodum pectines, atque tunc dare conuenit quum æger bilioſus eſſe apparet,ſitique & vigiliis conficitur, inflammatione feruenti & eryſipelacea torquetur. His & intybi & troximi,& cichoria,& ſonchi,& teneræ betæ, necnon columbus & piſcis cum iure decocti conueniunt. Dulcia verò omnia & recrementitia prohibeto. nam viſcera largius hinc augeſcentia,in tumorem attolli videre licet,non ſolùm in gallinis & ſuibus, ſed etiam omnibus brutis animalibus.Quare dulcia & aſtringentia ſimiliter cauere o-
C portet. nam eo quòd conſtringunt contrahúntque tumores,ad diſcutiendū difficiles ipſos reddūt:ob quod neque malum Punicum,neque alium fructum pomaceum, imò neque vinum maximè competit: vt quod omni feruenti inflammationi in totum ſit aduerſarium. Quod autem aſtrictionis expers eſt, magis proficit in quibus ſola obſtructio citra inflammationem exiſtit. Tantum de victu dixiſſe ſufficiat.Offerenda igitur prius ſunt quædam ſimpliciora,ex quorum numero eſt radicis apii dilutum, & oxymeli,quum inflammatio concoqui incipit. Nam per
D vrinas materia ſubtrahitur, tumórque imminuitur. Si igitur & febris mitior fieri,& concoctionis ſigna tutiora appareant,cum fiducia,etiam ea quæ largius incidere, & obſtructa aperire poſſunt,exhibeto: cuius generis eſt aſarum,mæum,& nardus Gallica. Compoſita autem probè faciunt hæc quæ ſoluere ſimul inflammationes, & dura emollire poſſunt: item quæ magnas citra febrim obſtructiones poſſunt diſcutere: quorum etiam confectiones exponere eſt neceſſarium.

DE OBSTRVCTIONE IECORIS, E Cap.II.

OBſtructiones iecoris vniuerſæ hinc innoteſcunt quòd neq; febris, neque feruor in locis affectis adſit: grauitas autem & ſola diſtentio in cauis iecoris partibus ſenſu percipiatur. Quum igitur obſtructionem eſſe animaduerteris,cum fiducia medicamentis vtitor quæ incidunt & extenuant: quibus etiam in particulis ſcirro indureſcere incipientibus vti conſulo. Ac ſcirri vbi materia quæ particulis impacta eſt, prius emollita diſſolutáque fuerit, medicamentis tunc indigent quæ obſtructa
F liberare poſſunt.Qui enim ad ea quæ reſerare ſolent deſcenderūt priuſquam tumor fuerit emollitus,hi adiumētum quidem ex eis attuliſſe viſi ſunt, tenui ſolo, ſiquod eſt,diſcuſſo: poſtea autem obfuerunt. Nam humores nimium exſiccati aſſatique,lapidum inſtar concreuerunt,adeo vt non amplius diſcuti potuerint. Dicamus igitur de vnoquoque,qualia ſanè ad inflammationem tantùm,qualia item ad obſtructionem conueniant, quæ rurſus indureſcentia diſſoluere & emollire queant.

G De inflammationis iecoris curatione.

Laborantes inflāmatione iecoris,malis cotoneis, farina hordeacea, & fœnogræco decocto obducito. Etenim præterquam quòd robur inſinuant, etiam durities diſcutiunt,emolliúntque. Ad maximas inflammationes, in quibus etiam ſtomachus affectus eſt, & latera diſtenta ſunt, palmulas citra medullam contuſas diligenter,

& cum pari cerato rosaceo,in pila legitimè vnitas, paulo A rosacei superfuso, applicato. Iam ceratum bene facit quod recipit hæc,ammoniaci, ceræ, singulorum drachmas octoginta:croci drachmas quatuor, olei Cyprini heminam.Ceratum derasum reliquis admisceto.

ALIVD ad inflammationes non admodum feruentes.

Sampsuchi viridis drachmæ vigintiquatuor : thuris drachmæ quatuor, ceræ, resinæ piceæ, singulorum drachmæ sedecim:olei Cyprini heminæ sex, mellis heminæ quatuor.Quæ liquari possunt,liquefacito,& aridis in pila probè læuigatis addito. ALIVD epithema ad in- B flammationes feruentes, non modò musculorum, sed etiam ipsius iecoris,multis admodum experimentis comprobatum. Absinthii comæ, nardi Gallicæ, asari, croci, singulæ vnciæ: iridis, myrti, styracis, bdellii, suffiminis ammoniaci, singulorum vnciæ duæ: medullæ vitulinæ vnciæ quatuor,cerati lentiscini libræ quatuor. Adhæc Apollophanis epithema optimè facit, siquis ipsum commodè parauerit:habet autem in hunc modum. APOLLOPHANIS malagma ad iecorarios. Ceræ, iridis Illyricæ,bdellii,singulorum drachmæ octuaginta:ammo- C niaci suffiminis totidem,resinæ terebinthinæ drachmæ quadraginta,mannæ thuris totidem. Contundito, & irino pilam subungito. EPITHEMA ad inflammationem iecoris. Aloes vnciæ tres, mastichæ vncia, ceræ vnciæ tres, olei nardini siue melini totidem. Sin autem voles,vt magis corrobores, misceto aloen pari mastichæ pondere.Ita & stomacho & iecori quod mediocrè sustinet inflammationem, conueniens est medicamentum: quemadmodum etiam quod micas panis recipit: item anethine & ambrosia: necnon quod Diamelilotων dici- D tur;si hismisceatur:adhæc quod diachamæmelων vocatur.

AD INFLAMMATIONES scirrosas. Ad tumores sine febribus, præcipuè diuturnos & scirrosos, etiam Anemone medicamentum valet, & Ariobarzaniũ, & quod vocatur Helladicum, omniàque copta bene faciunt.Atque horum scripturas apud multos proditas inuenire licet.Vt autem lector promptè inueniat, nec differre cogatur,hic quoque exponenda vobis censui, maximè illa quorum experiẽtiam accepimus. HEPATICVM optimum,faciẽs etiam lienosis, & quibus stoma- E chus est distentus:nobilissimum medicamentum & blandè emolliens, adeò vt nullum ei comparari queat. Ceræ drachmæ septuagintaquinq;, sampsuchi quinquaginta, fœnigræci torrefacti totidem, piperis albi vncia,nitri octo,terebinthinæ drachmæ septuagintaquinque,Cyprini libra, vini hemina.Sicca contundito,incernitóque, & ad triduum vsque in vino macerata, simul vnito: deinde ea quæ liquari possunt, liquefacta, iis quæ in pila sunt superfundito, emollitáque diligenter,reponito.Quum vsus postulat, medicamenti partem vnam misceto, atque ita F imponito. EPITHEMA odoratum, quod euodes dicitur,ad iecoris & stomachi inflammationes egregium.

Croci sescuncia,bdellii drachmæ nouẽ:aloes, myrrhæ, singulorum vnciæ duæ,folii vncia: propoleos vnciæ tres: thuris vnciæ duæ : styracis vnciæ tres: mastichæ vnciæ duæ semis,nardi vncia, cardamoni vnciæ duæ,fæcis hedychroi sescuncia,ammoniaci suffiminis vnciæ sex: ceræ libra, colophoniæ libræ duæ: opobalsami vnciæ sex: palmularum totidem.Haud noui an in duris & frigidioribus affectibus medicamentũ hoc sit præstantius. COPTON ad duritiẽ & stomachi iecorisque resolutionem G insigne. Propoleos vnciæ 6,styracis vnciæ 2,mastichæ vncia: terebinthinæ semuncia:fæcis nardinæ quod satis est. DE antidotis hepaticis. Tantũ de medicamẽtis.reliquũ est vt eorum quæ experti sumus antidotorum & puluerum mentionem faciamus. HEPATICVM Athanasia dictum, ad nephriticos & arquatos valẽs: item sudores mouẽs. Croci drach.duæ,cinnamomi,nardi,casiæ, myrrhæ,iunci odorati floris,singulæ drachmæ: melle Attico excipiuntur. fabæ Græcanicæ instar febricitantibus H ex hydromelo datur. Non conuenit autem calidis intemperiebus, sed potius frigidis simul & humidis. PASTILLVS hepaticus, qui etiam simul arquaticis auxiliatur. Anisi,apii seminis,asari,amygdalarum amararum purgatarum, absinthii, singulorum drachmæ quatuor.Parantur ex aqua,formantúrque pastilli,& datur drachma ex aqua. Adhæc chamæmelum cum vino & melle datum,subitò iecoris inflammationem sanat. Antidotum hepaticum ad magnas iecoris obstructiones & scirrosos affectus,vsu comprobatum. Piperis sescuncia, spicæ nardi scrupuli tres,aloes scrupuli sex, fœnigræci scrupuli sex,eupatorii sescũcia,mastichæ scrupuli tres,ammoniaci,costi,singulorum scrupuli sex:asari scrupuli sex,mellis sesquilibra.Datur cochleare vnum ex condito.Hoc valet iis quos calida intemperies infestat, imò in quibus etiam viscosi humores obstructionem pepererint. AD IECORIS obstructionem puluis nobilis, quem frequenter dedi. Costi,eupatorii,singulorum partes duæ; piperis pars vna. Datur ad triduum ex vino Ascalonite dimidium.Qui autem assumit, in dextrum latus ad horam dimidiam decumbat.Vesperi similiter capiet: abstineat autem qui medicamento vtitur,aceto,glandibus,leguminibus,oleribus,rapa,& aliis quæ flatus pariunt.

Ad magnam iecoris & lienis obstructionem, adeo vt etiam insignes duritias emolliet.

Ammoniaci suffiminis scrupuli quatuor,thuris scrupulus.datur ex condito per triduum,benéque facit. Nam causas per ventris euacuationem educit, & eos qui aqua inter cutem laboraturi sunt, ne morbo corripiantur prohibet.Hoc ego subinde sum expertus. ALIVD ad iecoris obstructionem. Capparis radicis partes duæ, costi pars vna.datur iis qui febri carent,ex vino : febricitantibus autem,ex tepida. ALIVD comprobatum, quod *à lepore*, διὰ λαγωοῦ dicitur. Costi,fœnigræci,piperis, leporini stercoris:omnium paria pondera contundes, incernésque,& probè læuigabis. Datur cochlearium, si febris absit,ex vino: febricitantibus autem,ex tepida.Iubeto ægris vt in dextrum decumbant latus. ALIVD Diabacanu. Costi,bacani,singulæ vnciæ: folii scrupuli octo,piperis albi scrupuli sex, spicæ nardi totidem: mellis quod satis est.Datur cochleare cum mistura conditi in balneo.atque hoc est comprobatum,præsertim ad obstructiones à viscosis & crassis humoribus conflatas. Vt autem medicamentum quodcunque velis,ad subiectum affectum accommodatum componere queas,ægri vires, temperamentum ætatum, & singula alia, quæ etiam sapiens ille senex obseruare docuit, respiciens, simplicia exposui medicamenta, vt & eorũ facultas tibi citò suppetat,& alia ex eis facilè quomodocunque velis conficias.

Simplicia ad iecur medicamenta.

Viticis semẽ iecori scirroso & obstructioni obnoxio opitulatur: centaurii minoris succus potus, & extrinsecus impositus: plantaginis siccæ radices & folia, multóque magis semen: asparagus myacanthinus, præsertim radices & semen:glycyzidiæ radix similiter,lauri radicis cortex ex vino odorato potus: item nucleus pineus, cicera, erythrodani radix, & eupatorium : prætεrea robur particulæ ipsi insinuat: adhæc lupinorum amarorum decoctum,cum ruta & pipere potũ,& extrinsecus impositum: insuper iris,pistacei semen,marrubium,amygdala,& dracunculi radix,viscera purgant,crassos & viscosos humores extenuant.Iam carpesium, polium & chamædrys obstructa aperiunt,& crassitiem humorum extenuant: ampeloprason similiter, agaricum,& anthemisium (quod etiam dicitur chamæmelum) præcordiis vtilissimum,siquid aliud, existit.

DE IMBECILLITATE IECORIS, & dysenteria.

Cap. III.

QVum dixerimus quomodo inflammatio & obstructio vel scirrus curari debeant, exponamus etiam qua ratione ei medendum sit, atque internoscendum quando nihil horum experitur, sola autẽ intẽperie infirmatur. NOTAE. Quòd si igitur attractrix facultas est imbecillis, ea quæ per aluum deiiciuntur, in cremorem, quem chylum vocant, probè quidem redacta, eo quòd

venter nullo affectu laboret: liquidiora autem inueniuntur, quia distributio in iecur minus perfecta fuerit. At si facultas alteratrix infirma existat, deiectiones carniũ recentium loturæ similes videbis: atque hic affectus hepatica dysenteria vocatur. Itaque vulgares medici, vbi eiusmodi quippiam conspexerint, nihil soliciti, nec internoscere valentes vnde imbecillitas oriatur, statim quæ ad iecur sunt inscripta medicamẽta adhibent, præsertim quæ robur adiicere & confirmare possunt: extrinsecus quidem cataplasmata quæ ex aloe, balaustio, malicorio, myrrha, & œnanthe constant: intus autem rheum barbaricum, & Xylomacer dictum, necnon theriaca, atque alia quædam antidota. Nonnulli autem ipsorum ventrem extrinsecus spissamentis & pastillis curare non dubitant, maximè offendentes. nam ex huiusmodi corrumpũt magis viscus, magisque infirmum & intemperatum reddunt. Verùm non ita conuenit: sed prius inquirendum ac inuestigandum est quæ intemperies causæ sit effectrix. Atque hac diligenter animaduersa, ita victus institui aduersus affectum debet qui ab internotione suggeritur. Quippe iecur non ex calida solùm intemperie, sed etiam ex frigida & humida qualitate, item ex vtraque simul, infirmum redditur. Subinde verò ob prauam quoque materiem ingrauescens, & propter obstructionem læditur. Interdum etiam inflammatio vnà cum frigida intemperie miscetur, mixtúsque affectus & varius efficitur. Dicamus igitur eũ modum quo optimus medicus singula internoscere debeat.

De calida intemperie.

Ex calida intemperie iecorario affectu laborantes internoscere multis indiciis licet, præsertim quòd æger valde sitit, bilémque vomit, sæpe verò etiam æruginosa: & quòd deiectiones eiusmodi apparent: linguam habet scabram, corpus siccum & gracilius videtur, tanquam iecore colliquescente, & in cruentas sanies contabescente: tẽporis autem spatio, etiam ex ipsa substantia tandem particulæ longè fœtidissimæ deferri cernuntur. His igitur notis calida intemperie laborantes animaduertere conuenit. Cæterùm ex temperamento ægri, ætate, anni tempore, & prægresso victu, reliquum licet firmioris cognitionis gratia capere, atque hinc internoscere. Nam temperamento calidi sunt, & tenues habitu, pilósque densos habent, curis dediti, & animo iracundi.

De frigida intemperie.

Qui verò ex frigida iecinoris intemperie laborant, neque sitiunt vehementer, neque bilem vomunt, neque amaritudinem in ore, sed potius acorem sentiunt: item deiectiones alui, neque biliosum, neque fœdi admodũ odoris, neque colliquationis aliquid, sed veluti sanguinem crassiorem & nigro similem continent. His etiam vultus non collabitur, & reliquum corpus temperamentúmq; ad frigidius magis inclinare videtur. Adhæc præcedens victus talis, si perspicias, deprehenditur: item vita ociosior, balnea copiosiora, & intempestiua, eáque post cibum. Ex his atque aliis consimilibus indiciis frigidam intemperiem iecoris notare ac internoscere poteris.

De sicca intemperie.

Sicca autẽ iecoris intemperies corpus siccius testatur & tenuius, sitim magis conciliat, & deiectiones alui paucæ & crassiores apparent.

De humida intemperie.

At humida iecoris intẽperies neque sitim efficit neque siccitatem, sed magis etiã linguæ humiditatẽ. Nam nulla sitis vrget, & vultus totúmque corpus diu non collabitur: postea autem deiectiones ventris plurimæ apparent. Scire porro licet quòd materiales qualitates, si cum effectricibus misceantur, hæc indicia demonstrent.

Quomodo calida iecoris intemperies curetur.

Calida igitur iecinoris intemperies refrigerantibus auxiliis curari debet: illa verò in totum remedia deligenda sunt quæ præterquam quòd refrigerant & abstergunt, etiam aperire iecoris meatus, & corroborare prætereà ipsum possunt, efficiúntque vt alimentum celeriter per totum corpus distribuatur. Itaque cremor ptisanæ his est idoneus, ac panis cui adiecta sit inter coquendum radix apii, intybus, cichorium, sonchus, & his adhuc magis troximum. Quoniam verò in prædictis oleribus vis amara & aperiundi obstructos iecinoris meatus existit, vti his oportet. Nam hæc facultas etiam calidas iecoris intemperies admodum iuuat, & frigidas non offendit. non enim intẽsam habet frigiditatem, sed mitem, & quæ medium iam attingat, vt quis citra noxam ea & cum fiducia vti possit. Omnia nanque recipit quorum maximè vsus est in iis qui imbecillum adeò iecur habent vt neque contineat alimentum, neque exactè inalteret, vel etiam in corpus distribuat. Ego sanè noui multos qui hepaticas dysenterias euaserint, hoc adeò vsos olere. Neque enim semel tantùm, sed etiam sæpe ipsum comedere eodem die conuenit, & mane & vesperi, tum ex decocto, tum ex condimento. Coriandrum autem ipsi inter coquendum miscere oportet. Quòd si quædam obstructionis suspicio in gibba aut caua parte iecoris fuerit, tunc etiam apium simul incoquere præstat. Nam præterquàm quòd suaue est & gratum, concoquitur etiam, & in iecur magis distribuitur. At oua in omnibus huiusmodi affectibus, præsertim dura, vitari debent: & halyca, nisi propter vires collapsas aut fastidium refectione vtẽdum sit, atque tunc apii radicem cum ea incoquere conuenit. Cõmodius igitur est, nisi necessitas quædã vrgeat, nunquam halycam tali morbo laborantibus dari, neque chydron, aut typhen: verùm omnibus cibis ptissana & panis prædictáque olera præferenda sunt. Inopia verò olerum, lactuca quoque dabitur, & ex iure & ex condimento, cum radice apii & betæ percocta. Vtilis enim est per se, & cum malua suauior euadit, commodiórque si acetũ inter coquendũ recipiat. Ex iis quæ volatu nituntur, gallina cohortalis deligi potius debet, quæ & ex iure comedatur, & cum oleribus coquatur. Multa verò iura, præsertim pinguia, & quæ habent aut cuminum aut oryzam, aut aliud quoddam condimẽtum, vitare semper oportet. Nam eiusmodi confectiones impediunt & concoctionem & distributionem, quũ humor adhuc biliosus superat. Iam ex perdice alimentum his conuenit, phasiani non pingues, & anserum ventres: ex syluestribus nonnulla, vt attagenes: raro turdi, aut turtures, aut ex paruis passerculis aliqui. Anates in totum fugere oportet, ac omnia quæ in paludibus degunt, quæque siccam & melancholicam carnem obtinent, raro, aut nequaquam offerri debent. At calidas intemperies nihil ex his comestum iuuat. Ex piscibus, præcipuè marinis, saxatiles offerendi sunt, in puro mari degentes, vtpote turdus piscis, scarus, psitta, mulus, chrysophrys. Qui verò calorem habent leniorem, validásque vires, iis lupus, orphus, ceris, & isicium ex ea paratum exhiberi debet, quod nihil habet gari aut vrticæ, aut alia quædam. Nam isicium ita confectum, præterquam quòd nihil iuuat, adhuc etiam magis eos qui copiosissimè vescuntur lædit. Ex quadrupedibus pulmones dandi sunt, & crassa ouium intestina, quæ Græci institores eã vendentes, chordas appellant. verùm illi etiam lienem & cor eis admiscent, vt quæ ægrè corrumpantur, & calidæ intemperiei queant resistere. Vbi non admodum magna est intemperies & biliosa, humórque citra aliquam obstructionem magnam aut inflammationem vitiosus, ibi cibos offerre conuenit qui ægrè conficiantur, & validos. Cæterùm dare his quoque oportet, si tempus permiserit, fructus pomaceos, peponum dulcium carnẽ, admodum dulcia mala, & cotonea bene matura, eáque assa probè, aut cocta cum gallina. Ne autem mala, dum assantur, adurantur, sed diutius ad assationem sufficiant, duréntque, fermentum extrinsecus vndique ipsis obducetur, atque sic ipsa furno demittentur. Malorum Punicorum grana, & ante cibum modicum, & cum pane dare conuenit. Nam iecur admodum imbecille & stomachum collapsum firmare possunt, etiamsi æger maxima siti conficiatur. Tunc enim vuam quoque dura carne præditam, & citrium molle ipsis porrigere oportet: item

cerasia,pira vel mespila conferunt, aut semel aut bis exhibita.Nam continuus omnium astringentium vsus,& siccare,& ventrem inferiorem obstruere, cohiberéque potest ne stercus facilè efferatur.Quare astringentia cibi ratione,crebrò offerre,& extrinsecus obducere cautio est. Ex bellariis plurimùm exhibeto vuas,præsertim quæ vocantur Larissenæ.Nihil enim hepaticis dysenteriis adeò opitulatur vt vua passa,quæ omnia bona continet, vt nō putrescat,vt corroboret,vt præter boni medicamenti facultatem etiam nutrire possit,& quodcunque prauum vitiosúmque inuenerit, in benignum conuertat. Reliqua verò omnia,nuces, pistacia,& nucleos pineos vitare oportet, vt inimica.Castaneæ verò tutò sumentur:nam boni succi sunt, & non citò à calidis intemperiebus corrumpuntur. Tantum etiam de hepatica dysenteria quæ ex calida intemperie nascitur, dictum esto. In vniuersum autem illi cibi magis sunt deligendi qui probè distribuuntur,& robur temperiémque inducunt,& vim abstergendis visceribus aperiendísque efficacem habent: qualem si non obtineant,aliàs autem temperati sint, adiicere eis hunc oportet,vt probè iecoris meatus pertranseant. Dicamus igitur cremorem ptissanæ ad hoc idoneū esse: subinde verò & grana ipsius,& olera,maximè intybus, & his adhuc magis troxima ad idem congruunt. Quare etiam per se, & cum gallina aut perdice, aut ventriculo anseris,dari possunt: aut cum carne, quadam gratia simul incoqui.Cæterùm olera iam cōmemorata, elixa aut cruda offeruntur, prout æger bene afficitur, & vsus morbi postulat.

DE HEPATICA DYSENTERIA EX frigida intemperie, Cap. IIII.

QVòd vniuersalis curatio per calefacientia adhibeatur,omnibus est manifestum: verùm quæ potius ex particularibus deligi debeant,hæc quoque medicum scire conuenit:ac faciemus sanè hoc,à victu exorsi.Quum igitur frigida intemperies affligit, & panem calidum exhibere comedendum per se & ex vino Tyrio, aut Berytio, aut Sareptino,aut Cnidio expedit, frequenter etiam ex Arysino,quum & æger febricitat,& frigida intemperies magna apparet, quæ iecur & stomachum obsederit. Ego sanè noui me alicui, cuius viscera & stomachum refrigerata coniecturis deprehenderam, conditum cum pane aut typhe dedisse, & plurimum adiuuisse. Oportet autem remedia magis minúsve calefacientia pro frigiditatis obtinentis magnitudine accommodare. Ex oleribus brassicam ter coctam esse potius cōuenit, interim ex vino, aliàs conditam, vel per se,vel cum intybo, aut troximo, interim cum gallina,aut perdice,aut attagene, aut turdis: item ventriculos anserum,isicium, & carnem assam,sed raro,quum ægri alios cibos fastidiunt. Non enim offerendi sunt frigida intemperie laborantibus cibi qui ægrè conficiuntur.Secunda ratione etiam milium affatim coctum,& puls similiter idonea est. Testacea verò his exhibenda non sunt: nam calidis temperaturis talia conueniunt. Ex piscibus vtiliter datur turdus, cossyphus,ceris, chrysophrys, & omnium maximè mulus. Hi namque etiam assi adhibiti omnibus conducunt, & magis super prunas assi. Castaneæ mediocriter assæ, si non admodum crebrò edantur, iuuant. ita namque comestæ nihil frigidum obtinent, & præterea fluxiones obtundunt, vt quæ mediocrem crassitiem rosionis expertem possideant. Dato autem & vuas passas:quoniam omni(vt summatim dicam)quacunque tandem intemperie citra inflammationem infirmo familiares cibi existūt, vt qui iecur confirment,&,si malignum quid in eo contineatur, in benignum commutēt.Pistacia autem & amygdalæ in hepaticis dysenteriis caueri debent, eo quòd facilè corrumpantur,& oleosa sint, promptéque in bilem mutentur,& recrementum asperius reddant,vt hinc venter magis crebriúsque irritetur. Hæc etiam de hepatica dysenteria quæ ex frigida intemperie prouenit,dicta sunto.At materiales qualitates,vt siccitas & humiditas, eisdem cibis curari possunt, si illos studeamus exhibere qui neque

A manifestò calefacere, neque refrigerare solent, sed medii quodammodo quum sint,etiam secūdum efficientes qualitates humectare aut siccare solent. Dicamus autem quæ inter medicamēta aut antidota hoc præstare queāt.

Quæ hepaticæ dysenteriæ ob calidam intemperiem ortæ conferant.

Citrii succi cyathū cum mulsa dato, aut serios succum similiter,aut cichorii.Sin autem intemperies non admodum calida est;etiam succos olerum cum vino tenuiori B dato. nam & abstersoriam vim obtinent,& generosè aperiunt. Quare si humidus succus non adfuerit, siccum inspergito:catapotia autem ex eis contra huiusmodi affectus fingere oportet,quæ hæc recipiunt: Cichorii radicis drachmas quatuor, chamæpiteos radicis drachmas quatuor. Tundito,excipitóque melle cocto,& nucis Ponticæ instar dato, & aquæ calidæ cyathos tres superbibendos præbeto. Iis autem qui valde calida visceris intemperie laborant,rosaceum,aut melinum, aut hydrorosatum, aut serios succi cyathos duos quotidie potui dato. DE FO-C TV ad calidam iecoris intemperiem. Fotus ad calidam iecoris intemperiē optimus adhibetur ex oleo chamæmelino & nardino. Nam ante cataplasmata omnino melius proficit.Cataplasma autem in hunc modum conficies.Croci macerati in vino Ascalonio & triti drachmæ quatuor,plātaginis siccæ, tritæ incretæq;, drachmæ duæ, lenticulæ farinæ vnciæ quatuor,aut polentæ. Coquantur igne lento in aqua & oleo rosaceo. Tepidissimum sic iecori & stomacho superimponitur. ANTIDOTVM Cyphoides ad frigidas iecoris intemperies vtile. Croci, D cinnamomi,singulorum drach.4:myrrhæ drach.2.bdellii drach. 4. bituminis drach. tres: iunci odorati floris drachmæ tres,calami drachmæ duæ, casiæ drachma, nardi drachma,terebinthinæ drachmæ sedecim, mellis heminæ dimidium, vuæ passæ carnis drachmæ centum sexaginta. Vino vuam passam, bdellium & myrrham macerato:resinam liquefactam melli misceto: deinde omnia cōmixta læuigatáque reponito. Excellētissimum hoc est medicamentum,& plurimum id in hepaticis dysenteriis expertus sum. Etenim siccat,corroborat, discutit, & pra-E uas sanies putridásque emēdat corrigitque.constat enim aromatis,& vua passa, quæ & nutrit, & naturalem habet ad iecur proprietatem. DE FOTV & cataplasmate.

His fotum ex oleo anethino aut sampsuchino adhibeto:post fotum,cataplasma ex ruta contusa, melanthio,cymino,& aristolochia longa.Ad hæc puluis horum coquatur cum melle,& vino modico Arysino, oleóque Cyprino.Sit autem mel diutius cum aromatis coctum, vino simul adiecto, vt pastillus fiat: atque sic oleum postea misceto. Quòd si nimia sit iecoris imbecillitas, fotus pri-F mùm ex absinthio, epithymo & oleo supradicto, adhiberi debent.Similiter & cataplasma, cui addendus est rosarum siccarum puluis, & pro aloe palmulæ & cotonea inducenda. EPITHEMA tonoticum hepatis,(id est quod iecur corroborat)& inflammationes concoquēs.

Ammoniaci suffiminis,meliloti,singulorū vnciæ tres: œnanthæ,casiæ,myrrhæ, croci, aloes, absinthii succi,nardi,folii,singulæ vnciæ: mastichæ Chiæ,styracis, amomi, singulorum vnciæ duæ:ceræ libræ duæ, nardini quod satis est. POTIO ad eos quos imbecillitas cum obstru-G ctione infestat. Brassicæ decoctum, & rhus Syriacum tenuiter læuigatum,mixtúmque,potui dato,& miraberis.

DE COELIACIS, PHILOMENIS, Cap. V.

COEliacus affectus generatur dum venter præ imbecillitate cibum concoquere & corpori distribuere nequit.Quare liquidæ,& non bene concoctæ, varii coloris,necnon cruentæ fæces,velut ex vase distillantes, per aluum excernuntur.Nihil igitur mirum est quòd sanguis H non probè concoctus in ventrem recidat, retentrice facultate amissa,aut vitiata:vnde longo tempore frequens ventris resolutio cum assidua deiectione perdurat, corpus extenuatur,vigiliis consumptum: cruditas rosióque, & tormina ventris & cibi fastidium comitantur.

CVRATIO. Cœliaci ita curantur vt qui ventris profluuium (quod Græci diarrhœam appellant) experti sunt. Cibi eis cõueniunt qui non nimis aluum reprimũt, sed qui astringentes facilè concoqui, & in totum corpus distribui possint: qualis est panis bene elaboratus, in textu probè coctus, vinóque astringenti intinctus: necnon lenticulæ & oryzæ sorbitiones. Pisces autem dura carne præditi exhibeantur. Ex auibus, quæ non sunt pingues, præter palustres. Quin & panem cum malis cotoneis & myrtis coctum damus: item vitella ouorum assa, & aceto intincta: adhæc lac scissile exhibemus. Prosunt etiã carnes leporinæ, aut ferinæ, ac alia quæ in fluidis affectibus enumerauimus. Hic morbus curatione initiò adhibita facilè tollitur, postea verò difficilius: vbi autem inueterauerit, tardè remouetur. Primis duobus tribúsve diebus à cibo abstinere oportet: præcordiis fomenta quæ modicè astringant, corroboréntque, ex vino, & oleo rosaceo, aut myrteo, aut melino, aut lentiscino imponere: deinde cataplasmata ex palmulis, polenta, malis cotoneis, aloe & absinthio. Bene facit etiam plantago trita, lentiscus & polygonium, cum tritici farina aut polenta mixta. Ad dolores autem cum ardore excitatos, (quod rarius solet accidere) oxymeli præparetur: atque sic vtaris cataplasma te quod ex palmulis & lini semine confectum est, hoc pacto: Palmulæ ex vino maceratæ terentur. lini semen aut farinam cum melle & oleo modico coques, & quũ in vinum coierint, pilæ in qua palmulæ habentur, iniicies: vbi iam probè commixta fuerint, in balneo vteris calidis. Item ceratum oleo myrteo & palmulis mixtum applicabis. Hoc quoque profluuium desiccat. Emplastra his proficiunt διὰ ἰτεῶν, panacea, icesion, & maximè omnium δι' οἰνάνθης: adhæc clidion, cuius confectionem in capite de profluuio ventris explicauimus. Atque de externis remediis hæc à nobis dicta sint. Cæterùm de potionibus nunc agendum est. POTIONES cœliacis accommodæ. Quinquefolii radicis decoctum potui dari debet: item rubi radicis similiter, necnon salicis arboris. vuæ autem Amineæ siccæ acini potioni inspergãtur. Nonnulli etiam hypocystidis succum, acaciam rufam, lycium Indicum, & mala Punica vtriusque generis adiecerunt: alii balaustium quoque tritum potui inspergunt: alii gallæ aut malicorii puluerem. His autem ad dysentericos vti solemus. Sistunt quidem ea ventrem, sed penè omnia stomacho aduersantur, cibique fastidium mouent, & concoctionem impediunt: qua de causa rarius ad hæc vitia dari debent. Nos in hoc affectu cataplasmata inducimus, & eodem die potionem hanc exhibemus. Siliqua Græca, semen plantaginis, & vuæ domesticæ siccæ acini, in aqua decoquuntur, ac ius ipsorum potui conuenit. Quin & pastillos ad hunc morbum propriè dicatos dare licet.

PASTILLVS ad cœliacos optimus. Semen apii in lenticulæ decocto tribus diebus maceratur, postea teritur, gummíque ei adiicitur: & ex succo plantaginis pastilli formantur, qui ex quinquefolii aut rubi radicis decocto exhibentur. Seminis plantaginis, lapathi syluestris seminis, singulorum sesquidrachma: hypocystidis succi, acaciæ, singulæ drachmæ: gummi oboli duo. Teruntur omnia, & ex papaueris decocto pastilli fiunt, qui ex aqua potui dantur, & ab inferioribus partibus iniiciuntur.

PASTILLVS ad cœliacos, statim aluum astringens. Myricæ fructus drachmæ quatuor, acaciæ rufæ, opii, singulæ drachmæ: rhus Syriaci, myrti nigræ foliorum, singulorum drachmæ quatuor: mellis drachma. Fingito pastillos, & cum oui assi vitello vtere. Quũ autem potui daturus es, ex rubi radicis corticum, myrtorum & cotoneorum decocto propinato. Iam ipsum decoctum bibere licebit. DE INVETERATO cœliaco affectu. Quũ cœliacus affectus inueterauerit, aut remedia quæ ex alto noxium humorem euocare solent, aut solæ frictiones sine vnctione tunc adhiberi debent, quibus commodius auxilia administrantur, vt coxis brachiisque, citra oleum per aspera lintea: deinde nitrum particulis superinspergi debet, admixto lapidis Asii, aut pyritis, aut testæ veteris assæ puluere, æquali nitri pondere. Postea vnguentum ropacinum, & aliquando ipse dropax particulis accommodabitur: primùm quidem coxis, deinde brachiis, postea spinæ dorsi, postremò pectori & præcordiis. Similiter etiam sinapismus in eum modum imponi debet: ac celerius ad sanitatem peruenietur.

DE TENESMO. Cap. VI.

Tenesmus, recti intestini affectus est, quem comitatur conatus & implacabilis desidendi cupiditas, cum flatibus. Descendunt autem per aluum mucosa, cum grauis distentionis sensu: necnon aquosa, & interdum post recrementa sanguis distillat. CVRATIO. Tenesmus curatur fomentis, & fœnigræci althææque radicum decocti iure in aluum dato. Quinetiam anus huius vaporem ex vase supposito pannis circundata suscipiet. Vtimur etiam oleo rosaceo, butyro & adipe anserino cum modica cera solutis, & anum interius inungimus: item ex pice brutia suffitum ei accommodamus. Iniici autem debet lac cum melle, vt mucosa expurgentur, aut lenticulæ decoctum cum melle. Post hæc, astringentia iniicies, vt rosæ, myrtorum & corticis pini decoctum. Item erycæ semen ex rosarum decocti cyathis duobus, cum butyro, oleo rosaceo aut myrteo, per aluum iniicies. Adhæc penicillum tetrapharmaco ex oleo rosaceo soluto illitum: aut puluerem plumbi ex oleo rosaceo tritum, cum modico ceræ, & lentiscino oleo calido, ano indes. Cæterùm sacculos calentes pectini, lumbis, vel ano subiicies. Cibos autem boni succi, concoctu faciles & leuiter astringentes adhibebis.

DE ALVI PROFLVVIO QVOD ῥευματισμὸς Græcis dicitur, ex libris Philomenis, Caput VII.

Aluus tum in febribus, tum citra febres profluuio laborat. In febri autem difficilior eius est curatio, animaduersionémque & coniecturam diligentem requirit. Nam inter initia, naturæ aliena & noxia salubriter euacuare conatur, ipsa nimirum natura ad superfluos incommodósque humores reiiciendos vndiquaque cogente. Idque aliàs in statu febris, aliàs in declinatione: nunc quidem cum magna profusione humorum, subitáque & critica, qua febres soluuntur: sæpe verò paulatim & multis perseuerat diebus, & penè in ipsa declinatione consistit. Ac tunc profluuium aut sisti non debet, quia natura omnes suas vires intendit: aut motus eius adiuuari. nam siquis ventrem constringere volet, magnam excitabit ægritudinem. Vidimus enim ventrem initio affectus ad quartum quintúmve diem profluxisse, & postea fluorem aut per se aut medici auxilio substitisse. vnde ægri in magnum periculum inciderunt, ita vt phrenitici aut lethargici efficerentur, doloréfque capitis aut perniciosæ in eis parotides excitarentur. Quare initio ea quæ corporis cõmodo atque vtiliter excernuntur, minimè reprimere cõuenit, ne materia sursum educta humorum, supradictos affectus generet, sed ad statum vsque contemperari cibis debent. Vbi verò diutius iam profluuium perseuerarit, non modò superflua euacuans, sed etiam habitum colliquans, viresque consumens, tunc sanè ei resistere medicamentis expedit. Attendendum autem num aluus nimiũ, an modicè, aut certè non profluat. Magna quidem resolutio coerceri, parua leuius contineri debet. Astricta autem aluus relaxanda est aut iis quæ per os assumuntur, aut quæ per anum immittuntur, aut quæ extrinsecus imponuntur, donec critici dies superuenerit. Nam biliosus humor solis cibis mollientibus, magis vt descendat quàm in corpore retineatur, est solicitandus. Si enim biliosus aut in ventre aut in intestino collectus retineatur, exitúque prohibeatur, loca ambientia offendit, stomachum subuertit, caput replet, viscera inflammat, febres magis accendit, sitim auget, omniàque prædicta symptomata in capite excitat: summatim totum morbum grauiorem efficit. DE LACTE. Lac igitur in tali affectu, si febris non vrget, caprinum aut bubulum tepidum, siue recens mulctum, siue coctum ad

ignem,ita vt ſemper agitetur,donec ad tertias redigatur, A potu auxiliatur: aut quod per ſilices fluuiales ignitos, aut candentes ferri laminas in ipſo extinctas, coctum fuerit, iuuat. Alii etiam mel in eo coquunt:alii mel coctum ei iniiciunt, atque ſic propinant: ſpuma verò dum lac coquitur, penna aut cochleari auferri debet. Hoc nullum præſentius remedium ad bilioſas ventris fluxiones inuenire licet. Quibus autem venter ſæpe profluere ſolet, his lac merum plus nocere quàm auxiliari ſolet.Quare quarta pars aquæ lacti miſcenda eſt,coquique vnà ad dimidias debent,atque hoc modo exhiberi. B Hæc quidem ad bilioſas fluxiones conueniunt.Ad alias verò vbi prodeũt, fotus ex oleo & vino adhibeatur: ſit autem oleum omphacinum,aut roſaceũ,aut melinũ.Efficacius his eſt myrteum,tertia aut quarta vini parte admixta. fotus autem magis aſtringentes ſunt ex myrteo, in quo decoctæ ſint gallæ,malicorium,quinquefolii radices teneræ, cupreſſi pilulæ.Lanáque ſicca præcordiis impoſita,ventrem calefacit & deſiccat: necnon lana oleo puro imbuta, aut cumini puluere inſperſo,aut apii ſemine, aut vtriuſque æquis partibus mixtis iuuat. nam vrinam prouocat, & fluxiones eò diuertit.Hæc ſanè profluuio ab inteſtinis deriuando conueniunt.Præterea fomenta illis, ſiue dolores experiantur, ſiue eo careant, adhibebis. nam fluxiones deſiccant,maximè ſacculi ex milio aut panico facti: mirificè autem faciunt etiam ex ſale compoſiti & ordeo torrefacto.Quòd ſi profluuium ſit immoderatius, ſacculi ex ſale ventri imponantur, ex ordeo autem ad dorſum: ſi verò non immodicum neque frequens vrgeat, contrà ſacculos ex ordeo ventri, ex ſale factos dorſo applicabis. Cæterùm etiam anus his ſacculis foueri debet, aut luto pauimenti calefacto æger inſideat, aut cimoliæ terræ calenti,vinóque reſtinctæ,aut ſordibus balneorum vino dilutis,molli lana circundata. nam calor ipſe introrſum adminiſtratus opitulatur.Item ſpongia aqua calente madefacta & expreſſa ſubiiciatur,vt quæ vapore ſuo anum adiuuet:vt etiam lanæ oleo imbutæ,anóque ſubiectæ,auxiliantur.Poſt primos dies exactos,ſi quidem dolores in inteſtinis conſiſtentes vrgeant,neceſſe eſt inflammationem ibidem aut tumorem exiſtere. Tunc igitur cataplaſma ex tritici & lini ſeminis,aut milii,aut panici farina adhibendum,mellis,vini & aceti modico adiecto.Aſtringens autem fiet,melle cũ modico vini & aceti admixto: poſtea vbi coctum fuerit, paulum mannæ, thuris, aut malicorii,aut gallam inſperges. Quum verò nullus dolor affligit,magis aſtringentia adhiberi debent epithemata: cuiuſmodi palmulis conſtant, cum acacia, aut alumine,aut hypocyſtide:aut quæ balauſtia recipiant,aut coctum malicorium. Adhæc ceratum cum oleo myrteo, quod ex ſuprà dictis,vel mannam thuris,vel gallam adiectam habeat.Alii quoque emplaſtra aſtringentia conficiunt.optima verò ſunt epithemata, clidium Mnaſæi, & δι' οἰνάνθης.Clidium ſanè hoc modo conficitur: Gallæ omphacinæ,hypocyſtidis,aluminis rotundi,acaciæ,rhus culinarii, malicorii ſicci,apii ſeminis,ſingulorum vncia:viſci quercini,ammoniaci thymiamatis, ſingulorũ drachmæ quatuor:picis ſiccæ,ceræ, ſingulorum vnciæ duæ: olei myrtei aut lentiſcini vnciæ duæ .Gallam & malicorium contuſa cribratáque in vini cyathis nouem decoquito,vſque ad tertias aſſiduè agitans: deinde in mortarium coniecta terito, ac reliqua ſimiliter in puluerem redacta inſpergito. Ammoniacum verò aceto dilutum, viſcum cum modico oleo emollitum, pici ac ceræ ex reliquo oleo liquatis,ab ignéque ſublatis,adiicito,ac in vnum cogito: necnon iis quæ contriueris affundito,tunditóque fortiter:ac vtitor. ᴇᴘɪᴛʜᴇᴍᴀ ex œnanthe, mediam inter cataplaſma & emplaſtrum naturam obtinẽs, ad inteſtinorũ fluxiones, ſtomachi faſtidia, & reſolutiones ardoréſque efficaciter opitulatur. Œnanthæ ſiccæ,gallæ,acaciæ,roſarum ſiccarum,omphacii, ſingulorum vncia: aluminis rotundi,aloes,ſingulorum vnciæ duæ:rhus Syriaci vnciæ quatuor,olei myrtei,ceræ,picis,ſingulæ libræ: vini Falerni,aut Aminæi,quod ſatis eſt.Sicca ex vino terito, deinde quæ liquari poſſunt adiicito. Ad ventris igitur profluuia medicamenta & ſimplicia & compoſita hæc ſunto. Cæterùm extremas corporis partes,nempe brachia & crura, faſciis lineis aut laneis deligari debent, fouerique, ſi frigidæ ſunt,calidis vnguentis & oleis, vt Sicyonio, & oleo veteri,cui adiectum ſit pyrethrum,piper, nitrum, & baccæ lauri,item ceræ ſolutæ modicum,vt ſit acopum:quinetiam ex oleo communi hoc medicamentum conficere licet. Huc faciunt etiam medicamenta quæ Græci *à laſſitudine* acopa appellant, ex euphorbio & liguſtico parata. Calefaciunt enim,& roſionem in articulis, quũ illinũtur, excitant. ᴅᴇ ᴄɪʙɪꜱ. Ciborum alii aluũ aſtringunt, alii humores craſſos reddunt,alii contemperant, alii ſiccant,conſumúntque materiam: quorum facultates diſcernere conuenit.Ex frumentis oryza aluum magis retinet, ſi ex aqua adiectis palmulis decoquatur: ſi febris abeſt, ex vino aquoſo & auſtero.Similiter & pultes ex ea factæ &ex halyca,quibus aliqui gallinæ aut malicorii puluerem inter coquendum admiſcent: nos autẽ rhun culinarium, aut mala cotonea adiicimus,ſimúlque cum pulte ſubigimus. Iam ſit etiam pulticula ex pane Alexandrino trito C incretóque, & ſic cocta ad ventrem retinendum efficax eſt: necnon polenta ex milii farina diutius decocta. Iuuat etiam lenticula bis cocta,cum modico ſalis, aceti & olei condita, aſſumptáque. ſit autem melior ſuauiórque ſi mala cotonea aut oryzam admiſceas. ᴅᴇ ᴏʟᴇʀɪʙᴠꜱ. Ex oleribus expediunt intybus aut plantago,aut blitũ nigrum.Hæc enim & per ſe,& cũ lẽticula cocta aut cum oryza,bene iuuant.Quin & braſſica bis cocta, ita vt ſecunda vice aceti momentum adiiciatur,multum in fluxis affectibus proficit. ɪɴᴛɪɴᴄᴛᴠꜱ. Intinctus hoc D modo conficitur:Cuminum cum ſalis momento, aceto & oleo, præparato.Id quod edendum eſt, his intingi debet. ᴅᴇ ᴘɪꜱᴄɪʙᴠꜱ. De piſcibus mentionem facere opus non eſt,quum omnes fere aluum citent,paucis quibuſdam exceptis:quales ſunt mænides, mulus, ſcarus, & erythinus,ſupra carbones aſſati: necnon ſcorpio piſcis aſſus,& cum cumini intinctu aſſumptus. Præterea oſtrea cum teſtis ſuis aſſata,exhibitáque,aluum comprimunt.

ᴅᴇ ᴀᴠɪʙᴠꜱ. Ex auibus maritimæ potius & ſylueſtres ſolæ deligẽtur, vt merulæ,turdi,perdices,turtures E & columbæ: ex domeſticis autem gallinarum pulli aſſi, ſed prius elixi, ventrem aſtringunt. Magis etiam aſtringentes ſunt ſi myrtorum aut ſorborum puluis carni ſuperinſpergatur: aut ex fructibus autumnalibus,(qui ὀπῶραι Græcis dicuntur) corna vel omphacium ſimul incoquatur: adhæc medicamẽtum quod *à fructibus pomaceis* δι' ὀπωρῶν Græci vocant, quemadmodum ea quæ ex cotoneis,aut ſorbis, aut immaturis piris, item ex malo punico præparantur:præterea vuæ quæ fictilibus reconduntur,aut cum ſuis foliis inuoluuntur, aut quæ ex fune ſuſF penduntur. Cibi igitur ad ventris profluuium tales exhibeantur. ᴅᴇ ᴘᴏᴛᴠ. Potui verò aqua pluuialis bene cocta exhibeatur:ſed neque ante cibum,neque quum hunc æger aſſumit, ſed aliquod ſpatium intercedet.Neque verò vniuerſa, ac vna vice, ſed paulatim ac modicè dari debet.Quòd ſi quinquefolii herbæ radices ſimul incoquantur, præſtantiſſimum fiet auxilium: item ſi rubi radices vnà coquãtur,magis aluum aſtringent. Nonnulli plantaginis ſemen contritum, & acinos ſiccos in puluerem redactos, incretóſque, aut ſorba detrita ſimiliter G admiſcent.Multæ igitur aliæ quoque potiones & ſimplices & compoſitæ ad ventris profluuium idoneæ habentur:ſed eas nunc prætermittimus. Nam de iis potionibus quæ dyſentericis expediunt,poſterius agetur,vbi de dyſenteria tractabimus.Vinum in declinatione, hoc eſt inflammatione remittente, & febri, confidentius dandum eſt auſterum,Surrentinum, Albanum,Tygrianum,Marſicum,& ex Italia Aminæum,vel alia aſtringentia, quæ diuerſis locis naſcuntur, experimentíſque probata ſunt.

ᴅᴇ ʙᴀʟɴᴇᴏ. Balneum ex nitro abſque oleo conuenit. Iuuat enim nitri vſti puluis corpori in balneo H ſuperinſperſus, vt modicum ruborem inducat, ſummáque vellicet,& fluxionem ex alto ad ſe attrahat: atque ita cutem vellicatam in balneo perunges, vt meatibus adapertis, profluuium alui in diuerſum reuellas, retraháſque.

DE DYSENTERIA EX VENTRIS PROfluuio excitata, quæ rheumatica dicitur, Cap. VIII.

Rheumaticam dysenteriam, humorum ex mesaraicis venis ad intestina cursum dicimus. Nam ciborum ingestorum chylus, *hoc est cremor*, dum in sanguinem ibi mutatur, ad intestina refunditur, atque ita vnà cum bile mixtus excernitur, nec potest ob huius acrimoniam in ventre retineri, sed ab intestinis foras propellitur. atque hæc est causa dysenteriæ rheumaticæ, cuius hæ sunt notæ. NOTAE dysenteriæ rheumaticæ. Acres variique humores per aluum excernuntur, sitis magna vrget, corpus colliquescit, & cibi fastidiũ torquet. Aliquando etiam rosiones intestina & ventrem affligunt. quòd si hic affectus diutius perseuerauerit, ad exulcerationem intestinorum perueniet, quæ propriè dysenteria dicitur.

CVRATIO. Ventris & intestinorum profluuium astringentibus cataplasmatis curabis, & lac ad dimidias coctum potui dabis. sit autem non minus quàm hemina. Quin & aqua pluuialis modica propinari debet: necnon panis ex aqua aut lacte maceratus dari. Post tertiũ diem pani adiicias vuas quæ in vasis fictilibus aut vitreis reponuntur, vel pira vel mala cotonea cocta, vel sorba vel mespila. Quin & pastillos lacti admiscere licet: sin autem ægri lac bibere recusent, pulticulas ex oryza, aut auena, aut milio, aut pane Alexãdrino exhibebis. Ptissanam quoque aut lenticulam, aut oua in posca cocta, nec non vitella ouorum assa super prunas cũ rhu & aceto porrigito. Quinetiam olera bis cocta, panémque bis coctum, & auiculas, vt suprà dictum est, necnon vinum astringens similiter exhibeto. Quòd si affectus inueterascat, malitiosúsque euadat, & vires consumantur, curatio adhibenda est quæ corpus nutriat, & illas reficiat confirmétque. SIGNA dysẽteriæ rheumaticæ, quæ pro loco affecto & excrementis variat, Philomenis. Dysenteriam rheumaticam locorum & recrementorum expulsionis ratione variare, omnes propè antiqui medici consentiunt. Si intestina vlcus aut inflammatio quædam obsideat, hæ notæ præcedũt. Inter initia morbi, cruenta, deinde saniosa excernuntur: multis primò ramenta, postea pinguia descendunt, & (si malignus fuerit affectus) fæculẽta, fœdi odoris: postremò vbi in cancrum iam degenerauerint, varia excrementa, & nigra, cum quibusdam putridarum carnium laminis per aluum redduntur. Quinetiam febris cum multa siti comitatur, necnon cibi fastidium, vnde corpus emacrescit: tormina quoque cum sonitu intestina exercent, dolórque ingens & vigiliæ ægrum infestant.

CVRATIO. Dysentericus affectus diuturnus est, & magna parte tenasmus eum præcedit. quod si fiat, intestinorum exulceratio fiet acrior. Plurimum autem in recto intestino, aut colo, aut certè in tenuioribus intestinis excitatur, modò cum febre, modò sine febre: nunc cum dolore, nũc sine dolore. Quũ febris affligit, curationem impedit, vlcera reddit putrida sordidáque: necnon inflammationes & cancros excitat, quando diuersis ipsa curatur modis, cibísque tum qualitate tum quãtitate accommodis, maximè quandiu febris augescit. In declinatione autem, cibi neque nimis sicci, neque plus æquo humidi sunto. Sicci augent febrim, humidi profluuiũ mouent: ideo in vtroque animaduersio est adhibenda. Nam quantum exhiberi debeat, ex viribus ægri maximè æstimandum est. Dysentericus enim propter intestinorum & ventris imbecillitatem haud multum potest concoquere, præsertim quũ febricitat. In inflammatione, quum maximus excruciat dolor, ne pigeat cataplasmate calente vti, vt quod interdum & illam tollit, & fluxum reprimit: quemadmodum illis solet contingere quos mediocris torquet exulceratio. Nos igitur initiò ægrum accedentes, præsertim si febris non adsit, talem adhibemus curationem. Primis duobus diebus abstinentiam indicimus, & si iuuenis ille fuerit, tempúsque & vires permittant, venæ sectione in brachio adhibita succurrimus, non minus sanguinis quàm heminas duas detrahentes. His etiam cibos præbemus temperatos: nempe tribus die

A bus transactis lac propinamus: quòd si verò sectio venæ prætermissa fuerit, post duos dies exactos lac potui damus. Hæc autem facimus quum malum à leui occasione sumpserit originem. DE LACTE. In primis igitur lactis calefacti, & inter coquendum sæpius agitati, cyathos tres exhibemus, & post horas duas tantundem rursus potui damus. Quibusdam etiam tertiò offerimus, vt integra hemina absumatur: & si eo die repletus æger videatur, cibo eum abstinere iubemus. Hoc igitur modo bilis educitur, & humores corrupti, modicè purgantur,
B mitigantúrque. Postea mediam heminam in duas partes diuidimus, & similiter vt suprà exhibemus, duabus horis interpositis: atque sic iterum tertiò duas heminæ partes aut tres vna vice præbemus. Tribus horis post lactis potionem interpositis, pulticulam, aut panẽ siccum, aut palmulas Thebaicas, aut micas panis cum lacte exhibemus. Lac igitur quouis morbi tempore eligi debet caprillum: huius autem penuria vaccinum. Asininum verò & equinum minus, vtpote magis serosa. Manè igitur cyathi tres exhibentur, deinde viridis caseus hoc modo cõ-
C fectus cibi loco datur. Exprimitur is manibus fortiter, & aqua feruens ei superfunditur. Id autem fit ter quaterve, melle admixto, præsertim cocto: quũ inspissatur, esui exhibetur. nam ventrem admodum constringit, & vlcera purgat sanátque. Verùm iis dari debet qui febri carent, magnúmque ex eo senties adiumentum. Febricitantibus non tam facilè lac dandum est, vt quod in ventriculo acescat & corrumpatur, aut ex calore in caseum coalescat: vnde maiores cruciatus, viscerum tensiones, capitis dolorem, & cibi fastidium excitat. Quare vt citra no-
D xam febricitantibus exhiberi queat, præsertim pueris, magísque iuuenibus quàm ætate iam prouectis, exactius à nobis dicendum est. Miscemus igitur lacti, aquæ pluuialis aut fontanæ bonæ quartam partem, ac illud ad lentes prunas ac cineres aut lento igne ad dimidias incoquimus, sine intermissione agitantes. Ex hoc cyathos tres aut quatuor potui damus. Quemadmodum autem febricitãtibus citra caseum dari expediat, aliàs indicabimus. Nam is febribus omnino est inutilis: illis porro qui febri
E carent, lac etiam citra aquæ admixtionem coctum porrigemus: coquemus autem donec totum in eo serum cõsumatur. Nonnulli etiam vsque ad tertias coquendum putant: nos verò, donec ter quatérque ebulliat, atque tũc ab igne tolli præcipimus. Quin & calculos tres rotundos solidósque ex fluuio collectos, in ignem ex lignis quernis siccis extructum coniicimus, ac candentes admodum in vas quod lac continet, paulatim demittimus, ita vt quum vnus tollitur, alius iniiciatur. atque lac ita coctum Græci σχιστὸν, *hoc est scissile*, nominant. Hoc igitur modo confectum dysentericis, ventris fluxum expertis, &
F cœliacis exhibetur. facies autem hoc quater aut quinquies. vbi ebullire desierit, nõ solùm iis qui febri carent, sed etiam febricitantibus propinabis. Idem hoc ferrei orbiculi candentes in lac demissi, non segnius, immò etiam efficacius quàm calculi præstant. Hac igitur ratione lac dysentericis propinari debet. nunc autem cibus à nobis ægro præscribendus est. DE CIBO. Ex frumento igitur pultes exhiberi conuenit. halyca verò plus omni alimento nutrit, magísque concoquitur: oryza minus quàm halyca, sed plus ventrem astringit. Hinc etiam
G pultes magis reprimunt quàm quæ ex farre conficiuntur: ad hæc ex milio & panico paratæ valentius nutriunt, & recrementa crassa reddunt. Item ex Alexandrino pane contuso, cretóque, huc referri debent: similiter ex chidro torrefacto pultes faciunt, atque hæ duæ species ex posca cum sale modico & oleo anethino parentur. Porro omnibus pulticulis in vicem olei adipes anserinos aut gallinaceos aut caprinos immittes. Quòd si rosiones venter experiatur, & biliosa sint quæ excernantur, ex lacte pulticulas parabis: verùm in primis halyca, aut oryza, aut far in
H aqua decoquatur: deinde excoletur, exprimatúrque: postea lactis modico addito, leuiter illa prunis coquantur. Vbi succus consumptus fuerit, lac iterum paulatim adiunges, & tertiò & quartò, donec percoquantur: quibus momẽtum salis addes, & sine oleo comedenda porriges.

admiſcebis autem pultibus, ſi libet, rhun Syriacum, grana mali Punici acidi trita, & mali cotonei orbiculos repurgatos, ſorba ſicca contuſáque, omphacium ſiccatum: nec nō acinos vuæ tritos. Sunt qui etiam gallam detritam inſpergant: verùm ea ſtomacho aduerſatur. alii verò aquæ hæc iniiciunt in qua pultes decoquentur: ſed præſtat in aqua vnde pultes fiunt, ſorba, aut pira cruda maturáve, aut mala cotonea, aut meſpila, aut ſiliquas, aut palmulas Thebaicas contuſas ſimul incoquere. Præterea pultibus indetur gummi, amylum, & cera recens inſtar mellis: ſimiliter puls ex caſeo recenti, cribro validè percolato confecta, eſui offertur. DE CIBI faſtidio. Qui verò malè affecti cibum faſtidiunt, pultéſque auerſantur, iis dato halycam, aut oryzam ex aqua paratam, in qua prius palmulam, aut pruna Damaſcena, aut ſorba, aut meſpila, aut ſiliquas, aut mala cotonea, aut pira immatura decoxeris.

LEGVMINA. Ex leguminibus lenticula magis aſtringit: ſed cortex eius auferri debet, eo quòd cruditatem & profluuium incitet. Quidam enim modicè eam macerantes, corticem detrahunt, atque ſic in pila ſubactam tenuiore cribro incernunt: quidam aquæ calidæ immittentes, paululum manibus confricant, donec totus cortex decidat. Commodius autem fiet ſi, vbi ſemel atque iterum ea ebullierit, in pilam demittatur, ac poſtquam refrixerit, manibus conteratur. ſic enim accuratius purgatur. Vbi cortex fuerit detractus, rhun Syriacum, & adipes ſupradictos, olei vice, necnon aceti momentum adiicies, aut mali Punici acidi grana contrita, ſalíſque modicum. At lenticulam ad ſorbitionem decoquens, plantaginem, aut betam nigram, aut intybum ſimul miſcebis: decoctum interdum cum oryza aut farre, aut malis cotoneis coctis tritíſque & bene permixtis, pultis modo inſpiſſans eſui exhibebis. Nonnulli cum cortice ipſo lenticulam decoctam validè terunt, ſuccúmque exprimunt: hunc linteo puro diligenter percolant, & cum pane Alexandrino aut chydro bene cocto in pila terunt: atque inde pultes conficiunt, aceto ipſas condientes. DE PTISSANA.

Ptiſſana per ſe quidem ventrem non aſtringit: vt quæ illum magis laxet, & facilè aceſcat, melle præſertim condita, quando etiam largius aluum ſubducit. oportet igitur ipſam diu torrefactam cum aqua pluuiali, veſperi in ollam recentem demittere: hanc bene coopertam in furnum prunis ardentibus plenum collocare, atque iis inuolutam per totam noctem ſinere. Quippe ſoluitur ptiſſana ex ipſo vapore, pinguiſque & glutinoſa efficitur. Manè verò mel ſeorſim ei miſcebis, & leniter coques: item chydro addito, iterum ſimul incoques horis duabus tribúſve. Atque hoc modo parata eſui dabitur. nam tum cibus tum medicamentum eſſe videtur. DE OLERIBVS.

Olera magis aſtringentia ſiccioráque conueniunt, intybus vterque, plantago, beta nigra cocta, & bene expreſſa, tritáque, & aceto condita. Ea verò quæ cruda edi poſſunt, cum pane ſumantur. Braſſica bis cocta recrementa inſpiſſat. detur itaque ex aceto, ſale & oleo condita. Aliqui ſecundam eius coctionem in poſca moliuntur. DE PISCIBVS. Ex marinis piſcibus haud multi dyſentericis conueniunt: aliqui verò ſanis hominibus aſtrictionem alui pariunt, profluenti autem aluo non expediunt. Scarus igitur coctus, & aceto cuminóque conditus aſſumitur. Mænides autem & erythinus tenui ſale aſperſi, modicè aſſentur in cratere mundo, & ſic exhibeantur. Nonnulli etiam mulos ſimiliter paratos offerunt: ſed hi humores varios generant, naturámque in iis turbare ſolent qui imbecilli ſunt ventre præditi. Oſtrea verò cum ſuis teſtis aſſata, concoctionem iuuant, & ventrem reprimūt.

DE CARNIBVS. Carnes vniuerſæ dyſentericis ſunt inutiles, eo quòd multum nutriant, & tardè concoquantur. Ex auibus maximè ſylueſtribus exhiberi poſſunt turdi, perdices, turtures, merulæ, ſturnus: interdum & columbæ, præſertim earum pulli: verùm nihil pingue aut concoctu difficile dari debet. Coquētur autem primùm in poſca, deinde aſſabuntur: præſtat ſi ipſis euiſceratis iniiciantur myrta, aut ſorba ſicca, tritáque, aut minutim inciſa, aut meſpila, aut pira viridia, aut mala cotonea, & poſtea conſuantur, coquantúrque, ac deinde aſſentur. Qua-

A drupedū carnes vitandæ ſunt: porcini tamen lumbi aut hœdini in aceto macerati, voluptatis gratia ſumi poſſunt. Sic oua gallinacea in poſca elixa, donec indureſcant, proſunt: magis autē aſtringunt vitelli ex eis ſuper prunas aſſi, contuſique cum aceto & rhu Syriaco. His rhus aut malicorii modicum, aut galla, aut omphacium rectè miſcebitur. hæc enim ventrem validè contrahunt. Nonnulli etiam pedes vitulinos in ptiſſana per totam noctem incoquūt, donec vngulæ diſſoluātur: vnde cremor ptiſſanæ ſpiſſus fit & glutinoſus, qui modico aceto conditus eſui
B exhibetur, ac ventrem egregiè ſupprimit. Verùm illis dari debet qui concoquendi facultatem validam obtinent. nam imbecillem ſtomachum perturbat magis, & amplius profluuium excitat. Atque hactenus de animalibus.

DE FRVCTIBVS pomaceis. Pomacei igitur fructus dulces, flatus generant, & ex humiditate ſua facilè aceſunt, eóque prohiberi debent. dabuntur autem aſtringentes, cuiuſmodi ſunt ſorba, corna, pira viridia, meſpila, mala cotonea, aut vuæ in vaſis fictilibus reconditæ, aut cum foliis ex fune ſuſpenſæ, donec acini ipſarum commi-
C nuantur. At cū omnibus pomaceis fructibus panis mandi debet, eo quòd facilè corrumpantur. Mali Punici grana ſanis aluum aſtringunt, ægris autem non item, ſed dulciora in ſtomacho euadunt, corrumpuntúrque. Palmulæ Thebaicæ etiam, fortiter manſæ cum pane, ventrem reprimunt. De cibis hæc ſufficiunt. POTIONES ſimplices ventri tenendo idoneæ. Cæterùm hæ potiones dari poſſunt. Nardus Indica pota ventrem comprimit: myrrha electa fabæ inſtar in catapotiis data idem præſtat: necnon ſemen lapathi ſylueſtris ex aqua tritum, ſimi-
D liter facit: item coaguli leporis drachma potu iuuat. Cornu ceruini vſti lotique cochlearia duo cum tragacantho potui dantur. adhæc galla, malicorium & polygonium: coquantur autem ex aqua vſque ad tertias. Ladanum ex vino auſtero potui ſimiliter dato: præterea acaciam rufam, hypocyſtidem, lycium Indicum, terram Samiam, terrámque aſtera dictam, Lemniam ſphragidem, & balauſtia trita. Decoctum ipſorum ſtomacho aduerſatur: eóque virium ratione habita, valido exhiberi debet, non autem febricitanti, aut dolorem experto, aut imbecilli ſto-
E macho.

De falſa imperitorum medicorum opinione, & paſtillis.

Plerique imperiti medici mox inter initia paſtillos, vel antidota ex opio, aut alterco aut nigro papauere, aut mandragora, dare non dubitant, eo quòd ſomno dolorem leuare dicuntur. Falluntur autem ipſi dum ægros accepta potione tota nocte dormire, & ventrem retineri conſpiciunt. quia quum dies illuxerit, inutilis labor deprehenditur. talia enim humores in vnum congregantia, ſine in-
F termiſſione excernunt: capitáque grauantia, & vires offendentia, ventrē reddunt fluentiorē. Nunquam ergo ea medicamenta dari debent niſi fortè neceſſitas vrgeat. Poſt ſimplicia verò, compoſita exhibeantur, quorum confectiones trademus quæ à nobis vſu ſunt probatæ. PASTILLVS ad eoſdem. Balauſtium, acacia, hypocyſtidem, lycium, terram Samiam, terram quæ Aſter dicitur, opium, æquali ſingula pondere ex ſucco plantaginis in paſtillos rediges qui tres obolos pendant: vnum manè duabus horis ante cibum, & interdum dormituro, cum
G ternis aquæ cyathis exhibebis. Iam paſtilli διὰ κεραλλίου, δι' ἠλέκτρου, & διὰ πτύας, mirificè fluorē reprimunt, & ventrem conſtringunt, ſanguinem quoque reiicientibus & tabidis vtiles. PASTILLVS διὰ κοραλλίου. Acaciæ rufæ drach. 3, hypocyſtidis drach. 4, plantaginis ſeminis drachmæ tres, balauſtii drachmæ 4: gummi, thuris, amyli, ſingulorum drachmæ qninque: roſæ foliorum drachmæ duæ, roſæ ſeminis drachma, opii drachmæ duæ, coralii totidem, pſyllii decocti cyathus. His omnibus ſimul tuſis, paſtillos drachmæ ponderis effinges, dabíſque
H ex vino cum quinquefolii herbæ decocto. PASTILLVS διὰ ἠλέκτρου. Succini, iridis Illyricæ, croci, maſtichæ, ſingulorum drachmæ trigintaquinque: opii drach. tres, pſyllii concreti drachmæ quadragintaquinque: ſic conficito. Pſyllii herbæ ſeminis cyathos tres in aquæ pu-

ræ ſextarios Italicos quinque coniicito, coquitóque ad tertias,& ab igne tollito:vbi decoctum refrixerit, medicamenta in ipſius ſextario triduum macerato, paſtillóſque formato qui drachmam pendant, ac ſingulos ex aquæ tribus cyathis offerto. PASTILLVS ex coagulo qui Diapityas dicitur. Gallæ, hypocyſtidis, acaciæ rufæ,ſingulorum drachmæ duæ: opii drachma, coaguli leporis aut hinnuli, terræ Samiæ,ſingulorum drachmæ duæ:aquæ pluuialis quod ſatis eſt.Paſtillos fingito, datóque ſingulos ex aquæ ternis cyathis. PASTILLVS ex ſeminibus, διὰ σπερμάτων dictus. Aniſi, fœniculi ſeminis,ameos, papaueris albi ſeminis, ſingulorum drachmæ tres: opii Thebaici,malicorii, ſingulorum drachma: alterci ſeminis drachmæ duæ, apii ſeminis drachmæ tres: croci, florum roſarum, gallæ,ſingulorum drachmæ quatuor. Arida in puluerem redigito: opium verò in aqua macerato, fingitóque paſtillos qui ſeſquiſcrupulum pendant. Dato autem ad tuſſim,ex mulſa:ad διὰ ῥοιῶν,cum cremore oryzæ: iis verò qui cum tuſſe ſanguinem reiiciunt,ex poſca: ad profluuium ſanguinis, ex decocto lentiſci: ad nauſeam, ex aqua abſinthii:ad inteſtinorum tormina,& ſtomachi inflammationem,ex mulſa: ad dyſentericos & cœliacos, ex roſæ decocto. Dabis autem ſingulos paſtillos mane & veſperi. PASTILLVS crocodes. Caſtorei,myrrhæ,ſingulorum drach. duæ: croci, opii, ſingulorum drachmæ tres aniſi, alterci ſeminis,apii,ſingulorum drachmæ octo: dauci Cretici, ſtyracis, ſingulorum drachmæ quatuor. Opium & myrrham in aqua macerabis,cætera in puluerem rediges,ſtyracem aqua dilues in qua opium & myrrha maduerint: deinde ſtyracem cum iis quæ macerata ſunt ſubiges, & puluere ſiccorum adiecto paſtillos formabis, qui obolos duos aut tres pendant. Dantur ieiunis, & in cibo & poſt cibum: in cibo autem ſæpius, & ante illum. Valde enim ſunt mirabiles, ſtomachi dolorem leniunt, acidos ructus finiunt, cruditates diſcutiunt, ventrem aſtringunt, cœliacos & alui tormina mitigant: quin & dolorem capitis tollunt ſi cum aceto & oleo roſaceo fronti illinantur: adhæc aurium affectus,& dentium cruciatus,cum ſucco perdiciadis herbæ in foramen illorum demiſſi,adiecto galbano,perſanant:necnō lippitudines addito tetrapharmaco diſcutiunt. Quin & cubitum eunti ſomnum ſuauem potu conciliant, defluxionem reprimunt: ſimiliter etiam articulariis doloribus ſuccurrunt: menſes ſi nimiū fluant,reprimunt. Præterea cū myrti decocti ternis drachmis poti,narium fluorem ſiſtunt, necnon hæmorrhoidas, omniáque profluuia:ad diſtillationē capitis,& ſtrangulatum vteri,cholericóſque affectus,cum rubi decocto, aut vino auſtero,in quo aniſum, aut myrtum, aut ſorba macerata ſint,exhibetur. Cōmodè dantur etiam in morbis qui circuitu repetunt,præſertim cum rigore. Sumantur autem hora ante acceſſiones, ex aquæ ternis cyathis. Conferunt quoque cibos vomentibus,& iis qui tuſſiunt, ex ſapa aut melle cocto dati:item phreniticis,inter initia adhibiti: ſtomachicis autem,cum tragorigano triti, ex roſarum decocto,aut vino myrteo,aut mēthæ ſucci drachmis ternis poti. Dyſentericis prodeſt cum ſorborum, aut cotoneorum, aut rubi decocto. Iam in puluerem redactus, cum ouo ſorbili exhibetur ſimiliter & cœliacis, vel omni ventris aut aliarum partium profluuio conducit. Confert ex hoc etiam vuam propendentem cum aqua gargarizare. Ad veſicæ dolorem, cum aquæ calidæ cyathis duobus:& ad ſanguinem ſpuentes,cum aceti cyatho vno & aquæ frigidæ duobus potus cōducit. Hoc etiā paſtillo poto veſicæ exulceratione liberatos nouimus.

PASTILLVS clidion. Nardi Indicæ, croci, ſingulorum drachmæ octo: aloes, thuris,aniſi, roſarum ſiccarum,iridis, ſingulorum drachmæ duæ: acaciæ, myrrhæ, hypocyſtidis,lycii Indici,tragacanthi,opii,piperis,ſingulorum drachmæ quatuor: (alii autem iniiciunt opii drachmam vnam)aquæ quod ſatis eſt. Paſtillos finges qui obolos duos aut vnum pendant, dabiſque ex vino myrteo. PASTILLVS ad dyſentericos,ſanguinem ſpuentes,& muliebrem ſanguinis fluxum. Hypocyſtidis, pſyllii,terræ Samiæ, gallæ omphacinæ, acaciæ rufæ, ſin-

A gulorum drachmæ octo: ex aqua pluuiali paſtillos fingito,& vtere. Dyſentericis drachmas duas cum cremore oryzæ,aut lenticulæ,aut horum ſimilium, per anum iniicies.Spuentibus verò ſanguinem, drachmam cum aquæ frigidæ hemina potui dato. In muliebri ſanguinis fluxu ſimiliter eum cū halycæ cremore naturalibus infundes, aut peſſum ex lana,ſolani aut ſimilis cuiuſdam herbæ ſucco diluto intinctum inſeres. CATAPOTIA ad dyſentericos. Myrrhæ,opii, ſingulorum drachmæ duæ: gallæ omphacinæ drachmæ quatuor, aliâs duæ: ex aqua B catapotia fingito,datóque noctu terna,& mane totidem.

CATAPOTIA ad dyſentericos, & omnem ventris reſolutionem. Gallæ omphacinæ non perforatæ, opii, ſingulorum oboli tres.ex aqua finges catapotia erui magnitudinis.Noctu ex vitello oui,aut myrti ſucci bina aut terna dabis. Alii ex gallis duplum iniiciunt. POTIO ad dyſentericos. Quercus corticis recentis drachmas ſex in ollam nouam coniicito, additóque vini auſteri ſextarios duos, & coquito vſque ad dimidias: & ſublato cortice,cyathos duos potioni ieiuno dato. GLANS C quæ ano ſubiicitur,ad teneſmum & dyſenteriam. Myrrhæ,thuris,opii,croci,æqualia pondera ex aqua terito,colatóque,& glandes formato nuclei pinei magnitudinis, aut paulo maiores,& ano ſubiicito. ALIA glans ſiue collyrium,ad dolores mitigandos. Galbani, ſtyracis,ſingulorum drachmæ duæ: opii drachma. Collyria fingito vt ſuprà, & ano ſubdito. ALIVD collyrium quod ſubiiciatur,ad teneſmum & dyſenteriam valde efficax.

Opii drachmæ quatuor,myrrhæ drachmæ octo, croci, caſtorei,ſingulorum drachmæ ſex: thuris drachmæ qua- D tuor: ex vino Attico collyria fingito. QVAE per inferiora iniiciuntur,ad dyſentericos, magnóſque dolores vel inflammationes: ἐνέματα à Græci vocata. Seuū caprinum curatū liquato,& per inferiora iniicito: lac vaccinū cum medulla & oleo infundito: cremorē ptiſſanæ tepidū indito,& ſimiliter lac tepidū,& oleū roſaceum cū butyro:oleū roſaceū & butyrum cū albumine ouorū: vel aquā in qua lini ſemē decoctū ſit.Quòd ſi vigiliæ vrgeāt, roſarum folia in aqua decoquantur, atque huius decocti ius cum ouorum vitellis iniicito. Tragacanthum ex ro- E ſarum decocto ſolutum, cum tantillo cremoris oryzæ per inferiora iniicies: itē acaciæ partes duas, cremoris oryzæ tres: in ea ſimul myrta ad mellis ſpiſſitudinem coquito, ac omnibus mixtis, per anum drachmas quatuor indito. Ad dyſentericos eos potius qui profluuio non laborant,iniicere conuenit Lycii Indici lacte caprino ſoluti drachmas duas. ALIVD melius. Lactis caprini cyathos ſeptem aut octo, amyli drachmas quatuor, lycii drachmas duas: mixta ſimul iniicito. ALIVD. Ex ſeuo hircino cū oryza aut farre cocto iniicies. Hæc F ſanè per initia iniici debent: quòd ſi cācer inteſtina occupet,ſuccus lenticulæ cū melle optimo,præſertim Pontico,proficiet.interim alumen rotundum admiſcebis:nam illa purgare, hoc ſiccare poteſt. Sin autem latius cancer ſerpat,vt etiam putridæ particulæ deſcendant, in his muria ex ſale ammoniaco ventrem ſubluere conuenit:deinde paſtillum Fauſtinum iniicito, qui recipit,calcis viuæ, ſandaracæ,auripigmēti, ſingulorum drachmas quinque: chartæ combuſtæ drachmas triginta. Paſtillos ex vino fingito, qui drachmas quatuor ſinguli pendant: iniicito G autem cū myrti, lenticulæ, aliorúmque ſimilium decocto,aut cū vino. PASTILLVS Marcelli magnificus.

Chartæ combuſtæ drachmæ duæ, auripigmenti drachmæ quatuor: ſquamæ æris cremati totidem, opii drachmæ duæ, croci drachma,calcis drachmæ quinque,aluminis ſciſſi drach. quatuor, ſandarachæ drach. ſex, omphacii drach.tres. Ex vino myrteo aut ſapa Cretenſi paſtillos formato, qui ſinguli drachmam pendant, & cum myrti decocto in aluum dato. PASTILLVS ſine opio & calce,dyſentericis accommodus.purgat enim, & cicatricem inducit. Malicorii drachma,gummi, hypocyſtidis,rhus Syriaci, ſingulorum drachma: lycii Indici drachmæ quatuor, amyli totidem,acaciæ drachma. Hæc omnia conteres,& ex aqua cui myrtum incoxeris, paſtillos finges:qúumque vſus poſtulat,ex cremore oryzæ, aut

lenticulæ,aluo infundes. Quòd si primum medicamentũ nihil dolentem iuuerit,considerato num ex nigra bile affectus sit concitatus,qui pessimus est & periculosus. Oportet igitur medicamentum quoque fortius efficere, quod recipiat salis ammoniaci partem vnam, spinæ Ægyptiæ partes tres,veratri nigri partem vnam. Spinam & veratrũ in aqua decoques: & sic postea salem decocto adiicies,anóque infundes. Si mortis periculum instare videris,sandaracham postea & calcem viuam æquali pondere admiscebis. Hæc enim prosunt vbi nimia putredo oborta fuerit,vt paulatim in saniem cõuertatur. Quin & Musæ pastillus cum melle & vino adhibitus opitulatur. Quòd si inflammatio rectum intestinum obsideat, lactis & cremoris halycæ,ptissanæ,farrísque iniectio,dolores,illámq; mitigat. Si non magna fuerit alui profluxio,oleum ano inditum lenire solet. Hoc autem in iis fieri debet qui enemata continere nequeunt. In illis verò qui retinent, muriam plerique iniiciunt: alii salis ammoniaci heminã vel plus minúsve medicamento admiscent. Nos muriæ in qua oliuæ albæ conditæ sunt,heminam iniicimus, atque rursus dimidiæ horæ spatio aut paulo maiori post deiectionem interposito,pastillum in anum damus: qui sic retinetur, quanuis nuda vlcera inueniat. Hæc dysentericorum, qui ex ventris profluuio fiunt,curatio tota existit.

DE INTESTINORVM EXVLCERAtione, quæ propriè dysenteria Græcis dicitur, Cap. IX.

VEteres, dysentericos illos vocare consueuerunt in quibus neque iecur est affectum, neque alia quæpiã particula quæ morbum hunc afficiat, sed ipsorum tantũ intestinorum exulceratio existit: quæ si negligatur, etiam vlcera corpus depascentia (Græci Nomas vocant) interdũ putredinem quoque generare solent, & interitus periculum ægro inducere: vbi verò accuratè internoueris quibus in particulis morbus hic constiterit,ita ad conueniẽtem affectus curationem venire oportet. Non parum autem interest tenuiáne intestina an crassa exulcerata sint. Nam superioribus affectis, curatio quæ per os adhiberi solet,cõmodior existit: quemadmodum rursus humilioribus infestatis,vel si circa rectum intestinum noxa inciderit,illa medendi ratio competit quæ medicamẽtis per aluum inditis subiectísque administratur. Prius igitur ab internotione auspicabimur. nam qui optimè internoscit, optimè medetur. NOTAE exulcerationis in crassis intestinis. Notæ eorum quibus crassa intestina exulcerata sunt,hæ contingunt. Rosiones in imis partibus,& crebra desidendi cupiditas, quæ Græcè tenesmos dicitur: simul autem cum hac excretio comitatur. Nequaquam enim in his ramenta & sanguis in deiectionibus permixta sunt: verùm supra stercus guttæ potius sanguinis, & naturalis intestinorum pinguedo effertur. Præterea etiã quæ excernuntur,carnosa apparent: quoniam intestinorũ quoque structura non tenuis & membranosa, sed carnosior potius à natura condita est. Cæterùm considerato doloris quoque magnitudinem,vt quæ & ipsa multum ad internotionem conducat: obtusior enim & non acutus dolor eos infestat qui crassis intestinis laborant. NOTAE superiorum intestinorum affectorum. In tenuibus contraria horum magna ex parte eueniunt. nã rosione infestante,non statim sed post aliquot horas æger ad excernendum vrgetur. Præterea etiam vulneris sanguis deiectionibus permixtus est, & dolor multo acrior existit: itẽ quæ per aluum procedunt,neque pinguia,neque crassa apparent,sed tenuia & membranosa accuratè obseruantibus videntur. SI IN mediis intestinis exulceratio existat. Quum neque deiectiones iis quæ ab vlcere manant,admodum permixtæ,neque omnino discretæ apparent,coniiciendum est,in mediis potius intestinis affectũ existere. Similiter etiam ex tempore excretionis & dolore,si non statim post rosionem æger, neque multis horis interpositis ad deiectionem exurgat, neque dolor vehemens sit admodum,neque rursus insensilis,exulcerationẽ ad media potius intestina pertinere notandum est. Quæ quum ita habeant,reliquum est vt quomodo curatio fieri debeat perscribamus. Sed considerãdum est num mor-

A bus hic ex primario ipsius intestini exulcerati affectu, an alterius particulæ affectæ consensu prouenerit. Nam accidit etiam vt ex toto corpore frequenter excrementa ferãtur,vel propter colliquationem,vel ob humorum vitiositatis abundantiam natura expellente. In quibus negotiũ ægris facessere non expedit,vt quæ à facultate nos dispẽsante pulchrè fiant,prohibere festinemus. Indicium autẽ huius est,quòd æger excretione facta seipsum robustiorẽ sentiat: & quum medicus deiectiones cohibere cogitat, B videatur quidem paululum proficere, verùm non longè pòst duplo copiosiora excrementa defluant: quare in huiusmodi affectibus naturæ auxiliari oportet. Si enim propter copiam tale euenerit,tunc etiam sanguinis missionẽ adhibere non est alienum,interdum etiam purgationem. Ac sanguinis quidem euacuatio paulatim administretur: & id quod euacuari debet, neque vniuersum, neque copiosum educatur,vt ne ægri vires imbecilliores hinc reddantur. Similiter etiam purgationem non vniuersam,sed & ipsam per vices tentabimus. Ad huiusmodi conuenit C Theodoretum, quod & sanare ægrum & obstructione liberare abunde potest. Dantur scrupula quatuor, aut sex, plus aut minus,pro ægri viribus, totum corpus respiciendo,& nonnunquam per se, aliâs cum scãmoniæ lacryma, siliquis sex aut septem. Atque hîc rursus ægri viriũ ratione habita,purgationis mistura fieri debet. Adhæc etiã aloe probè lota,bene facere admodum creditur,præsertim in quibus iecur corroborare volumus: accidit enim vt affectus hic,etiam particula ista infirmante, aut inflammationem experiunte,quemadmodum & liene, & ventriculo, D & venis meseraicis tali morbo affectis dysenteria excitetur. Conuenit igitur (sicut diximus) vt vbi prius internouerimus accuratè num morbus ex consensu prouenerit, ita tandem conuenienter curemus. QVID agendum sit quum vlcus in recto intestino excitatum fuerit.

Vlcere rectum intestinum ex acribus biliosisque excrementis,aut aliunde missis,aut in ipsum intestinum absorptis,infestante, necesse omnino est tenesmos comitari, & crebras desidendi sine stercore cupiditates, ita vt deiectiones ramentosæ aut cruentæ existant. Tali ergo mederi E victu potius humectante; hoc est inter olera quidem intybo & malua,conuenit: ventrem horum facilẽ ad deiiciendum retinere,vt stercus citra impedimẽtum transiens, ceu medicamen aliquod salutare,vlcera siccare purgaréque possit. Curare igitur oportet ne deiectio admodum acris neque dura existat: ac potiones eiusmodi vnctionésque in talibus vitiis admouendæ sunt vt venter omni ex parte facilè soluatur. Noui enim quosdam damascenorum copiosiore esu dysenteria absolutè curatos fuisse,stercore citra impedimentum ab ipsis per aluum deie F cto: item alios quamplurimis vuis assumptis. Verùm tutò expendendum est: aluo nanque commodè descendenti,ea quæ corrumpunt,exhiberi non debẽt, sed medio vtendum victu: qualis est intybus,si coctus & non coctus edatur,etiamsi ægri maximè febricitent: item panis ex aqua tẽperata,aut vino valde aquoso, si vires imbecillimæ esse videantur. Luteis autem ouorum, neque admodum mollibus,aut duris etiam, ex decocto vescendum. Post primos dies etiam suum petioli idonei sunt, cum troximis,aut intybis,aut brassica percocta,aut libo suminali te G nui,aut halyca bene cocta. Quando verò deiectiones liquidiores sentimus,vel cucumerem sumere ipsos permittito,vel gallinã absque sale copiosiore,aut garum. Sin autem multa quædam fuerit caliditas, & æger temperamẽto iuuentutis vigeat,tunc etiam isicium ex pisce ipsi dandum est: iuuabit enim amplius. Sit autem intestinum ex piscibus dura potius carne præditis,vt orpho, aut glauco, aut ceride. Porro deiectiones omnibus idoneas seruare conuenit, crassius id quod influit & obtusius reddendo: extrinsecus autem vtendum est lẽtiscino, præsertim flatibus imum ventrem distendentibus,& profluuio quodam H deiectionum non adeo biliosarum aut acrium vrgente. Oleum hoc esse debet non admodum vetustum: sin autẽ fuerit, adiiciatur huic sapa, aut vinum odoratum, tenue. Similiter etiam stomachus vino melino irrigandus est. Adhæc vtatur æger maximè inter initia balneo crebriore,& calidiore solio: magísque si aquæ potio & frigido-

rum ciborum esu præcesserit, ac pituitæ suspicio sit. Hoc si contigerit, paulum ad calidiorem victus rationem inclinandum est: & vinum exhibendum Sareptinum, aut Tyrium, aut ex iis quæ in Campania nascuntur, Britianum aut Palmatianum. At ne te decipiant ea quæ deiiciuntur, quemadmodum vulgares pituitam illa esse putantes. sæpe enim eiusmodi descendunt, interim sanè à rasura, aliàs ab acrimonia albedinem nitorémque intestinorum deradente: ac vocant eiusmodi ignorantes pituitam, & frigidum humorem. qui meritò quum in notatione decipiantur, etiam calidioribus ægrum cibis vti potius compellũt. atque euenit multo magis intestinum ob malam medicantium rationem deradi & intumescere. Idcirco non solùm ab excrementis, sed etiam prægresso victu & natura ægri, accuratè internoscas quòd pinguedo reuera excernatur, vel à rasura. Ita etiã ipse totũ victum instituito, nũc ad calidius nunc ad frigidius, ea quæ adhibentur, conuertens. Hæc solùm de victu dicta sint qui exulcerationẽ sustinentibus conuenire potest, non solùm in recto intestino, sed etiam in omni dysenteria.

QVIBVS enematis in recti intestini affectu vtendum sit.

Si recens sit vlcus, & purgatione indigeat, eluere sola aqua mulsa per clysterẽ oportet: sin autem suspicio quædã fluxionis extiterit, adiiciatur aquæ lenticula, rosæ, rubi radix, atque ita per clysterem eluatur. Puro autem vlcere facto, simplicioribus primùm vtitor, vt amylo, Lemnia sphragide, hoc est sigillo, & cremore oryzæ. Quòd si vlcus fluxionem experiri videatur, amylo etiam, acacia vino macerata, & succo plantaginis admisceatur. Probè autem facit etiam terra Samia, quæ dicitur aster, in eiusmodi affectibus. At si carnem inducere opus sit, lacryma thuris quoque adiiciatur. fit enim optimum medicamentum, quod carnem generare, & vlcera ad cicatricem perducere possit. Componitur autem in hũc modum: Lemnii sigilli, terræ Samiæ, pompholygis, acaciæ, lacrymæ thuris, gummi, singulæ vnciæ. trita vino vna mistura inspergito: nam bene proficit.

PRAESTANTISSIMA quæ ano subiiciuntur, lõgo vsu à nobis cũprobata.

At in quibus crebra desidendi cupiditas, multæque vigiliæ vrgent, vt etiam hinc vires infirmentur, bene quoque faciunt quæ Græci hypotheta appellant, ex quibus & hæc multis adeo experimentis probauimus. scriptura ipsorum in hũc modum habet: Croci, thuris, myrrhæ, glaucii, singulæ vnciæ: acaciæ vnciæ duæ, vini quod satis est ad læuigandum. Penicilla nucleis pineis similia, paulo oblongiora formato, ac dextrè subiicito.

ALIA GLANS, quæ etiam Clidion nominatur, ad tenesmos & alui profluuia efficax: nam doloris leuationem adfert quumprimum apponitur, somnum suauem inducens.

Myrrhæ Troglodytidis, glaucii, opii, singulorum drachmæ duæ: vino modico odorato excipito, ac nucum pini magnitudine formato, subiicitóque. Eximiè confert iis qui tenesmo infestantur.

CATAPLASMA ad recti intestini inflammationem.

Micarum panis siliginei aqua maceratarum, croci, olei rosacei, oui tosti, palmularum Nicolai sapa maceratarum purgatarúmque: omnium æqualem modum probè læuigatum duplici panniculo illinito, ac vbi calefeceris, tepidum ano subiicito. Confert etiam rosaceum per se stuppa iniectum, impositúmque: item in balneo illitum. Similiter decoctum rosarum & lenticulæ tepidum per spongiam, & quæ his sunt similia adhibeto. Hæc sanè recto intestino exulcerato inflammatóque, & crebris desidendi cupiditatibus cõducunt.

SI CRASSA aut media intestina exulcerata sint.

Si exulcerationem superius quàm rectum intestinum est, & crebram desidendi cupiditatem fieri contingat, saniésque putridæ appareant, tum etiam efficacibus vtendum & iniectionibus & glandibus, necnon iis quæ extrinsecus inducuntur: verùm illa etiam quæ prædicta sunt, glandium numero ascribantur. Atque hæc sanè vsu satis sumus experti.

MEDICAMENTVM quod in dysentericis ano subiicitur.

Vbi intestinum prædicto lenticulæ, rosarum & aliorum spissamentorum decocto antea per clysterem elueris, & veluti spongia absterseris, hoc ano subiiciendum est, quod ista recipit: Croci, myrrhæ, lacrymæ papaueris, thuris masculi, pares portiones. Hoc prioribus similiter paratum, ano subiicitur: item colicis bene facere creditum est.

PASTILLVS dysentericus.

In quibus vlcus & nome quædam magna intestina affligit, necesse est pastillis vti ex auripigmento, sandaracha, & calce. Sunt autem plerique ad huiusmodi affectus inscripti, è quibus est & Faustinus, & δι' ἀρρογλώσσου dictus: sed nullus adeo validè vlcera depascentia lenire solet vt qui à me paratur pastillus: cuius vim plerique præstantissimi medici in ipsis operibus admirati sunt: recipit autem hæc. Auripigmenti, sandarachæ, squamæ æris, singulorum drachmas quatuor. Læuigatis ipsis collyriorum instar per æstum caniculæ, ita adiicito opii drachmã, calcis viuæ drachmas duodecim, balaustii, hypocystidis succi, chartæ combustæ, singulorum drachmas decem. Læuigato rursus ex vino myrteo, aut spathite, aut Aminæo, ad dies viginti: excepta in pastillos redigito, datóque viris drachmas tres, mulieribus duas, pueris vnam: ac refrigerato in vmbra, vtitórque. præstantior autem pastillus fit si vetustescat. Porro in hunc modum ipso vtitor: postquam ex decocto lenticulæ clysterem ægro prius inieceris, tempore interposito sic cum cremore oryzæ pastillum cum modico adipe hircino immittas, ex vino generoso antea læuigatum. Modus autem esto eius quod immittetur, misturæ dimidium. Cæterùm ægrum prius nutrito, atque ita medicamentum ei indito, ac continendum permittito. Post hunc pastillum, alterius meminisse superfluum est. Tantum de dysenteria ob exulcerationem crassiorũ aut mediorum intestinorum proueniente dictum esto.

SI DYSENTERIA in tenuibus intestinis constituatur.

Quòd si erosionem in tenuibus intestinis fieri contingat, medicamenta potius quæ per os assumuntur dare conuenit. Eiusmodi autem sunt, inter simplicia quidem, Lemnium sigillum ex posca potum: item lac caseosum in omnibus vẽtris fluxionibus acribus saluberrimum est remedium. oportet autem prius decocto candentes calculos marinos iniicere, ac rursus sensim coquere, donec maior serosi recrementi portio consumpta fuerit: nonnulli etiam ferramenta potius candentia prius calculorum vice lacti iniecerunt. Quum enim ferrum astringens quippiã habeat, hoc impertit ei, ac magis ad retinendum ventrẽ efficax reddit. Nonnulli etiam caninum stercus tenuissimum ei admiscuerunt. Verùm hoc ratio non exigit vt faciamus, quum & cibi & medicamenta à natura nobis donentur, necnon herbæ quæ cum aceto coctæ potæque vẽtris fluorem desiccent. Commodius autem erit, admixto ei quodam ex iis quæ dysenteriæ & cœliacis affectibus conueniunt, & in igne fumi experte frixa sunt. Quæ verò iniiciuntur, sunt hæc, rhus rubrum, succúsque eius, omphacium, malicorium, galla, & cochlearum tostarum cinis. Apti verò sunt etiam acini vuarum, myrta, mespila, corna, & cotonea. Portulaca verò dysentericis salutaris cibus est, succus ipsius potus efficacior. Plantago similiter caloribus potissimùm conuenit: item rubi semen & flores, necnon lenticula bis aut ter decocta, exhibitáque. Iã in quercu liber qui cortici & ligno intercedit, aut tunica putamini glandis subiecta, potui ægris propinantur. Mori fructus subitò exsiccatus, medicamentum fit abundè astrictoriũ, vt etiã dysenteriæ & cœliacis affectibus opituletur. Contunditur autem miscetúrque obsoniis: quemadmodum rhois semẽ, si ex aqua ipsum, aut vino, aut vt dilutum quis bibere voluerit, cœliacos & dysentericos adiuuat. Porro etsi aliorum complurium simplicium medicamentorum meminisse liceat, satis tamen est ad subiectam materiam ista deligere, & contra præsentem affectum eadem componere. Non absurdum autem est etiam ea nos meminisse quæ frequenter sumus experti.

MEDICAMENTA composita ad dysentericos & cœliacos.

Medicamentũ quod ex fructibus pomaceis constat, prædicto affectui est commodissimum: in quibus etiam potissimùm intemperies ventris, iecoris, aut stomachi existit, quæ intestina magis fluxionibus opportuna reddit. Mala Punica integra, mala cotonea, singula viginti: rosarum siccarũ sextarius, prunorũ syluestrium sextarii duo, sorborum aluum astringentium sextarii duo, pira & mala triginta, rhus Syriaci sextarii tres, siliquæ, quas Græci Xylocerata dicunt, quadraginta: myrtorum nigrorum sextarius, musti Aminæi, quod satis est: decoquito omnia testa, aut cacabo; donec

mellis habuerint ſpiſſitudinem:coniicitóque in vas fictile,& quum vſus poſtulat,exhibeto. CATAPOTIA ad dyſentericos & cœliacos. Gallæ omphacitidis non perforatæ,opii,ſingulorum vnciæ duæ,petroſelini vncia. Excipito aqua,fingitóque catapotia,ac dato ciceris inſtar, ad vires reſpiciens,etiam modum coniicito. Hoc medicamentum calidis admodum intemperamentis opitulatur,calidioribus autē etiam cremor ptiſſanæ cum polenta & vino potus.At in quibus iecur valde infirmum eſt, & ventri fluxionem tranſmittit, aut obſtructione laborans diſtributionem impedit,bene facit etiam picra:omnium maximè aloe elota, & in catapotia redacta.Porro ad dyſenteriam ex frigiditate contractam, groſſi potæ mirum eſt quàm conueniant.oportet autem ipſas vaſe æreo comburere,atque ita ex eis quod tribus digitis comprehendi poteſt exhibere:atque id tertiò facere. Detur autem ex vino generoſo,præſertim in diuturnis affectibus ac validioribus agricolarúmque corporibus. DYSENTERICVS paſtillus per os datus,ad omnia interna,omnémque fluxionem valēs. Aniſi drachmæ duæ, alterci drachmæ quatuor,apii ſeminis totidem, opii drachmæ duæ: febri carentibus,ex vino:febricitantibus autem & ſuperioribus inteſtinis affectis,ſi multæ vigiliæ vrgent, ex aqua datur. Potus verò ante medicamenta quæ inferius induntur,ſtomachum ab enematis ſubuerti non ſinit.

De epithematis & vnctionibus.

In dyſentericis affectibus,ab illis vnde morbus excitatus ſit,per totam curationem incipiendū eſt, & ægro ſuccurrendum. Solet enim mortis periculum comitari, tum copia excrementorum,tum frequentia dèſidendi, & quæ ex his ſequitur virium imbecillitate & cibi faſtidio. Vnde non ſolùm contentum eſſe oportet iis quæ per os exhibentur, & per enemata iniiciuntur: ſed etiā per ea quæ extrinſecus imponuntur,opitulari conandum eſt. Conueniunt igitur potiones,& epithemata,quorum compoſitiones exponendas vobis cenſui. EPITHEMA dyſentericis & cœliacis efficax. Alterci albi ſeminis vnciæ quatuor,aniſi, roſarū floris, rhus Syriaci,hypocyſtidis ſucci,balauſtiorum,ſingulorum vnciæ duæ:opii,croci,ſingulæ vnciæ.Hæc ſingula ex vino myrteo læuigata mixtáque ſimul,in paſtillos redigito,atque in vmbra refrigerato. Quum vſus poſtulat,contundes & incernes quantum ſatis eſt.Palmulis patetis excipito,ac in linteolum illita imponito. CERATVM optimum. At in quibus ſtomachus potiſſimùm infirmus fluxionem inteſtinis tranſmittit,hoc quoque vtitor cerato quod iſta recipit: Palmularum pinguium vnciam, maſtichæ tantundem, aluminis liquidi vncias ſex,aloes vnciam,vini & roſacei quod ſatis eſt:confecta diligenter,imponito. EPITHEMA dia œnanthes. Hoc quoque medicamentum ad dyſenteriā bene facit,in quibus etiam os ventriculi affectum eſt, & inteſtinis fluxionem tranſmittit.Œnāthes drachmæ duæ, vuæ immaturæ ſucci drachmæ quatuor,ſtyracis totidem: acaciæ drachmæ octo,roſarum ſiccarum totidem, gallæ omphacitidis drachmæ quatuor, palmularum drachmæ ſex,vini auſteri,& olei myrtei quod ſatis eſt, picis drachmæ ſex,ceræ drachmæ ſedecim.Mirabiliter confert.

EPITHEMA ad teneſmos potiſſimùm, & cruentas excretiones cum frigiditate. Ceræ vnciæ ſex,picis, croci,aloes,acaciæ,amomi,aniſi,ſingulæ vnciæ:ſtyracis ſeſcūcia,adipis vnciæ quatuor,carpobalſami totidem,gleucini vnciæ duodecim. VNCTIO dyſenterica. Rhei drachmæ quatuor, omphacii drach. duæ, hypocyſtidis,gallarum,myrtorum,ſingulorum vnciæ quatuor.Vino myrteo excipito.Bene facit illitum,& iecori robur adiicit. Item oryzam ex vino tritam oblinito,& ante & poſt. Hoc ad teneſmos ex frigiditate contractos omnium maximè valet:adhæc Maſuchas cum malicoriis,gallis,acacia, myrrha,ladano,aloe,iunci rotundi floribus, roſis, ſpica nardi, & horum ſimilibus conuenire admodum ad huiuſmodi affectus creditur. Oportet autem artificem ad dyſenteriæ ſpeciem etiam remedii miſturam accommodare:vt ſi vitium ex calida quidem intemperie prouenerit,frigidorū facultas præpolleat: ſin autem ex frigida cauſa, calefaciētium roborantiúmque modus intendatur. Talis porro eſt materia omnium odoratorum, vt calamus aromaticus, iunci odorati flos,ſpica nardi,atque his ſimilia cataplaſmata:in quibus inteſtinorum maximè fluxio moleſta eſt, ordeaceam farinam,ſapam& acetum coquito plurimùm,& obducito.Hoc & ad ſanguinis profluuium mirificè confert:item ex polenta & prædictis odoratis medicamentis cataplaſma ſimiliter facere creditur. Oportet autē ex vino aſtringenti,vt lentiſcino,aut melino,coctum,tepidum apponere.At ſcire licet,fieri non poſſe vnquam vt inteſtinorum exulceratio curetur niſi quis materiam ex aliis particulis influentem,prius coerceat.Accidit enim(vt dictū eſt)etiam dum viſcera expurgantur,aut inflammationem aut imbecillitatem experiuntur,inteſtina fluxione laborare,exulcerarique: adhæc ob totum corpus contabeſcens, interdum quoque ob caput materiam tranſmittens,& ſtomachum fluxioni obnoxium,id euenit.Nam in iis qui dyſenteria per conſenſum totius corporis contabeſcentis laborant,vitandi ſunt paſtilli qui ex ſandaracha, calce & ſimilibus parantur, intemperatum magis corpus reddētes, magiſque ipſum colliquantes. In illis autem vtendum ipſis tantùm eſt in quibus deiectiones depaſcentis & putridi vlceris efferri videntur. Ego ſanè quendam conſpicatus ex iis qui contabuerant,à paſtillis ei oblatis magis irritari,iuſſi hæc quidem abiicere, balneis autem potius vti, & cibis refrigerantibus,vt pepone ſine medulla, intybis, bulbio & iſicio:atque hoc victu citra medicamentum, ægrum morte ipſi expectata liberaui. Ac multos alios qui vlceribus curatu difficilibus & magnis infeſtarentur, victu etiam ſolo ad ſuperantem intemperiem accommodato euratos noui.Non igitur feſtinandum eſt(vt dixi)vlcus depaſcens, cum foris, tum intrinſecus & antidotis & paſtillis medicari.

DE LIENIS AFFECTIBVS, EX libris Philagrii, Cap. X.

QVemadmodum & reliqua corporis viſcera,ita& lien intemperies experitur.Nam refrigeſcit,calefit, ſicceſſit & humectatur. Deinde vt omnibus intemperierum generibus affligitur,ita & alios ſæpe morbos ſuſtinet. Nā obſtruitur,augeſcit,& inæqualiter intumeſcit,extenuatur, ad partes aliquas protenditur,inflammatur, indureſcit, & ſcirro obducitur.Nunc igitut ſingulas eorum notas & curationes perſequemur. NOTAE frigidæ intemperiei.

Lien frequenter intemperie,præſertim frigida & humida laborat:idq; magna parte ex cibo & potu frigido ſubinde aſſumpto:qualia ſunt aqua frigida, oſtrea,bulbium, caro porcina,fructus pomacei copioſi variique, præcipuè per æſtatē.Quippe calor in liene ex his,præſertim ſi ex locis humidis proueniant,imminuitur: necnon balnei vſu poſt cibum, & venere non modò frequenti, & ampliore quàm res poſtulat, verùm quum ſtomacho cibis potú ve repleto,& crudo adhuc exercetur. Nam frigida intemperies facilius quàm calida(vt dictum eſt)in liene augeſcit: præſertim autem in illis corporibus quæ humoribus redundant, cruciantur doléntque,tumore partis præter naturalem modum adaucto.His color non ex toto niger,ſed ſubliuidus & plumbeus accidit. SIGNA calidæ intemperiei. Calida lienis intemperies maximè ex febribus & nimio ſolis æſtu contrahitur. In febribus enim ſanguine accenſo lien extenditur & intumeſcit: & quia natura rarus eſt,ideo ſanguis aduſtus feruénſque in eum defluēs, in magnum tumorem ipſum extollit,diſtendítque. Æſtas enim & calida aeris conſtitutio lienem offendunt, quum homo plus iuſto fuerit calefactus.Quemadmodum igitur in hyeme frigidi aeris,ita & humidi & ſicci qualitates facere conſueuerunt. Quæ ex præcedentibus aere, cibo & potu proueniunt,à prudente cognoſci poſſunt: quia hinc defluxiones augentur,flatꝰ generātur,& morbi increſcūt.

CVRATIO calidæ & ſiccæ intemperiei. Calida & ſicca intemperies frigidis & humidis adiuuatur auxiliis, ſiue extrinſecus,ſiue intus per cibos& potus adhibitos.Ex oleribus conueniunt lactuca,blitum,atriplex,cucurbita:item cremor ptiſſanæ. Balneum autem aquæ dulcis admoueatur.Extrinſecus oleum roſaceū,melinúmque, & ex eis epithemata confecta proſunt. Adhæc etiam ſuccus vuæ immaturæ,aut portulacæ, aut ſemperuiui, & teneri vitis turiones. CVRATIO frigidæ & humidæ intēperiei.

Frigidæ

Frigidæ humidæque intemperiei calida & ſicca præſidia conueniunt: verùm ſicca & frigida intemperies magis quàm humida & frigida conſiderari debet: quibus illa extrinſecus adhiberi oportet medicaméta quæ cũ butyro, cera noua, œſypo, oleo cyprino vel irino, conficiuntur, aut horum ſimilibus, cum adipe anſerino, vel porcino recenti, addito ſtyrace & ammoniaco pingui: quibus admiſceatur herbæ bugloſſi, aut dulcis radiculæ ſuccus. Quin & balneorũ vſus, & oleorum, ſi inunguntur, prodeſt: item oleum nardinum cum prædictis medicamentis, & croci modicum, vnde lienis vires inſtaurentur, adhibendum eſt. De iis quæ extrinſecus calefacere & humectare poſſint, abundè ſit dictũ. Obſeruandum autem ne fortè corpus humoribus plenum ſit: & dum ipſum incaleſcit, humor in liene augeſcat: & ſi tibi manifeſta copiæ ſigna apparuerint, æger euacuari debet, & ſic tandem ſanari intemperies. Cibi vtiles ſunt qui optimum ſanguinem generant, gallinæ domeſticæ, phaſiani, perdices, & omnes aues quæ in mõtibus degunt, pullique colũbarum. Ex pedeſtribus probatur caro porci, qui mediæ fuerit ætatis: hœdus, & ipſe mediocris. Ptiſſanæ cremor cum melle optimo & pipere modicè conditus, vtiliſſimus eſt. At conuenit vt viſcera omni inflammatione vacent, ne à mellis calore aut ſiccitate offendantur. Nam dulcia omnia naturaliter præcordiis & viſceribus ſunt inimica: eóque etiam vinis calidis & humectantibus, præſertim natura dulcibus, abſtinere conuenit. CVRATIO calidæ & humidæ intemperiei. Itaque ad calidam nunc & humidam intemperiem tranſeamus. Externa eius curatio vtiliſſima eſt quæ medicamentis conſtat ſiccantibus, nempe ex alumine, pice liquida, aceto, foliis roſarum, oleo roſaceo, manna thuris, œnanthe, & gallis omphacinis compoſitis. huiuſmodi enim adſtringentia adhiberi debent. Intus autẽ curabitur intẽperies cibis non pinguibus, qui ſanguinem ſicciorem frigidiorémque reddant, qualis eſt caro ceruina. Lẽticula verò, quia melancholica eſt, & ſanguinem craſſum generat, prohibenda eſt: oryza & nux auellana rectè aſſumuntur: necnon panis ex ſimilagine lota confectus, caſeus recens, & lactaria: carnes recentes, hœdina & anſerina. Item ex herbis, ſpondylium, aſparagus, bryonia, & ſalſamenta omnia. Verùm his non crebrò vti conuenit, vt quæ ſpatio temporis melancholiam procreent, & ſanguinem craſſum manifeſtè producant. Vinum autem ſit adſtringens, calida temperatum. De compoſitis intemperiebus hæc dicta ſint: nunc de ſimplicis intemperiei curatione agemus. DE ſimplicis intemperiei curatione. Simplex intemperies, aut calida, aut ſicca, aut frigida, aut humida, cui ex compoſitis ſupradictis intemperiebus, cibi & potus ſimplices & compoſiti, vel medicamenta quæ bonos & mediocres humores gignant, offerri debent. CVRATIO HVMIDAE intemperiei.

Humidæ intemperiei optimum eſt medicamentum ſalis flos, ſiue per ſe ſolus, ſiue cum aliquo ſimplici cerato imponatur. Solus enim calefactus, & in veſica aliqua exceptus, lieni adhibetur. Quin & ſalſugo, & ſalis ſpuma cum cerato quopiam ac modico aceto permixta, commodum humidi lienis affectui medicamentum præſtabunt. Proderit & quinquefolii radix, & plantago ſicca, & alumen ſciſſile, adeò in teſta vſtum vt quod in ea adſtringens eſt abiiciat. Poteris etiam ipſe medicamentum ex plantaginis foliis, radicibúſque quinquefolii, ac flore ſalis, pari vel impari modo permixtis exceptiſque, componere medicamentũ, aceto quod ſatis eſt adiecto, & pice ſicca in poſca liquata: nec nõ cera alba, & ſuffimine ammoniaco, & modico roſaceo additis. Galenus lienis ſcirrũ flore ſalis ſanari dixit, idque bene. non enim ad intemperiem ſolùm facere cenſendus eſt, ſed etiã tumores ex craſſis humoribus & viſcoſis induratos iuuare ſolet. cõſumit durities, & fortiter extenuat. Eã verò de qua diximus intẽperiẽ deſiccari tantũ oportet: ad quod optimè facit medicamentum ex ſalicis ſucco confectum. Inciſus enim ſalicis arboris cortex lacrymam emittit, quam vni aut alteri ex prædictis medicamentis admiſcebis, ac efficacius medi-

A camentum reddes. Verùm ante medicamẽtum fricationes optimè conueniunt, vt quæ humidam lienis intemperiem poſſint diſcutere. CVRATIO ſiccæ intemperiei. Sicca intemperies frictione adhibita diſſolui poterit, nutriri, & humida effici. Huic prodeſt balneum dulcis aquæ, item vnctio ex dulci oleo applicata: præterea ptiſſanæ cremor ad vngendum eſt vtiliſſimus: vel ſiquæ eſt talis frictio corporis qualem in podagræ curatione dicemus. CVRATIO frigidæ intemperiei. Frigidæ lienis intemperiei quæ

B adhiberi debent non ſunt exigua, præſertim quæ iã dicta ſunt. Licet etiam vnguenta calida, & epithemata applicare, ſimiliter & cerata & myracopa. Talia ſunt etiam acopa quæ ſiccitatem & frigiditatem oleo ſimplici mixta perſanant. CVRATIO calidæ intemperiei. Calidam intemperiem oleum roſaceum ſolum, aut melinum, & quæcunque ex his cõponuntur medicamẽta, tũ cerata, tum epithemata, diſcutiũt: præter hæc, ſuccus omphacii, portulacæ, ſemperuiui, & teneræ vitis palmites, ſimiliáque.

C

DE LIENIS INFLATIONE, Cap. XI.

Inflatio ex ſpiritu generatur: & quemadmodum in aliis corporis partibus, ita in liene tumor naturæ cõtrarius excitatur: id quod accidit ex leguminũ, aut bulborum, aut palmularum caſtanearũmve eſu, aut ficuum, vel malorum, vel mellis, dulciſque vini vſu. Hæc enim omnia non modò lienem inflant ſpiritu, ſed etiam colum, meſenterium, ventrem & ſtomachum flatibus diſ-

D tendunt. Facilè autem deprehendere licet an ex cibis tãtùm inflatio excitetur. nam ſi ex his nihil aſſumptum fuerit, ad aliam cauſam morbus referri debet. Quòd ſi lien flatibus diſtendatur, & in amplum tumorẽ attollatur, ægérque interrogatus, id ſe citra pondus & loci ipſius grauitatem ſuſtinere dixerit, tunc ex cibis frigidis malum accidere cognoſces. Quando enim lien ex toto flatibus repletur, κλύδωνας, *id eſt ad uerbum fluctuationes*, vbi paulo liberaliorem potum aſſumpſerit, experitur. Vt enim in vtre aqua, ita in ventre co-

E pioſior potio ſonitum elidit quum agitatur. Si autem qui inflantur, frigidos cibos aſſumant, frequenter eructant, poſtea autem ſingultiunt. Quòd ſi nihil horum in ventre contingat, lien autem tendatur, pungatúrque citra aliquam grauitatem, flatuoſos ſpiritus eſſe putato. CVRATIO inflationis. Iis igitur qui intumeſcunt, medicamentum dioſpoliticum dari debet. Piper enim & cuminum calefaciunt: ruta flatus diſcutit, & partem affectam iuuat, humoréſque pituitoſos imminuit: nitrũ ven-

F trem ſubducit: mel ſimiliter purgat, calefacitque, & humores extenuat. Pari modo etiam medicamenta faciunt διὰ καλαμίνθης & διὰ τριῶν πεπέρεων. Epithema verò διὰ σπερμάτων, *ſic nocatum quòd ex ſeminibus conſtet*, huic malo auxiliatur. Iam melanthium, apii ſemen, aniſum & petroſelinum, trita pani apud piſtores inſpergi debent: eadem ex vino pota lienis inflationem tollunt. His etiã ceſtrum, adiantum, & polypodium modicè adiicientur, præſertim quum lien indureſcit. Tunc ſcolopendriũ quoque & ſplenidion herbæ ex

G vino potui dantur vtiliter. Itaque liene inflato, prædictis potionibus & epithemate diaſpermatωn vtêris. hæc enim adhibebis ſi hydropicus morbus inde non ſubitò accidat: ſin autem repentè prouenerit, tunc nullo modo hæc conueniunt. Nam hydrops tympanites plerũque inter initia oriri ſolet: quod vbi acciderit, medicamenta tum quæ inflationẽ tollunt, tum quæ calefaciũt, ſi adhibentur, affectũ magis augẽt. Nam multi dũ medicamẽtis eum deſiccare vellent, maiorem duritiem excitarunt. Potui verò dare eis viticis ſemen torrefactum, petroſelinũ, melanthiũ, aniſum & ſiſon, expedit. His e-

H nĩ ſingulis lienis duritia & ſcirrus in eo factus curatur: & ſi flatibus plenus ſit lien, dantur illa aut ex aceto, aut oxymelite, aut poſca. Porro ſunt & alia huic vitio accommoda, vt ſerpyllum, thymus, lauri cortex, origanum, calaminthe ſicca & viridis, piper, rutæ (maximè

m.i.

syluestris) semẽ, peucedanum, præsertim ipsius liquor: costum, cardamomum, marrubium, eryngium, centaurium minus, præsertim ipsius succ⁹: chamædrys & chamæpitys. Ex his enim medicamentis aut vnum duntaxat, aut duo triáve, aut simul etiã omnia, inflationi potu bene faciũt.

INDICIA INFLAMMATIONIS LIENIS EX SOLO SANGUINE, Cap. XII.

QVòd si sanguinis copia in lienem confluxerit, & ex eo inflammatio indidem orta fuerit, dolórque cum tumore & tensione, & multa grauitate vehemẽter vrgeat, interim obstructio membri excitatur, vnde scirrum & inflammationem plerunque contrahit: interdum etiam sine dolore augescit, durúsque efficitur. quod tactu subin de cognoscere possumus: quippe tangentibus facilè apparet. Item quum ex duritie in mollitiem largiorem deductus fuerit, attollitur adeò vt super musculos qui extrinsecus incumbunt excrescat. Ego enim sæpius vidi non solùm ventrem & stomachum, sed etiam dextram præcordiorum partem, & pubis pectinem, lienis tumore occupari. Hippocrates memoriæ prodidit, sanguinis in liene abundantia ventrem indurescere, corpus humoribus vigiliísque extenuari, & faciem emacrescere. Nam ex liene ipso carnes colliquescunt, & magna sitis vrget. In primis enim lienis tumor apparet humidior, dum scilicet humor adhuc fluit: vbi verò collectione facta indurerit, necesse est vt iugulum non sentiat alimentum, & venæ in musculis foras prodeant, color melãcholicus aut pallidus fiat, & aqua subter cutẽ subsequatur. SIGNA inflammationis ex humore bilioso. Vbi biliosus fluxus in lienem decumbit, totum corpus calidum, & non sine febri esse videtur, oculi tincti sunt, vrinæ coloratiores, acrésque, aut flauæ, aut rubræ existunt: ægri sitibũdi frigidam bibere appetunt, animo sunt abiecto, citò fuiunt, os habent amarum, cibum fastidiunt, vigiliis torquentur & ventris turbatione, linguam habent flauam, atque alia id genus similia quæ bilem testantur. SIGNA inflammationis ex humore melancholico.

Paulatim in his color melancholicus fieri videtur, præsertim facta iam inflammatione, cutis & vrina nigrior efficitur. In toto corpore bilis atra abundat, gingiuæ nigræ apparent, sitis vrget: &, si ægri frigidam potionem assumpserint, magis cibum appetunt INDICIA inflammationis ex humore pituitoso. At si humor pituitosus in liene collectus inflammationem peperit, color pallidus aut eius naturæ similis inuenitur, oculorum, linguæ & cutis corporis: ægri non sitiunt, sed cibos appetunt, si pituita nõ salsa in liene fuerit. Hoc ergo scire licet quòd ex pituita quotidie febricitant: ex bile tertio die: ex melancholia quarto. CVRATIO inflãmationis.

Nunc de inflammatione lienis curanda agendum est. Ac primùm vniuscuiusque humoris signa cõsiderari, atq; sic tandem curatio adhiberi debet. Recidiuæ autem gratia, non magna solicitudine, nec pluribus verbis opus est. nam vbi illa semel curata fuerit, non facilè reuertitur: rarius enim quàm alia viscera, lien inflammatione conflictatur. Hoc autem curandum est vt pro humoris natura ex quo generata est, conueniens, non autem contraria, adhibeatur curatio. Num enim cibi potúsve aliqui morbo occasionem dederint, aut aliquid extrinsecus accesserit, omnia internoscere oportet. Similiter ociosine ægri fuerint, an exercitio ac labore se fatigauerint, an balneis frequẽter aut nũquã vsi sint, aut ex accidẽtine an à parẽtib⁹ hũc affectũ sustineãt. His diligẽter examinatis si inflammatio lienem exercet, primùm sanguis detrahi, dein de purgationes adhiberi, postea medicamenta extrinsecus imponi debent. Primùm sanè vtendum appellatis epelatis, *id est iis quæ aluum subducunt*. nec non clysteriis. Vomitu autem tentanda purgatio est, quum humores in vẽtriculum influunt, ibique supernatant. tunc enim citra vllam moram purgare eos oportet. Quòd si venæ sectio omnibus visceribus inflammatis præsentissimum est remedium, maximè certè in lienis inflammatione adhibenda est, si nihil contrà suadeat, nempe ætas, aut vires aut locus, aut consuetudo, aut aëris constitutio, aut præcedens ciborum cruditas, aut magnũ ventris profluuiũ. hæc enim in sola ista causa dilationem suadent. Sin autem ætas aut vires non prohibeant, venam brachii sinistri interiorem secabis: si ea non appareat, media ferienda est: si ne ipsa quidem in conspectum proueniat, humeraria incidenda est: si nec ipsa quoque cõspiciatur, ea quæ minimo digito vicina est aperiri debet. Etsi verò hinc minus sanguinis euacuetur, tamen quantulacunque inde tentata inanitio, præcipuum lieni ad sanitatem adiumentum est. Quum sanguis fluit, attendendum est valdéne rubens sit, & purus, an liuidus. Nam si liuidus est, aut æquo rubentior, copiosior auferri: si purus ac sincerus, paucior debet. Verùm sic extrahendus est ne vitalis facultas deficiat. DE IIS quæ aluum subducunt. Post sanguinis missionem ea dari oportet quæ aluum solent ducere, quorum formam habes superius expressam. Sunt enim leuia medicamenta alui ducendæ idonea, vt herba mercurialis, polypodium, cnicus, atque his similia.

DE FOMENTIS. Tempestiuum igitur est vt de astringentibus medicamentis nunc dicamus, quæ corpori iam euacuato rectè accommodantur. Quare conuenit post euacuationem fomenta ex eis adhiberi, primùm quæ humores influentes reprimant, deinde quæ hos par ticulæ impactos discutiant, digerántque: ita tamen vt etiã quæ lienis robur, quo actionem suam obit, conseruent, admisceantur. Si quidem modicus fluxionis sit impetus, mediocria præsidia: sin validus, valida applicabũtur, quæ citra noxam calefaciant. Vbi igitur non vehemens vrget inflammatio, vino austero, & oleo quodam tenui, vt lentiscino aut melino, lienem fouebimus. Sin autem vehementior vrgeat, omphacino, aut rosaceo: quæ si nõ adsint, turiones oleæ, aut rubi, aut mespili, aut mali, aut mala ipsa, ex oleo lentiscino aut melino cum vino mixto coquentur: & si hoc non satis proficiat, thymus, origanum, & nardinum oleum imponetur. At si humores valde calidi lieni influxerint, aut febris quædam superueniat, lanam succidam tenui quodam oleo cum vino mixto copioso imbutam superimpones. Hanc nolentibus, omphacio admiscebis rosarum flores, aut cyperum, aut œnanthen, aut spinæ Ægyptiæ semen. Mediocris sanè inflammatio per initia hoc modo curanda est. Sin autem nimius calor infestet, admouenda sunt olea qualia diximus: & acetum cum vino, aut certè vinum austerum oleis est admiscendum. Et attendendum ne caput feriat: vt quod facilè huius sensu in febri admodum ardenti offendatur. Quare sapam aut vini dulcis modicum oleis admiscere conuenit. sin autem crassior sapa existat, aqua admiscenda est. Porro si frigidus humor inflammationem excitauerit, adiicienda sunt pulegium, thymus, & origanum, vt quæ vim quandam euacuãtem cor roborantémque habeant. His autem non adeò frequenter vt vino & oleis vtemur. DE CLYSTERE.

Ad euacuandũ autem ventrem per morbi initia, vel in augmento, clysteria adhibenda sunt: atq; tũc magis quando calor non nimium ardens vrget. Ex mulsa autem & nitro, necnon aphronitro & sale, euacuatio tentari debet. Verùm iniectio medicamentorum ab inferioribus partibus non semel tantùm, sed bis térve singulis diebus fiet: multo autem magis quando sanguinis detractio prætermissa fuerit. DE CIBO. His temporibus solo ptissanæ cremore æger nutriendus est: illius penuria, aqua & solo pane: ipsámque aquam calidam bibat, & oxymeli. Si calore æstuet, aqua non ex toto calida, sed modicè refrigerata offeretur. Hæc per initia ad statum vsque fieri debent. DE STATV.

Quum morbus iam in statu est, post fomenta cataplasmata eis inducemus, vbi prius euacuati fuerint. Noxa enim omnino sequetur si corporibus nondum humorum copia liberatis, calida medicamenta adhibeantur: vel si crudus aliquis humor ex nimia crapula, vel copia ciborum collectus fuerit, aut si ægri crassis cibis repleti, vt conchyliis, aut purpuris, aut sepiis, aut pectunculis, aut polypis, aut ostreis, aut vuluis porcinis vel agninis, aut carnibus porcinis, aut salgamis & congelatis pin-

guioribus,& multum frigidis: adhæc si in otio degerint, & post cibũ lauarint: præterea si pauperes pane copioso, lenticulis,vel carnibus bouillis,vel ouillis, item piscibus qui humorem melancholicum & copiosum sanguinem generant,vsi fuerint. Qui igitur tali cibo nutriti venæ sectionem subductionémque ventris detrectant, iis talia cataplasmata adhiberi non debent. nam humor horum caliditate collectus copiosior, hominem occidit. Quum igitur morbum in statu esse videris,clystere aluus ducenda est:vbi autem febris iam declinauerit, absinthii decocto ex oleo lienem fouebis:huius penuria,ea quæ non nimium amara sunt aut adstringentia adhibebuntur, quale est oleum rosaceum aut melinum. At si tensio vel dolor sine ardore partem exerceat,iridis quoque & cyperi modicum, aut simile quippiam oleo iniectum conuenit. Nam hæc virium lienis conseruandarum facultatem obtinent. Optimum verò est vt quotidie,semel aut bis,satisque diu adhibeantur. Tertiò enim ex oleo fouere vitandum est. id quod de cataplasmate quoque adhibẽdo obseruare oportet. DE MEDICAMENTO purgante,aut decocto,aut iniectionibus. Quum æger meliusculè habuerit, mutanda sunt auxilia, venter lenibus medicamentis per os assumptis subduci debet, quæ ex ptissana cocta aut ex aqua potui dantur. Quin & oxymeli ad hoc commodè accipitur, vt quod mediocriter cum aqua temperatum sit. Veteris igitur & mulsa simul, & apomelite,& ad vrinam ciendam idoneis potionibus: qualia sunt apii & asparagi radicum cum aqua decoctarum iuscula. At per aluum iniicies ptissanæ cremorem cui incoxerit polypodion, thymus, origanum, medulla cucurbitæ syluestris: necnon verattum nigrum, centaurium minus, cnicum, capparis cortices,& alypum. deinde nitrum,mel,& oleum admisceri debet. Cucurbita syluestris pituitam educit:cnicus & veratrum nigrum atra bilem: thymus,alypum & centaurium,flauam. Per initia modicè his vteris: processu autem temporis validiores purgationes, non solùm per aluum, sed etiam per os exhiberi debẽt,nempe epithymũ,cnicũ,polypodiũ,alypi semẽ,& granum cnidium. Cnicus coctus flauam bilem educit: polypodium humores mixtos, quemadmodum & capparis cortex,& centaurium. Verùm ista paulatim adiecta potioni ex ptissanæ cremore autoxymelite dare ratio est. admisceantur autem ptissanæ inter coquendum cnicus, polypodium,& veratrum nigrum. Quòd si loco ptissanæ halycam in cibum aut alia crassi succi assumere præcepe ris,lien prorsus in scirrum obdurescet, nullóque modo, aut certè vix,sanari poterit. At lien & iecur per initia inflammationis, & dum ipsa confirmata est, fortiore medicamento purgari sine periculo non possunt. Nam iecur ex inflammatione intumescẽs, angustos meatus obtinet, & medicamentum purgans humores in eo collectos nequit educere. Lien inflammatus inter initia purgari potest. nam ex toto corpore superfluos humores attrahit, & affectus purgatione discutitur,vel minuitur. Validis autem purgationibus lien ante statum & post irritatur: imò neque extrinsecus in statu inflammationis valentioribus vti medicamentis expedit, vt affectus mutetur aut discutiatur. Nam tota eius substantia non in melius, sed in deterius magis vergit, duriórque euadit. Quare dum morbus in statu est,lenibus vti medicamentis oportet: qualia sunt quæ modicè calefaciunt, & humectant, non ea quæ desiccant. Cataplasmata igitur & fomenta quæ diximus, adhiberi debent. Corpus antea euacuatum his adiuuatur, quando humor qui in eo supernatat incalescit. Quod vbi cognoueris,& morbus in statu est, cataplasmata inducenda sunt. DE PARANDO cataplasmate. Quum ergo morbum in statu esse deprehenderis, cataplasma applicabis. Si natura ægri calida,& humor fuerit biliosus, cataplasma ex medicamentis mediocriter calidis parari debet: vt ex lini semine, & oleo chamæmelino: cui adiiciatur hordei aut fabarum farina. hæc enim modicè calefaciunt. Sæpius autem,vt nosti, artomelite cum aqua in liene vsi sumus: interim acetũ quoque addidimus. Quòd si pars inflammata non multum incalescat, & necesse sit humorem discuti, tutò fœnũgræcum sine aqua prædictis admiscere licet: & siqua scirrosa inflamma-

A tio fuerit,aut crassi humores in liene generati, aceto vteris: necnon amara lienosis admiscebis. Nam lien ex iecore crassum in se humorem recipit:ob quod ei absinthium,& cappares in cataplasmate, & acetum, vbi morbus declinauerit,expediunt:quando etiam purgans medicamentum augere conuenit. DE CIBO & potu. Cibi leuiores, & vinum tenue albúmque exhibebitur. Hæc enim aluum subducunt,& vires lienis corroborant: necnon febrim per vrinas discutiunt. Suillæ autem carnes,& ouillæ,item halyca,oua,pisces pelagii & palustres,
B adhæc aues quæ in paludibus & aquis degunt, prohiberi debent:non autem illæ quæ siccis locis aluntur. Quos enim liene crassis infarcto humoribus laborantes, medici imperiti carnibus quadrupedum nutriunt, & in statu morbi ouis sorbilibus,& halyca,nonnunquam etiam sorbitionibus ex tritico aut halyca, iis plus noxæ ex cibis quàm adiumenti afferunt. Nam halyca nisi in declinatione vtilis non est. In hoc autem tempore non solùm ea sed etiam potiones exhiberi debent quæ crassos humores per inflammationem auctos extenuent, viscosos
C incidant discutiántque, obstructos aperiant, lieni infixos relaxent,& ipsum lienem corroborent. Cuiusmodi sunt scolopendriũ,& capparis cortex,vel alia quæ postea à nobis dicentur quum de lienis scirro agemus. Nam de his duabus herbis Galenus hoc modo scriptum reliquit, Quale medicamentum iocinori est absinthium, tale est lieni capparis cortex: quale rursus iocinori quod vocant eupatorium,tale est lieni scolopendrium. siquidem simi libus genere medicamentis vtrunque viscus indiget.
D DE EPITHEMATIBVS. In statu vel declinatione,Nili epithema commodè admouetur. Plus autem ceræ in statu adiiciendum est, præsertim in molli corpore. Epithema quod à me confectũ est, recipit bdellium, aloen,thus,crocum,œsypum,ceram, ac alia medicamẽta quæ ibidem scripta habentur. In declinatione verò inflãmationis plurima sunt & alia epithemata, quæ adhiberi possunt, ex ammoniaco & bdellio composita. In statu ergo quum inflammatio æstuat, Nili epithema oleo chamæmelino & cerato, cui aceti modicum adiectum sit, dissoluere oportet. Consulimus etiam adhuc vt hoc ce-
E rato sicut oxelæo vtaris cum lanis succidis, & lieni imponas: ac,si tensione laboret, liberabitur. Itaque per initia oleo tenui, non aqua, particulam superfundes, neque si æger in accessione desideret:sed ex aceto, vino & oleo, quibus ceræ modicum interim sit admixtum, fouebis. Item hyssopo, cerato interdum vtimur, & furfuribus ex vino aut aceto,aut posca,aut aceto & melle,aut hydrelæo, decoctis. Admiscemus etiam cataplasmati pulegiũ, thymum,origanum,folia lauri,saluiam,artemisiam,salem & nitrum. At si ea quæ dixi negligentius adhibeantur, in-
F flammatio in scirrum degenerabit: de quo nunc verba faciemus.

DE LIENIS SCIRRO, Cap. XIII.

POst lienis inflammationem magnus contra naturam tumor & durus accidit,tangenti resistẽs, necnõ intẽperies quædã in eo apparet: verùm copia substãtiæ scirrũ lienis excitat. vel enĩ humor est infixꝰ,aut flatuosus spiritꝰ, aut vtriq; simul mixti, vnde liẽ præter modũ augetur, & à naturali recedit magnitudine. Internosces autẽ humo-
G rẽ & flatũ his indiciis. Si flatus est,tactui resistit pertinaciter,& liẽ pũctionẽ tẽtionémque experitur: sin autẽ grauitas cũ põdere in præcordiis sinistris percipiatur, ex prædictis signis flatꝰ cũ humore mixtos in liene esse scias, idque per initia. Nã postea morbo inueterato, humoribꝰ frigore nimio aut siccitate induratis, scirrus generatur. Aliquãdo accidit vt liẽ etiã citra inflãmationẽ in magnũ tumorẽ attollatur. Hæc enim eo modo solẽt euenire. Duritia autẽ nõ accedẽte, tẽtio grauitásq; simul & pũctiones validæ oriũtur. Scirrus igitur ex humore & flatu mixtus
H esse videtur, quemadmodum etiam soli humores tumorem laxũ simul & punctiones validas in liene efficiunt.

CVRATIO scirri. Nouisti curatum à me fuisse militem, qui dum ad me veniret, totam lienis regionem barbaricis ferramentis candentibus inustam habebat: quem duobus tribúsve diebus medicamentis per os da-

tis purgabam, & deinde diligentem ei curam in singulis conuenientibus remediis offerendis adhibebam.

DE CIBO. Ptissanæ cremorem quotidie in cibo porrigebam oxymelite conditum, & pisces saxatiles. Ex auibus autem gallinas, perdices, ac alia concoctu facilia, boni succi, & probè macerata. Prohibebam ei quæcunque viscosos & crassos humores generant: similiter & carnes bouillas, suillas, ouillas, caprinas & hœdinas: item aues quæ in aquis palustribus degunt, omnésque pisces palustres, & pelagios, præsertim qui duras & crassas, non albas carnes obtinent: adhæc polypos, mulos, sepias, orphos, ostrea, conchas, bulbos, placentas ex melle & chidro, & quæcunque inflant, duráque & crassa, vel cruda sunt. Vinum improbatur crassum, nigrum, & astringens: dandum autem est quale Hippocrates præcipit, quod neque crassum, neque valde frigidum, neque calidum existat. Hoc igitur modo cibus est administrandus.

DE POTV. Potui verò dabam vinum in quo capparis radicem, scolopendrium, & myricæ radicum corticem decoxeram: initio quidem singulas herbas per se exhibebam, deinde ex posca, aut oxymelite, aut solo aceto coctas: interdum etiam in puluerem redactas cum supradictis liquoribus citra coctionem per interualla dabam, idque non plus quàm duobus vel ternis diebus. Quin & oxymeli purum per totam hyemem propinabam: nonnunquam cum aqua calida, in qua prædictæ herbæ decoctæ fuerant, ante & post cibum, die & noctu, quandocunque volebat æger, potui offerebam.

DE MISSIONE sanguinis.

Vere primùm ineunte, quum æger multum se recollegisset, & lien decreuisset, videbatur mihi potiones medicaminum efficaciores præstari debere, quæ lienem euacuare possent: qui quum magis imminueretur, fortiora medicamina exhibebam. Ac mox inter initia veris, sanguinem ex brachio sinistro copiosè detrahebam, & post dies viginti quinque hoc medicamento quod sequitur, vtebar. Spicæ nardi, capparis radicum corticum, myricæ foliorum, aspleni herbæ, squamæ ferri, singulorum drachmæ octodecim: myrobalani drachmæ decem, ammoniaci suffiminis drachmæ octodecim, polytrichi drachmæ sex, stœchados drachmæ quatuor, scolopendrii drachmæ tres. Ex oxymelite pastillos drachmam pendentes singulos fingebam, ac vnum oxymelite dilutum potui dabam. Postea verò quum lien probè esset explicatus, medicamenta ad ciendam aluum dabam, ac otiosos humores validioribus, nempe hieræ diacolocynthidos drachmis tribus euacuabam. Inchoante iam æstate non tres drachmas, sed quatuor exhibebam, ita vt à prædictis medicamentis nullo die discederem. Vbi sanitati propemodum esset restitutus, cyclamini radicis drachmam ex mulsa deinceps, semel aut bis, post singulas potiones offerebam. Nam ea vitiosos humores ex liene per sudores expurgat, calidis extrinsecus operimentis admotis, vt medicamentum fiat efficacius.

DE IIS QVAE LIENEM corroborant. Lienem sæpe potione quidem ex scolopendrio & cappare, epithemate verò ex auripigmento, alumine & similibus corroboramus. Nam hoc medicamentum medium inter frigidum & calidum existit, cuius & aliorum vtilium confectiones hic subiungemus.

POTIO ad lienosos probata. Ammoniaci suffiminis, pulegii, singulas drachmas, cum aceto potui dato.

ALIA potio. Salicis corticem medium, & folia eius cum duobus aquæ sextariis ad dimidias coquito, datóque potui ad triduum.

EPITHEMA malacticum.

Hoc medicamentum molliendi facultate præditum est, commune iocinori, lieni, abscessibus, strumis, parotidibus articulis, calcibus quoque suppuratis, aut aliter dolentibus, item torsionibus ventris. Conficitur autem hoc modo: Bdellii Scythici, adipis porcini, ammoniaci suffiminis, iridis Illyricæ, singulorum drachmæ sedecim: opopanacis, cachryos, styracis, thuris, galbani, singulorum drachmæ octo: piperis grana centum sexaginta: ceræ drachmæ quadraginta octo, terebinthinæ, fæcis olei irini & vini, singulorum quod satis est. Hoc medicamentum contunditur, emolliendi viribus donatum. neque enim aliud magis eo emolliens duritias reperies. Paratur autem non dilutius, sicut alia. nam in pila tunditur, cera aliisque medicamentis adiectis. Inter tundendum, pistillum fæcibus olei irini illinitur, donec tota mixtura perficiatur. Sit autem ammoniacum recens, styrax pinguis, bdellium Scythicum: opopanacem eis admisceto, omnia simul conterens, & vtitor.

MALAGMA Amythaonis. Hoc ad præcordiorum tensiones conducit, necnon articulis prodest qui difficulter mouētur: lienem cōsumit, duritias emollit & discutit. Recipit autem hæc: Ammoniaci suffiminis drachmas sedecim, ceræ totidē, terebinthinæ drachmas octo, bdellii totidem: thuris drachmas quatuor, myrrhæ totidem, galbani drachmas octo, olei Cyprini heminas sex. Myrrham, bdellium, thus in vino prius macerabis: ammoniacum aceto dissolues: omnia in pila contundes, oleo Cyprino (vt suprà dictum est) ipsam inungens. Hæc duo malagmata emolliunt.

ALIVD epithema. Quod nunc subiungam, prædicto est longè efficacius, fortiúsque ad discutiēdum & extenuandum, tollendúmque duritias: quemadmodū quod ex stercore caprillo, & opopanace simul cum aceto paratur. Nam id quoque dissoluit & extenuat, vacuátque non modò inspissatos humores & viscosos, sed etiā ipsas partes corporis solidas: quoniam caprillum stercus ex aceto, (vt Galenus memoriæ prodidit) scirrosis tumoribus, qui ex crassis fiunt humoribus, vtilissimum existit. Altera igitur confectio inscribitur,

MALAGMA Asclepiadæ. Ceræ sesquilibra, colophoniæ vnciæ sex, galbani vnciæ tres, opopanacis vnciæ sex, propoleos vnciæ tres, ammoniaci suffiminis vnciæ sex, olei heminæ duæ: aceti sextarii duo, stercoris caprilli vnciæ tres, thuris totidem, myrrhæ vnciæ tres. Ammoniacum ex aceti sextario teres: huic adiicies thus, myrrham, opopanacem, stercus caprillum, terésque iterum: propolim verò cum galbano in pila tundes. ceram & resinam ex olei heminis duabus liquabis: vbi coierint, propolim adiicies, agitabisque frequenter: & quum in vnum omnia coacta fuerint, ab igne sublata, refrigerari sines, & derades: deinde iis quæ in puluerem redacta sunt inspersis, miscebis vniuersa, & in vsum condes. Hæc enim sunt medicamenta discutiendi emolliendique viribus prædita.

EPITHEMA lienem imbecillem corroborans. Medicamentum quod suprà ex auripigmento & alumine fieri dictū est, ad lienis imbecillitatem valere dixi, quod militi cuius mentionem feci sæpius, imposui. Recipit autē hæc: Ceræ Tyrrhenicæ drachmas nonaginta sex: resinæ piceæ drachmas sedecim, resinæ frixæ drachmas nonaginta sex, auripigmēti scissi drachmas sedecim, aluminis scissilis drachmas duodecim. Metallica terito ex aceto acri: quæ liquari possunt, ex modico oleo liquato: ac refrigeratis sicca adiicito: mixtis vtitor. Hæc enim sunt quæ homini illi exhibueramus.

EPITHEMA lienosum & hepaticum, quod vtriusque visceris obstructiones discutit. Ceræ, terebinthinæ, hyssopi Attici, iridis Illyricæ, singulorum drachmæ sex. Quæ terēda sunt, terito: & quæ liquefieri possunt, liquato: sicca superinspergito, ac vtitor. Quòd si sudor superuenerit, & tollere eum voles, detergito, & absinthino oleo partem perunges: ac sudore sublato, illo vteris.

SI LIEN flatu distenditur & intumescit. Quòd si lien ex prædictis signis flatu tendi, aut durus scirri modo pungi, & citra vllam affectæ partis grauitatem dolere cognoscatur, mirificè auxiliatur electuarium diospoliticum, quod in hunc modum paratur. Rutæ viridis pridie decerptæ, piperis, cumini, singulæ drachmæ, nitri drachma semis, & quarta eius pars. Si aluus adstricta fuerit, nitri drachmam iniicies, cuminum verò ex aceto per triduum macerabis: postea siccatum in puluerem rediges: omnia cum melle bono & despumato miscebis, & in vase vitreo repones. Datur ex eo cochleare vnum. facit enim ad inflationes ventris viscerúmque, appetentiam ventriculi excitat, concoctionem promouet, pituitam extenuat, aluum emollit, acidos ructus aufert, vitia pectoris, lateris, iecoris, lienis & renū mitigat. Simili modo accōmodata sunt ventris, stomachi, iecoris & lienis

affectibus medicamenta διὰ καλαμίνθης, & διὰ τριῶν πεπέρεων, necnon διὰ σπερμάτων. Adhæc cucurbitulæ in ventrem defixæ adiuuant. præterea vtilissima sunt, melanthium, petroselinum, anisum, & cuminum, si pani commisceantur, vel cum aliis dentur cibis, præsertim infantibus. Magis autem ex vino dari debent, vel in puluerem redacta inspergi. Conuenit etiam cestrum, adianthum, & polypodium, præcipuè quum magna lienis durities apparet: tunc etiam scolopēdrium & asplenon vino admiscere expedit. Porro nūc de lienis inflatione ex Galeni opere de ratione medendi quædam excerpta adscribam, vt ipsi morbi causæ accommoda antidota, vel pastillos, vel epithemata, quæ ipse expertus est, & nos vsu & periclitatione comprobauimus, adscribamus.

GALENI verba de lienis scirro & inflatione. Lienem scirro obnoxium non modò extrinsecus medicamentis efficacibus, sed etiā potionibus validissimis curare conuenit, vt quæ citra molestiam toleret: ex quorum numero optima habentur capparis radicis cortex, scolopendrii & myricæ tum radix tum germina: omnia verò eiusmodi in aceto & oxymelite coquere conuenit. At sæpenumero lien tangenti quidem resistere videtur, non tamen scirrosus, sed flatuosus potius tumor existit, cui medicamentum emplasticum mixtæ facultatis, quod prius absinthii oleo madefeceris, imponere oportet: quale est quod ex sulphure & alumine constat. Sunt denique plurima huiusmodi ex iis quæ in medicamentariis libris prodita sunt, huc accommodata. Attende autem non solùm mixtorum medicaminum facultatem, sed etiam misturæ copiam. Nam in liene flatuoso tumori obnoxio, magísque in œdematibus, etiamsi multum aluminis adhibueris, nihil offendes: verùm in scirrosis, discutiendi facultatem superare conuenit, paulum autem eius quæ astringit admisceri. Quum igitur ex numero simplicium, & sponte nascentium medicamentorum flos salis talis sit natura præditus, lienes scirro obductos sanat si extrinsecus ipsis in vesica applicetur.

EPITHEMA iecoris & lienis. Epithema iecoris & lienis hæc recipit: Aluminis liquidi vncias sex, sulphuris viui totidem, nitri rubri, ammoniaci suffiminis, mannæ thuris, capparis radicis corticis, singulorum vncias sex: picis siccæ, resinæ aridæ picræ, singulas libras: olei Cyprini vncias sex: aceti quod satis est. Hoc ad tales viscerum affectus efficacia nobile est.

EPITHEMA hypotherion. Sunt alia quoque epithemata lienosis & hydropicis accommodata, quæ vocantur hypotheria. Hæc enim humiditates ex alto eliciunt, dolores & scirros discutiunt. Resinæ aridæ libræ quatuor, ceræ libræ duæ, picis siccæ totidem, aluminis liquidi, nitri rubri, sulphuris viui, mannæ thuris, singulorum libra: aloes vnciæ sex, pyrethri, aristolochiæ, cardamomi, visci quercini, ammoniaci suffiminis, bdellii, vuæ amomi, cucumeris syluatici radicis, liquoris sycomori, singulorum quadrans: aceti sesquisextarius. Alumen, sulphur, nitrum terito: ammoniacum ex aceto diluito: siccis in puluerem redactis liquida superiniicito. Obseruare autem in his oportet, & medicamentum ex alumine & sulphure idem quod superiora præstare. Necnon epithema διὰ σπερμάτων lienis inflammationi medetur, tum per se impositum, tum cum alumine & sulphure mixtum auxiliatur. Ipsum verò μάλαγμα διὰ σπερμάτων flatuum substantiam tollit, collecta dissipat, reliqua purgat & discutit. Adscripsi autem duas malagmatis prædicti confectiones.

PRIMA confectio διὰ σπερμάτων. Cardamomi, meliloti, herbæ sabinæ, baccarum lauri, nardi Gallicæ, sampsuchi, iridis, radicis panacis, radicis cyperi, nitri, casiæ, fœnigræci, seminis apii, anisi, thuris, styracis, myrrhæ, ammoniaci suffiminis, terebinthinæ, singulorum vnciæ tres: ceræ, mellis olei cyprini, seui taurini, singulorum libra: vini quod satis est. Facit ad stomachi, iecoris & lienis inflationem.

ALTERVM epithema διὰ σπερμάτων, ad idem. Cardamomi, iridis, cyperi, sampsuchi, anisi, nitri, ameos, apii seminis, fœnigræci, baccarum lauri, ammoniaci suffiminis, singulorum vnciæ três: seui taurini hemina, ceræ vnciæ decem, colophoniæ hemina, mellis libra: conficito, & vtitor. Licet autem & æquale pondus aut pauló amplius medicamenti ex alumine & sulphure confecti admiscere.

POTIONES ad lienem scirro induratum. Quibus lien in scirrum durescit, & calorem siccitatémque sustinet, his vtiliter dantur myricæ folia, aut turiones ipsius, aut radices: item asplenon herba, & anchusa. Hæc enim neque ipsa calorem in se vehementem obtinent, neque lienem magis excalefaciunt, præsertim si cum oxymelite exhibeantur. Per initia earum decoctum, procedenti autem tempore tritas ipsas ex posca dare oportet. Huius generis sunt & salicis folia, cortex, radíxque: quin & chalybis squama, quā illa in fabrilibus officinis, dum ignitur & malleo tunditur, abiicit, ex aquæ mistura potu conuenit. hæc enim lienem fortiter imminuit, reprimítque. Vinum autem, & posca in qua candens ferrum extinctum sit, iis qui teneram carnem habent, & febri carent, conueniunt: postea verò etiam agrestioribus hominibus, qualis miles ille fuit. Mentionem ergo faciemus potionum in quibus ferrum extinguitur. Itaque inter initia magnis affectibus, & minus duris corporibus expediunt: insequentibus autem diebus plurimis ordine dari debent. Nonnulli admiscēt squamæ chalybis ferri, absinthii comas, & piperis modicum, ne potio stomachum offendat. Melius autem erit si pelecinum & hemionitis herbæ in tali intemperie misceantur: quemadmodum in frigidis contrà, casia, costum, serpyllum, anisum, & his similia iniicientur. In calida ergo intemperie duæ illæ herbæ superius dictæ præberi debent. Nam ambæ efficaces sunt, vt quæ maximum lienem consumant, intemperiem minuant omnino, nec augeri permittant. Frigidæ autem & siccæ intemperiei, chamæpitys, chamædrys, gentiana, myrobalani, calaminthe, peucedanum, acorum, scordium, trifolium, hypericum, vitex, liquor peucedani, centaurium vtrunque siccum, eísque similia, scolopendrium, & farina lupinorum medentur. Alia verò ex vino, aqua, & oxymelite bibuntur. Phœnicobalanus autem, quem & myrobalanum nominant, nisi ex posca bibatur, mox reuomitur. Hoc modo singula (vt dixi) adhiberi debent.

DE PASTILLIS. Ex plurimis pastillis qui stomachum non offendunt, hosce tres selegimus. Ac primus stomacho idoneus est: vtitor autem eo ad omnem lienis affectum. facit & ad conuulsiones, tormina, inflationes, & muliebria vitia. Myrrhæ drachmæ sex, nardi Indicæ drachmæ quatuor, aut pro nardo Indica, iniicies nardi Gallicæ drachmas sex, costi totidem, opopanacis, dictamni, peucedani radicis corticis, capparis radicis corticis, periclymini radicis corticis, ammoniaci suffiminis, singulorū drach. quatuor: nōnulli iniiciūt etiā iridis drach. duas & semissem. Ex oxymelite pastillos fingito qui obolos duos pendant, ac dato singulos cum oxymelitis vncia. Noster autem pastillus, de quo aliâs dictum est, valde efficax est, ac mirificè omnibus lienosis affectibus, præcipuè vbi tumor eximius & ingens durities infestat, vtilis: dabis hunc quoque pueris, præsertim si mellis multum admisceatur. Tertius iam pastillus subiungetur, quo melior inueniri nequit: nos eum frequenti vsu probauimus. Capparis radicis corticis, myricæ foliorum, asplenī herbæ, squamæ ferri chalybis, seminis pelecini, singulorum drachmæ sex: myrobalani drachmæ decem, ammoniaci suffiminis drachmæ octo, stœchados drachmæ decem, absinthii Pontici drachmæ tres, scolopendrii totidem. Fingito pastillos qui drachmam singuli pendeant ac dato vnum ex oxymelite.

EPITHEMA. Epithema à me confectum hîc tibi subiicio, ad diuturnos & frigidiores lienis affectus optimum. Myrobalani, œnanthes, ammoniaci suffiminis, bdellii Scythici, capparis radicis corticis, floris, salis, singulorum drachmæ quadragintaocto: opoponacis pinguis drachmæ octo, styracis, mannæ thuris, singulorum drachma: visci quercini drachmæ duodecim: ceræ drachmæ vigintiquatuor. Ammoniacum cum salis flore dissoluito: capparim verò, myrobalanum, ac mannam cum aceto tundito: reliqua autem iuxta ignem emollito, & in pila tundito. trita eis adiicito, vnito, & vtitor.

Hoc medicamentum bene facit lienosis. nam duritias & tumores eius maturat,consumit,dissipat,& scirrum digerit.Quin & ipsi myrobalani soli in pila contriti impositique iuuant optimé. Item chamædrys & verbenaca, cum axungia veteri impositæ,opitulantur.

De tussi lienosorum.

Si tussis ex tenui & acri defluxione facta lienosis superueniat,medicamento διὰ κωδυῶν,aut pastillo trigono pro- A hiberi debet.Adhæc epithemata lieni applicãda sunt quæ extenuare possunt. Quòd si his vti causa quædam impediat, sincipiti fomentum ex pastillo quodam, aceto & oleo rosaceo ad mellis spissitudinem temperato,inducendum est.Optimè huc conferet pastillus crocodes ex aceto & oleo rosaceo dilutus, sincipitique impositus. Nam tenuem fluxionem ardentem acrémque refrigerãdo cõtemperat,& tussim finit,somnúmque conciliat.

ALEXANDRI TRALLIANI

Liber IX,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE AQVA INTER CVTEM, Cap. I.

AQua inter cutem, quæ Græcè hyderos dicitur, & ipsa longus quidam affectus est,ex iecore adeo refrigerato proueniẽs, vt ipsum non amplius deinceps cibos in sanguinem, sed in alienam qualitatem,aut in aquam,aut pituitam,aut flatum trãsmutare possit. Atque idcirco trifariam aquam inter cutem constitui diximus:ac vocant eam sanè quæ à tenui & seroso humore contrahitur, Asciten:quæ verò à flatu in toto corpore generatur,tympaniam:quæ rursus à pituitoso humore per totum corpus excitatur,Ana sarxa,alii Leucophlegmatiam appellarunt.Notum verò est,has quoque curandas esse vbi prius internouerimus.siquidem internotio rectæ curationis fundamentum est.

DE ASKITE, Cap. II.

ASxites igitur inde internosci debet quòd fluctuationes excitantur ex humore qui veluti in asco *.i.utre* quodã contẽtus circũuoluatur:Tympanias autẽ,quòd vbi nos ferimus ventrem, tympani modo strepitum quendã elidere videatur:Anasarca verò hinc deprehẽditur quòd æger sarxas *.i.carnes* habeat emortuo corpori similes,& totũ corpus intumescat:ac vbi nos digito id imprimimus,cauitas oboriatur:quúmq; imprimere desierimus, non statim in pristinum reuertatur.Cæterùm singulæ hæ aquæ inter cutem species,aut primario affectu,aut cõsortii lege fiũt. Nam ob lienem vitiosis humoribus præditum, maléque affectum,item ob colum,mesenterium,vterum,renes,vesicam,muliebrem fluxum, mẽsium retentionem,pulmonis refrigerationem,septum transuersum, & multas alias particulas,superuenit:quæ singula prius internoscere cõuenit,deinde sic curationem aggredi.Quibus igitur aqua inter cutem refrigerato iecore aut pulmone oborta fuerit,hos simul tussis magna ex parte inuadit, ipsique nihil notatu dignum expuunt,sed irritantur tantúm.Accidit etiam alui retentio,quòd inflammatio visceris, humiditatem vẽtris exhauriat. Vesicæ autem & mesenterii propria indicia erunt,nempe ventrem magis profluuiis infestari, necnon corruptionibus continuis,& intestinorum rosionibus.Nam hæ,dum bilis excernitur,comitantur: gignũtur autem ipsis meritò etiam bilis recrementa, dum cibi ab inflammatione intestina exercente euacuantur.At eorum qui ob pulmonis affectum aqua inter cutem laborant,indicia sunt quòd tussis potissimum excitetur, cor refrigeretur,totúmque corpus & pedes omnium maximè intumescant.Atque hæ aquæ inter cutem species tabidis potissimùm obueniunt. Discernes autem eos qui ob lienem malè affectum hoc morbo laborant. Iam alios quoque ob tabem hydropicos fieri,facilè deprehendes si internoscendi vias ac rationes frequenter sequaris.

DE CVRATIONE. Omnium curatio à vacuatione incipienda est,sed asxitæ quidem dicti, aut tympaniæ, à sola purgatione: cui autem ana sarxa nomẽ est,is venæ sectionem interdum requirit, vt qui ex sanguinis frigidi copia nascatur.Ac frigiditatis quidem ratione, illa non indiget:sed quoniam copiæ detractio naturam leuat,vt hæc minorem illam effectam facilè superet,non alienum, sed rationi consentaneum est,hîc quoque venæ sectione vti. Videmus enim quòd etiam ignis externus,quum à lignis viridibus propemodum extinguitur, refocillatur rursus, si illa quæ ipsum suffocabant auferantur. Hydropem igitur ana sarxa & vena secta interdũ & purgatione curare B oportet.Dicamus autem particularem quoque ipsorum curationem,& quando perfricare, madefacere, cataplasmatis obducere,& quando medicamentis & quibus post sanguinis missionem vti oporteat. Nam ante omnem aliam curationem ipsa venæ sectio,vt dixi,adhibenda est, si vires permittant.Si enim imbecilles sint, tunc sanguinis detractio vitari debet, etiamsi aliâs indigere videatur.Licet enim postea commodè sanguinem detrahere, vbi vires recreatæ fuerint, & copia vitiosi humoris paulatim aliis quibusdam(præsertim picra dicta)leuata.Nam C hoc medicamentum simul & aperire & corroborare viscera potest:qua etiam re maximè indigemus.Post vsum verò eorum quæ aperiunt,& meatus ampliores efficiunt, materiámque fluxilem reddunt, transito deinceps ad ea quæ paulo valentius purgare queant. At hoc non vna vice faciundum est,ne vires deiiciantur. Etenim, quanuis id quod vacuatur recrementitium est, tamen vniuersa ac subita mutatione magis offendit. Satius igitur est paulatim & tutò euacuare quàm festinando perturbandóque, vnà cum morbo etiam ægrum è medio tollere. Pulchrè D igitur purgant,sambuci succus cum condito potus, item lathyrides,& æris squama: verùm nullum adeò vt illud quod recipit chameleæ foliorum, squamæ æris,& anisi, singulorum drachmam. Dato ex aqua per initia quidem drachmam vnam: viribus autem recollectis, etiam duas drachmas exhibeto,plus minúsve paulo. ac totum medicamenti modum,absolutúmque,ad vires respiciens,metire. Rursus à purgatione illa porrigito quæ aperire possũt: maximè pastillum qui ex amygdalis conficitur. Adeo enim hunc incipientes hydropicos aperire citra noxam vi E di,vt continuò potus iecoris scirros dissoluerit. In hunc autem modum paratur. CONFECTIO pastilli ex amaris amygdalis: Anisi, seminis apii, amygdalarum amararum, absinthii,gummi, singulorum drachmæ quatuor:aquæ quod satis est.Hoc sanè pastillo ad obstructiones ex crassis viscosísque humoribus contractas,& in quibus non vehemens aliquis dolor viscus affligit,vtitor.Sin autem dolores aliqui intestina, ventrẽ & præcordia exerceant,etiam pastillum Amazonum dictum præbeto. Etenim dolorem lenit,& vim aperiendi mitigandique obti- F net.Crebrius autem in huiusmodi,decocto seselios vtitor, aut casiæ,aut spicæ nardi,aut asari,& cataplasmatis quæ recipiunt farinam fœnigræci & ordei, absinthiúmque plurimum contusum. Hoc nanque super omnia auxiliatur. nam robur visceri insinuat, & humores in alto hærentes citra rosionem leuiter desiccat.Habeat autem & cuminum contusum,anisum,mastichen,nardum Gallicam, rutæ semen, & mel. Semina in vino coquantur: sic enim multo commodius erit. Vbi iam viscera emollita & rarefacta ad dies quinque aut septem fuerint, vtitor etiam G epithemate quod mixtam habet facultatem,vt viscus possit & firmare & emollire: ex quorum numero est & hoc quod ista recipit:Croci drachmas decem, aloes, mastiches,ammoniaci,bdellii,singulorum drachmas octo: styracis drachmas quatuor, ceræ drachmas nonagintatres, adipis anserini drachmas sedecim, hyssopi liquidi drachmas trigintaduas, Cyprini quod satis est. Sin autem æstas fuerit,& laborans aqua inter cutem febricitet, etiam

rosaceum & virium siccis in vnitatem cogendis adiiciantur. At si non solùm iecur, sed etiam lien & stomachus tumorem & duritiem habere videantur, detrahito cum fiducia paulum sanguinis, præsertim si praui quoque humoris copia in venis subsistat, & vires non aduersentur, sed & æger vigentis sit ætatis, & tempus non admodum frigidum. Sic vacuatio tentanda est, & adeo sensim vt natura quæ à copia grauatur, respiret. Etenim animi defectiones, præterquam quòd vires deiiciant, etiam aliam frigiditatem visceri imponunt. Quare magnam & accuratam obseruationem habere conuenit, atque ita sanguinem hydropicis iuuandi gratia detrahere audendum. Etenim intempestiua sanguinis missio in aliis quoque periculum inducit: in hydropico autem interdum etiam mortem. In quibus igitur & maxima est obstructio, & inflammatio scirrosa, viresque robustæ, in his vacuationem sanguinis ante omnia alia præsidia, præsertim valētia, adhibeto: ex quorum numero etiam hoc existit.

AD LIENIS & iecoris duritiem validum medicamentum. Ammoniaci suffiminis, bdellii, iridis Illyricæ, singulorum drachmæ sedecim: styracis drachmæ octo, adipis vitulinæ drachmæ duodecim, opoponacis drachmæ octo, piperis grana centum sexaginta, ceræ drachmæ quadragintaocto, irini fæcis quantum satis est: vini quod sufficit. Non oportet autem emollientibus tantùm medicamentis vti, neque discutientibus, sed etiam iis quæ tumorem reprimere possunt. Scriptura eorum in hunc quoque modum habet: Ceræ drachmæ centum nonagintaquinque, picis aridæ drachmæ centum nonagintasex, alumini liquidi drachmæ nonagintasex, aloes drachmæ quadragintasex, nitri, mannæ thuris, singulorum drachmæ nonagintasex: pyrethri drachmæ viginti octo, aristolochiæ drachmæ vigintiquatuor, ammoniaci totidem, cardamomi drachmæ vigintiocto, visci quercini drachmæ vigintiquatuor, olei totidem, aceti quod satis est. Itaque cataplasmata & epithemata huiusmodi iis adhibeantur qui aqua inter cutem, quæ ana sarxa dicitur, laborant, ita vt viscera eorum distenta sint, & obstructionem duritiémque maximam experiantur. In quibus igitur moderata est obstructio, bene facere diximus pastillum ex amygdalis: in maximis autem, etiam valentioribus antidotis vtendum est. AD SCIRROSOS iecoris affectus. Croci, spicæ nardi, costi, iunci odorati floris, cinnamomi, singulorum drachmæ duæ: zingiberis drachma, mellis Attici despumati drachmæ vigintiquinque. Dato drachmam ex mulso. Præstantissimum hoc est remedium, & viscera valenter expurgat.

DE ASKITE ET TYMPANITE, Caput III.

OMnia commemorata medicamenta etiam aliis aquæ inter cutem speciebus, nempe ascitæ & tympaniæ, citra sanguinis detractionem, conueniunt. Nam his purgationes potius, & quæ aquam per aluum repurgare solent, omnia congruūt. Nihil minus etiam perfricationes quæ sale, oleo immaturo, sicyonio & cyprino, adhibentur. At frictio moderata fieri debet, ne alia materia ex alto vi attrahatur: sed quæ in superficie corporis tantùm continentur, discutiantur. Vtendum autem ad hæc est medicamētis quæ non modò dissipare, sed etiam reprimere tumorem possunt. Græci hæc à iecore vocant ἡπατικὰ. Itaque veteres multa prodiderunt, ac licet hæc apud plerosque descripta inuenire. Cæterùm præstantissimum validissimúmque inter ea etiam hoc est cuius compositio recipit, Resinæ torrefactæ drachmas tercentum octuagintaquatuor: ceræ, picis siccæ, singulorum drachmas centum nonagintaduas: aluminis liquidi, nitri, sulphuris, mannæ, thuris, singulorum drachmas nonagintasex: pyrethri drachmas vigintiocto, bdellii drachmas vigintiquatuor, ammoniaci suffiminis totidem, cardamomi drachmas vigintiocto, visci totidem, olei drachmas vigintiquatuor, aloes drachmas quadragintasex, aristolochiæ drachmas vigintiquatuor, aceti quod satis est. Nihil autem minus valet etiam hoc ad discutiendum & comprimen-

A dum. ALIVD. Chalcanthi, nitri spumæ, aloes, singulorum vnciæ tres cerusæ, olei, singulorum vnciæ decem: aceti acerrimi quod satis est. Sicca ex aceto læuigato dum mellis fiat crassities. Cerusam autem cum oleo coquito, vsquedum spissescat, vt manus intinctas non inquinet: tunc ceram iniicito, atque ita particulatim in pila emollitis vtitor. Est hoc medicamentum multis experimentis probatū, quod nō solùm ad aquā inter cutem, sed etiam alios plerosque affectus vtile existit: Etenim lienē consumit, abscessus ad suppurationem perducit, furunculos, & humores in articulis contentos, item hydrocephalis, atheromati, scirris, & parotidibus conducit: necnon ad alia plura grandia vitia mirabiliter valet. Nē igitur simplicium medicaminum vilitatem ascitæ congruentium cōtemnas, etiam in quibus non magna durities viscera & iecur affligit. Sin autem durities in eis extiterit, vtitor cataplasmate quod possit viscera emollire, & omnes humores qui in penitiore omenti & peritonæi regione habentur discutere. Porro vtitor eo quod etiam ad alia multa proficit: confectio eius ita habet: Ceræ, resinæ piceæ, picis bryC tiæ, nitri rubri, baccarum lauri siccarum, adipis taurini, ammoniaci suffiminis, mannæ thuris, singulorum libra. Vbi ea quæ liquari possunt liquefeceris, arida liquidis inspergito, & vtraque miscens, pilæ indito, ac tritis diligenter vtitor.

Ad tympanicos, & quibus iecur scirro induratum est.

Ad tympanicos; & quibus iecur scirro induratum est, medicamentum etiam antè scriptum valet. Multo autem magis illa parari debent quæ & flatus discutere, & duros affectus emollire probè possunt. Habet scriptura huius in hūc modum, Resinæ aridæ libra, picis, ceræ, singulorum drachmæ duodecim: aluminis liquidi, sulphuris, nitri, singulorum libra, mannæ thuris vnciæ tres, olei veteris vnciæ duæ. Ex aceto læuigato, donec sordium habeant crassitiem: atque sic vbi liquefeceris quæ liquari possunt, & vtraque in pila paululum subagitaueris, mannam inspergito, & læuigatis plurimum vtitor. Hæc de medicamentis & alia curatione dicta sunto. Deinceps autem de victu agamus, qui & primas & supremas curationis partes in omnibus potissimùm affectibus, maximè verò etiam in periculosissimis, obtinet: in quorum numero aqua inter cutem quoque habetur. Siue enim primario affectu, siue aliarum partium consensu hæc contracta fuerit, non sine iecoris vitio vnquam constitui potuit. Quoniam igitur iecur cibum in sanguinem conuertit, totique corpori transmittit, idcirco simul prospiciendum prorsus est vt & alimentū quod ad ipsum peruenit, facile sit ad distribuēdū, & nequaquam impediatur quominus in corporis partes dispensetur. Quare optimum ipsis alimentum est panis furnaceus, qui semina flatibus discutiendis apta contineat, vt anisi, aut cumini, aut fœniculi, aut sinonis similiter: interdici autem ipsis etiam copiosus panis debet. Si enim probè fuerit fermentatus, non potest crassitiem & id quod obstruit continere. At olera sumi debent, si febris absit, quæ calefacere & extenuare queant: quale est apium, petroselinum, daucus, eruca, pulegium, rapa, caucalis, & quæ ex his tenuia & calida extiterint, alia magis, alia minus in id efficacia. Ex auibus præponi debent feræ mansuetis, vt palumbus, turtur, turdus: & ex minutis passerculis, qui non sunt pingues. Inter pisces conueniunt saxatiles: at horum ius sit excrementi expers, quod inter coquendum assumat anisum, aut piperis paululum. Ex carnibus moderatè comedant, & eas potius quæ nō sunt pingues, præcipuè ferinas, vt ceruinas, aprinas, & caprearum. leporinæ verò prohiberi debent. Paretur autem earum ius cum cibo quodam extenuante. Assas maximè, si gratæ sunt, assumere ipsos alienum non est. Testacea, vt astacum, vel buccina, vel pectines, rarò & modicè solius voluptatis gratia offerre conuenit. Quantum enim ad affectum attinet, & præcipuè in quibus calida non est intemperies, aut febris, continuus ipsorum vsus interdici debet. At leguminibus ipsos, maximè tympanicos, abstinere

oportet: ſimiliter etiam placentis omnibus, quæ ex lacte & ſimilagine parantur. Bellaria verò aſſumere nõ eſt abſurdum, amygdala, aut piſtacia: vuas autem paſſas, & palmulas raro, caſtaneæ verò, & nuces in totum prohibendæ ſunt. Vinum aſſumant Tyrium, vel Aſcaloneum, præſertim vetus, & ſenium reſipiens: hoc verò etiam vrinas prouocat. Quod autem medicamentum hoc præſtãtius cõmodiúſque ad aqua inter cutem laborantes inuenire poteris? Ex factitiis autem vinis ſumant abſinthites, præcipuè quod ſpicam nardi copioſiorem recipiat, vel apiatum: aliis autem abſtineant. Porro motus, ſiquid aliud, hydropicis conducit: præcipuè qui fit per mare, equum, & lecticam. Iis autem qui viribus conſtant, etiam itio eſt vtiliſſima. At perfricatio hydropicis adhiberi debet potiſſimùm, vt externos corporis meatus rarefaciat, humores extenuet & diſcutiat. Nihil enim adeò hydropicos offendit vt denſitas meatuum, quæ flatus & humores congregatos non ſinit diſſipari, ſed ipſi in ventrem & membranam quæ *quòd omnibus inteſtinis circumtendatur, Græcis* dicitur περιτόναιον, recurrunt. Itaque fricare hos conuenit interim ſiccis manibus, interim cùm ſale & oleo, interdum etiam cum Sicyonio aut Cyprino. Balneorum vſus hydropicis, præſertim frigida intemperie præditis, noxios eſſe, ſcire licet: quoniam & ipſa, vt didicimus, refrigerare magis quàm calefacere poſſunt. Quũ itaque lauantur, vtile eſt viſceribus iniicere medicamẽta quæ diſcutere queant & extenuare: qualis eſt erui farina, atque ſal, aut nitrum, aut aliud quid ad diſcutiendum efficax. Multa verò ſunt etiam alia à veteribus medicamenta tradita quæ diſcutere poſſunt: ac licet eiuſmodi examinare, & vtiliſſima quæque ex ipſis deligere. Talis ſanè victus iis qui aqua inter cutem ſine febri laborant, præſcribi debet.

DE IIS qui aqua inter cutem cum febri laborant.

Quòd ſi aqua inter cutem laborantes etiam febricitẽt, admodum calidis auxiliis vtẽdum non eſt, neque in viſceribus, neque in cibis, aut potib⁹, aut antidotis, aut purgationibus: ſed abũdè eſt ex oleribus aſſumere intybum & troximum, aut caucalidem, aut rapam his mixtam: itẽ cichorium maximè, aut apiorum radices. Dato autẽ ipſis & porra decocta ſubinde, & paluſtres aſparagos. Ita verò etiam continuum antidotorum vſum, præſertim ſicciorum & acrium, in hydropicis vitare oportet: item ex purgantibus ſimiliter calida admodum medicamenta prohibere. nullum enim valde calefaciens, ipſos iuuare poteſt. Nam eiuſmodi medicamenta ſitim ipſorum augẽt, & febrim incendunt, & cauſas inflammantes, magis adhuc exurunt, intẽdúntque malum. Quare aqua inter cutẽ ex acutis morbis profecta nõ poteſt nõ inflammationes habere in ipſa perſeuerantes. Nihil enim adeò interuallorum expers eſt vt febris: ac mirũ quòd neq; aqua inter cutem ipſis oboriens, calorem ægrorum extinguat, neque febris omnem aquam inter cutem exhauriat, ſed ab aqua ſimul & igne ambo contineantur, vt vndiquaque dubia fiat curatio, ſiue calefacere, ſiue refrigerare quippiam velis. Quippe neceſſe eſt vt refrigerantia omnino aquam inter cutẽ adaugeant, calefaciẽtia rurſus, febrim. Satius igitur eſt in huiuſmodi mixtam curationem adhibere, & ei quod magis vrget, quatenus licet, inſiſtere. At vbi febres vehementiores apparent, tunc refrigerantibus potius vtendum eſt, nec metuendum ea tunc exhibere. Quomodo enim finietur febris niſi à contrariis? Imò neque aqua inter cutem ceſſauerit vnquam niſi prius calor præter naturam deſierit: etenim iis, ſi diutius immoretur, aquam inter cutem parere poteſt. Omnis nanque ſiue calida intemperies, ſiue frigida longius protrahatur, ſuperétque, vires deiicit & nutritionem. Itaque quũ ægri alimentum quod diſtribuitur, non amplius in ſanguinem tranſmutant, neceſſe eſt vt in vaporoſam quandam & prauam ſubſtantiam conuertatur. Porro quòd aqua inter cutem etiã ex colliquatione naſcatur, diuiniſſimus quoque Galenus confitetur. Videmus autem colliquationẽ à calore potius quàm frigiditate oboriri. Quare omnia & quæ præceſſerunt morbum, & quæ nunc adſunt, obſeruanda puto: ac vbi præſentem intemperiem internoueris, ita ad curationem audacter accedas, non autem vulgarium opinionem ſequaris: nempe aqua inter cutem laborantes quouis modo calefaciendos eſſe. Neque enim hoc verum eſt. nam ego pleroſque etiam à refrigerantibus medicamentis interdum adiutos eſſe conſpexi: atque id euenire poſſe conſtat. Quum enim omnes particulæ à caliditate contra naturam orta ad bonam temperiem reuertantur, neceſſe eſt vt etiam iecur probum ſanguinem generet, nullatenus impeditum. Quemadmodum igitur dixi, ſemper conandum eſt vt ſpeciem morbi inueſtigemus, & cauſam quæ aquam inter cutem efficit, accuratè deprehendamus. Nam quæ Hippocraticæ artis methodi vocantur, hæ ſunt: nempe contraria contrariorum ſemper eſſe remedia. Poſtquam igitur omnibus aqua inter cutem laborantibus victum vnicuique aptum & conuenientem præſcripſeris, ita ad ea accedito quæ ipſos purgare poſſunt, non vniuerſim & vna vice, ſed paulatim, vt diximus. Ex frigida quidem intemperie aquam inter cutem expertos, calefacientibus: imò neque hos cibis nimium ſiccantibus, aut medicamentis acrioribus ſtatim curare, ſed per vices, & à mediocribus primùm inchoare oportet: deinde ſic ad valentiora, & ea quæ magis calefacere & extenuare poſſunt, progredi. Nam calefacientia nimium, ſi vniuerſa ac vna vice aſſumantur, totum potius habitum colliquant quàm abundantem humorem euacuent. Ita verò, etiamſi refrigerantibus vti oportebit, à mediocribus incipiens, particulatim naturæ adiicere conator, atque hoc pacto ad magis refrigerantia accedito. Poſtquam igitur ipſos purgaueris vt conuenit, etiam ad balnea & motus mediocres ducito. Sed pituitoſos & temperatura frigidiores ſatius eſt naturali balneo committere. Graciles autem, ſiccos & febricitantes, potabilis & dulcis aquæ lauacro, vnctione, mutatione aeris, & omni hilaritate recreare oportet. Ita nanque accidit vt congruo vtentes victu, ad priſtinam rurſus temperiẽ reuertãtur: vt etiam iecur non amplius aquam, ſed benignum ſanguinem in poſterum generare queat.

DE AFFECTIBVS RENVM, Cap. IIII.

CAlculi qui in renibus generantur, à viſcoſis craſſiſque humoribus igneo renum calore nimium aſſis gignuntur. Eſt itaque materialis calculorum cauſa, humor craſſior: efficiens autem, ignea caliditas, ſicut etiam in externis videmus. Nam ex igne & tali materia idonea, figuli omnia vaſa conficiunt, ita vt ne ab aqua quidem vnquam diſſolui poſſint. Quæ quum ita habeant, procurandum eſt ne materia in renibus craſſior generetur, neque ipſi ignei & intemperati fiant. Niſi enim horum aliquod extiterit, nunquam calculus conſtitui poterit.

NOTAE calculi. An autem reuera calculus ſit qui dolorem pariat, in hunc modũ diligenter internoſcito. Etenim eadẽ accidunt indicia cũ colico dolore cruciatis, tũ renũ calculo affectis: & præſertim circa initia ſignis ægrè diſcernuntur. Etenim in vtriſque vomitus excitantur, ventris retentio, flatus & diſtenſiones vſque ad ſtomachum & iecur pertingunt. Etſi verò eadem vtriſque accidant, tamen artificem medicum non latuerint. Siquidem in colicis multo plures vomitus, & crudi & pituitoſi oriuntur, aluus & flatus magis retinentur: in nephriticis non adeò, ſed etiam inter curandum ſæpe excernunt, interdum citra curationem quoque flatus erumpunt, & aluus deiicit: quod nequaquam in colico dolore contingit. Cæterùm vrinas quoque diligenter conſiderare conuenit. nam maximam in his diſcretionem ad amuſſim inuenire licet. Quippe in colicis pituitoſius copioſiúſque ſedimentum, in nephriticis minus redditur: & ſi accuratè conſideres, arenoſa quædam in vrinis deprehendes, quæ colico tentatis non eueniunt: & dolor magis grauis & vno in loco infixus nephriticis apparet: quod colicis non accidit. Hoc igitur pacto nephriticos laborantes cal

culo, & colicos internoſcere & diſcernere inuicem opor
tet. CVRATIO calculoſorum. Calculo affecti in
acceſſionibus quidem, medicamentis curari debent
quæ laxare, lenire, & præterea comminuere, & calculum
educere poſſunt. Omnium igitur optimum eſt balneum,
vt quod non ſolùm mitiget, ſed etiam curare poſſit. Nam
colicos frequenter ſolummodo lenit, nephriticos autem
vtraque ratione iuuat. Porro ad loci vnctionem chamæ-
melo ægri vtantur in balneo, & in calida copioſiore ſo-
lióque diutius immorẽtur. nõ ſemel autẽ tantũ die, ſed e-
tiam bis & ter lauare expedit. Sæpe etiam in frigidam,
ſi æſtas ſit, deſcendant: linteis autem iam inuoluti, deco-
ctum cardui cum apio, aut aniſi momento bibant. Sin au
tem dolor perſeueret, & calculi excretio nequaquam ſuc-
ceſſerit, etiam decoctum radicis quinquefolii herbæ
adhuc linteis circundati bibant. Nam valde gratum & ef
ficax exiſtit: verùm extra balneum per ſe & cum oxyme-
lite ſumi debet. Quòd ſi quinquefolii radicis copia non
detur, eryngii decoctum, aut eryſimi & prionitidis plu-
rimum potu proficit. Extrinſecus autem ſacculi ex fari-
nis frumentaceis, maximè etiam decocto chamæmeli, al
theæ, ſertulæ campanæ, & oleo chamæmelino, admoueã-
tur, ſed ita vt frequentius mutentur. At ſi farinæ deſint,
panniculis laneis, & ipſis interdum oleo dulci, aliàs cha-
mæmelino imbutis, vtendum eſt: atque ita calefaciendo
variare illos crebrius oportet. Cæterùm aluus clyſteriis
duci debet non admodum acribus, ſed potius quæ co-
pioſius oleum recipiãt, poſſintque laxare & comminue-
re citra acrimoniam. Tale eſt altheæ decoctum, fœnigræ
ci, ficuum ſiccarum, furfurum, chamæmeli, & oleum cha-
mæmelinum. In calidioribus admodum, etiam ptiſſanæ
cremores cum roſaceo, chamæmelo, & luteis ouorũ com
poſiti. Mitigant enim, & bonã locis tẽperiem inſerunt: &
morbi cauſam minuẽtes, eos qui cõtinuè calculoſi ſunt,
ne affectu corripiantur prohibent. Sin dolor permaneat,
& calculus ægrè excernatur, ad valentiora medicamenta
tranſito. Eiuſmodi eſt ſanguis hircinus, quem probè refri
gerare, refrigeratum tundere, cribro incernere, atque ſic
calculo laborantibus exhibere conuenit. Item cicadas ſi-
militer ſiccatas contuſáſque dare expedit: verùm alæ &
pedes ab eis tolli debent: atque ita ipſas ægro exhibere
in balneo, quando iam is in frigidæ ſolium deſcendit.
Commodius autem erit ſi medicamentum ex mulſo aut
condito læuiges. Ne igitur contemnas: eſt enim validũ.
Hæc quidem ſimplicia exiſtunt: ex compoſitis autem
hoc eſt præſtantiſſimum: Spicæ nardi, piperis, ſingulo-
rum vncia: caſiæ, fiſtulæ, coſti, ſingulorum vnciæ duæ. Ex
aqua noctu & mane dato. At efficaciſſimum longéque va
lidiſſimum eſt medicamentum quod ex hircino ſangui-
ne hoc pacto exhibetur: Quum vua matureſcere incepe-
rit, ollæ recenti aquam iniicito, eámque decoquito, vt
quod terreſtre eſt abiiciat: ac hirco iugulato, ſanguinis e-
ius medium olla excipito, ita vt neque eum qui primus
effluxit, neque poſtremum accipias. Ac vbi coaleſcere
permiſeris, minutim in olla ſolum incidito, reticulo au-
tem tenui, aut raro linteo contectum ſub dio exponito,
vt à ſole & luna illuminetur, ac ſicceſcat: cura adhibita ne
madefiat. Læuigatum diligẽter in pyxide adſeruato: quũ
vſus poſtulat, cochleare plenum ex paſſo Cretico dato.
Hoc igitur tale eſt, & nos non pauco tẽpore id ſumus ex-
perti. Cæterùm hircus qui iugulatur, ætate vigẽti eſſe de-
bet. erit autem talis circa annum quartum. Cæterùm fo-
lia fœniculi, grati odoris gratia, amomum, & huiuſmodi,
hirco antequam occidatur, comedenda obiici debent. E-
go autem cũ myrrha Troglodytide cremata, in maximis
doloribus noui me exhibuiſſe, & calculũ grandem quem
comminuerat, per vrinam expuliſſe. Indicabat autem co-
pia ſegmentorum concretam ipſam particulam per lo-
tium fuiſſe redditam. Hoc medicamentum præterquam
quòd comminuit calculos, etiam dolorem lenit, nec alios
ſinit generari: vnde etiam Manus Dei appellatur. At ſi hir
cinum ſanguinem deſideras, vtitor medicamento quod
ex condito paratur. Habet autem in hunc modum.
CONDITVM nephriticum. Spicæ nardi, phu, ſaxifra
gæ, betonicæ, aſari, lini ſeminis, petroſelini, ſingulæ vn-
ciæ coſti, folii, ſingulorum ſemũcia. Cochleariũ pulueris

A in conditum mittito, ac ante horam prandii propinato.
Comminuit calculos, & per vrinam proiicit, vt non am-
plius alios renaſci permittat. DE ANODYNIS.
His & ſimilibus, quum dolor vrget, & calculi impacti ſũt,
ſanitatis tempore vtendum non eſt, ne renes fiant intem
perati. Quòd ſi dolor remanet, & magnum imminet pe-
riculum ne vires à vigiliis & conſtanti dolore deiician-
tur, accedito etiam ad antidota: quæ præterquam quòd
mitigant, etiam ſomnum inducere poſſunt: item quæ ex-
tenuant & calculos comminuunt: quale eſt Philonis, itẽ
B panacea dicta, & theriace nõ antiqua, per ſe vel cum Phi-
lonio mixta. Præſtat enim lenire dolorem, & viribus ita
recreatis, ad valentiora quæ calculos confringere queãt,
rurſus accedere. DE SANGVINIS miſſione. At ſi
copiam ſubeſſe aut inflammationem vnà cũ calculi ob-
ſtructione ſuſpiceris, venæ omnino ſectionem prius ad-
hibeto. Ita nanque haud delinques ſi medicamentum of-
feras. Laxatione enim facta, & meatibus rarefactis, multo
magis auxilia quæ adhibentur, propriam vim oſtendent.
Noui igitur etiam vnum ſolum ex prædictis auxiliis ad
C abſolutam morbi curationem ſufficere. Memini autẽ di-
uerſorum, vt penuria vnius altero vti poſſis. Cæterùm li-
cet etiam ex diuerſis id quod congruit pro magnitudine
morbi, viribus, & ægri habitu, inuenire. At in præſidiorũ
copia, quædã calculos ſanè iam factos comminuũt, alio-
rum verò pluriũ generationẽ promouent. nã effectricẽ
calculorum cauſam adaugent, dum renes intemperatos
igneóſque per calefacientia reddunt, vt promptè alios aſ-
ſare calculos poſſint. Ne igitur hoc fiat, ſtudioſè vitari de-
bent admodum calida & acria medicamenta. At ſi neceſ
D ſitas quædã incidat ſemel aut bis hiſce vſus, & conſequu-
tus id quò tendebas, deſiſtere rurſus ab ipſis debes, & nõ
(vt vulgò factitant) vti ipſis per ſanitatem præſeruationis
gratia velle, ne craſſior aut frigidior materia, quæ ad cal-
culorũ generationem idonea eſt, congregetur: ſed contrà
ſtudendum eſt vt bonã temperiẽ cõciliemus, & extenuã-
tibus citra magnum calorem vtamur, quale oxymeli eſt,
adiantum, decoctũ paluſtris aſparagi & graminis, radix
apii & eryngii, & quinquefolii herbæ: itẽ plantaginis ra-
dix & folia, magíſque adhuc ſemẽ ipſius: & cicerum ius,
E glycyſidis ſemẽ, & amygdala. Verùm neque his cõtinuè
vtendũ, ſed tunc ſolùm quũ ſuſpicio quædã fuerit mate-
riam craſſiorem in renibus cõgregari. Bibere autẽ opor-
tet ante omnẽ cibũ aquã tepidã. nihil enim renes adeò
recrementis vacuos tẽperatóſque reddit, vt non amplius
calculos procreare poſſint. nam temporis ſpatio igne-
us ipſorum calor à tepore aquæ extinguitur. Quare probè
faciunt qui bibunt etiam in medio cibi aquam, aut vinũ
refrigeratũ, aut roſaceũ, aut violatũ. Nã cõditum quouis
modo prohiberi debet, quemadmodum etiam hydroga
F rũ, atque omnia quæ ex pipere conſtant: & nõ ſolũ acres
ſed etiã craſſi ſucci cibi vitabuntur, vt halyca, libũ ſumi-
nale, ſimilago, oua dura, placentæ, & quæ ex lacte paran-
tur, ipſúmque lac & caſeus: item vina admodum nigra &
auſtera. Adhæc cauendum ne ægri culcitris indormiant
ex anſerũ plumis confectis. hæ ſiquidem renes valde ca-
lefaciunt. Præterea ne multum ſtent, magis verò ſtuden-
dum vt vel moueantur vel conſideant. Vitandum autem
eſt ne tardè cibũ ſumant, nec eum qui non cõcoquitur, co
pioſũ iſiciũ, & ex piſcibus cetacea, vt thynnos, pelamidas,
G ſcombros, cephalos, & teſtacea, præter pectinem & echi-
num. Ex hoc verò etiam frequenter ſumendũ eſt ſi fieri
poſſit. nam præterquã quòd bonam temperiẽ inducit, e-
tiam vrinæ citandæ vim obtinet. Aſtacum verò & bucci-
num raro aſſumere præſtat; oſtreis in totũ, & pinguibus
carnibus & auibus interdicendũ: ſimiliter etiã earũ quæ
in palude degunt cõtinuus eſus prohiberi debet. Aſſumi
verò & anſerũ alæ, & ex auiculis nõ pingues, paſſerculi vi
rides, pyrgitas, *à turribus in quibus nidificatur ita uocatos*,
& ſimilia. Ex fructibus comedant, & cucumerum, primã
H maximè medullã, peponúmq;. Ficus autẽ ſiccas & virides
aſſumãt, vuámq;, mala duracina, pira nec copioſè, nec cõti
nue. Hæc generatim mẽbratimq; ſecũdũ methodũ ſciẽti
ficã expoſita tibi ſũto. Quoniã verò aliqui etiã veterũ q
naturalia de contraria rerũ facultate ſcripſerunt, nõnul-
la quæ calculos iam factos præter opinionem abſtergere

promittant,& in posterum non amplius gigni concedãt, prodiderunt, necessarium duxi,quædam eorum enumerare,præsertim virtutis studiosorum gratia, vt hominem conseruent,morbúmque superare possint.Honestũ enim est morbum vincere ,& omni machina ægris succurrere. Præterea etiam diuinissimus Galenus , qui ne esse quidẽ incantationes putauit, ex longo tempore multóque vsu plurimum ipsas posse deprehendit. Audi igitur verba ipsius quæ de medica Homeri tractatione reliquit. habẽt autem ea in hunc modum . Nonnulli igitur putant incãtationes,anicularum fabulis esse persimiles , quemadmodum ego quoque diu existimaui : temporis autem processu,ab iis quæ euidenter apparent persuasus sum vim in ipsis esse.nam in percussis à scorpio,adiumentum sum expertus. nihil autem minus etiam in ossibus gutturi infixis,quæ incãtatione statim expuebantur. ac multa præclara singulæ habent incantationes, quum institutum cõsequuntur.Si igitur diuinissimus Galenus & alii plerique veterum testantur, quid prohibet nos quoque,quæ experiẽtia cognouimus,& quæ ab amicis sinceris accepimus, hæc vobis cõmunicare?Multa igitur sunt & alia , sed nullum ita vt annulus ex ære Cyprio cõfectus. habet autem in hunc modũ. NATVRALIA. Æs Nicanũ aut Cyprium,quod igni in totum non admotum fuerit, accipito: quod in ipso metallo æris inuenitur,veluti tesserã facito,vt in digito appareat : & vbi in ea insculpseris leonẽ, & semilunam,& stellam,huius circulo nomen bestiæ cõscribito, & inclusam aureo annulo gestato in minore digito medico,iuxta minimum.

DE INFLAMMATIONE RENVM, Cap.v.

QVòd sanè inflammatio in vniuersum ex copia materiæ in particulas præsertim carnosas influentis generetur,omnibus in confesso est: ac conuenit hoc scienter perpendere,num id quod influxerit,sola copia, an qualitate tantùm, aut vtroque simul offendat: copia quidem,vt quum ipse sanguis probus est & ob nihil aliud quàm solam abundantiam,obstructionem excitat, particula distẽdit,& in sublime attollit : qualitate autem sola , vt quũ exiguus existit, biliosus,& nimis acer,aut crassus viscosusque,aut terrestris & melancholicus.Sin autem etiã copiosum sit quod influxit,malique succi,tunc particula vtroq; modo offendi contingit,& à copia distẽdi, & à qualitate ipsam infestante affligi.Quare considerãdum est num ex toto corpore influat, an à quadam superiore particula, vt liene, iecore,aut alia . hinc enim maximè variat curatio. Nam si totum corpus videatur plethoricum , *hoc, est omnibus ex æquo succis repletum* , toti prospicere prius oportet, deinde parti : si quidẽ sanguis superare videtur, venæ sectione: sin autẽ vitiosus quidam humor, purgatione quæ humorẽ præpollentem educere potest. Hæc autem fieri debet vbi tutò illum cibo antea tractaueris,& solutu facilem paraueris , ptissana,piscibus, intybis,& omnibus humectantibus contemperantibusque:sin autem crassus sanguis fuerit , & nihil habens acre , cibis ex oxymelite , & decoctis extenuantibus incidentibusque Verum quũ magna ex parte ea quæ incidunt,etiam rodant,partesque inflammatas irritent , curandũ est omnino vt quæ rosionis expertia sunt deligantur. Sunt itaque & alia incidentia, quæ nihil acre neque molestum obtinent: verùm nullum adeò vt aquosa mulsa.Postquã igitur crassa prius ita extenuaris,vel acria contemperaueris , tunc eorum purgationem quæ offendunt molitor , si tibi vtraque ratione peccare videatur , & sola virtus vitiosum humorem euincere ac superare nequeat. Fugere nãque omnia hæc oportet quæ inflammare possunt & purgare , partes inflãmatas purgare:quia cautio est,præsertim inter initia,& quũ humores adhuc sũt crudi,& inflãmatio feruet. At nullã adeò partem offendere possunt vt renes & vesicã. nã recremẽta prõptè in ipsa potius recipiunt quàm aliquid ex eis discutiatur,nisi cõcoctio eius quod inflãmatur,& totius materiæ fieri deprehẽdatur. Ita sanè , si multa ac vitiosa materia tibi appareat , agendũ est.Sin autẽ nõ multa in toto corpore esse videatur,sed potius exigua & acris,feruénsque,vitari debẽt vrinã cientia,etiãsi nõ rodant, & mulsa: vtendũ autẽ magis aqua tepida copiosiore , quæ acrimoniã obtundit,& rosionem eluit , atque in corpore diutius remanẽs,caliditatẽ extrahit,& dolorem mitigat qui magi fluxionẽ promouere solet.Quare si acrimonia offendat,non verendũ est liberaliorẽ potũ offerre. nã hæc copiosior ĩflãmationes ex acrimonia prouenientes iuuat.Eas enim quæ ex copia materiæ contrahuntur, vrinæ mouẽdæ efficacia non admodũ opitulãtur. Quippe alia quoq; materiam crassiorẽ cũ vrinis simul in affectas partes attrahunt : quæ quũ transitum non inuenit, in ipsis affectis locis immoratur. DE AVXILIIS loco inducendis. Extrinsecus sanè refrigerantia admouere,præsertim inter initia,& feruente adhuc inflãmatione,cõuenit:si quidem id quod inflãmationẽ excitat, biliosum fuerit.Multa igitur sunt quæ hoc præstare queãt : sed nullum adeò efficax vt ceratum,quod recipit rosaceum & aceti paulũ,succúmque polygonii aut portulacæ.At in morbi incremento etiã discutiẽs aliquod admiscendũ est,vt chamæmelũ,aut recentes adipes,aut medicamẽti διὰ χυλῶν modicum.Declinatione autẽ facta, etiã ea miscebuntur quæ plus discutiant.At si materia quæ inflammationẽ excitauit,crassior tibi appareat,iuuandũ est extenuantibus citra rosionẽ,& extrinsecus chamæmelo,& cataplasmate ex hordeacea farina, & lini semine,decoctis in iure chamæmeli, sertulæ campanæ, absinthii,altheæ,& momento sapæ. Caue autẽ ne multo fotu partẽ calefacias,sed mitiore calefactione vtitor.Quemadmodum igitur multa calefactio vitanda est, ne materia quæ in parte inflãmata continetur , in pus conuertatur:ita etã renum inflãmationes iis quæ multum refrigerant, sæpe quamprimũ indurantur. Quare omnia extrema vbique fugienda sunt,præsertim in renibus inflãmatione tentatis. Balneis sanè,priusquam copiam vacuaueris,vti properãdũ nõ est: vbi verò toti corpori prospexeris,etiam balneis excalefacientibus tutò vteris.

De inflammatione renum in pus conuersa.

Inflammationem quæ in pus conuertetur, prius hinc internosces quòd nulla occasione oborta febres aut perfrictiones quædam citra rationem & inordinatè superueniant. nam dum pus generatur, dolores febrésque magis eueniũt quàm quum generatũ est. Deinde ad hoc, quòd æger quum in sanam partem inclinat,grauitatem magnã ex affecta potius sentire se dicat , ac anteaquã inflammatio in abscessum peruenisset. Cæterùm etiamsi pus apparuerit,non aliunde ipsum excerni suspiceris nisi ex renibus. Etenim dolor qui antecessit , & grauitatis sensus,exquisitam internotionem , & indubitatam demonstrationem similiter repræsentant.Quãdoquidem verò ex aliis quoque locis compluribus pus excernitur, omnia tibi signa manifestè exponam quibus id deprehendere licebit, ex quibusnam illud , à renibúsne an vesica, an vrinariis meatibus,an etiam à pulmone,vel alia quadam particula, siue respirationi,siue nutritioni dicata,prodeat.etsi enim rarò , tamen ex ipsis quoque pus excernitur. Quod igitur pus à superioribus partibus effertur , omnino cum vrina ipsa accuratè permixtum inuenitur : sin autem ab inferioribus excernatur, etiam sedimentũ in fundo matulæ potius subsidere deprehendes. At si ex mediis particulis feratur,media quoque puris mistura & non exquisitè permixta apparet. Obseruato autem ea quæ vrinis permixta sunt,& in eis feruntur : vt quæ prorsus locum affectum tibi indicent. Si nanque ex vesica proueniant, particulas laminis similes in vrina ferri reperies:sin à renibus, carnosas.Cæterùm etiam dolor peculiaris,& quæ præcesserunt,& omnia quæ simul comitantur , tum locum affectum,tum morbum indicabũt, reddéntque valde manifestum. DE CVRATIONE. Qui pus excernunt,lenibus & abstergentibus curandi sunt: ex quorum numero est etiam mulsa aquosa, & cremor ptissanæ,cum modico melle:item adiantum, & semen cucumeris cum chrysattico. Adhæc pastillus διὰ φυσαλίδων , *hoc est ex uesicariis*, & lac asininum , præsertim iis qui vlcere in vesica laborant , necnon bolus Armenius, potu proficiunt : insuper equisetum,& præterea gramen valde conferunt. Vrinarii verò meatus vlcera granulis vel pastillis citra rosionem siccantibus magis quàm extenuantibus curantur. PVLVIS nephriticus,ad vrinæ difficultatem & calculum. Altheæ seminis,lini seminis, vtriusque semuncia : vrticæ seminis scrupuli sex, spicæ nardi,carpobalsami, singulorũ

ſcrupuli ſex: paliuri ſeminis ſemuncia, vitri vncia. ALIVD, quo etiam ipſe vſus ſum. Agarici vncia, altheæ ſeminis ſemuncia, lini ſeminis tantundem, vrticæ ſeminis, carpobalſami, paliuri ſeminis, vitri, ſingulorum ſcrupuli ſex. Dato ex puluere ſcrupulum cum chryſattico: aut eryngii, graminis, cucumeris ſeminis, & atractylidis herbæ decocto. DE VICTV. Obſeruari etiam victus omnino debet: & non vt vulgò, ſolis medicamentis confidēdum. Idoneus igitur eſt cremor ptiſſanæ, & auenæ, ſolus cum chryſattico, aut roſato, aut mulſo, aut paſſo Cretico, aut Ladaceno, aut Scythopolito. Quòd ſi verò æger non libenter dulce vinum bibat, aut hydromelum, aut Cnidium, aut Sareptinum, aut Tyriū aſſumat, ſed modicum. Copioſum enim vlceribus fluxionem inflammationémque excitat. Vtiliſſimæ his ſunt vuæ paſſæ comeſtæ, amygdala, nuces pineæ cum paſſo, ſi calculis non laborant: (ſolet enim in renibus eos generare) item oua gallinarum cohortalium tepida & molliſſima ſi edantur, valde proficiunt. Ego ſanè noui quendam qui oua, quamprimum eſſent poſita, ſorbebat citra coctionem: dicebátque ſe plurimum adiuuari, & roſiones ac dolores qui circa veſicam oriebantur, mitiores fieri, vt ferre poſſet, affirmabat. Adhæc erinacius lotus, ſi per ſe, aut cum chryſattico, aut hydromelo dulci comedatur: item pectines elotæ, & aſtacus, in alia atque alia aqua, poſtquam purgatus fuerit, decoctus, vtiliſſimè ſumitur. Ex oleribus autem intybus, & braſſica ter cocta ex vino comeſta, niſi id quod effertur pus, acrius fuerit & rodens. Iam lupini ſalis expertes conducunt, quum vim calculi confringendi vlceráq; abſtergendi habeant. item germina fœnigræci eſu proſunt: adhæc cuminum ſatiuum modicè ſumptum. Caſtaneæ autem elixæ aut aſſæ valde cōferunt, præſertim quū id quod effertur, tenue & bilioſum extiterit: quum verò craſſum & impactum vt vix excerni queat, à cibis craſſi ſucci abſtinendum.

QVOMODO VRINAE STILLICIDIVM agnoſcatur, curetúrque.

SI acrimonia quædam in vrinis & totus habitus ad acriorem bilioſiorémque fuerit conuerſus, coniiciendū prorſus eſt, ſtillicidium ob roſionem quæ ex acrimonia prouenit excitari: ſin autem nihil tale fuerit, ſed contrà & vrina magis alba appareat, & ea quæ præceſſerunt, frigidiora, tum victus, tum balnea, frigida potius intemperies veſicæ cauſari debet, quæ vrinam non ſinit euincere. Hæ quidem ſtillicidii cauſæ ſunt, quibus illud efficientibus curatio conuenienter adhibenda eſt. Si quidem acrimonia fuerit, humectantibus & contemperantibus, nullo calido aut ſalſo vtendum eſt. Omnino igitur ptiſſana his vtilis eſt per ſe, & cum modico hydromelo, aut chryſattico: interdum etiam cum lacte, vbi magna pars acrimoniæ finierit. quoniam lac corrumpitur ſi qualitate ſicca & acri præpollente multum exhibeatur. His apta ſunt etiam continua balnea, & aqua tepida ante cibum, & cucumerū medulla, & pepon, & germina fœnigræci, & vua dulcis, vinúmque dulce, quale eſt Bithynum. In ſumma, quæ contemperare poſſunt, & obtundere acrimoniam.

De ſtillicidio ex frigiditate.

At ſi ſtillicidii vitium ob frigidam intemperiem fieri contingat, iis quæ calefacere poſſunt, & in victu, & in medicina, vti neceſſe eſt. Vinum igitur calidius his eſt idoneum, mulſum, abſinthites & aniſatum, potu & eſu. Inter olera, apium, porrum decoctum, daucus, & quicquid citra roſionē calefacit. Vnctione verò vtantur, anethino aut gleucino, aut marciato, & aquis naturalibus. Interdū ſcordii & artemiſiæ decoctum ad ſtillicidium & difficultatē vrinæ bene facit, vbi nō eſt multa acrimonia aut inflammatio. QVOMODO difficultas vrinæ agnoſcatur curetúrque. Vrinæ difficultas partim cum dolore, partim ſine dolore oritur. Si igitur vrina vix & cum dolore excernitur, ſcire licet veſicam morbo laborare: ſin autē cū roſione vehementi etiam pus excernatur, & citra grauitatem, vlcus eſſe in veſica ſuſpicandum eſt. Si verò grauitatis ſenſus quidam fuerit obortus, ſuſpicabimur magis aut inflammatione aut abſceſſu ipſam infeſtari. At ſi abſque grauitate dolor aut diſtenſio ſola in veſica percipiatur, cognoſcito retentionis cauſam eſſe ſpiritum copio-

A ſum ac flatulentum. Si æger nullum dolorem, aut tumorem, aut diſtenſionem circa veſicam ſentiat, ſcito obſtructionem, aut inflammationem, aut calculum in renibus vel meatibus vrinariis exiſtere. Quomodo autem internoſci omnia & curari debeant, antea explicatum eſt, quū de renum inflammatione, abſceſſu, atque aliis eorum affectibus differebamus: atque eadem nunc repetere ſuperuacuum. Attamen vt facilè inuenias, hîc quoque nonnullorum mentionem faciemus. Ad obſtructionem vrinarum quæ ex viſcoſis humoribus naſcitur, bene facit e-
B tiam compoſitum oxymeli & mulſa, & decoctum rhamni quod ex radice ipſius fit: item origani decoctū mirificè iuuat: ac magis adhuc ſi magna obſtructio fuerit, vt vrinæ retineantur, efficax eſt corticis tithymali decoctum, incidit, & aperit. Vbi verò inflammatio eſt, his abſtinendum: lenibus autem & concoquentibus vtēdum eſt, qualis habetur etiā aquoſa mulſa, & quæ inflammationes, ſi extrinſecus applicentur, maturare ſolent. Ad renum calculos, ſi magni ſint, vt per eos vrinarum facta ſit retentio, pulchrè auxiliatur pæonia herba
C ex mulſo pota. Datur autem ex radice ipſius ſcrupulorum duorum aut trium inſtar. Item quinquefolii decoctum magis proficit, & eryſimum, & ſerpyllum ſiccum, & medicamentū quod ex hircino ſanguine & cicadis conficitur. Omnia verò hæc etiam veſicæ calculos peculiariter confringere credita ſunt. Compoſitorum quoque mētionem iam fecimus.

DE CALCVLIS IN VESICA NASCENtibus, Cap. VII.

EOdem modo calculi in veſica naſcentes, quo etiam ii
D qui in renibus proueniunt, per circuitus infeſtāt. Veruntamen veſicæ calculi pueris magis quàm viris generantur: neque à tanta caliditate, ſed materia potius craſſiore, & ad gignendos calculos, promptéque ab inſita caliditate concreſcendos, idonea. Proinde craſſitiei potius per extenuantia occurrendum eſt, ne multa materia craſſa congregetur: quam meritò parit colligitque & voracitas inordinata, & commotiones corporis poſt cibum factæ. INDICIA calculi ex vrinis. Vrinæ crudæ & colore ſubalbidæ conſpiciuntur, ſedimentum eſt arenoſum,
E & ſcabiei ſimile. præterea ægri naturalia ſcalpere, aut ea violenter & ſæpe diſtendere ſolent, atque tunc magis, quum ad vrinarum excretionem vrgentur. CVRATIO. Medicamenta igitur valida ad veſicæ calculos etiam antea ſunt explicata. dicentur autem nunc quoque efficaciora adhuc, longóque tempore & experiētia prius inuenta & comprobata. Sanguis caprillus, ſi extrinſecus illinatur, calidus maximè confert: commodius autem eſt ſi etiam ſuper veſicam ſanguinem hirci imponas: longè verò optimum ſi in calido balnei aere illinas, atque ita
F deliges. Valet autem ipſum non modò ſemel, ſed etiam ſæpe, & per interualla. SCABIOSAE veſicæ indicia.

Scabiem veſicæ inde notato quòd furfuraceæ quædā particulæ in vrinarum liquore appareāt: diſcernes autem eas ab iis quæ ex venis deferuntur. Etenim & venæ, nonnunquam etiam totum corpus, ſubinde tāquam ſcabiem quandam in febribus immoderatis, *quas καύσους dicunt*, ſuſtinent, ac efferuntur ex eis furfuracea. Siquidem igitur vrina tenuis ſubſtantiæ fuerit, & magis acris, ſcito veſicæ ſcabiem eſſe. Curari debet purgantibus, & poſtremò ſic-
G cantibus, vlcúſque ad cicatricem perducentibus. Eſt igitur affectus difficilis, & propè inſanabilis, vt nullum aduerſus ipſum valeat medicamentum. Attamen auxiliari oportet, & nō deſperare, ſed victu, medicina, & omni modo ſuccurrere conuenit. Itaque lac aſininum cōtinuè datum, his admodum opitulatur. Huius autem inopia, etiam caprillum datum, & potu & eſu, non ſolum, ſed etiam cū quodam frumentaceo aut pane, aut ſimilagine, aut libo ſuminali, aut halyca, aut chidro. Proſunt his etiam oua molliſſima, & peponum cucumerúmque medulla. In ci-
H bo autem nuces pineæ recentes, vuæ paſſæ, & ſemen cucumeris, item quæ ex huiuſmodi parantur: ita vt participent etiam anodyna, aut cicutam, aut opium, propter immodicum dolorem. Verùm non vtendum eſt adeò frequenter anodynis, niſi pro virium ratione. MEDICAMENTVM ad ſcabioſos veſicæ affectus & difficulta-

tem vrinæ & inflammationes efficax. Nuces pineæ viginti, cucumeris ſatiui ſeminis grana quadraginta, amyli, ſpicæ nardi, ſingulæ drachmæ: apii ſeminis drachmæ decem. In aquæ ſextario nardus & apium coquuntur: deinde decoctum miſcetur prædictis. Dantur cochlearia duo.

DE DIABETE, Cap. VIII.

Diabetes appellatur quum vrina immoderatius excernitur, frequẽter ſimulatque potus aſſumitur: quale etiam lienteria affectis accidit, vt cibi excernantur, & ne paululum quidem in ventriculo euinci alterarique & corpus nutrire poſſint. Quare aliqui non diabetem modò affectum nominant, ſed etiam in vrinas profluuium, eo quòd potus ſtatim profluit. Quoniam verò immoderatè ægri ſitiunt quum humidum omne excernatur, affectum etiam Dipſacum nuncuparunt. Talis igitur eſt, & variam appellationem ſortitur. Fit autem ob retentricis renum facultatis imbecillitatem, & propter attractricis robur, quæ ob caliditatem non humores ſolùm venarum, ſed etiam totius corporis, immoderatius attrahere compellitur. Quapropter aduerſus hanc quoque intemperiem pugnandum eſt, atque ſic tota curatio tentanda, refrigerando quidem partem, & confirmando: contemperando autem totum corpus & humectando. quoniam id neceſſariò ſiccum ob largam vrinarum excretionem deprehẽditur. Cõuenit igitur potionem his ampliorẽ ſolita dare, vt neque in totum ſitim fieri permittamus: & cibi qui difficulter conficiuntur, vt ne facilè in vrinam cõuertantur, attenuentúrque. Nam iecur calidius acriúſque euadens, ventrem ſicciorem efficit, dum ciborum humiditatem attrahit & exhaurit. quare his neceſſariò datur copioſior cibus & craſſus, vt perdurare poſſit. Itaq; halyca his aptiſſima, ſi cum roſato, aut chryſattico, aut rhodomelo, aut hydromelo, aut modico Sareptino, aut Tyrio, aut Cnidio ſumatur. Ex oleribus intybi, aut troxima, aut lactuca. Inter carnes vulua, & omaſum, pedes præſertim bubuli aut roſtra. Ex piſcibus, iſicium, orphus aut alius quidã dura carne præditus: item peponum caro ſemine eiecto, & mala admodum dulcia. Fugere autem oportet ſalſa omnia & acria: nullúſque in iuſcula coniiciat aut aniſum, aut cuminum, aut omnino eiuſmodi aliquod ſemen, vel ea quæ vrinas prouocant. Item erinacium aſſumere cauendũ eſt, aut amygdala, aut piſtacia, aut ficus ſiccas, aut palmulas: caſtaneas verò comedere alienum non eſt.

DE SEMINIS PROFLVVIO, Cap. IX.

Seminis profluuium accidit interim à copia ipſius, facultatem retentricem in vaſis ſeminariis contentam grauante, vt ſemen non amplius retinere poſſit: interim ex ſeminis acrimonia & tenuitate. Inquirendus igitur eſt & ſeminis color & ipſius ſubſtantia, adhæc cauſæ prægreſſæ, tum victus, tum ſuperior vita. Si igitur venerem exercere conſueuerit, & crebriore vti cõcubitu, nunc autem continentius & purius innocentiúſque degat, ſine dubio à copia id ſuſtinet, dum particulæ illam ferre nequeunt: ſi autem nihil tale fuerit, ſemen autẽ quod excernitur, biliosius multóque acri⁹ eſſe appareat, ſcito geniturã magis ob tenuitatẽ irritari & defluere: magna autem ex parte etiam ob retentricis facultatis imbecillitatem ipſos comitatur. CVRATIO. Quum igitur genituræ profluuium ex copia prouenit, omnino abſtinendum eſt copioſis cibis, præſertim qui generant bilem & ampliores flatus, irritántque materiam, vt procliuius foras efferatur. Multa autem eiuſmodi ſunt tum inter cibos, tum inter medicamenta. Inter cibos quidem nuclei pinei, fabæ, cicera, bulbi, eruca, rapa, & præſertim ſemen ipſius potum, quemadmodum & dauci maioris ſatiui ſemen, & mẽtha.

QVAE medicamenta ſemen gignant. Quæ inter medicamenta ſemen gignunt, etiam ad venerem incitant. Vrticæ ſemen potum, & coſtus ex mulſo, venerẽ mouet: orcheos radix (quam nonnulli teſticulum canis appellant) maior, potu libidinem promouet: item ſatyrium & ſcincorum partes quæ circa renes habentur, tanquam naturalibus arrigẽdis efficaces bibuntur. QVAE ſiccẽt genituram. Hæc igitur eorúmque ſimilia vel in cibũ coniicere, vel omnino bibere cauendum eſt: eſſe autem oportet quæ naturali vi copioſioris ſeminis procreationi aduerſantur, ſeménque potius extinguũt: ex quorum grege eſt viticis ſemen torridum, & non torridum: necnon folia & flores ſubſtratu idem præſtare poſſunt: lactucæ ſemen ex aqua potum eadem efficere, & genituram cohibere ſolet: vnde etiam venerem ſomniantibus exhibetur. ſimiliter canabis quoque ſyluatici ſemen genituram deſiccat ſi ſubinde potetur. Orcheos (quã nonnulli canis teſticulum vocant) minor radix, potu ſemen cohibet: plumbum lumbis impoſitum venerem ſomniantes iuuat, nymphææ radix & ſemen, veneris inſomniis opitulatur. Quibus autem immoderatius profluit, iis ex vino nigro auſtero pota prodeſt. Item periclymeni folia & ſemẽ genituram deſiccant, ac nõnullos aiunt multo huius potu infœcundos fieri. In vniuerſum igitur refrigerantia & ſiccantia, in quibus eſt ſeminis copia, & facultas retẽtrix infirma, deligi debent tum in cibis, tum in medicamentis: vitari autem flatuoſa quæ etiam calefaciant. Flatus expertia commendantur quæ ſimul non valde calefaciunt. At ſi tenue & acre ſemen eſſe contigerit, danda quidem ex prædictis medicamentis quæ refrigerant ſiccántque, maximè verò cibus obſeruandus eſt. Nam hi contemperantia refrigerantiáque, & balnea temperata requirunt, vt genitura ſenſim craſſior & temperata reddita, non amplius effluat. Rutam quoque, quum calida ſit, genituram craſſam reddere compertum eſt. Quare etiam ad cõtinua veneris inſomnia & ſemen conſumendum proficit: & tota ipſius ſubſtantia non ſolùm temperamento, peculiariter ad hoc valet.

DE PRIAPISMO, Cap. X.

Eadem etiam in priapiſmo laborãtibus tentanda ſunt, abſtinendúmque à cibis calidioribus, qui materiam in ſpiritus reſoluunt, & aperiunt arterias tendentes in pudendum, quod fiſtuloſum exiſtit, & ſpiritibus qui ipſum diſtendere & inflare poſſunt, ſuſcipiendis aptum. Quare non ſolùm calefacientibus, ſed etiam viſcoſum humorẽ parientibus, aut multi ſeminis efficacibus, ægrum abſtinere cõuenit: necnõ omni ſpectaculo ac turpi conſuetudine & imaginatione: vt omnis motus qui naturã ad memoriam renouandam incitare poteſt, vndiquaque circũcidatur. Multi igitur hoc quum obſeruaſſent, in totum affectu liberati ſunt. Qui verò præter victum calidum humidúmque, quo ſemẽ rurſum gignebatur, etiam à turpibus deſideriis non ceſſarunt, hi poſt mortem quoque, rectam intenſámque habere particulam deprehenſi ſunt. Itaque ceratum roſaceum cum aqua frigida & paulo aceti ſubactum his auxiliatur. Valde autem frigida, præſertim quæ aſtringunt & torporem inducunt, cauere oportet, ne affectus difficilis ad diſcutiendum reddatur. Bibãt verò quæ genituram infirmare poſſint, præſertim nymphææ ſemẽ & radicem. nam naturali vi his aduerſari nõ ſolùm temperamento quodam, ſed etiam tota ipſius ſubſtantia, obſeruatũ eſt. Motu vtãtur ægri, & frictione partium ſuperiorũ: item alteribus & ſphæra exerceãtur, quò materia in diuerſum retrahatur, & ſpiritus flatulentus digeratur.

ALEX.

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE COLICO AFFECTV, Caput I.

GRAVIS quidam morbus & dolorificus, colicus affectus existit: praeterea etiam difficulter internosci potest. Ac quòd quidem vehementes cruciatus inducit, meritò id colo, *id est pleniori intestino*, accidit: quia densum sit, crassum, & neruosum, ac nihil quod in illud confluit, facilè discuti possit, quemadmodum in tenuioribus intestinis. Ægrè verò internoscitur rursus, eo quòd aliis etiam particulis eiusmodi accidentia, cuiusmodi colo dolentibus, eueniant. Ne igitur in curatione quispiam aberrando fallatur, necesse est nouisse nos, & prius discernere, columne sit quod afficitur, an alia quaedam particula, & qui in eo affectus contingant, & quomodo singuli priuatim debeant internosci. Neque enim vnus quidam affectus in eo constituitur, sed multi & diuersi. Nam huiusmodi morbus ex frigidis humoribus, & biliosis, vel pituita in substantia ipsius prouenientе, aut aliunde influente, item ob inflammationem, sicci stercoris retentionem, flatuum copiosiorum crassiorúmque peruicaciam, & ob alia infinita, non modò primario affectu, sed etiam vicinarum ei particularum consensu generatur, nempe vesicae inflammationem experiuntis, renum, iecoris, lienis, septi transuersi, ventriculi, & ilium. Verùm alui & intestinorum retentiones consortii lege incidentes, colicos affectus nominare non conuenit, quorum, vbi de ileo (quod nõnulli etiam chordapsum appellare cõsueuerunt) mentionem faciemus. Nunc enim instituimorbos qui primario affectu in ipso solo constituuntur, persequi. Quoniam verò affectus qui colo & renibus dolentibus incidunt, magnam habent similitudinem, vt nonnunquam etiam eruditi medici in discernendis ipsis laborent, necessarium est de hoc primùm tractare, quomodo sanè inter se respondeant, qua autem re differant: vt discreto ac notato vtroque affectu, nullum in curando errorem committamus. QVOMODO colicos à nephriticis discernamus. Primùm sanè colicis dolores magis continui & validiores quàm nephriticis incidunt: deinde etiam vomitus copiosiores, magis continui & pituitosi: item venter his multo magis quàm nephriticis astringitur, vt neque flatus omnino transire possit. Non enim dolor circa ipsum colum modò in eo affectu excitatur, sed etiam alias vicinas particulas comprehendit: interdum verò totum quoque ventrem: quod in nephriticis non accidit. nam dolor in ipsis incitatus, non alios atque alios locos inuadere conspicitur. Quapropter manifesta etiam hinc differentia quam cum nephriticis habent, esto. Caeterùm vrinae simul crassiores quidem in colicis, aquosae verò in nephriticis per initia videntur: processu autem temporis arenosae: quod in colicis non accidit. Adhaec in colicis quidem simulatque ventrem excernere contigerit, protinus etiam dolor conquiescit: quod in nephriticis non comitatur, sed etiam post excretionem nihil minus remanere videtur. Atque hoc sanè modò ipsi discernuntur, conuenitque vt animaduertentes ea, & accuratè internoscentes, ita ad curationem perueniamus. Nam si in tantis affectibus temere medicamenta adhibere audeamus, maximorum malorum, interdum etiam mortis authores erimus. Cognosces autem hoc pacto affectus qui colo quoque diuersis rationibus incidunt.

De colico dolore ex frigido humore contracto.

Quum igitur frigidus morbus existit, aut pituita intestino insidet, grauitatis circa ipsum sensus oboritur: aegri citra febrim degunt, & stercus ipsis quum excretum fue-

A rit, bubulo simile videtur, non subsidens in matula, tanquam à spiritu gestatum: ac plerique ipsorum humorem excernunt pituitosum, & potius vitreum. Hae sanè ipsorum sunt notae. Caeterùm causae etiam praegressae adhuc firmiorem exhibebunt tibi internotionem. Nam magna ex parte praecedit ipsos continuus frigidorum ciborum, & potionum, balneorúmque intempestiuorum vsus: necnon otium & repletio. Haec sanè notatio eorum est qui ob frigidam intemperiem colico laborant. Deinceps autem de victu ipsorum totáque curatione pertractare oportet.

B Panis itaque his aptissimus est siligineus, qui ex iure radicis apii, vel anethi, vel cumini, vel anisi coquatur, recipiatque vini modicum quod tenuis sit substantiae. Nam dulcia omnia & astringentia multa, aduersissima ipsis sunt & nocentissima. Noui autem me panem ex condito quod plurimum piperis haberet, exhibere iussisse, ac maximum attulisse iuuamentum. DE OLERIBVS. Ex oleribus, esse ipsis conducit apium, & porrorum coctorũ capita. Salutaris his est etiam caucalis, & palustris asparagus, item porra valde copiosa. Norũt autem

C hoc omnes, ipsa edocti experientia, non paruam ex ipsis vtilitatem prouenire: atque ideo vulgus quamprimùm dolorem aliquem in ventre percipit, ne interrogans quidem medicos, statim haec offert: praesertim agricolae loco maximi medicamenti hoc cibo vtuntur. DE AVIBVS. Ex auibus, columba, perdix, & gallina cohortalis conuenit. breuiter quae non sunt extrementitia, nec pinguia, ea mediocriter esse conuenit. Habeat autem horum ius anisum, aut cuminum modicum, aut porrum, aut apium incoctum, aut piper. DE PI-

D SCIBVS. Pisces profunt saxatiles, qui & ipsi semen aliquod flatibus digerendis idoneum adiectum habeant. Si verò etiam cum alliis libenter aegri assumant, permittendum ipsis est. hoc enim modo alimentum ex eis prouениens, à flatibus alienum, & minus noxium erit. DE CARNIBVS. Carnibus, si fieri potest, donec in totum curati fuerint, abstineant: similiter etiam leguminibus. Ptissanam verò ipsos assumere alienum non est, vbi aliquid flatibus discutiendis efficax simul concoctum fuerit: vt radix apii, aut coma porri, aut

E pulegium, aut origanum, aut anisum, aut piper, aut amygdala. Vbi enim sic coquitur, vim refrigerandi amittit: discutiendi autem flatus, abstergendique & extenuandi largius excrementa, assumit. DE BELLARIIS. Inter bellaria conuenit his amygdala assumere, praesertim succum ipsarum, adiecto paulo mellis & piperis. Sic enim crassa viscosáque recrementa magis adhuc extenuari poterunt. DE VINO. Vinum sit album, quod facilè in corpus distribuatur, astrictionis expers, detúrque potissimùm quibus flatuum copiam vehemẽtem

F dolorem excitasse considerauimus. His enim, etiamsi ipsum meracius exhibeas, magis opitularis. DE VINIS factitiis, quae propomata dicuntur. Ex factitiis vinis, quae propomata appellant, praestantissimum est conditum, & apiatum, aut anisatum, aut ligusticatum, aut absinthatum, aut citratum, aut mastichatum, omnia enim haec ob frigidos humores dolentibus mederi possunt. DE BALNEO. Continua dulcis aquae balnea nihil adeò doloribus ex frigiditate aut crassis humoribus excitatis conferunt. nam huiusmodi

G aquis illi mitigantur tantùm, non curantur. Didicimus autem dulcium aquarum facultatem, refrigeratoriam qualitatem & humectantem potius obtinere. Quare etiam aer calidior praeparari debet, & calentis aquae solium: item affecti loci calidioribus vnguentis illiniri, aut anethino, aut gleucino, aut marciato, & superinspergi nitrum, aut sinapi: partésque affectas & totum corpus sensim perfricari decet. Sin autem oblectentur aegri, permittẽdum etiam vt marmoribus ignitis foueantur.

tur. nam hoc faciendo, & iuuantur simul, & leniuntur dolores. Quòd si in naturalibus quoque aquis lauare velint, magis adhuc curantur, & in totum consanescunt; præsertim si fuerint sulphuratæ & bituminosæ: ac vt ex eiusmodi aquis bibant ipsis concedendum. Habent enim vim abstergendi, & expurgandi siquid viscosum tum ventriculo tum intestinis infixum deprehendatur: ac subinde restituunt, totúmque morbum prorsus persanant. Tantum de victu dictum sit, putóque hæc ipsa omnibus prudentibus sufficere. Si enim quippiam à nobis quoque ex prædictis omissum fit, licebit facilè ad similia medicamenta transire. Dicamus autem deinceps etiam quæ auxilia longis experimentis affectum iuuare, lenire, & in totum curare posse nouerimus. FOMENTA. Itaque fomenta in frigidioribus longè sunt accommodatissima quæ ex sale, milio & ordeo parantur: in quibus autem non adeo opus est discutere & siccare, his conueniunt etiam sacculi ex furfuribus. Verùm in qua aqua furfures coqui debent; anethum prius ebulliet copiosius, chamæmelum, althea, pulegium, lauri & baccæ & folia, artemisia, sampsuchus, & siquid aliud his simile inuenitur. Adiiciendum igitur coctioni etiam chamæmelinum, aut anethinum, aut Cyprinum oleum. atque his ipsis loca dolentia inungi debent: salutare enim est. Cæterùm iuuat ipsos maximè etiam vnctio ex Pentamyrio, aut Marciato: præterea magis ex eo quod vocatur Pissclæum: quo etiam rustici apud nos vtuntur, & valde iuuantur. Oportet autem non solùm pubem & lumbos inungere, sed etiam tomentum eo repletum ano demittere: ac multos hac ratione vsos celeriter sanari, non solùm viros, sed etiam mulieres & pueros, nouimus. Alexandrini raphanino oleo vtuntur, & multum adiuuantur. Scire autem licet, nisi dolores fomentis adhibitis discutiantur, non diutius calefacere oportere, neque vehementioribus vti fomentis. Quippe humores magis siccantur, viscosique fiunt, flatulentos spiritus & distensiones pariunt, multóque vehementiores adhuc dolores efficiunt. Quòd autem largius calefacta spissescunt, sal, nitrum, alumen, aliáque multa testantur. Itaque si dolores calefacientibus non soluuntur, sed inualescunt, tunc vehementioribus quidem fomentis abstinere, iis autem quæ viscosa & crassa recrementa extenuant repurgántque, vti conuenit. Probantur in his quæ ex euphorbio conficiũtur: etenim nisi aliquid ex iis quæ celeriter penetrare queãt admisceatur, periculũ est, vt quippiam possit quod datur efficere. Multa igitur sunt quæ id præstare queant: sed nullum adeò vt catapotia quæ à nobis ad hæc parari solent: ac in ileo me vsum noui, laudémque reportasse. Habet autem scriptura ipsorum in hunc modum: Aloes, euphorbii, granorum cnidiorum, carnis scãmoniæ, singulæ vnciæ. Ego autem sic vsus, id quod volui sum assequutus. Dentur scrupuli duo, aut plures: quidam adiecerunt etiam agaricum, atque ita exhibuerunt. Horum compositio in eum modum habet: Aloes, lacrymæ scammonii, singulæ semunciæ: agarici scrupuli quatuor, granorum cnidiorum carnis scrupuli tres, euphorbii scrupuli octo: absinthii succo excipiantur. His eorúmque similibus vtendum est etiam in frigidioribus temperaturis, & in quibus multa pituita intestinis contenta tum dolorem, tum alui retentionem efficit. At per initia purgandi ipsi non sunt: verùm vbi humores prius extenuatos dissolutósque senseris, & nullam amplius inflammationem intestina vrgere. Ita enim illis vsus, non erraueris, neque metues vllum periculum futurum, materia iam concocta, & ad euacuationem idonea. Qui enim ausi sunt humores, dum crudi sunt, aut inflammatio colum exercet, purgare, vel efficacibus vti, hi ignorant se ægrotantibus authores fieri & periculorum & mortis. DE INSESSIBVS. Aquæ insessus optimum est horum remedium. etenim affecta mitigat curátque: præsertim si aliquod semen, aut herba flatibus discutiendis efficax, simul incocta fuerit, vt apium, anisum, cuminum, althea, lauri folia, ruta, sampsuchus, & artemisia. Ita enim si aqua præparata fuerit, ad omnia vtilis erit, siue alueo insidentes ægri superfundi velint, siue in solia descendere possint. DE EPITHEMATIS. Post fomenta, superfusiones, & inunctiones, confert tandem his etiam epithematum vsus, ex quibus est διὰ μελιλώτων dictum, διὰ σπερμάτων, & διὰ σαμψύχου: atque his magis polyarchium. Hoc autem in calidioribus temperamento vtendum est, non mero, sed diluto, cui cerati modicum & chamæmeli sit adiectum. Ita nanque intolerabilis ipsius acrimonia, blandior temperatiórque euadet; & in totum multo vtilius medicamentum reperietur. DE INIECTIONIBVS. Iniectionibus quoque, si dolor perseueret, vti necesse est: vbi mediocris quidem vrget, simplicioribus: sin validior, iis quæ magis adhuc lenire, & humorem infixum extenuare possunt. Simplicius igitur est oleum ipsum per se calefactum: vbi autem semen aliquod ad flatus efficax & adipem anserinum receperit, blandius existet. Parabitur autem ipsum hoc pacto: In oleo tenui semina quædam flatibus discutiendis apta, vt anisum, apium, cuminum, aut fœniculum, & his similia coquito: deinde vbi oleum per linteolum colaueris, adipem anserinum salis expertem in eo liquato. Huius autem inopia, etiam gallinaceo ei mixto, iniectione sic vti alienum non est. Agitetur oleum rutæ ramusculis, non modò semel, sed etiam iterum, & tertiò. Quòd si dolor remanet, validius quoque medicamentum adhibere oportet: ex quorum numero est etiam quod succis herbarum conficitur, habet autem in hunc modum: Fœnigræci, sertulæ campanæ, anethi, altheæ, seminis lini, ordei torrefacti, chamæmeli sicci, pulegii, singulæ libræ. Herbis in ollam recentem aut in cacabum coniectis, aquæ sextarios duodecim misceto: ac vbi diebus quindecim macerari siueris, sic ipsa coqui curato: deinde succis percolatis, herbísque proiectis, sumito succi libras duas: adipis anserinæ, medullæ ceruinæ, styracis, mandragoræ succi, butyri, terebinthinæ, singulorum vncias sex: thuris masculi, alterci seminis, aloes, cyclamini succi, singulas vncias. Parato quemadmodum decet, & seruato: vbi vsus postulat, medicamenti cochlearia duo, aut tria, oleo anethino mixta iniicito. Siue enim inflammatio quæpiam fuerit, siue humor qualiscunque, hunc adimit & subducit, doloréque excindit. ALIA, vehementer generosa. Aloes, castorei, singulorum vncia: cyclamini succi recentis semuncia, opii tantundem. Parato vt dictum est: quum autem vsus postulat, cum oleo anethino etiam adipis anserini paululum iniicito. Validum est medicamentum: ne contemnas propter simplicium vilitatem. ALIA, ad vitreos frigidósque humores efficacissima.

Terebinthinæ, medicamenti διὰ χυλοῦ, butyri, castorei, latioris cumini, singulorum vnciæ sex, basilici vnciæ duæ, baccæ lauri quinquaginta, allii spicæ tritæ & læuigatæ totidem, rutæ manipulus, olei Cyprini libræ quinque. Simplicia quidem hæc sunt: conficiantur autem in istum modum: Cyprinum oleum & Sabinum in cacabum mittito, & admixto eis vini sextario, castoreum, latius cuminum, baccas lauri, allium & rutam vsque ad dies tres in eo macerato, & post hæc lento igne coquito, donec vinum absumptum fuerit. Vbi autem ab igne sustuleris, oleũ percolato: deinde accepta, terebinthinam, basilicum, butyrum, & medicamentum διὰ χυλοῦ sensim calefacito, quousque misceantur: deinde vase reponito, ac vtitor, cochlearia duo, aut tria, cum modico adipis ex eo capiens. Mirabile est auxilium, vt quod dolores vehementes admodum etiam mitiget, præterquam quòd nihil habet torpori inducendo accommodatum.

ALIVD præstantius enema, crassos viscosósque humores purgans. Recipit autem aristolochiã rotundam contusam, salem torrefactum & læuigatum, mæũ herbam, ipsam quoque contusam, oleum fœnigræci, oleum rutaceum, oleum anethinum. Ad herbarum autem cochleare vnum, etiam salis tantundem in oleum coniicies. Hoc admodum pituitam soluit, & non modò colicos, sed etiam ischiadicos strenuè iuuat. ALIA INIECTIO, ILEIS quoque efficax.

Nitri Alexandrini instar semunciæ, vel etiam ampliori,

oleum & aquam calidam admiſceto. Omnia permixta heminæ menſura iniicito: ac miraberis quomodo excernat quodcunque inuenerit ſtercus durum, ſiue viſcoſum craſſumque humorem pituitoſum, intus contentum. Ego etiam in iliosis ea vſus ſum, ac ſucceſſit, vt omnes ſimplicitatem & efficaciam medicamenti admirarentur. ALIA admodum benefaciens. Styracis, caſtorei, myrrhæ, opii, ſingulæ vnciæ. Omnibus mixtis, quum vſus poſtulat, fabæ Ægyptiæ magnitudinem capito, & cum oleo rutaceo, adipéque módica iniicito. Hæc etiam ſomnum conciliat, & vehementes dolores, ſiquid aliud, mitigare poteſt: pluribus ipſam experimentis probaui. QVAE PER os dentur, etiam iis qui ex frigido & pituitoſo humore dolent. Quoniam autem multi per anum curari non ſuſtinent, partim metu, partim etiam præ multo dolore erubeſcentes; neceſſe eſt his potui exhibere quæ ad colicos dolores facere creduntur. Multa igitur ab omnibus veteribus prodita ſunt: quorum autem nos quoque experientiam habuimus, optimè valentium, horum omnium ſcripturas vobis exponam, à ſimplicioribus, & quæ ad mediocres dolores facere inſcribuntur, auſpicatus. SIMPLEX MEDICAMENTVM vſu compertum. Marrubii herbæ decoctum potui cum mulſo dato: aut baccas lauri læuigatas nouem, aut quatuordecim, & cortice bene detracto, ex vini cyathis tribus propinato. vſu approbatum eſt. ALIVD, quod etiam nephriticis confert. Ex rhamni foliis ſuccum extrahito, ac in vnam ſucci miſturam grana piperis ſeptem aut nouem indito: mellis cochlearia duo. Tepida ægro in balnei ſolio potioni dato, ac miraberis quomodo poſt exiguum tempus æger dolore liberetur. Hoc etiam ad nephriticos valet, qui laborant obſtructione, aut calculo, aut craſſiore humore. Polii decoctum ex vino bibendum dato: ſimiliter etiam hyſſopi, & dictamni, item petroſelini & aniſi conducit.

ALIVD valde generoſum. Origani ſcrupulum dato ex vna miſtura aſcalonitis, aut alterius vini tenuis. Comprobatum eſt auxilium multos magnis doloribus liberaſſe. ALIVD, & ipſum valde bonum. Caſtorei partes duæ, origani pars vna. Datur febri carentibus, ex mulſo: febricitantibus autem, ex mulſa. ALIVD ad idem. Fœniculi ſeminis, aniſi, ſpicæ nardi, ſingulæ vnciæ: apii ſeminis, ameos, caſiæ, ſingulæ ſemunciæ. Hoc & nephriticis, & colicis, & hydropicis ſalutariter datur. ALIVD præſtantiſſimum, etiam ad aliud efficax.

Cardamomi interioris ſeminis vncia, amomi vuæ vncia, ſpicæ nardi, fœniculi corticis, aut foliorum papaueris albi, coſti albi, nardi Gallicæ, piperis albi, cumini Æthiopici, menthæ ſiccæ, ſeminis aſari, ſingulæ vnciæ: myrrhæ Troglodytidis drachmæ quatuor, ſcammonii totidem: mellis deſpumati quod ſatis eſt. Mixta excipito, datóque nucis auellanæ magnitudinem arquatis deuorandam: colicis autem cum hydromelitis frigidi cochleariis duobus. Scire licet, medicamenti pondus non ſolùm nucis auellanæ, ſed etiam iuglandis inſtar dandum eſſe, præſertim iliosis, & qui ſeipſos propter immoderatos dolores huc & illuc proiiciunt. Vt autem ſemel dicam, in quibus vires robuſtæ ſunt, & dolor vehemens vrget, nihil reueritus, cum fiducia etiam maius quàm nucis auellanæ pondus dato. Nihil enim habet quod ad torporem inducat, vt Philonium, & alia quædam antidota: ſed quia noxium humorem purgat & ſubducit, doloris mitigationem conciliat. Item theriacæ antidotum ad dolores ex pituita & vitreo humore naſcentes magnificè facit. Datur auellanæ modo ex mulſa. Ego ſubinde quum his illam obtuliſſem, ſucceſſum conſequutus ſum. Sin autem quis eam etiam per interualla ſemel menſe bibat, ſanus ex toto euadit, & in poſterum malo non tentatur. At Philonium antidotum dolores ſanè ex frigida cauſa contractos mitigat, non medetur: biliosos autem, & cacochymia, *quæ humorum prauitas eſt*, affectos non ſolùm lenit, ſed etiam maximè iuuat, ſi modicè exhibeatur, & pro virium ratione. Præterea Marcellium antidotum, præterquam quòd magnam torporis inducendi vim obtinet, dolores ſedat. ſcriptura ipſius ita habet: Croci drachmas octo, ſulphuris viui drachmas duas, opii drachmam ſemis, cinnamomi drachma, piperis albi drachmæ viginti, mellis Attici quod ſatis eſt. Dato nucis auellanæ magnitudine, ex aqua calida. Hæc de enematis & antidotis interpretatos, quum multa eorum opio atque aliis torporem inducentibus conſtent, neceſſe eſt etiam de his tractare, quando, & quomodo, & in quibus ipſis vti oporteat. DE ANODYNIS enematis, paſtillis & antidotis. Torporem facientia medicamenta quæ & ex opio & alterco componuntur, non temere admouere properandum eſt: verùm, ſi quidem humores qui dolorem pariunt, tenues & acres fuerint, cum fiducia adhibere oportet, nullam inde noxam fore ſuſpicantes: ſin autem craſſi ſint, & viſcoſi, torporem inferentium vſus vitari debet. Etſi enim doloris eleuationem adferre videantur, tamen efficiunt vt dolor poſtea diutius permaneat: putóque bona ratione ipſa non conferre. Nam quum meatus ex medicamentorum quæ torporem faciunt frigiditate condenſentur, conſtringanturque, & recrementa ſpiſſeſcant, neceſſe eſt etiam totum affectum magis adaugeri, & ad diſcutiendum difficilem reddi. Multi igitur quum in eiuſmodi affectibus ea iterum atque tertiò dediſſent, effecerunt vt partes læſæ emorerētur reſoluerentúrque: interdum verò etiam mortem omnino induxerunt. Propter hæc omnia (vt dixi) medicamenta torporem facientia, temere colicis ex frigida intemperie infeſtatis offerre properandum non eſt, niſi magnus quidam dolor & vehemens, qui ſyncopes periculum minetur, id nos facere compellat. Si igitur vires tibi robuſtæ appareant, & dolor grandis admodum, vrgénſque, tunc ſolum exhibere, idque ſemel oportet. Nam calidiore temperatura præditis, & ob tenuem acrémque humorem dolentibus, torporem excitantia medicamenta, præterquam quòd nihil nocent, adhuc etiam magis opitulantur, dum tenuem, acrem & biliosum humorem craſſum reddunt, ad concoctionem perducunt, ad bonámque temperiem conuertunt. DE VOMITV. Vomitus ob frigidum humorem dolentibus vtiliſſimus eſt, præſertim qui à raphani radicibus, item cibis ſalſis, dulcibus & copioſioribus petitur. Simul enim cum vomitu etiam ſiquid viſcoſum eſt, craſſum & pituitoſum, educitur: nec ſinit copioſum collectum rurſus inteſtinis influere, qui aliorum iterum dolorum author fiat. Oportet autem non ſolùm in ipſo morbo vomitum ciere, ſed etiam quando conquieſcit, id faciundum eſt. DE SINAPISMO, & dropace. Similiter & cutis vellicatus, cruentationéſque ſinapi excitatos, & dropaciſmos conuenire arbitror, præſertim in tali morbo iam inueterato. Nam quū affectas partes calefaciant, ſiquis per interualla ipſis vſus fuerit, recrementa in extimam cutem eliciunt. Sin autem puſtulas exiguas, & bullas aquæ plenas, *quas* φλύκταινα *Græci appellant*, fieri contingat, terreri non debes. At diuturnos affectus & perſeuerantes, iis potius ſolùi medicamentis accidit quæ violentiora eſſe videntur. Hæc autem non in acceſſionibus, ſed interuallis, magis præſeruationis gratia adhibere conueniebat, ne permitterēt adhuc ægrum ad affectus admonitionem reuerti. DE MOTV. Motus quoque, & omnis exercitatio inſigniter iis conferunt qui diutius tali morbo laborarūt, & frequentius eò corripiuntur, ſiue pedibus, ſiue per equum, ſiue etiam nauigio mouere corpus velint: item palæſtra, & totius corporis perfricatio, locique mutatio, & longa peregrinatio. Hæc enim omnia extenuant, diſcutiūntque, & totum corpus excrementis liberum reddunt, vniuerſum habitum corroborantia, vt in poſterum affectæ partes frigidum humorem colligere nequeant: imò, neque aliunde influentem promptè in ſe recipiant.

De colico dolore ex flatibus contracto.

Iis igitur qui ob copiam flatuum cruciantur, congruunt fomenta quæ ex milio & furfuribus modicè adhibentur: quæ oleis tenuibus & calidioribus, adiecto aliquo flatibus discutiendis medicamento, vel semine, constant. Nam horum aliquo per aluum indito, statim flatuum copia erumpit, & dolor inde conquiescit. Maximè verò iuuat ipsos etiam cucurbitula bene grandis circa vmbilicum admota, vt nonnulli curationis celeritatem admirati, cogitarint magia quadam & non ratione artis, leuationem doloris ipsis obtingere. Constat autem etiam in hoc victum calidiorem magis adhuc præponendum esse.

De colicis qui ex stercoris duri obstructione dolent.

Eos verò qui ob stercoris duri obstructionem colico dolore vexantur, multo hydrelæo potissimùm & mulsa curare, atque eadem propinare ipsis conandum est. Ita nanque stercus quod exsiccatum iam induratumque fuerit, ex continuo iniectionum vsu humidum euadens, ad infernas partes delabi & excerni potest. Ac omnem victum humidum his conuenire notum est, maximè eum qui ventrem subducere creditur. Itaque alypias herba oleribus incocta, similiter parthenium, mirabiliter aluum subducere videntur: item veteris galli ius. Oportet autem, ventre ipsius explicato, saléque & anethi coma repleto, coniectum in aquam copiosam tandiu decoquere donec admodum dissoluatur, & intabescat. Si verò cum eo quoque polypodii vnciam coxeris, ius magis adhuc aluo ducendæ erit: si vinum etiam aut mulsum adieceris, multo ipsum suauius & ad alui deiectionem efficacius reddes. Quoniam verò nonnulli vsi sunt etiam folle fabrili, & catapotiis ex plumbo factis, (nihil enim assumptis antidotis ac iniectionibus magnum quid præstare potuerunt) necesse est de hoc quoque nonnihil dicere. Nam si citra inflammationem præcedentem frigidus colicus ileosusque affectus sit, tunc curatione per vtrem vtendum est: sin autem inflammatione prægressa adstrictio alui oborta sit, hæc curandi ratio, præterquam quòd nihil iuuet, maximè etiam nocebit. Accommodetur autem vsus ipsius in hunc modum. Canalem medicum folli fabrili adaptato: & qùum hoc feceris, ipsum aperito, quousque totum flatu repletum conspexeris, atque tunc demum ceu in clystere ventum intrò immites, & vtrem comprimes. Deinde ex momento nitri & hydrelæo clysterem iniicies. nam omnia quæ in ventre & intestinis continētur, vnà cū clystere euacuabūtur, vt admireris, siue stercus, siue humor, siue spiritus flatulentus fuerit id quod inclusum erat. Pari modo etiam catapotiis ex plumbo vti licet: sed quum nulla inflammatio infestat, præcipuè inter initia. Nam progressis iam diebus aliquot, & laxa quadam mollicie, concoctionéque apparente, meo iudicio, etiam catapotia ex plumbo, & quæ euphorbio constant, tunc dari poterunt, & obstructionem pulchrè discutere.

De colico affectu ex calidis & biliosis humoribus nascēte.

Quū hactenus de colico dolore ob flatuū copiā cō tracto, itē de eo qui ex frigidis & crassis humoribꝰ prouenit, tractauerimus: iam tandē etiam de iis qui ob biliosos & acres humores hoc morbo corripiuntur, agemus, exorsi hîc quoque ab ipsorum internotione. NOTAE colici doloris ob calidos biliosósque humores excitati. Noſces rursus colicos cruciatus ex calidis biliosis & acribus humoribus concitari, quòd interna morderi, exuri, & lancinari videantur: item quòd lingua arida sit, & sitis vigiliæque vrgeant, & singulis diebus magna ex parte accessio inuadat: vrina sit acris, & quæ per aluum excernuntur, biliosa copiosáque. Adhæc, quòd cibis calidioribus, potionibus, & medicamentis ægri magis irritentur, & plures ipsorum non sine febri agat. Tales igitur notæ colici affectus ob biliosos & calidos humores prouenientis habentur. Curare autem contrariis nimirum conuenit, quæ refrigerare & humectare possint. CVRATIO colici affectus, ex calidis biliosisque humoribus orti. Cremor ergo ptisanæ, si per se offeratur, nullam habens mixturam aut porri, aut copiosioris salis, his est vtilissimus. Nam absque sale calorem refrigerare, & biliosum abstergere, siquid aliud, potest, præsertim copiosior, & sæpe exhibitus: adhæc ouorum recens positorum lutea assumpta. DE OLERIBVS. Olera his commodissima sunt, si & cocta & non cocta exhibeantur: his adhuc magis lactucæ grandes, & auctæ, si probè refrigeratæ exhibeantur. Dari autem debent hæc iis potissimùm quos vigiliæ vrgent, & calidiore temperamento præditis, & ætate vigentibus. Porro omne pomum quod refrigerare & humectare potest, his detur vtiliter: nec vlla suspicio est ægros hinc offensum iri. Cucurbitam verò solam metuere oportet, eo quòd ipsa naturali quadam vi colo aduersetur, vt omnes testantur. Ego itaque noui non solùm iuniores, sed etiam senes paucis diebus huiusmodi victu curatos fuisse. Adhæc frigida aqua vsus sum, in quibus vires robustas, & principales particulas illæsas deprehendi. ac scio leuasseme omnino dolorem, & totum morbum, ne amplius reuerteretur, prohibuisse: idque quum æger antea crebris accessionibus corripetur. Illi verò potissimùm immunes ab accessione postea manserunt, qui præterquam quòd vino abstinerēt, etiam ab acribus omnibus in posterum se continebant, perseuerabantq; in aquæ potionis & victus refrigerantis vsu. At in quibus aut principalis particulæ inflammationem suspicatus, aut vires infirmas esse, aquam frigidam dare metui, in his etiam rosaceum copiosum ac refrigeratum, per inferiora me iniecisse noui, ac plurimum profuisse. Adieci etiam subinde adipem anserinum, ac præsidium attulisse sensi. Porro ob bilis acrimoniam & immoderatam rosionem, necnon ramentosa quæ per aluum excernuntur, probè facit etiam cremor ptisanæ vnà cum chamamelo iniectus, & lutea ouorum simul cum rosaceo his per aluum indita. DE PISCIBVS. Ex piscibus sumi debent duriore carne præditi, vt ceris, orphus, glaucus, scorpius, caris, coccyx, sepia, & loligo. DE TESTACEIS. Ex testaceis, pectines, ostrea, cochleæ marinæ. Vtilis ipsis etiam erinacius existit, vt qui præterquam quòd contemperet, refrigerétque, præterea etiam stomacho gratus est, aluúmque & vrinam mouet: quibus nihil est præstantius. DE CARNIBVS. Ex carnibus potissimùm dare conuenit quæ difficulter conficiuntur, vt pedes bubulos, & ventriculum: item suum vuluam, & vngulas probè coctas, refrigeratásque. DE FRVCTIBVS pomaceis. Inter fructus melopepones omnibus aliis pomis præferendi sunt. Ne autem os ventriculi subuertatur, miscere ipsis aceti paulum oportet, quum assumentur. Adhæc aliud quoduis pomum à flatibus alienum, & dulce, modicè voluptatis gratia sumere alienum non est. Ex placentis aut bellariis nihil prorsus offerri iis debet qui à bile roduntur, & colico dolore cruciantur. DE BALNEIS. Balnea dulcis aquæ his adhibeantur, præsertim ætate vigentibus, & calidiore temperamento præditis. sit autem aer temperatus, & calidæ aquæ solium. Cæterùm partes quidem affectæ vngantur chamæmelino, totum verò corpus hydrelæo. Cauendum autem ne oblinantur nitro, aut sampsucho, vel omnino acri quodam vel calido: item ne affecta perfricentur, fomentísque obducantur. Et salsæ aquæ, aut nitrosæ, & in summa, aquarum naturalium vsus vitari debet. Reuersi à balneo non statim vinum ægri bibant, sumant autem cremorem ptisanæ, aut aquam tepidam: in medio verò cibi, si velint, recentatam dictam bibere ipsis permittendum, ipsámque aquam frigidam: ac potu eius iuuantur. At vino si in totum abstinere possent, vtile esset: sin autem nolint, eo quòd ex toto vini abstinentiam ferre nequeant, concedendum ipsis tenue & aquosum. DE MOTV. Exercitiis autem, gestationibus, omnique motu per interualla morbi, neque multis, neque validis vtantur. Neque enim ferunt, sed statim intemperati & acriores redduntur, vbi largius exercitiis

vii fuerint. Abstineant autem ab ira, omníque cura, A quatenus licet,& omnis generis lassitudinibus. Ita nanque temperanter ac in omni hilaritate degentes, molestum & excruciantem coli dolorem euadere poterunt.

DE PVRGATIONE. Quòd si purgatione interdum vti in iis qui ob biliosum acrémque humorem colico dolore afficiuntur, oporteat, obseruandum est ne vllũ adhuc medicamentũ quod acre quid obtinet, offeratur, vt euphorbiũ, aut cnidiũ granum, aut lathyrides, aut veratrũ. Hæc enim omnia præterquã quòd nihil hos iuuant, præterea etiam tormina & rosionem pariunt, & B aliam bilem excitant. Vtile igitur his est antidotũ quod picra dicitur. Si nanque bilis quæ dolorem rosionémque inducit, intestinorum ipsorum tunicis affixa tibi videatur, ipsa per se picra eis dari debet: sin autem non solùm in tunicas absorpta est, sed etiam in spatio continetur, ac aliunde frequenter influit, tunc antidotum nõ per se exhibes, sed adiectis ei scammonii lacrymæ scrupulis duobus, aut paulo ampliori aut minore modo, ipsos purgabis: necnon theodoreto, admixta ei scammonii lacryma. Quod si æstas fuerit, etiam rhodomeliti aut C rhodomeli ipsam adiicientes, aut hydrorosato, sic purgare ipsos conuenit. Valde enim iuuantur, non solùm quòd infestante dolore leuentur, sed etiam quòd totum prorsus affectum euaserint.

DE COLICIS doloribus ob inflammationem intestinorum contractis.

At si colicum affectum ob inflammationem intestini fieri contingat, nequaquam purgationem in his, præsertim inter initia, & quum illa nondũ ad concoctionem peruenerit, exhibere audebis. Qui enim medicamenta ventri ducendo apta præbere non dubitarunt, ægrotan- D tibus periculorum authores & mortis extiterunt. Accidit nanque vt datum medicamentum humores ex illæsis ac sanis particulis trahat, & transmittat affectis. Quũ autem hæ id quod illatum est nequeant propellere, necesse est dolorem, vigilias & tormina augeri: quibus omnibus increscentibus, in ileosum morbum incidere. Neque enim aliud est ileos quàm colici affectus intentio ac incrementum. Quapropter purgatio inflammatione tentatis danda non est: venæ autem sectio adhibenda, & paulatim ex toto corpore vacuatio tentanda: E eo quòd vniuersa inanitio tantum præsidii non adferat quantum quæ paulatim fit. Porro si propter inflammationis magnitudinem etiam vrinas supprimi contingat, venam & in talo & in superiore pedis parte secare non est alienum. sæpe enim quum hoc nos fecissemus, & alui & vrinæ excretio sequuta est. Alimento in his vtendum est, cremore ptissanæ, aut auena mediocriter. item iniectione per aluũ ex cremore ptissanæ, chæmæmelo, succo lini seminis, & hydrelæo, præsertim si etiam febris vehemens vrgeat. rarum nanque est colo in- F flammationem sustinente, febrim non oboriri. Quæ extrinsecus imponentur, temperata sint, nihil acre habentia: è quorum numero est etiam chamæmelinum oleum, & ex farina ordeacea linique semine epithemata: necnon cerata similiter, quæ componuntur ex chamæmelino, cera, rosaceo, & luteis ouorum. Fiat autem ponderum æqualitas eiusmodi: Ceræ vnciæ quinque: chamæmeli vnciæ duæ, semis, farinæ fabaceæ, rosacei, singulorum vnciæ duæ semis: lutea ouorum quinque aut sex, succi lini seminis quod satis est. Oua & farina læui- G gentur, atque tunc ceratum refrigeratum iniiciatur, ac omnia subigantur, quousque inuicem commixta fuerint, ac in vnum coiisse videantur. Hoc & renibus & vesicæ inflammatæ pulchrè auxiliari potest.

DE BALNEO. Balnea igitur continua, priusquam totum corpus recrementis vacuatum fuerit, adhibenda non sunt. Post sanguinis autem vacuationem, etiamsi dolor vr- A geat, balneo vti absurdum non est. Si verò vires refragentur, in alueum ægri descendent, corpus oleo chamæmelino illinentes. Vino, si inflammatio adhuc feruet, & febres præpollent, abstineant: vbi concoctionis notæ apparuerint, etsi vires imbecillæ videantur, non alienum est ipsis vinum tenue & aquosum propinare. Scio igitur quòd siquis prædictis curandi methodis vtatur, non vllo alio extrinsecus remedio opus habebit. Verùm quum plerique eorum qui per circuitus colico dolore afficiuntur, præsertim diuites, ne- B que bibere omnino medicamentum, neque ventrem clysteriis curari volunt, naturalibus autem quæ alligari solent, dolorem ipsorum abigere nos cogunt: conatus sum etiam de his vobis mentionem facere, quorum & ipse experientiam habui, & quæ à veris amicis iuuare posse cognoui. Ac præstantissimos veterum testatos illa inuenimus, vt neque ars experientiæ & misericordiæ expers esse censeatur, neque medici ab honestate & consensu doloris alieni esse videantur, tanquam ignorantes naturam, & à sensu doloris a- C liorum affici, & simul condolere.

MEDICAMENTA naturalia quæ alligari solent aduersus dolores colicos. Medicamentum alligatorium, certum, cuius & nos periculum fecimus, ac omnes propemodum præstantissimi medicorum comprobarunt. Stercus lupi, si fieri possit, qui ossa vorauerit, in canalem includito, ac dato in dextro brachio, aut femore, aut lumbis, per accessionem gestandum: cauens ne dolente parte neque terram, neque balneum æger attingat.

ALIVD, etiam ipsum probatum. A- D lauda comesta idem optimè præstat. Thraces, viuente adhuc alauda, cor eximentes, alligatorium faciunt, femori sinistro ipsum circundantes.

ALIVD naturale comprobatum. Ex porci intestino cæco id quod nummosum est accipito, ac myrrha inuolutum, ligatumque in pelle lupina aut canina, dato gestandum luna abeunte à sole: ac miraberis.

ALIVD alligatorium. Herculem erectum, suffocantem leonem in lapidem medicum insculpito, ac inclusum in annulum aureum, gestandum dato.

I- E DEM rursus. Alauda combusta læuigatáque, & cochleariis duobus aut tribus ad dies tres aut quatuor propinata, admodum colicis affectibus auxiliatur.

ALIVD valde efficax. Vmbilici infantis nuper nati præcisi paululum in argentum aut aurum includito, cum modico sale: qui gestat hoc alligatorium medicamentum, dolore prorsus non corripietur.

ALIVD. Iecur caprillum combustum læuigato, datóque ex vino potui: multum ipsis auxiliatur.

ANNVLVS ad idem. Annulum fer- F reum accipito, ac circulum ipsius octangulum efficito, atque ita in octangulum inscribito, φεῦγε φεῦγε ἰου' χολὴ, ἡ κορύδαλος ἐζήτει. *hoc est, Fuge fuge heu bilis, alauda quærebat.* Subiectam autem figuram in annuli caput scribito N Huius magnam habui experientiam, ac absurdum putaui tantum medicamentum naturali vi colico aduersum, non vobis tradere. Sed admoneo vos ne quibuslibet huiusmodi ostendatis: virtutis autem studiosis, & qui eiusmodi possunt conseruare, communicate. Quod etiam Hippocrates diuinis- G simus quum nouisset, præcepit his verbis, Res quæ sacræ sunt, sacris hominibus ostenduntur: profanis autem non fas est. Paretur autem præfiguratus annulus decimoseptimo, aut vigesimoprimo die lunæ.

ALIVD naturale, ad colum efficax, vsu probatum. Lupi stercus in tenuissimum puluerem tritum, incretúmque, ex aquæ calidæ cochleari dimidio, laboranti dato.

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber XI,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE PODAGRA, Cap. I.

PODAGRÆ affectum ex multis diuersisque originem trahere, in primis sciendum est: vnde,meo iudicio, propter generationis varietatem, neque internosci probè,neque absolutam curationem consequi potuit. Hac autem ex re morbus molestam tristémque de se opinionem acquisiuit, nempe quòd nequaquam arte medica vnquam curari possit. At ego asseuero, si & differentiæ & species ipsius, quot & quales existant,probè internoscantur, facilem curatu medicis futurũ. Dicamus igitur iam notas ipsius, deinde sic etiam curationes persequamur. Speret autem vnusquisque quòd si animum diligẽter scriptis à me intendat,multos iuuabit,non modò morbi principia subeuntes,sed etiam diu iam eo conflictatos. Multæ igitur causæ sunt quæ molestam podagram progignunt. Etenim sanguis qui in sinus articulorum confluxerit, calidus,tum ipsos,tum compages ac ligamenta distendens, vehementem dolorem excitare solet. Similiter etiam bilis,quæ frequenter inter neruos & ligamenta influxerit, inflammando simul & distendendo,magnos cruciatus adferre consueuit. Præterea pituita,dum in prædicta loca se insinuauerit, validioris doloris causa efficitur,dum simul cum frigiditate ipsa & arctat & distendit. Eadem ratione etiam humor melancholicus, non modò refrigerãdo & premendo,sed etiam quòd grauitatis sensum efficiat,haud moderatas parit accessiones. Porro fluxiones non solùm ob materiæ influxum articulis oboriri solent,sed etiam propter nudam qualitatem solam, calidam & frigidam:adhæc siccitas & humiditas fluxiones subinde concitat.Quare diligenter (vt diximus) obseruandum est quæ exquisitè causa sit morbi effectrix, ac remedium vnicuique conueniens accommodãdum.

Si podagra à bilioso humore nascatur.

Incipiamus igitur de dolore verba facere qui ob biliosum humorem nascitur.etenim magna ex parte, quũ eiusmodi humor superat, fluxiones in articulos decumbere consueuerunt. Nosces autem an humor qui influit biliosus sit, inde quòd nullus manifestus tumor articulis oboriatur. Deinde,quòd æger igneam potius caliditatem quàm distensionem aut grauitatem quandam insidentem percipiat:præterea quòd particula dolens colore rubro spectetur, & refrigerantibus quidẽ oblectetur,iuuetúrque magis ab ipsis quàm calefaciẽtibus. Cæterùm etiam causæ quæ præcesserunt, item ægri ætas, temperatura,anni tempus, regio, atque alia quæ didicimus, superantem humorem indicabunt biliosum esse & calidum. Si igitur humor qui articulis influit, acris & biliosus esse,ex indiciis quæ commemorauimus, tibi appareat, liquet sanguinis vacuationem adhibendam non esse:sed medicamento potius bilem ducente vtendum,vbi prius acrimoniam humoris aut rosionem humectaris,& contemperaueris. Non semel autem, verùm sæpe,si res postulet, æger purgandus est. ita nanque articulos à recrementis & fluxionibus tutos seruare poteris si materiam superantem,non vniuersam sed per vices subtrahere semper coneris. DE MEDICAMENTO biliosum humorem expurgante. Sit autem medicamentum purgans simplicius, quod nõ adeo calidum quiddam habere debet: quale est etiam quod ex succo rosarum paratur, quod odoratu gratũ & deuoratu suaue apparet, stomachum autem non subuertit. Nam huius quoque cura in omnibus fluidis affectibus haberi debet, vt ne ventriculi os ab iis quæ assumuntur offendatur. ipsi nanque infirmanti omnes nerui consentiunt, & fluxionibus tentantur.Habet autem scriptura in hunc modum:Rosarũ succi sextarii duo, mellis sextarii quatuor,scammonii torrefacti vnciæ quatuor:omnia simul incoquantur vsque ad mellis spissitudinem,& scammo-

A nia in puluerem redacta eis adiiciatur.Summus medicamenti modus est,cochlearia quinque: minor, cochlearia duo:medius,tria. At maior aut minor medicamenti dandi modus, ex copia aut abundantia humoris desumatur. ALIVD ad idem. Ad eos verò qui os ventriculi paulo frigidius habent,non est alienum etiam piper ei admiscere. Habet autem scriptura huius in hunc modum:Rosarum succi libra,scammoniæ vncia,agarici drachmæ quatuor, piperis scrupuli duo, mellis vnciæ sex.Lento igne incoquito,ac,vbi in crassitiem coierint,

B tunc scammoniam,agaricum & piper adiicito,atque ita vtitor. Dantur cochlearia quinque aut sex, pro virium ratione. ALIVD purgans,ex malis cotoneis.

Mala cotonea octo,scammonii adiecta vncia: extrinsecus fermento obducito,assatóque.Vbi probè ipsa assata fuerint,mellis quod satis est adiicito,vt neque crassũ, neque valde liquidum euadat:ac dato ex eo cochlearia duo aut tria,prout vires ægrotantis postulat.Talia quidem sunt purgantia,iis qui potione ipsorum oblectantur accommoda. At si potu assumere nolint,etiam cata-

C potia ex liquore scammonii fieri debẽt. Habent autem in hunc modum: Absinthii drachmæ tres, scammonii scrupulus.Admixto rosati modico,fingito catapotia,ac dato simplicem compositionem:interim verò duplicatam,pro ægri viribus & humoris copia. Hoc sanè modo eos quorum articuli biliosi humoris fluxione laborat, purgare conuenit. Verùm non ipsi soli corpori prospiciendum est,sed etiam particulas affectas refrigerare ac mitigare conandum, vt ne propter immodicum ardorem,aut magnum articulorum dolorem,particulæ ma-

D gis fluxionibus tententur. Etenim caliditas partium affectarum materiam ad se allicere, & dolorem rursus excitare solet. Huius igitur gratia ambobus prospicere, refrigerare & lenire properandum est, vt particulæ temperatæ & doloris expertes reddantur. Ad quod præstantissimum in his est rosaceũ, si quotidie affectis partibus inducatur,& sensim infricetur. Melius itaque feceris si luteum oui admisceas, & veluti in vnctionem redacto affectas ita partes perfrices, tum vesperi ante somnum, tum rursus mane.Idem verò hoc etiam ad præcauẽdum

G morbum tempore sanitatis valet,si quis somnum initurus,& mane progressurus, quotidie vtatur. At hoc non solùm agendum est,sed etiam aliis omnibus refrigerantibus,& articulos corroborantibus vtendum,de quibus paulo pòst dicetur. In præsentia verò à victu exordiamur,docentes ipsum nihil calidum, aut quod bilem omnino creare possit,recipere debere. Sic igitur & toti corpori & affectis particulis prouidere oportet. Cæterũ & victus obseruandus est,vt ipse & refrigerans & humectans existat. Cauendum autem quicquid calefaciens

E valde, biliosum quid procreare possit. ALIVD ad eos qui tardius purgantur. Rosarum succi vnciæ tres,scammonii, mellis, singulorum vncia: tithymalli lacrymæ scrupuli tres. Datur cochlearium vnum vel duo,secundum ægri vires. Hoc medicamentum ad multa valet,tertiana laborantes, arquatos,& lippitudine affectos: atque sine molestia noxáque sumitur:necnon acre existit.Cum fiducia ipsum dato, quomodocunque velis,præsertim febricitantibus cum ptissanæ cremore. DE OLERIBVS. Inter olera assumantur in-

F tybus,lactuca & malua.Sin autem eis oblectẽtur, etiam bletum,chrysolachanum, sonchus, & quodcunque refrigerare & humectare potest.Brassica verò, nasturtiũ, eruca, porrum, & allium,vt inimica vitari debent.

DE AVIBVS. Ex auibus offerantur phasiani, gallinæ cohortales nõ pingues, attagenes,perdices,merulæ,turdi. DE PISCIBVS. Piscium saxatiles præsertim,& alii quibus substantia alba,friabilis natura,& nihil pingue habet.Palustres autem vitẽtur. At omnia condimenta recrementis vacua sint,neque olei,

neque ex acribus ſeminibus multum recipiant. DE ISICIO. Iſicium verò quod ex his paratur, vtile quoque eſt, præſertim ex durioribus confectum, vt orpho, ceride, teuthide, ſepia, pectinibus. Teſtacea exhibere metuendum non eſt. DE CARNIBVS. Ouillarum carnium decoctum aſſumant, & maximè ventriculi boum. Similiter noui quoſdã qui ita fluxione copioſiſſima & acri laborabãt, maxime carnibus bubulis adiutos. Dicebant enim non amplius ſe continuè aut vehementer pedibus dolere, quemadmodum quum tenui victu vterentur: eſſe autem pedes bubulos, & ventres, magis quàm decoctũ. Porro erat hic ætate florida, calido temperamento. DE LEGVMINIBVS.

Inter legumina exhibeantur tum ipſæ fabæ virides, tum ſiccæ leniter feruefactæ: item phaſeolũ Alexandrinum, præſertim maceratũ, & fœnigræci germina. Adhæc halycã & ptiſſanam aſſumere alienum non eſt. Reliqua verò legumina ipſos vitare ſatius eſt. DE FRVCTIBVS pomaceis. Fructum pomaceum ſiccum æſtiuum, admodum dulcem & maturum, offerre cõſulo circa horam ſecundam, aut tertiam: præſertim Perſica, aut rhodacina, & vuam duram, & non aſtringentem, damaſcena, mala dulcia, citria purgata, & excorticata probè. Pirum verò, malum Punicum, aliáque omnia rarò aut nequaquam offerri debent. DE TRAGEMATIS.

Ex bellariis caſtaneas potiſſimùm ſumere conducit: non autem nuces, aut pineas, aut amygdala, imò nec placẽtas, aut liba. Omnia enim hæc iis ſunt noxia quorum articuli bilioſi recrementi fluxionibus infeſtantur.

DE MOTV. Moueantur autem ægri mediocriter citra magnam laſſitudinem, & ante cibum potius quàm poſt. Nam laſſitudo his maximè aduerſatur, vt quæ articulos largius excalefaciat, incendátque, vt ipſi aliã rurſus materiem ex longinquioribus particulis ad ſe attrahant, arripiántque, atque ideo cauſam fluxionibus ſuppeditent. DE BALNEIS. Balnea dulcis aquæ his conducunt: atque ea quæ veſperi adhibentur, magis quàm matutina. Nam poſt cibum ſumptum, maximam vim ad calidorum intemperiem corrigendam obtinet, præſertim in gracilibus, ſiccioribus & acrioribus corporibus. Nam in eiuſmodi, ſi quotidie balnea adhibeas, non eis nocebis, ſed plurimum etiã adiuuabis. At priuſquam æger in calidum balnei aerem ingreſſurus ſit, confert ei pedes prius aqua frigida irrigare. Vbi verò mediam domum balnei ingreſſus fuerit, deinde modicè ſudauerit, ſitulæ tepidæ ei ſuperfundentur: atque ita totũ corpus hydrelæo perungi oportet. Porro balnei aerem temperatum eſſe cõuenit, ſimiliter etiã lauacri ſolium. Poſt vnctionem ex tranſitu ſtatim in calidæ ſolium æger ingredietur. Quòd ſi etiã frigidam aquam influere contingat, pedes ſcaturigini ſubmittat, priuſquam in ipſum deſcendat. Egreſſus rurſus è thermis, deſcendere omnino in frigidæ ſolium debet: &, ſi æſtas fuerit, & oblectetur, in ea natet. Veſtimentis autem indutis, pedibus iterum aqua frigida iniiciatur. Reuerſus à balneo in domum æger non ſtatim bibat vinum, præſertim merum: ſed ptiſſanæ cremorem aut tepidam aquam prius aſſumat. In medio autem prandii, ſi æſtas fuerit, aquam frigidam: ſin autem hyems, temperatam bibat. DE VINIS factitiis. A vinis factitiis abſtineant: ſin autem oblectentur, ſumant aut roſatum, aut abſinthites, ſimiliter refrigerantes, quemadmodum Romani facere conſueuerunt id quod vocatur recentatum. Ita ſanè præſeruari debent ii qui bilioſi humoris fluxionem in articulis experiuntur. At ſi quando rurſus aliquem fluxionibus corripi contigerit, eo quòd negligentius ipſe (vt veriſimile eſt) victus rationẽ obſeruarit, tali via ac modo vti debet, ac nullum calefaciens offerre, ſed quæ magis refrigerantis ſunt facultatis: ex quorum numero habentur pſyllium, ſolanum, portulaca, altercum, ſemperuiuũ, lactuca, & paluſtris lenticula. Sed hæc ſanè omnia per ſe læuigata, & præſertim viridia, dolores qui in acceſſionibus oriuntur, abundè lenire poſſunt: adhuc etiã magis ſi paucis farinis ordeaceis vel vnum ex prædictis vel duo admiſceas. At ne ſiccescant, vtile eſt etiam roſaceum cataplaſmati adiicere: ac frigida omnia his adfe-

A rantur, mutentúrque crebrius, vt frigiditas permaneat. Scire autem licet, ſemen pſyllii, ſi aqua maceretur, & diligẽter ſubigatur, viſcoſumque fiat, & ordeaceis farinis permiſceatur, mirabiliter dolores mitigare, feruorem & ardorem doloris extinguere, & affecta loca ad temperiem bonam reducere. Si igitur herbarum copiã habes, commodum eſt his vti: ſin autem tempus non permittat, harum loco cerato roſaceo mitigare, quod pulchrè aduerſus calidas intemperies reſiſtere poteſt, præſertim ſi frequentius immutetur: verùm ceram refrigerare ſe-

B mel atque iterum oportet, priorem aquam mutando. Validius ipſum reddes ſi vuæ acerbæ ſuccum, aut portulacæ, aut albumina ouorum, & ptiſſanæ cremorem admiſcueris. Porro ad intemperies non admodum ardentes optimè facit etiam ceratum ex lomento factũ. Habet autem hoc pacto: Ceræ vncias quinque, chamæmelini, roſacei, ſingulorum vncias duas, & ſemiſſem: lomenti ſemunciam, ouorum octo lutea. Hæc primùm læuigato, deinde facto cerato, in pila miſceto: exceptis vtitor frequẽtius. At ſi magnus quidam dolor vrgeat, etiam me-

C dicamenta quæ ex croco, ſucco coriãdri, glaucio, & exiguo opio parantur, adhibere conuenit: verùm ſoluere ea ex poſca oportet. Cæterùm ſciendum eſt, epithematum & vnctionum quæ torporem inducunt, liberaliorem vſum cauendum eſſe, vt quæ magis offendant quàm iuuent. At ſi ob vehementem dolorem æſtũmque ipſis vti cogamur, animus diligenter adhibẽdus eſt ne huiuſmodi auxilia diu incũbere permittamus: verùm ſiue vnctiones, ſiue pharmaca eſſe quæ adhibentur, acciderit, conãdum eſt, ſtatim ſimulatque feruor doloris ſinierit,

D ipſa prorſus auferre. Vniuerſa nanque hæc diutius inhærentia, torporem & mouendi difficultatem in articulis excitare ſolent. Si igitur, dum nos ipſis immoderatius vtimur, eiuſmodi fieri contingat mouẽdi difficultatem vel torporem, tunc commodum eſt vti etiam medicamento διὰ χυλῶν ex chamæmelino ſoluto, vel δι' ἀλθαίας. Hæc enim omnia concoquere ſolent, & morbos ex intẽpeſtiuo frigidorum vſu orientes reſtituere. Medicamenti δι' ἀλθαίας ſcriptura eſt talis. MEDICAMENTVM δι' ἀλθαίας. Fœnigræci, ſeminis lini, altheæ, ſingulorum vncias quatuor. Hæc omnia triduo

E ex nouem aquæ ſextariis in vaſe æneo macerabis, deinde coques, vt quam craſſiſſimus eorum ſuccus fiat: percolabis eum, exprimeſque fortiter, & libras duas eius ſumes: olei autem veteris totidem cacabo iniicies, coqueſque lento igne, donec ſuccus conſumatur, & ſolũ oleum remaneat: iterum colabis, indéſque cacabo mũdo, & appones igni. Huic addes ceræ, colophoniæ, ſingulas libras: galbani boni vncias quatuor. Sublatum ab igne ceratum vaſe condito, & vtitor. Confert etiã quòd à mul-

F tis paratur: verùm hoc multum ſum expertus, nõ ſolùm in podagricis, ſed etiam viſceribus induratis, & aliis ſimilibus multis. Vbi verò refrigerati articuli incaluerint, & proprio rurſus agi motu incœperint, robur etiã particulis adiiciendum, ne ſubitò in poſterum fluxionibus tententur. Erit autem hoc cõmodius ſi palmulato cum aceto roſaceo liquato vtamur. Inopia autem roſacei, id quod ex immaturis vuis fit oleum proficiet. Verùm prius conuenit ipſum mollius imponere, quod mitem habeat ſubſtantiam: poſtea verò quũ articuli mouẽtur,

G etiam dura glutinantium craſſitiem ſortita admouere, rationi conſonum eſt. At ſi medicamenta ferre æger nequeat, (multi enim ſunt qui medicamentis impoſitis grauentur) non alienum in hiſce vti etiam aliis quibuſdam quæ affecta cõfirmare poſſint. Sunt igitur permulta, præſertim ſuccus acaciæ cum poſca illitus: item lycium vnà cum croco, & glaucium: necnon ſuccus perdiciadis ſimul cum poſca illitus validam vim obtinet. Sunt autem & alia ſimilem his facultatem conſequuta: ſed hæc quoque ſufficiãt, quæ pauca ſanè prædictis eſſe

H videntur, ſed validam vim repræſentant. Et ſi quis ipſis etiam per ſanitatem vti velit, confidat ipſas particulas, quæ prius iniuriis affici, & crebris fluxionibus tentari cõſueuerãt, ſanas & à fluxionibus liberas cõſeruatũ iri.

Si podagra ex pituita prouenerit.

Hoc igitur modo curari debent qui ex bilioſo hu-

more,calido & acri,fluxiones experiũtur. At ſi id quod influit,pituitoſum eſſe contingat,& fluxus frigidus in affectis particulis percipiatur, neque ipſæ rubræ, neque feruidæ ſint,ſed magis extenſæ, calidis quidem iuuentur, frigidis autem moleſtentur lædanturque:prætcrea ſi etiam vita ipſorum quæ præceſſit, frigida fuerit, humorem magis pituitoſum eſſe qui articulis influit, indicatur. Nam ocium magna ex parte præcedit potius quàm exercitia,item creber plurium ciborum& vitioſos ſuccos generantium vſus, vt iſiciorum, aſtacorum, aut buccinorum,aut pectinum,aut polypodum,aut leguminum, aut plurium pomorum, & intempeſtiuarũ lauationũ. Si igitur hæc quoque præter alia indicia, id quod influit,frigidum & pituitoſum eſſe tibi oſtenderint, cum fiducia tandem ad curationem ipſius accedito. DE CVRATIONE. Dicamus igitur iam quomodo etiam frigida podagræ ſpecies curari debeat. Quòd igitur influxus qui ex frigido humore pedibus accidit,calefacientibus ſemper indigeat remediis,omnibus manifeſtum eſt. Quia verò id quod in partem defertur,non ſemper eſt ſimile copia,vel qualitate,vel ſubſtàtia,,ſed aliis quidem id quod influit,copioſum,aliis autem exiguum,& quibuſdam craſſum, quibuſdam tenue, & his in ſumma cute,illis circa membranas interiores, neceſſe eſt nos quoque ita ſimiliter ad qualitatē & quantitatem affectus præter naturam reſpicientes, tum copiam,tum qualitatem,tum(vt ſimpliciter dicã)omnē curationis modum morbo indicato accommodare. Si igitur id quod offendit pituita eſſe tibi videatur, hanc ante omnia medicamētis in id efficacibus euacuare neceſſe eſt. Non enim fieri poteſt vt qui remediis parti inducendis vtitur,aliquid ferat adiumenti,niſi totũ corpus primùm recrementis liberumreddiderit. At ſi quod offendit, non modò pituitoſum fuerit, ſed etiam ſanguineus ſimul humor abundans appareat, vtraque fieri debent:ſed venæ quidem ſectio prius, deinde ſic virib[9] recreatis, ad medicamentum purgans veniendum eſt, quod pituitam craſſam & non ſeroſam attrahere poſſit: quemadmodum plerique faciunt, lathyridas, liquorē tithymalli,& granum cnidium ipſis exhibentes:qui dũ tenues pituitas euacuãt,authores magis læſionis quàm auxilii fiunt, qui humores craſſiores adhuc magis ſiccos & ad diſcutiendum contumaciores reddant. Itaque talia ſemper vitari debent: ſin autem etiam dederit aliquis,admiſcere ipſis quædam extenuãtia oportebit. Sic enim talium miſtura vacuationem quæ ex ipſis prouenit,innoxiam ac tutam reddet. Certè oxymeli Iulianiũ tale eſt, ex iis quæ extenuant compoſitum, repurgánſque non modò ſiquid tenue, ſed etiam craſſum, articulis affixum & inſinuatum exiſtit. Hæc porro eſt ipſius compoſitio. OXYMELI Iulianium. Rutæ,origani,lathyridum,tedarum, alypiadis,ſcyllæ, ſurculorum ſambuci,pulegii, ſingulorum vnciæ tres: comæ thymi vnciæ quatuor:anethi,mãdragoræ radicis, ſingulorum ſemuncia:iridis,folii,coſti,ſpicæ nardi,aſari,veratri albi,hyſſopi,amomi,hyperici,cumini, ſingulæ vnciæ:agarici, polypodii, epithymi, aniſi, ſingulorum vnciæ duæ:rheu pontici ſeſcuncia. Lathyridas, coſtum,granũ cnidium, & ſpicam nardi cocto oxymeliti inſpergito. Sint autem aceti ſextarii decem aut tredecim,mellis ſextarii quinque Herbas triduum in aceto macerari ſinito,deinde ſic excoctis, dum amplius dimidio conſumptum fuerit,mel adiicito,inſpergitóq;: deinde quæ inſpergi debent; granum cnidium,lathyridas, coſtum,& ſpicam nardi,ſimul læuigata excipito,ac pro viribus vtitor. Modus ſummus eſt vncia,minor ſcrupuli octo. Ita ſanè plerique parant. Ego verò tantùm in oxymelite agaricum in tenuiſſimum puluerem redactum inſpergens,ſuauius & minus moleſtum effeci. Frequenter autem ipſi ſcammoniam adiecimus quum validius purgare vellemus. at ſi non libenter ægri oxymeli aſſumãt, catapotia ipſis dato ex ouis. Sint autem eiuſmodi vt poſſint & ipſa viſcoſa craſſique ſucci recrementa ex articulis purgare. Multa igitur talia habentur: maiori autem in vſu ſunt quæ à nobis in hunc modum conficiuntur: Aloes hepaticæ, colocynthidis, veratri nigri corticis,

A ſingulæ vnciæ:euphorbii,nitri, ſingulorum ſemuncia: ſucco braſſicæ,aut malorum, aut citrii excipiuntur. Vtitor pro virium ratione. Præſtat autem non modò ſemel,ſed etiam frequenter ipſa exhibere. Neque enim craſſiora recrementa vniuerſa ac vna vice extrahi poſſunt, ſed paulatim, & per vices. Nam hoc pacto ex frequenti ipſorum vſu extenuatur ſiquid craſſum viſcoſumque intus hæret,& idoneum magis trahentibus ad euacuationem redditur. Cæterùm ſciendum eſt,ipſa nō modò præſeruationis gratia, per morbi interualla dari B debere, ſed etiam in ipſius circuitu. Nam acceſſionem valde mitigant,dum materiam ex partibus affectis eliciunt, nec in poſterum fluxione tentari ſinunt. Poſt purgationes antidota etiam nonnulla exhibere conuenit,quæ viſcoſa craſſàque recrementa extenuare probata ſunt. Iuuantur autem his omnium maximè qui natura pituitoſi ſunt, humidóque & frigido tēperamento præditi:quemadmodum rurſus offenduntur valde qui ardoribus æſtuant,curis & vigiliis per totam vitam cōficiuntur. Multa igitur ſunt antidota quæ validam vim C habeant, oſtendántque crebrò maximam in pituitoſo & humido temperamento præditis efficaciam. Sed ego nullum præſtãtius eo quod διὰ κοραλλίου dicitur inueni. Nam præterquam quòd nihil in potu habet inſuaue, præterea etiam efficax & abſque periculo exiſtit. Non enim immoderatè ſiccat, ſed eo quòd in altum penetrans viſcoſos affixóſque articulis humores extenuet,vtilitatem indicat. Habet autem antidoti deſcriptio in hunc modum:Corallii ſcrupuli ſex,myrrhæ Troglodytidis vnciæ quatuor, caryophylli ſcrupuli duodecim, D rheu Pōtici vncia,folii dolũ nō experti ſcrupuli duodecim,pæoniæ radicis vncia,ariſtolochiæ lōgæ vnciæ duæ, ariſtolochiæ rotundæ tantundem,ſpicæ nardi vnciæ 4. Hæc optima & ſincera deligens, ne medicamentum iis quæ promittit fruſtretur,contundito,& tenui admodũ cribro incernito,datóque ægro ſcrupulum mane ex tepida,& à cibo abſtineat horis ſex: initium autem antidotum hoc exhibendi ab ipſis Ianuarii calendis fiat,capiátque æger primùm quotidie per dies centum, & intermittet triginta,deinde iterum bibet per dies cētum, E &quindecim intermittet. Quum ducētos ſexaginta abſoluerit,potiones autem ducentas aſſumpſerit,dabis iterum alternis diebus,& in centũ ſexaginta diebus potiones octuaginta aſſumet. Et poſtea rurſus in ducentis ſexaginta diebus octuaginta potiones abſoluet, ſingulas duobus diebus interpoſitis aſſumens, donec trecentæ ſexagintaquinque potiones aſſumptæ fuerint. Caueat autem qui bibet, iram, venerem, vini aſtringentis vel admodum dulcis potum, omniáque acria olera:piſciũ capita, cancros, aſtacos, ſepias, ſmylas,betas,carnes le- F porinas,legumina omnia,præſertim fabam. Tale ſanè eſt antidotum,& qui morbo in totum liberari velit, cũ fiducia ipſo vti debet. Quoniam verò (vt diximus) non omnibus ſimiliter pituitoſus humor ſuperat, neque idem omnium temperamentum,conſtat omnes vno antidoto curari non poſſe,ſed alios imbecillioribus,alios efficacioribus: neceſſariũ mihi viſum eſt & vtile, non modò vnius, ſed etiam diuerſorum mentionem facere, vt is qui ea ad ſuperantem vitioſum humorem accommodare velit,ex eis quod ipſi appareat commodum ac G ſalutare deligat. ANTIDOTVM Heraclidis philoſophi, in multis valde probatum. Spicæ nardi, folii, ſingulorum vnciæ duæ, gentianæ Creticæ,ariſtolochiæ lōgæ,ariſtolochiæ rotũdæ,myrrhæ Troglodytidis,ſingulorũ drach. 4: baccarũ lauri excorticatarũ drach. 4. rheu Pōtici drach. 4. Summus modus antidoti eſt drachma:licet autem plures dare, vt medicus qui exhibet conſiderauerit,etiam ad omnia reſpiciens. Verùm hoc antidotum non ſimpliciter initiò dãdum eſt,ſed tempore conuenienti. Optimum autem & primum antidoti H exhibendi tempus eſto incipiente vere, & ſole arietem tranſeunte:ſin autem aliquid hoc in tempore dare prohibeat,iterum circa extremam autumni partem dare incipito. Verùm ſatius eſt id tentare in frigidiore temperamento præditis,incipiente potius vere:in calidiorib[9] autem, quum autumnus iam deſinet. At quotidiana

dandi ratio matutina esto, si concoctio probè obita inueniatur: sin minus, differatur. In illo autem die capiet circa horam secundam aut tertiam, quum ructum purio rem & recrementis liberum percipit. A medicamento ad horam fere quintã, à cibo motuque abstineat: in quiete & hilaritate animi permanens, ab omni ira seipsum conseruans, vt ne medicaminis distributioni sit impedimento. Etenim hoc semper curandum est, in his autẽ adhuc magis. Quemadmodum enim in multis successus magnum adiumentum conciliat, ita etiam frustratio maxima n molestiámque noxam inducit. Sit autem quotidianus exhibendi modus drachma: & non intermittas antidotum vsque ad menses sex bibere. Quòd si verò dilatio quædam assumendi medicamenti orta fuerit, intermissum diem compensare oportet. Ego autẽ asseuero, in iis qui pituitoso & humido sunt temperamento, etiam ad annũ vsque in medicamento exhibendo perseuerari vtiliter. Quanto enim diutius in illo sumendo quis persistet, tanto magis superare morbum ac euincere poterit. Cæterùm post hæc data antidota, cõfuso omnino per interualla duorum aut trium melium corpus purgari, eo quòd vitiosus humor admonitionem morbi generationémque iterum excitat. At si æger continuam purgationem vitet, saltem antidotum quod antea per interualla capiebat, sumat, præsertim vere & autumno. Ita nanque faciens aliquis, à recrementis & fluxionibus liber in posterum euadet, non amplius suffocationem aliquam neque aliud periculũ metuens. Sciẽdum autem, illos maximè periclitari qui post quintum aut septimum annum huiusmodi antidota assumere voluerunt: qui verò incipiente affectu vsi sunt, deinde etiã purgationibus, post ipsius discessum, nullum periculũ deprehenderunt. ANTIDOTVM podagricum Agapeti, & ipsum præclarũ, quo multi sanati sunt. Spicæ nardi, iridis, myrrhæ Troglodyticis, anagallidis quæ cæruleum florem profert, pæoniæ radicis, singulorum vnciæ duæ: casiæ, croci, mæi, folii, mastiches, asari, erythrodani, singulæ vnciæ: damasonii, aristolochiæ longæ & rotundæ, singulorum vnciæ quatuor: caryophylli semuncia, phulescuncia, aloes hepaticæ vnciæ tres. Detur drachma: æger ad annum vsque sumat. Quũ tanta de remediis vniuersalibus diximus, transeamus deinceps ad auxilia quæ partibus imponuntur: initium sumentes ab iis quæ doloribus ex frigida intemperie contractis conueniunt. CATAPLASMATA quæ locis ex frigido humore dolentibus admouentur. Quum mediocris quidem dolor est, in iis etiam brassica confert, si cõcisa obducatur: item apiorum folia, similiter etiam conyzæ. Sin autẽ dolor vehemens ortus fuerit vt ferri non possit, in his vti cataplasmatis oportet, præsertim mitigantibus: qualia sunt quæ farina fœnigræci, seminis lini, lolii, & melle modico constant. Fœnigræci farinæ sint partes tres, lolii pars vna: non dissuadeo, etiam ciceris ipsis simul admiscere. Cæterùm coquito ipsa ex vino tenui & calidiore, nardinóque vnguẽto, & Cyprino modicè incocto, præsertim hyeme: tunc enim, etsi calidius quippiam ipsis adiicias, non offendes, sed etiam potius iuuabis. Nam ad dolorem leuandum discutiendúmque efficacius erit id quod admouetur. Misceantur igitur ipsis, si quidem opus erit etiam paulo adhuc calidius cataplasma efficere, tum folia lauri, tum alia mollissima: & conyza similiter, aut apium, aut smyrnium, & quæ alia, eiusdẽ sunt facultatis. Verùm cataplasmatis portio sit maior: multo autẽ minor iuris ex his decocti, quod cataplasmati admisceatur. Si enim plus herbarum adiectum fuerit, præsertim inter initia accessionum, plurimum nocere solet. Cõmodius igitur est in declinationibus, iis quæ magis discutiunt vti: prius autem lenire expedit. At si æger dolorem, quũ cataplasmata imponũtur, immoderatum esse & intolerabilem dicat, necesse est tunc vti superfusionibus quæ discutiant simul & repellant: ex quorum numero vnum etiam hoc est frequẽter in multis celebratum. habet autẽ hoc pacto: Ex aceto acerrimo decoquito thymum, origanum, satureiam, & calaminthen, in mõtanis potius locis decerptam. Vbi igitur herbæ coctæ probè fuerint, omnémq; vim ipsarũ

A exuerint, tunc aceto reliquo adhuc calido accepto particulas affectus superfundito. Non modò enim semel, sed etiam sæpe experientia probatum est: ac mirum quòd in calidis quoque fluxionibus adhibitũ profuerit, & defluxionem rursus alteram oriri prohibuerit. Vbi verò dolor post superfusionem moderatior euaserit, etiã ceratis, si res postulet, vti licet, non solùm quæ summam cutem infestãtia, sed etiam in alto fixa calefacere & discutere queant. Ac primùm sanè cõducit ceratum quod ex struthio paratur, & vim mitigatoriam digerentémque obtinet, admouere. Confectio eius ita habet. CERATVM ex struthio. Suffiminis ammoniaci, lactis vaccæ nigræ, singulorum vnciæ tres: seminis lini vnciæ octo: oua quatuor. His in læuorem tritis, ammoniacum ex lacte macerato, læuigatóque: deinde addito colophoniæ vncias tres, adipis struthii vncias duas semissem. Confectis vtitor. ALIVD vehementer bonum. Epithema quod ex euphorbio paratur, validũ est ad ampliores perfrictiones, & intolerabiles ex his dolores cõtractos: necnon articulorum infarctus, obstructionésq;.

B

C Habet autem eius cõpositio hoc pacto: Olei veteris sesquilibra, ceræ, nitri Alexandrini, terebinthinæ electæ, singulorũ libra: euphorbii vncia, iridis Illyricæ vnciæ duæ, fœnigræci farinæ sesquisextari⁹. Nobile est medicamentum, & in multis eiusmodi affectibus frequẽter approbatum. Etenim summam cutem discutit & vellicat, trahitque ex alto quæ impacta sunt, & discutit, dolorem excindit, &(quod omnium optimum est) manus nõ inquinat, & sine molestia aufertur. Noui autem ipsum quoque euphorbium, vnà cum oleo & cera incoctum,
D etiam magnos dolores à frigido humore natos mitigasse. At mirari non debemus quòd euphorbium, quum sit adeo calidum & rodens, commendemus tanquã dolores lenire possit. Sunt enim nõnulli cruciatus qui immutari nequeunt nisi aliquod acrius ipsis admoueas. Itaque ratio neque horum quicquam miratur, neque vtentes damnat: quemadmodum nec quum videt contraria quædam ex dulcibus aquis in vehementi defluxione adhiberi, sed considerat nimirum & discernit probè, methodúmque admiratur. Vt enim ex tenui, roden-
E ti & acri humore dolentibus balnea iure profuerunt: (partim enim discusserunt, partim etiam ad bonam tẽperiem redegerunt) ita rursus frigidorum humorũ defluxiones expertis, qui articulorum membranas dolere dicant & distendi, meritò vsus eorum quæ cutem calefaciunt, rodunt & vellicãt, profecit. Ego sanè noui quẽdam solo sinapi in huiusmodi, dum maximè vrgerent accessiones, vtentem, dolore liberatum. Admiscebat ei frequenter ficus siccas, & acetum, eáque subigens emplastri figura, medicamentum sic imponebat. Ac alium
F similiter spectaui medicamẽto διὰ καν θαρίδων vsum, ac maximas gratias agebat. Nam pustula quæ à medicamẽto fiebat, rupta, multus humor excernebatur: atque hoc eueniente, plurimùm iuuari se dicebat. Item διὰ σκόρδων, *quod ex alliis conficitur*, aliis profuit, aliis obfuit: ipsaque sola allia inducta, & præsertim quæ crustam faciũt, apud barbaros iscæ dicuntur. Ego verò non laudo huiusmodi medicamenta quum per se admouentur. nocent enim maximè, etiamsi lenire videantur, quum nihil habeãt quòd emolliat, extrahátque refrigeratos hu
G mores, & admodum infixos. Nam id quod tenue est solum per ea exhalat: crassum autem & terrestre relinquitur, vt quòd manere & articulis infigi ac adhærescere compellant. Præterea magis exsiccant, & siccante ipsorum vi atque calefactoria, quæ inest sinapi & acribus omnibus, nimiũ assant. Quòd autẽ hoc euenit, nulli nõ constat: nam omnes solis adeo acribus medicamentis quæ nihil habent emolliens, vsi, præsertim initio, & quum vrgeret copia, articulos nacti sunt ad motum difficiles, & post longum tempus eò reuertentes vt potue-
H rint incedere. Consultius igitur est his solis non vti, aut eum qui vtitur, statim transire ad illa quæ diffundunt, emolliunt, incidunt, & in altum penetrant, vt articuli rursus veterem motum per hæc iterum possint recipere. Siquis vnius auxilii facultatẽ habeat quod ambo præstare queat, bene habet: sin min⁹, licet etiã particulatim

ipſis vti, interim ſanè laxantibus & diſcutientibus,(ita nanque materia tandem diffundi poterit)interim extenuantibus vellicantibúſque affectas partes, omnem in alto repoſitam articulis materiā ſubtrahere. Porro nequis compoſita medicamenta ex aliis colligere veteribus cogatur, neceſſarium eſſe duxi etiam horum compoſitiones apponere. Nam medicus qui non in operib⁹ exercitatus eſt, neque multos veterum commentarios commodè poteſt euoluere. VNCTIO ſimplex diſcutiens, & induratos articulos reſoluens. Olei populei,ceræ,adipis anſerini,ſingulæ vnciæ:euphorbii ſcru-
B puli quinque.Ceram cum oleo populeo liquefacito,deinde adipem adiicito:cocta refrigeratáque in pilam diffundito,ac euphorbium detritum paulatim inſpergito, rurſúſque oleum populeum ſuperfundens,læuigato vſque ad cōſiſtentiā neq; craſſam admodū, neq; liquidā. VNCTIO *quæ διὰ κισσοῦ ab hederà* dicitur,ad eadē. Olei veteris libræ decē,cupreſſi galbuli vigintiquinq;, ſabinæ viridis libra,roris marini viridis libra, lauri virētis baccæ cētum, fœnigræci ſextarius, altheæ viridis libra,
C corticis pinei tātundem. Hæc contuſa in aquæ ſextariis ternis ad triduum macerato,deinde adiicito oleum,coquitóque dum aqua fuerit inſumpta: poſtea oleo percolato, adiungito ceræ libram, colophoniæ tantundem, hederæ lacrymæ vncias quatuor. Hæc ex vino aſcalone admodum generoſo læuigato,atque ita omnibus exceptis,vtitor vt præſtantiſſimo & mitigatorio medicamēto.At hoc valentius, quod vetuſtis vitiis etiam conuenit,eſto id quod Lyſiponium dicitur.Habet autem eius deſcriptio in hunc modum: Caſtorei vncia, euphorbii
D vncia,piperis,ſuffiminis ammoniaci, ſingulorum vnciæ duæ : opopanacis,galbani,medullæ ceruinæ,ſingulorū vnciæ duæ:terebinthinæ reſinæ vnciæ ſex, ceræ libra,irini, gleucini, cyprini,laurini, ſingulorum vnciæ tres:olei veteris libra. ALIVD efficax, & in duris corporibus,& valde vetuſtis vitiis: quinetiam articulos recenti cicatrice contractos diſſoluit. Adarcæ,opopanacis,caſtorei,galbani,terebinthinæ,piperis,ſingulorū vnciæ quatuor:œſypi,ceræ, ſingulorum vnciæ duæ,euphorbii vncia,ſtyracis,thapſiæ,ſingulorum vnciæ qua-
E tuor:pyrethri vnciæ tres, ceræ rufæ libra, olei Cyprini vnciæ tres, tedacei vnciæ ſex, laurini olei vnciæ octo, olei veteris vncia,nardini libra,olei amaracini libra,balſami vnciæ tres. Hæc deſcriptio ſtrenuè valet ad particulas reſolutas. Obſeruandum verò eſt ne in ſiccioribus calidioribúſque corporibus vtamur: ſed in iis qui carnē habent iniuriis minus opportunā & duriorem, quæq; ex longo tempore ob craſſos viſcoſóſque humores malè habent,vt particulæ fluxionem expertæ nequeāt diſtendi, neque ideo moueri. SI PEDES tumoribus
F pituitoſis laxiſque infeſtantur. Si laxi tumores ſint, *quos Græci οἰδηματώδεις appellāt*,in quibus humor qui influxit,neque craſſus & terreſtris exiſtit,ſed laxus & mollis, tangentibus ſtatim digitis cedens, ſpiritum flatulentū & pituitam humidam aquoſamque fluere ſuſpicamur. In his igitur conueniunt potiſſimùm & ceratum quod ex ſale paratur & vnctiones.In quibus autem illitus aut vnctiones nihil proficiunt, his etiam fomenta ex ſale torrefacto frequentius mutata, aptè accommodantur. Etenim ab ipſis non modò leniuntur, ſed etiam plurimùm adiuuātur. Ego ſanè noui Romæ quēdā virū lōgè
G clariſſimum,qui fomento ex ſale ſemper vteretur, atq; hinc valde mitigaretur.Quòd autem hoc opitulatur,omnibus eſt manifeſtum : nunquam enim læſionem aliquam articulorum, neque tophum excitaſſe inuentum eſt.Confert porro his etiam calidiore balneo & ſicciore vti:item nitro tenui,ſale,& iis quæ cutē rodere, vellicare & extenuare poſſe,necnon humiditatem intus cōtentam attrahere deprehenduntur. Sunt autem multa à veteribus inuenta : nos verò etiam huius pulueris magnum fecimus experimentum. SMEGMA aut pul-
H uis egregius : vocant autem quidam ipſum Indum, alii Aſclepium. Puluis qui tophos emendat,atque ad laxos tumores,cum aceto inductus, bene facit:necnon ad eos qui humidum caput & thoracem habent,item ad leprā valet,alphū,ſpirandi difficultatē,& aliorū vitiorū quæ

A ex capite aut thorace originē trahū', cauſas repellit : omninóq; vitiatā materiē & copioſ:m diſcutit: ruborē in cute vehemētē excitat,humores prauos vitioſóſq; impactos & ferinos digerit, articulariis & ſtomachicis accōmodū.Et qui perpetuò ipſo vtitur,podagra laborare nō permittit, vel coxæ dolorem experiri : itē ad pruriginoſa impetiginoſáque corpora facit, pilos extenuat,ac vocatur *ἰσόθεος,quaſi dicas,æqualis Deo:* quoniam etiam ad elephāticos conducit. Habet ipſius compoſitio in hūc modum. DESCRIPTIO pulueris Indici. Salis
B Cappadocici, ſalis communis,ſalis amari, ſalis ex nitri fontibus,ſalis tragaſæi,nitri Alexandrini,aphronitri,pumicis,adarcæ, ſingulæ libræ: lapidis aſii floris,aluminis liquidi,aluminis ſciſſilis,nardi Gallicæ, veratri albi & nigri,herbæ lanariæ, ſpheculæ, *hoc eſt fæcis uini*,combuſtæ,radicis chamæleontis,ſulphuris viui,ſtaphidis agriæ,ſinapis,aluminis,iunci anguloſi,piperis, terræ cimoliæ,ſeminis viticis,baccarum lauri ſiccarum, gallæ omphacitidis,lupinorum farinæ,lomenti fabarum,cumini,ſingulorum omnium vnciæ tres : pyrethri, iunci
C rotundi floris,thuris maſculi, gummi, iridis Illyricæ, cucumeris ſylueſtris,radicis ſiccæ, marrubii ſicci, ſepiæ toſtæ,fœnigræci,cnici, grani cnidii,coſti,pulegii, graminis ſicci,prioniæ,ſingulorum vnciæ tres : ſampſuchi vncia,folii vnciæ duæ.Sales & nitrum olla recenti ſuper ignem torreto:reliqua ſiccata cōtundito, incernitóque. Vtantur autem ægri ſubinde in balneo: quum iam ſudare inceperint, tunc caput decocto radicis ſalicis abſtergi curato.Hic puluis præſtantiſſimus eſt, & valde efficax,præterquam calida intemperie affectis, & fluxio-
D nibus ex biliofo & acri humore,necnon calido ſanguine excitatis. omnibus autem aliis fluxionum vitiis accommodari poteſt.Iis etiam pſilothra in balneis adhibere admodum conducit qui ex pituitoſo humore podagra laborāt:maximè in quibus ſumma cutis extenuari deſiderat. PSILOTHRVM nobile ad podagram, *quo pili abolentur*. Thuris, maſtiches, lapidis aſii floris,pumicis toſti,alcyonii,ſtaphidis agriæ, cimoliæ,veratri,ſampſuchi,ſpumæ argenti,amyli,ſingulorum vnciæ tres:ſpicæ nardi vncia, caryophylli vnciæ duæ.Vti-
E tor puluere, aut cū cremore ptiſſanæ & oryzæ, vniuſcuiuſque ſeorſim coctæ: ſit autē menſura vtriuſque æqualis. & ſaponis Gallici vnciis ſex ex cremore ſolutis calefactíſque antea. Pulueris cochlearia quinque inſpergito,calcis viuæ & incretæ libram,auripigmenti,ſandarachæ,ſingulorum ſeſcunciam: ac vbi penna probaueris, vtitor.Hæc ſanè valida etiā in maximis tumoribus adhibere conuenit:ad moderatos autem tumores laxos, etiā loliacea farina cum aceto inducta,probè auxiliatur. Similiter etiam adeps ſuillus cum calce viua in pila ſuba-
F ctus,vt malagmatis ſubſtantiam induat,optimè diſcutit laxos tumores, omnéſque inflammationes, præſertim in genibus:item mala Punica acida cocta,læuigatáque, & poſt coctionem applicata : quin & ipſa theriace ſi cū vino quodam tenui illinatur,probè diſcutere comprobata eſt. Tantum de podagra ob pituitoſum humorem proueniente interpretati,dicamus etiam quomodo dolor ex ſanguine in articulis obortus curari poſſit.

Si podagra ob ſanguineum humorem conſtituatur.

G Quòd ſi humorem qui in articulos confluxerit, ſanguineum eſſe ſuſpicemur, vbi quidem nihil prohibet, vacuationem quæ per venæ ſectionem adhibetur,tentato. Hac enim ratione multos noui aut in totum morbo liberatos,aut raro fluxionibus correptos,eo quòd non neglexerint, ſed veris ſtatim initio ſanguinem ſibi detrahi curarint,non ſolùm vacuandi,ſed etiam præſeruationis cauſa id facientes. Abſtinendum eis à cibis valentis materiæ,& qui ſanguineum humorem magis adaugent. Norunt igitur hæc, etiamſi ego non ſcribam,o-
H mnes medici, quòd carnes cunctæ, & ex his adhuc maximè ſuillæ,& vina dulcia,in vniuerſum omne alimentum copioſum, animi hilaritas, & motus mediocris,id efficere ſolent.Si itaque ambo obſeruet quiſpiam,nempe vt vere ineunte ſanguinis vacuationem adhibeat, & cibis illum copioſum gignētibus abſtineat, corpus au-

tem continuè etiam exerceat, impigérque ad omnē motum fuerit, quomodo is hac ratione non liber à recremētis erit? quando autem vacat recrementis, quomodo non fluxionum expers permanebit, quum nihil ſit quod adhuc in articulos defluere poſſit? Cæterùm vtantur tales tepidæ aquæ potu magis, omníque ratione victûs refrigerante, & quæ ſanguinis generationi aduerſari queat. Ac multos noui ex his, qui quum vino tantùm abſtinerent, non amplius morbum fuerint experti. Hac ratione copioſum vinum multo ſanguine præditis inimicum eſt. Commodum igitur eſt ipſos talia deuitare, atque ſi in totum negligant, certè vere & æſtate hæc obſeruare conentur. Hæc igitur generatim facere conuenit in quibus defluxio à ſanguinei humoris copia prouenire cōſueuit. Quoniam verò nonnullos etiam ex victu parum obſeruato defluxione corripi contingit, neceſſe eſt ideo curationes particulares interpretari, quibus inflámmatione obſeſſis opitulari oporteat.

De remediis quæ locis inflammatis inducuntur.

Sciendum igitur eſt vtraque in particulis fluxione iam tentatis præcipienda eſſe, nempe vt id quod in inflammatione continetur, refrigeremus & diſcutiamus. Optimè igitur in his valet cataplaſma quod ex ſemperuiuo paratur, aut cortices mali Punici, rhus & polenta in vino cocta inductáque. Etenim id quod influit repellere, & quod iam continetur, diſcutere, & exſiccare ſtatim abūde poſſunt: item particulis imbecillis robur adiicere, vt ea quæ ad ipſa mittuntur, rurſus remittant. Porro coqui ex vino probè debent mali Punici cortices, & ſemperuiuum. Accuratè verò læuigata, vnà ſimul cum polenta miſceri. Liquidum autem ipſum remedium & læuigatum mediocriter affectis particulis imponere conducit: æſtate quidem frigidum, hyeme autem tepidum. Itaque per initia acceſſionis, & quum dolor adhuc moderatus eſt, hæc adhibere vincit: ſin autem auctus fuerit, fomento ex cera, *quod κηρεμβροχὴ dicitur*, vtendum eſt. Habet in hunc modū: Sapæ partes duæ, roſacei pars vna, ceræ minimum: vt fomentum tantummodo craſſius efficiat. Excipiantur autē omnia lanis ſuccidis, imponantúrque per hyemem quidem tepida, in æſtate verò frigida. At ſi inflammatio in alto fuerit, etiam nitri paulum, & olei dulcis, loco roſacei, ſapæ admiſceto, magiſque proficies. Si dolor remanet, etiā cataplaſmate ex braſſicæ foliis vtêris, habēte in hunc modum: Foliis braſſicæ coctis læuigatiſque diligēter fæcem aceti, ouorum crudorum lutea duo, & roſacei paulum adiicito: ac mixta omnia ſimul læuigatáque inducito, continuè immutans medicamentum. Ac vehementes dolores multum lenies, benéque facies ſi etiam ſpongiā vino mediocriter aſtringente imbutam affectis particulis ſuperimponi iuſſeris: ſin tale vinum deſideretur, poſca madefactam. Non autem ſuperfundantur partes iis quæ ex polline farinæ aut ordeacea farina conſtant. Omnia enim hæc iſtis ſunt inimica, præſertim in quibus copia articulos offendit, dolorémque excitat. In quibus enim totum corpus recrementis vacat, non alienum eſt, quum magnus dolor vrget, etiam cataplaſmatis ex farina ordeacea vti: ſint autē farinæ quidem ordeaceæ partes duæ, ſeminis lini pars vna. immutentur frequentius. Humidioribus autem, & non admodum feruentibus vtendum, quēadmodum medici faciunt, nō ſolùm articulos, ſed etiam alias particulas admodum ardentibus farinis obducentes: ignari ſe cutē magis adurere & ſiccare quàm aliquid humoris ſubiecti diſcutere. Porro quòd cataplaſmata, quæ largius coquuntur, præſertim quæ oleum in coctione recipiunt, magis ſiccent, manifeſtum eſt ex piſcibus & carnibus quæ oleo friguntur: quippe ſiccantur & torrentur. Non conuenit igitur temere cataplaſmata ardentia & feruida inducere, niſi totum corpus ſit recrementis vacuum: neque quum adhibes, ardentibus vti & feruidis. Ego verò affirmo ne aſtringentibus quidem & repellentibus in affectis partibus vtendum eſſe, niſi totū prius corpus recrementis liberaueris. Nam quod articulis influit, ne ad principales particulas recurrens ſuffocationis cauſa fiat ægro, periculúmque mortis adferat, metuendum eſt. Siue igitur diſcutientibus, ſiue repellentibus vti velis, totum corpus recrementis vacuare properato.

DE TOPHIS. Quoniam verò etiam tophi, *qui Græcis πῶροι dicuntur*, pleriſque articulis fluxione tentatis oboriuntur, ſiue ex inordinato quorundam ciborum eſu, vnde incoctus & crudus humor colligitur, ſiue continuò torporem facientium, & anodynorum, *hoc eſt dolorem tollentium* medicaminum vſu, conſentaneum eſt vt ſciamus quibus etiam in his & quando vtendum ſit medicamentis quæ tophos diſſoluere prædicantur. Si igitur calida intemperies materiam nimium adaſſans atque adurens, tophos generare videatur, calefacientibus in his & acribus medicamentis vti non oportet. Etſi enim hæc procreatos iā lapides diſſoluere videbuntur, tamen efficiunt vt etiam alii calculi obnaſcantur. Quare ſiquis his ad lapillos iam creatos diſcutiendum vtatur, ſtatim rurſus ad ea quæ mediocriter calefaciunt, & modicè diffundunt diſſoluúntque, tranſeat: abſtineátque in poſterum ſiccantibus tum cibis, tum antidotis, quæ corpus calefacere & immoderatius ſiccare ſolent. omnia enim iſta tophos magis his generant quàm diſſoluunt. At quibus non adeſt calida intemperies, ſed frigidiores, craſſiores, crudioréſque potius humores in articulis inſeruntur, his omnia hæc quæ & extenuare & calefacere poſſunt, opitulātur: & ſiquis ipſis vti velit, hic etiam natos iam lapillos conſumere, & ne alii naſcantur prohibere poterit. Ego ſanè noui quendam magnos tophos in articulis expertum cōſanuiſſe, adeò vt etiam citra impedimentum incederet, eo quòd antidotum continuè aſſumeret. Antidotum verò quod per totum annum bibebat, hoc eſt. ANTIDOTVM ad tophos. Centaurei vnciæ quinque, chamædryos vnciæ nouem, hyperici totidem: ariſtolochiæ rotundæ, gentianæ, petroſelini, agarici, phu dulcis, mæi, ſingulorū vnciæ tres: ſpicæ nardi vncia. Excipito melle, datóque ex tepida aqua. Ac alium quendam nouī qui quum tophos habere incepiſſet, non alios amplius naſci permiſit, eo quòd decoctum biberet, cruda craſſáque recrementa extenuans. Erat autem decoctū quod bibebat, ex huiuſmodi herbis compoſitū: origano & chamæpity, quarū neutra calido & bilioſo recremento præditis conuenit. At quia magna auxiliorum quæ tophos diſſoluere conſueuerunt, differētia exiſtit, (alia ſiquidem ex acribus admodum conficiuntur, alia ex iis quæ magis emolliunt diffundúntque largius) commodum eſt vt horum quoque diſcrimina vobis exponamus, vt pro diuerſis ægrorum temperamentis, & tophorum articulos obſidentium magnitudine & malitia, liceat vobis medicamenta vnicuique congrua, ex iis quæ hoc loco à me cōſcripta ſunt deligere. CERATVM excellentiſſimum, tophos articulorum diſſoluēs, adeò vt neque an oborti fuerint, adhuc appareat. Aphronitri vnciæ octo, terebinthinæ vnciæ duodecim, ceræ vnciæ quindecim, olei veteris vncia vna & viginti, lixiuii quo piliarii vtuntur lanis ſuccidis abluendis (quod etiam nonnulli περιπόσακτον appellant) vnciæ ſex. Vtitor vt præſtantiſſimo & vſu probato. ALIVD vſu probatum. Aphronitri, terebinthinæ, lixiuii quo lanæ ſuccidæ abluuntur, propoleos, ſingulorum vnciæ quatuor: ceræ vnciæ nouem, colophoniæ libra, olei veteris vnciæ ſedecim. Mixtis vtitor, & in tophis & abſceſſibus admodum ſubitò auxiliātur. Commoda igitur hæc ſunt, & plurimis experimentis comprobata: ſed his adhuc multo efficacius eſt quod ex cinnabari, ſalis flore, & aliis plurimis metallicis paratur, cuius deſcriptio hoc pacto habet. MEDICAMENTVM διὰ κιννάβαρεως. Argenti ſpumæ libra, olei veteris ſextarius, ſquamæ æris vncia, æris combuſti vncia, cinnabareos ſcrupuli octodecim, magnetis viui vncia, lapidis phrygii drachmæ ſex, lapidis pyritis vncia, thuris vncia, aloes vnciæ duæ ſemis, galbani ſeſcuncia, cadmiæ vncia, diphrygis vnciæ duæ, æruginis raſæ vncia, ſuffiminis ammoniaci ſemuncia, lapidis oniti s Scythici ſcrupuli octodecim, lapidis hæmatitis vncia, propoleos libra, ſeſcuncia: lapidis perdicitis vncia, betonicæ vncia vna, ſcrupuli octo: gentianæ vncia, ariſtolochiæ longæ ſemuncia, chamæleontis nigri vncia, dictamni ſeſcuncia, reſinæ ſiccæ libra vna & ſemis, adipis ſtruthiocameli libra. Lapides cum ſpuma argenti teruntur ſeorſim, adiectis ſalis floris libris duabus, donec omnia

dissoluantur. Hoc medicamentum plurimis experimentis probatum est, non solùm in condylomatis, sed etiam strumis, ramicibus aquosis, hydropicis, lienosis, aliisque plurimis & maximis vitiis, quorum hìc mētionem facere superfluum est. Hoc solùm sciēdum est, ad omne id vitium accommodum appellari, eo quòd in varios vsus ipsum adhiberi, omnes medici confitentur: ac mirum est, idem, præterquam quòd non calefacit, etiam articulos nō valde exurere, sed etiam tophos in ipsis discutere solere. Hoc sanè efficax est medicamentū, sed nō facilè paratur. At quod ex auellanis cōstat, *quod* διὰ λεπτοκαρύων *Græcè dicitur*, ambo cōsequitur: etenim & facile paratu est simul, & efficaciam obtinet. Compositio eius in hunc modum habet. MEDICAMENTVM διὰ λεπτοκαρύων. Lixiuii piliarii vnciæ sex, auellanarum vnciæ nouem, aphronitri, saponis Gallici, singulorum vnciæ quatuor: mellis vnciæ tres, ouorum albumina sex, olei veteris libra, ceræ vnciæ decem, terebinthinæ vnciæ septem. Licet medicamentū multis vtile efficere si interim vires ipsius remittas, interim intendas. Moderatius nāque erit & corporibus mollioribus accommodatum si medicamenti quod ex melle fit, partes duas adiicias, vnam verò medicamenti iam dicti: item si emplastrum δι' ἀνεμώνης adiunxeris, vbi id quod ex melle constat desideratur. Erit tibi etiam hoc pacto blandum, & citra rosionem efficax ad maximos tophorum affectus, variósque corporū habitus, vt nō multis & diuersis auxiliis indigeant. Quæ quum ita sint, non opus est multorum medicaminum hìc meminisse. Noui autem ego me emplastrum ex cerusa factum medicamēto adiecisse, eo quòd æger ipsius rosionem minimè ferre posset. ac mihi opus pulchrè successit: nam vtrisque æger oblectabatur, tum lenitate tū efficacia medicamenti. Siquis igitur ita cōsiderare velit, licet ei tutò & citra noxā, ipsum, prout corpora sensilia sunt, & pro diuersis habitibus vitiisque admouere. Ipse verò diuinissimus Galenus meminit etiam se tophos veteri caseo dissoluisse. Habet autem vsus hoc pacto: Vsus sum in articulario tophos in ipsis articulis habente, caseo antiquissimo acerrimóque, in suillæ carnis salsæ decoctū intincto: ac in pila subactū tophis imposui, & valde profuit. Nam cute vltro citra sectionem dirupta, particulas promptè & citra noxā quotidie tophis liberauit, refecitque. DE ANTIDOTIS anodynis, *id est quæ somno dolorem leuant*, & medicamentis purgantibus. Quoniam verò nonnulli, siue ob maximam rerum necessitatem, siue quòd dolorem ferre nequeant, omnino requirunt vt medicamentum aliquod ipsis dolori leuando idoneum exhibeamus, commodum erit etiam de his tractare, quando & quomodo ipsis vtēdum sit: item antidota ab ipsis exposita, quot simplicia, quótque composita existant. Cerata igitur extrinsecus ex opio parata, quæ veteres etiā à dignitate χιλιοχρύσους vocare dignantur. Verùm ego, etsi vim mitigatoriam habent, non ipsis adeò vti consulo nisi magna admodum vrgeat necessitas, & calida valde intemperies. Bibunt autem nōnulli etiā id quod vocatur διὰ ἑρμοδακτύλου, aiúntque doloris leuationem inde fieri, dum ex ventre quædā aquosa euacuat, vt etiam ægri statim inambulare velint. Atq; hoc est verum, ralóque id quod titulo promittit, non euenit: sed habet etiam aliquid quod offendat, quoniam efficit vt ii qui bibunt, crebrius fluxione irritentur. Hoc igitur ne fiat, nonnulli admiscuerunt cuminum, mastichen, gingiber: alii verò etiam euphorbium, arbitrati illud refrigeratorium quippiam & torporis inducendi efficax obtinere. Alii non adeò verum hoc esse dictitant. non enim ita purgare posset si tantam refrigerandi facultatem haberet, vt torporem queat inducere. Sed falsum esse arbitror. omnes enim qui biberunt, eo die stomachum cibis qui offeruntur non oblectari causantur. Idonea igitur sunt quæ ex cumino, gingibere & pipere participant, & malitiæ ipsius qua stomachum offendit, resistunt: sed nullum adeò vt aloe ipsi adiecta opitulari potest. Ego huius compositionem & eorum quæ veteres inuenerunt, vobis exponam: ne ignoremus nos, neque ab aliis ea discere cogamur, sed is qui velit pro arbitrio vti, hinc queat facilè colligere. DESCRIPTIO purgantis medicamēti δι' ἑρμοδακτύλου simplicissima. Hermodactyli drachma, gingiberis siliquæ nouem, piperis siliquæ duæ, anisi totidem. hæc omnia vna vice dantur. Sin autem ventrem copiosius subducere cogitas, scammoniæ quatuor siliquas admisceto: & citra molestiam purgat, ægrósque dolore leuat. ALIVD δι' ἑρμοδακτύλου. Hermodactyli vnciæ tres, cumini scrupuli tredecim, gingiberis scrupuli duodecim, piperis scrupuli decem. Dantur scrupuli quatuor. ALIVD ad idem. Hermodactyli scrupuli quatuor, gingiberis scrupuli sex, cumini siliquæ quatuor, piperis siliquæ quatuor, anisi siliquæ quatuor, lacrymæ scammonii siliquæ octo. Dantur scrupuli quatuor ex mulso. Hoc medicamentum efficit vt ægri statim incedāt. Satius autem est ipsis dare morbo incipiēte, vel declināte. ALIVD valde bonum, experientia à nobis probatum. Anisi, cumini, singulorū scrupuli 12. piperis albi & nigri, singulorū scrupuli 2, gingiberis scrupuli 4, euphorbii scrupuli 4, mastichæ scrupuli sex, casiæ scrupulus, hermodactyli siliquæ quatuor. Hæc omnia vna vice ex aqua tēperata dantur. ALIVD quod Iacobus Psychrestus exhibebat. Hermodactyli scrupuli quatuor, scāmonii scrupuli duo: dato potui ex aqua tepida, vbi ægrum victu prius commodo præparaueris EGREGIVM antidotum quod Theodotius philosophus exhibebat. Hermodactyli siliquæ quatuor, cumini Æthiopici scrupuli quatuor, anisi scrupuli tres, sii herbæ scrupuli sex, agarici scrupuli tres, musci siliqua, phu scrupuli tres, mastichæ scrupuli duo, gingiberis scrupuli tres, spicæ nardi scrupuli duo, cnici scrupuli sex. Dantur scrupuli quatuor cum hydromelite. Præstantissimum est hoc medicamentum, ac plurimum à multis aliis medicis comprobatum. Oportet autem etiā ægrum victu prius præparare, atque ita duo vel tria ouorū lutea, panis exiguum, & gallinæ pectus exhibere: deinde hora vna interposita, aut multùm duabus, ad balneum ducere: ac loto reuersóque domum, ita antidotum vt prædictum est, debito pondere propinare. Hæc ratio victus in omni medicamento exhibendo vtilis experientia apparuit. Neque enim hoc pacto medicamētum stomachum attingit, sed etiam ventrem longè facilius potest subducere. Tantum in hermodactylo nos experti sumus, ac medicos nostri temporis exhibere spectauimus. atque ego longo tempore his vsus sum. Postea autem, aloen ei admisceri vtiliter, sum expertus, ac tētaui orbiculos potius fingere quàm potionem offerre. Etenim præterquam quòd ægris dolorem auferunt, etiam prohibent ne crebris ipsi fluxionibus afficiātur. Describuntur ipsa in hunc modū.

CATAPOTIA ex hermodactylo & aloe. Aloes scrupuli duo, scammonii scrupuli quatuor, cucumeris agrestis seminis semuncia, hermodactyli semuncia. Dantur scrupuli quinque aut sex, pro viribus. ALIVD eadem efficiens, tum in articulariis, tum habitu pituitosioribus:

Aloes, colocynthidis, scammonii, singulorum semūcia: hermodactyli vncia, scrupuli quinque aut sex: catapotia fingens, pro virium ratione dato. Quum autem emollientia aluum catapotia efficere voles, hoc pacto componito.

CATAPOTIA emolliētia. Aloes siliquæ quinque, lacrymæ scammonii siliquæ septem, hermodactyli siliquæ tres, cucumeris agrestis seminis siliquæ tres. Omnia trita excipito rosato, aut rhodomelo: fictáque catapotia dato non modò podagricis, sed etiam aliis quorum aluū cogitas subducere. Omnia enim nihil adferūt molestiæ, nihilque ingratum ac insuaue, quum deuorātur, obtinēt. sciendum autem, non solùm potionem ex hermodactylo ad podagrici doloris leuationem parari, sed etiam alia esse pleraque, ex quorum numero antidotum ex coronopodio quoque habetur. quod & ipsum meo iudicio non ita vt hermodactylus stomachum offendit: mitigat autē similiter, si non amplius, certè non minus. Datur quaternis scrupulis, interim quidē per se, interim verò cū piperis granis quadraginta. Multi sanè in hunc modum composuerunt: alii verò etiam pluribus adiectis vtilius medicamentum reddiderunt. Descriptio ipsius ita habet.

ANTIDOTVM διὰ κορωνοπόδου, Gingiberis scrupuli duo: piperis scrupulus, agarici scrupuli tres, cnici partis interioris scrupuli quatuor, coronopodii radicis scrupuli sex,

Contusa incretáque reponito. At sciendum est drachmã eius exhiberi:iis autem qui difficilius purgantur,siliquas vigintitres,vel amplius,vel minus. Subducit aluũ omnino septies,vel sæpius.Post euacuationem ægrum in balneum deduces : à balneo nutries ouis & pane. Hoc quoque scire oportet,medicamentum istud etiam in magnis accessionibus datum,dolores mitigare. ALIA potio.

Hæc,statim vt accepta est,in ipsa accessione ægrum dolore leuat. Paratur hoc pacto, Erysimi seminis scrupuli quatuor, gingiberis scrupuli sex, coronopodii radicis, amomi,piperis,singulorũ scrupuli sex. Redigantur omnia in puluerem,qui ad summum scrupulis sex exhibeatur ægro, pridie concoctione bene obita vel ex rosato, vel ex posca. Nihil minus solet dolores lenire etiam medicamẽtum ex myuro herba, præterquam quòd stomachum non vitiat,aut articulos offendit. Describitur autem hoc pacto. MEDICAMENTVM ex myuro herba. Sii herbæ,agarici,myuri herbæ,singulæ vnciæ. Dentur scrupuli quatuor : misceatur potioni vna vice dandæ scrupulus euphorbii, ac exhibeatur cum mulso aut chrysattico generoso. ALIVD generosum, probatum. Anisi,propoleos,singulorum siliquæ duæ:gingiberis scrupuli quatuor,euphorbii totidem, masticbes scrupuli sex,casiæ scrupulus,hermodactyli siliquæ quatuor. Hæc omnia potui dato vna vice ex tepida. ALIVD quemadmodum Iacobus Psychrestus. Hermodactyli scrupulus,lacrymæ scammonii scrupulus. Ægro prius humidiore victu nutrito datur ex tepida. ANTIDOTVM podagricum quod vocatur climax. Agarici vncia,phu vnciæ duæ, petroselini vnciæ tres, meu vnciæ quatuor, hyperici vnciæ quinque, gentianæ vnciæ sex, aristolochiæ vnciæ septem ,centaurii vnciæ octo, chamædryos vnciæ nouem, mellis quod satis est. Datur hoc ad annum.

ALIVD antidotum quod eodem modo podagricis ad annum datur. Podagricum, medens pedum, articulorum,capitis,stomachi,oculorum,iecoris, lienis & renum dolori.Curat etiam difficultatem vrinæ, & callos in articulis concretos summè discutit. Est autem medicamenti temperatura hæc. Rheu Pontici vncia, agarici vnciæ duæ, phu vnciæ tres, petroselini Macedonici vnciæ 4, meu vnciæ totidem, hyperici vnciæ sex, gentianæ vnciæ sex, aristolochiæ vnciæ septem,centaurei vnciæ octo, chamedryos vnciæ nouem. Dantur viris scrupuli 2,mulieribus vnus.Parato autem in hunc modum: Hæc in pilam coniecta, contusáque singula priuatim, misceto omnia, & rursus pilæ indita contundito, atque ita probè incernito,ac vtitor vt à nobis per singulos menses ordinatum est:mense Ianuario dato diebus quinque, alternatim: Februario diebus quinque, alternatim: Martio diebus quinque,alternatim: Aprili diebus quinque, alternatim:Maio dieb⁹ 3,alternatim:Iunio duob⁹ diebus,alterna tim:Iulio vno die: Augusto vno die: Septembri vno die: Octobri duobus diebus alternis: Nouembri duobus diebus alternis: Decembri 4 diebus alternis. Atque sic per menses duodecim, dies trigintasex anno vertente absoluito. At abstinendum est mero,carne suilla,bubula,leporina,item brassica, sinapi,& crudis omnigenis oleribus, hydrogaro. Bene autẽ concoquat æger qui medicamẽtũ assumet,pedes aqua calida lauet,& oleo inungat:lactis potione quam tempus exhibet abstineat. DE MITIGATORIIS medicamentis quæ locis affectis admouentur. Hæc igitur si per os exhibeantur,dolores mitigare solent: eorum verò gratia qui non tolerant, siue quòd stomachus sit affectus, & ea quæ exhibentur continere nequeat, sed protinus in vomitum erumpat, siue propter metum, & alterius medicinæ suspicionem aliquam,exponenda censuimus quæ & ratione & experientia vtilia nobis esse demonstrata sunt. Habent autem in hunc modum. CERATVM quod in accessionum statu imponitur,dolore liberans. Croci,lacrymæ papaueris,singulorum vnciæ quatuor:panis, ceræ, singulorum libra, olei sextarius. Crocum & lacrymam vino macerato,panem verò aqua:ac vbi expresseris, diligenter misceto lacrymæ & croco prius læuigatis: deinde ceram cum oleo liquefactã reliquis misceto. ALIVD ceratũ quod similiter in statu applicari potest. Ceræ vnciæ quatuor,

A argẽti spumæ vnciæ duæ,cerussæ tantundem,rosacei,solani succi, singulæ libræ: succo, quousque soluta fuerint, excipito. ALIVD ceratum,& ipsum mitigatorium, ad omnem inflammationem feruidam efficax. Opii drachmæ quatuor, cerati rosacei libra: lacte muliebri opium terito, atque ita ceratum in pila misceto, ac vtitor vt longè optimo. CERATVM mirabile & vsu probatum,de quo etiam alii multi testati sunt. Olei veteris sextarios duos in cacabo lignis fermentaceis coquito, donec vehementer ebulliant: & turpænæ marinæ viuæ
B libram vnam adiicito, coquitóque donec olei prædicti modus iterum aut tertiò efferuescat, deinde talpæ animalis (quod nonnulli calamitem vocant) sanguinis vncias quatuor: ac cum turpæna incoquito donec carnes ab ea resolutæ fuerint:& sublata deinde ab igne refrigerato,percolatóque,ac vitreo vase reponito.quum vsus postulat,olei quod sufficit,paululum misceto: ac vbi dissolueris, ceratum mollissimum facito, ac in linteolum illitum imponito. Coquito autem oleum, vt præscriptum est,in domo subterranea, mensis Martii die quinto, ne-
C quaquam diem differens:ita nanque bene succedet. Tantum de epiplasmatis dolorem tollentibus & mitigatoriis diximus. HALATIA ad cõcoquendũ. Salis cõmunis libra,piperis vnciæ 3,gingiberis vnciæ 2: origani vnciæ 2, hyssopi sescuncia,thymi sescuncia,seminis apii sescuncia, folii,erucæ seminis,laseris,spicæ nardi,petroselini, singulorum sescuncia: fœniculi vncia, salis ammoniaci libræ duæ:in puluerem redigito,ac vtitor. ALIVD. Fœniculi, hyssopi, petroselini, casiæ,ligustici, rheu Pontici, myrrhæ, laseris, singulæ vnciæ: piperis vnciæ duæ, salis ammoniaci sextarius. ALIVD Buphati. Piperis
D vnciæ tres, gingiberis vncia,laseris semuncia, anisi vncia,costi vncia, salis cõmunis libræ 2, panis quod satis est.

ALIVD. Salis cõmunis libra, salis ammoniaci libræ duæ: piperis albi vnciæ tres, piperis nigri tantundẽ:gingiberis vnciæ duæ:cnici vncia,ameos sescũcia,laseris vnciæ 2,folii vnciæ 2,anisi sescuncia, origani vnciæ duæ semis,hyssopi vncia,thymi vncia & semis,petroselini seminis similiter,erucæ similiter,piperis lõgi vnciæ sex,spicæ nardi vnciæ duæ,cumini, seseleos singulæ vnciæ.

Naturalia diuersa ad pedum fluxionem.

E Quoniam nonnulli,quum neque in victu perseuerare, neque medicinam tolerare possunt, cogunt nos in podagra vti naturalibus & iis quæ alligantur, vt optimus medicus omni ex parte instructus sit, & multifariam ægris omnibus opituletur, huc descendi. Quum autem multa sint quæ id præstare queant,vsu tantùm longo probata scribimus. MEDICAMENTVM naturale ad fistulam pedum, admodum celebre, & à multis comprobatum. Neruos onagri & apri & ciconiæ sumito, ac plicatis inde chordis,dextros quidẽ neruos dextris ægro
F rũ pedibus, sinistros autẽ sinistris alligato, ac statim dolorem leuabis. Vbi autẽ dolor conquieuerit,non amplius alligabis, sed vbi rursus dolorem senserit :ac miraberis quòd neque dolor, neque aliud quid periculosum subsequatur: quemadmodum multos attonitos fieri conspicimus vbi pedes fluxionibus tentari desierint. Nonnulli verò ciconiæ neruos aliis non complicant,verùm retinent, mittúntque in phocæ pellen, ac illigant chordis seorsim absque neruis ciconiæ plicatis,pedibus ægri similiter illigant,dextros dextris,sinistros sinistris,quum luna est in
G occasu,vel in signo sterili,& Saturnum ingreditur. MEDICAMENTVM præseruans à podagra & morbo articulario. Torpedinem viuam cum oleo & aqua in vas æreum & cacabum coniicito,ne oleum vstum strepitum edat, ac herbam narcissum luna desinente collectam adiungito, ipsamque cum animali incoquens, vsquedum tota dissoluatur, & ossa nudentur,tunc tandem oleum ab aqua paulatim separabis.Omnia facito luna desinente,vngitóque ægrum ter die:& si quidem articuli dolẽt patiũtúrque,curantur:si verò nõ dolẽt,præseruat eos ne vnquã
H doleãt.Id autẽ facito,vngitóque ad dies tres, luna omnino desinẽte. nã si in alio tẽpore hæc facias, nõ succedet.

ALIVD probatũ.Puellæ virginis primis mẽstruis inquinatũ panniculũ illinito,ac vbi sic aliquãdo feceris,podagra non laborabis. ALIVD quod pedes & manus

præſeruat. Neruos vulturis ex cruribus ac ſummis pe- A dibus collectos, ad talos ægri alligato, curans vt neruos dextri pedis vulturis dextro ægri pedi alliges;& ſiniſtros ſiniſtro. Similiter etiam cubitorum, manuum,& humerorum neruos, aláſque. ALIVD. Leporis tali ſi alligẽtur, articularios affectus admodum alleuiant: oportet autem leporem viuum relinquere. Melius facit etiam cutis vituli marini, ſi pedibus ſubſternatur. Quin & verſum Homericum, Τετρήχει δ' ἀγορή, ὑπὸ δ' ἐστοναχίζετο γαῖα. *Id eſt, Concio turbata eſt, ſubter quoque terra ſonabat,* ſi aurea lamina ipſum ſcribas quum luna eſt in Libra: præſtat autẽ multo B ſi in Leone inueniatur. Itẽ magnes lapis geſtatus articulariorũ dolores curat: ſimiliter etiam aetites ſi geſtetur. præterea cotyledonis radix. Item ſanguis hirundinis illitus podagricos dolores mirificè lenit.

Ad podagram.

Vbi initio videris pedes inflammari, allium læuigatum quotidie ipſis inducito, non ſoluens donec fuerint exulcerati: deinde vrinæ pueri impubis, quam calculis marinis candentibus incenderis, omnia iniicito,& vitor: poſtea ſi abſinthio pedes obducas, adeò efficax eſt vt C non amplius podagra infeſtet. REMEDIVM à podagra præſeruans. In laminam auream, luna deſinente, quæ ſequuntur inſcribito,& neruis gruis inuoluito: deinde ſimili canaliculo ipſam includito, geſtatóque ad talos. meu, treu, mor, phor, teux, za, zon, phe, lou, chri, ge, ze, on. Quemadmodũ ſol in hiſce nominibus firmatur, & quotidie renouatur, ita hoc figmentum confirmatur, quemadmodum prius, Iam, iam, citò, citó. ecce enim magnum nomen dico, in quo conquieſcentia firmãtur. Iaz, azyph, zyon, threux, bayn, choog. Firmate hoc figmentum vt e- D rat primùm, Iam, iam, citò citó. AD PODAGRAM quæ nondum contraxit nodos, admirabile & probatum.

Chamæleontis caput & pedes ipſius, extimáque pedum vel genuum præcidito, & quæ ex dextro pede habentur, ſeorſim ſeruato: & rurſus à ſiniſtro pede, extrema ſimiliter præcidito, ſeruatóque & ipſa priuatim: ac vbi duos digitos dextræ manus pollicẽ & annularem impreſſeris vngue chamæleontis, ſimiliter & ſiniſtræ manus ſecundum digitum notaueris vngue chamæleontis, inquinans ſanguinẽ digitorum dextræ manus extrema dextra chamæleontis, ſiniſtræ autem manus ſanguine, ſiniſtra animantis extrema: in exiguum canalẽ includito, ac geſtato, dextra quidem animantis extrema dextro pede, ſiniſtra autem ſiniſtro, vſquedum æger curatus fuerit. At chamæleontem præciſis extremitatibus adhuc viuentem panniculo lineo puro inuolutum attingito ad ſolis exortum. Sin autem cõtingat manus quoque prædicto affectu cruciari, attingito etiam manus, ac in exiguos canales indito, curabiſque ipſas: facito autem hoc luna deſinente. B PODAGRICVM naturale. Cornubus ouillis crematis,& ex vino in pila detritis, dextro cornu dextrum pedem inungito,& ſiniſtro ſiniſtrum:& dolores podagricos mitigabis. ALIVD ad podagram & omnem fluxionem. Herbam ſacram, quæ eſt altercum, quum luna eſt in Aquario aut Piſcibus, effodito ante ſolis occaſum, radicem non attingens: vbi effoderis ipſam duobus ſiniſtræ manus digitis, pollice & medico, dicas, Loquor tibi, loquor tibi herba ſacra: cras voco te in domum Philiæ vt ſiſtas fluxionem pedum & manuum huius viri vel huius C mulieris. Sed adiuro te per nomẽ magnũ Iaoth, Sabaoth: Deus qui terram firmauit, & fixit mare fluuiis abundans fluentibus, qui exſiccauit vxorem Loth, & fecit eam ſtatuam ſalinariam, accipito ſpiritum matris tuæ terræ,& vires eius, & ſiccato fluxionem pedum aut manuum huius viri, aut mulieris. Craſtino die, ante exortũ ſolis, accepto oſſe cuiuſcunque animantis mortui, effodito radicem,& accepta ipſa dicito, Adiuro te per ſãcta nomina, Iaoth, Sabaoth, Adonai, Eloi: ac in ipſam radicem ſalis pugillum coniicito, inquiens, Vt ſales hi non augebuntur ſic neque D affectus huius viri aut huius mulieris. Item extremã radicis partem ægro alligato, cauens ne madeſcat, reliquũ verò ſuſpendito ſuper cruſtam diebus tercentum ſexaginta. Quum iam de cõuenientibus podagricis auxiliis, curandi ratione,& vſus illorum modo, præterea de naturalibus quæ experimentis probauimus præſcripſerimus, finem libro feliciter imponemus. AVXILIVM podagricum valde bonum. Myrrhæ ſiccæ ſextula, hermodactyli ſextulæ duæ, trita incretáque potui ex vino veteri in balneo exhibeto.

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber XII,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE FEBRIBVS, Cap. I.

QVVM poſtulaueris à me, chariſſime Coſma, vt curationes quas in diuerſis morbis frequenter ſum expertus, tibi exponerem, non grauatè obtemperaui: vt qui fatear iure me gratiam vtriſque & tibi & patri tuo pro beneuolentia, quam ſubinde mihi benignè præſtitiſtis, debere. Hic enim protinus ab initio non in artis modò operibus, ſed etiam in vniuerſis vitæ negotiis commodus mihi fuit adminiſter: tu verò, quum apud barbaros degeres, neutiquam me propter caſus euentúſque rerum quæ nos vrſerunt, negligendum cenſuiſti. Quare etiam ſenex in poſterum vobis morem gero:& quum non amplius laborem ferre poſſim, librum hunc conſcribendum, & experimenta quæ longo vſu atque exercitatione in hominum morbis à me ſunt comperta, in commentarium redigenda putaui. Oblectabit autem non pauciſſimos qui hæc citra inuidiam inſpicere voluerint, accurata iſta docendi ratio, breuitáſque ſimul & perſpicuitas dictionis. Studui enim (quantum licuit) verbis vti communibus, magiſque perſpicuis, vt etiã G vulgaribus liber eſſet dictione ipſa facilis & explicatus. Exordium itaque à diariis febribus ſumemus, diuiniſſimi Galeni doctrinam pro viribus hic quoque imitantes.

E Quòd ſanè febris eſſentia ſubſtantiáque, & natura nihil aliud ſit quàm tum cordis tum arteriarum calor naturali contrarius, à præſtantiſſimis medicorum, Galeno potiſſimùm & Hippocrate, eſt demonſtratum. Quare huc Eraſiſtrati opinionem adducere, Aſclepiadíſque, & aliorum medicorum chorum, ſuperuacaneum exiſtimaui. Quòd autem rationi conſentit, febrim à corde potius quàm ab alia corporis noſtri particula proficiſci, multis licet argumentis colligere. Siquidem febris natiui caloris eſt mutatio: natiuus autem calor in corde exiſtit. conſtat etiam F febrim in corde ſedem habere. At quoniam febris eſt nõ ſolus abſolutè calor naturali contrarius, ſed in materia quadã ſubſiſtit, materia verò triplex genere in nobis habetur, manifeſtum eſt quòd febris quoque in tribus conſiſtere materiis cognoſcetur: in ſpiritibus nempe, humoribus,& ſolidis particulis. Si igitur ſpiritus immutatus fuerit, febrim parit ex illo prouenientem, *quam Græci ἐφημερινὸν, nos diariam appellamus*: ſin autem humores, eã quæ putredini fertur accepta: ſi verò particulæ ſolidæ, hecticam efficiunt. Dicamus itaque de vnaquaque, quid ſit, & quomodo ſpecies eius dignoſci optiméque poſſit curari. Exponamus autem primùm diariam, vtpote omnium ſimpliciſſimam, quæque ſimul vniuerſis magna ex ex parte hominibus ſuperuenire conſueuerit.

Diariarum notæ.

Febres diariæ quum ex ſpiritibus habeant originem,
nihil ſtabile neque firmum continent, ſed vti celeriter
generantur, ita etiam ſoluuntur: vnde & diariæ vocatæ
ſunt, ad vnum vſque diem aut paulo diutius interdũ du-
rantes. Notari verò ipſæ hoc pacto debent, ex tactu, vri-
nis, & præterea etiam pulſibus. Ex tactu enim caloris co-
pia nobis innoteſcit, quum is ſola quantitate increuerit,
vt ſpectare licet etiam calorem qui in balneo excitatur.
Ex vrinis autem, quoniam his per initia morbi manife-
ſtas concoctionis notas repræſentant, quod in nulla alia-
rum febrium ineſſe ſolet. Ac pulſus harum celerem arte-
riæ & eleuatam diaſtolen, tardiorem verò ſyſtolen obti-
nent. Nam refrigerium magis quàm recrementorum ex-
purgationem requirunt. Iam eiuſmodi febres ſtatũ quo-
que habent æquabiliorem, & declinationem quæ in pu-
rum interuallum perfectámque integritatem deſinat. Ha
bentur autem aliæ quoque notæ febrium quæ ob ſpiritus
conſtituũtur: verùm hæc quoque abundè ſpeciem febris
declarare vobis, & aliis à febribus poſſunt ſecernere.

DIARIARVM curatio. Diariæ febres quum com-
munem habeant generationem, quantum ad ipſas atti-
net, communem quoque curationem recipiunt. At quo-
niam non vna earum cauſa, ſed plures & variæ eſſe ſolent,
de his dicendum arbitror. Etenim laſſitudo, frigus, reple
tio, inedia, vigiliæ, ciborum in ventre corruptio, vlcera, &
omnes (vt ita dicã) antecedẽtes cauſæ haſce febres pro-
ducunt. Quandoquidem igitur non vna febris diariæ ef-
ficiens cauſa exiſtit, ſed plures, conuenit etiam vt nos nõ
paucas quaſdam curationes, ſed cõplures vnicuique ſpe-
ciei conuenientes exponamus.

De iis qui ex laſſitudine febricitant.

Qui ob laſſitudinem febricitarunt, plerunque medi-
cos non expectant, ſed ſtatim vbi febrim declinaſſe ſen-
ſerint, ad balneum proficiſcuntur, tanquam à natura qua-
dam edocti optimum præcipuúmque remediũ eſſe de-
fatigatis lauacrum. Hoc autem plerique etiam medico-
rum inconſideratè faciunt, & nulla ratione habita ad la-
uacra tranſmittunt: vnde interim non paucos inſigniter
offendunt. Si nanque corpus recrementis vacuum, neque
plethoricum, aut vitioſis obnoxium ſuccis inuentũ fue-
rit, maximè iuuantur, nec alterius indigent curationis.
Quibus autem corpus omnibus ex æquo ſuccis ſcatet (ple
thoricum appellant) & vitioſis infeſtatur, (quod cacochy
mum dicitur) putredinique eſt opportunum, vt hinc non
modò ſpiritus, ſed humores quoque antea incaluerint, vi
ceuerſa plurimum offenduntur, & in febres putridas prõ-
ptè incidũt, præſertim ſi victu vſi ſint minus curioſo. Ne
igitur idem nobis quod illis accidat, primùm notas earũ
perſequi oportet. Nonnullæ igitur earum ſunt exquiſitæ,
nonnullæ verò, non exquiſitæ quum ſint, in putridas pro-
labuntur. Sic enim nunc & lauare & nutrire probè, nunc
cõtrà nõ lauare, rectè poterimus. CVRATIO eorũ qui
ex laſſitudine febricitant. Quoniam ex laſſitudine fe-
bricitantes, diligenter planè humectandi ſunt & refrige-
randi, fiet id commodè balneis temperatis, victu & vn-
ctionibus quæ nullam diſcutiendi vim obtinent. nam in
his omnia facere oportet quæ humiditatem potius auge-
re quàm ex corpore auferre poſſunt. Quare neque corpus
multum perfricare, neque tepida ex ſolo oleo vnctione,
ſed ex hydrelæo magis vti oportet. Quippe id liberalius
quàm ipſum oleum per ſe humectat, & penitius in corpus
ab aqua tranſmittitur: refrigerátque articulos excalefa-
ctos, & feruidos ex nimio labore effectos Quocirca ne-
que vngere in aere calido neque perfricare conuenit: ſu-
doribus enim manantibus ne humectare quidem pror-
ſus vnctio poterit, vt quæ cũ eis à corpore decidat. Præ-
ſtat autem (meo iudicio) multa tepida ſudorem eluere, &
ægrotantem in exteriorem domum egreſſum ſtrigili abſ
tergere, atque ita hydrelæo perungere: deinde exiguo ſpa
tio interpoſito intrare ipſum, & in calentis aquæ ſolium
deſcẽdere, ita vt neq; integrã omnino horã in aere perſe-
ueret, ſed tãtùm trãſire videatur. Sic enim humectabitur,
& metuendum non erit ne peruſtus incenſúſque ab aere,
aliam rurſus febrim acquirat. Hæc ſanè medendi ratio o-
mnibus ex laſſitudine febricitãtibus cõducit, præſertim
A iis qui calidiore ſunt tẽperamento. Ignoro igitur cur diui
niſſimus Galenus oleo quidem tepido duntaxat vſus fue-
rit, aquã verò ei miſcere vitarit. licet enim & frigidã ei a-
quã, præterea etiã tepidã admiſcere. In ſũma, vt cuiuſq; tẽ
peramẽtũ eſt, caloriſq; & ſiccitatis ex laſſitudine ortæ ex-
ceſſus, ita quoq; vnctione vtẽdũ erit. Quòd ſi verò iterũ
rurſus lauare ægros volueris, eodémq; modo perũgere, &
in calidæ ſoliũ demittere, & in eo aliquãdiu ĩmorari, val-
de quidẽ ipſos hac ratione iuuabis, vt reuerſi à balneo, laſ
ſitudinis õniſq; intẽperiei prorſus obliuiſcãtur. Atq; hac
B ratione etiã in iis vtẽdũ erit qui ex vigiliis febricitarũt,
item qui ex mœrore, & in illis qui ex morbo ſe recolli-
gunt. Reſtat nunc vt de his ſermonem inſtituamus qui-
bus cruditas ſuperueniens febrim diariam excitauit.

De iis qui ex cruditate febricitant.

Cruditas ex caliditate, magis autẽ ex frigida intẽperie
generatur. Notatur facilè ex ructu, nidoroſo quidẽ in iis
quibus caliditas cruditatẽ induxit: acido verò, quibus fri
giditas illã peperit. At nõ ſolũ ructus, ſed etiã aliæ omnes
notæ attẽdẽdæ ſunt, ætas, inquã, tẽperamẽtũ, ſtudia vitæ,
C & reliqua totius victus ratio. Neq; enim ſi ructus eſt nido
roſus, calidã iã quoq; cruditatẽ eſſe prorſus ſuſpicabimur.
Interdũ enim ex ingeſtorũ etiam qualitate fuit excitata,
vel quũ ægri ipſi nidoroſum aut melleũ quid in cibo an-
tea aſſumpſerint. Quin nec acidus ructus omnino ſuſpi-
cionem nobis præbet vt frigidã intemperiem dicamus:
quippe etiã acidus cib⁹ & acerbus frequẽter effecit vt ru
ctus acidus appareret, interim verò caliditas quoq;: nã aci
dus ruct⁹ nõ ſolũ ex frigiditate, ſed calida etiã intẽperie
generatur: fieríq; nõ poteſt vt eiuſmodi ceſſet ructus niſi
D quis refrigerãte victu vſus fuerit. Cõuenit igitur crudita-
tes ex omnibus iã cõmemoratis internoſcere: atq; vbi ſic
diſcretæ fuerint, firmam earum curationem aggredi.

De ciborum corruptione ex caliditate & nido-roſo ructu proueniente.

Qui ſanè ex caliditate ciborum corruptionem, nidoro
ſámque cruditatẽ ſuſtinuerunt, eáque de cauſa in febrim
diariam inciderunt, iis non calefacientes cibi aut potus
adhiberi debent. Etſi enim exiguo tempore mitigari le-
niríque videbũtur, flatibus qui infeſtabãt diſſipatis, poſt-
E ea tamen occaſionem præbent vt febris diaria magis in-
cendatur: interim verò vt etiã febris quæ ex humorũ pu-
tredine oriri ſolet, rurſus ſubſequatur. Ne igitur hæc eue-
niant, cõgrua victus ratio præſcribẽda, & curatio quæ ecõ
trario repugnet, adhibenda eſt. Quippe fieri nequit vt af-
fectus qui infeſtat, ex toto conquieſcat, & veluti radici-
tus excindatur, vbi cauſa quæ ipſum efficiebat, prius non
fuerit ſublata. Quare ſi tibi cibus qui ad nidoroſam cru-
ditatem inclinauerit, ſuſpendi adhuc in ventriculo videa
tur, tunc potioni aqua calida potiſſimùm eſt ſumẽda. Hæc
F nanque partem humorum eluere, abſtergere, & ad infe-
riorem ventrem propellere, partẽ verò vt in corpus etiã
diſtribuatur præparare, & præterea ſpiritum iam ſiccum
incenſúmque tẽperare & lenire, meatúſque laxiores effi-
cere poteſt. Haud noui an quis hoc præſtantius remediũ,
iis qui ex calida intemperie cruditate laborarunt, eóque
in diariam febrim inciderunt, excogitare poſſit. Quòd ſi
verò cibi corrupti non in vẽtriculo hærere tibi videãtur,
ſed per aluum egeri, rurſus hîc nõ ſolùm nõ impediri, ſed
etiã adiuuari debet, quò ea quæ corrupta ſunt, per ventrẽ
G potius queãt excerni: ſin autẽ immoderatius per aluum
ferãtur, rodántque inteſtinũ, etiam hîc ad balneũ ægros
ducere cõuenit, & vẽtris iecoríſque regionẽ potiſſimùm
vino melino perũgere, & pane ex aqua calida nutrire. por
ro iniiciatur in eam & apii & coriandri radix: verùm a-
piũ nõ multũ decoquatur, ſed protinus antequã ferueſcat
auferatur. nõ ſemel autẽ eã in calidã, ſed ſæpius intingas.
Si verò caliditas aut inflãmatio quæpiã ventriculũ obſe-
derit, neq; radix apii, ſed coriandri tãtùm immitti debet:
vel offa panis calidæ iterum aut tertiò intincta, eſui per
H ſe exhibeatur. At ſi venter copioſius profluxerit, vt dein-
ceps vires debilitentur, etiam omphacomeli, aut hydro-
melum aut hydroroſatũ dabitur. Sin autẽ nulla inflãma-
tio ventriculi os obſidere videatur, vini Cnidii aut Sabi-
ni, quod exiguã habeat aſtrictionẽ, momentũ propinari
ipſis debet. Sin vires nullã noxam expertæ fuerint, caue

ne vinum permittas, præcipuè calidiore temperamento præditis. Si nanque nidoroſa cruditas ex calore acciderit, conſtat magis eam in calidioribus auctum iri ſi vino vti voluerimus. Ac mirari mihi ſubit quomodo diuiniſsimus Galenus in opere de medendis morbis, calefacientibus remediis vſus fuerit. Nã antidotũ *quod à triplici pipere Græci* διὰ τριῶν πεπέρεων *appellant*, & illud quod ex malis cotoneis paratur, exhibere ipſis permittit: extrinſecus autẽ rurſus ventriculo purpurã nardino, abſinthio & maſtiche imbutã applicare. Atque hæc calida imponere iubet, ne ventriculi robur diſſoluatur. Ego verò ea neutiquã calidiore affectu preſsis conuenire arbitror. Atq; hæc nequaquã dico contradicẽdi ſtudio, ſed quòd ita mihi veritas habere videatur, quã ſemper cuiuis præponendã cenſeo. Si enim nidoroſus ructus & cruditas à caliditate prouenerit, conueniebat (vt arbitror) cõtrariis hanc remediis moderatè vtentes, ita medicari. Sin autem à calidioribus pinguibúſque cibis orta fuerit, etiam ſic victus contrariꝰ qui modicè refrigerare poſſit, iniũgi debebat. In ſumma, didicimus, omnia quæ naturam exceſſerunt, cõtrariis curari oportere, & rutaceũ oleũ, & ſiquæ alia eſt calida iniectio, adhibere diſſuadeo: atq; hoc cauendũ eſt in quibus corruptio & febris ex calida intẽperie ſunt ſubſequutæ.

De iis qui ex cruditate febricitant, humore magis acido proueniente.

Hactenus de iis qui ob nidoroſum ructum febricitarunt, egimus. nunc autem dicamus etiam de illis qui ex frigida intemperie in cruditatem inciderunt. Acida cruditas non adeò celeriter febrim ſolet accendere: ſi verò etiam febrim excitare contigerit, perpende & diſquire num quandoque etiam calida intemperies acidum ructum procrearit. fit enim interdum vt is nõ ſolùm ex frigore, ſed etiam caliditate frequenter oboriatur. Idem ſiquidem in externis quoque videmus. Accidit enim in calidis pariter & frigidis admodum domiciliis vt vinum nonnunquam in acidum conuertatur. Similiter autem in fermento quoque idem ſpectare licet. hoc etenim in calidioribus retentum domiciliis, in acorem mutatur: idẽ verò experitur vbi à gelido aere fuerit refrigeratũ. Quare vnum idémque accidẽs à contrariis cauſis generatur. Attendere igitur oportet ſigna, tum præſentia, tum quæ præceſſerunt, vt ex omnibus poſsis cognoſcere quæ tandem ſit cauſa, calidáne an frigida, atque ita ad curationẽ venire. Quare ſi acidus ructus ex caliditate prouenerit, refrigerantibus & potu & cibo vti conuenit, præcipuè iis qui reſiſtere poſſunt, & non facilè corrumpi. Quapropter neque cremor ptiſſanæ, neque halycæ ipſis eſt exhibendus: facilè enim corrumpuntur, & in ſtomacho ſupernatant ſuſpenduntúrque: vnde etiam accidit vt ipſi magis aceſcãt. Itaque piſces qui dura carne ſunt præditi, his expediunt, & gallinæ ex decocto aut ſimplici iure paratæ: adhæc iſicia ſimiliter dura, cuiuſmodi ſunt quæ ex buccino & glauco, orphóque piſce potiſsimùm conficiuntur. Nec mireris quòd hæc dicam: qui nanque ex calida intẽperie acores experiuntur, eos, etiamſi pedem bubulum exhibeas, non offendes, imò iuuabis quoque. Ego ſanè noui quendam, quum longo tempore acorem experiretur, his me cibis perſanaſſe: præterea etiam oſtrea non cocta, & duracina exhibui, omníque alimento quod refrigeraret, & ægrè corrumperetur mutaretúrque, ſum vſus.

De acido ructu qui ex frigida intemperie naſcitur.

Quòd ſi acidus ructus non à calidiore ſed frigidiore intemperie originem traxerit, tunc potius victus calefaciens & antidota conueniunt, cuiuſmodi ſunt tũ quod ex malis cotoneis conficitur, tũ quod *à triplici pipere,* διὰ τριῶν πεπέρεων *nominatur*: adhæc fomentum ex nardino. Quæ igitur diuiniſsimus Galenus in nidoroſo ructu fieri præcepit, ea ego õnia iis potiꝰ q ex frigida intẽperie cruditatẽ ſunt experti, cõuenire, & nõ aliter habere poſſe arbitror.

De febribus diariis quæ ex obſtructione generantur.

Febris diaria ex viſcoſis etiam craſsiſque humoribus naſcitur, dum nimirum excremẽta propter meatus occluſos non perſpirãt, fiúntque acriora. Aduertere igitur animum hîc & internoſcere oportet, ſoláne copia ac craſsities ſola, & humorum lentor obſtructionem effecerit. Si enim copia pepererit, ante omnia ſanè per ſanguinis miſ- A ſionem vacuatio tentanda eſt: deinde ſic particularibus vtendum præſidiis quæ laxare, diſcutere vel extenuare poſſunt. Nam ſi vacuatione omiſſa laxantibus quiſpiam aut diſcutientibus vti voluerit, malorum magnorum author erit. quippe obſtructionem multo adhuc maiorem reddet, diſcutiẽtibus ante concoctionem aut euacuationem vſus remediis. Quòd ſi non copia, ſed viſcoſi craſſique humores obſtructionem procrearint, ſanguis mittẽdus non eſt, ſed decoctis potius quibuſdam vtẽdum quæ extenuare poſſunt, ita vt non calefaciant. Nec adhibenda B iis quæ vulgares medici temere audent, ſerpyllum, aut calaminthen, aut hyſſopum, aut origanum, aut rutam: ignari quòd multo magis offendant quàm iuuent ægros. Etſi enim materiam attenuare nonnihil videantur, alia tamẽ ratione offendunt, dum febres reddunt acriores. Quare illa potius quærere conabimur quæ abſtergere & attenuare citra caliditatem nouimus. Hoc autem in numero habetur oxymeli, quod & generoſè abſtergit & febres nõ exacuit. Atqui nec hoc in omnibus verum exiſtit. in quibus enim craſſa recrementa occaſionem morbi præbent, C quæ & obſtructionem excitarint, & febrim accenderint diariam, à calore aut ſiccitate craſſitiem aut lentorem cõſequuta (quemadmodum in rebus plus æquo coctis aut aſſatis nimium fieri cernimus) neque his oxymeli exhibẽdum eſt, neque in quibus ſiccius eſt temperamentum, aut mœrores quidam, aut laſſitudines, aut ira, aut ſolicitudo, aut vigiliæ præceſſerunt. Etſi enim talia non admodum calefaciant, tamen ſiccando, materiam adhuc magis craſſam faciunt quàm (vt arbitrantur) attenuent. Quæ enim à ſiccitate coacta fuerint, & craſſiora quàm pri- D us euaſerint, nunquam eiuſmodi ſiccans aliquod medicamentum attenuare poteſt. Ego ſiquidem in huiuſmodi temperamẽtis ſubinde ſpectaui quòd oxymeli cuipiam propinatum, pro eo quòd vrinas prouocare debet, retentionem potius & obſtructionem materiæ pepererit, vt hinc etiam febres magis fuerint auctæ. Verùm quum vulgares iſti cauſam ignorent, ad alia eam referunt. Quapropter illis tantùm exhiberi debet oxymeli in quibus cruda craſſáque & frigida recrementa hærent: adhæc quib pituitoſo & frigido ſunt temperamento: in quibus etiam E cruditates, repletiones & otioſa potius vita præceſſerit. In his nanque ipſis idoneum exiſtit, & ſiquod viſcoſum inhæret & craſſum, à frigidis ſignis aut potionibus collectum. Ex omnibus autem aliis quæ medici ipſis in balneo ad extergendã cutẽ, (vt ſaponem, mel & aphronitrũ) præcipiunt, hæc magis attenuare, & meatus obſtructos liberare poſſunt. Veruntamen in calidioribus temperamentis non ſolùm ab oxymelite, ſed aliis quoque decoctis quæ ſiccare aut calefacere poſſunt, abſtinendum cenſeo: victu autem vtendum humido magis & temperato, F qui nihil ſiccum & acre in ſe habeat. Quare ptiſſana & foris & intus eſt eis aptiſsima, vt quæ præterquam quòd humectet, etiam abſterſorium nonnihil & attenuatorium obtineat. Admiſceatur autem ei apomelitis paululum. nam id quoque abſterſorium quippiam citra vllum calorem poſſidet. Iam piſces hiſce conueniunt: quippe alimẽtum inde proueniens, & probè concoquitur, & nequaquã meatibus inhæreſcit: adhæc gallinarum cohortaliũ alæ, & lactucarũ caules, intybi, & troxima. Hac igitur victus ratione illi ſuſtentandi ſunt in quibus recrementa ter- G reſtria magis, & craſſiora quàm fuerint, à calore facta cenſueris. Si autem nihil tale fuerit, pituitoſiora verò ea tibi appareant quæ obſtructionem excitarint, tunc confidenti animo etiam decoctum apii, aniſi, adianti, & oxymeli non modò ſimplicius, ſed etiam compoſitũ propinato. Nam in frigidioribus temperamentis, & in quibꝰ materia pituitoſior eſt & humidior, in his id quod à diuiniſsimo Galeno dicitur, veriſsimum exiſtit, nempe quòd oxymeli tum abſtergit generoſè, tum febres nõ exacuit: in naturis autem bilioſioribus & magis melan- H cholicis, rariſsimè exhibendum. Porro quòd in viribus iã magis debilitatis nullus eo vti debeat, id quoque iis conſtare arbitror qui Hippocratis ſcripta didicerũt, & experiẽtia quoq; perceperũt quòd vim etiã radẽdi inteſtina obtineat. multas ſiquidem noxas & cõmmoditates continet. Ac diligenter is qui velit aut oxymeli, aut herbarum dilutum, aut aliud quoddã inciſorium curationis gratia

exhibere,tum facultatem eius quod propinatur,tum quātitatem,tum qualitatem,tum ordinem;tum ne temere & indistinctè in omnibus vtatur remediis, diligenter cognoscere debet. Hoc enim ad præstantissimum quenque medicum pertinet, vt omnia perquirat, curiosèque examinet,& præsidia consideratè distinctèque admoueat.

DE FEBRIBVS EX PVTREDINE creatis, Cap.II.

QVod omnes febres continentes ex materia quæ eas incendit intra vasa subsistente & putrescente generantur,omnibus in confesso est. Atque idcirco etiam cōtinuationem habent, neque rigorem mouent qui in externam cutem feratur, sensibilesque particulas rodat,vt in iis quæ intermittunt fieri solet: vnde in continētibus si, inquit,rigor superueniat, bonum est indicium. Atque hoc in ardentibus,*quas καύσους Græci appellant*, etiam videre licet. Docuit autem nos id quoque diuinissimus Hippocrates,vbi ait, Si ei qui ardente febri laborat rigor superueniat,morbi solutio expectanda est. Porro sunt nonnulli qui etiam febres intermittentes intra vasa consistere, quemadmodum & continentes,arbitrentur, ac nihil prorsus loco,sed quantitatis & qualitatis ratione differre. Etenim in continuis & multam &crassam esse materiam existimare conuenit, atque ideo neque extra vasa emitti posse:intermittētium verò,tenuiorem,& vt in extimam cutem efferatur magis idoneam. Porro huiusmodi,etiā intermittētib⁹ accidere,& materiā extra vasa putrescere, vrinæ quoque testantur:quippe materiam ipsam quæ iādudum computruerit repræsentant. Atque hinc sanè integra morbi tempora coniectura deprehendimus, quando scilicet concoctionis initium morbus habet, quando incrementum & statum. Alii verò non de loco solùm in quo constituuntur, & generatione quam febres habent, dissentiunt,sed etiam de materia ipsa vnde procreantur. Nonnulli etenim in vniuersum febres ex bile incēdi dixerunt,quū febris res quæpiam calida sit & sicca,talis autem bilis quoque existat, ad generandos huiusmodi affectus accommodata. Alii verò ipsorum non bilem sed pituitam causantur, eo quòd hæc rursus ad putrescendum obturandúmque non parum est idonea, quum humida sit & crassa. Iam hoc quoque nobis indicat ipsum pituitæ vocabulum,*quod φλέγμα Græcè dicitur, à uerbo φλέγειν, quod est inflammare.* nam phlegma,eo quòd inflammet ipsum & calefaciat,dictū est. Atque hoc sanè palàm est absurdū. Cæterùm de humore melācholico nōnulli opinati sunt, nunquā ipsum febrim posse incendere,eo quòd frigidus ipse sit natura & siccus,nihilque habeat humidi aut calidi vnde putredines generentur. Nihil itaque mirum est quosdam putare melancholicum humorem neutiquā planè putredinē recipere. Nō desunt & qui in vniuersum febrim nunquam à putredine fieri pronuntiarint. nam humores in venis exardescere nō putrefieri dictitant. Si nāque hoc esset(inquiunt)cur tandem non etiam lumbrici, aut aliæ quædam bestiæ in vasis,si putrefactio est, gigni cernuntur, quemadmodum in ventre & aliis particulis? Quinetiam in externis omnibus hoc spectare licet,quòd quæ putrescunt, variarum rerum species generare solent, quarum nulla vnquam per vrinas excerni visa est. Dicēdum igitur est putrescere & incendi, vt videre id licet in pice & bitumine,aut arundinibus,aut chartis,aliisq; multis fieri quæ promptè ab igne afficiuntur,incenduntúrq;. Sic igitur nonnulla,etiam scintillam modicam nacta,magnam & immensam flammam excitarunt, vt non solùm vicina,sed etiā omnia longius sita cōbusserint. Tale quid tiam in nobis(inquiunt)accidit. incipit enim spiritus inflammari atque exardescere . non enim iam computrescere ipsum quoq; dicendū est: quia nisi spiritus humectātia & refrigerātia quæ ipsū contēperare & mitigare possint consequatur, etiam vicina depascitur. Atque ex his ipsis ille nimirū primus est qui ad hoc magis idoneus inueniri poterit. Non solùm autem de putrescenda in vasis materie (vt opinor)dissentiunt, sed etiam de putrefactionis modo. Alii siquidem ipsam ex calido & humido, nimirum humiditate,fieri dixerunt, ad vetera & putrefacta ligna respicientes. Sic enim res habere videtur,ac puto vtrosque vera dicere,fieríque nonnunquam etiam putredinem ex siccitate, magis autem adustione. Nonnulli verò medicorum nullam prorsus in venis putredinem fieri,sed magis in ventre existimarunt. Eius autem rei fidem faciunt tùm ex vermibus qui in eo generantur, tum ex recrementis subductis, quæ & malum odorem & ad putredinem nihilominus inclinationem repræsentent. Indicant hoc quoque vomitus,(inquiunt)qui crebrò tam perfectè febres exciderunt,vt æger non amplius malam accessionem sit expertus. Iam alios rursus à febri liberatos ex vna & sola sorbitione vel iniectione conspexisse. Verùm non ex his modò,sed aliis quoque multis,accuratè videre licet quòd venter etiam febrium ex putredine ortarum causa existat. Forsan autem aliarum quoque fons & origo ipse propriè existit. NOTAE febris ex putredine. In primis sanè scire conuenit febres quæ ex putredine oriuntur,non solùm ab externa causa, sed etiam ex diariarum febrium degeneratione originem habere. Cognosces autem febrium degenerationem ex tribus hisce notis potissimùm:prima sanè est quòd febris diaria quæ præcessit, non in purum desinat interuallum: secunda , quòd status non fiat ad tolerandum facilis: tertia,quòd status non desinat madore aut sudore. Hæc sunt indicia manifestissima quòd febris diaria in putridam transierit. At in qualem febris speciem degeneratura sit, hac ratione & coniectura colligere & internoscere oportet. Si nanque pallidus æger fuerit,vigiliis torqueatur,curis afficiatur,& ætate floreat,scito bilem totam,tertianam excitasse febrim: sin autem albus & vita otiosus existat, quotidianam esse putato:quemadmodum etiam ,si plumbei coloris,quartanam. Atque hæ sanè notæ sunt febrium diariarum quæ in putridas degenerarūt. Cæterùm verò etiam generatim comitatur eas id quòd nulli aliarum febrium adest, vt rigor,aut horror, aut frigus superueniat, præcipuè intermittentibus. Nam in continentibus nihil horum euenit:verùm etiamsi cōtingat aut rigor,aut horror,in semitertianis tale incidit. Adhæc inæqualis pulsuū motus & caliditas has potissimùm sequitur,& quòd multas *ἀναδιπλώσεις, id est reduplicationes,*præcipuè efficiat:imitetúrque columbarum stercus, quod secundum putredinis successionem ignem accendit,ac rursus conquiescit. Iam rodens qualitas & ipsa maximum febrium ex putredine ortarum indicium existit. Apparet etenim in hecticis quoque,sed in alto magis delitescit: ex putredine verò ortis febribus rodens qualitas per extimas partes maximè percipitur, Insuper maxima & certissima nota est, etiam pulsuum systole citatior,& vrinarum cruditas:nam in diariis semper concoctæ apparent. Tantum etiam de febribus ex putredine internoscendis dictum sit.

De curatione febrium continentium.

Continentes febres solerti diligentia curari debent: subitóque id faciundum quod internotio dictauerit, siue sanguinis missionem, siue purgationem requirat. Maximum enim incommodum est cum in omnibus morbis,tum verò in continentibus, dilatio. Nam febres vehementiores redduntur dum putredo augescit, & vires imbecilliores fiunt,vt quæ febrium magnitudinem non amplius ferre possint, neque præterea magnorum præsidiorum aliquod ad curationem admittere queant. INTERNOTIO. Qui igitur sanguinis missione indigent,eos hoc pacto internoscere tibi licet,Vrinas habent rubras,turbatas & putridas, multúmque acres:oculos biliosos & rubros,totum corpus graue : venas latiores,& earum torulos quàm antea tumidiores. Cæterùm etiam causæ quæ præcesserunt,humorem redundantem tibi indicabunt, præcipuè victus ratio. Nam ægri calidioribus magna ex parte cibis,potibus,vino liberaliore & magis vetusto, carnibus pinguibus vsi deprehendūtur. Multi verò ex inedia aut ira in continentes febres quæ ob putredinem nascuntur, inciderunt,alii ob sanguinis venarum in ano extantium(*αἱμορροΐδας Græci appellant*)retētionem. Alii verò ob sanguinis copiā potius hæc habēt indicia:nonnulli ex bile superflua pallidi sunt magis & nigriores. Quando autē humores etiā plus æquo adusti fuerint,tūc ipsis vrina adhuc magis pallida & subīde nigrior apparet,& deiectiones similiter acres & biliosæ. Hoc igitur modo humores q redūdāt, qualésq; sunt, cognoscere

oportet. CVRATIO. Itaque febres ex putredine& ſanguinis abundantia ortæ,venæ ſectione curari debent: non tamē minus etiam iis qui à bile infeſtantur, ſanguinem detrahes, ſiquidem turgēs, ad purgationē idoneus craſſior,& copia tibi peccare videatur.Nā perſpiratu diſcutere materiam intus latitantem & putreſcentem conducit: quippe minor efficitur, nec permittendum vt ea propter copiam & craſſitiem meatibus infarciatur & putreſcat. Quòd ſi venæ ſectionem non poſſis ob vires ægri imbecilliores, aut quòd is ſanguinem dimittere metuerit,adhibere,tunc magis ad victus rationem quæ refrigerare poſſit & humectare, necnon attenuare & diffundere adeò citra calorem queat, reſpicito. Poſtquam verò hoc feceris,& materia multo minor,& concoctionis notas habere videatur, tunc audacter aquam frigidam exhibeto.

DE FRIGIDAE potu. Atque id facies potiſſimùm ſi æger aquam bibere conſueuerit, adhæc ſi nec inflammatio, aut ſcirroſus tumor, aut laxus, *quod οἴδημα dicitur*, particulam quandam poſſideat. Si enim ex his aliquod apparuerit,aquæ potio vitanda eſt. DE INFLAMMATIONE eryſipelacea. Quòd ſi inflammatio feruens & eryſipelacea fuerit, tunc frigidæ potum exhibere ne tentaueris. Prædicito autem id quod futurum ſit,nempe quòd feruor febris extinguetur quidem neceſſariò, ipſa verò tota non prorſus diſcutietur,ſed tempore aliquo procedente,febris reliquiæ adhuc ſuperſtites tutò & particulatim diſſoluentur.Ego ſanè noui aquam me frigidā alicui dediſſe qui eryſipelate infeſtaretur, ardentique & continua febri laboraret, ac vehementiam febris ex ea reſtinxiſſe, eripuiſſéque periculo, ne ex intempeſtiuis cataplaſmatis & inunctionibus interiret, quæ medici ſemper in omnibus ſolent adhibere. NOTAE inflammationis eryſipelaceæ. Sciendum eſt eos qui ardente febri laborant, ob eryſipelaceam inflammationem magis quàm alios ſitire,veſtimenta à corpore proiicere. Euidentius autem hoc eſt indicium quòd etiam tertio quoque die acceſſionem validiorem experiuntur, & recrementa per aluum biliosa & saniei ſimilia excernant. At qui in pulmone inflammationem eryſipelaceam ſentiunt, non adeò vehementer ſitiunt,ſed frequētem magnámque reſpirationem edunt, genas habent rubentes, linguam ſcabram & delirant, frigidúmque aerem magis appetunt, magiſque ab eo quàm frigidæ potu iuuantur.Hāc autem iis potius qui in alia parte inflammationem habent eryſipelaceam,offerre conuenit: illis autem quorum pulmonem hæc exercet, frigidum aerem, vt à quo etiam iuuētur, ad ſpirandum magis procurato.

DE CAVSO, HOC EST ARDENte febri falſa, Cap. III.

Scire hoc quoque oportet,duas eſſe febris ardentis ſpecies,vnam ſanè veram & exquiſitam,quæ omnia commemorata habeat,ſitim vehementem,deiectiones bilioſ[a] linguam ſcabram & nigricantem: falſa autem, & ipſa quoque ſitim adfert,ſed non adeò vehementem & intēſam,neque linguæ nigrorem: neque excrementum per aluum excernitur bilioſum, ſed magis corrupta: neque amaritudo in guſtu ex pituitoſo humore ſalſóque potius ſuperante percipitur: vnde etiam periculoſa magis eſt quàm febris germana.Quapropter veris febrib' ardētib' exquiſitiſq;, quū à flaua excitētur bile,aquæ frigidæ potio magis conuenit,aliáque omnia quæ refrigerare etiam extrinſecus facultate & actu poſſunt. Quibus autem ex pituita origo eſt,his frigida potio exhiberi non debet,ac nulla quæ actu refrigerant: verùm illa potius quæ mitem calorem tepidúmque ſortita ſunt. cuiuſmodi exiſtunt epithemata etiam ſola quæ ex lini ſemine parantur:ſubinde verò etiam quæ ex hordeacea farina aquæ incocta,cui chamæmelum & melilotum adiecta fuerint, conficiuntur.Nam lintea lanea iuri herbarum quas diximus decoctarum intincta,magis conueniunt. At clarum eſt quòd etiam oleum quoddam, cuiuſmodi eſt chamæmelinum, roſaceum & omphacinum, decocto rectè accommodatur. Intelligendum autem eſt huiuſmodi epithemata nō ſolùm falſis,ſed etiam germanis febribus ardentibus cōducere,falſis tamen amplius. Quæ enim & facultate & actu refrigerant,ea germanis potius competere: cuiuſmo-

A di ſunt etiam lexipyreta,quæ ex roſaceo parantur.quibus adiectus quoque ſit ſuccus herbarum refrigerantium, cotyledonis,oxalidis,lactucæ,atriplicis,portulacæ,plantaginis,& aliarum complurium. Quum igitur differentias ipſarum notaueris, & materiem vnde accenduntur, ita etiam intelligito quatenus refrigerare, & quomodo id quod corruptum eſt expurgare debeas. AD STOMACHVM ardore æſtuantem. Quibus ſtomachus ardore æſtuat, probè faciet aqua frigida cum roſaceo ſubacta,& extrinſecus impoſita:aut ſeſamum aqua maceratū,

B deinde cum roſaceo diligēter læuigatum. Item ceratum roſaceum bene facit,cui admixtus ſit portulacæ & vuæ acerbæ ſuccus pari portione. Sin autem totū quoque corpus cerato inducto humectaueris,valde commodabis. QVOMODO febres ex ſanguineo humore prouenientes notari debeant. Febres quæ ex ſanguinei humoris putredine accenduntur, inde cognoſces quòd mitis ſtatim calor ad primum manus tactum percipitur, qui nihil habeat rodens & acre, qualis in febribus deprehenditur quæ ex flaua bile plus ſatis aduſta excitātur. Apparet et-

C enim in febribus etiam ex pituita putreſcente creatis, ſtatim per initia calor tum mitis,tum vaporoſus: ſin autē quis manum diutius admoueat, paulo pòſt rodēs caliditas tactui occurrit,veluti per colum quoddam aut cribrū ſurſum emergens.Vbi igitur febres ex ſanguine orientes internoueris,ſtatim per initia(vt dictum eſt)venam ſecato:eos autem qui ex bile febricitant, purgato potius, ſi materia tibi ad excretionem procliuis videatur,& febris quæ inuadit, vehemens non fuerit. Noui autē me etiam acuta laborantem febri purgaſſe:verùm huiuſmodi multam diligentémque notationem & animaduerſionem re-

D quirunt:& medicum qui animo fuerit confidenti. Abundè verò eſt etiam ſanguinem duntaxat mittere, eo quòd tutius efficaciúſque ſit remedium, & refrigerante ac humectante victu, atque huiuſmodi vnctionibus in poſterū vti. DE VICTVS ratione. In omnibus ſanè ptiſſanæ cremor idoneus exiſtit: ſed in germanis quidem & perurentibus febribus,*quas καύσους Græci appellant*, ſitim vehementē adferentibus, etiam refrigeratū cremorem cōcedere oportet,ac cerata ſimiliter parare ex aqua frigida,

E roſaceo & refrigerātibus:in falſis autem nequaquam:verùm ſufficiunt omnia tepida & temperata, & nullum ex iis quæ vehementer refrigerare poſſunt habentia. Porro lactucæ caules refrigeratas, oua, ſimilitérque intybum agreſtem & domeſticum , & cucurbitas iis qui perardenti febri laborant,omnia exhibere conducit. Oxymeli verò his dari prorſus non debet,nec multiplicia ac varii generis omnino decocta, vt quæ grauiter febricitantibus omnia ſint inimica.Porro ſi multis ægrum vigiliis conflictari acciderit,tunc ei antidotum,*quod διὰ κωδυῶν,à papa-*

F *ueris capitibus Græci appellant*, offerendum eſt. Quippe vbi deuoratum fuerit,ſomnum inducit,& febrium vehemētiam ardorémque obtundit. Quòd ſi verò etiam falſis febribus ardentibus ob vigilias, aut mentis alienationem ægro moleſtam,dare ipſum cogaris,cum momento apomelitis ei admixto exhibeto.Sic nanque metuendū non eſt ne medicamentum frigiditate materiam reddat craſſiorem. Ego rhodomeli & hydroroſatum aquæ mixtum, ac roſatum ipſum per ſe,refrigeratum,iis potiſſimùm qui iecoris ardorem ſentiebant exhibui. DE BALNEO.

G Lauandi ſunt qui feruida & perardenti febri laborant, in domo potiſſimùm, vbi ſolium habeatur tepente aqua plenum,vt totum ægri corpus vndequaque ab aqua operiatur. Non autem adiunges ei aliam præterea, neque omnino ipſam commouebis, vt quæ vires digerat & conuellat. Quare neque imbecillis admodum viribus præditos in ſolio lauare conuenit,quod apud Romanos tinam ingredi dicitur:illi verò in id deſcendent quorum vires diſſolutioni & digeſtioni quæ ex tepida prouenit, obſiſtere ac tolerare poſſunt. Tantum de ardentibus & con-

H tinentibus febribus dictum ſit: putóque hæc abūdè ſufficere. ſi enim ex particularibus quippiam prætermiſſum fuerit, ex iis quæ generatim membratímque dicta ſunt, reliquum ipſe tibi inuenire poteris.

De ſyncope quæ in febribus accidit.

Viriū ruinæ,*quas Græci συγκοπὰς appellant*,ſubitò in ægris

oriuntur, aut ex crudiorum humorum præſertim os ventriculi grauãtiũ copia:aut ex bilioſis nimiúmque tenuibus,& quifacilè diſſipantur,humoribus:interdum verò etiam dum ad os ventriculi confluunt,vt hac quoque de cauſa vires conuelli proſternarique contingat.Quoniã igitur virium ruinæ non vna ex cauſa, ſed tum ex crudis, tum ex tenuibus bilioſiſque humoribus oboriuntur, videndum eſt quomodo horum differentiæ diſcerni notarique debeant.Niſi enim diſcrimina internoueris, fieri non poteſt vt remedia ad vnamquãque cauſam rectè accommodes. NOTAE febrium in quibus humorum crudorum copia ſyncopen inducit. Qui ſanè ob crudiorum humorum copiam in ſyncopen incidunt, primùm ſanè faciem habent tumidiorem,pallidiorémque: os ventriculi totúmque ventrem flatibus diſtentum,adhæc pulſus exiguos,raros & tardos:inſuper ructus ſuſtinẽt acidos, habitúmque pituitoſiorẽ repræſentant.Iam ea quæ præceſſerunt,clarius tibi humorem ſuperantem indicabunt. Nam cruditates tunc continuæ plurimùm præcedunt,otia, intempeſtiua balnea, leguminum fructuúmque fugacium,& carniũ repletio,vinique craſſioris ſiniſter vſus. Hoc igitur modo qui ex crudorum humorum abundantia ſyncopen experiuntur,internoſci debent. NOTAE eorum qui ob bilioſos tenuéſque humores ſyncope conflictantur. Qui ob bilioſos tenuéſque humores ſyncope laborant,hac ratione internoſci poſſunt.Primùm ſanè facies ipſorum ſqualida eſt & ſicca,pulſus exigui,inæquales & inordinati apparebunt: deiectio autem bilioſa eſt, vigiliæ magis quàm in aliis vrgent,ſitíſque affligit. Iã ex aliis quoque multis notis diſcerni poſſunt,præſertim verò iis quæ præceſſerunt. Solicitudines enim & triſtitia, cibúſque modicus,iſque ex vitioſis & acribus aſſumptis, hos præcedere magna ex parte conſueuit. Sic igitur ipſi internoſci debent. CVRATIO eorum qui ſyncope periclitantur. Curandi ſunt qui ex crudorum humorũ copia in ſyncopen incidunt,tenui victu, atque omnibus quæ extenuare poſſunt. Salubre igitur eſt, quantũ ad copiam attinet,vacuationem per ſectam venã moliri,eámque rurſus iterare:imò non permittere vt humores crudi rurſus in corpore redundent.Metus enim eſt ne vires proſtratæ humorem crudum nequeant cõcoquere,& diſtribuere.Satius igitur arbitror vt vacuationem potius vitemus.Sin autem humor vſqueadeo ſuperauerit vt periculum ſit ne vires ſuffocentur,non abſurdum eſt tunc ex copia modicum ſubtrahere,& grauatas ipſas leuare. Videmus enim plerunque id etiam in igne euenire. Quippe quũ is propemodum à viridibus lignis extingueretur,ſubinde paucis adẽptis,rurſus illuxit,& iis quæ ipſum ſuffocabant,ſuperior euaſit.Quapropter ſi vires robuſtæ, & copia quæ offendit,admodum ampla fuerit, in eum modum eſt agendum: ſin autẽ imbecillæ fuerint,& cruditas multa ſubſit,frictionibus incumbendum, atque iis quæ ſenſim extenuare ac diſcutere, crudóſque humores & incoctos poſſunt cõcoquere. Tale verò eſt chamemælũ, vt quod rarefaciat,diſſipet,& cauſas morbi cõcoquat. At frictionem incipere cõuenit à cruribus deorſum: deinde ad totam ſpinam & brachia tranſeundum eſt:poſtea rurſus à brachiis ad inferiores partes & pedes:idque frequentius faciundum eſt, ita vt virium ratio habeatur. Quum enim nõnulli ſæpe immoderatam magis frictionẽ adhibuiſſent, vires ſubitò digeſtæ diſſolutæque fuerunt.Ego ita quendam ex inſcitia fricantium in ſyncopen prolapſum conſpexi. iuſſerat enim ille,continuè integrum diem & noctem ipſum perfricari,& à cibo omni ad quintum vſque diem abſtinere: deinde quum impiè hoc ipſe faceret,æger qui non potuit vtrunque, tùm defatigationem,tum inediam in alios quinque dies tolerare, ſyncope interiit. Conueniebat enim(meo iudicio) eum qui tam immoderata frictione, & acribus oleis in vſum adhibitis tantam cruditatem diſcutiendam putabat, non prorſus à cibo ægrum continere adeò, neque rurſus nimium eo grauare,ſed ab immoderata frictione deſinere. Nam vbi fames,laborandum nõ eſt:ſicut inter omnia hoc quoque prudens ille ſenex pronuntiauit. Haud noui quid etiã diuiniſſimo Galeno in mentem venerit quod ita faciũdum eſſe præcipiat. Frictionibus autem immoderatis vtendum,oleúmque ſicyonium inducendum:ac inediam imperet.Namhyſſopum ipſis vnà cum modico melle bibere præcipit,nihilque aliud ad ſeptimũ vſque diẽ aſſumere.Quis,ò dii immortales,vires adeò validas eſſe cogitare poterit,qui ſimul omnia,& inediã & frictionẽ pariter ferre queat?Mihi ſanè meli⁹ videtur & moderatius,perfricare,& rurſus nutrire,ad vires reſpiciẽdo, cremore ptiſſanæ,aut halycæ cum oxymelite,& pane in vinum tincto,vbi vires admodum imbecillæ appareant. Nã vtrũque faciendo, vt interim ſanè ex copia humorũ nonnihil perfricationem diſſipemus,deinde rurſus cõmodum alimentum, quod concoqui facilè, & in partes corporis diſtribui poſſit,ſubſtituamus, tum vires conſeruari, tum crudi humores probè concoqui poterunt.

DE VINO. Vinum dare febris quidem cauſa nõ oportet,verùm ob crudiorem materiam ſuperantem,eorum quæ ſenſim extenuare & calefacere poſſunt, vſus exiſtit. Nihil itaque abſurdi eſt,tenue,quódque in corpus facilè diſtribuitur,& nullam manifeſtam aſtrictionẽ aut dulcedinem obtinet,exhibere:ætate verò nõ nimium recens,neque vetus eſto, neque calore nigrum, ſed potius ſubfuluum & album,& ſubſtantia tenue. Cupimus enim vt quamprimum in venas totúmque corpus diſtribuatur,præſertim quum vires & collapſas & in periculo interitus conſtitutas recreare feſtinamus. DE BALNEO. Qui ex humorum cruditate ſyncope laborant, non ſunt,opinor, ad balneum citò ducendi. Nam materia quum craſſior ſit & copioſa, nondùmque extenuata, eóque diſcuti nequeat,inde magis meatibus infarcietur, & febres augebit. Vbi igitur humores extenuati fuerint, & concoctio iam appareat, ita tandem lauare ægros,& cibo leuiter calefaciẽte nutrire oportet, vtpote porro probè cocto cum opomelite,& piſcibus,ſi fieri poteſt,ſaxatilibus:ſin minus,fluuialib⁹,quos Græci anadromos appellant,ex oxymelite, & gallinarum cohortalium alis. Poſtquam vires ex his auctæ fuerint, citra noxam deinceps cibi offerri poſſunt qui valentioris ſint ad nutriendum materiæ. CVRATIO eorum qui ob tenuium humorum putredinem ſyncope conflictantur. Qui ex ſubtiliorum humorum putredine in ſyncopen incidunt, eos conſtat contrario modo curandos eſſe victu qui humores craſſos reddat, & ægrè in partes digeratur. Cremor igitur halycæ iſtis cõuenit,& panis hydroroſato aut omphacomeliti intinctus:item gallorum teſticuli, citrum, intybus,lactuca,aſtaci,pectines,buccina,erinaceus, aphratum mala,malũ punicũ,pira. Atque hæc nõ vna vice, ſed particulatim & ex interuallis offerre conuenit, vt etiam id quod ratione alimenti datur, non grauet in ſyncope vires,ſed potius augeat. DE VINO. Vinum hiſ aquoſum dari debet,quale eſt Cnidium, aut Sareptinum, aut generoſum Sabinum: non ſit ætate nimis vetuſtum, ſed aquoſum adeò,neque merũ bibatur. Quin & vnctio adhibeatur quæ nullam habeat vim cutis laxandæ,aut rarefaciendæ efficacem, ſed econtrario dẽſandæ & corroborandæ:cuiuſmodi etiam eſt oleũ melinum.Puluerum verò eiuſmodi vſus eſto,qualis roſarum flos, ipſæque roſæ,ſi inſperguntur,exiſtit: præcipuè quando etiam ſudores copioſius erumpunt, & æger in ſyncopen incidit, viréſque ad ſummam imbecillitatem perueniunt.

De animi defectione

Quoniam verò animi quoque defectiones ſyncopas inducentes ægris contingunt, viréſque repentè deiiciunt,conſentaneum eſt vt de his quoque generalius diſceptemus:deinde ita quæ etiam nobis tempus intelligẽda obtulit,apponemus iis quæ à diuiniſſimo Galeno ſunt prodita.Ipſa igitur defectionis animi res vna eſt, cauſæ verò ipſius multæ,& vnaquæque ipſius ſpecies propriam obtinet.At de omnibus nunc ſcribere non licet: affectus autẽ qui ſimul comitantur, ſeorſum curari non poſſunt. Tantum igitur in præſenti libro de iis dicemus,quomodo quis acceſſionibus ſubitò incidẽtibus queat reſiſtere. DE IIS qui ob ſubitas vacuationes animo deficiunt. Qui igitur ob choleram,inteſtinorum læuitatem,& alias ſubitas vacuationes animo deficiunt,iis aquam frigidam aſpergere oportet,nares cõprehendere,os ventriculi perfricare,ſtomachum ad vomitionẽ turbare, aut di-

gitis aut pennis inditis. Imò & manus & crura ligare cõuenit,ac deligaturæ plures vehementioréſque eſſe debent:in ſuperioribus quidẽ partibus, ſi deorſum vergat euacuatio: in imis autem, ſi ſurſum erumpat. Cæterùm vinum aqua frigida dilutum, ſyncopis medetur quæ ob vacuationes vno impetu factas,& virium diſſolutiones eueniũt, maximè quũ defluxiones in ventriculum decubuerint: ſed inſpiciendum eſt nunquid vinũ prohibeat. Balneæ fluxionibus quidem in ventriculum idoneæ ſunt,verùm ſanguinis fluorem vehementer irritant: adhæt eis qui ob copiam ſudorum animo deficiũt. atque hi ratione maximè cõtraria curabuntur.cutis enim horum refrigeranda,aſtringẽda,non laxanda eſt:ac vinũ his potiſſimùm frigidum exhiberi,nihílque prorſus calidum offerri debet:imò neque ligare imos artus, neque ad vomitum cogere oportet, ſed ventorum ingreſſus ad eos potius moliri conuenit,ac domus aerem ad refrigerantem & aſtringentem qualitatem cõuertere, myrtique & vitium capreolis,& roſis pauimentum inſternere. Horum nullo vtêris vbi fluxiones in ventrem tendunt.nam fluxio augeſcit quantum cutis denſata fuerit. Qui igitur ob vacuationes diſſoluuntur,iis hoc pacto ſtatim ſuccurrendum eſt.

De iis qui ex copia humorum animo deficiunt.

Quibus ex copia animus deficit, non ſimiliter tractari debent, verùm artus in illis quamplurimum perfricare calefacere,& deligare conuenit:vino autẽ cibóque,& balneis,ſi febricitent,abſtinere.Satis eſt eis etiã mulſam potui dare in qua thymum, aut origanũ, aut pulegium, aut hyſſopum decoctum ſit:conducit etiam oxymeli.

De iis quæ ex vtero animi defectionẽ experiuntur.

Et quæ ab vtero diſſoluuntur,pari modo, præterquam oxymelite, curandæ ſunt. ac crura potius quàm brachia earum deligare,ac fricare oportet. Quemadmodũ enim quibus ſanguis ex vtero immoderatè profluit,earũ mamilis cucurbitulas defigere ſolemus, ita quibus vterus ſurſum & ad latus attractus eſt, inguinibus feminibúſque admouebimus: naribus, ea quæ fœtidiſſimum odorem mouent: vteris autẽ,odorata,& quæ laxare poſſunt ac calefacere,adhibebimus.

De iis qui ob imbecillem ſtomachum animi defectionem experiuntur.

Quòd ſi ſtomachus imbecillis fuerit,atque ideo anim⁹ deficiat, obduci quidẽ debet iis quæ roborãdi vim habent: cuiuſmodi parantur ex palmulis,vino,polentis,croco,aloe,ac maſtiche:perfundi autem oleo abſinthite,melino,maſtichino,& nardino.

Si ardor ſtomachum infeſtet.

Si ardor ſtomachum exerceat, refrigerãtium aliquod miſceri debet, vt ſuccus cucurbitæ, lactucæ, portulacæ, ſolani, ſeridis, & vuæ acerbæ. is quidem non aſtringit ſolùm,ſed etiam confirmat.Iam aqua frigida tempeſtiuè iis data quibus ſtomachus ardore æſtuat,frequenter profuit. ſin autem intempeſtiuè exhibeatur,valde nocet: atque idcirco potius quãdo dari debeat,accuratè internoſcẽdum eſt. Vinum autem calidum imbecilli ſtomacho, ſi nihil aliud obſtabit, rectè exhibetur. Iam extremorũ frictio tales quoq; inſigniter adiuuat. Quòd ſi ex his melius habuerint, ſi ardorem quidem in ſtomacho ſentiũt, ad balneum celerrimè ducendi:qui verò frigiditatem aliquam percipiunt, his medicamentum διὰ τριῶν πεπέρεων, ipſúmque piper ſolum & abſinthium propinari debet:qui ex vitioſis humoribus, ventriculi os rodentibus, animi defectionem ſuſtinẽt,his aqua calẽte & hydrelæo dato vomitus præcipitur. Sin autem æger difficulter vomat,ipſas ſtomachi regiones,pedéſq; & man⁹ prius oportet fomentis calefacere.Sin vomere nequeat, digitis aut pennis in os inditis ad id prouocandi ſunt. Si ne ſic quidem potuerint,rurſus eis oleum calidum quamcopioſiſſimum exhibere conuenit. Solet autem frequenter hydrelæum non ad vomitum incitare, ſed ventrem emollire:idque nõ exiguũ in præſentia præſidium affert.Quare ſi æger non ſua ſponte ad vomitum procliuis eſt, arte is ſolicitari debet, maximè autem rebus quoque appoſitis id præſtare conandum eſt. At ſi vacuatio ex his prouenerit,abſinthii turionib⁹ decoctis mulſa parari,potiúſque dari in ſequenti tempore vinum quoque debet: & particulæ variis modis tum externis epithematis, tũ abſinthii potione roborari.Non tamen id per initia facere præcipio,ſed poſtea, quũ venter fuerit purgatus. Vbi verò humores in eo continentur,neutiquam eum aſtringere,ſed fomentis tantùm calefacere,vt antea comprehenſum eſt,oportet.

Si ob pituitam animus deficiat.

Vbi pituita frigida copioſáque in ſtomacho collecta fuerit,is oleo in quo abſinthii turiones decocti ſint,liberaliter fouendus eſt: deinde verò mel, piper, & antidotũ quod dioſpolites dicitur:ac vniuerſa victus ratio inciſoria adhibeatur.

Si ob frigiditatem animi defectio eueniat.

Qui ob validas perfrictiones animo deficiunt, eos ſimiliter ac grandi fame infeſtatos curabis, nẽpe vt omni modo eos calefacias,tum vino calida diluto, tũ cibis calori excitãdo efficacib⁹ exhibitis. Adhæc perfricare eos & ad ignem calefacere expedit.

Si ob caliditatem animus deficiat.

Defectiones animi ob caliditatem ampliorem prouenientes,refrigerãtibus,& iis quæ roborare poſſunt, curare oportet.Incidunt autẽ hæc iis potiſſimùm qui in aere ſuffocato & balneis diutius ſunt immorati. Roborabis igitur ipſos ſi quamprimùm aquam frigidã potioni exhibeas,refrigeria ventilando excites,& in aerem ducas: os ventriculi perfrices, vomitúmque prorites: deinde verò & vinum & cibos offeras.

Si ob igneas inflammationes animus deficit.

Qui ob inflammationis magnitudinem & febrium malitiam animo deficiunt, quum in acceſſionibus perfrigeſcunt,eorum artus valenter perfricare,& calefacere crura,& brachia deligare oportet:vigiliæ indici ægris,omníſque cibus & potio circuncidi debet. Optimũ autem in his eſt prænoſcere quando futura ſit acceſſio: vt hoc ipſum,antequam illa inuadat,efficere poſſis. At qui ex ſiccitate & inedia in ſyncopen per acceſſionum initia concidunt,optimũ eſt iis antea proſpicere. Si enim horis duabus aut tribus ante acceſſionem cibo dato pedes & manus contineri iuſſeris,nõ interibunt. Oportet autẽ cibos eſſe qui facilè & concoqui & in corpus diſtribui poſſint.Si verò etiam vehemens aliquod periculum ſubeſſe conſideraueris,vinũ mox exhibebis, maximè quod chondro incocto ſuperfuderis: ſi panẽ quoque in chondri vicem offeras,idem valet. Quòd ſi mediocris ſyncope expectetur,neque vinum dari debet: verùm abundè tunc eſt malum Punicum, aut pirũ, aut malum, aut aliud quoddam pomum aſtringens cibo miſcere. Et ſi ob hæc acceſſionem moderatè ferant,quum rurſus cibum offers non neceſſe eſt pomis vti. Hæc quidem agenda ſunt ſi id quòd futurum eſt prænoueris. Illis autem qui repentè in periculum incidũt,vinum exhibebis,panémque calidũ, & cum eo chondri valde exiguum.Si enim copioſius cibos etiam concoctu difficiliores ita affectis dare velis, non modò in ſyncopen incident,ſed etiã ſuffocabuntur.

Si ob nobilis particulæ obſtructionem animus deficit.

Quibus ex inſignis particulæ obſtructione anim⁹ deficit,oxymeli propinatur:& qui ex hyſſopo,origano,pulegio & melle tum potus,tum cibi inciſorii conficiuntur, exhiberi debent. imò etiam artus & fricare & deligare vincit.Iam prodeſt quoque cientibus vrinam vti, cuiuſmodi ſunt ea quæ ex anetho,fœniculo,apio, ſpica nardi, dauco,& ami,parantur. Ex quibus quum manifeſtũ iam commodum apparuerit,vino etiam vtẽdum albo, tenui, & non valde vetuſto.

OBSTRVCTIONIS notæ.

Deprehendes huiuſmodi obſtructiones cum ex aliis pulſuum inæqualitatibus, tum verò ex iis maximè quæ ex magnitudine,paruitate, vehementia & obſtructione cernũtur deprehẽduntúrque,cõcurſu,vt vocant, plethorico non præſente. Sunt etiam in quibus pulſus ob magnas huiuſmodi affectiones intermittentes redduntur.

Quum animus ob ſectionem abſceſſus aut rupturam deficit.

Quibus propter rupturam abſceſſus,aut ſectionem,vacuationémque vno impetu factam,animi defectio orta fuerit,hos quamprimum odoratis recreare oportet: pau-

lo autem pòst sorbitionibus concoctu facilibus alere.

Si ob gaudium, aut mœrorem, & similia, item si ob dolorem animus deficiat.

Qui verò ex tristitia, aut gaudio, aut metu, aut attoniti in animi defectionē inciderint, eos postquam odoratis admotis, naribúsque comprehēsos restituerimus, ad vomitum cogemus. Pari modo qui ex vulneribus, ac doloribus articulorum, neruorum, & musculorum tendinum deficiunt, quamprimum recreare oportet: postea affectus quoque curationem aggredi.

Si ob ileon aut colum animus deficit.

In colicis affectibus, aut ileosis, aut aliquo eorum qui adeò magnos cruciatus inducunt, comitantes animi defectiones, affectarum partium fotu potissimùm conquiescunt.

Si ob virium imbecillitatem animus deficiat.

Sin autem ex propria facultatis quæ corpus regit, imbecillitate, animæ defectio contingat, quæ intemperiem illarum partium comitatur vnde vires ducunt originem, contrariis curabitur, calefaciendo quidem frigidas, refrigerando autē calidas: atque in aliis simili ratione. Facultas igitur quæ vitalis dicitur ex corde profici scitur, quam ex obscuris pulsibus cognosci demonstratū est: quæ autem ex iecore prouenit, cruentis deiectionib⁹, quæ per initia quidē aquosæ & tenues, postea verò amurcæ instar crassæ fiūt. At quæ ex cerebro trahit originē, quam nōnulli singulari vocabulo animalē nuncupant, ex voluntarii motus imbecillitate cognoscitur.

DE FEBRE HECTICA, Cap. IIII.

Qvum immodicus feruor humiditati substantiali quæ solidis particulis inest, superuenerit, non tamē hæc dissipata fuerit, verùm salua adhuc in eis perseueret, sempérque ferueat, & nullam declinationem habeat, tūc huius febris speciem hecticam nominant.

De marasmode & hectica.

Quòd si humiditas substantialis in nobis consumatur, huiusmodi febris *à marcore Græcis* marasmodes appellatur. Sin autem in totum consumpta fuerit, aut torrefacta, tunc absolutè marasmus constituitur: vnde hectica quidem non adeò difficilem curationem recip*t, torrida autem ac marcida nullam. Ne igitur difficilibus curatu tanquam facilibus per ignorantiam manum admoueamus, & sperato successu frustremur: neque rursus curatu facilia, ceu deplorata vitemus, vnaquæque ipsarum species ab altera diligenter nobis est discernenda, vt hæ sin gulæ etiam optimè internosci queant. QVOMODO diaria ab hectica discerni queat, & notari. Hecticæ febres, quemadmodum diariæ, frequenter etiam ipsæ ab externa causa nascuntur, & non semper à febrium ob pu tredinem ortarum transitu. At scire licet, caloris qualitatem in hecticis quidem acrem & siccam esse, in diariis autem mitissimā, atque celeriter tactui occurrere, & quodammodo circunfundi. Iam ex vrinis quoque has licet facilè discernere: nam si perfecta concoctio per ini tia tibi appareat, tūc diariā febrim esse putato: quū autē cibus quidem sumitur, nulla autē concoctio apparet, hecticam suspicari oportet, quæ etiam ex pulsibus notatur. Nam in diariis magni sunt & celeres, in hecticis autem exigui & obscuri quū sint, virium imbecillitatē portendunt. Iā numeris horarū inuicem discernuntur: nam horis decem aut duodecim præteritis, si febris nō conquieuerit, hecticam fore potius existimandum est. QVOMODO hectica à putridis discerni debeat. Quòd si febris interuallum prorsus nullū habeat, adhæc neque obscurior aut vehementior fiat, sed eodem modo firma ac cōstans, hecticam hanc esse putato. Nam in putridis & incrementum & imminutio accidit: augmentum quidē in statu, imminutio autem in declinationibus. QVOMODO continens ab hecticis discernatur. Etsi verò continentes hac ratione similes hecticis videantur quòd & ipsæ nec augmentū nec imminutionē recipiunt: attamē caloris qualitate & pulsibus ab illis discernūtur. siqui dem continētium calor non est siccus & acris, quemadmodū in hecticis, sed etiam in summa cute magis apparet. Ac in continentibus pulsus sanè magni & celeres existunt, in hecticis autē exigui & obscuri. Hoc sanè modo

A hecticas ab omnib⁹ ex putredine ortis discernere poteris.

NOTAE hecticarum maximæ. Maxima verò nota est hecticarum, quòd à cibo caloris incrementum fieri videatur: non est autem incrementum, sed caliditatis in alto celatæ occultæque argumentum. Quippe in his tale fieri contingit quale in calce. etenim vt ignis in hac celatus, ab iniecta aqua deprehenditur: sic etiam in hecticis cibus assumptus calorem in alto delitescentē foras euocat.

NOTAE hecticæ in marasmodem febrim transeuntis. Marasmodis febris ab hectica profectæ signa, etiam ex

B ipsa sola ægri facie omnibus manifestissima existūt. Primùm enim color viuus ac sanguineus, *quem Græci χροιᾶς ἄνθος, hoc est florem coloris appellant*, non amplius in eis seruatur: sed nigrior quodāmodo, exaridus, & ab immodica se briū caliditate squalid⁹ apparet. cutis verò frontis validè distēditur, & palpebræ grauātur, ceu in iis qui dormituriunt. non autem est somnus, sed potius imbecillitas musculorum qui palpebras sursum attrahere solēt: vnde etiā pituitas crassas *quas λήμας vocant Græci*, aridas ob naturalium facultatum impotentiam in oculis habēt: præcor-

C dia intenta sunt: non autem quòd ipsa verè sint intenta, sed quia membranæ & nerui tensionem quādam ob siccitatē sustinuerint. Nam tali de causa imaginatio quædā nobis oritur, vt præcordia & inflammari & distenta esse putemus. Ac pulsus in eiusmodi duri sunt, & exigui simili ex causa, & frequentes propter vsus necessitatem, obscuri ob imbecillitatē: graciles, quia in latū extēdi nequeunt. At quid opus est talia signa commemorare, quum hæc adeò euidenter marasmodem febrim repræsentare nobis

D possint? Quū igitur moderatiores sint per initia, valētiores autē vbi radices iam egerint, etiā id quod nōdum est per id quod iam est, marasmum fieri significat. Postquam omnium iam hecticarū notas expofuerimus, ad curationem modò digrediemur. CVRATIO febris hecticæ.

Hecticam si probè curare cogites, victu vtere qui humectet & refrigeret, eo quòd etiam non aliunde occasionem accepit quàm ex humiditatis quæ solidas ipsas partes in primis nutrire potest indigentia. Verùm quia refrigerantia diuersam sortiuntur facultatem (etenim alia plus, alia minus sunt efficacia) sciendum est quibusnam aqua, & aliud quoddam refrigerans, & quibus qui-

E dem magis, quibus autem minus dari debeat: item quibus nullo modo offerre oporteat: adhuc tempus quo exhiberi conueniat: item quos sanè tum intus, tum foris refrigerare, quos verò solummodo extrinsecus oporteat. Quum enim ita nos omnia distinxerimus, etiam curatio hecticarum, quāuis sit operosa, tum facilis, tum prompta ad sanationē efficitur. QVIBVS frigida dari debeat.

Si quidem igitur æger primariò in hecticam febrim inciderit, atque non ex acutorum morborum transitu originem traxerit, cum fiducia cremorem ptissanæ potio-

F ni offerto, & panem in aquam tinctum lactucásque, ac omni cibo vtitor. Post cibum aquam frigidam, quantum velit, potui dato. Cauere enim hîc febris insultus & metuere non oportet. neque enim remissionem aut accessiones, quemadmodū in febribus ex putredine ortis, inuenire licet. Ita sanè agendum est siquando ipsa febris hectica per se ac primariò fuerit, ægrique vires imbecillæ, & non alia febris ex putredine creata ei sit admixta.

QVIBVS frigidam dare non oporteat. Perpende

G rursus num quandoque febris hectica inflāmatione magna præcordia infestante, aut putredine quadam in venis apparente, aut crudioribus humoribus excitata fuerit. Fieri nāque potest vt hectica sit febris, & vt quædam ex putredine prouenientium ipsam adulterauerit. Si igitur tale quid fuerit, aqua dari non debet: & præsertim si nulla concoctio in vrinis appareat, neque inflammatio feruens, & magnitudine insignis: præterea si vires ægri sint imbecillæ. QVANDO frigida exhibeatur, etiam inflammatione infestante. Sin autem inflammatio feruēs

H admodum fuerit biliosa, erysipelacea, frigida rectè exhibetur. Ego sanè noui me cuidam tali affectu laboranti, æstuantique ardore, frigida exhibita plurimum profuisse, ita tamen vt prædixerim ægrū paulo diutius morbo conflictaturū. quod etiam accidit: tardius enim vires recolligebat. enaserat autē, ita vt quum febris esset aucta,

heƈtica in maraſmodem inciderit.Hac autem ratione,e-
tiam ſiquæ ex putredine ortarū admixta fuerit,& præci-
puè ex ardentium genere, frigida potui exhiberi debet:
Neque verò ſimpliciter in his dabitur,ſed quū bonæ cō-
coƈtionis notæ in vrinis iam apparuerint, tunc offerre
conducit. DE HECTICIS febribus quæ ex aliis in
eas tranſeuntibus mutatíſque generantur. Quòd ſi he-
ƈtica ex acutis morbis in eam cōmutatis oboriatur,(ma-
gna enim ex parte maraſmodes heƈticæ ſuccedunt, vbi
ardentes febres non reƈtè curantur) frigidæ potu interdi
cetur, præſertim immoderato. Nam corpore iam antea
extenuato, imbecillíque ſimul & excarni reddito, tum
propter tempus quo illa excepta eſt, tum propter arden-
tium febrium intemperiem,neceſſe eſt duplicem comi-
tari noxam:aut validam virium deieƈtionem interitúm-
que,aut refrigerato corde,caloréque natiuo protinus abo
lito,maraſmum ſenio perſimilem, quem meritò ex mor-
bo ſenium vocabāt, ſubſequi. hic enim & frigidus & ſic-
cus exiſtit,nequaquam febrim inducēs. Quare neque re-
frigerantia, ſed potius humeƈtantia ſimul & calefaciētia
requirit. QVOMODO externis remediis ſuccurren-
dum iis ſit quibus frigidam dare non licet. Catapla-
ſmatis igitur, fomentis, ceratíſque refrigerantibus in o-
mnibus quidem febribus reƈtè vtimur in quibus aquæ
potio dari nequit,aut ob virium imbecillitatem, aut ob
corpus plus æquo extenuatum,carnibúſque deſtitutū. In-
ſpicito autem num etiam heƈtica maraſmodes iam exci
tata ex affeƈta particula primariò duxerit originem. Ete-
nim ex inflammatione iecoris, ventris, meſaræi, renum
& coli, adhæc ob diuturnas vteri,thoracis, pulmonis, ſe-
pti tranſuerſi,& aliarum partium inflammationes proue-
nire ſolet.Quare inſpiciendum eſt animaduertēdúmque
qua in particula febrim maraſmodem ſubſequi contige-
rit, eíque potius remedia ad refrigerandum humeƈtan-
dúmque efficacia adhibebimus, vt ipſum veluti ignis ſo
mitem extinguas.Multa igitur ſunt in id efficacia,ſed nul
lum ita vt ceratum roſaceum. Quippe ſolidas partes refri
gerare & humeƈtare poteſt, ac tueri ne humiditas quæ
modica in eis adhuc ſupereſt,prorſus intereat.In hunc au
tem modum conficitur: Ceræ quadrans, roſacei vnciæ
ſex.Cera ſemel aut bis lauatur:deinde vbi in aqua frigida
ſoluta fuerit, roſaceo ſic adiicito; ſed ex hoc ſeruato in-
ſtar vnciæ, paulo plus aut minus. & quum ceratum lēto
igne probè ſolutum fuerit,ſinito ipſum refrigerari: dein-
de ex cerato portionem acceptam in pila ſubigito, inte-
rim reliƈti roſacei, interim aquæ frigidæ momentum in
pilam cōiiciens,donec totum roſaceum inſumptum fue-
rit,ac cerato probè mixtum eſſe conſpexeris.Quòd ſi etiā
ouorum albumina adiicere volueris, præſtantius adhuc
erit remedium.Pari modo ſi cremorem ptiſſanæ adiun-
xeris,melius adhuc efficies.Oportet autem linamēta cre-
brius mutare, nec permittere vt medicamentum diutius
corpori adhæreſcat,neque multum incaleſcat:quippe mo
ra imbecillius redditur. Ceratum hoc ad multa eſt vtiliſ-
ſimum,nec eo temere vti oportet.Ego ſanè hoc frequen-
ter vſus,incipientes heƈticas citò diſcuſſi, ne adauƈtæ ma
raſmodem febrim inferre potuerint. Oportet autem in
his quoque vſui iſtius inſiſtere,& non eum detreƈtare,ſed
etiam crebrius adhibere, aliâs vt ceratum inducentes, a-
liâs liquidius reddentes, hydroroſato, *hoc eſt oleo roſacco
aquæ mixto*, copioſè diluendo. Ita nanque hoc præſidio
inſtar vnƈtionis vti licebit cum omni in corpore, tum
præcipuè in conſumptis & extenuatis: ac non modò ſe-
mel in die,ſed etiam bis ita,præſertim in viſceribus, vti
conuenit.Quoniam autem iterum illinemus, ratio eſt vt
etiam ſecunda vice vnƈtum abſtergamus. DE FO-
MENTO. Fomentis vtendum eſt, ſucco laƈtucæ, vuæ
immaturæ,portulacæ,ſolani,& vmbilici Veneris.Præſtat
autem ſuccos etiam refrigeratos, & præſertim niue,ſupe-
raccommodare.Quòd ſi nobilis quædā particula inflam-
matione tentetur, ſuccos non per ſe ac ſeparatim, verùm
oleo omphacino admixto, aut chamæmelino, aut etiam
roſaceo,aut ſimul omnibus,inducere conabimur. At tho
raci remedia non nimis refrigerantia admoueri debent,
niſi multus feruor aut inflammatio in eo ſpeƈtata fuerit.
Verùm ne ſic quidem linamenta diutius inhærere ſine-

A mus,eo quòd pleroſque ab immodica ipſorum refrigera
tione haud mediocrem non ſolùm reſpirationis,ſed etiā
vocis noxam expertos nouimus. DE DOMO in qua
æger decumbet. Non ſolùm autem refrigeriis quæ ex-
trinſecus admouentur, ſed etiam aeris mutandi ad frigi-
dius artificio auxiliari tentabimus. Si igitur æſtas fuerit,
in ſubterranea domo æger decumbet, & pauimentum a-
qua frigida copioſè conſpergetur,vt aer hinc frigidior e-
uadat. Iam aqua ex aliis vaſis in alia decidat: nā medio-
cris huius ſtrepitus etiam ſomnum prouocat. Præſtat ad-
B huc ſi aerem ita immutes, vt non modò refrigerare cor-
pus,ſed etiam corroborare poſſit.id quod fiet ſi pauimē-
to iniicias refrigerantium aliqua,aut roſam, aut ſemper-
uiuū,aut rubum,aut lentiſci turiones,aut vitis capreolos,
aut ſimile quiddam, tum ad refrigerandum, tum ad ro-
bur inducendum efficax. Huiuſmodi ſanè aer omnibus
quidem heƈticis conducit: maximè verò quibus pulmo
& cor igneum ardorem primariò ſenſerit. Etenim à cibo
& potu refrigerante non tantùm iuuantur quantum à fri
gidi aeris inſpiratu: contrà maius à cibo ſentiunt com-
C modum quàm ab aere,ſi iecur & vēter,aut alia quæpiam
particula fuerit affeƈta.Ita ſanè, vbi æſtas fuerit,aerem ad
frigidum mutari oportet: vbi hyems, calidior parandus
non eſt.quomodocūque enim frigidus fuerit, nihil ipſos
offendit. Reliquum verò corpus ſolummodo moderatè
cooperiri oportet, vt ne pluribus tegumentis incaleſcat,
& æger ideo virium defeƈtionem aliquam ſuſtineat.
DE BALNEO. Et balneum iis conducit qui heƈti-
ca febri laborant, quæ per ſe fuerit, & non cum aliqua ex
humorum putredine prouenientium coniunƈta inuenia
D tur. Tunc enim offenduntur, & nequaquam iuuantur,
præſertim ſi crudis adhuc humoribus lauare quis ipſos
voluerit. Neque minus læduntur ſi inflammatione nobi-
les particulas obſidēte, etiam modicè id facere tentaue-
ris.Sciendum autem,non modò heƈtica febri laboranti-
bus,ſed etiam frigidis, ſiccíſque intemperiebus, & ſenio,
ex morbo balneum conferre. Habent enim balnea hoc
quoque admiratione dignum quòd & calidas & frigidas
intemperies iuuare poſſunt. In ſumma, ſiquis diuerſos il-
los lauandi modos nouerit,is(meo iudicio) etiam omnē
E intemperiem mutare in contrarium poterit. Eſto igitur
temperatus aer,vnƈtio & ſolium. Eluere autē oleum con-
uenit, ac ſtatim quum æger in exteriorem domus partē
ingreſſus fuerit, corpus perungi: verùm diutius in aere
morari non debet:oleum autem viſceribus potius ſuper-
fundi.Egreſſus æger in frigidæ ſolium quod non aquam
frigidam, ſed laƈtis more tepentem habeat, perunga-
tur. Circundatus autem operimētis, nō admodum diu in
eis immoretur. Quum veſtem iam induet, rurſus totum
corpus vngatur. Valde enim hoc iuuare ipſos poteſt: quo-
F niam humiditatem quæ à balneo accedit, diu retinere
oportet, & non ſinere vt promptè ex corpore defluat. E-
greſſus æger ex balneo,aut cremorem ptiſſanæ, aut haly-
cæ,aut lac aſſumat: ſin autē ſitis vrgeat, etiam quum ad-
huc operimentis inuolutus eſt,non recuſes aut lac, aut a-
liud quoddam alimentum exhibere. Etenim tunc potius
in vniuerſum corpus diſtribuitur, quum attrahitur. DE
LACTE. Lac igitur omnibus heƈticis, præſertim in
maraſmum deſinentibus,ſiquid aliud,idoneum eſt.Qua-
propter etiam iis valde conueniens eſt qui vires habent
G imbecilles,neque alimentum poſſunt attrahere:& hoc ſo
lum in corpus diſtribui, trahíque,non parum accommo-
datè poteſt. Itaque lac muliebre primum locum obtinet,
ſecundum verò aſininum. Verùm quoniam ægrè nōnul-
li hoc aſſumunt,caprillum ipſis dandum eſt,quod mediū
fere exiſtit,& magis poteſt nutrire.Conſtat autem,etiam
curam animalis habendā eſſe,vt nutriatur domi hordeo,
myrti,lentiſci,& quercus foliis.ita enim lac non amplius
corrumpitur. Nam huius ſolicitudo habenda eſt, vt ne
heƈticorum aluus ſubducatur,præcipuè eorum qui ex fre
H quenti ſyncope,& diuturna vacuatione alui,in maraſmo-
dem febrim inciderunt.Quamobrem quibus venter im-
becillis eſt,& facilè ſubducitur,in his etiam lac bis coque
re,vel etiam fluuiales lapillos in id cōiicere oportet.Red-
duntur autem igne cādentes, vt ſeroſum à laƈte per ipſos
diſſoluatur.At qui lac ſolum nolint aſſumere, etiam cum

ptiſſana,aut halyca, aut chytro ipſum decoctum exhibeto: adhæc cum itrio, *hoc eſt libo ſuminali*, & ſimilagine, pari modo bis coctũ offerto. Præterea magis adhuc illis lac exhiberi debet quibus etiam venter copioſiora & bilioſiora deiicere videtur. Procedente autẽ tempore, vbi febres mitigatæ fuerint,& vires aliquo modo inſtauratæ, molliſſimum & recentem caſeum ex eo coagulatum dare ipſis non alienum eſt.Quatenus enim vires augeri cernimus,eatenus nos quoque cibis adiiciemus. DE VINO. Vinum iis qui frigidam ſiccámque intemperiem in ſolidis particulis habent,& maraſmo ex morbo(vt vocant)detinentur,exhibere neceſſe eſt, vt quos calefacere ſimul & humectare oporteat. quæ omnia vinum moderatũ præſtare ipſis poteſt. Qui verò cum febri marceſcũt, præſertim qui macie torrentur,iis vinum dare cautio eſt: vt quod eis,ſiquid aliud,maximè aduerſetur.

SI EX SYNCOPE MARASMVS OBtigerit, Cap. V.

QVi ex ſyncope maraſmo contabeſcunt, iis quantum ſanè ad vires collapſas & perfrictionem frequenter comitantem attinet,vinum offerri debet: quoniam verò etiã caliditas naturæ contraria,febríſque præterea eis adeſt,& perfrictio quidem interdum conquieſcit,rurſus autem febris ſuperuenit, ac ſummatim quum periculum ſit ne aliâs aliter æger intereat, nunc à perfrictione,nunc à febri: neceſſe eſt tum demum ad vrgẽtem cauſam reſpicere, ac nonnunquam vinum tempeſtiuè præcipere,nonnunquam verò rurſus id diſſuadere. DE TESTICVLIS gallorum. Teſticulos gallorum *quos Græci ὄρχεις & παραστάτας appellãt*,dare his oportet.Perpetuò enim omnibus hectica laborãtibus commodi exiſtunt, quum abundè nutrire & vires augere poſſint, vbi probè concocti fuerint. Quapropter id alimentum ſemper exhibendum eſt vbi vires nondum ad extremum collapſæ fuerint.Quod enim præſidium deinceps eſſe poteſt ſi vires alimentum non concoquant, ſuperéntque? Quippe nequaquam cibus vires augebit, ſed natura,quæ omne alimentum & concoquere,& mutare,& corpori apponere conſueuit. DE FRVCTIBVS pomaceis.

Fructus pomaceus,*qui ὀπώρα Græcis dicitur*, quia ſanè humectat,ideo hecticis cibus eſt accommodatus.Quoniam verò omnes propemodum,non ſolùm humectare, ſed etiam refrigerare ſolent, idcirco rurſus dicẽdum non eſt vniuerſim omni hectico conuenire.Illis enim qui calida & ſicca intemperie laborant, & omnibus qui maraſmo contabeſcunt & torrentur,congruè frigida & humida victus ratio adhibetur,maximè peponum medulla,& cucumerum: item mala duracina, & ceraſia his ſunt idonea. Qui autem frigida intemperie detinentur, & in ſenium ex morbo inciderunt,iis inutilia. Reliqui verò pomacei fructus qui non adeò refrigerant, ſed potius calefaciunt, & humectant modicè,exhibere non eſt abſurdum: nempe vuam maturam, valde dulcem, præſertim quæ paſſa eſt,ac malum valde dulce, & ficum admodum maturam. nam hæc probè concocta, propemodum nihil nocet. Si igitur venter nihil nos impediat, plus iuſto excernens, cum fiducia cibos commemoratos exhibeto. Si nanque tale quippiam fuerit, & aluus magis quàm conuenit profluere videatur, his quidem abſtinendum in præſentia, dandum autem Punicum modicè aſtringens, aut pirum, aut malum eiuſdem qualitatis, præſertim ante alium cibum. nam ſi à cibo ſumantur,aluum ſubducunt. Ac cibi qui ſtomacho potius & cordi corroborando ſunt vtiles, maraſmo ex ſyncope contabeſcentibus, & omnibus hecticis dari debent. Si hi quoque ſiti & vehementi febri laborare videantur,etiam ipſis fructus pomacei refrigerantes opportunè offeruntur. Breuiter,omnia ad id quod magis vrget accommodari debent.Hanc enim rationem animaduerſionémque obſeruans, nunquam aliquem offendes,neque ſi pomaceum fructum,aut alium quẽpiam cibum exhibeas. Nam omnia quantitate, qualitate,tempore, ordine, & vtendi modo, aut bene aut malè adminiſtrantur.

De marcore,qui maraſmus Græcè dicitur.

Si tabes,*quam Græci uocant μαρασμόν*, reuera humiditaA tis quæ in ſolidis partib⁹ ſubſiſtit, abſolutus exiſtit interitus, nullam medicinam recipit.Propter hoc igitur nonnulli medicorum meritò decepti in diſcernendo, putarunt ſe verum maraſmum curaſſe. Etenim fieri poteſt vt tenuitas carnium,maciéſque, & veluti colliquatio earum reſarciatur:primariam verò humiditatem, & quæ ſolida ipſa nutrire poteſt,prorſus abſumptam perditámque non licet reſtituere. Sic enim ſenium quoque ſanari nequit, vt quod naturalis ſit tabes.Quemadmodum igitur ſeniũ nulla medicina tolli poteſt,ſic neq; ea quæ reuera tabes. B Attamẽ propter humanum benignúmque artis auxiliũ, contendere cum morbis oportet, & non ceu deploratos omnino relinquere. Interdũ enim, vbi quis naturam dextram nactus fuerit,& tabes incipiat, nõdúmque ſolidas partes torruerit,ſperatum ſucceſſum conſequi poterit:ſin autem minus, quanto magis æger affectus eſt, tanto minus agendum. Nam deſperatis,malóque victis,manus admoueri non debent.

DE TERTIANA, Cap. VI.

C TErtiana quidem facilis curatu eſt:quum autem à medicis illis qui nulla ratione & via vtũtur,malè tractatur,non difficilis modò curatu, ſed etiam inſanabilis interdum redditur. Conſtat igitur,cibum humectantem refrigerantémque in omnibus eſſe præſcribendum, quũ tertiana contemperamento pura & germana exiſtit, & à ſola bile excitatur. Itaque ptiſſanæ cremor ſuper omnia vtilis ipſis cenſetur: atque hoc vſi nonnulli vſque ad criſin, *hoc eſt morbi ſolutionem*, optimè ſuperſtites vitæ manſerunt.Sin autem minus oblectentur ptiſſana,etiam auenæ cremor ipſis dabitur:ac lactucæ aut intybi caulibus vtendum. D Quòd ſi febris non fuerit vehemens, & quædam notæ concoctionis appareant,etiam gallinarum alæ,& piſciculus molli carne præditus cõcedi poteſt. Vrinæ in his prouocari debent, maximè apii radicis & adianti diluto. Nam anethi decoctum etſi vrinas mouere probè poſſit,vitare tamen ipſum magis oportet in germanis tertianis,& in quibus calidius ſicciúſque temperamentum habetur:prætereaſi ægri ſolicitudine & vigiliis cruciantur. nam in his omnibus offenſa maior quàm vtilitas prouenire ſolet. Abſinthii etiam decoctum maximè vitãdum E eſt,quando calidum & ſiccum ægri temperamentum habent. Noui autem ego etiã nõnullos colliquationem expertos, quòd ſeorſim illud immoderatius aſſumpſiſſent, & non vitaſſent. Contigit enim, quorundam ſanè partes ſolidas ſicciores deprehendi,quorundam verò bilem efferueſcentem, non quantitate, ſed qualitate potius offendere: alium aut igneam intemperiem, aut inflammationem in ore ventriculi ſentire.In his itaque omnibus talia vitanda ſunt,& tepida liberaliori magis ante cibum vtendum. Nihil autem minus etiam in alio tẽpore potio exhi F benda.quippe hæc humectat,feruorem refrigerat, meatúſque laxat.Quare ex his omnibus accidit, hanc quidem partem bilis per ventrem excerni, aliam verò per vrinas, quæ antea detinebatur,& propter caliditatis feruorem,& propter nimiam decoctorum aduſtionem nõ potuit expurgari. Miror autem quomodo Galenus,qui artem legitimè,ſiquis etiam aliorũ medicorum,exercuit,adeò indiſtinctè ſcripſerit,vt dicat, exquiſita tertiana correptis abſinthii dilutum à ſeptimo die propinandum eſſe.Ego verò falſis tertianis potius dedi, mixto ei oxymelitis momẽ G to.Sic enim pituitæ miſcellam & citra noxam magis extenuat,& leuiter purgat: vt non vſus veniat origani, aut hyſſopi, aut calaminthæ, aut pulegii. quæ omnia acriora ſunt,& valde periculoſa, crebróque febrim iã magis accendunt.Hæc igitur vniuerſa vitare magis oportet, & tũc audacter offerre quando pituita bilem lõgè ſuperauerit, & temperamentum ægri frigidius fuerit, vitáque otioſa præceſſerit,& alia omnia quæ humorem frigidiorem ſuperantem efficiunt. Sin autem humor qui abundat, contrarius horum fuerit,tum his abſtinendum eſt: vtendum H verò illis potius quæ extenuant, & acceſſiones vehementiores fieri non cogunt. DE POMACEIS fructibus.

Pomaceos fructus,*quos ὀπώρας Græcis appellari diximus*,exquiſitis tertianis liberaliter exhiberi conuenit:nempe vuam dulcem, Perſica cocta & nõ cocta,peponúmque medullam:præſertim autem ſi etiam ægri ſiti vexentur.Ego

ſanè noui,me frequenter ægros,ne amplius acceſſione fe bris infeſtarentur, impediuiſſe, quum peponas probè refrigeratos vna hora ante incurſum morbi aſſumere iuſſiſſem,& rurſus aquã temperatã copioſam, & quantam potuerint,peponi ſuperbibere præcepiſſem. Sequutus itaq; eſt non multo poſt aquam epotam aliquibus ſanè ſudor, aliis copioſa bilis per aluum. Offendi autem ego plerosque Romæ medicos, qui ne nomen quidem peponum, tanquam bilem procreantium,proferre audebant.Quum itaque ego cuidam aliquando, & ſitienti vehementer, & æſtu flagranti,defatigatóque,iniunxiſſem vt peponem aſſumeret, quidam præſens medicus exclamauit, Homo, cur ægrum magis vis occidere? annon didiciſti quòd pepon bilem producat?Lege Galenum De alimentis,vbi dicit manifeſtò, peponem comeſtum cholericos efficere. Laboraui igitur ego non parum vt iis perſuaderem qui intellectu aſſequi poterant,Galenum non dicere hic ipſos pepones bilem creare, ſed choleram efficere. Choleram autẽ vocabant, ſtomachi ſubuerſionem cum vomitu, & perturbatione ventris:ac cholericos,quibus hæc accidũt. nam pepon reuera habet aliquid ſtomacho contrarium. Quare etiam copioſior comeſtus vomitum, ventris perturbationem,& præterea perfrictionem,ac totius corporis conuulſiones excitat. At melopepon nihil horum facere cenſetur: non enim habet adeò quod ſtomacho aduerſetur: imò neque pepon modicè comeſtus. Proinde tertiana febri detentis cum fiducia dari debet, necnon iis qui ardente febri, *καῦσον Græcè dicta*,& calida intemperie laborant, ſiue in renibus, ſiue in iecore, vel in ſtomacho,vel capite. Nihil enim eiuſmodi intẽperiebus æquè aduerſari poteſt,debellare & euincere,vt pepõ,aut qui dicitur melopepon. quomodo enim ea quæ refrigerant & humectant, bilem parere poſſint, non video.Vbi autem peponum facultas tibi deeſt, etiam cauliculi lactucarum refrigerati,& cucurbitæ,item cucumerum medulla,Perſica coctionem non experta, ſed in vaporem ſuſpenſa,& ab eo ſolo cocta, velutique condita, ſubſtitui poſſunt:eiſque & ſimilibus ſemper vti licet. Iam in oleribus, & pomaceis fructibus etiam omnibus deligere oportet quæ refrigerare queant,& humectare, conuenienter ea pro vniuſcuiuſque temperamento, & morbi magnitudine,accommodantes. DE BALNEO. Balneum,vt maximum præſidium,ipſis præbẽdum : maximè calido & ſicco temperamento præditis,& qui crebris vti lauacris cõſueuerunt:nec concoctio omnino expectanda eſt,ſed vbi ſiccitas vrget,etiam ante concoctionem lauare conuenit. Modus autem lauandi talis eſto : Poſtquam æger in temperatum aerem ingreſſus fuerit, modicè ſudarit, & tepidas aquas acceperit, ita oleo non modico perungatur. Quid enim corpus bile exardeſcens humectare aut refrigerare probè,præterquã aqua,poteſt? Præſtat igituraquã tepidam admiſcere. ſic enim refrigerare & humectare magis,& in altum corporis penetrare percipitur. Vnctio autem adhibeatur non in domo quæ calidum aerem habet,ſed in exteriorem eius partem reuerſo, quam etiam *à molliendo* malacticen appellant : deinde poſt illitionem hydrelæi, aut hydrochamæmeli. Nam ſi bilis multa, & præcipuè craſſior ſit,non alienum eſt in vicem olei communis etiam chamæmelino vti, quod vim diſcutiendi multo habet ampliorem.Sed nõ diu æger in aere immorabitur,verùm celerrimo tranſitu tantùm vſus in tepidũ calentis aquæ ſolium deſcendet, in eóque diutius ſubſiſtet. Egreſſus autem ex domo calida, monendus vt in aqua frigida immoretur: & ſi bene habuerit, etiam iliunium indices:operimentis verò iam ſumptis,vt aquæ tepidæ quantum velit, paruo ſpatio interpoſito bibat, hortandus eſt. Nam à potione ſudores copioſos effundi videbis:interim verò etiam bilem per vomitum reiici, vt æger quamprimum ex iis quæ ſuperueniebant, morbo fuerit liberatus. Reuerſus autem in domum, ſi pepo non adfuerit,aut alimentum quod diximus ſumat, aut lactucarum cauliculos,aut cucurbitas, aut cucumeres,aut ptiſanam. Cæterùm aquam tepidam non modò ſemel, ſed etiam bis & frequenter dare expedit,& nihil metuere.In hoc nanque morbo aqua tepida maximum eſt præſidium. Tentabimus autem in declinatione potius exhibere,& ante acceſſionem : interim verò etiam in acceſſione. Noui ſiquidem acceſſionibus ſubtrahi debere, vt diuiniſſimus Hippocrates inquit : ac verum eſt, quantum ad hoc attinet, etiam quum nihil vrget. Frequẽter enim cogimur propter cauſam vrgentem, non tepidam modò aquam,ſed etiam cibum in ipſa acceſſione offerre. In illis autem hoc agendum eſt qui immoderatum ſtomachi habitum & virium imbecillitatem habent, vt inſultus magnitudinem ferre nequeat, ſed ſyncopen minetur. Noui igitur ego in iis qui immoderatè roduntur, tepidam me aquam propinaſſe:deinde vomitu oborto,& bile copioſiſſima excreta, iſtorum beneficio acceſſionem conquieuiſſe. Vt autem illa aucta fuerant, ita etiam alia decreſcebant,& aqua temperata & bile euacuata.

Quomodo tertiana diſcernatur, germana ac verane ſit an falſa.

Tertianas illas germanas eſſe cenſendum eſt quibus omnia quæ cognata dicuntur,conſenſerint : ætas dico,regio,conſuetudo,temperamentum, ſtudia, & victus ratio. Poteſt autem ſenex quoque tertiana infeſtari, quæ omnem tertianæ germanæ ſpeciem, omnémque modum conſeruet. Ego ſanè meis oculis hæc in ſene quodam conſpexi;qui flauam bilem vomeret,ſimilitérque per aluum excerneret, vehementer febricitaret : atque idcirco acceſſio cum valido rigore eum inuadebat, ac declinatio multis ſudoribus accidebat:detinebatur autem acceſſione horis fere decem,aut duodecim. Huius alii ſanè familiares, eo quòd ſenex eſſet, decoctum ei bibere præcipiebant,ac omnia illa facere quæ falſis tertianis(vt aiunt) idonea exiſtunt:feréque interiiſſet æger decoctis ex hyſſopo,origano & pulegio aſſumptis,niſi quis ſubitò ex periculo ipſum ſubtraxiſſet, iubens eum etiam pepones aſſumere,& lactucas, & ptiſſanam, quæ nihil curioſum habent operoſúmque, ac omnem alium victum qui humectaret ac refrigeraret, vt in tertiana exquiſita, non deceptus ætate,quòd ſenex eſſet, ſed potius toto tẽperamento.Habuerat enim iam inde ab initio igneam intemperiem,quam alii propemodum omnes poſtea ad amuſſim conſeruabunt. Quare naturam ægri & cauſas præcedentes maximè attendere oportet:nihil autem minus, imò etiam omnium maximè,febris ſpeciem. Ego autem neque tertianarum falſarum victus rationem in omnibus vt veram & vtilem commendo, quam Galenus in libris ad Glauconem philoſophum præcipere videtur:iniiciẽs omnino ptiſſanæ piper,aut origanum, aut hyſſopum.Etenim huiuſmodi plerunque periculoſa ſunt, & febres vehementiores accendunt : idque magis adhuc ſi temperamentum corporis calidius inueniatur, & pituita mitior quàm bilis,& quæ non adeò calefacientia requirat.Quippe ſatis erat in his vti & non multis valde refrigerantibus & iis quæ ſenſim extenuare citra calorem poſſunt, qualis eſt radix apii expurgata,vt non particeps ſit radicularum: item ptiſſana ſimiliter,interim adiũctum habens apium aut aniſum,aut comam porri,aut mellis,& aceti momentum. Quòd ſi non admodum in ſincera ac falſa tertiana fuerit,nullus horum vſus eſt : verùm abunde eſt,ſola ptiſſana per ſe vti, & id quod bilioſum eſt contemperare: quod pituitoſum,diſſoluere:non autem ſiccantibus compingere, ac cogere:quemadmodum ii factitant qui piper & hyſſopum præcipiunt,eo quòd illa videantur extenuare. Oportet autem diligenter animum aduertere,eum qui humectãte victu vſus ſit, vt quum humores ab illo diſſolutos viderit, ſtatim euacuandis eis extrahendiſque incumbat, medicamento exhibito quod non magnam calefaciendi vim obtineat.Eius autem generis multa ſunt, & quæ ex oxymelite ſimplicius parantur, & quæ ex ſucco roſarum modico, agarico,& ſcammoniæ lacryma. Quando igitur humores compendioſè ſubducendi ſunt? nimirum quum diffundi iam eos & turgere tandem conſpexeris, vt diuiniſſimus Hippocrates ſcriptum reliquit.

Quomodo humores diffundi,diſſoluíque,iámque ad excretionem incitari cognoſcatur.

Materiam ſubiectam temperato aut humectante victu diſſolui inde cognoſces quòd quũ per initia eſſet immobilis,nunc aliquo modo agitari incipiat, atque aliàs in alium locum deſcendere, interim ad os ventriculi & inteſtina

intestina: interim etiam ad articulos aut cutem. Peritum igitur animaduertere hunc humorum motum, & obseruare diligenter oportet, & dare aliquid quod eos subducat, antequam oberrantes noxam intulerint, in partem aliquam nobiliorem decumbentes. Verùm vulgares medici nihil horum norunt, vt qui motiones humorum discernere non laborent. vnde fit vt contraria faciant. Postquam igitur hæc viderint, statim ad ea prorumpunt quæ siccare humores & crassos facere possunt. Atque huiusmodi quidem astrictoria sunt medicamenta, similémque victum præcipiunt: vnde accidit vt humores inde crassiores redditi, neque purgantibus facilè cedant medicamentis, neque obediant. Conuenit igitur vt qui humores dissolutos nouerit, non modò semel exhibeat quæ per aluum subducere possint: sed etiam rursus humectante victu vsi, & dissoluentes siquæ siccæ & crassæ reliquiæ subsint, iterum leuiter expurgent. Ita enim humoribus modicè subtractis, etiam solus victus morbum in totum euincere, mutare, & ad bonum statum deducere poterit, vt nulla alia medicina indigeat. Quòd si opus erit, licebit etiam epithematis simplicioribus vti, & superfusionibus, & quum concoctio apparere incipit, & longè antequam accessio expectetur. Ita nanque erunt tum efficaciora, tum magna ex parte accessiones expectatas discutient. Quoniam autem purgātibus vtendum est, vt ea promptè & compendiosè inuenias, bonum esse duxi, etiam compositionem ipsorum hîc apponere: in hunc autem modum habet. RHODOMELI purgans. Rosarum succi sextarii duo, mellis sextarius, scammoniæ torrefactæ vncia. Omnia simul coquuntur. Summus medicamenti modus est cochlearia quatuor, medius tria, minor duo. Hoc non solùm tertianariis propinari debet, sed iis etiam qui lippitudine & alio quodam modo ex bile & calida intemperie ægrotant. ALIVD rhodomeli purgans. Rosarum succi sextarius, scammoniæ vncia, agarici drachma, piperis drachmæ duæ, mellis vnciæ sex. Ad ignem lentum coquantur, & vbi in crassitiem coierint, adiicito scammoniam, agaricum, & piper: ac vtitor. Datur instar cochlearium quinque aut sex. Hoc solis conuenit qui falsa tertiana detinentur. habet enim nonnihil quod etiam pituitam subducat, quum agaricum & piper receperit. Noui autem purgasse me etiam medicamento quod corticem mali citrii reciperet, & eo quod ex malis cotoneis paratur, & horum penuria, sola vsum scammonia. Quòd enim ipsa non modò bilem, sed etiam pituitam potius euacuat, manifestum est. siquis temperato & humectante victu vsus, pituitam diffundat, vacuabit hanc quoque scammonia, nec indigebit iis quæ agaricum aut cucurbitam syluestrem recipiunt. Quare etiam siquis recto victu vsus falsam tertianam scammonia purgare velit, non delinquet. Hæc quoque hactenus de tertiana breuiter à nobis dicta sunto. Non enim sumus ignari, veteres quoque de his scripsisse, & nemo ea de causa culpandus erit. Quæ enim nobis quoque tempus, & longa experientia noscenda obtulit, hæc æquum censui amicis & medicis ea nos postulantibus exponere, quæ quidem paucula existunt, sed magnam vim continent. Nam methodi prædictæ non in tertianis tantùm, sed in aliis quoqus multis morbis accommodari possunt.

DE QVOTIDIANA, Cap. VII.

QVòd quotidiana febris ex pituita trahit originem, omnibus in confesso est: quippe neque acuta febris esse his apparet, neque sitis valida vrget, neque perurens quid & siccum habere sub primo statim contactu percipitur, sed magis vbi manus diutius immoratur, caliditas fuliginosa ex alto emergere deprehenditur: ac pulsus bona ex parte exigui & rari existunt: incrementum non velox, sed longiore tempore detinet: sudores qui in ipsis oboriuntur, nunquam purum ostendunt interuallum, quale in tertiana aut quartana frequenter apparere videmus. Iam manifestius adhuc febris speciem etiam ex præcedentibus causis cognosces, si non obiter, sed multa cum diligentia inquirere & examinare omnia coneris. Etenim cruditates plurimùm, crapulæ, & balnei im

A moderati vsus, interdum iecoris quoque & stomachi perfrictio præcedit. Hæc igitur eum attendere & diligenter considerare oportet qui febris speciem velit cognoscere. Nam interdum indicia omnia simul adsunt, interdum non: quippe in germanis exquisitisque febribus vniuersa propè inueniūtur, in falsis autem non omnia, sed quædam ipsorum adsunt, quædam non semper, propter varias ipsarum causas. quare etiam maxima diuersitas in curando deprehenditur. In hunc itaque modum internosci debent. Quin & diuinissimus Galenus, Rufus, & pleri- B que alii veteres de hac re copiosius tradiderunt. Nos autem deinceps etiam de curatione agamus. Nam curandi ratio ab illis prodita in quæstionem aliquam vocatur, num videlicet vera in omnibus existat. DE CVRATIONE. Quòd febris quotidiana, vt quæ ex pituita nascatur, extenuantium incidentiúmque vsum requirat, verum existit. si enim crassa est & viscosa, extenuantibus indigebit. Duplex autem horum differentia esse cernitur: quædam enim incisoriam vim obtinent, ita vt simul egregiè calefacere possint: quædam autem C incidendi quidem, nō autem valde calefaciendi potestatem habent: quædam in totum non calefaciunt. Quibus igitur in hoc morbo vti oportet? iisne quæ calefacere possunt, an illis quæ citra calorem extenuant? Videtur enim diuinissimus Galenus indistinctè Glauconi philosopho præcipere vt extenuantibus vtatur. Conueniebat autem, meo iudicio, quum maxima sit differentia, diuisione ac distinctione vti, quibus in quo vtendum sit. Neque enim pituita huius vnde febris accenditur, vnam habet D speciem: alia enim est salsa, alia acida, alia vitrea: vtraque verò, frigida & crassa: ac ideo quòd particulis sit impacta, febrim excitauit. Meritò igitur etiam extenuantia ad curationem desiderat: salsa verò non similiter. siquidem & caliditas & siccitas hoc ei præstat. Calidam autem ipsam quoque esse constat inde quòd intestinum rodat radatque, & grauissima tormenta, *quas δυσεντερίας Græci uocant*, nihil minus etiam quàm bilis, (quum huius quoque qualitatem receperit) suscitet. Nam humores non secundum materiam ipsorum, sed etiam secundum qualitates eis subiectas operantur. hæ siquidem aduersus ipsas pugnāt, & operantur. Ac pituita salsa, etiamsi videatur humida, ta- E men constat facultate siccam esse, quēadmodum etiam aquam marinam. Iam alia multa imaginatione quidem sunt humida, facultate autem sicca. At quòd pituita salsa nequit per ea quæ inflammant ipsam siccántque, extenuari quandoque & diffundi, sed potiùs adhuc etiam crassior effici, manifestò hoc testantur nitrum, sal, & iura salsa. quippe hæc calescentia, crassiora reddūtur. Nam id ab Aristotele ipsáque experientia probatum est, ea quæ à calore coacta fuerint, non à calore, sed à contrario dissolui posse. Hæc igitur etiam in corporis humoribus consi- F derati debent: & si quidem salsi sunt, non calefacientia, aut quæ admodum siccant, aut extenuare possunt, adhibere oportet: quæ vulgares in eis faciunt, raphani radiculam ipsis exhibentes, piper, salsamentum, capparim, & decocta, quæ vehementer extenuant, & antidota quæ aduersus eiusmodi offeruntur. Hæc sanè oportebat iis potius quotidianis quæ à frigido atque acido humore prouenerunt, imperare: quippe ab eiusmodi adiuuantur. Ego sanè, noui crebrò me omnia hæc in quotidiana quæ à G frigida humidáque & acida pituita incensa fuit, obtulisse: in quibus autem salsum aut biliosum quid admixtum fuerit, in his magna ex parte extenuans quiddam exhibuisse, præsertim si etiam ægri temperamentum calidius erat. Minimè verò eiusmodi medicamenta per initia morbi ægrotanti exhibere conuenit, quum salsus adhuc humor superat præpollétque, & ægri corpus fuerit intemperatum. Sin autem etiam huiusmodi aliquo vti oportebit, eo quòd æger appetat, aut vt appetētia restituatur, temperato prius victu vtendū erit: ac vbi cōcoquere æger in- H cœperit, tunc ei permittendū vt assumat tū cibos, tū potus qui leuiter extenuēt & calefaciāt, vtpote apii turiones porrique, & piperis exiguū, vini momētum, eiúsque albi, idque non frequenter. nam vsus eorum liberalior noxius est. Verùm laborandum est vt humores ad concoctionē perueniant, neque in vetustatem venire sinendi, sed pur-

gandi. Quum enim in corpore diutius insident, magis adhuc ab omnibus præsidiis quæ calefaciunt, videntúrque extenuare, crassi fiunt, vt nõ amplius ne medicamentis quidem ad purgandum efficacibus promptè cedant, quum difficiles ipsi ad motum, & terrestres magis ab ipsis euaserint. Noueris autem hanc ad purgationem esse opportunitatem temporis, & commoditatem. Frequenter enim vrinarum notæ à præsumpto victu & temperata potione mutantur, atque tunc huiusmodi vrinas incoctas esse ab iis qui id non nouerunt, censeri videmus. At quia frequenter accidit materiam in totum corpus diffundi, & aliâs aliter, aut per sudores, aut vomitũ, aut ventrem, dissipari, ideo vrinæ etiam sedimenti expertes vulgo apparent. Satius igitur est considerare & discernere quando potius materia extenuari, diffundi, ad excretionem incitari, & ex loco in locum transire incipit: atque ita demum purgare oportebit, non solis vrinis animum adhibentes. Verùm vniuersam purgationem adhibere non cõuenit, sed per vices & interualla. Ita nãque accommodari debet morbis qui ex crassioribus humoribus generantur, ac sensim extenuare & leuiter purgare materiæ copiam oportet, quoad satis esse videbitur. Nam si æger assumat medicamentum quod copiosius purget, magnã corpori intemperiem conciliat, & potius nocet quàm iuuat, magísque in iis adhuc qui calidiore temperamento & biliosiore præditi sunt. QVANDO salsis vtendum in quotidianis febribus. Qui iecur aut os ventriculi habent refrigeratum, & acidam pituitam vomunt, tenẽtúrque quotidiana, his, etiam calidioribus cibis, si voles, vti non alienum est. Humidus enim & frigidus stomachus vniuersa extenuantia citra noxam tolerat. Ausus igitur ego quandoque sum in quodam qui quotidie febris accessionem experiretur, & pituitam vomeret, salsis vti, & pisce sale condito, *qui Græcis ἴσκατμεγὰ dicitur*: item hydrogaro, porri decocti iure, & vino aquoso: ac mirificè conualuit, ita tamen vt & ori ventriculi, vnguentis epithematibúsque ei extrinsecus applicatis, & moderato totius corporis calore conciliato ei prospexerim. Non alienum est, hæc quoque in quotidianis tentare, ac pituitæ qualitatem & quantitatem obseruare, atque ita conuenientem vnicuique victum præscribere. Quemadmodum enim non vna pituitæ est species, ita neque vnam victus rationem esse oportet, sed vnicuique speciei idoneam. Ac in omni medicina idem præstandum est, & id quod vnicuique congruum est & salutare quærendum est. Vt autem iis qui medicamenta quærit, promptè ea possit inuenire, & non aliunde cum antidota, tum purgationes colligere cogatur, exposui hic discrimina, adiuncta etiam distinctione, qualia in quibus vsurpare potius oporteat. DE FOMENTIS & cataplasmatis. Fomentis autem & cataplasmatis per initia statim vti festinandum non est, neque quũ copia humorum in toto corpore superat. Metus enim est ne dum viscera nimium incalescunt, laxantúrque, confluxus quidam ad partes affectas decumbat, & adaucta illuc inflammatione, præterquam quòd nihil proficimus, magis etiam offendamus. Quod ii quoque faciunt qui, priusquam totum corpus recrementis fuerit liberatum, cataplasmatis & superfusionibus vti non verentur. Ego itaque noui etiam inflammationes quæ non erant, ob præcipitem ipsorum vsum superuenire. Ne igitur officiamus, laborandum est copia iam imminuta, & quum iam concoctio quædam in vrinis apparere incipit, calefacientia, aut laxantia, si vsus requirat, visceribus inducere. Fugito autem fomenta, aut cataplasmata, quæ laxare tantùm & quæ repellere possunt, mixtam verò confectionem ipsorum parato. Et si quidem viscera infirmiora & defluxionibus opportuna videantur, ægérque fastidiat, astringentium & roborantium vires intendere oportet: sin autem inflammatione aut dolore vexentur, laxantia potius. Summatim vtriusque (medicamenti tum laxantis, tum repellentis) vires pro causa vrgente, & intendere & remittere conuenit.

De stomachi imbecillis & mediocriter inflammatione laborantis fomento.

Ad quinas vini partes misceto omphacii quaternas, chamæmeli binas, & mastiches momentum. Quòd si inflammatio feruens appareat, etiamsi gleucinum aut nardinum adieceris, nihil nocebis, sed plurimum quoque iuuabis. Sin autem os ventriculi non infirmum æger habere, aut cibum non fastidire videatur, loco vini decoctum fomento admisceas, glandémque vnguentariam, & fœnũgræcum prius in illo decoquendum curato. Hanc quoque animaduersionem in cataplasmatis seruare ratio est, vt mixta in ipsis fiat curatio: & vtrobique sanè anethinum, aut Cyprinum, aut nardinum cataplasmati semper adiiciantur. At si acoris aut frigiditatis in stomacho sensus est, etiam in decocto in quo illa parantur, nardum Gallicam, absinthium & anethum adiungere eis oportet. Quum salsum humorem vomunt ægri temperamento calidi, solum quoque chamæmelinum oleum adiicere semper, & mastiches momentum inspergere conducit. At tempus cataplasmatum esto hora ante accessionem, absque plurimo potu, & imposita non diu inhærescant. Quippe omnia, siue fomẽtum, siue cataplasmata fuerint, etiamsi maximè ea quis ex medicamentis omnibus quæ robur adferre possunt, apparare potuerit, tamen si diutius corpori incumbant, virium resolutionem & imbecillitatem efficiunt. Tantum de fomentis, & cataplasmatis dictum sit. Si enim particularium quoque nonnihil prætermissum sit, id ratione quis adinuenire poterit, si omnia consideret, & animum ad id quod conducit intendat. DE PVRGATIONE. Materia iam attenuata diffusáque oxymelite, & aliis quæ in cibis extenuare solent, & decoctis & cataplasmatis adhibitis, tunc demum ad purgandum eam venito. valde enim à vacuationibus adiuuantur. Non oportet autem vniuersè ipsos purgare, sed per vices, & simplicioribus: hinc demum aliquanto valentioribus. Quum enim materia sit crassa, haud facilè iis cedit quæ vniuersam celerémque vacuationem præstant. Agarici igitur scrupulos tres aut quatuor ex melle exhibeto: interim etiam plus aut minus, pro ægrotantis virium ratione, & humoris qui superat quantitate: quippe pituitam educit, nec morbum inueterari sinit. ALIVD. Et granum Cnidium, si post concoctionem datur, diuturnis quotidianis medetur. Adhæc catapotia quibus ego semper & in quartanis & aliis affectibus vti soleo, bene faciunt in vesperam data. Habes ipsorum descriptionem alibi quoque proditam: hæc autem recipit, Aloes vnciam, cucurbitæ syluestris vncias duas, scammoniæ vnciam, euphorbii semunciam, veratri nigri corticis vnciam, bdellii vnciam, gummi vnciam, nitri Alexandrini semunciam. Succo brassicæ excipito, datóque ex eis scrupulos quatuor, aut quinque: nihil metuens aut torsionem, aut nimiam purgationem. Vacuant sine omni molestia non modò pituitam, sed etiam humorem melancholicum, eóque circuitus quartanos finiunt. Dato hæc catapotia, granorum instar figurata, in quibus multa cruditas, crapula & vita otiosa præcessit, temperamentúmque est pituitosius, & quod nihil siccum aut acre obtinet. Nam in eiusmodi tutò dantur: & qui hæc assumunt, valde adiuuantur.

ALIVD QVOD citra molestiam sumitur, à sale dictum Græcis halatium, admodum efficax. Gingiberis, petroselini Macedonici, epithymi, laseris, cumini, apii seminis, ligustici, singulorum vnciæ quatuor: scammoniæ vnciæ tres, & semissis: salis communis & torrefacti vnciæ quatuor. ALIVD, vt scriptura halatiorum habet, præstantius. Gingiberis semuncia, petroselini Macedonici, epithymi, laseris, apii seminis, ameos, cumini ligustici, piperis, singulorum drachmæ duæ: salis torrefacti vnciæ duæ, semis: scammoniæ sescuncia. Dato vesperi in febrium interuallis, quandocunque velint. At si aluum emolliri velis, scrupulum vnum dato: sin autem id largius efficere, duos. & in viris robustioribus quidem scrupulos septem exhibeto: pueris autem & mulieribus grauidis, & in summa imbecillis, scrupulos tres aut quatuor. Ita sine omni molestia & periculo offerẽtur. Licet etiã cũ pane dare, & ex posca, & olerib⁹. Attamẽ præstat in morbis qui per circuit⁹ reuertũtur, cũ ptissanæ

cremore ipsum præbere. Tantum etiam de purgationibus dictum sit.

De antidotis ad quotidianas.

Styracis calamitis, iridis Illyricæ, myrrhæ, singulorum drachmæ quatuor: opopanacis, piperis, galbani, opii, singulæ drachmæ. Hæc trita omnia in vnitatem cogito, admiscens eis mellis quod sufficit: ac dato fabæ Ægyptiæ instar ante accessionem in lecto decumbenti, perunctoque ex oleo & pipere grauis decem: iuxta verò appositæ sint prunæ. Hoc somnū & sudores excitat, leuátque, præcipuè eos qui multa cruditate scatent. ALIVD. Agarici, gentianæ, singulæ drachmæ. Dantur cum mulsa ante accessionem. Hoc mediocriter extenuat, meatus infarctos aperit, & materiam per aluum & vrinas moderatè ducit. ALIVD. Decoctum chamædryos iis quos quotidiana febris circuitúsve affligit, potioni dato. Vrinas multas ducit, & leuat: aptum ergo illis qui non valde febricitãt, neque temperamento calido sunt & sicco. ANTIDOTVM ad quotidianas, faciens etiam ad quartanas. Opii, opopanacis, castorei, seminis dauci, singulorum drachmæ quatuor: læuigatis paulum mellis adiicito: viris obolos tres, pueris duos exhibeto. Vtitor autem hoc tanquam admirabili ex mulso hora ante accessionem, & præsertim in iis quos falsa pituita nō vrget, & quibus bene calidum siccúmque temperamentum inest.

De vnctione.

Vnctione vtemur ita vt ad horroris febrísque magnitudinem & ægri vires respiciamus. Si nanque multa perfrictione & horrore infestante, febris non adeò tibi vehemens appareat, neque vires imbecillæ, sed robustæ, magis vtitor validis vnctionibus quæ externam cutem calefacere, ad ruborem perducere & extenuare possunt. Si cōtrà, neque vires validæ, neque frigus multum, ac febres vehementes fieri videntur, tunc iis vtendum erit quæ cutem modicè extenuant, & rarefaciunt. Dicamus igitur de vnctionum differentiis, hoc ipsum præterea distinguentes, quænam valentiora, quæ verò imbecilliora existant. VNCTIO valida. Pyrethro, pipere, & nitro, pari portione cum pulegii momento in vnitatem coctis, & ex oleo contritis, summas corporis partes & spinam perungito. Sin autem frigus etiam in ea percipitur, mirifica est vnctio, & valde proficit vehementem perfrictionem morbique vetustatem expertis. ALIA mediocris. Piperis grana tria, & micam thuris, in læuorem trita ex oleo illinito. ALIA. Nitro ex oleo trito summas ægri partes, spinámque, tum in balneo, tum extra illud perfricari iubeto. mouet enim sudores, & iuuat. ALIA valde bona, & multis experimentis comprobata. Artemisiæ crocodiliadis, adipis crocodili fluuiatilis, singulorum vnciæ sex: olei sextarius. Coctis ex oleo ægrum, & præsertim eius spinam, ante accessionē vngito, ac miraberis efficaciam. Nam abs re est etiam odoratum quid admiscere, eo quòd vnctio ingrati sit odoris, & contraria quadam ratione operetur. ALIA, in quibus febres vehementes vrgent, & frigus moderatum apparet, efficax. Spumæ lebetum in balneis efferuescentium oleum admisceto, dū visci crassitudo fiat: vngitóque corpus antequam febris inuadat. Idem naturaliter præstat.

Naturalia quæ corpori alligari solent.

Lapis aëtites cum ad alia plurima, tum ad rigores qui per circuitus reuertuntur, & præsertim ad quotidianas facit, si corpori alligetur. ALIVD quod appendi solet, multis experimentis à me probatum. In folium oleæ ex communi atramento inscribito, Ca, Roi, A. Capito autem folium oleæ ante solis exortum, & collo suspendito. ALIVD naturale ad quotidianas. Animalculum quod desidet, & texit, vt muscas venetur, bene facit si linteolo illigetur, & sinistro brachio appendatur.

DE QVARTANA, Cap. VIII.

Quartanæ febris non vna est species, sed multiplices & diuersæ existunt. Etenim alia ex flaua bile nimiū adusta, alia ex fæculento sanguine nascitur. Non solùm au-

A tem materia, sed etiam loco in quo constituuntur, inuicem differunt: hæc enim in vasis, illa in liene potius subsistit. Quoniam igitur diuersæ sunt species, curationis quoque modos diuersos, & non vnum (sicut vulgares arbitrantur) esse oportet. Nam quæ ab humore melancholico creatur, meritò calefacientibus humectantibúsque iuuatur. Quæ verò ex nimia bilis adustione prouenit, humectantibus & refrigerãtibus, vt peponibus, vua, ostreis, pisciculis, aqua, & breuiter concoctu facili & bonum succum pariẽte victu, ac balneis tepidis tractari debet. Mihi B itaque frequenter subit mirari quomodo diuinissimus Galenus in omnibus non alium quendam victum quàm qui calefacere ipsos & siccare possit, præcipere videatur. Præbet enim ipsis antidotum διὰ τριῶν πεπέρεων, & quod διοσπολιτικὸν dicitur: item liquorem Cyrenaicum, & theriacam: & in cibo, salsamentum & piper. hoc autem potissimùm quotidie bibere iussit. In vniuersum præcipit abstinere iis quæ refrigerant & humectant: eo quòd humor, inquit, morbum efficiens, frigidus existat. Verùm etsi humor melancholicus calefacientia desideret, non tamen C necessariò etiam siccantibus indiget, si quidem frigidus est, & siccus. calefacientibus enim & humectantibus opus habebit. At nō videtur etiã humectantium aliquod prorsus velle præscribere, sed econtrario omnia quæ siccant assántque nimium, & humorem crassiorem potius reddunt. Nam quæ videntur magis extenuare, quum sint etiam paulo calidiora quàm vt mediocriter extenuent, postea terrestres magis, & multo quàm prius crassiores efficiunt, dum humiditatem quæ in eis subsistit exugunt, insumúntque, vt natura ideo recrementa lentiùs excoquat. D Didicimus enim, concoctiones omnémque vitæ originem calido fieri & humido. Id quod etiam in externis videre licet. nam fructus & singulæ stirpes à pluuiis & solis calore producuntur. Et præterea omnia quæ præter naturam existunt, contraria ad curationem requirunt: quæ secundum naturam sunt, similia potius. Quare hoc est præstantissimi medici officium vt calidum quidem refrigeret, siccum autem humectet: frigidum calefaciat, & humidum siccet: in summa, vt ea quæ sunt vitia ac affectus, contrariorum vsu euincat, ac omnia quæ res postulat, cu- E riosè persequatur: omníque arte & ratione, tãquam in bello decertans, ægrum conseruet. Siquando igitur accidat ægrum sicciore quoque vti victu, vel quòd appetat, vel etiam quòd ita laborans siccantia medicamenta aut cibos requirat, nempe hydrogarum, vel conditum, vel eiusmodi aliquod præsidium, consulo & tunc, vbi semel aut bis eo fuerit vsus, ac corpus modicè incalescat, rursus statim ad victum per initia institutum, qui leniter humectare & calefacere possit, reuerti. Ita enim neque ea quæ calefaciunt, assumpta multum adeò nocere poterunt: & F præterea humor qui natura ad mouendum difficilis & siccior erat, ab humectantibus facilius solui poterit, vt ipse remissus post dissolutionem & quodammodo excerni incitatus à medicamentis quæ benignè euacuant, citra noxam paulatim subtrahi queat. Etenim sic agendum est in crassioribus siccioribúsque humoribus, ac humectare ipsos & dissoluere conuenit: nec diutius dissolutio eorũ expectanda est, sed protinus ad purgationem ipsorum properandum: &, si adhuc res postulat, rursus humectãdo, tum balneis, tum victu, ita subducere expedit.

G

De quartana quæ ex nimia flauæ bilis adustione excitatur.

Quòd si quartana non tibi à sicco frigidóque humore, sed potius bilioso & plus satis adusto excitari videatur, tunc potius refrigerare pótentibus vti oportet: si quidem æger etiam natura calidus simul & siccus, ætate vigens, & frigidæ potioni assuetus appareat: adhæc, si anni tempus sit æstiuum. Interim verò si etiam curæ, vigiliæ, tristitia, ira, & acriurñ medicamentorum vsus præcesserint. Hæc enim omnia biliosam & ex adustione nimia H quartanam generare possunt. In his igitur non peccaueris si potionibus & cibis frigidis vtaris, vt peponibus, si tempus dederit, duracinis, intybis & lactuca. breuiter non offendes si omnia agas quæ in germana tertiana tentaueris. Nulla enim alia ratione humor qui à caliditate & siccitate inspissatus fuerit, euinci potest nisi

quædam refrigerantia humectantiáque assumpseris: quemadmodum etiam quæ à frigiditate inspissata sunt, à calefacientibus. Hæc igitur (vt diximus) vniuersa calefacientia, etsi extenuare videantur, tamen inspissant præterea. Quare in his offerenda non sunt, vt quæ eiusmodi humorem crassum reddant magis quàm extenuent, præsertim quæ vehementius calefacere & inspissare prædicantur. Quare neque in quartana cataplasmatis vt superfusionibus, fomentísque vti studebimus. Quippe vnctio sola, quæ ex copiosiore hydrelæo paratur, frequentius à balneo & cibis temperatis adhibita, calorem abundè contemperare ac lenire potest, & siquæ in iecore durities est, hanc quoque laxare. Sin autem res postulauerit, ipso quoque solo potius vti oportet, vel etiam chamæmeli decocto, in quo absinthii turiones, palmulæ pingues & melilotum deferbuerint. Noui me in quartana etiam frequenter epithematis vsum, tempore quidem opportuno, vt in tertiana ante accessionem, ex farina hordei, lini semine, & decocto chamæmeli, ac multum profecisse, vt æger non amplius accessionem expertus fuerit. Præsertim autem in quartana quæ ex nimia bilis adustione concitata erit, ac in pueris temperamento calidioribus, in quibus inflammatio quæpiam præcordia exercet, talia probari videntur. At siquis etiam in frigida quartana (sic enim appellanda est quæ ex frigido & sicco humore melancholico excitatur) epithemate item calidiore ante accessionem vtatur: hic item maximum adiumentum sentiet, vt etiam subitò febris conquiescat, quanuis molestam accessionem ægrum experiri contigerit. Satius autem est siquis etiam toto antea vacuato corpore, epithemate omníque alio particulari præsidio vtatur. Qui enim toto corpore adhuc sordido ac impuro, vel cataplasmata inducere, vel perfundere aggrediuntur, hi insignium malorum authores fiunt. Cæterùm quartanas ex adusta bile consistentes purgare decet, corpus prius humectando pleniore cibo, & quiete: quæ verò ob humorem melancholicum procreantur, humectare quidem eas oportet: (siccus enim humor ille existit) ob terrestrem verò eius partem, & frigidam, tum calefacere, tum extenuare conuenit. Purgationem autem non per febris initia, sed quũ concoctio iam apparet, moliri debemus. Ita porro etiam, si ægrum sanguinis vacuationem requirere censebis, vt ex quo humor melãcholicus procreetur, post statum hunc auferes, quando humor etiam à natura excerni solet, vtpote concoctus. Sic autem natura leuata, reliquias materiæ euincit. Quum igitur concoctio in vrinis tibi apparet, medicamentum purgans, nempe quod ex rhodomelite conficitur, bilem & humores nimium adustos sine molestia educens hoc præstare debet. Habet autem in hunc modum.

PVRGATIO ex rhodomelite.

Succi rosarum sextarii duo, mellis sextarius, scammoniæ torrefactæ vncia. Omnia simul coquuntur, dantúrque ad summum cochlearia duo, vel minus. At si humor biliosus non admodum calidus & siccus, sed crassior, à pituitoso humore adulteratus esse videatur, paulum agarici prædicto rhodomeliti adiiciendum erit: atque in eum modum hîc quoque leuiter purgari debet. Vt autem promptè componas medicamentum, parésque, subscribam eius quoque mixturam, quæ ita habet: Rosarum succi libra, scammoniæ vncia, agarici vnciæ quatuor, piperis scrupuli duo, mellis vnciæ sex. Ad ignem lentum hæc coquito, ac vbi in crassitiem coierint, adiicito scammoniam, & piper, atque vtitor. Nam sine omni adeò molestia vacuat, præterquam quòd non multum calefaciat.

PVRGATIO quæ ex malis cotoneis paratur.

Mala cotonea octo impleto scammonia, cuius modus sit vncia, & extrinsecus ea fermento oblinito, atq; sic assanda dato. Vbi assata probè fuerint, adiicito mel probè læuigatum, ac vtitor pro virium ratione, in febribus quartanis quæ à bile excitantur, & in iis qui generosam purgationem ferre nequeunt: atque in pueris magis & mulieribus. nam citra omnem prorsus molestiam purgat. Sin ipsum efficacius reddere voles, in istum modum parato: Scammoniæ vnciam, petroselini Macedonici vnciam, piperis albi vnciam, agarici semunciam, succi cotoneorum vncias sex, succi citriorum vncias tres, mellis libram. Dato instar vnciæ. Succum cum melle coquito, atque ita pulueres læuigatos inspergito, ac in pyxide recondito cum fiducia. Est enim præsidium in multos vsus accommodatum, vt quod non solùm bilem, sed etiam pituitam & humorem melancholicum repurgare probè possit. Atque idcirco quartanis quoque falsis exhibere licet in illis autem magis quorum stomachus affectus neque cõcoquere bene, neque appetere cibum potest: necnon iis qui quotidianis infestantur. Hac de causa variis in mixturis ad omnia præparare conducit.

DE VOMITV.

Vomitus omnibus vtilissimus est, præsertim iis qui humores crassos in ore ventriculi continent. Nam crassitiem extenuat, & vt concoquatur celeriúsque discutiatur efficit. Optimum autem tempus ad vomitum est, accessione incipiente: quoniam etiam tunc humores, quum materiæ mouentur, & illi in stomachum confluunt, illúmque rodunt, nauseam excitant. Dato eis mulsam non nimis aquosam: ita nanque procliuius ad excretionẽ prorumpent. Qui autem valde lenti sunt, & difficulter auelli possunt, ægrius excernentur. Ac pennis præcipuè anserinis vtendum est, vt maiori irritatu vomitus omnino proueniat. Si enim ex lentis humoribus aliquid sursum eductum fuerit, statim etiã accessio minuetur, tum spatio temporis, tum simul mora ac consuetudine. Ego enim noui me hoc modo inueteratas quartanas discussisse, vt nonnullæ ipsarum superata iam deteriore parte conquieuerint.

DE SALSAMENTIS.

Salsamentis autem in illis nimirum quæ ab humore melancholico excitantur, & in quibus stomachus vitiosis humoribus scatet, aut multa lienem vrget obstructio, vtendum est. Maximè hîc commendatur etiam encathera dicta, & quæ Alexandrinorum buridia sunt, mænomenia, & membridia. Oportet autem eum qui horum aliquod assumit, aliquandiu sitim tolerare, & nullam potionem ingerere, vt efficere quid possint, & vim suam corpori imprimere: deinde vbi ita viribus destituitur æger vt sitim ferre nequeat, tunc vinum Ascalonites aut Gazites dilutum, quantum libet, propinare licet. Ego itaque noui quendã ex iis qui quartana ex terrestri & frigido humore laboraret, ita vsu huius rationis victus liberatum, vt etiam per aluum humorem superantem excreuerit. Erat autem id quod excreuerat adeò valde nigrum, vt nonnullis medicorum metum incuteret, non modò ob colorem, sed etiam propter copiam euacuatam. Verùm quòd æger paulo pòst morbum facilius ferre inceperit, & quòd lien qui antea maximus erat, paruus euaserit, effecit vt omnes bene sperarent, & nihil amplius metuerent. Sciendum verò est quòd cibi enumerati, & quicquid abstergere & extenuare mediocriter potest, etiam quũ concoctio incipit apparere, humidioribus temperamento, frigidioribus & bene habitis dari debent. Etenim humores tunc magis & repurgantibus & extenuantibus promptè obediunt. Qui enim per initia, quum materia planè esset incocta, extenuantibus vel purgantibus vsi sunt, hi præterquam quòd nihil eorum quæ superabant in corpore, vacuare potuerint, etiam sicciores crassioresque humores effecerunt. Si itaque talis sit quartana quæ à frigido & terrestri humore concitetur, ita agere oportet: sin autem à bilioso humore, exusto & in cinerem redacto, prouenerit, omnia contraria, quæ humectare aut refrigerare possunt, tentare conuenit: balneum dulcis aquæ adhibere, & cibos concoctu faciles. In summa, quemadmodum diuersas habent species, ita quoque differentem ipsarum victum præscribere oportet.

De antidotis.

Nonnulli veteres quartanariis etiam antidota dederunt, ac multas variásque descriptiones ab ipsis proditas inuenire licet. Quin & diuinissimus Galenus ea memoriæ prodidit: sed nulla videtur vsus distinctione: vnde plerique quũ eis quæ titulo ipsa promittebant persuasi, deinde nõ exquisita discretione exhibuissent, maximæ offensionis & periculorum authores extiterunt. Miror sanè cur antidotũ ex liquore Cyrenaico paratũ, omnibus cõuenire dixerit, iubeátque frequenter eo vti. Atqui nõ videtur res sic se habere. neq; enim citra offensionẽ quis ipsũ hominibus calido, sicco & bilioso temperamento præ-

ditis, & in quartanam ex nimia aduſtione prolapſis, bibendum dederit. Attamen nec ea quæ ex ſulphure viuo & pipere confecta ſunt, neque theriace antidotum dari debet. hæc enim vniuerſa iſtis aduerſantur. Quare præſtat, eis, ſi fieri poteſt, nullum antidotum exhibere: verùm ſufficit, victu potius refrigerante & contemperante, necnon iis quæ ſuperflua repurgant, frequentius vti. Sin autem antidoto interim vti cogaris, illa potius in quartanis ex aduſtione nimia ortis propinanda putes quæ conſtant ex opio, cicuta, & alterco: item quæ vrinam prouocare poſſunt, ita vt non valde calefaciant: idque in eis præcipuè, quos vigilia & ſitis comitatur. Nam ſomnus ante acceſſionem obueniens, frequenter impediuit ne acceſſio in totum oboriretur: aut effecit vt moderatior ea fieret. Porro vt antidota à me dicta facilè inueniatur, neceſſarium duxi compoſitiones exponere, maximè illorum quorum etiam antea in quartanis, quæ ab humore melancholico excitantur, multam habui experietiam.

ANTIDOTVM ad quartanas quæ ex humore melácholico cóſtituũtur. Caſtorei, papaueris, myrrhæ, piperis albi, liquoris Cyrenaici, ſingulorũ drachmæ quatuor, Liquorem læuigatum, & aqua maceratum reliquis adiĳcito, fingitóque catapotia, & dato ante acceſſionem ieiuno, aut cœnato, ex aqua. Præſtat ſi ægrum ipſum etiam perungas, nempe oleo calido quod nitrum admixtum habeat.

ALIVD, etiam ad quotidianas efficax. Opopanacis, opii, caſtorei, alterci ſeminis, ſingulorum drachmæ quatuor. Læuigatis paulum mellis admiſceto, datóque adultis quidem dimidiæ drachmæ inſtar: pueris autem, hora antequam inuadat acceſſio, obolos duos. ALIVD ad quartanam. Liquoris Cyreniaci, piperis, myrrhæ, rutæ folia, ſingulorum drachmæ quatuor. Detritis, probéque mixtis, ante acceſſionem ex oxymelite vtitor.

ANTIDOTVM achariſtõ, quod facit ad multos interiores affectus; præcipuè verò ad quartanas. Croci vncia, opii vnciæ ſeptem, galbani vnciæ ſeptem, caſiæ vnciæ tres, ſtyracis vnciæ ſeptem, myrrhæ vnciæ quatuor, caſtorei vnciæ ſeptem, coſti vnciæ tres, piperis vnciæ quatuor, ſpicæ nardi vnciæ ſeptem, mellis deſpumati quod ſufficit. Datur fabæ Ægyptiæ inſtar ex mulſa ante acceſſionem.

ANTIDOTVM, quod & ipſum mirificè ad quartanas valet. Styracis exquiſiti drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ duæ, opopanacis drachmæ quatuor, iridis ſeſquidrachma, piperis drachmæ ſex, galbani drachma, lacrymæ papaueris drachma. Datũr fabæ Ægyptiæ inſtar melle exceptum hora ante febris acceſſionem.

De paſtillis.

Paſtillus inſignis admodum ad quartanas. Opii veteris, rutæ foliorum, ſingulorum drachmæ duæ: croci drachma, alterci foliorum drachmæ duæ. Contuſa, increta, læuigatáque in paſtillos redigito, qui ſinguli ſcrupulos duos pendant. Ac dato horis duabus ante acceſſionem ex poſca, pro ægri virium ratione. PASTILLVS alius, bene faciens admodum ad quartanas. Piperis albi, ſeminis dauci Cretici, pares portiones. Contuſas incretáſque, ante acceſſionem ex multa aqua calida cochlearii menſura dato. Hoc pleroſque, quum ſimplicius ſit, adiuuit quartanarios. PASTILLVS alius præſtantiſſimus, vt nullus alius, ſuccurrens curánſque celerrimè: elicit enim ſudores, atque ita morbo diuturno ægrum liberat. Opii drachma, piperis longi, caſtorei, ſingulæ drachmæ. Mulſo conformentur. Dato ſingulis obolum ex oxymelite lotis, & in lecto repoſitis. Hoc multos ſudores euocat, & magna ex parte bis aut ter potum liberat. Hæ omnes validæ ſunt antidotorum vires, ad calefaciendum & attenuandum efficaces. Quaré etiam quartanis potius (vt diximus) conueniunt quæ melancholico & terreſtri humore excitantur, adulterantúrque à pituita. Non autem continuè, ſed per longa interualla exhiberi debẽt. nam liberalior eorum vſus, humores multo adhuc ſicciores craſſioréſque efficit. Tutius autem dantur quum concoctio iam apparuerit, & vires ſunt robuſtæ, ac ægri multam ad hoc inclinationem habẽt, qui & à nobis medicamenta ſumere conſueuerunt, & nos pharmaca ſibi offerre compellunt. Sunt enim nonnulli non modò barbari, ſed etiam alii plerique, opinione ac ratione aliena

A prædiri, vt etiam ſecari vtrique præ omni medicina malint: ac eos qui hæc faciunt, ſcire aliquid arbitrantur, inuitántque ſtudioſè in ædes ſuas: & præſtantiores hoſce medicos cenſent quàm qui victum præſcribunt. Si igitur noſtrûm aliquis dare quid eis cogatur, qui calido ſiccóque temperamento ſunt, & ex nimia flauæ bilis aduſtione quartanam experiuntur, illa offeret antidota quæ vim non adeò acrem & calidam poſſidẽt, ſed quantum licet hac vacant: & ſi fieri poterit, refrigerantia potius, & ad ſomnum inducendum, ſenſimque extenuandum efficacia

B obtinet. qualis eſt etiam Xenocratis paſtillus, cum ad alia pleraque vtilis, tum verò eximiè & ad quartanas & ad tertianas. Deſcriptio ipſius in hunc modum habet.

PASTILLVS ad quartauarios ex nimia flauæ bilis aduſtione. Seminis papaueris hortenſis, lacrymæ papaueris, ſingulorum ſcrupuli duo: alterci albi, ſucci dulcis radiculæ, ſingulorum ſcrupuli ſex: ſtyracis, aniſi, ſingulorum ſcrupuli quatuor: croci, caſtorei, corticis mandragoræ, ſingulorum ſcrupuli tres. Arida contuſa, incretáque, ſucco, ſapa, vel paſſo Cretico veteri excipito, ac vtitor

C cum fiducia, in iis præcipuè quos vigilia comitatur, aluus profluit, os ventriculi fluxione laborat, & dolor colum exercet. ALIVD ſimplicius. Decoctũm ſcorpiuri herbæ mirificè propè omnibus auxiliatur; ſi ante acceſſionem bibatur. Iuuat enim non modò ratione naturali, ſed etiam quia materiam per aluum & vomitus educit. DE LAPIDE armeniaco. Lapis qui Armeniacus dicitur, ſiue lotus, ſiue illotus offeratur, quatuor ſiliquarum pondere mirabiliter ad omnem quartanæ ſpeciem valet. Nam humorem melancholicum, vt

D nullum aliud præſidium, euacuat: ſed lotus quidem aqua, per inferiora magis purgat: illotus autem, per vomitiones citra calorem, non quemadmodum alia. Si verò nonnulli lapidis potionem odio habuerint, in catapotia redigito, his medicamentis eis adiectis: Aloes ſcrupuli quatuor, epithymi ſcrupuli tres, agarici ſcrupulus, lapidis Armeniaci ſcrupulus, cariophylli grana quinque, ſcammoniæ ſcrupuli quinque. Excipito ſucco citrii, aut crocomelo, aut rhodomelo, aut rhodomelite. Dantur ſcrupuli duo. Profi-ciunt etiam catapotia ex epithymo abſque ſcammonia.

E Habẽt autem in hunc modum: Abſinthii ſucci drachmæ quatuor: medullæ cucurbitæ ſylueſtris drachma, aloes drachmæ duæ, maſtichæ drachmæ tres, epithymi drachmæ duæ. Dantur noctu catapotia. Bene faciunt etiam ad mendaces quartanas, quæ paulum quoque pituitæ habent admixtum. ALIVD antidotum mirificum ad multa efficax, maximè verò quartanis. Vetuſtum capitis dolorem finit, vertiginoſumque affectum, comitiales acceſſiones & vigilias ſopit: inſaniam, *quæ μανία dicitur*, ſedat: magnos oculorum dolores lenit: fluxionem dolorémque dentium diſcutit: ſpirandi difficultatem, o-

F rmnémque aſthmatis cauſam abigit: tuſſi vetuſtæ, peripneumoniæ & pleuritidi medetur, tum ſiccæ, tum humidæ: omne à pulmone humiditatis vitium diſſipat: ſputa tenuia mitigat, & eductione paratiorem ex hydromelite potum efficit. Sin autem quis ſanguinem ſpuerit, ex oxymelite, aut poſca, aut polygonii ſucco aut plantaginis drachmarum duarum inſtar dato, pro ægri viribus ponderi paulum quiddam adiiciens, aut detrahens. Cæterùm hoc antidotum ſtomachi eſt præſidium. Nam ex humi-

G ditate flaccidum, imbecillémque aſtringit & firmat, cibóſque ob vomitiones non continentem roborat; pũctones ventriculi inflationes per ructus diſcutit, punctorios iecoris dolores mitigat; & arquatis morbis auxiliatur. Nam vnamquanque partem ad priorem naturam reuocat, & atræ bilis morbum, quæ melácholia dicitur, diuturnum & turbulentum, vigiliáſque leuat: lienis grauitatem ſubtrahit, & faciei colorem reſtituit pituitam, bilem per inteſtina detrahit: caliditatem inteſtinis partitam

H ſuggerit, diſtributionis meatus aperit, vrinas ſegregat, & veluti renes inuadit, átque ita ex eis tum arenas, tum ſanguinis grumos ad veſicam propellit: renibus ac veſicæ medetur: vrinæ difficultatem reprimit. Omnibus porro prædictis affectibus potu aſſumptum opitulatur. In ileoſis autem morbis & cœliacis hæc potio veluti viam præparat, inueteratum ſtercus ſubducit, vetuſtámque inflam-

mationem resoluit, tormina lenit, distensionem vasorū remittit, & quietem inducit, non veterni more, sed somno concilians. Qui igitur per os id assumere nequeunt, his iniicito per aluum cum fœnigræci succo: & dolore liberat. Iam plurimum auxiliari potest vteri (vt aiunt) calamitatibus. Quippe dolores quoque ex partu solatur, & vigilias molestissimas imminuit: elationem distensionémque vteri mollit: morbosam purgationem reficit, recreátque, & angustos vasorum meatus dilatat: sanguinis in vterum profluuium acutius magísque subitum, non modò potu restringit, sed etiam vino calente in ipsam infusum sistit: item vocis absciſſionem, & neruorum contorsiones potu mitigat. Vtimur eo in articulariis, & podagricis, ac plurimum id opitulari ægris compertum est. Maximè verò inuenias medicamētum vim istam in virulentis, non modò si per os exhibeatur, seruare, sed etiam si locis oblæsis illinatur, proficere. Ac in vehementibus periculis vtroque modo antidoto vtendum est. Itaque non solùm in continuis febribus ardentibúsque, & colliquantibus, *quæ συντηκτικαὶ Græcis dicuntur*, ex aqua vel mulsa sumitur: ac maxima titulus eius promittit. Datur ægris drachmæ instar hora vna aut duabus ante accessionem. In quartanis autem copiosiore vtor medicamento, eo quòd diuturnius malum inhæreat, & ægrè refici possit. Qui medicamentum hoc donauit, incomparabile ipsum esse asseuerabat. Hæc est ipsius compositio: Myrrhæ scrupuli septem, spicæ nardi scrupuli tredecim, croci scrupuli quindecim, castorei scrupuli quatuor, opii scrupuli octodecim, amomi scrupuli quatuor, anisi scrupuli decem, petroselini Macedonici scrupuli quindecim, apii seminis scrupuli 12, iunci quadrati floris scrupuli 9, casiæ Ægyptiæ scrupuli 4, piperis albi scrupuli 4, piperis nigri scrupuli quindecim, sisonis Syriaci scrupuli duodecim, styracis scrupuli sex, seselios scrupuli quatuor, hedychroi magmatis, *id est fæcis*, scrupuli quinque: mellis despumati quod satis est. Styracem dilatatum melle soluito, arida super inspergens: opium verò ex sapa macerato, donec mellis fiat spissitudo: atque sic reliquis adiicito.

DE BALNEIS. Sciendum est, balneis quoque sic vtendum esse, ad vnamquanque speciem respiciēdo: calidioribus quidem, in iis quæ ex humore melancholico excitantur: temperatis autem potius, in illis quæ ob nimiam humoris biliosi adustionem proueniunt: adhæc exercitiis similiter, & frictione, sed minus in calidioribus.

DE VNCTIONE. Præterea vnctio interdum quidem adhibenda est ex oleo Cyprino, aut gleucino in frigidioribus: chamæmelino autem, vel oleo dulci, aut hydrelæo in calidioribus. In summa, pro varia huius specie, diuersa quoque curatio adhibeatur. Frictionem autem, vt maximum præsidium (siquid aliud) adhibere conuenit, nunc copiosiorem, nunc pauciorem. Satis igitur sunt & dicta iam remedia, & vniuersa victus ratio, siquis omnino perseueranter vti velit, diuturnæ quartanæ medebitur. Quoniam verò nonnulli negligentes metuūt ne morbus diutius moretur, & multis corripiantur accessionibus, omnibus desiderant vti, & naturalibus simul, & iis quæ alligantur, necessarium duxi propter huiusmodi hæc quoque exponere, siquid à nobis ex longo temporis vsu & experientia cognosci potuerit.

MEDICAMENTVM quod appendi solet ad quartanas, sæpe à nobis multis experimentis comprobatum. Scarabæus quartanarios curat: oportet autem ipsum viuum extrinsecus fuluo linteolo firmiter alligatum, collo suspendere. dicunt autem hoc ipsum præstare si ita appēdatur. Est hoc quoque verum, vsu multo compertum: Lacertam viridem appendito: item ex vnguibus ægri, tum manuum, tum pedum, exiguum præcisum (sicut facere solent, quibus vngues præciduntur) rufo panniculo iniicito, & in eo firmiter illigatum ita appendito, ac rursus appensam ipsam resoluito, vnde etiam capta fuerit. Referunt quoque, siquis ex gena hirci pilos acceptos ægro adalliget, mirabiliter quartanæ posse mederi. Omnium verò naturalium medicorum testimoniis confirmatum est, sanguinem qui primus à virgine fuerit excretus naturaliter, quartanæ aduersari: similiter etiam corruptæ sanguinem efficere, siquis ipsum ægro ad brachiale dextræ manus, aut ad eiusdem brachium alliget. Noui ego quendam qui hac ratione vtens quartanam curauerit: dabat mulieri parienti pallium ægrotantis ferendum, quod ille interius ferebat, illotum, & iam perspirabile: postea à partu pallium recipiens, ægro ferēdum rursus præbebat. Ac quartana non amplius in posterum affligere, mirabiliter contrarietate quadam, & ratione arcana deprehendebatur.

EX LIBRIS Aëtii de erysipelaceis viscerum affectibus. Erysipelaceus affectus nōnunquam viscerum alicui oboritur qui febrim ardentem & hecticā inferat: & si quidem erysipelas ventriculum obsideat, hinc febris incenditur *quā λειπυρίας Græci nominăt*: sin autem iecur infestet, typhodē: si pulmonem exerceat, crymodem. Huiusmodi verò febris primùm refrigerantibus & humectantibus tum cibis tum potibus, & iis quæ exterius imponuntur, indiget. Quoniam igitur hectica febris alteri morbo non est commixta, balneum requirit, quemadmodum etiam alii omnes calores & siccitates. Quòd si erysipelaceus affectus viscera vrgeat, abstinendū quidem balneo in totum, frigida autem in morbi vigore strenuè vtendum est. Ita nominare cōsueuimus, quum vna vice & frigidissimam & multam dederimus. Verùm ante statum frigida non vtemur, nisi ab ægro, qui & frigidæ potioni assueuerit, & sitim ferre nequeat, coacti fuerimus. Extrinsecus igitur imponi debent quæ refrigerant. &, si nihil proficiunt, tunc etiam frigidam potionem dare, aut potius cibos refrigerātes oportet. Maximè omniū conueniunt teneræ & dulces lactucæ: eluantur autem liberaliore aqua frigida. Optimè quidem ita sumptæ proficiunt: quoniam verò insuauitatem ipsarum, si ita sumantur, gratiorem nonnunquam reddere coacti sumus, aceto copiosiori aquæ frigidæ mixto, intingere illas permittemus. Acetum autem sit tale quod ab omni vitiosa qualitate prorsus recesserit. Extrinsecus etiam ipsæ lactucæ succus accommodari potest: imò & semperuiui, & seris, portulacæ, atriplicis, solani & plantaginis, cum pane sicco trito, & modico rosaceo bono, similibúsque refrigerātibus. Præstantissimum quoque est quo nos vtimur, ex vuis acerbis, & rhoe. Humorem enim ipsorum expressum in pilam cum portulaca viridi coniicimus: deinde contusum exprimimus, & coniecto in vas liquore, & orificio exactè obturato, vas in aquam frigidam mittimus: præstaret autem si vas etiam niue obduceretur. In vsu miscemus polētæ hordei tenuissimæ: deinde maceratum, vt liquidius sit, linteo duplici illinimus, imponimúsque præcordiis, ita vt non diu sinamus inhærere: sed postquam tepidum euaserit, hoc quidem tollentes, alterum imponamus, idque perpetuò consequenter facientes, donec æger altas corporis partes quodammodo refrigerari senserit, & siti minus crucietur. Miscemus autem nonnūquam etiam oleum omphacinum, & rosaceum, vbi erysipelas inflammatorium præcordia torserit. Atque hæc sanè de febriū curatione abundè dicta esse arbitramur.

TITVLI CAPITVM LIBRI CVIVSQVE ALEX. Tralliani, vnà cum titulis appendicum capitibus annexarum, & quota pagina quæri debeant.

TITVLI CAP. LIBRI PRIMI.

CAPITA LIBRI SECVNDI ET APPENDICES.

Cap. I.

Cap. II.

Cap. III.

Cap. IIII.

Cap. V.

Cap. VI.

Cap. VII.

Cap. VIII.

CAPITA LIBRI TERTII ET APPENDICES.

Cap. I.

Cap. II.

Cap. III.

Cap. IIII.

Cap. V.

Cap. VI.

CAPITA LIBRI OCTAVI ET APPENDICES.

CAPITA LIBRI NONI ET APPENDICES.

PAVLI AEGINETAE DE re medica libri ſeptem.

Iano Cornario medico phyſico interprete.

Titulos capitum cuiuſque libri, in fine operis inuenies, appoſito etiam numero paginæ (vel potius columnæ) in qua ſinguli habentur.

Varia item quæ ad hunc authorem illuſtrandum faciunt, ibidem quærenda ſunt.

ORNATISSIMO VIRO D. MICHAELI Meienburgo, Northusiensi consuli, & compatri suo charissimo, Ianus Cornarius medicus physicus S. D.

SI vllum aliquod studiorũ genus est, consul grauissime, quod æquè omni vtriusque sexus ætati, summis & infimis, diuitibúsque pariter ac pauperibus, & vtilitatẽ de se exhibet, & necessariò ab omnibus expetitur, id, esse studium conseruandæ sanitatis, neminem negare audere arbitror: quum hoc, supra communem experientiam, tot in vita vulgata dicta cõfirment: inter quæ etiam illa circunferuntur, Vt sanitate vita nihil melius habet: &, Nõ est viuere, sed valere, vita. Atque ego admodum adolescens in eam sententiam deueni. nam quum puer domi satis negligenter, quod ad victum attinet, educarer, & puer adhuc à patre ad externas scholas emitterer, vsque ad adolescentiæ fere finem, corpore non adeò firmo fui, sed quod ex facili afficeretur ob victus iusti negligẽtiam: imò (vt rectius dicam) partim ignorantiam, partim inopiam. Quod ipsum quum non ita tardè intelligere inciperem, circa annum ætatis decimumoctauum, animũ ad medicinæ (quam & conseruandæ sanitatis & amissæ recuperandæ, siue curandorum morborum artem esse audieram) studia adieci, non admodum probantibus id parentibus ac amicis, qui sacris literis & pietatis religioni me addicere conabantur. His itaque etiamsi obsecundandum ducerem, tamen magis literarum ac linguarum studio inhærens, per aliquot annos ita progressum faciebam, vt si omnino sacris initiandus essem, non ita ineptus ad hoc viderer: & medicinam tamen neutiquam negligebam, sed professores publicos audiebã, non velut artis assecla, sed (vt verum fatear) velut explorator, & prout ætas ferebat, velut arbiter aliquoties his aures præbens. Et quanquam iudicio meo non ita confiderem, vt quid de huius seculi medicina sentirem, publicè proferrem, & esset quædam quoque reuerentia publicè docentiũ qualiacunque videlicet didicissent, tamen non obscurè intelligebant illi quibus me associabam, nõ videri mihi satis sanum esse hoc tum authorũ tum professorum genus quod tunc scholas medicas occuparet. Prælegebatur autem Auicenna, qui princeps totius artis habebatur ac appellabatur: prælegebatur Rasis, & præsertim nonus ipsius ad Almansorem liber, in quo absoluta curandorum omnium morborum ratio proponi ferebatur. Allegabantur interim alii ab aliis faciendæ medicinæ, siue (vt vocabãt) practicæ scriptores recẽtiores, Bertrutius, Gatinaria, Guainerius, Valescus, & aliorum innumerabilis turba. Sed inter præcipuos producebatur Arculanus, quẽ alii Herculanũ vocant. At Græcorũ medicorum, velut Megarensiũ, nulla ratio habebatur, nisi obiter mentio incidisset Hippocratis, ac Galeni & Dioscoridis. Nã reliqui penitus ignorabantur, & nec nati sciebantur: & illorũ scripta nec Græca nec Latina extabãt, nisi ꝙ trãslationes quædã corruptissimæ pariter ac barbarissimæ ex Galeno, à paucis magni thesauri loco possiderẽtur: & æquè vitiati, ac nõ satis Latini, Hippocratis exigui mole libelli haberentur, alter Aphorismorum, alter Progonsticõn, qui aliquando itidẽ in scholis prælegebãtur, vbi magni illi principes vltro his locũ cessissent. Quòd itaque hoc authorũ ac professorũ medicorũ genus, nec sanum nec rectũ esse iudicarem, ex linguarum studio, quod tum in Germania florere incipiebat, assequi mihi videbar. Quum enim omnes relatos authores barbarissimos esse viderẽ, vt nunquã quod dicere aut docere vellent, satis intelligendũ exhiberent: & publici professores adhuc illis longè inferiores per omnia audirentur, non dubitabam Græcos medicos optima scripta prodidisse, & maximè dolendũ esse iudicabam, eorum nihil ad nos extare, aut haberi quod sciri posset. Itaque etiamsi toto pectore à scholarũ doctoribus abhorrerẽ, & barbaros illos authores auersarer: tamẽ nomine arti dato, eo progressus sum vt medicinã aliquot, annis exercuerim vltra citráque Oceanũ magnum, apud Liuones, Rutenos, & in illustrium principũ Megalopyrgeum ducatu ac aula, vtens quidem barbaris illis magistris præuiis, (quid enim aliud facerẽ in meliorũ egestate?) sed sperans quotidie fore vt aliquando inciderẽ in optimos artis authores, Græcos sua lingua loquentes. Et hac de causa quũ per Belgas ad Anglos, & rursus ab his per Gallias peregrinatus, Italiã petere constituissem, vbi Basileam perueni, commodùm reperi illos penitus interiisse creditos medicos Græcos, Hippocratem, Galenũ, Paulũ AEginetam, Dioscoridẽ, ex Aldina Venetiis officina excusos, & ad Iohannem Frobeniũ, qui paulo antea è viuis excesserat, perlatos, ita vt hi in officina Frobeniana (cuius tum Hieronymus Frobenius successor & hæres erat) eo modo essent vt doctis ac studiosis nõ solùm legendi illos, sed etiam vtendi larga facultas exhiberetur. Atque ego quidem si mox Basileæ reperissem qui longa peregrinatione exhaustos loculos mihi largo auro repleuisset, & vestitũ aliámque supellectilem partim detritam, partim diuenditam, ac velut viæ onus relictam, luculenter suppeditasset, (sicut sanè reperi paulo pòst illic qui ob medicinam vtrunque offerrent ac exhiberent) tamen tam magno gaudio neutrũ admisissem, quanto me affecit optimus vir Hieronymus Frobenius, qui vbi me ignotũ sibi penitus, familiariter excepisset, & in amicitiam recepisset, de Græcis illis authoribus apud se extantibus edocuit, & ipsos paulo pòst vtendos dedit. Horũ itaque vsus Italiæ visendæ desiderium plurimum mihi mitigauit, & me per integrum annũ Basileæ

retnuit,qui erat à Septembri anni vicefimioctaui, vſque ad Septembrē anni vicefiminoni,ſupra Chriſti nati maioris numeri annos mille quingētos. Quo tempore quū Eraſmus Roterodamus in ea vrbe viueret,(etiamſi ob tumultuantem rempub.poſtea inde Friburgū Briſgoæ ſe cōferret) multi quotidie docti homines ac ſtudioſi adoleſcentes,ex Italia & Gallia,aliíſque regionibus ad il lum & videndū & ſalutandū affluebant. quos etiam vt mihi familiares facerem,ex illius & aliorum doctorum hominum Baſilienſiū ciuium familiaritate contingebat.Inter hos autem non po ſtremus I.Heruagius fuit;qui defuncto Frobenio, & in toro matrimoniali & in officina ſucceſſit; & poſtea multos bonos authores,& nunc Paulū hunc typis excudit.Ex illo porro tēpore reprobatis ac reiectis medicis illis barbaris,quos per totos nouē annos ſequutus eram,totum me ad Græcam medicinam cōtuli, Græciſque medicis me totum addixi, quos & ſequor, & ad quorū imitationem medicinam exerceo: & iam per vigintiſex annos Germaniæ noſtræ perſuadere perſeuero,hos eſſe veros medicos & rectos artis medicæ authores, ipſorum maximè lingua legendos ac ſequendos. Et vt non eſſet quod quererentur aliqui vel de Græcæ linguæ ignorantia, aut horum authorum difficultate,conatus ſum Græcos illos medicos facere Latinos,non obſcura & perplexa, ſed lucida & explicata vſus illorum in Latinam linguam tranſlatione. Extat itaque Hippocrates noſter Latinus,magnæ doctrinæ,ingentis vtilitatis,immēſæ difficultatis opus,ſupra duo millia annorum ab omnibus in Latina lingua deſideratū, & à nullo vnquam feliciter ante nos tentatum.Extat Galenus totus magna ex parte per nos Latinè loquens,& reliquis aliorum trāſlationibus noſtra opera caſtigatis.Extat Aëtius,qui totam medicinam ſedecim libris includere conatus eſt. Prodibit breui noua noſtra Dioſcoridis tranſlatio, noſtris itidem emblematis illuſtrata. Nunc verò damus Paulum AEginetam, qui idem quod Aëtius, ſeptem libris efficere ſtudio habuit.Et ad hunc acceſſerunt noſtri dolabellarum libri ſeptem, quibus difficiles & obſcuros ac aſperos eorum librorum locos explicamus,illuſtramus ac dedolamus:non ad hunc alioqui authorem ſolum intelligendum conferentes,ſed etiam ad multos alios Græcorum medicorum locos. quemadmodum etiam antea commentarios medicos in Galeni quidem libros κτ τόπους conſcripſimus,ſed quos ad omnem veterem Græcam & Latinam medicinam rectius intelligendam vtiliſſimos eſſe iudicamus. Hæc ad te Michael Meienburge publica hac præfatione recenſere viſum fuit,non in aliquam gloriationis ſpeciem,ſed vt ſtudiorum meorum ratio omnibus conſtaret,& quòd nihil opis aut operæ omiſerim vt recti ac veri veteres medici in lucem reuocarentur, barbara ac corrupta medicina exularet:& in ſumma vt(quantum in me eſſet) rebus mortalium iuuandis,ſanitati conſeruandæ,morbis depellendis, amplus ac ſpatioſus campus aperiretur, qui ſanè in relatis authoribus verſari volentibus, vndiquaque amœniſſimus comperietur. At verò quid his præſtandis effecerimus,nulli iactamus. Per omnem fere Europam diſperſis his authoribus, nuſquam deſunt qui optimam veterem medicinam expaſſis vlnis excipiant,& omni ſtudio proſequantur: ſed obſurduerunt tamen magna ex parte publicæ ſcholæ, nec ſana conſilia admittunt, ſed antiquam ſuam cantilenam canunt, & cum Gryllo grunnire & in luto ſe volutare malunt quàm priſtina forma exuta, homines puritati ac recti amantes conſpici. Sunt rurſus alii qui Græcos medicinæ authores & ipſi recipiunt,& recipiendos cenſent, & vt recipiantur,etiam ſuam operam ſtrenuè nauant:ſed Arabum medicorū iugum, velut ad quod aſſueuerunt (vt ego quidē arbitror)excutere non audēt.Quibus ſanè precor vt inæquali illo partim Græco,partim Arabico iugo ſe minus grauari ſentiant: verùm iis qui nos ſequi volent, ſatis erit Græci iugi onere premi, aut potius ſuauitatem eius experiri, & ſub optimis artis magiſtris eò eniti vt exhauſti laboris iucundiſſimi fructus ipſis contingant,qui ſunt ſanitatis tutela,& morborum medela.Hos enim fructus longè iucundiſſimos proferunt nobis Græci illi medici ſcriptores,vt apud nullos alios quærere,nec aliunde deſiderare ſit opus. Et alioqui præſtabilius eſt de fontibus haurire quàm de riuis, etiamſi inde deriuentur.Ad horum medicorum præſcriptum reformata velim pharmacopolia Europea, & quoquouerſum ſe latiſſimè Romanum imperium extendit. Nam quod de bello dicitur,Multa ſunt in bello inania,id multo verius de noſtri ſeculi officinis medicamētariis dici meretur, Multa ſunt in pharmacopoliis inania. Et vt nihil dicam de iis ſiue ſimplicibus ſiue compoſitis medicamentis quæ tempore exoleuerunt,& præ ætate vires ſuas amiſerunt,neque de iis quæ falſa pro veris agnita vſurpantur, neque de iis quæ quum vera ſint & rectè ſe habeant, aut non rite parantur,aut non prout debent in vſum veniunt: tot ſyruporum ac iuleporum barbaris nominibus appellatorum inutilis oneroſáque turba, tot aquarum,per fornacis vim de ſimplicibus medicamentis extortarum,rudis indigeſtáque moles pharmacopolia tenet, quæ non alio quàm calonū ac lixarū impedimētorúmque bellicorū loco haberi meretur:quū Hippocrati ptiſſana, cū familiaribus naturæ humanæ potionibus,vino,aqua,aqua mulſa,aceto mulſo,ſuffecerit,velut iuſtus exercitus, ad omnes morbos acutos expugnandos. Ad Hippocraticum itaque præſcriptum, velut ad Polycleti regulam, reformanda omnia illa ac vſurpanda eſſent, neque vlterius progrediendum quàm in quantum Galenus & reliqui,quos dixi,Græci medici nobis præuios ſe exhibuiſſent.Neque enim dubium alicui eſſe debet,Græcos medicos Hippocratis verbis perſuaſos,vt modum non ita nimium excederent,ſe continuiſſe, & contrà,Arabas ac Mauros iiſdē ver-

bis inductos,latius euagatos esse, & tot variarum potionum & aquarum destillatarum formas excogitasse ac inuexisse. Verba Hippocratis ex libro de ratione victus in morbis acutis, postquã de suprà relatis docuit,hæc sunt,Cæterùm de reliquis potibus,qualis est hordeacea aqua,& qui ex herbis fiunt,& qui ex vua passa,& vuarum expressarum retrimentis,& ex tritico & cnico, & myrti baccis,& malo Punico,&de aliis,vbi alicuius ipsorum vsus contigerit,scribetur circa ipsum morbum,quemadmodum etiam de aliis compositis medicamentis. Atque hæc non sub præcipientis (neque enim tantum mihi sumo) sed sub monentis persona, à me dicta accipi volo: vt ii qui memoratis pharmacis vti volent, diligenter expendant quos sequantur, & quibus in morbis & in quibus corporibus ac temporibus ea propinent, & cautissimè circa multiplicem eorum vsum se gerant. At verò sicut in pharmacopoliis multa sunt inania,ita magna fiducia quidam nostra ætate per annos iam plus minus quinquaginta,ad vnius medicamenti vsum se contulerunt: & primùm quidem aduersus vnum quendam, variarum tamen specierum morbum, nouum creditum, & Gallicum appellatum, quem ego veterẽ esse,& λειχήνων nomine Græcis venire,& apud Plinium & apud Galenum mentagram appellari non dubito:postea verò in communi aduersus omnes, ita tamen vt alii aliorum purgantium & digerentium ac vires corroborantium medicamentorum vsum,ad vnius illius primùm per se vsurpati, ligni Guaiaci appellati,& ebeni generis non malè iudicati, vsurpationem adiungerent. Atque ego sanè omnes qui hoc medicationis ductu vsi sunt medicos noui plures ex ægrotis ἀίδη προϊάψαι quàm curasse ad integram sanitatem restitutos,siue hoc morbi malignitati, siue ægrotorum fato, siue medicorum imprudentiæ adscribi debet.nihil enim definio:sed vt hinc nouorum & incognitorum medicamentorum(nisi quatenus felix iterum atque iterum facta experientia docuit) vsus periculum cognoscatur,in medium adduco.Item profectò nouitatis studium nuper adeò etiam radicis Chinæ vsum inuexit: radicis quidem nec admodum nobilis, nec satis cognitæ, sed cui tamen aliqui non paruum quid amplius tribuũt in omnibus morbis curandis quàm ipsi ligno Guaiaco. Sed quem in talibus exoticis inuehendis sperabimus finem,si ita procedet nouarum rerum experiendarum libido? quæ recens etiam spartam parillam ex India apportauit, cuius stirpis item vt superiorum decoctum,omnia morborum genera,& in primis Gallicum,sanare creditur.Ego certè vt nihil temere affirmandum,neque quicquam leuiter contemnendum puto,iuxta id quod Hippocrates dixit,μηδὲν εἰκῆ,μηδὲν ὑπερορᾶν: ita illud quod idem circa morbos exercere iubet, cautissimè obseruandum duco.ἀσκεῖν, inquit, περὶ τὰ νουσήματα δύο,ὠφελέειν,ἢ μὴ βλάπτειν: maximè quum compertum sit,quædam etiam præsenti sua commoditate,longum in posterum ac grauius malũ inducere. Proinde Græcos medicos,velut optimos & cautissimos magistros, & maximè admiror, & libentissimè (dicam etiam felicissimè)sequor,& aliis sequendos esse iudico.Et hac de causa post illos suprà relatos,etiam Paulum AEginetam ad Latinos trãscribendum ac publicandum duxi, velut veræ ac sanæ medicinæ certissimum exemplum.Hunc autem authorem peculiariter tibi,compater charissime,dicare volui, tum ob præceptionum in ipso breuitatem, tum ob totius operis non onerosam adeò molem, vt tibi familiaris & in multo vsu esse possit: id quod neutiquã in istis maximè occupationibus tibi negligẽdum esse nosti,ex Hippocrate edoctus,qui dicit,Virum prudentem,ratione apud se inita,quòd maximi pretii res est hominibus sanitas, nosse cõuenit quomodo ex sua ipsius intelligẽtia in morbis vtilitatem capiat. Nosse autem conuenit ea quæ à medicis & dicuntur,& adhibentur corpori suo, eáque diiudicare posse. Et quanquam mox in eodem loco,libri περὶ παθῶν principio,subiiciat,Atque hæc singula hactenus nosse satis est,quatenus idiotæ contingere potest: tamen tibi in literis, sapientiæ ac eloquentiæ studio tantam claritudinem adepto, non hactenus nosse,satis esse debet aut potest, sed pro eo amore quo recta & hæc nostra studia colis, longè altius ad sanitatis tuæ curam te immittes. Sed stultum fit me præscribere modum ei qui iam multis annis à prima adolescentia, in maximis rebus ad consilium adhibitus sit, vt in te ac prudentia tua plurimum situm esse omnibus constet, quò patriis regionibus pax, religioni concordia,& Germaniæ tranquillitas contingat.Hoc itaque vt(felicem successum Deo Optimo Maximo largiente)efficias, vel ego maximè omnibus votis expecto. Nihil enim libentius in hac ingrauescente ætate videã quàm vt virtuti & rectis studiis suus honor,pietati ac religioni suus cultus restituatur:bonis rectè factorum præmia,improbis contraria cõtingant. Ad quas res omnes his turbulentissimis tẽporibus miserrimè afflictas ac intercisas,aliquando (&,vt speramus,breui) reparandas,tu plurimum cõferre posse & collaturus esse crederis. Neque enim sine his duabus rebus,præmio videlicet & pœna,respublica in integro statu cõtineri potest. Et sicut Plato dixit extremũ iniustitiæ terminum esse si,qui iustus non sit, pro iusto habeatur:ita extremus impietatis & malitiæ terminus est haberi aliquem pium & bonum,qui talis non sit. Quod verò ad me attinet, vt non dubito quin hoc meũ officium tibi hunc meum laborem inscribendi ac dicandi,gratum tibi sit futurum, ita mihi satis est si vicissim intellexero, memoriam nominis nostri esse apud te integram, cui vt à prima nostra mutua cognitione semper,sic nunc ita turbatis rebus vel maximè,rectè probari cupio. Vale.Zuiccauii,Calend.April. M. D. LV.

PAVLI AEGINETAE IN SVVM OPVS

PRAEFATIO.

NON ſanè quòd à veteribus quid circa artis tractationem prætermiſſum ſit, ad huius operis compoſi-
tionem perueni, ſed compendiariæ doctrinæ gratia. Vice verſa enim ab illis quidem rectè ac citra de-
fectum omnia elaborata ſunt: recẽtiores verò, ſupra hoc quòd neque omnino ipſos attingere ſtudent,
etiam garrulitatem ipſorum damnant. Qua de cauſa ad hoc opus adornandum progreſſus ſum, quòd
iis qui ipſum, velut par eſt, habere volent, commentarii ac monumenti vſum exhibebit, mihi verò e-
xercitationis loco fuerit. Abſurdum enim eſt, rhetoras compendiariis iudicialibus libellis ad profe-
ctionem paratis vti, in quibus vniuerſarum legum ſummæ continentur ad vſum expoſitæ: nos verò tales negligere, &
quidem quum illi non ad modicum ſolùm, ſed longum etiam tempus, conſiderationem differre poſſint, nos autem
nunquam, aut valde raṙò, eiuſmodi facultatem habeamus. nam neceſſitas in quibuſdam morbis ſæpenumero ſolicitu
dinem requirit neutiquam differendam. Quapropter rectè Hippocrates temporis occaſionem præcipitem pronuntia-
uit. Illos equidem in ſolis fere vrbibus negotiorum vſus vrget, in quibus etiam librorum luculenta adeſt copia: at me-
dicis non ſolùm in vrbibus aut agris, aut deſertis quibuſdam regionibus, ſed etiam in mari ſæpe, in ipſis nauibus, re-
pentina morborum neceſſitas ingruit, in quibus dilatio mortem aut omnino periculum extremum inducit. Cæterùm
omnem medendi methodum, aut omnem particularem materiam memoria tenere difficillimũ eſt, aut etiam omni-
no impoſſibile. Quare hoc compendium ex veteribus collectum confeci. neque enim meas fœturas in ipſo propoſui,
paucis quibuſdam exceptis, quæ inter artis opera & vidi & experientia cognoui. Verùm in pluribus præclaris verſatus,
& maximè in Oribaſio, (qui & ipſe totum librum in quo omnem tuendæ ſanitatis rationem tradidit, inſtar florum a-
liunde decerpſit. nam poſt Galenum & adhuc iuniores fuit) optima ex his delegi, nullo (quantũ eius fieri potuit) mor-
bo prætermiſſo. Etenim Oribaſii opus illud in ſeptuaginta libros diſtinctum, omnem artis doctrinam in ſe continet.
At non facilè parabile eſt tantæ molis opus, ad multos adeò verſus extentum. Epitome verò compendio omnia huius
tractans, ad filium Euſtathiũ ſcripta, multos morbos penitus non habet, & reliquorũ tractationẽ imperfectãcõtinet, ita
vt iam cauſæ, iã cognitionis ſigna, quandoque etiam ſufficiens curatio deſit, itémque alia quæ mentionẽ ſui fieri po-
ſtulant. At verò præſens noſtrum ſcriptum, & ſigna, & cauſas, & curationes omnium morborum ſimilarium, inſtrumẽ-
talium, & eorum qui in vnionis ſolutione conſiderantur, comprehendit, non modò ſummatim, ſed etiam diffuſè, pro-
ut res ipſa exigit. Et ante horum aggreſſionem, totam tuendæ ſanitatis ex victu rationem expoſuimus. Poſtremum ve-
rò librum de medicamentis tum ſimplicibus tum compoſitis conſcripſimus.

QVÆ IN VII. TOTIVS OPERIS LIBRIS CONTINEANTVR.

IN primo omnem tuendæ ſanitatis comperies doctrinam, & affectionum ætatibus, temporibus, temperamentis,
& quibuſdam aliis peculiarium præſeruationem ac correctionem, & alimentorum omnium vires ac vſus per ca-
pita expoſitos.

In ſecundo febrium omnium doctrina habetur, præmiſſis iis quæ ad ipſam conferunt, nempe ex recrementis, &
diebus iudicatoriis, & aliis ſignis, ſubiectis item ſymptomatis ad febres conſequentibus.

In tertio de affectionibus in locis conſiſtentibus tractatur, initio à ſummo capite facto, ita vt ad ſummos pedes, vſ-
que ad ipſos vngues deueniamus.

In quarto de affectibus extrinſecus corpus impetentibus, & velut in propatulo conſiſtentibus, agitur, non quidem in
certis ſed in pluribus partibus: in quo etiam de lumbricis & dracunculis dicitur.

In quinto de venenum iaculantium plagis ac morſibus tractatur: in quo etiam de morſis à cane rabido, & aquæ for
midinis affectu agitur. Item de morſis à cane non rabiente, & de morſis ab homine. Ibidem quoque de venenis, & au-
xiliaribus aduerſus ea medicamentis habetur.

In ſexto omnia ad chirurgiam pertinentia recẽſentur, tum circa carnem, (vbi & de telorum extractione agitur) tum
circa oſſa: in quibus etiam de fracturis & luxatis ſermo habetur.

In ſeptimo omnium medicamentorum vires continentur, primùm quidem ſimplicium, deinde verò compoſito-
rum, & præſertim eorum quorum in aliorum ſex librorum decurſu mentionem fecimus, maximè maiorum & compo
ſitionis appellationem adeptorum. Neque enim placuit nobis in illis ſparſim omnes compoſitiones collocare, quò &
doctrina minus perturbata eſſet, & vt quis vnam aliquam quærens, aut etiam plures ex nobilibus cõpoſitionibus, faci-
lè reperiat. Ad finem verò quædam ad componenda medicamenta conducentia, & ſuccedaneæ inter ſe ſpecies refe-
runtur, ita vt totus liber in doctrinam de ponderibus ac menſuris abſoluatur. Primum igitur librũ iam exordiemur.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA, Liber I,

Iano Cornario medico physico interprete.

DE IIS QVAE ACCIDVNT PRAEGNANtibus,& quo victu vti debeant, Cap. I. A

QVandoquidem ex iis quæ prægnãtibus accidunt,hæc maximè ipsas diuexãt, humorum crudorũ redundantia, assiduus vomitus,sputatio, oris vẽtriculi morsus, & ciborum fastidium,commodum sanè fuerit ipsis consilia præscribere.Conueniunt itaque deambulationes, cibi non valde dulces, & vina fulua, odorata, quinquennia, & potus moderatus. Hæc enim omnia humorum crudorum redundantiæ & vomitus remedia sunt. At medicamẽti loco,polygonum herbam aqua coctam bibant, & anethũ similiter, & Ponticam radicem, quæ vernacula lingua rha vocatur. Hæc & post & ante cibum sumant. Foris autem œnanthen, & balaustium,& mali Punici florẽ,& smyrnii comam, & fœniculi semen,aut omnia hæc simul, aut prout miscere volueris,cum palmulis & vino veteri, præcordio cataplasmatis vice impones.Cæterùm oris ventriculi morsus al- C leuandi sunt aquæ calidæ potu,& placida deãbulatione, & præcordio molli lana intecto.Cibum verò auersantes, ad variorum eduliorum & ad voluptatem paratorum, itémque amyli succi esum,inhortari oportet. Hoc autem potius iis obtuleris quæ terram edere cupiũt, velut in pica appellata affectione contingere solet,quæ circa tertiũ maximè fit impræg nationis mensem : eo quòd fœtus tũ non possit totum id quod pro alimenti ratione ad vterũ affertur cõsumere,nimirum imbecillior, ita vt ex hoc ipso variæ in stomacho superfluitates redundent.Vnde e- D tiam varia & absurda appetunt,velut carbones extinctos, & cimoliam terram, & alia multa. Hac enim de causa etiam appellationem hanc affectio ipsa adepta est, ob picæ animalis varietatem, aut quòd etiam illa sæpe hac affectione corripitur. Commodant autem & labores, & longiores peregrinationes.Verùm quæ delicatè vitã degere consueuit, ea,vbi prægnãs est, repentinas motiones nõ bene tolerat.Quin & acria aliquãdo gustare,& maximè sinapi,commodum est cibum auersanti. At verò ad pedum tumores præcipuum est anthyllidem aceto ma- E ceratam alligare,& brassicæ folia in latum superponere: & terram cimoliam cum aceto illinire,& alumen similiter cum aceto.Bonum est etiam malorum Medicorum (quæ & citria appellantur) decocto ex aqua pedes lauare.

DE NVTRICE, Cap. II.

DEligenda est nutrix nullum morbum habens, neque anicula valde,neque iuuẽcula.Sit autẽ natu minima, annorum vigintiquinque : natu maxima, trigintaquinque.Et habeat pectus magnũ, & mãmas magnas,& papillas neque cõniuẽtes, neque auersas.Reliquũ autẽ corpus F neque pingue sit valde, neque nimis tenue. Magnũ verò cõmodũ fuerit infanti si nutrix nõ ita multo antè peperit,& præsertim masculũ.Vitare porro debet nutrix valde siccantia,&salsa,& acria,& acerba,& acida, & amara vehemẽter calefaciẽtia,& valde graueolẽtia:itémque insigniter iucũdos odores, & cõdimenta,& alia acria.Abstineat etiam nutrix à venere : & laboret per manus & humeros, & molam verset,& texat.Et puerum vlnis gestans circunferat,qui tamen iam sit trimestris aut quadrimestris.

DE LACTE NVTRICIS, Cap. III. G

LAc optimum est quod moderatum est crassitudine, copia, colore,odore,sapore.Commodum est etiam id quod pollicis vngui instillatum, dum ad lucem considératur, inflectendo vnguem, neque citò neque tardè defluit. Præstat etiam sic lac probare: Infundatur lac in vas vitreum,& coaguli moderata copia immittatur,ac digitis cõteratur:atque ita donec coaguletur dimittatur.ac deinde cõsideretur an casei minus in ipso sit quàm seri.Tale enim lac inutile est: contrarium verò,concoctu difficile. Optimum verò est id quod vtraque habet moderata.

QVOMODO VITIOSVM LAC CORRIgatur, Cap. IIII.

LActis vitia hoc modo corrigere oportet. Si quidem crassius fuerit,vomitu pituita extrahẽda est: optimus autem est ab aceto mulso.sed & laboribus ante cibos attenuare oportet. Commoda sanè hic sunt & origanum, & hyssopum,& satureia,& scandix, & thymus, & raphani B modicum,& salsamentum vetus,cum aceto mulso.Si verò acrius fuerit ac tenuius lac,à multis laboribus nutricẽ leuare oportet, & sorbitionibus ac carnibus porcinis nutrire: & sapam bibẽdã dare,ac vinum dulce.At si lac imminuatur, sorbitiones exhibẽdæ sunt, ac largior victus, & vinum dulce dandum,& pectus ac mammæ confricãdæ.His verò etiam cucurbita medicinalis affixa commoda existit. Cæterùm quòd medicamẽta ad lactis generationem efficacia sint noui,non tamen assiduum ipsorum vsum probo. violentius enim colliquant.Sunt autem,fœniculi radix & semen in ptissana cocta: & cytisi folia in vino nigro,aut ptissana.& melanthiũ in passo, & anethũ, & pastinacæ radix ac semen. Oportet autem calida aqua prius rigata,ita exhibere. Omne verò vitiosum lac, siue crassum fuerit,siue acre,& graueolens,vbi nutrix prius id emulserit, ita puerum admoueat:neque vnquam acre ieiuno exhibeat. verùm graueolentias & vinum odoratum & cibus iucundus corrigere poterit.De lacte verò in caseum coagulato, in tractatione de mammis libro tertio dicetur.

EDVCATIO PVERI, Cap. V.

PRimum alimentum recens nato infanti mel exhibere oportet: postea verò lac præbere bis in die,aut ad summũ ter.Quum autẽ & ipse prõptus fuerit ad accipiẽdum,& spem exhibuerit concoctionis, tunc iam etiam cibus dandus est qui non repleat.Si verò nobis non animaduertentibus repleti fuerint,somnolẽtiores statim & segniores fiũt,& tumor in vẽtre adest & flatus, & vrinæ sunt aquosiores.Ex quibus signis repletione deprehẽsa, nutrix nihil exhibere debet, donec fuerit consumpta. Sufficit autem bienniũ lacte nutrire. Deinde ad cibos transgredi.

DE PVSTVLIS PVERO ERVMpentibus, Cap. VI.

QVæ circa cutem puero erumpunt,primùm quidem patienter ferre oportet : vbi verò probè omnino eruperint, tunc iam curare,ita vt ad lauacra nutrix immittat myrtum,aut lentiscum aut rosas: deinde rosaceo aut lentiscino vtatur,& cerato cum cerusa.Sed & nitro mollius extergat.nam fortiora non feret. Optimum est etiã nutricem dulciore victus modo vti. Optimum item est & puerum ita nutriri vt neque ipsum nimis impleat, neque rursus valde famem ferre sinat .Quòd si aluus puero supprimatur,mel ad cibũ affusum simul coquito:si verò neque sic obediat,terebinthinã ad ciceris magnitudinẽ adiicito.At si liquidior fuerit aluus,milium maximè offerendum est.

DE TVSSI ET GRAVEDINE PVERI, Cap. VII.

SI quando tussis aut grauedo puerum vexet, mellis illitiones adhibeantur. Oportet itaque ipsam,vbi multa calida aqua lauit,caput quoque multo melle illinere:deinde linguã leniter digito comprimere. multam enim pituitam vomet.

DE PRVRITV, Cap. VIII.

SIquis pruritus puerum infestarit, fomento vtendum est & vnctione larga ex oleo cocto, modica cera in ipso eliquata.

DE DENTITIONE, Cap. IX.

Dentiunt quidem pueri circa septimū mensem: contingunt autem tunc inflammationes gingiuarum, maxillarum & tendinum, & aliquando conuulsiones. tunc igitur nihil puero exhibendum est quod mansu opus habeat. Digito verò gingiuæ assiduè in lauacro cōtrectētur, ac mollian tur adipe gallinaceo, aut cerebro leporino. Prominentibus autem iam dentibus, delicatarū mollium lanarum circuniectu vtendum est, ad collum, caput & maxillas, ita vt eædem ex oleo dulci calido irrigentur, & oleum quoque auditoriis meatibus instilletur. Tunc verò etiam victus luculentior puero dandus est, idémque calida lauandus. Et si quidem alui profluuiū habuerit, conādum est vt venter epithematis impositis adstringatur quæ maximè sistūt: cumino lanæ inspersо, aut aniso, aut apio. Bonum est & rosarum semen admiscere, & in summa, calidè reficcare. Si verò nihil deorsum subeat, melle in glandulam efformato aluus leniter irritetur: aut calamintha trita cum melle illinatur. At verò conuulsionibus puerorū maximè auxiliari videtur heliotropiū, si in aqua coquatur, & puer in hac lauetur. Prodest etiam irino, aut Cyprino, aut Sicyonio oleo vti, & in summa, calefacere. Quando verò emergentibus dentibus & digitos mordet & vulnerat, bonū fuerit iridis radicē rasam & nō valde siccā ore continere. Hoc etiā vlceribus auxiliatur. Prodest & butyrū cum melle illitum. Gingiuarum autē pruritus salsamenti veteris caro sedat.

DE APHTHA VLCERE, Cap. X.

Fit & vlcus puero quod aphtha appellatur, modò subalbidum, modò subrubrum, quandoque nigrum, veluti crusta, quod pessimū est, & maximè lethale. Auxiliatur autem iris cum melle, & si siccā inflare velis. Item rosarum folia tusa, & flos rosarum, & crocus, & myrrhæ parum, & galla, & thus, & thuris cortex, & simul singulatimque melle excepta. Post hæc aqua mulsa, & mali Punici dulcis succus.

AD FEMORVM INTERTRIGINES, Cap. XI.

Femorū intertrigines myrto arida, & rosis, & cypero inspergito.

AD AVRIVM HVMIDITATES, Cap. XII.

Aurium humiditates siccat lana alumine imbuta indita: aut vinum mulsum, aut vinum vetus instillatū, aut crocus cum vino tritus.

DE SIRIASI, Cap. XIII.

Siriasis est inflammatio partium circa cerebrum & mēbranas ipsius. Consequitur ad hanc sincipitis cauitas, itémque oculorum, cū pauore ac siccitate corporis. Auxiliatur autem ipsis luteum oui cum rosaceo impositum sincipiti ad modū lanæ cōuolutæ, ita vt frequēter alteretur. ALIVD ad siriases. Folia heliotropii scorpiuri appellati, sincipiti imposito. Item cucurbitæ ramenta, & cucumeris peponis pelliculam quæ eius carnem ambit. aut solani hortensis succum cum rosaceo.

VICTVS INFANTIVM ET RELIQVArum ætatum, vsque ad inclinatam, Cap. XIIII.

Infantes & à lacte amotos, in remissione ac hilaritate sinere oportet: exercitia verò & alimenta leuiter exhibere. A sexto autē & septimo anno, & pueros & puellas literatoribus lenibus ac humanis tradere oportet. hi enim cum remissione ac gaudio docent. at animi remissio ad bonam corporis nutritionem multum confert. Duodecimum annum egressos pueros, ad grammaticos iam ire ac geometras, & corpus exercere necesse est. Verùm à decimoquarto vsque ad tres annorum septenarios, cōuenit exercitiū in disciplinis, & in philosophicis doctrinis instructio. Sed & exercitationes plures assumere conuenit, propter corporis robur: quo & anima & corpore laborantes, ab impetu in venerem impediantur. In his etiam vinum contrahendum est. Cæterùm in vigore ætatis, victus perfectus & animæ & corporis cōuenit. quapropter exercitiis omnibus vtendum est, maximè iis quibus quisque assuetus est, & alimentis sufficientibus ac probè alentibus. At in declinante ætate, victus & animæ & corporis remissus congruit. Nam & exercitia

A qualiacunque fuerint, pro horū ratione subtrahēda sunt, & alimenta sensim contrahenda, quum habitus ipsorum frigiditatis principium accipiat.

DE FRICTIONE PRAEPARATORIA, Cap. XV.

Ante exercitia corpus moderatè calefacere oportet frictione per lintea facta. Deinde per oleum fricādum est nudis manibus, donec probè caluerit & mollitum fuerit corpus, & florido rubore rubuerit, & ad tumorem perductum fuerit.

B DE EXERCITIIS, Cap. XVI.

Exercitium est motus vehemēs: vehementiæ terminus est, respirationis mutatio ad densitudinem. Exercitia verò præparant partes instrumentales, vt ne facilè offendi possint, & robustas ad actiones efficiunt. Faciūt etiam alimenti attractionem fortiorem, & alterationem promptiorem, & nutritionem meliorē, propter exorientem caliditatem. Expurgāt quoque meatus, & superfluitates euacuant, propter fortem spiritus motum. Quādoquidem igitur distributioni alimenti opitulātur, non oportet crudorum ac incoctorum neque ciborum neque C humorum copiam, aut in ventre aut in venis contineri. Periculū enim est ne adomnes corporis partes attrahātur priusquam concocti commodi fiant. Clarū itaque est etiam ante cibos exercitia assumi debere. Verùm nonæ opportuni exercitiis temporis ex vrinarū colore colliguntur. Nam quæ aquosa est, incoctum adhuc significat distributum ex ventre humorem: fulua verò & biliosa, iamdiu concoctum esse: moderatè autem pallida, recens factæ concoctionis signum est. Tunc igitur ad exer D citia ducere oportet, & vesicæ & vētris recremētis prius deiectis.

DE EXERCITIORVM SPECIEBVS, Cap. XVII.

Omnibus exercitiis commune hoc est quòd caliditatis augmentū animantibus ex seipsis efficiunt: proprium verò in singulis speciebus inest. Etenim validum exercitium, hoc est violentum, musculos ac neruos ad robur præparat. Talia autē sunt, fodere, & maximo onere sublato, aut in eodem loco manere, aut paululum proE gredi, ac velut deambulare. Huius generis sunt, & per funem manibus ac pedibus nitendo ascendere, & plurima alia huiusmodi. At verò velocia, sine robore ac violentia sunt: talia sunt, cursus, & vmbratilis pugna, & summis manibus decertatio, & per follem, & per magnā ac paruā pilā exercitiū. Cōpositū autem fit ex valido ac veloci. nā quæ exercitia valida sunt, iis velut vehementibus vti quis poterit, si veloces motus addat. Præterea exercitia alia lumbos magis quàm manus aut crura exercent: alia spinam, aut thoracem solum, aut pulmonem. Exercere F ri autem oportet quandiu ad tumorem corpus attollitur, & floridū existit: & quandiu motus prompti & æquales ac concinni fiunt. In hoc autem & sudorem calidum videbis vapore admixto. Tunc verò primùm desinere oportet vbi vnū ex relatis fuerit alteratū, veluti, verbi causa, si corporis tumor cōtrahi videatur, statim quiescēdū est: similiter si coloris floriditas marcescat, cessandum est. Quin & si motus omnino remittere videantur, statim cessandum est: & si circa sudorem mutatio aliqua fiat aut in copia, aut in qualitate. Si enim minor aut fri G gidior fiat, cessare oportet, oleóque circunfuso de cætero recurare: deinde recuratoria frictione vti, velut pædotribæ facere solent.

DE FRICTIONVM SPECIEBVS, Cap. XVIII.

Frictio dura, densare, mollis soluere potest. Quare corpora vltra modum exoluta, duriter fricāda sunt, adstricta verò, molliter. Si verò moderato corpore quis præditus sit, clarū est quòd neque molliter, neq; durè fricandus is sit, sed, quantū eius fieri potest, excessibus vtrisque H vitatis. Etenim multa & dura frictio, corporis tumorem deprimit: modica autem & mollis, vice versa in tumorē eleuat. At verò tres differentiæ frictionum secundum quantitatem, tribus differentiis secundū qualitatem cōplicatæ, coniugationes nouem efficiunt, velut subiectum est. nam vna secundum quantitatem, multa videlicet, trā

bus secundum qualitatem complicata, duræ dico & molli & moderatæ in duritia, tres differentias facit: & rursus modica, iisdem tribus complicata, alias tres. Moderata A verò in quantitate, iisdem tribus complicata, alias tres: velut subiecta tabula ostendit.

QVANTITAS.		QVALITAS.
Multa Multa Multa	&	Dura Mollis Moderata
Modica Modica Modica	&	Dura Mollis Moderata
Moderata Moderata Moderata	&	Dura Mollis Moderata

DE VOCIS EXERCITIO, Cap. XIX.

INter vocis exercitia, iucunda ac concinna modulatio nihil ad sanitatem conducit: verùm grauiorum vocum sonus vtilis est. quare in hoc se exercere oportet. Sic enim plurimus aer in respiratione in corpus tractus & thoracem & ventrem diducit, & meatus totius corporis dilatat ac disparat. Quapropter in ipsis lectionibus, redundantium humorum excretiones facit, iis quidē qui maiore contentione legunt, magis, & per sudores: iis verò qui lenius contendunt, per occultam de tota corporis mole contingentem trāspirationem. Contingit enim vt propter attenuationē, multarum superfluitatū quæ screatu reiiciuntur, & sputorum, & muci, & pituitæ excretio ac consumptio fiat. Proinde iis qui caliditate opus habent propter frigiditatem, quódnam aliud commodius auxilium contingere posset quàm actio illa in trāspiratione? Quare sæpe legere oportet, toto corpore remisso, & carne diffusa, ita vt de industria arteriam ac reliquos spiritus transitus ad raritatem disparemus, & grauiores voces sonemus. Vtendum est autem vocis exercitiis & actionibus neque temere, neque inconsideratè: imò neque quū prauis ac corruptis pleni sumus humoribus, neque in magnis & manifestis stomachi cruditatibus, ad vocis exercitium deueniendum est, vt ne maior distributio corruptorū humorum ac vaporum in corpus fiat.

DE LASSITVDINIBVS EX EXERcitiis, Cap. XX.

LAssitudo vlcerosa ex recrementorum tenuium simul que acrium copia fit: tensiua verò nullum quidem memorabile recrementum corporibus incumbere indicat, verùm circa musculos & neruos affectio quædā contingit, in qua tendi sibi videntur. Inflammatiua verò lassitudo, in qua velut contusas aut inflāmatas sentimus partes, tunc accidere solet quum excalfacti musculi aliquid de circunfusis sibi superfluis recrementis attraxerint. Est & alia affectio quarta, cui⁹ generatio ex eo est quòd musculi vltra quàm conuenit siccantur, adeò vt denudatum corpus appareat squalidum ac contractum, & ad motus pigrum. Curationem porro vlcerosa lassitudo habet, recrementorum discutionem, permultam ac mollem frictionem cum oleo multo, quod nullam adstrictionem habet. Altera lassitudo tensiua scopum curationis habet laxationem. Laxatur autem id quod distentū est, frictione modica simulque molli, cum oleo velut ex sole calenti, requie item ac omni quiete, & balneis temperatis, & diutiore in aqua calida mora. quare si etiā bis aut ter ipsum laueris, plus profeceris. Tertia lassitudo inflammatiua tres curationis scopos habet, superflui euacuationē, distenti laxationem, & inflammationis refrigerationem. Oleum itaque multum tepidum, & mollissimæ frictiones, & in temperatis aquis longissima mora, tales lassitudines sanant: sic autem & quies multa, & vnctiones assiduæ. Quarta affectio in prima quidē die nihil diuersum à prioribus postulat, præterquam calidiorem aquam, vt leniter cutē constringat: in secunda verò die exercitio recuratorio opus habet. Exiliant autē statim in balneis in frigidæ aquæ solia. Omnes porro lassati boni succi cibo opus habent.

DE CVTIS ADSTRICTIONE, Cap. XXI.

ADstrictio fit aut ex obturatione, aut ex densatione meatuum. Et obturatio quidem fit ob copiam aut crassitudinē crudorum & incoctorum humorum: densatio verò, aut per frigefacientia, aut adstringētia, aut sic-
B cantia. Statim autem cognoscitur vbi se exuerint, ex decoloratione alba, vnà cum duritia ac densitate corporis: in ipsa verò exercitatione, ex eo quòd difficulter calescunt. Curatio huius affectionis est calefactio. itaque assiduis exercitiis vtendum est, & balneis calidioribus: mora verò in frigido solio non sit diuturna, neque ipsa aqua valde frigida sit. Vbi autem se induere volent, ex aliquo moderatè calefaciente vngantur, veluti oleo dulci ac tenuium partium. At verò densitates cutis satis sanat oleum anethinum, præsertim si viride fuerit anethum: itémque
C oleum ex populo nigra.

DE LASSITVDINIBVS SPONtaneis, Cap. XXII.

QVandoquidem ob acrium recrementorum vitium vlcerosa fit lassitudo, si quidem omnino modicus fuerit vitiatus humor, exercitiū sufficiet recuratorium: si verò maior & per profundum, talem non amplius ad exercitium ducemus, neque omnino ad vllum motum: verùm quiescere ac dormire iussum, per totam diem in abstinentia cibi conseruabimus: deinde ad vesperā pinguiter vncto, & temperata calida loto, cibum boni succi
D ac sorbilem modicum dabimus: & neque à vino ipsos prohibebimus. vinū enim semicrudos humores, siquid aliud, coquit. Si igitur ex relatis sedatum fuerit symptoma, ad consueta munia obeunda pro ratione homo reducatur: si verò etiam postera die adhuc permāserit, de fortiore auxilio iam considerandum est. Nam si vires fuerint robustæ, ex duobus alterum, aut venā secare aut purgare conuenit, discrimine facto vtro magis auxilio opus habeat: si verò vires debiles fuerint, vena quidem nequaquam secanda est, sed purgatio moderatè facienda. Si ve-
E rò crudi humores multi fuerint, neque vena secetur, neque purgetur, neque exerceatur: imò neque omnino moueatur, neque lauetur, verùm in omni quiete seruetur, & edulia & potiones ac pharmaca exhibeantur attenuātia, & secantia, citra manifestam calefactionem. Victus itaque sit ex aceto mulso, ita vt aliquando etiam parū ptisanæ & aquæ mulsæ exhibeamus. Quando verò etiā præcordium omnibus talibus eleuatum est & inflatum, & facilè inflantur, quicquid tandem ingesserint, præstiterit aliquid piperis cum alimento dare. Melius etiam fuerit
F diospolitico vti medicamento, & simplici illo ex tribus piperis generibus cōposito. Sed & acetū mulsum cōmodissimū ipsis est. Potu verò vtātur fauorum cremore cocto, maximè vbi exacuerit, & vinis leniter acidis, & eduliis attenuantibus citra calefactionem: qualis est & capparis si ex aceto mulso, aut ex aceto & oleo sumatur. At verò tēsiua lassitudo, vbi citra exercitia oboritur, multitudinem indicat solidas animalis partes distendentem. Clarum autem est, si sanguinis fuerit multitudo, optimū esse aut venam secare, aut malleolos scarificare. Cæterùm inflammatiua spontanea lassitudo, neque paucarum ho-
G rarum tarditatē sustinet, nedū duorū aut trium dierum.

Statim enim febrem inducit vehementiſſimam, ſi non quis præoccupauerit ſanguinem detrahendo. Præſtat autem, ſi id fieri poſſit, bis detrahere vna die, priore vice ita euacuando vt ne in animi deliquiū incidat homo. ſecunda verò vice neque animi deliquium vereri conuenit. At ſi vena iis ſecta nō fuerit, bona fortuna ita affecti opus habent vt ferueantur.

VICTVS SENVM, Cap. XXIII.

Senectus ſicca eſt & frigida: correctio verò eius fit per calefacientia, ac humectantia vnà cum calefacientibus. Oportet autem & fricare citra laſſitudinem: cibum autem dare debilioribus ter in die, circa horam tertiam, parum panis cum melle Attico: & poſtea hora ſeptima, vbi defricti, & exercitiis conuenientibus ſenectuti exercitati, & loti fuerint, primùm exhibere quæ aluum molliunt, deinde piſces aut auiculas, poſtea in cœna ea quæ optimi ſucci ſunt & ægrè corrumpuntur. Nec verò prohibeo vinis ex melle præparatis vti, & maximè in iis ſenib⁹ iñ quibus ſuſpicio aliqua eſt generationis calculorū in renibus, aut etiam podagræ: tunc verò in ipſum iniiciendū eſt petroſelinum. Si verò quandoque pituita in ventre generata, de neceſſitate deligamus aliqua illam ſecantia, ſtatim ad humectantem victum tranſire oportet: dandæ verò ſunt ipſis etiam maturæ ficus ante reliquum cibum: in hyeme autem caricæ, ſi nullum ſymptoma circa dextrum præcordium ſentiatur. Quandoquidem verò ſeroſa ac pituitoſa recrementa circa ſenum corpus coaceruantur, mictionem quotidie promouere oportet, & ventrem ſubducere, maximè per oleum abſorptum ante cibos. Clarum autem eſt quòd omnia oleracea ante cibos edere oportet ex oleo & garo: itémque oliuas, ex muria, & damaſcena. At aluo amplius ſuppreſſa, etiam mercurialis ſatis eſt efficax & cnicus. facit & terebinthina: de hac autem quandoque nucis Ponticæ magnitudinem ſumere oportet, quādoque duarum aut trium. Eſt & oleum per clyſterem infuſum aluo ſuppreſſæ commodiſſimum.

AD RVGOSVM CORPVS, Cap. XXIIII.

Corpus erugat erui farina, viti albæ admixta. ALIVD ſmegma quo frequenter corpus confricari debet. Ficus pingues vnà cum bryonia tundūtur, & farina erui, & ſepiæ teſtæ vſtæ adiiciuntur, atque hæc modico melle inſtillato excipiuntur.

VT IVCVNDVM ODOREM ſpiret corpus, Cap. XXV.

Quò verò iucundum odorem ſpiret corpus, ad idem vnguentum cupreſſi comam admiſcere oportet ſiccam tuſam, aut pini corticem. Verùm eius meminiſſe cōuenit vt manè poſt indutas veſtes parum caſiæ aut ſabinæ deguſtent.

VT RECALESCAT HABITVS, Cap. XXVI.

Quandoquidem verò etiam habitui opitulari oportet, medicamento defrictorio inſperſili ferueſacien te in balneo dum lauatur, vtatur. Habeat autē id calamintham, ſampſuchum hyſſopum, baccas lauri, rorem marinum, lapidem pyriten, ſalem, fæcem vini vſtam, nitrum & pumicem, ſingula pro ratione, & parum ſinapis, & ſtaphidis ſylueſtris, & grani Cnidii. Verùm à balneo acopo vtatur calefaciente, & bibat vinum fuluum vetus, & propoma ex vino mulſo, pipere & rutá, ac ſimilibus.

AD COLOREM VITIATVM, Cap. XXVII.

Corporis colorem vitiatum minuit vita hilaris, & cibus gratus, cui admiſcere oportet radiculas & porrū, & viride cicer. Bonum autem colorem facit mali Punici dulcis ſuccus abſorptus: bonum eſt etiam oleum, cocta diutius in ipſo bryoniæ radice. hoc quoque corpus erugat. Cæterùm in medicamenta defrictoria admiſcere oportet paſtillos factos ex farina aliqua detergente, & ex bulbo narciſſi, & bryoniæ radice. Bonum colorem inducunt, ſicui copia detur, amygdali amaræ & radix & fructꝰ, ſi in aqua coquātur, atque hac quis pro balneo vtatur.

AD LIVORES, Cap. XXVIII.

Liuores oboriri in ſenibus prohibere oportet, cutem ipſorum craſſam faciendo, ita vt non facilè lædi poſſit, & habitum valde calidum reddendo. Quò verò citius decedant, ſale vtendum eſt in balneis ad denigratam partem: ſed & ſpongiis raphani aut abſinthii decocto imbutis, fouere prodeſt.

DENTIBVS PRAESERVANDIS, Cap. XXIX.

Dentes non diſcedēt ſiquis hæc faciat: Vitare oportet primùm ciborū corruptiones: vitare etiā aſſiduum vomitum: vitare quoque cibos qui dentibus non ſunt commodi, ficus ſiccas, & mel coctum, valde durum, & palmulas quæ ægrè teruntur, & omnia quæ glutinum habent, & quæ vix franguntur, adeò vt dentes commoueāt: & quæ dentibus ſtuporem inducunt, & perfrigida ac putrida omnia. Oportet etiam poſt cœnam, dentes perpurgare.

VT NE GRAVIS SIT AVDITVS, Cap. XXX.

Vt ne grauis ſit auditus, primùm ſordes in meatu expurgare oportet: per temporis autem interuallum linamentum dropace intinctum in ipſum demittere, & ap preſſum extrahere. nam ſimul & meatus expurgatio fit, & ſimul auditus prouocatio. Poſt ea lana ad erui magnitudinem obuoluta meatum ad diē obturato: & deinde, ea extracta, ad dies aliquot oleo amygdalino, aut nardino, aut chamæmelino, aut adipe anſerino cum modico felle bubulo illinito. Rurſus autem tēpore interpoſito, ſinapi & ficus terito, & factum ex iis collyrium, ad horas duas indito: & poſtea hocquidem eximito, infundito autem oleum in aſphodeli radicis cauitate ferueſactum.

AD CALIGINEM OCVLORVM, Cap. XXXI.

Vt ne caliginem habeant oculi, quum in aquam frigidam te immergis, diutius apertis ſuſpice: hinc enim robur viſui accedit. Nec verò lectionibus talem offendere oportet. Caueant autem à vino craſſo ac dulci, & cibis qui diutius ſupernè manent, & qui ægrè concoquūtur, & liquidam materiam generant lentam & craſſam, erucas item & porrum, & omnia quorum acrimonia ſurſum attollitur. Vitare etiam oportet decubitum ſupinū diutiorem, & frigus, & ventos contrarios, & fumū, & puluerem. Ipſis autem oculis aquam hoc modo factam quotidie inſtillare conuenit. Ad menſis & diei vnius ſpatium, fœniculum viride in vas fictile forinſecus pice oblitum mittito, & aquam pluuiatilem affundito, & poſtea exempto fœniculo, aquam repoſitam ſeruato, ac vtitor.

DE REPLETIONE, Cap. XXXII.

In cibis maximè delinquitur circa repletionem. nam etiamſi ventriculus probè concoquat, venæ tamen nimium impletæ affliguntur, diſtenduntur, rumpuntur, obturantur, & flatu plenæ fiunt, & valde grauantur. Peſſimū autem eſt in morbis, venarum repletionem eſſe: at ventris repletio quandoque ſurſum euacuat id quod redundat, quandoque deorſum per ſeceſſum: & in ſumma, debilior eſt repletione venarum. Et tamen neque hæc admittenda eſt: verùm ſiquis plura ingeſſerit, ſtatim vomere oportet. Periculum enim eſt ne facta concoctione impleat venas, & hoc magis ſiquis aſſiduè circa ciborū ingeſtionem intemperans, nullam euacuationem excogitet. Vomere igitur oportet priuſquam cibi corrumpantur. Si verò aliqua impedimenta ſint ad vomitum, ſi quidē fluat aluus, ſæpe prodeſt: ſin minus, diutius dormire, & aquam calidam frequenter bibere. Facta autem ſufficienti concoctione, & maximè facta etiam alui egeſtione, lauare oportet, & fomenta adhibere, & ſalſamentum modicum edere, & potionē aquoſam bibere. Si verò neque egeret quidquam, neque citò coquet, inſupérque reliquū corpus graue, & ægrum ad motum & ſomnolentum fuerit, & pigrities quædam præter rationem detinuerit quoque mentem, hæc ſigna ſunt repletionis venarū: qui ver òob hæc laſſitudine premuntur, his quieſcere conducit donec ea quæ in ventriculo ſunt concoxerint, & poſtea laboribus euacuare.

DE EBRIETATE, Cap. XXXIII.

Ebrietate detentis vomitus conuenit ſtatim obortus. Oportet autem & largam aquā inſuper bibere, itémque aquam mulſam, & vomere donec quamplurima re-

iecerint,& morfus obtuderint. Poft vomitus autem folio A vtendum eft cum larga vnctione : reliquo verò tempore quiefcendum,ita vt fub tegmine dormiant longiffimo tempore, donec temulentia foluatur.

DE IIS QVI CIBOS CORRVMPUNT, Cap. XXXIIII.

CORruptione ciborum in ventre contingente, quibus quidem fubeunt corrupta,ii magnum viaticum ad fanitatem habent: quibus autem non fubeunt, iis irritatio facienda eft per ea quæ citra moleftiam fubducunt, Cæterùm ita affectis vomitus ante cibum conferunt, ex B vini potu & dulci vino ac paffo inducti. Confulendum autem ipfis eft vt nullum nidorofum, aut graueolentem, aut omnino facilè corruptioni obnoxium cibum ingerant,fed eos qui boni fucci funt eligant. Iis verò qui hoc modo habent, etiam per moderata temporis interualla ventris fubductiones conferunt per ea quæ moderatè purgant.

DE VENERE, Cap. XXXV.

EX venere hæc commoda emergunt: repletionem euacuat,corpus leue exhibet, & ad incrementum pro- C mouet,& virilius efficit: circa animam verò, impeditam ratiocinationẽ foluit,& impotentem iram remittit. Quare etiam melancholico, fiquod aliud,remedium commodiffimum eft,coire. Redigit item ad moderatiorem mentem eos qui etiam alio modo infaniuerunt: & morbis pituitofis optimum eft: quidam etiam quum cibos auerfarentur,ad eos accipiendos promptiores inde facti funt: & quidam à feminis per fomnum affidua profufione liberati funt. Naturæ verò ad venerem idoneæ funt calidiores D ac humidiores,atque hæ magis quàm aliæ in venerẽ procliues funt:minimè verò victus ficcans ac perfrigerans, & ætas fenilis,& tempus autumni. Oportet itaque victum humidum ac calidum effe. fit autem & laborum & ciborum moderatio. Quemadmodum autem moderati labores cõueniunt,fic etiam moderata venus. nam & ad opus excitat,& facilitatem quandam confuetudini exhibet. Requirit autem coitus,fi quicquam aliud,etiam alimenti copiã. quare edulia quæ multum nutriunt cõmmoda fuerint. Ex pifcibus autem polypi:nam & aliàs ad venerẽ irritare creduntur.& quæcunque mollium generis exiftunt. Ex oleri- E bus,horminum,irio,eruca,& rapum:& hæc velut medicamenta. Ex leguminibus fabæ & cicer, ochri, dolichi, pifa, fupra luculentum alimentum etiam flatu implent. Proinde ruta quia flatus concoquit ac diffipat, ideo etiam coitus hebetat. Magnopere autem laudo botros vuarum. humectant enim,& fanguinem flatu implent, qui fanè ad venerem impellit. Qui venere vfurus eft, repletiones & cruditates vitet: fed & laffitudines vitandæ funt, & vomitus ac purgationes prægreffæ: fimiliter & alui profluuiũ repẽtinum. nam inueteratũ venus reficcat. At verò vehemẽ- F tes veneris appetentias non laudo, fed tunc magis reniti iubeo,& maximè eos qui morbum aliquem habent. Optimum igitur fuerit coitu vti poft exercitia,& balnea,& moderatum cibum. nam & ad robur conducit,& perfrigerationes ab eo vrgẽtes minus fiunt. Tempus autem ad coitũ opportunũ eft poft cibum, velut dixi, ante fomnum. obdormienti enim ftatim fedatur laffitudo:& hoc tempus etiam commodum eft ad liberos gignendos, tum ob alias caufas,tum quòd mulier dormiẽs genitură magis cõtinet.

AD IMPOTENTES AD COITVM, Cap. XXXVI.

PVdenda affiduè vnguine illinere oportet cui pars de radice narciffi modica addita fit,aut de Cnidio grano, aut pyrethro,aut ftaphide fylueftri, aut femine vrticæ, aut anifi. Præbibendũ autem eft piper,aut fatyrium,aut eruca, aut cnicus,aut omnia fimul. Edere verò oportet ante cibũ bulbos rubicundos paruos affatos,cum fale &oleo,aut fcillæ marcidæ parum:fed & compofitis defcriptis auxiliis ad hæc vtendũ eft:quin & lafciua fcripta fæpe legere prodeft.

DE IMMODICO COITV, Cap. XXXVII.

QVandoquidem ex frequentiore coitu, rarius & frigidius,& ficcius & debilius fit corpus, ea quæ denfant nimirum,& calefaciant,& humectant,ac corroborant,adhibere oportet. Iis igitur qui immodicè venere vfi funt, conuenit tegmen,tepor,quies, fomnus multus,donec corporis cõcitatio remiffionem accipiat, & feipfos ab imbecillitate recolligant.

DE SEMINIS REDVNDANTIA, Cap. XXXVIII.

QVidam femen multum calidum coaceruantes, deinde ad venerem accedentes,ipfumque excernẽtes, & corpus debile habent,& ftomachum exolutum,& attenuã tur ac reficcantur:fi verò rurfus propter hæc à venere abftineant,& capite grauantur,& anxii fiunt:deinde ftatim per fomnum femen profundentes,eadem perpetiuntur. Oportet itaque nihil ex iis quæ femen augent exhibere,fed & cibos & medicamenta accipere quæ ipfum corrumpunt: & poft balneum lumbos illinere oleo rofaceo, melino, & omphacino. Præftat autem hæc ipfa craffiora facta illinere, admixta cera,& fucco aliquo ex perfrigerantibus, fem peruiui videlicet, & folani,& cotyledonis,& pfyllii. Et his quidem per æftatem,aliis autem temporibus,tum aliis,tũ lactucæ fucco,& lini femine in aqua cocto. nã & hoc perfrigerantem fuccum facit. Sed & lamina plumbea lumbis fubiecta,feminis per fomnum profufionem prohibet: & herbæ frigefacientes,cum ruta, & fummis teneris viticis virgultis fubftratæ,idem faciunt:viticis item femen,& rutæ,fi edantur. Vitare autem oportet ne lumbi vehemẽter perfrigerentur,vt ne renes lædantur.

DE PERFRIGERATIS, Cap. XXXIX.

PErfrictione multa facta, ita affectos in calidis locis reclinare oportet,illitos Cyprino aut irino. Poftea verò vbi paululum recalfacti fuerint, dandum eft piper,& myrrha, cũ vino dulci odorato veteri: aut fuccus Cyrenaicus cum vino aut aceto:aut pyrethrum, aut caftorium cum aceto. Alimentum autem exhibere oportet calidius.

DE ADVSTIS A SOLE, Cap. XL.

ADuftione in fole facta,decumbere in locis qui probẽ perflantur cõuenit:proluere autem faciem,& manus, & crura aquis frigidis. Si verò fiti vexentur,bibere aquam frigidam,quibus id facere in confuetudine exiftit. Atque hæc paulatim facere oportet,& non aceruatim. Cibum autem accipere modicum,qui facilè in corpus diftribui poffit: atque eum humidum magis quàm folidum aut frumentaceum.

DE PITVITA IN SVPERNO VENTRE redundante, Cap. XLI.

SI vnquam in aliquem incidifti qui nutrientes cibos oblatos auerfaretur,& à cibis abftineret, & fi cogeretur accipere,naufeabundus fieret: folos autem acriores (fi tamen & hoc faceret)admitteret, & neque his delectaretur, fed ventre inflaretur & naufearet,& folis ructibus paululũ alleuaretur:corrumperet autem quandoque etiam ipfos acceptos cibos ea corruptione quæ fit in acorem:omnino cognofce fummam curationis in his auxiliis fitã effe quæ ventris pituitam extergere poffunt. Ego itaque noui quẽdam ita affectum, à radiculis cum aceto mulfo acceptis, craffiffimæ pituitæ copiam fidem excedẽtem vomuiffe, & eveftigio penitus fanum euafiffe.

QVOMODO QVIS FACILE VOMAT, Cap. XLII.

QVandoquidem iis qui affiduè vomunt multa abfurda accidere folent,commodum fuerit modos refer- G re per quos facilè vomere datur. Nam & pituitam euacuat & caput alleuat,& quandoque etiam prohibet vt is qui auidius cibum accepit, cruditate nõ laboret,& qui vinum vberius bibit,non lædatur. Sint igitur ea quæ ingeruntur, nõ acerba & ficca,fed partim dulcioris ac humidioris modi,partim acrioris. Inter hæc autem radicula laudatur, & eruca,& falfamentum vetus,& origanum viride, & cepæ ac porri parum. Vomitus etiam promouẽt ex leguminibus, ptiffana mel admixtum habens, & decoctum frefarũ fabarum,& carnes pingues: verùm ita vt nõ folùm fuccos H ipforum accipias,fed etiam totam molẽ deuores. Ne itaque circa mãducationẽ multũ tẽpus teras,fi vomere voles: fintque omnia per cocturam mollia. Manifeftum verò eft quòd etiam ex vinis eligenda fint dulciora: hæc enim magis innatant. fed & potu tepidiore vtendum eft.

Oportet autem & amygdalas melle tinctas edere,& placẽtas tunc guſtare, & peponis ac cucumeris ſemen madefactum cum melle accipere. Facit etiam cucumeris radix trita cum melle. Qui verò fortioribus vti volunt, narciſſi bulbum in aqua coquũt, & cum hac vinum miſcent. Vomitum mouet quoque irinum vnguentum,ſi quis illitis ex eo digitis proritet. Ad vomitionem etiam pertinet,non remittere, neque ceſſare inter vomendum: & os colluere, & faciem poſca aut aqua abluere. nam & dentibus confert,& caput alleuat.

DE SVBDVCENTIBVS ALVVM, ET vrinam mouentibus in ſanis, Cap. XLIII.

VEteres quidam ad ſanitatem ſatis eſſe putabãt quotidie euacuari per ventrem & vrinas inculpatè ac ſufficienter, pro ciborum ac potuum ingeſtorum copia. Et ſi quidem euacuationes pro ratione fiebant, laudabãt: ſin minus,opitulabantur, mictioni quidem, per ſcandicem & apium,aſparagum,petroſelinum,aniſum, calamintham, origanum, abſinthium, graminis ac cardui radicem, cytiſum, adiantum, in aqua cocta, ita vt decoctum cum vino biberetur. hæc enim ſanguinem per vrinam purgant, & non exiguam vtilitatem exhibent. Verùm ventri opitulabantur, terebinthinam dantes oliuæ magnitudine deuorandam dormituris: ſi verò magis ſubducere volumus, de rheo parum admiſcemus. Commoda autem ſunt ad ventris ſubductionem oua ſorbilia, & ex oleribus,betæ,maluæ & cochlearum iuſculum. Et fortaſſis hæc ſuffecerint. Maiorem verò vim habet Mercurialis in aqua cum ſale cocta,& in cibo accepta,& decoctum ipſius in potu: & ſambuci folia eodem modo:& polypodii radicis drachmas duas ſalſamentis inſpergere, aut in ptiſſana ſorbere. Sed & lactis ſerum cum ſale, aut melle, trium aut quatuor heminarum menſura: & galli veteris iuſculum, tum per ſe,tum cum cnici drachmis duabus. Quandoque etiam aloes cicerum trium magnitudinem poſt cœnam ſumere prodeſt: optimum eſt & epithymũ cum vino potum, poſt moderatam cœnam. Qui verò vehementiore enacuatione opus habet,veris tempore manè epithymi drachmam ex aceto mulſo bibat.

DE INFVSIS PER CLYSTEREM, Cap. XLIIII.

CÆterùm in iis qui aluum ægrè ſolubilem habent,& quorum ſtomachus debilis ſubducentia per os non admittit,infuſis per clyſterem vtendum eſt,pituita in inteſtino incumbente,his quæ fiunt ex decocto caricarum, & betarum,& nitri,& radicis cucumeris ſylueſtris,& melle,& oleo chamæmelino,aut anethino: ſi verò ſiccitas magis ineſt, iis quæ fiunt ex althæa,fœnogræco, chamæmelo,& oleo ac modico melle. Et quandoque oleum per ſe heminæ dimidiæ mẽſura immiſſum, quod opus eſt præſtat. Sed neque hoc aſſiduè faciendum eſt, ne natura his aſſueſcens ſpontaneæ excretionis obliuiſcatur.

DE GLANDIBVS, Cap. XLV.

VTimur & glandibus ſæpe,ſtercorum excretionis gratia, & in iis quibus id quod per clyſterẽ immiſſum eſt non excernitur. Formantur autem glandes ex ſale toſto, & melle ac nitro. Sed & thymus cocto melli miſcetur. Formantur etiam ex reſina terebinthina, & nitro, & quandoque etiam grano Cnidio moderato. Excitant autẽ morſus: quapropter oleo partes inungendæ ſunt. Quin & pyrethrum aut piper admiſcetur, & conueniunt reſolutis,& inflationibus ex frigiditate. At centaurium miſcetur pici & cerato, & eſt commodum reſolutis pudendis. In infantibus autem & ſalis granum inditur. Efformatur quoque ficus cum nitro.

QVAE COMMANSA, AVT NARIBVS INdita ac illita,pituitam à capite ducant, Cap. XLVI.

HVmores in capite per ſputa vacuamus,ſi quidẽ modicè hoc facere voluerimus, piper maſtichæ admiſcentes: ſi verò amplius vacuare volumus,pyrethrum, aut ſtaphidem ſylueſtrem mandere iubemus. Sed & anemones omnis radix,ſi manducetur,pituitam prouocat, & radicis capparis cortex. Seroſum itaque recrementum per talia euacuatur. Craſſum verò & pituitoſum ſinapi cum aceto mulſo gargariſſatum euacuat: aut ſapa origano aut hyſſopo in ipſa cocto. Ego autem hanc ad ſinapi cum aceto mulſo admiſceo. Si verò cerebrum à muco expurgari opus fuerit, acribus medicamentis irritantes, ipſum proliciemus: quorum aliqua etiam ſternutationem mouent. Purgat itaque per nares anagallidis vtriuſque ſuccus,& anemones cuiuſuis & betæ. Sed & cucumeris ſylueſtris foliorum ſuccus naribus infunditur,tum ipſe per ſe, tum cum betarum decocto,aut ſucco. Verùm ſternutatio in crudis humoribus circa thoracem & pulmonem,& caput contentis, non conducit. At oris illitio talis eſt. Saponem cum betæ ſucco illine,circa palatum ac columellam probè facit. idem etiam naribus inditur. Sæpe verò vſus ſum parabili medicamento, melanthio naribus illito, quandoque pridie acri aceto id macerans, deinde poſtera die rurſus cum aceto terens,& naribus infundens: quandoque oleo veteri idem melanthium tero, & ſimiliter vtor. Atque ſic ipſo vtitur & Archigenes in narium obturatione. Priore verò cum aceto Crito vtitur in morbo regio.

QVAE MENSES DVCANT, Cap. XLVII.

OMnia quæ vrinam cient,etiam menſes ducunt: radicis braſſicæ decoctum, perſeæ radix, ruta, chryſanthemum, dictamnũ, erucæ ſemen. Mouent etiam ſubditia ad os vteri appoſita, velut eſt ruta trita cũ melle, aut porri ſuccus,aut ſcordium tritum appoſitum,aut myrrhá trita ex vino,aut leporis coagnlum.

SVDORIFICA, Cap. XLVIII.

EX ſudorificis eſt chamæmelon ſiccum tritum oleo inſperſum,ita vt cutis contentè ex eo defricetur,ſeſeli,pyrethrum, roris marini ſemen, aniſum, ſimiliter oleo inſperſa, nitrum toſtum & non valde tenue, cum oleo: ſalis flos oleo permixtus, ſuccus Cyrenaicus aqua dilutus, ad defrictionem corporis aſſumptus, & ciceris magnitudine in potu acceptus. Similiter & calamintha cum aqua mulſa pota, & forinſecus cum oleo affricta.

DF AERE, Cap. XLIX.

OPtimus aer eſt exactè purus. talis autem fuerit qui neque ex ſtagnorum aut paludum exhalatione, neque ex aliquo barathro venenoſam auram remittẽte turbatur: ſic autem & is qui ex aliqua cloaca magnam vrbem expurgante turbatur, malus eſt: quin & qui nebuloſus eſt,bonus non eſt. quemadmodum & qui in cauo loco vndiquaque montibus altis concluſus, nullam auram admittit. Qui igitur hoc modo prauus eſt, omnem ætatem,& omne temperamentum ſimiliter lædit, quemadmodum bonus prodeſt. At verò circa qualitatem differentia, caliditatem dico & frigiditatem, & ſiccitatem & humiditatem, nõ ſimiliter ſe ad omnes habet. Nam temperatis corporibus temperatus aer commodus eſt: intemperatis, is qui contrariam temperiem habet.

DE AQVIS, Cap. L.

OPortet etiam aquarum virtutis ac vitii peritum eſſe. multi enim vſus ſunt aquæ præ omnibus ferè rebus aliis, ad omnem victus rationem. Noſſe itaque oportet optimam aquam omnis qualitatis exortem eſſe, tum in ſapore,tum in odore. Statim autem hæc & iucundiſſima eſt bibentibus, & aſpectu pura. Quum autem & de præcordiis citò ſecedit,ne quærere quidem meliorem oportet. Nam quæ in præcordiis morantur,& ventrem feriunt, & inflant, & grauant, prauæ cenſendæ ſunt. neque enim calefiunt citò,neque perfrigerãtur tales aquæ. Sed & quæ in ipſis coquuntur, tardiſſimè ac peius coquuntur. Præſtat itaque experimento talem aquam iudicare. Qui verò etiam per notas cognoſcere volet, ex iis quæ referentur iudicet. Etenim quæ ad ſeptentrionem conuerſæ ſunt, & à ſole auerſæ,tardi tranſitus ſunt & inconcoctiles, & calefiunt & perfrigerantur tardè. Quæ verò ad orientem per meatum aliquem aut terram puram excolantur, celerrimèque calefiunt, & celerrimè perfrigerantur, eas optimas eſſe ſperandum eſt. Bonæ ſunt & quæ æſtate frigidiores, hyeme calidiores exiſtunt. Quidam etiam pondere probant,leues meliores eſſe putantes: verùm hoc ſi cum aliis relatis eſt,laudatur: ſolum autem non ſatis eſt vt ſit bonarum aquarum ſignum. Leuiſſimæ autem (velut Hippocrates ait) ſunt pluuiales, dulciſſimæ item ac limpidiſſimæ & tenuiſſimæ,eò quòd à ſole id quod leuiſſimum ac

A tenuiſſimum eſt abripitur.Educit autem ſol nō ſolùm ex aliis aquis, ſed etiam ex mari & ex corporibus.Quapropter etiam facillimè omnium putreſcunt, vt quæ ex diuerſis qualitatibus conſtent. Nemo verò ſuſpicetur peſſimā eſſe aquam quæ facilè putreſcit. alterationis enim facilitas virtuti magis quàm vitio adſcribitur. Quare ſi aqua optimarum aquarum notas habens, facilè quoque putreſcat,optimam ipſam eſſe putandum eſt : quum tamen in iis qui biberunt mutare incipit, raucedinis & tuſſis & grauis vocis cauſa exiſtit.Ex ipſis verò pluuialibus aquis æſtiua & cum tonitruo delapſa melior eſt quàm procel- B loſa.Peſſimæ autem ſunt à glacie & niue:nam circa aquæ congelationem quicquid tenuiorum partium eſt exprimitur.Bonum autem fuerit etiam paluſtres & graueolentes, & eas quæ abſurdas qualitates habent, per coċturam in melius mutare, atque ſic bibere: itémque vino permiſcere,adſtringentes quidem dulciore,reliquas autem acerbiore. Quaſdam etiam colare cōducit, limoſas,&ſalſas,& bituminoſas. At valde frigidas poſt cibum bibere oportet,& neq; aceruatim. Quidā verò cibos etiā ac potus inuenerunt aduerſus aquarum vitia: & aliqui quidem cicerum decoċtum præbibunt, aut etiam ipſum cicer edunt. Aliqui verò caucalidas ſimiliter cum aliquo piſciculo coċtas,& fœniculum eodem modo:alii verò betas & cucurbitas prius edunt cum ſale & vino diluto.

DE BALNEIS, Cap. LI.

LAudo quidem in frigida aqua lotionem,non dico autem ipſam conferre iis qui vulgari victu citra deleċtum vtuntur,ſed ſolis iis qui exaċtè vitam degunt,& laboribus ac cibis prout conuenit vtuntur. Satis eſt autem pleriſque quandoque perfrigerari amplius opus habentibus,innatare aliquando per æſtatem,ſi iuuenes fuerint,& carnoſi,& friċtionibus prius excalefaċti. Sint autem neq; ex venere,neque aliàs delaſſati,neque cruditatem,aut vomitum , aut ventris euacuationem , aut vigilias perpeſſi. periculoſum enim eſt ſiquis ita ſimpliciter vtatur. At calidum balneum optimum eſt & tutiſſimum , laſſitudines ſoluens & plenitudines diſcutiens, excalefaciens,leniens, molliens,flatus diffundens vbicunque incubuerint, & ſomnum inducens , & carnoſitatem inducens. Eſt autem & aptiſſimum ad vſum & viro & fœminæ,& puero & ſeni,& magiſtratum gerenti & priuato.

DE BALNEIS NATVRALIBVS, Cap. LII.

EX balneis naturalibus aliqua ſunt nitroſa , aliqua ſalſuginoſa, aliqua aluminoſa, aliqua ſulphurulenta, alia bituminoſa , alia æroſa, alia ferroſa : quædam verò ex iis compoſita. Omnium igitur naturalium aquarum vis eſt ſiccatoria ac calefaċtoria in totum , & maximè conueniunt humidis ac frigidis.Priuatim verò nitroſa,& quæ ſalem habent,capiti congrua ſunt, & thoraci fluxione infeſtato,& ſtomacho humido,& hydropicis, & tumoribus ex morbis & pituitoſis. Aluminoſa verò, ſanguinis reieċtionibus, & ſtomacho vomenti , & mulieribus quæ inordinatè purgantur,& frequenter abortiunt.At ſulphurulenta neruos molliunt ac calefaciunt, & dolores mitigant:verùm ſtomachū effœmināt ac auertunt.Bituminoſa autē caput implent, & ſenſuū organa lædūt:calefaciūt autē perſeueranter, & temporis progreſſu molliunt. Æroſa verò ori,tonſillis, vuæ, & oculis inſigniter commodāt. Ferroſa autem ſtomacho & ſpleni vtilia ſunt.Oportet autē deſeſſus in aquam citra tumultum facere, quò vis ipſius remiſſo corpori allapſa immergatur.

DE VICTV TEMPORIBVS ANNI SINgulis conueniente, Cap. LIII.

BOnum eſt & ad anni tempora habito reſpeċtu victus rationē conſtituere:& hyeme quidem pluribus laboribus vti,& plura comedere,præſertim quum conſtitutio fuerit aquilonaris . nam ſi auſtrina fuerit,laborandū quidem eſt ſimiliter, ſed pauciores cibi ac potus exhibendi ſunt,& in ſumma,corpus ſiccum faciēdum eſt penitus tēpore humido , quemadmodum calidius in frigido . Edere autem oportet carnes calidas , & olera,& vinum bibere copioſius.Verùm vere ingruente,alius per vomitus, alius per ventrem euacuetur,& alius venam ſecans ſanguinem detrahat,prout quiſque conſuetus & paratus fuerit. At æſtate quies conducit,& laborum & alimentorum imminutio : & vt frigidioris modi ſint cibi : & potu largo vti , & omnia facere quæ ad refrigerationem & ad humiditatem conferunt. Circa autumnum verò , quandoquidem penitus eſt inæqualis & inordinatus, & omnigenos inducit morbos , valde cautè victum conſtituere oportet, ita vt nequis circa frigiditates delinquat,& à venere ac frigida potione continentiſſimus exiſtat. Et manè quidem frigidum aerem , in meridie verò æſtuoſum declinet. Et pomis non nimis impleatur . lædunt enim non copia ſolùm, ſed etiam humoris vitio, & quòd flatū inducant. Nam & optima ex ipſis, ficus & vuarum botri, flatus pariunt , ſiquis non ante alios cibos accipiat, & cibos corrumpunt : ſi verò præſumantur , neque inflant, neque corrumpunt . Cæterùm frigidiore euadente aere, pro ratione calefacere corpus oportet , & omnia facere velut hyeme accedēte. Quin & bonum fuerit poſt æquinoctium euacuatione aliqua ex prædiċtis vti , quò nihil ſuperflui in corpore detentum, in hyeme fiat moleſtum.

C VICTVS NEGOTIOSAM VITAM degentium, Cap. LIIII.

EVm qui in negotiis vitam degit cōſiderare oportet an in priore vita exerceri cōſueuerit , aut iā ſe exercens,moderatè talem conſuetudinem ferat : vt ne ægrotet ex eo quòd aſſiduè probè tranſpirat.Talem enim corporis naturā ad aliā cōſuetudinē penitus trāſferre nō oportet, in iis qui ex multo tēporis interpoſiti interuallo ægrotant.Si vero aſſiduè quis ægrotare videatur , & hoc, ob humorum copiam,ſcopus tibi ſit per totam ſalubrem D victus rationem,quò moderatos humores habeat : ſi verò ob humores vitiatos , quò optimos. Ex iis igitur qui humorum copiam coaceruant , eos qui ſtatim balneum ingreſſi ſunt, poſtea friċtione vti & parum moueri exhortabimur.Qui verò iam talia fecerunt,paulatim etiam ipſos hæc augere conſulemus:verùm de cibis detrahere, & parum nutrientes ingerere.At eorum qui humores vitiatos coaceruant nō vnus eſt ſcopus,quia neque humorū vitiatorū vna ſpecies . Quidā enim frigidiores ac pituitoſiores coaceruant:quidam calidiores ac bilioſiores, E quemadmodū alii atrabiliarios. Abſtinēdum itaque vnicuique eſt à cibis ac potibus qui humorē eū qui in ipſis coaceruari ſolet promptè generāt. Verùm in omnibus his commune auxilium eſt ventris ſubduċtio.

VICTVS ITER FACIENTIVM, Cap. LV.

IN profeċtionibus facillimè quis verſabitur ſi vnċtus ſit, & non ita contentè ac pertinaciter iter faciat:inſupérque æſtate faſcia molli , latitudinis ſex aut ſeptem di- F gitorum, lōgitudinis autem,non minoris quàm quinque cubitorum, lumbos vſque ad laterum mollitudinem circundatus . Sed & baculus commodus eſt ad profeċtionē. nam in decliuibus locis præmiſſus corpus pronum, quaſi conto quodam,ſuſtentat : in accliuibus autē,dum quis ipſi innititur,motum corporis ad accliuem locum faciliorem facit. Quiete igitur in profeċtionibus contingente,vnċtio,& modica cibi alicuius æſtiui oblatio,& potus moderatus hac hora conuenit:& poſt prandium,ante itineris ingreſſum quies. Si verò quis proficiſci cogatur , & G ſitiat, polentam tenuem in aqua cum modico ſale bibat. Cæterùm ardores & ſolem vereri oportet,& vt ne corpus nudum ſoli exponatur, ſed conteċtum, vt ne in itinere reſiccatum induretur . Sic enim & laſſitudo minus contingit,& relatarum affeċtionum nulla ſimiliter inciderit. At vbi hyems frigida eſt,ante profeċtionem ventre euacuato, & vnċtione faċta, aliquem ſatis multum cibū hybernum,& exiguum potum ſumere conuenit : & circun- H dare faſcia longiore nō ſolùm lumbos, ſed bene ac probè etiam ſpinam ac peċtus. Vbi verò quieſcit, ſi in tali recreatione frigus multum fiat, neque vngi, neque cibum neque potum capere melius eſt,neque aliam quampiam refeċtionem , ſiquis in eo loco permanere velit . Poſt longas autem profeċtiones,& alios fortes labores,etiamſi quis laſſitudinem non ſentiat , curare ipſum oportet veluti laſſatos. Sic enim minus moleſtiarum acciderit.

VICTVS NAVIGANTIVM, Cap. LVI.

VOmitibus qui primùm nauigantibus contingunt, neque facile nequevtile est resistere.plerunque enim omnibus prodesse solent. Oportet autem post vomitum non multa neque vulgaria edulia exhibere, sed aut lente vti sicca & cocta,modicum pulegii habente,aut pane trito in vino aquoso ac odorato. Potu verò vtendum est modico ,eóque aut villo penitus aquoso,aut aceto mulso. At lentem coquere oportet,& vbi mollis facta fuerit,pro bè terere,deinde siccare,atque sic inuase fictili componere. Si verò ad longius tempus vomitus fiant plures,vehementiore cibi subtractione vtendum est,& ipso potu mo dico,aut aceto mulso cum aqua,thymo in ipso macerato, aut pulegio,aut aqua cum polline polentæ: aut villo odorato aquoso similiter cum polline polentæ. Cæterùm ad molestos in nauibus odores,aut mala cotonea olfacere oportet,aut thymum,aut pulegium. Sed & quamminimū in mare aspicere oportet,donec ad consuetudinem perueniat quis conuersationis in mari. Ad aquas item respiciendum est,vt neque turbatæ, neque graueolentes, neq; salsæ sint.

DE CARNIVM IMMINVTIONE, Cap. LVII.

QVum ad immodicam carnositatem egressum fuerit corpus, eliquare ipsum ac imminuere oportet. Ostensum autem est quòd calidior ac siccior temperatura gracile efficit corpus. Talem igitur in crassis inducere conuenit, si ad moderationem reduci debent. Didicisti autem quòd exercitia velocia & acuta, & diæta attenuās, & eiusmodi medicamēta, & animæ curæ, temperamentum calidius ac siccius reddunt,& per hoc, etiam corpus tenuius.Quis igitur sit victus attenuans, manifestum est. Medicamenta verò vehementiora sunt,rutæ semen,(maximè syluestris)vnà cum corymbis,aristolochia rotunda, centaurium tenue,gentiana,polium: & quæ ex vrinā ciētibus fortiora sunt,velut petroselinum.singula enim hæc tum per se,tum inter se mixta,humores attenuare ac euacuare possunt.Sed & sal ex vstis viperis abundè attenuat, & theriace.Discutit autem & attenuat oleum illitum,cui syluestris cucumeris radix sit incocta: itémque althææ ac gentianæ,& panacis & aristolochiæ radix oleo incocta. sed & polium & centaurium. Oportet autem cibum non statim à balneis dare, sed vt prius dormiant permittere. Præstat autem balnei aquam ex discussoriam vim habentibus esse,si quidem ex natura talem habeamus,qualis est aqua Mitylenes: sin minus, salis florem aquæ marinæ admiscere oportet,& vino vtendum est tenui ac albo. quin & frictio sicca per lintea extersoria crassiora,attenuare potest.At pro exercitiorum ratione, etiam pauciores cibos offerre oportet.Prodest & insolatio carnosis.Oportet autem neque præpotationibus ipsos vti: & melius est semel tantùm in die cibum capere.Quin & corpus fricandū est nitro ac sale asperiore. Nitrum itaque multum in balneis attenuat,verùm modicum irritamento est ad bonā corporis nutritionem.Attenuat & hæc mixtura,piperis & petroselini duplum,asari & anisi dimidium. Hæc & ad vrinam & ad aluum mouendam commoda est.

QVOMODO ATTENVATOS RENVTRIRE oporteat, Cap. LVIII.

QVos renutrire volumus attenuatos, iis vinum dabimus crassum: edulia verò quæ crassi succi sint, & exercitia tarda,& frictionem moderatam, & in summa,omnia relatis contraria adhibebimus. Commodum est ipsis etiam picari per tres aut quatuor interpositos dies. Si verò ieiunus lauetur, ante balneum linteis corpus defricare oportet, donec rubefiat. Et postea frictione dura,nō tamē multa, cutē spissare,quò dēsam ac durā efficiamus. Oportet autē decoloribus & alimentum non sentientibus iracundiam inducere & commotiones animales.

QVOMODO QVIS PARTES CORPORIS attenuatas curare possit, Cap. LIX.

QVi in quibusdam partibus attenuantur,plerique ob diuturnam ipsarū quietē,aut fracturarum deligationis modum,ad hanc affectionem deueniunt.Oportet igitur facultatem in parte ipsa corroborare, & largum A sanguinem attrahere,ex moderatarum frictionum vsu,& motibus conuenientibus, & moderata calidæ aquæ affusione.Hæc autem facere oportet donec pars rubicunda facta attollatur,& antea quàm considat desinere.Quin & picationem adhibere oportet iuxta relatos scopos:vbi verò frigiditatis sensus circa attenuatam partem fuerit, linteis & aliquo calefactorio medicamento ipsam confricare oportet. Vsus autem sum aliquando thapsia, quandoque cum melle illinens,quandoque cum cerato.

DIGNOTIO OPTIMI TEMPERAmenti, Cap. LX.

B TEmperatissimus est homo vbi corpore appatuerit exactè medius inter omnes extremitates, gracilitatē videlicet ac crassitiem,molliciem ac duritiem,caliditatē ac frigiditatem,humiditatem ac siccitatē:&in summa,vbi & naturales & animales actiones inculpatas habuerit: & vbi item medius est inter glabrū ac hirsutum, & nigrū colore ac album: & vbi pilos habuerit, dum puer est,fuluos magis quàm nigros: in ætatis autem vigore, vice-uersa.

C DIGNOTIO CORPORVM DISTEMperatorum, Cap. LXI.

QVæcunque corpora moderato calidiora sunt,& dentes citius producent,& similiter augescent. Apparēt autem tangentibus calidiora:& pinguitudinis minus habent:verùm colore sunt valde rubicunda, & nigros pilos habent,& moderatè hirsuta sunt,& amplas venas habent. Si verò quis simul sit pinguis ac crassus, & venas amplas habeat,hic propter consuetudinem, non natura pinguis est.At frigidioris tēperaturæ signa sunt frigiditas ad cō- D tactum,glabritudo,pinguitudo: color autem talibus vnà cum capillis fuluior est. Si verò multa est frigiditas, liuidus quodammodo est & plumbeus:sed & angustas venas habent. Gracilis autē siquis sit,talis nō ex necessitate, sed ob consuetudinem factus est.Sicca verò temperies & durior est & gracilior quàm temperata & hirsuta. Durities itaque penitus inseparabilis est à sicca tēperatura. Gracilitas autem non solùm sequitur ad naturales tēperaturas, sed etiam ad acquisitas,ex longa consuetudine factas. Signum autem duritiei est æger motus,& quod corpus ex- E siccantibus siccum ac squalidum redditur. Humida temperatura in cæteris quidē similis est temperatæ, sed mollior ac carnosior. Et ab hac inseparabilis est mollicies: quēadmodū etiā crassitudo non ad naturalem solùm tēperaturam sequitur,sed etiam si ex longa quadam consuetudine conflata est. Proprium autē humiditatis signum, grauari corpus ab humidioribus. Cæterùm calida & sicca temperatura extremè hirsuta est,& capitis pilos multū augescentes & nigros & multos in iuuenili ætate habet. Progressu verò temporis etiam caluities sequitur: & ve- F næ amplæ sunt, quemadmodū & arteriæ magnæ sunt, simúlque vehementissimè pulsant. Quin & firmum & articulatum,& musculosum, & pinguitudinis exors est totū corpus, & cutis dura ac nigrior. At si frigida & humida sit temperies,thorax angustus est, quemadmodum & totum corpus pilis nudum:cutis verò tenera & alba, & pili subfului,maximè in iuuentute: & senescentes non caluescunt.Statim autem & timidi sunt,& minimè audaces & segniores: & obscuras venas habent, & crassi sunt ac pingues,& femoribus ac musculis imbecilles, & inarticulati. Sed & blæsi fiunt. Verùm humiditate ac frigiditate am- G plius aucta, color vnà cum pilis fuluus fit: si verò plurimum augescant, liuidus. Calida & humida temperies mollior & carnosior est quàm optima. Si verò plurimum fuerit aucta, putredinosis morbis promptè corripitur. Si verò paulo humidior,multo verò calidior fuerit,tales moderatis paulo molliores sunt ac carnosiores,non paulo autem hirsutiores: sed & ad contactum non paulo calidiores. Nigri autē sunt ipsis pili,& caro pinguitudinis exors. Si verò frigiditas cū siccitate pariter fuerit aucta, natura durum & gracile ac album corpus habent, & non mu- H sculosum, ac inarticulatum, & pilis nudum: ad contactum autem,frigidum. Pinguitudo tamen ipsis, etiamsi graciles sint,per carnem dispersa est.At capillorum & corporis color ad frigiditatis mensuram respōdet. Mores animæ sunt,pusillanimitas, timiditas & tristitia. Vt

autem in summa dicam, in coniugatis temperaturis semper qualitatis prædominantis notæ præualebunt.

DE CAPITIS FORMATIONE, Cap. LXII.

PArvum caput prauæ cerebri structuræ propriũ signũ est: magnum verò non necessariò bonæ. si enim propter insitæ facultatis robur quæ bonam & multam materiam formauit, factum est, bonum signum est: si verò propter solius materiæ copiam, non bonum. Proinde distinguendum est iuxta figuram, & ea quæ ab ipso oriũtur. Iuxta figurã quidẽ, si concinnum est: semper enim hoc bonum signum est. Ex iis autem quæ ab ipso oriuntur, si validam ceruicem habet, reliquisque ossibus optimè dispositũ est, & si neruosum in ipso genus vniuersum habitius ac plenius est & firmum: &, si oculi acrem visum habeant. At acuminata capita defectuosam habẽt circa occiput aut frontem eminẽtiam, aut vlterius quàm conuenit auctam. Plerunque igitur velut magnum, ita etiam hæc capita reprehendenda comperiemus: rarò verò & ex his aliqua bona sũt, formãte facultate forti existẽte.

CEREBRI TEMPERAMENTI NOTAE, Cap. LXIII.

TEmperatum cerebrum animales actiones moderatas habet, itémque recrementa, & minimè ab omnibus externis læditur. Talibus capilli capitis, dum infantes sunt, sufsului: pueris autem, subflaui: perfectis autem flaui fiunt, medium modum inter exactè crispos & simplices tenentes: non tamen facilè caluescũt. Si verò calidius moderato fuerit, omnia etiam circa caput & calidiora & rubicũdiora erunt, & venæ oculorũ sensui expositæ. Capilli verò his genitis statim in capite fiunt: si quidem multo fuerunt calidiores, nigri, & fortes, & crispi: si verò nõ multo, subflaui primùm, deinde nigrescũt: progressu autẽ ætatis caluescunt. Recrementa verò his sunt pauca, & inculpatè sani sunt. Replentur autem & grauantur capite à calefacientibus eduliis ac potionibus, & odoribus, & forinsecus allabentibus. Tales tẽperaturæ breui somno cõtentæ sunt, & hoc neque admodum profundo. At frigidioris quàm conuenit cerebri notæ sunt recrementa plura circa proprias effluxiones, capilli recti, fului, durabiles, & facilè à frigidis causis læduntur, & defluxionibus ac grauedinibus assiduè corripiuntur: & oculorum venæ visum effugiunt, & somnolentiores quodammodo existũt. Siccioris autem cerebri notæ sunt recrementa in meatuum effluxionibus nulla, & sensuum sinceritas: & vigilantissimi sunt: & capillos robustissimos, & citissimè vbi geniti sunt, producunt, crispos magis quàm rectos: breui autem caluescunt. At humidioris cerebri capilli simplices sunt, & omnino non caluescunt: & sensus turbulenti sunt, & recrementorum copia adest, & somni multi ac profundi. Cæterùm calido & sicco cerebro existente, à recrementis liberi sunt, & sensibus integri ac vigilantissimi, & citò caluescunt. Prima tamen pilorum generatio celerrima ipsis est ac plenissima, habéntque pilos nigros, & calidi sunt ad contactum capitis, & rubicundi vsque ad vigoris tempus. Si verò humiditas affuerit caliditati, & parum quidem excesserint ambæ moderationem, bonus color adest, & calor: & in oculis venæ magnæ. Recrementa verò plura moderatè concocta, & capilli recti & subflaui, & non facilè caluescunt: replentur autem & grauantur capite è calefacientibus & humectantibus. Vbi verò ad ampliorem humiditatem ac caliditatẽ peruenerint, morbosum fit caput, & facilè à calefacientibus ac humectantibus læditur. Nec verò diutius vigilare possunt: postquam autem obdormierunt, imaginationibus per somnia turbantur: & visus caliginosus est, & sensus nõ sinceri. At verò frigidæ simúlque siccæ cerebri temperaturæ frigidum ac decoloratum caput faciunt, & oculorũ venæ in ipsis non extant, & à frigidis causis promptè læduntur. quapropter etiam inæqualiter sani sunt. Sensus autem ipsis in iuuentute quidem sinceri sunt & inculpabiles, verùm progressu tẽporis citò marcescunt. Et in summa, omnia circa caput citò senescunt: & capilli ipsis genitis vix emergunt, atque ii macri ac fului. Porro humidæ ac frigidæ temperaturæ cerebri soporosos & somnolentos efficiunt, & sensibus deprauatos, & recrementis abundantes, & quibus caput facilè perfrigeratur ac repletur, & qui defluxionibus ac grauedinibus facilè corripiuntur: non tamen caluescunt tales.

VENTRICVLI TEMPERAMENTI notæ, Cap. LXIIII.

VEntriculi natura sicciores notæ sunt, si citò siticulosi fiant, & modicus ipsis potus sufficiat, & grauentur vberiore, & fluctuationes habeant, si id quod redundat innatet, & eduliis siccioribus gaudeant. Humidioris autem, si non siticulosi fiant, & vberiorem humorem citra molestiam ferant, & eduliis gaudeant humidioribus. At calidior natura ventriculus concoquit melius quàm appetit, & magis quæ dura sunt, & difficulter alterantur. Gaudet autem calidis eduliis ac potibus, neque à frigidis quicquam læditur, si moderatus fiat ipsorum vsus. Frigidior autem natura venter bene quidem appetit, non autem bene cõcoquit, & maximè edulia quæ ægrè alterantur ac frigida sunt. Facilè itaque in ipso acescunt, & gaudet quidem frigidis, læditur autem facilè immodico eorum vsu. Cæterùm ex morbo contractæ ventris intemperaturæ in hoc differunt à naturalibus, contrariorum nimirum appetentia, non similium. Si quidem igitur probè concoquit ventriculus, temperatus est: si verò non concoquit, intemperatus. Verùm si quidẽ nidorosos fecerit ructus, immodicus est ipsi ac feruidus calor: si verò acidos, viceuersa: & qui ægrè concoctilia probè concoquunt, eorum immodicus est calor. Debilis autem in iis est qui hæc quidem non concoquunt, pisces autem coquunt. Considerare autem oportet num ob aliquem humorem aliũde influentẽ hoc symptoma fiat: nã pituitosis ructus acidi fiunt: biliosis autẽ nidorosi, virosi, aut peregrinæ quædam qualitates. Communia verò symptomata accidunt nauseæ. Verùm si quidem praui humores in capacitate ventris innatarint, redundant ac vomitu reiiciũtur: si verò in corpore ventris, circa tunicas ipsius contineantur, inanibus ad vomitum nauseis frustra lancinant.

PVLMONIS DIGNOTIO, Cap. LXV.

NOn solùm venter siticulosos & non siticulosos efficit, & frigidi ac calidi potus appetentes, sed viscera etiam in thorace, cor & pulmo, & hepar. Et sanè bibentes non statim sitire cessant, & frigidus paucus potus sitim ipsorum magis sistit quàm multus calidus. Refrigerat autem ipsos etiam multus aer inspiratus, qui nihil alleuat ex ventre siticulosos. Sic autem & qui contrario modo affecti sunt, à frigida inspiratione sensibiliter læduntur: & maximum indicium hoc est frigidi pulmonis. sed & pituitam excreantes, cum tussi expuunt. Verùm pulmonis siccitates superfluitatibus carent, & vocem puram habent, quemadmodum humiditates obscuram & raucam vocẽ efficit: & vbi amplius aut acutius loqui volũt, superfluitates ipsis incurrunt.

CORDIS NOTAE, Cap. LXVI.

COrdis rabidioris signa sũt respirationis magnitudo, & pulsus velocitas ac dẽsitas, quãdoq; audacia, ac furiosa ferocia. Est etiam ipsis thorax hirsutus, maximè pectus, & quæ circa præcordia iis propinqua sunt. Magna verò ex parte & totum corpus calidum, nisi hepar magnopere reluctetur. Quin & thoracis amplitudo, caliditatis nota est, nisi & hic magnopere cerebrum renitatur. At frigidius cor pulsus habet moderatis minores: & tales timidi sunt natura ac pusillanimes & segnes, & glabrum ipsis pectus est. Siccius autem cor pulsus efficit duros, & animi concitationem nõ facilem, sed feram & ægrè sedabilem: & plerũq; totũ corpus siccius, si nõ hepar reluctetur. Humidioris autẽ signa sũt pulsus molles, & mores ad irã procliues, ac facilè sedabiles: & totum corpus humidius, nisi hepar obstiterit. Calidi porro ac sicci, pulsus duri sunt & magni, & veloces ac densi: & respirationes magnæ & veloces ac dẽsæ, & hi omniũ maximè hirsuti sũt pectore, & circa præcordia: verũ ad actiones impigri ac animosi, & audaces ac tyrannicis moribus præditi. nam & ad irã celeres sunt, & in ipsa pertinaces. Si verò humiditas cum caliditate præualuerit, minus quidem hi hirsuti sunt prædictis, verùm ad actiones expediti. Non tamen ferus est ipsorum animus, sed solùm ad iram procliuis: sed & pulsus magni & molles, & veloces ac densi. Humidioris autem ac frigi-

dioris cordis pulſus ſunt molles:mores puſillanimes,& timidi ac pigri.Sunt autem hi pectore pilis nudo, & minimè furioſi fiunt, quemadmodum etiam ad iram nõ ſunt procliues: at frigidum ac ſiccum cor pulſus duriores ac paruos facit. Hi omnium maximè ab ira alieni ſunt: verùm irati iram conſeruant. Sunt autem pectore maximè omnium depiles.

HEPATIS TEMPERAMENTI NOTAE, Cap. LXVII.

HEpatis calidi notæ ſunt,venarũ amplitudo, flaua bilis copioſior:tempore autem vigoris,etiam atra. Calidior eſt ipſis ſanguis, & propterea etiam totum corpus, præterquam ſi cor reluctetur:præcordia & venter hirſuta ſunt. Frigidioris autem notæ ſunt, venarum anguſtia, pituita copioſior, ſanguis frigidior, totus corporis habitus frigidior,niſi à corde calefiat:præcordia & venter pilis nuda.Siccioris verò,ſanguis craſſior eſt,& paucior:venæ duræ,& vniuerſus corporis habitus ſiccior. Humidioris autem notæ ſunt ſanguis copioſior & humidior,venæ molliores:ſic & totum corpus,niſi cor reluctetur. At verò calidi ſimulque ſicci hepatis ſigna ſunt,præcordium hirſutiſſimum, ſanguis craſſior,ſimulque paucior, & amara bilis plurima: in vigore verò ætatis,etiam atra, venarum amplitudo & durities:ſic & totum corpus calidum ac ſiccum.nam caliditas ex corde proficiſcens frigiditatem ex hepate proficiſcentem ſuperare poteſt, quemadmodum etiam frigiditas caliditatẽ : at ſiccitatem hepatis cor humidius ad contrarium mutare non poteſt. Manifeſtum itaque eſt quòd vbi amborum principiorum temperaturæ in idem concurrerint, totum corpus exactè iuxta illas afficitur. Calidum verò ac humidum hepar minus quàm calidum ac ſiccum,præcordia hirſuta facit: verùm plurimum ſanguinem, & venas magnas, & habitum humidum ac calidum,ſi non cor reluctetur. Si verò amplius vtriſque qualitatibus naturalem modum exceſſerit, facilè putredinoſis ac mali ſucci morbis tales corripiuntur, & hoc adhuc magis ſi plurimũ aucta fuerit humiditas,paululum autẽ caliditas: ſi verò viceuerſa modicè aucta fuerit humiditas,plurimum verò caliditas, vitioſi humores minimè in ipſis gignuntur.Frigidius autem ac humidius hepar præcordium depile habet, & ſanguinem pituitoſiorem efficit, vnà cum venarum anguſtia:& totum corpus ſimiliter frigidius ac humidius,ſi non à corde ad cõtrarium transferatur.Frigidum verò ac ſiccum hepar,corpus modici ſanguinis & anguſtarum venarũ facit, & frigidius quoque:& præcordium pilis nudum,niſi & hîc cor ſuperarit.

TESTIVM TEMPERAMENTI DIgnotio, Cap. LXVIII.

TEſtium temperamentum calidum,venereum eſt, fœcundùmque ac maſculorum generationi aptum, & citò genitales partes hirſutas facit,contingit autem & vicinas partes,frigidum verò viceuerſa : & humidum quidem,multi feminis eſt ac humidi:ſiccum autem,pauci ac craſſi. At calida & ſicca temperatura moderatè, craſſiſſimi feminis eſt ac fœcundiſſima, & celerrimè ad coitum ſtimulat animal ſtatim ab initio. Tales itaque celerrimè hirſuti fiunt circa genitales partes, & omnes circumcirca ſitas,ſurſum vſque ad vmbilicum, deorſum vſque ad media femora. Multum igitur concitata eſt talis temperatura ad venerem,& celerrimè fatiatur,& ſi cogatur,læditur. Si verò humiditas caliditati copuletur, hirſuti quidẽ minus tales ſunt,ſed magis femine abundant: nõ tamẽ plus quàm alii appetunt, ſed multæ veneri minore detrimento ſufficiunt. Si verò ambo & humiditas & caliditas multum fuerint auctæ,neque ſine noxa à venere abſtinent.At ſi humidi ac frigidi temperamento teſtes fuerint, partes circumcirca pilis nudæ ſunt, & tardè rem veneream agere incipiunt,& neque ad actionem procliues ſunt. a quoſum autem & tenue eſt ipſis ſemen & infœcundum,ac fœminarũ generationi aptum. Siccum autem & frigidum temperamentum,ſimile quidem eſt in reliquis ſuperiori: verùm craſſius eſt ipſis ſemen,& omnino modicum.

DE OMISSIS, Cap. LXIX.

SIngulæ in nobis partes propriam quandam temperiẽ ac vim habẽt: & omniũ notas nunc dicere non eſt ne-

A ceſſarium,quum infinitæ fere ſint,compendiaria doctrina hîc inſtituta. Quum autẽ de iis dixerimus quæ maximè præ reliquis totum corpus ſibi coaſſiciunt, etiam de aliis per eandem methodum ratiocinationem facere inbemus, ita vt ex iis quæ excernuntur, & reliquis ipſarum actionibus ac ſymptomatibus tẽperamenta ipſarũ cognoſcamus. Tẽpus itaque iam poſtulat vt ad intẽperierum totius corporis correctionem ſermonem conuertamus.

CALIDAE CORPORIS INTEMPERIEI correctio, Cap. LXX.

B QVandoquidem in calidis intemperaturis bilis ſuperat,ſi quidem deorſum ipſa ſubſerit,manifeſtũ eſt quod nihil moliri oportet: ſi verò ad ſupernum ventrem feratur,per vomitus ipſum euacuare,poſt exercitia, ante cibum,ab accepta aqua tepida. Melius autẽ ab ipſis exercetur non velox & concitatũ exercitium, ſed tardius ac mollius.Quidam verò vehemẽter calidi,neque omnino opus habent, ſed ſatis eſt ipſis deambulatio ac balneum. hi autem & poſt cibum balneis gaudent. Qui verò cum ſiccitate calidi ſunt,humectante diæta opus habent,

C ex humectantibus eduliis,& balneis, & abſtinentia exercitiorũ cõcitatorũ ac multorũ: quare per æſtatẽ & citius lauentur,& rurſus ſecunda vice poſt cibum.Prodeſt iis etiam frigidæ potus: maximè autem contraria eſt ſiccis temperamentis venus.Abſtinere etiam ipſos oportet maximè à laſſitudinibus & ardoribus,& curis ac vigiliis. At humidæ natura temperaturæ in puerili ætate morbis ex defluxione & plenitudine ac putredine corripiuntur. Opus itaque exercitiis pluribus, & exacta in ventriculo concoctione, & per vrinas excretione. quapropter ſi etiam

D ante cibum bis ac ter lauentur, & naturalibus aquis calidis vtantur, maximè opem ſentiunt.Sed & ea quæ defluunt à corpore, procurare oportet, per balnea & exercitia multa,& per excretiones ante cibum per vrinas ac vẽtrem factas.Nihil autem vetat & apophlegmatiſmis, pituitam à capite detrahentibus, aliquando, & purgatoribus vti: eduliis item boni ſucci, & vini vrinam prorintantis potu.

FRIGIDAE INTEMPERIEI CORrectio, Cap. LXXI.

E FRigidarum intemperierum tres ſunt differẽtiæ, quarum peſſima eſt ſicca. Quod enim tẽporis progreſſu ſeneſcẽtibus contingit,hoc ſtatim ab initio iis adeſt: itaque humectare ipſos oportet ac calefacere.Continget autem hoc exercitiis moderatis,& alimentis humidis ac calidis,& vini calidioris potu,ſomno vberiore,& prouidentibus nobis quò recrementa quæ quotidie in corpore generantur, omnia excernantur. Venus autem omnes ſicciores lædit, & maximè eos qui cum ſiccitate frigidi ſunt: ſolis autem calidis & humidis innoxia eſt. Prauæ

F ſunt etiam frigidæ intẽperaturæ cum humiditate, & hæ maximè fluidis morbis corripiuntur. prodeſt autem ipſis illuuies & exercitia plura,& victus attenuãs, & vnctiones moderatè calidiores.Qui verò frigidiores quidẽ ſunt natura, moderatè autem habent temperamentum ſiccitatis ac humiditatis, eorum caliditatem excitare ac corroborare oportet, & in totius victus ratione quæ ad humiditatem ac ſiccitatẽ attinet,id quod medium eſt eligere.

SICCAE INTEMPERIEI CORRECTIO in ventriculo,velut exempli cauſa : deinde etiam reliquarum intemperierum, Cap. LXXII.

G SIcca intemperies quædam eſt vbi ſolidæ eſſentiæ ſimilaria corpora ſicciora fiunt,quæ etiam incurabilis eſt: altera,ſiccitas eſt eſſentiæ ex humore compactæ. Ad has tertia eſt,quum propria humiditas ex qua partes nutriuntur,penitus perditur: continetur autem hæc in omnibus animalis partibus inſtar roris in ipſis diſperſa. Hanc autem ipſis partibus apponere impoſſibile eſt citra alimentum, & propterea difficillima taliũ affectionum curatio

H eſt.Alia verò eſt iuxta paruas arterias ac venas conſiſtens. Has ſiccitates curare conuenit ita vt ſingulas ſimilares partes, ex humectante alimento, propria humiditate impleamus. Balneum igitur commodum eſt temperatum, ægro diutius in aqua moram trahente. Poſt balneum verò ſtatim lac dandũ eſt aſininum recens mulctũ.

Oportet & mellis tepidi parum lacti admiscere, & postea quiescere permittere vsque ad secundum balneum. Tūc autem fricare oportet moderatè ac pinguiter, an exactè confectum sit datum lac, ex ructibus ac ventris mole cõiectura facta. Moderatum autem est tempus à primo balneo vsque ad secundum, horarum æquinoctialium quatuor aut quinque, si tertiò ipsum lauare velis: sin minus, plurium. Et sanè illinere ipsum oportet oleo, antequam induatur, à singulis balneis. Si quidem igitur lacte delectetur, & à secundo balneo ipsum dabimus: sin minus, ptissanam exactè coctã, aut halicam instar ptissanæ præparatam. Deinde rursus quiescere iussum, ad tertium balneum ducemus, aut contrà, ad cœnam. Panis autem sit probè præparatus, clibanites, purus. Obsonium autem, ex piscibus in petrosis aquis degentibus quispiã, aut asellus ex iure albo. Quò verò in summa de cibo dicam, sit concoctu facilis & nutriens, minimè viscosus ac superfluitatibus abundans. Potus autem sit vinum aquosum album, purum, modicum, aquæ admixtionem ferẽs, modicè adstringens. Maximæ igitur siccitatis hæc curatio est: verùm moderatæ ita exquisito victu non habent opus, & pleniorem diætam sufficere licet. Ponatur autem similis priori siccitas, sed admixta sit ipsi moderata frigiditas. In hac ad calefaciẽtium materiam mutationem faciemus, & relatis apponemus, in lactis quidem vsu, plus mellis: vinum verò minus priore aquosum dabimus. Sed & ipsa edulia calidiora danda sunt, non solùm ex naturali temperatura, sed etiam à recenti qualitate: & nardinum vnguẽtum aut mastichinum frequenter illinendum. Quòd si frigiditas multa sit vnà cum siccitate, primùm quidem affectionem grauissimam esse scito, & quæ ægrè corrigi possit: verùm iisdem vtere, & per se melle cocto ac despumato: vinum autem elige vetustius. Optimũ autem pharmacum in talibus est id quo assiduè picatores vtuntur, & ex ipso ventrem illinere oportet, & dum adhuc calidũ est auellere. Prodest autem talibus etiam puer carnosus condormiens, vt semper supernum ventrem contingat. Misceatur autem consequenter ad siccitatem moderata caliditas. In hac primum victus ductum seruabimus, ita vt mel prorsum non gustent. Vinum autem accipiant minimè vetustum: edulia verò tepida, & lactosa, *hoc est lactei teporis*, exhibebimus; & ventrem omphacino aut melino oleo illinemus. Cæterùm hos contentiosius perfrigerare, periculo non vacat, quum febrilis quodammodo hæc sit affectio vbi caliditas redundarit. Ponatur porro rursus præualere calidam intemperiem, admixtam autem esse ipsi humiditatem: talem intemperiem aquæ frigidæ potu curauerimus. Commodus autem est adstringẽtium eduliorum vsus. Sint & hæc citra caliditatem austera: at humida intemperatura sola consistente, siccantia edulia, citra caliditatem ac frigiditatem opitulantur: & ad hæc inopia consuetorum potuum. Humidæ verò cum frigiditate intẽperaturæ optimæ medelæ sunt acria omnia. Adiiciantur autem iis etiam adstringẽtia, absque hoc vt manifestè frigefaciãt. Optima verò medela & his est modicus potus; & hic ex vinis vehementer calefacientibus. Atque intemperierũ quidem ex qualitatibus obortarum, eiusmodi curationes existunt. Quandoquidem verò humiditas in capacitate ventris contenta, aut in tunicis ipsius imbibita, intemperaturam efficit, commodum fuerit etiam de his dicere. Prior itaque affectio si quidem semel constiterit, per vomitus purgata, facilè sedatur: si verò rursus ex alia quadam aut aliis partibus influxerit, exacta cognitione opus habet, curatio verò statim sequetur. Vniuersam enim curationẽ loco affecto adhibere oportet: prouidere autem in tantum solùm iis quæ suscipiunt, vt non facilè influentia suscipiant. Id verò contigerit per adstringentia, & per ea quæ totum corpus ad bonum habitum perducunt. At verò vitiatos in tunicis ventris humores per moderatè purgantia educemus: quale est aloe, & medicamentum ex ipsa cõstans, picra cõfectio ab amaritudine appellata. Si verò viscosa pituita ventri fuerit infarcta, prius ipsis danda sunt quæ hanc secant: deinde sic purgandum. Si tamen ad hoc aptus sit, à radiculis acceptis vomat. Quòd si neque viscosus neque crassus fuerit humor, sufficit etiam à ptissanæ succo vomitus, & ab aqua mulsa. bibatur etiam absinthii succus in aqua mulsa. Porro ad hanc proportionem etiam intemperies in aliis partibus factas curare oportet, ita vt humorib⁹ idoneas effluxiones inuenias. Si verò neq; effluxionẽ habeat pars sensui expositã, per resolutionẽ in vaporẽ euacuare oportet abũdãtes in ipso serosos atque reliquos humores: quẽadmodũ etiã si spiritus flatuosus fuerit id quod continetur.

DE ALIMENTORVM FACVLTAtibus, Cap. LXXIII.

QVum de alimentorum facultatibus doctrina, pars sit tractationis tuendæ sanitatis, iam quoque ad prædicta de illis subiungemus, paucis quibusdã ante particularem de ipsis doctrinã præmissis. nam, siquid aliud, alimentorum facultates nosse oportet. Quæ igitur attenuantem vim habent, transitus meatuum ab obturatione liberant, & viscosa impacta detergunt, & crassa secant ac attenuant: verùm iis qui diutius in ipsorum esu perseuerant, serosas ac biliosas superfluitates congregãt: etsi adhuc amplius quis immoretur, atrabiliarius sanguis redditur. Proinde ab assiduo ipsorum vsu abstinere oportet, & præsertim eos qui biliosum habent temperamentum. Solis enim iis competunt qui pituitam & crassum crudúmque ac viscosum humorem coaceruarunt. Quæ verò crassefacientem vim habent, abundè quidem alunt, &, si in vẽtre ac hepate cõueniẽter cocta fuerint, boni succi sanguinẽ generãt: verũ splenẽ & hepar obturãt. Ex iis autẽ aliqua sũt solùm crassi succi, velut lẽticula: quædã viscosa, velut maluæ: quibusdã ambo cõtigerũt, vt & crassi succi sint & viscosa, velut testa intectis. Securior itaq; est attenuans vict⁹ ad sanitatis præseruationẽ quàm is qui magis crassefacit. at quum parũ ille nutriat, firmitatẽ ac robur corporibus non addit. Et oportet aliquando etiã multũ nutrientia moderatè exhibere, vbi quis indigentiam deprehenderit. Maximè verò citra periculum hæc acceperint qui exercitiis dediti sunt, & qui quantum volunt dormiunt. Omnes verò qui ante cibos se exercere non possunt, crassi succi alimenta fugiant. Sed neque otiosi talia alimẽta admittant. Maximum autem malum ad sanitatis custodiam otium perpetuum existit: quemadmodum sanè moderatus motus maximum bonum. Quæ verò edulia medium inter crassefacientia ac attenuantia habent, omnium optima sunt, & moderatũ compage sanguinem generant. Tale igitur alimentum corporibus nostris conueniens est: nociuum autem id quod mali succi est, quod semper fugere oportet. Sed & varietatem alimentorum vitare melius est, & præsertim si ex contrariis sunt facultatibus. nam accepta non conuenienter concoquuntur.

DE OLERIBVS, Cap. LXXIIII.

LActuca manifestè perfrigerat & humectat: quapropter etiam somnifica est. quantum verò eius in oleribus existit, probè nutrit, & boni succi sanguinem gignit. Sed & intubus frigidi ac humidi temperamẽti est, sed minus quàm lactuca. Malua frigefacit quidem, sed non manifestè: magis autem humectat, vnde etiam ventrem subducit. hoc autem etiam ob viscositatem quam in se habet. Beta extergendo aluum subducit: quare etiam stomachum mordet si amplius edatur. obturat autem hepar & splenem. Brassica bis cocta si edatur, ventrem cohibet: semel autem non diu cocta, & cum oleo, garo, aut sale accepta, magis subducit: quemadmodum succus ipsius magis quàm lenticulæ succus purgat. Adhuc autem magis marina brassica manifestè aluum mollit, vt quæ salsuginosa sit & amara. Sed & Alimum amplioris salsuginosæ qualitatis particeps ventrem subducit: verùm magis quàm brassica stomacho commodat, vtpote moderatæ adstrictionis particeps: lac autem & semen generat. Blitum & atriplex humida quidem sunt, & aluum subducunt, verùm parum nutriunt. Spinosa omnia, velut carduus, & atractylis, & huiusmodi, stomacho commoda sunt: excepta cinara. hæc enim quum dura sit, malum succum generat, quapropter optimum est coctam ipsam exhibere cum oleo, garo & coriandro. Apium & hipposelinum, sion & smyrnium, vrinam omnia cient: verùm smyrnium magis aromaticum est, & acre, ac vrinam ciens, & mulieribus menses mouet. Apium autem & hipposelinum iucundiora sunt, ideóque stomacho

commodiora. Eruca calida est,& semen gignit: quapropter & venerem & capitis dolorem excitat. Nasturtium & ocymum,& sinapi, calida sunt & acria,& maximè nasturtiũ: ægrè verò cõcoquũtur, & stomacho incõmoda ac mali succi sunt. Vrtica tenuiũ partiũ est,& aluũ subducit, ac parũ nutrit. Gingidiũ simile est scandici, adstringentis & amaræ nõ paucæ particeps qualitatis. Est & stomacho commodum, vt etiam cibum auersantibus aptum sit, si cum aceto edatur: verùm modicum alimentum corpori exhibet. Cæterùm syluestria olera extremè vitiosos succos generant. Capparis autem appetentiam cibi excitat,& hepar ac splenem ab obturatione liberat, & pituitã subducit: vtẽdum autem ea est cum aceto mulso, aut cum aceto & oleo, ante reliquum cibum.

DE ASPARAGIS, Cap. LXXV.

BLiti, lactucæ, atriplicis, maluæ & betæ planta humida est, asparagus autem, siccus. Rapum autem & sinapi, radicula, nasturtiũ, pyrethrum, brassica,& alia calida, plantam siccam, asparagum autem humidum habent. At verò fruticosarum plantarum asparagi,& palustris & hortẽsis & qui à bryonia est, stomacho quidem commodi sunt, & vrinam cient, verùm parum nutriunt: si verò concoquantur, magis nutriunt quàm olerũ asparagi. Similiter & chamædaphnes asparagus.

DE RADICIBVS ESVI APTIS, Cap. LXXVI.

BVnias, quod & rapum appellatur, bis coctum in cibo acceptum, non minus quàm aliæ plantæ nutrit: verùm si assiduè accipiatur, crassum succũ gignit. Bulbi adstringunt, extergunt, appetentiam cibi faciunt, stomachum corroborant,& viscosa in thorace probè educunt. Verùm bis cocti alunt magis, sed minus probè educunt, amaritudinem abiicientes: generant & semen, & venerẽ stimulant in vberiore vsu: flatus quoque faciunt ac tormina inducunt. Qui verò cum oleo & garo educuntur, iucũdissimi sunt,& flatus non generant, & probè nutriunt, ac facilè concoquuntur. Pastinacæ, dauci & cari radices minus quàm rapa nutriunt, calidæ autem & aromaticæ palàm sunt,& vrinam cient. Abutentibus autem & malos succos gignunt,& communi radicum ratione ægrè concoquuntur. Quidam pastinacam syluestrem daucum appellant, quæ magis vrinam promouet. Radicula attenuatoriæ ac calidæ est facultatis: verùm ante cibum edere ipsã oportet, cũ aceto aut garo, ventris subducẽdi gratia: nequaquam post cibum. Cepa, alliũ,& porrum, acrẽ vim habentia, calefaciunt corpus & attenuant, & crassos in ipso humores secant:& bis cocta quidem parum nutriũt, non cocta autem, omnino non alunt: allium tamen magis obturationes aperit, ac discussorium est. Ampeloprason siccius est quàm porrum, vtpote syluestre. In summa, ex oleribus quæ cruda eduntur, magis vitiosum succum gignunt quàm cocta, & ampliore superflua humiditate participant. Quæ verò ad repositionem muria aut acida muria asseruantur, stomacho commoda sunt, & appetentiã excitant, & crudos humores secant: verùm ægrè concoquũtur, & abutentibus prauos succos gignunt.

DE TVBERIBVS ET FVNGIS, Cap. LXXVII.

TVber succum qui ex ipso redditur, qualitatis exortẽ habet, frigidiorem autem & crassum. At fungi frigidi sunt,& pituitosi, ac mali succi. Ex iis autẽ boleti innocentiores sunt,& qualitatis exortes, probè cocti. Secundi ordinis sunt Ammanitæ. Cæterùm à reliquis fũgis abstinendum est. multi enim ex ipsis lethales sunt. Sed & ipsi boleti, si crudiores edantur, sæpe periculi causa existunt.

DE FRVMENTACEIS, Cap. LXXVIII.

EX frumentaceis appellatis chondrus probè nutrit, & viscosum succũ generat: verùm lotus prauus est, quoniã promptè crassescens inconcoctus manet: melior autem est succus ipsius totius probè cocti, instar ptissanæ. Halica in reliquis chõdro similis est, magis autem aluum cohibet. Triticum coctum in cibo acceptum ægrè cõcoquitur,& flatuosum est: si verò concoquatur, alimentũ fortissimum exhibet. At si in panem cogatur, flatuositatem & difficultatem concoctionis deponit, ob fermentum &

A salis participationẽ. Verùm ex panibus magis alit siligineus, deinde similaceus: tertio loco, ex toto collatus, cui nihil furfurum decessit. Sordidus autem panis minus quidem nutrit, sed magis per ventrem subit. Amylum parum nutrit, velut etiam panis lotus. Hordeum frigidam & extersoriam vim habet:& coctum quidem velut ptissana humectat: tostum autem, velut in polenta, siccat. At polenta in æstate ante balneum pota ex aqua, sitim sedat. Panis hordeaceus friabilior est, & parum nutrit. Maza ægrius concoquitur,& flatuosior est quàm hordeacei panes: verùm si mel addatur, aluum subit. Auena calida est, & parum nutrit. Milium & panicum, frigida sunt & sicca, B & parum alunt,& ventrem sistunt: per omnia tamẽ miliũ panico melius est. Oryza ægrè cõcoquitur, & parum nutrit,& aluum sistit. Ptissana sic coquitur: vna pars ipsius ad quindecim aquæ partes iniicitur, oleũmq; moderatũ admiscetur, & postquam intumuit, etiã acetum additur: vbi verò exactè cocta est, etiã sal tenuis inditur. In quibusdam porrum quoque & anethum ipsi admiscent. Similiter autem velut ptissana, etiam auena & chondrus coquitur.

DE LEGVMINIBVS, Cap. LXXIX.

EX leguminibus lenticula mali succi est, & atram bilẽ parit: verùm ipsa quidem,& maximè bis cocta, ventrem sistit: decoctum autem ipsius, cum oleo & garo potum, ventrem promouet. Admiscere autem oportet ipsi thymbram, aut pulegium, propter flatuositatem. Fabæ leues sunt, flatuosæ, aut extersoriæ: faba Ægyptia nostrate faba humidior est,& superfluitates gignit. Pisum, laxũ qui D dem est, non tamen ita flatuosum. Cicer flatuosum est & extersoriũ,& semen gignit,& venerem stimulat, ac calculos atterit: tostum verò flatuositatem deponit, sed ægrè concoquitur. Lupini ægrè concoquuntur, & difficulter aluum subeunt,& crudum humorem gignũt. Fœnũ græcum calefacit,& ventrem promouet, si ante cibum accipiatur. Ochri & phaseli præmacerati, vt radices producãt, aluũ subducũt, ante cibum cum garo accepti: & nutriũt magis quàm fœnum græcum. At phasioli (qui etiam do- E lichi appellantur) si integri cum siliquis virides edantur, magis recrementitiam superfluitatem generant.

DE FRVCTIBVS FVGACIBVS, Cap. LXXX.

CVcurbita frigefacit & humectat,& aluum subducit: modicè autem nutrit. Pepon, totus quidem mali succi est,& frigidus,& humidus, & vomitorius: si verò non concoquatur, etiam choleram efficit. Semen autem ipsius vrinam ciet; & calculos in renibus atterit, & in totum abundè exterget. Melopepon minus quàm pepõ omnia hæc possidet. Cucumis autem minus pepone frigidus F ac humidus est, verùm magis vrinam ciet,& ægrè concoquitur, ac mali succi est etiamsi concoquatur. In summa verò omnes fugaces fructus frigefaciunt & humectant, parum nutriunt,& mali succi sunt.

DE FRVCTIBVS ARBORVM, Cap. LXXXI.

FIcus & vuæ velut principatum inter omnes pomorũ ac autumnales fructus obtinent. nam & minus mali succi sunt,& magis nutriunt. Ex iis autem ficus meliorẽ succum habent,& magis alunt,& aluum subducunt, vrinámque cient, & renes expurgant, præsertim valde maturæ: ac ipsæ caricæ. Flatuosæ autem sunt, & sanguinem G non bonum gignunt. quapropter etiam pediculos generant, si quis frequentius ipsis vtatur. At vuæ si non secedãt, neque concoquũtur, sed & crudum humorem generant: si verò secedant, moderatiores sunt. Vuæ passæ calidiores vuis sunt,& stomacho cõmodiores, & magis nutriũt: minus autem aluum subducũt. Mora (quæ & sycamina) valde humectant, perfrigerant moderatè, & aluum subducunt prima accepta:& non valde stomacho incommodant, sed parũ alunt. Cerasa quæ dulciora sunt, aluũ subducunt, sed stomacho incommoda sunt: quæ verò adstri- H ctione participant, minus stomacho nocent, aluum autẽ subeunt. Eadem ratio etiam in vuis, moris, ac pluribus aliis habetur:& in summa, quæ adstringũt, prima si sumũtur in cibo aut potu ante alium cibum, ventrem sistunt. Quibus verò ob debilitatẽ venter cohibetur, iis, si acce-

perint ea quæ mollire solent, velut olera, aut pisces, aut huiusmodi quædam, & postea ingesserint adstringentia, per hoc quòd corroborant hæc ipsum, deorsum propellunt, & ad excretionem excitant. Pini fructus, strobilus appellatus, boni ac crassi succi est, & probè nutrit, non tamen facilè concoquitur. Persica mali succi sunt, & acescunt, ac facilè corrumpuntur. Quapropter prima danda sunt, eo quòd promptè subeant, & nō corrumpantur per moram in ventre. Præcocia & rhodacena & Armenia, meliora sunt Persicis: neque enim acescunt, neq; similiter corrūpuntur: sunt autem & iucunda. Mala dulcia aliis sunt calidiora, & facilè in corpus distribuuntur, & præsertim si assentur aut coquantur: acida verò frigidiora sunt, sed humores in ventre magis secant: austera stomachum roborant, & ventrem sistunt: & his adhuc magis cydonia. Pira magna ac matura, adhæc etiā magis alunt. Mala Punica frigefaciunt, ac parum nutriunt. Mespila & sorba magis adstringunt, & fluenti aluo commoda sunt. Palmulæ stomacho commodant, si non valde fuerint pingues: verùm aluū sistūt, & crassos ac viscosos humores generant, & capitis dolorem inducunt. Oliuæ druppæ stomacho nocēt, pinguem succum generant: colymbades autem muriàque conditæ, si ante cibum sumantur, appetentiam excitant, & aluum subducunt, & amplius quæ cum aceto & aceto mulso præparantur. Nuces regiæ minus alunt quàm auellanæ, & magis stomacho commodant: virides nuces humidiores sunt, & aluum subducūt. Ac siccas siquis aqua maceratas interna membrana denudet, consimiles ipsas viridibus efficiet. Amygdala incidēdi ac attenuādi vim habent. quapropter viscera & thoracem expurgāt, & adhuc magis ea quæ amara sunt: similiter etiam pistacia, & amplius hepar obturatione liberant. Damascena ventrē subducunt si ante cibum edantur cruda, & in aqua mulsa cocta: serica ægrè concoquuntur, stomacho incōmodant, & parum alunt. Siliquæ ægrè concoquuntur, & aluum sistunt, & malum succum gignunt. Sycomora perfrigerāt, & humectāt manifestè. Citrii mali externa pars acris est, & difficulter concoquitur: quæ verò velut caro ipsius est, nutrit quidem, sed & ipsa ægrè concoquitur: at interna pars, siue acida, siue aquea fuerit, multum frigefacit. Glandes alunt non minus quàm frumentacea, verùm difficulter cōcoquuntur, & crassi succi sunt, ac tardi transitus: castaneæ per omnia his meliores sunt.

DE ANIMALIBVS, ET PRIMVM volatilibus, Cap. LXXXII.

Animalia volatilia alimentum minus quàm quadrupedia, & præsertim sues, exhibent. Facilius autem cōcoquitur ipsorum caro, & magis à perdice, & attagene, & pullo columbino, & gallina ac phasiano: at turdorum caro, & merularum, & auicularum paruularū, inter quas sunt etiā pyrgitæ *à turribus appellati*, durior est. Et iis adhuc magis turturis, & palumbi, & anatis caro. Multo enim difficilius concoquitur, & duriorac fibrosior caro pauonis est. Verùm anserum, & struthiocameli caro omnibus relatis difficilius concoquitur, & superfluitatibus abundat, exceptis alis. hæ enim non minus quàm aliarum auium boni succi sunt. Gruum autem caro fibrosa est & dura. In summa, iuniora volatilia vetustis humidiora sunt, faciliꝰ concoquuntur, & magis alunt, ac per aluum subeunt. Cocta verò assis ac in sartagine frictis similiter præstant: & quæ ex siccis ac montanis locis sunt, facilius concoquūtur, & superfluitatibus carent magis quàm ea quæ in palustribus nutriuntur.

DE OVIS, Cap. LXXXIII.

Gallinarū ac phasianorū oua omnium optima sunt: anserum autem & struthiocamelorū, non bona. Ex omnibus autem recentia vetustis meliora sunt: & tremula quidem magis nutriunt, sorbilia verò magis subeunt, & faucium asperitates leniunt: reliqua omnia ægrè concoquuntur, & tardè transeunt, & crassum succum gignūt, exceptis suffocatis appellatis. Hæc autem fiunt, cruda cum garo & vino ac oleo subacta, & in duplo vase moderatè compacta. Talia enim facilè concoquuntur, bonique succi sunt. Pessima autem sunt in sartagine fricta.

A

DE PEDESTRIBVS ANIMALIBVS, Cap. LXXXIIII.

Ex pedestribus animantibus suillæ carnes reliquis edulijs magis alunt, eo quòd & sapore & odore familiaritatem quandam ad humana corpora habent: velut quidam qui per ignorantiā humanas carnes gustarunt, cognouerūt. Alimētū autē quod ex illis cōtingit, viscosum est, & nō facilè discutitur ac trāspirat. Ouilla caro superfluitatibus abundat, & mali succi est: caprina acris est & mali succi. Pessima autem est hircorum, & ad concoctionem B & ad succi bonitatē. Bubula atrabiliaria est. Leporina crassi succi, sed minus quàm ouilla ac bubula. Ceruina dura est, & difficulter concoquitur. In summa, recētia animātia ac iuniora, humidiora sunt & molliora, & facilius concoquuntur quàm vetusta: ita & castrata non castratis, & saginata gracilibus præstant.

DE PARTIBVS ANIMALIVM, Cap. LXXXV.

Extremæ partes neruosæ sunt, & pinguitudinis exortes, & excarnes: & propterea viscosæ sunt, & parū alūt, C & ventrē subducunt: exceptis volatilium extremis partibus, propter multam siccitatē. Rostra & aures cartilaginosa sunt, & ægrè concoquuntur. Lingua laxa est, exanguis, ac pauci alimenti. Glandulæ iucundæ sunt & friabiles: verùm iucundiores sunt quæ in mammis existunt, & maximè suum, vbi plenæ fuerint lacte. Hæ etiam nutriunt non minus quàm carnes. Renes & testes virosi odoris ac saporis sunt, & ægrè concoquūtur: verū saginatorū gallorum testes iucūdi sunt, & bonū alimentum corpori præbent: quemadmodum taurorum, & hircorum, & arietum D ægrè concoquuntur, & mali succi sunt. Cerebrū pituitosum est, & crassi ac mali succi, tardè transit, ægrè cōcoquitur, stomacho incōmodat, & nauseā parit: si verò probè cōcoquatur, satis nutrit: medulla pinguis & iucundior cerebro est, sed in reliquis similis. Pinguedo & adeps parum nutriunt, & stomacho nocent. Cor & hepar crassi succi sunt, ægrè concoquuntur, & tardè transeunt: sed suillum hepar reliquis melius est. Splē praui succi & atrabiliarius est: pulmo facilius concoquitur velut laxus, minus autem nutrit, & pituitosus est. Ventriculus, vterus, & intestina, E dura sunt, & ægrè concoquuntur, & pituitam generant. In summa, syluestrium animalium alimentum siccius est & minus superfluitatibus abundans quàm domesticorū. Sanguis omnis difficulter cōcoquitur, & præsertim crassus ac atrabiliarius, qualis est bubulus. Leporinus autē velut iucundissimus, in pretio est, & multis hic mos est vt ipsum coquant cum hepate: quidam etiam cum aliis visceribus coquūt. Aliqui & iuuenis porcelli sanguinem edunt: ac caprarum sanguinem ab aliquibus edi, etiā Homerus nouit.

DE LACTE, Cap. LXXXVI.

F Lac si concoquatur, nutrit quidem, sed gingiuas & dētes lædit. Quare post ipsum acceptum, primum aqua mulsa, deinde vino adstringēte os colluere oportet. Capitis etiam dolorem inducit, & præcordia ac ventrē inflat, & in renibus calculos generat. Et quod quidem liquidius est, minus nutrit, sed magis aluum subducit: crassius autem viceuersa, magis nutrit, & minus subit. Moderatum autem compage caprinum est: quemadmodum sanè ouillum crassius: & statim quidem post partum, te- G nuius est: progressu autē temporis crassius ac deterius fit.

DE LACTIS POTV, Cap. LXXXVII.

Lac bibens ab aliis cibis abstinere debet, donec concoctum fuerit, & deorsum successerit. Præstat igitur mane bibere recens mulctum, & ab ipso accepto, cibis abstinere, & tunc quoque laboribus nimiis aliquid detrahere. nā in laborātibus necesse est ipsum acescere. Quare leniter deambulare melius est, & interim vigilantes quiescere. Sic enim facienti primùm secedit: eo autem excreto, aliud bibat: & si hoc secesserit, rursus aliud. Ab initio igitur probè purgat, non quidem ita multum de reliqua H mole, sed quæ intus sunt in ventre. Postea verò iam ingreditur in venas, & optimè nutrit, & non amplius per aluum secedit. At verò in biliosis fluxionibus, & in colliquationibus ad ventrem nutantibus, lac coctū dare oportet.

Coquere autem oportet primùm leniter ac paulatim, vt ne pars quædam diffundatur,pars verò consumatur: postea verò magis atque magis coquere, cauendo vt neque amburas,neque caseum ex ipso facias. Optimè verò caue bis hoc si & molliter coques,& quod motu disparatur,vndique derades. Mouere autem oportet ferula leui ac tenui: & siquid ad ollæ labia ebulliat,etiam hoc spôgia repurgare. sæpe enim hinc etiam reliquum corruptum est. Hoc igitur modo velut dictum est lac coquere oportet, donec æqualiter crassius ac dulcius crudo euadat.Quin & per ignitos silices in lac immissos exhauritur ac consumitur id quod in ipso est tenue ac serosum: sed & hoc alui fluxionibus & maximè biliosis conuenit.

DE LACTE SCISSO, Cap. LXXXVIII.

SErosa lactis pars à caseosa, vehementiore ad ignem lu culentiorem ac nõ fumo sum coctura separatur: deinde per colum aut panniculum exactè excolatur.Et ad serũ quidem mel moderatum,aut acetum mulsum moderatum,aut sal admiscetur,& ad ventrem subducendum exhibetur,in vigore ætatis consistentibus, vsque ad sextariorũ duorũ mensurã: iunioribus autẽ,non minus sextario. Cæterùm lac per ignitos silices immissos,aut per ferri immissionem crassefactum, & ad dysenterias & ventris fluxiones rectè dari potest.

DE CASEO, Cap. LXXXIX.

OMnis caseus acris est,& sitim excitat, & ægrè concoquitur,& mali succi est,& calculos generat. Melior autem est recens,& laxus,& mollis,& iucundus,& moderati salis particeps:contrarius verò,pessimus.

DE PISCIBVS, Cap. XC.

QVòd omnis piscis frigidioris ac humidioris sit temperamenti, manifestum est: verùm omnibus aliis præstant petrosi appellati,vt qui facilè concoquantur, & boni succi sint, & moderatè humectẽt, vbi nõ habuerint carnem duram. Verùm ex non petrosis, pelagii multum præstant iis qui in limo nutriuntur, aut istic vbi flumina in mare incurrunt. Deteriores autem his sunt qui in stagnis & mari stagnante aluntur. At particulatim capito, vbi pelagius fuerit, moderatè iucundus est, & minus ægrè concoquitur, & bonum succum gignit: verùm sanguinem tenuiorem ac debiliorem generat. similiter etiã lupus. Sed & mullus ipse,si pelagius est,durior aliis piscibus ac friabilior est,& facilè concoquitur,& alit,& iucũdus est & non pinguis.

DE TESTACEIS, Cap. XCI.

PIsces qui testa integuntur, salsum & crudũ humorem generant: ex iis autem ostrea mollissimam carnem habent,& magis subeunt.Chemæ verò,& purpuræ, vngulæ, spondyli,buccina,cochleæ,& quæcũque talia,dura.Et quæ molli testa integuntur,velut gammari, paguri, cancri,locustæ & squillæ, ægrè concoquuntur,& nutriunt, & ventrem sistunt,si sæpe in aqua dulci coquãtur.Omnibus autem testaceis succus inest qui ventrem subducit: quare etiam cochleis terrestribus.At quum hæc duram carnem habeãt,quæ ægrè concoquitur & nutrit,ac malum succũ generat,quidam iusculum per oleum ac garum condiẽtes,ad alui subductionem ipso vtuntur.Cæterùm echini, *siue erinacei* moderatè perfrigerant, & modicè alunt, & vrinam cient.

DE MOLLIBVS, Cap. XCII.

MOllia piscium genera,velut sunt polypi, sepiæ,loligines,dura sunt, & ægrè concoquuntur, & magis polypi.Salsum autem succum modicum habent: si verò concoquantur,modicum alimentum corpori præbent.

DE CARTILAGINEIS, Cap. XCIII.

EX cartilagineo genere torpedines & pastinacæ mollem ac iucundam carnem habent, & citò subeuntẽ, facilémque concoctu,aut nutrientem. Raiæ verò & leuiraiæ,& squatinæ,ac huiusmodi alia, duriora sunt, & ægrè concoquuntur,& magis nutriunt.Nam in vniuersum animalia quæ duram carnem habent, & ægrè concoquũtur, & magis alunt:vbi verò concoquũtur, multum ac solidũ alimentum exhibent.

DE CETACEIS, Cap. XCIIII.

CEtacea, velut balænæ, vituli marini, libellæ, delphines, & magni thuni, durã & ægrè cõcoctilẽ ac crassi

A succi carnem habent.Si verò sale asseruantur talia, moderatiora fiunt. Sed & ex aliis piscibus qui humidiores sunt, & superfluitatibus abundant,etiã ad inueterationem magis idonei sunt.Verùm in salsamentis talis est differentia qualis est piscium ex quibus fiunt.

DE VINI FACVLTATE, Cap. XCV.

QVI sanitati studet,eum etiam vini facultatẽ cognoscere oportet: etenim in summa omne vinum nutrit:verùm rubrum & crassum magis quidem nutrit, nõ autem boni succi est. Dulce verò, & ipsum quidem nu-
B trit,non autem stomacho commodat. Adstringens autẽ, stomacho quidem commodat,ægrè verò distribuitur, & minus alit: adhuc verò minus, album. Optimum autem vinum est colore fuluum:vetustius autem calidius est ac siccius quàm nouum.Hæc vini facultas est in summa. At verò vinum calorem qui in nobis est suscitat, & propterea concoctiones meliores fiunt,& sanguis bonus: alimẽtum autẽ deducit,vt quod quoquouersus penetrat. Quapropter & ex morbis attenuatos, habitiores efficit. nam & ciborum appetentes facit,& pituitam attenuat,& bilẽ
C per vrinas expurgat,& bonum colorem inducit.Sed & animi hilaritatem ac iucunditatem conciliat,& robur exhibet.Atque horum quidem bonorum causa est vinum moderatè potum, contrariorum verò, immodicum. Et propterea ebrii mutantur, & delirant, & in grauem somnũ delabuntur. Quare fugere immodicum adeò vini potum oportet.quanquam longiore temporis interuallo interposito,liberaliter bibere conducat: purgationem enim per vrinas largam mouet,& sudores profundit. Me-
D lius autem est ad hæc etiam vomere,aqua mulsa præsumpta,vt ne minimum quidem ab ipso lædamur. Qui verò vini potationi indulget, reliquo cibo non valde se expleat.Dum verò potat,interim brassicam edat, & bellaria gustet,præsertim amygdala. Hæ autem etiam capitis dolores leuant,& vomentibus nequaquam molestæ sunt. Præstat quoque absinthii cremorem antè potationes sumere.præ omnibus etiam crapulam maximè arcet. Si verò aliqui ex vino morsum percipiant,frigida aqua bibẽda est:& postridie rursus absinthii cremor sumẽdus. Deambulationibus item ac frictionibus, & balneo, & pau-
E ciore cibo reficiantur.

DE MELLE ET AQVA MVLSA, Cap. XCVI.

MEL coctũ magis nutrit quàm aluum subducat:nõ coctum, viceuersa. Et frigidis quidem ac humidis temperaturis confert,calidis autem in bilem transit. Sed & aqua mulsa non valde commoda est amara bile abundantibus,vtpote in bilem transiens ipsis. Conducit itaque in talibus naturis aquosiorem dare aquã mulsam. Incommoda est & iis quibus viscera facilè læduntur.Præ-
F parare autem aquam mulsam oportet vel octupla portione aquæ ad mel admixta, atque sic coquere donec spumare desinat. Assiduè verò spumã ab ipsa auferre oportet,sta-im simúlque vbi oborta apparet.

DE SOMNO, Cap. XCVII.

COnsequens est vt post omnia de victus ratione relata,etiam de somno quid dicamus,eo quòd etiam po stremus omnium plerunque admittitur. Somnus itaque (vt breuiter dicam)animalium facultatum quies est, bona humiditate cerebrum rigante contingens.Quòd si re-
G ctè admittatur, multa bona facere potest. nam & cibos concoquit,& humores excoquit,& dolorem mitigat, lassitudinésque lenit,& distentorum laxitatem efficit. Sed & animalium affectionum obliuionem inducere potest, & emotam mentis rationem corrigere. Tempus somni optimum est post cibum: sed diurnus nõ omnibus cõmodus est. non enim sufficit ad perfectam ciborum cõcoctionem id tempus in quo dormiunt. Interrupta autẽ ante tempus concoctione,ex meridie surgentes,sæpe ructum acidum habent, sæpe etiam flatibus implentur.
H Quidam etiam fluctuationes habent, nisi aut ob consuetudinem,aut quòd sufficienter dormierunt,hæc ipsis non fiant.Optimi verò sunt somni nocturni. ex natura enim, noctis humiditas & quies,ad somnum procliuis, concoctionem perfectam efficit. Nam post nocturnos somnos maximè ad excretionem festinamus. Terminus igitur

temporis somni sit, ciborum perfecta concoctio, quæ tũ ex ructibus, tum ventris contractione cognoscitur: postquam neque vigiliæ inutiles sunt, recrementorum ex cõcoctione secessum efficiente.

DE VIGILIA, Cap. XCVIII.

VIgiliæ quæ in ægrotantibus iam, aut ob dolorẽ, aut ob febrem, aut symptoma aliquod acutius fiunt, curationem in tractatione febrium habebunt. Verùm nũc de sanorum vigilia dicendum est. Si igitur aut ob tristitiam, aut curam, aut aliquam animalem affectionem vigilarint, primùm quidem tristitiam, & id quod molestũ est, quantum eius fieri potest, recidemus, postea etiam iucundorum sonorum auditu, cogitationem ab illis abducemus. Et quidam sanè sonum aquæ placidũ ad hoc machinantur, quo deliniti ad somnum deducuntur. Sed & balneis, maximè vespertinis, vbi probè concoxerint, vtãtur: & victu humectante, velut lactucis, & similibus. Et papaueris nigri quandoque folia viridia opsoniis admisceant & pisces concoctu faciles edant, vinóque vberiore tenui non vetusto vtantur. Vbi verò reclinari volunt, rosaceo caput vngant, aut oleo in quo papaueris capita aut mandragoras incocta sint. Quin & anethinum oleum nõ vetustum ex somnificis est. Noui & post prægressam lassitudinem, quietem derepente succedẽtem, somnum induxisse: sed & coitus moderatus idem hoc effecit. Alii si aut caput aut pedes perfrigerẽtur, facilè in somnum delabuntur. Si verò ob multitudinem, aut malitiã cibi, stomacho grauati vigilarint, (nam & hoc factum esse nouimus: quemadmodum rursus alii præter consuetudinem à cibo abstinentes, aut modicum cibum capientes vigilarunt) considerare hoc, & causam recidere oportet.

DE SOPORE GRAVI, Cap. XCIX.

AT si viceuersa in profundum ac altum somnum delabuntur, à frequentibus balneis ipsos arcebimus, & à perfrigerãte inunctione. Apophlegmatismis autẽ pituitam per os detrahẽtibus vtemur. Et in summa, ad calidiorem ac sicciorem & modicam victus rationẽ ipsos trãsferemus, quũ hæc affectio à frigidiore, magna ex parte, & humidiore materia cerebrum perrigante, oboriatur.

DIOCLIS EPISTOLA PRAESERuatiua, Cap. C.

Diocles Antigono Regi salutem.

QVandoquidem contigit tibi vt omnium regũ maximus musicus sis, & plurimo tẽpore vixeris, omnísque philosophiæ peritus sis, & in mathematicis disciplinis primas teneas, arbitratus sum eam philosophiæ partẽ quæ de sanitate tuẽda tractat, regiã esse, & ad te priuatim pertinere. Itaque præscripsi tibi vnde morbi hominibus oriũtur, & quibus præcedẽtibus signis, & quomodo quis ipsis opitulari possit. Nam neque tempestas vnquam in cælo conflari poterit non præcedentibus signis quibusdam, quæ nautæ ac reliqui multi experimenti homines sequuntur: neque affectio in hominis natura vnquam cõflari poterit non signo aliquo præcedente. Tu verò iis quæ à nobis dicuntur persuasus, certitudinem ipsorum assequeris. Hominis corpus in quatuor partes diuidimus, caput thoracem, ventrẽ, vesicã. Quum igitur affectio circa caput diutius futura est, vertigo præsignificare solet, & capitis dolor, & in superciliis grauitas, aurium sonitus, temporum pulsationes: oculi manè tument, cum visus hebetatione: nihil olfaciunt, & dentium gingiuæ attolluntur. Quum itaque huiusmodi quippiã præsignarit, caput purgare oportet, nullo quidem medicamento, sed hyssopi aut origani capitibus acceptis, tritis, ac in ollula cum passi aut sapæ hemina dimidia feruefactis. Hoc ieiunus sorbẽs, os eo collue, & gargarizando humores detrahe. Hac curatione non est alia leuior in affectionibus circa caput. Optimum est & sinapi aqua mulsa calida dilutum: hoc ieiunus sorbens gargarissa, & humores detrahe. Cæterùm caput cõtectum præcalefacere oportet, quo liquata pituita facilè fluxioni obediat. Qui verò talia signa negligunt, iis hi morbi succedere solent, lippitudines, glaucomata oculorum, aures rumpuntur, strumæ in collo fiunt, cerebri corruptio, grauedo, angina, capitis vlcuscula manantia, achores appellati, teredines, vua, capillorum defluxio, capitis vlceratio, dentium dolor. At vbi circa thoracem quid futurum est, ex his aliquid præsignificare solet: Sudor contingit per totum corpus ac thoracem: linguam crassam habent, salsa aut amara, aut biliosa spuunt, sub costis aut scapulis dolores fiunt citra occasionẽ, hiatus oris assidui, vigiliæ, suffocationes, sitis, ex somno animus tristis, perfrigerationes pectoris & brachiorũ, manuũ tremor. Iis autem hoc modo prudenter auxiliari oportet: Vomitus fiat quamoptimè à cœna absque repletione, sine medicamento. Commodi sunt & ieiuni vomitus, quos aliqui vocant syrmaismos. Oportet autem eum qui ita vomere volet, radiculas tenues præsumere, nasturtiũ, erucã, sinapi, portulacã, atque deinde accepta aqua tepida, sic vomere. Qui verò talia signa cõtẽnũt, eis hi morbi succedere solent, pleuritis, peripneumonia, melancholia, febres acutæ, phrenitis, lethargus, febris ardẽs, singultuosa. Postquã verò circa ventrẽ affectio aliqua diutius consistere parat, ex iis aliquid præsignat: Aluus prius contorquetur, & ipsa in seipsa turbatur: cibi ac potus amari apparent, genua grauantur, lumbos flectere non possunt: dolores sunt totius corporis, citra occasionem: torpor crurum, febriculæ paruæ. Quum horum quid præsignificarit, aluum mollem præparare oportet cum victu, absque medicamento. Sunt autem plura & secura, ex quorum vsu falli non possis. Betæ aqua mulsa coctæ, allium coctum, malua, rumices, mercurialis, placentæ ac dulciaria ex melle. omnia enim aluum subducunt. Si verò aliquod signum augescat, cnici succum ad omnia decocta admisceto: iucundiora enim fiunt, & periculo vacant. Cõmoda est & brassica leuis aqua multa cocta: huius succus bibitur cum melle & sale, ad quatuor heminarum mẽsuram. Cicerum quoque aut erui cocti aqua, pota ieiuno, eodem modo facit. Qui verò talia signa negligunt, has affectiones incurrere solent, alui profluuium, dysenteriã, lienteriam, voluulum, coxendicem, febrem tertianã, podagram, syderationem, hæmorrhoidas, articularem morbum. Porro vbi circa vesicam aliqua affectio diutius cõsistere volet, hæc præsignant: à paucis cibis repleri sibi videtur, flatus sunt, ructus, decoloratio totius corporis, somni graues, vrinæ liuidæ, & vix prodeuntes: tumores circa pudenda fiunt. Quum igitur tale quid præsignificarit, vrinam cientibus odoratis securissimè auxiliari oportet. Licet autem fœniculi & apii radices macerare in vino albo odorato, & hoc bibere quotidie ieiunum manè duorum cyathorum mensura, cum aqua in qua commaduit daucus, smyrnium, helenium: quicquid taliũ habueris. omnia enim prosunt. Item cicerum maceratorum aqua pota cum vino, eodem modo. At negligentibus talia signa, hæc succedere solent: aqua intercus, splen magnus, hepatis dolor, calculus, renum affectio, vrinæ stillicidiũ, ventris repletio. Cæterùm in omnibus talibus signis, infantibus lenes curationes adhibere oportet, maioribus, efficaciores. Scripsi autẽ tibi etiã de mutationibus tẽporum per annum, in quibus singula fiunt, & quæ in corpus assumere te oporteat, & à quibus abstinere. Incipiã autem à solstitio hyberno. Solstitium hybernũ auget in hominibus defluxionem ac humiditatem, vsque ad æquinoctium vernum. Oportet igitur cibos calidiores assumere, & parcius bibere, & vinum meracius bibere, & ab origano macerato potare, & venere vti: sunt autem ad æquinoctium, dies nonaginta. Æquinoctium vernum auget in hominibus pituitam, & dulces serosos sanguinis humores, vsque ad Pleiadum ortum: vtere igitur odoratissimis & acribus cibis, & labori deditus sis, & venere vtere. Sunt autẽ vsq; ad Pleiadũ ortũ dies quadragintasex. Pleiadum ortus auget in hominibus bilem fuluam, & amaros serosos humores, vsque ad solstitium astiuũ. Vtendum itaque est dulcibus aluũ soluentibus, & quamminimũ coeundũ. Sunt autem ad solstitium æstiuum dies quadragintaquinque. Solstitiũ æstiuũ auget in hominibus bilem atram, vsque ad æquinoctium autũnale. Vtere igitur aqua frigida, & odoratis omnibus: & quãminimũ venere vtere, aut minore læsione quàm de venere scriptũ est admitte. Sunt autẽ ad æquinoctiũ autumnale dies nonagintatres. AEquinoctiũ autumnale auget in hominibus pituitam ac tenues fluxiones, vsque ad Pleiadum occasum. Oportet igitur fluxiones detrahere, & acer-

rima ac odoratissima exhibere, & quamminimè vomitū facere,labori deditum esse,& à coitu abstinere. sunt autē ad Pleiadum occasum, dies X L V I. Pleiadum occasus auget in hominibus pituitam,vsque ad solstitium hyber-

A num. Proinde acerbissima exhibere oportet, & vinum bibere quamiucundissimum, & pinguibus vti, ac labori deditum esse. Sunt autem ad solstitium hybernum dies quadraginta quinque.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA Liber II,

Iano Cornario medico physico interprete.

DE FEBRIBVS, EX GALENO & aliis pluribus, Cap. I.

POst sanitatis tuendæ doctrinam,ad ægrotantium iam correctionem progredientes,à morbis similarium partium, velut simplicioribus,initium sumemus. Tales autem sunt maximè qui febriles appellantur. Rursus igitur Oribasii ex Galeno compendiaria tractatione quammaximè, imò etiam aliorum plurimorum vtentes, nos quoque paucissima quædam relicta apponemus.

QVOT ET QVAE CAPITA IN FEBRIlibu maximè morbis inquirere oporteat, Cap. II.

PRimùm quidem inquirere oportet an salutaris sit morbus, aut perniciosus: & si salutaris,vtrum acutus, aut diuturnus. Atque hæc quidem etiam in aliis magnis morbis inquirenda sunt. Et tertiò, vtrum aceruatim iudicabitur, (quod maximè febriū proprium est) aut particulatim soluetur.

PRINCIPIVM MORBI QVOD DIcatur,ex Galeno, Cap. III.

NOn idem est capitis dolor,& febris: quemadmodū neque vigilia, & ciborum inappetentia, & totius corporis grauitas,aut lassitudinis sensus. Verùm singula hæc aliud quiddam à febre sunt, & febrem annuntiant. Febris irruēs,& præsertim acuta,neque nos neque idiotā aliquē latere potest.Detur autē(si ita voles)etiā ipsā latere:at mirum fuerit si vltra horam ægrum lateat. Quapropter illud tempus principium morbi esse dicemus quando manifestè febrire auspicati debuerunt.

VNDE COGNOSCENDVMS SALVTArisne sit morbus aut perniciosus, Cap. IIII.

PErniciosa signa sunt,facies cadauerosa, nasus acutus, oculi caui,& reliqua ab Hippocrate relata,si hæc non ex vigilia, aut vacuatione, aut inedia acciderunt. Et lucis splendorem fugere,aut lacrymari, non ex aliqua externa causa,neque oculis propriam affectionem habentibus: & alterum oculum minorem apparere: aut etiā albas ipsorum partes rubicundas,aut liuidas, aut nigras,aut etiam sordes in ipsis: & in somnis albas oculorum partes apparere,palpebris foris non commissis,nisi multa euacuatio facta fuerit,aut hoc symptoma ipsis ex consuetudinē sit: & dentibus frendere,aut delirare, aut floccos legere,aut festucas decerpere. Attendendū est & ad decubitū. nam supinum decumbere,& velut resolutum, aut etiam de lecto defluere ad pedes,extremæ debilitatis signum est. Et adhuc peius,frigidum respirare ex naribus & ore: & pulsuum obscuritas ac densitas,& deficere ipsos, & sudare ad animi deliquium,perniciosum signū est. Si igitur omnia relata signa, aut plura ex iis apparuerint,aut etiā pauciora,verùm valida,nullo præsente salutis signo,mors euitari non potest.At spiratio bona, & pulsus bonus, & mente valere,& bene se habere ad ea quæ offeruntur,& facies & decubitus similis sanorū,bona & euasuri signa sunt. Et in summa,quæ maximè sunt cōtraria naturalib⁹, perniciosa sunt: quæ verò similia,salutaria.Cæterùm de prænotione ex vrinis,alui egestionibus,& sputis,paulo pòst dicetur.

VNDE COGNOSCIMVS ACVTVM, aut diuturnū morbum, Cap. V.

MOrbi tempus ex quatuor notis cognoscitur,ex morbi ipsius motu, ex ægrotantis habitu, ex pulsibus, ex febrium specie.Ex morbi motu,hoc modo:Si quidem quatuor particularis exacerbationis tempora citius & in minimo tempore præterierint,peracutus fuerit morbus, cuius extremus terminus est septimus dies:plerunque verò quarto die iudicatur. Si verò in ampliori quàm hoc est tempore,sed vt non excedat duodecim horarum spa-
B tium,acutus præindicatur, qui intra decimumquartum diem iudicatur.At si ad plures horas se extendat,vt principium solum & augmentum in maiore diei ac noctis tempore perficiat,talis morbus diuturnus est. Quòd si nō habeat morbus particulares exacerbationes, sed ab initio ad finē vsque velut vna sit exacerbatio,(quēadmodū in febribus continentibus)etiam hunc ex acutis esse dixeris. Cæterùm ex ægrotantis habitu hoc cognoscetur, Si facies,aut etiam reliquum corpus,moderatam iam habeat contractionem, acutum morbum indicat: si verò
C penitus contractum non est,neque considit, diuturnus erit.copia enim materiæ indicatur longiore tempore cōcoquendæ.At verò ab arteriarum motu sic,Magnus & vehemens & celer & densus pulsus acutum morbum indicat: contrarius diuturnum. Verùm ex febrium specie cognoscitur,quatenus calidæ & ardentes acutum morbum indicāt: molliores & velut delitescentes intus, diuturnū.

QVOMODO PRAENOSCAMVS AN iudicabitur morbus,aut soluetur, Cap. VI.

D EXiam relatis etiā hoc prænoscimus,nimirū ex febriū specie ac tēpore, & fortassis in totū ex febrium specie.Calidæ enim & ardētes,& breuis temporis sunt,& per excretiones iudicari tales solent:molliores autem, & diutius durant,& in abscessus plerunque erumpunt.Et ex relatis manifestum fit quòd non solùm quando morbus iudicatur,prænoscimus, sed etiam quomodo iudicabitur. Nam acutis magis per excretiones cōtingunt iudicationes,quemadmodum diuturnioribus per abscessum.

DE IVDICATORIIS DIEBVS, Cap. VII.

E IVdicatorii dies partim frequenter & fideliter ac bene soluūt,perfectè item,& manifestè, & cum certis notis: partim contrario modo. verùm decimustertius mediū quodammodo locum habere comperitur.Et sunt quidē ex ipsis qui iudicare solent,si vel modicum naturæ impetum nanciscantur, velut est septimus & decimusquartus: multi verò in vehementibus quidem motibus iudicant, aliâs autem nō possunt. Quin neque omnes boni,similiter boni sunt: neque omnes mali, similiter mali: neque
F iuxta ordinem, vtilitatem aut malignitatē habent.Primi igitur ordinis de numero bonorum sunt, hoc modo: Optimus omnium est septimus & decimusquartus. His proximè accedit nonus,& vndecimus, & vicesimus: & huic propè accedit decimusseptimus, & quintus: & post hos quartus:& post hunc tertius, & decimusoctauus. Verùm his contrarii secundi ordinis sunt hi. Pessimus, & cum periculo & obscurè iudicans, velut ex diametro septimo oppositus, sextus est. Huic autē similiter octauus, & decimus post quos duodecimus, & decimussextus, &
G decimusnonus. Inter hos autem medium locum habet decimustertius, vt qui non similiter reiici possit velut ii qui in secundo ordine sunt,neque similiter his qui primi ordinis sunt soluere soleat.Atque hoc quidem ordine dignitatis Galenus vsus est: Verùm iuxta numerorū ordinē boni sunt,tertius,quartus,quint⁹, septimus, nonus,vndecimus, decimusquartus, decimusseptimus, decimuso-

ctauus,vicefimus:mali verò,fextus,octau⁹,decimus,duodecimus,decimusfextus,decimusnonus:mediū autē locū habet decimustertius. Ex his iudicatoriis quidā etiam aliorum indicatorii funt,quos Hippocrates etiam contemplari iuffit,& contemplandos nominauit,eo quòd iudicationes in alio iudicatorio die futuras præindicent, & cōtemplandas exhibeant: velut eft quartus, qui futuram in feptimo die iudicationem præiudicat, fi fudores aliquos, aut humiditates,aut eiufmodi quafdam particulares euacuationes aut fignificationes prius non factas efficiat, aut etiam concoctionis figna oftendat. At Galenus etiā fexti indicatorium effe dicit diem quartum, etiamfi ille nō fit bonus. Verùm vndecimus decimiquarti indicatorius eft,& decimusfeptimus vicefimi. Itaque vfque ad decimumquartū diem contentiofiffimæ iudicationes fiūt: proximè verò ipfis accedunt quæ vfque ad vicefimum fiunt. Quæ verò poft vicefimum vfque ad quadragefimū,paulatim contentionem remittunt. Sunt autem primæ dignitatis, vicefimusfeptimus, tricefimusquartus,& quadragefimus. Poft hos verò vicefimusquartus, tricefimusprimus, & tricefimusfeptimus. Sed reliqua intermedia multitudo,à vicefimo vfque ad quadragefimum in totum non iudicat: quemadmodum omnes poft quadragefimum diem penitus exoluti funt,concoctionibus magis ac abfceffibus,non iudicationibus foluentes morbos. Proinde reliquos poft quadragefimum diem penitus cōtemnere videtur Hippocrates: fexagefimi tamē ac octuagefimi,& centefimi vicefimi rationem habet. Poft hos autem,alios morbos in feptem menfibus, alios in feptem annis iudicari dicit,alios(vt verifimile eft)in duobus aut tribus annorum feptenariis.

QVOD IVDICATORIA SIGNA IN principio apparentia,mala fint, Cap. VIII.

Concoctionis figna nūquā malè apparēt. omnis enim cōcoctio natura præualēte cōtingit,& propterea fem per bona exiftit. At iudicatoria figna quādoque malè apparēt,eo quòd iudicatio ambigua eft,& modò bona,modò mala contingit: quemadmodum antea de iudicatoriis diebus dictum eft. Neque igitur in principiis, neque in augmentis,ipfa apparere oportet, fed in vigoris tempore in quo natura morbo fuperior euadit.

QVOMODO FVTVRAM IVDICAtionem prænofcere oporteat, Cap. IX.

Si augeantur & anticipent exacerbationes, & multo vehementiores fiant,& per tertium diem fignificationē de fe præbeant,& figna concoctionis in vrinis, aut alui egeftionibus,aut etiam fputis comperiantur,omnium maximè breui morbus iudicabitur: fi verò lentè mouean tur,& eadem hora irruant quotidie contingentes exacerbationes,poft longius tempus futuram iudicationem expecta. Sed & eorum qui à rigoribus vehementer febricitant,vt folutio fiat fieri non poteft,antequam rigor mitigetur. Nam hoc nihil remittente, contingere nequit vt iam vigorem morbus acceperit. quapropter multo minus declinationem fperare oportet.

QVOMODO INSTANTEM IVDICAtionem cognofcamus, Cap. X.

Molefta morbi tolerantia omnem iudicationē præcedit: & fi quidem in die iudicabitur,noctu præcedit:fin noctu,in die. Et fymptomata accedunt, velut eft capitis dolor qui prius non fuit,& collum cōdolet,& præcordium reuellitur,& fpirandi difficultas repentina, & alia multa difficilia fymptomata prius nō facta apparent. Et fi his contingentibus pulfus non confiderint, fed magis in altum tollantur,& vehementiores fiant, cōfirmētque etiam infuper iudicatorius dies,& hic maximè ex bene iudicantibus,non folùm futuram iudicationē, fed etiam ipfam bonam expecta. Nec verò confterneris inter hæc fi delirantem hominem aut exilientem videris. nā & hæc lationis humorum furfumuerfus figna funt, quēadmodum rurfus deorfum alia,& imi ventris morfus, & tormē circa vmbilicum,& lumborum dolor, & murmuratio. Quandoque etiam alia eiufdem generis figna apparent: & adhæc fi per hæmorrhoidas æger vacuari cōfueuit,etiā huius circuitus tēpus concurrit. Similiter & de menfibus,fi mulier fuerit quæ ægrotat, nihil abfurdi eft per talē rurfus euacuationē fieri iudicationē. Sed & fudores ex prægreffis(velut verifimile eft)madorib⁹,& præ fertim in die indicatorio factis, & ex meatuū apertione prænofcēdi funt. Cæterùm euacuationē per fupernas partes, ex his maximè cognoueris. Infpicere enim iā ad prædicta oportet: etiam ægrotantis faciem: & fiqua in ipfa pars palpitet,aut venæ in temporibus pulfent, aut gena, aut nafus,aut oculus rubicundior fiat,magis fperandū eft. Si verò etiam ibuiti lacrymentur, aut etiam fplendores oculis obuerfari imaginentur, & manus ad nares adhibeant velut fcalpturi, tunc quidem non amplius fluxurum fed iam fluentem fanguinem videbis. Vbi enim femel atque iterum fcalpferint,erumpit. Morfus autem ftomachi,& inferni labii tremor, iudicationem per vomitum fæpe nobis indicauerunt. Et hæc quidem fufficiunt. Accedit autem ad hæc & ægroti ætas,& natura,fpem cōfirmans,& infuper anni tēpus,& præfens conftitutio. Si enim adolefcēs fuerit ægrotus,aut aliàs natura calidus,aut multi fanguinis,adhuc magis fperabis: fi verò etiam antea ipfi fanguinis euacuatio aut ægrotanti, aut fano contigit(velut antea diximus)hoc vel folum efficiens eft ad fanguinis eruptionis fpem exhibendam. Quòd fi etiam tempus anni videris æftatem, aut non quidem æftatem, fed aliàs calidam præfentem aeris conftitutionem: & fæpe illo tempore per fanguinis eruptiones fuerint iudicati:& plenum fanguine corpus fuerit, & confuetarum excretionum fuppreffio: & hæc fpem tuā augere poterunt. Similiter autem & de reliquis euacuationibus ratiocinari oportet. Si verò horū quidem nihil vifum fuerit, verùm molefta morbi tolerantia in quodam iudicatorio poft vicefimum diē fiat,& hoc morbo in vigore cōfiftēte:& dolores in quibufdam articulis,aut circa aures, aut etiam in aliis partibus fiant,aut non quidem dolores, fed fudores particulares iuxta aliquam partem affiduè oboriatur: per abfceffum iudicationē expectare oportet, & circa illā maximè partem abfceffum futurū vbi fudores,aut dolores, aut tumores facti fuerint.

QVOMODO FACTAM OPTIMAM iudicationem cognofcamus, Cap. XI.

Si quidem euacuatio conueniens poft concoctionem fiat, & febris foluatur in eo qui iudicatur, & idem ab aliis fymptomatis liberetur, & pro ratione euacuationis coloratior fiat,& pulfum meliorem habeat,& ad exurgendum robuftior euadat, &,quod omnium fecuriffimū eft, bona tolerantia confequatur, hæc optima eft iudicatio: fi verò quid ex his defecerit, tātum ab optima abeft quāta fuerit vis eius quod deficit.

DE PVLSIBVS, EX GALENO, Cap. XII.

Pvlfus eft motus cordis & arteriarum, per diftentionē ac contractionem contingens. Vfus eius duplex eft. Per diftentionem enim,qua velut expanditur ac aperitur arteria,frigidus aer ingreditur,ventilans & fufcitans vitalem firmitatem: vnde etiam animalis fpiritus generatur. Per contractionem autem, qua arteriarum extremitates ad medium conniuent ac confidunt,excretio fuliginofarum fuperfluitatum contingit. Hæ verò arteriæ oblonga funt vafa caua,velut venæ,& duas tunicas habent, tū propter relatum motum, tum quòd fanguinem & fpiritum continent: & enafcuntur quidem ex corde,difperguntur autem per omnes corporis partes. Omnes igitur arteriæ eodem modo pulfant & inter fe & cum corde, vt ex vna de omnibus rationem inire poffis. Non tamē fieri poteft vt omnium motum quis fimiliter fentiat, fed earum quæ funt in excarnibus corporis partibus,prōptius: obfcurius autem earum quæ funt in carnofis. Neque autem decentiorem, neque vfui commodiorem aliam attigeris fi eas quæ ad manuum iuncturas funt omiferis. Eft igitur primum genus pulfuū quod circa motus tēpus & in diftētione & in cōtractione confideratur. Differētiæ ipfius funt, velox,tardus & moderatus. nam quicquid mouetur, aut velociter,aut tardè,aut medio modo,in tēpore mouetur.

Velox itaque eſt qui in modico tempore, per multũ ſpatium mouetur: tardus,qui in multo tempore, per modicum ſpatium mouetur: moderatus, qui medio modo circa motum ſe habet. Alterum genus eſt circa diſtentionis quantitatem. Quandoquidem enim omne corpus tres habet dimenſiones,longitudinem, latitudinem, & profunditatem:corpus autem eſt etiam ipſa arteria, tres habere & hanc dimenſiones neceſſe eſt. Verùm dum ſecundum naturam ſe habet animal, moderatè ipſam vndequaque diſtendi comperies: vbi verò præter naturam ſe habet,aliquando deficit,aliquando excedit aliquid, iuxta quamcunque tandem dimenſionem. In hoc autem meminiſſe oportet qualis erat pulſus naturalis: & ſi quidem latitudine maior comperiatur, latum vocare: ſi verò longitudine,longum:ſi profunditate,altum. Clarum verò eſt quòd etiam contrarios ipſis,& naturali minores,iuxta eandem rationem nominare oportet,anguſtum,breuem,& humilem. Ex iis verò qui in omnibus dimenſionibus ſimiliter ad ſtatum præter naturam mutantur, is qui penitus imminutus eſt,paruus:qui auctus,magnus appellatur. Tertiũ genus pulſuum eſt circa facultatis firmitatem. Differentiæ ipſius tres ſunt, vehemens, languidus,& moderatus. Vehemens eſt qui tactum medici robuſtè ferit: languidus,qui ægrè & debiliter:moderatus,qui medio inter hos modo,quem quidam naturalem eſſe putauerunt: nam ex ira & exercitiis vehementiorem fieri pulſum dicunt qui non ſit naturalis. Verùm iis Galenus ſe oppoſuit, non durabilem, ſed qui promptè tranſmutetur, eſſe dicens eum pulſum qui ob non naturales cauſas vehementior efficitur:qui igitur vehementior eſt,& non promptè mutatur, hic naturalis & moderatus fuerit. Quartũ genus eſt circa inſtrumenti,corporis arteriæ dico,compagem. Differentiæ huius item tres ſunt: aut enim durius eſt naturali inſtrumẽtum,& vocatur pulſus durus:aut mollius,& mollis dicitur:aut medio modo ſe habet, & iuxta hoc moderatus appellatur. Quintũ genus pulſuum eſt iuxta quantitatem humoris arteriæ: differentiæ ipſius ſunt,plenus, vacuus,& moderatus. nam & omne vas aut plenũ eſt,aut vacuum, aut moderatum humorem habet. Plenus igitur pulſus eſt(velut Archigenes definit)qui ſolidiorem exhibet arteriam,& occurſum ipſius humore refertũ: vacuus autem,qui bulloſam arteriæ excitationem facit, vt ad digitorum impreſſionem,progreſſus per vacuum occurrat. Hæc quinque pulſuum genera iuxta vnum arteriæ motum conſiſtunt. Quandoquidẽ verò qualitas caloris cordis magis quodam modo manifeſtè circa arteriam apparere videtur, voluerunt & hoc genus pulſuum ſextum ad prædicta annumerare. Ex reliquis generibus, tum quæ iuxta vnum, tum quæ iuxta plures pulſus ſumuntur, eſt & quod circa quietis tempus cõſiſtit, & quod circa rythmũ & quod circa æqualitatem ac inæqualitatem;& quod circa ordinẽ ac ordinis turbationẽ. Quod igitur circa quietis tempus conſiſtit, & ſeptimum eſt à primo, diuiditur in denſum,rarum,& moderatũ. Quũ enim arteria duplici motu moueatur ex contrariis motibus compoſito,neceſſe eſt ipſi etiam duplices quietes coincidere,alteram poſt diſtentionem ante contractionem, alteram poſt contractionem ante diſtentionẽ:quam etiam ſenſu percipi poſſe quidam negauerũt. Quare inter duos motus,vna quies media intercedit. Cui igitur multum eſt quietis tempus, hic rarus eſt:cui breue,dẽſus:quum medium,moderatus. Octauum genus pulſuum circa rythmum conſiſtit. Eſt autem rythmus in ſumma, habitus aut proportio temporis ad tempus. In pulſu verò,(velut aliqui volũt) tẽporis motus ad tempus quietis,velut diſtentionis & contractionis; ad aliquam intercedentem quietem. Verùm iuxta aliorũ ſententiam,temporis motus ad motum, velut diſtentionis ad contractionem:aut quietis ad quietem,velut internæ ad externã. Differentiæ rythmi primæ duæ,pulſus boni rythmi, & ſine rythmo. Quum autẽ dico Sine ryhmo, non nullum habentem rythmum dico:hoc enim fieri nõ poteſt:ſed eum qui malum rythmum habet: quemadmodum ſine voce & ſine collo eſſe dicimus eum qui malam vocem & malum collum habet. Pulſus autem ſine rythmo triplex differentia eſt. alius enim præter rythmum

A eſt,moderatam habens boni rythmi peruerſionem:alius alterius rythmi,amplius peruerſus: alius extra rythmum, qui bonum rythmum penitus corrumpit. Velut(exempli gratia)ſi in puero notas colligere velis,proprius ætati puerili pulſus iuxta rythmum contingens, boni rythmi pulſus appellatur: qui verò rythmum corrũpit,ſine rythmo. Et corrumpens qui quidem propinquæ ætatis rythmum aſſumit,pulſus præter rythmum appellatur: qui verò ætatis vigoris,alterius rythmi dicitur: at qui neque huius ætatis rythmũ conſeruat, extra rythmũ nominatur. Nonum genus pulſuum eſt quod in omnibus relatis generibus reperitur, circa æqualitatem ac inæqualitatem conſiſtens. Hoc aut in vno pulſu aut in pluribus conſideratur: & hoc à plurium congregatione ſyſtematicum appellatur,de quo velut manifeſtiore primùm dicẽdum. Æqualis igitur pulſus eſt qui conſequenter æqualis eſt, aut magnitudine,aut firmitate,aut velocitate,aut aliquibus aliis generibus,aut etiam omnibus. Inæqualis verò eſt qui conſequenter inæqualis eſt. Si enim (verbi gratia) omnes cõſequenter magnitudine æquales fuerint, æqualis magni-
C tudine talis pulſus vocatur. Si verò primus & ſecundus & tertius æquales apparuerint,quartus autem inæqualis,clarum eſt quòd talis pulſus magnitudine inæqualis appellatur. Huius generis ſunt & intermittens & intercidens. nõ enim ſolùm circa vnũ aut plures magnos vnus apparet minor:ſed aliquãdo etiã totus motus penitus perit:& intermittẽs pulſus dicitur: quemadmodũ alter,intercidens huic contrarius, quum expectata quiete intermedia, velut ſuperfluus quidã incidit. Si verò ſecundus paulo minor fiat primo,& tertius ſecũdo,& quartus tertio,in æqua-
D litate, & hoc vlterius contingat, tales pulſus Myurizontas & Myuros, *hoc eſt decurtatos* appellant, à figuris in acutum deſinentibus nomen tranſferẽtes. Et qui quidem ex ipſis perpetuò minuuntur,& nũquam à tali affectione ceſſant, in abſolutam motus interceptionem deſinunt: & vocamus ipſos Decurtatos deficientes. Qui verò ceſſant, duplicem differentiam habent: quidam enim ex ipſis, paruitatẽ eam in qua primùm ceſſarunt,ſeruant ſemper:quidam verò rurſus augentur,aut ad æqualem ei quæ ab initio fuit magnitudinem redeuntes, aut ad minorem, aut
E ad maiorem: atque hi,decurtati recurrentes appellantur. Fiunt etiã in vnius pulſus inæqualitate decurtati pulſus, de quib⁹ paulo pòſt ſuo loco dicetur. Ac huiuſmodi ſanè eſt cõgregatoria appellata pulſuũ inæqualitas. Quæ verò in vno pulſu conſiſtit,aut circa vnã arteriæ partem,aut circa diuerſas cõtingit: velut in tempore motus, circa vnam quidem arteriæ partem inæqualitas dicitur,quum aliter inceperit & aliter deſierit moueri arteria, circa vnũ digitum:incipiens quidem,velocior,deſinens autem,tardior,aut viceuerſa. Hoc autem trifariam contingit,aut cõ-
F tinuo manente motu,aut interciſo, aut recurrente & veluti bis feriente. Si quidem igitur continuus manẽs,& nõ interciſus, à velocitate ad tarditatem, aut viceuerſa mutatus fuerit,inæqualiter velox talis pulſus eſt & dicitur. Si verò interciſus quieuerit, & de cætero velocior appareat, dorcadiſſans appellatur, metaphora à dorcade animante accepta,quæ ſaltando ſublimis in aere conſiſtit, & improuiſum quendam ſecundum motum priore velociorẽ facit. At ſi poſt diſtentionem recurrerit,& prius quàm cõtrahatur penitus,iterum tactum ferierit,talis pulſus,bis fe-
G riens appellatur. Huiuſmodi verò quippiam & in incudibus fieri videre datur, quum mallei quidẽ ſemel per manum incuſſi ipſos ferierint, verùm incudis renixu reliſi, rurſus aut etiam tertiò feriant. Non ſolùm autẽ circa motus tempus,inæqualitatem circa vnam plagam,in vna arteriæ parte fieri cõtingit, ſed etiam circa facultatis firmitatem: non autem circa dimẽſionum quantitatem. non enim fieri poteſt vt idem pulſus in eadem parte magnus ac paruus fiat: neque circa aliud pulſuum genus, ſed in partibus diuerſis. Cæterùm circa diuerſas arteriæ partes in vno pulſu inæqualitas duplex fit: quando-
H que continuo manente motu, & circa aliquos digitos arteria velocius mota, iuxta aliquos tardius: quandoque verò etiam interciſo, vt aliqui digiti motum deprehendant, aliqui non. Sed & circa diſtentionis

quantitatem, inæqualitas in pluribus partibus manifesta eſt. Cuius generis ſunt decurtati,circa vnam plagam & nutantes & circumnutantes. Si enim circa interiorem digitum, magnus & qui in gibbum eleuetur pulſus occurrens,hinc iuxta rationem minuatur,ita vt circa exteriorem arteriæ partem ad ægroti pollicem minimus appareat,myουrus, *id eſt decurtatus*,appellatur, ad ſimilitudinem caudæ animalis muris:aut meiurus,quòd in ſtar caudæ decurtetur ac imminuatur. Si verò circa medios digitos,magnus & qui in gibbũ eleuetur occurrens, vtrinque minuatur minor apparẽs:hũc Archigenes nutãtem & circumnutantem appellauit,clarè declarare volens circa diſtentionem breuitatem,cum vtriuſque extremitatis velut nutatione. Non enim velut aceruatim reciſis, ſed velut inflexis vtrinque partibus, ad breuitatem contractus eſt,quũ ſit magnitudine decurtatus circa vtraſque partes. At vbi inæqualitas circa magnitudinẽ, vt aut maturius aut tardius contingat,aſſumpſerit,& vndoſi & vermiculantes pulſus fiunt.Si verò etiam poſitus differentiã aſſumpſerit, & conuulſorii & agitatorii appellati conſtituuntur. Incipiendũ igitur eſt ab vndoſis, in quibus nõ ſimul apparet circa talem inæqualitatem tota arteria diſtendi, ſed aliqua ipſius pars primò,aliqua ſecundò,aliqua tertiò,alia quartò,motu continuo manente, ad eleuationis vndarum ſimilitudinem.Et quidam in directum tendentem vndam habent,quidam ad obliquum declinantem,& quidam in breui ſecundum longitudinem dimẽſione altitudinem magnam habent: quidam viceuerſa: & aliqui latitudinem,aliqui anguſtiam. Similiter autem & circa velocitatem & firmitatem inæqualiter ſe habent. Si verò vndoſus totus ad paruitatem imminuitur,vermiculans appellatur, vermiculi greſſui ſimilis.Quẽadmodũ autem vndoſum pulſum minorem factum vermiculans excipit, ſic vermiculantem formicans, quum pereũtibus motibus multis,in vnum & eundem penitus paruum defierit. Appellatus autẽ & hic eſt à ſimilitudine ad animal formicã,tum propter paruitatem,tum propter motus ſpeciem.Eſt enim valde paruus formicans, quo minor alius non exiſtit. Similiter autem & languidiſſimus omnium ac denſiſſimus:non tamen velox, velut Archigenes putabat.Huic propinquus eſt pulſus hecticus appellatus. Quẽadmodum enim febris hectica,ita etiam pulſus hecticus eſt,qui nullam magnam mutationem facit,ſed ſemper ſimiliter manens, connecténſque velut ab initio incepit, & nunquam deſinens, toto habitu morboſè mutato. At verò conuulſorii pulſus,dum vtrinque ab extremitatibus retrahuntur,& tenduntur ac conuelluntur, velut chordæ cuiuſdam intentæ ſenſum exhibere videntur. Verùm in agitatoriis nihil tale eſt, ſed maior in iis diſtentio eſt, vt quædam arteriæ partes vno & eodem tempore ſurſum ferantur.Et ſanè motum ipſorum iaculis quis maximè aſſimilare poſſit,quæ vehementer emiſſa,dum vibrantur ac agitantur, celeriter feruntur. Porro pulſus ſecantis quippiam modo ſe habens, tunc eſt quum pars aliqua arteriæ diſtenta eſſe apparet, aliqua verò non, duriore nimirum ipſa apparente.Habet etiã quid agitatorii hic pulſus,& velox quidem eſt ac denſus,non autẽ ſemper magnus. Decimũ ſupra relata pulſuum genus eſt quod ex inæqualitate generatur, & circa ordinem ac ordinis turbationem conſiſtit. Nam ordinatus ac inordinatus, ſecto inæquali in æqualem iuxta circuitus & in penitus inæqualẽ, ex vtroque ſegmento generationem habent: ordinatus quidem,circa æqualitatẽ circuitum: inordinatus autem,rurſus circa abſolutam inæqualitatem. Etenim æqualis pulſus,penitus eſt etiam ordinatus:(ſi quidem conſequenter æqualem ipſum eſſe diximus) inæqualis autem, non penitus inordinatus. Si enim æqualitatem corrumpat, circuitum autem aliquem ſeruet:velut verbi cauſa, in quantitate diſtentionis,ſi duos contingat fieri magnos & vnũ paruum:deinde rurſus duos magnos & vnum paruum, & ſic conſequenter: vocabitur talis,inæqualis quidem, verùm ordinatus. Si verò ad hoc quòd æqualitatem corrũpit,neque ordinem aliquem inæqualitatis conſeruet, ſupra inæqualitatem etiam inordinatus eſt: ſimiliter etiam in aliis generibus. Cæterùm ex inordinatis quidam per A totum inordinati ſunt, neque minimum quendam circuitum conſeruantes: quidam verò iuxta circuitus ordinati.Nam in quantum continuum ordinem nõ ſeruant, vocabuntur inordinati:in quantum verò per longum,circuitum quendam ſeruant, iuxta circuitus ordinati: velut ſi cõtingat duos fieri magnos & duos paruos,deinde tres magnos & tres paruos, & quatuor magnos & totidem paruos:& rurſus velut reflectentes,duos magnos & duos paruos, & tres magnos ac totidem paruos, & conſequenter eodẽ modo. Illud porro ſciendum eſt,vniuſcuiuſque a- B liorum contrariorum medium quendam eſſe: verùm æqualis & inæqualis medius nullus eſt, neque ordinati & inordinati: præterquam ſi iuxta circuitus ordinatum,medium dicere velis inter ordinatum & inordinatum.Et aliorum omnium medii, ſecundum naturam ſe habent, excepto eo qui inter vehementem & languidũ medius eſt: inter hos verò æqualis ſolùm ſecundum naturam eſt: alii autem præter naturam, & inæqualis, & ordinatus, & inordinatus.Hæc ſunt genera pulſuum omnia, & differẽtiæ ipſorum ſecundum genera. Quidã verò etiam alia C duo ad hæc annumerant,alterum circa poſitionem arteriæ,iuxta quod ſurſum ac deorſum, & ad dextra & ad ſiniſtra traducta eſſe videtur: alterũ,quod circa hoc vt aut maturius aut tardius contingat, cõſiſtit. Ex quibus vndoſos & agitatorios pulſus eſſe diximus.Et nos quidẽ breuis compendii ergô,ſimplices tãtùm differẽtias tradidimus: verùm ex relatis facilè has componentes, etiam compoſitas inueniemus. Cæterùm cõſequens fuerit etiã cauſas pulſus mutantes referre,ad quas ſequitur etiam prænotio quæ ex ipſis contingit.Initium autem à magnitudine D ſumemus,quoniam hæc aliis manifeſtior exiſtit.Magnus itaque fit pulſus aut ob vrgentem neceſſitatem, quæ eſt caliditas in corde redundans, externam appetens refrigerationem,& velut ventilationem: aut ob corporis gracilitatem,velut paulo pòſt oſtendemus.Augeſcit autem caliditas,aut propter naturales cauſas,velut ætatem vigoris, aut puerilem,aut ſimpliciter calidum tempus,item & regionem,& temperaturam calidiorem: aut ob cauſas non naturales, velut aerem nos ambientem calidiorem, balnea calida,exercitia,cibos,vinum,medicamenta calidio- E ra:aut propter cauſas præter naturam,velut intemperiem calidam, aut humorum putrefactionem, aut iram, aut ſimiles.Diſcernes autem ſingularũ cauſarum pulſum,ex eo quòd cauſæ naturales durabilem & quæ ægrè tranſmutetur magnitudinem faciunt: reliquæ verò facilè mutabilem,adeò vt etiam adhuc tangente te ſæpe, aut omnino paulo pòſt,penitus diſcedat. Et magnis quidem pulſibus propter balnea calida etiam mollitudo accedit: quemadmodum rurſus iis qui ob calidam & maximè cum ſiccitate coniunctam intemperiem tales ſunt,duritia. Qui verò moderatè ſe exercuerunt, aut defricti ſunt, medio F modo ſe habent circa duritiem ac molliciẽ. Verùm partes circa pectus calidiores magis habent: quod ſanè etiã iratis contingit. At magnis pulſibus ob vinum, aut cibũ, aut iram, ad magnitudinem etiam vehementia accedit. Quicunque verò occultare ſtudent iram, aut aliud quid factum ab ipſis, citra medici permiſſionẽ, (quemadmodum ille qui calidum accepit medicamentum, & celare id voluit medicum,ſimul cum tactu manus interrogantem) iis ad magnitudinem manifeſta inæqualitas adeſt. G Ad hoc verò etiam ægroti mores ac conſuetudo nõ parum conferunt ad dignotionem. Conſuetudo quidem, medicamentis dedita:mores autem,improbi, & ad ſuſpicionem eximendam callidi. Qui verò ob humorum putrefactionem magnus eſt, is ad magnitudinem etiam contractionem magis feſtinantem habet. Cæterùm ad hoc vt magnus fiat pulſus, non ſolùm neceſſitas ſufficit, ſed opus eſt etiam facultate inſeruiente, & moderato inſtrumento, iuxta duritiem ac molliciem. Aucta itaque in corde caliditate ob quamcunque tandem ex relatis cauſis, primùm quidem fit magnus pulſus: vbi verò non H ſuffecerit neceſſitati magnitudo, ſtatim ipſi etiam velocitas accedit. Si verò neque ſic ſuffecerit, etiam denſitatem aſſumit. Parui autem & tardi ac rari pulſus à contrariis fiunt. At verò vbi à magno & veloci ac denſo ad

cõtrarios mutatio cõtingit, necessitate nimirũ deficiẽte, nõ amplius id quod primùm in pulsu factũ est, etiam primùm cessat: sed id quod posterius acquisiuit, primùm abiicit, statim quidem euadens rarus, deindè tardus, postea etiam paruus. Si verò amplius deuenerit ad tarditatem ac paruitatem, rursus raritas in densitatem transit, quò per ipsam necessitas perficiatur. Atque hæ quidem sunt magnitudinis, & velocitatis, ac densitatis, & contrariorum ipsis pulsuum causæ. Coniungenda verò his est & mutatio pulsus circa vnam solùm dimensionem. Latitudo igitur solùm augetur, propter humiditatem maximè redundantem, aut secundum naturam, aut etiã ab externis causis: quemadmodum altitudo propter instrumenti mollitiem, facultate ad hoc coadiuuante. Longitudo verò ob siccitatem, & circumsitarum carnium eliquationem, manifestò fit, aliis dimensionibus collapsis. Non enim longiorẽ quàm secundum naturam, fieri arteriam contingit. Et talem sanè pulsum magis propriè gracilem quis appellarit, quemadmodum contrarium ipsi, secundum latitudinem ac profunditatem solùm auctum, amplum. Cõtrariis autem harum affectionibus pulsus quandoque incidit, & iuxta aliquam aut aliquas dimensiones impeditur, humilis aut angustus aut breuis apparẽs, quum talis non sit: sed ob pinguedinis alicuius crassitudinẽ, aut carnibus aut membranis impedientibus: quandoque etiam totus paruus apparet, quum reuera non sit paruus, & languidus similiter. Et quid dico? sæpe enim absoluta pulsus interceptio quibusdam esse visa est per omnes arterias, quum re vera non esset, & præsertim negligentius tangentibus; sed propter carnium copiam latente motu, qui verè languidus existit. Nõ enĩ fieri potest vt perfecta pulsus interceptio contingat viuente adhuc homine: quemadmodũ rursus in excarnibus etiam pulsus parui videntur esse magni. Eliquato igitur vehementer corpore, & quæ circa spinam est arteria, sæpe contingentibus summum ventrem, motum significat: & quædam aliæ in artubus, quæ prius inconspicuæ erant. Quapropter omnes causas diligenter animaduertere oportet, nequa nos lateat dignotio. At verò pulsus vehemẽs præ robore facultatis fit, si nulla ex reliquis causis reluctetur, velut necessitas exoluta, aut instrumenti duritia. Languidus autem pulsus, debilis facultatis vel solius soboles est, etiamsi nulla alia causa adsit. Nam vehemens pulsus omnibus causis opus habet ad sui generationem: verùm lãguidum vel sola debilitas efficit. Qui igitur ab initio vehemens est, ad ætates, & tempora, & regiones, & temperaturas temperatas consequitur: lãguidus autem ad intemperatas. Qui verò ex languiditate ad vehementiam transit, facultate ex prægressa debilitate corroborata contingit. Corroboratur autem vel per ea quæ in ipso sunt corpore, velut humorum concoctionem, aut excretionem, aut iram: vel per externa, velut vina, cibos, exercitia, & quæ intemperiem corrigunt. Exoluunt autẽ facultatem inediæ, vigiliæ, euacuationes immodicæ, tristitiæ, curæ, dolores maximè animi deliquia inducentes, & quæ intemperiem efficiunt. Quidam verò inexercitati durum pulsum putauerunt esse vehementem: verùm qui ratiocinatione & tactu exercitatus est, eum non fefellerit. Nam vehemens plerunque cum magnitudine in altum tollitur, robustè tactum feriens: durus autẽ magnitudinem nõ suscipit, propterea quòd arteria ægrè cedit. durus itaque fit pulsus propter instrumenti duritiam. Hãc autem frigiditas immodica, aut siccitas, aut tensio ab inflãmatione, aut cõuulsio efficit. Statim autẽ ad duritiam & paruitas & velocitas, quandoque etiã densitas pro magnitudine, ob necessitatem consequitur. At mollis pulsus ad humiditatem arteriæ sequitur. Hanc autem humidiorem efficiunt, ex iis quæ præter naturam nõ sunt, cibi humidiores, & balnea plura, & somni multi, & victus delicatior, & animi iucunditas: ex iis verò quæ præter naturam sunt, sopores, lethargi, hydropes, & reliqui morbi pituitosi. Porro plenus pulsus, aut humorum copiam, aut ciborum, aut vini potus redũdantiam indicat: quemadmodũ vacuus contraria. aut enim inediã, aut vacuationẽ. Quòd si calidius occurrat arteriæ corpus, multam in corde caliditatem, reliquo corpore perfrigescente, aut conuulsotiam aliquam arteriarum affectionem significat, per vio-

A lentum motum calescentium. Verùm Archigenes dicit arteriæ locum propriè in stupore correptis, catochis appellatis, calidiorem reperiri: velut quibus conuulsio imminet cum graui in somnum delatione. At verò rythmi ratio si æqualis est in motu ac quiete, totius corporis temperiem indicat, quantum in seipso: aut non magnam mutationem, velut in puerili ætate, & corporibus alioqui tẽperatis. Si verò longius fuerit quietis quàm motus tempus, caliditatem prædominari indicat: velut in ætate vigoris, & iis vicinis: quẽadmodũ sanè in senilibus corpo-

B rib⁹ æqualiter frigidis lõgius est motus tẽpus quàm quietis. Id autem sciendum est, inæqualitatem circa rythmũ mensuram esse eius quæ circa velocitatem ac densitatẽ consistit: hanc autem velut materiæ rationẽ ad rythmũ obtinere. Intermittẽtes & intercidentes pulsus fiunt dũ premitur & velut grauatur facultas: verùm intercidentes, minorẽ læsionẽ, deficiẽtes maiorem indicant. Et in summa, facultas quæ premitur ac grauatur, ad inæqualitatem ac ordinis turbationẽ, pulsus mutat, tum ad aliã omnem, tum ad eam quæ circa vehementiam & magnitudinem

C contingit. Quum autem decurtati pulsus duplices genere demõstrati sint, (aut enim in congregatoria inæqualitate, aut in ea quæ fit circa vnum ictum, reperiuntur) deficientes quidem extremam facultatis collapsionem indicant: redeuntes autem & recurrentes, etiam ipsi imbecillem quidem, sed adhuc repugnantem & resistentem ac renuentem declarant. Qui verò circa vnum ictum decurtati sunt, & nutantes ac circumnutantes appellantur, in iis qui paulatim emarcuerunt maximè sunt, & in inflammationibus non solutis: imò & in plurimis quomodocũ-

D que marcescentibus existunt, dum corpora circa arterias cõsumuntur. Inæqualiter veloces & dorcadissantes pulsus ad febriles maximè caliditates consequuntur. Verùm si quidem principia distentionis exoluat pulsus, & finem ipsius ac contractionis principium acceleret, putredinẽ præualentem indicat, natura ad fuliginosarum superfluitatum excretionem festinante: si verò viceuersa, contractionis principium exoluat, ad distentionem autem magis festinet, caliditatem magis prædominari scito, refrigerationem appetentem. Consequitur ad hos in febre e-

E tiam densitas plerunque, quandoque etiam magnitudo, si nõ facultas aut instrumẽti duritia impediat. Augescẽte verò arteriæ duritia, & facultate non debili existente, bis feriens fit pulsus. At vndosus ad humidiores affectiones maximè sequitur, & ex his magis ad hydropes subcutaneos, & lethargos, & peripneumonias. Vbi verò solui inceperit facultas, adhuc tamẽ interim modicè resistit, vndosus in vermiculantẽ transit: extremè verò ipsa collapsa, & hunc formicãs excipit. Hecticus pulsus propriè tabescentibus, & alioqui marcescentibus adest. Cõuulso-

F rius pulsus fit neruorum principio inflammatoriam quandam affectionem habente, velut in phreniticis & comitiali acuto correptis: quando etiam moriuntur ita affecti dum adhuc calidi sunt, contrario planè modo iis qui syncope corripiuntur. illi enim dum multum frigidi sunt, adhuc viuunt. Agitatorius autem fit pulsus, quum necessitas quidem opus habet magna distentione, & robur vitale operari potest, solum autem arteriæ corpus contradicit, quod præ duritia ad magnam distentionem eleuari non potest: quemadmodum in inflammationibus ma-

G gnis, & diuturnis obturationibus. Porro pulsus secãtis quippiam modo se habens, in totum inflammationem significat, & maximè alicuius neruosæ partis. Non minus autem & pleuritidis proprius est, si remissus est, mollis & facilè concoquendæ: si intentus, difficilis & ægrè concoctilis, quæ cũ debiliquidẽ viriũ facultate, acutè periculosa est: cum forti verò, diuturno tempore concoquetur. Aut enim in suppurationẽ sæpe trãsit, aut tabidus marcor ipsã excipit. Illud autem nosse oportet, quòd ad inæqualitates ordinis turbatio sequitur: raro verò inuenire datur inæqualem pulsum ordinatum. Et sanè minores læsiones, inæ-

H quales & ordinatos: maiores, inæquales & inordinatos pulsus efficiunt. Atque hæ quidem sunt simplices pulsuũ causæ ac prænotiones. Ex iis autem & compositæ nõ difficulter inueniuntur, velut etiam in sermone de differentiis ipsorum diximus.

DE ALVI EGESTIONIBVS,

Cap. XIII.

ALui egestionum optima est mollis & cōpacta,& quæ tēpore consueto,quo in sanitate prodibat,egeritur: talis autē est subfulua,cum conuenienti compage,& non valde graueolens:quæ verò præter hæc,bona nō est.Quæ igitur similis colore est iis quæ in cibo accepta sunt,& tenuis,& sine humorum exsuccatione,& citò progressa, incocta est.Quæ verò fulua & meraca,in principio quidē biliosiorem indicat morbum: si verò circa declinationē talis excernatur,corpus commodè expurgari indicat. B Cū virore pallida,æruginosæ bilis nota est:nigra, aut atræ bilis,aut sanguinis istic adusti. Liuida, frigiditatem quandam,& internarum partium non leuem mortificationē indicat.Pinguis,colliquationis pinguitudinis quæ est in corpore,nota est: quemadmodū rursus viscosa deterior pingui est,& animalis partium colliquationem indicat. Quæ verò valde graueolens est, non exiguam significat putrefactionem. In omnibus autem his,si non iuxta acceptum cibum qualitas fuerit eorum quæ egeruntur, hoc C modo affectionem considerare oportet. Omnium verò pessima & perniciosa est alui egestio quæ nigra est,& liuida,& pinguis,& citò progressa.

DE VRINARVM SIGNIFICATIONE,

Cap. XIIII.

QVemadmodum in alui egestionibus,sic etiam in vrinis,regula sanorum vsi,de ægrotis significationes sumemus. Vrina itaque optima est quæ sanorū vrinis simillima est: talis autē est subfulua & subflaua:statim verò & crassitudinem moderatam hæc habet.Quum autem triplex vrinarum turbatarum differentia sit,(aut enim mi D ctæ tales,paulo pòst subsidunt,aut perpetuò similiter manent:aut puræ excernuntur,& postea turbantur) tertia ex relatis mala est,prima moderata, in medio autem ambarū secūda. Quæ verò extremè cruda est,hoc est quæ exactè aquosa est, velut desperatæ concoctionis symptoma, venosi generis est. Vbi verò etiā citò exit,vrinæ profluuium quod diabetes vocatur, oboritur. Atq; hæc ex crudis vrinis pessima est: cōsequens est tenuis adeò ac alba velut aqua.His proxima est alia vrina quæ in multis morbis apparet,propè admodū accedens ad vinum tenue & E album.Ab hac consequitur subpallida:pallida verò fuerit etiam subfulua, & concoquitur iam pro coloris ratione. Verùm & crassitudine in tantū ab aqua secedere ipsam oportet(si probè concoqui debeat)quantum colore. Si verò colorem secundum naturam exactè seruans, subsidentiam albam ac læuem & æqualem ac multam habet,concoctionis quidem exactæ nota est, verùm copiosum crudum humorē expurgari indicat. Sed etsi moderatè crassior fuerit, & subsidentiam aliquam habuerit, non penitus iā cruda est. Si enim aut farinæ crassiori,aut laminis, F aut furfuri similes,aut liuidas,aut nigras, aut pallicātis viroris,aut graueolentes subsidētias habuerit,præter hoc q̧ omnis huiusmodi cruda est, etiā aliâs perniciosa existit. At verò vrinæ boni coloris,simúlque aut subsidentias albas,& læues,& æquales,aut nubeculas quasdam consimiles,aut quædam in medio innantantia facientes, omniū vrinarum optimæ sunt:& maximè quarum subsidētia talis fuerit. Secūdo loco sunt quarum innatātia talia sunt: tertiò, quarum nubeculæ.Et in summa,quæ in vrinis vtiliter feruntur,quanto magis deorsum subsiderint, tanto G meliora existunt.

DE SPVTORVM NOTIS,

Cap. XV.

QVæcunque sputa subflaua sunt,& subfulua,& subspumosa ac tenuia, solius cruditatis notæ sunt, & nullū grauius malum indicant. Quæ verò meraco modo flaua sunt, & fulua,& spumosa, & cum virore pallida, viscosâque ac rotūda,& his magis adhuc nigra, mala sunt. Nam sanguine solùm excepto,quisquis aliorum humorū meracus fuerit,malam affectionem indicat,quæ ex flammea caliditate ortum habet. H Cruenta igitur sputa moderata sunt,flauæ verò aut atræ bilis, horrenda. Verùm inspicere insuper oportet etiam eductionis ipsorum modū. Si enim facilè expuātur,manifestum est talia esse bona, contraria verò,mala. Perfectæ itaque concoctionis no-A ta est,sputum læue,album,& æquale,& compage neque liquidum,neque nimis crassum: absolutæ verò cruditatis nota est,id quod omnino non expuitur.Si verò expuatur quidem,sed tenue, concoctionis languidæ signum est. Sin autem meracum fuerit, fuluum aut flauum, non bonum est:si verò liuidū,aut æruginosum,aut nigrum, perniciocissimum.

DIARIARVM FEBRIVM COGNItio ac curatio, Cap. XVI.

FEbrium diariarum proprium & inseparabile signum B est vrinarum concoctio in prima die.Sed & caliditatis iucunditas,,proprium ac inseparabile talium febrium signum est. Verùm post primam febris solutionem, certiorem cognitionem habebis. nam & arteriarum motus tunc per omnia assimilatur sanorum motui, quum nulla alia febris ad naturalem statum reuertatur: & ægri bona tolerantia,magnum etiam ipsa signum est.Facilè verò his febribus corripiuntur ii quibus defluxiones corporis nō sunt vaporosæ, sed acre quiddam & velut fumosum habent: hi autem sunt calidi ac sicci temperamento, & o- C mnino ex amara bile biliosi. Eos igitur qui ex lassitudine febrierunt,pinguiter simúlque molliter fricare oportet, ac lauare:qui verò ob siccitatem,minus quidem illis fricare,sed plus lauare.Ex curis autem, & mœroribus, & vigiliis,& ira illapsos,lauare non sæpe, sed oleo multo tepido minimum adstrictionis participāte parum fricare,& vt mos est lauare.Ex ardore verò febri correptos, statim ab initio frigefacientibus curare oportet,& balneis pluribus:minimè autem oleo largo,ac frictione.Frigefaciētia sint,rosaceum,& oleum omphacinū absque sale præ- D paratum.Verùm hæc ipsa vehementer frigefacta sincipiti affundere oportet,& declinante febre lauare. Si verò quis perfrigeratus febrierit,& hunc lauare oportet in declinationibus. At si vnà cum grauedine ac defluxione febriant, priusquam cōcoquantur illæ,lauare non oportet. Verùm eos qui ex ardore febriunt,etiam illo præsente lauare conuenit:qui verò ex frigiditate,iis caput rigandum est moderatè calefacientibus, velut est irinum ac nardinum.In quibus autem meatuum cutis coarctatio febrem efficit, iis conueniunt balnea dulcium aquarum tempe- E ratarum,& frictio rarefactoria,& exercitia,& victus succi dulcis.Si verò ob inediam fiat febris, prima exacerbatione inclinata ad balneum inducantur,& oleum plurimum tepidum affundatur, lenissiméque defricentur, & plurimum temporis in solio calido immorentur. Vbi verò egressi sunt,& vires refecerūt,ad balneum rursus inducātur:& postea calidam aquam bibant, & ptissanæ succum, quandoque etiam lactucæ:& teneræ carnis pisces sumant ex albo iure. Communis autē victus species in omnibus sit boni succi, facilis cōcoctu, nusquam circa meatus hæ- F rens. Vinum dandum est aquosum & aspectu & facultate. Oportet autem circa primum primæ exacerbationis febrilis insultum,aliquando horum aliquos nutrire, in quibus corporis intemperies ad caliditatem ac siccitatem emota febres accendit.Qui verò ex glandularum inflammationibus febriunt, ne interrogant quidem medicum quid facere oporteat: verùm hulceris ex quo inflāmatio oborta est,prouidentia habita,circa exacerbationis declinationem lauātur. Conuenit autē ipsos prohibere à vino donec inflammatio fuerit soluta,& tenuiore victu vti.

G PVTREDINOSARVM FEBRIVM cognitio, Cap. XVII.

PVtredinosarum febriū cognitio cōtingit ex eo quòd nulla externa lacessens causa præcessit. Sed & quòd à rigore incepit, neque ardore, neque frigore vehementi prægresso, proprium & hoc ipsum est febrium putridarum:quemadmodū etiam pulsus compressio. Sic autē nomināt, quū incipiēte exacerbatione satis paruos ac ipsos inæquales habēt pulsus. hoc enim præcipuè taliū febriū proprium est.Quin & maxima putridarum febrium no- H ta est caliditatis qualitas.Fumosa enim est,vt tactum perrodat:proprium item maximè harum febrium est,vrinarum cruditas,& languida concoctio. Magna verò & memorabilis nota concoctionis in primis vrinis, nunquam in talibus febribus apparet.

PVTREDINOSARVM FEBRIVM curatio, Cap. XVIII.

SI vires robustæ fuerint, febrienti ex putrida febre statim vena secanda est, si absit cruditas ventris: verùm viribus debilibus, aut ætate impediente venam non secabis. Post sanguinis autem euacuationē, putrefacta expurgare oportet per vrinas, ventrem, & sudores. Si verò sua sponte aliquando impetum ad os ventris fecerint, etiam per vomitus: alioqui præter naturam irritare nō oportet. Eligendæ verò sunt materiæ quæ circa hoc vt calefaciāt ac siccent, relatas euacuationes efficere possunt: velut est ptissanæ succus, aqua mulsa, acetum mulsum, fauorū cremor coctus, & apii radix. Quum autem aluus nō subit, aquam mulsam cum oleo per clysterem infunde. At totū corpus rarefacere non conuenit ante euacuationem: facta autem euacuatione, rarefacere licet aliquo tepidam habente caliditatem, quale est chamæmelinum. In hoc tempore etiam vinum aquosum potum omnes excretiones mouet: & balneum temperatum ex aqua dulci. Cæterùm vbi magnitudo febris resistit, neque vino, neque balneo vtendum est, neque vnctionibus rarefacientibus: sed frigida aqua in his febribus cōmodè bibitur, si non quid impediat etiam hanc. Si igitur facultates virium robustæ fuerint omnes, & febris ardentissima, & concoctionis signa manifesta, frigida confidenter danda est. Si verò etiam carnosus fuerit, & constitutio aeris calida ac sicca, & in solium aquæ frigidæ ipsum immiseris, non lædetur. Moderata verò si est febris, & vires robustæ, vnà cum cō coctionis signis, talibus balnea prosunt, & vini potus, & rarefacientia vnguenta.

TERTIANARVM COGNITIO, Cap. XIX.

FEbris tertiana quæ ex flaua bile mota generatur, statim ab initio rigorem non exiguum inducit, qui à quartanario rigore differt eo quòd pungi ac vulnerari corpus videatur: in quartanis autem insultus vehementē perfrigerationem habet. Verùm quotidianas febres neque præcedit rigor, sed perfrigerantur solùm. Est autem & in tertianis ordo pulsuum exactus. Infert autem sitim circa vigorem, vehementem, & hominem perurit, & paulo pòst in vigore consistit, & calor vndiquaque æqualiter extentus est. Si verò manum adhibeas, iuxta primum occursum caliditas multa & acris occurrit, quæ velut cū vapore quodā effertur: vincitur tamē paulo pòst sub manu eiꝰ qui perseuerat. Vbi verò bibit, statim sanè copia calidi vaporis per cutem exurgit, nuntians sudores. Vomitus autē bilis comparet, aut venter deorsum erūpit, & biliosa mingunt. Post hæc ad febris quietē definit, vbi exacerbationis tempus non plurium quàm duodecim horarum fecit. Eam igitur quæ intra duodecim horarū tempus quiescit, tertianam exquisitam nominamus: quæ verò diuturniorem exacerbationem habet, eam simpliciter tertianā vocamus: quæ autem longissimè extentam exacerbationem habet, exiguum verò interuallum, eam rursus vocamus tertianam extentam.

TERTIANARVM CVRATIO, Cap. XX.

TErtianā exquisitā velut à flaua bile oriētē, humectare ac frigefacere oportet, & quod in vētrem cōfluit, per vomitus ac deorsum euacuare, sed & per vrinas ac sudores via aperta deducere. Vēter itaque mollibus infusis moueatur: vrinæ verò apio & anetho in potionibus maceratis promoueantur. Et si concoctionis signa appareant, confidenter iam etiam absinthium dato. Balnea ex aqua calida potabili conueniunt, & neque nitrū, neque sal, neque sinapi in balneis aspergatur: sed oleo quammaximè calido affuso circumcirca, in soliū immittito. Eos autē qui balnea amant, etiamsi bis laueris, nihil deliqueris. Si verò etiam concoctionis morbi signa appareant, non peccaris si sæpe laueris. Vinum, priusquam concoquatur morbus, penitus prohibendum est: vbi verò cōcoqui incepit, tenue & aquosum ac modicum prima die dato. Et cibi qui humectant ac frigefaciunt commodi sunt. Abstinēdū est à melle, sinapi, salsamento, & natura calidis. Atque hæc quidem veterum curatio erat: & nihil miri est, quum illius temporis homines in exercitiis & alimenti

A inopia degerent: nunc verò ordine peruerso, bilis vt plurimum pituitæ admixta reperitur. Proinde plurimæ tertianæ aut citra rigorem fiunt, aut valde paruus rigor ipsis contingit: itaque etiam curationis ratio euariat. Neque enim balneum, neque plenior ac solidior aliquis cibus, ante concoctionem tertianariis cōuenit, præterquam panis micæ, & oua, & similia.

TERTIANARVM SPVRIARVM curatio, Cap. XXI.

LAuare in tertianis spuriis in principiis commodum B non est, sed quando iam signa concoctionis apparēt: neque quotidie nutrire, sed satis est alternis diebus. Quies autem & calefactio partium circa præcordium ipsis conducit, & sorbitiones concoctu faciles, & infusa ad infernā aluum nō mollia. Et si sanguinis detractione opus sit, neque hæc relinquenda est. Totus autem victus status, non in totum perfrigerans ac humectās sit, sed etiam de modo qui magis secet, insuper assumat. Maximè autem conuenerit ipsis ptissanæ succus, pipere insperso, aut hyssopo, aut origano, aut nardi spica. Sed & aquæ mulsæ piper in- C iicito, & coctam bibendam dato: itémque alia quæ vrinā cient, exceptis vehementer calefacientibus ac siccantibus. Absinthium autem maximè post septimum diē dandum est: quin & acetum mulsum multis in potu profuit, & aliquod ex iis quæ moderatè aluum ducunt. At vomitus à cibis acceptis cōmodissimus est iis qui in hac febre diutiorem moram trahunt.

QVARTANARVM COGNITIO, Cap. XXII.

QVartana insultum facit cum multa perfrigeratione, D vtpote quæ ex frigido humore, atra bile, originē habet. Sed & calorem & ardorem febrilem non habet, velut tertiana: imò neque bilis vomitus consequitur. Adhæc si tenues & albæ & aquosæ vrinæ fuerint, quartana febris fuerit: præcipuum verò quartanæ signum est pulsus paruus & rarus. Sed & autumno plerunque initium habent, aberroneas febres succedentes: & quādoque ad formam per quartam diem maximè reuertentem consistit: quandoque etiam per plures dies iuxta circuitus quosdam exa- E cerbatur.

QVARTANARVM CVRATIO, Cap. XXIII.

EX quartana ægrotātes leniter tractare oportet, neque medicamentum aliquod forte adhibendo, neque euacuationem; si non sanguis valdè redundare appareat, quādo sanè venam secare conuenit. Victum autem flatus exortem & bonum exhibere, & ventrē per consueta mol lire: si verò hæc nihil efficiant, infusis per clysterem vti, mollibus primùm, postea verò acribus. A porcinis carnibus ægri prohibeantur, & ab omnibus quæ viscosa sunt F & tardè transeunt, & à frigefacientibus & humectātibus eduliis omnibus. Vino vtendū est tenui & albo, ac moderatè calido: salsamēto itē & sinapi: & per dies aliquot, medicamentum ex tribus piperis generibus constans sumere oportet, & diospoliticum appellatum: sed & si piper solum ex aqua quotidie accipiant, rectè fecerint. Quum autem in morbi vigore æger fuerit, tunc victu tenuissimo vtendum est, statimque iubendum vt diu conquiescat, & visceribus prospiciendum per mollientia & laxātia. Consequenter autem vrinam cientibus vtendum, & si conco- G ctionis signa apparuerint, tunc confidendum, & atros humores euacuantibus vtendum, nō semel solùm, sed sæpe: post vehementem autem purgationem, etiam ex viperis medicamentum dato, & alia quæ ad tales febres laudantur: inter quæ est & illud familiare nobis, & omnium laudatissimum, quod succum Cyrenaicum recipit.

QVOTIDIANAE COGNITIO, Cap. XXIIII.

QVotidiana nequaquā cum rigore irruit prima die, sed progressu temporis perfrigeratio magis quàm rigor fit: ægrè autem calescit, & diuturnum incremen- H tum habet. Non tamen ægrotos perurit, neque multā ac densam respirationem facit, neque efflare, aut frigidam bibere cogit. Fiunt & pituitosi vomitus, & quæ per ventrem euacuantur, frigidiora, crudiora, & aquosiora, in his febribus cōperies. Et circa primos dies minimè exudāt,

neque ad febris quietem deueniunt. Sed & ex pallido albidus est his color: vrinæ verò tenues & albæ, aut crassæ, & turbatæ ac rubræ.

QVOTIDIANAE CVRATIO,
Cap. XXV.

QVotidianam curantes, primis diebus aceto mulso vtimur, & iis quæ vrinam bene promouere possunt. Et vniuersa victus ratio incidendi vim habeat. Verùm circa rigorem ventri prospicere oportet, & præsertim osculo ipsius, deinde etiam vomere iubere à radiculis ac cibis acceptis: & pituitam subducentibus vti multum ac diu, donec sedetur.

DE HEPIALO FEBRE, ET RIGORE calescere nequeunte,
Cap. XXVI.

VItrea pituita omnium pituitarum frigidissima, si imputrefacta manens, in toto corpore redundarit, rigorem calescere nequeuntem absque febre efficit. Nam in febribus quæ ex humoribus accenduntur, putrefactio quammaximè febrilem calorem accēdit. Si verò putrescat, atque hoc per totā ipsam contingat (quod rarum est) propter immodicam frigiditatē, quotidianæ febris causa fit. Quum autem ex dimidio computruerit, non per totam essentiam suam æqualiter, sed partibus quibusdam putrescentibus, quibusdam imputrefactis manentibus, hepialon febrem efficit, in qua rigent simul ac febriunt. Et imputrefactæ quidem humoris partes, per totas venas dispersæ, aut etiam per reliquū corpus, rigorem faciunt: putrefactæ verò febrem accendunt. Dicitur autem hepialos, translatione à voce ἤπιος & ἁλὸς (id est à miti, & mari) facta: quum mite quidem appareat mare, horrendum autem sit vbi perturbatum est. aut ab eo quòd ἠπίως, id est leniter, ἀλεαίνει, hoc est calefacit. Proinde & hæc febris quum quotidianarum generis sit, nimirum à pituita oborta, illarum curationi subiicitur secundum speciem: præterquam quòd tanto calidioribus ac magis secātibus auxiliis quàm prædicta quotidiana opus habet, quanto hæc pituita frigidior quàm illa existit. At rigor ille qui calescere nequit, adhuc magis calefacientibus opus habet quàm hepialos febris. Medicamentum itaque ex tribus piperis generibus, & quod ex calamintha constat, & quod ex succo Cyrenaico paratur, his conueniunt, & quæ ex castorio ac similibus parātur auxilia. Latiorem autem horum curationem reperies capite XLVI, de immodico rigore ac perfrigeratione. Porro lipyriæ & fumosæ, & quæcunque præter relatas, febres dicuntur, quum ex relatarum genere sint, curationes quoque de illis dictas ac di cendas exigunt.

DE CONTINVIS FEBRIBVS,
Cap. XXVII.

FEbres continuæ eiusdem generis sunt cum singulis intermittentibus: cum tertiana exquisita, ardens: cum quotidiana, ea quæ quotidie exacerbatur, verùm ad febris quietem non desinit. Sic cum quartana, ea quæ quarto quoque die exacerbatur. Nam febris ardens exquisita, omnia alia tertianæ exquisitæ signa seruans, in hoc solo ab ea differt quòd cum rigore non irruit, neque ad febris quietem desinit. Et ea quæ quotidie exacerbatur, omnes notas similiter velut exquisitæ quotidianæ habet, verùm eo quòd non desinit in febris quietem, ab eiusdem generis quotidiana differt. Eodem modo etiam ea quæ quarto quoque die exacerbatur, sed ad febris quietem non desinit, eiusdem generis est cum quartana. Continua igitur febris est quæ ad febris quietem, priusquam perfectè soluatur, non desinit. quum verò nec declinatio aliqua apparuerit, generis quidem ardentium & hæc febris est, verùm acumine ab ipsis differt.

CONTINENTIVM FEBRIVM COGNITIO AC CVRATIO,
Cap. XXVIII.

COntinentium (synochos Græci vocant) febrium generatio ex sanguine est, quādoque feruefacto solùm, quandoque etiam putrefacto ob obturationem. quapropter exacerbatio ipsis ad finem vsque vna est. Signa verò sunt, pulsus maximi & vehementes, & veloces ac densi, & æquales, non mordaces: vrinæ à naturalibus non ita valde deficientes. Curatio est per venæ sectionem, vs-
A que ad animi deliquium. Si verò talibus vena secta non fuerit, febricitantes ad extremum periculum deueniunt. Quòd si quid prohibeat vt euacuatio per venam sectam fieri non possit, aliis auxiliis obturatione liberantibus vti oportet, quæ & multitudinem sanguinis euacuant, & febrium feruorem mitigant. Quum verò in ipsis concoctionis humorum notas videris, & neque in principali parte inflammatio aliqua aut tumor laxus aut durus fuerit, neque pars aliqua frigida, vt ad ipsam læsio irruat ac decumbat, confidenter frigidam dato, & maximè si æger
B frigidæ potor fuerit.

ARDENTIVM FEBRIVM COGNITIO,
Cap. XXIX.

FEbribus ardentibus hæc symptomata accedunt, lingua sicca, aspera ac nigra: morsus ventriculi, egestiones alui pallidæ: sitis vehemens, vigiliæ, quandoque verò etiam delirium.

ARDENTIVM FEBRIVM CVRATIO,
Cap. XXX.

C EX duobus alterū fieri necesse est si ardens febris perfectè solui debet, aut vt biliosi humores excernantur, aut extinguantur. Excernuntur igitur per sudores, aut vomitus, aut infernam aluum: extinguuntur per frigidæ potum, per quem nos omnes ardentes febres curauimus. Verùm hac febre affectos, neque ex aqua solùm, neque ex aqua mulsa sola victum instituere conuenit: sed aqua mulsa aquosa cocta ipsis danda est. Oportet enim ita ægrotantes, ex solis potionibus victum habere. Balneum verò iis solis conuenit qui citra inflammationis aut erysipelatis tumorem febri ardente laborant: si verò etiam
D concoctionis signa habuerint, multo magis ipsis conducet. Qui verò ob salsum humorem, ardentem febrem habent, eis non cōducit. Hos verò etiam ptissanæ succo nutrire conuenit.

FEBRIVM EX ERYSIPELATIS AFFEctione cognitio ac curatio,
Cap. XXXI.

FEbres ex erysipelatis (hoc est ignis sacri) circa viscera affectione, cognoscuntur ex loci & feruore excellenti & dolore vehementi, insupérque siti, ac ardore immo-
E dico: & in summa, ex signis acerrimæ bilis cum pauco sanguine putrescentis. Curare verò oportet hoc modo: Abstinere quidem à balneo in totum oportet. Aqua verò frigida circa vigorem morbi vtendum est, maximè contentiosa, hoc est frigidissima. Verùm in principio vtendum ea non est, sed forinsecus imponenda frigefacientia. Et si nihil effecerint, etiam intra corpus vt ea æger sumat cogendus est. Maximè autem ipsis conueniunt lactucæ, & quæ his parem vim habent. Forinsecus autem & ipse lactucæ succus commodus est, imò etiam semperuiui, & quæcūque alia frigefaciunt. Optimo verò quam-
F maximè vtimur tali: Liquorem alicuius frigefacientis expressum in mortarium iniicimus, cum portulaca: deinde contusū exprimimus: vsus verò tēpore, admixta modica polenta subigimus, atque ita in vas indita, in frigidam aquā immisso vase perfrigeramus. Et postea linteū duplicatum in his imbutum, forinsecus præcordiis imponimus, non diu immorari sinentes, sed aliud frigidum imponentes. Miscemus aliquando & oleū omphacinum.

HECTICARVM FEBRIVM COGNITIO,
G Cap. XXXII.

HEctica febris non in humoribus & spiritu solo consistit, sed solidis etiā partibus: verùm doloris exors est, & febrientes neque febrire omnino se putant. Neque enim calorem sentiunt, omnibus partibus æqualiter in ipsis excalfactis. Duplex autem febrium hecticarum species est: quædam enim ex ardentibus febribus plerunque fiunt, aut vsqueadeo extentis vt temporis progressu humorem corporis cordis consumpserint: aut etiam manente adhuc multo. Illæ itaque non solùm hecticæ sunt, sed iam etiam marcorosæ. Quæ verò manente adhuc hu-
H miditate fiunt, hæ cordis corpus occupantes, hinc incenduntur: quemadmodum lucernarum flamma ex funiculo, manente adhuc in lucernis oleo. Et hæc quidem vna est ipsarum generatio. Altera verò, quum ab initio statim irruerint, primam generationem diariis similem sortitæ,

ob triſtitiam, & iram, & laſſitudinem ampliorem ſimul cum ardore factam. Has igitur non difficile eſt curare. Eas verò quæ ad marcorem deueniunt,ſanare impoſſibile eſt.Et ſanè quæ in marcorem incidit hectica febris, facillimè cognoſci poteſt. Oculos enim immodicè cauos conſpicies, & gramas in ipſis reperies ſiccas,& ſqualidam quandam affectionem. Periit autem & coloris ipſorum vitalis flos,& frons ſicca eſt ac circumtenſa. Et plerunque palpebris nictāt, quemadmodum ad ſomnum procliues. eſt autem hæc affectio non ſomnus, ſed vigilandi impotentia.Et tempora collapſa ſunt. & quidnam aliud quàm oſſa & cutis ſolùm exiſtūt:Et ſi denudatas inſpexeris partes circa ventrē, neque aliquod inteſtinum, neque viſcus aliquod ſaluum eſſe putes: & præcordium vehementer retractum eſt,& cutis ipſis extremè arida eſt.Pulſus gracilis eſt,& denſus,ac durus. Caliditas autem circa primum occurſum languida: verùm paulo poſt vim acrem ac ero ſiuam declarat. Quandiu igitur aliquid humiditatis ſeruatur,hectica febris ſolùm eſt:vbi verò ad id periculi deuenerit vt non amplius quicquam eiuſmodi humiditatis ſuperſit,exquiſitus iam marcor conſiſtit.

HECTICARVM FEBRIVM CVRATIO, Cap. XXXIII.

HEctica febre laborantes ſtatim ab initio alimento opus habent,propter humorum mordacitatem.Maxima autem medela eſt victus humectans. Oportet itaque quammaximè per ptiſſanæ ſuccū & per halicæ ſorbitiones nutrire, panéque inſuper exhibito, ægrum moderato frigidæ aquæ potu curare,vbi neque inflammatio aliqua ipſi aderit,neque humorum putrefactio. Et ſi magnam inde læſionem fore cōiectes, frigidæ quidem exhibitionem inhibere oportet,verùm auxiliis frigefactoriis quæ extrinſecus imponuntur vti. Sed & balnea ita affectis per omne tempus commoda ſunt.

DE SEMITERTIANIS, Cap. XXXIIII.

QVum tertiana quidem cum rigore irruat, quotidiana verò ſine rigore,febris quæ ex vtriſque mixta eſt, horrorem inducit qui rigore quidem minor res eſt, maior autem perfrigeratione, & ſanè dum temperantur extremitates conſiſtit.Itaque neque abſonū nomen huic febri indiderunt qui hemitritæum, *hoc eſt ſemitertianam*, appellarūt. Duplex autem eſt generationis ipſius modus, aut duabus exacerbationibus vno tempore coincidentibus,aut ambabus ſtatim ab initio inter ſe permixtis. Quū itaque tertiana prædominatur,horridior febris fit,& circa acceſſionem etiam aliquid rigoris aſſumit. Statim autem talis & calidior eſt & ardentior,& quendam bilis vomitum,aut alui egeſtionem,aut ſudorem inducit. Vbi verò altera pituitoſior præualet, extremarum partium frigiditates prædominātur,pauci autem ſunt horrores: non tamen ſiticuloſi ſunt,neque æſtuoſi.At ſi æquales magnitudine fuerint, tertiana intermittens, & quotidiana continua, exacerbationis quidem inſultus cum horrore fit, & quum pituitoſa prædominatur febris, contractiones fiunt ac horrores :ſi verò calidior præualuerit,aceruatim excaleſcunt. Ac talis quidem eſt ſemitertiana exquiſita, ex æqualiter forti duarum febrium mixtura oriens, tertiana intermittente, & quotidiana continua. Quæ verò exquiſita non eſt, aut biliosum humorem vberiorem habet,aut pituitoſum:quæ ſanè etiam magis facilè curari poteſt, quum paucior humor promptè ſuperari poſſit tum ab vberioris prædominio, tum ab artis auxilio. Si enim pituita præualuerit,auxiliis de quotidiana relatis maximè vtimur: ſi verò bilis flaua, iis quæ de tertiana dicta ſunt: ita vt in vniuerſum aduerſus id quod vrget inſtemus, & tamen neque alterum omnino negligamus.

DE POPVLARIBVS MORBIS, Cap. XXXV.

POpulares & communes morbos nominant eos qui in multos ſimul incidunt: quorum veluti generatio, ita etiam cauſa communis eſt.Communia igitur edulia praua t'ales morbos pariunt: communis item aquæ vitiatæ potus,& labores immodici, & labores conſueti intermiſſi, indigentiæque ac repletiones, vbi vel fames graſſata eſt,vel largior rerum prouentus contigit. Sed & locorum

A naturæ communes morbos ſæpe inuexerunt, quandoque paluſtrium,quandoque barathrum vicinum habentium quod exhalationem venenoſam ac prauam remittit. Atque hæc quidem frequenter contingere ſolent. Verùm ambiens nos aer mutat temperamenta,ſiue immoderatè calidior,ſiue frigidior,aut ſiccior,aut humidior fiat.Nam reliquis cauſis neque omnes ſimul obnoxii ſumus, neque per totum diem occurſamus. Aer verò nos ambiens, & extrinſecus omnibus circūfuſus eſt, & per inſpirationem attrahitur. Neceſſe autem eſt vnà cum ipſius ſecundum

B temperamentum alterationibus, etiam animantiū corpora coaffici. Qui igitur hæc nouit, non ſolùm futuros morbos ex vnaquaque cōſtitutione prænoſcet, ſed etiam fieri prohibebit, ad immoderata ambientis aeris temperamenta contrariam victus rationem excogitans. Quæcunque igitur corpora propinqua ad hoc ſunt vt in morbū aliquem incidant propter propriā intemperaturā, ea à ſimili ambientis nos aeris temperatura læduntur. Quæ verò contrario modo temperata ſunt ad aerem,ſupra hoc quòd nihil iniuriæ accipiunt, etiam meliora fiunt, tem-

C peramenti immodeſtiam contraria immodeſtia caſtigante.Et qui hoc nouit,ſanitatem conſeruabit contraria corporibus adhibens,quandoque refrigerationibus vtēs, (ſi ita opus fuerit)quādoque calefactoriis:ita vt aquæ inductionibus,& otio,& ciborum inopia, & potus redundantia refrigeret:tegumentis autem & laboribus,& cibo vberiore,& potu parciore calefaciat.Sed & rogo ingenti extructo ac incenſo, aerem ad caliditatem ac ſiccitatem multum tranſmutare quis poterit,ſi antea humidus ac frigidus fuerit: quemadmodum Acronem Agrigentinum

D feciſſe dicunt.

DE PESTE, EX RVFI SCRIPTIS, Cap. XXXVI.

OMnia horrendiſſima in peſte fieri poſſunt, & nihil occultatum manet,quemadmodum in ſingulis morbis.Nam & deliria fieri poſſunt,& bilis vomitus,& præcordiorum diſtentiones,dolores,ſudores multi,extremarum partium frigiditates, profluuia alui bilioſa, tenuia, flatuoſa: vrinæ aquoſæ,tenues,bilioſæ, nigræ, malas ſubſidentias habentes,& ea quæ in medio innatant peſſima,

E ſanguinis de naribus ſtillationes, ardores in thorace, linguæ torrefactæ. Siticuloſi ſunt, anxii, vigilantes:conuulſiones violētæ,& alia multa praua.Si verò ſolerti ingenio quis præſtet,futurā peſtē prænoſcet, attendens & temporibus prauis, & ſtudiis hominum ad ſanitatem non conducentibus,& aliis animalibus prius pereuntibus.Quum itaque hæc conſideraueris, inſuper & illud tecum expende,quale ſit præſens tempus,qualis item vniuerſus annus. hinc enim comperies quomodo victus rationem optimè cōſtituas.Verbi cauſa,Debebat eſſe,ſi rectè res fieret,

F tempus ſiccum, nunc verò humidum factum eſt: neceſſe igitur eſt per victum reſiccare, quo excedens humiditas conſumatur.Habenda autem eſt & alui cura.Quibus verò ſupernus venter pituitam habet, vomitibus euacuare oportet: quibus autem ſanguis excedit,venam ſecare. Cōmoda eſt etiam per vrinas purgatio, & quæcunque aliæ, & quæ fit per totum corpus. Si verò etiam ardore æſtuet æger, & flamma ad pectus vſque aſcendat, non alienum fuerit & frigefactoria pectori adhibere, & frigidæ potū exhibere,nō paulatim, (plus enim exurit)ſed aceruatim,

G vt flammam extinguat.Si autem ardor internas partes occuparit, extremæ verò partes & cutis ſuperficies frigidæ fuerint,& præcordium diſtendatur, & ventriculus colliquamenta partim ſurſum, partim deorſum mittat, & vigiliæ affuerint, & delirium, & linguæ aſperitates, his calefactoriis opus eſt,quò caliditas ad ſuperficiem corporis trahatur, & ſi quo alio modo fieri poſſit vt caliditas ex profundo ad externas partes educatur. Vtendum & hac quæ præſumitur potione:Aloes partes II.ammoniaci thymiamatis partes II. myrrhæ partem I. Hæc trita in vino

H odorato fabæ magnitudine dentur, quotidie videlicet. Haud ſcio (inquit Rufus) an ſit quis qui ex hoc potu non à peſte immunis ac ſuperior euaſerit. Hæc quidē Rufus. Verùm Galenus ad peſtilentes putredines Armeniacum bolum in potu,& ſimiliter ex viperis theriacam magnopere prodeſſe ait. Profectò in peſte quæ Romæ graſſata

eſt (inquit) omnes mortui ſunt quibus neutrum horum profuit.

DE IIS QVI OB CRVDORVM HVMORVM copiam in ſyncopen incidunt, Cap. XXXVII.

Quidam febricitare incipiunt ex magna crudorum humorum copia collecta, vnà cum hoc quòd os ventriculi malè affectum eſt. His inflatum eſt præcordium, & totum corpus maiorem naturali molem habet. Et color aliis ad albidiorem & aquoſiorem ſpeciem mutatur, aliis ad nigriorem ac liuidiorem. Nulli talium ſanguinis detractio citra maximum detrimētum fieri ſolet, & quidem quū opus habeant euacuatione: imò neque venæ ſectionem, neque purgationem ferunt, vt qui etiam ſine his derepente animo concidant. Curare igitur ipſos oportet per frictionem. Incipere verò ſtatim ab initio mor bi cōuenit, primùm à cruribus ſupernè deorſum, per lintea moderatè aſperiora: deinde etiam totæ manus confricentur ſupernè deorſum. Poſtquam autem artus ſatis calidi apparent, & timor fuerit laſſitudinis ſenſus, oleo laxante vtendum eſt: abſtinendum autem ab adſtringentibus. Hyemis verò tempore, etiam diſcuſſorio vtendum eſt: quale eſt oleum Sicyonium ac chamæmelinum. Defrictis autem iam plurimum artubus, oleum quidem detergeatur: verùm ad ſpinam totam progreſſus fiat, & hæc ſimiliter fricetur, deinde rurſus ad crura tranſgreſſio fiat, & ex his rurſus ad manus, & poſtea ad ſpinam, ita vt per totum diem id agamus. Cōmodiſſima his eſt aqua mulſa in qua coctum eſt hyſſopum. Et neque cibos ipſis, neque ſorbitionem, neque aquam dare oportet, neque permittere vt omnino largius bibant, ſed ſola aqua mulſa contenti ſint per primos tres dies, ita vt per ſucceſſionem fricemus, & illud ſolum tempus remittamus in quo ſomnus ipſos occuparit. Si quidē igitur pulſus ipſis valde paruus & fortiter inæqualis eſt, extremū periculum imminet, & facere oportet ea quæ dicta ſunt, nihil aliud curioſius conando: ſi verò firmitatem moderatè habeat, & non probè prodeant alui excrementa, infuſum per clyſterem confidenter adhibe. Si verò ſuperfluitatum impetus amplius quàm oportet in ventrem fiat, primùm quidem amplius aquam mulſam coquito: (minus enim ſubducit) ſi verò adhuc amplius aluus ſubeat, neque ſic ſiſtere oportet, verùm pro aqua mulſa ptiſſanæ ſuccum dare: at ſi adhuc ferri perſeueret, ſorbitione ex halica nutrire. Quòd ſi debilitatem ex pulſu didicerimus, & vires collapſas, panem ex vino diluto dare conuenit, neque ventre, neque hepate inflammato. Nam ſi inflammatæ fuerint hæ partes, corpore crudis humoribus repleto, deſperatus eſt æger. Si verò quandoque perceperis ſatis craſſos eſſe humores, acetum mulſum ſemper pro aqua mulſa da to: ſi quidem æſtas eſt, & aquæ frigidæ potor ſit æger, frigidum acetum mulſum huic dato: hyeme verò calidum. Aduerſiſſima ſunt his balnea, & aer nos ambiens multus calidus, aut frigidus. Hæc igitur facienda ſunt à prima die, vbi ipſe inceperis curationem. Si verò vbi iam animo concidunt, vocatus fueris, partibus his de quibus dixi non inflāmatis, panem quidem dato ex vino non multum, ſtatim autem ad frictionem procedito, & iuxta relatum modum vtitor. Porro in quibus propter flauam bilem quæ os ventris læſit, ſyncope contingit, frigidum potum aſſumere oportet, vinumque tenue, fuluum ac vetus exhibere.

DE IIS QVI OB TENVES HVMORES in ſyncopen incidunt, Cap. XXXVIII.

Qui verò ob tenues humores animo concidunt, contrario prædictis modo curandi ſunt. nam & ſigna notoria contraria his comperies. Nutrire igitur paulatim aſſiduè oportet. Sed & hos incurabiliter affectos eſſe putandum eſt, quum hepar ipſorum aut venter inflammationem habuerit, languentibus iam viribus. In his affectionibus lethalis cōſtitutio celeriter fit in facie. Et ſanè nutrire ipſos neceſſariū eſt: ſimiliter etiam ſuperficiem corporis denſare, quemadmodum ſuperiorum rareface re. Parandus quoque aer frigidus, & adſtringentibus inungendi ſunt. Cibi dandi ſunt non valde diffluentes. Dandus itaq; panis eſt, & ſorbitiones ex halica, & fructus auſteri qui ægrè corrumpuntur, tum per ſe, tum cum pane. Commodum his eſt vinum aquoſum, quod ſtatim ab initio poſt cibos aſſumatur.

DE ALIIS OCCASIONIBVS OB QVAS ſyncopæ fiunt, Cap. XXXIX.

Sunt & aliæ occaſiones ob quas homines animo concidunt, quatuor numero, dolor vehemens, vigiliæ, euacuatio immodica, & in delirantibus aliquando ipſe motus. His quintam ſi voles adde, principiorū intemperiem. Celerrima igitur pernicies inſtat corde affecto: conſequenter autem cerebro, parum verò hepate.

DE DOLORE, Cap. XL.

Dolor igitur ſtupefactorius ob frigidam fit affectionem: pulſatorius autem proprius eſt magnæ inflammationis. Si verò velut ab aculeo infixo aut velut à terebello forari ſe quis putet, craſſi inteſtini hæc doloris ſpecies eſt. Verùm in renibus cum grauitate quadam dolor eſt in vno loco firmatus, circa lumbum dextrum aut ſiniſtrum, retrorſum magis: in colo verò dolor ex eo loco ad locū tranſit. Punctorius conſiſtit circa pelliculas. Perſultans dolor non ſolùm vehementiſſimis alterius tantùm capitis partis doloribus contingit, ſed etiam antiquis capitis doloribus, cephalæis appellatis. Eſt autem dolor perſultans, quum velut à radice primariò affectæ partis initium ſumens, citò in circunſitas fertur. Diſtendentes vtrinque dolores neruorum ſunt, quando & dolent, & ad ambas extremitates diſtenduntur. Minimè enim ad latitudinem diſtentos dolores *nerui ipſi habent. tenſiuos autem & ſtupefactorios dolores inducit membrana ſub cute extenta. Quæ verò inter carnem ſunt membranæ, dolores velut diuellentes faciunt. Sunt enim multæ, & inæqualiter inſitæ, & ipſam carnem ambientes. At circun ſitarum oſſibus membranarum dolores profundi ſunt, & ipſorum oſſium dolentium imaginationem inducunt. Quum igitur nulla externa doloris cauſa apparuerit, præ greſſum victum conſidera. Aut enim fuerit præter conſuetudinem otioſior, aut cibis pluribus homo vſus eſt, aut multum nutrientibus, aut conſueta excretio ſuppreſſa eſt. Si enim quicquam horum, aut etiam omnia apparuerint, humorum multitudo cauſa eſt doloris, & quamcelerrimè hominem euacuato. Sic enim cum omni ſecuritate tibi licebit iis quæ fluxiones repellunt vti, in partibus dolore affectis. Si quidē igitur ſanguinis multitudo fuerit quæ diſtendit, ſtatim vena magna ſecanda eſt prope affectam partem: vitioſis autem humoribus ſolis infeſtantibus, purgatio fiat: ambobus autem concurrentibus, vtriſque euacuationibus vtendum eſt, vena prius ſecta. Si verò his factis dolor remanet, manifeſtum ſanè eſt circa partem affectam impactum eſſe id quod moleſtat: manifeſta eſt etiam curatio per diſcuſſoria futura medicamenta. Eodem verò modo & dolores ob flatuoſum ſpiritum obortos curabimus, placantes ipſos magis attenuantibus eduliis, infuſiſque per clyſterem cataplaſmatis, irrigationibus ac fomentis, rarefacientes corpus illum continens. Si verò tumor grauans aut premens dolorem efficiat, tumor curandus eſt: ſin ob mordacem humorem dolor fiat, aduerſiſſima his ſunt attenuantia ac calefaciētia. Anethum igitur in oleo coctum, dolorem eximit, & ſomnum inducit: & viride magis quàm ſiccum.

DE COLLIQVATIONE, Cap. XLI.

Quum quid per ventrem excernitur, non à cibo aut potu accepto, ſed ex humoribus ex toto corpore in ipſum confluentibus, (quod ſimile quidem eſt bili quæ aſſiduè per vomitum reiicitur, ac per aluum ſecedit: differt autem ab ipſa, fœtoris graueolentia, & quòd egeſtio fuluior apparet, & craſſitudinem habet ſtrigmentitiam, aliquando etiam oleoſam, aut adipoſam) ſyntexis, *id eſt colliquatio* appellatur morbus. Nam recens compacta pinguedinis ac carnis eſſentia, à febri ardente reſoluitur ac colliquatur. Diutius verò perſeuerante malo, ex ipſis etiam ſolidis partibus aliquid colliqueſcit. In hac peſſima febre frigidæ potus remedio eſt, ex frigidiſſimo fonte petitæ. Talia verò eſſe oportet etiam cataplaſmata & epithemata frigefacientia, tum thoraci, tum præcordiis impoſita. Perfrigerātes quoque cibi exhibendi ſunt.

DE VIGILIIS IN FEBRIBVS, Cap. XLII.

SI vigiliæ nimium infeſtauerint, manus & crura deligari iubebimus eo tempore quo ad ſomnum conuerti ſolent, & vigilare. Tunc autem aperire & claudere palpebras cogimus, donec ſufficienter fuerint fatigati: dein de repentè ſoluimus ligamenta, & lucernam tollimus, & multam quietem eſſe iubemus. Quòd ſi fortiter incumbant vigiliæ in exacerbationis remiſſione, facies proluenda eſt papaueris nigri capitum decocto: idem etiam olfaciendum eſt. Et papaueris albi corticem toſtum tritum, & mandragoræ radicem tritam, æquis portionibus cum vino & roſaceo, in malagmatis formam redige, ac fronti impone. Serpyllo item cum meliloto in paſſo cocto vtere: & hoc in ipſis quoque exacerbationibus. Aut trita papaueris capita pane excipientes, cum roſaceo aut cerato imponimus. Sed & cibus quodammodo curioſior ſit, & ſorbitionibus papaueris albi ſemē adiiciatur, trium cochleariorum menſura. Olera verò parentur, papaueris nigri, ſi affuerint, foliis adiectis viridibus, quantū tribus digitis capi poteſt: ſin minus, tria aut quatuor capita ſicca ſimul incocta eximantur. Si verò neque ſic in ſomnū deferantur, papaueris ſucco aut mandragoræ ſucco oblinantur. Sed & eclegma quod ad delingendum ex capitibus papaueris componitur, & maximè id quod ex ſapa conſtat, ſi cochlearii vnius aut dimidii menſura bibatur, ſæpe ſomnū conciliauit. In quibus autem caput non facilè repletur, vtendum eſt, ſi vigiliis infeſtentur, in declinationibus tali ſuffumigio: Folii, amomi, coſti, zarnabo, ſingulorum vnciam vnam: carpobalſami drachmam vnā, ſtyracis, ammoniaci thymiamatis, bdellii Scythici, radicis mandragoræ, ſucci papaueris tantundem. ſuffito in lignis cupreſſinis.

CVRATIO SOMNI GRAVIORIS, Cap. XLIII.

FAciem ſpongia poſca lactei teporis imbuta detergere oportet, & extremas partes fortiter deligare. Odoramenta adhibeantur inciſoriam vim habentia. Et in exacerbationū remiſſionibus cucurbitæ dorſo ac ſpinæ efficaciter affigantur. Perſeuerante verò morbo, etiam ſternutatoria in exacerbationum remiſſione adhibeantur. Sit autem & ciborū materia ſecandi ac diuidēdi vi prædita, velut in ſanitatis præceptis diximus.

CVRATIO DOLORIS CAPITIS IN febribus, Cap. XLIIII.

CApitis dolore in febribus vexante, poſt conuenientem ſuperflui vacuationem, circa exacerbationū declinationes vnctione capitis vtendum eſt, primùm ex oleo communi acerbo ac crudis adhuc oliuis expreſſo, aut roſaceo: admixto ad ipſum etiam aceto pauciſſimo, æſtate quidem, & in febre ardente, frigido: hyeme verò, & in non ardente febre, calido aut tepido. Coquatur aliquando in oleo etiam ſerpylli ac polygoni ſuccus. In æſtate etiam calices papaueris, aut ipſum papauer: quēadmodum rurſus hyeme, peucedani parum. Perſeuerante dolore in fronte, ſi ſinciput nudum fuerit, cataplaſma huic adhibendum eſt ex polentæ polline, & polygono, aut ex pane ſimiliter ac roſis, aut modica myrto, aut ſerpyllo. Quoſdā etiam pulegium admixtū magis leuauit. In quibuſdam verò etiam, quum feruoris ſenſus eſſet, pſyllium polentæ admixtum profuit: aut etiam per ſe in coctura ad viſci formam redactū, & aſſiduè permutatum, & coriandrum ſimiliter cum polenta. Sed & aloe cum aceto illinitur, & myrrha & ammoniacum ſimiliter & crocomagma. At pulſatiles dolores ruta & mētha cum pane difflat, adſtillato etiam roſaceo. Si verò ad relata dolor non ceſſerit, primùm caput ad cutem attondere oportet: deinde pinguioribus irrigationibus per totum ipſum vtendum eſt: poſtea cucurbitæ affigendæ ſunt occipitio, & extremæ partes deligandæ ac confricandæ. Commodæ ſunt & hirudines appoſitæ. Cæterùm ſi defluxio aliqua, aut grauedo illapſa, capitis dolorem accenderit, iis quæ ad hæc proprio loco deſcribentur auxiliis vtendum eſt: ſi verò à locis circa ſtomachum vapores exhalantes caput læſerint, etiam his proſpiciendum eſt quemadmodum ex ordine ſubſcriptum habetur.

DE STOMACHI AFFECTIONVM CVratione, Cap. XLV.

SI imbecillis fuerit ſtomachus, cataplaſmatis corroborare potentibus vtemur: qualia ſunt quæ palmulis conſtant, vino, polenta, croco, maſtiche, & aloe. Irrigationes autem adhibebimus ex abſinthio, & oleo melino, maſtichino, nardino, & vino. Et ſi ſtomachus exuratur, admiſcenda ſunt etiam frigefacientia aliqua, veluti eſt cucurbitæ ſuccus, & lactucæ, & portulacæ, & ſolani, & intybi, & vuæ acerbæ. Si verò aliquid inflammati circa viſcera appareat, etiam ex laxatoriis quædam admiſcenda ſunt: ad irrigationes quidem, oleum chamæmelinum ac Cyprinum: & de adipe, gallinaceus ac anſerinus: bdelliū item aut ammoniacum, aut ſimilia: ad cataplaſmata verò, apii ac fœnigræci ſemen, althææ ac chamæmeli flos. Et in ſumma, compoſitam hæc facultatem habeant ex laxatoria tenuium partium, & amara, ac adſtringente.

DE IMMODICIS PERFRIGERATIONIbus ac rigoribus in febre, Cap. XLVI.

RIgoribus qui iudicatorio modo fiunt, reſiſtere non oportet, neque certamen exoluere. Sed & perfrigeratio quæ ex ſudore oboritur, promptè ſedatur, & nihil moleſtat. Si verò perſeueret rigor, aut perfrigeratio (à frigidiore verò & multa pituita maximè oboritur) primùm artus pluribus modis cōſtringēdi ſunt: deinde primùm illinendi oleo chamæmelino, aut Cyprino, aut irino. Si verò maiore auxilio opus ſit, piper quoque oleo admiſcendum eſt, aut roris marini ſemen, aut adarce, aut caſtorium: & frictio mollis totius corporis adhibēda eſt. Quò verò non facilè oleum defluat, non ineptum eſt ceræ parum in ipſo liquare. Quòd ſi rigor recaleſcere non poſſit, fortioribus etiam acopis ex his cōpoſitis, & dropacibus, ac ſinapiſmis vtendum eſt, & alia inſuper fomenta conuenienter excogitanda. Sed & acriora odoramenta conueniunt, calaminthe, pulegium, hyſſopum. Quin & ante febris acceſſionem, aqua mulſa bibenda eſt in qua piper & ruta ſint incocta. Et ſucci Cyrenaici milii magnitudinem cocto melle efformati, duabus ante exacerbationē horis dabimus: ſimiliter & ſilphii ſucci. Sed & id quod ad quartanas ex ſucco Cyrenaico cōponitur, multis profuit. Et qui in olei multi calidi ſolia ſe demiſerunt (inquit Archigenes) rigores pertinaciter hærētes excluſerunt. At Galenus ante acceſſionem febris, cutem abrotono defricare iubet, aut calamintha ſicca, aut conyzæ foliis & floribus, aut coſto, aut pyrethro, vtriſque his cum oleo. Et aut omnino non, aut ſaltem minus rigebunt.

DE SVDORIBVS, Cap. XLVII.

SVdores iudicatorios admittere oportet vſque ad ſufficientem euacuationem, ita vt etiam adiuuemus moderata calefactione ac quiete, vt ſudorem non abſtergeamus: (alius enim alium ducit) & calida oris collutione ac ſorbitione, & ſomno. Sed & remiſſos ſudores ſimiliter vt iudicatorios adiuuabimus. Quæ igitur ſudores ducunt auxilia, libro primo, capite quadrageſimooctauo ſufficienter relata ſunt. Poſtquam verò ſudores amplius proruperint, tunc detergere oportet, & tegumenta leuare ad refrigerandum. Laſſitudinem enim inducunt nimium erumpentes, adeò vt ſæpe ad ſyncopen adduxerint. Tenue igitur ſit amiculum & madefactum, & aer frigidior: ſomnus quoq; ac vētilario aſſumatur. Et myrtus nigra trita corpori inſpergatur, & ſimiliter galla, & pini cortex. Electrum item ac polenta, cum vino adſtringente, partibus admittentibus imponantur, & ſpongia poſca imbuta facies detergeatur. Archigenes autem & calcem viuam, & fæcem vini vſtam, tum in his, tum in rigore recaleſcere nequeunte aſſumit. Ambo enim hæc (inquit) dum incaleſcunt, reſiccantur. Irrigare etiam medias corporis partes iubet ſucco plantaginis, aut coriandri, aut portulacæ, aut braſſicæ, quò compactæ ſudores arceant. In ſomno verò, in cimolia terra aqua diſſoluta, pinguefiunt linteola, & ſubiiciuntur dorſo ac thoraci. Illinendum eſt autem totum corpus roſaceo, aut melino, aut myrteo, aut lentiſcino, aut ceratis ex his paratis. Idonea enim magis ſunt his pinguia, eo quòd obſcuros meatus obturāt, humoris tranſitum prohibentia. Manifeſtum verò eſt quòd & cibus

ſiccior his conducit, & vina moderatè adſtringentia. Ve- A rùm à pluribus potionibus, & præſertim humidioribus, & à frequentibus oris collutionibus abſtineant. Si verò id fieri poteſt, etiam geſtationes aſſumantur, in frigidiore aeris conſtitutione. extremæ autē partes his maximè perfrigerentur. Qui verò per expreſſionem fiunt ſudores (hi autem ob dolores aut cōuulſiones contingunt) eos & deligatione, & fotu extremarum partium, & panniculorum laneorum defrictione leuiter curare oportet.

DE TVSSI IN FEBRIBVS, Cap. XLVIII.

TVſſi in febribus, præſertim cum rigore orientibus, reſiſtere oportet. nam per tuſſis inſtantiam labans alioqui febris erigitur. Dandæ igitur ſunt confectiones ſub lingua tenendæ, ex melle cocto coactæ, quæ linguæ ſubditæ eliquantur, atque inde hypoglottia vocantur, & id quod bonam ſpirationem impedit diſſoluunt. Tempus vſus ipſarum eſt circa exacerbationum vigores, & deinceps vſque ad modicum tempus ante acceſſionem. Detur item aqua mulſa cocta. In quibus verò neruorum genus ſuſpectum non habes, temporis progreſſu confidenter etiam acetum mulſum dabis: ſin minus, hyſſopi decoctum. Hoc etiam rigentibus auxiliatur. Dabis item caſtorium, ſi febris non ſit ardens. hoc & neruorum generi conducit. Eclegmata verò deligantur ex pini & ſtrobuli nucleis, iride, ſemine lini, amygdalis amaris, & vrticæ ſemine. Pleraque ex his etiam cibis admiſceantur. Sed & reſina terebinthina in ouo detur. Forinſecus autem thoraci & partibus circa arteriam lana ſulphurata imponatur. Oleum verò, aut rutaceum ſit, aut irinum, aut anethinum. Ligamentum quoque robuſtum in longum deligatum tuſſes exactè cohibet: in mediis dico ac extremis partibus. Nec præter rationem eſt, tuſſis gratia vti ſtaphide ſylueſtri, ita vt vnà cum vuis paſſis aut cum maſtiche manducetur. Quin & extremæ partes defricandæ, contrectandæ ac deligandæ ſunt: deinde rurſus exoluenda illa in contrarium protractio. Si verò ob febris acrimoniam tuſſis irritat, gargariſmate ex aqua tepida vtendum eſt. Sed & frigida ſæpe profuit. Conferunt & ex poſca gargariſmi, & ex palmularum, aut roſarum, aut radicis dulcis decocto. Viſceribus autem ac ipſi cordi ea quæ moderatè frigefaciunt imponenda ſunt.

DE STERNVTATIONE, Cap. XLIX.

STernutationes ſæpe vexant in febribus illabentes. nā & caput replent, & vires proſternunt: quibuſdā etiam ſanguinem erumpere faciunt, atque alias eiuſmodi turbationes inducunt. quare ipſis reſiſtere oportet. Irruentem itaque ſternutationem cohibet confrictio naſi, frontis, & oculorum, oſcitatio item, & palati diligens frictio, ructus, laterum mollitudinis intentio, capitis eleuatio, conuerſio ad latus, ſummarum partium contrectatio, muſculorum mandibulatium inunctio, olei calidi in aures infuſio, puluini calidi ſub mentum ſubditio. Vitare autem oportet repentinam ex ſomno excitationē, fumum, puluerem, acriores odores, piperis, caſtorii, ſinapis, menthæ. Lenis eſt odor mali ac polentæ: nam ſternutationum elapſum obtundit. Idem faciunt & ſpongiæ marinæ nouæ. Cæterùm impetu ad ſternutationē oboriente, & ſternutatione non prodeunte, labia quieſcant, & acriores odores aſſiduè experiatur, & mens remittatur.

DE CIBORVM INAPPETENTIA, Cap. L.

SI ob vitioſos humores ciborum inappetentia oboriatur, cibi ac potus illi dandi ipſis ſunt qui tales humores detergere, & aut per vomitū, aut per infernam aluum excernere ſolent: aut temperare & meliores efficere poſſunt. Horum materiam habes in præcedente hunc libro, qui primus eſt totius operis. Si verò ob virium debilitatem inappetentes ſunt, quandoquidem omnis virium facultas propter partium intemperiem debilis eſt, intemperiei ſpeciem per contraria curare oportet. Variegationem itaque de inappetentia tractationem, inter ſtomachica libro tertio trademus. Verùm in febricitantibus ſtatim ab initio appetentiam odoramentis recuperare conandum eſt, maximè aqua in qua polenta ſubacta eſt, aut poſca, aut vino diluto, aut fructus alicuius odorati ac adſtringentis decocto. Vnctione item leni, & moderata totius corporis frictione ac contrectatione, & faciei prolutione, ac modicæ aquæ abſorptione. Sed & digitorum immiſſione ſtomachus lancinatus, conuerſus quodammodo ad hoc eſt vt cibum admitteret, & præſertim vbi bilioſum quid aut acetoſum eductum eſt. Poſt primos dies, etiā cataplaſmatis forinſecus ſtomachus inuitetur, quæ parata ſint ex palmulis, malis, œnanthe, abſinthio, aloe. Cibi verò præparentur plures & ſimplices, & frumen- B tacei, & qui ex alia materia alterationes quaſdam habeāt, non tamen procul ab vſu febrium recedant. Inter quos fructus quoque pomorum numerari poſſunt, qui non facilè aceſcunt, neque valde dulces ſunt, ſed maturi: & non vſque ad ſatietatem, ſed ſolùm vt appetentiā ad alios cibos irritent. Adſint autem ipſis dum cibum capiunt, qui leniſſimi ſint, & compeſcere ipſos ac cohibere poſſint. Remotis iam febribus, ſi etiam in refectionibus inappetentia permaneat, ſiſarum coctum cum aceto mulſo, & lactuca, & oliuæ muria conditæ, & capparis, & ſalſamētum, C & bulbi, & quicquid ſtomacho commodum eſt, excogitetur, ita vt & illos cibos in memoriam reuocent in quibus, dum ſani eſſent, maximè immorabantur. Deambulationes etiam ac geſtationes, & vociferationes, & dropaciſmi, & frictiones, & exercitia aſſumantur. Sed & præpotationes ſucci abſinthii, aut aloes. Aceti quoque ſcillini myſtri menſura abſorpta probè facit.

DE MAGNA FAME, Cap. LI.

SI verò ad magnam famem, bulimon appellatam, cibo- D rum inappetentia deueniat, hoc eſt vt excellenter animo linquantur, hos reuocabimus tum aliis odoramentis, tum ſuillis carnibus aſſatis, & hœdinis: & in ſumma omnibus nidoroſum odorem habentibus, nimirū vbi acumen febrium iam præteriit. Et extremitates ipſorum deligare, ipſóſque excitare oportet, & maxillas pungendo, & capillos aut aures vellicando. Reuocatis autem panem ex vino diluto dabimus, aut aliud quid ex iis quæ facilè diſtribui poſſunt.

DE CANINA APPETENTIA, Cap. LII.

ESt hoc ſymptoma non ita valdè in febribus accidat, ſed aliquando poſt ipſas, tamen tum aliàs, tum ob cognationem quam ad ciborum inappetentiam habet, non malum fuerit & de immodica dicere appetentia, quum ambæ modum excedant. Quandoquidem igitur à pituita acida hæc affectio maximè oritur, iis quæ hanc ſecant ac detergent vtendum eſt. Sunt autem talia dulcia & ſalſa, & alioqui deterſoria calefacientia. Vinum igitur ipſis dare oportet largum, & multum calfaciens: talia au- F tem ſunt fulua colore, aut rubra, citra adſtrictionem. Magis verò dulciora danda ſunt, etiamſi non ſitiant. Quum autem ad prandium accedunt, primùm pinguia ipſis darè oportet, & alia omnia multo oleo præparata, nihil auſterum, aut adſtringens habentia. Hæc enim etiamſi non palàm ipſam impugnent cauſam, tamen incontinentem ad cibos imperum diſſoluunt: verùm abſtinentia ab his, pituitæ in ſtomacho collectionem minuit. Et ſalſamenta danda ſunt. Poſtea verò prædicta vina largè bibant. Si enim longiore tempore ita fecerint, ſedatur.

G DE SITI, Cap. LIII.

SItim admodum paruam, propter ſiccitatem aut caliditatem partium fieri putandum eſt, per quas potus humor ex ore ad ventriculū defertur. Et medela quidem ſiccitatis, eſt ſomnus: caliditatis autem, vigiliæ. Aliqui tamen ſiticuloſi ex vino fiunt, & ob eduliorum caliditatem: & horum medela eſt frigidæ potus. Appetunt autem vitioſas qualitates, quemadmodum etiam cibos, iuxta rationem prædominantis vitioſi humoris. Cæterùm inextinguibili correptos ſiti, ex qua etiā mortui ſunt, aliquan- H do vidi quoſdā qui viperas dipſadas appellatas ediſſent: & qui vino veteri ſe inebriaſſent: atque hos qui in naui, in qua aqua deficeret, eſſent. nam qui ex ipſis marinam bibere auſi ſunt, omnes perierunt. At in febribus ſitim mitigare ſolet capitis irrigatio ex frigidiſſimo oleo, aut roſaceo, quæ cum delapſione inſtar ſalientis aquæ con-

tingit. Optimè verò ad sitim facit lactucæ nigræ semen commansum, & glycyrrhiza appellata, & cucumeris semen ore detētum.Dato etiam sitim eximens catapotium hoc, Cucumeris satiui drach.octo, tragacanthæ drach.4. Tragacantham ouorum crudorum recentium albumine dissolue, & vbi dissoluta fuerit, ad cucumeris semen antea tritum adiice: & ex simul tritis ac emollitis catapotia efforma,eáque in vmbra sicca,& vnum sub lingua tenendum præbe, ita vt dissolutum liquorem absorbeat. Dato etiam cremorem malorum Cydonioru,aut pirorum, aut mespilorum,aut pampinorum vitis,absorbendū: aut mali Punici succum.

DE LINGVA ASPERA, Cap. LIIII.

Linguæ asperitatem humectare oportet ita vt feminis lini decoctum ægros in ore continere iubeamus. Efficacius autem erit si myxæ cum lini semine fuerint coctæ. Sed & digito in hoc succo tincto, & lingua cōfricta, os aqua pura colluant,aut spongia detergeant,deinde rosaceo illinant. Sed & ipsum rosaceum melli admixtum egregiè efficax est. Et portulacæ succus ore detentus, & rhus qui obsoniis inspergitur, aquæ mulsæ mixtus probè facit.Et damascenorum,& myxclii (hoc est myxæ)offa in ore retenta,& linguæ obuoluta,& lactucæ cauliculus. Archigenes verò,Sal Indicus,inquit,colore quidem & compage similis communi sali,sapore verò mellito,lentis magnitudine,aut ad summum fabæ,arrosus,vehementer humectare potest. Decumbant autē in latus: (supinus enim decubitus reficcat) & os claudant. nam & hiare, humorem siccat. Sternutationes quoque accersitæ, omnibus aliis magis efficaciter linguas humectant.

DE NAVSEA, Cap. LV.

Qvum absque eo quòd aliquid quod vomitum moueat ingessit,nauseabundus fit æger,manifestum esse opinor vt ratiocinemur prauos humores ventriculum infestare.Quidam verò lancinantur quidem, non autem vomunt quicquam, in ipsis tunicis humore imbibito.Si igitur pituitosi sunt humores,coquere ipsos oportet, homine in quiete & inedia ac somnis seruato: si verò tenuiores, vomitus ipsos eiicit, qui aliquando ex ptissanæ succo contingit,aut aqua mulsa. Qui verò viscosi sunt ac crassi, attenuantibus opus habent, quale est acetum mulsum,& similia. Quòd si humiditas praua in tunicis imbibita est, amara ex aloe confectio commoda est: verùm quæ adstringunt, plurimum lædunt: quemadmodū rursus vbi humiditas multa est citra prauam vitiationem, quæ adstringunt commodissima sunt. Verùm medicamentum ex aloe ad marcorem perducit: at si frigiditas humiditati adest, ad adstringentia admiscēda sunt etiam calefacientia.Signum autem frigidam esse affectionem, est non sitire,neque ardorem sentire.

DE BILIS VOMITV, Cap. LVI.

Bilem vomentibus cataplasmata adhibendum est ex palmulis, malicorio, galla, coctis in vino aut posca, pane simul contrito. Sed & acacia, & hypocystis, & balaustium & rhus cataplasmati admisceantur. Et cucurbita cum multa flamma affixa magnopere prodest.Cibum verò sæpe paulatim dabimus. Cæterùm in iis qui atram bilem vomunt,& stomachum inflatum habent,spongias aceto acerrimo calido imbutas impone,aut hederæ folia in vino cocta appone.

DE SINGVLTIBVS, Cap. LVII.

Singultus fit aut ob repletionem,aut ob euacuationem, aut humoribus acribus stomachum mordētibus, quibus vomitu reiectis sedatur. Multi verò,etiam vbi medicamentum ex tribus piperis generibus constans accepe-runt, si statim vinum insuper bibant, singultiunt. Quòd verò etiam aliqui cibum corrūpentes singultiant,ex confessis est. Sed & à rigore multi singultiunt.Proinde in iis qui ob plenitudinem aut mordacitatem singultiunt, sufficientem medelam esse vomitum comperiemus: calefactionem autem in iis qui ob frigiditatem. Quum verò ob repletionem factus fuerit singultus, violenta opus habet euacuatione. hoc autem præstat sternutatio. At singultus ob euacuationem,sternutatio non sanat.Dare verò

A singultientibus oportet rutam cum vino, aut nitrum in aqua mulsa,aut seseli,aut daucum,aut cuminum,aut ginginerim,aut calaminthам, aut nardum Celticam. Atque hæc quidem sunt auxilia eorum qui ob ciborum corruptionem, aut ob frigiditates, aut ob repletionem singultiunt. Verùm iis qui ex plenitudine singultiunt, ob frigidos ac viscosos humores, castorii obolos tres dato ex posca bibendos.Idem etiam forinsecus cuti ad stomachū impositū prodest,cum oleo Sicyonio, aut antiquo.Conuenit etiam acetum scillinum, aut acetum mulsum in po-
B tu.Sed & detentio spiritus magnopere commodat.

DE ALVO SVPPRESSA AC LAXA in febribus, Cap. LVIII.

Qvæ resiccatam aluum promoueant, in primo libro relata sunt, quantum opus erat. Quandoquidem verò & in febribus hanc humectari contingit, hic de hoc dicendum venit. Multi enim non pro febris ratione, sed propter solum hoc symptoma perierunt. In principio igitur sustinere oportet ea quæ prodeunt, ita vt nihil resi-stamus aduersus ea quæ ex corruptione ac cruditate effe-
C runtur. Verùm vbi vltra modum euacuatio contingit, cohibere conuenit. Et si quidem acriora prodeant, oportet ea quæ exhibentur boni succi esse, & alioqui etiam crassiora. talia autem sunt, sorbitiones ex halica ac ptissana. Sed & balnea his commoda sunt, post morbi concoctionem. Vbi verò pituitosiora & fluida feruntur, viceuersa ficciores sint ac calidiores cibi, quantum febres permittunt. tales autem sunt qui ex condimentis calfactoriis parantur. A balneis autem his abstinendum est, si non quid aliud cogat. Quòd si debilis sit concoctoria facul-
D tas,adstringentibus eduliis & auxiliis vtendum est. Eduliis quidem, in quæ maximè mala Punica,aut poma, aut pira, aut mespila sint iniecta: aut etiam his ipsis, & vino tenui odorato adstringente. Auxiliis autem,ex cataplasmatis polentæ,palmularū, absinthio, rosis,myrti baccis, & consimilis materiæ. Considerandum verò in quibus maximè partibus imponenda sint cataplasmata:circa stomachum dico aut infernam aluum: quandoque etiam circa lumbos imponimus.At cruentas excretiones reprimunt ac reficcant cataplasmata ex thure, aut polentæ
E pollen cum thure, aut manna vino aut posca subacta. Acriorem verò humiditatem per infusum clysteris edulcare oportet, quandoque per solam aquam, quandoque per ptissanæ,aut halicæ, aut oryzæ,aut tragi succū: atque hoc non semel,sed sæpe. Postea verò admiscendæ sunt & rosæ siccæ,aut myrti baccæ, aliquando etiam gallæ. Etenim vnà cum rosaceo,& vino tenui adstringente, aut rosarum decocto infusum,aut etiam sedi appositum,promptitudinem ad excernendū hebetat ac retūdit. Vbi verò frequens contingit ad egerendum surrectio, glomer ex
F calidis staminibus ad sedem efformatus apponatur.

DE SANGVINIS STILLATIONE, ET sanguinis è naribus eruptione, Cap. LIX.

Qvandoquidem sanguinis stillatio plenitudinem in toto corpore aut in capite significat, ob expressionem contingens,aut ob meatuum densationem: amplior autem excretio plenitudinem laxare ac minuere potest: iuxta rationem verò, ipsam facere licet inde vnde natura impetum habet: hac ratiocinatione facta, ausus fui in
G destillationibus quarta die contingentibus, per typham, velut mos est,vasa in naribus sauciare. Verùm non oportet modico fluxu contentum esse, sed iuxta vires detrahere. Cæterùm spontaneas in febribus per nares sanguinis eruptiones,si iudicatorio modo fiant, sustinere oportet: si verò immoderatè sanguis feratur, reprimere conari. Deligentur igitur primùm validè extremæ partes, & æger ita figuretur vt sublime caput habeat. Videtur autem & præputii pudendi virilis deligatio,sanguinis è na-
H ribus eruptiones peculiariter cohibere. Non autē emungat,neque irritet locum, sed grumum congelari sinat. Et nasus spongia posca imbuta detergeatur, & cuneolus ex linteo in narem vnde sanguis erūpit, indatur, facta prius illitione ex aliquo sanguinem sistente. At horum medicamentorum materiam,ac reliquam curationem, in tractatione de locis affectis, libro post hunc sequenti,abundè proponemus.

DE ANIMI DELIQVIO, Cap. LX.

IIs qui ex cholera, bile ſupernè ac infernè prodeunte,
& ob alui profluuia, & propter alias multas & aceruatas
euacuationes exoluuntur, aquam frigidam aſpergere
oportet, & nares apprehendere, & os ventriculi confricare,
& vt vomant iubere, ſtomachúmque lancinare
aut per digitos, aut per pinnas immiſſas. Sed & fortiter
multis ligamentis deligare, vbi quidem per infernas partes
euacuationes fiunt, manus: vbi verò per ſupernas, crura.
Excogitare inſuper in iis quibus ſanguis erumpit, figuram
ſurſum vergentem citra dolorem. Eſt & cucurbita
affigenda, ita vt ad contrarias iis quæ euacuantur partes
retrahamus. Sanat etiam vinum aqua temperatum
exolutiones ex aceruatis euacuationibus obortas, ſi non
viſcerum inflammatio, aut capitis vehemens dolor, aut
affectio aliqua mentem emouens, aut febris ardens, in
morbo crudo prohibeat. Nam in his vinum magna detrimenta
inducit. Et ſi quidem æſtas fuerit, & æger calidi
temperamenti, & aquæ frigidæ potor, frigida danda eſt:
ſin contrà, calida. At verò iis qui ob ſudorum copiam animo
linquuntur, cutem denſare oportet, velut antea dictum
eſt, & flatuum frigidorum acceſſus excogitare. Verùm
fluxionibus in ventrem nihil horum conuenit, præterquam
vt ventri & ſtomacho corroborantia adhibeamus,
& hos lauemus. Balnea enim fluxionibus in ventrem
commodiſſima ſunt, ſed ſanguinis eruptiones & ſudores
vehementer exaſperant. Cæterùm eos qui ob plenitudinem
animo linquuntur, à vino & cibo abſtinere
oportet, & à balneis, ſi febricitarint. In potu detur aqua
mulſa, in qua thymus, aut origanum, aut pulegium aut
hyſſopum ſint incocta. Commodum his eſt & acetum
mulſum. Si verò propter prauos humores in ſtomacho
contentos animo linquantur, vomere ipſos iubeto ex aqua
& oleo, digitorum aut pinnarum immiſſione. Si vomere
nequeant, oleum optimum bibant. hoc ſæpe etiam
per infernam aluum euacuat. Sed & abſinthium his pro-
A deſt. At ſi ob ſtomachi debilitatem exoluantur, iis quæ
corroborare ipſum poſſunt vtendum eſt, velut antea in
capite de ipſo dictum eſt: & extremas partes defricare oportet,
& eos qui ardore exuſti ſunt, ad balneum ducere:
perfrigeratis verò, medicamentum ex tribus piperis generibus
conſtans, & ipſum quoque piper dare. Qui verò
ob ampliorem caliditatem, aut ob ſolis ardorẽ, aut quòd
in balneis moram diutius traxerunt, animo linquuntur,
eos curabis frigidam aquam aſpergens, & ad ventum conuertens,
& ſtomachum fricans, & vinum ac cibos exhibens.
Si verò propter inflammationis magnitudinem, aut
malam febris afflictionem, in acceſſionũ inſultibus in animi
deliquium incidant, & perfrigerentur, artus fortiter
fricare oportet & calefacere, ac deligare, & vigilare iubere,
& à cibò abſtinere. Hæc autem & ante exacerbationem
facienda ſunt. Iis verò qui propter ſiccitatem ani-
B mo linquuntur, duabus aut tribus horis ante exacerbationem
cibus dãdus eſt, aut halicæ ſuccus, aut panis ex aqua,
cum mali punici granis, aut pomis, aut piris. Si verò
magnum periculum timeatur, etiam vinum detur. Sed &
in iis qui derepente animo linquuntur, ita faciendum
eſt. Et vbique cauſam ob quam animi deliquium contingit,
conſiderare oportet, & aduerſus hanc inſtare. Quandoque
tamen etiam ſymptomatis maior cura habenda
eſt, ſi quidem periculum aut mortem minetur.

VLCERATIONIS CIRCA OS SAcrum curatio, Cap. LXI.

ET hæc affectio in febribus maximè diuturnis, propter
decubitus diuturnitatem contingit. Quum igitur
locus rubicundus fieri incipit, circulum laneum iuſtæ
magnitudinis loco ſubdemus: poſtea verò roſaceum aut
C myrteum ceratum, quod ſpumam argenti aut ceruſam
recipit, imponemus. Inflammatione autem oboriente,
panis cataplaſma cum ſolano, aut polygono, aut plantagine,
aut braſſica tenera. Si verò vlceratio paſcendo proſerpat,
lenticula cocta cum malicorio imponatur.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA Liber III,

Iano Cornario medico Phyſico interprete.

DE CAPILLORVM AFFECTIONIBVS.

DE ALOPECIA, OPHIASI, AC caluicie, Caput I.

QVEMADMODVM plantæ aliquæ ob
humoris inopiam reſiccatæ corrumpuntur,
aliquæ verò ob humoris alieni ab ipſarum
natura attractionem: ita etiam in
capillis fieri ſolet. Nam ob humorũ inopiam
caluicies contingit. propter vitiatos
autem humores alopecia & ophiaſis, figura ſolùm inter ſe
differentes: nam in ophiaſi ſerpenti ſimilis pars læſa apparet:
verùm alopecias, ex eo quòd hæc affectio frequenter
vulpeculas infeſtet, nominauerunt. Ex colore igitur
cutis, redundantem humorem coniectantes, euacuatione
per purgatorium medicamentum prius vtimur, deinde
localibus auxiliis curationem abſoluimus. Si igitur color
cutis nigrior aut albidior factus fuerit, per hieram antidotum
purgamus, quæ & pituitam & atrabiliarium humorem
euacuat: ſi verò pallidior, catapotia ex aloe dabimus.
Vniuſcuiuſque ex his deſcriptionẽ in libro de compoſitis
medicamentis reperies. Poſt totius corporis euacuationem
apophlegmatiſmo pituitam per os detrahẽte
vtendum eſt, non ſemel, ſed ſæpe, ex aceto, ſinapi ac melle.
Melius autem eſt ſi in aceto origanum quoque aut pulegium,
aut thymus, aut hyſſopum maceretur. Sed & in aliis
circa caput affectionibus eadem methodo vtendum
eſt, ita vt primùm redundantem humorem euacuemus
aut per purgationem, aut per venæ ſectionẽ, ſi etiam ſanguinis
redundantia fuerit, deinde ſic ad localem curationem
procedamus.

AD ALOPECIAS. Vbi nitro præparaſti, & linteo
aſpero aut potius lana exterſiſti, & ad ruborem defricuiſti,
verbenacam in ſole cum aceto tritam illine. Aut
alcyonium aſperrimum vſtum ac tritum, cum oleo lucer-
D narum illine: aut arundinis radicem, aut amygdalæ amaræ
corticem vſtum, oleo aut adipe vrſino exceptum illine.
Moderata igitur ſunt hæc: fortiora verò quæ ex euphorbio
& thapſia, & adarce, cum oleo laurino trita, aut
pice liquida. ALIVD. Herinaceorum marinorum
teſtas vſtas vrſino adipe excipe, & loco ex nitro præparato
illine. ALIVD. Piperis, ſtercoris ouilli ſicci, irionis,
ſeminis erucæ, ſingulorũ drachmas quatuor, veratri
albi drachmas tres, ſtercoris murini drachmã vnã: excipe
felle taurino, aut hircino, aut ſuillo. ALIVD, experi-
E mento cognitum, ad alopeciam: Radicis mandragoræ, ariſtolochiæ,
radicis ari, ceræ, picis liquidæ, ſingulorum vncias
octo, axungiæ porcinæ non ſalſæ, nerii herbæ cordis,
ſiue internæ partis, parum. Axungiam & nerium coquito
donec herba flacceſcat: deinde facta excolatione herbam
abiicito, & reliqua ad axungiam adiicito ac coquito. poſtea
ceram & picem liquidam addito, & confidenter in
ſole vtitor. Et vbi vlcera ad cicatricem perducta fuerint,
caput vulpeculæ vrito, & cum ipſo alcyonium, anchuſæ
nigræ folia: omnia trita ſupra illitionem ſupernè iniici-
F to, quò capiti pili ſuccreſcant. ALIVD. Capitis muris
vſti partem vnam, teſtarum buccinorum marinorum
partẽ vnã. Cũ axũgia porcina in olla coctis vtere. potes &
ſicca ipſa ĩſpergere. MEDICAMENTVM ex thapſia,
ad omnes

ad omnes veteres affectiones: Euphorbii, thapsiæ, baccarum lauri, singulorum vncia vna: sulphuris viui vnciæ dimidium, veratri vnciæ dimidium, ceræ vnciæ dimidiũ, olei laurini, aut cicini, aut veteris, quantum satis est. In fortioribus, etiam nasturtii vncia vna, & alcyonii vncia vna. Hoc non solùm ad alopeciam, sed etiam ad omnem diuturnam perfrigerationem facit. Vbique verò præparatione per nitrum & defrictione vtendum est in alopeciis: & pili assiduè radendi. Multos enim noui per solam defrictionem & assiduam rasuram pilos produxisse. AD caluitiem & pilorum augmentum. Ex Critone. Leporũ ventres quinque siccatos, in testaceo vase diligenter torreto, & ad hos tertiam virgultorum myrti partem accipito, acaciæ fructus, acaciæ succi, rubi canini, singulorum tantundem, adianti vncias tres. Hæc omnia tundito, ac tenui cribro excernito: deinde adipis vrsini libris quatuor additis, & adipis phocæ totidem, cõtundito, & plumbea pyxide recepta seruato. Vsus autem tempore, quocunque vo les vnguento dissoluito. CONSERVANTIA pilos. Polytrichi partem vnam, ladani partes duas, vino & myrteo oleo excipe, ac vtere. ALIVD. Anemonæ florem tritum cum oleo illine. Idem etiam pilos nigros facit. ALIVD. Verbenacam rectam cum radicibus siccatam ac contusam tenui cribro excute, & admixto oleo, vt strigmentitiam crassitudinem accipiat, in æneo vase repone: & liquefactis pro oleo vtere. AQVA pilos augens, eadem etiam nigrefacit. Aquæ pluuialis sextarios sex, rhois Alexãdrini sextarios tres, polytrichi trientẽ, herbæ Sabinæ triẽtẽ, ladani vnciã vnã, myrti vnciã vnam, cucurbitæ siccæ vnciã vnam. Hæc ad dies viginti in vase vitreo madescere finito, bis per diem tædacea spathula mouẽs: deinde pectinem in aqua tinge, ac quotidie vtere. Sed & althææ semen in balneo affrictum capillos conseruat ac auget. Similiter & oleum illitum, in quo althææ semen coctũ aut impositum fuit. PILOS attenuantia. Foliorum fici, corticis vitis agrestis albæ, pumicis, testarum buccinorum, terræ cimoliæ, singulorum minam vnam. Omnia in ollam nouam crudam immissa, & olla luto oblita, in camino torreto, ac terito: & aphronitri minã dimidiã, gallis omphacinis triginta adiectis ac tritis excipe, ac vtere. ALIVD. Aphronitri minæ dimidium, pumicis torrefacti minæ quartam partem, aluminis scissi, iridis siccæ, comæ myrti syluestris nigræ, radicis bryoniæ, singulorum drachmas quatuor: lupinorum crudorum molitorum cõgii quartam partem. Vtere fine pingui. AD defluos capillos. Aloen cum vino nigro austero illine, aut purpuræ opercula cũ oleo cocta, aut myrrhã & ladanum cum vino & oleo myrteo, aut caprinum stercus in testa vstum tere, cum oleóque prærasis illine.

QVAE CRISPOS CAPILLOS FAciunt, & quæ eosdem tingunt. Ex Cleopatræ scriptis, Cap. II.

DEfricto prius capite, spodylii radix cũ vino meraco capillis illinatur. ALIVD. Præraso ac confricto capite, nucem pineam recentem sumito, & in cinerem exurito, & in mortarium coniectam terito, myrteum vnguentum affundẽs, donec mellis spissitudo fiat: atque sic illinito. ALIVD. Baccarum myrti ac betæ pari mensura vtere, cum oleo affricans. ALIVD. Gallas viginti, adianti sextantem, in aqua marina ad mellis crassitudinem tere: & vbi capillos vrina aut lixiuia prius confricuerit, & aqua calida abluerit, ad biduum medicamentum hoc illinat: & vbi ipsum continuit itá, tertia die abluat, & siccatos capillos vnguento myrteo inungat. Hoc tenerum facit & crispum ac nigrum capillum. Crispior autem fiet si præ rasus vtatur. A CANIS præseruantia, & alia denigrantia. Olei acerbi sextarios tres, spicæ nardi drachmã vnã, vnguis aromatici drachmas quatuor, floris iunci rotundi odorati drachmas quatuor. Coquito cum oleo, & seorsim habeto acaciæ succi vnciã vnã, vino dissolutam, ac probè tritam. Quum autem olei tertia pars reliqua fuerit, excolato, & ad acaciã admisceto. Vasculo excipito, ac vtitor, quotidie illinens. ALIVD. Nucum viridium corticis quadrantem, radicis ilicis quadrantem, vini nigri sextarios tres: coquito ad tertias, exprimito, & quod superest, cum olei myrtini sextario vno commisceto. Vsus est quotidianus. AQVA capillos denigrans. Gallæ sextariũ vnũ, rhois coriarii sextarios duos, baccarũ myrti nigrarũ sextarios duos, ligustri foliorum tantundem, cinnaræ manipulum, capitum papaueris tãtundem, aquæ lacustris sextarios duodecim. Ad multos dies præmacerata, ad tertias coquito, & prius defrictis illinito: quin & siccatos capillos cimoliæ acetabulo vno & calcis viuæ pari mensura illinito. Hæc autem betarum coctarum succo dissoluta illinantur: deinde custodiæ gratia, betæ folia supernè imponito, & vbi satis diu hæserint, in balneo abluito. VT fului pili tingantur, & flaui fiant. Myrrhæ partem vnam, floris salis partem vnam, diligenter tere, & facta strigmenti spissitudine, præfrictum caput medicamento illine, & per diem ac nocte sine, & tunc abluere iube. ALIVD. Lupinos crudos cum aqua illine. ALIVD. Spumæ argenti drachmã vnã, terræ Creticæ drachmas quatuor, calcis viuæ drachmã vnã: cum aqua ad strigmenti crassitudinem redacta illine, & betæ folia superimpone ad duos aut tres dies, & ablue. VT nigri capilli flaui fiant. Vini fæcem in balnei strigmenta mittito, & cerati crassitudine facta illinito, vbi dormire voles: & manè flaui fiunt. ALIVD. Ligustri folia in herbæ lanariæ succo macerato, & cremore vtitor. TINCTVRA aurum referens. Aluminis drachmas sex, sandarachæ drachmas sex, croci drachmas duas, thapsi qua tinctores vtũtur, (quã Romani herbam rubiã vocãt) drachmas octo, lixiuii pileatorii sextarios quatuor. Lixiuiũ & thapsum contusam ad dimidias coquito, & liquorem exprimito, & cum hoc alumen, sandaracham & crocum diluito, & in vas vitreum mittito. Vsus autem tempore præfrictis illinito. Vbi verò com biberint, ex fœnigræci, ordei ac cumini decocto abluito, ita vt aqua tepida sufficienti sapone addito prius obleueris. ALIVD. Fæcem vini vstam, & oleum balaninum, simul mixta, pilis illine. ALIVD. Saponem Gallicum cũ aqua singulis balneis affricet. ALIVD valde præstans: Rhois rubri sextariũ vnum, gallarum sesquilibrã, stercoris murini sextantẽ, herbæ auri colorem referentis (quam Romani rubiã vocant) sextantẽ, polytrichi fasciculos duos, absinthii fasciculũ vnũ, lupinorum decorticatorũ cyathos duos, aquæ sextarios septem: omnia in vas vitreum coniecta, ad dies nouem macerari finito, per diem bis agitando: vsu verò postulante, quod satis est excolato, & in hoc spongiã imbutã capillis affricato, & humectatos combibere finito. Vbi verò resiccati fuerint, sapone in calida aqua dissoluto abluito. VT pili albi fiãt. Verbasci albi florẽ vrito, & aceto subigito, & ad smegma admisceto. ALIVD. Verbasci seminis drach. vnã, aluminis drach. vnã, corticis raphanorũ drachmã vnã, cõtũdito, & glutinis taurini drachmas quatuor admisceto.

DE AFFECTIONIBVS CVTIS CAPItis, Cap. III.

De porrigine, siue furfuribus.

POrrigo, tenuiũ ac furfuri similiũ corpusculorũ ex capitis aut ex reliqui corporis superficie eliquatio est, citra exulcerationem. Fit autem vitioso humore ad caput allato, aut pituita salsa, aut biliosa, aut atrabiliario sanguine. Post euacuationem igitur totius corporis (velut dictũ est) subscriptis compositionibus vtendum est. Cimoliam aqua præmadefactam ad betæ succum admisce, illine, & donec resiccetur sine: deinde ablue, & thus cum vino ac oleo tere, ac illine: postridie verò staphidẽ syluestrẽ cum oleo illine. ALIVD. Nitri, fæcis vini vstæ, myrobalanorum, singulorum librã vnã: staphidis syluestris sesquilibrã. Vino dissoluta capiti affricato. Si verò reliquum corpus pruritũ habeat, sicca. Verùm ad humidiores porrigines, muria, aut lupinorum decocto, ad abluendum vtere. Huius multam experientiam habeo. AD psydracia & pustulas capitis. Psydracia paruæ extuberantiæ sunt pustulis similes, in superficie ac summa cute extantes. Pustulæ verò, superficiariæ sunt exulcerationes, subrubicundæ & asperæ. Ambo verò curantur subiectis cõpositionib[9]: Spumæ argenti drachmas quatuor, cerussæ drachmas quatuor, aluminis drachmas duas, foliorum rutæ viridium drachmas duas: aceto & oleo myrteo trita illine. ALIVD. Rutam & alumen trita cum melle, capiti præraso illine. Si verò cutis capitis discedat, oleæ

folia cocta cũ melle impone. ALIVD. Spumæ argenti, cerussæ, singulorum drachmæ duodecim: sulphuris viui drachmæ octo: cerato myrteo excipe. AD capitis vlcuscula dẽsa ac rubicũda, paruis papillis similia, à quibus sanies eliquatur. Præraso capite, & cum aqua ac nitro præfricto, sulphure viuo cum vrina humana trito vtere, aut melanteriam cum aceto illine.

De achoribus, *id est ulceribus capitis manantibus*, & ceriis, *id est fauis*.

Ex affectionibus quæ in capitis cute fiunt, est & Achor, vlcus manans, quod tenuibus valde foraminibus cutem erodit, per quæ sanies redditur viscosa. Similis ipsi in speciem affectio est quam ceriõ, *id est fauum*, vocant, eo quòd foramina habet maiora, melleam humiditatem continentia, velut apum faui. Generatio his est ex nitrosa ac salsa pituita. Victum itaque constituant ex boni succi cibo, ab omni acri ac salso abstinentes, & præsertim si inflammata sit affectio. Et post conuenientem redundantis humoris euacuationem, prærasis pilis, bis aut ter, aut sæpius fomentũ aquæ calidæ adhibe, in qua cocta sit myrtus, aut rubus, aut lens, aut lupini amari, aut asparagi radix. Quũ verò amplior sanies fluxerit, salicis folia cum aqua aut cũ lenticula, pro cataplasmate impone. Illitiones autẽ sint, terra cimolia, aut Cretica, aut Samia, aut põpholyx, aut spodiũ, aut argẽti spuma, aut Cadmia, aut charta vsta, aut siccum ex charta medicamẽtũ: omnia cum aceto. Smegmate verò vtendum est hoc: Sulphuris, herbæ perdicíadis, & saponis æquales partes. Cõposita hæc sunt: Spumæ argenti drachmæ sedecim, foliorum rutæ drachmæ octo, staphidis syluestris drachmæ quatuor, atramenti sutorii drachmæ duæ, cũ aceto ac myrteo oleo ad strigmenti spissitudinem redacta, illine. ALIVD. Sandicis drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ quatuor, sulphuris viui drachmæ duæ, mannæ thuris drachmæ quatuor, cum oleo veteri illine. AD achoras sanie manantes recremẽtum argenti, aut plumbaginem tritam insperge. ALIVD ad achoras & humidã scabiem. Rosarum rhododaphnes trientem, sulphuris viui trientem, picis liquidæ trientem, picis siccæ trientem, ceræ sexuncem, olei myrti quod satis est. Verùm in pueris lacte exoluta illinito.

De ficis.

Ficus nominant eruptiones vlcerosas, rotundas, subduras, rubicundas, ad quas consequitur dolor. Nascuntur hæ plerunque in capite, sed & reliquo corpore. Optimum in iis medicamentum hoc est: Aluminis scissi, floris æris tosti, glutinis taurini, singulorũ æquales partes, cum dupla æris squama: terito cũ aceto, & illinito. Commodant & mænarum capita vsta, & bulbi cocti, & cinis aceto permixtus. AD ficosas in capite ac mento pustulas, medicamentum siccum: Misyos drachma vna semis, chalcitidis drachmæ duæ semis, squamæ æris drachma vna, aluminis scissi drachmã vna. Hoc siccũ loto large impone, ac sine. Sequenti die rursus loto ac spongia deterso impone. crassissimum enim vlceris tectorium decidit: & rursus sequẽtibus diebus idẽ facito: intra paucos dies absque cicatrice sanat: verùm non parum vexat hoc medicamentum. AD pediculos in capite: Lupinorum in aqua coctorum cremorẽ confricare iube: aut staphidem syluestrem, aut sandaracham, aut ambo trita, cum oleo veteri aut aceto illine: aut piperis parum, vt ne exulceret cum oleo: aut hederæ succum cum melle, aut sinapi cũ aceto, aut cedriã aut picem liquidam cum alumine, aut baccarũ lauri expressum retrimẽtum, aut oleum raphaninum. Ego autem staphidem syluestrem cum aceto & oleo tritam illeui, & semper successum sensi.

DE CAPITIS DOLORE, Cap. IIII.

CApitis dolor quũ grauissimum symptoma est, aliquãdo ex sola qualitate intemperata oboritur, aliquãdo etiam ob humorum copiam, aliquando ex vtraque causa: quandoque verò & ob externam lacessentem causam, vel ob ardorem extrinsecum, aut frigiditatem, aut ebrietatem, aut plagam. Vehementissimi igitur capitis dolores per actiuas ac efficientes qualitates fiunt, & maximè per calidam. Qui verò ob siccitatem fiunt, vehementiam non similiter habent. At humida qualitas, quantum in ipsa est, omnino doloris exors est: præterquam si cum caliditate, aut frigiditate, aut humorum copia, cõiuncta fuerit. Itaque de capitis dolore in febre contingente, in præcedenti de febribus libro dictum est: de aliis verò nunc dicemus.

De capitis dolore ex ardore solis.

Iis qui caput ex ardore dolent, cutis ad contactum calida & siccior statim ad primum occursum apparet, & oculos rubicundos habent: gaudent etiam frigidis perfusionibus ac vnguentis, & ex iis opem sentiunt. Curatio verò iis conuenit ea quæ ad dolentes caput in febribus relata est. Perseuerante verò dolore, subscriptis cataplasmatis vtendum est: Fronti ac temporibus adhibita conueniunt, panis ex posca & rosaceo, quandoque cum amygdalis, au rosis siccis aut teneris, aut cum mentha, pulegio admixto, aut panis cum Persici foliis. facit & ocymum tritum cum aceto & rosaceo: aut hederæ corymbi aceto cocti, & cũ rosaceo triti: aut ad serpylli in aqua decoctũ, farinam triticeam admisceto: aut cardamomum tostum ac tritum cum aceto & rosaceo: aut fermentum cum rosaceo, aut iris sicca cum aceto. Singula verò ex iis assiduè permutentur. inefficacia enim sunt vbi diutius morã traxerunt. PASTILLI ad capitis dolorem ob calidam intemperiem. Croci drachmæ quinque, atramenti sutorii drachmæ decẽ, aluminis drachmæ sedecim, myrrhæ drachmæ septem, omphacii drachmæ tres, chalcitidis drachmæ tres, gũmi drachmæ tres, vini austeri quod satis est: vtere cum posca. Si verò etiam vigiliæ adsint, ex somnificis aliquid admisce.

De dolore capitis ex frigida intemperie.

Et signa & curatio eorum qui ob frigiditatem caput dolent, contraria sunt iis qui ob ardorem. nam & incontracta & decolorata ipsorum facies est, & frigidis neque gaudent, neque ex ipsis opem sentiunt. Horum autem cognitionem confirmabunt & victus ratio & reliqua eiusdẽ ordinis. Inunctio igitur sit, oleum rutaceum, laurinum, irinum, nardinum, aut etiam balsami succus, & maximè si crassiores & viscosæ fuerint superfluitates. Oportet autẽ frontem ex hoc illinere, & ex iis quoque quæ ex pipere ac euphorbio parantur. Dãdum est & vinum tenue, & iubendum vt motu vtantur, & balneis calidis, & quãdoque etiam vomitũ à radiculis acceptis. In quibus verò qualitas est absque humorũ copia, diutius durãs, vteris & hoc medicamẽto, Piperis albi drachmæ duæ, crocomagmatis drachmæ duæ, euphorbii recentis drachmæ septem semis, stercoris columbini drachma vna semis, aceti acerrimi quod satis est: loco præfricto illine affectam partem.

De iis qui ob biliosum humorem caput dolent.

Signa quidem similia sunt iis qui ob ardorem: verùm accedit ipsis maior morsus, & faciei pallor, & quandoque etiam oris amaritudo. Ætatibus autem vigoris & temperaturis calidioribus, & vitæ curis oneratæ, & iis qui bilẽ flauam coaceruant, hæc affectio magis contingere solet. Balneis igitur temperatis, & vnguentis, & aquoso potu, in iis vtendum est: & vniuersa victus ratio humidior ac boni succi assumatur. Cæterùm biliosus humor euacuãdus est absinthii cremore, aut per aloen, aut per picram antidotum, per seipsam, aut cum modica scammonia, & per catapotia ex aloe. Frons autem illinatur pastillo croceo, aut trigono, aut aliquo consimili.

De dolore capitis per consensum.

Si quidem ex toto corpore per consensum afficiatur caput, illi prospiciendum est, ita vt & aduersus intemperiem, & contra materiam superantem instemus. Et si quidem plenitudo fuerit, & maximè in venis, venam secabimus: si verò magis qualitas, purgatorio medicamento vtemur. At si alicui parti per consensum coafficiatur, velut hepati, aut ventri, aut stomacho, his auxilia adhibenda sunt. Et si quidem calida in ipsis fuerit intẽperatura, panem ex vino aquoso dabimus, aut etiam sorbitiones ex alica. Forinsecus autem irrigationes moderatè refrigerantes ac corroborantes adhibemus, velut antea dictum est. Si verò propter viscosos & crassos humores in

stomacho contentos, caput doluerint, etiam hos expellemus, acetū mulsum bibere exhibentes, tum simplex, tum Iulianium. Et decoctionibus ex hyssopo & origano, & calidioribus adhuc quàm hæ sunt, & quæ magis secare possunt, vtendum est: vomitu item à radiculis & irrigationibus calidioribus, & cataplasmatis.

De dolore capitis ex vino.

Si incoctum adhuc maneat vinum, iubendi sunt vt vomant ab aquæ tepidæ potu: si verò etiam post concoctionem caput doluerint, refrigerantibus ac repulsoriis vtemur, velut est rosaceum, & per se & cum aceto: aut hederæ aut brassicæ succo. Sed & ipsa brassicæ folia calida aqua rigata, & capiti circundata ac alligata, naturaliter ebrietati resistunt: quin & feruefactam brassicam edere oportet: & lenticula iis prodest, & præsertim iis qui humidiorem ventrem habent. Alicam item, & mala Punica, & poma ac pira edant, & aquam bibant.

De dolore capitis ex plaga.

Iis qui ob plagā caput dolent, si non omnino in superficie plaga consistit, statim venam secabimus, & cōuenientibus capiti irrigationibus vtemur, ex lanis nimirum oleo dulci imbutis, capitéque ex ipsis contecto. A vino autem & cibis solidioribus abstineant, maximè si febriant. Et in summa, velut ad inflammationem partium neruosarum, & maximè cerebri membranarum, curationē adaptabimus. Si verò etiam vulnus factum fuerit, & hoc conuenienter curabimus.

Malagma ad capitis dolorem.

Ceræ drachmæ septem, olei amygdalini quadrans, terebinthinæ drachmæ octo, æruginis rasæ, cimoliæ, chalcitidis, singulorū drachmæ quatuor: pumicis drachmæ tres, æris vsti, squamæ stomomatis, singulorum drachmæ duæ. Si verò durius esse videatur, oleo amygdalino molliatur.

DE CEPHALAEA, CAPITIS DOlore antiquo, & de Hemicrania, dimidiæ capitis partis affectione, Cap. V.

Vtraque harum affectionum, perseuerans capitis dolor est, qui strepitibus, clamoribus, clara luce, vini potu, & iis qui caput replent odoribus exacerbatur: putántque ita affecti sibi caput percuti, aliqui totum, aliqui altera parte, quos etiam Hemicranicos nominant. Et quibus quidem intra caluariam affectio consistit, iis dolor ad oculorum radices pertingit: quibus autem extra est, circa ipsam caluariam dolent. Dolores igitur cum grauitate, plenitudinem indicant: cum morsu, humorum aut vaporū acrimoniam: cum pulsationibus, inflammationē. At qui cū tēsione, si quidē absque grauitate & pulsu fuerint, spiritus tenuis ac flatuosi copiam: si cum pulsu, membranosi corpusculi inflammationem: si cum grauitate, plenitudinem intra membranas contentam. Si verò etiā putrefactus humor calidior sit, etiam cum febre caput dolent. Febriunt autem omnino & qui ob inflammationem dolent. Proindè vbi totum corpus humoribus plenū est, venam secare oportet, virium respectu habito, & infusis per clysterem vti acrioribus. Si verò adhuc redundare sanguis videatur, etiam per nares vena aperta euacuādi sunt, quantum satis esse videbitur. Deinde hiera exacuta danda est: & deinde vtendum apophlegmatismis pituitā per os detrahentibus: & euacuationibus per nares, inditis in ipsas errhinis appellatis, velut est elaterii succus, qui cum lacte infunditur, aut etiam siccum elaterium quod insufflatur: item cyclamini ac porri succus. Composita verò hæc sunt. ERRHINON ad diuturnos capitis dolores, lippitudines, & morbum comitialem: Melanthii drachmæ octo, salis ammoniaci drachmæ quatuor, elaterii drachmæ quatuor: trita excipe oleo Sicyonio, aut irino, aut Cyprino, vt cerati crassitudo fiat: & nares inde cōtige. ERRHINON quod insufflatur. Cyclamini siccæ drachmæ octo, nitri rubri drachmæ quatuor. Si verò pro nitro elateriū cōiecerīs, adhuc melius est. Per stipulā insufflato. Vtere quoque epithematis capitis & vnguētis, vbi diuturnior est affectio, his. EPITHEMA ad cephalæā: Vnguēti irini, peucedani, castorii, singulorū drachma vna, baccarū lauri drachmæ duæ, ramulorum rutæ drachmæ quatuor. Excipe cerato rosaceo, & raso capiti per totum ipsum impone. Cæterùm mulier quædam in hemicranicis, etiam hoc vsa, mirificè successum sensit: Radicem cucumeris syluestris viridem in tenues partes concisam, & absinthium, in aqua & oleo, donec flaccescerent, coquebat. Et aquā quidem cum oleo calidis affectam partem moderatè rigabat: radicem autem & absinthium terebat, atque ita trita imponebat. Et per hoc solum hemicranicos & cū febre & sine febre curabat. Si verò exacerbatio consequatur maxima, vt dolorem ferre non possint, vtere etiam iis quæ mitigare & ex alto euocare ac meatus trāsmutare possunt, quale hoc est. VNGVENTVM ad cephalæā: Succi peucedani drachmæ sedecim, succi papaueris, anisi, hyoscyami, croci, myrrhæ, scammoniæ, singulorum drachmæ duæ. Excipe aceto, & fac pastillos. Vsu verò expetēte, cum aceto aut posca illine eos qui ob crassos humores, aut spiritū flatuosum, dolent. Sed & dropace & sinapismo vtendum est. Itémque ex thapsia pastillo. Quin & medicamentum ex atramento scriptorio mirificè in eadem causa auxiliatur, & vtendum est eo in iis, velut in libro de compositis medicamentis dicetur. Sed & hoc mirandum est ad hemicranicos ob crassum ac viscosum humorem: Euphorbii partem vnam, castorii tantundē: aqua excepta in aurem inde eam quæ est à dolente parte: & in balneum introire iube, & vbi paululum immoratus est, ita assumere, & cōsueto modo lauare. Hoc modo experientia cognitum est. Non absurdum autem fuerit etiam oleo ipsa excepta in aurem instillare. Et medicamentum ad coxendicum morbum descriptum, diuturnos quoque capitis dolores & hemicranicos perfectè sedat. AD hemicraniam diuturnam. Allii drachmæ quatuor, ceræ drachmæ duæ, axungiæ veteris drachmæ duæ, catharidum drachmæ duæ: vesperi imposita, pernoctare sine. Manè verò pustulam rumpe, & parygro appellato emplastro cura. ALIVD. Baccarum lauri decorticatarum drachmæ duæ, foliorū rutæ drachmæ duæ, sinapis drachma vna: aqua diluta impone. At verò iis qui à frigidis causis infestātur cōmodissimum hoc est, adeò vt sæpe, semel ante balneum illitum, citò affectionē percurarit, ita vt post balneū penitus sanus æger euaserit. Olei Sabini libra vna, ceræ quadrans, euphorbii vncia vna. Ex hoc dimidiam frontis partem illinito, iuxta temporalem videlicet musculum. Verùm in quibus nō multa frigiditas est, gallæ & crocomagmatis æquales partes vino tritas illine. Iis verò qui ob calidos vapores aut humores caput dolent, medicamēta ex euphorbio nē adhibeto. APOPHLEGMATISMVS pituitā per os detrahēs ad cephalæā. Sinapis triti & in succū rēdacti cū aceto & melle, triens, staphidis syluestris drachmæ quatuor, pyrethri drachmæ quatuor: tusa, cribrata & mixta, in sole gargarissanda præbe. Si verò ob biliosum humorē, aut aliquā intemperiē, cephalæa sit diuturna, antea de capitis dolore relatis vtendum est. At si etiam post hæc dolor perseueret, & neque cucurbitulis, neque hirudinibus prætermissis, & distributio per arterias suspecta sit, nihil absurdi est, etiam arteriarum retrò aures sectione vti. Verùm in humidioribus etiam balnea naturalia rectè assumuntur.

DE PHRENITIDE, Cap. VI.

Phrenitis, membranarum cerebri inflammatio est, aliquando etiam ipso cerebro simul inflammato, aliquando caliditate præter naturā in ipso cōsistente. Causa verò morbi est, aut sanguis redundans, aut flauæ bilis humor: quandoque verò etiam flaua bilis superassata, & in atram transmutata, quando sanè grauissima phrenitis existit. Aliquando etiam cerebrum ex septo transuerso per consensum affectum, per dispersos in ipso neruos, affectionem sustinet. At verò quæ circa ardentissimarum febrium vigores, & quæ ex stomachi per consensum affectione contingit mentis emotio, phrenitis non est, sed solum delirium. Consequuntur in iis qui propriè phrenitici sunt, vigiliæ quidem in totum: quandoque verò etiam somnus turbulentus, adeò vt exurgant & exiliant, & furiosè clament, qui quidem ob sanguineum humorem affecti sunt, cum risu: qui verò ob flauam bilem, cum ferocia: quemadmodum qui ob atram bilem, furiosè adeò, vt cōtineri non possint: obliuiscunturque &

corum quæ dicuntur & quæ fiunt ab ipsis. Et oculos sanguinolentos habent, ipsósque fricant, quandoque squallidos, quandoque lacrymantes, aut gramiis oppletos: & lingua exasperatur, & ex naso sanguinis destillationes fiunt, & floccos legunt, & festucas venantur, & febrem acutam habent per totum morbi tempus, febre in alto malignè latitante: & pulsus paruos ac languidos cum quadam duricia habent: & respiratio magna est & rara, cerebro primariò affecto. Si verò per consensum ex septo trãsuerso phrenitis fiat, & respiratio inæqualis est, & præcordia reuelluntur, & caliditatem multam habent: sicut rursus iis qui ex cerebro affecti sunt, partes circa faciem calidæ & subsanguinolentæ sunt, & plenas venas habent. Quòd si etiam pituitosus humor admixtus fuerit bilioso, quemadmodum causam, ita etiam nomen compositum acquirit. vigilans enim sopor appellatur. Bilioso etenim humore superante, tales vigilantes phrenitici sunt: pituitoso verò rursus prædominante; soporosè rursus in somnum delabuntur. Vetustiores Galeno catochô, *id est soporis detentionem*, appellauerunt: catochen verò & catalepsin, *id est apprehensionem*, recentes. CVRATIO phrenitidis. Si quidem vires permittunt, venam cubiti secare oportet statim, & multum sanguinis detrahere. Si verò delirans æger manum non porrigat, aut, etiãsi porrigat, timor sit sanguinis eruptionis, dum post euacuationem manus sæpe lancinatur, ex eo quòd furiosè æger turbatur: rectam in fronte secantes venam, semel sufficienter detrahamus. Et infusis per clysterem vtemur, ex oleo aut rosaceo, cum ptisanæ succo. Vigiliis autem superantibus, rosaceo, aut rosaceo cum aceto caput inungemus, aliquãdo calida aqua prius ipsum perfundentes, & medicamẽtum ex papaueris capitibus dabimus, si non vires debiles prohibeant: sed & alia ad vigilias ex suprà relatis huc transferenda sunt. Decumbat autem æger in loco lucem ac temperiem moderatam habẽte, & in quo non sint variæ picturæ: hæc enim turbationem inducũt. Ingrediantur autem eò ad ipsum amici grati, & commodè cõpellent, quãdoque leniter placantes, quãdoque etiã austerius perterrentes. Alimentum verò primùm sit aqua mulsa, deinde ptissanæ succus, & sorbitiones ex alica, cum aliqua iucunda potione, velut est fauorum cremor, aut hydrorosatum, aut rhodomelũ, aut dulce hydromelũ. Nã quod à Cebyra adfertur hydromelũ vinosum in paruis vasis, reprobãdũ est, vt quod peiora detrimẽta quàm vinũ in talibus inducat, & præsertim in capitis affectionibus, & ante cõcoctionem. Et panẽ ex aqua lotũ exhibeamus, & intyba ac lactucas coctas. Si verò multus feruor sit, etiã cruda hæc danda sunt, & cucumeris internã partem dare conuenit, itémque peponis, & rhodacena, ac cõsimilia. Ab aqua frigida hos abstinere oportet, maximè si ex septi transuersi consensu causam affectionis compererimus. Si verò vrina ipsis ob dementiam (velut verisimile est) supprimatur, fomentum adhibebimus, & oleo & aqua calidis pectinem ac vesicam perfundemus: deinde digitis manus ad locos admotis, ad mictionem irritabimus, & decumbentibus ipsis reliquum corpus oleo calido illinemus. Nam in quiete, quantum eius fieri potest, conseruãdi sunt, si valde diuites fuerint, vt à famulis cõtineantur: sin minus, vinculis constricti. vires enim concidunt ex inordinato motu. Sed & propter alium modũ, ligamentis pedes prius perfusi constringantur ac contrectentur, reuulsionis videlicet gratia. Si verò longior & ægrè solubilis fiat affectio, ab iis quæ soporem inducunt abstinendum est. Addẽda verò ad capitis irrigationes ea quæ discutere solent, velut est mẽthæ succus, aut serpylli, aut calaminthæ, aut rutæ: & tunc quoque errhinis in nasum datis vtendum est. Post septimum verò diem, si viscera fuerint inflammata, cataplasmatis ex semine lini & cruda ordeacea farina, cum aqua & oleo mitigabimus. Postea verò etiam cucurbitas leues, aut etiam cum scarificatione adhibebimus, tum his ipsis, tũ occipiti ac spinæ. Si verò corpus squallidum & adustum esse cõiectaueris, etiamsi adhuc febricitent, balneis aquæ potabilis & largiore illitione vtendum est: & vinum dandum te-

A nue, ac parum aquæ ferens, ad virium refocillationem, nequaquam verendo mentis emotionem ex ipso, velut par est, futuram. Aut enim nõ cõtingit, declinatione instante, aut, etiamsi fiat, facilè sedatur. Procedẽte verò declinatione, etiam gestationibus vtendum est, & conueniente virium refectione. Faciendæ sunt autem virium refectiones, ita vt caueant ebrietates, iras, ciborum corruptiones, & præ omnibus solis ardores.

DE CEREBRI INFLAMMATIONE, Cap. VII.

B Cerebrum inflammatum sæpe intumescit, adeò vt suturæ in capite disparentur: & dolor maximus ac perseuerans consequitur, & anxietas multa: & rubor circa faciem multus consistit cum tumore, & oculi pronui fiũt, & caput intumescit. His venam secare oportet, & de cubito euacuare: sed & ex naribus & venis sub lingua sanguinem euacuare oportet. Vtere etiam irrigationibus & cataplasmatis ad capitis inflammationes idoneis, quæ humectare ac concoquere possunt.

DE CEREBRI ERYSIPELATE, Cap. VIII.

C FIT & erysipelas, *id est ignis sacer*, in cerebro, & æger hæc patitur: Dolet caput totum, & flammas in ipso esse putat: & facies ægroti frigida est ac subpallida, & os siccatur. Proinde ita affecto venam secato, & maximè venas sub lingua diducito, & frigefactoria adhibeto, quib* etiam ad alia erysipelata vtimur.

DE LETHARGO, Cap. IX.

Lethargus, qui læsio est partis animæ rationalis, locũ quidem eundem habet quem etiam phrenitis, cere- D brum dico: materiam verò contrariam. Ex pituita enim humidiore ac frigidiore cerebrum perrigante oboritur. Consequitur lethargicos febris debilis, non valde mordax, cum delatione in soporem. Pulsus iis magni & rari ac vndosi sunt, respiratio valde rara ac debilis: & somnolenti semper sunt, & ægrè excitari possunt, & difficulter respondent, etiamsi interrogentur, & obliuiosi sunt ac mente moti. Hiant assiduè, & quandoque hiantes permanent, velut qui os claudere obliuiscantur. Egerunt per aluum plerique humidiora: quibusdam verò viceuersa E venter reficcatur. Vrinas mingunt quales sunt iumentorum. Quidam etiam tremunt & exudant. Porro soporis species quæ κῶμος appellatur, quum ex eadem sit materia qua lethargus, ab hoc differt eo quòd febris soporẽ illũ præcedit, & vehementior est, sequitur autẽ ad lethargũ. Differũt item in eo quòd sopor etiam ad alia symptomata sequatur: (nam & ad febrium exacerbationes sæpe accedit, & ad morbum comitialem, & ad cerebri compressiones, aliquando esse in fracturis, aliquando membranarum custode anteriorem cerebri ventriculum cõ- F stringente) lethargus verò propriam quandam constitutionem habet. CVRATIO lethargi. Permittẽtibus viribus, etiam hic venam secemus: si verò nõ permittãt, infusis per clysterem acribus vtemur. Ægrũ autẽ in domo ampliore reclinabimus, quæ moderatã habeat lucẽ, & caput irrigabimus oleo cui castoriũ sit admixtũ. Quidam pro oleo, rosaceo cũ aceto, vnã cum castorio vtũtur, corroborantes simúlque calefacientes per hoc, caput. Reliquũ verò corpus, & maximè extremas partes, oleo veteri illinunt, & cũ nitro tosto, aut pyrethro, aut pipere, aut G grano Cnidio vellicãt. Potest & ceratũ ex iis cũ castorio factũ in vsum assumi. odoramenta verò adhibebimus, thymum, aut origanum, aut pulegium aceto tritum. Os autem, & partes circa palatum, sinapi trito cum modico melle illinemus, ita vt etiam per digitos pituitam affixã auellere conemur. Si verò admiserint, etiam apophlegmatismo vtere aceto mulso, cum hyssopo, aut pulegio, aut origano, aut etiam ipso sinapi. In potu verò dato aliquod ex iis quæ citò trãseunt, *quæ ὀξύπορα Græci appellant*: & maximè diospolitici cochlearium vnũ cum posca. In H diuturnis ac tremulis, etiam castorium dandũ est, scrupulorum duorum aut trium pondere. Si verò copia humoris sit, & nõ aliud quid impediat, etiã scãmoniæ scrupulũ vnum castorio addemus. Perseuerante verò affectione,

raso capite fomentum adhibere oportet ex sale & milio, ac similibus in sacculis, sinapismis itẽ in capite, & sternutatoriis vti: deinde cucurbitas occipiti affigere, partim leues cum multa flamma, partim cum scarificatione. Naturales etiam excretiones assiduè irritare oportebit infusis per clysterem, & vrinam cientibus. Pecten autem oleo rutaceo, aut Sicyonio, cum modico castorio rigetur. Frequentius quoque irritanda est deglutitio, ita vt calidæ aquæ aliquam ex iucundis potionibus, maximè fauorum cremorem admixtũ, per angusti oris vascula instillemus. Et si alicubi circa medias partes inflammatio aliqua fuerit, etiam hæc curanda est per irrigationes ac cataplasmata. Naribus autem admouendum est sinapi aceto tritum, aut castorium vstum. Alantur ex ptissanæ auenæ, aut alicæ succo, cum aceto mulso aut sale aut pulegio, quãdoque quotidie, quandoque alternis diebus. Post cibum extremæ partes deligentur, aut etiam multum refringantur: & crura vellicentur, & quandoque pili ex ipsis violentius euellantur, quò excitentur: sed & rubificationes femorum ac crurum sæpe commodant. Declinante verò affectione, statim gestationibus conuenientibus vtendum est, & ad balneum deducantur, & refectoriæ diætæ ductus conuenienter assumatur.

DE CATOCHO, ID EST SOPORIS detentione, siue vigilante sopore, CAP. X.

HVius morbi constitutionem in capite de phrenitide iam diximus: signa verò (vt in summa dicam) communia quodammodo sunt phrenitidis ac lethargi, iuxta materiam prædominantem euariantia: particulariter autẽ hæc: Detinetur æger supinus, extentus, & quandoque subtumidam ac liuidam moderatè faciẽ habet, velut lethargici: quandoque rubor in ipsis efflorescit, & supernã palpebram sibi reuulsam esse putant ac eminere, vt neque nictare possint. Nequaquam autem respirare videtur, sed velut mortuus iacet: pulsum habet paruum & languidum, & vehementer densum: & vrinæ & aluus suppressa sunt, aut modicè feruntur: & qui moderatè habent, infusum aliquem liquorem deglutiunt: victi verò, ad nares relidunt. Qui igitur pituita bilem superante affecti sunt, eos à lethargicis discernimus eo quòd neque tument, neque liuidum colorem habẽt, velut lethargici, præterquam modicè sanè, & quòd moderatè exudant. In maiore verò periculo versantur quibus vigiliæ multæ adsunt, & vrina supprimitur, & spirandi difficultas intenditur, & exudant, & quibus potus ad nares relisditur. At si mulier ita affecta fuerit, discernetur ab ea quæ vteri strangulatione correpta est, ex eo quòd naturaliter iacere videtur, & loquentes sentiat, & quòd excitatur, & rursus in somnum delabitur. Aliquando verò soporis detentionem aliud esse dicunt à vigilante sopore, quòd non amplius compositam, sed simplicem quandam causam habeat. Frigidiorem enim & sicciorem materiam, quæ posteriorem cerebri vẽtriculum obturauit, eam affectionem efficere: qua correptus æger derepente, in illa figura manet in qua correptus est, stãs videlicet, aut sedens, aut clausis oculis, aut vidẽtibus & apertis. Quapropter etiã catochos, *id est detẽtos*, ipsos veteres appellarunt: recẽtiores autem cotochen, & catalepsin, *id est apprehensionem ac detentionem*, appellauerunt affectionẽ ipsam. Curatio verò similis relatis est, sed euarians iuxta symptomatũ diuersitatem. CVRATIO catochi.

Et nunc quoque venæ sectionem adhibere oportet, & maximè in quibus facies rubicũda est, viribus rursus cõsentientibus, aut infusis per clysterem vti: quandoque excitantibus, pituita prædominante: quandoque mitigantibus, bile redundante. Eodem modo etiam aliorum auxiliorum ductu vtendum est, & similiter nutriendum, quandoque quotidie, quandoque alternis diebus. Est autem valde periculosa affectio si ob aliquod cibi aut potus peccatum fiat. In his itaque cogere ipsos oportet vt statim vomant, & in cibi contractione custodire, & aluum irritare, & irrigatione viscerum ex cumino aut ruta vti. Qui verò propter ebrietatem affectione correpti sunt, post solutam crapulam, humidiore alimento curẽtur: talis est ptisanæ succus. Caput quoque conuenientibus illitionibus rigetur, si æstas fuerit, frigidis: si hyems, tepidis: si verò crapula nequaquam soluatur, neque ad sobrietatem redeat, pro desperato relicto ipso, longè fugere oportet.

DE AMISSIONE MEMORIAE AC RATIONIS, & de sopore ac fatuitate, CAP. XI.

MEmoriæ amissio aliquando per se contingit, aliquãdo etiam cum aliqua rationis læsione: quemadmodum etiam rationis læsio per se prius contingit, & deinde memoriæ læsio sequitur: vtrisque verò affectis, fatuitas appellata consistit. Causam verò habent communem, consistentem ac constituentem ipsas intemperiem. Verùm si hæc humida solùm fuerit, & memoriæ & rationis vitiationem inducet, & torpores, & in somnum delationes, & somnos lõgos ac profundos: si verò cũ frigiditate, sopores & lethargos: eodem modo etiam siccitas, sola quidem vigilias inducit: cum caliditate verò, deliria & phrenitidas. Consistunt autem hæ intemperaturæ quandoque in humoribus, quandoque in cerebri ventriculis, aut in ipsius vasis, aut in dispersa humiditate, aut in ipso cerebri corpore, aut etiam musculis tẽporalibus tale quid perpetientibus: si verò humores fuerint inter se permixti, etiam affectionem talẽ inducent. Vtrum autem simplex sit aut composita intemperies efficiens, ex eorũ quæ excernuntur specie cognosces. Nam quòd memoriæ & rationis amissio ex frigiditate proueniat, scimus: an verò cum humiditate aut siccitate cõiuncta sit, ex his quæ excernuntur discemus, & ex ægri habitu ac temperamento, & ex victus ratione, temporéque anni ac regione. CVRATIO. Si quidem frigida fuerit intemperies, calefacere oportet: si verò cum humiditate, etiam siccare: si rursus cum siccitate, humectare, simúlque calefacere. Eodem modo etiam in intemperie calida, frigefacere: si verò etiã siccitas sit, etiam humectare: si cum humiditate, frigefacere simúlque siccare. In quibus autem sanguineum humorem redundantẽ compereris, venam secare, aut infusis per clysterẽ vti acribus, deinde etiã hierã dare, & apophlegmatismis vti, & vnctiones adhibere capiti, frigefaciẽtibus ac siccantibus ad oleum admixtis, rosis, inquam, ac myrto, & lentisco, ac similibus: sed & toti corpori prospiciendum est. Si verò ex ardore solis ac lassitudine oborta fuerit intemperies, vtendum est irrigatione capitis ex aceto & rosaceo, & reliquo ductu frigido ac humido, tum aliàs, tum in cibo ac potu. Si verò soporis species caros appellata, ad fatuitatem aut obliuionem accedat, etiam huic prospiciendum est, velut antea in lethargicis diximus, vbi etiam discrimen ipsorum exposuimus.

DE VERTIGINOSIS, CAP. XII.

VErtiginis affectio ex frigido ac viscoso humore cerebrum occupante conflatur, vnde ex parua occasione promptè etiam hi concidunt, quandoque dũ circumagi quædam vident forinsecus, velut rotas aut turbines: aut dũm etiã ipsi circumaguntur: quandoque verò etiam capite calefacti, dum commouentur humores in ipso, aut etiam spiritus: aliquando verò dum anteriores cerebri ventriculi comprimuntur circa caluariæ fractæ perforationes: in quibus etiam vehementes dolores fiunt. Præcedit autem in iis qui ex primaria capitis affectione afficiuntur, dolor in ipso vehemens, & sopor, & aurium sonitus: & quibusdam olfactus læditur, quibusdã gustus. Qui verò ex oris ventriculi consensu afficiuntur, eos cõsequitur osculi ventris morsus, & nauseæ quoque concomitãtur. CVRATIO. Vertiginosos in aggressione consistentes excitare oportet, & idoneorum odoramentorum vsu, & frictionibus, & consimilibus. Vbi verò in remissione sunt, ad destruendam affectionem, venam primùm secare oportet, deinde per hierã purgare: & tempore interposito, infuso per clysterem acri vtendum est ex centaurii aut colocynthidis decocto. Post tales autem euacuationes, lancinandum est caput localiter per cucurbitas occipiti affixas, cum scarificatione: & post hæc pituitam per os detrahentibus ac sternutatoriis vtendum est. Verùm in quibus caliditas capitis & aurium sonitus est, vtpote vaporibus calidioribus per arterias alla-

bentibus, etiam arteriarum ſectionem aſſumimus retro aures,quemadmodum in chirurgica tractatione dicetur.

DE MORBO COMITIALI,
Cap. XIII.

Morbus comitialis qui conuulſio eſt totius corporis, cum principalium actionum læſione, aliquando in ipſo cerebro conſiſtentem cauſam habet,aliquando in ipſius ventriculis vniuerſis.Hæc autem,eſt quandoque pituitoſus,quandoque atrabiliarius humor.Quin & propter os ventriculi per conſenſum oboritur:(quemadmodum etiã in colicis, velut in tractatione de illis dicetur) aut etiam ex aliarum partium diſtributione, aura aliqua frigida ad cerebrum perueniente,aliquãdo à crure, aliquãdo à digitis manus. Viſus eſt quoque aliquando ab vtero in aliqua muliere,quo tempore prægnans fuit, poſt partũ autẽ ſedatus fuit.Fit hæc affectio maximè pueris,& ex iis amplius recẽs editis:poſtea verò etiam adoleſcẽtibus, & in vigore conſiſtentibus: minimè autem adultis & ſenibus.Præcedit igitur in comitialibus corporis & animæ ſeditio inuoluntaria, & triſtitia, & familiarium obliuio, & inſomniorum viſiones turbulentæ, & capitis dolor, & repletio capitis aſſidua,(maximè ex iracũdia)& faciei pallor,& linguæ motus inordinatus:quidã etiam ipſam mordent. At in iis qui per conſenſum ex ſtomacho afficiuntur,etiam ipſius ſtomachi palpitatio præcedit, & agitatio ac morſus:& in inediis aut dilatis cibis exacerbantur. Inſtante verò iam ſymptomate,collapſio ipſis derepẽte cõtingit,& conuulſio,& quandoque nihil ſignificans exclamatio. Præcipuum verò ipſorum ſignum eſt oris ſpuma, quum reliqua etiam aliis morbis quodammodo cõmunia ſint. Quibuſdam autem etiam vrina & ſtercus inuoluntariè excernitur,aliquibus etiam ſemen. Quum igitur in aliquibus acutiſſima ſit affectio, citò occidit,tum exacerbationum aſſiduitate,tum ſymptomatis vehementia. In quibuſdam verò in longum extenditur, adeò vt ſi non circa pubertatem aut lunares purgationes,aut imprægnationes,ſoluta fuerit,aut ſi poſt hoc tempus contracta fuerit,plerunque commoriatur,præterquam ſi conuenientẽ curationem conſequatur. Declarãt autem comitiales ſuffita hæc,bitumen,lapis Gagates,cornu caprinum. In cibo verò acceptum hepar hircinum,& hepatis dum aſſatur odor. CVRATIO. Si adhuc puer infãs fuerit qui ægrotat,nihil curioſè moliri oportet:nã & ætate ad bilioſiorẽ ac ſicciorem conſtitutionem tranſeunte, & victu ad moderationem commutato, plerunque ſua ſponte affectio ſedatur.Oportet autem victus rationem non ſolùm infantibus,ſed etiam nutricibus ac lactantibus proſpicere. Qui verò poſt puerilem ætatem in comitialem illapſi ſunt,his conuulſas ac diſtortas partes pinguiter irrigare oportet, deligaréque ac dirigere: deinde diſparato ore, digitum aut pinnam oleo irino illitam immittere,ad pituitæ eductionẽ.Oportet etiam odoramentis ſenſum irritare, veluti peucedano,ſucco Cyrenaico, bitumine, pice cedræa. Poſt exacerbationes,ſi nihil impediat, vtendum eſt venæ ſectione in cubiti flexura: ſi verò nihil remittat exacerbatio,extremæ partes ſinapiſmo integantur, & cucurbita præcordiis affigatur. ſi neque ad hæc remiſſio cõtingat, minimum ſpei eſt: & tamen confidens medicus caſtoriũ per vim ori infundat,& Cyrenaicum ſuccum cum melle & aceto: & per ſedem infundat centaurii decoctum aut colocynthidis. Qui verò exurgunt ab ipſo morbo comitiali,poſt refectionem purgatione per hieram euacuandi ſunt.Atque hæc ſanè eſt recentis & acuti morbi comitialis curatio. Cõſequenter autẽ quæ ad inueterati deſtructionem commodant, trademus.Affectos itaque in aquæ potu diu continere oportet, & in curationis aggreſſione venam ſecare, ſi nihil prohibeat: & interpoſitis quatuor aut quinque diebus,corpus reficere, & ſic purgatorio medicamento euacuare, maximè quidẽ veratro nigro, aut colocynthide,aut certè ſcammonia. Oportet autem veratrum citra internam partem tuſum ac cribratum, aquæ mulſæ cyathis quinque vel ſex inſpergere,aut melle cocto excipere cum modico pipere. Colocynthidem verò eiecto ſemine, medullam adhuc habentem paſſo exple, & per totã noctẽ ſine.Mane verò paſſum euacuatũ bibendũ præbe.Vtendũ etiã purgatorio medicamẽto ex veratro A albo.Eſt autem hoc,Baccarũ lauri depuratarum drachmæ octo,piperis albi drachmæ octo,alypiadis drachmæ octo, euphorbii drachmæ octo,veratri albi drachmæ octo.hæc pro vna vice præbe cũ paſſo quod eſt in colocynthide: probè per vomitus purgat.Poſt ſufficientem purgationẽ lauare ipſos oportet. Tertio poſt die cucurbitæ affigendæ ſunt cum ſcarificatione præcordiis ac dorſo: deinde multis diebus interpoſitis,& corpore refecto,hiera ex colocynthide danda eſt,poſtea capiti ac occipiti cucurbitæ affigantur. Sequenti die cataplaſma adhibeatur ex pane B cocto in aqua mulſa, & contrito cum amygdalis amaris, aut ſerpyllo,aut mẽtha,aut calamintha,aut ruta: & ad tres dies hoc faciendum eſt.Et poſtea caput radatur,& peucedani ſucco in aceto diſſoluto, in quo ſpondylium coctum eſt,illinatur. Interpoſitis autem rurſus aliquot diebus, & corpore refecto,antidoti ex colocynthide obolos nouem in aqua mulſa dato:& rurſus interpoſitis diebus antidotũ dato,deinde ſternutatoriis vtere. Et poſt quinque aut decem dies caſtorium in aqua mulſa præbe: & rurſus interpoſito tempore,centaurii & colocynthidis decoctum per C clyſterem infunde,deinde rurſus hieram præbe, & conſequenter pituitam per os & nares detrahentibus vtere, deinde ſinapiſmum capiti adhibe. Oportet item acrium eſu tempeſtiuè vti.Prodeſt his & acetum mulſum ſcilliticum quotidie bibere,& mel in qua ſcilla contabuit,cochlearii menſura.Victus ratio his conuenit incidendi ac attenuãdi vim habens, & proinde capparis & ſalſamentum aſſiduè in cibo competit. Abſtineãt autẽ à carnibus, & leguminibus,& vino largiore, venereque multa, ac à balneis, & à ſinapi,& à potu ſtatim poſt balneum, præſertim vini D meraci.Vtantur exercitiis & frictionibus,ita vt poſtremũ omniũ caput defricẽt. CVRATIO comitialis ex ſtomacho oborti. Si verò ſtomacho primariò affecto affectio fiat,bonã concoctionẽ ægroto proſpicere oportet, & circa tertiam horam panem diligenter præparatum exhibere,ex vino diluto leuiter adſtringente ac albo.Dato etiam iis de medicamento ex oloe,bis aut ter ſingulis annis.Noui autem,inquit Galenus,puerum quendam qui omnino non correptus fuit à morbo ex quo radicis pæoniæ geſtabat magnam ac recentem partem de collo ſuſ- E penſam.Sed & agaricum comitialibus prodeſt, ſeſelique ac ſpondylii ſemen ac radix,& ariſtolochia rotunda ex aqua pota. Auxiliatur etiam iis magnopere ſcarificatio crurũ,ſi frequẽter adhibeatur. CVRATIO comitialis ex aliqua parte oborti. Quũ ſymptoma futurum eſt, vbi ſenſerint,partem, ſiue manus ſit ſiue pes, laqueo ſuperpoſitam fortiter apprehendere oportet: in remiſſionibus autem curationem moliri, ex vſtoriis medicamentis aliquod parti adhibendo,velut eſt lepidium & quæ ex cantharide conſtant,& ſimilia. Acetum quoque mulſum F Iulianium comitialibus magnopere prodeſt,particulatim materiam excutiens.Poſt omnia relata & theriaca & balnea naturalia locum habent.Per totum verò vitæ tempus caueant maximè cruditatem,& nutrimenti ingeſtionem ante concoctionem,& cibos craſſi ſucci,& cibi dilationẽ, & vehementem ad venerem impetum, & multi vini potum,& potum poſt balneũ, (velut dictum eſt)præſertim vini meraci,& vina valde vetuſta ac craſſa, & acria odoramẽta,& quæ caput replent,& ne intentè inſpiciant ex alto,& ne diutius moram trahant in balneo, & ne caput G ardori ſolis exponant.

DE MELANCHOLIA ET INSANIA,
& his qui numine afflati putantur,
CAP. XIIII.

Melancholia delirium quoddam eſt citra febrem, ex atrabiliario humore qui mentem occupauit, maximè oriens,quandoque ipſo cerebro primariò affecto, quandoque vnà cum toto corpore permutato. Sed & tertia melancholiæ ſpecies eſt,quam flatuoſam & hypochõdriacam, *id eſt præcordialem,* nominant, ex inflammatio- H ne præcordiorum circa ſtomachum oborta,quæ aliquando auram quandam prauam, aliquando etiã de humoris eſſentia partem ad cerebrum tranſmittũt. Signa omnia communia ſunt, timor, triſtitia, hominum auerſatio, & quòd putant aliqui ſe animalia bruta eſſe, & illorum voces imitantur:aliqui verò vaſa teſtacea ſe eſſe putant, &

ne frangantur timent:& quidam ex ipsis cupiunt mortẽ: quidam verò rursus timent ne moriantur: & aliqui semper rident, aliqui plorant. Quidam verò etiam putant se ab aliquibus maioribus potestatib' impeti,& futura prædicere,velut numine afflati: quos etiam priuatim numine afflatos nominant. Propria verò signa melancholicorum per consensum totius corporis sunt, gracilitas corporis, & nigritia,& hispiditas, & habitus atrabiliarius,aut ex natura, aut acquisititius, per curas quasdam aut vigilias, aut vitiosorum ciborum ingestiones, aut hæmorrhoidũ aut mensium suppressionem. Eos autem qui propter præcordia melancholici sunt, cruditates declarant, & acidi ructus,& ardor ac grauitas ipsorum: & quod reuulsum est præcordium,& aliquando etiam inflammatum, maximè circa initia: deinde vbi hæc maiora fiunt, sequuntur melancholica symptomata. Et hæc leuantur concoctionibus aut excretionibus, aut flatibus pluribus, aut vomitibus, aut ructibus. Nullo verò ex his aut omnino paucis ex ipsis contingentibus,signa melancholica apparentia cerebrum primariò affici indicant,ex atrabiliario humore. Si verò aliquando flauæ bilis nimium assatæ mutatio in atram fiat, maniã, *id est insaniam*, appellatam, inducet: in qua ferino modo furiunt, adeò vt eos qui minus prouidè cum ipsis cõuersantur interficiant. CVRATIO. Eos igitur qui ex primaria cerebri affectione melancholici sunt, per balnea assidua & boni succi ac humidum victum curare oportet, vnà cum conueniente animi iucunditate, citra aliud auxilium, vbi nondum ob temporis longitudinem humor affligens, difficulter euacuari potest: nam si contrà habet, fortiores & magis variegatas medelas adhibere oportet. Purgare igitur ipsos conuenit ab initio epithymo aut aloe. Horũ enim, etiamsi modicum singulis diebus acceperint, maximè prodest, & leniter subducit. Purgatione igitur facta (velut dictum est) absinthium dandum est ita vt modò herbam in aqua maceres & coquas, & inde cyathos duos exhibeas: modò succi drachmæ dimidium aqua liquefacias, ac assiduè præbeas. Sed & aceti acerrimi parum insuper sorbeat dormitum iturus: pleraque etiam obsonia in hoc tincta edat: præstat autem aceto admixtã esse scillam, & polium, & tenuem aristolochiam. At verò vbi in incipientem morbum propter totius corporis cõsensum (velut dictum est) incideris, & corpus fuerit compactum, omnino à venæ sectione incipiendum est. post sectam autem venam, refectis viribus deorsum purgare oportet per cucurbitam syluestrem, & per veratrum nigrum, medicamento dato. Sed & hæmorrhoidum ora aperiemus, & menses proliciemus, si ob horum suppressionem affectio fuerit oborta. Commodæ sunt etiam vrinãcientes facultates, & sudorũ purgationes. Si verò ob præcordiorum afflictionem constiterit affectio, etiam horũ curam habere oportet, & fouere ipsa irrigando, rutæ, anethi, absinthii, pulegii, seminis viticis & baccarum lauri decocto. nam hæc & dolores mitigant, & flatus minuũt. Coquantur autem in oleo, & imponantur: habeant etiam horum cataplasmata, ea quæ ad flatus faciunt, apium, aut anisum, aut cuminum. nec malum est & cyperum, & iridem, & rorem marinum in cataplasmata addere. Sinenda verò sunt hæc, vt diu incumbant, etiam per diem, & vbi cibum accepit, & vbi ieiunus adhuc est. Postquam autem detraxeris, aliud operimentum, lanam latam imponito. Sed & cucurbitis vtere, ad flatus quidem, leuibus: ad dolores verò & inflammationes, scarificatione facta. Cæterùm curationi attendendo, neque sinapis obliuiscere, vtereque etiã acribus smegmatis, & dropacibus, & in dorso & ad ventrem. In inueteratis porro optimum auxilium est purgatio ex veratro per vomitum. Victus autẽ omnibus melãcholicis boni succi & moderatè humidus conuenit, ita vt vitent bubulas ac ceruinas carnes, & lenticulam, & brassicam, & cocleas: vina item crassa ac nigra, & in summa, omnia quæ atram bilem generant. CVRATIO insaniæ. Insaniẽtes quoque similiter veluti melancholicos curabimus: priuatim verò horum capiti rosaceum, & acetum rosaceum adhibebimus: & vena ipsis secta, per picram antidotum purgabimus: hirudinibus quoque ad caput vtemur. Maximè autẽ ipsis prodest hippomarathri radix ac semen, si in aqua bibantur. Eryoniæ item radicis drachma vna cũ aqua, quotidie. Si verò delirantes ad purgatoria medicamenta bibenda induci nequeant, admiscẽda sunt ipsa latẽter quandoque eduliis ipsorum, nimirum buccellis, aut caricis, aut palmulis: quãdoque etiam potibus. Præ omnibus verò aut vinciantur in lecto, vt ne mali quippiam faciant sibiipsis, & iis qui ad ipsos accedunt: aut intra sportam cancellatim textam conclusi, in lecto ex alto suspenso in altum attollantur.

DE INCVBO, CAP. XV.

Ephialtem, *id est incubum*, aliqui à viro nominatum esse dicunt, aut ab eo quòd ii qui in hac affectione constituti sunt, aliquem sibi insilire ac incumbere imaginantur. Themison autem decimo epistolarum libro πνιγαλίωνα, *id est Suffocatorem*, nominauit, à suffocando videlicet nomine imposito. Consistit autem circa crapulosos, & assidua cruditate laborantes. Iis verò qui in hac affectione constituti sunt adest æger motus, & torpidus sensus in somnis, suffocationis imaginatio, & velut irruente aliquo oppressio, cum exclamãdi impotentia, aut vociferatione nihil significante. Quidam verò imaginantur etiam audire se eum qui in ipsos irruit, & venerem appetere, verùm fugere, digitis ad apprehendendum contractis. Cauendum igitur est malum ab initio: nam vbi diu durat, assiduè nocte irruens, magnos morbos, syderationem, aut insaniam, aut comitialem denuntiat, vbi ad caput feratur causa. quæ enim comitiales interdiu, ea incubo oppressi dormientes perpetiũtur. Oportet igitur venã secando, & purgationes adhibendo, totum affecti corpus euacuare. Maximè autem opitulatur his veratrum nigrũ drachmæ vnius pondere, si scammoniæ obolos tres admisceas, & quædam odorata, anisum, daucũ, petroselinũ. Sed & ex cucurbita syluestri hiera magnopere auxiliatur: est autem Rufi. Victus sit tenuis: & flatuosa vitare oportet. Opitulatur ipsis & pæoniæ semen: ex eo verò quindecim grana nigra cum aqua trita, assiduè bibenda dato.

DE LYCAONE, AVT LYCANTHROPIA, CAP. XVI.

Qui λυκανθρωπίᾳ corripiũtur, noctu exeunt, per omnia lupos imitantes, & ad diem vsque circa monumenta versantur. Cognosces autem ita affectum ex his signis: Pallidi sunt, & obscurè vident, & oculos siccos & linguam siccissimam habent, & saliua ipsis omnino non prodit. Sunt etiam siticulosi, & tibias, eo quòd frequenter impingãt, incurabiliter vlceratas habent: ac talia quidẽ sunt signa. Verùm nosse oportet melãcholiæ speciẽ esse λυκανθρωπίαν, quãc urabis tempore accessionis venam secans, & sanguinem vsque ad animi deliquium vacuans, & boni succi cibis ægrum nutriens. Vtatur etiam balneis dulcibus. Deinde lactis sero ad triduum vsus, etiã purgatione per hieram ex colocynthide iterum atque iterum vtatur: post purgationes autem, theriaca quoque è viperis vtetur, & reliqua quæ de melãcholia dicta sunt adhibebis. Inuadente verò iam morbo, irrigationibus somnum inducere solitis vtêris, opio quoque nares illinens, dum ad somnum se conuertunt.

DE AMANTIBVS, CAP. XVII.

Ad cerebri affectiones etiam amores adiungere nihil absurdi est, quum curæ quædam existant. cura autem, animi affectio est, ratione in motu delassante cõstituta. Comitantur autem amantes hæc: Oculi caui sunt, & non lacrymantur, verùm apparent velut voluptate sint repleti. Et palpebræ ipsis frequenter mouentur: & quum reliquæ corporis partes non collabantur, soli oculi in amantibus contrahuntur ac concidunt. Pulsus autem amantium proprius nullus est, velut quidam arbitrati sunt, sed qualis est curiosorum. Vbi verò eius quod amant recordatio incidit, aut per auditum, aut visum, & præsertim derepente, tunc anima turbata, pulsus alterari contingit, & neque æqualitatem secundum naturam neque ordinẽ conseruate. Hos igitur tristes & vigilantes, quidam ignorantes affectionem, illuuie & quiete & tenui victu consumpserunt: verùm sapientiores, comperto amore, ad balnea & vini potum, gestationesque ac spectacula, & ad audiendas fabulas animum ipsorum abducunt. Quibusdã verò etiam timorem impendere oportet: namqui semper amori vacant, ægrè desinentem affectionem habent.

Oportet igitur & contentiones aduerſus aliquos excitare,pro vitæ à ſingulis delectæ propoſito,& in totum ad alias curas rationem transferre.

DE SYDERATIONE,SEMISYDERATIONE,ſiue reſolutione, CAP. XVIII.

Communi neruorum principio affecto, quum ex hoc omnes corporis partes ſimul & motum & ſenſum amiſerunt, ἀποπληξία,id eſt ſyderatio,appellatur affectio, ita vt ſimul etiā principales actiones læſæ ſint: ſi verò circa alteram partem obturatio fiat,ſemiſyderatio & reſolutio vocatur. At ſi circa vnam aliquam partem læſio conſtiterit, illius partis affectio dicetur. Itaque Hippocrates ait,Syderatum ipſi crus fuit. Seruatur igitur in ſyderatis breuis quædam reſpiratio, quæ ſi multū à naturali actione euariauerit, maximam affectionem inducet: ſin parū, breuem:peſſima verò eſt quum intermittit, aut etiam cū magna violentia contingit. Cōſtituitur autem affectio aceruatim,frigida pituita principaliſſimos cerebri ventriculos implente.Si verò medullæ ſpinalis principium totum ita affectum fuerit,omnes infra faciem partes reſoluentur, ipſa illæſa manente, eo quòd ſenſum & motum partes quæ in ipſa ſunt,à cerebro accipiunt: ſi verò ex dimidia parte,ſemiſyderatio illarum partium oboritur. At ſi olfactus patiatur, aut anterioribus cerebri vētriculis intemperiem adeptis,aut meatibus in oſſibus (quæ inſtar coli ſunt)obturatis,talis affectio cōtingit. Syderati itaque iacent ſine voce,ſine motu,ſine ſenſu,abſque febre.Præcedit affectionem,capitis aceruatus & acutus dolor,& venarum iugularium eleuatio,& vertigo, & ſplendores oculis obuerſantes,& extremarum partium frigiditas præter rationem,palpitationéſque totius corporis, & æger motus, & dentium ſtridores inter dormiendum:mingúntque velut æruginoſa,& nigra pauca, & farinæ craſſæ ſimilē ſubſidentiam habentia lotia. Contingit autem affectio circa ætatem ſenilem,pituitoſioribus temperamētis, & tali victu vſis.Si verò quandoque in iuuentute & tempore æſtatis oborta fuerit, magnā neceſſitatem indicat. CVRATIO. Syderationis affectio nunquam aut rarò curatur. præſentem enim mortem minatur. Si verò etiam ſoluta fuerit,plerunque cum partis alicuius corporis reſolutione diſcedit. Eis itaque qui quomodocunque curari poſſunt, ſtatim vena ſecanda eſt,& ſi remiſſionem aliquam habuerint, repetita ſectione detrahere ſanguinem oportet, eadem aut ſequenti die. Ventrem quoque acri infuſo per clyſterē ſubducere, muria ac melle permixtis: deinde oleo multo ſulfurato totum corpus illinatur: & caput oleo chamæmelino,aut anethino,in quo coctū ſit ſpondyliū, aut calamintha.Inſtillanda eſt quoque aqua mulſa,& odoramenta adhibenda , opopanax, ſagapenum, galbanum, aut caſtorium.Oportet etiam ore violenter aperto, digitum aut pennam immittere oleo imbutam,ad eiiciendū ea quæ in ipſo hærent. Perungēda etiam eſt ſedes iis quæ flatus educunt,dandúmque acetū mulſum,aut aqua mulſa in potu.Vtemur item pituitam per os detrahentibus,ex thymo aut origano coctis in aceto. Remiſſione verò cōtingente,tenerum & ſucculentum, & qui facilè diſtribui poſſit,cibum exhibebimus.At vocis priuatione permanēte,& viribus permittentibus, etiam cucurbitas occipiti affigemus cum ſcarificatione ,&,ſi fieri poſſit, etiam præcordiis: deinde geſtentur ſella, aut lectica, aut penſili lecto.Frequentius etiam adhibenda ſunt ſternutatoria, & pituitam per os detrahentia. Poſt diem decimumquartū ad reliquas geſtationes perducemus, & vocis ac loquelæ curam habebimus,& veterem fauorum cremorem dabimus,cum micis panis,aut alica: & poſtea dandum eſt etiā modicum de hiera. Poſt vicesimamprimam diem ad balneum ducemus,& vinum vetus bibendum dabimus, calida aqua inſtillata.Et de cætero per balnea & vnctiones faciemus refectiones. degant autem,ſi id fieri poſſit, in maritimis locis. CVRATIO reſolutionis. At ſi reſolutio fuerit partium omnium,aut aliquarum , citra principalium actionum affectionem ac læſionem , etiam hîc moleſtantem humorem euacuare oportet, qualiſcunque tandem fuerit. Deinde danda hiera,quæ & caſtorii partē habet,initio facto à dimidia drachma, cum pauco melle

A & aqua calida diſſoluta,aut per ſe,aut piperis ſcrupulo dimidio addito: deinde quatuor diebus interpoſitis exhibeatur drachma perfecta,& poſtea ſeſquidrachma , deinde duæ & tres. Et rurſus totidem diebus interpoſitis dentur drachmæ quatuor,ſi modò æger ſumere poſſit, adiecto mellis cochleario vno. Ipſis autem partibus imponere oportet medicamenta quædam diſcuſſoria, vnà cum iis quæ rubificare poſſunt, adiecto ad hæc caſtorio , aut pipere,aut pyrethro,aut roſmarini ſemine,aut euphorbio. Ad hæc proſunt irrigationes ex oleo rutaceo, aut Sicyo-

B nio,aut veteri.Cibi ſint frumentacei,ſorbiles,aut alioqui concoctu faciles, & non recrementitii. Cucurbitæ affigātur partibus reſolutis,ſi multæ fuerint,particulatim:ſi paucæ,vni.Poſt cucurbitas cataplaſmata conueniunt ex pice, aut reſina,aut manna thuris: optimè verò facit artemiſia ſimul cocta, & calamintha , & conyza , & nitrum. Admiſceatur & aquæ parum, quæ & ipſa in coctura conſumatur. Aluus rurſus ſubducatur per aloen , aut polypodium, aut ſcammoniam,aut per pultem ex colocynthide. Fiant etiam pingues illitiones ex oleo vetuſto , in quo ſcilla in-

C ueteratur ad dies quadraginta ad ſolem . Si verò hoc non adſit,coques in oleo ſcillæ ſextantem,& illines: aut roriſmarini ſemine ſimiliter præparato vtere , & ceræ vnciam adde,vt ne diffluat. Quòd ſi etiam galbani , caſtorii , euphorbii,adarces,& nitri , ſingulorum ſemuncia addatur, medicamentoſius reddetur.Commodat etiam exquiſitè batrachium herba,ſi in oleo cocta ad ſolem inueteretur. Potiones conueniunt, caſtorii drachma, vna opopanacis magnitudo fabæ deglutita. Mirificè facit & ſagapenum erui magnitudine in aqua mulſa , & caſtorium cum opo-

D panace,& ſucci Cyrenaici milii magnitudo:prodeſt & ex tribus piperis generibus antidotus.Vtemur etiam acopis calefacientibus,& pituitam per os detrahētibus. Poſt decimumquartum diem , ſolidiorem victū exhibebimus: & multa oboriente vtilitate,ad balneum ducemus. Poſt triceſimum,dropacem adhibere conuenit, & ad balneū ducere.& de cætero cataplaſmata ex ſinapi imponere ita vt in iis quibus & motus & ſenſus periit , attendamus ne nimium adurantur, eo quòd ſenſum non habent. In iis autem qui ſenſus participes ſunt,rubificationes ſolùm ad-

E hibere oportet. Verùm poſtquam intumuerint,ad balneū ducere oportet , & ceratis mollibus curare : ſed & à vena vomitu vtantur,& à radiculis præſumptis.Geſtentur quoque ſella,aut curru qui manibus aut iugo trahitur: de cætero verò ad naturalia balnea ducātur. Victus autem cōuenit ſiccior,& modicus potus,& frictio: ſiccos itaque cibos edant,& ſitim quantum poſſunt ferant.

De reſolutis per laxationem aut diſtentionem.

Quandoquidem partes reſolutæ aut conuelluntur aut laxantur,& hoc aut à repletione aut ab euacuatione, rur-

F ſus attentione opus eſt, quando ſanguinem detrahere oportet,& quando non: & deinde in laxatis, adſtringentia ad laxantia admiſcere , & frictionem intentam facere.In contrariis autem , laxantibus ſolùm vti , vnà cum hoc vt molliter fricemus.Habeat autem oleum in laxatis parum nitri,& fæcis vini vſtæ tritæ additum.Perfundantur autem vehementer aqua calida ,& maximè marina,in qua coctæ ſint lauri baccæ, aut viticis germina, aut ſampſuchus,aut tale quippiā.Si verò æſtas ſit,natent etiam in mari.Rubificationes autem iis maximè conueniunt:pro-

G inde cædantur etiam partes ferulis, aut vrticæ ramuſculis:ſi verò permaneat reſolutio,carnem inter articulos mediam laxatam attrahere oportet, & cauteriis paruis ac tenuibus tranſmiſſis vrere. Contractis autem partibus aſſiduè dropacem imponere oportet.

De reſolutione in ſingulis partibus conſiſtente.

Reſolutio partium quæ ex nerui diuiſione contingit, incurabilis eſt : quæ verò ex intemperie aut humore aliquo oboritur, in communi quidem ex relatis remediorū

H facultatibus opem ſentit : ſunt autem & propriæ quædam ad ſingulas ex ipſis,quas ſubiiciemus. In iis igitur qui canino modo conuelluntur, maxillam in contrariam partē per capiſtri deligaturam reduces. Conuenit & ſanguinis detractio à vaſis ſub lingua , & cucurbitæ primo verticulo affixæ , & pituitam per os detrahentia, & purga-

tiones per narium infusa. Nosse igitur oportet, nō eam maxillam quæ distorta apparet, resolutam esse, sed oppositam. At si deglutitio resoluta est, cucurbitas mento affigere oportet, & medicamenta illinire ex castorio, & sagapeno, ac succo Parthico: prodest & acrium gargarismus. Si verò lingua resoluta est, secandæ sunt in ipsa venæ, & cucurbitæ mento affigendæ, & apophlegmatismis ex sinapi vtendum, & exercitiis linguæ. Quòd si vocis instrumenta resoluta sunt, thoraci adhibere auxilia oportet, & spiritus detentione ac vociferatione vti. At in superciliorum aut palpebrarū resolutione, vnctiones similiter prosunt: ad finē verò etiam futura sursum versus. Si verò vesica resoluta est, siue supprimantur vrinæ, siue inuoluntariò excernantur, pectini & intercapedini inter anū & scrotum medicamenta adhibeantur. In sedem verò oleum rutaceum infundatur, aut Sicyonium, cum butyro, & castorio ac galbano, aut opoponace, aut silphii succo: sed & in vesicam transmissa hæc per colem, magnificè profuerunt, aut etiam sola suffecerunt. Quin & ex centaurio ac colocynthide in intestinum infusa per clysterem, cum oleo Sicyonio, commoda sunt. Commodant etiam vrinā cientia in potu, & castorium similiter. Et præ omnibus catheteris instrumentum immittendum est in iis qui nihil vrinæ emittunt: & insessus, & cataplasmata ex laxātibus adhibenda. In iis autem qui inuoluntariò excernunt, adstringente ductu vtendum est per corroborantia auxilia: cibis verò siccis, & aquæ frigidæ potu. Verùm in refectionibus, etiā rubificationibus, & naturalibus balneis frigidis vtantur. At verò eos qui in spina resoluti sunt, ex vulnere aut casu, aut luxatione verticuli, si lethalium signorum cōcursiones adsint, curare impossibile est: si verò coles resolutus fuerit, iis quæ ad vesicam relata sunt vtendū est, & ad easdem partes, & ad lumbos. Insuper autem & tentiginem cientibus vtemur. Incommodum iis est lac, caseus, & reliquæ placētæ: lactucæ item, ac reliqua olera. Rectò porro intestino resoluto, in quo aliquando inuoluntariò stercus excernitur, aliquando supprimitur, iisdem vtendum est: & quandoque per clysterem immittenda nunc ea quæ adstringunt, velut est cupressi, lentisci, rubi decoctū: nunc ea quæ laxant, velut est adeps suillus & anserinus, & oleū maluæ: interdum autem mordentia, velut est muria, aut colocynthidis aut similium decoctum. nihil enim ita ad motus prodest velut varia moliri. Si verò frigiditatē sentiant, etiam acopon ex euphorbio, oleo dilutum, per clysterem immittatur. Cæterùm artus resoluti, cum communi curatione, flectantur, ac fricentur, & extendantur iuxta relatum modum. Plurimum enim spei in frictione situm est.

De resolutione ex colico morbo oborta.

Nostra ætate colicus quidam morbus homines vexauit, in quo absoluta motus priuatio in artubus consequebatur, & maximè in iis qui superstites euasuri essent. Verùm sensus tact⁹ illæsus cōseruabatur (velut verisimile est) iudicatoria quadam transitione ex alto contingente. Vnde sua sponte rediit plerisque motus temporis progressu. Qui verò difficilius curari potuerunt, his simpliciores ex relatis illitionibus profuerunt. Præcipua verò ad ipsos cōperta sunt acopa, & id quod ex populo nigra fit, & quod ex abiete paratur: multis verò etiam corroborātia, & moderatè frigefacientia, magnopere profuerunt.

DE CONVVLSIONIBVS, CAP. XIX.

Ad tractationē de resolutione, de conuulsionibus sermo consequitur, eo quòd ambæ neruorum sunt affectiones: quapropter etiam de tremoribus consequēter dicetur. Quum igitur ab initio, aut non longè post initium morbi, exorsæ fieri conuulsiones permanent, ex repletione generationem habent: quum verò post sudores multos, aut vomitus, aut alui egestiones, aut sanguinis eruptiones, aut vigilias, aut famem, aut motus multos & vehemētes, ob euacuationem fiunt ac consequuntur: & vbi aliquē sanum derepente cōuelli cōtigerit, necesse est à repletione fieri. Si verò ex febribus ardentibus reficcatum fuerit totum corpus, & nerui, & deinde ob ficcitatem conuulsi fuerint, maximum hoc malum est, & fere incurabile. Primùm igitur deligare oportet partes quæ contrahuntur,

A ita vt cedant, & inordinatis resistere motibus, defricaréque oleo rutaceo, aut Sicyonio, aut veteri, aut aliquo huiusmodi, & aquam mulsam præbibēdam dare. Et qui quidem ob euacuationem conuelluntur, oleo, aut aqua & oleo calido perfundendi sunt. Nulla autem re prohibente, etiam ad balneum abducemus, temperatóque solio vtemur, cum oleo ac frictione mollissima. Nutriemus ipsos sorbitionibus ex chondro & alica, & vinum tenue, aquosum, & quod facilè distribuitur, dabimus, præterquam si febriant: tunc enim ptisanæ succo vtemur, & somnum

B conciliabimus. At verò conuulsiones ob plenitudinem aut inflammationem obortas, curabis plenitudinem euacuando: inflammationem autem, propriis ipsius auxiliis persanando. Fit etiam conuulsio quum vomentes vehementius lancinantur. Opitulatur autem conuulsis acanthi radix, & spinæ albæ semē potū, itémq; spinæ Ægyptiæ: sed & centaurii tenuis succum quidam bibendum dant, quū ob repletionem conuulsio cōtingit. Non solùm autem bibendum dato, sed etiam forinsecus ad cutem illinito ca-

C storium cum oleo Sicyonio. Si verò non sedetur, cucurbitas affigito cum scarificatione: si quidem crura contrahātur, ad coxas & vltimum verticulum: manibus autem conuulsis, & dorso, & primo ipsius verticulo, & ei quod humero superincumbit. Si tamen toto corpore ab affectione immuni, labium contrahatur, aut palpebra, aut lingua, graue symptoma putandum est, & quod magnos timores afferat, etiam si affectæ partes paruæ esse videantur. In iis igitur detractiones sanguinis ab occipitio, & à primis verticulis faciendæ sunt.

D DE TETANO, ID EST DISTENTIONE, eiúsque differentiis, CAP. XX.

Tetanus, quum & ipse conuulsio quædam sit, velut cōpactis corporis, & maximè spinæ, musculis oboritur, ex frigido humore intrinsecus ac forinsecus cōcreto. Vnde affecti neque seipsos flectere possunt: verùm quum in anteriorem partem corporis partes tenduntur, affectio ἐμπροσθότονος appellatur: quū in posteriorem, ὀπισθότονος: vbi verò æqualiter in vtranque partem tenduntur, tetanus affectio nominatur. At Pelops has affectiones tentionem & distentionem esse dicit musculorum ac neruorū

E circa collum, per quos inclinatio, & nutus, & conuersio capitis contingit. Verùm si circa posteriores colli musculos consistat affectio, ὀπισθότονος, ex contingente: si verò circa anteriores, ἐμπροσθότονος: si circa vtrosque, tetanus appellatur. Causam autē repletionem esse dicit musculorum, ex spiritu & aere crasso ac nebuloso. Dicit autem frigidū valde ipsum esse ac congelatum, & propterea ægrè mobilem: vnde non sicca potius his somēta, sed humida cōuenire. Atque hæ quidem sunt tetani differentiæ. Cæterùm curatio communis quædam est, & iuxta has differē-

F tias non euariat. Optimum igitur omnium auxilium ipsis, est febris insuper accedens, quæ ab initio nō fuit. Signa horum sunt, respiratio suspirabūda, & pulsus rarus ac paruus: & quandoque etiam risus Sardonius ipsis contingit: & rubor in facie est, & oculi ipsis in mole maiore apparent: & aut omnino non mingunt, aut velut aqua ipsis emittitur, aut vrina subcruenta, bullas quasdam habens: & aluus reficcatur, & vigilantiores sunt, & præ conuulsionibus sæpe periclitantur ne ex lecto excidant: & quandoque etiam singultire incipiunt: & dolent alii caput, alii scapu-

G larum nexus, & lumbos: quidā ex ipsis etiam tremuli fiūt. Facit porro affectionem, quanquam rarò, etiam lassitudo, & humi dormitio, & grauis oneris eleuatio, & casus, & vulnus, & vstio, & plaga, & alia quæ eandem læsionem nervis inducere possunt. Curare verò ipsam oportet velut cōuulsiones ex euacuatione obortas. CVRATIO tetanorum. Qui tetanica distentione conuelluntur, in principio venæ sectionem adhibeant, & partes lanis oleo imbutis tegant, Sicyonio, aut castorio, cum oleo veteri: aut etiā vesicam amplam oleum calidum habentem tendinibus

H imponant, & cucurbitas cum scarificatione: nam leues noxiæ sunt. Affigantur autem & ceruici, & vtrinque ad spinam, & musculosioribus pectoris partibus, & præcordiis, & ad vesicæ ac renum locum. Nec parcè detrahendum est: ita tamen vt non aceruatim detrahamus, sed particu-

latim.Sudores autem lanis oleo imbutis excipere ac ab- A
ripere oportet,vt ne latenter nobis non animaduertentibus perfrigerent.Si verò diuturnus fiat tetanus,bis in die in olei folium demittantur: non tamen in ipso moram trahant. nam olei folium maximè vires exoluit. In potu danda est aqua mulsa tepida ad dimidias decocta, & panacis drachma vna robustis:sin min⁹,obolos tres, aut minimum,obolum vnum.nam quòd stomacho incommodat, id in ipso quis vereri possit. Dandum est & ammoniacum,& succi Cyrenaici ervi magnitudo: cocto melle oblita deuoretur.Et radicis silphii cochlearia duo tribus B
aquæ mulsæ cyathis inspersa dantur, aut cum ipsius decocto: aut myrrhæ drachma vna ex aqua mulsa, aut hyssopi decocto.Minimè omniũ verò offendit,& efficacissimum est,vt demus castorii cochlearia duo aut tria,diuisa ipsius copia. Non enim offendet etiamsi post cibum ex ipso dederis: sed & ipsum potum, & reliqua lentè ac paulatim accipiant.Nam quum difficulter deglutiant,in nares potum relidunt,vnde vehemẽter lancinati ad conuulsionem irritantur. Sedes oleo rutaceo cum opopanace illinatur,& eadem per clysterem immittantur.At verò C
frigidæ affusionem(velut Hippocrates dicit) quum maximè temeraria sit, & propterea à posterioribus dãnata, etiam nos reprobamus. VNGVENTVM. Nardini sextarius vnus, ceræ sextans, folii, amomi, styracis, mastiches, singulorum vncia vna: castorii, adarces, euphorbii,piperis,singulorum vncia vna:spicæ nardi, opobalsami,singulorum vncia vna. POTIO ad opisthotonicos: Radicis panacis,piperis albi, costi,myrrhæ, succi papaueris,singulorum æquales partes, dato araci magnitudine ad somnum. Facit & ad recta ceruice spirantes.Sit D
porro victus iis attenuans,& qui facilè coqui ac distribui possit,& penitus sine recrementis.

DE TREMORIBVS, CAP. XXI.

Tremor,in vniuersum quidem ob neruorum debilitatem fit:(hoc autem testatur senilis ætas)verùm particulatim multæ causæ hunc efficiunt. Nam & ob frigidam fit intemperaturam, & ob frigidæ aquæ potum, & præsertim in febribus intempestiuè acceptæ: insuperque ob frigidorum ac viscosorum humorum abundantiam, & ob copiosiorem vini vsum. Qui igitur ex delictis pa- E
làm tremunt,ab iis quæ læserunt abstineant:perseuerante verò tremore in febribus,primùm totũ corpus oleo Sabino irrigetur: verùm in accessionum remissionibus, ve tusto,aut Sicyonio. Extremæ verò partes prælitæ, lanis mollibus integantur,deinde affigantur cucurbitæ, à primo verticulo vsque ad spinam & lumbos, intectis anteà partibus vnà cum præcordiis,cruda ordeacea farina. Tegantur autem & hæ partes lanis veteri aut Sicyonio oleo imbutis.Si verò diuturnæ fiant febres,alternis diebus in olei aut aquæ & olei folium insideant, & mollibus frictionibus vtantur.Si verò affectio prorogetur, & frigiditas sit suspecta,aqua mulsa cum castorio præbibenda detur,& calidis locis gestatio fiat. Cæterùm cibum qui facilè concoqui ac distribui possit dabimus,primùm sorbile, postea etiam volucres,& pisces mollis carnis. Solutis autem febribus lauent,ita vt frigidæ folium & vini potum vitent. At si crassorum ac viscosorum humorum copia fuerit,secantibus & attenuantibus vtendum est: quale & hoc est,rutæ ramulorum,spondylii,singulorum quantum tribus digitis prehendi potest:castorii,nitri, singulorum obolos duos.Dato quotidie cochleariũ vnum cum aceto mulso,ad triduum ieiunis:aut panacis & piperis,singulorum grana quinque in aquæ mulsæ cyatho vno bibenda præbe.Simplicia verò quæ tremulis præbibenda dantur, prosunt hæc: Castorium, leporis cerebrũ in cibo,althææ radicis decoctum, damasonii foliorum drachmæ quatuor in aqua mulsa,eupatorium cum aqua.Si verò prædominetur frigiditas,etiam Zosimi vnguento, & acopis ad resolutiones descriptis, & vnctionibus ac rubificationibus vtemur,exercitiis item ac defrictionibus. Eos verò qui ob vini potum tremunt, à vino abstinere oportet do nec penitus liberentur.

DE OCVLORVM MORBIS, ET PRImùm de dolore,ex Galeno, CAP. XXII.

Quum dolores vehementiores in oculis fiunt, considera ex quanam affectione oculum dolere contingit in inflammationibus. Aut enim eo quòd mordentur vehementer ab influentiũ acrimonia,aut quòd repletæ tunicæ tenduntur: aut propter crassorum humorum, aut spirituum flatuosorum intensionem,dolores vehemẽtes in ipsis fiunt. Morsus itaque per purgatoria vacuando curare oportet,& oui candidum infundendo. Concocta verò iam inflammatione,& corpore à superfluitatibus libero,conuenientissima iis sunt balnea. At inflammationes ob repletionẽ,& per sanguinis euacuationem, & per ventris subductionem,& infernarum partium frictionẽ, curare conuenit:intensiones autem, toto corpore præeuacuato,& humorum momento deorsum reuulso, consequenter localibus discussoriis curandæ sunt. Fomenta igitur ipsis adhibere oportet, & fœnigræci decoctum infundere. Verùm in quibus intensio est sanguinis crassi in oculorum venulis, citra plenitudinis affectionem in toto corpore,iis vini potu vtendum est quod & percalefacere potest,& euacuare,& obturationes reserare.

De turbatione,& ophthalmia,id est lippitudine propriè appellata.

Turbatio quidem humiditas est oculi, & caliditas cũ rubore præter naturam, quæ non ex corpore, sed ab aliqua forinsecus causa contingit,velut à sole, fumo, puluere,vento.Quare etiam citissimè soluitur,dum causa summouetur. Est & lippitudo,quædam perturbatio, non solùm forinsecus,sed etiam citra manifestam causam oboriens, & permanens vsque ad tertium, aut quartum, aut quintum diem. Curatur autem facillimè,forinsecus irritantium custodia, pauci cibi vsu, aquæ potu, deambulatione,& facili alui solutione.

De inflammatione.

Si verò inflãmatio relicta fuerit in oculis post totius corporis euacuationem, sublitionibus vtendum est per ea quæ humorum illationem repellere possunt, & irritationem mitigare:quale est collyrium Nili ex rosis, aut etiam Chiacum, & nardinum.Inflammata verò tunica agnata, collyriis monohemeris *ab unius diei usu appellatis* vtendum est, cum oui candido infusis. Postridie, si nõ inflammatio intendatur, nardinum illinatur: fomento verò vtendũ est ex decocto meliloti ac fœnigræci.Quòd si crassus fit humor qui lippitudinem facit, medicamẽtis vtemur quæ neque meatus obducunt, neque humores crassos faciunt,sed diffundere,& humectare ac excernere possunt:velut est collyrium Chiacum.Si verò circa caput impacti sunt humores, cucurbita occipiti affigatur, aut scarificatio fiat, aut hirudines fronti adhibeantur ad dolentem oculum. Et cataplasma fiat ex pane puro aqua madefacto,cum modico rosaceo: aut ex polenta in capitum papaueris decocto cocta,eodẽ modo. Sed & efficaciore vtendum est cataplasmate, ex croco,& meliloto, & palmularum carnibus,& coriandri foliis teneris, & ouorum vitellis assatis,& micis panis sapa madefactis, & modico rosaceo,contritis iis in papaueris capitum decocto. Sed & papaueris semen aliquando admiscemus, doloris sedandi gratia.Si verò magna sit doloris necessitas,etiam opii minimum quiddam admiscendum est: verùm citra maximum dolorem, reprobanda sunt quæ torpefaciunt. At si moderata fuerit inflammatio,aloen per se,aut aqua, aut oui candido dissolutam illine:quo verò etiam paratũ sit auxiliũ, croci drachmas sex,aloes drachmas sedecim, gũmi drachmas nouem,aqua pluuiali excipe, & collyria effinge. Quin & ex croco diacroca appellata collyria, ad lippitudinum initia commoda sunt. At in quibus tumor est laxus & exalbidus,& circa palpebras, & circa tunicam agnatam, citra tunicarum læsionem,benè faciũt & liquidã vocata collyria,quæ ex croco,& atramento sutorio ac melle parantur.Sed & hoc optimum est.

Collyrium liquidum,dolorem eximens.

Melanteriæ coriariæ,mellis Attici, succi fœnigræci, æquales singulorum partes coquito ad spissitudinem mellis: deinde per specilli nucleum siue caput summum ambos angulos continge.

Ad fluxionum illationem impetuosam.

Ad fluxionum impetuosas illationes in principio conducit inedia,& aquæ potus, & præ omnibus, veneris abstinentia: & aluus subtrahatur, & posca aquosa facies proluatur,maximè si feruens fuerit fluxio:sinminus, atramento sutorio cum melle frons & palpebræ illinantur. Quidam verò atramentum sutorium aqua dilutum proluendum exhibent: verùm in iis qui absque inflammatione fluxione infestantur, aut cum inflammatione, tamen vt supra caluariam structura affectionis consistat, agglutinatoriis vtendum est in fronte, simplicibus quidem,vitis foliis viridibus,aut rubi succo, aut portulacæ, aut malorum cotoneorum succo,cum tenui polenta, aut galla trita cum vino,ac tenui polenta;aut cicuta, aut psyllio cum aqua, aut solano, aut cochleis vnà cum testis tritis impositis à tempore ad tempus:& in summa,adstringentibus & perfrigerantibus.Compositis autem his,Pollentritici,& myrrha,aut thus, cum oui candido illinatur: aut Samia terra cum myrrha,& manna,similiter cum oui candido. Verùm in frigidioribus fluxionibus, sulphuris viui,bituminis,picis,colophoniæ, singulorum drachmæ duæ:Musæ item pastillus, & aster,& consimiles probè repellunt:& theriaca vino adstringente diluta, & fronti illita,frigidas fluxiones sistit. Hæc tamen,etiam pota magnificè his prodest. Supra ipsum verò oculum, lanam, aut linteum tenue oui candido imbutum impone. Et caseus recens similiter oculo impositus acres maximè fluxiones cohibet:& collyria sistentia appellata,illita, & aquosa instillata,hoc faciunt.Si verò per profundum & sub caluaria consistat humor, & ad longum tempus extendatur, post vniuersales euacuationes, & errhinis, & apophlegmatismis & pituitā detrahendā vtendum est,& rasura, & rubificationibus capitis. Verùm in his etiā chirurgias in capite assumunt, vasorum videlicet dissectionem,& arteriarum sectionem,& hypospathismum,& circum caluariam incisionem,& vstionem in vertice ad os vsque: sed & cucurbitæ sincipiti affixæ cū scarificatione, influxionem reuellere possunt. Signa verò fluxionū extra caluariam sunt,distentiones vasorum circa frontem & tempora,& velut vinculum capitis,& quòd siccantia agglutinatoria prosunt.His verò nō præsentibus, influxione moram trahente, & sternutamentis aliquando vexantibus, sub caluaria humorem esse putandum est.

De chemosi.

Chemosin dicunt,quum præ inflammatione vehementi,ambæ palpebræ euersæ fuerint,vt oculi vix ab ipsis cōtegantur,& candidum oculi sublimius fuerit quā nigrū, & rubicundum,& multam nigri partem occuparit.Curare verò ipsam oportet venæ sectione,& medicamēto purgatorio,&collyrio ex rosis albo, & spodiaco, cum lacte muliebri,aut candido oui: eodem etiam oblinendæ sunt palpebræ,& tempora,& frons: fomentis quoque & cataplasmatis vtendum est mitigatoriis.Remittente verò inflammatione illinantur acriora,velut est viride ex rosis.

De sugillationibus ac inflationibus.

Sugillatio est ruptura venarum membranæ agnatæ, ex plaga maximè oboriens.Instillare igitur ipsis oportet sanguinem palumbi aut columbæ,aut lac muliebre calidū; modico thure cum ipso trito: aut muriā instilla, & præsertim quæ est ex Cappadocico sale: & fomento vtere ex decocto hyssopi. Verùm ad tumores circa oculos factos ob plagas,facit fomentum assiduum ex posca,& spongia ex posca incumbens. Medicamentum verò illitioni accommodatum hoc est:Lapis specularis vstus, & columbinum stercus,æquis portionibus vino aut aceto trita. Cataplasma autem fit ex caseo recenti; aut raphani cortice, aut vua passa,exemptis vinaceis,singulis in posca,aut in aqua mulsa.Eadem faciunt etiam ad inflationes.

Ad inflationes pruriginosas,& scabras lippitudines.

Inflatio,tumor est palpebræ laxus.Scabra verò lippitudo, pruriginosa palpebræ scabies est, ex salso ac nitroso humore oborta. Conuenit igitur ipsis posca, & lentium decoctū,itémque rosarum, vt iis fomenta fiant.Collyriū autē liquidū hoc: Æris drachmæ sex,misyos tosti,myrrhæ, singulorū drachmæ tres:croci drachma vna semis,piperis drachma vna,vini Chii, & passi Cretici, singulorū sesquicyathū:coquito ad mellis spissitudinē. Hæc est Erasistrati pachrestos ob omnimoda vtilitate appellata, faciens etiā ad anginā, & vlcera in ore,& in pudendo, & ad aurium dolores.Inungant autem & oleo palpebras, vbi dormire volent:abstineant ab acidis,& salsis,& acribus.

De dura lippitudine,& de sicca lippitudine.

Lippitudo dura,duricies est, & difficilis oculi motus, cū dolore ac rubore,citra humiditatē.Fouere igitur ipsos assiduè oportet spongiis ex aqua calida,& ad somnum ituris imponere palpebris ouum cum rosaceo, aut anseris adipem,ita vt fugiamus frigida & indurantia. Tegatur autem & vngatur caput, & aluus subducatur. Lippitudo verò sicca,est pruriginosa oculorum affectio,citra fluxionē:curare oportet ipsa balneis,& vnctionibus,& boni succi victu.In cōmuni verò,vtrisque conueniunt medicamēta acria,vt & lacrymas prouocent,per quas & duricies remittetur,& siccitas humectabitur. Talis autem est & panchrestos Erasistrati,& collyrium diacenteton appellatum, & quod stratioticum vocatur.

De palpebræ euersione.

Palpebræ euersio contingit aut ob cicatricem, aut ob nimiam carnem excrescentem. In diuturnis igitur euersionibus ob nimiam carnem excrescentem, æruginem rasam tostam tritam adhibe; aut plumbum vstum & lotum:aut vtraque pariter, æruginem & plumbum admoue.Nam ex cicatrice obortam palpebræ euersionem, si quidem omnino curetur,chirurgia sanat.

De ægilope & anchilope.

Ægilops abscessus est inter magnum oculi angulū & nasum,qui & rumpitur,& in fistulā abit,si neglectus fuerit,vsque ad os ipsum. Priusquam verò in vlcus eruperit abscessus, anchilops vocatur.Bene igitur faciunt glauciū & crocus, si cum perdiciadis succo imponātur. Verùm assiduè alterare oportet, & ad transmutationē nō peruenient. ALIVD. Alica cocta in aceto,& probè trita,non solùm incipientes,sed etiam in pus transmutatos sanat, & rumpit,& ad os vsque subit:huius vsu nōn modò ægilopas,sed & anchilopas curabis. ALIVD. Ruta satiua cū lixiuio protostacto,ex cinere calce adiecta parato trita,cocta ac imposita,valde probè extirpat ægilopas, & ad os vsque subit,ab initio mordens,postea nō item: &(quod mirum est)neque cicatricem indecoram inde ferunt. ALIVD. Cochleas cum testis tritas impone, aliquando etiam aloen & myrrham admisce, anteaquam in pus ægilops transmutatus fuerit. Sed & postquam ruptus fuerit, ipsum resiccat.

De trachomate,sycosi,ac tylosi.

Trachoma, asperitas intra palpebram est: huius intēsio vt velut incisuras habeat,sycosis *a ficus similitudine* vocatur. Vbi verò diu durauit & callum contraxit, tylosis, *id est callositas*,nominatur. Collyriis itaque vtendū est, tum eo quod ex vino,tum eo quod ex duobus lapidibus paratur: sed & ipso hæmatite lapide per aquam loto ac subiecto palpebra confricatur. Quin & Harmation collyriū cum modico cygnario; aut eo quod ex croco constat, ad hæc etiam scabris lippitudinibus citra exulcerationem cōducit,si inuersa palpebra illinatur. Si verò durus sit callus,& his non cedat,inuersam palpebrā per pumicem radamus,aut per sepiæ testam, aut fici foliis, aut etiam per instrumentum blepharoxyston ab hac opera appellatum.

De grandinibus.

Grando, lenti humoris circa palpebram concretio est, cui ammoniacum aceto tritum cum galbano illines. Facit & terebinthina cerato excepta.

De Crithe, *id est ordeolo.*

Ordeolum,abscessus paruus est iuxta palpebræ marginem oblōgus.Oportet igitur ipsum cera alba fouere, aut de musca capite abiecto, reliquum corpus affricare, aut ordei cremore perfundere.

Ad pediculos in palpebris.

Expurgatis prius pediculis,aqua marina tepida proluere oportet, deinde marginem subscripto medicamento cōtingere. Aluminis scissi partes duas,staphidis syluestris partem vnam:tritis vtere.

De madaroſi,aut milphoſi.

Defluuium pilorum palpebræ hæc affectio eſt.Poſt totius igitur corporis curam, ſmegmatis calliblepharis, *ab ornandis palpebris uocatis*,vtere: aut terræ ampelitidis, croci, celticæ, ladani, ſingulorum æquales partes tere,ac vtere. ALIVD. Stibii toſti loti drachmã vnã,plumbi vſti loti drachmas quatuor,croci drachmas quatuor, nardi Indicæ drachmas tres, tritis vtere:hoc etiam ſcabioſos oculos ſanat. ALIVD Neapolitæ, ad milphoſes, & diuturnas palpebrarum affectiones.Stibii,Cadmiæ,Chalcitidis,miſyos peregrini,ſingulorum partes æquales contundito craſſiore modo,& melle ſubacta torreto, ac tritis vtitor.

De ptiloſi.

Ptiloſis craſſities eſt palpebrarum calloſa, rubicunda, quibus contingit etiam ſæpe pilorum defluuium.Præter relata igitur,etiam hoc ſummè facit: Stercus murinum vſtum ac melle contritum illine.

Ad pilorum ſuperciliorum defluuia.

Oleo aut adipe anſerino illitis digitis plumbum confricato,& hoc illinito. ALIVD. Hoc etiam ſubnigros facit:Nuces auellanas vſtas cum caprino aut vrſino adipe confricato. ALIVD. Hoc etiam ad barbarum alopecias facit: Hyoſcyami drachmæ duæ, ſtercoris murini drachma vna, polytrichi drachma vna, vnguenti irini cochlearia quatuor. Ad reliqua probè trita vnguentum admiſce,& fomento prius adhibito illine. Si verò præraſeris,magis efficax eſt.

Ad pilos palpebrarum pungentes,trichiaſin appellatam.

Pilis pungentibus præeuulſis, locũ ſanguine ranarum per ſe ſtatim illine,aut cum cinere chamæleonis albi:aut cimicum ſanguinem,aut fumariæ inter ordeum naſcentis ſuccum,cum gummi:aut tellinarum ſalſarum cinerem cum cedria,aut loti cinerem,aut alumen liquidum, phorimum appellatum, aut ricini à cane auulſi ſanguinem. Valde efficax eſt.

Pilos agglutinantia.

Pilos introrſum refractos glutinat bitumen,maſtiche, colophonia,glutinum,cochleæ glutinoſitas.

De carnis in angulo magno,incremento ac decremento.

Encanthis,naturalis in magno angulo carunculæ incrementum appellatur: & rurſus huius decremẽtum,Rhœas. Incrementum igitur iis quæ ad palpebræ euerſiones relata ſunt,& ſimilibus vſtoriis aut corrodentibus conſumpſeris:non tamen totum ,vt ne rurſus decrementum fiat, ſed ad naturalem vſque magnitudinem. Decrementum verò,tota quidem carne conſumpta, aut à parum artificioſa chirurgia,aut per medicamẽta,incurabile eſſe ſcias: ſi verò pars ipſarum imminuta fuerit,moderatè adſtringentibus & incarnãtibus ipſam renutriueris. Qualia ſunt quæ fiunt ex croco, glaucio, & aloe,& collyria ex croco, & hyoſcyamos in vino coctus ac impoſitus,& modicum alumen cum vino.

De vlceribus.

Vlcerum in oculis genus quidem vnum eſt, differentiæ verò particulares plures. Nam quod in corniformi membrana cauum & anguſtum ac purum vlcus eſt, βόθριον, *id eſt foſſula*, cognominatur: quod verò latius bothrio eſt,minus autem profundum, Cœloma vocatur. Argemon autem,vlcus dicitur in iridis circulo obortum, circumcirca occupans, vt circa externam iridis partem rubicundum appareat, circa internam verò, album. Epicauma verò,vlcus eſt ſordidum,& impurũ, ac cruſtoſum, quod dum repurgatur, ſæpe humores in oculo effluunt. Sed & aliæ plures vlcerum differentiæ ſunt, de quibus in communi dicemus. Si igitur cum inflammatione vlcus cõſtiterit,etiã curatio per ea quæ inflãmationẽ mitigare ac concoquere poſſunt,facienda eſt,vnà cum proprietate quã vlcus requirit.Talia verò ſunt collyria,libyanũ, & cygnus,& pelaria appellata,& aſter,& ſimilia:& quæ ex amylo & terra, *Samia* aſtere *dicta*, & ceruſa,componuntur. Omnibus autem magis dolorem ſedare nouimus collyriũ Nilamonis:ſed in ipſius vſu nõ diu immoramur, propter vehementem ſtupefaciendi facultatem. Optimum eſt & collyrium ex decoctis, quod neque habet vim ſtupefaciendi. Si verò cum fluxione vlcus fuerit,ex collyriis ad illam commodis aliquod admiſcebimus: quale eſt quod ex hydra fit, & chiacum,& cygnus fuluus, & quæcunque repulſoriam,non mordacem vim habẽt. Quòd ſi ſordida vlcera fuerint, aqua mulſa moderatè aquoſa, & fœnigræci decocto vtemur,tum per ſe, tum cum collyriis ad hoc facientibus, acrioribus quidem vlceribus exiſtentibus, Seueriano, & eo quod ex fœnigræci ſucco paratur: non acribus autem,diaſmyrnis & nardinis.Verùm purgata vlcera probè ad cicatricem perducere ſolet collyriũ Cleõ, ad hoc quòd etiam cicatricem concolorem efficit.

De prolapſu oculi.

Prolapſus eſt pronuentia tunicæ acinoformis, ex corroſione aut ruptione corniformis tunicæ oborta: quæ ſanè vbi adhuc parua eſt, vt muſcæ capiti ſimilis ſit, Myocephalon vocatur: amplius autem aucta,ad acini vuæ ſimilitudinem, Staphyloma: plurimum verò, vt vltra palpebras excedat, μῆλον: ſi verò calloſum factum fuerit, hoc clauus appellatur. Si igitur modicè ad capitis muſcæ ſimilitudinem prolapſus factus fuerit, reſtringentibus ac repellentibus compoſitionibus vtendum eſt, chiaco videlicet collyrio, & fuſco, & nardino, & Theodotio, & eo quod ex oleæ frondibus fit & quod ex cornu. Spongiam quoque poſca aut vino adſtringente, aut roſarum decocto imbutam,aut etiam ſplenium, citra compreſſionem deligare oportet.Principatum autem habet ad prolapſus & vlcera omnia olympiacum ſiue olympus appellatum collyrium,cum ſucco oleæ,aut polygoni,aut polii. Eadẽ hæc etiã clauis conducunt,& ſtaphylomatibus,priuſquam inalbeſcant; vbi verò alba aut calloſa facta ſunt, incurabilia exiſtunt.

De ſuppurulentis.

Suppurulenta fit aliquando corniformis tunica, quandoque per profundũ,quãdoque in ſuperficie, vt vngui ſimile figura pus ſit:quare etiã affectionẽ ὄνυχα, *id eſt unguẽ*, appellãt.Scopus igitur curationis eſt,aut pus diſcutere per ea quæ moderatè hoc faciunt,velut eſt aqua mulſa, & fœnigræci ſuccus,& quæ ex ipſo parantur collyria, & Libyanum,& quæ ex thure fiunt:aut rumpere & repurgare per fortiora, qualia ſunt collyria diaſmyrna, & hygidium appellatum. At verò ad purulentos abſque vlceratione, etiã hoc liquido collyrio vtendum eſt.Atramenti ſutorii, croci,ſingulorũ drachmas octo,myrrhæ drachmas quatuor, mellis librã vnã.Quin & puſtula,quum ſit corniformis tunicæ eminentia, humore quodam ſtrias ipſius ſubexcoriante,purulentorum curationi ſubiicitur. Liquidũ Baſſi,ad oculos ſuppurulentos: Croci,aloes, myrrhæ, ſingulorum vnciã vnã, vini quadrãtem,mellis optimi ſexuncem.Crocus cum modico vino teritur, deinde aloe & myrrha:& vbi craſſa facta fuerint, adiicito mel, & vnita in vitreo vaſe repone. Vtere autem bis in die: ſi verò res vrget,ter. Nam oculum ſimul & purgat,& incarnat,ac cicatrice includit.

De cicatricibus ac albuginibus.

Quæ in ſuperficie in oculis fiunt cicatrices, quidam hoc ipſo nomine ſolùm cicatrices, quidam nubeculas vocant:quæ verò in profundo cõſiſtunt,albugines. Horũ medelæ ſunt ea quæ affricta detergent. Nubeculas itaque anemones ſuccus deterget, & parui centaurii ſuccus cum melle.Diuturniores autem cedria attenuat, & æs ſolum,aqua tritum velut collyrium, & collyria exterſoria, quale eſt id quod ex cornu fit, & quod Rinarion appellatur,& Hecatombe, & ſimilia. Albugines verò nitrũ cum oleo veteri tritum diligẽter, ac illitum, probè exterit,& ſepiæ teſta vſta,& cum melle trita. Ex collyriis autem hoc probè & leniter exterget:Mameræ,ammoniaci, thymiamatis,myrrhæ troglodyticæ, ſtercoris crocodili, ſingulorum æquales partes: fac collyrium & vtere: aut crocodili terreſtris ſtercus aqua tritum, ac in collyria redactum,illine.Bene autem feceris ſi ſalem Cappadocicũ aqua diſſolueris, & cum hac aqua collyria ad albugines commoda inſtillaueris.

A Cicatricum tincturæ.

Gallæ,acaciæ,ſingulorum drach.quatuor, atramenti ſutorii drach.duas:vtere.Collyrium verò hoc: Florum mali Punici,id eſt cytinorum,atramenti ſutorii, acaciæ, gummi,ſingulorum drach.quatuor: ſtibii,gallæ, ſingulorum drach.duas:tere cum aqua. Si flores mali Punici non adſint,membranoſum illud quod intus inter grana in malo Punico eſt admiſce.

De pterygiis.

Pterygium, *unguis à quibuſdam uocatus*, neruoſa eſt tunicæ B agnatæ eminentia:enaſcēs quidem ab angulo, progrediens autem ad coronam vſque:vbi verò nimium aucta fuerit,etiam pupillam tegit. Magna igitur & diuturna pterygia per ſolam chirurgiā excinduntur: recentiora verò & moderatæ magnitudinis,etiam exterſoria auxilia conſumunt, qualia ſunt quæ ad aſpretudines ac albugines adhibentur. Ex ſimplicibus igitur ſunt, æs vſtum, aut atramentū ſutoriū cum felle porcino: probè hæc faciunt. Efficacius autem hoc eſt, Atramenti ſutorii partem vnā,gummi partē dimidiā: vino trita illinimus,aut etiā C collyria formamus. Quidam etiam fel caprinū melle mixtum illinunt.

Ad pterygia,& purulentos oculos,ac hebetem viſum,Oribaſii.

Lapidis magnetis,æruginis raſæ,ſinopidis, ammoniaci thymiamatis,ſingulorū drach.quatuor: croci drach.2, mellis Attici cochlearii dimidium. Facit & ad albugines.

De carbunculatione & carcinomatis.

Carcinoma eſt affectio tunicæ vniformis,quæ dolorē habet,diſtentionem, ruborem tunicarum, dolorem pun- D ctorium vſque ad tempora, & magis ſi concuſſi fuerint: cibum etiam non appetunt, & acribus exacerbantur. Et eſt hæc affectio incurabilis,& tamen lenire affectos oportet lactis potu, & frumentaceorum,ac aliâs boni ſucci eduliorum exhibitione,citra omnem acrimoniam,& collyriorum tenerorum infuſione,velut eſt ſpodiacum, Seuerianum,& ſimilia. Prouidendum quoque eſt vt bonum ſit totius corporis temperamētum. Carbunculatio verò, etiam ipſa malignū ac cruſtoſum vlcus eſt, aliquando in bulbo,aliquando in palpebra,quemadmodum & in aliis E corporis partibus,conſiſtens. In bulbi igitur carbunculationib⁹, ab initio per clyſterē euacuare oportet primùm: deinde per lac coctum moderatè purgare, poſtea fomento per ſpongiam adhibito, farinā erui aut tritici in aqua mulſa coctam imponere,& aliquando etiam iridem tritā addere,& oculum lacte eluere. Si verò proſerpant vlcera, lenticulā cum melle imponere, aut cum malis Cydoniis coctis: ſi verò amplius depaſcendo proſerpant, oleæ folia cocta,aut malicorium coctum in vino; tritū cum melle. At ſedata nome proſerpente, & cruſta elapſa, per dicendi medicamenti impoſitionem,& puris factis vlceribus, ca- F taplaſma ex vitellis ouorum aſſatis cū croco & melle tritis imponere oportet vſque ad cicatricem inductā. Medicamentum verò hoc eſt: Spodii drach. quatuor, myrrhæ non valde toſtæ drach.tres,obolos tres:tritis in vino Aminæo, donec ſiccata fuerint,paſſum Creticū vetus admiſce, & ſimul trita liquida pyxide fictili excipe,& inunge. Cæterùm ad carbunculos in palpebris,malū Punicū acidū totū conciſum in aceto coquito, & flaccidū factū ac probè tritū,in linteum indito:ac vtitor,bis aut ter permutans in die, & ſemel in nocte.

G De mydriaſi,id eſt pupillæ dilatatione.

Quum pupilla colore quidē nihil alterata apparet, verùm multo latior quàm pro naturali modo, & quādoque viſum in totum impedit,quandoque multum,& quæ videntur ab ipſis,omnia minora eſſe putātur,Mydriaſis appellatur affectio.Cauſa verò eius ſuperfluus quidā humor eſt.Curare igitur ipſam oportet vena in cubiti flexura ſecta,aut purgatione:ſin minus,ſaltem in angulis venas diuidere,deinde cucurbitam occipiti affigere,& aqua marina faciem & oculos proluere:ſi marina deſit, muria aut H poſca vti. Medicamentis verò ad puſtulas conuenientibus vtendum eſt.

De tabe & macie.

Tabes affectio eſt pupillæ quæ anguſtior & hebetior ac rugoſior fit, & quæ videntur, maiora iis apparent. Cauſa autem eſt denſatio à ſiccitate magis oborta.Differt tabes à macie in hoc quòd tabes anguſtiorem pupillam facit:macies autem totum oculum minorem ac humiliorē efficit. Curare hos oportet exercendo,& diligenter fricādo & caput & faciem & oculos, & faciem aqua proluendo,& caput vnguento aliquo calefactorio vngendo.Oculi verò rarefaciente & acriore medicamento ſublinantur, quale eſt ſubſcriptum:Ammoniaci drach.vnā, crocomagmatis drach.quatuor,croci drach.duas, æruginis drach. quatuor:trita in aqua in collyria efforma, ac vtere.

De nyctalope.

Nyctalopas dicunt quum interdiu quidem videre cōtingit,occidente verò ſole,obſcurius:& nocte,penitus nihil. Curare igitur & hos oportet euacuando & de cubiti flexura & de angulis: deinde purgando,aut per clyſterem vacuando:deinde pituita per os detrahenda. & ſternutationes mouendæ. Dandum eſt ante cibum hyſſopum bibendum, aut ruta: ſi verò non cedat,rurſus dandum purgatorium ex ſcāmonia ac caſtorio. Oculi verò illinantur melle deſpumato, & claudantur ita vt etiā comprimant ipſos,ad continendum illitum liquorem.Aut aluminis vſti partes duas,ſalis foſſilis partem vnam,trita cū melle illinito. ALIVD. Hepar hircinum aſſato, & ſaniē inter aſſandum collectam illine: ipſum verò hepar edēdum præbe,& dum coquitur vaporem oculis apertis admittere iube.

De glaucomate & hypochymate, id eſt ſuffuſione.Ex Rufo.

Glaucoma & hypochyma,*id eſt ſuffuſio*, veteres vnā quādā affectionē eſſe putant:poſteriores autē glaucomata,humoris cryſtallini affectiones eſſe putauerunt,qui præ humiditate ad glaucedinem tranſmutaretur: ſuffuſiones verò eſſe præterfuſionem inter tunicam corniformem & cryſtallinum humorem. Sunt autem omnia glaucomata incurabilia: ſuffuſiones autem ſanantur, ſed non omnes. Curandi igitur ſunt qui ſuffuſione tentantur, anteaquam conſiſtat affectio,ſanguinis à cubito detractione, & purgatione,& infuſis per clyſterē acrioribus, (velut ſunt quæ fiunt ex centaurii aut cucumeris amari decocto) & alui ſolutione frequentiore.Affigendæ etiam cucurbitæ occipitio cum ſcarificatione. Oportet etiam aquā bibere per omnem victū,& vti cibis attenuantibus:progreſſu autem tēporis conferet & pituitā per os detrahentibus vti per aliquot dies. Quibus verò veluti culices oculis obuerſantur,ex vitioſo aliquo humore,aut vaporib⁹ bilioſioribus allatis,his amarum ex aloe medicamentum aſſiduè dabimus,aut etiā per hoc purgabimus. Ad oculos verò medicamentis vtendū eſt primùm ſimplicibus, velut melle & oleo cum fœniculi ſucco: poſtea etiā compoſitis,quale & hoc eſt, Sagapeni drach.duæ,ſucci Cyrenaici, veratri albi,ſingulorū drach.ſex: terūtur in mellis heminis octo. Nos autē (inquit Oribaſius) ſubſcripto vtimur:Succi caucalidum,chamædryos, coronopodis,ſingulorum paribus portionibus cōtritis.Faciunt etiā collyria,& quod ex ſucco fœniculi paratur,& proteus, & thalaſſerum appellatū, & quod fit ex opobalſamo. Sed & quæ ex his præparantur prodeſſe ſolent: & fœniculi decoctū in principiis affuſum prodeſt, & quod ex ſuccis fit; & opobalſamo, & melle,ac oleo,& ſimilibus.

De obfuſcatione ac hebetudine.

Obfuſcatio eſt perfectum vtplurimum videndi impedimentum, citra manifeſtam circa oculum affectionem: hebetudo verò eſt obſcuritas videndi, ab occulta aliqua cauſa oborta. Curatio conuenit in communi ea quæ eſt ad ſuffuſos relata:priuatim verò, ſanguinis ab angulis euacuatio,& hirudinum ad tempora admotio,& infernarum partium frictiones. Temporis progreſſu, etiā ſternutatoriis vtendum eſt,& vomitibus, dum ieiuni ſunt: & ſublitionibus,primùm quidē ex melle & oleo, paribus portionibus:deinde ſubſcripto cōpoſito,Croci obolos duos,fellis hyænæ drach.vnā, piperis cōmunis grana octogintaquinque,ſucci fœniculi drach.16,ammoniaci thymiamatis drach.vnā,ſiccis tritis cū ſucco,mellis cochlearia 4,adde, præpara,& ærea pyxide exceptis vtere. Ante illitionē

foueat oculos ſpongia aqua marina calida imbuta.

De ſtrabiſmo.

Infantes ex natiuitate ſtrabones curantur larua faciei prætenta,quò in directũ intueantur (eſt enim ſtrabiſmus conuulſoria affectio muſculorum bulbum mouentium) & lucerna è directo poſita,& non ex obliquo allucente: & vbi ad naſum oculi nutarint,floccos puniceos agglutinare angulis ad tempora oportet,quò ad illos intenti oculos corrigant.

De expreſſione oculorum.

Exprimuntur aliquando oculi,vt prominentes permaneant. eis igitur quibus ex ſtrangulatione expreſſi ſunt, vena in cubiti flexura ſecanda eſt. Si verò aliquo alio modo id acciderit, purgatio facienda eſt veratro nigro, aut ſcammonia. At verò expreſſiones oculorum ex doloribꝰ partus, ſæpe quidem purgationes in partubus ſuccedentes ſoluunt: quare has procurare oportet: verùm in viris poſt venæ ſectionem,ſi non ſedetur, cucurbitam occipitio affigere,& lanam melle illitam imponere,aut floccum cum aqua, ſupernéque linteum duplicatum leniter deligare. Conducit his etiam aqua marina frigida faciei affuſa,& intybi ac polygoni ſuccus cum papaueris ſucco illitus,item alia quæ conſtringere ac contrahere poſſunt.

De confuſione.

Confuſiones ex plaga obortas, venæ in cubito ſectione, & totum oculum replendo ſanguine recens mactati turturis, aut (in illius penuria) columbæ,curare oportet: deinde lanam mollem,ouo cum vino ac roſaceo cõquaſſato imbutam imponere ac deligare.Poſtera die idem faciendum eſt,& tertia fomentum adhibendum, & lac inſtillandum,& quæ commodant imponenda: deinde ſublinenda quæ ad veteres affectiones pertinent, quale eſt collyrium Chiacum.

De myopia.

Myopes dicuntur qui ex natiuitate ea quæ propinqua ſunt vident,quæ verò longè diſtant,cernere non poſſunt. Incurabilis eſt autem hæc affectio, præ viſiui ſpiritus debilitatè oborta. Cæterùm ſenes contrariã habent his affectionem : nam quæ propinqua ſunt non videntes,procul diſſita cernunt.

AVRIVM AFFECTIONES, ET PRIMVM de dolore, Cap. XXIII.

Aurium dolorem ob frigiditatem obortum, & ex tempore, & ex prægreſſo victu, aut etiam ex ægri narratione,ſi ex laceſſente aliqua externa cauſa obortus fuerit,edocti:& ex eo quòd dolor in profundo firmatus eſt,citra grauitatem,aut diſtentionem, aut feruorem, calefacientibus auxiliis curabimus,oleum rutaceum calidum,aut nardinum, aut laurinum calidum, aut amaracinum, aut foliatum, aut ſpicatum, aut commune cum euphorbio,aut pipere, aut caſtorio: aut Cõmagenum vocatum vnguentum aut opobalſamum in auditorium meatum inſtillantes: ſed & oleum in quo coctum eſt allium aut cepa,inſtillatum prodeſt. At verò dolorẽ ex calida intemperie,in quo feruorem quendam, citra grauitatem aut diſtentionem,ſentiunt,contrariis curaueris, albũ oui tritum inſtillans, quemadmodum in oculo,& lac muliebre cum aliquo dolorem ſedante collyrio : aut perdiciadis ſuccũ cum modico roſaceo:& ipſum roſaceũ,aut acetum ac roſaceum,aut ſolani ſuccum,aut coriandri, aut aſphodeli:aut oleum in quo inteſtina terræ,aut aſelli circa hydrias naſcentes incocti ſunt: aut amygdalinum oleum per ſe,aut buccinis tribusviuis in ipſo coctis.Hoc naturaliter efficax eſt. Verùm dolorẽ ob viſcoſos ac craſſos humores,& ex capitis & ex auditus ipſius grauitate, & prægreſſo victu cognoſce.Diſtentio verò ſola citra grauitatẽ, flatuoſum ſpiritum qui exitum non habet indicat. Vtendum igitur eſt in vtriſque,medicamentis obturatione liberantibus ac incidentibus, velut eſt aphronitrum cum aceto & melle, & fel ouillum cum oleo communi aut amygdalino, & porri ac cepæ ſuccus tepidus cum melle: aut origanum cum melle ac lacte muliebri tritum inſtilla.Ad fortiores verò obturationes,fel caprinũ cum porri ſucco inſtilla.In quibus autem dolor multus & diuturnus, & auditus grauitas adeſt, vtendum his eſt, velut eſt dracontii ſuccus,& ari,& bryoniæ,& ſimilia. Priuatim verò ob ſpiritum dolentibus flatuoſum,cucurbita aqua calida prius feruefacta,& ad aurem appoſita, maximopere prodeſt. Si verò grauitas & diſtentio ſimul calida & dolor pulſatorius fiat, aut etiam æger febriat, aurem inflãmatam eſſe ſcito:& præ omnibus vtendum eſt venæ ſectione, deinde fomentum faciendum frequenter cum oleo dulci calido,per auricularium ſpecillum lana obductum. Inſtillandus autem eſt in meatum & anſerinus adeps & vulpinus, aut regium medicamentum cum roſaceo, aut cyprino,aut irino.Forinſecus imponenda ſunt quæ mitigare ac concoquere poſſunt: quòd ſi dolor cogat,iis quæ moderatè ſenſum torpefaciunt vtemur. Non enim exiguum eſt periculũ, quum cerebrum vicinũ ſit auditorio neruo inflãmato. Probè igitur hoc mitigat:Opii partẽ vnã,caſtorii partes duas,cũ lacte muliebri,aut oui cãdido, aut vino dulci,tepida inſtilla.Sed & croceus paſtillus,&Aſter,&Philonis antidotus ſæpe his profuit.Oportet autem frequenter fomentum adhibere, aut ex oleo communi, aut ex aliquo calido vnguento,ita vt in hoc ipſo lanã madefactam auri imponas,& nequaquam,quantum eius fieri poteſt,inflammatas partes contingas. Perſeuerante verò dolore,& in pus tranſituro, vtere medicamento ex lini ſeminis ſucco, inſtillans ipſum diſſolutum cum roſaceo aut chamæmelino. Porro ſi ex aqua medicata in auditorio meatu contenta doleant,ſi quidem multa fuerit, per os, aut etiam per ſtipulam, ipſam exugere oportet: ſi verò modica,hac exterſa per auricularium ſpecillum lana obductum, oleum quoddam tenuium partium inſtillare, aut roſaceũ,aut oui cãdidũ,aut lac muliebre. Calida verò omnia moderatè eſſe oportet quæ auribus adhibentur.

Ad vlcera cum inflammatione.

Lycium & papaueris ſuccum paribus portionibus trita cum melle immitte.

Ad dolores maximos,& pus,& auditus grauitatẽ.

Amygdalas depurgatas viginti, aphronitri drach. tres, opii drach.tres,thuris drach.tres,croci drach.quatuor,galbani drach.duas,myrrhæ drach.vnã:aceto trita inſtillato, ſi dolor adeſt,roſaceo diluta: ſi purè fluãt,vino mulſo aut aceto mulſo:ſi auditus grauitas ſit,aceto.Verùm recentia vlcera glaucium curat aceto ſolutum,& collyria quæ ex ipſo fiunt,& quæ ex roſis & croco & myrrha appellationẽ habent.Quæ verò pure manant citra dolorem, recrementum ferri cum aceto ſub caniculæ æſtu tritum.

Ad ſordium duriciem.

Nitrum aceto dilutum cum aqua infunde,& deterſione facta,nitrum aceto dilutum cum roſaceo inſtilla. ALIVD ad ſordes. Naſturtium & nitri parum,caricis exemptis granis excipe, & facta inde collyria in aurem inde, & per triduum exime. ducit enim ſordes multas,& abunde leuat. Facit & ad carnis excreſcentias,dolores diuturnos,& vlcerationes. Aut aloes,thuris,myrrhæ,ſingulorum drachmã vnam:miſyos drachmas quatuor,cum aceto in paſtillos efformato.Vſus autem tempore,aceto & roſaceo ſolutos infunde. Itẽ Andronis paſtillum, & Neren, & Muſæ inſcriptum.

Ad diuturna vlcera.

Cedriam melle mixtã illine. ALIVD. Miſy vſtũ ac tritum inſuffla. Cæterùm ante eorũ quæ infunduntur vſum,aures per auricularium clyſterem eluuntur poſca,aut aceto mulſo,aut vino mulſo,aut decocto aliquo ex repulſoriis, velut lenticulæ,aut roſarum.

Ad cruentatas aures.

Eluito quidem cum lentiſci decocto, inſtillato autem polygoni ſuccum cum pauciſſimo aceto, aut lycium,aut amurcam,aut acaciam,aut porri ſuccum.

Ad carnem excreſcentem.

Nitrum cum aqua calida,vnà cum æris ſquama, ac ſandaracha, æquis portionibus infundito: cruſtra verò inducta melle repurgato.

Ad vermiculantes aures.

Eluito abſinthii,aut centaurii,aut porri decocto:inſtillato autem capparis foliorum viridium ac fructus ſuccum, aut cedriam, aut vrinam humanam veterem, aut veratrum album cum melle, aut calaminthæ ſuccũ, aut

ſcammoniam cum aceto,aut abſinthii ſuccum.Oleum autem meatui inſtillatum ad ſummum vſque, emergere ipſos facit. Melius tamen eſt oleum & acetum. Sed & ad illabentia auribus animalcula iiſdem vtere.

De calculis & ſimilibus in aures illapſis.

Lanam circum ſpecillum obuolutam terebinthina,aut gummi,aut aliquo glutinoſo tingito,& ſic ipſum extrahito: ſi verò non conceſſerit, oleum calidum frequenter meatui inſtilla,&,ſi non exciderit,aut relictum fuerit,adhuc aliis modis vtere,velut in chirurgia referetur.

De ſonitibus aurium.

Si in febribus aut harum iudicationibus ſonitus fiant, nihil moliri opus eſt ſtatim enim plerunque ſedantur.Si verò etiam poſt morbum permaneant, fomento ex abſinthii decocto adhibito,acetum ac roſaceum infundito, aut raphani ſuccum cum roſaceo, aut veratri nigri cum aceto.Verùm ad diuturnos ſonitus ob craſſos ac viſcoſos humores obortos, (cognoſces autem hoc ex eo quòd non aceruatim, ſed particulatim conſiſtunt) aceto & nitro ac melle colluito. ALIVD. Veratri nigri drachmas duas, caſtorii drachmas duas, croci drachmas tres,nitri drachmas ſedecim: fac paſtillos, & aceto tritis vtere.

Ad diuturnos ſonitus ac ſibilos.

Euphorbio cum oleo Cyprino trito ac calefacto vtitor. In iis autem qui ob multam ſenſus ſubtilitatem vapores aut flatus afferri ſentiunt, caſtorium & cicutæ ſemen tritum cum aceto inſtilla.

De auditus difficultate ac ſurditate.

Quæ ex natiuitate,aut etiam poſt natiuitatem quidem, verùm diuturniſſimæ & perfectæ ſurditates conſiſtunt, incurabiles ſunt: quæ verò non perfectæ,diuturnæ tamē, & hæ incurabiles ſunt, aut vehemēter ægrè curari poſſūt. Quæ tamen ob bilioſum humorem ſurſum repentē conſiſtunt, euacuationibus per medicamenta bilem ducentia non difficulter ſanaueris.Quidam verò etiam ſua ſpōte liberantur ab affectione, bile ipſis ſubtus egreſſa. At ob crudos ac craſſos humores conſiſtentes ſurditates,aut auditus grauitates,venæ ſectione curato,aut omnino per hieram purgato,vtens etiam pituitam per os ac nares detrahentibus,& balneis naturalibus,aut aquæ marinæ. Ad meatum verò auditorium inſtillare conuenit & ea quæ ad ſonitus deſcripta ſunt.Priuatim verò hæc.Vrinam capræ,& fel caprinum: aut fel per ſe ſolùm inſtilla, aut rutæ ſuccum cum melle,aut caſtoriū cum oleo anethino, aut œſypum medicamentum cum vnguento nardino,aut fel caprinū cum galbano. Aut hoc, caſtorii drach.duas,nitri veratri albi,ſingulorum drach.vnam.

Ad aurium contuſionem.

Hippocrates monet vt nihil ipſis adhibeam?.Quādoq; dē verò ab ipſis affectis ſæpe cogimur,vtēdū his eſt. Myrrhæ,aloes, thuris,acaciæ,ſingulorū æquales partes,cūaceto aut oui candido illine. Aut panis calidi internam partem cum melle in pila contuſam imponeaut hoc,bituminis,thuris,aloes,carnium cochlearum, bulborum Aphricanorum, ſingulorū æquales partes aceto tritas impone. Si verò inflammatio oboriatur, cataplaſma ex ſeſamo impone,aut ex alica cum aceto cocta. Sint autem leuia cataplaſmata, & citra deligationem:aut leuiter deligētur: & lana oleo imbuta meatui auris indatur.

De parotidibus.

Parotis affectio eſt glandularum circa aures, quæ fit dū iudicatorio modo in febribus, materia quādoque de capite,ab impactis in ipſo humoribus, quandoque de reliquo corpore expellitur.Si quidem igitur adhuc in profūdo hærens parotis non in mollem attollitur, adiuuabimus naturam attractoria auxilia adhibētes,aut etiam cucurbitam apponentes, aut frequentibus fomentis vtentes. Nam ſi in profundum recurret materia, periculum non vulgare ſequetur: ſi verò inflāmata in tumorē attolletur,vice verſa mitigare ac cōcoquere potētibus vtemur cataplaſmatis: quale eſt quod ex farina ordeacea, aut triticea,aut ſeminis lini,cum aqua mulſa,aut fœnigræci, aut althææ, aut chamæmeli decocto coquitur: itémque quod ex rumice & axungia non ſalſa paratur. Si verò etiā

A ſanguis tibi redundare videatur, euacuabis ipſum venæ ſectione,viribus præſertim permittentibus. Vbi verò tumor non diſcutitur, ſuppuratoriis medicamentis vtendū eſt, quale eſt triticea farina cū caricarū decocto ac oleo, itémque ex polline conſtans, & quod ex fermento paratur medicamentum. Trāſmutato autem abſceſſu, aut per ſectionem pus excernimus, aut acri medicamēto rumpimus: quale eſt quod ſimilium appellatur, & quod ex aliis paratur. Cæterùm mitiores parotidas etiam fomentum ex muria diſcutit,& ex apyrano medicamentum. Hoc,etiam
B tranſmutatum iam pus diſcutit,ad hoc dolores maximè ſedat. Verùm ad inueteratas parotidas,buccinorum aut purpurarum vſtarum cinerem,cum melle aut axungia imponemus,aut ficus aqua marina coctas, aut marrubiū cum ſale. Induratas autem iam mollit emplaſtrum Mnaſeæ, & Ariobarzaniū. Optimum eſt & quod ex ſucco ſeminis lini paratur. Ante hæc verò, cataplaſmata ex ammoniaco imponenda ſunt, admixta pice liquida, aut adipe taurino,aut bdellio,aut ſtyrace,aut medulla ceruina.

DE NARIVM AC OLFACTVS AFFECtionibus, Cap. XXIIII.

C OLfaciendi facultate læſa, ſi quidem vox illæſa conſeruetur,anteriorum cerebri vētriculorū affectionem eſſe ſuſpicandum eſt,qui aut ob nudam intemperiē læſi ſunt,aut ob vitioſorum humorum copiam. Si verò etiam vox ſimul læſa fuerit, laborioſior quodammodo facta, propter oſſium coliformium obturationem affectionem factā eſſe ſuſpicare, atque hoc rurſus à vitioſis quibuſdā humoribus. Vbi igitur cerebri intēperiē per ſe relata cōpereris,cōtrariis auxiliis vtere. Humores autē
D per detrahentia pituitam per os euacua,& per ea quæ fortiter euacuant naribus indita: & odoramenta adhibe tenuium partium,quemadmodum in defluxionibus.Si verò plenitudinem totius corporis deprehenderis, hanc, prius euacua,aut per venæ ſectionem,aut per purgationē per hieram:atque ſic etiā in polypode & ozæna vtere. Deinde etiam localia auxilia adhibe.Et theriace ſæpe pota magnificè profuit.Eſt autem polypus tumor præter naturam in naribus obortus,eſſentia ſua ſimilis polypi carni.Eiuſdem eſſentiæ eſt etiam carnoſitas in naribus præ-
E ter naturam producta. At ozæna vlcus eſt putredinoſum, ex acrium humorum influxu prouehiens.

Ad polypos & carnoſitates.

Squamæ æris drach.octo,atramēti ſutorii drach.ſex,ſandarachæ drach.quatuor,veratri nigri drach.duas.Inſufflaq; ac vtere vt optimo. nam in tredecim diebus vtilitatem ſuam manifeſtè declarat.Facit & atramentum ſutorium cum aceto. ALIVD. Malicorii drach. duodecim,atramenti ſutorii drach.decem,chalcitidis drach.octo, fellis taurini,amomi,myrrhæ,calaminthæ,marrubii,ſingulorū
G drach.quatuor:croci drach.duas,veratri albi drach. quatuor.Vtere ſicco. ALIVD. Diphryge trito nares cōtinge,& linamento ex ellychniis nares diſtende.

Ad ozænas.

Miſyos,chalcitidis, myrrhæ, ſingulorum drach.ſeptē, atramenti ſutorii drach.ſex, aluminis ſciſſi, gallæ, ſquamæ æris, ſingulorum drach. quatuor, aluminis rotundi drach. duas,thuris drach. vnam,aceti ſextariū vnum: coquito hoc totum in æreo vaſe,& mellis ſpiſſitudine in linamentis vtere. ALIVD. Æruginem & ſquamam
G æris æquis portionibus ſicca adhibeto.

Ad narium graueolentiam.

Myrrhæ,acaciæ,amomi,ſingulorum drach.vnam:melle cocto excepta, ad ſummū narium interſeptum agglutinari iubeto. ALIVD. Amomi,myrrhæ,roſārū ſiccarum, ſingulorum æquales partes,vnguēto nardino exceptas ſubline. Facit & hedychroum magma cum vino.

Ad narium vlcera.

Ceruſæ libram vnam,ſpumæ argenti quadrantem, recrementi plumbi quadrantem,aut plumbi vſti: (ſint autē
H omnia lota) excipe vino & oleo myrteo.

Ad vlcera dulcia appellata.

Spumæ argenti drachmas quatuor, rutæ recētis drach. quatuor, aluminis ſciſſi drach.duas: oleo myrteo & aceto excipe.

Vlc.

Sternutatoria.

Veratrum album, castorium, piper, herba lanaria, cycla minus, euphorbium, nitrum, cuminum, herba sternutatoria vocata: singula per se, aut simul omnia. Non autem insufflare oportet, sed penna aut digito penitissimè naribus indere. Si verò sternutatio redundet ex medicamento, sedare oportet infuso nardino, aut rosaceo, aut oleo dulci. Olfactu verò sedãt sternutationẽ, anisum, ocymi festucæ tusæ. Præ omnibus autẽ siccandũ est caput smegmatis ex nitro & pumice: aut etiã appellato æsculapio vtendũ est, & sapone Constantini, & sale Cappadocico, & similibus.

De sanguinis ex naribus eruptione.

De sanguinis ex naribus in febribus eruptione dictum est libro secundo, in illarum tractatione: verùm de ea quæ aliter quomodocunque fit, & simpliciter ægrè supprimi potest, nunc dicetur. Chalcitidem tritã linamento ex ellychniis, aut priapi forma, aqua madefacto excipe, ac naribus inde: aut oui testam vstã & gallæ dimidium ipsi admisce: aut lycio Indico continge, aut stercoris asinini vsti cinerem insuffla, aut expressum de asinino stercore succũ instilla: aut lapidis molaris vsti & aceto extincti vaporẽ olfaciat. Aut etiam meatus obducente hoc vtere: Mannæ thuris partem vnam, aloes partẽ dimidiã, cãdido oui excipe, & per linamentum ex ellychniis vtere, forinsecus leporis pilis ad illitionem appositis: aut Lysimachium appellatã in nasum indito, aut cucurbitam leuem, magnã: & perseueranter apponito ad præcordium, è directo naris vnde sanguis erumpit. Aut aures firmiter obturet, & frontem spongiis ex aqua frigida irriget. Aut cucurbita occipitio affigatur cum sanguinis detractione. Aliquando etiam venã secare cõuenit, si nihil impediat: & extremas partes deligare, brachia præsertim ac femora, quemadmodum in venæ sectionibus. Iubendique sunt vt ipsa moueant, manus quidem, fricando, pedes autem, ambulãdo. Dum enim venæ quæ istic sunt, sanguine implentur, vasa circa nares sanguine destituentur. Sed & spongia sæpe in posca frigida imbuta, & extrinsecus ad sanguine manantem narẽ cum adstrictione apposita, quod opus fuit effecit. Præstat autem hoc facere, oblongo ad cuneoli formam linamento prius in narem subdito.

AD FACIEI AFFECTIONES, Cap. XXV.

Ad faciemà rugis conseruandam, thuris drach. quatuor, fuci drach. tres, spumæ argẽti lotæ drach. octo. Omnibus in cremore glutinis piscium contusi dissolutis, & in pastillos efformatis vtere. ALIVD. Ramẽti eboris drach. octo, thuris masculi, glutinis pisciũ: singulorum par pondus. Vtere velut dictum est.

Ad faciei nigredines.

Iridis, ptissanæ, fabæ fresæ, singulorũ sesquisextarium, salis ammoniaci cornu ceruini vsti, ammoniaci thymiamatis, singulorũ sextantẽ. Aqua dissoluta in pastillos efforma, & rursus aqua tritos, ante balneum illine. ALIVD. Ptissanæ, erui, thuris, fabæ fresæ, iridis Illyricæ, aphronitri, costi, singulorum chœnicis quartam partem, amygdalas amaras viginti efformato cum candido ouorum & lacte asinino, & vtere velut antea dictum est. Facit etiam pastillus peponatus.

Ad maculas solares, & lentigines.

Terræ cimoliæ torrefactæ heminæ dimidium, aphronitri tosti drach. octo, farinæ erui drachmas quatuor, ramentorum fellis taurini drachmas octo: trita affricato. ALIVD. Fæcis vini drach. decem, farinæ erui drachmas decem, fabæ fresæ drachmas decem, veratri albi drach. quinque, aphronitri drachmas decem, alcyonii drach. decem. tritis confricato.

Ad sugillata.

Postquam ab initio quidem fœnigræci decocti, postea verò etiam meliloti decocti fomentum adhibueris, collyrium Nili ex rosis aqua dilutum illine: deinde collyriũ ex myrrha. Si verò nihil efficiant hæc, collyrium ex sandice vstum illine, aut hyssopum cum aqua impone: aut hyssopo in linteolum illigato, & calida aqua tincto, fomentum adhibeto, aut cum acri muria foueto: & raphani corticem cum melle tritum imponito. Hoc etiam ad diuturna facit. Cæterùm ad sugillata ac liuedines inueteratas, tordyli partes duas, terræ Samiæ partem vnam cũ melle impone, animaduertens ne exulcerentur.

ALIVD defrictorium. Hyssopi, thapsiæ, cassiæ, singulorum drachmas duas, ceræ drach. duas, terebinthinæ drachmam vnam: impone, cauens ne exulcerentur, & propterea assiduè tollens.

Ad varos.

Vari, parui ac duri sunt circa faciem tumores: eos aceto mulso illinito ac confricato, aut spumam argenti cum terebinthina & modico oleo albo tritam illine affricando, aut alumen scissile cum terebinthina: aut amygdalas amaras aceto tritas affricato. Ad callosos varos hoc facit: Saponis Gallici drach. quatuor, thuris, ammoniaci thymiamatis, singulorum drach. vnam: aqua diluta illine, & post horam ablue.

Ad varos, pilos, & aspretudines faciei.

Ceræ drachmas decem, terebinthinæ drachmam vnam, visci drachmas duas, oleo affuso eliquato, & hoc faciem confricato. radicitus enim tollit. ALIVD. Papauer tritum, aut pulegiũ cum sale & aceto imponito.

Ceratum Thaidis, ad faciem rubicundam faciendam.

Croci, radicis erythrodani, fuci, thuris, myrrhæ, singulorum drachmas duas, excipe adipe vitulino, & oleo masthichino: deinde illinito, & tempore interposito, spongia calida imbuta detergito. Cõueniunt autẽ hæc ad faciem medicamenta, etiam reliquo corpori.

DE ORIS AFFECTIONIBVS, ET primùm de dentibus, Cap. XXVI.

Dentibus dolentibus citra gingiuarum inflammationem, aliquando in ipso proprio dentis corpore, aliquando in neruo qui ad ipsos defertur, dolorem esse cõtingit. Vehementissimis igitur opus est medicamentis, & propterea pleraque ipsorum ex aceto acerrimo præparantur. Verùm gingiuis ob inflammationem dolentibus, optimum medicamentum est oleum lentiscinum temperatum, ore detentum. Sit autem recens. nam vetustum tanto deterius est recenti quanto ætate antecellit. Seruetur autem & hic communis ratio, quòd præeuacuatum esse oportet humorem in toto corpore redundantem.

Ad dentium inflammationem.

Os colluant aceto in quo cocta sit galla, aut halicacabi radix, aut hyoscyami semen, aut folia, aut pulegium, aut solani succus, aut capparis radix, aut myrti folia, aut polium, aut cucumeris syluestris radix, aut rutæ folia cum aceto mulso, aut cornu ceruinum, aut etiam acetum scilliticum, aut pyrethrum cum hyssopo. In corrosum verò dẽtem styracem cum opio indito, aut galbanum, aut sulphur viuum cum lycio: aut hyoscyami seminis cocti vaporem admittat per infundibulum. Sed & Philonis antidotus denti oblita dolorẽ eximit. Si verò fluxione infestentur dentes, myrti & lentisci & gallæ decoctũ colluãt, aut rhois Syriaci, & balaustiorum, & malicorii. Inspergito autem salis partes duas, aluminis vsti & aceto extincti ac triti partem vnam: deinde vino colluant. Cruentis verò gingiuis alumen tenue tritum insperge, aut aloen cum vino colluant, aut rubi radicem vino feruefactã, aut rhoen Syriacum. Cruentis autem & fluore vexatis gingiuis, thunni salsamentum in olla exurito, vt in carbones redigatur: & cinere contingito. Sistit autem commotos dentes aloe inspersa, aut rhus Syriacus, aut alumen scissile, aut galla, aut rubi radix, aut per se, aut cum vino cocta. ALIVD. Nucis viridis corticem terito, & in liquorẽ ab ipso expressum myrrham Minnæam & alumen scissile iniicito, & simul vnito. Vsu verò expetente infunde: & ad gingiuas immitte, ad dentis dolentis partem & sanabitur. ALIVD. Allium, & piper, & staphidem sylueſtrẽ, trita linteo excipe, & in paruos globulos efforma, ac sæpe permuta. Hoc humorem in capite purgat, & dẽtes curat. ALIVD ad dentes mobiles, & gingiuas fluidas, & ad omnẽ nomẽ ĩ ore proserpẽdo depascẽtẽ: Chalcitidis tostæ drach. duodecim, Cadmiæ drach. 8. Vtere sicco cũ aceto.

Ad dentem citra dolorem tollendum.

Farinã cũ tithymali succo imponito, & supernè hederæ foliũ addito, & ad horã sinito. sua spõte enim cõteretur.

Dentifricium etiam ad parulidas.

Aluminis plinthitidis trientem,ſalis ammoniaci trientem,myrrhæ,coſti,pyrethri,ſingulorũ drachmas quatuor, piperis,grana octoginta. ALIVD. Sulphuris viui, piperis,aluminis ſciſſilis,ſingulorum æquales partes.

Ad parulidas & epulidas.

Parulis eſt inflammatio circa partem aliquam gingiuarum, quæ non ſoluta ſuppuratur: ſuppurata verò,ſcalpello venæ ſectorio diuiſa, linamento diſparatur. Epulis autem,eſt carnis excreſcentia ab inflãmatione, circa intimum dentem molarem,aliquando cum febre & dolore. Opus igitur habet compreſſione. quare vtendum eſt ærugine raſa,per ſe,aut cum pari galla, aut ſori cõbuſto, aut omni alumine vſto, aut galla per ſe, aut ſquama æris cum aceto trita ad ſufficientes dies,ac reſiccata.

Dentifricium.

Ariſtolochiæ radix vſta,cornu cerui vſtũ, cum modica maſtiche. ALIVD. Sal albus melle ſubactus,& fici foliis inuolutus,ac vſtus donec ad carbones redigatur. ALIVD. Buccina ſale impleta ac vſta: cochleæ terreſtres vſtæ cum melle: lanæ ſuccidæ vſtæ cũ modico ſale. His ſingulis grati odoris gratia admiſceatur,iunci odorati rotundi flos,aut nardi ſpica,aut foliũ malabathri,aut cyperus,aut iris. ALIVD, quod dentes dealbat,& gingiuas adſtringit,& iucundum odorem inducit.Pumicis, ſalis toſti, iridis, ſingulorum drachmæ quatuor, cyperi drach.quinque,ſpicæ nardi drachma vna, piperis drach. ſex: tritis vtere.

Ad dentium ſtuporem.

Ad dentium ſtuporem facit portulaca commanſa, aut oleum crudum affrictũ,aut amurca in æneo vaſe ad mellis compagem cocta,& inueterata,illita.

Ad dentes detritos.

Dentibus detritis commodant, baccarum lauri,aluminis ſciſſi,ariſtolochiæ clematitidis, ſingulorum æquales partes.

Ad gingiuas corroſas.

Floris roſarum drachmæ octo,gallarũ drachmæ quatuor,myrrhæ drachmæ duæ. Cæterùm eroſas & fluidas gingiuas ſanant,ſi colluantur,hæc:Lac aſininum, foliorũ oleæ decoctum,acetũ ſcilliticũ: ſicca verò ſi admoueantur,rubigo ferri,mali Punici flores. Ad tumidas verò & carne excreſcentes facit portulacæ ſuccus ore detentus, oliuarum colymbadũ muria, oleũ crudum calidum, aut lẽtiſcinũ, aut melinũ,aut amurca.Sicca verò,ferrugo,aut ærugo,ariſtolochiæ radix,plantaginis ſemen, diphryges, atramentum ſutorium toſtum,mali Punici flores.

Ad labia rupta.

Amurcam coctam illine. AVT hoc: Adipem anſerum cum melle & terebinthina, æqualibus portionibus: floris roſarum,œſypi,roſacei,ſingulorum parum.

Ad ranunculum appellatum.

Ranunculus,tumor eſt inflammatus,ſub lingua conſiſtens,maximè in pueris. Confricato itaque locum ex miſyos & æruginis raſæ æquis partibus ſiccis. Ad mentum verò vtẽdũ eſt emplaſtris,anthero aut ſphærio,aut parygro ex ouis: verùm in adultis venæ ſub lingua prius ſecentur. ALIVD. Facit & ad feruida oris vlcera.Æruginis raſæ,gallæ,chalcitidis, ſingulorum æquales partes. Hoc cum paſſo etiã collui poteſt. ALIVD.Farina erui cum melle,vbi prius defricueris, gallam tritã cum melle illine,aut roſarũ flores ſimiliter:aut oleæ foliorum decoctum colluant.

Ad tonſillarum inflammationem.

Si quidem in febre inflãmatæ ſint tonſillæ,& columella,gargariſmi conueniunt ex decocto furfurũ,aut roſarũ, aut palmularum,aut myxarum,aut lenticulæ.Remittente verò inflãmatione, aut decreſcente, mel ad ipſa decocta admiſcendum eſt. quod in principiis facere nõ oportet, neque in augmentis, vt ne acrimonia ſua fluxionem aliquã attrahat. Si verò ſuppuratæ rumpãtur,aqua mulſa per ſe gargariſſetur,aut cum lentiũ aut roſarũ decocto, ita vt in iis perſeueremus vſque ad perfectã ſolutionẽ, aut etiã ſtomaticam collutionem exhibeamus gargariſſandã. At ſi peſtifera vlcera in tonſillis fiãt,vtendum quidẽ eſt etiã

A præſcriptis: priuatim verò exhibendum eſt medicamentum ex moris,cum aqua calida,aut aqua mulſa,habens florem roſarum inſperſum,aut coſtum,aut rhoẽ: atque hæc, ſicca,aut incocta:aut glaucii foliorum ſiccorum decoctũ. Eſt quidem hoc amarũ:verùm optimè facit ſi ſuccũ,quẽadmodũ in collyria vtimur,in aqua mulſa ſolueris. Ipſius autem fruticis vſus optimus eſt ſi ſiccus inſuffletur, aut cum digito admoueatur.Conandum verò eſt vt omnino non adhibeamus manũ, aut valde leniter contingamus. B Prodeſt & paſtillus,Andronius.Cæterùm poſt irritationes ab his factas,gargariſſandum eſt glycyrrhizæ decoctum, aut gargariſmus dandus qui paratur ex vino ſcybelite, & croco,& maſtiche Chia,& myrrha: deinde etiam ex amylo & tragacantha. Poſtquam autem nome depaſcens ſedata eſt,gargariſmo ex lacte ac terra Samia vtendũ eſt. ALIVD ad antiadas. Malum Punicum dulce,vnà cum putamine contundito,ac exprimito,& ſucci partes ſex ad vnam mellis admiſceto, & ad mellis ſpiſſitudinem coquito:ac illinito. ALIVD. Gallæ omphacis ſextantem, C aluminis ſciſſi vnciam vnam, ſalis ammoniaci toſti vnciã vnam: ſicca admoueto. ALIVD. Gallæ drachmæ octo, miſyos drachmæ duæ, ſalis toſti drachmæ quinque: vtere ſicco. Eſt autem antias tumor durus tonſillarum.

De columella.

Columella inflãmata vtendum eſt gargariſmis iiſdem quibus ad tonſillarum inflammationẽ, & moderatè adſtringentibus, qualis eſt mali Punici ſuccus per cochlearium, aut per inſtrumentum vuæ leuandæ commodum D ſubiectus,& per ſe,& cum melle ſatis cocto,aut radice dulci ad mali Punici ſuccum admixta.Facit & radicis dulcis ſuccus cum melle. Reprimit autem & lapis hæmatites, & Phrygius vſtus, & Ageratus,& medicamentum ex lapide Phrygio ad pudẽda deſcriptũ, & terra Samia, & Eretria,& Sinopis, & Lemnia,& omphaciũ per ſe,& cum aliquo ex relatis, & ſpinæ Ægyptiæ fructus, & alumen ſciſſum:verùm roſarum ſemen & folia mitiorem efficaciam habent.Adhuc autem mitius eſt gummi, & tragacantha, & ſarcocolla, & amylum: quibus vtendum eſt vbi magis E compreſſa fuerit,dum ab adſtringentibus conſtringitur. At ſi æqualem craſſitudinem habet, quam ſanè columellã vocant,gargariſmis fidendũ eſt iis qui ex myrrha & croco ac cypero parantur. Vitandæ verò contuſiones: & illitiones per pinnam potius fiant. Compoſitum facit hoc: Rhois Syriaci drach.quatuor,croci drach. quatuor, coſti drach.octo,ſeminis roſarũ drach.quatuor. Facit & ad gingiuas.Porro filũ lanæ purpura marina infectæ, quod obligatum eſt collo viperæ, ipſámque ſtrangulauit, deinde pro amuleto appenſum eſt, mirificè quodammodo iuuat F tonſillas,& colli affectiones,velut Galenus teſtatur.

Ad ſanguinis ex ore eruptiones.

Porri folia contuſa imponito,aut ſpongiam nouam pice cruda tinctam comburito,& trita vtitor. Commodæ verò valde ſunt etiam collutiones, roſarum ſiccarum aut viridium decoctum frigidum,aut pampinorum vitis,aut foliorum lẽtiſci,aut rubi, aut malorum Cydoniorum,aut rhois,aut vinaceorum,aut lentium.

DE ANGINA, ET HVIC VICINIS AFfectionibus:vbi & de iis qui ſtrangulantur,aut aliàs G quomodocunque ſuffocantur.

Cap. XXVII.

INternis faucium muſculis inflammatis angina fit,quæ ſynanche appellatur: externis verò, quæ paraſynanche. Eodem modo interni ſummi gutturis muſculi inflammati eam efficiunt quæ cynanche vocatur:externi verò,eam quæ paracynanche. Conſequitur ad omnes rectæ ceruicis ſpiratio, & dolor cum ſpirandi difficultate. In aliquibus,etiam febris, rubórque faciei ac colli,& in quibuſdã tumor: & os apertum habent, & deglutire non poſſunt. H In ſynanchicis quandoque etiam ſuffocatio ſequitur. Fit etiam in pueris(rarò tamen)talis affectio, colli verticulis ex elapſu ac diſceſſu affectis: verùm illorum velut incurabilium curationem non aggrediemur. Reliquis verò ſtatim venam de cubito ſecabimus: & non aceruatim euacuabimus, ſed ſæpe, copia partita. Nam ex aceruata

euacuatione,ſi in animi deliquiũ inciderint, ſuffocationis periculum ſuccedit,aceruatim confluente materia ad affectum locum.Si verò non ſtatim leuentur,venæ etiam ſub lingua ſecandæ ſunt,aut etiam ipſa lingua ſcarificanda,ſi prominentior cum tumore appareat. Aluus quoque acriori infuſo per clyſterem eluenda eſt,& pedes aqua calida perfundendi, & deligandæ fortiter extremæ partes, & collum integendum lanis ſuccidis, aut etiam oleo imbutis: & cataplaſmata ex cruda ordeacea farina imponenda. Ab initio gargariſmis vtantur ad tonſillarum inflammationem relatis, aut ſimplici medicamẽto ex moris,cum rhois decocto.Præſtat autem ex ſylueſtribus moris eſſe id medicamentum: poſtea verò etiam compoſito ex moris aut medicamento ex nucibus iuglandibus illinantur.Vigente verò morbo,etiam nitri parum admiſcendum eſt,aut ſulphuris viui, niſi acrimonia aliqua id prohibeat.Sed & caninum ſtercus aridum, tritum & cũ melle illitum,optimum eſt medicamentum,&maximè quod album eſt: & ſylueſtrium hirundinum cinis eodem modo.Si diuturna fiat affectio,& illitione ex beſaſa,*hoc eſt ruta ſylueſtri*,vtendum eſt:ita vt quandoque exoluamus,quandoque intendamus ipſius facultatem, aliorum medicamentorum admixtione. Cucurbitæ quoque aut hirudines adhibendæ ſunt mento & collo:& fortioribus gargariſmis vtendum, ex iride, hyſſopo,melanthio,abrotono, glycyrrhiza, caricis in aqua mulſa coctis, aut rutæ ſucco cum lacte, aut ſinapi cum aceto mulſo. Si verò ex iis aliqua acrimonia oboriatur, dandum eſt ipſis oleum optimum calidum, aut roſaceum per ſe, aut cum ptiſſanæ aut fœnigræci ſucco gargariſſandum. Alimentum ſit aqua mulſa ad tertium vſque diem: poſt quã ptiſſanæ ſuccus, cum aliqua ex iucundis potionibus, deinde etiam ouorum vitelli liquidi. Et ex alica ſorbitionibus vtendum eſt,deglutitione directiore euadente,& cibis ægroti viribus congruis: declinatione verò apparente, ad deambulationem & balneum ducemus.Locos autem ex cerato rutaceo integemus, & reliquo refectorii victus ductu conuenienter vtemur. Ex iis verò qui ſtrangulantur, manus nõ admouebimus iis quibus iam ſpuma circa os eſt,Hippocrati credentes. Alii verò reuocantur aceto & pipere inſtillato,aut vrticæ ſemine in aceto acerrimo trito.Laborioſè verò admittunt:quare cogere oportet. Diſſolutis autem circa collum ruboribus,ſtatim ſuſpiciunt, & relaxantur.Similiter etiam in naufragis, & in ſumma in omnib⁹ qui ſuffocantur. Reſuſcitatur enim horum calor.

DE GRAVEDINE ET DEFLVXV, ET de arteriacis,ac de tuſſi, Cap. XXVIII.

COmmune habẽt hæ affectiones hoc, quòd ſuperflua humiditas ex capite ad ſubiectas partes defertur. Et vbi quidem hæc ad nares irruit, grauedo appellatur affectio: vbi verò ad fauces & palatum, ſimpliciter defluxus: ſi verò ad ſummum guttur ac aſperam delabatur arteriã, vt membrana quæ hanc intrinſecus ambit exaſperetur, raucoſa vox fit,& raucedo,& arteriaca affectio appellatur. In quibus non ſolùm ex capite, ſed etiam per vehementem vociferationem,& frigidi ſpiritus inſpirationẽ, aſperitas inflammatoria contrahitur. Diuturno verò facto morbo,& fluxione ad thoracis ac pulmonis partes delabente, tuſſes oboriuntur malignæ. Sed & ob intemperiẽ ſæpe tuſſis fit,quandoque calidam,velut in febribus:quandoque frigidam,velut in aquilonaribus conſtitutionib⁹, quæ etiam ſicca magis exiſtit.Quin & aliorum morborũ ſymptoma aliquando fit tuſſis,velut pleuriticorum, hepaticorum,tabidorum,peripneumonicorum.Galenus igitur in diuturnis tuſſibus, grandinum quarundam eductionẽ è thorace factam eſſe narrat. Alexander etiam lapidem quendam grauem, qualis eſt qui in vrinariis meatibus naſcitur,in diuturna tuſſi eductum eſſe dicit, atque inde quoque tuſſim ſedatam eſſe.Nos autem in ſanguinis reiectione lapidum excretionem vidimus:velut,vbi ad eum locum deuenerimus,exactius referemus.Qui igitur ob ardorem habent grauedinem,aut defluxum,iis caloris ſenſus circa partes contingit, & tenuium humorum fluxus per nares & per os,rubórque circa faciem & naſum. Qui verò ob frigiditatem, iis diſtẽſio fit partium circa caput

A & frontem,& colliformium meatuum obturatio, vt vox ſupernè per nares perſonare non poſſit.In diuturniore autem affectione etiam tuſſes accedunt, & pituitæ eductio, aliquando crudæ & liquidæ,aliquando cum virore pallidæ.Quibuſdam etiam febris accedit, quæ quidem ob ardorem affectis nihil prodeſt, ob frigiditatem verò affectis concoctionem efficit.

Curatio defluxus & grauedinis.

Siquidem igitur calida intemperies prædominetur, auxilia conuenient ea quæ competunt capite dolentibus B ob eiuſmodi cauſam.Sed & balneis vtendum eſt, & calida vberiore perfundendum eſt caput.Cibi verò his conueniunt ſorbiles, & oua ſorbilia,& amylum, & dulciaria liba,& ſeſama,& oryzæ,& amygdalæ, & nucis pineæ nuclei,& quæ ex lacte fiunt placentæ.Ex vinis,dulcia,& non vetuſta. Et ex capitibus papaueris medicamentum delinctile, & compoſita ad hæc auxilia. Si verò frigida fuerit intemperies,& morbus ægrè ſolubilis, modicus cibus aſſumatur, & capitis illitio per calida & tenuium partium vnguenta,nardinum ac rutaceum. Irinum verò non ſo- C lùm illinendum eſt, ſed etiam naribus inſtillandum: quæ etiam intrinſecus thure & myrrha cum oleo illinendæ ſunt,& præſertim in iis qui grauedinem ex frigiditate habent. Quibuſdam,etiam odoramenta per linteum combuſtum,aut melanthio,aut cumino,combuſtis & linteo illigatis,profuerunt.Et cyphi ſeleniacum olfaciant, & fronti illinãt: cui etiam vnum ex emplaſtris inflammationem arcentibus agglutinetur, velut eſt Iceſium, aut Oxerum, aut Barbarum, aut Athena appellatum. Verùm ad defluxum ob frigiditatem,etiam bibere cyphi conducet. Tho- D raci verò illinendus eſt balſami ſuccus,ipſéque calefaciẽdus per lanas ſuccidas cum ſtyrace,& irino,aut anethino. Cibis etiam calidioribus ac concoquentibus vtendũ eſt. Materia verò iam cõcocta, etiam apophlegmatiſmus per os pituitam detrahẽs ipſis conuenit,& ſmegmata capitis, velut ſapo Conſtantini, & conſimilia.

Arteriacorum curatio.

Arteriacis verò,qui & raucoſi appellantur, conueniunt quidem & relata:priuatim verò vbi inflammatoria eſt af- E fectio,circa arteriam & ſummam ipſius partem, in principio meatus obducentibus vtendum eſt auxiliis,donec inflammatio moderatior fiat. Talia autem ſunt quæ ex paſſo Cretico,& tragacantha, & gummi,& amylo,parantur, & pinguium palmularum decoctum, & radicis dulcis cum ſapa,ad mellis compagem: & hypoglottidum,*ab eo quòd linguæ ſubÿciantur*, appellatarum vſus. Præ omnibus verò, à vini potu abſtineant hoc tempore. Vbi verò moderatior facta fuerit inflammatio,vinũ dulce ſumant, & ſorbitionibus ex melle & lacte,cum amylo aut pane ſiligineo,itémque ex amygdalis,vtantur,& butyrũ ſumant. F Humiditate verò in partib⁹ relicta,ad ea quæ magis extergũt deueniendũ eſt,velut eſt faba freſa elixata, & quæ ex melle parãtur,& braſſicæ,& porrũ probè coctũ. Medicamẽta verò calidiora,& quæ ad tuſſim faciũt,ex ſapa de caricis coctis,& thure, & iride,& terebinthina,& ſtyrace, & galbano& pipere,& cinnamomo ac caſſia & his ſimilib⁹.

De tuſſi.

Sed & tuſſes eadem methodo curare oportet,ita vt hoc ſolum reſpiciamus,an etiam ob aliarum partium fiant cõſenſum,velut gurgulione aut capite deſtillante: &,ſi ad a- G lios morbos acciderint,vt etiam horum quantũ fieri poteſt prouidentiam habeamus,iuxta relatum ac referendũ modum.At compoſitorum auxiliorum expoſitio conſequenter ſubiecta eſt.

Catapotia ad defluxum & tuſſim.

Styracis,myrrhæ,opii,galbani,ſingulorum pares partes paſſo excipe:aut per ſe tuſa in pila, ad erui magnitudinẽ redige,& tres aut quatuor aut quinque eiuſmodi pilulas dormitum ituro præbe: & paſſum inſuper ſorbeat. Hæc ad acrem & tenuem fluxionem faciunt. ALIVD. Se- H minis hyoſcyami drachmas 12, nucleorum nucis pineæ drachmas ſex,croci drachmas duas: excipe ſapa aut paſſo, & vtere. ECLEGMA. Mellis vnciam vnam,butyri ſemunciam,ſimul cocta dato:& hyſſopi ac ficuũ,& nucleorum nucis pineæ,& iridis decoctum ſorbeat.

Catapotia diuturnioribus.

Styracis drachmas ſex,myrrhæ drachmas duas ſemis, terebinthinæ,galbani, opopanacis, iridis, ſingulorũ drachmas duas,piperis albi,nitri,ſeminis hyoſcyami,ſucci papaueris, ſingulorũ drachmã vnã : citra aliquem liquorẽ in pila contuſa,in catapotia effingito,& velut dictum eſt vtitor.

Ad gutturis aſperitatem,& tuſſim,& ſputa cruenta.

Amygdalas amaras dealbatas vigintiquinque,ſeminis lini toſti drachmas quatuor,tragacanthæ drachmas duas, nucis pineæ nucleos triginta,oui in fermento oblito aſſati vitellum. Tragacantha aqua maceratur : totũ verò paſſo excipitur.Si verò etiam ſonus vocis fuerit fractus,mel pro paſſo admiſce, & maximè in quibus educi quid opus eſt.

Arteriaca hypoglottis ſub lingua tenenda,
ad vocem abſciſſam, raucoſos, & cruenta reiectantes.

Tragacanthæ drachmas ſex,gummi drachmas ſex , myrrhæ drachmã vnã,thuris drachmã vnã ſemis, piperis albi grana viginti, croci drachmã vnã, ſucci radicis dulcis drachmas ſex, palmularum triũ carnẽ, paſſi Cretici quantum ſatis eſt. Facit etiam ipſe ſolus tragacanthæ ſuccus ſub linguam ſubditus.Cæterùm pro radicis dulcis ſucco, ipſius coctæ decoctum ad ſpiſſitudinem redactum,quadruplum reiicitur.

Arteriaca ad ſonos abſciſſos,conueniens etiam phonaſcis.

Porri capita ſex ad tertias coquito, & ipſa quidem abiicito,ad aquam verò alicæ ſuccum admiſceto, & mel, & ouorum prius coctorum vitellos tres,ſimul coquito,anethi ramulis agitando.

Ad tuſſim.

Pulegii ſextantẽ,nucleorum nucis pineæ,ſeminis cnici,ſeminis lini,ſingulorum vnciã vnã, piperis albi trientẽ:excipe melle cocto. ALIVD. Hyſſopi,pulegii,piperis, ſingulorum vnciam vnã, petroſelini vnciã ſemis, mellis heminam vnam.

Concoctorium diuturnæ tuſſis.

Mellis drachmas ſedecim, terebinthinæ drach. duas, galbani drachmas quatuordecim : ſimul cocta,ad fabarũ magnitudinem & ad nucis Ponticæ magnitudinem efformato,& iis ſuctu vtatur. ALIVD. Tuſſim ſiccam curant & arteriaca & aquæ aliquando ſorbitio feruefactæ, nam ob craſſitiẽ, pituitã nõ educentes, ex humectãtibus opem ſentiunt.Conuenit ipſis etiam hyſſopi & iridis & nucleorum nucis pineæ decoctum.

Paſtillus ſuffumigabilis ad aſſiduam tuſſim.

Styracis,piperis,maſtiches,petroſelini,ſingulorum vnciã vnã,ſandarachæ ſcrupulos ſex,lauri baccas duas,melle excepta ſuffito prunis iniecta,vt tuſſiens per infundibulum fumum inſpiret. Facit ad quomodocunque perfrigeratos.

DE RECTAE CERVICIS SPIRATIONE, anhelatione, & ſpirandi difficultate, CAP. XXIX.

QVi citra febrem ſpiritum denſum habent, velut ii qui velociter cucurrerũt , hos à ſymptomate aſthmaticos,*id eſt anheloſos*,nominãt:eoſdẽ verò,ab eo quòd thoracis figurã totã erectam ſeruant,ob timorẽ ne ſuffocentur, orthopnoïcos,*id eſt recta ceruice ſpirantes*,vocãt . Fit autem affectio,craſſis ac viſcoſis humoribus, cartilaginoſis pulmonis partibus infarctis. At ſpirandi difficultas cõmune ſymptoma eſt,& his & aliis pluribus affectionibus accedẽs.Cæterùm aſthmaticorũ curationis ſcopus eſt,cõſumere craſſum ac viſcoſum humorem per attenuantia ac extergentia medicamenta.Acetum igitur ipſis conuenit ſcilliticum,& acetum mulſum ex hoc paratum,potum:& ipſa ſcilla aſſata,trita cum melle,& ex antidotis hiera , & purgatio aſſidua ex medicamentis fortiſſimis. Et vomitus ab acceptis raphanis,& ariſtolochia rotunda pota, cẽtaurii magni radix,ſpondylii ſemen & radix,calaminthæ coma,hyſſopum,iris, melanthium. Aſellorũ ſub hydriis degentium ſextarium in fictile vas coniicito , & ad prunas torreto:dealbatos autem terito , & melle cocto exceptos,myſtri menſura ante & poſt cibum dato : ſi verò neceſſitas vrgeat, etiam venam ante omnia hæc ſecato , & pro viribus euacuato. Aluus quoque infuſis per clyſterẽ irritetur. Cataplaſma verò extrinſecus thoraci imponatur ex ficis,& loliacea ac ordeacea farina , reſina, cera, ac melle,adiectis.Inſpergatur ipſi etiam iris & mãna thuris. Nõ inutilis eſt & cruda ordeacea farina cum reſina,cera, iride,& manna. Vnguentis autem vtendum eſt calidioribus,irino,anethino,rutaceo: priuatim verò hoc,Pumicis partem vnã, fæcis vini vſtæ partes quatuor , arſenici partem vnam,floris iunci rotundi odorati partes duas,alcyonii partem vnam,aphronitri partes duas:tuſa,cribrata vnguento excipito,& ex hoc partes circa thoracem confricato.Sed & malagmatis vtendum eſt quæ ſeroſos humores trahere poſſunt.

Anheloſis potiones.

Polii,abrotoni,caſtorii,chamæpityos,ammoniaci thymiamatis,ſingulorum æquales portiones melle ſubactas dato. ALIA. Quidam aphronitri cochlearium vnum in tribus aquæ mulſæ cyathis dederunt. ALIA. Aphronitri drachmas nouem,piperis drachmam vnam , ſilphii drachmæ dimidium: dato cochlearium cum aqua calida. ALIA. Caſtorii, ammoniaci thymiamatis , ſingulorum drachmas ſex,piperis grana quadraginta: excipe paſſo , & fabæ magnitudinem præbe cum aqua mulſa. ALIA. Sinapis drachmam vnam , ſpumæ nitri obolos tres , elaterii dichalcon, *hoc eſt oboli dimidium*. Totum hoc in paſtillos octo digere, & duos ad dies, duos præbe: purgant enim ſurſum citra moleſtiam. Verùm in iis qui ſuffocantur,aphronitri drachmas tres cum aquæ mulſæ cyathis tribus præbe, & aliquãdo cum cardamomo: & ſtatim auxiliatur.Facit & ad coxendicum morbum.

DE PERIPNEVMONIA, CAP. XXX.

PEripneumonia inflammatio pulmonis eſt,plerunque ex defluxionibus fortibus,aut anginis,aut anhelationibus,aut pleuritide,aut aliis morbis,oboriens : quandoque verò ipſa per ſe affectionem auſpicatur.Sequitur hos ſpirandi difficultas,febris acuta & ardens, grauitas & tenſio pectoris,impetus & perceptio multæ repletionis circa faciem, materia ſurſum verſus impetum faciente inſtar ignis.Rubicundæ igitur ipſis apparent malæ,& oculi tument,& cutis ſuperciliis incumbens deorſum nutat, & corniformis tunica ſubpinguis apparet : ſi verò ſigna ad maiorem ardorem inclinant, inflammationẽ ſacri ignis naturam in pulmone habere putandum eſt . In iis igitur qui ex tranſmutatione aliorum morborũ ad hunc deuenerunt,venæ ſectionem reprobare oportet , & præſertim ſi diuturni fuerint,aut etiam ab initio venam ſecuerint. Verùm in remiſſionibus infuſum per clyſterem in aluũ mittatur,quæ ægrè ſubduci poteſt.Et cucurbitæ affigantur ad pectus & ad latera , ſi nihil prohibeat , atque hæ multæ cum ſcarificatione.At ſi ſtatim ab initio peripneumoniæ affectio auſpicetur , permittentibus numeris ad hoc requiſitis,vena ſecetur:ſin minus,etiam iis ſaltem cucurbitæ affigãtur,ita vt pro viribus ſanguinis euacuationem faciamus.Sorbitiones autem accipiant ex ptiſſanæ aut alicæ ſucco cum melle,aut ex amygdalis amaris,cum ſimilagine,aut alica,ex iucũdis potionibus aliqua admixta, hydromelo,aut fauorũ cremore cocto, aut hydroroſato. Commodum eſt & butyrum recens trium cochleariorum menſura. Præbibant autem ficuũ cum hyſſopo decoctum,aut iridis coctæ in aqua mulſa, aut iridis tritæ cochleariorum duorum menſuram,inſperſam aquæ mulſæ.hoc etiam deorſum purgat. Verùm ad virium conſeruationem , frequentius potent aquã mulſam per ſe,& cũ nucleis nucis pineæ,& cucumeris ſemine. Verùm ad totũ thoracem ac coſtas laterum imponere oportet ceratum cyprinum,iridem inſperſam habens : aut ceratum ex oleo rutaceo,& iride ſicca: aut id quod ex cera,reſina, medulla,butyro,œſypo,iride ſicca,& vnguẽto nardino præparatur.

DE SANGVINIS SPVTO, CAP. XXXI.

SI quidem ex ruptione vaſorum,ſanguinis ſputum fiat, multus euacuabitur:& quãdoque ex manifeſta cauſa, velut caſu,clamore,ac ſimilibus: quandoque ex obſcura,

A velut plenitudine, aut immodica frigiditate. nã frigidũ, venarum ruptorium eſſe Hippocrates ait. Si verò ex corroſione, nõ aceruatim ſed paulatim ſanguinis eductio fit, acribus quibuſdam & paruis eduliis prægreſſis, aut inedia, aut acri defluxu. At ſi ex vaſorũ apertione, ex relatis nihil (præterquam plenitudo aliquando) præcedit: verùm victus humidior ac calidior, & balneorum immoderatus vſus, & in valde calidis locis habitatio, his cauſa apparebit: & neque in inflãmationibus, neque in febribus, neque in doloribus erũt ita affecti velut ii qui ex corroſione: imò vice verſa lenius ferent, dum vt par eſt euacuantur. B Si verò etiam hæmorrhoides aut muliebres purgationes ſuppreſſæ fuerint, etiam à periculis liberabũtur. Eadē bona contingent etiam iis qui ob plenitudinem ex ruptione euacuãtur, præterquam ſi propter vlcus aut immodicam euacuationem lædantur. Cæterùm ſanguinis ex corroſione euacuatio nunquam ad bonum contingit: & ſi quidem per vomitus efferatur, manifeſtum eſt quòd ex locis circa ſtomachum aut ventrem fertur, in quibus etiam per ſedem deſcendens quãdoque euacuatur: ſi verò cum tuſſi, à partibus reſpiratoriis. C Verùm ſi quidē ſpumoſus fuerit & ſubalbidus, & per interualla efferatur, citra dolorem ac compreſſionem, ex pulmone ferri indicatur. In quibus progreſſu temporis etiam febris continua ſequetur, & maximè in iis quibus ex corroſione: & de pulmonis eſſentia aliquid, aut cartilaginoſa pars, aut vena efferetur. Noui autem aliquem ex iis qui ſanguinem ex pulmone expuunt, progreſſu temporis cum maxima tuſſi, & ſanguinis copia, quatuor aut quinque lapides expuiſſe aſperos, veluti tribulos, magnitudine verò, ſiliquarum trium aut quatuor pondus habentes: D & ſtatim quidē alleuatus eſt, paulo pòſt autem in tabem tranſiit, & mortuus eſt. Si verò aliquãdo pituitoſa eductio fiat, cũ leuiore tuſſi, aut etiam excreatione, & quod effertur ſpumoſum fuerit ac leue, ab aſpera arteria eductionem eſſe ſcito. At ſi niger fuerit ſanguis & grumoſus, & doloris ſignificationem circa locum de ſe præbeat, de thorace elatio indicatur, tranſſumptione per pulmonem aut guttur cõtingente: quæ verò cum excreatione contingit elatio, ex partibus circa fauces per palatũ educetur. Si verò aliquãdo à capite deſtillet, E cum irritatione aliqua ac tuſſi emittitur, defluente ipſo ad ſummum guttur & arteriæ caput, ita vt rurſus ſurſum efferatur. Verùm in his plerunque acris defluxus, aut capitis dolor, aut grauitas præcedit. Cõtingit etiam aliquãdo per palatum ſanguinis euacuatio, & propter hirudinem deuoratam, & adhærentem in aliqua eius loci parte. Sed de hac in tractatione de venenis dicetur. CVRATIO. Eis qui ob defluxum ſanguinem ſpuunt, ſtatim venam ſecabimus, ſi non valde acris fuerit defluxus, & moderatè pro viribus detrahemus. F Extremæ partes deligentur ac confricentur cum oleo veteri calido, aut Sicyonio, capite excepto. Cibus detur frumentaceus, cui additus ſit ſuccus alicuius ex auſteris, velut mali Punici, pomorum, pirorum: aut illa ipſa ſimul coquantur. Dormire verò volenti paſtillum ex ſuccino dato: & tertia die mellis cocti parum deligẽdũ dato. Si verò hæc ſuperata fuerint, morbo diuturno facto, raſo capiti medicamentum ex ſtercore ſylueſtrium columbarum impone, & poſt tres horas ablato pharmaco, ad balneũ ducito, nequaquam illinens caput. Deinde ſorbitionibus nutrito, ad ſomnum theriacen antidotum dato: G & vbi rurſus poſtridie dederis, ſimiliter confricato totum corpus, capite excepto. Huic autem ceratum ex thapſia imponẽdum eſt, aut aliud quoddam: & rurſus ſorbitionibus vtẽdum. Perſeuerante malo, etiam cucurbita ad occiput affigatur: ſi verò valde acris defluxus fuerit, venæ ſectio reprobetur. Cibis verò & auxiliis antea in capite de defluxu relatis vtẽdũ eſt, & iis quæ paulo antea relata ſunt cõmodis. At iis qui ob frigiditatē ſanguinem ſpuũt, thoracem calefacere oportet cum iis quæ ſimul ſiccant, & H medicamentum ex duobus piperis generibus dare, vnà cum paſtillo ex ſuccino. Sed & qui ex reſpiratoriis partibus, ob ruptionem aut apertionem vaſorum, ſanguinem educunt, iis vena ſecanda eſt, ſi non ſanguinis copia feratur. Omnes porro decumbere oportet in locis ad aerem

A expoſitis, in lecto immobili, figura ſurſum vergente, ita vt vitent vehementem reſpirationem, & ne loquantur. Affectis autē locis iniiciendæ ſunt ſpongiæ ex poſca tepida: poſt ſeptimum diem lanæ ſuccidæ cum roſaceo, aut myrteo, aut lentiſcino, quandoque cum aceto, quandoque cum vino auſtero. Si verò multa elatio contingat, pollinem & mannam thuris cum aceto imponemus, aut alumen & acaciã, aut malicoriũ, aut gallam cum aceto, aut palmulas cum polēta & malis cydoniis coctas in vino auſtero. Poſtea verò etiam emplaſtrum ex ſalicibus imponēdũ eſt, B præſertim ſi moderatior elatio exiſtat. Per os verò accepta hæc faciunt: Portulaca comeſta, (efficacior autem ſuccus ipſius eſt potus) balauſtium, rubi fructus & flos, quercus membranoſa ſub cortice pars, & quæ ſub putamine glandis eſt membrana. maximè verò his coctis vtãtur. Fagi autem & ilicis membranæ efficaciores ſunt. Samius aſter ad omne ſanguinis ſputum facit, Lemnium ſigillum, lapis hæmatites leuiſſimè tritus, cum ſucco mali Punici, aut polygoni: quantitas autem lapidis ſit ſcrupulus vnus. Cõpoſita verò hæc faciunt: Paſtillus ex ſuccino, C & qui ex corallio conſtat, & qui ex Ægyptia ſpina. Itē puluillus ſiccus ex terra aſtere, Lēnio ſigillo, corallio, ſymphyto, & amylo, omnibus æqualibus portionibus. Verùm in iis qui ex corroſione ſanguinem ſpuũt, & maximè defluxu prægreſſo, etiam opii partem dimidiam admiſcemus. Sed & id medicamētum quod accipit Samii aſteris, lapidis Agerati, Lemnii ſigilli, æquales ſingulorũ partes, commodum eſt ſi duorum cochleariorum menſura bibatur in duobus cyathis ſucci plantaginis. ALIVD. Sigilli Lemnii drachmæ ſedecim, Samii aſteris drachmæ D octodecim, amyli drachmæ octo, ſarcocollæ drachmæ quatuor, gũmi drach. duæ, puluilli ex his ſicci cochleariũ vnũ: cũ decocti palmularũ cyathis duobus detur. Sorbeãt etiã poſcã frigidã, aut palmularũ, aut malorũ, aut pirorum, aut vitis pampinorum, aut eiuſmodi cuiuſdã decoctũ. Cibum verò accipiant, ſi vires vrgeant, circa ſecundam aut tertiam horam: ſin minus, circa quartam. Sit autem panis lotus ex aqua frigida, aut alica, ſiue chondrus cũ aliquo ex ſuccis adſtringentibus, velut mali Punici, aut myrti baccarum, aut omphacomelitis, aut oua ſorbilia, E aut placentæ ex lacte, cum aliquo ex adſtringētibus. Ex oleribus intybum, cichorium, plantaginem ſumãt, cocta cum oleo crudo & aceto. Ex fructibus, mala, pira, meſpila, mala Punica, corni fructum. Potus nõ febrientibus ſit vinum aquoſum, modicũ: febrientibus aliqua ex relatis potionibus, aut hydromelũ Cebyraticũ. Ad eos verò qui ſanguinem vomunt, eodem ductu vtēdum eſt, ſolùm vt vitemus ne frequēter cibum capiant. Facilè enim hi curantur, eo quòd auxilia quæ præbibuntur, ſtatim ipſis partibus vnde ſanguis erumpit occurrunt. Porro ſi F ſanguis in ventre in grumos coactus fuerit, coagulũ bibatur, maximè leporinum, aut lixiuium ficulnum cum aqua, aut thymus, aut thymbra cum aceto: aut etiam per lac ſciſſum euacuentur, aut per aloen. At in iis qui de palato per ſcreationem ſanguinem ſpuunt, gargariſmis ex adſtringentibus vtendum eſt, & fronti ac capiti adhibenda ea quæ iis quibus ex naribus erumpit ſanguis adhibētur. Atque hæc eſt ſanguinem ſpuentium curatio, quã ſtudioſè facere oportet, propter inſtãs ex immodica euacuatione periculum. Nam copia eius qui euacuatur, quē- G admodum in iis quæ mactantur, breui mortē inducet. Si verò affectio perſeueret, tranſitionem ad tabem minatur. Omnibus igitur ſecundum rationem peractis, & deſinente ſanguinis latione, reficere ipſos oportet, ita vt piſcē exhibeamus, & ex iuuenculis ſuibus pedes, & cerebella: & corpus confricemus, ac iubeamus vt vitent aſſiduum balneorum vſum, & vini potum, & iracundiam, ac venerem.

DE SVPPVRATIS ET TABE, Cap. XXXII.

H SVppuratio in vacuis thoracis partibus, aut circa membranam ſuccingentem coſtas conſiſtit, quandoque ob ſanguinis eductionem vlcere ad cicatricem non perducto: (in quo etiam tabes ſtatim ſequitur, ſi ex pulmone eductio fiat) quandoque inflammatione prægreſſa, deinde

ad abſceſſum permutata, ac rupta: (quemadmodum in pleuriticis etiam aliquando contingit): aut etiam ob confluxionem ex capite obortam. Signa igitur ſuppurationis quæ adhuc colligitur, ſunt, grauitas thoracis, & tuſſis iugis ſicca cum dolore, quandoque etiam cum humiditate, ex qua etiā leuari ſibi videntur. Et febres ab initio ipſis fiunt debiles, & inordinatæ, ac quæ ægrè iudicantur: vbi verò prope ruptionem eſt abſceſſus, vehementius febriūt cum quodam horrore, & inter loquendum impelluntur dum à ſpiratione vexantur. Rupto autem abſceſſu, pus educitur, quandoque purum, quandoque fæculentum: & aliquando ſurſum rumpitur abſceſſus, quando etiam periculoſior eſt: aliquando etiam deorſum: & in quibus deorſum rumpitur, partim ad ventrem & inteſtinum tranſfunditur, partim ad veſicam, tranſſumptione per vaſa quædam contingente. Febriunt autem ſemper hectica febre vſque ad repurgationem: quæ ſi non diligenter procuretur, citò in tabem tranſit ſuppuratio, pulmone vlcerationem ſuſtinente. Qua iam conſiſtente, & genæ liueſcunt, & circa frontē ac collū exudationes fiunt, & carnes colliqueſcunt, & vngues incuruantur, & pingues & exalbidi aut valde pallidi apparent. Cæterùm affectione prædominante, & venter exturbatur, & præcordium reuellitur: & ſitis ipſos diutius tenet, & cibi inappetentia: & quod effertur ſurſum, valde graueolens eſt. CVRATIO. Oportet igitur primùm quidem ſuppurationis concoctionem adiuuare & per ſpongiarum fomenta, & per cataplaſmata ex farina hordeacea, cum caricis coctis, & modica reſina, & colūbino fimo, & nitro, ac hibiſco. Adiuuat ruptionem, etiam decubitus ad latus nō affectum. Sorbeāt autem ex interuallis aquam mulſam, & ptiſſanæ ſuccum cum melle. Qui verò robuſtiores ſunt, etiam hyſſopi ac thymi decoctum bibāt cum melle. Adiuuat item ruptionem ſalſamentorum eſus, & hieræ ex colocynthide catapotia ad ſomnum accepta. Vbi verò pus excerni cœpit, rurſus dandum eſt hyſſopi decoctum & iridis ac glycyrrhizæ. Sint autē hæc cocta in aqua mulſa, aut glycyrrhiza trita cū ſeſamo: cataplaſma fit ex polline, in aqua mulſa & oleo cocto. At ſi vlceratio ægrè repurgetur, compoſitis vtendum eſt, velut eſt quod ex marrubio paratur ſimplex ac compoſitum, & quod ex euo, & dodecatheon, & Philoxeni appellatum. Verùm ad tabem dilapſis, porrum capitatum in alicæ aut ptiſſanæ ſorbitionibus eliquatū dato. imò etiam per ſe bis coctum dandum eſt. Potus ſit aqua pluuia, & aqua mulſa ex illa parata. Ab initio verò remiſſionum, cataplaſmata adhibeantur ex lini ſemine ac polline, cum decocto fœnigræci aut maluæ, oleóque ac melle, & foliis althææ. Tēpore verò progreſſo, ad cerata tranſeūdum eſt, ex butyro, & cyprino, & laurino, & iride. Sed & Mnaſeæ emplaſtro vtendum eſt. Thorace verò fluxionibus infeſtato, emplaſtrum ex ſalicibus imponendū eſt. Præbibant etiam antea relata ad ſuppuratos ſimplicia, & quædam ex compoſitis. Cæterùm tuſſi grauiter obtinente, thymū & hyſſopum cum glycyrrhizæ ſucco melle cocto excipe, & efformata ſub lingua tenenda præbe. Conueniet ipſis etiam Mithridatis antidotus ex interuallis, & quæ ex viperis paratur. Optimum verò his auxilium eſt Armenii boli potus, & antidotus Eſdræ, non minus quàm prædicta.

DE PLEVRITIDE, CAP. XXXIII.

QVÆ propriè pleuritis dicitur, inflāmatio eſt membranæ intrinſecus coſtas ſuccingentis, cui adeſt ſpirandi difficultas, & tuſſis, & febris continua, & dolor pertingens vſque ad clauiculam & præcordium. Diſcernes autem pleuritidem ab hepatis inflāmatione, (nam & in illa omnia hæc apparent) eo quòd in pleuriticis punctorius eſt dolor: & tuſſis aliquando ſine ſputo, (quando etiā crudus indicatur morbus) aliquando verò etiam ſputum efferūt: quod indicat humorē morbū efficientē. Rubicūdum enim & ſubcruentum educitur, ſanguine redundāte: flauum verò & cum pallore ſubuiride, bile: quemadmodum rurſus album & ſubſpumoſum, pituita: in atrabiliario verò humore, nigrius: & pulſum durum, & ſecantis quippiam modo ſe habentem, habent. At in hepatis inflammatione, neque punctorius eſt dolor, neque pulſus adeo durus: ſed & tuſſis ſemper ſicca & ſine ſputo eſt, & facies decoloratior apparet. Quæcunque verò pleuritides propter externorum muſculorum fiunt inflāmationem, (quæ ſanè neque propriè ſunt pleuritides) in his vnà cum hoc quòd neque tuſſiunt, neque ſpuunt, neque durū pulſum habent, ſiquis manu affectum locum contingat, dolent ægroti, & ſi non fuerit diſcuſſus tumor ſuppuratus, ad hoc deuenit vt forinſecus incidatur, quum pleuritis ex membranæ coſtas ſuccingentis inflammatione oborta ad hoc non deueniat. Illa enim, ſi non fuerit expurgata aut foras, aut intus, in ſuppurationem & multo prius in peripneumoniā tranſit. CVRATIO. Si quidem igitur ad clauiculam dolor ſe extendat, vena ipſis ſecanda eſt: ſi verò ad præcordium, purgandum. Recentiores autem omnibus venā ſecant, veriti (vt arbitror) turbationem ex purgatione. At viribus non permittentibus, neutrū faciēdū eſt, ſed acribus per clyſterem infuſis vtendū. Et ſi quidem moderatus fuerit dolor, poſt infuſum danda eſt ipſis aqua mulſa, & ptiſſanæ aut alicæ ſuccus: declinante verò affectione, porrum ad ſuccos iniiciatur: aut calaminthen, aut pulegium, aut vrticæ ſemen cum melle delingant. Verùm vehementes dolores poſt euacuationē mitigādi ſunt lana calida aut ſulphurata impoſita, aut etiam fomētis ex milio, aut furfuribus, in ſacculis admotis: aut per calidam aquam, aut oleum in veſica. Lanæ quoque ſuccidæ imponantur cum oleo, ac vino marinā aquā admixtā habēte, aut ſale ad ipſum iniecto. Aut cataplaſma ex medicamēto ex ſeminibus adhibeatur, cū decocto chamæmeli, & althææ, caricarū, iridis & abſinthii, cū modico melle, & oleo nardino. Circa quartū autē diē ſorbitionibus nutrito, cum pauco melle. poſt ſeptimū diē eclegma ex amygdalis & vrticæ ſemine in melle cōtritis dabimus, & quod ex butyro ac melle ſimul coctis fit eclegma: & hypoglottide ex melle cocto vtemur. Epithematis verò, & graueolente, & eo quod ex ſampſucho paratur, & rutaceo emplaſtro, ad locos dolētes vtemur. Sed & bulbi cum axungia impoſiti, ſæpe ſatiſfecerunt: infuſúmque ex butyro ac terebinthina ipſis per clyſterem immittatur. Ex efficacioribus autē eclegmatis dabimus id quod ex nucleis piceæ, amygdalis amaris, ſemine lini, nucleis pineæ nucis, & amylo, ſingulis æquis portionibus, cum melle paratur. Vigiliis ſi infeſtētur, medicamentum ex capitibus papaueris delingere conueniet: antidotis item, & athanaſia, ac aliis ad hoc compoſitis vtemur. At poſt decimūquartū diē permanēte affectione, cucurbitæ ipſis affigantur, & in victu tenuiore coſeruētur: & poſtea declinatione facta, ad balneum ducantur, ita vt frigidū vitent, & ſolidiore ac pleniore victu vtantur. Si verò nō diſcuſſa ſuccingentis coſtas membranæ inflammatio tranſmutationem ad pus oſtenderit, ſupra relatis vtemur.

Ad dolores laterum ſine febre.

Laterum dolores ſine febre ſanant bdellium & coſtus, ad braſſicæ caulium vſtorum cinerem & adipem admixta. Eſt enim hoc medicamentum forti diſcuſſoria facultate præditum.

DE CORDIS AFFECTIONIBVS, CAP. XXXIIII.

COR ipſum primaria affectione affectum, longè abeo abeſt vt medicorum auxilium admittat, citam mortem inducens, & in inflammationibus ipſius, & in igne ſacro, & in tēperamēto vehemēti in acutiſſimis febribus, & in ſanguinis eruptione, vbi vulneratum eſt, circa ſiniſtrum maximè ventriculum. At ex conſenſu affectum, & ex cerebro, & hepate, & ore ventris, triſtitiáque ac timore, & aliis pluribus, animi conciſionem, ſyncopen appellatam, inducit: quæ aceruata, virium collapſio exiſtit, & exolutionibus ac animi deliquiis, & pulſuum paruitate, & extremarum partium perfrigerationibus, & exudationibus cognoſcitur. Atque hæc ſanè etiam ipſa auxilium non admittit, ſi fortis exiſtit: ſi verò vires adhuc aliquo modo conſiſtunt, aliquando auxiliū ſentit. Sed & palpitationes cordis vehementes ſæpe fiunt, ob ſanguinis in ipſo copiam aut feruorem. Hoc verò, calefactum quidem magnam & denſam efficit reſpirationem: frigefactum verò, paruam & raram. Quomodo igitur cordis ſynco-

pas in totum corrigere oporteat, in febrium symptomatis libro secundo diximus. Tantum tamen hic addendũ est, quòd inualescente symptomate, post extremarũ partiũ defrictiones & vnctiones, & pauimenti purificationes, ac reliquum refrigeratorium ad reuocandam animã ductũ, inspergenda est exudãtibus corporis partibus myrtus trita aut terra cimolia, aut succinum, aut malicorium cũ thuris manna, aut Samia terra cũ gũmi. Extremis verò partibus perfrigeratis vsque ad inguina ac sub alas, cataplasma imponẽdũ est ex sinapi, aut pyrethro, aut adarce. Cibus autem sit panis ex aqua, aut ex vino frigido diluto, pedes suilli, articuli, ac rostra, volucres, omnia frigida. Capiti ac fronti illinendũ est omphaciũ, aut aliquid adstringẽdi vim habens cũ gũmi aut rosarũ decocto. Cataplasma conuenit præcordiis & stomacho, ex palmulis, rosis, œnanthe, acacia, hypocystide, alumine.

De palpitatione cordis.

Noui quendã (inquit Galenus) qui singulis annis verno tempore palpitationis cordis symptoma patiebatur. Et postquam tribus annis expertus esset venæ sectionem sibi commodam, quarto anno venã secuit antequam symptomate corriperetur, & correptus non est, atque sic consequenter fecit per plures annos, vnà cum hoc quòd conueniente victu vtebatur: attamen & hic mortuus est ante senectutem, quemadmodum & alii omnes, quorũ aliqui in febribus acutis aceruatim in syncopen collapsi, similiter mortui sunt: aliqui verò ipsorũ etiã citra syncopen, syderationis modo, derepente vitã cõmutarunt. Plerique verò ex ita affectis ætatẽ agebant inferiorem quidẽ annis quinquaginta, verùm quadragesimũ annũ trãsgressi.

DE AFFECTIONIBVS CIRCA MAMMAS, CAP. XXXV.

POst partũ lac sæpe velut in caseum cõcrescens, inflãmationes circa mãmas efficit. Ab initio igitur his vtendũ est: Spongiam tenerã posca tepida imbutã ac expressam imponito, ac appositè deligato, aut palmulas cũ pane & posca tritas: aut ouo toto vtendũ est, cũ rosaceo ac modico cerato, aut alumine & psyllio cũ coriandro: aut portulacã impone, aut lapidẽ pyriten cũ cerato impositũ deligato. Distentione verò aut grumositate contingente, panẽ ex aqua & oleo aut vino mulso imponito, aut panẽ cũ perdiciade viridi, vnà cũ cerato, bis in die, aut farinã fabaceã cũ aqua mulsa, aut sapa: si verò grauitatẽ nõ ferãt, irrigatione ex oleo dulci calido vtẽdũ per molles lanas. Fomentũ autẽ ipsis adhibeatur ex aquæ calidæ vapore, aut fœnigræci, aut althææ, aut seminis lini decocto. Cataplasma ipsis imponatur ex polline cũ lini semine, aut ex fœnogræco cũ aqua mulsa, aut ex sesamo cũ melle aut butyro trito. Reprobare verò oportet mãmarũ exsuctionẽ, vt quæ per suctũ amplius ad ipsas attrahit. Declinante inflãmatione, cerata adhibeantur hæc: Betã, donec flaccescat, in oleo coquito, & ipsam quidẽ abiicito: ad oleũ verò cerã cõmoderatã adiicito, ac vtitor. ALIVD. Ouorũ crudorũ vitellos decẽ ad ceratũ admisceto, quod habeat ceræ sextantẽ, & vnciæ dimidiũ, & rosacei trientẽ: & ad hæc cũ spathula agitata, muriæ quantũ admittere possunt affunde, & rursus spathula agitatis vtere. Cæterùm ad mãmarũ duricias facit emplastrũ ex melle, & omnia mollientia medicamenta. Si verò tumor ad abscessum vertatur, iis quæ ad parotidas relata sunt, & quæ in tractatione de abscessibus referentur, vtendum est.

Archigenis ad erosiones mammarum cum malignitate.

Vini Adriani boni sextarios viginti, rhois coriarii librã vnã, pilularum cupressi librã vnã, gallæ omphacinæ nigræ sexuncẽ, cassiæ sexuncẽ. Contusa in vino ad dies decem macerantur: deinde coquuntur, & spathula cupressina agitantur, ad dimidiæ ferme partis cõsumptionẽ: & tunc quidem herbæ reiiciuntur, succus autem ad mellis spissitudinem coquitur, & vase vitreo excipitur. Vtere in vlceribus proserpendo depascentibus meraco: si verò crassius fuerit, vino humectetur. Accõmodatũ est medicamentum, vtpote cuius vsus aduersus nomas in mammis resistere possit, & ad aures purulentas, & gingiuas humentes ac putridas, & dysenterias: mitigat etiam dolores lacte dilutum. Aliæ porro mãmarũ vlcerationes communi reliquis vlceribus modo curandæ sunt.

Mammas conseruantia.

Cuminum in aqua tritum mammis imponito: deinde spongia ex posca extrinsecus imposita pectus fascia constringito: post triduum verò ablato cumino, lilii bulbos cum melle mammis imponito, & deligatos rursus ad triduum finito: atque hoc ter in mense facito. ALIVD. Cicutam tritam ad dies nouem impone, & spongiam (velut dictum est) forinsecus adhibe, & paucis interpositis diebus idem facito. Quin & cotis Naxiæ, *dum ferrum in ipsa acuitur*, detrimentũ, mammas virginum cõseruat.

AD GRAVEM ALARVM FOETOREM ac exudationes, Cap. XXXVI.

ALuminis liquidi partes duas, myrrhæ partem vnam: vino dissolutis vtere. ALIVD. Plumbaginem vstam & vino odorato extinctam, cum vino terito, modica myrrha adiecta, donec strigmentitia fiat crassitudo: & vtitor. ALIVD. Spumæ argenti drachmas sedecim, myrrhæ drachmas duas, amomi drachmam vnam: vino excipe. ALIVD. Aluminis liquidi drachmas octo, amomi, myrrhæ, spicæ nardi, singulorum drachmas quatuor: vino tritis vtere.

DE AFFECTIONIBVS CIRCA STOmachum, præcordia ac ventrem, Cap. XXXVII.

DE ciborum quidem in febribus inappetentia, & de fame magna, ac de canina appetẽtia, item de stomachi debilitate, ac animi deliquio, & insuper de siti, singultu, nausea, ac syncope, in tractatione de febribus libro secundo hunc præcedente sufficienter dictum est, nec tempestiuum est rursus de iisdem sermonem instituere. Cæterùm inflammationes oris ventriculi & hepatis, adstringentium admixtione opus habent. Si enim quis per solũ laxatorium ductum curet, periculum vitæ inducet. Oportet igitur, siue oleum fuerit id quod affunditur, siue cataplasma, aliquid ex adstringentibus admiscere, velut est absinthium, nardinum aut melinum vnguentum, aut malum Cydonium incoctum. Ceratum verò quo assiduè vtor, hoc est: Ceræ albæ vncia vna, æstate verò drach. septem, aloes, mastiches, singulorum drach. vna: olei omphacini, aut melini, & nardini, vsus tempore quantum satis est ad compagem. Si verò ampliore adstrictione opus sit, vt neque cibos retineant, admisceatur etiam omphacii drach. vna, aut succi absinthii tantundem, & tertium insuper hypocystidis & œnanthes & rhois succus. Cerati verò copiam augere oportet pro reliquorum pharmacorum numeri proportione. Diuturna autem iam inflammatione ac indurescente, magis varia medicamenta adhibere oportet, quæ & aromata quædam habent, & mollitoria ac discussoria: velut est quod ex meliloto paratur, & philagrianum, & odoratum dictum: & viridis iaspidis torques de collo suspensus, vt stomachum contingat, magnificè prodest. At in calidis stomachi intẽperamẽtis, & ardore cum exolutione aut animi deliquio, aut aliqua ciborum inappetentia, ex qualicũque causa, excepta febre, frigidam aquam dato cum vuæ acerbæ succo: aut malorum Cydoniorum decoctum, aut pampinorum vitis, aut cucumeris semen tritum cum frigida. Stomacho verò imponito vesicam aqua frigida plenam, aut cucurbitæ ramenta. Sed & catapotia sitim eximẽtia dãda sunt, velut capite de siti dictum est. Refrigeratorium autem & corroboratoriũ humecti stomachi hoc est: Foliorum rosarũ siccarum drach. sex, succi glycyrrhizes drach. quatuor: excipe vino dulci, & fac catapotia sub lingua tenenda. Verùm in iis qui ob pituitæ crassitudinem calefacientibus ac secantibus opus habent, commodum hoc est, Corticis radicis fœniculi sextans, aceti sextarius vnus semis, aloes quadrans, mellis libræ quatuor. Radices cũ aceto coctæ exprimuntur, ac reiiciuntur, & mel additum ad compagem coquitur, & tunc aloe trita inspergitur. Dato cochlearia tria cum aqua: quidam sine aloe ipsum præparant. Et medicamentum ex calamintha in iis commodũ est. Quibus autem cibus acescit, coriandri seminis drach.

vnam, velut polentam aquæ inſperſam bibēdam præbe, aut maſtiches cochlearium vnum, aut lactucæ albæ ſeminis cochlearia duo. Compoſitum verò hoc, Piperis drach. vnā, ſeminis anethi drach. tres, cumini drach. quatuor: trita dato cochlearii menſura ad ſomnum, in vino diluto. At in iis qui bilem generant atram, & ſtomacho inflatis, in aggreſſione ſpongias imponito acerrimo aceto imbutas. poſt has verò ſi permaneant affectiones, alumen cũ ære trito melle exceptum imponito. Bibant autem intybi ſuccum, aut menthā potui inſpergito. Quibus verò ſtomachus inflatur ac diſtenditur, his calaminthæ decoctũ admixto melle ac modico pipere dato. Verùm ad ſtomachi ſubuerſiones, ſucci nucleorũ, mali Punici acidi partes tres, ſucci menthæ partem vnam coquito ad ſpiſſitudinem: & ante cibum myſtrum vnum dato.

Ad ſtomachi ſaliuationem.

Acetum ſcillinum, aut oliuarum muria conditarum iuſculum, aut oliuæ frondium decoctum colluat: aut etiā minimum quid ex ipſo deglutiat. Præ omnibus verò facit aloë aqua diluta. Verùm ad eos qui cibum non continent (quos veteres priuatim ſtomachicos nominant) fœnigræci farinam & maluæ ſemen tritum ſiccum, melle admixto, pro cataplaſmate impone. Ceratum verò facit, ex cera, olei irini fæce, & caſtorio.

De ciborum inappetentia.

Ciborum inappetentia eſt ciborũ auerſatio, aut intemperie in ſtomacho exiſtente, aut humorum redundantia. Calidam autem intemperiem cognoſces & ſiti, & nidoroſis ac cœnoſis ructibus, ſi coacti aliquid ederint: & ex eo quòd frigidiora & concoctu difficilia, magis concoquere poſſunt: frigidam verò, contrariis. Neque enim ſitiunt, neque frigida ſuſtinent, & ructum acidum aliquando habent. Qui verò propter humores cibos auerſantur, qui quidem ob tenues ac mordaces hoc patiuntur, ſtomacho morſum percipiunt, & nauſeant magis, & ſitiunt. Quibus autem computruerint humores, aliquando etiam febriũt. Qui verò ob craſſos ac viſcoſos humores, morſum & ſitim omnino non percipiunt, verùm commune ſymptoma omnibus eſt nauſea. Verùm ſi in cauitate ventris fuerint humores, etiam hos ipſos reuomunt: ſi verò in tunicis ipſius infarcti aut imbibiti, nauſeant ſolùm, non vomunt, præterquam cibos ſi fortè aſſumpſerint. Qui igitur ob calidam intemperiem cibos auerſantur, iis victus ex refrigerantibus conſtituendus eſt, & maximè ex iis quæ parantur cum aceto. Panem igitur ex poſca dare his cōuenit, & ipſam poſcam bibendam, & lac acidum, & apud Romanos Melcam appellatā: (eſt autem obſonium quoddam ex lacte) & intyba, & lactucas, & aliquando etiam frigidam aquam: omnia moderatè, iuxta præſentis intemperiei oppoſitionem. Nam immoderatus horum vſus nō ſolùm non prodeſt, ſed etiam incurabilem ſæpe fecit affectionē. Qui verò ob frigiditatē, eos contrariis ſanare conuenit, ita vt vinũ vetus bibendum præbeamus, & cōditum, & hydrogarum, & aniſi ac rutæ & petroſelini decoctũ, & piper ex aqua calida cōmuni, aut etiam ipſum ex tribus piperis generibus medicamentũ, aut quod ex calamintha paratur. Dabis etiam theriacen ex viperis, quæ neque iis qui ob humorũ copiā cibos auerſantur, incōmoda eſt. Allium verò his & vt cibus, & vt medicamētũ, cōmodũ eſt. At ſi ob humorũ copiā ciborũ faſtidiũ fiat, tenues quidē & mordaces euacuabis aut per vomitus, aut per infernā aluum. Voment igitur facilius ſi tēperatam aquā, aut aquam mulſam aquoſiorem prӕbiberint. Melius autem ſi ante hæc humectantes cibos dederis, velut ptiſſanæ ſuccum, aut ouorum vitellos. Verùm quomodo quis facilè vomat, libro primo dictum eſt. Si verò æger difficulter vomat, melius eſt ad infernum ventrem materiam promouere, vberiore ac temperato cibo hos præhumectando. Purgatorium autē medicamentũ ſit, aut ex aloe amarũ appellatũ, aut id quod ex malis Cydoniis paratur, ac recipit ſcāmoniam, aut quod fit ex rhodomelite. Quòd ſi fieri poſſit vt citra ſcāmoniam ex aloes copia magis ipſos euacues, melius feceris, propterea quòd ſcāmonia eſt ſtomacho infeſta. At verò craſſos ac viſcoſos humores, ciborũ faſtidiũ inducētes, attenuabis ac ſecabis per acetũ mulſum, & quæ ex hoc & muria componuntur: velut eſt capparis, oliua, ſinapis, & ſimilia. Nec verò incōmoda his ſunt ea quæ ad eos qui ob frigidā intēperiem cibos auerſantur relata ſunt, & maximè poſt euacuationē. Euacuabis autē ipſos per acetũ mulſum Iulianiũ. Forinſecus autē calefacere ac corroborare ſtomachũ potentibus vtendum eſt vnguentis ac malagmatis, qualia ſunt maximè & quod ex vua acerba paratur, & Marciaton appellatũ, & conſueta vnguēta: epithemata verò, Baiũ & odoratũ, & ſimilia. Exercitia etiā ac frictiones maximè adhibeātur. Cæterùm iis qui ægrè cōcoquũt ac cibos auerſantur, propter humorē frigidũ ac humidũ, aut talem intēperiē, quæ ex malis Cydoniis parātur cōueniunt: dico autē id quod meloplacuntiũ appellatur, & quod ex ſucco fit malorũ, & quod ex carnibus ipſorũ, & quod ex citrio præparatur. Malagmata verò, Marciatō, & quod ex vuæ acerbæ ſucco paratur, & Baiũ, & polyarchiũ, & quæ eiuſdē cum his generis ſunt. Si verò vlcus eſt in ſtomacho aut ventre, ab omnibus abſtinendum eſt acribus cibis ac potibus & medicamētis: vtēdũ autē mitigātibus, velut ſorbitionibus abſque oleo, & iis quæ ex amylo fiunt, & terra Samia, & Lemnio ſigillo, & lacte ac melle pauciſſimo, quò citra mordacitatē perpurgent. Epithema conuenit ex palmulis, & malis Cydoniis, ac polenta: ceratũ ex melino aut roſaceo, cum ammoniaco & thure: & Nilei epithema: & emplaſtrũ ex ſalicibus, ac Iceſiũ. Cognoſces autem vlcus ex eo quòd ſanguis, aut pus, aut etiā vlceris tectoriũ vomitu reiicitur. AD EXOLVTOS ac debiles ſtomachos, & propterea nō coquentes, aut etiā cibũ vomentes: Aloes, maſucha, maſtiches, ſtyracis, ſingulorum ſextantem, abſinthii trientem, œnāthes quadrantē, glaucini ſexuncem, melini quadrātē, vini quod ſatis eſt. (quidam, etiā cypheos & roſarũ, ſingulorũ ſextātē). Trita hæc purpura aut lana excipiuntur, & ſtomacho imponuntur. Quidā, etiam ceræ ſexuncē admiſcentes, epithema ex ipſo faciunt. Ad voluuloſas ſtomachi affectiones (hoc eſt vehementes ac conuulſorios dolores) optimũ medicamētũ eſt Amazonũ paſtillus. At huius deſcriptionē, itémque reliquorum ſtomachicorum compoſitorum materiam, reperies libro vltimo, in tractatione de compoſitis medicamentis.

DE VENTRIS INFLATIONE, Cap. XXXVIII.

Flatuũ in ventre generatio, humoribus aut cibis prætepida caliditate in vapores diſſolutis contingit. nā frigiditas eo quòd attenuare ac diſſoluere nō poteſt, nihil flatuum gignit. Vehemens verò caliditas, non attenuans ſolùm, ſed etiam diſcutiens, flatus collectionem impedit. At minor caliditas diffundit quidem ac tranſmutat cibum, verùm defectuoſius: atque inde eſt flatuum generatio. Conuenit igitur ipſos per calefactoria medicamenta attenuare, cumino in oleo cocto, & apio, & ſpondylio, & dauci ſemine. Si verò frigiditas affectioni adeſt, ruta, & lauri baccæ, & melanthium, & fœniculum in oleo coquatur, & admiſceatur bitumen, ac oleum laurinum. Quòd ſi etiam inflāmatio doloribus adſit, pro calefactoriis vteris laxatoriis, anethum coquens, ac miſcēs adipem gallinaceum ac anſerinum. Facit etiam ad inflatos polii faſciculus coctus, aut calaminthæ decoctum, admixto modico melle, & piperis drachma vna. Atque hæc quidem vehementi dolore irruente adhibenda ſunt: in mediocri verò ſufficient fomēta ex milio. Cæterùm cucurbita bene magna vmbilicum complectens, ſæpe aceruatim ſymptoma ſubmouet. Prodeſt ipſis etiam caſtorium potum ex poſca, & forinſecus cũ oleo Sicyonio impoſitum: & ſi cum tormine ſunt inflationes, ipſas ſanat: ſed & talus ſuillus vſtus & potus tormina ac inflationes ſanat: ariſtolochia item rotũda. Verùm dolores ob alui obturationes, aut inflationes ob craſſiciem aut ob frigiditatem, vinũ meracius potum poſt cibum ſanat. Si verò ſomnus accedat, etiam perfectè ipſas ſummouet.

DE CHOLERA, Cap. XXXIX.

Cholera, immoderata eſt ventris exturbatio, & infernè & per vomitum contingens, propter aſſiduam ciborum cruditatem. Fit autem cruditas quandoque ob

multam ciborũ prauitatẽ, quandoque ob prauorũ humorum redundantia. Si quidem igitur nauſeat & lancinatur æger, manentibus adhuc cibis crudis in ventre, aquã tepida ipſos bibere iubebimus, ac reuomere, digitis aut pennis immiſſis. Adiuuãda eſt etiã ventris excretio. Poſt ſuperfluorum euacuationem, quiete & calefactione partium circa præcordia vtendum eſt, per oleum dulce cum modico vino, aut per maſtichinum, aut nardinum, ſi hyems fuerit: & vt dormiant permittendum eſt. Poſt perfectam autem concoctionem, balneis vtendum eſt, & cibis boni ſucci. Si verò euacuatio immoderata fiat, ſufficiunt in principio etiam ea quæ libro ſecundo de ventris exturbatione dicta ſunt. Perſeuerante verò lationis impetu, & ventre collabente, & pulſu imminuto ac denſato, cataplaſma adhibeatur ex palmulis, cum œnãthe, & acacia, & hypocyſtidis ſucco ac malicorio. Detur autem aquæ moderatè frigidæ cyathus ſorbendus. Melius autem eſt ſi decoctum fuerit roſarum, aut œnãthes, aut rhois, aut pampinorũ vitis. Aut mali Punici acidodulcis ſuccus detur, modica mentha inſperſa. Si verò acriora fuerint quæ excernuntur, ardore ac ſiti accedẽte, cucumeris ſemen dãdum eſt cũ aquæ cyathis tribus: intybáque ac lactucas coctas in poſca, in cibo accipiant. At ſi lationis impetus ſiſti non poſſit, vinum aliquod auſterum dandum eſt, non febrientibus Palmatianum, aut Aminæum, aut ſpathites, aut omphacomelites: febrientibus verò, ex malis Punicis, rhoites appellatum, aut myrtites, aut Cebyraticum hydromelum, & in potu, & cum micis, aut alica, aut chondro. Si verò frumentacea edulia auerſentur, ex fugacibus fructibus aliquos manducantes, meſpila videlicet, aut pira, aut mala Cydonia, aut mala Punica, id quod carnoſum ac durũ eſt expuant: quòd ſi cibum non contineant, cucurbitã maximã leuem ſtomacho affigant, & hac incumbente, ex aliquo ex relatis nutriantur. Cæterùm ad conuulſorias contractiones, oleo imbuta linteola calida muſculis circundare oportet, & cerata liquida, quæ & caſtorii & Sicyonii quid habeant. Ante hæc verò, artus calida aqua perfundantur. Si verò vigiliis vexentur, ad vigilias deſcriptis vtantur: &, ſi vires non prohibeant, medicamentum quoque ex papaueris capitibus bibẽdum detur. Declinatione verò contingente, ad balneum perducantur, & reficiantur pullis gallinaceis, aut columbæ, aut pedibus ſuillis, aut ſimilibus. Quin & alui profluuium, quod ciborum corruptio eſt, plerunque ſua ſponte ſedatur, ſi non alantur ipſi vſque ad perfectam concoctionẽ, ac euacuationem eorũ quæ corrupta ſunt. Si verò perſeueret, vtendum eſt iis quæ ad choleram relata ſunt.

DE LAEVITATE INTESTINORVM, & cœliaca affectione, Cap. XL.

QVum duplex ſit inteſtinorũ læuitas, altera ob ſuperficiariam inteſtinorum vlcerationem, vel (vt aliqui ſentiunt) ob cicatricem ex dyſenteria plerunque, aut ex aliis fluxionibus obortam: altera ob facultatis cibum retinentis in ventre debilitatem: ſecundam differentiam arbitror cum cœliaca affectione copulandam eſſe. Nam in hac, debili exiſtente ventre ad cõcoquendos ac diſtribuendos cibos, læuia & cruda ac liquida egeruntur, aluo in omnibus fluxione laborante. Verùm in læuitate inteſtinorum, & tranſitus ciborum velox fit, & cruditas magis intẽta eſt, vt acceptus cibus manifeſtus fiat: & per hæc maximè à cœliacis diſcernuntur. Imponendum igitur ipſis eſt lini ſemen cum palmulis. Egregiè facit etiam lentiſcus & rubus, ſi in aceto mulſo coquantur. Si verò etiam inflatio adeſt, cuminum & anethum & ruta admiſceãtur. Augeſcente autem fluxione, adiicimus etiam mala Cydonia, alumen liquidum, acaciam, hypocyſtidem, gallam: aut quædam ex his, aut omnia. Cerata faciunt ex oleo myrteo, cum aliquo vino adſtringente. Epithemata autem, calidiora, & quod ex baccis lauri paratur, & quod ex ſeminibus. Magis autem adſtringunt, & quod ex œnãthe fit, & quod ex vinaceis, & Antylo inſcriptũ. Sed & id quod Erythrion inſcribitur mirificè facit. Diuturno verò euadente morbo, etiam dropace ad ventrem vtendum eſt, & cerato ex ſinapi, & ipſo ſinapi. In potiones conueniunt, ſimplicia quidem, plantaginis ſemen, rumicis ſe-

A men, malicorium, ſorba ſicca, vua Aminæa acerba ſicca, trium obolorum pondere. febre carentibus, cum vini auſteri cyathis ſex: febrientibus, cum aqua pluuiali. Minus autem ſtomachum offendit ventriculus gallinarum ſiccus potui inſperſus. Sed & vrinam cientia, apium, adiãtum, & ſimilia, ſi bibantur, fluxionem transferunt. Ex compoſitis autem eſt ſigillum Polyidæ, & paſtillus ex ſuccino, & ex ſpina Ægyptia, & Clidion appellatum, & ex ſeminibus coſtans. Sed & hoc optimum eſt: Seminis rumicis ſylueſtris vnciam vnam ſemis, ſeminis B plantaginis vnciam vnam, ſucci hypocyſtidis drach. ſex, gũmi aut acaciæ drach. tres. Excipe malorũ Cydoniorũ decocto ad tertias redacto. ALIVD. Cumini, piperis, rhois Syriacæ, balauſtii, ſingulorũ vnciã vnam ſemis, malicorii vnciã vnam, ſilphii vnciæ dimidiũ, aut pulueris eius ſicci drach. vnã: inſpergito in potum, aut aceto mulſo admixto, dato mane ac veſperi. ALIVD. Myrti baccarum nigrarum cochlearium vnum ſemis, aniſi roſarũ ſiccarum, œnanthes, ſingulorum cochlearii dimidiũ, palmulas viginti: fac paſtillos, & præbe drach. vnam cũ aqua, C aut vino diluto. Theriaca quoque è viperis optimum iis auxilium eſt. Cibus, ſi acris & billioſa eſt excretio, ex alica, chondro & oryza, ac ſimilibus ſit, ita vt adſtringentium quid ſimul coquatur, pirum, malũ Cydonium, meſpila & ſimilia. Coctum quoque lac his conuenit. Potus autẽ, vel vinum aquoſum tenue, aut aliqua ex iucũdis ſit potionibus. Si verò pituitoſiora excernant, ad cõtraria cibũ trãſmutamus, & ſemina quædam ſtomacho grata admiſcemus, aniſum, aut cuminum, aut apii ſemen: ſed & lenticula bis cocta ſæpe ipſis profuit, comeſta cũ modico aceto, D aut aceto mulſo: braſſicæ quoque & ipſæ bis coctæ. Præſtat autem ſecundam ipſorum cocturam in poſca facere. Vinum vero vetuſtius ac calidius bibant.

DE TENESMO, Cap. XLI.

TEneſmus aliquando dyſenteriam præcedit, aliquando etiam ipſe ſolus non diu durans ceſſat. Eſt autem affectio, ad excernendum promptitudo, quæ differri ac deuitari non poteſt, nihil educẽs præterquam pauca cruentum aſpectum habentia, aut etiam mucoſa, quæ fere totius morbi ſunt cauſa: & inflammatio laxi tumoris in E inteſtino recto oborta, incumbentis ſtercoris ſuſpicionẽ ipſis præbet, quòd excretionem quærat. At verò Galenus narrat etiam lapidem quendã per ſedem excretũ eſſe circa teneſmi affectiones. Sæpe verò etiam ob ſtercoris obturationem in tenui inteſtino conſiſtentẽ, teneſmus ſequutus eſt, ex adſtringẽtibus & meatus obducẽtibus amplius augeſcens: verùm ex infuſis per clyſterem acrioribus, velut eſt aqua mulſa cũ ſale, aut ex aliquo aluum molliente per os accepto (velut ſunt damaſcena, aut caricæ, mercurialis, ſerum lactis) ſtercore excreto, ſtatim ſedatus. F Citra igitur eiuſmodi cauſam teneſmo oborto, conuenit inflammationem cruda ordeacea farina calida, & irrigationibus ex vino, & oleo myrteo, aut roſaceo, aut omphacino, ad lumbos ac pectinem adhibitis mitigare, & mucoſa quæ inteſtino recto infarcta ſunt, per aquæ mulſæ infuſum detergere. Sed & muria infuſa per clyſterem, ſæpe quod opus fuit effecit. Satis autẽ eſt vt ſalis drach. ſex in heminam calidæ aquæ iniectis muria fiat. Mitigare verò oportet dolores ac diſtentiones per inſeſſus fœnigræci, aut maluæ, aut ſeminis lini. Sæpe verò & hic inceſſus ſuc- G ceſſum habuit: Rubi, myrti, floris mali Punici, lauri & cupreſſi ramulorum viridium, ſingulorum æquas portiones coquito in aqua: eſt autem Marcelli. At in profundo ſi eſt inflammatio ac irritationes, frumentacei ſucci cum aliquo aſtringente cocti infundantur: ſed & oleum dulce infuſum & pluribus horis retentum, dolorem ſoluit. Si verò frequens ad egerendum ſurrectio fiat, etiam glomerem ex ſtaminibus calidis ſedi apponant, aut furfures calidos in faſciculum deligatos, aut ſpongiam, aut tale quippiam.

H DE DYSENTERIA, Cap. XLII.

DYſenteria eſt exulceratio inteſtinorum, quandoque ex teneſmi tranſmutatione, aut alicuius ex relatis alui exturbationibus ortum habens: quandoque verò ipſa affectionem auſpicatur, & in ipſa excretiones fiunt pi-

mùm bilioſæ, variæ: deinde pro ratione cruentæ, & ad A finem ſanioſæ, quales à mortuis corporibus defluere ſolēt. Quæ verò ab atra bile initiũ ſumit dyſenteria, lethalis eſt, cum exulceratione cancrum indicans. Si igitur vlcerationis ſigna ſtercori admixta excernantur cum doloribus ac torminibus, in tenuibus inteſtinis vlcerationem eſſe ſcito, quæ auxiliis per os acceptis maximè opus habet. Si verò ſine mixtura ſtercus exeat, craſſorum eſt inteſtinorum vlceratio, quæ infuſis per clyſterem magis cedit. Quum verò multi ſanguinis per ſe excretio contingit, affectionem ipſam, ſanguinolentam dyſenteriam vocant. B Excernitur tamē quādoque etiam ſanguis nigrior quàm pro natura ſua, & ſplendidus, hepate non probè concoquēte alimentum quod diſtribuitur: quin & ob debilitatem retentricis aut alteratricis ipſius facultatis, excernũtur per ventrem ſimilia carnium recens mactatarum loturæ. Hepaticam autem hanc vocant dyſenteriam, de qua in ſermone de hepate dicetur. In communi igitur, iis quæ ad cœliacos & alias præter naturam excretiones relata ſunt, vtendum eſt: priuatim verò Lemnium ſigillum, etiam depaſcendo proſerpentem iam dyſenteriam ſanat, & potum, C & per clyſterem infuſum, inteſtino prius per aquam mulſam eloto, deinde per muriam: & portulacæ ſuccus, commodus eſt dyſentericis potus. & ipſa portulaca cocta in poſca, comeſta. Conuenit etiā plantago, & rubi fructus ac folia, & radicis althææ decoctum, hippuris ex aqua aut vino pota, & ſuccus ipſius. mori immaturus fructus ſiccatus: & hoc magis rubi mora ſimiliter ſiccata. Siccant etiam fluxiones per aluum, oua aceto cocta & comeſta: melius autē eſt ſi miſcueris ipſis aliqua ad dyſenteriam commoda, & in ſartagine fricta ad edendum dederis. Vtiliſſimum eſt D ad hæc omphacium, rhus ruber, & ſuccus ipſius, malicorium, galla, vinacea, meſpila, myrti baccæ, corna, cochlearum integrarum vſtarum cinis. Compoſitum verò hoc: Cochlearum cineris partes quatuor, gallarum partes duas, piperis partem vnam: in puluillum redacta obſoniis inſpergito, aut in aqua, aut vino albo bibēda dato. Generoſè auxiliatur hoc dyſentericis quibus nōdum putredinoſum factum eſt vlcus: ſed & canum qui oſſa comederunt ſtercus ſiccum, cum lacte per candentes ſilices immiſſos feruefacto potum, magnopere prodeſt. Compoſita verò, E paſtillus ex ſpina Ægyptia, & Philippi paſtillus, & qui fit ex cornu ceruino, & qui ex ſeminibus, & trigonus: & ex macere catapotia admiranda ſunt. Optimus eſt & hic, opii, croci, licii Indici, acaciæ, rhois, thuris, gallæ, hypocyſtidis, malicorii, myrrhæ, aloes: ſingulorum æquales portiones aqua excipe, & obolos tres præbe. ALIVD. Rhois drach. octo, gallæ, malicorii, ſingulorũ drach. quatuor, dato cochlearium vnum ex vino. ALIVD. Rhois drach. 8, gallæ, acaciæ, gūmi, ſingulorũ drac. 2: opii drach. 1. dato drach. vnam, in vino diluto. Eclegma verò ip- F ſis conuenit hoc: Myrti nigræ baccarum ſextarius vnus, rhois Syriaci ſextarius vnus, palmularum Thebaicarum lib. duæ, carnis malorũ Cydoniorum libra vna, mala Punica acida cum ipſis corticibus decem. Vini adſtringētis ſextarios duodecim coquito ad tertias, & excolato, ac iniicito mellis lib. ſex, & ad ſpiſſitudinem coquito, ac delingenda dato. Manifeſtum verò eſt quòd etiam cataplaſmata ex adſtringentibus erũt, quorum materiam habes. Infuſa autem per clyſterem dyſentericis commodāt, propter teneſmos vexantes, ſuccus oryzæ, aut alicæ, aut alicu- G ius huiuſcemodi, cum adipe caprino aut hircino, & quæ in capite de teneſmo relata ſunt. Si verò ſanguis deſtillat, infundatur ſuccus polygoni, aut plantaginis, cum acacia, aut hypocyſtide, aut tali quopiam. At ſi res vrgeat, etiam ex ſanguinem ſiſtentibus aliquod infundatur, velut eſt cinis lanarum ſuccidarum, aut ſpongiæ nouæ, pice liquida, aut ſanguine bubulo, aut alumine liquido, aut ſtercoris aſinini ſucco imbutæ, & vſtæ. Sed & Andronis paſtillus bonum medicamentum eſt, & Muſæ inſcriptus, & conſimiles. Sed & ſubdititia collyria ex efficaciſſimis exiſtunt, maximè in quibus etiam dolores circa excretionem fiunt. H Vlcere verò depaſcente circa inteſtina conſiſtente, quod & fœtore & putredine eorum quæ excernuntur cognoſcimus, & quòd non ſtatim ab initio, ſed poſt tempus fiat, cruſtam inducentibus infuſis vtemur: velut ſunt paſtilli Fauſtini appellati, & qui ex charta fit, & bithynus, & thronius, & qui ex ſubere paratur, per lenticulæ aut alicuius ex adſtringentibus decoctum, per clyſterem infuſi. Sed & hoc infuſum ex iis eſt quorum multam experientiam feci: Omphacitidis vſtæ, (eſt autē cauum illud ex quo quercina glans enaſcitur, quo coriarii vtuntur) auripigmenti, ſymphyti, rhois Syriaci, ſingulorũ æquales portiones. De his contuſis cochlearia duo excipe ſucco oryzæ, aut ſucco anchuſæ, quæ ſpinoſum & latum ac nigrum folium habet, quam chœroſpelethron, *id eſt iugerum porcinum*, vocant: & candido ouorum: ita vt de ſingulis ex æquo ſextantem aut quadrantem accipias: & per clyſterem immitte. Epithemata verò faciunt quæ ad cœliacos relata ſunt. Sed & ventris illitiones, quæ adſtringentem ac ſiccantem materiam habent, cum aliquo ex glutinoſis, gummi, thure, glutine, polline, in iis quæ cataplaſmatis ſimiles ſunt locum habeant. Cibus iis ab initio ſit lac ouis permixtum, deinde ex frumentaceis ſorbitiones, per ſe & cum lacte coctæ. Ipſum quoque lac moderatè coctum optimum eſt. Olerum vſus non eſt neceſſarius: attamen guſtanda dentur, ſeris cocta, intybus, & plantago, & braſſica bis cocta: & ex fructibus adſtringentes, carnibus ipſorum ſputo reiectis, aut iis quæ alias inteſtina exaſperare poſſunt. Si verò multa fuerit calida intemperies, etiam intybus crudus detur, & aquam frigidam ſorbeant. Reliquus verò potus ſit aqua pluuialis. Languente verò ſtomacho, etiam vinũ, poſtea verò etiam de volucribus ſicciores & concoctu faciles ſumant, & balneis vtantur dulcibus. Si verò ab ipſis fluxione infeſtentur, ſpongiam magnam, aut panis ſiliginei micas, vino Aſcalonite aut aliquo adſtringente calido imbutas, per totum ſuperiorē ventrem imponito, deligato, atque ſic lauare iubeto.

DE COLICA AFFECTIONE, Cap. XLIII.

COlon, quod craſſi inteſtini pars eſt, exortum quidem à dextera lateris mollitudine habet, fertur autem ad ſiniſtram inſtar cinguli: verùm dolores huic grauiſſimi fiunt, ob plures cauſas. Aut enim ob craſſũ ac pituitoſum humorē intra tunicas ipſius interclusum, aut ob ſpiritum craſſum ac flatuoſum qui tranſitũ non habet, aut ob inteſtini inflammationem, aut ob acres ac mordaces humores. Qui igitur ob craſſum ac pituitoſum humorem dolent, his dolor per totum abdomen in profundo ſentitur, maximè circa coli ſitum, doloris ſenſu velut à terebellæ perforatione contingente. Tormina autem hos vexant, & ructus, & nauſeæ, & vomitus omnigeni, maximè pituitæ: & venter ipſis ſiſtitur adeò grauiter vt neque flatus pertranſeat: excretum verò quandoque ſtercus bubulo ſimile videtur, leue, & flatu plenum. Præcedit in his maximè frigidorum ac craſſi ſucci eduliorum aſſidua ingeſtio, repletióque ac cruditas, & ocium, & quæ his conſona ſunt. Iis autem qui ob ſpiritum flatuoſum dolent, tenſionis magis ſenſus contingit: qui verò ob inflammationē, feruoris in loco ſenſum percipiunt, & febris adeſt non ingeneroſa, ſuppreſſióque ſtercoris & vrinarum, & pulſus vexat circa ventrem, & ſitis ac ardor hos infeſtat, & nauſeæ, & bilis magis vomitus, nihil alleuantes: & in ſumma, grauiſſima hæc eſt ex colicis affectionibus, tranſitionem ad voluulum minans. At ob acres ac mordaces humores dolentibus, quemadmodum etiam iis qui ob inflammationem, ardor & ſitis & vigiliæ adſunt. Febriunt autem omnino, aut minus quàm illi, & acre lotium emittunt, & bilioſa egerunt, & ſæpe in alui egeſtione magis dolent, & calidiorum eduliorum ac potuum ingeſtione magis exacerbantur. Dolores igitur ob frigidos & viſcoſos ac craſſos humores ſanare conuenit, non vehementer calefaciendo: nam à calfacientibus multum diffunduntur, & magis inflantur tales humores. Conuenit igitur ipſos ſecare ac cōcoquere per ea quæ flatus diſcutiũt, & attenuant, ac ſiccant, citra vehementem caliditatem, ab initio morbi. Stercoribus igitur ex ventre per conuenientia infuſa prius eductis, infundendum eſt oleum in quo coctum eſt cuminum, aut ruta cum adipe anſerino,

aut gallinaceo, aut radicum cucumeris syluestris decoctum, cum myrrhæ drach. vna, & melle, ac oleo. Sed & oleo sæpe communi infuso, pituita vitrea coexcreta statim dolorem sedauit. Si verò ob doloris vehementiam, etiam infusum retineant, glandula indatur ex melle, cumino, nitro, rutæ semine sicco: aut brassicæ caulis probè derasus, & muria maceratus, aut brassicæ cinis melle subactus, aut colocynthis trita cum melle & nitro ac cumino. Sint autem glandulæ digitorum sex, quò musculum adstrictorium transgrediantur. Illinatur etiam sedes cyclamini succo, cum melle & nitro, aut centaurio cum melle & nitro. Dolore perseuerante, supra relata infundatur resinæ terebinthinæ vncia vna, aut opopanacis drach. vna, aut galbani drach. quatuor, bituminis tantundem, cum nitri drachma vna & aquæ vncia vna, & olei rutacei quincunce, aut amplius. Irrigationes autem partibus dolentibus adhibeantur ex oleo rutaceo, aut anethino, aut Sicyonio. Cataplasma fit ex medicamento trispermo, cum cumino, baccis lauri, apii semine. Epithemata sint, & quod ex seminibus constat, & quod ex baccis lauri, & quod ex meliloto paratur, & polyarchium: insideant autem in decocto fœnigræci, althææ, chamæmeli, artemisiæ, anethi, lauri, & similium. Sed & in oleum calidum, aut aquam & oleum demittendi sunt. Potiones sint absinthium & cuminum, æquis portionibus: aut panax cum aqua, aut castorium & anisum, aut piperis drach. vna, cum aceto mulso. Dolore verò non remittente, medicamentum ex tribus piperis generibus bibendum detur, aut theriace: sed & sinapismo & dropace vtendum est in remissionibus & balneis naturalibus. A balneis autem aquæ potabilis abstineant, nisi ob doloris afflictionem cogantur: quando sanè præmisso aliquo ex relatis medicamentis lauare oportet, & iubere vt calorem admittant intra feruidos parietes, inspersis quibusdam nitrosis smegmatis. Si verò dolor vehemēs est, etiam moderatè mitigantibus vtendum est: velut est pastillus ex castorio, tum infusus, tum potus, & medicamēta eiusdem generis. Nam vehementia stupefactoria vitanda sunt, vt quæ ad breue quidem tempus mitigent, diuturniorem autem affectionem faciant, eo quòd materiam crassefaciunt, & intestini meatus densant. Attenuata verò iam pituita, per hieram amaram ipsos purgamus, aut per hæc catapotia: Aloes, euphorbii, grani Cnidii puri, scammoniæ, singulorum æquales partes. Dantur huic scrupuli duo. Victus autem calidior ac siccior his conuenit, vt qui ab initio à cibo abstinent, postea verò etiam acrium esum assumunt. Porrum igitur his dandum est coctum cum condito, & apium, & asparagus palustris, alliū crudum, maximè iis qui hæc non molestè admittunt: & ipsum conditum bibant, & panem ex ipso accipiant. Post ea verò etiam reliqui boni succi & concoctu faciles cibi ipsis dentur, ita vt vitent repletionem & cruditatem. At si fuerit spiritus flatuosus qui dolorem efficit, post infusa & potiones flatus discutientes, etiam cucurbitæ maximæ leues, ignitæ, per totum superiorem ventrem affixæ, ad curationem sæpe suffecerunt. Si verò inflāmatio in intestino fit, venam in cubiti flexura secabimus: &, si vrinæ difficultas inualescat, etiam eam quæ ad malleolum est secabimus: & relatis auxiliis vtemur, exceptis acribus ac vehementer purgantibus. Verùm mitigantibus magis infusis, & cataplasmatis, & irrigationibus, & demissione in oleum vtemur, cucurbitásque etiam his affigemus. Ceratum quoque superiori ventri imponemus, quod habet ceræ quincuncem, olei chamæmelini sextantem, rosacei sextātem, farinæ fabaceæ vnciæ dimidiū, vitellos ouorū quinque, cum succo seminis lini trito. Victum autem tenuem & febricitantium ipsis constituimus vsque ad inflammationis solutionem. Quòd si ob acres & mordaces doleant humores, infundatur ipsis oleum in quo coctum est fœnumgræcum, aut althæa, cum simplici adipe recenti anseris aut gallinæ, aut etiam ptissanæ succus cum rosaceo, aut succus seminis lini. Detur ipsis in potu amara ex aloe antidotus: & balneis vtantur aquarum dulcium: & cibis sorbilib⁹ ex alica, aut ptissana, piscibúsq; petrosis: & in summa totus victus humidior sit ac frigidior. Abstineant autem ab acribus omnibus eduliis ac pharmacis,

A & ab irrigationum ac cataplasmatum fomento, vinique potu, & præsertim veteris. Inualescente verò dolore, etiam sensum stupefacientibus vtendum est. Minimè enim præ aliis has affectiones lædunt, vt quæ tenues & mordaces humores crassefaciant, & moderatè perfrigerent. Porro arbitror etiam eam quæ nūc inualuit colicam affectionem, ex talibus humoribus generatam esse, quæ ab Italiæ quidem regionibus initium cepit, sed & in aliis multis Romanæ reipublicæ locis grassata est, pestilenti quadam dis- B tributione: in qua plerisque ad morbum comitialem, aliis ad artuum resolutionem, seruato sensu, quibusdam ad ambo, delapsus contigit. Et qui quidem ad comitialem delapsi sunt, plerique perierunt: qui verò ad resolutionē, plerique seruati sunt, velut in iudicatione causa translata. Sic igitur ægrotantes medicus quidam in Italia curauit, incredibili quodam ac temerario frigefactorio victu cōstituto. Lactucas enim ipsis exhibebat non coctas, frigefaciens ipsas, intybáque similiter supra satietatem edenda, vuas item & mala, & pisces duræ carnis, omniáque te- C sta intecta, & pedes bubulos, & bulbos, & similia, non solùm potentia sed & tactu frigida. Vinum verò rarò, aliquando tamen dabat, & frigida aqua miscebat. Sed & frigidam aquam, aut etiam poscam frigidam dabat, ab omni alio calido ac medio cibo abstinens: & plurimos hoc modo præter omnem opinionem sanauit, & ex his aliquos qui iam ad comitialem aut resolutionem delabi cœpissent.

DE VOLVVLO, Cap. XLIIII.

QVVM acutissima & dolorosa affectio sit voluulus, habet quoddam symptoma periculo grauius: nam su- D perati miserrima morte pereunt, stercus tandem per os reddentes. Cōflatur autem affectio ex cruditatibus & obturationibus, vbi corrupta permanserint, & ex venenosis medicamentis, & ex intestinorū ad scrotum delapsu, & ex inflammatione intestinorum, plerunque colica affectione malum auspicata. Pueros igitur irrigationibus, cataplasmatis, infusis, glandulis, & fomentis, velut de colicis dictum est, curabimus: adolescentibus autem & in vigore constitutis, venam secabimus citra dilationem, repetita E sanguinis detractione: sin minus, cucurbitas affigemus per totum superiorem ventrem multas & leues: ad dolentes verò partes, etiam cum scarificatione. Defricentur autem & constringantur ipsorum artus, & tunc efficaciora infusa adhibeantur, & in oleum calidum demissiones, antidotíque ac purgationes, & in summa, omnia ad colicos relata, exceptis iis quæ adhibentur ob acres ac mordaces humores colum dolentibus. Mirificè verò facit, etiamsi vomant, anethum coctum ac potum: post potum verò, pane in calidam aquam iniecto, statim calida frusta F edenda dato. Cibū verò non continentibus, rhoen & cuminū simul trita, in aceti mulsi cyathis sex bibēda dato. At eos qui ex veneno accepto in voluulū inciderunt, ab aquæ calidæ potu ad vomitum cogere oportet: (habes autem omnium venenorum acceptorum notas libro quinto) deinde bibendum detur oleum calidum, aut iuscula pinguia, vt rursus vomant. Post aliquot dies etiam theriace detur. Perseuerante verò obturatione, lacte sciffo cum modica scammonia, aut aloe, aut aliquo purgatorio aluū euacuato. Si verò ob delapsum intestini in scrotum affe- G ctio facta est, statim ipsis sursum vergente figura reclinatis, delapsum intestinum ad inguen retrudemus, & ligamento hoc retinebimus.

DE RENVM AC VESICAE AFFEctionibus, Cap. XLV.

De calculo.

ORdinem hunc docendi persequi nos cogit morborū cognatio. Commune enim est colicis, & lapidē in renibus habentibus, vt & ab initio aluus sit adstricta, H & vehementer doleant, & cibum fastidiant, & non concoquant, & tormina habeant. Proprium verò colicis quidem, vt hæc omnia magis intenta fiant: nephriticis verò, minus: & quòd colicis circa dexteram lateris mollitudinem magis sint dolores, & ascendant ad stomachū vsque, & hepar ac splenē: & quòd stercus penitus sit suppressum,

A vt neque flatus penetrent,& si ad necessitatem ipsum ex-
cernant, quòd flatuosum sit, similiter velut bubulum : &
quòd aliquando pituita vitrea excernatur,& vrina copio-
sior ac pituitosa reddatur. Nephriticis autem dolor circa
ipsos renes firmatus est grauis, instar pali impacti:& testẽ
è directo dolent, & torpor femoris è directo fit ; raróque
sua sponte aluus excernit.omnino autem infusis per cly-
sterẽ immissis, flatus & stercus biliosus, vrinæ verò pau-
cæ & arenosæ magis reddũtur,& meatus vrinarius est ad-
strictus.Hæc sunt calculorum in renibus signa,quæ in vi-
B ris perfectis magis fiunt : at calculorum in vesica coa-
ctio,pueris magis fieri solet. Notæ horum sunt, cruda &
subalbida vrina cum arenosa subsidentia.Fricant assiduè
ac contrectant pudendum,& arrigunt,& assiduè ad vrinã
reddendam vrgentur,& vrinæ stillicidium habẽt. Mate-
rialis igitur calculorum generationis causa est crassus ac
terreus humor : efficiens verò , feruida renum aut vesicæ
caliditas. Cæterùm ad renes,atterentibus calculos, & se-
cantibus medicamentis vtendum est,absque hoc vt ma-
nifestè calfaciant . Talia autem sunt,asparagorum regio-
C rum radix,& rubi radix,& vitrum vstum, & graminis ra-
dix,& adiantum, & bdellium,radicis lauri cortex,althææ
semen,cicer nigrum arietinum,lapides spongiarum,ace-
tum scilliticum,phu, meon,asarum,carpesia, saxifraga,si-
on & comestum & potum, cardui radix,erysimõ,& prio-
nitis. Balneis etiam assiduè vtantur,& post balneum sta-
tim aliqua ex relatis bibant: irrigationibus quoque & ca-
taplasmatis, & fomentis ac insessibus laxatoriis ac miti-
gatoriis vtẽdũ est,ex colicis ipsa trãsferẽdo.Cõpositæ po-
tiones sunt:Rutæ syluestris, maluæ syluestris, & apii radi-
D ces:coquito in vino, & expressum liquorẽ aqua tẽperato,
& cyathos 2 bibẽdos dato. Inspersile verò hoc est:Fructus
balsami,lapidis spongiarum,pulegii sicci,seminis maluæ
agrestis, singulorum æquas portiones contundito , & co-
chlearium vnũ cum vini diluti cyathis duobus dato . Sed
& siccatus sanguis hircinus,& cicadæ siccæ sine alis ac pe
dibus, & lapis Iudaicus siue tecolithos ex vino mulso, in
calido balnei folio dentur, & quæ ex ipsis parantur com-
posita medicamenta, & posca nephritica , & condita ad
hoc composita:Quin & troglodytes laudatissimum auxi-
E lium existit.est autem auicula siue passerculus omniũ vo
lucrium minimus,solo regulo excepto.Nam vt paruus sit,
illo tamen solo maior est,& ipsi similis,colore inter cine-
reum & cumvirore pallidum,tenui rostro præditus,in pa
rietibus maximè ac sepibus degens. Hic totus sale serua-
tus, & crudus assiduè comestus, & calculos natos per vri-
nam expellit, & de cætero generari vetat. Sed & vsti to-
tius viuentis vnà cum pennis cinis, totus per se , & cum
pipere & folio modico,ex vino mulso potus,idem efficc-
re solet.Cæterùm ad dolorum acumen,& vigilias,antido
F tus Sotira & Philonis,bona sunt pharmaca.Venæ quoque
sectio adhibita,sæpe dolorem leuat, velocem lapidis ex-
cretionem faciens.Præseruantia verò à calculi generatio-
ne sint primùm boni succi,& moderatus cibus, & exerci-
tia:deinde à leguminum omnis generis, & à frumenta-
ceorum assiduo vsu prohibeantur, & à caseo ac lacte, &
obsoniis quæ ex ipso parantur. A vino item nigro, & car-
nium multitudine,& in summa , ab omnibus crassi succi
cibis abstineant; & à valde calidis & acribus,hydrogaris,
inquam,ac conditis, & similibus. Hæc enim non solùm
G nondum generatos lapides concrescere prohibent, sed e-
tiam iam generatos atterere & excernere solent. Bibant
autem acetum mulsum cum aliquo ex simplicioribus v-
rinam cientibus, adianti, apii,graminis decocto: & post
balneum ieiuni,ante vinum,aquam temperatam bibant:
& in medio prandio frigidam insuper sorbeant, si nihil
prohibeat. Si vitiatorum humorum copiam simul senti-
ant, per venæ sectionem aut purgationem euacuentur.
Omnium verò optimum est ad præseruandos calculos,
post balneum,priusquam vinum aut alium cibum capiãt,
H aquam temperatã bibere. Porro vesicæ calculos in pue-
ris, fortioribus auxiliis conficies, quæ ex relatis deliges.
Nimium verò aucto lapide, aut etiam iuxta vesicæ col-
lum obturato,catheteris instrumento,aut etiã lapidis ex-
sectione vtendum est,velut in chirurgia dicetur.

De inflammatione.

Si renum aut vesicæ inflammatio fuerit, quæ & ex fer-
uore loci cum grauitate & dolore cognoscitur : & quòd fe
briunt, & mente mouentur,& vomunt biliosa meraca,&
meiere non possunt,& præsertim vesica inflammata , ve-
na statim secetur.Et mitigatoriæ irrigationes,ac catapla-
smata ex ruta & anetho, & fœnograeco, & althææ radice,
adhibeantur : & per clysteres infusa ex oleo, papauere, &
adipe anserino. In vesica autem & opii obolus dimidius,
cum myrrha & croco & oleo,in sedem immittatur.Aqua
etiam mulsa ipsis præbibenda detur, ita vt abstineant à
fortibus vrinam cientibus,& multo potu : præterquam si
acris & biliosus humor in ipsis redundet : tunc enim &
multo potu vtendum est,& aceruatim, ex aliquo vrinam
cientium citra mordacitatem. Bibant item de seminis
lini partibus duabus , amyli parte vna, cochlearium v-
num ex aqua: cucumeris quoque ac peponis semen acci-
piant.Si verò feruoris sensum circa renes percipiant, lin-
teola ipsis iniiciantur ex vino & rosaceo,aut aqua, & ro-
saceo, aut melino, aut ceratum ex cera,& rosaceo, & cha-
mæmelino,aut melino, & vitellis ouorum compositum,
cum modico aceto aut polygoni succo. Postea verò e-
tiam emplastro ex succis cum chamæmelino vtẽdum est:
Abstinẽdum autem à valde calidis, propter mutationem
in pus,& à valde frigidis. nam ab his renes facilè in scir-
rum indurantur. A balneis quoque inflammatione in-
stante abstineant,& victu febricitantium & inflammatio
nem arcente vtantur.

De abscessu & vlceratione vrinariarum partium.

Dolores circa laterum mollitudines, & horrores inæ-
quales, & febres inordinatæ, abscessum in renibus signi-
ficant:verùm circa vesicam abscessum ; supra relata indi-
cat etiam dolor circa locum. Affectum autem renem
comperies ex eo quòd in sanum latus decumbens ho-
mo, ex opposito dolet,velut rene dependente : in quibus
insessibus ex aqua & oleo vtendum est, & cataplasmatis
ex polline, oleo, ac resina, aut ex erui farina cum melle:
aut ex nasturtio,aut fimo columbino,cum caricis. At ve-
rò pus per vrinas excretum,abscessus ruptionem & vlcus
in parte esse indicat. Quandoquidem verò etiam absque
abscessu partes vrinariæ vlcerantur, ob vasis ruptionem,
aut corrosionem ex materia acri,aut ex lapidis derasione,
distinguenda est vlceratio in renibus ab ea quæ in vesica
est, aut iuxta vrinarios meatus, hoc modo : Renibus ex-
ulceratis circa lumbos dolent cum grauitate, & citra im-
pedimentum vrinam emittunt, & pus vrinis admixtum
reperitur,carnosis particulis in ipsis innatantibus. Vesica
verò vlcerata, pectinem & imum ventrem vehementer
dolent, & ægrè vrinam eiiciunt, & pus post mictionem
deorsum subsidet, & squamæ in ipso graueolentes aut la-
minosæ feruntur:furfuraceæ verò subsidentiæ scabiosam
esse vesicam significãt. At meatibus vrinariis vlceratis, &
puris admixtio medio quodam modo se habet,& pilis si-
milia magis in vrinis ferũtur, & dolor in medio loco in-
ter renem ac vesicam fit.Si verò pus aut sanguis excerna-
tur,etiam citra vrinarum emissionem, nullius relatorum
sed pudendi vlceratio indicatur. Qui igitur partes vrina-
rias exulceratas habẽt,aquam mulsam aut fœnigræci de-
coctum præbibant cum melle,aut cucumeris semen cum
passo. Qui verò pus mingunt, eis detur Armeniaca bo-
lus, aut ferularum vstarum cinis, quantum tribus digitis
prehendi potest, cum passo. Lactis quoque potus ma-
gnoperè his prodest. Composita verò hæc: Seminis lini,
seminis cucumeris, tragacanthæ, singulorum drachmas
duas in pastillos efforma. ALIVD. Nucis pineæ nucle-
os viginti,seminis cucumeris satiui grana 40 , amyli dra-
chmã vnã:excipe duabus heminis decocti nardi ac semi-
nis apii. Archigenes autem in epistola ad Atticum, ad
vrinæ difficultatem vrgentem se accepisse ait, papaueris
albi tosti drach. vnam, inspersam in decoctum iunci ro-
tundi odorati,aut calami,aut glycyrrhizæ. Vlcerosos au-
tẽ dolores eximit hoc: Seminis cucumeris purgati grana
triginta, nucleos pineos duodecim, amygdalas amaras
dealbatas trigintaquinque,croci quantũ ad colorem satis

est: ieiunus accipiat quotidie cum lacte, aut vino protropo. Mitius autem fiet si pro nucleis pineis maluæ semen pari mẽsura accipiat: sanare verò potest, inquit, vlcerationes in vesica cyphi, & cyphiformes antidoti. Ego verò in vetustioribus hoc vtens, non opus habui variegatiore: Chamædryos, chamæpityos, singulorum drach. vigintiquatuor: asari, piperis albi, singulorum drach. septem: cinamomi drach. vnã: leuissimè quantum eius fieri potest triti cochlearia duo præbeo, ex Cretico passo. Si verò febriat, aquæ cyathos tres. Quòd si morsus vlcerosus adsit, etiam amyli cochlearia duo, & seminis cucumeris grana quindecim adiiciens, quod expeto assequor. Atque hæc ex Archigene. Sed & ex physalide medicamenta, & antidotus ex semine maluæ, & ex bellariis constans antidotus, commoda est. Ad intercapedinem ani ac scroti, & ad pectinem imponantur cerata ex œsypo loto, butyro, adipe anserino, ac styrace. In vesicam verò infundatur per paruum clysterem aqua mulsa aquosissima, aut lac cũ paucissimo melle, aut cum cucumeris semine, aut oui candidum cum pompholyge, aut aliquo ex relatis medicamentis. Vlcere verò pascendo proserpente, pastillus ex charta immittatur, aut bithynus, & cataplasma ex palmulis, vua passa, cũ galla, acacia, hypocystide, alumine, imponatur.

De sanguinis ex renibus eruptione.

Renes debiles sæpe vrinam retinere non possunt, sed ampliores existentes, aliquid sanguinis ex vena emittunt, simúlque alias quasdam crassitudines. Erumpit etiã sanguis sæpe ex renibus per circuitum, quemadmodum in hæmorrhoidibus: euacuati verò alleuantur. In his nihil citò interturbare oportet si sanguis rursus sistatur: si verò perseueret, vena in cubito secetur, & medicamenta ad sanguinem spuentes, & alias sanguinis eruptiones, destinata, etiam ad renes ac vesicam, vnde sanguis erumpit, in vsum assumantur. Maximè verò symphyti radix, & tragacantha vino macerata ipsis detur, & polygoni ac plantaginis succus cum posca, aut amygdalæ amaræ cum passo: aut hoc, Aluminis scissi drach. vnã, tragacanthæ drach. duas, gũmi obolos quinque: excipe passo. Imponatur autem cruda ordeacea farina cum posca & rosaceo, aut cataplasma ex palmulis, & pane siligineo, cum acacia, aut hypocystide, coctis in vino adstringente, aut posca. At sanguine ex vesica erumpente, etiam cucurbitis ad laterum mollitudines ac coxas affixis vtemur. Dignoscitur autem affecta pars, dolore circa locum, aut quòd admixtus est vrinæ sanguis, aut non, velut de pure dictũ est. Si verò grumosus factus est sanguis in vesica, cognosces quidem hoc ex eo quòd aceruatim suppressa est vrina post sanguinis mictionem, & quòd vibices quidam sanguinis (velut par est) exeũt, aut cruentæ humiditates. Dato autem artemisiæ decoctum bibendum, & elichrysi, aut conyzæ, aut raphani semen, aut silphii succum, aut cyrenaicum, aut apii succum, singula aceto diluta: aut leporis coagulum, aut hinnuli, aut hœdi, in aceto mulso: aut lixiuium cum oleo. & foris spõgia muria aut lixiuio calido imbuta imponatur. Si verò non soluatur, intercapedo ani ac scroti secetur, veluti in calculosis, & grumis sanguinis ablatis, congrua curatio adhibeatur.

De duritia renum.

Quæ verò durities circa renes fiunt, dolores quidẽ non amplius exhibent, verùm videntur ipsis velut ex laterum mollitudinibus pendere. Et coxæ quidẽ ipsis stupore torpent: pedum verò impotentes sunt: mingunt pauca. toto verò corporis habitu similes sunt iis qui aqua intercutẽ laborant. Hos igitur mollire oporter ceratis, & malagmatis, frictionibúsque ac fomentis: & vrinam cientia exhibere, & ventrem infuso per clysterem subluere.

De diabete.

Diabetes, velox est eorũ que bibuntur transitus, vt quæ talia minguntur qualia pota sunt. Quapropter etiam immodicè sitiũt, vnde & dipsacos appellata est affectio quæ conflatur vbi debilis est facultas retentrix renum, fortis autem magis attractrix, quæ totum corpus humore priuat ob immodicam caliditatem. Aduersus hanc igitur instantes, cibos plures & ægrè commutabiles, & non adeò

A humectos dabimus, velut est alica cum rosato, aut rhodomelo, aut hydromelo, aut vino non vetere, aut aliâs calido aliquo: ex oleribus intyba, seridem, lactucas. Ex piscibus petrosos: & pedes ac vuluas suillas, pira item ac poma, & mala Punica. Bibant autem frigidam: præbibant etiam polygoni succum, & helenium in vino nigro, & palmularum ac myrti baccarum cremorem. Cataplasma adhibeatur præcordio ac renibus, ex polenta in aceto & rosaceo: item ex foliis vitis, cotyledone, helxine ac portulaca. Sudores ipsis excitentur, & vomitus, ex aquæ frigidæ potu: B & ab omnibus vrinam cientibus abstineant. Neque absurdum est ab initio venam secare.

De vrinæ stillicidio, eiúsque reddendæ difficultate.

Si neque inflãmatio, neque calculus, neque aliud quicquam ex relatis adest, & acris fuerit vrina, & totus habitus, aut etiam reliqua signa bilem ostendunt, ob hanc sanè aut vrinæ difficultas, aut eius stillicidium consistit: & oportet alterantibus ac temperantibus hanc vti, ptissanæ succo, piscibus, balneis, & victu congruo, ita vt ab acribus C abstineamus, & à vino, ac exercitiis, & ab iracundia, & tarda cibi acceptione. Si verò vrinarum tenuitas, & albedo, ac reliqua signa frigidam indicant intemperiem, vinum calidum conueniet, & condita, & vrinam cientia medicamenta ac cibi, & insessus calidiores. Si verò supra albedinem etiam crassiores appareant vrinæ, pituitosum humorem esse opinandum est qui vesicæ collum obturauit: & oportet aceto mulso vti, & hyssopo, ac pulegio, aut origano, aut thymo, aut silphio, coctis in aqua mulsa, & irrigationibus calidioribus. Siue autem humor crassus, siue la- D pis, siue grumus, aut eiusmodi quiddam obstructionem induxit, & vrinarum transitũ impedit, catheterem adhibere oportet, si non inflammatio partis adsit. At verò vrinæ in febribus difficultatem sanat irrigatio ex rutaceo, aut anethino, aut veteri oleo. Si adstricta sit aluus, fœnigræci aut maluæ decoctum infundatur: insideántque etiam hi in aquam & oleum, aut in decoctum quoddam ex relatis speciebus cum oleo. Ceratum verò ipsis conuenerit hoc: Maluæ syluestris radices in oleo Sicyonio cum modica aqua coquuntur, donec torrefiãt, & ipsæ quidem E abiiciuntur: ad oleum verò admiscetur rutæ succus quarta parte, & ceræ, & castorii quod satis est. De resoluta vesica, ad quam aliquando vrinæ difficultas, aliquando inuoluntaria vrinæ excretio sequitur, in tractatione de resolutione antea dictum est.

De permingentibus stratum.

Laxatio musculi circa vesicæ collum, hãc affectionem inducit: quapropter pueris maximè contingere solet. In communi igitur corroborantibus quammaximè vtendũ est, velut vinum ac oleum calidum est, ac consimilia, ita vt vitemus vehementer frigefacientia, magis verò con- F calefaciamus ipsos, quantum eius fieri potest. nam perfrigeratio velut resolutionis imaginem repræsentat. Naturaliter autem hæc efficacia sunt: Galli guttur vstum ieiuno bibendum dato ex aqua calida, aut leucanthemi flores similiter, aut leporis testem derasum in vinum odoratum bibendum dato, aut calamintham & myrrham ante cœnam bibẽdas dato, au rutæ syluestris semen tostum bibendum dato ad triduum: illinatur etiam pudendum ipsius Cimolia terra cum succo perdiciadis.

G

DE HEPATIS AFFECTIONIBVS, Cap. XLVI.

QVVM varias sustineat hepar affectiones, (nã & debilitate, & inflammatione, & igne sacro, & induratis scirris, & abscessibus, & vlceribus, & obturationibus corripitur) primùm de debilitate ipsius dicendum est, à qua propriè hepaticos vocare affectos solent. Si igitur in succum quidem commutata, verùm liquidiora euacuentur alui excrementa, distributione ad hepar defe- H ctuosius aut omnino non contingente, si ab affectione immunis est venter, attractricem hepatis facultatem debilem esse opinandum est: si verò similia loturæ carniũ recens mactatarum, alteratricem & sanguificatricem appellatam. At si ob calidam debile fuerit intemperiem,

temporis progreſſu recrementum fæculentius apparet, & valde graueolens,& bilis abunde colorata craſſa.Iam verò etiam eſſentia hepatis cum ipſa colliqueſcente, & totũ corpus colliqueſcit,& febriunt,& cibũ faſtidiunt, & bilẽ vomũt : ſi verò frigida intẽperies eſt,neque aſſiduæ neq; multæ excretiones fiunt.Diuturna enim eſt affectio,&per aliquos dies venter magis aceruatim erumpet: verùm minus graueolentia erunt excrementa,velut limus ſanguinis craſſi propinquus atræ bili. Quin & plures & variegatiores colores,frigidã intemperiẽ indicant,& febris ipſis lãguida apparet,& facies collapſa,& magis cibos appetunt. Vtra verò harum intẽperierum fuerit, ſi ſicca fuerit ipſi adiuncta,ſicciora apparent excrementa, & ſitiunt magis: ſi verò humida, liquidiora ac plura, & minus ſitiunt.porro ſi inflammatum eſt hepar, dolor in cõmuni omnibus adeſt in dextro præcordio, tranſiens ſurſum ad clauiculã vſque,deorſum ad ſpurias vſque coſtas,& febris acuta, & tuſſes ſiccæ,& ſitis,& cibi inappetentia, & ſpirandi difficultas,& lingua primùm quidẽ rubicunda apparet,poſtea verò nigra,vomuntque bilẽ,& aluus ſuppreſſa eſt.Quũ autem cõſimilia quodãmodo ſint ſigna etiã in pleuriticis, differentiã ipſorũ in capite de pleuritide diximus. At ſi eryſipelas *ſiue ignis ſacer* conſtiterit in hepate, & inflãmationis ardor extenditur,& exuruntur,& marcor ſuccedit. Priuatim verò ſimis hepatis partibus inflãmatis, nauſeæ, vomitus,ciborum auerſationes,flãmei ardores, & animi deliquia intenduntur & ſæpe perfrigerantur vt aquæ præterfuſiones hinc initium ſumant: gibbis verò ipſius inflãmatis,ad reliqua relata etiam tumor manifeſtus certa deſcriptione ad viſum ac tactum expoſitus adeſt.Atque hæc quidem ſi vehemens & magna eſt inflãmatio: ſi verò obſcura fuerit, iubebimus ægrum valde reſpirare. Et ſi circa dextrum præcordium dolere ſe dixerit, moderatã hepatis inflãmationem eſſe cenſendum eſt: ſi verò iuxta incũbentium muſculorũ ſitum oblõgus inflãmationis tumor appareat, nullo ex relatis præſente, illos ipſos inflãmatos eſſe cognoſcimus.Grauitatis autẽ cum diſtentione ac dolore ſenſus in dextro præcordio,citra tumorem ac febrẽ, obturationem venarũ ſignificat, qua parte venæ in porta & ſimis hepatis partibus, cum his quæ in gibbis ſunt cõmittũtur. Proinde ſi in abſceſſum inflãmatio vertatur,& dolor, & diſtentio ipſis augetur,& rigores præter rationẽ accedunt, & in ſiniſtrũ latus decũbere nõ poſſunt,hepate magis dolentes.Rupto autẽ abſceſſu,aut per vrinas,aut per vẽtrem aceruata puris excretio contingit. Si verò ad ſcirrhi duram affectionẽ tumor trãſmutetur,dolores quidem minuuntur, tumor autem cum duritia manifeſtus eſt. corpora verò circumſita attenuantur. Progreſſu verò temporis difficilis fit cognitio: nam aqua inter cutem accedit, & totum præcordium ab humiditate cõtegitur.

Ad calidã igitur hepatis intemperiẽ vtendũ eſt perfrigerantibus ac corroborantibus viſcus moderatè, qualis eſt ſeris & cichorium,quandoque crudum comeſtũ,quãdoque coctũ cum coriandro.Decoctum itẽ ipſius potum,& ſuccus, & ipſum adeò ſiccũ aquæ mulſæ inſperſum,& ad calidas & ad frigidas hepatis intemperies facit. Intybum autẽ troximum appellatũ,& ſonchus ex cõſimilibus ſunt. Facit & citrii ſucci cyathus ex aqua mulſa,& filicis ſuccus ſimiliter.Si verò etiã cum moderata obturatione intemperies fiat, cum vino aliquo tenui & vrinam ciente, illa dato.Catapotiũ verò ſumitur hoc:Cichorii drac.quatuor, radicis chamæpithyos drach. quatuor. Excipe melle cocto,& nucis Ponticæ magnitudine præbe, & aquã calidã inſuper ſorbeat: & ex opio ac hyoſcyami ſemine facta ipſis præbibenda dẽtur,& ipſa Philonis antidotus. In quibus autem calor intenditur,etiã roſaceũ optimũ aut melinum ipſis bibendum dato.Cibum verò ptiſſanæ ſuccũ, aut alicam cum hydroroſato accipiant, & panem ſimiliter ex aqua cum aliqua eiuſmodi iucunda potione. Et in ſumma, cibos moderatè perfrigerantes citra obturationem ſumant: à vino in totum abſtinentes, præterquam ſi ob aliam cauſam, velut eſt ſtomachi debilitas, vtantur,& tunc tenue quoddam, & parum aquæ ferens, aquoſum ipſis detur. Sed & ignem ſacrum in hepate ſimiliter curare oportet. At verò ſi frigida eſt intemperies, per con-

A traria procedendum eſt. Panis igitur ipſis cum vino detur, & bis aut ter cocta braſſica : caſtaneas item guſtent, & vuas paſſas, & de gallinis quod ſatis eſt, & vinum bibant. Præbibendum verò ipſis detur eupatorium,aut aſarum,& medicamentum ex pipere,& ex deſcriptis antea ad cœliacos ac dyſentericos commoda deligantur. At confectiones cyphiformes appellatæ,ad calidas quidem intemperaturas omnino non conueniunt, niſi modicus quidam calor cum largiore humiditate fiat: verùm ad fri B gidas optima ſunt auxilia,& magis ſi cum humiditate aut obturatione hepatis fiant : ſi verò à craſſis ac viſcoſis humoribus obturatio fiat,myacantha,& maximè ipſius fructus detur,& radicis lauri cortex, & eupatorium ex aceto mulſo,aut lupinorum amarorum decocto,cum ruta & pipere. Facit & farina lupinorum pota, & radicis capparis partes duæ, coſti pars vna cum vino, & medicamentum ex cacano,ad craſſorum ac viſcoſorum humorum obturationes: iris item, & piſtaciorum fructus ac cortex, & marrubium,& amygdalæ amaræ, & paſtillus ex ipſis,dra C contii quoque ac ari radix, & agaricum, & acetum ſcilliticum,& acetum mulſum. Hepar autem lupi ſiccum tritum cochlearii menſura datum, omnibus hepatis affectionibus conducit, cum vino dulci : quin & Theodoretus antidotus optimum eſt medicamentum, & in obturationibus hepatis, & in ſcirrhis induratis,& in diuturnis inflammationibus,in colicis item,ac morbo regio : ſimiliter & picra ex aceto mulſo. Cibi porro his dandi ſunt calidiores,& ab obturatione liberantes,velut eſt porrum ex aceto mulſo,& paluſtris aſparagus, & capparis ſi D militer. Sed & reliqua obſonia cum aliquo ex calefacientibus ac aperiendi vim habentibus condimentis cocta. Et vinum ſit tenue ac vetus, ita vt craſſi ſucci omnia vitemus, & balnea aſſidua, & maximè poſt cibum. Diuturna verò euadente affectione, etiam venæ ſectionem ac purgationem aſſumemus,ſi nihil prohibeat. Inflammato verò hepate citra dilationem vena ſecetur de cubito dextero, & multus ſanguis detrahatur,viribus ſufficientibus. Forinſecus autem cataplaſma imponatur viſceri, ex farina ordeacea, fœnogræco, ſemine lini cum E palmulis, aut malis cotoneis, & flore meliloti, & abſinthio,ac chamæmelino. In vniuerſum ita vt mollitoriis adſtringentia admiſceantur. Epithemata verò ſint, Nili,& odoratum, & Philagrianum, & Apollophanis, & ex melilotis,& tuſile,copton appellatum. Ad maximas autem inflammationes valde multæ experientiæ hoc eſt: Comæ abſinthii, nardi Celticæ, aſari, croci, ſingulorum vncia vna:iridis,myrrhæ,ſtyracis,bdelii, ammoniaci thymiamatis,ſingulorũ ſextãs: medullæ vitulinæ triẽs,cerati lentiſcini lib.4. Dandũ etiã ipſis acetum mulſum, & ſim F plicia auxilia, velut eſt aſarum, nardus Celtica aut Indica,iuncus rotundus odoratus, petroſelinum. Et ventrem irritare oportet per vrticam & mercurialem, cocta in cibo accepta: in declinationibus etiam epithymum ac polypodiũ dentur in aqua mulſa:per clyſterẽ quoq; aluus euacuetur,in principio ex aqua mulſa infuſa cum ſale aut nitro : verùm declinatione contingente, miſce hyſſopum, aut origanum, aut Cnicum, aut centaurium, & colocynthidem : & in ſumma, ſimæ hepatis partes per ventrem, gibbæ per vrinas,expurgantur. Cibus verò his G detur ptiſſanæ ſuccus, in quo apium coctum eſt. Quòd ſi inflammatio ſacri ignis ſpeciem præferat, curationem antea diximus. Si verò abſceſſus fiat, ruptionem eius adiuuabimus cataplaſmate ex triſpermo, cum reſina, manna thuris,pice, althææ radicibus, fimo columbino, ſtercore caprino. Præbibendum verò detur decoctum polii, fumariæ circa ſepes naſcentis ad tertias redactum. item thlapſis decoctum, aut cichorii, & radicis chamædryos. Ruptione autem facta aqua mulſa, & quæ ad vlceratos rhenes relata ſunt. Forinſecus emplaſtrum H Mnaſææ, & reliqua mollitoria, & Iceſium imponatur, aut quod ex ſalicibus conſtat. At ſi in ſcirrhum induratum eſt hepar, modica curationis ſpes eſt, ad aquam inter cutem affectione tranſlabente, attamen ad mollitoria admiſcenda ſunt ammoniacum, bdellium, medullæ,& adipes,& quæ his parem vim habẽt.Bibenda ve-

rò dentur quæ ab obturatione liberãt,& extergunt ipsum viscus, velut est piper: vrinã cientia, & calculos atterentia: cũ iis quæ paulo ante ad hepatis obturationẽ relata sunt: ciborum quoque esu conuenienter exhibito.

DE MALO HABITV, Cap. XLVII.

PRincipium affectionis hydropicorum, malum habitum vocare consueuimus. Curare verò ipsum oportet venæ sectione, si nihil prohibeat, partita sanguinis detractione, ad tertium vsque ac quartum diem faciendo detractionem. Euacuandi autem maximè sunt qui ob hæmorrhoidum aut mensium purgationis suppressionem, in affectionem collapsi sunt: quemadmodum qui ob plenitudinem humorum, à venæ sectione abstinere debent. Omnino autem purgandi sunt per hieram ex colocynthide. Victus tenuis sit & resiccatorius: & naturalium aquarũ vsus assumatur, aluminosarum ac nitrosarum magis, deinde sulphurulentarum. Reliquum verò balneum ex longioribus interuallis assumant, & variis modis se exerceant, maximè per iatraliptas, *unctionis doctos medicos.* postea verò etiam veratro vtantur. Mirificè ipsis prodest & absinthii præpotatio, & sinapismi, & dropaces. Si verò ad hydropem affectio delabatur, ad hydropicorũ curationem deducatur, iuxta modum qui referetur.

DE AQVA INTER CVTEM, Cap. XLVIII.

HEpate vehementer perfrigerato, quandoque primaria affectione, aut inflammato, aut in scirrhum indurato, aut alio quopiam modo affecto, quandoque per cõsensum cũ aliis partib⁹ sanguificationis successus nõ contingit, & vocatur affectio Aqua ĩtercus. In qua aliquãdo flatus copia cum paucissima humiditate coaceruatur, inter membranam peritonæum appellatã, ac intestina, adeò vt si verberetur superior venter, instar tympani sonitum edat. Vnde etiam tympanites hydrops vocatur, conflatus ab inflatione circa stomachum, & ventrem, & colon, & à febribus diuturnis. Quandoque verò etiam à duritia peritonæi mẽbranæ, aut vteri in mulieribus, aut scirrhi indurati: aliquãdo verò vice versa, humoris copia cum paucissimo flatu in iisdem locis coaceruatur, velut in vtre quodã cõprehensa. Vnde affectio Ascites hydrops nominatur, conflatus & ipse ex relatis causis. Plerunque verò à duritia & scirrho, circa splenẽ & hepar, & à diuturnis circa intestina fluxionibus, in quibus ventrẽ in tumorem eleuari contingit, reliquum autem corpus alimentũ non sentiens consumi. Quandoque verò etiã per totã corporis molem frigidior ac pituitosior sanguis continetur, qui interdum ab hepate talis adfertur, interdum etiam omni corporis parte velut exaquescente generatur, adeò vt album ac pituitosum appareat corpus, mortuo simile: & vocatur Leucophlegmatias hydrops sub carne, aut intercus, conflatus à longis febribus, & malo stomachi habitu, & diuturnis hæmorrhoidibus suppressis, & à fluxu muliebri, & spirandi difficultate, & vigiliis præter rationem obortis, & ab aliis his similibus causis. Curãtes igitur ipsos, in communi quidem ab euacuatione initium facimus: verùm in ascite ac tympanite, per medicamentorum aquã ducentium exhibitionem: in intercute verò, per venæ sectionem, maximè si ob hæmorrhoidũ aut menstruæ purgationis suppressionem conflata fuerit affectio: nisi, dum in malo habitu constituti fuerunt, venæ sectionem præmiserint. Et tunc igitur velut in malo corporis habitu euacuationem partiri oportet. Deinde bubulum bouis armentarii stercus siccum exactè tritum, in posca aut aceto mulso coquito, & sulphuris quarta parte inspersa, toti ventris capacitati imponito: aut caprinum stercus, in vrina pueri aut capræ, ad strigmenti spissitudinẽ redactũ impone. Hæc per vẽtrẽ summè ipsos purgãt: quin & ex fermẽto cataplasmatis, & ex caricis, & calce, & nitro, & iride, & nasturtio, & sulphure viuo, & ammoniaco, laurique baccis ac staphide syluestri: & syluestrium columbarum stercore, aut omnibus aut quibusdam ex his assumptis, cum aceto mulso vtendum est. Post hæc epithema spongiola appellatũ, ex caprino stercore, mirificè humiditatẽ euacuat, tũ per obscuros meatus, tũ per vẽtrẽ. Postea verò resiccãtia emplastra imponãtur, id quod ex salicibus constat, icesiũ, tonsoris, ex baccis lauri: aut epithema polyarchiũ, aut ex seminibus. Sed & hoc mirũ in modũ efficax est. ex profundo enim abripit humiditatem. Lapidis pyritæ drach. duodecim, sulphuris viui drach. duodecim, ãmoniaci thymiamatis drach. duodecim, cumini drach. sedecim, nitri drach. 12: excipe modica cera ac terebinthina, & pelli inducta per totum ventrẽ impone. Præbibenda verò ipsis detur sambuci radix in vino cocta, aut cucumerem syluestrem in vino austero maceratũ, ad triduum dato, ita vt de vino cyathum vnum bibat, additione quotidie facta vsque ad cyathos tres. Multæ verò mixturæ hoc est: Balsami, nardi, casiæ, cumini, glycyrrhizæ, hyperici, iunci rotundi odorati, asari, dauci, amomi, smyrnii, petroselini, calami aromatici, piperis, seselis, spõdylii, singulorum æquales partes. Facit & vnumquodque ex his per se: similiter etiam omnia vrinam cientia. Citra grauitatem verò vrinã ciet scilla assata, cum melle trita, & velut eclegma delingẽda exhibita. Potest etiam aquis quæ bibuntur incoqui. Bonum est & hoc: Internæ scillæ partis lib. duas in vini austeri sextariis tribus ad tertias coquito, & de vino bibendum dato quotidie, initio à mystro facto vsque ad vnciam vnam. Optimum est & hoc ad ciendam vrinam: Aluminis liquidi magnitudinem fabæ aqua diluito, & per linteũ excolato, & ad triduũ, aut alternis diebus bibendũ dato. Cõuenit etiam his picra ex aceto mulso, & antidotus Theodoretus, & ex amaris amygdalis pastillus. Cæterùm aquã ducẽtia plura sunt, experimẽto verò cognita hæc: Grana Cnidia quadraginta aut quinquaginta, aut lathyrides viginti vel triginta: aut euphorbii siliquæ quinque, aut 7. Aut squamæ æris drach. duæ, aut tres. Excipiuntur micis panis, & in catapotia efformantur. Aut corticis radicis sambuci succus potus cum condito. Aut foliorum chamelææ, & squamæ æris, & anisi singulorum pares partes dato ex aqua, ab initio quidẽ drach. vnam, interposito autem interuallo, etiam duas & plures. Sed & hæc catapotia admiranda sunt: Aloes, euphorbii, grani Cnidii, singulorum vnc. vnam: rhei vnc. dimidiũ: excipe brassicæ succo, & catapotia efforma. Dato de his siliquas septem aut nouem. Quin & antidotus ex caryophyllo mirificè aquam ducit. Sed & vt vinum aquã ducens ipsis demus conandum est. Est autem optimum hoc. Scillæ quadrans, seminis apii, capparis radicis corticis, piperis, singulorum drachmas quatuor, grani Cnidii decorticati drach. vna, folii malabathri pilulæ duæ. Vini optimi heminæ duodecim, mellis crudi lib. sex: contusa ac cribrata vino macerantur: scilla verò simul conteritur. Dantur huic cyathi tres. At post humoris euacuationem, etiam theriaca vtendum est. Bubuli quoque stercoris vsti cochlearii mensura, quotidie ex vino pota, magnopere prodest. Infusis etiam per clysterem vtendum est, nisi aluus sua sponte liquida egerat: tunc enim magis resiccare ipsam conuenit. Porro in mulieribus hydropicis, etiam pesso hoc subdititio ad vuluam vtendum est: Anisi, cardamomi, cumini, nitri, aristolochiæ, fœnigræci, pulegii, ficuum internæ partis, singulorum pares portiones: susino excepta apponantur. Post hæc etiam naturalibus balneis vtendum est perseueranter, & arenæ ingestione: ab aliis verò balneis abstineant, & vbi lauerint, in balneo vtãtur inspersionibus ex nitro, sale, sinapi, calce, ac similibus. Atque hæc quidem etiam citra balneum commoda sunt, si sicca cum oleo ventri affricentur. At in hydrope subter cutem, etiam aliis partibus se exerceant, quantum eius fieri potest, & sicca frictione in sole vtantur. Sed & reliquus victus siccior assumatur. Salsamenta igitur edant, & sinapi, & allium, & ex volucribus syluestres ac siccas. Et ex oleribus asparagum, gingidium, porrum, sinapi, caucalidas, & reliqua syluestria: & salem theriacum aut Iamblichi obsoniis aspergant. Vinóque vtantur veteri, tenui, vrinam ciente, &, si adsit, mari mixto: ita vt ab omni largiore potu abstineant, & ab aqua in totum. Si verò cum febre consistat hydrops, ab omnibus calidioribus & acrioribus eduliis ac auxiliis abstinendum est: verùm mixtim his vtendum, aduersus id quod vrget

instando.Cæterùm in tympanite hydrope,& purgatoria, & quæ totum corpus colliquant tollantur, & quæ efficacius vrinam cient. Quæ verò flatus attenuare ac discutere possunt,intrinsecus ac extrinsecus vtenda dentur:& cucurbitæ leues assiduè toti ventri affigātur. Qui verò hydropē ascitem habent, si nō relatis cesserit auxiliis, ad perpunctionem deducantur, quæ nulli alii hydropi conuenit.

DE SPLENE, Cap. XLIX.

QVum splen ab hepate trahere soleat atrabiliariū humorē,qui velut sanguinis fæx existit, si quidē attractoria huius vis debilis fuerit, aut obturatus meatus per quem prius illum traxit,icterus niger conflatur,dum sanguis impurus per totum corpus fertur. Verùm si quidem grauitas aut distentio fuerit circa splenem, aut etiam dolor,obturatio indicatur: si verò nihil horum,attractoriæ facultatis debilitas. Vomitus autem atræ bilis,absque febre & alia malignitate contingens, retentricem splenis facultatem debilem esse indicat. Expulsoriæ verò ipsius facultatis debilitas inappetentiā inducet, dum non amplius atrabiliariū recrementū ad os ventris affertur,appetentiámque excitat. Quòd si atrabiliarius humor in ipso splene obturatur,primùm quidē inflāmatio huius fit, quam & feruor & dolor & tensio indicat: postea verò etiā in scirrhū induratur,vbi feruor quidem ac dolor cessauit, manet autem tumor ac duricia.His igitur & os graueolens fit, & gingiuæ corroduntur,& vlcera in cruribus absque cicatrice manant. In quibus hepate coaffecto, velut diximus, hydrops oboritur: intemperies itaque ipsius similiter velut hepatis curabimus. Inflammatione verò præsente, vena de sinistro cubito secetur,aut circa summam manum,eo quòd ex lōgiore distantia reuulsio fiat, aut etiam ob naturalem quandam cognationem.Deinde imponantur cataplasmata attenuantia citra manifestam caliditatem,ita vt etiam nunc aliqua astringentia admisceamus. Talis autē est ex sua natura salis flos appellatus. Est & hoc cataplasma admirandū:Fœnigræci triētem,farinæ ordeaceæ,nasturcii, singulorum vnciam vnam,ficuum pinguium libram vnam, herbæ verbenacæ siccæ vnciam vnā: ficus aceto acerrimo macerare oportet, & cum aliis prius contusis coquere, & postea rursus coquere:aut stercus caprinū cum cruda ordeacea farina in posca coctum imponito.Habeat autem,si voles, etiam salis florem.Vbi verò prius cyprino cum aceto modico fouerís,vtere malagmatis primùm simplicioribus, quale est hoc:Ceræ sesquilibram,adipis taurini libram vnam,nitri quadrantem,terebinthinæ,seminis viticis, corticis radicis capparis,singulorum quincuncem:coctis quæ liquari possunt,sicca inspergito.Sed & Nili malagma optimum est.Si verò inflammatio in scirrhum delabatur, fortioribus vtendū est,vt etiam cutem lancinent,quale est quod ex stercore caprino paratur,& citrinum, & Machærionis, & Tonsoris,& quod ex lauri baccis constat,& quod ex salicibus.Hoc verò etiam ipse cum successu expertus sum: Auripigmenti sextantem,sandarachæ sextantem, ceræ,terebinthinæ,singulorum libram vnam, picis siccæ libram vnam,galbani vnciam vnam,opopanacis vnciam vnam, corticis radicis capparis, myrobalani, singulorum trientem,ammoniaci thymiamatis sexuncem,nardini aut cyprini quadrantem.Sed & ammoniacum cum aceto illitū spleni sæpe profuit.Itémque potum scrupulorum triū aut quatuor pondere, cum castorii scrupulo vno, in balnei solio, vbi caricas præmanducarunt ac exspuerunt. Aut ammoniaci partem vnam,castorii partē vnam:dato drachmam vnam. Hæc,etiam in scirrhū induratis prosunt, quemadmodum etiā capparis cortex aceto tritus ac impositus:qui etiā bibitur cū aceto,aut aceto mulso, & crassos ac viscosos humores euacuat: quandoque verò etiam sanguinem.Salicis quoque cortex similiter illinitur.Facit & cinis ex officina fabrili, cum cruda ordeacea farina impositus ex aceto mulso.Et centaurii succus forinsecus impositus,& potus.Et lupinorum amarorum decoctum, cum ruta & pipere potum, & farina ipsorum pro cataplasmate imposita. Et aqua in qua sæpe ferrū extinctum est, febrientibus per se data,cyathorum triū mensura: non se

A brientibus, cum vini & aceti cyatho vno. Aut rumicis syluestris radicis cum scilla obolos tres, aut chamædryos aut serpylli acetabulum,omnia cum aceto,aut aceto mulso:aut anagallidis cæruleum florem habentis succi obolos duos cum posca bibendos dato. Aut acetum scilliticum,aut acetum mulsum.Composita verò hæc: Radicis panacis,ammoniaci thymiamatis,corticis radicis capparis,herbæ lanariæ,scillæ assatæ internæ partis, singulorum æquas portiones permisce,& præbe drach.vnā.facit & ad anhelosos ac hydropicos. ALIVD. Myricæ fru-
B ctus drach.quatuor, piperis drach. quatuor, spicæ nardi drach.duas,ammoniaci thymiamatis drach. duas: vtere cū aceto scillitico,& præbe drachmā vnā ex aceto mulso.

Ad induratum splenem.

Cyclamini drach.viginti,bryoniæ drach. tres, dictamni drach.duas,scillæ assatæ drachmas octo,herbæ lanariæ drach.sex,radicis capparis drach. sex: dato de his pastillū trium obolorum cum aceto mulso. Quin & ex erica pastillus commodus est.Cibi horum sint attenuantes,acres,
C sicci, & parcissimus potus. Exercitia item ac frictiones & sinapismi assumantur: quandoque etiam cucurbitæ cum scarificatione.

DE MORBO REGIO, Cap. L.

MOrbus regius,icterus appellatus,diffusio est bilis in toto corpore contingens,quandoque atræ, (de qua in splenicis diximus)quandoque flauæ. Differentiæ verò horum plures sunt, quorū causæ & dignotiones hæ sunt: Si enim ex febrili morbo aceruatim obortus regius morbus sedauerit febrē,iudicatorius est,materia ex p rof ūdo
D extrinsecus translata consistens, neque medicamentis opus habens,sed ex balneis ac moderata frictione citò decedens.Si verò cum febre fiat & biliosis egestionibus, & grauitas fit circa dextrū præcordium,inflammatio feruens indicatur ipsius hepatis,ob quam bilescens sanguis per totum corpus fertur. Si autem citra grauitatem feruor fit in ipso,ob solā calidam intemperiem hepatis, affectio conflatur.Si verò citra febrem fiat,fiūtque albæ alui egestiones,vesicæ bilem suscipientis affectio indicatur,aut meatibus ipsius obturatis, si quidem grauitas est circa dextrum præcordium:aut absque hac, viribus suis
E debilitatis,siue attractoria eius qui ex hepate trahit, siue expulsoria eius qui ad intestina expellit. dum enim non purgatur sanguis biliosus, in totum corpus distribuitur: quemadmodum in nigro ictero diximus. Statim autem his etiam vrinæ biliosissimæ abundè coloratæ prodeūt. Fit etiam icterus ob intemperiem calidam solidorum corporum,dum in bilem mutantur ea quæ alimenti ratione ad ipsa deferuntur:quemadmodū in hydrope sub-ter cutem consistente, ad pituitosam humiditatē transmutatio fit. Talis autē morbus regius cognoscitur ex eo
G quòd non aceruatim sed particulatim fit, nullo relatorū præsente.Quin & ex venenosi medicamenti potu,& propter venenum extrinsecus ex aliquo venenum eiaculante allabens,morbus regius conflatur.Calidæ igitur hepatis intemperiei,& inflammationis ipsius,& facultatum debilitatis curationem, antea in tractatione de ipso recēsuimus,quæ etiam citra permutationem huc transferenda est,vt ne eadem sæpe dicamus. Obturatis autem vesicæ bilem suscipientis meatibus vtrisque,aut altero solo, vena secetur in cubito dextero.Quidam verò & in his,& in
G illis qui ob inflammationem hepatis morbum regium cōtraxerunt, venam prope paruum digitum dextræ manus secant.Cataplasmatis autem inflammationem arcētibus vtendum est,& ipsi per hieram purgādi sunt. Commodi sunt etiam clysteres.Præbibēdum verò detur morbo regio affectis,apii,aut adianti,aut rumicis,aut serpylli ad tertias decoctorum decoctum : aut absinthium potui inspergatur. Summè verò faciunt succi raphani cyathi duo, cum vini cyatho vno poti: itémque succi cichorii cyathi duo aut tres,per se,& cum vino. Verùm ob he-
H patis inflammationem ictericis vinum mulsum bibendum præbe,aut decoctum aristolochiæ tenuis, aut hyperici,aut adiāti,aut herbæ lanariæ,aut rubiæ tinctorū : aut ramenti cornu ceruini drachmam vnam cum vino : aut pastinacæ in vino ad tertias coctæ decoctum,aut sulphu-

ris viui drach.vnam in ouis ſorbeant. Hæc etiam ob obturationē ictericis magnificè proſunt.Seminis autem atriplicis ſcrupuli octo, cum chryſattico aut alio paſſo,in balnei ſolio poti,ſufficientem euacuationē faciunt. Rectè etiam picra datur,& arida,& ex aceto mulſo conſtans, & Theodoretus antidotus,& ex amaris amygdalis paſtillus.Dato etiam cinamomi quantum tribus digitis prehendi poteſt in vini mulſi cyatho vno, aut aqua temperata,aut myrrhæ magnitudinem fabæ, cum piperis granis quinque,parique cinamomo.Qui verò ob calidā ſolidorum corporum intemperiem icterici ſunt, ſimplicibus frictionibus,& exercitiis moderatis, & vnctione, & balneis vtantur,& humectante ac moderatè frigefaciēte victu,ptiſſanæ ſucco, intybis, ſeride, cichoriis, piſcibúſque,ac vino tenui aquoſo. Cæterùm de iis qui ex veneni potu,aut ob venenum eiaculantium morſum,ad hanc affectionem deuenerunt, libro quinto dicetur. Porro bile circa oculos & faciem recepta,elaterii erui magnitudinē cum lacte muliebri inſtilla in naſum in balneo, & ſtatim in ſoliū dimitte,ac præcipe ne caput mergat, & poſt balneum refectorio victu dato,rurſus in nares infunde in ſole.Facit & cyclamini ſuccus,& marrubii,& melanthii:ſed & acetum acerrimum naribus attrahat dum ſedet in ſolio,& parumper nares cōprimat, & mirificè euacuabitur.

DE VMBILICI PROLAPSV, Cap. LI.

CAuſam & chirurgicam curationem vmbilici prominentis,in chirurgiæ tractatu dicemus. Quandoquidē verò & per medicamentorum vſum quidam ad naturalē ſtatum reuerſi ſunt, de hoc hîc dicendum eſt. Aluminis ſciſſi drach.quinque,fæcis vini Rhodii drach.decem,gallarum omphacinarum drach.duas:vino diluta,& ad mellis ſpiſſitudinem redacta impone,forinſecúſque ſpongiolam poſca imbutā ſuperadde,& faſcia deliga. ALIVD. Corticum fabæ freſæ,gallarum, balauſtii,ſingulorum æquales partes in aqua coquito. Vbi verò diſſoluta fuerint, diligenter trita imponito cum ſpongia,quemadmodum dictum eſt. ALIVD. Ramenti plumbi drach. ſedecim,cicutæ, mannæ thuris, ceruſæ, ſucci hypocyſtidis, ſingulorum drach.vnā:vino diſſolutis vtere quemadmodum dictum eſt.

QVOMODO QVIS IMPVBIS AC IMberbis diu permaneat,& de pudendorum ac teſtium cuſtodia,& ſimul pſilothra, Cap. LII.

CImoliæ terræ & ceruſſæ æquales partes hyoſcyami ſucco excipe, vt ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem habeant,deinde oleo lentiſcino quantū ſatis eſt addito cōcute,ac vtere. ALIVD. Cicutæ ſuccū,& ſolani, hyoſcyami,lupini foliorum tenerrimorū, & pſyllii,ſingulorum pares portiones terito,ac vtitor, vbi prius deterſeris ac laueris.Oportet autem prius aliquot diebus aquam bibere.

Pſilothron pilos diſperdens.

Aſellorum domeſticorum qui in globulum ſe conuoluunt drach.duas,ſandarachæ drach.quatuor, calcis viuæ drach. octo,aceti veteris cyathum vnum, lixiuii ficulnei cyathum vnum, coquito in olla, & vtere in balneo. ALIVD. Calcis viuæ partes duas, auripigmenti partes duas,cimoliæ partem vnam, coctis in aqua vtere velut dictum eſt. ALIVD ſimplex & ſine odore. Calcis viuæ ſextarium vnum, ſandarachæ vnciam vnam:coquito velut dictum eſt,ac vtere.Cæterùm depilatoria inter oculorum morbos relata habentur.

DE HERNIAE SPECIEBVS, Cap. LIII.

QVÆ ex peritonæi membranæ ruptione fiunt inteſtinorum delapſiones, valde graues ſunt: quæ verò ob rarefactionem, facilius curantur, pueris magis velut humidioribus contingētes:& multi ſanè ex iis citra chirurgiam,& per medicamenta quæ imponuntur, & per cōuenientem deligationem curati ſunt.Vtendum autem eſt ſubſcriptis compoſitionibus, vbi hoc ſolum addiderimus,affectiones has ſolo loco differre. Quū enim adhuc ſupernè circa inguen, inteſtinum manet,bubonocele, *hoc eſt, inguinis ramex ſiue hernia*, appellatur: vbi verò ad ſcortum iam delatum eſt,enterocele,*hoc eſt inteſtinorum ramex* nominatur.Proinde malicorii drach.decem, gallæ omphacis drach.quinque, in vini auſteri cyathis tribus coquito, tritáque præfricto ac retruſo inteſtino imponito, vbi frigida aqua prius perfuderis. Et per dies decem ſoluito, ita vt in lecto maneat æger ad dies triginta,& cupreſſi decoctum cum vino bibat: aut pilularum cupreſſi obolos tres in vino diluto.Hoc medicamentum in pueris efficax eſt. ALIVD agglutinatorium. Radicis ſymphyti,ſucci marrubii,amygdalarum amararū,gūmi, ſingulorum pares portiones. ALIVD. Terebinthinæ vnciam vnam ſemis,ceræ,thuris,myrrhæ, glutinis piſciū cochlearū vnà cum teſtis, ſingulorum vnciam vnam,gluten ad triduum aceto præmacerato. ALIVD. Cupreſſi pilularum vnciam vnam,gallarum vnciam vnam, malicorii vnciæ dimidium, glutinis quadrantem, mannæ thuris vnciæ dimidium, ſymphyti vnciæ dimidiū, cochlearū vnà cum teſtis vnciam vnam: pilulas & malicoriū vino adſtringente diu coquito ac terito, & reliqua admiſceto,& exceptis vtitor. ALIVD. Aloes malicorii,thuris,ſucci hypocyſtidis, glutinis fabrilis,picis,bituminis,ſingulorū vnciā vnā ſemis:vini dulcis, quod ſatis eſt. ALIVD variegatius, facit & ad perfectæ ætatis homines,malo non diuturno. Chryſocollæ,glutinis,taurini,ſarcocollæ,glutinis piſciū,lapidis gagatæ, lapidis hæmatites,rhois Syriaci coriarii,acaciæ,ſingulorū vnciā vnā ſemis:lapidis pyritæ,ſulphuris ignem nō experti, magnetis ſpirantis,aluminis ſciſſi, mannæ, thuris, ſingulorum vnciam vnam:picis brutiæ quincuncem, cochlearū vnà cum teſtis vnciam vnā,recrementi argenti trientem,gallarum vnciam vnā, ſquamæ ſtomomatis ferri vnciam vnā,æris vnciam vnam, bituminis ſexuncem, olei myrtei,quod ſatis eſt.Vino adſtringente ſicca excipito, & manus non inquinante vtitor.Quòd ſi decumbere non ſuſtineant,triangulari craſſiore ligamento, quod inteſtinum adſtringere poteſt,ſecurè deligato. Abſtineant à flatuoſis cibis,& vino largiore,& aſſiduis balneis, & intēto motu, velut eſt curſus,ſaltatio,vociferatio, & ſimilia. AD hydrocelen,*hoc eſt aquoſum ramicem*,vt humor euacuetur.Piperis grana centum,baccas lauri octoginta, nitri drach. viginti,ceræ drach.quadraginta,olei heminam dimidiam: exceptis vtere. ALIVD optimum. Floris lapidis aſii drach.ſex,vuæ paſſæ vinaceis exemptis ſextantem, cumini Æthiopici drach.octo,nitri rubri drach.octo,trita imponito,fomento mane ac veſperi adhibito.Quidam etiā ſulphuris drach. octo addunt. ALIVD. Calcem viuā ſtrigmento exceptam cum cerato impone,& parum nitri ad calcem admiſce. ALIVD. Braſſicæ radices vrito, & cinerem adipe porcino veteri eliquato excipito.Soluito autem per tertium diem. Quò verò non rurſus valde multa fiat humoris collectio,hoc malagmate vtere: Ceræ libras duas ſemis, picis trientē, ammoniaci thymiamatis trientem,aluminis liquidi vnciam vnā ſemis. Facit etiā emplaſtrum ex populo nigra,& reliqua attractoria.

DE TESTIVM INFLAMMATIONE, itémque ſcorti,& de aliis ipſorum affectionibus, Cap. LIIII.

SCorti inflammatio cognoſcitur ex eo quòd circa primùm manus contactum dolent, & quòd feruor ac duricia intenta appareant.Teſte verò inflammato,neque ad leuem contactum dolent,ſed digitis innitentibus, & rubor & duricia circa ſuperficiem minus apparet. Si verò quis digitis innitatur,duricia in profundo occurrit,& febris aliquando oboritur. Propriè igitur teſtibus inflammatis cōuenit venæ ſectio circa malleolum:in communi verò omnibus cataplaſmata & cerata. Cataplaſma itaque imponendum eſt ex fabacea farina cocta in vino diluto, cum vuis paſſis pinguibus vinaceis exemptis: aut cuminum,aut aſphodeli radicem coctam ac tritàm, ad parem polentæ pollinem admiſceto ac imponito: aut lini ſemē in vino diluto,aut fœnumgræcum in aqua mulſa,aut lilii radicem in aqua mulſa,aut fæcem vini recentem cū polline polentæ,aut ſenecionem & coriandrum viride, cum vuis paſſis vinaceis exemptis, Si verò multus ſit feruor

folia hyoſcyami cum triticea aut cicerum farina imponi
to, aut arundinis folia, aut cucurbitam crudam:ſi verò
diuturna eſt affectio cum duricia, cucumeris ſylueſtris ra-
dicem coctam in aqua mulſa & cum farina loliacea tritã
imponito. Sed & hoc bonum eſt auxilium. Vuarum paſ-
ſarum exemptis vinaceis quinquũcẽ, cicerum feruefa-
ctorum vnciam vnã ſemis, cumini vnciã vnã, ſulphuris
dodrantem, nitri vnciã vnã, reſinæ quadrantem & ſemun
ciam: terito omnia cum melle, & pro cataplaſmate vtitor.
Cerata verò hæc faciunt: Olei cyathum vnũ, colophoniæ
ſexuncem, plumbaginis, cumini, vuarum paſſarum, fari-
næ fabaceæ, ſingulorum trientem: ceræ ſextantem. plum-
baginem cum oleo coquito ad aliquã compagem, dein-
de ceram & reſinam adiicito, & ablata ab igne ſemifri-
gefacta, ad vuas paſſas tritas & ad farinas affundito. A-
LIVD. Olei anethini & roſacei, ceræ, reſinæ pinus, ſin-
gulorum quincuncem, cumini ſextantem & ſemunciam,
ſtercoris aſinini vnciam vnã ſemis: cuminum cum ſter-
core aſinino terito, & ceratum frigefactum admiſceto, ac
conterito ſimul, deinde linteo exceptis vtitor, lanam ſu-
perimponẽs, aut oleo omphacino, aut butyro & reſina, æ-
qualibus portionibus vtitor. Si verò ex ſudoribus vlcera
in ſcroto fiant, gallam tritã aut alumen pinguedini & fel-
li hircino inſperge, ac obline. At verò ad teſtes feruido
vlcere infeſtatos, vbi cimoliam terram cum aqua prius
illeuiſti, ſiccari permittito, & ablutione cum calida aqua
facta, myrtum ſiccam, & ſmyrnii parum terito, ac impo-
nito. Cæterùm carnium in teſtibus excreſcentias cinis
ſarmentitius cum nitro & aqua ſubactus impoſitus ſanat.
Si verò pruritus circa ſcrotum eſt, nitrum, ſtaphidem ſyl-
ueſtrem, alumen liquidum, aceto & roſaceo trita in bal-
neo illine: poſt balneum verò, oui candidum cum mel-
le illine.

DE SEMINIS PROFLVVIO, & eiuſdem in ſomnis effuſione, Cap. LV.

SEminis profluuium inuoluntaria eſt excretio aſſiduè
contingens, citra pudendi tentiginẽ, propter retẽtri-
cis facultatis debilitatem: in qua conuenit in quiete aſ-
ſeruare, ita vt lumbos & pubẽ lana conuoluta intingant,
vino, & melino oleo, aut œnanthino imbuta. Cõſequẽter
autem cataplaſma imponatur ex palmulis, malis, œnan-
the, acacia, hypocyſtide, & rhoe, ac ſimilibus. Inſideat au-
tem lentiſci & rubi ac ſimiliũ decoctis in vino, aut etiam
aqua: cibis verò vtantur reſiccatoriis. Poſt prima verò tẽ-
pora ad exercitiũ deducantur, per quod & totũ corpus
& affectæ partes ad robur deducantur. Cæterùm ad ſemi
nis redundantiam facientia, ſufficienter relata ſunt libro
primo in tuendæ ſanitatis tractatione: vbi etiã de iis qui
coire nõ poſſunt ſcriptũ eſt. Verùm ad ſeminis in ſomno
effuſiones profuerit ipſis etiam lectus frigidior, & de-
cubitus in dextrum aut ſiniſtrũ latus, & quæcunque medi
camenta frigida lumbis ſublinuntur: qualia ſunt, corian-
drũ, cicuta, ceruſa, portulaca, omnia cum aceto.

DE SATYRIASI, Cap. LVI.

SAtyriaſis eſt palpitatio pudendi, ad inflãmatoriã quã-
dam vaſorum ſeminariorũ affectionẽ conſequens, cũ
tẽtigine: & ſi non deſinat palpitatio, ad vaſorũ ſeminaliũ
reſolutionẽ aut conuulſionem delabi ſolet: & pereunt ce-
leriter, conuulſi, moriẽtes autẽ ventre inflantur, & frigi-
dũ ſudorẽ excludunt. Contingit autẽ hic morbus (ſed ra-
rò) etiam mulieribus. Vena igitur ſtatim ſecãda eſt, & vi-
ctus tenuis ac ſine vino conſtituendus, & quotidie quidẽ
aluus mollienda eſt, vehemẽter nunquam, ſed placidè ac
leniter. Optima igitur eſt beta, & malua, & mercurialis
parum, & concharũ iuſculũ: non malũ eſt etiam ſimplici-
ter clyſterẽ adhibere. Verùm vrinas cientes medicinæ vi
tentur: lumbis autem frigefacientia adhibeantur, velut
eſt ſolani ſuccus, aut portulacæ, aut hyoſcyami, aut cicu-
ta. Neceſſe eſt etiam colem, & ani ac ſcroti intercapedi-
nem, ex aliquo mitigante frigefactorio illinere, velut ar-
genti ſpuma, terra cimolia, ceruſſa, aceto dilutis, aut aqua,
aut vino dulci, aut ſapa. Decubitus ſupinus noxius eſt. Bi-
bat autem nymphææ radicem, & iridem, & adiantum.
Ruta autem & ſeminis profluuio & ſatyriaſi laboranti
prodeſt. Cibus detur frumentaceus modicus, & ſiti pre-

A mantur. Si verò perſeueret affectio, cucurbitæ affigantur
cum ſcarificatione: & ſi plenitudo adſit, etiam per hirudi
nes euacuatio fiat. Venter autẽ cruda hordeacea farina
integatur.

DE PRIAPISMO, Cap. LVII.

PRiapiſmus eſt auctio pudendi perſeuerans, in longũ
ac circulum intumeſcentis citra rei venereæ appetẽ-
tiã. Eſt autem flatuoſus ſpiritus qui membrũ tumefacit,
ex humoribus viſcoſis ac craſſis præ moderata caliditate
generatus. Manifeſtũ igitur eſt quòd partes calefacere nõ
B oportet, ſed leniter frigefacere, cerato roſaceo cum aqua
conquaſſato: & per chamæmelinũ ceratum pudendo ac
lumbis impoſitum. Victus & medicamenta adhibeantur
attenuantis facultatis, citra manifeſtam calefactionem.
Adhibeãtur etiam quæ naturaliter efficacia ſunt, per ex-
perientiam comperta. Nymphæa igitur etiam his biben-
da detur, & viticis ſemen & rutæ viridis obſoniis miſcea
tur. Ab initio verò hoc ne detur (multum enim calefacit)
ſed poſtea poſt aliorum attenuãtium vſum. Si euacuatio-
ne vtendum ſit, per vomitus fiat. Nam per infernum vẽ-
C trem contingentes, ſæpe fluxionem concitant ad vicinas
partes: ſed & exercitium & frictio aſſumatur, ad flatus diſ
cutiendos. Nulli ex relatis conuenit coitus, præterquam
in quibus ob huius abſtinentiam, ſemen redundare con-
iectamus.

DE MEMBRORVM GENITALIVM impotentia, Cap. LVIII.

QVI hanc affectionẽ habẽt, ad venerem nõ ſtimulã-
tur, & propterea triſtes ſunt. Cauſa autem horum eſt,
partium reſolutio, aut ſeminis inopia. Quum igitur ſemẽ
D generantia libro primo in ſanitatis tuendæ tractatione
relata ſint, itémque quæ ad coitum ſtimulent, ſecundum
ſimplicem facultatem, nunc fortiora apponenda ſunt.
Communiter igitur, acopis ad reſolutionem commodis,
etiam hìc vtendum eſt: priuatimque verò, ſtellionem vſtum
terito, deinde addito oleo, dextri pedis magnum digitũ
illinito, ac coito: ſi verò ceſſare voles, digitum abluito: ſed
& ex ſtellionibus multæ mixturæ medicamẽtum efficax
eſt. Præbibenda verò dentur tentiginem cientia, velut eſt
primum hoc: Piperis, nucleorũ nucis pineæ, petroſelini,
E ramenti pudendi ceruini, terebinthinæ, ſingulorum æ-
quales partes excipe melle. ALIVD. Cicerum crudo-
rum, nucleorum nucis pineæ, ſingulorum ſextantem: eru-
cæ, piperis, ſingulorum vnciam vnam: excipe melle, dato
drach. duas cum vino. Sed & Satyriaca appellata multi-
plex compoſitio conueniet, & quæ his ſimilia ſunt. Con-
ſiderare verò oportet etiam alias affectionis cauſas, & cor
rectionem ipſis conuenientem adhibere.

PVDENDORVM AC SEDIS AFfectiones, Cap. LIX.

F VLcera in pudendis & circa ſedem, ſi ſunt citra inflam
mationem, valde ſiccantibus opus habent medica-
mentis, qualia ſunt id quod ex charta vſta conſtat, & ane-
thum vſtum ſiccum, & cucurbita vſta. Non humidis autẽ
& recentibus vlceribus etiã aloe bonũ pharmacũ eſt, ſic-
ca in puluillum redacta inſperſa: præ omnibus verò dolo-
rem eximit & nullo minus efficax eſt pompholyx. Si ve-
rò humidiora fuerint vlcera, pinus cortex per ſe, & lapis
hæmatites. Si autem & profunditas aliqua ipſis affuerit,
ad relata manna thuris admiſcenda eſt. At ſi nome depa-
G ſcendo proſerpat, lenticula imponatur cum malicorio.
Vtendum etiam emplaſtro coraco ex aceto mulſo appel-
lato, & paſtillo bithyno, & qui ex charta conſtat. Rimas au
tẽ in pudendis ac ſede iuuat reſina fricta cum roſaceo tri
ta, vt ſtrigmentitia craſſitudo fiat, admixto etiã oui vitel
lo, & opio: aut foliorum hederæ ſiccorum vſtorum cinis
tritus cum roſaceo in pulmbeo mortario adhibeatur. Pa-
ſtillus quoque ex vino & oleo, & qui ex lapide phrygio pa
ratur, valde commoda ſunt medicamenta & ad rimas &
ad ſordida circa coronam vlcera, & maximè quũ detra-
H here præputiũ non poſſunt. ALIVD ſimplex, quod etiã
acrimonias obtundit. Cadmiæ vſtæ ac lotæ ſextantem,
foliorũ roſarum exunguium ſexuncẽ: ſicca inſperge, ab-
luens prius vino. Ad condylomata verò facit hoc: Chal-
citidis, œſypi, cerati, medullæ ceruinæ, foliorum rubi, ſin-

gulorum pares portiones cum cerato,& pastillus ex vino ac oleo similiter. Si verò in cole intra pudendi foramen inconspicuum vlcus fiat,cognoscitur ex eo quòd aut pus, aut sanguis euacuatur, citra mictionem. Curatur autem primùm quidem aqua mulsa aquosa collutum, deinde lacte,postea admixto etiam ad lac Astere collyrio. Aut pastillum album, aut eum qui ex loto fit, in plumbea pila tritum immittito,aut etiã pinna in eo tincta illinito: deinde linamentum tortum illitum indito. Optimum est & quod gallam recipit,& pompholygem, amylùmque,& aloen,æquis portionibus trita cum rosaceo, & plantaginis succo.

B

Ad dolores in pudendo.

Butyrum & resinam pari modo liquata imponito, aut lini seminis succo pares partes myrrhæ & resinæ frictæ terito ac imponito.

Ad tumidum pudendum.

Vitis foliorum tenerorum drach.vnam,cerussæ drach. quinque,trita impone. Vtere etiam aquæ marinæ frigidæ perfusione,& quiete,& colis deligatione. Verrucas in pudendis, thymos appellatas, curat, & augeri rursus non sinit cinis sarmentorum vitis cum aceto impositus. Item corticis salicis vsti cinis. In summa verò, verrucarum genera omnia, & thymus, & formicaria, & quæ quasi ex chorda pendet,per medicamenta quidem vehementer exulcerantia auellentur,per putrefacientia verò ac erodentia mortificantur. Propriè verò facit elaterium cum sale impositum,grossi cum aceto nitro, & farina, fici succus illitus,smaridis caput salsum vstum, ærugo cum sulphure viuo vsta: tithymalli succus illitus,ocymi folia eumatramento sutorio: heliotropii magni semen cum vino impositum.

Ad inflammationem ani.

Cerussæ trientem, pompholygis aut cadmiæ teneræ vnciam vnã,thuris vnciam vnam, seridis succi heminã vnam. Dilue paulatim succum instillans donec cõsumptus fuerit:deinde cerato facto ex ceræ sextante, & rosacei libram vnã vbi eraseris admisce,& fortiter emollito. Immittito autem per instrumentum puris tractorium, & superne deligato. Facit etiam ad rimas imflammatas, & ad vlcerationes sedis,cum feruore aut morsu.

Ad ignem sacrum circa sedem.

Emplastri ex succis libram vnam,rosacei quod satis est, panis puri libram vnam,croci vnciam vnam, opii vnciã vnam. Crocus & opium macerantur passo,panis aqua:deinde ad ipsa trita adiicitur emplastrum ex succis, & rosaceum,& emollitur. Facit etiã ad calidissimas podagras. ALIVD faciens etiam ad inflammationem ani. Cerussam vino & rosaceo, in plumbea pila,plũbeo pistillo tritam illine:aut cerussam & oui candidum, & roseaceum in eadem pila, donec strigmentitiam crassitudinem habeant,trita illinito.

Ad sedis dolores.

Hyoscyami foliorum tenerorum, portulacæ foliorum tenerorum,micarum panis vino maceratarum, vitellorũ ouorũ assatorum, singulorum pares portiones, rosacei quod satis est. postquã fomentum adhibueris ad locũ ex rosarum ac meliloti decocto,cataplasma imponito. ALIVD optimũ ad ani inflãmationes,& extuberantias. Cerussæ,spumæ argẽti,ammoniaci thymiamatis,bdellii, singulorum sexuncem, terebinthinæ vnciam vnã, ceræ vnciæ dimidium. Arida succo solani,hyoscyami,aut portulacæ terito:quæ liquari possunt,liquefacta admisceto,& excipito, & rosaceo mollitis vtitor. Sed & emplastrum Phicotyche appellatum,& quod ex plumbagine paratur, & pastillus ex loto,& ex halicacabo,& ex rosis,ad sedis inflammationes,inter clara sedis ac pudendorum medicamenta habentur.

Ad extuberantias ani.

Si inflammatæ sunt extuberantiæ,& relatis in commu ni vtẽdum est,& priuatim hoc pastillo: Cerussæ quadrãtem, pompholygis vnc. vnã, spumæ argẽti sextantẽ,ma stiches sexuncem. excipe hyoscyami succo. Si verò non sunt imflammatæ, vino prælotis pilularum cupressi vstarum cinerem insperge: aut corticis cucurbitæ siccæ vsti,

A aut ossium palmularum cinerem similiter: aut testarum ouorum & fœniculi cinerem: aut mali Punicæ foliorum succo, pari vino albo admixto prolue ad dies septẽ. Verùm ad callosas extuberantias,calcem & auripigmentum cum aceto acri trita,in sole illinere bonum est.

De hæmorrhoidibus.

Si hæmorrhoides plus quàm oportet euacuantur, corporis habitum aquosum fieri contingit,& vt prauè cibos auersentur. Periculum est etiam si larga sanguinis eruptio fiat:quemadmodum etiam,si penitus supprimatur,vnde operosa est curatio. Quare quũ plures sint hæmorrhoides, vnam relinquere oportet,purgationis gratia. Quædã verò sunt quæ in superiore parte non apparent,& propterea ægrè curantur. Cææ verò nihil quidem excernũt,verùm magis dolorosæ sunt. Ad has igitur cyclam ini succum illine,& aperiuntur. Ad eas verò quæ immodicè euacuantur,spinæ Ægyptiæ,sambuci foliorum,artemisiæ, singulorum quincuncem,sideritidis trientem, in aquæ heminis octo,ad dimidias coquito. Deinde herbas quidem reiicito,ad aquam autẽ siccum hoc admisceto: Melãteriæ,
C aluminis rotundi,singulorum drach. octo,spumæ argenti drach. quatuor, gallæ quadrantem,misyos drach.duas, soreos drach. duas. Soluto hoc sicco in decocto,septies in die irrigationem facito: sequenti verò die similiter alia facta eiusdem ponderis præparatione,similiter irrigationem facito:& tertia die eodem modo. Si verò reliquiæ aliquæ manserint, quarta die per acum facta compunctione,si senserint, aut sanguinẽ fuderint, decoctum quidem similiter facito, de sicco verò dimidium admisceto. Vbi autem irrigasti,cum sicco contingito,quo exactè exurantur. Verùm propter inflammationem panem
D imponito. ALIVD. Panem purum in garo primario macerato,& in noua olla vstum ac tritum imponito, abluens antea vino. Facit & ad extuberantias. ALIVD. Soreos drach. duas, chalcitidis drach.vnam, misyos drachmã vnam,atramenti sutorii drach. tres,aluminis scissi drach.nouem, æris vsti drach. vnam, melanteriæ drach. vnam:vtere sicco. Cibi verò sint in iis quæ nimium euacuantur, qui paucum sanguinem faciunt ac minimum superfluitatis,siccantésque ac adstringentes,qualis est lo-
E ta alica ex posca,& oryza & chondrus. Ex oleribus intyba, cichorium,& portulaca,& vina adstringentia. At in excæcatis hæmorrhoidib[9] cõueniũt cibi his cõtrarii:maximè autem loliginũ, & sepiarum,& polypodum, torpedinísque ac cartilagineorum eius probè commodat. Hæc enim sanguinem turbant: sed & quæ menses ducunt, his commoda existunt.

Ad procidentes anos.

Ericæ fructus,gallarum,cerussæ,acaciæ, fucci hypocystidis,corticis pinus,thuris,myrrhæ minnææ,singulorum
G æquales partes,sicca insperge prælatis vino austero. ALIVD. Recrementi plumbi,rhois syriaci,singulorum drach.octo,floris rosarum drach.quatuor, myrrhæ minnææ drach. duas:vtere velut priore. ALIVD. Corticis pinus,mannæ thuris,spumæ argenti, singulorum drach. octo,pilularum cupressi siccarum,plumbaginis, singulorum drach.duas:vtere velut dictum est: & vrina ipsius ægri adhuc calida affusa prodest.

DE VTERI AFFECTIONIBVS, ET primùm de mensium purgatione, Cap. LX.

G PLerisque purgatio mensium contingit circa decimũquartum annũ:paucis citius, circa decimumtertium, aut duodecimum:nõ paucis autẽ tardius quatuordecim annis. Tempus verò vnicuique purgationi statutum non est. Multæ enim ad duos aut tres, plurimæ ad quinque dies purgantur: aliæ ad septimum vsque diem: paucæ etiam ad duodecimum vsque purgatæ sunt. Definunt autẽ pugari aliquæ circa quinquagesimum annum: paucæ vsque ad sexagesimum: quibusdam à tricesimoquinto anno,& maximè pinguibus,menses definere cœperunt. Si
H igitur remoratur purgatio,circa præfinitum tempus lauato,& sesanum aut porrũ capitatum prabibendum dato,cum pipere & ruta simul coctis. Edat autem loligines, sepias,polypos,& quæcunque eius generis sunt. Priuatim enim sanguinem turbant.

DE MENSIVM SVPPRESSIONE, Cap. LXI.

Svpprimitur menstrua purgatio, aliquando toto corpore malè affecto, aliquando vbi vterus ipse propriam affectionem suscepit, propter loci frigiditatem, aut plagā, aut intemperiem ex natiuitate, aut ob acquisititiam vexationem. Plerunque verò ex abortibus, & ob partem aliquam principaliorem primariò affectam, velut est hepar, aut ventriculus, aut thorax, aut eiusmodi quædam in diuturna affectione cōstituta. Suppressā verò, multarū & diuturnarū affectionū causa fieri solet. Quum igitur ob aliquā viscerū interaneorum affectionem primariā purgatio intercepta fuerit, aut moram traxerit, maximè operæpretium est primariò affectam partem curare, & post ipsam vteri meminisse. Notas autem illarū partium affectarum in superioribus tradidimus: vbi verò nihil illorū affuerit, manifestum est ipsum vterū primariò affectum esse. Si igitur non prohibet ætas, aut habitus corporis, aut aliud quiddam, vena secetur non ante præfinitum mensium tēpus, sed præterito iam dies decem adiiciātur. Detrahatur autem non plus duabus libris & dimidia, neque minus vna, si sanè venam secuerimus: sin minus, hiera ex colocynthide purgentur, duabus drachmis datis in sex cyathis aquæ mulsæ. Febre verò præsente, hiera vti non expedit. Commodum autem est venā secare in primis febrium diebus: post purgationem reficiantur ad paucos dies. In sequentibus autem exerceantur deambulationibus, frictionibus infernarum partium, & lauentur. Cibi conueniunt qui facilè cōcoqui ac distribui possunt, & olera humida ac dulcia omnia: ex piscibus petrosi: ex volucribus teneriores: lactis potus, dulciaria ac mellita liba: vinum tenue, album, non valde vetus ineptæ sunt carnes, & legumina, excepta ptissana. Vbi verò propinquū est præfinitum tempus, ex marinis dentur cartilaginea ac mollia, velut dictum est, & testa intecta: & porrum capitatum cum ruta & pipere coctum: & decoctum ipsorum bibant. tunc quoque ligamentis infernas partes adstringant ad tres aut quatuor dies. Instante autem præfinito tempore, ligamenta quidem tollantur, præbibant autem myrrhæ obolum, aut fabæ magnitudinem, aut castoriū ex passo, aut aqua mulsa: aut artemisiæ decoctum, au saluiæ, post balneum ex passo & vino absinthite. Absinthites autem vinum per totam curationem præbibatur. Præterito autem tempore præfinito, & nulla aut nō memorabili purgatione facta, ad malleolum vena secetur, & repetita detractio fiat: post septimum verò aut octauū diem, purgatione ex hiera vtatur: & post quartum diem dropacem adhibeat ad pectinem, lumbos ac femora. Et vbi per triduum aquam bibit, cataplasma ex sinapi ac pane madefacto, paribus portionibus imponat, vsque ad æquinoctii tempus, deinde lauet. Sequenti mēse caricæ pro pane admisceatur in decoctum fœnigræci, maluæ, pulegii, rutæ & artemisiæ. In finum verò infundatur susinum, aut amaracinum, & pessus subdatur ἐννεαφάρμακος, *à nouem quas recipit rebus appellatus*, aut libanius vocatus. Est autem pessus lana carpinata, & in rotunditatem ad digiti figurā redacta, in qua continentur medicamenta: atque hæc curatio plurimis sufficit ad purgationem. Si verò fortioribus opus habuerit medicamentis, sunt hæc: Iris Illyrica pota cum vino, cyperus, ari radix, casia, iunci rotundi odorati flos, nardus, radicis Helenii decoctū, myrrhæ fabæ Græcæ magnitudo: hæc cum passo bibuntur, in aquæ mulsæ cyatho dimidio: & dictamni decocti cyathi duo, & ammoniacum, & sagapenum. Quæ verò stomachum minus noxæ expositum habent, his & opopanacis parum in pilulam coactum & melle cocto tinctum dari potest. Quin & familiaria nobis semina menses mouere solent, sed minus: velut est fœniculum, cuminum, apium, daucus Creticus, seseli, ammi, sinon, cicer, cedri baccæ, & omnia vrinā cientia. Apposita autem & subdita faciunt hæc: Myrrha, absinthii aut lupinorum decocto trita, aut etiam rutæ succo trita, bdellium eodem modo, styrax item & oleæ syluestris gummi, cum rutæ succo similiter, aut aristolochia longa ad collyrii formam exsculpta: similiter etiam magni centaurii radix, aut veratri, aut scammoniæ succus, &

A colocynthidis medulla per se, & artemisia imposita cum ruta, & galbanum suffitum: eadem etiam fœtus eiicere solent.

DE NIMIA PVRGATIONE vteri, & sanguinis ex eo eruptione, Cap. LXII.

Nimiæ purgationes mulieribus fiunt: quandoque dū menses augentur, & aceruatius feruntur: quādoque in partu perfecto, quæ plerūque etiam sua sponte cessant. Frequenter autem & ex abortibus vehementer sanguis
B erumpit, vt sæpe periculum incurrant. Primùm igitur cōstringendi sunt artus ab alis & ab inguinibus. In potu verò danda est posca non frigida, & posca quoque affundenda, imponendæque locis lanæ multæ ex vino & oleo, aut rosaceo, aut melino, aut myrteo expressæ. Cibus detur chondrus lotus ex posca, aut oryza, aut alica: hydromelū quoque austerum, aut omphacomeli, aut talium quiddā ipsis detur. Præbibant autem balaustium in posca, aut hypocystidis aut acaciæ succum, aut lycium, aut Samium asterem, aut vuam acerbam siccam, aut rheon, aut suberis
C ex Italico vase vsti cinerē: aut sesamū edāt in posca maceratum donec molle fiat. Apposita verò & in pudenda subdita sanguinis eruptiones sistunt, hypocystidis succus aut acaciæ, triti cum manna in aceto. Mirificè verò auxiliatur spongia vino aut pice liquida imbuta ac apposita: aut vstæ ipsius cinis cum aceto aut posca appositus: similiter etiam suberis ex Italico vase vsti cinis. Forinsecus autem imposita prosunt epithemata adstringentia, & cataplasmata ex palmulis ac malis Cydoniis, in quæ addita sunt
D malicorium, ilicis glandes, rubi virgulta, lentisci folia, balaustium, acacia, hypocystis, gallæ parum, alumen. Maximè autem hoc: Glutinum maceratur in posca donec fuerit dissolutum, deinde in robustum linteum inducitur, & lūbis agglutinatur. Efficaciter quoque ad hoc faciūt emplastra glutinatoria, velut est, Harmonia, Icesium, Athena, Melinum, Indicum, & similia. Pessis autem vtendū est ad sanguinis eruptionem his: Gallæ internam partem tritam & thus aqua dilue, ac appone: aut flores mali Punici dulcis similiter, aut polygonum tritum: composito verò
E hoc: Aluminis scissi, gallarū internæ partis, succi acaciæ, mannæ, singulorum drach. quatuor: ouorum assatorū vitelli quinque: sicca teruntur succo plantaginis, & miscētur. Vsus autem tempore in pessum laneum excipiuntur, & in rosaceum tinguntur, ac apponuntur. Sed & cucurbitæ leues, magnæ, sæpe sub mamas appositæ, abunde reuelāt. Insessus autē iis quibus sanguis erumpit conueniunt hi, Iunci acuti capitulorum, myrti, rosarū, rhamni foliorum, rubi virgultorum: singulorū æquales partes in aqua coquito, & insidere iubeto. ALIVD. Corticis radicis, mali Punici dulcis, myrti, corticis cupressi, singulorū
F partes tres: gallæ partem vnā coquito in aqua sufficiente. Cæterùm per clysterem vterisuforium plantaginis succū infundito, aut seridis, aut polygoni, aut solani, aut perdicii, aut psyllii, aut hypocystidis, aut acaciæ. Indantur etiā hæc per lanam, aut digitum, aut specillum, aut pennā in longitudinem formatam, vsque ad vteri osculum. Sed & Andronis pastillus per vterisuforium clysterem, cum aliquo ex prædictis succis, aut cum vino adstringente immissus, efficax est medicamentum.

G DE FLVXV MVLIEBRI, Cap. LXIII.

Fluxus muliebris, est fluxio vteri per quā totum corpus expurgatur. Tali autem specie præditum est id quod euacuatur quale est id quod redundat. Aliud enim est rubicundum, velut serosus sanguinis humor: aliud album, à pituita: aliud pallidum, ab amara bile: aliud aquosum. Si verò aliquādo sanguis purus velut in venæ sectione feratur, diligēter animaduertere oportet ánne aliqua erosio facta est in vtero. Notæ fluxus sumūtur ex eo quòd assiduè loci humectantur, humoribus colore diuersis, &
H ex eo quòd ægrota decolor est, alimentum non sentit, cibum auersatur, & in deambulando difficulter spirat, & tumidos oculos habet: & ex eo quòd aliquando cum dolore, aliquando sine dolore fit, & aut cum vlceratione, aut citra vlcerationem, aut inflāmatā, aut sordidā, aut puram,

Proinde toti corpori opitulari oportet, quum humida sit affectio, per siccantia citra manifestam calefactionem, & per frictiones totius corporis, & per vnctiones ex melle abunde cocto. Danda sunt etiam vrinam ciētia medicamenta, velut est aqua in qua asarum & apium sunt incocta: euacuandum quoque totum corpus per aluum. Ad hæc portulaca comesta, & succus eius potus prodest, item balaustium, rubi fructus & flos, quercus mēbrana illa quæ sub cortice trunci est, & quæ sub cortice ipsius glandis. hippuris rubicundum maximè fluxum sistit pota ex aqua aut vino: item hypocystis, lentisci fructus torrefactus B cum vino potus, Samius aster, Lemnium sigillum, coagulum leporis, aut hœdi, aut agni, aut vituli, aut cerui: vinacea trita, myrti baccæ, vua acerba sicca, pinus cortex, & quæ in sanguinis ab vtero eruptione dicta sunt, quæ non valde efficacia existunt. Quum verò cum dolore fertur, per vterifusoriū aut aliū clysterem, succum alicæ, aut ptissanæ, aut tragi, aut oryzæ, infundito, cum aliquo dolorē sedante medicamento. Et in exacerbationibus quidē mitigatoria adhibeantur: in interuallis autem (per circuitus enim aliquando affligit) ex alto euocare ac meatus trans- C mutare oportet per diuersas gestationes, deambulationes, vociferationes, vnctiones, cucurbitas, dropaces partium superincūbētium, insolationes, frictiones, psilothra, smegmata, sinapismos, vomitus à raphanis, victum refectorium, balnea, vinum, varium cibum.

DE INFLAMMATIONE VTERI AC declinatione, Cap. LXIIII.

INflammatio vteri fit ex pluribus causis. Nam & ex plaga, & mensiū suppressione, & frigiditate, & inflatione: non minus etiam ex abortu, & partu propter malam par- D tus editionem. Sequitur ad vteri inflammationem febris acuta, dolórque capitis ac tendinis, & basis oculorum, iūcturæque manuum ac digitorū, & colli detractio, & declinatio ad contraria, stomachi per consensum affectio, osculi vteri conclusio, pulsus parui, densi. Et si obtusa fuerit inflammatio, non vehementer vterum dolent: si verò fortis, etiam ipse totus pulsatorio modo dolet per totum, si totus est inflammatus: sin pars inflammata fuerit, circa hanc magis dolor de se significationem præbet. Si enim posteriores ipsius partes solùm inflammatæ sunt, dolor E circa lumbos fit, & stercora supprimuntur ex recti intestini compressione: si anteriores, dolor circa pectinē fit, & vrinæ stillicidium, ac emittendæ difficultas, ex vesicæ cōpressione. At lateribus inflatis, & inguina tenduntur, & crura grauantur: si verò fundum ipsius inflāmatū fuerit, circa vmbilicum dolor maximè consistit cum tumore. At si circa osculum est inflammatio, circa supernum ventrem dolent, & digito immisso durum ac renitens osculū occurrit. In curatione igitur, primùm irrigatione ex vino & oleo, aut vino & rosaceo vtendum est, circa pecti F nem & lumbos, per hapsos lanæ puræ, citra deligationē. Cibi abstinentia indicitur vsque ad tertium diem: postquam vena secanda est in cubito, si nihil prohibuerit. Nutriantur autem alica ex aqua mulsa, aut pane, aut ouo sorbili, alternis diebus. Post quintum diem cataplasma imponatur ex polline, semine lini, fœnogræco, ex aqua mulsa in qua papaueris capita cocta reiecta sunt, & oleo. Si verò indignetur aduersus caliditates inflammatio, vtpote ignis sacri naturam habens, ad melilotum in passo coctū ac tritum adiice vitellos ouorum assatorū, cum rosaceo, G aut melino, aut crocino, & impone: aut palmulas vino diluto feruefactas cū polentæ polline terito, addito aliquo ex relatis vnguentis, & imponito. Declinatione verò cōtingente, ceratum nardinum aut Cyprinum adhibeto. Per totam verò curationem, etiam insessibus vtendum est ex decocto fœnigræci, aut seminis lini, maluæ, artemisiæ, & ex oleo: in iis autem quæ ferre nequeunt calorem, ex aqua calida, affuso rosaceo. Pessi verò & infusa assumantur ex œsypo, butyro, medulla ceruina, adipe anserino, vnguento susino, & cera Tyrrhenica. Verùm quæ calorem H sustinere possunt, in iis etiā aureus appellatus pessus conueniet, & enneapharmacus: quæ verò non sustinēt, cum ouo, & rosaceo, & adipe anserino aut gallinaceo. Ad feruidiores autem inflammationes, emplastrum ex succis in

A duplici vase cum rosaceo liquefacito, & succum plantaginis, aut seridis, aut cichorii, aut intybi misceto: aut hoc vtitor: Adipis anserini aut suilli recētis drach. quatuor, cerati rosacei aut susini sextantem, vitellorum ouorum assatorum vnciam vnam, croci drach. vnam, myrrhæ obolos tres, opii obolos duos: aut pro opio, papaueris capitū decoctum. Si verò multus vexat dolor, succi papaueris magnitudinē fabæ, cum lacte muliebri, ac succo fœnigræci, apponendam præbe. Cæterùm ad inflammationes cū duritia, emplastrū tetrapharmacum rosaceo dilutum ap B ponito, aut infundito. Quin & declinationes vteri circa exacerbationes quidem, similiter velut inflammationes curentur: verùm in remissionibus & mali declinatione, iis quæ magis molliunt vtendum est: in inueteratis autē, iis quæ ex alto euocāt, & meatus transmutant. Si verò extrinsecus duritia est, malagmatis vtendum, eo quod ex meliloto paratur, & Mnasææ inscripto, & Icesii, & melino Sarapionis, aut pyrino, emplastris. Victus ab initio quidē sit tenuis: declinatione verò modica contingente, ad balneū ducantur, & pleniore cibo vtantur.

C DE ABSCESSV VTERI, Cap. LXV.

SI inflammatio in abscessum mutatur, relata signa intendētur: insupérque inordinatæ exacerbationes cum horrore ipsis fiunt, primis quidem temporibus intensæ, cum doloribus: perfectè verò suppuratione facta, aliquantum remittunt. Verùm circa ruptionis tempus, & dolores acriores sæpe punctorio modo irruere putantur, & febriculæ vehementiores vexant, & aliquando vrina supprimitur, aliquando stercus, circa affectam vteri partem impedimento contingente: aliquando verò tumor circa pu- D bem, & velut fluctuationis sensus, vbi abscessus maior fuerit. Qui verò in expeditis locis est, etiam per dioptram instrumentum immissum, aut per digitorum contactum deprehenditur, supra hoc quòd etiam dolores vehementiores habent, propter osculi neruositatem: quēadmodū sanè in fundo abscessus & in sinu minorē dolorē inducit: & digitis quidem tumor non occurrit, osculum autē gracilius comparet. Proinde quò citius suppuretur, auxiliū ferendum est cataplasmatis ex fœnogræco, semine lini, hordeacea aut triticea farina, admixtis ficubus coctis, E quandoque etiam columbino fimo. Sed & insessibus inflammationi congruis assiduè vtendum est, & pessis ex terebinthina, myrrha, œsyppo, & butyro. Rupto autē abscessu, si quidem ad vesicam pus delatum fuerit, lactis potu vtendum est, & cucumeris semen bibendum: si verò ad intestinum rectum eruperit, lentis ac malicorii decocto colluatur per clysterem infuso. At si ad sinum ruptus fuerit abscessus, si quidem purum pus fuerit, rosaceum infundatur, aut oleum inalbatum, aut tetrapharmacum regium emplastrum, aut butyrum recens: si verò sanies te- F nuis graueolens feratur, velut ab vlcere depascendo proserpente, adstringentius sit infusum, ex myrti baccis, palmulis, lenticula. Et post humorum excretionem, si inflammatio permaneat, in cataplasmatis ac insessibus perseuerandum est. Cæterùm si circa vteri osculum abscessus fiat, & non rumpatur, postquam tenues factæ fuerint partes puri incumbentes, ad puris excretionem per chirurgiam nos conuertemus, velut in chirurgiæ tractatione dicetur.

DE VLCERATIONE VTERI, G Cap. LXVI.

VLceratur sæpe vterus ob partus difficultatē, aut fœtus extractionem, aut corruptionem, aut ab acribus medicamentis, aut à fluxione, aut ex abscessibus ruptis. Si igitur exposita fuerit vlceratio, per dioptræ vsum deprehenditur: si verò in profundo, ex iis quæ excernuntur. Humor enim diuersus excernitur, inflammato quidē vlcere, paucus, cruentus aut fæculētus, cum dolore: si verò sordidum est vlcus, copiosior, & sanies cum minore dolore: si verò depascendo proserpit, graueolens, niger, H cum vehementioribus doloribus, & aliis inflammationis signis, & irritatio ad laxatoria medicamenta, ad contraria verò alleuatio. Purum verò si est vlcus, humor paucus, æqualis, sine odore, crassus, albus, cum sensus facilitate. Si igitur inflammatum est vlcus, iis quæ ad inflamma-

tionem relata sunt vtendum est: si verò sordidum, ptissanæ succus cum melle infundatur, aut tetrapharmacum emplastrum cum susino, aut aqua mulsa, cocto in ipsa fœnogræco, aut malua, aut furfuribus, aut lente decorticata, aut, quò magis expurgetur, marrubio, aut eruo: aut admixtam melli erui farinam, aut iridem, aut alumen rotundum, aut simile quiddam immittito. Hæc ipsa etiam forinsecus cataplasmatis modo imponūtur aqua mulsa subacta. Peculiarius autem prodest hoc medicamentū: Crocus optimus teritur cum lacte muliebri, deinde rosaceo cerato exceptus cum adipe anserino illinitur lanæ tomento. Præstantius hoc est quod etiam ad dolores conducit: Capita papaueris in passo diluto macerantur ad triduum, deinde coquuntur donec flaccescant, postea teruntur cum foliorum rosarū drachmis 5, croci drach. tribus: admixto capitum papaueris decocto: deinde ceræ drach. duæ cum rosaceo liquatæ affunduntur, & in pesso apponuntur illito ex rosaceo. Facit etiam id quod ex ouis, cerotio, rosaceo, adipe anserino, & medulla ceruina paratur, & emplastrum Ægyptium absque ærugine mirificè ad vlcerationes facit. Si verò vlcus depascendo proserpit cum inflammatione, imponatur panis purus maceratus cum aqua mulsa, oleo, althæa, fœnogræco, & palmulis pinguibus. Infundatur autem succus plantaginis, solani, polygoni, seridis, primùm per se, postea cum vino austero aut aceto. Si autem sine inflammatione nome depascitur, fortiora infundantur, velut est decoctum malicorii, rosarū, oleæ virgultorum, cupressi, malorum Cydoniorum, rubi, baccarum myrti, lentisci, rhamni, rhois coriarii, ex vino adstringente: postea verò etiam decoctum aluminis, acaciæ, lyciæ hypocystidis: ex iisdem verò decoctis fit etiam insessus. Si non succedit, medicamentum aridum ex charta immittito, primùm cum posca, deinde cum aceto: aut puluillum antherum, *hoc est floridum*, appellatum, aut chalcitidem, aut atramentum sutorium cum iisdem liquoribus, item ea quæ dysentericis conueniunt. Dato autem ei bum boni succi modicum. Puro autem facto vlcere, & lauato, & nutrito variegatius, & vinum exhibeto, quò caro citò producatur. Pessi vice apponatur cōfectio ex moris dissoluta cū cadmia, aut ladano, aut plumbagine. Forinsecus autem emplastrū cicatricē inducens, superno ventri ac coxis imponatur. Quemadmodum enim cataplasmatum, ita etiam emplastrorum facultas per occultos meatus penetrans, transfferetur.

DE CANCRO VTERI, Cap. LXVII.

CAncri in vtero partim cum vlceratione, partim sine vlcere consistūt. In his igitur qui sine vlcere sunt, tumor reperitur circa vteri osculum durus, inæqualis, præminens, colore fæculētus, rubicundus, quandoque etiam subliuidus: & dolent vehementer circa inguina, & super num vētrem, & pectinem, ac lumbos, ægréque ferunt cōtactum, & variegatiorem medicationem. Si verò vlceratus est cancer, ad dolores, duritias, & tumorem, erosa etiā & inæqualia vlcera conspiciuntur, plerunque quidem sordida, oris tumida, albicantia, turpes crustas inductas habentia: quæ verò puravidentur, fæculenta, liuida, rubicunda, & cruenta apparent. Excernitur autem assiduè ab ipso sanies tenuis, aquosa, nigra, aut fulua, grauèolens: aliquando etiam sanguis fertur, & alia signa ad inflammatum vterum relata. Affectio igitur ipsa incurabilis est, velut alicubi etiam Hippocrates dixit: mitigare tamen oportet per insessus ex fœnogræco & malua, & per cataplasmata similia. Valde autem mitigant in exacerbationibus malua aut althæa, in aqua mulsa flaccida facta, & cum modico rosaceo contrita ac imposita: itémque cataplasmā ex caricis, meliloto, ruta, thure, bumiade herba cum oleo diligenter contusa, & cataplasma ex palmulis coctis in passo, additis ouorum vitellis, & polenta, aut cataplasma ex papauere cum coriandro, aut polygono, aut seride. Hæc quidem in doloris vexationibus: postea verò ceratū adhibeatur ex rosaceo, aut myrteo, aut œnanthino, aut melino, cum palmulis in passo coctis. Priuatim autem commodat id quod ex fæce in æneis vasis in quibus aqua coquitur, subsidente paratur. Hæc enim fæx insuper affata minutissimè teritur, & cerato rosaceo excipitur, ad emplastri compagem redacta. Et hæc quidem forinsecus. Intrinsecus autem mitigat locos etiam oleum. Si verò vlcerati fuerint, etiam lac muliebre infusum, & succus plantaginis tepidus: si verò cruentati fuerint, succus polygoni cum modico thure mitigat, & pessi ex croco, & muliebri lacte, & succo papaueris, & œsypo. Omnibus autem efficacius est, etiam ad sedis affectiones hoc: Spumæ argenti Italicæ lotæ sexuncem, thuris masculi, œsypi, adipis porcini recentis, butyri recentis, ceræ Tyrrhenicæ, singulorum sextantem, rosacei trientē. Spumā argenti seridis succo tritam liquatis adiice. Cibi dentur boni succi, qui facilè cōcoqui ac distribui possint: vinum sit modicum aquosum. Vitent acrium esum, & ciborū copiam. promptè enim in ipsis cibi corrumpuntur.

DE SCIRRHO ET TVMORE DVRO, Cap. LXVIII.

IN scirrhū induratur vterus, aliquando derepentè nulla prægressa causa: plerūque verò inflammatione prægressa, & neque soluta, neque in abscessum transmutata. Species autem scirrhi est etiā *σκλήρωμα, id est tumor durus*, in collo vteri maximè consistens: qui quidem tumore minus est, minus autem renitens, cum moderato dolore. Consequitur etiam in his declinatio ad opposita, estque tumor pro ratione affectionis vehementer renitens, cum grauitate & ægro motu non solùm crurum, sed etiā totius corporis, adéstque ad actiones obeundas pigritia. Sequitur non probè curatas malus habitus aquosus. In principio itaque vena secetur, aut purgatio assumatur per hieram Archigenis: deinde cataplasmata ex caricis, hyssopo, nitro, & absinthio, & cucurbitæ cum scarificatione: malagmata verò, polyarchium, & ex feminibus constans, & ex lauri baccis paratum: insessus ex decocto caricarū, artemisiæ, pulegii, althææ: pessi ex terebinthina, galbano, myrrha, iride, œsypo: dropaces item, & aquarum naturalium nitrosarum vsus, itémque bituminosarum: viribus autem tolerantibus, etiam veratri vsus.

Pessus mollitorius.

Ceræ Ponticæ, vnguenti nardini, singulorum quadrantem, irini, gleucini, Cyprini, singulorum sextantem, adipis vrsini, anserini, butyri, œsypi, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, singulorum vnciam vnam. ALIVS. Polii drach. 2, myrrhæ drach. quatuor: cum vino Mendesio trita, & irino subacta apponenda prabeto. ALIVS. Ceræ Tyrrhenicæ, adipis vitulini, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, mellis Attici, olei veteris, singulorum æquales portiones. MEDICAMENTVM ex alto euocans: facit & ad inflationes. Vuæ passæ albæ exemptis vinaceis quadrantē, rutæ viridis foliorum sextantē, aquæ marinæ sesquiunciā, cumini drach. 4, mellis quod satis est. Formatum autē inde pessum Cyprino oleo intinge, ac appone: sed & aureus pessus, & libanius, & enneapharmacus affectioni commodant, magis verò propriè Titianus.

DE MOLA, Cap. LXIX.

MOLA quoque, in scirrhū induratus tumor est, aliquando circa osculum vteri, aliquando circa totum ipsum comparens, tactu lapidis duritiam referens, cū detractione partiū superincūbentiū, & gracilitate, decoloratione, ciborū inappetētia, mēsiū suppressione, mamarū tumore, adeò vt cōceptus suspicio in aliquib⁹ ab initio fiat, postea verò tēpore discernūtur. Quædā etiā aquæ inter cutē suspicionē de se exhibēt, & hoc discernēdū est, tum tumoris duritia, tū q̄ nō fiat sonitus digitis illisis, quēadmodum in hydropicis: in quibusdā autē reuera in hydropē transitio fit. Quandoque etiā incurabilis vt plurimum fit affectio: quibusdā etiā sanguis fertur. In cōmuni igitur decubitus in domo parua & vmbrosa ac tenebricosa conducit, quæ etiā moderatè refrigeret, in lecto immobili, ita vt partes ad pedes habeant sublimiores, & in quiete. Nam motus omnē fluxionē prouocare potest: & tumores quidem ac durities, his quæ ad scirrhos & scleromata relata sunt curabimus: verùm aquæ inter cutem suffusiones, per ea quæ dicta sunt in tractatione de hydrope. Sanguinis autem eruptiones, velut sanguinis

eruptiones, & fluxum muliebrem. Quidam tradunt molam esse carnem informem, ad ipsas vteri tunicas consistentem, & quæ pariatur veluti fœtus. Sed & hæc species laxatorio curationis ductu tractanda est, vt facilius excernatur.

DE INFLATIONE VTERI, Cap. LXX.

INflatur vterus ex frigiditate, aut fœtus corruptione, aut partus difficultate, osculo occluso, aut sanguinis grumo in ipso obturato, quandoque in cauitate spatii ipsius flatibus conclusis, quandoque in raritatibus corporis ipsius vteri. In his sequitur tumor pectinis, & imi ventris, cum duritia & dolore punctorio, vsque ad septum transuersum, & stomachum ac inguina perpungente: & ad digitorum illisionem sonitus instar tympani oboritur. Curare igitur oportet primùm venæ sectione, si nihil impediat: deinde circa exacerbationes, inediis & irrigationibus ex oleo rutaceo, insessibúsque ex decocto rutæ, pulegii, artemisiæ, casiæ, & similibus: & cataplasmatis ex semine apii, cumini, fœniculi, anisi, ammii, & farina loliacea: cucurbitis item leuibus, & cum scarificatione. Moram verò trahente affectione, purgatione vtendum est ex picra, & hiera, & dropacismis ac sinapismis, & balneis naturalibus. Obstetrix autē digito prius pinguefacto immisso, incūbentē sanguinis grumū, si ita contingat vt adsit, educat leniter, ipsum exoluens, rursúsque cataplasma imponatur ex ficu, nitro, & absinthio. Epithemata verò sint mollitoria, polyarchium, & quod ex seminibus paratur, & quod ex lauri baccis. Pessi conueniunt ex ruta, melle, nitro, maximè verò hic: Ficuum pinguium contusarū drach. vna, cumini drachmæ duæ, aphronitri drachma vna. Verùm propter acrimoniam prius in lac tingatur. sed & mollitorii pessi commodi sunt.

DE VTERI STRANGVLATIONE, Cap. LXXI.

STrangulatio vteri est recursus vteri ad affectionem, per consensum ducens principalissimas partes, velut sunt arteriæ carotides, cor, cerebri membranæ. Sequitur in affectis accedente exacerbatione, mentis languor, pigritia, crurum debilitas, faciei pallor, aspectus tristis: instante autem suffocatione, sopor grauis, mentis emotio, instrumentorum sensuum apprehensio cum vocis interceptione, crurum contractio: deinde incipiūt rubere malæ, & facies aliquantulū plena fit: vbi verò remissura est, prodit humiditas quædam ex locis muliebribus ad contactum, & murmur quoddam intestinorum præcedit, & ipse paulatim laxatur vterus, atque sic & mentem & sensum recipiunt. Mouetur autem morbus secundum circuitum velut comitialis, repleto videlicet vtero, aut seminaria, aut alia materia in ipso putrefacta: & multæ quidem restitutæ sunt, quædam verò in exacerbationibus derepentè perierunt, pulsibus quidem densis euadētibus, & inordinatè subtremiscentibus, deinde etiam ipsorum interceptione sequente, modica autem humiditate instar roris in cute consistente: verùm respiratione primùm obscura contingente, deinde penitus intercidente. Abundat hæc affectio hyeme & autumno, in iuuenculis salacibus, sterilibus, & præsertim si per medicamenta steriles factæ fuerint, & aliis perfrigeratis. Itaque in exacerbationibus extremas partes deligare oportet, & tota crura, totúmque corpus confricare, & velut eos qui in animi deliquium inciderunt reuocare, & odoramenta graueolentia naribus admouere, velut sunt, funiculus lucernarius extinctus, castoriū, pix liquida, cedria, lanæ & panniculi vsti. Quidam etiam matulam vrinæ veteris aut egestionis alui, naribus adhibuerunt. Cucurbitas quoque affigere oportet ad inguina & imum ventrem, cum multa flamma, & leues, & cum scarificatione. Si verò prolongetur exacerbatio, etiam ea quæ flatus ducunt commoda sunt: velut collyria in anum subdita, quale est cuminum & nitrum cum melle. Sed & infuso per clysterem stercora subducere oportet, vt ne sua appositione premant: in ipsum verò vterum odoratissima vngenta infusa, detrahere ipsum solent, velut est amaracinum, malabathrinū. Sed & sinapi partim naribus adhibeatur, partim pedibus cataplasmatis modo imponatur. Voce quoque asperiore quis inclamet, excitet, ac vocet ipsam: sternutatoria etiam adhibeantur ex castorio, herba lanaria, pipere. Vbi verò remisit exacerbatio, ad vomitum cogantur, & in cibi abstinentia, aut omnino modico cibo conseruentur. Post septimum diem hiera ex colocynthide purgentur: post tertium verò diem, cucurbitas affigere oportet lumbis, & laterū mollitudini: deinde castorii potu vti, aliquando cum artemisiæ decocto, aliquando cum aqua mulsa. In quibusdam enim hoc etiam solum ad perfectam curationem satisfecit: insessus autem & pessi mollitorii assumantur. Atque hæc quidem ad exacerbationes: verùm ad totius corporis reparationem, à venæ sectione initio facto, ad purgationem per hieram transire oportet: deinde picram ex aloe dare drachmæ pondere, cum cyathis tribus aquæ mulsæ, in assiduo vsu, aut ex interuallis drach. 2 cum aquæ mulsæ cyathis sex. Vtēdū etiā dropacismis, & cucurbitis, & sinapismis, & acopis ex euphorbio: deinde exercitiis, frictione, & vociferationibus: postea etiam aquarum naturalium balneis.

DE VTERI PROLAPSV, Cap. LXXII.

VTerus procidit rarò quidem, verùm ob plures caussas: aut enim muliere ex alto delapsa, & ad coxas delata, ruptis pelliculis quæ ipsum viscus continent: aut ob extractionē secundæ vterū simul attrahentis, & ipsi adnatæ, velut in partus difficultate, aut ob inartificiosam fœtus extractionē, aut ob plagā, aut ob animæ affectiones, velut liberorum amissione nunciata, aut hostium incursu, aut ob periculosam nauigationē, aut aliquā huiusmodi causam, tota corporis miscella exoluta, vtero simul prolabente: aut ob resolutionē & debilitatem partium, velut inclinata maximè ætate cōtingit. Procidit autē circa os ipsius. Quidam verò totum ipsum procidere narrant, id quod probabile non est. Quomodo enim reductus firmari posset? Oportet igitur euacuato primùm per clysterem stercore, & excreta vrina, quò vndiquaque à cōpressione liber fit vterus, ægrotā supinā collocare, altiores coxas habētem, & poplites incuruatos, cum cruribus diductis: deinde accipere hapsum lanæ figura & crassitudine sinui muliebri respondentē, eúmque tenui linteolo circundare, & in succum acaciæ intingere, aut in hypocystidis succum vino dilutū, & ad vterū apponere, & citra violentiā retrudere totū id quod procidit, donec tota moles ad sinum redigatur, & forinsecus contegere pectinē spongia expressa in posca, & decumbere facere hominem extentis ac coaptatis inter se cruribus, ita vt alterum alteri incūbat. Postea verò cucurbitæ affigantur cum plurima flamma, & ad vmbilicū, & ad vtranque laterū mollitudinē. Odorata quoque naribus adhibeantur olfacienda. Tertia verò die, incumbente in sinu lanæ hapso, insideat mulier in vinum nigrum austerum aliquantulum tepefactum, aut in myrti, lentisci, ac malicorii decoctum: postea incumbens lanæ hapsus tollatur, & alius eodem medicamento imbutus indatur. Cataplasmata extrinsecus imponantur ad imum ventrem, ex palmulis, polenta, aut lenticula, & malicorio, cum aceto mulso: & per tertium diem rursus eadem fiant vsque ad perfectam curationem. Si verò vbi per tempus mansit, putrefactum fuerit id quod procidit, auferatur id citra omnis periculi formidinem. nam totum ablatum esse vterum putrefactum narrant, & tamen mulierem vixisse.

DE OBTVRAMENTO IN VTERO, Cap. LXXIII.

FIT obturamentum circa vteri osculum, aut ob vlcerationem prægressam, aut ob inflammationē in scirrhum induratam. Curare verò oportet insessibus emolliendo, ex aqua & oleo, & fœnigræci decocto: ita vt etiam similia cataplasmata imponamus, & pessos mollitorios adhibeamus. Si verò diuturna fiat affectio, subuaporationibus & suffimentis ex aromatis vtendum est. Soluit obturamentum etiam pastillus ex œsypo, nitro, & resina terebinthina, vt quod nihil aliud sit quàm osculi vteri coarctatio.

NON CONCIPIENTIVM CVRATIO, Cap. LXXIIII.

IN communi quidem vtrisque,& viro & mulieri conuenit vt totum corpus in bono temperamento conseruetur, per laborum, ciborum, balneorum, & reliquorum omnium commoderationem, &,quod maximum est,vt negligamus habitum pinguescentem. Neque enim idonei sunt pingues ad liberorum generationem, tum quòd pudendis non congruunt, tum quòd modicum etiam semen emittunt,neque tamen etiam attenuati. Profuerint autem ipsis omnia calefacientia, & leniter inflantia. Vinum igitur calidum moderatè accipere oportet, & ex oleribus erucam,& horminum,& erysimum,& similia: rutam autem & calaminthàm præ omnibus vitare. Si verò ob vitiosum aliquem humorem conceptio non fiat, hũc expurgare, aut bonò victu contemperare: priuatim verò mulieribus conuenit partium circa vterum quammaximè prouidentiam habere, & menstruam euacuationem citra impedimentum fieri. Vbi itaque prope adest purgatio, ciborum ac potuum moderationem quammaximè procurare oportet, ita vt etiam aliquid ex irritantibus ad purgationem accipiat,qualia sunt odorata ac acria olera, velut est scandix,crithmum,fœniculum,apium,smyrniũ: vteri verò intemperies corrigere. Frigidiores itaque vteros indicat mensiũ suppressio, & victus frigidior ac crassi succi,& torpor oboriens circa pectinem,lumbos ac crura: si verò perfectè perfrigeratæ fuerint, neque venerem appetunt. Oportet itaque ipsam tum aliis laboribus se exercere,tũ omnibus fomẽtis,& his quæ per suffitus fiũt, vti,& calorem reuocare. Neque absonum est castorium bibere,& semina odorata, cuminum,anisum, pulegii comam,& iuniperi fructum, pipere singulis admixto. Ipsorum verò vterorum fomenta partim vapores sint,insidentibus sellis perforatis,partim calida aqua affusa, in qua cocta sit saluia,artemisia,ruta,cyperus,pulegium,acorum,& odorata semina. Cataplasmata etiã ex his singulis pectini adhibeantur: bonum est & polyarchium epithema. frictiones item pectinis & coxarum nullo minus conferunt. Vtendum etiam pessis subdititiis ex myrrha,ruta,galbano & castorio, vbi prius fomentum aquæ mulsæ aut marinæ adhibuit. Bonus est ad hæc pessus qui gone,*id est genitura*,appellatur. At verò calidiores vteros cõiectare oportet ex toto corpore calidiore, & mẽsibus paucis,& cũ dolore,& quòd exulcerant pudenda mulieris: corrigere autem per moderatè humectantia ac frigefacientia, qualia sunt ex oleribus lactucæ, ac maluæ, & blitum,ac cucurbitæ,& cucumis,& pepo,& atriplex,& portulaca, & alii consimiles cibi. Vesicæ verò & superno ventri & lumbis adhibeantur frigefactoria tum cataplasmata,tum succorum illitiones. Si verò ob humiditatem vteri non concipiant, signum est quòd & humectantur circa coitus, & tenuiores ac multi deferuntur menses. Victus autem his conuenit siccior, labores, frictiones partium supernarum, vomitus,siccitas & moderatio cibi. Commodum fuerit etiam acerbis medicamentis vterum corroborare, qualia sunt lentisci decoctum,& myrti baccarum,rosarum,rhois,floris mali Punici,rubi tenerorum virgultorum,& gallæ. Quòd si siccior sit vterus,per contraria curetur,balnea dico,& vnctiones, & cibos humectantes ac oleraceos,vinúmque moderatum, & non valde vetus. At si præ humoribus crassioribus conceptus impediatur,si quidem is mordax fuerit humor,purgare oportet mulierem,quemadmodum quisque humor peculiariter id exigit,maximè verò per picram ex aloe: deinde serum lactis per clysterẽ immittere,& victum cõmodiorem excogitare. Pituitosi verò humores laboribus,& sudorificis, & vomitibus, aut etiam infernè euacuandi sunt. Oportet & medicamentũ hoc bibendũ dare: Epithymi,euphorbii, piperis, seminis dauci & petroselini,omnia trita drachmarũ duarũ pondere exhibeto. Hoc & per ventrem probè ducit,& vterũ calefacit, quemadmodum sæpe etiam menses his quæ non purgantur prodire fecit. Postquã verò correctio se declarauerit,mensibus probè prodeũtibus, tunc coire oportet desinente purgatione. Quandoquidem verò etiam flatus in vtero prohibent conceptionem,signa quidẽ ipsorũ ex

A his quæ de vteri inflatione dicta sunt accipere oportet: curare autẽ primùm victu parciore, deinde cumino & anetho,& apii semine,& ruta,& aniso adhibitis. Aromata item pleraque exhibeantur,partim vt bibantur,partim vt apponantur. Cæterùm conclusos vteros aperire oportet, odoratis decoctis affusis,& fomentis adhibitis ex malua, semine lini,fœnogræco & oleo, quandoque etiam melle. Fortioribus item,artemisia,conyza,calamintha, pulegio, & anthemide. In pessis verò vtantur terebinthina, nitro, cucumere syluestri,elaterio,cassia,& picis sero. Quibus au- B tem osculum vteri hiat,his victus,& fomenta,& medicamẽta sicciora ac adstringẽtia cõueniunt,mali Punici flores,lẽtiscus,rubi radices,myrti baccæ, & quæ in humidiore cõmodant. Distortiones autẽ vteri fomẽtis dirigere oportet,& mollientibus pessis subditis. Porro coitus cum muliere auersa, etiam ad conceptionẽ conferre videtur.

DE FISSVRIS, CONDYLOMATIS, AC hæmorrhoidibus vteri, Cap. LXXV.

CIrca vteri osculũ fissuræ fiunt ex violentis partubus: & primùm quidẽ latent; dũ recentes adhuc sunt ex C partu dolores: postea verò paulatim percipiuntur,aliquando ad manuũ contactus,aliquando etiã in coitu;quando etiã cruentæ fiunt propter confrictionẽ. Deprehenduntur autẽ sinu diducto. Nã ruptiones in ambitu osculi conspiciuntur: in quibus chirurgia & mordentibus medicamẽtis reiectis,simplicioribus insessibus & pessis vti oportet. Conuenit etiã emplastrũ tetrapharmacũ dilutum: si verò callosa fuerit fissura, medicamẽto ex charta vsto vtendũ est cũ rosaceo. Quòd si vim ipsius non ferant,iridẽ Illyricã terebinthina exceptã indito. Vlceribus autẽ ad cicatri- D cem perductis, conuenerit id quod ex Cadmia cõstat,aut aliquod sedi destinatũ,velut est id quod ex spuma argẽti paratur. Quandoquidẽ verò contingit fissuras diuturnas in condylomata mutari, per consimilia callus adimatur, & condylomatũ eminẽtiæ ad cicatricẽ perducantur. Hæmorrhoides autẽ fiunt circa osculũ aut collũ vteri, & per dioptrã instrumentũ deprehenduntur, ex eo quòd eminentia apparet circa exacerbationes dolorosa, cruenta,& rubicunda: in interuallis autẽ rugosa,doloris exors,sublíuida, ac stillans. In his igitur,si fieri potest, in interuallis E excisione vtendũ est in volsella prehensis: sin minus,per medicamẽta saltẽ ipsas cõstringere oportet,ita vt aliquãdo malicorio sicco cũ galla, aut tali quopiã attingamus: aliquando his quæ in eruptione sanguinis ex vtero relata sunt vtamur,quæ etiã his quibus ob debilitatẽ sãguis erũpit, conueniunt, quæ cognoscuntur ex eo maximè quòd vterus assiduè cruorem remittit ex interuallis, & non solùm menstruæ purgationis tempore.

DE DIFFICILI PARTV, Cap. LXXVI.

F DIfficultas pariendi fit aut circa parientem, aut circa fœtum, aut circa secundam, aut propter externa. Circa parientem quidem aut crassam aut obesam, aut quæ totum vterum paruum habet, aut dolorũ partus expers est, aut tumida, aut inflammationem circa vterum habet,vel in alia parte,aut quomodocũque aliàs ægrotat, aut naturaliter debilis est,& extrudere non potest, aut ante tempus parit. Circa fœtum verò,qui aut nimis magnus est,aut paruus,& parum grauis,aut magni capitis,aut mõstrosus,velut biceps, aut mortuus, aut viuus quidẽ, verùm G debilis,& qui extra prodire non possit, aut quòd plures sint fœtus (quinque enim visos prodidit Herophilus) aut quòd figuram habeat præter naturam. Nam figura secundum naturam fœtibus est,prima quidem in caput, manibus ad femora extentis, ita vt è directo osculi vteri, caput nullatenus inclinatum habeat: secunda ab hac,in pedes, citra inclinationẽ. Quæ verò præter has sunt figuræ, omnes præter naturam sunt: circa secundam autem,quæ aut non auellitur,propter crassitudinem, aut etiam antea quàm oportet auellitur, propter tenuitatem. euacuato enim humore, fœtus præ siccitate ægrè deuoluitur. Pro- H pter externa verò,si aut frigiditas densauit,aut immoderata caliditas vires exoluit,aut etiam fortuita aliqua re allapsa. Si igitur ob coarctationẽ aut velut obturationem fœtus,difficultas pariendi fiat,primũ coadiuuare oportet

per laxationem, infundendo assiduè oleum calidũ, cum decocto fœnigræci, aut maluæ, aut seminis lini, aut etiam cum ouis, mitigationis gratia: deinde cataplasma imponere pubi, superno ventri ac lumbis, ex semine lini cum aqua mulsa, aut aqua & oleo: & insessibus similibus vti. Sed & ex balneis assumere laxationes, si non febris, aut alia aliqua causa impediat, & parientem per lecticam mouere in aere moderatè calido. Quidam etiã concussiones fortes adhibuerũt, & sternutatoria admouerũt: & quæ quidẽ timida est, impellatur: quæ verò inexperta est dolorũ partus, persuadeatur, vt maximè fortiter spiritũ cõtineat, & ad laterũ mollitudines cõpellat. Quæ verò in animi deliquiũ incidit, odoramẽtis nõ offendẽtibus refocilletur: alleuata autẽ mediocriter, modico cibo nutriatur. At verò quæ obesa est, in lecto prona figuretur, genibus ad femora inclinatis, quò vterus ad abdomen delatus, è directo osculi sit. Per digitos autẽ ceratis aut pinguedine osculum illinatur, & leniter diducatur: & siqua affectio fuerit circa partes, etiam huic prospiciatur: & stercus contentũ, per molle infusum per clysterem eiiciatur, & secunda aperta dirimatur aut digitis, aut scalpello inter ipsos occultato, præcedente sinistra manu: & aliquis pinguis humor per clysterẽ in vteri capacitatem immittatur. Si verò præter naturam figuratus est fœtus, naturalis figura restituatur, partim impellendo, partim deducendo, partim flectẽdo, partim dirigendo: & si quidem manum aut pedem præmiserit, non hac parte apprehensus extrahatur. Magis enim obturatur, aut exarticulatur, aut etiam abrumpitur: verùm digitis humero iniectis, aut coxæ ipsius fœtus pars præmissa ad conuenientem locum retrudatur. At si vnà cum obturatione, totius fœtus figura euariet, prius ipse ab vteri osculo in sublimè retrudatur, deinde apprehensus, rursus ad osculum dirigatur. Si verò plures vno fœtus deferantur, rursus sursum ac deorsum dirigantur, omniáque fiant sensim ac leniter citra compressionem oleo locis affuso. Tempus autem desessus in sellam est quum osculum vteri apertum digito occurrerit, & præruptio prominuerit. Quòd si verò nõ prodierit, eo quòd mortuus est fœtus, aut ob aliam causam, ad fœtus extractionem progrediendum est.

DE COXENDICVM MORBO, Cap. LXXVII.

QVVM articularis morbi generis sit coxendicũ morbus, in eo solo differt ab eo, quòd causa ipsius circa coxam firmatur: causa verò huius est crassus ac pituitosus humor coarticulationi circa coxam impactus. Dolor autẽ ipsis est à locis circa nates & inguina, vsque ad genua, in plerisque verò vsque ad summum pedem pertingit. Ab initio igitur ægro oblato, post stercorum per clysterẽ euacuationem, venæ sectionẽ à cubito assumimus cum repetita detractione: si verò post tempus æger nobis obtigerit, à malleolo circa crus affectum detractionem faciemus, & circa exacerbationes hac irrigatione vtendum est: Cyprini cyathi octo, aceti cyathi quatuor, nitri cyathi duo, seminis rosmarini cyathus vnus, per lanas succidas calida hæc adhibentur. Post hanc cataplasma imponatur ex lupinorum amarorum farina, cum aceto mulso, aut ex loliacea farina cum resina, & cucumeris syluestris radice, & nitro, & calamintha, & rosmarini semine, & lauri baccis: sed & sola calamintha vtiliter imponitur cum aceto mulso, aut aqua mulsa. Emplastro verò mitigatorio vtendum est hoc: Ceræ drach. centum, terebinthinæ drach. vigintiquinque, æruginis drach. sex, myrrhæ, galbani, iridis, singulorũ drach. sex: cedriæ drach. quinque: præbibẽdus detur succus Cyrenaicus erui magnitudine, aut castorii drach. vna, cũ opopanacis obol. tribus. Radicis autẽ capparis cortex potus, & cataplasmatis admistus prodest: si verò multus est dolor, etiam dolorem eximentia medicamenta locum habent, velut est antidotus Philonis, & quæ ex duobus piperis generibus constat: infusum verò hoc immittatur: Mellis sesquicyathus, olei sesquicyathus, aquæ cyathi duo, nitri drachmæ octo, terebinthinæ drachmæ quatuor. His calidis infusis, insuper fomentum ano adhibeatur, quò longiore tempore retineatur. Euacuat mucosa, quandoque etiam

A sanguinem, quando etiam plus prodest: si verò perseuerauerit affectio (quod tamen raro contingit) rursus ipso vtendum est frequentius, pro aqua centaurii decocto admixto. Sanguinem euacuat etiam thlapseos semen infusum, & elaterii succus, & quod ex ipso, aut ex radicibus ipsius componitur oleum Sicyonium, & salsorum piscium muria, & oliuarum colymbadum muria rectè infundi potest. Cucurbitis etiam ad coxam, cum multa flamma & scarificatione vtendum est, aliquando etiã hirudinibus. Perseuerante autem affectione, ad purgationem procedendum B est aut per hieram aut per colocynthidẽ, ita vt medullæ ipsius probè tritæ drachmæ pondus detur, in aquæ mulsæ cyathis plus minus duobus, pro viribus ægri, & prout aluo bene affectus est. Sit autem ruta in aqua mulsa cocta. Probè etiam hos expurgat puls ex colocynthide: in quibusdam etiam vomitus à raphanis ab initio profuerunt. In interuallis autem dropax adhibeatur, & acopa ex euphorbio, præsertim id quod varium appellatur. Balnea verò naturalia his commoda sunt si verò non adsint, in aliis saltem loti, relatis acopis vtantur, & compositis C his, tum Asclepio appellato, tum hoc quod ex euphorbii, adarces, veratri nigri, castorii, pyrethri, piperis, staphidis syluestris, singulorũ æqualibus partibus paratur. Post balneum picis aridæ quadrans, sulphuris viui sextans, calido adhuc corpori inspergatur, ipsúmque charta integatur. Si verò neque hæc profuerint, aut reliquiis morbi restantibus, bonum est etiam sinapi cum caricis impositũ, aut etiam per se. Perfectè verò ipsos restituit Iberidis herbæ vsus, quam sanè etiam lepidium, aliqui verò syluestre nasturtium appellant. Quæ verò apud nos nascitur fruti D cosa, foliis lauri similibus, & multo maioribus, multã de se experientiam dedit, non solùm in coxendicum, sed etiam aliis diuturnis morbis. Æstate autem multo efficacior est: si verò etiam folia tunc quum expetitur, non produxerit, radicis ipsius corticem contundere oportet cum adipe suillo, ad emplastri formam, deinde in linteũ densum infarcta, dolentibus maximè locis imponere aut circa totas nates & femur, & sinere donec nigrescat, aut omnino liuida fiat summa cuticula: postea ipsum auferre, & loto hoc ceratũ imponere: Opopanacis trientẽ in aceti E cyathis 2 dissoluito, & cerato Cyprino excipito. Quòd si recusent taliũ vrẽtiũ vsum, emplastris malum extirpantib' vtendũ est, quorũ de numero & hoc est: Ceræ, resinæ, pinus, singulorum drach. duodecim: terebinthinæ, fimi columbarum syluestrium, fæcis vini vstæ recentis, singulorum drach. sex: galbani sesquidrachmam. Est etiam de extirpantibus emplastrum leæna appellatum. Commoda sunt quoque ea quæ ex lixiuio ac nitro parantur: quin & potionibus quæ ad annum bibuntur quidam vsi sunt, ex quibus est & ea quæ ex quatuor rebus constat, chamædryos libra vna, gentianæ dodrante, aristolochiæ rotundæ F dodrante, seminis rutæ sicci sextario vno. Hæc contusa & cribrata quotidie dare oportet cochlearii mẽsura ieiuno, & concoctione probè facta, cum aquæ frigidæ cyathis duobus, ad annum, donec morbus sedetur. Medicamentum quoque ex septem rebus compositum, & quod Proclo adscriptum est, idem promittunt. Exercitia faciat per deambulationes, & per assiduos flexus, saltus ac cursus. Cibus sit attenuans moderatè, & concoctu facilis. Si verò nulli ex relatis cedat coxendicum morbus, quandoque G ad suppurationem vertitur, quandoque laxatis neruis colligantibus, coxa ex articulo luxatur. Oportet itaque diuturna facta affectione, articulum vrere tribus aut quatuor locis, velut in chirurgiæ tractatione referetur, & vlcera ad plures dies conseruare, vt ne cicatrix inducatur.

DE PODAGRA ET MORBO ARTIculari, arthritide dicto, Cap. LXXVIII.

H NON sola partium debilitas podagricam & arthriticam affectionem efficit, alioqui exacerbationes indesinentes esse oporteret, in quantũ etiam debilitas semper inest articulis debilibus, neque humor solus: (nõ enim in articulos solos irrueret affectio) verùm ambo, & humor

præter naturam,& partium debilitas,morbum efficiunt. Quum enim nutritoria partium facultas debilis fuerit ob ciborum repletionem, consequenter cruditates oboriuntur, & redundans humor in quamcunque tandẽ coarticulationem iam antea debilem irruens,& neruos colligantes distendens,dolorem efficit. Neque enim neruorum qui voluntario motu mouentur, primariò affectorum,est inflammatio: alioqui in locis inter coarticulationes mediis itidem ipsam fieri oporteret, velut in tibiis mediis,aut femoribus,aut cubitis, aut brachiis. Per consensum igitur afficiuntur etiam voluntarii motus nerui. Quandiu igitur pedum coarticulationes solùm humor infestat, podagra affectio appellatur: vbi verò causa omnes corporis articulos pertransiuit,arthritidẽ appellare solent,in qua & verticula,& scapulæ,& maxillæ,& omnes articuli morbo feriuntur.Quibusdam etiam aures,& dentes,& fauces,& quandoque etiã hepar,& splen,articularibus doloribus participant:in quibus si non breui ad articulos translatio fiat, periculũ in modico tempore ægrotos corripit. Cæterùm redundans humor,quandoque biliosus, quandoque sanguineus, aliquando atrabiliarius, plerunque verò pituitosus & crudus est, ex ciborum redundantia,cruditatibúsque ac otio collectus. Moram autem trahens circa articulos,crassescit,ac viscosior euadit, vt etiam tophos appellatos efficiat: aliquando verò etiã humor ex pluribus mixtus est.quare fit vt & cognitu & curatu difficilis,& fere incurabilis sit morbus. Auspicatur autem,& lacessit affectionem plerunque lassitudo immodica,& deambulationes concitatæ,& equitatio frequens, & rei venereæ intempestiuus vsus, frigidæ potus non consuetus,frigidorum aut multorum aut malorum eduliorũ esus,vinum multũ: sed & ex offensionibus, aut impulsionibus,aut luxationibus,aut aliis huiusmodi,quidam primum affectionis experimentũ fecerunt,præcedente quidem in corpore, & hactenus quiescente materia, externa autem lacessente causa ipsam cõmouente. Tristitiæ autẽ & curæ,& vigiliæ,ac reliquæ affectiones, non solùm commouent, sed etiam ipsæ generant,siue primariò, siue per accidens, vitiosos humores. Variæ igitur sunt velut dixi affectionis causæ. Facillimè tamen,quantum eius fieri potest, affligentium humorum differentiæ deprehẽduntur, vtpote quarum notæ ex coloribus ac symptomatis accidentibus sumuntur. Biliosa enim fluxio ad coloris pallorem ac ruborem,etiã caloris sensum, & dolorem acutiorem efficit,& citò per cutem distribuitur, citra magnum tumorem,& calfacientibus impositis exacerbatur,quemadmodum vice versa à frigefacientibus remittit. Atque hoc quidem etiam in aliis omnibus plerunque, maximè tamen ex bilioso affectis humore,cõtingit: & febris ipsis accedit sæpe in exacerbationum vigoribus, quando etiã siticulosi sunt.Sic autem & nigriorem in atrabiliariis reperies colorem: album autem & aquosum in pituitosis: in quibus autem sanguineus est redundans humor, in his & dolorem intus delitescentem, & tardius in tumorem se attollentem, velut etiam sanguineum colorem deprehendes. Ad firmiorem verò dignotionem conferet tibi etiã prægressa victus ratio,& reliqua.

Curatio eorum qui ex biliosi humoris fluxione laborant.

Principium curationis in his qui ex flaua bile,aut potius ex qualitate affecti sunt, affligentis humoris fit euacuatio per purgantia medicamenta, quale est maximè quod ex rhodomelite paratur,& quod ex malis Cydoniis, & quod ex picra antidoto, & catapotia ex aloe:in exacerbationibus autem forinsecus rosaceo vtemur cum oui vitello,ac vino modico,confricta insuper leniter parte.Sed & frigefacientes herbas adhibemus, velut est solanũ,portulaca,hyoscyamus, semperuiuum, lenticula palustris,seris,papauer, polygonum, rosarum folia, & similia:ita vt aliquando ipsa illinamus, aliquando cum micis panis posca maceratis,aut cum hordeacea farina ac rosaceo cataplasmatis modo imponamus. At in inflammatione articulorum ignem sacrũ referente, manifestè mitigat cucurbitæ recentis cortex impositus,& peponis ac cucumeris caro per se, & cum pane,& perdicii folia, itémque hederæ cum pane aut polline polentæ. Sed & psyllium cum hordeacea farina coctum feruidas inflammationes mirificè mitigat: similiter & rosaceum ceratum cum aliquo perfrigerante succo frigefactum, & quod ex fabacea farina paratur.Habet autẽ hoc modo: Ceræ quincuncẽ, chamæmelini sextantẽ & vnciæ dimidiũ, rosacei sextantẽ & vnciæ dimidiũ,farinæ fabaceæ vnciæ dimidiũ, ouorũ 5 vitellos. ALIVD cataplasma. Maluas virides coctas terito,& psylli ũ priuatim viscosũ factũ admisceto,deinde vitellis ouorum additis, cum oleo chamæmelino imponito.Si verò multus & ægrè tolerabilis est dolor,etiam ex croco,& glaucio,ac opio paratis vtẽdũ est, ita vt cũ posca ipsa teramus,& aut illinamus,aut cum micis panis imponamus. Galenus autem huius meminit: Succi papaueris drachmas quatuor,croci drachmam vnam, cum lacte bubulo aut caprino terito,aut panis internam partem adiicito,& ex contactu rosacei emollito, ac pro cataplasmate vtitor, aut opium & crocum cum lacte tritum, cerato rosaceo excipito.sed & ex torpedine ceratum eiusdem facultatis est in exacerbationibus,& oleum ex ipsa. Quin & hoc cõsimile est Micarum panis aqua aut posca maceratarum,semperuiui,aut solani,aut portulacæ,carnium palmularum,seminis papaueris,singulorum pares partes: vitellorum ouorum assatorum,& rosacei quod satis est,pro cataplasmate imponito. Verùm stupefacientibus immorari non oportet,sed eo vsque solùm vt doloris vehementia moderatior fiat.Nam vberior ipsorum vsus,& humorum compactiones,& tofos, & diuturnas motus difficultates efficit.Post vsum igitur eorum quæ dolorẽ eximunt, aut emplastro ex succis cum chamæmelino dissoluto vtendũ est,aut eo quod ex althæa paratur, aut aliquo huiusmodi medicamento. Postquam autem recalfacta fuerint perfrigerata, partem corroborabimus emplastro phœnicino,aceto & rosaceo,aut vino ac rosaceo dissoluto: si verò grauentur emplastris, acaciæ succus cum posca illinatur,aut lycium cum croco, & glaucio, & perdiciadis succo in posca.At verò victum ipsorum perfrigerantẽ & humectantem esse conuenit, quales sunt ex ptissana & alica sorbitiones,& ex oleribus,malua,lactuca,intybus,& gallinarum domesticarum pulli,& pisces petrosi,& erinacei,& pectines,& similia.Vitent omnia calfacientia,& quæ pallidam ac flauam bilem generant, & vina vetera, fulua,ac nigra,& repletionem. Vtantur etiam balneis potabilium aquarum,& circa ipsas fluxiones, quantum ad causam attinet,& absque illis,si non aliud quid prohibeat. Vitent iracundiam,ciborum abstinentiam,acrium eduliorum esum,ebrietatem,lassitudinem immodicam,venerem.

Curatio eorum qui ex sanguinei humoris fluxione laborant.

In quibus sanguineus humor redundat, venæ sectione vtendũ est citra dilationẽ:imò etiã in pituitosioribus aut atrabiliariis,quandoquidẽ & his humor in venis quàm maximè cõtinetur,quantitate magis quàm qualitate lædens. Venæ igitur sectionẽ assumimus statim circa primã morbi tentationẽ. Nam quos sæpe iam fluxio præoccupauit, illi læduntur magis ex sanguinis euacuatione quàm vt opem sentiant, & magis hi quibus ex natura frigidius aut etiam debilius est corpus. Post sanguinis euacuationẽ,si non solùm sanguis est qui redundat,modico tempore interposito,etiam purgatione ex hiera vtemur.Sed & acetũ mulsum Iulianium ex his est quæ hos conuenienter purgant. Qui verò talia purgatoria medicamenta recusant, his catapotiis vtantur: Aloes,colocynthidis,veratri nigri, scãmoniæ,singulorũ vnciã vnã,euphorbii vnc.dimidiũ, nitri vnciæ dimidiũ: excipe succo brassicæ,& præbe pro viribus. Melius autem in malorũ Cydoniorum succo. ALIVD catapotium:datur & in exacerbationibus, & in interuallis, & in omni humore in podagricis. Aloes sexuncẽ, agarici vnciæ dimidium,croci vnciæ dimidiũ,costi vnciã vnã,spicæ nardi vnciã vnã, floris iunci odorati vnciam vnam,carpobalsami vnciã vnam,cassiæ sextantẽ, scammoniæ sextantẽ:epithymi quadrantẽ & vnciæ dimidiũ.Dosis moderata,est scrupulorũ duo,perfecta,quatuor,

Quin & ex Armeniaco lapide catapotia mirificè purgant, priuatim in arthriticis conuenientia,tùm in principiis,tũ in declinationibus fluxionum,atque etiam interuallis data.Quandoquidem verò quidã fcammoniam velut ftomacho incommodam fugiunt,danda funt ipfis,& præfertim fi pituitofa materia redundat,hæc catapotia:Colocynthidis medullæ,veratri nigri,bdellii,gummi,aloes,fingulorum vncia vna, nitri Alexandrini,euphorbii, fingulorum vnciæ dimidium:dantur fcrupuli quatuor. Ego verò pro gummi,epithymũ adieci. Quidam verò in ipfis exacerbationibus,in omnibus arthriticis purgatione ex hermodactylo vtuntur: verùm attendendum eft, quia ftomacho incommodus eft hermodactylus, & anxios ac ciborũ inappetentes facit. In folis igitur iis qui negotiis quæ differri non poffunt,vrgentur,ipfo vtendum eft. compendio enim & poft duos vtplurimum dies fedat fluxionem, vt quis ad confuetas functiones obeundas tranfire poffit. Noui autem quendam qui non ipfam hermodactyli fubftantiam exhibet, neque aliquod medicamentum ex ipfo compofitum, fed herbam ipfam coquit, cum aliquo ex confuetis pharmacis,velut anifo, aut apio,& decoctũ bibendũ præbet: & mirum eft quomodo per ventrem euacuati à fluxione liberantur. Oportet autẽ,propterea quòd ftomacho incommodus eft,(velut dixi) poftea ftomacho gratis & corroborantibus,cum moderata caliditate,ofculum ventris corrigere. Cæterùm Alexander purgationẽ ex coronopodio meliorẽ effe dicit ea quæ fit ex hermodactylo, vt quæ eãdem euacuationem & doloris fedationem efficiat, cum hoc quòd neque ftomacho incõmoda eft.At verò localia pituitofis adhibeantur: fi quidẽ moderatus eft dolor,braffica viridis impofita,& apium,& conyza,& verbenaca recta: fi verò vehementer dolent,farinæ fœnigræci partes tres,farinæ lolii partem vnam, farinæ cicerum partem vnam, cataplafmatis modo imponito cum aqua mulfa aut vino tenui,cum modico Cyprino, aut nardino,& maximè hyeme. Cinis item radicis & caulium brafficarum vftorum, cum axungia impofitus,multis prodeft. Verùm ad mitigãdũ dolorem,recentẽ axungiam effe oportet:ad difcutiendum verò, veterẽ falfam. Facit & bubulum ftercus cum farina hordeacea,in aqua mulfa coctum,aut per feipfum recens humidum impofitum, cum brafficæ foliis: fimiliter etiã caprinum ftercus per fe aut cum farina hordeacea,ex pofca coctum.Quandoquidẽ verò & ex iis quæ contraria effe videntur quidam opem fenferunt, (variorum enim humorũ mixtura dignotionem excindit)materiã mixtim referemus. Prodeft itaque fylueftris & hortenfis atriplex cum pane impofita,aut verbafci folia cum bulbis & pane trita,aut cum polẽta,aut ex cruda hordeacea farina cataplafma. In fumma porro,in quibus eft obfcura caufa,tranfitionem facere oportet quandoque ad ea quæ funt eiufdem generis, aliquando etiam ad contraria,ita vt neque iifdem immoremur, fi non mitigationem exhibeant. Hæc enim quotidie in ipfis artis operibus videmus fieri, & idem auxilium huic quidem articulo prodeft, alteri verò in eodem ægroto fimiliter inflammato,non folùm non prodeft eadem etiam hora, fed quandoque etiam infuper lædit: & quod fanè mirum eft, vnus & idem articulus fæpe ab eodem auxilio nũc quidem vtilitatem percepit, paulo pòft autem etiam infuper inflammatus eft. Non igitur aliquãdo fortaffis, vbi quidẽ vifcofa & craffa materia obtinet, ex calidioribus opem fentit:vbi verò acris ac feruida humoris qualitas obtinet,frigefacientibus mitigatur: & nihil miri eft etiam frigidiorem natura materiam,inflammationis tẽpore exardefcere ac feruere,vt bilis, fi ita contingat, admixtionem omittam. At verò tophorum coactionem prohibet farina lupini cum aceto mulfo, aut pofca,aut Silphii,aut bryoniæ radix cum pane.Sed & hoc ex iis eft quæ citra læfionem mitigant, fimúlque moderatè difcutiunt:Lycii vnciam vnam, ammoniaci thymiamatis vnciam vnam, cum vino vetuftiffimo trita & oleo acerbo,coquito, & farinæ fabaceæ quod fatis eft adiicito, moderatè cocta imponito. Poft vigores autem tumore relicto, imponantur bulbi per fe, aut cum polentæ polline, vfque ad lancinationem: ita enim operari folent. Si verò cataplafmatis non mitigentur,irrigationibus & perfufionibus vtãtur ad locos,maximè fi extremæ partes fuerint,ex chamæmeli & meliloti,aut etiam centaurii decoctis. Quofdam etiam capparis decoctum multum iuuit. Hoc autem omnium efficaciffimum eft: In aceto acerrimo thymum,origanum, thymbram & calamintham coquito, indéque locos affectos perfundito, non folùm femel,fed fæpe in die, confidenter: multis profuit non folùm ex pituita,fed etiam bile affectis. Quidam & hoc obferuarunt:Ilicis glandes tundunt,& diu coquunt, & decocto hoc extremas articulorum partes in fluxionis principio,ad multum tempus irrigant, interiores autem partes fpongiis perfundunt, & ftatim materiæ impetum repellunt. Hoc etiam ex bile affectis conuenit, quemadmodum etiam in aquam calidam abfque aliquo decocto demerfio.Cæterùm ad dolores & impactos articulis humores,ob intentam frigiditatem obortos,forte eft hoc auxilium: Olei veteris libra vna femis, nitri Alexandrini libra vna, terebinthinæ libra vna, euphorbii vncia vna, iridis fextans, farinæ fœnigræci fextarius vnus femis.His verò etiam conueniunt quæ ad coxendicum morbum relata funt.Multi enim ex ita perfrigeratis,in declinationibus & finapi cum caricis vfi funt,& aliis rubefactoriis: quidam etiam medicamento ex cantharide: verùm hæc lædũt in pofterũ,fi non aliquo ex molliẽtibus vfi fuerint, velut eft quod ex herba lanaria paratur, & quod pyxis & quod Bafilii appellatur,& quod ex abiete fit,& quod ex populo nigra, & bromiũ,& lyfiponiũ appellatũ,& ex acopis fortiora:in quibus etiam maximè neruorum per confenfum affectiones & humorum impactiones fiunt. Emplaftrum verò ex mulæ vrina,etiam in vigoribus impofitum,frigidioribus præfertim fluxionibus commodũ eft: fimiliter & ex duobus veratri generibus paftillus. Porrò ad laxos tumores conuenit fomentũ quidem ex fale fricto, aut etiam alio modo aquæ marinæ calidæ per fpongias perfufio aut irrigatio:& emplaftra ex fale parata,item ex lixiuio,& ex nitro emplaftra,& confimilia his cataplafmata poft vigores.Victus autem ficcior,& nihil fuperfluitatum habens his conuenit, & ciborum abftinentia, aut parfimonia, & balneorum affiduorum abftinentia: loti verò, nitris & aliis defrictoriis vtantur. In declinationibus autem exercitiis & frictionibus articulorum maximè vtantur,& naturalibus balneis, aut etiam arenæ ingeftionẽ,vomitibúfque à raphanis ac cibis.Qui verò ad hoc idonei funt,etiam per veratrũ album euacuentur per vomitus,aut etiam per infernam aluum purgentur.

Curatio eorum qui ex mixti humoris fluxione laborant.

Qui ex mixto humore affecti funt, poft fanguinis in principio morbi euacuationem, relatis localibus auxiliis vtantur: fi quidem biliofior & acrior eft redundans fanguis, iis quæ in bilis fluxione relata funt: fi verò frigidior & pituitofior, aut etiã magis atrabiliarius, iis quæ poft illa dicta funt, exceptis valde acribus: fi verò diuturnum fit malum, etiam his. Sed & hoc cataplafma ab initio conuenit: Malicorium,& rhus,& polenta, in vino trita imponuntur. ALIVD. Ad folia brafficæ cocta ac probè trita fæcẽ aceti adiicito,& ouorum crudorũ vitellos duos, & rofacei parum, & trita imponito,affiduè permutando. Cibos autem attenuantes & parum nutrientes fumant. Proinde à carnibus ac leguminibus abftineant, & à vino copiofiore ac nigro: quòd fi fieri poffit, etiam in totum vini potum vitent.multos enim noui qui à folo hoc penitus abftinuerunt, & omnes opem fenferunt. Quidam enim in principio morbi perfectè liberati funt: quidam poftea & rarò & neque valde dolorofẽ exacerbati funt. Si igitur nihil aduerfi ex hoc contingat, aut in futurum timeatur, per totam vitam à vino abftineant. Qui verò propter debilitatem aut perfrigerationem aliquantulum fuccumbere apparuerint, vbi ad biennium à vino abftinuerunt, hinc iam modicum & aquofum perpetuò bibant. Oportet autẽ eos qui à vino abftinent,pro vino anifi decoctũ bibere,aut alicuius eiufmodi feminis, abftinẽdo quantũ eius fieri poteft à fructibus pomorũ, &

reliquis perfrigerantibus,itémque à veneris vsu. Qui verò medicamentis quæ per annũ bibuntur,perfectè à morbo liberare volunt,hi plerosque pituitosiores ac superfluitatibus abundantes iuuerunt: calidioribus autem & siccioribus repentinæ mortis causa fuerunt, materia ad intestinum, aut renes, aut latus,aut pulmonem, aut aliquã principalẽ partem translata. Melius igitur est in biliosioribus,aut multo sanguine redundantibus, vini vsum vitare,quum ex hoc nullus in relata pericula incidat. Verùm in frigidioribus & superfluitatibus refertis, theriaca ex viperis vtendum est, ita vt bona facta concoctione frequentius ipsam sumant hyeme,rarius autem æstate. aut enim à morbo liberat, aut moderatiorem ipsum reddit, nullam relatarum partium lædens. Quandoquidem verò cogunt aliqui nos etiam ad relatorum antidotorũ vsum, eiusdem generis esse scito,& quod ex Damasonio paratur,& quod Agapeti appellatur, & inordinatum dictum, & Octaidon, *octo rebus constans*, & quod Proclo adscribitur, & quod ex scordio fit,& quod ex corallio, & alia cõplura. Verùm securissimum omnium, insuperque multi experimenti est quod ex corallio paratur, vt quod etiam tofos in articulis iam coactos dissoluit. Horum autem omnium & facultates,& vsus modum, & in his cautionẽ, in libro de medicamentis comperies: similiter etiã psilothrorum ad arthriticos,& compositiones & vsus modũ in iisdem habitibus,pituitosioribus dico,in vsum veniẽtium. Alii ad totius morbi exclusionem, vulpeculas totas in oleo coquentes,arthriticis medentur, partim viuas in maximum lebetem mittentes,partim mortuas. Similiter etiam hyænas coquunt, discussoriũ oleũ facientes: deinde folia ex ipso complentes, & arthriticos in ipsa demittentes,& multo tempore immorari iubentes. Ex hoc autem contingit nõ solùm tumores circa articulos,sed etiã totum corpus euacuari.

De tofis.

Quandoquidem etiam tofi sæpe in articulis coguntur, aliquando ob crassum ac terreum humorem in ipsos irruentem, aliquando etiam ob medicamentorum discutientium ac immodicè resiccantium, citra emollitionẽ, vsum,id nosse expedit, commodiora pharmaca esse quæ vnà cum hoc quòd molliunt,etiam discutere solent. Molliunt itaque adipes vetusti,& medullæ, & ammoniacum, & bdellium,oleúmque valde vetus, & styrax. Discutiunt autem & siccant,nitrum,sal,lixiuium,adarce, euphorbiũ, & similia. Verùm ad tofos in articulis priuatim facit caseus vetustissimus & acerrimus,cum carnis suillæ pinguis ac veteris decocto tritus ac impositus. Erumpente enim tofo sua sponte,quotidie euacuatio contingit. Compositum autem id quod ex perna fit,experimento cognitum est,& dupliciter paratur,& quod à lixiuio appellatur. Sed & hoc priuatim facit: Aphronitri,terebinthinæ,lixiuii ex cinere calce addito parati, propolis, singulorum trientẽ, ceræ dodrantem, colophoniæ libram vnam, olei vncias sedecim: mixtis vtere ad tofos & abscessus: quod verò ex cinnabari paratur, admirandum quidem & ad tofos, & ad plura alia,sed difficulter haberi potest: at quod ex nucibus auellanis fit, ad hoc quòd felicem successum habet,etiam facilè parari potest: & nõ solùm in fortioribus, sed etiam subtili sensu præditis corporibus conuenit, si emplastri ex melle,aut quod ex anemona fit, duæ partes ad vnam ipsius assumantur. Si verò non adsint, etiam ex eo quod ex cerussa fit, æqualis portio ad ipsum admiscetur. ALIVD ad tofos. Sandarachã tritam visco quercino excipe,ac vtere. ALIVD. Facit etiam ad fistulas & ægilopas: Olei sextarium vnum,spumæ argẽti bessem, & vnciæ dimidium,auripigmenti vnciam vnam: spumã argenti & oleum coquito, donec nõ amplius inquinent: deinde auripigmentum valde tritum inspergito:& prius quàm adurantur,ab igne ablatis vtitor. Quæ verò ex lapidis Asii flore in interuallis exacerbationum imponũtur, ad omnes circa articulos consistentes collectiones conuenientia,veterum testimonio quorundam, à toto morbo liberare creduntur. Sed & id quod ex salis flore paratur,in declinationibus similiter impositum, relictos tumores discutere creditur.

A De præseruatione podagræ.

Podagram iam consistentem,aut etiã arthritidem,corrigere operosissimum est,citra relatas methodos: verùm eam quæ nondum facta est,præcauere facile est,ita vt ciborum detractio fiat,& eis vtatur quis qui & facilè concoquũtur ac distribuuntur,& nihil superfluitatum habẽt, itémque vino moderato,& vt exercitiis additio fiat quãtum satis esse visum fuerit. Auxilii verò loco, sal in oleo tritus,& articulis affrictus,omnibus qui præcauent ne in podagricam affectionem incidant,magnificè prodest, si B nõ valde siccam habuerint intemperiem. Oportet autẽ eo vti mane & vesperi per omnem vitam: sed & post inflammationum declinationes eodem vtendum est.

AD PERNIONES IN PLANTIS AC pernis, Cap. LXXIX.

PErniones,vlcerosæ sunt affectiones,circa manuum ac pedum digitos consistentes hyemis tempore. Oportet itaque ipsos aqua marina tepida perfundere,aut betæ, aut lentis,aut erui,aut radicis asphodeli decocto: post perfusionem lentes coctas in vino tritas imponito, aut ficus C tritas cum oleo imponito: aut alumen & farinam, æquis partibus in vino trita adhibeto: aut fæcem vini subaridã, aut bulbum recentem vino tritum imponito: aut alliũ in oleo torreto,ac reiicito,& moderata cera in oleo liquata imponito: aut malicoriũ vino coctũ ac tritum,cerato rosaceo excipito,ac vtitor, irrigatione ex lupinorum decocto præmissa: aut mannam, & sulphur viuum cum melle cocto imponito. At hyoscyami succus assiduè illitus, ab inflãmatione ac dolore conseruat.

Marcellium ad perniones.

D Rapi radicẽ excauato, & in fossulã excauatã ceræ sextantẽ,& olei lentiscini sextantẽ indito, & in duplici vase, in aqua marina,aut muria,aut lupinorũ decocto coquito: & hoc quidẽ perfundito,ceratũ verò in rapo liquatũ,frigefactũ imponito. Verùm in vlceratis pernionibus, thuris,aluminis scissi,rubricæ,resinæ, æquales partes, adipe suillo dilutas excipe,ac vtere. Cæterùm ad vlceratos cum inflammatione, hexapharmaco, *à sex rebus quas recipit appellato*,vtere: Olei dodrantem, adipis taurini, fellis itẽ, singulorum libram vnam: spumæ argenti sexuncem, co- E lophoniæ trientem,mellis sexuncem.

Ad digitorum & totorum pedum rimas.

Picem liquidam illinito,aut cancrum fluuiatilem aut marinum in prunis exurito,& detracta testa,cum oleo terito,& ad mellis spissitudinem redigito,& præterfis rimis instillato. Facit & scillæ pars interna oleo feruefacta, & cum terbinthina contrita: & cornu ceruinum vstum,& adipe caprino exceptum: verùm digitos præmundare oportet,& sic medicamenta adhibere.

Ad fissuras pernarum ac plantarum floridum G emplastrum.

Calcis viuæ drach.decem,cerussæ drach.viginti,ceræ drach.viginti aut triginta,adipis porcini recentis septũcem,colophoniæ dodrantem,fucci seminis lini cyathum vnum,olei dulcis vncias quadraginta: tenerã plantam facit velut nullum aliud. ALIVD. Adipis caprini,ceræ, olei, æquis portionibus vtere. ALIVD. Malicoria in aceto cocta per quinque dies imponito: deinde circũcirca mundatis calcem cum oleo aut strigmento imponito. ALIVD. Scillam in oleo coquito,& ipsam qui- G dem torrefactam reiicito: in oleo verò terebinthinam liquato,ac vtitor.

Ad attritus pernarum ex longo decubitu.

Ceræ,olei,spumæ argenti,mellis, singulorum æquales partes. Facit etiam ad omnem vlcerationem plantarum ac calcaneorum,& volarum,& internæ digitorum partis, & hoc magis si vlcus propinquum vngui fuerit.

Ad sordida in planta vlcera medicamentum quod linamentis inditur. Facit etiã ad pudendum.

Amurcæ cyathum vnum,aceti cyathum vnum,coqui- H to in vase æneo ad mellis spissitudinem, & priuatim squamæ æris drachmas duas,mannæ drach.duas: lanarũ succidarum molliũ tedæ obuolutarũ ac vstarum cineris quantũ manu prehẽdi potest terito, excipitóque omnia: ac vtitor,ad vulnera quidẽ,vino dilutis, ad pudẽda verò

ac plantas,paſſo. ALIVD. Amurcæ,mellis deſpumati, ſingulorum pares portiones:hoc etiam gingiuas purgat. Ad attritus ex calceamentis facit pulmo agninus, & porcinus,& caprinus:coria à veteribus ſoleis vſta,inflãmatis quidẽ nõ proſunt,verùm ſedata inflammatione opitulãtur,aut cepam cum multo gallinaceo adipe impone, aut gallam vſtam inſperge, aut acaciam aceto dilutam illine.

AD CLAVOS AC CALLOS,
Cap. LXXX.

AD clauos præmundatos vnam aliquam ex corrodẽtibus compoſitionibus imponere oportet,aut ærugi- nem raſam,aut ſandaracham, aut fiſtulis dicatum puluillum ſiccum,aut fiſtulare collyrium, gummi vice,ammoniaco exceptum.Eſt autem clauus rotundus, albus, claui capiti aſſimilis, circa omnes corporis partes conſiſtens, maximè tamen in plantis ac digitis pedum.Aufertur autẽ longiore tempore,etiamſi quis præminentem claui partem aſſiduè deradat ſcalpello,aut pumice deterat: ſimiliter etiam callus. Facit & lupinorum crudorum vſtorum cinis cum melle,miſy pice liquida exceptum, melanthiũ cum pueri impuberis vrina, fabæ lomentum cum aceto coctum.Hoc autem ſæpe experimento cognitũ eſt:Cantharidum,atramenti ſutorii, caſtorii, ſingulorum æquales partes:excipiuntur terebinthina ad emplaſtri formã, & clauo præmundato imponuntur. ALIVD. Fæcis vini vſtæ, calcis viuæ, viſci, ſingulorum pares portiones cum lixiuio aut vrina pueri impuberis.

DE AFFECTIONIBVS CIRCA VNgues,& primùm de paronychia,
Cap. LXXXI.

PAronychia,*id eſt reduuia*,abſceſſus eſt circa radicẽ vnguis conſiſtens.Quum adhuc parua eſt paronychia, & incipiens,galla cum melle comprimit, ac conſiſtere impedit, aut Muſæ paſtillus,aut Nere,cum aqua:verùm vbi iam caro præter naturam excreuit, ſcopum habemus vt ipſam per nõ erodentia conſumamus ac rumpamus. Facit ad poronychias,aurium ſordes,& lycium. Suppuratã autem pungito,& emiſſo humore ſpongiam aqua imbutam imponito,aut lentem cum aqua tritam adhibeto,aut phœnicinum emplaſtrum cum vino,aut roſas virides,ſiue ſiccas,aqua maceratas ac tritas, aut polentam cũ aqua. Facit etiam ad paronychias farina lupinorum melle aut vino mulſo ſubacta.Ad vlceratas autem,æruginis,ſpumæ argenti,ſingulorũ drach.quatuor,ſarcocollæ drach. quatuor:quantum ſatis eſt inſperge, & ſupernè linamentum ex vino,itémque ſpongiam impone. Oportet autẽ & carnem vndiquaque ab vngue diſparare.

De pterygiis.

Pterygium eſt nimium carnis incremẽtum,quod par-
A tem vnguis operit,ex paronychia,aut alia eiuſmodi cauſa ortum habens.Ad hoc igitur,auripigmentum, & mannam,æquis portionibus inſperge, & ſupernè linamẽtum ex vino, & ſpongiam impone. ALIVD. Chalcitidis, ſquamæ æris,malicorii,ſingulorum æquales partes, excipe ficu aſſata & melle,& loco prius ex ſpiſſamẽtorum decocto rigato, impone: quòd verò de pterygio exareſcit depurga.

Ad digitorum pterygia putreſcentia,& ad pudendorum vlcera.

B Thuris drach.vnam,ſquamæ æris drach.vnam,æruginis raſæ drach.quatuor,mellis cyathum vnum, terito ad ſolem donec ſubflaua fiant, & vtere cum ſplenio, loco ex vino prærigato. ALIVD breui reſiccans ac curans pterygia:Soreos vſti drach.duas, thuris drach.duas,æruginis raſæ drach.vnam,cum melle contrita pterygio ipſi impone.Facit etiam ad reliqua horum locorum vlcera maligna,& nigredines, & putrefacta. ALIVD. Squamam æris palmularum aut ficuum carne excipe,ac vtere. ALIVD. Columbinum fimum cum polentæ polline in
C paſſo coctum ac tritum,calidũ impone: ſed & æris ſquama per ſe inſperſa pterygia reſiccat. Oportet autem angulum vnguis aſſiduè per ſcalpellum eleuatum auferre, vt ne augeſcens, pterygium pungat. AD contuſos vngues: Myrti & mali Punicæ folia tenera imponito. AD ſubcruentos vngues.Farinam pice admixta imponito. VT diſcedant affecti vngues.Sulphur tritũ adipe ſuillo exceptũ imponito. VT diſcedãt ſcabri vngues.Viſci quercini,ſandarachæ,fœnigræci,ſingulorum ſextantem: cantharidum, thapſiæ,ſingulorũ vnciam vnam: aceti quod
D ſatis eſt. ALIVD. Propolis Atticæ, ceræ, bituminis, ſingulorum drach.duas,ſulphuris viui drach.vnam: excipe ſine oleo,vt ne inquinẽt.Vſu verò expetente, calfactũ medicamentum vnguibus obducitur. ALIVD. Picis liquidæ,ceræ,colophoniæ,terebinthinæ,ammoniaci thymiamatis,ſulphuris viui,aphronitri, ſingulorum æquales partes, vt ne inquinent. ALIVD quod ſcabros vngues diſcedere facit abſq; vlceratione: Bituminis, auripigmẽti,ſandarachæ,ſulphuris viui,ſingulorũ drach.quatuor:excipe reſina,& vtere,exoluẽs per ſeptimũ diem. ALIVD.
E Farina erui felle ouillo,aut vrina ouilla ſubacta vtere,aut calce cum oleo,aut maſtiche Chia cum opobalſamo:aut viſco atramẽtum ſutorium, & ſulphur viuum, quod ſatis eſt excipe, & pelliculæ inductum impone:aut ſtaphidem ſylueſtrẽ cum aceto tritã adhibe,aut reſinæ terebinthinæ drach.vnam,ſandarachæ duplum, ad radicem vnguis ſimul impone,ac diligenter deliga. Quum verò exciderit vnguis,ceratum myrteũ impone,cui parum additum ſit de medicamento ex reſina parato.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA, Lib. IIII,

Iano Cornario Medico Physico interprete.

DE ELEPHANTE, Cap. I.

ARETÆVM Cappadocem ita dicere arbitror, Auxiliorum facultatem morbis ſuperiorẽ eſſe oportere, & propterea elephantem curari non poſſe: nõ enim reperiri medicinã eo ſuperiorem. Si enim cancer qui velut elephas quidam eſt in vna parte,ex incurabilibus etiam ab ipſo Hippocrate nominatus eſt, quomodo non magis elephas,qui velut cancer quidam in toto corpore eſt,omnino incurabilis erit? Quum enim atra bilis ex qua hæc affectio conflatur, duplicem generationẽ habeat, (aut enim ex atrabiliario ac fæculentiore humore,& velut ſanguinis limo,aut ex flaua bile,vtriſque ſuperaſſatis generatur) ſubrubros quidem elephantas,mitiores quodammodo, aut(vt verius dicam) minus malignos,prima atræ bilis differẽtia efficit. Alios verò qui etiam maligniores ſunt,& totum corpus exulce-
F rant, & extremarũ partium elapſus faciũt, poſterior differentia ex flaua bile nimium aſſata generata producit. Quapropter de iis qui iã morbo detenti ſunt deſperandũ eſt: vbi verò in principio eſt affectio,vt neque aliqua extremarum partiũ decidat, neque vlcerata ſit cutis ſuperficies,neque etiam tumidæ eminentiæ plurimùm inſurgant, verùm turpis ſolùm ſit facies,ita tamen vt non valde indecorum aſpectum præferat,curare tentabimus.Nõ pauci enim per ſolam capitis vſtionem, pleroſque qui ita inceperunt, prohibuerunt ne ab affectione ſuperarẽtur.
G Statim igitur incipiente morbo venæ ſectione vtemur, cum repetita ſanguinis detractione, atque hoc magis in vere,quãdo maximè & gignitur affectio & exacerbatur. Paucis autem interpoſitis diebus,nouem aut decem,purgamus ipſos pulte ex colocynthide,non vna vice, ſed ſæpe,iuxta rationem medicamenti,quantitatẽ adaugentes:

purgatio quoque ex hiera iis commoda est. Rursus autē diebus circiter decem interiectis, serum lactis scissi ipsis dandum est, non infra trium heminarum mensuram, neque supra quinque. Sequentibus verò diebus lacte non scisso, aut recens mulcto alantur. Ex iis si quidem remittit affectio, eodem alimento vtantur: si verò perseuerat, à lacte abstineant, & ab acrium esu vomant, itémque à raphanis & cibis. Commoda est etiam postea ex veratro albo purgatio, bis si fieri potest in vere, semel in autūno. Cæterùm iis qui à malo victi sunt, neque vena secetur, neque veratrum detur. neque enim translatio à cute ad profundum contingit, neque imminutio materiæ ex his amplius fit. Verùm materiam ad ventrem ac intestina deducere oportet, & ex alto euocantibus ac transferentibus humores vti, siccaréque ac adstringere cutem. Leues igitur cucurbitæ ad os vētriculi & ad præcordia affigātur, & iisdem quoque partibus dropaces adhibeantur. Pauco autē tempore interposito rursus reflectēdū est, initio à purgatione per hieram sumpto, omissa venæ sectione, ex qua maius detrimentū quàm vtilitas vlla futura esset: & hoc circuitu ter aut quater in anno vtendum est, maximè vere & autumno. Potiones autem his conueniunt hæ: Aceti cyathus vnus cum cedriæ cyatho vno & succi & brassicæ crudæ cyathis duobus: mixta hæc dātur mane & vesperi: aut sideritidis herbæ folia arida drach. pōdere, in vini cyatho vno: aut cornu ceruini drach. vnā, & aceti scillini cyathi mensuram bibendam præbe quotidie post matutinam deambulationem: sed & alia circa hoc tempus dētur: aut scillæ assatæ drach. quinque in aqua mulsa, aut in melle ad eclegmatis modū: aut succi Cyrenaici erui magnitudinem, melle & butyro dilutam: aut ramenti eboris drachmæ dimidium cum vini cyathis duobus, aut cumini Æthiopici drach. tres cū melle velut eclegma. His autē magis opitulatur pastillorum theriacorum drach. vna, in vini boni cyatho vno trita ac pota: similiter etiam pastillorum scilliticorum drach. vna bibatur: sed & calaminthæ succum, velut efficacissimum auxilium, laudant potum. Incipiendum autem esse aiunt à tribus cyathis vsque ad sex. Præ omnibus autem efficax est theriaca ex viperis, & pota, & forinsecus illita. Si verò haberi possent ipsa animalcula, nihil adeò efficax est velut viperarum carnes coctæ comestæ ex albo iure, facta coctura per aquā copiosiorem, & salem, & porrum, & anethū, vsque ad spinarum separationem, abscissis prius capitibus ac caudis ipsarum, ad digitorum quatuor mensuram, exemptis etiā interaneis ipsarum, pelléque detracta. Quin & theriaci sales idem compromittunt, cum obsoniis sumpti. sic enim si ipsis vtantur, contingit aliquando squamas aut veluti quendam corticem de cute ipsorum discedere. Cæterùm victus ratio huiuscemodi sit: post somnos, præfrictus & aluo exonerata, gestetur, & vociferetur: de inde fricetur, & variè exerceatur, partim saltu, partim, & quidem amplius, halteribus, & follis vsu. Deterso autem sudore, illinatur adipe vrsino, aut vulpino, aut hircino, aut volucrino quopiam, aut butyro recenti. Modico verò tempore intercedente lauetur, illinens succum fœnigræci, aut ptissanæ, aut modicum ammoniacum aceto dilutum. Post balneū detersus illinatur lentiscino, aut œnanthino, aut myrteo, & vino modico cum alumine, aut ammoniaco, vt strigmenti sit spissitudo. Detersus autem rursus mollibus linteis, ad dimidiam horā quiescat, post quam pota aqua immissis digitis aut pinnis vomat. A vomitu verò vinum absinthites aut origanites bibat. Cibi sint, panis hordeaceus, aut maza ex polenta: olera verò, beta, lactuca, raphanus, porrum, brassicæ duabus aquis edulcatæ, & capparis. Ex mari verò, ostrea, pelorides, erinacei, pectines, tellinæ cum betis coctæ, salsamentum vetus medicamenti loco. A vino autē per totū morbū abstineāt, itémque à venere, ita vt paucissimū solum, & tenue, & aquosum vinum, iuxta tempus refectionis ex purgationibus sumant: in quo etiam acria auferantur, condimentis exceptis. Dāda autē sunt ipsis, ptissana, oua, alica lota, lac, & mel cū pane, malua, rumex, sisarum, pisces teneræ carnis, & ex volucribus bono succo præditæ: ex fructibus, ficus, vua, & vuæ passæ: ex dulciariis, ea quæ ex nucleis pineis, aut amygdalis tostis, & cnico parantur. Bis autem in die alātur. graue enim his est semel in die cibum capere. Cæterùm post curationem intrinsecam, smegmatis in balneo vtantur, ex decocto betæ aut fœnigræci, cum aphronitro, aut sapone, aut myrobalano, & quandoque etiam psilothris. Deterget etiam portulaca cum aceto trita, & tenue semperuiuum, & rumicis radices aceto coctæ, & alumen cum sale, & sandaracha, æquis portionibus, in vino & oleo lentiscino: & id quod ad vitiligines descriptum est, ex alcyonio, nitro, sulphure, myrti foliis, & fici syluestris foliis aridis, cum aceto tritum ac illitum, & quod ex sepiæ testa vsta, & pumice, nitro, cimolia tosta, gummi, & galla omphacina, paribus partibus paratur, siccum inspersum, aut cum aceto affrictum. Sed & hoc mirificè facit: Rumicis radicum fasciculum plenæ manus, nitri drach. quadraginta, thuris drach. vigintiquinque, sulphuris drach. vigintiquinque, cum aceto Ægyptio illinitur. Efficax est & hoc: Auripigmenti drach. decem, sulphuris viui drachmas octo, costi drach. duodecim, calcis viuæ drach. quatuor, ceræ drach. quatuor, baccarum lauri aridarum drach. duodecim: hæc populi foliorum succo, aut crasso decocto subiguntur, & mellis spissitudinem habentia illinuntur. ALIVD. Rumicis radicum fasciculi duo in aceto coquuntur, & in pila tunduntur ac conteruntur: deinde alcyonii libram vnam sumis, aphronitri bessem, sulphuris viui libram vnam, testarum cochlearum vstarum trientem, chamæleonis nigri radicis trientem. Cōteruntur omnia ad strigmētitiam crassitudinem, deinde illinuntur, æstate quidem in sole sæpe, hyeme verò in balneo, vsque ad exudationem. Quin & Æsculapii aridum smegma benè his congruit, & omnia quæ in communi referentur defrictoria, vsque ad ea quæ ad vitiligines describuntur, quemadmodum etiā nūc relata illis quoq; cōpetūt. At verò tumidæ eminētiæ inflāmatæ aut exulceratæ illinātur lycio Indico, aut glaucio, aut aloe, aut Andronio pastillo, aut polyide sphragide. Cataplasma imponatur ipsis ex alica cum succo polygoni, aut plantaginis, aut helxinæ trita: sed & Milesiæ herbæ viridis folia cum axungia tusa ac imposita, mirificè opitulantur. Rubefiunt enim inde partes, verùm facilè sedantur pane imposito, aut cerato ex oleo amygdalino facto, & ad naturalem colorem restituuntur. Exulceratis autem partibus conueniunt emplastra, id quod ex diphryge paratur, & Melinum ex vino, & coracium, & quod fit ex aceto mulso, & pastillus Andronius, & pōpholyx, & cadmia. Signum porro quòd moderatior fiat totus morbus, est quòd prima vlcera ad cicatricem perueniunt. Cæterùm ad spirandi difficultatem in elephanticis, asellos sub vasis aquariis quinque aut sex, ex aquæ mulsæ cyathis tribus bibendos præbe. In communi verò etiam aliqua ex iis quæ ad difficulter spirātes scripta sunt, ipsis cōueniunt. Aquarum verò naturalium vsum, velut maximè necessarium, eligere oportet, aluminosarum præsertim & ferrosarum, &, si fieri potest, frigidarum. Conferunt autem ipsis eædem quoque in potu: eandem vim habet etiam arenæ marinæ vsus, & omnia exudatoria ac sudorifica. Quandoquidem verò affectio ex his est quæ facilè per cōtagionem distribuuntur, non minus quàm pestis, habitationes ipsorum quamlongissimè remouendæ sunt ab vrbibus, & in mediterraneis ac frigidis locis statuendæ, & in quibus pauci homines, si ita fieri possit, versentur: ita vt hinc in circunsitos locos digredi possint, tum sua ipsorum causa, tum etiam nō minus ob eos qui ipsis occurrere possint. Nam & ipsi aere commodiore vtentur, & aliis malum impertiri non poterint.

DE LEPRA ET SCABIE, Cap. II.

VTraque harum affectionum asperitas cutis est, cum pruritu, & eliquatione, ex atrabiliario humore generationem habens. Verùm lepra per profunditatem corporum cutem depascitur orbiculatiore modo, vnà cum hoc quòd squamas piscium squamis similes dimittit. Scabies autē magis in superficie hæret, & variè figurata est, & furfuracea corpuscula remittit. In his igitur venæ sectionē assumere oportet, si corpus humorū copia redundare tibi videatur: sin minus, omnino tamen purgationē per ea quæ atram bilem euacuant. Forinsecus autē vteris

in communi quidem veratro vtroque, & calce lota in vsum ficca sepofita: vsu verò expetente, aqua diluens, strigmenti spissitudine illine. ALIVD. Saluiæ, oleæ Æthiopicæ lacrymæ, singulorum drach. octo, corticis radicis capparis, gummi, singulorum drach. tredecim, illine cum aceto in sole: lepras autem priuatim remouent anemonæ appositæ, radix vitis albæ: composita verò hæc, farinæ loliaceæ chœnicem, cardamomi albi drach. quatuor, spumæ nitri drach. vnam, atramenti sutorii drach. octo, asphodeli radicis mediæ drach. quatuor, terito in aceto, & cerati crassitudine illinito, loco ex nitro præparato: & vbi exolueris, quod per tertium diem faciendū est, & aqua frigida ablueris, rursus illine. ALIVD. Succi radicum asphodeli sexuncem, sulphuris viui, mannæ, singulorum drach. decem: nitri drach. octo, aceto diluta illine. Ad scabiem verò priuatim faciunt, simplicia quidem, staph. is syluestris, lupini amari, cardamomum cum aceto, lilii radix cū melle, resina terebinthina, sulphur, cicer, stercus caprinum: composita verò hæc: Misy & calcitidem, paribus partibus cum vino illine scabiei humidiori. ALIVD. Rododaphnes folia tenera in olei sextario coquito, donec torrefiant, ipsisque abiectis ad oleum ceræ albæ quadrantē adiice, & hac soluta frigefacito, ac sulphuris viui vnciā vnam inspergito, & in sole aut in balneo illinito: quidam cum rododaphne etiam scillam coquunt. ALIVD. Emplastri ex succis sextantem, ceræ sextantem, rosacei vnciam vnam, spumæ argenti quadrātem, cerussæ quadrantem, picis liquidæ sexuncem, recrementi argenti sextantem, syrici sextantem, aceti quod satis est ad arida terenda. ALIVD. Cerussæ vnciæ dimidium, amyli vnciæ dimidium, plumbi vnciam vnam, lotariorum ruborum aut anchusæ sextantem, ceræ sexuncem, rosacei dodrantem. Anchusam cum rosaceo probe coquito, deinde reliqua adiicito. ALIVD. Oua decem, aut quot ad vsum sufficiunt, in aceto acerrimo macerato, donec putamen ipsorum molle fiat, deinde in ipso aceto vitellos ipsorum coquito, & cum rosaceo ac reliquo aceto etiam spumæ argenti parū conterito, & strigmenti spissitudine illinito. ALIVD. Ouorum aceto maceratorum vitellos tres, rosacei sexuncem, sulphuris viui quadrantem. Prætritis cum aceto vitellis & sulphuri,ceratū adiicito. Quin & argenti spuma cum aceto & rosaceo trita, vt emplastri formā accipiat, acriorem scabiem depurgat: sed & ex lapato smegmata, & pleraque ad elephanticos descripta smegmata, in communi etiam ad lepras & scabiem faciunt.

DE IMPETIGINE, Cap. III.

Vbi serosi tenues & acres humores aliis crassis sucis admixti sunt, λειχῆνες, *id est impetigines*, generantur, quæ breui in scabiem ac lepram transeunt: quapropter medicamentis vehementer siccantibus opus habēt. Proinde post totius corporis, si opus habuerit, euacuationem, simplicia ipsis competēt, cicer, veratrum, erinaceus in petris degens, pix cerato ac resinæ admixta, crocodili terrestris stercus, & sturnorum vbi solā oryzam ederint. Multi verò hoc solo impetigines in mento, aut etiam alibi curauerunt. Triticum multum incudi feruenti imponunt, & defluētem ex ipso liquorem adhuc calidum impetigini illinunt: at puerorum impetigines saliua hominis assiduè confricato: ad hos facit & pruni gummi illitū. Inueteratæ verò impetigini viticis folia trita cum aceto imponito, aut capparis folia eodem modo. Composita verò hæc, sulphur cum thure, aut cum ammoniaco, aceto dilutum illinito.

Pastillus ad impetigines.

Glutinis fabrilis drach. quatuor, thuris drach. tres, aceti cyathi dimidium, aceto dissolutos illinito. ALIVD. Chalcitidis, gummi, singulorum drach. octo: sulpuris viui, misyos, singulorum drach. sex: squamæ æris, acaciæ, singulorum drach. duas, cum aceto illine. ALIVD. Sulphuris viui, spumæ nitri, singulorum drach. quatuor, canchryos grana sexaginta, terito cum aceto, & solam affectam partem illinito, ita vt integram ne contingas: resiccatum verò abluito frigida aqua. ALIVD. Veratri albi drach. octo, farinæ lupinorum, buccinorū vstorum, nitri, singulorum chœnicem, ficca affricato. Cæterùm feras impetigines vocant eas quæ ex moderatè reficcantibus nihil opis sentiunt, ab acrioribus verò exacerbantur. In iis igitur medicamenta adhibere oportet multū quidem efficacia, ita tamen vt ne vehementer mordeant, quale hoc est, Glaucii, thuris, alcyonii, bituminis, sulphuris, gummi, singulorum vnciam vnam, illine cum aceto. ALIVD. Picem Aphricanam cum aceto coctam liquefactam illinito. ALIVD ad impetigines & pruritum. Atramenti sutorii, sulphuris viui, nitri, thuris, singulorum æquales partes, ad impetigines cū aceto, ad pruritum cū vino illinito. ALIVD ad impetigines, Ammoniaci thymiamatis, farinæ erui ac lupini, singulorum pares portiones, cum aceto.

DE PRVRITV, Cap. IIII.

Pruritum in senectute contingentem, perfectè sanare non datur, verùm subscriptis mitigare potes. Qui verò ex vitiatis humoribus in aliis oboritur, eum sanare cōuenit, humores vitiatos euacuando qui sanè fuerint biliosi, aut pituitosi, putrefacti aut salsi. Cognoscuntur autem ab ætate, temperamento, victu, tempore, regione, & reliquis eiusdē ordinis. Si igitur in venis vnà cum sanguine redundare videantur, à venæ sectione incipiendum est: si verò qualitate magis affligunt, facta per conuenientia medicamenta ipsorum euacuatione, ad externam curationem nos conuertemus. Balneo itaque vtendum est omnino ieiuno, quandoque etiam vbi parum cibi accepit, rursus repetenda lotio est. difficulter enim humectari affectio potest. Defrictio verò fiat ex fœnigræci, aut betæ aut furfurum, aut maluæ syluestris & satiuæ, aut ptisanæ decocto: insupérque cum farina fabarum, aut lupini, aut myrobalani, aut cum smegmate peponato appellato: si verò moram trahat, similiter quidem lauandum est, fomentum autem adhibendum ex decocto saluiæ, myricæ, mercurialis, origani, pulegii, baccarum lauri, radicis cucumeris syluestris, capparis: itémque ex lixiuio, & muria acida: deinde inspergatur nitrum siccum aut cum fæce aceti, aut medicamentum quod recipit spumæ nitri sextariū vnum, thuris, sulphuris viui, singulorum libram vnam, cimoliæ libræ dimidium: aut hoc, aphronitri, sulphuris viui, alcyonii vsti, æquales singulorum partes, adhibe aridas, aut cum aliquo ex relatis decoctis: si verò voles, etiā veratrum siccum insperge, citra pinguitudinem. Illinendum autem est oleum & acetum, contrita in ipsis staphide syluestri, aut sulphure, aut sandaracha, aut omnibus simul, aut sinapi cū myrobalani expressæ retrimēto, & oleo ac aceto, aut cochleæ vstæ ac tritæ cū melle: aut rumicis radices, aut smegmata ex ipsis parata, velut capite de elephante dictum est, aut aliqua ex iis quæ ad scabiem relata sunt. Quòd si exulcerentur partes, vtendum est parygro emplastro, aut ex pompholygo præparato: aut ceræ vnciā vnam in olei Cyprini cyatho vno liquato, & sulphuris viui vnciam vnà adiicito. ALIVD ad pruritus. Nucum magnarum rancidarū vnciā vnā, sulphuris vnciam vnā cum apii succo, tritis vtere in balneo cum multa defrictione. Hoc solum multis scabiosis & aliàs pruriginosis sufficit: sed & ipsum apiū per se viride tusum ac affrictū in balneo, magnificè prodest. Similiter etiam perdiciū, & resina aceris cum rosaceo soluta ac illita. ALIVD. Oryzæ puræ & valde albæ quadrātē, tūdito, ac cribrato, & aceto acerrimo ad strigmenti spissitudinem terito, & sulphuris viui priuatim triti vnciā vnā adiicito, & probè mixtis in balneo vtitor cum multa defrictione: at in iis qui superfluis humoribus magis abundant, si æquali pondere sulphur & oryzā miscueris, melius medicamentum effeceris.

DE LEVCE, Cap. V.

Leuce transmutatio est cutis ad colorem albidiorem, à viscosa ac glutinosa oriens pituita. Quandoquidem verò nō omnis leuce curabilis est, dignotiones ipsius tales habeto. Leucem in superficie non vltra cutem perpūgito, & si quidem sanguis fluxerit, curā recipit: si verò humor lactosus, incurabilis est, aut panniculo laneo aspero ipsam cōfricato: & si quidē rubicūdior color euaserit, curationem recipit: si verò in eodem colore permanet, non

curabitur. Quin & quæ plures corporis locos occuparunt, & quæ vetustiores sunt, minus curationẽ recipiunt quàm eæ quæ paucos locos tenent, & recentiores existunt. Quidam igitur vstionem per ferrum in leuce probarũt, quæ per adustionis modum solùm adhiberetur: alii verò & ex vstione dolorẽ, & ex hac cicatricẽ veriti, quæ nõ minus quã ipsa leuce decorẽ vitiaret, crustã inducẽtibus medicamentis vsi sunt, qualia etiam concolorem cicatricem efficere tradunt: alii etiã horum difficultatẽ reprobãtes, tincturas adhibuerunt, impostura magis quàm vtilitatis studiosi quos præ omnibus reprobare oportet, propter velocem affectionis regenerationem. Vtendum igitur est subiectis compositionibus: Adarces, canchryos, sulphuris viui, singulorum æquales partes: singula tusa, ac cribrata seorsum, deinde cũ aceto simul ad multos dies læuigata, in sole illinito, non aceruatim, vt ne cutis exulceretur. Progressu verò temporis adiicitur parum quid de veratro & de galla, similiter. ALIVD. Fici nigræ virgulta aceto macerato, & læuigatis, aphronitri, sulphuris viui, myricæ fructus, singulorum æquales portiones admisce-to, & nitro præfrictis illinito, ac insolato, cauendo ne exulcerentur. Archigenes autem calce viua sufficienti ad fici folia admixta vsus est: aut vbi defricueris, inquit, leucas veratro albo donec exudarint, quò reliquo corpori concolores fiant, sinopide aut meliade *terra* illine: aut acubus simul innitentibus perpũctione facta, donec cruorem fundant, sinopide cum aceto illine: aut præfrictas (velut dictum est) fici succo recenti illinito, & folia ipsius aliquantum confricato.

DE VITILIGINE ALBA AC NIGRA, Cap. VI.

Vitiliginum generatio eiusdem cum leucis speciei est: verùm illæ ad profundum vsque corpus mutant, vt etiam pili similes enascantur. Vitiligines verò in cutis superficie consistunt, præterquàm quòd etiam ipsæ moram trahentes, ad profundum vsque procedunt, vt etiam pilos albos producant propter subiectum humorẽ. Nam ex pituitoso humore albæ fiunt, nigræ verò ab atrabiliario. In communi igitur vtrisque conuenit calx lota aqua soluta: aut draconttii radix cum aceto imposita, similiter veratrum vtrunque, lupinorum amarorum decoctũ affusum, & farina ipsorum imposita cum aceto aut aceto mulso: Capparis radicis cortex cum aceto, lilii radix cum melle, cepa cum aceto illita in sole, crocodili terrestris stercus, similiter etiam sturnorum vbi solam oryzam ederint, sæpiæ testæ vstæ. Compositũ verò hoc, Alcyonii, nitri, singulorum sextans, veratri albi, sulphuris viui, singulorum vncia vna: quidam etiam fæcis vini vstæ vnciam vnam addunt. ALIVD. Sulphuris viui, spumæ nitri, singulorum drach. quatuor: canchryos grana sexaginta: teritõ cum aceto, & solam vitiliginẽ illinito, ita vt integram partem ne contingas: reficcatum verò abluito frigida aqua. ALIVD. Farinæ lupinorum, buccinorum vstorum, nitri, singulorum chœnicem: veratri albi drach. octo, sicca affricato. ALIVD. Farinæ erui lib. duas, seminis erucæ, amygdalarũ amararũ, radicis cucumeris syluestris, singulorũ librã vnã, vino mulso læuigata illinito, & post horæ spatium spongia detergito. Facit ad maculas solares, & varos, & alias cutis maculas.

Ad vitiligines albas experimento constans.

Sulphuris viui sextarios duos, calcis viuæ albæ trientẽ, candida ouorum quinque, olei nardini & aceti parum. Sulphur primùm teritur, deinde nardinum adiicitur, & rursus teritur, atque ita acetum instillatur, ac rursus teritur. Calx autem priuatim lota, semel & iterum atque iterum sulphuri additur vnã cum candido ouorum, & rursus teritur, & collectus humor diffunditur, ita vt modicũ eius relinquamus, quò vnguentum illini possit, atque sic vtimur. ALIVD Archigenis: Sulphur viuum, fici folia arida, aphronitrum, alcyonium, cimoliam terram, myrtũ cum aceto adhibe. ALIVD Archigenis: Fici foliorum in vmbra siccatorum, sulphuris, aluminis, æquales singulorum portiones, cum aceto illine: aut fici foliorũ drach. quatuor, nitri drach. duas, alcyonii vsti drach. duas cum aceto illine in balneo. Priuatim verò vitiligines nigras

A exactè tollit sãdaracha cũ dimidia sulphuris parte, verùm nitro præparatis hæc in sole illinito. At verò albis, atramẽti sutorii, æruginis, æquales singulorũ partes, nitri duplum, absque pinguedine affricato: aut cãchryos, sulphuris viui, adarces, æquales singulorum portiones, cum aceto affricato, ac illinito: quum autem resiccata fuerint, fricando abluito: idem etiam ad leucas facit.

AD STIGMATA, EX LIBRIS ARCHIgenis, Cap. VII.

B Stigmata eximes si id quod matulæ inhæret cum acerrimo aceto illinas: aut calcis viuæ partem vnam, nitri tosti fului partem dimidiam, cum aqua in sole illinito: Vbi verò exulcerata fuerint, velut vlcus ad cicatricẽ perducito. At Crito ad stigmata inquit, Locum nitro præfrictum terebinthina integito, deinde deligatũ ad sex dies finito, septima verò die soluito, & stigma acu perpungito, & deterso paulatim per spongiam sanguine, tenui sale confricato: deinde impositum medicamentum ad dies quinque finito. est autem hoc. Thuris, nitri, calcis viuæ, ceræ, singulorum drach. quatuor, mellis drach. octo: postquam enim exolueris, atramentum in medicamento re-
C peries. ALIVD vnguentum. Piperis drach. duas, rutæ drach. quatuor, sandarachæ drach. quatuor, auripigmenti drach. vnã, mellis quod satis est: locũ vbi nitro præparauẽris illinito, & reliqua similiter velut in priore facito. Solutio autẽ per triduũ, & atramẽto deterso, rursus illinito. Tollit enim, inquit, in diebus viginti, citra vlcerationem ac cicatricem. ALIVD creticum appellatum: Thuris drach. quatuor, nitri drach. duas, atramenti sutorii drach. quatuor, ceræ drach. sex, piperis drach. tres, calcis drach.
D tres, thapsiæ drach. tres, auripigmẽti drach. vnã semis, sandarachæ drach. tres, mellis quod satis est: vtere velut superiore. Oribasius autem ait, Ranunculus herba imposita, aut capparis folia, stigmata eximunt: si verò in alto sint, ac tolli non possint, & non multã cutem occuparint, frigido cautere crusta inducta tollito.

DE PVSTVLIS, Cap. VIII.

Pustulæ fiunt crassis humoribus in cute impactis, & magis adhuc si sũma cuticula densa est. In quibus igitur etiã in profũdo humorũ copia subsistit, eos prius pur-
E gare oportet. Siquis enim non prius hoc facto, discutere aggrediatur, obturabit ipsos magis quàm euacuabit per cutem. Si verò profunditas sine superfluitatibus fuerit, per cutem ipsos euacuare oportet, & non procul distrahere: quod contingat si per ventrem aut per vomitus euacuare velis. Cæterùm curationem humorũ cuti infarctorum, per fomenta & calfactoria facere oportet, & præsertim vbi latæ pustulæ fuerint: tales enim ex abunde frigido ac crasso humore generatæ sunt. Lauri itaque folia te-
F nera, itémque rutæ, vtraque pari portione terito, & manam thuris cum oleo dilutam addito, ac illinito: aut betã teneram coctam tritam imponito: aut ceræ drach. octo, sulphuris tantundem, salis drach. sex: arida terito, & olei cyatho dimidio affuso, omnia simul coquito, factóque inde emplastro vtitor. Cocturæ verò assidere oportet. Valde bonum est medicamentum.

DE PVSTVLIS NOCTVRNIS, Cap. IX.

Pustulæ nocturnæ vlcuscula sunt sua sponte enascentia, bullarum instar, subrubicunda, ex quibus ruptis
G subcruenta sanies defluit. Atque hæc quidem interdiu nõ valde infestant: noctu enim dolorosa sunt magis quàm pro vlceris ratione. Silphii itaque succum aqua dilutum imponito, (siccat enim absque morsu) aut cicutã læuigatam impone, aut brassicam crudam cum aqua, aut apium cum polenta tritum imponito, aut hyoscyami folia cum melle trita, aut solanum per se, & cum coriandro viridi: aut oleæ foliis coctis cum aqua vtere, aut vuas passas reiectis vinaceis tritas splenio infarctas impone, aut adiantũ tritum cum melle. Vitare verò debent ne acria, acida, aut
H salsa ingerant: fomenta item vitent, & balnea, & solem.

DE PAPVLIS SIVE BVLLIS, Cap. X.

QVAE non sua sponte rumpuntur papulæ siue bullæ, & tamẽ dolore infestant, eas acuta acu perforare cõ-

uenit ad commodum saniei defluxum, deinde humorẽ leniter exprimere, ita vt cutis præposita sinatur: & si bulla repleta fuerit vulnusculo occluso, rursus similiter perforare oportet, & exprimere, & cutem adstrictam seruare, donec ad cicatricem perductum fuerit id quod sub ipsa est exulceratum. Priusquam igitur pustulæ erumpant, lentem coctam tritam cum aqua imponito, aut mali Punicæ virgulta calido cinere tepefacta adhibeto, & locos torreto. Si verò eruperint, & vlcus fiat, adipem suillum liquatum, & argenti spumam tritam misceto, & linteo infarctã imponito, aut lilii radicem in aqua coctam ac tritam, cũ cerato imponito.

Ad pustulas nocturnas & bullas.

Spumam argenti, & sulphur viuum æquis portionibus cum aceto & oleo myrteo, ad strigmentitiam spissitudinem trita, illines cum oleo & vino. Facit item & ad hæc, & ad calidas eruptiones, & ad papulas efferuentes, & ad achoras, *manantia capitis ulcuscula*, & ad furunculos incipientes, & ad ambusta, medicamentum ex plumbagine, & quod ex ouis paratur.

AD AMBVSTA, Cap. XI.

AMbusta moderatè detergentibus medicamentis opus habent, citra hoc vt manifestè calefaciant aut frigefaciant. Proinde terra Chia, & cimolia, & Cretica, & omnis leuis terra, cum aceto non valde acri, aut aqua admixta, illita probè facit, & bullas excitari prohibet: item ouum totum crudum euestigio impositum, lana molli exceptum. nam & moderatè perfrigerat, & citra mordacitatem resiccat: sed & atramento scriptorio oblinito, aut thure aqua diluto, aut lẽticula cocta trita, aut eruo integito. Cæterùm ad ambustiones ex aqua calida, priusquã bullæ excitentur, oliuarum muria conditarum aquam affundito, & ipsas oliuas cum polẽta tritas imponito, aut alumen scissum tritum cum aceto illinito: aut fel taurinũ cum aqua larga liquatum illinito, aut lixiuium affundito, aut garo, aut muria perfundito, aut bulbos liliorum, aut hyacinthi, aut narcissi, cum rosaceo tritos, & ad strigmenti crassitudinem redactos illinito. At verò Marcellus cõpositum hoc tradit: Pãniculum melle imbutũ, & in hordeo obuolutũ exurito, & cõiicito cineris eius drach. octo, cerussæ drach. quatuor, butyri drach. octo, ceræ drach. sedecim, adipis caprini drach. sedecim, rosacei drach. sedecim. Quòd si iam bullæ excitatæ fuerint, rhoem & polentam tritam cum aceto impone, aut calcem viuam cerato admixtam, & linteo infarctam impone: quin & sphærion appellatum medicamẽtum ad hæc commodum est. Quæ verò vlcerata sunt, porro trito intege, aut portulacã tritã cum polenta impone: aut columbinum stercus linteo inuolutum exure, & cinere eius oleo diluto vtere: admirãdum est medicamentum: pinus quoque aut piceæ cortex, aut adiantum siccum tritum, aut myrti folia vsta trita insperguntur. Faciunt singula hæc etiam cum cerato composita: sed & quod anchusæ rubicundæ radicis siccæ, tusæ, tritæ trientem recipit, & ceræ albæ dodrantem, rosacei vncias octodecim: itémque quod ex cerussa cum modica medulla ceruina paratur: bonum est medicamentũ.

AD EOS QVI FLAGRIS CAESI SVNT, Cap. XII.

CErussæ & spumæ argenti æqualibus portionibus, ceræ quadrupla, cum susino aut rosaceo velut emplastro vtere: verùm prima die susino solo per se vtere: aut croci drach. vnã, tragacanthi drach. vnã, ouum integrum absque testis, vniẽs vtere: pellis ouilla recens detracta, calida adhuc, flagris cæsis circundata, magis quàm omnia alia in vna die ac nocte curat.

VT PILI EX AMBVSTIS NASCANTVR, Cap. XIII.

PIlli ex ambustis nascuntur si fici folia in olla torrefacta cum cerato emplastri vice imposueris: aut caricæ drach. octo, sampsuchi drach. vnam: tritis cũ oleo cerati crassitudine vtere, aut lapidũ præsegminis drach. centũ, squamæ æris drach. decem, cum aqua in pastillos efforma, & serua. Vsu verò expetente, partem vnam ad octo cerati partes admisce ac dilue.

A AD DESQVAMATA Cap. XIIII.

IN desquamatis ac superficiariis vlceribus, primis diebus adstrictione vsus, aut vino, aut aceto, aut acida muria, in sequentibus ad cicatricem inducendam vtere emplastris pinguibus, & ex albis iis quæ sunt delicata. Egregiè verò facit hoc: Cerussæ partem vnam, ammoniaci dimidiam, myrtei quod satis est. Ammoniacum in aqua terito, & cerussam admisceto, myrteum affundens, & vtere pro pingui emplastro, aut ad lapidum præsegmina squamam æris admisceto, & myrteo tritis vtitor, aut cimoliã
B & argenti spumam cum vino & oleo cicino & myrteo terito, ac vtitor.

Ad desquamata, intertrigines, & diuturna vlcera, & senilem ac teneram cutem.

Spumæ argenti chrysitidis drach. quinquaginta, ceræ drach. viginti, resinæ, piceæ siccæ drach. duodecim, olei cyath. vnũ semis. Spumam argenti & oleum coquito, ac reliqua adiicito, & spatula agitatis, aut etiam in pila mollitis vtitor. Cæterùm desquamatam cutem detrahere nõ conuenit, sed inducere & imponere medicamentum. sic
C enim agglutinatur, etiamsi denigrata fuerit: si verò denudata fuerit caro, difficile est cicatricem inducere, dum mordetur, & sordidum est vlcus. At sine inflammatione conseruat desquamata rhus ruber impositus, tritus cum melle, aut lentisci coma vsta, & cum melle imposita.

Ad desquamata, & flagris cæsos, & articulorum contusiones, medicamentum dolorem eximens.

Spumæ argenti, cerussæ, singulorum dextantem, ceræ sexuncem, olei puri aut rosacei libram vnã semis, amyli
D sextantem. Facit ad eadem etiam pelarium ex recremento argenti, & emplastrum ex ouis similiter.

DE VERRVCARVM SPECIEBVS, FORmicaria, & ea quæ chordæ summæ parti similis est, Cap. XV.

VTraque harum verrucarum, cutis eminentia est parua, callosa, & vtplurimum rotunda. Verùm formicaria latum fundum habet, & siquis cõscalpet, similem sensum inducit velut à formicarum morsibus: altera verò acrochordon appellata, angustum fundum habet, vt si assi-
E miles, summam chordæ partem depẽdere putes. Has igitur extuberantias tollit elaterium cum sale impositum: thus cum aceto, grossi ficus cum aceto, farina ac nitro, fici liquor illitus, itémque tithymali, smaridis caput salsum vstum, ærugo cum sulphure viuo vsta, ocymi folia cum atramẽto sutorio: id quod destillat à sarmentis vitis viridibus adhuc dum vruntur, ouillum stercus cum aceto, hirci fel illitum, heliotropii magni semen cum vino impositum, ruta cum nitro & pipere, nitrum cum vrina pueri impubis, stercus bouis gregariæ cum aceto.

F DE GANGLIO, Cap. XVI.

GAnglium nerui cõtortio est, ex plaga aut lassitudine proueniens, in pluribus quidem corporis partibus, maximè verò iis quæ mouentur, velut est summa manus, & pes. In hoc, inquit Archigenes, calcem viuam cum adipe anserino & terebinthina imponito. Polles autem medicamento ex achate lapide vtitur. Oribasius verò hoc, Cerussæ, resinæ pinus, olei veteris, singulorum vnciã vnã, ammoniaci thymiamatis, galbani, singulorum vnciã vnam, ceræ trientem, aut discum, inquit plumbeũ crassio-
G rem, veluti sunt verticula, ganglio maiorem imponito, ac deligato. Grauitate enim dissoluit ipsum per longius tẽpus: sed & nos hoc vtimur. Facit etiam oxerum & masticherum emplastrum.

DE INFLAMMATIONE, Cap. XVII.

IN communi quidem omnes calidos & dolorosos cum ardore tumores, inflãmationes appellare solent: verùm prout diuersa est materia quæ ipsos efficit, etiam horum differentiam euariare aiunt. Nam vbi sanguis bonus, &
H crassitie moderatus, ad aliquam partem aceruatim influxit, & ob copiam impactus est, fieri eam quæ priuatim inflãmatio appellatur: si verò bilis flaua in aliqua parte consistat, herpetem: vbi verò sanguis & flaua bilis simul influxerunt, erysipelas, *siue ignem sacrum*, effici. Quum autem

influens ſanguis calidus multũ fuerit ac craſſus, carbunculos producere ſolet. Proinde ab ea quæ priuatim inflãmatio appellatur initiũ ſumemus, quæ in multis ſæpe cõtingit: quæ tumor eſt rubicundus, doloroſus, renitens, & calidus, ex ſanguine (velut dixi) bono ortũ habẽs, qui quãdoque ex toto corpore adfertur, quandoque in ipſa parte redundat, vt à vaſis contineri non poſſit, ſed inſtar roris excidat in intermedios vacuos locos. Sed & ad vulnerationes ſæpe, & ad fracturas, vlceráque, ac plures alias extrinſecas cauſas, hæc affectio concomitatur. Poſtquã igitur derepentè pars aliqua citra manifeſtã cauſam prægreſſam, inflãmãta fuerit, totũ verò corpus ad partẽ demittit, totũ euacuare oportet per venæ ſectionẽ, ipſam autẽ inflammatã partẽ irrigare, ac cataplaſmatis integere, non calefacientibus ac humectantibus, ſed his quæ id quod influit repellere poſſunt, & id quod in affecta parte continetur euacuare. Cataplaſma igitur adhibere oportet ex ſemperuiuo & mali Punici corticibus in vino coctis, rhoéque ac polenta compoſitũ. Si igitur dolor vehemens non eſt, hoc ad dolorẽ vtendũ eſt: ſi verò cũ maiore dolore pars fluxione infeſtetur, neque ſic calida aqua aut oleũ adhibeatur, aut ex farinis cataplaſmata: (inimica enim ſunt hæc fluidis affectionibus) verùm mitigare oportet doloris vehemẽtiã eo quòd ex paſſo, roſaceo, ac cera modica paratur, cũ lanis ſuccidis multũ æſypi habẽtibus. Excipiuntur autem & adhibentur hæc æſtate quidem frigida, hyeme verò tepida, ita vt etiam ſuperiores partibus affectis locos ſpongia vino auſtero imbuta aut frigida poſca, circundemus. Admiſcendæ verò ſunt etiam herbæ in cataplaſmata quæ ad hoc commodæ ſunt. Helxine igitur ad omnem inflammationem conuenit tum in principio tum in augmento, ſimiliter glaucium, atriplex, malua, lactuca & cucurbita, ad calidas impoſitæ. Faciunt quoque tribuli ambo ad inflammationes ex fluxione, braſſica verò ad induratas. Permutatione autem ex his contingente, & pure non ſubiacente, emplaſtro ex chalcitide cũrare oportet, aut ſimili aliquo ex his quæ ad fluxiones faciunt: lanã verò puram vino imbutam auſtero extrinſecus medicamento ſuperimponere. Atque hoc quidem modo inflammationes ex fluxione curabis. Eas verò quæ ob aliquam externam cauſam conſiſtunt, ſi humectes ac calefacias, non lædes: & ſi quoque opus fuerit ſcarificare ipſas, cõmodè hoc ipſum facies. At ſi ex fluxione obortas ſcarificaris, & præſertim in principiis, magni cuiuſdã mali ægroto author fueris.

DE ABSCESSIBVS CORPORIS EXternis, Cap. XVIII.

SI fieri non poſſit vt ſuppurationem prohibeas, panem aqua & oleo coctum imponito, aut hordeaceam farinam ſimiliter præparatam. Pars autem perfundatur aqua in qua althææ radix ſit cocta. Vbi verò tumor ægrè ſuppurari, aut difficulter diſcuti poterit, cataplaſmate ex caricis vteris. Oportet autem dulces ac pingues caricas coquendo eliquare in aqua, & ſimilẽ facere aquam tenui melli, eique adiicere hordeaceam farinam. Et ſi quidem tumor diſcutiatur, verùm defectuoſius, cum caricis coquito hyſſopum, aut origanum: & ſi amplius intendere voles, ſãlem ad decoctum adiicito, diligenti tamen animaduerſione habita, ne propter vehementiorem reſiccationem, pars in ſcirrhum induretur: & ſiquando tale quid videris, in aqua concoques cucumeris ſylueſtris radicem, aut althææ, aut bryoniæ: verùm his fortior eſt, & maiore diſcuſſoria facultate prædita dracunculi radix, ſed & ipſum ex dracunculo medicamentum talia fortiter diſcutit. Quandoque igitur ſola hæc decoques, quandoque etiam caricas adiicies, farina quoque cum adipe admixta: quin & anethinum oleum diſcutiendi vim habet, & crudos ac incoctos tumores concoquit. Pix quoque duros ac crudos tumores omnes concoquit ſi cataplaſmatis adiiciatur, & hoc amplius liquida facit. MEDICAMENTVM compoſitum, quod concoctos iam abſceſſus exprimit, vt ſæpe plus in ſplenio reperiatur: non concoctos verò penitus diſcutit. Lapidis pyritæ drachmas duodecim, ammoniaci triti tantundem, farinæ fabaceæ drach. ſex, excipe reſina liquida, & pelli infarcta impone. Splenium autem ne auferas donec ſua ſponte decidat. Cæterùm non longè antea præparare medicamentum oportet. citò enim ſiccatur. Ex his verò tumor ſi non ſit diſcuſſus, ſed pus in ipſo ſubſit, eo ſecto, & pure euacuato, de cætero oleum aut aquam adhibere vitabis. Imò etiamſi ablui opus ſit vulnus, aqua mulſa, & poſca, & vino vteris, itémque vino mulſo, & ſi inflammatio adſit, lenticulæ cataplaſmate: ſi non adſit, alio quopiam emplaſtro in talibus ſectionibus vtendum eſt, & non minimè eo quod ex chalcitide paratur. Super ipſa verò ſpongiam, aut lanam vino acerbo imbutam imponito. Vulneri verò nullum pingue medicamentum adhibeto, quale eſt id quod tetrapharmacũ appellatur. vehementer enim reſiccari opus habet.

Quæ rumpant abſceſſus.

Quandoquidem verò aliqui non ſuſtinent ferro abſceſſus ſecari, conandum eſt vt medicamentis attractoriis vtamur. Narciſſi itaque radicem tritam in aqua mulſa cum irino coctam impone, aut arundinis teneram radicem tritam cum melle: ſi verò dura fuerit, aqua mulſa prius coctam, aut ariſtolochiã cum melle impone. Rumpit autem picis ſiccæ, propolis Creticæ æqualis portio, & cicatricem inducit. DIONYSIA emplaſtrum ad abſceſſus admirandum, & ad mammas ac glandulas tumentes attractorium, per obſcuros meatus diſcutiens. Olei veteris, aquæ, ſingulorum libram vnam, coquito parum, & aphronitri ſexuncẽ adiicito, miſyos vnciam vnã aut ſextãtem, & coquito donec non inquinet: deinde addito mannæ thuris, ceræ, terebinthinæ, ſingulorum ſexuncem.

Ad neruorum abſceſſus.

Ceræ, colophoniæ, butyri, ſingulorum libram vnã, picis ſiccæ, mellis, ſingulorum libras duas, æruginis quadrãtem, viſci quod ſatis eſt. Facit item oxerum & maſticherum emplaſtrum. ALIVD attractorium. Ammoniaci thymiamatis ſexuncem, ceræ, terebinthinæ, ſingulorũ trientem, ſulphuris viui quadrantem, nitri quadrantem, quin & ſimilium appellatum medicamentum, & quod ex alliis paratur, vehementer rumpunt abſceſſus iam tranſmutatos. Quod verò ex ſeminis lini ſucco conſtat, diſcutit, tranſmutat, rumpit, iuxta aptitudinem: verùm ad mitiores abſceſſus, etiam conueniunt ea quæ ad parotidas relata ſunt. Atque hæc quidem de abſceſſu ex inflammatione tranſmutato. Galenus autem dixit, aliquãdo neque inflãmatione prægreſſa abſceſſum oriri, ea videlicet quæ ex bono ſanguine generatur. Statim enim ab initio, inquit, ob alium aliquem humorem quemcunque tandem, excoriantur, & temporis progreſſu à ſubiectis abſcedunt ea quæ illum continent. Itaque etiã ſecta omnigenas humorum ac ſolidorum corporum ſpecies intra ſe habere videntur. Nam & cœno, & vrinæ, & ſanguinis grumo, & ſucco melleo, ac mucoſo, & oſſibus, & vnguibus, & capillis ſimilia corpuſcula, in abſceſſibus reperiuntur: imò etiam animalia ſæpe reperta ſunt, fermè omnibus ex putredine ortum habentibus ſimillima. Sed & lapidibus, & arenis, & teſtis, & lignis, & carbonibus, & luto, & ſtrigmento, & amurcæ, & fæci ſimilia, in diuturnis maximè abſceſſibus, ex humorum de loco ad locum impetuoſo decubitu obortis, conſiſtere dicit. Quapropter abſceſſuum corporis externorum maximè, notæ perfectiores tradendæ ſunt, & eorum qui per medicamenta diſcuti nequeunt. Abſceſſus itaque eſt corruptio ac tranſmutatio carnium, aut carnoſarum partium, velut muſculorum, venarum, arteriarum. Horum aliqui in tunica continentur, velut ſunt atheromata, ſteatomata, melicerides: aliqui ſine tunica conſiſtunt, generis appellationem habentes, de quibus nunc agamus. Abſceſſuum generationem plerunque inflammatio præcedit, de qua diximus: quandoque verò etiam ab initio ſtatim oritur, velut paulo antè dictũ eſt. Sequitur ad abſceſſum, ardor loci vehemens, & maior tumor, magiſque quàm antea rubicundus & durus, cum punctorio colore, & pulſu, ac grauitate, vt quid ex parte pendere putetur. Quòd ſi etiã locus nobilis fuerit, febris quoque accedit, & rigor inordinatus, & noctũ

A maximè dolent ac febriunt:quandoque etiam inflammatio ipsis excitatur in glandulis vicinis. Vbi verò perfectus factus est abscessus,pleraque minuūtur:puncturæ autem puriginosæ fiunt,& paulatim stupidæ:& tumor fastigiatur magis in apicem acutum, & ad tactum mollis est, ac facilè cedit,& superficies de apice detrahitur: dico autem de his qui foras rumpuntur.Si igitur ex medicamentis aut sua sponte rūpantur, linamentorū ductu curentur, pure particulatim euacuato:sin minus,aperire oportet eo B modo qui in chirurgiæ tractatione referetur.

DE GANGRAENA ET CARIE, Cap. XIX.

QVVM inflāmatio non discutitur, neque in pus trāsmutatur,sæpe in gangrenam ac cariem transit: quare & de his dicemus. Gangrænas equidem appellant mortificationes ob inflammationis magnitudinem non iam factas,sed adhuc fieri pergentes: & siquis non citò talem affectionem sanet, affecta pars facilè mortificatur, cuius pars vicinas corripit,& hominē occidit.Quum verò C corpuscula ita affecta penitus sensum amiserint, non amplius gangrænam, sed σφάκελον, *id est cariem ac corruptionem*, appellant. Hic affectus etiam ossibus accidit, quum circūfusa ipsis caro vitiatos humores saniosos generans,his perrigauerit illa ac putrefecerit. Perfectè itaque mortificatam partem celerrimè resecare oportet quo loco sanæ parti appropinquat: gangrænam verò curare, sanguinem quamplurimùm ex affecta parte euacuādo. Aut enim vena secta corruptum sanguinem euacuare oportet, quum circa ipsam partem vena magna fuerit: aut tota cute multis ac profundis vulnusculis impactis diuisa,ita vt vbi sanD guinem defluere permiserimus,aliquod medicamentum ex his quæ putrescentibus commoda sunt,imponamus. Sunt autem hæc:Farina erui, aut lolii, aut fabarum, cum aceto mulso: si verò vehementius adhibere velis, salem adiicito,aut pastillū Andronis,aut aliquē similē.Faciūt ad gāgrænas etiā veteres nuces.Repurgat autē ipsas vrtica,& tithymali succus tempestiuè & moderatè adhibitus.Prodest ipsis etiā lupinorū amarorū decoctū affusum. Quidam verò post sectionem,securitatis sectionis gratia,etiā E cauterem adhibent, in quibus sale cum porri succo vtendum est:postea autem ad crustam remouendam, cataplasma ex pane,aut hordeacea aut triticea farina, in aqua & oleo coctum imponatur: item capitalis siccus puluillus cum melle:tetrapharmaco etiam ac Macedonico appellato vtendum est.Probè verò separat crustas panis cum apio tritus,aut cum ocymo,aut iris,aut panax, aut aristolochia,aut acorū cum melle,aut thus. Aufert etiā probè crustas Machærionis medicamentū, & isis,melle excepta in linamentis: verùm in mollibus corporibus farina erui F sufficit cum melle.

Ex Oribasii scriptis ad gangrænas.

Æruginis rasæ,minii,aluminis scissi,singulorum æquales partes aqua tritas illine. Gangrænas circumscarificabit imposita farina loliacea,cum raphano & sale,quandoque etiam aceto:vua passa exemptis vinaceis, cum cortice,addito sale & aceto mulso: nucū regiarū nucleus:myrti folia in vino cocta trita cū melle.Raphanus cum aceto etiam crustas ad os vsque rumpit.

DE HERPETE, Cap. XX.

G FLaua bile citra alterius humoris admixtionem secreta,in parte aliqua consistente, affectio herpes nominatur:& si quidem crassior fuerit compage, magisque acris, totam cutem vsque ad subiectam carnem exulcerat,& vocatur herpes adedens. Si verò tenuis,& minus acris,ac calida, bullas paruas in summa cute excitat milio similes,& miliaris herpes ex similitudine dicitur: verùm ex Oribasii sentētia, pituitæ cum flaua bile mixtio miliarem herpetem facit. Euacuabimus igitur totum corpus per medicamentum bilem ducens: affectis autem locis H frigefacientia ac siccantia medicamenta adhibebimus: ab initio quidem pampinos vitis,& rubi,ac plantaginis, in cataplasmate apponentes,postea verò lenticulam, hisque aliquando etiam mel ac polentam miscebimus: itémque cataplasma descriptum ad inflāmationes ex fluxione,citra semperuiui additionem. Vlcerata verò illinantur pastillis passo solutis, aut vino tenui & austero nō veteri,aut posca aquosa. Adhibeatur etiam glaucium, & huic similia ex aqua:aut hoc nihil efficiente, acetum admisceatur. Sed & plantaginis succo aut solani dilutum magnopere prodest,aut lini semen tostum, ac vino oleóque coctum & tritum imponito,aut cimoliam solani succo dilutam illinito:& spumæ argenti trientem, succi porri cyathos septē,succi betæ tantundem,trita illinito. Vbi verò diuturna iā sunt talia vlcera, idoneus est Musæ pastillus & Andronis. ALIVD ad herpetem bullosum. Recremento plumbi in vino austero trito ac illito, betæ folia in vino cocta supernè imponito, aut ceræ trientem,myrtei sexuncem, recrementi plumbi trientem: vino tritum recrementum, reliquis liquatis cerato excipe, ac illine.Sedata autem nome depascente,cerato ex recremento vtere,aut lente cocta cum melle intege. Ad herpetem verò qui sub cute est, recrementum plumbi rutæ tritæ succo excipe,aut cerato myrteo pro ruta. ALIVD. Lanæ mollis non lotæ, circum tedam obuolutæ ac vstæ, drach. duodecim semis, ceræ drach. vigintiquinque: recrementi plumbi acetabuli dimidium,adipis caprini curati & loti in aqua drach. vigintiquinque, olei myrtei quincuncem. ALIVD ad herpetas vehementer depascentes. Malicorii mali Punici dulcis drach.sex, spumæ argenti drach.sex, lanæ non lotæ circum tedam obuolutæ ac vstæ drach.tres, ceræ drach. 12, cerussæ drach. octo, thuris,aluminis scissi,singulorum drach.1.vino & myrteo excipe.

DE IGNE SACRO, Cap. XXI.

TVmorem ex sanguine feruente ac tenui consistentē Galenus priuatim erysipelas, *hoc est ignem sacrum*, appellans,eum qui ex vtrisque,sanguine ac bile,cōflatus est, ex superantis humoris nomine ducta affectionis appellatione,nominauit. Quum enim sanguis superat,inflammationem erysipelatosam:quum flaua bilis,erysipelas inflammatum appellat.In communi verò,tumorem ex sanguine ac bile calidioribus factis productum, erysipelas nominat.Vtro autem modo appelles nō multum refert ad auxiliorum sanè vsum:verùm illud nosse expedit,operosiora esse erysipelata maximè circa caput. Quare si non efficax auxilium contingat, quandoque etiam strangulant.Statim igitur ab initio vbi comparuerit,venam in cubito secato,maximè quidem humeralem:sin minus,eam quæ inuenitur: si verò ob aliquod impedimentum venam non secemus,purgatione vtendum est per bilem ducens medicamentum. Atque hac quidem etiam in erysipelatibus aliarum partium vtendum est, aut infusis per clysterem efficacioribus,illinendáque erysipelata,partim vt id quod influit,repellamus per frigefaciētia,partim vt id quod iam coaceruatum est,discutiamus,per moderatè calefacientia ac humectantia,priusquam liuida ac nigra pars fiat,ita vt ea quæ illinuntur semper humida conseruemus,per hoc vt frequentius alterentur: atque illud fieri potest si per molles spongias prius illita abluantur.Multus enim partis feruor citò exhalare faciens,hæc reficcat. Opus autem habent erysipelata ab initio velut dixi, frigefacientibus cum humiditate, absque adstrictione, velut est semperuiuum,& portulaca,& psyllium, lenticula palustris,seris,cucurbita, solanum,hyoscyamus, lactuca, glaucium, insupérque apium, & rhamni folia per se aut cum pane imposita,& cerata ex aqua valde frigida. Miscetur & opii quid istis,& succi papaueris, & cicutæ & mandragoræ,& fiunt composita medicamenta. Fieri quoque potest ceratum ex cera alba, rosaceo quadruplo admixto, quod ex oleo crudo citra salem fit paratum, ita vt hæc in pila emolliantur, & aquæ frigidæ affundatur quantum suscipere possunt. Si verò etiam aceti tenuis ac pellucidi parum quid admiscueris, melius medicamentum efficies. sed & polentæ cum aliqua ex relatis frigefacientibus herbis,multum frigefaciunt,& palmulæ pingues cum aliqua ex illis.Illini etiam potest pars cerussa,aut cimolia, aut singulari terra,cum solano,aut spuma argenti cum rosaceo, aut chalcitide cū oleo & passo, aut cerussa cū aceto & lycio,aut acacia cū aceto. Remittente autē feruore,vtendū simplicibus quidem,sulphure viuo & menta,cum aceto &

rosaceo, aut ruta cum absinthio,& aceto ac oleo,aut spuma argenti cum porri & betæ succo. Compositis autem, priuatim quidem ad caput, hoc pastillo: Spumæ argenti, cerussæ,croci,sulphuris viui,opii cum passo: in communi verò ad omnes partes,minii,sinopici, chalcitidis,misyos torrefacti,æruginis,atramenti sutorii, aluminis scissi,singulorum æquales partes,vtere ex aceto. ALIVD. Sulphuris viui,cerussæ,opii,acaciæ,singulorū æquas portiones cum aceto.

Cataplasma ad erysipelata,herpetas,abscessus,parotidas,& ambusta.

Foliorum recentis althææ tenerorum libram vnam in aceto coctam probè terito, & addito rosacei triente,spumæ argenti,cerussæ, singulorum sextante, & vncia dimidia:rursus terito cum coriandri,aut semperuiui, aut solani succo: deinde adiectis micis panis,vt emplastri formā accipiat,imponito.Emplastro verò vtere hoc:Olei cecini librā vnā,myrtei librā vnā,ceræ quincuncem,spumæ argenti trientem, æruginis rasæ sextantē: ærugo & argenti spuma aceto teruntur.

Ceratum ad erysipelata & ambusta.

Ceræ albæ trientem, rosacei quadrantem,oua sex,perdiciadis trientem. Postquam verò cessauit inflammatio, aut diuturna fit, antea quàm liuida pars fiat, cataplasma ex cruda hordeacea farina imponito. Si verò iam liuida facta fuerit, scarificetur, & cataplasma diutius imponatur,& perfundatur aqua calida dulci, aliquando etiā marina,aut muria: quandoque etiam cataplasmati eadē admiscetur.postea verò relatis compositis vtendum est cum animaduersione.nam si diutius permaneat,in pus aut putredinem transmutatio contingit.

DE TVBERCVLO, BVBONE, ET PANO, Cap. XXII.

EX Galeni sententia bubo,& tuberculū, & panus,glandularum affectiones sunt.Bubo quidē inflammatio: phygethlon autem, *id est panus*, est glandulæ erysipelas inflammatum, aut inflammatio erysipelatosa: tuberculum verò,ad suppurationem citò tendens glandulæ inflammatio. Verùm iuxta alios quosdam, in communi omnes qui præter naturam in quacunque parte enascuntur abscessorii tumores, tubercula appellantur. Dicit enim Hippocrates, Quibuscunque tubercula in vrinaria fistula enascuntur, his suppuratione ac eruptione facta,solutio contingit.Qui igitur ex offensionibus,aut aliis vlceribus,aut doloribus proueniunt bubones, extra periculū sunt: qui verò ex febribus,(qui sanè maximè in peste coincidere solent)pessimi existūt, siue iuxta femur,siue sub alis,aut ad collum enati fuerint. Verùm priores in principio, velut omnem inflammationem, per frigefacientia ac adstringentia auxilia repellere oportet,aut spongiis ex posca impositis,aut lanis ex vino ac oleo crudo, aut rosaceo,aut melino,aut lentiscino,aut myrteo: deinde discussoriis vtendum est. Si verò etiam totum corpus humoribus redūdet,antea euacuetur.At si nihil superflui habeat, vlceris quidem ex quo bubo factus est, curam habebimus, velut in tractatione de vlceribus dicetur. Glandula autem inflammata mitigetur lanis in oleo quopiā laxatorio imbutis:sed & totum membrum ex ipsis obuoluendum est. Suppuratus autem tumor non promptè dissecetur, sed ceratiformibus medicamentis discutere ipsum conemur: quale maximè est id quod ex apyrano paratur, & quod ex herbis constans,botanicon appellatur.Quòd si discussio non contingat, ad ruptionem procedēdum est, similiter vt in aliis abscessibus, & curandum velut illi. Cæterùm in his qui ex febribus,aut simpliciter ex humorum copia fiunt,repellentia vitanda sunt,vt ne dum repellitur materia,ad profundum recurrat:statim verò à discutientibus incipiendum est.Quòd si nihil prohibeat,velut ætas, aut vires, venæ sectio prius in cubito assumatur: in loco verò vtēdum est fomentis ex decocto chamæmeli, aut anethi,aut alicuius consimilis. Reliqua verò medicamentorum materia maximè quidem ex his quæ libro tertio ad parotidas relata sunt transferatur,nec minus ex his quæ paulo antè ad inflammationes dicta sunt. Quemadmodum etiam panorum curatio,tū ex his,tum ex relatis

A ad erysipelata,instituenda est. At verò aster Atticus herba, quā etiā boboniū ob hoc ipsum vocant, non solùm imposita,sed etiā alligata,bubonibus auxiliari creditur. Tubercula verò priuatim discutiunt in cataplasmate imposita,adiantum,atriplex,helxine,althææ radix in vino cocta, ammoniacum cum melle mollitum, ac impositum, viscum cum resina ac cera.Rumpit autem propolis,lupini amari cum aceto impositi,cucumeris syluestris radix, terebinthina excepta, capparis radix similiter, nitrū cum fermento aut ficubus.

B

DE FVRVNCVLO, Cap. XXIII.

ET furunculus tumor est abscessorius,ex crassis humoribus in carnosis maximè locis conflatus, mitis quidem quum in ipsa sola cute consistit: malignus autem quum ex ampliore profunditate emerserit. Discutiunt furunculos & concoquunt hæc: Triticum commansum ac impositum, masthiche Ægyptia, vuæ passæ reiectis vinaceis cum sale tritæ ac impositæ,aut diffundunt, aut rumpunt: aut caricas coctas in aqua mulsa imponito, aut admixtam ad caricas resinam imponito,aut ipsas caricas,si C pingues fuerint,fissas, aut fermentum cum nitro, aut linī semen cum melle,aut hyoscyami folia trita cum butyro. Composita verò,id quod ex fermento paratur,& quod ex polline, & quod priuatim dothienicum *à furunculis* appellatur,conueniunt.Fomentum autem adhibe ex mollibus spongiis, assiduè in calidam aquam tinctis, atque sic medicamenta imponito.

DE TEREBINTHO, Cap. XXIIII.

ORibasius terebinthum tuberculi speciem esse dicit, & incumbere ipsi supernè bullam siue pustulam ni- D gram,qua rupta id quod subiacet desquamato simile videri hoc verò dissecto,pus reperiri: verùm Dioscorides Alexandrinus ait,Terebinthi sunt eminentiæ in cute cōsistentes,rotundæ, cum pallido virore nigricantes, terebinthi fructui similes. Hos igitur eodem modo velut alios tuberculosos tumores curare oportet,auxiliis ex relatis huc translatis.

DE CARBVNCVLO, Cap. XXV.

SAnguine magis atrabilario euadente vbi ebulliit,&ad partem aliquam irruit, carbunculos appellatos orirī cōtingit:qui sunt vlcera crustosa,plerunque à pustula,siue E bulla ambustis simili initium sumentia,aliquando etiam sine hac:& exscalpunt sanè affecti omnino in principio ipsam partem:deinde quandoque vna, quandoque plures pustulæ emergunt,milii speciem præferentes sua tenuitate,quibus erumpentibus similiter crustosum fit vlcus, similiter velut à ferro candente, crusta ipsa modò cinerei coloris,modò nigri apparente,vnā cum hoc quòd fundo adhæret,&quodammodo affixa est,cum depastione pro- F serpente.Reliqua verò caro, circunsita valde flammea ac nigra colore fit, & splendicans veluti pix & bitumen.Talis autem est exactè atra bilis: verùm carbunculi circa carnem oborti, breui circunscribuntur. Qui verò in membranis aut neruis fiunt, diutius permanent, & affectionem per consensum subiectis locis distribuunt, vt etiam inflammationes erysipelatosæ ipsis fiant: non paucis autem ad suppurationem conuersi sunt, plerisque etiam febres adsunt. Oriuntur etiam ex quibusdam popularibus causis carbunculi. Curare igitur ipsos oportet, nisi valde parui fuerint, per venæ sectionem, sanguinis euacua- G tione ad animi deliquium vsque facta. Scarificare etiam post venæ sectionem non incommodum est,profundioribus vulnusculis impactis, ob humoris crassitudinem. Ad locum autem affectum moderatè repellētibus ac discutientibus vtemur. Tale autem est cataplasma ex plantagine ac lenticula cocta,cui panis clibanitæ neque valde puri,neque sordidi,micæ teneræ sint adiectæ:super ipsum verò vlcus ex vehementibus medicamentis aliquod imponemus,velut est Andronis,&Polyidæ,& Pasionis pastillus.Diluantur autem passo ad strigmentitiam compagem.Sed & Massaliotæ puluillus siccus, aut etiam ipse si- H militer dilutus facit. Radix quoque dracunculi, aut aristolochiæ, aut succus silphii, aut Cyrenaicus,singula cum aceto rectè illini possunt. Quæ verò ignis sacri speciem præferūt,ad erysipelata relatis illinātur. At quæ partes de

affectione per consensum suspectæ sunt, lanis succidis ex vino & oleo irrigentur. Postquam verò quieuit ardor, cerata capitalia diluta, linamentis excepta, carbunculis immittantur. Maximè autem bonum est id quod ex herbis, & quod ex nitro paratur, & puluilli sicci nomis dicati, tũ per se, tum cum rosaceo. Permanente verò duritia vtendum est melino Serapionis: studendum tamen est vt q̃ citissimè carbunculi suppurentur, ita vt bis in die, semel noctu, cataplasmata ac medicamenta alterentur. Cæterùm vt eradicentur carbunculi, & à coniunctione cum vicinis adiacentibus exoluantur, mala Punica acida contusa in aceto coquito, & flaccida terito, ac linteo infarcta imponito: vbi verò resiccantur, aceto madefacito. Carbũculos suppurat ac rumpit nucis regiæ veteris nucleus, aut etiam non veteris, cupressi folia ac germina, & recentes ac teneræ pilulæ cum polenta: vua passa vinaceis reiectis, caricæ in vino coctæ, papaueris cornuti flores, succus silphii cum ruta & modico melle, pix liquida cum vuis passis & suillo adipe.

Ad carbunculos valde bonum.

Spumæ argenti lib. i, olei veteris lib. vnam semis, auripigmenti vnciã vnam. Spumam argenti & oleum coquito donec non inquinent, & sublatis auripigmentum adiicito, ac rursus coquito donec nigrũ medicamẽtũ euadat, & in pila trito vtere linamentis illito.

Ad gangrænas, vlcera vetera, chironia, chœradas siue strumas, podagram, feliciter verò ad carbũculos, & præsertim in palpebris.

Opii, acaciæ, misyos torrefacti, squamæ æris, singulorum drach. ii, atramenti sutorii drach. i, seminis hyoscyami drach. vnam, tritis in aqua vtere. Facit etiam probè, inquit, tetrapharmacum emplastrum, quintam thuris partẽ habens. Ad carbunculos autem in pudendis, chalcitidis, atramenti sutorii, singulorum drachmas octo: aphronitri drach. ii, cum aqua tritis vtere. Facit quoque stercus ouillũ torrefactum cum melle. In Alexandria, Serapiade, quæ & orchis, & triorchis nominatur, viridi, cum micis panis vtuntur velut cataplasmate ad carbunculos & omnia crustosa. Crusta verò elapsa, velut commune vlcus curato.

DE CANCRO, Cap. XXVI.

IN omni corporis parte cancer nasci solet. nam & in oculis, & in vtero, (velut in tractatione de ipsis dictum est) & in aliis pluribus partibus: verùm in mammis mulierum maximè abundat, eo quòd laxæ sunt, & materiã quæ crassissima est, promptè suscipiunt. Ex atra enim bile efferuente cancri producuntur: & si acrior fuerit, cum exulceratione. quapropter colore nigriores sunt inflammationibus, citra tantam caliditatem. Venæ verò replentur, & circumcirca tenduntur, ad similitudinem pedum cancri animantis: vnde etiam hanc appellationem morbus habet. Quidam verò propterea quòd ita partibus adhæreat vt ægrè auelli possit, siquas apprehenderit, nominatum aiunt, quemadmodum etiam animal ipse cancer. Verùm ob humoris huius crassitudinem, etiã incurabilis est cancer, vt qui neque repelli neq; discuti possit, neque totius corporis purgationi cedat, quum sanè etiam mitiora medicamenta imposita contemnat, & à fortioribus exasperetur. Fieri tamen potest vt incipiẽtes cancros augeri prohibeamus, atrabiliarium humorem euacuantes priusquã in affecta parte cõfirmetur. Euacuabimus autem primùm si nihil prohibeat, per venæ sectionẽ: deinde per purgationem, ab initio ex simplicioribus, quale est epithymũ, quod quatuor drachmarum & dimidiæ pondere ex sero lactis aut aqua mulsa damus: postea verò ex hiera quæ nigrum veratrum recipit. Ad locum verò affectum vlceratum, absque offensione adhibitus facit solani succus, linteo molli duplicato in ipso tincto ac imposito. Oportet autem forinsecus supra illud lanam teneram circundare, quæ ipsa succo sit imbuta, & diligenter prouidere ne illa resiccentur, ita vt frequentius succum affundamus: poterit autem in vlceratis cancris, diuturnius quis vti medicamento ex pompholyge. Neque inepta sunt ea auxilia quæ libro tertio de vteri cancris sunt relata.

Ad cancrosa & maligna, & ad rugosa sedis vlcera: itémque ad inflammationes in pudendis, aut testibus, aut mammis.

In plumbea pila, plumbeo pistillo, terrã Lemniã sphragidem appellatam, cum posca & aqua mulsa, aut lacte, terito donec nigrescat. aut rosaceum, aut crudum oleũ, aut semperuiui succum, aut cotyledonis, aut lactucæ, aut psyllii, aut vuæ acerbæ, similiter terito, ac illinito. Victu verò vtatur æger, ptissanæ succo abunde, & lactis sero: & ex oleribus malua, atriplice, blito, & cucurbita: piscibus item petrosis, & volucribus omnibus exceptis palustribus.

Archigenis ad cancrosa ac maligna vlcera.

Cancrorum fluuialium vstorum, & Cadmiæ, vtriusque æquales portiones tritas inspergito, aut cancrorum cinerem cum cerato imponito, aut erysimi semen tritũ cum melle adhibeto.

DE TVMORE LAXO, Cap. XXVII.

QVVM de tumoribus ex calidioribus humoribus conflatis tractauerimus, rursus de cõtrariis agemus, initio à tumore laxo accepto. Quemadmodum enim ex biliosa fluxione erysipelas, sic ex pituitosa œdema oritur, qui tumor laxus est citra dolorem. Nouimus autem etiã aliter tumores laxos fieri circa pedes, in affectionibus aquæ inter cutem, & tabe, ac malo corporis habitu. In illis igitur tumor is laxus symptoma accessorium est ad affectionem eã quæ hominẽ detinet, nullã priuatã curationẽ requirẽs. Sufficit enĩ, si modò quid facere velis, cõfricare crura, aliquãdo cũ aceto & rosaceo, aliquãdo cũ oleo ac sale, aut etiam ad ipsum acetũ & rosaceum sale iniecto. Si verò ob pituitosi humoris influxum, laxus tumor in parte aliqua constiterit, satis est aliquando spongiam aceto imbutam imponere, cum deligatione leniter adstringente, ex infernis partibus initium habente, & ad supernas desinente. Verùm nouam spongiam esse oportet. Si verò talis non sit, eam quæ adest expurgare oportet cum nitro, aut potius cum lixiuio. Quòd si ex his tumor non subsidat, parum quid de alumine ammisceatur. Commodum est etiam tenerrimum ellychnium eiusmodi humore imbutum, ac impositum: bonum est etiam glaucium. Inueteratum autem laxum tumorem curabis, si oleo parti præillito, deinde spongiam lixiuio imbutam imposueris, ac violentius adstrinxeris. Discutit autem & adstringit tumores laxos, omnis terra illita, & magis Ægyptia, & isatis satiua.

DE INFLATIONE, Cap. XXVIII.

SPiritu flatuoso quandoque sub cute, quandoque sub membranis ossa circundantibus, aut musculos ambiẽtibus, congregato, inflatio oritur. Colligitur etiam aliquando circa ventrem, & intestina, & inter hæc atque peritonæum membranam, in hydrope tympanite appellato: & differt sanè à tumoribus laxis, & quòd non in cauã veluti foueam cedat dum premitur, velut illi; & quòd sonitum edat, quemadmodum tympanum. Ad hoc verò ꝙ spiritus non diffletur, corporum densitudo cooperatur, vnà cum hoc quòd etiam ipsa spiritus sit crassus. Vnde etiam curationis scopus est, corporum rarefactio, & crassi spiritus attenuatio, quæ per calida ac tenuium partiũ medicamenta perficitur. In inflationibus igitur circa ventrem ac viscera, oleum tenuium partium hoc efficit, in quo ruta sit incocta, aut cuminum, aut apii semen: quandoque etiã cucurbita magna citra scarificationẽ, iterũ atque iterum circum vmbilicum apposita discutit. Si verò musculi ob contusionem, quemadmodum ex pulsationibus, inflati fuerint, partes valde calida & acria ægrè ferunt. Quare ab initio in mitigantibus perseuerare oportet. declinatione verò contingente, in discutientibus. Vtendum itaque est sapa cum modico oleo, lanis succidis excepta, aut etiam cerato ex œsypo admixto: & cura adhibenda quò caliditas permaneat: nam frigiditas non cõducit. Postquam verò mitigatio facta est, acetum admisceatur, & nitrum, aut aphronitrũ, & postea etiam lixiuiũ: postremum autem emplastra discussoria adhibenda sunt vsque ad perfectã mali depulsionẽ: quale est & subiectũ. Strigmenta feruefacta primùm vt pura fiant excolato,

ac rurſus in ollam iniicito,& tritam calcem viuam inſtar farinæ inſperſam inſercito,donec luti ſpiſsitudo fiat,ac vtitor. Hoc verò efficacius eſt compoſitum ex ſycomoris medicamentum.

AD LVXATA ET CONTVSA, Cap. XXIX.

AD luxatos ac contuſos articulos faciunt lanæ ſuccidæ, aut ſpongia aceto & oleo imbuta,ac impoſita. Bulborum coctorum teneræ partes cum melle, viticis folia,& ſal,& nitrum toſtum tritum cum cerato. Vtere item perfuſione aquæ dulcis,aut marinæ calidæ.Poſt ſedatam autem inflammationem ac dolores,etiam defrictione luxatarum partium vtere.

DE CARNE CONTVSIS ET SVGILlatis, Cap. XXX.

CArne ab aliqua graui re illapſa contuſa,& paruis in ipſa venulis diſcretis, ſanguis profunditur iuxta perſultationis modum : vnde ſub cute collectus, ſugillationem, *ſiue effuſi ſanguinis ſuffuſionem appellatam*, efficit, & cute non diuiſa,velut tumor ad contactum mollis accedens ſequitur,liuidus ille,& plerunque ſine dolore.Scopus igitur nobis eſt vt contentum ſanguinem diſcutiamus, atq; hoc breui,priuſquam nigreſcat. Ab initio verò etiam de adſtringẽtibus aliquid ad diſcuſſoria admiſcere oportet, eo quòd tunicæ venularũ contuſæ denſari expetant. Poſt ea verò etiam citra adſtringentia , ſolis diſcuſſoriis vtemur.Sed & ſugillata ab initio ſcarificãtes, hoc modo deinceps curationem adhibemus:verùm ad vetera ſugillata raphanus impoſitus facit:tollere autem ipſum oportet quum mordere incipit : aut raphani ſuccus cum micis panis adhibitus.Species porro ſugillationis ſunt ſuffuſiones effuſi ſanguinis,ſub oculis contingentes, hypopia ac hypoſphagmata *appellata* : itémque ſanguinis ſub vngues decurſus,ex plaga contingens:de quibus in propriis locis dictum eſt tertio libro:verùm de his quæ in vnguibus fiunt,etiam in chirurgiæ tractatione dicetur.

DE RVPTIONE AC VVLSIONE, Cap. XXXI.

RVptiones omnino quidem cum ſanguinis ſuffuſione fiunt: ſanant autem ipſas medicamenta moderatè calefaciẽtia. Tale verò eſt acopon ex populo alba paratum,& quæ huic ſimilia exiſtunt. Verùm in ruptionibus in profunditate corporis,acriora & maiore ſecãdi vi prædita medicamenta adhibere oportet. Commodus eſt talibus etiam cucurbitæ vſus .Si igitur ſtatim diſcuſſus fuerit ſanguis ſuffuſus,facilè concreſcit caro diſparata : ſi verò diu durauerit , & ſordes ſuccreuerit, fieri non poteſt vt de cætero ruptio concreſcat , ſed labra ſolùm inter ſe apponuntur, ita vt ex leui occaſione facilè rurſus diſparentur,& intermedius ipſorũ locus humiditate quadam impleatur,& quodammodo aſſiduè ſanguinis ſuffuſio fiat ſimilis ei quæ ab initio facta eſt , præterquam quòd citius quam illa diſcutitur , vt quæ tenuem ſeroſum humorem contineat , quum illa ab initio ex ſanguine fuerit conflata. At vulſio fit, fibris quibuſdam diuulſis, & ſola mitigatione opus habet vſque ad doloris ſedationem. nõ enim glutinari poſſunt. Ariſtolochia itaque rotunda , ſiquid aliud,ruptis ac vulſis commoda eſt:ſimiliter centaurii magni radix,& ipſius ſuccus,rheon item, & coſtus,& bdelliũ cum aceto mulſo pota.

DE SCIRRHIS, Cap. XXXII.

SCirrhus exquiſitus , tumor eſt præter naturam , ſenſus exors,ac durus: qui verò exquiſitus non eſt,ægrum ſenſum habet:& qui quidem ſenſus exors eſt, incurabilis eſt: qui verò ægrum ſenſum habet , non quidem incurabilis eſt,non tamen facilè curatur.Fit enim à viſcoſo ac craſſo humore, qui ita partibus ſcirrho affectis impactus eſt vt ægrè auelli poſſit. Aliquãdo igitur ſtatim ab initio conſiſtit ac augeſcit:plerunque verò à medicis efficitur,qui in inflammationes & ignes ſacros perfrigerarunt ac adſtrinxerunt.Si igitur quis vehementer diſcuſſoria medicamẽta corporibus in ſcirrhũ induratis adhibeat, etiãſi manifeſtã ſcirrhi imminutionẽ fecerit,tamen breui tẽpore affectionis reliquias incurabiles efficiet , tenuiore quidem humiditate diſcuſſa,reliqua verò reſiccata,& veluti lapidea facta. Oportet itaque diſcuſſorium medicamentum habere aliquid etiam mollitorium , abſque hoc vt vehementer calefaciat ac reſiccet:tales autem ſunt medullæ omnes,& præſertim ceruina ac vitulina.Ex adipibus verò, leoninus,ex pardali item,ac vrſinus, deinde taurinus : de volucribus autem anſerinus , & gallinaceus, ac phaſianus. Siccior autem eſt caprinus ac hircinus: & adhæc, ammoniacum thymiama , & bdellium maximè Scythicum, & ſtyrax liquidior ac pinguis,& maſtiche Ægyptia.Si quidẽ igitur aliæ partes in ſcirrhum induratæ fuerint , ſemper his per ſe vtendum eſt, & medicamentis quoque ex ipſis compoſitis:verùm in tendinibus ac ligamentis,lapidem igne candefactum acerrimo aceto extinguere oportet.Sit autem lapis pyrites,ſi haberi poteſt: ſin minus,molaris.In hoc affectam partem commouere oportet , quò exhalantem vaporem ſuſcipiat:& poſtea rurſus mollitorium imponere medicamentum.Oleo tamen tenui ab initio,non aqua , partem perfundere oportet perpetuò ſingulis diebus, ita vt aliquando etiam althææ, aut cucumeris ſylueſtris radicem in oleo incoquamus. A balneo verò in totum ipſis abſtinendum eſt,aut ſaltem à frequenti. Vbi verò ſcirrhus moderatè fuerit emollitus,ammoniacum pinguiſſimum acerrimo aceto dilutum parti illinimus ad multos dies : poſt quos rurſus mollitorio vtendum eſt, quod galbanum & opopanaca pinguiſſima recepit. Talia autem maximè ſunt,id quod ex perna fit, & Amythaoni inſcriptum , itémque medicamenta ad ſtrumas deſcribenda.

DE STRVMIS, Cap. XXXIII.

STrumæ ſunt glandulæ in ſcirrhum induratæ,circa collum,& alas, ac inguina maximè conſiſtentes. In communi igitur ad relatam ſcirrhorum curationem referuntur:priuatim verò lupinorũ amarorũ farina ex aceto mulſo cocta imponitur, quæ etiã ad tubercula facit, aut bubulũ ſtercus aceto coctũ imponito.Hoc etiam in ſcirrhũ ĩduratos tumores omnes diſcutit.Probè verò ſtrumas diſcutit calx melle aut ſtrigmẽto,aut oleo,aut adipe porcino excepta,aut calcis & nitri æquales partes,naſturtii & fœni græci quadruplũ,cũ melle, velut malagma ĩponito. Hoc duras diſcutit,in pus trãſmutatas rũpit:itẽ loliacea farina cũ colũbino ſtercore,& lini ſemine,in vino cocta.Groſſi ſylueſtres ac domeſtici , aut naſturtiũ album tritum cum pice liquida,malagmatis forma imponito , aut cucumeris ſylueſtris radicis ſiccæ & lauri foliorum ſiccorum vſtorum cinerem cum terebinthina imponito, aut ſtaphidis ſylueſtris,nitri,vtriuſque æquales partes erucæ duplũ , cum reſina imponito , aut ſtercus caprinum ſeu bubulũ in aceto coctum,aut erui farinam in vrina pueri impuberis maceratam , & pice ac cera & oleo liquatis exceptam: aut ſerpentem mortuum in ollam gypſo oblitam coniectum,in fornacem mittito vt exuratur,& cinerem ipſius ad æqualem fœnigræci partem admiſceto,& melle exceptis vtitor.Sed & ex aſpidibus medicamentum admirandum eſt,& quod ex herba lanaria paratur, & quod ex cucumere ſylueſtri,& quod ex cedria. Strumas ſuppurat aut diffundit hoc : Myrrhæ drach.decẽ, ammoniaci thymiamatis drach.duæ,viſci quercini drach.octo, galbani drachmæ quatuor, propolis drachma vna, in mortario contunduntur.

Ad ſtrumas ac duritias mammarum.

Viſci elaborati,reſinæ ſiccæ,ceræ,ſingulorum lib.i:galbani quadrantem.

Ad ſtrumas vlceratas & non vlceratas.

Ceræ,reſinæ pinus,adipis porcini inſulſi,marrubii,æruginis raſæ,ſingulorum ſexuncem. ALIVD ad ſtrumas. Olei veteris libras duas , ceræ librã i , colophoniæ trientem,nitri trientem,allii capita duodecim. Allii nucleos decorticatos in oleo ad triduum macerato , deinde donec torreſiant coquito,atque ipſos quidem abiicito:vbi verò ea quæ liquari poſſunt liquefeceris, poſtquam ab igne ablata ſunt , nitrum tenuiſſimum inſpergito. Hoc etiam abſceſſus rumpit. ALIVD. Cineris ficulni ſextantem , aluminis ſciſſi vnciam vnam, aphronitri vnciã vnam,picis liquidæ ſeptuncem.

Eroſiuum ſtrumarum.

Aluminis ſciſſi,ſãdarachæ,vtriuſque drach.4:ſquamæ

æris drach.vnā,auripigmenti drach.1. Siccū hoc ſtrumis inſpergito ſi verò cancroſæ fuerint, roſaceo ſubactis,bis in die vtitor.

DE STEATOMATIBVS ET ATHEROmatibus ac meliceridibus, Cap. XXXIIII.

QVVM abſceſſuum generis & hæc ſint,(velut in illis diximus) appellationem ſingula propriam adepta ſunt à ſimilitudine contentarum in tumoribus eſſentiarum. Eſt enim quædam ipſarum velut adeps,quædam veluti mel, & quædam pulti ſimilis. Scopi verò curationis communes ſunt, vt id quod continetur diſcutiamus, aut erodamus,aut in totum excindamus. Quidam igitur tumores tribus ſcopis ſubiacent,qui quidem tenuiorem humorem habent, velut meliceris: aliqui duobus tantùm, velut Atheroma. Nā vt & excindamus & erodamus hoc fieri poteſt: verùm ſteatomata per ſolam chirurgiam curantur,quum neque erodi neque diſcuti poſſint. Singulorum autem horum dignotionem in chirurgiæ tractatione reperies:eorum verò quæ diſcutiunt, in ſtrumarū tractatione materiam habes. Priuatim autem meliceridas diſcutit hoc: Vuas paſſas vinaceis reiectis 20,ſquamæ æris drach.tres,fomēto prius adhibito impone. ALIVD. Ladani,bdellii,galbani,ammoniaci thymiamatis,propolis,terebinthinæ, ſingulorum æquales partes in mortario tunduntur. Facit & ad ſtrumas,parotidas,furunculos,tubercula. Archigenes autem ad meliceridas inquit, aphronitrum & veratri duplum cum cerato duro imponito. At verò eroſiuorum vſus circunſita cute contingere non poteſt. Oportet igitur & meliceridas,& atheromata,aut etiā ſtrumas,prius cute nudare,atque hoc per vſtoria medicamenta: ex quorum numero ſimplicius eſt id quod recipit calcem viuam,ſaponem,ac lixiuium. Variegatius autē & quod repoſitum ſeruari poteſt, hoc eſt: Calcis drach. quatuor,fæcis vini vſtæ,nitri rubri toſti,ſingulorū drach. 2,minii drach.1.terito cum lixiuio,& ad mellis liquidioris craſſitudinem redacta,ter feruefacito,vt quodam modo compagem acquirant, & in plumbea pyxide repponito,lixiuium inſtillans, vt ne breui reſiccetur. Facit & ad verrucas ſummæ chordæ ſimiles, & ad formicarias appellatas,pterygia,clauos,callos,cicatrices præminentes. Fæx autem vini non ſit duobus menſibus antiquior: ex hoc cutē illinito,& vbi ſiccare inceperit, ſpongiis abluito, ac rurſus illinito, & vbi cutis nigrefacta fuerit, rurſus abluito,ac cruſtam inducentibus illinito: cruſta verò elapſa, erodentia adhibeantur.

Eroſiuum mordacitatis ſatis exors.

Squamæ æris drach.quatuor, ſandarachæ drach.duas, veratri nigri drach.2, vtere cum roſaceo. ALIVD. Squamæ æris,ſandarachæ,ſeminis vrticæ toſti,æqualib9 partibus ſingulorum cum roſaceo vtere. ALIVD. Erinaceorum vſtorum,teſtæ,ſæpiæ,auripigmēti,æqualibus partibus cum roſaceo vtere: verùm circunſitas partes omnes ceruſa cum oleo illine. Bonum eſt & hoc: Calcis nō præparatæ partes duas, chalcitidis partem vnam, auripigmenti partem vnam.

DE FAVIS, Cap. XXXV.

FAuus tumor eſt in cute habēs perforationes, per quas melli ſimilis humor excernitur. Impónendæ igitur ſunt ipſi vuæ paſſæ cum ruta,aut fici tenerrima folia cum melle,aut naſturtium cum lini ſemine ac melle,aut cucumeris ſatiui radix cum melle,aut ſulphur viuum cum cerato vel terebinthina. Variegatiorē verò curationem facies,ſi quæ libro 3 de achoribus relata ſunt, huc trāſferes.

DE SIMPLICI VLCERE, Cap. XXXVI.

QVandoquidem ſimplex vlcus diuiſio ſolùm eſt, ſiquis diuiſa contrahat ligamento circundato, coaleſcent diſparatæ partes citra vllam aliam opem. Oportet autem vbi circa alterum ſolum labiū vlcus fuerit in obliquum euerſum,illinc deligationis initiū facere,& ad cōtraria cōuertere: ſi verò circa ambo labia euerſum vlcus fuerit, deligationē ex duobus initiis adhibere oportet, atque ita labia adducere. Si enim nihil inter labia coinciderit, velut eſt pilus, aut arena, aut oleum,aut ſordes,aut eiuſmodi quiddam,vlcus omnino coaleſcet. At ſi magnū fuerit vlcus,vt diſparata omnino contrahi per deligationem non poſſint, ſuturis primùm ipſa contrahere oportet:deinde ita deligare,& glutinatoriis appellatis auxiliis vti,quæ & collectam humiditatem reſiccare ac conſumere poſſunt,& ne alia influat prohibere.

QVAE GLVTINARE POSSVNT vlcera, Cap. XXXVII.

QVercus folia īpoſita, ſalicis & braſſicæ & chamæleæ fructus,folia,& cortex,plātaginis auſterioris ſuccus, papyrus poſca aut vino macerata,& circumcirca obuoluta. Recentia verò glutinant, pinus aut piceæ folia, & cortex recens velut ligamentū obuolutus cum aqua, aut poſca,aut vino: caſeus recens tritus. Forinſecus autem imponātur folia rumicis,aut vitis,aut betæ,aut lactucæ. Caſeus autem ex acido lacte etiā maiora vulnera glutinat, pira ſylueſtria etiā fluxū reprimunt. Hippuris impoſita confert, etiāſi nerui diſſecti fuerint:iſatis ſatiua in duris corporibus,etiāſi in muſculorum capitibus fuerint. Cupreſſi folia,& germina,& recētes pilulæ ac molles,in duris corporibus: verùm admiſcere oportet tenuiſſimum farinæ puluillum de molæ vicino pariete acceptū, myrrha cum aqua illita, aut thus,terræ inteſtina, etiā neruos diſſectos glutinant, quinquefolii folia cum melle, allium vſtum impoſitum. Ad vetera verò vlcera anagallis facit cum cerato, itémque hordeum vſtum: ſed & ceruſſa cum cerati myrtei triplici pōdere. Cæterùm ad vlcera in capite myrrham ſiccam inſpergito, & non madefacito, (citò enim ipſa contrahit) aut aloen ſiccam, aut ariſtolochiam tritā, & cum melle in vino ad moderatam craſſitudinē coctā, linamento illitā inde. At ex cōpoſitis glutinantibus ſunt, emplaſtra barbara, & aureum, & Nicolao inſcriptum, & quod ex ſalicibus paratur, & quod ex dictamno,& reliqua his ſimilia, quæ magna vulnera maximè glutinare poſſunt.

AD DOLOROSA AC INFLAMMATA vlcera, Cap. XXXVIII.

AD doloroſa ac inflammata vulnera opus eſt ſiccantibus ac inflammationem arcentibus medicamentis. Ex liquidis igitur optimum eſt vinum: facit etiam poſca. Si verò etiam cum ſorde inflammata fuerint,etiam aqua mulſa aquoſa. Ex ſiccis verò,in communi quidem conueniunt ad inflammationes relata, exceptis acribus ac oleoſis: priuatim autē hoc:Mala Punica dulcia cocta in vino,ac trita imponito. Admirandum hoc eſt & multi vſus: nam & ad capitis vlcera facit, & ad ea quæ ſunt in pudendis, & quæ in toto corpore doloroſa, & ad oculorum inflammationes. Si verò etiam ignis ſacer aut tale quid, ad vlcus acceſſerit, auxiliis ad illa deſcriptis vtendum eſt.

AD CRVDA ET NON SVPPVRANTIA vlcera, Cap. XXXIX.

REcentia,& eo ꝙ adhuc inflāmata ſunt,nō ſuppurātia vlcera,cōcoquūt & ſuppurant, ex ſimplicibus quidē aqua tēperata affuſa,farina triticea,aut alica,aut panis,aut glutinum librorum,cū terebinthina impoſita:cera, crocus,thus,pix,roſaceum,adeps porcinus & vitulinus: cōpoſitum verò tetrapharmacum linamentis exceptum,ac roſaceo dilutum. Vetera autē & calloſa concoquunt: ex ſimplicibus quidem vua paſſa,ſtyrax,galbanum, myrrha, ladanum,pix,reſina, butyrum, maſtiche Ægyptia, œſypus: compoſita verò,emplaſtrum Galeni ſine cera ex oleo cecino, linamentis exceptū, oleo veteri aut cecino ſolutū, & quod geminum colorem præfert,ſimiliter id quod regium appellatur,& ſimilia.

DE CAVIS VLCERIBVS, Cap. XL.

CAuum vlcus deficientis carnis expletionem poſtulat. Huius autē materia eſt ſanguis moderatus ac bonus. Moderationem itaque ipſius per ſufficiens alimentum acquiremus: bonum verò temperamentum per bonam ipſorum alimentorum ſucculentiam, & per bonū tēperamentum partis in qua eſt vlcus. Quandoquidē verò ſuperfluitas quæ euacuatur, quæ quidem tenuis eſt, humidius vlcus facit:quæ verò craſſior,dū ipſi accreſcit, ſordes efficitur: ea de cauſa medicamētis op9 habet quæ

moderatè ſiccant ac extergunt. Tale autem eſt thus, & farina triticea, fabacea, & erui, iris, ariſtolochia, Cadmia, panax, & pompholyx. Quum verò nihil profuerit adhibitũ incarnãs medicamẽtum, ſic quodam modo ad aliud tranſeundum eſt. Si enim copioſior ſordes apparuerit, & humidius vlcus, hinc cognoſcendum datur quòd defectuoſius ſiccauit medicamẽtum, & intendere ipſum oportet mellis admixtione: ſi verò purum & magis ſiccum repertum fuerit, plus quàm oportuit reſiccauit, & oportet oleo copioſiore dilutum ceratum adhibere. Contingit autem aliquando dum pharmacum fortius eſt, colliquari quid de carne, vt ſordidum ac humidum appareat vlcus, conſimiliter vt illa quæ defectuoſius ſunt reſiccata. Verùm hoc quod ſic colliquatur, cauius fit, & labris tumidũ, inſuperque rubicundum, & inflammationis particeps. Sæpius verò etiam manifeſtè æger mordetur: illud autem alterum ex minus reſiccantibus nihil horum conſequens habet. Putredo itaque lignorum, & maximè eorum quæ moderatam adſtringendi ac extergendi vim habent, velut eſt etiam vulnus, purgat & replet pura vlcera, aut anemonæ appoſitæ: aut pinus corticem deraſum ac tritum cum cerato linamentis illitum, cauis vlceribus & maximè recẽtibus indito: replet enim ipſa. Cõpoſita verò, vbi pura ſunt vlcera, & id quod ex oſtreis cõſtat, & illud Manethonis ex vini fæce vſta, & quod ex aloe paratur, & ſiccus puluillus melitera appellatus, & id quod recipit amyli, mãnæ thuris, alicæ, erui, æquales ſingulorũ partes: ſimiliter & quod ex thure fit, & Aphroditarium appellatum: Si verò quodã modo ſunt ſordidiora, capitales appellati puluilli ſicci cõueniunt. Quæ verò linamentis illita indũtur, hæc ſunt, id quod appellatur trophos, & iſis, & Athena, & quod ex atractylidibus paratur: inſupérque id quod Italicũ appellatur, & quæ experimento conſtant.

REPVRGATORIA SORDIDORVM vlcerum, Cap. XLI.

SOrdida vlcera ſiue caua ſint, ſiue plana, probè repurgat ariſtolochia cum melle, terebinthina cum pari roſaceo ac melle, aut butyro pro roſaceo accepto, iris Illyrica cum melle, oliuæ muria ſeruatæ impoſitæ: ad neruoſa verò, terebinthina cum butyro eliquata. Verùm ad valde ſordida ac depaſcendo proſerpentia facit marrubium cũ melle: hoc etiã cruſtas eiicit. Compoſita verò hæc: Amurcæ coctæ, mellis deſpumati, aluminis phorimi, ſingulorũ æquas portiones. ALIVD. Serapiadis triorcheos, *hoc eſt triteſticularis*, ſiccæ, iridis Illyricæ, marrubii ſicci, ariſtolochiæ, ſingulorum drach. octo: farinæ erui drach. decẽ: vtere ſicco, & cum melle. Inſuper autem ad ſordida vlcera facit Ægyptium, & cerata ex ſale eliquata, & Indicum, & Athena, & emplaſtra viridia diluta, & ſicci puluilli ex pumice, itémque qui ex eruo parãtur, & paſtillus Melãchlorus appellatus, ſimilitérque is qui Criogenes dicitur.

AD VERMES VLCERVM, Cap. XLII.

AD vermes in vlceribus naſcentes primum remediũ eſt vt humiditas & putredo quæ illos generat, tollatur. Necant autem vermes omnia in communi quæ ad vermes in auribus deſcripta ſunt: verùm ad eos qui in vlceribus ſunt, inquit Archigenes, ceruſſam & poliũ æquis partibus cum pice liquida illine.

DE CARNE VLCERVM EXCRESCENte, Cap. XLIII.

CAro in vlceribus excreſcens per reſiccantia vehemẽter medicamenta tollitur, quale eſt diphryges inſperſum, & æris ſquama, & teſtacea omnia vſta, & erinacei vſti ambo cum toto corpore. Verùm hæc quidem moderatè tollunt ac cõpeſcũt excreſcentẽ carnem: petræ verò Aſiæ flos vehemẽtius, & hoc adhuc magis ſori, & chryſocolla, & chalcitis, & miſy: vſta verò minus mordent, & æris flos ſimiliter: ærugo autem omnium vehementiſſimè. Sal vſtus flaccidas carnes conſumit: ſimiliter & linamẽta vulſa ex linteo facta, muria acriore macerata ac reſiccata, indita, moderatã carnem excreſcentẽ conſumunt: ærugo autẽ cũ ſpuma æris ex his ſunt quæ vehemẽter cõpeſcunt. Cõpoſitum verò rhodium ſiccum, & pſaron, & flauum appellatum, citra mordacitatem compeſcunt: at maximas carnis excreſcentias ad profundũ vſque cruſtis obducũt,

A paſtilli fauſtiani triti inſperſi, & ſiccum ſole vſtum dictũ. Quod verò recipit calcis viuæ, ſquamæ æris, & mannæ æquales portiones, & ad excreſcentia facit, & fungis ſimilia repurgat cum melle, & replet cum cerato.

Siccum inſperſile compeſcens.

Spumæ argenti, chalcitidis, æruginis, plumbaginis, æquales ſingulorum partes. ALIVD fortiter compeſcẽs citra mordacitatem. Facit etiã ad nomas, & maximè excreſcentem in gingiuis ab inflammatione carnem, dealbat etiam dentes: Calcis viuæ lib. vnã, auripigmenti ſe-
B xuncẽ: auripigmentũ aridum terito cum aqua, & calcem lotam velut Cadmiam adiicito, & trita ſiccato, ac vtitor. Et ex paſtillis Pantolmius appellatus, & qui ad polypos de ſcripti ſunt, probè vlcera compeſcunt. Ex emplaſtris autẽ viridia, & maximè id quod ex Cappadocico ſale paratur, ſimilitérque iſis carne excreſcere ſummè prohibent vlcera.

DE NOMIS PROSERPENDO DEpaſcentibus, & putredinibus, ac phagædena, Cap. XLIIII.

C PErfuſionibus vtendum eſt in vlceribus depaſcentibus ac putreſcentibus, ex aceto, & poſca, aut vino adſtringente, aut aqua frigida, aut marina, aut lenticulæ decocto, itémque malicorii, balauſtii, lentiſci, baccarũ myrti, ſpinæ Ægyptiæ, aut alicuius de aſtringentibus ac reſiccantibus. Cataplaſmata verò adhibeantur ex iiſdem, & ex erui farina, & alumine liquido, & panis ſimilaginei micis, aut gobii veteris, aut alius ſalſamenti veteris carnis illotæ, terebinthinæ liquidæ, æquales pondere partes tritas imponito, aut ariſtolochiam, & ricini foliorum ſuccũ
D æquis partibus, æruginis dimidium, cum aqua mellis ſpiſſitudine illinito. Si verò cruſta non decedat, elaterii parẽ portionem ad æruginẽ admiſceto. Verùm ad putredinoſa facit ſori tritum inſperſum, & linamentum vulſum ſiccum ſuperimpoſitum, aut ariſtolochiam rotundam, & gallas pari portione, cum oleo obline, aut cucumeris ſylueſtris radicem, aut braſſicæ, aut betæ, aut rumicis folia, linteo illigata calido cinere obrue. Vbi verò mollia facta fuerint, cum ſale trita impone, valde repurgant, aut oleæ germina in vino cocta cum melle imponito, aut chalciti-
E dem imponito, aut apii ſemen tritum, aut lini ſemen tritum cum atramẽto ſutorio adhibeto, aut thymum, & vuã paſſam, & ficus coctas imponito, aut fici folia trita cũ melle, aut nitrum, & cuminum, & farinam cum melle, aut cucumeris ſylueſtris radicem, aut ſcillam coctam cum melle, aut ſoreos drach. duodecim, chalcitidis drach. decem, miſyos drach. quatuor, cum acerrimi aceti hemina dimidia terito donec reſiccentur, & exceptis vtitor, ſpecillum intingens, & in vlcere obuoluens, ſupernè verò duplum linteolum ex vino & oleo impoſito. Si verò inflammata
F fuerint, hyoſcyamum cum polenta, aut braſſicam cum melle adhibeto. AD putredines in omni loco, & nomas. Calcis viuæ, chalcitidis, vtriuſque drach. duas, auripigmenti drach. vnã: hoc etiam ad pterygia in digitis, & ad phagedænas, & ad carbunculos vtendum eſt, in pudẽdis cum melle, in reliquis ſicco, ſupernè ſplenio reſinato impoſito. AD nomas omnes, & eas quæ in ore ſunt, & ad ſanguinis ruptiones, & ad carnem ſuperexcreſcentem, ſiccum panchreſtum ab omnimoda vtilitate appellatum, compeſcendo efficax: Chalcitidis, miſyos, amborum cru-
G dorum drach. viginti, ſquamæ ferri drach. ſex, gallæ omphacitidis drach. octo.

Ad nomas & putredines.

Salis drach. duodecim, aluminis cuiuſcunque tandem vſti drach. vnã, ſquamæ æris, pumicis vſti, vtriuſque æqualem partem. Facit & ærugo raſa cum miſy vſto, pice liquida excepta, & ſquama ferri cum oleo. AD nomas pudendi faciunt tum hæc, tum Meliterium appellatum ſiccum, & quod ex myrto acuta fit, & quod ex charta, itémque ad omnes nomas, & coracion ex aceto mulſo, & An-
H dronis paſtillus, & conſimiles. Eadem etiam ad phagedænas conueniunt: nam & phagedæna vlcus eſt proſerpendo depaſcens ac eroſum. AD humecta ac graueolentia vlcera, Lemnia terra ſignata ex aceto, aut aceto mulſo, aut poſca, aut vino diluta ad luti compagem, illita facit,

aut cupreſſi folia,& germina,& pilulæ teneræ, aut cucurbitæ ſiccæ vſtæ cinis,aut corticis plantani vſti, aut anethi vſti,aut lanarum ſordidarum vſtarum cinis,aut plantago, aut iſatis per ſe aut cum polenta, aut peucedani radix ſicca.

DE VLCERIBVS CICATRICE INDIgentibus, Cap. XLV.

Reficcantes & adſtringentes carnem vlcerum cicatrice indigētium in tantum vt nō ſolùm id quod præter naturam ſuperfluum eſt diſcutiamus,ſed etiā id quod ſecūdum naturam habet attingamus, ſuperficiem vlceris cuti ſimilem efficiemus, & vlcus ad cicatricem perducemus. Commoda verò ad hoc eſt galla omphacitis & mali Punici cortices moderatè reficcantes: ſed & quæcunque citra adſtrictionem ſine mordacitate ſiccāt, ea itidem ad cicatricem ducunt,velut eſt myrrha, ſpuma argenti, & oſtrea,ſi vſta fuerint. nam & hæc ſi ſicca inſpergantur, ſæpe cicatricem inducunt: pinus item cortex cum cerato myrteo,hederæ flos cum cerato,lilii radix cū roſaceo: itē reſina pinus ſicca,pumex toſtus, ſquama æris, æquis portionibus ſiccis vtere. Hoc etiam comprimit: aut pumici trito,mannæ ac diphrygis, vtriuſque parum quid admiſceto,ac vtitor,aut ſpumæ argenti partem vnā, diphrygis dimidiam,cum cerato velut ſplenium imponito. Vetera verò cicatrice includit viſcum cum thure, ærugo cum pari diphryge ac cerato myrteo,aut centaurium paruum recens cataplaſmatis modo impoſitum. Humidioribus autē cyperi radicem imponito. Cæterùm ad ea quæ circa ſedē ac pudenda ſunt,maximè ſi inflammata fuerint,aloe vtere trita ſicca,aut cum aqua, aut ſquamā æris aut chryſocollam in ſole cum cera mollitam imponito.

Siccum cicatricem inducens.

Oſtreorum drach. duodecim,mannæ drach. ſex, Cadmiæ drach. quatuor. Facit etiam ad nomas. ALIVD. Ariſtolochiæ drach. ſex, corticis pini drach. ſex, mannæ drach. ſex, pumicis drach. quatuor, colophoniæ drach. quatuor,iridis drach. quatuor. ALIVD. Cornu cerui ni vſti drach. quatuor, corticis pinus drach. ſex, ceruſſæ drach. quatuor,æruginis raſæ drach. duas,Cadmiæ drach. octodecim. ALIVD. Florum mali Punici, atramenti ſutorii,ſingulorum drach. ſedecim: ſquamæ æris, aluminis ſciſſi,ſingulorum drach. octo:gallæ drach. vnam. ALIVD. Ceruſſæ,ſpumæ argenti,ſingulorū drach. octo: recrementi plumbi,gallæ,myrti ſiccæ, ſingulorū drach. quatuor.

Aliud cicatricem inducens.

Aluminis ſciſſi vnciam vnā,terito,& in aquæ ſextario vno macerato:diſſoluto verò illo,linamenta in aqua madefacito,& ſiccatis ipſis vtitor.

Emplaſtrum ſimplicioribus cicatricem inducens.

Ceræ drach. quadraginta,ſpumæ argenti drach. triginta quinque,diphrygis drach. octo, olei myrtei dimidiam heminam. Facit ad hæc etiam emplaſtrū Phœnicinum, & ex Cadmia conſtans,& myrſinatum,ac ſimilia. Verùm ad ægrè recipientia cicatricē,ceræ, olei, myrtei, ſingulorum drach. ſex:Cadmiæ drach. ſex,plumbi,thuris, ſingulorum drach. duas: aluminis ſciſſi, æris vſti, ſingulorum drach. vnam:æruginis raſæ drach. duas :exoluito alternis diebus.

Diuturnis,& ægrè cicatricem recipientibus.

Cadmiæ drach. octo,chryſocollæ drach. octo,aluminis ſciſſi drach. octo,æruginis,ſquamæ æris,ſingulorū drach. vnam:reſinæ pinus drach. quadraginta, ceræ drach. centum, olei myrtei quod ſatis eſt. ALIVD. Ceræ,reſinæ pinus,ſingulorum ſexuncem:Cadmiæ ſexuncem,chalcitidis crudæ quadrantem,myrtei quod ſatis eſt. Cadmia & chalcitis vino teritur in æſtu caniculari: vtere cū ſplenio latiore,& ſupernè linamento ac ſpongia ex vino. ALIVD. Æris vſti ſextantem, aluminis ſciſſi ſextantem, ſalis ammoniaci drach. duas,ceræ ſexuncem,colophoniæ ſexuncem,olei myrtei ſextantem, arida in ſole teruntur ad dies viginti. Quum autem mellis ſpiſſitudinem habuerint,eliquatam ac eraſam ceram cum reliquis admiſceto,ac emollito. Facit ad hæc etiam medicamentum ex

A pumice,& Iſis appellatum,& conſimilia.

DE MALIGNIS VLCERIBVS, QVAE & chironia & telephia appellantur, Cap. XLVI.

Vetera,& ægrè cicatricem recipientia vlcera, aliquā chironia appellauerūt,veluti quæ Chirone ipſo opus habeant ad ſanationem: quidam telephia, eo quòd Telephus ex eiuſmodi vlcere diu laborauit. Conſiderandum itaque nunquid & totum corpus prauis humoribus vitiatum,tales influxiones ad vlcus demittat, & redundans

B humor per cōuenictia medicamēta euacuandus. Si verò etiam varix ſit,qui tales humores ad crura demittat,ſi in his vlcus exiſtat,etiam hic intercipiēdus eſt,velut in chirurgiæ tractatione dicetur, aut etiam per venæ ſectionē ipſos euacuare oportet,ſanguine frequenter detracto, & deinde localibus auxiliis vti, quæ circa mordacitatem, extirpandi mali vim habent. Simplicia igitur ſunt ex pumice,& diphryge, & ſquama æris, æruginéque ac calce moderatè lota, aut alumen ſciſſum tritum inſperge, aut œſypi drach. quatuor,vuæ paſſæ drachmas quatuor, nitri

C drach. duas,prælitis melle impone,aut ſquamæ æris drachmas decem,aluminis drach. duas cum ceræ drach. decem in ſole mollito,ac imponito. Compoſita verò hæc.

Emplaſtrum ad chironia.

Ceruſſæ beſſem,aluminis ſciſſi ſextantem, ſquamæ æris ſextantem,ſalis ammoniaci,thuris,æruginis raſæ,malicorii,ſingulorum ſextantem:calcis viuæ vnciam vnam, ceræ librā vnā,olei myrtei ſeſquilibram: arida cum vino terito. In principio hoc callos excindit, & repoſitum ſeruatur:in fine verò vſus oleo myrteo emollitum cicatricē

D inducit. ALIVD. Spumæ argenti lib. vnam,olei lib. duas,radicis chamæleonis nigri,ariſtolochiæ, gallæ,omphacitidis,ſingulorum vnciam vnā,galbani,ammoniaci thymiamatis,thuris,ſingulorum ſextantem,præparato ita vt viridium arundinum radicibus commoueas. Archigenis ad chironia,tum in tibiis,tum in māmis malefica, ſtrumas,parotidas: Adipis bubuli libras tres, terebinthinæ quincuncem,mannæ ſeptuncem, terræ Sardæ appellatæ,qua pictores vtuntur,quincuncem, liquatis ad ſicca adiectis ac cōmiſſis vtere. ALIVD Archigenis, Ce-

E ræ trientem,olei omphacini ſexuncem,mannæ, aut thuris,diphrygis:ſquamæ æris, ſingulorum drach. quatuor, arida cum aceto trita, & ad mellis ſpiſſitudinem adacta, ad ceratum admiſceto,& diluto, linamento excepto vtitor. ALIVD. Ad mulierum maligna vlcera,& aliorū qui tenerum corpus habēt:Ceræ Tyrrhenicæ drach. octo, adipis taurini,terebinthinæ, plumbi vſti ac loti,ſingulorum drachmam vnam:vtere per linamenta cum roſaceo aut myrteo diluto.

AD CICATRICES NIGRAS,

F Cap. XLVII.

Cicatrices nigras tollit oleum impoſitum, in quo bryoniæ albæ ac nigræ radix ſit incocta, donec fuerit exſuccata,calamintha in vino cocta,ſpuma argenti lota, cū roſaceo albo. Verùm ex impetiginibus cicatrices, itémque alias,cōcolores facit adeps aſinin⁹ illitus,erucæ ſemē tritum,& cum felle caprino, bubulo ac ouillo illitum,addita argenti ſpuma, talus ouillus vſtus tritus cum vino auſtero, ammoniacum thymiama cum felle ſuillo illitū. Compoſita verò, ſpumæ argenti,mentæ, thuris, æquales

G partes cum melle. ALIVD. Nitri,ammoniaci thymiamatis,ſulphuris viui,myrrhæ,æquas portiones cum aceto albo, aut vino, aut aqua tritas illinito modicè, vt ne fiat exulceratio. ALIVD. Cimoliæ,ſtercoris columbini, ſaponis,thuris,æquales partes cum aceto.

Smegma ad cicatrices nigras.

Cimoliæ drach. octo,aphronitri drach. quinque,veratri albi drach. quinq;,recremēti à myrobalano expreſſa reliqui drach. quatuor,in balneo affricato.

DE SINIBVS, Cap. XLVIII.

H Qvvm adiacens vlceribus cutis diutius inglutinata fuerit ad ſubiecta corpuſcula, affectionem hanc Sinum appellant. Si quidem igitur ad ſupernam regionem extentus fuerit ſinus, facilè per oſculum ſanies effluit, & glutinatio facilis exiſtit: ſi verò ex inferna ſurſum ſpecta-

rit,sanies intus manens aliquid ex cohærentibus erodit, & si nõ prius ad effluxionem feceris aliquam sectionem, nihil efficies,neque incarnando, neque glutinando. At si circa artus fuerit sinus,cubitum videlicet aut femur, poterit etiam sine sectione ex aduersa parte glutinari, si decliuem figuram artus facias. Etenim si in cubito circa cubiti flexuram osculum fuerit, summam* manũ in altum extendens,sinum ad subeffluxionem conuertes: si verò in femore ad genu,sinus finem quis habeat,decliuem figurã facies, puluino molli popliti subiecto,ita vt inguẽ humiliorem positionem quàm genu habeat.Siquidem igitur sinus incarnatione non opus habeat, statim per fistulam aliquam in directum perforatam,& vesicam alligatam habentem,aquã mulsam aquosam, ita vt bibi possit,in ipsum infundes, atque hoc ad abstergendam saniẽ in sinu hærentem.Verùm ad futuram glutinationẽ,vinũ, aut vinum mulsum,& deinde ad glutinatoriũ medicamẽtum procedẽdũ est:si verò cauus sit sinus, & incarnari expetat,primũ siccum ex charta medicamentum cum multo rosaceo immittito, deinde linamento vulso osculum obturato,postea verò iisdem,aut Machærionis,aut consimile aliquod emplastrum,cum rosaceo cerato liquidiore dilutũ similiter immittes. Vbi verò moderatè subincarnatus fuerit sinus, ex agglutinantibus medicamentis aliquod impones, veluti si recens cruentum vulnus cures. Talia autem sunt barbara,& gemini coloris, & fulua appellata,maximè verò omnium id quod ex oleo cicino,& metallicis sine cera paratur, fuluum Galeni appellatum, conueniet. Verùm post medicamenti impositionẽ,spongia noua ex vino mulso aut vino quammaximè molliter circundetur:& deligatio à fundo sinus initium sumat, & ad osculum desinat.Linteolorũ verò circumdationes adstringantur quidem circa fundum sinus citra dolorem, paulatim autem laxentur vsque ad osculum,ita vt emplastrum quod forinsecus sinum ambit,iuxta osculum sit recisum,quò sanies excerni possit, & aliud quoddam paruum emplastrum ipsi osculo impositum sit laxum,ex eodem medicamento, propter eandem effluxionem. Hoc autem sines vsque ad solutionem: quàm vbi tertio quoque die feceris,hoc ipsum auferes & alterabis,eo quòd toti sinui circundatum est relicto. Signum verò dignotionis an sinus profunditas glutinata sit,hoc tibi erit,si benè effluxerit sanies, modicáque ac concocta, aut si etiam omnino non effluxit: insupérque si iuxta ipsum sinum neque dolor sensilis,neque tumor sit, sed locus totus contractus est,& siccus,& doloris exors.Si verò etiã pus probè coctum modicum in osculo videris, adhuc magis bonã spẽ habebis: si verò etiã prima aut secunda die aliqua sanies excernatur tenuis ex sinu, neque sic de glutinatione desperato.Sæpe enim medicamenti vis humiditatem ex subiectis partibus vehementer exprimit,qua expressa, loci moderatè sicci redditi glutinantur. Tertia verò aut quarta die ab initio, si crudus saniei humor per os appareat,sinũ non glutinatũ esse cognosce,& in eodem medicamento perseueres si verò(velut verissimile est) propter humiditatem aliquã discedat,non absurdũ videtur etiã aliquid ex ipso medicamento alterare.

De sinibus attritis.

Quum tardè secto abscessu,aut propter medici imperitiam,aut propter affecti timiditatem,cutis sinui incũbẽs, tenuis & attrita fuerit,& fieri non potest vt ipsa adimatur, post relatas infusas elotiones, glutinatorio vtẽdũ est medicamento,compage quidẽ liquido,facultate verò sicco. Tale autem est ex chalcitide cõstans Phœnicinũ appellatum,oleo antiquo dilutum,vt neque durum valde sit, neque manus inquinare desierit, & postea cum vino veteri subactum, & circumcirca impositum cũ cõueniẽti deligatione.Conuenit etiam ita attritæ(velut dictum est)cuti, vel præcipuè mel ad emplastri compagẽ coctũ,ac impositũ.Melius autem est post impositionẽ ipsius linteo excepti, inspergere super ipsum per cribrum eleuatum myrrham in puluerem redactam,aut aloẽ,aut thus,aut omnia simul.Expertus etiam sum centaurium tenue admirandũ ad eundẽ vsum medicamentũ:ab hoc proximum est symphytum, & postea iridis Illyricæ radix,post quàm etiam

A erui farina. Aliquando verò etiam circa cocturam hæc melli inspergimus,vbi olla ab igne est tollenda. Præstat tamen postquam ablata est inspergere,& deinde cõmouere donec mel tepidum fiat,atque sic ipsum sinui imponere,& velut dictum est deligare.

DE FISTVLA, Cap. XLIX.

FIstula sinus est callosus factus, ex abscessibus plerũque conflatus, ex trãslatione ab arũdinum fistulis appellatus. Siquidem igitur ad os desierit, fieri non potest vt curetur absque chirurgia, nisi temporis progressu squamæ; B aut os sua sponte discedat:si verò ad os non desinat, per medicamenta quæ callos excindunt ac glutinant sanabitur.Callos excindunt hæc:Sphõdylii radix derasa & indita, fistularum callos aufert: veratrum nigrum inditum in duobus aut tribus diebus callum tollit: amurca cocta & infusa: sori crudum aut vstum cum modico vino diluto infusum:sori & crocomagma cum aqua mulsa,aut elaterium terebinthina exceptum, in collyria efformato ac indito,aut silphii radicis succum infundito. Consumit e- C tiã hoc: AEruginis drach.duodecim, ammoniaci drach. duas,aceto excipe & collyria oblonga efforma: Collyriũ quo ad callos excindendos vtor:Ammoniaci thymiamatis,atramenti sutorii,æruginis,misyos,chalcitidis,gummi æquales singulorum partes excipe aceto. ALIVD ex Heliodori chirurgia:Cadmiæ,misyos, atramenti sutorii, æris vsti,gummi,singulorum drach. quatuor:chalcitidis crudæ drach. tres,excipe pueri impuberis vrina, & collyria efforma.Vbi verò collyrium fistulæ indidisti,forinse- D cus panis micas aqua imbutas imponito, alterando illas donec inflammatio sedetur,& crusta excidat. ALIVD quod in Alexandria accepi:Anchusæ radicum,misyos tosti,chalcitidis,æruginis,aluminis scissi, atramenti sutorii, aloes,singulorum vnciam vnam:cantharidas quinque, aceto trita in collyria efforma. ALIVD. Atramenti sutorii drach.duas,chalcitidis,æruginis, singulorũ drach. vnam,excipe gummi ac vtere in collyria efformatis.Post quã verò call[9] excisus fuerit, ærugine cocta cũ melle purissimo octuplo repurga: sed & incarnantibus post callũ excisum vti oportet. COLLYRIVM incarnans. Aloes,myrrhæ,ammoniaci, cineris putaminum ouorũ v- E storum,singulorum æquales partes aqua tritas in collyria efformato,ac indito. ALIVD. Myrrhæ,aloes,thuris, malicorii,singulorum æquales partes excipe aqua: quidã felle taurino excipiunt. Incarnat etiam vuæ acerbæ succus. Noui etiam quẽdam qui cedriam fistulis infudit,atque hoc admirando successu. Post incarnationem glutinatorio vtendum est medicamento iuxta eum modũ qui de aliis sinibus relatus est.Si verò angusta sit,simúlque longa fistula, inquit Galenus, & nondum videatur mihi intus in se callum habere, sed sordem solùm,prius lixi- F uiũ immisi, atque hoc tandiu in fistula manere sinens donec sordes perfectè elapsas esse speraui,postea medicamentũ imposui:erat autem id quod ex ricinino oleo cõstans superius retuli.

DE VLCERIBVS QVAE REFRINguntur, Cap. L.

QVædam vlcera vbi cicatricem receperunt, sæpe post non ita multum tempus rursus inflammantur & refringuntur.Affecto enim osse aliquo, aliquando caro incumbens facilè cicatricem recipit, & perfectè sana esse G videtur. Verùm sanioso humore paulatim ex osse in profundo corruptionem perferente, ad illam rursus influente,inflammatio & pus accedunt quæ cicatricem refricãt. Quæ igitur est talium vlcerum curatio? resiccatio tãta vt os affectum discedat.Facilè igitur insidentia ossa emergent si papaueris syluestris & fici folia cum polentæ polline ac vino trita,pro cataplasmate impones,aut hyoscyami semen,& atramentum sutorium paribus portionibus trita adhibebis: peucedani quoque radix squamas ossiũ breui disparat.

H DE VLCERIBVS IN ARTICVLIS, Cap. LI.

ARticuli packiores sunt quàm carnosæ partes: quapropter vlcerati sicciores opus habent medicamentis. Probè igitur Polyidæ pastillus facit cum vino tritus ad

ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem, itémque alia ſimiliter vt hic reſiccantia medicamenta: ſed & aqua marina & muria ſæpe ipſos perfuſos, melius affici vidimus. vtendum itaque eſt ad articulos iis quæ magis ſiccant.

QVAE SPICVLA, ACVLEOS, ET SPInas extrahunt, & conſimilia, Cap. LII.

ACuleos & arundines, inſupérque ſpicula ac ſpinas extrahunt anagallides ambæ, ariſtolochia rotũda, ammoniacum cum melle, hyoſcyami ſemen tritum inſperſum: arundinis radicem contuſam, & admixto melle linteo infarctam, larga copia imponito: breui educit.

DE SANGVINIS TVM EX VENA tum ex arteria eruptione, Cap. LIII.

IN partibus ex quibus ſanguis erumpit, contraria finibus figura cõducit, hæc autẽ eſt ea quæ ſurſum ſpectat: ſed neque hæc immodica exiſtat. Periculum eſt enim ne dolor oboriatur, & vas rurſus ſanguinem fundat. Nihil enim magis ſanguinis eruptiones mouet, & inflãmationes auget quàm dolor. Verùm in partibus ſanguinem fundentibus, ſtatim digitum ad oſculum vlceris circa vaſculum obde, ita vt leniter innitaris, citráque dolorẽ premas. Nam & ſanguinem ſimul cohibebis, & grumum in vulnere congelabis. Quin & an multum in profundo ſitũ ſit vas vnde ſanguis erumpit, diligentius conſiderare oportet, & poſitionem ipſius ac magnitudinem, & an vena ſit aut arteria: poſtea verò ſiquidẽ paruum eſt vas, aliquo ſanguinem ſiſtente vtendum eſt. Optima ex his ſunt obſtruendi vi prædita, quæ componuntur ex reſina fricta, & farinæ triticeæ polline, & gypſo, & aliis eiuſmodi, cum oui candido ſubactis, & cum pilis leporinis impoſitis: ſi verò magnum vas eſt, hamo ipſum diſtẽdere conare, & moderatè obtorque. Suppreſſo autem ſanguine, ſi quidem vena fuerit citra laqueum, iiſdem medicamentis ſanguinem ſiſtere conare: ſi verò arteria, ex duobus altero adhibito, aut laqueo cicundato, aut toto vaſe diſſecto, ſanguinem continebis. Laqueum verò aliquando etiam magnis venis circũndare cogimur, quemadmodum etiam ipſas diſſecare aliquando totas, per tranſuerſum videlicet. Verùm ad hanc neceſſitatem deuenimus circa venas, quæ erectæ ex magna profunditate, ſurſum feruntur, & maximè per anguſtiã aliquam, aut principales partes. ſic enim vtraque pars vtrinque reuellitur, & vulnus ab incumbentibus corporibus occultatur ac tegitur. Tutius autem eſt vtrũque facere, & laqueum radici vaſis circundare, & inde iam ſecare. His autem factis, quamcitiſſimè incarnare vulnus, priuſquam decidat laqueus de vaſe. Si enim non citò incarnetur, ſed locus alicubi vacuus comperiatur, *ἀνεύρυσμα, id eſt uaſis dilatio*, vocatum contingit. Cognoſces autem an vena ſit aut arteria quæ ſanguinem fundit, ex eo quòd arteriæ ſanguis flauior eſt ac tenuior, & pulſatorio modo euacuatur: venæ verò ſanguis nigrior eſt & craſſior, & ſine pulſu prodit. Optimum igitur ex omnibus incarnantibus medicamentis, quæ ſanè nos nouimus, hoc eſt, quo etiam ad cerebri membranarum ſanguinis eruptiones tutiſſimè vti poſſumus, & ad colli vulnera vſque ad iugulares venas inflicta: nam & harum ſanguinem cohibet citra laqueũ. Recipit autem hæc, Thuris pinguiſſimi partem vnã, aloes in mollioribus corporibus partem dimidiam, in durioribus tantundem, & pro thure, mannæ tantundem. Excipe oui candido ita ſubacta vt mellis ſpiſſitudinem habeãt, & deinde cum pilis leporinis quammolliſſimis, vaſi ac toti vlceri plurimum impone, & extrinſecus linteo deliga, ita vt primas quatuor aut quinque lintei obuolutiones ſuper ipſum vas vnde ſanguis profluit, facias, & hinc ad radicẽ ipſius procedas. Deinde ſolutione per tertium diem facta, ſi medicamentũ tutò adhuc adhæreat, aliud rurſus circũdabis, & velut inſuper humectans rurſus deligabis. Si verò ſua ſpõte reſpuatur linamentum, radice vaſis per digitum leniter cõpreſſa, quò nihil influat, hoc quidem placidè tolles, alterũ verò appones, atque ſic curabis donec vas fuerit incarnatum, ita vt figura ſurſum ſpectans ſemper citra moleſtiam ſeruetur. At verò quæ cruſtas inducunt, nudiorem partem

A efficiũt quàm pro natura habebat, cruſta dilapſa, & pleriſque ſanguinis eruptio quæ ſiſti non potuit, ad cruſtarum dilapſionem conſequuta eſt. Vtendum tamen etiam iis vbi neceſſitas magna cogit. Maxima autem neceſſitas eſt vti cruſtificis medicamentis, aut cauteriis ignitis, quum ex putredinoſa eroſione ſanguinis eruptio contingit: & ſanè in talibus affectionibus, vbi quicquid putredinoſum eſt reſecuerimus, tutius eſt aut vrere ipſam veluti radicẽ, aut cruſtificis medicamentis vti. Hoc autem maximè in pudendis ac ſede fieri ſolet. Scopus autem in cruſtam inB ducentibus ſit caliditas cum adſtrictione, velut in miſy, chalcitide, atramẽto ſutorio. Quæ verò ex calce viua fiũt, vehementiora quidem ſunt, ſed quia calx nõ adſtringit, cruſtæ ex ipſis inductæ, citius decidunt. melius autem eſt ipſas manere. Cõtingit enim vt caro ad fundũ ipſarũ ſuccreſcat, & velut operculũ vaſis fiat. Cæterùm in iis vnde ſic ſãguis erumpit, iſatis ſatiua inſperſa probè ſupprimit, aut gallæ vſtæ. Oportet autẽ ipſas igne cãdefactas, aceto aut vino extinguere. In ſũma ſanguinis eruptionẽ ſiſtũt, C ſimplicia quidẽ, aloe, thus, mãna, Samia terra aſter dicta, ferrugo, lanarum vſtarum cinis tenuiſſimè tritus, ſtercus aſininum ac equinum, bitumẽ modicum, malicorium, di phryges, galla, myrtus ſicca, alumen omne, crudum & vſtum, reſina torrefacta, vitis cortex, aut folia ſicca, pilularum platani lanugo, maximè vbi cruſtam abiecerint: priuatim verò ſanguinis narium eruptionem ſiſtit, iunci acuti ſemen, vrticæ foliorum ſuccus, chalcitis, anthyllis vſta, pili leporis, ferculæ medium vſtum cum aceto, ſtercus aſininum ſiccum aut humidum, porri ſuccus cum thure ellychnio exceptus. Compoſita verò medicamẽta omnis D ſanguinis eruptionis ſunt & hæc: Spongiam nouam liquida pice imbutam, & bitumine oblitam, in noua olla exurito, & ad cineris partes duas, plumbi partem vnam & ſtibii partem vnam admiſceto. ALIVD. Mannæ thuris, ſulphuris viui, æquales ſingulorum partes inſpergito. ALIVD. Chalcitidis drach. octo, thuris aut mannæ eius drach. ſedecim, reſinæ frictæ drach. octo, gypſi vſti drach. octo. ALIVD cruſtam inducens, & ſanguinem ſiſtens. Chalcitidis, æris vſti, atramenti ſutorii, miſyos toſti, ſingulorum æquales partes. Sed & rhodium appellaE tum medicamentum, & flauum dictum, ex eorum numero ſunt quæ probè ſanguinem ſiſtunt.

DE NERVIS SAVCIATIS, Cap. LIIII.

NErui ſauciati aut puncti inflammationem ac dolorẽ excellentem habent, propter ſenſus ſubtilitatẽ. Quare etiam febres & conuulſiones his accedunt: quibuſdam etiam delirium, propter neruorum cum cerebro cohærẽtiam. Quandoque verò etiam circa alios locos ſauciatæ parti vicinos, inflammationes ac abſceſſus fieri ſolent, ex F ipſo neruo ſauciato, propter ipſius continuitatem. Oportet igitur cutis vulnus inglutinatũ ſeruare, quo per ipſum ſanies effluant. Atin pũctionibus ſi cæcæ videantur, etiam duabus diſſectionibus ſe mutuò ſecantibus inſuper concidere oportet. Verùm in adhibendis auxiliis, ſi humoribus omnibus ex æquo redundarit corpus, & inflammatio magna ſit, primùm à venæ ſectione incipiendum eſt. Si verò vitiati fuerint in corpore humores, etiam purgatione vtendum eſt. Ad ipſum autem vulnus medicamenta adhibeãtur dolorem mitigantia, & effluxionem apeG rientia, præſertim ſi non inſuper conciſio facta ſit. Proindeaqua calida quæ aliis inflammationibus conuenientiſſima eſt, his inimica exiſtit, & præſtat oleo tenui perfũdere, quòd nullam adſtringendi vim habeat, & ad ſenſum calidum ſit. neque enim frigidum neque tepidum valde ſine noxa adhibetur. Ex medicamentis autem commoda eſt reſina terebinthina, per ſe in pueris, mulieribus, & tenera carne præditis: cum euphorbio autem emollita, in iis qui duram carnem habent, &, ſi quandoque durior ſit, reſina, cũ aliquo oleo tenuiore. Cataplaſmatis verò in inH flammatis ac putreſcentibus neruis vti quis poterit, farina hordeacea, aut fabacea, aut erui, in lixiuio cum aceto mulſo cocta. Verùm citra cocturam, ad punctiones etiã cerato huiuſmodi quis vtatur: Ceræ quadrantem, euphor bii vnciã vnam, aut ſtercoris columbini, in durioribus

corporibus, olei ſextantem : quandoque etiam terebin
thinæ vnciam vnam. Quòd ſi emplaſtro ſimile medica-
mentum facere voles,ad euphorbii vnciam vnam, ceræ,
& reſinæ frictæ,& olei,& picis pinguis,ſingulorum ſexun
cem adiicies:ſi verò pro reſina, propolim pinguiſſimam
addes,melius efficies.Quin & hoc ad punctos neruos cũ-
modum eſt medicamentum , idem etiam ad rabioſi ca-
nis morſum facit:Aceti ſextar.vnũ , picis pinguis librã v-
nam,opopanacis quadrantem.Opopanaca aceto dilutum
amplius conterito,& admixta pice coquito.Hoc medica
mẽtum punctis neruis commodum eſt, non permittens
puncturæ oſculum conniuere, quemadmodum neque in
iis qui à rabido cane morſi ſunt,vlcus ad cicatricem per-
uenire ; verùm ad ſola dura corpora facit .Si verò ad pue-
ros punctos aut tenera carne præditos eo vti voles,per a-
liquod diſcuſſoria vi præditum liquare ipſum potes,ama-
racinum videlicet , aut opobalſamum , aut oleum vetus.
Conuenit etiam regium medicamentum , quod recipit
nitrum,aut calcem viuam,aut euphorbium , aut ſulphur
viuum,aut columbæ ſylueſtris ſtercus,aut opopanaca, aut
ſagapenum, aut ſuccum Cyrenaicum, aut caſtorium . Ad
libram autem medicamenti,vncia vna alicuius ex relatis
medicamentis,iniicienda eſt : probè facit ad neruos ſau-
ciatos,& maximè punctos. Poſſit autem quis ruri degens
in reliquorum inopia,propolim recentem ac pinguẽ vul-
neri indere,aut fermentum maximè vetus ſolum, & pro-
poli admixta,aut cum tithymali ſucco. Cæterùm cata-
plaſmatis ex aceto mulſo,aut lixiuio,cum farina fabarũ,
aut erui,aut cicerum , aut lupinorum amarorum, aut or-
dei,aut polentæ polline,non ſolùm in inflammatis,ſed e-
tiam ab initio ſtatim vtendum eſt. At laxantia catapla-
ſmata,in ſauciatis neruis ſẽper reprobare oportet : ſi verò
non punctus ſit neruus , ſed manifeſta ſectione vulnera-
tus,præpoſita etiam cute diſſecta,vt nudus appareat ner-
uus ,& rectus non tranſuerſus diſſectus,relatis ex euphor-
bio,& ita acribus,nullis vteris.Quum enim nudus ſit ner-
uus,vim illorum vehementem non feret. Calcem igitur
aſſumes ſæpe lotam æſtatis tempore,vberiore oleo ſuba-
ctam:bonum eſt & quod ex pompholyge paratur,& quod
ex melle,roſaceo vberiore eliquatum.Oportet autem nul-
lum ex his vulnus contingere. Subtili enim ſenſu prædi-
tus eſt neruus,& temperamento frigidus , & principaliſ-
ſimæ parti cohærens.Imò neque oleo perfundere tale vl-
cus oportet:ſordes enim inde contrahit.Detergere igitur
ſolùm ſaniẽ ſatis eſt per molles lanas ſpecillo obuolutas.
Quòd ſi ex ſententia omnia procedãt,periculo vacat paſ-
ſo madefacere.In fortioribus autem etiam polyidæ pa-
ſtillo, cum ſapa calida, in linamento vti. Poſtquàm verò
intectus eſt denudatus neruus,linamenta extrinſecus cir-
cundare oportet aliquo ad anguſta vulnera faciente, ve
lut eſt id quod ex euphorbio paratur,aut quod ex ſterco-
re columbino,ita vt etiam de ſanis partibus multum ap-
prehendamus.Si verò per tranſuerſum vulnus factum eſt,
periculum conuulſionis maius eſt, curatio verò etiam hîc
ſimilis,præterquam quòd dum recens adhuc eſt vulnus,
quidam futuris vſi ſunt,& aliquo glutinatorio medicamẽ
to.Verùm futuras non valde in ſuperficie facere oportet,
vt ne profunditas inglutinata permaneat,& rurſus non ita
profundas,vt iterum ab acu neruus pungatur. Porro in
ſumma id noſſe operepretium eſt, quòd punctiones cu-
rans medicamentum , ſi callidius eſt , nerui diſſectionem
curare non poteſt,vt qui non ſuſtineat ipſorum mordaci-
tatẽ ac ardorẽ.Neque verò id quod diſſectiones curat,pũ-
ctionibus conuenit· nam facultas ipſius ad profunditatẽ
non penetrat,quum cutis diſſectio ſit anguſta. Victus au-
tem aſſumatur tenuior , & ſtratum molle , & olei calidi
perfuſione vtendum eſt ad alas,& caput , ac collum. Si ve
rò vulnus in crure ſit,circa inguina,ac pectinẽ , & eius re-
gionis locos,oleum adhibebimus.A balneo in totum vſ-
que ad inflammationum declinationem abſtinendũ eſt,
quum nullatenus ipſis aquæ cõueniat(velut diximus) cõ-
tactus.Quandoquidem verò quidam propter conſuetudi
nem abſtinere à balneo nõ poſſunt,ſi vulnerata pars ma-
nus ſit,conandum eſt quantum fieri poteſt vt ea non rige-
tur calida aqua,& minus adhuc frigida.Si verò in pede

A ſit vulnus,quia fieri non poteſt vt non humectetur,vbi la
uare volent,ſuper ſauciatam partem emplaſtro aliquo im
poſito meatus obturante,extrinſecus rurſus ſuper ipſum
iniice linteola plura multiplicata oleo madefacta , & rur-
ſus ligamentum ex linteo forinſecus circundabis , & po-
ſtea rurſus in ipſo balneo, oleum ligamento ſuperfundi-
to,vbi neruis ſauciatus ſoliũ inſcendere volet; poſtquam
verò lauit,omnia incumbentia reiicito , & relato totius
curationis ductu vtitor. Quòd ſi contuſio ſola nerui fa-
cta ſit, ſi quidem cum contuſa cute etiam vlceratio fiat,
B cataplaſma ex fabacea farina & aceto mulſo commodum
eſt.Adiicies autem aliquando etiam erui farinam & iri-
dem.Si verò dolor contuſioni adeſt,picem liquidam ad-
miſceto:ſi verò citra cõtuſionem cutis fiat,magis diſcuſ-
ſorio oleo calido aſſiduè perfũdito,anethino videlicet ,
aut rutaceo,aut irino,aut amaracino.At ſi totus neruus diſ
ſectus eſt,periculum quidem nullum ſequetur , pars autẽ
mutila ſit: curatio verò ſimilis velut ad alia vlcera aſſu-
metur.Atque hæc quidẽ per ſimpliciora auxilia,in neruis
ſauciatis medela,ſufficiens eſt ad totã curationem. Qui-
C dam verò etiam multipliciter compoſitis medicamentis
ad ipſos vti ſolent , qualia ſunt,id quod ex metallicis pa-
ratur,& barbara appellata emplaſtra,& ciſſinum , & quod
ex ſenecione fit,& Melanchlorũ , & Indicum , & Harmo-
nia,& Athena,quorum & compoſitiones , & vtendi mo-
dum,in ſeptimo libro reperies. Quandoquidẽ verò ali-
qui diuites precioſis medicamentis ad ſauciatos neruos
vti expetunt, Galenus ad punctiones quidem neruorum
hæc deſcripſit:Cinamomi vnciam vnã , dictamni vnciã
vnam,mari vnciam vnã,amaraci drach. duas,ceræ beſſẽ,
D opobalſami dextantem , terebinthinæ vnciam vnã. A-
LIVD. Succi Cyrenaici vnciã vnã , ceræ quadrantem,
opobalſami vncias duodecim.Verùm ad denudatos ner-
uos hoc:Ceræ vnguentariæ quadrantem , vnguenti ſpica-
ti,aut foliati,aut nardini vncias duodecim,pompholygis
lotæ vnciam vnam,ſpicæ nardi vnciam vnã , amomi vn-
ciam vnam,folii vnciam vnã:atque hæc ſupra ſpem præ-
ſtantia eſſe Galenus dixit.

DE ARTICVLORVM DISTORtione, Cap. LV.

E Rticulorum diſtortiones,ancylas & ancyloſes appel-
lare ſolent , *hoc eſt articulorum contractiones*,ob impa-
ctos humores , aut neruorũ aliquam diſtentionem obor-
tas:in quibus molliendi ac laxandi facultate prædita re-
quiruntur.In cõmuni igitur ea quæ ad induratas in ſcir-
rhum partes , & adhuc magis ea quæ ad reſolutas relata
ſunt,iis competunt:priuatim verò perfuſio ex aqua & o-
leo ,in quibus cocta ſint lini ſemen , fœnumgræcum , al-
thæa,laurus,cucumeris ſylueſtris radix, & ipſum adeò o-
leũ Sicyoniũ.Poſt perfuſionẽ autem adhibeantur iis pri-
F mùm acopa ſimpliciora, velut eſt id quod ex populo ni-
gra paratur,& quod ex abiete,Bromium item, & Baſilio
inſcriptum,& pyxis appellatum.Poſtea etiam Ariſtopha-
neum,& Azanitæ inſcriptũ:fortiſſima verò ſunt, & quod
Lyſiponium,& quod Variũ appellatur. Ex emplaſtris au-
tem Amythaoni inſcriptum,& Anicetum appellatum. O-
ptimum verò hoc eſt :Bdellii,adipis vitulini,ammoniaci
thymiamatis,iridis Illyricæ, ſingulorum drach. ſedecim,
opopanacis,galbani,canchryos,ſtyracis, thuris,ſingulorũ
drach.octo , piperis grana centum ſexaginta , ceræ libræ
G dimidium,reſinæ terebinthinæ libræ dimidium,olei iri-
ni,fæcis quod ſatis eſt,vini quod ſufficit : cõtunditur hoc
medicamentum. Eſt & acopõ bonum, irino aut cyprino
aut laurino dilutum.Medium verò inter acopa & empla-
ſtra locum obtinet medicamentum è perna multæ mi-
xturæ. Acoporũ autem vſus per mollem ac perſeuerantẽ
fiat affrictum ,vnã cum hoc vt etiã affecti articuli flexio-
nem ac extenſionem experiaris.

DE LAXATIS ARTICVLIS, Cap. LVI.

H LAxantur articuli ſæpe,& in diuturnis febrilibus mor-
bis,& in colicis,& reſolutis, calidiore maximè ac hu-
midiore intemperie ipſos occupante : atque hinc motus
impeditur . In quibus acaciæ ſuccus aqua dilutus ac affu-
ſus, aut rubi , aut myrti , aut lentiſci , aut vlmi radicum

corticis decoctum conuenit, aut malicorium in cataplaſmate adhibitum,aut myrti folia cerato myrteo excepta impoſita. Corroboratione enim opus habent nerui colligantes,per adſtringentem ac reſiccantem facultatem.Talia igitur medicamẽta articulis imponenda ſunt,velut eſt id quod ex ſalicibus paratur,& oxerum appellatũ,& Phœnicinum , quod vinum adſtringens aut acetum inſuper aſſumpſit. Plerique verò præ frigiditate talem impotentiam fieri putantes,atque ita calidioribus auxilis vſi, maiorem noxam induxerunt.

DE LVMBRICIS, Cap. LVII.

TRes ſunt in vniuerſum lumbricorum ſpecies: vna eius qui rotũdus eſt craſſitudine,altera lati, tertia eius quem aſcarida appellant. Omnibus autem origo eſt ex cruda ac craſſa pituitoſa materia, & putrefactioni apta, qualis fere cõgregari ſolet in pueris, & aliis crapuloſis:ſed non ex calida & acri,aut atrabiliaria materia. Hæ enim quum etiam nutrimenti naturam tranſgreſſæ ſint,ad lumbricorum generationem ineptæ exiſtunt: imò vice verſa etiam corrumpendi ipſos vim habent bilioſæ maximè ſuperfluitates. Si verò aliquando vnà cum lumbricis excreta fuerit flaua bilis deorſum,aut per vomit⁹, illos quidem in inteſtinis eſſe ſcito, bilioſum autem humorem aut circa os vẽtris ,aut in alia quadam parte cõſtitiſſe. Vniuſcuiuſque igitur differentiæ ipſorum,& ſpeciem,& ortum,& locum,& dignotionẽ dicemus, itémque curationem,à rotundo initio accepto.

De lumbricis rotundis.

Lumbrici igitur rotundi ſpeciem omnibus notam habent,eo quòd etiã hi magis quàm alii redundant. Conſiſtũt autẽ maximè circa tenuia inteſtina, appropinquãtes quoque ventri,vt ea de cauſa ſæpe per os efferantur.Quibuſdam etiam per nares excreti ſunt. Abundant autem magis quàm alii in infantibus, & vtplurimũ cũ febre: verùm circa principia febrium orientes, ex ſubiecta corruptione ſubſtantiam habent: circa vigores autem,ex morbi malignitate:circa declinationes verò,ex mutatione vniuerſorum in melius. Nam Hippocrates ait,Bonum eſt etiam lumbricos rotundos pertranſire,morbo ad iudicationẽ tẽdente: hi verò etiã citius perimuntur.Sequitur in iis qui lumbricos rotundos habent,inteſtinorum ac ventris morſus,& tuſſes paruæ,irritantes,ſiccæ:in quibuſdam etiam ſingultus, & ſomni cum palpitationibus, & ſurrectionibus præter rationem: quidam etiam cum clamore exurgunt, & rurſus in ſomnum delabuntur. Pulſus inæquales ſunt,& febres augeſcunt inordinatè inuadẽtes, cũ extremarum partium perfrictione,& ter, aliquando etiã quater in die aut nocte, citra rationem, ſignificationem acceſſionis præbent.Pueris autem mãducatio,cum exerta fruſtra lingua, & dentium ſtridor contingit, & oculos claudunt,& tacere cupiunt, & excitantibus indignantur, & oculi ſubcruenti apparent,& malæ rubicundæ fiunt, & rurſus liueſcunt. Verùm hæc ad modicum tempus, & ex interuallis fiunt.Quibuſdam verò ad ſtomachum accurrẽtes nauſearum ac morſuũ cauſæ fiunt, & ægroti cibum non appetunt,ad ſumendum verò cibum coacti, nauſeãtes vix deglutiunt,aut etiam ingeſtum reuomunt. Multis etiam venter defertur cum comeſtorum corruptione, & inſtar tympani inflatur.Reliquum verò corpus præter rationem eliquatur, quum neque fames, neque euacuatio immodica facta ſit:non tamen in omnibus omnia relata ſigna quærere oportet, ſed quædam iuxta id quod exuperat,aliquando etiam plurima. Hæc autem contingunt dum animalia circa inteſtina obuoluuntur ac mordent, & dum febrilis caliditas vapores prauos ad cerebrum affert,ex collecta in ventre putredinoſa humiditate:in quibus alicubi ambobus ſimiliter proſpicere oportet, febri, & lumbricis:alicubi modica febris ratione habita, lumbricos ſtrenuè è corpore expellere oportet. Multi enim neglecti ab ipſis corroſi ſunt,& conuulſi perierunt: alii ſe vidiſſe affirmant ipſos per inguina ægri egreſſos. Expelles autem ipſos prius occiſos:occides autẽ per amarorũ maximè auxiliorum vſum. Quum igitur communis eſt febris & lumbricorum curatio, auxilia ſimpliciora con-
A uenient. Præbibendum itaque ipſis dandum eſt chamæmeli & myxariorum decoctum, aut etiam ipſa myxaria cocta edenda danda:dandus etiam ſeridis ſuccus,aut coriandri ſemen cum aqua calida tritum, aut cum poſca, aut auriculæ muris herbæ decoctum, aut cornu ceruini ramẽtũ,aut rubrica ſinopica leuiſſimè trita, aut olei crudi amari cochlearia duo paulatim abſorbeãt. Nam amaritudine ſua lũbricos occidit: lubricitate verò ipſos detrahens,vnà cum ſtercore egerit.Quòd ſi inflammatio ac diſtentio viſcerum ſit,cataplaſmate vtendum eſt ex ſemi-
B ne lini,& farina lupini, & abſinthio, ac bryoniæ radice, cum aceto mulſo,aut etiam perfuſione ex oleo chamæmelino,vino, abſinthii ſemine, & aloe, circa præcordia adhibita.Si verò febres non vehementer vexent,mentha ad myxaria admiſceatur,ac exhibeatur:at vbi febris deſiit,aut non eſt,etiam efficaciora,velut eſt decoctum ſeriphi,aut calaminthæ,aut filicis,aut cardamomi ſemen,aut radicis mali Punicæ acidæ decoctum ad tertias redactũ, aut cumini toſti,& nitri fului, ſingulorum ſcrupuli tres,
C aut ſantonicum,aut abrotonum,aut ambo ſimul cũ melle in catapotia redacta, aut lupinorum amarorũ ſcrupuli tres,aut braſſicæ aut erucæ ſemen tritum, aut abſinthiũ, quod etiam ſolum ſæpe ſatis fuit. Dandi etiam aloes lotæ ſcrupuli tres,atque hoc inter laudatiſſima habetur:fortioribus etiam illota datur. Quandoquidem verò pueri aloen non admittunt,ſupinis ipſis detentis,& ore per cochlearium diſparato,per clyſterem aliquem fiſtulam validam alligatam habentem, inuitis ipſis aloen quampeni-
D tiſſimè tranſmiſſam iniicimus. Atque hæc miranda methodus eſt in pueris ægrè admittentibus:in quibus etiam alimenta ſorbilia ſæpe hoc modo immiſimus, vbi alioqui illa non appetãtes auerſantur: ſed & Cyphi,& Maſuaphiũ rectè dari poſſunt, & cornu ceruinum vſtum cum pipere ex melle aut aceto mulſo:ſed & reliqua vt ex aceto mulſo ipſis dentur conandum eſt.Præſtat autem ſi ſcilliticum fuerit acetum, & maximè in perfectioribus, aut ſinapi cum oleo & aceto. Qui verò cum alui fluxione à lumbricis infeſtantur,eis plantaginis ſuccus præbibendus dandus eſt,aut ipſa plantago ſicca.Ex æquo enim ad vtrũque efficax eſt,tum fluxionem, tũ lumbricos: cataplaſma
E verò iis imponatur ex cruda hordeacea farina,filice,abſinthio,farina lupini,ſantonico,& abrotono:quin & malicorium,& acaciam,& gallam,aut balauſtium admiſcere cõuenit. Quandoquidem verò quidam amaras potiones auerſantur,ex iam relatis danda ſunt quæ non palam amara exiſtunt.Danda præterea etiam chamæpitys,marrubiũ Helenium,baccæ lauri,caſia,thymus,pulegium, carpeſia, cyperus,polypodium, iris, Cnicus, erythrodanum, ſpina Ægyptia cum pipere pari, ſex ſcrupulorum pondere, in decocto menthæ,aut mori radicis ſucco, aut decocto pe-
F troſelini,ac reliquorum odoratorum ſeminum. Forinſecus autem vtendum eſt aloe cũ melino oleo & vino.Hoc etiam appetentiam excitat,cuius magna cura habẽda eſt. Sæpe verò admiſcendum eſt ad aloen abſinthium,aut felle taurino implendus vmbilicus, cum aliquo ex relatis amaris,aut oleum ex rododaphne frequenter illinendum, aut cedria tum ſola imponenda,tum addito cerato ſuper totum ventrem,aut pix arida trita inſpergenda,aut mentha,aut nigella cum roſaceo illinenda, aut etiam ſeriphi decoctum iis admiſcendum, aut mali Perſicæ folia con-
G trita imponimus. Vtendum etiam ceruina medulla vnguenti modo,in vmbilico,pectine,ac lumbis:ſed & ceratum hoc adhibebimus ſi opus fuerit:Aloes,abſinthii, farinæ lupini, ſeriphi,melantii,ſingulorum ſcrup.ſex, ceræ vnciam vnã ſemis,olei chamæmelini quod ſatis eſt: arida cum bubulo felle terito.Sæpe verò ipſis per ſedem infundenda eſt aqua mulſa,quò ad dulcedinem mellis,lumbrici deorſum prolectentur. Si autem putrefacti in profundo, non excernantur, ſed magis euaporationes efficiant,ſubeducere ipſos oportet, aut aloes, aut amari ex i-
H pſa medicamenti potione, quandoquidem etiam aliâs non inutilis eſt ipſis moderata per inferna euacuatio.

De lumbrico lato.

Lumbricus latus tranſmutatio(vt ita dicam) eſt membranæ intrinſecus inteſtinis agnatæ,in corpus quoddam

animatum,atque hic excernitur ſæpe totus,ita vt incredibilē magnitudinē aſpiciētibus exhibeat,aut etiā per partes ſecedit,ita tamē vt exolutus nō amplius generetur. Abūdat autē quādoque etiā in nō febriētibus: ſed & in febriētibus naſcitur in morbis longis, mordacitatē ſtomachi aſſiduā inducens,& appetentiā ciborum incontinentem. Nam id quod animatum factū eſt,in inteſtinis adiacens,alimentum abripit, vt alio ſtatim opus ſit, & ſi id non contingat,mordentur inteſtina.Conſequitur in ipſis gracilitas corporis, & impotentia cum inæqualitate:verùm ſignum minimè omnium mendax eſt quòd vnà cũ excrementis quædam cucurbitæ ſemini ſimilia excernuntur. Cæterùm curatio ſuperiori conſona eſt.Conueniunt enim prępotationes ex acribus, & allii eſus ,& filicis aut centaurii decoctum potum , & per clyſterem infuſum,itémque calaminthæ,aut dictamni,aut pulegii decoctum. Infundatur etiam ipſis muria . Præbibant etiam hoc, quod neque iis qui ab aliis lumbricis infeſtantur inutile eſt , præſertim ſi febre careant: Nitri rubri, piperis, cardamomi, ſingulorum æquales partes. Dantur ex hoc ſcrupuli tres cum vino aut aqua calida. ALIVD ecclegma: Piperis , baccarum lauri purarũ, cumini Æthiopici,maſtiches , ſingulorum pares portiones, mellis quod ſatis eſt. Datur cochlearii menſura, mane & ad noctem dormituro:ſi verò efficacius ipſum facere voles,etiam nitri rubri tantundem addito. ALIVD. Helenii,ammoniaci thymiamatis , piperis (in alio exēplari,filicis)ſingulorum drach.quinque,cum aceto mulſo calido : & interpoſito tempore , euphorbii drach.vnam aut duas perfectæ ætatis hominibus bibendas præbe. ALIVD. Filicis acetabulum,nitri drach.duas dato in aquæ hemina præeuacuata. Melius autem efficitur ſi parum ſcammoniæ additum fuerit. ALIVD. Corticis radicum mali Punicæ ſumma parte decorticati drach.quatuor,piperis drach. quatuor, cardamomi drach. ſex , marrubii drach.duæ.Ex melle præbeto à prægreſſo allii eſu: verùm ad perfectam affectionis depulſionem etiam theriacen exhibebis,vehementi febre non prohibente.

DE ASCARIDIBVS, Cap. LVIII.

QVIN & aſcarides (veluti iã antea diximus) ſpecies lũbricorũ ſunt, vermibus ſimiles,circa inteſtini recti extremas partes,& muſculi adſtrictorii partes primas cōſiſtentes,& horum locorum pruritum vehementem inducentes.Generant hanc ſpeciem vitioſa alimenta, frigiditas,& ciborum corruptio. Euacuare itaque ipſas oportet, in infantibus per glandulas ſubditas ex melle, modico ſale aut nitro:in perfectioribus,muria acri,aut cẽtaurii decocto cũ nitro & melle,aut decocto colocynthidis, aut abſinthii , aut chamæleonis,aut anchuſæ,aut Cnici,aut hyſſopi,aut pulegii,aut calaminthæ,aut lupinorum. Poſt infuſa per clyſteres, rectum inteſtinum ſublinatur ex ſimplicibus,acacia,aut hypocyſtide cum nitro,aut rhoe Sy-

A riaco cum alumine liquido : in his qui adſtricti ſunt , Lemnia terra ſphragide appellata, cum vino,ex compoſitis paſtillo Andronis, & ſimilibus. Sed & cedria ipſis infunditur per clyſterem multipliciter perforatum,quales ſunt vteriſuſorii appellati : aut carne ſalſa quæ ad hoc apta ſit, indita,deligatione vtimur, quandiu id ſuſtinere poſſint, ita vt ea frequenter alteretur. In communi verò omnes à vermibus infeſtatos iuuant pili ichneumonis ſuffiti. alimenta ipſis ſint boni ſucci , & quæ facilè diſtribui poſſunt,& neque efficientem lumbricorum cauſam augent, B neque vires imminui permittunt, quarum gratia etiam vinum dabimns aquoſum: & tum ea de cauſa frequẽtius ipſos nutriemus , tum vt ne alimento carentes lumbrici, morſus inducant: tempus autem alimenti dandi tum maximè eſt quum aliquanto adhuc lũbrici ſunt habitiores. Si verò etiam fluxio ventris affuerit,noſſe oportet magis augeri lumbricos, eo quòd alimenta non diſtribuuntur, & ſorbiles cibos ipſis exhibere oportet , aliquibus etiam adſtringentibus admixtis,velut ſunt pyra, mala,mala Punica,præſertim acida. Forinſecus autem ad ventrē vten- C dum eſt auxiliis adſtringentibus,velut ſuprà dictum eſt.

DE DRACVNCVLIS, Cap. LIX.

IN India & regionibus ſupra Ægyptum dracunculi generantur, velut lumbricis ſimilia animalcula quædã, in muſculoſis partibus,brachiis videlicet, femoribus, tibiis:in pueris verò etiam in lateribus ſub cute conſiſtunt, & manifeſtè mouentur . Deinde temporis progreſſu diuturniore, iuxta dracunculi aliquam extremitatem , locus ſuppuratur , & aperta cute, principium dracunculi foras procedit.Verùm dum attrahitur,dolores inducit, & præ- D ſertim vbi abruptus fuerit. Quapropter aliqui plumbeã molem ex dracunculo ſuſpendendam eſſe dicunt, vt ne aceruatim,ſed particulatim ex plũbi mole delapſio ipſius fiat. Alii hos damnantes,eo quòd nihilo minus ex pōdere plumbi dracunculus abrumpatur,& vehementes dolores inducat, iubent partem demittere in aquam calidam, quò dracunculus ex caloris fomento foras procedat , atque ita digitis ipſum particulatim extrahere. Cæterùm Soranus neque omnino animal, ſed nerui alicuius concretionem,dracunculũ eſſe putat, qui opinionem ſolùm inducat quòd moueatur.Siue autem hoc ſit,ſiue prius il- E lud, & Sorano & Leonidæ,& aliis viſum eſt, affuſione calidæ & cataplaſmatis cōcoctoriis in his vtēdum eſſe,quæ ex aqua mulſa , & farina triticea , aut ordeacea parentur. Sed & emplaſtri eiuſdē facultatis vſum quandoque probant. Commodum autem fuerit & id quod ex baccis lauri & quod ex melle conſtat. Nam ex horum vſu dracunculus,ſiue corpuſculum illud contentum,mortificatur,& excidit: ſuppuratione verò contingente ſi non exciderit, diſſecetur cutis,& denudatum id quod continetur,auſferatur,& linamenta indantur, & deinceps ſuppuratoria cu- F ratio adhibeatur.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA
Liber V,

Iano Cornario Medico Physico interprete.

QVAE PRAESERVENT IN COMMVNI AB omnibus venenū eiaculantibus, Cap. I.

De venenum eiaculantibus animantibus dicturi, ab his quæ in communi omnibus talibus commodant, initium sumemus, ea quæ præseruant prius tractaturi. Si igitur quis in locis eiusmodi feris referertis, ex aliqua necessitate dormire cogatur, in quibus maximè salamandræ, aut phalangia, aut reptilia quædam abundant; horum quidem subterraneas latebras, allio cum aqua trito, aut aliqua ex referendis herbis, obturare conuenit: suffire verò cornua ceruina, vngulas caprinas, aut pilos, gagaten lapidē, bitumen, bdelliū, galbanū, cupressi aut cedri ramenta, melanthium, peucedanum, viticis folia, calaminthā, sagapenum, castorium, canchryos radicē, conyzā, aut aliquid ex reliquis graueolētibus. Culices verò priuatim fugant suffitu, atramēti sutorii, melanthii syluestris seminis, cumini, singulorum æquales partes cum stercore bubulo. Adhæc etiam ignem frequentius accendere conuenit: nam feræ splendorem plerunque fugiunt. Stratum substernendū est ex asphodelis, calamintha, vitice, pulegio, polio, conyza, abrotono. Si verò fieri non possit vt toto quis strato huiusmodi vtatur, strato saltē hæc circūcirca indātur. Animaduersionē etiam habere oportet in his quæ coquuntur, & in aquis, & vasis vinariis, & diligenter obturando: nec verò focos sub quibusdā arboribus facere oportet, præsertim picea & pinu. In his enim salamandræ & erucæ lethales abundant, quæ præ ignis calore calefcentes, obsoniis incidunt, aut etiam aliis vasis, si non fuerint contecta. Qui verò securiores esse expetunt, hi cerato liquidiore illinantur, ex cera, rosaceo, galbano modico, & cornu ceruini ramento modico, aut etiam cumino Æthiopico. Priuatim verò vt nequis ab apibus & vespis feriatur, prohibent maluæ folia cum oleo trita illita.

CVRATIO COMMVNIS OMNIVM AB aliquo venenum eiaculante ictorum aut morsorum, Cap. II.

Si contingat vt aliquis ictus sit aut commorsus ab aliquo venenum eiaculante, statim exuctione vtendum est. Oportet autem eum qui exucturus est non esse ieiunum, sed vino os colluisse, & oleum in ipso continere: de inde si pars admittit, cucurbitulam commorsis affigere, cum multa flamma scarificatione facta, itémque vicinis locis. reuellitur enim vnà cum sanguinis & flatus attractione etiam ipsum venenum. Adurere quoque oportet & crustis obducere vlcerata: sed & extremarū partiū præsectiones adhibere commodum fuerit si animal quod momordit lethale fuerit, velut est aspis, cerastes, vipera, & similia: quēadmodū sanè narrat Galenus, vinitorē quendam à vipera commorsum, quum feram illam cognouisset, statim digitum commorsum falce sibi amputasse, & penitus à periculo liberatum esse. Si verò venenum prius per corpus distribui cōtigerit, statim venæ sectione vtendum est, & maximè si ictus humoribus repletus tibi videatur: dandum autem est cum cibis edendum piper aut allium. Vinum bibendum est forte, vt ex eo recentibus vaporibus & familiari caliditate, corporis miscella repleatur: postea verò cataplasmata adhibeantur quæ morsum calefacere ac lancinare possunt, velut est brassicæ aut ficinis aceto admixto, aut lixiuio, aut garo. Itē cepæ cū polēta aut pane, & porrū cū sale, aut pix liquida calida cū sale, aut cedria, aut caprinū stercus. Cōuenit ipsis etiā perfusio ex aceto calido, in quo cocta est calamintha, aut ex aceto & aqua marina, aut ex aceto & muria. Imponēdæ sunt locis gallinæ, & magis galli, aut alia animalia resecta calētia: nā & venenū transsumūt, & dolores mitigant. Sed & emplastris vtendū est ex sale, & eo quod ex canchry & adarce constat, & in summa his quæ acriorē facultatē habent.

A In communi verò omnibus à quocunque tandem venenum eiaculante commorsis aut ictis, præterquā si omnino non sunt læsæ partes in profundo, in potu detur seris, aut erica, aut astragalitis cum aceto, aut bitumen, aut paliurus eodem modo, aut paliuri decoctum, aut mustellæ assiccatæ drach. 2 cum vino. hoc celebre est: aut testudinis marinæ sanguis, aut castorii drach. 1. cum vino diluto, aut libanotidis drach. 1, aut sicyoniæ radix, aut porri succ⁹, aut chamæpitys, aut smyrnium, aut cinamomum, aut aristo-
B lochia, aut viticis semen, aut cupressi pilulæ, aut seseli, aut piper, aut trifolii semen, aut baccæ lauri, aut cancri fluuiatiles tosti aut cocti: vtere etiam composita huiusmodi theriaca.

Theriace ad venenum eiaculantia, & venena, à viperis morsos, & scorpio ictos.

Bryoniæ, opopanacis, iridis Illyricæ, radicis libanotidis, myrrhæ, singulorum drach. quatuor, aristolochiæ drachmas quinque, thuris, rutæ syluestris, singulorum drach. 3, farinæ erui drach. 2: cum vino pastillos formato, & obo-
C los tres cum vino dato: quin & purgatio omnibus cōuenit, & exudationes facientia medicamenta, & theriaces ex viperis assumptio.

DE MORSIS A CANE RABIDO ET affectione formidinis aquæ, Cap. III.

Sermonem de morsis à rabido cane reliquis præposuimus, eo quòd animal id multum est, & familiare, & frequenter rabie corripitur, & ægrè caueri potest, & periculū ex ipso vitari non potest nisi multis & commodis auxiliis quis vtatur. Rabiunt canes plerunque in vehementio-
D ribus æstibus: verùm (vt Lycus ait) quādoque etiam in intentis frigoribus. Rabiosi verò facti canes & cibum & potum auersantur, & sitiunt quidem vehementer, potum autem non admittunt: & plerunque anhelant, & aures demittunt, & saliuam largam ac spumosam emittunt, & muti in totum sunt, adeóque velut desipientes, vt neque familiares cognoscant. Inuadunt itaque omnes sine latratu, similiter & feras & homines, & mordent: mordentes autem statim quidem nihil molesti inferunt, præterquā ex vulnere dolorem. Postea verò affectionem inducunt
E quæ vocatur Aquæ formido, & cōtingit cum conuulsionibus & totius corporis rubore, maximè autem faciei, & cum exudatione ac anxietate, & aquam fugiunt, siue videant, siue admoueantur: quidam etiam omnem humorem. Quidam etiam latrant velut canes, & aggressi alios mordent, & morsu suo eiusdē affectionis causa sunt. Porro symptomatum aliorum causa manifesta est quum apprehenderit venenum omnes partes. Quòd verò timent ~~aquam, aliqui ob immodicam siccitatem fieri dixerunt,~~ nimirum humida ipsorum essentia penitus immutata.
F Verùm Rufus melancholiæ talem ipsis speciem oboriri pronunciauit, veneno illum atræ bilis humorem imitante, quemadmodum alios melancholicos nouimus alia atque alia timere: quæ sanè causa concurrit etiam his qui dicunt ipsos putare quòd canis qui ipsos momordit imago in aquis obuersetur. Cæterùm eorum qui in hanc affectionem inciderunt, nullum sanatum esse nouimus præterquam vnum atque alterum ex historia nobis cognitos, & hos ipsos non à rabioso cane morsos, sed ex aliquo cōmorso affectione trāssumpta. Ante verò huius affectio-
G dis tentationem, multi etiam ex his qui à cane morsi fuerunt, seruati sunt. Hinc igitur curationis initium faciamus. Quando verò sæpe id contigit vt ex eo quòd aquæ formidinis affectio hactenus non accessit, (plerunque enim circa quadragesimum diem irruere solet: in quibusdam pòst sex menses. Narratur quibusdam etiam post septimum annum accidisse) quidā canem qui momordit non rabiosum esse opinati, vlcus ad cicatricē perducere festinarunt, atque sic ipsis affectionis authores fuerūt, hac probatione vsus, vtrum rabiosi canis sit morsus aut non,

comperies. Nuces regias probè tritas vlceri imponito, A & postridie acceptas gallo edendas obiicito, aut etiam gallinæ. Et primùm quidem ipsas non continget: si verò fame vrgẽte ederit, attendito. Si enim non rabiosus fuerit canis qui momordit, viuet animal quod edit: sin rabiosus, postridie morietur, & tunc ad vlceris apertionem festinabis, & post paucos dies rursus eadem probatione vteris. Et vbi animal non morietur, vlcus ad cicatricem perduces, nimirum velut ægro iam à periculo liberato. Hanc itaque probationem Oribasius tradidit. At si ex relatis signis canem rabiosum esse exactè cognouerimus, a- B perientibus statim vtemur. Primùm igitur ex aperientibus est id quod ex pice, aceto acerrimo, & opopanace paratur, ad sauciatos neruos relatum. Si verò tenera cute præditus fuerit is qui commorsus est, irino, aut balsamo, aut aliquo huiusmodi diluatur: aut fomẽto priꝰ adhibito, vlcera allio integito. Hoc etiam crustã inducit.

Siccum crustificum in rabiosi canis morsu.

Salis fossilis drach. octo, chalcitidis drach. sedecim, scillæ drach. sedecim, rutæ viridis drach. quatuor, æruginis rasæ drach. quatuor, seminis marrubii drach. vnam. C Vtere primùm sicco, vt crustam inducat, deinde cum rosaceo, vt crustæ excidant. Seruentur autem partes non inducta cicatrice ad dies quadragintaduos.

Cataplasma in rabiosi canis morsu oscula ampla conseruans.

Cepas cum sale & ruta imponito, aut silphium cum sale, aut salsamentum vetus, aut cinerem sarmentitium cum oleo, aut allium, aut sambuci folia, aut mentam, aut melissophyllõ, singula cum sale, aut nuces regias cum cepa & sale ac melle, aut cinerem ficulnum cerato exce- D ptum. Abluito autem vlcus chamæmelo in aqua cocto, & rumicis syluestris radice. Quidam etiam ferramentis ignitis vlcus vrunt. Præbibenda verò ipsis danda sunt simplicia, lycium, absinthium, silphii succus, chamedrys, scordium, polium: composita hæc, Cancrorum fluuiatilium ad sarmenta vitis albæ, in cyprio aut æreo vase vstorũ, cochlearia duo, radicis gẽtianæ tritæ cochleariũ 1, cũ vini meraci veteris ciathis 2, ad dies quadraginta bibenda præbe. Quidã etiã sanguinis perdicis cochlearia 2 addunt. Cancros autem augescente luna capere oportet an- E te solis exortum. In his verò qui eodem die non biberũt, duplam mensuram dato, aliquando etiam triplam. Quin & ex viperis theriaca rectè dari potest. Purgare verò oportet medicamẽto ex cucurbita syluestri quotidie dato, cũ decocto saluiæ aut sideritidis Heracleæ, quam sanè etiam alysson vocant. Quidam etiam hepar canis qui momordit edendum dederunt. Victus talis assumatur qui simul obtundat ac extinguat veneni facultatẽ, simúlque impediat in profundum delationem. Vtrunque autem facere potest vini dulcis meraci veteris & lactis potus: similiter F alliorum, ceparum, & porri esus. Si verò non à principio assumpta fuerint auxilia relata propter aliquod impedimentum, carnis refectionem, aut cucurbitarum admotionem, aut vlceris vstionem non assumere oportet, quũ iã vlcus ad profundũ processerit: verùm relato ex alto euocandi ductu vtendum est, non oborta videlicet aquæ formidinis affectione. Purgatio itẽ ex hiera, & ex scisso lacte assumatur. Sudorẽ eliciẽtia exhibeãtur, & dropacismi & sinapismi fiãt particulatim per totũ corpus. Efficacissimꝰ autem omnium cognitus est veratri vsus sæpe assumptus. G

AD NON RABIOSORVM CANVM morsus, Cap. IIII.

Canum non rabiosorũ morsus, qui & ipsi venenosa aliqua essentia ac natura participat, statim asperso aceto, expassa manu percute, insupérque nitrum cum aceto tritum ex alto supra morsum destilla, & deinde spongiã nouam aceto imbutam, aut etiam aceto cum nitro mixto tinctam, ad triduum impone, & deligatã sæpe madefacito, (perfectè enim persanat) aut erui farinã oleo subactã imponito, aut spongiã nouam, aut lanam succidam ace- H to & oleo imbutã adhibeto, aut rubi folia cõtusa cũ aceto imponito, aut cepã tritã cũ melle: aut origani comæ, & salis, & cæpe, singulorũ æquales portiones cũ melle: aut marrubium nigrũ, quod etiã balloten vocant, cũ sale. Cæterùm ad morsus iam suppuratos farinam erui melle subactam imponito. priuatim enim ad hos facit. Inflammatos autem spuma argenti trita cum aqua illinito.

DE VESPIS ET APIBVS, Cap. V.

Qvi ab apibus icti sunt, eos consequitur plagæ dolor, rubor, tumor, partium circunsitarum eleuatio, & aculeus in plaga manet: qui verò à vespis, similia quidem, verùm magis intenta, eo excepto quòd aculeus non relinquitur. Ad vtriusque morsum facit lutum, aut stercus bubulum illitum, aut fici succus, aut mori folia trita, aut maluæ folia, aut ordeacea farina cũ aceto imposita, fomentum item ex muria aut aqua marina.

DE PHALANGIIS, Cap. VI.

Commorsis à phalangiis ipse quidem locus rubicundus apparet, & puncturis similis, neque tumidus, neque calidus, sed moderatè subrubicundus, verùm perfrigeratus & pruriginosus. Sequitur percussos perfrigeratio, tremor, corporis grauitas, sudor frigidus, dolor intentus, pallor, vrinarum assidua ad excretionẽ irritatio: in quibusdam vrinæ difficultas, & colis arrectio, oculi humidi, distentio circa inguina & poplites conuulsoria, morsus stomachi vehemens, linguæ obscuritas, vomitus aquarũ aut aranei telis similium: quibusdam etiam per vrinas & ventrem eadem feruntur. Et si in calidam aquam demittantur, dolore liberantur, & rursus vehementer dolent. Auxilium verò sentiunt si extrinsecus ipsis imponas cinerem ficulnum cum sale trito vino subactum, aut mali Punicæ syluestris radicem tritam, aut aristolochiam cum farina ordeacea aceto subactam. Perfundenda sunt vlcera aqua marina calidiore, & melissophylli decocto: huius etiã folia imponẽda sunt. Oportet etiã balnea frequẽtiora adhibere, & præpotationibus vti his, abrotoni semine, aniso, aristolochia, cicere syluestri, cumino Æthiopico, cedri baccis tritis, platani cortice, trifolii herbæ semine, myricæ fructu: singulorum horum drachmas duas bibẽdas præbe cum vini hemina vna. Facit & viridium cupressi pilularum aut foliorum decoctum, vino temperatum. Quidam etiam cancrum fluuiatilem in succum redactum, cum lacte & apii semine exhibitum, liberare tradunt.

DE ARANEAE MORSV, Cap. VII.

Est etiam quoddam aranearum genus quod vbi percussit, intentos dolores circa medium præcordium gignit, ruborem item & vrinæ difficultatem, quandoque etiam suffocationem. Alleuantur autem icti ab his si cuminum syluestre Thebaicum, aut viticis semen, aut populi albæ folia in potu sumant, aut allium solum ingerant, & vinum meracum insuper sorbeant.

DE SCORPII PLAGA, Cap. VIII.

A Scorpio ictis locus statim inflammari incipit, vt qui durus & rubicundus, & cum dolore circumtẽtus fiat, & viciſsim nunc feruorẽ nunc frigiditatem percipiat. Et quum dolor sequitur, quandoque leuiter affligit, quãdoque augescit. Concomitatur sudor, horroris sensus, tremor, extremarum partium frigiditas, inguinum tumor, & membri arrectio: sæpe verò etiam flatuum cum strepitu per sedem eruptio, pilorum erectio, color fœdus, dolorosus circa summam cutem, quum sensus ita afficiatur velut ab acu punctura fiat. Sed & his confestim auxiliatur fici succus vulnusculis instillatus, & ipse scorpius qui percussit tritus, ac plagæ impositus: postea verò sal tritus imponatur cum lini & althææ herbæ semine. Auxiliatur etiam sulphur viuum, resina exceptum aut terebinthinæ: similiter & galbanum ad splenii formam dilatatum ac impositum, calamintha trita imposita, & cruda farina ordeacea præparata cum vino & rutæ decocto: sic etiã auxiliatur semen trifolii herbæ tritũ ac impositum. Præbibant etiam aristolochiæ drach. duas, maximè corticis cum vino: gentianam item contusam, & pulegium satis decoctum, & baccas lauri decem tritas, & calaminthum diutius coctam cum posca, & cyperum cum vino: rutam eodem modo, & fici succum, & silphiũ, si adsit, sin minus succo Parthico vtendũ est. Facit & trifolii semẽ potum,

& ocymi semen: præter opinionem quoque facit argentum statim plagæ appositum. His verò omnibus conferri potest balnei vsus assiduus cum multa exudatione, & vini potus meracior, itemque vinum aqua dilutum. Composita præbibantur hæc: Sulphuris viui fabæ Ægyptiæ magnitudo cum piperis granis octo in vini hemina dimidia, aut silphii succus cū cancro tritus in vino, aut melāthii, cumini Æthiopici, viticis feminis, singulorum æquas portiones cum vino.

Ad graues scorpionum ac phalangiorum plagas.

Fæcis vini drach. sedecim, pyrethri drach. quatuor, seminis rutæ syluestris drach. 3, castorii, erucæ seminis, singulorum drach. 2. excipiantur testudinis marinæ sanguine. Dantur oboli quatuor cum vini meraci aut aceti cyathis tribus. ALIVD. Pyrethri, aristolochiæ, singulorū drach. quatuor, piperis drach. 2, succi silphii drach. 1: datur fabæ Ægyptiæ magnitudo.

DE SCOLOPENDRA TERRESTRI ac marina, Cap. IX.

MOrsis à scolopendra, in communi locus circumcirca morsum liuescit & attollitur, & aliquando fæculentus, rarò verò etiam rubicundus apparet. Vlceratur etiam, ab ipso morsu initio facto, vlceratione quadam dolorosa ac ægrè curabili: adhæc etiam pruriginosus sensus per totum corpus contingit. Priuatim autem his qui à marina scolopendra morsi sunt, aquosus & pellucidus quandoque tumor fit qui verò à terrestri, rubicundus. Ipsi igitur plagæ salem tritum imponere oportet, aut rutam tritam, aut cinerem aceto subactum, aut scillam. Perfundere verò muria acida oportet, aut (velut Archigenes iubet) oleo multo calido, atque sic relata imponere. In potu exhibeantur aristolochia cum vino, aut serpyllum, aut calamintha, aut ruta syluestris, aut trifolium, aut succus radicis asphodeli heminæ dimidiæ mensura cum vino.

DE STELLIONE, Cap. X.

QVI à stellione morsi sunt, intentè dolent, & morsum liuidum habent. Opem autē statim sentiunt si plaga cepis & alliis integatur: quin & si eadem edant, insúperque vinum meracum absorbeant, curantur: sesamū etiam tritum ipsis imponitur.

DE MVRE ARANEO, Cap. XI.

AD muris aranei morsum sequuntur dolores pulsatiles, rubores circa singulas dentium puncturas, pustulæ circum morsum sanioso humore plenæ, & in propinquo omnia liuescunt: & si pustulæ cutis subexcorietur, album apparet vlcus, dilaniatis membranis neruosis. Adhæc excidunt partes putrescentes, nome oriente similiter vt in eis quæ pascendo proserpunt: insuper etiam tormen sequitur circa intestina, & vrinæ difficultas, & frigidæ humiditatis circumeffusio. Auxiliatur ipsis ex galbano splenium per se impositum, aut cum aceto tritum, aut farina hordeacea cum aceto mulso imposita: & ipse mus araneus qui momordit, dilaniatus ac impositus, & pyrethrum impositum, aut malicorium mali Punici dulcis coctum, aut malua syluestris, aut allium tritum, aut sinapi tritum cum aceto, & muriæ calidæ perfusio, deinde hordei vsti cum aceto cataplasma. Præbibant abrotonum coctum cum vino, aut sisymbrium, aut serpyllum, aut erucam, aut galbanum, aut saluiam, aut cupressi pilulas teneras cum aceto mulso, aut pyrethrū cū vino, aut chamæleonis radicem, aut hœdi coagulum siue agni, aut gentianæ radicem, aut verbenacam. Hæc etiam cataplasmatis vicē præbet. Sed & ipsum murem araneum qui momordit, tritum cum vino bibendū exhibent. Facit & hoc: Myrrhæ drach. sex, aristolochiæ corticis drach. quatuor. Cæterùm ad muris aranei & scolopendræ morsum, salem cum pice liquida imponito, aut cedriā cū melle, aut alliū cū fici foliis & cumino, aut calaminthæ folia, aut hordeū cū aceto.

DE VIPERA MARE AC FOEMINA, Cap. XII.

IN his qui à vipera tum mare tum fœmina commorsi sunt, aut etiam à similibus venenū eiaculātibus, sequitur in principio quidem dolor cōmorsi loci, postea verò etiam totius corporis. Apparent autem in morsu duo foramina parum inter se distantia, & fluxio ex his sanguinis

A & humoris saniosi, postea verò etiam oleosi: postremum etiam æruginosi ac venenosi, quem sanè quidam ferarū illarum venenum esse dicunt. Sequuntur quoque tumores circa morsum subrubicundi ac liuidi, coloris circa corpus vitiatio, vertigo, stomachi exolutio, animi deliquium. In quibusdam etiam vomitus biliosus, vrinæ difficultas: & circū morsum pustulæ emergunt, velut in ambustis: & nome circumcirca depascens corripit, ad circūsitas partes proreptans, & gingiuæ ipsis cruentantur. Accedit ipsis etiam tremor, & sopor, & frigida exudatio: mino
B re verò periculo liberari videntur qui à vipera fœmina morsi sunt quàm qui à mare: & ex his ipsis minus periclitantur qui cibum præsumpserunt. At in curationibus præsentissimum auxilium est allii esus, & meri potus, adeò vt siquis hæc sustineat, alio auxilio opus non habeat. Edant etiam porrum, & cepas, & salsamentum acerrimum. Quidam etiam ranas cum iusculo præparatas edendas dederunt. Faciunt quoque hæc singula cum vino pota, testudinis marinæ sanguis siccus cum cumino syluestri, coagulū leporis aut hinnuli trium obolorū pondere, ceruini pu-
C dendi sicci drach. 1. anchusa tenuifolia tota. Hanc etiam quidam appendunt, succi porri hemina dimidia ex aqua mulsa, melissophylli foliorum succus, ruta syluestris, gallinarum domesticarū cerebrum, panacis radix cocta cum vino, agarici drach. 1. baccæ iuniperi, asphodeli radix, pistacia trita, viticis semen, mustelæ afficcatæ drach. 1, echii radix & succus, cancri fluuiatiles aut marini per se, & cum staphide syluestri, & sale, ac polio, aristolochiæ radix cum myrrha, & gentiana, & baccis lauri, singula æquis portionibus melle excepta. Sed & hoc admirandum est, ab Ori-
D basio traditū ad viperæ morsus: Anisi acetabulum, piperis drach. quatuor, aristolochiæ corticis, opii, castorii, myrrhæ, singulorum drach. 1. passo trita in pastillos fabæ Græcæ magnitudinis efforma, & pro viribus præbe, cum vini diluti cyathis tribus. ALIVD ex libris Lyci, pharma cum ad viperæ morsus accommodatum. Myrrhæ, castorii, piperis, portulacæ, singulorum drach. vnam: feminis anethi acetabulum, passo trita dato. ALIVD ex libris Archigenis. Cancros viginti cum sufficienti farina triticea in pila diligenter tundito, & calaminthes ac salis modicum admisceto, & in pastillos efformato, ac siccato. V-
E tere verò in cataplasmate cum lacte, & cum aqua mulsa vnum bibendum præbeto. Si verò cancros fluuiatiles nō habeas, marinis, inquit, vtere. Forinsecus autem plagæ impositum caprinum stercus cum vino egregiè auxiliatur, aut lauri folia cocta cū oleo, aut lauri baccæ, aut calamintha, erica, ruta, apium, abrotonum, galbanum in splenio, origanum viride tritum: pulli gallinacei dissecti, & calidè impositi, ac frequenter permutati, erui farina vino subacta, raphani cortex tritus, scilla cocta, cruda hordeacea fa
F rina cum aceto mulso, cucumeris syluestris folia cum polentæ polline, fæx vini similiter cum polentæ polline, ruta cum sale & melle, furfur in aceto coctum, cinis cū aceto, cedria cum sale, pix liquida cum sale: verùm perfusio fiat cū trifolii decocto, aut pulegii, aut muria acida. Quū verò subcruentæ factæ fuerint pustulæ, findito ipsas ita vt ne excories, deinde multa aqua perfundito, & lenticula cocta cum melle integito, donec persanatæ fuerint. Cæterùm antidotus ex viperis priuatim in his efficax est, & pota, & morsui imposita.

G

DE AMPHISBAENA AC SCYTALA, Cap. XIII.

COnsimilia eueniunt etiam ex horum morsibus, & eadem auxilia opitulantur: quapropter priuatam aliquam descriptionem non requirunt.

DE DRYINO, Cap. XIIII.

DRyinus velut Galenus ait, in quercuum radicibus vitam degens, adeò maleficus est ad malè perdendum,
H vt siquis ipsum calcet, pedes ipsius excorientur, & multus tumor per tota crura fiat: & quod adhuc magis admirandū est, aiunt, quòd siquis etiam curare ipsos velit, huius manus excoriari: si verò quis defendendi se studio ipsam feram occidere velit, hunc pessimè olere dicunt, & nihil aliud olfacere. Percussis autem à dryino tumor

eleuatur circa locum, cum rubore, & pustularum eruptione in circumsitis partibus. Sequitur etiam quandoque aquosæ saniei excretio: concomitatur autem oris ventriculi morsus, & tormen. Conuenit ipsis aristolochia in vino pota, & trifolium herba, & asphodeli radix similiter accepta, & omnis quercus fructus tritus potus: similiter etiam ilicis radices contusæ ac impositæ locale auxilium præbent.

DE HAEMORRHOO, PRAESTERE, siue dipsade, Cap. XV.

AB hæmorrhoo commorsis vehementes circumcirca incidunt dolores, qui breues penitus ac angustas reddunt corporis raritates, præ afflictionum continuitate. Ex morsu autem sanguis excernitur multus, & si vlla corporis parte cicatrix fuerit, erumpit, ac sanguinem fundit. Alui egestiones cruentæ excernuntur, & qui defluit ab ipsis sanguis, in grumos concretus est: dum autem tussiunt, sanguinem è pulmone educunt, & euomentes citra auxilium pereunt. At à dipsade morsos ardor insedabilis corripit, & sitis vehementer intenta, vt neque expleri possit, neque desinat: & ægri potum abundanter trahant, & ita tamen affecti sint, velut qui omnino potum non accepissent. consimilisque corporis totius habitus consequitur, velut in hydropicis propter assiduam potus ingestionem. Vnde & πρηστὴρ, & καύσων, *ab ardore*, aut διψὰς, *à siti*, appellatur. Cæterùm apud plurimos veterum, ab hæmorrhoo & dipsade commorsi, pro desperatis, & quibus auxilium ferri non possit, habiti sunt. Verùm si iis quæ proprietate quadam aduersus hanc bestiam prosunt, destituti fuerimus, communia auxilia experiri oportet, & statim scarificationes adhibere, & vstionem, & si locus permiserit, extremarum partium præsectionem: consequenter verò acrium cataplasmatum impositiones. Commodat & omnis acrium ciborum esus, maximè salsamentorũ, meraci item vini potus, & balneum. Hæc verò assiduè, & ex paruis interuallis sæpe adhibere oportet priusquam irruant morbi: nam vbi illi comparuerint, nulla penitus vtilitas auxiliorum ex medicis contingit. At localia ad morsus ipsos imponenda, in dipsadis quidẽ morsu descripta reperimus, portulacæ folia trita cum aceto, polentã & rubi folia trita cum melle: plantaginẽ, hyssopũ, alliũ albũ, porrũ, rutã, vrticã. In hæmorrhoi verò morsu tum hæc, tum ad hæc vitis folia cocta cũ melle trita. Per os verò ipsius bestiæ caput vstum bibatur, aut allium cum oleo irino: edant etiã vuas passas.

DE HYDRO SIVE NATRICE, Cap. XVI.

AB hydro commorsis vlcus dilatatur, & liuescens magnum fit, saniésque ex ipso nigra, multa, graueolens, velut ab vlcere depascente, excernitur: curatio mali, temporis progressu & vix perficitur. His igitur origanum tritum cum aqua subactũ, super morsum imponatur, aut lixiuium quercinum oleo mixto, aut farina hordeacea cũ melle eliquata. Bibuntur & aristolochiæ drachmæ duæ in vino diluto, aut poscæ cyathi duo: deinde marrubii succus, aut decoctum cum vino, aut nasturtium syluestre, aut hastulæ regiæ semen, aut flos, aut fœniculi semen cum vino. Recens etiam fauus mellis facit si edatur cum aceto.

DE CENCHRINA SIVE MILIARI, Cap. XVII.

IIS qui à cenchrina morsi sunt, morsus similis est viperæ morsui: consequitur putredo, & defluunt carnes quæ prius velut in hydrope intumuerunt. Lethargo corripiuntur, & in somnum profundiorem delabuntur. Erasistratus dicit ipsis affectum esse hepar, & vesicam, & intestinum crassum. Resectis enim ipsis, partes hæ corruptæ inueniuntur. His igitur lactucæ semen cum lini semine impositum auxiliatur, & satureia trita, & ruta syluestris, & serpyllum cum hastula regia tritum. In potu verò euestigio dantur centaureæ radicis drach. duæ cum vini cyathis tribus, aut aristolochiæ radix eodem modo: similiter item nasturtium & gentiana.

DE CERASTE ET ASPIDE, Cap. XVIII.

TRES aspidis species Galenus esse dicit: vnã quæ terrestris appellatur, alterã quæ chelidonia, tertiã quæ ptyas, quæ etiam perniciosissima omnium existit. Nam hæc vbi collum extendit, & spatii longitudinem mensa est, collimatè venenum corporibus inspuit. Hanc reginam Cleopatram peremisse dicit, quæ, vbi Augustus Antonio deuicto ipsam captiuam abducere vellet, ipsa bestiæ huic sinistram mammam admouit, & ab hac commorsa periit: nam ita celerrimam mortem inducit. Commorsis itaque à ceraste locus attollitur cum duritia & pustulis. Fluit ex morsu sanies quandoque nigra, quandoque subpallida: & prasini coloris, & varicum speciem præ se ferunt morsi, per totum corpus: & pudendum quidem intenditur, mens autem emouetur. Oculorum verò obscuratio succedit: tandem autem pereunt in anteriorem ac posteriorem partem conuulsi, velut in tetano solent. At ab aspide morsis, paruus omnino apparet morsus, simi lis puncturis acus, citra tumorem: sanguis non multus, sed paucus niger destillat. Velox autem oculorum obscuratio apprehendit, dolórque corporis multiformis omnino leuis, & non sine voluptate consequitur. Quapropter bene exclamauit Nicander, Perimitque virum absque dolore. Color permutatur, & viridis ac herbaceus fit: oris ventriculi morsus modicus est: frons assiduè reuellitur: palpebræ absque sensu mouentur, velut in somni accessione: & in his mors corripit, ne tertia quidem diei parte dilatione facta. Vtrisque igitur compendiò auxilium adfert extremarum partium resectio. Quapropter citra dilationẽ resecanda est commorsa pars, si id fieri potest: aut caro circũcirca euestigiò concidatur, & per profundũ ad os vsque excindatur, quò cõmorsas partes & his vicinas venenũ non excurrat: deinde reliqua cauteriis resiccentur. Horũ enim venenũ, velut etiã basilisci, instar taurini sanguinis, celerrimè & sanguinẽ & spiritũ in arteriis congelat.

DE BASILISCO, Cap. XIX.

ET hæc bestia rarò in hominũ conspectũ venit. Erasistratus autẽ dicit, Quũ basiliscus momorderit, plaga subaurea fit: & conferre ipsis dicit castorii drach. tres in potu, eodẽ modo etiã papaueris succũ. Nos autẽ nihil horum experti sumus.

DE MARINA PASTINACA, ET MVræna, Cap. XX.

IN marinis, velut est pastinaca & muræna, dignotio cõspicua est. sunt enim noti pisces. Morsis ab ipsis opitulantur succi fici guttæ quatuor, aut paulo plures, cũ serpylli ramulis tribus aut quatuor potæ, itẽ quæ ad viperas descripta sunt.

DE DRACONE MARINO, Cap. XXI.

MArini draconis plagã plumbo confricato, aut serpyllo trito integito, aut lente cocta, aut sulphure cum aceto, aut ipso dracone discerpto: vrina verò humana irrigato. Absinthiũ verò aut saluiã cũ vino diluto bibendũ dato, aut cremorẽ vini dulcis in quo fici ramuli cõmaduerunt, aut piscis cerebrum.

DE SCORPIO MARINO, Cap. XXII.

SCorpii marini plagã sanat mullus dissectus, & impositus: sulphur viuũ cum aceto affrictum, baccæ lauri tres tritæ ac potæ.

PRAEPARATIO SANGVINIS TEstudinis marinæ, Cap. XXIII.

TEstudinis marinæ sanguis ad repositionẽ præparãd' est hoc modo, Testudinis super ligneũ aut fictile vas reclinatæ supinæ caput citò amputato, ipsũ verò congelatũ sanguinẽ, in multa frusta per harundinẽ diuidito, impositóq; vasi operculi vice cribrato, ad solẽ exponito, & resiccatũ reponito, ac vtitor ad viperæ morsũ (velut dictũ est) drach. 2, cũ aceti cyatho 1. secũda die drach. 4, cũ aceti cyath. 2, tertia drach. 8, cum aceti cyath. 3.

DE MORSIS A CROCODILO, Cap. XXIIII.

IN morsis à crocodilo, nitrum tritum cũ melle donec repurgetur vlc', ĩponito: deinde melle, butyro, medulla

A ceruina,adipe anſerino morſum impleto. Galenus ſe cognouiſſe dicit,eos qui à crocodilo morſi eſſent,exactè auxilium ſenſiſſe,adipe ipſorum crocodilorum vulneribus impoſito.

DE MORSIS AB HOMINE, Cap. XXV.

NON extra propoſitum opus fuerit,inter virus eiaculantia animalia, etiam hominis morſum ſcribere: ſiquidem multo maligniora aliis vlceribus apparent ea quæ hominum morſus ſunt,& maximè ſi ieiunus fuerit qui momordit,& legumina, & maximè lenticulam an-
B tea comederit. In communi igitur ea quæ de aliis venenum eiaculantibus dicta ſunt, etiam in his conuenient, ab initio morſui foriſecus adhibita,exceptis his quæ valde acria ſunt,& vrentia. Propriè verò morſu ex oleo prælito,fœniculi radicem cum melle imponito,aut fabaceā farinā cum poſca & oxyrhodino imponito, & frequenter permutato. Emplaſtro verò vtere hoc: Squamæ æris, galbani,æruginis, ſingulorum vncia vna, ceræ lib. vna, plumbaginis libris duabus, olei ſextario I. plūbago cum
C oleo præcocta,æruginem & ſquamam æris aſſumit,&vbi ſpiſſata fuerint,liqueſcibilia liquefacta adiiciūtur. Sedata verò inflammatione, velut commune vlcus, etiā hæc curato.

DE VENENIS, Cap. XXVI.

QVVM de animantibus venenum eiaculātibus cōpendiò docuerimus,conſequenter ad tractationem de venenis progrediemur, ſimplicia quidem expoſituri, & horum notas,ac auxiliaria medicamenta,tum in communi, tum ſingulis peculiaria producturi. Cōpoſita verò
D tractanda ſiquis volet ſinemus: nam variorum medicamentorum occidendi vim habentium compoſitiones quidam expoſuerunt, quæ lædere magis quàm prodeſſe legentibus poſſunt. Neque enim exacta ſigna horum in his qui ea ſumpſerunt comperiuntur, quo etiam conueniens auxilium quis ipſis adaptare poſſit.Quū verò varia hæc appareāt ex prædominante in ipſis facultate,fortaſſis etiā id quod aduerſus illa accepta exhibetur,variū q̀s efficere poterit,ita vt quādoque ex æquo,quādoq; ex prædominante facultate,iuxta coniecturæ vſū id cōcinnet.Rur-
E ſus igitur & hic à præſeruantibus initium faciendum eſt.

DE PRAESERVATIONE A VENENIS, Cap. XXVII.

IN doctrina de medicamentis venenoſis, ea ſpecies quæ præſeruationem docet,maximè difficilis eſt,eo q; hi qui occultè illa exhibēt,ita rē moliantur vt etiam peritiſſimos fallant. Nā lethaliū amaritudines medicamentorum,admixtis dulcedinibus tollunt:graueolētias verò, aromatum admixtionibus:aliquandoverò in morbis,dū in vtilitatem exhibere putantur talia,velut eſt abſinthiū,
F abrotonū,opopanax,caſtorium, ipſis venena admiſcent: quin & in cibis, velut ſunt duriora aut varia obſonia,illa admixta venena offerunt. Quare ſiquis ſuſpicionem habet,is condita edulia vitet, & omnem intentam qualitatem,dulcem videlicet,ſalſam & acidam:maximè verò aquæ quod ſatis eſt præſumere oportet. Expleta enim appetentia,de cætero facilè deprehenduntur qualitates.Sed alia quædam adhuc eſt præſeruationis ratio validior: nā eos qui tale quid ſuſpectum habent, præſumere oportet ea quæ medicamenta hebetare ac deſtruere poſſunt,velut
G ſunt caricæ cum nucibus regiis, & ruta,ac ſalis grano, & mala medica,cedromela appellata.Bibant etiam napi ſemen drachmæ pondere cum vino,aut calaminthæ folia, aut Lemniam terram ſigillatam, aut rutæ folia viginti,& à nullo medicamento lædentur.Sed & antidoti quotidie præſumptæ cum vino fabæ Ægyptiacæ magnitudine,valde ſecurè præſeruant. Tales ſunt antidotus ex ſcinco, & quæ ex ſanguinibus conſtat,& Mithridatica. Hac quondam etiā ipſe rex Mithridates vſus eſt, præſeruandi à lethali medicamento gratia quotidie ipſam ſumens. Quū
H igitur à Romanis captus eſſet, bis poto lethali medicamēto, vbi inde vitā finire nō poſſet, gladio ſeipſum peremit. Quandoquidem verò etiam citra inſidias, ex caſu quandoque in deſertis locis, homines in noxias res incidunt,velut ſi ita contingat vt ſub arbore aliqua,pinu puta aut picea,cibū capiant, attendāt ad ea lethalia animalia quæ ex his arboribus, aut etiā ex laquearibus decidunt. Vaſa item vini, & aquæ,& in quibus obſonia coquunt,operculis tegāt, quemadmodum etiā in animantiū venenum eiaculantium præſeruatione dictum eſt.

CVRATIO COMMVNIS EORVM QVI quodcunque venenum ſumpſerunt, Cap. XXVIII.

SIqui vltro lethale medicamentum ſumpſerint, quò ſeipſos vita priuent,qualia multa in vita cōtingunt, aut etiam per inſidias aliquorum illud datum fuerit, ſiquidē manifeſtum nobis eſt id quod aſſumptum eſt, ſtatim ad auxilium conueniens deueniemus, velutin tractatione horum dicetur. Si verò datum medicamentum nobis incognitum fuerit,ſtatim ad ea quæ in communi omnibus qui medicamentum biberunt,competū t,progrediemur.Nam expectare conſequentia ſigna, omnino incurabile malum facit, quum ob auxilii tarditatem ægrè opē ſentiant.Statim igitur nulla dilatione facta,oleum calidū per ſe aut cum aqua aſſumant, & ad vomitum cogantur. Si verò oleum non adſit,butyrum cum aqua calida exhibeatur,aut maluæ,aut ſeminis lini,vel tragi,vel fœnigræci,vel ſeminis vrticæ decoctum. Non enim per vomitus ſolùm hæc euacuabunt,ſed etiā aluum ſubducent, & medicamentorum malignitati ſe opponent, vt quæ acrimonias ipſorum obtundant,& præſertim oleum.Hoc autem euidenter inde cognoſces.Si enim cutem vlcerare volueris per cantharidem,aut calcemviuam,aut eiuſmodi acre quiddam, & oleo corpus prius illeueris, hoc non exulcerabitur: imò neque adſtringere corpus potueris oleo prælitum: & alioqui vomitus non ob id ſolùm quòd noxiū euacuat,vtilis eſt,ſed quod etiam acceptum medicamentum oſtendit,ex odore, aut grumis,aut colore. Ex odore quidem & amaritudine,papaueris ſuccū: ex colore verò, ceruſſam,aut gypſum: ex grumis,lac, aut recens mactati tauri animantis ſanguinem: ex viroſitate & qualitate ac odore, leporem marinum, & ranam rubetam,vt per hæc ad remedia vnicuique congrua iter pateat. Admiſcendum porro eſt oleo,maluæ decoctum, aut anſeris adeps, aut pinguium carnium,aut gallinarum iuſculum, aut lixiuium è cinere lignorum. Facit etiam nitrum tritum cum aqua mulſa,& vinum vetus multum, & potiones ex adipe,aut butyro. Cæterùm his quæ in ventre hæſerunt per vomitus eductis, etiam id quod ad inteſtina delapſum eſt,acriori infuſo euacuabimus, poſtea verò lac bibendum detur.Moleſtia enim & vis medicata ab hoc facilè alterabitur. Dantur etiam medicamenta in communi omnibus competentia, ex quorum numero eſt rubrica Lemnia,abrotonum,agaricum, irio,eryngii radix,paſtinacæ ſemen vel calaminthes, nardus Celtica, caſtoriū, ferulæ viridis medulla, nerii(quod & rhododendron & rododaphne appellatur) flores, marrubii ſuccus, ſilphiū, aut ſuccus eius,ſagapenū, opopanax, peucedani ſuccus & radix,ariſtolochia longa,rutæ ſylueſtris ſemen,ceſtri quæ betonica appellatur, folia,ſingulorum drachmæ pondus cum vino. Facit & polii decoctum,& pix liquida delincta.Præclarè auxiliantur etiam antidoti prædictæ,& magis theriaca ex viperis. Non autem eandem vim habent ſi antè & poſt lethalia medicamenta ſumantur. Nam quæ magnitudo præſumpta ſatis eſt ad hoc vt nihil perpetiantur, ea in quadruplum aut quintuplum aucta, ſi poſt accepta lethalia pharmaca detur,prodeſt, & nō ſemel in die,ſed bis.Ita enim etiam admirando illi Galeno videtur.

ENVMERATIO SIMPLICIVM VEnenorum, Cap. XXIX.

EX venenis animalia mortifera ſunt hæc, cantharis, bupreſtis,ſalamandra,eruca pinus, lepus marinus,rana rubeta, & rana paluſtris muta, hirudines deglutitæ: ſemina verò,hyoſcyamus, coriandrum, pſyllium, cicuta, melanthium: ſucci autem,papaueris ſuccus,opocarpaſon, thapſia, elaterium, mandragoras: radices, chamæleon, aconitum,thapſia, ixias, veratrum, agaricum nigrum,ephemeron,quod aliqui Colchicū vocant,eo q; in Colchide naſcitur.Ramoſa & olera, ſmilax,quā aliqui Thymiō,

A Romani Taxum vocant,solanum furiosum, quod & dorycniō vocant,Sardonia herba,quæ ranunculi species est, papauer cornutum,pharicum,toxicū,ruta syluestris, fungi: ab animalibus sumpta, sanguis tauri recens, lac coagulatum,mel quod in Heraclea generatur:metallica, gypsum,cerussa, calx, auripigmentum, sandaracha, spuma argenti,adarce,plumbum,& hydrargyros, *id est argentum uiuum*,appellata: ex familiaribus autem, vinum multum aceruatim à balneo potum,aut passum, similiter etiā frigida aqua.

DE CANTHARIDE, Cap. XXX.

B HIS qui cātharidē hauserunt signa grauissima adsunt. Nā ab ore ferme vsque ad vesicā, omnia ipsis morderi videntur in gustu verò pici aut cedriæ simile quid percipiunt, dextrūmque præcordium inflammatum habent,& vrinam ægrè reddunt.Sæpe verò etiam sanguinē per vrinam emittunt. Progrediuntur autem ipsis per aluum qualia in dysentericis solent, & in animi deliquia anxietatésque ac vertigines incidunt: tandem verò mente mouentur. Auxiliatur autem ipsis vomitus ex oleo & aqua,& potus lactis, & cimoliæ drach. quatuor cum aqua

C mulsa,nuclei pinei,cucumeris semen,iusculum bubulum pingue,aut anserinum,aut ouillū, carnes gallinaceæ, aut agninæ,aut ouillæ,aut porcellorum, flaccidæ ac pingues, coctæ cum lini semine,vinū dulce multum,corticis thuris drach. quatuor.Post vomitiones autem infundere oportet per clysterem succum oryzæ, aut alicæ, aut tragi, aut ptissanæ,aut maluæ, aut seminis lini, aut althææ, aut fœnigræci.Quādoque verò etiam aqua mulsa cum nitro, intestinū detergere oportet,& illa rursus infūdere: postea autem inflammatas partes cataplasmatis ex lini semine &

D ordeo mitigare:(nam ab initio hæc lædunt) deinde etiā balneis aquarum dulciū vtendum est.In potu danda sunt etiam vnguenta, irinum & rosaceum.

DE BVPRESTI, Cap. XXXI.

QVI bupreštim hauserunt,viroso nitro simile quid in gustu percipiunt. Cōsequitur stomachi ac ventriculi dolor vehemens, tumor item ventris velut in hydropicis:circumtenditur ipsis totius corporis cutis, & vrinæ supprimuntur.Auxiliantur ipsis eadem quæ aduersus can-

E tharides dantur.Priuatim verò opem sentiunt post euacuationes per vomitus,& infusa per clysteres, si ficus aridas sumant,& decoctum ipsarum bibant cum vino. Declinante verò acuminis periculo, melius habent ex palmularum Thebaicarum esu,aut earundem tritarum potu cum lacte, aut vino mulso, itémque ex pirorū omnis generis esu,& ex muliebris lactis potu.

DE SALAMANDRA, Cap. XXXII.

F A Salamandra accepta consequitur linguæ inflāmatio,& mentis impedimentum,& tremor cum torpore quodam ac exolutione.Quædam corporis partes liuescunt in orbem,ita vt sæpe vbi intus mā serit pharmacū, putrescentes decidant.In hac accepta, omnia faciemus quæ aduersus cantharides: priuatim verò ipsis exhibemus resinam pinus aut piceæ, aut galbanum cum melle, aut nucleos pini cum decocto chamæpityos, aut vrticæ folia cum liliis cocta,cum oleo:testudinis marinæ aut terrestris oua cocta, ranarum iusculum, cum quibus cocta est eryngii radix.

DE ERVCA PINVS, Cap. XXXIII.

G ERuca pini hausta,statim dolor circa os & palatum cōsequitur, inflammatióque linguæ vehemens, & stomachi ac intestinorum dolor,cum pruriginosæ sensu circumtensionis. Ardor item per totum corpus & anxietas. His opitulandum est similiter velut in cantharidibus haustis.Priuatim verò pro simplici oleo, melinum in his assumemus.

DE LEPORE MARINO, Cap. XXXIIII.

H LEpore marino poto consequitur sapor similis pisci-bus virosis.Progressu verò temporis ventriculus dolet, & vrinæ supprimuntur: si verò quandoque excretæ fuerint,purpurei coloris videntur.Auersantur & odio habent omnes pisces,sudorem excludunt graueolentem:comitatur etiam vomitus biliosus, aliquando sanguine mi-

A xtus.Dandum autem est ipsis lac asininum,aut passum assiduè,aut maluæ radicis & foliorum decoctum. Danda etiam cyclamini radix trita cum vino,& veratri nigri, aut scammoniæ succi drach. vna cum aqua mulsa, & anseris recens mactati sanguis adhuc calidus: sed & cancros fluuiatiles solùm in cibo admittunt. Signum porrò salutis est,piscem edere posse.

DE RANA RVBETA, ET PALVSTRI, Cap. XXXV.

B RAna rubeta,aut etiam palustris rana accepta, tumorem corporis inducit, cum pallore buxeo intento. Accedit spirādi difficultas,& oris graueolentia, & singultus:quādoque etiā seminis emissio inuitis.Facilè tamē auxiliū sentiūt post vomitū,ex multo vini meraci potu: itē radicis arundinis drach.duab9,aut cyperi totidē acceptis. Verùm cogere ipsos oportet vt cōtentè ambulent ac currant,propter eum torporem quem in se habent. Lauent autem quotidie.

DE HIRVDINIBVS, Cap. XXXVI.

C HIrudines cum aqua deuoratas,& deglutioni adhærētes, cognosces quidem ex eo quòd osculum ventriculi velut exugitur & mordetur:quod sanè signum est hirudinem deuoratam esse.Quandoque verò etiam sanguinem floridum spuunt dum excreant,hirudinibus gutturi affixis. Eiicit autem ipsas muria si sorbeatur,& succus Cyrenaicus,aut folia silphii,aut betæ cum aceto, aut nix cum posca pota. Gargarissent autem nitrum cum aqua, aut atramētum sutorium cum aceto.Eas verò quæ gutturi affixæ sunt extrahes,si in solium calidum ad collum vs-

D que residere iubeas,& aquam frigidam ore detinendam præbeas.Egredientur enim frigidiorem aquam expetētes.Quidam cimices dederunt iis qui hirudines deuorarunt.Ego verò,inquit Galenus, alliis semper in his vtens, cimicibus non opus habui.

DE CHAMAELEONE, Cap. XXXVII.

QVI chamæleonem nigrum sumpserunt,iis vehemēs ventriculi morsus ac dolor adest, & cum euersione totius corporis tremor:deinde etiam conuulsio incidit,

E & vomitus pituosi ac spumosi.Quibusdam etiam singultus cum vocis interceptione,& faciei distortio. His conuenit succus triticeus pinguis,calidus potus,& vinum dulce aquosum calidum,& vomitus,& lactis potus, & molle per clysterem infusum, & ex cataplasmatis fomenta. Ad eum verò qui strangulationem & liuorem inducit, absinthii potus facit,aut nitri cum aceto mulso, aut raphanorum.Conueniunt etiam præcordiorum fomenta.

DE HYOSCYAMO, Cap. XXXVIII.

F HYoscyamus potus aut comestus,mentis perculsionē velut in ebriis inducit.Facilè verè curatur, vt qui opē sentiat aqua mulsa multa pota, & lacte, maximè asinino,sin minus,caprino,aut bubulo, & ficuū aridarū decocto.Faciunt etiam nuclei pinei,& cucumeris semen cum passo acceptum,& vinum salsum cum adipe suillo recenti ac passo,& vrticæ semen eodem modo,aut nitrum cū aqua.Conueniunt etiam intyba, & sinapi, & nasturtium, & raphanus,& cepæ,& allia,singula hæc cum vino accepta.Verùm cogere ipsos oportet vt quiescant, quò velut ii qui vinum biberunt concoquant.

DE CORIANDRO, Cap. XXXIX.

G COriandrum propter odorem latere non potest. Potū verò vocem exasperat,& insaniam inducit, velut ex ebrietate.Loquuntur itaque qui id hauserūt turpia dictu, & per totum corpus ipsorum coriandri odor transpirat. Auxiliatur ipsis post eductionem cum oleo aut irino (velut dictum est) factam, vinū meracum multum cum absinthio & per se potum: oua etiam in vnum vasculum euacuata,tritáque,ac cum muria absorpta: sed & muria per

H se pota,& iusculum salsum ex gallina & ansere, & vinum dulce cum lixiuio acceptum.

DE PSYLLIO, Cap. XL.

PSyllium potum frigiditatem totius corporis inducit, & torporem cum exolutione ac mœrore. Auersantur huic omnia quæ etiam coriandro hausto.

DE CICVTA, Cap. XLI.

Cicuta pota vertigines & caligines oculorum inducit, vt eminus ne parum quidem videant: singultum insuper ac mentis emotionem, & extremarum partium frigiditatem. Tādem verò conuulsi suffocantur, spiritu qui in arteria est suppresso. Ab initio igitur velut etiam in aliis, per vomitus, eductionē ipsius facimus, postea infusi euacuatorii vsu, id quod ad intestina delapsum est excernimus: & tunc velut ad maximum auxilium, vini meraci potū deuenimus, interuallis interpositis, in quibus dandum est lac bubulum, aut asininum, aut absinthium cum pipere & vino: castorium item, & ruta, & mentha cum vino, & cardamomi aut styracis drach. vna. aut piperis, cum vrticæ semine, ex vino, aut lauri folia tenera, similiter & silphium, & succus ipsius cum vino & passo: vinum quoque dulce per se potum abundè competit.

DE PAPAVERIS SVCCO, Cap. XLII.

Ad papaueris succi potum consequitur delatio in profundiorem somnum cum perfrigeratione, ac pruritu intento, ita vt sæpe præualente pharmaco, tantus accedat pruritus vt ab ipso excitentur: odórque medicamēti per totum corpus distribuitur. His auxiliatur post eductionem vomitus per oleum, & post infusa per clysterē acria, acetum mulsum cum sale potum, aut mel cum rosaceo calido, & meracum vinum multum cum absinthio & cinamomo, & acetum calidum per se, & nitrum cum aqua, & origanum cum lixiuio, & rutæ semen cum pipere & castorio, ex aceto mulso, aut satureia, ad origani decoctum cum vino. Oportet autem & hos odoramentis excitare, & in calidum solium immittere, & propter accedētem pruriginem fomentis mitigare: & post balneum pinguibus iusculis vti cum vino, aut passo. Sed & medulla cū oleo pota ipsis opitulatur.

DE CARPASI SVCCO, Cap. XLIII.

Carpasi succus potus soporem grauiorē inducit, & repentinam suffocationem. Qui hunc hauserunt, auxilium ex illis ferunt quæ ad cicutam sunt descripta.

DE MANDRAGORA, Cap. XLIIII.

Sed & mandragora poto, statim grauis sopor consequitur, & exolutio, adeóque vehemens in somnum delatio vt affectio nihil differat ab appellato lethargo. Conuenit his anteaquam horum quid accidat, & vomitus, & post hunc aqua mulsa, & nitrum, & absinthiū cum passo & vino dulci sumptum, & capitis irrigatio cum rosaceo & aceto. Excitatio item per corporis commotionē, & per odoramenta, velut est piper, sinapi, castorium, ruta cum aceto trita, pix liquida, & lucernarum funiculi incēsi ac extincti. Quòd si ægrè excitari possint, etiam sternutatoria ipsis admoueantur: sed & aliis communibus auxiliis etiam in his vtendum est.

DE ACONITO, Cap. XLV.

Aconitum, statim dum bibitur, linguam cum quadā adstrictione edulcat, vertiginémq; maximè in exurgendo efficit, & oculorum humiditatem inducit. Grauitatem item thoracis & præcordiorum, vnà cum hoc quòd multi flatus redduntur. In his per vomitus medicamentū educere oportet, & aluum per clysterem subducere. Propinabimus autem origanum, & rutam, aut marrubiū cū vino, aut absinthium, aut erucam, aut abrotonū, aut chamælæam, aut chamæpityn. Cōueniet ipsis etiam opobalsami drach. vnius pondus cum vino, & coagulum hœdi, aut leporis, aut hinnuli cum aceto, & ferri recrementum, aut ipsū ferrū, aut aurū, aut argētū in vino extinctū, ita vt vinū hoc bibatur, & lixiuiū cū vino, & gallinæ coctæ, aut carnium pinguium iusculum sumptum cum vino. Appellatur autem chamæpitys quæ priuatim in his competit, in Heraclea quidem Pontica, vbi etiam aconitum nascitur, holocleron, Athenis autem Ionia, in Eubœa verò Sideritis.

DE IXIA, Cap. XLVI.

Ixias, quæ & vlophonon appellatur, in bibendo ocymi & odorē & saporem aliquē refert. Inducit autē linguæ inflammationem vehemētem, & mentis perculsionem, & omnes excretiones supprimit, murmura, simúlq; stre-
A pitus inducens, cum animi deliquio, citra hoc vt aliquid progrediatur. Auxiliatur autem ipsis post largiorem per vomitum eductionem, & alui solutionem, absinthii cremor potus cum vino multo, aut aceto, aut aceto mulso, & rutæ syluestris semen, & silphii radix: similitérque tragorigani decoctum cum aliquo ex prædictis, aut cum lacte, aut resinæ terebinthinæ, aut nardi, aut castorii, aut silphii, singulorum obolus cum vino. Conueniunt etiam nucis regiæ fructus triti cum vino, aut resinæ, & castorii, & rutæ, singulorum drach. vna: similiter chamælææ drach.
B duæ, aut succi thapsiæ drach. duæ, cum aqua mulsa, & acetum calidum per se potum.

DE EPHEMERO, Cap. XLVII.

Qvi ephemerum acceperunt (quod aliqui Colchicū, eo quòd in Colchide nascitur, appellant, aliqui bulbum syluestrem) hos pruritus per totum corpus cōcomitatur, velut ab vrtica aut scilla excitatus, & circa internas partes morsum percipiūt, stomachóque vrūtur cum multa grauitate. Inualescente verò affectione, per aluum fertur cruentum quiddam ramentis admixtis. His auxilium
C ferendum est velut iis qui salamandram hauserunt, & per vomitus, & per infusa per clysterem. At verò anteaquam inualescat venenum, dandum est ipsis stercus foliorum, aut glandium, aut malicorii, aut serpylli decoctum, cum lacte bibendum, aut polygoni succus, aut virgultorum vitis, aut rubi, aut ferulæ teneræ medullæ, aut baccarum myrti succus cum vino: sed & ipsæ myrti baccæ tusæ, tritæ & in aqua maceratæ opitulantur, cremore ex ipsis accepto. Similiter facit & castanearū quæ glādes Sardianæ appellantur, media illa pellicula, cum prædictis succis ac-
D cepta, & origanū cū lixiuio potū. Exactū verò adeò auxiliū sentiūt ex lactis bubuli potu, aut eodē in ore detento, vt ii quibus eius copia est, alio nullo auxilio opus habeāt.

DE SMILACE, Cap. XLVIII.

Smilax, quæ à quibusdam thymion, à Romanis autem taxus appellatur, pota frigiditatem totius corporis inducit, suffocationémque ac celerem mortem. Auxiliātur autem iis omnia quæ ad cicutam haustam relata sunt.

DE SOLANO FVRIOSO, A QVIBVSDAM DORYCNIO APPELLATO, Cap. XLIX.

Dorycnio siue solano (vt quidā appellauerunt) furioso poto, in gustu velut lactis qualitas quædam perci-
E pitur. Singultus adest assiduus, & linguæ humiditas, & sanguis aceruatim reiicitur, mucosáque ipsis per aluū ferūtur, velut in dysentericis solet. Verùm anteaquā horum aliquid consequatur, opem ferre oportet per ea quæ ad ephemerum acceptum relata sunt, per vomitū dico, & infusum per clysterem, & quæ potum medicamentum educere possunt. Propriè verò ipsis auxiliatur aqua mulsa, aut
F lac asininum vel caprinum, & vinum dulce tepidum cū modico aniso potum, & amygdalæ amaræ, & pectuscula gallinarum cocta, & omne conchyliorum genus crudum & assatum, in cibo acceptum, & locustæ, & gammari, & iuscula ex ipsis pota.

DE SARDONIA HERBA, Cap. L.

Sardonia appellata herba, ranunculi species est, quæ pota aut comesta mentis emotionem inducit, & cōuulsiones cum labiorum contractione, vt risus imaginem præ se ferat qui ipsam hausit. A qua affectione etiam Sar-
G donius risus, non admodum boni nominis adagio, vulgò circumfertur. In his priuatim post vomitum conuenit aqua mulsa multa data, & lac, irrigatióque ac pinguefactio totius corporis per calefactoria medicamenta, & solium ex aqua & oleo calido, ita vt post egressum ex folio abundè illinantur ac confricentur. In summa, velut ad cōuulsionem, totam curationem facere oportet.

DE PAPAVERE CORNVTO, Cap. LI.

Papauer cornutum quod potum aut comestum, eadē
H symptomata quæ succus papaueris inducit, iisdem auxiliis subiacet.

DE PHARICO, Cap. LII.

Pharicum sapore in totum nardo simile est, potum verò resolutionem inducit cum mentis perculsione ac

conuulſione. Oportet autem poſt eductionem ipſius, cũ vino abſinthite bibendum ipſis exhibere cinamomum, aut myrrham, aut nardum Celticam, (quam aliqui Saliuncam vocauerunt) aut ſpicæ nardi drach. duas, & myrrhæ obolos duos, admixto paſſo, aut iridem, & croci florem cũ vino. Cataplaſma verò capiti præraſo adhibenda ſunt ex farina ordeacea cum ruta trita, & aceto.

DE TOXICO, Cap. LIII.

TOxicum ex eo nominatum eſſe videtur, quòd Barbari τοξεύματα, *id eſt ſagittas*, cum ipſo illinerent. Conſequitur eo poto, labiorum ac linguæ inflammatio, & inſania quæ detineri non poteſt, cum variis imaginationibus irruens, vt etiam ob id difficulter curentur, & rarò ſeruentur aliqui qui id biberunt. Oportet tamen vinculis continenter deligatos cogere, & per vim dulce vinum cũ roſaceo ipſis bibendum exhibere, & ad reuomendũ impellere. Priuatim verò rapi ſemen cum vino potum ipſis conducit, & quinquefolii radix, ſanguiſque hircinus aut caprinus, & quercus, aut phagi, aut ilicis cortex cum lacte tritus, & mala cydonia comeſta, aut cum pulegio trita ex aqua pota: amomum item, & balſami ſemen cum vino. Quòd ſi periculum ex eo aliqui effugerint, longo tamen tempore & in lectis decumbunt, & vbi ſurrexerint, velut mente conſternati reliquum vitæ tempus trãſigunt.

DE FVNGIS, Cap. LIIII.

FVngi partim genere, partim copia lædunt. Inducunt autem omnino accepti ſuffocationes, ſtrangulationibus per laqueos ſimiles: his ſtatim commune auxiliũ exhibere oportet, per oleum ad vomitum cogendo. Mirificè verò opem ſentiunt, lixiuiũ ex cinere ſarmentorum vitis, aut lignorum piraſtri, cum poſca & ſale aut nitro bibẽtes: ſed & ipſa pira ſylueſtria, aut piraſtri folia, ſi cum fungis coquantur, ſuffocandi vim ab ipſis auferunt. Ipſa quoque pira ediſſe prodeſt. Cõmodat ipſis & gallinarum ſtercus in poſca potum, ariſtolochiæ drach. vna, aut abſinthii cum vino: mel item ſi delingatur, & bibatur cum aqua, & apiaſtrum cum nitro, aut panacis radix & ſemen cum vino, & fæx vini vſta cum aqua, & atramentum ſutorium cum aceto: raphanus etiam, aut ſinapi, aut naſturtium in cibo. Quandoquidem verò quidam fungi à venenatis beſtiis arroſi, non ſolùm ſuffocant, ſed etiam vlcerant inteſtina, dandum eſt abſinthium largum, & ficuũ & origani decoctum, & aqua mulſa. Conducet etiam vomitus, & folium calidum, & cruda ordeacea farina præcordiis impoſita.

DE SANGVINE TAVRINO, Cap. LV.

SAnguis tauri recens mactati potus ſpirandi difficultatem inducit, & ſuffocationem, & meatus circa tonſillas & deglutitionem obturans, cum vehementi conuulſione: inuenitúrque in ipſis lingua rubicunda, & dentes colore infecti, & grumi inter ipſos. In iis vomitum recuſamus, eo quòd grumi magis in ſtomacho compinguntur, dum per attractionem eleuãtur. Verùm danda ſunt ipſis quæ congelationem ſanguinis diſſoluere poſſunt, & aluum ſubducere: dandi ſunt groſſi ficus ſucco pleni, cũ poſca & nitro. Facit etiam coagulum omne cum aceto, & ſilphii radix cum ſucco ſimiliter, & braſſicæ ſemen, & lixiuiũ ficulneum, & conyzæ folia cum pipere, & rubi ſuccus cum aceto. Oportet autẽ aluũ ſubducere. Cæterùm iis qui ſeruantur, fluida ac graueolentia per ſedem reddi ſolent. Sed & ſtomachus & ventriculus ipſorum, farina ordeacea cum aqua mulſa cataplaſmatis mòdo integendus eſt.

DE LACTE COAGVLATO, Cap. LVI.

QVI lac coagulatum ſumpſerunt, iis aceruatim ingens ſuffocatio imminet, eo quòd in grumos cogatur. His in auxilium exhibere oportet, velut antidotum, ipſum coagulum cum aceto, ita vt ſæpe hoc bibere cogãtur: calaminthæ etiam folia arida, aut ſuccum ſimiliter, aut ſilphii radices, aut ſuccum cum poſca, & thymum cum vino, & lixiuium pileatorum: ſalſi verò nihil ingerant. Inde enim lac magis congelatur, & in caſeum abit,

A ſed neque his vomere expedit. In ſtomacho enim inhærens, in grumos coagulatum ſtrangulat.

DE MELLE IN HERACLEA, Cap. LVII.

QVI mel in Heraclea Ponti naſcens ederunt aut biberunt, iis eadem accidunt quæ ab aconito ſumpto ingruunt. Cõueniunt ipſis etiam ea quæ de illo relata ſunt. Facilè autem opem ſentiunt ex vini mulſi aſſiduo potu, rutæ foliis ipſi admixtis.

DE GYPSO, Cap. LVIII.

B GYpſus pota ſuffocationem inducit lapideſcens: vnde auxilia ad fungos congrua tranſferre huc oportet, & in his maluæ decoctum dare pro oleo. Quũ enim id pingue ſit, in reuomẽdo lubricitatem inducens, corpora deradi non ſinit: gypſum enim lapideſcens hoc facit. Conuenit etiam oleum in aqua mulſa, & ficuum decoctum, & lixiuium ficulneum, aut ex ſarmentis vitis, cum vino multo, & origanus, aut thymus cum lixiuio aut aceto aut paſſo. Oportet autem & his maluæ decoctum per clyſte-
C rem infundere.

DE CERVSSA, Cap. LIX.

CEruſſa propter colorem latere non poteſt. Vltro verò accepta palatum inalbat, & linguam, & intermediam dentium partem. Inducit autem ſingultus & tuſſim, & linguæ ſiccitatem, & extremarum partium frigiditatem, cum mentis perculſione ac motus difficultate. His conuenit dare aquam mulſam, aut ficuum aut maluæ decoctũ, aut lac calidum, aut ſeſamum tritum cum vino, aut lixi-
D uium è ſarmentis vitis, aut oleum amaracinum, aut irinũ: perſicorum etiã oſſa cum ordei decocto, aut thus, aut prunorum gummi, aut vlmi liquorem illum qui in folliculis continetur, cum aqua tepida. vomant autem ab vnoquoque. Conuenit ipſis & thapſiæ ſuccus, aut ſcammoniæ ſucci oboli tres cum aqua mulſa poti.

DE CALCE, SANDARACHA, ET auripigmento, Cap. LX.

CAlx & ſandaracha, & arſenicum, ſiue auripigmentum, pota, alui & inteſtinorum dolores inducũt, cum morſu vehemẽti. Quare exhibere ipſis oportet omnia quæ tẽperare & ſoluere poſſunt, & vomenti facilitatem, & ad
E aluum lubricitatem exhibere: qualis eſt hibiſci & maluæ ſuccus, & ſeminis lini decoctum, aut tragi, aut oryzæ. Lac item multum, & aqua mulſa, & iuſcula pinguia & boni ſucci.

DE SPVMA ARGENTI, Cap. LXI.

SPuma argenti pota, ſtomachi & ventris & inteſtinorũ grauitatem inducit, cum torminibus intentis: quãdoque etiam inteſtina ſauciat grauitate, & vrinas ſupprimit. Intumeſcit autem ipſorum corpus, & plumbi colorẽ induit, indecorúmque efficitur. In iis conuenit poſt vomi-
F tum, hormini ſylueſtris ſemen cum vino potum, myrrhæ oboli tres, abſinthium, hyſſopus, aut apii ſemen, aut piper, aut liguſtri flos cũ vino. Columbarum item ſylueſtrium fimus aridus, cum nardo & vino.

DE PLVMBO, Cap. LXII.

ET qui plumbi ramenta aut loturam hauſerunt, ſimilia ſymptomata habent, & ſimilia auxilia requirunt cum iis qui ſpumam argenti biberunt.

DE ARGENTO VIVO, Cap. LXII.

G ET ὑδράργυρος, *id eſt argentum viuum*, eadem quæ ſpuma argenti inducit, & in his auxiliis iiſdem vti oportet. Videtur autem ipſis prodeſſe multi lactis potus: verùm & hi vomant.

DE VERATRO ALBO, THAPSIA, ELAterio, agarico nigro, ruta ſylueſtri, melanthio, recentibus Cacti ſpinæ pappis, Cap. LXIIII.

PRouidentia vtendum & in iis quæ ob vtilitatem exhibentur: pericula verò non minora ſæpe inducunt
H quàm alia medicamenta, qualia ſunt propoſita. Dico autẽ veratrum album, thapſia, elaterium, agaricum nigrum. Hæc enim ſuffocationem aut nimiam purgationem inducunt: in quibus ſuffocationes quidem, velut de fungis & ſimilibus dictum eſt, curabimus: nimias autem purga-

tiones iis quæ excretiones cohibere possunt, supprimemus. A Quin & ea quæ parũ quidẽ lædere vidẽtur, aliquando autem pericula inducunt, non negligẽda sunt. Ex quorum numero est & syluestris ruta, & melanthium, & recẽtes pappi. Sunt autem flores spinæ quæ Cactos appellatur. In iis solus vomitus adhibitus restituit eos qui illa acceperunt.

DE IIS QVAE NOBIS FAMILIARIA sunt, velut est vinum, & frigida aqua, Cap. LXV.

ET frigida aqua aceruata pota, & meracum multum, & dulce vinũ, maximẽ à balneo, aut cursu, & validis exercitationibus, suffocationes & dolores inducunt. In his autẽ venæ sectio, & infusi per clysterem euacuatio assumpta, imminens periculum exoluunt.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA, Lib. VI,

Iano Cornario Medico Physico interprete.

PROOEMIVM DE HIS QVAE PER chirurgiam administrantur, Cap. I.

CVM totam tractationem de iis quæ per chirurgiam administrantur, bifariã diuiserimus, tum in ea quæ in carne aggredimur, tum in ea quæ in ossibus, quorum consideratio & in fracturis & in luxationibus consistit, nunc ab iis quæ in carne administrantur, ordimur, consueto nobis compendio etiam hîc vsi. Rursus igitur ex superioribus partibus initium facientes, vstionem quæ in capite, & eam maximè quæ in vertice fit, exponemus.

DE CAPITIS VSTIONE IN LIPpientibus, ægrè respirantibus, & in elephante, Cap. II.

IN oculis humore ex supernis influente, & in difficulter spirantibus ob superfluæ humiditatis redundantiam, quæ ex capite deorsum ad thoracem demittitur, & partes quæ istic sunt, sua assiduitate affligit, vstionem circa medium capitis faciũt, hoc modo: Prærasis circa verticẽ partibus, cauteres oliuæ nucleos referentes immittunt, ad os vsque cutem adurentes, & post crustam elapsum os deradentes. Quidam verò etiam ipso osse vsto, squamam paruam excidere faciunt, quò illinc humorum in capite perspiratio ac euacuatio facilis contingat, seruántque aliquãdiu vlcus, deinde sic ipsum ad cicatricem perducũt. At verò in iis qui ad elephantiasin inclinationem habent, quidã quinque crustas in capite inurũt: vnam ab anterioribus partibus paululum supra sinciput: alteram hac inferiorẽ, paululũ supra frontem, ad finẽ pilorum, & aliã ad occipitium, & reliquas duas, iuxta squamiformia dicta agglutinamenta, paululum supra aures, ita vt altera à dextra parte, altera à sinistra fiat. Atque hoc modo per plurium squamarum detractionem, & multitudinem & crassitudinem humorum exhalare faciunt, & ex capitis profunditate velut per canales educunt, & per hoc ne oculi lædantur prohibent: sed & alium cauterem spleni adhibẽt, quò primariæ atrabiliarii humoris parti, per crustã in cutem factam, curatio contingat.

DE HYDROCEPHALIS, Cap. III.

HYdrocephalus affectus nomen habet ab humoris qui essentia aquosus est, proprietate. Contingit hîc pueris circa ipsum partum, capite ab obstetricibus ineptè compresso, aut ex causa obscura, aut ex ruptura vasis siue vasorum, effuso sanguine in lentam substantiam commutato: aut per rarefactionem, materia persudante, & inter cutem ac membranam caluariam ambientem delata. Nã aut inter caluariæ membranam, & cutem, humor consistit, aut inter caluariæ membranam & os, aut inter os & cerebri membranam. Quibus igitur inter cutem & caluariæ membranam est humor, his adest tumor ad tactum mollis, concolor, doloris exors, in altum incuruatus, per exiguum corpusculum ad digitorum innixum occurrẽs, facilè cedens, ac contrà renitens. Quibus verò inter caluariæ membranam & os consistit, reliqua quidem similiter habet, tumor autem solùm durior est, & tardè cedens, vt qui etiam per plura corpuscula occurrat, magis etiam dolent: quibus autem inter cerebri membranam & os, his B tumor quidem erit, sed non cedens, neque similiter ad tactum mollis, & tamen violenta compressione impulsus cedit. Nam os infantium quum adhuc recens compactum sit, facilè cedit, & maximè suturis rarefactis, si humoris transitus foras contingat. Hoc verò facilè cognoscitur ex eo quòd humor in cõpressione retro redactus, in profundum decurrit. Dolor etiam iis maior est, & caput totum disparatur, & frons ipsis extra proiecta est, & intentis oculis vident, & frequentius lacrymantur. In iis igitur chirurgiam reprobamus, etiamsi aliqui chirur- C gi terebello circumforatum os eduxerint, velut in loco de fracturis in capite dicetur. At si inter cutem & caluariæ membranam humor cõsistit, & paruus sit tumor, vnã dissectionem per medium transuersam faciemus. Si verò inter caluariæ membranã & os, etiã maior fuerit tumor, duabus dissectionibus vsi sumus per mediũ sese mutuò secãtibus: si verò adhuc aliquãto maior tumor fit, etiã tribus literam η imitantibus. Cæterùm post chirurgiam excreto humore, & linamentis inditis, commodè deligabimus, & vsque ad tertium diem vino & oleo rigabimus. D Post quem diẽ solutione facta, per linamẽta medẽdi ductu curabimus: & si moram trahat os carne non obductũ, leuiter ipsum rademus.

DE ARTERIARVM SECTIONE, Cap. IIII.

IN fluxionibus oculorum diuturnis & in vertiginis affectione, arterias retro aures dissecare consueuimus. Prærasenda igitur est posterior capitis pars, & per digitos tẽtanda. Nã ex pulsu eius loci, arteriæ situs facillimè deprehẽdetur: & postea ad os vsque secare ipsam oportet, duorũ E digitorũ longitudinem sectione habente, & atramento scriptorio antea notata. Hac verò non occurrente, trium digitorum spaciũ ab auribus metiri oportet, & tunc chirurgiam adhibere, & arterias per transuersum dissecare, donec & fluxus sanguinis apparuerit pulsatorius, & organum cõtigerit os ipsum. Cæterùm post moderati sanguinis fluxum, diuisa caluariæ membrana, ne ob distentionẽ inflammetur, & osse deraso, cuneolum ex linteo iniiciemus vulneribus, & linamentario ductu curabimus. Si verò etiam his nudum os permanserit, similiter huius rasu- F ra vtemur.

DE VASORVM EXSECTIONE ET vstione, Cap. V.

IN dimidiæ capitis partis affectione, & in iis qui diuturna, aut etiam in acuta fluxione, calida & acri, oculos dolent, vt etiam calor circa temporum musculos cum tumore oboriatur, vasorũ exsectionem omnes approbarunt. Prærasis igitur circa tempora pilis, per digitos tentabimus, fomento præmisso, aut etiam colli constrictione vsi. Vbi verò vasa sub aspectum venerint, ipsáque atramẽ- G to notauerimus, cutem ex lateribus, & nostræ sinistræ manus & ipsius ministri digitis leuabimus, & in ipsum vas superficiariam sectionem faciemus: deinde penitus infectum, hamulisque distentum vas, & per instrumenta mẽbranis detrahendis apta denudatum, vndiquaque exolutum attollemus. Et si quidem tenue fuerit, hamulo cæco

A id extentum & obtortum per totum penitus excidemus, ita vt etiam pars ipsius apprehendatur. Si verò magnum sit, duplo filo, aut lino crudo, aut alio quopiam valido, per acum subiecto, & primùm vase in directum per venæ secandæ instrumentum diuiso, & moderato sanguine euacuato, iuxta duas extremitates nudatum filo deligabimus, & intermediam partem aut statim aut solutionis tẽpore excisam auferemus. Quidam verò etiã citra sectionem, per cauteres oliuæ nucleos referentes vasa perurunt ad multam profunditatem. At verò post chirurgiam lina-
B mentis siccis conuulsis inditis, & splenio superimposito deligabimus. Post solutionem verò, puluillis incarnantibus, & his quæ linamentis excepta induntur, & medicamentis ad cicatricem perducentibus, curationem trãsigemus, nimirum vbi iam computruerint ac exciderint fila ac vincula deligationis.

DE HYPOSPATHISMO, Cap. VI.

INstrumẽti species huic chirurgiæ nomẽ fecit. Vtimur autem hypospathismo in iis quibus multa pituita ad o-
C culos defertur: sed & facies ipsis rubicunda existit, & circa frontem discursum quendam velut vermium aut formicarũ percipiunt. Prærasis itaque circa frontem pilis, infernam maxillam mouere iubebimus, & vitato musculorum temporalium motu, tres sectiones in frõte rectas cõsimiles faciemus, ita vt vnaquæque duorum digitorum longitudinem habeat, & ad os vsque profunditatem, & inter se trium digitorum spatio distent. Post sectionem, hypospathisterem instrumentum adhibentes, à sectione ad sinistrum tempus vsque ad mediam deueniemus, totum id
D quod interiacet vnà cum caluariæ membrana excoriãtes: deinde rursus spathulam à media sectione vsque ad reliquam immittemus: & postea cultelli acuti acie ad primã sectionem immissa, ita vt acutum ipsius latus internæ cutis carni adaptatum sit, obtusum verò ossi, vsque ad mediam sectionem ipsum impellemus, omnia quidem à capite ad oculos descendentia vasa, non tamen ad summam vsque cutem dissecantes: & rursus à media sectione ad vltimam ipsum adigentes, similiter vasa dissecabimus. Cæterùm post moderatam sanguinis euacuationem ex-
E pressis grumis, linamenta intorta tria, singula in singulas sectiones immittemus, & linteum complicatum aqua madefactum superimponemus, ac deligabimus. Postera die non solùm vlcera, sed etiam temporum musculos & aures ob inflammationem, vino & oleo irrigabimus: & tertia die solutione facta, multa perfusione vtemur, & emplastro basilico cum rosaceo soluto, linamentis illitis ac inditis, consequenter curationem absoluemus.

DE PERISCYPHISMO Cap. VII.

F IN quibus multa & profunda vasa fluxionis copiam oculis immittunt, in his pariscyphismum, *id est incisionem circũ scyphium, id est caluariam*, adhibemus. Signa verò adsunt iis talia: primùm inuenies ægrotorum oculos macilentos ac paruos, & ad visum debiles: angulos autem erosos, & palpebras exulceratas, & pilos ab ipsis defluentes, & lacryma tenuis valde & acris cum caliditate defertur, & dolor est in capitis profunditate acutus & vehemens, & assidua sternutatio. Præraso igitur capite, & temporum musculis (velut dictum est) vitatis, sectionem transuersam à sinistro
G tempore ad dextrum vsque ducemus. Habeat autem sectio terminos in partibus motus exortibus, paulo supra frontem inducta, coronaria sutura à nobis vitata. Leonides in mediam frontẽ sectionem facit. Denudato verò osse, cuneolis aut linamentis pluribus disparabimus, extremitates autem sectionis deligabimus, & vino ac oleo velut antea dictum est, irrigabimus. Post solutionem verò, inflammatione iam declinante, os rademus, donec carnem producere incipiat, & ductu concarnationis curabimus, puluillis incarnantibus vtentes. Ex quorum numero
H est & is qui recipit farinæ triticæ partes duas, colophoniæ partem vnã, & qui priuatim puluillus capitalis appellatur, itẽ incarnantia ex pumice cõposita. Cute enim per crassiorẽ cicatricem dẽsata, etiam vasorũ oscula conclusa, priorem fluxionem ad oculos deferri prohibent.

DE PALPEBRAE SVPERNAE SVTVRA, & aliis modis, in his quibus pili in palpebris succrescunt, Cap. VIII.

Διστιχίασις, *id est ordo pilorum geminatus*, est exortus pilorum præter naturam ad naturalem pilorum palpebræ ordinem accedens, ex fluida affectione originem trahens, quum multus quidem, lenis tamen & non acris fuerit influens humor. Nam qui acrior est, aut salsuginosior, aut alioqui mordax, is sua diuturnitate etiam naturales palpebrarum pilos corrũpit. Quandoque igitur in hac affectione sutura vtimur, quandoque in phalangosi, vbi palpebræ margo intrò nutat, & cum ipso phalanx & acies pilorum intrò vertitur: quandoque verò etiam in laxatis palpebris, quum naturales pili oculi bulbum compungunt. Proinde ægroto in sella collocato, aut ante nos, aut à sinistris, supernam palpebram euertemus, & siquidem lõgos habuerit pilos, eos indice ac pollice sinistræ manus apprehendemus: sin breues, acum trahentẽ filum per mediam marginem ab interius foras transmittimus: deinde extenta per filum cum sinistra manu palpebra, cum dextra per specilli cuspidẽ, retro filum, ipsam sinuatã euertemus, & paulo interius quàm siti sunt pungentes pili, subsectionem in marginem à magno angulo ad paruum vsque pertingentẽ faciemus. Filo verò post subsectionẽ extracto, sinistræ manus pollici paruum quoddã duplicatum linteolum subiicientes, supercilium extendimus. Sed & aliis paruis complicatis linteolis in summos angulos iniectis, per ipsa ministrũ retro stantem, palpebram distẽdere iubebimus: & tunc per scalpellum suturis destinatũ, primùm sectionem verutã appellatã faciemus, paulo supra naturales pilos, ab angulo ad angulum pertingentem, ea profunditate vt sola cutis diuidatur. Post ipsam verò, etiam lunarem adhibemus, inde initio sumpto vnde etiã veruta incipiebat: in tantam autem altitudinem progressu facto vt tota superflua cutis circũscribatur, ita vt similiter desinamus vbi etiã illa desinebat. Postea quũ circũscripta per duas sectiones cutis myrti folium referat, angulum illum ad dextram nostram hamulo transfigimus, & totam hanc cuticulam excoriamus. Deinde vibicibus per spongias detersis, tribus aut quatuor suturis, vulneris labia contrahimus, à media sectione initio sumpto, & acu in ipsam subsectionem transmissa. Sit autem filum ex lana, cuius superfluum non prope suturas resecetur, sed vt triũ digitorum longitudo ab ipsis supersit, quam ad frontem extentam emplastro aliquo glutinatorio agglutinabimus: at palpebræ pilos per acus aciem à suturis liberabimus. Hic igitur chirurgiæ modus communis & tutus est: quidam verò fugiunt excoriationem. Quapropter post factam subsectionem, palpebræ tenẽdæ apta volsella, hoc est ad circũferentiã palpebræ formata, distentã superfluã cutem, per scalpellum rescindũt, & suturas velut diximus adhibent. Quòd si in parte quadam palpebræ solùm fiat à pilis pũctura, in illa solùm etiã facere chirurgiã conuenit: postea linteis complicatis posca madefactis & impositis deligabimus, ita vt ad tertiam vsque diem posca aquosa irrigemus, qua soluemus, & recisis superfluis filis, aut croco, aut glaucio, aut aliquo inflammationem arcẽte collyrio, veluti quodam ex rosis crocero, palpebras oblinemus. Si verò suturæ inflammatæ fuerint, etiã emplastrum quoddam molle ipsis imponemus, & ouis lacti admixtis oculo infusis mitigabimus. Laxatas autẽ suturas recisas detrahemus. Noui porro quẽdam, excoriationem quidem palpebræ facientem, velut dictum est, suturis autem non vtentem, sed per medicamentum cicatricem inducens, curationem perficientẽ. Coalescente enim vulnere, palpebra ex parte extenta, pilos foras nutare cogebat. Quemadmodum alius quidam neque palpebræ excoriatione, neque duabus extrinsecus sectionibus vtens, sed subsectionem solùm faciens, per digitos aut etiam per hamulum, laxam palpebræ rugam extendebat, & duabus arundinibus, aut foliis siue bracteis quibusdam æqualem palpebræ longitudinem habentibus, latitudinem autem angusti venæ incisorii scalpelli, totam intermediam superfluam cutem intercipiebat, & vinculo ipsa iuxta vtrósque fines constringebat: atque ita tota retro cutis non nu-

triebatur,& propterea mortificabatur,intràque decimum aut decimumquintum ad fummum diem, vnà cum arũdinibus,aut foliis,fiue bracteis excidebat, vt fere neque cicatrix appareret.

DE PALPEBRARVM VSTIONE PER medicamentum, Cap. IX.

PAlpebrarum equidem vftionem per vftorium medicamentum,omnes(vt vno verbo dicam) veteres reprobarunt, tum propter medicamenti acrimoniam oculis infeftam,tum quòd vftione modum excedente,lagophthalmica oboritur affectio,in qua hiantibus palpebris vifus à quauis occurrente caufa oblæditur.At quum multi qui femper à pilis punguntur, & neque nomen futuræ fæpe audire poffunt,inuitos nos fæpe cogant, velut in rebus defperatis vftionem per medicamẽtum adhibemus. Et compofitio quidem medicamenti eiufmodi eft:Calcis viuæ partes duas,faponis gallici aut cõmunis partes duas, quidam etiam aphronitri partes quatuor. Hæc trita lixiuio excolato,aut faponarico,aut alio ex ficulneo aut querneo cinere,vrina pueri nondum corrupti excepta, per fpecilli caput palpebræ iniicimus, myrtei folii figura tantũ fpacii adurentes quantum etiam in futura detraxiffemus. Adufta verò in prima aggreffione cute, tantum illud per fpongiam detrahimus,& rurfus iniicimus, tandiu medicamentum manere finentes donec locus nigrefcat:fi verò non fuerit denigratus,etiam tertiò iniiciendum eft.Denigrata verò iam cute,& crufta de cætero facta,abluto medicamento,balneis,& perfufionibus,vfque ad cruftæ cafum vtemur.Poft quem linamẽtis rafis, & collyriis teneris cicatricem inducere conuenit.

DE LAGOPHTHALMIS, Cap. X.

LAgophthalmos appellant eos qui fupernam palpebrã reuulfam habent.Hæc autem affectio fit vel ex natura,vel ex vulneris cicatrice,& hoc aut fponte, aut ex futura,aut vftione(velut paulo ante dicebamus)ineptè adminiftrata,inducta:in qua etiam folùm moderata correctio fieri poteft,fi fufficiẽtem craffitudinem palpebra habeat. Ipfam enim cicatricem diuidere oportet,& difparatis per linamentum labris,vinculo ad abfolutam vfque curationem vti, ita vt non valde ficcantibus vtamur, fed magis laxantibus pinguibus,qualis eft fœnigræci fuccus affufus, & regium tetrapharmacum folutum,ac linamentis exceptum inditum.

DE SVTVRA PALPEBRAE INFERnæ,& vftione per medicamentum, Cap. XI.

QVot pilorum affectionibus fuperna palpebra obnoxia eft,totidem etiam inferna. Nam fi & maior fei pfa fiet, euertitur, & phalangofin & diftichiam, *hoc eft, multiplicem pilorum aciem, & geminatum eorundem ordinem* fuftinet. Eodem igitur etiam hìc futuræ modo vtendum eft,immutato faltem ordine, ita vt primùm Lunarẽ fectionem faciamus, propter impedimentum quod ex fanguine contingit, deinde verutam. Subfectio verò reprobanda eft,eo quòd infita grauitate inferna palpebra promptè euertitur.Sed & reliquam curationem, velut in fupernæ palpebræ futura adhibere oportet, hoc excepto vt filorum eminentia in frõte non agglutinetur. Si verò etiam hìc chirurgiam fugientes, vftionem per medicamentum magis expetunt,etiam hanc iam traditã habes.

DE PALPEBRAE INFERNAE EVERfione, Cap. XII

QVemadmodum in fuperna palpebra affectio lagophthalmica,ita in inferna euerfio contingit: verùm non ex natura, fed aliquando propter laxationem ex medicamentis quæ hanc inflammatione prægreffa efficere poffunt: aliquando verò propter futurã aut vftionẽ ineptè adminiftratam,palpebra euertitur.Acu itaque accepta duplicatum filum trahente,carnofam palpebræ partem trãffigimus,à finiftro angulo ad dextrum ipfam traiicientes: deinde annexo extremitatibus ipfius vtrifque filo, carnẽ per acũ extendimus,atq; fic ipfam fcalpello excindimus, vnà cum ipfa auferentes etiam acum. Et fi quidem receperit figurã fuam palpebra,& intro conuerfa fuerit,con-

A tenti fumus hac chirurgia.Si verò adhuc euertatur poft carnis ablationem, auerfum fpecillum iuxta externã partem fectæ palpebræ fubiicimus, & iuxta internam palpebræ partem duabus factis fectionibus, à duobus angulis fectionis prius factæ initium fumentibus, has ipfas in acutum ducimus,& his in vnum iam adductis corpufculũ A literæ Græcæ fimile auferimus,ita vt fit quidem acuta ipfius pars infernè ad oculum,lata verò fupernè ad palpebræ marginem.Et poftea difparatas partes acu laneum filum ducente contrahimus,duabus futuris contenti.Si ve-
B rò propter futuram aut vftionem,palpebræ euerfio fuerit facta,fub palpebræ pilis in ipfam primam cicatricẽ, fimplicem fectionem faciemus, & difparatis labiis linamenta indemus,& reliquis velut in lagophthalmis vtemur,fomentis faltem exceptis,donec futura conglutinetur.

DE ILLAQVEATIONE, ET VSTIONE per ferrum, Cap. XIII.

IN quibus non funt multi in palpebra pili oculum pungentes,fed vnus,aut duo, aut tres ad fummum, prope inter fe fiti,in iis illaqueationẽ probamus. Acu igitur te-
C nuiffima accepta,per auriculam ipfius, muliebris pili aut fimpliciffimi fili byffini, duas extremitates fimul coniũctas tranfmittimus, ita vt id quod tranfmiffum eft duplicem finum fiue anfam habeat: & alterum eiufmodi filum aut pilum,per anfam immittimus,tranfmiffaque in marginem acu vbi pili illi fuperflui enati apparent, & per auricularitũ fpecillũ,pilo fiue pilis illis in anfam inditis,attrahemus:& fi quidem palpebræ pilus inclufus ducatur, anfam furfum trahimus:fi verò vnus aut plures pili excidãt,
D per principium pili inditũ, rurfus anfam detrahimus, & rurfus pilo fiue pilis illis inditis attrahimus. Si verò vnus faltem fuerit pilus oculum pungens, ifque tenuis, alterũ cum ipfo ex iuftis palpebræ pilis fimul attrahimus, ita vt ipfos gummi,aut alio quopiam glutinofo illitos deligemus,donec fimul coalefcant.Quidã vftionẽ illaqueationi præferentes, euertunt palpebrã, & extracto per pilorum euulforiam volfellã pilo,fiue vnus is fit, fiue duo aut tres, fpecilli bicipitis caput,aut auricularium fpecillũ, aut tale quoddam tenue inftrumentũ igne calefactum adigunt loco vnde pilus aut pili fuerunt euulfi. Sic enim denfata
E cute,neque alius pilus enafcitur.

DE VESICIS SIVE AQVVLIS PALpebrarum, Cap. XIIII.

Yδατίς, *quæ à Latinis Vefica fiue Aquula dicitur*, fubftantia quædam eft pinguis, palpebræ cuti præter naturã fubftrata.In quibufdam verò, & maximè in pueris velut humidioribus augefcens, multorum fymptomatũ caufa fit,grauans oculum,& ob id fluxiones inducẽs. Palpebræ itaque ipfis fub fuperciliis aquofæ apparẽt, & velut decet, furfum attolli non poffunt: & fi digitis difparatis eas cõ-
F prefferim⁹,id quod in medio ipforũ eft inflatur.Qui verò ita affecti funt,diluculò maximè fluxione infeftantur,neque folis fplendorẽ intueri poffunt nifi lacrymãtes: fed & in affiduas incidunt lippitudines. Ægroto itaque cõmodè collocato,duobus digitis,indice & medio,paululum difparatis,palpebrã cõprimemus,ita vt collectio quædam aqulæ in medio digitorum fiat:deinde retro ftantẽ & caput fulcientem miniftrã,iuxta mediũ fuperciliũ, moderatè extendere palpebram iubebimus, & venæ inciforio inftrumento accepto,ipfam per medium tranfuerfim dif-
G fecabimus,non maiorem quàm in venæ fectionibus diuifionẽ facientes:ea verò profunditate vt totam cutẽ diuidat,aut etiam ipfam veficã contingat, diligenti in hoc habita animaduerfione. Multi enim profundius adacto fcalpello,aut corniformẽ tunicã diuiferunt, aut omnino mufculũ palpebræ fauciarunt: & fanè fi ftatim cõparuerit vefica,hanc extrahemus:fin minus,etiam rurfus leniter dĩuidemus.Hanc autẽ confectã,per molle linteolum digitis aprehẽfam,hac illac,& quãdoque circũcirca motã extrahemus: & poft extractionem duplicatũ linteũ pofca
H imbutum imponemus ac deligabimus. Quidã verò etiã falem tritũ per fpecilli caput in fectionem indunt,vt fiquid de vefica relictum fit,id ipfum confumat. Poft folutionẽ verò, fi abfit inflãmatio,collyriis quæ oblini folẽt, aut licio,aut glaucio,aut croco, curationem abfoluemus.

Si verò inflammatio affuerit, cataplaſmatis & aliis auxiliis ad hoc commodis medebimur.

DE COHAERENTIBVS PALPEBRIS, Cap. XV.

COncretionem ſuſtinet ſuperna palpebra, quandoque ad infernæ marginem, quandoque ad tunicam oculi agnatam, quandoque etiam ad ipſam corniformem tunicam. Et hic morbus oculum ad functionem ſuam impeditum efficit. Oportet igitur aut auriculario ſpecillo palpebræ amplitudini ſubiecto, aut ipſa per hamulum diſtenta, concretionem per pterygiis ſecandis deſtinatum ſcalpellum diſſoluere, cauendo vt corniformis tunica ne ſaucietur, vt ne procidentiæ oculi occaſio ex hoc detur: poſt ſectionem verò, liquoribus oculo infuſis, palpebras per linamenta diſparabimus, vt ne iterum concretio fiat, & lana ouo imbuta impoſita, poſt tertiam diem attenuantibus & cicatricem inducentibus collyriis vtemur.

DE GRANDINIBVS, Cap. XVI.

GRan dolenti humoris circa palpebram collectio eſt, quæ ſi ante externam palpebræ ſuperficiem occurrit, diuiſa extrinſecus tranſuerſim per ſcalpellum palpebra, poſtea ſpecillo auriculario aut eiuſmodi quodam grandinem eximemus. Et ſi magna aut hians fuerit ſectio, ſutura contrahimus labia, & emplaſtro vtimur: ſin parua, omiſſa ſutura, ſimiliter curationem perficiemus. At ſi intus fuerit grando, vt per cartilaginem tranſpareat, euerſa palpebra, & intrinſecus tranſuerſim diuiſa, ipſam extrahemus, & muriæ infuſione vtemur.

DE VERRVCIS, ET CARNIS IN MAgno oculi anguloincremento, Cap. XVII.

VErrucas circa palpebram, & carnis iuxta magnum oculi angulum incrementum, quod encanthida, *id eſt carnem angularem*, vocant, vòlſella prehenſam, ſcalpello excidimus, & chalcitidem tritam imponimus.

DE PTERYGIIS, Cap. XVIII.

MEmbrana neruoſa à magno oculi angulo omnino exorſa, & paulatim intrò repente, hæc affectio cōtingit. Lædit autem oculum, tum quòd contractione bulbi motum impedit, tum quòd procedendo totam pupillam contegit. Quum igitur curatu faciliora ſint tenuia & albicantia pterygia, ad hunc modum chirurgiam aggredimur: Diductis palpebris, pterygium hamulo modicè incuruo exceptum diſtendimus, & accepta acu ſetam equinam & validum filum in auricula ſua trahente, modicéque in ſumma parte incurua, ipſam in medium pterygium traiicimus, & filo quidem deligatum pterygium, in ſublime extendimus, ſeta verò partem ipſius ad pupillam, velut ſerrando, ad finem vſque ſubexcoriamus: reliquam verò ipſius ad magnum oculi angulum partē, ſcalpello ſuturis deſtinato ex fundo excidimus, naturalem anguli carnem relinquētes, ne ipſa ablata rhœas ex decremento fluida conſequatur. Quidam filo (velut dictum eſt) extentum, ſcalpello totum pterygium excoriant, cauentes ne corniformem tunicam contingant. At poſt chirurgiam, modico ſale trito in locum immiſſo, lanam ouo imbutam ſuperimponimus, ac deligamus. Verùm poſt exolutionē, diu muriam inſtillamus: ſi verò inflammatio conſequatur, deſcriptis ad hanc auxiliis vtemur.

DE STAPHYLOMATIS, Cap. XIX.

STaphyloma, tunicæ corniformis incuruatio eſt debilitatæ vna cum acinoformi, quādoque ob fluxionem, quandoque ob vlcerationem. Chirurgiam autem adhibemus, non vt viſum deperditum reuocemus, (hoc enim fieri non poteſt) ſed vt moderatum decorem ægro reparemus. Acum igitur ex infernis ſurſum per ſtaphylomatis fundum traiicere oportet, & alteram acum duplex filum ducentem, ab angulo qui ad manum eſt, ad alterum per ſtaphylomatis fundum tranſigere, & manente priore acu, fili anſam ſecare, & alteram ſtaphylomatis partem ad ſuperna, alteram ad inferna, per fila deligare, & tunc ablata acu, lanam ouo imbutam imponere. Poſt ſolutionem verò, oculum lenibus infuſionibus mitigare, donec fila vnà cum ſtaphylomate excidant.

DE SVPPVRATIS OCVLIS, Cap. XX.

DE ſuppuratis oculis, Galeni verba apponere ſati fuerit, quæ hoc modo ſe habēt, Ex noſtri temporis medicis ocularìis quidam nomine Iuſtus, etiam per capitis concuſſionem multos ab oculorum ſuppuratione liberauit. Erectos enim ipſos in ſella collocabat, & apprehenſo vtrinque capite à lateribus, ita ipſos concutiebat vt nos palàm pus deorſum procedere videremus. Manebat autem infernè ob ſubſtantiæ grauitatem, etiamſi ſuffuſiones non maneant, ſi non valde accuratè ipſas quis conſtringat. Et idem rurſus in progreſſu, Sæpe, inquit, pus aceruatim euacuauimus, diſſecta corniformi tunica paululum ſupra illum locum iuxta quem omnes tunicæ inter ſe concreſcunt. Appellant autem eum locum irin aliqui, alii verò coronam. Hæc Galenus in libro curatoriæ methodi dicit. Cæterū poſt puris excretionē, vlcere per infuſiones aquæ mulſæ, aut ſucci fœnigræci, addito melle, repurgato, conſequenter reliquā curationē adaptabimus.

DE SVFFVSIONIBVS, Cap. XXI.

SVffuſio, eſt lenti humoris in corniformem tunicam iuxta pupillam collectio, quæ aut viſum impedit, aut ne clarè videamus efficit. Fit autem maximè ob frigiditatem & debilitatem ſpiritus viſorii, & propterea ſenibus magis, & qui ex longo morbo ægrotarunt accidit: contingit etiam ex violento vomitu, & ex plaga, & propter plures alias cauſas. At verò de ſuffuſionibus quæ adhuc fiunt, & ad chirurgiam nihil pertinent, in tertio dictum eſt libro: nunc autem de iis quæ perfectam collectionem ac concretionem acceperunt tractabimus. Omnes igitur ſuffuſi, ſplendorem aut multum aut modicum vident, atque hac ratione etiam ſuffuſiones ab obſcuratione ac glaucedine ſeparamus, quum obſcuratione ac glaucedine affecti, ſplendorem omnino non videant. Rurſus igitur docebit te Galenus & concretionem & differentiam ſuffuſionum, & quæ ex his chirurgiam admittunt. Concluſo oculo ſuffuſo, palpebram per magnum digitum ad oculum comprimimus, ipſámque cum compreſſione hac illac impellimus, deinde aperto oculo, inſpectam ſuffuſionem conſideramus. Nam in iis quæ nondum ſunt cōcretæ, fuſio quædam ex digiti compreſſione accedit, & primū quidem latior apparet, verùm rurſus ad propriam figuram ac magnitudinem redit. In iis verò quæ concretæ ſunt, nulla mutatio neque ſecundum latitudinem neque ſecundum figuram ex compreſſione occurrit. Quandoquidem verò cōmune hoc eſt indicium & earum quæ moderatè & quæ ſupra modum concreuerunt, ex colore has diſcernemus. Quæ enim ferri colorē, aut cæruleum, aut plumbeum referunt, hæ moderatè concretæ ſunt, & commodè deduci poſſunt: quæ verò gypſum aut grandinem colore referunt, ſupra modum concreuerunt. Poſtquam igitur hæc didicimus ex Galeno, locato homine ad ſplendorem abſque ſole, oculum illæſum diligenter deligabimus, & diductis alterius oculi palpebris, ab appellata iride iuxta paruum angulū, ad capitis ſpecilli menſuram ipſas diſparamus, & tunc ſpecilli cuſpide locum perpungendum notamus, ita vt in ſiniſtro oculo, dextra manu operemur, in dextro verò, ſiniſtra. Et conuerſa ſpecilli acie, circa finem rotūda fortiter innitimur, & per notatā prius partem vſque ad inanem locum tranſfigimus. Modus autem progreſſus in profundum ea fiat menſura quanta eſt à pupilla ad iridem diſtantia. Supernè igitur iuxta ſuffuſionis apicem ſpecillum demittentes, (nam ob corniformis tunicæ pelluciditatem æs conſpicuè videtur) per ipſum in ſubiectos locos ſuffuſionem deducimus: & ſi quidem ſtatim deducta fuerit, paulùlum quieſcentes expectamus: ſi verò redundarit, rurſus ipſam deducimus. At poſt ſuffuſionis deductionem, ſpecillum punctorium educimus, ſenſim ipſum obtorquentes, & ſolutum in aqua modicum ſalem Cappadocicum oculo infundimus: & impoſita extrinſecus lana qui candido cum roſaceo imbuta deligamus, ſimul etiā ſanum oculum deligātes, vt ne cum altero cōmoueatur, & reclinatū in domuncula ſubterranea penitus quieſcere iubemus, tenuem exhibentes victum ad ſeptimum vſque diem deligato, ſi non quid

A impediat. Post septimum diem deligatione soluta, visum ipsius experimur, rebus visibilibus obiectis: id quod in chirurgia, aut statim post chirurgiā facere improbamus, eo quòd ex violenta intentione suffusio promptè rursus redundet. Si verò inflammatio aliqua vrgeat, etiam ante septimum diem facta solutione, huic nos opponemus.

DE AEGILOPE, Cap. XXII.

AEgilops tumor est abscessui similis, inter magnū oculi angulum & nasum. Ægrè verò curatur affectio, B tum propter corporum tenuitatem, tum propter consensus ad oculum timorem. Si igitur ad summam cutem eruperit abscessus, quicquid extuberauit, ad os vsque auferemus: & si ad malam subierit fistulam, totam ipsam expandemus, & si adhuc incorruptum os est, rademus. Eo verò corrupto, per cauteria oliuaria peruremus, spongia frigida aqua imbuta oculo imposita. Quidam post carnium resectionem terebra vsi, humorem aut pus in nasum traduxerunt. Verùm nos vstione sola contenti fuimus, per ægilopica cauteria tantùm adurentes vt squama C decedat: & post vstionem lenticula cum melle, aut malicorio cum melle, & reliquis resiccātibus auxiliis vtemur. Si verò ad angulū repit ægilops, & omnino non ad summam cutem, tunc scalpello pterygiis destinato, aut venæ incisorio, corpus id quod inter angulum vsque ad abscessum est exoluimus, & carnes ex profundo educimus, & tunc moderatè resiccamus. Et vitrum sanè in puluillum detritum, his inspersum mirificè siccat, & aloe cum manna similiter. Reliquam verò ægilopum curationem libro tertio tradidimus. D

DE AVDITORIIS MEATIBVS NON perforatis, Cap. XXIII.

HÆc affectio ex natiuitate consistit, membrana quadam auditorium meatum obturante, quandoque in superficie, quandoque in profundo: sed & postea superuenit, prægressa circa meatum vlceratione. nam superenascēs caro ipsum obturat. Si igitur in profundo fuerit impediens membrana, aggressio difficilis est: conandum tamen est vt tenui quodam instrumento illam dissecemus: si verò in superficie, acuto cultello illam dissectam, si o- E pus fuerit, etiam eximemus: si verò caro superenata fuerit, etiam hanc pterygiis destinato, aut polypis excidendis apto scalpello auferemus: deinde linamentum ex linteo obtortum, factum ad amplitudinem meatus, in aqua madefaciemus, & hoc in chalcitide trita, aut eiusmodi quodam puluillo obuolutum, in meatum indemus, vt ne rursus caro enascatur. Si verò inflammatio adsit, citò ipsum extrahimus. At si sanguis ex meatu erumpat, spongiam frigida aqua imbutam imponemus, & aliis ad hoc commodis vtemur. F

DE HIS QVAE ILLABVNTVR IN auditorium meatum, Cap. XXIIII.

INcidunt in aures non solùm calculi, sed etiam vitrum, & fabæ, & siliquarum officula. Vitrum igitur & calculi, in propria magnitudine perseuerant, fabæ verò & siliquarum officula, & alia huiusmodi, ex naturali corporis humiditate intumescentia, maximos dolores inducunt. Auriculario igitur specillo, aut hamulo, aut volsella, hæc eximere oportet, aut violenta capitis distentione ac concussione, aure circulo alicui imposita. Quin & per stipulam G sæpe hæc exugentes extraximus, quemadmodum etiam aquam in aurem illapsam, cera similiter circumcirca ei stipulæ parti oblita quæ ad aurem est, vt nulla parte spiritui transitus pateat. At calculos & eiusmodi moles, lana specillo obuoluta extraximus, ita vt resina terebinthina aut glutinoso aliquo tinctam, leniter in auditorium meatum insereremus. Si verò non successerit, sternutatorio naribus indito, os & nares obturato. At si neque sic sequantur illa, priusquam inflammationes & conuulsiones, & simpliciter periculum accedat, per chirurgiam ipsa educemus. Locato igitur ægro aure auersa, sectione parua H lunari ad fundum auris retro fibram vtemur, & auricularii specilli concauo, insitam molem eximemus. Post extractionem vulnus consuatur, & cruentorum vulnerum ductu curetur.

A DE POLYPIS, Cap. XXV.

POlypus moles est corpusculi præter naturam in naribus consistens, à marini polypi similitudine nominata. Nam & illius carni assimilis est, & velut ille scirrhis suis venantes vlciscitur, manus ipsorum apprehendens: ita & hæc affectio ægrorum nares obturans, medelæ adhibendæ difficultatem, & circa respirationem & circa loquelam inducit. Duros igitur & renitentes, & subliuidos, ac malignos polypos, velut ad cancrum tendentes, vitare B oportet: friabiliores autem & laxos, & torpidos, & non malignos, chirurgiæ subiicere. Proinde ad solis radios homine collocato, & nasi meatu per sinistram manum expasso, cum dextra manu per scalpellum acutum, myrti folium referens, polypis excidendis aptum, polypum, aut carneam illam molem circumcirca resecemus, qua parte nari adhæret ferri acie immissa: postea verò conuerso instrumento, per concauum ipsius resectam carunculam educamus. Et si quidem nasi meatum purum factum viderimus, ad curationem deueniemus: si verò aliquid de C corpore polypi restet, accepto alio polypis eradendis apto instrumento, per aciem ipsius relictum corpusculum, cum tensione & obtortione & rasione, strenuè educemus. At verò malignos cauteriis oliuaribus perurimus, & post vstionem curatione ad perusta commoda vtemur. Cæterùm post chirurgiam, locis per spongiam exactè detersis, poscam aut vinum in nares infundimus: & si pertransierit liquor per palatum ad fauces, rectè administrata est chirurgia: si verò non pertransierit, manifestum est quòd circa ossa coliformia, aut in supernis naris partibus ca- D runculæ sunt quæ polypicis instrumentis non fuerunt comprehensæ. Filum igitur mediocriter crassum, velut funiculus est, vt in ipso duorum aut trium digitorum distantia nodi ligari possint; specilli bicipitis foramini inserimus, & alteram bicipitis specilli extremitatē per narem sursum ad coliformes meatus immittim9, ipsámque per palatum & os transmittentes, ambabus manibus attrahimus, quò velut per serram nodis illis carunculæ deterantur. Et post chirurgiam, meatu per lucernario funiculo simile linamentum, disparato conseruato, tertia die E postea, Musæ pastillo & consimilibus intus relicta consumemus, simúlque locum resiccabimus: postea verò etiam pastillis cicatricem inducentibus vtemur, plumbeis canalibus, si opus fuerit, per totā curationem naribus inditis.

DE CVRTIS, Cap. XXVI.

CVrta circa aures aut labia hac ratione tractantur, vt primùm quidem cutem ex inferna parte excoriemus, postea verò vulnerum labia inter se contrahamus, & callis ablatis, deinde suamus & conglutinemus.

DE EPVLIDA ET PARVLIDA, F Cap. XXVII.

EPulis carnis supereminentia est in gingiuis, iuxta aliquem dentem oborta: parulis verò abscessus paruus est circa gingiuas. Epulidem igitur volsella aut hamulo extentam resecamus: parulidem verò iuxta circumscriptionem excisam linamentis explemus ac disparamus. Scio autem sæpe ipsam, scalpello venæ incisorio solum punctum, pure euacuato cessasse. Post chirurgiam verò vino colluere iubemus, postera die aqua mulsa, & post hanc puluillum floridum vulneri inspergemus, donec G perfectè curetur. Si verò putredo gingiuis accedat, & per commoda medicamenta nōn curetur, oliuariis cauteriis hanc peruremus.

DE DENTIVM EXTRACTIONE, Cap. XXVIII.

DEntem ad locellos vsque circumscarificatum, & forcipe paulatim concussum extrahemus. Si verò corrosus fuerit, tenui linamento primùm cauernam explere oportet, vt ne frangatur dum ab instrumento constringitur. Post extractionem, sale tenuissimo carunculas relictas conspersas consumemus: postea verò vino aut posca col- H luant vsque ad absolutam curationem. Quandoquidem autem & superuacui quidā dentes agnascuntur, eos quidem qui locellis insiti sunt, per scalpra excidemus: qui verò locellis insiti nō sunt, eos per forcipem extrahemus. Si verò dens aliquis supra modum auctus sit, aut etiam

defractus, præminentem aut ſuperuacuam partem ipſius lima deterimus. At verò adhærentes ipſis dentibus ſquamas, velut ſanè fieri poteſt, vel ſpecilli concauo, vel raſorio inſtrumento, vel limula repurgamus.

DE INCVRVATIONE LINGVAE, Cap. XXIX.

INcuruatæ linguæ affectio aliquādo ex natura fit, ſi detinentes linguam membranæ duriores & curtiores ſint ab initio: aliquando verò ex aduentitia cauſa, propter cicatricem aliquam duriorem, ex vlceratione, ſub ipſa lingua inductam. Qui igitur ex natura hanc affectionem habent, ex eo cognoſcuntur quòd & tardè loqui incipiunt, & quòd nulla prægreſſa vlceratione, vinculum ſub lingua moderato amplius apparet: qui verò ex aduentitia cauſa, cicatricem palàm apparentem habent. Ægrotus igitur in ſella collocetur, & linguam ad palatum eleuet, & neruoſum illud vinculum tranſuerſim ſecetur. Si verò ex cicatrice ea linguæ incuruatio facta fuerit, hamulo trāſfixum callum ſurſum attrahemus, & ſectione obliqua facta curuitatem exoluimus, ita vt corporum in profundo inciſionem vitemus. nam ſanguinis eruptionem, quæ ægrè ſiſti poteſt, ſæpe induxit. Poſt chirurgiam aqua frigida aut poſca colluant, & poſtea laxatorio & concarnante medicationis ductu curatio perficiatur.

DE TONSILLIS, Cap. XXX.

QVemadmodum glandulæ induratæ appellātur Strumæ, ſic tōſillæ inflammatæ, & vltra modum auctæ, & velut induratæ, deglutitionique & ſpiritui difficultatem functionis inducentes, quum ex aduerſo inter ſe poſitæ ſint, ἀντιάδες vocatæ ſunt, *Latinis & pars & affectio eodem tonſillarum nomine cenſentur*. Inflammatas igitur has chirurgia nō aggrediemur: ſedata moderatè inflammatione, manus admouebimus, & maximè ſi albæ fuerint & contractæ, & fundum anguſtum habuerint. Nam laxæ & rubicundæ, & fundum latum habentes, ad ſanguinis eruptionem procliues ſunt. Collocato itaque ad ſolis ſplendorem homine, & hiare iuſſo, miniſtro caput continente, & altero linguam per inſtrumentum ad hoc aptum, ad infernam maxillam deprimente, nos ipſi acceptum hamulum in tonſillam defigimus, ipſamque quantum eius fieri poteſt attrahimus, abſque hoc vt membranæ ſimul attrahantur, & poſtea ipſam totam ex fundo, per ſcalpellum linguæ incuruatæ aptum, & ad manum commodum, reſecamus. Duo enim ſunt eiuſmodi inſtrumenta, flexuras inter ſe aduerſas habentia. Quare poſt vnius exciſionem, in altera eōdem modo, manu & inſtrumento vice verſa mutatis, operabimur. Poſt chirurgiam, aquam frigidam aut poſcam æger colluat. At ſi ſanguinis eruptio aliqua accedat, etiam rubi, & roſarum, & myrti decocto tepido vtantur. Si verò copia ſanguinis feratur, etiam plantaginis & ſymphyti ſuccum, & paſtillum ex ſuccino, & Lemnium ſigillum, ex poſca colluendum exhibemus. Sedata verò ſanguinis eruptione, poſtera die roſarum flore, & croco, & amylo, cum lacte illinantur, aut cum aqua, aut oui candido, aut hydroroſato. Quòd ſi ſordes vlceribus accedat, etiam ex melle collutionibus ac illitionibus vtantur.

DE VVA, Cap. XXXI.

GVrgulio, qui velut plectrum quoddam vocis eſt, ſæpe fluxionem à capite ſuſcipit, & præter naturam auctus, vbi longus & tenuis factus eſt, columella appellatur: vbi verò craſſus infernè ac rotundus, vua, vtroque nomine à ſimilitudine ducto. Si igitur vniuerſalibus auxiliis cedere noluerit, (dico autē venæ ſectionibus, & euacuationibus per purgationem ſubducentibus, item localibus adſtringentibus ac repellentibus, aut etiam diſcutere potentibus) ad chirurgiam deueniemus, vt ne ex aſſiduis irritationibus tuſſes & vigiliæ, aliquando etiam ſuffocatio conſequatur. Contractas igitur & rotundas vuas, & non oblongas, & ſanguinolentas, aut ſubnigras, chirurgia non aggredimur: tenues verò & oblongas, & ſumma parte imminutas ac reſolutas, & non valde ſanguinolentas, ſed ſubalbicantes, manu tractamus. Statim enim hæ etiam inflammatione carent. Tantum verò de vua ſaltem auferendū eſt quantum naturalem excedit modum, nam reſectiones ipſius in totum, omnes circa thoracem regiones extremè lædunt, & vocem intercipiunt. Collocato itaque ad ſolarem ſplendorem ægro, multùmque hiare iuſſo, vuaria forcipe aut volſella ſuperuacuum eius prehenſum, & ad infernam partem tractum, per ſcalpellum vuarium, aut ſuturis deſtinatum reſecabimus. Quæ verò poſt chirurgiā requirūtur, ea velut in vaſorum exſectione dictum eſt, adhibeantur. Sæpe verò aut ob ægri timiditatem, aut ob ſanguinis eruptionis formidinem, aut ob medicamenti præſtantiam, ferrum recuſantes, vſtorio potius medicamento vuam conſumimus. Oportet igitur medicamentum vſtorium illud quod in palpebrarum vſtione relatum eſt, aut aliud eiuſmodi accipere, & ex hoc vſtorii vuarum inſtrumenti cauitates implere, & ægro multum hiare iuſſo, linguáque per miniſtrum cum inſtrumento ad id apto depreſſa, tantam vuæ partem inſtrumento quantum ſatis eſt aperto comprehendimus, quantam alioqui excideremus. Habeat autē medicamentum compagem neque liquidam, vt ne diffluens ab vua aberret, & ſubiectas partes comburat: (quapropter monemus hominem vt per totum vſtionis tempus non deglutiat) neque omnino duram, quò facilè vuæ adhæreat. Et ſi quidem ex vna admotione ſumma vuæ pars fuerit denigrata, contenti ſumus: ſin minus, etiam bis vtemur, per totū operationis tēpus homine inclinato, quò ſaliua eliqueſcens, vnà cum medicamēti particulis, extra os effluere poſſit. Mortificatur enim in vna hora: excidit autem circa tertiam aut quartam diem. Poſt vſtionem verò, indice digito molli lana aut ſtupa obuoluto, partes circa gurgulionem extergimus, aut etiam aqua colluere iubemus: at verò partes circa collum irrigationibus ex oleo chamæmelino, tū in his, tum in quibus tonſillæ ablatæ ſunt, propter affectionem per conſenſum, confouebimus: gargariſmis item & illitionibus ſimiliter vtemur.

DE SPINIS FAVCIBVS INFIXIS, Cap. XXXII.

DEuorantur ſæpe inter edendum ſpinæ aut piſcium, aut aliarum rerum, in diuerſas partes. Quæ igitur ſub conſpectum veniunt, eas inſtrumentis ſpinis eximendis deſtinatis extrahimus: quæ verò inferius hærent ad ipſam gulam ſiue deglutitionem, alio modo. Quidā enim maiora fruſta ipſis deuoranda cenſent, velut ſunt caules lactucarum aut buccellæ panis: alii ſpongiæ puræ ac mollis non magnam adeo molem filo alligatam deuorare iubent, eámque filo prehenſam rurſus reuellere, atque hoc ſæpe facere, quò ſpina ſpongiolæ infixa ſimul educatur. Leonides cataplaſmatis concoctoriis extrinſecus vti iubet, qualia ſunt quæ ex cruda ordeacea farina conſtant, quò ſuppurata ſpina ſua ſponte excidat. At ſi circa ipſum deglutitionis tempus, aut etiam ante concoctionem in ventre, ad affectum hominem acceſſerimus, & quod infixum eſt non compareat, vomere iubebimus, aut digitorum aut pennarum demiſſione facta. nam aliquando vnà cum his quæ per vomitum reiiciūtur, etiam id quod infixum eſt educitur.

DE SVMMI GVTTVRIS SECTIONE, Cap. XXXIII.

OPtimi chirurgi etiam hanc chirurgiam deſcripſerūt. Antylus igitur ita dicit, In anginis (velut circa victus modū trademus) reprobamus chirurgiam, quum inutilis fiat diſſectio vbi omnes arteriæ & pulmo affectus eſt: at in iis qui circa os & mentum inflammationem habent, aut etiam in tonſillis quæ gutturis oſculum operiunt, arteria ab affectione immuni, rationi cōſentaneum eſt vti ſummi gutturis ſectione, ad ſuffocationis periculum euitandum. Proinde opus aggreſſi, infra gutturis caput, ſub tertium aut quartum ipſius circulum, partē quandam arteriæ diſſecabimus. totum enim diuidere periculoſum eſt. Idoneus autem eſt hic locus, tum quia carne caret, tum quia vaſa procul à diuiſo loco ſita ſunt. Reflexo itaque retrorſum ægroti capite, vt magis conſpicuū fiat guttur, trāſuerſa ſectione inter duos circulos vtemur, ita vt nō cartilago, ſed membrana cartilagines cōtinens diſſecetur. Si verò quis circa actionē timidior fuerit, hamulo prius extentā cutē diuidat: deinde ita ipſum

acutis morbis vrgentibus. Nam dolor & color partis inflammatæ, causæ sunt fluxionis, etiãsi totũ corpus nõ habeat superfluos humores. Tũc itaque defectuosius hoc ipsum facere oportet, & ea euacuatione vti quæ cõuenire videtur ætati maximè & ægroti naturæ,considerãdo insuper etiam tempus & regionem & consuetudinem ægroti. At verò in quibus iuxta diuisam venam,inflammatio quædam magna est,quemadmodum in pleuriticis & hepaticis,in his optimũ est expectare sanguinis mutationem in colore & cõpage. Alius autẽ est sanguis in inflammatione ab eo qui secundum naturam est. Nã dum amplius calefcit,si prius crudior erat,rubicundior & flauior euadit: si verò talis prius erat,ad nigriorem colorem adflatus permutatur. Non tamen omni modo mutationem expectare oportet, sed aliquando etiam anteaquam fiat cessare conuenit: atque hoc duplici de causa, nimirum aut ob virium debilitatem, quam ex pulsuum contactu cognosces,(inuenies enim ipsos inæquales in vehemẽtia & magnitudine, vel etiã obscuros:& fluxionis vigor labascens debiles iam vires indicat) aut etiam ob inflammationis malignitatem. Quandoque enim nihil remittit, sed vehemẽter adstrictaest. At si nihil horum impedit,& ægrè in vigore ætatis fuerit,mutationẽ expectare oportet,& hoc eo magis si ambiẽs aer tẽperatus fuerit. Porro si sanguis ante sufficientem euacuationem suppressus fuerit, id quod fit aut ob timiditatem & animi deliquium,aut ob grumum, aut ob violentã constrictionem, ad singula hæc instabimus, & animi quidem deliquium odoramentis reuocamus, constrictionem verò, remisso vinculo laxamus:grumum autem oleo affuso, aut digitorum fotu dissoluimus. Reliquus secandæ venæ apparatus omnibus notus est. Atque hæc quidem in venis flexuræ cubiti competunt. Si verò à fronte,velut in capitis doloribus, detractio fieri debeat, fomento prius adhibito, fascia collum ipsis deligabimus, digito iuxta guttur immisso,vt suffocationem vitemus, & venam in fronte repletam scalpelli venæ inciforii aut alterius acie secamus. Eodem modo etiam iugulares venas in summa cute extantes,in lippitudine diuturna secamus, per specilli concauum sanguinis effluxionem facientes. Sed & sub lingua venas,velut in anginæ affectione transuersas incidimus, vitata constrictione. Quidam etiam in magnis oculorum angulis conspicuas venas, velut in diuturnis capitis & oculorum morbis, eodem modo secant. In qui bus etiam eas quæ inter nares sunt aut compressione per specilli caput,aut per asperas quasdam res irritando rumpunt. Quin & venas retro aures, propter affectiones circa caput,diuidũt, aut eas quæ circa poplitẽ sunt,in renibꝰ affectis:eas verò quæ in extremis partibus sunt,vbi & superius sitarum partium vinculis, & manuum confrictione, & pedum ambulatione repleuerunt, secant,in sinistra quidem manu,in splenicis, eam quæ inter paruum & annularem digitum est: in hepaticis autem eam quæ eodem loco in manu dextra est. Nam extremarum partium euacuatio,quum magis è longinquo fiat,efficaciorem reuulsionem facit. In pede verò, velut in coxendicum morbo aut in vteri affectionibus,superiorem interno talo venam secant.

DE CVCVRBITVLIS, Cap. XLI.

Neque in principiis affectionum, neque dum repleta sunt corpora, cucurbitulis vtemur, sed vbi totum corpus prius fuerit euacuatum, & nihil amplius influit parti,& opus fuerit aliquid mouere, agitaréque,ac foras trahere. Leuis itaque cucurbita inflationes soluit, & stomachi fluxiones sistit, & sanguinem attrahit,& eundem si feratur, rursus sistit, si oppositis partibus adhibeatur,& quod in profundo est ad summam cutem educit. Et in summa, humorũ quidem transflationem, flatuum autẽ euacuationẽ efficit. Quæ verò cum scarificationibus affigitur, efficacioré trãspirationem causis præbet,ea quæ affligũt ex profundo, ita vt sensu percipiamus,educens. Non enim sanguinis solùm, sed etiam aliorum humorũ euacuationem facit,& præsertim si cum largiore flamma adhibeatur. Verùm si de carnosis partibus detractionem facere volumus, primùm facta scarificatione,postea cucurbitam imponimus: si verò minus carnosa fuerit pars, leuem cucurbitã prius agglutinabimus. Vbi verò in mollem eleuata pars est,facta scarificatione,rursus ipsam imponimus: & si quidem parum vacuare volumus,vna fissura contenti erimus: si plus, plures incutiemus. Et si tenuiorem contentum sanguinem deprehenderimus, in summo scarificabimus:si crassior, in profundũ, quum etiam grumos sanguinis ex plaga euacuare voluerimus. Terminus autem moderatæ fissurarum profunditatis, crassitudo sola cutis est. Quidam instrumentum ad hoc excogitarunt,tribus æqualibus scalpellis simul coniunctis,quò vnã aggressione tres fissuræ infligerẽtur. Verùm nos hoc inutile ducentes,vno scalpello vtemur. Alii vitreis cucurbitis vtuntur, eo quòd euacuati sanguinis quantitas in ipsa attractione ex ipsis pellucet:sed magis trahunt æreæ, ampliorem flammam sustinentes,quum vitreæ facilè frãgantur. Sed & qui per cornua ore sugentes attrahunt,minus quidẽ euacuant,nihil autem reficcãt, quemadmodũ quæ cum flamma adhibentur,si opus fuerit. At vbi iam cucurbitam affigere voluerimus, erecta parte figurata,ex latere ipsam agglutinabimus. Si enim iacentibus ipsis fu niculum lucernariũ supernè admouerimus,vnã cum flãma in cutem illabens,vehementer vrit, nulla necessitate hoc exigente. Quandoque verò etiam cucurbitæ magnitudo fit pro ratione subiectæ partis. Hac enim de causa etiam multæ sunt cucurbitarum iuxta paruitatem & magnitudinem differẽtiæ: quemadmodum etiam aliquæ lõgiore collo & ampliore ventre, fiunt vt magis quàm aliæ trahant. Cauendum autem est ne propè mammas cucurbitam adhibeamus. Illabentes enim in ipsas,& quandoque inde intumescentes mammæ, faciunt vt valde difficulter illæ auelli possint: & tunc spongiis ex aqua calida cucurbitas circundare oportet: ita enim remittunt. Si verò neque sic remiserint laxatæ, iam perforare ipsas oportet.

DE ALAE VTSIONE, Cap. XLII.

In humeri coarticulatione cõtingẽte luxatione,in quibusdam sæpe & frequenter brachii caput excidit, aut ob redundantem humiditatem, aut quòd ob assiduam eluxationem, loco huic via facta est. Tũc igitur ad vstionem deuenimus. Oportet itaque aut supino, aut in sanum latus reclinato ægro,interiorem alæ cutem,qua parte ma ximè articulus excidit,duobus sinistræ manus digitis aut volsella distendere, & tenuibus ac oblõgis ignitis cauteriis perurere,ita vt ex cauterio quod in aduersam partem pertrudi potest,per vnã aggressionẽ duæ crustæ fiant. Et si multũ inter has fuerit spaciũ,specilli capite per ipsas trãsmisso,aliã in medio crustã faciemus,vrẽtes donec cauteriũ cõtingat specillum. Sed & alias duas crustas vult fieri Hippocrates, ab vtraque parte mediæ relatæ,æquali inter uallo velut illæ distãtes,iuxta quadranguli figurã. Profunditatem autẽ inuremus non altiorem cute. Nerui enim& glandulæ & alia subiacent quæ inflammationem & operis difficultatem inducere possunt. Curare autem oportet per porri cum sale trito impositionem, & per reliquã ad crustas pertinentem curationem. Et postea cautè actiones per manus obeundas tractare.

DE AGNASCENTIBVS DIGITIS, & de sedigitis, Cap. XLIII.

Agnascuntur digiti circa manum, quandoque propè magnos digitos,quandoque iuxta paruos, rarò autẽ circa alios digitos visi sunt. Qui verò ita agnascũtur,partim per totum carnosi sunt,partim etiam ossa in se habẽt, quandoque etiam vngues. Qui ossa habẽt, partim ab articulo exortum habent, in commissura ad articulum cũ altero digito cõmunicantes, partim ab internodio enati sũt. Qui igitur ab internodio, siue spacio inter articulos, enati sũt, penitus immobiles sũt:reliqui quandoq; mouẽtur. At carnosorum facilis est amputatio. Quicquid enim superuacuum est,per totum penitus scalpello resecamus.

Eorum verò qui ab articulo exortum habent, difficilior eft aggreffio: at eorum qui ab internodio enati funt, carnem primùm in circulum ad os vfque refecamus: ipfum verò os exciforio fcalpro diffecamus, aut ferra amputamus, deinde in curatione radim⁹ ipfa,& cicatrice obducimus, quemadmodum de vulneribus in offibus diximus.

DE CHIRVRGIA ET VSTIONE fuppuratorum, Cap. XLIIII.

Efficaciffimum auxilium pectore fuppuratis vftio inuenta eft. Oportet igitur ariftolochiæ longæ radicem oleo imbutam, ipfis per ignita cauteria vftis, in cruftas indere, quarum vna inter clauicularum commiffuram inufta fit, furfum tracta cute: duæ verò paruæ, paululum ad mentũ à foporariis arteriis procedendo: duæ fub mãmas, grãdiores aliquãto, inter tertiã & quartã coftã: aliæ duæ, inter quartã & fextã paululũ nutantes retrorfum,& alia in mediũ pectus,& alia fupra os ventriculi. Tres autem à tergo, vna in mediũ dorfum,& ab vtraq; fpinæ parte duæ, eã quæ in dorfo eft cruftam trãfgredientes, nõ ita in fumma cute: alii verò (velut etiam Leonides ait) cauterio oliuari igni candefacto per intermedium coftarum fpatiũ, qua parte abfceffum effe notarunt, vfque ad pus vftionem fecerunt. Quidam etiam chirurgia in his vti aufi fuerunt, per medium quintæ ac fextæ coftæ, tranfuerfa fectione paululum fubobliquè cute diuifa, atque ita per acutũ cultellum membrana coftas fuccingẽte perforata, & pure excreto. Verùm & hi, & qui per ferrum in profundum vfque vrunt, aut ftatim mortem inducũt, vitali fpiritu aceruatim vnà cum pure euacuato, aut fiftulas incurabiles efficiunt.

DE CANCRO, Cap. XLV.

Cancer tumor eft inæqualis, afper, abominabilis, fubliuidus, dolorofus: quãdoque abfq; vlceratione, quẽ etiam occultũ Hippocrates nominauit, qui etiã ex chirurgia deterior euadit, quandoque verò vlceratus. Nam ex atra bile generationem habẽs, plerunque erofionem perpetitur: & in pluribus quidem corporis partibus confiftit, maximè verò circa vterum & mammas in mulieribus. Habet autẽ & venas vndiquaque extentas, velut animal cancer pedes, vnde etiam nomen ipfi inditum eft. Curationem equidem ipfius per medicamẽta, in quarto libro fufficienter diximus, eius verò qui in vtero confiftit, libro tertio. Quandoquidem verò corpora putrefacta, aut fimpliciter à naturali ftatu digreffa, ablationem expetũt, eos cancros qui in vtero confiftunt vt chirurgia tentemus, fieri non poteft, neque conducibile eft. Proinde eorum qui in externis partibus, & præcipuè circa mammas funt, chirurgiam trademus. Quidam igitur cauteriis totum id quod redundat confumunt: alii tota mamma exfecta vrũt. Galenus chirurgiam per fectionẽ folùm affumit, hoc modo fcribens, Si tamen aliquando aufus fueris per chirurgiam curare cancrum, ab atrabiliarii humoris purgatione euacuare incipe: deinde tota affecta parte exactè refecta, vt nulla radix relinquatur, fanguinem effluere fine, & nõ citò cohibe, fed etiam circumfitas venas preme, craffum fanguinem ex ipfis exprimens. Poftea fimiliter velut alia vlcera cura: hæc Galenus. Sed & reliqua maligna ac putredinofa vlcera, phagedænas, & gangrænas, & confimilia, eodem modo per chirurgiam aggrediemur.

DE TVRGENTIBVS MAMMIS IN viris, Cap. XLVI.

Qvemadmodum in fœminis, ita etiam in maribus, circa pubertatis tempus, mammæ aliquantulum intumefcunt, verùm plerifque rurfus fubfidunt. In quibufdã verò initio fumpto augefcunt, adipe fubenafcente. Hæc itaque res quum effœminatæ naturæ opprobrium afferat, chirurgiam requirit. Proinde lunata fectione in infernam mammæ partem facta,& excoratione fequuta, pinguedineque detracta, futuris oras committimus. At fi fortè ob magnitudinem mamma fuis partibus deorfum, velut in fœminis, nutat, duas lunares fectiones iuxta extremitates fefe mutuò contingentes incidemus, ita vt minor à maiore comprehendatur,& intermedia cute excoriata, ac pinguedine detracta, fimiliter futuris vtemur. Si verò aberrantes minus refecuerimus, ea parte quæ redundat

A rurfus amputata, confuemus,& medicamentum cruentis vulneribus deftinatum imponemus.

DE HEPATIS VSTIONE. Cap. XLVII.

Si cũ grauitate dolor fiat iis qui in hepate abfceffum habent, carnofa ipfius pars affecta effe indicatur. Si verò acutus eft dolor, in tunica magis pus eft, & vftionem fic facere oportet: Cauteria tenuia oliuaria exactè candefacta, paululum fupra inguen ad finem hepatis immittimus, vnam cruftam incutientes: perufta verò tota cute, & B ad tunicam vfque perducti, pus excernimus: poft cuius euacuationem, lenticula cum melle vfi, medicamentis ex aqua mulfa & incarnantibus fpeciebus, poftea verò etiam cicatricem inducentibus, vtemur.

DE SPLENIS VSTIONE, Cap. XLVIII.

Cvte fpleni incumbente per hamulos diftenta, longo candenti cauterio per totũ ipfam penitus perurimus; ita vt vna aggreffione duæ cruftæ fiant, atque hoc trifariã C facimus, vt omnes cruftæ fex fiant. At verò Marcellus tridente, aut cauterio tridentis formam habente vtens, vna aggreffione fex cruftas inurebat.

DE STOMACHI VSTIONE, Cap. XLIX.

In diuturnis ftomachi fluxionibus, iuniores vftione vfi funt: & alii quidem oliuaribus cauteriis tres cruftas incutiunt: vnam in cartilaginem, gladium referentem: alteras duas inferius iuxta triangularem figuram, ea profunditate vt totam cutem perurant: alii verò vnam folùm faciunt, eámque maiorem, iuxta ipfum ventriculi ofculum: D quidam neque ferro vrunt, fed ifcis vocatis. Sunt autem ifcæ fpongiofa quædam corpufcula, in quercubus & nucũ regiarum arboribus nafcentia, quæ barbari magis in vfũ habent. Vlcera verò aliquandiu finũt, nec cicatricem ipfis inducunt: imò magis infuper ipfa lãcinant, quò ob multam per ipfa exhalationem, os ventriculi fluxione non infeftetur.

DE HYDROPE, Cap. L.

Qvvm hydropis fiue aquæ inter cutem conftitutionem,& quot huius fint differentiæ,& quæ caufæ, co-E gnitionem itẽ,& per medicamenta curationem, tertio libro tradiderimus,& in illo etiã antea oftẽderimus quòd folus Afcites hydrops chirurgiam admittat, hanc nunc tradituri fumus. Erectum itaque ftatuemus hominem: fin minus id fieri poffit, in fella collocabimus: fi verò neque hoc fieri poffit, recufanda eft nobis chirurgia in eo qui ad tantã debilitatẽ deuenit. Stante itaque erecto homine, iubebimus miniftros à tergo ipfius ftantes vt tumoris molẽ per manus comprimant,& deorfum ad pectinem protrudant. Nos autem accepto cultello acuto, aut venæ inciforio F fcalpello, fi quidem à partibus circa inteftina hydrops obortus eft, iuxta perpendiculum vmbilici, tribus fub ipfo digitis interpofitis, abdomen ad peritonæum vfque appellatam membranam diffecamus. Si verò hepate primario affecto, ex finiftris vmbilici partibus fecamus: fi à fplene, in dextris. Non enim fecanda eft ea pars in quam æger decumbere debet,& excoriata per inftrumenti aciẽ cute incumbente, paululum fupra priorem fectionem, etiam ipfam peritonæum membranã diffecamus, donec ad vacuum locum fcalpellum pertingat. Poftea verò æ-G neam fiftulam quæ ad calami fcriptorii fimilitudinem exfecta fit,& per abdominis & per peritonæi fectionem demittemus,& per ipfam humorem educemus pro viribus moderatum, quas ex pulfus contactu cognofcemus: deinde educta fiftula humorem fiftemus. Sifteturr enim ftatim ob alteratam illam factam fectionem: fed & nos fecuritatis gratia, linamentum intortum per folam abdominis fectionem demittemus, & reclinato ac refocillato homine, poftera die rurfus parum humoris pro virium ratione, per fiftulam euacuabimus, atque ita confequenti-H bus deinceps diebus, donec quamminimum ipfius vndiquaque relinquatur, aceruatam euacuationem cauentes. Multi enim ex imperitia rem bene tractare cupidi, vnà cum humore etiam vitalem fpiritum aceruatim euacuarunt, atque ita hominem occiderunt. Cæterùm qui magis

ſecuritatis curã habẽt,modica humoris per chirurgiã fa-
cta euacuatione,quò vires ſaltem à grauitate leuẽtur,reli-
quũ per medicamẽta aquã ducẽtia,& per arenã,ſolẽ,ſitim,
& ſiccantia alimenta cõſumunt. Quin & vſtione quidam
vſi ſunt in ſtomachum, hepar , ſplenem,imum ventrem
& vmbilicum,quinque cruſtas inurẽtes,alii ferreis tenui-
bus cauteriis,alii per iſcas appellatas, aut per aliam quan-
dam eiuſmodi materiam:& multi ſanè hac ratione magis
ſanati ſunt,aliquando penitus nulla facta perpunctione.

DE VMBILICI PROLAPSV,
Cap. LI.

VMbilici prolapſus fit aliquando rupta iuxta illum pe-
ritonæo membrana,& aut omẽto aut inteſtino pro-
lapſo: aliquando verò lento humore ſub vmbilicum col-
lecto:quandoque autem carne ſubter excreſcente,& quã-
doque ſanguine eò collato,ob venæ aũt arteriæ ruptionẽ,
velut in arteriæ dilatatione : quandoque non ſanguine,
ſed ſpiritu ſolùm illic collecto. Si igitur omentum foras
prolapſum fuerit,tumor circa vmbilicum cõcolor , ad ta-
ctum mollis, doloris exors , & inæqualis apparet: ſi verò
inteſtinum,ſupra relata etiam amplius inæqualis,& ad di-
gitorum compreſſionem diſparens , quandoque verò e-
tiã ſtrepens , & ex balneis ac diſtentionibus magis auge-
ſcens. At ſi humor fuerit , mollis quidem ſimiliter eſt tu-
mor, ſed ad compreſſionem non cedit , neque minuitur,
neque augeſcit: ſi verò ſanguis,ad prædicta ſigna , tumor
etiã liuidior fuerit.Carne verò ſubter enata,durior & reni
tẽs erit tumor,& in eadẽ magnitudine permanens.Qui ve
rò ſpiritus inflationẽ illic collectã habẽt, his mollicies ad-
tactũ adeſt,& ſonitus quidã ſequitur ad pulſationẽ,& diſ-
paret ad compreſſionẽ.Hoc igitur modo chirurgiam ad-
hibebimus: Erectum hominem iubebimus vt ſpiritu
ſuppreſſo ſeipſum diſtendat: deinde tota vmbilici pro-
minentia circumcirca atramento ſcriptorio notata,ſupi-
num locabimus,& iuxta notas factas, tumorem ſcalpello
circumſcarificabimus: poſtea media parte per hamulos
diſtenta , filum aut chordam ſcarificationi circumdabi-
mus.Sic enim retinebitur non dilabens,anſato nodo con-
nexione facta: deinde conſtricto tumore circa verticem
aperto,indicem digitum demittemus,diligentérque per-
ſcrutabimur ánne aliqua inteſtini conuolutio,aut omen-
ti pars ſimul fuerit conſtricta. Et ſi quidem inteſtinũ fue-
rit id quod conſtrictum eſt,anſato fili nodo laxato,ipſum
intrò compellemus:ſi verò omẽtum fuerit,hoc attractum
quantũ eius ſuperuacanei fuerit reſecamus,filo deligãtes
velut par eſt, ſiquod vas intercurrat:poſtea acceptis duab⁹
acubus ſimplex filum ducentibus, iuxta chiaſmum,*hoc eſt ad literæ Græcæ χ figuram*,ipſas per factã ſcarificationẽ trãſ-
mittemus : & diſſectis filorum anſati nodi finibus, velut
in venæ dilatatione dicebamus,ex quatuor principiis cõ-
ſtrictionem faciemus. Poſtquam verò computruerint ac
exciderint corpuſcula filis deligata,linamentorum ductu
curabimus,vt cauior cicatrix fiat ſemper ſtudio habẽtes.
Atque hæc quidem omento aut inteſtino affectionem in-
ducentibus adhibemus.Si verò caro, aut humor , aut ſan-
guis,affectionis cauſa fuerit,media tumoris parte circum
circa ablata,& quicquid extra membranam peritonæon
iuxta vmbilicum inſitum eſt,eo educto, iuxta concarna-
tionis modum curationem faciemus. Cæterùm affectio-
nem prolapſi vmbilici,ex arteriæ dilatatione, aut ſpiritus
interlapſione obortam,repudiamus, velut etiam reliquas
arteriæ dilatationes.

DE PERITONAEI MEMBRANAE VVL-
nere,& de inteſtini aut omenti prolapſu:in
quo etiam modus ſuendi ventrem.
Ex Galeno, Cap. LII.

QVomodo quis vulneratam peritonæon membranã
optimè tractarit , conſequenter conſiderandum eſt.
Si igitur paruum fuerit vulnus,vt prolapſum inteſtinum
inflatum nõ amplius reprimi poſſit,neceſſe eſt aut flatum
euacuare,aut vulnus maius efficere.Melius autẽ eſſe puto
prius illud facere, ſi fieri poſſit vt id aſſequamur. Quomo
do verò quis hoc magis aſſequi poſſit?Si cauſam ex qua in
teſtinũ inflatur amoueat.Quæ igitur eſt hæc?Ambientis ae
ris frigiditas:quare etiã per calefactionẽ ſanatio cõtingit.

A Spongiam igitur mollem aqua calida imbuere oportet,
deinde exprimere,& per ipſam inteſtinum calefacere.In-
terim verò præparetur vinum auſterum calidum . nam &
calfacit magis quàm aqua,& inteſtino robur indit. Si ve-
rò ab horum vſu , inteſtinum adhuc permãſerit inflatum,
tantum de peritonæo incidere oportet quantum opus ha
bet id quod prolapſum eſt.Ad talem autem ſectionem cõ
moda ſunt fiſtulis ſecandis apta inſtrumẽta,ſyringotoma
recta appellata.Cõmoda eſt etiam ægro,vulnere in infer-
nis partibus facto, figura decubitus ſurſum vergẽs : in ſu-
B pernis, deorſum:& in dextera parte facto vulnere, in ſini-
ſtram declinari,& viciſſim in ſiniſtra , in dextram : atque
hoc tum magnis tum paruis vulneribus cõmune eſt . Ve-
rùm inteſtinorum repoſitiones in proprium locum , in
magnis vulneribus,miniſtro admodum perito opus ha-
bent.Oportet enim ipſum ſuis manibus forinſecus appre-
henſum totum vulnus intrò contrahere ac conſtringere,
ita vt ſemper exiguum quid ſuenti denudet: & ſanè etiam
id quod conſutum eſt moderatè adſtringat,donec exactè
fuerit totum conſutum.Quis verò ſit modus ſuendi ven-
C trem ad huiuſmodi idoneus,deinceps dicamus.Quando-
quidem abdomen cum membrana peritonæo concreſce
re oportet,à cute initium ſumendum eſt , acu ab externa
parte intrò trãſmiſſa.Vbi verò cutem & muſculum rectũ
totum penetrarit,membrana adiacente præterita,traiice-
re acum ab interna parte per reliquam membranam opor
tet, atque ita hinc ab internis extra per alteram abdomi-
nis partem traiicere,& vbi penitus pertrãſiit,rurſus ab ex-
ternis intrò per hanc abdominis partem tranſmittere , &
adiacẽte ipſi mẽbrana præterita , & ad oppoſitã membra
D næ partẽ trãſitione facta,ab internis extra ipſa perpunge
re,& ſimul cum ipſa etiã proximũ totũ abdomẽ : deinde
ab hoc rurſus initio facto,ipſum cum opoſita membrana
conſuere, & poſtea per proximam cutem extra tranſmit-
tere:illinc verò rurſus intrò tranſigere , & cum oppoſita
membrana conſuere,ac per proximam cutem extra trãſ-
mittere:& hoc iterum atque iterum repetitis vicibus fa-
cere,donec totum ſimiliter conſuerimus vulnus.Interual-
lum autem ſuturarum,quantum ad cõſtringendum ſub-
iecta attinet , breuiſſimum eſſe debet : quantum verò ad
E hoc,vt cutis inter ſuturas infracta permaneat,breue inter-
uallum non eſt commodum.Fugiendus itaque eſt vtriuſ-
que exceſſus,& quod moderatum eſt,eligendum.Iam ve-
rò & hoc commune quodammodo omnibus vlceribus
eſt,quemadmodum etiam ipſius fili compages. Quod e-
nim durius eſt,cutem rumpet quod mollius, ipſum prius
rumpetur.Eodem modo etiam propinquiſſimè ad ſum-
ma labia acum traiicere,facit ac cogit vt cutis quæ pauciſ
ſima reſtat, plerunque rumpatur.At ſi multa ſit compre-
henſa,inglutinata permanet:atque hæc quidem etiãſi o-
F mnibus vlceribus communia ſunt,maximè tamen in vẽ-
tris ſutione vitare oportet, & aut(velut antea dictum eſt)
facere, coniectura habita vt abdomẽ cum peritonæo cõ-
creſcat,eo quòd quum neruoſum ſit,vix concreſcat : aut
(velut aliqui faciunt)ea quæ ſecundum naturam cognata
ſunt inter ſe contrahere,peritonæum cum peritonæo,ab-
domen cum abdomine.id quod hoc modo fiat: A vicino
nobis abdomine acum traiicere oportet, ab externa par-
te intrò,per ipſum ſolũ,& ambobus peritonæi labiis trãſ
greſſis,rurſus acum conuertere,& ab externa parte intrò,
G per ambo peritonæi labia traiicere : & deinde rurſus cõ-
uerſam,ab internis extrà,iuxta oppoſitum abdomen trã-
mittere. Hic modus à communi illo & vulgato , quo per
quatuor labia, vna aggreſſione acum traiiciunt , differt:
quòd peritonæum membranam intra abdomen exactè
occultat.Cæterùm medicamenta commoda ſunt eiuſdẽ
materiæ cum iis quæ cruẽtis vulneribus competunt : quò
verò nulla ex principalioribus partibus coafficiatur,lanã
tenerã moderato oleo calido imbutam,per totum ſpatiũ
inter inguina & alas , circundare oportet. Præſtat autem
H idem oleum calidum per clyſterem inteſtinis immittere.
Si verò etiam ex inteſtinis aliquod fuerit vulneratum,vi-
nũ ſit id quod immittitur nigrum,auſterum,tepidum:at-
que hoc magis,ſi totum fuerit perforatum ad internum
vſque meatum.Facilia igitur curatu ſunt craſſa inteſtina:

ægrè verò curãtur tenuia. Penitus autẽ incurabile eſt ieiunũtum propter multitudinẽ ac magnitudinem vaſorum, tum propter tenuitatem ac neruoſitatem tunicæ: ſed & bilem puram omnem excipit, & viciniſſimum omniũ eſt hepati. At verò infernas ventriculi partes carnoſas illas tẽtare oportet vt curemus: fieri enim poteſt vt ſuccedat, nõ ſolùm quia craſſiores hæ ſunt, ſed etiã quòd curãtib⁹ medicamẽtis facilior ſedes eo loco cõtingit. At verò vulnera in ore ipſius ventriculi ac ſtomachi, tranſitu ſolùm medicamẽta cõtingũt: ſed & iis quæ in ore ipſius ſũt, ſenſus ſubtilitas auerſatur, quò minus curẽtur. Quũ verò peritonæo rupto, omentum prociderit, & aut liuidum aut nigrum factum fuerit, parte ea quæ ante nigrefacta eſt, laqueo conſtricta, propter eruptionis ſanguinis periculum, reſecare oportet eam quæ poſt laqueum eſt, ita vt ad infernum finem conſutionis, laquei initia foras propendeant: quò facilè eximi poſſint vbi ſuppurato vulnere reiecta fuerint.

DE PRAEPVTIO CVRTO, Cap. LIII.

IN quibus parum quid deeſt cuti pudendi, quidam decoris reparandi cauſa, duplicem chirurgiæ modum excogitarunt: quandoque quidem circa pudẽdi initium ſupernè cutem ſecantes in orbem, quò ſoluta continuitate cutis deorſum trahatur, quouſque glans fuerit contecta: quãdoque verò ſcalpello ſubexcoriantes iuxta internam partem, circa glandis radicem: deinde deorſum trahẽtes, & poſtea molli quodam linteo præputium obligantes: nimirũ linteo quodã in medio interpoſito iuxta factã excoriationẽ, quò præputium cum glande non concreſcat. Hunc modum Antylus magis probat, latius ipſum exponens: nobis autem ſummatim ſolùm attingere ſatis eſſe viſum eſt, eo quòd in artis operibus raró talis chirurgia requiritur, quum neque functionis aliquam difficultatem hæc affectio inducat, neque ita decorem vitiet vt huius chirurgiæ tormentum ſubire quis ſuſtineat.

DE HYPOSPADIAEIS, Cap. LIIII.

MVltis ex natiuitate glans non eſt perforata, ſed ſub appellato cane, vbi glans abſoluitur, foramen eſt: atque hinc neque mingere in anteriorem partẽ poſſunt, niſi valde ad pectinem membrum refregerint, neque liberos generare, quum ſemen ipſos in directum eiaculari in vterum non contingat: & ad hæc non vulgare dedecus affert hæc affectio. Simpliciſſimus igitur & periculi maximè exors chirurgiæ modus fit per reſectionẽ. Oportet itaque affectum reclinare ſupinum: deinde glandem per ſiniſtræ manus digitos fortiter extẽdere, poſtea glandem ſcalpelli acie circa coronam amputare, non obliqua facta reſectione, ſed quæ ſimilis ſit ſculpturæ circumcirca factæ, ita vt in medio eminentia quædam appareat glandi ſimilis. Quãdoquidem verò ſæpe ſanguinis eruptio cõtingit, ſi quidem fieri poterit, per ſanguinem ſiſtentia ipſam ſedabimus: ſin minus, vſtione per tenuia ferramẽta vtemur.

DE PHIMO, SIVE PRAEPVTIO circa glandem conſtricto, Cap. L V.

DVplex phimoſeos, *id eſt præputii circa glandem conſtricti,* cauſa eſt. Quandoque enim præputiũ ita intexit glandem vt rurſus detrahi non poſſit: quãdoque retrò abductum, non amplius induci poteſt: quæ ſpecies propriè paraphimoſis appellatur. Prima igitur differentia fit aut ob cicatricem in præputio factam, aut ob carnis accretionẽ: ſecunda verò in pudendorum inflammationibus efficitur, quum abducta retrò cute glãs intumuit, & nõ amplius præputium admittit. Si igitur prima conſtrictionis ſpecies fuerit, chirurgiam adhibebimus, hoc modo: Poſtquã hominem prout conuenit collocauimus, attracto præputio in anteriorem partem, hamulos tres aut quatuor in ſummum ipſum immittemus, eóſque miniſtris tenendos dabimus, & quantum fieri poteſt extendere ac aperire ipſum iubebimus. Poſtea ſi ex cicatrice externa cõtractio facta fuerit, ſcalpello ſectioni venarum apto, aut cultello aculeato, ex internis partibus præputium diuidemus, in

A tribus aut quatuor locis, iuxta internas partes ſectiones facientes in directum extẽtas, & æquali ſpatio inter ſe diſtantes. Eſt autem duplex circa glandem præputium. Oſculum igitur internæ in ipſo partis diuidemus. Ita enim cõtractione ex cicatrice oborta exoluta, præputium abducemus. Si verò caro ex internis partibus agnata, conſtrictionem effecerit, detracto præputio, in omnem carnem ſcarificationes faciemus, & eminentias intermedias carnis inter impacta vulnuſcula deradẽmus: poſtea verò plumbeũ canalẽ papyro ſicca obuolutũ toti glandi circundabi-

B mus. Sit autem canalis vndiquaque æqualiter expaſſus. ſic enim propter canalis circumpoſitionem, præputium prohibebitur, vt ne rurſus inductum concreſcat, vt quod præ plumbo & obuoluta papyro, diſtentum conſeruetur. Papyrus enim ex irrigatione intumeſcens cutem adhuc magis diſparat. Hoc igitur facimus, ſiue propter cicatricem, ſiue propter carnis excretionem, conſtrictio fuerit facta. Si verò paraphimoſis dicta fiat, & inueterata fuerit, concreſcit, & incurabilis eſt, ſi non velut in præputio curto curari quis velit. At ſi nõdum occalluerit, in directum factis

C vulnuſculis tribus, aut quatuor, aut pluribus, & oleo calido multo affuſo, ad externam partem ipſum attrahemus.

DE COHAERENTE CVM GLANDE præputio, Cap. L VI.

VLceratione circa glãdem aut præputium progreſſa, circa vtraque fit cõcretio vt cohæreant. Oportet igitur ſubexcoriare, & quantum eius fieri poteſt, per ſcalpelli, aut cultelli polypis excidendis apti, aciem, retinacula exoluere conari: & maximè quidem glandem à cohærente

D præputio purè ſecernere: ſi verò difficile hoc fuerit, magis aliquid de glande ad præputiũ aſſumere, quàm vice verſa. quum enim tenue ſit præputium, facilè perforatur. At poſt exolutam concretionem, tenue linteum aqua frigida madefactum, inter glandem & præputium interponatur, vt ne rurſus concretio fiat: & adſtringenti vino adhibito, cicatrix ipſis inducatur.

DE CIRCVMCIDENDIS, Cap. L VII.

NON de iis qui gentilis religionis more circumcidũtur, nunc nobis ſermo eſt, ſed de iis quibus ex pudẽ-

E di affectione præputium nigreſcit. Oportet itaque totum id quod denigratum eſt in ipſis, in orbem diuidere: poſtea verò ſquama æris cum melle vtendum eſt, aut etiam malicorio & eruo, ad modum eorum quæ linamentis excepta induntur. Si verò ſanguis eruperit, lunatis cauteriis vtendum eſt ad vtranque rem conferentibus, ipſam inquam ſanguinis eruptionem, & vulnus depaſcendo proſerpens: ſi verò tota glans aliquando fuerit conſumpta, plumbeo canali in meatum indito, vrinã per ipſum reddere iubebimus.

F

DE THYMIS IN PVDENDIS, Cap. L VIII.

THymi, carnoſæ ſunt eminentiæ, quandoque in glande, quandoque in præputio conſiſtentes: & ex his aliqui ſunt maligni, aliqui non. Non malignos igitur ſcalpelli acie deradere conuenit, & chalcitidem inſpergere: in malignis autem poſt ablationem vſtione vtendum eſt. Si verò alternatim oppoſiti in præputio thymi fiant, alii intra ipſam, alii extra, non omnes ſimul aggredi oportet, ne præputium quod tenue eſt, non animaduertentes, diſſece-

G mus: verùm primùm interni auferantur, & poſt inductã ipſis cicatricem, etiam externos aggrediamur. Quidam ex recentioribus forfice præſectos, ſeta equina obligatos, ipſos curabant: quemadmodum alii frigido cauterio ipſos adurunt.

DE CATHETERIS, ET INFVSI immiſſione in veſicam, Cap. LIX.

SVppreſſa vrina in veſica propter obturationẽ aliquã, velut ex cõcretis ſanguinis grumis, aut ex calculis, aut

H propter aliam quandam cauſam, catheteris & fiſtulæ immiſſione vtemur, ad recremẽti vrinæ eductionẽ. Accepto igitur ætati & generi congruo cathetere, ipſum præparabimus. Præparationis autem modus talis eſt: Lanam modicã per filum in medio deligamus, & filo cum iunco

acuto per catheteris fiſtulam tranſmiſſo, lanam foramini A quod ad catheteris caput eſt adaptamus,& extrà eminentibus lanæ partibus forfice præſectis, catheterem in oleū immittimus. Ægroto verò in ſede collocato, & cum fomento prius,ſi nihil impedit,rigato, acceptum catheterē immittimus,primùm in directum vſque ad colis fundū, & poſtea pudendum ad vmbilicum refringimus,nam ab hac parte obliquus eſt veſicæ meatus, atque ita catheterē vlterius admouemus.Poſtquam verò ad interfœmineum prope ſedem peruenerit, rurſus pudendum inſito inſtrumento reflectimus,ad figuram naturalem reducentes. nā B ab interfœmineo veſicæ meatus ſurſum tendit, & catheterem propellimus, donec ad vacuū veſicæ ſpatium perueniat.Poſtea verò inſitum in catheteris fiſtula filum attrahimus,quò vnà cum lana attracta,vrina ſequatur: quēadmodum in ſiphonibus contingit.Talis eſt immittendi catheteris modus. Quandoquidē verò ſæpe opus habemus vt vlceratam veſicā colluamus, ſi auriculares clyſteres infuſum trāſmittere poſſunt,ipſis vtemur,iuxta prædictum modum eos immittentes: ſi verò per hos fieri non C poterit,corio aut veſica bubula ad catheterē adaptata, per immiſſam catheteris fiſtulam infuſum immittemus.

DE CALCVLIS, Cap. LX.

Calculorum generationis cauſam, & quòd pueris quidem magis in veſica, ætate verò prouectis in renibus calculi generantur,hæc ſanè quum alibi docuerimus,nūc ad calculorum exciſionis modum deueniemus,vbi ſigna prius calculorum in veſica expoſuerimus. Vrinarum igitur excretio aquoſa ipſis contingit,& ſubſidentia arenoſa D in ipſis:& dum aſſiduè pruriunt, pudendum laxatur, & rurſus præter rationem intenditur, eo quòd ipſum aſſiduè contrectant dum irritantur,& præſertim pueri. Si verò in veſicæ collum calculus incidat, etiam vrina derepente ſupprimitur.Cæterùm ex his quibus calculi exſecātur, pueri quidem vſque ad decimumquartum annum facilè curantur, propter corporum mollitudinem: ſenes autem difficulter, eo quòd vlcera in corporibus ipſorum ægrè ſanentur:mediæ inter has ætates,etiam in hoc medio modo ſe habent.& rurſus facilè curantur qui maiores calculos habent,quia inflammationibus adſueti ſunt: difficul- E ter autem qui minores, ob contrariam cauſam. His ita ſe habentibus,ad chirurgiam deuenientes concuſſione vtemur prius,per miniſtros quandoque, & aliquando etiam ipſo ægro ab alto quopiam deſiliente,quò calculus ad veſicæ collum ſubducatur: deinde collocabimus ipſum ita vt erectus ſedeat, & manus ad femora ſua habeat, quò ad exiguum locum veſica decurrat. Si igitur ad contactum noſtrum forinſecus iuxta interfœmineum,inter anum & pudendum, calculus occurrat præ concuſſione elapſus, tunc ſtatim ad chirurgiam nos conuertemus: ſi verò non F occurrat,indicem ſiniſtræ manus digitum, ſi puer fuerit ægrotus,aut etiam medium,ſi adultior fuerit, oleo illitū in ſedem immittemus,& ſupinis digitis perſcrutantes, vbi occurrerit,paulatim ad veſicæ collum tranſferentes ipſum coarctabimus, & digito aut digitis foras protrudemus ipſum impactum,iuſſóque miniſtro vt manibus veſicam premat,alterum iubebimus miniſtrum vt per dextrā manum teſtes ſurſum tendat,altera verò interfœmineum diſtendat in alteram partem ab ea in qua ſectio eſt faciēda.Nos autem accepto inſtrumento excidendis calculis G idoneo,inter ſedem & teſtes,non iuxta medium interfœmineū,ſed ad alterā partem,ad ſiniſtram natem,obliquā ſectionem faciemus,in ipſum occurrentem lapidem ſecātes,ita vt ſectio extrinſecus amplitudinem habeat, intrinſecus autem non amplius quàm vt lapis per ipſam excidere poſſit.Aliquando enim per innixum digitorum aut digiti circa ſedem,ſimul vt ſectio facta eſt, etiā citra extractionem,lapis placidè exilit: ſi verò non exilierit, extractionem per inſtrumentum ad hoc paratum facimus. At verò poſt eductum lapidem,ſanguinis eruptione per puluillos H ſanguinem ſiſtentes, & manna thuris, & aloe, & ſymphyto, aut etiam miſy ac ſimilibus ſedata, lanas aut lintea complicata,vino & oleo imbuta imponemus,& calculariis,ſiue,ſena crura habētibus deligationib⁹ vtemur.

Si verò ſanguinis eruptionis tumor immineat, linteum complicatum ex poſca aut roſaceo cum aqua imponatur, & reclinato ægroto frequentius madefaciemus.Tertia verò die facta ſolutione,& aquæ ac olei multi affuſione, tetrapharmaco linamentis excepto vtemur, ita vt ſæpius ipſos ſoluamus ac curemus, propter vrinæ acrimoniam. At ſi inflammatio aliqua ſuccedat,cataplaſmatis & perfuſionibus ad hanc commodis vtemur: & in veſicam roſaceum aut oleum chamæmelinum,aut butyrum immittemus,ſi non inflammatio aliqua nos prohibeat: ſimiliter verò etiam ſi ſerpendo depaſcens,aut aliàs quomodocunque malignum vlcus fiat,ad ſingula conuenienter inſtabimus. Poſtquam verò ab inflammatione liberum eſt vlcus,facta ablutione, emplaſtro ex ſuccis ad lumbos ac imum ventrem,vtemur.Per totum autem curationis tempus, femora ſimul vincire oportet,quò auxiliis adhibitis inſeruiant.Porro ſi paruus ſit calculus,& in colē incidat,& per vrinā eiici nō poſſit, præputio in anteriorē partē vehementer attracto,ipſum ad ſummam glandem deligabimus.Deligabimus etiam retro pudendum ipſum colem, ad finem qui ad veſicam eſt conſtrictionem facientes, & poſtea infernè colem ad ipſum occurrētem calculum ſecabimus.Inflexo autem cole lapillum eiiciemus, & exolutis vinculis,vulnus à ſanguinis grumis mundabimus, & vinculum quidem retrò obligatur, vt ne calculus retrorſum recurrat:in anteriore autem parte, quò poſt extractū lapidem,dum deligatum præputium exoluitur, recurrēs cutis ſectionem factam contegat.

DE CORPORIBVS CIRCA TESTES, Cap. LXI.

QVVM corpora circa teſtes, ad hernias ſecandi doctrinam cōferant,definitiones ipſorum prius adſcribemus. Ipſe igitur teſtis ſubſtantia eſt glanduloſa & friabilis, ad gignendi ſeminis facultatē facta. At παραστάται, qui & cremaſteres appellantur, neruoſi exortus ſunt, ex membrana medullæ dorſi, cum venis arterioſis ad teſtes pertingentes,per quos ſeminis ad pudendum emiſſio cōtingit. Vaſa verò ſeminaria venæ ſunt quæ à vena caua ad teſtes pampinoformiter inflexæ feriuntur, per quas teſtes nutriuntur. Rubicunda tunica eſt natura neruoſa, quæ iuxta gibbam partem, & ante teſtem abſoluta eſt: iuxta cauas autem partes, & retrò teſti adhæret, ex peritonæi membranæ tunica ortum habens. Hanc autem partem iuxta quam teſti adhæret,poſteriorem accretionē nominant. Darti verò pelliculæ ſunt extrinſecam cutem ad rubicundam tunicam agglutinantes, & ipſi adhærentes,qua parte etiam illa retrò teſtibus adhæret: at rugoſa illa extrinſecus cutis teſtibus circumdata ſcrotum appellatur.

DE HERNIA AQVOSA, Cap. LXII.

SI lentus humor circa partem corporum ſcrotum pertexentium colligitur,& tumorem ſenſui expoſitum efficit, ὑδροκήλη, *id eſt hernia aquoſa*, affectio nominatur.Cōſiſtit igitur plerunque humor in tunica rubicunda circa teſtem in anteriore parte, vbi maximè rubicunda tunica à teſte ſeparatur: rarò verò in partibus extra rubicundam tunicam affectio cōſiſtit. Sæpe autem in propria tunica humor continetur,& hāc affectionē chirurgi in ſupergenita tunica appellare ſolent. Si igitur ob prægreſſam cauſam,velut eſt partium debilitas, affectio conſtiterit, ſanguis qui alimenti ratione affertur, in aquoſam aut ſeroſam lentam ſubſtantiam tranſmutatur:ſi verò ob plagam, ſanguinea aut fæculēta eſſentia continetur. Commune igitur ſignum eſt tumor doloris exors, durans circa ſcrotum,qui iuxta nullam occaſionē euaneſcit: ſed cedit quidem in his qui modicum humorem habent, non autem cedit in iis qui multum. Et in quibus quidē in tunica rubicunda conſiſtit humor,his tumor eſt fere rotundus velut ouum: atque his teſtis occultus eſt,vt qui vndiquaque circumluatur. Si verò extra tunicam rubicūdam,ſub pelliculis dartis dictis fuerit, per pauca corpora occurrit: at ſi in ſupergenita tunica humor conſtiterit, propter collectionem ac conglobationem vndiquaque contingentē, tumor alterius teſtis imaginem præ ſe fert: & ſi quidem

aquoſus fuerit humor,cõcolor tumor pellucet:ſi verò fæ-
culentus aut cruentus, rubicundus aut liuidus apparet: ſi
verò in vtriſque ſcroti partibus ſigna hæc comparuerint,
hos geminata hernia correptos eſſe ſcito.Cæterùm chirur
giam hoc modo facimus:Denudata pilis pube & ſcroto,
ſi non puer fuerit,hominem ſupinum in ſcamnum recli-
namus,ita vt natibus linteum multipliciter complicatū,
ſcroto verò ſpongiā magnam ſubiiciamus: & ex ſiniſtris
ægri ſedentes, miniſtrum à dextris ipſius ægri ſedentem
iubemus vt & pudendum in alteram partem diſtendat,&
ſcroti cutem ad abdomen extendat: nos autem accepto
ſcalpello ſcrotum diuidimus, à medio exorſi ſecundum
longitudinem,propemodum ad pubem vſque rectam ſe-
ctionem facientes, ſimilē & appoſitam ei lineæ quæ ſcro-
tum in duas partes ſecat,diuiſione ad rubicundam vſque
tunicam progrediente.Si verò in ſupergenita tunica ſit
humor,qua parte apex eius tunicæ ſignificationem de ſe
præbet,ea parte diuiſionem facimus, & labiis ſectionis
per hamulum diductis,& dartis appellatis pelliculis detra
ctis per herniarum cultelium ac ſcalpellum, & denudata
tunica rubicunda, mediam ipſam per venarum ſectoriū
ſcalpellum diuidimus,illa maximè parte qua à teſte ſepa-
rata eſt: & humore toto aut maiore ipſius parte, in vas
quoddam excreto,rubicūdam tunicam per hamulos au-
ferimus, tenuiſſimam præſertim ipſius partem. At hinc
iam Antylus futuris & curatione cruentorum vulnerum
vtitur:recentiores autem concarnante appellato ductu.Si
verò teſtis putrefactionem aut aliquam aliam affectionē
habere comperiatur,vaſis quæ cum adſtite cõiuncta ſunt,
per laqueum diſparatis,& ipſo adſtite diſſecto,teſtem exi
mere oportet:& in gemina hernia præditis, eodem mo-
do dupliciter operabimur,ſectiones vtrinque circa ſcroti
ad inguina partes facientes. Poſtea verò immiſſo per ſe-
ctionem ſpecilli capite,deorſum ad ſcroti finem,& ſcroto
per ipſū ſpecilli caput diſtēto,acuto ſcalpello ſectionē ſe-
cundum ſubeffluxum facimus, quò ſanguinis grumi, &
pus per ipſam excernatur. Per ipſum verò ſpecilli caput
lemniſcum in longitudinem implicitum linamētum, ad
ſupernam ſectionem traiicimus,& vibicibus ſpongia de-
terſis,lanas oleo madidas per ſectionem deorſum ad teſtē
immittimus,& forinſecus alias lanas vino & oleo imbu-
tas,ſcroto,imo ventri,inguinibus,interfœmineo ac lūbis
ſuperponimus:& linteo triplicato inſuper expreſſo, & de-
ligatione ſena crura habente, & aliis ad hoc commodis
facta,hominem reclinamus, lanis ad lumbos ſubiectis,
quietis gratia,& pelle molli ſubſtrata,ad irrigationes exci
piendas.Irrigamus autem oleo calido ad tertiam vſque
diem:poſt quam ſolutione facta,ad vulnus quidem tetra-
pharmaco linamentis excepto vti oportet, ita vt lemni-
ſcum in ſolutione permutemus. Forinſecus autem rurſus
irrigationes adhibeantur propter inflammationem,vſq;
ad ſeptimam diem : à quo medicamentum ad conſeruan
dum linamentum adhibemus. At poſt vlceris repurgatio
nem,& moderatam incarnationem, vbi iam de cætero
lauantur,lemniſcum auferre oportet, & reliqua curatio-
nis ſequela(velut antea dictum eſt)vti: quòd ſi inflamma-
tio aliqua ſit,aut ſanguinis eruptio, aut tale quid interim
accedat,conuenienti modo ſingulis occurrendum eſt, vt
ne ſæpe eundē ſermonem repetamus:ſi verò vſtionem in
hernia aquoſa libentius adhibuerimus,(velut iunioribus
placet)omnia quæ ante chirurgiam & quæ poſt ipſam re-
lata ſunt,fiant,itémque quæ in ipſa chirurgia retulimus,
eo ſolùm relicto vt ne ferro ſecemus, neque ſecundum
ſubeffluxionē ſectionem faciamus.Decē itaque aut duo-
decim ferramentis literam γ referentibus ignitis,& duo-
bus cultratis,primùm quidem ſcrotum per gammata illa
per medium peruremus, & ſcalpello aut cæco hamulo
membranas excoriantes,cultrato cauterio velut diſſecan-
tes vremus. Denudatam autem rubicundam tunicā,quæ
ex albedine & denſitate facillimè cognoſcitur, ſumma
gammati cauterii parte perurimus,& humorem excerni-
mus,ac poſtea totum quod denudatum eſt,hamulis diſtē
tum,cultrato cautere auferimus.

DE CARNOSA ET TOFACEA hernia, Cap. LXIII.

A SI caro circa aliquā partem corpuſculorum quæ ſcrotū
connectunt,naſcatur, carnoſæ herniæ affectio obori-
tur,& hoc ex obſcura cauſa, teſte fluxione vexato, aut in
ſcirrhum indurato,aut ex plaga,aut ex imperita poſt her-
niæ ſectionem curatione. Adeſt autem & his tumor con-
color,cū duritia: ſi verò induratus eſt tumor,color vitia-
tur,& ſenſus exors eſt:at ſi malignus eſt tumor, dolores
punctorii conſequuntur.Ad chirurgiam itaque deueniē-
tes,ægrotum velut prius collocamus,& ſimiliter ſectionē
facimus:& ſi quidem cum teſte caro concreta affectionē
B fecerit,& darton pelliculam & rubicundam tunicam ſi-
militer diſſecamus: deinde extento teſte vnà cum tunica
rubicunda,ipſum foras educemus, & diſcreto à vaſis ner-
uo vnde teſtis dependet,vaſa quidem adſtringemus, ner-
uum verò diſſecabimus, teſtem autem cum carne cõcre-
tum, velut alienum eiiciemus.Si verò circa aliquam tuni-
cam aut vaſculum caro concreuerit, diuiſo ſcroto & ſub-
iectis carni pelliculis, quicquid carnoſum eſt auferimus.
At ſi poſterior accretio cum carne concreuerit,circumſi-
tis partibus ablatis,etiam teſtem vnà cum ipſa tollemus:
C fieri enim non poteſt vt ſine ipſa teſtis maneat. Cæterùm
tofi qui & circa teſtem & circa tunicam rubicundam cõ-
ſiſtunt,ex multo renixu,& duritia,ac inæqualitate, à carno
ſa & aquoſa hernia diſcernuntur,& hi igitur carnoſæ her-
niæ chirurgiam requirunt.

DE VARICOSA ET FLATVOSA hernia, Cap. LXIIII.

VAſa quæ circa teſtem aut dartos pelliculas, varicoſa
fiunt,varices ſimpliciter appellant:reliqua teſtem nu
trientia,ſi varicoſa facta fuerint,herniam varicoſam affe-
D ctionem vocant:ſigna horum manifeſta ſunt. Collectio
enim tumidior,& obliqua,& aliquantulum racemoſa, &
teſticuli laxatio apparet: quædam item alia functionum
impedimenta,maximè in curſu & exercitiis ac profectio-
nibus.Chirurgiam autem facimus ſic :Poſt commodam
locationem,contrectato ſcroto,neruum à quo teſtis pen-
det,ad infernam partem detrudemus. Eſt autem cognitu
facilis,& tenuior vaſis,& ſolidior ac renitēs, vt qui fortis
ſit & validus:ſed & æger dolet ad ipſius compreſſionem,
inſupérque ad colem ſitus eſt. Vaſa verò per digitos tum
E noſtros tum miniſtri,in ſcroto apprehendimus, & forti-
ter diſtentis obliquam ſcalpelli aciem contra ipſas venas
cuti inducimus:deinde infixis hamulis,vbi ſubiectas cuti
partes excoriauimus,vaſáque denudauimus,velut in vaſo
rum exſectione,& arteriarum dilatatione dicebamus,acū
duplex filum habentem tranſigimus,& ſecta fili anſa, vaſa
tum circa primam ipſorum varicationem, tum circa in-
fernam extremitatem,illaqueamus,ſectione per medium
in directum facta:& collecto ſanguine euacuato,ſuppura-
torio ductu ipſos curabimus,quo laqueorum vincula vnà
F cum vaſis ſua ſponte excidant.At verò Leonides,ſi quidē
aliqua teſtem nutrientia vaſa varicoſa facta fuerint,ita fa-
ciendum eſſe dicit:ſi verò omnia,cum ipſis etiam teſtem
euellēdum eſſe,vt ne vaſis nutrientibus priuatus reficce-
tur. Cæterùm flatuoſam herniam,quæ in genere arteriæ
dilatatio eſt,Leonides penitus chirurgia aggredi recuſat,
ob præſēs eruptionis ſanguinis periculū, qui nullo modo
ſiſti poteſt:recentiores verò, quū duplex ſit ipſius origo,
altera à quatuor vaſis teſtem alentibus exoriens, altera ab
arteriis in pelliculis dartis dictis ac ſcroto,hanc quidem
G reiiciunt,priorē verò chirurgia tractant. Diſcernimus au-
tem ipſas,ex eo quòd ea quæ ab arteriis oritur, facilè ad
digitorum compreſſionem euaneſcit: quæ verò à teſtem
nutrientibus vaſis,aut omnino non, aut cū multa cautio-
ne.Chirurgiam verò adhibemus velut in hernia varico-
ſa dictum eſt,ſingulis venis exceptis,ac filo obligatis.

DE INTESTINI HERNIA, Cap. LXV.

INteſtini hernia eſt prolapſio inteſtini in ſcrotū. Fit aut
propter ruptionem peritonæi membranæ, circa inanē
H laterum locum ruptæ,aut ob eiuſdem membranæ diſten-
tionem.Ambo verò hæc, & ruptio inquam & diſtentio,
ex violentia aliqua progreſſa fiunt,velut eſt plaga, aut ſal-
tus,aut clamor. Quæ verò ob diſtentionem fit, priuatim
etiam propter reſolutionem,& ob alias corporis debilita-

tes oritur. Signa communia vtrifque confpicuus circa te- A
ftem tumor:& quòd in exercitiis ac coloribus, & fpiritus
detentione,aliifque incommoditatibus,ipfe feipfo maior
fit tumor:& quòd dum digitis impreffis notæ fiunt,tardè
quidem dum comprimitur recurrit,citò verò rurfus rela-
bitur:& inteftinũ in figura corporum fupina, fupernè in
fuo loco manet,donec rurfus erecti confiftant. Sed & fter-
coris in fcrotum exceptio, fæpe periculum ipfis inducit.
Dolore enim ex eo infeftantur, quandoque etiam ad cō-
preffionem rugitum fentiunt. At verò peculiaria figna
eorum qui ob diftentionem affecti funt, habentur hæc: B
quòd non aceruatim fed particulatim, temporis progref-
fu,& ob quaslibet caufas quandoque delapfio fit, & tumor
æqualis ac profundus apparet, inteftino delapfo circum
membranam conftricto. Eorum verò qui ob ruptionem
affecti funt,figna habentur hæc, quòd aceruatim ab ini-
tio fit prolapfio,& ob firmas folùm caufas,& tumor ingēs
inæqualis, & in fuperficie ftatim ad cutem apparet, eo
quòd extra membranam inteftina excidunt. Si igitur mē
brana rupta,omentum folum in fcrotum exciderit, ἐπιπλο-
κήλη, *id eſt omenti hernia*, affectio vocatur: fi verò etiam inte- C
ftinũ, ἐπιπλοεντεροκήλη, *id eſt omenti ac inteſtini hernia*, appel-
latur: fi verò etiam aqua in tunica rubicunda apparuerit,
compofita ex tribus etiam appellatio imponitur, *ut hydre-
piploenterocele, id eſt aquæ omenti ac inteſtini hernia, uocetur*. Ne-
que verò has, neque inteftini propter ruptionem herniā
chirurgia aggredimur: verùm folùm ob diftentionem
obortam inteftini herniam chirurgia tractamus,hoc mo-
do: Poft fupinam locationem,extentam cum miniftro cu-
tem quæ ad inguen eft,tranfuerfim diffecamus, velut in
vaforum exfectione dictum eft fecātes, (quidam verò nō D
tranfuerfim,fed in directum fecant) & hamulo trāffixam
fectionem expandimus, ea menfura vt teftis educendus
locum habeat: deinde rurfus hamulis infixis in intima cu
te tot quot vulneris magnitudo requirit, hamulo cæco
aut fcalpello membranas & pingedinem excoriantes, dif-
fecamus. Denudata autem vndiquaque membrana, im-
miffo indice digito ad pofteriores fcroti partes inter mē
branā & pelliculas dartas appellatas, pofteriorē accretionē
exoluimus:& poftea dextra manu extremitatem ipfarum
duplicātes ad internas fcroti partes, fimúlque finiftra ma- E
nu membranam ad fectionem attrahentes, excipimus te-
ftem vnà cum tunica rubicunda,& vnum ex miniftris te-
ftem extendere iubemus. Nos autem vbi pofteriorem ac-
cretionem perfectè exoluerimus, digitis inueftigabimus
num aliqua inteftini inuolutio in rubicunda tunica fit
comprehenfa, atque hanc deorfum ad ventrem detrude-
mus: deinde accepta acu magna quæ filum aliàs per fe de-
cuplum, tunc duplicatum habeat, ipfam ad extremitatem
membranæ, ad ipfam fectionem in medio tranfigimus:
fectâque anfa, quatuor principia facimus, atque his ex v- F
traque parte viciffim iuxta chiafmum, *id eſt literæ Græcæ χ
figuram*, implicatis, membranā vehemēter cōftringimus,
& rurfus obuolutis principiis generofè conftringimus, vt
nullum ex nutrientibus vafis, alimentum fuppeditare pof
fit, vt ne hinc inflammatio oboriatur: & alterum magis
extrinfecus vinculum, minus quàm duorum digitorum
fpatio à priore diftans iniicimus. At poft hæc vincula eā
membranæ partem quam ad digiti magnitudinem reli-
quimus, totam circumcirca refecamus, auferentes videli-
cet fimul etiam teftem:& rurfus fecundum fubeffluxio- G
nem fcrotum fecantes,& lemnifcum tranfmittentes,& ir-
rigationes ex oleo,& deligationes velut in hernia aquofa
adhibentes, omnia reliqua quemadmodum illic dictum
eft peragemus. Nouimus autem quofdam nō ineptos chi-
rurgos, qui poft rubicundæ tunicæ exfectionem, cauteriis
candentibus extremitatē ipfius inurunt, ob fanguinis eru
ptionis timorem, velut verifimile videtur. Iidem poft chi
rurgiam ftatim etiā lauant affectos in folio longo ligneo
aquam calidam habente, ad feptimum vfque diem, atque
hoc quinquies in diei ac noctis vnius fpatio faciunt, & H
præfertim in pueris:& mirificè ipfis fuccedit, quum & ipfi
abfque inflammatione maneant loci, & vincula vnà cum
corporibus citò excidant. Interpofito verò inter lotiones
tempore, prædictas irrigationes adhibent: fed & alius qui
dam fupra relata, etiam pipere trito cum oleo fpinam i-
pforum eo tempore confricabat.

DE INGVINIS HERNIA, Cap. LXVI.

Herniam inteftini quæ ob diftentionem fit, inguinis hernia præcedit. Primùm enim quum diftēditur pe ritonæi membrana, laxatur inteftinum, interimque ad in guen fecedit, & inguinis herniam facit: quam vetuftiores hoc modo chirurgia aggrediuntur. Poft factam fectionē trāfuerfim trium digitorum lōgitudine circa extumefcē tem inguinis partem, & poft exemptas pelliculas ac pin- guedinem, circa medium membranæ denudatæ, qua par te faftigiatur, fpecilli caput adhibeatur. ita enim inteftina in profundum detruduntur. Eminentes igitur membra- næ partes, ab vtroque capitis fpecilli latere, futuris inter fe coniungemus, deinde fpecilli caput extrahemus, neque membranam refecantes, neque teftem iniicientes, neque quicquam aliud, fed ductu cruentis vulneribus deftinato curantes. Quandoquidem verò iunioribus vftio magis probatur, meritò etiam hāc trademus. Homo itaque poft moderatum motum violentius tuffiat, ac intendatur cum fpiritus retentione: tumore verò circa inguen apparente, atramento fcriptorio aut collyrio vrendus locus circum- fcribatur ad triangularem figuram, ita vt furfum ad in- guinis fitum trānfuerfa linea locetur: fed & nota in mediū trianguli iniiciatur. Reclinato autem ægroto, igne cande facti cauteres in mediā notam immittantur, primùm cla- uati, deinde in latera trianguli, gammati: & tertiò latera- tis aut lenticulatis totus triangulus exæquetur, miniftro per totam vftionem panniculo faniem detergente. atque ita in profundum vftio fiat, donec in iis qui moderatum habitum habēt, pinguedo attingatur. Neque enim in iis qui macilenti funt notam hanc obferuabimus ob ficci tatem, vt ne fallamur, & membranam inuramus: neque in craffioribus ac pinguioribus, in quibus etiam ante fuf- ficientem vftionem pinguedo apparet: imò potius ex arti ficiofa coniectura moderatam menfuram comperiemus. Poft vftionem verò falem cum porro tritum cruftæ inii- ciemus,& inguinali decuffata deligatione vtemur. Sequē tibus autem diebus cruftam detrahentibus medicamen- tis vtemur, quale eft lēticula cum melle,& fimilia ad per- fectam vfque curationem.

DE SCROTI LAXATIONE, Cap. LXVII.

QVVM fcroti cutis laxatur, abfque iis corporibus quæ intro ipfum funt, Rhacofis appellata affectio fit, maximè indecora. Leonides igitur fupino reclinato ho mine, fuperfluam cutem per fcalpellum, contra fubiectam tabulam, aut durum aliquod corium, fiue corpus, refeca- bat,& futuris labia committebat: at verò Antylus futuris tribus aut quatuor fuperflua cute pertufa, forfice acuta aut fcalpello, id quod vltra futuras extabat, refecabat,& per futuras munitione facta, cruentorum vulnerum ductu percurabat.

DE CASTRATIONE, Cap. LXVIII.

QVVM noftra ars fcopum habeat vt corpora à fta- tu præter naturam, ad naturalem reducat, caftratio contrarium eius profitetur. Verùm quandoquidem fæpe etiam inuiti ab aliquibus præeminentibus ad caftrationē faciendam cogimur, breui quadam fumma aggreffionis modum referemus. Eft autē hic duplex, alter per collifio- nem, alter per exfectionem. Modus per collifionem ita abfoluitur: Infantes adhuc pueri in peluim aquæ calidæ collocantur, deinde vbi laxata fuerint in ipfa pelui cor- pufcula, tefticuli digitis colliduntur, donec euanefcant, & diffoluti, non amplius compacti ad tactum occurrant. At per exfectionē modus huiufmodi eft: Supinus in fcamnū reclinetur caftrandus,& per finiftræ manus digitos fcrotū vnà cum teftibus comprimatur, & vbi rectum fitum ha- buerit, duabus fectionibus per fcalpellum in directum fe- cetur, ita vt ad fingulos teftes vna fiat. Vbi verò profilue- rint teftes, excorientur ac excindantur, tenuiffima folùm vaforum naturalium cōtinuitate relicta. Hic modus præ- fertur illi qui fit per collifionem: nam quibus collifi funt teftes, quandoque coitum appetunt, parte quadam tefti-

culorum,velut verisimile est,in collisione remanente.

DE HERMAPHRODITIS, Cap. LXIX.

AFfectio hermaphroditorum per cõpositam vocem, ab Herma & Aphrodyte, *id est,Mercurio & Venere*,nominata est, vtrique generi valde indecora. Quum enim quatuor sint ipsius differentiæ secundum Leonidem,tres quidem in viris consistunt,vna verò in fœminis.Nam in viris quandoque circa interfœmineum,quandoque circa medium scrotum, muliebris pudendi pilosi situs apparet:supra has verò tertia est in qua velut per pudendum, per scrotum vrinæ effunduntur. At in fœminis supra pudendum iuxta pubem sæpe virilis pudendi situs reperitur, tribus corporibus extantibus, vno veluti cole, duobus quasi testibus. Tertia igitur in viris, in qua vrina per scrotum excernitur, incurabilis est: reliquæ verò tres curantur si superfluæ partes auferantur,& velut vlcerum curatio fiat.

DA NYMPHAE AC CAVDAE PRAEsectione, Cap. LXX.

QVibusdam ingenti magnitudine est Nympha, ita vt indecora turpitudine occurrat, &(quemadmodũ aliqui narrant) aliquæ per hanc partẽ etiam arrigunt velut viri,& ad coitum concitantur. Quapropter supina locata muliere, quod superfluum est in nympha, id volsella apprehensum scalpello resecamus, vitantes vt ne ex profundo ipsam excidamus, ne Rhyadica, *id est,fluida affectio*, ex hoc sequatur. Sed & caudã quæ carnosa ab vteri osculo excretio est,& muliebre pudendum replet:aliquando verò etiam ad externas partes instar caudæ prominet; similiter vt nympham resecare oportet.

DE THYMIS, CONDYLOMATIBVS, ET hæmorrhoidibus in muliebribus locis. Cap. LXXI.

THymus eminentia quædam est aliquando rubicũda, quandoque alba,plerunque sine dolore, thymi herbæ corymbis siue cacuminibus similis. Cõdylomata verò rugosæ extuberantiæ sunt: quemadmodum hæmorrhoides similes illis sunt quæ in ano fiunt,quæ aliquando etiam sanguinem fundunt.Omnes itaque eiusmodi eminentias,in fœminis sub conspectum veniẽtes, & denudatas, volsella apprehensas,semispathulæ acie excidimus, & galla trita,aut alumine scisso insperso,ad eas vtimur.Maiores enim chirurgi obligationẽ per fila in his nõ admittũt.

DE NON PERFORATIS, ET DE phimo, Cap. LXXII.

MVlieres quædã genitales partes non perforatas habent,quandoque ex natura,quandoque incremento postea facto,morbo aliquo prægresso. Et hoc aliquando in profundo, aliquando in pudendi alis, aut in intermediis locis,& aut ex concretione,aut propter obturationem.Quod verò obturat,aut caro est,aut membrana. Impedimentũ autem multum inducit hæc affectio, partim in coitu,partim in conceptione, aut etiam partu: quãdoque etiam in menstrua purgatione, si sanè id quod obturat,siue caro siue membrana sit,penitus obstruat.Nam in aliquibus id in medio perforatũ est.Causa itaque inuenta,aut si in promptu exposita est,aut etiam per instrumẽti exploratorii immissionem, si concretio solùm fuerit, recta sectione per scalpellũ fistulis secandis destinatum hãc exoluemus: si verò obturatio, hamulis infixis distentum corpus illud obturãs, siue membrana siue caro fuerit, eodem scalpello dissecamus: & sedata sanguinis eruptione, siccantibus citra mordacitatem medicamentis, & postea cicatricem inducentibus vtimur,priapi forma linamentum cicatricem inducente pharmaco illitum subiicientes, in quibus præsertim non valde in profundo chirurgia facta est, quò partes rursus non concrescant. Porro phimos quoque in vteri osculo consistens obturamentum,eodem modo per chirurgiam tractatur.

DE VTERI ABSCESSV, Cap. LXXIII.

SI abscessus circa vteri osculum consistat,qui chirurgiæ subiici possit, non promptè ad excisionem festinandum est, sed absoluta iam affectione, & plurimum aucta inflãmatione, & humidis corpusculis incumbentibus attenuatis,eo quòd principalis pars sit vterus.At verò in aggressione locetur fœmina supina in sella, ita vt crura ad

A summum vẽtrem contracta habeat,femora verò inter se disparata. Subiiciantur autem vlnæ ipsius ad poplites, & vinculis idoneis ad ceruicem deligentur. Qui verò chirurgiam exercet, ex dextris partibus sedens, instrumento exploratorio dioptra appellato,pro ætate conuenienti exploret,& per specillum muliebris sinus profunditatẽ metiatur,ne si longior sit dioptræ fistula, vterum comprimi contingat. Et si longior sinu reperta fuerit dioptræ fistula,lintea complicata pudendi alis imponantur, quò super ipsa locetur dioptra. Oportet autem fistulam immittere,

B vt cochleam ad supernam partem habeat: & dioptra quidem ab operante teneatur,cochlea verò per ministrũ obtorqueatur, quò fistulæ laminis diductis sinus disparetur. Vbi verò occurrerit abscessus, si mollis ac tenuis sit, (id quod digiti contactu cognosces) spathula aut acicula in vertice diuidatur, & post puris excretionem lemniscus mollissimus oleo rosaceo imbut⁹ plagæ inseratur, aut potius extra plagam, in sinum muliebrem, citra protrusionem.Forinsecus autem ad alas,& in pectinem ac lumbos, lanæ succidæ aut puræ oleo imbutæ imponantur. Tertia

C die aquæ ac oleo calefactis insideat, aut maluæ decocto, factáque detersione lemniscus leniter in plagã indatur, illitus tetrapharmaco per se aut cum cocto melle. Sit autem dilutum tetrapharmacum ex butyro aut rosaceo: cataplasmatisque externæ partes integantur,donec inflammatio sedetur, & purum vlcus fiat. Si verò difficulter repurgetur, per auricularem clysterem cum iridis aut aristolochiæ decocto, aut melle eluatur, & per emplastrum ex Cadmia vino dilutum, & linamentis exceptum, cicatrix inducatur: at si intra vteri osculum abscessus fuerit,

D chirurgia vitetur.

DE FOETVS IMMORTVI EXTRACTIOne ac exsectione, Cap. LXXIIII.

QVum difficulter parientium curationem libro tertio tradiderimus, si non ad illam partus corrigatur, ad chirurgiam meritò deuenimus, signis prius collectis an superstes euasura sit mulier,aut nõ: & si euasura est,tũc chirurgiã aggrediemur:sin minus, eam vitabimus. Quæ igitur perniciosè affectæ sunt,lethargico modo in somnũ deferuntur,ac resoluuntur,& ægrè excitantur,atque si ex-

E citatæ fuerint per vociferationes, debiliter respõdentes, rursus in somnum deferuntur. Quædam verò etiam conuulsorio modo contrahuntur, aut neruis distenduntur, aut alimentum non sentiunt. Pulsus autem vehementer intumescens deprehenditur, verùm obscurus ac debilis. At quæ euasuræ sunt,nihil tale patiuntur.Reclinata igitur in lecto supina muliere,& magis vt deorsum vergat,mulieres aut ministræ quædam crura eleuata vtrinque teneant: si hæ non adsint, per vincula quædam thoracem mulieris ad lectum deligato, vt ne dum attrahitur fœtus,

F corpus ipsius sequens, tractus vigorem exoluat. Deinde pudendi alis per ministrum diductis, sinistram manum contractam, cum robustis ac constrictis digitis, pinguefactam in vteri osculum demittito, ac ipsum dilatato, & infuso in ipsum oleo laxius reddito,& vbi commodè vncus infigi possit quærito. Commodi autem sunt loci ad vncum infigendum,in his qui in caput deferuntur,oculi, occiput,os ad palatum,mentum,clauiculæ,& circa costas ac præcordia loci:in his verò qui in pedes deferuntur,ossa supra pubem, & costarum intermedia spacia, & rursus

G clauiculæ:& postea detentum dextra manu vncum,& flexuram ipsius inter digitos occultatam, per sinistram manum leniter inducito, & in quodam ex relatis locis infigito vsque ad inanem locum,& alterum huic oppositum, quò æqualis & non ad alteram partem vergens attractio fiat: deinde æqualiter trahito, non solùm in directum, sed etiam in latera, velut in dentium extractione fieri solet,& interim tensionem ne remittito:postea immisso indice digito pinguefacto, aut etiam pluribus, inter vteri

H osculum & impactum corpus,velut si excories,in orbem circumducito.Sequente verò pro ratione vnco, ipsum in vlteriores partes transferre oportebit,atque sic facere vsque ad perfectam fœtus extractionem. At si manus fœtus præmissa sit, & impacta retrudi non possit, obuoluto panniculo vt ne ob lubricitatem elabatur, aliquantulum

A attrahere illam oportet, & vbi prodierit, totam de humero resecare. Idem etiam faciendum est si ambæ manus promineant. Similiter etiam pedes prominentes, reliquo corpore non subsequēte, ab inguinibus resecare oportet, & postea conari vt reliquum corpus dirigatur: si verò ex eo quòd maius est caput, obstructio fiat, si quidem hydrocephalus est fœtus, spathula polypis destinata, aut acicula, aut aculeato cultello inter digitos occultato, caluaria diuidatur, quò aqua euacuata considat. Si verò naturaliter
B ita amplum caput habet, diuisam similiter caluariam, per forcipem dentibus aut ossibus extrahendis commodam contundimus, & si supereminent ossa, ipsa eximimus. At verò si protracto capite, circa thoracem obstructio fiat, eodem instrumento loci circa clauiculas vsque ad inanem locum diuidantur, quò humore euacuato thorax concidat. Si verò non concidat, facta dissectione clauiculas ipsas auferre oportet. tunc enim thorax concidet. Si verò imus venter inflatus fuerit, mortuo fœtu, aut hydrope affecto, eadem ratione humor euacuetur vnà cum ipsis
C intestinis. In iis verò qui in pedes deferuntur, inclinatio facilè ad osculum vteri dirigitur. Quòd si circa thoracem aut abdomen impactus fœtus hæreat, panniculo obuoluto attrahatur; & eodem modo facta diuisione, ea quæ cōtinentur euacuentur. At si reliquis ablatis caput recurrens detineatur, sinistram manum immittito: & si quidem disparatum fuerit vteri osculum, manum in profundum demittito, & repertum caput digitis ad osculum deuoluito; deinde vnco vno atque altero infixo attrahito: si verò conclusum sit vteri osculum ob inflammationem, nulla
D vis inferatur, sed pinguibus ac largis infusis vtendum est, insessibus itē & irrigationibus ac cataplasmatis, quò disparato osculo educatur, velut dictum est. Porro qui in obliquum prodeunt fœtus, si quidem dirigantur, prædictis modis vtendum est: sin minus, totus fœtus intus dissecetur, & particulatim educatur: diligēti animaduersione habita nequa particula intus latens relinquatur. Post chirurgiam, curationibus ad vteri inflammationes vtendum est. Si verò etiam sanguinis eruptio fiat, etiam huius curationem habes.

E DE SECVNDA RELICTA, Cap. LXXV.

Sæpenumero post fœtus extractionem, secunda in vtero detinetur. Patente igitur vteri osculo, & ipsa secunda ab vtero exoluta, ac circa partem aliquam vteri in sphæræ modum cōglobata, facillima est eductio. Manum enim sinistram calidam ac pinguefactam in profundum immittere oportet, & occurrentem secundam eiicere. Si verò fundo vteri adhæserit, manus quidem similiter immittatur, comprehensa verò secunda tendatur, neque in directum, ob vteri prolapsus timorē, neque cum violētia
F vehementi, sed leniter primùm ad latera hac illac trāstetur, deinde aliquanto magis intentè. ita enim obedit, & accretio exoluitur. At si conclusum repertum fuerit vteri osculum, relatis curationibus ad hoc vtendū est. Quòd si vires nōn debiles fuerint, etiam sternutatoriis vtatur, & suffitibus in olla ex aromatibus. Et si hiauerit vteri osculum, immissa manu conandum vt extrahatur, veluti dictum est. Si verò neque sic educatur, non oportet perturbari: nam post paucos dies, putrefacta & in saniem dissoluta excidit. Cæterùm quia fœtore caput obturat, & sto-
G machum euertit, suffimenta conuenientia ad hoc requiruntur: probantur autem cardamomum, & ficus aridæ.

DE COXENDICVM VSTIONE, Cap. LXXVI.

Qvemadmodum humerus, ita etiam coxa, ob humoris copiam, quibusdam emota, vstionem exigit. Sic igitur Hippocrates ait, Quibuscunque ex diuturno coxendicum morbo vexatis coxa excidit, his crus tabescit, & claudicant, si non vsti fuerint. Oportet itaque etiam hic iuxta illum maximè locum vrere vbi articulus excidit. sic enim redundans humor resiccari poterit, & locus ex cicatrice densatus, non amplius os excipiet. Quapropter etiam
H ad multam profunditatem, vstionem hic facere oportet. Iuniores porro tres crustas vrendo inducunt, vnam retro iuxta cauitatem clunis: alteram ab externa parte, paululum supra genu: tertiam paululum supra externum talum, iuxta carnosiorem partem.

DE FISTVLIS ET FAVIS, Cap. LXXVII.

Qvum locus hic postulet vt de fistulis sedis agamus, non malum fuerit prius de fistulis in vniuersum tractare. Fistula itaque sinus est callosus, doloris aliquantulū exors, in plurimis partibus consistens. Fit autē plerunque ex abscessibus non probè curatis. Callus autē, solida quædam & alba & humoris exors caro est, quæ dolorem non sentit, quum neque vena neque neruus ad ipsam pertingat. Et sinus aliquando quidem siccus est, aliquando verò humectus: & humor ipse quandoque indesinēter fertur, quandoque quibusdam temporibus remittit, dum & obturatur osculum, & rursus aperitur. Et quandoque ad os fistulæ terminantur, quandoque ad neruum, aut aliam quandam principem partem, & aut in directum tendunt, aut obliquæ sunt, & aut vnū osculū aut plura habent. Quæ igitur ad arterias magnas, aut neruos, aut tendines memorabiles, aut succingentem costas membranam, aut ad aliquam principem partem pertingunt, his aut omnino non, aut cum multa cautione artificiosa, chirurgia adhibenda est. Reliquas verò hoc modo aggrediemur: Explorabimus primùm, si quidem in directum tendit fistula, per scalpellum: si verò obliqua est, per biceps specillum quod facilè flecti potest: talia autem sunt stannea, & tenuissima ex ære facta. In quibus autē duo vel plura oscula sunt, ita vt per specillum explorari non possint, his infuso per vnum osculum in sinum immisso, ex infusi ad reliqua oscula trāsitu comperiemus an vna multa oscula habēs sit fistula, aut plures. Et facta iam exploratione, si quidem in superficie fuerit sinus, & angustus, immisso specillo hunc expādemus, & scalpello callum iuxta propriam figuram auferemus, aut vnguibus, aut acie scalpelli deradentes. Si verò etiam latitudinem habeat, superflua corpuscula auferantur: at si non in superficie sit, sed per profundum in directum procedit, quatenus id fieri potest in profundo ipso dissecto, totum callum circumcirca auferimus. Et si quid de ipso relinquatur, pharmaco vstorio hoc consumimus: si verò multum id sit, & pharmaco non cedat, cauteriis ferreis aduremus. Quòd si in os desinat fistula, & sit hoc illæsum, solum ipsum rademus. Sin carie aut alio quodam modo corruptum fuerit, totum id quod affectum est, per oppositā scalpra excisoria amputabimus, facta prius (si opus fuerit) per terebram perforatione, siue ad secundam laminam vsque solummodo, siue vsque ad medullam fuerit affectum. Si verò etiā os superemineat, velut caulis per trāsuersum fractum, ipsum resecabimus. Acceptis itaque duobus locis, alterius medietatem præminēti ossi subiicimus, ipsúmque per ministrum sursum extendimus: alterius autem crassioris, aut etiam ex lana facti, similiter medietatem carni quæ sub osse est adaptamus: & initiis infernè prehensis, ita per ipsum locum carnem deorsum trahi iubemus vt ne serræ dentibus caro dilanietur. Atque hoc modo nos defectionem facimus. At verò vbi princeps aliqua pars subiacet, velut membrana succingens, aut medulla spinæ dorsi, aut talis quædam, dum excidimus aut defecamus os, membranæ custodem laminam subiicimus. Quòd si os non fuerit affectum, sed totum circumcirca carne denudatum, eodem modo serra resecandum est. fieri enim non potest vt ossa quæ circumcirca flatum excipiunt, carne inducantur. Similiter autem, si extremitas ossis prope articulum affecta fuerit, resecare ipsam oportet: & si totum sæpe os, velut cubitus, aut radius, aut tibia, aut tale quoddam, corruptum fuerit, totum amputandum est. Cæterùm femoris caput, aut coxam, aut spinæ dorsi verticulum affectum aggredi vitabimus, propter imminens ex adiacentibus arteriis periculum. Hanc igitur rationem ita in singulis sequi oportet, vt vbique & situm & vicinitatem & cognationem affectarum partium consideremus, itémque morbi magnitudinem, & ægroti virium robur. Sed & fauus, qui sinus est fistulosus mellea humiditate fluens, fistularum & aliorum sinuum chirurgiæ ac curationi subiiciatur.

DE FISTVLIS IN ANO, Cap. LXXVIII.

Fistulæ in sede explorantur, quæ quidem occultæ sunt, ex eo quòd non apparente osculo dolor vexat, & purulēta humiditas per sedem profunditur, plurimis etiam

abſceſſus ſigna prægreſſa ſunt: conſpicuæ verò ex ſpecilli aut pili ſuilli immiſſione. In profundum enim ad inanem vſque locum, inſtrumentum deſcendit, & indici digito in ſedem immiſſo occurrit, perforata nimirum fiſtula ad internas partes. Verùm in non perforatis, non ſine medio inſtrumentum digito occurrit, ſed per medium corpus id quod non perforatum manſit. Obliquè autem & labyrintho ſimiles fiſtulæ cognoſcuntur ex eo quòd inſtrumentum parum procedit, pus autem pro ratione ad proportionem multum effluit. Quæ verò prope inteſtinum ſunt, eas cognoſcimus ex eo quòd aliquando lumbrici & ſtercus per oſculum feruntur: atque in omnibus fermè callus quidam circa oſculum apparet. Incurabilis porro eſt fiſtula quæ veſicæ collum perforauit, aut ad femoris articulum conſiſtit, aut ad ipſum rectum inteſtinum proceſſit. Ægrè verò curatur quæ oſculum non habet, & occulta, & in os deſinens, & multifida: reliquæ omnino facilè curantur. Manum itaque ipſis ita admouemus: Ægro ſupino locato, & crura ſurſum habente, ita vt femora ad ventrem vergant, quemadmodum in his quibus infuſum per clyſterem in aluum immitti ſolet, ſi in ſuperficie fiſtulæ terminus occurrat, immiſſo ſcalpello aut auriculario ſpecillo per oſculum, ſimplici ſectione cutem incumbentem reſecamus. Si verò in profundum ſedis fiſtulæ finis deſinat, immiſſo per oſculum ſpecillo, ſi quidem perforatam inuenerimus, alterius manus quæ affecto cluni oppoſita eſt, indice digito in anū immiſſo, ſpecilli caput apprehendimus, & inflexum ipſum foras educimus, & corpuſcula ſpecillo incumbētia ſimplici ſectione exoluimus. At ſi nondum perforata fiſtula reperiatur, ſed ſolùm in profundum ſedis finiat, & exploratibus nobis per indicem digitum, ſpecilli extremum occurrat, ſquamoſo quodam ac membranoſo corpuſculo interpoſito, tunc hoc per ſpecilli caput violentius perforabimus, & educto per ſedem ſpecillo, rurſus incumbentia ipſi corpora exoluemus, (velut antea diximus) aut fundo ſinus ad ſedem per falcem fiſtulis ſecandis commodam perforato, ipſóque inſtrumento per ſedem tranſmiſſo, hinc totum id quod in medio eſt, falcis acie reſecabimus, & poſt ſectionem, corpuſcula circumſita volſella aut forcipe vnularia apprehenſa amputabimus, (ſunt autem omnino calli ea corpuſcula) ita vt vbique σφιγκτῆρες, *id eſt adſtrictorium*, muſculum vitemus. Quidam enim minus artificioſè facta in profundo ſectione, vulnerauerunt illum, atque hinc inuolūtaria ſtercoris excretio homini accidit. Quòd ſi quidam præ timore chirurgiam recuſent, Hippocratica lini ac fili deligatione vtendum eſt. Iubet enim Hippocrates linum quincuplum crudum perforato aut bicipiti ſpecillo inſertum, per fiſtulam traiicere, & initia lini connectere, & quotidie adſtringere, donec totum id corpus quod in medio duorum oſculorum ſitum eſt, diſſectum ſit, ac linum reſpuat. Si verò exolutio protrahatur, ψάρος, *id eſt puluillus ſiccus*, aut eiuſmodi quiſpiam, lino inſpergatur, atque ita traiiciatur. Quidam fiſtulariæ falcis foramini linum inſerunt, & relato modo traiiciunt: quod ego minimè faciendum eſſe puto. Nam dum chirurgiam vitant, ſupra hanc etiam curationis tarditatem incurrunt. Cæterùm de occultis fiſtulis Leonides hæc dicit, Quum profunda fuerit fiſtula quæ σφιγκτῆρα, *id eſt muſculū adſtrictorium*, perforauit, ſiue ab ano exorſa, ſiue multū progreſſa, in muſculo tamen conſiſtens, poſt relatam explorationem, inſtrumento ſedem diducente, parua dioptra dico, ſedem velut muliebrem ſinum diducito: deinde vbi cōparuerit fiſtulæ oſculū, ſpecilli caput per ipſum immittatur, & in profundū propellatur, & ſuper ipſum occurrēs, tota fiſtula per ſemiſpathulam aut ſpathulā fiſtulariā diſſecetur. Nos autē quum in eiuſmodi affectionē incidiſſemus, hoc chirurgiæ modo vti non potuimus, eo quòd fiſtulæ antrum viſui non occurreret. Erat enim inter anum & muſculum adſtrictorium ad dextram partem ſitum, & inſtrumentum diductorium actioni magis tenebras offundebat. Poſtquam autem per digitos facta diductione, rima quædam comparuiſſet quæ iuxta vnam quandam ani rugam, velut defluxio fiſtulæ eſſet, (pus enim per ipſam effluebat) conſtituimus ſanè per hanc ſpecilli caput ad fiſtulam tranſmittere, velut qui ad hanc ab illa deducemur: deinde dextræ manus indice ad σφιγκτῆρα, *id eſt muſculum adſtrictorium*, immiſſo, vbi inueniſſemus corpus quoddam tenue inter digitum ac inſtrumentum, impulſo vehementius ad digitum ſpecillo, fiſtulæ fundum ſurſum verſum perforauimus, & ſpecilli capite per digitum foras tranſmiſſo, totum corpus inter duo fiſtulæ oſcula ſitum, inter id videlicet quod ab initio ad antrum comparebat, & hoc quod iam à nobis factum erat, ſcalpello reſecantes, ſpecillum ſolutum eduximus.

DE HAEMORRHOIDIBVS ANI, Cap. LXXIX.

QVum hæmorrhoides ex eo quod euacuatur ſe nobis manifeſtent, ante actionis aggreſſionem, plurimo per clyſterem infuſo vtemur, quo ſimul & ſuperflua ex inteſtino euacuemus, ſimúlque ſedē irritemus, vt paratior fiat ad euerſionem & ani exitum. Locato igitur ſupino ægroto ad ſplendidam lucem, ſi quidem conſtrictione vti voluerimus, filum lini quincuplum labiis venarū circundabimus, & ſingulas hæmorrhoidas cum hoc funiculo cōſtringemus, vna relicta ad ſuperflui ſanguinis eductionem: (nam & Hippocrates hoc præcipit) poſt aſtrictionem verò, linteo complicato ex oleo madente, & deligatione ſedi idonea vſi, ægrum quieſcere iubebimus, oleo tepido & aqua mulſa ventrē curātes: deinde cataplaſmate ex micis panis ac croco vtentes, & poſt hæmorrhoidum elapſum vino cicatricem inducentes. Leonides autem fili deligatione non vtitur, ſed σταφυλάγρᾳ, *id eſt uuularia forcipe*, diu detentas ſcalpello excindit. Poſt chirurgiam manna thuris & amylo cum chalcitide, aut emplaſtro ex ſpongia vſta cum pice vtēdum eſt: ſed & paſtillo fauſtino ad perfectam aduſtionem quidam vſi ſunt. Alii cauitates vuularii cauteris vſtorio medicamēto explent, & quemadmodum vuam, ita etiam hæmorrhoidas vrunt.

DE CONDYLOMATIS, EXTVBERANTIIS, ac rimis in ano, Cap. LXXX.

COndyloma in ano ſolùm loco differt ab eo quod in muliebribus pudendis eſt. Eſt enim etiam ipſum rugoſa ſedis eminentia, inflammatione aut rima prægreſſa. Primùm igitur eminentia appellatur: vbi verò calleſcit, condyloma. Oportet itaque veluti illa, ita & hæc volſella prehenſa excindere, & cruſtam inducentibus curare. At verò rimas præ duro maximè ſtercore oriētes, & eo quòd calloſæ fiunt, cicatricem tardius recipientes, renouabimus, aut vnguibus aut ſcalpello ipſas lancinantes, & commodè ad cicatricem perducemus.

DE ANO NON PERFORATO, Cap. LXXXI.

PVeris recens natis anus ex natura aliquādo imperforatus reperitur, eo quòd membrana eſt obſtructa. Si igitur hoc fieri poterit, ipſis digitis membrana diffringatur: ſin minus, ſcalpelli acie illa excisa, vino curabimus. Quandoquidem verò etiam perfectis ſæpe propter vlcus non probè curatum, concretio in ano contingit, etiam hanc inſtrumento commodo diffringere oportet, & curationem accommodatam facere, fiſtula plumbea aut cuneolo quodam in anum indito, vſque ad perfectam curationem, vt ne rurſus concreſcat. Eſt autem cuneolus is aliquo ad cicatricē perducente medicamento illinēdus.

DE VARICVM SECTIONE, Cap. LXXXII.

VArix, venæ dilatatio eſt, quandoque in temporibus, quandoque iuxta imi ventris partem ſub vmbilico, aliquādo etiam circa teſtes: maximè verò circa crura. Generationem autem ex materia atrabilioſiore omnino habet. Eorum igitur qui in teſtibus conſiſtunt chirurgiam iam tradidimus vbi de hernia varicoſa egimus: ſed & eos qui in crure ſunt, ſimiliter aggrediemur, in internis femoris partibus aggreſſionem facientes, vbi etiam exortus ipſorum ferme in totum reperitur. nam inferius in plures ramos ſiſſi, magis difficilem aggreſſionem exhibent. Lotum igitur hominem, laqueo in ſuperna femoris parte circumdato, ambulare iubemus, repletā autem venam atramento ſcriptorio aut collyrio, ſecundum ſitum ipſius, ad trium aut paulo amplius digitorum longitudinem notamus, & reclinato extētis cruribus homine, alte-

rum laqueum ſupra genu circundamus, & eleuata in fa- ſtigiũ vena, ſcalpello in loco quem notauimus, ſecamus, non altius quàm per cutem, vt ne venam diuidamus: & labiis ſectionis per hamulos diſtentis, & membranis per incurua ſcalpella ad herniam aquoſam parata excoriatis, nudatáque vena, & vndiquaque expaſſa, femoris vincula ſoluimus, & eleuato per cæcum hamulum vaſe, acum duplex filum trahentem ſubiicimus, ſinúmque fili diſſecamus, & diuiſa in medio vena per venæ ſectorium ſcalpellum, ſanguinis quantum opus eſt euacuamus: deinde vno filo ſuperiorẽ vaſis partem conſtringimus, & crure in directum extento, manuum expreſſione ſanguinem qui in crure eſt euacuamus: & poſtea rurſus infernè vas conſtringimus, aut partem venæ inter vincula interpoſitam, præſectam auferimus, aut etiam manere permittimus, donec ſuâ ſponte vnà cum vinculis excidat: & linamentis ficcis inditis, & ſplenio vino ac oleo imbuto impoſito deligamus, ac ductu ſuppuratorio medicamentorum quæ linamentis excipiuntur curamus. Nec me clam eſt veteres quoſdam vinculis vſos non eſſe, ſed quidam ſtatim nudatum vas excindunt, quidam ex profundo extentũ ipſum, cum violentia extrahunt ac abrumpunt. Verùm optimus eſt relatus chirurgiæ modus, omniúmque ſecuriſſimus. Quin in imo ventre conſiſtentes varices ſimiliter tractamus: itémque eos qui in temporibus conſiſtunt, velut in vaſorum exſectione dictum eſt.

DE DRACVNCVLIS, Cap. LXXXIII.

TRactationem de dracunculis, vt qui maximè per medicamenta tolluntur, libro quarto tradidimus.

DE EXTREMARVM PARTIVM PRAEſectione, Cap. LXXXIIII.

EXtremis partibus aliquando putrefactis, velut manu aut pede, ita vt etiam ipſa oſſa corrũpantur, vel ex laceſſente externa cauſa fracta, vel etiam prægreſſa interna cauſa putrefacta, atque ſic deſectionem poſtulẽt, antequã hoc fiat neceſſe eſt circumſita oſſibus corpora primũ diſſecare. Verùm quia hoc primùm facimus, deinde longiore tempore ſectionem per ferram adhibemus, & periculum eſt ne ſanguinis eruptio ſequatur, rectè proinde Leonides non omnia primùm corpora diſſecat, niſi omnino fuerint putrefacta, ſed eam partem vbi nõ multas neque magnas venas aut arterias eſſe putat, primùm celeriter ad os vſque diſſecat, deinde os quamcitiſſimè ferra deſecat, lineum panniculum ſectis corpuſculis circumdans, vt ne dũ trahitur per ipſa ferra, dolores inducat: & tunc reliquo reſecto, candentes igne cauteres vaſis adhibet, & ſedata ſanguinis eruptione, & linamentis inditis, & deligatione commodè facta, curatione ſuppuratoria vtitur.

DE PTERYGIIS CIRCA VNGVES, Cap. LXXXV.

PTerygium carnis circa vngues incrementum eſt, partem vnguis operiẽs, in pedis & manus magnis digitis maximè conſiſtens. Verùm quæ in pedibus conſiſtũt, ex offenſione plerũque fiunt: in manibus verò ex paronychiis neglectis, inflãmatiſque, ac in pus tranſmutatis. Pus enim diutius moram trahẽs, & radicem vnguis erodit, & ipſum vnguem corrumpit, & ſæpe totum conſumit: plerunque verò mediam vnguis partẽ: ad ipſas autem radices partem quandam illius incorroſam relinquit: aliquando etiam totam radicem illæſam ſinit: quandoque etiam os corrumpit, & odor grauis oboritur, & digitus in ſummo dilatatur, & liuidior apparet. His igitur chirurgia adhibẽda eſt, vt omnem reliquam vnguis partem ſcalpelli acie præſecemus ac amputemus, deinde præſectam ac vlceratam partem cauteriis aduramus. Eſt enim nome, *id eſt, ex depaſcentium ulcerum* genere pterygium, & non ſiſtitur hæc niſi quis adurat, adeò vt ſi neglecta fuerit, digitũ corrumpat. At verò ſi os & vnguis affectione careant, & externus vnguis angulus adnatam ipſi carnem ſubiens ac pungẽs, inflammationis cauſa fiat, tunc pungẽtem vnguis partem tenui ſpecillo, aut eiuſmodi quopiam ſubiecto eleuare oportet, & ſcalpelli acie auferre, & id quod ſupereminet, medicamento cruſtã inducente conſumere. Et profectò plurimi hoc modo per chirurgiã curati ſunt. Si verò maius fuerit id quòd ſupereminet, prius id ſcalpello præcidi,

A & poſtea ipſi medicamentum adhiberi debet.

DE VNGVE CONTVSO, Cap. LXXXVI.

QVandoquidem ſæpe ex offenſionibus vnguibus cõtuſis, dolores conſequuntur, ad chirurgiã nos impellentes, Galeni verba apponere ſatis fuerit. Sic igitur ait, Cõtuſis vnguibus palàm dolorem ſedans auxiliũ experti ſumus ſanguinis euacuationem, quum & pulſationes fiũt, & dolores vehementiſſimi vexant. Oportet autem obliquam facere ſectionẽ, non è directo in profundũ ſupernè

B deorſum, per acutũ ſcalpellum, quò ita ſecta vnguis pars, ſanguine excreto, velut operculũ quoddam ſubiectorum fiat. Si verò in directũ ſecueris, ex ſupernis deorſum, carnis excreſcẽtia cõtinget, nimirum per mediã ſectionem, ſubiecta vngui carne aliud corpus producẽte. Atque hinc rurſus dolores corripiunt, quos in paronychiis nominauimus, dum naſcens caro ab vngue comprimitur. Doloris itaque exortes ſtatim in huiuſmodi ſectione ægros videbis. Sequentibus autem diebus licet nobis ſubſectam vnguis partem leniter eleuare, ſaniémque vnguis exprimere, & rurſus ſubiectæ carni velut operculum, quemadmo-

C dum dixi, imponere: reliqua verò totius digiti curatione mitigatoria ac diſcuſſoria vti conducit.

DE CLAVIS, VERRVCIS, ET IIS QVAE formicariæ verrucæ appellãtur, Cap. LXXXVII.

CLauus callus eſt rotũdus, albus, claui capiti ſimilis, per omnẽ corporis partem conſiſtens, maximè in plantis & digitis pedum, dolorem & actionis impedimẽtum in ambulando inducens. Circumcirca igitur ſcarificatũ clauum, & volſella prehenſum, acuto ſcalpello aut venæ ſectorio inſtrumento radicitus eximere oportet. Quidã ve-

D rò vt ne rurſus naſcatur, candentibus igne vſi ſunt ferramentis. Formicaria autẽ verruca, eminentia eſt cutis parua, calloſa, rotunda, craſſa, in baſi inhærens, & ſi ſcalpatur, formicarum morſibus ſimilem ſenſum inducens, in omni quidem etiam ipſa corpore conſiſtens, maximè autem in manibus. Quidam igitur (inter quos eſt etiã Galenus) duræ pennæ fiſtula, quales ſunt veterum gallorũ, & anſerum, ac aquilarum, circumſcarificandum eſſe cenſent, ita vt obtorqueatur per vim in profundũ, & ex fundo verruca formicaria tollatur: alii verò ænea aut ferrea fiſtula idem faciunt. Verùm iunioribus placuit eam circumſcari-

E ficare, & volſella prehenſam, ſcalpello velut clauos excindere. At verò acrochordon verruca, eminẽtia eſt cutis parua, doloris exors, calloſa, rotunda vtplurimum, baſim autem habet anguſtam, vt pendere videatur: vnde ita appellata fuit, quòd ſummæ chordæ parti ſimilis exiſtat. Extentam igitur eminentiam excidimus: ſin minus, filo ſaltem aut pilo ipſam deligam⁹. Noui autẽ quòd & has & relatas omnes eminentias plerique frigido cautere conſumunt.

DE TELORVM EXTRACTIONE, Cap. LXXXVIII.

F QVòd ea pars chirurgiæ quæ tela extrahit, maximè neceſſaria ſit, Poeta Homerus indicauit, dum dixit,

Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων,
Ἰούς τ᾽ ἐκτάμνειν, ἐπί τ᾽ ἤπια φάρμακα πάσσειν. Id eſt,
Vnus uir medicus multis eſt æquiparandus,
Tela manu excindens, & mitia pharmaca ſpargens.

Recenſendæ igitur primùm ſunt telorum differentiæ. Differunt itaque tela, materia, figura, magnitudine, numero, habitudine, poteſtate. Materia quidem, eo quòd haſti-

G lia ipſa aut lignea ſunt, aut harundinea: ipſa verò tela aut ferrea ſunt, aut ænea, aut ſtãnea, aut plumbea, aut cornea, aut vitrea, aut oſſea, aut harundinea etiam ipſa, aut lignea. ac tot quidem differẽtiæ, maximè apud Ægyptios, repe-riuntur. Figura verò, eo quòd alia ſunt rotũda, alia angulosa, velut ſunt triangula, alia cuſpidata & lanceata appellata, velut quæ tres cuſpides habent, alia aculeata, alia ſine aculeis: & ex aculeatis alia retrò vergentes aculeos habent, vt in extractione contra inſigantur: alia antror-

H ſum, vt in impulſione idem faciant: alia oppoſito inter ſe modo inſtar fulminum, quò & dum trahuntur & dum impelluntur, contrà inſigantur. Quædam verò etiam per cardinem mouentur, & aculeos habent qui contrahuntur, quique in extractione expanduntur, & teli extractionem impediunt. Magnitudine porrò differunt,

A eo quòd alia funt magna ad trium digitorum longitudinem: alia parua vnius digiti longitudine, quæ fanè Micca in Ægypto vocant: alia inter hæc media. Numero verò, eo quòd alia funt fimplicia, alia compofita. Tenuia enim quædam ipfis inferunt ferramenta, quæ in teli extractione in profundo delitefcentia manent. Habitudine autem differunt, eo quòd alia extremam partem acutam haftili infixam habent, alia tubulum habent cui haftile infitum eft. Et alia quidem firmiter adaptata funt ad haftile, alia neglectius, quò in extractione feparentur, & intus ma- B neant. Poteftate demum, eo quòd alia funt medicata, alia non veneno illita. Atque hæ quidem funt telorum differentiæ. Verùm extractionis ratio à nobis tradatur, tum in his qui in bello fauciati funt, tum in his qui extra bellum, fiue voluntariè, fiue inuoluntariè, ex qualicunque occafione, ex quacunque materia facta fuerint tela. Extractionis igitur telorum ex carne duplex differentia eft, altera per attractionem, altera per impulfionem. Nam in quibus leuiter telum infixum eft, exemptio per attractionem fit. Similiter etiam extrahuntur tela, quæ profundum C quidem infixa funt, verùm oppofitæ partes fi vulnerentur, ex fanguinis eruptione aut confenfu, periculum inducunt: per impulfionem verò, in quibus & per profundum infixa funt, & oppofitarum partium corpora breuia funt, & neque neruus, neque os, neque quicquam horum obftat quominus fectio fiat. At in offe fauciato, modus qui per attractionem fit adhibetur. Si igitur confpicuum fuerit telum, ftatim extractionem facimus: fi verò occultum, debet, (inquit Hippocrates) fi hoc fieri poteft, vulneratus in ea figura qua erat dum vulneraretur conftitui, ac D exploratio fieri: fin minus, iacens faltem ad illam figuram conformetur, atque fic exploratio per fpecillum fiat. Et fi quidem in carne fixum eft, per manus telū extrahemus, aut per additamentum quod haftile vocant, fi non excidit id quod ligneum maximè exiftit: fi verò excidit, per forcipem dentibus aut radicibus aut telis extrahendis deftinatam, aut per aliud quoddam commodum inftrumentum extractionem faciemus, carnem etiam aliquando præfecantes, fi vulnus inftrumentum non fufcipiat. Quòd fi in oppofita eius partis proceflerit telum, & fieri E non poffit vt per eam partem extrahatur per quam infixum eft, oppofitis diuifis per illa ipfum educemus, aut extrahentes, (velut dictum eft) aut etiam per fiffuram impellentes, atque hoc aut haftili, aut fi id excidit, impulforii inftrumenti immiffione, cauendo vt ne neruum, aut tendinem, aut arteriam, aut aliquam neceffariam partem diuidamus. Turpe enim fuerit telū extrahentes grauius telo malum inducere. Et fi quidem telum extremam partem haftili infixam acutā habet, (id quod ex fpecillo immiffo cognofcitur) impulforii inftrumēti fœmina immif- F fa ac adaptata, telum propellemus: fi verò tubulum habet, mafculo. At verò fi exemptum telum arenas aliquas habere comperiatur, ita vt alia tenuia ferramenta ipfis inferi potuerint, rurfus fpecilli exploratione vfi, fi illa inuenerimus, eifdem rationibus educemus. Quòd fi aculeos oppofitos inter fe habeat telum; & ideo non concedat, locum vicinum incidere oportet, fi non neceffaria aliqua pars appofita fit, & nudatum telum citra vexationem apprehenfum extrahere. Quidam etiam harundinem aculeis ipfis circumponunt, atque fic telum extrahunt, vt ne G carnes ab aculeis dilanientur. Et fi quidem inflammatio abfit à vulnere, futuris adhibitis, cruentorum vulnerum curatione vtimur: fi verò inflammatum fit, per irrigationes & cataplafmata, ac fimilia inflammationē curamus. Porro in telis medicatis, omnem carnem quæ veneno participauit, fi fieri poterit, amputamus. Cognofcitur autem ex eo quòd à fana carne diuerfa eft. Vehementer enim pallida & liuida, & velut mortificata apparet. Ferunt autem Dacas ac Dalmatas, oblinere aculeis helenium, quod & Ninum appellatur, atque fic hoc fanguinem vulneratorum contingens occidere. Si verò adhæret etiam ab H ipfis, innoxiū effe, & nihil mali facere. At fi telum in offe fixum fit, rurfus inftrumento explorabimus: & fi caro impedimento fuerit, hanc amputamus, aut difparamus: fi verò in profundo offis infixum fuerit, (id quod cognofcimus ex eo quòd intus firmatum non cōcutiatur, etiamfi vis afferatur) excirforio cultro circumfito offe oblato, aut etiam terebris; fi craffum fit, prius perforato, telum exoluimus. At fi in principem aliquam partem infixio facta fit, velut eft cerebrum, guttur, cor, pulmo, hepar, vētriculus, inteftina, rhenes, vterus, vefica, & lethalia figna iam apparuerint, & extractio multam vexationem inductura fit, aggreffionem recufamus, vt ne fupra hoc quòd nihil proficimus, etiam conuiciandi occafionem idiotis exhibeamus. Si verò euentus adhuc dubius fit, periculo prædicto aggredi oportet. Multis enim etiam abfceffu in aliqua neceffaria parte oborto, falus præter omnem expectationem contigit; quum fanè etiam iecoris fibra, & omenti pars, itémque peritonæi membranæ, & totus vterus fæpe ablatus effe cognitus fit, & tamen mors in his fequuta non fit. Sed & guttur fæpe deinduftria in anginis diffecamus, velut de fummi gutturis fectione diximus. In his igitur relinquere telum, ineuitabilem mortem inducit, fupra hoc quòd artem ab omni humanitate alienam id oftendit: at eximere telum, multos velut par eft, feruauit. Nec verò difficilis eft principalium partium fauciatarū cognitio, vt quæ ex fymptomatum proprietate, itémque his quæ excernuntur, & partium fitu reperitur. Membranis enim cerebri fauciatis, dolor capitis circumcirca vehemens oboritur, & oculorum feruor, cum rubore linguæ, & mentis emotio. Si verò cum cerebro fauciatæ fuerint, collapfio, vocis interceptio, faciei diftortio, bilis vomitus; fanguinis per nares excretio, humoris albi ac pultacei per auditorium meatum euacuatio, fi fanies per vulnus tranfitum reperit. Si in vacuas thoracis partes infixum fit telum, ita vt feruetur fpacii amplitudo, fpiritus pertranfit. At corde vulnerato, circa finiftram mammam telum apparet non in vacuum locum progreffum, fed veluti in alio fixum, & quandoque pulfatorium motum præ fe ferens, contingitque fanguinis atri excretio, fi tranfitum repererit: perfrigeratio item & fudor, & animi deliquium; & circa dilationem mors fequitur. Pulmone verò fauciato, fi fpatium fit, per vulnus fpumofus fanguis euacuatur: fi non fit, magis euomitur, & vafa circa collum eleuantur, & lingua colorem mutat, & magnum fpiritum habent, frigidum appetentes. In fepto tranfuerfo vulnerato, telum ad fpurias coftas infixum apparet: infpiratio fit magna cum dolore & fufpirio per totam humorum nexus partem. Si verò in abdomen vulnus fiat, ex his quæ excernuntur manifeftum fit, fi fpatium fit, aut etiam telo extracto, aut haftili intus fracto. nam de ventriculo fuccus euacuatur, de inteftinis ftercus: quandoque etiam omentum aut inteftinum prominet. At vefica vulnerata, vrina excernitur. Proinde cerebro & membranis vulneratis, telum per caluariæ perforationem educemus, quemadmodum in capitis fracturis ftatim dicetur. In thorace verò, fi non fequatur, per moderatam fpacii inter coftas medii incifionem, aut etiam vnius coftæ excifionem, membranæ cuftode fubiecto, telum extrahendum eft. Similiter etiam in ventre, & vefica, & reliquis in profundo partibus, fi quidem fequatur telum, citra curiofitatem eximatur: fin minus, rurfus ampliori incifione, & cruentorum vulnerum curatione vtendum eft. In ventre tamen, fi opus fuerit, futura adhibeatur, velut dictū eft. At fi in magno aliquo vafe, velut in iugularibus in profundo, aut carotidibus, aut circa alas aut inguina magnis arteriis, infixū telum, ampliorē fanguinis eructionem propter exemptionem minatur, prius laqueis ab vtraque parte ipfa adftringere oportet, & deinde telū extrahere. Si verò partis ad partē per telū affixio fiat, velut fi brachiū thoraci affigatur, aut cubitus aliis corporis partibus, aut pedes inter fe, fi quidem nō per totas vtrafque partes telum aut hafta trāfierit, forinfecus eam acceptam, velut in vna parte, extrahemus: fi autē per totum penitus vtrafque pertrāfierit, defecto in medio ligno, particulatim fingula educemus, iuxta facilem figuram. Quandoquidem verò etiam lapides fæpe, aut murices, aut maffæ plumbeæ, aut eiufmodi quædam è funda emiffa infiguntur, tum ob violentiam, tum quòd angulofa exiftunt, deprehendere hæc ipfa oportet ex eo quòd

aſper & inæqualis tumor occurrit, & quòd non omnino in directum diuiſio tendat, ſed etiam maior ſit, & caro velut contuſa ac liuida, & quòd cum grauitate dolẽt. Hæc igitur emota per apta ad hoc inſtrumenta, aut per ſpecilli concauam partem, aut per vulnerarium ſpecillum eximere oportet. Si verò vulnus admittat, etiam per forcipem dentibus aut radicibus euellendis deſtinatum extrahantur. Multis etiam infixa tela latuerunt, & vulneribus ad cicatricem perductis, poſt multum tempus, abſceſſu eo loco facto ac rupto, telum exiliit.

DE FRACTVRIS, ET IPSARVM differentiis, Cap. LXXXIX.

B Onſequens profectò fuerit vt poſt doctrinam eorum quæ per chirurgiam exercentur in carne, etiam de his quæ oſſibus accidunt, fracturis inquam & luxationibus, agamus, eo quòd etiam hæc chirurgiæ generi ſubiecta ſunt: & primùm de fracturis, atque his prius quæ in capite conſiſtunt, tum quòd hæ inter chirurgias quæ in carne & quæ in oſſe fiunt, medium locum obtinent, tum quòd caluaria omnes corporis partes ſupereminet. Proinde fractura in ſumma, diuiſio eſt oſſis, aut ruptio, aut C diſſectio, ab externa aliqua violentia contingens. Differentiæ fracturarum multæ ſunt: aliqua enim raphanatim, alia ſcandulatim, *ſiue aſſuloſè*, alia in vnguem, alia polentæ modo, alia per defractionem fieri dicitur. Raphanatim igitur facta eſt ruptio oſſis in figuram tranſuerſam per craſſitudinem: (quidam etiam cucumeratim & caulatim factam nominant, ex ſimilitudine qua cucumeres & caules franguntur) ſcãdulatim verò facta, eſt ruptio oſſis oblonga: in vnguem verò, ruptio eſt oſſis parte quadam recta, ad finem autem lunaris: (eadem etiam harundinatim D facta dicitur) polentæ autem modo facta, eſt ruptio oſſis in multas tenues partes. eadem etiam nucatim facta quibuſdam dicitur. Defractio verò, aut etiã præciſio, eſt ablatio partis oſſis, per ruptionem ſuperficiei, ita vt pars ablata deficiat. Atque hæ fracturarum differentiæ ſunt.

DE FRACTVRIS IN CAPITE, Cap. XC.

PRopriè verò fractura in capite diuiſio eſt caluariæ, quandoque ſimplex, quandoque multifida, ab externa aliqua violentia inducta. Differentiæ autem fractura- E rũ capitis hæ ſunt, fiſſura, exciſio, expreſſio, depreſſio, cameratio, in infantibus etiam contuſio. Fiſſura igitur eſt diuiſio caluariæ ſuperficiaria, aut profũda, in qua affectũ os foras emotum non eſt: exciſio verò eſt diuiſio caluariæ cum oſſis affecti refractione: (ſi verò etiã defractum ſit os affectum, deaſciationem aliqui affectionem appellauerunt) expreſſio eſt diuiſio oſſis in multas partes, vnà cum hoc quòd oſſicula fracta deorſum ad membranã ſeceſſerunt: depreſſio eſt diuiſio oſſis, cum qua os affectum è naturali loco decedit deorſum ad membranam: came- F ratio eſt diuiſio caluariæ cum oſſium affectorum eleuatione: aut (vt Galenus ait) ad interna ſeceſſio ac cauatio, ſimiliter vt in expreſſione. ſic enim ille putat. Quidam etiam pilationem his annumerauerunt. Eſt autem pilatio fiſſura anguſtiſſima, & ſenſum latens. quapropter ſæpe deliteſcens, eo quòd non exactè cognita fuit, mortis cauſa extitit. At verò contuſio non eſt oſſis diuiſio, ideòque meritò neque fracturam dixerit quis hanc affectionem, ſed eſt impulſio, & velut flexio caluariæ introrſum, cauãs G ipſam citra continuitatis ſolutionem: quemadmodum in æneis & crudis coriaceis vaſis cõtingit, dum extrinſecus percutiuntur. Sunt autem & cõtuſionis duæ differentiæ: aut enim per totam ſuam craſſitudinem os contunditur, ita vt ſæpe etiam membrana abſcedat, vel omnino per totum à caluaria premātur: aut non per totam craſſitudinem, ſed circa externam ſolùm ſuperficiem vſque ad ſecundam laminam. Quidam ad has differẽtias etiam Reſonitum appoſuerunt, qui ex ipſorum ſentẽtia, eſt ruptio caluariæ in oppoſitis his quæ percuſſæ ſunt partibus. Verùm hi errãt. neque enim velut in quibuſdam vitreis va- H ſis, vt ipſi dicunt, etiam hic contingit. Illa enim eo quòd vacua ſunt, hoc perpetiuntur: caluaria autem plena eſt, & alioqui fortis. Etenim capite in multis aliis partibus percuſſo, velut in cadendo contingit, fiſſura caluariæ quæ ci-

A tra ſolutionẽ continuitatis cutis contingit, poſtea abſceſſu circa ipſam facto, & hoc ſecto apparens, putata eſt ab ipſis iuxta oppoſitam plagæ partem facta eſſe. Sed & hæc velut primùm dicta fiſſura curatur. Si igitur fractura in capite facta eſt, manifeſtũ id fit ex eius quod ictum fecit corporis acumine, aut grauitate, aut duritia, aut violentia, & ex ſymptomatis quæ ſauciato accidunt, velut eſt vertigo, vocis interceptio, repentina collapſio, & maximè in depreſſione, aut contuſione, aut expreſſione, aut ad interna cameratione, cerebro compreſſo. Quin & ex ſenſus ſi- B gnificatione percipitur. Si enim memorabilis fuerit cutis diuiſio, per ipſam promptè cognoſcemus: ſi verò omnino non ſit diuiſio, aut anguſta quædam, fracturam tamen factam eſſe ſuſpicemur diuiſa cute, per viſum & per inſtrumẽti explorationem hoc cognoſcemus. Si enim aliqua ex aliis fracturis eſt, ſtatim manifeſtatur: ſi verò fiſſura ſolùm anguſta & pilaris, ſenſum latens, pharmacum quoddam nigrum liquidum, aut etiam atramẽtum ſcriptoriũ affundimus, & os radimus. ipſa enim fiſſura nigra oſtenditur: quare in radendo perſeuerare oportet, donec C fiſſuræ ſignum obſcuretur. Si verò ad membranam vſque fiſſura tendat, à radendo abſtinemus, & ad dignotionem progrediemur, vtrum ab oſſe diſceſſerit membrana, aut affixa maneat. Si enim manet, vulnus moderatè inflammatione deſtituitur, & æger paulatim à febre liberatur, & pus concoctum apparet: ſi verò diſceſſit membrana, dolores augẽtur, & ſimiliter febris, & os alium colorem induit, & pus tenue ac crudum fertur. Si verò neglexerit id medicus, & perforatione non vtetur, longè grauiora ſymptomata accedent, bilis vomitus, conuulſio, mentis per- D culſio, & febris acuta, in quibus aggreſſionem recuſare oportet. At ſi hæc non adſint, ſi quidẽ membrana non diſceſſit, & fiſſura ſolùm fuerit, per raſorium inſtrumentum ſolùm curatur, etiamſi ad profundum vſque deſcenderit: ſi verò ſolùm ad ſecundam laminam, ad illam vſque radendum eſt, aut etiam fractum os tollendum, velut dicemus: ſi verò etiam in tenues partes contritum ſit, etiã has diligenter auferre oportet per idoneum inſtrumentum. Quòd ſi etiam diſceſſit membrana, & tu ab initio vulneratum ſuſcepiſti, hyeme quidem ante decimumquartum E diem omnino oſſis ablationem facere coneris, æſtate verò ante ſeptimum, antequam relata ſymptomata accidãt. Chirurgiam autem aggredieris hoc modo: Præraſis pilis ad vulnus ipſum duas ſectiones facim⁹, quæ ad rectos angulos ſe mutuò ſecant, ad ſimilitudinem literæ Græcæ χ. harum tamen altera ea ſit quæ iam antea adeſt: deinde quatuor angulis in vertice excoriatis, vt os quod perforãdum eſt, totum denudetur, ſi quidẽ ſanguinis eruptio fiat, linamenta poſca imbuta indemus: ſin minus, ſicca: deinde linteo cõplicato, vino ac oleo imbuto impoſito, vinculo F conuenienti vtemur. Poſtera die ſi non recẽtius aliquod ſymptoma impediat, perforationẽ affecti oſſis aggrediemur. Ægro itaque in ſella, aut ſupino reclinato, prout vulneri conuenit, & auribus ipſius lana obturatis, propter ſonitum pulſationis, vulneris vinculũ ſoluemus, & amotis linamentis omnibus, factáque per ſpongias derſione, duos miniſtros iubebimus vt circũdatis tenuibus faſciolis, quatuor incumbentium fracturæ corporum angulos retrahant: & ſi infirmũ os fuerit, vel natura vel ex fractura, oppoſitis ſcalpris exciſoriis hoc auferemus, primũ ca- G uis à latiore incipientes, & poſtea cum anguſtioribus permutantes, deinde etiam ad ſpecilli formam habentia tranſeuntes, & malleo leniter impellentes, ita vt vitemus capitis concuſſionem. Si verò robuſtum fuerit os, prius hoc terebellis ſe non demergẽtibus perforabimus: (talia autem ſunt quæ paululum ſupra aciem eminentias habent, prohibentes ne ad membranam demergantur) & tunc ſcalpris exciſoriis vſi, affectum os auferemus, non aceruatim, ſed particulatim, ſi fieri poterit, digitis, ſin minus, forcipe dentaria, aut oſſaria, aut volſella pilaria, aut H tali quopiam inſtrumẽto. Inter foramina autem tantum ſpacii relinquatur quantum eſt maximum ſpecilli caput. Profunditas verò ipſorum ea ſit vt prope ad internã oſſis ſuperficiem accedant, cauendo vt ne terebra membranã contingat. Quapropter pro oſſis craſſitudine tere-

bram esse oportet, pluribus ea de causa præparatis. At si ad secundam tantùm laminam caluariæ fractura procedat, ad hâc vsque solùm perforabimus. Post ossis ablatione, explanata per excisionẽ inducta asperitate, cum rosario aut specilli formam habente excisorio scalpro, membranæ custode subiecto, & officulis aut aculeis, velut verisimile est, remanentibus, industriè eductis, ad linamentorum vsum progrediemur. Hic communior simúlque facilis & periculi exors chirurgiæ modus est: sed & per scalprum excisorium lenticulatum dictum excidendi modus (insigniter à Galeno laudatur) citra perforationem, post scalpturam per caua scalpra factã adhibitus. Sic igitur dicit, Si verò semel vnam nudaueris partem, subiecto scalpro excisorio, quòd lenticulatam partem ad finem prominentem, obtusam ac leuem habet, acutam verò in longitudinem rectam, quum latam lenticulati scalpri partẽ supra membranam firmaueris, paruo malleolo impellẽs, hoc modo caluariam diuides. Contingunt enim ex his actionibus omnia quibus opus habemus. Nam membranæ ne si dormitans quidem quis operetur, sauciari potest, latæ soli parti lenticulati occurrens. Et si alicubi caluariæ adhæreat, etiam huius appensionem citra læsionẽ auellit rotunda lenticulati scalpri extremitas. Sequitur autem à tergo ipsam præeuntem scalprum caluariam dissecans. Quare neque qui magis periculo careat, neque qui citius operetur, alium perforationis modũ reperire licet. At verò per terebras & chœnicidas, *id est modiolos*, appellatas chirurgia à recẽtioribus velut praua reprobata est: atque sic quidem aggressionem velut in fissura exposuimus: idẽ tamen modus eximendorum ossium, etiam in reliquis caluariæ fracturis conueniet. Sed & quantitatem ossium quæ excindi debent Galenus nos docet, ita palàm dicens, Quantum verò affecti ossis excindere oporteat, deinceps tibi exponam. Quod quidem vehementer contritum est, totum id eximere oportet. Quòd si quædam fissuræ ab ipso amplius extẽdantur, (quemadmodum aliquando con tingere videtur) has ad finem vsque persequi non conuenit, vt qui probè sciamus quòd nullum damnum ex hoc sequetur, si alia omnia rectè fuerint peracta. Post chirurgiam, linteolum simplex pro magnitudine vulneris, rosaceo imbutum membranæ integemus, & lanæ floccum paruum, similiter rosaceo imbutum, prædicto linteolo imponemus: deinde complicatum duplex linteolum, vino & oleo imbutũ aut etiã ipso rosaceo, toti vulneri circũponemus, considerãdo vt ne mẽbrana grauetur: postea lato deligamento vtemur, neque per hoc constringentes, sed vt tantùm conseruentur linamenta. Et victum inflammationem arcentem, ac febrilem appellatum, exhibebimus, frequentius interim irrigantes rosaceo membranã. Tertia verò die facta solutione, & per spõgias detersione, cruentorũ vulnerum & inflammationem arcẽte curationis ductu vtemur, inspergentes membranæ aliquem puluillum capitalem siccum vsque ad concarnationem: quãdoque etiam radẽtes os, si fortè opus sit, ob aliquos præeminentes aculeos, aut etiam propter ipsam incarnationẽ: quin & reliquam medicamentorum materiam (velut in vulneribus dictum est) adhibebimus. Quandoquidem verò sæpe post chirurgiam membrana inflammatur, adeò vt non solùm caluariæ crassitudinem, sed etiam ipsius cutem transgrediatur cum renisu, & naturalis ipsius motus pulsatorius impediatur, ad quæ conuulsio maximè, & alia grauia symptomata, aut mors consequuntur. Inflammatur autem, siue ob acutam aliquam ossis præeminẽtiam pungentem, siue ob linamentorum grauitatem, aut ob frigiditatem, aut multum cibum, aut vini potum, aut etiam ob aliquam obscuram causam. Si igitur ob manifestam causam inflammatur, hæc citò recidẽda est: si verò ex obscura, plus contendere oportet, adhibendo aut venæ sectionem, si non sit quod prohibeat, aut cibi abstinentiã, aut victum ad inflammationem commodũ. Sed & localibus vtendum est auxiliis, velut est calidi rosacei irrigatio, & perfusio ex decocto althææ, aut fœnigræci, aut seminis lini, aut chamæmeli, & similium: cataplasmatis etiam ex cruda ordeacea farina, & semine lini cum prædicto decocto, & adipe gallinaceo: irrigationibus quoque

A per lanam in capite & occipite, instillando etiam auditoriis meatibus oleum quoddam ex his quæ inflammationem arcent. Sed neque viscera negligenda sunt quominus cataplasmata ipsis imponamus. Totius item corporis prouidentiam facere oportet, ita vt in aquam calidam ipsos inducamus, ac inungamus. Si verò perseueret inflammatio, & nihil aliud prohibeat, etiam bilem educente medicamento Hippocrates ipsos purgare iubet. Porro denigrata membrana, si quidem in superficie sit nigrities, ex medicamento aliquo hanc vim habente inducta, mellis

B triplum rosaceo admixtum, per linamenta indemus, & sic curabimus, consequenter etiam reliqua adhibentes. Si verò spõtanea nigrities fiat, & maximè in profundo, cũ aliis malis signis, tũc sanè de his desperãdũ est. insiti enim à natura caloris mortificationem significant. Noui quendam qui post annum ab accepto vulnere, caluariæ perforationem admisit, & superstes euasit. Erat enim in sincipite fractura ex telo inducta, & effluxionẽ habebat, propter quam membrana illæsa seruata fuit.

C

DE NASO FRACTO ET CONTVSO, Cap. XCI.

NAsi inferna pars quæ cartilaginosa est, non frãgitur, sed contunditur, & sima fit, & distorquetur: superna verò, quæ osseæ naturæ est, quandoque frangitur. In his verò Hippocrates deligationem reprobat, vt quæ magis simitatem & ampliorem distortionẽ inducit, præterquã si quæ circa mediũ nasum partes ob impulsionem supereminean. In his enim conuenientem deligationem cum medicamenti impositione assumit, quò oppressus nasus

D naturalem figurã recipiat. Fracto itaque naso in infernis partibus, indice aut paruo digito immisso, directionem partium foras facere oportet. In interioribus verò etiam cũ specilli capite hoc faciẽdũ est, statim in prima die, aut non multo post eam. Nam circa decimam diem nasi ossa corroborantur. Extrinsecus quoque indice & magno digito hunc conformare oportet. Quò verò conformatus figurã suam incollapsam cõseruet, cuneolos ex linteo intortos ac inuolutos duos naso indere oportet, in singulas nares vnum, etiamsi altera solùm nasi pars sit distorta, & hos sinere donec os aut cartilago corroboretur. Quidã

E etiam pẽnas anserum, velut calamos adaptatas, linteis infusas naso indiderunt, quò & figura conseruaretur, & respiratio nõ impediretur: quod sanè necessariũ nõ est, quũ per os respiratio fiat. Quòd si inflãmatus sit nasus, medicamẽtũ aliquod inflãmationẽ arcens imponemus, velut est emplastrum ex succis, aut ex aceto & oleo, aut tale quoddam: aut cataplasma ex similagine triticea cum manna & gummi cocta, imponimus, tum ob inflammationem, tum vt nasus contineatur. At si in alteram partem nasus fuerit distortus, Hippocrates post congruam conforma-

F tionem, iubet lori longi, digiti latitudinem habentis alteram extremitatem glutino aut gummi illitam, ad summam nasi partem, ex eo latere quod inclinatum est, agglutinare, & postquam siccata induruit, lorum iuxta oppositã aurem ad occiput & frõtem ducere, atque eo loco postea alteram lori extremitatem firmare, quo in latus retractus nasus ad mediam figuram dirigatur. Verùm hoc non valde probatum est iunioribus. At verò si in tenues partes confracta fuerint nasi ossa, diuisionem facere aut ampliare oportet, & tenuibus officulis volsella pilaria ex-

G emptis, disparatas partes futuris contrahere, & cruentorum vulnerum ac glutinatoria curatione vti. Si verò etiã intra nasum vlcus factum fuerit, lemniscis dictis linamẽtis, ex medicamẽtis cõgruis illitis ac inditis curetur. Quidam etiam plumbeis fistulis vsque ad cicatricem inductam vsi sunt, vt ne caro ex vlceribus excresceret.

DE INFERNA MAXILLA FRACTA, & aure contusa, Cap. XCII.

DE aure contusa in tertio libro tradidimus, eo quòd talis affectio ad fracturas non pertineat: maxilla verò

H inferna frangitur ob multas causas. Si igitur extrinsecus solùm fracta, non autem instar caulis intrò cauetur, notæ expositæ sunt ad manũ. Proinde alterius manus, dextræ, si dextra maxilla fracta sit, sinistræ, si sinistra, indice & medio digito ægroti ori immisso, internum fracturæ gibbũ

cc.iiii.

induftriè foras protrudere oportet,ita vt altera manus fo-
ris illum excipiat.Maxillæ verò rectitudo ex dentium in-
fitorum ipfi æqualitate colligatur. At fi caulatim facta
eft fractura,tenfione vtrinque retrò vfus, & miniftro tenē
te,directionem velut dictum eft facito.Cæterùm difpara
tos circa fractam partem dentes,coniugatos (velut Hip-
pocrates ait)colligare oportet auro,hoc eft aureo lino fi-
ue filo. Verùm quum hoc non omnibus promptum fit,
filo lineo forti,aut byffo,aut fetis equinis, aut aliquo alio
huiufmodi.Quòd fi cum vlcere facta eft fractura, explorā
dum fpecillo eft an etiā defractio offis facta fit: & fi hoc
ita habet,& parua eft diuifio,ampliata ea,defractū os fiue
vnū,fiue plura fint, per idoneū inftrumentum eximere,
& labia vlceris futuris contrahere, & cruentorum vulne-
rum medicamento adhibito deligare oportet: fi verò fi-
ne vlcere,cerato fimplici maxillæ impofito, cōuenienter
deligare,ita vt media fafciæ pars ad occiput locetur.Deli
gationes autem vtrinque ad aures in fummum mentum
procedant,deinde rurfus ad occiput, poftea fub mentum,
& hinc per genas ad finciput, & rurfus hinc fub occiput,
vbi etiam finire fafcia debet. Adhæc rurfus fuperiectio
facienda eft,hoc eft aliud ligamentum fronti circundatū
in pofteriore capitis parte connectatur, ad omnes prædi-
ctas deligationes conftringendas. Quidam etiam ferulā
leuem, *uelut alii alutam*, æqualis longitudinis maxillæ im
ponunt,& velut dictum deligant:alii deligatione quæ ca-
piftrū dicitur vtuntur.Porro fi ambæ maxillæ iuxta fum-
mum mentum auellantur,qua parte etiam coalefcunt,am
babus manibus paululum diductas ipfas, rurfus inter fe
coaptato,& coniugatis dentibus velut dictum eft,deliga-
to,& congrua vfus deligatione, quiefcere iuffi, tenuibus
& forbilibus alimentis vtantur. manducatio enim ipfis
inimica eft. Et fiquid de figura emotum effe putaueris,ter
tia quaque die foluens rurfus deligato,atque ita facito do
nec callus obducatur.Obducitur autem callo maxilla in-
tra tres maximè hebdomadas, eo quòd & laxa, & medul-
la plena eft.Si verò inflammatio quædā oboriatur, nihil
irrigationum ac cataplafmatum ad hanc omittēdum eft:
id quod in omnibus fimiliter tibi obferuandum eft.

DE CLAVICVLA FRACTA, Cap. XCIII.

CLauicula in naturali figura iuxta internā partē pecto-
ri coalefcit,iuxta externā ad fummum humerū arti-
culatur. Et propterea quum humerum aut etiam ipfum
brachium fuftineat, fi fracturam pertulerit in quacunque
tādem parte,ea pars quæ ad humerū eft, plerūque magis
quàm interna eius extremitas deorfum fertur,vt quæ v-
nà cum brachio detrahatur.Præftat autem caulatim,& nō
fcandulatim aut harundinatim clauiculam frangi,ex mul
torum fanè fententia. Quod enim caulatim fractum eft,
per extenfionem & compreffionem digitorum, promptè
ad naturalem ftatum redit: reliqua verò eminentias ha-
bent quæ difficulter adaptari poffunt. Si igitur per totam
craffitudinem quocunque tandem modo fracta fuerit,
duo miniftri,alter brachium id quod eft ad fractā claui-
culam manibus amplexus,ad externam partem, fimúlque
furfum trahens,alter oppofitum humerum, aut omnino
collum attrahens, fic in contraria faciant extenfionem.
Medicus autem fuis manibus fracturam componat, pro-
minentiora impellens, & quæ in profundo funt extrà at-
trahens.Quòd fi ampliore opus fuerit extēfione, globum
fatis magnum ex panniculis aut lanis, aut eiufmodi ali-
quam molem alæ fubiicito, & cubiti flexuram ad coftam
quæ ad ipfum eft adducito, & reliqua velut dictum eft
facito. Si verò extremitatem clauiculæ ad humerum, in
profundum delapfam, ad fuperficiem attrahere non po-
tueris,fupino reclinato homine,& puluinari congruo dor
fo fubiecto; & miniftro ambos humeros deorfum depri-
mente, vt os clauiculæ quod in profundo eft refringatur,
rurfus ipfis digitis fracturam cōponito. Si verò pars quæ-
dam à clauicula defracta,& emota,inconftans ac pungens
fentiatur, fcalpello in directum diffecantes, & defractam
auferemus, & reliqua per exciforia fcalpra explanabimus,
clauiculæ fubiecto membranæ cuftode, aut alio excifo-
rio fcalpro,ictus firmandi gratia: & fi quidem inflamma-

A tio abfit,futuris:fin minus,linamentis vtemur, & fpleniis
diuerfis præparatis,ad fupereminentis offis inclinationē.
Maiora & craffiora apponemus,fi adfit inflammatio, oleo
madentia:fi non fit, ficca: & congruo ex lana globo alæ
fubiecto propinquæ, conueniētem inducimus deligatio-
nem,per alas & affectam clauiculam & fcapulam, prout
conuenit deligationes ducentes.Et fi clauiculæ ad hume-
rum pars, deorfum inclinata eft, latioris lori media parte
cubiti gibbo qui ad ipfam eft,fubiecta, totum brachium
de collo fufpendimus, ex alia etiam fafcia manu quæ ad
B ipfam eft,fufpēfa,velut in iis quibus vena in cubiti flexu-
ra fecta eft fieri folet. Si verò ad fupernam extremitatem
vergit,id quod rarò contingit, recufanda eft brachii ap-
penfio,æger verò fupinus reclinandus eft, ac tenui victu
nutriendus.Si verò opus fuerit, etiam irrigationes adhi-
beantur,& reliqua fecundum rationē fiant,vfque ad callū
inductum. Inducitur autem clauiculæ callus vtplurimum
in viginti diebus.

DE SCAPVLA, Cap. XCIIII.

SCapula circa latam & menfariam partem non frangi-
C tur:verùm iuxta fpinam fuam fracturam patitur, quæ
aliquando exprimitur, aliquando ruptionem fimplicem
fuftinet,aliquando etiam defrangitur.Expreffio tactu co-
gnofcitur,caua occurrens,torporémque vicini brachii,&
punctorium dolorem inducens: ruptio verò tactus afpe-
ritate & loci dolore cognofcitur:ambo autem inflamma-
tionem arcente ductu curantur. At defractio, quæ etiam
ipfa tactu cognofcitur, fi quidem quiefcit, conuenienti
deligatione affigitur:fi verò innatat & pungit,per fectio-
nem,& ablationem,& futuris(velut antea dictum eft)cu-
D ratur. Deligationes autē etiam hîc fimiliter velut in cla-
uicula adhibeantur,& reclinatio in oppofitum latus fiat.

DE PECTORE, Cap. XCV.

MEdia offis pectoris pars frangitur & exprimitur:
fumma verò pars defrangitur. Si igitur ruptio dif-
torta facta eft,loci dolor & inæqualitas fequitur, & ad di-
gitorum innixum ftrepitus:fi verò expreffio,dolor vehe-
mens, fpirandi difficultas, tuffis dum membrana coftas
fuccingens pungitur:rarò etiam fanguinis eductio, caui-
tas quoque offis fracti & ceffio. Sed & nunc curatio fimi-
E liter difponenda eft,velut in fcapula dictum eft. Verùm
in expreffione repofitionis modus fecundum Hippocra-
tem affumatur,quem ille in clauicula quæ intrò ceffit, ex-
pofuit,per fupinam reclinationem, & ceruicalis fub dor-
fum fubiectionem,& fcapularum depreffionem,vnà cum
hoc vt & coftas vtrinque manibus cōtrahamus. Intectis
autem coftis cū lana,circularis deligatio affumatur, fub-
iectis antea in directum duobus loris ex humeris depen-
dentibus,ita vt poftea amborum initia ad oppofita con-
nectantur,& circulares deligationes decidere prohibeāt.

F DE COSTIS, Cap. XCVI.

EX coftis,quæ etiam fpathæ dicuntur,quæ quidem of-
feæ funt,in omni parte ruptionem fuftinent, fpuriæ
verò,iuxta fpinam folúm.Nam hîc folùm offeæ exiftunt:
in anteriore verò parte,in cartilaginem tranfeuntes con-
tunduntur,& non franguntur. Signa non difficulter col-
liguntur.nam loci inæqualitas digitis explorantis occur-
rit,& ftrepitus,& adductio ad partem fractam. In his autē
quæ intrò vergant, etiam dolor vehemens punctorius,
grauior eo qui in pleuriticis fentitur, eo quòd velut acu-
G leo membrana coftas fuccingens fauciatur: fpirandi dif-
ficultas,tuffis,fanguinis fæpe eductio. Et alias quidem e-
motiones digitis conformare licet, eam verò quæ intrò
ceffit non item,eo quòd defperata fit tenfionis facultas.
Vnde quidam flatuofum & multum cibum exhibere iu-
bent, quò per inflationem & tenfionem fractura foras
propellatur:id quod neceffarium non eft.Nihil enim cō-
mune eft thoraci cum nutritoriis membris, quantum ad
hoc attinet, fupra hoc quod etiam inflammatio à reple-
tione augetur.Alii cucurbitam affigunt,quod non alienū
H eft à methodi ratione,nifi corporum ex cōtractione coa-
ceruatio, fracturam amplius ad interna impulfura effet.
Quapropter Soranus dicit,Lanis oleo calido madidis par
tes integantur,& per linteola complicata, intermedia co-
ftarum pars expleatur, quò deligatio fecundum circularē

obductionẽ æqualis ac plana fiat, velut in pectore. Omnia verò velut in pleuriticis fiant, ad magnitudinis proportionem. Si verò magna aliqua necessitas cogat, ob vehementem succingentis membranæ puncturam, diuidere cutem oportet, & fractam costæ partem denudare: deinde membranæ custode subiecto, vt ne succingẽs vulneretur, industriè excindere, & pungẽtia ossicula eiicere: post hoc ea quæ inflammatione carent coniungere, & velut cruẽtum vulnus curare: inflammata verò oleo tinctis linamẽtis tegere, & nutrire ac curare his quæ inflammationem sedant: reclinare autem prout illi facilè tulerint.

DE COXIS, ET PVBIS OSSIBVS, Cap. XCVII.

COxarum aut ilium ossa raró fraguntur: easdem autem fracturarum differentias habent quas scapulæ. Defrãguntur enim iuxta fines, & rumpuntur in longitudinẽ, & exprimuntur in medio. Sequitur adhæc loci dolor punctorius, ac pulsatorius sensus, & cruris in directo siti torpor, si facta est expressio. Exigunt eandem quam scapulæ repositionem. Solùm verò recusant eius quod defractum est exemptionem per externas partes, per chirurgiã, quũ si opus sit digitis conformentur. Consentaneam etiam reliquam curationem facere oportet, irrigationibus vtendo, & cauas ilium partes complicatis linteolis explendo: quò dum circulares deligationes obducuntur, deligatio plana fiat. Eadem dicenda sunt & de pubis ossibus: neque enim habemus quicquam quod de his peculiariter dicamus.

DE VERTICVLIS, ET SPINA DORSI, & de osse sacro, Cap. XCVIII.

VErticulorum plexus ac ambitus aliquando cõtusionem, raró etiam fractionem sustinent, ob quas dum spinalis medullæ membranæ comprimuntur, aut etiam ipsa medulla, neruorum per consensum affectiones fiunt, & mors cita sequitur, & magis si etiam circa colli verticula consistat affectio. Quare prædicto periculo, si fieri potest aliquid audere oportet, & per sectionem premens ossiculum eximere: sin minus, saltem inflammationem arcente ductu hos mitigare. Si verò processus aliquis verticulorum, ex quibus spina constituta est, defrangatur, ita vt fragmentum ad digitorum contractionem moueatur, & vicissim recurrat, incisa cute hoc eximere oportet, & facta per suturas contractione, cruentorum vulnerum curatione vti. At verò si os sacrum fractum sit, indicem sinistræ manus digitum in sedem demittere oportet, & altera manu fractam partem quantum fieri potest conformare. Si verò quid defractum sentiamus, etiam hoc facta diuisione eximendum est, deligatióque ac curatio commoda adhibenda.

DE BRACHIO, Cap. XCIX.

IN brachio fracto Hippocrates extensionem sic fecit, Oportet, inquit, lignum oblõgum, qualia sunt ligna quæ in foramina ligonum immittuntur, ab extremis partibus funibus illigare, & transuersum de trabe aliqua suspendere: hominem verò in alta quadam sede locatum, erectiorem quàm in ea figura qua erecta ceruice dormimus, manum suam supra dictum lignum transmittere, vt mediã ligni partem per transuersum alæ suæ adaptet. Inflexo autem in rectum angulum cubiti gibbo, minister flexis genibus incumbens manum eius teneat: & postea graui aliquo, velut est lapis, aut massæ plumbeæ pondus, aut eiusmodi quiddam de cubiti gibbo appenso, atque ita vt sublime depẽdeat demisso, fracturã dirigito ac componito, aut pro graui illo appẽso, minister brachium deorsum trahat. Quidam verò pro ligno quod in foramina ligonũ immittitur, gradu scalæ vsi sunt. Soranus autẽ sic: Homine in sella collocato, aut (quòd melius est) resupinato, quò minus affligatur: deinde manu iuxta articuli iuncturam laqueo ligata, & de ceruice suspensa, quò angularis ipsius figura seruetur, duobus ministris imperamus, alteri vt supra fracturam, alteri vt infra, digitos apponant, atque sic extensionem perficiant. Si verò intensiore tractione opus sit, duo lora æqualiter secta brachio circundamus, alterũ supra fracturam, alterum infra, & ministro qui super caput ægroti stat, itémque alteri qui ad pedes, lororum ini-

A tia damus, & in contrarium extendere iubemus. Si verò ad summum humerum fractura consistat, mediã lori partem alæ subiicimus, & ei qui ad caput adstat tenendam damus, atque ita altera oppositum in contrarium trahente, extensionem in diuersa velut dictum est facimus. Quemadmodum etiam si ad cubiti gibbum fractura sit, iuxta illum, aut etiam iuxta manus articulum lorum iniiciatur. At verò ossibus fracturæ probè coaptatis, extensio remittatur, deligatio autem secundum Hippocraticam legem fiat. Verùm si quidem inflammatio abest, & recẽs B sit fractura, lineis vtendum est fasciis, oblongis quidem, latitudine verò trium aut quatuor digitorum, aqua aut posca madidis: si verò adsit inflammatio, lanis tenuibus ac mollibus oleo imbutis. Et si in medio brachii fuerit fractura, principium fasciæ supra fracturam immittere oportet, & vbi iterum atque iterum deligaris, sursum ferre, quò sanguinis, inquit, influxiones intercipiantur, atque illic desinat. Vtendum est etiã altera fascia, initio eius similiter fracturæ immisso, & in reliquis eodem modo velut in priore, vt tamen ex supernis deorsum tendat, atque C hinc rursus ad superna recurrat, ibique ita desinat. Moderata verò fiat adstrictio, & ad nostrum, & ad ipsius ægroti sensum. Si verò ad summum humerum fuerit fractura, priori fascia humerus & scapulæ ac pectus comprehendantur, quò gruina appellata deligatio fiat. Secunda autẽ vsque ad cubiti gibbũ distribuatur, illincque ad superpositas partes recurrat, comprehendens humerum, scapulas & pectus, veluti prior. At si ad cubiti gibbum fractura sit, etiã cubitum simul deligare oportet, angulari figura seruata. Eodem modo etiam in aliis artubus, velut sunt cubi- D ti, femora, tibiæ, si iuxta partem, aut etiam prope articulũ, & non in medio artu fractura est, articulus simul deligãdus est. Iuniores post deligationem statim etiam ferulas imponunt, quò figura repositionis contineatur, adstringentes ipsas ad sensum & inflãmationis molem: verùm antiqui post septimum diem ferulas adhibuerunt. nam intra hunc decrescente inflammatione, mẽbrum tenuius redditur. Soluere porro deligationes Hippocrates tertio quoque die iubet, vt ne operto citra resolutionem membro, tensio aliqua & pruritus accedat, neque diutius per- E spirationes impediantur firmata iam fractura: ob quas contingit vt non solùm anxiè quidam pruriant, sed etiã vt erosa per saniei acrimoniam cute exulceratio fiat. Affundendum igitur est aquæ temperatæ calidæ tantum quantum satis est ad saniem discutiendam. Post septimũ diem, pluribus diebus interpositis soluere oportet. nam neque partes saniei excretione amplius opus habent, & calli incremẽtum sic melius procedit. Ferulas autem hoc modo adhibere oportet: splenia triplicata oleo imbuta fasciis deligatis circumdamus. Si igitur æquale fuerit cras- F situdine membrum, æqualiter: si inæquale, cauiores partes spleniis explentur, atque ita æqualis crassitudinis pars ad ferularum impositionem efficitur: deinde ferulis lana aut stupa moderatè obuolutis, ipsas circũ fracturam adhibemus, non minore quàm digiti spatio inter se distantes, leniterque adstringimus, cauendo quantum eius fieri potest, vt ferulæ articulum non contingant, & maximè iuxta internam flexuræ partem. vlcera enim in ipsis aliquando & neruorum inflammationes efficiunt. Proinde breuiores ipsas circa articulos esse oportet, velut sanè e- G tiam fortiores qua parte fractura in gibbum attollitur. Præstat autem & brachium ad thoracem moderatè deligare, vt ne si id commoueatur, figuram euertat. Si verò inflammatio adsit, (hãc autem cognoscimus & ex circumsito tumore, & rubore, & quòd nũc magis quàm primùm adstringitur membrum) aut etiam fractura distorta sit, aut etiam nihil horum, sed laxæ appareant, aut rursus adstrictiores quàm conuenit deligationes, soluere ipsas oportet, & deligationem corrigere. Reclinetur itaque æger supinus, super stomachũ manum habens. Brachio autem H subiiciatur ceruical molle, corium inductum habẽs, quò irrigationum influxiones suscipiat. Irrigetur autem quotidie oleo calido, & maximè si adsit inflãmatio: & nutriatur tenuiter quidem tempore inflammationis, postea verò moderatè, ad calli generationem, & quiescat vsque

ad callum inductum. Concaleſcit & brachium & tibia circa quadrageſimum diem: poſt quem facta exolutione, & balneo adhibito, emplaſtris fracturis deſtinatis curatio perficiatur. Atque hic aggreſſionis modus ferme etiam omnibus aliis fractis artubus conuenit.

DE CVBITO ET RADIO, Cap. C.

CVbitus & radius quandoque ambo ſimul franguntur, quandoque alter ſolùm ac circa medium, aut circa partem ad cubiti gibbum, aut ad manus articulum. Peſſimum igitur eſt ambos ſimul fractos eſſe, deinde cubitum ſolum: facillima verò curatio eſt ſi radius frangatur. Et ſi enim maior ſit cubito, illum ipſum tamen ſubiectum habet in quo vehitur. Verùm ſi quidẽ alter ſolùm fractus ſit, iuxta illum maximè extenſionem vehementiorem facere oportet: ſi verò ambo, ſimiliter extendere cõuenit, figurata manu in angularem figuram, ita vt pollex omnium digitorum altiſſimus ſit: minimus contrà, infimus: ita enim continget vt cubitus radio ſubiiciatur. Quòd ſi robuſtiore opus fuerit extenſione, ambobus maximè fractis, non ſolùm manibus, ſed etiam loris facienda eſt extenſio, velut de brachio dictum eſt. Sed & omnẽ deligationem, & reliqua conſequẽter, vnà cum ferularũ impoſitione, velut in illo facere oportet, donec oſſibus callus obducatur. Inducitur autem callus circa cubitum plerunque in diebus triginta: ſed & depoſitio ſimilis ei quæ brachio fracto fit, adhibeatur, exceptis his quæ ſubiiciuntur.

DE SVMMA MANV, EIVSQVE DIgitis, Cap. CI.

ARticuli ad manum, brachialis appellati, & oppoſitæ ei partis oſſa, itémque digitorum oſſicula, quum laxa ſint & natura fiſtuloſa, plerunque cõtũduntur: rarò autẽ frangũtur. Collocato igitur ægro in altiore ſella, præcipiendum eſt ei vt in tabellam aliquam planam, manum pronam ponat, & extentis per miniſtrum fractis duobus digitis, pollice ac indice ipſa componantur. Verùm appreſſa deligatione vtendum eſt, quo tempore inflammatio accedit: nam propter laxitatem, facilè in ipſis calli redundantia excreſcit. Si verò internodium aut ſimpliciter digitus fractus ſit, ſi quidẽ magnus, qui & pollex appellatur, is fuerit, poſt idoneam deligationem, infernè ad palmam deligandus eſt, vt quieſcat: ſi verò index aut paruus, ad vicinũ deligetur: ſi ex mediis aliquis, his qui ab vtroque latere ſunt alligetur: aut etiam omnes ex ordine ſimul colligandi ſunt. Melius enim quieſcunt, quemadmodum ſi fracti etiam ferulis adhibitis colligati eſſent.

DE FEMORE, Cap. CII.

FEmoris eadem eſt quæ brachii ratio. Priuatim verò femur dum frangitur, magis in anteriorem locum diſtorquetur, itémque in externum: nam in hos etiam naturaliter dilatatum eſt. Reponitur autem per manus, & loris, ac laqueos æqualiter extentos, altero ſupra fracturam, altero infra circumdato: ſi verò iuxta partem facta ſit fractura, ſi quidem ad femoris caput ſit, mediam lori lanam obuolutam habẽtis partem, vt ne corpora ſecet, ad interfœmineũ locamus, & initia ad caput adducẽtes, miniſtro tenenda tradimus: infra fracturã autẽ circũdato laqueo, initia eius alteri miniſtro extẽdẽda damus. At ſi ad genu fractũ ſit, lorũ ſupra fracturã circũponimus, & initia ſurſum extẽdẽda præbemus. Ipſũ verò genu vinculo adſtrictũ tenemus, atq; ſic iacẽte adhuc homine, & extẽto crure, fractã partẽ cõponimus. Oſſa verò pungentia ſurſum tracta tollimus, velut ſæpe dictum eſt: reliquã curationem in brachio diximus. Concaleſcit femur diebus quinquaginta. Cæterùm depoſitionis modus poſt totam de crure doctrinam dicetur.

DE PATELLA GENV, Cap. CIII.

LAxum os eſt genu patella, & ſupernè ac infernè à corporibus validè continetur: & ſæpe quidem contunditur, rarò autem frangitur. Patitur autem ruptionem per craſſitudinem, & in tenues partes fractionem cum vulnere, aut ſine vulnere: notæ conſpicuæ ſunt. Solutio enim continuitatis occurrit, & cauitas, & ſtrepitus. Componitur autem pars crure extento: ita enim quæ in duas partes diuiſa eſt digitis cõtrahitur, donec labia fracturæ mutuò ſe A contingant ac committantur. Quæ verò in tenues partes fracta eſt, conformatur. Nam etiamſi non fiat calli obductio, eo quòd vtraque pars per connexos muſculos ac neruos, à femore & tibia in contrarium retrahatur: tamẽ multum de diſtantia contrahetur, actioníſque difficultatem affectis inducet. Neque enim dum laborant, diutius id genu ſuſtinet, & in deambulando maximè impediuntur ad aſcenſus: etenim ad motus in planicie, actionis difficultas occultatur: ad aſcenſus autem, eo quòd genu nõ flectatur, circa cruris eleuationem ac depoſitionem B deprehenditur: ſed & nunc pungẽs oſſiculum cum attractione eximimus, ac conſequentem curationem adhibemus.

DE TIBIA, Cap. CIIII.

COnſona eſt tibiæ cum cubito ratio: nam & hæ duobus oſſibus conſtat, craſſiore altero, quod eodem nomine *Tibia* appellatur, altero tenuiore, quòd ex ſimilitudine fibula appellatur: eaſdémque fracturarum differentias habet, vt quæ ad omnẽ locũ diſtorqueatur, quũ ambo oſſa contrita fuerint, ad tres: quum alterũ, intrò & extrà: & tibia quidem etiã retrorſum, fibula verò antrorſum. Qua- C propter etiam ſimiliter dirigitur ac reponitur, per manus aut laqueos, ita vt laquei ſupra fracturam aliquãdo ipſi tibiæ circumdentur, aliquando femori. Quum enim robuſtius ſit genu, articulus in extenſione illæſus conſeruatur: ſimiliter etiam loris infra fracturam vtendum eſt, velut de cubito dictum eſt. Reliqua veluti de brachio tradidimus, fiant.

DE SVMMO PEDE, Cap. CV.

TAlus omnino nõ frangitur, eo quòd vndique corporibus munitus ſit per tibiam & fibulam, & os cubi- D forme. At nauiculare os, & oſſa pedis ſummi ac digitorũ pedis, & ipſum os cubiforme, frãguntur ſimiliter vt oſſa in articulo ad manũ, & oppoſita eius parte & digitis manus. Quare ne ſæpius eadem dicamus, eaquæ de illis tradita ſunt, illinc huc tranſferantur.

DE DEPOSITIONE CRVRIS, Cap. CVI.

FEmore aut tibia fracta, depoſitionis modus non minore diligentia quàm reliqua omnia quæ ad curationẽ pertinent, adhibeatur: nam fracturarum partiũ æqualitas E maximè per illam probè adhibitam conſeruatur. Quidã igitur in canalem, alii ligneum, alii teſtaceum, fractum membrum deponunt, aut etiam crus ipſum: quidam verò ſola cũ vulnere fracta, eo quòd hæc, inquiunt, ferulis adſtringi nõ poſſint. Verùm poſteriores canaliũ vſum penitus reprobarunt ob multas cauſas, maximè tamen ob compreſſionem ex duritia horum oborientem. Neque enim negatum eſt, etiam cum vulnere fracta membra ferulis adſtringere, velut oſtendemus. Supinus itaque æger reclinetur, & craſſum quoddam pallium cruri longitudine æ- F quale vtrinque contortum ac conuolutum, canali iuxta mediam oblongam cauitatem proportionis ſimilitudine reſpondẽs, cruri, qua maximè parte fractura eſt, ſubiiciatur. Expãdatur autẽ ſuper illam cauitatẽ pallii pellis mollis, ad irrigationes excipiẽdas: deinde huic canaliformi cauitati, crus in longitudinem adaptetur, & à lateribus alia pallia, aut lanæ apponãtur, vt ne in obliquas partes mẽbrũ euertatur. At veſtigium verò pedis, tabella panniculo circumdata ob molliciem, erecta applicetur: & maioris ſecuritatis gratia, duorum aut trium ligamentorum me- G dias partes canaliformi illi pallio ſubiicimus, & cum ipſo ſimul fractum membrum leniter deligamus: ſi verò non tolerans hoc æger, totum pedem cõtrahere conetur, hunc iuxta ſummum pedem obuolutum, leniter ad tabellam deligare oportet, vt ne inuitus inter dormiendum, velut fieri poſſit, pedem contrahat. Quidam etiam ſtragula in medio lecti diſſecant, vt omnino immobiles ſint ægri, & per ſtragulorum hiatum vrinæ ac alui recrementa excidant, donec callus obducatur.

DE FRACTVRIS CVM VVLNERE,
H Cap. CVII.

SI cum vulnere facta ſit fractura, & ſanguinis eruptio adſit, hanc prius ſiſtemus: ſi inflammatio, auxiliis ad ipſam vtemur: ſi verò carnium contuſio, ſcarificabimus partem, vt de gangræna timor ſuccidatur: ſi verò etiam

hæc accedat,aut alia quædam depaſcendo proſerpens putrefactio,prout conuenit occurremus. Habes autem ſingulorum horum curationem libro quarto: quòd ſi nihil horum adſit,neque multum de oſſibus nudatum ſit,hamulis & ſuturis vſi, cruentorum vulnerum ductu hos curabimus, defractis oſſiculis,& pungentibus aut innatãtibus prius exemptis. At ſi magnum aliquod os ſupereminet,quod ob magnitudinẽ in extenſione non cõmiſſum eſt,huic proſpicere oportet. Hippocrates enim in femore & brachio fractis,eminentia oſſa penitus reponere diſſuadet,periculum futurum his prædicens, propter inflammationem, aut etiam conuulſionem muſculorum ex tenſione oborientem. tempus tamen reperit aggreſſionem aliquando conducẽtem.In quocunque igitur oſſe eminentium aggreſſionem facimus, nequaquam in inflammatione hoc tentabimus, ſed prima ſtatim die ante inflammationem, aut circa nonã, ſedata iam inflammatione. Adaptamus autem ipſa per vectem:ferreum autem eſt id inſtrumentum longitudine ſeptem aut octo digitorum,craſſitudine moderata, vt inter agendum non inflectatur,circa ſummam partem acutum & latum, & moderatè incuruum. Huius acutã extremitatem incumbentis oſſis eminentiæ ſubiicientes,& iuxta alteram partem renitentes, ſimúlque moderatam membri extenſionem facientes,fracturæ extremitates inter ſe nõ componimus. Si verò hoc facere nõ poterimus,per ſcalpra exciſoria oppoſita,id quod eminet amputamus, aut ſerra deſecamus, quo modo in fiſtulis tradidimus. & oſſium aſperitate explanata,membróque directo, linamentorum ductu curabimus. Maximè verò prouidendum eſt in coniugatis artubus,aut biiugis appellatis,vbi vtrũque in ipſis os ex parte defectum eſt,quò incontractum maneat membrum,vt etiam exacta extenſione vtamur.Deligatio verò ita adhibẽda eſt:Circulares obuolutiones ab vtraque vulneris parte fiant: obliquæ verò circa vlceris longitudinẽ,ita vt iuxta chiaſmum, *id eſt literæ Græcæ χ figuram, & Latinis decuſſationem, à denarii numeri notæ χ ſimilitudine*, faſciæ expandantur: & ſi quidem ſordidum adhuc eſt vlcus, purgantia adhibere oportet:ſi purum,incarnãtia,linamentáque ac reliquam experientia cognitam materiam. Hippocrates picato emplaſtro per linamenta vtitur: hoc autem dicunt eſſe tetrapharmacum regium:poſt incarnationem adhibeantur ferulæ: quidam etiam ab initio ipſas apponunt,vlceris locum vitantes, & prout neceſſitas vrget, ipſas adſtringẽtes,aut remittẽtes. In quibus porro ſquama emerſura eſt,(id quod cognoſcimus ex eo quòd copioſior humor tenuiórque excernitur, & quod caro circa vlcera vacua ac laxa euadens attollitur)in his deligatione laxiore vtimur,hamulo verò aut eiuſmodi aliquo inſtrumento ſquama exempta, robuſtiore deligatione vtemur. Per totum autem vlcerationis tempus, linamentorum cuſtos ex aliquo inflammationem arcente medicamento,vulneri incumbat,& ſimplex ligamentum adhibeatur,quod in ſingulis curationibus ſoluatur, reliquis relatis manentibus,velut de brachio tradidimus.

DE CALLO IN FRACTVRIS SVPEREXCRESCENTE, Cap. CVIII.

CAlli in fracturis ſuperexcreſcẽtes decorẽ omnino viciant,quandoque etiam actionem impediunt ſi prope articulum fiant. Si igitur adhuc recens callus fuerit, valde adſtringentibus medicamentis vtemur,per deligationem ea apprimentes:aliquando etiam laminam plumbeam imponentes, id quod opus fuit peregimus: ſi verò lapideus ac ſolidus fuerit, refectum rademus, ſcalpris exciſoriis id quod ſupereminet tollentes, & ſi opus ſit,etiam terebris circumcirca perforantes.

DE CALLO IN DISTORTIONE, Cap. CIX.

QVVM ex callis in diſtortione obductis, non modicum actionis impedimentum cõſequatur, maximè ſi in pedibus fuerint,refractionis modus non eſt aſſumẽdus,vt qui extrema pericula inducat: ſed ſi recens adhuc eſt callus,laxatoriis perfuſionibus, & cataplaſmatis ex caricis pinguibus,& ſtercore colũbino, & aliis medicamẽtis callum ſoluentibus vtimur: inſupérque frictione ac

A confractione per manus hunc diſſoluemus: ſi verò lapideus ſit, diuiſa per ſcalpellum ſuperficie, oſſis continuitatem ſcalpris exciſoriis ſoluemus: deinde fracturam curabimus,velut antea dictum eſt.

DE FRACTVRIS SINE CALLO PERMANENTIBVS, Cap. CX.

FRacturæ quædam callo non obducuntur vltra præſcriptum à natura terminum, aut propter aſſiduas ſolutiones,aut ob immodicas perfuſiones,aut ob intempeſtiuum motum,aut ob multitudinẽ faſciarum, aut quòd
B totum corpus alimentum non ſentit, in quibus etiam tenuius membrum reddi contingit.Proinde tum alias cauſas præſecare oportet,tum præcipuè alimenti ſenſum interceptum,ita vt partim per calidiorum adhibitionem, materiam ad partem attrahamus: partim vt alimentum ſufficiens ſuggeramus, balnea item ac reliquam animi exhilarationem. Signa verò in his quibus iam callus obducitur,tum alia adſunt, tum maximè quod faſciæ cruẽtæ fiunt,etiamſi non adſit vulnus: id quod fortaſſis ideo fit quòd quum ſubſtantia circa callũ coit,diſperſas in oſ-
C ſium cauernis ſanguinis guttas exprimit.

DE LVXATIONIBVS, Cap. CXI.

LVxationum tractationem ad fracturas conſequentem par eſt vt deinceps aggrediamur. Luxatio igitur(vt in ſumma dicam)eſt elapſio articuli ex propria cauitate ad inconſuetam ſedem,à qua voluntarius motus impeditur. Huius autem differentias alias dicere non poſſumus niſi eam quæ iuxta maioris ac minoris rationem conſiſtit. Si enim perfectè articulus exceſſit,communi generis nomine luxatio appellatur affectio: ſi verò ſolùm emotus eſt,
D aut vſque ad cauitatis ſupercilium delatus, ſubluxatio vocatur.

DE INFERNA MAXILLA, Cap. CXII.

RVrſus igitur à ſuperioribus initio ſumpto, de inferna maxilla dicamus.Superna enim quum immobilis ſit,luxationis affectionem effugit: inferna verò luxationem quidem non ſuſtinet,eo quòd capita ipſius ad ſupernam maxillam firmiter ſunt concluſa. Subluxationem tamen ſæpe patitur eo quòd muſculi ipſam conti-
E nentes, præ aſſidua mandendi ac loquẽdi exercitatione molliores exiſtẽtes,ob quaſlibet cauſas facilè laxãtur.Nã verbũ σχᾶται apud Hippocratẽ χαλᾶται, *id eſt laxatur*,ſignificat.In quibus ſanè citra aliquã moleſtiã ſua ſponte articulus ad propriũ locum redit. Verùm de perfecta maxillæ luxatione,ſatis eſt illius verba apponere, quæ cum cõpendio & citra defectum clara exiſtunt.Sic igitur dicit, Luxatur quidem & excedit maxilla raro,laxatur tamẽ ſæpe in hiatibus, velut etiam aliæ muſculorum ac neruorũ emutationes hoc faciunt: manifeſtum verò ex his maxi-
F mè fit vbi excidit.Prominet enim inferna maxilla in anteriorem partem, & in contrariam luxationi partem abducitur:& oſſis cornix circa ſupernã maxillam tumidior fit,& infernas maxillas difficulter committunt: quæ verò repoſitio his conueniat,manifeſtum eſt.Oportet enim aliquem vulnerati caput detinere, & alterum infernam maxillam intrinſecus ac extrinſecus ad mentum digitis apprehendere,hiante homine quãtum moderatè poteſt: & primùm quidem maxillam aliquãdiu hac atque illac manu abducere,& ipſum hominẽ iubere vt maxillã laxã
G habeat,& ſimul abducat,ac quammaximè remittat:deinde repentè tribus figuris ſimul laxare oportet, diligenti in hoc animaduerſione habita. Nam & ex diſtortione ad naturam deducere oportet,& infernam maxillam retrorſum protrudere,ita vt æger hæc ſequatur, & maxillas cõmittat,ac non hiet.Atque hæc quidem repoſitio eſt,& neque aliis figuris fieri poterit: curatio verò breuis ſufficit. Splenium enim inceratum apponitur, ac laxo deligamẽto deligatur.Securius autem hæc aggreſſio perficitur,homine ſupino reclinato, & puluinari pleniſſimè farcto ca-
H piti ſuppoſito,vt in ipſum innitente quamminimum cedat.Inſuper autem & caput vulnerati aliquis detinere debet.Si verò ambæ maxillæ luxatæ fuerint,curatio quidem eadem eſt,verùm hi os minus committere poſſunt: nam his genæ prominentiores ſunt,ſed indiſtortæ.Quod verò

distortæ non sint, maximè cognoueris ex dentium tum
supernorum tum infernorum terminis è directo inter se
correspondentibus. His cōfert vt quam citissimè reponā
tur(repositionis autem modus prius dictus est)si verò nō
reponantur,animæ periculum imminet præ febribus cō
tinuis,& torpido sopore. Soporiferi enim hi musculi sūt
& dum alterantur,& dum intenduntur præter naturam.
Solet etiam his aluus biliosa, meraca, pauca egerere: & si
vomuerint,meraca vomunt: hi igitur etiam moriuntur
decima maximè die. Hoc repositionis modo etiam nos
sæpe vsi sumus,fomētis prius ex aqua & oleo calidis, per
spongiam ad luxatam maxillam adhibitis, vbi maximè
ægrè cedit circa introitum, hominéque in terram locato,
nos retro ipsum stantes iuxta prædictum modum ope-
ramur.

DE CLAVICVLA, ET SVMMO HVmero, Cap. CXIII.

CLauicula interna extremitate non excidit:coarticula-
ta enim est pectori:vnde neq; circa ipsum mouetur.
Si verò per violentiam ab alicuius externi acuti ictu auel
latur,ad fracturæ ipsius directionem ac coaptationem re-
ducetur. Quæ verò ad humerum articulata est ipsius ex-
tremitas,non valde excidit,vt quæ à bicipite musculo, &
à summo humero prohibeatur. Sed neque violento ali-
quo motu clauicula priuatim mouetur,vt quæ propter so-
lā thoracis distētionē facta sit: vnde solus homo inter a-
nimalia clauiculam habet. Si verò in palaſtra contingat
(velut verisimile est)vt hæc subluxetur,& per manus cō-
formationem,& per multiplicium spleniorum appositio-
nem,vnà cum conuenientibus deligationibus reponitur.
Eadem curatione etiam summus humerus subluxatus ad
proprium locum reducitur. Est porro cartilaginosum os-
siculum quod clauiculā cum scapula colligat,& in exsic-
catis cadaueribus latet:id si subluxatum sit,imperitis ima
ginationem exhibet,velut brachii caput sit elapsum.nam
ob hoc summa humeri pars acutior apparet, locus autem
vnde discessit cauus. Verùm inter hæc discretionē face-
re oportet ex signis quæ deinceps referemus.

DE HVMERO LVXATO, Cap. CXIIII.

CApput brachii ad scapulæ cauitatem articulatum sæpe
quidē excidit, sed neque sursum, ob anchoræ similē
scapulæ processum:neque retrorsum,ob eandem scapulā:
neque in anteriorē partem,ob bicipitis musculi tendinē,
& ipsum summū humerū: sed raro quidē intrò & extrà,
assiduè autem,& maximè in infernam partem,minus car-
nosis:verùm his facilè quidem & excidit & rursus repo-
nitur:carnosis verò vice versa tardè excidit, & difficulter
restituitur.Quibusdam verò etiam non luxatis, sæpe ob
plagam elapsus suspicio oborta est, eo quòd inflammatio
vehemens sequuta fuit. Cæterùm eos quibus ad infernā
partē luxatio facta sit sic cognoueris: Affectus humer9 ad
sanum collatus multum differt. Nam & summa humeri
pars,vnde elapsus factus est, caua apparet:& summus hu-
mer9(velut de ipso subluxato diximus)acutior quàm pro
naturali modo videtur: & elapsum brachii caput in ala
manifestè occurrit,& huius manus cubiti gibbus magis
à costis discessit.Si verò cogas ipsum,cum dolore ad co-
stas adducitur: & neque extēto cubiti gibbo, manum ad
aures adhibere possunt, neque alium multiformem mo-
tum per ipsam facere.In pueris igitur, aut his quibus re-
cens & non multa facta est elapsio,etiam prominenti me
dii digiti flexi nodo,tum medici, tum læsi sanè manus,
si non puer sit,sæpe restitutio facta est,velut inquit Hippo
crates.Verùm efficaciores repositiones hæ sunt: Oportet
lotum hominem,& perfusionibus magis laxātibus vsum,
ad terrā supinum reclinare, & globum moderatum siue
coriaceum,siue alium quendam non valde mollem, ad
alam adaptare,& sedentem medicum ad latus affectum,
ita vt aspiciat læsum,si quidem dexter humerus affectus
est, dextri pedis calcaneum super pilam alæ prius sub-
ditam accommodare:si verò sinister,sinistri: & apprehen-
sam manū affectam ad pedes trahere, simúlque calcaneo
ad alam reniti,ita vt etiam minister aliquis,retro ad alte-
rum humerum renitatur, vt ne corpus circumtrahatur.

A Est etiam alius repositionis modus,per humeri supposi-
tionem.Oportet enim iuuenem ægro longiorem,aut sal-
tem altiorem,ad affectum ægri latus stantem, humerum
suum illius stantis alæ subiicere, & manum illius extentā
ad ventrem suum trahere, sicut reliquum læsi corpus re-
tro eum qui humerum supposuit sublime pendeat:si verò
leuis sit æger,alius quidam leuis puer ex ipso dependeat.
Dum enim manus & reliquum corpus æquali momento,
illa ante,hoc retrò,deorsum trahuntur,cōtingit vt suppo
situs alæ humerus elapsum articulum immittat: quin &
B per pistillum appellatum hoc facimus.Est autem lignum
oblongum quod erectum in solo supra aliud quoddam
primum constituitur.Huius itaque extremitas superna ro
tunda,& non valde crassa,neque tenuis,alæ ægroti aut stā
tis aut sedentis subiiciatur,prout lōgum fuerit pistillum,
& manu supra pistillum extēta,ac deorsum tracta, reliquo
autem corpore ecōtra deorsum vergente; aut sua sponte
aut alio quodam trahēte,repositio fiat.Sed & in scalæ gra
du hoc fieri potest,velut in brachii fracti extensione di-
cebamus.Hîc verò rotundum quoddam corpus gradui
C alligetur,quod alæ ægroti conuenit,& brachii caput pro-
pellere potest.Si verò ob affectionis vetustatem, aut pro-
pter corporis duritiam,repositio difficultatem exhibeat,
crepidinis etiam instrumento vtemur.Est autem crepido
lignum longitudine bicubitali, latitudine quatuor digi-
torū,crassitudine duorū digitorū, quod alteram extremi
tatē rotūdā habet, & alæ cauitatem facilè subit, perinde
vt pistilli extremitas. Hanc igitur extremitatē linteo ob-
ligatam,quò lenior fiat,brachii capiti sub alam adapta-
mus,totam verò manum ad lignum extētam,ad ipsum al
D ligamus iuxta brachium,& cubitū, & summam manum:
postea supra lignum transuersum,inter duas columnas re
ctas adaptatum,aut rursus supra scalæ gradum, manum
cum ligno trāsferimus,vt ala transuersim gradui adapte-
tur,& manum deorsum trahentes,reliquum corpus in al-
teram partem sublime dependere sinimus.sic enim arti-
culus immittetur.Post repositionem autem, moderatam
pilam ex lana, si inflāmatio absit,siccam,si adsit,oleo im-
butā alæ subiicimus,ac deligamus, ita vt per hanc alā, &
humerum & alteram alam,fasciæ deligationes iuxta chi-
E asmum ac decussationem factæ appareant, decussatione
affecto humero incumbente:brachium verò ad costas de
ligamus.Cubiti autem gibbum cum summa manu ex cer
uice appendimus,vt ne rursus recenti lapsu articulus exci-
dat.Post septimū diē & tardius facta solutione,moderata
frictione vtendum est,quò corpore duriore facto, articu-
lus difficulter elabatur.Si verò sæpe excidat articulus, aut
ob humiditatem, aut via iam ex longa consuetudine fa-
cta,ad vstionem progrediēdum est, velut antea dictū est.
Quum verò fœtibus in vtero,aut à partu dum adhuc au-
F gescunt,pars luxata fuerit, & non iterum reposita, in hu-
mero quidem carnes nihil à naturali modo deficiunt(ne-
que enim impeditur manus in quolibet opere obeundo)
os autem brachii non augescens,breuius manet,& vocan-
tur tales γαλιάγκωνες,*id est anci*,quasi mustellæ cubito præ-
diti.In femore verò & os augmentum non capit, & totū
crus corrumpit.quum enim corporis grauitatem ferre
non possit,non excercetur.Sed & in aliis artubus,si luxati
maneant,& non reponantur, subiectæ partes omnino læ-
duntur.

G DE CVBITI GIBBO, Cap. CXV.

QVanto magis varia est articulatio circa cubiti gibbū
quàm circa humerum, tantò difficilior existit circa
elapsus,& tardius elabitur, & difficilius reponitur, pro-
pter eminentiarum & cauitatum densitatem. Patitur igi-
tur aliquando subluxationem solùm:sæpe verò etiam per
fectè elabitur,iuxta omnem figuram,maximè autem an-
teriorem & posteriorem. Cognoscitur facilè & ad visum
& ad tactum, elapso ocurrente in loco in quem excidit,
H & eo loco vnde excidit cauo apparente. Hæc autem sani
cubiti gibbi inspectio maximè declarat.Statim igitur re-
positionem facere oportet,antequam inflammetur. Quæ
enim inflammatio præoccupauit, ægrè sanantur.Quædā
verò etiam penitus incurabilia fiunt, & præsertim si in

A poſteriorem partem eluxatio contingit. Omnium enim luxationum quæ in cubiti gibbo fiunt, doloroſiſſima eſt, & maximè periculoſa ea quæ in poſteriorem fit partem. Mediocres itaque emotiones etiam moderata intentio reſtituit, ſeruis quidem manum extẽtam circa brachium ac cubitum tenentibus ac retrahentibus, medico verò manus ſuæ vola id quod excidit in naturalem ſitum protrudẽte. At verò Hippocrates eluxationem in anteriorem partem, per aceruatam manus flexionem dirigit, volam B eius ad humerum è directo impellens: eam verò quæ in poſteriorem partem facta eſt, rurſus per aceruatã & multam extenſionem: quãdoquidem etiam eluxationes quæ in anteriorem partem fiunt, per violentam extenſionem maximè fiunt: quæ in poſteriorem, per violentam ſimiliter flexionem. Si verò perſeueret luxatio, etiam vehementiore extentione vtemur. Talis autem maximè eſt ea quæ in fracto brachio ab Hippocrate relata eſt, vbi lignum quod in foramina ligonum immittitur, aſſumit. Quidam ex recentioribus repoſitionem ſic faciunt: Duobus mi- C niſtris (velut dictum eſt) extendentibus manum, altero ſupernè ad alam tenente, altero infernè ad manus articulum, medicus ſtans ex aduerſo ipſi ægroto, ambabus volis ad articulum brachium amplectitur, & vbi iuſſit pallium obuolutum oblongum, aut faſciam latam, ſuis manibus ſimulque ægroti brachio circumdare, & ad externam partem ac deorſum ad ſummam manum retrahere, ipſe ſequens cum intenſione cõſtrictas manus trahit, donec cubiti gibbi articulum trãſgrediatur. Oportet autem prius ægri manum oleo illinere, quò lubrica fiat, & medi- D ci volis promptè deducatur. Sic enim ea quæ elapſa ſunt, dum pertrahentium manuũ violentia premuntur, in proprium locum reuertuntur. Poſt repoſitionem verò, manu in angulum figurata, curatione per ſplenia & conuenientem deligationem vtemur.

DE LVXATIONE ARTICVLI AD MAnum, & digitorum, Cap. CXVI.

ARticuli ad manum, & digitorum luxatio, nullam habet difficultatem, niſi cum vlcere fiat. De hac itaque dicetur vbi de luxationibus cum vlceratione agemus. E Eos verò qui abſque vlcere luxati ſunt, moderata extenſione & curatione inflammationem arcente ſanabimus.

DE VERTICVLIS SPINAE, Cap. CXVII.

SPinæ verticula ſi perfectam luxationem ſuſtineant, celerrimam mortem inducũt. Neque enim leuem compreſſionem ſpinæ medulla ſuſtinet: quando ſanè etiam neruorum ſolùm ex ipſa exortus ſi comprimatur, ad periculum inducendũ ſufficiat. At ſubluxationibus ſæpe apprehenduntur, & quãdoque in anteriorem partem, quandoque in poſteriorem, quandoque in latera emotio con- F tingit. Ex his prima repandatio, ſecunda gibboſitas, tertia obſtipitas appellatur. Quum igitur multa verticula ſimul paulùm emota fuerint, plurium ſimul emotio ſecundum circularem flexionis circumferentiam facta apparet: & quidam decepti, vnius verticuli multum emoti magnam emotionem eſſe putant, quum tamen magna emotio non rotundam, ſed angularem faciat ſpinæ flexionem, quãdo etiam maius periculum imminet. Spinæ igitur ad interna emotio nullo modo dirigi poteſt, quum ab G anteriore parte per ventrem oppoſitio fieri non poſſit. Qui enim aut in ſcala extendentes ita affectos, aut cucurbitas affigẽtes, aut ſternutationes, aut tuſſes, aut inflationes mouentes, ſe aliquid efficere poſſe putarunt, ſatis ab Hippocrate conuicti ſunt. Quandoquidem verò ſæpe defractio quædam oſſiculorum ſpinæ facta, cauum efficit locum, (velut de fracturis dictum eſt) quidam hanc affectionem repandam eſſe putauerũt: deinde hac breui curata, (promptè enim callus obducitur) facilem curatu repandationem eſſe dixerunt, etiamſi penitus incurabilis, aut ægrè admodũ curabilis exiſtat. Nam vrinarũ & ſter- H coris ſuppreſſio in hac cõtingit, & corporis perfrigeratio: poſtea verò etiam inuoluntaria recremẽtorum excretio. Hæc autem ob neruorum & muſculorum affectionẽ per conſenſum fiunt, & ita affecti citò moriuntur, & maximè ſi in ſupernis ac circa collum verticulis affectio conſiſtat.

At verò gibboſitatem ex paruo maximè puero factam, & diuturnam eſſe, & non celerem mortẽ afferre, ſed morbum inducere, eúmque incurabilem, Hippocrates pronuntiauit. In recens autem facta gibboſitate ex caſu, machinamenta per ſcalam, & rectam ægri ſuſpenſionem, & vtris inflationem, ridicula ſunt. Sola verò Hippocratis directio ac repoſitio ſufficiet. Oportet, inquit, lignum magnum ea longitudine ac latitudine vt hominem capere poſſit, aut ſcamnum ligno tali æquale, ad parietem apponere in longitudinem extentum, non ampliori quàm pedis ab illo diſtantia, & ſuper ipſum veſtimenta quædam expandere, vt ne hominis corpus frangatur: deinde hominem lotum pronum ſupra lignum illud aut ſcamnum extendere: & poſtea lorum bis circum pectus obductum per alas ad dorſum deligare, initiáque lori ad lignum oblongũ piſtilli forma erectum alligare, & hoc ipſum in pauimẽto ad finem ſubiecti ligni aut ſcamni ſtatuere, & ſuperna parte tenendum miniſtro retro ægri caput ſtanti præbere, ita vt dum inferna extremitas renititur, ſuperna verò ſupra caput adducitur, opportuno tempore extenſio fiat. Alio inſuper loro pedibus ſimul circa partes ſupra malleolos deligatis, & rurſus alio partibus ad lumbos, vt huius connexio in lumbis fiat, rurſus horum lororum extremitatibus coniunctis, & ſimiliter ad aliud lignum piſtilli forma præditum deligatis, piſtillum hoc in fine ligni aut ſcamni ad pedes ſtatuemus, quemadmodum illud prius: atque ita miniſtris vt per piſtilla extentionem in contraria faciant iubebimus. Quidam verò per appellatos aſellos extenſionem faciunt. Sunt autem aſelli, hi axes qui in erecto ſtatuto ligno vertuntur, & vtrinque ad magnum lignum ſiue ſcamnum, iuxta pedum ac capitis finem locantur, quibus lora obuoluuntur. Dum porro ita fit extentio, nos manuum noſtrarum palma gibboſitatem deprimimus, & ſi opus fuerit, & nullus alioqui metus ſit, ſuper ipſam inſidemus. At ſi hoc modo ſpina non dirigatur, & ferat homo depreſſionem, appoſitum parietem in longitudinem inſtar canalis excauare oportet, e regione ipſius gibboſitatis, vt ſit rima excauata longitudine cubiti, quæ neque altior ſit, neque humilior quàm ægri ſpina. Imò hanc rimam prius præparatam habere oportet. Huius enim gratia etiam lignũ ab initio prope ad parietem apponere iuſſimus. Et poſtea tabulæ moderatæ alteram extremitatem in parietis rimam immittimus, alteram verò gibboſitatem deorſum deprimimus, donec ſpinæ directio ſenſu percipiatur. Verùm, (vt Hippocrates dicit) Et extenſio ſola abſque tabula, & rurſus ſola per tabulam depreſſio, ad id quod opus eſt præſtandum ſufficit. Si verò hoc verum eſt, nihil abſurdi fuerit etiã in repandatione & obſtipitate, ab initio facere prædictam extẽſionem, citra videlicet depreſſionẽ. Cæterùm poſt repoſitionem, laminam ligneam trium digitorum latitudine, longitudine verò ea vt & gibbum & reliquas ſanas vertebras cõtegere poſſit, linea aut ſtupea faſcia obuolutam, vertebris imponere oportet, & conuenienter deligare, ac tenui victu vti. Quòd ſi poſtea etiam reliquiæ aliquæ gibboſitatis reſtent, curatione per laxantia ac mollientia medicamenta, vnà cum laminæ appreſſione vtendum eſt. Quidam verò plumbea lamina vtuntur.

DE COXAE LVXATIONE, Cap. CXVIII.

QVum reliqua hominis oſſa quandoque ſubluxationem, quandoque etiam perfectã luxationem patiãtur, coxæ & humeri coarticulatio ſoli luxationis emotioni ſubiacẽt, & magis coxæ, eo quòd profundam & rotundam cauitatem habet, altioribúſque marginum ſuperciliis munita eſt. Articulo itaque ob vehementem aliquam violentiam extra propriam cauitatem elapſo, prout magis aut minus hoc contingit, multæ luxationis differẽtiæ ſiunt. Et iuxta quatuor modos, aut potius locos, coxæ luxatio cõtingit. Aut enim intrò, aut extrà, aut in anteriorem, aut in poſteriorem partem diſcedit: & intrò quidem ac extrà frequenter, & multo frequentius intrò: in anteriorem autem & poſteriorẽ partem raró. Quibus igitur intrò luxatio facta eſt, his affectum crus ſi ad ſanum comparetur, longius apparet, & genu prominentius, & iuxta in-

guen crus flectere non poſſunt, & iuxta interfœmineum tumor manifeſtus occurrit, nimirum capite femoris illic firmato: quibus verò extra elapſum eſt, his contraria ſigna adſunt. Nam & crus breuius apparet, & iuxta interfœmineum cauatur, & ad nates in tumorem eleuatur, & genu magis intus eſt, & crus flectere poſſunt. At quibus in anteriorem partem luxatũ eſt, hi crus citra genu dolorẽ extendunt: ſed dum ambulare conantur, neque ad interna procedere poſſunt, & vrinæ ipſis ſupprimuntur, & inguen intumeſcit, & nates rugoſæ ac excarnes apparent, & in progreſſu calcaneo innituntur. Qui verò in poſteriorem partem luxati ſunt, non extendunt neque poplitem, neque genu, & neque flectere poſſunt priuſquam inguen inflexerint. Sed & his crus breuius eſt, & inguen laxius, & iuxta nates femoris caput ſe oſtendit. In quibus igitur ex puerili ætate, aut ſimpliciter multo tempore præterito, hic articulus elapſus neglectus eſt, & ſic manſit, in his deſperata eſt curatio, callo membro iam obducto: quibus verò recens luxatio contigit, his Hippocratis curatio ſuccurret. Celeriter itaque ad repoſitionem progredi oportet. nam luxationes circa coxam moram trahentes, penitus incurabiles fiunt. In communi igitur, in his quatuor luxationibus repoſitio conueniet quæ ſecundum obuerſionem ac circunductionem articuli fit, & quæ per extenſionem. Si enim affectio fuerit recens, & affectus homo iuuenis, aliquando femur prehendentes, & hac illac circunducentes, articulum immittimus. At verò intro facta luxatione, etiam crure ſolo aceruatim ac fortiter ad inguen penitiſſimè flexo, ſucceſſum ſenſimus. Si verò his non ceſſerit, extenſione vtendum eſt, primùm per manus, ita vt alii crus infernè circa femur & tibiam apprehenſum trahant, alii ſupernè ſub alis corpus apprehendant. Si verò fortiore opus fuerit extẽſione, laqueis textis aut nexis, aut loris crus deligetur, omnino ſupra malleolum, & vt nequid genu patiatur, etiam adhuc ipſo ſuperius. Verùm partes circa pectus ligare non eſt neceſſe, ſed (velut dictum eſt) manibus ſub alas miſſis apprehenſio fiat: & lorum molle ac forte media ſui parte ad interfœmineum adaptatum, ab anteriore parte per inguen & clauiculam, à poſteriore per dorſum, ad humerum attrahimus, & ambo lori initia miniſtro damus. Et poſtea omnes ſimul trahẽtes, vt ægri corpus eleuetur, extenſionem faciant. Hic modus extendendi communis eſt quatuor luxationis femoris differentiis. Verùm in vnaquaque priuatim modus impulſionis variat. Dum enim homo extenditur, ſi quidem intrò articulus excidit, lori circa interfœmineum mediam partem, inter femoris caput & ipſum interfœmineum locare oportet, & per appoſitum inguen ac clauiculam ipſum lorum ſurſum ferre. Sit autẽ iuuenis quidam qui affectum femur craſſiore ſui parte ambobus cubitis amplexus, fortiter ad externam partem trahat. Hic modus repoſitionis aliis facilior eſt. Verùm ſi huic articulus non cedat, etiam aliis vtendum eſt magis variis & efficacioribus. Extẽdere enim hominem oportet in magno ligno, aut ſcamno, in quo etiam gibboſitatem in ſpina habentes extendimus. Inſculpantur autem per totum ferme oblõgæ quædam cauernæ, longitudine & profunditate trium non amplius digitorum, quæ inter ſe diſtent ſpatio digitorum quatuor ad ſummum, quò vectis extremitate in ipſis renitẽte, in vtram partem opus fuerit, impulſio fiat. At in medio ligno ſiue ſcamno, aliud lignum infixum ſit longitudine pedali, craſſitudine ligni quod ligonum foraminibus immittitur, vt dum homo extenditur, lignum hoc inter femoris caput & interfœmineum interueniat. Nam & ſimul impediet ne corpus iis qui ad pedes trahunt concedat: & hoc contingente, ſæpe neque opus eſt ſupernè in contrarium extenſione: ſimúlque dum extenditur corpus, lignum ipſum ad externam partem femoris caput expellet. Extenſio verò iuxta ſuperius dictum modum fiat, & maximè pedis. Si verò ſic non repoſitum fuerit, lignum quidem erectum infixum tollendum eſt, à latere verò ſitus eius quem illud habuit vtrinque, duo ligna infigantur velut poſtes, non minore quàm pedis longitudine. His autem lignis aliud adaptetur, velut quidam ſcalæ gradus, vt ſit trium horum ligno-

A rum figura ſimilis literæ Græcæ H. Hoc autem continget ſi paululum infra ſumma duorum lignorum capita medium lignum fuerit adaptatum. Poſtea verò in ſanum latus iacente homine, ſanum ipſius crus inter poſtes ſub illum veluti ſcalæ gradum producimus: affectũ autem crus ſupra ipſum gradũ tranſferimus, vt ad ipſum femoris caput gradus adaptetur: inſtrato antea ipſi multiplici ſtragulo, vt ne femur atteratur. Aliud porro lignũ latitudine moderata, longitudine verò ea vt à femoris capite vſque ad malleolum pertingat, intrinſecus ſubiectũ ad crus de-
B ligetur. Dum autem fit extenſio, aut piſtillis (velut antea in gibboſitate diximus) aut aliquo alio inſtrumento, crus deorſum vnà cum adalligato ligno trahatur, quò per hãc violentiam femoris caput in proprium locum reuertatur. Eſt præterea alius repoſitionis modus, citra extenſionem in ligno, qui ab Hippocrate laudatur, Oportet, inquit, manus ægri molliter ad latera deligare, & pedes ambos forti ac molli loro circa malleolos & ſupra genua, quatuor digitorum ſpatio inter ſe diſtantes, ita vt læſum crus duobus digitis amplius quàm alterum ſit extentum:
C & poſtea hominem in caput ſuſpendere, vt à terra ad duos cubitos abſit. Quo facto iuuenis quidã peritus ſuis cubitis læſum femur apprehendat qua craſſiſſimum eſt, vbi etiam caput femoris extat, & derepente ad ſuſpenſi hominis corpus ſe appẽdat. facilè enim ita articulus ingredietur. Hic repoſitionis modus præ omnib[9] aliis ſimpliciſſimus eſt, vt qui non per multum apparatum fiat. Sed plerique ipſum velut miſerabilem repudiarunt. At ſi extra luxatio fiat, extendatur quidem homo velut ſuperius: verùm lorum ad interfœmineũ per oppoſitas partes, inguen
D videlicet & clauiculam, ferre cõuenit. Medicus autem ab externa parte ad internam propellit, vecte iuxta conuenientem cauernam ex iis quæ inſculptæ ſunt renitente, & miniſtro ad ſanam natem obnitente, vt ne cedat. Quòd ſi in anteriorem partem facta ſit luxatio, dum extenditur homo, vir quidã robuſtus dextræ manus ſuæ vola in affectum inguen poſita, altera manu cõprimat, ita vt deorſum & ad genu depreſſio fiat. Si verò in poſteriorem partem facta eſt luxatio, non vt in ſublime eleuetur, hominem extendere oportet, ſed ſupra ſolidum quiddam de-
E cumbat, ſicut etiam quũ extra facta eſt luxatio. Quemadmodum autem dictum eſt de gibboſitate, ſupra lignũ aut ſcamnũ pronus homo extendatur, non ad lumbos ſed in crure vinculis iniectis, velut paulò ante dictum eſt. Vtendum eſt etiam depreſſione per tabulam ad nates, vbi etiam articulus prolapſus extat. Atque hæc quidem de iis qui ab extrinſecus laceſſente cauſa coxam luxatam habent. Quãdoquidem verò etiam ob humoris multitudinem, velut humerus, ita etiã coxa excidit, vſtione ad hoc vtendum eſt, quemadmodum ſuo loco de ipſa diximus.

F

DE GENV LVXATIONE, Cap. CXIX.

GEnu tribus modis excidit, intro, & extra, & ad poplitem. Nam in anteriorem partem ne excidat, à patella prohibetur. Iiſdem igitur extenſionis modis, quandoque per ſolas manus, quãdoque etiã per laqueos vſi, prout cõuenit deligabimus, ac reliquã curationẽ adhibebim[9], ita tamẽ vt pars diutius aſſeruetur, ne vllum motũ faciat.

DE MALLEOLI LVXATIONE: VBI etiam de digitis pedum, Cap. CXX.

G
COarticulatio iuxta malleolum, ſi modicè emota fuerit, per moderatam etiam extenſionem curatur: vbi verò perfectè luxata eſt, maiore coactione eget. Conandum igitur & hîc fortiore extenſione per manus vti. Si verò repoſitio non fiat, homine ſupino in terram proſtrato, inter duo femora ad interfœmineum, longum quendam ac validum paxillum in altum erectum in terrã defigemus, quo ad ipſum corpus renitens, ad extenſionem pedis non cedat. Imò potius anteaquam homo reclinetur, defigatur. Quòd ſi adſit magnum illud lignum quod
H in medio pedale lignum infixum habere diximus, in hoc extenſio fiat. Miniſtro autem femur tenẽte & retrahente, alius miniſter manibus aut etiã per lorum trahat pedẽ. Medicus autem manibus dirigat luxationem. Sed & alte-

rum pedem alius infernè teneat. Post repositionem deligatio tuta fiet, fasciis partim ad summum pedem, partim ad malleolum obductis, ita vt vitemus ne retro ad calcaneum tendinem adstringamus. Et homo ad quadragesimum diem asseruetur ne ambulet. Nam hi si ante perfectam curationẽ ambulare conentur, parti functionis difficultatem inducũt. At verò siquis ex saltu, velut cõtingere solet, calcanei os emouisset, aut etiam aliam quandam inflammatoriã affectionem incidisset, leni quadã extensione, & conformatione, & irrigationibus inflammationem arcẽtibus, & firmis deligationibus hoc corrigat, homine similiter in quiete seruato vsque ad integram restitutionem. Sed & digitorum in pedibus emotionem, (velut in manibus diximus) non difficile est moderata extẽsione reponere. In omnibus porro luxationibus ac sublu-xationibus, post repositionem & quietis dies, permanentem in articulis inflammationẽ aut tumorem, quæ etiam diuturnas functionis difficultates inducunt, mollietibus medicamentis ad hoc paratis sanabimus, quorum materiam nemo ex his qui artis opera tractant ignorat.

DE LVXATIONIBVS, CVM EXVLceratione, Cap. CXXI.

IN luxationibus cum exulceratione multa prudentia opus est. Nam hæ si reponãtur, extrema pericula, quandoque etiam mortem inducunt. Inflammatis enim præ tensione neruis ac musculis propinquis, dolores vehementes & conuulsiones ac febres acutæ succedunt, maximè in cubiti gibbis, ac genibus, & superioribus articulis. Quanto enim principalibus partibus sunt viciniores, tanto maius periculum inducunt. Hippocrates itaque horum & repositionem penitus reprobat, & vehementiorem deligationem, solisque inflammationem arcentibus & mitigatoriis auxiliis in principio vti iubet. Sic enim fortassis vita ipsis contigerit. Quod verò ipse in solis digitis consulit, hoc nos etiam in omnibus reliquis articulis facere conabimur, & statim ab initio, parte nondum inflammata, articulum elapsum per moderatam extensionem reponemus. Et si quidem iuxta scopum successerit, in solius inflammationem arcentis ductus vsu
B perseuerabimus. Si verò inflammatio aliqua, aut conuulsio, aut aliquid ex prædictis accesserit, rursus eiicere ipsos oportet, si quidem citra violentiam remiserint. Si verò & hoc periculum reuereamur, (fortassis enim non remiserint inflammati) melius fuerit in maioribus articulis repositionem differre. Vbi verò inflammatio deferbuit, (hoc autem contingit post septimum aut nonum diem) tunc prædicto repositionis periculo, & quòd si non reponatur, manci omnino in posterum viuent, conabimur citra violentiam facere aggressionem, vectis etiam vsu,
C quò facilius id fiat, adhibito. Cæterùm vlceris curationem, velut in fracturis cum vlcere dictum est, faciemus.

DE LVXATIONE VNA CVM FRActura facta, Cap. CXXII.

SI cum fractura absque vlcere luxatio fiat, communi extensione, & per manus compositione vtendum est, velut in simplicibus fracturis dictum est. Si verò etiam vlcere, ex his quæ de fracturis ac luxationibus priuatim dicta sunt, conuenientem aggressionem facere oportet.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA Liber VII,

Iano Cornario Medico Physico interprete.

DE TEMPERAMENTIS QVAE A GVstus qualitatibus iudicantur, Cap. I.

DE sensilium corporum temperamẽto coniecturam facere, neque ex odore firmum est. Nam quæ inodora sunt, crassam quidẽ substantiam habent, sed nondum constat quomodo in caliditate ac frigiditate se habeant: odora verò, tenuia quodammodo sunt, & calida, quantitatem tamẽ tenuitatis aut caliditatis non indicãt, eo quòd inæqualis sit ipsorum substantia. Adhuc verò magis neque ex coloribus exactè colligere licet. per singulos enim colores inueniuntur & calida, & frigida, & sicca, & humida. At verò in gustu, omnes partes corporum sapore præditorum linguæ occurrũt, & sensum mouent, vt ex ipso manifestè etiam facultates ipsorum in temperamentis reperiantur. Quod igitur adstringit, id ipsum cogere, obstruere, densare, repellere, & crassefacere, insuperque adhæc omnia, frigefacere & siccare potest: quòd verò acidum est, secare, diuidere, attenuare, aperire & perpurgare, citra calefactionem: quod autem acre est similia acido facit, attenuando & purgando. Differt autem in eo quòd acidum frigefacit, acre calefacit,
C & amplius in eo quòd acidum repellit, acre attrahit, discutit, effringit, & crustas inducit. Sic verò etiam quod amarũ est perpurgat meatus, & extergit, & attenuat, & secat crassos humores, citra manifestam caliditatem: quod aquosum, frigidum est, densat, compingit, cogit, obstruit, mortificat, & stupefacit: quod salsum, cogit, adstringit, cõditum asseruat, siccat, citra insignem caliditatem, aut frigiditatem: quod dulce est, laxat, concoquit, mollit, rarefacit: quod oleosum est, humectat, mollit, laxat.

DE ORDINE ET DISTANTIA TEMperamentorum, Cap. II.

MOderatum medicamentum, ita vt similis sit temperamenti cum eo cui adhibetur, in eo quòd neque siccat, neque humectat, neque frigefacit, neque calefacit, hoc ipsum neque siccum, neque humidum, neque frigidum, neque calidum nominare cõuenit. Quod verò siccius est, aut humidius, aut calidius, aut frigidius, hoc à prædominãte facultate appellatur. Satis autem est vt in vnoquoque prædominio, quatuor, quantum ad vsum attinet, ordines faciamus: sic vt calidũ nominemus in primo ordine, quod nos calefacit, non tamen euidẽter, sed vt opus sit rationali quadam demonstratione: sic autem & frigidum, & siccum, & humidũ, quod demõstratione indiget, nondum actionem fortem & euidentem habens. At verò quæ manifestè iam siccare, aut humectare, aut calefacere,
B aut frigefacere possunt, talia secundi ordinis esse dicẽtur: quæ verò iam vehementer quidem, non tamen ad summum, tertii: quæ verò ita calefaciunt vt crustã inducant, & vrant, quarti: sic etiam quæ frigefaciunt, vt iam mortificent, quarti ordinis & hæc sunt. Cæterùm siccans medicamẽtum, quarti ordinis nullum reperire datur, absque hoc vt vrat. nam siquod summè siccat, hoc omnino vrit. Talia verò sunt chalcitis, & misy, & calx. Tertii tamen ordinis siccantium esse aliquod potest etiam non vrens, quemadmodum quæ vehementer adstringunt omnia, de quorum numero est omphacium, rhus, & alumen.

DE FACVLTATIBVS PARTICVLArium simpliciũ medicamentorum, Cap. III.

ABrotonum calefacit & siccat in tertio ordine, éstque discussoriæ ac sectoriæ facultatis. paucissima enim participat acerbitate, & si affricetur cum oleo per totum corpus, rigores per circuitum repetentes sanat. Est autem stomacho noxium. Vstum verò magis quàm non vstũ siccans, alopecias sanat, cum tenui aliquo oleo illitum. Agallochum lignum est Indicum, Thyiæ ligno simile, odoratum, quod commansum gratum oris odorem facit. Est etiam suffimentum. Radix eius drachmæ vnius pondere
D pota, nimiã stomachi humiditatẽ ac exolutionem sanat. Sed & hepaticis, & dysentericis, & pleuriticis conuenit.

Agaricum radix, est appendix è trunco exorta, compage laxa, ex aerea ac terrea substantia composita, vim habens discussoriam & sectoriam crassorum humorum.

Et obturationes in visceribus maximè repurgat.

Aγeraton facultatis est discussoriæ, & leniter quodammodo inflammationem arcentis. Ἄγνος ἢ λύγος, *hoc est uitex*, calfacit ac siccat in tertio ordine. Est autem tenuium partium, & flatus discutit. Vnde etiam ad castitatem facere creditur non modò in cibo ac potu acceptus, sed etiam substratus. Semē ipsius ad hepatis ac splenis obturationem facit potum: si verò torreatur, minus flatuosus est, & facilè distribuitur. Ἄγρωστις, *id est gramen*, ex Parnasso maximè, vtile est, siccat & moderatè refrigerat, & tenue, & subacerbum est. Quapropter vulnera cruenta glutinat. Et decoctum ipsius lapides frangit.

Aγχusæ quatuor non eiusdem omnes facultatis sunt. Quæ enim Onoclea appellatur, adstringentem & subamaram radicem habet. Vnde splenicis & nephriticis prodest. In cataplasmate cum polenta erysipelatis conuenit: folia minus quàm radix frigefaciunt ac siccant. Quapropter etiam ad alui profluuium bibuntur. At Lycapsos magis quodammodo adstringens, similiter erysipelatis conducit. Onochilos autem (quæ & Alcibiadios) vim habet magis medicatam, & à vipera morsis prodest in cataplasmate imposita, & alligata, & in cibo accepta. Quarta verò quæ fere sine nomine est, & reliquis minor, amarior autem quàm Alcibiadios, ad latos lumbricos conuenit, acetabuli mensura pota.

¶ Adarce velut spuma quædam est aquæ salsæ, scortis ac arundinibus circumpacta. Est autem acerrima & calefactoria, vt propemodum vrat si cum aliis foris apponatur. Nam intra corpus vt sumatur fieri non potest.

Adiantum siccat, attenuat, discutit moderatè. Verùm in medio quodammodo est calidi & frigidi. Itaque alopecias sanat, & tumores discutit, & lapides atterit potum, & ex pulmone eductiones siccat, & fluxum alui sistit.

¶ Ἀείζωον, *id est Semperuiuum*, ex tertio ordine frigefacit. Siccat autem & adstringit moderatè. Qua de causa etiam ad ignes sacros, & herpetas, & inflammationes ex fluxione conuenit. Aetonychon in lapidum tractatione refertur.

¶ Aθera pulticula est sorbilis, ex molita Zea aut ex frumento parata, pueris conueniens. Competit etiam in cataplasmata.

¶ Αἰγίλωψ, *id est auena erratica*, discussoriam vim habet. Vnde etiam inflammationes induratas & ægilopas sanat.

Αἴγειρος, *hoc est populus nigra*, tertio quidem ordine calefacit, sed siccat moderatè, & est tenuis suis partibus. Huius folia cum aceto imposita, podagricos dolores sedant: at resina ipsius quia floribus calidior est, acopis & malagmatis miscetur. Fructus autem cum aceto potus comitialibus prodest. Αἰδοῖον, *id est pudendum*, cerui masculi, siccatum & tritum, cum vino potum, morsis à vipera auxiliatur. Miscetur etiam compositis medicamentis.

Αἰθάλη, *id est fuligo* (quæ etiam Lignys appellatur) in litera Λ referetur. Aithiopis, folia habet verbasco similia. Radicis eius decoctum potum coxendicibus opitulatur, pleuriticis item, ac sanguinem spuentibus, & arteriæ asperitati cum melle. Αἷμα, *id est sanguis*, frigidus nullus est, sed suillus humidus est, & minus calidus, temperamēto maximè similis humano. Columbinus autem, & palumbi, & turturis, quum temperatus quodammodo sit, suffusos ex plaga oculos sanat si calidus instilletur: & si in perforata caluaria membranæ crassæ infundatur, inflammationem arcet. Noctuæ sanguis cum vino aut aqua potus, spirandi difficultati opitulatur. Vespertilionum, mammas virginum tuetur, & si illinatur pilorum exortum arcere dicunt. Eodem modo etiam ranarum sanguis, & chamæleontis, & ricinorum in canibus. Galenus tamen facto rei periculo, hæc ementita esse dicit. Caprinus ob siccitatem aqua inter cutem laborantibus prodest si cum melle bibatur, & renum calculos atterit. Gallinarum domesticarum sanguis, eruptiones sanguinis ex cerebri membranis cohibet: agninus comitialibus prodest: hœdinus recens coagulatus dimidiæ heminæ mensura cum pari aceto potus, sanguinem è thorace educentes sanat. Vrsorum & caprarum syluestrium, & hircorum,

A & taurorum abscessus maturare dicitur. Terrestris crocodili sanguis visum acuit. equórum admissariorum in compositiones erodentes miscetur. At verò antidotus ex sanguinibus quæ contra lethalia medicamenta datur, anatis, & hœdi, & anseris sanguinem recipit.

Αἶρα, *id est Lolium*, calfacit ac siccat prope ad tertium abscessum siue distantiam à temperatis, vt quod facultate iridi par sit.

¶ Aκαcallis fructus est fruticis in Ægypto nascentis, cuius cremor collyriis ad acuendum visum destinatis misceturf.

B Aκαcia tertii ordinis est siccantium, primi frigefacientium: si verò lota fuerit, secundi. Est autem acerba & terrea. Ἀκαλύφης, *id est urticæ*, & semen & folia, tenuium sunt partium, & citra morsum siccant, tumoréſque discutiunt, ac extergunt, & ventrem subducunt: moderatè verò flatuosa sunt: quare etiam ad venerem concitant. Aκanthus (quem alii melamphyllum, alii pæderota vocant) facultatem discussoriam ac siccatoriam habet.

C Aκanthium, tenui ac calida facultate præditum, conuulsis auxiliatur.

Ἄκανθα λευκή, *id est spina alba*, radicem siccātem & moderatè adstringentem habet. Quare & stomachicos, & sanguinem spuentes, & dentium dolores iuuat. Semen autem tenuis & calidæ est facultatis. Vnde etiam conuulsionem sanat. Ἄκανθα Ægyptia, aut (vt alii) Arabica, valde adstringentis ac siccantis est facultatis. Vnde & sanguinem & alias fluxiones sistit. Ἄκινος, *id est Ocimastrum*, simile est ocimo, & moderatè adstringit: vnde

D aluum sistit & menses, pota. In cataplasmate verò imposita panos & sacros ignes iuuat. Ἀκόνιτον quod Pardalianches vocant, erodentis ac venenosæ est facultatis: vnde intra corpus assumendum non est, foris autem in his carnibus quæ erodi postulant, ipso vtendum est. Quod verò Lycoctonon appellant, eiusdem est cum superiore facultatis, sed priuatim lupos occidit, quemadmodum illud pardos. Ἄκορον calfacit ac siccat in tertio abscessu. Vtimur radice ipsius ad ciendas vrinas, & ad induratum splenem. Attenuat etiam corneæ ocu-

E lorum tunicæ crassitudinem. Ἀκρίδες, *id est locustæ*, suffitæ difficultatem mingendi maximè in mulieribus iuuant. Verum locusta quæ alas non habet, à scorpio ictis auxiliatur pota cum vino. Ἀκτῆ μεγάλη, *id est Sambucus*, & χαμαιάκτη, *id est Ebulus*, vtraque siccatoriam vim habet, & moderatè discussoriam ac glutinatoriam. Quòd si bibantur aut edantur, aquam per ventrem ducunt.

¶ Ἅλες, *id est sal omnis*, multum siccantem ac adstringentem vim habet. Vnde quicquid humidi in corporibus est, id totum depascitur: quod verò reliquum est, adstrin-

F gendo compingit. Quapropter etiam condita asseruat, & à putrefactione tuetur. At vstus sal maiorem discutiendi vim habet. Althæa siue Ebiscus, species est maluæ syluestris, discussoria, laxatoria, inflammationem arcens, mitigans, tubercula maturans. Radix autem & semen, reliqua quidem intensa habent, sed & vitiligines detergunt: semen verò etiam calculos atterit. Alimon dissimilarium partium est, salsum & subastringens. Plurima ipsius pars calida est temperata, cum humiditate quæ confici non potest. Lac itaque & semen gignit.

G Alcæa, syluestris itidem maluæ species est. Cum vino autem pota dysenterias & rosiones sanat, & magis radix ipsius. Alcyonia omnia detergunt ac discutiunt, acrémque qualitatem habent: verùm milesium (est autem vermi simile & purpureum) optimum est. Quapropter etiam vstum alopecias sanat, & impetigines ac vitiligines detergit. Quod verò superficiem leuem habet, acerrimum est, non solùm detergens, sed etiam excorians: quod autem lanis succidis simile est, omnium debilissimum est.

H Ἅλμη, *id est muria*, si nullam aliam substantiam ammixtam habet, similem sali vim habet, sed debiliorem, ob aquæ mixturam. At salsorum piscium, & oliuarum colymbadum muria, magis extergentem vim habet. Ita-

que coxendicum morbo laborantibus,& dyſentericis infunditur. Aloe primo abſceſſu calfacit,tertio ſiccat. Commodat ſtomacho, extergit, diſcutit, & ex aluo ſtercora expellit: lota verò minus extergit, ſed magis ſtomacho commodat, inflammationéſque arcet, & vlcera ad cicatricem perducit, maximè quæ in ſede ac pudendo exiſtunt. *Ἀλὸς ἄνθος, id eſt flos ſalis*, liquidum eſt medicamentum, magis tenuium partium quàm ſal vſtus. Satis item acre eſt ac diſcuſſorium. *Ἀλὸς ἄχνη, id eſt ſalis ſpuma*, ſpumoſa ſalis efflorefcentia eſt, magis tenuium partium ac diſcuſſoria quàm ille, ſed minus compingit.

Alſine, (quæ & auricula muris) helxinæ ſimilem vim habet, frigefacientem & humectantem. Quare ad feruentes inflammationes conducit. Alypi ſemen atram bilem deorſum purgat, ſi pari copia velut epithymum ſumatur cum ſale & aceto: verùm inteſtina leuiter exulcerat. Alyſſon, nomen ex eo habet quòd à cane rabido morſis auxiliatur. Quum autem ſiccantem & diſcuſſoriam ac exterſoriã vim habeat, rhenes ab obturatione liberat, & maculas ſolares extergit. *Ἀλώπηξ, id eſt vulpes*, animal, tota in oleo viua aut mortua cocta, diſcuſſorium efficit oleum, quod humores ex profundo ad ſuperficiem trahit. Vnde qui in ſolium fuderunt, & in hoc arthriticos locarunt vt diutius immorarentur, affectionem incipientem ſedarunt, inueteratam verò moderatiorem fecerunt.

¶ Amaracum calefacit ordine tertio, ſiccat ſecundo.

Amarantum attenuat, & ſecat. Menſes itaque ducit potum cum vino, & ſanguinis grumos diſſoluit cum vino mulſo: omnes item fluxiones ſiccat ſtomacho infeſtum.

Ambroſia in cataplaſmate impoſita, vim habet adſtringentem ac repellentem. Ammi tertii ordinis eſt calefacientium ac ſiccantium. Eſt & tenuium partium, & diſcuſſorium, & vrinam ciet: ſemen autem maximè vtile eſt. Amiantum in Cypro gignitur ſimile alumini ſciſſo, quod flammam quidem ab igne cõcipit, non autem vritur. Quidam ipſo in pſilothra ſiccantia vtuntur. *Ἄμμος, id eſt arena*, quæ quidem in littoribus maris eſt, multum ſiccat. Feruefacta itaque à ſole, aquoſa corpora in ipſa obruta exſiccat: torrefacta verò ſiccum fomentum præbet pro milio & ſale. Ammoniacum thymiama ſuccus eſt mollientis facultatis intenſæ: vnde ſcirrhos & tofos diſſoluit. Amurca, ſecundi ordinis eſt calefacientium ac ſiccantium intenſi. Hac itaque ratione vlcera in ſiccis quidem corporibus curat, in aliis autem auget & exacerbat. Ampeloprafon velut ſylueſtre porrum eſt, acerrimum & calidiſſimum ad extremum ordinem: vnde etiam lædit: ſecandi item vim habet, & ab obturatione liberat, & ſtomacho ingratum eſt. *Ἄμπελος ἀγρία, id eſt uitis ſylueſtris*, racemi & virgulta exterſoriam vim habent: & adſtrictorii quiddam poſſident: at vitis ſatiuæ ſimilis quidem facultas eſt, ſed debilior. Vitis albæ (quam & bryoniam & pſilothrum vocant) germina quidem velut ſtomacho grata eduntur, & vrinam cient. Radix autem exterſoria & tenuium partium eſt, ac moderatè calida. Quapropter & ſplenes pota conſumit, & foris cum ficubus impoſita ſcabies & lepras ſanat. Vitis autem nigra, quæ & ipſa bryonia appellatur, prædictæ ſimilis eſt, ſed debilior.

Amygdalæ amaræ attenuant, & ab obturatione à craſſis ac viſcoſis humoribus in profundo inducta liberant, & cutis vitia detergũt. Sed & arbor ipſarum eandem vim habet: at verò dulces moderatè calidæ ſunt. Amylum ex tritico fit puro, quod in aqua ſub ardoribus canicularibus maceratur, quæ aqua quinquies in die diffunditur. Poſtquam autem molliſſimum factum fuerit, excolatur, & rurſus affuſa aqua furfures ſeparantur, & in ſole ſiccatur citò priuſquam aceſcat. Vim habet perfrigeratoriam moderatè, & ſiccantem, & acrium mitigatoriam.

Amomum vim acoro ſimilem habet: ſed acorum ſiccius eſt, hoc autem magis concoquit.

¶ Anagallis vtraque facultatis eſt multum exterſoriæ, habens etiam quid ſubcalidum & attractorium, vt & aculeos extrahat, & ſuccus ipſius è naribus purget.

Anagyrus frutex eſt graueolens & acris, calidæ ac diſcuſſoriæ facultatis: ſemen autem tenuius eſt, & vomitum ciet. *Ἀνδράχνη, id eſt portulaca*, frigefacit tertio abſceſſu, humectat ſecundo: ideo ſanè & ardoribus prodeſt ventri impoſita, & fluxiones repellit. Viſcoſitate item ſua dentium ſtuporem ex acidis inductum læuigat. Verùm ob adſtrictionem & dyſenteriis & ſanguinis eruptionibus prodeſt. Androſæmon duplex eſt: alterum aſcyrrum vel aſcyrroeides nominatur, & eſt hyperici ſpecies: alterum dionyſias. Semen ipſorum purgat: folia verò magis ſiccant. Androſaces amara & acris herba eſt, diſcutiens ac ſiccans: & ipſa, & ſemen ipſius in potu vrinam cient. Anemonæ omnes acris & exterſoriæ, attractoriǽque, ac oſcula vaſorum aperientis ſunt facultatis. Vnde pituitam alliciunt, & lepras remouent, ſi apponantur, & lac attrahunt. Anethum calfacit ſecundo ordine intenſo, ſiccat prope. Hoc ſi in oleo coquatur, diſcutit, dolorem eximit, ſomnum inducit, & crudos tumores concoquit: vſtum autem tertii ordinis calefacientium ac ſiccantium euadit, & nimirum humidis vlceribus inſperſum prodeſt. Humidius verò, & minus calidum ac concoctorium eſt viride. Anthyllis duplex eſt: ambæ autem ſiccant vlcera. Quæ verò ſimilis eſt chamæpityi, magis tenuium partium eſt, vt etiam comitialibus conueniat: eſt etiam magis exterſoria. Aniſi ſemen acrius eſt, calfaciens ac ſiccans in tertio abſceſſu: ideóque & vrinam ciet, & flatus diſcutit. Antirrhinon ſiue Anarrhinon ſimilem bubonio vim habet, ſed defectuoſiorem. Ex illo igitur etiam de hoc diſces.

Anonis aut Ononis calidam vim habet, maximè in radice. Huius ſuccus potus cum vino vrinas ciet, & calculos atterit, & cruſtas rumpit, & dentes mitigat.

¶ Aparine (quam alii philanthropon, alii omphacocarpon vocant) moderatè detergit ac ſiccat. Habet etiam quid tenuium partium. *Ἄπιος, id eſt pirum*, temperamento inæquale eſt, partem terream habens, partem aqueam. Quare ſi edatur, ſtomacho commodat, & ſitim eximit: ſi verò in cataplaſmate imponatur, ſiccat, & moderatè perfrigerat. *Ἀπόκυνον*, aut *κυνοκράμβη, id eſt braſſica canina*, dicitur etiam Cynomoron, quoniam citiſſimè canes occidit: eſt autem & hominibus venenum. Hæc valde grauiter olet, & calida eſt citra ſiccitatem: vnde etiam in cataplaſmatis diſcuſſoriam facultatem habet. Apochyma pix eſt quæ vetus iam nauibus deraditur. Diffundit autem & ſiccat ac diſcutit tumores.

¶ Araneum animal commolitum emplaſtro, & impoſitum fronti ac temporibus, tertianos circuitus exoluere dicit Dioſcorides. Tela ipſius impoſita ſanguinis eruptionem ſiſtit, & vlcera in ſuperficie abſque inflammatione conſeruat. Argemone, exterſoriæ ac diſcuſſoriæ eſt facultatis. Ariſaron & minus eſt multo quàm arum, & acrius. habet autem radicem oliuæ magnitudine. Ariſtolochia omnis calida & tenuium partium eſt, & exterſoria, & amara, & ſubacris, & ad medicinas vtiliſſima: verùm rotunda magis tenuis eſt, & per omnia efficacior: clematitis autem odorata quidem eſt, ſed debilior. Longa verò in reliquis medium inter has locum obtinet, ſed calida non minus quàm rotunda eſt.

Ἄρκευθος, id eſt iuniperus, calefacit ac ſiccat in tertio ordine. Fructus autem calefacit quidem ſimiliter, ſiccat autem ordine primo. *Ἄρκιον*, quod & *προσωπῖτις, id eſt perſonata uocatur*, folia colocynthidis foliis ſimilia habens, ſed maiora & duriora: diſcutit & ſiccat, & adſtringit. Quare etiam folia ipſius vetera vlcera ſanant. Arction verbaſco ſimile eſt: radicem habet teneram & albam ac dulcem. Tenuis autem & ſiccantis ac moderatè extergentis facultatis eſt. Armeniacum vim habet exterſoriam, cum modica acrimonia, & pauciore adhuc adſtrictione. Quapropter ocularibus compoſitionibus miſcetur, & pilos in palpebris auget. Arnabo ex aromaticis eſt, vnde maximè in vnguenta miſcetur, vt quòd calidæ ac ſiccæ ſit facultatis in tertio ordine, caſſiæ ac Carpeſio ſimile: vnde etiam Poſidonius, cinamomo non præſente, hoc vſum ſe eſſe dicit. Ἀρνό-

γλωσσον, id est plantago, frigefacit, simúlque siccat in secundo abscessu: ex aquosa & terrea substantia mixta est, adstringens etiam quid habens. Quapropter ad maligna vlcera & ad fluxiones & ad putredines conuenit: & ob temperamenti commoderationem etiam sanguinis eruptiones cohibet, & plurimis cõpetit. Nam & siccitate non mordente participat, & frigiditate nondum stupefaciente. Aron primi est ordinis in calefaciendo ac siccando. Estque & hoc ex terrea substantia & calida ac extersoria conflatum. Radices autem ipsius calidiores sunt. At verò dracõtium fortius est. Arsenicũ vstoriam vim habet. Vtuntur ipso etiã ad obolendos pilos. Si verò diutius adhæserit, etiam ipsam cutem contingit. Vstum autem magis tenuium partium euadit. Artemisiæ ambæ calefaciũt secundo ordine, siccant primo. Sunt etiam tenuium partium, vt etiam calculos in rhenibus atterant, & vterorum fomentis conueniant. *Ἄρτος, id est panis*, si in cataplasmate imponatur, magis discutit quàm pro tritici facultate, vt qui & sale, & fermento participet. nam quæ in profundo hærent fermentum attrahit.

¶ Asarum similem acoro vim habet, sed magis intẽsam. *Ἀσβόλη, id est fuligo*, qua pictores vtuntur, ex vitrariis sumitur officinis, & facultatis discussoriæ & acris est, vt & vrat & erodat. Vsta verò ad cicatricem perducit cum rosaceo cerato. *Ἀσκαλαβώτης, id est Stellio*, animal, ad reliqua quiinutile est: verùm à scorpio ictis auxiliari ipsum impositum aiunt. Miscetur etiam medicamentis intendendi membri virilis facultatem habentibus. Asclepias valida & sicca & tenuium partium existẽs, torsionibus in vino pota conuenit. in cataplasmate verò imposita ad ferarum venenatarum morsus facit, & ad maligna in vtero ac mammis vlcera. Ascyrron in Androsæmo dictum est.

Aspalatus facultatem partiũ dissimilium habet, vtpote acris, & adstringens, & per vtraque siccans. Quapropter ad putredines & fluxiones vtilis est. Asparagus, petræus aut myacanthinus, extersorius est. Inter caliditatem & frigiditatem medius, rhenes & hepar ab obturatione liberat, & maximè radix ac semen. Dentium item dolores sanat. Asplenum, tenuium partium vim habet, non tamen calidum est. Hac itaque ratione & calculos atterit, & splenes consumit. *Ἀσταφίς, id est uua passa*, satiua quidem, concoquendi, simúlque adstringendi ac discutiendi leniter, facultatẽ habet: syluestris verò acris fortiter est, adeò vt pituitam detrahat, & vehementer extergat. After Attic⁹ (quem aliqui *Βουβώνιον, id est inguinariam*, vocãt, eo quòd non solùm imposita, sed etiam appensa, *βουβῶνας, id est inguinum tumores*, sanare credita est) mixtã habet facultatẽ, discussoriam ac perfrigerantem. Astragalus frutex est exiguus, habens radices adstringentes, non ingenerosè siccans. Vlcera itaque vetera ad cicatricem perducit: & aluum sistit radix cum vino pota. Plurimus autẽ in phæneo Arcadiæ nascitur. *Ἄσφαλτος, id est bitumen*, siccat & calfacit secundo ordine. Quapropter cruenta vulnera glutinat. Asphodeli radix extersoriam ac discussoriã vim habet. Cinis autem ipsius vstæ calidior & siccior, & magis tenuium partium euadit. Quare etiam alopecias sanat.

¶ Atractylis, siue Cnicus syluestris, ex spinosorum genere est, siccantem & moderatè calidam vim habens. Atriplex, humectat ordine secũdo, frigefacit primo. Quapropter etiam per ventrem permeat. Semen ipsius extersoriæ est facultatis: vnde etiam morbo regio ex hepatis obstructione oborto vtilis est. ¶ Aφace adstringentem facultatem velut lens habet: si verò edatur, magis ægrè quàm lens concoquitur. Vehementius autem resiccat, simúlque moderatè calefacit. Aφronitrum discussoriæ ac extersoriæ est facultatis, vt nõ solùm sordida extergat, sed etiam pruritum sanet: potum verò stomacho noxium est. *Ἀφρὸς νίτρου, id est spuma nitri*, similem nitro vim habet, sed substantiam tenuiorem. Quapropter etiam leuis est velut farina. ¶ *Ἀχράς, id est pyrum syluestre*, similem piro satiuo vim habet, sed magis intensam: vnde etiam vulnera magna glutinat. ¶ Aψinthium calidum est primo abscessu, siccum tertio, adstringentem & amaram & acrem qualitatem simul adeptum. Quapropter etiam biliosos in vẽtre humores, & per ventrem, & per vrinas euacuat. In quibus autem pituita abundat, his propter adstrictionem nihil prodest. Succus autem herba longè calidior est.

Incipientia à litera B.

Βαλάνου μυρεψικῆς, id est glandis ungentariæ, pars interna velut carnosa, extersoriam simúlque incisoriam cum adstrictione vim habet. Quare cum aqua mulsa pota drachmæ pondere, vomitum ciet, & infernam aluum subducit: cum posca verò ad viscera obstructa conuenit. Cutis etiam vitia cum aceto illita extergit. Cortex autem ipsius valde adstringit. Baccharis, boni odoris herba est, similis cinamomo, coronaria & acris. Huius radix decocta obturata reserat, & vrinas ac menses mouet. Folia ipsius adstringunt, & fluxionibus prosunt. Balaustium flos est mali Punicæ syluestris, vehementer adstringens, siccámque ac frigidam vim habens. Vlcera itaque superficiaria ad cicatricem perducit, & fluxiones sistit. Balsami id quod velut lignum est, siccat & calefacit secundo abscessu: est & tenuium partium: succus autem eius multo tenuior est: fructus similis quidem est facultatis, sed minus tenuis. Ballote (quam Marrubium nigrum vocant) acris & extersoriæ est facultatis. In cataplasmate itaque impositum cum sale, à cane morsis prodest. *Βάτου, id est rubi*, fruticosa pars multũ adstringit & siccat: quare & vulnera glutinat, & fluxiones sistit. Radix autẽ ad hoc quòd adstringit, etiam non modicè tenuium partium est. Ex quo etiam calculos in rhenibus atterit. Fructus autem si maturus est, calidior est cum moderata adstrictione, ideóque etiam editur: immaturus autem acerbus est, & vehementer resiccat, maximè siccatus. Similiter etiam flos.

Βατράχιον, id est rannunculus, herba quatuor differentias habet: omnes autem calidæ & siccæ excellenter sunt facultatis, acrísque, ac vstoriæ, vt exulcerent cum dolore. Quòd si quis moderatè ipsis vtatur, cutis vitia solùm detergent. Radix autem sicca sternutatorium est medicamentum. *Βάτραχοι, id est ranæ*, aduersus ferarum venenatarum morsus in iusculo eduntur. Vstarum ipsarum cinis siccantissimus euadit, & sanguinis eruptiones sistit, & alopecias sanat, cum pice liquida.

¶ Bdellium, & Scythicum & Arabicum, vim habet molliendi in scirrhum indurata, maximè recentia. Arabicum verò & vrinas ciet, & lapides atterit, & concoquit.

¶ Bettonica, herba est exiles habens ramulos, pulegii ramulis similes, & tenuiores, & qui gustantibus nullam fere qualitatem exhibent. Nascitur maximè in locis petrosis, eáque vtuntur etiam in rhenalibus compositionibus. Est autem & alia apud Romanos Bettonica appellata, quam Dioscorides Cestrum nominat, alii verò psycotrophon, eo quòd frigidis locis gaudet. Hæc nihil simile prædictæ habet præterquam actionem. Et ad hoc vt vrinam moueat, etiam alia multa facit, & maximè radix ipsius cum aqua mulsa pota, vomitum concitat: folia autem aluum subducunt. *Βήχιον* siue *βηχικόν, id est Tussilago*, dicta est ab eo quòd tusses & erecta ceruice spirationes suffitu iuuet. Composita verò est ex substantia calida & aquosa.

¶ Blitum editur, & est olus humidum ac frigidum secundo abscessu.

Bulbus qui editur, amaritudine simúlque adstrictione quodammodo participat, siccátque ac glutinat vulnera, & extergit. Vomitorius autem bulbus calidior est huius facultate. Botrys, (quam alii Ambrosiam, alii vocant Artemisiam) planta est valde boni odoris, quæ cum vino pota recta ceruice spirantibus prodest. Bubonium in Astere Attico dictum est. Buglossum humidum & calidum est temperamento: vnde etiam vino iniectum lætitiam inducere dicitur. Bunium (quod alii Arctiõ appellant) calidum est, & vrinam ciet, & menses ducit. Sed & Pseudobunium huic simile est. Buprestis animalculum est cantharidi simile. Reponatur itaque eodem velut illa modo. Butyrum concoquentis & moderatè discutientis est facultatis in mollibus corporibus. Inguinum itaque & glandularum tumores & parotidas iuuat, & gingiuas attenuat, maximè in dentientibus pueris, & humores in thorace hærentes delinctum concoquit. Buphthalmum florẽ chamæmelo similem

habet,sed multo maiorem & acriorem, & ideo discussorium,vt etiam duritias sanet cerato admixtus.

¶ Βράθυ, *id est herba Sabina*, similis est cupresso: calefacit ac sicca in tertio abscessu. Est & tenuissimarum partium, attenuantis & discussoriæ existens facultatis si bibatur. Est itē ad putredines simile cupresso. Britānica adstringentis & glutinantis est facultatis,similiter velut lapathum syluestre speciem præferens: succus ipsius putrefactiones in ore sanat. Βρόμος, *id est auena*, similem orneo vim habet.Siccat autem & discutit moderata & citra mordacitatem.Habet etiam aliquid adstrictionis: vnde & alui profluuia sanat. Βρύον, *id est Muscus*, marinū frigefacit & adstringit. Quare feruentes inflammationes imposit⁹ iuuat.Est & aliud Βρύον, *id est Muscus*, quod σπλάγχνον appellatur, & in quercubus ac populis albis, & piceis reperitur. Hic discutit, simúlque moderatè mollit, præsertim qui in cedris reperitur. Bryonia dicta est ἄμπελος, *id est uitis*, alba.

Initium literæ Γ.

Γάλα, *id est lac*, omne compositū est ex tribus substantiis, caseosa,serosa,& pingui, quam plurimam habet lac bubulum,ex qua etiam butyrum fit. Serum autem ipsius extersoriam vim habet:vnde & aluum subducit, siquis ipsum in coctura separet. Caseosa verò & crassa magis infercitur,& propterea acrimonias obtundit.Coctum autē lac, siue silicibus ignitis immissis,siue aliter,optimum medicamentum est dysenteriæ & fluxionum ventris acrium:totum lac ad acres oculorum fluxiones & alias acrimonias conducit. Temperatissimum autem est lac mulieris, post hoc caprinum, deinde asininum & ouillum, postremum bubulum. Γαλῆς, *id est Mustellæ*, cinis multum discutit. Cum aceto itaque illitus podagris & articulari morbo prodest: sale verò condita ac assiccata,comitialibus commodat. Galion ex eo quòd lac coagulat nomen reperit.Simile est aparinæ,siccans & subacre:flos ipsius ad sanguinis eruptionē conducit & ad ambusta ab igne. Galiopsis(quam alii galiobdolon vocant)similis est vrticæ, leuior tamen & graueolēs:vim habet discussoriā & mollitoriam tumorum induratorum. Facit etiam ad serpendo depascentia in cataplasmate impositū. Garum calefacit ac siccat potenter.Quapropter & ad putredinosa vlcera foris ipso vtuntur,& dysentericis ac coxēdicum morbo laborantibus per clysterem infundunt.

¶ Gentianæ radix multum efficax est ad attenuādū,perpurgandum, extergendum,& ad obturata reseranda.

Geraniō quod habet folia anemonæ similia, radicē verò quæ editur, eius radicis vna drachma cum vino pota, inflationes vteri soluit. Alterum Geranium ad medicinā inutile est.

¶ Γῆ, *id est terra*, omnis siccat. Quæ verò nullā aliam substantiam admixtam habet,etiam citra mordacitatem:si verò ignea aliqua qualitas ipsi admixta sit,lota etiam hāc deponit. Quæ igitur colitur terra pinguis omnis,vtilis est ad curationem omnium partium quæ resiccatione opus habent.Itaque Ægyptiæ terræ luto vtuntur ad aquosas & lienosas affectiones,& ad laxos tumores, & euidentem vtilitatē sentiunt.Ex medicatis autem terris Lemnia rubrica, quæ σφραγὶς, *id est sigillum*, dicitur, ad hoc quòd resiccat,etiā moderatè adstringens, aduersus lethalia medicamenta auxilio est, & maligna vlcera sanat cum aceto aut vino, & sanguinis eruptiones sistit omnes,& dysenteriam serpendo depascentem sedat, aqua mulsa prius per clysterem infusa, deinde muria. Minium verò siue rubrica Sinopica vehementior quàm Lemnia est,& in compositiones obducentes meatus miscetur: pota etiam lūbricos occidit. Multo verò mitior est Samia quàm Lemnia terra,vt quæ glutinosa est ac viscosa. Vtendū igitur ipsa ad ea quæ mitigare oportet:sed & sanguinis sputa,vndecunque veniat, sanat. Selinusia & Chia magis extersoriæ sunt. Quare etiam quædā mulieres ipsis pro smegmatis defrictoriis in facie vtuntur:vlcera item incarnant, & ad cicatricem perducunt, & magis igne ambusta. At Cimolia mixtæ est facultatis frigefacientis ac decussoriæ,si illota est:lota verò magis frigefacit, & ambusta cum posca curat.Ampelitis terra (est autem ea quæ vitibus illini-

A tur,vt vermes in ipsis perdat)siccat & discutit fortiter,neque id citra mordacitatem.Cretica aerea est,& extergit citra mordacitatem.Eretria euidenter adstringit: vsta verò etiā siccat citra morsum:melior autem est cinerea.Pnigitis similem Cimoliæ vim habet, verùm nigra est. Armenia(quam & bolum nominant)siccat: vnde dysentericis, & fluxionibus per ventrem,sanguiniśque sputo, & tabi,& respirandi difficultati ob humiditatem inductæ, & humidis vlceribus,& pestilentibus affectionibus generosè conuenit.Bibitur cum vino tenui diluto:sin febricitent,cum **B** aqua.Sed & Alanabolus similem Armeniæ vim habet.At ochra discutiendi ac erodendi vim habet. Vlcera itaque carne nimium excrescentia deprimit,& caua explet cerato admixta. Γῆρας, *id est Senecta*, serpentis satis siccat. Aceto itaque feruefacta dētium dolores curat: at aspidis exuuium tritum cum melle ac illitum,maximè visum acuit. Γῆς ἔντερα, *id est intestina terræ*, siue vermes terreni triti sauciatis neruis impositi, statim mirificè iuuant.

¶ Γigarta vinacea, secūdo ordine siccāt, frigefaciunt primo.Quum itaque satis acerba sint, omnibus fluidis af- **C** fectionibus conueniunt. Γingidium caliditatem nō adeo manifestam habet:siccat autem in tertio abscessu,& adstringit,ideóque stomacho gratum est.

¶ Γlaucium adstringit cum quadam iniucunditate:sed & manifestè frigefacit,vt etiam sacros ignes qui non sunt adeo vehementes curet. Γlaux herba calida & humida temperamento est:quare etiam lac generat. Γλήχων, *id est pulegium*, calefacit & attenuat vehementer: vnde impositum rubefacit, & humores crassos ac viscosos ex **D** thorace & pulmone expuere facit. Γλοιός, *id est sordes*, balneorum calefacit moderatè,mollit,discutit, fissuris & condylomatis *tuberculis* conuenit. Γλυκύρριζα, *id est radix dulcis*, tepidi ac humidi est temperamenti, habétq; aliquid adstrictionis:vnde etiam asperitates læuigat,non solùm in arteria,sed etiam in vesica scabiosa.Est etiam sitis exemptrix. Γlycyside(quam alii pentorobon, alii pæoniam vocant)radicem habet acrem, & subamaram, ac siccantē,quæ & aliquid adstringens habet:vnde mēses mouet, & rhenes ac hepar expurgat, amygdalæ magnitudine pota cum vino.Si verò austerum vinum fuerit, e- **E** tiam fluxiones per ventrē sistit. Alligata puerorum morbos comitiales sanat.

¶ Gnaphalium nomen habet ex eo quòd foliis ipsius, vtpote teneris, pro γναφάλῳ, *id est tomento*, vtuntur. Sunt autem alba, & moderatè adstringūt:quapropter ad dysenterias cum vino austero bibuntur.

¶ Γογγύλιδος, *id est rapi*, & radix,& semē, flatuosa sunt, & semen generant,& venerem stimulāt. Gordyliō(quod alii Seseli vocant)calidum est, & vrinam ciet, & menses ducit:radix ipsius cum melle delincta,humores in thora- **F** ce educit.

¶ Γύρις, *id est pollen*, similem amylo vim habet, verùm calidiorem quodammodo. Γypsum ad hoc quod siccat,meatus obducendi vim habet: vnde ad sanguinis eruptiones conuenit,cum polline & oui candido. Vstum verò non amplius similiter meatus obducit, sed magis siccat & repellit maximè cum posca.

Initium literæ Δ.

Δᾷδες, *id est Tedæ*, habent quid acre & concoctorium ac extersorium:vnde aceto coctæ dētium dolores sanāt, **G** si acetum colluatur:si verò etiam mel admixtum fuerit, pituitā detrahunt. At si in medicamēta quæ delinguntur misceantur,humores in thorace hærentes eductu faciles faciunt. Damascena in loco prunorum referentur.

Damasoniū extersoriam quandam vim habet. Quare calculos atterit,& quæ per aluū prodeūt, ad vrinas transfert. Daucus(qui & staphylinus dicitur)duplex est: satiuus cuius radix flatuosa est, & venerem stimulat: sed & ipsum satiui semen quid habet quod venerem stimulat: syluestris autem semen penitus flatus expers est, & vrinā **H** ciet,& menses mouet:similiter autem & herba. Δάφνης, *id est lauri*, arboris folia siccant & calefaciunt vehemēter:magis tamen fructus. At radicis cortex amarus & adstingens aliquantulum,calculos atterit, & hepaticis commodat,trium obolorū pondere cum vino odorato potus.

Daphne herba quæ etiam Alexandria vocatur: calida & acris, & subamara est: quapropter menses & vrinas mouet. Sed & daphnoides eiusdē facultatis est, itémque chamædaphne: hæc autem etiam editur.

¶ Δέρμα, *id est pellis*, ouilla recens detracta adhuc calida, his qui flagris cæsi sunt circumdata, mirificè ipsos sanat. At Hippopotami pellis vsta, & cum aqua trita imposita, tubercula dispergit. Viperæ verò pellis trita imposita, alopecia laborantibus mirificè pilos producit. Pelles siue coria solearum veterum vstarum, cinerem siccātem faciūt: vnde attrita ex calceamētis curāt, si non amplius inflāmata sunt, itémque ambusta, & intertrigines, & extuberātia.

¶ Dictamnum magis tenuis est facultatis quàm pulegiū: reliqua similia ipsi habet. At quod pseudodictamnum appellatur debilius est. Dionysias dicta est in Androsæmo. Diphryges mixtæ est facultatis. habet enim & adstringens quiddam, & moderatè acre: quapropter etiā ad maligna vlcera commodum est medicamentum.

Dipsaci spinæ radix siccat ordine secundo: habet etiā quid extersorium.

¶ Dorycnium simile quid habet temperamento papaueri & mandragoræ, immoderatè perfrigerans. nam modicè sumptum stuporem inducit: amplius autē acceptum, occidit.

Dracontium simile quid Aro habet: sed ipso acrius & amarius est, calidius item ac tenuius: habet etiam quid adstrictionis. Radix igitur ipsius viscera purgat pota, & malignorum vlcerum optimum est medicamentum: sed & folia similia sunt. Semen autem fortius est. Dryopteris dulcis est & acris, & subamara: in radice verò etiam acerba. vim habet erodentem, vnde etiam pilos tollit.

Δρυὸς, *id est quercus*, folia & fructus siccantem & calidā vim habent, adeò vt & vulnera recentia glutinēt, & inflāmationes incipientes sedent. Quod verò sub glandis cortice est membranosum, circum fructus carnem, id quum magis adstringat, & ad fluxum muliebrem, & ad reliquos fluidos morbos datur.

Initium literæ E.

¶ Ebenus lignum vim habet calefactoriā, extersoriam, ac tenuem. Vnde etiam ea quæ pupillis tenebras offundunt extergere credita est: sed & in alias oculares compositiones miscetur.

Ἐγκέφαλος, *id est cerebrum*, leporis coctus, & affrictus, ac comestus, dentientibus pueris commodus esse fertur. Quidam etiā tremoribus auxiliari cerebri esum scripserunt. At Galli cerebrum cum vino potum, ferarum venenatarū morsibus auxiliari, & sanguinis ex cerebri mēbranis eruptiones cohibere, Discorides dicit. Cameli verò cerebrum siccum cum aceto potum comitiales curare tradit Galenus: similiter etiam mustellæ cerebrum: verùm hirundinis cum melle ad suffusiones facere: ouillum autem similiter præparatum, infantibus dentientibus exactè opitulari.

¶ Ἐλαίας, *id est oleæ*, ramuli tātum frigiditatis habēt quātum etiam adstrictionis: fructus exactè maturus moderatè calidus est: immaturus adstringentior est & frigidior. At oleæ Æthiopicæ lacryma similis ammoniaco tenui, extersoriam vim habet. Quare ad cicatrices, & albugines, & visus hebetudinem ipsa vtuntur, & ad dentium dolores in cauernas indita: quidam hanc syluestrem oleam esse tradunt. Oleum porro ex oliuis drupis, dulce calidúmque moderatè est, & magis humectans: verùm ex immaturis, in quantum particeps est adstrictionis, in tantum etiam frigiditatis: at quod lotum est, magis mordacitatis exors est. Antiquū verò quanto est antiquius, tāto est calidius, & maiore discutiendi vi præditum, & maximè si etiam ab initio tenuium partium fuerit. Hoc cognoscitur ex puritate & pelluciditate, & si ex pauco multa corporis pars illinatur, & facilè à cute imbibatur: tale verò maximè Sabinū est. At verò quod ex syluestri fit olea, extersoriū est simúlque adstringēs, & pro oleorum ratione siccissimum. Sed & Cicinum æqualem vim cum vetere habet. Reliqua velut est Sesaminum, aut raphaninum, & alia pro substātiarum ratione ex quibus facta sunt, etiam facultatis dif-

A ferentias habent. Elæomeli. In Syria ex trunco quodam arboris oleum fluit crassius melle ac dulcius, quòd duorum cyathorum mensura, cum aquæ hemina potum, crudum & biliosum humorem per aluum ducit. Torpidi autem fiunt qui id accipiunt, quod vereri non oportet, sed ipsos excitare. Elaterium appellatur succus fructus cucumeris syluestris. Et est secundi ordinis calefacientiū, mensésque prouocat, & fœtus corrumpit appositum, propter summam amaritudinem. Euacuat etiam per nares si cum lacte in ipsas infundatur: at infernè per clysterem B infusum, pituitam euacuat: quandoque etiam sanguinē.

Ἐλάτη, *id est abies*, arbor calfacit ac siccat similiter vt populus nigra: verùm de resina ipsius in resinarum tractatione referetur. Elatine herba est similis helxinæ: frigefacit ac adstringit moderatè. Elaphoboscus calidæ ac siccæ est facultatis, secundo ordine, & partium tenuium. Ἐλελίσφακος, *id est saluia*, euidenter calfacit, & subastringit. Elenium calidum est & siccum cum humiditate superflua. Quapropter in delinctis admixtū, humores ex pectore educit: sed & partes per ipsum rubeC faciunt. Ἐλεοσέλινον, *id est Apium*, quod in aquosis nascitur locis, eadem potest quæ apium hortense, sed maius ipso est. Elephantis ex vngue ramenta si in cataplasmate imponantur, reduuias curant. Ossium item ac dentium ipsius ramenta quum siccæ sint & extersoriæ facultatis, talibus medicamentis miscentur. Ἐλκύσμα, *id est argenti recrementum*, habet eandem vim quam plumbago. Adstringit enim & attrahit: vnde emplastris fuscis & ad cicatricem perducentibus miscetur. Ἑλλέβορος, *id est ueratrum*, vterque calfacit ac siccat tertio discessu. Est eD tiam acris ac extersorius: vnde etiam ad leprosam cutem conuenit. At niger si fistulis indatur, in tribus diebus callum ex ipsis eximit. Elichryson (alii chrysanthemō, alii Amarantum vocant) planta est coronaria, comam habens auricolorem, quæ cum vino pota vrinæ difficultati, & reptilium morsibus, & coxendicibus, & ruptionibus conuenit: menses item ducit, & sanguinis grumos dissoluit cum vino mulso pota: auxiliatur etiam destillationibus. Elxine, (quam alii perdicium, alii parthenium, alii sideritim, alii heracleam vocant) vim habet extersoriam, E & leniter adstringentem, cum subfrigida humiditate. Elxine quæ & Cissampelus, discussoriæ est facultatis. Elymos (quæ & Meline, *id est panicum*) similē milio vim habet, siccans ac frigefaciens forinsecus impositum: siccat autem & ventris fluxiones.

Empetron aut prasoeides, medicamentum est purgatorium pituitæ ac bilis. Est autem & salsum: vnde fuerit etiā extersorium.

¶ Epithymum siccat & calfacit tertio abscessu, éstque Thymo efficacius. Epimedii vis est moderatè frigeF faciens cum aquosa humiditate. Hæc in cataplasmate imposita mammas erectas conseruat. Pota etiam steriles facere dicitur. Epimelis quæ Vnedo apud Italicos rusticos appellatur, est velut malus syluestris: cuius fructus acerbus est, stomacho malus, & capitis dolorem inducēs.

Epipactis (quæ & Elleborine) contrā lethalia medicamenta bibitur, & ad hepatis morbos.

¶ Ἐρέβινθος, *id est Cicer*, legumen familiare flatuosum est, nutriens, aluo commodum, vrinam ciens, lac & semen generans, menses ducens. Quod verò Aries siue Arietinum G appellatur, magis quàm reliqua vrinā ciet. Decoctū ipsorum calculos renum atterit, & maximè nigrorum. Quod autem ὀροβιαῖον, *id est Eruinum*, vocatur, calidius his est, & subamarum. At agreste omni modo fortius est satiuo.

Ἔρια, *id est lanæ*, sordidæ ad irrigationes cōmodæ sunt. Œsipus enim ipsarum concoctorius est velut butyrū. At non sordidæ materia solùm existunt: vstæ verò vim habent acrem & calidam ac siccam, simúlque tenuium partium, vt etiam humore flaccidas in vlceribus carnes citissimè consumant. Erica discussoriæ citra mordaciH tatem facultatis est. Flore autem & foliis ipsius maximè vtendum est. Erinos aquatica herba est: cuius seminis drachmæ duæ cum mellis drachmis quatuor illitæ, oculorum fluxionem sistunt. Succus autem ad auriū dolorem facit. E'rmodactyli radix purgatoriam vim

habet, tum ipsa, tum decoctum ipsius. Priuatim autem arthriticis in ipsis fluxionibus exhibetur: stomacho multũ noxia est. Ερπυλλος, *id est serpyllum*, calefacit, vt vrinas & menses moueat. Erythrodanum rubra tinctorum radix est, acerba & amara, quæ splenem & hepar & rhenes expurgat, vt etiam cruenta per vrinam expellat, & menses moueat. Cutis quoque sordes extergit. Ερυσίμου, *id est Irionis*, semẽ feruidum est & calfactorium instar nasturtii. Quapropter torrefactum in fermento, & in delinctis additum, thoracẽ purgat. Verùm in cataplasmate duritias mollit, & occultos cãcros iuuat. ¶ Εὔζωμον, *id est eruca*, similis superiori est temperamento, sed flatuosa. Quare etiam ad venerem stimulat: semen ipsius etiam vrinam ciet: syluestris verò satiua fortior est. Eupatorium tenuem ac incidentem vim habet, absque manifesta caliditate: vnde etiam obturationes hepatis expurgat. Habet & quid adstrictionis. Euphorbium vrentem ac tenuium partium vim habet, similiter vt reliqui spissi liquores.

¶ Eφemerum, non venenatũ illud, sed quod iris syluestris appellatur, mixtæ facultatis est, repulsoriæ ac discussoriæ.

¶ Εχίδνης, *id est uiperæ*, carnes calidæ & siccæ sunt temperamẽto euidenter, totum corpus per cutẽ expurgãtes. Quare multi elephãtici ex ipsarum esu aut potu sanati sunt: quæ verò in maritimis aut aliis siccis locis degũt, etiam sitim magis inducunt. Eχinus herba est acerba, ac repulsoria, & siccandi vi prædita. Εχίνου, *id est Erinacei*, terrestris caro assiccata, fortiter discutit ac siccat. Pota igitur elephanticis, & malo habitu præditis, aliisque pluribus auxiliatur. Pellis autem ipsius vsta, magis siccat ac discussoria euadit. Alopecias itaque cum pice liquida illita sanat: at marini pars ea quæ editur, vrinam ciet, & aluo commoda est. Testa verò vsta, terrestris Erinacei pelli similis est. Eχion (quam alii dorida, alii etiam hanc Alcibiadium vocant) herba spinosa est, quæ non solùm à reptili bestia morsis opitulatur in vino pota, sed etiam præbibita eos qui mordentur illæsos conseruat.

¶ Eψema coctũ mustũ est, quod alii Siræum, alii sapã appellant, calefacit moderatè ac concoquit. Meatus etiam obducit, & morsus exors est.

Initium literæ Z.

Zea similem tritico vim habet, medium obtinens inter caliditatem ac frigiditatem, leniter autem siccans. Habet etiam vim obducendi meatus.

¶ Zingiberis radix calefacit fortiter, sed nõ primo statim occursu, quum inelaboratam quandam crassiorum partium humiditatem habeat, ob quã facilè etiam perforatur: perseuerantem autẽ conseruat caliditatem.

¶ Ζυθus, *quam ceruisiam uocant*, compositam substãtiam habet. Nam & acris est, velut ex putredine factus, & frigidus, ex acida qualitate: quare etiam mali humoris. Ζύμη, *id est fermentum*, etiam ipsum ex contrariis componitur. Nam & aciditate frigida participat, & putredinosa caliditate, insupérque ea quæ ex sale & farina accidit. Est igitur non moderatè calidum ac discussorium.

¶ Ζωμὸς, *id est iusculum*, ex recentib⁹ piscibus aluũ subducit, & per se, & cum vino potum. Priuatim verò id quod ex phucis, scorpiis, iuliis, percis, & aliis teneris petrosis fit simplex, cum aqua & oleo & anetho ac sale. Similiter etiã id quod fit ex iis quæ testa integuntur, maximè tellinis, chamis, & conchulis. Sed & galli antiqui cum sale plurimum cocti iusculum aluum subducit: at gallinæ vice versa sistit.

Initium literæ H, hoc est E longi.

Ηδύοσμον, *id est menta*, calida est & tenuis, & acris facultate ex tertio ordine, cum semicocta humiditate, ob quam etiam ad venerem stimulat: habet etiam quid amari. Quare etiam lumbricos necat. Verùm acerbitate sua recentes sanguinis educti ones compescit.

H'dysarum aut pelecinus, amarum & subacerbum est: vnde potum stomacho commodum est. Viscerum autem obturationes expurgat. ¶ H'liotropiũ magnũ, quod etiam σκορπίουρον, vocant, calidæ est ac siccæ & extersoriæ facultatis. Huius decoctum potum ducit pituitam & bilem. Semen ipsius in cataplasmate impositum, verrucas formicarias & alia consimilia resiccat: at paruum & hæc tollit, & lumbricos occidit, si cum semine & nitro & hyssopo ac nasturtio bibatur.

¶ H'lectrum populi nigræ lacrymam, circa Eridanum fluuium diffundi & congelari aureo colore tradunt. Hoc tritum potum stomachi & alui fluxiones, itémque sanguinem sistit. ¶ H'merocallis radix similẽ radici lili vim habens, similiter vt illa ambustis auxiliatur. H'mionitis adstrictione cum amaritudine participat. Quare etiam splenicis prodest cũ aceto pota. ¶ H'par canis rabientis assatum si edatur, ab ipso morsis auxiliari dicũt. Capræ verò hepatis assati saniem nyctalopis instillatam prodesse: sed & vaporem ipsius cocti oculis suscipere iubent, & ipsum in cibo sumere: & si edatur, comitiales manifestare. Eadem etiam hircinũ facere tradunt. At lacertæ iecur corrosis dentibus inditum, dolorem eximit. Lupi verò hepar in medicamentum hepaticum ex eupatorio constans iniicitur. Asininum assatum si comitiali laborantes ieiuni edant, opem inde sentiunt. Aprinum recẽs siccatum tritum cum vino ad reptilium morsus bibitur: Mergi verò hepar siccum pôtum calculos eiicit.

¶ Ηριγέρων, *id est Senecio*, mixtam vim habet, frigefactoriam ac moderatè discussoriam. H'ryngium calefacit quidem non manifestè: siccitatis autem non obscuræ nec modicæ particeps est.

Initium literæ Θ.

Θαλάσσιον ὕδωρ, *id est aqua marina*, acris & moderatè calfactoria est, siccandíque vim habet. Et pota quidem stomacho noxia est, aluum autem turbat, & pituitam ducit: at si calida affundatur, attrahit ac discutit. Θalietrum vim habet siccantem citra mordacitatem. Diuturna itaque vlcera ad cicatricem perducit. Θapsia acris est & fortiter calfactoria cum humiditate. Trahit itaque ex profundo violenter, & attractũ discutit.

¶ Θεῖον, *id est sulphur*, attractoriæ & ipsum est facultatis, calidúmque ac tenuiũ partiũ, vt ad multa venenũ eiaculãtia resistat, & maximè in pastinaca marina, & dracone, siue siccũ inspergatur, siue etiam ad saliuã, aut vrinam pueri, aut oleum, aut mel admisceatur. Sed & scabiosa mirificè sanat. Θέρμος, *id est lupinus*, qui editur, meatus obducendi vim habet. Amarus autem extergens, & discutiens, & siccans citra mordacitatem, lumbricos tollit, tum in cataplasmate impositus, tũ pot⁹: & viscera expurgat cũ ruta & pipere potus. Sed & cutis vitia extergit, & tumores discutit, cum aceto mulso impositus. Syluestris autem amarior est, & per omnia vehementior satiuo. ¶ Θηlypteron, quam aliqui nympheam, aut πτερὶν, *id est filicem*, nominant, quòd facultate filici similis sit. Hæc pota cum vino, latos & rotundos lumbricos occidit, fœtus etiã perdit: folia verò eius comesta aluum molliunt.

¶ Θlapsis semen est facultate acre, vt etiam internos abscessus potum rumpat. Menses etiam mouet, & per sedem infusum coxendicibus prodest, cruenta euacuando. Nam & aliàs biliosos humores sursum ac deorsum purgat, si acetabuli mensura bibatur.

¶ Θρίδαξ, *id est lactuca*, humidum ac frigidum olus est, nõ externè, sed iuxta fontanarum aquarum temperamẽtum. Quare ad calidas inflammationes conuenit. Sitim item eximit, & genituræ fluxum sistit pota, itémque semi nis per somnum effusionem. Syluestris minus quàm hæc frigefacit ac humectat: est autem sucułentior.

Θymus calefacit ac siccat tertio ordine. Vim habet secandi viscosos ac crassos humores. Θymbra syluestris eadem quæ thymus potest: hortẽsis autem per omnia debilior est: sed ad esum melior. Θymelæa ex quã granum cnidium est, similem ipsi vim habet.

Initium literæ I.

Idæa radix sapore ac facultate acerba, ad sanguinis eruptiones, & fluidas affectiones cõuenit pota, ac foris im posita.

Ιδρῶτα, *id est sudorem*, per se colligere operosum est. Miscetur autem in palestris eorum qui se exercent ad πάτον, *id est puluerem*, qui repulsoriam solùm vim habet, & eua dit totum hoc discussorium. Inflammatis itaque mãmis

efficax est auxilium, & ad extinguēdum in ipsis feruorē. Facit etiam ad glandularum tumores: si verò siccius id fuerit, Cyprino aut rosaceo emolliatur.

¶ Ἰξὸς, *id est uiscum*, calefacit cum acrimonia. Trahit itaque fortiter ex profundo, & discutit similiter vt thapsia: sed lōgè inefficacior quàm illa est.

¶ Ἰοῦ, *id est uiolæ*, foia aquosam ac subfrigidam substantiam præpolentem obtinent. Ἰὸς, *id est ærugo*, acrē qualitatem gustantibus exhibet, discutitque ac tollit & consumit, nō teneram modò sed duram etiam carnem: si verò quis parum de ipsa ad multum cerati miscuerit, extersorium citra mordacitatem medicamentum efficiet.

¶ Ippocampus marinum est animal, cuius vsti cinis cū pice liquida alopecias densat. Ippolapathum in paludibus nascitur, & λαπάθῳ, *id est rumici*, simile est. Ἱππομάραθρον id quod κάχρυϊ, *id est rosmarini*, semini simile est, magis siccat quàm μαράθρον, *id est fœniculum*. Quare etiam aluū sistit, & calculos atterit, & menses mouet. Quòd verò semē coriandro simile habet, simile illi est, sed debilius.

Ἱπποποτάμου, *id est equi fluuiatilis*, testis siccꝰ potus, aduersus reptilium morsus prodest. Ipposelinum similem σελίνῳ, *id est apio*, vim habet: sed tamen debiliorē. Ippuris adstringētem cum amaritudine qualitatem habet, & propterea siccat fortiter, simúlque citra mordacitatē. Vulnera itaque maxima glutinat, & intestinorum herniæ prodest, & fluidas affectiones sanat cum vino pota.

Ippophaes, aut hippophæos quo expoliunt vestes, frutex est sarmentitius, cuius radix exsuccatur velut thapsia. Succi autem obolus vnus cum erui farina datus, bilem ac pituitam purgat: sed & tota planta siccata purgatoriā vim habet.

¶ Iris calefactoria, & multum tenuium partium est, extergitque ac concoquit. Ad tussim itaque conducit, & humores in thorace eductu faciles efficit, & tormina sanat, & vlcera sordida purgat: pota verò cum aqua mulsa aluū euacuat.

¶ Isatis satiua qua tinctores vtuntur, siccantem vim habet, itémque adstrictionem. Itaque etiam magna vulnera durorum corporum glutinat, & sanguinis eruptioni ex ipsis prodest, & laxos tumores discutit, & omnibus malignis resistit. Syluestris autē magis mordax, & propterea magis siccans, ad humectas putredines fortius resistit: ad alia verò peior est, vtpote mordax. Verùm ob fortem facultatem etiam splenicis vtilis est. Isopyron aut phasiolum, semen amarum ac subacerbum habet. Extergit itaque & secat crassos ac viscosos humores, ita vt simul corpora contrahat ac adstringat. Quapropter etiam ea quæ in profundo sunt purgat, & sanguinem spuentibus non aduersatur.

Ἰτέας, *id est salix*, folia habet & florem, facultate siccādi citra mordacitatem vi prædita. Habet etiam quandam adstrictionem. Siccior autem est cortex, cuius vsti cinis ex fortiter siccantibus est: nam & clauos & verrucas formicarias tollit cum aceto.

Ἰχθυοκόλλα, *id est gluten*, piscium facultatem meatus obducentē & siccantem habet. Commodat ad emplastra capitalia & glutinantia, & ad cōpositiones ad leprā paratas. Facit etiam ad faciem erugandam.

Initium literæ K.

Kacani radix siccat moderatè, & citra mordacitatem meatus obducit. Quapropter etiam arteriæ asperitatibus prodest delincta cum vino, & commansa velut tragacantha, & glycyrrhiza. Kaycamum lacryma est ligni Arabici, quæ myrrhæ similis est, & odorata, qua etiam pro suffitu vtuntur. Vim habet extenuandi obesos extersoriámque ac ab obturatione liberantem. Kadmiæ ambæ siccant. Sed βοτρυΐτις, *id est racemosa*, tenuiorum partium est, placitis crassiorum. Vsta verò Cadmia citra mordacitatem siccat & extergit, & fit vtilis ad vlcera repletione indiga, circa oculos & totum corpus, & maximè humidiora, in mollioribus corporibus: nam in durioribus efficacioribus opus est medicamentis. Kaccalia vim & vsum cacano similem habent. Kalamagrostis siccat. Quapropter succus & decoctum radicum ipsius in ocula-res compositiones miscentur: semen vrinam ciet, & stomacho commodum est. Kalamintha calida & sicca temperamento est tertio ordine, tenuium item partiū & acris, multóque fortior quàm mentha: est enim velut syluestris mentha. Facilè itaque ex profundo attrahit ad seipsam, ideóque sudores mouet, & totum corpus discutit, & rigores per circuitum repetentes sedat, tum si extrinsecus cū oleo strenuè affricetur, tum si intra corpus bibatur. Sed & ad coxendicum dolores imposita ipsos soluit, & vitiatos circa cutem humores detergit. Kalamus aromaticus calfacit ac siccat secundo ordine. Habet etiā quid tenuium partium & adstringens, vrinámque ciet, & compositionibus stomacichorū & hepati ac vtero destinatis admiscetur: qui verò phragmites appellatur extersorius est. Folia verò ipsius viridia moderatè frigefaciūt. Cortex autem vstus calefacit & siccat tertio ordine: radicē ipsius cū bulbis in cataplasmate impositā spicula & aculeos attrahere dicūt. Κάμπαι, *id est Erucæ*, olerū illitæ cū oleo à morsibus eorū quæ virus eiaculātur tutos præstare dicūtur. Kantharides quæ in tritico inueniūtur, luteas transuersas zonas habentes aceti calefacti vapore suffocatæ multum vsum sui exhibent. Nam & scabiosos vngues eximunt cum cerato, & clauos ac scabiosas affectiones iuuant. Erodunt etiam ac vrunt: quidam etiam vrinam cientibus medicamentis parū quid ex ipsis miscuerunt ac exhibuerunt. Kannabis semen flatus discutit & siccat, adeò vt etiam genituram resiccet. Succus eius viridis ad aurium dolores ex obturatione facit.

Kanopum sambuci flos est, de quo dictum est.

Κάπνιον, alii κάπνος, *id est fumaria, siue fumus*, terræ nomen habet ex eo quòd succus ipsius multam lacrymam attrahit: nam visus acumen inducit: acris autem & amara est, Vnde etiā vrinas biliosas multas propellit, & obturationes ac debilitates hepatis sanat: stomachúmque corroborat, & ventrem mollit. Kapparis radix extergit & expurgat, & amaritudine acredinéque sua secat ac discutit: acerbitate verò contrahit, adstringit, ac densat. Quapropter lienes induratos iuuat pota & forinsecus imposita, menses item mouet, & pituitam per os educit. Malignis quoque vlceribus prodest, & dentium dolores sanat. Tumores etiā ac vitiligines discutit, & vermes in auribus necat. Folia item ac fructus similem quidem, sed debiliorē vim habent. Καρδάμου, *id est nasturtii*, semen vrendi vi præditum est velut sinapi: quare in cataplasmate impositum rubefacit. Siccat etiam crassos humores si cum aliis bibatur: sed & herba ipsa sicca quidem similis est facultatis, humida verò moderatior. Quare etiā crudam ipsam edunt. Cordamomum acre quidem etiā ipsum est, sed nasturtio debilius. Habet eiam quid amaritudinis ob quam lumbricos necat, & scabiem extergit cū aceto. Καρὶς, *id est squilla, piscis*, tritus, & cum bryoniæ radice potus, lumbricos occidit. Kancrorum vstorum cinis, si quidem fluuiatiles sint, siccat similiter vt erinaceorum & cochlearum cinis: verùm totius substantiæ proprietate, mirificè operatur potus in rabiosi canis morsu. At marinorum cinis excellentem habens siccitatem, ad hoc quidem non conuenit, sed his qui maiore resiccatione indigent prodest. Fluuiatilis certè, si tritus in cataplasmate imponatur, spicula & aculeos eiicit. Karoi semen siccat & calfacit tertio ordine. Flatus itaque discutit, & vrinam ciet, non semen solùm, sed & tota planta.

Karpesium aromaticum est & tenuium partium. Extergit itaque viscerum obturationes, & vrinas mouet, & rhenes expurgat calculo laborantes. Karya nux arbor in germinibus quidem adstringēs quid habet: verùm plurimum in nucum ipsarum corticibus. Succus itaque ipsorum coctus cum melle stomaticum ori commodum fit medicamentum. Putamen autem nucis vstum, tenuiū fit partium, & citra mordacitatem siccat: quod verò ex ipsa editur, quum oleosum sit, facilè in bilem transit. At oleum ex ipsa, tenuium partium est, ac discussorium tumorum ac putredinum. Quæ verò rancidæ sunt nuces ob vetustatem, extersoriam cutis vitiorum vim habent. Cæterùm nux Pontica, quæ & tenuis ac parua appellatur, frigidior est & austera, in reliquis autem magnæ similis.

Karyophyllon non pro nominis ratione etiam substā-

tiam habet, quum folium nucis illo significetur. Verùm
ex India velut flores quidã arboris, festucarum speciem
præferentes,nigri,digiti fere longitudine,afferuntur,aro-
matici,& acres,subamari,calidique ac ſicci circa tertium
ordinẽ. Hi multiplicis vsus sunt,tum in obsoniis,tum in
aliis medicamentis. Kassanium quidam balsami
fructum esse dicunt,de quo supra in balsamo egimus.

Kassia calfacit ac ſiccat tertio ordine. Est & satis te-
nuium partium,acrisque ac moderatè adstringens. Secat
itaque simúlque discutit,& instrumentis robur addit:du-
cit etiam menses. Kastoreum calfacit ac ſiccat cum
partium tenuitate excellenti. Ob quam supra alias actio-
nes, etiam neruorum ex humorum copia affectionibus
conuenit:& perfrigerata facilè recalefacit, tum foris ad-
hibitum tum potum,ita vt nullã aliã partem lædat; etiã-
si vtẽtes eo moderatè febricitẽt,quẽadmodũ in delatio-
nibus in soporem,& lethargis. Mouet etiam mẽses, & se-
cundas eiicit. In cerebri verò & pulmonis affectionibus,
suffitum per inspirationem magnopere prodest. Kau
calis,quam alii daucum syluestrem appellant. Nam & ve-
lut daucus calefacit,& ſiccat,& vrinam ciet, & sale condi
tus reponitur.

¶Κέγχρος, *id est milium*,frigefacit primo abscessu,ſiccat
secundo:est etiam quodammodo parum tenuium partiũ.
Forinsecus itaque in sacculis pro fomento adhibitum, &
in cataplasmate impositum ſiccare solet. Kedrus,
tum quæ fruticosa,iunipero similis est,tum quæ arbor est
calfacit ac ſiccat tertio ordine.Oleũ autem ex ipsis,quod
Kedræam vocant, etiam quartum ordinem attingit,mul-
tum tenuium partium existens. Teneras itaque carnes
promptè & citra dolorem erodit: duras autem, & maxi-
mè mortuorum,ſiccat,& à putredine asseruat. Pediculos
item,& lentes,ac ascarides,& aurium vermes necat,& alia
plura facit. Centaurii magni radix acris & calida,cũ
terrea adstrictione est. Menses itaque propellit, & fœtus
necat ac eiicit. Vulnera item glutinat, & sanguinẽ spuẽ-
tibus prodest, itémque aliis circa thoracẽ affectionibus.
At parui centaurii radix quidem inefficax est,ramuli ve-
rò fortiter & citra mordacitatem ſiccant: vnde supra ea
quæ de magno Centaurio dicta sunt,decoctum ipsius ex
coxendicum morbo laborantibus per sedem infusum,
biliosa euacuat,quandoque etiam cruenta, & magnopere
auxiliatur. Κέρας(*id est cornu*)capræ ac cerui,vstum,
dentes nitidos facit,gingiuas nimia humiditate flaccidas
contrahit.At ceruinum cum vino tritum, deinde oblitũ,
dentes mobiles sistit.Post vstionem autem lotum, dysen
teriis,cœliacis,sanguinis sputionibus & morbo regio pro
dest,duorum cochleariorum mensura.miscetur etiam in
oculares compositiones. Taurinum autem cornu cum a-
qua potum, sanguinis eruptiones cohibet. Kerasia
dulcia quidem per aluum magis subeunt,austera verò ma
gis stomacho commodant. Acida propter secandi vim
pituitosis & excrementosis stomachis conueniunt. At gũ
mi arboris exasperatas arterias læuigat,& calculo laborã
tes cum vino potum iuuat. Keratonia arbor, & fru-
ctus ipsius κεράτια,*id est siliquæ*, ſiccantis ac adstringentis
sunt facultatis.Hæ verò etiam dulcedine quadam partici
pant. Κεφαλαὶ(*id est capita*)sale asseruatarum mæna-
rum,vstæ,ſiccantem acquirunt facultatem,nõ valde acrẽ.
Rimis itaq; sedis & gurgulionib⁹ diu induratis cõmodãt.
At cerri piscis caput totũ vstũ ad alopecias facit cũ adipe
vrsino:idem facit & muris caput vstum cum melle.Cæte-
rùm milui caput ſiccum sine plumis, quantum tribus di-
gitis prehendi potest,cum aqua potum, podagricis pro-
dest.Lacertæ verò caput aculeos educere tradunt,& formi
carias verrucas, itémque alias, & clauos. Κηκὶς, *id est
galla*, omphacitis,acerbum valde est medicamentum: vn
de ſiccat,& fluxiones repellit, & contrahit, ac adstringit
laxas ac debiles partes. Omnibus item fluidis affectioni-
bus conducit: & sit sanè tertii ordinis in ſiccando,secun-
di in frigefaciẽdo.Altera verò,flaua ac laxa & magna,ſic-
cat quidem,sed minus quàm illa, quãtum etiam adstrin-
gendi vi inferior est.At inflammationes in sede, & prola
psus sedis cocta adiuuat. Vstæ verò gallæ & aceto restrin
ctæ sanguinem sistunt. Kepæa portulacæ similis est.

A Folia eius pota scabiosæ vesicæ auxiliantur:radix cum as
parago myacanthino pota, vrinæ stillicidium ex obtura-
tione obortum sanat. Kera quum temperata sit,alio-
rum medicamẽtorum materia est. Ipsa verò per seipsam
ex leniter concoquentibus est.Habet enim exiguum quid
discussoriæ & calidæ facultatis. Κήρυκες, *id est muri-
ces siue buccina*, testam habent quæ vsta vim validè ſiccan-
di citra mordacitatem habet:quapropter malignis vlceri-
bus conuenit.In putredinosis autem aut cum aceto, aut
vino,aut aceto mulso; ipsa vtendum est. Quæ verò velut
B caro ipsorum est adhuc viuentium,ea in oleo coquitur,o-
leúmque hoc auribus dolentibus prodest, si ipsis instille-
tur.

¶Κίκεως,(*id est ricini*) semẽ, purgat, extersoriámque ac
discussoriam vim habet:ita etiam folium, sed debilius:
verùm de oleo dictum est. Kinnabaris,acris moderа-
tè facultatis est: habet etiam quid adstrictionis.

Kinnamomum summè tenuium partium est,non tã-
men summè calidum, sed ex tertio ordine. Nihil autem
ſiccat adeò, ex iis quæ ex æquo cum ipso calefaciunt,pro
C pter partium substãtiæ tenuitatem. Kinnamomis ve-
rò velut debile quoddam Kinnamomũ est: quidã ipsam
Pseudocinnamomum vocant. Kircææ radix calefa-
ctoria & odorata est,quæ cum vino pota vteros expurgat:
semen cum sorbitione potum, lac generat. Κίσηρις
id est pumex,extersorius maximè dentiũ est, non solùm fa
cultate,sed etiam asperitate. Iniicitur & in medicamenta
carnes in vlceribus generantia,& in ea quæ cutis vitia ex-
tergent. Si verò vratur, magis tenuium partium & mor-
dax fit:lotus mordacitatem deponit. Kistos aut Kis
D sarus, frutex est adstringens,& leniter frigidus facultate.
Folia ipsius ac germina tantum ſiccant vt etiam vulnera
glutinent. Flores autem ſicciores circa tertium ferè ordi
nem,dysenterias & fluidas affectiones sanant poti:forin-
secus autem putredinosa vlcera iuuant. Κισσὸς, *id est
hedera*,ex cõtrariis cõposita est facultatibus. Adstringit e-
nim & frigefacit, acrisque est ac calida, aquosa ac tepidã
substantia participans,quum viridis est.Huius folia coctã
cum vino vulnera glutinant; ambustis & splenicis pro-
sunt.Succus medicamẽtum est quod naribus infunditur,
E & diuturnas in auribus fluxiones sistit: lacryma ipsius,vt
quæ acrior sit, pediculos necat,& pilos abolet. Ki-
trium, quod & malum Medicum, mediam sui partẽ aci-
dam aut qualitatis exortem habet.In qua semen tertii fri
gefacientium ac ſiccantium ordinis est.Cortex ſiccat se-
cundo ordine,non etiam frigefacit, sed acris est. Caro i-
psius crassi succi & pituitosa ac frigida est.Semen autem
discutit ac ſiccat secundo abscessu. Sed & folia, ſiccantis
ac discussoriæ sunt facultatis. Kichorium,aut picris,
velut syluestris seris est,frigefaciens ac ſiccans primo abs-
F cessu. Habet etiam quid adstringens: vnde hepaticis dy-
senteriis conducit.

¶Klematis(quã alii daphnoeides, alii myrsinoeides, alii
polygonoeides vocant)sarmẽta habet longa,crassitudine
iunci holoschœni appellati:folium simile lauro: vim ha-
bet ſiccantem.Itaque alui profluuia,& dysenterias & den
tium dolores sedat,& morsis à bestiis venenatis succurrit.
Altera clematis arboribus obuoluitur velut smilax, acris-
que ac vstoriæ est facultatis. Huius semen cum aqua potũ
pituitam ac bilẽ deorsum ducit. Folia cataplasmatis mo-
G do imposita, lepras remouent. Klinopodium, calfa-
cientis ac ſiccantis est facultatis,nondum vrentis,sed ter-
tii ordinis.

¶Knici semine ad purgationes solùm vtimur: si verò
quis foris ipso vtatur,tertii calefacientium ordinis fuerit.

¶Konchylia similem buccinis vim habent. Κοιλίαν,
(*id est uentrem*)mergi,aut recentem coctam aut assicatam,
stomacho commodam esse dicunt,si edatur. Similiter e-
tiam gallinarum internam intra ventriculum tunicam,si
ſicca bibatur. Verùm Galenus facto experimento, ambo
H falsa se comperisse asserit. At palumbis ventrem paulatim
potum,calculos per vrinam expellere,tradit Dioscorides.
Mustellæ vẽter potus cõtra omnes venenatas bestias me-
dicamentum auxiliare dicitur. Κόκκος κνίδιος, *id est
granum Cnidium*,fructus est thymelææ, non chamelææ,ve-

lut quidam putarunt:éstque acris ac vrentis facultatis. Potum autem aquam deorſum purgat. Κόκκος βαφικὸς, *id eſt granum tinctorium*, citra mordacitatem reſiccat. Quapropter magnis vulneribus conducit, & ſauciatis neruis, cum aceto aut aceto mulſo tritum. Κοκκυμηλέας (*id eſt pruni*) fructus aluum ſubducit recẽs magis, ſiccatus minus. Decoctum eius collutum gurgulionis inflammationes ſanat. At gummi arboris incidentem & tenuium partium vim habet: hoc cum vino potum quidã lapides atterere dicunt: cum aceto verò impetigines puerorum ſanare. Cæterùm ſylueſtrium prunorum fructus euidenter adſtringit, & aluum ſiſtit. Nominatur autem planta hæc in Aſia προύμνων. Videntur autem domeſtica pruna ſiccata eſſe ea quæ nunc Damaſcena appellantur, vt dicit Galenus.

Κόλλα, *id eſt gluten*, quod ex ſimilagine & polline fit, meatus obducendi & concoquendi vim habet. Κολοκύνθη (*id eſt cucurbita*) humidi ac frigidi temperamenti eſt in ſecundo abſceſſu. Vnde tota in cataplaſmate impoſita calidas inflammationes refrigerat. Κολοκυνθὶς (*id eſt ſylueſtris cucurbita*) vim fortem purgatoriam habet. Ipſius viridis ſuccus affrictus, coxendicum doloribus prodeſt.

Κόμαρος (*id eſt arbutus arbor*) eſt acerba ſua qualitate, vnà cum fructu, quem Memycælon appellant. Eſt autem hic ſtomacho noxius, & capitis dolorem inducit. Κόμμι (*id eſt gummi*) ſiccantis & meatus obducentis facultatis eſt: & nimirum etiam aſperitates ſanat. Κονία, *id eſt lixiuium*, appellatur quod velut lotura cineris eſt. Quod ex ficulneo & tithymallorum cinere fit, præ omnibus extergit ac ſiccat maximè, vt fere erodentem iam habeat facultatem. Si verò etiam calcem aſſumat cinis, vſtoria vi præditum lixiuium facit, quod ſanè etiam περιπόστακτον nominant, & medicamentis quæ per clyſterem in ſedem infunduntur maximè miſcetur. Omnium autem fortiſſimum eſt quod ex ſola calce fit. Konizæ ambæ ſiccant ac calefaciunt tertio abſceſſu. Vnde etiam oleum in quo coquuntur, rigores per circuitum repetentes ſedat. Sed & flores ſimilem vim habent, quorũ decoctum mẽſes mouet, & fœtus eiicit: quæ verò in aquoſis locis naſcitur, graueolẽtior, & facultate debilior eſt. Κόπρος, *id eſt Stercus*, omne calidæ & maximè ſiccãtis ac diſcuſſoriæ facultatis eſt. Euariat autem iuxta animantis excernentis ipſũ tẽperaturã & victũ. Canũ itaque ſtercus quũ oſſa vorauerint ſiccatum, cum ſciſſo lacte potum dyſentericos ſanat, item vetuſta vlcera, ſi medicamentis ad hoc idoneis admiſceatur. At in anginis & inflammatis tonſillis melle exceptum illinitur. His autem & puerorum nõ ſuperfluo victu vſorum ſtercus magnopere prodeſt. Stercus luporũ quod & ipſum albidius in quibuſdam fruticibus reperitur, colicis generoſè opitulatur, non potum modò ſed etiam appenſum. Appendere autem ipſum oportet ex lana de ouicula quam lupus dilaniauit, aut ex pelle ceruina. Caprinum ſtercus acrius eſt & magis diſcuſſorium, & induratos tumores diſcutit impoſitum, & maximè in duris carnibus. Vſtum verò, magis exterſorium & tenuium partium euadit. Bubulum habet etiam vim quandam attractoriam. Veſparum itaque & apum plagas ſanat. Sed & ſi hydropicorum totum corpus bubulo ſtercore in ſole illinatur, magnificè prodeſt. Ouillum ſi cum aceto adhibeatur verrucas formicarias & alias, itémque furunculos ac clauos ſanat. Columbarum ſylueſtrium ſtercus, multo acrius quàm aliarũ eſt, & cum naſturtii ſemine rubefacit. Gallinarum domeſticarum cum aceto mulſo, aut aceto, aut vino mulſo potum, ſtrangulantes fungos per vomitũ educit, & auxiliare medicamentum fit: hoc etiam colicis bibendum quidam dedit: aliqui etiam ciconiarum ſtercus potum, recta ceruice ſpirantibus auxiliari dicunt. Murium ſtercus magis quàm alia extergit, alopeciiſque conuenit, & puerorum ſedi appoſitum, ad excretionem proritat. Sturnorũ ſtercus vbi oryzam ederint, exterſorium fit, vt etiam maculas ſolares exterat. Crocodilorum terreſtrium vitiligines exterit: quemadmodum niliacorum crocodilorum ſtercus albugines attenuare creditum eſt.

Koralliũ velut arborea planta eſt, quæ in lapidem indureſcit, non in terra naſcens, ſed in cœnoſa maris parte. Eſt autem colore rubicundum, lapidi ſimile. Vim

A habet valde ſiccantem & moderatè adſtringentem. Conuenit itaque ſanguinem ſpuentibus, & dyſentericis.

Κόρεις (*id eſt cimices*) animalia acrem vim habent. Scribunt itaque aliqui quòd ſi cum aceto bibantur, hirũdines eiiciant. Koris herba (quam alii hypericum vocant) acris eſt & odorata: ſemen eius potum vrinas & mẽſes mouet: auxiliatur etiã morſis à phalangiis. In opiſthotonicis (*id eſt qui retrò conuelluntur*) cum oleo illinitur.

Koriãnũ aut Coriõ (*hoc eſt Coriãdrũ*) ex cõtrariis facultatibus cõpoſitũ eſt, tenuiũ quidẽ partium terrea, amara, aquoſa verò humiditate tepida. Habet etiã parum quid B adſtrictionis, vt inflammationibus & ignibus ſacris non valde feruidis conueniat, & tumores molliores cum aliquo ad id idoneo diſcutiat. Semen modicum potum cũ paſſo lumbricos expellit: amplius acceptum mentem percellit. Κόρυδος ſiue κορυδαλλὸς (*id eſt Galerita ſiue Alauda*) auicula cocta cũ ſimplici iure, colicis opitulatur. Verùm aſſiduè & ſæpe edere ipſam cum iure oportet. Koronopodis radix etiam ipſa cœliacis commoda eſſe in cibo accepta creditur. Koſtus modicæ valde amaræ, plu- C rimæ verò acris ac calidæ qualitatis particeps eſt. Vnde vbi aut calfacere partẽ aliquã propoſitũ eſt, aut humorem aliquem ex profundo ad ſuperficiem trahere, ad coſtum defugiunt. Vrinam itaque ciet, & mẽſes ducit, & lũbricos occidit: habet etiam quid flatuoſi. Quare & ventrẽ ſtimulat cum vino mulſo potus, coxẽdicúmque morbo laborantibus, & reſolutis, & rigoribus per circuitum redeuntibus conducit cum oleo affrictus. Kotyledõ perfrigerat & repellit, extergítque ac diſcutit. Folia ipſius cum radice in cibo ſumpta, calculos atterere credũtur, & D vrinas ciere. Kochleæ vſtæ multũ ſiccãtis ſunt facultatis, & moderatè calidæ. Proſunt dyſenteriis nondũ putredinoſis, ſi ad quatuor partes harum admiſceantur piperis albi pars vna, & gallarum partes duæ. At verò non vſtæ totæ tritæ ventri impoſitæ in hydropicis, & articulis in arthriticis, donec ſua ſponte deciderint, vtiles ſunt: & in ſumma humorem in profundo fortiter reſiccant.

¶Κρανίας (*id eſt Corni*) arboris fructus acerbus ſi edatur, fortiter ventrem ſupprimit. Sed & folia ac germina acerbitate ſua fortiter ſiccant, vt & maxima vulnera glutinẽt E in duris corporibus. Κράμβη (*id eſt braſſica*) ſiccãtẽ vim habet, ſi & edatur, & foris imponatur, non tamen euidenter acrem. Vulnera itaque glutinat, & maligna vlcera, & tumores ægrè ſolubiles ſanat. habet etiam quid exterſorium, per quod lepras curat. Semen ipſius potum lumbricos tollit, præſertim Ægyptiæ. Caulium ipſius vſtorum cinis vrendi vim habet: cum adipe laterum doloribus diuturnis conducit. Sylueſtris fortior ſatiua eſt per omnia: vnde neque intra corpus citra læſionem ſumitur. Marina ſubſalſa & ſubamara quum ſit, ventrem mollit.

F Kratæogoni herbæ ſemen, acre guſtantibus eſt, & vehementer vrentibus, milio ſimile. Krethmon ſalſum quodammodo eſt, cum modica amaritudine. Quapropter etiam vis ipſius exterſoria eſt ac ſiccatoria. Κριθὴ (*id eſt ordeum*) frigefacit ac ſiccat primo ordine: habet etiam quid exterſorium modicé. Magis autem quàm fabarum farina ſiccat, & magis flatus diſcutit. At polenta longè adhuc magis quàm ordeum ſiccat. Ptiſſana verò ad hoc quòd magis humectat, magis etiam extergit.

Krimnõ appellatur craſſa pars farinæ ex tritico & ex G zea: magis quidẽ nutrit quàm polẽta, ſed ægrius cõcoquitur. Κρίνου (*id eſt lilii*) flos temperamento mixtus eſt ex ſubſtantia tenuium partium ac terrea, & aquea quadam temperata: vnde & oleum ex ipſo compoſitum, diſcuſſoriam ac mollientem vim habet, inflammationibus vteri conducens. Radix & folia ſiccant, extergũt, ac diſcutiunt moderatè: quare ad ambuſta commodant. Succus liliorũ etiam neruos ſauciatos iuuat cum aceto mulſo. Krocodilii ſemen & ſuccus, calidæ & ſiccæ ac diſcuſſoriæ eſt facultatis: vrinas itaque mouet ac menſes. Radix autẽ ex- H puitiones ex thorace iuuat: ducit etiam per nares ſanguinem. Krocus ſecundi ordinis eſt calefacientium, primi ſiccantium: adſtringit & concoquit. Κρόμμυον, *id eſt Cepa*, quarti ordinis calefacientium eſt, & craſſarum partium ſubſtantia; vnde hæmorroidas appoſita ape-

rit. Est item extersoria, & vitiligines aufert cum aceto: & alopeciis affricta citius quàm alcyoniũ pilos producit. Succus ipsius suffusis oculis aut hebetibus ob crassum humorem prodest.

¶ *Κύαμος, id est faba*, non multum à medio temperamẽto abest, tum perfrigerando, tum calfaciendo. Caro ipsius etiam extersoria quadã facultate participat. Itaque expuitionibus ex thorace & pulmone conuenit. Quum autem cortex habeat quid adstrictionis, tota faba cœliacis ac dysentericis prodest in aceto cocta: in cataplasmate verò imposita inflãmationes & tumores sedat, & lac in mammis extinguit. Kyanos acrem vim habet, deprimentem ac consumentem, itémque discussoriam ampliorem quàm est in Cinnabari. participat etiam adstrictione.

Kyclaminus variam vim habet. Nam & extergit, & secat, & aperit, & attrahit & discutit. Succus itaque eius appositus hæmorrhoidas aperit, & duritias discutit cũ aliis. Verùm cum melle suffusis oculis commodat, & per nares purgat, imò ventri illitus aluum subducit, & fœtus corrumpit. Radix tota succo quidem debilior est, vehemens tamen etiã ipsa, adeò vt cum aqua mulsa pota trium drachmarum pondere, interna expurget. Extergit etiam cutis vitia. At verò altera cyclaminus, (quã & Cissanthemon vocant) quum radicem inutilem habeat, semen habet efficax, ita vt potum priori similia faciat. Kyminum calefacientis est facultatis tertio ordine. Vrinam etiã ciet, & flatus discutit. *Κυνὸς βάτου, id est rubi canini*, fructus non ingenerosè adstringit: folia verò moderatè adstringunt. Vitare oportet id quod fructu velut lanuginosum est. nam arteriam lædit. *Κυπαρίσσου, id est cupressi*, pilulæ ac germina siccantem vim habẽt, cui nihil manifestæ caliditatis adest, adeò vt vulnera magna glutinet in duris corporibus, & in flaccidis putrefactionibus humiditates in profundo citra molestiam depascatur, & intestinorum ramici opituletur. *Κυπερὶς, id est iuncus quadratus*, calefacit ac siccat, citra mordacitatem. Vnde humidiora vlcera mirificè ad cicatricem perducit, & vlcusculis in ore commodat. Habet etiam vim incidendi, calculósque atterit, & vrinas ac menses ciet. *Κύπρου, id est ligustri*, folia & ramuli mixtam habẽt facultatem, discussoriam & adstringentem, & citra molestiam ac mordacitatem siccantem: vnde decoctum ipsorum affusum ambusta sanat, & feruidis inflammationibus conuenit. Feruidis item vlcusculis oris, commansa prosunt, & splenicis compositionibus miscentur. Kytisi folia leniter discussoriam ac tepidam facultatem habẽt, quemadmodum & maluæ.

¶ *Κώνειον, id est cicuta*, quòd summè perfrigerantem vim habeat, manifestum est. *Κώνου, id est strobili*, arboris cortex & folia, similem pino vim habent: verùm acriora sunt & efficaciora. Fructus autem quem *στρόβιλον, id est nucem pineam*, nominant, quum viridis est, habet quid amarum & acre cum humiditate: quapropter affectionibus thoracis ad facilem eductionem commodat. Qui verò editur, in aqua maceratus vt acrimoniam deponat, temperatus euadit, mordacitatísque exors est, ac meatus obducit. Quare etiam asperitates læuigat.

Initium literæ Λ.

Lagopus siccantis est facultatis, & alui fluxiones resiccat. Ladanon è cistho Ladano dicto fit. Nam capellæ ipsum depascentes, in barbis ac femoribus suis, id quod pinguius est & succulentum auferunt. Id collectum Ladanum existit optimum medicamentum, calidum in secundo abscessu, & tenuium partium, moderatéque molliens, ac discussorium & concoctorium. Quapropter vteri affectionibus priuatim competit: habet etiam quid adstringens: vnde defluos pilos corroborat. Lathyris species est tithymalli. Quidam tradunt succum eius similiter vt illum purgare. Verũ semen huius maximè purgatoriam vim habet. Lapsana, si edatur, malum humorem generat: si verò in cataplasmate imponatur, extersorium quid ac discussorium habet. *Λάπαθον, id est rumex*, discussoriam moderatè vim habet. At oxylapathum supra hanc etiam repulsorium quid habet. Semen autem

A præsertim oxylapathi adstringit, ideóque alui profluuia ac dysenterias sanat. Cæterùm folia contrario quodam modo se habent ad semen. Nam hæc caluum exturbant: illud autem potum aluum cohibet.

¶ Lemonii fructum vt qui austerus sit, cum vino dant cœliacis ac dysentericis, & sanguinem spuentibus, & ad muliebrem fluxum acetabuli mensura. Lechen qui in petris nascitur, velut muscus est, extersoriam & moderatè frigefacientem ac siccantem habens facultatem. B Curat autem impetigines lichenas dictas, & inflãmationes arcet. Quemadmodũ autem Dioscorides ait, etiam sanguinis eruptiones sistit. Lichenes equorum impetigines cum aceto tritas, comitiales & omnis virulentæ bestiæ morsum sanare dicunt.

Leontopetali radix calidæ ac siccæ in tertio ordine, itémque discussoriæ est facultatis. Lepidium (quam etiam Iberidem vocant) ex quarto calefacientium ordine est: & similem quidem nasturtio vim habet, sed minus ipso siccat. *Λεπὶς, id est squama*, omnis fortiter siccat & C adstringit, & non ingenerosè mordax est: verùm quæ ex ære est, amplius siccat, & magis tenuium partium est, habétq; aliquid æruginis, & magis ea quæ ex Cypriis clauis decutitur, quam propterea *ἡλῖτιν, id est clauarem*, nominant. At ferri squama plus adstrictionis habet, atque hac adhuc magis stomomatis: vnde etiam ad maligna vlcera præstantior est. Sed & carnem magis deprimit ac consumit quàm quæ ex ære est. Leucacanthum, alii Polygonaton, alii Ischiada vocant: huius radix secat ac siccat in tertio ordine, calefacit in primo. Leucas calefacit ac sic- D cat tertio ordine: prædominatur tamen acrimonia.

Λευκοΐου, id est uiolæ albæ, totus quidem frutex extersoriam & tenuium partium vim habet: magis tamẽ flores, & quæ ex iis sunt ficciores: quare & menses mouent, & fœtus perdunt ac expellunt: & siquis ipsorum vim per aquæ admixtionem obtundat, etiam ad inflammationes conducent, & maximè eas quæ in vtero sunt. Radices item eandem vim habentes, crassiorum partium sunt, & magis terreæ. Hæc cum aceto induratis inflammationibus prosunt.

Λεύκη arbor, id est populus alba, ex aquosa ac tepida & ter- E rea substantia constans, extersoria facultate participat.

¶ Libanotides tres sunt: vna sterilis, duæ fructiferæ. Vim habent extergendi, incidendi, discutiendi ac molliendi. Harum succus cum melle visus hebetudinem ex humorum crassitudine obortam sanat: eius verò quæ in coronas nectitur decoctum potum, regio morbo laborantibus prodest. *Λιβανωτὸς, id est thus*, calfacit ordine secundo, siccat primo. Habet etiam modicum quiddam subadstringens. Cortex ipsius manifestè adstringit. Quare etiam siccat secundo abscessu completo. Est etiam F crassiorum partium quàm thus; & minus acris: vnde & sanguinem spuentes, & dysentericos, cœliacósque ac stomachicos sanat, & foris & intrò assumptus. Fuligo autem thuris calefacit ac siccat in tertio abscessu, habens etiam quid extersorium quod vlcera in oculis repurgat ac extergit. *Λιγνὺς, id est fuligo*, quarundam rerum dum vruntur est, velut thuris, myrrhæ, terebinthi, styracis, picis liquidæ, cedri: hæc siccat, & terrea ac tenuium partium existit. Differentiæ ipsius secundum speciem, iuxta vstam materiam fiunt. Vtuntur autem ipsa maximè ad compo- G sitiones ocularias, & ornandis palpebris destinatas. Præ omnibus in vsu est fuligo thuris, velut mitior: fortior autem est pini, coni, ac piceæ. Vnde ad glabras palpebras, & putridos ac erosos & lacrymantes oculorum angulos cõmoda est. Ligustici & radix & semen, in tantum calefaciunt vt menses moueant: flatus item valde discutiunt. *Λιθάργυρος, id est spuma argenti*, medii inter metallica ordinis est. Quapropter velut materia sæpe ipsa vtimur, ad alia medicamenta in compositiones ipsam ammiscentes. Siccat tamen moderatè, & extergit ac adstringit: quare etiam ad femorum intertrigines commodat.

H *Λίθοι, id est lapides*, omnes, quemadmodum etiam terra, siccant: verùm Hæmatites adstringit & multum siccat, vt aspretudinibus oculorum cõueniat, si absit inflammatio, cum aqua: si adsit, cum ouo. Conducit etiam sanguinis sputo potus, & vlcera nimia carne excrescentia deprimit.

Σχιστὸς, *id eſt ſciſſilis*, lapis ſimilem huic vim habet, ſed debilior eſt. Et poſt ipſum galactides: at melitites habet etiam quid caliditatis. Moroxus(quem & Leucographidem vocant) quanto his mollior eſt, eo quòd nullam habet efficacem qualitatem, tanto moderatior eſt, magíſque dolorem eximit. Quapropter in mollibus corporibus ad vlcera cicatrice inducenda, cum cerato ipſo vtuntur.

Iaſpis ſubuiridis fortiorem vim habens, cicatrices & pterygia extenuat: at viridis iaſpis ſtomacho prodeſt & appenſus & in digito geſtatus. Iudaicus lapis calculos in rhenibus atterit: vnde etiam tecolithũ iuniores ipſum appellauerunt. Pyrites ex fortiter diſcutientibus eſt ad tumores ac ſanguinis grumos hoc non præſente, mylite vtuntur. Phrygius vnà cum hoc quòd fortiter ſiccat, etiam aſtrictionis ac mordacitatis quid habet: vnde & repellit, & diſcutit: quare etiam ocularIis compoſitionibus miſcetur. Ageratus, aſtringendi ac diſcutiẽdi vim habens, gurgulionibus inflammatis prodeſt. Aſiæ petræ flos in tantum tenuium partium eſt vt flaccidas carnes citra mordacitatem reſiccet. Gagates quum multum ſiccet, inflationibus diuturnis maximè conducit. Magnetes (qui & lapis Heraclius) ſimilem hæmatiti vim habet.

Arabicus ebori ſimilis eſt, ſiccat & aſtringit. Alabaſtriten vſtum quidam ſtomachicis bibendum exhibent.

Smiris exterſoriam vim habens dentes expolit. Lapides qui in ſpongiis reperiuntur, calculos in rhenibus atterunt: ſimilem his vim habent qui in Argæo Cappadociæ monte generãtur: ſimiliter & qui Ophites appellatur, qui etiam à vipera morſis alligatus prodeſt. Oſtraciten & geoden multum ſiccare produnt, vt etiam tumores inflammatos ſanent. Cotis Naxiæ detrimentum frigefactoriũ eſſe dicunt, vt & virginum mammas, & puerorum teſtes contrahat. Quod verò ex olearia cote deteritur, exterſorium eſt, & alopeciis cõmodum. Hieraciten & Indicum lapidem aiunt appenſum hæmorrhoidũ ſanguinem ſiſtere. Sapphirũ autem potũ, à ſcorpio percuſſis prodeſſe: Aphroſelenũ verò comitialibus. Armeniacus aluum quidem deorſum purgat: eſt autem ſtomacho noxius.

Lithoſpermon(quod alii leioſporon, alii heraclium vocant) herbæ aetonychi dictæ ſemẽ eſt, lapidoſum, album. Hoc cum vino albo potum, calculos atterit, & vrinas ducit. Λινόσπερμον, *id eſt lini ſemen*, calidum eſt in primo ordine: medium autem inter humectantia ac ſiccantia. Si edatur flatuoſum eſt, etiamſi torreatur. Λινόζωστις, *id eſt Mercurialis*, aluum ſatis largè ſubducit: in cataplaſmate verò appoſita diſcutit. Noſſe verò hoc conuenit, quòd mercurialis ſemen eminentiis corporis præter naturam affrictum, ipſas abolere compertum eſt. Has autem eminentias vulgò narphia vocant. Oportet autem viride ſemen eſſe, & eminentias ſæpe ipſo confricare. Litrum, *ſiue Nitrum*, in medio eſt facultatis aphronitri ac ſalis: vſtum autem tenuiorum partium ac magis diſcuſſorium euadit. Et ſi intra corpus ſumatur, ſecat & attenuat craſſos ac viſcoſos humores plus quàm ſal. At chalaſtræum (eſt autem locus Theſſalonicæ Chalaſtra) acrius eſt & magis ſiccat: quare etiã ad fluxiones è capite, & ad articulorum affectiones ipſo vtuntur.

¶Lonchitidis quæ ſemen triangulare habet, velut cuſpis, radix ſimilis dauci radici, vrinam ciet: eius verò quæ ſcolopendrio ſimilis eſt folia viridia quidem vulnera glutinant, ſicca autem cum aceto pota, lienes induratos ſanant.

¶Lycapſi radicem vt quæ adſtringens ſit, Dioſcorides ignibus ſacris conuenire dicit ſi cum polenta in cataplaſmate imponatur: tritam verò ac cum oleo illitam ſudores mouere. Lycium ex diuerſi generis facultatibus compoſitum eſt, altera calida & tenuium partium ac diſcuſſoria: altera terrea frigida & leniter adſtringente, vt ſecundo ordine ſiccet: in calefaciendo verò ac frigefaciendo medium teneat. Quapropter velut exterſorio ipſo vtuntur in his quæ pupillis tenebras offundunt: verùm velut adſtringente in cœliacis ac dyſentericis, & vlceribus malignis: at in inflammationibus, velut diſcuſſorio. Primarium autem eſt Indicum. Lyſimachium adſtringentem facultatem prædominantem habet: vnde vulnera glutinat & ipſa & ſuccus ipſius, ſanguinémque ſiſtit, & dyſentericis prodeſt pota, & per ſedem infuſa.

Lychnidis quæ in coronas nectitur, ſemen calidum eſt & ſiccum ſecundo ordine completo.

¶Lωtus herba ſatiua(quam aliqui τρίφυλλον, *id eſt trifolium*, vocant) exterſoriam & moderatè ſiccantem vim habet: temperata autem eſt in caliditate. At ſylueſtris ſemen ſecundi ordinis eſt calefacientium, habet etiam quid exterſorium: verùm Ægyptiæ ſemen etiam in panes conficitur. Lωtus arbor tenuium partium eſt, & ſiccat, & adſtringit moderatè: vnde ad fluxũ muliebrem, & ad alui fluxiones pota cõducit cum vino aut cum aqua, aut etiam per ſedem infuſa: defluos item capillos corroborat.

Initium literæ M.

Macer cortex eſt qui ex India affertur, ſiccans tertio ordine, medius in caliditate ac frigiditate. Eſt etiam adſtringens, tenuium partium: vnde cœliacis & dyſentericis conducit. Malabathri foliũ ſpicæ nardi ſimilem vim habet. Μαλάχη, *id eſt malua*, ſylueſtris moderatè diſcutit ac mollit: hortenſis vt humidior, ita debilior eſt. Semen autem tanto fortius, quanto ſiccius. Mamiras velut radicula quædam eſt herbæ, habẽs frequentes quoſdam velut nodos: hæc cicatrices & albugines attenuare creditur, nimirum quæ exterſoriam habeat facultatem.

Mandragoras tertii frigefacientium ordinis eſt: mala verò eius etiam caliditate aliqua participant, itémque humiditate. Vnde etiam ſoporoſam vim habent. At radicis cortex vehementiſſimus, non frigefacit ſolùm, ſed etiam ſiccat: interna verò ipſius pars debilis eſt. Manna thuris ſimilem thuri vim habet, remiſſam tamen, & leniter adſtringentem. Μάραθρον, *id eſt fœniculum*, calefacit tertio ordine, ſiccat primo. Quare etiã lac generat, & ſuffuſis oculis opitulatur. Maſtiche, Chia quidem calefacit ac ſiccat ſecundo abſceſſu: eſt autem compoſitæ facultatis, adſtringentis ſimúlque mollientis: vnde ſtomachi, alui, inteſtinorum, & hepatis inflammationibus conducit. Ægyptia verò nigrior quodammodo eſt, ſiccátque ac diſcutit magis, ſed minus adſtringit, ideóque furunculos diſcutit.

Μέλαν, *id eſt atramentum*, Indicum(vt Dioſcorides dicit) ex iis eſt quæ leuiter frigefaciunt, & rumpũt imflammationes ac tumores laxos, vlceráque purgant. Atramentum autem quo ſcribimus, ſatis etiam ipſum ſiccat: verùm ſi poſca diluatur, ambuſtis illitum ſtatim auxiliatur.

Μελαντηρία, *id eſt atramentum metallicum*, multum adſtringit, cum partium tenuitate. Melanthium calfacit ac ſiccat tertio abſceſſu. Eſt etiam tenuium partium: vnde deſtillationes olfactu ſanat, & ſi intrò ſumatur, flatus maximè diſcutit. Eſt etiam amarum: vnde lumbricos occidit. Extergit item ac ſecat: vnde recta ceruice ſpirantibus cõducit, & lepras deterit, & formicarias verrucas eximit, & menſes mouet. Μέλι, *id eſt mel*, calefacit ac ſiccat ſecundo ordine, & ſatis abunde extergit. Coctum minus acre & exterſorium eſt, & ventrem ſubducit, ſed magis nutrit: at amarum mel, velut & id quod in Sardonia fit, mixtam habet facultatem, terream ac calidam. Cæterùm ſaccharum quod ex felici Arabia affertur, minus dulce eſt eo quod apud nos eſt, ſed æqualem vim habet, ad hoc quòd neque ſtomacho noxium eſt, neque ſitim inducit, velut hoc noſtrum. Μελία, *id eſt fraxinus*, nota eſt arbor, cuius folia pota morſis à vipera commodant. Cortex vſtus, & cum aqua illitus, lepras remouet. Ligni ramenta pota lethalia eſſe dicunt. Melilotum mixtam vim habet, adſtringentem ac diſcuſſoriam & concoctoriam. Μελισσόφυλλον, *id eſt Apiaſtrum*, ſimilem marrubio vim per omnia habet. Memæcylon comari, *id eſt arbuti*, fructus relatus ſupra eſt in litera K.

Meſpila, quæ alii tricocca, *à tribus quæ habent granis*, appellant, acerbus admodum hic fructus eſt, & vix edi poteſt, ventrémque cohibet. Sed & germina & folia arboris ipſius abunde acerba ſunt. Medii radix aliquantum contrariam ſemini vim habet: hæc enim auſtera eſt, & fluxiones ſiſtit, vt etiam muliebrem fluxum ſiſtat. Semen autem menſes propellit, vtpote tenuium partium & inciſoriam vim habens. Mηcon, *id*

est papauer, multas species habet: verùm hortense, quod & thylacitin vocant, in cibi vsum venit, & cum panibus comeditur, éstque moderatè somnificum. Quod autem Rhoeas vocatur, eo quòd semẽ ipsius citò defluat, id fortius quàm hortense est. Editur itaque non per se, sed paucissimum ad copiosius mel miscetur. Quod verò velut desidentem ac depressum calicem habet, id semen habet nigrum & medicatum, abunde frigidum: at quod oblongiorem calicem habet, & aliâs contractiorem, id omnium medicatissimum est, vt torporem inducat vsque ad mortificationem. Est enim quarti frigefacientium abscessus tum ipsum tum succus ipsius, quem per excellentiam opium appellant. Cæterùm papauer *κερατίτης, id est cornutum*, extersoriam vim habet: quare radicis ipsius decoctum potum, hepaticis prodest. Folia verò & flores valde sordida vlcera purgant, & crustas remouent. Heracleum & spumosum appellatum papauer, semen habet quod pituitam purgat. *Μῆλα, id est mala*, omnia humiditatem superfluam in se habent ac frigidam: verùm exoluta & aquosa, frigidiora & humidiora aliis sunt: dulcia verò aquosa quidem sunt, non tamen manifestè frigida: austera frigidiora dulcibus sunt, sed minus humida: acida frigida quidem & ipsa sunt, sed humores in ventre secant: acerba (velut sunt cydonia & sthrutia dicta) frigidum ac terreum temperamentum habent, & propterea aluum sistunt, & vulnera glutinant: ita etiam folia, & succi, & cortices arborum inter se differunt. Mali Persicæ germina ac folia manifestè amara sunt. Lumbricos itaque occidunt, trita vmbilico imposita. Fructus ipsius, malum videlicet hoc Persicum quod editur, humidum est ac frigidum secundo abscessu. Mali Armeniacæ fructus, quem nunc præcocia vocant, eiusdem cum Persicis facultatis est. Mei radices calidæ sunt tertio ordine, siccæ secũdo: menses igitur & vrinas cient. Quòd si tamen vberius sumatur, capitis dolorem inducit.

Milax, aut smilax, & leuis & aspera, quæ arbores amplectitur, calidæ & acris est facultatis. Misy ex crustam inducentibus ac vrentibus cum forti adstrictione, medicamentis est. Minus autem mordet quàm chalcitis, eo quòd tenuium partium existit. Sed & chalcitidem & sori, ob vetustatem in misy transmutari Galenus dicit, mutatione ex superficie incipiente.

Μολύβδαινα (id est plumbago) spumæ argenti similem vim habet, à medio temperamento ad frigidius progressa.

Μόλυβδος, id est plumbum, vim habet perfrigerantem: habet etiam humidam substantiam plurimam à frigiditate compactã. Si igitur in ipso aut vinum aut oleum crudum, aut aliquem frigefacientem succum contriueris, ad vlcerosas inflammationes circa pudenda ac sedem, optimum medicamentum habebis. Lamina porro plumbea circa lumbos gestata, seminis per somnum effusiones cohibet. Sed & *γάγγλια, hoc est neruorum in nodum coactiones*, diffundit lamina plumbea ipsis imposita. Vstum plumbum magis quidem siccat, sed habet etiam quid amari. Si verò lotum fuerit, citra mordacitatem siccat, & malignorũm vlcerum optimum est medicamentum.

Μοραίας, id est mori, fructus maturus aluum subducit, & in medicamenta ori destinata, stomatica dicta, & ad alia quæ moderata adstrictione opus habent, vtilis est: immaturus autem siccatus medicamẽtum valde adstrictorium euadit. Cortex radicis arboris purgatorius est cum quadam amaritudine: vnde latum lumbricum necat. Foliorum autem & germinum media quodammodo est inter aluum subducentia ac sistentia facultas.

¶ *Μύαγρος, (quam alii uocant melampyron)* herba est sarmentitia ac pinguis. Pinguedo ex ipsa, corporis asperitates explanare videtur. Et semen myagri pingue est, & quod in ipso est oleosum, meatus obducendi habet facultatem.

Μύακες, id est mytuli usti, eadem quæ buccina faciunt: magis autem propriè loti, palpebrarum crassitudinem & albugines deterunt cum melle. Caro ipsorum morsis à cane vtiliter imponitur. *Μυελός, id est medulla*, vim habet indurata & in scirrhum coacta corpora molliendi. Optima est ceruina, deinde vitulina: at taurorum & hircorũ acrior est, & magis siccat. Et quæ quidem ex artubus est, pinguior est, & magis mollit: quæ verò ex spina, durior ac squallidior. *Μύκητες (id est fungi)* frigidi & humidi admodum temperamento sunt. Quidam etiam ex ipsis in cibo accepti necant, & maximè qui ex ipsis naturam putredinosa qualitate permixtam habent. *Μυοσώτη (id est auricula muris)* dicta est in alsine. Myxa fructus arboris est minor primo, sed facultate similis.

Myrica secandi ac extergendi vim habet, citra hoc vt manifestè siccet. Habet autem & aliquam adstrictionem. Decoctum itaque ipsius lienes iuuat potum: sanat etiam dentium dolorem. Fructus autem & cortex ipsius prope ad gallæ facultatem accedunt. Cinis arboris magis siccat.

Μυριόφυλλον, id est Millefolium, siccantem adeò vim habet vt vulnera glutinet. Myrrha, siue Myrrhis, secundi ordinis calefacientium est, habens etiam quid tenuium partium: radix ipsius odorata ac dulcis est, mensésque mouet, & quæ in thorace ac pulmone hærent repurgat. *Μυῤῥίνη, id est myrtus*, ex contrariis substantiis constat. Prædominatur tamen in ipsa terrea frigiditas: vnde fortiter siccat. At myrtis, quæ in trunco ac ramis eius eminens appendix est, siccat & adstringit vehementius: sed & folia sicciora magis quàm viridia siccant. Fructus quoque ac succus similem vim habent, tum foris adhibita, tum intra corpus assumpta.

Μῶly (quidam rutam syluestrem, alii armalan, Syri verò besasan vocant) tertii ordinis calefacientium est & tenuium partium: vnde etiam crassos ac viscosos humores secat ac discutit, & vrinam propellit.

Initium literæ N.

Nascaphthon (quod alii Narcaphthon vocant) Indicum est aroma, quod ad vterum adstrictum suffitur.

Νάπυ, id est Sinapi, calefacit ac siccat in quarto abscessu.

Ναρδόσταχυς, id est Spica nardi, huius radix calefacit primo abscessu, siccat secundo: habet etiam quid adstringens, & acre, & subamarum: proinde hepati & stomacho conuenit foris adhibitum, & intrò potum. Vrinas item ciet, & internarum partium fluxiones sistit. Indica fortior ac nigrior est quàm Syriaca. Nardus autem Gallica siue Celtica similem relatæ vim habet, sed debilior est, præterquam ad vrinam ciendam: nam calidior est quàm illa, & minus adstringit: at montana Nardus, quæ & thylacitis & pyritis dicitur, prædictis debilior est. *Νάρθηκος, id est ferulæ*, semen attenuat ac calefacit: quod verò intus velut medulla est, dum adhuc viridis est, adstringit. Quare sanguinem spuentibus & cœliacis prodest.

Νάρκη (id est torpedo) marina, si caput dolentibus adhuc viua apponatur ad caput, dolorem eximit: fortassis ob hoc ipsum quòd torporem inducit. Sed & oleum in quo viua cocta fuerit, illitum, acriores morbi articularis dolores mitigat. Sedem etiam prolapsam, ipsam appositam reprimere ferunt. Narcissi radix siccandi vim adeò habet vt etiam maxima vulnera glutinet, vsque ad tendines etiam dissectos: habet etiam quid extersorium ac attractorium.

Neuras (quam alii poterium vocant) siccantem citra mordacitatem vim habet, ita vt & ipsa neruos dissectos glutinet. Radices autem hoc maximè faciunt impositæ & potæ. Nerion, siue Rhododaphne, si forinsecus in cataplasmate imponatur, discussoriam vim habet: intro sumpta occidit.

Nymphæa vim habet siccantem citra mordacitatem. Proinde & ventrem sistit, & genitale semen resiccat. Verùm quæ albam radicem habet fortior est, adeò vt etiam fluxum muliebrem sanet pota cum vino nigro & austero: quæ verò nigram radicem habet, extersorium etiam quid habet quo vitiligines cum aqua illita sanat, & cum pice liquida alopecias.

Initium literæ Ξ.

Ξάνθιον, aut *φασγάνιον, id est Lappa*, semen habet discussoriæ facultatis. ¶ Ξυris, siue Xyris tenuium partium vim discussoriámque & attractoriam habet, & nimirum siccantem, & magis ipsius semen, ita vt vrinam cieat, & splenem induratum sanet. *Ξιφίου, id est gladioli*, radix attractoriam & discussoriam ac siccantem vim habet.

Initium literæ O.

Oa arbor,cuius fructus ὄα,ab aliquibus verò ὄα,*id eſt Sorba*, vocantur, adſtringendi vim habet, ſed minus quàm meſpilus.

¶ Oſennam aliqui ſuccum eſſe aiunt herbæ in Arabia quæ ad Ægyptum eſt naſcentis, alii lapidem Ægyptium. Extergit autem & mordet, omnia quæ pupillis tenebras offundunt deterens.

¶ Oinanthen,plurimus vſus ſylueſtris vitis florem eſſe nouit, qui abundè adſtringit & corroborat,maximè partes circa ventrem. At Diſcorides aliam huic facultati contrariam deſcribit.Vnde & ſecundas ipſam eiicere dicit,& vrinæ ſtillicidium ac morbum regium ſanare.

Οἶνος,*id eſt uinum*,ex ſecundo ordine eſt eorum quæ calefaciunt ac ſiccant: quod verò admodum vetus eſt, ex tertio: muſtum autem in primo. Oiſypus in lanarum tractatione relatus eſt.

¶ Ὄλυνθοι,*id eſt groſſi*,acrem ac diſcuſſoriam vim habent, propter eum qui in ipſis eſt ſuccum. Cocti igitur duros tumores diſcutiunt: crudi verò verrucas formicarias, & eas quæ thymi appellantur eximunt. Oloſteon ſiccantem vim habet cum adſtrictione: vnde ipſo etiam ad ruptiones vtuntur.

¶ Omphacium ſuccus eſt vuæ acerbæ: adſtringit abundè,& ſiccat tertio abſceſſu. Vnde fluidis affectionibus, & maximè ſtomachicis,conuenit. Omagra(quam alii *onotheram*, alii *onothurim* vocant) frutex eſt arboroſus, cuius radix in cataplaſmate impoſita, fera vlcera mitigat.

¶ Onoſma,ſiue onomis, aut phlonitis,aut ononis,acris & amara eſt: vnde folia ipſius pota cum vino, fœtus necant ac eiiciunt. Onobrychis rarefacientem ac diſcuſſoriam vim habet. Tubercula itaque diſcutit, & vrinæ ſtillicidia ſanat,& ſudores prouocat. Ὄνοι,*id eſt aſelli*, qui ſub vaſis aquariis reperiuntur, & in globum ſe contrahunt, diſcuſſoriam ac ſiccantem vim habent. Itaque poti cum vino,vrinæ difficultatem & morbum regium ſanant. Angina laborantibus illinuntur cum melle, & ad aurium dolorem triti cum roſaceo calefacti in mali Punici putamine inſtillantur. Onyches conchyliorum Indicorum opercula ſunt.Hæc ſuffita eas quæ ab vtero ſtrangulantur excitant, itémque à comitiali prehenſos:pota verò aluum turbant. Ononis radicem habet calefactoriam circa tertium fermè ordinem. Cortex ipſius extergit ac ſecat: vnde etiam calculos atterit.

¶ Ὄξος(*id eſt acetum*)mixtæ facultatis eſt frigidæ ac calidæ,quæ ambæ tenuium partium exiſtunt: prædominatur tamen frigida calidæ.In tertio autem ordine ſiccat.

Oxyacanthos arbor piraſtro ſimilis eſt ſpecie ac facultate,habétque etiam quid tenuium partium.Fructus eius myrti baccis ſimilis eſt.

¶ Opium in tractatione de papauere dictum eſt.

Ὀπὸς (*id eſt ſuccus*)& Cyrenaicus,& Medicus,& Syriacus, per excellentiam dicitur. Sunt autem valde calidi ac flatuoſi:verùm Cyrenaicus omnium calidiſſimus, & maximè tenuium partium eſt.

¶ Origani omnes ſpecies ſecandi ac attenuandi,ſiccandique ac calefaciendi vim habent in tertio abſceſſu.

Ὀρεοσέλινον (*id eſt apium montanum*)ſimilem apio vim habet,ſed fortius eſt. Orobanche ſicci ac frigidi temperamenti eſt in primo ordine. Ὄροβος(*id eſt Eruum*)calefacit ordine primo, ſiccat ſecundo. Eſt autem amarum: vnde ſecat,& extergit,& aperit obturata. Si verò amplius ſumatur,ſanguinem per vrinas ducit. Orminon marrubio ſpecie ſimile eſt, calidúmque ac moderatè ſiccum,& exterſorium. Venerem itaque ſtimulat, & oculorum craſſitudines depurgat cum melle, & tumores laxos diſcutit,& aculeos extrahit:ſylueſtre fortius eſt ſatiuo.

Oryza habet quid aſtringens: quare etiam ventrem moderatè ſiſtit. Orchis herba appellatur etiam κυνὸς ὄρχις, *id eſt teſticulus canis*, habétque radicem duplicē bulbo ſimilem. Vis, maioris quidem, humida eſt ac calida, quare etiam ad venerem ſtimulat: minoris autem,calida eſt ac ſicca.Itaque vice verſa venerem cohibet. Or-

A chis quæ & Serapias, & ab aliis triorchis, *quaſi triteſticularis*, dicitur, magis priore ſiccat. Tumores itaque laxos diſcutit, & vlcera ſordida ac putredinoſa purgat,& herpetas ſanat:ſiccata verò magis ſiccat.Quia verò ſubaſtringit,inde adeò etiam aluum ſiſtit cum vino pota.

¶ Oſiris ex qua ſcopas faciunt,amara eſt,& hepar ab obturatione liberat. Oſſa vſta diſcuſſoriam & admodum ſiccantē vim habent,& maximè humana,velut aiūt.Suillum certè talum vſtum, inflationes & tormina ſanare tra-
B dunt. Eſt quidā qui oſſa vſta bibēda exhibet, & morbum comitialem ac articularē curat. At bubulū talum vſtum, mobiles dentes firmare dicunt:idem cū melle potus lumbricos rotūdos exigit:cū aceto mulſo verò ſplenem cōſumit.Illitus etiā vitiligines λεύκας, *id eſt albas*, dictas iuuat: idem etiā venerē ſtimulat.Sed & femora bouis vſta pota, ſanguinis eruptiones & alui fluxum ſiſtūt. Ὄστρακα,*id eſt teſtæ*,ex fornacibus tritæ,ſiccantem & exterſoriā vim habent:vnde dentes poliunt,& cum aceto illitæ prurigines, & puſtulas,& podagricos iuuant:cum cerato verò ſtrumas
C diſcutiunt. Oſtreorum teſta vſta buccinorū teſtis ſimilem facultatē habet, ſed minus craſſarum partium: faciei itaque vitia extergit,& dentes dealbat. Si verò lauetur, mordacitatem amittit,& humidis vlceribus ad expletionem,& cicatricem inducendam commodat.

¶ Οὖρον,*id eſt urina*,omnis calida & acris eſt. Sed debiliſſima inter animaliū vrinas humana eſt, exceptis ſuibus caſtratis.Eſt autem admodū exterſoria,eáque aliqui in peſte pota ſeruati ſunt.Lepras item & putrida vlcera,& manantia capitis vlcera,& furfures curat:attritus quoque pedum
D ex offenſione, ſi non fuerint inflammati. At impubium puerorum vrina fortior eſt, ex qua etiam chryſocolla fit. Mulorum vrina in articulares compoſitiones conuenit. Camelorum & caprarum vrina aluum ſubducit,vnde hydropicis bibenda exhibetur.

Initium literæ Π.

Pancratium & ſpecie & viribus ſimile eſt ſquillæ, ſed debilius. Paliuri folia & radix aſtringunt. Vnde etiam fluentem ventrem ſiſtunt:ſed & tubercula diſcutiunt non
E valde calida.Fructus in tantum ſecat vt etiam calculos atterat,& expuitionibus è thorace auxilietur. Panaces heracleum eſt ex quo opopanax fit,qui tertio ordine calefacit,ſiccat autem ſecundo, mollit item ac diſcutit. At radicis cortex ſucco debilior eſt, habétque quid exterſoriū ac incarnans. Semen eius etiam menſes mouet. At verò Aſclepium & Chironeum panaces priore ſunt calidiora: vnde ipſorum floribus & ſemine ad maligna vlcera ac panos vtuntur. Papyrus nō vſta materia quædam eſt: vſta verò ſiccat,quemadmodum etiam charta vſta.verùm
F papyri cinis debilior eſt. Paronychia herba dicta ex eo eſt quòd paronychias (*id eſt reduuias*) digitorū ſanet. Vis eius tenuium partiū eſt, ſiccátque citra mordacitatē.

¶ Πεντάφυλλος,*id eſt quinquefolium*,ſiccat tertio ordine, minimè verò acris,ideóque ad multos vſus commoda eſt.

Peplos, quem alii papauer ſpumoſum vocāt: & hic frutex ſuccum habet,& purgat ſimiliter vt tithymalli.

Peplion quoque ſuccum habet, & naſcitur circa mare: & in reliquis quidem inutile eſt: verùm ſemen ipſius feruidum ſimiliter vt peplos purgat. Piperis radix
G coſto ſimilis eſt facultate:fructus autem ipſius recens germinantis,eſt piper longum,éſtque humidius ac calidum. Qui verò velut vua immatura eſt, piper album eſt, quod acrius nigro exiſtit, quum id fit nimium aſſatum. Ambo autem calefaciunt ac ſiccant. Pepo exterſoriam vim habet: vnde caro ipſius maculas ſolares & ſimiles exterit: ſemen verò rhenes ab obturatione liberat.

Periclymeni folia & ſemen, ſecantem ſimúlque calefacientem vim habent, adeò vt vrinam cruentam excernant pota ad ſextum vſque diem:verùm ſi ad quadraginta dies bibantur,lienoſis & difficulter ſpirātibus profunt.

H Περιστερεὼν, *id eſt uerbenaca*,in tantum ſiccat & adſtringit vt vulnera glutinet,& ſanguinis eruptionem ſiſtat.

Perſæa arbor eſt Ægyptia, cuius folia ſiccant & adſtringunt:quare & ſanguinis eruptionem ſiſtunt. Petaſites ex tertio ordine ſiccantium eſt: vnde in malignis

& phagedænicis vlceribus ipſo vtuntur. Petroſelini ſemen calidum ac ſiccum eſt tertio abſceſſu, vim ſecādi habens: vrinam item & menſes largè ciet. Flatus quoque diſcutit. Peucedani & liquore & ſucco admodum calefaciente, diſcutientéque ac attenuante vtimur, tum pro odoramento, tum in potione, ad affectiones in pulmone ac thorace ex humorum craſſitudine obortas, & ad induratum lienem. Sed & dentibus corroſis inditus, dolorem ſtatim ſedat. Conuenit etiam affectionibus neruorum. Radix autem etiam oſſium ſquamas remouet, & maligna vlcera ſanat, calefaciens ac ſiccans ordine tertio.

Πεύκη (*id eſt picea*) ſimilem pino vim habet, ſed moderatiorem.

¶ Πήγανον, *id eſt ruta*, ſylueſtris quidem quarti ordinis eſt calefacientium ac ſiccantium: ſatiua verò tertii: ſecátque ac diſcutit craſſos & viſcoſos humores, & menſes mouet: éſtque tenuium partium & flatus diſcutit. Vnde & venerem cohibet.

¶ Pix ſicca ſecundo ordine ſiccat, minus calefaciens: liquida verò vice verſa. Habent etiam quid exterſorium ac concoctoriū, diſcuſſoriúmque & acre. Quapropter & ſcabros vngues exigunt, & impetigines exterunt, & tumores concoquunt. Fortior autem eſt liquida, vt etiam anheloſis & pectore ſuppuratis delincta commodet. At ſicca magis vulnera glutinat. Πισσέλαιον (*id eſt oleum picinum*) ex liquida pice fit, & in ſubſtantia magis tenuium partium eſt quàm ipſa pix. Piſtaciorum fructus in cibo acceptus moderatè ſtomacho cōmodus eſt, & hepatis obſtructiones aperit, & maximè putaminum ipſius aromaticorum decoctum ex vino. Auxiliatur etiam morſis a vipera. Pityides vocātur fructus pinorum, éſtque mixtæ facultatis, adſtringentis & acris, vnde ad expuitiones è thorace faciunt. Πιτυοκάμπαι, *id eſt pinorum erucæ*, eandem vim habent quàm cantharis & bupreſtis. Pini cortex adſtringentem vim prædominantem habet, qua intertrigines & ambuſta inſperſus iuuat, & vētrem ſiſtit ſi potetur. Folia verò etiam vulnera glutinant. Pityuſam quidam tithymalli ſpeciem eſſe dicunt, quòd & ſuccum habeat, & ſimiliter vt illi purgent.

¶ Platanus humidiorem ac frigidiorem vim habet. Vnde etiam folia viridia inflāmationes quæ adhuc fiūt iuuant. Cortex autem & pilulæ magis ſiccantem vim habent, vt ille in aceto coctus dentium dolores ſanet: Pilulæ verò cum adipe ambuſta curent. At vſtus cortex magis ſiccans ac exterſorius euadit, vt lepras & humida vlcera ſanet.

¶ Πνεύμων, *id eſt pulmo*, agninus & ſuillus attritus ex calceamentis curare creditur: at vulpinus aſſiccatus ſi bibator, anheloſis: marinus autem pulmo recens tritus, podagricis & pernionibus prodeſt.

¶ Polemonium (quod alii philetærion vocāt) tenuium partium eſt, & ſiccat: vnde aliqui ad coxendicum morbum, & dyſenteriā, & induratum ſplenem, radicem eius bibendam præbent cum vino. Polium minus, quo etiam ad antidotos vtimur, tertii ordinis eſt calefacientium ac ſiccantium. Omnia itaque viſcera ab obturatione liberat, & vrinas ac menſes mouet. Et vbi adhuc viride eſt, magna vulnera glutinat. Siccum autem maligna vlcera inſperſum ipſis ſanat. Polygalon folia habet moderatè auſtera: potum autem, lac generare videtur, calidum nimirum ac humidum habens temperamentum.

Polygonatum mixtum eſt ex adſtrictione & acrimonia ac amaritudine & quadam iniucunditate quæ nominari non poteſt: quapropter neque multi vſus eſt. At radicem ipſius quidem vulneribus imponunt, & maculas faciei cum ipſo exterunt. Πολύγονον, *id eſt ſanguinaria*, habet quidem quid adſtringens, verùm prædominatur in ipſa frigiditas aquoſa in ſecundo ordine. Prodeſt itaque frigida impoſita his qui ſtomacho exuruntur, & ignibus ſacris, & inflammationibus calidis. Quum verò tale ſit, fluxiones repellit, atque ea de cauſa ſiccandi vim habere putatur. Eſt autem maſcula fortior quàm fœmina.

Polycnemon calfacit ac ſiccat ſecūdo ordine, vt etiam vulnera glutinet. Polypodium ſiccantem abundè vim citra mordacitatem habet: potum purgat deorſum.

Pompholyx citra mordacitatem ſiccat, vt cancroſis vlceribus, aliiſque malignis opituletur. Miſcetur etiam in oculares compoſitiones. Πορφύραι, vſtæ ſimilem teſtis vim habent. Opercula verò ipſarum cum oleo cocta fluentes capillos corroborant: cum aceto pota lienes tumentes ſanant: ſuffita ab vtero ſtrangulatas excitāt, & ſecundas eiiciunt. Potamogeton frigefacit & adſtringit ſimiliter vt polygonum, vt cui ſimilem facultatem habeat. Ποτήριον, alii φρύνιον vocant. Huius radices conciſæ ac contuſæ neruos diſſectos ac vulnera glutinant. Decoctum autem ipſius potum, affectionibus circa neruos opitulatur.

¶ Πράσιον, *id eſt marrubiū*, calfacit ſecundo ordine, magis autem ſiccat. Hepar & lienem, & thoracem, & pulmonem ab obturatione liberat, menſes etiam propellit: in cataplaſmate impoſitū extergit ac diſcutit. Sed & aliàs exterſorium eſt, ac incidendi vi præditum. Πράσον, *id eſt porrum*, mali ſucci eſt & acre: vt verò Dioſcorides ait, etiā grauia ſomnia inducit, & ventri commodat, & vrinam ciet, & attenuat. Habet etiam quid exterſorium. Nam & ptiſſanæ incoctum, in thorace hærentia educit. At ſemen ipſius in rhenales compoſitiones miſcetur. Folia habent etiam quid adſtrictionis. Vnde ſuccus ipſorū ſanguinem cohibet. Πρῖνος, *id eſt ilex*, ſimilem quercui vim habet: ſed multò fortior quàm ipſa eſt. Propolis calefacit ſecundo abſceſſu, & moderatè extergit, habétque vim tenuium partium, & ab obturatione liberantem.

¶ Ptarmicæ folia ſternutationem mouēt. Totus autem frutex viridis, ſugillata, & alios liuores ab humoribus ſub cutem effuſis diſcutit. Eſt enim calida & ſicca, viridis quidem ſecundo, ſicca verò tertio gradu. Πτελέα, *id eſt ulmus*, ſiccantem & exterſoriam vim habet, vt etiam vulnera glutinet. At cortex adhuc magis, ſi quum recens eſt, vulneribus velut ligamentum obducatur: ſanat item lepras cum aceto. Sed & radices eandem vim habent: quare decocto ipſarum fracturæ quæ calli inductione opus habent perfunduntur. Πτερίς, *id eſt filix*, ſiccandi vim habet, & amara eſt. Vnde & fœtus necat, & latos lumbricos occidit, quatuor drachmarum pondere cum aqua mulſa. Quia verò moderatè adſtringit, vlcera ſiccat citra mordacitatem.

Pycnocomon diſcuſſoriam & acrem vim habet. Folia igitur panos & furunculos diſcutiunt: ſemen verò ad hæc & aculeos extrahit: at radix bilem flauam purgat. Pyrethri radix vrentem vim habet, & dentium perfrigeratorum dolores mitigat, & ante rigores per circuitum repetentes affricatur cum oleo, inſupérque torpores ac reſolutos iuuat. ¶ Πυρός, *id eſt triticum*, primo ordine calefacit: verùm inter ſicca & humida medium tenet. Habet etiam quid viſcoſum, & obturandi vim habens. ¶ Πυτία, *id eſt coagulum* omne acris & attenuātis, ac diſcuſſoriæ, & nimirū ſiccantis eſt facultatis. Verùm leporinū comitiales curare ſcripſerunt, ſi cum aceto bibatur, fluxum item muliebrem ſanare, & lac in grumos in ventriculo concretum diſſoluere. Similiter autem & ſputa ſanguinis ex thorace, ipſum cohibere dicunt. At equinum coagulum cœliacis ac dyſentericis conuenire ſcripſerunt. Phocæ autē coagulum caſtorii vim habere.

Initium literæ P.

Ῥάκος, *id eſt panniculus* vſtus, ſi ex lana eſt, lanæ vſtæ ſimilem vim habet: lineus autem panniculus dum adhuc vritur, tenuium partium fumum edit, qui & deſtillationes in capite obturatas ſoluit, & vteris ſurſum currentibus conuenit. At vbi idem iam vſtus eſt, prope ad lanæ vim accedit. Rannus ſiccat ſecundo abſceſſu, frigefacit primo. Vnde herpetas & ignes ſacros ſanat non valde feruidos. Vtendum autem eſt foliis teneris. Raphanus calfacit tertio abſceſſu, ſiccat ſecūdo. Sylueſtris efficacior eſt. Vtriuſque autem ſemen vehementius eſt. Diſcutiūt itaque ſugillata & alia liuefacta.

Reon (alii rha vocant) compoſitum eſt ex terrea frigida, & tenuium partium aerea ſubſtantia, calidáque ac leniter acri. Vnde conuulſa & rupta & erecta ceruice ſpirationes iuuat, item liuida, diſcutiendo: at adſtringendo, ſanguinis ſpuitionibus, & cœliacis, & dyſentericis prodeſt,

Vtraque verò facultate, hepaticis. Refinæ omnes calefaciunt ac ſiccant. Sed terebinthina primas fert, quæ diſcuſſoria & mollitoria, tenuiúmque partium ac exterſoria exiſtit: quare etiã ſcabiem ſanat. Larix quoque huiuſmodi eſt. At reſina piceæ & adhuc magis ſtrobilina, acrior quidem eſt, non tamen diſcutit plus, neque attrahit. mediæ verò inter ipſas ſunt reſina ex pinu & ex abiete.

¶Roſæ compoſitæ naturæ ſunt, ex aquoſa ſubſtãtia calida adſtringẽte & amara. Flos ipſarum adhuc magis adſtringit: vnde etiam ſiccat. P'odia radix calefacit in ſecundo abſceſſu, éſtque tenuium partium ac diſcuſſoriæ facultatis. *P'οιαὶ, id eſt mala Punica*, omnia quidem vim adſtringentem prædominantem habent, propter quam frigefaciunt ac ſiccant: verùm dulcia ambo hæc minus quàm alia habent: at auſtera magis quidem frigefaciũt, ſed ſicciora ſunt, & ſtomacho commoda: acida verò plus frigefaciunt, & inciſorium quid habent. Cæterùm nuclei magis adſtringunt ac ſiccant quàm ſuccus: & his adhuc amplius putamina, ſidia & malicoria appellata. Similem autem his vim habẽt flores cytini dicti. P'ois coriarii vocati fructus maximè ac ſuccus, medicis in vſum veniunt. Abundè autem adſtringit, & ſiccat ordine tertio, frigefacit ſecundo.

¶*P'ύπος, id eſt Sordes*, ex æreis ſtatuis, aut vaſis in quibus largum oleum remanet, habẽs etiam quid æruginis, diſcuſſoriam vim habet, & moderatè ſiccãtem ac mollientem. Crudos itáque panos diſcutit. At verò de ſorde in palæſtra (quam aliqui etiam paton vocant) in ſudoris tractatione dictum eſt. Cæterùm aurium ſordes reduuias ſanare dicitur.

Initium literæ Σ.

Sagapenum ſuccus eſt velut ferulæ, calidus & tenuium partium. Habet etiam quid exterſorium, vt oculorum cicatricibus ac ſuffuſionibus commodet. Salamandræ vſtæ cinerem aliqui ad compoſitiones erodentes, & ad lepras ac ſcabiem deſtinatas admiſcent. Sampſucum calefacit ac ſiccat tertio abſceſſu. Eſt autem & tenuium partium & diſcuſſorium. Sandaracha vrendi vim habet, quemadmodum etiam arſenicum. Sandyx aut Syricum, tenuium partium & ſiccantem vim habet, non tamen calidam. *Σαπρότης, id eſt caries*, lignorum, maximè vlmi, purgat & replet vlcera humida. Sapo exterſoriam vim habet. Sarcocolla lacryma eſt arboris Perſicæ, meatus obducens, & citra mordacitatem ſiccãs: & ob id etiam vulnera glutinat. *Σαρξιφαγὴς, hoc eſt Saxifraga*, & vrinam ciet, & calculos atterit. Satyrium, aut Triphyllon, *id eſt trifolium*, humidum eſt ac calidum tẽperamento, itémque flatuoſum: vnde ad venerem ſtimulat. Quidam etiam retro diſtentos ipſum ſanare dicunt, cum vino auſtero potum. Cæterùm in libro de Theriaca dicit Galenus, Trifoliũ quod hyacintho ſimile eſt, quum veris tempore prægnans, ſemen habet cnico ſylueſtri ſimile, tunc decoctum ipſius ſi ad phalangii aut viperæ morſum affundatur, ipſum curare. Si verò ſano loco adhibeatur, ſimilem affectionem efficit, inquit, iis qui ab horum aliquo commorſi ſunt. *Σαῦρας, id eſt lacertæ*, hepar & caput in proprio loco relata ſunt. Tota verò reſecta & impoſita ictos à ſcorpio ſanat. ¶*Σέλινον, id eſt Apium*, calidum eſt in tantum vt & vrinas cieat & menſes. Flatus item diſcutit & maximè ſemen ipſius. Seris ſubamarũ olus eſt, admodum frigefaciens ac humectans. Habet etiam quid adſtrictionis. Seriphon calfacit ſecundo ordine, ſiccat primo, éſtque ſimile abſinthio, ſed minꝰ ipſo adſtringit, & magis calfacit, ac lumbricos occidit: modicè quoque ſtomacho noxium eſt. Seſelis radix & magis ſemẽ, abundè calfacit cum partium tenuitate. Vrinas item ciet, & ad comitialem morbum & recta ceruice ſpirantes commodat. Sepiæ teſta, oſtrei teſtæ ſimilem vim habet; verùm tenuium partium eſt & magis exterſoria. Vnde ſi vſta fuerit, pterygia oculorum attenuat cum ſale foſſili: non vſta verò ſycoſes exterit affricta. Vitia item cutis detergit. Seſamoeides magnum, quod & Anticyricum veratrum nominatur, eo quòd ſemen eius ſimiliter vt veratrum purgat, hoc & reliqua facultate veratro ſimile eſt, & extergendo, & calefaciendo, & ſiccando ſimilem illi vim habet. Seſamoeidis albi ſemen callefacit, & extergit, & rumpit. Seſamum non exiguam habet viſcoſitatem ac pinguitudinem: vnde meatus obducit, & mollit, & moderatè calfacit. Seps (quam aliqui Lacertam Chalcidicam vocant) in vino pota, morſos ab ipſa ſanat.

¶*Σίαλον, id eſt Saliua*, hominum ieiunorum maximè diſcuſſoriam ac exterſoriam vim habet. Impetigines itaque puerorum illita exterit, & furunculos concoquit, ſi cum tritico commanſo imponatur: ſugillata item tollit. Beſtiis quoque venenatis hominem occidentibus maximè aduerſatur. Sideritis heraclea, quæ etiam Helxine dicitur, relata eſt: at Achillea ſideritis illi quidem ſimilis eſt, ſed magis adſtringit. Vnde fluidis affectionibus conuenit. *Σίδηρος, id eſt Ferrum*, in aqua ſæpe extinctum, ſiccantem abundè vim in ipſam deponit. Hæc itaque pota ſplenicis competit. Si verò in vino ferrum extinctum fuerit, cœliacis & dyſentericis, & cholera morbo vexatis, ſtomachóque exolutis, vinum id potum auxiliatur.

Σίκυς, id eſt, cucumis, qui editur, dum adhuc viridis eſt frigefacit & humectat ſecundo ordine. Et caro quidem ipſius feruentes mitigat inflammationes, ſemen autem extergit & ſecat. Vrinas itaque mouet, & nitidum corpus efficit. At ſiccus primo ordine ſiccat, & magis extergit, tum ſemen tum radix. Cæterùm ſylueſtris cucumeris fructus ſuccus, elaterium dictus, relatus eſt: ſed qui ex radice ac foliis eſt ſuccus, ſimilis quidem elaterio eſt, ſed debilior. Radix extergit, diſcutit, mollit: ſiccantem verò vim ſuccus habet. Sillybon, planta eſt ſpinoſa ſimilis chamæleoni albo, in cibi vſum veniens. At radicis ipſius ſuccus drachmæ vnius pondere potus cũ aqua mulſa, vomitus ciet. Silurus ſale aſſeruatus in cibo acceptus, arteriam humectam expurgat. In cataplaſmate impoſitus aculeos educit. *Σιλφαὶ, id eſt blattæ*, qui in piſtrinis vbi panes fiũt reperiũtur interanea, cocta, trita, auriũ dolores ſanant. *Σίλφιον, id eſt laſerpitium*, calefacit ſtrenué. Eſt & flatuoſum ac ægrè concoquitur. Verùm extra corpori adhibitũ efficacius eſt, & magis ſuccus attractoriam vim habens. Habet etiam vim contrahendi ac deprimendi carnem. Siſon calidus eſt, vrinam ciet, & concoquit: menſes item ducit, & viſcera obturatione liberat. Sion calidum eſt; vrinas ciet, & diſcutit; calculos item in rhenibus atterit, & mẽſes ducit. Siſari radix cocta ſtomacho commodat, & vrinam ciet, calidáque eſt ſecundo ordine. Siſymbrium tenuium partium diſcuſſoriæque ac calefacientis & ſiccantis eſt facultatis ac temperamenti, tertio ordine. At ſemen quoque tenuium partium eſt diſcuſſoriúmque ac forte. Quare etiã ſingultientibus datur, & his quos tormina vexant, cũ vino. Siſymbrium quod & Cardaminen vocant, naſturtio ſimile eſt: & aridum quidem calefacit ac ſiccat ordine tertio: vbi verò humidum eſt, ſecundo.

¶Σκαmmonia calidæ eſt ac diſcuſſoriæ & bilioſorũ humorum exterſoriæ facultatis, & magis ſuccus eius, qui ſanè etiam panos diſcutit, & appoſitus fœtus perdit, & lepras educit. Ad diuturnos item capitis dolores irrigationis vice vſurpatur cum oxyrhodino. Radix pota purgat tum ipſa, tum decoctum ipſius. Cum aceto autem & farina ordeacea cocta, coxendicum morbo in cataplaſmate imponitur. Σκandix ſylueſtre olus eſt calefaciens ac ſiccans ſecũdo ordine. Vrinas etiã ciet, & viſcera ab obturatione liberat. Σκinci partes circa rhenes, velut medicamentum arrigens membrum virile, bibuntur. Verùm contrarium ipſis affectum inducere videtur lactucæ ſemen cum aqua potum, itémque lentium decoctum cum melle.

Σκilla ſecandi vim habet. Calefacit autẽ & ſiccat ſecundo ordine. Præſtat autem ipſam aſſatam aut coctã ſumere. Σκolopẽdra marina cocta in oleo & illita, pilos abolet. Sed & contacta pruritum excitat. Scolopẽdrium eſt aſplenon. *Σκόλυμον (id eſt Carduus)* calefacit & ſiccat ſecundo ordine. Radix ipſius copioſam graueolentem vrinam educit cum vino cocta. Sed & alarum & totius corporis graueolentias ſanat. Scordium varium eſt, vt quod amarũ ſit, & acerbũ, & acre. Purgat itaque ſimúlque calefacit viſcera. Vrinas quoq; ac menſes mouet. Per-

frigerata item omnia calefacit, & vulnera glutinat acrepurgat, & ad cicatricem perducit, si siccum inspergatur.

Σκόρδον, id est Allium, calfacit ac siccat quarto abscessu: at ophioscordō sylueſtre allium, fatiuo fortius eſt. Skorodoprason & sapore, & facultate mixtum eſt ex allio ac porro. Skorpioeides calefacit tertio, siccat secundo ordine. Skorpius terreſtris crudus impositus, propriè plagæ auxilium affert: similiter etiam si assatus edatur. At marinus fel habet vtile ad oculos suffusos. Σκωρία id eſt recrementum, omnis metalli abundè siccat: sed ferri amplius, quod decoctum ac leuissimè tritum cum aceto, aures pure fluidas mirificè ſanat. Sed & iis qui Aconitū biberunt auxiliatur potum cum aceto mulso: at plumbi recrementum plumbo respondet, magis tamen adſtringens.

¶ Smilax aut Taxus arbor eſt venenosæ facultatis.

Σμύρνα, id eſt Myrrha, secundi ordinis eſt calefacientiū ac siccantium. Vulnera itaque capitis, inspersa ipsis glutinat: habet etiā quid amari: vnde lumbricos & fœtus necat. Extergit item, ideóque in ocularias compositiones miſcetur: thoracis quoque affectiones expurgat, citra arteriæ exasperationem. At Bœotica myrrha vim habet calefactoriam, mollientem ac diffundentem. Smyrnium, alii hippoſelinum, alii apium sylueſtre nominant, calefacit ac siccat tertio ordine, apio solùm fortius, petroſelino verò imbecillius. Menses itaque ducit, & vrinas ciet.

¶ Sonchus adſtringit & frigefacit manifeſtè, & impositus, & in cibo acceptus: siccatus autem moderatè calefacit.

¶ Sparganium siccantem vim habet. Σπάρτος, id eſt genista, qua vites ligant. huius semen & flos pota cū aqua mulsa obolorum quinque pondere, supernè purgāt, velut veratrum album, citra periculum: semen verò etiā infernè purgat: at virgulta coxendicibus prosunt.

Σπεκλάριον, quidam per φ Σφεκλάριον scribunt, id eſt lapis specularis, quo quidam pro speculis in feneſtris vtūtur, quare etiam διαφανές, à pelluciditate, appellatur, gypseæ substantiæ eſt: verùm vim habet similem vſtis teſtis siue oſtreis. Spongia noua quæ adhuc maris odorem conſeruat, vulneribus cum vino, aut aqua, aut posca impoſita, ipsa glutinat: vſta verò acrem ac diſcuſſoriā vim acquirit: sed & cum pice liquida aut bitumine si vratur, & ita ardēs apponatur, sanguinis eruptiones siſtit. Spodium similem pompholygi vim habet.

¶ Σταφυλῖνος, id eſt paſtinaca, vrinas mouet, & menses propellit, semen præsertim ipsius & radix. Folia exterſoriā vim habētia, phagædenicis affectionibus conueniūt, viridia & cū melle. At sylueſtris paſtinaca ad omnia debilior satiua eſt. Stachys similis marrubio frutex tertiō ordine calefacit. Menses itaq; mouet, & fœtus necat, & secundas expellit. Στέατα, id eſt adipes, omnes humectant ac calfaciunt corpus humanum. Verùm iuxta diuerſum animalium temperamētum vis ipsorum euariat. Suillus itaque humidissimus omnium eſt, prope ad olei vim accedens: vnde etiam mordacitatem obtundit. Caprinus siccior eſt, & citò congelatur. Quare etiam his qui in recto inteſtino morsum sentiunt infunditur. Anserinus calidior & magis tenuiū partium eſt. Medium horū, gallorum ac gallinarū adeps obtinet. Leoninus omnium calidiſſimus, & maximè tenuium partium eſt: vnde etiā maximè diſcutit. Bubulus medium temperamentum inter ſuillum & leoninum habet. Vrſinus alopecias ſanat: vulpinus aurium dolores: quemadmodum viperinus pilos abolere, & oculorum ſuffuſiones impedire ne fiant dicitur. Inter omnes autem ſemper calidior ac ſiccior maſculorum adeps eſt, & ex his eorum quæ teſtes habent animalium quàm exectorum, & ætate vigentium quàm aliorum. Vetuſtate verò omnis adeps ſeipſo calidior euadit. Στίμμι, id eſt Stibium, ad hoc quod ſiccat, etiam adſtrictionem habet: vnde in ocularia collyria miſcetur. Stoibes ſemen & folia ſiccant tertio ordine, adſtringentémq; vim habēt: vnde vulnera magna glutināt, & ipſorū decoctum dyſenterias & ſanguinis eruptiones, & aures pure manentes ſanat, & oculorum ex plaga confuſiones,

A in cataplaſmate impoſita ſanant. Stoichas ab obturatione liberat & attenuat, extergitque ac roborat viſcera omnia & totum animalis habitum. Stratiotes aquaticus frigidam vim habet: terreſtris autem etiam quid adſtringe ns: vnde vlcera glutinat. Quidam etiam ad ſanguinis eruptiones ipſo vtuntur, & ad fiſtulas. Στρύχνον, id eſt ſolanum, hortenſe & quod editur adſtringit, & frigefacit ſecūdo ordine. Halicaccabum verò hortenſi ſimile, fructum habet qui vrinam ciet, acino vuæ ſimilem. At ſomniferri ſolani radicis cortex cum vino drachmæ

B pondere potus, ſomnum inducit. Huius quoque ſemen vrinam ciet, ēſtque tertii frigefaciētium ordinis: vnde ſi plures quàm duodecim corymbi ipſius bibantur, inſaniā facit. Quartum genus inutile eſt vt intra corpus ſumatur. Foris autem impoſitum vlcera ſerpendo depaſcentia curat, ēſtque ſecundi ordinis in frigefaciendo ac ſiccando.

Στυπτηρία, id eſt Alumen, omne acerbiſſimum eſt & craſſarum partium. Præ aliis tamen magis tenuium partium eſt ſciſſum: poſt hoc rotundum & aſtragalotū. Craſſarum verò abundè partium eſt liquidum, & id quod pla-

C citis, & quod plinthitis nominatur. Styrax calfacit, mollit, concoquit: ad tuſſes itaque & deſtillationes ac grauedines commodat. Menſes item propellit potus & appoſitus.

¶ Σῦκα, id eſt ficus, aridæ quidem calidæ ſunt ſecundo ordine: verùm pingues magis concoquunt duros tumores: acriores autem extergunt & diſcutiunt. At decoctum ipſarum ad mellis craſſitudinem redactum (quod ſanè & ipſum aliqui Siræon vocant) ſimilem melli vim habet: virides ficus ſiccis imbecilliorem vim habent: ambæ tamē

D aluum ſubducunt. Ficus autem caprificorum acris & diſcuſſoriæ ſunt facultatis, quemadmodum etiam groſſi ex ficis ſatiuis. Συκῆ, id eſt ficus, arbor temperamenti calidi ac tenuiū partium eſt, adeò vt & liquor eius, & foliorum ſuccus, non ſolùm mordeat aut extergat vehemēter, ſed etiam exulceret, & ora venarum aperiat, & formicarias verrucas exigat: habet etiam vim purgatoriam. At ſylueſtris ficus, quam caprificum vocant, ad omnia plus poteſt quàm ſatiua. Sycomori fructus non nutrit, & ſtomacho noxius eſt. At arboris ſuccus vim habet molliē

E tem, glutinantem vulnera, diſcutientem tumores. Bibitur autem & illinitur ad reptilium morſus, & lienibus induratis, & ad ſtomachi dolores, & ad horrores. Symphytum petræum ex cōtrariis cōpoſitū eſt facultatibus. Habet enim & quid inciſorium, quo & pus in thorace, & rhenes expurgat. Habet etiam quid quod contrahit, quod ad ſanguinem ſpuentes, & rupta ac conuulſa, & rubicundum fluxum, & inteſtinorum herniam conducit. Habet item quandam calidam humiditatem, per quam ſitim eximit, & aſperitates in arteria ſanat. At alterum ſymphytū

F magnum, viſcoſum quid & pruriginoſum habet, ſcillæ ſimile. Vtuntur autem ipſo ad eadem ad quæ etiā petræo.

¶ Spondylii femina ac radix acrem ac inciſoriam vim habent, vt anhelosos, & comitiales, & morbum regium ſanent: at radix circumraſa & fiſtulis indita, callum ex ipſis eximit. Succus floris ipſius in aures inſtillatur, diuturniſſimis vlceribus competens.

¶ Σχῖνος, id eſt lentiſcus, per omnes partes ſuas ſecundo ordine perfecto ſiccat. In calefaciendo ac frigefaciēdo medius eſt, in tantum adſtringens vt hypocyſtidis ſucco in

G adſtringendo propemodum accedat. Σχοῖνος id eſt iunci rotundi odorati, flos calefacit moderatè, ſed minus adſtringit, & à tenuium partium natura non alienus eſt: vnde & vrinam ciet, & menſes ducit, & ab obturatione liberat, in fomentis & potionibus ac cataplaſmatis aſſumptus. Et radix quidem ipſius magis adſtringit, flos autē calidior eſt. Σχοῖνος λεῖα, id eſt iuncus leuis, duplex eſt: ſed eius qui ὀξύσχοινος, id eſt iuncus acutus, appellatur, ſemen ſomnificum eſt: qui verò ὁλόσχοινος, quaſi totus iuncus, dicitur, eius ſemen minus id poteſt: capitis dolorem

H inducit. Ambo autem fricta ſi cum vino bibātur, fluxiones ventris ſiccant, & muliebrem fluxum cohibent. Sori ſimilem miſyi vim habet, ſed multo magis craſſarum partium eſt quàm illud.

Initium literæ T.

Ταρίχων, *id eſt ſalſamentorum*, caro acrem & ſiccantem vim habet. A præſtere itaque vipera morſis datur, vt quã plurimam edant, & vinum bibant copioſè, & reuomant: conuenit etiam ad acrium eſum: vtiliter quoque in canis morſu imponitur, itémque in aliorum reptilium morſibus. Taurocolla (quã alii xylocollam vocãt) glutẽ eſt quod ex bubulis coriis fit, facultatémque habet admodum exterſoriam: vnde aceto diluta impetigines & lepras ſuperficiarias remouet, & ambuſta inflammari prohibet aqua calida reſoluta. Eſt etiam vulneribus commoda cũ aceto mulſo trita. ¶ Tellinæ aſſicatæ vſtæ cinerem vrendi vi præditum efficiunt, qui cedriæ mixtus ſi inſtilletur, pilos palpebrarum radicitus euulſos, rurſus naſci prohibet. Τέρμινθος, *id eſt terebinthus*, calfacit ſecundo ordine, ſiccat autem vbi viridis eſt primo ordine, vbi ſiccus, ſecũdo. Fructus autem ſiccus tertii ordinis ſiccantium eſt: ideóque vrinam ciet, & lieni prodeſt.

Τέττιγες, *id eſt cicadæ*, dantur à quibuſdam crudæ ſiccatæ tres, aut quinque, aut ſeptẽ bibẽdæ colicis cũ piperis granis eiuſdem numeri: alii toſtas ipſas bibẽdas exhibẽt iis qui veſicam affectam habent. Τεῦτλον, *id eſt beta*, nitroſa eſt: vnde & extergit & diſcutit, & per nares purgat, & hoc magis ea quæ alba eſt: cocta verò vim habet arcendi inflammationes, lenitérque diſcutiẽdi. Teucrion calfacit ſecundo ordine, ſiccat tertio, incidendi ac tenuium partium vim habens: vnde & lienes ſanat.

Τέφρα, *id eſt cinis*, nõ omnis idem exactè temperamẽtum habet: ſed iuxta vſtæ materiæ differentiam euariat. Et acerborum quidem cinis, velut quercuum & ilicum, non modicam aſtrictionem habet, vt etiam ſanguinis eruptionem cohibeat, nullo alio præſente. At acrium cinis velut fici & tithymalli, acrior eſt, & magis exterſorius.

¶ Tylephium calfacit primo ordine, ſiccat ſecũdo: eſt etiam exterſoriũ. Vnde ad putredinoſa vlcera cõducit: & vitiligines tũ λευκὰς (*id eſt albas*) tũ alphos dictas ſanat cũ aceto. Τῆλις, *id eſt fœnumgræcum*, calidum ſecundo ordine eſt, ſiccat primo. Quare feruidas inflammationes exacerbat: verùm minus calidas & quæ induratæ ſunt diſcutiẽdo curat. ¶ Tithymalli omnes ex quarto calefaciẽtium ordine ſunt cum acrimonia & amaritudine forti: verùm radix quum aliquo modo debilior ſit, corroſorũ dẽtiũ dolores cũ aceto ſedat. Cæterùm ſucci vehemẽtiorẽ vim habẽtes in cauernã quidẽ dentiũ indũtur, verùm reliquũ corpus ſi cõtingãt, ipſum adurũt. Quare etiã pilos auferũt vel modicè illiti: & verrucas tũ alias, tũ formicarias, & alia huiuſmodi auferunt: affectiones item circa cutem extergunt, & maligna phagedænica vlcera ſanant. Quum autẽ ſeptem ſint ipſorum ſpecies, fortiſſimi ſunt characias, & myrſinites, & qui in petris naſcitur arboris ſpecie: deinceps autem qui verbaſco ſimilis eſt & cypariſſias, deinde paralius, & poſtremùm helioſcopius. Τίτανος, *id eſt calx*, viua quidẽ vehemẽter vrit, vt cruſtã efficiat: extincta verò, vrit quidẽ ſtatim, ſed poſt dies nõ amplius. Contrahit tamen & conſumit carnes. Si verò lota fuerit, mordacitatem amittit ſæpe ex aqua lota: at ſi fuerit ea aqua marina, abundè diſcuſſoria inde euadit.

¶ Tragacantha ſimilem gummi vim habet. Tragion planta eſt in Creta, lẽtiſco ſimilis, calida ordine tertio: vim habens diſcuſſoriam attractoriámque ac tenuiũ partium. Aculeos itaque educit, & calculos atterit, & mẽſes mouet, drachmæ pondere pota. At aliud Tragion amarulentius quàm hoc, ſcolopendrio ſimile, vbique quidem naſcitur, ſed abundè adſtringit. Quare etiam ad fluidas affectiones conuenit. Tragoriganus origano vim ſimilẽ habet, aſſumpſitque inſuper aliquid adſtrictionis.

Tribulus moderatè frigefacit, ſed terreſtris in ſiccãdo fortis eſt: aquarius etiã leniter humectat. Ambo verò ad inflãmationum generationes, aliâſque influxiones conueniunt. At terreſtris fructus quum tenuium ſit partium, calculos in rhenibus atterit. Tragos frumentaceus zeæ ſimilis eſt, ſed magis ægrè concoquitur, & aluũ mollit. Τρίγλη piſcis, *id eſt mullus*, ſi aſſiduè edatur, viſus hebetudinem inducit: verùm crudus diſſectus & impoſitus, draconis marini, & ſcorpii, & aranei morſum ſanat.

Tripolii radix vim calidam habet tertio abſceſſu: eſt & acris. Trifolium, triphyllon, alii aſphaltion, alii oxytriphyllon, alii menyanthes nominant. Eſt autẽ vis ipſius calida & ſicca tertio ordine. Τρίχες (*id eſt pili*) vſti lanis vſtis ſimilem vim habent. Τρυγόνες (*id eſt paſtinacæ*) marinæ aculeus, denti debili illiſus, atterit ipſum, & excidere facit. Τρὺξ (*id eſt fex*) vini non vſta quidem compoſita eſt, abundè ſiccans ac diſcutiens. Adſtringendi verò vis, iuxta vini ex quo eſt ſpeciem, ipſi accedit. Vtendum igitur ipſa in humidioribus & fluidis affectionibus: ſed & panos diſcutit, & in turgentibus mãmis lac extinguit. Aſt vſta (quam etiam σφέκλην, *hoc eſt fæcem, ſiue fæculam*, priuatim appellant) vſtoria euadit, vt etiã vrentibus medicamẽtis admiſceatur. Yngues itaque ſcabros eiicit cum reſina, & pilos flauos facit cum lentiſcino oleo per totam noctem illita. Lota verò exterſoriis oculorum cõpoſitionibus admiſcetur. Cæterùm aceti fæx per omnia fortior eſt vini fæce, & magis adſtringit. Troglodytes paſſer eſt minimus omnium auicularum, regulo excepto: verſatúrque maximè circa ſepes. Hic & aſſatus, & crudus ſale aſſicatus, in cibo ſumptus, calculos in rhenibus atterit. Sed & vſti ipſius cinis potus, idem facit.

¶ Τυρὸς (*id eſt caſeus*) recens compactus & mollis, repulſoriam vim habet leniter perfrigerans, vt & vulnera glutinet impoſitus. At qui oxygalactinus dicitur, vltra repulſoriam, etiam diſcuſſoriam modicam acquirit, & plus glutinat vulnera. Vetus autẽ caſeus, & magis qui pinguis eſt, diſcutit, vt etiam ad tophos arthriticorum commodet, maximè cum ſuillæ carnis decocto, quæ ſalſa ſit ac pinguis.

Initium literæ Y.

¶ Yacinthi radix bulbi ſpeciem habens, primi ordinis eſt in ſiccando, ſecundi in frigefaciendo. Proinde pueros diutius impuberes conſeruare creditur ſi cum vino in cataplaſmate imponatur. At ſemen leniter extergit & adſtringit. Itaque regio morbo laborantibus datur cũ vino, magis ſiccans, minus frigefaciens. Ὕαλος, *id eſt uitrum*, tritum potum cum vino tenui & albo, calculos in veſica atterere dicitur. ¶ Ὕδνα, *id eſt tuber terræ*, ſubſtãtiam magis terream habet, cum modica quadam tenuiũ partium facultate. Ὑδράργυρος, *id eſt argentum uiuum*, ad medicum vſum non ita valde aſſumitur, quum venenum exiſtat. Verùm quidam vſtum ipſum ac in cinerem redactum, aliiſque ſpeciebus permixtum, colicis & voluuloſis bibendum dederũt. Ydropiper calida eſt herbula, ſed non velut piper. Viridis autem vnà cum ſemine in cataplaſmate impoſita, ſugillata & induratos tumores diſcutit. Ὕδωρ, *id eſt aqua*, optima, & nullam aliã ſubſtantiam admixtam habens, frigefacit & humectat iuxta propriam ſubſtantiam: verùm vbi acquiſititiam caliditatem ſuſcepit quandiu ipſam conſeruat, calefacit: vbi verò frigida fit, frigefacit. At verò quæ aliquã admixtionẽ habet, velut nitroſa, aut bituminoſa, ea admixtæ ſubſtãtiæ vim acquirit. Pluuialis autem & adſtrictionis quid habet, propter quam in ocularias compoſitiones miſcetur. Qualem verò optimam aquam eſſe oporteat, in primo libro dictum eſt. ¶ Yoſcyamus qui nigrum ſemen habet, & qui flauum, venenoſi ſunt. Aptiſſimus autẽ ad medicinas eſt is cuius & ſemen & flos album colorem habet, ex tertióque frigefacientium ordine eſt. ¶ Ypericũ duplex eſt: alterũ quidẽ Androſæmon & quod aſcyrrhõ appellatur, dictum eſt: alterũ calefacit ac ſiccat tenuiúmque partiũ ſubſtantiã habet: vnde vrinas & menſes totus ipſius fructus mouet. Si verò cum foliis imponatur viridis, vulnera ad cicatricem perducit. Arida verò folia vlcerib⁹ humidis ac putredinoſis inſperſa, ipſa ſanant. Datur etiam coxendicum morbo loborantibus bibendum. Ypecoon frigefacit tertio ordine, prope ad papauer accedens. Ypogloſſon frutex eſt: huius radix & ſuccus mollientem vim habent. Ypociſtis ſuccus eſt eorum qui velut cytini ad radices ciſthi itémque ciſthari appellati ſubnaſcuntur. Eſt autem efficax medicamentũ ad omnes fluidas affectiones, ſiccando ac corroborando partes. Ypophæſton ſpecies eſt ſpinæ fulloniæ, quemadmodum etiam Hyppo-

phaes.Huius ex capite & foliis ac radicibus succus sicca-
tus,trium obolorum pondere cum aqua mulsa, aquam &
pituitã euacuat.Maximè autem conducit ad rectæ cerui-
cis spirationes, comitiales,& ad affectiones circa neruos.
¶Y'ssopum calfacit ac siccat tertio ordine: est etiam
tenuium partium.

Initium literæ Φ.

¶Φακοὶ,id est lentes,siccãt ordine secundo: verùm calidi-
tatis ac frigiditatis medium obtinent : habẽt etiam quid
adstrictionis. Ipsum itaque lentis corpus siccat, & ventrẽ
sistit:decoctum verò propellit.Quapropter prior aqua dif
funditur,vbi sistendi ventris gratia lentes sumuntur.Cæ-
terùm lens palustris humectat,& frigefacit ordine secun-
do. Φalaridis succus,& folia & semẽ pota,vesicæ do-
loribus opitulantur, nimirum vt quæ tenuium partium
quid habeat, insupérque calidum. Φalangitis no-
men habet ex eo quòd morsis à phalangio opituletur.Est
autem tenuium partium:vnde & his qui torminibus ve-
xantur,auxiliari videtur.
¶Φελλὸς, id est suber,& maximè id quod est è vinariis va
sis,vstum siccantissimum cinerem efficit,qui in dysente-
ricas maximè compositiones miscetur.
¶Φilyreæ arboris folia, similiter vt syluestris oleæ
folia adstringunt.Commodant vlceribus in ore, si man-
ducentur,& si decoctum ipsorum colluatur. Hoc autem
decoctum si bibatur,vrinam & menses ciet.
¶Φλόμος, id est uerbascum, plura genera habet, inter quæ
est etiã thryalis. Omnium folia siccantem & moderatè
exterforiam vim habent, & maximè eius quod auri colo
rem refert. Quia verò acerba sunt, fluidis affectionibus
conueniunt: quidam etiam ipsa ad dentes colluunt.
¶ Φoinix(quam alii rhun vocant)herba est lolio simi-
lis:vim habet adstringendi. Pota itaque in vino austero,
omnes fluidas affectiones sistit. Φοίνιξ,id est palma,ar-
bor,fructum quidem habet iam maturum,mo deratè ca-
lidum & corroborantem,& stomacho gratum, siue intrò
sumatur,siue foris imponatur: verùm quod reliquum est
in ipsa,abunde adstringit: vnde stomachicis & hepaticis
compositionibus admiscetur. Omniũ autem maximè ad
stringit id quod enascẽtis fructus velut inuolucrũ quod-
dã est. Φormion tenuiũ partium exterforiámque
ac attractoriam vim habet.Itaque albugines attenuat se-
men eius cum melle,& aculeos educit.
¶Φοῦ nardo similem radicem habet, sed ad plurima
debiliorem:vrinas tamen magis quàm ipsa propellit,simi
liter vt Celtica nardus.
¶Φῦκος,id est fucus frigefacit ac siccat secũdo abscessu,
habens etiam aliquid moderatè adstringens. Φylli-
tes quum acerbam qualitatem habeat, non absque ratio-
ne alui profluuia pota sistit.

Initium literæ X.

Χαλϐάνη(id est galbanum)calfacit propemodũ tertio or
dine,siccat prope secundũ,vt quæ molliẽtẽ ac discussoriã
vim habeat. Xalcitis adstringẽtis & acris, & vrentis ac
crustam inducẽtis facultatis est: tenuitate verò partiũ me
diũ inter misy & sori obtinet. Vsta verò magis tenuiũ par
tiũ euadit. Χάλκανθος(id est atramentum sutorium) aqua
est congelata in metallis in Cypro, quæ fortissimam ad-
strictionẽ cum caliditate habet non ingenerosã,& præ o-
mnibus humidas carnes afferuare ac siccare potest. ve-
rùm longiori temporis progressu in chalcitidem transit.
Χαλκὸς (id est æs)vstum quidem habet quid acre, &
adstrictionis particeps est.Optimum igitur est ad cicatri-
ces vlceribus inducendas in siccioribus corporibus:si ve-
rò lotum sit,teneris corporibus magis commodat.
Χαλκοῦ ἄνθος (id est æris flos) tenuiũ magis partium vim
habet quàm æs vstum,& squama ipsius.Si igitur collyriis
admisceatur,asperitates & sycoses palpebrarum deterit.
Xamædrys calfacit ac siccat tertio ordine.Lienes
itaque consumit,& vrinas ac menses mouet, & viscerum
obturationes expurgat. Χαμαικίσσου(id est hederæ)ter-
restris flos, quum abunde amarus sit,hepatis obstructio-
nes aperit.Datur etiam ad coxendicũ dolores. Xa-
mæ leuce calfacit tertio ordine, siccat primo. Xa-
mæleonis nigri radix calefacit ac siccat prope tertium

A ordinem.Extergit autem vitia cutis,& discutit ac mollit
duros tumores, & phagedænica vlcera in cataplasmate
imposita sanat.At intra corpus si accipiatur,venenosa est.
Cæterùm albi radix similis est nigri radici,sed amarior
est. Hæc cum vino austero acetabuli mensura pota lum-
bricos latos necat. Facit item ad hydropicos. Xa-
mæmelum siue Anthemis,calefacit ac siccat primo ordi-
ne.Est & tenuiũ partium,& discutit & laxat,& rarefacien-
di vim habet. Xamæpitys secundo ordine calefa-
cit,tertio siccat:quare viscera & maximè hepar purgat ac
B extergit. Ducit etiam vrinas & menses,& magna vulnera
glutinat,& putredinosa sanat,& duritias discutit : deco-
ctum ipsius etiam ad coxendicum morbũ facit. Xa-
mædrops, (ab aliis item Chamædrys appellatur, ab aliis
etiam Teucrion)similem Chamædri vim habet.
Xamæsyce exterforiã & acrem vim habet:quare & for
micarias & alias verrucas auferunt,tum virgulta ipsius,
tum succus:exterunt item cum melle crassas in oculis ci-
catrices,& visus hebetudinem & suffusiones incipientes
sanant. Xamelæa exterforiæ est facultatis:quare sor-
C dida vlcera & crustas purgat cum melle. ¶Xelidoniũ
magnum calfacit tertio ordine:est & fortiter exterfori-
um.Succus ipsius ad visum acuendũ vtilis est,radix mor-
bo regio laborantes ab obturatione liberat:cum vino &
aniso pota,cõmansa verò dentiũ dolores sanat.At minus
Chelidonium, quum quarti ordinis calefacientium sit,
acrius est, vt cutẽ exulceret in cataplasmate impositum:
scabros item vngues eiicit:verùm succus ipsius per nares
purgat.
D ¶Χελιδόνες (id est hirundines) si vstæ sint, cinis ipsarum
cum melle illitus, anginosas inflammationes sanat: facit
etiam ad visus claritatem.
¶Χολὴ(id est fel,siue bilis)calidissimus est omniũ aliorũ a-
nimalis humorũ: differt autem colore quidem, eo quòd
flaua calidior est quàm pallida,& æruginosa quàm flaua:
verùm pro differentia animalium quæ ipsam habent,eo
quòd suilla omnium debilissima est, vt etiam vlceribus
in auribus citra mordacitatem opituletur.Hac actior est
ouilla,& hac caprina:huic autem similis est vrsina & bu-
bula:taurina verò fortior est, & hac hyænarum,quam ta-
E men callionymi piscis & Scorpii bilis superat,quæ ocu-
lorũ suffusionibus,& hebetudinibus ac albuginibus con
uenit;itémque marinæ testudinis: at fel capræ syluestris
etiam nyctalopibus prodesse dicitur. Porro volatilium
fel omne acrius est,& magis siccat quàm quadrupedum,
& ex illis ipsis gallorum & perdicum fel præstantius est,
sed accipitris & aquilæ fel acrius quodammodo est &
corrodens,coloréque æruginosum,quandoque etiam ni
grum. Xondrile seridis species est & subamarũ quid
habet,quare etiam magis quàm illa siccat. Xon-
F dros tritico similis est,sed magis illo viscosus.
¶Xrysocolla quædam est quæ in metallis reperitur,
quædam præparatur ita vt in æris rubri pila,pistillo eius-
dem æris vrina pueri impubis teratur,in ardoribus sub Ca
ne. Hæc itaque extergit, discussoriã ac siccantem vim ha
bens,magis quàm ea quæ in metallis reperitur,adeò vt e-
tiam carnem citra mordacitatem consumat,vlceribus i-
taque malignis cõuenit:sed & si illam vsseris minus mor-
dacem efficies. Xrysocome,quæ & Chrysitis,acrem
simúlque adstringentẽ vim habet in radice, quapropter
G neque multi vsus est : datur tamen in peripneumoniis &
hepaticis affectionibꝰ cocta in aqua mulsa: mouet etiam
menses.

Initium literæ Ψ.

¶Ψeudobunion specie simile est bunio,calefacit au-
tẽ & discutit, ac extergit.Tormina itaque & vrinæ stilli-
cidia,& laterum dolores soluit, discutit item strumas,cũ
sale & vino in cataplasmate imposita. Pseudodicta-
mnum debilis dictamni vim habet.
¶Ψιμύθιον(id est cerussa) frigefacit, & meatus obducit.
H ¶Ψyllii semen secundi ordinis frigefacientium est,
verùm siccando & humectando medium obtinet.
¶Ψoricum fit,spumæ argenti si duplũ chalcitidis
misceatur, & hæc aceto terantur,& in nouam ollam da-
ta, simo ad quadraginta dies obruantur,ita enim & ma-

gis ſiccat,& magis tenuium partium,minúſque mordax chalcitide euadit.

Initium literæ Ω.

Ὠὸν(*id eſt oui*)candidũ & tenue ex iis eſt quæ omni penitus mordacitate carẽt,moderatè frigefaciens:vtendũ itaque ipſo in oculis,& in vlceribus in pudendis, & omnibus malignis. Miſcetur item ſanguinem ſiſtentibus meatus obducentibus medicamentis. Sed & luteum ſimilem vim habens, medicamentis inflammationem arcentibus miſcetur.Si verò aſſetur,magis quidem ſiccat, ſed minus mitigat: at verò aceto coctum totum ouum,ſi edatur,fluxiones ventris reſiccat:ſi verò etiam addatur aliquid ex acerbis, velut eſt galla,aut thus,aut balauſtium, atque ita in ſartagine frigatur,multo efficacius euadit. Sed & ambuſtis ſtatim auxiliatur totum ouum crudum impoſitum : at ſi ſorbile exhibeatur,thoracis affectiones cõcoquit ac mitigat,& arteriæ aſperitates læuigat. Præferendum porro eſt recens vetuſto,& gallinarum ouum reliquorum animalium ouis.

Ὤcimum ex ſecundo ordine eſt eorum quæ calefaciunt. Habet autem humiditatẽ ſuperuacuam:vnde neque vtile eſt vt intra corpus ſuſcipiatur,extrinſecus autẽ adhibitum,diſcutit & concoquit. Ὠcimoeides(quam aliqui Philetærion nominant)radicẽ quidem inutilem habet,verùm ſemẽ tenuium partium eſt,& citra mordacitatem ſiccat.

DE MEDICAMENTIS SIMPLICIBVS purgantibus, Cap. IIII.

Quæ bilem flauam ducunt.

ALoes drachma vna cum aqua mulſa mane detur.Qui enim veſperi dant,aut poſt cibũ, lædunt.corrumpit enim alimentum:vacuat autem flauam bilem.Siverò minus detur, nimirum trium obolorum pondere, ſtercora ſolùm abũde euacuat. Quum verò omnia purgantia ſtomacho noxia ſint,ſola aloe ſtomacho grata eſt. Qui autẽ amaritudinem eius non ſuſtinent,hisin catapotia efformata exhibeatur.Siquidem quòd purgãtia medicamenta non ſimplici aliquo temperamento euacuent,veluti caliditate,(oportebat enim omnia calida euacuare,velut eſt eſt piper quoque) ſed totius ſubſtantiæ ,proprietate, quomodo Magnetes ferrum trahit,demonſtratum eſt.Cæterùm ex purgantibus ea quæ ſolùm molliunt,primo libro relata ſunt.At efficacioribus ex ipſis vtimur,aut vt materiam transferamus:aut vt affectionem induratam remoueamus , ac euacuemus: aut vt corpus tranſmutemus,& temperamentum ipſius euertamus:aut vt infeſtantem humorem ex ipſo educamus. Sunt etiam quidam mixti ex relatis modis,intérque ſe connexi. Vtẽdum eſt purgatoriis in iis qui vires robuſtas habent, & voluntatem conſtantem,& qui primas ætates exceſſerunt,nondum autem ad extremas deuenerunt,& qui ſtomachum robuſtum habent,& multam inutilem materiam in corpore collegerunt,nec valde multum ſanguinem habẽt.Tempus porro purgationũ,ſi res non vrgeat , maximè vernum & autumnale eſt. Et bilẽ quidẽ educentibus vtendum eſt omni tempore,excepta hyeme:in ætate autem vigoris,& declinante,in habitibus ſiccis & muſculoſis, & nigri coloris aut rubicundi , & in viris potius quàm in fœminis , & in iis qui aſſiduè cibos corrumpunt, & ventrem ſubaſtrictum habent,& bile amara abundant,iracundíque ſunt, & paucas vrinas excernunt,in his item qui ſiccis alimentis vtuntur ac calidis , & in affectionibus morbi regii, hepaticis , pleuriticis , phrenitide , angina , inſania , cephalæa, lippitudine, igne ſacro, lepra,febribus, & in quibus humor bilioſus abundat. Datur porro aloe capite grauatis,lippientib⁹,ſiticuloſis,& quibus in ſomnis imaginationes obuerſantur citra febrem : his etiam qui horroris diſcurſum percipiunt,& qui flatus acres excernunt, & inteſtina morderi ſentiunt, & circa ſtomachum feruorem,aut faſtidium euerſorium percipiunt , & quibus ob recrementorum copiam infuſum per clyſterem exhiberi non poteſt.Nam abunde euacuat, totum quidem corpus non euacuans,niſi valde multa detur,ſed inſidentem inteſtinis ventríque ac ſtomacho bilem educens.At veratrũ conuenit in acutis morbis & diuturnis,qui bilem ducen-

A te medicamento opus habent,velut ſunt inſani,altera capitis parte vexati,oculos fluidos habentes, circa thoracẽ affecti: maximè autem idoneum eſt viſceribus, vtero ac veſicæ,ſi bilem ducente medicamento hæc indigẽt. Cõmodum eſt etiã in aſpera arteria diutinè affecta, ad morbum regium,ad puſtulas,impetigines, herpetas, ignes ſacros,lepras.Nigrum veratrum bilem ducit maximè flauã ex toto corpore,citra moleſtiam.Vnde etiam non grauiter febrientibus datur,& magis febre carẽtibus drachma vna radicum in aqua mulſa tritarũ aut aqua , ita vt prius

B ieiunarint : aut exhibetur cum melle in catapotia efformatum.Quidam ammiſcentipſi pulegium,aut thymbram,aut aliquod ex citò tranſeuntibus ſtomacho gratis. Scammonia ſimiliter vt veratrum purgat,& magis flauam bilẽ:verùm magis quàm omnia purgatoria, ſtomacho noxia eſt.Detur itaque non febriẽtibus,& ſtomacho bene affectis pondere obolorum quatuor, cum ſale aut pipere,aut zingibere,aut quodam oxyporo citò tranſeunte,ſtomacho grato aut cum melle: fiunt & catapotia cum gummi. Colocynthidis medulla bilem potiſſimùm

C vacuat, & mucoſa non de ſanguine , quemadmodum veratrum & ſcammonia,ſed de neruis & partibus neruoſis,drachmæ pondere,in aquæ mulſæ cyathis duobus,in qua ruta ſit incocta.Teratur autem diu:nam aſpretudines ipſius internis partibus adhærentes , vlcerationes & neruorũ per conſenſum affectiones inducunt. Danda eſt iis qui caput affectum habent , aut quibus membrana cerebri,aut ea quæ caluariã ambit affecta eſt : velut ſunt vertiginoſi,alterã capitis partem dolentes , à cephalæa vexati,comitiales, ſiderati, canino modo conuulſi,diutina o-

D culorum fluxione laborantes, recta ceruice ſpirantes, anheloſi, diuturna tuſſi vexati, inſupérque arthritici, & qui circa rhenes aut veſicam affectionem habent. Elaterium ſimiliter vt ſcammonia euacuat. Eligendũ id quòd praſini coloris eſt,&leue,& non vetuſtius anno: datur triũ obolorum pondere tritum cum lactis hemina vna.

Tithymallus ducit bilem ſimiliter vt elateriũ & ſcammonia:dantur ſucci guttæ quatuor aut quinque, cum polenta ſubactæ,ita vt citò deuorentur.nam in ore detentæ diutius linguam & circumſitas partes exulcerant. La-

E thyrides purgant bilem , ſicut veratrum & ſcammonia. Dentur ſeptem aut octo,& ad quindecim vſque,ita vt robuſti, & ampliore purgatione opus habentes, ipſas mandere iubeantur:debiliores autem & ſtomacho malè affecti,totas ipſas deuorent. Peplii virgulta quæ ſemper ſicca ſunt, octo obolorum pondere dãtur in aqua mulſa: ducunt bilem ſimiliter vt veratrum,flatus item erumpere faciunt. Agaricum ſimilem colocynthidi vim habet, tardè quidem operans,non autem valdè ſtomacho noxium:datur tritum duarũ drachmarum pondere cum

F aqua mulſa.Sit autem albiſſimum & maximè friabile, & non ita lignoſum,neque corroſum. Iris Illyrica ſimiliter purgat, octo obolorum pondere data in aqua mulſa.Sit autẽ nõ vetuſta,nec teredines habeat. Centaurium paruum bilem & mucos purgans,priuatim coxẽdicum mordo laborantibus conuenit.Bibitur ipſius decoctum ſic vt centaurii ſeſquidrachma in aquæ hemina coquatur,donec ad dimidiam deueniat. Tragorigani flos cum ſemine datur duarum drachmarum põdere in aqua mulſa , iis quibus etiam veratrum nigrum . eſt au-

G tem ſtomacho magis gratum quàm veratrum,ſed minus purgat. Chamelææ drachmæ quatuor in aquæ mulſæ cyathis duobus coctæ,vt ad quartam partẽ deueniant, ſimiliter vt veratrum purgant , aliqui chamelæam cum duplo abſinthii in catapotia efformant,ac exhibent. Ariſtolochiæ clematidis ſeminis drachma vna in aqua mulſa data purgat vt colocynthis. Polipodii radix ſicca trita aquæ mulſæ inſperſa,aut cum ipſa trita, idem quod colocynthis facit.

Quæ bilem atram euacuãt.

H Atram bilem educentibus vtendum eſt præcipuè in melancholicis, iis qui facilè exacerbantur,iracundis,homines auerſantibus,aut in ſecceſſu degentibus , & in iis qui vbi à morbo ſe recolligunt,purgatione opus habent, in autumno feruente,in habitibus ſiccis, ac parum mu-

ſculoſis. Epithymum optimum eſt ex iis quæ atram bilem euacuant: dantur ex ipſo drachmæ quinque tritæ cũ ſeri lactis hemina. Epithymbrõ quod ſuper thymbrã naſcitur, ſimiliter vt epithymũ euacuat,ſed debilius eſt. Pulegiũ atrã bilem ducit,acetabuli mẽſura in aqua mulſa potum. Tragorigani heracleotici eadem menſura ſimiliter vt pulegium vacuat,ſed ambo ſicca. Alypi ſemen atram bilem deorſum purgare dictum eſt, ſi pari copia velut epithymum ſumatur cum ſale & aceto: verùm inteſtina velut Dioſcorides ait,leniter exulcerat. Eſt autem(vt arbitror)ea quæ nunc alypias appellatur:datur in aqua mulſa. Parthenium ſimiliter ſiccum potum eadem ducit. Alyſſon cum ſale potum ſimiliter vt hæc purgat.

Quæ pituitam euacuant.

Iis quæ pituitam educunt vtendum eſt in frigidioribus habitibus,& his qui conſenuerunt, & hyeme, item in reſolutis,& ſideratis,& qui laxis tumoribus intumuerunt,in his quoque qui multam pituitam in ventre aut in thorace aut ſtomacho habẽt,& in muliebri fluxu. Cõueniunt etiam multa emungentibus, & craſſa excreantibus,cibúmque faſtidientibus,& coxendicum morbo laborãtibus, vbi articulus ſubmucoſus aut pituitoſus fuerit: maximè autem conueniunt hydropicis, ex ea ſpecie quæ propriè intercus dicitur, laborantibus. Styracis albi drachma vna cum reſina terebinthina æqualis ponderis pota, pituitam euacuat: oleæ radicis cortex drachmæ pondere cum vino aut aqua: item pyrethri oboli nouem cum aqua: lychnidis ſeminis drachmæ duæ: cyclamini radicis drach. vna, cum aqua mulſa: ſcordii drachmæ duæ cum melle: chamæpitys trita & in catapotiis data: ſquamæ cypriæ drachma dimidia cum pari reſina in catapotiis: hæc validius pituitam purgat: foliorum lauri viridium ſeſquidrachma: cucumeris ſylueſtris radicis corticis oboli duo: ricini grana quadraginta,qui crotones appellantur,decorticata eduntur, & ſimiliter faciunt: apii dimidium id quod ad radicem eſt, (& ab aliquibus Camæraphanus vocatur) ſi edatur: bdellii drachmæ duæ cum aqua mulſa,priuatim verò gummi oculis fluidis commodum eſt.

Quæ aquam euacuant.

Aquã educẽtib⁹ vtẽdũ eſt in hydropicis ex aſcite hydrope laborãtibus,& in mulieribus à fluxu albo infeſtatis,& iis qui fluida vlcera habent. Squamæ cypriæ drachma vna cum aqua mulſa pota,aquam ducit, verùm aceti parum inſuper ſorbere oportet, vt ne reuomatur. Granum cnidium decorticatum tritum cum melle cocto deuoratum,vt ne gulam ſiue tranſglutitionẽ contingat, aquam ducit. Danda ſunt grana viginti, aut vigintiquinque, aut triginta,fortioribus quadraginta. Euphorbii drachma vna cum melle cocto deuorata, pituitam ducit,magis tamen aquam. Lonchitidis ſeminis oboli octo,cum aqua mulſa aquam ducunt. Cneorum ſimiliter aquam purgat, cum polenta voratum. Cnici ſeminis drachmæ quinque contritæ,cum ptiſſana concoquuntur, addito pauco ſale, & ſorbentur. Ammoniaci thymiamatis drachmæ duæ in aqua mulſa potæ aquam ducunt. Quidam ſplenicis ipſum cum poſca exhibent.

DE MEDICAMENTIS COMPOSITIS purgantibus, Cap. V.

Catapotia ex aloe, Colocynthidis medullæ partem vnam,ſucci abſinthii partẽ vnam, aloes partẽ vnam, ſcãmoniæ partes duas, cum aqua in catapotia efformato ciceris magnitudine: dantur ex his grana vndecim. Acetum mulſum Iuliani, Rutæ quadrantem,origani quadrantem,comæ thymi trientem, anethi ſeſquiunciam,iridis vnciam vnam, radicis mandragoræ ſeſquiunciam, agarici ſextantem, tedarum pinguium vnciæ xii, grani Cnidii trientem,lathyridum quadrantem, alypiadis quadrantẽ, polypodii ſextãtẽ,folii vnc. i, coſti vnciã i,ſpicæ nardi vnciam vnam, rhei Pontici ſeſquiunciam,ſcillæ quadrantem,ſambuci virgultorum quadrantem,canopi, qui eſt ſambuci cortex,quadrantem,aſari vnciam vnam, pulegii quadrantem,epithymi ſextantem, veratri ſextantẽ,acori ſextãtẽ,ſii vnc.i,amomi vnc.vnã,hyperici vnciã
A vnam,cymini vnc. i, aniſi ſextãtẽ,aceti ſextarios x, mellis ſextarios v. Herbas ad triduũ in aceto macerato, deinde facta coctura,donec plus quàm dimidium inſumatur,mel adiicito:& facta colatura lathyridas addito,coſtum item & granũ cnidium & ſpicam nardi tritam: aut ſi voles,poſtquam acetum mulſum perfectè fuerit coctũ. Doſis perfecta eſt vnc.vna,aut pro viribus. Facit ad podagricas affectiones,& ad comitiales,& in quibus euacuare ſimúlque ab obturatis amouere opus eſt craſſos humores.

Purgatoriũ aquam ducens ex Caryophyllo. Aloes,
B epithymi,caryophylli,grani cnidii,petroſelini,rhei Pontici,ſingulorum ſemunciã,euphorbii ſcrupulos quatuor, mellis quod ſatis eſt: datur cochlearii menſura. Purgatorium ex rhodomelite,Alexandri, Roſarũ ſucci ſextarios duos,mellis ſextariũ vnũ,ſcãmoniæ trientẽ. Doſis perfecta cochlearia quinque,minor cochlearia duo, media cochlearia tria. Aliter, Mellis libram vnã, roſarũ ſucci lib. vnã, piperis drach. duas, ſcammoniæ drach. octo, maſtiches drach.quatuor,zingiberis drach.duas. Aliter, quo ego vtor,Spicænardi,aſari,epithymi,ſingulorum ſe-
C munciam in aquæ hemina per triduum macerato,& moderata facta coctura, roſarum ſucci ſextarii dimidium ad aquam adiicito,& mellis ſextarii dimidiũ,& facta ad compagem vſque coctione, ſcammoniæ ſeſquiunciam addito. Purgatorium ex malis cydoniis, Malorum cydoniorum aſſatorum trientem, piperis ſemiunciam, ſcammoniæ drach.i,mellis quincuncem: ex tritis præbe cochlearium vnum,aut pro viribus. Purgatorium ex malo citrio,ſtomacho gratum. Mali citrii corticis & carnis librã vnã in aquæ ſextario vno ſemis ad tertias co-
D quito,& mellis ſextar.dimidio adiecto, ad mellis ſpiſſitudinẽ coquito,& piperis lõgi vnc.i,ſcãmoniæ in fermẽto toſtæ vnc.i.terito ac inſpergito. Buccellatus purgatorius, Scammoniæ toſtæ vnc.i,piperis & ſeminis apii, ſingulorum ſcrup.i,fœniculi,aniſi,ſingulorũ vnc. i, mellis libr.i. De moderatè toſtis dato vnc.i, in condito. Oliuæ purgatoriæ. Scammoniæ vnc.i,piperis vnc.i, epithymi,cymini torrefacti, petroſelini,foliorũ rutæ,mentæ viridis,ſingulorũ drach. iiii,ſilphii drach.i, palmularum quincuncem,mellis quincuncem, aceti heminas ii,
E oliuarum colymbadum muriæ innatantium,fiſſarum videlicet,ſextarium i. Quidam etiam gari modicũ addunt. Dantur ex his v, aut vii, aut ix. Paſtillus purgatorius. Scammoniæ drach. iiii,euphorbii drach. iiii, folii drach.ii,piperis drach. ii, mellis libram i. Datur vncia i.

Poſca purgatoria & ſtomacho grata. Cumini,fœniculi,ſingulorum vnc.i:pulegii, apii, aniſi,ſingulorum ſemunciam:epithymi,ſcammoniæ, ſingulorum vnc.ii: ſalis ſextantem. Doſis perfecta ſcrupuli ii. in poſca. Quidam euphorbii ſcrup.iiii, adiiciunt. Vinum purgatorium
F in hydropicis, Scyllæ quadrantem,apii ſeminis ſexuncẽ,piperis drach.i,capparis radicis drach. iiii, grani Cnidii decorticati drach.i,folii malabathri globulos ii. vini heminas xii, mellis ſextar. iii. Scillam contuſam in vino macerato,reliqua trita ammiſceto. Sal purgatorius, Salis communis torrefacti drach. vi, apii ſeminis, zingiberis, panis ſicci, ſingulorum ſcrup.vi.aniſi, piperis,ſingul.ſemunciã:ſcãmoniæ,epithymi,ſingulorũ vnc.i. Datur cochleariũ vnũ. Purgatoria ex Hermodactylo podagrica,Hermodactyli quadrãtẽ,aniſi,cumini Æthiopici, a-
G meos, thymi corymborũ,piperis albi,zingiberis,ſingul. ſcrup. iii,epithymi ſemũciam. Doſis,ſcrup.iiii. Aliqui ſex dãt. Dantur mane cũ cõdito,aut aqua mulſa,aut mero feruefacto. Aliter eadẽ purgatoria. Hermodactyli vnc.vnã, cumini Æthiopici,aniſi,agarici,zingiberis,ſingul.ſcrup. vi,maſtiches ſcrup.ii,ſpicæ nardi ſcrup.ii,moſchi ſiliquã i,cnici ſcrup.ii. Dantur ſcrup.iiii.cum hydromelo. Scammoniam reprobamus eo quòd ſtomacho noxia ſit.
Si verò ampliore euacatione opus ſit, miſce ad doſim ſcammoniæ ſiliquas tres: datur loto. Catapotia ex la-
H pide Armenico, quæ in morbo articulari maximè dantur. Aloes trientem, ſcammoniæ ſexuncẽ,agarici vnc.vnã,epithymi vnc.vnã,lapidis Armenici ſcrup.duodecim, caſiæ vnc. vnã, ſpicænardi vnc. vnã, ſcillæ aſſatæ ſexuncem,croci ſcrup. duodecim, Excipe rhodomelite. Dan-

tur ſcrupuli duo.

Purgatoria ex coronopodio,faciens ad quæ etiã ea quæ ex hermodactylis, ſtomacho cõmoda. Zingiberis ſcrupuli duo,piperis ſcrupulus vnus, agarici ſcrupuli decem, Cnici internæ partis ſcrupuli quatuor,coronopodii radicis ſcrupuli ſex:dãtur ſcrupuli tres. Iis verò qui aluũ ægrè ſolubilẽ habẽt ſiliquæ vigintitres quæ faciunt omnino ſeptem,aut propemodũ octo obolos: & poſt euacuationẽ vbi lauiſti,ex ouis & pane nutrito.

Purgatorium ex Cyrenaico ſucco, ad febres quartanas, Succi cyrenaici,piperis,zingiberis,rutæ foliorum, ſingulorũ drachmã vnã : datur nucis Ponticæ magnitudine.

Pulticula purgatoria,faciẽs ad tumefactos,elephantiacos præcipuè, & in quibus craſſum ac viſcoſum humorẽ quis exigere velit Colocynthidas duas reſectas ſemine euacuato,& demiſſa medulla,oleo dulci ipſas expleto, impoſitiſque reſectis ab ipſis operculis,per diem ac noctem ſinito: poſtera die euacuato oleo, colocynthidas in aqua donec flaccefcant coquito:deinde ipſas quidem reiicito, oleo verò ad aquam admixto, veratri nigri obolos tres adiicito,& ſcammoniæ drachmam vnam.Cum iis autem pulticulã ex ſimilagine, aut panem ſiccum tritum coquito.Poſtea ex hac,ægro ſimplici antea victu vſo, dabis nucum ponticarum octo aut decem magnitudine, aut ad ſummum quatuordecim , & aquam calidam bibendam.

DE CVSTODIA EORVM QVI PVRGANtur,& quid ſit faciendum iis qui ex ſumpta purgatione non purgantur. Ex philagrio. Cap. VI.

IN omnibus efficacibus in ſumma purgatoriis,homini ſimplici antea victu vſo, ieiuno & probè facta concoctione medicamẽtũ dato,& vt ad perfectã vſq; purgationem ne dormiat prohibeto: motum etiam moderatum ſi fieri poteſt, faciat, & ab omni cibo ac potu tunc abſtineat,ad perfectam vſque purgationem. Si verò inediam non ferant,aut propterea quòd os ventriculi in ipſis facilè bilem concipit, ob longam inediam prægreſſam , aut aliam quandam eiuſmodi cauſam, dandus eſt ipſis panis ex vino aquoſo,aut ptiſſanæ aut alicæ ſuccus, nõ vbi iam euacuatio incepit,vt ne corrumpatur,ſed ſtatim poſt medicamenti potum . Sic enim aliquando etiam grauitate ſua, adcelerem medicamenti motum cooperatur. Si tamen quis poto quocunque tandẽ aluũ ſubducente medicamento,non purgetur,neque euacuetur,ſi quidem nihil moleſti adeſt,nihil ſollicitum eſſe oportet. Si verò res vrgeat,ob magnitudinem morbi,aut æger lãcinetur, & diſtendatur,& velut ſerra ſecetur,neceſſario ſtatim infuſum per clyſterem adhibetur.Si verò neque ſic obediat aluus, ſi quidem corpus morſum ſentiat,& velut euertatur,lauare & largo oleo illinire oportet:ſi verò repletũ ſit,& grauetur,venam ſecare: præſertim ſi multo ſanguine homo abundet,& oculos rubicundos ac prominentes,non naturaliter,ſed aduentitio modo,ob potum medicamentum, habeat.At ſi nihil horum infeſtet,ſed morſus & lancinatio adſit,à balneo ſtatim nutrire oportet,& vinũ largũ bibẽdũ exhibere, & interim clyſterẽ adhibere,ſi nõ ſedetur,& rurſus lauare. Sit autem oleũ quod per clyſterẽ infunditur rutaceum,aut ex alio quopiam flatus diſcutiente paratum.

DE HIS QVI NIMIVM PVRGANTVR, Cap. VII.

EOrum qui nimium purgantur cutis confricetur, & calida lauetur, ante balneum dato vino tenui fuluo ac flauo,(tale enim celerrimè ad diſtributionem procedit) & pane madido,ac malis Punicis. Quòd ſi perſeueret euacuatio,artus deligentur, ita vt vincula ex ſupernis deorſum procedant , & aſtringant , & quid ſanguinis ac ſpiritus intercipiant. Detur etiam modicum de theriaca ex carnibus viperæ bibendum.Tranſilit enim ad cutem , & humorum in ventrem lationem breui reuellit,& quod venenoſum ac medicatum eſt in purgatoriis medicamentis,id obtũdit.Et ſi hæc deſit,de paſtillis theriacis, & amplius de paſtillis ex ſeminibus, & de antidoto philonio appellato dabis. Sed & cucurbitis ad ſtomachum vtendũ eſt,& cataplaſmatis ex polenta & vino mulſo: poſt hæc e-

A pithematis adſtringentibus vtendum.Maximè autem vtilitatem ſentiunt ex totius corporis frictionibus , & medicamẽtorũ potionibus. Abſtineant præterea ab aere frigido ac calido valde. Ille enim materias ab externis introrſ compellit , & fluxũ auget:hic verò diſcutit & exoluit vires.Si verò ob morſũ inteſtinis irritatis euacuatio augeatur, prædicta cataplaſmata imponantur , & hebetãtia per clyſterem infundantur, adeps nimirum anſerinus, & vinum dulce,oleum nardinum & ſimilia.

DE HIERIS ANTIDOTIS, Cap. VIII.

B HIera Antiochi, Chamædryos,agarici,colocynthidis medullæ,ſtœcadis, ſingulorũ drach.x, opopanacis,ſagapeni,petroſelini,ariſtolochiæ clematidis, piperis albi,ſingulorũ drach. quinque,cinnamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ Troglodyticæ,croci,folii,ſingulorum drachmas quatuor,mellis quod ſatis eſt.

Alia hiera , Colocynthidis medullæ drach.xx,ſcillæ aſſatæ, agarici , ammoniaci thymiamatis, veratri nigri corticis,ſcammoniæ, hyperici , ſingulorum drach . tres: epithymi polypodii ſicci , bdellii , aloes , chamædryos,

C marrubii,caſſiæ,ſingulorũ drach.octo, myrrhæ Troglodyticæ,opopanacis,ſagapeni,piperis cõmunis,& longi & albi,petroſelini,cinnamomi,croci,caſtorii, ariſtolochiæ lõgæ,ſingulorum drach. quatuor,mellis quod ſatis eſt.

Hiera Iuſti. Epithymi drach.duodecim,marrubii,ſtœchadis.chamædryos, veratri nigri,ſcammoniæ, agarici, piperis longi,ſcillæ aſſatæ,ſingulorum drach.ſedecim: euphorbii,colocynthidis medullæ , aloes,croci, gentianæ, petroſelini,ammoniaci thymiamatis,ſagapeni,ſingulorũ drachmas octo:opopanacis,polii , cinnamomi , myrrhæ,

D ſpicæ nardi,floris iunci rotũdi odorati,pulegii , ſingulorum drach.IIII: ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſingulorũ drach.II,mellis quod ſatis eſt.Doſis ſcrupuli II,aut III , aut IIII,cum aqua mulſa & ſale.

Hiera Galeni,Chamædryos,piperis longi , piperis albi, ſtœchadis,veratri nigri,ſcammoniæ, ſpicæ nardi,ſcillæ aſſatæ,(quidam etiam epithymi)ſingulorũ drach.XVI,myrrhæ,croci , ammoniaci thymiamatis,euphorbii,ſingulorum drach.VIII,excipe melle.

Hiera Rufi, Sycioniæ, ſiue colocynthidis medullæ

E drach.VIII, chamædryos drach.x , ſagapeni drach. VIII, petroſelini drach. v,ariſtolochiæ rotundæ drach.v,piperis albi drach. v,cinnamomi drach.IIII, aut caſſiæ drach. VIII,ſpicæ,croci,polii,myrrhæ,ſingulorũ drach.IIII, mellis quod ſatis eſt.

Hiera Archigenis, Marrubii,agarici,chamædryos,colocynthidis medullæ,ſtœchadis,ſingulorũ drach.x , opopanacis,ſagapeni,petroſelini,ariſtolochiæ rotũdæ,piperis albi,ſingulorũ drach.v:cinnamomi,ſpicæ nardi,myrrhæ, folii,croci,ſingulorum drach.IIII:arida tundito ſimul ac

F cribrato.Opopanacem & ſagapenũ & myrrhã contuſa, in pila,cum aqua mulſa nocte vnã macerato, deinde terito, & arida adiicito,& melle optimo excepta,in vitreum aut plumbeũ vas reponito: hic modus communis eſt omnibus hieris.Doſis autẽ ipſarũ perfecta drach. IIII. Aſſumat autẽ & ſalis drach.I,& mellis cyathos duos , & aquæ quãtũ ſatis eſt. Quòd ſi magis purgatorias efficere volumus eas quæ ſcammoniam non habent,ad has quoque ſingulas obolus vnus,de ipſa admiſceatur.

ILLITIONES SEDIS ET VMBILICI PVR-

G gatoriæ, Cap. IX.

ILlitio ſedis ad flatus prouocandos.Ruta cum melle conteritur vt vnus ſuccus fiat,& penitiſſimè intra ſedem illinitur. Efficaciſſima fit ſi parum cumini,& nitri,aut ſucci cyclamini aſſumpſerit.Sed & lanæ tomento excepta in ſedem inditur, aut melle addito glans efformatur. flatus enim prodeunt inde multi qui alleuationem faciunt.

Illitio ſedis ventrem mouens,appellatur Chezanança, *id eſt Cacacoga.* Alumen cum melle tritum concoquitur donec fuluum fiat,& cum hoc ſedes illinitur. facilè

H enim multa quidem,ſed non citra laborem educit.

Vmbilicaris illitio aluũ ſubducens,Cyclamini drach. IIII, nitri drach.III,veratri nigri & albi , vtriuſque drach. duas,colocynthidis drach.tres,ſcammoniæ drach.II, elaterii ſucci drach. IIII, grani Cnidii drach.IIII, caricarum

pinguium ſextantem,fellis taurini vnciā I. Alia optima, Elaterii,lathyridum, galbani,cyclamini,veratri nigri, ſingulorum drach. IIII, colocynthidis medullæ drachm. VIII,cucumeris ſylueſtris recentis,ſcammoniæ,grani Cnidii,ſingulorū drach.II. tithymalli drach.II,terebinthinæ drach.III. Excipe hæc felle taurino, & velut vnguento vtere.Quidam ceræ ſeptunce addito,& olei ſicyonii quantum ſatis eſt,velut emplaſtrum impoſuerunt.

MEDICAMENTA VOMITORIA, ET ſumendi veratri modi, Cap. X.

VOmitibus vtuntur etiam ſani, ab alimenti aut humorum copia grauati: ſed & hi qui ex acuto morbo ægrotant, quum à pituita aut tali quodam humore infeſtantur. Verùm vomitoriis medicamentis vt vtantur, neque ſanis, neque ex acuto morbo ægrotantibus permittendum eſt:ſed in affectionibus diuturnis,& maximè induratis, & quæ forti exactione opus habent, velut eſt podagra,morbus comitialis à ſtomacho oriens,elephas,hydrops, melancholia, & conſimiles. Contraria autem ſunt vomitoria medicamenta ſanguinis ſputis, & ſtomacho malè affectis,& qui ſuffocari ſolent.Promptiſſimum itaque ex vomitoriis medicamentis eſt oleum cyprinum, ſi digiti aut pennæ in ipſum tingantur, & in gurgulionem immittantur. Sed & nardi Celticæ radicum drach. VII,in aqua mulſa potæ,fortiter ſurſum purgant.Similiter etiam ceſtri V aut VI, drach. in aqua mulſa potæ, & daphnoidis folia III, viridia,trita,ac comeſta. Elaterii quoque obolus I, in aqua potus, pituitam & bilem ſurſum purgat: & ſtaphidis ſylueſtris grana XV, cum aqua mulſa craſſa. Ex bulbis item hi qui conſueto more eduntur, ſi crudi edātur, & narciſſi bulbi cocti, ſurſum purgant. Apii quoque radicis pars ea quæ ad aerem vergit, ſi edatur, ſurſum purgat. quidam ipſam chamæraphanum vocant. Quæ vero ad radicem eſt, deorſum purgat: tota verò ſi edatur, ſurſum ac deorſum. Raphanides verò minus quidem prædictis purgant, ſed vtilius. Oportet autem ipſas dum acres valde ac recentes ſunt, in tenuia fruſta concidere, & duabus aut tribus horis antea in aceto mulſo maceratas quotquot poſſunt ſumant, ita vt ter aut quater à cœna vomant, & ſemel ieiuni. Sæpe autem inſuper ſorbeant acetum mulſum. Vbi verò duabus horis obambulauerint, aquam tepidam bibentes, immiſſis digitis aut pinnis vomant.

Modi ſumendi veratri, Veratrum dandum eſt diutinè ægrotantibus, & ex forti morbo, & qui ex aliis auxiliis ſalutem deſperarunt; eo quòd morbus omnibus ipſis ſit fortior. Dandum autem ſiue aſſiduè vexarit morbus, velut hydrops,elephas,malus habitus,reſolutio, & ſimiles: ſiue per quoſdam tēporis circuitus repetat,velut comitialis,& podagra. Quum autem multi ſint ſumēdi veratri modi, ſimplicior & potior præparatio ad ſumendum veratrum,hic modus eſt. Poſtquā raphanidas prius arundine perpunxeris, veratri albi optimi radicum ſurculos feſtucaceos in fiſſuras impingito, & vbi noctē permanſerint,ipſos tollito: raphanidas autem conciſas cum aceto mulſo dato iuxta relatum modum, aſſueto nimirum antea ad vomitiones ægroto, & relatis horis interpoſitis, vt inſuper ad vomendum cogantur. Præcipuus autem ſumendi veratri modus hic eſt, Veratri optimi ſextantem in aquæ hemina, quinque antea diebus maceratum, coquito donec tertia aquæ pars reſtet. Expreſſo deinde veratro, ad aquam æqualem mellis modum admiſceto, & facta ad craſſitudinem coctura, dato ægroto antea iuxta relatum modum ad vomitum exercitato, ita vt idem ſit ieiunus, & bene concoxerit, & aluum deorſum exonerauerit, aut ſua ſponte, aut etiam ſemel atque iterum infuſo per clyſterem immiſſo pro viribus. Efficaciſſimus porro omnium modus talis eſt, Radices veratri ad ſeſami magnitudinē concidito(nam in puluillum redactæ,actionis efficacia ſtrāgulant) & debilioribus quidem cum ptiſſanæ, aut alicæ, aut eiuſmodi cuiuſdam ſucco,veratri ſummùm drachmas II, minimùm drachmam I, coquito, & bibendum dato. Robuſtioribus autem, cum aqua calida,aut aqua mulſa. Incipit purgatio poſt tres aut quatuor horas.Quibus tardius incipit, ii melius purgantur. Si verò vomitiones tardè prodeant,aqua mulſa bibenda data,ad vomitum cogantur, immiſſis item pinnis in oleum tinctis. Si neque ſic vomant, in balneum abducantur. At vbi vomere incœperint, ſiquidem pro ratione euacuatio fiat, nihil amplius moleſtiæ exhibere oportet: ſi verò lancinentur,aut etiam conuellantur, aquam & oleum bibenda dato. Nam hinc & deorſum per ventrē ſubductio ipſis contingit(id quod etiam aliàs in iis qui veratrum ſumunt aliquādo contingere ſolet) & medicamenti coaceruationem facilius ferunt. Quòd ſi animi deliquium ipſis accidat, odoramentis refocillentur.Sed & ad alia,velut veriſimile, accedentia ſymptomata,ſimiliter congrua adhibere oportet. Cæterùm multa contingente euacuatione, nutriātur, & dormire permittantur, aliàque velut in iis qui nimium purgantur dictum eſt fiant. Si verò perſeueret adhuc, cucurbitæ ſtomacho affigantur,& artus deligētur. At ſi pro ratione euacuatio fiat, aqua mulſa ipſis bibenda detur moderatè,quò ſuperfluitates ex medicamento eluat.Et paulo pòſt cibus concoctu facilis exhibeatur. Porro in iis qui ſuſpecta habent per os medicamenta, & tamen omnino veratri vſu opus habent, Antylus tali quodā infuſo per clyſterem vtitur, Veratri albi drach.II, in aquæ ſextar.I maceramus, & per diem ac noctem manere ſinimus:ſequente verò die veratrum in aqua ad dimidias coquimus, deinde hanc per ſedem infundimus, vt vomitum cōcitet. Surſum purgat paulo debilius quàm veratri potio. Poſt ſufficientem purgationem, glandula acri ſubdita excretionem irritamus,quò infuſum reddatur, & ipſi non amplius vomant. Et poſt excretionem, aquam mulſam ſemel aut iterum infundimus, quò inteſtina eluantur. Idem Antylus ita dicit,Fit etiam glandula (inquit)ex veratro albo tuſo ac cribrato,deinde melle cocto excepto,ſimiliter purgans ſupernum ventrem, quemadmodum infuſum ex veratro purgat. At verò probatior eſt hic modus: nam in nobis ſitum eſt vt moderemur purgationem. Sit itaque veratri pondus drachmarū duarum:ipſa verò glans lanæ tomento ſolidiore obducatur aut obligetur.Et caput tomēti extrinſecus per ſedem propendeat, quò poſt ſufficientem purgationem, glandem extrahere nobis liceat. Hic modus perfectiſſimè purgat, & neque ſuffocationem, neque aliud quoddam periculum inducit.

DE DIVERSIS ANTIDOTIS, Cap. XI.

Præfatio,à Galeno libris de Antidotis præmiſſa.

COmpoſitiones medicamētorum quæ affectiones curant,& non foris imponuntur,ſed intra corpus ſumūtur,veteres medici Antidotos vocant. Tres autem ſunt ipſarum differētiæ: quædam enim lethalium medicamētorum gratia exhibentur: quædam ob beſtias venenum eiaculantes: quædam affectionibus ex malo victu obortis auxiliantur.Aliquæ triplicem vſum promittunt,quemadmodum etiam ea quæ theriaca appellatur.

Hedychroi in theriacam ingredientis præparatio Aſpalathi radicis corticis, calami aromatici, coſti, aſari xylobalſami,phu,amaraci,maſtiches,ſing.drach. VI, carpobalſami drach.II, mari drach. XVI, floris iunci rotundi odorati drach. II, cinnamomi drach. XXIIII, amomi, caſſiæ,rhei,ſing.drach.VIII,nardi Indicæ,folii, ſingulorum drach.XII,myrrhæ drach.XXIIII,croci drach.XII: vino bono excipe,& paſtillos efforma digitis opobalſamo tinctis.

Paſtillorum ſcilliticorum præparatio, Scillam luto aut farinæ maſſa oblitam moderatè aſſato, & acceptis internæ partis ipſius partibus duabus, & farinæ erui parte vna,terito,& ſimiliter paſtillos efformato.

Paſtillorum theriacorum præparatio, Viperas quatuor aut quinque fuluiores ac recens captas ſumito, & de ipſis ad caput & ad caudam,quatuor digitorū magnitudinem amputato, & tota pelle interaneiſque ipſarum ablatis, reliqua in noua olla cum anetho & ſale coquito, donec ſpinæ de carnibus diſcedant: deinde ablatis ac diligenter à ſpinis purgatis carnibus, puri panis æqualem portionem ipſis admiſceto, & trita ſimiliter in paſtillos

efformato,digitis opobalſamo tincti,&in vmbra ſiccato.

Theriacæ Antidoti præparatio, Paſtillorum ſcilliticorum drach. XLVIII, paſtillorum theriacorum drach. XXIIII, hedychroi drach. XXIIII, cinnamomi drachmas XXIIII, piperis communis drach. XXIIII, ſucci papaueris drach. XXIIII, roſarum ſiccarum drach. XII, ſcordii, buniadis ſeminis,iridis Illyricæ, agarici, glycyrrhizæ, opobalſami,ſing.drach. XII, myrrhæ, croci, zingiberis, rhei Pontici,quinqueſolii radicis,calaminthæ, marrubii, petroſelini,ſtœchadis,coſti,piperis albi & longi, dictamni, iunci rotundi odorati floris, thuris maſculi, terebinthinæ,maſtiches,caſſiæ nigræ,ſpicæ nardi,ſingul.drach. VI, polii floris,ſtyracis, apii ſeminis, ſeſelis, thlaſpis, ammii, chamædryos, chamæpityos, hypociſtidis ſucci, malabathri, nardi Celticæ, mei,gẽtianæ,aniſi,fœniculi ſeminis, Lemniæ ſphragidis,chalcitidis toſtæ,amomi,acori, balſami, phu Pontici, hyperici, acaciæ, gummi, cardamomi, ſingul.drach. IIII,dauci ſeminis, galbani, ſagapeni, bituminis,opopanacis,caſtorii, centaureæ, ariſtolochiæ clematidis,ſingul.drach. II. mellis Attici libras X, vini Falerni ſextar. II. Opium,hypociſtidem,myrrham,ſagapenum, ſtyracem,acaciam,opopanacem,in pilam mittito, & modico melle affuſo, tundens diſſoluito, deinde vino adiecto vt ſuperemineat, ad triduum macerato, poſtea reliqua tuſa vnito, mel ipſum deſpumetur. Reponitur in argentea aut vitrea vaſa non valde plena: & opercula ſingulis diebus demuntur. Vſus ipſius eſt, ſi res vrget, in morſis à beſtiis venenatis, & iis qui venenum acceperunt,poſt ſeptimum à præparatione annum, nucis Ponticæ magnitudine, cum vini cyath. III, ita vt bis in die bibatur: ſimiliter etiam iis qui ab aliqua obſcura periclitati ſunt cauſa, vt corruptio in corpore lethalis medicamenti qualitatem ſit imitata, quemadmodum in peſtilentibus conſtitutionibus maximè fieri ſolet: ſemel in die datur. At in aliis affectionibus poſt decennium ipſius vſus eſt, & vſque ad vicesimum annum. In tuſſi verò & thoracis aut lateris doloribus, non febrientibus,cum vino mulſo,febrientibus,cum aqua mulſa,datur ad noctem fabæ Ægyptiæ magnitudine. Sanguinem ſpuentibus, ſi recens eſt malum, in poſca: ſi diuturnum, in ſymphyti decocto datur fabæ Ægyptiæ magnitudine mane & veſperi. Inflatis & torminoſis aut cœliacis datur mane ex aqua calida, fabæ Ægyptiæ magnitudine. Appetentiam intenſam excitat. A rigore, perfrigeratione, & bilis vomitu,ante acceſſiones pota liberat. Mẽſes mouet,& mortuos fœtus eiicit, fabæ Ægyptiæ magnitudine pota cum aqua mulſa, aut paſſo, in quo ruta aut dictamnum coctũ eſt. Facit etiam ad vocem abſciſſam, & per ſe & cum dupla tragacantha, ex vino mulſo aut paſſo pota, & ſub lingua detenta,& eliquata. Splenicis & hepaticis datur ex poſca: ſi ſcirrhi duritia adſit, ex aceti mulſi, aut aceti ſcillitici ſeſquicyatho: nephriticis cum aceto mulſo fabæ Ægyptiæ magnitudine: dyſentericis tantundem cum rhois decocto, mane & veſperi. Ad viſus quoque hebetudinem ſummè facit hoc modo, Antidoti & opobalſami ſextantem cum mellis cyatho miſceto,& paulatim illinito. Detergit etiam dentes. Plerique etiam præſeruationis gratia ipſam accipiunt in nouilunio fabæ Græcæ magnitudine, vbi probè concoxerunt, cum mellis cochleario vno, & aquæ cyathis II. Similiter etiam in profectionibus ipſa vtũtur,quum vitiatum aerem aliquem, aut aquas ſuſpectas habent,in locis vbi iter faciunt.

Sales Theriaci.

Viperas fumito recens captas quatuor, deinde ſalis ammoniaci aut cõmunis modium Italicum vnum in pilam mittito,& cum ipſo hæc in craſſas partes cõtundito, Gentianæ ſeſquilibram, ariſtolochiæ rotundæ ſeſquilibram,centaurii tenuis comæ lib. II, cardamomi, marrubii,ſingulorum ſexũcem,ſcordii,apii, chamædryos Creticæ,ſingulorum lib. I, rutæ ſatiuæ ſeminis ſextar. II. Mellis Attici menſura ſufficiente hæc vnito, & dimidiam ipſorum partem in ollam nouam dato, deinde quatuor viperas viuas adiicito, inſupérque ad ipſas etiam ſcillas teneras recentes minutim conciſas addito, atque ita reliquam dimidiam partem ſuperioris mixturæ ſuperiniicito,& olla diligenter operta,tribus aut quatuor foraminibus operculum ipſius perforato, quò vapor per ipſa exhalans, aſſationis modum tibi ſignificet. Primùm enim apparebit fumus multus, exiens caliginoſus ac valde turbatus, ſignificans quòd ignis iam feras ipſas contingat: atque tunc tu diligenter caue nequid de hoc fumo inſpires, dum aer à viperarum exhalatione inficitur. Deinde quum ceſſauerit vapor, & flammam quandam exilem conſpexeris per foramina egredientem,tunc ſanè quamoptimè aſſatas putato, atque ſic ollam ab igne ablatam, per totam diem ac noctem perfrigerato: poſtea aperito, & exemptos carbones diligenter tundito,& cribrato cum his mixturis,Rutæ ſylueſtris ſeminis, hyſſopi Cretici,ſingulorum dodrãtem, ſeminis fœniculi,nardi Celticæ, ſtachyos Scythicæ,ſingulorum ſexuncem:petroſelini Macedonici, malabathri, foliorum, ſingulorum trientem, amomi, racemi, hormini ſeminis toſti, ſingulorum quadrantem:origani cacuminum,thymi cacuminum,ſingulorum ſextantem:baccarum iuniperi,piperis albi, & longi,ſingul.lib. I, ſilphii radicis dextantem, ſeminis coriandri, zingiberis non perforati, ſatyrii ſeminis aut radicis, pulegii, ſeſelis Maſſilienſis, menthæ, ſingulorum ſexuncem,caſſiæ fiſtulæ ſextãtem,cinnamomi vnc. I. Cæterùm ego præparaui vt beſtias non exuſſerim, ſed paſtillos ex ipſis paratos, velut in theriaca expoſui, cum iis quæ cum beſtiis vruntur miſcui, & hoc propterea vt quam in ſe habent amaritudinem,eam in vſtione deponant. Tãtam autem menſuram paſtillorum adieci quantam coniectura aſſequi potui quatuor viperas habere. Et euaſerunt reuera optimi.

Antidotus Mithridatica ex ſcinco, Myrrhæ Troglodyticæ,zingiberis,cinnamomi,ſing. drach. X, ſpicæ nardi,thuris,thlaſpeos,opobalſami, floris iunci odorati, coſti,ſtœchadis,ſeſelis,galbani,terebinthinæ, piperis longi, caſtorii, ſucci hypociſtidis, ſtyracis, foliorũ malabathri, ſingulorum drach. IIII, caſſiæ nigræ, polii, piperis albi, ſcordii, dauci ſeminis, carpobalſami, cypheos, bdellii, nardi Celticæ,gummi, petroſelini, opii,cardamomi,fœniculi ſeminis,gẽtianæ,foliorum roſarum, ſingul. drach. VIII, dictamni,aniſi,acori,phu,ſingulorum drachmas III, mei Athamãtici,acaciæ, ventris ſcinci, hyperici ſeminis, ſing.drach. I. S. vini & mellis quantum ſatis eſt. Præparato ſimiliter vt theriacam. Galenus dicit hãc ad eadem facere ad quæ etiam theriaca, exceptis iis qui à vipera morſi ſunt. nam ad hos theriaca efficacior eſt.

Antidotus ex ſanguinibus,faciẽs ad omnia venenum eiaculantia, & ad lethalia medicamenta, Piperis albi & longi,coſti,acori,phu,aniſi,dictamni Cretici,ſingulorum drach. II, amomi,opobalſami, ſeminis rutæ ſylueſtris,ſeminis fœniculi,cumini Æthiopici,anethi,ſanguinis anatis maſculi ſicci, ſanguinis hœdi, ſanguinis anſeris, ſanguinis anatis fœminæ, buniadis ſylueſtris ſeminis, ſingulorum drachmas III, gentianæ radicis,trifolii, iunci odorati floris,thuris,roſarum ſiccarum,ſingulorum drach. IIII, cinnamomi drach. II, ſcordii drach. VIII, petroſelini, polii,myrrhæ,nardi, ſingulorum drach. VI, caſſiæ drach. III, ſucci Cyrenaici drach. III, ſtœchadis drach. V. aſari drachmas II, ammoniaci thymiamatis drach. III, mei Athamantici drach. II, agarici drach. II, carpobalſami grana XX, mellis cocti quantum ſatis eſt.

Acetum mulſum ſimplex, Aceti acerrimi albi ſextar. I, aquæ ſextar. II, Mellis ſextarium I. Coquito ad liquidioris mellis compagem, mel inter coquendum deſpumans.

Acetum ſcilliticum, Scillæ albæ conciſæ,& in vmbra ſiccatæ ad dies quadraginta, rurſúſque purgatæ, minam vnam, aceti boni ſextarios XII. Hæc ſimul in vas mittito, idque opertum ad dies ſexaginta ad ſolem exponito,poſt quas ſcillam expreſſam abiicito: acetum autem excolatum in aliud vas tranſfundito. Quidam ſcillæ minam I, in aceti ſextarios VI mittunt: alii viridis ſcillæ idem pondus in acetum coniiciunt, & ad menſes ſex ſimul in vaſe eſſe ſinunt. Et eſt hoc magis inciſorium. Facit autem ad fluxiones circa os, ſi colluatur, & ad multas internarum partium affectiones,ſi bibatur,exceptis iis quæ cum vlceratione conſiſtunt: facit item ad plura alia.

A Acetum mulſum ſcilliticum, Scillæ partium internarum tenerarum libr.II, aceti acris albi ſextar. XV, piperis, petroſelini Macedonici, ſingulorum ſextantem, dauci Cretici, ammii, aniſi, nardi Celticæ, liguſtici, aſari, cardamomi, ſpicæ nardi, amomi, rhei Pontici, ſingul. ſemunciam, ſeminis fœniculi, cumini, ſilphii, zingiberis, pyrethri, hyſſopi Cretici, coſti, pulegii, ſingulorum vnc.I, mēthæ viridis faſciculum I, rutæ viridis ramulos V, mellis Attici ſextar.I, ſapæ ſextar. II, apii viridis faſciculum I. Internas ſcillæ partes albas contuſas in acetum mittito, & B ad dies ſeptem ſub caniculæ ardoribus macerari ſinito: deinde exempta ſcilla, ſicca quidem iam contuſa, viridia autem non contuſa, in acetum dato, & rurſus poſt ſeptem dies omnibus excolatis, mel & ſapam ad acetum addito, & ad compagem coquito, vitreóque vaſe excipito. Vtere hoc auxilio & ieiunus velut potione quæ ante cibum ſumi ſolet, & cum cibo ad intinctus. Eſt enim longè vtiliſſimum.

Medicamentum Galeni ex ſcilla, faciens maximè ad comitiales. Scillam in tenues partes manibus confra-C ctam, in vas quod mel habuit coniice, & id probè opertum in loco ad meridiem conuerſo, ſub Caniculæ ardoribus expone: poſt quadraginta dies ab ortu caniculæ, ſolue, & ſcillæ corpus effluxiſſe comperies. Exceptum itaque ſuccum ipſius optimo melle condito, & his ſingulis diebus cochl. I præbeto, pueris paruum, perfectis magnum. Sed & ipſum ſcillæ corpus cum melle terito, indéque cochlearium exhibeto. Eſt autem hoc facultate poſterius ſucco.

Philonis Antidotus, Piperis albi drach.XX, hyoſcya-D mi drach. XX, ſucci papaueris drach. X, croci drach. V, pyrethri, euphorbii, ſpicæ nardi, ſing. drach.I, mellis Attici, aut alterius boni probè cocti, quod ſatis eſt. Dato perfectis nucis Ponticæ magnitudinem, minoribus fabæ, pueris ciceris. Medicamentum eſt quod dolorem maximè ſedat, & ſomnum inducit.

Athanaſia dolorem ſedans pleuritica, Oribaſii, Caſſiæ drach. VIII, ſpicæ nardi, amomi, croci, opii, ſtyracis, myrrhæ, coſtis, ſingul. drach. IIII, mellis deſpumati quod ſatis eſt. Doſis eſt eadem quæ Philonis antidoti.

E Antidotus ex duobus piperis generibus, ſimilem vim habens, Cardamomi, caſtorii, opii, ſingul. drach. III, myrrhæ, coſti, piperis albi, & longi, galbani, ſingul. drach. III, croci drach. III. Excipe melle cocto, & præbe fabæ magnitudine.

Antidotus ex papaueris capitibus, & ſapa, Capita papaueris viridia non aquoſa, VIII, aut X, poſtridie vt decerpſeris, cum glycyrrhizæ vncia vna, in ſapæ ſextario vno, ad diem vnum macerata coquito donec flacceſcant, & vbi moderatam habuerint hæc compagem, ab igne F ablata vaſe excipito, ac vtitor in febrientibus qui vigiliis infeſtantur, & ſi de capite in thoracem tenuis fluxus fertur.

Antidotus ex papaueris capitibus, & melle, Capita papaueris (velut dictum eſt) & glycyrrhizæ vnc.I, in aquæ pluuialis aut fontanæ ſextario I, donec flacceſcant coquito ac exprimito, & ad decoctum mellis ſextarium dimidium adiicito, & ad ſpiſſitudinem coquito. Datur his qui cum doloris mitigatione, & ſomni inductione, inſuper etiam expurgatione & exterſione opus habēt eorum G quæ in thorace aut circa pulmonem & renes hærent.

Antidotus ex papaueris capitibus compoſita, Aquæ in qua capita papaueris iuxta relatum modum cocta ſunt, ſextar.I, vini dulcis heminas II, mellis libr.I, croci, hypociſtidis ſucci, ſingul. drach. IIII, coquito ad compagem. Ceterùm ea quæ ex melle, & capitibus papaueris, & malis cydoniis paratur, ſtomacho gratior eſt: verùm efficacior eſt ſi vnà cum papaueris capitibus, etiam melilotum & glycyrrhiza in aqua coquantur.

Eclegma ex marrubio ſimplex, ad tabeſcentes maxi-H mè, Comæ marrubii lib.I, in aquæ heminis VI ad tertias coquito, & abiecta herba, parem mellis menſuram aquæ adiicito, & ad mellis ſpiſſitudinem coquito, indéque cochl.I. præbeto.

Eclegma ex marrubio compoſitum, Comæ marrubii, iridis Illyricæ, hyſſopi, pulegii, glycyrrhizæ, apii, ſingulorum ſextantem, caricarum pinguium quadrantem, nucleorum nucis pineæ reſinatæ quadrantem. Contundito in craſſas partes ſicca, & cùm caricis in aquæ ſextar. III, macerata, ad tertias decoquito: deinde ad excolatam aquam mellis libr.II adiicito, & ad mellis compagem vſque coquito.

Eclegma ex eruo, Amygdalarum amararum ſextantem, farinæ erui trientem, hyſſopi triētem, iridis ſemunciam, nucleorum pineorum torrefactorum ſextantem, mellis ſextar.I, aut quod ſatis eſt.

Eclegma dodecatheon, Iridis Illyricæ trientem, erui trientem, hyſſopi ſextantem, ſeminis vrticæ ſextantē, glycyrrhizæ ſextantē, fœnigræci ſextātem, bulborum trientem, ſeminis lini torrefacti trientē, melanthii ſcrup.XVIII, pulegii ſcrupul. VI, nucleorum pineorum torrefactorum ſextantem, piperis ſcrup.VI, mellis quod ſatis eſt.

Antidotus Sotira, Spicæ nardi ſcrup.XXXIX, myrrhæ ſcrup.XXVII, croci ſcrup.XXXVII, caſtorii ſcrup. XXXIX, petroſelini ſcrup. XLV, aniſi ſcrup. IX, apii ſcrup. VII, floris iunci odorati ſcrup. XXXVI, caſſiæ ſcrup. XII, piperis longi ſcrup.XII, ſeminis ſinonis ſcrup.VI, ſtyracis ſcrup.XVIII, amomi ſcrup.XII, ſeſelis ſcrup.XII, hedychroi ſcrup.XVIII, coſti ſcrup.XVIII, mellis quod ſatis eſt.

Medicamentum ad tuſſim, ex ſtyrace, Amomi, caſſiæ, ſingul. ſextantem, ſtyracis, ſpicæ nardi, ſingulorum ſeſquiunciam, croci, piperis albi, ſingul. vnc.I, mellis ſextar.I. Exhibe cochlearium vnum.

Medicamentum Philoxeni, ad ſuppuratos & fluxiones diuturnas, Terebinthinæ drachm.XXVIII, nardi drach. XVI, myrrhæ ſtactæ drach.VI, cardamomi, bulborum, ſingul. drach.VI, croci drach. XII, galbani drach. XVI, amygdala amara LXXX. mellis heminam: bibitur ex aqua fabæ Ægyptiæ magnitudine.

Antidotus Eſdræ, multi vſus. eſt enim ex iis quæ valde ſiccant. Amomi ſcru.VI, croci ſcru.XVIII, ſeminis dauci ſcrup. I. S. fœniculi ſeminis ſcrup.III, caſſiæ ſcrup. I.S. floris iunci odorati ſcru.IIII.S. cinnamomi ſcrup. III, hypociſtidis ſucci ſcrup.IIII.S. ſulphuris ſcrup.V, ſeminis papaueris ſcrup. V, pyrethri ſcrup.III, petroſelini ſcrup. I. S. iridis Illyricæ ſcrup.VII. S. hyoſcyami ſeminis ſcrup.XIII. S. ſpicæ nardi ſcrup.VII. S. ſeminis rutæ ſcrup. I. S. anethi ſcrup. III, cardamomi ſcrup.III, roſarum ſiccarum ſcrup. IIII.S. floris nerii (eſt autem velut ſiliqua, ex qua roſa rododaphnes emergit) & roſæ ipſius, ſingul. ſcrup.III, rhei ſcrup. VI, gentianæ ſcrup.VI, hedychroi ſcrup.I. S. tragacanthæ ſcrup.XV. Lycii ſcrup.VI, foliorum citrii ſcrup.VI, ſeminis ocimi ſcrup.I.S. aniſi ſcrup.III, coſti, myrrhæ, ſingul. ſcrup.VI, bdellii ſcrup.XVI, ſucci artemiſiæ ſcrup.XIII. rhois Syriaci ſcrup.XXV.S. aſari, ventris mergi, lapidis iaſpidis, ſingulorum ſcrup.III, piperis ſcrup.XV, caſtorii ſcru. I.S. cimoliæ ſcrup. VI, ſiſonis ſcrup.IX, ſtyracis ſcrup. IX, opobalſami ſcrup.XII, ſeſelis herbæ ſcrup.I. S. mellis vncias XXVIII, vini quod ſatis eſt.

Medicamentum ex malorum cotoneorum carnibus, Malorum cotoneorum purorum libr.III, concoquuntur in vini veteris ſextar.III, deinde teruntur, & adiiciuntur ipſis trita hæc, piperis, aniſi, liguſtici, ſingul.vnc.I. Quidam etiam zingiberis vnciæ dimidium addunt. Quidam pro vino acetum ſumunt. Medicamētum ex malorum cotoneorum ſucco, ad proſtratam appetentiam & ægrè concoquentes commodum, Malorum cotoneorum maturorum ſucci ſextar.II, mellis boni ſextar.II, aceti ſextar. I, zingiberis quadrantem, piperis albi ſextantem: ad ſpiſſitudinem coquito. Hoc ad perfrigeratos præparat Galenus. In quibus autem, inquit, bilis abundat, citra piperis & zingiberis admiſtionem præparato.

Meloplacuntii (*id eſt placentæ ex malis cotoneis*) præparatio, Malorū cotoneorum purorum lib.VI, coquuntur in vino donec flacceſcant: deinde ad excolata ac trita quidam adiiciunt mellis libr. VIII, & ad lentum ignem coquunt, mouētes ſubinde ferula, donec totum manus non inquinet, & tunc contuſa hæc adiiciunt, piperis quadran-

tem,anisi quadrantem, petroselini vnc.I. Quidam etiam zingiberis vnc.I, & mastiches vnc. I. deinde mixta in placentas semunciales efformant,& cum lauri foliis componunt.

Cydonatum friabile frusta integra habens, Malorum cydoniorum purorum in frusta concisorũ libræ 8. coquuntur in vini sextariis 8.moderatè vt non dissoluantur,deinde admiscentur ipsis mellis despumati lib. 8. piperis bessis, petroselini,anisi, singulorum quadrans, zingiberis quincunx, spicæ nardi sescuncia,caryophylli vncia vna:omnia hæc contusa & moderatè cocta,ad iusculi spissitudinem tollito, & vbi perfrigerata sunt,frusta simul cum iusculo componito.

Antidotus ex tribus piperis generibus. Piperis cõmunis,albi,longi,singulorum drach. 7. zingiberis,anisi, cacuminum thymi, singul. drach. 2. mellis quod satis est. Alia Oribasii, Piperis albi sextantem, piperis nigri,longi,spicæ nardi,cinnamomi,ammii,caroi,hyssopi, seselis,dauci, petroselini,singul. vnc. I. zingiberis drach. 4.mellis libr. 3.

Alia,Piperis communis quadrantem, albi vnc.I, longi vnc.I. petroselini,cinnamomi aut cassiæ duplum, zingiberis,singulorum vnc.I mellis vnc.21.aut quantum satis est: ego etiam thymi cacuminum vnc. I, admiscui.

Diospolites. Cumini aceto macerati ac torrefacti vnc. I,piperis,zingiberis singul. sextantem, rutæ viridis vnc.I,S. nitri drach. II.S. Excipe melle. Medicamentum ex calamintha, Petroselini,pulegii,seselis, calaminthæ,singulorum quadrantem, apii seminis vnc.I,cacuminum thymi vnciã I. ligustici trientem ,piperis vnc.II. mellis quod satis est.

Medicamentum ex citrio,ad ægrè concoquentes.

Aceti heminas 3,citrii siue medici mali carnis lib.I, hyssopi,rutæ, origani,singul. fasciculum. Hæc per diem ac noctem macerata in aceto coquuntur ad tertias,& expressa abiiciuntur:ad acetum autem mellis sextar.I. admiscetur,& rursus ad mellis spissitudinẽ coquitur. quod vbi factum est,asari, mei, piperis albi, singul. sextans infarcitur.Datur inde cochl. I,mane,& ad somnum.

Picra Galeni, Aloes drach.c, xylobalsami, mastiches, croci,spicæ nardi,asari, cinnamomi, sing. drach. VI. Quidam etiam floris iunci odorati,& cassiæ,singul.drach.VI, addunt.Datur ex aqua mulsa drach.I.

Picra ex aceto mulso, ad stomachicos, vterum,& hydropem, Aloes trientem, folii sextantem , costi, cassiæ, amomi,iridis,singulorũ drach.I,corticis radicis fœniculi libr. I, mastiches, nardi Celticæ, zingiberis, singulorum drach.I,piperis drach.I,mei drach.I,aceti sextar.I. S. mellis sextar.I.S. fœniculum in aceto vbi prius coctum est abiicitur: deinde mel adiicitur, & facta ad mellis compagem coctura,reliqua trita inspergantur.

Medicamentum optimum ex hepate lupino, Gentianæ,chamæpityos,petroselini, marrubii,fellis vrsini,sinapis, scolopendrii, radicis panacis minii, rubiæ, seminis brassicæ,aristolochiæ longæ,piperis albi, spicæ nardi,costi,erucæ seminis, eryngii radicis, polii,echii, eupatorii, baccarum iuniperi, hepatis lupini, enulæ, singulorum æquales partes melle cocto excipe. Datur nucis Ponticæ magnitudo cum vino mulso cocto.

Theodoretus ex anacardiis, Anacardiorum vnc.I.S. croci,cassiæ,folii,spicæ nardi, caryophylli, mei, agarici, floris iunci odorati,rhei, epithymi, singulorũ drach.IIII, acori,piperis, singul. vnc.I.S. aloes quadrantem, saxifragæ,mastiches,iridis Illyricæ, singulorum vnc.I.S. myrobalanorũ vnc.I.mellis,libr.I,aut quod satis est. Theodoretus absque anacardiis, Aloes drach. LX, agarici drach.XXIIII,croci,cassiæ,rhei Pontici,acori,cinnamomi,mastiches,singul.drach.X,costi, seminis rutæ, piperis albi, singul.drach.VIII, spicæ nardi drach. III, xylobalsami,asari,chamædryos,mei,singul.drach.IIII,mellis quod satis est.Quidam etiam his addunt anacardia II.Dosis est drach. II,cum aqua mulsa.

Cyphoides, ad hepaticos, & thoracis affectiones, Vuæ passæ carnis drachmas XXV, croci drach.I, calami drach. II, bdellii drach. II.S. cinnamomi obol. III. nardi
A obol.III,iunci odorati drach. II, myrrhæ drach. IIII,terebinthinæ drach. IIII, aspalathi ramenti obol. XII, mellis drach.XVI. vini quod satis est. Cyphoides aliter, Alexandri, Croci, cinnamomi, bdellii, singulorum drach. IIII,myrrhæ, calami, singulorum drachmas II, aspalathi, floris iunci odorati, singulorum drachmas III, cassiæ, nardi,singulorum drachmam I, terebinthinæ drachmas XVI, vuæ passæ carnis drachmas CLX, mellis heminam, I.S.vini Chii quod satis est. Medicamentum ex Caca-
B no hepaticũ. Cacani vnc.I,costi vnc.I ,folii scrup.VIII, piperis albi scrup. VII, spicæ nardi scrup. VI, mellis quod satis est.Datur cochl.I,cum conditi potione.

Zopyrius, Myrrhæ drachmas V,croci,cassiæ, singulorum drachmas IIII, cinnamomi drachmas III, spicæ nardi drachmas II, floris iunci odorati drachmas II, piperis albi drachmam I. S. thuris drachmam I, costi drach.I.Mellis quod satis est.

Pœonia, Styracis calamitæ drach.6.thuris,amomi,croci,singul. vnc.I.S.spicæ nardi drach. 6, folii dra-
C chmas 2.piperis albi drach.6. piperis communis drach. 8.myrrhæ vnc.I.costi vnc.I.mellis quod satis est.

Catapotia hepatica,Dosithei,Aloes vnc.I.spicæ nardi,folii,costi,singul.scrup. 2. agarici scrup.8.mastiches scrup.13.epithymi scrup.4.rhei scrupul.I.

Acetum mulsum ad splenem,Capparis radicis corticis,scolopẽdrii,spicæ nardi,asari,iridis,floris iunci odorati,floris iunci quadrati,anisi,cumini,fœniculi,acori,fructus ericæ,singul. vnc.I, foliorum myricæ,foliorũ salicis,radicis apii,dendrolibani,scillæ,singulorum sex-
D tantem,aceti sextar. 3. mellis sextar. 3. ammoniaci thymiamatis quadrantem. Præparato velut scilliticum, dato cochl. 2. Acetum mulsum, faciens ad calculosos. Saxifragæ,betonicæ, graminis,adianti,spicæ nardi,carpesiæ, asari, eryngii,singul.vnc.I. petroselini Macedonici, rutæ seminis, singul. vnc. S. fœniculi viridis, scillæ assatæ,chamædaphnes,singulorum sextantem:capparis radicis corticis quadrantem,sii sextantem, aquæ, aceti,mellis,singul.sextantem.

Posca calculos atterens, Pulegii, mastiches, semi-
E nis apii,menthæ siccæ,singulorum vnc.I,salis communis torrefacti lib.I, seminis coriandri,spicæ nardi, anisi,ammii,singul.scrup.VI,folii scrup.IIII, piperis albi vnc.S.aut cõmunis,vnc.I, lithospermatis sexuncem, betonicæ sexuncem, aceti boni sextar.V. Omnia tusa, cribrata ac leuissimè trita, per triduum aceto admisceto, & per dies XL insolato. Vsus autem tempore, ex cicere nigro, & asparagorum radice,apióque & adianto decoctum parato,& ad ipsius temperaturam aceti heminas II, adiicito, ægróque in calido balnei solio bibendum præbeto. Quidam verò
F relatarum specierũ puluilli scrup. XII, cum posca ex prædictorum relatarum herbarum decocto mixta exhibent, & nihilominus efficax est medicamentum.

Conditum calculos atterens, Piperis albi,saxifragæ,spicæ nardi,lithospermi,betonicæ,singulorum vnc.I, petroselini,folii,singulorum vnc.I, S. seminis rutæ syluestris,vnc.S.mellis sextar.I. Vini Ascalonitæ sextar. XVI.

Medicamentum ex hircino sanguine, Quum vua inceperit maturescere, hirci ætate vigentis sanguinem accipe, & in sole sicca, déque ipso cochl. II, præbe calculo-
G sis cum passo Cretico. Quidam etiam amomi & folii singul. quadrãtem admiscent: alii etiam myrrhæ scrup.IIII.

Antidotus renalis ex cicadis, Lithospermi,acus piscis vsti,seselis,singulorum vnc.I,ammii,cucumeris satiui seminis,saxifragæ,vuarum passarum exemptis vinaceis, seminis altheæ, phaseoli albi, lyncurii, singulorum vnc.S. spicæ nardi,phu,mei, lapidum ex spongiis, singulorum drachm. I: adianti, seminis paliuri internæ partis, sii sicci,radicis rubi, graminis, polypodii, singulorũ drachmas III : hircini sanginis siccati (velut dictum est) scrup.VI,cicadarum siccarum,ademptis capite,alis ac pe-
H dibus, trientem, piperis albi drach.VI, mellis cocti quod satis est. Datur nucis Ponticæ magnitudine in condito, aut decocto tribuli, aut saxifragæ,aut sinonis, aut radicis asparagorum, aut graminis, aut quinquefolii, aut radicis herbæ lanariæ.

Antidotus ex lithoſpermo, Lithoſpermi, betonicæ, ſaxifragæ, petroſelini, piperis albi, æquales portiones. Excipe melle.

Antidotus ex ſemine porri, Piperis albi ac nigri, dauci Cretici, cucumeris ſatiui ſeminis, fœniculi ſeminis, porri ſeminis, petroſelini Macedonici, pyrethri, zingiberis, folii, ſingul. vnc. I. Mellis quod ſatis eſt.

Antidotus ex tecolitho, Spicæ nardi, hyſſopi, tecolithi, ſingulorum ſcrup. VIII, piperis ſcrup. XII, zingiberis, petroſelini, coſti, ſaxifragæ, ſingul. ſcrup. VI, caſſiæ, ſeminis apii ſingul. ſcrup. III, cyperi ſcrup. VI, ramenti eboris ſcrup. IIII, cardamomi ligni ſcrup. VI; lithoſpermi ſcrup. IIII. Mellis quantum ſatis eſt.

Antidotus ex ſemine maluæ ſylueſtris, Cucumeris ſatiui ſeminis drach. XII, hyoſcyami ſeminis drach. VI, cicutæ ſeminis drach. III (alii VI, habẽt) opii, fœniculi, maluæ ſylueſtris ſeminis, croci, ſingulorum drach. III, ſeminis apii drach. VI, caſſiæ drach. IIII, amygdalas X, nuces regias X, nuces Ponticas X, aſari drach. IIII. Excipe paſſo Cretico, & obolos III, præbe non febrientibus; cum ſapa. Quidam melle excipiunt.

Medicamentum renale ex bellariis, ad veſicæ ac renum vlcerationem. Vuæ paſſæ albæ vinaceis exẽptis, nucleorum pineorum recentium ſing. ſextãtem, cucumeris ſeminis decorticati, baccarum myrti, exempto oſſe, amygdalarum amararum, palmularum pinguium, ſeminis apii, ſeminis papaueris, croci, ſing. drach. I. myrrhæ ſextantem. Ex paſſo drach. I, ieiuno bibendam præbe.

Antidotus Satyriaca, Zingiberis, ſatyrii ſuperioris, ſingulorum drach. VIII, ſcinci caudæ, mei, aſari, petroſelini, cardamomi, ſeſelis, ſingul. drach. IIII, ſeminis erucæ, cinnamomi, ſingul. drach. III, hormini, piperis albi, ſeminis cnici, ſingulorum drach. II, floris iunci odorati, ſpicæ nardi, ſingulorum drach. I, ſanguinis hircini myſtrum. Datur drach. I. cum vino, debilioribus cum lacte.

Catapotia ex xylomacere, ad dyſentericos, Xylomaceris, opii, rhei, ſingul. ſcrup. VI, gallæ, myrrhæ, ſingulorum vnc. I Excipe vino ſpathite.

Antidotus ex corallio, podagrica, Rhei barbarici, pæoniæ, myrrhæ Troglodyticæ, ſpicæ nardi, ſingul. ſextãtem, folii vnc. I, caryophylli grana XV, anagallidis ruſſeum, *id eſt puniceum*, florem habentis, quam vocant corallium, vnc. S. ariſtolochiæ lõgæ trientem, & rotundæ trientem. Datur ſcrupulus I quotidie, cõcoctione probè facta. Incipere verò oportet ab æquinoctio autumnali, quod eſt circa XXIIII, diem menſis ſeptembris, & ſumere deinceps ad dies quinquaginta, & intermittere dieb⁹ XIX. Atq; ita facito donec impleti fuerint dies quibus ſumis, CCCLXV. Sub Cane porro in totum vacato, hoc eſt à XXIIII, Iulii vſque ad Auguſtum cõpletũ. Abſtinendũ eſt autẽ à venere, carnibus maximè porcinis, ſalſamento, garo, beta, dauco, mentha, lactucis coctis, & peponibus: A piſcibus capitonibus, gobiis, mollibus & teſta intectis: & ab omnibus leguminibus, & ab omnibus ſimpliciter craſſum ſuccum habentibus, & à vino nigro ac vberiore. Lauent autem quotidie, & exerceant ſe aut pedibus, aut equo, aut vehiculo. At verò qui ſicciore habitu præditi ſunt, hi etiamſi pleniore victu vſi fuerint, non læduntur.

Antidotus podagrica, Agapeti, Folii, rhei barbarici, croci, ſpicæ nardi, myrrhæ Troglodyticæ, coſti, chamædryos, ſingulorum ſextantem, aloes hepaticæ quincuncem, hyperici, pæoniæ, ſingulorum quadrantem, ariſtolochiæ longæ, phu, mei, damaſonii, anagallidis, ſingulorum trientem. Vtendi modus idem eſt qui eius quæ ex corallio conſtat.

Antidotus atactos podagrica, Folii, mei, damaſonii, anagallidis cæruleum florem habentis, rubiæ, maſtiches, croci, caſſiæ, aloes hepaticæ, gentianæ, chamædryos, ſingulorum vnc. I, caryophylli, aſari, piperis albi, & nigri, ſingul. vnc. S. ſpicæ nardi, myrrhæ, rhei barbarici, pæoniæ radicis, ariſtolochiæ longæ, & rotundæ, ſingul. ſextantem. Vſus idem eſt.

Antidotus Procli podagrica, Facit etiam ad coxendices. Chamædryos dodrantem, cẽtaurii beſſem, ariſtolochiæ ſeptuncem, gentianæ ſexuncem, hyperici quincuncem, petroſelini Macedonici trientem, mei quadrantem, agarici ſextantẽ, phu vnc. I. Mellis Attici heminas II.

Medicamentum ex VII rebus conſtans, ad eadem, Hyperici, ariſtolochiæ longæ, ſingul. vnc. I, cẽtaurii, chamæpityos, agarici, ſingul. quadrantẽ, chamædryos ſexuncem, gentianæ quincuncem. Quidam etiam petroſelini vnc. I, mellis heminam. I. Datur drach. I.

DE PASTILLIS,

Cap. XII.

PAſtilli ab orbiculari figura Trochiſci nominantur. Species ipſorum tres ſunt. quidam enim bibuntur, quidam per ſedem infunduntur, quidam illinuntur. Ex iis igitur qui bibuntur, quidam ſiſtunt aluum, aut ſanguinem, aut alium quendam fluxum, perfrigerando, aut adſtringendo, aut meatus obducendo; aut ſiccando cohibentes: velut eſt is qui ex ſpina Ægyptia conſtat, & qui ex ſeminibus, & conſimiles. Quidam dolorem eximunt, aut quòd ſenſum torpefaciũt, velut eſt croceus: aut quòd diffundunt, velut ii qui ex aromatibus conſtant. Quidã ſplenem, aut renes, aut hepar ab obturatione liberant, velut eſt is qui ex amygdalis amaris paratur. Ex iis autem qui per ſedem infunduntur, quidam acres humores obtundunt, vt in dyſenteria: velut ſunt qui ex pompholyge & amylo & terra Samia conſtant, & per ptiſſanæ aut huiuſmodi alicuius ſuccum infunduntur. Quidam alui aut ſanguinis fluxiones ſiſtunt, velut qui ex alumine, acacia, & omphacio, parãtur: qualis eſt paſtillus Philippi, aut ex ſpina Ægyptia conſtans, qui cum ſucco roſarum aut plantaginis infunduntur. Quidam vrunt, in dyſenteriis depaſcendo proſerpentibus conuenientes, ex ſandaracha, arſenico, calce, charta vſta compoſiti, qui cum lentium aut oryzæ ſucco infunduntur, inteſtino prius muria infuſa eloto, ita vt ægroti prius cibum ac potum acceperint, vt nequid de medicamentorum facultate ad ſtomachum rapiatur. Vtiles autem ſunt maximè paſtilli qui infunduntur, in affectionibus infra vmbilicum. altius enim vis ipſorum non progreditur. At verò qui illinuntur, ſimilem quidem vim habent cum iis qui infunduntur: verùm qui adſtringunt, ad herpetas faciunt, puſtulas, intertrigines, ſanguinis eruptiones, vlcera fluida, quemadmodum paſtillus Andronis & Polyidæ. Qui verò obtundunt, carbunculis & malignis vlceribus conueniunt, velut eſt albus, & qui ex lotariis conſtat. Qui verò vrunt, velut relati, & qui Fauſtiani appellantur, in depaſcentibus in pudendis ac ano vlceribus. In pterygiis item & carne excreſcẽte conducunt.

Paſtillus aſter, Croci, opii, caſtorii, ſpicæ nardi, caſſiæ, myrrhæ, ſigilli Lemnii, corticis mãdragoræ, ſingul. trientem: dauci, apii, aniſi, ſeſelis, ſeminis hyoſcyami, ſtyracis ſingul. drach. VIII. Terito cum vino.

Paſtillus trigonus, Seminis apii, ſeminis hyoſcyami, ſingulorum drach. II, aniſi drach. IIII, opii, drach. III, Cum aqua terito.

Paſtillus ex ſeminibus, Aniſi, ammii, fœniculi ſeminis, ſingul. drach. IIII, ſeminis apii, opii, ſeminis hyoſcyami, ſingul. drach. II. Excipe aqua trita.

Paſtillus croceus, Aniſi, dauci Cretici ſeminis, ſingul. drach. IIII, myrrhæ, caſtorii, ſingul. drach. II, croci, opii, ſingul. drach. III, ſeminis apii, ſtyracis, ſingul. drach. IIII, hyoſcyami ſeminis drach. VI. Terito cum aqua.

Paſtillus ex roſis, Acaciæ, gummi, floris roſarum, balauſtiorum, ſucci hypociſtidis, gallarum, ſingul. drach. III: roſarum viridium ſucci, ſeminis plantaginis, ſingulorum drach. I. Lycii Indici drach. I.

Paſtillus ex corallio, Seminis hyoſcyami, thuris, ſingulorum drach. VIII, terræ Samiæ corallii, minii ſinopici, opii, ſingulorum drach. IIII. amyli, balauſtiorum, ſingulorum drach. II. Excipe ſucco polygoni.

Paſtillus ex ſuccino, Phyllii quincuncem, maſtiches trientem, ramenti electri, iridis, croci, ſingulorum trientem, opii ſextantem.

Paſtillus ex ſpina Ægyptia, Spinæ Ægyptiæ, rhois, thuris, acaciæ, aluminis ſciſſi ſucci, hypociſtidis, gallæ, Lemnii ſigilli, corallii, ſymphyti, terræ Samiæ aſteris appellatæ, aloes, ladani, æquales partes vino excipe.

Paſtillus quem Galenus Aphrodiſiaſticum Clidion inſcribit. Cytinorum mali Punici,ſpinæ Ægyptiæ, balauſtiorum,hypociſtidis ſucci,acaciæ,ſingulorũ drach. v i:Lycii,rhei Pontici, opii,ſingulorum drach.iiii: myrrhæ drach.ii.Excipe vino myrtite, aut decocto roſarum, aut myrti baccarum.

Clidion Oribaſii, ad dyſentericos & cœliacos, Gallæ omphacitidis drach.v iii,opii drach.iiii, cum aqua efformato catapotia,& tres aut quatuor præbeto.

Paſtillus ex cornu ceruino,ad dyſentericos & ſanguinem ſpuentes. Cochlearum drach.xii,cornu ceruini vſti,gallæ toſtæ, acaciæ toſtæ, ſingulorum drach.v, obol. xii, baccarum myrti nigrarũ drach.xv, opii torrefacti, ſucci hypociſtidis, ſingulorũ drach.v,œnanthes drach. vi,mandragoræ radicis ſucci,terræ Samiæ aſteris,ſingul. drach.xii:rhois obſoniorum drach.xiiii, malicorii toſti drach.v ii.thuris drach.viii, piceæ corticis torrefacti drach. xiiii, hyoſcyami ſeminis toſti drach. x, rhois coriarii ſextar.ii, vini nigri quantum ſatis eſt ad coquẽdum rhoem, quò vinum craſſiſſimum fiat. Hoc autem percolato reliqua excipiantur,& paſtilli formentur.

Paſtillus Amazonum, Seminis apii,aniſi,ſingulorũ drach.v i,abſinthii comæ drac.iiii,myrrhæ,piperis, opii, caſtorii,ſing.drach.ii, cinnamomi drac.vi.Excipe aqua.

Paſtillus ex amygdalis amaris, Aniſi,apii ſeminis, aſari, amygdalarum amararum, abſinthii comæ, æquales ſingulorum partes aqua excipe,& paſtillos drach.i,efforma.Dato non febrientibus,cum vino mulſo,febricitantibus,cum aqua mulſa.

Paſtillus ex erica ſplenicus, Ericæ fructus drach. iiii,piperis albi, nardi Syriacæ, ammoniaci thymiamatis,ſingul. drach.ii. Ammonia cum aceto diſſoluitur, & ſiccis adiicitur, & efformantur paſtilli drach. i. Datur autem paſtillus vnus cum aceti cyatho vno.

Paſtillus ex veſicariis, Seminis cucumeris ſatiui decorticati trientem, hyoſcyami ſeminis, cicutæ, ſing.ſextantem,fœniculi,rumicis ſeminis,croci,nucleorũ pineorum,amygdalarum amararum, opii,ſingul.vnc.i: phyſalidum (*hoc eſt ueſicariorum*) ſextar.iii, vini quod ſatis eſt.

Paſtillus Philippi,ad dyſentericos, Balauſtiorum, acaciæ,ſucci hypociſtidis,opii,rhois,thuris,myrrhæ,croci,gallæ, aloes,rhei Pontici,malicorii, baccarum myrti, ſingul.drach.iiii:excipe vino auſtero,& efforma paſtillos obol.iii.Dato non febrientibus,cum vino, febrientibus, cum aqua mulſa.

Paſtillus Muſæ, Aluminis,aloes,myrrhæ,atramenti ſutorii, ſingulorum vnc.i.S. malicorii, crocomagmatis, ſingulorum drach.vi,excipe vino.

Crocomagmatis præparatio, Croci ſextantem,roſarum,amyli,myrrhæ,aloes,thuris,gummi,ſingul. vnc.i, coſti,ſpicæ nardi,ſingul.drach.i, excipe vino.In crocino oleo etiam alia crocomagmatis præparatio habetur.

Paſtillus Nere,ex libris Heræ, Myrrhæ,aloes,croci, ſing.drach.viii,aluminis ſciſſi drach.centũ,excipe aqua.

Polyidæ ſphragis. Aluminis ſciſſi drach.iiii,thuris drach.iiii, myrrhæ drach. viii, atramenti ſutorii drach. ii,cytinorũ drach.xii, fellis taurini drach.vi(alii drach. xvi habent)aloes vnc.i,vino auſtero excipe.

Paſtillus paſionis, Squamæ æris drach.xii,æris vſti, ſalis ammoniaci,aluminis rotundi, æruginis raſæ, thuris, ſingul.drach.v iii,vini quod ſatis eſt.

Paſtillus Andronius, Cytinorum drach.x,myrrhæ drach. iiii, gallarum drach. viii, ariſtolochiæ rotundæ drach.iiii,atramenti ſutorii,croci,aluminis ſciſſi, crocomagmatis,miſyos,thuris,ſingul.drach.ii:cum vino acerbo aut aceto terito.

Paſtillus Fauſtini, Auripigmenti drach.xii,ſandarachæ drachm.vi, calcis viuæ drachm.viii, chartæ vſtæ drach.i. cum baccarum myrti ſucco aut decocto excipe, & forma paſtillos, & per clyſterem in ſedẽ infunde cum baccarum myrti,& lentium,& radicum rubi decocto.

Paſtillus ex charta, Chartæ vſtæ lib.ii,calcis, auripigmenti,ſandarachæ,ſing.vnc.i,excipe ſucco plantaginis.

Paſtillus thron⁹ Marcellius dictus, Chartæ vſtæ drach. x,ſandarachæ, auripigmẽti,ſquamæ æris,aluminis ſciſſi, ſingul.drach.iiii, balauſtii drach.iii, opii drach.ii, calcis viuæ drach.xx, omphacii drachmã i, ſucci hypociſtidis drach.iii, vino myrtite excipe, & efforma paſtillos ponderis drach.iiii.Et vbi coxeris in vino malicoriũ,& myrti baccas,& roſas,ad tertiæ partis conſumptionem, præbe in ſex cyathis vini paſtillũ vnũ aut ſimpliciter drach.iiii.

Paſtillus ex ſubere, Gallarũ vſtarum,chartæ vſtæ,ſuberis vſti,panis vſti,ſing.drach.x. In alio exemplari habentur etiam cornu ceruini vſti drach.xv, auripigmenti drach ii,ſandarachæ,calcis,ſingul.drach.xv: acaciæ,ceruſſæ,ſing.drach. v,ſpumæ argenti drach.iii.Vino terito.

Paſtillus Bithynus, Malicorii drach.x, cadmiæ quadrantem,ariſtolochiæ,gallarum,radicis panacis, iridis,atramenti ſutorii,aluminis ſciſſi,chalcitidis,miſyos,ſquamæ æris, mannæ thuris, (aliqui etiam coſti) ſingulorum vnc.i.S.Excipe aceto.

Paſtillus ex caſtorio, ad vlcera,& nomas depaſcẽtes, & fluxiones. Croci,aloes,thuris,ſing.vnc.i, cytinorum,aluminis ſciſſi,caſtorii,mannæ thuris, æruginis raſæ,ſing. vnc.i,minii Sinopici lib.i.Excipe vino veteri.

Paſtillus ex caſtorio,ad colicos. Myrrhæ,caſtorii,ſing. ſcrup.vi,croci,opii, ſing.ſcrup.ix,aniſi, ſeminis apii,ſeminis dauci,ſing.vnc.S.ſeminis hyoſcyami drach.xviii.

Paſtillus ex vino & oleo, ad ſedem & pudenda. Ceruſſæ dextantem,ſpumæ argenti quincuncem, thuris,recrementi plumbi,aluminis ſciſſi,ſingul. ſextantem.Vino maris experte terito. Vſus autem tempore vino & roſaceo,aut vino & myrteo oleo diſſoluito.

Paſtillus ex lapide Phrygio,ad pudẽda. Lapidis Phrygii vſti & extincti ter,primùm butyro aut roſaceo,ſecundò vino,tertiò melle, ſextantem , florum roſarum trientem,malicorii vnc.i.

Paſtillus ex lotariis, ad ſedem & pudenda. Ceruſſæ, amyli,glaucii, croci, aluminis, æquales portiones terito cum ſucco lotariorum,aut vino.

Paſtillus albus, Terræ aſteris trientem,pompholygis, ceruſſæ, amyli, ſingulorum ſextãtem,opii ſcrupulos iiii. Excipe aqua.

Paſtillus ex Halicacabo, Spumæ argẽti drach.xxiiii, ceruſſæ drach. xii,aut xxi,halicacabi drach. viii, atramenti ſutorii drach.iiii,aluminis ſciſſi drach.iiii. minii ad colorem quod ſatis eſt.Excipe aqua.

Paſtillus ex duplici veratro, qui idem etiam ex duplici acacia. Acaciæ nigræ & fuluæ, glutinis fabrilis(in alio glutinis piſcium) ſingulorum trientem, ammoniaci thymiamatis,glaucii,aloes,ſingul.ſextantem, thuris maſculi, veratri nigri & albi ſingul. vnc.i. Excipe aceto ſcillitico: vſus autem tempore eodem aut communi diſſoluito, illinitóque ante & poſt balneum.

Paſtillus Criogenes, Myrrhæ,æris vſti,ariſtolochiæ rotundæ,æruginis raſæ,ſquamæ ſtomomatis ferri,verbenacæ rectæ,aluminis rotundi,ſingul.vnc.i. Aceti quod ſatis eſt. Verbenacam colligere oportet quum ſol eſt in Ariete. Fit etiam emplaſtrum hoc modo, Paſtilli,ceræ colophoniæ,olei,æquales portiones,aceti quod ſatis eſt ad terendum paſtillum.

Paſtillus melanchlorus, Myrrhæ,aloes,ſquamæ æris vſtæ,auripigmenti,aluminis ſciſſi & rotundi,iridis,chalcitidis,miſyos,ſalis foſſilis,atramẽti ſutorii, ceruſſæ,nitri, ſpumæ argenti,panacis radicis,cadmiæ, malicorii, gallarum,ariſtolochiæ rotundæ,ſquamæ ſtomomatis ferri, æruginis raſæ,ſingul. vnc.i. aceti quod ſatis eſt. Fit etiam emplaſtrum hoc modo, Paſtilli ſextantem, colophoniæ, ceræ, olei, ſingulorum ſexuncem : aceti quod ſatis eſt ad terendum paſtillum.

Paſtillus pantolmius, ad chironia & maligna vlcera, itémq; ad fluxiones. Caſſiæ,æris vſti,ceruſſæ,ſpumæ argenti,æruginis raſæ,aluminis ſciſſi,rotundi,liquidi & lateritii, panacis radicis, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, malicorii,atramenti ſutorii, portulacæ, iridis aſtragalitidis, chalcitidis, miſyos, ammoniaci thymiamatis, ſalis ammoniaci,rubiginis ferri, ſquamæ æris, aloes, diphrygis,thuris,gallarũ, ſarcocollæ, plumbi vſti, foliorũ oleæ, ſoreos,myrrhæ,melanteriæ liquidæ,balauſtiorum, ſpinæ Ægyptiæ,ſulphuris viui,nitri,rhois rubri, rhois Syriaci,

chryſocollæ,rhois coriarii,acaciæ,ſalis ſpumæ,omphacii, auripigmenti,æquales ſingulorum portiones, cum aceto terito ſub Canis ardoribus,ad dies XXX.

Paſtillus Nymphodoti, Aphronitri vnciā I,nitri Alexandrini,ſaponis Gallici,ſingulorum vnciam I,ſalis Cappadocici,maſtiches,gallarū,ſingulorū drach.IIII, foliorum roſarum,amomi,amyli,ſingulorum vnciam I, folii drach.I, aluminis ſciſſi,coſti, ſingulorum drach. II, vini myrtitæ quod ſatis eſt.

Paſtillus ex thapſia, ad hemicraniam, Succi thapſiæ drach.XVI,myrrhæ drach. VIII, opopanacis, euphorbii, ſingulorum drach. VI,nitri, ſucci Parthici, ſingulorum drach.IIII,piperis,ſagapeni, ſingulorum drach. II, aceti quod ſatis.Vſu expetente,aceto illinito, & poſt horas ſex lauato.Si verò remiſſiore vti velis,æquali cerato excipe, illine,& per diem ac noctem ſine.

Paſtillus ſubditiius,ad dyſenteriam & ani dolores, Terræ aſteris,amyli,ſingulorum quadrantem,croci ſextātem,acaciæ,tragacanthæ,ſingulorum vnciam I, caſtorii, thuris,lycii,ſingulorū vnciæ dimidium: in calidioribus etiam opii vnciæ dimidium.Excipe ſucco pſyllii,& paſtillos oblongos efforma.

DE PVLVILLIS QVI INSPERGVNtur,& de ſmegmatis, Cap. XIII.

Arida medicamenta quæ & puluilli, & cataplaſmata ab inſperſione vocantur, partim vlceribus conueniunt,partim cuti adhibētur:& ex iis quæ vlceribus cōueniunt,quædam caua vlcera incarnant, quædam carnē ſuperexcreſcentē deprimunt, quædam cicatricem inducunt,quædam vrunt ac erodunt, quædam ſanguinem ſiſtunt. Quæ igitur incarnant, aut ſordida purgando id faciunt,velut ſunt quæ conſtant ex eruo,ariſtolochia,iride, panace, myrrha,thure,aloe: aut ſuperfluam humiditatem reſiccando,velut ſunt quæ ex ære,diphryge,ſquama æris, charta vſta,picæ cortice,& ſpina conſtant. Hæc autem etiam cicatricem inducunt,aut acrimonias & mordacitatem obtundendo, velut quæ parantur ex pompholyge, amylo,ceruſſa,fæce vini vſta, lapide ſpeculari, oſtreis vſtis,terra Samia,& ſimilibus,& quæ ex his compoſitorum vires habent. At ex iis quæ ſuperexcreſcentem carnē deprimunt,mitia quidem ſunt quæ ex ſquama æris, miſyi, chalcitide vſtis,& galla fiunt :fortiora autem quæ ex atramento ſutorio,ærugine,miſyi,chalcitide non vſtis. Vrentia verò & erodentia,ex calce & auripigmento,& ſandaracha,& fæcula,quæ eſt fex vini vſta,componuntur.Omnia verò hæc ſi in tenuiſſimum puluillum redacta vlceribus inſpergantur,minus mordacia fiunt. Quanto verò magis craſſas partes habēt, tanto magis mordent.Quæ verò ſanguinem ſiſtunt,aut adſtringendo,aut perfrigerando,aut ſiccando,aut meatus obducendo,aut vrendo,aut cruſtam inducendo ſiſtunt,quorum materiam in capite de paſtillis tradidimus.Porro ex his quæ cuti adhibentur, quædā extergūt & exterūt, velutque ex cimolia,pumice, fabæ lomēto,ordeaceo fermento,peponū carne, ſalis flore cōſtant:quædam attenuant ac diſcutiunt, velut ex veratro, alcyonio,ſulphure,ſtaphide ſylueſtri,ſinapi,pyrethro, roriſmarini ſemine,limnitide ſiue adarce, & ſepiæ teſta parata.Sed & hæc vbi calcem & auripigmentum aſſumunt cum aliquo humore,pilos abolēt,& ſmegmata fiūt: quædam verò capiti adhibētur,vt fluxionem quæ ex ipſo defertur reficcent,velut ſunt quæ ex nitro, ſale, galla, malicorio & ſimilibus fiunt.Omnia autem ſmegmata cuti nō illitæ adhibere oportet.

Puluillus capitalis, Erui quincuncem, iridis vnciam vnam ſemis, mannæ vnciam vnam ſemis, ariſtolochiæ, ſquamæ æris,ſingulorum vnciam vnam ſemis. Alius. Piceæ corticis drach. VI, thuris drach. IIII, pumicis drachmas IIII,iridis drach. II,reſinæ ſiccæ drach. VI, ariſtolochiæ drach. II.

Puluillus ex aloe, Aloes drach.VI,erui drach. VIII, mānæ drach. IIII,gallæ drach. III, aluminis ſciſſi drachmas XII.

Puluillus ex fæce vini vſta,Manethonis,Cadmiæ vſtæ & lotæ vnc.I, terræ aſteris vnc.vnā,fæcis vini vſtæ trientem,lapidis ſpecularis trientem,thuris trientem.Quidam

A etiam amyli trientem addunt.

Melitera Oribaſii, Chalcitidis,ſquamæ æris,gallæ,balauſtiorum,erui, ſingulorum quadrantem, ariſtolochiæ longæ vnciam vnam,malicorii,aluminis ſciſſi,ſingulorū vnciæ dimidium.

Puluillus ex oſtreis, Cadmiæ, thuris, ſingulorum vnciam vnam,oſtreorum vſtorum quadrantem.

Puluillus ex thure, Spumæ argenti,thuris, ſquamæ æris, rhoidarii,amyli,ceruſſæ,ſingulorum æquales portiones.

B Aphroditarius puluillus, Thuris,ſquamæ æris, rhoidarii,amyli,ceruſſæ,ſingulorum æquales partes.

Rhodia ſanguinem ſiſtens,& ad nomas & carnem ſuperexcreſcentē. Gallæ crudæ drach.VI, gallæ vſtæ & extinctæ vino ſiccæ drach.XII,ſquamæ æris nigri, ſin minus rubri,drach.VIII,atramenti ſutorii drach.XXIIII,aluminis ſciſſi drachmas vigintiſeptem ,terito ad dies ſufficientes.

Puluillus flauus, Chalcitidis vſtæ drach.XL,atramenti ſutorii drachmas octo, miſyos vſti drachmas X. æris

C vſti drachmas V.

Puluillus pſarus,Miſyos quincuncem, gallarum trientem,chalcitidis ſextantem,ſquamæ æris ſextantem, atramenti ſutorii vnciam vnam,æruginis raſæ ſextantem.

Puluillus ἡλιοκαυής,id eſt ſole uſtus,adurens, Auripigmēti libram vnā,calcis viuæ libras II, terito cū aqua in diebus ſub Cane,deinde ſiccatis vtitor.

Puluillus floridus, Cyperi drach.VIII,myrrhæ drach. XII,ſandarachæ drach.III,florum roſarum drach.II, croci drachmam vnam,crocomagmatis,aluminis ſciſſi, iridis

D Illyricæ,ſingulorum drachmas duas.

Puluillus ex charta, ad nomas oris maximè,& vlcera in pudendis, Squamæ æris, chartæ vſtæ, ſingulorū drachmas VIII,auripigmenti, ſulphuris viui, ſingulorū drachmas XII,plumbi vſti drach.VI. Ad humectiores putredines vtere ſicco:verùm ad ſiccas roſaceo ſubacto: quandoque etiam melle cum roſaceo.

Puluillus ex oxymyrſine, ad eadem, Rhois coriarii ſextantem, foliorum oxymyrſines,ſandarachæ,ſingulorū drach.VIII,foliorum ſalicis ſiccorum,malicorii, ſingulo-

E rum drach.VI,aluminis ſciſſi,chryſocollæ,aloes,chalcitidis crudæ,ſquamæ æris, auripigmenti, ſalis communis, ſingulorum drachmas quatuor.

Puluillus Maſſaliotæ, Nitri toſti,chryſocollæ,lapidis Aſii,ſandarachæ, miſyos, chalcitidis, aluminis ſciſſi, diphrygis,ſingulorum æquales partes,vtere ſicco.

Smegma aridum puluillus Æſculapius. Baccarū lauri,nitri Alexandrini,ſalis fricti,ſalis Cappadocici,ammoniaci thymiamatis,aphronitri, pumicis,ſingulorū libram vnam:veratri nigri,herbæ lanariæ,pyrethri,fæculæ, quæ

F eſt fæx vini vſti,ſtaphidis ſylueſtris,ſinapi,cyperi,aluminis ſciſſi,floris iunci odorati,iridis,gallarum, ſingulorū ſexuncem:ſampſuchi libram vnam,ſeminis viticis, pulegii,farinæ fabaceæ,& lupinorum,ſingulorum ſexuncem, chamæleonis nigri,ſulphuris,gummi,thuris,piperis, cucumeris ſylueſtris radicis,marrubii,cimoliæ,pæoniæ, teſtæ ſepiæ,fœnigræci,folii,coſti,cumini,euphorbii, ſpicæ nardi,ſingulorū quadrātē. At Alexāder etiam hæc addit. Salis ex nitri fontibus, ſalis tragaſii, ſingulorum libram vnam,adarces vnciam vnam,aluminis liquidi, Celticæ,

G cnici, grani Cnidii,graminis ſicci,bryoniæ ſiccæ,ſingulorum quadrantem.

Smegma peponatō, Thuris,maſtiches, ammoniaci thymiamatis,ſingulorum vnciam vnam, tragacāthæ vnciā vnā ſemis, ſucci vuæ acerbæ dodrantem, peponis ſeminis recentis,quadrātem,ſemidalis ſextarios V,ouorum albumina XXI,iridis trientem.Quidam etiam veratri nigri ſextantem.

Aliter,Critonis.Lomēti modiū vnū, ſimilaginis ſextarios IIII,trifolii, myrobalani,iridis Illyricæ, ſingulorum

H libras IIII, ammoniaci thymiamatis librā I,coſti librā vnam, ouorum albumina VII, peponum carnis ſextarios duos,ſucci vuæ acerbæ ſextarios duos. Miſce,& efformatos paſtillos ſicca, deinde tuſis cribratis vtere.

Aliter, Tragacanthæ, thuris, maſtiches, ammoniaci

thymiamatis, singul. drach. x, succi vuæ acerbæ drach. v, semilaginis sextarios v, albuminis ouorum vnciam vnã, peponum carnis dextantem. Præpara vt dictum est.

Smegma caput fluidum reficcans. Nitri Alexandrini fului quincuncem, salis communis tosti vnciam vnã semis, salis Cappadocici vnciam vnã. Hæc aceto acerrimo subacta in sacculum lineum mittito, & vrito in camino, donec ad carbones redigantur: deinde refrigeratis ac tritis affricando vtere, vinum adstillans in balneo.

Sapo Cõstantini. Rosarum siccarum, aloes, gallarum, malicorii, malabathri, sarcocollæ, singulorum quadrantem, balaustiorum, myrrhæ, sandarachæ, spicæ nardi, singulorum sextantem, costi vnciam vnam, saponis Gallici libram vnam. Excipe decocto lupinorum.

Puluillus depilatorius, podagricus. Mastiches, thuris masculi, staphidis syluestris, veratri albi, spumæ argenti, singulorum quadrantem, folii, amyli, veratri nigri, floris lapidis Asii, singulorum vnciam vnam, halcyonii, pumicis tosti, cimoliæ, sampsuchi, singulorum quadrantem, spicæ nardi vnciam vnam: quidam, etiam aloes vnciam vnam. His contusis, puluillum in vase adseruato. Vsu autẽ expetente, oryzæ & ptissanæ succum in ollam mitte, & postquam efferbuerint, iniice puluilli vnciam vnã semis, saponis Gallici vnciam vnam semis, auripigmenti, aluminis scissi, singulorum vnciam vnam semis, sandarachæ vnciam vnam semis, calcis viuæ recentis libram vnam. Vtatur illitione ter in mẽse, die lunæ nono, decimonono, & vicesimonono, per annũ vnũ. Post hunc semel in mense, vicesimonono lunæ die.

ILLITIONES ORIS, Cap. XIIII.

Qvanto rarior ac mollior cute est superficies tunicæ in ore, in tantum etiam stomaticorum quæ ori illinuntur medicamentorum vsus euariat. Ab initio igitur inflammationis, medicamentis id quod influit repellentibus opus est, qualia sunt, arida quidem, omphacium, galla omphacitis, rhois succus & hypocistidis, alumẽ, piceæ & thuris cortex, balaustia, & in summa omnia adstringentia, excepta iniucũda & venenosa facultate. Liquida verò, succus mororum, tum rubi, tum eorum quæ sycamina appellantur; nucum item viridium corticis succus, & malorum Punicorum maximè acidorum, & malorum Cydoniorum, & mustum Aminæum. Mel autem in principio, vt permaneant ac durent solùm medicamenta, miscetur. Quum verò cõstiterit humor, cõcoquẽtia & moderatè discutientia admiscẽda sunt, qualia sunt crocus, & myrrha, & radicis dulcis succus. At per totum hoc tempus quod inter vigorem ac declinationem intercedit, mixto quodam ex ambobus opus est, quod & repellat, & discutiat: ac primùm quidem præualeant repellentia deinde discutientia. Verùm in declinatione solis discutientibus citra adstrictionem vtendum est, qualia sunt nitrum & aphronitrum, origanum, hyssopum, thymus, calamintha, iris, besasa, & similia. Liquor autem tunc sireon, *id est sapa*, sit, tum quæ ex musto cocto, tum quæ ex caricis & palmulis fit, & ipsum mustum dulce cum melle. Quum verò velut reliquiæ superfuerint inflammationis, etiam sulphur viuum admiscendum est. Coquere autẽ primùm oportet liquorem cum melle, ad mellis liquidioris spissitudinem: deinde sic arida leuissimè trita inspergere, & postea moderatè coquere, donec omnia exactè vnita fuerint, & tũc vitreis vasis excipere.

Illitio stomatica ex moris, simplex. Mororum succi sextarios tres, præcoquito vt tertia pars consumatur, & mellis sextarium vnum adiicito, ac coquito ad crassitudinem mellis.

Stomatica ex moris, composita. Mororum succi heminas vi, coquito ad strigmentitiam spissitudinem, deinde trita admisceto, croci drachmã vnã, myrrhæ drach. duas, succi vuæ acerbæ drachmam vnam, aluminis scissi obolos tres, mellis heminam vnam, & ad spissitudinem coquito.

Stomatica ex moris rubi, Sed & ex rubi moris illitio stomatica similiter præparatur, & magis adstringit.

Stomatica ex nucibus simplex, Nucum viridium corticis cõtusi succi heminæ v, mellis heminã vnã. Coquitur

A velut ea quæ ex moris fit.

Stomatica ex nucibus composita, In principio quidẽ & vigore inflammationũ in ore, ad prædictas mensuræ succi ac mellis admiscere oportet croci & aluminis, singulorum drach. i, myrrhæ drach. ii. verùm in declinatione ad discutiendum, nitri drach. i, sulphuris drach. i.

Stomatica ex succo mali Punici, Malorum Punicorum nucleos non habentium dulcium, succi sextar. 4. malorũ Punicorum acidorum succi sextar. 2, mellis sextar. i, myrrhæ Minnææ drach. 8, crocomagmatis, gallæ, singulorum
B drach. 8. aluminis scissi drach. 4. iridis Illyricæ drach. 8. omphacii drach. 6. Præpara velut eam quæ ex moris fit. Eadem aliter, Malorum Punicorum vnà cum putamine contusorum succi sextarios vi, mellis boni sextarium vnum, aluminis scissi vnciam vnam, myrrhæ vnciæ dimidium.

Stomatica ex musto, Musti sextarios vi, gallæ, aluminis scissi, singulorum drach. duas, croci, myrrhæ, singulorum drach. vnam. Si quidem mitigare voles, dulce sit mustum: si verò repellere, austerum. Quod verò medium est,
C mediam quodammodo inter hæc vim habet.

Stomatica AEgyptia. Mellis libram vnam, olei bessem, terebinthinæ sextantem, croci drach. iiii. In duplici liquantur vase.

Stomatica ex besasa. Seminis anisi, seminis apii, floris iunci odorati, seminis ammii, aluminis scissi, iridis Illyricæ, besasa (quod aliqui harmala vocant. est autem ruta syluestris) cinnamomi, myrrhæ Troglodyticæ, croci, gallæ, singulorũ vnciã vnam, aristolochiæ lõgæ, cassiæ, crocomagmatis, rosarum siccarum, singulorum vnciam v-
D nam: costi, cineris hirundinum recentis, singulorum quadrantem: nardi Indicæ, amomi, singulorum vnciæ S. mellis quantum satis est.

IVCVNDAE ET VTILES POTIONES, Cap. XV.

Ivcundæ simúlque vtiles potiones, partim ex vino cõponuntur, iniectis in ipsum speciebus quibusdam, velut pipere, absinthio, cassamo, & pluribus aliis, ex quibus etiam aliquando appellationes accipiũt: quãdoque melle admixto, quãdoq; nõ: partim ex aqua, in qua decoquũ-
E tur mala, aut rosæ, cum quibusdam succis, velut vuæ acerbæ, malorum Punicorum, myrti baccarum. Admiscetur his mel optimum despumatum, & conseruationis & iucũditatis gratia, quandoque etiam vtilitatis. Excepto austero & vinoso hydromelo, quod in paruis vasis à Cebyra affertur. hoc enim noui etiam citra mel parari, quemadmodum rursus apomeli ex melle solo & aqua, citra aliam aliquam substantiam. Sed & quæ ex vino componuntur, quæ sanè propomata appellantur, mellis despumati sexta-
F rium vnum ad quatuor vini sextarios accipiunt, & componuntur ita vt non coquantur. Quæ verò ex aqua & succo parantur, si quidem coquantur, vnum mellis ad tres liquoris accipiunt, cuius duæ fere partes in coctura consumuntur: si verò non coquantur, vnum mellis ad duos liquoris accipiunt. Quæ verò non coquuntur, eas omnino insolare satis diu oportet, & maximè omphacomeli. Coquere porro eas quæ ex aquis fiunt cõuenit, eo quòd propter debilitatem facilè mutantur. Omnes autem testaceis vasis paruis picatis excipere oportet, eáque probè cooperta reponere in locis supra terram, vsque ad cõcoctio-
G nem. Vtendum autem est attenuantibus, & aqua probè permixtis. Omphacomeli verò postquam efferbuerit velut mustum, & rursus quieuerit, tunc operire oportet. Iis igitur quæ ex vino componuntur, in non febrientibus vtimur maximè, aut solius voluptatis gratia: exceptis iis quæ ex scammonia, aut grano cnidio, aut huiusmodi purgatoriis parãtur: aut etiã gratia affectionũ eiusmodi in quibus etiã medicamẽta ipsis iniecta per os sumere quis possit. Quæ verò ex aquis aut succis quibusdam, in febricitantibus: quandoque velut iucundis condimentis, quũ
H morbus non permittat ipsis vt vino vtantur: quãdoque etiam prout affectionibus conuenit, quemadmodum apomelite, ad educendum sputum, aut mouendam vrinam, aut molliendam aluum, aut attenuandum humorẽ: hydromelo & hydrorosato, in siticulosis & febre ardente, &

exolutis ac ſtomacho malè habẽtibus:omphacomelite& myrtite,& rodoſtacto, & rhoite,in cœliacis & dyſenteri cis,vomentibus item,ac aliis fluidis affectionibus.His au tẽ etiam pro collutionibus ſæpe vtimur in oris affectio-nibus.

Hydromelon ex ſucco malorum, Malorum Cydonio-rum purorum contuſorum ſucci ſextarios duos, mellis ſextarios tres, aquæ ſextarios VI. Coquito deſpumans ad tertiæ partis conſumptionem. Aliud, Malorum Cydoniorum conciſorum purorum libras V, in aquæ fontanæ ſextariis X coquito, donec flaccida fiant, & ablata ab igne,vbi frigefacta fuerint colato, & expreſſa mala abii-cito. Aquam autem menſurato, & ad ipſam mellis dimidium menſuræ admiſceto, rurſuſque coquito deſpumãs, donec octaua pars fuerit cõſumpta.Quidam etiã ex dulcibus malis ſimiliter componunt hydromelum.

Hydroroſati cumpoſitio, Roſarum ablatis vnguibus libras quatuor,aquæ ſextarios quinque, mellis ſextarios duos.

Rhodomeli præparatio, Succi malorum Cydoniorũ ſextarium vnum,roſarum libras III, mellis ſextarios tres, aquæ ſextarios V.Quandoquidem verò mala eodem quo roſæ tempore non inueniuntur,oportet ipſas roſas ſuo tẽpore cum melle cõponere,& vbi mala apparuerint,totam compoſitionem facere.

Omphacomelitis præparatio, Succi vuæ acerbæ ſextarios III,mellis ſextarium vnum.Permixta inſolato ad dies quadraginta,aut coquito.

Myrtitæ præparatio, Succi baccarum myrti ſextarios tres,mellis ſextarium vnum. Coquito donec tertia pars fuerit conſumpta.

Apomeli ex philagrio, Fauorum melle plenorum al-borum libram vnã,aquæ fontanæ libras tres ſemis. Con-fracto fauo aquam cum melle vnitam coquito,donec ſpuma ipſius, & quod velut ceroſum ſupernatat, particula-tim ablatum fuerit;& tunc refrigerata diligẽter vaſis ex-cipito.

Rhodoſtacti compoſitio, Roſarum adẽptis vnguibus ſucci ſextarios duos,mellis ſextarium vnum. Coquito de-ſpumans ad quartæ partis conſumptionem.

Rhoitæ præparatio, Malorum Punicorum ſucci ſexta-rios tres,mellis ſextarium vnum. Coquito ad tertiæ par-tis conſumptionem.

COLLYRIA ET ADGLVTINATORIA, Cap. XVI.

VAria eſt medicamentorum ocularium materia: nam & ſpiſſi & liquidi ſucci,& ſemina,& fructus, & plan-tarum partes,& metallica his iniiciũtur. Ex quibus quæ-dam acria mitigant,& velut meatus obducunt, vt eſt põ-pholyx,ſpodium,amylum,plumbum, Samius aſter, Ca-dmia,omnia lota,& oui cãdidum:quibus præuacuato ca pite vtendum eſt.Si enim repletum fuerit, periculum eſt ne præ diſtentione rumpantur tunicæ oculorũ. Quæ verò his contraria & acris naturæ ſunt,ea ab obſtructioneli-berant,& diu adſtricta euacuant, quemadmodum ſucci, Cyrenaicus & medicus,& ſagapenum & euphorbium, & ſimilia. Quædam verò ſordida vlcera extergunt, velut ſquama æris,æs,chalcitis,miſy,ſori,flos æris, & ſtibium, vſta omnia:quædam iis vicina exterſoria appellantur,velut eſt auripigmẽtum,ſandaracha,lapidis Aſii flos:quædã adſtringunt.Et quæ quidem moderatè hoc faciunt, mul-tiplici vſu lippitudinibus & vlceribus & fluxionibus cõ-ueniunt,velut roſarum folia,& flores,& ſemen, ſpica nar di,folium,crocus,glaucium, & hypociſtis.Quæ verò ad-ſtrictionem fortiorem habent, in compoſitiones viſum acuentes maximè miſcentur,velut omphacium,acacia,ba lauſtia,cytini,gallæ :quædam cõcoquũt & diſcutiunt,ve-lut myrrha,crocus,caſtorium,thus,fœnigræci ſuccus. Ex compoſitis porro ocularibus medicamentis ,quædam ef-finguntur,& plaſta ſimpliciter appellãtur:quædam, arida collyria,quædam liquida exiſtunt. Quæ igitur in maſſas coacta effinguntur,omnes prædictas materias ſuſcipiunt, & omnibus affectionibus conueniunt. Præparanda igi-tur ſunt maximè vere. æſtate enim vis ipſorum tranſpi-rat:hyeme verò dum horridæ ac rigidæ ſunt ſpecies,non permiſcentur.Conterere autẽ oportet affuſo humore, nõ aceruatim,vt ne metallica ſubſidãt, aromata autẽ ſuper-natent:ſed paulatim vt ad ſtrigmentorum modum con-terantur.Sit autem aqua pluuialis,tum ob partium tenui-tatem,tum ob moderatam ipſius adſtrictionem, ſi nõ vi-no aut ſucco quodam teruntur.Et rurſus conterere opor-tet metallica quidem multo tempore: quæ verò ex ſuccis conſtant,modico.Poſtremùm verò poſt ſufficientem læ-uigationem,adiiciendum eſt gummi, & efformatæ maſ-ſæ reponendæ in æneis aut vitreis vaſis.Vtendum autem iis quæ ex ſuccis conſtant ſtatim. Metallica verò tempo-ris tractu meliora fiunt. At verò arida collyria quædam cõſumunt ac exterunt callos, ficus,pterygia,& ſcabricias, quæ ex chalcitide & ærugine & miſy componũtur: quæ-dã lacrymas ducunt,obturationibus& hebetudinibus vi ſus conuenientia,quæ & ex his,& ex pipere ac ſpica nardi conſtant : quædam præferuant, eo quòd influxiones ab oculis arceant,velutſunt quæ ex Phrygio lapide,& ſarco-colla,glaucio,aloe,Cadmia,ſtibio & croco parantur. At-que hæc omnia in tenuiſſimum puluillum trita ac læui-gata oculis appõnãtur. Cæterùm liquida collyria paran-tur quidẽ ex melle Attico,opobalſamo,oleo quod tenuiũ partium eſt ob vetuſtatem,fœniculi ſucco,felle diuerſorũ animaliũ,ſucco Cyrenaico,& pluribus aliis. Commodãt autem ad viſus hebetudinem,& ſuffuſiones incipientes, attenuantia,calefacientia,& purgantia. Vtendum autem & his,& omnibus acribus, capite non repleto, in ſereno, puro,boreali, non valde frigido,neque nimis calido aere nos ambiente. Porro quæ agglutinatoria appellantur, parantur quidem ex meatus obducentibus, & glutinantibus, & conſtringentibus, aut frigefacientibus, aut adſtringentibus,aut ſiccantibus,velut eſt pollen, manna, terra Samia,myrrha,cochleæ,acacia,opium,cum oui cã-dido.Agglutinantur autem fronti, in quibus nõ ſub cal-uaria humor,ſed extrinſecus conſiſtit.

Collyrium monohemeron, ad incipientes & veteres lippitudines, Acaciæ drach.XXXVI,gũmi drach.XXXII, Cadmiæ drachmas XXIIII, æris vſti & loti drachmas octo,opii drachmam vnam.Vino auſtero terito : diſcutit & ſiccat.

Collyrium Chiacum, Minii Sinopici,gallæ omphaci-tidis,croci,roſarum nouarum exũguium floris,quẽ thy-laca vocamus,gummi,ſingulorum quadrantem:opii vn-ciam vnam.Vino Aminæo aut Falerno, aut Chio auſtero terito.Sit autem vinum maris exors.

Collyrium cygnarium, Cadmiæ vſtæ & lotæ ſexun-cem,ceruſſæ lotæ triẽtem, pompholygis trientem,amyli ſextantem,tragacanthæ,opii torrefacti,gummi,ſingulo-rum ſextantem,aqua pluuia terito.

Cygnus fuluus, Cadmiæ vſtæ & lotæ ſextantem,terræ aſteris ſextantem,ceruſſæ trientem,pompholygis beſ-ſem,amyli ſextantem,opii ſextantem,acaciæ, tragacan-thæ,ſingulorum vnciam vnam, gummi trientem, aqua pluuia.

Cygnus albus, Cadmiæ vnc. XV, ceruſſæ vnc. XVII, opii drach,VIII,thuris drach.VII,amyli ſeptuncem,gum-mi drach.XIII,aqua pluuia.

Pelarion ad vlcera, Cadmiæ,ceruſſæ,ſingulorum dra-chmas XXIIII,acaciæ,opii,ſingulorum drach.XVIII, gũ-mi,tragacanthæ, amyli, ſingulorum drach. IX, myrrhæ drach.tres,æris,croci,ſingulorum drach. I,S. aqua terito.

Collyrium fuſcum ad ſuppuratos oculos,& magnas af fectiones, Cadmiæ teneræ drach.XXIIII,ceruſſæ drach. XVI,æruginis raſæ drach.XII,ſtibii drach.VIII, aluminis ſciſſi drach.III, chalcitidis vſtæ drach.III, nardi Indicæ drach.IIII,omphacii drach.II,æris drach.vnam, ſquamæ æris drach.VIII,fructus ericæ drach.XII, ſucci papaueris drach.XXIIII,croci drach.IIII,caſtorii drach.III,myrrhæ drach.VI,lycii Indici,acaciæ,gummi,ſingulorum drach. IIII,roſarum recentium drach.II.S. Vino Falerno aut Sur-rentino,aut Aminæo,aut Chio auſtero terito. Illinitur ter in die,aquoſum in fœnigræci ſucco dilutum, deinde cũ ouo aut lacte,poſtremò cum aqua,craſſius.

Collyriũ ex decoctis, Cadmiæ vnc. XVI, ceruſſæ beſ-ſem,amyli,opii,tragacãthæ,acaciæ,ſingulorum ſextãtẽ,

gummi ſexuncem.Terito cum decocto roſarum ſiccarũ, meliloti,capitũ papaueris,glycyrrhizæ, pari ſingulorum menſura.

Collyrium ex hydria,*id eſt uaſe aquario*, repulſoriũ. Toſi, qui in vaſis calefactoriis æneis reperitur, libras tres, Cadmiæ vſtæ & lotæ libram vnam,ceruſſæ lotæ,pōpholygis lotæ,terræ aſteris lotæ, ſingulorum ſexuncem, thuris vnciam vnam,myrrhæ vnciam vnam,ſucci ſeminis lini,pſyllii,ptiſſanæ,fœnigræci,ſinguloru libram vnã, tragacanthæ ſexuncem,gummi libram vnam.

Collyrium Nilamonis, Cadmiæ vnciam vnam,pompholygis trientem, ceruſſæ libram vnam, tragacanthæ, gummi,opii,ſingulorum trientem.Aqua pluuia.

Collyrium Spodiacum,ad inflammationes, fluxiones, & chemoſes, Thuris,ſtibii,ſingulorũ drach.c, Cadmiæ, ceruſſæ,ſingulorum drach.xxiiii,terræ Samiæ, ſucci papaueris, ſingulorum drach.tres,gũmi drach. quindecim: terito cum oleæ ramulorum ſucco. Hunc autem ſuccum ſic facito:Teneriora oleæ folia lota,in mortario moderata aqua effuſa tundito,& per linteolum exprimito.

Collyrium ex oleæ ramulis tenerum, Thuris drach. iiii,ſtibii drach.xv,Cadmiæ drach. vigintiocto, ceruſſæ drach.quadragintanouẽ, terræ Samiæ drach.octodecim, opii drach.ſex,gummi drach.vnã,plumbi vſti & loti drachmas octo. Excipe ſucco ramulorum oleæ.

Collyrium ex oleæ ramulis fuluum, Æris vſti drach. duodecim,ſandycis vncias vigintiquatuor, foliorum oleæ ſextantem,opii ſextantem,gummi dextantem. Vino ſpathite aut Aminæo excipe.

Collyrium ex myrrha Claudiacum, Glaucii, ſarcocollæ,ſingulorum drach.xlviii,croci drach.xxiiii,opii myrrhæ,lapidis hematitæ,ſingulorum drach.vi,tragacãthæ drach.xlviii,gummi drach.xvi. Vino Italico excipe:vſus eſt cum ouo. Aliud ex myrrha, ad rhyadas & ægylopas, Cadmiæ lotæ, lapidis hematitæ,loti,ſingulorum drach.xxviii, myrrhæ, ſpodii Cyprii, ſingulorum drach.xxiiii,opii drach. viii,croci drach.iiii(alii drach. octo habent)piperis albi grana xxx, gummi drach. xvi: vino Italico excipe. Vſus eſt cũ ouo,in recentibus aquoſum adhibetur.

Collyrium Stacticon,proſechii, Cadmiæ,gummi, ſingulorum drach.viginti,ſtibii,atramenti ſutorii, ſingulorum drach.octo,opii drach.xiiii,æruginis raſæ drach. x, piperis albi drach.vi,,croci drach.octo,miſyos crudi drachmas octo,opobalſami drach.iiii.Aqua.

Collyrium hygidium,Ammonii. Cadmiæ, æris, ſinlorum drach.xvi,ceruſſæ,caſtorii,aloes,croci, ſingulorũ drach.quatuor,ſquamæ drach. quinque, roſarum floris, plumbi vſti,ſingulorum drach.octo,lycii drachmas tres, lapidis ſciſſi drach.iiii,opii drach. x, acaciæ drach. xl, gummi drach.xlviii.Aqua.

Collyrium Olympiacum,aut Olympus, Acaciæ,ſpicæ nardi,thuris,ſingulorum drach.octo,æris vſti ac loti, ſtibii vſti ac loti,ceruſſæ vſtæ ac lotæ,Cadmiæ, ſingulorum drach.xii,myrrhæ,opii torrefacti,ſingulorum drachmas quatuor,croci drach.v,æruginis raſæ drach.iii, lapidis ſciſthi,ſquamæ rubræ,lycii Indici,omphacii,ſingulorum drach.vnam, caſtorii floris roſarum, ſingulorũ drach. ii, palmularum drach.iiii: oſſa palmularum vſta numero quinque,gummi quincuncem.Aqua pluuia. Verùm in aqua macerẽtur per tres dies ac noctes,calami aromatici, ſeminis hyoſcyami, roſarum ſiccarum, ſingulorum drachmæ iiii,folii drach.vna.

Collyrium Nardinum, Cadmiæ,croci,gummi,ſingulorum drach.xxxvi,æris vſti drach.xviii,ſtibii,acaciæ, ſingulorum drach. xxx, nardi Syriacæ drach. xii, opii, myrrhæ,ſingulorum drach.xvi.Aqua.

Collyrium Theodotium paruum, Stibii, acaciæ, ſingulorum drach.xx,æris vſti drach. octo, ceruſſæ drach. iiii,myrrhæ drach.iiii,æruginis drach.duas, aloes, ſucci papaueris,lycii,ſingulorum drach.vnam.Aqua pluuia.

Collyrium rhinariõ, Lapidis hematitæ,lapidis ſciſti, ſingulorum drach.xvi,æris vſti,Cadmiæ,æruginis,ſingulorum drach.viii,opii drach.v, chalcitidis drach. duas, gummi drach.octo.Vino.

Xyſter. Pumicis vſti,miſyos vſti, oſtreorum vſtorũ, ſingulorum ſexuncem,Cadmiæ,opii,chalcitidis vſtæ,croci,aloes,hepaticæ,caſtorii, folii,ſingulorum drachmas ii, ſtibii,acaciæ,ſingulorum vnciam vnam, æris vſti trientẽ, myrrhæ Troglodyticæ drach.quatuor, ſpicæ nardi drachmam vnam, ceruſſæ drachmas octo, gummi drach. iiii. Aqua pluuia.Quidam etiam vinum miſcent.

Hecatombe,ad cicatrices craſſas, Cadmiæ vſtæ & lotæ,æris vſti ac loti,ſingulorum drach.octo,ſtibii vſti,acaciæ fuluæ,gummi, ſingulorum drach.quindecim, aloes, gallæ,æruginis vermiculatæ, caſtorii, lycii, ſpicæ nardi, croci,opii,myrrhæ, ceruſſæ,ramenti obeni, chalcitidis, ſingulorum drachmam vnam, roſarum drachmas lx.Aqua pluuia.

Collyrium ex cornu. Ex Galeno. Plumbi vſti, cornu ceruini vſti,ſingulorum ſextantem,ceruſſæ,ſquamæ æris, amyli,thuris,teſtæ,ſepiæ vſtæ,æruginis,myrrhæ,gummi, ſingulorum vnciam vnam.Aqua pluuia.

Collyrium ex thure, Thuris ſexuncem,Cadmiæ, pompholygis,terræ aſteris,amyli,gummi,ſingulorum quadrãtem,ceruſſæ ſexuncẽ, ſquamæ æris trientem, tragacãthæ trientem,opii ſexuncem.Aqua pluuia.

Collyrium Libyanum, Cadmiæ lotæ,amyli,ſingulorũ drach.xii,ceruſſæ drach.duodecim, ſpodii, pōpholygis, terræ aſteris,plumbi vſti ac loti,tragacanthæ,ſingulorum drach.viii,opii drach. duodecim,gũmi drach. quatuor. Aqua pluuia & ouorum xx albumina: quidam etiã myrrhæ drach.iiii addunt.

Aſter,Magni, Pompholygis,Cadmiæ,ceruſſæ,ſingulorum drach.xvi,plumbi drach. octo, amyli drach. xviii, thuris drach.x,terræ aſteris drach .xii, myrrhæ drach.ii, tragacanthæ,gummi, ſingulorum drach.viii.Aqua.

Collyrium Vranium. Terræ aſteris lotæ quadrantem, ſpodii loti vnciam vnam,gummi trientem, ſtibii vſti ac loti ſextantem,ſquamæ lotæ vnciam vnam, opii drach. ſex,Cadmiæ vſtæ & lotæ drach. ii. Aqua pluuia.incarnat & repellit.

Collyriũ ex fœnigræci ſucco, Cadmiæ, tragacãthæ, ſingulorum beſſem,ceruſſæ vncias xxx, amyli vnc. xxx, opii vnciam vnam,cum ſucco fœnigræci terito.

Collyrium Cleonis, Pompholygis,plumbi, ſingulorum quincuncem, croci vnc.i,S.ſquamæ ſtomomatis ferri vnciam vnam,gummi ſextantem. Aqua pluuia illinitur aquoſum.

Collyriũ ex roſis vnc.lxxii,Roſarũ viridiũ vnc.lxxii, Cadmiæ vſtæ & lotæ drach.xxiiii, æruginis raſæ drach. ii,ſpicæ nardi drach.i, ſquamæ æris lotæ drach.ii, ſtibii vſti ac loti, opii, myrrhæ, ſingul.drach.iii, croci drach. viii,amyli drach.ii,gũmi drach.xxiiii.Aqua pluuia.

Collyrium album ex roſis, Cadmiæ vſtæ & lotæ, ceruſſæ lotæ,ſingul.lib.i, amyli,opii, tragacanthæ, ſingul. quadrãtẽ,aloes vnc.i,S.gũmi quadrãtẽ,croci vnc.i.S.roſarum exunguium ſexuncem.Aqua.

Collyrium ex aloe, Cadmiæ,ceruſſæ,aloes, ſingulorũ dextãtẽ,roſarũ viridiũ ſexũcẽ,amyli quadrãtẽ, opii vnc. i,tragacãthæ ſextãtem,gũmi quadrantem. Aqua pluuia.

Collyriũ crocinum ex roſis, Spicæ nardi, roſarũ ſiccarum,aloes,ſingul.drach.ii,hyoſcyami albi drach.i.S, croci drach.iiii.S.glaucii ſexuncẽ,ſarcocollæ ſexuncem,opii drach.ii,tragacanthæ vnciam vnam.Aqua pluuia.

Collyrium Nili ex roſis, Roſarum tenerarum drach. quatuor,croci drachmas duas, papaueris obolum vnum, gummi drach.quatuor.Aqua pluuia.

Linceus viſum acuens, Cadmiæ,æris vſti, ammoniaci thymiamatis,ſingul.drachmas xii,myrrhæ,lapidis hematitæ,opii Thebaici,ſingul.ſexũcem,aloes hepatitidis, fellis taurini,galbani,ſagapeni, ſingul. drach. iiii, æruginis raſæ,opopanacis, ſalis ammoniaci, ſingulorũ drachmã vnam,gummi drach.ſex.Aqua pluuia.

Proteus ad eadem,& cicatrices attenuat,Cadmiæ,ceruſſæ,chalcitidis crudæ,ſingul.drach.xl,piperis drach.i.S, ſucci Cyrenaici drach.viii,croci drach.xii,opii Thebaici drach.x,ſagapeni drach. xii, oleæ AEthiopicæ drach. xii,auripigmenti,aluminis ſciſſi, ſingul. drachmas octo, myrrhæ drach.xii, ammoniaci thymiamatis drach.xx,

opopanacis drach.xvi,opobalſami drach.x, gūmi drach. xx.aqua pluuia. A

Collyrium ex ſucco fœniculi, Cadmiæ drach.xvii, atramēti Indici drach.xvi,piperis longi drach.tredecim, & albi drach.duodecim,ſucci Cyreniaci drach.viii,opobalſami drach.ſex,ſpicæ nardi drach.ſex,ſagapeni opopanacis,ſingulorum drach.v:opii drachmas iiii,euphorbii drachmam vnam,gummi drachmam vnam. Terito cum ſucco fœniculi.

Collyrium ex opobalſamo, Cadmiæ,ceruſſæ,ſingulorum drach.octo, omphacii drach. quatuor, piperis albi drach.ſedecim,opii drach.iiii,opobalſami, gummi,ſingulorum drach.xvi. aqua pluuia. B

Thalaſſerus, Cadmiæ beſſem,æruginis ſextantem, atramenti Indici beſſem,piperis albi trientem, ſucci medici vnciamvnam,opobalſami ſextantem,gummi ſexuncem.Aqua.

Collyrium Harmation, Ammoniaci thymiamatis,æris vſti,corticis thuris, ſingulorum drach. iiii, æruginis drachmamvnam,gummi drach.quatuor. aqua pluuia.

Collyrium malabathrinum, quod & Iſotheon, Cadmiæ drachmas ſedecim,æris vſti & loti drach.xiiii, opii lycii Indici,malabathri, nardi Indicæ,croci,aloes, ſingulorū drach.duas,caſtorii drachmas octo, myrrhæ drach. quatuor,acaciæ,ſtibii, ſingulorum drach.xl. Aqua. Vſus cum ouo eſt. C

Collyrium craſſius ex vino, Cadmiæ,lapidis hematitæ & ſciſthi,ſingulorum drach.quatuor, æris vſti drach. xxx:chalcitidis drach.xxxii,ſeminis papaueris drachmas xiii,papauer aqua feruefacito,& expreſſum ſuccum adiicito,& vino ſpathite aut Aminæo terito. Aliud ex vino, AEris vſti,Cadmiæ placitidis, ſingulorum dodrantem,lapidis hematitæ loti ſexuncē,croci,myrrhæ, aloes, ammoniaci thymiamatis,ſingulorum quadrantem, lycii Indici,ſpicæ nardi,ſingulorum vnc.S. piperis albi grana cl,acaciæ fuluæ dodrantem,gummi quadrantem. Vino falerno aut Aminæo terito. D

Collyrium ex duobus lapidibus,ad aſpritudines, Lapidis hematitæ,& ſciſthi, caſſiæ,ſingulorum drach. xviii, æris,Cadmiæ,opii,æruginis raſæ, ſingulorum drachmas nouem,gummi drach. nouem, chalcitidis vſtæ drach. ſex.Aqua. E

Collyrium aridum præſeruatiuum, Galeni, Lapidis Phrygii in tenues partes conciſi, & vſti in ollula donec partes igneſcant,& butyro non veteri extincti, deinde rurſus ſimiliter vſti, & vino Falerno extincti, & tertiò vſti,& melle extincti ac ſiccati,librāvnam,æris vſti,piperis albi,folii, ſingulorum vnciam vnam, ſtibii vnc.i.S. Et vbi omnia læuigata fuerint,& reponere pharmacum voles,ſucci balſami non craſſi,(prohibet enim hic aridū fieri medicamentum)ſed lucidiſſimi vnciam vnam adiicito. Vtendum autem eſt ipſo, ſolis palpebris inducto ſpecillo,ita vt tunicæ non attingantur,ſed ſolas palpebras apertas medicamentum contingat: ſublinendū mque eſt non ſemel,ſed ſæpe,ante & poſt cibum,& magis vbi iam ſenſu percipitur lippitudo. Mirum enim eſt quomodo præſeruet præ omnibus aliis medicamentis. F

Collyrium aridum ex croco, Sarcocollæ drach.octo, croci drach.quatuor,glaucii drach. quatuor: ſæpe in die illinito. Quidam etiam aloen addunt. Aliud aridum, ad lippitudinem ſiccam, ſycoſin, putredines & ſuperexcreſcentem carnē, Cadmiæ drach.x,chalcitidis drach. xx, piperis grana xv,nardi Celticæ drachmam vnam. Cadmiam & chalcitidem terito cū vino, & vbi reficcata fuerint,reliqua adiicito, & in tenuiſſimum puluiſlum redigito. G

Collyrium liquidum ex Caucalide, Succi caucalidis, chamædryos,coronopodis, quandoque etiam othonnæ, æquales ſingulorum portiones.Eſt autem othonna chelidonium magnum. Aliud, ad ſycoſes, & vlcera in angulo oculi magno, & carnem excreſcentem, Miſyos toſti drach.ſex,atramenti ſutorii drach.quatuor, mellis Attici ſextarium vnum. H

Collyrium liquidum panchreſtos Eraſiſtrati,admirandam vim habens ad oculorum affectiones, tonſillas, pudenda,& aures pure manantes, AEris drach. ſex, miſyos toſti,myrrhæ,ſingulorum drach.tres,croci drach.i.S. piperis drachmam vnā.vini Chii & paſſi Cretici,ſingulorum heminam i.S. Omnia cum vino terito donec arida euaſerint, & infuſo paſſo coquito ad mellis ſpiſſitudinē.

Adglutinatoria oculorum fluxione infeſtatorū, Terræ Samiæ,mannæ,thuris,myrrhæ, æquales partes oui cādido exceptas,& linteolo inductas, fronti impoſito.

Aliud, Hyoſcyami ſeminis drachmam vnā,opii drachmam vnam,myrrhæ drach.duas, croci drachmam vnam,pollinis drach.quatuor,ouorum aſſatorum vitellos duos.Oui albumine excipito.

DE EMPLASTRIS, ET IIS QVAE IN coctu ras ipſorum mittūtur,ex Antylo,& de cetera ad oleum addendæ modo, Cap. XVII.

EX medicamentis quæ in emplaſtra mittuntur, quædam ſunt terrea, veluti ſunt metallica, & lapidum ac terræ ſpecies,fæces,cinis,cōchylia:quædam oleoſa,quædam lacrymæ,quædam liquabilia,quædam ſucci,partim ſpiſſi, partim liquidi: ſemina verò & herbas & radices paucas recipiunt. Ipſa autem emplaſtra partim ſunt vulneraria,quæ inde quòd cruentis vulneribus cōpetunt,cruēta appellamus,itémque glutinatoria,& fracturaria. Hæc ex ſiccantibus non ſummè, ſed ſecundi ordinis complecti, & tertii incipientis componere oportet: qualia ſunt, ſalix, quercus, cupreſſus, piceæ ac pini cortex, myrrha, thus,bitumen,aloe,ariſtolochia, cinis ſarmētorum vitis, ceruſſa,ſpuma argenti, & plura ex metallicis. Coquuntur autem ad compagem manus non inquinantem. Partim verò cicatricem inducunt,quæ etiam ipſa ex ſiccantibus cōponūtur,efficacioribus quàm glutinatoria habeāt, velut ſunt æs vſtum,& ſquama ipſius,& ferri ærugo, chalcitis,flos æris vſtus,alumen,galla,plumbago, Cadmia, pumex,& oſtreacea: partim diſcuſſoria, ex calefacientibus ac ſiccantibus moderatè,velut eſt ariſtolochia,thapſia,oleum vetus & raphaninū,mel,opobalſamum,pix,terebinthina,galbanum,ſal vſtus,ſalis flos: partim mollitoria, ex ſpuma argenti,& adipibus,medullis, oleo veteri,propoli, ammoniaco,ſtyrace,galbano,bdellio,maſtiche, terebinthina,altheæ & cucumeris ſylueſtris radice: partim ſiccātia,ex ſulphure,nitro,ſale,cinere, & bitumine: partim attractoria,ex ſale,nitro,propoli,ærugine, fermēto, ſtercoribus,ſulphure,terebinthina:partim concoctoria,ex cera, ladano, vua paſſa,amomo,croco,thure, pice, maſtiche AEgyptia,ſtyrace,myrrha,galbano,butyro,œſipo, adipe, ærugine: partim ſuppuratoria, ex aqua & oleo, polline, pane triticeo,alica,butyro,adipe ſuillo ac vitulino,thure, pice,reſina: partem mitigatoria,ex ſpuma argenti, ceruſſa, oleo, anetho, chamæmelo, amylo, cera alba. Porro cruenta emplaſtra recentibus adhuc vulneribus ac fracturis imponere oportet,ita vt auxilium inſuper ipſis feramus,ſpongiis poſca madidis ſupra ipſa ſplenia deligatis:& tertio quoque die ſoluamus, rurſúſque eadem ſplenia,& non alia imponamus.At mollitoria,attractoria,diſcuſſoria, inſupérque concoctoria, & ſuppuratoria, poſt cataplaſmatum & ceratorum vſum adhibētur: mitigatoria verò etiam ab initio ſtatim in ſummis doloribus cōmodant. Cæterùm de coctura ipſorum conſequenter dicemus.

Emplaſtrum regium tetrapharmacū, Ceræ colophoniæ,picis, adipis taurini,ſingulorum pares portiones.

Emplaſtrum ex ſemine lini, diſcutit & rumpit, Olei veteris libras duas, ceræ vncias xx, colophoniæ, adipis porcini,ſingulorum lib.i.S.ſpumæ argenti libram vnam,ceruſſæ ſexuncem,ſucci ſeminis lini ſexuncem,pollinis vnciam vnam,thuris trientem.

Emplaſtrum ex melle, Spumæ argenti,ceræ,olei, ſingulorum libras quatuor,terebinthinæ libras duas,mellis, adipis taurini,ſingulorum libram vnam. Aliud, Spumæ argenti libras ſex,olei lib.v.S.colophoniæ lib. vii,S. ceræ libras iii,S.mellis libras tres.

Emplaſtrum ex ſucco, Spumæ argenti libras ſex, olei, æſtate libras ſeptem, hyeme libras nouem, fœnigræci ſextar.S.ſeminis lini ſextar.S.altheæ libras tres. Altheam &

ſemina coquito in aquæ ſextariis xx,donec parum reſtiterit,& ex ipſa libras quatuor ad oleũ miſceto,ac coquito donec bullæ quieuerint:deinde argenti ſpuma leuiſſimè trita inſperſa,lento igne coquito donec manus non inquinet.

Emplaſtrum ex polline, Pollinis,ammoniaci thymiamatis,ſingulorum libram vnam,reſinæ piceæ,ceræ, adipis porcini,ſingulorũ lib.II, ſucci ſeminis lini quantum ſatis eſt.

Emplaſtrũ ex herbis, Rumicis,olei ſtrigmẽtitii,anchuſæ quæ χοιροσπέλεθος vocatur, *id eſt iugerũ porcinum*, (eſt autem Onoclea)ſeptem neruos habentis plantaginis,ſingulorum quadrantem,olei libras ſex, adipis porcini libras ſex:herbæ in oleo coctæ abiiciuntur,reliqua cum oleo eliquantur.

Emplaſtrũ ex aſphodelis, Radicis aſphodeli ſucci lib. vnam,roſacei,chamæmelini,adipis anſerini, ſingulorum ſextantem,adipis porcini quadrantem,ceræ trientem.

Emplaſtrum ex fermento, rumpens abſceſſus, Fermẽti,axungiæ,ſingulorum ſexuncem,ſalis trientem, reſinæ piceæ quadrantem,ceræ trientem, aphronitri vnciam vnam, ammoniaci thymiamatis ſextãtem,mellis ſexuncẽ, ſaponis ſextantem.

Dothiene emplaſtrum, Ammoniaci thymiamatis lib. vnam,nitri Alexandrini ſexuncem,aphronitri ſexuncem, adipis taurini libras duas, ceræ libras duas,terebinthinæ libram vnam,olei veteris vnciam vnam, aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex ſtruthio, diſcutiens ſtrumas, Spumæ argenti,ſtruthii,ariſtolochiæ,ſingulorum trientem,galbani,ſquamæ æris,aloes,ſingulorum vnciam vnam,mannæ ſextantem,ammoniaci thymiamatis ſexuncem,reſinæ piceæ vncias ſedecim,aceti ſcillitici ſextarios quatuor: ad ſicca terenda.

Emplaſtrum ſmilium,ad abſceſſus, Olei veteris librã vnam ſemis,ſpumæ argenti,nitri rubri,ſalis ammoniaci, lixiuii ficulnei protoſtacti,reſinæ, ſingulorum libram vnam,galbani,ammoniaci thymiamatis,ſingulorum quadrantem,atramenti ſutorii trientem,ceræ ſexuncem,æruginis,opopanacis,ſingulorum vnciam vnam,aceti quod ſatis eſt. Spumam argenti & æruginem in oleo coquito donec non inquinet:deinde ita reliqua adiicito.

Emplaſtrũ ex alliis ruptoriũ, Ceræ ſexuncẽ, colophoniæ trientẽ,reſinæ piceæ quadrantẽ,adipis taurini trientem,nitri fului vnc.I,S.allii capita pura viginti, olei ſext. dimidiũ.Allium in oleo coctum abiice,& reliqua miſce.

Emplaſtrum ex apyrano diſcuſſorium, Adipis anſerini & phaſianorum,ſingulorum quadrantem, olei veteris vnc.XXVI, pſyllii quadrãtem,ſeminis vrticæ,radicis apyrani viridis,ſingulorum libram vnam,ceræ albæ dextantem,emplaſtri ex ſucco ſextãtem, terebinthinæ vnciam vnam.Radicem in tenuia fruſta conciſam, cum pſyllio in oleo macerato,itémque vrticæ ſemen per diem ac noctem,& tunc vbi coxeris,ipſa quidem abiicito,liquabilia verò reſoluta ad oleum admiſceto.

Emplaſtrum πύρινον(*id eſt triticeum*) ad duritias & ſcirrhomata, Althææ,palmularum ſiue nicolaorum, ſingulorum libras duas,fœnigræci, ſeminis lini, ſingulorum ſextar.S.chamæmeli,meliloti,elates, ſingulorum ſexuncem,vini Aminæi ſextarios VI,ſpumæ argenti libram vnam,ceruſſæ, colophoniæ, ſingulorum libras duas, ceræ terebinthinæ, ſingulorum libram vnam,olei veteris lib. V,aquæ lib.II,panis ſicci tuſi & cribrati lib. V. Herbæ in vino coctæ exprimũtur,& in expreſſo ſucco panis maceratur: ſequẽti die ſpuma argẽti & ceruſſa in aqua teritur, deinde adiecto oleo donec nõ inquinet coquitur, poſtea adiiciuntur reliqua. Ablatis ab igne adiicitur panis, & fortiter ſpathula agitatur. Additur inſuper & æruginis raſæ,& floris ſalis, ſingulorũ ſexunx,iridis,ariſtolochiæ,ſingulorum ſexunx,terebinthinæ libra vna.

Pelarium ex recremento argenti, ad deſquamata & alia ſimilia, Ceræ,adipis taurini, ſingulorum quincũcem, recrementi argenti ſexuncem, colophoniæ trientem, picis,olei, ſingul.ſextãtẽ. Argẽti recremẽtũ ſiccũ teritur cũ vino aut fœnigræci ſucco. Quòd ſi recremẽtũ argẽti nõ

A adſit,plumbagine vtimur.

Emplaſtrum ex althæa, in podagricis & aliis duriciis, Succi fœnigræci,& ſeminis lini,& althææ, ſingulorũ lib. III,olei lib.II.Coquito donec ſuccus fuerit conſumptus,& adiice colophoniæ lib.I,terebinthinæ lib.I, lacrymæ hederæ quadrantem.Poſtquam verò hæc ſoluta fuerit,ablatis ab igne,iniice ceræ lib. vnam,galbani triẽtem: ambo ſimul contuſa & diſſoluta,ſpathula agitato.

Emplaſtrum κίσσινον,(*id eſt hederaceum*) ad ſauciatos neruos,& puncturas maximè diuturnas, Squamæ rubræ trientem & vnc.S.thuris vnciam vnam, miſyos vnc. B I.S, chalcitidis drach. IIII,aceti heminas VI.Terito in ſole æſtiuo,donec acetum fuerit conſumptum: deinde ſolutis admiſce ceræ beſſẽ,olei vnc.XVIII,lacrymæ hederæ,galbani,ſingulorum quadrantem.Si verò diuiſus & nudus ſit neruus,pro galbano terebinthinæ ſextantem adiice.

Emplaſtrum melanchlorum,ad eadem, & ad cruenta vulnera, Malicorii,æris vſti,gallæ, ariſtolochiæ rotundæ,ſalis ammoniaci,ſquamæ æris,aluminis ſciſſi & liquidi(alii pro liquido rotundum habẽt) iridis,miſyos,atra- C menti ſutorii,chalcitidis,æruginis raſæ, Cadmiæ, aloes, myrrhæ,thuris,radicis panacis, ſpumæ argenti, ceruſſæ: omnia æquis portionibus teruntur æſtate in ſale cum aceto ad dies ſufficientes,& in paſtillos effinguntur. Emplaſtrum autem fit hoc modo,Medicamenti huius ſumitur ſextans,ceræ ſexunx,olei beſſis. Si ſauciati ſunt,nerui,oleum ſit vetus:in aliis autem commune.

Emplaſtrum ex ſenecione, Succi ſenecionis lib.II,olei veteris lib.I,S.olei cyprini triẽtẽ, axũgiæ veteris lib.I.terebinthinæ vnciã vnã,galbani vnc.S. reſinæ piceæ vnc. D S.æruginis,thuris,œſipi medicamenti, ſingulorum vnc.I, ſquamæ æris ſcrup. octo, ceræ dextantem, picis naualis vnc.XIIII. Oleum cum ſucco ad ſtrigmentitiam compagem coquito,addito etiam adipe porcino: arida verò cũ Cyprino terito· Galbanũ cũ cera tundito, & in ollã adiicito.Picem naualem ſi arida fuerit, tritam ac cribratam ponderato ac inſpergito: ſi verò conteri non poſſit, cum parte olei diſſoluta coletur,& tunc omnia miſceantur.

Emplaſtrum Mnaſææ diſcuſſorium, Ceræ, axungiæ porcinæ,ſingulorum lib.I,colophoniæ ſexuncem, ſpumæ E argenti lib.II,vini boni lib. IIII.

Emplaſtrum ariobarzanium,ad eaſdem affectiones, Spumæ argenti vnc.I.S.ceruſſæ lib.I,& quincũcem, aquæ marinæ vnc.XXV,olei veteris lib.I.S.buccinorum vſtorũ ſeptuncem,& vnc.S.ceræ fuluæ dodrantem, terebinthinæ ſexuncem,thuris quadrantem,& ſcrup.III.S.

Emplaſtrum ex dracunculo, Ceræ,colophoniæ, picis ſiccæ,axungiæ, reſinæ, ſingulorum lib.IIII, ammoniaci thymiamatis lib.II,radicis dracunculi lib.V. Radix arida trita,reliquis diſſolutis inſpergitur.

F Emplaſtrum pſittaciõ, Ceræ, colophoniæ,adipis porcini,hyoſcyami foliorum tenerorum,aut ſucci eorundẽ, ſingulorum æquas portiones. Verùm in Alexandria ſumuntur ceræ lib.II.S. hyoſcyami lib.II, axungiæ lib.II.S, colophoniæ lib.I,& magis diſcutit.

Emplaſtrum myrſinatum, Argenti ſpumæ, ceruſſæ, ſandycis,plumbi vſti & loti, ſingulorum vnciam vnam, ceræ ſexuncem,olei myrthei libram vnam, vini quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex ceruſſa aut ex ouis, Ceræ albæ ſexun- G cem,roſacei lib.I S.ſpumæ argenti ſextantem, ceruſſæ ſextantem,amyli quadrantem,albumina ouorum V.

Emplaſtrum parygron,Oribaſii, Spumæ argenti vnc. I. S.ceruſſæ vnc.I.S.ceræ trientem,pinguedinis ſuillæ ſeptũcem,colophoniæ dodrantem,ſucci ſeminis lini,olei, ſingulorum dextãtem.Mirificè facit ad calcaneorum rimas. In vlceribus autem,inquit,vitant:nam graueolens euadit.

Emplaſtrum ex Cadmia, cicatricem inducens, Chalcitidis vſtæ ſextantem,Cadmiæ,mannæ,ſingulorum vnciam vnam,ceræ,colophoniæ,olei myrti, ſingulorum li- H bram vnam,vini quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum φοινίκινον,(*id eſt palmulatum*) Axungiæ veteris libras II, olei libras tres,ſpumæ argẽti libras tres, chalcitidis crudæ ſexuncem. Chalcitis primùm cum oleo prælæuigetur in pila commoda, aut etiam in ſole.

Postquam autem strigmenti spissitudinem acceperit, etiã spuma argenti prius trita adiiciatur, postea etiam adeps: & vbi probè contriueris, ad lentum ignem coquito donec non inquinet, palmarum ramis velut sphatula agitãs.

Emplastrum ex anchusa, ad ambusta, Ceræ albæ dodrantem, rosacei vnc. XVIII. His liquatis anchusæ purpureæ radicis siccæ leuissimè tritæ triens inspergatur.

Aliud. Anchusæ radicis viridis, marrubii comæ, singul. quadrantem, Coquito in olei dodrante, & abiicito. Ad oleum autem ceræ albæ quincuncem adiicito, ac dissoluito.

Emplastrum pompholygerum, Pompholygis sextãtem, spumæ argenti quadrantem, cum succo seminis lini terito, & ad hæc liquata ac frigefacta, ceræ sexuncem, adipis anserini aut gallinari sextantem, olei chamæmelini sexuncem adiicito.

Emplastrum phycotyche, dolorem eximens, ad sedem destinatum, Thuris vnc. XVII. myrrhæ septuncem, opii drach. IIII. aluminis scissi drach. II. butyri drach. IIII. ouorum assatorũ vitellos IIII. cadmiæ vstæ & lotæ drach. IIII. pompholygis drachmas VI. ceræ Tyrrhenicæ drach. VIII. adipis anserini drach. XVI. medullæ ceruinæ drachmas XI. plumbi vsti & loti drach. VIII. lapidis hæmatitæ drach. I. œsypi liquidi drach. IIII. Arida terito cum vino Italico, & liquata misceto.

Emplastrum Amythaonis, ad distortos ac conuulsos articulos: est etiam attractoriũ, Ammoniaci, ceræ, bdellii, singul drach. VIII. terebinthinæ, iridis Illyricæ, galbani, singul. drach. XX.

Emplastrum Aristophanium, mollitorium, Picis lib. IIII. picis naualis lib. II. ceræ lib. I. opopanacis vnc. I. aceti heminam I.

Emplastrum ex plumbagine, ad calidas affectiones, Plumbaginis trientem, spumæ argẽti sextantem, cerussæ sextantem, ceræ bessem, olei myrtei lib. II. arida cum vino teruntur.

Emplastrum Coracum, ex aceto mulso, ad pudenda destinatum & ad nomas, Gallæ sextantem, squamæ vnc. I. S. chalcitidis, thuris, sing. vnc. I. Terito cum aceto ad dies sufficientes, deinde mellis quincũcem misceto. Seorsum autem ceratum parato, ex myrtei aut rosacei sextante, & adipis taurini besse, ceræ triente, terebinthinæ vnc. I. Misceto, ac simul conterito, & vtitor, velut eo quod ex charta constat, tum per instrumentum ad pus trahẽdum aptatum, tum per linamentum.

Emplastrum ex aceto & oleo, Spumæ argenti partem I. olei, aceti, sing. partes II. quidam verò III accipiunt.

Emplastrum ex Achate, discutiens ac molliens, Lapidis Achatæ semiusti vnc. I. S. ceræ quincũcem, resinæ frictæ quadrantem, olei vnc. I.

Emplastrum Isis, ad cruenta vulnera, glutinans, incarnans & purgans, Squamæ æris, æris vsti, aristolochiæ rotundæ, sing. drach. VIII. aluminis scissi drach. VI. salis ammoniaci drach. VIII. thuris drach. VIII. ammoniaci thymiamatis drach. VIII. myrrhæ drach. XII. aloes drach. XII. galbani drach. XII. succi radicis dracunculi drach. VIII. ceræ lib. I. colophoniæ lib. II. olei veteris quadrantem, aceti quod satis est.

Emplastrum Athena, ad vlcera sordida, impacta, & neruos sauciatos, Malicorii, æris vsti, gallarum, aristolochiæ rotundæ & longæ, salis ammoniaci, ammoniaci thymiamatis, squamæ æris, aluminis scissi & rotundi, iridis, misyos, atramenti sutorii, chalcitidis, æruginis rasæ, cadmiæ, aloes, myrrhæ, propolis, galbani, singul. vnc. I. ceræ drach. CC. picis drach. CC. colophoniæ drach. C. olei sexuncem, aceti quod satis est.

Emplastrum ex dictamno, glutinans, ad canum morsus & vlcera omnigena, Spumæ argenti lib. II. squamæ æris vnc. I. S. olei veteris sext. II. diphryæ quadrantẽ, gentianæ vnc. I. S. aristolochiæ, æruginis rasæ, singul. vnc. II. S. dictãni, æris vsti, sing. vnc. II. S. colophoniæ lib. I. mãnæ, galbani, aloes, sing. quadrantem, ammoniaci thymiamatis sexuncem, propolis sextantem, ceræ sexuncem & vnc. S. Oleũ cum spuma argẽti primũ coquere oportet, donec non inquinet, deinde ab igne ablatis iniicere æruginẽ & squamã æris, & rursus coquere donec nõ inquinet, & rursus ablatis resinã & ammoniacũ cribratũ adiicere, & mouere donec feruere desinat, ad ignémq; apponere, & vbi parum efferbuerint, æs & diphryges immittere, & rursus coquere donec spissentur: deinde cerã indere, eáque donec non inquinet cocta, propolim adiicere, & paulo pòst aloen, mannam, dictamnum, aristolochiam, gentianam, singula trita inspergere vbi parum sunt perfrigerata.

Emplastrũ Barbarum, ad cruenta vulnera, & fracturis callos obducit, Bituminis Iudaici, picis siccæ, ceræ, resinæ, singul. lib. I. terebinthinæ sextantem, spumæ argenti vnciam I. cerussæ vnc. I. S. mannæ sextantem, opopanacis sextantem, myrrhæ sextantem, olei quadrantem, aceti quod satis est.

Emplastrum ex salicibus, glutinatorium, & quod sanguinem spuentibus, & pectore suppuratis in thoracẽ imponitur, Misyos, chalcitidis, cerussæ, æruginis, gallæ, aluminis scissi & rotundi, melanteriæ, sing. sexuncem, ceræ lib. II. resinæ piceæ lib. II. picis lib. II. malicorii sexuncem, bituminis lib. II. foliorum salicis lib. II. olei rosacei trientem, atramenti sutorii sexuncem: aceti quod satis est. Quidam etiam terebinthinæ dodrantem.

Emplastrum Nicolai, ad cruenta vulnera, sinus glutinans, Squamæ æris trientem, æruginis rasæ vnc. I. spumæ argenti vnc. I. S. aristolochiæ longæ & rotundæ, sing. vnc. I. aluminis scissi & rotundi, sing. vnc. I. atramenti sutorii vnc. I. sulphuris viui vnc. I. gallæ omphacitidis trientem, salis ammoniaci vnc. I. misyos vnc. I. origani vnc. I. chamæleonis vnc. I. cadmiæ racemosæ vnc. I. veratri albi vnciam I. peucedani quadrantem, seminis apii sextãtem, radicis symphyti vnc. I. S. cerussæ vnc. I. S. succi mandragoræ vnc. S. chalcitidis vnc. I. S. Samii asteris vnc. I. thuris masculi vnc. I. aloes vnc. I. bdellii sextantem, opii Thebaici sextantem, myrrhæ Troglodyticæ vnc. S. ammoniaci thymiamatis vnc. I. fœnigræci sexuncem, succi perdiciadis sexuncem, ceræ flauæ lib. III. colophoniæ lib. II. resinæ piceæ lib. I. bituminis lib. I. mastiches sexuncem, picis nigræ lib. II. olei veteris lib. I. styracis vnc. I. opopanacis vnciam I. S. aceti quod satis est.

Emplastrũ Icesium, ad strumas, & abscessus, & splenem, & articulos, & ad coxendicum morbum, Spumæ argẽti drach. CXX. olei veteris sextar. II. aceti sextar. I. æruginis drachmam I. S. corticis piceæ drach. VIII. chamæleonis cum radice drachmas XVI. euphorbii drachmas XVI. succi hypocistidis drachmas XVI. propolis drachmas XVI. myrrhæ drachmas XVI. helenii drach. XVI. pyrethri drachmas XVI. ceræ lib. III.

Emplastrum Neronis, ad plagas, & omnem carnosarum partium dolorem, Olei veteris lib. I. S. spumæ argẽti lib. I. ceræ, resinæ piceæ, singulorum septuncem & vnc. S. ammoniaci thymiamatis trientem, cerussæ trientem, galbani, mannæ thuris, myrrhæ, thuris, singul. vnc. I.

Emplastrũ oxerũ multiplicis vsus, Picis siccæ lib. II. ceræ lib. I. ammoniaci thymiamatis vnciã. I. terebinthinæ lib. S. galbani sextantẽ, mannæ sextantẽ, aceti sextar. I. S.

Emplastrum aceratum (*id est sine cera*) Galeni, glutinat & concoquit, suppurãs vlcera, cum ricinino aut veteri oleo dissolutũ, velut medicamentũ quod linamentis illinitur, Spumæ argenti lib. III. olei ricinini aut veteris lib. IIII. aceti acerrimi lib. II. squamæ æris nigræ, chalcitidis, æruginis, singul. sextantem. Spumam argenti cum oleo coquito ad strigmenti spissitudinem, deinde metallica pluribus diebus cum aceto trita adiicito.

Emplastrũ ex metallicis, Chalcitidis vnc. I. misyos sextãtẽ, squamæ æris quadrãtẽ, thuris quadrãtem, colophoniæ sextãtẽ, galbani vnc. I. S. ceræ lib. vnã, olei vnc. XV. aceti quod satis est.

Emplastrum Harmonia, ad fracturas, Chalcitidis trientem, squamæ æris sextantem, & vnc. S. æris vsti vnc. I. thuris sextantẽ, olei lib. I. aceti lib. I. Coquito metallica in aceto & oleo donec non inquinent, deinde thus adiice.

Emplastrũ melinũ Serapionis, Spumæ argẽti lib. I. ceræ septũcẽ, ammoniaci thymiamatis quadrãtem, & vnc. S. galbani, æruginis, singul. drach. IX. colophoniæ septũcẽ, myrrhæ drach. I. olei heminam vnam. S. Spumam argen-

tũ coquito cum oleo, donec non inquinet, deinde reliqua adiicito.

Emplaſtrum Anicetum, glutinans, diſcutiens, ſquamas ſeparans, & ad diſtortiones, Baccarũ lauri, iridis ſiccæ, thuris, ſingul. drach. LX. æris vſti drach. XX. nitri, ſalis, ammoniaci thymiamatis, ſingul. drach. XX. pyrethri, ſtaphidis ſylueſtris, ſeminis roriſmarini, grani Cnidii, ſinapis, ſtercoris colũbini, ariſtolochiæ, cumini, æruginis, cyperi, ſeminis erucæ, ſingul. drach. VIII. aceti heminas XII. Terito ſub canis ardoribus donec acetũ fuerit cõſumptũ: deinde decocti caricarum craſſiſſimi dodrantem adiice, & ex permiſtis paſtillos finge, & exſicca. Vſu verò expetẽte, ex ipſis paſtillis ſextantẽ cum aceto tere, & reſinæ quadrantem, ceræ Tyrrhenicæ ſextantem, olei ſextantẽ admiſce.

Emplaſtrũ ex lolio, Picis lib. II. reſinæ piceæ dodrantẽ, ceræ Tyrrhenicæ quincuncem, olei quadrantem, bituminis cribrati ſextantem, farinæ lolii ſextar. I. aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex ſucco ſycamini, Spumæ argenti, picis aridæ, adipis, ſingul. beſſem, terebinthinæ quadrantẽ, ceræ quincuncem, æruginis raſæ, opopanacis, galbani, ſingul. vnc. I. olei ricinini, aut ſuſini, aut veteris valde, heminam I. picis liquidæ hemin. I. ſucci ſycamini cui⁹ fructus ſycomora vocantur heminam vnam.

Emplaſtrum duplicis coloris, Æris vſti, aluminis ſciſſi, ammoniaci thymiamatis, ſingul. vnc. I. ceræ lib. I. colophoniæ lib. I. adipis porcini lib. I. aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrũ Indicum, ad nomas & ſanguinem ſpuentes, Ceræ, reſinæ frictæ, picis ſiccæ, bituminis, liquidi zacynthii, ſingul. lib. I. ceruſſæ, chalcitidis, miſyos, melanteriæ, aluminis ſciſſi & rotundi, gallæ omphacitidis, malicorii, ſingul. ſexuncem, aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex cinere aſpidũ, diſcutit ſtrumas & podagras, Terebinthinæ, lapidis Aſii, bituminis Iudaici, ſingul. drach. CCCLX. ceræ, baccarum lauri, ammoniaci thymiamatis, aphronitri, adipis vitulini, ſing. drach. CCCXL. lapidis pyritæ, calcis viuæ, ſingul. drach. CXL. cineris aſpidum drach. CXL. olei veteris heminas II. Medicamento perfrigerato cinerem inſpergito. Paratur etiam ſine cinere, eo quòd aliqui ipſum auerſentur, & nihilominus efficax eſt propter Aſium lapidem.

Emplaſtrum leæna ſiccans, & diſcutiens, Ammoniaci thymiamatis, plumbaginis, ſingul. drach. C. ſinapis drachmas VIII. radicis chamæleonis drach. XVI. colophoniæ drach. C. ſquamæ æris, radicis herbæ lanariæ, euphorbii, æruginis, ſingul. drach. VIII. ariſtolochiæ drach. XVI. pyrethri drach. VIII. olei veteris heminã vnam, & raphanini quod ſatis eſt.

Aliud leæna, ex alto euocans, & humores euacuans, Atramenti ſutorii ſextantem, auripigmenti vnc. I. veratri nigri, thoracum cantharidum, ſingul. drach. I. S. ſandarachæ quadrantem, ceræ lib. I. S. reſinæ frictæ lib. I. olei heminas duas.

Emplaſtrum Macedonicum, Ceræ, colophoniæ, picis, adipis taurini, thuris, ſingul. æquales partes liquefacito, & ab igne ablatis thus inſpergito.

Emplaſtrum ſphærion, ad feruida, Ceruſſæ, ſpumæ argenti, calcis viuæ, ſingul. quadrantem, ceræ vnc. I. S. nitri Berenicarii, roſacei, ſingul. vnc. I. liquefacta aridis affundito, & pilulas formato. Vſu verò expetente, olei ſexuncẽ cum ceræ ſextante liquefacito, & medicamenti vnc. I. addito, & ſpathula agitato. Frigefactum autem cum aquæ dodrãte collidito. Ego verò etiã roſacei quadrãtẽ addo.

Emplaſtrum ex ochra, inflammationes arcet, tũ iis qui ſua ſponte, tum qui in iudicio torti ſunt. Ochræ Atticæ lib. II. cretæ lib. I. ſpumæ argẽti beſſem, vino terito, ceræ, colophoniæ, picis, reſinæ piceæ, ſingul. lib. I. terebinthinæ beſſẽ, olei lib. II. hæc ſimul in maſſas formato. Reſoluuntur autem hoc modo, Ceræ lib. I. olei veteris lib. III. medicamenti lib. I cum vino conquaſſato.

Emplaſtrum ex cedria, glutinans, diſcutiens, exterens, Ceræ, picis ſiccæ, ſingul. lib. I. colophoniæ beſſem, cedriæ ſexuncem, liquefacta ſimul coquito donec non inquinent.

Aliud mollitoriũ, Ceræ, picis, ſingul. beſſem, colophoniæ drach. XXV. propolis drach. XVII. cedriæ drach. XX.

Emplaſtrum è pumice cicatricẽ inducẽs, Olei myrtei lib. II. ceræ lib. I. pumicis vſti & vino extincti drach. VI. ſquamæ ſtomomatis drach. VI. æris vſti, cimoliæ, ſingul. drach. V. Supra linamenta adhibetur, & ſpongia ex aqua ſuperimponitur.

Emplaſtrum παῦλα, (*id eſt quies*) ad ſtrumas & inguinũ tumores, Ceræ, colophoniæ, nitri, ſingul. lib. I.

Emplaſtrum ex nitro ad carbunculos, Nitri torrefacti quadrantẽ, ceræ, olei, colophoniæ, ſingul. vnc. vnã S. ſucci cyrenaici aut medici drach. X. imponitur linamentis exceptum dilutum.

Emplaſtrum ex anemona, Anemonæ exunguis ſextantem, ceræ quincuncem, olei trientem, reſinæ quincũcem & vnciæ dimidium, colophoniæ lib. II. S.

Emplaſtrum Machærionis, viride, ad coxendicũ morbum, articulos compactos, abſceſſus: Opopanacis, galbani, æruginis, myrrhæ, iridis, ammoniaci thymiamatis, ariſtolochiæ, ſingul. vnc. I. terebinthinæ, ceræ, olei omphacini, ſingulorum ſeptuncem. Aliud viride ſimplex. Reſinæ lib. III. ceræ lib. I. æruginis raſæ lib. S. thuris drach. XXV. Aceti quod ſatis eſt. Aliud viride, faciens ad vlcera humecta, & carnem ſuperexcreſcentem. Colophoniæ ſexuncem, æruginis raſæ vnc. I. S ceræ ſextãtẽ, ſalis Cappadocici vnc. I. roſacei ſextãtẽ, aceti quãtũ ſatis eſt.

Emplaſtrum rutaceum, ad pleuriticos. Rutæ viridis lib. I. butyri lib. I. S. terebinthinæ vnc. XV. opopanacis quadrantem, galbani quadrantem, olei anethini lib. I.

Emplaſtrum ex lixiuio, ad coxendicum & articulorum morbum & ad tumorem laxum, Ceræ, olei veteris, lixiuii per calcem excolati, ſingul. lib. I. reſinæ frictæ, nitri Alexandrini, nitri albi, terebinthinæ, ſingul. ſexũcẽ, nitra cum lixiuio terito.

Emplaſtrum ex nitro, ad abſceſſus, & tumores induratos, Olei veteris, ceræ, aphronitri, ſaponis, lixiuii, ſingul. lib. I. terebinthinæ ſexũcem, galbani, propolis, ammoniaci thymiamatis, ſingul. vnc. I. præpara velut præcedens.

Emplaſtrũ ex ſale, Ceræ trientem, olei lib. I. ſalis communis trientem, aphronitri triẽtem, ceruſſæ beſſem, aceti ſextantem, ad arida conterenda. Aliter, Salis communis, nitri, ſingulorum trientem, ceræ, olei veteris, ſingulorum ſexuncem, aquæ marinæ quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex perna: ſoluit tophos, Pinguedinis pernæ ſuillæ veteris, ammoniaci thymiamatis, caſei veteris bubuli aut caprini, adipis taurini, picis naualis quæ de nauibus deraditur, & apochyma appellatur, ſingul. lib. I. medullæ ceruinæ beſſem, œſypi cerati quadrantem, olei cyprini ſexuncem. Vini Ægyptii quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum ex Cinnabari ad tophos & alios omnis generis induratos tumores: appellatur pampates. Spumæ argẽti lib. I. olei veteris ſext. I. ſquamæ æris vnc. I. æris vſti vnc. I. cynnabaris ſcrup. XVIII. magnetis viuẽtis vnc. I. lapidis Phrygii drach. VI. lapidis pyritæ, Cadmiæ, æruginis raſæ, thuris, ſingul. vnc. I. diphrygis ſextantẽ, aloes vnc. I. S. galbani vnciam I. S. lapidis onitæ Scythici ſcrup. XVIII. lapidis hæmatitæ vnc. I. propolis lib. I. ſcrup. XXVIII. ceræ vnc. XVII. lapidis perdicitæ vnc. I (Aliud exemplar perdiciatæ habet) betonicæ vnc. I. ſcrup. VIII. gẽtianæ vnc. I. ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingul. drach. IIII. chamæleonis nigri vnc. I. dictamni ſcrup. XLII. reſinæ ſiccæ lib. I. adipis ſtruthiocameli lib. I. lapides cũ ſpuma argenti terito, adiiciens floris ſalis lib. II. particulatim, donec totum fuerit læuigatum.

Emplaſtrum ex nucibus auellanis ad tophos articulorum approbatum, Lixiuii per calcem excolati ſexuncẽ, nuclei nucum auellanarũ ſextantem, aphronitri ſexuncẽ, olei veteris lib. I. ſaponis gallici trientem, mellis beſſem, candida ouorum VI. ceræ dextantem, terebinthinæ ſextãtem: terito cum lixiuio.

Ceratum ex torpedine, ad podagrã, dolorem eximẽs, admirandum. Quinto menſis Martii die in domo ſubterranea, in ollam olei communis ſextar. II. mittito, & cum lignis vitis coquito, vbique ebullierit, torpedinis piſcis marini lib. I. iniicito, & ſanguinis talpæ animalis quod à

quibusdã asphalax, ab aliis Madaniudã dicitur, triẽtem: & simul coquito donec carnes piscis dissolutæ fuerint aut frictæ: deinde ad excolatum oleum adiice ceræ moderatum modum, quò spissitudo quamtenerrima cerati fiat, quod in linteolum infractum imponito.

Emplastrum ex vrina muli podagricum, Vrinæ muli masculi sextar.IIII. spumæ argẽti lib.II. olei veteris minam I. Diu omnia terito vt strigmentitia euadant, & coquito donec non inquinent.

Emplastrum ex lapidis Asii flore, Philagrii, ad tumores duos, Peucedani radicis, floris lapidis Asii: qui si nõ adsit, salis, ammoniaci thymiamatis, lanarum succidarum vstarum, singul. vnc.I. aristolochiæ rotũdæ, pumicis, stercoris canini, æruginis rasæ, squamæ æris, misyos, singul. scrup. XVIII. castorii scrup. XVIII. myrrhæ quadrantem, aceti acerrimi quadrantem, ceræ vnc. XII.S. resinæ piceæ, picis brutiæ, singulorũ vnc. XVIII.S. scrup. VI. olei veteris quantum satis est.

Aliud ex eodem, Galeni, Ceræ, terebinthinæ, singulorum libram vnam, lapidis Asii, mannæ, singulorum quadrantem, olei cyprini sextantẽ, aquæ pileatoris quantum sufficit.

Emplastrum ex flore salis, ad arthriticos in declinationibus, Terebinthinæ, resinæ frictæ, resinæ piceæ, ceræ, singulorũ lib.I. picis siccæ, aluminis scissi, floris salis, singulorum lib.S. Coquito in duplici vase.

Emplastrum nutrix, carnem in vlceribus generãs: Rosacei, terebinthinæ, mellis, singulorum sextãtem, cerussæ, butyri, singulorum vnc.I. Alii etiam thuris vnc.I.

Emplastrum Italicum, purgans sordida vlcera, & incarnans, Fici syluestris tenerum corticem in oleo coquito, & abiicito, & in oleo ceræ fuluæ quantum sufficit liquato. Vtere, linamentis illito.

Emplastrum arrigendi vim habens, Satyrii pudendi ceruini, caudæ scinici, singul. drach.II. seminis erucæ, pyrethri, seminis rorismarini, ceræ, singul. drach.II. terebinthinæ drach.I. oua passerum Troglodytarum tria, stelliones tres, olei laurini aut irini quod satis est. Stelliones viui in aceto macerantur ad dies XL. vase infimo defosso.

Emplastrum aureum, ad cruenta vulnera, Thuris, aluminis scissi, singul. sextantem, colophoniæ, resinæ, singulorum lib.I. olei quadrantem, auripigmenti sextantem. Auripigmentum cum aceto teritur.

Emplastrum ad fracturas, Oribasii, Picis brutiæ lib.I. & trientem, spumæ argenti lib.I. & trientem, thuris bessem, terebinthinæ quincuncem, adipis taurini lib.I. & trientem, galbani, opopanacis, singul. vnc.I. ceræ trientẽ, olei veteris lib.I. aceti quincuncem.

Emplastrum ad fracturas, & cum vulnere & sine vulnere. Ex Heraclida, Picis aridæ minam I. spumæ argenti minam I. mannæ minæ S. adipis vitulini minam I. ceræ Tyrrhenicæ vnc. XXVI. opopanacis drach. VIII. æruginis rasæ, æris cyprii, singul. quintam & decimam minæ partẽ, terebinthinæ minam I.S. olei ricinini aut veteris heminam I. aceti heminæ S.

Œsypi liquidi medicamenti præparatio, Meliloti trientem, cardamomi sextantem, lanarum valdè sordidarum sexuncem. In vini sextar.II. ad triduum macerata coquito donec parum supersit, & facta collatura, ad vinum olei quadrantem misceto, & coquito donec parum de vino restet, & tunc iniice colophoniæ dextantem, terebinthinæ dextantem. Quidam etiã ceræ dextantem miscent, & hyssopi herbæ vnc.I cum aliis coquunt: alii lanas vino lauant, & vinum cum sorde, quam etiam pinon vocant, siccant. Vsu verò exigente, ex ipso quadrantẽ coniiciunt, & reliqua velut dictum est.

De ceræ ad oleum addendæ modo.

Si velis vnguenta præparare velut ea quæ acopa vocãtur, quadruplum oleũ ad ceram immittes: si verò quemadmodũ in fracturis, molle ceratum efficimus, duplum. At si medicamẽtum emplastri forma facere voluerimus, tunc æqualem olei modum ad ceram miscebimus, si aer ambiens moderatus fuerit: sin cera vetus sit aut squallida, & aer ambiens frigidus, paulò plus olei sit quàm ceræ: quemadmodum vbi cera pinguis fuerit, & aer ambiens

A calidus, paulò copiosior cera quàm oleum sit. Hoc autem paulo plus, duodecima pars sit, in vtramque à medio & æquali modo partem. nam tunc XI. aut XIII. olei vncias, ad ceræ lib. vnam miscebis.

Ex Antylo, de coctura medicamentorum quæ in emplastra mittuntur, Spuma argenti in medicamentorum cocturis cum oleo coquitur. Oportet autem ipsam tritam, rursum cum oleo læuigare, vt strigmẽtitia euadat, & postea sic coquere ad lentum ignem, indesinenter mouendo. Principio igitur intumescit, & in bullas exurgit. Vbi verò propè accessit ad sufficientem cocturam, colore fæculẽtior fit: modum autem cocturæ accipit, quum ex tumore confidet, & non amplius manus inquinat. Plumbago similiter vt spuma argenti coquitur: modus cocturæ ipsius est non solùm vt non inquinet, sed etiam vt ex igneo colore in fuluum & valde floridum transeat.

Æs vstum coquitur non à principio immissum, sed vbi semicoctum iam est emplastrum: modus cocturæ est si non valde modicum immittatur, vt colore præualeat, & emplastrum fuluum efficiat. Squama æris coquitur vt æs, & eodem tempore immittitur, & eandem cocturæ rationem habet. Nisi enim color eius præualuerit, & emplastrum fuluum effecerit, nondum iustam cocturam habet. Sed & ferri squama eodem tempore iniicitur, & fuluum colorem inducit. Sori & diphryges immittuntur etiam ipsa in medio cocturæ. Modus autem diphrygis idem est qui squamæ æris, vt colore præualeat: sori verò nullum proprium habet modum. Omnibus autem communis modus est vt non inquinans fiat emplastrum.

Chalcitis similiter vt æs coquitur, & cocturæ ipsius modus est vt fuluius quodammodo & magis Puniceum faciat emplastrum. Flos æris similiter vt æs coquitur: modus autem cocturæ communis est. Atramentum sutorium in media coctura immittitur. Et dum coquitur, liuidiorem emplastri colorem facit: si verò non sint alia quæ ipsi reluctentur, nigrum emplastrum facit. Misy in fine iniicitur. proprium autem modum nullum habet.

Auripigmentum & sandaracha in fine cocturæ immittuntur. Plumbum vstum in media coctura iniicitur. Cerussa in alba emplastra in fine inditur: (sic enim colorem conseruat, & magis albefacit) verùm in nigra à principio. dum enim amplius coquitur, nigrum euadit.

Ærugo in viridia emplastra post cocturam iniicitur. In quibusdam verò omnino non in ollam immittitur, sed ad ipsam in pila læuigatam & manentẽ reliqua euacuantur. At in melini coloris emplastris, vbi semicocta est præparatio iniicitur. moderatam enim cocturam adepta, melinum colorem inducit. Verùm in iis quæ duplicem faciem ac geminum colorem præferunt, statim ab initio æruginem incoquimus. Perseuerans enim in coctura, primùm melinum colorem inducit, deinde duplicem faciem repræsentans, postremò fuluum colorem efficit.

Alumen plerunque post cocturam iniicitur: proprium cocturæ modum nullum habet. Minium immittitur in fine. Cadmia & Pompholyx iniiciuntur in principio. Sal & Nitrum in medio cocturæ; sulphur in fine. Coctura verò ipsius emplastra nigrefacit. Terra omnis & lapides immittuntur plerunque in fine: pumex item in fine. Conchylia quoque vsta in fine iniiciuntur. Oleum si in principiis iniectum fuerit ad resinã aut picem liquidam, emplastrum non spissatur. Oportet igitur vbi spissata fuerint quæ coquuntur, ita oleum iniicere. Pinguedines reliquas nõ salsas circa mediam cocturam immittere oportet. Ex vnguentis irinum cocturam fert, Cyprinum & rosaceum minus: reliqua penitus nõ. quare in fine cocturæ immittenda sunt. Cera nõ coquitur per se sola: (cõburitur enim) neq; cũ resina liquida aut pice liquida, (inspissata enim manet) sed aut oleo puro, aut oleoso alicui, cũ quodã metallico cocto superiniicitur aut resinæ aut pici præcoctæ, & prius spissatæ cũ aliis quæ iniici debẽt. Resina sicca cũ cera iniicitur. Liquida verò præ omnib⁹ aliis ipsa per se ipsam coquitur, si nõ valde modica assumatur. Pix præ aliis omnib⁹ immittitur. Mod⁹ autẽ liquidæ est vt dũ coquitur spissetur: siccæ verò maximè cũ aceo, vt nõ amplius bullas emittat, neq; intumescat.

Pix naualis trita, & ſuperfluitatibus quæ in ipſa ſunt per cribrū ſeparatis, coɗo emplaſtro inſpergitur: ſi verò mollis fuerit, cum oleo diſſoluitur: verùm prior ratio exactior eſt, eo quòd in poſteriore pondus non ſeruetur. Bitumē coquitur à principio immiſſum: non autē oportet ipſum læuigare, quoniā aſpretudines ficus granis ſimiles habet: quare in acaſſas partes frangatur, & in aceto coquatur, ita vt ne moueatur, donec non amplius bullas emittat. Ego verò (inquit Timocrates) in oleo coxi, & ſucceſſit. Propolim mollire oportet & coquere. nam ex coctura penitus non cōfunditur. Si verò etiam ceram emplaſtrum ſuſcipiat, cum cera propolim, quemadmodum etiam galbanum, contuſim iniicere oportet. Ammoniacum circa mediam cocturam iniicitur. Oportet autem, ſi teri ac cribrari poteſt, tenue hoc inſpergere: ſin minus, cum humore aliquo læuigare, & ſic iniicere. Si quidem ad cruenta vulnera deſtinatum ſit emplaſtrum, cum aceto aut vino: ſi verò fiſtulare ſit, aut ſtrumis dicatum, omnino cum aceto: (ſi verò molle, qualia ſunt ea quæ ad annum parantur) cum aqua: deinde ita læuigatū aliis perfrigeratis affundere, vt ne efferueſcant. Opopanax iniicitur longè poſterius ammoniaco. Omnino verò modica coctura opus habet. Galbanum cocturam omnino non fert. Sed vbi non inquinans factum fuerit emplaſtrum, tollas ab igne oportet, & ipſum mollitum iniicere. Sagapenum in mortario tunditur, & vbi tenerum fit cum emplaſtro emollitur, poſtquā ab igne fuerit ablatum. Aloe inſpergitur poſt cocturam. Papaueris ſuccus pridie in modica aqua maceratur, deinde in pila teritur, atque ſic ad ipſum infunditur etiam emplaſtrum. Thapſia poſtrema inſpergitur, aut cum humore aliquo teritur. Bdellium læuigatum inſpergitur, poſtquam ab igne ablatū eſt emplaſtrum. Si verò pingue ſit, & læuigari non poſſit, ſimiliter vt ſagapenum contuſum ipſum, & ad emplaſtri formā redactum, cum emplaſtro molliemus poſt cocturam.

Thus & manna in fine cocturæ inſperguntur, trita cum modico melle, aut aceto, aut aqua, aut vino, ſi humorem ſuſcipiat emplaſtrum. Myrrha perfecta iam coctura iniicitur. Semina, radices & herbæ nullam cocturam ſuſtinent: ad trita igitur, & in pila permanentia, liquata affunduntur.

DE MALAGMATIS ET EPITHEMATIS, Cap. XVIII.

Malagmata appellata partim mediis corporis partibus imponuntur diu iam inflāmatis, aut induratis, aut feruentibus, aut perfrigeratis, aut fluxione laborantibus: partim articulis cōpactis, aut neruis perfrigeratis, aut etiā aliis in ſcirrhū induratis partibus conueniūt. De his igitur & in capite de emplaſtris dictū eſt, & in capite de acopis dicetur. Ex his autem quæ mediis partibus cōueniunt (quæ ſanè etiam propriè epithemata appellantur) ea quidem quæ ſtomacho & hepati adhibētur, qualiacunq; tandem fuerint, etiam corrobrante facultate per adſtringentia opus habent. nam ſine his periculum vitæ ſequitur, quum illa cōmunia ad vitam conſeruandā opera habeant: vnde ex aromatibus maximè cōponuntur. Stomacho igitur aut non concoquēti, aut debili, aut inflato, epithemata ex ſeminibus, & meliloto, & aloe, & abſinthio, & ſampſucho, & nardo, & maſtiche imponuntur: hepati verò, ex myrobalano, ammoniaco, adipibus, & chamæmelino: ſpleni autē, quæ ex calce, auripigmento, cappari, ſalicibus, cardamomo, ærugine, ammoniaco, & aceto parantur: quòd ſi fluxione laborent partes circa ventrem, quæ ex œnanthe, alumine, melino, & aliis adſtringentibus cōponuntur. nam & hæc per abuſum in cōmuni malagmata appellant, etiamſi contrariam iis quæ mollire poſſunt facultatem habeant. At vbi feruent viſcera, velut in febribus ardentibus, malagmata ex croco, roſaceo, ſucco ſeminis lini, aut ſoridis aut polygoni, adipe ſuillo, & ſpuma argenti conueniūt: perfrigeratis verò, quæ ex opobalſamo, folio, caſſamo, pipere, parantur: thoraci autē in ſanguinis reiectionibus, adſtringētia & ſiccantia, ex alumine, & ſalice, & bitumine cōpoſita conueniūt: in tabe verò, ea quæ ex baccis lauri, marrubio, cardamomo, & calce fiunt.

Malagma ex meliloto, Croci, nardi Celticæ, cyperi, cardamomi, iridis, myrrhæ, ſing. ſextantem, meliloti lib. I. ammoniaci thymiamatis lib. I. ceræ lib. III. terebinthinæ lib. I. cyprini lib. III. gleucini lib. II. bdellii ſexuncem. Quidam etiam cypheos ſextantem, vini quod ſatis eſt.

Malagma Polyarchion, ex libris de compoſitione medicamentorū ſecundū locos, Galeni, Ceræ, terebinthinæ, bdellii, ammoniaci thymiamatis, cardamomi, cyperi, ſing. minā. I. meliloti, amomi, nardi Indicæ, croci, myrrhæ, thuris xylocinnamomi, ſing. drach. XXV. olei Cyprini heminā I. vini Italici quantum ſatis eſt. Præpara & vtere quandoque meraco, quādoque reſoluto cū cerato cyprino. Polyarchion aliter, Xylobalſami, coſti, iridis, cyperi, myrrhæ, floris iunci odorati, cardamomi, thuris, ſpicæ nardi, maſtiches, ſtyracis, bdellii, amomi, folii, croci, caſiæ, pyrethri, ariſtolochiæ longæ, ſing. vnc. I. ammoniaci thymiamatis vnc. I. S. reſinæ frictæ quadrantem, terebinthinæ lib. I. medullæ ceruinæ ſextantem, ceræ lib. II. opobalſami ſexuncem, vini beſſem.

Malagma Philagrianum, Croci vnc. I. S. aloes, ammoniaci thymiamatis, bdellii, ſtyracis ſing. vnc. I. adipis anſeris ſextantē, œſypi medicamenti trientem, palmularū ſextantem, libr. I. nardini ſexuncem, melini ſexuncem, vini quantum ſatis eſt ad arida terenda.

Malagma odoratū, Croci, aloes, maſtiches, abſinthii, ſtyracis, œnanthes, caſſami, caryophylli, ſing. quadrantē, nardini libr. I. ceræ libr. I. melini ſexuncem, palmulas XII. vini quod ſatis eſt.

Malagma Baion, Cardamomi, caſiæ, œnanthes, Celticæ, balauſtiorum, propolis, ſing. ſcru. VIII. herbæ Sabinæ, caſſami, amomi, ſing. ſcrup. VI. floris iunci odorati ſcrup. XVIII. iridis ſcrup. IIII. caryophylli ſcrup. I. S. ſuffimenti liliacei ſextātem, thuris, myrrhæ, ſing. vnc. I. ladani ſexuncem, bdellii, maſtiches, aloes, nardini, lentiſcini, ſing. vnc. S. reſinæ aceris, reſinæ piceæ, terebinthinæ, ſing. quadrantem, opobalſami vnc. I. ammoniaci thymiamatis ſcrup. VI. ceræ ſextantem. Succulenta & arida contuſa oleo œnanthino terito. in alio exemplari etiam piperis ſcrup. XVIII. habentur: quidam etiam moſchi ſcrup. I. habent.

Malagma Galenium, Croci vnc. S. aloes vnc. I. maſtiches quadrantem, ſeminis abſinthii ſcrup. VIII. œnanthes ſcrup. VIII. palmulas magnas III. ceræ quadrantem, olei melini ſexuncem.

Malagma Brythrion, Styracis quincuncem, malorum Cydoniorum vnc. XX. maſuchæ aut maſuaphii, croci, ſingul. drach. X. micarum panis, cypheos, ſing. drach. V. œnāthes ſextantem & vnc. S. caſſami, abſinthii, ſing. drach. X. caryophylli ſcrup. XV. ammoniaci thymiamatis ſcrup. X. opobalſami ſcrup. VI. S. nardini quincūcem, colophoniæ, gleucini, melini, ſing. dextantem, roſacei drach. X. propolis quincuncem, terebinthinæ dextātem, mellis cochlear. X. folii drach. X. ſpicæ nardi drach. X. ceræ ſeptuncem & vnc. S. vino Falerno aut Amminæo terito.

Malagma Nili ſplenicum, & ad omnem duritiam, Ceræ lib. I. ammoniaci thymiamatis lib. I. olei cyprini lib. I. croci vnc. S (alii vnc. I. habent) aceti quod ſatis eſt.

Malagma Citrinum, Ceræ, colophoniæ, ſing. lib I. ammoniaci thymiamatis, auripigmenti, calcis, aluminis, aceti, ſing. cyath. VIII. arida terito cum aceto.

Malagma Tonſoris, Picis ſiccæ libram I. ceræ, reſinæ piceæ, ammoniaci thymiamatis, nitri, baccarū lauri ſiccarū, adipis taurini, ſing. lib. II. farinæ fœnigræci ſextar. I. pollinis ſext. I. radicis chamæleonis nigri aridæ lib. I.

Malagma ex ſtercore caprino, Oribaſii, ad ſplenicos, hydropicos, hepar induratū. Cyprini aut vetuſtiſſimi olei lib. III. ceræ lib. II. S. Pilularum ſtercoris caprini, baccarum lauri decorticatarum, iridis Illyricæ, ſingulorum ſextarios decem, terebinthinæ libram vnam, ſinapis, nitri, cyperi, ſeminis raphani, corticis radicis capparis, ſingulorū quadrantem, colocynthidis medullæ ſextantem, fœnigræci vnciam vnam: quandoque arida excipiuntur liquatis, quādoque aceto ſubacta. Si verò fluat venter, colocynthis non addatur.

Malagma ex ſtercore caprino, ſpōgiola ad hydropicos, Picis brutiæ libras II. S. nitri libram I. colocynthidis medullæ, pyrethri, opopanacis, grani Cnidii ſingulorū qua-

drantē,corticis radicis, capparis,thuris,iridis,adipis taurini,elaterii,squamæ æris,seminis apii, lathyridum,sing. sexuncē,baccarum lauri, sextar. S. farinæ fœnigræci vnc. S.fellis taurini sextantem,olei cyprini sextar.S.ceræ lib.i. resinæ frictæ lib.iii.caprini stercoris montani,seminis rorisinarini,cyperi,cardamomi,singul.sexuncem.

Malagma ex baccis lauri, Ceræ resinæ,picis,baccarum lauri,adipis taurini, singul. libr. i. nitri, ammoniaci thymiamatis,singulorum sexuncem,aceti quod satis est.

Malagma ex seminibus, Cardamomi,cyperi,herbæ Sabinæ, nitri, baccarum lauri, cassiæ, meliloti, fœnigræci, nardi celticæ,seminis apii,sampsuchi,anisi,radicis panacis, thuris, ammoniaci thymiamatis, terebinthinæ, singulorum quadrantem, mellis, ceræ, nardini, singul.lib.i. adipis taurini lib.i.

Malagma fœtidum,pleuriticum, Resinæ piceæ lib.i. ceræ,rutæ viridis,cyprini,singul.sexuncem, sulphuris viui,opopanacis,sagapeni,singul.drach.iiii. quidam etiam galbani drach.iiii.

Malagma ex sampsucho, Ceræ lib.i.terebinthinæ lib. ii. sampsuchi, baccarum lauri,fœnigræci, singul.sextar.i. nardini quod satis est.

Malagma Apollophanis,ad hepaticos, Ceræ drach. lxxx.terebinthinæ, mannæ, singul.drach. xl.Irini fæce conquassato, & pilam illinito.

Malagma copton,*id est quod contunditur*, ad stomachi & hepatis duriciam, Propolis sexuncem,styracis sextātem, mastiches vnc.i.terebinthinæ vnc.S. fæcis nardini quantum sufficit.

Malagma ex œnanthe, Oenanthes,aloes,croci,acaciæ, aluminis scissi, rosarum siccarum, succi absinthii, gallæ, omphacii,rhois Syriaci,mannæ,singul. drach.i.olei myrtei,ceræ,singulorū lib.i.palmulas magnas v. vini Aminæi quod satis est.

Malagma Antylium, Aluminis scissi vnc.S.aloes vnc. i.mastiches scrup.i. œnanthes scrup. vi. omphacii scrup. viii. rosarum siccarum scrup. viii. rhois Syriaci scrup. x. spinæ Ægyptiæ scrup.x. balaustiorum scrup.xx. gallarum scrup.xv.ceræ quincuncem,olei melini quod satis est.

Malagma ex vinaceis, Croci,sandicis,œnanthes,singul.vnc.i.aluminis scissi trientem,balaustiorum,omphacii,rosarum floris,baccarum myrti aridarum, sing.sextātem, ceræ albæ lib.i. olei melini lib. ii. malorum Cydoniorum trientem, palmulas Nicolaos x. vini Aminæi quod satis est : vinaceorum aridorum bessem. In vsu medicamenti quadrantem cum ceræ vnc.i.permisceto.

Malagma Anethinum, Anethi viridis sexuncē,meliloti sextantem, chamæmeli sextantem, papaueris capita viridia x. Coquito,& decocti lib.iii. & totidem olei misceto ac coquito:& vbi consumptum fuerit decoctum,adipis porcini recentis lib.ii adiicito,& seorsum scillæ assatæ internæ partis sextantem, & medullæ ceruinæ sextātem terito,ac omnia misceto.

Malagma Ambrosia,finiens febrem, Spumæ argenti lib.i.adipis porcini recentis sexuncem, succi seminis lini sexuncem,ceræ albæ dodrātem, rosacei lib.i. mellis quadrantem,croci vnciam i.quidam etiam vitellos ouorum crudos x.

DE ACOPIS, ILLITIONIBUS, DROPACIBUS ac sinapismis, Cap. xix.

Acopa dicuntur ex eo quòd primariò ad lassitudinis sensum inuenta sunt,velut est tensiuus, vlcerosus, & is sensus qui ossa lassare videtur : verumetiam aliis pluribus conueniunt. Quædam enim ex ipsis calfactoria sunt, quædam mollitoria, quædam lancinantia. Calefactoria igitur ex pipere,pyrethro,rorismarini semine,& similib[9] parantur, neruorúmque affectionibus conducunt, & perfrigerationibus vehementibus, & quæ difficulter recalescunt : mollitoria verò ad duritias & scirrhos, & compactos articulos,quorum materiam in capite de emplastris indicauimus.At lancinantibus quæ ex adarce,& rorismarini semine,& euphorbio, & grano Cnidio similibúsque componuntur,in diuturnis affectionibus,& quæ ægrè exigi possunt, & in quibus sinapismus etiam conuenit vti-

A mur.Cæterùm omnia acopa spissitudinem inter cerata & emplastra mediam habere conuenit.Sed & illitiones acopis consimiles, liquidiorem quodammodo compagem habent. At dropax duplici modo præparatur,altero velut emplastrum , altero velut malagma : quidam etiam calidum ipsum illinunt. verùm materiam acopis & emplastris similem recipit. Vsum autem exhibet cataplasmatis,diuturnis conueniens affectionibus, iisdem quibus & sinapismus.Sed & antè sinapismum adhibetur, vt corpus ad sinapim præparet : & post sinapismum , vt affectionis

B reliquias excindat. Sinapismus porrò materiam non habet variam , sed efficacissimus est in diuturnis maximè affectionibus post deuictam aliorum auxiliorum facultatem competens.Commodat autem maximè cephaleæ; alterius capitis partis affectioni, comitiali morbo, vertiginibus,insaniæ,capiti adhibitus: verùm in anhelatione, rectæ ceruicis spiratione,&tussi veteri,thoraci.At in diuturna destillatione , etiam caput cum thorace sinapismo integendum est . Sed & stomachum & ventrem , in diu-

C turnis ipsorum affectionib[9],sinapismo integimus. Est & conueniens auxilium coxendicibus,& podagris,& omni parti resolutæ , aut aliàs perfrigeratæ , vt ægrè recalfieri possit. Modus autem operationis medicamenti sit , vt æger quidem vehementer doleat,caro verò liuidior ac latior fiat , & vt post balneum leniter pustulæ erumpant : si verò etiam sensus perierit,animaduertere oportet,& frequentius retegendo considerare . nam non percipientes, immodicè se vri ignorāt:quin & in acutis morbis lethargicos,& aliàs in profundiorem somnum delatos,& sopore detentos , sinapismis integimus , in principio in cruri-

D bus: vbi verò materia statū acceperit in capite. At in perfrigeratis vt recalfieri non possint , crura & cubitos sinapismo integimus.Porrò vitandus est sinapismus in iis qui febre continua laborant,& iis qui vlcus habent:itémque in cartilaginosis & excarnibus partibus. Comburuntur enim & denigrantur aliquando partes excarnes , dum sinapismo integuntur.

Acopon bromium, Ceræ,colophoniæ,resinæ, singul. lib. i. adipis porcini trientem, butyri sexuncem,althææ, fœnigræci ,seminis lini, singul.libr.ii. olei libr.i.galbani

E sextantem, & vnciæ S. Succum cum oleo coquito donec multa succi pars fuerit consumpta, & reliqua cum cera & galbano adiicito.

Acopon varium, Succi althææ,fœnigræci,& seminis lini,rutæ,cumini, singulorum lib.ii. medullæ ceruinæ libram i.olei veteris libram i.adipis anserini, opobalsami, nardini, singulorum libram i.ceræ , colophoniæ, resinæ, singulorum libram i.S. euphorbii, terebinthinæ, opopanacis , singulorum sexuncem , castorii quadrantem . At

F herbarum ex quibus succus fit , singularum libra vna sumatur,& coquatur velut præcedens.

Acopon Azanitæ, Adipis porcini lib.ii.adipis taurini, resinæ,colophoniæ,œsypi medicamenti,ceræ,singulorū lib.i.galbani quadrantem.

Acopon Basilii, Althææ,chamæmeli,meliloti,seminis lini , singulorum vnc. i. S. amomi quadrantem, Hæc macerantur in vini Ascalonii aut Cilicii sextar. viii. ad triduum,&ad mellis spissitudinē coquuntur: deinde suc-

G ci lib.v.cum olei veteris lib.iiii. S.coquuntur,donec modicum succi superfuerit,& adiicitur butyri sexcunx, terebinthinæ triens , adipis anserini vnc.xv. medullæ ceruinæ cum modico oleo tritæ quincunx,ceræ albæ lib.iii.

Acopon Lysiponion, Piperis,styracis,castorii, mastiches, aloes, helenii,iridis, singulorum trientem,euphorbii,costi, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, sampsuchi, thuris,cyperi,cassiæ fistulæ,seminis rorismarini, singulorum quadrantem, adarces, amomi, bdellii, xylobalsami, singulorum sextantem, malabathri,spicæ nardi,pyrethri, croci,singulorum vnc.i.opobalsami lib.i. nardini, cypri-

H ni,gleucini,singul.lib.ii.ceræ lib.i.

Acopon fœtidum, Ex opere Galeni de compositione medicamentorum secūdum genera, Ceræ,terebinthinæ, singul . drach. xxiiii. galbani, ammoniaci thymiamatis, singulorū drach.vi.olei hemi.ii.medullæ ceruinæ drach. viii:vtere meraco & resoluto. Aliud fœtidum,terebin-

thinæ drach. I VI. ceræ drach. XXVIII. œſypi, mellis, ſingul. drach. VI. medullæ ceruinæ drach. VI. ammoniaci thymiamatis, galbani, aphronitri, baccarum lauri, ſingulorũ drach. VI. olei veteris ſextar. I. Vini cyath. II. Quidam etiã caſtorii drach. III.

Acopon Barbaricum ex euphorbio, ad coxendicum morbum, & multa alia: Opopanacis vnc. I. ceræ Tyrrhenicæ lib. I. terebinthinæ lib. II. S. galbani vnc. I. ammoniaci thymiamatis ſextãtem, euphorbii, caſtorii, piperis albi, ſingul. ſextantem, medullæ ceruinæ trientem, œſypi trientem, limnitidis (eſt autem adarce) vnc. S. olei ſtyracini, laurini, irini, amaracini, ſingul. ſexuncem, olei veteris lib. II. hedychroi ſexuncem.

Acopon pyxis appellatum, Colophoniæ lib. I. S. terebinthinæ beſſem, ammoniaci Thymiamatis quadrãtem, thuris dodrãtem, olei veteris lib. II. ſucci ſeminis lini lib. I. lactis bubuli lib. I. adipis anſerini ſexuncem, butyri beſſem, albumina ouorum, XXIIII. præparata reponito in vaſe buxeo.

Acopon ex abiete, Galeni, Seminis abietis maturi modium Italicum I. hoc eſt ſextar. XVI. olei lib. XV. ceræ lib. IIII. reſinæ ſtrobilinæ aut terebinthinæ trientem. Semen abietis contuſum in oleum iniice, & vbi permiſeris in ipſo XL. diebus, expreſſum reiice, & reliquis ammixtis vtere, & ad ſpontaneas laſſitudines, & reſolutiones, & articulorũ perfrigerationes. Si verò vſus neceſſitas vrgeat, ſemen abietis cum oleo coquere oportet, admixtis vt ne comburatur, etiam aquæ ſextar. IIII. In podagricis & articularibus affectionibus. Aliter idem. Olei hemi. XXV. hoc eſt ſextar. XII. S. ſeminis abietis modium I. hoc eſt ſextarios XVI. reſinæ abiegnæ quadrantem, reſinæ ſtrobilinæ aut terebinthinæ quadrantem, ceræ libr. I.

Acopon ex populo nigra, ad eaſdem affectiones. Pro abietis ſemine, parem menſuram ſeminis populi nigræ coniicito, & reliqua ſimiliter vt illud præparato.

Illitio zoſimi, ad tremores celebris, Reſinæ piceæ ſexuncem, ceræ trientẽ, olei veteris lib. I. opopanacis ſextantem, adarces vnc. I. euphorbii vnc. I. nitri trientem, aphronitri teneri triẽtem. Nitrum, euphorbium, adarcen cum vino terito, deinde opopanacem adiicito, ac ſimul læuigato. Seorſum verò liquabilia cum anchuſa liquato, quo inde colorem ſumant, & perfrigerata excipito.

Dropax Gallus, Oribaſii, Colophoniæ thus redolentis, reſinæ piceæ & lignoſæ appellatæ quæ in ſola Italia prouenit, picis naualis, picis ſiccæ, ſing. lib. IIII. ceræ lib. IIII. reſinæ frictæ vnc. XV. picis brutiæ lib. II. nitri lib. I. bituminis, galbani, adarces, pyrethri, ſingul. ſexuncem, opopanacis, euphorbii, veratri albi, piperis, ſingul. trientem, ſulphuris viui quadrantem, caſtorii, ammoniaci, ſtaphidis ſylueſtris, ſingul. ſextantem, olei Sicyonii lib. I. opobalſami ſexuncem. Aliter Simplex, Ceræ lib. I. picis ſiccæ lib. I. S. picis brutiæ lib. I. reſinæ piceæ lib. I. S. reſinæ frictæ lib. I. & trientem: loco ex nitro præparato imponito.

Sinapiſmi præparatio, Caricas pridie in aqua tepida macerare oportet, & poſtera die probè expreſſas fortiter tenere: deinde acre ſinapi (quale eſt Syriacũ & Ægyptiũ) per ſe terere, cremore ficuum affuſo, & permixta in maſſas cogere: ita vt ſi vehementem ſinapiſmum facere velimus, duas partes ſinapis ad vnam caricarum miſceamus: ſi debilem, vice verſa: ſi verò moderatum, æquales partes. At ſi antea quàm teratur ſinapi aceto maceretur (velut quidam faciunt) debilius euadit. Cæterùm poſt ablatum ſinapi, & poſt balnei vſum, ſi dolor vehemens aut rubor ſuccedat, & bullæ ac puſtulæ erumpant, maluæ aut fœnigræci ſuccum cum roſaceo, linteolo in his imbuto, imponemus: deinde cerato roſaceo cum ceruſſa vtemur. At in reſolutis, in quibus ſenſus oblæſus eſt, frequentius animaduertere oportet, detegeréque ac inſpicere. nam non percipientes ſæpe immodicè combuſti ſunt. Sed & caprini ſtercoris pilulæ cum aceto impoſitæ, efficaciores ſunt quàm ſinapi, & maximè in coxendicum morbo laborantibus.

Illitio ex atramento ſcriptorio, rubificans propriè, & maximè eos quibus dimidia capitis pars dolet, ex Alexandro.

Euphorbii, atramenti ſcriptorii, ſing. drach. IIII. myrrhæ Troglodyticæ, crocomagmatis, piperis albi, ſingul. quadrantem, croci drach. II. Aceti quantũ ſatis eſt vt hæc probè terãtur, & craſſitudo ſimilis ſtrigmento fiat: & tũc illinito, initio ſumpto ab intermedia ſuperciliorum parte vſque ad totum tẽpus, maximè ſi locus pilis nudus ſit. Et vbi ſiccata fuerint, rurſus illinito, & quum bene opus ſuum peregerit auxilium hoc, in balneum hominem deducito.

OLEORVM ET VNGVENTORVM PRAEparationes variæ, Cap. XX.

Ex vnguentis & oleis vnguentoſis quædã ſunt ſimplicia, in quibus vna ſpecies oleo iniicitur: quædã præparantur, & ex pluribus compoſita ſunt. Et ex ſimplicibus, quædam ex floribus in oleum poſitis fiunt, velut eſt roſaceum, chamæmelinum, ſuſinum: quædam ex fructibus & ſeminibus: quædam etiam ex germinibus quibuſdam, velut rutæ, quæ etiam cum oleo coquuntur, quum nullus flos cocturã admittat: quapropter magis inſolãtur. Verùm ſiquidem fortem & durantem odoris iucunditatem habeant, ſi pluribus diebus inſolentur, magis tenuiũ partium & magis vtilia fiunt, velut roſaceum & chamæmelinum. Qui verò flores debiliores ſunt, & facilè diſcutiuntur, hi minus ferunt inſolationem, vt qui promptè tranſpirẽt, velut lilium & viola. Ex iis autem quæ ex fructibus & ſeminibus fiũt, quædam ipſis totis in oleum cõiectis fiunt, velut melinum: quædam cõtuſis aut mollitis, & oleoſo quod in ipſis eſt ſeparato, aut expreſſis ipſis in cochleis, aut per aquam calidam, ſic vt ſeparatio fiat: velut quod ex nucibus fit, ſeſaminum, amygdalinum, lentiſcinum, laurinum, ricininum, raphaninũ, & huiuſmodi. Quæ verò ex plãtis aromaticis fiunt, potiſſimùm ita præparantur vt illæ in oleo coquantur cum vino, aut muſto, aut aqua, & excolentur: ad oleum verò ammiſceãtur ſucci quidam, quandoque etiam adipes, aut medullæ. Ex talibus autem quæ exactè oleoſam compagem habent, ſimpliciter vnguenta aut vnguina dicuntur, velut gleucinũ, nardinum, ſicyonium, cyprinum. Quæ verò acoporum compagem habent, ceram aut reſinam, aut tale quid aſſumentia, Myracopa appellantur, quemadmodum eſt decamyron, & Amaracinum, & his ſimilia. Et quædam ſanè vna vice coquuntur, quæ materiam non ita variam habent, quemadmodum metopium, maſtichinum, ſicyonium: quædam per duas, aut tres, aut quatuor iniectiones, ita vt primùm contumaciora coquantur, velut eſt aſpalathus, ſpathe, arbor thuris, laurus: deinde aromata, folium, ſpica nardi, amomũ, herba Sabina: poſtremum ſucci, adipes & medullæ: & ſi ita contingat, cera & reſina iniciantur. At opobalſami ſuccus omnino non coquitur, ſed poſt perfectã cocturam, refrigerato mediocriter vnguẽto immittitur. Sed & ex ipſis vnguentis quædam omnino non admittunt cocturam, ſed ſolùm permiſcentur, velut Mendeſium. Quidam porro viride vnguentum facere volentes, tingunt ipſum poſtquam ab igne ablatũ eſt, in V. olei ſextariis, æruginis raſæ tritæ probè vnc. I. S. immittentes, velut in cyprino & amaracino. Cæterùm ſimplicia vnguenta vim habent ſpecierum quæ in ipſa iniiciuntur, aut ex quibus contuſis facta ſunt, quum oleũ velut materiæ rationem in ipſis obtineat. At eorũ quæ varia ſunt, tota natura ad caliditatẽ vergit. Verùm quædã vehementer calida & mollitoria ſunt, vt etiam articulis diſtortis ac compactis conueniant, velut eſt Metopium, Mendeſium, Marciaton. Moderatius autem eſt pentamyron, quemadmodum rurſus decamyron fortius, vt etiam ſuperficiem radat: quædam verò moderatè quidem calida ſunt, ſed tenuium partium, ideóque & mitigant & cõcoquunt, velut eſt ſuſinum, amaracinum, irinum, crocinum, foliatum: quædam ad hoc calefaciunt, ſatis abundè ſiccant, & ſecandi vim habent, velut cyprinum & Sicyonium: quædam verò calida quidem ſatis ſunt, verùm magis corroborant, vnde ſtomacho maximè, & viſceribus exolutis conueniunt. Talia ſunt, maſtichinum, nardinum, gleucinum. Magis tamen corroborat quod fit ex vuæ acerbæ ſucco, omphacio appellato. At quibuſdã vnguentis propter odoris iucunditatem ſolùm, mulieres vtun-

tur, vt eſt foliatum, ſpicatum, commagenum,& ex moſco facta,moſcolea dicta. A

Roſaceum. Roſarum rubrarum exunguium & per diē ac noctem ſiccatarum quadrantem,olei omphacini ſextarium,Italicum vnum: vaſe diligenter cōſtricto vt ne trāſpirent, inſolato ſub dio ad dies quadraginta. & tunc reponito nō in pauimento,ſed in tabula. Quidam pro inſolatione, vas in puteum demittunt ad dies quadraginta, eo quòd ex frigiditate conſeruetur odoris iucunditas:alii ipſum vas in terra defodiunt.

Chamæmelinum. Floris chamæmeli citra alba folia, B per diem ac noctem ſiccati ſextantem,olei ſextarium,Italicum vnum. Vas linteo ſimplici contegito vt tranſpiret, & hoc quoque ad dies quadraginta inſolato,poſt quas ſecurè opertum reponito.

Anethinum. Comæ anethi viridis ſiccatæ vnciam vnam,olei dulcis ſextarium,Italicum vnum:ſimiliter inſolato. Fieri etiam poterit pro temporis occaſione Anethinum,ſi inſolatum non adſit. Sicci enim anethi comā cū oleo in duplici vaſe coquimus, & vtimur: fit etiam Chamæmelinū ſimiliter. Verùm debiliora hæc ſunt illis quæ C ex viridibus fiunt,& inſolantur.

Liliaceū,quod alii Suſinum, (fortaſſis ideo quòd in Suſis repertum ſit)foliorum liliorum alborum ſimiliter ſiccatorum ſextans,in ſextariū olei Italicū vnū mittitur, & exactè cōſtringitur vt ne tranſpiret, & per triduum inſolatur. Poſt quod tempus primis excolatis ac abiectis,alius ſextans iniicitur ad aliud vſque triduum, atque ſic reponitur.

Suſinum compoſitum, Olei ſextarios tres, calami aromatici quincuncem, myrrhæ quincuncem, cardamomi D quadrantem,foliorum lilii exunguium & ſiccatorum lib. vnam,cinnamomi quadrātem, croci Cilicii quincuncē: tota præparatio in tres iniectiones diuidatur. Et primùm quidem myrrham & calamum vino ad dies quinque maceramus,ac ter in die mouemus, & tunc cum oleo ad breuiſſimum tempus coquimus: deinde cardamomū ad triduum aqua maceramus,ſimilitérque mouemus, & rurſus coquimus cum oleo ad vnam horam: poſtea colantes,ad oleum purum tertiam liliorum partem iniicimus: & poſt triduum excolantes,alteram tertiam liliorum partem in- E iicimus:& rurſus poſt triduum excolantes, & priora abiicientes, poſtremam tertiam liliorum partem cum croco trito immittimus. Poſt aliud autem triduum, excolato oleo cinnamomum contuſum iniicimus,aut pro ipſo, Arnabo, aut caſiæ duplum,aut carpeſium, atque ſic reponimus.

Violaceum. Violaceum præparant alii purpurearum, alii crocinarum, alii albarum violarum foliorum exunguium quadrantem iniicientes in olei omphacini ſextarium Italicum vnum: & adſtricto vaſe exactè vt ne tranſ- F pirent,inſolant ad dies decem,ter ipſas violas poſt triduū ſemper,velut lilia permutantes. Sed & ad repoſitionem paucas violas exactè ſiccas iniiciunt.

Melinum. Hoc paratur ex malis cydoniis, forinſecus panniculo deterſis, & vnà cum corticibus in fruſta conciſis,deinde libris III. ex ipſis,in ſextar. x. Italicos olei omphacini iniecto,& inſolato ad dies quadraginta.

Seſaminum oleum fit, contuſis aut mollitis ſeſamis, aut per ficellas in cochlea expreſſis, aut in aqua calida oleo ipſo ſeparato,& in vitreis vaſis repoſito. G

Raphaninum. Et hoc eodem modo in Ægypto,fit, ex ſemine raphanorum tenues radices habentium tuſo,& oleo ſeparato.

Ricininum. Et hoc eodem modo in Ægypto fit ex ſemine ricini quod croton vocatur, ſimiliter tuſo, aut mollito.

Ægirinum ex populo nigra. Circa veris tempus hoc fit,quum multa circa ſemen eſt reſina. Nam grana populi nigræ contundunt, & horum trientem in ſextarium I. olei dulcis iniiciunt,& ad dies quadraginta inſolant, aut H in duplici vaſe ad horas III. coquunt,& ſic excolatum reponunt.

Amygdalinum. Fit & hoc,velut prædictum,tuſis amygdalis amaris puris,& modica aqua inſtillata,& oleo ſo ſeparato,velut dictū eſt. Quidā tuſorum amygdalorum ſextantem,in olei dulcis ſextar. Italicum I. immittunt, & in duplici vaſe coquunt.

Amygdalinum,quod & Metopium. Ægyptii qui hoc oleum inuenerunt, Metopium ipſum appellauerunt, eo quòd galbanū recipit. Planta autem ex qua fit galbanū, Metopiū vocatur. Recipit hæc, Olei omphacini ſextar. XX. amygdalorum amarorum lib. II. cardamoni lib. I. floris iunci odorati,calami aromatici, carpobalſami,ſingul. lib. I. myrrhæ,galbani,ſingul. ſexuncē,terebinthinæ lib. II. Vini odorati ad maceranda in ipſo arida ſextar. IIII. Mellis Attici lib. III. Reſinam & galbanum cum parte olei trita ac diſſoluta, reliquis coctis iniicimus, & tunc mel addimus. Quū verò omnia exactè permixta fuerint,dum leuiter calidum adhuc eſt medicamentum, ab igne tollimus & excolamus. Frigeſcens enim craſſum fit.

Balaninum. Sed & Balaninum ſimiliter vt ſimplex amygdalinum fit, non ab his quæ in quercubus naſcuntur glandibus, ſed ex his quæ vnguētariæ glandes & myrobalani appellantur.

Quod ex nucibus fit oleum,itidem velut relatum, ex veteribus nucibus fit.

Laurinum. Purum quidem laurinum ſimili modo vt relata, ex lauri fructu fit: verùm quod mixtum eſt, hoc modo paratur: Ad oliuarū maturarū ſextar. V. baccarum lauri ſextar. I. iniicitur, terūtúrque omnia ac exprimuntur. Quidam æqualem ex ambobus menſuram ſumunt ac miſcent.

Lentiſcinum. Et hoc ſimiliter vt laurinum paratur ex lentiſci fructu, duplici modo, & per ſe, & cum oliuis non maturis,ſed acerbis.

Maſtichinum. Simpliciſſimum quidem fit, maſtiches Chiæ vnc. I. in olei omphacini ſextar I. iniecta,& in duplici vaſe cocta. Quidā etiam abſinthii & ſtyracis ſingul. vnc I. iniiciunt.

Maſtichinum variegatius, Olei ſextar. I. helenii lib. V. xylobalſami lib. X. floris iunci odorati lib. V. cardamomi lib. VII. maſtiches lib. V. xylomaſtiches lib. VIII. terebinthinæ lib. III. comæ abſinthii lib. I. Vini odorati ſextar. V. aquæ ſextar. X. Arida vino triduo antea macerata,ad oleū & aquā miſcentur,& coquūtur horis VI. & tunc maſtiche & terebinthina iniicitur, & exactè permixta excolantur, & refrigerata vaſis excipiuntur.

Sicyonium ſimplex, Hoc fit radicis cucumeris ſylueſtris ſextante in olei ſextar. Italicum I. coniecto, & in duplici vaſe coctura facta.

Sicyonium compoſitum, Olei ſextar. X. radicis cucumeris ſylueſtis deraſæ lib. I. ſerpylli, meliloti, ſingul. ſexuncem,tedarum pinearum pinguium,althææ, ſingul. quincuncem,ſcolopendrii ſexuncem,fœnigræci ſextar. II. fœnumgræcum die vna in aqua præmaceratur, deinde excolatur,& prædicta iniicitur vnà cum oleo, & vini ſextar. II. & ad omnia cocta, medullæ ceruinæ cū modico oleo tritæ triēs immittitur,& adipis gallinacei triēs. Et excolatum oleum vaſis excipitur. Quidam poſt cocturam inſolant ipſum ad dies quadraginta.

Sicyonium aliud efficacius, Succi elaterii ſextar. III. ariſtolochiæ rotūdæ & longæ,ſtyracis,helenii,hyſſopi, iridis,colocynthidis,pulegii,origani,Cyperi,dendrolibani,centaurii,foliorum lauri,ſingul. ſextantem,olei ſextar. V. Mixta coquito, donec parum ſucci ſuperſit.

Cyprinum ex Poſidonio. Olei ſextar. XXV. Cyperi, helenii,iridis,ſing. lib. I. ſampſuchi,hyſſopi, ſeminis viticis, ſaluiæ, ſing. quadrantem, floris Cypri ſiue liguſtri lib. I. Reliqua omnia in vino die vna macerata coquuntur cū oleo ad horas VI. Ad excolatum autem oleum liguſtrum iniicitur,ſi quidem adſit, viride cum teneris ramulis nō contuſis, ſin minus ſiccis cum modica aqua contuſis, & coquitur ad ſeſquihorā. Si verò velis ipſum tingere, vbi ab igne adēptū eſt,æruginis puræ vnc. I. ſemis iniice. At Poſidonius acrimoniam æruginis fugiens poſt cocturam inquit,Demittito oleum in cacabo non oblito ſtanno per triduum, & tingetur facultate ipſius non læſa.

Cyprini alia deſcriptio, Foliorum liguſtri, foliorum lauri iridis,cyperi,ſaluiæ, ſingul. quadrantem,dendroli

bani, aristolochiæ longæ, seminis viticis, singul. trientem A helenii, aspalathi, singul. sexũcem, rutæ sextantem, cupressi sextantem, olei sextar. x. Hæc in vino præmacerata cum oleo coquito, & excolato oleo rursus xylobalsami, xylocasiæ, singulorum trientem inii cito, sampsuchi, cumini, myrti, styracis, mastiches, singulorum quadrantem, opopanacis sextantē, floris ligustri sexuncē, æruginis vnciam vnam.

Amaracinum. Helenii lib. x. xylobalsami lib. xx. cyperi libras octo, floris iũci odorati, aspalathi, herbæ Sabinæ, singulorum libras octo, opopanacis, seminis amaraci, sin B gulorum libras duas: olei primarii sextarios LXXX. vini odorati sextarios quinque. Reliqua omnia vino præmacerata primam habeant iniectionem, secundam herba Sabina & illa quidem horis sex coquantur, hæc tribus: quidã etiam hoc tingentes æruginis quadrantem iniiciunt.

Irinum. Iridis, aspalathi, cyperi, singulorum libras v. opopanacis quadrantem, anchusæ sextantem, olei sextarios triginta, aquæ sextarios XV. quidam etiam floris iũci odorati sexuncem adiiciunt, & casiæ quadrantem, xylobalsami sexuncem, Celticæ sexuncem. Omnia contusa, C aqua & oleo præmacerentur ad dies quinque, & in duplici vase coquantur ad horas sex, & reponãtur.

Crocinum, in quo etiam alterum crocomagma: Olei omphacini odorati libram vnam, calami aromatici quincuncem, myrrhæ troglodyticæ quincũcē, cardamomi septuncem, croci cilicii sexũcem. Primæ iniectionis sit calamus & myrrha, quæ trita vino macerantur per triduum, & ter in die palmacea spathula agitãtur: deinde cum oleo coquantur: secundæ cardamomum pridie aqua maceratum, tertiæ crocus vino maceratus. quidam cum croco e- D iam alium myrrhæ quincuncem adiiciũt, & excolatum oleum purum reponunt. Specierum autem fæcem subsidentem totam in pastillos efformant ac siccant, habéntque medicamentum illud quod Crocomagma vocant.

Mendesiũ. Inde dictum est quòd in Ægypto inuentum sit, vbi & Mendes colitur. Recipit olei balanini libras decem, (in alio sunt sextar. x) myrrhæ, casiæ fistulæ, singulorum quadrantem, terebinthinæ libras decem (in alio sunt sextar. x) cinnamomi quadrãtem. Hoc non coquitur, sed arida iniecta per dies sexaginta mouentur: deinde liqua E ta in olei parte terebinthina immittitur, & postea rursus per alios sexaginta dies mouetur, atque sic reponitur.

Marciatũ. Mastiches, ceræ, styracis, singulorum quadrantem, œsipi medicamenti vnc. S. opobalsami vnciam vnam semis, nardini, gleucini, olei omphacini, singulorũ quadrantem, medullæ ceruinæ vnciam vnam semis, terebinthinæ vnciam vnam.

Vnguẽtum ex vua acerba, Iniectio I. Aspalathi, spathæ palmularum, meliloti, iridis, floris iunci odorati, xylobalsami, rosarum siccarum, calami aromatici, singulorũ qua- F drantem, olei omphacini libras decem, succi vuæ acerbæ sextarios decem.

Iniectio II. Folii, amomi, spicæ nardi, costi, caryophylli, casiæ, cassami, singulorũ quadrantem: in alio etiã arnabo quadrantem: vini quod satis est.

Iniectio III. Thuris, ammoniaci thymiamatis, styracis, bdellii, myrrhæ, mastiches, singulorum quadrantem, vini quod satis, ceræ albæ quincuncem, opobalsami sexuncē: quidam bessem. Primæ iniectionis medicamenta in succo vuæ acerbæ & oleo, die vna præmacerantur: secundæ G verò iniectionis in alia pelui, in vino Aminæo, aut alio veteri & odorato. Moueto quotidie spatha palmacea ter, in dies tres: post quos in cacabo stanno oblito coquito. Primùm primæ iniectionis medicamenta donec parum de vuæ acerbæ succo supersit: deinde statim quæ secũdæ iniectionis sunt cum vino immittito. Melius autem est facta prius colatura, sic ipsa ad purum oleũ iniicere, & postquam cocta fuerint, donec paucissimum vini restet, vt ne comburatur oleum, ablatum ab igne excolato: & rursus ad oleum purum, tertiæ iniectionis medicamenta succulenta prius cum vino, quale dixi, in mortario trita iniicito, styrace excepto. Hic enim cum aliis iniectus facilè soluitur: & ad prunas coquito donec bene habere visa fuerint, & ablata ab igne refrigerari finito. Postridie ad oleũ A diligenter excolatum, & sufficienter calefactum super ignem, ceram iniice, & ablata spathula commoue, & vbi refrigerata fuerint, opobalsamũ adiice, & in vasis vitreis repone.

Gleucinum. Iniectio I. Olei sextar. x. musti Aminæi sextar. VI. aspalathi triẽtem, spathæ palmaceæ sexuncem, floris iunci odorati sexuncem, meliloti trientē, rosarum vnc. I. myrrhæ quadrantem, foliorum lauri sextantem, dendrolibani sexuncem, xylobalsami sexuncem, helenii sexuncem, aristolochiæ longæ quadrantē, iridis quadran B tem. Hæc in musto macerato.

Iniectio. II. Celticæ trientem, cassami sextantem, cyperi cassiæ, spicæ nardi, asari, amomi, costi, sampsuchi, singul. quadrantem, calami aromatici, caryophyllorum, folii, singul. vnc. I. cardamomi triẽtem, vino oderato macerato.

Iniectio. III. Mastiches trientem: myrrhæ troglodyticæ, bdellii, singul. sextantē, ladani quadrantem, styracis liquidi, thuris masculi, sing. trientem, opobalsami sexuncem. Quidam etiam croci sextantem. Præparato velut id C quod ex vua acerba fit, excepta cera. Verùm hîc per VII. dies, duarum iniectionum species macerare oportet.

Nardinum Cyzicenum. Iniectio I. Olei primarii sextar. x. aspalathi, cyperi, helenii, iridis, xylobalsami, aristolochiæ, cardamomi, floris iunci odorati, singul. sexuncem, sampsuchi trientem, herbæ Sabinæ sextãtem, Quidam etiam calami aromatici sextantem. Hæc in vini odorati sextar. IIII. macerato.

Iniectio II. Cassiæ, Cassami arnabo, sing. sextantem, spicæ nardi quadrãtem, caryophylli vnc. I. costi, amomi, D sing. sextantem. quidam etiam celticæ sextãtem. Et hæc in vino macerãtur. Iniectio III. Myrrhæ Troglodyticæ, aloes, thuris, singul. sextantem, styracis quadrantem, mastiches trientem, opobalsami sexuncem. Quidam etiam croci vino triti vnciam I. Præparato & hoc velut dictum est.

Decamyron. Spicæ nardi, folii, euphorbii, piperis costi, adarces, sing. vnc. I. mastiches vnc. I. S. opobalsami sexuncem, nardini lib. I. ceræ sexuncem.

Pentamyron. Styracis vnc. I. mastiches sextantem, ce- E ræ albæ quadrantem, opobalsami trientem, nardini quincuncem.

Foliatum. Folii quadrantem, amomi vnc. I. casiæ sexuncem, ladani vnc. I. piperis albi grana quadraginta, myrrhæ troglodyticæ drach. I. Contusa & cribrata rursus in pila læuigato, olei nardini lib. I. adiecta. Quo verò nigrius pharmacum reddatur, nucum iuglandium cortices vstos ac tritos in mortario, adiicito, deinde opobalsami cochlearia tria admisceto, ac vtitor.

DE OENANTHARIIS, Cap. XIX.

F NOn quòd œnanthen recipiant hæc œnantharia appellata sunt: (quædam enim œnanthē omnino non recipiunt) sed propter vinum, & florem liliorum, hãc appellationem adepta sunt. Vsus œnanthariorũ apud quosdam iucundi odoris tantùm, & deliciarum gratia assumitur, qui ipsis vtentes post balnea eis profunduntur, & spongiis his imbutis mensas detergũt. Verùm apud rectè vtentes etiam auxilia fiunt in his qui exoluuntur, & syncopem incidũt, si ad cataplasmata stomachum corroborantia admisceantur, & in his qui ex morbo febrili maxi- G mè se recolligunt, qui post egressus è balneis profunduntur ipsis, & naribus adhuc valde inspirantibus ipsa admouent. Trahuntur enim in profundum, & animalem ac vitalem spiritum corroborant. Commoda sunt etiam his qui se præseruant, ne in pestilentes morbos incidant, quum æris mutatio huiusmodi apparet. Est autem Posidonii tale quod Mesopotamenum vocat.

Oenantharii Mesopotameni præparatio. Casiæ, myrrhæ, thuris, folii amomi, mastiches, costi, carpobalsami, opobalsami, singul. quadrantem, styracis pinguis H trientem, vini odorati Aminæi Italici sextar. x. Omnia contusa & cribrata, styracem verò in tenues partes diuisum, in vas amplioris componito, cum lilii foliis pridie siccatis & exunguibus, alternatim locatis. Sint autem lilia numero CCC. Deinde adiice vinum & opobalsamũ ante

iniectionem mixta ac commota, & obturato osculo vasis insolato ad dies quadraginta. Et vtere à balneis, post refocillationem ex morbis, & respergito ex ipso domum & & vasa: tingito item in ipso spongias, & ad faciem apponito.

Aliud, sicut nos parare solemus, Costi quadrantem, spicæ nardi, arnabo, caryophylli, sing. vnc. I. amomi quadrantem, casiæ œnanthes, calami, singulorũ dodrantem, styracis, opobalsami. singul. trientem, lilia CCC. Vini Falerni sextar. X. præparato simili modo.

DE SVFFIMENTIS ET CYPHIS, Cap. XXII.

CYpheos materia media est inter pastillos qui bibũtur, & antidota. Vtimur ipsis quandoque ad suffitus, iucundi odoris gratia, quemadmodum etiam thymiamatis ac suffimẽtis. Quandoque verò olfacimus ipsa ad concoquendas destillationes, & grauedines remouendas, & ad cerebrum perpurgandum, & ad præseruationem à pestilentibus affectionibus. Sed & per os sumuntur, tum ob eadem, tum vt quæ circa thoracem hærent concoquãt, & ad frigidiores in hepate affectiones. Vnde etiam Cyphiformes antidotos dictas veteres inuenerunt. Miscentur etiam in composita medicamenta, maximè epithemata & antidotos. Thymiama, *id est suffimentum rosatum*. Costi, amomi, myrrhæ, casiæ, singul. vnc. I. styracis, mastiches, chiæ, bdellii, onychum, musci, ladani, sing. drach. II. rosarum purarum vnc. XXIX. opobalsami, vini quod satis est.

Suffimentum Liliaceum. Liliorum exunguium lib. I. styracis primarii dodrantem, spicæ nardi quadrantem, costi, caryophylli, amomi, mastiches, onichum vstorum, mellis, sing. vnc. I. S. opobalsami quincuncem, vini quod satis est. Terito ac efformato in pastillos.

Cyphi magnum quod Solare vocant, ex rebus XXXVI. Styracis, myrrhæ, bdellii, ladani, aspalathi, helenii, sing. sexuncẽ, nardi Celticæ, folii cupressi seminis, ammoniaci thymiamatis, nucis pineæ, splãchni, aut pro ipso onychũ magnorum II. carpobalsami, singul. quadrantem, casiæ, iridis, seselis sphagni, Cyperi, cardamomi, calami aromatici, singul. quincuncem, rosarum siccarum, croci, spicæ, nardi, herbæ Sabinæ, radicis asphodeli, (alii succum habent) singul. trientem, lacaphthi (est autem pini, aut alterius cuiusdam arboris cortex) dodrãtem, costi, floris iunci odorati, singul. sextãtem, baccas iuniperi magnas quadraginta, & paruas L. amomi, terebinthinæ, palmularum purarum, sing. lib. I. caricarum exemptis granis, vuarum passarum exemptis vinaceis, sing. lib. II. mellis despumati lib. V. Posidonius etiam vini odorati sextar. III.

Aliud. Cyphi Lunare appellatum, ex rebus XXVIII. Bdellii, helenii, singul. septuncem, iunci rotundi sextantem, sphagni quincũcem, baccas iuniperi paruas L. cardamomi quincuncem, aspalathi septuncem, casiæ fistulæ quincuncem, spicæ nardi sextãtem, cyperi quincuncem, asphodeli radicis, Sabinæ, sing. trientẽ, seminis cupressi, nardi Celticæ, malabathri cum foliis, rosarum siccarum, singul. quadrantem, costi, croci, singul. sextantem, ladani, myrrhæ singul. septũcem, caricarum pinguium, vuarum passarum exemptis vinaceis, sing. lib. II. nucum pinearum bessem, terebinthinæ lib. I. styracis septuncẽ, palmularum pinguium lib. I. mellis lib. S. vini odorati quod satis est.

PRAEPARATIO MASVCHAE QVAM aliqui Masuaphium vocant, Cap. XXIII.

MElilori dextantem, xylobalsami, aspalathi, herbæ Sabinæ, myrrhæ, amomi, floris iũci odorati, foliorũ lauri, stactes, styracis, calami aromatici, sampsuchi, singulorum sextãtem, iridis quincuncẽ, folii, croci, singul. vnc. I. opobalsami vnc. S. gummi lib. I. rosarum siccarum sexuncem, vini quod satis est.

A DE PESSIS, EX ANTYLO, Cap. XXIIII.

PEssi siue Tali, vtero adhibentur. Differentiæ ipsorum secundum genus tres sunt. quidam enim molliunt, quidam adstringunt. quidam oscula venarum aperiunt. Mollientibus igitur, in vteri inflammationibus, vlcerationibus, perfrigerationibus, recursibus sursum versus, auersionibus & inflationibus vtimur. Parantur autem ex cera Tyrrhenica, cyprino, susino adipe anserino aut gallinaceo, butyro insulso, resina vsta, medulla ceruina, B fœnogræco, & quæ eiusdem generis sunt. Aperientibus autẽ oscula venarũ, quum purgationẽ suppressam reuocare voluerimus, aut vteri cõclusionẽ aut cõtractionẽ corrigere. Parãtur hi ex melle, artemisia, dictamno, brassicæ succo, radice dulci, porri succo, ruta, scammonia, & similibus. At verò adstringentes contrariũ his qui aperiũt, vsum exhibent. Nam fluxũ muliebrẽ cohibẽt, & expassum vterum contrahunt, & prolapsum repellunt. Verùm materia adstringentiũ antea indicata est in tractatione de collyriis & pastillis. Oportet autem strigmentitiã & paulo crassio-C rem facere pessi spissitudinem: deinde lanam linamento angusto similem duplicatam in medicamentum tingere, & ad vteri osculum apponere, ita vt filum oblõgum habeat annexum, quo pessus facilè extrahi possit, vbi id visum fuerit.

Pessus Croceus ad inflammationes, & auersiones, duriciásque ac inflationes: Ceræ albæ, medullæ vitulinæ, singulorum drach. XVI. medullæ ceruinæ drach. XI. adipis anserini drach. VIII. adipis gallinacei drach. VIII. mastiches drach. IIII. œsypi medicamenti drach. III. mellis drach. II. croci drach. VIII. rosacei quod satis est. Crocum D cumlacte muliebri terito.

Pessus Areus molliens optimus. Croci drach. I. œsypi drach. I. medullæ ceruinæ drach. II. terebinthinæ, ceræ, adipis anserini. singul. drach. III. ouorum assatorum vitellos XVI. irini & rosacei ex æquo quod satis est.

Pessus Libanius, mẽses ducit, & ad vterinas affectiones egregiè conducit, Vnguenti nardini sexuncem, ceræ Tyrrhenicæ quincuncem, vnguenti susini trientem, adipis porcini recentis quadrantem, adipis anserini, gallinacei, medullæ ceruinæ, vnguenti amaracini, singulorum sextã-E tem, adis taurini, terebinthinæ, œsipi, singulorum vnciam vnam. Liquatur in duplici vase, quemadmodum etiam omnes alii pessi.

Pessus enneapharmacus, Vnguenti rosacei, recinini, terebinthinæ, ceræ, mellis, adipis anserini & bubuli, medullæ ceruinæ, butyri, singulorum æquales partes.

Pessus Titianus emolliens, Ceræ sexuncem, colophoniæ trientem & vnc S. adipis taurini triẽtem, ammoniaci thymiamatis trientem. Ammoniacũ cum aqua terito.

Pessus Ægyptius, Mellis, terebinthinæ, butyri, rosacei, F aut susini, croci, singulorum partem. I. Verùm in non inflãmatis & sordidis, etiã æruginis dimidia pars additur.

Pessus Genitura appellatus, ad concipiendum. Butyri sexuncem, œsipi medicamenti, medullæ ceruinæ, adipis anserini & gallinacei, terebinthinæ, aloes, singulorum quadrantem, ceræ Tyrrhenicæ sexũcem, rosacei libras II. myrrhæ, casiæ, singulorum sextantem, spicæ nardi vnciã I. mellis quantum satis est.

DE MEDICAMENTIS INTER SE VIcissim succedaneis. Ex Galeno, Cap. XXV.

G IN Alexandria, inquit, quum, muliercula quadã periclitante, quæsiuissem lychnidẽ, nec reperissem, si non statim pro lychnide, acanthii semine comperto vsus essem, periisset mulier. Quare rogatus à sodalibus, ad hãc succedaneorum inter se vicissim medicamentorum descriptionem iuxta ordinem literarum, deueni, ab hoc ipso initiũ facturus.

A

PRO ACanthii ſemine,lychnis.
Abrotono,origanum.
Agallocho,calamus aromaticus.
Agarico, epithymum,aut euphorbium.
Agrioſtaphide,palmulæ Syriacæ.
Anchuſa,hyacinthus.
Acacia,lentiſci ſuccus.
Acanthia,acanthæ ſiliquæ.
Acanthi ſiliquis,acantha.
Aconito,iridis ſylueſtris radix.
Acoro,aſari radix.
Alumine,ſal foſſilis.
Alumine ſciſſo,malicorium.
Actæa,glaucium,aut fimus ouillus.
Acte è ſambuco , acantha.
Alicacabo, ſolani fructus.
Aloe,ibidis fructus.
Aloe Indica,aloes viridis folia,glaucium, lycium,aut cētaurium.
Ammio,aniſum.
Amianto,aphroſelinon.
Amylo,pollen ſiccus.
Amygdalis amaris,abſinthium.
Ammoniaco thymiamate,propolis.
Adipe vulpino,vrſinus.
Adipe ceruino,anſerinus.
Adipe vitulino,adeps porcinus vetus.
Adipe hyænæ,adeps anſerinus,aut vulpinus.
Adipe crocodili,adeps canis marini.
Amomo,acorus.
Aniſo, daucus.
Araco,ſeſamum.
Argemona,ſeriphium.
Ariſtolochia,clematitis ſicca.
Ariſtolochia rotunda,ariſtolochia longa.
Armala,naſturtium Babylonicum.
Armenio,atramentum Indicum.
Azaro,zingiber.
Aſio lapide,lapis gagates,aut ſal ammoniacus,aut ſandaracha.
Aſpalatho,ericæ fructus,aut viticis ſemen.
Aſphodeli radice,betæ ſuccus.
Abſinthio, abrotanum.
Auripigmento,ſandaracha.

B

BItumine,pix liquida,aut terra ampelitis.
Balauſtio, hypociſtis aut cytini.
Balſamo,myrr ha ſtacte.
Bdellio,ſphagnus aromaticus.
Beſaſa,ſemen rutæ ſylueſtris aut hortenſis.
Bupreſti,blattæ capite detracto.
Butyro,lactis bubuli concrementum.
Buccinis,oſtrea.

C

CAdmia,leucographis Ægyptia.
Calamo aromatico,ſphagnus.
Calamintha, ſylueſtris mentha.
Cantharidibus, phalangia.
Capparis radice,ericæ aut myricæ radix.
Cardamomo,cyperus, xylocarpaſum.
Caſia,cinnamomi dimidium,aut herba Sabina.
Caſtorio,ſilphium.
Canchry,lauri baccæ , aut pyrethrum.
Cedria,baccæ cedri.
Cedri baccis,ladanum.
Calce viua,adarce.
Ceraunio,leucographis.
Cera,faba freſa cum propoli cocta ac trita.
Ceruſſa,plumbi recrementum,ad plumbum vſtum.
Chamædry, rumicis ſylueſtris radix.
Cicuta,pſyllii ſemen.
Chamæmelo,anthemis.
Chamæleonis ſucco,ſalicis ſuccus.
Chalcantho,ſquamæ æris.
Cinnabari , rhodoides.
Cinnamomo,caſiæ duplum,aut herbæ Sabinæ duplum.
Clinopodio,heliotropium.
Cnici ſemine,viticis ſemen.
Colocynthide,ricini ſemen.
Colophonia,pix naualis.
Corallio,moly, aut ſymphytum.
Coſto,ammoniacum,cedri baccæ,helenium.
Cotyledone, onocardium.
Chryſanthemo,aphrodiſias.
Croco,crocomagma.
Crocomagmate,aloe Indica.
Cumino Æthiopico,melanthium.
Cynoſbato,ſolani fructus.
Cypero,iuniperus magna,aut carda momum.
Cyphi,carica vſta.
Cornu cerui,cornu capræ.

D

DAmaſonio, carpeſium,aut calamintha.
Dauci ſemine,laueris ſemen.
Dictamno,pulegium,aut ſaluia.
Diphryge,miſy torrefactum,aut lapis Phrygius,aut æs vſtum,aut lapis pyrites.
Dorycnio,hyoſcyami ſemen.
Dracunculo,aron.

E

EBeno,loti arboris lignum.
Ebiſci radice,radix papyri.
Elaterii ſucco,porri ſuccus,aut eiuſdem herbæ ſuccus.
Elleboro nigro, ſtruthii radix.
Enneaphyllo,potamogiton.
Epithymo,colocynthidis ſemen.
Ericæ fructu,galla omphacitis.
Eryſimi ſemine,ſtruthium.
Erinei foliis,folia mori.
Erucæ ſemine,eryſimi ſemen.
Eupatorio,chamæpitys.
Euphorbio,ſtercus columbæ ſylueſtris.
Eruca pini, veſpæ cum cedria.

F

FÆce vini vſta,ſandaracha.
Felle viperæ, fel ichneumonis.
Felle cameli,fel ſtellionis.
Felle muſtelæ,fel ſimiæ.
Felle hyænæ,fel perdicis.
Filice,vrticæ ſemen.
Folio,ſpica nardi,aut iris Illyrica.

G

GAlbano, ſagapenum.
Galla,myricæ fructus.
Gentiana , helenium.
Gentianæ radice , apii aromatici radix. eſt autem petroſelinum.
Glycyrrhizæ ſucco,ſuccus mori.

H

HEderæ ſucco,ſuccus Perſicus.
Hyacintho, flos iſatidis.
Hyoſcyami ſemine,cynoſbati fructus.
Hypociſtidis ſucco, acaciæ ſuccus.
Hyperyco,anethi ſemen.
Hippuride,chamæpitys.
Heliotropii ſemine,rapi ſemen.
Hormini ſemine,ſemen lini.

I

IRide Illyrica , helenium aromaticum.
Iunco aromatico,cardamomum aut cinnamomum.
Iunco,polygoni radix.
Iuniperi baccis,cyperus.

L

LAdano,ſampſuchus.
Lathyride,granum Cnidium.
Lapathi radice,radix pyrethri.
Lauri baccis,ſerpyllum aridum.
Lapide Aſio,gagates lapis.
Lapide Phrygio,lapis argyrites aut pyrites.

Lapide pyrite,lapis pyrobolus.
Lapide magnete,lapis Phrygius.
Lentiſco,terebinthus.
Lepidio,erythrodanum.
Lepidii radice,folia capparis.
Lepore marino,concha marina.
Lemnio ſigillo,ſandaracha.
Leucoii flore,ſtruthion.
Lini ſemine,fabarum ſuccus.
Liguſtici ſemine, radix eiuſdem, aut paſtinacæ, aut lauerıs ſemen.
Loti ſemine,betæ ſemen.
Lychnide,acanthii ſemen.

M

MAlabathro,caſia,aut cupreſſus pilulas ferens,aut ſpica nardi.
Malua,fœnumgræcum.
Mandagrora,dorycnium,
Malis cydoniis,melilotum.
Manna,thuris cortex.
Maſtiche,lentiſci ſuccus.
Medulla cerui,adeps ceruinus,aut medulla vituli.
Medulla vituli,œſypus,aut medulla cerui.
Meliloto,lotus ſylueſtris.
Melle,ſapa.
Melle Attico crudo,mel deſpumatum.
Meo,myrobalanus.
Mendeſio vino,vinum Italicum.
Miſy torrefacto,diphryges.
Miſy Cyprio,ochra Cypria.
Mentha,calamintha.
Molybdæna,ſpuma argenti.
Mori ſucco,rubi folia.
Myrobalano,peucedanum.
Myrteo vino,mori ſuccus.
Myrteo oleo,lentiſcinum aut melinum.
Myrrha Troglodytica,calamus aromaticus.
Murium ſtercore,muſcæ pari menſura.

N

NApi ſemine,rapi ſemen.
Nardo Syriaca,iuncus aromaticus.
Nardo Indica,nardus Celtica.
Nucleis pineis,cucumeris ſemen.

O

OChra,miſy cyprinum.
Ocimo,ſiſymbrium.
Ocimoide,mentha ſylueſtris.
Œnanthe,omphacium ſiccum.
Omphacio,rhois ſuccus.
Oleæ lacryma,hypociſtidis ſuccus.
Oleæ Æthiopicæ lacryma,acaciæ partes duæ.
Oleo ricinino,laurinum aut vetus.
Oleo veteri,ſycionium, aut duplum olei coquito cum adipe ſuillo veteri.
Onocardio,pſyche herba.
Opopanace, caſtorium, lac ſycamini, (*id eſt mori*) pix liquida.
Ornithogallo,anthyllis.
Oryza,farina hordeacea.
Oſtreis,buccina.
Ouorum vitellis aſſatis,medulla cerui.
Œſypo medicamento,medulla vitulina.

P

PAnacis radicis vncia vna,opopanacis drach. I.
Pipere,zingiber.
Pipere albo,nigrum duplicatum.
Perſeæ foliis ſiccis,roſas ſiccas.
Peucedano,glycyrrhizes ſuccus.
Picelæo,pix liquida.
Pice brutia liquida, bitumen, pix vernacula abunde, aut communis pix cocta cum aceto.
Pice liquida,opopanax.
Polii ſemine,erucæ ſemen.
Polygoni ſucco,ſuccus plantaginis.
Polypodio,chamelæa.
Polytricho,abſinthium.
Pompholyge,cadmia vſta.
Potamogitone,ſerpyllum.
Populæ nigræ ramulis,ſampſuchus.
Propoli,ladanum ammoniacum.
Pſyllio,lens paluſtris.
Pyrethro,zingiber aut lapathi radix.
Phu,ſphagnos.
Phyco, *id eſt fuco*,anchuſa.
Pulegio,hyſſopus.
Pumice,terra Cretica.
Plumbo vſto,ceruſſa.

R

RApo,heliotropium.
Raphanino oleo,ricininum.
Rheo,centaurinum.
Recremento plumbi,recrementum argenti.
Recremento Cyprio,melanteria Ægyptia.
Reſina colophonia,pix naualis.
Reſina pini,terebinthina.
Reſina picea ſicca,ſagapenum.
Reſina terebinthina,reſina pini.
Radice lapathi,radix cinnaræ
Radice cinnaræ,radix aſphodeli.
Roſis ſiccis,folia perſeæ ſiccæ.
Rhodoide,ſinopis rubrica.
Rhoe Syriaco,lapathi radix.
Rhoe culinario ſicco,ſampſuchus.
Rubigine ferri, recrementum ferri,aut ſquama ferri, aut ſpuma argenti.
Ricino,ſordes è palæſtra.

S

SAgapeno,galbanum,aut reſina picea ſicca.
Sabino oleo,ricininum oleum,
Salamandra,lacerta viridis.
Saluia,calamintha.
Sampſucho,rhus culinarius.
Santonico,abrotonum,
Satyrio,erucæ aut ſaluiæ ſemen.
Serapiade,pæoniæ radix.
Serpyllo,potamogiton,aut pyrethrum.
Semperuiuo,folia aut ſuccus lactucæ.
Sepiæ teſta,pumex.
Seſamo,ſemen lini.
Seſamoide,quod ab amarantho expreſſo reſtat.
Scammonia, colocynthis,ricini ſeminis pars interna, lathyris.
Scinco,ſatyrium.
Scilla,bulbus.
Sinapi,naſturtium.
Sio,(*id eſt lauere*)aſparagi aut liguſtici radix.
Siſone,aniſum.
Siſymbrio,ocimum.
Spodio,pompholyx.
Spodio Cyprio, cinis foliorum oleæ.
Stibio,ſquama æris.
Stœcade,chamædrys.
Sori,diphryges aut melanteria.
Struthii radice, elleborus niger,aut euphorbium.
Sale ammoniaco,ſal Cappadocicus.
Salis flore,ſandaracha.
Styrace,caſtorium.
Symphyto,centaurium.
Sinone Syriaco,petroſelinum Macedonicum.
Syrico,ſpuma argenti.
Sphagno,iuncus odoratus,herba Sabina.
Sphōdylio, ſpodium Cyprium, aut cinis foliorum oleæ.
Suſino oleo,oleum fœnigræci.
Succo balſami,myrrha ſtacte, ſuccus carpaſi, fructus balſami.
Succo Thebaico,ſuccus papaueris.
Succo ſalicis,ſuccus hederæ nigræ.
Succo carpaſi,ſuccus myrrhæ.
Succo cyrenaico,ſuccus Syriacus,laſer,aut ſilphii ſuccus.
Succo papaueris mandragoræ ſuccus.

Succo mori arboris,hederæ ſuccus.
Succo Perſico,hederæ ſuccus.
Succo peucedani,glycyrrhizæ ſuccus.
Succo rhododaphnes,viſcum quercinum.
Succo fici,ſuccus mori.
Succo Syriaco,ſuccus mori.
Sulphure viuo,ſandaracha.
Stercore felis,ſtercus ichneumonis.
Stercore vulturis,columbæ ſtercus.
Stercore lupi,ſtercus caninum.
Stercore turturis,ſtercus columbæ.

T

Terebinthina,maſtiche,aut reſina ſtrobilina.
Terra tenera,plumbago.
Terra aſtere,terra cimolia.
Terra Erethriade,calx Thebaica.
Terra Cretica,terra Erethria.
Terra Samia,leucographis Ægyptia.
Terra Megara,ſpuma ſalis.
Thapſia,naſturtii aut erucæ ſemen.
Thapſiæ ſucco,chamæleonis nigri ſuccus.
Thermuntiade,lycopſis.
Troxinus(id eſt intubis)maiulium appellatū,ſiue lactuca.
Thure,terra ampelitis.
Thuris cortice,manna thuris.

V

Verbenaca,chamæleuce.
Vino Italico,vinum Mendeſium.
Vino Rhodio,vinum auſterum.
Vino Syriaco,vinum Rhodium.
Vua acerba,malicorium,aut galla omphacitis.
Vua paſſa ſatiua,palmulæ Syriacæ caro.
Viſco quercino,chamæleo albus.

X

Xylobalſamo,radix leucoii.
Xylocarpaſo,cinnamomum.

Z

Zingibere,pyrethrum.

DE PONDERIBVS ET MENSVRIS, Cap. XXVI.

POndus, grauitatis menſu indicatur: menſura autem, vaſculi capacitate: vaſculum verò,tum aridæ tum liquidæ quantitatis menſura exiſtit. Quare tres omnino dimenſæ quantitatis ſunt differentiæ: vna quidem, ponderis: altera verò,rerum aridarū,vtpote quæ velut in aggerē accumulatur: tertia autem,liquidorum. Cæterùm quum penè infinita pondera ac menſuræ, tum pro locorū tum pro eorum qui eis vtuntur conſuetudine, exiſtant, de iis ſaltem quæ omnibus maximè familiaria ſunt nobis ſermo erit.

Verùm quum quidam non integris literis, ſed per notas hæc ipſa pondera ac menſuras ſignificent, præſtiterit fortaſſis & nos in hac parte veteres imitari, atque primùm characteres ipſos declarare. Primùm igitur litera χ,vbi α literam habuerit incumbētem,chalcum (*id eſt æreum*) ſignat, hoc modo, χα. ſi verò ο ipſi χ incubuerit, choa (*id eſt congium*)demōſtrat,ſic, χο. ſi οι, chœnicē, χοι. ſi ν,cheman, χν. K verò litera ſi incumbens ε habeat,& linea recta inferiorem ipſius apicem per obliquum ſecet,ceration (*id eſt ſiliquam*)ſignificat,hoc modo, Κε. Quòd ſi υ ipſi K incumbat, cyathum ſignificat, ſic Κυ. ſi verò ο, cotylam (*id eſt heminam*) Κο. Porro linea circumflexa quam nihil aliud circunſtat, & quæ omnino per obliquum ponitur, obolum denotat, ⊂. Si verò duæ ſunt lineæ quas nihil circunſtat, duos obolos ſignant, ⊏. qui gramma (*hoc eſt ſcrupulum*) faciūt,quod per literam ſ quæ ρ adiectum habet, denotatur,recta amplius linea ipſum ρ ſecante,hoc modo, ſρ. Duæ autem lineæ iuxta alteram extremitatem conſertæ, angulúmque conſtituentes, ad ſimilitudinem duorum apicum qui in ipſius K literæ pictura, ad rectam lineam adſcribuntur, drachmam ſignificant, quæ & holca cognominatur, hoc modo, <. Propriè autem holca per λ literam notatur, ο litera medium eius occupante, hoc modo λο. Quòd ſi ι litera ad λ apponatur, libra ſignificatur, λι. Aliqui tamen alteram ipſius λ lineam per obliquum alia linea ſecantes, libram denotant,ſic λ. At verò litera Γ intra angulum ſuum ο literam habens,vnciam ſignificat, Γο. μ autem iuxta medium ipſius ν habens, minam denotat, μν. Si verò υ habeat,myſtrum, μυ. ſi ε, medimnum, με. ſi ο, modium, μο. Porro τ literam ρ complectens, & υ incumbens habens, tryblium ſignificat, τρυ. ξ. autem ſupra ſe ε habens,xeſten(*id eſt ſextarium*)deſignat ξε. Si verò ο habeat ſuprà ſcriptum, oxybaphum(*id eſt acetabulum*) ξο. Aliqui tamen xeſten per ξ denotant recta linea diſſectum, hoc modo, ξ. η autem incumbens μ habens, heminam indicat, ημ. K verò cum ρ connexum,incumbente ipſis litera μ, ceramium ſignat, κρμ.

DE PONDERIBVS.

Mna (id eſt mina) Attica & Ægyptia habet vncias	XVI.
Mina Romana habet vncias	XX.
Libra vncias	XII.
Vncia drachmas	VIII.
Drachma ſcrupulos	III.
Scrupulus obolos	II.
Obolus ſiliquas	III.
Siliqua æreos ſiue æreolos	II, duáſque tertii partes.

Ita vt obolus æreolos VIII complectatur.

DE MENSVRIS LIQVIDORVM.

Italicum ceramium habet choas VIII.
Chus,ſiue congius,ſextarios VI.
Sextarius cotulas II. quæ & tryblia appellantur.
Cotyla,ſiue tryblium, magna myſtra III, acetabula verò IIII.
Magnum enim myſtrum continet acetabulum I, & tertiam ipſius partem.
Acetabulum verò ſeſquicyathum habet.
Cyathus chemas paruas aut myſtra parua II habet.

Quòd ſi velis liquidorum iuxta pondus ſcire dimenſionem (multæ enim rerum liquidarum differentiæ iuxta lancis momentum exiſtunt)idipſum ex olei, vini,& mellis exēplo docebimus. Mel igitur vino grauius eſt quarta ampliúſque decima parte, quod fere totum tertiam eius partem facit. Habet enim eadem mellis ad vinum menſura, totum vini pondus, accedente inſuper tertia eius ponderis parte. Ad oleum autem mel dimenſum,dimidia eius parte ponderoſius exiſtit. habet enim totum olei pondus, atque inſuper dimidiam eius ponderis partem. Vinum verò nona parte oleum excedit. habet enim pon dus ipſius totū, ampliúſque nonam eius pōderis partem. Quæ res vt magis euidēs & manifeſta fiat,omnium menſurarum pondus ſigillatim ſubiecimus velut in tabella depictum: ita vt manifeſtè conſtet, quòd per pōdera quæ ſingulis menſuris ſubiecta ſunt, oleum,vinum, & mel ex ordine demonſtrantur.

Olei	Vini	Mellis
CERAMIVM ITALICVM HABET		
Libras LXXII.	libras LXXX.	libras CVIII.
CHVS SIVE CONGIVS HABET		
Libras IX.	libras X.	libras XIII,& dimidiam.
SEXTARIVS HABET		
Vncias XVIII.	vncias XX.	vncias XXVII.
COTVLA SIVE HEMINA HABET		
Vncias IX.	vncias X.	vncias XIII, & dimidiam.

	MAGNVM MYSTRVM HABET	
Vncias III.	vncias III. ſcrup. VIII.	vncias IIII, & dimidiam.
	ACETABVLVM HABET	
Drach. XVIII.	vncias II. ſcrup. XII.	vncias III, ſcrup. IX.
	CYATHVS HABET.	
Drach. XII.	ſeſquiunciam, ſcrup. IIII.	vncias II, drach. II.
	PARVVM MYSTRVM HABET	
Drach. VI.	ſcrupulos XX.	drach. IX.

Oribaſius autem iuxta Adamantium, ſextarium Italicum, vini quidem iuxta menſuram, vncias XXIIII, habere ait: iuxta pondus verò, lib. I. vnc. VIII. ſextarium autem mellis, librarum duarum & dimidiæ pondus habere tradit.

De menſuris aridorum.

Ægyptia Artaba continet modios III.
Modius Ægyptius & Italicus habet chœnices VIII.
Chœnix ſextarios II.
Sextarius ſemiſextarios II. qui & heminæ appellantur.
Hemina autem habet cyathos VIII.
Atticus medimnus continet hemiecta XII.
Hemiectum autem ſeu ſemodius, chœnices IIII. Quo fit vt medimnus habeat modios VI. chœnices XLVIII. ſextarios XCVI.
Cæterùm pondus harum menſurarum non facilè eſt proferre, quòd immenſa diuerſitas rerum aridarum iuxta lancis inclinationem exiſtat.

Finis librorum ſeptem Pauli Æginetæ, Iano Cornario Medico phyſico interprete.

Pondera Latina ab interprete vſurpata.

Libra	habet	Vncias XII.
Deunx		Vncias XI.
Dextans		Vncias X.
Dodrans		Vncias IX.
Bes, vel Beſſis	habet	Vncias VIII.
Septunx		Vncias VII.
Sexunx, vel Semiſſis		Vncias VI.
Quincunx		Vncias V.
Triens		Vncias IIII.
Quadrans	habet	Vncias III.
Sextans		Vncias II.
Vncia		Drach. VIII.
Semuncia		Drach. IIII.

S. hæc nota dimidium pondus cuiuſque ponderis ſignificat, hoc eſt Semis. Reliqua pondera ac menſuræ iuxta Pauli traditionem vſurpata ſunt.

CLARISSIMO IVRISCONSVLTO D. IVSTO STVDÆO, PRÆSVLIS FVLDENSIS CANcellario,& compatri suo chariſſimo, Ianus Cornarius medicus physicus, S. D.

QVAS in Paulum Æginetã ſcripſi dolabellas, eas tibi, clariſſime Studæe, inſcriptas mittere volui,& iudicio tuo permittere, viri pro hac ætate & grauis & prudentis:& cuius non ſolùm in reſpondendo de iure, ſed in omnibus bonis ſtudiis iudicium exactiſſimum eſſe ſcio,& à nemine improbari poſſe, qui modo de ſe rectè ſentire velit. Harum autem dolabellarum ſcribendarum hæc mihi occaſio fuit: Extãt aliquot aliquorum aliquoties repetitæ Pauli tranſlationes, in quibus illi iuxta illud δευτέρων ἀμεινόνων, ſatis declarant ſe non tam alios aut me quàm ſeipſos præoccupaſſe ac præuertiſſe. Nam de me non obſcura fama fuit,& apertè fateor ante annos vigintiquatuor hanc tranſlationem me inſtituiſſe, ſed hactenus libenter illis ceſſiſſe, vt qui nullius gloriæ inuideam, neque vllius vtilitati quicquam detractum velim. Quòd ſi teſtibus res probanda ſit, ſunt apud me literæ Andreæ Alciati iuriſconſulti doctiſſimi ac clariſſimi viri, ex Biturigibus Baſileam ad me anno Chriſti M. D. XXIX. nonis Maii datæ, in quibus maximus ille vir,& tum recens inſignis nobis amicus, hortatur me vt Pauli Æginetæ pauculos illos libros promulgem. Id enim eſſet, inquit, & Hippocratem, & Galenum, & Oribaſium compendio edere. Sed & Hieronymus Frobenius ſequenti anno poſtquam à Baſilea digreſſus in patria viuerem, ea de cauſa vnà cum literis huc inhortantibus, etiam alterum dedit ad me Pauli Græcum exemplar. Tantis itaque viris etiamſi denegandum non putarem,& alterius authoritas me impelleret, alterius benignitas etiam inuitaret, ceſſi tamen hactenus illis libenter,& neque adhuc è ſtudioſorum manibus excuſſas illorum tranſlationes volo. Sed quia neque adhuc illos ſibiipſis ſatis placere video,& palàm ſuam in multis locis partim hæſitantiam partim ignorantiam vltro confiteri, edere tandem etiam volui meam tranſlationem, eàmque ſeptem dolabellarum libris dedolatam ac læuigatam, vt de nulla aſpretudine conqueri quis poſſit, qui non ipſe ſpinas inducat, ad nullas alioqui hîc offenſurus. Itaque nõ aliis ſolùm noſtram hanc tranſlationem lecturis noſtræ dolabellæ vtiles erunt, ſed etiam his qui aliorum tranſlationes legent: imò ipſis etiam illarum authoribus vtilitatem de ſe exhibebunt hanc vt locos in quibus hæſitant,& ignorantiam ſuam cõfitentur, tandem hinc aſſequantur: tantum abeſt vt ægrè ferre debeant aut poſſint hanc noſtram operam, niſi quis ipſe ſibiipſi inuideat bona. Neque verò quiſquam noſtra tranſlatione grauari poteſt, quum nemini inuito obtrudatur, ſed liberè expoſita nullos ad ſe cogat, volentes ſaltem etiam ipſa velit ac expetat. Qui gemmarum ſtudio tenẽtur, non vnam aliquam ex vno illarum genere habere contenti ſunt, ſed multas eiuſdem generis & coemere & inter ſe conferre ſolẽt: mirificam oblectationem ex eo haurientes quòd alteram alteri præſtare intelligere ſe putant, etiamſi non parum ſæpe contingat vt ſplendidiore politura aut mangonum impoſtura fallantur, & deteriorem meliori præferant. Simile ſtudium cenſeri debet eorum qui vnius & eiuſdem generis libros, ab aliis atque aliis conuerſos, ac veluti mangoniſſatos, coemunt, atque inter ſe conferunt. Optimus autem arbiter is eſt qui iudicio non fallitur, ſed eum librum qui præſtantiſſimus eſt, eligit ac ſequitur: reliquos eo loco habet, vt ſi pretium optimi illius amplius æſtimare libeat, deteriorum collatione id faciat: quemadmodum inter gemmarum genera nullum eſſe aiunt in quo altera alteram ita coarguat ac deprimat: veluti ſi Turcica appellata ad alteram Turcicam adhibita diiudicetur. Proinde ſi hanc aleam etiam noſtrum hunc Pauli Æginetæ tranſlationis librum ſubire cõtigerit, ſicuti nullius iudicium formido, doctorum etiam expeto: ita tua, Iuſte Studæe, cenſura deteriorem illum videri malim quàm aliorum nec doctrina nec iudicio præſtantium, omnibus aliis præferri. Atque ea gratia vel maximè tum ipſum noſtræ tranſlationis librum, tum noſtras in illum dolabellas ad te mittere volui, vt intelligeres quod iudicio ſtóque cadóque tuo. Nec enim tibi, chariſſime cõpater, ſolùm dolabellas noſtras inſcriptas eſſe putabis, ſed etiam ipſam noſtram his præpoſitam Pauli tranſlationem: quæ, etiamſi peculiariter Michaeli Meienburgo Northuſenſi COS. inſcripta eſt, tamen is vir eiuſmodi eſt vt te non illibẽter ad conſortium admiſſurus ſit: ſicut neque tu illum grauatè ad dolabellarum poſſeſſionem tecum communem admittes. Vt enim ambos compatres in ſpirituali liberorum meorum regeneratione habeo: ita erga vtrunque amorem meum ex æquo & coniunctim apud omnes publicè teſtatum facere volui. Vale, Zuiccauii, Calend. April. M. D. L V.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI

Dolabellarum in Paulum AEginetam liber primus.

PAYΛOY πόνον με γνῶθι, τῆς γῆς τὸ πλέον διαδραμόντος, φωτὸς ἐκ τῆς αἰγίνης. Duobus iābicis ſenariis præmiſſis & ſe & patriam ſuam, ſimúlque peregrinationis ſtudium declarat, & opus hoc ſibi vendicat. Peregrinationem certè, velut rem laudatiſſimam & medico valde neceſſariam, producit: vt non temere poeta Homerus etiam de Vlyſſe ſuo prædicarit, Multorum mores hominum cognouit & vrbes: nec ab re tam ſæpe ex omni occaſione Galenus peregrinationes ſuas inculcarit. Et nos quoque rerū medicarum experiendarum gratia admodum iuuenes maximam Europæ partem peruagati, de peregrinationis laude orationem ſcripſimus ac edidimus.

In præfat. *Quare hoc compendium ex ueteribus collectum confeci.* Ingenua eſt confeſſio, non ſua ſed veterum placita ſe collegiſſe ac proferre profitentis. Honeſtum eſt magnos duces ſequi, honeſtum eſt aliena ſcripta vſurpare: ſed turpiſſimum eſt illa pro ſuis edere, neque per quem profeceris fateri. Si autem Paulus Ægineta non ſine magna laude horum librorum collectionem ex prioribus medicis fecit, & Græcè ſcriptis eadem lingua tranſcribendis, iiſdémque verbis vſurpandis, nomen inuenit, & hoc ſtudium prior etiam Galenus tum alibi; tum vel maximè in libris κατὰ τόπους, itémque κατὰ γένη inſcriptis, cum gloria exercuit: expendant ſtudioſi quid gratiæ illis debeatur qui ex alia lingua in aliam bene tranſferunt bonorum virorum bona ſcripta. Ego in hac ſeculi improbitate, ſi hinc veniam conſequutus fuero, gloriam nihil morabor.

Ibidem. *Qui & ipſe totum librum in quo omnem tuendæ ſanitatis, &c.* Græca lectio hìc corrupta eſt, quæ ſic habere debet, καὶ αὐτοῦ πᾶσαν ἀπαιδεύσαντι βίβλον, ἐν ᾗ πᾶσαν τὴν ὑγιεινὴν δίαιταν ὑποτυπῶσιν.

Ibid. *Tantæ molis opus ad multos adeo uerſus extentum.* Veteres verſuum multitudine librorum magnitudinem æſtimabant. Scribebant autem libros certis chartarum cancellis ac veluti carceribus incluſi, vt ad margines non excederent: quem modum etiam impreſſores librorum hodie ſequuntur: atque hinc non difficile erat colligere quanta verſuum multitudo ad quantam libri magnitudinem deuentura eſſet, & ex eo tum πολύστιχοι, tum ὀλιγόστιχοι libri vocabantur. Meminit Galenus ſæpe aliâs, & libro primo Anatomicarum aggreſſionum, his verbis, Λύκου τὸ σύγγραμμα νεωστὶ ἡμῖν ἐκομίσθη, μικροῦ δεῖν εἰς πεντακισχιλίους στίχους ἐκτεταμένον.

IN CAPVT PRIMVM.

Columna 345. litera A. *Hæc maximè ipſas diuexant, humorum crudorum redundantia.* In Græcis exemplaribus falſò legitur τὸ περιοσαίνειν. legendum enim eſt τὸ περιττεύειν, id eſt ſuperfluis humoribus abundare, qui non perfectè ſunt concocti. Ita enim Galenus libro nono Anatomicarum aggreſſionum exponit, τὰ μὴ κατεργασθέντα (inquit) τελέως τῆς τροφῆς, ἃ καλοῦσιν ἰδίως περιττώματα. Sed diligenter animaduertendum vt inter περιττώματα & περιπτώματα diſtinguamus. Sunt enim περιπτώματα eadem quæ περιπτώσεις, fortuitæ occaſiones & caſus, quo modo Empirici primum conſpectum περίπτωσιν appellabant, quòd ex improuiſo in res ipſas inciderent. Vocantur etiam περιπτώματα, συμφοραί, hoc eſt clades & calamitates. Sic vſurpauit Plato in Protagora, ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ γένοιτ' ἄν ποτε καὶ κακός, ἢ ὑπὸ χρόνου, ἢ ὑπὸ πόνου, ἢ ὑπὸ νόσου, ἢ ὑπὸ ἄλλου τινὸς περιπτώματος. Sed exemplaria impreſſa habent περιττώματος.

Ibid. lit. B. *Et mali Punici florem.* Exemplaria habent καὶ κύπειον: ſed res ipſa indicat legendum eſſe καὶ κύτινον. præcedunt enim œnanthe & balauſtium. Eſt autem κύτινος mali Punici ſatiui flos, ſicut balauſtium, ſylueſtris. Habent autem vim ſiccantem ac adſtringentem, quæ hìc nimirum requiritur.

IN CAPVT TERTIVM.

Ibid. lit. G. *Commodum eſt etiam id quod pollicis ungui inſtillatum.* Græcus codex corruptus hìc eſt: legatur ſic, Χρήσιμον δὲ ἔστι καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ ὄνυχος ἐπισταζόμενον τοῦ μεγάλου δακτύλου, ὑπὸ τὴν αὐγὴν θεωρούμενον, ὅταν ἐν τῷ κάμπτειν τὸν ὄνυχα, μήτε ταχέως μήτε βραδέως ἀπορρέῃ. χρήσιμον δὲ δοκιμάζειν καὶ οὕτως. Horum verborum ſententiam Dioſcorides ita expreſſit, ἔστι δὲ καλὸν γάλα, τὸ ὁμαλὸν τῇ παχύτητι, καὶ συστρεφόμενον ὅταν ἐπισταγῇ ὄνυχι, hoc eſt, Quod in orbem obuoluitur vbi vngui inſtillatum fuerit.

IN CAPVT OCTAVVM.

Col. 348. lit. G. *Siquis pruritus puerum infeſtarit.* Videtur ὀδαξισμὸν de totius corporis pruritu vſurpare, non de eo qui gingiuis contingit, vbi dentes producere pueri propemodum incipiunt, velut Hippocrates 3. aphor. 25. dicit, & οὔλων ὀδαξισμὸν appellat qui (velut Galenus ait) pruritus quidam eſt cum breui quadam offenſa. At hoc loco ὀδαξισμὸς ſine adiectione οὔλων, de totius corporis pruritu dici videtur. Quomodo etiam Galenus vſurpauit libro quinto de ſanitate tuenda, ἤτοι γὰρ ὀδαξούμενα, ἢ πρός τινος ἔξωθεν αἰτιώμενα, &c. de pueris pruritum ſentiētibus loquens. Ad hunc itaque pruritum Paulus hìc oleum coctum illinendum præſcribit, quod ἄπεφθον appellat, & τῷ ἀνέφθῳ opponitur. quod etiam in commentariis medicis oſtendi. Ad gingiuarum autem pruritum, ſequenti capite ſalſamenti veteris carnem probat.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Col. 349. lit. F. *Folia heliotropij ſcorpiuri appellati.* In Græcis exemplaribus deeſt hìc vox σκορπιούρου, in quibus habetur ἡλιοτροπίου τοῦ καλουμένου φύλλα. Quòd autem vox illa deſit, indicat Græcæ orationis ratio, & confirmat Dioſcorides, qui heliotropium maius ſcorpiurum appellari dicit, & folia ipſius σειρῶσι παιδίοις ὠφελίμως ἐπιπλάττεσθαι teſtatur. Aëtius item lib. 4. cap. 13. expreſſis verbis habet.

IN CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Col. 350. lit. E. *Aut paululum progredi, ac uelut deambulare.* Græca lectio corrupta, ſic reſtituatur, ἢ μένειν κατὰ χώραν, ἢ προβαίνειν μικρόν, καὶ οἷον περιπατεῖν. Et paulo pòſt rurſus legatur, καὶ τὸ διὰ κωρύκου, μεγάλης τε καὶ τῆς μικρᾶς σφαίρας γυμνάσιον. Et non longè deinceps legendum eſt, καὶ αἱ κινήσεις ἔτιμοι τε ὁμαλοὶ καὶ εὔρυθμοι γίνονται. ita enim manifeſtè habet Galenus libro ſecundo De tuenda ſanitate, vnde hic deſumpſit. Eſſe autem & magnam & paruam pilam Galenus oſtendit, qui de paruæ pilæ exercitio priuatim libellum conſcripſit. Et vtriuſque pilæ ludus hodiéque extat. Sed & libro ſecundo De ſanitate tuenda primùm coniunctim magnæ ac paruæ pilæ mentionem facit, & paulo pòſt, ſicut hìc apud Paulum, ita iſtic μεγάλης vox excidit: quæ omnino reponenda eſt, ſicut primùm habita fuit. Eſt autem ex corrupto Galeni loco Pauli locus expreſſus, haud ſcio an non ſatis animaduertente ipſo etiam Paulo. nam etiam ipſius æuo Galeni lectionem corruptam fuiſſe, & ſic tranſcripſiſſe ipſum apparet. Porro σκιομαχίαν accipio vmbratilem pugnam, qua quis priuatim domi aut ſub vmbra, non in propatulo ſe exercet, ac veluti præparat ad iuſtam pugnam aliquando publicè faciendam. Corycum autem follem eſſe, (id eſt pellem ſiue membranam inflatam, aere ac vēto incluſo turgidam) minimè dubitandum puto, ex illo adeo poetæ Martialis loco, Ite procul iuuenes, mollis mihi cōuenit ætas. Folle decet pueros ludere, folle ſenes. Nam & Galenus & Paulus exercitiū hoc follis, inter velocia, quæ nec robur nec violētiam requirunt, connumerāt.

IN CAPVT DECIMVMNONVM.

Col. 351. lit. A. *Grauiorum uocum ſonus utilis eſt.* In Græco habetur, ὁ δὲ τῶν βαρυτέρων ἤχων φθόγγος χρήσιμος. Sed legendum eſt, βαρυτέρων φθόγγων ἦχος. Et paulo antè habetur, ἡ μὲν ἀμέλεια χρηστοφωνία. Legendum eſt, ἡ μὲν ἐμμέλεια καὶ χρηστοφω-

νία. Et rursus paulo inferius, Τοῖς μὲν οὖν τονώτερον ἀναγκάζουσι, legendum est, τοῖς μὲν πυκνοτέρον. Et mox pro ἀνάκα θερμασίας lege θερμασίαις. Et mox corruptissimus locus sic restituatur, καὶ τὰς βαρυτέρας φθέγγεσθαι φωνάς. χρηστέον δὲ ταῖς διὰ τῆς φωνῆς ἐνεργείαις, &c. Hanc lectionem sequuti sumus ac expressimus: quod dico vt calumniæ occurram. Sed & mox deest dictio integra χυμῶν. Sic enim legendum est, ὅπως ἂν μὴ πλείων ἀνάδοσις τῶν διαφθαρμένων χυμῶν ἢ ἀτμῶν, &c.

IN CAPVT VICESIMVM.

Ibid. lit. D. *In qua tendi sibi uidentur.* Legendum est in Græco, καθ' ἣν τείνεσθαι δοκοῦσιν. Sed expressum habetur τίκεσθαι. Et mox pro eo quod habetur, ὅταν ἐκθερμανθέντες ἱκανῶς, &c. lege ἐκθερμανθέντες οἱ μύες, &c. Et inferius vbi legitur, οὕτως δὲ καὶ ἡσυχία πολλή, καὶ μάλιστα συνεχής, legendum est, καὶ ἀλείμματα συνεχῆ. Ad finem huius capitis vbi legitur, ὡς συνάγειν ἀτρέμα, deest vox τὸ δέρμα, quæ omnino adscribenda est. Et mox lege, ἐκπηδάτωσαν δὲ εὐθέως ἐν τοῖς λουτροῖς εἰς τὰς ψυχρὰς δεξαμενάς. ἀχύμου δὲ ἅπαντες οἱ κεκοπωμένοι δέονται τροφῆς. Vide Galenum libro tertio ὑγιεινῶν.

IN CAPVT VICESIMVMSEXTVM.

Ibid. lit. F. Principium huius capitis ita legatur, Ἐπειδὴ δὲ δεῖ καὶ τῇ ἕξει ἀμύνασθαι, τρίμματι λουόμενος πυρεαῦτι χρήσθω. τρίμμα dixit hîc puluillum ita detritum vt commodè inspergi ac affricari corpori possit. talibus autem in balneis vtebantur. Quid verò fuerit τρίμμα & ὑπότριμμα, quo in cibis vsi sunt, & ad placentas & ad pisces coquendos, in commentariis medicis in Galenum κατὰ τόπους scriptis docuimus. Ibidem etiam de propomatis dictum, quorum potum hoc loco Paulus præscribit: quanquam vt ad τρίμματα redeam, videtur ea vox non ita rectè hoc loco legi, & ῥύμματι vocem pro τρίμματι reponendam esse libentius adstruxerim. Sunt autem ῥύμματα eiusmodi puluilli inspersiles ad exterendas corporis sordes & maculas, aut etiam ad vitiatum colorem tollendum, & bonum reparandum. Ita enim sequenti capite vicesimoseptimo ipsorum vsus habetur. Habent autem appellationem ἀπὸ τοῦ ῥύπτειν, id est ab extergendo & mundando. Et ex hoc ordine sunt etiam saponum genera hodierna, itémque quæ smegmata appellãtur. De quorũ vsu iusto Galenus tertio commentario in librum Hippocratis De victus ratione in morbis acutis tradidit. Ac ne κόλλικες quidem alterius quàm ῥυμμάτων ac ῥυπτόντων generis sunt, velut Paulus apertè ostendit, materiam ipsorum declarans: nisi quòd maioris ac minoris efficaciæ ratione, hæc omnia inter se differunt, & formam quoque diuersam præferunt: κόλλικες enim pustillorum forma conflantur, ac velut conglutinantur: velut Hippocrates libro De internis affectionibus docet, ξυμφυρῆσαι ταῦτα, inquit, μέλιτι καὶ ὄξει, εἶτα πλάσαι κόλλικας: quanquam de diuersi vsus pustillorum genere loquatur.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Col. 354. lit. B. *Linimentum dropace intinctum.* Græcam lectionem sic emendare oportet: sic enim Latinæ versioni respondebit, καθιέναι λίνον εἰς αὐτὸν καταβαφὲν τῷ δρώπακι, καὶ παραυτόθεν ἐξέλκειν. ἅμα γὰρ τοῦ πόρου ἐκκάθαρσις γίνεται, καὶ ἅμα τῆς ἀκοῆς προσκλήσις· μετὰ δὲ ταῦτα ἔριον ὀρόβου μέγεθος, &c.

IN CAPVT TRICESIMVMPRIMVM.

Ibid. lit. D. *Nec uerò lectionibus talem offendere oportet.* Legendum enim est in Græcis exemplaribus, Μὴ λυπεῖσθαι δὲ μηδὲ ἀναγνώσει τοῖσδε. Et mox rursus corruptum locum sic emenda, Καὶ ὅσαι δύσπεπτοι, καὶ ὑγρὰ ἀγρυπνῶσιν ὕλην ἀργὴν καὶ παχεῖαν. At locus de fœniculi cremore rectè habet in Græco, quemadmodum Latinè expressimus.

IN CAPVT TRICESIMVMSEXTVM.

Col. 355. lit. G. *Aut semine urticæ, aut anisi.* Habent quidem exemplaria Græca constanter, ἢ σπέρματος κνίδης, ἢ τῆς ἄγνου, id est seminis vrticæ, aut viticis: sed quum viticis semen & in cibo & in potu, & forinsecus etiam substratum, flatus discutiat, & ideo ad castitatem conferre creditum sit, atque hinc etiam apud Græcos ἄγνος appelletur, non videtur huic loco competere, & fieri potuit vt pro τοῦ ἀνίσου voce, τῆς ἄγνου vocis lectio supposita sit. Anisi ergo lectionem amplexi sumus, quod antè nos Copus quoque fecit. Idem anisum suprà capite nono pro suppositio anetho reposuimus, vbi dixit, Conãdum est vt venter epithematis impositis adstringatur quæ maximè sistunt, cumino lanæ insperso, aut aniso, aut apio. Nam Dioscorides anisum sistere aluum testatur.

IN CAPVT TRICESIMVMOCTAVVM.

Col. 356. lit. C. *Viticis item semen & rutæ si eduntur.* In Græcis habetur, Καὶ σπέρμα τοῦ λίνου καὶ πηγάνου ἐσθιόμενα. Facilè autem fuit vt λίνου vox pro λύγου supponeretur, propter scripturæ vicinitatem, & maximè siquis λύγον eandem quàm ἄγνον esse ignoret, aut nõ satis animaduertat. Quòd autem λύγος (id est vitex) huc competat, ex 36. capitis de dolatione didicimus: quòd verò lini semen huc ineptum sit, ex eo constat quòd flatuosum est, & quòd ad venerem stimulos facere id Dioscorides tradit, maximè si cum pipere & melle in placentam coactum edatur.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSECVNDVM.

Col. 357. lit. A. *Ad uomitionem etiam pertinet non remittere, neque cessare inter uomendum.* Hanc esse Græcorum Pauli verborum hoc loco sententiam, quotidiana experientia docet. Qui enim vbi semel vomere inceperint, rem non vrgent, sed moram interponunt, hi semper magis atque magis inepti ad amplius vomendum fiunt, summóque labore ac difficultate id educunt quod primum impetum sequuti facilè euomuissent. Græca lectio sic habere debet, ἐμετικὸν δὲ καὶ τὸ μὴ ἀνιέναι μήτε διαλείπειν ἐπὶ τοῖς ἐμέτοις, τό, τε στόμα διαχαλάζειν, &c.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEXTVM.

Col. 358. lit. B. *Saponem cum betæ succo illine.* Hoc loco σίνηπι vocem falsò legi dudum in commentariis medicis in Galenum κατὰ τόπους ostendi, & pro ea σάπωνα vocem restituendam esse docui, ex locis Galeni vnde Paulus hæc transcripsit. Animaduertit hoc etiam Gulielmus Copus Basiliensis, aut certè rectam lectionem in suo exemplari repertam expressit.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEPTIMVM.

Ibid. lit. C. *Aut scordium tritum appositum.* Habent Græca exemplaria σκόρδου λείου προστιθεμένου, & hoc vt reliquis correspondeat, videtur esse legendum, σκόρδον λεῖον προστιθέμενον. Sed dum σκόρδου siue σκορόδου (id est allii) & σκορδίου vim ac vtendi modum expendo, σκορδίου lectio mihi magis arridet, vt legatur scilicet, σκόρδιον λεῖον προστιθέμενον. Nam scordii vsum vt ad vteri osculum apponatur, Dioscorides palàm præscribit, προστιθεῖσα, inquit, ἤ πόα ἔμμηνα κινεῖ. At allii comæ decoctum, ad insessus idem ducendis mensibus ac secundis prodit.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM.

Col. 359. lit. B. *Quasdam etiam colare expedit, limosas, & salsas, & bituminosas.* Hæc est exemplarium Græcorum lectio, nec de eius integritate quicquam dubitaremus si non Copus ambiguos nos reddidisset, qui pro Et bituminosas, quod in Græco est, καὶ ἀσφαλτώδη vertit, idque cum polenta, quasi μετ' ἀλφίτων legisset. Sic enim vertit, Neque non prodest quasdam aquas percolare, vt limosam, aut salsam, idque cum polenta. Dubium itaque est an in suo exemplari Græco ita habuerit velut conuertit, aut ad illud Plinii libro vicesimoquarto capite primo respexerit, Nitrosæ aut amaræ aquæ, inquit, polenta addita mitigantur, vt intra duas horas bibi possint. De qua re quum in commentariis medicis dixerimus, hîc rursus admonere voluimus, ne temere præteriisse locum hunc videremur.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMPRIMVM.

Ibid. lit. B. *Est autem & aptissimum ad usum & uiro & fœminæ, & puero & seni, & magistratui & priuato.* In Græco sic habetur, Ἔστι δὲ καὶ ἁρμοδιώτατον παντί, καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικί, καὶ παιδίῳ καὶ πρεσβύτῃ, καὶ ἰδιώτῃ. Videtur itaque deesse vox quæ

opponatur ἰδιώτῃ,vt quum vir mulieri,ſenex puero oppoſitus ſit,habeat quoque idiota ac priuatus homo ſibi oppoſitum magiſtratum aut principē virum. Proinde vocem ἄρχοντι vel ſimilem aliquam hoc loco reponendā eſſe ducimus.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM QVARTVM.

Col.360.lit.D. *Ex his igitur qui humorum copiam coaceruant,eos qui ſtatim balneum ingreſſi ſunt,poſtea frictione uti,& parum moueri exhortabimur.* Hoc loco vna vox corrupta totam ſententiam impeditam fecit,ac obſcurauit.Si igitur pro voce πρότερον leges προτρέψομεν,habebis ſanam lectionem,quam ego expreſſi.Hoc autem faciendum eſſe indicat ſequentis periodi verbum συμβουλεύσομεν.At vox πρότερον in re iam facta nullum locum habet.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM OCTAVVM.

Col.361.lit.G. *Et poſtea frictione dura,non tamen multa,cutem ſpiſſare,quò denſam ac duram efficiamus.* Græca lectio corrupta ſic reſtitui debet ex Galeno libro ſexto ὑγιεινῶν,κἄπειτα τρίψει σκληρᾷ μὴ πολλῇ πιλοῦντας τὸ δέρμα,πυκνὸν καὶ σκληρὸν ἐργάζεσθαι. At quod mox ſequitur de iracundia inducenda,ad colorem reparandum,& vt alimentum non ſentientibus, rurſus ſanguis in vaſa ſubter cutem colligatur, ex Hippocratis doctrina eſt, qui libro ſecundo Epidematum ſectionis quartæ in fine ſic ait,ὅτι τὴν δέησιν ὀξυθυμίην ἐμποιέειν,καὶ χρώματος ἀναλήψιος ἕνεκα, καὶ εἰσχυμώσιος,& addit,καὶ ἀθυμίας καὶ φόβους, καὶ τὰ τοιαῦτα,atque hæ ſunt commotiones animales, Paulo τὰ κινήσεις ψυχικαὶ dictæ. Videtur tamen prior illa de frictione lectio,iuxta Aëtii lib.4.cap.33.lectionem item reſtitui poſſe,hoc modo,κἄπειτα τρίψει χρῆσθαι μὴ πάνυ σκληρᾷ,ἵνα μὴ πιλοῦντες,τὸ δέρμα πυκνὸν καὶ σκληρὸν ἐργασώμεθα.Vult enim Aëtius duram quidem eſſe frictionem adhibendam, non tamen ita valde vt penitus cutem ſpiſſemus,ſed vt denſa ſolùm ac dura reddatur. Sequitur autem Paulus non minus frequenter Aëtii quàm Galeni verba,veluti etiam in ſequenti capite quinquageſimonono,locus Pauli corruptus,apud Aëtium integer habetur,iuxta quem etiam reſtituendus eſt hoc modo,ταῦτα δὲ ποιεῖν μέχρις ἂν ἐρυθρὸν γενόμενον τὸ μέρος μετεωρισθῇ, καὶ πρὶν συμπίσῃ παύεσθαι.δεῖ δὲ καὶ τῷ τῆς πιττώσεως φαρμάκῳ χρῆσθαι κατὰ τοὺς εἰρημένους σκοπούς.ὅταν δὲ αἴσθησις ψύξεως περὶ τὸ λελεπτυσμένον μέρος ὑπάρχῃ,&c.

IN CAPVT SEXAGESIMVM PRIMVM.

Col.362.lit.F. *Et craſſi ſunt ac pingues,& fœmoribus ac muſculis imbecilles,& inarticulati.* In Græcis exemplaribus habetur, ἢ μηροῖς ἢ μυσὶν ἀδέειστοι,id eſt fœmoribus ac muſculis indiſtincti.Sed corrupta eſt lectio ex vocū vicinitate,ſcribendúmque ἄρρωστοι.Ita enim Aëtius habet.At verò quod mox ſequitur de calida & humida temperie , Sed & ad cōtactum non paulo validiores : non ad plenum terminare videtur inſtitutam de hac temperatura tractationem. Non tamen putandum eſt,neceſſariò ea quæ Galenus habet huc transferenda eſſe,(non enim hoc fuit Pauli inſtitutum)ſed & ex Galeno, & aliis optima,& quæ ſibi ſufficere videbantur,tranſcribenda duxit.Itaque hoc loco ſatis eſt ſi hæc verba ex Galeni arte medica,itémque Aëtio libri quarti capite quinquageſimooctauo adſcribantur,nempe poſt,ἢ μὲν δὴ καὶ ἁπτομένοις οὐκ ὀλίγῳ θερμότεροι,vt ſequantur hæc verba,μέλαιναι δὲ εἰσὶν αὐτοῖς αἱ τρίχες,καὶ ἡ σὰρξ ἀπίμελος. Periodus autem quæ ſequitur in Galeno & Aëtio,omitti poteſt,vt quam etiam Paulum omiſiſſe credam, vt qui ſatis eſſe duxerit de hac tota tractatione admonere ad finem,quod in coniugatis temperaturis prædominantis qualitatis notæ ſemper præualerent,alioqui etiam alia multa quæ reliquit vltro,adſcribenda ipſi fuiſſent.

IN CAPVT SEXAGESIMVM QVINTVM.

Col.364.lit.D. *Et ſanè bibentes non ſtatim ſitire ceſſant.* Hoc loco quaſi ex abrupto Paulus ad potum progreſſus eſſet, quædam deeſſe videri poſſint,quæ & Galenus & Aëtius habēt: ſed ſiquis compendii ſtudium in hoc authore cōſiderauerit,integram,ſufficientem,ac minimè mancam lectionem habebit : niſi quòd ὀλίγον vox deeſt,vbi legendum eſt, ἢ τὸ ψυχρὸν ὀλίγον ποτόν.Sequitur enim ex oppoſitione πολὺ θερμόν.At verò vbi paulo pòſt conuertimus, Verùm pulmonis ſiccitates ſuperfluitatibus carent,& vocem puram habent: in Græcis exemplaribus corruptè legitur καθαρᾷ τῷ φλέγματι, pro integro καθαρᾷ τῷ φθέγματι. Sic autem legendum eſſe indicat vox obſcura & rauca,quæ videlicet puræ prægreſſæ opponitur.Sed & Aëtius libri quarti capite ſeptuageſimoſexto apertè vocem φθέγματι habet, etiamſi etiam in Galeni arte falſò φλέγματι legatur. Sed huiuſmodi infinita tùm ex Latino toto adornato à nobis Galeno,tum etiam ex Græco à nobis correcto ſuſtulimus.

IN CAPVT SEXAGESIMVM SEXTVM.

Ibid.lit.G. *Et tales timidi ſunt natura, & puſillanimes,& ſegnes.* In Græco legendum eſt , pro καὶ μάλιστα εἰ,ex Galeno, ἢ μελλητικοὶ καί,id eſt(vt verti) ſegnes: quanquam in Galeni arte μελιτικοὶ falſò legatur.Aëtius pro ea voce relicta,aliam eadem ſignificatione vſurpat, ἢ ῥάθυμοι inquit.Falſò autem aliqui his locis Galeni ac Pauli legunt ἀμελητικοί, id eſt negligentes,velut ipſi exponunt,ſignificatione non multum diuerſa:ſed hi ἀμελεῖς,non ἀμελητικοὶ dicuntur,qui impigri ſunt, & μελλητικοῖς opponuntur.

IN CAPVT SEXAGESIMVM SEPTIMVM.

Col.365.lit.D. *Si verò uice verſa modicè aucta fuerit humiditas,plurimum uerò caliditas,uitioſi humores minimè in ipſis gignuntur.* Hæc tota fere periodus ex Græcis exemplaribus intercidit,& neque in Aëtio integra habetur. Neceſſariò autem redintegranda eſt lectio ex Galeni arte:nam alioqui nec ſententia cohæret,neque omnino vera eſt. Sic ergo pro ἢ κακόχυμοι γίνονται,legendum eſt,εἰ δὲ ἔμπαλιν,ἐπ' ὀλίγον μὲν αὐξηθείη τὸ ὑγρόν,ἐπὶ πλεῖστον δὲ τὸ θερμόν,ἥκιστα κακόχυμοι γίνονται.Atque hāc lectionem vt rectam ipſe expreſſi.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM.

Col.366.lit.D. *Sed & eà quæ defluunt à corpore procurare oportet.* Hæc verba in Græco ita leguntur , καὶ τῶν ἀπορροιῶν δὲ προνοεῖν χρή:hoc eſt,Sed & defluxionibus proſpicere oportet: quò ſcilicet contingant,non vt ne cōtingant:id quod verba ſequentia indicant,quibus modi proſpiciendi vt defluxiones contingant præſcribuntur,per balnea videlicet & exercitia multa,& per excretiones ante cibum per vrinam ac ventrem contingentes:itémque per apophlegmatiſmos & purgationes. Sunt enim ἀπόρροιαι defluctiones recrementorum ac ſuperfluitatum totius corporis,per omnes partes excrementis euacuandis deſtinatas contingentes,per ſudorem item ac inſenſibilem tranſpirationem decedentes. Plato verò etiam ſemen ſpinalis medullæ ἀπόρροιαν dixit. Has itaque defluxiones tantò magis hoc loco procurare Paulus iubet quanto plus eiuſmodi recrementorum ac ſuperfluitatum in humidis natura temperaturis generatur. Eſt autem tranſcriptus hic locus ex libro ſexto Galeni De tuenda ſanitate,& habetur quoque apud Aëtium libri quarti capite nonageſimoſexto.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM SECVNDVM.

Ibid.lit.G. Principium huius capitis paucis verbis corruptum eſt. Proinde integram lectionem Græcam adſcribemus,quam ſequuti ſumus & expreſſimus.Quòd ſiquis longiorem tractationem requirit , habet eam apud Galenum libro ſeptimo methodi,& Aëtium libri noni capite triceſimo ſexto.Paulus compendio(vt ſolet) vſus, ſic tranſcripſit, τῆς ξηρᾶς δυσκρασίας ἡ μέν τις ἐστὶν ἐν τῷ τὰ ἐκ τῆς στερεᾶς οὐσίας ὁμοιομερῆ σώματα γίνεσθαι ξηρότερα, ἥτις καὶ ἀνίατός ἐστιν· ἡ δὲ τῆς ὑγρᾶς πηγῆς οὐσίας, ἡ τρίτη γε πρὸς ταύταις,&c. Et paulo pòſt ſequitur quarta ſic legenda,ἄλλη δὲ κατὰ τὰς μικρὰς ἀρτηρίας τε ἢ φλέβας συνισταμένη. Reliqua quæ in hoc capite corrupta ſunt,minutiora ſunt,& ex noſtra conuerſione emendari poſſunt. Quidā etiam loci antea à nobis in commentariis medicis explicati ſunt.in his autem dolabellis aſperos tantùm locos,nec ſatis adhuc politos,& qui moram Latina noſtra legenti iniicere poſſint,dedolare inſtituimus.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM SEPTIMVM.

Col.369.lit.F. *Quandoquidem fungi fere noſtris ignoti ſunt , quod ad ſpecies uidelicet ac differentias ipſorum attinet.* Duas

ipſorum ſpecies hoc loco à Paulo propoſitas expendemus, quæ ſunt ex multis illis differentiis quas noſtri nouerant, & ſuis nominibus cognitas in eſum aſſumunt. proinde boleti quos βολῖται Græci vocant, nomen Latinum apud nos ſeruant, contractum tamen, & ex triſyllabo fere monoſyllabum factum. boltz enim aut boltze appellantur. De his Plinius ait, In opimis quidem eſt is cibus: ita enim legi debet ex fide manuſcripti vetuſtiſſimi apud me codicis: & non, Optimus quidem eſt is cibus. Quomodo enim optimum cibum diceret, cuius diſcrimen, periculum, ac venenum ipſe ſubiungit? Quos verò Amanitas Græci vocant, & ſecundi à boletis ordinis faciunt, ex hoc ipſo vſu & nomine quoque leue ſaltem indicium præbente, eos eſſe exiſtimo qui Morchen vulgò noſtrati appellantur, de quibus etiam prouerbium fertur, in eos qui nō ſui & iuſti temporis commoditatem ſentiunt, ſed alieni à ſe temporis incommoditate affliguntur. Succeſſum, inquiunt, habēt qualem Amanitæ in Maio. prodeuntes enim ſub veris initiū Amanitæ, ad menſem Maium penitus euaneſcunt.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMOCTAVVM.

Ibid. lit. G De chondro & alica quid ſentiam, in commentariis medicis abunde explicaui, itémque de panum generibus, ordeo, polenta, ac ptiſſana, quæ mihi viderentur expoſui, locis authorum adductis qui ſententiam meam confirmarent. His itaque vtatur qui volet, faſtidiat, reiiciat, ac damnet qui ſequi nolet, mea nihil referre puto. Hîc verò de maza adiiciam, eſſe ipſam farinam ordei coctam, quæ quò magis tenuis albáque ac pura eſt, tantò citius in ventriculo alteratur, & melius concoquitur diſtribuitúrque, & promptius nutrit. Quandoque etiam ex ordeo fricto (id eſt polēta) parabatur, ſimplici facta in aqua coctura, pingui aliquo addito, vt planè nihil ſit aliud maza quàm vt Germani vocant, ein muſs van gerſten mel. Quòd ſi eadem maza cum vino dulci aut ſapa diutius ſubigeretur, τελτὴ Atticis appellabatur: velut Galenus libro primo De alimentis teſtatur: quæ verò ſic parata non eſſet, ἄπεκτος μάζα vocabatur, & hæc multi vſus apud Hippocratem eſt: & libro ſecundo De diæta, de ipſa ita ſcribit, μάζα προσφυρηθεῖσα ῥανθῇ, ἄπεκτος κοῦφοι καὶ διαχωρέει καὶ ψύχει. καὶ ψύχει μὲν ὅτι ψυχρῷ ὕδατι ὑγρὴ ἐγένετο. διαχωρέει δὲ ὅτι ταχέως πέσσεται. κοῦφοι δὲ ὅτι πολλὸν τῆς τροφῆς μετὰ τοῦ πνεύματος ἔξω ἀποκρίνεται. Hæc recta eius loci lectio, quam etiam nuper in omnium Hippocr. operum conuerſione expreſſi.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMNONVM.

Col. 370. lit. D. *Ochri & phaſeli præmacerati.* In Græcis hoc loco φασίολοι falſò legitur. Differunt enim phaſeli à phaſiolis. Et phaſelum quidem idem eſſe quod λάθυρον (id eſt cicerculam) Galenus quoſdam aſſerere dicit. At φασίολον vocari etiam δολιχὸν & λόβον (id eſt ſiliquam) idem libro primo De alimentis teſtatur. Ochron verò eruiliam Latinis dictam eſſe doctis quibuſdam placet. Nobis interim ea quæ de his authores tradunt boni conſulenda ſunt, donec ad certiorem rerum cognitionem perueniamus. Meminit etiam Hippocrates libro 2. De diæta, & Theophraſtus in octauo de hiſtoria plantarum.

IN CAPVT OCTVAGESIMVM.

Ibid. lit. F. Fructus fugaces dixi eos qui non durant, neque apti ſunt ad repoſitionem, quos eadem de cauſa, velut ab his qui durare poſſunt ac reponi, diſtinguentes, ὡραίους καρποὺς Græci vocant, non ſolùm quòd ὥρα appelletur ipſis id tempus quò proueniunt, ſed quòd ſint temporarii, ac minimè durent. ὥραν autem nominare Græcos id tempus in cuius medio Canis oritur, & eſſe id tempus quadraginta dierum, Galenus libro ſecundo De alimentis author eſt. Cæterùm quod ad finem huius capitis conuertimus, In ſumma verò omnes fugaces fructus frigefaciunt & humectant, &c. in Græcis exemplaribus corruptè legitur, καθόλου δὲ πᾶσα ὀπώρα, &c. non enim de ὀπώρᾳ, ſed de ὡραίοις ipſi ſermo eſt. proinde ſic lectio corrigenda eſt, καθόλου δὲ πάντα ὡραῖα ψύχει τε καὶ ὑγραίνει, καὶ ὀλιγότροφά ἐστι καὶ κακόχυμα. At de ὀπώρᾳ (id eſt de pomorum fructibus autumnalibus) ſequenti capite agit: & alioqui de his intelligi in vniuerſum non poteſt quòd frigefaciant & humectent, quum quidam ex ipſis calidam ac ſiccam vim habeant. Significat autem ὀπώρα non ſolùm fructus, ſed etiam tempus in quo hi fructus proueniunt. Eſt autem id tempus Canis ortus, quod principium ὀπώρης eſſe Galenus libro commentariorum in Hippocratis aphor. tertio, in aphoriſm. 14. prodit, & declarat hoc in libro περὶ εὐχυμίας, his verbis, ἐμπλησθεὶς δὲ μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ τῆς ὀπώρας ἁπάντων τῶν ὡραίων, ἐνόσησε τὸ φθινοπώρου νόσον ὀξεῖαν. Vnde apparet etiam fugaces fructus partim ὥρας, partim ὀπώρας tempore produci, vſque ad ipſum Arcturi exortum, qui principium autumni eſt: & rurſus ὀπώρας temporis fructus partim ſub oporam partim ſub autumnum prouenire, vt non malè autumnales fructus appellentur Latinè, quum ὀπώρης tempus Latinam appellationem non habeat. poſſunt etiam malorum ac pomorum fructus appellari. Nam & Hippocrates μήλων vocem ad ὀπώρην adiecit in libro De morbis internis, de aqua intercute à ſplene orta loquens, quam ex huiuſmodi cauſa maximè fieri dicit, ὅταν, inquit, φάγῃ συκῶν χλωρῶν καὶ μήλων ὀπώρην. Sunt tamen etiam ex pomorum ac arborum fructibus, qui fugaces dici poſſunt, Perſica, & mora præſertim.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMPRIMVM.

Col. 371. lit. A. *Præcocia, & rhodacena, & Armenia, meliora ſunt Perſicis.* Quod hoc loco ῥοδάκηνα ſit legendum, & non δωράκινα, itémque infrà libri tertii capite ſexto, multis argumentis ac coniecturis vſus, libro ſecundo commentariorum medicorum aſſerui. Ea ſicui rectè habere videntur, ſequatur: ſin minus, nullus prohibeto vt quis à me diſſentiat. Ego ſanè adhuc in ea ſum ſententia, Rhodacena Græcis hæc Perſica dicta eſſe, & non δωράκινα ſiue δωράκια, ita vt ex Latinis duracinis, Græci nomen ſumpſerint: ſed omnino vice verſa, vt apud Latinos Rhodacenorum nomen in duracinorum appellationem corruptum ſit. Quo verò clarius adhuc cognoſcatur Rhodacena eſſe Perſicorum genus, & non δωράκινα ex rhodacenis per metatheſin corrupta, adſcribam Simeonis cuiuſdam Sethi appellati verba, quæ in libello De ciborum facultatibus ad Michaelem ducem Conſtantinopolitanum Imperatorem ante annos propemodum quingentos ſcripſit, Ῥοδάκηνα, inquit, οἱ μὲν ἐν τῇ τρίτῃ τάξει τεθείκασι τῶν ψυχόντων τε καὶ ὑγραινόντων· οἱ δὲ ἐν τῇ πρώτῃ, οἱ δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ· ὃ καὶ ἀκριβέστερον. ἀπογεννῶσι δὲ χυμὸν φλεγματικόν, καὶ δύσπεπτα τυγχάνουσι, καὶ ταχέως ἐν τῇ γαστρὶ διαφθείρονται. καὶ διὰ τοῦτο οἱ συνεχέστερον κατακόρως τούτων μεταλαμβάνοντες, πυρετοῖς ἁλίσκονται. βλάπτουσι δὲ πνιγώδει τινὶ καὶ τὰ νεῦρα. δεῖ δὲ ταῦτα πρὸ τῆς ἄλλης τροφῆς προσφέρεσθαι, καὶ ἄκρατον τούτοις ἐπιπίνειν. τὰ δὲ ἐξ αὐτῶν πέπειρα τὴν γαστέρα προτρέπουσι· τὰ δὲ ἄωρα, ταύτην ἐπέχουσι· τὰ δὲ ξηρά, πλεῖον. ὁ δὲ χυλὸς τῶν φύλλων πινόμενος ἀναιρεῖ τὰς ἕλμινθας, ὡσαύτως καὶ τῷ ὀμφαλῷ ἐπιτιθέμενος μετὰ τῶν φύλλων. διεγείρει δὲ τὰ ῥοδάκηνα τὴν τῆς τροφῆς ὄρεξιν, λυσιτελεῖ τε τῇ φλεγμαινούσῃ γαστρί, καὶ τῇ ξηρᾷ προσθέσει. ἐμποιοῦσι δέ τι ὀρρῶδες τῷ αἵματι εὔσηπτον. καὶ μετὰ μῆνα πολλάκις ἢ δύο ἀπογεννῶσι διὰ τὴν σῆψιν πυρετούς, οὐ κατὰ τοὺς ἀπὸ τῶν λεγομένων πραικοκίων γινομένους, (ἐκεῖνοι γὰρ ὀλιγοχρόνιοι καὶ εὐδιάλυτοι) ἀλλὰ χρονίους καὶ δυσλύτους. δεῖ δὲ παραιτεῖσθαι τὸ ἐπιπίνειν τούτοις ὕδωρ, ἢ ὀξεῖαν προσφέρεσθαι τροφήν. Ex his verbis clarum fit rhodacena Perſici mali ſpeciem eſſe, atque ego quidē ea eſſe puto quæ Germanis pro locorum varietate alibi melotten, alibi cartomelen, alibi marillichen appellantur. Æſtate proueniunt, quum reliqua Perſica autumnum expectent. Galenus Rhodacenorum appellationem non nouit, ſed libro ſecundo De alimētis, de Armeniacis ac præcocibus loquens, ex Perſicorum genere hæc eſſe ait, quæ tamen illis bonitate præſtent, quum neque ſimiliter in ventriculo corrumpantur, neque areſcant: id quod etiam Paulus de ipſis hoc loco teſtatur: quanquam infrà libro ſeptimo mali Armeniacæ fructum, nunc præcocia vocari dicat, & eiuſdem eſſe cum Perſicis tradat facultatis, vt illic vnum & eundem fructum eſſe aſſeruerit, hîc duos diuerſos quidem, ſed tamen Perſicorum generis, & his præſtantiores. Proinde ſi nouerimus qui fructus ſint hodie qui præcocia vocentur, itémque qui Armenia, in nulla de his amplius ambiguitate hærebimus. Sunt itaque præcocia, ceraſa illa ad Rhenum obrincana ſiue Rincauiana, alicubi etiam Maguntiaca appellata. Nam hinc ad multos locos tranſmittuntur, & non ita in multis Germaniæ locis naſcuntur, aut nota ſunt. Proueniunt autem ſub ipſum menſem Maium primi omnium fructuum arboreorum. Ab his proxima prodeunt Ar-

menia siue Armeniaca,nec ipsa hodie Persicorum,aut etiam velut ab aliis factum est,prunorum generis iudicata, sed cerasorum generis facta,aut certè cerasorum appellationem sortita, & vulgò amarellen, corrupta vt apparet ex Armeniis voce,appellata.Atque hos fructus experientia cognitum est non similiter vt autumnalia illa persica, neque in ventriculo arescere,neque corrumpi,suntque insuper ad esum iucundi,velut Paulus ex libro secundo Galeni De alimentis, de ipsis testatur. Quò verò de præcocibus certius cognoscamus, esse eos fructus quos indicauimus, suprà citati Simeonis ex eodem libro verba adscribemus, Πραικόκια εὔφθαρτα μέν εἰσι. τὸ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπογεννώμενον αἷμα, μοχθηρόν ἐστιν. εἰσὶ δὲ ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ κατὰ τὴν δευτέραν ἀπόστασιν, καὶ τῶν ῥοδακηνῶν κακοχυμώτερα· προτρεπτικὰ δέ ἐστι δηλονότι γαστρὸς, καὶ τὴν ξανθὴν καταπαύουσι χολὴν, μήπω πέπειρα ὄντα. συνεχέστερον δὲ μεταλαμβανόμενα, πυρετοὺς ἀπεργάζονται. δεῖ δὲ ταῦτα πρὸ τῶν ἄλλων ἐσθίειν. ὑστέρως γὰρ ἐσθιόμενα ἐπιπολάζει ταῖς τροφαῖς, καὶ φθείρουσι ταύτας τῇ εὐφθάρτῳ αὐτῶν φύσει. Porro reliqui fructus hoc loco à Paulo propositi satis noti hodiéque sunt fere omnibus.Serica saltem ignota sunt, & non ea sunt quæ esse existimarunt etiam docti quidam,inter quos & Ruellius est,qui omnem stirpium historiam ex vtriusque linguæ authoribus nuper diligenter congessit. De his ergo videamus.Serica itaque ægrè concoqui,stomacho incommodare,& parum alere Paulus hìc dicit,& planè ex Galeno transcripsit, qui libro secundo De alimẽtis fere in hanc sententiam de Sericis loquitur, Non habeo quod de his,inquit,testimonium præbeam,quòd aut ad sanitatis conseruationem,aut morborum curationem faciant.Est enim edulium muliercularum & puerorum effrænatorum, quod parum nutrit, ægrè concoquitur, simúlque nec stomacho commodum est.Hæc & nihil amplius de Sericis Galenus. Nam verba quæ sequuntur, σφόδρα δηλονότι καὶ αὐτὰ δίδωσιν ὀλίγην τῷ σώματι,redundant.antea enim τὸ ὀλιγότροφον de ipsis prædicauit. Nec præterea quicquã de sericis apud Græcos ac Latinos scriptores reperio, vno Plinio excepto, qui alterum Tuberum genus à colore sericum dictum scribit.Quò verò quid sint Tuberes de quibus simul cum Ziziphis agit,cognoscamus, Plinii locum libri decimiquinti capite decimoquarto adscriptum expendemus, Æquè peregrina sunt Zizipha & Tuberes, quæ & ipsa non pridem venêre in Italiam.Hæc ex Africa, illa ex Syria.Sextus Papirius quem consulem vidimus, primus vtraque attulit diui Augusti nouissimis temporibus,in castrorum aggeribus sata, baccis similiora quàm malis, sed aggeribus præcipuè decora,quoniam & in tecta iam syluæ scandunt. Tuberum duo genera, candidum & à colore Sericum dictum. Ex his Plinii verbis primùm intelligimus Zizipha & Tuberes diuersa malorum genera esse,& ex diuersis regionibus in Italiam allata, deinde Tuberum duo genera esse,alterum candidum, alterum item à colore Sericum appellatum. Accipio autem eum serici colorem qui serici natiui,puri,& adhuc crudi est,qui sanè subflauus existit. Ab hoc itaque colore,Serica pomorum generis fructum,aliàs Tuberes appellatum,nomen habere Plinio referente credo, & non alia esse Plinii Serica quàm ea quæ Galenus loco suprà citato σηρικὰ dixit,itémque Paulus hìc ex eodem transcripsit,facilè animum induco,quum non alia apud vllos populos esse ex vllis scriptoribus constet. Aut vt Serica hæc eadem sint quæ & Zizipha,haud scio qua fide docti quidam(velut dixi)inducti sibi persuaserint. partim enim simpliciter pronũciant, Galeno esse Serica quæ alio nomine Zizipha dicuntur, partim veluti hoc iam ipsis dato, recentiorum Græcorum sententiam de his diuersam à Galeni traditione producunt,& seipsos implicant,dum diuersis rebus diuersas facultates à diuersis authoribus attribui non animaduertunt: partim Arabas medicinæ scriptores Græcorum recentiorum sententiam sequutos,quod tamen illos latuit,grauissimè coarguunt, & ignorantiæ damnant: quæ omnia ex eo consequuta sunt quòd Serica à Galeno damnata,& Zizipha à posterioribus laudata,eundem fructum esse putauerũt: rectè an secus,ipsi viderint.Nobis satis est vt nostram opinionem tueamur,qua Zizipha à Sericis diuersa esse,argumentis adductis nixi asserimus,de quibus quid etiam Simeon ille sentiat adscribamus, Ζίζυφα, σύμμετρά ἐστι τῇ ὑγρότητι καὶ τῇ θερμότητι. ἰδιότητα δὲ ἔχουσι τὸ τὴν δριμύτητα καταπαύειν τοῦ αἵματος. χρηστὸν δὲ χυμὸν γεννᾷ, καὶ κενοῖ τὸ ὀρρῶδες τοῦ αἵματος· λεπτύνει τε τὸ τούτων ἀπόζεμα πρός τε βῆχας καὶ δυσπνοίας, καὶ ὤσηθι, καὶ τοῖς νεφροῖς, καὶ τῇ κύστει· κρείττονα δὲ τὰ μείζονα. τοιαῦτα δέ εἰσι τὰ ἐδώδιμα· καταπαύουσί τε τὸν ἀπὸ δριμέων χυμῶν ἔμετον· πλὴν δύσπεπτά εἰσι, καὶ ἁπλῶς βλαπτικά, καὶ διὰ τοῦτο κρεῖττον τοῖς τούτων χρῆσθαι ἀποζέμασι. Hæ Ziziphorũ facultates sunt,quas Galenus Sericis nõ attribuit, vt qui de diuerso fruct⁹ genere loquatur. Quid igitur? Sericáne Galenus nouit,Zizipha nõ nouit?& posterior ætas Zizipha nouit, Serica non nouit? Galenus & Serica nouit,& Zizipha:& de Sericis quidẽ ea quæ suprà adduximus prodidit: de Ziziphis verò eodẽ libro inter syluestriũ plantarum fructus mẽtionem facit. Quibus omnibus in cõmuni adscribit quòd parũ alunt,& mali succi sunt: atque hoc est quod etiam Simeon de ipsis dixit δύσπεπτά εἰσι καὶ ἁπλῶς βλαπτικά. At reliquas facultates à Simeone relatas,ex cultu Ziziphis postea accessisse credibile est,quum inter agrestes relatæ sint à Galeno arborum plantas,vt quæ centum plus minus annis ante ipsum in Italiam venerint,& semper in dies ampliore cultu mitigata sint, & hunc vsum adepta quem de ipsis Simeon prodidit,etiam hodie pharmacopoliis nota sunt,Iuiubas vocant. Fructus est vuam passam fere referens externo aspectu,rubeus tamẽ etiam vbi est ita arefactus,ossiculum habẽs in meditullio paruum, & in eo nucleum exiguum: atque hoc est quod Plinius dixit,Baccis similiora quàm malis.Serica verò qui post Galenum nouisset & Paulum, nondum legi. Palladius tuberes quidem nouit,sed serica eorum genus non prodit.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMOCTAVVM.

Col.373.lit.C. *Coquere autem oportet primùm leniter ac paulatim, ut ne pars quædam diffundatur, pars verò consumatur.* Hanc esse huius loci sententiam intelligunt omnes qui vnquam lac coxerunt,aut coqui viderunt. Proinde corruptam lectionem quæ sic habet, Εψεῖν δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχῇ καὶ ἐπ' ὀλίγον, ὡς μέρος μέν τι διαχωρῆσαι, μέρος δέ τι ἐκλῦσαι,hoc modo emendare oportet, ἑψεῖν δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχῇ καὶ ἐπ' ὀλίγον, ὡς μὴ μέρος μέν τι διαχυθῆναι, μέρος δέ τι τακῆναι. Hæc lectio sanam ac rectam sententiam exhibet,quam expressi. Nec longiore declaratione opus esse puto iis qui verba & rèm expendere voluerint. Quòd verò tenue & serosum in lacte per ignitos silices iniectos exhauriatur ac consumatur, omnes Græci medici prodiderunt.Meminit rursus Paulus infrà libri tertii capite quadragesimosecundo, & libri septimi capite tertio:atque ibi κάχληκας vocat quos hìc κόχλακας appellat.Sunt autem hi lapides silices nobis dicti. Non esse autem alios lapides accipiendos,Galenus libro decimo simpl.pharmac.apertè docet: ἐμβαλλομένων, inquit, διαπύρων λίθων· εἰσὶ δὲ χρὴ τούτοις οὓς ὀνομάζουσι κάχληκας. Hippocrates quoque ita vsurpat libro septimo Epidematum,in Eratolas filio dysenterico, ὀῤῥοποτήσαντι δὲ καὶ γαλακτοποτήσαντι ἐν κάχληκι πεπυρωμένῳ, μετριώτερα ἐγένετο τὰ ἀλγήματα καὶ τὰ ὕφαιμα,hoc est(velut nuper in tota Hippocratis scriptorum à me facta conuersione expressi)Vbi serum & lac bibisset, silice candefacta immissa,dolores & subcruentæ egestiones moderatiores fiebant.Sed in Græcis exemplaribus falsò ἐν γάλακτι πεπυρωμένῳ legitur,pro ἐν κάχληκι πεπυρωμένῳ. Dioscorides libro quinto etiam calcem ἐκ τῶν κοχλάκων fieri dicit, σκευάζεται δὲ, inquit, ἐκ λίθων κοχλάκων καιομένων:sed hodie peculiaris lapis effoditur ad calcem parandam, qui & calcarius inde à nostris appellatur.At hic vt ignitus lacti immittatur ineptus est.

IN CAPVT CENTESIMVM.

Col.375.lit.F. *Temporum pulsationes,oculi mane tument.* In Græcis codicibus habetur, νυγμοὶ κροτάφων, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τὸ πρωῒ δακρύουσι.Sed vetustissima quædam translatio σφυγμοὶ legit pro νυγμοὶ,& pro δακρύουσι habet οἰδέουσι,quam nos sequuti sumus.

Ibid.lit.H. *Angina,capitis ulcuscula manantia achores appellati, teredines.* In Græco lectio est corrupta.habet enim συνάγχη, νύκλωρ, τερηδόνες. Vox itaque νύκλωρ & per se nihil hoc loco significat,& nec ad anginam præcedentem, nec ad teredines sequentes referri potest.Proinde pro νύκλωρ legendum puto ἄχωρ,cuius vlcusculi rationem & etymon in commen-

tariis medicis ostendi. Videntur autem non ineptè ἀχῶρες teredinibus præmissi. Sunt enim τερηδόνες, ossis capitis caries, ob quam cutis de capite alia atque alia parte discedit, velut Hippocrates libro secundo de morbis docet. Vetus tamen illa translatio cuius proximè mentionem feci, videtur πνιγμὸς legisse pro κύκλωψ. habet enim suffocationem, quæ & ipsa non malè anginam sequitur.

Col.376.lit.A. *Commodi sunt & ieiuni uomitus, quos aliqui uocant syrmaismos.* Galenus in glossis Hippocraticis συρμαΐζειν purgationem moderatam eorum quæ in ventre sunt esse dicit. Et in secundo commentar. in librum Hippocratis De articulis, moderatas euacuationes, siue per sedem siue per vomitum fiant, veteres συρμαϊσμοὺς vocasse scribit. Proinde etiam Paulus ieiunos vomitus ita aliquos appellare dicit, nimirum non ab accepto cibo, sed dato medicamento ortos.

Ibid.lit.F. *Et parcius bibere, & uinum meracius bibere.* In Græcis pro ἀκρατέστερον legendum est ἐγκρατέστερον, id est parcius, & non plenius ac liberalius, quum alioqui corpus fluxionibus ac humoribus sit obnoxium. Sed tamen ἄκρατον, id est vinum meracum, bibere, ad humorum videlicet concoctionem, præcipit, quod ἀκρατοποτεῖν appellat.

Ibid.lit.H. *Vtere igitur odoratissimis ac acribus cibis.* Græcè quidem habetur, χρῶ τοῖς ὀπωδεστάτοις καὶ δριμέσι, id est vtere succulentissimis & acribus cibis. Verùm nec acria cum succulentis cohærent, nec tempus æquinoctii verni pituitam augens, succosos cibos expetit. Legendum igitur est χρῶ τοῖς εὐωδεστάτοις, pro τοῖς ὀπωδεστάτοις: & rursus eadem ratione, legendum est paulo pòst in æquinoctio autumnali, καὶ προσφέρεσθαι δριμύτατα καὶ εὐωδέστατα, non autem (vt iam habēt impressi codices) δριμύτατα καὶ ὀπωδέστατα. Atque ita legit quoque veteris illius translationis author, qui vtroque loco odoratos ac acres cibos habet.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI

Dolabellarum in Paulum AEginetam liber secundus.

IN CAPVT SEPTIMVM.

Columna 378.litera G.

VERVM *iuxta numerorum ordinem boni sunt, tertius, quartus, quintus, septimus, nonus, undecimus, decimusquartus, decimusseptimus, decimusoctauus, uicesimus.* Hoc loco desunt in Græcis exemplaribus, ἑβδόμη, ἐννάτη, & ἑπτακαιδεκάτη. qui dies singuli suis locis reponi debent. Nam ordinem numerorum hoc loco ostendit, dignitatem verò paulo antè ex Galeno apposuit. Galenus autem hæc omnia de diebus iudicatoriis diligentissimè conscribit, quarto commentariorum in librū primū Hippocratis de morbis popularibus: & in commentario in secundum librum Aphorismorum, in aphor.23, ac 24. & longè clarissimè in tribus illis libris quos priuatim de diebus iudicatoriis inscripsit.

IN CAPVT DVODECIMVM.

Col.380.lit.G. In octauo pulsus genere quod circa rhythmum consistit, Græca lectio corrupta est ac manca, quæ ex libro primo Galeni de pulsuum differentiis restitui potest, eo modo quo ego sententiam expressi, ita vt non Galeni lectionem ad verbum sequamur. Galenus enim in vniuersum de omnibus ætatibus exemplum proposuit: Paulus autem id ad puerilem ætatem more quodam suo contraxit. Sic ergo rectam lectionem repones, οἷον σημειωσαμένου σου παιδίον, ὁ μὲν ἴδιος τῆς παιδικῆς ἡλικίας κατὰ τὸν ῥυθμὸν γινόμενος σφυγμὸς, εὔρυθμος καλεῖται· ὁ δὲ διαφθείρων, ἄρρυθμος. καὶ τοῦ διαφθείροντος, ὁ μὲν τὸν τῆς πλησίον ἡλικίας ῥυθμὸν μεταλαμβάνων, παράρυθμος· ὁ δὲ τὸν τῆς ἀκμαστικῆς, ἑτερόρυθμος· ὁ δὲ μηδὲ τὸν ταύτης διασώζων, ἔκρυθμος προσαγορεύεται. Hæc lectio Pauli integra est & genuina.

Ibid.lit.B. In eodem capite, in nono pulsus genere, vbi de inæqualitate quæ in vno pulsu consistit, agit, vna vox corrupta totam sententiam vitiat. Sic autem habent exemplaria, ὥσπερ ἐπὶ τῆς κινήσεως τυχὸν, hoc est, velut verbi causa in motu: quæ lectio etiamsi recta esset, tamen τυχὸν legi oporteret. nam hac voce etiam paulo anteà vsus est. Sed recta lectio illa non est, verùm ita legi debet, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ τῆς κινήσεως χρόνου, hoc est velut in tempore motus. Quòd autem hæc genuina lectio sit, ex versu sequente vndecimo constat, vbi de tempore motus dictum velut repetens ait, Οὐ μόνον δὲ κατὰ τὸν χρόνον τῆς κινήσεως, πλὴν κατὰ μίαν πληγὴν, ἐν ἑνὶ μορίῳ τῆς ἀρτηρίας, ἀνωμαλίαν ἐγχωρεῖ γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν τόνον τῆς δυνάμεως. οὐ μὴν οὔτε κατὰ τὸ ποσὸν τῶν διαστάσεων· οὐ γὰρ οἷόν τε τὸν αὐτὸν σφυγμὸν ἐν ταυτῷ μορίῳ μέγαν τε καὶ μικρὸν γίγνεσθαι, οὔτε κατ᾽ ἄλλο γένος, ἀλλ᾽ ἐν διαφέρουσι μορίοις κατὰ διαφέροντα δὲ μόρια τῆς ἀρτηρίας ἐν ἑνὶ σφυγμῷ ἀνωμαλία γίνεται διττή. Hunc locum etiam ideo totum ac integrum adscripsi, quod in Græcis codicibus corruptissimè legitur.

Ibid.lit.D. In eodem capite, quo loco in catochis arteriæ locum propriè calidiorem reperiri dicit, velut quibus conuulsio imminet cum graui in somnum delatione, Græca exemplaria falsò habent, καθάπερ τοῖς παθησομένοις μετὰ καταφορᾶς. Legēdum enim est, καθάπερ τοῖς σπασθησομένοις μετὰ καταφορᾶς. Ita enim habetur apud Galenum libro quarto De puls. causis.

IN CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Col.399.lit.D. *His proxima est alia urina, quæ in multis morbis apparet propè admodum accedens ad uinum tenue ac album.* In Græcis exemplaribus deest vox vini, quam & ratio adscribendam esse monet, & prægressa mētio eius quæ tenuis est adeo ac alba velut aqua, cōfirmat, & Galenus, vnde hic locus sumptus est, testatur libro primo De iudiciis. Sic ergo legendum est in Paulo, ἐν πολλοῖς νόσοις φαινόμενον ἐγγὺς ἱκανῶς οἴνου τοῦ λεπτοῦ καὶ λευκοῦ.

IN CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Ibid.lit.H. *Perfectæ itaque concoctionis nota est, sputum leue, album, &c.* Hoc loco tres voces corruptæ in codicibus Græcis sententiam vitiarunt. legendum enim est γνώρισμα pro γνωρίσματα, & mox ὑπόπαχυ pro ὑπόπαχυ: & postea legendum, εἰ δὲ πτύοιτο μὲν, ἀλλὰ λεπτὸν, pro eo quod falsò habetur, εἰ δὲ μὴ πτύοιτο μέλαν, ἀλλὰ λεπτόν. Hæc clariora sunt quàm vt rationem expetant, & ex Hippocrate, Galeno, ac Aëtio constant.

IN CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Columna 400.lit.C. *Frigefacientia sint rosaceum, & oleum omphacinum absque sale præparatum. Verùm hæc ipsa uehementer frigefacta sincipiti infundere oportet.* In Græcis exemplaribus legendum est, τὰ δὲ ψύχοντα, ῥόδινον ἔστω, καὶ ἔλαιον ὀμφάκινον χωρὶς ἁλῶν ἐσκευασμένον. ψύχοντα δὲ αὐτὰ σφοδρῶς καταχεῖν δεῖ κατὰ τοῦ βρέγματος, &c. Atque hoc ex Aëtio, qui ex octauo libro methodi Galeni, etiam quomodo frigefacere ipsa oporteat, docet libri quinti capite sexagesimoprimo: nimirum vt vas in quo continetur oleum, suspendatur in puteum, ita vt aquam contingat: aut vt aquæ frigidæ salienti vas subdatur, aut vt nix forinsecus vasi circundetur. De quibus modis etiam in commentariis in librum secundum Galeni κατὰ τόπους satis multa dixi: quemadmodum quoque de oleo absque sale præparato, in primo cōmentariorum in idem Galeni opus. Quo loco etiam memini pro oleo absque sale, in Græcis medicis sæpe suppositum esse, oleum citra olearum germina præparatum, ob vicinitatem scripturæ, ἄνευ θαλλῶν, pro ἄνευ ἁλῶν, & vicissim. Hoc certè Pauli loco rectè legi χωρὶς ἁλῶν (id est sine sale) ex multis Galeni locis ostēdi potest, vt ex 8. meth. vnde Paulus trāscripsit, & ex his quoque in quibus ad similes affectiones eo vtitur: sicut in secūdo κατὰ τόπους, vbi oleū rosaceū

ex oleo omphacino χωρὶς ἁλῶν præparato, ad capitis dolorem ex ardore obortum, commodum esse scribit. Et primo κτ' γένη, ad inflammationes & ignes sacros, rosaceum ex oleo omphacino ἀνάλου (id est insulso) præparatum laudat. At libro tertio ὑγιεινῶν, vbi sic ait, καὶ μὴν δὴ καὶ τῶν ἄλλων ἐλαίων ἁπάντων οὕτω γνωρίζοις τὴν δύναμιν, ὅσα τε καταχρηστικῶς ὀνομάζεται, καὶ ὅσα σκευάζεται δι' ἁλῶν, ἢ ῥιζῶν, ἢ βοτανῶν, ἢ βλαστῶν, ἢ φύλλων, ἢ καρπῶν, & interpres Linacer conuertit, Quin & reliquorum omnium olei generum ita deprehendas vires, etiam quæcunque per abusionem nominant, ex sale, ex radicibus, ex herbis, ex germinibus, ex foliis, vel fructibus, propterea videlicet quòd hæc habent. Hoc sanè Galeni loco ego libentissimè legerim διὰ θαλλῶν, id est ex oleæ germinibus, pro δι' ἁλῶν, id est ex sale: vt sicut oleorum quæ ex radicibus & herbis, & germinibus, & foliis, & fructibus præparantur mentionem facit, ita primùm eius nomenclaturam fecisse putandus sit quod ex oleæ non fructu sed germinibus exprimitur. Non tamen mutaui receptam lectionem in proxima Galeni totius Latina per me facta editione, vt hic loco ita ferente admonerem satis esse duxi. Porro paulo pòst hoc Pauli loco habetur, Εἰ δ' αἷμα καταῤῥέῳ πορέσοιεν, &c. vbi legendum est vna voce adiecta, Εἰ δ' αἷμα κορύζῃ ἢ καταῤῥέῳ πορέσοιεν, id quod ex Galeno, & Aëtio libri quinti capite sexagesimotertio constat. Sed & mox δίαιτα γλυκύθυμος, legenda est, pro γλυκύθυμος, ex libro octauo methodi, quanquam Aëtius λεπτὴν δίαιταν habeat. At quod mox sequitur, Vbi verò egressi sunt, & vires refecerint, ad balneum rursus inducantur: & postea calidam aquam bibant, & ptissanæ succum, &c. corruptè legitur in exemplaribus Græcis: quod verò nos expressimus integrū est, & habetur partim apud Galenū, partim Aëtium libri quinti capite 65. hoc modo, Ἐξελθόντας δὲ καὶ ἀναλαβόντας τὴν δύναμιν, εἰσάγειν ἐκ δευτέρου εἰς τὸ λουτρὸν, καὶ μετὰ ταῦτα πιεῖν θερμὸν ὕδωρ διδόναι, καὶ ἢ πτισάνης χυλὸν, &c.

IN CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Ibid. lit. G. *Sed & quod à frigore incepit, neque ardore, neque frigore uehementi prægresso.* In Græcis exemplaribus hoc loco particula μὴ redundat. Legendum enim est, καὶ τὸ ἀπὸ ῥίγους δὲ ἄρξασθαι τὸν πυρετὸν, &c. ex Galeno primo De differentiis febrium.

IN CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Col. 401. lit. B. *Quum autem aluus non subit, aquam mulsam cum oleo per clysterem infunde. At totum corpus rarefacere non conuenit ante euacuationem.* Græcorum exemplarium & malè distincta, & falsa est hoc loco lectio. Sic enim habent, Μὴ διαχωρούσης δὲ τῆς κοιλίας, κλύζειν μελικράτῳ. δι' ἐλαίου δὲ ὅλον τὸ σῶμα πρὶν μὴ κενῶσαι μανοῦν οὐ χρή. Recta autem & distincta lectio est apud Galenum vndecimo methodi hoc modo, Μὴ διαχωρούσης δὲ τῆς κοιλίας κλύζειν μελικράτῳ μετ' ἐλαίου. τὸ δ' ὅλον σῶμα πρὶν μὴ κενῶσαι μανοῦν οὐ χρή. Hanc sententiam habet etiam Aëtius libri quinti capite septuagesimosexto, his verbis; Μὴ διαχωρούσης δὲ τῆς γαστρὸς, κλύζειν χρὴ μελικράτῳ μετ' ἐλαίου μόνον. τὸ δὲ ὅλον σῶμα ἔξωθεν πρὶν μὴ κενῶσαι, διαφορεῖν οὐ χρή. Porro sicut hic locus vitiatus habetur in Paulo, & rectè legitur in Galeno: ita vice versa locus paulo inferius rectè legitur in hoc capite Pauli, vitiatus autem habetur in Galeni exemplaribus paulo pòst præcedentem locum libro methodi vndecimo. Paulus sic habet, μετρίου δὲ ὑπάρχοντος τοῦ πυρετοῦ, καὶ τῆς δυνάμεων ἰσχυρῶν, ἅμα τοῖς πέψεως σημείοις, ἀφελεῖ τοὺς τοιούτους βαλανεῖα, καὶ ἡ τοῦ οἴνου πόσις, ὅσα τε τῶν ἀλειμμάτων μανωτικά. At in Galeno reliqua rectè, sed καὶ τῆς δυνάμεων οὐκ ἰσχυρῶν falsò legitur, contra omnem rationem, contra Græcæ orationis vim, quæ præcedens negatum cum sequenti affirmato per particulam ἅμα non copulat, denique contra ipsius etiam Galeni sententiam, quam paululum progressus his verbis explicat, Εἰ δὲ μηδὲ τὰ τῆς πέψεως εἴη σημεῖα, μηδὲ ταῖς δυνάμεις ἰσχυρὰς ἔχειν φαίνοιτο, σπεύδειν τὸν ἀδύνατον· ὥστε οὔτε λούσαις αὐτὸν, οὔτε ἀλείψαις τοῖς μανωτικοῖς φαρμάκοις, οὔτε οἶνον δοὺς, οὔτε ψυχεῖν. Quare recta hic est Pauli lectio, Galeni verò vitiata: ideóque sic reddidimus. Moderata verò si est febris, & vires robustæ, vnà cum concoctionis signis, &c.

IN CAPVT VICESIMVM.

Ibid. lit. H. *Atque hæc quidem ueterum curatio erat.* Hic locus rectissimè legitur in Græcis exemplaribus, ea sententia quam ego expressi, si vna tantùm particula εἰ mutetur in ἐν, & sic legatur, Ταῦτα μὲν ἐπὶ τῶν παλαιῶν, καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν, ἐν γυμνασίοις μᾶλλον καὶ τροφῆς ἐνδείᾳ τῶν τότε διαιτωμένων ἀνθρώπων. Nihil enim hic deest quod ex Galeno, aut Oribasio, aut Aëtio sit farciendum, sicut cætera ex iisdem Paulus transcripsit: sed hunc locum Paulus de suo attexuit, curationem tertianæ suo tempore à veterum curatione euariare docens, prout victus ratio immutata est. Non puto autem alicui dubium esse quin ἐπὶ τῶν παλαιῶν significet veterum temporibus, quum etiam ἐπὶ Ὁμήρου, Homeri tempore accipiamus.

IN CAPVT VICESIMVMTERTIVM.

Col. 402. lit. E. *A porcinis carnibus ægri prohibeantur, & ab omnibus quæ uiscosa sunt, & tardè transeunt, & à frigefacientibus ac humectantibus eduliis omnibus.* Hoc loco uideri possit corrupta esse Pauli lectio, vbi à frigefacientibus & humectantibus eduliis quartana laborantes prohibendos esse dicit, quum tamen humida & vt febri & vt sicco, atræ bilis humori competant, vt proinde pro ὑγραινόντων voce, ξηραινόντων legi debere suspicio oboriatur, nimirum quòd à frigidis & siccis eduliis prohibendos esse quartanarios præceperit, non à frigidis ac humidis. At huic suspicioni ita occurrendum est, Sicut frigidis eduliis interdicit Paulus in quartana, velut incommodis frigido atræ bilis humori, quum tamen commodent febri, iuxta illud Hippocratis, Cōtraria contrariis curantur: ita humidis interdicit, velut incommodis atræ bili, vt humori, etiamsi febri commodent, iuxta illud Hipp. sect. 1. aphor. 16, Victus humidi omnibus febricitantibus conferunt. Porro sicut frigida & humida prohibet hac qua dixi ratione: sic calida & sicca concedit, velut commoda frigido atræ bilis humori, etiamsi vtraque incommoda sint febri, in quantum febris est. Non igitur ξηραινόντων vox pro ὑγραινόντων legi potest, sicut quibusdam ex artis ratione visum est. non enim prohibuit siccantia edulia, sed humectantia, velut ostendimus. Et siccantia ipsum non prohibere indicio sunt salsamenta & sinapi, quorum vsum mox deinceps præscribit, quæ siccantem vim habent. Proinde recta hæc Pauli lectio est qua iubet εἴργειν αὐτοὺς τῶν ψυχόντων καὶ ὑγραινόντων ἐδεσμάτων πάντων. & iisdem verbis apud Galenum libro primo curandi methodi ad Glauconem, & apud Aëtium libri quinti capite octuagesimoquarto habetur. Nec satis constat an Leonicenus in Galeni translatione ipse ex sua sententia, aut exemplaris sui præscriptum sequutus, ξηραινόντων verterit: aut postea aliquis pro suo arbitrio humectant in exsiccant commutarit. Cæterùm ad finem huius capitis habetur medicamentum quod succum cyrenaicum recipit. sed lectio corrupta, ex Aëtio libri quinti cap. 84, restitui potest, hoc modo, Ἐν οἷς δεῖ καὶ τὸ συνήθες ἡμῖν ἁπάντων δοκιμώτατον ὀπὸν τὸ κυρηναϊκὸν λαμβάνειν.

IN CAPVT VICESIMVMSEXTVM.

Col. 403. lit. E. *Porro lipyriæ & fumosæ, & quæcunque præter relatas, febres dicantur, quum ex relatorum genere sint, curationes quoque de illis dictas ac dicendas exigunt.* Eiusdem generis esse hepialos & lipyrias febres Galenus libro de inæquali intemperie prodit, pro minoris ac maioris ratione, ita vt in vtrisque immodicum frigus ac calor percipiatur: non tamen in eodem loco, sed calor intrinsecus circa viscera, frigus in externis partibus omnibus. Videtur itaque λειπυρίας πυρετὸς dictus à leni & miti febris feruore, quasi λεῖος πυρετὸς, aut λείας πυρὰς ἐπιφέρων: quanquam hæc originatio non adeò conueniat ei, quòd eodem loco perniciosas febres ardentes itidem tales velut lipyrias esse dicit: & quòd in commentario quarto super aphorism. Hippocratis 48. symptomata illa, vt exteriores partes frigidæ sint, & interiores vrantur, tantùm in ardentibus febribus perniciosis, aut malignissimis veluti lipyriis, accidere dicit. Hippocrates autem febrem ardentem in lipyriam transire, & postea in hepialum mutari scribit: cuius hæc sunt verba in libro de

iudicationibus, φιλέει δὲ καὶ εἰς λεπτυνεῖν περιίστασθαι, καὶ λαμβάνει μάλιστα τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ ἐξηπιδηοῦνται. At verò quas fumoſas appellaui, τυφώδεις Græcè dicuntur, ἀπὸ τοῦ τύφεσθαι, id eſt à fumigando, eo quòd ita ſuccenſæ ſint vt velut ligna quæ ardent ita vt fumum edant, etiam ipſæ fumigent, lento videlicet motu progreſſum facientes: quod declarat Galenus libro primo de iudiciis in fine. Conſiderandũ eſt, inquit, quiſnam ſit in morbo motus, hoc eſt vtrum acutè aut lentè, καὶ οἷον τυφόμενον κινοῖτο, id eſt fumigans moueatur. Eandem item ſimilitudinem amplius explicat libro ſecundo De differ. febr. fine, τύφεται πυρέσσων, inquit, δίκην ξύλων ὑγροτέρων ἀθρόως ἐπιβληθέντων ὀλίγῃ φλογί. Loquitur de ſanguine qui poſterius ex aliis partibus, ad eam in qua iam calor accenſus eſt & augetur, influit: atque primùm quidem fumigat, eo quòd iam putrefactis ſuperfluitatibus miſceatur, & quòd impactus nõ perfletur: poſtea verò ſimiliter vt priores illæ ſuperfluitates putreſcit, ita vt omnia tandem febrilem caliditatem accendant. De eo item qui afficitur hoc modo, loquẽs, ὑποτυφόμενον ipſum appellat, quaſi in quo nondum plenè accenſa febris adhuc fumiget. Porro τῦφος etiam ſtuporem ſignificat, vnde τυφώδης dicitur ita affectus, Hippocrati libro quarto morborum popularium: & τυφομανία, mixta ex phrenitide & lethargo affectio, velut Galenus in gloſſis Hippocratis exponit. Verba Hippocratis hæc ſunt, μετὰ πλειάδων δύσιν ὁ θεράπων τοῦ ἀττικοῦ ὑπὸ τεταρταίου ἁλισκόμενος τυφώδης ἱδρῶτι· ἕτερος τὴν αὐτὴν ὥρην ἀληθεῖ τυφομανίῃ. Habent tamen exemplaria Hippocratis impreſſa τυφλώδης, & τυφλομανίῃ falſò, ſicut etiam in eodem libro non longè à fine, τυφλώδης rurſus pro τυφώδης habetur. Porro Aëtius libro quinto cap. 89. diſtinctionem inter has febres talem facit, Fiunt, inquit, aliquando ignis ſacri affectiones circa aliqua viſcera, febrem ardentem & habitualem inducentes. Et ſi quidem circa ventrem fuerit ignis ſacer, febrem ex his locis accenſam lypyriam nominant: ſi verò circa hepar, τυφώδη, id eſt fumoſam: ſi circa pulmonem, κρυμώδη, id eſt algidam. Sed horum fidem apud authorem relinquimus.

IN CAPVT VICESIMVMOCTAVVM.

Ibid. lit. G. *Continentium (ſynochos Græci uocant) febrium generatio ex ſanguine eſt.* Tametſi cõtinens vox idem ſignificet quòd continua, tamen continuas febres, συνεχεῖς Græcis dictas, appellare nobis viſum fuit, quæ ſunt eiuſdem generis cum ſingulis intermittentibus ſiue interpolatis. Eſt enim tertiana continua & intermittens, & quartana continua & intermittens, & quotidiana continua ac intermittens: continentes autem, id eſt σύνοχοι, eas quæ ex ſanguine ortum habent, quandoque feruefacto ſolùm, quãdoque etiam putrefacto propter obturationem. Nam quum neque Græci certam ac Græcam huius febris appellationem habeãt, licebit puto etiam nobis generaliorem vocem ad certam ſpeciem adſtringere: quod etiam ante nos Linacer in vertenda Galeni methodo fecit. Quòd autem non Græcũ nomen ſit σύνοχος, ſed ſolœciſmum redoleat, & à quibuſdã huic febris ſpeciei ea gratia impoſitum ſit vt ne ſine nomine relinqueretur, Galenus nono methodi docet his verbis, ἐφ' ὧν γὰρ αἰεὶ ὁ παροξυσμὸς εἷς ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι παντὸς διαμένων εἰς πολλὰς ἡμέρας ἐκτείνεται, συνόχους ὀνομάζουσι τοὺς τοιούτους πυρετούς, οὐχ ἑλληνικῷ μὲν ὀνόματι χρώμενοι, σολοικίζειν δὲ ἑλόμενοι μᾶλλον ἢ καταλιπεῖν ἀνώνυμον αὐτῶν τὴν ἰδέαν.

IN CAPVT TRICESIMVMSECVNDVM.

Col. 404. lit. G. *Duplex autem febrium hecticarum ſpecies eſt.* Hic locus & in Paulo corruptè habetur, & in Galeno libro primo De diff. febr. parum integrè legitur. & in Aëtio ſermonis ſiue libri 5. cap. 92. defectuoſus eſt. Nec putandũ eſt Paulum aut Aëtium quædam omiſiſſe compendii gratia, quum ſiquid hoc loco omittatur, ſententiam vitiet. Nec rurſus putandum Aëtium adieciſſe de ſuo quod Galenus non habuerit, ſed ſcriptorum qui de linea ad aliam lineam aberrarunt, incuria factum eſt, vocũ etiam ſimilitudine occaſionem errandi præbente, vt in omnibus his non integra ſit lectio, quæ in hunc modum eſt omnibus ex æquo reſtituenda, quam etiam Latinè expreſſimus, Διττὸν δέ ἐστιν εἶδος τῶν ἑκτικῶν πυρετῶν. οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ καυσώδεσι πυρετοῖς ὡς τὰ πολλὰ γίνονται, ἤτοι μηκυνθεῖσιν εἰς τοσοῦτον ὡς ἐκδαπανῆσαι τῷ χρόνῳ τὴν ἰκμάδα τοῦ τῆς καρδίας σώματος, ἢ καὶ μενούσης ἔτι συχνῆς. ἐκεῖνοι μὲν οὖν οὐχ ἑκτικοὶ μόνον εἰσίν, ἀλλ' ἤδη καὶ μαρασμώδεις· οἱ δ' ἔτι μενούσης τῆς ὑγρότητος γιγνόμενοι, τὸ σῶμα τῆς καρδίας καταλαμβάνοντες ἐντεῦθεν ἀνάπτονται, καθάπερ ἡ τῶν λύχνων φλὸξ ἐκ τῆς θρυαλλίδος, ἔτι μένοντος τοῦ ἐν τοῖς λύχνοις ἐλαίου, &c.

IN CAPVT TRICESIMVMQVARTVM.

Col. 405. lit. G. *Quæ ſanè etiam magis facilè curari poteſt.* Tametſi exemplaria impreſſa partim ἀνίατος, partim εὐίατος habeant, tamen ratio & res adeò ipſa indicat legendum eſſe εὐίατος. Nam ſi incurabilis eſſet, quid opus fuiſſet curationis rationem & modum ſubſcribere? quid item aduerbium μᾶλλον adiicere attinebat ad vocem priuationem ſignificãtem, & rem penitus negatam? At ἀνίατος vox eſt neque Paulo, neque reliquæ Græcorum medicorũ ſcholæ familiaris.

IN CAPVT TRICESIMVMQVINTVM.

Col. 406. lit. A. *Verum ambiens nos aer mutat temperamenta, ſiue immoderatè calidior, ſiue frigidior, aut ſiccior, aut humidior fiat.* In Græcis exemplaribus deeſt vox ἢ ξηρότερος, quam & ratio reponi iubet, & Aëtius expreſſè habet.

Ibid. lit. C. *Ita ut aquæ inductionibus, & otio, & ciborum inopia, & potus redundantia refrigeret: tegumentis autem & laboribus, & cibo uberiore, & potu parciore calefaciat.* Quod hoc loco, Et potu parciore dixi, in Græcis codicibus corruptè legitur, καὶ ποτῷ ἐλάσσονι. Eſt enim legendum καὶ πόσει ἐλάσσονι Sicut enim ad diuerſas & contrarias qualitates inducendas, opponit aquæ inductioni tegumenta, ocio labores, ciborum inopiæ, cibum vberiorem: ſic etiam potus redundantiæ refrigeranti opponit potum parciorem calefacientem. Atque hæc eſt genuina ac recta huius loci ſententia. At verò aquæ inductiones non accipiẽdæ ſunt, quaſi ſupra corpus aut vllam corporis partem, eam induci aut ſuperfundi velit, ſed eas locis cœnaculorum, conclauium, ac habitationum induci vult, ita vt aut pauimentis inſpergatur, aut etiam in vaſis apertis deponatur, aut per canales inducatur, quo ſalientis modo, labro ſuppoſito excipiatur. His enim modis aer mirificè refrigeratur. Cæterùm paulo pòſt deeſt vox ψυχρὸν in Græcis Pauli exemplaribus. Sic enim legendum eſt, μεταβάλλειν ἐπὶ τὸ θερμὸν καὶ ξηρὸν τὸν ἀέρα, πῶς ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν ὄντα. Ita ſanè & ratio dictat, & Aëtius libro quinto cap. 94. habet. Quod verò hic Paulus Acronem Agrigentinum feciſſe tradit, id Aëtius Hippocrati quoque attribuit. Meminit item eius Hippocratici facti Galenus ad Piſonem de Theriaca. Acronem verò Hippocrate vetuſtiorem facit Suidas, ipſùmque cum Empedocle Athenis vixiſſe ſcribit.

IN CAPVT TRICESIMVMSEXTVM.

Ibid. lit. E. *Linguæ torrefactæ, ſiticuloſi ſunt, anxij, uigilantes, &c.* In Græcis exemplaribus ἄσηροι vox legitur corruptè pro ἀσώδεις. Quòd autẽ duplices ſint ἀσώδεις, alteri cũ cibi faſtidio nauſeabundi, alteri anxii, & variis modis ſe iactantes in lecto, in commentariis medicis ex Galeno docui. De poſterioribus hic loquitur Paulus: nec habet vox ἄσηροι vllam huc pertinentem ſignificationem. Sed & mox legitur συνειδῇ pro συνετὸς εἴη, deéſtque vox προγνῶσι. Totum itaque hunc locum Græcè ſic leges, ex Aëtio libro quinto capite 95. Γλῶσσαι καταπεφρυγμέναι, διψώδεις, ἀσώδεις, ἄγρυπνοι, ἀπαισμοὶ βίαιοι, καὶ ἄλλα πονηρὰ πολλά. εἰ δέ τις συνετὸς εἴη, προγνώσει μέλλοντα ἥξειν, &c. velut textus habet, & ego conuerti.

Ibid. lit. G. *His calefactorijs opus eſt, quò caliditas ad ſuperficiem corporis trahatur, & ſiquo alio modo fieri poſſit ut caliditas ex profundo ad externas partes educatur.* Ex Aëtio hic locus ita Græcè legi debet, Τούτοις θερμασμάτων δεῖ, ὥστε ἑλκυσθῆναι τὸ θερμὸν ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος· καὶ εἰ δή τινι ἄλλῳ τρόπῳ οἷόν τε ἀνάγειν τὸ θερμὸν ἐκ βάθους πρὸς τὰ ἔξω. Sed & paulo ante hunc locum vbi legitur, καὶ ἡ φλὸξ ἄχρι στήθους, deeſt vox quæ item ex Aëtio adſcribenda eſt, ἀνίησι.

Ibid. lit. G. *Vtendum & hac quæ præſumitur potione, Aloes partes duas, ammoniaci thymiamatis partes duas, myrrhæ partem unam. Hæc in uino odorato fabæ magnitudine dentur, quotidie uidelicet.* In Græcis codicibus legitur, ἐν οἴνῳ εὐώδει δοτέον ὅσον κυάθου ἥμισυ, ita vt vini menſura, non medicamenti pondus, aut modus, aut quantitas ſit expreſſa, quum tamen non multum referat vinine plus aliquanto aut minus quis accipiat. At vt medicamenti certus modus ſumatur multum refert, de

incerta mole myrrhæ ſimplæ,ad duplam aloen, itémque duplũ ammoniacum thymiama, quam molem quiſque pro ut libet augere ac minuere poteſt.Neque enim de medicamento menſura dimidii cyathi accipi debet,aut poteſt.Proinde legendum arbitror, ὅσον κυάμου μέγεθος: primum quòd facilè fieri potuerit vt ex decurtata ſcriptura κυάμ. μεγ. is qui tranſcripſit,legendum putarit κυάθου ἥμισυ,maximè quum vini mentio proximè fieret:deinde quòd fabæ magnitudo conueniens modus eſſe videatur huius medicamenti quotidie ſumendi,nõ purgationis,ſed humorum à corruptione aſſeruandorum gratia: poſtremùm quòd vox ὅσον quantitatem ponderis aut molis ſignificet,non menſuram,aut capacitatem vaſis alicuius.Porro huius medicamenti loco hodie ſunt in vſu catapotia,ſiue pilulæ communes dictæ, ſiue de tribus rebus.Conſtant enim aloe,croco & myrrha,ita vt quædam officinæ æquale omnium pondus ſumãt: quædam myrrhæ ſimplum,aloes & croci duplum:quædam aloes duplum,croci & myrrhæ ſimplum:prout authorum primorum aut vtentium,aut etiam præſentium medicorum vſus obtinuit. Differentia in hoc eſt quòd in his pilulis crocus pro ammoniaco,haud ſcio qua ratione aut quo errore,ducas Arabibus medicis,recipitur: & quòd pilulæ deglutiuntur,medicamentum hoc ex vino bibitur.Nam quod ad pondus attinet,pilularum doſis in communi eſt drachma vna.Qui verò in peſte quotidie vtuntur,minus ſumunt,drachmæ nimirum tertiam aut quartam partem,ita vt à quibuſdam neque hic fabæ magnitudo excedatur.

IN CAPVT TRICESIMVMSEPTIMVM.

Col.407.lit.A. *Et totum corpus maiorem naturali molem habet.* Tametſi Paulus hoc loco legat, ἐν ὄγκῳ τε μείζονι τοῦ κατὰ φύσιν τὸ σῶμα τῆς γαστρός ἐστι: tamen Galenum 12.methodi, & Aëtium lib. 5.capite nonageſimoquinto ſequuti, legere maluimus & expreſſimus,ἐν ὄγκῳ μείζονι,τοῦ κατὰ φύσιν ὅλον τὸ σῶμά ἐστι.Nam & oris ventriculi moles cerni non poteſt,& ſiquid ea parte tumidius foris appareat,hoc inflati præcordii nota quæ præceſſit,ſatis indicatum fuit. Sed & color qui ſequitur ad totum corpus pertinet,non ad vẽtriculi oſculum.Deeſt autem & eo loco Paulo vox vna ex dictis authoribus reſtituenda,vt ſic legatur,ἔστι δὲ οἷς ἐπὶ τὸ μελάντερον καὶ πελιδνότερον.At mox ſiue legas,εἴγε καὶ χωρὶς τούτων, vt Galenus habet, ſiue οἵτινες καὶ χωρὶς τούτων,vt Aëtius,ſiue οἱ δὴ καὶ χωρὶς τούτων,vt Paulus,δὲ in δὴ mutato,rectam lectionem habes.

Ibid.lit.D. *Et illud ſolum tempus remittamus in quo ſomnus ipſos occuparit. Si quidem igitur pulſus ipſis ualde paruus, & fortiter inæqualis eſt,extremum periculum imminet,& facere oportet ea quæ dicta ſunt,nihil aliud curioſius conando.* Hæc omnia in Græcis exẽplaribus deſunt,nec compendii gratia à Paulo omiſſa ſunt,ſed ad explendam ſententiam neceſſaria exiſtunt. Et ſequẽs periodus,εἰ δὲ τόνου μετρίως ἔχοι,&c.indicat priorem illam deſiderari.Ex Galeno itaque & Aëtio locis paulò antea citatis adſcribantur Paulo hæc verba,Καὶ μόνον ἐκεῖνον ἀνιέντας τὸν καιρὸν ἐν ᾧ περ ἂν ὕπνος αὐτοὺς καταλάβοι.εἰ μὲν οὖν ὁ σφυγμὸς αὐτοῖς σφόδρα μικρὸς καὶ ἀνώμαλος ἰσχυρῶς,ἔσχατος ὁ κίνδυνος,καὶ χρὴ πράττειν τὰ λελεγμένα,μηδὲν ἄλλο περιεργαζόμενον.

Ibid.lit.F. *Aduerſiſſima ſunt his balnea,& aer nos ambiens multus calidus aut frigidus.Hæc igitur facienda ſunt à prima die,ubi ipſe incœperis curationem.* Et hæc omnia deſunt in Græcis exemplaribus, neceſſariò ad perficiendam ſententiam requiſita, & non breuitatis ergò à Paulo relicta, ſed ab exſcribente prætérita. Nam etiamſi multa legantur in Galeno ac Aëtio quæ Paulus libenter tranſiluit,tamen hæc ſine ſententiæ detrimento omitti non poſſunt. Sic ergo lectio compleatur,Ἐναντιώτατα τούτοις ἐστὶ βαλανεῖα,καὶ ὁ περιέχων ἡμᾶς ἀὴρ ἱκανῶς θερμὸς ἢ ψυχρὸς γινόμενος. ταῦτα μὲν οὖν πρακτέον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ὅταν αὐτῆς ἄρξῃ τῆς θεραπείας.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM.

Col.408.lit.B. *Verum in rhenibus cum grauitate quadam dolor eſt,in uno loco firmatus, circa lumbum dextrum aut ſiniſtrum, retrorſum magis.In colo uerò dolor ex loco ad locum tranſit.* Hæc quoque deſunt in Græcis exẽplaribus, ex tranſcribentis incuria relicta.Neque enim ſine his ſententia integra eſt,& non compendium ſed diſpendium eſſet, relinquere ea quæ ad ſententiæ perfectionem referunt. Ex Galeni itaque libro ſecundo De locis affectis, & ex Aëtii libri quinti capite centeſimo; ſic ad verbum legendum eſt,(inde enim ad vẽrbum etiam præcedentia ac ſequentia Paulũm trãſcripſiſſe apparet) Ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν νεφρῶν μετὰ βάρους τινὸς ἐστὶν ἡ ὀδύνη,κατὰ ἕνα τόπον ἑδρασμένη,κατὰ λαγόνα δεξιὰν ἢ ἀριστεράν,ὀπισθεν μᾶλλον. ἐπὶ δὲ τοῦ κώλου μεταβαίνει ἡ ὀδύνη τόπον ἐκ τόπου.Sed & paulo pòſt ex memoratis Galeni & Aëtii locis,legendum eſt hoc modo, πνώδης δὲ καὶ ναρκώδης ἐπὶ φέρει τοῖς πόνοις ὁ ὑπὸ τῷ δέρματι τεταμένος ὑμὴν·οἱ δὲ μετὰ ξὺ τῆς σαρκός,οἷον διασπώντας. Etiamſi in Aëtio vitioſe legatur γαστρὸς pro σαρκός,& reliqua lectio corrupta ipſi ex Paulo reſtitui poſſit. Porro quod paulo pòſt,Placantes ipſos magis attenuantibus eduliis,conuerti,in Græcis eſt προσλιπαρούντες, quod ſignificat placantes, mitigantes: neque neceſſe eſt aliam vocem exquirere quæ pro hac ſubſtituatur. At verò quod mox ſequitur,Si verò tumor grauans aut premens doloream efficiat,tumor curandus eſt,accipiendum de tumoribus forinſecus in corpore obortis,& non de aliqua externa illapſa corpori mole,quæ aut grauaſſet aut contudiſſet.quomodo enim de hac mole ſubiũxiſſet,τὸν ὄγκον ἰατέον? Sed clarior eſt adhuc,qui inſuper addit quibus rebus tumor is ſit curandus,Aëtius,τὸν ὄγκον ἰατέον,inquit,διὰ τῶν λεπτυνόντων καὶ δραστικωτέρων.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMPRIMVM.

Ibid.lit.G. *Craſſitudinem habet ſtrigmentitiam, aliquando etiam oleoſam,aut adipoſam, ſyntexis (id eſt colliquatio) appellatur morbus. Nam recens compacta pinguedinis ac carnis eſſentia,à febre ardente reſoluitur ac colliquatur.* In Græcis exemplaribus lectio corrupta ſic reſtituatur ex Aëtii libri quinti capite nonageſimo,& libri noni capite triceſimooctauo, Καὶ πάχος ἔχων γλοιώδες,ἐνίοτε δὲ καὶ ἐλαιώδες ἢ πιμελώδες, συντήξις καλεῖται τὸ νόσημα.ἡ γὰρ νεοπαγὴς οὐσία τῆς πιμελῆς καὶ τῆς σαρκὸς ὑπὸ πυρετοῦ διακαοῦς ἀναλύεται καὶ τήκεται.Sed & mox integra vox deeſt; & vna corruptè legitur; nempe γῆς pro πηγῆς. Sic ergo integra lectio reſtituatur,ψυχροῦ πόσις ὕδατος ἐστὶν ἀπὸ πηγῆς ψυχροτάτης.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSECVNDVM.

Col.409.lit.A. *Tunc autem aperire & claudere palpebras cogimus.* In Græcis exemplaribus legendum eſt ex Aëtio libri quinti capite centeſimo decimoſexto, διοίγειν δὲ ποτε καὶ μύειν ἀναγκάζομεν τὰ βλέφαρα. Quòd ſiquis ex Oribaſio legere maluerit,διοίγειν δὲ ποτε ἢ μύσειν ἀναγκάζομεν τὰ βλέφαρα,verba quidem habebit diuerſa,ſed in eandem tamen ſentẽtiam tendentia,nimirum vt ægris per hoc fatigatio inducatur.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVARTVM.

Ibid.lit.E. *Poſt conuenientem ſuperflui uacuationem.* In Græcis falſò habetur, μετὰ τὴν προσήκουσαν τῶν πυρετῶν κένωσιν.Legendum eſt enim περιττῶν.hæc enim vacuantur,non πυρετοί.Ita etiam libri tertii capite tertio, πυρέττοντος pro περιττεύοντος falſò legitur.

Ibid.lit.F. *Cataplaſma huic adhibendum eſt ex polentæ polline.* Græca exemplaria habent καταπλαστέον ἐκ παλαιοῦ ἀλφίτου: ſed facilis fuit lapſus,vt παλαιοῦ pro πάλης arriperetur.Eſſe autem ἐκ πάλης ἀλφίτου legendum docet Aëtius libri quinti capite centeſimo decimoquinto. Non enim præſcribunt veterem polentam; ſed ipſius polentæ pollinem, quæ πάλη & παιπάλη Græcis dicitur.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEXTVM.

Col.410.lit.C. *Si uerò perſeueret rigor aut perfrigeratio.* Leuis & nullius momenti error in Græcis exemplaribus, fecit vt tota ſententia huius loci corrumperetur.Græcè ſic habetur,ἐπὶ μόνου δὲ τοῖς ῥίγοις ἢ τῆς περιψύξεως οὔσης. Legendum autẽ ἐπιμόνου, vt ſit vna vox.Hæc & alia huiuſmodi hactenus non attigi,neque in poſterum adducam, quum ex ipſa noſtra tranſlatione ſatis cognoſcantur,& talibus dedolandis immenſus præſegminum aceruus futurus ſit.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEPTIMVM.

Ibid.lit.G. *In ſomno uerò in cimolia terrà aquæ diſſoluta pinguefiũt.* Græcè legitur κιμωλία ὕδατι διαλυθεῖσα παγιόμενα δρᾷ,καὶ

Sed legendum eſt pro δρᾷ ἢ vox ῥάκη. Cimolia enim quum aqua reſoluitur, pinguitudinem quandam remittit, quam ἔμφυτον κεκλημένην (vt Dioſcorides ait) in ſe habet. Cimoliam itaque in ſomnis dorſo ac thoraci per panniculum aut linteum ſubiici vult Paulus, ſicut antea etiam ventilationem per flabellum cum ſomno aſſumendam eſſe dixit. alioquin enim ſomnus ſine his machinamentis non ſudorem prohiberet, ſed magis adiuuaret. Nam antea docuit iudicatorios ſudores tum aliis faciendis, tum ſomno adiuuandos eſſe.

Col.411.lit.A. *Qui verò per expreſſionem fiunt ſudores.* Sudores per expreſſionem (id eſt κατ' ἔκθλιψιν) fiunt qui per vim quandam ex doloribus aut cõuulſionibus eliduntur, & quos anxietas quædam excludit. Eos autem deligatione & fotu extremarum partium, & panniculorum laneorum defrictione curare præcepit. Sed corrupta eſt in Græcis codicibus lectio, quæ habet ἀποψύχει διὰ ῥακιδίων ἐρέων. legẽdum enim eſt ἀποψήξει, à verbo ψήχω, quod tero, τρίβω, tergo, ſcabo, frico ſignificat. Et alioqui vox ἀποψύχει nihil huc pertinens ſignificat, niſi pro deſiccare accipias, & ἀποψύξει legas. & fortaſſis pro ἐρέων legendum eſt ἀραιῶν, vt raros panniculos accipiamus.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMNONVM.

Ibid.lit.F. *Vitare autem oportet repentinam ex ſomno excitationem, fumum, puluerem, acriores odores, piperis, caſtorei, ſinapis, mẽthæ. Lenis eſt odor mali ac polentæ.* Hæc Græcè ad verbum ita leguntur, φυλάττεσθαι δὲ αἰφνιδίαν ἐξ ὕπνου διέγερσιν, καπνὸν, κονιορτὸν, τὰς δριμυτέρας ὀσμὰς, πεπέρεως, καστορίου, νάπυος, ἡδυόσμου. προσηνὴς μήλου καὶ ἀλφίτου ὀσμή. Dubium itaque eſt primùm an ἡδύοσμον (id eſt mẽtham) vitare iuſſerit, velut quæ acris calidáque ac tenuium partium ſit, atque iſtis facultatibus velut alia quæ enumerauit, ſternutationem irritet: aut diſtinctione poſt vocẽ νάπυος facta, ἡδυόσμου vox ad προσηνὴς & ſequentia coniuncta legi debeat, quomodo poſterioris editionis lectio habet: maximè quum Aëtius lib. 6. cap. vltimo in fine apertè tradat, mẽthæ olfactum ſedare ſternutationes. ποιεῖ, inquit, καὶ τὸ ἡδύοσμον ἢ τὸ ἡδύχροον ὀσφραινόμενον. Deinde ambiguum eſt an μῆλον vox rectè legatur. Nam quum multa ſint malorum genera facultatibus diuerſa, non videtur ita ſimpliciter debuiſſe pronunciare mali odorem lenem ſiue gratum eſſe: deinde diuerſiſſimi generis odores, mali & polentæ non ita commodè coniunxiſſe videtur: vt proinde ſuſpicio ſit, pro μήλου voce legendum eſſe ἀμύλου, quum amylum & natura & viribus polentæ vicinius ſit, & acria leniendi vim habeat. Hæc proponenda duxi, non quòd omnino improbem aut tollam veterem lectionem, ſed vt ſollicitos faciam rei medicæ ſtudioſos, artémque exerentes, quò diligenter etiam rectè tradita conſiderent ac expendant, atque ita non temere quæuis, ſed experientia quoque prius cognita, in vſum aſſumant.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMPRIMVM.

Col.412.lit.D. *Si verò ad magnam famem (bulimon appellatam) ciborum inappetentia deueniat, hoc eſt, ut excellenter animo linquantur, hos reuocabimus.* Legitur quidem hoc loco ὑπερβάλλουσαν ἀτροφίαν, hoc eſt vt excellenter non ſentiant alimentum: ſed quum præcipua eorum qui bulimo corripiuntur affectio in hoc ſit vt animo linquantur cum extremarum partium perfrigeratione, & ſpiritus defectione (velut Aëtius libri noni capite ſexto docet) videtur etiam hîc legẽdum eſſe ὑπερβάλλουσαν ἀψυχίαν, velut etiam reddidi, maximè quum ſequatur, τούτους ἀνακλησόμεθα, id eſt hos reuocabimus. Non enim reuocantur, ac veluti ad vitam reparantur niſi ἀψυχοῦντες, & qui λειποθυμοῦσι. Eſtque ἀψυχία idẽ quod λειποθυμία, velut etiam Hippocrates lib.1. De morbis muliebribus vſurpat. Quòd ſi tamen ἀτροφίαν legendum eſſe quis contendat, neque is aliam ſententiam inducere poterit quàm vt accipiamus, adeò vehementer alimentum non ſentiri vt inde deliquium animi conſequatur. Reuocatis autem panem ἐν κράματι (id eſt vino diluto) exhibet: ſed falſò in Græcis vna vox ἀκράματι habetur.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMTERTIVM.

Ibid.lit.G. *Appetunt etiam vitioſas qualitates, quemadmodum etiam cibos.* Sic ſanè habent exemplaria Græca, μοχθηρῶν δὲ ἐπιθυμοῦσι ποιοτήτων, ὥσπερ καὶ σιτίων. At vox σιτίων facit vt videri poſſit rectius legi ποτῶν quàm ποιοτήτων, vt accipiamus eos & potus & cibos vitioſos appetere. Sed repugnat conſtans lectio exemplariorum, etiamſi fieri potuerit vt ob vicinitatem vocum, ποιοτήτων pro ποτῶν ſuppoſita ſit: deinde & ratio colligit, & experientia confirmat, nõ potus tantùm eos vitioſos, velut etiam cibos, appetere, ſed varias res quæ nec in cibi nec potus vſum veniunt, ſed in ore ſaltem teneri, aut manducari poſſunt, ex partibus animalium, ſtirpium & terrarum, imò etiam rerum abſurdarum, iuxta prædominantis vitioſi humoris proportionem. Quin & ſi potus ac cibos tantùm eos appetere, velimus accipere, tamen etiam ſic ποτῶν vox melius ſub voce ποιοτήτων intelligi poteſt quàm expreſſè pro ipſa remota reponi. Quòd ſi Galenum lib.1. De ſympt. cauſis ſequi voluerimus, vtram vocem maluerimus rectè legemus. Nam vtraſque voces eodem loco non ita multo facto diſcrimine vſurpat. Et Paulum inde hæc & ſequentia mox deſcripſiſſe apparet, vnde etiam vera lectio peti poteſt.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMQVARTVM.

Col.431.lit.C. *Et damaſcenorum & Myſclij, hoc eſt myxæ oſſa in ore retenta.* Græca exemplaria hîc ſunt corrupta. ſic enim habent, καὶ δαμασκηνὰ καὶ μυσκλίου, τοῦτο δέ ἐστιν ἡ μύξη, τὰ ὀστᾶ. Poteſt autem recta lectio reſtitui ex Aëtio qui lib. 5. cap. 118. ita habet, καὶ δαμασκηνοῦ δὲ ἢ μυξαρίων τὸ ὀστέον κατεχόμενον ἐν τῷ στόματι παραμυθεῖται. Proinde ita Pauli lectio habere debet, καὶ δαμασκηνοῦ καὶ μυσκλίου, τοῦτο δέ ἐστι τῆς μύξης τὰ ὀστᾶ. Eſt autem myxa fructus non multum diſſimilis pruno damaſceno, ita vt alter pro altero agnoſci poſſit. Hodie in pharmacopoliis Sebeſten vocant. Vtriuſque oſſicula illa interna in quibus & nucleus eſt, hîc in vſum præſcribuntur. Meminit porro paulo pòſt Salis Indici, qui colore quidem & compage ſimilis ſit ſali communi, ſapore verò mellito. Quibus verbis declarat ſe nihil aliud præſcribere quàm Zuccharum hodie appellatum granoſum, illud & candidum appellatum: quod ipſum etiam Dioſcorides nouit, & Saccharum appellat, & lib.2. deſcribit, ſpeciem eſſe mellis in India ac felice Arabia concreti, quæ in harundinibus reperiatur, compage ſimilis ſali, & quæ ſub dentibus ſimiliter vt ſal atteratur. Sed & Paulus lib.7, Sacchar appellat, & ex felice Arabia afferri dicit: quod minus quidem, inquit, dulce eſt melle quod apud nos eſt, ſed paribus viribus præditum, ſupra hoc quòd neque ſtomacho ingratum eſt, neque velut hoc ſitim inducit. Quæ verba Paulus ex Galeno lib.7. ſimpl. medica. tranſcripſit: ſicut Galenus ſua partim ex Dioſcoride ſumpſit. Plinius quoque lib.12. cap.8. eandem ſentẽtiam his verbis exponit, Saccharum & Arabia fert, ſed laudatius India. Eſt autem mel in harundinibus collectum, gummium modo candidum, dentibus fragile, ampliſſimum nucis auellanæ magnitudine, ad medicinæ tantùm vſum. Hæc omnia quum hodierno appellato Zuccharo probè conuenire videantur, non libet mihi diuerſum genus hodierni Zucchari à Saccharo illo veterum credere: etiamſi tempus & locos & vſum & parandi modum aliquantum immutarit. Sed de hac re amplius quiddam lib.2. Emblematum in Dioſcoridem, emblemate 71, dicemus.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMOCTAVVM.

Col.441.lit.B. *In principio igitur ſuſtinere oportet ea quæ prodeunt, ita ut nihil reſiſtamus aduerſus ea quæ ex corruptione ac cruditate efferuntur.* In Græcis exemplaribus deſunt hoc loco duæ voces ad explẽdam ſententiam neceſſariæ, nempe πρὸς τά. Sic ergo legendum eſt, ἐν ἀρχῇ μὲν οὖν δέχεσθαι δεῖ τὰ κομιζόμενα, μηδὲν ἀντιβαίνοντας πρὸς τὰ ἀπὸ διαφθορᾶς καὶ ἀπεψίας φερόμενα. Cæterùm quod ad finem huius capitis habetur, ἀγάθιον εἰλείσθω προσπεπτωκὸν τῇ ἕδρᾳ ἀπὸ θερμῶν στημόνων, integrum eſt, & bonam ſententiam exhibet, ſiquis voces rectè arripiat. Eſt autem ſententia ea quam ego expreſſi his verbis, Glomer ex calidis ſtaminibus ad ſedem efformatus apponatur. Eſt enim ἀγάθιον glomus ſiue glomer, id eſt globus ex ſtaminibus (quæ στήματα vocantur) factus, noſtrum vulgus ein vveber kluͤel appellat. Talem itaque glomum ex ſtaminibus ac filis factum ita efformari vult vt ad ſedem aptus ſit, & appoſitus prohibere poſſit ne ita frequens ad egerendum ſurrectio contingat. Meminit etiam lib.5. cap.41, in fine.

IN CAPVT

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMNONVM.

Col.402.b.lit.G. *Per typhā uelut mos eſt,uaſa in naribus ſauciare.* Quandoquidē ſtillatio ſanguinis, quæ videlicet guttatim ſanguine è naribus ſtillante contingit,aut per expreſſionem (id eſt violentiam quandam plenitudinis vrgentis ac impellentis)aut ob meatuum denſitatem(id eſt διὰ πύκνωσιν τῶν πόρων)velut Aëtius lib. 5. capite 124. dicit,fit, etiamſi in Paulo τῶν πόρων vox deſit:hanc ſanè meatuum denſationem rarefacere vult,atque ſic ſtillationem in largiorem fluxionem commutare,& hoc ſauciatis vaſis naribus per typham.Eſt autem Typha harundinis ſpecies ea quæ frequens vbique occurrit in ſtagnantibus locis ac paludibus,vulgus noſtrum kolben,& roricht kolben appellat. Hæc itaque Typha inditur in nares,& acie ſua vaſa ſaucians ſanguinem elicit.Aëtius citato iam loco idem per graminis coliculum molitur.διὰ καυλίων ἀγρώστεως,inquit,ὡς ἔθος τρῶσαι τὰ ἐν τοῖς μυξωτῆρσιν ἀγγεῖα.& lib.6.cap. nonageſimoquinto, graminis florem aut ſummam eius aſperiorem partem naribus indere iubet,& obtorquere donec ſanguis erumpat.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI Dolabellarum in Paulum AEginetam liber tertius.

IN CAPVT PRIMVM.

Columna 411,litera E.

ALIVD *experimento cognitum ad alopeciam. Radicis mandragoræ,&c.* Hoc medicamentum in nullo alio medico Græco,quod ſciam,reperitur:& vocibus obſcuris,& Paulo non ita familiaribus proditum, meritò tanquam ſuppoſititium eſt ſuſpectum. Ac primùm quidem ponderis lectio corrupta eſt.habetur enim χ η.quod ſanè pondus ſi congiorum octo menſuram accipiamus, in immenſam molem excreuerit medicamentum.Aut igitur vltro hoc pondus author obſcurauit, aut corruptè legitur,pro genuino pondere ℔ η.id quod Latinè expreſſi : deinde habetur ἀξυγγίου χοιρείου ἀπάστου. Neque ſatis conſtat quid per ἀπάστου vocem ſignificare velit,ἀθεράπευτον ne(id eſt nō curatam) aut ἄναλον,id eſt non ſalſam. At quum πάσσειν inter cætera ſignificet etiam ſalem inſpergere,ἄπαστον non ſalſam conuerti:& alioqui inſulſæ axungiæ vſus hoc loco potior quàm ſalſæ axungiæ videtur. Poſtea nerii herbæ cordis ſiue internæ partis parum habet,hoc modo, νηρίου τῆς βοτάνης καρδίας ὀλίγον.Nerium itaque fruticem, qui & rhododaphne & rhododendron appellatur, obſcurat herbæ appellatione:& dum cor eius herbæ accipere iubet,etiam de parte nos ambiguos facit.Puto tamen ramorum nerii internā partem ſiue medullam accipiendam eſſe,ſicut in ſcilla internam partem ac medium καρδίαν Græci medici vocant.Putatur autem nerium eſſe fruticem,noſtris olander appellatum. Cætera clara ſunt,niſi quòd ἀποσπρῶσαι corruptè legitur pro ἀποσηρῶσαι.eſt autem ἀποσηρῶσαι excolare.

Ibid.lit.F. *Aliud.Capitis muris uſti partem unam,teſtarum buccinorum marinorum partem unam.* In Græcis codicibus ita legitur,ἄλλο. κυνὸς κεφαλῆς κε. μ. α. ὄστρακα ῥούσιον ἐκ τῆς θαλάσσης μ. α. Tametſi non improbo coniecturam, vt ob ſcripturæ vicinitatem, κυνὸς vox pro μυὸς voce ſuppoſita ſit,maximè quum Galenus quoque lib. 1. κτ' τόπους muris caput & non canis habeat: tamen ſicut paulo antea vulpeculæ caput vſtum recipiebat, ſic caninum quoque hoc loco recipiendum eſſe,præſcripſiſſe videri poteſt,vtrūque ob vim vehementer reſiccantem ac exterſoriam. Eodem modo, ſicut pro vocibus ὄστρακα ῥούσιον,legendum puto,ὀστράκων κηρύκων:(nam eadem etiam paulo inferius in hoc capite habentur)tamē nolo etiam penitus ὄστρακον ῥούσιον reiicere.fortaſſis enim legendum eſt, ὀστράκων ῥουσίων ἐκ τῆς θαλάσσης μ. α. id eſt teſtarum ruſſearum ex mari partem vnam. Tametſi verò res obſcura ac incerta pro certa tradi non poſſit,tamē ſuſpicor ῥούσιον dixiſſe ruſſeum,Latina voce vſurpata.quemadmodum Conſtant. Cæſar lib.2.de agricult. cap.24. ῥουσίζοντα ἴα dixit ruſſei coloris violas.Et Paulus lib.7. cap.11.in antidoto podagrica ex corallio,anagallidē,τὸ ῥούσιον ἄνθος ἔχουσα(id eſt Puniceum florem habentem)dixit.Et tamen neque ſic ruſſeæ teſtæ ex mari,aliæ erunt quàm conchyliorū ac concharum, atque adeò ipſorum buccinorum.Sed hæc coniectura noſtra ſit,qui nolui locum ab omnibus ſilentio præteritum,relinquere intactum,ſed quod in præſens videretur communicare. Addam porro & aliam coniecturam: Poſſit fieri vt recta lectio ſit,ὀστράκων ἐχίνων ἐκ τῆς θαλάσσης.Nam Galenus lib.1.κτ' τόπους,inter huius generis medicamenta à Critone proditа, Erinaceorum marinorum teſtas vſtas habet.Sed ſint hæc coniectantis ac diuinantis, non aſſerentis ac affirmantis. Neque enim mox mutanda eſt lectio expreſſa,ex eo quòd alius ſcriptor diuerſum quid habet: niſi penitus conſtet ineptam ac inutilem eſſe lectionem eam quæ ab altera variat. Proinde etiam in ſequentibus nihil opus eſt adducere diuerſam lectionem Galeni, aut Oribaſii, aut Aëtii, vbi non palàm res ipſa reclamat. Poſſunt enim poſteriores etiam in his quæ ex aliis vſurpant,aliqua demere,aliqua addere,pondera etiam ac menſuras mutare, alia contuſa,alia torrefacta aſſumere,& totius medicamēti formam alterare,prout ipſis ex vſu fore viſum fuerit. Siquid igitur à nobis aliter quàm Græcè habetur,conuerſum eſt,id velut certum à nobis receptum eſt,nequis de ſingulis à me reddendam rationem expectet. Non minima enim commentarii pars,ipſa recta tranſlatio haberi debet,vt quæ etiam iuſti commētarii vice eſſe poſſit. Quòd ſiquis tamen aliquid hîc deſideret,is multa huc pertinentia in lib.1.commentariorum meorum medicorum in Galenum κτ' τόπους ſcriptorum reperiet,& meminerit nos hîc ſaltem dedolare ea quæ prius ita ſecta ac parata fuerunt vt dolabellam tantùm requirerent.

Col.413. lit.D. *Deinde pectinem in aqua tinge,ac quotidie utere.* In Græcis habetur,τῇ δὲ ὕδατι καταβαπτῶν εἰς τὸ ὕδατον καθ' ἕνα,χρῶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν.Ex quibus verbis ego nullam commodam ſentētiam aſſequor. Neque enim καθ' ἕνα ad pilos referri poteſt,quum ſint τρίχες fœminini generis.Neque fieri poteſt vt quis ſingulos pilos hac aqua tingat. Quū autem neque hîc authorem reperiamus ex quo Paulus tranſcripſit,coniectura vſi,nō eſſe legendum καθ' ἕνα ſtatuimus, ſed literarum vicinitate corruptam eſſe lectionem iudicamus,& pro ea τὸν κτένα legendum eſſe credimus. Nam & per pectinem hac aqua tinctum pili commodè inſici poſſunt,& ſimiles aquas,aut potius cremores,hodiéque multis in vſu per pectinem eſſe ſcimus.

Ibid.lit.E. *Aliud. Aphronitri minæ dimidium, pumicis torrefacti minæ quartam partem.* In Græcis pondera hæc corrupta ſunt.Legitur enim ἀφρονίτρου μνᾶς ζ'. κισσήρεως ὀπτῆς μνᾶς δ'. Tanta harum rerum moles nullam penitus congruentiā cum ſequentibus habet,quæ quatuor drachmarum pondere ſumuntur. Suppoſitū itaque eſt μνᾶς ζ'. pro μνᾶς ς'. & rurſus μνᾶς δ'.ſuppoſitum eſt pro μνᾶς τέταρτον.Nam mox etiam lupinorum χ τέταρτον, id eſt quartam congii partem habet.Atque hîc ſcripturæ modus frequens occurrit in medicis Græcis,vt litera δ'.non numerum quaternarium, ſed quartam rei cui adiecta eſt partem ſignificet.

IN CAPVT SECVNDVM.

Ibid.lit.F. *Aliud.Gallas uiginti,adianti ſextantem.* In hoc medicamento Græca lectio corrupta ſic emendetur,pro χέει θαλάσση, lege τρίβε θαλάσσῃ,& pro ὀξηρανθέντα ἀλέφειν,lege ξηρανθέντα ἀλείφειν.

Col.414.lit.A. *Aqua capillos denigrans.* In hac aqua falſo legitur μήκωνος κάπτεων,pro μήκωνος κωδύων,veluti cōuerti. Sed & ſequentium diſtinctio iuxta noſtræ tranſlationis rationē in Græcis facienda eſt. Vſus autē eſt & hîc Latina voce,

ὕδωρ λάκκαιον, aquam lacustrem appellans. Nisi fortassis potius Latini λάκκον Græcam vocem, lacum suum fecerunt.

Col. 414. lit. C. *Thapsi qua tinctores utuntur, quam Romani herbam rubiam uocant, drach. VIII. lixiuij pileatorij sextar. IIII.* Hæc in Græcis sic habentur, θάψου ᾗ τινι οἱ βαφεῖς χρῶνται, ἣν οἱ Ῥωμαῖοι ἔρβα ῥουβίαν καλοῦσι < η΄. κονίας πιλοποιητικῆς < δ΄. Legendum autem πιλοποιητικῆς ξε. δ΄. velut res ipsa indicat. Et accipiendum lixiuium pileatorium siue pileariorum, hoc est eorum qui pileos ex lana faciunt, velut in comment. medicis inter alia lixiuiorum genera docui. Quod verò herba ea quæ Latinis Rubia vocatur, Græcis appelletur θάψος (velut hic Paulus habet) hoc apud nullum alium Græcum authorem legi: imò neque θάψον pro vllius herbæ appellatione adhuc reperi. Thapsum addita voce barbassum vulgus herbariorum nouit, sed hæc thapsus φλόμος Græcis est, & verbascum Latinis, vnde barbassi vox corrupta est. At hanc thapsum non velle indicare Paulum inde colligimus quòd paulo pòst φλόμου (id est verbasci) bis mētionem facit: & quòd hæc thapsus, Rubia Latinis non appellatur. Et rubiam quidem Latinis dictam ἐρυθρόδανον esse, apud omnes pro certo habetur, & in Dioscoride rubiæ appellatio addita legitur. an verò hanc Paulus velit, & hìc thapsum appellet, ambiguum facit, quod etiam ipse libro septimo erythrodanum radicem rubram tinctorum esse dicit, quemadmodum quoque Dioscorides. Verùm de thapso appellata à se, mox ita scribit, βοτάνης χρυσιζούσης ἣν Ῥωμαῖοι ῥουβίαν καλοῦσι. Non enim videtur conuenire vt eadem modò rubra radix, modò herba auri colorē referens appelletur. Hesychius thapsum lignum esse scribit quod aliqui Scythicum appellent, & quòd etiam fluuius apud quem nascitur, Thapsus appelletur. Huic ligno attribuit quòd tingat, & quòd lanas & capita eo flauefaciant. Vnde etiam Thapsinum, flauum vocetur. Sed apponam ipsius verba, θάψινον, τὸ ξανθὸν, ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς θάψου, ὃ βάπτει, ᾧ ξανθίζουσι τὰ ἔρια καὶ τὰς κεφαλάς. τοῦτο τινὲς σκυθικὸν λέγουσι. καὶ ὁ ποταμὸς παρ' ᾧ φύεται τὸ ξύλον θάψος καλεῖται. At vt Paulum de ligno loqui non putemus, facit quòd & herbam vocat, & quòd rubia non appellatur. Eò ergo tandem deuenimus vt rubeam quā aliâs ἐρυθρόδανον dixit, peculiari suæ ætatis vocabulo, θάψον ab ipso dictam esse suspicemur: non tamen vlterius id facturi quàm donec rectius quid assequuti fuerimus. Habet porro mox in eodem medicamento, κελυδρίου ſο β΄. Neque satis constat an quid in rerum natura sit quod κελυδρίου voce significetur. Proinde & hìc coniectamus, μυοκελυδρίου ſο β΄. legendum esse, hoc est murini stercoris sextantem. Sunt enim μυοκελύδρια eadem quæ μυόχοδα. procliue autem fuit vocem ob similitudinem corrumpi: & Galenus libro primo κατὰ τόπους, inter simplicia medicamenta ad alopecias facientia, muris stercus habet: & Paulus ipse murinum stercus alopeciis conuenire libro septimo testatur: & alioqui si celydrium vertas, satis indicas neque quid Græcè legas, neque quid Latinè reddas, te intelligere.

IN CAPVT TERTIVM.

Col. 415. lit. E. *Ad ficosas in capite ac mento pustulas medicamentum siccum.* Quod siccū dixi medicamentū, in Græcis codicibus habetur τὸ ξυρά φιον, sed falsó. legendum enim est ξηρίον. nam ita mox appellat linea sequenti, λούσας μύρῳ, inquit, ἐπίπασσε δαψιλὲς τὸ ξηρίον, id est, hoc siccum loto largè impone. Vocantur autem ξηρία medicamenta quæ arida & in puluillum detrita insperguntur ac imponuntur ita veluti sunt sicca. Et de his peculiariter libri septimi capite decimotertio agit. De hoc verò sicco puluillo, quòd non parum vexet hoc medicamentum, dicit, ἅπτεται οὐ μικρῶς, inquit. Significat enim ἅπτεσθαι hoc loco contactum molestum, nempe irritare, stimulare ac vexare.

Ibid. lit. G. *Aut sinapi cum aceto.* In Græcis legitur, ἢ σινάπιδι μετ' ὄξους. Sed falsó. neque enim huc facit μάλιστα σινηπικὴ, sed σίνηπι, quod ipsum etiam ex aliis medicamentis ad pediculos facientibus declaratur.

IN CAPVT QVARTVM.

Col. 416. lit. B. *Aut hederæ corymbi aceto cocti, & cum rosaceo triti.* In Græco lege ἢ κισσοῦ κόρυμβοι ἑφθοὶ ἐν ὄξει συλλεαινόμενοι ῥοδίνῳ. Reliqua rectè habent: nisi quòd in capitis dolore ob frigiditatem, post τά τε σημεῖα, in Græcis desunt voces, ἢ θερμασία. velut ex sequentibus patet.

Col. 417. lit. A. *Et decoctionibus ex hyssopo & origano, & calidioribus adhuc, &c.* In Græcis exemplaribus deest vna vox ἀφεψήμασι. Ita enim legendum est, καὶ τοῖς δι' ὑσσώπου τε καὶ ὀριγάνου ἀφεψήμασι, καὶ τούτων ἔτι θερμοτέροις, &c.

IN CAPVT SEXTVM.

Col. 419. lit. B. *Bilioso etenim humore superante, tales uigilantes phrenitici sunt.* In Græcis codicibus parum integra est lectio, partim transpositis, partim deficientibus quibusdam vocibus, velut ex capite decimo deinceps huius libri apparet. Sic ergo legendum est, καθόλου μὲν γὰρ χολώδους κατακρατοῦντος χυμοῦ, φρενιτίζουσιν οἱ τοιοῦτοι ἀγρυπνοῦντες· τοῦ δ' αὖ φλεγματώδους, κωματωδῶς καταφέρονται. οἱ δὲ παλαιότεροι τοῦ Γαληνοῦ κάτοχον τοῦτο τὸ πάθος προσηγόρευον, κατοχὴν δὲ καὶ κατάληψιν οἱ νέοι.

IN CAPVT NONVM.

Col. 420. lit. D. *Pulsus his magni & rari ac undosi.* Habent quidem exemplaria impressa, id quod ac vndosi dixi, καὶ κλονώδεις, id est ac agitatorii: verùm & ratio horum pulsuum quam suprà libro secundo Paulus tradidit, & experientia ipsa, insupérque Galenus testatur legendum esse καὶ κυματώδεις, id est ac vndosi. Nam & in libello De pulsibus introductorio, & lib. 4. De pul. causis, Vndosum pulsum palàm lethargicis Galenus attribuit. Et alioqui procliue fuit κλονώδεις vocem pro κυματώδεις supponere, ob scripturæ vicinitatem.

Pag. 422. lit. B. *Per angusti oris uascula instillemus.* Græcè est, ἐπιρραίνοντες διὰ τῶν βομβυλίων. Sunt enim βομβύλια angusti oris vasa per quæ guttatim aliquid instillari potest. Vtitur hac voce etiam Hippocrates libro tertio de morbis non procul à fine, μετὰ δὲ τὰ λουτρὰ, inquit, καὶ οἶνον γλυκὺν ἢ ὑδαρέα προπίνειν, μὴ ψυχρὸν, ὀλίγον, ἐκ βομβυλίου οὐκ ἀρυσάμου. hoc est (vt nuper in edita Hippocratis conuersione nostra Latina reddidimus) ex angusti oris pocillo. In Græcis tamen exemplaribus deest vox οὐκ. Galenus in glossis Hippocratis, à sonitu quem edit dum guttæ ex eo prodeunt, nominatum esse dicit, cuius hæc sunt verba, βομβύλιον ἔκπωμά τι στενὸν ἔχον τὸ στόμα ἢ πῶμα, παρὰ τὸ βομβεῖν ὠνομασμένον. Germanis ein engsterlein appellatur, alicubi etiam à sono & vitri materia, ein klungkerglesslein.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Col. 423. lit. E. *Oportet autem uictus rationem non solùm infantibus, sed etiam nutricibus ac lactantibus prospicere.* Græca lectio luxata hoc modo restituatur, χρὴ δὲ τῆς διαίτης μὴ μόνον αὐτῶν τῶν βρεφῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν γαλουχῶν προνοεῖσθαι.

Ibid. lit. H. *Mane uerò passum euacuatum bibendum præbe.* In Græcis pro κεράσαντα legendum est ἐράσαντα, hoc modo, ἕωθεν δὲ ἐράσαντα τὸ γλυκὺ, διδόναι πίνειν. Significat enim ἐρᾶσαι, κενῶσαι & euacuare: & est frequens eius verbi apud medicos Græcos, itémque reliquos scriptores vsus: sicut etiam compositorum, κατερᾶσαι, ἀπεράσαι, ἐξεράσαι. Sed loci fere sunt corrupti ex verbi ignoratione. Galenus libro quarto simplicium medicamentorum vbi de vinis insolandis loquitur, καὶ μετὰ ταῦτα κατερῶντες ἐν ὑπαιθρίοις οἰκήμασι. Legitur tamen in hactenus impressis codicibus, καθαιροῦντες falsó. Hippocrates libro quarto de morbis, καὶ τὴν κεφαλὴν βαρέεται, καὶ ἐξερᾷ, καὶ πυρετίαίνει. Vbi ἐξερᾷ pro ἐξεμεῖ & per vomitum ἐκκενοῖ, vsurpat. At in Aldino ἐξεᾷ habetur, quod in Basiliensi codice rectè legitur. Plutarchus in præceptis salubribus, πῶς μὲν ἐμέτοις πιστεύειν αὖθι φαρμακείας καὶ περιεργίας, μηδὲν ἐκπαρασχόντας, ἀλλ' ὅσον ἀπεψίαν ἐκφυγεῖν αὐτόθεν ἀφιέντας ἀπραγμόνως τῷ πλεονάζοντι τὴν ἀπέρασιν. τὴν ἀπέρασιν euacuationem per vomitum dixit. Meminimus etiam in commentariis medicis. Porro mox sequitur purgatorium medicamentum ex veratro albo, in quo haud dubiè pondera nimia sunt, ς΄. rerum quæ singulæ octo drachmarum pondere recipiuntur. Ego vel scrupulos vel siliquas legendum puto, imò omnino siliquas legendas esse censeo, vt sit totum medicamenti pondus duarum drachmarum, & siliquarum quatuor. Hoc enim cōmodè pro vna vice, cum passo quod est in colocynthide, sumi potest.

Et facilè fieri potuit vt < character pro Κε charactere supponeretur. Non tamen mutaui lectionem vulgatam, sententiam meam de ea adscripsisse contentus.

Col.424.lit.D. *Ex quo radicis paeoniae gestabat magnam ac recentem partem, de collo suspensam.* In Graecis deest hoc loco vox μέρος, quae restituta integram sententiam efficiet, hoc modo, ἐξ οὗ τῆς ῥίζης τῆς γλυκυσίδης ἐφόρει (λέγω δὲ τὴν παιωνίαν) μέγα καὶ πρόσφατον μέρος ἐξαρτώμενον τῷ τραχήλῳ.

Ibid.lit.E. *Quum symptoma futurum est, ubi senserint partem.* Hoc est vbi perceperint ac cognouerint partem, non quae afficitur (ea enim propriè est cerebrum) sed quae (velut suprà dixit) auram aliquam frigidam ex se ad cerebrum distribuit, siue ea manus sit, siue pes, laqueo superpositam partem apprehendere ac adstringere oportet, atque sic ne ad cerebrum ascendat ac perueniat prohibere. Et hanc sententiam etiam ipsa verba Graeca exprimunt.

Ibid.lit.F. *Et cibi delationem, & uehementem ad uenerem impetum, & multi uini potum.* Inter ea quae Paulus hîc ad finem capitis de morbo comitiali vitare iubet, habetur καὶ τὴν ἐκμόχλωσιν. Et sanè multum ac diu torsit nos quid per ἐκμοχλώσιος vocem significare vellet. Vocem autem corruptam esse non dubito. Nam siue à verbo ἐκμοχλεύω venit, τὴν ἐκμόχλευσιν legendum est: siue ab ἐκμοχλέω, ἐκμόχλησιν scribendum fuit. Significat autem verbum ἐκμοχλεύω, emoueo, expello, excutio. Sic linea tertia praecedente, de aceto mulso Iuliano dixit, κατὰ μέρος ἐκμοχλεῦον τὴν ὕλην, hoc est (velut reddidi) particulatim materiam excutiēs. At hoc loco, siue ἐκμόχλευσιν siue ἐκμόχλησιν legamus, ambigui sumus de qua emotione siue excutione loquatur: & neque ex praecedente βραδυπεψία, neque ex sequente πολυοινία, quas item cauere iubet, satis intelligere datur quid per ἐκμοχλεύσιος vocem significare ac vitare nos velit. Si enim ciborum vehementem expulsionem vitare nos voluisset, largam habuisset copiam verborum quibus id clarius significare potuisset, nec ad ita obscuram, & aliàs ab ipso non vsurpatam vocem deuenisset. Si verò morbi aut materiae ipsius expulsionem cauere nos voluisset, καὶ τὴν τῆς ὕλης ἐκμόχλευσιν, aut τὴν τῆς νόσου ἐκμόχλευσιν dixisset. Si verò corporis commotionem ac agitationem indicare voluisset, videtur potius dicturus fuisse, καὶ τὴν τοῦ σώματος ἐκμόχλευσιν, etiamsi simpliciter κίνησιν significantius dicere potuisset. Quare eo tandem coniectura progressus sum, non τὴν ἐκμόχλευσιν, aut τὴν ἐκμόχλησιν legendum esse, sed τὴν ἐκμάχλωσιν, à verbo ἐκμαχλόω, quod scortor & ad venerem feror significat: quod verbum etiamsi inusitatum sit, tamen iusta forma de se verbale nomen ἐκμάχλωσιν facit, per quod hoc loco Paulus vehementem ad venerem impetum indicare voluit, vt sit idem ἐκμάχλωσις quod μαχλοσύνη, id est venus & scortatio. Atque vt hanc putem esse veram huius loci lectionem ac sentētiam, ex eo inducor quòd etiam suprà à vino largiore, veneréque multa, abstinendum esse dixit. Sed non volo diutius valere hanc coniecturam quàm donec rectiorem & lectionem & sententiam fuerimus assequuti.

IN CAPVT DECIMVM QVARTVM.

Col.426.lit.A. *Aut intra sportam cancellatim textam conclusi, in lecto ex alto suspenso, in altum attollantur.* Hoc modo conuerti verba Graeca quae sic habent, ἢ ἐωρείσθωσαν ἐν κλινιδίῳ, ἐν ᾧ ὅθεν γυργάθου τινός, ἐξ ὕψους ἀπηρτημένῳ. Est enim γύργαθος σκεῦος πλεκτόν. In tali ergo conclusi tales, lectis ex alto suspensis seruabantur.

IN CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Col.428.lit.H. *In his igitur qui canino modo conuelluntur, maxillam in contrariam partem per capistri deligaturam reduces.* Graeca lectio hîc corrupta est, quae ex Aëtii libri 6.cap.30, & infrà ex lib.6. Pauli cap.92. restituenda est hoc modo, ἐπὶ μὲν οὖν τῶν κυνικῶς σπωμένων, ἐπὶ δεσμοῖς εἰς τὰ ἀντικείμενα περιάγουσα διὰ φορβείας προσαγορευομένης ἁρμόσεις, καὶ ἀφαιρέσεις, &c. Est autem propriè φορβεία (velut Graeci dictionarii exponunt) περιστόμιον, καπίστριον, dictum ἀπὸ τοῦ φέρειν βίᾳ. Vnde etiam Latinis capistrū à capiēdo dictū est, & significatur eo tam id quod Germanis ein halffter appellatur quàm quod ein maulkorb. Absyrtus de pullis equorum, πληρώσαντας τοὺς ι' καὶ ή μῆνας, τότε φορβείαν αὐτοῖς περιθέντας. Ab huius equini capistri similitudine dicta videntur capistra quae musici ori obligabant ad spiritus impetum coercendum, & faciei deformitatem occultandam ac ornandam. Plutarchus in libro περὶ ἀοργησίας, de Marsya, Καὶ ὁ Μαρσύας, ὡς ἔοικε, φορβειᾷ τινὶ καὶ περιστομίοις, βίᾳ τοῦ πνεύματος τὸ ῥαγδαῖον ἐγκαθεῖρξε, καὶ τοῦ προσώπου κατεκόσμησε καὶ ἀπέκρυψε τὴν ἀνωμαλίαν. Hinc igitur & deligaturā mandibulam ad contrariam partem reducentem φορβείαν appellat. At verò paulo pòst, vbi conuerti, At in superciliorum aut palpebrarum resolutione, in Graecis legendum est, ἐπὶ δὲ ὀφρύων ἢ βλεφάρων, videlicet ex Aëtio.

IN CAPVT VICESIMVM.

Col.430.lit.E. *Vnde non sicca potius his fomenta, sed humida conuenire.* Graecum exemplar Aldinum vna voce corruptum, totam sententiam hanc corruptam, imò penitus nullam exhibet. Sic enim habet, ὅθεν καὶ τὰς ξηρὰς, μᾶλλον πυρίας τούτοις, ἀλλὰ τὰς ἐνύγρας ἁρμόττειν. At hanc lectionem dum Basiliensis editio emendare studet, magis adhuc vitiatam expressit. Sic enim habet, ὅθεν καὶ τὰς ξηρὰς μᾶλλον πυρίας τούτοις, ἀλλ' οὐ τὰς ἐνύγρας ἁρμόττειν, hoc est, vnde etiā sicca magis his fomenta & non humida conuenire. Quae sententia nec pro ratione spiritus ac aeris crassi ac nebulosi facit, qui insuper frigidus valde ac congelatus & aegrè mobilis est: nec curationi quae sequitur respondet, vt quae mox ab initio lanas oleo imbutas adhibere iubet, & vesicam amplam oleum calidum habentem imponere. Quanquam Aëtius libri sexti capite tricesimonono, non solùm hoc humidum fomentum in vsum praescribat, sed etiam sicca duo, alterum ex sale fricto, alterū ex milio in sacculis adiungat, etiamsi haec ambo simul sicca sacculo excepta adhiberi possint. Ad hunc itaque fomentorum tum humidorum tum siccorum vsum respexisse videtur Pelops, quem Paulus hîc citat, & humida magis fomenta probasse, non tamen ita vt sicca penitus damnarit, his verbis quorum sententiam ego reddidi, & hoc modo legenda esse sentio, iuxta eas quas attuli rationes, ὅθεν οὐ τὰς ξηρὰς μᾶλλον πυρίας τούτοις, ἀλλὰ τὰς ἐνύγρας ἁρμόττειν.

Col.431.lit.A. *In potu danda est aqua mulsa tepida ad dimidias decocta.* Graeca exemplaria habent, ποτιστέον τε ὑδρομέλιτι λιπαρῷ εἰς ἥμισυ ἑψηθέντι, id est, In potu danda est aqua mulsa pinguis. Sed ego λιπαρῷ pro χλιαρῷ suppositum esse puto, ob scripturae vicinitatem. Neque enim ex eo quòd ad dimidias cocta est pinguior euadit, aut etiam valde crassior: quòd si intelligere nos voluisset, nō vtique λιπαρῷ, sed παχυτέρῳ voce vsus esset. Sed sit hoc ex coniectura. Porro quae paulò post sequitur frigidae affusio, est apud Hippocr.5.aph.21.

IN CAPVT VICESIMVMSECVNDVM.

Col.432.lit.C. *Turbatio non ex corpore, sed ab aliqua forinsecus causa contingit, uelut à sole, fumo, puluere, uento.* Habent exemplaria Graeca constanter pro vento, oleum. Neque quisquam hactenus dubitauit quin rectè legatur Graecè, οἷον ἡλίου, καπνοῦ, κονιορτοῦ, ἐλαίου, hoc est, velut à sole, fumo, puluere, oleo. Verùm ego ἐλαίου vocem penitus corruptam esse iudico, & suppostitiam, pro qua ἀνέμου vocis lectio recta sit restituenda. Nam quum externae illae causae eiusmodi sint quibus quotidie occurramus etiam inuiti, ita vt vix satis cauere possimus ne aliquando in sole versemur, & foris ambulantes puluerem, domi fumum experiamur: non debuit diuersum aliud externae causae genus quarto loco ad superiora tria adscribi, sed tale omnino quòd illis simile esset. Talis autem est ventus, qui & domi & foris derepente quandoque ingruit, & oculis turbationem inducit: quae turbatio tamen citissimè soluitur, vbi causa summouetur. At vt ne ab oleo oculi turbationem incurrant, tam facile vitare est quàm vt ne etiam ab alia aliqua externa re laedantur, quarū videlicet nullus est circa oculos vsus. Et alioqui si ad huiusmodi particularia descendere velimus, non oleum esset quod velut externa causa turbationis oculorum fugiendū esset, sed omnia acria, amara, salsa, acida, austera & acerba, in quibus generibus infinitas propemodum particulares res comprehendi, quis nescit? quas omnes ad vitandum propositas esse oportebat. Huc accedit, quòd tantum abest vt oleum turbationem oculis inducat, vt id etiam ad acuēdum visum oculis

illini Dioſcorides teſtetur. Quare ἀνέμου vocis lectionem pro ἐλαίου reſtituemus, & ventum non oleum, externam turbationis oculorum cauſam eſſe accipiemus. Nam & alioqui procliue fuit obliteratam vocis ἀνέμου vocem, pro ἐλαίου voce agnoſcere.

Ibid. lit. D. *Quale eſt collyrium Nili ex roſis, aut etiam Chiacum, & Nardinum.* Græca exemplaria pro Aut etiam Chiacum, habent ἢ καὶ μηδικὸν, id eſt aut etiam Mediacum. Verùm quum Paulus libri ſeptimi capite decimoſexto nullum collyrium deſcribat quod Mediacum appellet, legendùm cenſeo Chiacum, cuius ſecundo loco deſcriptionem habet, ex vino Chio appellationem habentis, & cuius quoque paulo pòſt rurſus mentionem facit, ſicut etiam Nardini. Videtur tamen non minus commodè σποδιακὸν pro μηδικὸν legi poſſe, id quod in vſuri iudicio poſitum eſſe volo. Nam & ſpodiaci deſcriptionem infrà lib. 7. ad inflammationes ac fluxiones oculorum habet.

Col. 434. lit. A. *Hæc eſt Eraſiſtrati panchreſtus ab omnimoda utilitate appellata.* Hoc liquidum collyrium πάγχρηστος dictum Eraſiſtrato adſcribitur, & habetur etiam infrà libri ſeptimi capite decimoſexto iiſdem verbis. Habet idē quoque Aëtius libri quinti capite octuageſimoſecundo, & libri ſeptimi capite nonageſimoſecundo. Ex quibus locis adductus, etiā apud Galenum lib. 4. De compoſ. medic. ſecundos locos, cap. ſeptimi principio, πάγχρηστος legendum eſſe in commentariis medicis in idem opus à me ſcriptis probaui, & non πάγχρυσος, velut exemplaria Græca ante noſtram Græci Galeni editionem habuerunt. Nominis ratio clara eſt ex variis affectibus adſcriptis, quibus mederi traditur. Sunt autem etiam alia ocularia medicamenta in eodem Galeni libro πάγχρηστα appellata. Nouit ipſorum appellationem etiam Plinius de hæmatitæ generibus loquens lib. 36. cap. 20. Principatum dat, inquit, ex his Æthiopico, oculorum medicamentis vtiliſſimo, & his quæ Panchreſta appellant. Eſt inſuper & panchreſtos confectio ab eodem Galeno prodita, eiuſdem operis libri 7. cap. 5. Et eodem nomine Plinius ſtomaticam ac arteriacam confectionem lib. 23. cap. 7. habet.

Ibid. lit. C. De palpebræ euertione, vbi habetur, Æruginē raſam toſtam tritam adhibe, aut plumbum vſtum & lotum, aut vtraque pariter, æruginem & plumbū admoue. In Græcis legitur, ἰὸν ξυστὸν φώξας λείου καὶ πρόσαπτε, ἢ μολύβδῳ κεκαυμένῳ, μετὰ θείου ἀπύρου, καὶ πεπλυμένῳ, ἢ ἀμφοτέροις ἴσοις τῷ τε ἰῷ καὶ τῷ μολύβδῳ. In hoc itaque loco redundant voces μετὰ θείου ἀπύρου. Nullus enim eſt hìc ſulphuris vſus, nec plumbum vt vratur, ſulphur requirit. Et Aëtius lib. 7. cap. 71. eadem medicamenta prodens, ſulphuris penitus non meminit, ἰὸν inquit, πεφρυγμένον ἐπ' ὀστράκου λεάνας πρόσαπτε καθ' αὑτὸν, ἢ μόλυβδον κεκαυμένον ἴσον παραπλοκῇ.

Col. 435. lit. D. *Pilos agglutinantia. Pilos introrſum refractos glutinat bitumen, maſtiche, colophonia, glutinum, cochleæ glutinoſitas.* In Græcis codicibus vitioſè legitur εἰς pro εἴσω, & κόμη pro κόλλα. Non enim vllius plantæ coma, neque κόμμι (id eſt gummi) huc facit, ſed κόλλα, id eſt glutinum. Indicat id apertè Aëtius qui lib. 7. cap. 68. ταυροκόλλαν pro κόλλα habet, vnà cum reliquis medicamentis hìc à Paulo proditis. Leguntur porro conſequenter in Græcis codicibus multa collyria nominibus corruptis, ſicut λειβάδιον pro λιβυαικὸν, & ἰλάμων pro νιλάμων, & δι' ὕδρας pro δι' ὑδρίας. de quibus omnibus libro ſeptimo Paulus agit, & nos quoque libro ſeptimo aliquid dicemus. Hìc tamen non præteribo, ſub titulo de vlceribus oculorum ad finem corruptè legi λευκῶν pro ἑλκῶν, & mox etiam articulus τῶν deeſt. Sic ergo rectam lectionem reſtitues, δριμυτέρων μὲν ὄντων τῶν ἑλκῶν, στενωτέρων τε καὶ τῶν διὰ χολοῦ τήλεως, &c.

Col. 438. lit. C. Sub titulo de glaucomate & ſuffuſione, vbi conuerti, Et purgatione, & infuſis per clyſterem acrioribus, Græca exemplaria habent, καὶ καθάρσει καὶ κενώμασι δριμυτέροις. Non eſſe autem legendum κενώμασι (id eſt euacuationibus) ſed ἐνέμασι, id eſt infuſis per clyſterem, Aëtius docet lib. 7. cap. 51. qui apertè habet, καὶ κλυστῆρσι δριμυτέροις καὶ καθάρσεσι. Et alioqui quum particulares euacuationes à Paulo proponantur, ſanguinis detractio, purgatio, alui frequentior ſolutio, ad has etiam particularem per clyſterem euacuationem addere oportebat, & non vniuerſalis euacuationis mentionem particularibus immiſcere: niſi omnino κένωμα pro ἔνεμα dixit, quod ſanè mihi veriſimile videtur. Nam & lib. quinti capite quadrageſimoprimo & ſexageſimoquinto ita vſurpauit. Alioqui verò procliue fuit alteram pro altera agnoſcere ac ſupponere: ſicut etiam paulo pòſt tres particulæ pro vna ſunt agnitæ ac ſuppoſitæ, vbi conuerti, Teruntur hæc in mellis heminis octo. Græcè enim habetur, εἰ δὲ καὶ ἐν μέλιτος κοτύλαις ὀκτώ. Legendum autem eſt pro εἰ δὲ καὶ (quæ nihil huc pertinens ſignificant) verbum λεαίνεται.

IN CAPVT VICESIMVMTERTIVM.

Col. 439. lit. H. *Ad fortiores verò obturationes, fel caprinum cum porri ſucco inſtilla.* In Græcis habetur, πρὸς δὲ τὰς ἰσχυροτέρας ἐμψύξεις, &c. Verùm pro ἐμψύξεις legendum eſſe ἐμφράξεις ipſa rei tractatio docet, & ex Galeno ac Aëtio colligi poteſt. Multa alia hoc loco per totum caput non magni momenti præterimus, quæ ex ipſa tranſlatione noſtra ſtudioſi cognoſcent, & in Græcis emendabunt. Sicut vbi in Græcis eſt, δεῖ δὲ συχνῶς πυελῶντα ἢ τῷ κοινῷ ἐλαίῳ, ἢ τινι τῶν θερμῶν πυελῶν, legendum eſſe μύρων pro πυελῶν, ſatis indicat quod ſequitur ἐν αὐτῷ τούτῳ, quod ad vnguentum pertinet, & ad πυελῶν referri non poteſt, quum πυέλα fœmininum ſit.

Col. 440. lit. D. *Ad dolores maximos, & pus, & auditus grauitatem, Amygdalas depurgatas X X.* In Græcis legitur ἀμύγδαλα λελευκασμένα καὶ ἀφρονίτρου < γ'. Vitioſam autem eſſe hanc lectionem, & non amygdalarum & aphronitri, vtriuſque drach. III. accipiendas eſſe, indicio eſt id, quòd non adiectum eſt ἀνὰ ante pondus < γ'. Pro καὶ igitur coniunctione legenda eſt numeri nota κ'. vt viginti amygdalas accipiamus. Habet idem medicamentum Aëtius lib. 6. cap. 82. ad verbum, niſi quòd ob ſcripturæ vicinitatem ἡ pro κ' legitur. Quod verò mox ſequitur in Paulo medicamentū, Recrementum ferri cum aceto ſub caniculæ æſtu tritum, in Græcis corruptè habetur, ἢ σκωρία τοῦ σιδήρου λειωθεῖσα ἐπὶ χρόνου. pro ἐπὶ χρόνου itaque legendum eſt ὑπὸ κυνὸς, καύματι, ex Aëtio lib. ac capite iam dictis.

Ibid. lit. E. *Aliud ad ſordes. Naſturtium, & nitri parum.* Græca exemplaria habēt, καρδάμωμον καὶ νίτρου βραχύ. Sed legendum eſſe κάρδαμον, ex Galeno lib. 3. κατὰ τόπους patet, qui in huius medicamenti deſcriptione habet, καρδάμου ἱκανὸν, καὶ νίτρου βραχύ. Item ex Aëtii lib. 6. cap. 79. qui habet, καρδάμου σπέρματος ὅσον ἐξαρκεῖ, καὶ νίτρου βραχύ. Mox porro ſequitur, Andronis paſtillum, & Neren, & Muſæ inſcriptum. Sed in Græcis τὴν ἥρην falſò legitur pro τὴν νήρην. Nere autē dictus paſtillus habetur lib. 7. cap. 16.

Col. 441. lit. E. *Ad aurium contuſionem. Hippocrates monet ut nihil ipſis adhibeamus.* Hoc facit Hippocrates in libro De articulis, vbi de aure fracta agit. At in medicamento quod ad contuſas aures mox ſequitur, bulbi Aphricani rectè leguntur, & in Græcis βολβῶν ἀφρῶν malè habetur pro βολβῶν ἀφρικανῶν, id eſt pro his qui ex Aphrica afferuntur, velut Dioſcorides teſtatur, βολβὸς ἀπὸ λιβύης κομιζόμενος, inquit lib. 2.

IN CAPVT VICESIMVMQVARTVM.

Col. 443. lit. A. *Sternutatoria. Veratrum album, caſtorium, piper, herba lanaria, cyclaminus, euphorbium, nitrum, cuminum, herba ſternutatoria uocata, ſingula per ſe, aut ſimul omnia.* Græca exemplaria hìc imminuta eſſe videntur. ſic enim habent, πταρμικὰ, ἑλλέβορος λευκὸς, ἢ καστόρειον, ἢ πέπερι, ἢ στρούθιον, ἢ ὁμοῦ πάντα. Nam nec omnia recenſentur quæ ſternutationes mouēt: nec hoc ἢ ὁμοῦ πάντα, habet ad quod referatur. Proinde vnam integram lineam ex Paulo intercidiſſe ac periiſſe arbitror, quam ex Aëtio reſtituendam cenſeo, quum vterque ſua ex Oribaſio ſumpſiſſe videatur, & Paulus etiam palàm fateatur. Sic ergo lego, πταρμικὰ, ἑλλέβορος λευκὸς, καστόρειον, πέπερι, στρούθιον, κυκλάμινος, εὐφόρβιον, νίτρον, κύμινον, ἢ πταρμικὴ πόα ἕκαστον ἰδία, ἢ ὁμοῦ πάντα, ex Aëtii lib. 6. cap. 97. Porro paulo ante hunc locum habetur etiam in Græcis ἡδυχρόου μάλαγμα falſò, pro recto ἡδυχρόου μάγμα. Ita enim à Galeno & Aëtio, & omnib[9] medicis Græcis appellatur, & deſcribitur infrà lib. 7. cap. 11. circa Theriaces præparationem.

Ibid.lit.C. *Aut lyſimachiam appellatam in naſum indito.* Græca exemplaria hîc habent, ἢ τὴν καλουμένην λυχνίδα ἔνθες τῷ μυκτῆρι. Ego verò quum nullam lychnidis ſpeciem ſanguinis ſiſtendi vim habere compererim, ſæpe hæſitaui de corrupta lectione,& aliquandiu λυχνῖτιδα legendum eſſe ſuſpicatus ſum. Eſt autem lychnitis phlomidis ſiue verbaſci ſpecies,quæ etiam Thryallis vocatur.Sed nec de hac apertè tradit vllus medicus Græcus, quòd ſanguinis è naribus eruptionē ſiſtat,niſi quis ex eo quod Paulus infrà lib.7.de verbaſci generibus ſcribit, quòd acerba ſunt, & fluidis affectionibus conueniunt,etiam in hunc vſum afferere ac aſſumere velit.Tandem verò in eam ſententiam adductus ſum vt λυσιμάχιον legendum eſſe credam,quod & conuerti, & pro lychnide repoſui. Nam & inſigniter adſtringit Lyſimachium, vulneráque glutinat,& ſanguinem ſiſtit,& ad ſanguinis è naribus eruptionem,herba ipſa naribus indita,ita vt ipſas obturet,conuenit.Ita enim de ipſa Dioſcorides ait, καὶ πρὸς τὰς ἐκ μυκτήρων αἱμορραγίας ἐμφερομένη ἡ πόα ἁρμόζει. Atque hoc eſt quod etiā hoc loco Paulus dicit.Sed & Marcellus medicus Latinus, quem ex officina Frobeniana ſuperioribus annis edidimus,lyſimachium ad ſanguinem è naribus erumpentem, vtilem eſſe ſcribit,haud dubiè ex Græco quopiam authore.Polygonum,inquit cap.10,inferi naribus prodeſt: ſimiliter facit & lyſimachios herba impoſita.

IN CAPVT VICESIMVMQVINTVM.

Ibid.lit.E. In hoc capite medicamenta mirificè ſunt corrupta,& quanuis ex tranſlatione noſtra Græcorum exemplarium lectio genuina agnoſci ac reſtitui poſſit,tamen de quibuſdam obſcurioribus etiam fidem noſtram ſtudioſis ap probare volumus.In primo itaque medicamento,Spumæ argenti lotæ drach. VIII. habentur,hoc eſt λιθαργύρου πεπλυμένης < η.Sed exemplaria Græca habent λιθαργύρου πεπέρεως < η. Hic error quum deprehenſu facilis ſit, quum & piper huc inutile ſit,& ſi πεπέρεως vox legi deberet,ἀνὰ < η.ſcribi oportuerit,tamē nemo hactenus animaduertit.In ſecūdo medicamento,Iridis,ptiſſanæ,fabæ freſæ,ſingulorum ſeſquiſextarium conuerti.Sed Græci codices falſò habent, ἴρεως ἢ πτισσάνης ἐρέγμου ἀνὰ ξ. α ς'. Quòd autem ἐρεγμὸς non ad ptiſſanam pertineat, ſed tria diſtincta medicamenta accipienda ſint, iris, priſſana, faba freſa, ex Aëtii libri octaui capite 5. cognoſcimus, qui idem medicamentum his verbis habet, ἴρεως λείας, πτισσάνης ἀλεύρου, κυαμίνου ἀλεύρου. Ex quo etiam id intelligimus, ἐρεγμὸν aliquando pro faba freſa,& in craſſiores partes comminuta accipi,aliquando etiam pro farina fabarum, quam etiam Lomentum appellamus. Tertium medicamentum penitus corruptum eſt. nam & ἐρεγμὸν non habet,& pondus vitiatum eſt, & medicamenta ad pondus non rectè diſtincta ſunt,& amygdalarum numerus in pondus mutatus eſt. Sic ergo recta lectio reſtituatur, πτισσάνης, ὀρόβου, λιβανου, ἐρεγμοῦ, ἰπυελιδος, ἀφρονίτρου, κόστου, ἀνὰ χοίνικος τέταρτον. ἀμύγδαλα πικρὰ κ'. Aëtius loco iam citato idem medicamentum paulo clarius habet,hoc modo, πτισσάνης ἀλεύρου, κυαμίνου ἀλεύρου, ὀροβίνου ἀλεύρου, λιβάνου, ἴρεως κεκομμένης, ἀφρονίτρου, κόστου, ἑκάστου χοίνικος τέταρτον. ἀμύγδαλα πικρὰ κ'. Reliqua ex tranſlatione noſtra emendato.

IN CAPVT VICESIMVMSEXTVM.

Col.444.lit.G. *Aliud, Nucis viridis corticem tero ito.* Hoc medicamentum cum proximè ſequenti habetur in Aldina editione capite præcedenti:in poſteriore verò editione Baſilienſi,relatum eſt in hoc caput, ad dentium affectiones. Et vtrunque mihi videtur eſſe ſuppoſititium, & non Pauli genuinum. Habent enim verba à Paulo aliàs non vſurpata. In primo legitur σμύρνας ἀλιθ.in Aldino,in altero σμύρναν ἀληθῆ.Ego σμύρναν μινυάδα lego, de qua multa in commentariis medicis dixi.

Col.445.lit.F. *Remittente verò inflammatione aut decreſcente.* Græca exemplaria habent, ἐνδιδούσης δὲ τῆς φλεγμονῆς ἢ ἀκμαζούσης. Hoc eſt,Remittente inflammatione,aut in vigore conſiſtente. Verùm & res ipſa, & verba quæ ſequuntur, ſatis oſtendunt legendum eſſe παρακμαζούσης, id eſt declinante ſiue decreſcente. Atque ita etiam habet iiſdem planè verbis etiam ſequentia Aëtius lib.8.cap.45.in mea tranſlatione.

Col.446.lit.B. *Cæterùm poſt irritationes ex his factas,gargariſſandum eſt glycyrrhizæ decoctum, aut gargariſmus dandus qui paratur ex vino ſcybelite,& croco,& maſtiche Chia,&c.* In Græcis codicibus legitur καὶ κρόκου καὶ χίας, id eſt & croco & chia. Itaque terram Chiam accipiēdi hinc quibuſdam occaſio data eſt,non animaduertentibus χίαν ſimpliciter maſtichen appellari.Hoc autem declarat Aëtius libri octaui capite quadrageſimonono,qui eadem quæ Paulus his verbis tradit, μετὰ δὲ ἐκ τῶν τοιούτων φαρμάκων γινομένους ἐρεθισμούς, προσφέρειν ἀφέψημα τι γλυκυρρίζης, ἢ τὸ διὰ σκυβελίτου, ἢ μαστίχης χίας, ἢ σμύρνης, καὶ κρόκου ἀναγαργάρισμα.

Ibid.lit.E. *Porro filum lanæ purpura marina infectæ,&c.* De hoc filo multa in commentariis medicis retuli. Habet id Galenus lib.6.ſimpl.medicament.in glycyſide ſiue pæonia.Habet & Plin.lib.30.cap.5, de ſtrumis loquens.Aliqui verò, inquit,circumligant eas lino,quo præligata infra caput vipera pependerat donec exanimaretur.

Ibid.lit.F. *Commodæ verò valde ſunt etiam colluitiones,roſarum ſiccarum aut viridium decoctum frigidum,aut pampinorum vitis, aut foliorum lentiſci,aut rubi,aut malorum cydoniorum,aut rhois,aut vinaceorum,aut lentium.* Horum verborum lectio malè diſtincta eſt,& corrupta in Græcis codicibus,& ῥόδων vox bis habetur,altera vice pro ῥοὸς voce ſuppoſita. Sic ergo legendum eſt ex Aëtio,& capite ſequenti, χρήσιμα δὲ σφόδρα ἐστὶ καὶ διακλύσματα, ῥόδων ξηρῶν ἢ χλωρῶν ἀφέψημα ψυχρὸν, ἢ ἑλίκων ἀμπέλου, ἢ σχίνου φύλλων, ἢ βάτου, ἢ μήλων κυδωνίων, ἢ ῥοὸς, ἢ γιγάρτων, ἢ φακῶν.

IN CAPVT VICESIMVMSEPTIMVM.

Col.447.lit.D. *Ex his verò qui ſtrangulātur,manus nō admouebimus his quibus iam ſpuma circa os eſt,Hippocrati credentes.* Locus hic eſt apud Hippocratem ſecundo aphor.ſect.43. vbi exemplaria Græca Hippocratis & Galeni conſtanter habent, τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταλυομένων, μήπω δὲ τεθνηκότων, οὐκ ἀναφέρουσιν οἷς ἂν ἀφρὸς ᾖ περὶ τὸ στόμα. Et conuertit vetus interpres, Strangulatorum & diſſolutorum,nondum mortuorum,non referunt quibuſcunque ſpuma fuerit circa os. Et poſt hunc Theodorus Gaza,velut putatur, Qui ſtrangulantur & euertuntur citra mortem, ſi ore ſpumant,non reficiuntur.Et Leonicenus, Strangulati atque diſſoluti, nondum mortui, non referuntur, quibus ſpuma circa os fuerit. Hi omnes interpretes καταλυομένων vocem in Hippocrate legerunt ac conuerterunt: neque ſuſpicatus eſt quiſpiam de corrupta eius vocis lectione. At nos nuper in omnium Hippocratis operum facta per nos tranſlatione ac editione, re ipſa diligentius expenſa, in eam ſententiam adducti ſumus vt non καταλυομένων, ſed καταδυομένων legendum eſſe putemus, & Hippocratis aphoriſmum ſic Latinè conuertimus, Ex iis qui ſtrangulantur & ſubmerguntur, nondum autem mortui ſunt,non reconualeſcunt quibus ſpuma circa os fuerit.Quibus autem rationibus inductus ſim, hunc iam adſcribendum duxi,loco ita ferente,vt interim hoc de me ſtudioſi habeant donec & hūc & alios Hippocratis locos,clarius in coniecturarū libris in Hippocratem declarauero.Primùm itaque Galenus in commētariis ſuper hunc aphoriſmum, vocis καταλυομένων nuſquam meminit,neque eam exponit,ſed ἀπαγχομένων vocem ab Hippocrate vſurpatam ſic exponit quaſi ad ſolam ἀγχόνην(id eſt laqueum)pertineat. Circumiecto,inquit,collo laqueo,cor & pulmo opus habent vt fuliginoſam ſuperfluitatem expirent. Quum autem hæc propter laqueum impediatur,totam ipſam pulmo violenter impellit,& in hoc etiam de propria humiditate aliquid ſimul extrudit. Perniciosūm igitur hoc ſignum eſt,quia vim pulmonis indicat, quam patitur dum animal ſtrangulatur. Sic ſanè Galenus ſpumam in his qui laqueo ſtrangulantur, exitiale ſignum eſſe dicit:at nos non ſolùm in iis qui laqueo aut alia re laquei vicem explente ſtrangulantur ſpumam circa os apparere ſcimus,ſed etiam in his qui in aquis ſubmerguntur,quocūque caſu aut modo, aut etiam naufragio id cōtingat,ſi nondū mortui.ſed ſalua adhuc aliquo modo reſpiratione,de aquis extrahūtur. Quū itaq; & laqueis & aquis ſuffocētur ſani homines,vt ſpuma circa os appareat,Hippocr.de vtriſque hoc aphoriſmo dixiſſe mihi videtur, τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταδυομένων. Deinde nō putandū eſt Hippocratē loqui de his qui ob morbi aut veneni violētiā ſuffocātur,

velut hoc capite Paulus dixit, In cynachicis quandoque ſuffocationem ſequi, & velut in ſideratis, & comitiali morbo correptis contingit. Nam hi reuocantur ſæpe, etiamſi ſpuma circa os ipſorum conſpiciatur. Quòd ſi ad hos vſque aphor. ſententia ſe extenderet, nec Galenus id prætериiſſet. Quare de duplici externa vi ſuffocationis, & per aquam & per laqueum, ſiue quid laquei vicem præbens, Hippocratem loqui probabile eſt: quum præter has nulla tertia reperiatur. Et proinde hoc loco etiam Paulus de ſtrangulatis & naufragis coniunctim agit. Ita etiam Aëtius lib. 8. cap. 49. Et videtur ſententia Hippocratis ad eos propriè pertinere qui aut ipſi ſibiipſis vim intulerunt, vt vel in aquas ſe ſubmerſerint, vel colla laqueo inſeruerint, qui ſanè in ipſo facto deprehenſi viuere coguntur: aut qui iudicio publico, aut etiam vi priuata, ad aquas aut laqueum damnati, aut detruſi, dum iam ſtrangulantur aut ſubmerguntur, miſericordiam reperiunt, ac vita rurſus donantur: quorum tamē nullus reconualeſcit ſi ſpumam circa os habeat. Poſtremùm ſi vox καταλυομένων, de iis qui ex ſtrangulatis diſſoluuntur accipienda eſſet, non neceſſe fuiſſet adiicere coniunctionem καὶ, quum integra ſententia ſine ipſa ſit, hoc modo, τῶν ἀπαγχομένων καταλυομένων, μήπω δὲ τεθνηκότων, id eſt, ex his qui dum ſtrangulantur exſoluuntur, nondum autem mortui ſunt. Iam verò καὶ particula adiecta, non de vno aliquo modo, ſed de duplici ſermonem eſſe oſtendit, nimirum & περὶ τῶν ἀπαγχομένων, & περὶ τῶν καταδυομένων, hoc eſt & de his qui ſtrangulantur, & de his qui ſubmerguntur. Nec hîc tam aduerſari nobis id debet quòd etiam Galeni ſæculo καταλυομένων in Hippocratis aphoriſmo lectum eſt, quàm adſtipulari ac ſubſcribere dictionum ſimilitudo, quum vnius minutiſſimæ lineolæ ad quintam literam vocis καταλυομένων additione, & contrà in vocis καταδυομένων quinta litera eiuſdem lineolæ detractione, tota ſententia in alterutram partem ambigua diſtrahatur, vt etiam tot doctis hactenus viris impoſuerit.

IN CAPVT VICESIMVMOCTAVVM.

Col. 448. lit. B. *Cibi uerò his conueniunt ſorbiles, & oua ſorbilia, & amylum, & dulciaria liba, & ſeſama, & oryzæ, & amygdalæ, &c.* Græca exemplaria ſic habent, τροφαὶ δὲ τούτοις ἁρμόζουσιν αἱ ῥοφηματώδεις, καὶ τὰ ὠὰ τὰ ῥοφητὰ, καὶ ἄμυλος, καὶ ἰτρεία, καὶ σήσαμα, καὶ εἰσὶ καὶ ἀμύγδαλά τε καὶ ὁ τοῦ κώνου καρπὸς, &c. Quod igitur legitur, καὶ εἰσὶ καὶ ἀμύγδαλά τε apertè corruptum eſt, quum voces καὶ εἰσὶ καὶ nihil huc pertinens ſignificent, ſed ſuppoſitæ ſint pro re aliqua quæ ſimilis ſit aliis, quas hic defluxu ac grauedine laborantibus, in cibis commodas eſſe dicit. Hanc autem oryzam eſſe, tum reliquorum ciborum affinitate, tum quòd moderatè nutrit, & aluum ſiſtit inducor, & fieri potuit vt καὶ εἰσὶ καὶ voces pro recta obliterata lectione καὶ ὀρύζαι agnitæ ac expreſſæ ſint.

IN CAPVT VICESIMVMNONVM.

Col. 450. lit. C. *Elaterij dichalcon, hoc eſt oboli dimidium.* Græcè ſic, ἐλατηρίου δίχαλκον ὅ ἐστιν ἡμιωβόλιον. Eſt autē δίχαλκον pondus æreolorū duorū. Si itaque Pauli rationem de ponderibus libro ſeptimo in fine traditam vt rectam ſequi volumus, non habebimus hîc integram lectionem. ſunt enim duo æreoli quarta oboli pars, & non oboli dimidium (nam obolus æreolos octo complectitur). Quare iuxta hāc rationem non δίχαλκον, ſed δίχαλκοι β'. legendū eſſet, hoc eſt æreoli quatuor. hi enim oboli dimidium faciunt. Quòd ſi dimidii oboli pondus ſequi voluerimus, de δίχαλκον vocis lectione nihil ſoliciti erimus.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Ibid lit. G. *Verùm ad uirium conſeruationem frequentius potent aquam mulſam per ſe, & cum nucleis nucis pineæ, & cucumeris ſemine. Verùm ad totum thoracem ac coſtas imponere oportet ceratum cyprinum iridem inſperſam habens.* Aldinus codex hæc ſic habet, πρὸς δὲ φυλακὴν τῆς δυνάμεως, συχνότερον αὐτοῖς ποτιστέον τοῦ μελικράτου καθ' μόνας, καὶ μετὰ πιτυΐδων καὶ σικύου. ἐπιτιθέναι δεῖ καθ' ὅλου τοῦ θώρακος καὶ τῶν πλευρῶν, κυπρίνην κηρωτὴν ἔχουσαν ἴρεως ἐμπεπασμένης. In horum verborum lectione primùm aut deeſt, aut certè intelligi debet, vox σπέρματος poſt vocem σικύου, vt accipiamus aquam mulſam vel per ſe, vel cum nucis pineæ nucleis & cucumeris ſemine bibendam eſſe: deinde deeſt particula δὲ, ponenda poſt ἐπιτιθέναι, quæ tamen etiam abeſſe poteſt, ſi ſequentia à præcedentibus probè diſtinguantur. Atque hanc lectionem vt veram & huius loci genuinam expreſſimus. At exemplar Baſilienſe σικύου vocem non aſſequens, eam in σικύας tranſmutauit, & ſic totam ſententiam vitiauit, cucurbitas per totum thoracem & coſtas imponere iubens, his verbis, πρὸς δὲ φυλακὴν τῆς δυνάμεως, συχνότερον αὐτοῖς ποτιστέον τοῦ μελικράτου καθ' μόνας, καὶ μετὰ πιτυΐδων· καὶ σικύας ἐπιτιθέναι δεῖ καθ' ὅλου τοῦ θώρακος καὶ τῶν πλευρῶν, καὶ κυπρίνην κηρωτὴν ἔχουσαν ἴρεως ἐμπεπασμένης. Quòd autem de cucurbitulis affigēdis hîc non loquatur, ex ſuperioribus conſtat. Nam linea præcedenti ſexta & octaua de ipſis mentionem fecit. Et confirmat Aëtius qui libri 8. capite ſexageſimoſexto, noſtram ſententiam his verbis habet, καὶ κηρωτῇ δὲ σκέπειν τὸν θώρακα καὶ τὰς πλευρὰς διὰ τηγανίνου ἢ κυπρίνου ἐλαίου ἐχούσῃ ἴρεων ἐμπεπασμένην ξηράν. Quòd verò cucumeris ſemen commodum ſit peripneumonicis, itémque pleuriticis, ex multis locis Aëtii, præſertim capite de pleuritide & tabidis, colligi poteſt, & inde etiam quòd vrinam ciendo vim incidendi ac extergendi habet.

IN CAPVT TRICESIMVMPRIMVM.

Col. 451. lit. A. *Nam frigidum uenarum ruptorium eſſe Hippocrates ait.* De frigidi effectu, & præſertim frigidæ aquæ, itémque calidæ, multa habet Hippocrates lib. 5. aphor. & in libro de humidorum vſu, vbi vlcera gaudere calida ex cōfeſſo dicit, quia tergi adſueta ſunt, & ideo meritò frigidam grauiter ferre: eadem item ratione venas calida gaudere, eo quòd in calido ſunt: ſed adſcribam verba ipſius, τὰ δ' ἕλκεα θερμῷ ἥδεται ὁμολογουμένως, ὅτι ἐν σκέπῃ εἴθισται· εἰκότως ἄρα τῷ ἑτέρῳ ἄχθεται. εἰκότως ἄρα καὶ αὐταὶ αἱ φλέβες, ὅτι ἐν θερμῷ εἰσιν. At partic 5. aphor. 24. niuem & glaciem pectori inimica eſſe, tuſſes mouere, & ſanguinis eruptiones ac defluxiones inducere ſcribit. Quem locum exponens Galenus, ait hæc duo, niuem videlicet & glaciem, maiora detrimenta quàm frigidam aquam inducere, & quia venarum ruptiones faciunt, ideo ſæpe ſanguinis eruptiones inducere: καὶ ῥήξεις, inquit, ἀγγείων ἐργαζόμενα, πολλάκις αἱμορραγικὰ γίνεται. Atque hoc eſt quod hîc Paulus dicit Hippocratem ſcribere, τὸ ψυχρὸν φλεβῶν ῥηκτικὸν εἶναι.

IN CAPVT TRICESIMVMTERTIVM.

Col. 454. lit. A. *Illa enim ſi non fuerit expurgata aut foras aut intus, in ſuppurationem, & multo prius in peripneumoniam tranſit.* Græca lectio paululum luxata, ſic reponatur, ἐκείνη γὰρ εἰ φθάσῃ ἀκαθαρμένη τι ἀνλος ἢ ἐντὸς, εἰς ἐμπύημα, καὶ πολὺ πρότερον εἰς περιπνευμονίαν καθίσταται. Hæc eſt enim horum morborum ſucceſſio, pleuritis in peripneumoniam tranſit, peripneumonia in ſuppurationem thoracis, ſuppuratio in tabem. Hippocrates 5. aphor. 8, & 15.

IN CAPVT TRICESIMVMQVARTVM.

Col. 455. lit. A. *Poſt extremarum partium defrictiones, & unctiones, & pauimenti purificationes, ac reliquum refrigeratorium ad reuocandam animam ductum, inſpergenda eſt exudantibus corporis partibus myrtus trita, &c.* Quod dixi pauimenti purificationes, in Græcis eſt καθαρισμοὺς τοῦ ἐδάφους. Quanquam non καθαρισμοὺς, ſed καταρραντισμοὺς legendum eſſe putem, id eſt pauimenti conſperſiones. Sic enim Aëtius lib. 9. cap. 1. habet, Pauimentum, inquit, irroretur, ac foliis conſternatur myrti, platani, ac quercus, maximè verò vitis, atque ipſis etiam roſis. Aut igitur καταρραντισμοὺς etiam hîc in Paulo legere oportet, aut per καθαρισμοὺς vocem, non alias purificationes pauimenti accipere quàm quæ per frigidæ irrorationem, foliorúmque frigidorum reſperſionem fiunt, ad animam ex inualeſcente ſyncopes ſymptomate reuocandam. Atque hæc omnia quæ ita adhibentur, ψυχαγωγίαν appellat, ὅτι οἷον ἀνάγεται διὰ τούτων ἡ ψυχὴ ἐκ τῆς συγκοπῆς. Quod autem conuerti, Inſpergenda eſt, in Græcis habetur ἐμπλαστέον, ſed falſó. legendum eſt enim ἐμπαστέον, ex eodem Aëtii loco. Hiſtoriæ porrò palpitationis cordis quæ ſequuntur in Paulo, ſunt tranſcriptæ ex 5. lib. Galeni de locis affectis. Sed in prima hiſtoria falſò habent Pauli exemplaria ἐφλεβοτομήθη, pro recto φλεβοτομηθείς.

IN CAPVT TRICESIMVMSEPTIMVM.

Col.458.lit.B. *Si uerò ulcus est in stomacho aut uentre, ab omnibus abstinendum est acribus cibis ac potibus & medicamentis. Vtendum autem mitigantibus, uelut sorbitionibus absque oleo, & his quæ ex amylo fiunt, & terra Samia, & Lemnio sigillo, & lacte ac melle paucissimo, quò circa mordacitatem perpurgent.* Hæc sententia claris verbis in Græcis exemplaribus impressis habetur, habétque certam ac constantem rationē, cur sorbitiones absque oleo probet: quum ex Hippocratis in libro de vlceribus doctrina, oleum & quæcunque mollientia, oleosa ac adiposa medicamenta sunt, vlceribus non conducāt, si non valdè iam ad sanitatem tendant, eo quòd oleum sit vlceri aduersissimum, & ipsum sordidum ac graue olens reddat, vt Galenus lib. 3. methodi dicit. Quapropter etiam Aëtius lib. 9 cap. 17, vbi de stomacho exulcerato agit, succo ptissanæ aut alicæ vti iubet, modico ammixto melle, quo per ipsum vlcera repurgentur ac extergantur. Penitus autem silet de oleo, vtpote ad præsentem affectionem, vt succus illis, siue vt Paulus ait, sorbitionibus misceatur inepto. Quo magis temerarium iudicari debet, vnius fortassis exemplaris præscriptum sequi, & plura cum quibus ratio ipsa consentit, relinquere: quod faciūt qui pro eo quod in impressis habetur, οἷον ῥοφήμασιν ἐκτὸς ἐλαίου, legendum censent οἷον ῥοφήμασιν ἐκ τοῦ ἐλαίου: quum neque soleāt Græci medici sorbitiones vllas ex oleo appellare, sed ex ptissana, alica, lenticula, & aliis huiusmodi, in quas si oleum addi volunt, μετ' ἐλαίου adiiciunt: sin minus, ἄνευ ἐλαίου, aut ἐκτὸς ἐλαίου dicunt, velut Paulus hoc loco.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMPRIMVM.

Col.460. lit.G. *Sæpe uerò & hic incessus successum habuit, Rubi, myrti, floris mali Punici, lauri & cupressi ramulorum uiridium.* Græca lectio corrupta sic restituatur, πολλάκις δὲ ἐπέτυχεν καὶ τοῦτο ἐγκάθισμα, βάτου, καὶ μυρσίνης καὶ κυτίνου, καὶ δάφνης, καὶ κυπαρίσσου κλωνίων χλωρῶν. Sed & paulo pòst sequitur glomeris ex staminibus vsus, de quo lib. 2. cap. 58. dixi. Verùm hoc loco συμμάτων falsò habetur pro σμηγμάτων. Aëtius lib. 9. cap. 44. eundem glomeris ex staminibus vsum his verbis prodit, ἢ τὸ ἀπὸ τῆς γυναικείας ὑφαντικῆς κατὰ διαδοχὴν θερμασία, hoc est (velut in Aëtii translatione nostra Latina conuerti) aut glomis textura gynæciorum per successionem foueto.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSECVNDVM.

Col.461.lit.G. *At si res urgeat, etiam ex sanguinem sistentibus aliquod infundatur, uelut est cinis lanarum succidarum, aut spongiæ nouæ, pice liquida, aut sanguine bubulo, aut alumine liquido, aut stercoris asinini succo imbutæ & ustæ.* Horum verborum lectio transposita in Græcis est, vt sententia non solùm obscuretur, sed etiam vitietur. Repones itaque in hunc ordinem, εἰ δ' ἐπείγοι, καὶ ἴσχαιμόν τι ἐνιέναι, οἷον τέφραν οἰσυπηρῶν ἐρίων, ἢ σπόγγου καινοῦ βεβρεγμένου πίσσῃ ὑγρᾷ, ἢ αἵματι βοείῳ ἢ στυπτηρίᾳ ὑγρᾷ, ἢ ὀνίδος χυλῷ, καὶ καυθέντος. Nouam autem vult esse spongiam, id est καινόν, non κενόν (id est inanem) sicut exemplaria habent. Nouam enim spongiam ad hanc rem commodam esse, & contra veterem inutilem Dioscorides testatur. Sequitur porro paulo pòst, quòd omphacitis sit cauum illud ex quo quercina glans enascitur. de qua re quid sentiam, in commentariis medicis per longum ostendi: & lib. 1. emblem. 120. in Dioscoridem repetiui.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVARTVM.

Col.464.lit.E. *Mirificè uerò facit, etiamsi uomant, anethum coctum ac potum: post potum uerò, pane in calidam aquam iniecto, statim calida frusta edenda dato.* Horum verborum sententia non ita accipienda est, velut anethi decoctum bibi velit, vt inde vomitus contingat: sed vt ex eius potu vomitus sistatur, etiamsi iam stercus vomant. Sic enim Aëtius lib. 9. cap. 28. apertè declarat, Potus, inquit, eis conueniens est anethi decoctum. est enim vsitatum & accommodum. A potu panem in aquam feruentem coniice, eiúsque frusta calida confestim edenda præbe. Hoc enim modo seruabitur, etiamsi iam instet ei suffocationis periculum. Eodem loco citat quoque Oribasii hæc verba, Anethum, inquit Oribasius, in aqua & oleo decoquatur, atque ita bibatur: deinde frusta panis ex aqua feruenti præbeantur. Mirum in modum enim inde iuuātur, etiamsi iam stercus vomant. Clara est vtriusque sententia, & alioqui aluum & vomitus sistere anethi decoctum scribit Dioscorides libro tertio.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVINTVM.

Col.465.lit.B. *Cæterùm ad renes, atterentibus calculos & secantibus medicamentis utendum est.* Inter hæc medicamenta recensentur carpesia, & saxifraga, & prionitis. Et de carpesio quidem in commentariis medicis diximus, & meminit eius quoque infrà lib. 7 Paulus. An autem sint carpesia Arabum ac Mauritaniæ scriptoribus Cubebæ appellatæ, nondum satis constat, etiamsi magno consensu non indoctorum medicorum id afferatur. Saxifragam autem esse Græcis σαξίφραγον Latinæ vocis vsurpatione appellatam, non est dubium. Sed Galenus lib. 5. ὑγιεινῶν, cestrum apud Celtas nasci dicit, & ab ipsis appellari hanc herbam σαξίφραγον. Quod etiam Galenum sequutus Aëtius lib. 4. cap. 30 prodit. Paulus verò & de cestro seorsum lib. 7. tradit, & postea rursus de saxifraga, quam saxifragam vocat, ab illa cestro dicta diuersa, ita tamen vt vtranque vrinam ciere, & calculos atterere scribat. Et est vtraque illa saxifraga officinis hodie satis cognita. At prionitis quæ herba sit me nescire libenter confiteor, quum nullum alium Græcum scriptorem reperiam qui eius mentionem faciat. Proinde etiamsi eius vocis lectionem habeam suspectam, tamen eam ex authore delere, & aliam substituere piaculum duxi, maximè quum exemplaria omnia in ea consentiāt, & author operis Pandectarum medicarum prionitidis vocis lectionem agnoscat, velut suo tempore ante ducentos ac triginta & amplius annos in Paulo pro genuina habitam ac receptam. Sed tamē & hic quid sit prionitis, neque nouit neque docet: hæc verba solùm in opus suum, etiam nusquam aliàs satis purum ac integrum, referre contentus, Prionitis, inquit, est medicina ad lapidē, Paulus. Quanquam autem prionitidis vocem vt suppositam, habeam velut dixi suspectam, tamen ipsam nec remouere, nec vt ignotam damnare in præsens volo, sed pro qua suppositam esse putem indicare. Et sit etiam hæc coniectura, non assertio nostra. Bryonia vtraque quæ & vitis alba ac nigra appellatur, vim habere ciendi vrinam ac menses, & proinde etiam atterendi lapides, ab omnibus Græcis medicis proditur, & Aëtius lib. 11. cap. 5. vbi vrinam multam ducentia recenset, inter ipsa etiam radicis bryoniæ decoctum refert. Et mox vbi ea quæ exsuscitant facultates ad excretionem irritando proponit, inter ea asparagos vitis albæ habet. Et paulo pòst, Deducunt, inquit, ad renes ea quæ calculos confringunt, peucedani radix, bryonia, apium, radicula. Ex his itaque locis coniecto fieri potuisse vt βρυωνία etiam hoc loco in Paulo scripta, ex obliteratis characteribus πριονίτις sit facta, nisi fortassis eadem bryonia ac prionitis appellatur.

Ibid.lit.C. *Compositæ potiones sunt.* In prima harum potionum mensura imminuta legitur in Græcis. habetur enim ὕδου κοχλιάρια β'. legendum autem est haud dubiè κυά θ. β'. Ita etiam in sequenti insperslis medicamenti potione, quod καταπάσσον, & nō καταπλάσσον legi debet, falsò legitur δι' ὕδου κοχλ' ε. μετ' οἴνου κεκραμμένου κοχλ' β'. Neque enim medicamenti illius quod in vinum aqua dilutum inspergi debet, cochlearii mensura bibi posset, si duobus cochleariis vini diluti inspergeretur. Itaque etiam hìc μετ' οἴνου κεκραμμένου κυά θ. β'. legendum est, velut vtroque loco conuerti. Porro posca nephritica, quæ paulo pòst sequitur, & φοῦσκα Paulo & Aëtio ac reliquis medicis Græcis Latinæ vocis vsurpatione appellatur, habetur infrà lib. 7. cap. 11. à Paulo descripta. non enim simplex posca est, hoc est acetum aqua temperatum, sed puluillus aridus qui cum posca sumitur ac bibitur, atque inde appellationem habet. Quod verò sequitur medicamētum ex auicula siue passere troglodyte, longè fusius habetur apud Aëtium lib. 11. capite 11. Licétque ex vtrisque colligere, non esse aliam quàm quæ Germanis zaunschlipfling appellatur, ex eo quod circa sepes versatur, aut etiam eam quæ Emmerling vocatur. Nam hoc genus per hyemen vbique apparet, velut Aëtius dicit. Et Aëtius quidem exhibere semel omnem vnius vsti per se cinerem iubet, aut modico folio & pipere ammixto, quò saporis iucunditate ori commendetur. Paulus verò insuper addit liquorem vini mulsi, vt cum ipso bibi possit, δι' ἀκρομέλιτος, inquit, πινομένην. Legitur tamen in Græcis corruptè δι' ἀκραβομέλιτος. Est autem ἀκρατόμελι nihil aliud quàm οἰνόμελι: siquidem ἄκρατον vinum meracum

appellant. Vinum autem mulſum nephriticis commodum eſſe in præcedentibus dixit, vbi etiam lapidem Indaicum, & ſanguinem hircinum,& cicadas,ex vino mulſo exhibet.

Col.468.lit.E. *De permingentibus ſtratum.* Græcè eſt περὶ ἐνουρούντων. Dicuntur autem ἐνουρεῦντες quaſi ἐν τῇ κλίνῃ aut ἐν τοῖς στρώμασιν οὐρεῦντες,id eſt lectos & ſtrata permingentes, quæ affectio pueris maximè contingere ſolet, velut etiam Paulus teſtatur:& Diogenes Cynicus de ſeipſo confitebatur, vt Laërtius refert. Nam quum quidam ipſi exprobraſſet quòd aliquando falſam monetam ſignaſſet,Diogenes per adoleſcentiæ prætextum crimen excuſans, καὶ γὰρ ἐνούρουν καὶ τότε,ἀλλὰ νῦν οὐ,inquit,hoc eſt,tunc ſanè etiam ſtratum permingebam, ſed nunc non item. Sed in Græco Laërtio ἐπίτοτε, pro καὶ τότε,falſo legitur,quæ res fecit vt docti viri multi ſententiam non intellexerint, & ἐνούρουν ἐπίτοτε,lotium celerius reddebam verterint:quæ ſententia Diogenis ingenium non refert. Ad hanc autem affectionem naturalia auxilia Paulus refert,id eſt quæ ex occulta quadam naturæ proprietate conducunt,non ex qualitate aliqua temperamenti. Inter ea verò habetur,leporis teſtem deraſum in vinum exhibendum eſſe in potu.legitur enim in Græco, λαγωοῦ ὄρχιν ἐπιξύων εἰς οἶνον.Sed Galen.lib.9.κατὰ τόπους in fine,λαγωοῦ ὄρχις ἐπιζεννύμενος οἴνῳ habet,id eſt,leporis teſticulus in vino ferueſactus. Et videtur vtraque lectio ſtare poſſe,ſiue quis in vino ferueſactum,ſiue in vinum deraſum leporis teſtem accipere velit. Aëtius tamen item vt Paulus,ἐπιξύσας habet.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEXTVM.

Col.469.lit.F. *Intybum autem Troximum appellatum.* Intyba appellari Græcis τρώξιμα,in commentariis medicis clarè oſtendi,nec ſunt diuerſa genera his vocibus indicata. Rectè itaque legitur in Aldino codice, τὸ ἴντυβον ἢ τὸ τρώξιμον, ſcilicet καλούμενον,id eſt appellatum:malè in Baſilienſi,καὶ τὸ ἴντυβον δὲ καὶ τὸ τρώξιμον. Paulo pòſt hunc locum ſequitur, Cibum verò ptiſſanæ ſuccum aut alicam cum hydroroſato accipiant. Eſt autem ὑδροῤῥόσατον,non aqua roſata, qualis hodie in vſu eſt,ab Arabibus ſiue Mauritanis longè poſt Pauli ætatem introducta,ſed compoſitio ex roſis, aqua & melle conſtans,inter iucundas potiones à Paulo relata libri ſeptimi capite decimoquinto: cum hoc hydroroſato hîc alicam accipere iubet,ſicut præcedente capite vbi de diabete agebat,cum roſato.Mihi tamē & illic roſatum,nihil aliud quàm hydroroſatum ſignificare videtur,& fortaſſis eadem compoſitio tum ῥόσατον tum ὑδροῤῥόσατον appellatur:aut certè iſthic ἄλικα μετὰ ῥοσάτου,falſò pro ὑδροροσάτου legitur.

Col.470.lit.B. *Et medicamentum ex cacano, ad craſſorum ac viſcoſorum humorum obturationes.* Medicamentum hoc ex cacano deſcribit Paulus lib.7.cap.11.Sed quid ſit cacanum non ſatis conſtat:ſic vt neque an cacanum aut bacanum rectè ſcribatur certum eſt,quum vtrunque reperiatur. Et in Paulo quidem hoc loco & iam commemorato βακάνου legitur: ſed idem in ſimplicium ex ordine literarum deſcriptione apertè κακάνου habet,vt etiam aliis locis cacanum legendum eſſe videatur,& alioqui procliue fuit β literam pro κ agnoſcere,& viciſſim hanc pro illa. Aëtius quoque lib. 3. cap. 147. βάκανον habet.Sed lib.10.cap.2 κακάνη vox bis in ſcriptis manu exemplaribus habetur. Author Pandectarū medicarum bacanum raphanum exponit.Hermolaus in corollariis in Dioſcoridem, vbi de raphano agit,dicit ſe in quodam gloſſemate reperiſſe bacanum ſemen,ſiue nucleum ſiue mucronem raphani eſſe.Sed hoc ambiguum facit Paulus,qui ſeorſum litera ρ.de raphano & eius ſemine mentionem facit , & ſeorſum de cacani radice ſub litera κ. Proinde in ſumma hæc de bacani vocis lectione & eius expoſitione reprobamus. Cacani verò lectionem omnibus illis locis pro recta agnoſcimus ac recipimus,vt ſit radix de qua Galenus ea habet quæ Paulus infrà lib.7. recenſet , & quæ Dioſcorides lib. 4.cap.106.de cacalia prodit.Nam & Paulus eodem loco cacaliam & viribus & vſu cacano ſimilem eſſe dixit , quum tamen eandem eſſe oporteat:etiamſi Galenus cacaliæ nomen non habeat,ſed ſimpliciter cacanum appellet, niſi locus ſit mendoſus.

Ibid.lit.G. *Fumariæ circa ſepes naſcentis.* In Aldino codice deeſt hic vna atque altera vox.Sic enim habetur καπνοῦ τοῦ ἐν ταῖς:excidit ergo αἱμασιαῖς φυομένου.Ita enim naſci cernitur.Baſilienſe exemplar καπνοῦ τοῦ ἐν ταῖς κριθαῖς habet. cuius lectionis fidem apud authorem relinquo. quanquam ſi de re conſtat,locus naſcendi ignorari poteſt.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEPTIMVM.

Col.471.lit.C. *Mirificè ipſis prodeſt abſinthij præpotatio,& ſinapiſmi, & dropaces.* Hoc loco in Græcos codices vox ab omni medicina aliena irrepſit.Legitur enim καὶ κοτταβισμοὶ καὶ δρώπακες.Quid autem faciant κοτταβισμοὶ ad mali corporis habitus emendationem,qui erant luſus in conuiuiis huiuſmodi : qui biberat,id quod in poculo reſtaret , in peluim quādam ad hoc diſpoſitam mittebat, & ex ſonitus magnitudine, de amore pueri vel puellæ alicuius erga ſe diuinabat. Proinde coniectura ad rem dropaci affinem progreſſi, vocem σιναπισμοὶ pro κοτταβισμοὶ legendam ac reponendam eſſe arbitramur,quum & facilis fuerit ab altera voce ad alteram aberratio,in obliterata ſcriptura: & ea ſit confinitas inter dropaces & ſinapiſmos,vt eodem capite Paulus de his agat lib.7.capite decimonono. Et Aëtius libri decimi cap.19. dropaces nominare contentus,de ſinapiſmis penitus tacuit.Habet enim eadem verba quæ etiam hic Paulus,ſola κοτταβισμοὶ voce excepta.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMOCTAVVM.

Col.472.lit.B. *Multæ verò mixturæ hoc eſt.* Inter hæc medicamenta ſimplicia habetur vox σμύρνης falſò ſuppoſita pro σμυρνίου.Non enim myrrha,ſed ſmyrnium huc facit,velut Dioſcorides,Paulus,& Aëtius teſtantur,itémque Galenus ipſe. Sed & paulo pòſt quod cōuerti,Aut foliorum chamelææ,& ſquamæ æris, & aniſi,ſingulorum pares partes dato ex aqua, in Græcis corruptè legitur,ἢ χαμελαίας φύλλων καὶ χαλκοῦ Κε.ς. ἀνίσου τὸ ἴσον. Legendum autem eſt, ἢ χαμελαίας φύλλων,καὶ χαλκοῦ λεπίδος,καὶ ἀνίσου τὸ ἴσον.Neque enim æs vſtum,ſed æris ſquama vim ducēdi aquam habet, velut etiam linea præcedente eius mentionem facit.Et ſicut iſthic micis panis excipit,ita hîc aniſum addit , quo minus quis vſum ipſius auerſetur.Nec longè poſtea vbi folii malabathri pilulas duas verti,rurſus Græca exemplaria corrupta ſunt: habent enim φύλλου ∠ α.μαλαβάθρου σφαιρία β'.Legendum autem eſt ſic,φύλλου μαλαβάθρου σφαιρία β'.Nihil enim ſignificat φύλλον per ſe aliud quàm malabathri folium.proinde & φύλλου vocem per ſe, & μαλαβάθρου vocem per ſe,& ambas voces coniunctim,φύλλου μαλαβάθρου,Græci medici pro eadem re vſurpare ſolent:σφαιρία autem(id eſt pilulas) dixit eo quòd folium in pilam & globum ſit conuolutum,velut in Emblematis in Dioſcoridem amplius expoſuimus.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMNONVM.

Col.473.lit.E. *Vtere malagmatis primùm ſimplicioribus,quale eſt hoc,Ceræ ſeſquilibram, adipis taurini lib.1.* Hoc loco id quod adipis taurini libr.1.conuerti,in Græcis ſimpliciter habetur,ταυρείου λ.α.Nam aut intelligenda eſt vox στέατος,aut fortaſſis quoniā excidit reponēda.At hæc non conſiderantibus,nec taurini adipis vim mollitoriam hic requiſitam animaduertentibus,viſum eſt κισσείου pro voce ταυρείου ſubſtituere manifeſto errore. Sunt & alia in Græcis corrupta quæ hoc capite habentur,quæ ſiquis corrigere volet,ex ipſa noſtra tranſlatione eius rei faciendæ copiam habet.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM.

Col.474.Ibid. *Fit etiam Icterus ob intemperiem calidam ſolidorum corporum, dum in bilem mutantur ea quæ alimenti ratione ad ipſa deferuntur.* Græca lectio hîc corrupta eſt,nec opus eſt exemplaria in manifeſtario adeo delicto requirere , aut ad probandum citare.deeſt autem articulus τῶν,& pro φερόμενον legendum eſt φερομένων.In hunc modum, γίνεται δὲ ἴκτερος καὶ διὰ δυσκρασίαν θερμὴν τῶν στερεῶν σωμάτων,εἰς χολὴν μεταβαλλόντων τῶν τῷ λόγῳ τροφῆς αὐτοῖς φερομένων. Poteſt tamen etiam ſic legi, εἰς χολὴν μεταβαλλόντων τὸ τῷ λόγῳ τροφῆς αὐτοῖς φερόμενον. Sed alteram ego malim lectionem. Non longè poſtea habetur paſſum chryſatticum à loco vt arbitror appellatum.Meminit eius etiam Aëtius lib.11.cap.13. paulo pòſt habetur , Rectè etiam picra datur & arida,& ex aceto mulſo conſtans:quod in Græcis legitur , ἥτε ξηρὰ καὶ ἡ δι' ὀξυμέλιτος. Vtriuſque au-

tem descriptio extat lib.7.cap.11.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM PRIMVM.

Col.475.lit.C. *Aluminis scissi drach.v.fæcis uini Rhodij drach.x.gallarum omphacinarum drach.II.uino diluta & ad mellis spissitudinem redacta impone.* Hoc medicamentum corruptè legitur in Græcis codicibus hoc modo, στυπτηρίας σχιστῆς < ε.τρυγὸς οἴνου < η.ῥοδίνου < ι.κηκίδων ὀμφακίνων < β'.οἴνῳ δεὶς καὶ μέλιτος ποιήσας πάχος ἐπίβρεχε. Sunt enim expressa in Græcis quatuor medicamenta,alumen scissum,fæx vini,rosaceum,gallæ.Quod autem tria saltem legi debeant,quæ vino diluta mellis crassitudine illinantur vel imponantur, & ratio ipsa dictat,quæ omnem pinguedinem respuit,& alioqui rosacei vt cum vino ad reliqua diluenda adhibeatur,nullus est vsus : & Aëtius lib.4. cap.26,idem medicamentum tradens, rosaceum penitus non habet,sed alumen,fæcem vini austeri,& gallas, cum vino ad crassitudinem redigenda esse dicit ac illinēda. quare neque hoc Pauli loco rosaceū legi debet.Est autem temere à quodam supposita ῥοδίνου vox,qui ignorauit Rhodii vini fæcem. Distinxit ergo vini fæcem certo pōdere adiecto,& ῥοδίου vocem in ῥοδίνου transmutauit, decem drach.pondere itidem apposito.Sic itaque rectam repones lectionem,στυπτηρίας σχιστῆς < ε.τρυγὸς οἴνου ῥοδίου < ι.κηκίδων ὀμφακίνων < β'.οἴνῳ δεὶς καὶ μέλιτος ποιήσας πάχος ἐπίπλαττε.Apparet autem vinum Rhodium fuisse austerum , ex eo quòd Aëtius vini austeri præscribit fæcem.Meminit fæcis vini Rhodii Archigenes apud Galenum lib.1.capite 8.De compos.medic.secūdum locos,& ibidem non solùm fæx vini Rhodii, sed etiam fæx Rhodia appellatur. Non multum verò refert an ἐπίβρεχε,aut ἐπίπλαττε,aut ἐπίχριε legas.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM TERTIVM.

Col.476.Ibid. Aliud variegatius,facit ad perfectæ ætatis homines. In hoc medicamento habetur , λίθου πυρίτου, ἀπύρου,μάγνητος φυσῶντος,hoc est(velut ego verti) Lapidis pyritæ, sulphuris ignem non experti , magnetis spirantis. Primùm itaque ἀπύρου vox videri possit ad pyriten lapidem pertinere , vt lapidem pyriten ignem nonexpertum accipiamus : sed Aëtius libri decimiquarti cap. 24. idem medicamentum,adhuc tamen variegatius,recensens,seorsum lapidem pyriten habet,& interpositis aliis aliquot medicamentis,ἀπύρου vocem per se habet, vt nō ad pyriten pertineat, sed per se sulphur viuum significet.Deinde magnetem spirantem dixit , qui validam adhuc trahendi ferrum vim habet,vt φυσῶντος vox idē significet quod ζῶντος,qua Aëtius aliquoties vtitur.Temere igitur mutata est lectio in Basiliensi editione,κυανίζοντος pro φυσῶντος.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM SEXTVM.

Ibid.lit.G. *Vena igitur statim secanda est,& uictus tenuis ac sine uino constituendus,& quotidie quidē aluus mollienda est,uehementer nunquam,sed placidè ac leniter.* Hoc loco desunt in Græcis codicibus duæ voces,quæ faciunt vt tota sententia obscuretur,& alienum sensum exhibeat,& quæ necessariò reponuntur ex Aëtii lib.12.cap.22.Sunt autem voces, ὑπομαλάσσειν τὴν κοιλίαν.Quibus repositis sic legatur,φλεβοτομεῖν οὖν αὐτίκα,καὶ δίαιταν λεπτὴν τε καὶ ἄοινον ἐπιτρέπειν· καὶ καθ' ἡμέραν μὲν ὑπομαλάσσειν τὴν κοιλίαν,ἰσχυρῶς μηδέποτε,ἡσυχῆ δέ.Sed & mox eodem loco legendum est,τῶν κογχαρείων ὁ ζωμὸς, ex eodem Aëtio,non κογχλιαρείων,neque κοχλίων,velut quibusdam visum fuit.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM NONVM.

Col.478.ibid. *Pastillus quoque ex uino & oleo,& qui ex lapide Phrygio paratur,ualde commoda sunt medicamenta,& ad rimas,& ad sordida circa coronam ulcera,& maximè quum detrahere præputium non possunt.* Hoc loco in Græcis pro καὶ τὸ λιθοφρύγιον,legendum est ἢ ὁ διὰ λίθου φρυγίου,scilicet pastillus.Habetur autem lib.7. cap. 12. στεφάνην verò (id est coronam)vocat eminētem colis partem ac circulum illum cui præputium inducitur. Quod vbi ita inductum est vt vlcerata corona reduci ac detrahi non possit,hæc medicamenta commoda esse dicit.Intelligenda enim est πόσθης vox in verbo ἀποσύρειν, quum dicit,ἢ μάλιστα ὅταν ἀποσύρειν μὴ δύνανται.Paulo pòst vbi verti, Aut pastillum album , aut eum qui ex loto fit,in plumbea pila tritum immittito:in Græcis deest vox λειώσαντας,quam ego tritum reddidi.Vult autem aliquid ex plumbi facultate pastillis accedere.

IN CAPVT SEXAGESIMVM SECVNDVM.

Col.482.lit.C. *Aut suberis ex Italico uase usti cinerem.* Hoc loco non legendum esse φακοῦ(id est lenticulæ)sed φελλοῦ, (id est suberis) ex quarto sequenti versu satis admonemur.Nam sicut hìc bibendum,ita illic apponēdum,suberis cinerem præscribit,non cuiuslibet suberis,sed eius quo Italica ceramia siue vasa vinaria obturata fuerunt. Ex quo etiam pastillum infrà lib.7.cap.12.habet:quanquam etiam isthic σφεκλοῦ pro φελλοῦ falsò suppositum legatur.Quod autem is fuerit suberis vsus,in commentariis medicis ex Plin.lib.16.cap.8 docui.Meminit etiam Galenus comment.4.in sextum Edem.Hippocratis librum,super aphor.8.Sed & isthic τυφλοῖς πωμασθέντα,pro φελλοῖς habetur. Verùm de his plura in cōment.medicis retuli.Sed nondum tamen persuasi vt non hìc lenticulam nescio quo fictili vstam,& infra fæcem vini,aliqui accipere malint , vitiatam lectionem libētius quàm sanè admonitionis rationem sequentes.Non longè postea habentur flores mali Punici dulcis,vbi in Græcis abundat particula ἢ. legendū est enim, κυτίνοις ῥοᾶς γλυκείας,non κυτίνοις ἢ ῥοᾶς γλυκείας.Non enim ipsa mala,sed flos cytinus appellatus hanc vim habet. Et paulo pòst vbi legitur ὀξυσχοίνου κεφαλῶν μυρσίνης,&c.vox κεφαλῶν ad oxyschœnon(id est iuncum acutum)pertinet,cuius capita in quibus semen,huc faciunt: & non ad myrtum.Et alioqui morem hunc Paulus & Græci medici habent,vt primùm vniuersalem rei nomenclaturā faciant,& mox partem adiiciant,sicut mox habetur ῥάμνου φύλλων,& βάτου ἀκρεμόνων.Ita & hìc ὀξυσχοίνου κεφαλῶν, & non κεφαλῶν μυρσίνης.Nam huius folia accipienda sunt,quorum nomenclatura sequitur post vocem ῥάμνου.

IN CAPVT SEXAGESIMVM SEXTVM.

Col.485.lit.D. *Si non succedit,medicamentum aridum ex charta immittito,primùm cum posca, deinde cum aceto: aut puluillum antherum(hoc est floridum)appellatum.* Ambo hæc medicamenta,& quod ex charta vsta, quam recipit,nomen habet : & quod antherum appellatur,ex floribus rosarum quas recipit, vt arbitror habentur lib.7.cap.13.inter medicamenta arida ac puluillos,diuersúmque est medicamentum τὸ διὰ χάρτου ξηρίον,à pastillo ex charta , cuius descriptio est eiusdem libri capite duodecimo.

IN CAPVT SEXAGESIMVM SEPTIMVM.

Ibid.lit.G. *Affectio igitur ipsa incurabilis est, ueluti alicubi etiam Hippocrates dixit.* Quod vteri cancri incurabiles sint, Hippocrates in Aphorismis particula 6.aphor.28.dicit,vbi de occultis cancris sic ait, Quibuscūque occulti cancri fiunt, eos non curare melius est.Si enim curantur,citius moriuntur: si verò non curentur, multum tempus perdurant. Ad hos cancros etiamsi curari non possint,priuatim cōmodare dicit hoc loco Paulus , id quod paratur ex fæce in æneis vasis, in quibus aqua coquitur,subsidēte. Hæc enim fæx,inquit, insuper assata minutissimè teritur,& cerato rosaceo excipitur ad emplastri compagem redacta.Quo verò certò cognoscatur quam rem & quam adeò fæcem Paulus designet , Græca etiam ipsius verba adscribam,ἰδίως δὲ συμπεφώνηται τὸ διὰ τῆς ὑποστάθμης τῆς ἐν τοῖς χαλκείοις,ἥτις ἐπιπληχθεῖσα λειοτριβεῖται,καὶ ἀναλαμβάνεται,κηρωτῇ ῥοδίνῃ,μέχρι συστάσεως ἐμπλαστρώδους. Verba ipsa satis clara sunt,satisque indicāt quam rem velit, quā etiam putamus nos satis commodè Latinè reddidisse.Hanc autem fæcem,etiam πῶρον(id est tofum) vocat lib.7.cap.16. vbi in collyrio ex hydria(id est vase aquario) πῶρον τὸν ἐν τοῖς θερμαντηρίοις ἀγγείοις συνιστάμενον recipit , hoc est tofum qui in vasis calefactoriis reperitur.legitur tamen falsò θεσμοφορίοις pro θερμαντηρίοις ; id quod ex Galeno constat,qui lib.4. de compos.medic.secundum genera,inter medicamenta citra mordacitatem siccantia recenset, & tofaceū illud quod in æneis vasis calfactoriis concrescit.Sic enim locum conuerti in mea totius Galeni operum recens facta editione, qui Græcè sic legitur,καὶ τὸ συνιστάμενον πωρῶδες ἐν τοῖς θερμαντηρίοις ἀγγείοις. Habent tamē & hìc exēplaria πυρῶδες pro πωρῶδες.

Neque referre libet quid vel hoc Galeni loco, vel illis Pauli antea citatis, interpretes conuerterant. Reponam autem & Græcam rectam lectionem in futura per me emendata Græcorum Galeni librorum editione. Quod autem ita generari ſoleat tofus in æneis vaſis, dum aqua in ipſis coquitur, experientia quotidiana teſtatur. Et Galenus commentario primo in 6. lib. ἐπιδημιῶν Hippocratis ſuper textum, In rhenem dolor grauis: & tertio commentario in eundem librum, ſuper textum, Poſt mictionem concretio pueris magis, declarat eodem modo naſci in pueris tofaceum lapidem, quo extrinſecus tum in aquis calidis naturalibus concreſcere videtur, tum in vaſis in quibus aqua quotidie calefit. Idem facit etiam libro primo De alimentis, vbi de pane loto agit. Sed adſcribam ipſius verba Græca, quæ in codicibus impreſſis corruptè leguntur, Τοῦ μὲν γὰρ ὠμοῦ χυμοῦ προσλαβόντος τὸ γλίσχρον, ὅταν αἱ κατὰ τοὺς νεφροὺς διέξοδοι στενώτεραι εἰσὶ πὸιν ὑπάρχουσαι φύσει, χονίζον αὐτόθι τὸ παχύτατόν τε καὶ γλίσχρον ἑτοιμόν ἐστι φυῆσαι πῶρον ὁποῖος τοῖς ἀγγείοις οἷς τὸ ὕδωρ θερμαίνομεν, ἐπιτρέφεται, καὶ ὁποῖος τοῖς λίθοις περιπήγνυται κατὰ πολὺ τῶν αὐτοφυῶν ὑδάτων θερμῶν.

IN CAPVT SEXAGESIMVM OCTAVVM.

Col.486.lit.C. *Deinde cataplaſmata ex caricis, hyſſopo, nitro & abſinthio.* In præcedentibus capitibus aliquoties ὑσσώπου vox falſò ſuppoſita fuit pro οἰσύπου voce: de quo ſemel hîc admonendum duxi, ne hæc codicum Græcorum vitiatio penitus à me prætereatur, quam in Latina noſtra tranſlatione vbique ſuſtulimus, quemadmodum etiam paulo pòſt ſublata eſt, vbi peſſi ex terebinthina, galbano, myrrha, iride, & œſypo habentur, hoc eſt οἰσύπου, non ὑσσώπου. At hoc loco in cataplaſma non œſypus recipitur, ſed hyſſopus herba, & ὑσσώπου vox rectè legitur. Nam hunc hyſſopi ad duritias in cataplaſmatis vſum, etiam Dioſcorides prodit, καταπλάσσεται δὲ, inquit, μετὰ σύκου καὶ νίτρου πρὸς σπλῆνα καὶ ὕδρωπα.

IN CAPVT SEXAGESIMVM NONVM.

Ibid.lit.G. *In quibuſdam autem reuera in hydropem tranſitio fit.* Aldinum exemplar ἐπιπείνων habet: id in poſteriore editione in ἐπιπεῖνον mutatum eſt. Sed neutra lectio recta eſt, verùm legendum eſt ἐπί τινων, id eſt in quibuſdam, & referendum ad τινὲς δὲ, quod paulo antè præceſſit.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM PRIMVM.

Col.487.lit.E. *Faciei pallor, facies triſtis.* In Græcis eſt βλέμμα περιλίπαρον: ſed ego περιλύπηρον legendũ eſſe arbitror, id eſt triſtis aſpectus. Neq; enim video quid pingui acceptu accipiendũ veniat. Deinde ſequitur, Et facies aliquantulũ plena fit, habetur enim Græcè, καὶ τὸ πρόσωπον ὑποπίμπλαται. Suſpicor autem & hîc legendum eſſe ὑποπίμπραται, id eſt & facies aliquantulum ardeſcit. Nolui tamen mutare lectionem. At quod paulo pòſt habetur, Et murmur quoddam inteſtinorum præcedit: in Græcis legẽdum eſt, καὶ βορβορυγμὸς προοδεύει τις τῶν ἐντέρων. Aëtius enim ſimpliciter habet lib. 16. cap. 68. καὶ τὰ ἔντερα βορβορύζουσι. Verùm quod legitur in impreſſis Pauli exẽplaribus, murmur fieri ſignificat, & progredi aliquod inteſtinum. quam ſententiam quum & ratio & rei experientia neget, neque Paulus prodidiſſe credi debet, vt ſic ſcripſerit, καὶ βορβορυγμὸς, καὶ προοδεύει τι τῶν ἐντέρων. Eſt autem βορβορυγμὸς ſtrepitus quidam qui bõbi ſpeciem refert, contingens vbi humiditas aliqua in inteſtinis continetur, vt Galenus lib. 3. de ſympt. cauſis docet. Quin & paulo pòſt vox ὑποσφαιρόντων rectè legitur pro pulſibus ſubtremiſcẽtibus. Non longè deinceps quod cõuerti, Velut collyria in anum ſubdita, in Græcis falſò legitur, οἷα τὰ κολικὰ δακτυλίῳ προστιθέμενα. Legendum enim eſt pro κολικὰ voce vox κολλύρια. Sic enim etiam ſuprà cap. 42, appellauit, καὶ ὑπόθετα δὲ κολλύρια, inquit, τῶν πάνυ θερμαντικωτάτων ἐστί. Videtur autem aliquis lectionem mutaſſe, qui colicas eſſe eas glandulas videret.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM QVARTVM.

Col.489 lit.F. *Rubri tenerorum uirgultorum, & gallæ.* Hoc loco in Græcis deeſt vna vox. Legitur enim, καὶ βάτου τῶν ἁπαλῶν, καὶ κηκίδος. Legendum autem eſt, καὶ βάτου τῶν ἁπαλῶν ἀκρεμόνων, καὶ κηκίδος. Et mox καλῶς ſuppoſitum eſt pro καθὼς. Neque legendum eſt καλῶς ὡς, vt in poſteriori exemplari emendatum eſt.

Col.490.lit.A. *In peſſis verò utãtur terebinthina, nitro, cucumere ſylueſtri, elaterio, caſſia & picis ſero.* Hoc loco Græca exẽplaria habent, πρὸς δὲ τούτοις χρῆσθαι τερεβινθίνῃ, &c. id eſt adhæc verò vtantur terebinthina, &c. Nam quæ ſequuntur rectè habẽt. Sed verba πρὸς δὲ τούτοις corrupta ſunt ex voce vna προσθέτοις, quæ reponi debet. Sunt enim προσθετὰ quæ in peſſos aut ſimiles figuras efformata ad vterum ſubduntur. Ad hanc autem rem apta ſunt medicamenta ſubiecta, & in nullum alium hoc loco vſum. Sic verò etiam quarta linea ſequenti, καὶ τοῖς μαλακτικοῖς προσθετοῖς legẽdum eſt, id eſt molliẽtibus peſſis ſubditis, & non καθέτοις.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM QVINTVM.

Ibid.lit.D. *Eminentia apparet circa exacerbationes doloroſa, cruenta ac rubicunda: in interuallis autem rugoſa, doloris exors, ſublinida, ac ſtillans.* Hæc verba in Græco ita rectè leguntur, ὑπεροχὴν φαίνεσθαι κατὰ μὲν τοὺς παροξυσμοὺς ἐπαλγῆ, δίαιμόν τε καὶ ἐνερευθῆ· ἐν δὲ διαλείμμασι, ῥυσσὴν καὶ ἀνάλγῆ, καὶ ὑπόπελιον καὶ σταγγώδη. Opponitur enim ῥυσσὴ ὑπεροχὴ ei quæ prætumida eſt ὑπεροχή: & ἀναλγὴς opponitur ἐπαλγεῖ, & ὑπόπελιος τῇ διαίμῳ, & σταγγώδες τῇ ἐνερευθεῖ. Stillat enim guttatim σταγγώδης, quum ἐνερευθὴς rubicunda manens nihil ſanguinis effundat. Atque hæc eſt genuina ſententia, quam etiam ex Aëtio colligere licet: nec eſt ex vitiatis codicibus ῥῦσιν vox pro ῥυσσὴν: nec τρυγώδης pro σταγγώδης ſubſtituenda. Declarant hoc etiam verba Pauli ad finem huius capitis ſequentia. Sed & paulo pòſt corruptam lectionem, ἃ καὶ τὴν διάρροιας καὶ αἱμορροΐσι, &c. ſic emendare oportet, ἃ καὶ τὴν δι' ἀρρωστίαν αἱμορραγοῦσας. id quod ſequentia declarant.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM SEPTIMVM.

Col.492.lit.C. *Relatis acopis utantur, & compoſitis his.* Græcè legitur τοῖς τε λελεγμένοις ἀκόποις χρηστέον, καὶ τοῖς συνθέτοις νίτροις. Videtur itaque νίτροις vox corruptè legi pro τούτοις. Sequuntur enim compoſita quæ adhibenda cenſet.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM OCTAVVM.

Ibid.lit.F. *Sed & ex torpedine ceratum eiuſdem facultatis eſt in exacerbationibus, & oleum ex ipſa.* Huius cerati ex torpedine piſce marino, deſcriptio habetur infrà lib. 7. cap. 17. Appellat autem τουρπηδίνην Latina voce ad Græcos corrupta, quæ alioqui Græcis νάρκη vocatur. Oleum ex ipſa ibidem habetur, & eſt id in quo cera non additur. Hac enim addita, ceratum efficitur.

Col.496.lit.F. *Curatio eorum qui ex mixti humoris fluxione laborant.* Græci codices falſò habent περὶ τῶν ἐπὶ αἱματικῷ χυμῷ ῥευματιζομένων. Nam de his in præcedentibus per longum egit, ſicut etiam de iis qui biliofi humoris fluxione laborant. Iam verò de mixti humoris fluxione conſequenter agit, vbi videlicet vel bilioſior vel pituitoſior, vel magis atrabiliarius eſt ſanguis. Legendum igitur eſt περὶ τῶν ἐπὶ μικτῷ χυμῷ ῥευματιζομένων. Et mox, οἱ δὲ ἐπὶ μικτῷ χυμῷ πάσχοντες, id eſt, qui ex mixto humore affecti ſunt.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM NONVM.

Col.499.lit.A. *Aliud. Amurcæ, mellis deſpumati, ſingulorum pares portiones. Hoc etiam gingiuas purgat.* Hoc medicamentum habet etiam Aëtius lib. 14. cap. 83. Sed ita vt ad amurcam & mel deſpumatum, quæ ambo duarum drachmarum pondere recipit, aluminis phorini drach. 1. adiiciat. Et fieri poteſt vt alumen ex Paulo exciderit, aut ab Aëtio adiectum ſit, vt hoc præſtare poſſet quod de ipſo teſtatur, Gingiuas, inquiẽs, purgat ac firmat. Vocem autem firmat, id eſt κρατύνει, Paulus non habet, quia nec alumen, quod id præſtat. Vide lib. 4. cap. 41.

IN CAPVT OCTVAGESIMVM PRIMVM.

Ibid.lit.D. *Aut Muſæ paſtillus, aut Nere, cum aqua.* In Græcis exemplaribus habetur, ἢ ὁ μούσα τροχίσκος, ἢ ἥρειν δι' ὕδατος. Corrupta itaque eſt vox ἥρειν pro νήρη. Quomodo etiam ſuprà lib. 3. cap. 23. ἥρην pro νήρην legebatur, vbi ad duritiam ſordis aurium præſcribit, καὶ τὸν ἀνδρωνος τροχίσκον, καὶ τὴν νήρην, καὶ τὸν μουσᾶ. Quòd autem Nere appelletur trochiſcus ſiue paſtil-

lus, qui his locis à Paulo præſcribitur ex lib.7.cap.12.patet, vbi clarè habetur, νήρη τροχίσκος ἐκ τῶν ἥρας, id eſt Nere paſtillus ex libris Heræ. Recipit autem hic paſtillus, myrrhæ, aloes, croci, ſingulorum drach. VIII. aluminis ſciſſi drach. C. Exci piuntur hæc aqua. Nolo tamen præterire Aëtium, qui lib.14.cap.75. eandem paſtilli huius deſcriptionem recenſens, paſtillum ipſum ἶριν (id eſt Iridem) appellat, vt in dubium veniat, Iriſne aut Nere paſtillus hic appelletur. Si itaque Iris vera eſt eius appellatio, in hoc loco Pauli, ἡ ἶρις δι' ὕδατος legendum erit: & ſuprà lib.3. ἡ τὴν ἶριν: & infrà lib.7. ἡ ἶρις τροχίσκος ἐκ τῶν ἥρας. Si verò Nere recta appellatio eſt, apud Aëtium memorato loco Neren pro Iridem legemus. Res ipſa eadem eſt, appellatio ob ſcripturæ ſimilitudinem altera pro altera agnoſci ac ſubſtitui potuit.

Ibid.lit.E. *Ad ulceratas autem, æruginis, ſpumæ argenti, ſingulorum drach. IIII. ſarcocollæ drach. IIII. quantum ſatis eſt inſperge, & ſupernè, &c.* In Græcis deeſt hoc loco vox ἐπίπαττε, & καί. Legendum enim eſt ex Aëtii loco paulo antè indicato, πρὸς δὲ τὰς ἡλκωμένας παρωνυχίας, ἰοῦ, λιθαργύρου ἀνὰ < δ'. σαρκοκόλλης < δ'. ἐπίπαττε ἱκανὸν, καὶ ἐπιτίθει, &c. Aëtius tamen etiam σαρκοκόλλης < α'. habet, & veriſimile eſt ita eſſe legendum: alioqui enim Paulus ἀνὰ vocem de tribus coniunctim vſurpaſſet.

Col.500.lit.A. *Et loco prius ex ſpiſſamentorum decocto rigato, impone.* In Græcis legitur προκαταιονῶν συμμάτων ἀφεψήματι. Quia verò quid per συμμάτων vocem accipiendum eſſet, non ſatis intelligeretur, quidam σήμμεως ἀφεψήματι, quidam θέρμων ἀφεψήματι legendum cenſuerunt, partim vetuſtis exemplaribus perſuaſi, partim coniecturis vſi, & neutris nobis ſatis fidem faciunt: quum nulla vetuſtas poſſit errori patrocinari, & fallaces ſint coniecturæ, & rerum quoque vſus ineptus. Eſt enim συμμάτων lectio recta ac genuina huius loci. Et habet idem medicamentum iiſdem penitus verbis Aëtius lib.14.cap.74. principio. Sunt autem σύμματα odoramenta, quibus in oleum iniectis ac maceratis præparabatur id ad vnguentum, quod poſt ea aliis additis aromatis condiretur, & odore imbueretur, & vnguentum ex oleo fiebat. Sic Dioſcorides in Amaracino vnguento, σύμματα (id eſt ſpiſſamēta) habet, xylobalſamum, iuncum rotundum odoratum, & calamum: aromata verò ad odorem conciliandum, ἡδύσματα appellata, amaracum, coſtum, amomum, nardum, carpobalſamum, myrrham & cinnamomum. Illorum igitur συμμάτων, aliorúmque ſimilium, ab expreſſo oleo reſtantium, decoctum, Paulus & Aëtius ad pterygia præſcribunt: quanquam poſſint illa ipſa etiam per ſe, non prius in oleo macerata, decoqui, & ad pterygia decoctum illud adhiberi, vt conſequenter medicamentum imponatur. Memini συμμάτων quoque in commēt. medicorum libris, ex quibus ea quæ quis amplius expetit, requirere poteſt. Meminit & Galenus lib. 2. κατὰ γένη. Sed στιγμάτων vox falsò iſthic pro συμμάτων legitur.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI
Dolabellarum in Paulum AEginetam liber quartus.

IN CAPVT PRIMVM.
Columna 501. litera E.

SQVAMAS *aut uelut quendam corticem.* In Græco legitur falsò τινὰ ἀλώπεκα, id eſt quandam vulpinam pellem. Nam λοπὸν legendum eſt pro cortice.

Ibid.lit.F. *Et uariè exerceatur, partim ſaltu, partim, & quidem amplius, halteribus.* Quid ſint halteres, & quale fiat per ipſos exercitium, & quomodo differant ab alteribus (alii enim ſunt ἁλτῆρες, alii ἀλκτῆρες) in commentariis medicis per longum, & multis authorum locis adductis, diximus: & ſuperuacaneum fuerit eadem tam ſæpe vbique ingerere. De folle etiam egimus lib. 1. Paulo ante hunc locum habetur, Aut ſcillæ aſſatæ drach. v. in aqua mulſa aut in melle ad elegmatis modum. In Græco exemplari Aldino legitur, ἢ σκίλλης πέρι < ε'. Nec dubiū cuiquā eſſe poteſt vocem πέρι corruptè hoc loco legi. Itaque in Baſilieſi editione pro πέρι ſubſtitutum eſt πεπλυμένης, quaſi ſcillæ lotæ drach. v. dare oporteat. Sed facilè eſt hic falſam vocem redarguere, quum non ſoleat lauari ita vt metallica, ipſa ſcilla: ſed & aſſatur & coquitur, velut Dioſcorides lib.2. docet. Proinde ego ὀπτῆς vocē pro πέρι legendam cenſeo, & ſcillam aſſatam accipiendam. Poſſit tamen non minus rectè σπέρματος vox, pro πέρι legi, niſi pondus quinque drachmarū nimium videretur. Aëtius enim lib.13.cap.122. Elephanticis ſcillæ ſemen trium obolorum pondere in cyatho mellis ſemicocti delingendum dare iubet.

Col.502.lit.A. *Et id quod ad uitiligines deſcriptum eſt, ex alcyonio, nitro, ſulphure, myrti foliis, & fici ſylueſtris foliis aridis.* Hoc medicamentum habetur infrà hoc lib.4.cap.6. Ex quo loco patet hic non σμύρνης, ſed μυρσίνης legendum eſſe. Sed & Aëtius lib.13.cap.123. μυρσίνης φύλλων clarè habet. Quod verò nō longè poſt ſequitur, Chamæleonis nigri radicis trientem, in Aldino corruptè legitur, χαμαιλέοντος μέλανος τῆς ῥίζης τὸ δ'. Nec rectè in Baſilienſi codice χαμαιλέοντος μετὰ τῆς ῥίζης. Sed legendum eſt ex Aëtio χαμαιλέοντος μέλανος.

Ibid.lit.D. *Sed & Myleſia herbæ uiridis folia cum axungia tuſa ac impoſita, mirificè.* Hoc auxilium ex Myleſia herba habet etiam Aëtius lib.13.cap.124. Neque alia eſſe videtur quàm ea quam ſuprà ad coxēdicum morbum Iberidem appellauit, lib.3.cap.77. Eſt enim idem vſus facultáſque ac effectus: & dedita opera aliquando talia à medicis obſcurantur, aliis nominibus impoſitis ipſis rebus, vt ne quæuis ſus (vt dicitur) intelligat.

IN CAPVT QVARTVM.

Col.504.lit.F. *Similiter etiam perdicium & reſina aceris cum roſaceo, ſoluta & illita.* Hæc in Græcis ſic leguntur, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ περδίκιον, καὶ ζυγία μετὰ ῥοδίνου λυθεῖσα καὶ καταχριομένη. Quam itaque reſinam aceris dixi, Græcis eſt ζυγία. Eadem enim reſina infrà lib.7. cap.18. in malagma baiū recipitur, & iungitur cū reſina picea ac terebinthina, vt nō poſſit aliud ζυγίας nomine accipi quàm reſina, ſicut neque hoc loco, vbi cum roſaceo ſoluenda ac illinenda præſcribitur. Nam aliâs ζυγία ipſa arbor appellatur, quam tertium aceris genus Plinius lib.16.cap.15. facit, fiſſili ligno, cortice liuido & ſcabro. Hoc alii, inquit, proprii generis eſſe malunt, & Latini carpinum appellant. Videtur autem de Vitruuio loqui, apud quem hoc habetur. ζυγίαν autem appellant quòd ex eius materia iuga fiant. Germani aceris genus quoddam agnoſcunt, quod maſſholderbaum appellant. Memini me quoque alicubi ζυγίας δάκρυον legiſſe. in his quæ margini Aëtii adſcripta eſſent.

IN CAPVT QVINTVM.

Col.505.lit.C. *Sinopide aut meliade terra illine, aut acubus ſimul innitentibus præpunctione facta, &c.* In Græco legendum, σινωπίδι ἢ μηλιάδι, ἢ βελόναις συνεπερειδομέναις κατακεντῆσαι. non μηδιάδι, nec συνεπιεζομέναις, velut codices habent. Quæ autem ſit terra Melias, & quæ ipſius facultas, apud Dioſcoridem lib.5. habetur.

IN CAPVT SEXTVM.

Ibid.lit.E. *Quidam etiam fæcis uini uſtæ unciam unam addunt.* Exemplaria Græca ſunt hic corrupta. Aldinum habet, ἔνιοι δὲ καὶ σφέκλησκε. Baſilienſe ἔνιοι δὲ καὶ σφέκλης κεκαυμένης: non eſſe autem σφέκλης κεκαυμένης legendum, ex eo conſtat quòd σφέκλης vox per ſe fæcem vini vſtam ſignificat. Sic enim Paulus infrà lib. 7. cap. 11. in ſmegmate Aſclepio exponit,

σφέκλης, inquit, ἢ τῆς ἐπὶ τρὺξ οἴνου κεκαυμένη. Legendum igitur est, ἔνιοι δὲ καὶ σφέκλης ℥ο.α΄. possit addi verbum προστιθέασι, sed non est necesse. Mox conuerti κάγχρυος κόκκους ξ΄. id est grana sexaginta, non septem, velut in Græcis habetur ζ pro ξ suppositum. Idem enim medicamentum eodem pondere habetur suprà huius lib. 4. capite tertio, ad impetiginem. Et mox quod reddidi, Farinæ lupinorum, buccinorum vstorum, nitri, &c. In Græcis falsò legitur κηρύκων καὶ νίτρου, pro κηρύκων κεκαυμένων νίτρου. non enim opus est καὶ coniunctione, quæ supposita est pro abbreuiato κε΄, quod significat κεκαυμένων, vt suprà eodem cap. 3. ad impetiginem.

IN CAPVT DECIMVM.

Col. 507. lit. B. *Ad pustulas nocturnas & bullas, spumam argenti, & sulphur uiuum æquis portionibus, cum aceto & oleo myrteo, ad strigmentitiam spissitudinem trita, illines cum oleo & uino.* Græca lectio parum hîc vitiata, totam sententiam corrumpit: sic autem legendum est, λιθάργυρον καὶ θεῖον ἄπυρον ἴσα μετ᾽ ὄξους καὶ μυρσίνου λεία, γλοιώδη ἐπιχρίσῃ μετ᾽ ἐλαίου καὶ οἴνου.

IN CAPVT VNDCIMVM

Ibid. lit. C. *Item ouum totum crudum euestigiò impositum, lana molli exceptum.* Rectè legitur hoc loco, καὶ ᾠὸν ὅλον ὠμὸν παραχρῆμα ἐπιτιθέμενον. Nam ita etiam Aëtius habet lib. 4. cap. 64. Nec opus est Dioscoridis authoritatem allegare, qui de oui candido prodit, quod ambustis illitum euestigiò bullas excitari prohibeat: quum totum ouum omnibus suis partibus huc faciat, perfrigerans nimirum, & resiccans citra mordacitatem. Non ergo ᾠοῦ τὸ λευκὸν hîc legendum est, sed (velut exemplaria omnia habent, itémque Aëtius) velut dixi, ᾠὸν ὅλον ὠμὸν, &c.

IN CAPVT DVODECIMVM.

Ibid. lit. G. *Ouum integrum absque testis.* In Græcis habetur ᾠὸν ὁλόκληρον χωρὶς τῶν ὀρόβων: sed corruptè legitur vox ὀρόβων pro ὀρόφων. Significat autem hîc ὄροφος ouorum testam, quæ est velut tectum & fornix ac quasi concameratio quædam oui. At quod mox sequitur de pelle ouilla, calida adhuc vbi recens detracta est, flagris cæsis circundanda, habetur apud Plinium lib. 30. cap. 15. his verbis. Verberum vulnera atque vibices pellibus ouium recentibus impositis oblitterantur. Meminit etiam Aristoteles in problematis sectio. 9. quæst. 1. tum oui, tum pellis ouillæ, ad vibices imponendæ.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Ibid. *Aut caricæ drach. VIII.* In Græcis hîc est, ἢ καρικῆς < η΄. Nec videtur esse aliud καρικὴ quàm carica (id est ficus arida) quæ aliâs Græcis quoque ἰσχὰς appellatur. Declarat id Lucianus in vitarum venditione, vbi de Epicuro quærit emptor quibus eduliis delectetur, & respõdet Mercurius, Dulcibus vescitur & mellitis, καὶ μάλιστα, inquit, τὰς ἰσχάδας. Ad quæ verba subiicit emptor, χαλεπὸν μὲν οὐδέν· ὠνήσομαι γὰρ αὐτῷ παλάθας τῶν καρικῶν. Siue itaque à loco, siue aliunde nomen habet carica, Græcis pariter ac Latinis id vsurpatum est. Porro καρικὸν medicamentum duplex, aridum & liquidũ, habet Hippocrates in lib. de vlceribus: sed neutrum caricas recipit, neque ex caricis nomẽ habet, sed è Carũ gente, quibus in multo vsu fuit, appellatum esse videtur.

IN CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Col. 508. Ibid. *Facit etiam oxerum & masticherum emplastrum.* In Græco exemplari Aldino corruptè legitur, ἡ ξηρὰ καὶ μαστιχηρά. Legendum autem est, ποιεῖ δὲ καὶ ἡ ὀξηρὰ καὶ μαστιχηρά. Sunt enim emplastra ita appellata, quorum descriptiones habentur lib. 7. cap. 17. Horum emplastrorum mẽtionem facit rursus sequenti cap. 18. Sed in Basiliensi exemplari, vtrisque locis ea verba desunt, velut nihil significantia (vt arbitror) omissa.

IN CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Col. 509. lit. B. *Si igitur dolor uehemens non est, hoc ad dolorem utendum est.* Aldinus codex habet, ὀδύνης μὲν οὖν σφοδρᾶς οὐκ οὔσης, τούτῳ καὶ τῆς ὀδύνης χρηστέον. Legendum autem esse κατ᾽ pro καὶ, sequentia ostendunt. Basiliense exemplar habet, τούτῳ καὶ τοῖς τοιούτοις χρηστέον. Sed non solet ita Paulus similia coniectanda relinquere, sed palàm quæ velit exponere. Galenus certè qui innumera alia esse dicit medicamenta quæ iuxta hunc modum componi possint, dicere potuit τούτῳ καὶ τοῖς τοιούτοις χρηστέον. At quia cataplasma quoque ipsum de quo Paulus hæc verba dicit, corruptè legitur in Paulo, veram lectionem, quam etiam Latinè expressimus, ex Galeni lib. 2. ad Glauconem adscribemus, quæ sic habet, καταπλάττειν οὖν τῷ διὰ τῶν ἀειρῶν, καὶ λειμμάτων, ῥοιᾶς ἑφθῶν ἐν οἴνῳ καὶ ῥοῦ καὶ ἀλφίτων συγκειμένῳ. In exemplaribus impressis κηροῦ falsò habetur pro καὶ ῥοῦ. Cera enim huc inepta est: rhus verò commodissimus.

IN CAPVT DECIMVMNONVM.

Col. 511. lit. D. *Ita ut ubi sanguinem defluere permiserimus, aliquod medicamentum ex his quæ putrescentibus commoda sunt imponamus. Sunt autem hæc.* In Græcis impressis verba quædam desunt, quædam corruptè leguntur. Restituenda autem sunt ex 2. lib. Galeni ad Glauconem, sicut etiam conuerti, καὶ ἐάσαντας ἀποῤῥυῆναι τὸ αἷμα, τῶν φαρμάκων ἐπιτιθέναι τι τῶν πρὸς τὰ σηπόμενα χρησίμων. ἔστι δὲ ταῦτα, &c. Sed & mox post hunc locum lege, ἐφ᾽ οἷς ἅλας μετὰ πρασίου χυλοῦ χρηστέον, ex eodem Galeni loco, in impressis Pauli codicibus vox χυλοῦ deest.

Ibid. lit. F. *Gangrænas circumscarificabit imposita farina loliacea.* Græcè habetur, γαγγραίνας καταπλασσομένας περιχαράξει αἴρινον ἄλευρον, &c. Sed legendum est καταπλασσόμενα, & rectè sequentur res quæ id faciunt.

IN CAPVT VICESIMVM.

Col. 512. lit. A. *Sed & plantaginis succo, aut solani dilutum, magnopere prodest.* In Græcis hîc vox vna οἴνῳ redundat, & facit totam sententiam alienam. Non enim vult plantaginis succum aut solani vino dilui, sed glaucium si etiam plantaginis aut solani succo diluatur, magnopere prodesse dicit. Sic ergo legendum est, καὶ χυλῷ δὲ ἀρνογλώσσου ἢ στρύχνου διείς, μεγάλως ὀνίνησιν. Hanc autem esse rectam lectionem declarat Gal. lib. 2. ad Glauconem, εἰ δὲ καὶ στρύχνου, inquit, δεύσαις χυλῷ ἢ ἀρνογλώσσου μειζόνως ὠφελήσεις. Præmisit autem de glaucii vsu eadem fere verba quæ Paulus quoque ante hunc locum præposuit.

Ibid. lit. A. *Et spumæ argenti trientem, succi porri cyath. VII. succi betæ tantundem.* Hîc habent exẽplaria, πρασίου χυλοῦ Κυ ζ΄. Sed Oribasius Κυ. S habere. hoc est S. medietatis notam pro ζ΄. septenarii numeri nota, nihil miri est. potuit enim fieri vt vel hîc vel isthic error à scriptore committeretur. Non committet tamen errorem vsurus, si neque ad nimiam neque ad imminutam mensuram respiciens, spumæ argenti trientem terat, de vtrisque succis porri ac betæ quantum satis est affundat, quò medicamentum commodè illini possit. Atque hoc iudicio etiam in cæteris ambiguis tum ponderibus tum mensuris vtendum est. Sic paulo pòst myrtei sexuncem verti, id est ℥ο ς΄. quum tamen exemplaria habeant ℥ο ις΄. quod pondus nimium esse apparet, & ℥ο ς΄. legendum esse ex Aëtio constat, qui ita habet. Sed quia etiam mox in eodem medicamento falsò legitur ἡμίσεια vox, & quædam desunt, rectam lectionem quam expressi adscribam ex Aëtio lib. 14. cap. 60. Sic enim habet, ἢ κηροῦ ℥ο δ΄. μυρσίνου ℥ο ς΄. σκωρίας μολίβδου ℥ο. δ΄. οἴνῳ λεάνας σκωρίαν, καὶ τἆλλα τήξας κηρωτῇ ἀναλαβὼν κατάχριε. Mox quod conuerti, Recremẽtum plumbi rutæ tritæ succo excipe, in Græcis legitur πηγάνου χυλῷ. Sed Aëtius pro πηγάνου habet πολυγόνου. Et videtur vtrisque vsus huc commodus esse, etiamsi alterum pro altero suppositum esse appareat. Et rursus mox quod dixi, Lanæ mollis non lotæ, in Græcis legendum est ἐρίου ἁπαλοῦ, non παλαιοῦ, vt exemplaria habent, ex eodem Aëtii loco. Quod verò sequitur, Recremẽti plumbi acetabuli dimidium, rectè legitur in Græcis, ὀξυβάφου τὸ S. etiamsi Aëtius sesquiunciam, id est ℥ο α΄. S. habeat. Nam si acetabuli mensura vnciarum trium plus minus statuatur, acetabuli dimidium sesquiunciæ respondebit, id quod ex ponderum ratione infrà lib. 7. in fine à Paulo tradita satis constat.

IN CAPVT VICESIMVMPRIMVM.

Ibid. lit. G. *Fieri quoque potest ceratum ex cera alba, rosáceo quadruplo ammixto, quod ex oleo crudo citra salem sit paratum.* Quod

ceram

ceram albam hìc dixi, in Græcis eſt κηρὸς τράκτος. Et quia ſæpe in Græcis medicis κηρὸς τράκτος legitur, hoc loco ſemel declarare viſum fuit quid vox τράκτος ſignificet. Τράκτος itaque appellatur κηρὸς, qui tractu ac tractatione eò deuenit vt albus euaſerit, quod quomodo faciendum ſit docet Dioſcorides lib.2. Videtur itaque vox τράκτος à Latinis ſumpta eſſe, ac Græcis vſurpata. Sicut etiam τρακτεύζω verbum exponunt dictionarii Græci τὸ λευκαίνω καὶ κατασκευάζω, id eſt præparo ac album facio. Aëtius alicubi τράκτον habet, & in eodem medicamento Paulus λευκὸν dicit. Et rurſus Aëtius aliquando κηρὸν τράκτον λευκότατον habet, vt dubium non ſit quin τράκτου voce, alba cera ſignificetur. At verò quòd roſaceum cum ſale & citra ſalem parari ſoleat, in commentariis medicis declaraui.

IN CAPVT VICESIMVM SECVNDVM.

Col.513.lit.D. *Phygethlon autem, id eſt panus.* Hæc verba deſunt in Græcis, & neceſſariò adſcribuntur ad ſententiæ perfectionem, & habentur quoque apud Galenum lib.2. ad Glauconem, vnde hic tranſcripſit, φύγεθλον δέ, τὸ φλεγμονῶδες ἐρυσίπελας, ἢ ἐρυσιπελατῶδης φλεγμονὴ τοῦ ἀδένος. Paulo pòſt falsò legitur ἐπιγινομένη pro ἐπιγενομένη, vt ex eodem Galeni loco patet.

Col.514.lit.A. *Viſcũ cum reſina ac cera.* Græcè habetur, ἰξὸς σὺν ῥητίνῃ κηρωτῇ. Sed pro κηρωτῇ videtur legendũ ἢ κηρῷ. Ita enim Dioſcorides de viſco dixit, δύναται διαφορεῖν φύματα μιγεὶς ῥητίνῃ καὶ κηρῷ ἴσῳ.

IN CAPVT VICESIMVM QVARTVM.

Ibid.lit.C. *Et incumbere ipſi supernè bullam ſiue puſtulam nigram.* Græcè eſt, ἐπικεῖσθαι δ' αὐτῆς ἄνω κάτω φλύκταιναν, &c. Sed pro ἄνω κάτω legendum eſt ἀνωτάτω, id eſt supernè, vel in ſumma parte, ex Aëtii lib.14.cap.62. Mox legẽdum eſt, τὸ ὑποκάτω, & non τοῦ ὑπὸ κάτω. Et rurſus ἐοικέναι τερεβίνθου καρπῷ, non καρπόν. Sed hæc ex ipſa tranſlatione cognoſci poterunt.

IN CAPVT VICESIMVM SEXTVM.

Col.515.lit.G. *Quale eſt epithymum, quod quatuor drachmarum & dimidiæ pondere, ex ſero lactis aut aqua mulſa damus.* In Græcis impreſſis habetur pondus trientis & vnciæ dimidiæ, id eſt vnciarum IIII.S. nimirum ſic, πλῆθος ℥ο δ'. S. ἐν ὀῤῥῷ γάλακτος. At hoc pondus nimium eſſe, neque epithymo conuenire ſatis declarat ipſe Paulus infrà lib.7. cap.4. vbi drach.v. cum ſeri lactis hemina dare iubet. Legitur autem etiam iſthic corruptè, σὺν γάλακτος κοτύλῃ, pro rectò, quod etiam hoc loco habetur, σὺν ὀῤῥοῦ γάλακτος. Neque enim cum lacte, ſed cum ſero lactis datur. Docet autem & Dioſcorides epithymũ drachmarum quatuor pondere dandum eſſe, aut acetabuli menſura. fieri enim poteſt vt epithymi rei leuis, & in puluillum detritæ, quatuor drachmæ acetabulum expleant. Neque multum refert etiamſi plus aliquanto ſumatur, ſed non vt vnciam aut vncias exhibeamus. Verba Dioſcoridis hæc ſunt, ἰδίως ἁρμόζον ἐπὶ μελαγχολικῶν ὀξυβάφου πλῆθος, πρὸς ὁλκὴν < δ'. Aëtius quoque lib.3.cap.29. ſcrupulos XII. exhibet, qui faciunt drach.IIII.

IN CAPVT VICESIMVM SEPTIMVM.

Col.516.lit.C. *Confricare crura aliquando cum aceto & roſaceo, aliquando cum oleo ac ſale, aut etiam ad ipſum acetum & roſaceum ſale iniecto.* Græcam lectionem horum verborum ſic emendabis, τρίβειν τὰ σκέλη ποτὲ μὲν δι' ὀξυροδίνου, ποτὲ δὲ δι' ἐλαίου καὶ ἁλῶν, ἢ καὶ αὐτῷ τῷ ὀξυροδίνῳ τῶν ἁλῶν ἐπεμβάλλοντα, ex Galeni lib.14. meth. & 2. ad Glauc. Porro quid mihi eſſe videatur Ellychnium, de quo etiam hìc agit, ſatis multa in comment. medicis dixi.

IN CAPVT VICESIMVM OCTAVVM.

Ibid.lit.G. *Vtendum itaque eſt ſapa cum modico oleo lanis ſuccidis excepta, aut etiam cerato ex œſypo admixto.* Hoc loco pro ἀφεψήματι, in Græcis impreſſis legendum eſt ἑψήματι, & pro τῇ δι' ὑσσώπου κηρωτῇ, legendum τῇ δι' οἰσύπου, ex Aëtii lib.15. capite ſecundo.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Col.517.lit.C. *Verùm ad uetera ſuggillata raphanus impoſitus facit. Tollere autem ipſum oportet quum mordere incipit.* Hoc loco vna dictio vitiata, & falsò pro alia ſuppoſita, totam ſententiam corrumpit. Eſt enim διαφορεῖ ſuppoſitum pro ἀφαίρει, id eſt diſcutit, pro tolle. lege igitur, ἀφαίρει δὲ αὐτὴν ὅταν ἄρξηται δάκνειν, id eſt tolle ipſum vbi mordere incœperit.

IN CAPVT TRICESIMVM TERTIVM.

Col. 518.lit.G. *Allij nucleos decorticatos in oleo ad triduum macerato.* Allii nucleos dixi partes illas capitum allii in quas pelliculis detractis diffringuntur. Has Paulus hìc σκελλίδας appellat, Galenus ſæpe πυρῆνας vocat, Dioſcorides ῥᾶγας, Aëtius ὄνυχας, id eſt vngues, Hippocrates ἄγλιθας & δαιτίδας: & exponit Galenus in gloſſis Hippocraticis, ἄγλιθες, τὰ μόρια τῆς σκορόδου τῆς κεφαλῆς. Et in voce δαιτίδες ſic ait, δαιτίδες vocantur magnæ lampades ardentes: per abuſum verò aliquando ſignificãt allii caput, eo quòd ex multis nucleis compoſitum, velut lampades colligatũ ſit. Latini quidam ſpicas vocant.

IN CAPVT TRICESIMVM QVARTVM.

Col.519.lit.D. *Calcis drach.IIII. fæcis uini uſtæ, nitri rubri toſti, &c.* Hoc loco habent Græca exemplaria, νίτρου ὑγροῦ ὀπτοῦ, id eſt nitri liquidi toſti: ſed ea differentia nitri, vt quoddam liquidum ſit, non ita vſquam quod ſciam legitur. nitrũ autem rubrum ſæpe Galenus & Aëtius, itémque Paulus habent. Quare etiam hoc loco pro ὑγροῦ voce, ἐρυθροῦ legendum eſſe puto. Nam & Dioſcorides lib.5. ῥοδωπὸν nitrum præfert aliis, quòd roſeum ac rubicundum colorem habet.

IN CAPVT TRICESIMVM SEPTIMVM.

Col.520.lit.C. *Verùm admiſcere oportet tenuiſſimum farinæ puluillum de molæ uicino pariete acceptum.* Huius loci corruptam eſſe lectionem haud dubium eſt, quæ ſic habet, μιγνῦναι δὲ χρὴ λελειωμένην ἀράχνην ἀλεύρου λαμβάνοντα πλησιάζοντος μύλῃ. Nam etiamſi ἄχνην pro ἀράχνην legas, & tenuiſſimum farinæ puluilllum accipias, tamen vox πλησιάζοντος nõ habet quo referatur, ſed & illi adiicienda vox deſideratur. Si itaque Oribaſium ſequi voluerimus lib.7.cap.1. ſic legendum erit, μιγνῦναι δὲ χρὴ λελειωμένην ἄχνην ἀλεύρου λαμβάνοντα ἀπὸ τοίχου πλησιάζοντος μύλῃ. Atque hanc ſententiã interim arripuimus ac expreſſimus donec rectiorem aſſequuti fuerimus. Nam ſuſpicio nobis eſt, araneæ telam accipiendam eſſe, quæ vicino molæ parieti adhærens, aliquid de puluillo illo farinæ molendini in ſe ſuſcepit, maximè quum de ea tela Dioſcorides prodat, quòd ſanguinẽ ſiſtat, & vlcera in ſuperficie ab inflammatione tueatur, vt fortaſſis genuina lectio talis ſit, μιγνῦναι δὲ χρὴ λελειωμένην ἀράχνην ἀλεύρου τὴν λαμβάνουσαν ἀπὸ τοίχους πλησιάζοντος μύλῃ. Hac enim lectione genuinum auxilium, & ex araneæ tela, & ex molendini puluillo indicatur. Verùm in præſens hoc aliis diiudicandum relinquemus. At linea ſecunda ſequenti, ἀνάπαλιν vocem pro ἀνάγαλλις ſuppoſitam eſſe, vel hoc credibile facit quòd non habeat vox ἀνάπαλιν quò referatur. Anagallidem autem vtranque vulnera glutinare teſtatur Gal.lib. 6. ſimpl. pharmac. & ex eo Aëtius lib.1. Sed & mox σμύρνης vox pro μυρσινίνης ſuppoſita eſt, vbi cõuerti, Sed & ceruſſa cum cerati myrtei triplici pondere. Et facit quidem huc etiam myrrha, velut paulo pòſt ſequitur, ſed cum ceruſſa & cerato non videtur copulanda, & ſi hoc faciendum eſſet, legi oportebat, καὶ ψιμμύθιον δὲ μετὰ κηρωτῆς καὶ σμύρνης τριπλασίονος.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM.

In hoc capite mox à principio linea ſecunda, legendum eſt in Græcis exemplaribus κτησόμεθα pro χρησόμεθα. Et linea ſequenti pro ἐπὶ legendum eſt ἔπει: & quinta ſequenti pro πλεῖον legendum πλείων. Et his reſpondentem tranſlationẽ noſtram habes.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM QVARTVM.

Col.522.lit.E. *Aut nitrum, & cuminum, & farinam cum melle.* Græcè ſic, ἢ νίτρον, καὶ κύμινον, καὶ ἄλευρον μετὰ μέλιτος. Nec volo in præſens reprobare hanc lectionem, ſed vehementer ſuſpicor pro καὶ κύμινον καὶ ἄλευρον, legendum eſſe,

καὶ κυάμινον ἄλευρον. Ad eundem certè modum in libello Galeni de hirudinibus & reuulsione, κύμινον ἢ ἄλευρον ἀντὶ ... σίον legitur pro κυάμινον ἄλευρον.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM QVINTVM.

Col.523.lit.D. *Aliud. Cornu ceruini usti drach. IIII. corticis pinus drach. VI. cerussæ drach. IIII. æruginis rasæ drach. II. cadmiæ drach. VIII.* In hoc medicamento Græca exemplaria falsa pondera habent, nimirum corticis pinus vncias sex, pro drach. VI. & cerussæ vncias quatuor, pro drach. IIII. & æruginis rasæ vncias nouem, pro drach. II. & cadmiæ drach. XVIII. pro drach. VIII. Hæc igitur iuxta rectam Aëtii lectionem conuertimus, & in Græcis substituenda esse censemus. Sunt autem apud Aëtium lib. decimiquarti capite tricesimooctauo. Ex eodem etiam legendum est in secundo medicamento sequente, μυρσίνης ξηρᾶς, & non σμύρνης ξηρᾶς. Et pondus cerussæ ac spumæ argenti, singulorum drach. VIII. & non ℥ο. η. id est bessem, siue vncias 8. Quin & in emplastro secundo sequenti, καδμίας ℥ο ς'. pro < ς' habetur: & in eodem χυλοῦ συκαμινέας, χαλκοῦ κεκαυμένου ἀνὰ ℥ο α'. pro ἀνὰ < α'. legitur.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM OCTAVVM.

Col.524.lit.H. *Si verò ex inferna sursum spectauit.* In Græcis habetur, ἀναῤῥόπου δὲ ὄντος αὐτοῦ, id est sursum tendente ipso sinu. Quia verò antea dixit de eo qui ad supernam regionem extentus est, hic de eo loquitur qui deorsum tendit. Quare καταῤῥόπου quibusdam legi debere visum est, aut κατάντους, velut Galenus lib. 2. ad Glauconem habet. Verùm si ἀναῤῥόπου vocem sic accipias velut de osculo sinus dicat, quod sursum tendit, etiamsi ipse sinus deorsum vergat, nihil opus habebis vt mutes receptam exemplarium lectionem.

Col.525.lit.F. *De sinibus attritis.* Sinus attritos vocant qui tenuem & attritam cutem incumbentem habent, quale est linteolum detritum quod ῥάκος vocatur. Vnde etiam ipsi sinus κόλποι ῥακώδεις appellantur. Ad hos præscribit hic Paulus medicamentum, quod compage quidem & substantia est liquidum, sed facultate siccum: atque hoc ita parare iubet vt neque durum valde sit, neque manus inquinare desierit, id est vt neque penitus sit durum, neque etiam spissum, ita vt iam non amplius manus inquinet, neque ipsis inhæreat, sed ita liquidum vt inquinet quidem manus, sed non defluat. hoc enim Græcis his verbis significatur, ὡς μήτε σκληρὰν πάνυ εἶναι μήτε ἀμόλυντον. Sunt autem ex 2. lib. ad Glauconem transcripta. Dixi de vocis ἀμόλυντος significatione plura in commentariis medicis.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM NONVM.

Col.526.lit.D. *Aliud. Atramenti sutorii drachmas duas, chalcitidis, æruginis, singulorum drachmam unam: excipe gummi, ac utere in collyria efformatis. Postquam verò callus excisus fuerit, ærugine cocta cum melle purissimo ocluplo repurga.* In hoc medicamento quædam verba transposita sunt in Græcis, & μελικράτου vox legitur pro μέλιτος. Sic ergo repones rectam lectionem ex Aëtii lib. 14. cap. 55. Ἄλλο. χαλκάνθου < β'. χαλκίτεως, ἰοῦ, ἀνὰ < α'. ἀναλάμβανε κόμμει, καὶ χρῶ τοῖς κολλυρίοις. ὅταν δὲ ἐκπλωθῇ, ἰῷ ἑφθῷ μετὰ μέλιτος καθαρωτάτου ὀκταπλασίου ἀνακάθαιρε.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM.

Ibid. lit.G. *Verùm sanioso humore, &c.* In Græcis vox ἰχῶρας hoc loco corruptè legitur pro ἰχῶρος. Legendum est enim πάλιν δὲ ἰχῶρος ἐπιῤῥέοντος, &c. Et mox pro ξηραίνεις legendum est ξηραίνειν.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM TERTIVM.

In hoc capite θρύπτεται falsò legitur pro κρύπτεται: & μὴ pro μὲν, vbi conuerti, Si enim non citò incarnetur, hoc est εἰ μὴ γὰρ ταχέως σαρκωθῇ, non autem εἰ μὲν γάρ: quanquam hæc & alia huiusmodi ex translatione nostra cognosci possint. Et mox post vocem μυλαίτερον deest καὶ παχύτερον, vt prægressæ voci λεπτότεροι opponatur. Quod verò reddidi, inter simplicia sanguinem sistentia, pilularum platani lanugo, maximè vbi crustam abiecerint, Græcè sic habetur, τῶν πλατάνων τῶν σφαιρίων ὁ χνοῦς, μάλιστα ὅτι τὴν ἐπίπαγον ἀποβάλλῃ. At his verbis non significatur, lanuginem pilularum platani, tum maximè sanguinem sistere vbi nescio quem concretum humorem abiecerint, sed eam ipsam lanuginem tum maximè id facere vbi vasa crustam inustam abiecerint. Nam & antea dixit, quòd crusta dilapsa plerisque sanguinis eruptio consequatur, quæ sisti non posset: & ad eam eruptionem etiam tum gallas vstas adhibere iussit, quas igne candefactas aceto aut vino extinguere præcepit. Sed sicut isthic αὐτὰς διαπύρους, id est ipsas igne candefactas, τὰς κηκίδας δηλονότι, dixit, & tamen sunt qui ferramenta ignita aceto aut vino extinguenda esse accipiunt: ita hic quod dixit, ὅτι τὴν ἐπίπαγον ἀποβάλλῃ, id est vbi crustam abiecerint, αὐτὰ δηλονότι τὰ ἐσχαρωθέντα ἀγγεῖα, id est vasa ipsa quibus crusta inducta est: ad concretum quendam pilularum platani humorem referunt, hîc ἐπίπαγον, illic διαπύρους vocem non assequentes. Est autem ἐπίπαγος hîc nihil aliud quàm crusta, id est ἐσχάρα, quæ medicamento aut cauterio inducta est, id est ἐπιπηγνυμένη. Nam & suprà Paulus dixit, τὰ δὲ γε τὰς ἐσχάρας ἐπιπηγνῦντα, id est, quæ verò crustas inducunt, & velut affigunt ac compingunt.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM QVARTVM.

Col.530.lit.C *Galenus ad punctiones quidem neruorum hæc descripsit.* Tria hæc medicamenta habet Galenus lib. 3. compos. medicament. κατὰ γένη. Et quia singulorum simplicium, ipsorumque ponderum, & componendi modi, rationem diligenter exposuit, par est vt Pauli lectionem ex illo transcriptam, ita emendemus vt cum Galeni lectione non dissentiat, sed idem doceat. In primo itaque medicamento μαράθρου vox falsò supposita est pro voce μάρου. Non enim fœniculum sed marum, in medicamentum assumi debet. Quid autem sit Marum Galenus ibidem, & lib. 1. De antidotis declarat. Deinde quod legitur in Græcis Pauli exemplaribus, ἀμαράκου ℥ο β. legendum est ἀμαράκου < β'. Galenus enim expressis verbis dicit, se ne cogitasse quidem de amaraco ammiscendo, sed postea in diuitis cuiusdam gratiam, etiam de illo parum quid adiecisse, quartam nimirum partem aut quintam vnius aliorum simplicium quæ in hoc medicamentum recipiuntur. Quum igitur reliqua, cinnamomum, dictamnum, marum, singula singularum vnciarum pondere præscribantur, consequens est vt amaraci quarta vnciæ pars sumatur, id est drach. II. in secundo verò ac tertio medicamento reliqua rectè habent, sed πομφόλυγός τε ℥ο α'. falsò, pro πομφόλυγος πεπλυμένης ℥ο α'. legitur. Cera porro vnguentaria videtur fuisse appellata quòd ad vnguentorum vsum parata haberetur. nam Galenus pro ipsa Tyrrhenicam accipi posse dicit.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM SEPTIMVM.

Col.531.lit.D. *Nam Hippocrates ait, Bonum est etiam lumbricos, &c.* Hic locus est in libri prognostici parte prima, velut Galenus iuxta suos commentarios distinxit. Verùm paulo ante hunc locum in Paulo falsò legitur, ἐκ πονηρᾶς νόσου, pro ἐκ πονηρίας νόσου. Sicut etiam paulo pòst falsò habetur, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ φαίνονται, pro καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὕφαιμοι φαίνονται. Itémque μετὰ περιψύξεως τῶν ἄρθρων falsò legitur, pro ἄκρων voce ἄρθρων supposita.

Col.532. Ibid. *Atque hæc miranda methodus est in pueris ægrè admittentibus.* In Græcis deest vox αὕτη, & ἐστί. Legendum enim est αὕτη ἡ θαυμασία μέθοδός ἐστι, &c. Sicut autem hic desunt hæ voces, ita paulo infrà vbi conuerti, Aut sinapi cum oleo & aceto, duæ voces redundant in Græcis. Sic enim legitur, ἢ τὸ νάπυ μετ' ἐλαίου καὶ ὄξους, κοχλιαρίου μέγεθος. Redundant itaque voces κοχλιαρίου μέγεθος. Nam & cochlearii magnitudo dici non solet, sed cochlearii mensura, & neque de sinapi, neque de oleo & aceto accipi potest. Verùm videtur etiam hic in libero iudicio vsuri reliquisse, vt quantum vellet exhiberet, sicut etiam pleraque alia sine pondere ac mensura præscripsit. Paulo pòst vbi conuerti, Spina Ægyptia cum pipere pari sex scrupulorum pondere, in decocto menthæ, aut mori radicis succo, aut decocto petroselini, ac reliquorum odoratorum seminum: Græcorum verborum lectio ita emendetur, distinguatur, ac legatur, ἀκάνθαν αἰγυπτίαν μετὰ πεπέρεως

ἴσον τῷ σ΄. εἰς ἀπόζεμα ἡδύοσμον, ἢ μορέας χυλὸν, ἢ τὸ ἀφέψημα περσικῶν φύλλων, καὶ τῶν παραπλησίων τῆς ἀνδρῶν σπερμ. Mox deinde habetur, ἢ μηλέας περσικῆς τὰ φύλλα, pro μηλέας περσικῆς τὰ φύλλα, hoc est (velut reddidi) mali persicæ folia: sed de talibus ne admonerem quidem, vt quæ ex nostra translatione cognosci possint ac emendari, nisi essent qui μελίας περσικῆς τὰ φύλλα legentes, & fraxini persicæ folia accipientes, toto cælo aberrarent. Non enim fraxini vllius regionis, nedum persicæ, huc faciunt folia, sed eius mali arboris vulgò omnibus notæ persicæ appellatæ folia de quibus infrà libro septimo ex Galeno dicit, quod mali Persicæ germina ac folia manifestè amara sunt. Lübricos itaque occidunt, trita, vmbilico imposita.

Col. 533. lit. A. *Consequitur in ipsis gracilitas corporis, & impotentia cum inæqualitate.* Hæc verba in Græcis sic leguntur, παρέπεται δὲ αὐτοῖς καὶ ἰσχνότης τοῦ σώματος, καὶ ἀδυναμία μετ᾽ ἀνωμαλίας. Et habet Aëtius eadem verba libri 9. capite 40. nisi quòd pro μετ᾽ ἀνωμαλίας, legitur μετὰ βραδυτῆτος, id est cum tarditate. de quo admonendum duxi, ne de pulsu hæc verba dicta accipiantur, quasi legendum esset, καὶ σφυγμοῦ ἀδυναμία μετ᾽ ἀνωμαλίας. Non enim de pulsus, sed de totius corporis imbecillitate loquuntur.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMOCTAVVM.

Col. 534. lit. C. *De dracunculis.* De his dracunculis Aëtius lib. 14. cap. 85. fere eadem verba habet. Verùm Galenus libro 6. De locis affectis, de his veluti quosnô viderit, & qui his quæ de illis produntur non multum fidei habeat, sic scribit, In quodam Arabiæ loco in tibiis (velut tradunt) nascuntur qui appellantur dracunculi, neruosi quidem natura, sed lumbricis & colore & crassitudine similes. Qui igitur dicerent se vidisse hos, multos audiui, verùm quum ipse non viderim, coniectare non possum neque de generatione ipsorum, neque de substantia quicquam exactè. Meminit & Theophrastus lib. 9. in fine.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI
Dolabellarum in Paulum AEginetam liber quintus.

IN CAPVT PRIMVM.

Columna 535. litera A.

AB *iis quæ in communi omnibus talibus commodant, initium sumemus.* Hoc loco in Græcis exemplaribus deest vox ὠφελούντων, ad sententiam perficiendam necessariò adscribenda, hoc modo, ἀπὸ τῶν κοινῶς ἐπὶ πάντων τῶν τοιούτων ὠφελούντων ἀρξόμεθα. Et mox linea sequenti quarta, ὑπὸ ὑπογύοις φωλεοῖς legendum.

IN CAPVT SECVNDVM.

Ibid. lit. E. *Sed & extremarũ partium præfectiones adhibere commodũ fuerit.* Græca lectio Aldina hic corrupta est. Habet enim καὶ ἀκρωτηριασμοῖς τε παραλαμβανέσθω καιρόν. Basiliense exemplar hæc corrigere volens, fecit, καὶ ἀκρωτηριασμοῖς δὲ παραλαμβανέσθω τὸ μέρος. Sed neque hæc recta est lectio: verùm ita legendum est velut conuerti, καὶ ἀκρωτηριασμοὺς δὲ παραλαμβάνεσθαι καίριον.

Col. 536. lit. A. *In potu detur feris, aut erica, aut astragalitis cum aceto, aut bitumen, aut paliurus eodem modo, aut paliuri decoctum.* Corrupta sunt hic Græca exemplaria, quæ sic habent, προσπίζειν δὲ σέριν, ἢ ἐρείκην, ἢ ἀστραγαλώτην μετ᾽ ὄξους, ἢ ἄσφαλτον, παλιοῦρον ὡσαύτως, ἢ παλαιοῦ ῥοῦ ἀφέψημα. Restituenda autem lectio integra in hunc modum προσπίζειν δὲ σέριν, ἢ ἐρείκην, ἢ ἀστραγαλῖτιν μετ᾽ ὄξους, ἢ ἄσφαλτον, ἢ παλιοῦρον ὡσαύτως, ἢ παλιούρου ἀφέψημα. Hæc ex Dioscoride: & alioqui ἀστραγαλῖτις appellatur, non ἀστραγαλώτης, iridis quædam species, quæ etiam ἀστράγαλος vocatur, de qua plura in commentariis medicis dixi. Deinde bitumen aut paliurum eodem modo velut astagalitin cum aceto dari vult, aut etiam paliuri decoctum. Legitur enim falsò παλαιοῦ ῥοῦ, pro παλιούρου. Nam neque antiquus, neque nouus Rhus huc facit, sed paliurus eiúsque decoctum, & facilis fuit lapsus ob scripturæ vicinitatem.

Ibid. lit. B. *Theriace. Bryoniæ opopanacis, iridis Illyricæ, radicis libanotidis, myrrhæ, singulorum drachmas IIII.* Hoc loco cætera rectè se habent, sed myrrhæ loco in Græcis legitur ζιγγιβέρεως, nimirum pro σμύρνης voce. Atque hic error valde frequẽs est in medicis Græcis omnibus, velut etiam in commentariis medicis ostendi. Occasio erroris inde est quòd Græcis nõ modò σμύρνη, sed etiam ζμύρνη scribatur. De qua re in vocalium iudicio apud Lucianum conqueritur litera σ, quòd patienter tulerit, neque vnquam literæ ζ exprobrauerit quòd abstulerit sibi ζμάραγδον, & ademerit ζμύρναν. Sic enim in Luciano legendum est, ὅτι δὲ ἀνεξίκακόν εἰμι γράμμα, μαρτυρεῖτέ μοι καὶ αὐτοὶ, μηδέποτε εἰσκαλέσαντι τῷ ζῆτα ζμάραγδον ἀποσπάσαντι, καὶ πᾶσαν ἀφελομένῳ τὴν ζμύρναν. Et quum ita ζμύρνα pro σμύρνα scriberetur factum est postea vt compendii gratia per duo ζζ denotaretur ζμύρνα. Quod compendium ignorantes, ad id dispendii deuenerunt vt myrrham per ζζ notatã, pro ζιγγιβέρεως voce agnouerint, atque ita zingiberi pro myrrha supposuerint.

IN CAPVT TERTIVM.

Ibid. lit. D. *Postea uerò affectionem inducunt quæ uocatur aquæ formido.* Affectio formidinis aquæ, ὑδροφοβικὸν appellatur πάθος, eo quòd omnem aquam, aut etiam omnem penitus humorem fugiant ita affecti, siue videant, siue admoueãtur. Et est affectio hæc incurabilis, testatúrque hic Paulus (ex Dioscoride tamen verbis transcriptis) ex his qui hanc affectionem inciderunt nullum sanatum esse. Et de hac aquæ formidine dixit etiam poëta Ouidius,

Tollere nodosam nescit medicina podagram,
Nec formidatis auxiliatur aquis.

Sed & reliqua fere ex Dioscoride transcripta sunt, iuxta cuius lectionem etiam vocem ἑπταετίας Paulo restitui, pro qua ἑπτὰ habent Græca exemplaria, velut ad menses sex præcedentes ea sit referẽda, vbi ait, Narratur quibusdam etiam post septimum annum accidisse. Ad eiusdem Dioscorides præscriptum, sed tamen magis Galeni & Aëtii, in medicamento è cancris, legendum est τόπου ἡμέραις μ΄. non, vt exemplaria habent, δ΄. Verùm hæc vberius expositione 2 & 3. in lib. priorẽ Dioscoridis De bestiis venenum eiaculantibus declaraui.

Col. 537. lit. E. *Cum decocto saluiæ, aut sideritidis Heracleæ, quam sanè etiam alysson uocant.* Græca exemplaria falsò habent, ἣν καὶ διάλυσσον καλοῦσι, id est quam etiam dialyson vocant. Nam ἄλυσσον vocari sideritidem Heracleam, ab insigni aduersum rabiem virtute, testatur etiam Aëtius lib. 6 cap. 24. vbi eadem quæ hic Paulus his verbis tradit, μετ᾽ ἀφεψήματος ἐλελισφάκου, ἢ τῆς σιδηρίτιδος τῆς ἡρακλείας καλουμένης. χρῶνται δὲ αὐτῇ τινὲς καὶ μόνῃ, καὶ φασὶν ἱκανῶς βοηθεῖν. διὰ τοῦτο καὶ ἄλυσσον αὐτὴν ὀνομάζουσι. Est tamen etiam alia herba alyssõ priuatim appellata, vt Galenus & Paulus infrà lib. 7. dicit, ab eo quòd à cane rabido morsis auxiliatur.

IN CAPVT QVARTVM.

Ibid. lit. A. *Cæterùm ad morsus iam suppuratos.* Græcè legendũ est, πρὸς δὲ τὰ ἤδη πεπυωμένα τῶν δηγμάτων. Exẽplaria habent falsò πεπυρωμένα. Sed repugnat huic voci medicamentũ quod sequitur, itémque τὸ φλεγμαίνοντα deinceps sequẽtia.

IN CAPVT SEXTVM.

Col.538.lit.D. *Facit & uiridium cupreſſi pilularum aut foliorum decoctum.* Græca exemplaria ſic habent, καὶ χλωρῶν κυπαρίσσου ἢ σφαιρίων τὸ ἀφέψημα. Aut igitur vox φύλλων deeſt, aut particula ἢ redundat. Si igitur vocem φύλλων recipis, habes authorem Aëtium lib.13.cap.18. Si verò ἢ vt redundans reiicis, præuium habes Dioſcoridem, qui de pilulis cupreſſi ſolùm dicit. Iuxta huius etiam præſcriptum legendum eſt, πότιζε μετ᾽ οἴνου κοτύλης α΄. & non Κυ α΄, vt exemplaria habent, vbi ſingulorum drach. duas cum vini hemina vna bibendas præbet. Itémque αἴισον reponendum eſt pro αἴνθον ex eodem.

IN CAPVT DECIMVM.

Hoc loco Græca Pauli exemplaria vitiata ſunt. Habent enim capitis decimi loco, πρὸς ἀσκαλαβώτου δῆγμα. Nec aliud quicquam ſubiicitur quàm ſeſamum tritum imponēdum eſſe. Et ſequitur caput 11. περὶ γαλεώτου, hoc eſt de fele. Et ſubiicitur, οἱ δὲ ὑπὸ γαλεώτου δακνόμενοι, &c. Sed hæc omnia falſó. Nam neque de felis morſu quicquam à Dioſcoride proditum eſt, neque Paulus de felis morſu hæc peculiariter tradidit. Sed γαλεώτου vox pro ἀσκαλαβώτου ſuppoſita eſt. Et debet legi decimi capitis titulus περὶ ἀσκαλαβώτου, & mox ſubiici, οἱ δὲ ὑπὸ ἀσκαλαβώτου δακνόμενοι, &c. Quod verò decimi capitis loco habetur medicamentum, ad finem illius ſubiici debet, non peculiari capite, ſed ad ſtellionis morſum pertinens. De quo vt nequis dubitet, habet omnia hæc hoc modo (velut dixi) Aëtius lib.13.cap.12.

IN CAPVT VNDECIMVM.

Col.539.lit.E. *Album apparet ulcus, dilaniatis membranis neruoſis.* Græcè legitur λευκὸν φαίνεται τὸ ἕλκος, ῥαξαινομένης εἰς ὑμένας νευρώδης. Quæ verba nullam certam ſententiam exhibent. Ego itaque ex Aëtio colligo legendum eſſe, ἀναξαινομένων τῶν ὑμένων νευρωδῶν, ſicut conuerti.

IN CAPVT DVODECIMVM.

Col.540.lit.D. *Aliud ex libris Lyci pharmacum ad uiperæ morſus accommodatum, Myrrhæ, caſtorĳ, piperis, portulacæ, ſingulorum drachmam unam, ſeminis anethi acetabulum, paſſo trita dato.* Hoc medicamentum vt breue eſt, & pauca ſimplicia recipit, ita pernicioſè corruptum eſt in Pauli Græcis exēplaribus, vbi σανδαράχης vox pro ἀνδράχνης voce legitur. Nec vero integrè apud Dioſcoridem habetur, ſed ita tamen vt ſi eius lectionem ſequaris, non tantum periculum incurras. Itaque & Pauli & Dioſcoridis Græcam lectionem adſcribam, vt iudicari poſſit vtra magis ſit recipienda. Paulus ſic habet, Ἄλλο ἐκ τῶν Λύκου φάρμακον ἐπιτετευγμένον ἐπὶ τῶν ἐχεοδήκτων, σμύρνης, καστορίου, πεπέρεως, σανδαράχης, ἀνὰ < α΄. ἀνήθου σπέρματος ὀξύβαφον, λεάνας γλυκεῖ δίδου. Dioſcorides ſic, καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ φάρμακον ἀδοκιμεῖ ἐπὶ τῶν ὀφεοδήκτων, ὃ περιέχει σμύρνης, καστορίου, πεπέρεως, ἀνδράχνης ἄνθους καὶ σπέρματος ὀξυβάφου τὸ ἥμισυ. ταῦτα πάντα λέαινε ἐν γλυκεῖ κρητικῷ. Primùm itaque in Paulo ſandaracha falſò legitur, pro andrachne, id eſt portulaca. Nam etiamſi Dioſcorides non apertè ἀνδράχνης vocem haberet, tamen nemo (arbitror) ita inconſideratus eſſet vt in medicamentū quod antidoti vice contra viperæ morſum exhibetur, admiſceret medicamentum vrendi vim habens, velut arſenicum ſiue auripigmentum, & quod infrà inter venena refertur: & alioqui ſcriptionis vicinitas fecit vt altera vox pro altera ſupponeretur. Deinde quatuor medicamentorum pondus Paulus drach.1. præſcribit, & quintum addit anethi ſemen, quod acetabuli menſura ſumēdum ſit. Dioſcorides verò quatuor tantùm medicamenta præſcribit, niſi portulacæ ſemen & florem pro duobus ſupputare velis: anethi certè ſemen penitus non habet. Atque hic vt alteram lectionem corruptam eſſe certum eſt, ita vtra recta ſit, non ſatis conſtat: quum ob ſimilitudinem quandam ἄνθους καὶ σπέρματος voces ſupponi potuerint pro ἀνήθου σπέρματος apud Dioſcoridem, aut viciſſim hæ pro illis apud Paulum. Pauli tamē lectionē interim ſequuti ſumus, donec melior lectio ſe nobis obtulerit.

Ibid. lit.E. *Pulli gallinacei diſſecti, & calidi impoſiti, ac frequenter permutati.* Hoc loco in Græcis exemplaribus vox ἐπιπλασσόμενοι falſò ſuppoſita pro recta ἐπαλλασσόμενοι, totam ſententiam corrumpit. Sic ergo rectam lectionem repones: τῶν ὀρνίθων οἱ νεοσσοὶ ἀναπτυσσόμενοι, καὶ ἐπιτιθέμενοι θερμοί, καὶ συχνῶς ἐπαλλασσόμενοι, id eſt frequenter permutati.

IN CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Ibid.lit.G. *Dryinus, uelut Galenus ait.* Hæc ſunt apud Galenū libro De theriaca ad Piſonem ad verbum, niſi quod verba, λέγουσι τοῦτον μοχθηρὸν ὄζειν πάνυ, (id eſt hūc peſſimè olere dicunt) in Galeno aliter leguntur hoc modo, λέγουσιν αὐτὸν νομίζειν μοχθηρὸν εἶναι πᾶν τὸ εὔφραντον, id eſt dicunt ipſum omnem gratum odorem, prauum eſſe exiſtimare. Et poteſt veriſimile videri, vtranque lectionem conſiſtere, ac ſententiam rectam exhibere. Poteſt etiam in Paulo ὄζειν πάνυ, ex νομίζειν πᾶν corruptum eſſe, ita vt voces τὸ εὔφραντον interciderint.

IN CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Col.541.lit.B. *Ab hæmorrhoo commorſis uehementes circumcirca incidunt dolores, qui breues penitus & anguſtas reddunt corporis raritates.* Græca exemplaria ſic habent, τοῖς δὲ ὑπὸ αἱμόρρου δηχθεῖσιν ἰσχυραὶ περιωδυνίαι ἐμπίπτουσι. βραχέα δὲ παντελῶς καὶ στενὰ παρέχουσι τὰ ἀραιώματα. Appellat autem Paulus ἀραιώματα corporis raritates, quæ eiuſdem cauitatibus ſiue cauis locis ac partibus opponuntur. Sic ſanè etiam ſuprà lib.3.cap.70. vſurpauit, & cauitates cum raritatibus coniunxit, dum dixit, ποτὲ μὲν ἐν τῇ κοιλότητι τοῦ κύτους ἀπολαμφθέντων τῶν πνευμάτων, ποτὲ δὲ ἐν τοῖς ἀραιώμασι τοῦ τῆς μήτρας σώματος, id eſt quandoque in cauitate ſpatii ipſius flatibus concluſis, quandoque in raritatibus corporis ipſius vteri. Dioſcorides τὰ στόματα habet pro τὰ ἀραιώματα, quem qui ſequuntur, & ſic quoque in Paulo legunt, ſententiam penitus obſcurant, quæ nunc, ſi modò quis ἀραιώματα vocem aſſequatur, euidens eſt & aperta, nimirum raritates & raras corporis partes contrahi, & anguſtas reddi præ afflictionum continuitate, ab hæmorrhoi morſu.

Ibid.lit.C. *Conſimiliſque corporis totius habitus conſequitur, uelut in hydropicis, propter aſſiduam potus ingeſtionem.* Aldinus codex habet, παραπλησία τε τοῦ ὅλου ὑφηγήματος παρακολουθεῖ, &c. Baſilienſis, παραπλησία τε τοῦ ὅλου συγκρίματος παρακολουθεῖ, &c. Et rectè quidem συγκρίματος vox legitur pro corporis concremento. Sed deeſt vox ἕξις, vt ſic legatur, παραπλησία τε τοῦ ὅλου συγκρίματος ἕξις παρακολουθεῖ. Sed & ſic deeſt adhuc quid quo ſignificetur cuinam ſimilis ſit corporis ille habitus, atque hoc puto eſſe has voces, τῇ τῶν ὑδρωπικῶν, ex Aëtii lib.13.cap.22.

Ibid.lit.E. *Plantaginem, hyſſopum, allium album, &c.* Græcè ſic, ἀρνόγλωσσον, ὕσσωπον, σκόρδον λευκόν. Verùm inuenio qui pro λευκὸν voce legerit in ſuo exemplari ἐλαφόβοσκον, ita vt non ad allium pertineat vox λευκόν, ſed ſuppoſita ſit pro ἐλαφόβοσκον. Sed & quod mox ſequitur, Aut alliū cum irino, hoc eſt ἢ σκόρδον μετὰ ἰρίνου, in illo exemplari ſcordium legitur. Nihil tamen horum mutaui, iudicio eorum qui vſuri ſunt hæc permittens.

IN CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Col.542.lit.A. *Tres aſpidis ſpecies Galenus eſſe dicit.* Hæc in lib. De theriaca ad Piſonem habentur, & nota eſt alioqui etiam hiſtoria de Cleopatra. Nec verò hoc capite quicquam deeſt quod ex Dioſcoride ſit petendū aut adſcribendum. Sed omnia quæ Dioſcorides habet, etiam Paulus tradit diſtinctius & meliori ordine, vt nihil quæri amplius poſſit, ſi ſaltem in fine capitis γάλα βοός in αἷμα βοός, iuxta Dioſcoridis lectionem mutetur.

IN CAPVT VICESIMVMTERTIVM.

Ibid.lit.H. *Vtitor ad uiperæ morſum, uelut dictum eſt, drach.II. cum aceti cyat.I. Secunda die drach. IIII, cum aceti cyath.II. Tertia drach.VIII. cum aceti cyath.III.* Horum verborum lectio penitus corrupta eſt in exemplaribus Græcis, hoc modo, χρῶ ἐπὶ τῶν ἐχεοδήκτων ὡς εἴρηται, < β΄, μετ᾽ ὄξους κυαθ. α΄. τῇ δὲ τρίτῃ < β΄. μετ᾽ ὄξους Κυ γ΄. dictum autem eſt ab ipſo de teſtudinis ſanguinis vſu ſuprà cap.12. ad viperæ morſum: verùm quia modū & pōdus iſthic nō præſcripſit, iam hoc facit. Quia verò neque hic ex corrupta lectione id aſſequi datur, nos Aëtii lectionē ſequuti expreſſimus. Quū enim in multis

aliis locis eadem aut similia tradant, videntur etiam hoc loco non diuersa prodidisse. Sic ergo Pauli lectionem ex Aëtio lib.13.cap.24. repones, ἐγὼ ὅπιον ἔχεσθαι ὡς εἴρηται < β'. μετ' ὄξους KΨ α'. τῇ δὲ δευτέρᾳ < η'. μετ' ὄξους KΨ β'. τῇ δὲ τρίτῃ < η'. μετ' ὄξους KΨ γ'.

IN CAPVT VICESIMVMSEPTIMVM.

Col.543.lit.F. *Expleta enim appetentia, de cætero facilè deprehenduntur qualitates.* Græca exemplaria sic habent, ἀποπληρωθείσης γὰρ τῆς ὀρέξεως δυσκατάληπτοι γίνονται αἱ λοιπαὶ ποιότητες. Nec video cur quis aliorum exemplarium lectione inductus, ἀκαταλήπτοι legere malle debeat quàm δυσκατάληπτοι. Docet enim Paulus præcauere venena, vitanda esse edulia condita, id est τὰ καρυκευμένα ab ἀρτύω, non vt Dioscorides falsò habet κατηρτυμένα, à καταρτίζω: vitandas omnes qualitates intentas, dulcem videlicet salsam & acidam. At si quis famelicus aut sitibundus ad cibum aut potum accipiendum accedat, is præ nimia appetentia non facilè deprehenderit ipsorum qualitates. Si verò aquæ quod satis est præsumat, iam expleta inde illa nimia appetentia, de cætero facilè deprehendet singulorum qualitates, atque sic ipsas vitabit, & à se reiiciet. Deinde ἀκατάληπτοι vox non habet eam significationem vt denotet nō corripi, aut difficulter corripi à stomacho qualitates: sed quia Dioscorides ἀπαθῶς habet pro δυσκαταλήπτως, nec viderent quomodo concordem vtriusque lectionē facerent, ad hoc deuenerunt vt illam significationem ἀκατάληπτοι voci attribuerēt, quasi idem ἀπαθῶς & ἀκατάληπτοι voces significarent. Ego verò neque ἀπαθῶς vocem apud Dioscoridem rectè legi puto, sed ἀπρεπῶς legendum esse coniecto, vt accipiamus, Expleta iam appetentia, de cætero minimè immutari qualitates, atque ideo facile deprehendi, velut etiam expositione prima in posteriorem librum Dioscoridis De lethalibus medicamentis ostendi.

IN CAPVT VICESIMVMOCTAVVM.

Col.544.lit.D. *Ex odore quidem & amaritudine papaueris succum.* Græca exemplaria habent, ἐκ μὲν γὰρ τῆς ὀσμῆς καὶ πικρίας, κώνειον, id est cicutam. hoc est κώνειον pro μηκώνειον. Non esse autem κώνειον (id est cicutam) legendum, indicat Dioscorides, qui apertè μηκώνειον (id est papaueris succū) habet. Habere autem papaueris succum insignem amaritudinem, & odorem qui latè diffunditur, idem Dioscorides testatur, & Paulus infrà cap.42.

Ibid.lit.E. *Nerij quod & rhododendron & rhododaphne appellatur flores, marrubij succus.* In Græcis falsò legitur hîc πρασίου pro πρασίου, & πρασίου χυλόν, id est porri succum, pro πρασίου χυλός, id est marrubii succus. Sic enim etiam Dioscorides libro 6. habet, & lib.3. de marrubii succo testatur. Sed & mox κέδρου τῆς βεθονικῆς legendum est ex eodem Dioscoride, & non ἰουθονικῆς.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Col.545.lit.C. *Post uomitiones autem infundere oportet per clysterem, &c.* In Græcis exemplaribus hîc falsò legitur, μετὰ δὲ τὰ ἐδέσματα, id est post cibos. Legendum enim est μετὰ τὰ ἐμέσματα, id est post vomitiones. indicat id claris verbis Dioscorides, καὶ μετὰ τὸ κομίσασθαι τὰ πλεῖστα διὰ τῶν ἐμέτων, ἐνιέναι δὲ κλυστῆρος, &c. Sed & in Galeno aliquoties ἐδέσματα supposita pro ἐμέσματα, nuper sustuli ex Græcis pariter ac Latinis codicibus nostræ editionis. Velut verbi causa in libro de atra bile, non longè à principio, ἐδεσμάτων habetur falsò pro ἐμεσμάτων.

IN CAPVT TRICESIMVMPRIMVM.

Ibid.lit.D. *Qui buprestim hauserunt, nitroso nitro simile quid in gustu percipiunt.* In Græcis exemplaribus deest hîc vox νίτρῳ, ex Dioscoride & Nicandro restituenda, & legendum, τοῖς δὲ βούπρηστιν πεπωκόσι, δοκεῖ κατὰ τὴν γεῦσιν ὅμοιόν τι βρωμῶδες νίτρῳ συνίστασθαι. Deinde ad finem capitis vbi conuerti, Declinante verò acuminis periculo, melius habent ex palmularum Thebaicarum esu, aut earundem tritarum potu cum lacte, aut vino mulso. Hæc verba in totum desunt in Aldino exemplari, in Basiliensi verò confusè ac præposterè adscripta. Tu ergo sic rectam lectionem restitue, παρακμάζοντος δὲ τοῦ κατ' ὀξύτητα κινδύνου ὠφελοῦνται Θηβαϊκὰς βαλάνους ἐσθίοντες, ἢ λελεασμένας σὺν γάλακτι πίνοντες ἢ οἰνομέλιτι. Ex Dioscoride.

IN CAPVT TRICESIMVMSECVNDVM.

Ibid.lit.E. *A salamandra accepta consequitur linguæ inflammatio, & mentis impedimentum.* Græca exemplaria habent hîc, λαλιᾶς ἐμποδισμός, id est loquelæ impedimentum. Verùm quum non ita graue malum sit sermo impeditus velut mens impedita, fieri potuit vt λαλιᾶς vox supponeretur pro διανοίας voce, quam Dioscorides & Nicander & Aëtius 13. cap. 52. habent, quos & nos sequuti, διανοίας ἐμποδισμὸς hoc Pauli loco legimus.

IN CAPVT TRICESIMVMTERTIVM.

Ibid.lit.G. *Eruca pini haustæ, statim dolor circa os & palatum consequitur.* In Græcis hîc deest verbum παρακολουθεῖ, quod adscribendum est ex Dioscoride.

IN CAPVT TRICESIMVMQVARTVM.

Ibid. *Sapor similis piscibus uirosis.* In Græcis falsò habetur γεῦσις ὅμοια ἰχθύος βρωμώδης. Legendum enim est vt Dioscorides habet, ἰχθύσι βρωμώδεσι. Quod verò mox conuerti, Sudorem excludunt graueolentem. Comitatur etiam vomitus biliosus, aliquando sanguine mixtus: in Græcis mancum est. exciderunt enim aliquæ voces, quæ restituendæ sunt ex Dioscoride hoc modo, ἱδροῦσι δὲ δυσώδη. παρέπεται δὲ αὐτοῖς καὶ ἔμετος χολώδης, ἔσθ' ὅτε αἵματι μεμιγμένος. Et mox, Danda etiam cyclamini radix, &c. in Græcis legitur πευκεδάνου ῥίζαν. Sed cyclamini legendum esse ex Dioscoridis libro secundo de lethalibus medicamētis capite octauo constat, itémque libro secundo de mate.med. capite centesimo quinquagesimo, vbi de cyclamini radice hæc verba habet, πίνεται δὲ πρὸς τὰ θανάσιμα μετ' οἴνου, μάλιστα πρὸς λαγωὸν θαλάσσιον. Et rursus, Sed & cancros fluuiatiles solùm in cibo admittunt, Græcè legitur, καὶ καρκίνοις τε ποταμίοις μόνον ἐὰν αἱ ἔχοντες προσιέγκασθαι, vt videlicet repetatur vox δοτέον, & accipiamus dandos esse cancros fluuiatiles, si modò admittant. At non esse genuinam hanc sententiam, ex Dioscoride constat, qui dicit sic, Quum nullum piscem admittant, solos fluuiatiles cancros coctos edunt. Hanc autem sententiam etiā hîc habebimus, si particula ἐὰν tollatur, & τε in δὲ commutetur, hoc modo, καὶ καρκίνοις δὲ ποταμίοις μόνον αἱ ἔχονται προσιέγκασθαι.

IN CAPVT TRICESIMVMQVINTVM.

Col.546.lit.B. *Ex multo uini meraci potu. Item radicis harundinis, &c.* Græca exemplaria falsò habent λαμβάνοντες εὔκρατον πολυπόματα καλάμων ῥίζης, &c. Legendum enim ex Dioscoride & Aëtio, λαμβάνοντες ἄκρατον πολὺ, καὶ καλάμου ῥίζης. Et mox pro συμπόμας legendum est συνπίνως.

IN CAPVT TRICESIMVMSEXTVM.

Ibid.lit.C. *Eijcit autem ipsas muria si sorbeatur, & succus cyrenaicus, aut folia silphij, aut betæ cum aceto, aut nix cum posca pota.* Hæc partim desunt, partim corruptè leguntur in Græcis exemplaribus. Restituantur ex Dioscor. Galeno libro secundo antid. & Aëtio, in hunc modum, ἃς ἐκβάλλει ἅλμη καταρροφουμένη, ὀπὸς κυρηναϊκὸς, ἢ φύλλα σιλφίου, ἢ τεῦτλον σὺν ὄξει, ἢ χιὼν σὺν ὀξυκράτῳ πινομένη.

Ibid.lit.C. *Eas uerò quæ gutturi affixæ sunt extrahes si in solium calidum ad collum usque desidere iubeas, & aquam frigidam ore detinendam præbeas.* Hæc in Aldino exemplari sic leguntur, τὰς δὲ τῷ βρόγχῳ προσφυείσας, ἐμβιβάσας εἰς ἔμβασιν θερμὸν ἀλεύρον, δοὺς τι ψυχρὸν τῷ σώματι διακρατεῖν, ἐξέλξεις. In hac lectione duæ voces θερμὸν ἀλεύρον corruptæ, fecerunt vt etiam aliqui Dioscoridis interpretes veram illius lectionem mutarent ac peruerterent, & lupinorum farinam iniiciendam esse conuerterent. Legendum itaque est εἰς ἔμβασιν θερμὴν ἄχρι τραχήλου, velut Aëtius expressè habet lib.13.cap.56. Dioscorides tamen voces ἄχρι τραχήλου non habet.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMTERTIVM.

Col.547.lit.D. *Carpasi succus potus.* Græca exemplaria falsò habent τῆς καρπησίας ὀπὸς, pro τῆς καρπάσου ὀπός. Quid autem sit carpasi succus,& quòd aliud sit à carpesio siue carpesia,in commentariis medicis docui, & expositione decimanona,in posteriorem librum Dioscoridis de lethalibus medicamentis.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEXTVM.

Col.548 lit.A. *Aut resinæ terebinthinæ,aut nardi,aut castorij,aut silphij,singulorũ obolus cum uino. Conueniunt eti ĩ nucis regiæ, &c.* Græca sic legenda sunt ac distinguenda ex Aëtio & Dioscoride, ἢ ῥητίνης τερμινθίνης, ἢ νάρδου, ἢ καστορίου, ἢ σιλφίου, ἑκάστου ὀβολὸς σὺν οἴνῳ· ἁρμόζουσι καὶ οἱ τῆς βασιλικῆς καρύας, &c. quanquã ꝫ pro ἢ habeat Aëtius,vt coniunctim illa accipienda esse intelligamus,quod etiam in Dioscoride reddidi ac conuerti.Quod verò sequitur ἢ ῥητίνης καὶ καστορίου, καὶ πηγάνου, ἑκάστου < α'. ὁμοίως χαμελαίας < β'. apud Dioscoridem corruptè legitur, ita vt duo medicamenta, hoc & præcedens in vnum coaluerint,quæ siquis separare velit, Paulum hìc præuium habet. At apud Galenum lib. 2.antidot. Ex quatuor his, resina videlicet,castorio,ruta & chamelæa vna compositio paratur,ponderibus tamen auctis,hoc modo,χρηστέον δὲ τῇ τοιαύτῃ σκευασίᾳ. πηγάνου < ς'. ῥητίνης < δ'. καστορίου β'. χαμελαίας β'. ταῦτα τρίψας, καὶ ὄξει θερμῷ διαλύσας πότιζε. Sed hoc tamen celare nolo,in Græcis Galeni exemplaribus hactenus lectum fuisse χαμαιλέοντος κοχλιάρια γ'. id autem ex Dioscoride ac Paulo à nobis mutatum esse in χαμελαίας < β'. Videtur etiam interpres chamæleonis vocis lectionem suspectam habuisse,aut aliud exemplar sequutus esse. vertit enim,Chamæpityos cochlearia tria.Sequitur mox, Aut thapsiæ succi drach.II.cum aqua mulsa.Dioscorides tamen pro θαψίας voce,ἀψινθίου habet. At de absinthii cremore antea mẽtionem fecit,vt hìc de succo non videatur repetiuisse: & thapsiam legendum esse non dubitem,si drachmarum duarum põdus non nimiũ esset.Dioscorides enim lib.4.expressè dicit, Radicis thapsiæ obolos IIII.dari,succi obolos III.liquoris obolum I.Et Paulus ipse infrà capite de cerussa thapsiæ aut scammoniæ obolos III.cum aqua mulsa exhibet. Proinde cautos esse conuenit talibus vsuros,quæ quum prosint aliàs, nimio vsu lædere possunt: qualis est etiam thapsia, quam infrà cap.64. Paulus etiam inter venena recenset.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM SECVNDVM.

Col.549.lit.A. *Oportet autem post eductionem ipsius,cum uino absinthite bibendum ipsis exhibere cinnamomum,aut myrrham,aut nardum Celticam,quam aliqui saliuncam uocauerunt.* Græcorum exemplarium lectio corrupta est hoc modo, δεῖ δὲ μετὰ τὸ ἐξαιρεθῆναι αὐτοὺς ποτίζειν μετ' οἴνου ἀψινθίῳ καὶ κινναμώμῳ, ἢ σμύρνῃ νάρδῳ κιλικίᾳ, ἣν ἔνιοι ἰσάτιν ἐκάλεσαν. Legendum autem est ex Dioscoride sic, δεῖ δὲ μετὰ τὸ ἐξαιρεθῆναι, αὐτοὺς ποτίζειν μετ' οἴνου ἀψινθίτου κινναμώμῳ, ἢ σμύρνῃ, ἢ νάρδῳ κελτικῇ, ἣν ἔνιοι ἀλιουγγίαν ἐκάλεσαν. Legitur tamen etiam in Dioscoride falsò σερίνην pro ἀλιούγγιαν. Quòd autem nardus Celtica appelletur ἀλιούγγια (id est saliunca) testatur Dioscorides lib.1.cap.7. Sed & Scribonius cap.195. De pharica sic ait, Adiuuantur verò læsi ab eo,saliunca(id est nardo syluestri)quamplurima ex vino sæpius data. Ex quibus locis etiam id indicatur,non Ciliciã, sed Celticam nardum legendam esse,& neque isatin,neque serinen eam appellari. Quanquam Nicander in Alexipharmacis Ciliciam nardum,ad pharicum probet.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMQVARTVM.

Ibid.lit.D. *Commodat ipsis & gallinarum stercus in posca potum.* Græca exemplaria habent ὠφελεῖ δὲ αὐτοὺς καὶ ἀλεκτορίδων ὠὰ ἀφεψόμενα, καὶ ἐν ὀξυκράτῳ πινόμενα, id est commodant ipsis gallinarum oua cocta, & in posca pota. At oua gallinarum huc non facere,sed ipsum gallinaceum stercus,ex Aëtio constat,qui lib.13.cap.73. Philagrium citat his verbis, Ceterùm Philagrius gallinaceum stercus album,inquit, exhibemus ex posca aut aceto mulso. huius enim manifestũ habemus experimentum, quòd ad fungorum strangulationes auxilietur.In Dioscoride tamen item oua leguntur his verbis,βοηθεῖ δὲ αὐτοῖς ἀλεκτορίδων ὠὰ σὺν ὀξυκράτῳ πινόμενα. Non tamen putandum est Paulum falsam Dioscoridis lectionẽ sequutũ transcripsisse, quasi qui ignorarit gallinaceũ stercus ad fungos cõmodare. Nã & hoc nouit,& lib.7.expressè docuit,domesticarũ gallinarũ stercus ex aceto mulso,aut aceto, aut vino mulso potũ, facere vt strãgulantes fungos renouent qui illos in cibo acceperũt:& haud dubiè etiã hoc loco rectè scripsit,sicut etiã legi debet,hoc modo,ὠφελεῖ δὲ αὐτοὺς καὶ ἀλεκτορίδων ἀφόδευμα ἐν ὀξυκράτῳ πινόμενον. Sed aliquis qui aut legere non posset, aut non intelligeret, ἀφόδευμα vocem in ὠὰ ἀφεψόμενα mutauit,& particula καὶ addita, & πινόμενον voce in πινόμενα transmutata, sententiam sibi placentem,sed falsam,& à re medica proposita alienam,effinxit:id quod etiam alius in Dioscoride fecit, vbi tamen ὠὰ simpliciter pro ἀφόδευμα supposita,omnes interpretes deceperunt.

Ibid.lit.D. *Et atramentum sutorium cum aceto.* Græcè legitur,καὶ χαλκοῦ ἄνθος σὺν ὄξει,id est,Et æris flos cum aceto. Videtur autem legendum esse(velut Dioscorides habet)καὶ χάλκανθος σὺν ὄξει,sicut conuertimus.Et ob scripturæ vicinitatem sæpe hic error committi solet, vt alterum pro altero supponatur, velut etiam in commentariis medicis ostendimus.Quòd autem atramentum sutorium ad fungos acceptos commodet,Dioscorides lib.5.dixit his verbis,ἐμέτους τε κινεῖ,καὶ μύκητας λαβοῦσι βοηθεῖ σὺν ὕδατι ποθέν.Habet tamen etiam Scribonius æris florem pro atramento sutorio cap.198. ad fungos.adiuuat & nitrum aceto dilutum & datum,eodémque modo æris flos datus.Sed & hic locus indicio est Scribonium Græcè scripsisse,& eius interpretem,χάλκανθον æris florem vertisse: de qua re multa in commentariis medicis produxi,quorum paulo antè mentionem feci.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMQVINTVM.

Ibid.lit.E. *Et rubi succus cum aceto.* Ita habet posterior editio,& Dioscorides, καὶ βάτου χυλὸς σὺν ὄξει, & fieri potest vt καὶ βατράχου voces in Aldina cognitæ sint ac suppositæ pro καὶ βάτου χυλός. Aëtius tamen ἀμάραντον habet. Mox quod conuerti, Fluida ac graueolẽtia per sedem reddi solẽt,in Græcis legitur κοπρώδη καὶ δυσώδη, id est stercoracea & graueolentia,sed Dioscorides ῥοώδη legit,quem sequi malui.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMSEXTVM.

Ibid.lit.G. *Qui lac coagulatum sumpserunt,his aceruatim ingens suffocatio imminet.* Græcè legitur ἐμπνιγμὸς ἄθροον: sed distinguendæ sunt voces,& ἀθρόος legendum,velut conuerti.Quod autem dicit Paulus coagulum velut antidotum exhiberi aduersus lac coagulatum haustum,eius rationem reddit Aëtius lib. 13. cap.75. Etenim coagulum, inquit,recenti lacte iniectum,ipsum cogit & inspissat:id verò quod iam coactum est,ex natura sua dissoluit.Atque hoc est quod etiam Dioscorides dicit,κοινῶς δὲ πᾶσα πυτία πήσσει μὲν τὰ διαλελυμένα, λύει δὲ τὰ συνεστῶτα. Ad idem etiam mox subdit,exhibendum esse lixiuium pileatorum,(id est eorum qui pileos faciunt)& appellat hoc κονίαν πιλοποιητικήν,sicut etiã suprà lib. 3. cap.2.& infrà lib.7.cap.17.in emplastro ex lapide Asio,ὕδωρ πιλοποιοῦ, id est aquam pileatoris siue pileatoriam idem vocat:hoc est eam aquam qua lanæ abluuntur, dum spissantur & ad pileos parantur. Eandem etiam hoc loco Dioscorides præscribit,πιλοποιητικὴν κονίαν itidem appellans,magno omnium Dioscoridis interpretum & aliorum tormento,donec ex vetusti exemplaris lectione,non πηλοποιητικὴν per η,sed πιλοποιητικὴν per ι scribendum esse compertum est. Sed de hac re pluribus in commentariis medicis egimus.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMSEPTIMVM.

Col.580.lit.A. *Ex uini mulsi assiduo potu.* Græca exemplaria habent ὑπὸ ὑδρομέλιτος,id est aquæ mulsæ: sed nos Dioscoridem & Aëtium sequuti vinum mulsum conuertimus,& procliue fuit οἰνομέλιτος vocem in ὑδρομέλιτος conuertere.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMOCTAVVM.

Ibid.lit.B. *Et origanus aut thymus cum lixiuio, aut aceto, aut passo. Oportet autem & his maluæ decoctum per clysterem infundere.* Græca malè distincta,& partim corrupta,ex Dioscoride & Aëtio sic emendata leges,καὶ ὀρίγανος ἢ θύμος σὺν κονίᾳ,

ἢ ὄξει, ἢ γλυκεῖ. δεῖ δὲ καὶ τούτοις ὑποκλύζειν τῷ τῆς μαλάχης ἀφεψήματι.

IN CAPVT SEXAGESIMVM PRIMVM.

Ibid.lit.F. *In his conuenit post uomitum, hormini syluestris semen cum uino potum, myrrhæ obol. III. absinthium, hyssopũ, aut apij semẽ, aut piper, aut ligustri flos cum uino.* Hoc loco Græca pro ὁρμίνου habẽt falsò θερμίνου. Deinde habẽt σμύρνης < ή. nos ex Aëtio & Nicandro fecimus obolos III. postea ἀψινθίου & ὑσσώπου voces, ex iisdem in ἀψίνθιον & ὕσσωπον mutauimus. Et tandem κυπέρου ἄνθος ex Dioscoride & Nicandro in κύπρου ἄνθος conuertimus, nisi fallit nos Nicander qui κύπρου τε βλαστεῖα νεανθέα dixit, vt eo versus loco κυπείρου vox legi non possit. De myrrhæ enim pondere nimis aucto, & de aliis quæ falsò lecta commutauimus, dubium non est.

IN CAPVT SEXAGESIMVM QVARTVM.

Col.551.lit.A. *Ex quorum numero est & syluestris ruta, & melanthium, & recentes pappi. Sunt autem flores spinæ quæ cactos appellatur.* Hæc verba in Græcis exemplaribus sic leguntur, ὧν ἐστὶ τό, τε ἄγριον πήγανον, καὶ τὸ μελάνθιον, καὶ οἱ νεαροὶ πάπποι. ἄνθη δέ ἐστιν ἀκάνθης τῆς καλουμένης κάκτου. Et reliqua quidem rectè habent: verùm qui sint recentes illi pappi, spinæ illius quæ cactos appellatur, Dioscoridis corrupta lectio ambiguum fecit, in quo pro πάπποι voce, leguntur πηγανοί, & pro κάκτου habetur ἄξου, separata etiam à præcedentibus περὶ ἄξου tractatione, id quod etiam interpretes partim animaduerterũt, & Dioscoridis conuersionem Paulum sequuti expresserunt. Quæ igitur sit spina appellata cactos, & qui eius pappi, Theophrastus lib.6. De plantis tradit, cuius verba quia in Græcis codicibus manca & corrupta leguntur, integra adscribam, Ἡ δὲ κάκτος καλουμένη, περὶ σικελίαν μόνον, ἐν τῇ ἑλλάδι δὲ οὐκ ἔστιν. ἴδιον δὲ παρὰ τὰ ἄλλα τὸ φυτόν. ἀφίησι γὰρ εὐθὺς ἀπὸ τῆς ῥίζης καυλοὺς ἐπιγείους· τὸ δὲ φύλλον ἔχει πλατὺ καὶ ἀκανθῶδες. καλοῦσι δὲ τοὺς καυλοὺς, κάκτους. ἐδώδιμοι δέ εἰσι περιλεπόμενοι, μικρὸν ὑπόπικροι, καὶ θησαυρίζουσιν αὐτοὺς ἐν ἅλμῃ. ἕτερον δὲ καυλὸν ὀρθὸν ἀφίησιν, ὃν καλοῦσι πτέρνικα. γίνεται δὲ καὶ οὗτος ἐδώδιμος, πλὴν ἀθησαύριστος. τὸ δὲ περικάρπιον, ἐν ᾧ τὸ σπέρμα, τὴν μὲν μορφὴν ἀκανθῶδες, ἀφαιρεθέντων δὲ τῶν παππωδῶν σπερματίων, ἐδώδιμον καὶ τοῦτο καὶ ἐμφερὲς τῷ τοῦ φοίνικος ἐγκεφάλῳ. καλοῦσι δὲ αὐτὸ σκαλίαν. In his verbis quum tradat Theophrastus lanuginosa semina auferẽda esse, si quis περικάρπιον (quod fructum Theodorus vertit) edere velit, satis declaratur qui sint pappi siue lanugines spinæ cacti, quos non negligendos esse Paulus monet, vt qui aliquando pericula inducunt, etiamsi parum lædere videantur. Cæterùm Athenæus lib.2. Δειπνοσοφιστῶν, Theophrasti verba relata citans, sententiam etiam suam addit, quid de cacto sentiat, nimirum cacton illam esse Romanis dictam carduum, & eam adeò quæ κινάρα Græcis appelletur, & κάρδον ac κάκτον idem esse, duabus saltem literis immutatis. Verba eius hæc sunt, τίς δὲ τούτοις οὐχὶ πειθόμενος, θαρρῶν ἂν εἴποι τὴν κάκτον εἶναι ταύτην τὴν ὑπὸ ῥωμαίων μὲν καλουμένην κάρδυον, οὐ μακρὰν ὄντων τῆς σικελίας, περιφανῶς δὲ ὑπὸ τῶν ἑλλήνων κινάραν ὀνομαζομένην. ἀλλαγῇ γὰρ δύο γραμμάτων, κάρδος καὶ κάκτος ταὐτὸν ἂν εἴη.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI
Dolabellarum in Paulum AEginetam liber sextus.

IN CAPVT SECVNDVM, & TERTIVM, & QVARTVM.

QVIDAM *uerò etiam ipso osse ŭsto, squamam paruam excidere faciunt.* In Græcis ἐμπίπτειν legitur falsò pro ἐκπίπτειν, id est excidere: sicut etiam sequenti cap.3. μᾶλλον pro μόνον falsò habetur, vbi cõuerti, Reliqua quidem similiter habet, tumor autem solùm durior est. Nam μᾶλλον σκληρότερος, pro μόνον σκληρότερος Græcè legitur, & mox linea sequenti quinta τοῦ ὑγροῦ falsò legitur pro τὸ ὑγρόν. Sicut etiam cap.4. sequenti falsò habetur, τό, τε ὄργανον ἐγχυρήσῃ τὸ ὀστέον, pro ἐσχυρήσῃ τῷ ὀστῷ. Sed hæc & alia minutiora ex nostra translatione cognosci poterant, nisi essent qui de omnibus rationem expetant, quod tamen est præter nostrum institutum.

IN CAPVT QVINTVM.

Col.552.lit.G. *Et siquidem tenue fuerit, hamulo cæco id extentum & obtortum, per totum penitus excidemus, ita ut etiam pars ipsius apprehendatur.* Hic locus in Græcis exemplaribus sic legitur, καὶ εἰ μὲν λεπτὸν εἴη, τῷ τυφλαγκίστρῳ ἐπανατείναντες καὶ περιστρέψαντες, ὑφ' ἓν ἐκτέμωμεν, ὥστε καὶ μέρος αὐτοῦ λαβεῖν. Significat enim ὑφ' ἓν idem quod διαπὰξ & διαμπὰξ, quibus infrà in hoc libro aliquoties vtitur. Velut cap.35, vbi itidem hanc circa vasa magna & tenuia distinctionem præscribit his verbis, εἰ δέ τι διαιρεθὲν ἀγγεῖον ἐπισκοτίζοι τῷ ἔργῳ, βρόχῳ διαλαβόντες αὐτό, ἢ διαπὰξ ἀποτέμωμεν, εἰ μὴ μεγάλα εἴη. διαπὰξ penitus & per totum dixit, sicut hoc loco ὑφ' ἓν, eadem significatione. Vult enim parua vasa ita dissecari penitus & per totum transuersim, vt etiam pars ipsorum apprehensa simul excidatur. Atque hæc est vera huius loci sententia & lectio, nulla facta verborum mutatione. Paulo pòst legendum est σαρκωτικοῖς ξηρίοις, non ξηροῖς. Sunt enim ξηρία peculiaria medicamenta arida in puluillos detrita, de quibus lib.7.cap.13.agit.

IN CAPVT SEPTIMVM.

Col.553.lit.F. *In his periscyphismum, id est incisionem circum scyphium, id est caluariam, adhibemus.* Περισκυφισμὸς sectio nomen inde habet quòd περὶ τὸ σκύφιον fiat. Est autem σκύφιον calua siue caluaria. Sic Paulus suprà lib.3.cap.22. ad impetuosam fluxionum ad oculos allationem, ὑπὲρ τὸ σκύφιον δὲ τῆς κατασκευῆς οὔσης. Et mox, εἰ δὲ διὰ βάθους ἐστὶν ὑπὸ τὸ σκύφιον τὸ ὑγρὸν ὑπάρχον, &c. Et rursus, σημεῖα δὲ τῶν ἔξω τοῦ σκυφίου ῥευμάτων. Et infrà lib. 7.cap. 16. κολλᾶται δὲ τῷ μετώπῳ ἐφ' ὧν οὐχ ὑπὸ τὸ σκύφιον τὸ ὑγρόν, ἀλλ' ἔξωθέν ἐστι. At huius scyphii mentio admonet me loci cuiusdàm Galeni, in quo σκυφῶνες vox supposititia & nihil significans legitur, cuius loci rectam lectionem & Græcis & Latinis codicibus nostræ editionis nuper restituimus. Quò verò ex hoc vno de multis aliis à nobis restitutis indicium quoddam studiosi habeant, emendationis ac lectionis nostræ hîc rationem aliquam reddemus. Locus est in anatomicis aggressionibus libro sexto non longè à fine, vbi περὶ οὐρητῆρος (id est de vrinario meatu) verba facit, quæ sic leguntur in Græcis codicibus, ὄψει τὴν φύσιν τοῦ κατ' αὐτὴν πόρου λοξοῦ τε ἅμα καθήκοντος εἰς αὐτήν, ἐπίβλημά τι τι κατὰ τὴν ἔνδον αὐτῆς χώραν ἔχοντος τοιοῦτον οἷον ἐπὶ τῶν περιστερεῶν οἱ καλούμενοι σκυφῶνες. Quæ verba in Latina translatione, tam sæpe à tam multis castigata ac reuisa, sic leguntur, Meatus in ea naturam inspicies, qui obliquus simul ad ipsam pertinet, & huiusmodi internæ ipsius regionis operculum sortitur, quale in columbariis scyphones appellati. At quis vnquam tradidit, aut cui lectũ est, quid sit in columbariis σκυφῶνες: quorum similitudo aliqua sit ad operculum illud vrinarii meatus. Ego itaque primùm quidem σκυφῶνες vocem falsò suppositam esse iudicaui: deinde etiam περιστερεῶν vocem falsam & supposititiam esse censui. Nam si pro columbario dicta esset, περιστερεώνων legi oportebat. Et neque sic tamen qui essent in columbariis scyphones satis cõstaret. Sed vt sint iam ambæ illæ voces falsæ ac supposititiæ, nondum tamen satis hoc ostensum est, si non melior & recta lectio producatur. Verùm vnde quis producat si non supperant meliora, & rectam lectionem habentia exemplaria? Mihi sanè illorum inopia, vnius ingenii ope nitendum fuit, cuius coniectura vsus, & pro σκυφῶνες legendum censeo σίφωνες, & pro περιστερεῶν legendum sentio ἐμπορήσεων, vt hæc sit genuina Galeni verborum lectio, quam tamen non diutius tolerari volo, vbi

quis meliorem protulerit, ὅμη τὴν φύσιν τοῦ κατ' αὐτὴν πόρου, λοξοῦ τε ἅμα καθήκοντος εἰς αὐτὴν, ἐπίβλημά τε τι κατὰ τὴν ἔνδον αὐτῆς χώραν ἔχοντος τοιοῦτον οἷον ἐπὶ τῶν ἐμπρήσεων οἱ καλούμενοι σίφωνες. Latina autem tranſlatio noſtra quam pro falſa repoſuimus hæc eſt, Meatus in ea naturam inſpicies, qui & obliquus ſimul ad ipſam pertinet, & huiuſmodi iuxta internã ipſius regionem operculum ſortitur, quale in incendiis fuſoria aquæ inſtrumenta, ſiphones appellari. Quòd autem Siphones, quorum vſus in incendiis ad aquam per ipſos hauriendam ac fundendam exiſtit tale intus operculum habeant quale hic Galenus vrinario meatui attribuit, res & experientia ipſa docet.

IN CAPVT OCTAVVM.

Col.554.lit.C. *Filo verò poſt ſubſectionem extracto.* Græcè habetur, τὸ δὲ ῥάμμα ὑποβάλλοντες μετὰ τὴν ὑποτομήν. Sed legẽdum ὑπολαβόντες, id eſt vbi extraxerimus. Paulo pòſt habetur τρισὶν ἢ τέτρασιν ἀφαῖς, ſed legendum eſt ῥαφαῖς. Non enim ad ſpongiarum vſum hæc verba referuntur, de quibus verbum ἀποσπογγίσαντες, quod præcedit, vſurpauit, ſed ad labia vulneris contrahenda per tres aut quatuor ſuturas.

Ibid.lit.G. *Et ouis lacti admixtis oculo infuſis mitigabimus.* Hæc verba Græci codices ſic habent, καὶ ὡς γάλακτι ἐγχύτῳ τὸν ὀφθαλμὸν παραμυθησόμεθα, id eſt, & velut lacte infuſo oculum mitigabimus. At hic loquendi modus non videtur ita aut Paulo aut aliis medicis Græcis familiaris eſſe, ſed potius huiuſmodi vt verba tranſponantur hunc in modum, καὶ ἐγχύτῳ τινὶ ὡς γάλακτι τὸν ὀφθαλμὸν παραμυθησόμεθα, id eſt, & quodam infuſo ſiue infuſili medicamento, velut lacte, oculum mitigabimus. Quare ſuſpecta eſt mihi vocum ὡς γάλακτι lectio, & (niſi penitus fallor) legenda eſt pro ipſa vna illa vox ᾠογάλακτι, vt (velut etiam reddidi) ouis lacti admixtis infuſis oculum mitigandum eſſe accipiamus. Nam Gal. lib 4. κατὰ τόπους, lac muliebre, & ſubtenuem ouorum liquorem, & adhæc fœnigræci tum ſuccum tum decoctum ad oculorum dolores & inflammationes mitigandas vehementer commendat. Proinde etiam Paulus lac & oua ſimul mixta adhiberi iuſſit, & ἐγχύτῳ voce adiecta declarauit ita mixturam ipſorum faciendam eſſe vt infuſile redditum ex ipſis medicamentum, commodè oculo infundi poſſet. Habetur autem vox ᾠόγαλα etiam lib. 3. cap. 42. in dyſenteriæ cura.

IN CAPVT NONVM.

Col.555.lit.B. *Velut in rebus deſperatis uſtionem per medicamentum adhibemus.* In Græcis verbum falſum ὑποροῦμεν legitur in Aldina editione: quod animaduertẽs Baſilienſis corrector ἀπoροῦμεν pro illo repoſuit: ſed neque hoc legi poteſt, quum verbum tranſitiuam ſignificationem ἐς τὴν καῦσιν habens requiratur: id autem haud dubiè eſt ὑπουργοῦμεν, id eſt adminiſtramus, adhibemus. Quòd verò mox pro ἀναγεαφῇ, legendum ſit ἀναῤῥαφῇ, & pro αὐτοῦ voce, αὐτὸ, tum res ipſa docet, tum ex tranſlatione ſatis cognoſci poteſt.

IN CAPVT DECIMVM.

Ibid. lit. D. *Et hæc aut ſponte, &c.* Græcè legendum καὶ ταύτης ἢ αὐτομάτως, &c. refertur enim ad vocem οὐλῆς, vt reſpondeat etiam ſequenti voci γεγενημένης. Mox quod reddidi, Si ſufficientem craſſitudinem palpebra habeat. Ipſam enim cicatricem diuidere oportet, &c. in Græcis ex tranſpoſitione ac deceſſione paucarum literarum corruptum ſic legitur, πάχος ἱκανὸν ἔχον τὸ βλέφαρον. οὐ δεῖ γὰρ αὐτὴν τὴν οὐλήν. Legendum autem integrè ſic, πάχος ἱκανὸν ἔχοντος τοῦ βλεφάρου. δεῖ γὰρ αὐτὴν, &c.

IN CAPVT VNDECIMVM.

Ibid.lit.F. *Sed & reliquam curationem uelut, &c.* Græca huius periodi verba corrupta ſunt, & deeſt vox vna ποιητέον. Sic enim legendum eſt, καὶ τὴν ἄλλην δὲ θεραπείαν ὡς ἐπ' ἀναῤῥαφῆς ποιητέον, πλὴν τοῦ τῶν ῥαμμάτων ταῖς ὑπoχαῖς ἐν τῷ μετώπῳ κολλᾶν. Poſſit tamen etiam ſic legi, πλὴν οὐ τῶν ῥαμμάτων ταῖς ὑπoχαῖς ἐν τῷ μετώπῳ κολλητέον.

IN CAPVT DVODECIMVM.

In hoc capite duæ voces vitiatæ totam ſententiam corruperunt. Legitur enim ἴσον pro εἴσω, & ὀξὺ pro ἔξω, iuxta quorum verborum lectionem integram repoſitam, conuerſionem noſtram fecimus.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Ibid.lit.D. *Specilli bicipitis caput, aut auricularium ſpecillum, aut tale quoddam tenue inſtrumentum igne candefactum adigunt loco.* In Græcis hæc periodus duas voces corruptas habet. Nam pro διὰ πύελνον legendum eſt διπύρηνον: & pro εἴργουσι, legẽdum προσάγουσι, hoc modo, διπύρηνον ἢ μηλωτίδα ἤ τι τοιοῦτον λεπτὸν ὄργανον πεπυρωμένον προσάγουσι τῷ τόπῳ. Cæterùm de variis ſpecillorum formis ac appellationibus multa in commentariis medicis diximus.

IN CAPVT VICESIMVM.

Col.558.lit.B. *Per infuſiones aquæ mulſæ, aut ſucci fœnigræci cum melle.* Fœnigræci ſuccum cum melle, vel melli additum τηλόμελι appellat, nimirum ἀπὸ τήλιος καὶ μέλιτος mixtura, facta appellatione. Ad eundem modum etiam φακόμελι vocat lenticulam melli admixtam, ſequenti capite viceſimoſecundo, & ibidem σιδιωτὸν appellat mel cui τὰ σίδια (id eſt malicorium) admixtum eſt.

IN CAPVT VICESIMVMQVARTVM.

Col.559.lit.G. *Quemadmodum etiam aquam in aurem illapſam.* In Græcis deeſt vox ὥσπερ, vel ſimilis alia. Legendum eſt enim ὥσπερ καὶ τὸ ἐμπεσὸν κατὰ τὴν ἀκοὴν ὕδωρ, &c.

IN CAPVT VICESIMVMQVINTVM.

Col.560.lit.D. *Filum mediocriter craſſum uelut funiculus eſt.* Græcè legitur ὅσον σφήκωμα, id eſt quantus eſt funiculus: ſed legi debet οἷον, id eſt qualis. Non enim ad longitudinem aut menſuram refertur, ſed ad cõſtrictionis modum, quo filum illud inſtar funiculi intortum eſſe debet, ea craſſitudine vt nodi in ipſo ligari poſſint. σφήκωμα enim ab adſtringendo nomen habet, à verbo σφηκόω, adſtringo. Non autem refert quàm longum ſit filum, ſed quàm craſſè intortum ac adſtrictum, vt & nodos recipere, & in nares immiſſum, per coliformes meatus ad palatum bicipiti ſpecillo inſertum trahi poſſit. Vocat autem ſpecillum biceps διπύρηνον, velut etiam cap. 13. dixi. Quare legendum eſt, ἐνειρομένου διπυρήνου τρήματι, & τὸ ἕτερον πέρας τοῦ διπυρήνου, &c. non vt exemplaria habent διὰ πυελίνου. Sed & coliformes meatus ἠθμοειδεῖς πόρους appellat: ſicut paulo antè coliformia oſſa, ἠθμοειδῆ ὀστᾶ. Verùm exemplaria falſò ἰθμοειδῆ & ἰθμοειδεῖς habẽt. Et alii itẽ falſò ἰσθμοειδῆ legunt. Non enim ab iſthmo, ſed ab ἠθμῷ appellationem habent, quòd per ipſa velut per colum, cerebri ſuperfluitates διηθοῦνται, id eſt excolantur.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Col.561.lit.C. *Sic tonſillæ inflammatæ, & ultra modum auctæ, & uelut induratæ.* Quod dixi, Et velut induratæ, Græcè legitur, καὶ οἷον ἀποξηρανθέντα, ſed falſò. debet enim legi, καὶ οἷον ἀποσκιῤῥωθέντα. Refertur enim ad præcedentes glandulas induratas, quas ἀδένας ἀποσκιῤῥωθέντας dixit.

IN CAPVT TRICESIMVMPRIMVM.

Col.562.lit.A. *Sæpe verò aut ob ægri timiditatem, aut ob ſanguinis eruptionis formidinem, aut ob medicamenti præſtantiam, ferrum recuſantes.* Quod hoc loco conuerti, Aut ob medicamenti præſtantiam, in Græcis eſt, ἢ διὰ τὸ ξηρὸν τοῦ φαρμάκου, id eſt aut ob medicamenti ſiccitatem. Sed ſuſpecta eſt mihi vocis ξηρὸν lectio. Neque enim video cur medicamenti ſiccitas ad ferrũ recuſandũ inuitare debeat, quũ id mox neq; ita liquidũ eſſe velit vt defluat, neq; omnino durũ, quo facilè vuæ adhæreat: & idẽ quoq; potẽtia eò progreſſum ſit vt non ſiccitas, ſed vis vſtoria in ipſo prædicari debeat. Atq; hãc etiã à Paulo nobis cõmendatam eſſe credo, ex eo quod ſubiicit hoc medicamentũ in vna hora vuã mortificare, vt hinc adeò ob medicamẽti præſtantiã ferrũ ſit recuſandũ, & non ob ſiccitatẽ. Et procliue fuit à voce κῦρος non intellecta, ad vocẽ ξηρὸν aberrare. Quare nos ἢ διὰ τὸ κῦρος τοῦ φαρμάκου legendum cenſentes, eorum verborum ſententiam reddidimus.

IN CAPVT TRICESIMVM QVARTVM.

Col.563.lit.D. *Sed & prope ſedem abſceſſus,ante perfectam concoctionem,crudos ſecare iubet Hippocrates, timens ne in perforationem procedant.* In his quæ ad nos extant Hippocratis ſcriptis,quæ ſanè nuper Latinis hominibus ex noſtra conuerſione legenda edidi,hoc præceptum nondum reperi,alioqui facilè eſſet illinc locum hunc corruptum reſtituere.Nam in codicibus impreſſis legitur,καὶ τὰ πλησίον δὲ τοῦ δακτύλου ἀποστήματα. Quòd autem de digitorum abſceſſibus non loquatur,colligi ex eo poteſt quòd antea de articulorum abſceſſibus dixit,in quibus etiam digitorum abſceſſus cõprehendit.Quare pro δακτύλου voce,legendum eſſe videtur δακτυλίου,vt de ſedis abſceſſibus ipſum loqui accipiamus, in quibus ante perfectam maturitatem,adhuc crudis,ſectionem ex Hippocrate probat,ne videlicet in perforationem procedāt.Sic enim legendum eſt,τὸν εἰς διάτρησιν ὑποδυόμενος φόβον,& non vt codices habēt,τὸν εἰς διὰ τριῶν ὑποδυόμενος φόβον. Nam quum loci circa ſedem humidi ſint,& larga caliditate præditi,videntur in ipſis plura corpuſcula facilè putrefieri,vnde perforationes & fiſtulas ſequi procliue eſt,vt ea propter crudos abſceſſus ſecare in illis locis melius ſit.

IN CAPVT TRICESIMVM SEXTVM.

In hoc capite quædam voces falſò leguntur,quarum nos rectam & integram lectionem conuertimus, & tamen ſemel hîc indicium faciemus. Primum itaque φλεγματώδη falſò legitur pro φλεγμονώδη, id eſt pituitoſa pro inflammata, deinde ἐνδίῳ legitur pro οἰκείῳ. Et mox pro στρεωτέραν,ſiue στρυφνοτέραν(quod in Aldino codice legitur)alii legũt στενωτέραν. Sed ego Aldinum codicem ſequutus ſum.Nam & Aëtius 15.cap. 8, ſteatomata baſin ampliorē habere dicit. Paulo pòſt χλιαρὸν falſò habetur pro χαλαρόν.Et mox tota periodus partim redundans,partim manca, ſic integrè legatur, Παραφυλαττόμενοι μόνον τό,τε ῥῶσαι τὸν ὑμένα, διά τε,τὸ περιεχόμενον ὑγρὸν περιχυθὲν παραποδίζειν τῇ χειρουργίᾳ,καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ καταλιπεῖν,ὅ,τι παλιγγενεσίας τὰ πολλὰ κατὰ τοὺς καρποὺς καὶ σφυρὰ καὶ τὰ κινούμενα κατ' ἄρθρον,αἴτια γίνεται.

IN CAPVT TRICESIMVM SEPTIMVM.

Col.564.lit.H. *Et Galenus de ipſa dicit.* Quandoquidem hîc Galeni verba ſe producere dicit, & poſtquam ea recenſuit,ad finem hæc verba ſubiicit,Hæc Galenus:ex hoc ſequi videtur omnino eadem verba Paulum ex Galeno tranſcripſiſſe,& nihil omiſiſſe eorũ quæ hoc loco Galenus habet.id quod alioqui facere ſolet vbi nõ citato authore,quædã pro ſuo modo ſibi accommodans tranſſumit. Eſt autem hic locus in libro Galeni de tumoribus præter naturam. Et quia in Paulo corruptus habetur, nec penitus integer in Galeno, rectam lectionem hîc adſcribam, quam & in Paulo conuerti,& in Galeni editione à me facta reſtitui,ἀρτηρίας ἀναστομωθείσης τὸ πάθος ἀνεύρυσμα καλεῖται. γίνεται δὲ καὶ τρωθείσης,ἐπειδὰν εἰς οὐλὴν μὲν ἀφίκηται τὸ ἐπικείμενον αὐτῇ δέρμα,μείνῃ δὲ τὸ τῆς ἀρτηρίας ἕλκος,μήτε συμφυείσης,μήτε συνουλωθείσης,μήτε σαρκὶ φραχθείσης.διαγινώσκεται δὲ τὰ τοιαῦτα παθήματα τῷ σφυγμῷ τῶν ἀρτηριῶν·ἀλλὰ καὶ θλιβομένων ἀφανίζεται πᾶς ὁ ὄγκος,παλινδρομούσης εἰς τὰς ἀρτηρίας τῆς ἐργαζομένης αὐτὸν οὐσίας.

Col.565.lit.C. *Vbi prius intermediam arteriæ partem ſcalpello punxerimus, & quod continetur in ea euacuerimus, &c.* Horum verborum lectio in Græcis codicibus vitiata eſt in hunc modum,νύξαντες πρότερον φλεβοτόμῳ μεταξὺ τῆς ἀρτηρίας, καὶ ἐνώσαντες τὸν περιεχόμενον.In his verbis deeſt articulus τὸ ante μεταξὺ,& pro ἐνώσαντες τὸν, legendum κενώσαντες τὸ, in hunc modum,νύξαντες πρότερον φλεβοτόμῳ τὸ μεταξὺ τῆς ἀρτηρίας,καὶ κενώσαντες τὸ περιεχόμενον.

IN CAPVT TRICESIMVM OCTAVVM.

In hoc capite ἀρυσματώδεις bis legitur falſò pro ἀνευρυσματώδεις.Et mox quod legitur σημειωσώμεθα οὕτω καὶ τὰ ἀνευρύσματα,legendum σημειωσώμεθα οὕτως ὡς καὶ τὰ ἀνευρύσματα.Et rurſus pro ἐξόχως ἢ τὸν περιτράχηλον,legendum eſt,ἐξόχως δὲ τῶν περὶ τὸν τράχηλον,&c.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM.

Col.566.lit.H. *Velut in ſanguinis ex naribus aut aliunde eruptione,quum non redundantia eſt quæ profluit, etiam ex oppoſitis reuulſorio modo euacuamus.* Hoc loco in Græcis duæ particulæ corruptæ,ſententiam totam obſcurarunt, imò penitus alienã inuexerunt. Falſò enim legitur ὅτι pro ὅτε,& κενοῦν pro κενοῦμεν,vt ita Græca lectio habeat, ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἐκ ῥινῶν ἢ ἄλλοθεν αἱμορραγίας,ὅτε μὴ πλῆθος εἴη ῥέον,καὶ κενοῦμεν ἀντισπαστικῶς ἐκ τῶν ἀντικειμένων.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM PRIMVM.

Col.567.lit.G. *Et nihil amplius influit parti, & opus fuerit aliquid mouere, &c.* Græcorum verborum lectio malè diſtincta,& tranſpoſita, ſententiam alienam inuexit. leges ergo ſic, καὶ μηκέτι ἐπιρρέῃ μηδὲν τῷ μορίῳ, καὶ χρεία γίνηται κινῆσαί τι,& cætera.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM SECVNDVM.

Col.568.lit.E. *Ita ut ex cauterio quòd in aduerſam partem pertudi poteſt,per unam aggreſſionem duæ cruſtæ fiant.* Græcè hic locus ſic habet, ἄχρις οὗ τὸ καυτήριον ἀντιπερίσπαστον κατὰ μίαν ἐπιβολὴν δύο ἐσχάρας γένηται.Et mihi quidē videtur vox κατὰ deeſſe, vel ſimilis aliqua ante τὸ καυτήριον: deinde vox ἀντιπερίσπαστον falſò legi.non enim per reflexionem & retractionem eius, duas cruſtas inuri vult,ſed per vnam cauterii impulſionem, per cutem diſtenſione geminatam duas cruſtas inducere, ita vt in aduerſam cutis partem penetrans pertrudatur.Quare vocem ἀντιπαρωσὸν hîc legendam puto,pro qua facile fuit alteram ob ſimilitudinem ſupponere:vt totus locus ſic legatur, ἄχρις οὗ κατὰ τὸ καυτήριον ἀντιπαρωσὸν κατὰ τὴν μίαν ἐπιβολὴν δύο ἐσχάρας γένωνται. Verùm hic locus diffuſius & clarius tractatur ab Hippocrate in libro περὶ ἄρθρων.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM QVARTVM.

Col.569.lit.A. *Oportet igitur ariſtolochiæ longæ radicem oleo imbutam, ipſis per ignita cauteria uſtis, in cruſtas indere.* Hoc loco in Græcis exemplaribus impreſſis ſic legitur, δεῖ οὖν τῆς μακρᾶς ἀριστολοχίας τὴν ῥίζαν ἐλαίῳ δεύσαντας ἐντιθέναι αὐτῆς πεπυρακτωμένας τὰς ἐσχάρας. Quæ verba quia palàm videntur eſſe corrupta, mirificè hactenus multos torſerunt, aliis ariſtolochiæ longæ radicem velut penitus alienam reprobantibus:aliis neſcio quem vtendi eius modum exponẽtibus: & nos quoque meliorum codicum inopia,ingenii coniecturis vſi,lectionem rectam ac integram nos aſſequutos eſſe arbitramur,quam paucis mutatis & repoſitis voculis, hanc eſſe credimus, ipſámque vt genuinam etiam Latinè expreſſimus, δεῖ οὖν τῆς μακρᾶς ἀριστολοχίας τὴν ῥίζαν ἐλαίῳ δεύσαντας ἐντιθέναι καυθεῖσι τοῖς πεπυρακτωμένοις καυτηρίοις εἰς τὰς ἐσχάρας. Non tamen grauatim cedemus meliori ſententiæ. Videtur autem ariſtolochiæ longæ radicē oleo imbutam, in cruſtas propterea indere vt & inuſtas cruſtas mitiget oleum,& ipſa radix ſua tenuium partium facultate, quam ſimul exterſoriam habet,pus attractum extergeat.Non enim cruſtas ita inuri vult vt penitus penetrent.nam qui ſic inurunt, ſtatim mortē inducunt,vt paulo inferius ait:ſed mediocriter latas,eáſque neque valde in ſuperficie conſiſtentes,neque rurſus nimiũ profundas,velut Aëtius ait libri octaui capite quinquageſimoſeptimo noſtræ tranſlationis.Quo loco eadem omnia ſe re ad verbum habentur,quæ hîc Paulus de ſuppuratorum vſtione tradit: niſi quòd illic ariſtolochiæ non meminit,& adhuc alias duas inter octauam & nonam coſtam,vtrinque vnam inurere iubet, quæ verba fortaſſis in Paulo exciderunt.In has itaque cruſtas ariſtolochiæ radicem indendam eſſe credo,ita vt in eum modum cõfecta ſit, quò commodè cruſtæ inſeri poſſit.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM QVINTVM.

In Galeni loco quem citat,exemplaria Græca falſò habent ἀρξάμενοι, pro ἄρξαι μὲν, quod rectè legitur apud Galenum libro 14.methodi.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM OCTAVVM.

Col.570.lit.C. *At uerò Marcellus tridente aut cauterio tridentis formam habente utens, una aggreſſione ſex cruſtas inurebat.* Poſtrema huius periodi verba corruptè leguntur in Græcis,τῇ μιᾷ προσβολῇ τὰς ἐσχάρας εἰργάζετο. Deeſt enim numerus in-

ducendarum cruftarum,atque is non ternarius(velut aliquibus vifum eft) fed fenarius.per tridentem enim Marcellus fex cruftas inurebat vna vice,tres per cutem,tres in fplenem.Sicut per fimplex cauterium duæ cruftæ inducuntur, vna in cutem,altera in fplenem.Sic ergo legendum eft velut etiam conuertimus,τῇ μιᾷ προσβολῇ τὰς ϛ΄ ἐσχάρας εἰργάζετο.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM PRIMVM.

Col.571.lit.C. *Si uerò fanguis,ad prædicta figna,tumor etiam liuidior fuerit,carne uerò fubter enata, durior & renitens erit tumor.* Horum verborum lectio in Græcis codicibus corrupta eft.Nam ἅμα legitur pro αἷμα, & mox σαρκός τι ὑποτρεφαῖς legitur pro σαρκὸς δὲ ὑποτραφείσης.Atque fic de fanguine & carne diuerfa diftinctio in vnam coaluit fentētiam ; quam præcedentium verborum fententia indicat fic diftinguendam ac legendam effe, εἰ δ᾽ αἷμα, πρὸς τοῖς εἰρημένοις σημείοις ὁ πελιδνότερος ὁ ὄγκος· σαρκὸς δὲ ὑποτραφείσης, σκληρότερος καὶ ἀντίτυπος ὁ ὄγκος ἔσται.

Ibid.lit.E. *Iuxta chiafmum,hoc eft ad literæ Græcæ χ figuram.* Χιασμὸς appellatur Græcis eadem ratione qua Decuffatio Latinis,quum duæ lineæ obliquæ in decuffes per medium fe fecantes ducuntur. Et χιασμὸς quidem vocatur,quòd literam Græcā χ figura eius repræfentet.Decuffatio verò quod denarii numeri nota litera Latina X eandē figuram referat. Meminit vocis rurfus Paulus infrà cap.65.fed loco corrupto,velut ifthic indicabimus:& rurfus cap.107.& cap.66. χοειδῆ ἐπίδεσμον,vocat deligationem quæ ad literæ χ figuram obducitur,quam decuffatam conuerti.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM SECVNDVM.

Hoc totum caput miris modis corruptum eft. Defunt enim multa,quæ nō vltro relicta funt à Paulo,fed ad explendam fententiam neceffaria exiftunt,& exfcribentem fefellerunt,aut exciderunt.Sumpfit autem hæc Paulus ex fexto libro Galenicæ methodi,ex quo loco Pauli lectio reftituenda eft:quod quomodo facere oporteat,particulatim indicare non eft neceffe,fed totus locus ad Galeni præfcriptum corrigendus eft.Nam & nos Galeni lectionem fequuti,totum hoc caput inde expreffimus.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM TERTIVM.

In huius capitis fine,duæ voces ἐρεῖσθαι βάλανον corruptæ,totam fent ētiam vitiant,quæ integra eft fi pro illis αἱρεῖσθαι βάσανον legatur.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM QVINTVM.

Quòd affectio retro abducti præputii,vt glandi amplius induci non poffit,παραφίμωσις appelletur,& non περιφίμωσις,velut exemplaria Græca habent,in commentariis medicis declaraui. Opponitur enim τῇ φιμώσει, quæ affectio eft præputii ita glandi inducti,vt rurfus detrahi non poffit. Redundat etiam mox in hoc capite vox αἴτιον,quæ expungenda eft,vbi in Græcis habetur,εἰ μὲν οὖν τὸ πρότερον εἶδος τῆς φιμώσεως αἴτιον γένοιτο.Paulo pòft vbi conuerti , Ofculum igitur internæ in ipfo partis diuidemus.Ita enim contractione ex cicatrice oborta exoluta,præputium abducemus:in Græcis deeft articulus τὸ, & ἐπάξωμεν falfò legitur pro ἀπάξωμεν.Mox πηλῶα falfò habetur pro στόμα. & rurfus pro τὸ αἴνιγμα ὁ πηλῶ,legendum τὸ ἄνοιγμα ὁ βάλλω.Et mox pro ὥσπερ λιπόδερμον,legendum ὥσπερ οἱ λειπόδερμοι.

IN CAPVT SEXAGESIMVM.

Col. 576.lit.B. *Per totum autem curationis tempus,fœmora fimul uincire oportet,quo auxilijs adhibitis inferuiant.* Hic locus in Aldina editione fic legitur,παρ᾽ ὅλον δὲ τὸν τῆς θεραπείας καιρὸν τοὺς μηροὺς ἅμα χρὴ διαδικεῖν,πρὸς τὸ τοῖς βοηθήμασιν ὑπηρεμεῖν.In hac lectione duæ voces corruptæ funt,διαδικεῖν & ὑπηρεμεῖν. Et pro διαδικεῖν quidem legitur δεσμεῖν in Bafilienfi exemplari:quam lectionem etiam nos fequuti fumus,fed tamen vt etiam δεσμεῖν vocem non genuinam huius loci effe putemus. Sunt enim femora deliganda haud dubiè, fed latioris fignificationis voce & hoc & alia indicaffe mihi videtur, nimirum voce διακεῖσθαι,quam pro διαδικεῖν reponēdam effe credo,& accipiendum, femora fimul ita difpofita effe oportere vt adhibitis auxiliis inferuiant.At verò pro ὑπηρεμεῖν legendum effe ὑπηρετεῖν,non dubitandum effe puto. Nam ἠρεμεῖν,aut etiam ὑπηρεμεῖν verbum abfolutum eft, nec datiuis τοῖς βοηθήμασι conuenit : quos cafus verbum ὑπηρετεῖν exigit.Mox poft hunc locum,vbi legitur κἄπειτα διέλωμεν κάτω τὸν λίθον, pro λίθον legendum eft καυλόν. Et vt fic legatur omnino neceffe eft, ad fententiam rectam obtinendam. Verùm fiue δεσμεῖν fiue διακεῖσθαι legas , & fiue ὑπηρετεῖν fiue ὑπηρεμεῖν recipias,fententiam non ita multò diuerfam habes.Poteft enim in verbo ὑπηρεμεῖν,præpofitio ὑπὸ ad datiuos τοῖς βοηθήμασι referri.

IN CAPVT SEXAGESIMVM PRIMVM.

Ibid. lit.E. *Rubicunda tunica eft natura neruofa.* In Græcis legitur ἑλικοειδής τε ἐστὶ χιτὼν νευρώδης τὴν φύσιν, fed falfò. Nulla eft enim teftium tunica, ἑλικοειδὴς appellata. Verùm vafa feminaria , de quibus paulo antè dixit,ἑλικοειδῶς (id eft pampinoformiter)ad teftes feruntur,atque hinc vitium falfæ appellationis proceffit.Debet autem legi hoc modo,ἐρυθροειδὴς δέ ἐστι χιτὼν,&c.

IN CAPVT SEXAGESIMVM SECVNDVM.

In hoc capite multa leuiter corrupta facilè emendari poffunt vel ex ipfa noftra tranflatione,aut etiam fine ea,velut eft ὕπλιον ὑπὸ βάθρου ἐπιβάλλοντες, &c.pro ὕπτιον ἐπὶ βάθρου ὑποβάλλοντες: & mox καθέντες pro καθιδρύντες:& quod deeft κατὰ vox ante verba,τὰ πρὸς βουβῶνας μέρη,&c.& quædam alia.Verùm vnus locus eft qui hactenus omnes fefellit, vbi legitur τὸν λημνίσκον διὰ τῆς γύρεως ἀλλάττοντα.Quid enim hìc γύρεως (id eft pollen) facit?aut quomodo lemnifcus per pollinem alterandus aut permutandus eft?paulo antè fimpliciter,Lemnifcum traiicimus dixit , paulo pòft dicit fimpliciter , Lemnifcum auferre oportet:quid ergo id per pollinem alterandum effe dicit? Vnica vox γύρεως corrupta totam fententiam vitiat, pro qua, ratione & coniectura ducti, λύσεως vocem legendam effe haud dubitamus. Quod vt clarius fiat, totum locum adfcribemus , qui fic habet, ἐπιβρέχομεν δὲ ἐλαίῳ θερμῷ ἄχρι τῆς τρίτης ἡμέρας, μεθ᾽ ἣν λύσαντα δεῖ ἐν μὲν τῷ τραύματι τῷ πεφαρμακωμένῳ ἐμμένειν χρῆσθαι,τὸν λημνίσκον διὰ τῆς λύσεως ἀλλάσσοντα,id eft, ita vt lemnifcum in folutione permutemus,hoc eft priore exempto,alium indamus. Sed & mox vbi de grammatis & cultratis cauteriis loquitur,corrupta eft lectio,& legitur,καὶ μαχαιρωτοὺς δύο,pro καὶ μαχαιρωτοὺς δύο.& mox,τῷ μαχαιρίῳ τῷ τύπῳ καυτῆρι, falfò habetur pro τῷ μαχαιρωτῷ καυτῆρι τύπῳ,&c.Et rurfus τῷ μαχαιρίῳ τῷ καυτῆρι,pro τῷ μαχαιρωτῷ,&c.

IN CAPVT SEXAGESIMVM QVINTVM.

Col.579.lit.D. *Deinde rurfus hamulis infixis in intima cute.* Hoc loco exemplaria Græca habent,ἐν τῷ τετάρτῳ δέρματι, id eft in quarta cute,fed videtur legendum effe,ἐν τῷ ἐνδοτάτῳ δέρματι,hoc eft(velut cōuerti) in intima cute.At paulo pòft vbi fic conuerti,Atque his ex vtraque parte viciffim iuxta chiafmum(id eft literæ Græcæ χ figuram)implicatis, membranam vehementer conftringimus,& rurfus obuolutis principiis generofè conftringimus,vt nullum ex nutrientibus vafis,alimentum fuppeditare poffit.Græca exemplaria corrupta funt in hunc modum , καὶ ταύτας κατέχειν δεσμὸν ἀντεμπλέξαντες ἐξ ἀμφοτέρων τὸν περιτόναιον ἰσχυρῶς ἐπισφίγξωμεν. καὶ πάλιν τὰς ἀρχὰς περιειλήσαντες, ἐπισφίγξαντες μὲν γενναίως, μηδὲν τῶν τρεφόντων ἀγγείων ἔτι χορηγεῖν δύνασθαι.In his verbis primùm κατέχειν δεσμὸν falfò legitur , & ob fcriptionis quandā fimilitudinem fuppofitum eft pro κατὰ χιασμὸν,id eft iuxta chiafmum.Quid autem fit chiafmus, huius libri cap.51.dixi. Deinde pro ἐπισφίγξαντες μὲν γενναίως μηδὲν, legendum eft ἐπισφίγξωμεν γενναίως,ὡς μηδὲν , &c . Atque hæc eft genuina huius loci lectio , ac fententia ea quam expreffimus.

IN CAPVT SEXAGESIMVM SEXTVM.

In hoc capite exigua quædam non fatis animaduerfa obrepferūt:velut eft quod πυρλὴν σμήλης legitur pro πυρὴν μήλης:& rurfus τὸ τῆς πυρηνοσμήλης, pro τὸ πυρῆνος τῆς μήλης. Vult enim per fpecilli nucleū fiue caput & auerfam partem, non per aduerfam & acutam,membranam abdominis deprimi,non fcindi,atque ita eminentes ab vtraque fpecilli par-

te membranæ partes futuris inter se coniūgi. Et mox pro ἔίναι ἔσω τῶ αὐτρῶ σω, legendū est γινέσθω ὅ αὐτρῶ. Et quædā alia non magni momenti. Verùm quod legitur τῶ σημείῳ περισκελέον, pro τῶ σημείῳ περισκελέον, multos hactenus fefellit, vt sententiam penitus alienam hoc loco exprimerent. Vult enim vstionem fieri in his qui moderatum habitū habent, ea profunditate vt pinguedo attingatur. Et hanc notam solùm in his obseruari vult, non in macilentis, neque contra in crassis ac pinguioribus, in quibus vtrisque hæc non est obseruanda, vt quæ fallat.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMSECVNDVM.

Col.581.lit.E. *Et aut ex concretione, aut propter obturationem.* Græcè legitur, καὶ ἢ κτ' φύσιν, ἢ δι' ἔμφραξιν. Sed pro φύσιν legendum esse σύμφυσιν ex sequentibus declaratur, vbi de concretione sola loquitur, & σύμφυσιν vocem vsurpat. Et mox, Si verò obturatio, hamulis infixis, &c. In Græcis habetur, εἰ δὲ διάτασις, falsò. Nam legendum esse, εἰ δὲ δι' ἔμφραξις, ex superioribus patet, & ea distinctione qua dixit, ἢ κτ' σύμφυσιν, ἢ δι' ἔμφραξιν.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMQVARTVM.

Col.582.lit.F. *Sinistram manum contractam, cum robustis ac cōstrictis digitis pinguefactam, in vteri osculum demittito.* Græcè sic τὴν ἀριστερὰν χεῖρα συνηγμένων μετ' ἀρρώστων δακτύλων λελεπτυσμένην καθιέναι πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρας. Quum autem hæc verba nullam sententiam huc commodam exhibeant, videtur pro συνηγμένων legendum esse συνηγμένην, & pro λελεπτυσμένην legendum λελιπασμένην, vt sit ea sententia quam expressi. Vult enim manum ita contrahi vt oleum in ipsa robustè compressis digitis contineri possit, & vteri osculo dilatato per ipsam infundi: non solùm ita ipsam pinguefieri volens, vt ob lubricitatem vnctionis commodius osculo inferi possit. Sed & paulo pòst λελεπτυσμένον falsò legitur pro λελιπασμένον. Ita etiam cap. sequenti 75.

Col.583.lit.C. *Et eodem modo facta diuisione, ea quæ continentur euacuentur.* In Græcis deest vox κενοῦν, & articulus τὰ. Sic enim legendum est, καὶ κτ' τὸν αὐτὸν τρόπον διαιρουμένα κενοῦν τὰ περιεχόμενα. Et paulo pòst vbi conuerti, Deinde vnco vno atque altero infixo attrahito. Si verò conclusum fit vteri osculum ob inflammationem, nulla vis inferatur: in Græcis rursus duæ voces desunt, ἐπισπᾶσθαι, & μετριωτέρως δὲ: atque has ratio ipsa sententiæ exigit. Sic ergo locus totus legendus est, ἔπειτα ἐμβρυουλκὸν ἕνα ἢ δεύτερον καταπείραντα ἐπισπᾶσθαι μετριωτέρως δὲ διὰ φλεγμονὴν τοῦ στομίου, μὴ βιάζεσθαι, &c.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMQVINTVM.

Ibid.lit.E. *Et ipsa secunda ab vtero exoluta.* Græcè legitur, καὶ αὐτὸ τὸ χορίον ἀπολελειμμένον, id est & ipsa secunda relicta: sed falsò. Legendū enim est ἀπολελυμένον, id est exoluta, τῆς μήτρας scilicet. nā ea vox præcedit, & ad ipsam relatio facienda est: & opponitur voci προσπεφυκὸς, id est adhærens, quæ paulo pòst subiungitur.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMSEXTVM.

Ibid. lit. G. *Sic igitur Hippocrates ait.* Locus est apud Hippocratem 6. particula aphor. vltimi. At verò quòd conuerti, Paululum supra externum talum, in Græcis est, ἀνωτέρω τοῦ ἐκ τῆς ἀστραγάλου. Et ex hoc loco ostenditur etiam Græcos ἀστράγαλον & σφυρὸν voces inter se confundere, quum Paulus hic ἀστράγαλον τὸν ἐκτὸς, apertè dicat τὸ σφυρὸν, id est malleolum appellatum. Vocantur enim σφυρὰ malleoli, imæ ab vtroque latere tibiæ furæque partes. Sub his verò vtrinque talus continetur, ac vndiquaque tegitur, vt tangi non possit. Errant autem multi (inquit Galenus in libro de ossibus) qui malleolos talos appellant. Ex quo loco apparet etiam Galeni seculo ἀστραγάλους appellasse quosdam τὰ σφυρά. Id quod etiam ex secundo comment. εἰς τὸ κατ' ἰατρεῖον cognoscitur, vbi ait, κτ' μὲν τῶ κυρτῶ πρόσθεν πρόσω τι καὶ κνήμης, ὃ καλοῦσ' ἔνιοι καλοῦσιν ἀστραγάλους. Quare minus mirandum est de Latinis scriptoribus, quòd malleolos talos dixerunt, aut propter vicinum partium situm vocabula confundentes, aut Græcos in hoc imitantes. Sic dixit Horatius, Quarum subsuta talos tegat instita veste. Et rursus, Ad talos stola demissa. Et Cicero, Purpura vsque ad talos demissa. Et Plinius sæpe, & recentiores plerique omnes, qui quum & Græcos & Latinos veteres in hoc sequantur, si non hinc laudem, certè veniam, minimè verò reprehensionem, merentur.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMSEPTIMVM.

In hoc capite rursus (velut antea sæpe) διαπυρήσεως legitur pro διατρήσεως. Et satis sit iam aliquoties id ostendisse, vbi vnum adhuc locum mox à priore illo sequentem, adscripserimus, in quo τῇ διὰ τοῦ πυρήσεως σημειώσει legitur pro τῇ διατρήσεως σημειώσει, & mox καύσαντες pro κλύσαντες. Sic autem locus integrè legendus est, ἐφ' ὧν δὲ δύο ἢ πλέονα σώματα εἰσὶ, τῇ διατρήσεως σημειώσει μὴ πειθόμεθα, κλύσαντες τὸν τόπον, &c.

Col.584.lit.E. *Siue ad secundam laminam vsque solūmodo, siue vsque ad medullam fuerit affectū.* Græcè sic legitur, εἴτε ἄχρι διπλοῆς μόνον, εἴτε ἄχρι μυελοῦ εἴη πεπονθότης: sed falsò. Nam pro διπλοῆς voce legendum est διπλόης, & pro πεπονθότης legendū πεπονθός. Est autem διπλόη ossis duplicati secunda lamina, quam Hippocrates cauissimam & mollissimam ac maximè antrosam esse dicit, in lib. De capitis vulneribus, ἡ δὲ διπλόη, inquit, κοιλότατον καὶ μαλθακώτατον καὶ μάλιστα σηραγγῶδες. Et quod hoc loco de osse perforando Paulus dicit, hoc infrà cap. 90. de caluariæ osse repetit, εἰ δὲ, inquit, ἄχρι τῆς διπλόης τοῦ κρανίου μόνον εἴη τὸ κάταγμα, ἄχρι ταύτης καὶ μόνον τρυπητέον. Meminit etiam lib. 6. meth. Galenus. Paulo pòst hunc locum legitur ἀπόκρισιν falsò pro ἀπόσπασιν. Et mox vbi ait, ἀδύνατον γὰρ κτ' κύκλον περιπλεόμενα ὀστᾶ ὀρροῦσθαι, legendum videtur περιπτεόμενα, id est quæ circumcirca flatum excipiunt, & non περιπλεόμενα, quod haud scio qua significatione sit accipiendum, vt ossa circumcirca carne denudata, circumnatari intelligamus. Sed relinquatur hoc in medio.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMOCTAVVM.

In hoc capite voces quædam leuiter corruptæ, totam sententiam vitiant, quas partim adscribam, partim ex translatione nostra cognoscendas relinquam. Legitur itaque τὸ ὑποσκελόμενον δέρμα, pro ὑποκείμενον: & mox ἐπιδεδεμένοι, pro ἐπιλαβόμενοι. At locus quem ex Hippocrate citat est in lib. De fistulis, quem ex nostra translatione adscribam, vt qui Pauli locum contractius propositum explicet, Crudum, inquit, linum tenuissimum accipito, & ad palmi longitudinem quincuplicato, & pilum equinum circundato: deinde facto specillo stanneo in summa parte perforato, & initio complicati in specillum immisso, specillum in fistulam demittito, & simul sinistræ manus digitum indicem in sedem indito: vbi verò specillum contigerit digitum, inflexa summa specilli parte, initium lini quod est in specillo, per digitum adducito, & specillum quidem rursus extrahito, lini verò initia bis aut ter connectito, & reliquam lini partem intortam ad nexum deligato, postea verò dimissum sua negotia obire iubeto. Cæterùm quantum putrescente fistula de lino laxatur, tantùm istendere oportet, ac intorquere semper singulis diebus. Paulo pòst Leonidæ locus sic in Græcis emendatus legatur, ὅταν δὲ βαθεῖα τυγχάνῃ τὸν σφιγκτῆρα συνεγγίζουσα, ἤτοι ἀπὸ τοῦ δακτυλίου ἀρξαμένη, ἢ καὶ ἐπὶ πολὺ κεχωρηκυῖα, ἐν δὲ τῷ σφιγκτῆρι καταντήσασα, &c. Et mox pro ἐπισκόπει legendum est ἐπισκόπτει. Et rursus pro ὑποφαίνεται, legendum ὑποφαίνει.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMNONVM.

Col.586.lit.B. *Siquidē constrictione uti uoluerimus, &c.* In Græcis codicibus hic redūdare videntur verba quædā, nimirū τῇ αἱμορροϊδοκαύστῃ, ἢ τῷ σταφυλοκαύστῃ. Nam his instrumentis neque ad filum circundandum opus est, neque vstionem fieri vult. Quare ego ea reliqui, nec conuerti. Locus autem Hippocratis quem citat, est lib. 6. aphor. 12. Ad finem capitis lectio malè distincta est & manca, quam sic emendabis, μετὰ δὲ τὴν χειρουργίαν, μαλάττε καὶ αἰγυλωπὸν τῇ χαλκῖτιδι, ἢ τῷ διὰ κεκαυμένου ἀπὸ γγου ἅμα τῇ ἐπιχριστῷ καὶ τῷ φαινίνῳ δὲ ὑποκάτω πρὸς τὸ πλεῖον ἀποκλεῖ συνέχουσιν τινες. ἰατροὶ δὲ τὰς κοιλίας, &c.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMQVARTVM.

Ad finem huius capitis Græcorum verborum lectio sic emendata legenda est, καὶ τὸ λοιπὸν ἀκτέμων, καυτῆρας διαφανεῖς κτ' τῶν ἀγγείων ἐπιβάλλει, καὶ ἵστησι τὴν αἱμορραγίαν, καὶ διαμοτώσας, καὶ προσφόρους ἐπιδέσας, τῇ συνήθει χρῆται θεραπείᾳ.

His translatio nostra respondet.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMQVINTVM.

Col.587.lit.E. *Ad ipsas autem radices partem quandam illius incorrosam relinquit.* In Græcis hîc διάσηπτον falsò legitur pro ἀδιάσηπτον, id est non putrefactam & incorrosam. Ad finem capitis φαρμακώδει, in duas voces φαρμάκῳ δεῖ, distinguendum est.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMSEXTVM.

Col.588.lit.B. *Galeni uerba apponere satis fuerit.* Vnde Paulus hæc Galeni verba transcripserit nondum comperi, nisi me exemplaria penitus fefellissent, alioqui facilè fuisset lectionem vitiatam in Paulo, ex ipso authore restituere in integrum. Videtur tamen vox αἵματος deesse post vocem ἐκκριθέντος: & mox rursus desunt post particulã εἰς voces τὰ κάτω, vt sic legatur, ἵνα ἐκκριθέντος αἵματος, ὅσον πῶμά τι τῶν ὑποκειμένων γίνηται τὸ τμηθὲν οὕτω μέζον τοῦ ὄνυχος. εἰ δὲ κατ' εὐθὺ ποιήσαις τομὴν, ἐκ τῶν ἄνωθεν εἰς τὰ κάτω, τὸ καλούμενον ὑποδόρκωμα γίνεται, &c. Et sic sanè conuerti.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMOCTAVVM.

Ibid.lit.G. *Alia cuspidata & conchata appellata, uelut quæ tres cuspides habent.* Græcè legitur, τὰ δὲ γλωχινωτὰ καὶ γογχωτὰ καλούμενα, τὰ δὲ τριγλώχινα, &c. Et γλωχινωτὰ significare cuspidata, non ambiguũ est. Quæ verò γογχωτὰ, incertum. Atque ego quidem κογχωτὰ legendum puto, id est conchata, & conchas figura referentia, ἀπὸ τῆς κόγχης facta voce: aut certè legendum est λογχωτὰ, id est lanceata, quod sanè expressi. Quod verò sequitur, τὰ δὲ τριγλώχινα, legendum est, οἷον τὰ τριγλώχινα. producit enim hæc velut γλωχινωτῶν exempla, sicut etiam antea triangula, angulosorum exemplar protulit.

Col.589.lit.A. *Alia parua unius digiti longitudine, quæ sanè Micca in AEgypto uocant.* Græca exemplaria pro eo quod Micca verti, habent vocem μικτά. Videtur autem Ægyptiæ vocis appellatio hîc à Paulo esse præscripta, quæ haud scio an μυττά sit, aut μικτά, quum hæc Græca existat, & illa penitus ignota. Mihi itaque μικκά legendum esse videtur, quæ vox etiamsi Græca sit, ab Ægyptiis tamen vsurpata videri potest, & à Doriensibus transsumpta, qui μικκά appellant τὰ μικρά.

Ibid.lit.E. *Cauendo ut ne neruum, aut tendinem, aut arteriam, aut aliquãm necessariam partem diuidamus.* Tendinem conuerti pro eo quod habent exemplaria Aldina ἢ τρύοντα. Videtur enim mihi hoc corruptè legi pro ἢ τένοντα. Possit fortassis etiam legi ἢ φλέβα, sed τένοντα vox corruptam lectionem propius referre videtur.

Ibid.lit.G. *Omnem carnem quæ ueneno participauit.* Græcè sic, ἅπασαν τὴν ἤδη μεταβαλοῦσαν τοῦ φαρμάκου σάρκα. pro voce μεταβαλοῦσαν legendum est μεταλαβοῦσαν. Et frequenter hoc occurrit in Græcis authoribus, vt verbum μεταβάλλω cum suis coniugiis, pro μεταλαμβάνω supponatur, & vicissim hoc pro illo. Paulo pòst ἐκκοπεύει legitur falsò pro ἐκκοπεῖ. Est enim ἐκκοπεὺς instrumentum excisorium cuius vsus hîc competit. Et inferius, vbi conuerti, Humoris albi ac pultacei per auditorium meatum euacuatio, in Græcis desunt duæ voces, καὶ & διά. Sic enim legendum est, καὶ διὰ τοῦ ἀκουστικοῦ πόρου, ὑγροῦ λευκοῦ καὶ ἀθηρώδους κένωσις, &c.

Col.590.lit.G. *Si uerò partis ad partem per telum affixio fiat, uelut si brachium thoraci affigatur.* Græcè sic, sed falsò, εἰ δὲ συνείλωσις μορίου γένηται, οἷον βραχίονος θώρακι συνειλουμένου. legẽdum enim est συνήλωσις, & συνηλωμένου, à verbis ἡλόω & συνηλόω, quòd telo velut clauo coniunctæ partes videantur. Ad finem capitis quod dixi, Multis etiam infixa tela latuerunt, &c. Græcè sic legendum est, πολλοῖς δὲ καταπαρέντα βέλη διέλαθεν. habent autem codices impressi falsò διῆλθεν pro recto διέλαθεν.

IN CAPVT NONAGESIMVM.

Col.591.lit.H. *Etenim capite in multis alijs partibus percusso, uelut in cadendo contingit, fissura caluariæ quæ citra solutionem continuitatis cutis contingit, &c.* Hic locus in Græcis codicibus mancus, paucis voculis adiectis sic restituatur, καὶ γὰρ ἄλλων πλειόνων μερῶν τῆς κεφαλῆς πληγέντων, ὡς ἐν ταῖς καταπτώσεσιν, ἡ χωρὶς τοῦ λυθῆναι τὴν συνέχειαν, &c. Paulò ante hunc locũ vox πηγὴν redundat, vbi habent codices, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκτὸς μόνον πηγὴν ἐπιφαίνειαν, &c.

Col.592.lit.D. *Quòd si etiam discessit membrana, & tu ab initio uulneratum suscepisti.* Græcè legitur, κἂν μὴ ἀπέστη ἡ μῆνιγξ, &c. Verùm ipsa sententiæ ratio docet μὴ vocem redundare, & legendum esse κἂν ἀπέστη δὲ ἡ μῆνιγξ, &c.

Ibid.lit.G. *Et malleo leniter impellentes, ita ut uitemus capitis concussionem.* Hoc loco deest in Græcis verbum vnum φυλαττόμενοι. Est enim legendum ἠρεμέως ἐπικρούοντες τῇ σφύρᾳ, φυλαττόμενοι τὸν διασεισμὸν τῆς κεφαλῆς. Et mox legendum est περιτρυπήσαντες τοῖς ἀβαπτίστοις λεγομένοις, id est terebellis se non demergentibus perforabimus. Qualia verò sint terebella ἀβάπτιστα appellata, clarè mox describit. Et rursus pro κοπέων legendum est ἐκκοπέων. Ita enim antea appellauit, ἐκκοπεῖς videlicet, scalpra excisoria. Sed & in superioribus sæpe horum mẽtionem fecit. Et mox rursus vbi legendũ est, ἤ τινι τῶν μηλωτῶν ἐκκοπέων, id est aliquo specilli formam habente excisorio scalpro. Exemplaria tamen habent τινὶ τῷ σμηλίῳ τῶν ἐκκοπέων, sed falsò, velut ex superioribus patet. Quin & φακωτοῦ ἐκκοπέως mox mẽtionem facit, ex 6. lib. meth. Galeni loco adducto. Verùm horum vsus, post scalpturam per caua scalpra factam, hoc est μετὰ τὴν ἐκ τῶν κυκλισκωτῶν περιγλυφήν, probatur. Sic autem legendũ est, & non vt exemplaria habent, μετὰ τὴν τῶν ἐκ τοῦ κυκλίσκων, &c. Nam & in præcedentibus κυκλισκωτῶν ἐκκοπέων meminit.

Col.593.lit.C *At uerò per terebras & modiolos (chœnicidas appellatas) chirurgia à recentioribus uelut praua reprobatur.* Quale instrumentum sit χοινικὶς, siue (vt in Celso legitur) χοινίκιον, Celsus lib.8.cap.3.docet, modiolũ appellans, quo modo chœnicis à chœnicis mensuræ similitudine Græcis appellatur, Modiolus inquit, ferramentũ concauũ, teres est, imis oris serratũ, per quod mediũ clauus ipse quoque interiore orbe cinctus demittitur. Sed hanc descriptionẽ satis obscurã, abunde declarat in sequentibus, vbi vtendi eius modum præscribit. Si vitium in angusto est, inquit, quod comprehendere modiolus possit, ille potius aptatur. Et si caries subest, medius clauus in foramen demittitur: si nigrities, angulo scalpri sinus exiguus fit, qui clauum recipiat, vt eo insistente, circumactus modiolus delabi non possit. Deinde is habena quasi terebra conuertitur. Estque quidam premendi modus, vt & foretur, & circumagatur, quia si leniter imprimitur, parum proficit: si grauiter, non mouetur. At vbi iam iter modiolo pressum est, medius clauus educitur, & ille per se agitur. Deinde quum sanitas inferioris partis scobe cognita est, modiolus remouetur. Ex his Celsi verbis apparet terebræ cauæ speciem esse chœnicida, siue modiolum. Et hoc declarat amplius Galenus in glossis Hippocraticis, vbi chœnicida terebræ rectæ & acutæ opponit, quæ τρύπανον appellatur. τρυπανείῳ, inquit, τρυπάνῳ τῷ εὐθεῖ καὶ ὀξεῖ. ἔστι γὰρ καὶ ἕτερον ἡ χοινικίς. Idem Galenus vocem ὀρθοπρίονι exponit τῇ χοινικίδι. Significat autem & Hippocrati πρίων, non serram, sed terebram, in lib. de capitis vulneribus, vbi sæpe πρίονος voce vtitur, & πρίονος etiam χαρακτοῦ vsum præscribit, πρίονι χρὴ χαρακτῷ, inquit, ἐκπρίειν μὲν αὐτίκα τὸ ὀστέον πρὸς τὴν μῆνιγγα. Atque sic etiam hoc loco Paulus πρίονας, non serras, sed terebras appellauit.

Ibidem lit.G *Si uerò ex obscura, plus contendere oportet.* Hic locus in Græco corruptus est. Nam articulus ἡ pro ἢ positus est bis, & tertio loco deest: & αἰτία pro ἀσιτία habetur. Sic ergo legendum est ex Gal. & Aëtio, εἰ δὲ ἐξ ἀδήλου, πλέον ἀγωνίζεσθαι προσήκει ἢ φλεβοτομίᾳ χρώμενον, εἰ μηδὲν κωλύει, ἢ ἀσιτίᾳ, ἢ τῇ πρὸς φλεγμονὴν ἁρμοζούσῃ διαίτῃ, quomodo sanè & nos reddidimus.

Col.594.lit.A. *Porro denigrata membrana, siquidem in superficie sit nigrities, ex medicamento aliquo hanc uim habente inducta.* Græca verba huius loci corrupta sunt, & ex vestigiis deprauatæ lectionis sic legendum esse videtur, μελανθείσης δὲ τῆς μήνιγγος, εἰ μὲν ἐπιπολῆς ἡ μέλανσις εἴη, ἐκ φαρμάκου τινὸς τῶν ταύτην ποιεῖν δυναμένων.

IN CAPVT NONAGESIMVM PRIMVM.

Ibid lit.C. *Præterquam si quæ circa medium nasum partes ob impulsionem supereemineant.* Græca hîc paululum luxata, sic reponenda sunt, πλὴν τῶν κατὰ μέσης τῆς ῥινὸς ὑπερεχηκότων ἐπὶ κρούσματι. ἐπὶ τούτων γὰρ, &c.

Ibid.lit.F. *Atque eo loco postea alteram lori extremitatem firmare.* Græca lectio hic corrupta est, quam sententiæ ratione exigente, & Hippocrate in libro De fracturis monente, sic restituo, κἄπειτα αὐτόθι τὴν ἑτέραν τοῦ ἱμάντος ἀρχὴν ἀσφαλίζεσθαι.

Ibid.lit.G. *Lemniscis dictis lintmentis, ex medicamentis congruis illitis ac inditis curetur.* Græcè legitur, λημνίσκοις ἐκ μοτῶν χρισθεῖσι θεραπεύειν. Sed legendum est λημνίσκοις ἐκ φαρμάκων ἐμμότων χρισθεῖσι, &c. Sunt enim ἔμμοτα pharmaca quæ linamentis illita in vsum veniunt.

IN CAPVT NONAGESIMVM SECVNDVM.

Hoc capite duæ voces corruptæ, sententiam penitus peruertunt. Itaque pro ἐπιμένοντας reponendum est ἐπιδιελόντας: & ad finem pro τρέφειν lege ἠρεμεῖν, & sententiam rectam, quam expressimus habebis.

IN CAPVT NONAGESIMVM QVARTVM.

Col.595.lit.C. *Verùm iuxta spinam suam fracturam patitur, quæ aliquando exprimitur.* Græcè habetur, κατὰ δὲ τὴν ῥάχιν αὐτῆς ὑποληψθεῖσα κάταγμα, ποτὲ μὲν ὀκπιέζομένης. Non enim de dorsi spina accipienda est vox ῥάχις, sed de ipsius scapulæ spina; quæ aliquando exprimitur. legitur tamen falsò πιέζομένης pro ἐκπιεζομένης. Ad finem capitis, vbi legitur, τῇ τε διὰ τομῆς ἀφαιρέσει, καὶ ῥαφαῖς, ὡς προείρηται, deest verbum θεραπεύεται, adscribendum post εἴρηται.

IN CAPVT NONAGESIMVM QVINTVM.

Ibid.lit.E. *Subiectis antea in directum duobus loris.* In Græcis deest vox δύο, legendumque est, προϋποβεβλημένων ἐπ' εὐθείας δύο τελαμώνων.

IN CAPVT NONAGESIMVM SEXTVM.

Ibid.lit.F. *Dolor vehemens punctorius, grauior eo qui in pleuriticis sentitur.* In Græcis falsò legitur πλευρᾶν pro πλευριτικῶν. Et de talibus velut euidentibus non admonerem nisi supinè præteriri viderem. Et in fracta costa, & in pleuriticis, dolor punctorius est, sed grauior in fracta costa, eo quòd velut aculeo membrana costas succingens fauciatur.

IN CAPVT NONAGESIMVMNONVM.

Col.597.lit.F. *In brachio fracto Hippocrates extensionem sic fecit.* Hæc sunt apud Hippocratem in lib. De fracturis, sed non ita ad verbum inde transcripta: verùm prout sibi commodum visum fuit Paulus sententiam expressit, tum hoc loco, tum etiam superioribus ac sequentibus: vt ex Pauli locis multum lucis Hippocraticæ obscuritati accedat, si quis inter se conferat propius admota. Et reliqua quidem quæ in Græcis corrupta habentur hoc capite, ex ipsa translatione cognosci ac emendari possunt. Sed quod legitur, ὅπως μὴ τοῖς τις γίνοιτο, μήτε κίνησις ἀληθῶς σκεπασθέντι τῷ μορίῳ: indicare visum fuit, falsò legi κίνησις ἀληθῶς, pro κνῆσις ἀλύτως, id quod sententiæ ratio docet. Sicut paulo pòst pro βραδυτέροις legendum est βραχυτέροις. Et mox deest vox ὑπαυχένιον, ante vocem μαλακὸν inserenda, vbi legitur, τῷ δὲ βραχίονι ὑποβεβλήσθω μαλακὸν ἐχόν, &c.

IN CAPVT CENTESIMVM SECVNDVM.

Col.599.lit.G. *Ossa verò pungentia sursum tracta tollimus.* In Græcis hîc falsò habetur διὰ pro δὲ: & deest particula εἰς, vt sic legatur, τὰ ἐπινύσσοντα δὲ τῶν ὀστέων, ὡς πολλάκις εἴρηται, ἀνασπῶντες εἰς τὰ ὑπερθεν, ἀἴρομεν. Et mox pro εἴρηται legendum est εἰρήσεται.

IN CAPVT CENTESIMVMTERTIVM.

Ibidem litera H. *Solutio enim continuitatis occurrit.* In Græcis falsò legitur, κίνησις γὰρ ὑπαντᾶ τῆς συνεχείας, &c. Legendum est enim pro κίνησις voce, ἡ λύσις. Et mox pro hoc, καταρρήγνυται δὲ τὸ μέρος, τὸ σκέλος ἐκ τῆς βίας. ὥσπερ γὰρ διχοτομηθέν, &c. legendum est, καταρρήγνυται δὲ τὸ μέρος, τὸ σκέλος ἐκ τῆς βίας. οὕτω γὰρ τὸ διχοτομηθέν, &c. Et mox in his verbis, καὶ γὰρ μὴ προσωθεῖσης προσώσεως, διὰ τὸ μὴ ἀπαντᾶσθαι μέρος ἑκάτερον, ὑπὸ τῶν συμπεφυκότων μυῶν τε καὶ νεύρων, ἀπὸ τοῦ μηροῦ καὶ τῆς κνήμης, &c. In his verbis, inquam, abundat particula μὴ, post διὰ τὸ, & pro ὑπὸ legendum est ἀπό. Atque hæc omnia ratione & sententia ita postulante restituta sunt, & sic conuersa.

IN CAPVT CENTESIMVM QVARTVM.

Ibid.lit.C. *Similiter etiam loris infrà fracturam vtendum est, uelut de cubito dictum est.* Græca exemplaria habent, ὁμοίως κἀπὶ τῷ κατωτέρῳ τοῦ κατάγματος ἐπὶ πήχεων εἴρηται, sed falsò, vt palàm apparet. desunt enim aliquæ voces. & sic integra lectio restituenda est, ὁμοίως κἀπὶ τῷ κατωτέρῳ τοῦ κατάγματος βρόχοις χρηστέον, ὡς ἐπὶ πήχεων εἴρηται. Sed & paulo ante hûc locum, φυλαττέσθω falsò legitur pro φυλάττεται. Et mox ab initio capitis, ἑτέρῳ δὲ λεπτῷ ὅπερ, &c. falsò habetur pro ἑτέρῳ δὲ λεπτοτέρῳ.

IN CAPVT CENTESIMVM SEPTIMVM.

Col.601.lit.A. *Hippocrates enim in femore & brachio fractis, eminentia ossa penitus reponere dissuadet.* In Græcis codicibus vnius literæ vitium, totam sententiam alienam, & ei quam ego reddidi contrariam efficit. Legitur enim ἐκβάλλειν falsò pro ἐμβάλλειν. Sic autem legendum est, ὁ μὲν γὰρ Ἱπποκράτης ἐπὶ μηροῦ καὶ βραχίονος καταχθέντων ἐξέχοντα ὀστᾶ κατάπαξ ἐμβάλλειν ἀπαγορεύει. Docet autem Hippocrates in libro De fracturis, modū reponendi ossa fracta & extra eminentia, per vectis vsum, quomodo etiam Paulus hoc loco ex ipso transcripsit. & inter cætera, hæc verba prodit, quæ ex nostra translatione adscribam, Hanc autem per vectes commotionem & extensionem, eadem die aut secūda facere oportet, non autem tertia: minimè verò quarta aut quinta. Nam etiamsi non reponas, sed aliâs molestiam exhibeas in his diebus, inflammationem induxeris: quanto magis si reponas? Conuulsionem tamen multo magis induxeris si reponas quàm si reponere omittas. Atque hæc probè nosse conuenit. Si enim reponenti conuulsio accesserit, non multa salutis spes est. Cōmodum autem est rursus eiicere os à sua sede, si hoc fieri citra molestiam possit. Nō enim in laxioribus quàm opportunum est, conuulsiones ac distensiones accedunt, sed in his quæ magis extenta sunt. Hæc Hippocrates, ex quibus totum hoc Pauli caput declaratur.

Col.601.lit.D. *Ita ut iuxta literæ Græcæ χ figuram, chiasmon dictam, &c.* Quid sit chiasmos, itémque decussatio, suprà in cap.51. & 65. declaraui. Verùm sicut illic, ita etiam hîc, lectio exemplarium Græcorum corrupta est. legitur enim falsò, ὥστε κατὰ τὸν χεσμὸν, ἀγχίαν ἐκ πάντων γίνεσθαι, pro rectο ὥστε κατὰ τὸν χιασμὸν, &c. Paulo pòst picatum appellatum ab Hippocrate emplastrum, non affirmat, sed aliquos dicere ait, id esse quod tetrapharmacum regium appellatur, constans ex rebus quatuor, cera, colophonia, pice, adipe taurino: habetur infrà lib.7. cap.17. in principio. Hippocrates tamē non emplastrum vocat, sed ceratum, ἐπὶ δὲ αὐτὸ τὸ ἕλκος, inquit, ἐπιτίθεσθαι χρὴ πισσηρὴν, ἢ τι τῶν ἐναίμων, ἢ τι τῶν ἄλλων φαρμάκων ὅ, τι ξυμφορον ἐστὶ τρώμασι. Quòd autem πισσηρὴν accipere oportet κηρωτὴν, & non ἔμπλαστρον, ex lib.2. De morbis muliebribus patet, vbi his verbis eius vsum præscribit, ἢ κηρωτὴν, inquit, πισσηρὴν προστιθέναι ξὺν ῥητίνῃ. Neque fanè multum referre videtur, ceratúmne aut emplastrum appelletur.

IN CAPVT CENTESIMVMDECIMVM.

Ibid.lit. B. *Ita ut partim per calidiorum adhibitionem, materiam ad partē attrahamus, partim ut alimētum sufficiens suggeramus.* Hæc verba sic in Græcis leguntur, τοῦτο μὲν, διὰ θερμοτέρας προσφορᾶς ὕλην ἐπισπώμενοις τῷ μορίῳ· τοῦτο δὲ, τροφὴν ὑποτιθέντες αὐτάρκη. Videtur itaque mihi διὰ θερμοτέρας προσφορᾶς significare calidiorū rerū forinsecus adhibitionem: & fortassis pro θερμοτέρας legendū est θερμοτέρων. tales autē sunt frictiones, & vnctiones calidiores, & calidæ aquæ affusiones,

in quibus is modus seruandus est, vt tunc desinamus quum carnes in rubicundam molem attolluntur, velut 6. meth. Galenus docet. Quanquam προσφορᾶς vox aliàs non externam adhibitionem, sed cibi in corpus ingestionem, & alimenti assumptionem Græcis medicis significet: sed de hac ipsum hîc non loqui, indicio est id quod subdit de alimenti sufficientis exhibitione: & quod vox ἐπιπασσομένοις, forinsecus admotis magis competit.

IN CAPVT CENTESIMVMVNDECIMVM.

Ibid. lit. D. *Aut usque ad cauitatis supercilium delatus.* Græcè falsò legitur pro ὀφρύος voce, vox ὀσφύος. Est autem ὀφρὺς supercilium & margo cauitatis eius in quam os insertum, cum altero osse articulum constituit.

IN CAPVT CENTESIMVMDVODECIMVM.

Ibid. lit. E. *Sic igitur dicit Hippocrates.* Hic locus ad verbum transcriptus est ex Hippocratis lib. de articulis. Verùm in multis locis corrupta est Pauli lectio, quam vt quis ex vera & recta Hippocratis lectione emendet, facilè est in tanta exemplarium extantium copia. Nos Hippocratis lectionem sequuti ipsam expressimus, & trãslationem Hippocratis nostram, velut in nostra totius Hippocratis cõuersione habetur, etiam huc adscripsimus.

IN CAPVT CENTESIMVM DECIMVMQVINTVM.

Col. 604. lit. H. *Hæc autem sani cubiti gibbi inspectio maximè declarat.* Græcò sic, ταῦτα δὲ μάλιστα ἡ τοῦ ὑγιαίνοντος ἀγκῶνος ἔλεγχει πάθησις. Non videtur autẽ de sano, πάθησις (id est affectio ac passio) dici posse: quum sani ad affectum collatio se iuxta contrariorum rationem exhibeat. Quare visum est quibusdam μάθησις legendum esse, vt hac voce consideratio ac inspectio accipiatur. Verùm (nisi penitus fallor) legenda est hoc loco vox ἄθρησις, quæ propriè inspectionem significat: quanquam & παράθεσις vox commodam huic loco significationem exhibeat, & siquis sententiam habeat, huic de voce non magnopere laborandum esse videatur.

IN CAPVT CENTESIMVM DECIMVMSEPTIMVM.

Col. 605. lit. F. *Et quidam decepti, unius uerticuli multum emoti magnam emotionem esse putant: quum tamen magna emotio non rotundam, sed angularem faciat spinæ flexionem.* Græca lectio huius loci corrupta in hunc modum restituenda est: καὶ νομίζουσί τινες ἀπατώμενοι ἑνὸς ἐπὶ πολὺ παρεστραμμένου σπονδύλου, μεγάλην εἶναι παράστασιν, καί τοι μεγάλη παρατροπὴ οὐ περιφερῆ, γωνιώδη δὲ ποιεῖται τὴν τῆς ῥάχεως κάμψιν.

Col. 606. lit. C. *Quidam uerò per appellatos asellos extensionem faciunt. Sunt autem aselli hi, axes qui in erecto statuto ligno uertuntur.* Quos hîc describit axes, Græcis ἄξονες appellantur, & ὀνίσκοι quoque, id est aselli. Germani Latinam vocem fere exprimunt. vocant enim aspel aut haspel, instrumentum vulgò notissimum, sed quod tamen variis modis paratur, prout res magna est quam per illud efficere conamur. Hippocrates tria instrumenta esse dicit fortissima ex omnibus quæ homines machinati sunt, aselli circunductionem, per vectes commotionem, & cuneorum vsum. Asellorum generis sunt etiam instrumẽta ac machinæ illæ quibus in maritimis & magnorũ fluuiorum portibus, ad magna onera è nauibus subleuanda vtuntur. Vitruuius appellauit grues, & γέρανοι quoque in Græcis vocantur, & vulgus item Cranich appellat, ob colli (arbitror) in longum extentam prominentiam. At verò gruina deligatio, quam Paulus suprà cap. 99. γερανίδα ἐπίδεσιν appellauit, à volatus gruum ordine dicta videtur. Hunc enim refert, dum humerum, scapulas, ac pectus cõprehẽdit, & literam Υψιλὸν repræsentat, quæ & ipsa ex gruum volatu reperta est per Palameden, vt Philostratus in Heroicis testatur. Vnde & illud Martialis est,

Turbabis versus, nec littera tota volabit,
Vnam perdideris si Palamedis auem.

Ibid. lit. E. *Et postea tabulæ moderatæ alteram extremitatem in parietis rimam immittimus. altera uerò gibbositatem deorsum deprimimus.* In Græcis codicibus hoc loco tota periodus excidit. Sic enim legitur, κἄπειτα σανίδος συμμέτρου τὸ ἕτερον πιέζεις ἐπὶ τὰ κάτω πιέσωμεν. Restituenda est itaque lectio in integrum ex Hippocrate hoc modo: κἄπειτα σανίδος συμμέτρου τὸ ἕτερον ἄκρας εἰς τὴν τοῦ τοίχου γλυφὴν ἐμβαλοῦμεν, τῷ δὲ ἑτέρῳ τὸ κύφωμα ἐπὶ τὰ κάτω πιέσωμεν.

IN CAPVT CENTESIMVM DECIMVMOCTAVVM.

Col. 607. lit. B. *In his desperata est curatio, callo membro iam obducto.* Græcè sic, ἄπορος ἡ θεραπεία φθάσαντος ἤδη κυκλωθῆναι τοῦ κώλου. Sed falsò. Nam pro κυκλωθῆναι legi debet τυλωθῆναι, exigente id sententia, id est callo obducto, velut cõuerti. Et mox vitiosa vox περίφερσιν legitur, nihil significans, pro qua reponenda est vox περιφόρησιν, id est circunductionem, id quod declarat participium περιφέροντες, quòd paulo pòst sequitur. Et paulo pòst falsò legitur, ἐπὶ τῶν ὤμων αἰωρούμενον ἔμπροσθεν διὰ τοῦ βουβῶνος καὶ τῆς κλειδὸς ὄπισθεν δὲ διὰ τοῦ αἰωρουμένου, &c. Legendum enim est, ἐπὶ τὸν ὦμον: & pro τοῦ αἰωρουμένου legendum est τοῦ μεταφρένου. Et mox ἐκβολῆς vox falsò legitur pro ἐμβολῆς. Et vbi postea conuerti, Vt dum homo extẽditur, lignum hoc inter femoris caput & interfœmineum intereueniat: Græca lectio sic habet, ὥστε ὑπὸ τούτου κατατεινομένου τοῦ ἀνθρώπου τοῦ τὸ ξύλον μεταξὺ φθάσαι τοῦ περιναίου, &c. Sed redundant voces ὑπὸ τούτου delendæ, & pro τοῦ τὸ ξύλον, legẽdum est, τοῦτο τὸ ξύλον, &c. Et rursus, Hoc autem continget si paululum infrà summa, &c. Græcè corruptè legitur τοῦ ἢ τὰ μικρῷ κατωτέρω τῶν ἄκρων, &c. Legi enim debet, τοῦτο δ' ἂν εἴη ἐὰν μικρῷ κατωτέρω, &c. Et mox, Dum autem fit extensio aut pastillus, velut antea in gibbositate diximus, aut aliquo alio instrumento: in Græcis hoc postremum, Aut aliquo alio instrumento, in totum deest, necessariò adscribendum, ἢ διά τινος ἄλλου. Et rursus, Ita vt læsum crus duobus digitis amplius quàm alterum sit extentum. Græcè legitur falsò, ἐντεταμένου τοῦ πεπονθότος ὑπὸ τῶν στερνῶν ὡς δύο δακτύλοις. Legendum est autem sic, ἐντεταμένου τοῦ πεπονθότος σκέλους ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου ὡς δύο δακτύλοις. Hippocrates enim sic habet, τὸ δὲ σκέλος τὸ σιναρὸν τεταμένον χρὴ ὡς δύο δακτύλοις μᾶλλον τοῦ ἑτέρου. Paulus enim non ad verbum ex Hippocrate transcripsit, sed pro sua commoditate sententiam eius retulit. Et mox, Læsum femur apprehẽdat qua crassius est: Græcè legitur, τὸν πεπονθότα μηρὸν κατὰ τὸ βραχύτατον, sed falsò. debet enim, κατὰ τὸ παχύτατον legi. Sic enim etiam superius dixit, τὸν πεπονθότα μηρὸν κατὰ τὸ παχύτερον αὐτοῦ, &c. id est affectum femur crassiore sui parte, &c. Et paulo pòst, pro voce falsa ἐγγεγυμνασμένων, legẽdum est ἐγγεγλυμμένων, & coniunctio καὶ ante vocem ὑπηρέτου inserenda. Reliqua ex translatione nostra emendentur.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI
Dolabellarum in Paulum AEginetam liber septimus.

IN CAPVT TERTIVM.

RECENSENTVR hoc capite simplicium medicamentorum facultates, ex ordine literarum Græcarum, quem etiam Galenus sequutus est, & nec nos mutare voluimus. Sub litera itaque ἄλφα, Ægyrus (id est populus nigra) legitur, tertio quidē ordine calefacit, sed in Græcis falsò habetur, κατὰ τὴν α'. τάξιν, id est ordine primò. Quòd autem γ' legi debeat pro α', ex Galeno patet, qui apertis verbis, ἐκ τῆς τρίτης ἀποστάσεως esse dicit: ita etiam Aëtius lib. 1. habet.

Col. 612. lit. E. *Quod uerò reliquum est, adstringendo compingit.* Hoc de sale legitur, sed corruptè habet exemplaria Græca, τὸ δὲ ὑπὸ συνάγουσι τῇ στύψει. Legendum est enim, τὸ δὲ λοιπὸν συνάγουσι τῇ στύψει.

Col. 613. lit. G. *Amylum ex tritico fit puro.* Modus præparandi amylum non satis integrè à Paulo trāscriptus est ex Dioscoride, & contigit ipsi id quod ille dixit, Breuis esse laboro, obscurus fio. Neque enim ex ipsius verbis parādi modum assequi possis, & tamen non excidisse, sed vltro relicta esse apparet ab ipso Paulo, quæ huc commoda essent. Quod tamen legitur, διηθήσαντας τὸ ὕδωρ ἔτι χλιαρὸν τὰς χωνεύσαι τὸ πίτυρον, &c. palàm mancum est, & sic explendum, διηθήσαντας τὸ ὕδωρ, καὶ αὖθις πάλιν ἔτι χλίοντας, χωνεύσαι τὸ πίτυρον, &c.

Col. 615. lit. C. *Vsta uerò ad cicatricem perducit cum rosaceo cerato.* Sic Aldinus codex habet de fuligine, ἀπουλοῖ δὲ καὶ τὰ καύματα σὺν ῥοδίνῃ κηρωτῇ: & meo iudicio rectè, quum rosaceum ceratum alioqui ad ambusta faciat. Dioscorides tamen κατάγματα habet, vt fortè rectius κατακαύματα legatur. At alii τραύματα legere malunt, quos suo iudicio vti permitto.

Col. 618. lit. E. *Gordylion, quod alij Seseli uocant.* Dioscorides non gordylion, sed tordylion appellat, & alios seseli creticum appellare dicit. Et ipse quoque Paulus suprà libri tertii capite vicesimoquinto, tordylium appellauit. Quare Tordylion omnino vocari putarem, si non hic ex ordine literarum sub litera γ relatum esset, vt vtraque appellatio recta esse videatur.

Ibidem lit. G. *Daucus, qui & staphilinus dicitur.* Huius loci lectio manca est in Paulo. Quomodo enim syluestris dauci seminis mentionem faceret, satiui semine prætermisso. Sic ergo ex Galeno & Aëtio Græca Pauli lectio restituatur, quemadmodum etiam conuertimus, δαῦκος, ὁ καὶ σταφυλῖνος, διττός ἐστιν. ὁ ἥμερος, οὗ γὰρ ἡ ῥίζα φυσώδης τέ ἐστι καὶ ἀφροδισιαστική. τὸ σπέρμα δὲ τοῦ ἡμέρου ἔχει καὶ αὐτὸ παροξυντικόν τι εἰς τὰ ἀφροδίσια· τὸ δὲ τοῦ ἀγρίου, &c.

Col. 620. lit. A. *Elaterium, &c. est secundi ordinis.* Id est δευτέρας τάξεως: in Græcis tamē δεύτερον vox falsò pro δευτέρας legitur. Et mox, Si cum lacte in ipsis infundatur, conuerti, quod lego ex Dioscoride, μετὰ γάλακτος ἐγχεόμενον. Pauli tamen exemplaria habent ἐγχριόμενον, id est si illinatur, quod ferri possit siquis leuem penitus ex naribus euacuationem, ipsius illitione facere velit.

Col. 621. lit. G. *Sed & galli antiqui cum sale plurimum cocti iusculum aluum subducit: at gallinæ uice uersa sistit.* Hæc verba sub voce zomos leguntur in Græcis sic, καὶ ὁ τοῦ παλαιοῦ δὲ ἀλεκτρυόνος σὺν ἁλσὶν ἐπὶ πλεῖστον ἑψηθέντος ὑπακτικός γίνεται. ὁ δὲ τῆς ἀλεκτορίδος τοὐναντίον ἐπικρατητικός. Ex quibus verbis apparet Paulum vocem ἐπικρατητικὸν palàm voci ὑπακτικὸν opposuisse, vt qui prius iusculum aluum subducendi, posterius eandem sistendi vim habere afferat, & hoc ex Galeni libro secundo simplicium medicamentorum vnde hæc transcripsit, & vbi sic legitur, ὁ γε μὴν τῶν ἀλεκτορίδων ἁπλοῦς ζωμὸς ἐπικρατητικῆς ἐστι δυνάμεως, ὥσπερ ὁ τῶν παλαιῶν ἀλεκτρυόνων ὑπακτικός. ἑψεῖν δὲ αὐτοὺς χρὴ μεθ' ἁλῶν ἐπὶ πλεῖστον. Quanquam Galeni locus non hanc quàm Paulus intellexit, contrarietatem inducat, & ἐπικρατικῆς legendum esse pro ἐπικρατητικῆς voce suspicer, vt contemperandi vim accipiamus, quam Dioscorides apertis verbis gallinæ iusculo attribuit, ὁ δὲ ζωμὸς τῆς ἀλεκτορίδος, inquit, μάλιστα δίδοται ἐπικράσεως χάριν τῶν φαυλοτήτων, καὶ ἐπὶ τὸν στόμαχον πυρουμένων, λιτῶς σκευασθείς. id est contemperandi humores gratia, & in stomachi ardore. Si itaque Dioscoridis sententia recta est, sicut rectissimam esse censeo, apud Galenum ἐπικρατικῆς, vel ἐπικερατικῆς vox legi debet, & non ἐπικρατητικῆς: id quod quum Paulus non satis animaduerteret, ἐπικρατητικὸς dixit, & τοὐναντίον de suo adiecit, vt omnino contrarietatem horum iusculorum induceret, quam tamen (vt dixi) Galeni lectio non cogit. Possit itaque etiam Pauli locus iuxta Dioscoridis sententiam, & Galeni lectionem (velut dixi) emendandam, legi ac emendari, in hunc modum, ὁ δὲ τῆς ἀλεκτορίδος ἐπικρατικός. Sed nolui in præsens id facere, sicut neque id in Galeno tum Græco tum Latino feci, sed reliqui, contentus & hîc de his locis admonuisse, quum etiam his longè plura in commentariis medicis prodiderim; & libro secundo emblemate quadragesimo in Dioscoridem adduxerim.

Col. 623. lit. A. *Ios (id est ærugo) acrem qualitatem gustantibus exhibet, discutitque, ac tollit, & consumit, &c.* In Græcis legitur διαφορητικός τε καὶ καθαιρετικὸς καὶ τμητικός. pro τμητικὸς itaque legendum est τηκτικὸς, quòd verti consumit. Ita enim legendum videtur, nisi quis σηπτικὸς malit, non longè diuersa significatione. Sed & in Galeno & in Aëtio, hoc loco falsò στυπτικὸς legitur.

Ibidem lit. G. *Cadmiæ ambæ siccant. Sed botryitis (id est racemosa) tenuiorum partium est: placitis crassiorum.* In Græcis exemplaribus voces transpositæ sunt. legitur enim, ἀλλ' ἡ μὲν βοτρυΐτις παχυμερεστέρα, λεπτομερεστέρα δὲ ἡ πλακῖτις ἐστί. Legēdum est autem, ἀλλ' ἡ μὲν βοτρυΐτις λεπτομερεστέρα, παχυμερεστέρα δὲ ἡ πλακῖτις ἐστί. Sic enim Galenus lib. 9. habet, qui etiam hoc addit, quòd botryitis in altioribus fornacum partibus reperiatur collecta, vtpote leuior, placitis verò in humilioribus, velut quæ grauior existat. Et mox quod conuerti, Nam in durioribus, efficacioribus opus est medicamentibus, in Græcis falsò στομάχων legitur pro φαρμάκων.

Col. 625. lit. F. *Acida propter secandi uim, pituitosis & excrementosis stomachis conueniunt.* De cerasiis hæc dicit. Sed in Græcis, φλεγματικοῖς καὶ φλεγματώδεσι στομάχοις falsò legitur, pro φλεγματικοῖς καὶ περιττωματικοῖς στομάχοις, velut Galenus habet. Et mox consequenter vbi de siliquis agit, ψυκτικῆς vox falsò habetur pro στυπτικῆς, vt Galenus & Aëtius habent.

Col. 627. lit. H. *Non in terra nascens, sed in cænosa maris parte.* De corallio ita conuerti verba quæ in Græcis sic leguntur, οὐκ ἐν χέρσῳ φυόμενον, ἀλλ' ἐν τῷ πέλματι τῆς θαλάσσης. Non autem puto legēdum πέλματι, vt velut de pediculo, aut planta, aut alto maris accipiatur, sed πήλματι, vt cœnosam partem intelligamus.

Col. 628. lit. B. *Coronopodis radix etiam ipsa cœliacis commoda esse, in cibo accepta creditur.* Græca exemplaria habent κωλικοῖς ὠφελεῖν. Sed Dioscorides, Galenus & Aëtius palàm κοιλιακοῖς habent: quomodo etiam legendum esse, ex eo clarū fit quòd radicem eius στυπτικὴν (id est adstringentem) Dioscorides dixit. At hic error non librarii est, ex similitudine vocum decepti, sed ipsius authoris Pauli: qui quum alaudam colicis opitulari antea scripsisset, mox subiunxit, κορωνόποδος ἡ ῥίζα καὶ αὐτὴ πεπίστευται κωλικοὺς ὠφελεῖν ἐσθιομένη.

Ibidem lit.F. *Acre gustantibus est & uehementer utentibus.* Ita legendum est de cratæogoni semine, ex Galeno. Nam ψυχρὸς falsò pro σφοδρῶς posuit quis, & χρωμένοις vocem reiecit, vt libri tertii emblemate centesimo vicesimosexto in Dioscoridem notauimus.

Col.629.lit.A. *Et alopeciis affrictum citius quàm alcyoniũ pilos producit.* Hoc de cæpa dixit, sed Græca lectio corrupta est hoc modo, καὶ ἀλωπεκίαις θᾶττον ἀλκυονίου παρορμᾷ τὰς τρίχας. Legendum autem sic, καὶ ἀλωπεκίας παρατριβόμενον, θᾶττον ἀλκυονίου, &c. Ex Galeno & Aëtio.

Ibid.lit.A. *Cyamos (id est faba) non multum à medio temperamento abest, tum perfrigerando, tum calefaciendo.* Græcè sic, κύαμος οὐ πολὺ τῆς μέσης ἀφέστηκε κράσεως, κατά τε τὸ ψύχειν καὶ ξηραίνειν. Et sic habet quoque Galenus, vnde Paulum transcripsisse apparet, κύαμος καθ' ἑκάτερα τῆς μέσης κράσεώς ἐστιν ἐγγυτάτω, κατά τε τὸ ξηραίνειν καὶ κατὰ τὸ ψύχειν. Et Aëtius similiter, κύαμος κατὰ τὸ ψύχειν καὶ ξηραίνειν τῆς μέσης ἐστὶν ἐγγυτάτω κράσεως. Ab his itaque tribus attribuitur fabis medium temperamentũ, tum perfrigerando, tum siccando. Nec immeritò in dubium venit, quod sit medium temperamentum quod faba habeat, tum perfrigerando tum siccando, quum medium videatur inter opposita ac contraria interuenire, & id sit quod ab vtrisque extremis æqualiter distet. Quum igitur inter frigidum & siccum non sit contrarietas, quomodo medium temperamentum inter ipsa esse potest? Mihi sanè videtur pro ξηραίνειν legendum esse θερμαίνειν, vt inter calefaciendi & frigefaciendi vim, medium habere temperamẽtum fabam accipiamus, vt neque calida neque frigida sit censenda, velut Dioscorides dixit, κύαμος μέσος θερμοῦ καὶ ψυχροῦ ἐστί. Et potest vox ξηραίνειν per incogitantiam transcribentis in Galenum irrepsisse, atque ita de Galeno, per Paulum & Aëtium non satis animaduertentes, transsumpta esse. Posset tamen Galeni verborum sententia ita accipienda esse videri, quòd in omnibus quatuor qualitatibus medium temperamentum faba obtineat, ita vt in siccando ac humectando, calefaciendo item ac frigefaciendo media sit: & ad τὸ ξηραίνειν, contrarium eius τὸ ὑγραίνειν, & ad ψύχειν, ipsius contrarium τὸ θερμαίνειν adintelligatur. Sed non videntur Aëtius & Paulus hanc sententiam suis verbis exprimere. Et in siccando ac humectando differentia variat, prout recentes sunt & virides fabæ, aut contrà veteres ac resiccatæ, quum medium illud temperamentum inter caliditatem ac frigiditatem ipsis sit perpetuum. Huc accedit quòd Galenus paulo pòst, fabam ἀλύπως ξηραίνειν dicit, id quod indicio est, non medium habere inter siccandum & humectandum temperamentum, sed à medio ad primum siccandi ordinem progressum, vt intelligamus iam ratiocinando, fabam in primo ordine siccandi vi præditam esse. Atque hæc mea de hoc loco coniectura tãdiu valeat donec quis meliora producat. Porro admonet me hîc de faba locus, vt Ciceronis libro primo ad Atticum epistolæ decimætertiæ locum emendem ex coniectura atque ingenii arbitrio, vbi fabam mimum nulla significatione legitur, pro fabulam omnium. Quia verò eodem loco vox alia corrupta habetur ἐλαφηπέον, pro qua aliqui floccifacteon nulla Latinæ formationis habita ratione legendum censent: aliqui ridiculè illum exponunt, fugiendum more ceruorũ: ego totum Ciceronis locum integrum adscribam, Sed heus tu, vidésne consulatum illum nostrum, quem Curio antea ἀποθέωσιν vocabat, si hic factus erit, fabulam omnium futurum? Quare (vt opinor) φιλοσοφητέον, id quod tu facis, & istos consulatus ἀλαβητέον.

Col.630.lit.C. *Adeo ut quum aqua mulsa pota trium drachmarum pondere, interna expurget.* Græca exemplaria πινομένη τριῶν μέγεθος habent. deest itaque vox δραχμῶν, & pro μέγεθος legendum est πλῆθος. Sic enim habet & Galenus & Aëtius. Locus est de cyclamino.

Ibid.lit.E. *Libanotus (id est thus) &c. Fuligo thuris calefacit ac siccat in tertio abscessu.* Hoc loco & in Paulo & in Galeno falsò legitur, ὁ δὲ θάλλος αὐτοῦ θερμαίνει καὶ ξηραίνει. Non enim de ramo aut surculo thuris loquuntur, sed fuligine, quæ αἴθαλος & αἰθάλη, itémque λιγνὺς appellatur. Quare in vtroque legendum est ὁ δὲ αἴθαλος.

Col.631.lit.E. *Nosse uerò hoc conuenit quòd mercurialis semen eminentiis corporis præter naturam affrictum; ipsas abolere compertum est. Has autem eminentias uulgò Narphia uocant.* Quæ sint hæ eminentiæ, & an Narphia (velut Pauli exemplaria habent) aut Carphia (velut Aëtius libro primo De mercuriali tradit) vulgò appellentur, non satis constat. Aëtii verba hæc sunt, καὶ ταύτης τὸ σπέρμα οὕτω ξηρανθὲν διδάσκει ἡ πεῖρα, τὰ παρὰ τοῖς ἰδιώταις ὀνομαζόμενα ἐν τῷ σώματι καρφία ἀφανίζειν, ἐπειδάν τις αὐτὰ τῷ σπέρματι ἐπιμελέστερον ἀνατρίβῃ. Videntur autem alter ab altero transsumpsisse, aut vterque à quodam tertio, qui non fuerit Græca appellatione vti, sed vulgari, & alicuius gentis barbara (vt puto) vt res ipsa mysterii speciẽ præferret, & non omnibus pateret. Suspicor tamen de cicatricum eminentiis ipsos loqui, quas οὐλὰς dicere inuiderunt. certè cicatricum apud Germanos appellatio, ναρφίων vocem penitus refert.

Ibid.lit.F. *Et si intra corpus sumatur, secat & attenuat crassos ac uiscosos humores plus quàm sal.* Hoc de nitro siue litro dicit, quod antea in medio esse facultatis aphronitri ac salis dixit, & nunc plus quàm salem secare & attenuare crassos ac viscosos humores testatur. Sed in Græcis falsò legitur, πλέον τῶν ἄλλων. Non enim plus quàm alia quæ nulla relata sunt, sed plus quàm sal hoc facit. Legendum enim πλέον τῶν ἁλῶν. Quòd autem tria sint medicamenta diuersa, quorum primum litrum siue nitrum appelletur, alterum nitri siue litri spuma, & Græcè soluta compositione, νίτρου ἢ λίτρου ἀφρὸς, & tertium composita voce aphrolitrum siue aphronitrũ, in cõmentariis medicis declarauimus. At de chalastræo nitro mentionem facit etiam Plinius, in quo tamen chalastricum legitur, & Plutarchus in præceptis salubribus.

Col.632.lit.C. *Mameras uelut radicula quædam est herba, &c.* Quæ sit hodie aut illo tempore fuerit radicula Mameras, non constat: Dioscorides & Galenus, & veteres non meminerunt. Mentionem eius fecit etiam suprà lib.3.cap.22. Paulus ad cicatrices & albugines oculorum. Aëtius item lib.12.cap.44. ad diuites podagricos velut mirabile medicamentum præscribit, mameram aqua maceratam, deinde tritam ac illitam.

Ibidem lit.D. *Melan (id est atramentum) Indicum (ut Dioscorides dicit) ex his est quæ leuiter frigefaciunt, & rumpunt inflammationes ac tumores laxos.* Hic locus est apud Dioscoridem lib.5. sed συφόντων falsò legitur illic pro ψυχόντων, velut rectè habet Paulus. ψυχόντων enim vox peculiariter ad φλεγμονὰς refertur, sicut ῥησσόντων ad οἰδήματα. Quare ex Paulo Dioscoridis lectio, & non vicissim Pauli ex Dioscoride emendanda est, nisi quis corrumpere magis quàm emendare velit.

Col.633.lit.A. *At quod oblongiorem calicem habet, & aliâs contractiorem, &c.* De papaueris syluestris altera specie hæc verba habet, Græcè in hunc modum, ἡ δὲ τὴν κωδίαν ἐπιμηκεστέραν ἔχουσα καὶ αὐαυξεστέραν, &c. Atque hæc ex Galeno, apud quẽ sic legitur, ἡ δὲ ἐπιμηκεστέραν μὲν ταύτης, ὅλη δὲ αὐξανεστέρα καὶ αὐχμηροτέρα, &c. Falsò tamẽ legitur in Galeno vox αὐξανεστέρα, pro αὐαυξεστέρα. Dicit enim hanc, calicem quidem habere oblongiorem, verùm ipsam totam esse contractiorem & squalidiorem, & vox αὐχμηροτέρα declarat legendum esse αὐαυξεστέρα.

Ibid.lit.G. *Myagros, quàm alij uocant melampyron, &c.* Hoc loco primùm falsò legitur in Græcis codicibus μελάμπυκνον pro vero μελάμπυρον, vt ex Dioscoride patet, si tamen eius lectio recta est: deinde ordo conturbatus est, & primùm habetur myagri semẽ: & interpositis mitulis, sequitur μύαρος, οἱ δὲ μελάμπυκνον, &c. quasi myaros alia herba sit ab ea quæ semẽ illud de quo primùm dixit, producit. Restituatur itaque ordo Græcæ lectionis iuxta meam translationem, & ne putetur alia esse herba quæ myaros appelletur: sed myagron esse, ac appellari herbam pinguem, quæ & semen pingue producat, eius vsus ambo qui à Paulo præscribitur, sed iuxta Dioscoridis traditionem.

Col.635.lit.F. *Opium in tractatione de papauere dictum est.* Hoc loco in Græcis exemplaribus vox ὄπιον sola habetur. Desunt autem verba, ἐν τῷ περὶ τῶν μηκώνων εἴρηται. Nam suprà de papauere mentionem eius fecit.

Col.636.lit.A. *Osiris, ex qua scopas faciunt, &c.* Græcè sic legitur, ὄσιρις, ἐξ ἧς τὰ κορήματα γίνεται. Et sic habet quoque Galenus, sic etiam Aëtius. Quid autẽ sint κορήματα quæ ex Osiride fiunt, non satis constat: alii medicamẽta ad exterendam

leuigandámque cutem, κορημάτων voce accipiunt, alii pupillaria medicamenta, alii ſmegmata ſimpliciter, Plinium in hoc ſequuti, qui dixit, Smegmata mulieribus faciunt ex his: loquitur autem de Oſiridis ramulis. Nec ſatis etiam conſtat an linaria herba hodie vulgò appellata ſit ea quæ illis authoribus dicta eſt oſiris, etiamſi multi ſint in hac ſentẽtia. Ego verò κορήματα, neque ἀπὸ τῶν κορῶν (id eſt à pupillis) dicta puto, neque vlla medicamẽta aut ſmegmata ea voce accipio, ſed nomen verbale vt appellant, eſſe iudico, ductum à verbo κορεῖν, quod verrere ac purgare ſignificat: accipióque per κορήματα, ſcopas ac verricula extерſoria, qualia etiam hodiéque in vſu ſunt ad veſtimenta purganda. Nec de Plinii lectione ſtudioſos celare volo, eſſe apud me manuſcriptum vetuſtiſſimum exemplar, quod non Smegmata vocem habet, ſed Megmata, ita vt etiam non tam clarum ſit Megmatáne an magmata ſit legendum: vt fortaſſis Plinius, Magmata mulieribus faciunt ex his, ſcripſerit, & poſtea Magmata genuina Plinii vox in ſmegmata tranſierit. Sunt autem μάγματα eadẽ forma ac ſignificatione, à verbo μάττειν, quod extergere ac mundare ſignificat, dicta qua κορήματα ἀπὸ τοῦ κορεῖν. Et ſint etiam hæc ex coniecturæ facultate.

Ibid.lit.G. *Periclymeni folia & ſemen, &c.* Græcum exemplar hîc corruptum eſt. poteſt autem ex Dioſcoride reſtitui vera lectio, quam ego expreſſi, vt in hunc modum legatur, ὥστε τὸ οὖρον ἐκκρίνειν πιόμενα ἄχρι ἕξ ἡμερῶν· πόμενα δὲ ἄχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν, ὠφελεῖ τοὺς σπληνώδεις καὶ δυσπνοϊκούς.

Col. 637. lit. G. *Et maculas faciei cum ipſo extergunt.* De polygonato hoc dicitur: legitur tamen falſò πίλοις pro σπίλους.

Col.638.lit.A. *Pompholyx citra mordacitatem ſiccat, ut cancroſis ulceribus, aliiſque malignis opituletur.* Hoc loco Græca exemplaria falſò habent, τοῖς σαρκώδεσι τῶν ἑλκῶν. Verùm non carnoſis vlceribus, ſed cancroſis legendum eſſe, ex eo patet, quòd ſubiicit, καὶ τοῖς ἄλλοις κακοήθεσι, quo ſignificat etiam prægreſſa cancroſa, malignorum generis eſſe. Talia verò non ſunt carnoſa. Quare legendum eſt τοῖς καρκινώδεσι τῶν ἑλκῶν. Nam & Galenus & Aëtius hoc habent quòd pompholyx εἰς τὰ καρκινώδη ἕλκη commodet.

Col.639.lit.A. *Larix quoque huiuſmodi eſt.* In Græcis deeſt vox τοιαύτη, vt legatur, καὶ ἡ λάριξ ἐστὶ τοιαύτη. Eſt hoc in reſinis.

Ibid.lit.C. *Abũdè autem adſtringit & ſiccat ordine tertio, frigefacit ſecundo.* Græca exemplaria ſic, ſed falſò, καὶ ξηραντικοῦ ἐκ τῆς τρίτης τάξεως, ῥυπτικοῦ δὲ τῆς δευτέρας. pro ῥυπτικοῦ enim legendum eſt ψυκτικοῦ. Nulli enim traditi ſunt ſecundarum qualitatum gradus ſiue ordines, ſed primarum ordines quatuor Paulus ſuprà libri ſecũdi capite ſecũdo ex Galeno propoſuit. Sed & Galenus apertè dicit Rhoem eſſe pharmacum ξηραντικὸν μὲν ἐκ τῆς τρίτης τάξεως, ψυκτικὸν δὲ ἐκ τῆς δευτέρας. Ita etiam Aëtius. Atque hæc etiamſi parua videantur, neutiquam tamen prætereunda ſunt.

Ibid.lit.E. *Cæterùm in libro De theriaca dicit Galenus, Trifolium quæ hyacyntho ſimilis eſt, &c.* Hic locus eſt in libro De theriaca ad Piſonem, ex quo etiam Pauli lectio declaratur, vt melius intelligi ac emẽdari poſſit. Falſò enim legitur in Paulo, τοῦ ἀέρος ἐγκύμονα, pro τοῦ ἔαρος ἐγκύμονα. Non enim de prægnante aut inturgeſcente ex aere loquitur, ſed de prægnante veris tempore. Et poſtea pro ὑγιεῖ δὲ τὸ ποτὸν προσφερόμενον, legendum eſt, ὑγιεῖ δὲ τόπῳ προσφερόμενον. Non enim in potu exhibendum eſt: ſed ſi ad ſanum locum in homine non morſo adhibeatur, inquit Galenus, ſimilem affectionem efficit, &c. Hæc in ſatyrio habentur.

Col.640.lit.E. *Siſari radix cocta ſtomacho commodat, &c.* Hoc loco in Græcis exemplaribus duarũm herbarũm ſiſari ac ſiſymbrii tractatio, in vnam coaluit. Sunt enim duo ſiſymbria, quorum prioris vires ſiſaro coaluerũt: poſterius autẽ etiã cardamine appellatur, & mox ſequitur. Sic ergo reſtituenda eſt Græca lectio ex Galeno, Σισάρου ἡ ῥίζα ἑφθὴ, εὐστόμαχός τε ἐστὶ καὶ οὐρητική, θερμὴ κατὰ τὴν δευτέραν τάξιν. σισύμβριον, λεπτομεροῦς διαφορητικῆς θερμαινούσης καὶ ξηραινούσης ἐστὶ δυνάμεως καὶ κράσεως, κατὰ τὴν τρίτην τάξιν, λεπτομερές τε ἐστὶ καὶ διαφορητικόν, ἰσχυρόν τε τὸ σπέρμα. διὸ τοῖς τε λύζουσι καὶ στροφουμένοις δίδοται σὺν οἴνῳ. Et nunc ſequitur ſiſymbrium alterum. Et huic lectioni reſpondet noſtra tranſlatio. Sed & in poſteriore ſiſymbrio falſò legitur πρώτην pro τρίτην. Quomodo enim aridum ſiſymbrium calefaceret ac ſiccaret in primo ordine: & humidum contra ſecundo ordine? quum dubium nemini eſſe poſſit, arida eadem plus ſiccare quàm vda. τρίτην ergo lege, vt etiam Galenus.

Ibid.lit.G. *Scolopendra marina cocta in oleo & illita, pilos abolet. Sed & contacta pruritum excitat.* Quod hîc dixi contacta, falſò legitur in Græcis καυθεῖσα. Non enim vſta hoc facit, ſed ipſius contactus pruritum inducit. Legendum itaque eſt ψαυσθεῖσα, velut Dioſcorides habet.

Col.643.lit.F. *Extincta verò urit quidem ſtatim, ſed poſt dies non amplius. Contrahit tamen, & conſumit carnes.* De calce hæc dicit. Sed illud Poſt dies non amplius, declarat Galenus & Aëtius ſic, quòd poſt diem vnum atque alterum minus vrat ac cruſtam minus inducat. Verùm poſt tempus, cruſtam omnino non efficiat, calefaciat tamen adhuc, & carnes cõſumat. Quod igitur Paulus contrahit dixit, hoc eſt συντείνει, hoc illi θερμαίνει (id eſt calefacit) dixerunt. Nec mox, quia illi θερμαίνει habent, etiam in Paulo mutanda lectio eſt, & θερμαίνει ſubſtituendum pro συντείνει. Commodiſſimè enim & de induſtria hoc verbo Paulus vſus eſt, quod inter cætera ſignificat contraho, ita vt propè ſequatur conſumptio. Porro mox explenda eſt lectio ex Gal. & Aëtio hoc modo, εἰ δὲ πλυθείη, ἄδηκτος γίνεται ὕδατι πολλάκις πλυθεῖσα· διαφορητικὴ δὲ ἱκανῶς γίνεται θαλάσσῃ πλυθεῖσα. At paulo pòſt totum caput de trifolio elapſum reſtituimus.

Col.644.lit.E. *Ex tertio frigefacientium ordine eſt.* De hyoſcyamo hoc dicit: ſed deſunt in Græcis codicibus voces τῶν ψυχόντων, reſtituendæ ex Galeno & Aëtio ſic. ἐκ τῆς τρίτης ὢν τάξεως τῶν ψυχόντων. Mox etiam de hyperico deſunt voces, τὰ πλατύτερα καὶ σηπεδονώδη, poſt vocem ἐπιπαττόμενα, & non (vt exemplaria habent) ἐπίπλαττόμενα, & ante vocem ἑλκῶν inſerendæ ex iiſdem authoribus.

Col.645.lit.B. *Nimirum ut quæ tenuium partium quid habeat, inſupérque calidum.* Hæc verba in Græcis corruptè leguntur, reſtituendáque ſunt ex Galeno in hunc modum, ὡς ἐχούσης τι λεπτομερὲς, ἔτι δὲ καὶ θερμόν. Habentur autem de phalaride ſub litera φ.

Ibid.lit.G. *Si verò lotum ſit, teneris corporibus magis commodat.* De ære vſto hæc leguntur, ſed Aldinus codex ſic habet, εἰ δὲ πλυθείη, τοῖς ἁπλοῖς χρησιμώτερός ἐστι. Baſilienſe verò ſic, εἰ δὲ πλυθείη τοῦ ἁπλοῦ του χρησιμώτερός ἐστι. Nec deſunt qui adhuc plura ex Galeno aſſuenda putent. Sed non eſt neceſſe, & integra eſt ſententia, ſi modò ἁπαλοῖς pro ἁπλοῖς legatur.

IN CAPVT QVARTVM.

Col.647.lit.D. *Qui enim ueſperi dant, aut poſt cibum, lædunt. Corrumpit enim alimentum.* Græcè hîc legitur, διαφορεῖ γὰρ τὴν τροφὴν, id eſt digerit ſiue diſcutit alimentum. & poterat tolerari hæc ſententia, ſi de eo quod futurum erat nutrimẽtum accipiamus, vt hoc in corpus crudum adhuc & non concoctum diſtribui intelligamus. Verùm mihi magis arridet vox διαφθείρει, pro qua facilè potuit ſupponi διαφορεῖ. Et paulo pòſt in altera editione falſò legitur εὐχροιαν, in altera item falſò χρείαν, vbi legẽdum eſt, καὶ πολλὴν ὕλην ἀχρεῖον ἐν τῷ σώματι τυγχανόντων, id eſt multam inutilem materiam, &c. Et mox vbi de aloë rurſus tractat, & dicit, ἱκανῶς γὰρ ἐκκινοῖ, ὅλον μὲν οὐ συγκινοῦσα τὸ σῶμα. Videtur pro συγκινοῦσα legẽdum eſſe κενοῦσα, ex Aëtii lib.3.cap.24.

Col.648.lit.C. *Colocynthidis medulla bilem potiſſimum uacuat, &c. de neruis ac partibus neruoſis.* Hîc etiamſi legant exemplaria vtcunque vetuſta, ἀπὸ τῶν πλευρῶν τε καὶ νευρωδῶν, id de coſtis ſiue lateribus, tamen res ipſa indicat legendum eſſe, ἀπὸ τῶν νεύρων τε καὶ νευρωδῶν, & confirmat Aëtius qui lib.3.cap.35. de colocynthide ſic ait, καθαίρει φλέγμα καὶ χολὴν καὶ μυξώδη, ὅθεν νεύρων καὶ νευρωδῶν σωμάτων ἐστὶ καθαρτικόν.

Col.649.lit.A. *Tragorigani Heracleotici eadem menſura, ut pulegium euacuat: ſed ambo ſicca.* Hoc poſtremũ, Sed ambo ſicca,

Græcè legitur, ἄμφω δὲ ξηραὶ. Nec accipiendum est ambas ſiccandi vim habere. Non enim ex aliqua temperamenti qualitate, ſed totius ſubſtantiæ proprietate purgantia medicamenta euacuant. Quare hîc de ſiccandi vi non loquitur: ſed ambo ſicca & non viridia, exhibenda eſſe intelligendum eſt, quemadmodum etiam paulo pòſt de parthenio dicit, Parthenium ſimiliter ſiccum potum eadem ducit.

Ibid.lit.C. *Et coxendicum morbo laborantibus, ubi articulus ſubmucoſus aut pituitoſus fuerit.* Hæc verba leguntur ſub titulo, Quæ pituitam euacuant. Sed in Græcis vna corrupta vox totam ſententiam peruertit. Sic autem legitur, καὶ ἰσχιαδικοῖς ἐπειδὰν τὸ ἄρθρον ὑπόμυξον ἢ ἐλεφαντῶδες ᾖ. Quid hîc facit, aut ſignificet vox ἐλεφαντῶδες? Veræ autem lectionis vocem quæ pro ἐλεφαντῶδες reponenda eſt, oſtendit vox præcedens ὑπόμυξον, quæ ſimilem, aut non multum diuerſam ſignificatione vocem exigit: eam autem eſſe vocem φλεγματῶδες nemini dubium eſſe debet, quum iſchiadicorum articulus ſubmucoſus aut pituitoſus fieri ſoleat, non elephantioſus, velut falſò legitur.

Inter ea quæ aquam euacuant habetur granum cnidium cum melle coctо deuoratum. Eſt enim melle obuoluendum, vt ne in deglutiendo lædat. Quare legendum eſt καταποθεὶς, & non ποθεὶς, id eſt potus. non enim bibi, ſed deuorari debet. Sic etiam mox euphorbii drachma vna cum melle coctо deuorata habetur. Sed & eo loco πινομένη falſò pro καταπινομένη legitur: & rurſus Cneorum cum polenta voratum habetur, vbi in Græcis itidē καταπινόμενον legendum eſt, & non πινόμενον.

Ibid.lit.F. *Ammoniaci thymiamatis drachmæ duæ in aqua mulſa potæ aquam ducūnt.* Exemplaria Græca non duas drachmas, ſed < α'. habent, quod pondus debilius eſſe videtur, & exemplaria manuſcripta < β'. habere dicuntur. Ego itaque de hoc admoneo, & liberum vſuro relinquo. Sicut etiam paulo ſuperius, ſquamæ Cypriæ drachmæ dimidiæ pondus debilius eſſe apparet, & eius item < β'. vetera exemplaria præferre dicuntur. Aëtius certè < αϛ'. id eſt ſeſquidrachmam habet.

IN CAPVT QVINTVM.

Col.650.lit.C. *Purgatorium ex malis cydoniis.* In hoc medicamento conuerti, Piperis ſemunciam, non quòd in Græcis ita legatur, ſed quòd pōdus quod legitur nimium eſſe videatur. Legitur enim πεπέρεως ℥ο ϛ'. pro ſenarii itaque numeri nota ϛ'. legendam puto notam hanc S. quæ cuiuſque ponderis ac menſuræ cui adiicitur, medietatem ac dimidium ſignificat, vt hoc loco πεπέρεως ℥ο S. piperis vnciæ dimidium ſignificet. Aëtius lib.3.cap.92. piperis & zingiberis ſingulorū drach.II. habet, quæ ſemunciæ dimidium faciunt. At ſicut nimium legitur piperis pondus, ita ſcammoniæ drachm.I. pondus, minus eſſe pro reliquorum modo videtur. Aëtius certè in reliquis idem pondus cum Paulo ſeruans, ſcammoniæ drach.VI. habet. Nihil tamen hîc mutaui, ſed ſiquis vti velit & parare, ei Aëtium magis quàm Paulum hac parte ſequendum cenſeo: ſicut etiam exhibendi modum ex Aëtio Paulo reſtituendum iudico. Aëtius enim cochlearium vnum dat, quomodo etiam in Paulo legendum eſt, nimirum δίδου κοχλιάριον α. ἢ πρὸς δύναμιν, & non vt exēplaria habent, κοχλιάριον ℥ο α. ἢ πρὸς δύναμιν.

Ibid.lit.D. *Buccellatus purgatorius.* Hoc medicamētum non ſatis ſcio an integrè legatur. Aëtius certè lib.3.cap.100. amplius quiddam tradit, & de fermento addendo, & de torrendi modo. Appellatio à Latina voce buccea ſiue buccella facta eſt, quòd paruæ velut panum moles ac fruſta fierent.

Ibid.lit.E. *Poſca purgatoria & ſtomacho grata.* Græcè legitur φοῦσκα καθαρτικὴ καὶ εὐστόμαχος. Eſt autē vox φοῦσκα Latina facta ex poſca, quæ acetum cum aqua permixtum ſignificat, quòd Græcis vocatur ὀξύκρατον. Ex eo itaque quòd cum poſca (id eſt ἐν ὀξυκράτῳ) exhiberetur, appellationem medicamentum accepit.

Ibid.lit.F. *Datur manè cum condito, aut aqua mulſa, aut mero feruefacto.* Hæc verba de purgatoria podagrica priore legū tur in Græcis ſic, δίδοται ἕωθεν μετὰ κονδίτου, ἢ μελικράτου, ἢ ζεστακράτου. Per vocem itaque ζεστάκρατον, ego vinum meracum feruefactum accipio, vt ſit quaſi ζεστὸν ἄκρατον. Eſt enim ἄκρατον merum non mixtum.

Col.651.lit.A. *Dantur ſcrupuli III. His uerò qui aluum ægrè ſolubilem habent, ſiliquæ* XXIII. *quæ faciunt omnino* VII. *aut propemodum* VIII. *obolos. Et poſt euacuationem ubi lauiſti, ex onis & pane nutrito.* Hæc de purgatoria ex coronopodio in Græcis corrupta habentur. Primum enim δόσις ℈ η. id eſt dantur ſcrupuli VIII. nimia eſt, id quod ſequentia declarant. Si enim octo ſcrupuli communis eſſet doſis, quomodo in his quæ aluum ægrè ſolubilem habent, quos δυσκοιλίους vocat, id pondus minuatur, & non potius augeatur, vt quos difficulter euacuare poſſis? Exhibet autem his ſiliquas XXIII. quas omnino facere dicit obolos ſeptem, aut propemodum octo. Nam iuxta ponderum rationem ad finem huius lib.7. traditam, tres ſiliquæ obolum faciunt, vt ita XXIII. ſiliquæ, octo obolos ad plenum efficerent, ſi vna adhuc ſiliqua adderetur. Quum autem octo oboli faciant ſcrupulos IIII quomodo his qui difficilius purgantur, minus & dimidiatum pondus, vtpote ſcrupuli IIII, exhibeantur, quum communis doſis ſit ſcrupulorum VIII? Ego itaque legendum puto, δόσις ℈ γ'. vt ἡ octonarii nota, pro ternarii numeri nota γ' ſit ſuppoſita. Deinde vox χαστέρας in totum eſt ſuperflua ac reiiciēda, nec poſt vocem κένωσιν locanda, & pro ipſa ὀβόλους vox reſtituenda, vt ſic legatur, ἡ δόσις ℈ γ'. τοῖς δὲ δυσκοιλίοις κεράτια κγ'. ἃ ποιεῖ πάντως ζ'. ἢ ὀκτὼ σύνεγγυς ὀβόλους. καὶ μετὰ τὴν κένωσιν λούσας θρέψον ᾠᾷ καὶ ἄρτον. Hanc lectionem in tranſlatione mea expreſſi: & ex hac docemur, quum in communi ſcrupuli tres aut oboli ſex, aut ſiliquæ octodecim de hoc medicamento exhibeantur, his qui ægrè ſoluuntur dandos eſſe ſcrupulos fere quatuor, aut obolos fere octo, aut ſiliquas XXIII.

IN CAPVT SEXTVM.

In hoc capite mox à principio tranſpoſita ſunt verba quædam, quæ iuxta trāſlationis ordinem in iuſtam formam reponantur. Eſt item mox à principio corrupta lectio in hunc modum, καθόλου μὲν ἐπὶ πάντων δραστικῶν καθαιρουμένων προδιαιτήσαντα τὸν ἄνθρωπον, &c. pro καθαιρουμένων itaque legendum eſt καθαρτικῶν, vt de purgatoriis medicamentis vocem eam accipiamus. Et mox ante vocem προδιαιτήσαντα inſerenda eſt vox λιτῶς, quæ eadem ratione in prægreſſi capitis fine habebatur, vt recta ſit hæc lectio, καθόλου μὲν ἐπὶ πάντων δραστικῶν καθαρτικῶν λιτῶς προδιαιτήσαντα τὸν ἄνθρωπον, & cætera.

Ibid lit.E. *Si uerò res urgeat ob magnitudinem morbi, aut æger lancinetur, & diſtendatur, & uelut ſerra ſecetur.* Græcè ſic, εἰ δὲ κατεπείγοι διὰ μέγεθος νοσήματος, ἢ σπαράττοιτο, ἢ διατείνοιτο, καὶ πεπρισμένος ὁ κάμνων εἴη. Per vocem itaque πεπρισμένος ſerratum accipio, qui ſe velut ſerra ſecetur affligi ſentit, à verbo πρίζω. Poſſit tamen fortaſſis non malè πεπρησμένος, à verbo πρήθω, legi, vt incenſus & velut ardens accipiatur: & vtrunque afflictionis modum veriſimile eſt non purgatis cōtingere. Ego exemplarium præſcriptum ſequutus ſum.

IN CAPVT OCTAVVM.

Col.652.lit.B. *Hiera Antiochi.* Hæc deſcriptio Hieræ Antiochi ad verbum ita habetur in Aëtii lib.3.cap.114. Nec quicquam ambiguum eſt, niſi quod & hîc & in Aëtio legitur, κρόκου φύλλων, quaſi croci folia accipiēda indicentur. Quū autem in reliquis hieris ſimpliciter κρόκου legatur, nulla facta additione, videtur omnino & hîc φύλλων vox ad crocum non pertinere, ſed diſtinctim legenda eſſe, & hoc in ſingulari numero, φύλλου, vt per ipſam folium malabathri accipiatur, quod & ſimpliciter φύλλον & μαλαβάθρου φύλλον dici ſolet. Et ſic quoque in hiera Pachii Antiochi apud Scribonium legitur. nimirum diſtinctè, myrrhæ, folii, croci: quanquam ea tota deſcriptio magis cum hiera Archigenis eadem ſit quàm cum hac quam Paulus Antiocho adſcribit, velut mox dicam.

Ibid.lit.E. *Archigenis Hiera.* Hæc Archigenis hiera nihil euariat ab illa quàm ſuprà hieræ Antiochi nomine pro-

posuit, nisi quod in hac marrubium amplius habetur. Est autem eadem planè cum ea quæ à Scribonio Largo Antiocho attribuitur. Sed in Paulo πλίου pro φύλλου falsò irrepsit. Legitur enim, σμύρνης, πολίου, κρόκου, pro eo quòd legi debet σμύρνης, φύλλου κρόκου, vt sit quod Scribonius habet, myrrhæ, folii, croci. Sequitur mox, Dosis autem ipsarum perfecta drachmæ quatuor. Sed locus hic in Aldino codice mancus est. deest enim numeri nota. At in Basiliense exemplari adiecta est nota dualis numeri β'. hoc modo, ἡ δόσις αὐτῶν ἡ τελεία < β'. Verùm non esse hanc rectam lectionem minimè dubium est. Dicit enim, Perfecta ipsarum dosis hæc est. Non est autem perfecta dosis duarùm drachmarum. Nam Galenus lib. I. cap. I. τῶν κατὰ τόπους, quatuor drach. hieræ ex colocynthide se dedisse dicit, & in repetita purgatione drachmas quinque. Ego itaque perfectam dosin quatuor drachmarum esse, atque hîc legendam esse iudico: quam tamen etiam augere liceat, si affectio pertinax sit & rebellis. Alioqui enim & infra quatuor drachmarum pondus descendere licet, ad vnam vsque & sesquidrachmam.

IN CAPVT NONVM.

Col. 652. lit. G. *Illitio sedis uentrem mouens, appellatur Chezananca, id est Cacacoga.* Hæc illitio χεζανάγκη appellata videtur, ὅτι τὴν τοῦ χέζειν ἀνάγκην εἰσφέρει, id est, quòd cacandi necessitatem inducit. Itaque ad Græcæ vocis similitudinem, Cacacogam appellaui. At in vltima ex his illitionibus κηρίου vox falsò (vt puto) legitur pro κηροῦ. Vult enim cum cera & oleo ad emplastri modum pharmacum effingere. Et ad hoc fauus mellis non ita idoneus esse videtur. Sit tamen per me liberum.

IN CAPVT VNDECIMVM.

Col. 654. lit. F. *Hedychroi in Theriacam ingredientis præparatio.* Mirificè variant huius medicamenti hedychroi descriptiones, non in ponderibus solùm, sed etiam ipsis rebus, apud Galenum, Aëtium ac Paulum. Et quum apud Galenum tribus locis hedychroi descriptio habeatur, ea quæ in primo de antidotis habetur, variat ab ea quæ est in libro De theriaca ad Pisonem: & rursus ab vtrisque euariat ea quæ est in lib. De theriaca ad Pamphilianum; qui tamen non est genuinus Galeni libellus, velut ex libro ad Pisonem clarum est. Et cum Pamphilianica quidem concordat maximè Paulina: & tamen ex aliis amplius quàm illa habet, assumpsit carpobalsami drach. II. & mari drachm. XVI. & hæc ex lib. I. de antidotis, vbi tamen mari drach. II. saltem leguntur, & pro carpobalsami drachmis duabus, opobalsami drachm. III. habentur. Nam in lib. ad Pisonem, & marum, & carpobalsamum, siue pro ipso opobalsamum, deest: sicut etiam in vtrisq; Rheon non legitur, quod tamen ad Pamphilianum habetur, & Paulus præscribit. Sed de his admonere volui ea saltem de causa vt & qui parant, & qui vsuri sunt, recto iudicio vtātur, & ne fallantur circa effectus quos frustra ex his quæ desunt sperarint.

Quod porro dixi, Et pastillos efforma digitis opobalsamo tinctis: in Græcis falsò legitur, καὶ ἀναπλάττε τροχίσκους ὀποβαλσάμου περιχριόμενος. Legendum est enim περιχριόμενος, quemadmodùm paulo pòst rursus in pastillis theriacis legitur.

Col. 655. lit. A. *Theriacæ antidoti præparatio.* Hæc descriptio ad verbum eadem est cum ea quæ ad Pamphilianum habetur, & est inde, vt apparet, à Paulo transcripta, si modò quæ vel hîc vel illic falsò leguntur, ex vtriusque collatione emendentur. Primùm itaque buniadis semen vtrobique legitur, sed in Galeno superfluè adiectum est, γογγυλίδος ἀγρίας, quod in margine adscriptum, in contextum irrepsit, tanquam aliud sit medicamentum, quum is qui id adscripsit, βουνιάδος vocem per illam exponere voluerit. Eandem enim esse buniadem & gongylida, Galenus lib. 2. De alimentis testatur. Deinde σχοίνου ἄνθους voces, post vocem καλαμίνθης redundant. habentur enim sequenti linea post δικτάμνου, vbi tamē σχοίνου vox excidit, ante ἄνθους vocem restituenda. Postea piperis albi & longi lectio recta est in Paulo, sed corrupta in Galeno. Legitur enim πεπέρεως λευκοῦ δραχμὰς ς'. quum legi debeat πεπέρεως λευκοῦ καὶ μακροῦ: nam pondus drach. VI. hîc locum non habet, sed sequitur postea, voce ἀνὰ præmissa, velut res requirit. Deinde Paulus habet, τερεβινθίνης, μαστίχης: vbi in Galeno habetur, τερεβινθίνης, χίας. Distinctè ergo voces hæ legēdæ sunt, vt nō terebinthinā aliquā Chiam accipiamus, sed terebinthinam & chiam, id est mastichen, simpliciter & priuatim chiam appellatam, velut etiam suprà lib. 3. capite 26. ostendi: nisi Paulus falsò mastichen per χίας vocem accepit. Certè Galenus terebinthinam chiam & legit, & maximè probat, quum Andromachus in versibus suis Libycam prætulerit, & mastichen omnino nō habeat. Et mox post ναρδοστάχυος vocem, habetur in Galeno pondus prægressorum, ἀνὰ δραχμὰς ς'. quod è Paulo excidit, & omnino restituendū est. Sunt enim nouendecim medicamenta, quæ drachmarū sex pondere recipiuntur. Deinde post nardi Celticæ nomēclaturam, falsò legitur vox νάρδου repetita in Paulo, quum antea spicam nardi habuerit, & eo loco Galenus nardum Indicam posuerit. Et mox in Paulo ῥοῦ, ὀπίου, falsò legitur, quasi duo diuersa accipienda sint medicamenta. Legendum est autem vt Galenus habet ῥοῦ ποντικοῦ. Opium autem antea habuit, & succum papaueris dixit. Et rursus vbi præparādi modum leuiter perstringit, & opium ac hypocistidem cum aliis succis ac liquoribus recenset, Galenus non ὄπιον, ὑποκιστίδα habet, vt per opiū succus papaueris antea dictus accipiatur, sed ὀπὸν ὑποκιστίδος, vt de solo hypocistidis succo loquatur. Verùm hîc laborare non oportet. omnia enim succulenta eodem modo tractantur, velut ex I. De antidotis, & Aëtio apparet, vt recta sit Pauli lectio, sed breuitate sola obscura. Atque sic vtriusque descriptionis rectam rationem habes, qualis est etiam per omnia apud Aëtium lib. 13. nisi quòd apii semen nescio qua iniuria omissum est, aut excidit.

Quod mox in vsu Theriaces dixi, quemadmadum in pestilentibus constitutionibus maximè fieri solet: in Græcis codicibus mancum legitur: deest enim vox καταστάσεων, vt sic legatur, καθάπερ ἐπὶ τῶν λοιμωδῶν καταστάσεων μάλιστα γίνεται.

Ibid. lit. G. *Sales Theriaci.* Hæc descriptio corruptè & hîc & apud Galenum lib. ad Pisonem habetur. Rectissimè verò apud Aëtium lib. 13. ex cuius lectione, & Galenica & Paulina emendari potest. Ego certè iuxta vtriusque collationem, translationem meam ita adornaui vt rectissimam ipsam esse putem; tum quod ad res, tum quod ad pondera rerum attinet. Nec longius reddendam mihi rationem puto, quum ea ex collatione satis pateat. Vnum saltem insigne erratum indicabo: legitur πεπέρεως λευκοῦ, μαράθρου ἀνὰ λ. η'. pro μαράθρου igitur legendum est καὶ μακροῦ, ex Aëtio, quanquam Galenus nigrum piper habet. Fœniculum autem hîc locum non habet: nam antea habitum est sexuncis pondere. Pondus autem librarum VIII. nimium est, & falsum: & pro η octonarii nota, dualis numeri nota reponenda est β, velut ex Aëtio & Galeno conuerti. An verò Tordylion, quod Galenus sexuncis pondere addit, Aëtius verò quadrantis, vltro à Paulo omissum sit, aut aliâs exciderit, ambiguum est, & ego non inuentum in Paulo, vltro transferre omisi.

Col. 656. lit. D. *Antidotus Mithridaticæ ex scinco.* Citat hîc Paulus verba Galeni: verùm ego nondum ea reperi in Galeno, sicut neque hanc descriptionem. Est lib. 2 De antidotis descriptio διὰ σκίγκου λεγομένη, sed ab hac longè euariat, vt eadem cum hac videri non possit. At quæ sequitur ex sanguinibus antidotus, habetur & ipsa eodem Galeni loco, sed in paucioribus ab hac euariat, velut facile est cuiuis videre, siquis locos conferre velit.

Ibid. lit. G. *Acetum scilliticum.* Hoc loco haud dubiè falsò legitur in Græcis codicibus, σκίλλης λευκῆς, &c. μνᾶς ς'. hoc est scillæ albæ, &c. minas sex: quum mox sequantur aceti sextarii duodecim saltem. Nam sex minas scillæ vix intexerint aceti sextarii duodecim, ita amplam molem efficiunt. Quare mihi magis placet Dioscoridis lectio, qui minam vnam scillæ in aceti sextarios duodecim mittit. Declarant hoc etiam Pauli verba sequētia, vbi ait, Quidam scillæ minā I. in aceti sex sextarios mittunt. Nam iuxta horum sententiam, in XII. aceti sextarios duæ minæ scillæ mittendæ essent. Proinde μνᾶν ά. lego, & minam vnam conuerti. At sicut hoc in Dioscoride rectè, ita dierum quibus insolari hæc debē

numerus falſò legitur in eodem,ſed characterum ſiue literarum quæ numeros Græcis denotant fraude.ζ enim ſuppoſitum eſt in Dioſcoride pro ξ,id eſt ſeptem pro ſexaginta.Nam quæ facultas de ſcilla in acetum per ſeptem dies tranſire poſſet? Quòd autem ſexaginta diebus inſolare oporteat,declarant itidem verba ſequentia, vbi viridem ſcillam per ſex menſes inſolari dicit,quod tempus ſexaginta dies ter habet.

Col.657. lit. A. *Acetum mulſum ſcilliticum. Vtere hoc auxilio & ieiunus uelut potione quæ ante cibum ſumi ſolet, & cum cibo ad intinctus.* Græcè ſic, χρῶ δὲ τῷ βοηθήματι καὶ νῆστις ὡς προποτίσματι, καὶ μετὰ τροφῆς ὡς ἐμβάμματι. Sunt itaque προποτίσματα eadē quæ προπόματα, de quibus multa in commentariis medicis diximus, ſicut etiam de embammatis. Vſus amborum hîc clarè indicatur,& infrà cap.15.

Ibidem lit. B. *Medicamentum Galeni ex ſcilla.* Hoc habet Galenus in libello qui conſilium puero in morbo comitiali datum inſcribitur.

Ibidem lit. C. *Philonis antidotus.* In Græcis codicibus falſò legitur ὑοσκυάμου < η'.id eſt hyoſcyami drach.VIII.pro ὑοσκυάμου < κ'.Ita vt η pro κ,octonarii numeri pro vicenarii nota ſit ſuppoſita,velut clarè habetur apud Galenum lib.9. de cōpoſ. medic. ſecundū locos,vbi verſus elegiaci carminis à Philone ipſo ſcripti proponuntur, qui minimè fallere poſſunt, tum in rebus tum in ponderibus. Nam & piperis albi drach. xx. & hyoſcyami drach.xx. ſumendas eſſe his verſibus docet,

Ὁλκὰς δ' ἀργύρου οἷο πυρώδεος εἴκοσι βάλλε,
Εἴκοσι καὶ κυάμου θηρὸς ἀπ' ἀρκαδίης.

quos verſus ego item ænigmaticè conuerti in hunc modum,

Viginti & drachmas ardentis coniice flammæ,
Et totidem fabæ poſt ſuis Arcadicæ.

Per ardentem enim flammam,piper album ſignificat,& per fabam ſuis Arcadicæ,hyoſcyamum,ex eo quòd aprum Erymanthium Hercules occidiſſe fertur,qui in Arcadum terra fuit connutritus.Reliqua rectè habent.

Ibidem litera E. *Antidotus ex papaueris capitibus & ſapa.* In hac antidoto reliqua rectè habent,& commodam ſententiam exhibent,eam videlicet quam ego expreſſi,ſi vna ſaltem dictio tollatur, quæ importunè & nulla penitus ſignificatione irrepſit.Ea autem eſt ἑψήσας,quæ legitur poſt numerorum notas η'.η' ι'.Hac ſublata lectio recta hæc eſt, κωδύας χλωρὰς ἀνύδρους η'.η' ι'.μετὰ τὸ ἐπαρθῆναι,&c.

Ibidem lit.G. *Eclegma ex marrubio ſimplex.* Quod conuerti,Et abiecta herba,parem mellis menſuram aquæ adiicito: in Græcis mancum legitur.deſunt enim voces, μέλιτος ἴσον, ἕψε ἕως:vt integra lectio ſic fiat, τὴν μὲν βοτάνην ῥῖψον, ἐπιβάλλων δὲ τῷ ὕδατι μέλιτος ἴσον, ἕψε ἕως μελιτώδους,&c.

Col.658.lit.B. *Eclegma dodecatheon.* Hoc medicamentum à numero rerum quas duodecim recipit, δωδεκάθεον appellatum eſt,vt quod velut duodecim deos vi ſua repræſentet.Noti autem ſunt verſus de duodecim diis Romanis,

Iuno,Veſta,Minerua,Ceres,Diana, Venus,Mars,
Mercurius,Iupiter,Neptunus,Vulcanus,Apollo.

Ibidem lit.D. *Antidotus Eſdræ.* In hac antidoto quod conuerti,Floris nerii (eſt autem velut ſiliqua ex qua roſa rododaphnes emergit)& roſæ ipſius,ſingulorum ſcrup. III. in Græcis exemplaribus ſuperfluè legitur nerii floris pondus ℈ α.S.ſequitur enim pondus eius poſt roſam ipſius ſcrupulorum III.quod indicat vox præmiſſa ἀνά. Deinde malè diſtincta eſt lectio Græca,quæ ſic legenda eſt, νηρίου ἄνθους, (ἔστι δὲ οἷον λοβὸς, ἐξ οὗ ἀνίσχει τὸ ῥόδον τῆς ῥοδοδάφνης) καὶ τοῦ ῥόδου αὐτῆς, ἀνὰ ℈ γ'.Eſt enim idem frutex qui Nerium & rododaphne & rhododendron appellatur.Quia verò reliqua omnia ſimpliciter in hac compoſitione,ſcrupulorum pondere recipiuntur,ego etiam θείου ℈ ε'.& nō ʒο ε'.(vt exemplaria habent)legendum puto:& rurſus καρδαμώμου, ℈ γ'.non ʒο.γ'.Quod verò ad finem σισέρεως βοτάνης legitur, quanquam alii σέρεως legendum cenſeant,tamen ego σεσέλεως lego: hoc magis pharmaco aptum per omnia quàm ſeridem iudicans.

Ibidem lit.G. *Meloplacuntij præparatio.* Huius meloplacuntii (hoc eſt placentæ ex malis cotoneis) præparatio corrupta eſt in Græcis codicibus.Sic autem legatur, μήλων κυδωνίων καθαρῶν λ ς'. ἑψοῦνται εἰς οἶνον ἕως οὗ τακερωθῶσιν. εἶτα πρὸς τὰ στρωθέντα καὶ τριβέντα ἔνιοι προσβάλλουσι λ.ι.η'. μέλιτος, καὶ ἑψοῦσι βληχροῦ πυρὶ, κινοῦντες νάρθηκι,&c.

Col.659. lit. B. *Antidotus ex tribus piperis generibus tertia.* In hac antidoto legitur, cinnamomi, aut caſſiæ duplum, quod ſic accipiendum eſt.Cinnamomi accipienda eſt vncia vna,aut ſi non adſit,caſſiæ vncias duas ſiue ſextantem coniicere oportet. Atque hoc in multis medicamentariis libris ſcriptum reperiri teſtatur Galenus libro primo de antidotis. Et ſic certè reperitur etiam in ſuccedaneis Galeni, & infrà cap.25.huius 7.lib. At non defuerūt qui illuderent huic præcepto,inter quos fuit & Quintus medicus, qui eos qui duplum caſſiæ pro cinnamomo ſumi iubēt, ſimile facere dixit iis qui in Falerni penuria,vinum è caupona duplum bibere iubēt:aut pro puro pane,duplum furfuracei edere. Verùm referuntur & aliæ leuioris modi huius Quinti facetiæ, quas adſcribam, vt & de illo dicto facilius iudicare queant ſtudioſi,& Galeni locos eo melius intelligant,ac vitiatos emendent,atque nobis qui illos in Græcis ac Latinis codicibus emendauimus,maiorem fidem habeant.Interrogatus itaque Quintus de facultate inunctionis, reſpondit facere ipſam vt quis cogatur exuere veſtes.Idem de vrinis quid ſentiret,cuidam interroganti reſpōdit,ad fullones pertinere ipſarum conſiderationem. Sed exemplaria Galeni hactenus habuerunt, γραφέως δεῖ καταμανθάνειν αὐτά,& verterat interpres,ad pictorem pertinere eas noſſe:quum legi debeat γναφέως,& ad fullonem pertinere. Quid enim pictori cum vrinis commune eſt? aut inde colorum rationem collegerit ſcilicet? fullones autem vrinas conſiderant humanas, & ipſis etiam vtuntur,ipſáſque quanto tenuiores ac crudiores ſunt,tanto magis probant, id quod etiam Galenus in ſecundo commentario in prorheticum Hippocratis teſtatur,vbi Theſſalicum quendam vrinas nūquam inſpexiſſe dicit,& eos qui illas conſiderarent,fullones appellaſſe. At verò idem Quintus de calido ac frigido,& ſicco ac humido, dicere ſolebat,balneatorum talia eſſe vocabula. Hæc Gal. lib. 3.de ſanit.tuenda in fine.

Ibidem lit. C. *Dioſpolites* Hoc medicamentum habet atiam Galenus libro quarto ὑγιεινῶν, ſed paribus omnium ponderibus,cumini,piperis,rutæ ac nitri.Nam zinziber quod Paulus habet,in Galeno deeſt.Deeſt etiam in Aëtio lib. 9.cap.24.Appellatio ab vrbe Dioſpoli ducta videtur, in qua fortaſſis multi vſus fuit,vt hinc Dioſpolites & Dioſpoliticum appellaretur.Sed & medicamentum ex calamintha,iiſdem Galeni & Aëtii locis habetur. Adſcribam vtriuſque deſcriptionem,vt conſenſum & diſpenſionem quiſque per ſe diiudicare poſſit. Aëtius ſic, Calaminthæ montanæ,ſeminis petroſelini,pulegii,ſeſelis,cuiuſque drach.XII. ſeminis apii, cacuminum thymi, ſingulorum drach. IIII.liguſtici drach. XVI. piperis drach.XLVIII.mellis deſpumati quantum ſuffecerit.Galenus ſic, καλαμίνθης καὶ γλήχωνος καὶ πετροσελίνου καὶ σεσέλεως, ἑκάστου ἀνὰ ʒο β'. σελίνου σπέρματος, κορύμβων θύμου, ἀνὰ ʒο δ'. ἑκατέρου, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι λιβυστικοῦ μὲν ʒο ἑκκαίδεκα, πεπέρεως δὲ ὀκτὼ καὶ μ'.Et mihi quidem iuſtiſſima per omnia videtur eſſe Aëtii deſcriptio. In Paulo verò piperis pondus imminutum legi.Reliqua iuxta proportionem cum illa conſentire.At in Galeno vt eadem ſit proportio,calaminthæ & pulegii & petroſelini & ſeſelis,ſingulorum vncias duodecim,non duas legere oportet, & fieri poterit vt denarii nota I. exciderit.Eſt autem octupla Galeni compoſitio ad Aëtii deſcriptionem relata. Vbi enim Aëtius drachmas,illic Galenus vncias habet. Pauli verò compoſitio ad Aëtii deſcriptionem collata,dupla reperitur, excepto pipere, quod imminutum(velut dixi)in Paulo legitur.Et ſi proportio reliquorum ſeruanda eſt, haud dubiè πεπέρεως ʒο ιβ'. legendæ ſunt,id eſt piperis vnciæ XII.velut etiam conuerti,& non drachmæ XII.velut codices Græci Baſilienſes habent. Nam in Aldina editione hoc διὰ καλαμίνθης medicamentum deſideratur.Has porro deſcriptiones velut inſignia quædam exē-

pla proponere volui, iuxta quorum rationem etiam in aliis compositionibus diiudicationem facere quis possit, vt non temere vel ipse compositiones faciat, vel aliorum in vsum assumat. Habentur autem & reliqua huius capitis medicamenta in Galeno hinc inde magna ex parte, & in Aëtio quoque sparsim, & indicato maximè loco: quod indicare volui, vt siquis velit collationem faciat. Nam talia omnia adferre, dolabellarum ad Pauli lectionem dedolãdam ac expoliendam institutarum modum ac rationem excederet.

Ibid. lit. F. *Medicamentum optimum ex hepate lupino.* Hoc medicamentum est apud Aëtium lib. 10. cap. 6. in paucis ab hac descriptione euarians, quæ tamen libera esse iudicantur, vt quis pro arbitrio recipiat aut omittat. Verùm quod in Paulo legitur χ ἀρκίου, vt arcii succum accipiamus, penitus ineptum videtur. Non enim facultatem huc facientem arcion (id est personata) habet. Legendum itaque χολῆς ἄρκτου, vt Aëtius habet. Nam vicinitas scripturæ errorem induxit. Sed & pro μίλτου (id est minii voce) quam Paulus habet, Aëtius terram Lemniã recipit, quæ sphragis dicitur. Hæc igitur etiam in Paulo intelligenda videtur. Quanquam Galenus lib. 1. antidotõn, melius esse dicat vt nõ μίλτος (id est minium) sed terra appelletur, quum sit quædam Lemnia μίλτος, quæ in Lemno nascitur, ad alios vsus commoda, non ad eos ad quos conducit ea quæ Lemnia sphragis, siue Lemniũ sigillum appellatur. De his igitur ne error committatur, diligenter distinguendum est.

Col. 661. lit. A. *Antidotus ex semine porri.* Hæc antidotus ex porri semine appellationem habet, ac dicitur, ἡ διὰ τοῦ πρασίου σπέρματος. Quare etiam in simplicium quæ recipit enumeratione, πράσου σπέρμα (id est porri semen) & non πρασίου (id est marrubii) legendum est. Porri autem semen in rhenales compositiones misceri, etiam suprà testatus est Paulus, vbi sub litera π de ipso egit. Quemadmodum autem hîc πρασίου suppositum est pro πράσου, ita in sequenti medicamento ex Tecolitho, λινοσπέρμου suppositum est pro λιθοσπέρμου. Non enim lini semen huc facit, sed lithospermion, quod etiam in præcedentibus medicamentis rhenalibus habetur, & calculos frangere traditur.

Ibid. lit. B. *Antidotus ex semine maluæ syluestris.* In hac antidoto quod conuerti, Amygdalas x. nuces regias x. nuces ponticas x. In Græcis exemplaribus corruptè legitur. Deest enim numeri denarii nota post vocem ἀμύγδαλα, & deest vox κάρυα ante βασιλικὰ ponenda. Tria enim nucum genera recipit. Et ἀμύγδαλα nõ vocãtur βασιλικά. Sic ergo lectio recta restituatur, ἀμύγδαλα ι΄. κάρυα βασιλικὰ ι΄. κάρυα ποντικὰ ι΄.

Ibid. lit. C. *Antidotus Satyriaca.* Quod dixi, Datur drach. 1. cum vino, debilioribus cum lacte: in Græcis mãcum est. deest enim μετ' οἴνου. Legendúmque est, δίδοται < α΄. μετ' οἴνου, τοῖς ἀσθενεστέροις μετὰ γάλακτος.

Ibid. lit. D. *Antidotus ex corallio podagrica.* Hæc antidotus nõ ex corallio, quam suprà sub litera κ, velut arboreã plantam, quæ in lapidem induresceret, dixit, appellationem habet. Nam hoc corallium in antidotum non recipitur: sed ex anagallide altera, quæ quia Russeum (id est puniceum) florem habet, corallium à colore (vt apparet) appellatur. hãc enim antidotus recipit. Dixit autem ῥούσιον ἄνθος, florem eius, qui ab aliis φοινικοῦν ἄνθος appellatur, Latina vsus voce, quemadmodum etiam alibi dixi. Marcellus medicus antiquus etiam Eruum russeum appellauit. In huius antidoti vsu præscripsit abstinendum esse à piscibus capitonibus, gobiis, &c. Quod Græcè legitur sic, ἰχθύων δὲ κεφάλων, γόμφων. Ego itaque pro γόμφων voce, κωβίων legendũ puto, vt de globiis stagnorũ, maximè eorũ qui fere maris speciẽ præferũt, intelligamus. Nam in his degentes gobios improbat Galenus, quum contrà circa arenosa litora versantes & circa petrosa promontoria laudet, à succi bonitate, esus iucunditate, concoctionísque ac digestionis facilitate. Quia verò gobium ex eorum numero esse idem dicit, qui semper parui permanent, ego gobiorum generis esse puto etiam eum pisciculum, qui vulgò nostrati kob & kaulhaupt appellatur, maximè quum etiam in fluuiis gobium degere Galenus dicat. At verò Capitones (Cephalos dictos) ex mugilum genere esse certum est, & (nisi fallor) est hoc genus piscis quod ad Oceanum magnum orientalem, Cabliau appellatur. superior Germania bolch vocat.

Ibid. lit. G. *Antidotus Atactos podagrica.* Ἄτακτος appellatio videtur imposita esse ex eo quod extra omnem aleam po sita, in nullum ordinem redigi se patiatur, quemadmodum ille qui ἀκαταπαύστακτός εἰμι de se dixit. Deest in ipsa vox πεπέρεως, ante λευκοῦ καὶ μέλανος voces reponenda. Sed hæc facilè erat deprehendere. Sed mirum cur non æquè facilis deprehensu fuerit falsa lectio, μέλιτος < ε΄. in sequenti medicamento ex septem rebus constante: quum nulla sit proportio mellis drachmarum quinque, ad septem res quæ vnciarum viginti duarum pondere sumuntur. Ego itaque μέλιτος ℔ α΄. lego, & conuerti, iuxta eam proportionem qua in præcedenti antidoto Procli, heminæ duæ mellis ad specierum vncias quadraginta quinque adiiciuntur. Videtur tamen in iudicio medici positum esse vt mellis mensuram augeat aut minuat pro vtentis natura.

IN CAPVT DVODECIMVM.

Col. 663. lit. A. *Pastillus quem Galenus Aphrodisiasticum clidion inscribit.* Hic pastillus habetur ad verbum lib. 7. compos. pharmac. κατὰ τόπους. Sicut etiam ad verbum pastillus Philippi, nisi quod in ipso Paulus Rhus habet, qui deest Galeno. Habetur illic etiam ex succino pastillus, rebus nihil, ponderibus parum euarians. Sed & reliqui fere omnes apud Galenum & Aëtium diuersis locis sunt: quod indico, vt siquis hos paraturus, aut ipsis vsurus sit, diligenter & rerum & ponderum examinationem faciat. Appellatio Aphrodisiastici clidii, clauiculam Veneream refert.

Col. 664. lit. A. *Pastillus ex subere.* In hoc pastillo σφέκλου ℔, falsò legitur, id est fæcis vini vstæ, pro φέλλου ℔, id est suberis vsti, ex quo pastillus nomen habet, vt Aëtius lib. 9. cap. 49.

Ibid. lit. E. *Pastillus Criogenes.* Hic pastillus nomen habet ex eo quòd verbenaca quam recipit, tum colligenda est quum sol est ἐν κριῷ, id est in ariete. Potest ad emplastri formam reduci per olei, colophoniæ, ac ceræ additionem, quæ res confirmat suprà etiam cap. 9. κηροῦ, & non κηκίου legendum esse, velut isthic indicaui: quanquam etiam hîc κιρροῦ pro κηροῦ legatur.

Col. 665. lit. B. *Pastillus subdititius.* In hoc pastillo quòd conuerti, Et pastillos oblongos efforma, in Græcis corruptè legitur, καὶ πλάττε ἐπὶ μήκη ℔. S. Quæ verba nullam penitus sententiam exhibent. Ego itaque legendum esse puto, καὶ πλάττε ἐπιμήκεις τροχίσκους: aut certè ἢ πλάττε ἐπιμήκη κολλύρια. Nam collyria etiam dici glandulas in anum subdititias, in commentariis medicis declaraui.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Ibid. lit. D. *Aut superfluam humiditatem resiccando.* Græcè legendum est, ἢ τῷ ξηραίνειν, non παρὰ τὸ ξηραίνειν. Præcedit enim ἢ τῷ καθαίρειν, & sequitur, ἢ τῷ τὰς δριμύτητας, &c. Et mox quod dixi, Et quæ ex his compositorum vires habent: legendum, & ὅσα τῶν συνθέτων, &c. Nam in Græcis deest vox ὅσα. Et rursus lectio malè distincta ac trãsposita, sic restituatur, κωνικά δὲ καὶ σμιλάξ πιταίου τε καὶ ἀβροτόνου, καὶ σπονδυλίου καὶ σφέκλης, ἢ τις ἐπὶ πρὸς οἴνου ℔. συντίθεται. ταῦτα δὲ πάντα χρονιζέσματα, &c.

Ibid. lit. F. *Limnitide siue adarce, & sepiæ testa parata.* Hoc loco limnitidis vocem adarces voce addita velut exposui, vt nequis in illorum errorem delabatur qui per limnitidem, terram Lemniam accipiunt. Est enim Limnitis eadem quæ & Adarce & ardacium appellatur, vt Galenus libri primi capite primo κατὰ τόπους apertè dicit. Et ipse Paulus infrà cap. 19. in scopo barbarico exponit. Sic enim habet, λιμνίτιδος ἐστι δὲ ἡ ἀδάρκη, ʃo. S. id est Limnitidis: est autẽ adarce, vnc. S. Habent tamen exemplaria isthic falsò λιμνήσιδος. Appellatio inde esse videtur, ὅτι ἐστιν οἱονεὶ λιμναῖον ἁλκυόνιον, vt Dioscorides ait.

Col. 666. lit. A. *Melitera Oribasii.* Hæc descriptio in Aldino codice sic legitur, χαλκίτεως, λεπίδος χαλκοῦ, κικίδος, βαλαυστίων, κηροῦ ʃo. γ΄. ἀριστολοχίας μακρᾶς ἀνὰ ʃo. α΄. σιδίων, σχιστῆς, ἀνὰ ʃo. S. Quum autem ceræ vsus in puluillis nullus esse possit, non

dubium est κηροῦ vocem falsò legi. Ego itaque ipsam remouendam, & pro ipsa ὀρόβου vocem reponendam esse arbitror, ex eo coniecturam faciens quòd etiam in præcedentibus puluillis eruum habetur. Lego itaque ὀρόβου, adiecta voce ἀνὰ, vt singulorum quadrans accipiendus indicetur. Et rursus post aristolochiam longam ἀνὰ vocem deleo, quæ fortassis ex illo iusto loco, in hunc vbi legi non potest, transiliit.

Ibid. lit. A. *Puluillus ex thure.* In hoc puluillo, itémque sequenti aphroditario dicto, habetur Rhoidarium, quod nequaquam significat malum Punicum, velut sit diminutiuum ἀπὸ τῆς ῥοᾶς: sed Rhoidarium significat confectionem quandam ex rhoe olere, quæ quomodo præparetur, docet Aëtius lib. 2. cap. 68.

Ibid. lit. D. *Puluillus ex oxymyrsine.* In hoc puluillo, Rhois coriarii sextantem, conuerti. Habentur tamen in Græcis codicibus ℥ ιβ'. id est vnciæ duodecim, quod pōdus vt nimiū non probo. At rhois sextans (id est vnciæ duæ) ad reliqua iustam habet proportionem. Sed & in sequenti Massaliotæ puluillo, falsò legitur ὀπίου vox. Nullus enim vsus est opium in his puluillis. pro ὀπίου verò lego ὀπτοῦ, vt hæc vox ad νίτρου vocem pertineat, & nitrum tostum accipiamus.

IN CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Col. 667. lit. D. *Quanto rarior ac mollior cute, est superficies tunicæ in ore, &c.* Græca sic emendata legantur, ὅσῳ γὰρ ἀραιοτέρα καὶ μαλακωτέρα τοῦ δέρματος, ἡ ἐπιφάνεια τοῦ κατὰ τὸ στόμα χιτῶνός ἐστι. Et mox vbi legitur, καὶ γλυκὺς καὶ ἀμιναῖον, legendum est deleto καὶ altero, & τὸ pro ipso reposito, καὶ γλυκὺς τὸ ἀμιναῖον, vt de solo aminæo musto accipiamus, quod sanè ego id esse puto quod ex vuis fit quæ nostra voce Græcam referente, Traminner beher dicuntur.

Ibid. lit. G. *Stomatica ex moris composita.* Hæc compositio fere ad verbum habetur lib. 6. Galeni de compositione medicamentorum secundum locos, & apud Aëtium lib. 8. cap. 43. Nisi quòd hic χυλοῦ vox deest, ad ὄμφακος vocem apponenda, aut ὀμφακίου pro ὄμφακος legendum, vt non vua acerba, sed vuæ acerbæ succus accipiatur, qui priuatim ὀμφάκιον appellatur. Sed & reliquæ stomaticæ hic relatæ, isthic habentur, siquis fortè vsurus aut paraturus conferre velit.

Col. 668. lit. A. *Stomatica ex nucibus.* Quod hic conuerti, Coquitur velut ea quæ ex moris fit: in Græcis corruptè legitur sic, ἕψηται ἕως τὸ διὰ μέτρον. Ego lego, ἕψηται ὡς τὸ διὰ μόρων.

Ibid. lit. B. *Eadem aliter.* Hic malorum punicorum vnà cum putamine contusorum succi sextar. VI. conuerti. Debet enim in Græcis legi κεκομμένων (id est contusorum) non vt exemplaria habent κεκαυμένων. Quis enim ex vstis succus colligi possit? Huius autem sextarii sex recipiuntur.

IN CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Ibid. lit. D. *Partim ex aqua in qua decoquuntur mala aut rosæ, cum quibusdam succis, uelut uuæ acerbæ, malorum punicorum, myrti baccarum. Admiscetur his mel, &c.* Horum verborum lectio in Græcis corrupta hoc modo in integrum restituatur, τὰ δὲ ἐξ ὕδατος, ἐν ᾧ γὰρ ἀφεψῶνται μῆλα ἢ ῥόδα, μετά τινων χυλῶν, οἷον ὄμφακος, ῥοιᾶς, μύρτων. μίγνυται δὲ τούτοις μέλιτος, &c. Sed & paulo inferius transposita verba sic restitue, λεπτύνουσι δὲ χρῆσθαι καὶ καλῶς κεραννυμένοις ὕδατι.

Col. 669. lit. D. *Apomeli ex Philagrio.* In hac descriptione pro τὸν κηρὸν, lege τὸ κνεῖον: & pro κιρρῶδες legendum κηρῶδες.

IN CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Col. 670. lit. A. *Sit autem aqua pluuialis, &c.* Hanc quam hic conuerti sententiam rectissimam esse, sequentia ocularia medicamenta omnia declarant. Sed Græca lectio leuiter vitiata, sic restituenda est, τὸ δὲ ὕδωρ ὄμβριον ἔστω διὰ τὸ λεπτομερὲς καὶ τὸ μετρίως στύφον αὐτοῦ, εἰ μὴ οἴνῳ ἢ χυλῷ τινὶ λειοῦνται, ἢ τρίβειν αὐτὰ μὴ μεταλλικά, &c.

Ibid. lit. D. *Agglutinantur fronti, in quibus non sub caluaria humor.* In Græcis hic falsò legitur ὑποσκύφιον velut vna vox, pro tribus ὑπὸ τὸ σκύφιον. Quid autem sit σκύφιον, suprà lib. 6. cap. 7. dixi.

Ibid. lit. G. *Collyrium fuscum ad suppuratos oculos.* In Græcis legendum est, non πρὸς ὑποπίους, velut ad suggillatos oculos, aut sanguine suffusos commodum medicamentum indicetur: sed πρὸς ὑπόπυους, vt suppuratos oculos intelligamus.

Col. 671. lit. A. *Collyrium ex hydria, id est uase aquario.* Hoc collyrium δι' ὑδρίας, & non δι' ὕδρας appellatur. Recipit enim tofum, qui in hydriis æneis in quibus aqua calefit, concrescens reperitur. Atque hoc est quod conuerti ac dixi, Tofi qui in vasis calefactoriis æneis reperitur. Sed in Græcis codicibus falsò legitur, πώρου τοῦ ἐν τοῖς θεσμοφορείοις ἀγγείοις εὑρισκομένου. Nō enim in Thesmophoriis aut cerealibus vasis (sunt enim θεσμοφόρεια Cereris sacra) hic tofus reperitur, sed in hydriis æneis calefactoriis concrescit. pro θεσμοφορείοις itaque ἀγγείοις, legendum est θερμαντηρείοις. Sunt autem θερμαντήρεια ἀγγεῖα, in quibus aquam calfacimus, & quæ Caldaria appellamus. Declarat hoc Galenus lib. 4. τῶν κατὰ γένη, vbi hāc tofum lapidi speculari viribus similem esse dicit, his verbis, τῆς αὐτῆς δ' αὐτοῦ δυνάμεώς ἐστι καὶ ὕαλος κεκαυμένη, καὶ τὸ συνιστάμενον πωρῶδες ἐν τοῖς θερμαντηρείοις χαλκείοις. Idem Galenus & primo & tertio commentario in sextum Hippocratis ἐπιδημιῶν, calculorum generationem in homine, eodem modo fieri dicit quo generantur tofi in aquis natura calidis, & in vasis in quibus quotidie aqua calefit. verba posterioris loci hæc sunt, ἀφ' ἧς εἰς τὴν κύστιν ἀφικνεῖται παχὺ, καὶ προσπλάττεται ὅτι, καὶ γίνεται πωρώδης λίθος, ὥσπερ ἐκτὸς ἔν τε τοῖς αὐτοφυέσι θερμοῖς ὕδασιν ὁρᾶται συνιστάμενος, ἔν τε τοῖς ἀγγείοις ἐν οἷς ὕδωρ ὁσημέραι θερμαίνεται. Legebatur tamen in Galeni loco κατὰ γένη citato, πυρῶδες falsò pro πωρῶδες, antea quàm nos & Græca & Latina exemplaria emēdaremus. At verò hic tofus, aliàs etiam ὑπόστασις dici solet. Sic Paulus suprà lib. 3. cap. 67. τὸ διὰ τῆς ὑποστάθμης τῆς ἐν τοῖς χαλκείοις dixit, de cerato quod ex fæce in æneis vasis, in quibus aqua coquitur, subsidente paratur, sed & eo loco multa de his omnibus produximus.

Col. 672. lit. D. *Collyrium Vranium: Terræ asteris lotæ quadrantem.* Græcè sic, γῆς ἀστέρος πεπέρεως ℥. γ'. Falsò autem legi vocem πεπέρεως pro πεπλυμένης, vel ex eo clarum fit: quòd si duo medicamenta, terra Samia, quæ aster appellatur, & piper, essent accipienda, particulam ἀνὰ ponderi ℥ γ'. præpositam esse oportebat. Verùm nec duo medicamēta recipienda indicantur, nec piper vllum in hoc collyrio vsum præbuerit. Sed terra aster lota indicatur, quemadmodum etiam in collyrio ex hydria habetur. Sed & posterior editio expressè γῆς ἀστέρος πεπλυ. ℥ γ'. habet.

Col. 673. lit. A. *Collyrium ex opobalsamo.* In hoc collyrio piperis albi vnciæ sedecim leguntur, hoc est ℥ ις'. Quia verò nimium hoc pondus esset reliquorum proportione (omnia enim sex vnciarum sunt) mihi sanè videtur, aut < ις'. id est drach. XVI. legendum esse, aut senarii numeri nota, in eam notam quæ dimidium significat, mutanda esse, vt ℥ ι'. S. legatur, & sesquiuncia accipiatur.

Ibid. lit. E. *Collyrium aridum præseruatiuum Galeni.* Hoc collyrium habet, & à se compositum dicit Galenus lib. 4. De compos. pharmac. secundum locos. Habentur ibidem etiam reliqua magna ex parte, quæ hic habentur collyria, & longè quàm hic plura, siquis conferre velit.

IN CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Col. 674. lit. E. *Partim concoctoria, ex cera, ladano, &c.* Inter hæc concoctoria medicamenta legitur etiā ὑσσώπου vox falsò pro οἰσύπου, quæ suppositio non parum fequenter in Græcis medicis occurrit, velut etiam in comment. medicis ostendimus, & suprà lib. 3. cap. 68.

Ibid. lit. F. *Mitigatoria uerò etiam ab initio statim in summis doloribus commodant.* Hic in Græcis codicibus legitur, ἐπὶ τῶν ἄκρων μᾶλλον ἁρμόζουσι, quasi accipiendum sit mitigatoria emplastra statim ab initio in extremis partibus commodare. Verùm (nisi penitus fallor) pro μᾶλλον legēdum est ὀδυνῶν, vt intelligamus mitigatoria emplastra statim à principio adhibenda esse, si summi sint dolores, non in extremis corporis partibus, sed his locis vbi maximè dolor hæret, & vrget. At principalium partium rationem habendam esse satis constat.

Col.675.lit.A. *Emplastrum ex herbis.* In hoc emplastro habetur ῥυπελαίου vox satis obscura quid significet. Ego tamē oleum illud cum sordibus humanorum corporū permixtum,quum & in balneis & in palæstris ac gymnasiis vngerentur,accipiendum putabo,donec quod melius & rectum est nobis se offeret. Deinde Anchusam onocleam,chœrospelethron appellari dicit,hoc est(vt ego vocem intelligo) iugerum porcinum: quanquam ea appellatio non temere, neque apud Dioscoridem neque alibi occurrat. Meminit eius etiam suprà lib.3.cap 42. Postea ἑπτανεύρου ἀρνογλώσσου voces,pro vna plantagine septem neruos habente,quæ & maior à Dioscoride appellatur,accipio.

Ibid.lit.E. *Emplastrum ex Apyrano.* Quæ sit radix Apyrani,quam hoc emplastrum recipit, & ex qua nomen habet, nondum satis compertum habeo.Meminit huius medicamenti etiam suprà lib.3.cap.23, & lib.4. cap.22. At id quod sequitur pyrinum(id est triticeum)ex pane appellatum puto.Recipit hoc,palmularum,siue Nicolaorum,libras duas.Sunt autem palmulæ hæ,Nicolai dactyli appellati per Augustum Cæsarem, à Nicolao Damasceno philosopho peripatetico, qui illos quotannis Augusto inde transmittebat,& alioqui ipsos dactylos , & morum suauitate; & corporis proceritate, & rotundæ ac plenioris faciei rubore referebat:Meminit in conuiualibus quæst. Plutarchus. Recipit emplastrum hoc etiam σπάθην,id est palmæ corticem.Sed σπάθου falsò pro σπάθης legitur. Sicut etiam vini Aminæi mensura sextarii dimidii falsò habetur,quum non sufficiat tam exigua mensura ad tot rerum cocturam.Ego itaque pro ℥.S.id est sextario dimidio,lego ℥ ϛ'.id est sextarios sex.Redundat etiam particula ἀνὰ,ante hanc mensuram posita.

Ibid.lit.H. *Pelarium ex recremento argenti.* Hanc descriptionem ad verbum habet etiam Aëtius ser.15.capite 38.Ex quo loco docemur etiam hic legendum esse,πρὸς ἀποσύρματα καὶ ἄλλα ὅμοια,velut conuerti.

Col.676.lit.A. *Emplastrum Cissinum,id est hederaceum.* Hoc emplastrum ab hederæ lacryma appellatū videtur. Quia verò hæc inter cætera quæ recipit non habetur, excidisse certum est:sicut etiam excidit galbanum , pro quo ad finem dicit terebinthinā iniiciendam esse,si nudus sit neruus.Quare post olei vnc. xviii. in Græcis addendum est, κισσοῦ δα-κρύου,χαλβάνης,ἀνὰ ℥ο γ'.Deest autem & aceti mensuræ nomen . legitur enim ὄξους ϛ'. Ego itaque ℥ deesse puto, vt ὄξους ℥ ϛ'.accipiamus.Sed & quod legitur,καὶ γυμνὸν νεῦρον,legendum καὶ γυμνὸν εἴη τὸ νεῦρον.

Col.677.lit.A. *Emplastrum ex anchusa.* In posteriore descriptione falsò habetur πρασίου,κόμμεως, quasi duæ diuersæ res,marrubium & gummi, recipiendæ essent: quod non ita habet : est enim gummi hic ineptum ; vt cum anchusa & marrubio in oleo coquatur.Legēdum itaque est πρασίου κόμης,& recipienda marrubii coma. Sed & ceræ albæ ad oleum adiiciendæ pondus vnciarum quindecim nimium est,si ceræ ad oleum addēdæ modum ad finem huius capitis præscriptum,expendere voluerimus.Ego itaque non ℥ο ιέ.sed ℥ο έ.lego,vt sit fere æqualis ceræ ac olei modus.Manebunt autem de olei in quo herbæ coctæ sunt dodrante,ferè vnciæ quinque.

Ibid.lit.B. *Emplastrum Phycotyche.* Hoc emplastrum habetur etiam apud Aëtium lib.14.cap.2.in paucis leuiter euarians,& cerussam saltem amplius habens.Ex quo loco patet phycotychen , non phylocotychen (vt in Paulo habetur) medicamentum appellari:& ὠῶν ὀπτῶν,non λεπτῶν legendum esse:οἰσύπου item; & non ὑσσώπου. quanquam satis obscura appellationis ratio exiftat. Meminit eius etiam suprà lib.3.cap.59.

Ibid.lit.F. *Emplastrum Athena.* In hoc emplastro bis legitur ἀλόης.pro prima itaque scriptura, legēdum est ἁλὸς, & addendum ἀμμωνιακοῦ, quæ vox à scriptore relicta est,quia rursus sequitur ἀμμωνιακοῦ θυμιάματος. Aëtius lib.15.cap. 13.eandem habet descriptionem,paulultum euariantem. sed longius euariat ea quæ est apud Galenum lib.2.κατὰ γένη.

Ibidem litera G. *Emplastrum ex dictamno.* Hoc emplastrum habet Galenus lib.5.κατὰ γένη. & ex ipso ad verbū transcripsit Aëtius lib.15.cap.13.in fine.Quia verò res eædem sunt,pondera saltem in Paulo ab illorum descriptionibus euariant,necesse est res quæ in Paulo desunt & exciderunt,ab illis petere ac adscribere, maximè quum ipse Paulus postea earum mentionem faciat,vbi emplastri parandi modum docet.Pro ἀσπῆς itaque legendum est ἰοῦ ξυστοῦ, & post δικτάμνου vocem χαλκοῦ κεκαυμένου adscribendum,cum particula ἀνὰ ante pondus inserta: & post vocem μάννης adscribendæ voces,χαλβάνης,ἀλόης,rursus particula ἀνὰ ante pondus inserta.Ad finem etiam pro μολυβδ9ῆ, legendum est πεχυθῆ ; & pro διαψυχεῖ τας,legendum διαψυχθείσιν,Et hæc integra est lectio.

Ibid.lit.G. *Emplastrum barbarum.* In hoc emplastro myrrhæ sextantem conuerti,pro eo quòd Græci codices habent ζιγγιβέρεως ℥ο β'.Esse autem zingiber ineptum ad emplastra,& contrà,aptissimam myrrham,satis constat. Vnde verò sit ea erroris occasio,vt zingiber pro myrrha supponatur, suprà in secundum libri quinti caput ostendi. Idem error admissus est etiam in emplastro Nicolai sequente;& in emplastro Icesio,& in Neronis emplastro , vbi similiter ζιγγιβέρεως vox pro σμύρνης voce falsò supposita habetur.

Col.679.lit.D. *Emplastrum ex cinere aspidum.* Hoc emplastrum habetur apud Galenum lib.6.κατὰ γένη,& inde translcriptum habet Aëtius lib.decimiquinti capite decimoquinto in principio. Ex quibus locis satis edocemur , in Paulo falsò legi λίθου αἱματίτου,pro λίθου ἀσίου,quem vterque habet,& quem ipse Paulus recipiendum esse indicat,dum ad finē dicit,καὶ οὐδὲν ἧττον δρᾷ διὰ λίθον ἄσιον.

Ibid.lit.F. *Emplastrum Spharion.* In hoc emplastro nitrum Berenicarium habetur,quod quale sit,lib.1.comment. medicorum docui.Hic Paulus simpliciter sine nitri vocis additione,βερνικάριον appellauit. Falluntur itaque qui vernicem,itémque qui alumen,ea voce accipiunt.

Col.680.lit.A. *Emplastrum ex nitro.* In hac compositione legitur, κηροῦ, ἐλαίου, κολοφωνίας, ἀνὰ < α' S. Sed horum pondus nimis exiguum apparet ad nitri quadrantem,& succi cyrenaici drachmas decē excipiendas. Quare pro < α' S. legendum arbitror,℥ο α' S.& sic etiam conuerti.

Col.681.lit.A. *Emplastrum ex urina muli.* Hoc emplastrum habet Aëtius lib.12.cap.42. Sed olei vncias xxiiii.recipit,ad vrinæ & spumæ argenti æqualem modum,velut hic Paulus habet. Quare Pauli lectio, quæ ἐλαίου παλαιοῦ μν. α. (id est olei veteris myſtrū vnum)habet,valde mihi suspecta est,& fortassis μν. α'(id est mina vna)legi debet, quãuis neque sic vnciis xxiii Aëtii respondebit.Sed & supra oleum Aëtius adipis porcini vnc.xvi.adiicit,& parandi ac coquendi modum docet,ad quem non suffecerit olei à Paulo præscripti mensura.

Ibid.lit.D. *Emplastrum aureum.* Ad finem huius emplastri legitur,ὄξει λείου τὸ ἀρσενικόν, id est auripigmentum aceto terito.Estque hæc lectio & recta & aperta, vt mirum sit quosdam legere , ὄξει ἐλαίου τὸ ἀρχόου. quum olei pondus antea sit expressum.

Ibid.lit.G. *De cera ad oleum addenda modo.* Hæc quæ hinc sequuntur vsque ad finem cap.huius, iuxta tituli promissionem,huc transtulimus,quum in Græcis habeantur post pessos,ad cap.24.finem.

Col.682.lit.B. *Squama æris coquitur ut æs.* Hic locus de vtraque squama,vsque ad Sori & diphryges, deest in Græcis codicibus.Nos reposuimus ac transtulimus ex Aëtii libri decimiquarti capite vicesimoquinto. Nam illic & hæc & alia quæ hic habentur,traduntur fere ad verbum.Quod autem hæc exciderint,& non vltro relicta sint à Paulo,declarat verba quæ de diphryge habet, velut qui squamæ mentionem fecisset.Sed & in diphrygis tractatione, μᾶσον τῆς ἑψήσεως legendum est,non μετ':quomodo etiam in atramēto sutorio legitur,in quo tamen σφοδροτέραν χροιὰν legitur pro πελιδνωτέραν,velut Aëtius habet.

Ibid.lit.E. *AErugo. Perseuerans enim in coctura,primùm melinum colorem inducit : deinde duplicem faciem repræsentans: postremò fuluum colorem efficit.* Hic locus in Græcis corruptus,sic restituendus est , ὑπερτείνας γὰρ κατὰ τὴν ἕψησιν,πρῶτον μὲν μήλινον ἔπειτα δὲ εἶτα διπρόσωπον γινόμενον τελευταῖον κιῤῥὸν ἀπεργάζεται τὸ χρῶμα.

Ibid.lit.G. *Cera. Aut resina aut pici præcoctæ, & prius spissata cum aliis quæ iniici debent.* Et horum verborum lectio cor-

rupta in Græcis,ſic reſtituatur,ἢ ῥητίνη,ἢ πίσση περιεψηθεῖσα,καὶ πρότερον συστᾶσα,μετὰ τῶν ἄλλων τῶν ἐχόντων ἐμβληθῶσι.

Ibid.lit.H. *Pix.Modus autem liquidæ eſt ut dum coquitur ſpiſſetur: ſiccæ uerò,maximè cum aceto, ut non amplius bullas, &c.* In Græcis corruptè σωνέψῃ pro ζέῃ ὄξει,quæ lectio ſi ex Aëtio reſtituatur,reliqua omnia rectè ſe habent.

Col.683.lit.B. *Ammoniacum.* In hac de ammoniaco tractatione tres voces corruptè leguntur, γηθεῖναι pro σηθῆναι,quod cribrari verti: χοιρακικὴ pro χοιραδικὴ,quod ſtrumis dicatum dixi : γλοιώσαντας pro λειώσαντας,quod læuigatum conuerti. Ex Aëtio. Sed & infrà de thure ac manna, vox γλοιωθέντα ſuppoſita legitur pro λειωθέντα, id eſt trita ac læuigata.

IN CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Col.684.lit.A. *Malagma polyarchiũ,ex libris de compoſitione medicament.ſecundum locos, Galeni.* Polyarchium hoc ad verbum tranſcriptum eſt ex lib.8.τῶν κατὰ τόπους.Sed in Græcis Pauli exemplaribus μηλώτου vox excidit, ante ἀμώμου vocem reponenda,vt eodem pondere cum illo & ſequentibus recipiatur,nimirum < κέ.Sunt etiam aliæ polyarchiorum deſcriptiones,eodem loco,& apud Aëtium lib.9.cap.34.Sicut etiam Paulus aliam mox ſubiungit.

Ibid.lit.B. *Malagma Philagrianum.* Huius malagmatis deſcriptio finit in hæc verba, οἴνου τὸ ἀρκοῦν εἰς τὴν τῶν ξηρῶν λείωσιν.Quæ verò ſequuntur,hic locum non habent,ſed pertinent ad Crocinum,cuius deſcriptio habetur cap.20.velut clarè patet,ſiquis res ipſas,& parandi modum diligenter expendat. Quæ verò iſthic pro his habentur poſt verba οἴνῳ λεῖα,etiam ipſa aliò pertinent,& non ad crocinum oleum ſiue vnguentum,velut eo loco vberius oſtendam. Videtur hic error accidiſſe ex chartarum in arcubus(vt vocant)diſſectione,ita vt folia diſſecta,poſtea adaptata ſint, non ad ea cum quibus antea cohæſerant,ſed ad alia.Itaque non hæc ſolùm verba,ex diſſecta, & huc non pertinente charta tranſlata ſunt, ſed & ſequentia vſque ad malagma odoratum omnia, huc non pertinent, ſed ad finem viceſimi capitis poſt crocinum locanda ſunt. Non enim malagmata ſunt,ſed olea & vnguenta, mendeſium, marciatũ,gleucinum, nardinum,decamyron,pentamyron,& foliatum: ad cuius finem pertinent ea quæ Græci codices poſt crocinum habent: ita vt hoc loco poſt malagma Philagrianum,ſequatur mox malagma odoratum, & interpoſita omnia ad viceſimum caput transferantur,& poſt crocinum locentur.Ex eodem certè errore etiam ſuprà ceræ ad oleũ addẽdæ modus,& coctura eorum quæ in emplaſtra mittuntur ratio,ad capitis 17 finem pertinens,poſt peſſos tranſlata fuit, ad 24. capitis finem,velut ſuprà quoque monui.Nos hæc & alia omnia ſuis locis in proprios nidos repoſuimus,& valde miramur veteres manuſcriptos codices non monuiſſe eos qui horum iactant lectionem & poſſeſſionem,quum nos hæc non ex veteribus codicibus,ſed induſtria quadam deprehenderimus,velut ſingulis locis declarabimus.

IN CAPVT DECIMVMNONVM.

Col.686.lit.H. *Acopon fœtidum,ex opere Galeni de compoſitione medicamentorum ſecundum genera.* Hoc acopon ad verbũ habet Galenus lib.7.τῶν κατὰ γένη,niſi quòd ceræ & terebinthinæ ſingulorum drach.VIII.illic leguntur,hic verò ſingulorũ drach.XXIIII.quod triplum eſt illius ponderis.Sed & ſequens Acopon fœtidum Galenus eo loco habet,in rebus penitus idem,ſed ponderibus euarians.Ego itaque Pauli lectionem ad Galeni præſcriptum emendandam puto, & drachmas pro vnciis ſubſtituendas in his rebus quæ ſex vnciarum pondere recipiuntur. nam tot vnciarum pondus nimium eſſet ad reliquorum proportionem.At ſicut in his rebus nimium eſt pondus apud Paulum, ita terebinthinæ pondus drachmarum XVI.in ipſo eſt imminutum,& ſimiliter ex Galeno emendandum ac ampliandum, vt non < ιϛ'. ſed < νϛ'. (hoc eſt quinquaginta ſex drach.)non ſedecim legantur. Eſt enim dupla proportio terebinthinæ ad ceram,quæ drach. XXVIII.pondere recipitur.Quin & barbaricum ex euphorbio acopon, ibidem habet Galenus, ex iiſdem penitus rebus conſtans,ſed pondera ceræ,terebinthinæ,& oleorum variant. Videntur tamen inter ſe apud vtrunque proportionem habere,ſiquis expendere velit.

Col.687.lit.B. *Acopon ex abiete,Galeni.* Hoc ex abiete acopon habet Galenus lib.4,De ſanitate tuenda. Et recipit, ſeminis abietis modium vnum,& olei heminas ſiue libras vigintiquinque,& ceræ lib.IIII & reſinæ abiegnæ & ſtrobilinæ,vtriuſque trientem.Et hunc modum habet etiam Aëtius lib.12.cap.44.Quare prior in Paulo deſcriptio, quæ olei lib.XV.præfert,corrupta eſſe videtur in olei mẽſura.Sicut etiam illud corruptè legitur,μόδιος ἰταλικὸς α'.ἐλαίου ξ ιβ'.Nam ξ ιϛ'.legendi ſunt,ſi(velut ad huius libri finem Paulus docet) modius chœnices octo, & chœnix ſextarios duos habet. Sed corruptius adhuc poſterior deſcriptio habet,τοῦ καρποῦ τῆς ἐλάτης μέ α'. ἐλαίου λι α'.S. Legendum itaque & hic μέ α'. ἐλαίου ξ ιϛ' Sed & reſinæ pondus vitiatum eſt,& pro libris vnciæ legi debent,ſic,ῥητίνης ἐλατίνης ℥ γ'.στροβιλίνης ἢ τερεβινθίνης ℥ γ'.Aëtius enim terebinthinæ ſolius ſexuncem indit.

IN CAPVT VICESIMVM.

Col.687.lit.C. *Suſinum compoſitum.* In hoc Suſino haud dubiè falſò legitur,καλάμου ἀρωματικοῦ λι.ε'.& καρδαμώμου λι.γ'.Non enim fieri poteſt vt tanta rerum moles octonis libris recepta,ab olei ſextariis tribus comprehendatur. Nos itaque pro λι.ε'.& λι.γ'.legimus ℥ ε'.& ℥ γ'.conuertimúſque calami aromatici quincũcem, & cardamomi quadrantem, vt calamus myrrhæ, & cardamomum cinnamomo reſpondeat in pondere.

Ibid.lit.E. *Violaceum.* Hic falſò legitur, εἰς τὸν ἰταλικὸν ξ ε'.ἐλαίου ὀμφακίνου. Pro ε' itaque α' reponendum eſſe indicant ſingulares caſus,τὸν ἰταλικὸν,vt de vno ſextario accipiẽdum ſit,etiamſi nullius numeri nota ſit adiecta. Et alioqui nulla eſt proportio ſextariorum quinque olei ad violarum quadrantem.

Ibid.lit.F. *Melinum.* Hic falſò vnciæ tres malorum cydoniorum in olei ſextarios decem iniiciendæ ſcribuntur. Itaque pro ℥ γ'.legendum λι.γ'.id eſt libræ III.

Ibid.lit.G. *Raphaninum.* Hic legendum in Græcis, ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῶν λεπτορίζων ῥαφανίδων κοπτομένου, καὶ διαχριομένου τοῦ ἐλαίου.

Col.690 B. *Balaninum.* Græci codices ſic habent, καὶ τὸ βαλάνινον δὲ παραπλησίως τῷ ἀπλῷ ἀμυγδαλίνῳ γίνεται, ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς δρυσὶ βαλάνων.Hoc autem falſum eſſe,& nullum oleum ex querneis glandibus exprimi, ſed ex glandibus vnguentariis appellatis,Dioſcorides lib 4.teſtatur his verbis,οὗ τὸ ἐντὸς,inquit,θλιβόμενον,ὥσπερ τὰ πικρὰ ἀμύγδαλα,ἐξίησιν ὑγρὸν,ᾧ εἰς τὰ πολυτελῆ μύρα ἀντ' ἐλαίου χρῶνται.Quare Pauli locus haud dubiè corruptus eſt, & ſic emendandus velut nos quoque conuertimus,καὶ τὸ βαλάνινον δὲ παραπλησίως τῷ ἀπλῷ ἀμυγδαλίνῳ γίνεται,οὐκ ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς δρυσὶ βαλάνων,ἀλλ' ἀπὸ τῶν μυρεψικῶν καλουμένων βαλάνων Ad eundem modum Aëtius lib.1.parare docet,& myrobalaninum appellat.

Col.690.lit.C. *Laurinum.* Et hic Græca corrupta,ſic emendata lege,ex Aëtii lib.1. τὸ δὲ συμμιγὲς οὕτω. πρὸς ἓξ ξέστας τῶν πεπείρων ἐλαιῶν,ξέστης τῶν δαφνίδων ἐμβάλλεται α',&c.

Ibidem lit.G. *Cyprinum.* Hic falſò Græci codices habent κυπέρου τοῦ ἄνθους λι.α'.pro recto κύπρου τοῦ ἄνθους λι.α'.Non enim cyperi flos huic oleo nomen dedit, etiamſi ipſe quoque in hoc recipiatur, & aliàs flos iunci quadrati ac anguloſi appelletur: ſed flos cypri,id eſt liguſtri arboris non ita magnæ,& omnibus ſatis notæ ex albo flore.

Col.691.lit.A. *Amaracinum.* In hoc falſò legi,ἐλαίου πεντήκοντα ξ β'.minimè dubitabit qui vel ſpecierũ quæ immittuntur proportionem reſpexerit,vel aliorum,aut maſtichini aut irini,collationem fecerit.in illud enim olei ſextarii quinquaginta,in hoc triginta ſumuntur,vt certum ſit magnam quandam olei menſuram etiam hic recipiendam eſſe: incertum verò quænam illa exiſtat.In Aëtio ea ſiue excidit, ſiue relicta eſt vltro,& cuiuſque arbitrio permiſſa. At Paulus præſcripſit non ξ β'.vt exemplaria habent,ſed ξ π'.velut ego legendum puto.

Ibid.lit.C. *Crocinum,in quo etiam alterum crocomagma.* In hunc locum poſt verba οἴνῳ λεῖα. transferenda ſunt in Græcis codicibus verba quæ ſuprà cap. 18. ad malagma Philagrianum accreuiſſe dixi. Ea enim crocini parandi modum docent,

docent,& crocomagmatis mentionem faciunt. Et non ea ſolùm verba huc transferantur, ſed & ſequentia omnia in illo capite ſuppoſita vſque ad malagma odoratum, quod poſt Philagrianum ſtatim iſtic ſequi debet: ita vt foliatum huius vigeſimi capitis vltimum locum teneat,& verba quæ iam falsò cum crocino cohærent, ad foliatũ adiiciantur. Eius enim deſcriptionem abſoluunt. Monuit autem ſuprà cap. 12 inter paſtillos, alterius quoque crocomagmatis mentionem in crocino ſe facturum eſſe: id quod nunc hoc loco facit.

Ibid. lit. D. *Mendeſium.* In Græcis videtur legendum eſſe ἔνθα καὶ ὁ μένδης σέβεται: exemplaria tamen habent βέφεται. Et poteſt tum paſci, tum coli hircus intelligi. Viua enim animalia Ægyptii tum ſeorſim paſcebant, tum pro diis colebant. μένδης autem,& hircus & Pan, Ægyptiorũ lingua vocatur. Deinde πρεσβυτῆνης λι. ι'. & non λι. α'. legendũ eſt. Et ἑτέρας ἡμέρας ζ'. & non ζ'. ita enim ſuprà dixit,& vox ἑτέρας indicat.

Ibid. lit. E. *Vnguentum ex uua acerba.* In ſecunda iniectione huius vnguenti, falsò habent exẽplaria Græca, partim β'. ἐμβολὴ φύλλου, partim β'. ἐμβολὴ διὰ καρυοφύλλου. Eſt enim ſimpliciter legendũ tituli loco β'. ἐμβολή. Et deinde ſequuntur medicamenta ſecundò iniicienda, φύλλου, ἀμώμου, ναρδοστάχυος, id eſt folii, amomi, ſpicæ nardi. Sed & hìc ἀμμωνιακοῦ falsò legitur pro ἀμώμου. Hìc enim aromata iniiciuntur. Et tertio loco ſucculenta, inter quæ & ammoniacum.

Col. 692. lit. D. *Decamyron.* Hoc ſiue à decẽ partibus decamœron, vt Aetius habet, ſiue decamyrõ, velut vnguẽtum decem res complectens, appelletur, non multùm refert. Ita etiam de pentamyro ſentiendum. Verùm quod in Paulo κηροῦ λι. γ'. leguntur, hoc vt corruptum, ex Aetio lib. 12 cap. 44 emendandũ ducimus,& legendum κηροῦ γο. ς'. Ita etiam in pentamyro, pro eo quod Paulus ὀποπάνακος γο. δ'. habet, ex eodem Aetio ὀποβαλσάμου γο. δ'. legimus.

Ibid. lit. E. *Foliatum.* Græcos codices ita hoc loco emenda. Primùm legatur φωλιατὸν tituli loco. deinde ſequãtur medicamenta, φύλλου γο. γ'. ἀμώμου γο. α'. (eſt autem & hìc ἀμμωνιακοῦ, pro ἀμώμου ſuppoſitum) κασσίας γο. ς'. λαδάνου. Et iam ſequantur quæ ad crocinum poſt voces οἴνῳ λείᾳ, addita erant: ita vt primùm deleatur vox προσαποθέσα, quæ nullum hìc locum habet,& ſequatur ladani põdus, γο. α'. πεπέρεως λευκοῦ κόκκοι μ'. & cætera vſque ad finem. Nisi quòd pro κηροῦ λι. α'. S. quod penitus in fine habetur, legendum eſt καὶ χρῶ, ex Aetii lib. 16. cap. 115.

IN CAPVT XXII.

Col. 693. lit. C. *Thymiama, id eſt ſuffimentum roſatum.* In hoc thymiamate habetur βδελλίου ὀνύχων, vt de bdellio quod onyx appellatur, aut de bdellii vnguibus accipiendum videri poſſit: de quibus multa lib 8. comment. med. produximus. Verùm quia in ſequentibus ſuffimentis & bdellium per ſe habetur, & onyches item per ſe leguntur, etiam hoc loco diuerſæ res accipiendæ ſunt,& diſtinctim legendum βδελλίου, ὀνύχων. Sunt autem ὄνυχες conchylii Indici teſta odorata in ſuffitus apta.

Ibid. lit. D. *Cyphi magnum quod ſolare uocant, ex rebus* XXXVI. Vtriuſque cypheos deſcriptiones ſunt etiam apud Aetium lib. 18 cap. 116. ſed variant aliquantùm, vt conferenti patet. Magnum, ſolare appellatur: quare ἡλιακὸν legendum eſt, non ἰλιακὸν aut νιλιακὸν, vt quidam putant. nam paruum, σεληνιακὸν, id eſt lunare, vocatur.

IN CAPVT XXV.

Col. 694. lit. F. Quandoquidem hæc de ſuccedaneis tractatio, ex Galeno tranſcripta eſt,& priores Galeni editiones ipſam valde corruptã ac decurtatã habent, appoſuimus hoc loco eã quã in noſtra Galeni operũ Græcorũ editione repoſuimus, pro illa quam ex Paulo rurſus in Galenum tranſſumptam apparet, quum genuina Galeni tractatio nondum extaret. Tametſi enim breuitatis ſtudioſus Paulus hæc vltrò decurtaſſe videri queat, tamen magno diſpẽdio ignorantur quæ per eiuſmodi compendia publica cognitione priuantur, ac ſilentio velut ad interitum damnatur. Appoſuimus itaque genuinum (vt arbitramur) Galeni de ſuccedaneis libellum, cum Pauli præfatione, quam ſuo more decurticauit. Non ſolùm autem genuinum Galeni libellum hìc exhibemus, ſed eum ipſum etiam ſubindè vitiatũ emendauimus, vera lectione reſtituta, id quod ex collatione aliorũ exemplariũ ſtudioſos cognoſcere malo quàm longiore mea hoc loco commentatione. Ex iis tamen quæ inſignia ſunt, pauca adſcribam, vt ſint ea ad alia iudicanda, velut exemplar & norma. Quod igitur conuerti, pro bupreſti, blattæ capite detracto, habent exemplaria, ἀντὶ βουπρήστεως σίλφαι βδέουσαι. At ego non σίλφαι βδέουσαι legendũ puto, ſed σίλφαι κεφαλῆς δεούσης, aut abbreuiata ſcriptura σίλφαι κ'. δεούσης. Atq; huius meæ opinionis rationem per longũ redditam habes lib 5. comment. med. Quod verò dixi pro caſtorio ſilphium, ex veteris Galeni codicis veſtigiis inductus feci, & videtur ſilphiũ caſtorio viribus magis reſpondere quàm blattarũ capite detracto inteſtina. Sic enim Græci codices habent, ἀντὶ καστορίου, σίλφων κ'. δεουσῶν ἔντερα (quanquam & hìc βδεουσῶν legatur.) Quidam tamen codices oſtendũt hanc lectionem ἀντὶ καστορίου, σίλφων ἢ βδελλῶν ἔντερα: quam ego in præſens in medio relinquo. Quod tranſtuli pro caſſia, cinamomi dimidiũ, aut herba ſabina, ex eo rationem habet quod ſcripſit pro cinamomo caſſiæ duplũ, aut herbæ ſabinæ duplũ. Nam haud dubiè falsò habent Græci codices, ἀντὶ κασσίας, μάννα κινάμωμον διπλοῦν ἢ βράθυ: pro recto ἀντὶ κασσίας, τὸ ἥμισυ κινναμώμου ἢ βράθυ. Sed ſufficiũt hæc vel ſtudioſis ad reliqua iudicanda, vel mihi, qui corrupta ſolùm emendare & aſpera dedolare inſtitui, non de ſingulis, velut qui iuſtũ commentariũ ſcribat, rationem reddere, & quaſi omnino ignaris hæc concinnaſſem, omnia certo docendi ordine perſequi ac exponere.

IN CAPVT XXVI.

Col. 699. lit. E. *Porrò linea circumflexa, quam nihil aliud circunflat, &c.* Hic locus in Græcis codicibus ſic emendetur, ἡ δὲ ἀπερίστατος περιεσπωμένη γραμμὴ πλαγία πεσοῦσα κατὰ παῦ, ὀβολὸν δηλοῖ, ∽· αἱ δὲ δύο ἀπερίστατοι, δύο ὀβολούς, ∽. Poſtea (quod dixi) magnum enim myſtrum continet acetabulum vnum & tertiam ipſius partem, in Græcis defectũ habet dictionum duarũ, καὶ τρίτον. Sic enim legit, τὸ γὰρ μέγα μύστρον ἔχει ὀξύβαφον α'. καὶ τρίτον. Reliqua in vniuerſo hoc Pauli Æginetæ opere, aut ex noſtra tranſlatione cognoſci poſſunt, aut per ſe ſatis leuia planáque ac expolita exiſtunt: neque dolabellis amplius adhibẽdis opus habent, modò non quis ipſe non ſatis dedolatus huc accedat, & ad ſpinas nõ hìc repertas, ſed à ſeipſo illatas offendat.

CASSII MEDICI MEDI-cæ quæstiones & problemata.

Adriano Iunio Hornano medico interprete.

ORNATISSIMO VIRO REIQVE MEDICAE doctori celeberrimo, Cornelio Rhemmio, olim comitis Hochſtratani medico, primario Traiectenſis eccleſiæ canonico, Adrianus Iunius medicus, S. P. D.

CVVM ſuperioribus diebus à me Latii donatum iure Caſſium medicorum proble-matum ſcriptorem, prelo tradere ſtatuiſſem, vir clariſſime, cœpi mecum animo agitare quem opellæ noſtræ patronum ac defenſorem contra dentatos vitilitigatorum quorundam morſus parare deberem potiſſimùm: hîc tu mihi in primis occurriſti, cui noſtri ingenii primitias gratæ antiquitatis exẽplo, offerrem: idque multis nominibus: tum quia optimo iure ritéque medicum medico dedicandum exiſtimarem, tum vt meam in deme-rendo te (qui à parentis mei clariſſimi tui à puero nuncupatione fratris, morte, alter quaſi parẽs es relictus) diligentiam probarem teſtatámque facerem: tum vel maximè quòd te cumprimis iſtarũ rerum cognitione capi perſpectum haberem, vt qui nunquam non lectites dignum quod in memoriæ alueos compingatur: ſemper eruditas diſſertationes & colloquia miſceas, vt nec menſa doctis condimentis careat, víxque dilabatur abſque lectionis fructu quod ſacris impenditur tempus: imò vbique genuinis ſuis animum exaties opibus, ita vt nihil prorſus tibi cum vulgo diuitum indoctorum (quos rectè olim Diogenes aureo onuſtas vellere pecudes vocitabat) cõmune eſſe patiaris. hinc adeofactum eſt vt principibus viris ſemper placueris, illis te ceu minimè ambiguum in re medica oraculum ſalutíſque ſuæ columen vndiquaque accerſentibus: nemo non te ſalutaria medicamentorũ ſemina paſſim, Triptolemi in morẽ, ſpargere prædicet: omnes te ament, colãt, proſequantur, & veluti præſens numen ſuſpiciant. Sed quid tuarum laudum præconium pertexere vltrà pergo: quin potius AEgyptiorum ſacrificorum morem imitari ſtudeo, qui deos ſuos inarticulata voce colere ſolebãt, quo plurima cupientes, ſeſe potentia deſtitui ſignificarẽt. Porrò quoniã libri titulus præfert inſcriptionẽ problematũ, vt paucula de eorũ ratione attexere nõ abs re fuerit fortaſſe, ita eruditis tuis illa auribus appendi, nõ grauatè (ſpero) feres. Problemata vocant Græci quæ in mediũ proponuntur, vt in diſquiſitionem veniant, & ad calculos vocentur omnia: idque duplici fine, vt aut doceãt quippiã aut conſtruant: quod in mathematicis præcipuè fit. Definiuit olim Mechanicus Carpus, teſtante Proclo, tantum inter problema & theorema diſcriminis, vt illud ſimplicẽ & illaboratam præferre propoſitionem diceret: hoc operoſam, ſolidam, atque exacto iudicio & ſcientifico compertã exploratámque. Habet autẽ tres ferè potiſſimas partes problema, vt quod in quæſtionis controuerſiam venit, primo loco proponat: deinceps illud rationibus argumẽtíſque conuincat, & velut ob oculos exhibeat: poſtremò quod demonſtratione aſſertum eſt, conflet atque adeo coagmentet. Occurrit interdum (quemadmodum attentè legenti non hunc modò, ſed & Ariſtotelis & Aphrodiſæi eiuſdem argumenti libros patebit) vt ex demonſtratione comprobatis, obiter etiã aliud theorema colligas, & quaſi lucro apponas: πόρισμα Græci appellant: quaſi dicas, lucrũ ϗ ἕρμαιον, ſiue acceſſorium cõpendiũ: quidam è noſtris corollarium vocarunt. Porro vtuntur ferè autores in hoc tradendi genere, duplici lemmatũ, quæ ad demonſtrandã rem propoſitam aſſumuntur, via: quæ aut rationi conſentaneis ac ſcientificis (ἐπιστημονικὰς illi vocant) demonſtrationibus cõprobant, aut probabilibus in dubia cauſa perſuadent. Sed hæc de problematum ratione in præſens ſufficiant. Quis autẽ hic ſcriptor fuerit quóve temporum tractu vixerit, nihil equidẽ (vt ingenuè fatear) compertũ habeo. Memorat Suidas Longinum cognomento Caſſium, magni illius Porphyrii præceptorem, qui quæſtiones & problemata Homerica ſcripſerit. Citatur & quidam medicinæ ſcriptor Caſſius Calpitanus. Vter verò huius ſit autor libri, an alius quiſpiam: & an is quẽ Galenus lib. 9 de compoſitione medicamentorum ſecundum locos allegat, nec ſemel hippiatrica: malim dubium ſilentio tranſire quàm temere aſſeuerando ineptiæ notã incurrere. Certè quiſquis tãdem ſit, vt non infimæ in re medica claſſis, ita lectione non perfunctoria, ſed ſæpius iterata digniſſimus eſt: adderẽ & æquali cum veterum multis nominis autoritate, ni aliorũ cenſuræ præiudiciũ dictare primus formidarẽ. nihil enim hîc ferè legas quod non medicã artem è profeſſo ſapiat. Quantũ verò negotii nobis hic libellus confecerit, facilè iudicabit qui æqua cenſura noſtram cũ Græcis verſionẽ legendo coniunget. deprehendet enim quàm multis locis mutilus, quàm pleriſque mendis fuerit deformatus autor, vt diuinationi interdum potior dandus fuerit locus. Interim quãuis in vertendo me Ligurinis momis ſatiſfacturũ non confidã, ſaltem noſtrũ qualemcũq; laboris & fidei apparatũ, literatioribus, quibus ad Critolai libram ſincerior eruditio expenſa fuerit, non omnino improbatum iri ſpero. Tu itaque vir cordatiſſime, benigna fronte à nobis hunc libellum excipito, mole quidẽ exiguũ, frugis verò non vulgaris: genio licet dignũ tuo, vix tamen illuſtri tuæ dignitatis gradu, vtpote cui maiora debeantur. Interim tamen legimus frugalẽ pauperculæ Hecales cœnulam non aſpernatũ fuiſſe Theſea. Huius exemplo herois, vir integerrime, ſimiliter tu facito, & opellam noſtram æqui boníque conſulito. Vale feliciter, & me, quod facis, amare pergito. Lutetiæ Parrhiſiorum.

Adriano Iunio Hornano interprete.

1.

CVR rotunda vlcera difficilius cæteris coaleſcunt? Herophili ſectatores ex demõſtrationis geometricæ aſſertione,cauſam reddere conãtur iſtam,Quòd etſi circulares vlcerum figuræ exilẽ deſcribere videantur ambitum, non tamen ſint reuera tales,ſed maius quàm apparet, occupent ſpatium. Conſtat autem quo grandiora ea ſunt,hoc lõgius inducendæ cicatrici tempus flagitare. Conſentaneum proinde eſt huiuſmodi vlcera quanuis in ſpeciem exigua, ægrè curationem admittere.Rei tamen veritas ſecus habet:imò maiora ea ipſa ſunt certó. Atque adeo illorum rationem quadantenus euertit Aſclepiades, quum prodidit, citius cicatricem inductum iri ſi rotundi vlceris labra affinéſq; partes diffindas, ita vt è ſectione illa maior reddatur vlceris regio. Quod è diametro Herophili ſcito repugnat.Si nanque vlceris magnitudo ſecundum illius præſcriptum ægræ curationis eſt cauſa, conſequẽs fuerat data eadem magnitudine, accedente deinceps è ſectione & alterà,multo etiam difficilius curationis opẽ ſuccedere.Reddit rationem hanc Aſclepiades. Ait enim qualibet in re quaſi congenitum ac coalitum eſſe motum:motum autem vehementem ex ipſis rerum principiis ortum habere(principia vocando eius quod mouetur meditullium.) Ad hanc rem clarius aſſerendam exempli vice fluuiorum igniſque motus adducit: quorum vti medio loco potior vehementiórque motus ingruit,ita & vlceribus ratio eadem haud abs re competat. Quæ verba id ferè ſonãt: quandoquidem moueantur rapidius flumina, quà vndantior eſt alueus (id autẽ mediæ illorum plagæ tribui indubitatum eſt,huc ſe nimirum omni aquæ vi aggerente)eadémque ratio à flãma ignis aliena nõ ſit(hæc enim media ſui parte agitatur æſtuantius,ita vt illic loci identidem magno exultet impetu.) hanc ob cauſam, quum rotũda vlcera in vnũ quaſi ſint compacta, & vndiquaque intra medium ceu circino deſcripta,fit vt vehementiori infeſtentur motu. Accidit porrò motus,quum coagmentatæ quæpiã moles naturæ ductu per meatuũ anguſtias viam affectantes prorumpunt, qua violenta eruptione cicatricis oblitus inhibetur. His ita occurrendum, Si vehemens iſta corpuſculorum conglobatorum moles in cauſa ſit quominus obducta coeant vlcera, certè id in vigore ætatis conſtitutis potiſſimùm vſuuenire par erat,ac propterea hos ipſos tali vlcerum genere capi debere. in iis etenim vt magna huiuſmodi coagmentorum eſt vis, ita vel citiſſimè etiam agitantur: contrà in ſenio defectis,vt ſunt pauca,ita & ignauo lẽtóq; motus tractu vibrantur,& tamen in vniuerſum huiuſmodi iſtis vlcera incurabiliora ſunt. Pronuntiandum igitur,Quæ figura in angulos quodammodo fracta conſtant vlcera, citius cicatricem ea de cauſa ducere:quoniam ſanæ partes ſibi mutuò viciniores ſunt,quà potiſſimùm angulo(vt ita dicam)cõmittuntur:alioqui nõ è quauis occaſione cicatricis inductionem admittunt.Poſſis huius rei documẽtum inde accipere quòd minori negotio curentur vlcera quæ oras vt non procul diductas, ita in ſpeciem ſanas,affectas tamen habent:nam in rotundis integræ partes ex æquo vndiquaque diſtant,plus affatim quàm in angulari figura. Quẽadmodũ in circulo ſi ſtatuamus paruo ab eo interuallo puncta,rectâque linea protracta ea coniungamus:idémque in altero, verbi gratia, triquetro faciamus, deinde puſillo ab angulo interſtitii diſcrimine ea ſimiliter vniamus, inueniemus lineam in circulo conſertam, maiorem eſſe. Itidem res habet tum in rotundis, tum non in talibus vlceribus, prout diximus.Idcirco in iis quæ angulari conſtituuntur figura,facilis fit cicatricis inductio,quandoquidem minus à ſe mutuò diſſident integræ partes, ac vlceri ad vnitatẽ reducendo conferunt non parum.quo fit vt in vniuerſum ab extremis cicatrix obducere ſe incipiat,quoniam à vicinis partibus integris opem acquirit: contrà in rotundis ob æquale vndique incolumium à ſe inuicem partium diſſidium,& ob adẽptam illis fouendæ cicatricis occaſionem, haud facilè cicatrix inducitur.

2 Cur ſupremæ corporis ſedes,ad nomas,*hoc eſt depaſcentia ulcera*,ſunt opportunæ, ſimiliter & concauæ? An quia nome putrefactio eſt quædam, & ſenſus interitus atque extinctio? Supremæ autem partes ob alimenti penuriam calore facilè deſtituuntur,ita vt hac de cauſa ſenſus ablationem incurrant: concauæ verò ob humidæ in ipſis materiæ affluentem copiam,cuius occaſione putredine corripiuntur.

3 Cur vlceribus ſanari,vt inflammationibus diſcuti minuique,incipientibus,pruritus creantur? Reſpondendum quòd familiaris ſuccus potiores tunc obtinet: quod quum fit,alienum ex imo exigit & exterminat. Porro autem natura quum loco cedit quod hoſtile illi eſt & alienum, quoſdam voluptatis igniculos ſentit.

4 Cur hydropicus humore abundans copioſo, ſiti tamen afficitur? Dicemus hanc potus appetentiam in illis naſci quoniã humidi naturalis non aduẽtitii atq; à natura alieni,quale ipſis cumprimis adeſt, torquentur deſiderio. Extinguitur autẽ ea appetitio,appoſito quod è natura eſt humido. An quoniam naturale humidum haud in debitos diſtribuitur meatus ac conceptacula, ſed foras propellitur atque exudat. quò fit vt haud ſecus ac ſi non biberint,ſiti ſemper affligantur?

5 Quamobrem non ſitibundis in balnei ingreſſu ſitis obuenit,& vice verſa quos ſitis habet,ab ea liberantur? Quia ſiccitate oritur ſitis. Proinde ſi balneo ſitibũdi indulgeamus, corpus ratione vitalis facultatis qua præditum eſt,humorem ipſum per ſuperficiarios cuticularéſve meatus ad ſe trahit:quo contingit penetralia intima(è quibus potiſſimùm procedit ſitis) humefieri. At verò balneo indulgentibus quos non moleſtat ſitis, is qui in corpore eſt humor, per ſudorẽ promanat, eo quòd aliam humiditatem occupare ſibique aſciſcere nequeant.

6 Cur è iecinore, liene, pulmonibúſve laborantes,in locum affectum minus difficulter decũbunt, quũ oportuerit quà locus affectus premitur,dolorẽ incrudeſcere? Dicendum quòd ſi in contrarium latus fiat decubitus, quædam veluti penſilis oneris moles relinquitur: at dũ locus patiens ita ſuſpenditur, maior certè ſentitur cruciatus.

7 Quam ob cauſam in acceſſionibus in vniuerſum ferè extrema frigore capiuntur? Quia humores eò cõfluũt vbi motus extat initium: id autem in mediis viſcerum penetralibus conſiſtit. Conſentaneum eſt igitur dũ illò è qualibet corporis regione regurgitat humor, vt ſuo etiã priuẽtur extrema, qui ad medium ceu cẽtrũ ſe referat, eáque iam ſpoliata ſuccique indiga, neceſſariò frigore corripiuntur.

8 Voluptas quaſi diſſolutio & corporis remiſſio eſt: id quod ſenſus ipſe atteſtatur quodammodo. Quòd etiã ſomnus voluptatẽ pariat,nihil certius: nã eius quoque fidẽ facit experientia:necnon & poeta qui ſæpenumero prædulcẽ eũ nuncupat,quaſi dicas voluptatis miniſtrũ. Si itaque voluptas corpus reſoluit, eámque & ſomnus parit,quin potius hunc remittere quàm(quæ methodicorum eſt opinio)conſtipare dictitamus? Adde quòd quæ ſcapha fit agitatio,corpus reſoluit:vnde & viciſſitudinaria eius vibratione in ſomnum proni cum voluptate quadam ferimur:hinc colligere eſt, remittere magis & relaxare ſomnum quàm inhibere & reſtringere. An huic ita occurrẽdum, quòd non prorſus ſomni accidẽs

fit voluptas: sed quòd irruente somno hanc ob causam illa oboriatur, quoniam corpus eius beneficio in pristinum restituitur statū, recedente nimirum defatigatione ex operis diurnis vigiliæ tempore nata. Porrò quòd nō prorsus ob corporū laxationem pariatur voluptas, hinc discere est. sitim è siccitate oriri: siccitatē verò adstrictionem inducere constat. Iam sitibundi si quando frigidā exorbeamus, voluptate mira toti perfundimur: interim tamen præcedens constipatio è frigidæ cōmercio incrementum acceperit. Quemadmodum verò gelidam non dicimus relaxare eo quòd voluptatem corporibus accersat, ita nec somnum idē dicemus factitare propterea quòd voluptatis sit autor. Voluptas nanque creatur ob dictam à nobis paulo antè causam. Quæ autē scapha fieri dicta fuit agitatio, vt discutiendis crassioribus partibus, ita sensus autori spiritui coagmentando cōpingendóque potest esse accommoda, nimirum turbando spiritum & contrahendo, dum reliqui humores à motu cessant: eo verò in vnum contracto, somnus oboriri solet. Nec mirādum est si vna eadémque agitatio & corpus discutiendo inaniat & constringat sensificum spiritum, vti diximus. Quemadmodū enim corpori affusa calida, illud excitat: igni, extinguit: perinde & agitatio illa superior contraria potest efficere. cuius generis & efficaciæ non pauca reperias contraria.

9 Qua de causa in capitis vulneribus, vbi eousque descenderit vulnus vt cerebrum ambiens mēbrana læsa sit, partésque sauciæ iam integræ cogantur, atque ad cicatricis inductionem perueniant, tum plerunque conuulsio obuenire solet ex qua mortē illi incurrūt? Referenda causa ad naturalem cerebri palpitationem cōcussionémque, qua contingit mēbranam ossibus circūpositis (vnde exempta fragmēta sunt) affrictu illidi, allisámque exulcerari. proinde facta iam exulceratione & sordes ducente, quū collecta illa ex vlceratione materia difflari digeriq; nequeat, propterea quòd carne iā obductæ sint superiores partes, simulque quoniam dēsior sit, quàm quæ transmittere possit cicatrix: materiam illam exulcerationis vitio collectam, in principes cerebri regiones cōcedere, eásque ita comprimere, vt & spasmus cōsequatur, nimirum prohibita materiæ transpiratione, ob cicatricis è carne à natura aliena concretæ duritiem.

10 Passim hoc obseruatum est inter vulnera capitis, quorū altitudinē cranii perforatione metimur, ea plurimum minari periculi quæ vertici quáque sincipiti infligūtur: ex hisce tamē quæ ad cicatricē perduci cōtingit, facilius curari iis quæ in occipite extant. Dicemus sinciput (quæ pars capitis cæteris præstat) perexilem habere subiectā mēbranā: vnde plus hinc esse periculi probabile est. Quòd autē vulnera ibi loci inflicta, vbi ad cicatricis inductionē deuenire possunt, minori negotio curētur, fit quia principes partes præsentius auxiliū subministrant. Quæ verò in occipite extāt, vt minus portēdūt discriminis ob mēbranā quā habet substratā carnulentā, ita difficilius curationē admittūt, tū quòd concordi illo partium subsidio careant, tum quòd rei venereæ vsus ea loca magis exucca reddiderit.

11 Obseruatū est & illud in eius generis vulneribus capiti illatis, si sponte venter deiicitur, mortem succedere: sin ratione, salutis portendi spem. Nā sponte sua solutus aluus, quoniam affectus ratione è capite subsistētiæ suæ originē trahit, periculum intentat, vtpote affectui succumbente natura. Sin diætæ ratione aluus humecta mollescat, tenuiori reddita materia inferiúsque concedente, capitis partes inquietatæ permanēt: quo fit vt dū nulla grauedine accumbente tentantur, curatio facilis succedat.

12 Quam'ob rem è prunarū ardēti strue exurgens æstus, caput prorsus grauedine ferit, è lignis non itidem? Quoniā qui à prunis spargitur æstus, vi calorifica coarctat, obturādóq; cōstringit: at alter è lignis, habet & madoris nōnihil: cui⁹ indiciū facit fumus ipse, liquidò humoris in lignis cōtēti argumētū prodēs. Porrò carbones in vini pauxillo haud abs re fuerit extinguere, quo aboleatur omnis ex iis noxæ causa.

13 Cur potissimùm piscatores & id genus homines in mari agentes, vnguibus (*pterygia uocant Græci*) infestantur: quanuis verò & aliis hominibus id mali nascatur, redundat tamē plerunque in rei nauticæ deditis? Dicendum bina esse pterygiorū genera: fiunt enim partim dū caro naturaliter oculi angulo subiecta porrigitur latius, atque incrementum accipit: partim quū tenuis illa oculóque circūtensa mēbranula in callosum tuber excrescit intumescitque. Ea porrò in homine ægrè visu percipitur ob prænimiam tenuitatem: at in animātibus cæteris potissiméque agnis, conspicua est, vtpote crassior quàm in homine. Hæc igitur marinorum vaporū, mordacitate sua offendentiū, occasione exeditur, roditur, & in calli duritiem cū inflammatione degenerat, ita vt hac ratione vnguis concretus producatur. Non ignoramus tamen pterygiorum vnum genus, adhærescere appendicis more, alterum quasi connatum coalitúmque esse.

14 Cur alterius tantùm oculi affectus magis irritat? An quia quū alter oculorum integer secundū naturam se habeat moueátque, naturali ductu & æger mouetur? originem etenim ex vna eadémque basi deducūt. hinc fit vt ægrum oculum concors motus exasperet: affecto siquidem mēbro ex vsu est imprimis quiescere. Sin vterque eodem laboret tempore, tolerabilius fit malum: simul enim quietem agunt ambo, nec exacerbantur: itaque è quiete velocior succedit sanitatis adeptio.

15 Quam ob causam lippientibus nonnullis febris si succedat, lippitudinem soluit: nonnullis non hoc modò non præstat, vt etiam omnifariam cōciliet cæcitatem: quæ igitur est causa vt vni opem, alteri oculi perniciem adferat? Quia febris superuenit ratione quadā & exemplo μετασυγκρίσεως. quare si intra mediocritatem consistat febris, ita vt & quæ ex ea proficiscitur, μετασυγκρίσεις moderata: emolumentum sequitur ferè. Sin cum vehementi impressione febris inuadat, vt motus quoque eius sit vehementior, extremum sequitur nocumentū. Dicat etiam quispiam febrim & exiccandi natura esse præditam, & infarciendi artubus superfluitates. Illud cōprobarit è siti, quæ febrientes corripit: huius argumētū fuerit quòd mēbra quapiā ob febris superuentū excrementis scateant. Iam quòd lippitudinē sanet febris, est quoniā suā arefaciendi vim ista exerat, dū fluxū exiccat obortum. Eadē si noxā creat, infarciendo id agit planè, tū quia loca affecta fluxibus excipiūdis sunt procliuiora: tū quia hosce affluxus ingestos in artubus, confirmat febris & agglutinat, atque ita ex multo humorū decubitu obfirmationeque cæcitas nascitur.

16 Cur æstate potius oritur lippitudo quàm reliquis anni temporibus, quū tamē ea sicca sit & calida? Par nāque erat ob siccitatem temporis conditioni congruam, fluxionem nullā exoriri: nec tamen subsidii quicquam iidem persentiscunt, ex adstrictione densationéque quā præsens æstus efficere posset. Dicemus, licet hæc æstatem consequantur, nihilo tamen minus plurimum lucidi aeris splendorem oculos perstringendo, lædere vehementius, eo quòd omnis supra medium candor disturbare sensúsque dispergere soleat. ea de causa quū tranquillā quietē præscribimus, loco illam obscuro delegamus, quo causam omnē motoriā subterfugiamus. Lippitudinis itaque æstiuis diebus causa, vti demōstratū iam est, radians solis iubar existit.

17 Cur quum affinitas mutua in similitudine sit auriū inter se, vt & oculorū: oculus tamen alteri in affectu cōsentit, haud itidem aures? Tum quia nō similitudine modò cōueniunt oculi, verùm & magna loci vicinia: aures verò intermedio spatio non exiguo dissident: tū quòd oculorum motus ab intrinseco principio originē trahit: auribus verò extrinsecus is accedit.

18 Cur nonnulli quos lippitudo torsit, acutius vident? An non indubitatum est lacrymam euocantia collyria, bona ratione visum dici acuere, propterea

quòd ex illacrymatione,&(vt ita dicā) purgatione, illis vſi clàrius cernunt? Itidē vſuuenit in lacrymantibus lippitudinis vitio, ex materiæ cuiuſpiā craſſæ impacta congerie natæ,vt à purgatione terſius videant.

19 Cur quibus ſuffuſio imminet,contingit culicū, muſcarū,formicarúmque ante oculos obuerſari imagines,quæq; ei⁹generis cōſequi ſolent? An videlicet quia pro humoris cōcretione , ſimulatq; coire is incipit, ſimilia neceſſariò occurrunt phaſmata? Adde quo tempore hæc humoris impreſſio obiicitur, facultas viſoria per totū viſus organū vim ſuā exerit: impeditur tamē obſtaculo iis in locis vbi potiſſimè humoris cōcremētū incubuit. Qualis igitur humoris primòcōgelati figura extiterit,tales ſe rerum externarū ingerunt imagines.

20 Quamobrem oſcitantes minus audiunt? Quoniam in maxillarum diductu,auditus concidit inſtrumentum & comprimitur: ſimúlque circumuenitur & interpellatur ſpiritus. Hinc ſonori in auribus ſtrepitus gignuntur. Interclusõ itaque externi aeris ingreſſu,aures ſuo in excipiēdo ſono nequeunt fungi munere.

21 Cur aures oriculario ſpecillo alióue inſtrumento,ſodientibus nobis, tuſſis interdum mouetur, non aliter ac irritata arteria? An quia multa ſit nō vocali modò arteriæ cum auribus affinitas:ſed etiam membris inter ſe, ita vt conſenſus ratione , vocis afficiatur organum? Excitatur porrò tuſſicula in vocali arteria.

22 Quam ob cauſam inter capitis dolore laborantes, alii acutè voces perſentiſcunt : alii omnino ne audiunt quidem ? An nimirum , ſi capitis dolores ita moleſtent vehementer vt maior fiat infarctio & obſtructio: præſertim ſi vertigo quædam præceſſerit, cótingit nō ritè mentem ſe habere. Mens porro eſt quæ videt,quæ audit,vt veterum quiſpiam extulit. quo fit vt mente vitioſè habente ſeſe,vocem à quopiam editam excipere nequeamus:nec iniuria.

23 Cur ſurdi per nares vocem reddunt? In confeſſo eſt quòd ex priori affectione,alterius per conſenſum participes fiunt, dum quantum poſſunt aures dilatāt: quibus diductis etiam narium ſpiracula laxiora redduntur,& intercapedine non parua diſſidentia permanent. Proinde dum ſpiritus per laxam illam capacitatē fertur,haud difficulter ſonus quiſpiam afformatur.

24 Cur multus ſomnus & peruigilium capiti grauitatem conciliant? Certè non dicemus ab illis noxā corpori accedere,quā ſunt exceſſus. Nec enim id quærimus cur à contrariis lædatur caput , verùm quam ob cauſam oboriatur idem ad amuſſim ſymptoma , è ſomni tum nimia frequentia tū immodica raritate: quæ inter ſe pugnant. Dicemus igitur ex multo ſomno hoc fieri,quoniam tranſmiſſa ad caput materia, ob adſtrictionē ſomni ratione factam, exhalare trāſpirareq; non poſſit. In peruigilio verò idem conſtituitur hac de cauſa:quia rarefactis,propter functiones per vigiliā obitas , humorib⁹, in ſublime,ſiue mauis,ad caput efferuntur vapores quidam caput grauantes . Eſt autem ratio,vt dum plus ſatis ob continuam vigilantiam tenuis redditur materia, maior etiam fiat eius tranſmiſſio : nec abſonum eſt,haud ritè diſtribui propter vigiliarum aſſiduitatem alimonias , ſed vitiari eas corrúpique. hinc adeo fit vt non tantùm multitudinis , ſed prauæ etiam qualitatis occaſione,vapores ad caput repentes,id diſtendant grauéntque.

25 Cur ſub lucente luna , vigiles quantumuis diu multúmque moram trahunt,nihil offenduntur, dormientibus verò caput obſtruitur ? Quam igitur huius rei afferemus cauſam,quòd in luna ſomnum capientes capitis grauitatem incurrant , quū eius calidū ſimul & humidum ſit iubar? An hoc contingit quòd in modum ictus punctúſue ſomno ſepultos lunæ radii feriāt: quippe quibus cum humiditate cōiuncta eſt grauitas: quemadmodum fit vbi cum impreſſione ſcaturigines prorumpunt. tum enim ob impreſſionem illam, ictus ritu affluxus prouenit , ita vt conſtipatio potius quàm laxitas ſequatur:ita euenit etiam vt lunæ lumine cum

A grauitate ob ſuperiorem cauſam ingruente, impactio ſiue grauitas gignatur,conferente huc & ea quæ ex ſomno proficiſcitur obſtructione.

26 Qua de cauſa qui placido vtuntur motu , ſi capitis antea teneantur grauedine,ab ea poſt motum liberantur: at qui curſu proni feruntur , etiamſi nullum præceſſerit grauitatis indicium,incurrunt eam tamen à motu ? Dicemus his quibus moderatus obitur

B motus,paulatim ad ima omne & alimentorum & excrementorū genus diſcedere atque detrahi : cæterùm qui violento & extorto exercitationis genere vtuntur,etiā reuerberationes refractúſque quoſdam contingere : vt nimirum delabens ad imas partes materia remittatur ſurſum cum repercuſſione quadam,non aliter ac res ſtā bet in rotūdis molibus ſolo illiſis: quas ſi placidè in pauimentū demittas,nullo facto reſultu reſtant:ſin vi ſolo impingas,in altum reſiliunt, quemadmodum in pilis videre eſt . Eadē prorſus de curſoribus eſt ratio, ma-

C teria nimirū ſurſum cum reniſu relata. Præterea cōtingit in violento motu ſpiritum & retineri & intendi, adeo vt hac de cauſa grauedo naſcatur.

27 Cur in rectum qui fiunt motus,vertiginem nō pariunt,quum circulares in gyrum curſus id faciant:in tantum vt arbitrentur iſti omnia exteriora ſecum rotatu circumagi? Dicemus rectos motus non prohibere materiei tranſpiratum, circulares verò non permittere eam diſſlari,irruente nimirum cum turbinis impetu aere & tranſpirationem inhibente . Adde quòd motui

D corporeo reſpondet ad vnguem circularis in nobis humorum motus.hi nanque cum corpore ſimul circumacti,occluſa perſpirandi via,ob rationem memoratam, poſtquam motus cauſa quieſcit,in orbem iam tū moueri incipiunt: vnde talis motus in cauſa eſt cur humores præter naturam aliquid concipiant ac repræſentari credant. Sic auruginoſi externos imaginantur colores pro affectus in oculis conſiſtentis ratione.Itidem qui ſuffuſione laborant nihilnon ſubrubrū autumant. Ita quoq; in circulari fit motū,vt omnia in gyrum rapi

E credantur: agitato ſiquidem qui in oculo eſt humore, iam tum fit vt is ſequatur conceptus atque imaginaria arbitratio. Porrò oculus,vt pro cōfeſſo habetur,humores continet,aqueum,(qui lacrymarum fons eſt)cryſtallinum & vitreum:iſtique omnes tranſlucidi ſunt & albidi. Præterea prima tunica alba eſt,at in tenuitatem deſinit in oculi medio,vbi nigrum cernitur , non tamen colore(vt dicimus)eſt candida,verùm tota pellucida,etiam eo in loco. Nec illud ignotum eſt quòd ſecunda tunica,atra natura exiſtens,corneæ ſit ſubſtrata:

F non toti tamen. Relicta enim eſt plaga perſpicua,quā ſe viſus exerere poſſit,quo in loco pupilla eſt. Ex his omnibus ſimul coactis,quæſtionis ratio eluceſcit.

28 Cur quibus ſuperior inferiórue palpebra deprimitur,geminari obiecta videntur, quod ebriis potiſſimùm accidit ? Fit quia viſorius ſpiritus diſtractus diuiditur.Id autem quodammodo euenit citra depreſſionem,vt ſpiritus ex vtroque oculo promanantes , dū in rem ſubiectam ingruunt,pariter obtueantur. Quando verò alter oculorum deprimitur , non iam amplius in

G rem ſubiectam pariter,ſed diſpartito ac ſeorſum quilibet appellunt. Huius(ſi placet)ita poſſis documentum capere. Appoſito ſiquidē qui oculum premat digito, ſi alterū,nō preſſum ſcilicet,obiecta manu prǣcludas, euaneſcet gemina obiectorum apparitio , quantúcunque depreſſare pergas.Hinc patet ſpiritus viſifici ſeparatione diſtractionémue pro cauſa habendam : ſicut & ebriis multiplici res obuerſantes varietate ſpectantur.

29 Cur ſub aquis vocem non excipimus æquè vt per parietes: quanuis horum interſepimenta coactiora ſint & duriora? Quia naturam habet aqua peculiarē

H vt aer ſubire vel depreſſus nequeat.at quando per parietem loquimur, eo quòd auribus nihil incumbat oneris,veriſimiliter certè aere ex aduerſo verberato traiicientéque per intermedium parietis aerem, fit vt percellatur iſte: atque hinc verba excipimus.

50 Quamobrem in acutorũ morborum declinatione parωtides ferè naſcũtur (quas ſunt qui διοσκούρους, *hoc eſt geminos*, etiam appellant, à fauſto, vt arbitror, ſalutis oſtento) eæq; à malo abſoluũt? Non fugit nos in morbis grauibus, quædam veluti illorum prooemia, vt inappetentias, oriri: attamen vbi robur colligi confirmarique incipit, appetentes plus aliquanto redduntur ægri, oblatóque iam alimento vberiori, maxillas mouere coguntur: dúmq; in mandendo rictus diducitur, naſci ſolet inflammatio: ex eius autẽ in loco obfirmatione, parωtis ſuppullulat,

31 Aurium inuerſæ fibræ, mortem in acutis morbis portendunt. Cauſa eſt iſta. Emortuo enim illic ſanguine, par eſt plus ariditatis eas partes contrahere. Natura etenim ſanguinis habent perquam parum. Eadem autem iſtud fit ratione qua in chordis ſolet. His ſiquidem vt humoris deliquium, contractionis eſt cauſa, ſic in aurium fibris quoque aſſolet.

32 Cur mellis fauus primordio amarus, dulcedinem perfectus contrahit? Quia magna indicatur naturæ ad contrarium mutatio, quum præſertim fauus cum dulcis, tum amarus ad amuſſim, in ſuo genere abſolutus extiterit.

33 Cur in facie vari prodeũt ferè in ipſo ætatis flore vigoréque (quapropter & ἀκμάς, *id eſt vigores*, idiotarum vulgus eos nuncupat?) Hi profectò, vt totã faciẽ quod diximus, occupant, ita circa nares ſcaturiunt liberalius. Manifeſtum eſt id augmenti ratione fieri, nam vigoris tẽpore appoſitio & agglutinatio ex alimentis validius ſuccedit. Iam quum quælibet particula vi inſita portionem alimoniæ ſibi tranſmiſſam conficit, facies tota, potiſſiméque narium loca, alimẽtum ſibi naturæ diſpenſatione diſtributum, in carnem conuertere nequeunt, eáque ratione efficitur vt reliquum eò delati humoris, alienam à natura ſubeat qualitatem. Quòd autem nuditas partium tenui inductarum carnis mole in cauſa ſit vt vari generẽtur, indicio eſt quòd in labris, ob eorum carnulentiam, non erumpunt.

34 In diſquiſitionem venit cur gelida naribus ſanguine manantibus affuſa, maior interdum ſanguinis profluxus ſuccedat, quum tamen frigida cogat natura & inſpiſſet. Dicendum quòd quoniam loca narium & vaſa teneriora ſunt & molliuſcula, accidit dum fit cõſtipatio, nonnulla ex iis obſtipari & arctata concidere, nonnulla verò diſtendi laxarique. Nam quo magis partes quæ obſtruuntur, in ſe cõtractæ redeunt, eo amplius vicinæ diducũtur, ita vt diſtenſionis ratione, vaſa adiacentia ſe reſoluant. An quia prona exiſtente ad profluuium natura, aqua affuſa corpus eadem imbuit affectione, refricans quaſi memoriam illi quòd ex aqua originem ducat, quo fit vt profluuium ſequatur?

35 Cur ſuffimenta aromatũ melius excipiunt procul ab igne (vnde vapor aromatum ſurgit) ſemoti ſtantes quàm è propinquo? Conſtat manifeſtò fragrantiam vim acquirere ambienti commixtam aeri. Sic enim & poeta dixit, *Aruinæ nidor fumo ſubit actus olympum.* Nec caret ratione quòd è longinquo odoris fragrãtia rectius ſentiatur. tenuior ſiquidem ille redditus, ſenſum cõmodiùs mouet & afficit.

36 Cur in ſternuendo laborantes, ſi ad ſolis iubar faciem obuertamus, ſuccedit ſternutatio? Ratio eſt, quia ſolis radius inteſtinam narium regionem perſtringens, perinde ac feſtuca immiſſa, ſternutamentum citat, meatus ſtimulando. An quia ſternutatio fit, ſpiritu nares & ſubeunte & ſolicitante? At ſolis radius eas calefaciendo, plus exhalare facit ſpirituíque opem fert, qui adaucto robore, ſternutamẽtum irritatione accelerat.

37 Cur ſternutatio raro ſemel, raro etiam multoties oboritur, ſed frequentius binis vicibus? Cauſa in promptu eſt: nam quum bina ſint narium foramina, & ſternutamentum fiat excutiente ſe ſpiritu, fit vt alteram narem permeante ſternutamento, ſequatur & alterum.

38 Quærat quiſpiã qua de cauſa ĩ artuũ ruptura, oſſe obliquè diſſecto diruptóque, intus in eo immiſſo caro viſatur, quæ intermediam oſſium molem impleat, ſitque oſſis vice: at in ægylope, oſſe comminuto diffractóque, regio illa carnem non producat. An quoniam artuum oſſa, vt plus habent circumpoſitum molis, ita alioqui continua ſibi mutuò adhæreſcunt, nec multùm à ſe inuicem diſſident? At narium partes, vt exigua carnium mole ſunt ſuffultæ, ita non ſimiliter, vt oſſa, ſpatium vacuum habent intermedium.

39 Cur gelido exiſtente aere, tenuis valde humoris affatim per narium ſpiracula prodit, quum frigus cogere inſpiſſaréque eum oportuerit? Quia magna per faciem fit conſtipatio, ſicque quaſi in morem percolationis à vicinis foraminũ partibus, tenuis humor trãſmittitur atque exprimitur.

40 Cur offenſo membro, vicina loca non afficiuntur ſimul, at ſemotiora, eadem corripiuntur affectione, vt læſis pedibus, inguina? Aſclepiades libro de vlceribus ait, ad icta loca materiam per initia deferri, cuius quantum ea capere poſſunt, tantum illuc decumbere: iis deinde repletis, nec alterius affluxus capacibus, materiem delatam repulſaque loci ſugillatam à plenis partibus, effluere alióque ferri: repertóque fortè loco concauo, in eum ſubſidere: id quod & aquæ vſuuenire ſolet, quæ donec per planum fertur, æqualem ſeruat motum: ſin lacunam fortuitò reperiat, ibi reſtitat. Idem etiam humori in locum ictum affluenti vſuuenit. quantum enim is capit, tantundem illi materiæ tranſmittitur: reliquum in cauas partes, potiſſimúmq; in raræ meatuum texturæ inguina ſeſe exonerat, eáque in tumorem attolit. Eſt quidem hæc non abſurda reſponſio. Poſſet tamen in cauſam quis vocare neruorũ imbecillitatem facili momento offenſam. Conſtat enim neruos citius quàm reliquas corporis partes, cum membris affectis ſimul per conſenſum affici, ob naturam quam habent mirè ad patiendum opportunam. Propterea etiam in capitis vlceribus, ſtrumæ glandulis in duritiem abeuntibus, circa ceruicem conflantur: nec non ſub alis bubones, extantibus manuum vlceribus, exoriuntur.

41 Cur à dextra capitis regione ſauciata membrana, quam menyngem vocant, ſiniſtra pars reſolutionẽ incurrit: ſin à læua id contingat parte, dextram paralyſis manet? Referenda eſt cauſa ad neruorum, originẽ ſuam è cerebri baſi trahẽtium, ſitum. Hi nanque ſe inuicem decuſſant. Siquidem à dextra baſis parte exorti, in læuum capitis ſinum feruntur: qui à læua, in aduerſum: ita vt eorum ſitus decuſſatim concurrat. Nihil mirum igitur ſi vulnerata dextræ partis membrana, ſiniſtram reſolui contingat. ſic vice verſa de altera dicendum.

42 Cur in prælio vulneris reſpectum caſus ſequitur? Obſeruatum eſt enim pro membri ſaucii ratione, hominem labi, puta, ſi vulnus anteriori ſit exceptũ parte, haud cõtinget in tergũ corruere. Dicemus quòd quam in partẽ natura veluti claudicat atque adeo inflectitur, in eam prona fertur. Verbi gratia, conſtituatur in quodam æquilibrio corpus, propoſitum habens neutram in partem vergere. tum fortè aliquid in illud impingens, vel leui momento impellat: certè quò inclinabit, huc concidet. Idem in parietibus propendentibus vſuuenit: quibus fulciendis & in rectum ſtatum reſtituendis, ſiquid opponas moliminis, eò videbis illos delabi quò vergentes ruinam minabantur, præſertim ſi in renitendo violentius paulo conquaſſaris.

43 Qua ratione viuis corporibus combuſtis papulæ exurgunt, mortuis nequaquam? Dicemus in viuis, per totum corporis ambitum ſpiritus eſſe diſperſos, in defunctis non ita. An quia mortuorum corpora dura ſunt & rigida: at viuorum eiuſmodi ſunt, vt augmentum accipere in latum & extendi queant: itáque admoto igne, fit quædam liquorum ad cutim attractio, vnde oriuntur papulæ, quæ in mortuis idcirco non emergunt quia deficit ſubſtantifica illarum qualitas?

44 Cur ſolum ſternutamentum iis qui in terga cõ-

ſtant valetudine, noctu aut omnino non fit aut certè A raro: reliqua, ferè dixerim, omnia ex æquo & interdiu & noctu? An quia ſternutamentum à calore eum mouēte locum vnde proficiſcitur, fieri ſolet? quapropter vbi ſternuere placet, ſoli faciē obiicimus. Dormientibus verò nobis calor reuocatur, & intus coercetur: ex quo imæ dormientium partes incaleſcunt amplius. Haud iniuria ergo, ſi è capite calore (qui eius loci humores mouere natura eſt comparatus) ceſſim eunte, non ſternutemus: ad quam humorum eruptionem ſternutamentum ſuccedit. Itaque noctu nō obuenire illud B par eſt.

45 Cur perfricato oculo ſternutare ceſſamus? An quia ſic humor reſpirat? Lacrymam enim poſt frictionē extrudit oculus. hic autem confricatus, plus caloris ſibi contrahit quàm nares contineant. quo fit vt ſi naſum quoque ipſum fricando atteras, ſternutamentum deſiſtat.

46 Cur ſenes inediam tolerant non pueri? Quia ægrè ſe mouet ſenectus, vtpote calore deſtituta. Pueri verò vtplurimum habent innati caloris, ita plurimo e- C tiam agitantur motu. Motus autem diſcutit atque digerit. at enimuero quibus ſubſtantia diſcutitur atque effluit, hi alimento opus habent.

47 Cur mortuis, quando omnia membra relaxantur, ſoli teſtes ſurſum reuelluntur? Quoniam fugiente ſpiritu, ſemen excurrit: id autem excerni ſolet retractis teſtibus: quamobrem iam tum illi à ſuperante frigore rigentes, ita perſiſtunt.

48 Cur ebrioſi ignobilius vinum potant auidius? Quia multibibi magnos crebróſque habent corporis D meatus. Per grādes itaque poros vinum generoſum tenue exiſtens, citra inhibitionem diffluit: at ignobile, craſſum quum ſit, reſtitat atque permanet, ac tum demum voluptatem è ſe præſtare videtur.

49 Cur iratis rubore ſuffūditur vultus, timidis impalleſcit? Ira nanque ſubita & conferta ſpiritus exundatio eſt & excurſus: metus verò retractio: vbi itaque is ſpiritus plurimus eſt, inflammat: vbi deficit, calore priuat.

50 Cur prouectiorum ætate aliqui calueſcunt, ali- E qui minimè? Quoniam aliis alii caloris plus habent: frigidi verò haud lætum nutriunt capillitium.

51 Cur prodigioſæ formæ homines, plerunque etiā emota ſunt mente? Quia corpori conſentit anima, vt animæ corpus.

52 Cur magna vlcera in curatione quando repurgātur, lethalia exiſtunt? Quia per multos poros ſenſum fugientes, animalis ſpiritus tranſpirat.

53 Cur æſtuoſo tempore, qui ſtata vice recurrentibus infeſtantur febribus, horrore concutiuntur? Quia F rarefactis poris exſpirat calor natiuus: cōſtipatis intus, obſeratur. Cedente itaque qui in nobis eſt calore, ſuccedit frigus: horror autem, contracto ob frigus corpore, gignitur.

54 Cur ſolidum cibum deglutientes, ſuffocamur? Quia gula quæ per longum tractum ad ventriculos decurrit, ex turundæ ingeſtione prorſus ſuffarcinata, arteriam premendo, ſpiritus inhibet tranſitum.

55 Quam ob cauſam terra candida vtplurimùm eſt ſterilis: nigra, ferax? Quoniam illa frigidioris eſt natu- G ræ: hæc caloris habet abundè. Adde quòd illa reptilia procreat, quæ frigidi ſunt temperamēti: hæc fruges, quæ calidi. Quocirca & inter fœminas fuſcæ, magna ex parte fœcundæ ſunt ob calidi natiui vberiorem copiam.

56 Cur infantes vehementius febri affligantur? Quoniam plurimo calore natiuo abundant. Eſt autem febris innati caloris intentio & augmentum.

57 Cur oſſa in tophum (πῶρον *uocant illi*) calleſcere argumento eſt faſciarum cruenta tinctura, licet citra vulnus fractura conſtet? Quoniam vbi tophus coit, ſan- H guinis aſpergines in ſpongioſis oſſium cauernulis ſparſim diſſeminatas, protrudit atque exprimit.

58 Quis tophi indureſcendi coaleſcēdique eſt modus? Hic videlicet, Subſtantia ex alimento mutata & in oſſium extremas crepidines delata, tophum (πῶρον *intellige*) concreſcere facit. Quemadmodum enim in naribus hæc ipſa nutrimēti mutatio in muccum abit, in vberibus, in lac: ſic in oſſibus cogitur tophus, ob talem nimirum formationem naturámque particularum: mēbra ſiquidem pro ſui natura aſſimilare ſibi nutrimentum ſunt comparata, velut in diuiti varietate fruticum horto contingit: qui aquam hortulum perrigantē, pro ſua quilibet natura exugendo attrahūt. Sic abſinthium aquæ illectæ aſperginem in ſuam aſſimilat naturam: ſimiliter ocimum & reliquæ id genus herbæ. Adducit aliam rationem Andreas Caryſtius, quòd ſcilicet medulla oſſium fiſtulis cōcauis affuſa, eorumque diſſectorum labris conglutinata, demúmq; lapideſcēs, in tophū abit.

59 Cur correpti cholera, augeſcente increſcentéque ventriculi tenſione, crura tibiáſque contrahunt? Dicemus quòd cholera ſtomachi, qui natura neruoſus exiſtit, paſſio ſit. Itaque optimo iure is tenſione laborans, muſculos corporis in quos neruorum origines propagantur, ſimul afficit.

60 Quam ob rē quibus oculi adſtrictoria vi prædito collyrio ſunt inuncti, clauſis iis minus adſtrictione cruciantur, apertis vehementius? Quoniam obſeratæ palpebræ corneam tunicam ſinunt quietem agere. Dū igitur quiete fruitur oculi globus, inunctum collyrium meatus obducendo illinendóque, minorem ſuæ adſtrictionis ſenſum præbere poteſt: at diductis iam palpebris hiantibúſq;, nihil mirum ſi adſtrictionis ſenſus magis vigeat: quandoquidem continuo motu bulbus ſeu pila oculi in palpebras illiſus calorē excitat: quo facto, ſenſum fugientes meatus laxantur dilatanturque: quibus dilatatis, exilia ſenſúmq; latētia (vt ita dixerim) collyrii corpuſcula, imprimi neceſſum eſt: vnde adſtrictionis ſenſus geminatur. An quia in diducendo oculo poſt inūctionem obligatū oculi pilæ collyrium, tenuius redditur? Semper etenim quæ motu vibrantur, accommoda ſunt & à natura comparata, vti tenuari poſſint. Quò igitur tenuatur illud magis magiſque, eo validiorē adſtrictionis ſenſum ſuppeditat.

61 Cur phrenitici & furioſi in paroxyſmis robuſtiores ſunt, vireſque habent auctas? Dixerimus ob mentis alienationem ferociores reddi: habent autem corpus ad perſpiratum malè comparatum, idque ex vehementi adſtrictione. Hinc adeo fit vt quū abſoluūtur liberātúrque, viribus deficiant, non deuicti ſcilicet à potiori cauſa, ſed ob adſtrictionem remiſſam.

62 Cur qui ſinapi oblinuntur, eo aqua ſubacto tritóque rubeſcunt amplius: ſin cum aceto permolatur, non tantundem officii ægris præſtat? Dicendum non carere id ratione, quòd eo ex aceto inuncti minorē ſcarificationem rubedinémq; minus cruentam percipiāt. his etenim vt cutis ſuperficiem adſtringit, ita illā meatuū ex eo natam obſtructionē illinit, & (vt ſic dixerim) læuigat. qua ratione omnis ſinapi ademptus eſt locus, quò ſe induat ad pertentandos poros. An quia acredo ſinapis admixtione aceti hebeſcit & obtunditur? Hæ nanque ſibi mutuò conſertæ qualitates, proprium qualitatis caput hoc ipſo vitiant, quo ſuam quodlibet ſimplex vim exuat. Quod ipſum & in oxycrato (*quam poſcam uocamus*) eſt animaduertere. Nam quum ex aceto & gelida temperatis ſimul conſtet, ſummas ſuas qualitates ex hoc temperamentorum complexu perdit, & præter illas alia quædam conflatur qualitas. At enimuero qui ſinapi inuoluuntur aqua ſubacto, rubedine coloratiori imbuūtur, hac de cauſa quoniam aqua læuoris ſui ratione & humectatoriæ facultatis, dilatās poros ratione non ſenſu cognoſcibiles, viam ſinapi qua ſe altius inſinuet, aperit: eſt autem calidum ſinapi, vt prædiximus, & ampliandis meatibus cōducit. Meritò itaque quibus ex aceto ſinapi corpus inungitur, minus cruento ſuffunduntur rubore: quibus verò ex aqua, magis.

63 Cur aqua pluuia, ſi vel à mari ſit hauſta, dulcis nihilominus exiſtit? Dixerim quòd aqua marina ſuapte quidem natura ſalſa eſt: talis autem grauis eſt: habet tamen mare fluuios in ipſum ſeſe inſinuantes: quos veri-

fimile eft fupernatare. Aer itaq; aquæ è mari hauftu A attractæ partem non craffiorem, fed tenuiorem quæ dulcis eft,ad fe rapit. Non igitur abs ratione eft fi pluuialis aqua,licet è mari excepta,dulcis permanet. An quòd aer rapida fua vi ipfam marinam dum hauftu attrahitur, cõmouet,quo motu tenuior efficitur? quæ nanque in motu funt, procliuem habent ad tenuitatẽ naturam. Quod autem tenue eft, etiam dulce: vt è cõtrario vnda marina,falfa,vt quæ craffis conftet partib⁹. Hac itaque de caufa aqua pluuia,dulcis eft. B

64 Cur aqua marina diutius excocta naturã quam habet falfam exuit,dulcifque remanet?(debet autem ad tertias decoqui.) Dicemus marinam aquam è craffis conftantem partibus,illis vi ignis feparatis,tenuem effici: proinde facto hoc alterationis momento(quòd è craffa in tenuem abeundo, priorem exuerit qualitatẽ atque reiecerit)è falfa dulcem fieri.

65 Cur feruenti inflammatione oculorum laborãtibus,afpredinis cuiufdam fenfus oboriatur? An lippitudinis fuperuentu fuperiorem fubeuntis palpebram C afpritudo nafcitur? An quia vafa quæ intus errabundè nullo ordine palpebram percurrunt, in gibbum quodammodo attolluntur,ita vt hac ratione falebrofa illa afpredo confequatur?

66 Cur oculo lippitudo oboritur? An quia mẽbranis oculi vehementer quafi ex aduftione inflamma tis(idque calore qui ex imo difcuti digerique debebat ob repletionem atque ægram meatuum tranfpirationẽ inhibito) ea nafcitur? An quoniam qui fecundum naturã oculo infunt humores, exarefacti & quodammodo propter loci ardorẽ retorridi, lippitudinem creant? D

67 Qua de caufa in febrientibus alteratur pulfus? Quoniam fpiritus innatus,quũ relicto naturali & fymmetro ftatu,redundat,& à calore intrinfeco diuiditur tenuatúrque,ac leuitatis occafione concitam acquirit celeritatem,non pulfui tantùm,fed & ipfi refpirationi alterationẽ inducit.

68 Cur cutis fuperficiem febrientes vlcerofam habent? Quoniam attrita carne,excitatas è frictione tuberculorum anfulas,indignè fert illa. Quemadmodum E & in aliqua corporis particula inflammatione correpta folet accidere.

69 Cur pallent febrientes? An ob humorum noftri corporis in altũ fugam: an ob meatuũ corporis fenfũ fugientiũ rationẽ immutatã hoc accidit?Pari ratione in alui vrinæque recrementis fieri exiftimandũ eft.

70 Cur in febri cum fluore correptis, quanuis trãfpiratio digeftióue adfit,& eorum quæ in corpore tenẽtur, excretio, calor tamen his fuccenditur, pulfúfq; fit magnus? Quoniam materia quæ corpus obfidet,mul F tùm attenuata,difflatio fit.Porrò ex tranfitu excremẽtorum & affrictu,calor quifpiam excitatur. Non tamẽ dicimus quos cum profluuio febris affligit,fimilem cũ his obtinere calorem quibus adftrictum eft corpus,atque adeo nec pulfum,fed comparatione facta cum fanis. Huius rei conftabit tibi documentum è balneantibus aut corpus exercentibus: quippe quibus laxiores redduntur meatus,eófque obfidentes vicini humores tenuãtur,man ifeftéque difflantur,calórque& fit & eft maior quàm fecundum naturam, & pulfus vehemen- G tior magnitudinémque obtinet: nã fegnis torpidúfq; mot⁹ & grauitas labefactata virtute & debili prouenit.

71 Cur febrientes cibum difficulter continent? An quòd appetentia confiftat in fymmetria quadam ofculorum ftomachi&etiam ventriculi:quam fymmetriam integram cõftare,fiue hæc ofcilla meatúfque diducantur fiue claudantur,ratio poftulat.

72 Cur in cholera conuellantur contrahantúrque & refrigerentur extremæ corporis partes pulfúfque ad fit obfcurus? Quoniam fpiritus impetu elatus, pro- H pter tenuitatem partium qua ventriculus illis eft præditus, habet nanque eum mirè calidum) latenter difflatur: vnde fit vt & torpore corripiantur: torpent autẽ quæ fpiritus priuãtur vehiculo. Extrema porrò refrigeratur & contrahuntur, propterea quòd in iftis calidũ natiuũ ad vẽtriculũ cõmeat,ob illius partiũ tenuitatẽ.

73 Quã ob caufam aquas extimefcunt hydrophobi (*quos à rabido cane morfos dicimus*) & pudendum cum hypochondriis fimul illis intenditur: intremifcunt etiam ac cõuulfionẽ patiuntur,adeóq; delirãt vt canũ ritu latratum edant? Conuellũtur certè &tremũt,ob cõfenfũ oris ventriculi cum neruorũ genere.Eadẽ quoq; de cau fa tentigine pudendũ illis erigitur: nã hydrophoborũ & cõftitutio & affectus,eft obftructio quædã ftomachi & ventriculi. Defipiunt verò,quoniã vitiatus ad vẽtriculũ & ftomachũ humor defertur,cuius pars quædã ad cerebri inuolucra exhalat, vbi morã trahens,mẽtis alie natiõnẽ inuehit.Deinceps fiti torquentur,quia morbi fubftantia in exilibus poris cõfiftit.quoties itaq; bibũt, aqua(vt quæ tenuium eft partiũ) exiguos fubeundo po ros,obftructiones auget.At enimuero cibus folidus nõ faceffit his negotiũ.meatus enim patientes haud affumunt illas ciborũ coagmentatas moles.Præterea quòd nõ bibentes,aquã tamẽ exhorrefcunt,in caufa eft orga norũ fenfus imaginatio: nam qui potat,fimul & videt & potat. Vifus autẽ ab aqua cõmotus, eodẽ momento & fpiritũ qui in ftomacho eft,cõmouet: qui à bibente motus,vifum itidẽ permouet,vti prius ab aqua fuerat. Ex hifce in orbẽ motuũ vicibus,inolefcit quidã vfus & coexercitatio, vt quanuis non potetur aqua, fpiritum tamen in ftomacho percellat atque commoueat,quẽadmodũ paulo antè à bibente turbidè commouebatur. Quapropter obnupto vultu bibũt, quoniã altera receffit motus actio. Præter hæc probabilis eft ratio, venenum ftomachi poris infidere.

74 Cur laborantes cruditate,vitiati alimenti ructũ emittunt? Quoniam ob exhibiti cibi copiam, maior fe æftus in ventriculi finum ingerit,qui velut innatãs cibum vitiat, & virofo nidore non inanes ventriculi ca uernulas,fed ipfum finum imbuit.

75 Cur quos capitis infeftat dolor, vt obtúfam habent oculorum aciem,ita lacrymantur affiduè? Quia dum ad caput defertur materies,(femper enim ad affectũ ea locũ repit) bona eius pars ad oculos fe cõfert,idque optimo iure ob nictãdi aperiẽdiue neceffitatem. An quidẽ lacrymãtur quia magna fit partiũ illarũ tenuitas,quæ fit ob continuũ oculorũ motũ: an verò lacrymantur ob materiæ eas partes onerãtis multitudinem? An certè vifus illis hebefcit, quoniã fpiritus naturalis, qui per viforiorũ meatuũ canales penetrat,ob materiæ affluentis admixtionem&confortiũ,turbidus redditur?

76 Cur aurium tinnitus extante capitis dolore redduntur? Quoniam fpiritus auditorius ab obftaculo iis in partibus hærente percellitur. Porrò obftaculũ illud eft coagmentum quoddam in infenfibilibus poris, ex obftructione natum.

77 Cur capite dolentes plus fentiunt doloris iam expergefacti? Quoniam moto capite, maior fequitur materiei affluxus,obftructionéfque adauget.

78 Qua ex caufa pulfus deficit atque intermoritur? Quoniam morbo iam in malignam conditionem conuerfo,fpiritus ab arteriis ad exiles affectarum partium anguftias retrahitur.

79 Cur qui infaniunt,delira& loquuntur& aguntt Quoniam fpiritu animali, propter impedimentum & obturationem pororum qui in partibus fpiritum illum conficientibus funt, difficilis patet commeatus. In cerebro nanque membranifque illius & quæ inde nafcũtur propaginibus,affectus confiftit.quare iis præter naturam habentibus,phantafias quafdam & fpectra vide re arbitrantur,vt quæ non funt, effe exiftiment: quæ non ftant,ftare credant: haud abfimili, cùm arquato morbo laborantibus, affectionis genere. Hi etenim propter pororum in oculis obftructionem,fimilẽ quoque ex iis quæ cernunt,imaginationem concipiũt: cuncta fiquidem è viridi flaua illis apparent.

80 Cur melancholici iracũdi funt,animóque facilè fuccumbunt? Quandoquidem in ventriculo & extrema gulæ parte morbus confiftit, qua ori ventriculi committitur. illuc fiquidem vitioforum humorum

ſentina colligitur, vnde prædictorum affectuum cauſa proficiſcitur. Notum id fit è natura quidem ſanis, à cibo tamen abſtinentibus. Hi nanque in affatu moroſiores euadunt. Quin & iſti quos aquæ cruciat metus, (*hydrophobicos uocitant*) alimoniam ferè detrectant, vtpote ſuſpicioſi formidoloſique.

81 Cur reſolutorum membrorum alia tenduntur, alia conuelluntur & contrahuntur? Quoniam morbus ſenſum fugientiũ meatuum ratione naſcitur. Quãdo itaque per longum vaſorum incidit præcluſio, mẽbrum reſolutum tenditur: at idem cõuelletur vbi pori obliquè clauſi concidunt.

82 Cur difficulter ſpirantes, ſibilo non abſimilem vocem reddunt? Quoniam morbus ipſe eſt præcluſio atque compreſſio inanium pulmonis fiſtularum: per anguſtum autem foramen dum fertur ſpiritus, taA lis redditur ſonus. Occurrunt & illis tuſſes ob calorem ex affrictu concitatum, pluſcula corpuſculorum mole in circulorum gutturis (*bronchos appellant*) intercapedines impacta, iiſq; deinde à ſpiritu ſimul verberatis.

83 Cur difficulter ſpirantes, recti minus ægrè ſpiritum ducunt quàm recumbentes? Quia gutture per conſenſum laborante, vti ſpiritus infeſtat illiſu, ita ſecũ vnà thoracem attollit.

84 Cur in rupturis ex ictu natis, abdomen nõ rũB pitur, etſi ab exteriori ſit parte: quum ab interiori mẽbrana prætenſa (*quam peritonæum uocant*) rumpatur interim? Cauſa huius eſt ipſa partium natura. Abdomen etenim carnoſum eſt: peritonæum verò ductili tenſione riget: quare quum ictui reſiſtit, ſcinditur. Iſtud idem in oſſium fracturis, etiam citra vulnus commiſſis, videre eſt.

AD LECTOREM,

FActurus mihi operæpretium ſum uiſus, amice lector, ſi aſpergines mendarum aliquot inſigniorum, huic illitas libello, partim pro ingenioli mei modulo reſtitutas, partim ex autographo adnotatas, obiter in calce libri ad lectionis inter prætationiſque probandam fidem adnotarem. Nam quum mendæ inuehi ſoleant aut deſcribentium φαύλων τε καὶ οὐκ ἀντιβαλλόντων *(ut inſimulat Strabo) incuria: aut dũ naſutior quiſpiã pro libidine figit atq; refigit, & mutat quadrata rotũdis: (quod iuris olim Cynæthus Chius in Homerũ ſibi ſũpſit, & in Ariſtotelẽ Tyrãnion) ut iam demus utrũq; paſſũ eſſe hũc autorem, nolim tamen poſtremum hoc in me cadere, ac propterea malui ſartam tectámque nominis innocentiam, indicando errorum occaſiones mihi conſtare, quàm temere immutando, in infamiæ ſcopulos impingere. Tu interim hæc ipſa qualiacunque ſunt, à me obſeruata, pro iudicii tui norma excute, ac citra inuidiam maleuolentiámque perpende. Vale.*

Numerus non paginis ſed problematibus reſpondet.

4 Πόρους τὸ παρὰ φύσιν ὑγρόν. *Manuſcripti exemplaris fides contrario ſenſu* κατὰ φύσιν *legendum clamat.*

6 Καὶ μὴ ἔχειν ἐπὶ, *&c. Lego conſtanter,* μὲν, *pro* μή. *Ibidem,* ἐκκρεμασθέντων δὲ τῶν, *autographum habet non inconcinnè,* ἐκκρεμασθέντων δὲ ὄντων τῶν *&c.*

8 Ὅτι ἀραμαλλον ἐστὶ χαλαρὸς ὁ ὕπνος. *In autographo rectius actiuè* χαλαστικός*: quemadmodum & paulo pòſt eodem in problemate,* οὐ λέγομεν εἶναι χαλαρὸν διὰ τὸ, *&c. ubi identidem,* χαλαστικὸν *in autographo eſt. Ibidem* ἡ δίψα καταξηροτάτη γίνεται, *lege* κατὰ ξηρότητα.

10 Ἐπικινδυνώτατα μὲν τὰ περὶ, *&c. Rectius cum autographo* ἐπικινδυνώτερα *leges.*

13 Ὅτε μὲν τῆς ὑποκειμένης τῷ καθαρῷ. *Ita habent codices & manuſcriptus & uulgatus: ſed quàm bene, neſcio. ego poſtpoſita eorum fide, dilucidiori ſaltem ſenſu* τῷ κανθῷ *lego. in angulo nanque oculi (Celſo teſte) unguis oritur.*

15 Ἐπιγίνεται λόγῳ τινὶ μετὰ συγκρίσεως, *reclamantibus exemplaribus una uoce* μετασυγκρίσεως *lego. ſimiliter id quod ſequitur,* τῷ καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ γεγενημένην μετὰ σύγκρισιν, μετρίαν ὠφέλειαν παρακολουθεῖν συμβαίνει, *paulo aliter legendum autumo, & reſtituendum* τῷ καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ γεγενημένην μετασύγκρισιν μετρίαν εἶναι, ὠφέλειαν παρακολουθεῖν συμβαίνει. *Eſt autẽ* μετασύγκρισις *methodicorũ uocabulum, quo expulſionem ex alto materiei, ſeponente naturæ iudicio factam, notare uidentur: poſſis fortaſſe cum Celſo euocationem humorum dicere.*

17 Ὀφθαλμὸς ὀφθαλμῷ συμπάσχει. *deſiderari uidetur* μὴ τὰ ὦτα, *uel eiuſdem ſententiæ formula.*

24 Ἀλλ᾽ ὅτι διὰ τὸ αὐτό. *lego* διὰ τί τὸ αὐτό.

25 Ὥσπερ ἐπὶ τῶν μετὰ ἀράξεως κρουνιζομένων. *archetypum exẽplar habet* μετ᾽ ἐπειράξεως: *& linea ſequenti mutilè* διὰ τὴν ῥάξιν. *ita ut legendum fortè ſit* μετ᾽ ἐπαράξεως, *hoc eſt cum impreſſione & eliſu: &* ἐπάραξιν. *Locus eſt non parum difficilis.*

26 Συμβαίνει ἠρέμα ἀποσυλᾶσθαι *&c. uidetur deeſſe* τὰς ὕλας, *uel ſimile quid. Ibidem,* καὶ τὸ πνεῦμα ἐπιδέχεσθαι, *rectius ſecũdum autographum,* ἐπέχεσθαι *leges. Ibidem,* ὡς καὶ διὰ τοῦτο τὴν σωτηρίαν γίνεσθαι, *uitioſa lectio eſt: quare aut addenda eſt negandi particula* μὴ, *aut loco* σωτηρίαν, *congruo ſenſu* βαρύτητα *ſubſtituemus. Id enim & rationis poſtulat* ἀκολουθία, *& efflagitat Ariſtot. autoritas, ſectione 5. problem. 9. Poſſes fortaſſe non alieno ſenſu legere* σωρείαν, *ut intelligat ex uiolento motu congerie humorum caput onerari.*

28 Διὰ τὸ μείζω εἶναι συμβαίνει. *autogr.* διότι μὲν *habet: & lin. ſequenti,* καὶ τοῦτο οἷον συμβαίνει διὰ τὸ ὑποθλίψαι. *autogr. habet, pro* διὰ, δίχα, *ut & uerti.*

30 Προπαθεῖσθαι γίνονται. *Locus hic tacitè neſcio quid muſſare ac* λειποταξίου προσκαλεῖν *dictionem unam aut alteram uidetur. Quocircà haud alieno ſenſu attexuiſſe in interpretatione Latina mihi uideor mentionem inappetentiæ: quippe quæ inter morbi primordia ſiue proœmia connumeratur, & de qua loqui uelle nemo non aſſenſerit. Næ igitur meo iudicio, haud errauerit fortaſſe qui leget* προσασιτίαι.

32 *Iſtud problema ut Græcè legitur, prima fronte falſi nomine laborare, nedum legenti negotium facere, ſunt qui autumant, exiſtimantes dulce amareſcere, amarum tamen in dulce retrogrado ordine redire non poſſe. itaque inuerſa nonnihil uerborum ſerie, hoc pacto ſarcire uolunt,* διὰ τί αἱ κυψέλαι φύουσαι γλυκεῖαι, πικραὶ γίνονται ἐπὶ τῶν ἀποτελουμένων. *quorum ut ſententiæ non acceſſerim omnino, ita lubẽtius* ἐπὶ τῶν ἀποτελουμένων, *quàm* τῶν ἀπολλυμένων *cum Martino AEdituo meo, medicinæ doctore, cũ ingenio tum iudicii integritate nulli ſecundo, legerim ſeruato dictionis, ut habet, filo. utut eſt, huius probl.* θεωρία *haud ad ſtomachum facit: quãuis & in aſſignandis cauſis ipſe autor interdum mihi parum probetur, ut & problematographorum plerique.*

36 Τὸν παρμὸν ἐρεθίσαι τῷ σώματι. ἐρεθίσαι *legito, quemadmodum eſt in autographo.*

38 Ἔσωθεν φαίνεται σὰρξ τοῦ ἐκπαριωθέντος ὀστέου, *&c. Codex manuſcriptus habet* ἐμπορπισαντος, *non abſque manifeſti erroris indicio. fortaſſe haud alienũ fuerit legere* ἐμπορπιωθέντος, *minus detruncata aut etiam detorta uoce, quàm eius uice* τὸ ἐκπαριωθέντος *ingerere, præſertim ſi ſententiæ nihil decedat, nimirum ſumpto uocabulo metaphoricè, à fibularum immiſſionis ſimilitudine.*

41 Τὰ ἀριστερὰ παραλύεται. *loco* παραλύεται, *eodem licet ſenſu, cum autographo* παρίεται *legas, ſua ut autori integra reddatur dictio. Pari ratione in fine eiuſdem problematis, in locum* τοῦ, τὸ ἀνάπαλιν, *irrepſit iſtud in uulgato codice* τὸ ἐναντίον, *quantumuis isodynamoun.*

42 Ἐπὶ τὴν πρῶσιν ὑπομένον μέρος. *in autographo additur* τὸ, *& clarius ita,* ἐπὶ τὸ τὴν πρῶσιν *&c.*

57 Διὰ τί σημεῖον πωρωθέντων ὀστῶν, *&c. Locus iſte in archetypo exemplari dilucidior eſt paulo & integrior, hoc modo,* διὰ τί σημεῖον πωρώσεως ὀστῶν ἐστὶ τὸ, τὰς ἐπιδεσμίδας, *&c. Ibidem,* ῥανὶς τοῦ αἵματος θλίβει, *uide an poſſit debeátue legi* ῥανίδας *in accuſandi caſu.*

60 Τὸν κεραπειδὴ ὑμένα ἠρεμεῖν, &c. In autographo ὑμένα non est adscriptum.

61 Δύσκαπνον δὲ αὐτοῖς ἐστὶ τὸ σῶμα. Lego δύσπεπτον δὲ, &c. Ibidem post, ἀλλὰ τῆς σφίγξεως αἰσθήσεως, in manuscripto exemplari quod unicum nobis fuit, & bene mendis aspersum, uisuntur aliquot adulterini commatis uerba, haud scio quo sensu quoue dictionis filo constituta: haec nimirum, οἷος ἐστὶν ἔκτος ἀνεπισκοπήτως βλέπεται. Quae ideo uisum est adnotare, ut feliciorem quis nactus genium, aut codice adiutus emendatiore, locum integrum sarcire queat.

62 Ἐκ κεκραμένου ἄγαν ὕδατος καὶ ψυχροῦ οὔσαν. Loco ψυχροῦ legendum suspicor ὄξους: ista enim oxycrati miscella est. Ibidē, μᾶλλον φοινίσσονται, in autogr. additum est τοῖς τόποις.

63 Κἂν τὸ θαλάσσιον ἀνιμήσηται. Autogr. addit αὐτὸ τὸ θαλ. Ibidē, τὸ δὲ λεπτὸν καὶ γλυκὺ, ὡς ἐκ μεγάλων συνεστὸς ὄγκων. Videtur repugnare rationi locus. quare ad plenam sententiae perfectionem, desiderari inoculationem aliquot uocum crediderim, ita ut simile quid desit, ὡς καὶ ἐξ ἐναντίου τὸ θαλάττιον, ἁλμυρὸν: ratio subsequatur, ὡς ἐκ μεγάλων συνεστὸς ὄγκων. Vt nanque crassarum aliquid sit partiū, in tenue, ac propterea dulce, non congruit, utpote terreum minimè: quod uel ex sequenti constabit problemate, nisi fortassis ea uerba, ὡς ἐκ μεγάλων συνεστὸς ὄγκων, περιττεύειν, atque idcirco obelisco iugulanda censeas.

64 Problema istud an ueritati sit consonum, tecum expende lector. Nam uidetur illi reclamare & ratio (quo etenim magis ad tertias decoquitur, hoc inspissabitur amplius strigmentitia crassitie, salisque pars crassior subsidet, exhalante atque in fumum se resoluente tenuiori) & salis strues è marinae aquae salsugine coctura conficientium experientia, diuersum quid dictura (ut opinor) fuerit: ni de aqua per expiratum guttatim in uictum collecta, loqui illum statuamus: quod tamen non existimo.

66 Ἀπὸ τῆς πεπτικῆς πράσεως. Autogr. ὑπὸ habet.

68 Οἴκοις ἀπεψίας οὔσης. Suspecta est mihi haec lectio ut adulterata: quare bona ratione uideor mihi legere ἀπειλήψεως, & commodo sensu: facilis autem in literis affinibus lapsus est.

70 Γίγνεσθαί τε καὶ εἶναι πλείονα κατὰ φύσιν. Fortasse legendū addito ἢ, διαζευκτικοῦ, aut articulo τοῦ, hoc modo, πλείονα ἢ, uel, τοῦ κατὰ φύσιν.

71 Διὰ τί πρὸς τὴν ὀσφὺν οἱ πρήξαντες ἀκορέστως ἔχουσιν; Quid si sensui fidei arbitro, simul & rationi seruientes, pro ἀκορέστως legamus, uti & uerti, ἀχαρίτως (prono alioqui lapsu) uel ἀφορήτως?

72 Ἔνθεν καὶ διαρκοῦσι, νάρκᾳ δὲ, &c. Codex manuscriptus habet διαρκῶσι: ergo ναρκῶσι constanter lego.

73 Ἀπεργάζεται τὰς ἐκπνοάς. Legendum censeo contra exemplarium fidem, ἐκνοίας, hoc est dementiam.

75 Διὰ τί οἱ κεφαλαλγίαν. Manuscriptus habet κεφαλαίαν.

79 Ὅτι δυσωδία τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος, &c. Lego (quanuis uterque repugnet codex) per ο δυσοδία, non per ω δυσωδία. Quid enim spiritui animali cum graueolentia est commune usquam?

83 Κατά τε πνεῦμα συμβάλλει καὶ τὸν θώρακα συνδιεγείρειν αὐτῷ. Legendum arbitror secundum autographi fidem, κατὰ τὸ πνεῦμα συμβάλλει, καὶ τὸν θώρακα συνδιεγείρει αὐτῷ.

ADiectum erat in calce autographi problema ad criticos planè relegandum, de discrimine inter τοῦ ἄμμον καὶ ψάμμον, nihil ad praesentis operis colophonem faciens. Sed id rectè Iac. Tusanus, ut est uir magni iudicii, numero summouit, ac ueluti superfluam molem (ut erat) resecuit. Si quae reliquae in excuso olim typis exemplari supersunt mendae, quae certè sunt, eae ipsae, quoniam facili characteris alicuius immutatione restitui ab oculato lectore queunt, studio sunt à nobis omissae, ne inutili segete latius chartas occuparent. Siquidem istud sat egimus modò, ut ἀξιοχρεώτερα uitia commonstrando, ea à nostra uindicaremus translatione. Vale lector candide.

ORIBASII SARDIANI MEDICI longè excellentissimi opera, tribus tomis digesta,

Joanne Baptista Rasario interprete.

PRIMVS HABET

Synopseωs ad Eustathium filium libros nouem, quibus tota Medicina in compendium redacta continetur.

COSMO MEDICI ILLVSTRISSIMO ET EXcellentissimo duci Florentiæ, Ioannes Baptista Rasarius Nouariensis medicus S. P. D.

QVVM mihi ab ineunte ætate persuasissem, Cosme Medice dux maxime, nihil ingenii exercitatione studiisque literarum esse præstantius, nihilque esse homini magis proprium quàm pro virili parte omnibus prodesse: ita semper in literis sum versatus, vt quoad eius fieri à me posset, publicæ omniũ vtilitati consulerem. itaque & libellos aliquod admodum adolescens de Græcis Latinos feci, & Græcas literas multos annos in academia Ticinensi publicè docui: quo etiam munere in hac vrbe clarissima nunc fungor. Qúmque arderem incredibili desiderio vt aliquod mearum vigiliarum munus in tuo nomine appareret, vt quoniam tuo, maiorúmque tuorum beneficio literæ scientiæque omnes, quæ iamdiu exules in tenebris iacebant, restitutæ, atque in Italiæ luce collocatæ, & ad summum gradum euectæ fuerunt, aliquam tibi ego quoque grati animi mei significationem darem, vt id possem efficere, mihi suppeditauit Nicolaus Sammichelius Nouocomensis, vir præstantissimus, & singulari medicinæ multarúmque artium ac scientiarum cognitione ornatissimus. Is enim quum sciret ea quæ fusa latius antiquiores medici persequuti essent, omnia ab Oribasio vnum in volumen eruditè diligentérq; fuisse redacta, vt vno quasi aspectu quilibet totam medicinam intueatur, mihi persuasit vt eum librum latinitate donarem. quod vt maturius facerem, codicem suum peruetustum, quem olim ex Græcia deportauerat, mihi accommodauit. Qúmque is liber ad eundem qui author ipsius confectionis fuisset, quasi iure quodam esset deferendus, ipse Princeps admonere me cœpit atque hortari ne tibi id quod sciret me iandiu animo exoptauisse, deberem diutius: quinetiam mihi vrgendam esse hanc occasionem neque vllam reperiri meliorem posse confirmauit. Quod quũ vir summa virtute & humanitate Petrus Carneseccus tui obseruantissimus ex me cognouisset, ita approbauit, & consilium hoc commendauit, & vt in eo omnino perstarem, amplissimis verbis admonuit, vt licet ego non esse mihi properandum statuissem, quanquam hoc valde cupiebam, tamen eruditissimorum hominum, & quibus me charissimum esse sentirem, hortatu ac suasu factus sim promptior. nam præter rationes quas ipsi afferebant, videbam ego multas causas esse quamobrem Oribasius medicus tibi esset dedicandus. Etenim præterquam quòd tanta sit nominis tui celebritas atque fama, tantáque fuerit vsque à puero de te concepta opinio, re postea confirmata, & facta in dies maior, vt non modò tua felicissima Respub. te vehementer diligat atque obseruet, sed etiam vt omnes mortales te maximopere admirentur, quum omnes vno ore summam prudentiam tuam, & in ista Repub. administranda æquitatem commendent, mores tuos optimos celebrent, temperantiam in te ita suspiciant, vt licet in vrbe pulcherrima & in omni genere deliciarum affluenti, summa cum potestate sis, ita tamen semper vixeris vt non modò crimine, sed etiam suspicione omnino carueris: & te quasi numen quoddam in hac mundi sede ad vsus hominum bonorum, & præsertim eorũ qui in literis tempus operámque suam ponunt, diuinitus collocatum venerentur. Quædam etiam non mediocris inter medicum & Medicem intercedit similitudo. nam vt medicus corporis morbos profligat, vt animi sedes ac domiciliũ conseruetur: ita Medices animos sanauit, vt se vnà cum corporibus tueri & conseruare diutius possint. atque (vt de te, dux maxime, tuísque maioribus simul verba faciam) id cognominis Dei optimi maximi voluntate vobis fuisse impositum videtur. Quum enim totam fere Italiam barbaries quædam occupasset, vt literæ omnes iacerent, artes sordescerent, scientiæ contemptui ducerentur, vt vix vllum esset earum vestigium, militaris denique disciplina ita esset despecta vt Itali omnium ignauissimi haberentur: ita vos omnia restituistis, omnia instaurastis, omnia denique à morte ad vitam reuocastis, vt quemadmodum resolutos, attonitos, & eos quorum mens caligine quadam oppressa munere suo non fungitur, medici curant, & hominum salutem custodiunt: ita vos languidos & propè iacentes erexistis, enerues robustos reddidistis, stupidos excitastis, tenebras ex animis hominum expulistis, & à barbarie, quæ erat rerũ omnium pernicies, liberastis, vt vestra virtute vestróque beneficio omnia pristino nitori & decori fuerint restituta. quas in res tu nunc etiam sic incumbis vt non modò ab optimis summísque principibus originem ducere, & à Ioanne Medice clarissimo fortissimóque Imperatore genitus esse videaris, sed sicut virtutem, ita etiam gloriam eorum omnium longè superes: quod quidem res quamplurimæ à te præclarissimè gestæ, innumera sanctissimáque instituta tua, & ingenium omni liberali doctrina politissimum, & perpetuum studium in homines eruditos, perspicuè declarant. quæ omnia propter singularem meam erga te obseruantiam nunc libentissimè explicarem, nisi imparem factis orationem meam futuram planè scirem, & Oribasius me admoneret se ideo compendium hoc conscripsisse ne liber in ingens volumen excresceret: & tu denique maximarum rerum, & istius optimæ Reip. administratione, & rei militaris negotiis sis impeditus, vt multa huiusmodi legere non possis. Quamobrem te maiorem in modum rogo vt Oribasium in fidem amicitiámque tuam sic recipias, vt quamuis Iulianum eruditissimum Imperatorem cui charus fuit, amiserit, nunc tamen hac multo meliore patroni cõmutatione gratuletur: & quæso vt hanc animi in te mei propensionem ita accipias, vt ab homine qui te plurimùm colit & obseruat profectam putes nec huius opusculi exiguitatem, sed animũ quo nomini tuo consecratur, æstimes atque perpendas. Cura vt valeas. Venetiis, Calend. Decemb. M. D. LIII.

Primo libro continentur ea quæ ad bonam valetudinem tuendam pertinent, déque exercitationibus & euacuationibus quæ viris mulieribúſque conueniunt:& de aëre,ſudoribus,balneis naturalibus & arte paratis, cataplaſmatis,dropacibus, ſinapiſmis,& iis quæ ruborem inducunt,agitur.Eius verò capita ſunt hæc,

ORIBASII SARDIANI SYNOPSEΩS ad Euſtathium filium, liber primus,

Ioanne Baptiſta Raſario Nouarienſi medico interprete.

QVVM diuus Iulianus Imperator nobis olim iniunxiſſet vt quæcunque medici præſtantiſſimi conſcripſiſſent quæ ad tuendam valetudinem pertinerent, vnum in volumen redigeremus, nos ea ſeptuaginta libris prompto animo cõprehendimus.Nunc verò quum tu,Euſtathi fili ſuauiſſime,ea etiam in compendium redigi cuperes,id quoque impigrè confeci : ſiquidem videbam hoc non ſolùm tibi,quum iter faceres, ſed aliis etiam qui non oſcitanter medicinæ operam dant,maximè accommodatum fore. Quicunque enim in latis medicinæ ſpatiis vagati, ſtudioſè & diligenter ſe in ea exercuerunt, hoc compendium habebunt,quod facilè eis ſuppeditabit ea quæ fuerint agenda. quandoquidem qui hæc quæ à me breuiter ſummatímque dicuntur,perlegent,ad memoriam reuocabunt omnia quæ ad cuiuſque rei cognitionem pertinent:& fiet vt eorum quæ in vſu medicinæ verſantur, ſatis magna eis ſuppetat copia, neque onus pergraue ſecum ferant.Ea autem morborum remedia ſolùm deſcribentur quæ in promptu ſunt, & parari facilè poſſunt,& quæcunque medicamentis & victus ratione quod facto opus eſt, præſtare conſueuerunt. De parte verò medicinæ quæ manu medetur,quòd ea in itineribus tractari difficiliter poſſit, mentionem nullam faciam.ad eam enim plerunque opus eſt machinis atque inſtrumentis quæ neutiquam facilè ſuppetunt, quemadmodum in fracturis perſæpe & articulorum luxationibus contingit.ex quibus quæ ſolùm manu curari queunt, ab iis qui pueros corporis exercitationem docẽt, quíq; athletarũ curã gerunt,optimè reſtituuntur. Hæc igitur & alia omnia quæ manuum opera curantur, melius ab exercitoribus obeuntur.Quocirca hæc demandantes eiuſmodi hominibus, eorum quæ nos vrgent, quǽque diutius conſul-

A tandi tempus non concedunt, curationes quæ medicamentis & ratione victus abſoluuntur,percenſebimus.

De frictione præparante, Cap. I.

ANte exercitationes corpus mediocriter calefacere frictione ex linteis oportet:mox oleo manibus nudis fricare, donec corpus probè calefiat & molliatur,& rubor floridus appareat,& in molem extollatur.

De exercitationibus, Cap. II.

B

EXercitatio eſt vehemens motus.Terminus vehementiæ eſt anhelitus ad frequentiorem alteratio. Porro laborioſæ exercitationes membra organica præparant, & robuſtiora ad actiones, & ad validiſſimam alimenti attractionem promptiſſimámque alterationem, & meliorem appetitum propter calorem excitatum reddunt, meatus purgant;& vehementi ſpiritus impetu excrementa expellunt. Quum igitur digeſtionem in corpus adiu-
C uent,neque crudorum neque incoctorum ciborum aut ſuccorum in ventriculo atque inteſtinis multitudo ſit, oportet.periculum enim eſſet ne antequam per concoctionem vtiles facti eſſent,in omnes animantis partes raperentur.ex quo perſpicuum eſt exercitationes debere cibum præcedere. Opportuni temporis nota, vrinæ color eſt.quæ enim aquæ ſpeciem præfert, crudum adhuc eſſe eum ſuccum indicat qui à ventriculo ſubmittitur: quæ verò rufa bilioſáque eſt, iandudum concoctum eſſe:quæ mediocriter pallet,nuper factæ concoctio-
D nis ſignum eſt. ac tunc quidem adeunda eſt exercitatio, eiectis tamen prius excrementis quæ in veſica & ventre continentur.

De generibus exercitationis,
Cap. III.

OMnium exercitationum commune illud est vt animanti caloris incrementum ex ipsis excitetur. Ex singulis porro exercitationibus alia valens est, in qua respiratio est violenta sine velocitate, quæ musculis & neruis robur parat. eiusmodi sunt, fodere, & onere maximo sublato, aut manere eodem in loco, aut paululum procedere. Decliues etiam inambulationes huius generis sunt, vt si quis per funem manibus comprehensum scandat, & alia quamplurima his similia: aliæ verò citra robur & violentiam peraguntur, cuiusmodi sunt cursus & vmbratilis armorum exercitatio, & quum duo summis manibus concertant inter se. quæ verò per follem & paruam pilam fit exercitatio, est composita ex robusta & citata. quæcunque autem exercitationes robustæ sunt, iis omnibus vt vehementibus vti possumus, motus celeritate abiecta. Præterea ex ipsis exercitationibus aliæ magis lumbos quàm manus vel crura exercent: aliæ spinam aut thoracem solùm aut pulmonem. Vsqueeò exercendum est dum corpus intumescat, & floridum fiat, motúsque & prompti & æquabiles & concinni edantur: inter quæ sudorem calidum commistum intueberis. Ac tum primùm inhibenda exercitatio est quum aliquod horum fuerit immutatum: veluti si contractior corporis moles videbitur, illico desistendum est: eodémque modo si floridus color euanescat, est cessandum. In motibus quoque si quid remitti videatur, statim est desinendum: itémque in sudoribus si qua mutatio aut in copia aut in qualitate contingat, vt si vel minor vel frigidior edatur, erit itidem quiescendum: tum corpus oleo perfundendum, & deinde vtendum apotherapia: postremò autem apotherapeutica frictione vtendum, vt exercitores facere consueuerunt.

De propria frictione,
Cap. IIII.

EX frictionibus vehemens, densandi, lenis, rarefaciendi vim habet. quocirca ea corpora quæ supra modum laxata sunt, vehementer sunt fricanda: quæ constricta sunt, leniter: quæ mediocriter se habent, in iis nec vehementi nec leni frictione, sed quoad eius fieri potest, vtroque extremo declinato, vtendum esse perspicuum est. Nimia frictio extenuat: quæ verò quantitate media est, nutrit. Atque hæ tres differentiæ frictionum quæ à qualitate ducuntur, tribus quæ ex quātitate existunt, cōiunctæ, coniugationes nouem efficiunt.

De vociferatione,
Cap. V.

IN vociferationibus suauis & lenis vox nihil ad bonam valetudinem confert: at sonus vocum grauiorum vtilis est: quocirca in eo exerceri conuenit. ita enim plurimus aër per inspirationem attractus in corpus, thoracem atque ventriculum extendit, & totius corporis meatus dilatat atque diducit. Quamobrem in lectionibus humores exuberantes excernuntur: ac in elatioribus quidem lectionibus per sudores: in submissioribus verò, per occultum totius corporis perspiratum. Illa enim attenuatione efficitur vt multa excrementa, screatus, sputa, mucus, & pituita expellantur, & consumantur. nam quibus calore opus est propter frigiditatem, quódnam afferri accommodatius auxilium potest quàm id quod actio respirationis præstat? Ergo sæpe legendum est, vt toto corpore laxato, carnéque raritate perfusa, arteriam cæterósque spiritus transitus studiosè raros efficientes, per grauiores vocis terminationes modulemur. Vocis actione neque temere neque incōsultò vtendū est, neque etiam quum prauorum corruptorúmque humorum adfuerit copia. Quinetiam vox exercēda non est quum magnæ & euidentes stomachi cruditates apparēt, ne corrupti vapores largius per corpus distribuantur.

De venereis, ex Rufo,
Cap. VI.

EX rebus venereis hæc commoda sunt, quod superuacaneum est inaniunt, corpus agile reddunt, ad in-

A crementum promouent, & magis vtile efficiunt. Animo verò id præstatur à venere vt impeditam rationis vim explicet, irámque vehementem sedet. ideo fit vt venus melancholicis, si quid aliud, accommodatissimum sit remedium. Eadem integros sensus reddit eorum quicunque alio insaniæ genere laborant: summè facit etiam ad morbos qui ex pituita nascuntur. Alii ab inedia ad cibum facilè sumendum redierunt: alii à continuis pollutionibus quæ in somnis fiebant, sunt liberati. Naturæ autem venereis idoneæ, sunt calidæ & humidæ: præ cæteris verò quæ proniores ad venerem sunt. Minimè omnium ad B venerem facit victus exsiccans & refrigerans, atque ætas senilis, tempus autumnale. Ergo victus ratio humida & calida instituenda est: labores & cibi moderati sint: quemadmodum labores moderati, ita etiam concubitus moderati conueniunt. nam & ad rem ipsam incitant, & consuetudine facilitatem quandam præbent. Libido, si quid aliud, alimenti exuberantiam exigit: ex quo fit vt qui cibi valde nutriunt, ii sint accommodati. Atque ex piscibus, polypodes apti sunt. excitare enim venerem C mirum in modum existimantur: quicunque etiam molles carnes habent, huius sunt generis. Ex oleribus, ormininum, erysimum, eruca, & rapa, hǽcque vt medicamenta apta sunt: ex leguminibus prosunt fabæ, cicer, eruilia, phaseli, & pisi: à quibus corpus quum flatu impletur, tum verò etiam copiosè alitur. Ruta autem quia flatus discutit ac propellit, ideo commiscendi corporis libidinem obtundit. Vuas ego magnopere commendo: nam & humectant, & spiritu replent sanguinem qui impetu fertur in venerem. Qui ad venerem est accessurus, recen- D tes satietates, cruditates, ebrietates, & famem caueat. coire enim cum excremētis malum est. Qui venereis vti voluerit, optimè vtetur à cibo qui ad satietatem non sit ingestus. nam hoc ad vires confert, & refrigerationes quæ subsequi solent, minus contingunt. noxium est post labores concumbere. Cauendus etiam concubitus est à lassitudine, & post vomitus qui præcesserint, itémque purgationes, & alui fluxus recentes: siquidem diuturnos quandoque venus exsiccat. Ita vehementes quoque cupiditates non laudo: imò verò tum continendum magis E censeo, ac præsertim iis quos morbus aliquis infesta.

De venæ sectione, ex Galeni sententia,
Cap. VII.

VEnæ sectio non solùm quum plenitudo est, eáque siue ad robur, siue ad vasorum quibus succi continentur, amplitudinem pertineat, sed etiam si plenitudo nulla sit, magnopere prodest initio inflammationis, quæ vel ex dolore, vel ex plaga, vel ex partium corporis imbecillitate oriatur. Si magnus morbus expectetur, sanguis omnino mittendus erit, etiamsi plenitudinis signa F non adsint, habita tamen ratione ætatis, anni, temporis, & virium. Vtrùmne ad venæ sectionem omnino progrediendum est, in vtroque plenitudinis genere, quum hæc ipsa appareant in aliquo qui adhuc consueta munia obeat, an minimè necesse est, quum nullus magnus morbus imminere videatur? an statuendum hoc omnino est vt in omnibus magnis morbis necesse sit venæ sectionem confestim adhiberi? Qui verò nihil eiusmodi passi sunt, omniúmque corporis partium constructionem vitio carentem sunt sortiti, duplici via euacuantur: san- G guinis quidem missione si in victu sint intemperantes, sine venæ sectione autem si temperatè vitam degant. nam & multa frictione, balneísque, & ambulationibus, atque aliis motionibus, & item vnctionibus in quibus digerendi vis inest, statim exhaurire plenitudinem poteris: nisi fortè crassi melancholicique sanguinis abundantia tibi adesse videatur, quandoquidem tunc venæ est facienda sectio. Vbi autem crudi succi exuperant, antequam morbus incipiat, euacuabis, sed cautè: vbi verò febris iam accedit, non item. Si qui autem faci- H lè in morbos incidant, nec tamen vllum symptoma appareat, eis initio veris secanda vena est. Omnibus etiam quos singulis annis morbi qui ex plenitudine oriuntur, in æstate exercere solent, ineunte vere

mittendus est sanguis. Idem quoq; faciendum est in iis qui eiusmodi morbis verno tempore corripiuntur. Id verò facere antequam æstas incipiat, & sub finem veris expediet.

De iterata sanguinis missione,
Cap. VIII.

IN quibus multa euacuatione opus est, vires autem infirmæ sunt, in iis partiri euacuationẽ præstat, vt quũ parum sanguinis detraxerimus, iterum, siq; lubet, etiam tertiò eundem mittamus: quemadmodum in iis fit in quibus crudorum humorum inest copia. Cæterùm vbi feruescentis sanguinis copia redundat, acutissimam febrim accendens, euacuatio confertim facienda est, conandumque est inanire vsque ad animi defectionem, virium robore diligenter inspecto: quemadmodum scio quibusdam sex subinde heminas sanguinis fuisse detractas. Quamobrem etiam de nocte venam interdum incidere ne verearis. Animum verò diligenter adhibere oportet ad detractionem, pulsus tangendo dum sanguis adhuc fluit, ne fortè pro animi defectione, mortem afferre te nescias.

Quantum sanguinis mittendum sit,
Cap. IX.

MOrbi magnitudo & virium robur primi scopi sunt mittendi sanguinis. hi aucti maiorem euacuationem esse faciendam indicant: non aucti, tantum esse diminuendum de sanguinis missione, quantò illi minores sunt redditi. Deinde expendendum est qualis sit hominis natura. quibus enim venæ amplæ sunt, quíque mediocriter sunt graciles, nec candidi, neq; tenera carne, eos copiosius euacuabis: qui verò contrà affecti sunt, parcius. nam & parum sanguinis habent, & facilè exoluuntur. Eadẽ etiam ratione pueris vena incidenda non est vsq; ad decimumquartum ætatis annum: pòst verò si copiam sanguinis cogesserint, tempusque anni vernum sit, regióque temperata, ac puer sit natura sanguinea, sanguinem minues. id quod multo etiam magis facies si grauioris morbi periculum immineat. Primùm autem detrahes vsque ad heminam, ad summum. quòd si vires firmæ esse tibi videbuntur, dimidium adiicies iterata missione. Iam septuagenarios quoque, quum vires robustæ sint, euacuabis. Mentem verò adhibere oportet ad sanguinis mutationem tum in colore, tum etiam in cõsistentia, ac præsertim vbi inflammationis causa vena secetur.

Quæ vena sit secanda,
Cap. X.

REuulsionis causa venam secato è directo partium ad quas sanguis fluit, vt affecto liene, vena quæ est prope annularem digitum sinistræ manus, vel interna cubiti secanda est. In lateris dolore eam quæ rectà ad locum affectum pertinet, incides. Oculorum præterea dolores vehementes mirum in modum sedantur si vena humeraria in cubito è directo secetur. Sunt hi tres modi sanguinis ex cubiti vena mittendi, interior, exterior, medius. Interior autem vtilis est iis quorum partes quæ infra collum sunt, patiuntur: exterior verò iis quibus facies & caput laborant: medius denique ad inferiores & superiores partes est accommodatus. Si in venæ sectione error committatur, in media vena neruus subiectus incidetur: eámque, nisi magna necessitas vrgeat, secare cauendum est. Humerariam venam omnino sine periculo secabis: & tamen ex hac quoque nonnulli diuturnos dolores acceperunt: sed nemini eorum qui ita fuerunt affecti, semel vena fuit percussa, sed bis & ter ab iis qui eam secabant, posteaquam aberrauissent. Maxima verò incisione semel facta, nemo inflammationem nec dolorem sensit: idcirco citra timorem incidenda est. Magna verò cura adhibenda est in secanda media. Infernam verò ne secemus danda opera est. Porro vt partes memoratæ secta cubiti vena iuuantur, ita quæ his sunt inferiores, hoc est coxa, vesica, & vterus, curãtur sectione earum quæ prope malleolos & poplitem sitæ sunt. Renes ab vtraque parte venarum subleuantur. In prin-

A cipiis autem inflammationum vena secanda est ad reuellendum. In inueteratis, præcipuè mittendus est sanguis ex ipsis affectis particulis. Si ab iis non queas, à propinquis mittito. In quibus autem corporibus nulla adhuc particula affecta est, euacuationémque vere ineunte antè molimur, vena omnis æquè est ad incidendum accommodata.

De tempore venæ secandæ,
Cap. XI.

B IN quacunque diei noctisque hora, animum attendendo ad singularum accessionum in febricitantibus declinationem, venam secabis. In iis verò qui febrem non habent, hócque indigent auxilio, magnitudo affectionis ad quam venæ sectione opus est, spectari debet. quũ nihil horum aut vrgeat aut prohibeat, præstat manè venam secare, interiecto vnius horæ spatio, ex quo quispiam est experrectus. Alios lauari melius est: alios etiam prius deambulauisse: alios verò, pòstquam nonnullas res consuetas confecissent. Vbi verò simpliciter euacua-
C re volumus, eodem etiam die iteranda erit sectio: at in quibus reuellere, si duobus deinceps diebus fiat, optimè het.

De arteriarum sectione,
Cap. XII.

ARterias quæ in temporibus sunt, medici secant quũ humores calidi & flatuosi in oculos confluũt. eas verò quæ post aures sunt, in vertigini obnoxiis, atque iis præsertim quos diuturni capitis morbi calidi & flatuosi exerceant. Iam verò & in aliis quoque diuturnis capitis morbis, arterias quæ post aures sunt, incidunt: alii verò incidere arterias verentur, quia sanguinis fluxus
D difficiliter supprimitur, & quia quum sectio ad cicatricẽ venit, aneurysma efficitur.

De cucurbitulis,
Cap. XIII.

CVcurbitularum vsus neque in principiis morborum adhibetur, neque quum succi omnes æquabiliter exuperant in corpore: sed quum antea euacuatum totum corpus fuerit, neque quicquã ad partem præterea fluat, opúsque sit mouere, excutere, & ad partes extimas trahere. Ne verò prope mammas affigantur cucurbitulæ, ca-
E uendum est: illapsæ enim cucurbitulis nonnunquam mammæ, & inturgescentes, magna admodum difficultate auelluntur. quo quidem casu cucurbitulas spongiis ex calida aqua circundare oportet, siquidem ita remittentur: sin minus, cucurbitulas perforare consilium est.

De scarificatione, ex Appollonii commentariis,
Cap. XIIII.

VEnam in anno sæpe incidere non esse accommodatum puto, quoniam vnà cum multo sanguine spi-
F ritus quoque vitalis effunditur: quo crebrius exhausto, tota corporis compages refrigeratur, & omnes naturales actiones peius obeuntur. quocirca mea sententia est, ab ignobilissimis partibus, vtpote à cruribus, sanguinem mitti. Præstantissimum hoc auxilium est tum ad tuendam sanitatem, tum ad recuperandam, quum auersa fuerit. Oculis quoque diutina fluxione oppressis, ac cæteris affectionibus capitis, itémq; thoracis & anginæ, prodest scarificatio. Constipationes autem quæ aliqua in parte sint, locali scarificatione sunt dissoluendæ.

G De hirudinibus, ex Antyllo,
Cap. XV.

HIrudines captæ vnum diem seruandæ, atque exiguo sanguine alendæ sunt. Vbi vti volueris, partem cui applicandæ sunt, nitro fricabis, & sanguine illines aut fouebis: hirudinésque in aquam puram & tepidam iniiciendæ sunt, deinde sumendæ, tum spongia excipiendæ, & strigmentis purgandæ, ac denique admouendæ. Intumescentes autem trahere non desinent donec sale aut cinere ora ipsarum perspergantur. Qum exciderint,
H spongiis fouendus est locus. Si sanguinis fluxus perseueret, gallam vstam, aut spongiam nouam pice liquida illitam, & chartam vstam aceto madefactam applicato.

De purgatione, Cap. XVI.

SAna corpora difficiliter purgantur: nam & vertigine vexantur ac torquentur, fitque molesta purgatio, & celerius præterea exoluuntur. Qui igitur adhuc valent, caſuri tamen in morbum ſunt niſi prius purgentur, euacuandi ſunt ineunte vere. In comitialibus verò, quique ægrè ſpiritum ducunt, pituitoſos humores ſubducẽdo: in doloribus verò articulorum, ſi cũ multo calore ſint, amaram bilem, ſi cum tumoribus frigidis, pituitam. Prius tamẽ craſſi & glutinoſi humores attenuãdi ſecãdique ſunt, & meatus etiam per quos humores à purgantibus medicamentis traiiciantur ac ducantur, aperiendi, ſi optima in rebus omnibus ſit ſucceſſura purgatio. Ergo in principio ſeroſos tenuéſque humores vacuabis: craſſorum atque tenacium, quales ſuapte natura ſunt pituita & atra bilis, concoctionem expectabis. In iis autem qui iam ægrotant ſi diuturnus morbus eſt futurus, ſemper eſt expectanda concoctio: at in acutis, quum materia turget, etiã in initio potes medicamẽtum præbere, idque magna cum animaduerſione, quũ humores in motu ſunt, præcipites feruntur ac fluunt. Quicunque autem in aliquam partem decubuerunt, ii neque vllo alio auxilio mouendi, neque medicamento purgãdi ſunt priuſquàm fuerint concocti, quo etiam tempore criſis efficitur. Quum verò medicamenta purgantia ventriculi os lædant, excogitatum eſt, odorata eiuſdem admiſcere, vt ne ſola néve ſincera ipſorum vis ventriculi os attingat.

Quæ per infernas partes purgent, quibus vtamur, Cap. XVII.

ELleborus niger bilem & pituitam per aluum ducit ſcammonia admiſta. Si purgare mitius velis, ſatis erit ellebori radices ſiccas ad drachmas duas incidere, vinóque dulci, aut oxymelite perſpergere, deinde in lentibus aut ptiſſana coquere, vel cum iure gallinæ ſorbẽdum dare: ſcammoneæ verò tres oboli poſſunt elleboro admiſceri. Præſtat autem iucunditatis gratia, aniſi & petroſelini, & dauci parum elleboro adiungere. Cnidius coccus pituitam, & bilem, & aquoſa, & pleraque expurgat: eſt autem feruẽs & acutiſſimus ad purgandũ. Dantur eius grana triginta: ſi lenius purgare velis, viginti: cortex auferendus eſt: internáque pars cum melle & polenta trita præbetur, aut in melicrato potui datur, ſed cum vino melius bibitur. A potu verò parum olei abſorbeto ne fauces exurat: ſumitur etiã ex melle cocto, grana contrita melle illinendo. Mercurialis ſi tenera folia decocta comederis, abunde ſtercus expellẽt: ſi verò decoctum vino admiſtum bibas, valentius aluus deiiciet. Polypodium pituitã, bilem & aquoſa educit, radicis dãtur drachmæ duæ affuſæ aqua mulſa vel aqua. Non peſſimè etiam ſuper ſalſamentum deraditur, & ante prandium comeditur. Radix quoque in ptiſſana aut Gallinaceo iure incocta, citra moleſtiam purgat.

Colocynthis pituitam & bilem puram educit. datur medullæ interioris drachma vna ex aqua mulſa. Si mitior purgatio quæratur, colocynthidos ſemen eiicito, in corticem vinum dulce perfundito, ſub molli cinere coquito vſquedum probè concaluerit, idque potui dato iis quibus non vehementi purgatione opus eſt, & quibus liuida exanthemata per cutim efflorescunt.

Aloe non acriter purgat, ſtomacho accommodatiſſima eſt. Satis eſt dare drachmas duas cum aqua mulſa. pituitam & bilem ducit. Sumi etiam commodè poteſt quotidie à cœna. pertrãſit enim, neq; cibos corrumpit, præterea neque ſitim neque famem inducit. Tritam aloẽ ſucco braſſicæ excipe, & catapotia ad ciceris aut fabæ magnitudinem confice: ex iis duo aut tria ſumito, vt euacuandi neceſſitas ſit. Potes etiam cum reſina catapotia conficere, & cum melle cocto, rectè quoque ſcãmoneam admiſcebis. Epithymum atram bilem pituitámque educit. Dato eius triti & cribrati drachmas binas cum vino dulci, aut plus eo cum melle, ſalem admiſcendo. Confert flatuoſis, & hypochondriacis affectionibus, & cruditatib⁹, & quibus iecur grauatur, quique difficiliter ſpirant. Agaricum pituitam & bilẽ

A purgat, & non acutè. Dãtur drachmæ duæ ex aqua mulſa vel oxymelite. Euphorbium aquoſa & bilioſa copioſè educit, eſtque eorum quæ norim acutiſſimum atque ardentiſſimum. Hoc quidem hydropicis, colicíſque, & iis qui ventres frigidiores habent conuenit, ſed cæteros vehementer perturbat, ſitimque affert. Odoratũ aliquod ſemen miſcendum ei eſt: bibendum ex melicrato ad tres obolos. Cnicus pituitam & bilem, ſed non vehemẽter, purgat. Seminis triti ſuccus excolandus eſt, & iure gallinaceo admixto ſorbendus. Quidam

B aniſo, melli, amigdaliſque commiſcent, & catapotia ad arquatos conficiunt: huius quatuor drachmæ ſuffi- ciunt. Scammonea nulla parte ſuperatur ab iis quæ agitant & commouent, neque in acrimonia neque in viribus: ſtomachi dolorem adfert, graueolens, inſuauis & valde ſiticuloſa eſt: ex quo fit vt aliqui non incommodè aloen ei miſceant, & ita præbeant: alii verò addãt thymi comã & ſalem, alii ſemina odorata. Pituitam & bilem vehementer educit: datur eius puræ drachma vna ad ſummum. Si vomitus inſtent, apiũ

C aceto intingendum ac mandendum eſt, itémque oliua alba ſale condita, atque etiam ſalis grumus in ore eſt tenendus, quæ quidem omnia vomitum prohibent. Præterea confert coriandrum odorari, & pulegium, & calamintham. Sed præſtat in lecto paululum in quiete contineri ventrem, & ſummos pedes fouendo, veluti etiam confeſtim deambulare, & copioſos vomitus, & ventriculi morſus & vertigines excitat. Quũ verò ad priſtinũ ſtatum redierint, tum deambulatio imperãda eſt, vt ſubinde ſenſim ſe ſubmoueant: id quod magis quàm celer

D greſſus irritat. Purgatione ceſſante, vtilius erit in lecto recumbere, & ita vigiles quieſcere (magis enim cõfluet) tunc verò etiam paulatim ſorbeant modicum aquæ calidæ cũ aceto: nã & morſus abſterget, & excretiones proritat. Qui verò non purgantur, aquam mulſam ſorbeãt, aut nitrum aqua liquefactum: ſed melius etiam erit glã dem ex ſale & nitro confectam ano indere.

De vomitibus, Cap. XVIII.

QVoniam eos qui violenter vomunt, multa incõmoda ſequi conſueuerunt, operæpretium erit mo-

E dos quibus facilè quis vomat, exponere. Vomitus enim pituitam euacuat, caput leuat, & quandoque eum qui auidius cibum iniecit, cruditatibus vexari, eúmque quĩ nimio vino ſe ingurgitauit, lædi non ſinit. Quæ autem ad ciendum vomitum adhibentur, ſunto neque acerba neque arida, ſed partim dulciora & liquidiora, partim acriora. Inter hæc probantur raphanus, eruca, vetus ſalſamentum, origanum viride, cæpe parum & porri. Conferunt etiam ptiſſanæ è leguminibus melle adiecto, itémque lomenta fabarum, & pingues carnes: non tamẽ

F oportet horum ſuccos tantummodo ſumere, ſed totam molem deuorare: neque etiam diutius eſt in iis mandu- candis immorandum, ſiquis velit euomere. ſint autem omnia coquendo emollita. Inter vina, dulciora antefe- renda ſunt: hæc enim magis fluitant. Potus eſto tepidior: amygdalas etiã melle intinctas par eſt edere, tũmque placentam guſtare, peponis ac cucumeris ſemẽ maceratum & læuigatum cum melle offerre. ad hoc facit etiam cucumeris radix trita ex melle. Qui volunt vehe- mentius euomere, narciſſi bulbum aqua coquunt, eáq;

G vinum miſcẽt. Ciet etiam vomitum irinum vnguentũ, ſi quis illitis eo digitis irritet. Valet etiam ad vomitum excitandum non ceſſare, neque quicquam intermittere. A vomitu tum os abluere, tum verò etiã faciem debemus poſca diluta abſtergere. hoc enim & dentibus prodeſt, & caput alleuat.

De clyſteribus, Cap. XIX.

CLyſteres qui iniiciuntur, vel mites vel acres ſunt: educendarum fæcum cauſa in febribus continuis

H & malignis, & in iis qui ob longam imbecillitatem vires reficiunt, & excrementa difficulter eiiciũt, & in quibus flatus excitantur, calidiorem aquam imponemus, quum tepida ipſa inflet: idque vna expreſſione clyſteris faciendum eſt. Fœnigræci verò decoctũ muliebribus corporibus & delicatis iniiciemus, maluæ itidem, & iis

præfertim in quibus ficcitas ineft:in quibus verò morfus fint,feminis lini decoctũ conueniet. Furfuris cremor,tragique,& item panis,& alicæ adferunt etiam aliquid alimenti: & quandoque vfus poftulat vt vnà cum ftercoris euacuatione aliquid quod alendi vim habeat adiungamus. Inteftinorum etiam vlceribus quæ in fuperficie fint,hæc prodeft iniectio,ad quæ accommodata etiã erit ptiffana adipe fuillo addito. Betæ fuccus & decoctum ad vertigines & palpitationes inteftinorum iniecta valent:ftercus etiã diffoluunt,ac continuis mor fiunculis occurrũt. Portulacæ fucc⁹ vtilis eft in feruoribus cæterifque quæ confequuntur, & iis quibus propter duri ftercoris excretionem extrema recti inteftini parte læfa, eryfipelatis affectio oborta eft: fed in eiufmodi & ouum & oleum in quacunque inflammatione commifcetur.Cõuenit hoc etiã iis in quibus tormina à flatibus excitantur.Magis verò flatus difcutit decoctũ rutæ vel cumini,vel anethi,vel baccarum lauri,iis quo que in quib⁹ frig⁹ febrim excitauit prodeft. Lac quãdoque iniicitur quum inteftina vlcerata aut inflãmata funt,itémque renes & vefica & vterus. Roboris addendi gratia fumendum etiam eft mel, & anferinus vel ca prinus adeps. Hydrelæo vtemur in diftentionibus, & ftercoris retentione,atque etiam bitumine,quum ex ex refrigeratione obueniunt. Butyrũ iis indimus in quibus propter inflammationem inteftini recti excrementa continentur,& fordida vlcera circa inteftinum funt. Maluæ fuccus & decoctũ vfui funt ad diutina tormina & inflammationes quibus inteftina vexantur, quum anus quoque morbo fimul affligatur. Mulfa iniicitur quum partes inteftinorum illæfæ permanent,& ftercus difficulter mollefcit. Vino autem & oleo, vel ptiffanæ fucco aut maluæ vtimur in iis qui opium fumpferunt. Vinum autem cum rofaceo & alba ouorum,aut fapam, aut rofaceum incoctum initio adhibemus iis qui à tene fmo infeftantur:mulfam verò aut lentis decoctum cum melle,aut pariter erui aut ptiffanæ fuccum cum rofaceo in abfceffibus colum inteftinum difcindentibus. Menfura eorum quæ iniiciuntur, ad fummum tres heminæ funt:ad minus,vna:mediocris iniectio duabus heminis perficitur. Sæpe autem & bis & ter iniicimus, ac præcipuè in iis in quibus exulceratio & inflãmatio in recto inteftino adiacens ftercus cohibet.Cæterùm acribus clyfteribus vtimur in ifchiadicis,& erecta ceruice fpirantibus in quibus fpiritus à ftomacho non efflatur. Clyfter qui fanguinis ducendi vim habeat,conftat ex garo filu ri,muria & aqua marina.Paratur etiam hoc modo, Mellis heminæ dimidium, aquæ heminæ duæ,muriæ holcæ tres,olei quarta heminæ pars,componantur: nonnulli bina oua adiungunt.Iis verò qui fungos mortiferos comederunt,nitrum,abfinthium, & raphani fuccus, & & rutæ decoctũ iniicitur.Ad lubricos qui afcarides dicuntur,faciũt muria vel centauri decoctũ,vel abfinthii, vel lupinorũ,vel aloes, vel cedria cũ alicui⁹ decocto.Mihi verò vfu compertum eft,auriculæ muris fuccum triduò potui datum, fæpenumero quod opus erat, confeciffe:datur fextarii quarta pars. In refolutione inteftini recti,clyfter ex muria imponẽdus eft.Quos helminthæ lumbrici infeftant,iis decoctum lupinorum,auteorum cremor,aut rhus,aut muria debet imponi. Cupiditatib⁹ autem nimiis defidendi quas tinefmus excitat, parum muriæ adhibendum. Si verò fanguis fincerus propter inteftinorum exulcerationem fluat, herbæ fanguinalis aut plantaginis fuccum ,aut myrti baccarum nigrarum vino incoctarum dabimus.His poftea admifcemus thus vel acaciam,vel hypociftidem,vel malicorium, vel alumen. Vlceribus inteftini non fluentibus lac caprinum indimus,aut etiam bubulum, aut lycii drachmas duas, aut terræ Samiæ drach. quatuor: fluentibus autẽ & perhumidis vlceribus,chartæ combuftæ, aut lentifci cinerem, aut medicamentum ex charta conftans cum aqua, aut decoctum adftringentium.

De glandibus, Cap. XX.

Glandibus fæpe vtimur ftercoris educendi gratia, atque etiã in iis in quibus quod clyfteri iniectum

A eft,non excernitur. Conficimus glandes ex fale tofto melle & nitro:& thymum cocto melle excipitur: fiunt etiam ex refina terebinthina & nitro:quandoque grani Cnidii parum addimus:morfus autem excitat, idcirco partes oleo funt vngendæ. Pyrethro itidem vtimur,oleo perfufo:conuenitque paralyticis & flatibus ex frigo re obortis.Centaurium verò cum pice & cerato accommodatum eft ad pudendi remiffionem.Infantibus grumus falis inditur: ficus etiam cum nitro atque cumino cõficitur.

B De iis quibus caput purgatur, Cap. XXI.

Humores qui in capite funt,fputis euacuamus fi parũ euacuare velimus:idque facimus piperis & maftiches admiftione.Si verò copiofius euacuare propofitum fit,pyrethrum aut vuam taminiam mandere iubemus: præterea anemonæ vtriufque radix manfa pituitã euocat:itémque cortex radicis capparis.igitur ferofum excrementum his remediis expellitur. Craffum verò & pituitofum educit finapi cum oxymelite gargarizatum, aut fapa,aut origanum,aut hyffopum coctum.Ego verò

C fapam finapi cum oxymelite admifceo. Si verò cerebrũ muco purgandum fit, acribus eum remediis quorum nonnulla mouent fternutamentum,euocabimus.Per nares igitur purgat anagallidis vtriufque fuccus, omnifq; anemonæ & betæ.Naribus etiam infunditur foliorum cucumeris fylueftris fuccus vel per fe, vel cum betæ fucco aut decocto. Sternutamentum autem crudis humoribus qui in thoracis, pulmonis, & capitis partibus continentur,minimè conuenit. Os ita illinetur, finapi cum betæ fucco palatũ columellámque vngito,& pro-

D derit:idémque per nares purgat,& facilè fuppetit. Sæpe etiam melanthio ad nares illiniendas vfus fum, quandoque acri aceto pridie macerans, poftero die aceto itera rum læuigans,& naribus infundens. Quandoque verò cum oleo veteri idem melanthium tero,& eodem modo vtor.ita etiam Archigenes eo vfus eft ad narium obftructa foramina:id verò quod aceto paratur, ad arquatos adhibebat Crito.

Quæ menftrua ducant, Cap. XXII.

E Quæcunque vrinam cient,eadem menftrua ducunt: Braffîcæ radicis decoctum epotum, perficæ radix, ruta,chryfanthemon, dictamnum & erucæ femen. Mouent etiam menftrua quæ ori vuluæ admouentur,vt ruta cum melle trita,aut anethi radix excalfacta, aut fpodium cum melle, aut porri fuccus, aut allium cõtufum adhibitum,aut myrrha læuigata,& ex vino aut leporis coagulum.

Sudores mouentia, Cap. XXIII.

Ex fudorem prouocantibus eft chamæmelum ficcum,tritum, oleo perfufum,cute valenter perfrica-

F ta,fefeli,pyrethrum,cachry,anifum, oleo fimiliter perfufa,nitrum toftum & tenuiffimum cum oleo.Salis flos oleo cõmiftus,fuccus Cyrenaicus aqua refolutus ad corpus confricandum.

De aere, Cap. XXIIII.

Optimus aer eft qui puriffimus eft: talis erit qui neque à ftagnorum neque paludum euaporatione, neque ex barathro quopiã perniciofam auram expirãte turbetur: ita quicunque ex cloaca magnam ciuitatẽ expurgante inficitur,malus eft: itémque is qui nebulofus

G eft,non eft bonus: ficut etiam quicunque in caua regione magnis vndique montibus includitur,neque auram vllam fufcipit.

De fomentis, Cap. XXV.

Cutim rarefacere,eámque facilè perfpirabilem reddere,fanguinémq; in inflammãtionibus attenuare & dirigere fomẽta confueuerunt. Sed fi totum corpus excrementis abundet, plus materiæ ad partem calefactam trahetur quàm difcutiatur. quamobrem ante fomẽtorum vfum totum corpus euacuandum eft. Humi-

H da igitur fomẽta inflammationibus quas fucci biliofio res pepererunt,conueniunt:arida verò iis qui ex tenui aqueóque fanguine oriuntur: nõ mordacia mordacibus fuccis accommodata funt: mordacia, quia attenuant, craffis & glutinofis. Præcordia autem irrigationibus

ut fomentis calefacere, non semper est tutum: sed in illis solùm ægrotis est faciendum in quibus nullum excrementum in toto corpore abundat: cæteris omnibus summum malum est. In principiis igitur, quum adhuc materia ad affectum locum confluit, præstat repellere. Si verò latio materiæ repellẽtibus remediis cohibeatur, densitásque partibus affectis inducta crasiora cõtineat, tunc iam tempus est laxandi, vt contenta vacuentur: præsertim verò vbi ad iecur aut ventriculum decubuerint superflua, adstringentibus vtẽdum est. principales enim hæ partes sunt. Imò verò vbi etiam tempus fuerit ea quæ impacta fuerint discutiendi, tunc quoque hæ partes adstringendæ sunt, vt absinthium oleo coquentes irrigemus, aut etiam melino, aut lentiscino, aut mastichino. Ad eundem modum cataplasmata compositam ex laxãte & attenuante, & ex amara atque astringente facultate vim habeant. Si colum, aut alia intestina, aut musculi præcordiorum, aut abdomen fuerint affecta, adstringentia miscenda non sunt: sicut etiam neque quũ vesica aut vulua affectæ sunt, misceri debent, quũ (vt dictum est) nihil amplius defluat, neque plenitudo aut excrementum in toto copore redundet. Sic etiam cucurbitulis, euacuato prius toto corpore, non in principiis affectionum, vtemur.

De cataplasmate ex fermento,
Cap. XXVI.

HOc cataplasma ad diffundendum liquandúmque compacta valentissimum est: surculos extrahit, & duritiem iuuat, & plantarum pedum contusiones. Fermentum verò est oleo subigendum quantum satis sit, eóque vtendum. Si augere vim volueris, nitri parum adiungito. Si verò aceto fermentum dissoluas, & coquendo spissaueris, erit ad splenis hepatísque tumores duros accommodatissimum. Si thymum & pulegium & absinthium ei admiscueris, optimum medicamentum confeceris.

Aliud ex ficubus.

Ficus pingues vnà cum seminibus ita exquisitè cõtundito vt nulla pars non contusa relinquatur, iísque vnguenti irini parum addito. Facit hoc ad durities neruorum, & ad articulos contractos, aut plus iusto laxatos, & ad scirrhos, præsertímque lienis & iecinoris. Si verò nitri parum addas, abscessus rumpet, aculeósque extrahet. Si verò ficubus ita paratis miscueris pulegii, aut origani, aut thymi, aut absinthii comam minutissimè tritã, hydropicis conueniet. Præterea ficus probè coctæ, vt dissolui queãt, & contritæ, iterũ ea coquatur aqua in qua pri⁹ fuerũt coctæ, deinde hordeaceã & frumẽtaceã farinã misce, & iterũ coque ad cõsistentiã: valebit hoc ad tubercula quæ non facilè maturescunt. Si iniicere pinguedinem velis, butyrum misce. Si rutæ folia trita læuigata misceantur, ad dolores intestinorum quos flatus excitarint, faciet. Cuminũ quoque oleo admisto nõ secus facit.

De lotionibus, Cap. XXVII.

AQua frigida lauari ita quidem commendo vt non iis qui nullo victus delectu degunt ex vsu esse afferam, sed iis solis qui eodem accurato, laboribúsque ac cibis vt conuenit, vtuntur. Multis autem quibus maiore interdum refrigeratione opus est, satis est æstiuo tempore, quum iuuenes sunt: carnosi, & frictionibus prius calefacti, in frigida natare. Sint autem neque venereis, neque alia ratione lassi, neque cruditatem sentiant, neque per vomitum aut per aluum inaniti, neque vigiliis fatigati. periculosum enim est si aliter quispiam se lauet. Calidum balneum & optimum & tutissimum est: lassitudines soluit, humorum plenitudinem digerit, & excalfacit, mitigátque ac mollit. Flatus, vbicunque decubuerint, diffundit: somnum conciliat, carne replet, & facilè omnibus, & viris & fœminis, & pueris & senibus, & priuatis administrari potest.

De balneis quæ industria parantur,
Cap. XXVIII.

BAlnea industria nostra calefacientia paramus, aut refrigerationis sedandæ, aut lassitudinis soluendæ, aut conuulsionis mitigandæ, aut doloris leniendi & reciendi gratia. Calidæ autem aquæ fiunt pulegio incocto, aut origano, aut hyssopo, aut thymo, aut satureia, aut foliis lauri, aut pyrethri radice, atque his similibus: oleum etiam iniicimus. Balnea quoque digerentia facimus quum totum corpus attenuare volumus. Adiicitur autem vis digerendi balneis aut sale imposito, aut ipsa marina iniecta, aut nitro. Mel quoque admistum addit aquæ vim digerendi, itémque cinis sarmentorum & baccarum iuniperi decoctum. Molliendi gratia vtimur balneis in inflammationibus ac duritie. Ac in iis quos inflammatio malè habet, maluæ decoctum iniicimus, itémque seminis lini & fœnigræci. In fluidis autem inflammationibus, plantago aut polygonum incoquitur, aut malicorium, aut rosæ, aut rubi cima. In iis quibus imminet conuulsio vtimur iis quæ inflammationibus nõ fluidis conueniunt: maximè verò iis prodest oleum cum aqua, in quibus malua & fœnumgræcum cocta sint. Ad duritiem sine inflammatione vtimur iis quæ ad digerendum adhibentur. Balnea enim tum refrigerant, tum adstringunt, quũ materias habent in quibus adstringẽdi & refrigerandi vis inest.

De balneis suapte natura nascentibus,
Cap. XXIX.

BAlneorum sponte nascentium alia nitri, alia salis, alia alumnis, alia sulphuris, alia bituminis, alia æris, alia ferri vim obtinent, alia ex iis composita sunt. Atque omnium quidem aquarum sponte scaturientium ea vis est vt prorsus calefaciant & exsiccent, humidioribusque ac frigidioribus maximè conueniant. In primis verò nitrosæ ac salsæ, capiti ac thoraci fluxione infestato, itémque stomacho perhumido, atque hydropicis adiumento sunt. Aluminosæ autem ad sanguinis reiectationem sistendam, ad stomachum qui ad vomitum procliuis sit, ad mulieres quæ inordinatè purgantur, & quæ frequenter abortum faciunt, sunt accommodatæ. Sulphureæ verò neruos molliunt atque resoluunt, ac dolores sedant, ventriculum tamen relaxant, & peruertunt. Bituminosæ caput replent, ac sensuum instrumentis nocent, atque etiam calefaciunt iugiter, & progressu temporis emolliunt. Quæ æris naturam referunt, ori, tonsillis, vuæ, & oculis excellenter prosunt. Ferreæ denique ventriculum & splenem iuuant. In aquam verò immersio facienda est sensim, vt virtus corpori laxato occurrens, interius penetret.

De dropacibus, Cap. XXX.

DRopax diuturnis morbis maximè conuenit. Calefaciendi gratia adiicitur piper, pyrethrum, roris marini semen, bitumen. Si opus exsiccandi sit, sal, sulphur vinum, cinis sarmentorum: si aperire, limnestis, euphorbium.

De sinapismo. Cap. XXXI.

SInapismus, qui dropace vehemẽtior est, diutinis morbis est accommodatus. Eo vtendum est in segnioribus affectionibus, & immoderatis circa carnem partibus, & quarum vi etiam adhibita sensus obtusus est. Terminus autem actionis medicamenti esto vt ægrotus vehementer doleat, caróque nigrior reddatur, & fiat altior quàm ea quæ adiacet, & postquam ablotum fuerit, pustulæ mitius erumpant. Ad morbos autem & partes facilè sentientes, mitius vtendum est sinapi, vt eius vsus mensura sit, vt caro fiat paulò rubicundior. Conficiendi modus est huiusmodi, Caricas in aqua tepida pridie macerare oportet, postridie verò eius diei vehementer expressas, probè contundere: deinde acre sinapi (quale est Syriacum & Aegyptium) capere, ac per se conterere, aquam in qua caricæ fuerint infusæ paulatim affundendo: tum in massas redigere, alteram ex caricis, ex sinapi alteram, postremò miscere. Si vehementi sinapismo vti velimus, duas sinapi partes vni caricarum addemus: si mediocri, pares portiones adhibebimus: sin mitius, tertiam partem sinapi, duas caricarum commiscebimus. Post torporem sinapi, & balnei vsum, si vehemens sit dolor, & rubor, & pustulæ eruperint, lana rosaceo & aqua intincta adhibenda est: aqua verò sit maluæ decoctum, aut fœnigræci succus. Postea verò cerato rosaceo

cum ceruſſa vtemur. Hoc etiam ſciendum eſt, ſi in aceto ſinapi maceretur, minus efficax cataplaſma fieri. Caprarum fimus cum aceto compactus efficacior ſinapi eſt: præcipuè autem & mirum in modum iſchiadicis conuenit.

De inſeſſu in ſolium ex oleo,
Cap. XXXII.

INſeſſus in ſolium ex oleo febribus diuturnis ex frigore, itémque laſſatis, & quibus vrina ſuppreſſa eſt, conueniunt. Quinta autem olei pars igni calefacienda eſt: reliquum verò in balnei ſolio. oleum enim in balneis nō ſatis calidum efficitur.

De ingreſſu in hydrelæum, Cap. XXXIII.

SI imbecilli ſint qui in hydrelæum ſe demittunt, endromide amicti ingrediantur. Oleum autem cum aqua diligenter miſcendum eſt, neque minus quàm ſexta pars eſſe debet.

De remediis metaſyncriticis,
Cap. XXXIIII.

IN omnibus diuturnis morbis, quum cætera auxilia nihil profecerint, omnes fere ea remedia quæ methodi-

A ci nominant metaſyncritica (hoc eſt quæ ex intimis partibus humores euocant) adhibere conſueuerunt. Ego verò vbi intemperies quædam humida & frigida in affectis particulis ineſt iis medicamēta ex ſinapi, thapſiâq; & his ſimilibus adhibeo: ad ſiccas verò & calidas, non vtor. Cæterùm qui affectiones cognoſcere non poſſunt, ſæpe quod conuenit perficiunt, quòd pleroſque homines eiuſmodi frigidæ atque humidæ affectiones ob malam ac vitiatam victus rationem infeſtent.

B Quæ ruborem inducant,
Cap. XXXV.

NAſturtii ſemen ruborem excitat & calefacit æquè ac ſinapi. Helenii radix æquè ac fimus columbarū ſyluestrium, quo admodum frequenter vtimur. Eo etiā cum naſturtii ſemine contuſo pro ſinapi vtor in iſchiade, hemicrania, vertigine, diuturnis doloribus capitis, laterum, humerorum, tēdinum, & lumborum. Iam verò facit & ad renum vitia, & ad colicas affectiones, itémq; podagram, & articulorum dolores, quum nondum callum obduxerint.

C

SECVNDI LIBRI ARGVMENTVM.

IN ſecundo agitur de materia, quam naturam, vim, actionémque habeat, & quænam quibuſque affectibus conueniat: deinde ſimplicia medicamenta expenduntur, déque eorum menſura, mixtione, & coctione, itémque de ponderibus & menſuris, déque emplaſtris quæ πλατύσματα dicuntur, verba fiunt. Eius verò hæc ſunt capita.

CAPITA LIB. II.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium, liber secundus.

QVAE MEDIA SINT INTER CALEFACIENTIA ET REFRIGERANTIA, CAPVT I.

ADIANTVM, asparagus, myacanthinus, muscus (qui etiam splanchnon dicitur) glycyrrhizæ succus, oleum dulcissimum, cera, faba, lycium, lotus, (siue trifolium) citrii cortex, filicis radix, pinei nuclei, lentiscus, lens, terra Chia & Samia, Cadmia, argenti spuma.

Quæ calefaciant,

Cap. II.

VIticis folia & semen moderatè, vrticæ fructus & folia, amygdala dulcia, anagallis vtraque, atractylis, cnicus agrestis, aphace, rubi fructus maturus, radix glycyrrhizæ, oleæ fructus maturus, fermentum, eryngium, resinæ omnes, cicerbita arida, iunci odorati flos, palmæ fructus, cochlearum adustarum cinis, brassica canina multum, ranunculi radix & tota herba, pulegium, lauri folia, ac magis etiam bacca, dictamnum, falsodictamnũ, saluia, erysimum, lanæ vestæ, zingiber, thapsia, cardamomum, liquores, capilli vsti, bryoniæ radix, aristolochia, asphodeli radix, daucus, chamædaphne, dracunculi radix, oleum raphaninum, cicer, viscum, caucalis, ligusticum, ferulæ semen, sagapenum, satyrium, apium, sium, sinon, styrax, idnon, piper, hypericon, sal, sulphur, sanguis, fel, vrina, saliua, caro viperarum, adeps, salsorũ piscium muria.

Quæ calefaciant primo ordine,

Cap. III.

ALoe, chamæmelum, arum, absinthium, agaricum, ladanum, lini semen, malabathri folium, spica nardi, nardum Celticum, vinum nouum, serum, caseus, ficus siccæ.

Quæ calefaciant secundo ordine,

Cap. IIII.

AMurca, anethum (sed viride minus) artemisia, balsamum, elaphoboscum, calamus aromaticus, crocus, libanotus, Chia mastiche, mel, vinum, pix, melissophyllum, marrubium, propolis, cucumeris agrestis succus, scandix, scilla, cardui radix, myrrha, terebinthi cortex, & folia, & item fructus, fœnumgræcum, chamæleontis vtriusque radix, chamæpitys, ocimum.

Quæ tertio ordine calefaciant,

Cap. V.

ABrotonum (ac præsertim vstum) lolium, populi nigræ flores, & resina, acorum, amomum, ammi, anethum vstum, anisum, iuniperus, asari radix, Sabina, elleborus vterque, epithymum, mentha, satureia, arundinis vallaris cortex vstus, carum, casia, cedrus vtraque, cnici semen, conyzæ, cuminum, thuris fuligo, fœniculum, melanthium, sulphur, mei radix, moly, ruta, raphanum, rhododaphne, vinum vetus, omne origanum, opopanax petroselinum, sampsuchus, smyrnium, hyssopum, chamædrys, galbanum.

Quæ calefaciant quarto ordine,

Cap. VI.

ADarce, ampeloprasum, euphorbium, oleum cedrinum, costus, cæpa, lepidium, sinapi, allium, struthii radix, tithymalorum succi, & quæcunque adurendi vi prædita sunt.

Quæ moderatè refrigerent,

Cap. VII.

GRamẽ mediocriter, auricula muris citra adstrictionem, pira illita mediocriter, balaustium, rubi folia, germina, acerbus fructus & flores: auena mediocriter, muscus marinus, glaucium mediocriter, conyon vehementer, lichen petris adnascens, omne papauer, pomi frondes & fructus, oleæ frondes & fructus immaturus, oleum myrteum, sesaminum, balaninum, helxine, quæ & perdicium nominatur: moderatè, panicum, violæ folia & succi & cortices (dulcibus exceptis) Persici fructus, caro citrii, fungi satis, omphacii succus, amylum quod ex frumento fit moderatè: rosaceum moderatè, sordes ex palæstra, cicerbita non sicca, tribulus vterque, palmæ ramorum succus, Samia terra moderatè, terra cimolia, naxiæ cotis scobs, plumbago, cerussa, sandyx moderatè, caseus recens.

Quæ primo gradu refrigerent,

Cap. VIII.

ACacia nõ lota, atriplex sine adstrictione, acini vuæ, milium, hordeum, platanus, rhamnus, seris.

Quæ secundi gradus sint,

Cap. IX.

ACacia lota, plantago, beta, galla immatura, cucurbita, rhois, cucumis, pepo, solanum hortense, lens palustris, alga viridis è mari euulsa, psyllii semen.

Quæ tertii sint ordinis refrigerantium, Cap. X.

SEmperuiua vtraque, portulaca, mandragora, citrii pars acida, herba sanguinalis, potamogiton, altercũ, eiúsque flos, & semen album.

Quæ sint quarti ordinis,

Cap. XI.

SVccus papaueris & cicuta.

Quæ modicè exsiccent,

Cap. XII.

VRticæ semen & folia, amurca, anagallis vtraque, plantago, auena, oleum dulce, insulsum lotum, erica, fermentum, quod etiam ex alto trahit ac discutit, lupinus amarus, cauda equina, isatis vehementer, salicis flos & folia cum adstrictione quadam (nonnulli ex eis succum exprimunt, habéntque pro siccante medicamento ad multa vtili. nullum enim est ad plures vsus accommodatius medicamentum quàm quod citra mordacitatem exsiccat & adstringit) iuglandis putamen vstum, quod est etiam tenuium partium, centaurium minus vehementer, cerasi gummi, lilium, faba foris apposita, cupressi omnia, cyperi radix, nuclei pinei in aqua macerati, nympheæ radix, malicorium valde, quinquefolii radix, polypodium, myrrha, sarcocolla, stœbe, tragacãtha, terra omnis, cadmia, Asiæ petræ flos marcescentes carnes arefacit, pompholyx continenter lota, calx extincta & lota, strenuè, ouorum candidum & putamen, & eorundem etiam vitelli.

Quæ simpliciter exsiccent,

Cap. XIII.

VIticis folia & semen, radix graminis mediocriter, adiantum, semperuiuum vtrunque, populi flores & resina, acte vtraque, amaranthus, quæ etiam pota fluxiones sistit, bryoniæ radix, populi nigræ folia sicca, pira illita. Mediocriter exsiccant aristolochiæ, asparagus, aspalathus, asphodeli radix, eiúsque potius exustæ cinis, balaustium valde, ruborum fructus immaturi, bulbus illitus, pæoniæ radix, lauri folia magnopere, & multo etiam magis baccæ, quercus, & phagi partes omnes, oleũ cyprinum, laurinum, tædinum, panicum illitum, eryngium, cinis corticis salicis vehementer desiccat, cannabis fructus, cardamomum, caucalis, daucus, lixiuium, & magis etiam ex cinere ficulno, chrethmum, lilii folia & radix, lichen qui in petris nascitur, fuligo omnis, lotus, omphacium, polypodium, amylum, sal, nitrum, gypsus, cadmiæ omnes, omniáque metallica lapideáque & terrestria, testa clibanorum, coagulum, & omne stercus, (anserum tamen inutile est propter nimiam acrimoniam) sordes, caro viperarum, capita menularum salsarum adusta, cornu ceruorum & caprarum vstum, castoreum, ossa vsta vehementer exsiccant, capilli, sepiæ testa, cancrorum cinis, garum abunde, itémque muria.

Quæ primo ordine exsiccent,

Cap. XIIII.

CHamæmelum, iuniperi baccæ, carum, hordei polẽ-

ta,crocus,thus,fœniculum,rhododaphne,mustum, cucumeris peponis semen,& radix sicca,fœnumgræcum.

Quæ secundo ordine desiccent,
Cap. XV.

LOlium,amaracus,bitumen, anethum, balsamum,acinus vuæ,gingidium,elaphoboscum, calamus aromaticus,thuris cortex & semen,mastiche,mel,citrii cortex & semen,& arboris ipsius folia,mei radix,spica nardi, nardū Celticum,vinum,eruum,opopanax,pix,myrrha,lentiscus, terebinthi fructus & folia,lentes,alga viridis,malabathri folium,galbanum.

Quæ tertio ordine exsiccent,
Cap. XVI.

ABrotonum,& præcipuè vstum,acacia, acorus, aloë, ammi,anethum vstum,anisi semen,iuniperus, asarum,absinthium,elleborus,epithymum, thymbra,calamintha,arundinis vallaris cortex vstus, casia,cedri,conyza,thuris fuligo,nigella,citrii semen, vinum vetus valde,acetum,origanum,quinquefolii radix,petroselinum, smyrnium,ruta hortēsis,marrubium,rhus,sampsuchus, seriphium,hyssopum,chamædrys,chamæleontes vtriq; & eorum radix,chamæpitys.

Quæ quarto ordine siccent,
Cap. XVII.

AMpeloprasum, cedrinum oleum, sinapi, ruta agrestis,allium.

Quæ media sint inter siccantia & humectantia,
Cap. XVIII.

GRaminis radix illita,oleum dulcissimum.

Quæ primo ordine humectent,
Cap. XIX.

AVricula muris,buglossum,glycyrrhizæ succ⁹,lactuca modicè, violæ folia modicè, mali Persicæ fructus,fungi,rosaceum,satyrium, stratiotes fluuiatilis, & qui in stagnis nascitur.

Quæ secundo ordine humectent, Cap. XX.

POrtulacæ fructus & herba,atriplex,blitum, cucurbita,mali Armeniacæ fructus,cucumis,pepo, lenticula palustris.

Quæ aquosam frigiditatem habeant,
Cap. XXI.

ACacia,protulaca,plantago,rubi folia, cucurbita,cotyledon,cicuta,picea arbor,malua hortensis, mala præcocia,papauer,cucumis qui edendo est,sonchus,iuncus odoratus,tribulus,lenticula palustris, psyllii semen, plumbum.

Quæ tenuium sint partium,
Cap. XXII.

ABrotonū vstum,vitex,scandix,populi nigræ flores, vrticæ fructus & folia,acorus, amomum, asari radix,bryonia, chamæmelū,aparine,aristolochia,plātago sicca, asphodeli radix, eiusque vstæ cinis potiùs, balsamum,Sabina,sinapi,rubi radix,oleum vet⁹, glycyrrhizæ radix,dictamnum,dracunculi radix,cicinum, elaphoboscum,euphorbium,fermentum, salicis succus, calamintha,calamus aromaticus,cannæ vallaris cortex vstus,casia,carpesiū,miliū,cedrinū oleum,gūmi prunorum,mastiche, nigellæ, succus cyrenaicus, opobalsamum, ruta, pix,pistaciorum fructus, propolis, terebinthina, oleum rosaceum,sagapenum, sampsuchus,seselis,cucumeris semen,ficus siccæ moderatè,iunci odorati flos, cinis,calx, hyssopum,sal,salis flos,nitrum,alcyonium Milesium, arsenicum vstum,gypsum vstum,sulphur, cadmia, pumex vstus, lixiuium, Asiæ petræ flos, melantheria, mysi, flos æris,chrysocolla, sandix, fucus, adeps leonis & pardi; & hyænæ, valde,castoreum,sepiæ testa,lanæ combustæ.

Quæ crassis partibus constent,
Cap. XXIII.

PLantaginis radix, balaustium, acinus vuæ, zingiber, cæpæ,cucumis,squamæ omnes,sory,alumen.

Corroborantia, Cap. XXIIII.

CAsia, stœchas, galla acerba, palmæ fructus, absinthium.

Quæ suppurent, Cap. XXV.

AQua temperata superfusa,hydrelæum, oleum temperatum,farina triticea,panis triticeus, alica, adeps suillus & vitulinus,butyrum,thus,pix,resina.

Quæ concoquant, Cap. XXVI.

AMomum,vua passa, cera, ladanum, colla, thus, pix Ægyptia,mastiche,oleum rosaceum,myrrha,styrax, galbanum,alica,butyrum,œsypus,adeps suillus.

Mollientia, Cap. XXVII.

SEuum caprinum, adeps gallinaceus, anserinus, taurinus, hircinus, medulla cerui, vituli, ammoniacum, styrax,galbanum, oleum sicyonium, oleum liliaceum, B chamæmelum, radix althææ, cucumeris agrestis radix, folia maluæ syluestris, maluæ caules, mastiche, terebinthina,colophonia,opopanax,lutum,butyrum.

Quæ indurent, Cap. XXVIII.

SEmperuiuum,portulaca,psyllium,lenticula palustris, solanum.Indurantur autem partes aut propter siccitatem,& tunc eas humectare oportet:aut propter plenitudinem, & tunc euacuatione opus est: aut propter concretionem,& tūnc concretæ partes calefaciendæ sunt, & concretio moderatè dissoluenda, & iis quæ dicta sunt C mollienda.nam quæ vehementer siccant,concretionem maiorem faciunt.

Quæ humiditatem ex ore trahant,
Cap. XXIX.

PYrethrum, lapatium, capparis, ficus pingues,tæda, mel,myrica,absinthium,origanum,raphanus,vua sine acinis,itémque vua taminia, canchry, sinapi, elleborus albus,elaterium, thymum, sal, omphacium, anisum, piper,coccus gnidius,lauri baccæ, balsamum, anemone, ammoniacum,fæx sicca combusta.

D Quæ per nares ducant, Cap. XXX.

ELaterium,piper,betæ succus,cortex radicis cyclamini,thlaspi,coccus gnidius,anagallis,anemone,veratrum album, omphacium, marrubium, hederæ tenellæ folium.

Quæ ab oculis ducant, Cap. XXXI.

MEl,hyssopum, oleum vetustum, anagallis, oleum laurinum,nardum,casia,costus, succus papaueris, sagapenum,daucus,fœniculum,malum Punicum, amygdala,marrubium,veratrum album,anemone,ruta,casto E reum,lapis hæmatites, adeps anseris,fel,myrrha, chalcitis,sulphur,alumen scissile,sepiæ testa,cortex thuris, scilla,ammoniacum,hepatis caprini sanies,vuæ acerbæ succus.

Quæ per aures purgent, Cap. XXXII.

MEl,piper,fel bubulum aut taurinum, mercurialis, betæ & radicum capparis succus, granum gnidiū, fructuum ficus syluestris succus,bdellium, casia,veratrū album,galbanum,omphacium.

Quæ aperiant & purgent,
F Cap. XXXIII.

POpuli nigræ folia sicca,& radicis cortex,agaricum, vrticæ semen,amygdala amara,ipsáque arbor,adiantum,radix ari,pulegium,dracontium, daucus, gentianæ radix valde,cicer,eupatorium citra caliditatem, thymū, caricæ pingues,calamintha, casia, pruni arboris gummi, nigella,ruta,pepones,spondylii fructus & radix,stœchas chamædrys,& alia omnia in quibus amara qualitas excellit,& præterea attenuandi facultas inest.

Quæ abstergant, Cap. XXXIIII.

G STercus caprinum vstum & non vstum,testæ omnium testaceorum,sepiæ testa,erinacei vtriusque vsti cinis, serum lactis, mel, radix bryoniæ, amygdala esculenta, itémque arbor,anagallides, anemonæ omnes, aristolochia,plantaginis folia,& ex quibus sicca magis faciunt, arum,asparagus,myacanthinus,staphis,asphodeli radix, atriplicis fructus,absinthii succus,bulbus impositus, elleborus vterque,parietaria,quæ & perdicium dicitur, salicis succus, cannæ vallaris radix cum cortice facit sine acrimonia:centaurium minus,& eius etiam succus,brasH sica,eruum,hordeum moderatè,lilii folia & radix trita mediocriter,fabæ caro mediocriter,lampsana in cataplasmate imposita,lichen in petris nascens,violæ albæ partes omnes,meum,platani cortex,& radix moderatè,marrubium illitum,propolis mediocriter,vlmi folia, magis

verò faciunt cortex & radix,ptiſſana,terebinthina magis quàm maſtiche,ſagapenum moderatè,cucumeres,peponis partes omnes,cucumeris agreſtis radix,myrrha,beta, tithymali, phu,chamæpitys,alcyonia omnia,terra Chia & Samia moderatè, & Cretenſis, cadmia, pumex vſtus & non vſtus,argenti ſpuma moderatè,ſmiris abunde facit,teſta clibanorum, cornu ceruinum & caprinum vſtum.

Quæ vrinam moueant, Cap. XXXV.

APium, petroſelinum, fœniculum, daucus, ſmyrnium,aniſi ſemen,ameum,aſarum,acorus, aſparagus,oxymirſinum,bdellium,bryonia,cicer, thymum,calamus aromaticus,carum,carpeſia,caucalis, coſtus, cuminus, cyperi radix, liguſticum, meum, ſpica nardi, & nardum Celticum,ruta,polium,ſeſelis,cucumis qui editur,melopepo,ſcandix,allium,paſtinaca, iunci odorati flos,terebinthi fructus,abſinthium,Sabina. Sanguinem per vrinam ducit rubiæ radix. Vrinas craſſas & multas, & quandoque etiam ſanguinolentas mouet capnium: bilioſas & multas educit orobus, qui ſumptus copioſior, ſanguinem per vrinam educit. Cardui radix magnam copiam educit graueolentium vrinarum, ſiquis vino incoquat,& decoctum bibat. Fœtidos vrinæ odores abſterget aqua mulſa,oxymel,vinum tenue & dilutum.

Quæ per vrinam è ſplene educant, Cap. XXXVI.

TIthymali vallaris ſemen,cuminum,thymum, radix vitis ſylueſtris,capparis radix, allium, cytiſus, dracontium,ariſtolochiæ radix, origanum, polium, colocynthis agreſtis,bryonia,cyclamen,portulaca,potus vini in quo ſcorpius marinus ſuffocatus ſit.

Quæ ex hepate educant, Cap. XXXVII.

VIticis ſemen,dauci folia,fœniculum, balſamum,capnium,aniſum,dactylorum oſſa, lauri folia, abſinthium,ſmyrnium,anagallides,mentha,œnanthe, ſilphii ſuccus,eryngium, aqua in qua hordeum maduerit,agaricum,aſarum.

Quæ ex renibus ducant, Cap. XXXVIII.

APii ſemen,piper,paſtinaca,marrubium,cnicus,radicum bryoniæ cortex,gramen,oua ſepiæ, ſulphur,cicer album.

Quibus educantur ea quæ in thorace ſunt, Cap. XXXIX.

QVæcunque adaperiendi vim habent,accommodata ad id ſunt,nuclei pinei recentes,nuclei piceæ,butyrum, caſtoreum ſuper carbonibus ſuffumigatum, & per inſpirationem attractum. id enim humidam frigidámq; intemperiem,quæ pulmonem ac cerebrum infeſtet,maximè iuuat. Spica nardi capitis & thoracis fluxiones exſiccat. Porro ex pulmone educunt catapotia attrahentia, quæ dantur,vrticæ ſemen,dauci, & lini, papauer nigrū, thymum,raphani ſuccus,ſinapi,aniſum,ſiſamum,eryſimum, ſcilla, eruum, cucumeris ſemen, piper, ruta, polium,arum,dracontium,coſtus,nardum, ſulphur, myrrha,baccarum lauri interna pars, cortex radicum capparis,amygdala amara,glycyrrhiza,caſtoreum, abrotonū, ſtyrax, bdellium, ſilphium, hyſſopum, vua ſine acinis, omphacium,ariſtolochia,galbanum,marrubium, eryngii radix.

Renes purgantia, Cap. XL.

INcidentia omnia renes expurgant, vt plantaginis ſiccæ radices & fructus,aſparagus, myacanthinus, glycyrrhiza,cicer,amygdala.

Cutem rarefacientia, Cap. XLI.

CHamæmelum,anethum,althæa, cucumeris erratici radix,oleum vetus,abrotonum vſtum.

Ora vaſorum aperientia, Cap. XLII.

ACria omnia,anemonæ omnes,allium,cæpa, fel taurinum,irini & amaricini fæces.

Quæ cutim condenſent, Cap. XLIII.

AQua frigida, ſemperuiua, portulaca, tribulus viridis,pſyllium,lenticula paluſtris:& vno verbo,quæ-
A cunque non exſiccando refrigerant.

Quæ putrefaciant, Cap. XLIIII.

CEdria,auripigmentum,ſandaracha, chryſocolla, pityocampe,veratrum nigrum.

Quæ reprimant, Cap. XLV.

ELaterium,cucumeris ſylueſtris radix,ochra,mandragora, Aſiæ petræ flos,teſtacea omnia combuſta quæ in carne eminent, mediocriter reprimunt: echini vſti, lapis hæmatites ſiccus tritus, & in puluerem redactus, viola,& faba,ſquamæ æris,& chryſocolla.

B Quæ ad cicatricem perducant, Cap. XLVI.

ALumen,galla immatura, æs vſtum,(& præſertim lotum),malicorum aridum,plumbi recrementum, lithargyrus, plumbum vſtum, ceryces, teſtacea omnia, purpura,vitrum,pumex,ſpecularius lapis, gypſum vſtū, ceruſſa, pompholyx, ſpodium, chryſocolla, ſtibium vſtum, diphryges, ſarcocolla. Hæc omnia ſi vlceribus inſperſeris,ea ad cicatricem rectè perducent. Mordēdo autem cicatricem inducunt,atramentum ſutorium vſtum,
C cadmia, ſquama æris & ferri, ſtomomatis, ærugo, calx vſta & lota.

Superficiem exulcerantia, Cap. XLVII.

RVbi canini folia,betæ radix,allium,pulegium,hyſſopum,origanum,ſepiæ teſta,aſphodeli radix, lini ſemen,quæque ſalſa,acria,& amara ſunt.

Adurentia, Cap. XLVIII.

CAntharis, diphryges, fæx vſta, anemone puniceum habens florem,allium,cinis ficulnus,nitrum toſtū,
D æs vſtum,alumen,buccinarum teſta vſta,capita menularum,arſenicum,canchry,vua taminea,granum gnidium, pyrethri radix, calces vehementer,(non extincta vehementer vrit,extincta cruſtam inducit)ſinapi.

Attrahentia, Cap. XLIX.

ANemonæ omnes,vtraque anagallis,dictamnum, cicer,thapſia,cyclaminus,narciſſi radix,propolis valde trahit, fermentum, ſtercus omne, ſagapenum, ſuccus Cyrenaicus & Medicus,ſilphii ſuccus & radix,ſparti fructus,& virgarum ſuccus valde,terebinthina magis quàm aliæ reſinæ,ſulphur,ſtercus boum, & præcipuè eorū qui
E eruum comedunt, calamintha cataplaſmatis more impoſita,coſtus,viſcum valde trahit.

Diſcutientia, Cap. L.

ABrotonum vſtum,agaricus,adiantus,ægilops, vrticæ ſemen,& folia abunde,ſambucus,ebulus,aniſi ſemen,ariſtolochiæ radix,atriplex,bulbus, herba Sabina, muſcus,(qui & ſplanchnon dicitur)daucus,hibiſcus, althæa, oleum dulce, vetus, raphaninum, thapſia, cannæ vallaris cortex vſtus abunde diſcutit, braſſica, lilii folia & radix,hederæ folia,ladanum,mercurialis,malua agreſtis,maſtiche Chia,mali perſicæ germina & folia,rhodo
F daphne,prima ficus,opobalſamum,ſuccus cyrenaicus vehementiſſimè, paliuri radix & folia, ruta, marrubium, terebinthina, oleum roſaceum,ſordes ex ſtatuis, ſordes ex gymnaſio, ſampſuchus, cucumeris agreſtis radix,myrrha: ex caricis, pingues magis quàm quæ ex caprificu exiſtunt: beta diſcutit & non calefacit,vehementius facit alba,galbanum,ſal vſtum,ſalis flos, nitrū, omnia alcyonia,terra Samia,faba,caſeus tener ex lacte acido moderatè,carnes viperarum vehementer,adeps leoninus magis quàm cæteri,oſſa combuſta, echini vtriuſque cinis.

G Adſtringentia, Cap. LI.

OLeaſter, roſæ, lentiſcus, pirus agreſtis, apium, ſemperuiuum,papauer,cytiſus,aloë, vrtica, acini, pira, crocus,althæa,terebinthus,glans,altercum,hedera,nymphæa,palmæ,oui vitellus,paliurus, caudæ equinæ radix & herba, ſanguis concretus, cyperus, œnanthe, braſſica cocta,coagulum leporis,ſpongia vſta,rhamnus. Sunt etiā alia pleraque adſtringentia,quæ nota ſunt omnibus.

Quæ lac generent, Cap. LII.

H ERuca,fœniculum,anethum,quum viridia ſunt,ſmyrnium,itémque apium,ſiſamum, cucumeris ſemen, canchry,ſmyrna,polypodium,glaux,cerebrum,bryoniæ

radix,crithmon,cuminum.

Ad menſtrua ſuppreſſa,
Cap. LIII.

IN potu accepta valet Sabina,meum,iris,ruta,calamintha,pulegium,dictamnum,aſarum,coſtus,caſia,ariſtolochia:vnicuique miſcetur aut tritici decoctum, aut aqua in qua fœniculum coctum ſit,aut ptiſanæ ſuccus.Cataplaſma autem fit ex fœniculo,nigella, ſmyrna, hordei macerati ſucco,portulaca,adipe anſeris,vlmi foliis,cera, ſulphure,& felle taurino : apponuntur etiam adeps ceruinus recens,itémque adeps anſeris,fæx vſta,ſal,oleum, cyperus,aphronitrum,ſtyrax,abſinthium,artemiſia,ſampſuchus,veratrum nigrum,granum gnidium, mercurialis,cuminum,fœnum græcũ,vua paſſa ſine acinis,citria.

Quæ ſemen generent ac prouocent,
Cap. LIIII.

EDulia ſemen gignunt ea quæ magis nutriunt , quæque flatum excitant:medicamenta verò, quæ flatuoſa,quǽque calida ſunt.Ita fit vt bulbi,cicer , fabæ ac ficus, inter edulia multum ſeminis gignant:ſcincus & ſatyrium,inter medicamenta:edulium verò ſimul & medicamentum,eruca,& lini ſemen.

Quæ ſemen cohibeant, Cap. LV.

QVæcunque edulia atque medicamenta refrigerare poſſunt,itémque quæ craſſum humorem gignunt, quæque condenſant,ea ſemen inhibent omnia:eiuſmodi ſunt lactucæ,betæ,atriplex,cucurbita,mora, melopepones,cucumeres.Quæ verò initio ſiccant,ea ne ſemen quidem gigni permittunt , licet ſuapte natura calida ſint, qualis eſt ruta.Si verò non calefacient,multo magis cohibebunt,vt facit nymphæa.

De ſimplicium medicamentorum electione,
Cap. LVI.

AGaricum præſtantius eſt quod pectines rectos habet. Acaciam eligito modicè fuluam & odoratam. Aloen pinguem capito , non lapidoſam, ſplendidam, ſubflauam, friabilem, hepatis colore præditam,facilè liqueſcentem,amaritudinis intenſæ:nigram,& valde duram reiicito. Ammoniacum thymiama eligendum eſt quod ligneum non eſt, & granis thus refert,purum, denſum , nihil ſordium habens, caſtorei odorem præ ſe ferens,guſtúque amarum eſt.

Amomum præſtantius eſt quod recens,albúmque,aut ſubrufum,non compactum,aut ſpiſſum, ſed ſolutum, & diffuſum, ſemine plenum vt racemulis , valde graue & odoratum , non carioſum, acre ad guſtum , colore ſimplex,non varium.Adulteratur à quibuſdam amomide ei perſimili admiſta.ſemper enim reprobatis fragmentis, ramos ab vna radice prodeuntes eligito. Aſpalathus bonus eſt qui grauis eſt,quíque poſt detractum corticem ſubrufus,& guſtui amarus eſt. Bitumen præſtantius eſt quod ad modum purpuræ ſplendet , intenti ac grauis odoris:nigrum malum eſt,ſiquidem pice admixta adulteratur. Abſinthium præſtat cæteris id quod in Ponto & Cappadocia naſcitur:eius ſuccus amurca cocta & commixta vitiatur. Bdellium probatiſſimum eſt quod guſtui eſt amarum,colore glutinis,pingue in profundo,& quod molliri facilè poteſt, lignorum & ſordium expers , ſuaue olens in ſuffitu , & vngui aromatico ſimile. Elleborus niger præſtantior eſt adultus,quíque tenuem medullam habet , acer guſtui, & ignitus.talis eſt qui in Helicone , Parnaſo, & Anticyris naſcitur. Euphorbium eligendum eſt pellucidum & acre. Viſcum optimum eſt quod in Helicone naſcitur , cuius interior pars marrubii colorem refert,exterior ſubflaua. Gluten piſcium probatur album,ſubcraſſum,non ſcabrum,celerrimè liqueſcens. Calamus aromaticus præſtantiſſimus eſt fuluus,denſis geniculis , & qui fractus in multa fruſta diffiliat:fiſtula plena telis aranearum , ſubcandidus, in mandendo viſcidus,adſtringens,& ſubacris. Cardamomum optimum eſt quod ex Armenia aduehitur. elige quod difficiliter frangitur,plenúmq; eſt &concluſum. Caſſiam elige rufam,boni coloris,corallum referentem,anguſtam,admodum longam & craſſam, fi-

A ſtuli plenam,in guſtu mordacem,& adſtringentem cum
aromatico feruore quodam,vinum redolentem.Purpurea verò & craſſa, quæ gizera dicitur, roſam odore referens,eſt ad medicinæ vſum accommodatiſſima.

Cera optima eſt rufa,ſubpinguis,odorata, pura, pontica. Ladanum optimum eſt odoratum, ſubuiride,quod facilè mollitur,pingue,ſine arenulis , aut reſinoſum:tale eſt quod in Cypro naſcitur. Colla (quam xylocollam nonnulli appellant)optima eſt Rhodia,éſtque alba,pellucida:nigra verò deterior eſt.

B Gummi excellit cæteris id quod vermiculatũ, vitreũ,
pellucidum,non lignoſum eſt:deinde verò album : reſinoſum verò & ſordidum inutile eſt. Coſtus præſtantior eſt Arabicus,qui & albus & leuis eſt,quique plurimo & ſuaui odore præſtat. Secundum locum tenet Indicus,qui buxei coloris eſt,naréſque odore percutit. Optimus autem eſt recens , albus , ex omni parte plenus, denſus,ſiccus,minimè carioſus,qui edendo non ſit, guſtuíque mordax,& igneus appareat. Hunc nonnulli corrumpunt helenii radicem miſcentes:ſed id facilè cognoſ
C citur . nam helenium non feruefacit guſtum , neque in-
tentam habet odoris bonitatem,neque mordacem.

Crocus Corycius optimus eſt,recens ac boni coloris, parum candoris in capreolo habens , procerus , integer, non friabilis,non pinguis, plenus , manus tamen attritu facilè tingens,non carioſus, validi odoris & acris . nam qui eiuſmodi non eſt,aut vetus eſt,aut maceratus.Vt autem facilè teri poſſit,in ſole erit continendus , aut in fictili nouo vertendus. Crocomagma fit ex crocino vnguento aromatibus expreſſis & confectis.Præſtan-
D tius eſt odoratum ; quod dimidium ex myrrha conſtat,
graue,nigrum , non lignoſum , colorem croci in attritu referens,ſubamarum,dentes ac linguam vehementer inficiens. Cyperus optima eſt grauiſſima & denſa, & ſolida,& difficiliter friabilis,odorata cum acrimonia quadam. Viola optima eſt lutea. Thus primas fert maſculum,rotundum,non ſectum,album,& quod ſectum intus pingue eſt. Adulteratur reſina aut gũmi:ſed facilè deprehenditur:nam gummi in ſuffitu flãmam non excitat,reſina verò in fumum abit. Thu-
E ris cortex præſtantior eſt is qui craſſus eſt,pinguis,boni
odoris,recẽs,leuis,non ſcaber,aut membranoſus. Vitiatur admiſto pinus aut nucis eius cortice. Index eſt ignis. nam alii ſuffiti fumum edunt , thuris verò cortex ardet cum odoris ſuauitate. Malabathari folium probatur quod recens eſt,ſubalbidum,quod halitu odoris ſeu ſumi tentat, & in ſuauitate odoris perſtat , nardo ſimilis ad guſtum,nullo ſalis ſapore admiſto. Medulla primas tenet ceruina,ſecundas vitulina,tertias taurina. Bona eſt quæ æſtate ad autumnum vergente colligitur . a-
F liis enim temporibus ſanguinem admixtum habet.Para-
tur ad reponendum recens ſubacta & aqua affuſa:deinde per linteum traiicitur,tum denuò lauatur,vſquedum aqua pura reddatur:poſtea in duplici vaſe liquatur ſordibus fluitantibus penna ſublatis. Poſtquam concreuerit, in fictili nouo reponitur,deraſa prius diligẽter fæce , ſiquæ poſt liquefactionem excolationémque ſubſederit.

Melilotus optimus eſt Atticus, quíque in Cyzico naſcitur,croci colore & odore. Papaueris ſuccus optimus eſt denſus & grauis, & halitu odoris ſomnum inducens,
G guſtu amarus,qui in aqua facilè liqueſcit,leuis,albus,nõ
aſper neq; conglobatus,neq; dum liqueſcit conglomeratus, non durus, & qui ſoli expoſitus non diffunditur : & quo ad lucernam admoto non atra flamma luceat,adulteratur lactucæ agreſtis ſucco admiſto. Spica nardi melior eſt recens,leuis,comata, colore flauo , admodum odorata , cyperi odorem referens , ſpicam habens breuem,guſtu amaram,linguam exiccans,odoris bonitate diu permanente. Hæc etiam diluta aqua venditur,id quod cognoſcitur ex ſpicæ candore & ſqualore , amiſſa
H lanugine. Omphacium eligito ſubflauum,friabile,
egregiè adſtringens,linguámque mordens. Onyx præſtat is qui è rubro mari affertur albeſcens & pinguis.

Panacis radices præſtantiores ſunt ſiccæ,albæ, extentæ, non corroſæ , feruidæ guſtui,& aromaticæ. Liquor verò

probatur is qui gustu est amarissimus, intrinsecus albus, extrinsecus croceus, qui leuorem habet, pinguísque ac friabilis est, quique celeriter diluitur, & grauem ex se odorem mittit. Piper probatur quod grauius est, plenum, non admodum rugosum, recens, & non furfuraceum. Peucedani succus præstantior est is qui graui odore, & colore rufo præditus est, gustúque calefacit.

Polio montano vtimur. Resina terebinthina probatur quæ dilucidiore est colore, odoratáque: minus verò illa quæ vitro est similis. Myrrha primas fert ea quæ Troglodytica nominatur. Eligito recentem myrrham, fragilem, leuem, ex omni parte sibiipsi cōcolorē, & quæ confracta intus habeat candidas diuisiones humanorum vnguium figura: quæ minutis glebis sit, amara, odorata, acris: quæ verò ponderosa est & picei coloris, ea est inutilis. Stacte myrrha bona est quæ odorata est, leuorem habet, & cui oleum non sit admixtum.

Styrax præstat qui flauus est & pinguis, & resinosus, grumos habens subalbidos, cuius suauis odor diu perdurat, dúmque mollitur melleum humorem ex se remittit. crematur styrax, & igni torretur, & ad fuliginem thuris modo vaporatur. Tragacantha est lacryma sectæ radici inhærens, in qua bonitate antecedit quæ pellucida est, læuorémque habet, ac tenuis est, pura, & subalbida.

Hyoscyamo vtendum est eo qui albis sit floribus, & semine itidem albo. Si is non adsit, flauo vtendum: nigrúmque vt inutilem repudiare. Galbanum excellit quod thuri simile est, cartilaginosum, purum, minimè lignosum, & quod ferulæ, seminísque aliquid admixtū habeat, odore graui, neque admodum humidum, neque etiam siccum. Chalcanthum (*hoc est attramentum sutorium*) eligendum est quod læuorem habet, & colore cœruleo, æqualéque est, & crustas habet squamarum modo, non lapidosum, & boni coloris. Auripigmentū optimū est habendū quod crustaceū est, & aureo colore.

Terra ampelitis cæteris anteferenda est nigra, exiguísque picearum carbonibus similis & splendescens. Diphryges anteferendum aliis est quod gustui æris saporem reddit, linguámque abunde adstringit & exiccat.

Sulphur probatissimum est quod ignem non est expertum, quódque in eo genere splendet ac pellucidum est, & minimè calculosum. In eo autem quod ignem expertum fuerit, primas tenet viride & pinguissimum.

Indicus lapis probatissimus est qui cæruleam speciē, & læuorem habet, éstque succosus. Cadmia optima est quæ botryitis (*hoc est acinosa*) nominatur, mediocriter ponderosa, quæque extremitatem acinis similem habet, colore spodii: fracta cinerem intus habet atque rubiginem. Secundo loco censetur quæ foris est cœrulei coloris, intus verò maculis onychitæ lapidi similibus.

Pumex probatur qui leuissimus est, ac fistulosus, scissilísque, nec lapidosus, quíque friabilis est, & candidus.

Lithargyrus (*hoc est argenti spuma*) probatur magis ea quæ chrysitis (*quasi aurea*) nominatur, quæque splendet.

Lapis Asius anteferendus est cæteris qui colore pumicis est, fistulosus & leuis, itémque friabilis, quíque discriminationes luteas in profundo habeat. Lapis hæmatites probatissimus est qui friabilis, rubens, & in se ipso durus, & æqualis est quíque nihil habet admixtum.

Gagates lapis probatur qui celerrimè accenditur, & dum vritur, bituminis odor sentitur. Magnes probatissimus est qui facilè ferrum trahit, & colore ad cœruleum vergente, & densus. Melanteria cæteris præstat quæ sulphureo colore est, læuorem habet, æqualis, pura, & in aquæ contactu statim nigrescit. vim in vrendo habet eandem quam misy. Rubrica sinopica optima est quæ est densa & grauis, iecinoris colore, non calculosa, sibi ipsa tota concolor, & quæ quum diluitur, copiose diffunditur. Misy eligendum est cyprium, quod auri speciem refert, durum: quúmque frāgitur, aureas scintillas emittit, & stellarum more splendescit. Vritur eo modo quo chalcitis, nisi quod ex eo psoricum non conficitur. Plumbago probatissima est quæ argenti-spumæ speciem præ se fert, flaua, modicè splendens, & in attritu rufa apparet.

Nitrum probatur quod leue est, rosaceo colore, aut albo, & foraminibus plenum. Spuma nitri optima est leuissima, & grumosa, & friabilis. eodem quo sal comburitur modo. Pompholyx optima est Cypria: hæc aceto macerata æris halitum ex se emittit.

Sandaraca præferenda cæteris est ea quæ admodum rufa est, florida, pura, colore cinnabaris, habétque sulphuris halitum. Stimmi præstantissimum est quod radiat, fulgétque quum frangitur. Alumen probatissimum est scissile, recens, admodum candidum, nec calculosum. Sori anteferendum est Ægyptium, quódque in frangendo nigrius apparet.

Fæx præstat cæteris quæ ex vino est. Æs vstum probatur quod rubrum est, & in attritu cinnabaris colorem præfert. lauatur vt cadmia, ter in die aqua effusum.

Qui ceræ modus cum oleo sit, Cap. LVII.

SI vnguenta quæ à leuanda lassitudine acopa dicuntur, conficere volueris, oleum ceræ quadruplum iniicies: si verò liquidum ceratum, vt in fracturis fit, duplum. Si medicamentum emplastri modo conficere velimus, tantundem vtriusque miscebimus, si aër nos ambiens sit moderatus: sin autem cera vetus, aut arida, aërque frigidus fuerit, paulò plus olei adhibendum est: sicut etiam si cera fuerit pinguis, aërque calidior, paulo minus olei debet esse. Hæc verò paulò minor portio, est duodecima pars medii inter vtramlibet partem excessus. etenim & vndecim & tredecim olei vnciis ceræ libram admiscebimus.

De ponderibus & mensuris, Cap. LVIII.

AMphora Italica habet sextarios XLVIII.
Sextarius continet libram vnam, vncias octo.
Sextarius mellis libras duas continet.
Chus sextarios sex continet.
Sextarius heminas duas habet.
Cyathus drachmas duodecim.
Mina vncias octo continet.
Vncia scrupulos vigintiquatuor.
Olca scrupulos tres habet.
Obolus scrupulum medium.
Oxybaphum quartam heminæ partem.
Cheme magna drachmas tres continet.

Ex libro de compositione medicamentorum κατὰ τόπους, renes calculo obnoxios seruans medicamentum, Cap. LIX.

VVarum passarum vnc. I. adianti drach. III. seminis apii drachmæ dimidium, lithospermatis dach. II. amygdalarum amararum drach. II. damasonii drach. I. phu tantundem, succi plantaginis puri drach. I. seminis peponis repurgati, & seminis cucumeris singulorum drach. I. Lemniæ sphragitidos drach. med. thuris infecti grana VIII. subigantur in minutissimas partes redacta, & in grana redigantur: tū cum oxysaccharo fermententur: fiántque grana magnitudinis ciceris: ex iisque singulis mensibus per octo dies grana quinque quotidie ex mixto oxysaccharo sumantur: cæteris verò mensis diebus præter eos octo deinceps insequentes, hoc facito quod sequitur, Cicerum ius in quo vuæ passæ absque acinis, itémque anethum, mētha, fœniculi radicum parum, saccharum, & amygdala subacta incocta sint, per colum traiectum bibe, ipsóque per interualla vtitor.

Loca in quibus viperæ comperiuntur, sunt Phanus, Typanges, Achlada, Xerocastellum, Alonitzin. In horum montanis stationibus præstantiores & laudabiles viperæ degunt.

De latis emplastris, quæ κοπτὰ (hoc est contusa) dicuntur, Cap. LX.

IN emplastris quæ à latitudine platysmata vocantur, si medicamenti vim moderatā esse velis ad cicatricem inducendā vlceribus quæ difficiliter sanescunt, quartam metallicorū partem ceræ admiscebis: si vehemētius me-

dicamentum conficere propoſueris, tertiam: ita tamen vt cera in ſole aut ad ignem, aut aqua calida molliatur; atque ita metallica admiſceantur.

Ex Antylli commentariis de coctione medicamentorum, quæ ad emplaſtra conficienda adhibentur, Cap. LXI.

IN coquendis medicamentis argenti ſpuma cum oleo decoquetur: eam verò læuigatam rurſus ex oleo conterere oportet, vt conſpiſſeſcat, deinde ita leni igni continuò agitatam coquere. Primùm autem intumeſcit, bulláſque emittit: vbi verò iam fere ſatis cocta fuerit, colorem fæci ſimiliorem recipiet. Coctionis terminus eſt quum tumor ſe remittit, & non inquinat. Molybdæna eodem modo quo ſpuma argenti coquitur: eius coctionis modus eſt, vt nō modò digitos non inquinet, ſed etiam vt colorem ex igneo in fuluum, & admodum floridum commutet. Æs non in ipſo protinus initio ad coquēdum imponitur, ſed ſemicocto iam emplaſtro. Modus coctionis, niſi admodum paucum iniectum ſit, erit, quum color ipſius exuperet, & fuluum emplaſtrum facit. Sory & diphryges ipſa quoque medio coctionis tempore iniiciuntur. Diphryges autem veluti etiam ſquama, coquitur vſquedum eius color vincat reliqua. Sory verò non habet peculiarem coquendi terminum, ſed is omnibus communis eſt, vt emplaſtrum non inquinans reddatur. Chalcitis ſicut æs coquitur. coquendi finem metimur ſi emplaſtrum magis fuluum, magíſque phœniceum euaſerit. Æris flos eo modo quo æs coquitur: eius terminus eſt is qui coctioni communis eſt. Atramentum ſutorium medio coctionis tempore iniicitur, coctum emplaſtri colorem vehementiorem efficit, ac niſi reliqua obſtiterint, emplaſtrum nigrum reddet. Miſy ad finem coctionis inditur, neque vllum habet coquendi finem ſibi definitum. Arſenicum & ſandaracha, in fine coctionis imponuntur. Plumbum vſtum in media coctione adhibetur. Ceruſſa in alba emplaſtra ad finem inditur. ſic enim & colorem ſuum conſeruat, & magis exalbeſcit: in nigra verò emplaſtra, in initio, ſiquidem cocta ceruſſa fit nigrior. Ærugo in emplaſtris viridibus poſt coctionem iniicitur. In quibus verò ne in ollam quidem coniicitur, cætera ad ipſam ex aceto detritam, in mortarióque manentem affunduntur. In melinis emplaſtris quum ſemicocta confectio eſt, imponitur: hæc enim mediocriter cocta melinum colorem efficit. In iis verò quæ geminam faciem, duplicémque colorem præ ſe ferunt, quæ διπρόσωπα & δίχρωμα nominantur, in ipſo ſtatim initio ærugo ponitur. In quibuſdam enim coquendo melinum colorem primùm inducit, qui duplicis coloris ſpeciem præfert: poſtremò autē fuluum colorem reddit. Alumen plerunque poſt coctionem additur. proprium coctionis modum nullū habet. Rubrica ad finem iniicitur. Cadmia & pompholyx in principio imponuntur. Sal & nitrum in medio coctionis iniiciuntur. Sulphur in

A fine adiicitur. ipſius coctio nigra facit emplaſtra.

Terra omnis, itémque lapides, atque etiam pumex ad finem plerunque iniiciuntur. Oleum ſi in initio reſinæ alicui aut pici liquidæ fuerit iniectum, facit vt emplaſtrum non cohæreat. Quamobrem quum illa coctione coaluerint & conſtiterint, oleum indetur. Reliquæ pinguedines ſalis expertes in medio coctionis tempore imponendæ ſunt. Ex vnguentis, irinum coquitur, cyprinū verò & roſaceum minus, cætera nequaquam coctionem ferūt: idcirco ad finem coctionis ſunt

B immittēda. Cera per ſe ipſa nō coquitur (aduritur enim ſola) ſed nec etiā cū reſina liquida, nec cum pice liquida: (neq; enim coit) verū adiicitur aut oleo puro, aut oleoſo, quod cum aliquo metallico coctum ſit, aut reſinæ, aut pici prius coctæ. ac cera quidem prius iniicitur quàm cætera quæ iniicienda ſunt, coeant atque cohæreant.

Reſina arida poſt ceram inditur, liquida verò ipſa per ſe ante alia omnia coquitur, niſi eius perexigua ſumatur portio. Pix ante alia iniicitur. Finis coctionis eius picis quæ liquida eſt, habetur quum coit & ſpiſſatur:

C aridæ verò, prælertim ſi cum aceto coquitur, quum non amplius bullas emittit, neque intumeſcit. Bitumen in principio impoſitum coquitur: id verò non eſt in leuorem redigēdum. habet enim aſperitates ficuum granis ſimiles. In craſſiores ergo partes eſt frangendum, & aceto incoquendum ſic vt non agitetur, donec non amplius bullas mittat. Propolin præmollire oportet & coquere. à coctione enim neutiquam diffunditur. Ammoniacum circa mediam coctionem imponitur. Si verò ad cruenta vulnera emplaſtrum paratur,

D aceto aut vino erit macerandum. Si molle fuerit emplaſtrum, qualia ſunt quæ ad anum parantur, cum aqua erit læuigandum, atque ita cæteris iam coctis infundendum.

Opopanax multo poſt ammoniacum iniicitur: omnino autem paucam coctionem requirit. id quoque ex vino aut aceto prius eſt læuigandum. Galbanum coctionem neutiquam fert, ſed vt ne inquinet digitos, emplaſtrum ab igne auferendum eſt, ipſúmque emollitum infundendum. Sagapenum in mortario tunditur, & quum teneriuſculum factum eſt, cum emplaſtro

E quod ab igne ſublatum ſit, emollitur. Aloë poſt conctionem inſpergitur. Succus papaueris pridie in modica aqua maceratur, & in mortario teritur, atque ita ei emplaſtrum affunditur. Thapſia poſtremo loco iniicitur. Bdellium læuigatum emplaſtro ab igne iam ſubalto inſpergitur. Sin autem pingue ſit vt læuigari non queat, ipſum æquè ac ſagapenum cōtuſum, ac in emplaſtri formam redactum, ſimul cum emplaſtro molliemus. Thus & manna coctione iam perfecta inſperguntur. Myrrha cum modico mellis læ

F uigata, aut cum aceto & aqua, ſi modò humida emplaſtrum admittat, abſoluta coctione iniicitur. Semina, radices, & herbæ coctionem non ferunt: ergo læuigatis, & in mortario adhuc ſubſiſtentibus, liquefacta reliqua affunduntur.

QVID TERTIO LIBRO CONTINEATVR.

HOC libro habetur quæ vnguenta, emplaſtra, malagmata, cataplaſmata, paſtilli, ſicca collyria, liquidáque probata ſint: itémque de agglutinātibus, ſmegmatis, dropacibúſque, inunctionibus, antidotis, purgationibus, & ſuffitibus, differitur.

QVAE CONTINEANTVR IN HOC LIBRO,

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber tertius.

DE EMPLASTRORVM ET TROCHISCORVM COMPOSITIONIBVS.

BASILICON (quod etiam tetrapharmacum dicitur) habet pares portiones ceræ, picis, resinæ frictæ, seui taurini. Si celeriter concoquere, carnémque inducere volueris, vnam thuris partem ad duodecim basilici partes admisceto. Enneapharmacon valet ad suppurandum: egregiè facit ad vacuas distentiones, & ad eas etiam quæ in thorace sunt, & ad fistulas, quas etiam emollit. est item ad vteri duritias aptum, atque vlcera quæ in eo sunt solutum sanat. Habet autem ceræ, medullæ ceruinæ, adipis anserini, taurini, butyri, terebinthinæ, mellis, olei rosacei, cicini, paria pondera. nõnulli autem rosacei loco liliaceum ponunt. Hoc purgat, ad cicatricem perducit, carnem creat. Ex cadmia, ad cicatricem inducendam, habet cadmiæ vstæ & vino præparatæ, chalcitidis vstæ, singulorum vnciam vnam, olei myrtei, ceræ, resinæ, colophoniæ, singulorum libram vnam, vini Italici quod satis est. Chalcitis & cadmia ex vino terantur, vt liquidi cerati consistentiam habeant: ceram verò ac resinam eliquans, in ollam testaceam immittito. Metallica cum vino imponantur, omnibúsque in mortario læuigatis vtitor. ad inueterata vtere hoc puro emollito. ad recentia, cum cerato rosaceo. Attalicum album, quod facit ad vlcera senum & eorum qui mollem cutim habẽt, & eorum qui vlceribus humidis infestantur, sanátque vlcera crurum, & egregiè valet ad abrasa genuum, & in quibus membrana ossa tegẽs, nuda est. Habet spumæ argenti pondo denariûm centum, cerussæ pondo denariûm centum, ceræ albæ pondo denariûm quinquaginta, terebinthinæ pondo denariûm vigintiquinque, thuris vncias tres, aluminis scissilis pondo scrup. sex, piperis pondo denariorum trium, olei veteris heminas duas, aquæ heminas duas. Metallica in sole coquito donec non amplius digitos inquinent: resinam & ceram diligenter in vnum componito, thus primùm indito, secundo loco alumen, vltimo piper. Aliqui pro pipere cyperum iniiciunt. Phœnicinum Galeni habet adipis suilli veteris, salísque expertis libras duas, spumæ argenti libras tres, olei antiquissimi libras tres, chalcitidis vncias quatuor: chalcitidem tritam ac contusam tenuissimo cribro cribratam in mortarium coniice, & diligenter tere donec subtilissima reddatur: deinde argenti spumam tenuissimo itidem cribro cribratam, & in tenuissimum pollinem redactam infunde, & in mortario diligenter vnà cõtunde, oleúmque in sole admisceto, vt liquidum medicamentum permaneat: postremo loco adeps caprinus pondo librarum duarum adiicitur, qui ipse quoque est diligenter contũdendus: ita omnia in cacabo coques, & rudicula ex palma agitabis. Cortex viridis externus ipsius virgæ palmeæ auferendus est, vt suum humorem impertiri medicamento queat. Vnus autem palmæ ramus tibi ad coctionem satis erit, vt crassiore eius parte pro spatha vtaris: ramulos autem qui crassæ particulæ adhærent, quíque vtrinque exoriuntur, resecabis, & corticem detrahes, & in minutas partes concisos, in medicamentum coniicies, vt eorum succum eidem impertiant. Spatha autem statim ab initio vti par est: tenues verò palmæ particulas iniicere oportet, quũ videbis medicamẽtum cerato similem habere consistentiam. nam si ab initio eas immittas, earum succus coquendo consumetur, quem nos propter eius adstringendi vim, manere copiose volumus. Quinetiam ipsius spathæ pars quæ à medicamento exsiccata fuerit, præcidenda est: id quod bis & ter erit faciendum, si eam arefactam videbis. Perspicuũ autem est, palmæ ramum, & recens, & eodem die præcisum esse debere, vt succi plenus sit. Medicamentum verò tum demum erit coctum quum non inquinabit. Hoc vtêris ad cruenta vulnera, quæque ad cicatricem difficiliter perducuntur, & ad sinus oleo dilutum. Conuenit o-

A mnibus partibus inflammatis, podagris, articulorum doloribus, nisi quo tempore dolores vehementes sunt. Aptum est bubonibus, tuberculis, ambustis, pernionibus, ossium fracturis, & omnibus denique fluidis affectionibus. In hoc medicamento dissoluendo hunc modum seruabis, vt medicamentum paululum olei mensuram excedat, ac præsertim æstiuo tempore: vt, si medicamenti sint vnciæ decem, olei nouem apponantur. Viride (quod lite appellatur) rosaceo dilutum, vlcus cauum & apertum sanat. Constat ex ceræ resinæque frictæ, B singulorum libra vna, æruginis libris duabus, olei heminis duabus. hoc delicatis adhibendum est. Dichrωmon, *id est duplicis coloris*, est in quo sunt æris vsti, aluminis scissilis, ammoniaci thymiamatis, singulorum vnciæ vnæ, ceræ, colophoniæ, adipis taurini aut suilli, singulorum vncia vna. sicca ex aceto læuigentur. Pentatheton habet ceræ, adipis taurini, resinæ frictæ, picis, calcis, pares portiones. Vsus tempore olei sicyonii quadrãtem, ceræ vncias tres, olei vnciam medicamenti quadrãti adiicito, ex vino & aceto contundito, atque vtitor.

C Ex hyoscyamo quod psittacion dicitur, habet resinæ frictæ, ceræ, adipis suilli, liquoris hyoscyami pares portiones. Myrteum habet spumæ argenti vnc. sex, ceræ vnciam vnam, olei myrtei vncias duas, vini quod satis est. Album ad ambusta, habet spumæ argenti, cerussæ, sulphuris viui, singulorum vncias sex, ceræ vnc. quatuor, olei myrtini quod satis est. Aliud. Spumæ argenti vncia, plumbi combusti vnciã, ceræ vnciæ duæ, olei myrtini vncia. Copton platysma habet æruginis vnciam, squamæ æris vnciã, terebinthinæ vncias duas, ceræ vncias quinque. Cera & resina in pila terantur, D & in vnum redigantur: deinde ærugo adiiciatur vt emplastrum fiat, quod in tantam latitudinem extendatur quanta satis sit ad vlcus comprehendendum: singulis autem diebus soluatur. Aphrum sanguinem supprimens facit ad insignes diuisiones, præsertim quæ in capite sunt, ad fistulas, sinus, fracturas. Item hepaticis & lienosis conuenit, absque inflammatione glutinat. Cartilaginibus etiam ac neruis, ossibúsque præcisis mirabiliter prodest. valet quoq; ad vlcera profunda, & sinus: nam insigniter glutinat. Iam verò in abscessibus quum E eiecta est sanies, imponitur. Est etiam ad supprimendum sanguinem præstantissimum, & præsertim in iis qui sanguinem reiectant. Duobus autem linteis est inspergendum, alterum pectori & costis imponendum, alterum dorso: nam præter omnium opinionem sanguinẽ sistit. Est præterea ad canum morsus accommodatum, & inflammationes omnino sedat, & ea quæ vulneribus adhibentur, vincit omnia. Hyberno tempore diebus septem soluitur, æstiuo quinque: si necessitas vrgeat, tribus. Habet autem ceræ, picis, bituminis, pityinæ liquidæ, singu- F lorum vnciam vnam, mannæ vncias sex, cerussæ vncias quatuor, atramenti sutorii tantundem, opopanacis vncias duas, rosacei libras duas (alii selibram) aceti heminas duas. Ceram, bitumen, oleum, acetũ in ollam coniicito, ac parum liquato, deinde picem ac resinam in minutissimas particulas diligenter concisas adiicito: vbi semicoctum fuerit, ollam tollito, & aliquandiu refrigerato, & atramentum sutorium percolatum læuigatúmq; ex duabus aceti heminis paulatim, ne efferuescat, inspergito. Hoc infuso, iterum leniter coquito agitãdo: quum G non amplius inquinat, ab igne amoueto: opopanacem in aceto quod reliquum fuerit, ita pridie maceratum vt dissoluatur, infundito: deinde cerussam mannámque vnà pariter probè tritas inspergito, & paululum tepefaciens quousque in vnum coëant, obserua ne opopanax & mãna comburantur, in mortarium funde, & refrigerari finito, ac rursus subactum reponito. Geranion Po- H letis facit ad neruos crassorum humorum plenos ac laxatos, & in quibus periculum resolutionis imminet, &

ad fluxiones quæ ad articulos feruntur,in quibus tumor etiam oritur,& ad partes quæ prolapſæ ſunt,& ad recenti cicatrice contractos articulos & incuruatos, quique ſi vi moueantur, ſtrepunt, vt ſinguli ſonum edant. Valet etiam quum in cubitis aut genibus,aut aliqua alia particula lentus humor aut flatus continetur.Sanat ganglia, & omnes concretiones,& ſteatomata,&atheromata. Accommodatum etiam eſt ad aneuryſmata,ad ſtrumas &panos.Omnia præterea indurata emollit,rumpit,exterget, attenuat & glutinat,ac relaxata corroborat. Eius compoſitio eſt hæc,Ramēti æreæ ſtatuæ ſordidæ & æruginoſæ, quale in iis quæ inunguntur reperitur, vnciæ vigintiquatuor,ceræ tantundem,ſandycis libra , ſandarachæ libra,terebinthinæ libra.Si ramentum durius ſit,tunc tantundem terebinthinæ imponito. Gruis pennas omnes hoc modo crematas addito. In ollam fictilem nouam pennas omnes pone, os & totam ollam argilla illine, eámque in fornacem conijce donec ignita argilla ſit: tunc extrahe atque aperi,pennæ aduſtæ & in vnum redactæ comperientur:eas ad ſtrigmenti formam terito, deinde ceram ac reſinam ſuper carbonibus liquato: tum ſandaracham & ſandycem contritum affundito, & donec probè mixta hæc fuerint,agitato : poſtea ramentum in mortarium coniectum diligenter cōterito, vt omnia affuſa cum cera miſceantur,& medicamentum ad emplaſtri formam redigatur. Quod ex dictamno conficitur, habet dictamni partes vigintiocto , chamæmeli partes duodecim , ſphagni partes quinque , pentaphylli partes quatuor,cyperi partes ſeptem,ariſtolochiæ partes trigitaquinq;,ireos partes ſeptē,polii partes duodecim, cētaurii pártes duodecim,gentianæ tantundē,libanotidos partes ſex,gagatis partes ſeptem,ſpumæ argenti partes centum quinquaginta,olei veteris partes octo &quadraginta,ceræ partes duodecim,reſinæ ſiccæ partes trigintaduas, colophoniæ partes quinquaginta,terebinthinæ partes quatuordecim,terræ ampelitidis partes vigintiquatuor,aut pityinæ ſiccæ partes duodecim,ammoniaci thymiamatis partes trigintaquinque , ſquamæ æris partes trigintaocto,æris combuſti partes duas de viginti , propoleos partes duodecim , diphrygis partes octo, amyli partes duodecim, ceruſſæ tantundem,aloës partes ſedecim , chalciteos partes decem , atramenti ſutorii partes vigintiquatuor , thuris albi partes duodecim, myrrhæ partes ſeptem.Oleum prius leni igni calefacere oportet,deinde argenti ſpumam in ſubtiliſſimum pollinem redactam iniicere, paulatim agitando donec colorem mutet,& aliquantulum conſiſtat, deinde picem terrámque ampelitidem addere.Quúmque denſari inceperit,cera iniicienda eſt,deinde reſina & colophonia, tum ammoniacum contritum: ad hæc ſquama æris atque æs, tum rubricam & diphryges:tum chalcitidem,atramentum ſutorium , & ceruſſam , deinde libanotida & myrrham , & aloën , deinde totam terebinthinam & thus: hæcque omnia(vt par eſt)mixta ab igne detrahes, & ita herbas læuigatas inijce ſpatha agitando,vltimo verò loco chamæmelum infundito.Vtere hoc medicamēto ad neruos vulneratos,ad vlcera vetuſta,ad venenatorum animalium ictus, & morſus, ad ſcorpionum morſus , ad condylomata & ganglia,ad ſtrumas & lenticulas,parotidas & phymata,& fiſtulas,& ad chironia,& maligna vlcera omnia,& ad oſſa.Itémque euellit ſpicula & tela,carnem & cicatricem inducit,inflammationes diſcutit:facit & ad omnia thoracis vitia,& ad præcordiorum affectiones & duritias,vel ſcirrhos,& ad aquam inter cutem, & ad articulos contractos , & ad oſſium fracturas , & ad vlcera curatu difficilia,& depaſcentia,& ad neruos præciſos,& ad contuſiones & putredines,& abſceſſus,& perniones, & carbones , & ad quæcunque emollienda ſunt: itémque fluxiones oculorum fronti admotum ſiſtit. Roſaceo autem dilutum ad aures purulentas,ad ea quæ in pudendis & ano ſunt valet. Prodeſt etiam in ſuffitu vuluis quas frigus oblæſit,& iis quæ difficiliter partum edunt: nam ita fœtum viuum educes, neque vlla ex parte lædes.itémque ſecundas quæ vocantur, ſi vſu veniat. Auxiliatur etiam morbis qui ex circuitu redeunt, ſi ante

A acceſſionem fronti adhibeatur.Iam verò ſi in domo ſuffitus ex eo fiat, & viperas & omnia quæ venenum iaculantur extrudet. Ex lini ſemine Poletis facit ad thoracis affectiones,emollit,ac digerit , ac neruoſarum partium inflammationes mitigat. Facit ad podagricas exacerbationes,& contractos articulos relaxat.Lini ſeminis pars vna,ceræ partes quatuor,colophoniæ tantundē, farinæ hordeaceæ partes duæ,reſinæ cupreſſi tātundem, thlaſpeos pars vna,chamæmeli,pilularum viridium cupreſſi clauſarum cuiuſque pars vna , olei veteris partes
B duæ.Ceram & colophoniā ad carbones liquato,oleumque mouendo adiicito. His diligenter miſtis , ollam ab igne auferto , cupreſſi pilulas tritas imponito , animum adhibendo ne medicamētum efferueſcat,& intumeſcat, & ollam egrediatur : deinde farinam , tum lini ſemen, poſtea thlaſpin,poſtremò chamæmelum adiungito , ad ignémque iterum ponito , commiſceto donec probè coeant.His in vnum redactis,reſinam cupreſſi ad ûnem inijce:quúmque hæc eliquata fuerit,medicamentum in mortarium aqua ſemiplenum verſa,deinde emolli , atq;
C vtitor. Ex verbenaca , vel ex ſacra herba,quod ad Poletem refertur,facit ad capitis dolorem veterem & recentem,ad hemicraniam, ſi fronti & temporibus applicetur. Valet etiam ad dentium dolores,& oculorum fluxiones , itémque ad vrinæ difficultatem pubi impoſitum. Eſt etiam accommodatum iis qui à ſcorpione icti ſunt , & denique neruoſarum partium inflammationibus.Habet autem ſacræ herbæ aut verbenacæ partes nouem,reſinæ colophoniæ partes vigintiquatuor,ceræ partes quatuor , olei partes duas. Emplaſtrum ele-
D phantinum,ſiue ex dorycnio,quod Poletes confecit:valet ad articulos cōtractos,ad callos fracturarum, (emollit enim,& ſoluit vitioſas agnationes) itémque ſtrumas amotu difficiles , atque ad ea quæ induruerunt , & quæ ægrè maturantur,quæque contumacia ſunt.nam diffundit,emollit,digerit,ac diſcutit vehementer.Quòd ſi eboris portionem medicamento illinas , itáque decem dies illitam dimiſeris,ita mollem effeceris vt perfodi queat: ſi verò plures dies ita continueris , molle videbis æquè ac lorum.Medicamentum fit ex his,Dorycnii recētis vi-
E ridis,aut in vmbra areſacti partes decem,radicis mandragoræ vel viridis vel ſiccæ,partes duæ,radicis panacis partes ſex,reſinæ colophoniæ partes viginti,reſinæ liquidæ pineæ partes quatuor,opopanacis partes duæ, terebinthinæ partes duodecim , bdellii partes viginti , ceræ partes duodecim,aceti albi hemina,aut plus eo,ſi medicamentum capax ſit.Dorycnium ſi viride ſit, totum cum radicibus euulſum in mortarium coniiciendum eſt,& vehementer contundendum,aceto paulatim inſtillato. Idem faciendum eſt quum mandragoræ radix imponitur.Pa-
F nacis autem radicem in fruſta ſecans, & conterens per ſe, iniicies deinde bdellium,quod quum in mortario prius confregeris, acetum inſtillando , admotis viribus contunde,vſquedum emplaſtri formam acquirat:deinde apparatas herbas miſce,poſtremóque opopanacem ex aceto læuigatum infunde:medicamento confecto vtitor.

Emplaſtrum ex anthemide.Anthemida verno tempore florentem & coloratam legere oportet , ex eáque ſuccum exprimere,&in ſole exſiccare:deinde ſumere reſinæ colophoniæ partes duas & quadraginta, pineæ partes o-
G cto , ceræ tantundem, olei partes quatuor : tum ſuccum herbæ diſſolutum paulatim compones,ab igni auferes, in mortarium coniicies , diligenter permiſcebis,vt in vnum conducantur. Vtere ad vulnera cruenta, carnis fracturas,vlcera maligna,vetuſta,quæque labra pertumida habent,grauéque olent,& difficiliter ad cicatricem perducuntur : ad beſtiarum virus eiaculantium morſus , ad vnguium pterygia , ad neruos craſſo humore imbutos, iique ſiue in articulis ſint diuturni & dolorem excitantes,ſiue etiam ex inflammatione ægrè moueantur,& do-
H lore afficiant:ad fiſtulas,ad ſtrumas , ad oſſium denudationes,ad ganglia, ad dothienas, ad ſteatomata , ad nomas,ad ſinus,ad coli inteſtini flatus,ad partes in quibus frigus dolorem excitauit,ad ambuſta, ad præcordia, viſcera,& ſtomachum,ad vitia thoracis,& item alia,ad abſ

ceffus.Importunum & copiofum fanguinis è naribus fluxum fiftit:in quo cafu ftomacho applicandum medicamentum eft:præftat tamen fronti etiam adhibere. Fluxiones quæ ad oculos feruntur,eius fplenium fronti appofitum cohibet:rofaceo verò dilutum imponitur vlceribus quæ in genitalibus depafcendo ferpunt. Hal myron v. rò dicitur in quo lapis eft quidam denfus,grauis,lenis,totus falfus,vnius tantùm coloris, quem ✱ Indicum vocant.Hic aduftus,& ignitus, ac refrigeratus,albus apparet. Hunc diligenter teras,& per cribrum traiicias, & oui album admifceas, vlceraque puerorum quæ aperta non funt,vnges:quinetiam vlcera ferpentia fiftes, atque exficcabis,&ex eo optimum medicamentum parabis,Refinæ colophoniæ partes vigintiquatuor, liquidæ partes fex, ceræ partes quinque,olei partes tres, lapidis partes fex. Hoc medicamentum habet vim purgandi, exiccandi,per halitum digerendi,attenuandi,diffundendi,glutinandi,cicatricem inducendi. Valet ad eos qui dolore conficiuntur, & quibus ventriculus propter eius imbecillitatem,grauitatem affert. Facit etiam ad nuper perforata,& ad vetera vlcera, & ad ftrumas, & denique ex rofaceo ad aures purulentas. Ex falicibus,quod Magnus inuenit, fine mordicatione exiccans ad omnes deftillationes facit:Salicis folia virentia terito, vini veteris quantum ad infufionem fatis fit,addito,&ad lentum ignem diu coquito: deinde in pilam iterum reiicito, & fimul contundito diligenter,& linteo denfo hæc ita cótrita excipito,& comprimito,vt fuccus exprimatur:poftea fumito colophoniæ vncias vigintiquatuor, olei vncias duas, fucci expreffi libram, colophoniámque prius cum oleo percolatam placido igni decoques, quoufque in aquam coniecta, & manibus fubacta, non inquinet: tum verò ceræ vncias vigintiquatuor admifceto, eáque liquefacta, olláque ab igni amota, falicis fuccus paulatim admodum iniiciatur, deinde igni admoueatur, & placidè coquatur,vt ne comburatur. Quum medicamen tum ita in vafe commiftum fuerit,mortarium eodé fucco perfunde,& in ipfum coniice medicamentũ, idq; manibus fubigito,& emollito,atque vtitor. E buccinis quod valet ad digerendum per halitum,non mordendo, habet fpumæ argenti drachmas x v I. cineris buccinarum vnc. x v I I. ceruffæ vnc. x x.olei antiqui heminam,terebinthinæ drach.x I I I.thuris drach.x x. aquæ cyathos I I I I. Ad alopeciam,euphorbii & thapfiæ vtriufque partes duas, fulphuris viui partes quatuor,ellebori albi aut nigri partem vnam:his ceræ partes quindecim admifceto, & oleo laurino antiquo eliquato.Erit hoc medicamentum præftantiffimum ad inueteratas & curatu difficiles alopecias. Si thapfia tibi nó fuppetat,tantundem ponito aut feminis nafturtii aut erucæ:fique laurinum non adfit,liquidam picem adiicito.

Adamantii ad alopecias. Alliorum cinere ex melle vngito. Ex falicibus præclarum, & ad multos vfus accommodatum medicamentum, non fecus quàm quæ fuprà funt allata, Crito fic recenfuit. Medicamentum ex falicibus facit ad vlcera cruenta, articulos folutos,& ad fiftulas impofitum,ad flaccidas carnes,præfertim quæ in extremis funt partibus, & ad eryfipelata, aliáfque plerafque affectiones fine vftionibus. Habet autem mifyos,chalcitidis,æruginis,ceruffæ,gallarum non tritarum,aluminis fciffi & rotundi, melanteriæ, fingulorum vncias fex,ceræ,refinæ pityinæ, picis, bituminis, foliorum falicis,fingulorum vncias duas,olei heminam vnam & vncias quatuor,atramenti futorii vncias fex,malicorii vncias tres,aceti fextarios fex. Folia falicis triduũ aceto madefacta coque quoufq; acetũ in fextarios duos redigatur:deinde æruginí,ceruffæ,meláteriæ,atque aliis prius tritis folia,quæ ipfa quoq; diligéter læuigata fint, deinde ficca,læuigata addito,& in vnũ redigito: poftea liquefacta fuperfundito,& cóponito,atq; vtitor. Ad cácros vlceratos medicamentum mitiffimum ex his fiet, Argéti fpumæ,ceræ,adipis fuilli,fingulorum libram cape,vitellos ouorum toftorum decem, olei cyathos octo. Argenti fpumam ex aqua quæ fatis fit,contere, fimul etiam aliquid olei affundes, ouorúmque vitellos fimul

A tere,adipémque expurgatum cum cera eliquato, & contritæ argenti fpumæ adiicito,ac reliquum oleum indito. Huius medicamenti vfus eft, vt fi cum linamento adhibeatur,cum rofaceo,aut lentifcino,aut irino,vt conuenire videbitur,imponendum fit. Si verò vlcus doloris expers fit,myrrhæ,ireos,ariftolochiæ, fingularũ drachmæ tres commifceantur, atque ita etiam non vlceratis conueniet. Adamantii medicamentum ad vlcera phagedænica, Althæa viridi vel ficca feuo hircino excepta vtere. Si verò mirum in modum humida fint vlcera, li- B namenta ficca prius impone,& feuum cum althæa adhibe. Ad hoc etiam vtere iis quæ tricefimoquinto capite defcribuntur. Ad cancros in quibus multa ac depafcens erofio fit,hoc auxilium mirabiliter facit, quod habet vini boni potentis fextarios viginti, rhois excoriariæ lib.vnam,rotularum cupreffi tantundem, gallarũ immaturarum non cótufarum vncias fex,caffiæ optimæ tantundem. Contufa macerantur quatriduum, & coquuntur ad tertias aut quartas,rudicula cupreffi agitando. Hifque valde expreffis & abiectis, reliqua ad mellis C fpiffitudinem coquuntur,& in vas vitreum effunduntur. Vfus eius medicamenti eft,vt eo puro vtaris ad depafcétes cancros: quod fi fpiffius fit, vino poteris liquidum reddere, id quod maximè vfu venit in pudendi muliebris finu.Dolores etiam fedat lacte dilutum, quod aliàs quoque nomas mirabiliter fanat. Ad inteftina prolapfa facit hoc quod habet cupreffi, pilularum paruarum & tenerarum,malicorii,fingulorũ vncias tres, vini nigri quod fatis eft. Coque vinum affundendo, donec omnino diffoluantur:deinde in mortarium coniice, & D fubige diligenter,& adipe fuillo veteri excipe, vt emplaftri fpiffitudinem habeat: tum fuper linteo extende, ac prius inteftinum reducito. Foris autem pharmaco mollem fpongiam applica. folues autem medicamentum tertio aut quarto quoque die. Adamantini ad herniam,quum inteftinum in fcrotum defcendit, habet gallarum, halicacabi, radicis vrticæ portiones pares: vino adftringente prius coque,deinde læuiga donec fiat cerati craffities:peritonæo applica.folue feptimo die à curatione:prius tamen delapfum inteftinum ad priftinum lo- E cum retrahito. Aliud ad idem. Vuæ paffæ acinis eiectis libram, cumini ad ftrigmentum redacti vncias fex,nitri vncias tres.læuigatis vtitor. Si verò propter adftrictionis moleftiam opus fit cerato Sicyonio, locum maftiche trita perfpergendo vtêris. Adamantini medicamentum ad ramicem inguinis, habet gallarum vnciam,lapidis pyritis vncias tres,pyrethri vncias duas, nitri vnciam,terebinthinæ vnciam, filphii tantundem, fandarachæ drachmas duas,ceræ vncias tres, axungiæ veteris vncias duas, aluminis liquidi vnciam. Sicca vino F quod mare expertum non fit, & fapa læuigato,& liquata adiicito. Ad ramicem inguinis,& aquofum. Bdellii faliua ieiunus macerato, donec habeat emplaftri cófiftentiam,atque vtere. Aliud.Folia,ramulos, & pilulas cupreffi recentes ac teneras læuigabis, & ad emplaftri fimilitudinem alligato. Quidam quum ex vino prius coxerint, idem faciunt, hoc enim corporibus nimio humore languentibus magnopere confert:exficcat enim, & corroborat. Ad aquofos ramices, Carnium paffularum, ameos, terebinthinæ, fingulorum G drach. v I I I. nitri rubei drach. x. mellis optimi vnc. II. arida per fe minutiffimè contundito,& cribrato, paffuláfque diligenter fubactas mifceto,& fimul conficito:tũ mel cum terebinthina parcè decoctum infundito, & ad emplaftri formam redigito:ficca demum læuigata melli adiicito,emollitóque,& vtere.Porro coxendicem vitta deuincies:æger verò quiefcat,& abftineat à balneo. Alternis diebus vinculum folues,& loco fpongia foto nouum medicamentum adhibebis. Adamantini ad meliceridas,& quæ fimilia funt,Ceræ vnciæ I I.terebin- H thinæ vnc. I I. fquamæ æris vnciæ I I. fulphuris ignem non experti vncia, radicis ficcæ cannabis agreftis denariũm pondo x x x v. olei veteris vncia.radices ex oleo coque. Corax ad nomas valens, habet thuris vnc. duas, æruginis vnc. I I I I. terebinthinæ vncias v I I I.

A atramenti sutorii vncias x v i. ceræ vnc. v i i i. gallarum vnc. i i. seui taurini vnciam, mellis vnc. i i. aceti quantum satis est. Ad ramicem gutturis, ex sale. facit etiam ad eos in quibus per halitum digerere oportet. Habet autem salis communis tosti drach. i. cineris porrorũ drach. cerussæ vnciam, olei tantundem. coquito donec manus non inficiat. Ad sedis inflammationes facit hoc quod habet oui vitellum tostum, opii obolum, croci tantundem, mellis quod satis est. Emplastrum ad tentiginem ciendam, habet eupatorii vncias octo, seminis erucæ, pyrethri, vtriusque vncias quatuor, canchryos B vncias tres, pudendi cerui ni vncias duas, caudæ scinci vncias duas, euphorbii vnciam vnam, terebinthinæ tantundem, ceræ vncias quatuor, oua passerum troglodytarum numero tria: stelliones oleo laurino aut irino adhuc viui madefcant, & ex aceto in vase ex fimo & cocto, diebus quadraginta seruentur. Ad fracturas ossium. Picis brutiæ libram vnam, spumæ argenti libram vnam, vncias quatuor, thuris vncias octo, terebinthinæ vncias octo, seui taurini librã vnã, vncias quatuor: galbani vnciã vnã, opopanacis tantundem, ceræ vncias quatuor, olei veteris libram vnam, aceti vncias quinque componi- C to. Ad teneros, & qui ex vlceribus nimis grauiter conflictantur, adhibe ceræ vnc. i. cerussæ vnc. 2. thuris vnciam, salis ammoniaci vnc. 4. squamæ Cypriæ vnc. 2. aluminis scissilis, æruginis, malicorii, calcis viuæ, singulorum vnciam. Alii pro ærugine habent sulphuris duplum, & squamæ dimidium. Ad phagedænas ex quarto extremo de compositione medicamentorum per genera, habet cerussæ vnc. 8. sulphuris ignem non experti vnc. 2. squamæ, thuris, æruginis, singulorum vn- D ciam, malicorii vncias duas, salis ammoniaci vnciam, aluminis vnc. 2 calcis viuæ vnciam, ceræ libram, rosacei vnciam: ceram & rosaceum eliquans refrigera, cætera læuigato. Quum vti velis, linteum latum quantum vlcus est, capito, medicamentũ mque imponito, & superdabis spongiam ex aqua frigida, & medicamentum tertio aut quarto die commutabis. Adamantini ad phagedænas, & antiqua vlcera, quæque difficiliter ad cicatricem perducuntur. Bulborum scillæ vnius quod maximè tenerum est, in olei sextarium conijce, & coque donec E ad tertiam partem redigatur: oleo vtere, vlcus penna inũgens, nec linamentum indens. Idem purgat carnem, cicatricémque inducit. Qui verò maiore auxilio indigeat, quum hoc medicamento vnctus fuerit, apponat pastinacæ folia trita ex melle. Erit autem præstantior ad hanc rem pastinaca erratica: si ea non suppetat, satiua capiatur. Aliud ad omnia vlcera maligna & phagedænica, quod habet, succi Cyrenaici, vngulæ asini combustæ, cancrorum fluuiatilium combustorum, singulorum vnciam, plumbi vsti, lentisci, cadmiæ, thuris, singulorum vnciam mediam. Vngulam autem ex lacte asinino læui- F gabis, cancros ex aqua: plumbum verò & cadmiam oxyrrhodino separatim. His læuigatis adde succũ & thus cũ modico oleo myrtino, omniáque simul commisce, & conficito ad modum agglutinamenti, & linteo inspersum impone, & vbi exiccatum erit, sæpe mutabis, quum solùm à sanie inquinetur. Ad vlcera maligna difficiliter ad cicatricem peruenientia, putrescentia & flaccida, Lemnium sigillum huiusmodi vlcera valde adiuuat præparatum ad luti consistentiam: si verò vlcus sordidum, & valde flaccidum fuerit, & in conspectu sit, sigillũ aceto acerrimo asperges: si minus, vino, aut aqua, G aut posca, aut oxymelite, aut mulsa. Ad vlcera carcinode & maligna, & ad inflammationes pudendi, testium, ani, mammarum, itémque ad rhagadas, rugas, & ardores sedis & testium. In mortario plumbeo & pistillo plumbeo tere ad strigmenti crassitudinem cum rosaceo, aut omphacino oleo, sempervitiuæ succum, aut vmbilici veneris, aut lactucæ, aut psylli, aut vuæ acerbæ, & inũge. Centauriũ minus recens illitum cicatricem inducit vlceribus, quæ ad eam ægrè perueniunt, & quæ maligna H sunt sanat. Ad vlcera perhumida, Cupressi folia & rami, & fructus noui & teneri, ad emplastri modum apposita, vel per se, vel vino madida, vlcerũ flaccidorũ & putrescentium cicatrices sine dolore & tutò depascun-

tur. Vtere etiam remedio quod suprà vicesimoquinto & sexto loco descripsimus. Ad idem, Cyperi radices maximè accommodatæ sunt ad vlcera, quæ propter nimium humorem ad cicatricem ægrè perueniunt. cucurbitæ siccæ combustæ cinis vlceribus non inflammatis, at humidis & putrescentibus conuenit: præsertim verò iis quæ in præputio pudendi sunt. Radicis anethi cinis idem facit. Ad vlcera maligna fluentia & putrescentia, plantaginem viridem adhibe, aut siccam contusam appone. Isatis satiua efficax est contra huiusmodi vlcera putrescentia & depascentia: si verò vehementior isatis videatur quàm ferre queat habitus ægrotantis, eiusdem foliis aut panem aut hordeaceam aut triticeam farinam & polentam adiicimus. Ad vlcera chironia, Squamæ æris denarios x. aluminis scissilis denarios i i. ceræ quantum satis est: ceram calefac & emolli, sicca subtilissimè trita commisce, in linteum conijce, loco admoue: vel alumen scissile combustum & tritum inspergito. Ad eadem. Hyssopi vnciæ i i i i. vuarum passarum drach. i i i i, nitri vnc. i. læuigato & apponito, vlcus melle prius inũgito. Ad putrida & depascentia, Chalcitis, auripigmentum, calx vel per se vel simul admota, faciunt: aut marrubium coctum ex vino adhibe, aut eruum tritum ex melle imponito, aut oliuæ foliis teneris coctis in vino, & contritis similiter vtitor, aqua autem marina calida perfundito. Ad vermes qui in vlceribus putrescentibus nascuntur valet calaminthæ succus, aut ipsa calamintha viridis læuigata, & adhibita. Ad inueteratas, fistulosas, & in quibus caro difficulter crescit, vlcerum cauitates, quæ ex distillationibus fiunt: Ostreorum ossa combure, læuiga, inspergе: item peucedani radix sicca contrita ad strigmenti formam. hæc enim expurgat carnem, & cicatricem inducit. Ad vlcera flaccida, Lanæ combustæ tritæ admotæ. Marcescentes porrò carnes in vlceribus statim absumit platani cortex vstus & tritus inspersus. Quæ verò propter humoris copiam flaccida & sordida sunt, ea etiã curat. Ad vlcera quæ ægrè ad cicatricem perueniunt. Aloë sanat vlcera quæ difficiliter ad cicatricem perducuntur, præsertim verò in sede & pudendo, & eorũ etiam inflammationem præcipuè sedat aqua diluta.

Ad vlcera vetusta facit cera in sole emollita, cui squamæ æris ad strigmẽtum redactæ quamplurimum potes, aut chrysocollam addas: linteo autem imponendum me dicamentum est, & non sæpe auferendum. Ad maculas & cicatrices exterendas. Gallas immaturas, melanteriam, itémque malicorium, contusa, vt succum emittant, impone: & ampeloprasorum succum viridem adhibe, do nec teneri cerati crassitudinem habeat. Facies, aut alia corporis pars nitro perfricanda & abstergenda est. Maculæ etiam exteruntur betæ decocto, aut nitro tosto, aut smegmate quod ex eruo conficitur: si verò nigror ex hoc apparet, florémque æris quispiam admisceat, aut per se inspergat, satis erit. Tolles porro maculas & cicatrices, cutim nitro confricando ad hunc modum: Maculas illine resina per dies quinque, sexto die soluas, acubus maculas densis punctis punge, vt locum æquè vellices, sanguinémque fluentem abstergе: quũmq; horæ dimidium ita permiseris, spongia locum munda, ac medicamẽtum in quamcunque maculam inde, tertio die iterum solues, & de ligaturis expedies. Sed propter medicamenti vsum nigror quidam qui non diuturnus erit, exorietur: ac viginti dierum spatio neque vlcus, neque cicatrix vlla, neque nigror apparebit. Medicamenti autem compositio fit ad hunc modum, Ceræ, nitri, aphronitri, calcis viuæ, lixiuii, thuris pares portiones contere, & melle excipe, quod fit duplum vnius prædictorum, quódque cum cera fit liquatum. Ad vngues scabiosos, Visci quercini vncias duas, farinæ fœnigræci, succi thapsiæ, vtriusque vnc. duas, cantharidum vnciam vnam, sandarachæ vnc. duas, aceti quod satis fit. Διὰ ἁλῶν (hoc est ex sale) facit ad abscessus, strumas, & ea omnia ad quæ ferro opus est. Salis ammoniaci, plumbaginis, olei, lixiuii sarmentorum stillatitii, singulorum vncia, stercoris columbini vnciæ tres: salẽ in mortarium conijce, itémque lixiuium, & tandiu læuiga quandiu sal dissoluatur:

deinde plumbaginem,oleum,& ftercus adiice,& omnia probè fimul contere donec fordium fiat fpiffitudo,& in ollam coniice, ac lento igni coque, vt non inquinet, & erue,atque vtitor. Ad cancrum vlceratum. Spumæ argenti,ceræ,adipis fuilli, fingulorum vnciam, vitellos ouorum toftorum decem,olei cyathos octo fume. Argenti fpumam ex aqua quæ fatis fit, tere; aliquid olei affundens,tum vitellos fimul contunde, adipem exemptis fibris cum cera eliquato: fpumæ autẽ argenti læuigatæ reliquum olei addito. Vfus eius eft fi apponas,vt ex rofaceo cum linamento laneo imponas,aut cum peffo laneo, vt conuenire videatur. Si verò vlcus doloris expers fit,addito myrrhæ,ireos,ariftolochiæ,fingulorũ drach. 3.quod etiam non vlcerato cancro conueniet. In quibus verò multa ac depafcens erofio eft,admirabile eft, quantum adiumenti afferat hoc quod habet vini quod Adrianum dicitur,fextarios viginti,rhois coriarii, pilularum cupreffi,fingulorum lib.1.gallarum acerbarum non contufarum vnc.6.caffiæ optimæ tantundem:pilulæ confractæ madefcant quatriduum, & coquantur ad tertias aut quartas,rudicula ex cupreffo verfando: deinde expreffæ auferũtur:fuccus coquitur vfqueadeo dum fiat tam craffum quàm mel,& in vitreo vafe feruatur.Hoc ad depafcẽtia vlcera puro vtimur:quòd fi craffius fit, vino erit humectandum,& præfertim in muliebris pudendi finu. Iã verò lacte dilutum dolores mitigat,cæteròfque depafcẽtes morbos mirabiliter fanat. Cerata & perfufiones,ad porotidas,phymata omnia,& dothienas,Olei,ceræ,faponis,ftactæ,nitri,fingulorum libra:ceram cum oleo liquabis:fapo verò cum ftacte in mortario læuigetur, deinde nitrum in mortarium coniiciatur:quæq; in mortario fint,in cacubum coniicito,& idem adiungito.

Ad bubonocœlem. Taurocollæ,malicorii, vtriufque libra,thuris,fucci hypociftidos,vtriufque vncia: excipe paffo. Ceratum διὰ τεσσάρων (*ex quatuor rebus*) habet,ceræ,adipis taurini,frictæ,axungiæ pares portiones.

Azanites ceratum habet,ceræ,pineæ,adipis fuilli,fingulorum libram:picis,œfypi,medullæ ceruinæ, fingulorum vncias tres. Hypochondriaca anethine.Olei vnc. I I. marinæ lib. vna, anethi vnc. V I. fcillæ vnc. I. adipis recentis tantundem,ceræ libra. In ardentibus verò febribus&fracturis,aqua fluuiatilis pro falfa,& etiam anchufa ponitur. Ad eryfipelata quod illinitur. Ceruffæ vnciæ duæ,fulphuris viui drach.duæ,opii drac. quatuor,aceti quantum fufficit. Perfufio capitis. Vnguenti irini vnc. V I I I. opobalfami vnc. I I. ftactes vnc. I I. cedriæ Laconicæ vnc. I I. Alia ad percuffiones & plagas, vt inflammatio non fubfequatur. Olei partes I I I I. aceti pars vna,anethi ligna alliga,vt verfes dum coquitur in calido cinere, quoad acetum coctum fit: deinde ceram adde, vt ad ftrigmenti craffitudinem redigatur. Ad cardiacos.Ceram cum œnanthino eliquato,rhu fyriacum addito,ac totum perungito.

Ad podagricos. Oleum vetuftiffimum coque vfque dum emplaftri confiftentiam acquirat, & afpergens nitrum fubtiliffimè tritum,& commifcens,ac fuper linteo extendens vtere. Ceratium quod Manus appellatur.Ceræ vnc. V. adipis taurini vnc. I I I I. butyri vnciæ I I I. œfypi vnc. I I. terebinthinæ vnc. I. colliquato.

Perfufio capitis qua vtimur,Irini vnciæ V. nardi vnc. I I I I. opobalfami vnc. I I. laurini vnc. I I. Ad vlcera ferpentia & eryfipelas,Menthæ, fulphuris, ceruffæ, acaciæ pares portiones,paffo excipe:fi vfus poftularit, aceto:idque fæpe ego paraui. Ad faniem.Spumæ argenti vnc. X X. calcis viuæ vnc. X X. aceti hemina,ea ex aceto diligenter læuigabis,oleique lib.addes,excipies atque vtêris. Vnctio ad neruorum affectus: olei fœnigræci vnciæ I I. ceræ vnc. I I I I. terebinthinæ vnc. I I I. fpumæ argenti vnc. I I I. adipis fuilli vnc. I. frictæ vnc. V I. Amythaonis,ad hypochondriorum affectiones,omnem duritiam foluit.Facit etiam ad articulos qui ægrè mouentur.Guttæ ammoniaci vnc. X X X V I. ceræ tantundem,terebinthinæ,bdellii,galbanæ,fingulorum vnc. V I I I. thuris,myrrhæ, olei cyprini, fingulorum vnciæ I I I I. myrrha, thus, & bdellium in vino ma-

A defcunt:ammoniacum aceto diffoluitur:omnia verò piftillo,cyprino oleo perfufo,vfque ad perfectam diffolutionem contunduntur. Quod ex feminibus fit ad omnia interna valens medicamentum,habet,ammoniaci vnc. V I I. fœnigræci,panacis, iridis,nitri, adipis taurini,fingulorum vnciæ X X V. mellis vnc. X X. aceti heminam vnam,cyprini olei parum. Quod ex ptifana conficitur,habet,fœnigræci, feminis lini, ptifanæ, fingulorum vnc. I. meliloti, radicis althææ, fingul. vnc. I I. Hæc coquito quoufque fuccum reddiderint, cu-
B ius tranfcolati fumito lib. I I. olei antiqui lib. I I I.& fimul decoque donec oleum tantùm remanferit: deinde oleo adde taurini adipis vncias V I.frictæ vncias V I.ceræ lib. I. galbani vnc. I. confice ad ignem ex lignis.

Ceræ vnc. V I.adipis taurini noui vnc. I I I.rofacei vnc. X I I. fucci feminis lini quantum capi à cerato poffit: quæ eliquari poffunt,liquentur,mifceantur,ac manu verfentur,& fuccus paulatim adhibeatur, quem fuccum ità conficies, Lini femen diligenter laua, & ad lini feminis fextarium tres aquæ fextarios cape,bis coque, & ita vte-
C re. Facit ad eos qui febri ardenti iactantur: itémque ad eos qui fiti enecti funt,& ad iecoris lieníſque inflammationes. Malagma ex fœnogræco, Ceræ vnciæ I I. terebinthinæ vnciæ V I. œfypi vnc. I I I I. farinæ fœnigræci vnc. I I I I. aliquando etiam frictæ refinæ vnc. additur. Epithema ftomacho multiplicis vfus,Ceræ drachma, nardi drachma, aloës, maftiches, abfinthii, fingulorum vnciæ quatuor, cafiæ,ftyracis,iunci, fingulorum vnciæ tres. Malagma tonforis,quod facit ad fpleneticos,hepaticos, & ifchidiacos, habet picis
D ficcæ vncias quatuor,ceræ,pineæ,ammoniaci,baccarum lauri,adipis taurini,fingulorum vncias duas, nitri rubri vnc. I. farinæ fœnigræci fextarios I I I. chamæleontis nigri radicis fubtiliffimè tritæ fextarium. Ex micis ad omnem duritiem, Succi fœnigræci, feminis lini, althææ,fingulorum drachma vna,fpumæ argẽti drachma vna,micarum panis drachmæ tres, frictæ vncia vna drachma duæ,olei libra vna, iridis, æruginis, ariftolochiæ rotundæ,fingulorum vnciæ duæ,meliloti, mannæ, floris falis,fingulorum vnciæ tres. Διὰ φοινίκων (*id eft, ex palmulis*) habet fœnigræci,feminis lini, vtriufque lib.
E I.meliloti vnc. tres,palmularum lib. I I. vini odorati fextarios I I. aquæ lib. I. panis puri lib. I I. fpumæ argenti lib. I I. ceruffæ lib. I I. olei lib. V. ceræ lib. I. colophoniæ lib. I I. terebinthinæ lib. I. coque donec non inquinet. Epithema ad ftomachicos,hepaticos,& ad hypocondrium inflammationes,& ad omnes neruorum affectus.Ceræ drach. C. ammoniaci drach. C. melilotorum drach. X I I. croci drach. X I. myrrhæ drach. X I I. olei cyprini lib. I. Aliud quod βασιλικὸν dicitur, valens
F ad prædictas affectiones, & ad omnem neruorum affectionem per confenfum.Ceræ minas tres,ammoniaci minas duas, refinæ frictæ minam vnam, fertulæ campanæ minæ dimidium,propoleos,myrrhæ,ftyracis,nardi Celtici,cyperi Indicæ,iridis Illyricæ, cardamomi, panacis, fingulorum drach. X X. cafiæ,maftiches,opobalfami,amomi,fingulorum drac. X V I. vini Italici odorati quãtum fatis eft,nardini Afiani aromatici lib. I. Sicca vino macerentur,& medicamentum pro more apparetur.

Cyphoides ad hepaticos & omnia thoracis vitia.Vuæ
G paffæ carnis drach. X X V. croci drach. I. allii obolos tres, cafiæ obolos tres,nardi tantundem, iunci drach. I. myrrhæ drach. I I I I.terebinthinæ drach. I I I I.alii drach. X V I. ramentorum afpalathi obolos X I I. mellis drach. X V I. vini quod fatis eft.Hoc medicamentum poteft etiam per fuffitum adhiberi. Ex œnanthe epithema valde efficax ad cibi faftidium,ftomachi æftum & diffolutionem. Œnanthes ficcæ,gallarum, acaciæ, rofarum ficcarum,omphacii,aluminis rotundi,aloës,fingulorum vncia I. olei myrtini, ceræ,picis, fingulorum vncia I. rhois
H fyriaci vnciæ quatuor.arida vino Aminæo afpergantur.

Ex Galeni commentariis ceratũ ad oris ftomachi inflãmationem,habet,ceræ Ponticæ aut Tyrrhenicæ,aut cuiufuis alterius lotæ,hyeme drach. I X. æftate verò drach. V I I. nardini vnguenti vncia I. Liquefiat cera in dupli-

ci vafe,deinde erafum ceratum mifce aloes & mafitiches diligenter tritarum drachmæ vni:fi maiore adftrictione opus fit,vt tanta fit imbecillitas vt continere cibum nõ queat,omphacii drachma addatur. Omphacium autem primùm mifceatur,deinde alia. Quandoque etiam abfin thii fuccum admifcebis, & quandoque vtrunque:vt etiã hypociftidis,aut œnanthes,aut rhois fuccum. Sed & nardini cerati copia femper augenda eft ad proportionem numeri aliorum medicamentorum. Malagma ad lienem valde efficax. Farinæ myrobalani vnc.tres,nitri vnc.quatuor,ceræ vnc.fex,terebinthinæ vnc. V I I I. aceti quantum fufficit:idque fplenem eliquat. Malagma ex baccis lauri ad fplenicos,hydropicos,diffoluit omnem duritiem, & omnes abfceffus qui in profundo funt,abforbet. Ceræ,refinæ pinus,picis aridæ,nitri rubri, baccarum lauri,ammoniaci thymiamatis, adipis vituli-ni fubacti, fingulorum libra vna:quæ liquanda funt, liquantur, ficcáque eis adiiciuntur, & fimul contundantur. Malagma Apollophanis habet, ceræ, ammoniaci thymiamatis, bdellii,iridis Illyricæ, fingulorum drach.octo, refinæ terebinthinæ,mannæ,thuris, fingulorum drachmam vnam ex irino contunduntur. Ad ifchiadicos: Seminis rutæ fylueftris, filphii, baccarum lauri,fpumæ nitri,abrotani,colocynthidis medullæ,nafturtii, ammeos, fingulorum drach. I I I I. rutæ viridis minæ octauam partem,ceræ tantundem,picis tantundẽ, terebinthinæ tantundem,galbani drach.fex, opopanacis drach. I I I I. Hoc medicamentum magnam calefaciendi vim habet,& humores qui in profundis corporis par tibus nobis moleftiam afferunt,poteft elicere. Ex Philomeni Mnafæi commentariis Clidion. Gallæ imma turæ,hypociftidos,aluminis rotundi, acaciæ, rhu obfoniorum,malicorii ficci,apii feminis,fingulorum vncia, vifci quercini lib.quatuor, ammoniaci drach. quatuor, picis ficcæ drachmæ duæ, ceræ drach.quatuor, olei lentifcini aut myrtini vnc.quatuor. Gallæ coquendæ funt in vini cyathis nouem vfque ad tertias:deinde frangere, & cum aliis ex vino conterere oportet. Ammoniacum aceto læuigandum eft ad mellis fpiffitudinem : vifcum ex modico oleo eft molliendum:deinde pix vnà cum cera eliquentur,& cum reliquo oleo cæteris omnibus affundantur,& læuigentur,ac poftremò in pila tundantur,donec in vnum omnia conueniant. Ex Galeni com mentariis epithema infrigidans:Expreffo humore alicu ius infrigidantis,qualis eft lactuca,aut folanum,aut oxa lis,cum portulaca mifcemus : deinde contundentes exprimimus,vaféque in aqua gelida aut niue conftituto,fa rinæ tenuis modicum addimus,& fubigentes iniicimus. Hoc verò fæpius iterandum eft, donec ægrotus refrigerationem fentiat.

De cataplafmatibus.

Cataplafma ex fermento,quod cõpacta diffundere & eliquare maximè poteft:nam & dothienas & fuppuratio nes tardius ad mutationes peruenientes iuuat , furculos educit,fcirrhis auxiliatur,plantarum pedum contufioni bus fubuenit:multis modis conficitur. Nam vel fermen tum cum oleo emollitur , quod fatis eft ad dothienas & tardiores fuppurationes diffoluendas:aut tenuis pars nitri tofti cum eo mifcetur , vbi acriore epithemate opus eft, vt in vehementioribus fcirrhis : vel quandoque fermentum diffundimus,& rurfus componimus, & coquimus,parum olei aut irini vnguenti admifcentes. Eft etiam alia præparatio. Fermentum aceto diffoluitur , vt fucci craffitudo fit , id quod ad fcirrhos hepatis & fplenis eft accommodatum:vel abfinthii comam , aut iridẽ, aut abrotonum,aut thymũ , aut pulegium admifcemus: nam hæc omnia cum fermento fatis funt ad tumores durtos iecoris & lienis difcutiendos.

De cataplafmate quod ex pane fit.

Cataplafma ex pane efficaciffimũ eft:nam omnibus ferme inflammationibus conuenit. Modi autem eius cõ ficiendi funt admodum multi:vel enim frigida aqua ma defactus panis & fubactus cum rofaceo illinitur,& inflã mationibus quæ ad eryfipelatis naturam tendunt , planè conuenit:vel ex aqua calida madefcit,ac cum oleo emollitur:deinde ita calidus adhibetur vt durioribus,& non

A adurentibus inflammationibus profit:vel pro oleo butyrum addes,atque ita multo ad eafdem affectiones accommodatius reddes. Atque ita etiam paratur : Panis multa aqua diffoluitur , vt fucci fpiffitudinem acquirat, eique oleum aut butyrum mifcetur:deinde ad confiftentiam coquitur. Hoc autem eft omnium eorum quæ quidem ego nouerim,ad inflammationes vulnerum, & ad fuppurationem perducendum ea ad quæ fuppuratione opus eft,præftantiffimum. Vbi verò neruus aut nerueum aliquid cõtufum eft, ibi ego etiam picis liquidæ parum

B mifcens,noui effe accommodatum cataplafma. Id verò eft etiam podagricis inflammationibus idoneum. Alius efficiendi modus. Hefterni panis medullam manibus cõ terimus ad farinæ fimilitudinẽ , inde melli in olla calefacto admifcenda eft,& coquenda ad mediocrem confiftentiam,oleique mediocrem portionem affundes. Hoc præcordiorum inflammationibus conuenit. Sed melius etiam fiet fi parum aquæ melli admifcueris : ita enim in coquendo melius diffunditur. Iam verò quod ex triticea farina cataplafma componitur,eafdem fere vires habet,

C & eifdem etiam apparatur modis.

De cataplafmate ex furfuribus.

Furfures ita parabis:Par eft furfures in tenuiffimas par tes in mortario contundendo redigi , & cribro traiici, atque itidem contundi,iifque vti quum ad omnium par tium corporis tumores duros,tum verò præcipuè ad eos qui in iecinore atque liene funt fixi. Furfures ex oxymelite,vel etiam ammoniaco funt parandi , & calidi applicandi. Sed præftiterit etiam fi viciffim imponantur , nẽ calor vnquam deficiat. Si verò quandoque tefticulus in-

D flammatione tẽtaretur,hoc effet accommodatiffimum, fed fine aceto fieri deberet. Faciet quoque id cataplafma ad dothienas,& cætera dura tubercula. Sed furfures aceto imbuti,& viciffim impofiti,mirum in modum valẽt contra ictus animalium venena iaculantium.

De cataplafmate ex ficubus.

Multiplex eft huius cataplafmatis compofitio , & ad multa valet. Ficus igitur diligenter contunduntur, vt nulla pars neque ficuum neque feminis, quoad eius fieri poteft, non contufa relinquatur. Iis ita cõfectis,fuauita

E tis gratia parum irini vnguenti admifcetur. Facit ad duritias neruorum,ad articulos contractos , & præter modum laxatos,& ad fcirrhos , ac præfertim hepatis & fplenis. Si verò nitri parum adiunxeris,finus rumpet,& cufpi des euellet. Si verò ita ficus contũdas,& pulegii, aut origani,aut thymi comam,aut abfinthii,in tenuiffimas redactam partes mifcueris,fiet cataplafma hydropicis idoneum,quod præcordiis omnibus & lumbis & dorfo imponetur. Alius conficiendi modus: Coquantur

F ficus donec facilè & valde diffundantur,deinde cum mo dico eius aquæ in qua fuerint coctæ læuigentur,tum hor deacea farina aut triticea,aut panis eis mifceatur, & diligenter fubigantur, & rurfus coquantur ad cataplafmatis confiftentiam. Conueniet hoc phymatis quæ non facilè maturefcunt,& parotidibus quas ad fuppurationem per ducere oportet, & furũculis. Pinguedinem autem fiquis velit admifcere,butyrum erit imponendum : fed fi rutæ etiam folia fubtiliter trita mifceantur, fiet medicamentum ad dolores inteftinorum à flatu excitatos valẽs:pin

G guedo autem tunc addatur,aut oleum in quo cuminum aut ruta coquatur.

De Acopis.

Acopum decameron habet fpicæ nardi,folii,euphor bii,piperis,cofti,adarces,fingulorum vnciam vnam,ma ftiches,opobalfami vnciam vnam,nardini vnguenti libram vnam,ceræ vncias tres. Pentameron habet, ftyracis vncias duas,maftiches vncias duas,ceræ albæ vn cias tres,opobalfami vncias quatuor, vnguenti nardini vncias quinque. Acopon vnguentum ex cafto-

H reo ad paralyfes & diuturnas affectiones,habet,œfypi vn cias tres , terebinthinæ tantundem , medullæ cerui vnc. I I I I. ammoniaci,galbani, caftorei,piperis albi,euphorbii,adarces,nitri fpumæ,opopanacis,fingulorum vnc. vnam,olei ftyracini vnciam vnam,olei irini vncias nouẽ, olei veteris vnc. I I I I. ceræ libras duas. confice. Aliud fimplex. Butyrum, refina, & colophonia,cera alba

noua, pari pondere capiantur, & eliquentur. Ad habitus ex senectute refrigeratos. Qui se lauat, ad ignem se hoc abstergat, Calaminthæ, sampsuchi, hyssopi, baccarum lauri, & eius ex qua coronamenta fiunt rorismarini, lapidis pyritæ, salicis, fæcis vstæ, nitri, pumicis, singulorum ratam portionem cape: itémq; parum sinapi, & vuæ taminiæ, & gnidii grani. A balneo verò vtatur acopo huiusmodi, quod habet nardini amaracini & comageni singulorum minæ quartam partem, cucumeris agrestis radicis, & bryoniæ, vtriusque minæ dimidium, cachryos, pyrethri, euphorbii, zingiberis, alcyonii ficci, costi, singulorum drach. quatuor, piperis longi, foliorum siccorum rhododaphnes, sing. drach. duas, sulphuris viui vnam, liquoris thapsiæ vnam: omnibus valde contritis vnguenta affunduntur, hoc diu perfricandus homo est, ac nonnulli etiam languidi & soluti, hoc præsidio refecti sunt. Ad pallorem & liuores valet oleum in quo bryoniæ radix diu sit incocta: id quod etiam corpus rugarum expers efficit. Liuores autem tollit hoc quod habet, salis læuigati lib. V I. pulmonis hircini vsti drach. sex, struthii drach. octo, adhibe fouens decocto raphano rum aut absinthio.

Ex Ruffi commentariis vnguentum valde efficax ad penem erigendum.

Myrrhæ, sulphuris, cnici interioris, singulorum drachma vna, melanthii drach. duæ, pyrethri oboli duo, piperis nigri grana triginta, gnidii grana pura viginti contundito, & cum drachma vna scillæ conterito: quùmque rectè fuerint trita, ceræ parum cum modico cicini olei atque mellis eliquato, perfundito, & terito. Mellis autem & olei mensura sit vtriusque hemina. Nonnulli etiam hoc vnguento anum illinunt. Post concubitum verò locus est linteo diligenter abstergendus. Ischiadicum. Olei cyprini, axungiæ, olei veteris, singulorum vncia, ceræ vnc. V I. sulphuris viui drach. X V. adarces drach. X. nitri drach. X I I. piperis drach. X V I. pyrethri drach. X. rutæ teneræ, origani, singul. drach. X V I. baccarum lauri drach. X I I. euphorbii tantundem. quæ liquari possunt cum siccis misceantur. Ex hedera. Facit ad lassitudines & omnem neruorum aut musculorum affectionem ex cõsensu ortam. Fœnigræci lib. I. baccas lauri numero C. cupressi pilulas numero X X. herbæ Sabinæ lib. I. rorismarini drach. I. olei veteris lib. I. ceræ lib. I. terebinthinæ vnc. V I. pineæ vnc. I. succi hederæ vnc. I I I I. aquæ sextarii I I I. herbæ in aqua madefcant triduum, deinde oleum infundito, & coque quantum satis est: tum dissolutis iis quæ liquari possunt, addito, & succum hederæ statim læuigato & refrigerato, eliquatisque in mortarium coniectis vtitor.

Ischiadicum vnguentum efficax. Euphorbii drach. V. piperis drachmæ V I. adarces drach. I I I. castorei drach. I. sampsuchi drach. I I. fucci panacis drach. V I. struthii drach. I I I I. olei cyprini drach. I I I I. olei irini drach. I I I. olei sicini, laurini, singulorum drach. I I I. ceræ, œsypi, resinæ liquidæ, singulorum drach. duæ. confice. Ischiadicum Antonii archiatri. Olei veteris sextarios V. pilulas cucumeris agrestis numero quinque coque in oleo donec frigantur: ceræ vnc. sex, pyrethri vnc. I. sulphuris viui vnc. I I I. terebinthinæ vnc. V I. euphorbii vnc. II. vuæ taminiæ vnc. I. cachryos vnc. I. thapsiæ vnc. I. dictamni vnc. I I. adarces vnc. I. Metasyncriticum. Opopanacis, ammoniaci, terebinthinæ, castorei, œsypi, euphorbii, galbani, adarces, singulorum vnc. duæ: piperis albi, medullæ ceruinæ, singulorum vncia: laurini, styracini, vtriusque vnc. I I I I. irini vnc. V I. ceræ, olei veteris, amaracini, singulorum vncia. Opopanax in mortario læuigandus est donec strigmenti crassitudo fiat: cera verò & oleum liquanda sunt, deinde ammoniacum contusum adhibendum: tum reliqua eliquata, deinde olla ab igne sublata, arida iniice, & in mortarium deposita simul omnia læuigabis, & recondes.

De pastillis qui Τροχίσκοι dicuntur.

Andronis pastillus. Atramenti sutorii, myrrhæ, malicorii, singulorum drachmæ duæ, thuris, aluminis scissilis, singulorum drachmæ quatuor, aristolochiæ drach. A V I I I. ex vino austero coactis, & aceto dissolutis vtere.

Musæ. Aluminis scissilis, aloës, myrrhæ, singulorum drach. sex, croci, crocomagmatis, æris combusti, atramenti sutorii, capitulorum Punici mali, singulorum drach. sex, vino mulso excipe. Heræ ad suggillata, lichenas, maculas, carnem excrescentem, fistulas, & alia permulta. Sinapios, æruginis rasæ, thuris masculi, aluminis scissilis æquales portiones, aceti quod satis est. Heræ ad nomas omnes, & præsertim eas quæ in pudendis & ore pascendo serpunt. Croci drach. octo, aluminis B drach. C. myrrhæ drach. octo, dissolue oxymelite, & linteo duplici madefacto vtitor. Pastillus ex charta ad nomas. Chartæ combustæ drach. X X X I I. calcis, auripigmenti, sandarachæ, singulorum vncia vna, succo plantaginis excipito. Pastillus ad vitiligines, alphos, leucas, lepras, lichenásque. Ellebori albi, piperis longi, cachryos, alcyonii, sulphuris viui, sandarachæ, calami aromatici, adarcæ, pares portiones tritæ & cribratæ in aceto dissoluuntur, & pastilli fiunt: partes autem infectæ confricandæ sunt in balneo & vngendæ, ac deinde in sole C diu continendæ. Pastillus croceus constat ex myrrhæ drach. I. castorei drach. X. croci drach. V I. succi papaueris, seminis apii, hyssopi, styracis, singulorum drach. I. seminis hyoscyami drachmis V I. aqua excipe, & pastillos trium obolorum confice. Pastillus ad lichenas. Chalciteos, misyos, sulphuris viui, atramenti sutorii, thuris, sing. drach. I I I I. ficus foliorum viridium vnc. V I. vino excipe. Pastillus ad tormina, & ad sanguinis screatum, & fluxum muliebrem. Succi hypocistidis, terræ Samiæ, gallæ omphacitidis, acaciæ siccæ: D singulorum drach. octo, excipe aqua pluuia. Ad tormina vtimur diluto succo orizæ, aut lentis, aut alio eiusmodi: in sanguinis verò screatu adhibetur huius medicamẽti drach. vna ex aquæ frigidæ cyatho. Ad fluxum muliebrẽ diluitur succo aliquo, aut thapsus lana imbuitur, & succo solani, aut plantaginis, aut polygoni, aut alterius similis diluitur. Pastillus Passionis habet, squamæ æris drach. X I I. æris combusti, salis ammoniaci, aluminis rotundi, æruginis rasæ, thuris, singulorũ drach. octo. æs & alia in sole terito, posteriore loco thus: pastillos confice, quùmque vsus postulabit, aceto dissolue, & E inunge. Pastillus podagricus Procli: hic podagram, ischiada, & omnes penitus articulorum dolores, omnésque labores annuo spatio potui datus curat, omnésque sensus magis vegetos reddit: placidè per vrinas purgat, & totum corpus efficit valentius. Sanat etiam epilepsiam, tumorésque duros iecinoris ac lienis tollit. Habet autem, chamædryos vnc. I X. centaurii albi & fru ctum ferentis vnc. V I I I. aristolochiæ montanæ vnc. V II. gentianæ non contusæ vnc. sex, hyperici vnc. V. petroseF lini vnc. tres, plu tantundem, agarici vnc. I. mellis heminas duas. Contunde ac cribra singula per se, & misce, ac cum melle emolli, & deinde contere, ac pastillos conficito drach. vnius. Vsus autem & eius potus esto ei qui bene concoxit circa horam tertiam ante cibum, postquam aluus deiecerit. Diluitur autem aquæ calidæ cyathis duobus. isque qui sumpsit, inambulet, aut gestetur. Initiũ verò sumendi huius medicamenti ne sit æstas, sed aliquo alio tempore initium sumatur. Interuallum inter sumptum medicamentum & balneum, aut cibum, esto horaG rum trium. Ei verò qui non concoxit omnino cauendus est hic potus. Compleatúrque anni dierum numerus, victúsque ratio ita instituatur vt cibi boni succi & facilis ad concoquendum sumantur, neque ad satietatem cibus ingeratur. Atque ego quidem eos quos articulorum dolores exercent, vt brassica vescantur admoneo: crassos enim gigni humores vetat. Vinum mediocre bibendum est, & moderatè mixtum, quum post cibum potui datur.

Ex electro pastillus facit ad sanguinem spuentes, tusses diutinas, tabidos, cruenta extussientes, cœliacos, dysentericos, & flatu plenos. Valet etiam ad aures. Psylli mun H di drach. X L. iridis Illyricæ, ramentorum electri, croci, singulorum ✱ lib. I. opii drach. X V. psyllium in aquam calidam coniectum macerari sinito. Quùmque viscosa ac glutinosa effecta sit aqua, liquorem è psyllio exprimito, ac medicamentum parato. Pastillos conficito, ac da-

to obolos tres dormitum euntibus. Aquæ verò ſextarii tres ſunto. Paſtillus ex acacia faciens podagricis, articulorum doloribus, inflammationibus, & iis omnibus vitiis, quæ pruritus affert, in principio adhibitus, habet acaciæ nigræ & flauæ vtriuſque vnc. IIII. collæ artificum pellucidæ (ſed præſtat capere collam piſcium) vnc. IIII. ammoniaci thymiamatis vnc. II. aloës, glaucii, ſingulorum vnc. II. thuris maſculi, veratri albi & nigri, vtriuſque vnc. I. coacta aceto ſcillino in paſtillos redige, quum vſus poſtulat, eodem aceto dilue, & illine, ſinitóque ſiccari, & in balneum mittito, quum exierit dato. Paſtillus ad hemicraniam, Seminis naſturtii drach. quatuor, foliorum rutæ viridium drach. IIII. opii drach. quatuor, ex aceto confice. Siccum medicamentum ad cicatricem inducendam, quod facit etiam ad vlcera maligna, & nomas. Corticis pini drach. ſex, conu ceruini vſti drach. quatuor, æruginis raſæ drach. vna. tritis vtere. Aliud ad cicatricem inducendam, Oſtreorum combuſtorum drach. II. mannæ drach. I. cadmiæ obol. quatuor. læuigatis vtitor, & ad nomas etiam adhibeto. Cephalicum ad caput accõmodatum, aufert ſquamas, educit oſſa, eáque digerit, & cauas partes carne implet: Iridis drach. IIII. panacis drach. IIII. ariſtolochiæ drach. duæ, thuris drach. duæ, mannæ tantundem. omnia conterito & cribrato, vtitor vel per ſe vel ex melle. Aliud cruſtas inducens, & vellicans, & abſcindens cataplaſmatis modo adhibitum, ſpecillóque ignito contritum. Valet etiam ad excreſcentia comprimenda. Chalciteos crudæ drac. octo, cadmiæ drac. quatuor, aceto acerrimo excipiuntur, ſiccantur & læuigantur. Putrefaciens abſque dolore. Auripigmenti, chalciteos, ſandarachæ, ſingulorum drach. quatuor, calcis drach. octo. Rhodiacum ad carnem ſupercreſcentem continendam. Gallæ immaturæ drach. nouem, ſquamæ æris drach. quinque, atramenti ſutorii drach. III. aluminis ſciſſilis drach. quatuor. gallas ad dimidias adurito, & vino extinguito. Ex charta. Chartæ combuſtæ vnc. ſex, auripigmenti, ſandarachæ, calcis, ſingulorum vncia & drach. IIII. Si paſtillos velis conficere, ſucco plantaginis aut vino auſtero excipito. Ad nomas. Chalciteos, miſyos, ſquamæ, gallarum pares portiones.

Adurens ſine mordicatione, ſtatim alterans. Calcis viuæ vnc. vna, fæcis vini drach. vna, nitri vnciam mediam aceto læuiga, coque in ſtillatitia ficulnea donec bis aut ter ferueat. Antequam verò coquatur, habeat paſſi craſſitudinem. Si verò ad emplaſtri formam velis redigere, excipe viſco, quod ad vaporem aquæ dulcis calidæ ſit ſolutum. Anthera ex Philumeni ſcriptis ad vlcera oris. Sandarachæ, iridis, ſingulorum drach. quatuor, cyperi drach. octo, myrrhæ, croci, aluminis ſciſſilis, ſingulorũ drach. vna, florum roſarum drach. vna.

De collyriis.

Libyanum collyrium habet ſtimmeos vſti & loti drac. duodecim, cadmiæ combuſtæ & lotæ tantundem, ceruſſæ combuſtæ & lotæ drach. ſedecim, amyli tantundem, ſpodii drach. octo, aſteris Samii drach. octo, plumbi vſti & loti tantundem, myrrhæ tantundem, opii toſti drach. octo, gummi drach. vnam, alba ouorum recens natorum viginti, & aquam pluuiam ad excipiendum. Pſilothrum Apollinaris. Ceruſſæ drach. vigintiquatuor, cadmiæ drach. octo, æris combuſti drach. duodecim, myrrhæ drach. II. aloës drach. octo, croci tantundem, acaciæ drach. quatuor, tragacanthæ drach. vndecim, amyli drac. ſex, opii drach. XII. gummi drach. X. aquæ pluuiæ quantum ſatis eſt. Cnicus flauus Baſſi, ad deſtillationes, doloris vexationes, exulcerationéſque, ouo aut aqua dilutus: Cadmiæ vſtæ & lotæ drachmæ XXXII. ceruſſæ lotæ drach. XVI. ſpodii tantundem, opii toſti drach. VIII. acaciæ fuluæ, amyli, gummi, tragacanthæ, ſing. drach. quatuor, aquæ pluuialis quantum ſatis ſit. Ex erica: habet ericæ ſeminis, myrrhæ, opii, ſingulorũ drac. XXXVIII. atramenti ſutorii combuſti drach. I. gummi drach. VI. acaciæ drach. VI. cadmiæ tantundem, aquæ pluuiæ quantum ſatis eſt. Vranium collyrium ad vlcera, puſtulas, ruptiones, inuſtiones, prolapſus, ſtaphylomata, ſuggillata, corroſiones, nomas, carbunculos, & omnes magnas affectiones: præſertim verò ad ruborem & glaucedinem oculorum valens. In principiis magis dilutum infunditur: quum autem fluxio tenuis, mordax, & feruida fuerit, cum lacte vtitor: quum verò repurgare, ac craſſam fluxionem velis diſſoluere, cum aqua. Terræ Samiæ vſtæ & lotæ vnc. III. ſpodii loti vnc. I. cadmiæ lotæ vnc. duæ, ſtibii loti vnc. duæ, ſquamæ æris lotæ vnc. IIII. opii drach. ſex, gummi vnc. quatuor: confice ex aqua pluuia. Collyrium achariſton, facit ad maximas humorum fluxiones, & præcipuè in agreſtium corporibus. Cadmiæ drach. ſex, acaciæ drach. octo, æris vſti & loti tantundem, opii drach. quatuor, ſeminis ericæ tantundem, myrrhæ drach. quatuor, gummi drach. ſex, aqua excipito. Vſus eſt cum lacte muliebri: temperatura ſit media. Quum verò non fluxio, ſed affectio circa oculos ſit, ab hoc collyrio abſtinebimus. Collyrium ex thure ad fluxiones & chemoſes, habet cadmiæ vſtæ & lotæ drach. octo, thuris drach. octo, ceruſſæ lotæ drach. XL. opii drach. ſex. aqua itidem excipito. Collyrium cygnus, ad vlcera omnis generis, fluxiones, doloris vexationes, oculos ſuggillatos, habet ſpodii loti drach. quatuor, terræ Samiæ, amyli, acaciæ, opii, ſingulorum drach. quatuor, tragacanthæ drach. vnam, excipe aqua pluuia. vſus eſt ex ouo. Libyanum collyrium ad puſtulas, inuſtiones, ruptiones, calomata, ſuggillata, chemoſes, ſtaphylomata, magnos dolores & affectiones oculorum, cicatrices etiam tollit. Habet autem cadmiæ vſtæ & lotæ, drach. ſedecim, ceruſſæ drach. tres, myrrhæ drach. duodecim, ſtibii vſti & loti drach. duodecim, bdellii vſti & loti drach. duodecim, aquæ verò quantum ſatis ſit, & ad excipiendum alba ouorum XX. In alio exemplari additum erat, opii drach. vndecim. Collyrium ex cornu ceruino ad vlcera, puſtuláſque ac cicatrices exterit. Cornu ceruini vſti drach. quatuor, thuris tantundem, plumbi vſti & loti drach. duæ, opii drach. vna, gummi drach. duæ, aqua pluuia excipiantur. Collyrium Nilium Demoſthenis ex roſis. Roſarum tenerarum drac. quatuor, croci drach. duæ, papaueris obolus, nardi obolus, gummi drach. II. aqua excipiuntur. Valet hoc ad chemoſes & prolapſus oculorum, & puſtulas, & vlcera etiam ſordida, ad vehementes dolores, & aſperitates palpebrarum. Madicum collyrium habet glaucii drach. quatuor, ſarcocollæ tantundem, croci drach. vnam, tragacanthæ tantundem. Cætera in aqua læuigato ita vt rectè madefacta ſint, & cum tragacantha conterito, & emolliens vtere. Sæpe autem ſubungens hoc ſpiſſiore vtitor.

Spodiacum faciens ad inflammationes & defluxus, habet thuris, ſtibii, ſingulorum drach. C. cadmiæ, ceruſſæ, ſingulorum drach. vigintiquatuor: terræ Samiæ, aſteris, ſingulorum drach. tres, papaueris drach. tres, gummi drach. XV. ſubige cum ſucco foliorum oliuæ. Quem quidem ſuccum ita conficies: Oliuæ folia quæ magis tenera ſint, abluta in mortario contundito, aquæ modicum affundens, exprimitóque, ac puro linteo excolato.

Nardinum collyrium habet cadmiæ drach. XVIII. æris combuſti drach. ſex, ſtibii drach. XX. nardi Syriaci drach. quatuor, acaciæ drach. X. gummi drach. XX. croci drach. vnam. ex aqua pluuia ſubigito. Collyria quædam ſunt quæ non condenſant craſſóſque humores reddunt, ſed diffundunt atque diſcutiunt: quale eſt aromaticum & chiacum. Aromaticum autem componitur ad hunc modum. Pompholygis drach. tres, æris vſti drach. duæ, myrrhæ drach. tres, vino Chio aut Falerno exceptis vtere. Chiacum ita conficitur, Spodii drach. tres, æris combuſti drach. tres, croci drach. I. myrrhæ drach. IIII. meconii tantundem, piperis albi grana octo, gummi drach. I. confice ex vino Chio marina non permiſto, aut aminæo. Succum ad oculorũ angulos ſcabioſos, habet chalcitidis drach. octo, cadmiæ drach. quinque. trita in vas fictile ponuntur, & vaſculum opertum in acetum temperatum coniicitur, vt exterius quidem madefiat, interius verò nihil humoris

confluat:ita ſeptem dies dimittito,deindè exiccato.

Collyrium diacenteton. Cadmiæ drach.quatuor,æruginis drach.I.miſyos toſti obol.tres, piperis toſti drach. tres,gummi drach.I.Facit ad viſus hebetudines,ad incipientes ſuffuſiones,attenuátque.eſto autem calidum.

Eraſiſtrati πάγχρηστος (*id eſt omnino utilis*) liquida compoſitio atque admirabilis, faciens ad oculorũ inflammationes,ad ophthalmias incipientes,& ad palpebras malè affectas,& ferme ad omnem ophthalmiam. Ea etiam vſus eſt ad pudenda contuſa,& aures purulentas, ad tonſillas, ad vuam,& ad reliqua vlcera corporis quæ alioqui non ſaneſcunt,& ad nigrores qui in vlceribus ſunt,& ad morbos in naribus orientes,& quibus etiam os infeſtatur.Habet autem æris combuſti drach. duas, myrrhæ drach.I. miſyos toſti drac.I.piperis obolos duodecim,croci obol. tres.Vino Chio læuigentur donec medicamentum miſceatur:deinde miſcetur paſſi hemina,& iterum cõteruntur,tum in æreum vas coniecta lento igni coquũtur quouſque medicamentum ad viſci formam redigatur:poſtremò in æneam pyxidẽ reiicitur, & ita ad vſus antè dictos adſeruatur. Collyrium ad pura & impura vlcera, & depaſcentia,atque ad eminentias,itémque ad veteres affectiones,& aſperitates palpebrarum,& ſycoſes,& inuerſiones palpebrarum,ad clauos,ad ſtaphylomata,omnem defluxum,& graues dolores,& ſcabiem palpebrarum,accõmodatum.Facit ad recentia & craſſa mala, ad carbunculos,ad puris collectionem:ipſum enim pus conſumit: & vno verbo,ad omnia vitia oculorum valet.Spodii drach. tres,atramenti ſutorii drach.duæ,croci drach. I. myrrhæ oboli quatuor, meconii tantundem, piperis albi grana duodecim,gummi drach.I.vini Chii auſteri quantum ſatis eſt. Aliud ad pura vlcera,quæ carne implenda,& ad cicatricem perducẽda ſunt.Cleonis autem collyrium appellatur,quo etiam nos vtimur, & vehementer laudamur:nam & vlcera profundiſſima replet celerrimè,& tenuibus,& oculorum obtutum penè fugientibus cicatricibus relictis ad cicatricem perducit, vlceráque abſque inflammatione conſeruat.Habet ſpodii drach.vnã,bdellii combuſti cum ſulphure viuo & loto drach.IIII.ſquamæ lotæ obolos tres,gummi drach.duas, aqua læuigans & cogens,vtere cum lacte aut albo oui. Dionis collyrium habet,ſpodii drach.quatuor,corticis thuris obolum,myrrhæ tantundem,ſquamæ æris,acaciæ,nardi Indici,meconii toſti,ſingulorum obolum,gummi drac. IIII. excipe aqua pluuiatili,& vtere ex ouo. Collyrium, quod πεπτωμένον dicitur, præſtantiſſimum eſt ad cicatrices,ad carnem excreſcentem,& ad aſperitates palpebrarũ purgandas, ad earum inuerſiones, lithiaſes, chalazia, & ſcirrhoſas affectiones,ad vngues oculorum,ad encanthides,ſcabiem palpebrarum,& membranarũ craſſitiem,& ad multos craſſóſque defluxus tollendos, & ad aquoſas copioſáſque fluxiones cohibendas: nam & abſumit, & perpurgat tutò, attenuat & conſumit vehementer mordens,oculum clarum conſeruat,ad aſpectum iucundiſſimum & blandiſſimum. Habet hoc, æris & combuſti & & loti obol.quatuor,croci drach.I.myrrhæ obol.tres,vini Chii quantum eſt ſatis.Si verò ſpodii drach. quatuor, adiicias,erit ad omnem fluxionem, omnémque lippitudinem accommodatiſſimum. Collyrium ad carbũculos aptum,quod ἀνίκητον nominatur. Spodii loti drac. IIII. meconii drach.I. ſucci ex hyoſcyamo expreſſi drach. I.acaciæ tantundem,nardi obol.II.æris rubri obol.II.fuliginis thuris obol.IIII.gummi drach. VI. ſucci è cicuta expreſſi drac.I.Eſt etiam perutile ad carbones hoc quod habet opii,acaciæ,hyoſcyami,aut miſyos, ſeminis myricæ pares portiones:contere,vino craſſo dilue,& carbunculos oculorum,atque alias etiam partes inunge. Collyrium ad tabem: Ammoniaci drach. I. crocomagmatis drach.IIII.croci drach.II.æruginis drach.I.aqua excipiãtur. Collyrium ad ſuffuſiones.Fœniculi viridis ſuccum cũ melle miſce pari portione,ac ſimul coque donec mellis habeat conſiſtentiam:hoc autem vngues etiam oculorum tollit. Nos verò ſubſequenti collyrio præcipuè vtimur,quod in pleriſque id effecit quod opus erat. Habet caucalidis ſucci,chamædryos, ceronopidos, ſingulorum

A pares portiones:contere;ac collyria confice. Quandoq; autem othonis ſucci partẽ vnam miſcui, quã ſanè othonẽ aliqui magnũ chelidonium vocant,vt Dioſcorides author eſt.Paruum autẽ Chelidonium,quod etiã agreſte triticum nominãt,vitandũ eſt, quippe quod acres vires habet,& cutim exulcerat, vt etiã Galenus memorauit.mitius autẽ eſt primũ ad ſuffuſiones. Archigenis ad oculorũ claritatem maximè valẽs. Aſelli piſcis pinguedinẽ quæ in ventre eſt,cape pondo vnc.tres,ſcãmoneæ vnciam mediã,his læuigatis cedriæ vncia vna admiſcetur. B Vngẽdus eſt locus aut in balneo aut in ſole,fomẽti loco.

Demoſthenis collyrium ad veteres affectiones. Lycii drach.tres, æris cõbuſti drach. vndecim, cadmiæ drach. duodecim,opii drach.ſex,croci drach.duodecim,acaciæ tantundẽ:aqua excipe. Cleonis gluten fluxionẽ cohibens:Terræ Samiæ pars vna,myrrhæ pars I.mãnæ pars I.excipe albo oui,deinde linteo impoſitũ,temporibus & fronti applica. Siccũ palpebras pulchras faciẽs,pueris maximè accõmodatum:ſtibii drach.ſedecim,plumbi vſti drac.octo,ſquamæ æris,croci,florum roſarum,myr- C rhæ,nardi Indici,thuris maſculi, piperis albi, ſingulorũ drach.I.palmularũ nuclei numero XXX. omnia in vas fictile coniicito,diligẽter torrefacito,inde in mortarium reiice,ac contere, & opobalſami cochlearia duo adde, & ſimul contritis & arefactis vtere. Aridum ad aridam lippitudinem,ſycoſin,putredines,& carnes excreſcentes, habet,cadmiæ drac.I.chalcitidis drach.octo,piperis grana XV.nardi celtici drach.I.cadmiam & chalcitida ex vino contunde,quúmq; miſta fuerint,nardum & piper adde,& omnibus in puluerem redactis vtitor. Liquida D compoſitio ad ſycoſas eruptiones,& omnes carnis exuperantias,& ad encanthidas,habet miſyos toſti drach.ſex,atramenti ſutorii drach.quatuor,mellis Attici cyathos X.

Alia ad callos & omnem eminentiam:æris combuſti, miſyos combuſti,myrrhæ, croci,vuæ acerbæ, ſingulorũ drach.I.vini Chii cyathi octo,mellis Attici vncia vna.

Collyrium ad viſus claritatem & glaucedinem: fellis perdicis pars vna,mellis Attici partes tres, ſucci cẽtaurii pars vna. Ad oculorum cicatrices,fel leporis cum melle contere,& inunge. Gluten ad pilos,Ceræ,picis, E glutinis quo lapides inter ſe componuntur, ſingulorum drachma:ſimul eliquata reponito, vſus tempore ſpecilli acumine medicamentum cape,& eo diſſoluto pilos agglutina. Ad crithas,& chalazia,ſagapenum cum aceto contere,& vtere. Ad ægilopas,thuris drach.octo, myrrhæ tantundem,ladani drach.quatuor,ceræ drach.octo,aluminis ſciſſilis drach.quatuor, nitri ſpumæ tantundem,coaguli leporis drach.quatuor, contunduntur omnia,& cum irini vnguenti ſedimento molliũtur. Cataplaſma ad vehementes oculorum dolores,habet roſarũ F ſiccarum drach.quatuor,opii drach.I.croci tantundem. dulci decocto meliloti excipiũtur. Vnguentum ad vehemẽtes dolores:aloës,lycii,roſarum viridium,croci, opii,myrrhæ,ſingulorum pares portiones, vino coactas in piſtillos coge, in vmbra exſicca, quũ vſus poſtularit, paſſo dilue,oculos,frontẽ,tẽpora perunge. Diarhodõ Diagoræ, quod Magnũ appellatur. Valet hoc ad dolores vehemẽtes,phlyctænas,aduſtiones,prolapſus, & ſuggillata in oculis,& itẽ ad defluxus,veteres lippitudines,& affectiones curatu difficiles.Cõtinet autẽ roſarũ virẽtiũ reſe- G ctis vnguibus drach.LXXII. cadmiæ drach.XXIIII.croci drac.ſex,opii drac.III.ſtibii drach.II.ſquamæ æris drach. II.nardi Indici drac.I.myrrhæ vnc.III.gũmi drac.XXIIII. excipe aqua pluuia. Croceũ,quod Puerile inſcribitur, ad magnas fluxiones,vehemẽtéſq; dolores,& ad eas affectiones quæ ex plagis oriũtur, valẽs. Cineris põpholygis drac.16.croci drac.XV.tragacãthæ drac.VIII.aqua pluuia excipe,& ad medicamẽtũ cõficiendũ alba ouorũ numero IIII.adhibeto. Aſclepiadæ pacianũ valẽs ad doloris vexationes,tenuẽ multúmq; defluxum, feruorẽ, puſtulas, H mẽbranarum eminẽtias,aſperitudines,affectiones diuturnas,& eos qui multis læſi ſunt illitionibus hoc cõfeſtim adiuuat. Habet verò cadmiæ, æris, croci, ſquamæ æris, ſingulorum drach.XII.myrrhæ,lapidis hæmatitæ, roſarum ſiccarum,nardi Indici, opii,ſingulorum drach. tres

piperis albi grana sedecim, gummi drach. I X. vini Chii quantum est satis. vsus ex ouo est. Ad caliginem oculorū. Singulis diebus in oculos imponendum est medicamentum quod ita conficitur, Fœniculum viride diebus & mensibus in vas fictile coniiciendum est, & foris pice vas oblinendum, aqua pluuia infundenda, fœniculū deinde eximendū, & eo quod reliquum fuerit, vtendum.

Smegmata & dropaces.

Smegma quod Asclepius dicitur. Salis communis, salis ammoniaci, salis Cappadocici, tostorum, pumicis, aphronitri albi, baccarum lauri siccarum, singulorū drac. I. veratri albi, struthii, vuæ taminiæ, sinapis Alexandrini, sulphuris viui, pyrethri, fæcis, floris iunci odorati, cyperi, singulorum vnc. V I. sampsuchi, aluminis scissilis, gallarum, gummi, thuris, alcyonii, piperis, cachryos, radicis cucumeris agrestis, chamæleontis, iridis, marrubii sicci; singulorum vnc. I. vel vnc. III. contundito, per cribrū traiicito, & vtitor. Smegma caput exsiccans, habet cimoliæ drach. II. nitri, bryoniæ, sicci corticis radicis cucumeris syluestris, cumini, farinæ lupinorum, singulorū drach. mediā: trita cōponito, & in balneo vtitor: auxiliatur vehementer. Sapo repellendi vim habens, Balaustiorum vnc. I. aloes, gallarū, aluminis, thuris, foliorum rosarum, malicorii, vtriusque tunicarum, singulorum vnc. I. sarcocollæ vnc. I. Gallici saponis vnc. sex, decocti lupinorum amorum quantum satis est. Quidam addunt myrrhæ & citrinorum vtriusq; vnciam. Dropax Gallus. Colophoniæ quæ thus redolet lib. IIII. pineæ lib. IIII. & eius quæ lignosa dicitur, & in Italia solùm nascitur, lib. IIII. resinæ à nauibus derasæ, quæ ἀπόχυμα nominatur, picis siccæ, ceræ, singulorum lib. IIII. frixæ vnc. X V. picis brutiæ lib. II. bituminis, galbani, adarces, pyrethri, singulorum vnc. V I. opopanacis, euphorbii, veratri albi, piperis, singulorum vnc. III. sulphuris viui vnc. I I I. castorei, ammoniaci, vuæ taminiæ, singulorum vnc. II. olei sicyonii lib. I. opobalsami vnc. sex. Alius simplex. Ceræ lib. I. brutiæ, pineæ, singulorum lib. I. frixæ lib. I. vnc. tres.

Psilothrum. Oryzam, farinam fabarum, ptisanam aqua coquito, horum succo pro aqua vsus misce auripigmenti vnciam, calcis viuæ libram, pumicis tosti semissem, opobalsami cochlearia duo. Ad corrugationem, ex Rufi commentariis smegma, quod continuò corpori rugoso adhibetur: extenditur hoc cum ficubus pinguibus. Bryonia conteritur, & farina erui, itémque sepiæ testa cōbusta, melle paulatim instillato excipiuntur. Smegma splendorem afferens, & sitim auferēs, habet farinæ fabarum choas duas, fœniculi in ptisana cocti, & postea in oxymelite loti, deinde cōtusi choas duas, saponis Gallici lib. I I. misce saponem cum cæteris, subigens manibus, & in balneo vtitor. Stomaticum Philagrii ad oris corrosiones: fructus lentisci nondum nigrescentis, drach. X XIIII. gallarum drach. I I I I. costi drach. I. folii drach. I. Anthera (*id est floridum*) smegma ad oris vlcera. Sādarachæ, iridis, singulorum drach. quatuor, cyperi vnc. octo, croci, myrrhæ, aluminis scissilis, singulorum drach. I I. florum rosarū drach. I. misce. Smegma odoratum ad dentes, vt & albi sint, & ne corrodantur: Nitri, sepiæ testæ, myrrhæ, singulorū vncia vna, tritis vtitor. Diamoron, vt Galenus tradidit, habet mellis libram vnam, succi mororum heminas quinq;, croci drachmam, myrrhæ drachmam, & dimidium alterius, omphacii drachmam, vini austeri heminas quinque: si omphacium desit, in eius loco rhois succum pone. Succus per se ipse coquendus est donec sordium habeat spissitudinem, deinde sic mel adiiciēdum: quúmq; lebetem ab igne sublaturus eris, omnia agitato, vt in vnum probè componantur. Ac coctura quidem & symmetria huius medicamenti quod facultate medium est, moderatis inflammationibus congrua est, & in maiorum etiam inflammationum statu, itémque in principiis & incrementis conuenit. Cæterùm ad induratas inflammationes, quum iam status cessat, nihilque præterea fluit, venit autem tempus in quo discutiendum est aliquid eorum quæ discutiendi vim habent, stomatico medicamento admiscendum est: sufficit autem ad prædictam medii medicamenti commensurationem nitri semissem, thuris verò vncias duas adiungere. Diabesasa (*hoc est, ex ruta syluestri*) medicamentum quod inungitur, celebre ad anginas desperatas. Seminis anisi, floris iunci odorati, aluminis scissilis, iridis, rutæ syluestris (quam nonnulli harmala appellant) cinnamomi, myrrhæ Troglodytidis, aristolochiæ longæ, casiæ, crocomagmatis, rosarum siccarum, singularum vnc. I. hederæ, pullorum hirundinis cineris recentis, sing. vnc. tres, croci vnc. I. nardi Indici, amomi, sing. vnc. dimidium, gallas tres: læuigatis ex melle vtitor, & vbi vtendum est, melle diluito. Cancri fluuiatiles in hemina aquæ frigidæ contusi & contriti gargarisma faciunt ad anginam præstantissimum. crassorum enim eductio angīnas statim lenit. Ad anginam. Stercus caninum album cape, exsicca, læuiga, cribra, & paratum habe: quum vsus postulabit, melle dilue, & inunge. Hoc medicamento nullum melius cognoui neque in anginæ neque in tonsillarum magna inflammatione, neque in glandulis quæ suffocationis periculum minantur. Quum verò canes ossibus vescuntur, eorum stercus candidum est, atque optimum. Ad columellam laxatam. Mellis lib. I I. aluminis liquidi lib. I. florum rosarum tantundem, succi hypocistidos vnc. V. coque alumen cum melle, deinde sicca coniice, & ita vtere: coque autem modicè. Hoc enim medicamentum bonum est, tribusque modis eo est vtendum. Vnus modus est, & præsertim in principio, vt medicamētum aqua calida dissoluatur, vel ex aqua mulsa succus medicamenti exprimatur. id enim & dolorem sedat, & quantum opus est, proficit. Interea verò dum hoc ita vtimur, conuenit etiam puro medicamento vti, idque tum digitis inungendo, tum verò cochleari contingendo, & comprimendo, & columellam foras trahendo. confert enim vel maximè ad linguam ipsam vergere, & à rectitudine deflectere.

Aliud. Lina multa, & præsertim quæ à marina purpura sumuntur, in viperæ collum coniice, iísque viperam suffoca: deinde vnumquódque linum collo applicabis. mirum est, quantum tonsillas cæteráque quæ in collo vitia sunt, adiuuent. Galenus hoc medicamentum ad dentes conseruandos commendat, quod habet cornu ceruini, & vsti, & loti partem vnam, masticheś Chiæ partem mediam, cyperi parem portionem. his diligenter contusis & cribratis vtitor. Ad dentes trementes. Alumen rotundum cum altero tanto salis dentibus adhibe, aut vlmi corticem ex vino decoctum admoue. Gallam omphacitida læuigatam excipe terebinthina, hyssopo, aut melle, & inunge. Ad stuporem autem dentium arcendum, pinguedine aliqua expurgata bubula vel anserina subunge. Philagrii ad oris erosiones. Lentisci fructus nondum nigrescentis, gallarum, singulorum drach. quatuor, costi, folii, vtriusque drach. vna.

De antidotis.

Antidotum ad colicos. Lupinum stercus quidam colicis potui dedit, nō tamen in accessionibus, sed reliquo tempore: ex quo est effectum vt qui sine inflammatione hoc morbo laborarent, eorum aliqui morbo capti amplius non fuerint, neque etiam vehementes dolores sint passi, neque breui post tempore iisdem correpti. Accepit is candidissimum stercus, quale est eorum qui ossa comedunt. Qua in re mirari soleo, quòd sæpenumero ex solo contactu, magno quibusdam fuit adiumento. Stercus verò sumendum est quod in terram non cecidit: id quod facilè comperies. Est enim huic animali perinde atque cani natura comparatum vt altero ex posterioribus cruribus elato, & vesicam & aluum exoneret edito supra terram loco. Porro in hisce stercoribus ossium quoque particulæ inueniuntur: quæ ipsa itidem contundenda conterendáque sunt, & colicis in potu propinanda. In iis verò quæ puriora sunt, alius quidā piper cōmiscuit, & ex vino puro tenui, & quandoque ex aqua bibendū dedit. Quod autē lumbis imponitur, habere condimentū debet, præcipuè verò excretū à lupo qui bouem aut ouem comederit. Si id non suppetat, corio ceruino ad excipiendū vtemur. Philonis antidotum ad colicos, dolorem sedans, constat ex his, Croci drach. V. pyrethri drach. quatuor, euphorbii drach. I. spicæ nardi drach. I. piperis

drach.I.hyofcyami drach.x x. opii drach.v.eftque hoc medicamentum percelebre. Trigonos reliccans, & dolorem leuans,habet feminis hyofcyami drach.IIII. anifi drach.I I.opii drach.I.cum aqua paftillos efficito, & mane vnum,& vefperi alterum ex aqua frigida propinato. Catapotium Diofcoridæ ad exuftos.Cucumeris fatiui feminis drach.octo,tragacanthæ drach.quatuor:dilue tragacantham ex albo oui crudi & recentis: quúmque ea fuerit diffoluta,conterens diligenter & mifcens,catapotia conficito,& in vmbra exficcato,datóque vnum fub lingua tenendum,vt humor qui inde emanat, deglutiatur. Ad quartanarios Galeni.Liquoris Cyrenaici,piperis,myrrhæ, rutæ foliorum , fingulorum drach.I.tritis & mixtis vtitor.Ante acceffionem obolos duos tantùm in oxymelite dato. Ad eos qui à cane rabiofo morfi funt,Galeni.Fluuiatilium cãcrorum cinis ad rabiofi canis morfus mirabiliter valet, ifque & folus & cum gentiana atque thure. Efto autem thuris vna pars, gentianæ quinque,cancrorum decem.Comburendi funt cancri ita vt in patella æris rubri pofiti vfque eò còburatur donec in cinerem redacti,facilè læuigentur.Commodum eft hoc facere poft Canis exortum,quũ Sol in Leone eft:Luna autem eft decimaoctaua.Bibant qui à rabido cane morfi funt hoc medicamentum quotidie ad quadragefimum vfque diem , menfura cochlearii magni aqua infperfum. Si verò non protinus ab initio , fed aliquot poft dies curam huiufce demorfi fufcipias, quotidie duo cochlearia infpergas.Ad ipfum autẽ vulnus medicamẽto quod ex brutia pice conficitur,vtêris.Habet verò picis libram vnam,acerrimi aceti fextarium vnum Italicum, opopanacis deniq; tres vncias.His Æfchrion vfus eft,nec quifquã vnquã eft mortuus. Galeni,ad eos qui ab efu fungorum ftrangulantur.Valde prodeft ab efu fungorũ fuffocatis aphronitrum & nitrum , fimilitérque ftercus gallinaceũ. Atque ipfe quoque vfus fum eo ex tribus aut quatuor oxycrati & oxymelitis cyathis læuigato:nam & perfpicuè & celeriter profuit.Qui enim fuerant ftrangulati , paulo pòft fuccũ pituitofum craffiffimúmq; euomuerunt,ex quo planè ab eo cafu funt liberati. Iam verò calaminthæ etiam fuccus aut eius decoctum potui datũ fanat. Ad comitiales medicamẽtum ex fcilla.Cape vas melleum,à quo mel fit extractum , fcillam in tenues partes manibus difcerptam in id conijce , vas operculo firmo obtura , & extrinfecus totum os vafculi pelle circundans diligenter liga, idque in loco aliquo conftitue qui meridiem fpectet, quique à Borealibus ventis fit remotus,vt ab illis nulla ex parte perfletur.Ego verò id facere confueui quadraginta Caniculæ diebus : in quibus quidem diebus paulatim vafculum ad folem cõuerto,vt ex omni parte æquè incalefcat:trãfactis quadraginta diebus vas aperio,corpúfq; fcillæ elixato fimile comperio, fuccum verò ex ea fluxiffe,quem collectũ optimo melle iucundũ facio,eiúfque do quotidie cochlear vnum plenum,ac pueris quidem paruũ,adultis verò magnũ.Quinetiam fcillæ ipfius partiũ contufarum,& ex melle læuigatarum do cochlear vnum.Sed hoc quantum ad efficaciã pertinet,fecundum à primo medicamento locum tenet.

Paftillus ad vocem firmandam.Sinapi tofti & contufi, & tenuiffimo cribro cribrati partes tres,piperis tenuiffimi pars vna:melle incocto excipiuntur , & paftilli vnius oboli effingũtur,quorum vnus comedendus eft: nam & morfum & feruorem non exiguum excitabit , & arteriã etiam lenem efficiet. Alius,cuius fub lingua tenetur quod fabæ magnitudinem impleat, vt liquor inde emanans paulatim deglutiatur.Hoc arteriam valde lenit , & ei vim addit.Eius hæc eft cõpofitio:Dulcis radicis drac. II.cafiæ drach.quat.croci, myrrhæ, folii, nardi Celtici, thuris,fucci hypociftidis, lycii, gũmi, fingulorũ drach. II.partim contunduntur,partim teruntur,& omnia melle Attico cui terebinthina fit admifta,in vnum commifcentur. Medicamentum *δι' ὀπώρων(hoc eft,ex fructibus pomaceis confectum)* ad dyfentericos & cœliacos accõmodatum.Mala punica integra x x. mala cotonea x. rofarum ficcarum fextar.I.prunorum agreftium fextar.II.forborum maturorum fextar.II.pira Tarentina x x. poma Scandiana x x x. rhu fyriaci fextar. III. mufti aminei cocti tertia coctione fextar. x L v III.coque fimul donec mellis habeant fpiffitudinem,& in teftaceum vas repone. Antidotum Quinti,dolorem leuans,Styracis,opii,afari,feminis hyofcyami, caftorii pares portiones,melle excipito. Diofpoliticum aliàs ex paribus omnibus,cumino,pipere lõgo vel albo,ruta, & nitro conficitur:itaque magis ventrem foluit. Aliàs verò quũ cætera paria funt omnia,nitri dimidium ponitur. Cuminum autem in aceto acerrimo maceretur, deinde continuò contundatur , aut etiam prius modicè frigatur : rutæ quoq; folia funto modicè ficcata.Quatuor his aliquando mel fubactum & defpumatũ admifcetur, quandoque nihil:fed fola fine melle reponuntur,ac ptifanæ cremori,aut aliis efculentis quibus conuenire videatur,iniciũtur. *Διὰ τριῶν πεπέρεων,quod ex tribus piperis generibus fimplex conficitur,*hoc modo paratur.Ad cuiufque trium piperum drach.L.fatis eft addere anifi,& thymi,& zinzibe ris,fingulorum drachmas octo. Ex calaminthæ medicamentum habet,Calaminthæ, pulegii, petrofelini,fefeleos,fing.drach.octo, feminis apii drach. quatuor,cacuminum thymi tãtundem,libyftici drach.x v I. piperis drach.x L v III.mel optimum & defpumatum.

Ex fucco cydoniorum medicamentum componitur ad hunc modum: Succi malorum fextarios binos capimus:his mellis quam optimi tantundem mifcemus,acetique fextarium addimus:hæcque prius coquimus mediocriter ad ignitos carbones,& fpuma abiecta zinziber admifcemus : & iterum ad carbones igne candentes ad mellis fpiffitudinem coquimus. Antidotum Zenophili ad veficam vlceratam, ad renes, & lapides frangens,à Deo donatum.Cafiæ fiftulæ vnc.I.faxifragi vnc.I. bettonicæ,cyperi,petrofelini, cofti, fingulorũ obol. tres, feminis paftinacæ,feminis lini tofti,fingulorum vnc.II. folii,fpicæ nardi,afari,dictamni,baccarum lauri , ocimi feminis,fingul.vnc.I.pineæ vnc.v I.mellis lib.I I.Vbi vtendum eft,id quod Atticæ fabæ magnitudinẽ impleat, in balneo vel ante balneum in potione vini mulfi diluitur. Galeni picra.Aloës drach.c.cinnamomi,fpicæ nardi,xylobalfami,maftiches,afari, croci, fingulorũ drachmæ v I. Ego verò aloës drach.x c.croci drach. v. pono,& ita vtor.datur drach.vna. Quæ fubducũt ventrem aut purgant. Zinziberis, fcãmoneæ , vtriufque vnc. I. falis ammoniaci vnc. IIII. aloës totidem:aceti, gari,fingulorum heminæ duæ. Coccaria falubria, apta ftomacho,aluum maximè fubducentia, quæ typos etiam denotant.Aloës vnc.I.fucci abfinthii vnc.tres,fcillæ Arcadicæ vnc.I.fcilla in fermentum conijcienda eft, & affanda ita vt coquatur. Scillam extrahe, & facito vt eius par pondus fit , atque in mortarium coniectam vehementer contunde,abfinthii fuccum affundens:deinde aloën tenuiffimam adiunge & emolli, vt medicamentum perficiatur.Facito fermentum,& excipito , & compone coccaria (*id eft, granula*) quæ ciceris magnitudinem impleant,& dato iis qui ex longo morbo vires difficiliter recolligunt. Aliud. Scammonii vnc. I. aloes tantundem , colocynthidis interioris vnc. dimidium , bdellii drach.tres,abfinthii fucci,braffica fucci,fing.drach. I I. excipe,& ad erui magnitudinẽ cõfice:dato valẽtib' xvII. aut XIX.aut X X I.ægrotantibus autẽ v I I.aut x I.aut x v. aut x I I I.idque deinceps diebus quinque,vel feptem,vel nouem. Si verò pituitam ab his duci aut validiora effe velis,adde fermento in totum euphorbii drachmam vnam. Medicamentum purgans,quod *κοπλάριον (hoc eft. placentula)* nominatur.Similæ drach.I.coni drac.quatuor,piperis drach.II fcammoneæ drach.II.excipe melle Attico.Perfectum pondus quod dari queat eft drach.II. Vtere etiam ad morbum regium. Paftillus purgãs. Scãmoneæ,euphorbii,fingulorũ drach.IIII piperis drac. II.folii vnc.II.mellis lib.vna.datur vnc.vna. Grana, Scãmoneæ vnc.II.aloes vnc.IIII.euphorbii drach.IIII. Confice ex aqua ad erui magnitudinem, datóque v I I. aut I x.aut x I.aut x I I I.aut x v. aut x v I I. aut XIX.

Medicamentum ad colicos,purgãs.Euphorbii,cyperi,petrofelini,iridis,pares portiones. Symbiota-

rium.Scāmoneæ vnc.i.piperis,zinziberis,ſalis,petroſelini,ſingulorum vnc.vna. Medicamentum purgans ad eos qui elephantiaſi detinentur. Colocynthidas duas paris magnitudinis circunſcalpe,foramēnque facito,& ſemina omnia abiicito,interiorē verò partē reliquito, oleū impone,& operculo proprio occluſas vnam noctem ita ſinito,die autem ſequenti euacuato:oleo coquēdæ ſunt in aqua colocynthides donec flacceſcant, deinde eas abiice:oleo vero & aquæ mixtis, adde veratri nigri obolos tres, ſcammoneæ drachmam vnam, & vnà cum his polenta ex ſimila incoquitur, & ex hoc datur laboranti,qui tenui victu vtatur,quantum x x i i i i.nucum ponticarum magnitudinem impleat,& aqua potui detur. Medicamentum purgans ex iure veteris galli compoſitum.Interiora abiicienda ſunt, & ſal iniiciendus ita vt gallus impleatur,& conſuendus eſt, multáque aqua in qua parum olei ſit, multúmque anethi & porri, incoquendus: his colliquatis ius ſuaue & ſtomacho aptum, magíſque accommodatum ad purgandum redditur:eius colati dentur ad minus heminæ duæ.Summè facit ad inueteratas ad ſomnum propenſiones, quæ καταφοραὶ nominantur. Inunctio ſedis ad flatus emittendos.Ruta cum melle cocto læuigatur & teritur,vt ſucci plena efficiatur, & ex ea ſedes interior confricatur. Efficaciſſima erit ſi cumini parum accedat, itémque nitri aut cyclamini ſucci.Cæpa quoque non ſalita appoſita ad id valet.flatus enim ſatis multi,& aluum leuantes erumpunt. Hiera Rufi.Sicyoniæ ſiue colocynthidis interioris drach.tres, chamædryos drach. x. agarici drach. x.ſagapeni drach. octo, opopanacis drach.octo, petroſelini,ariſtolochiæ rotundæ, piperis albi, ſingulorum drach.v.cinnamomi, aut duplum caſiæ fiſtulæ, ſpicæ nardi,croci, myrrhæ, ſingulorum drach.i i i i.polii drach.tres & dimidia.Hæc omnia miſce,in tenues partes redige,melle excipito,dato ad ſummum drachmas quatuor. Lyci purgans medicamentum.Scammonea cum ſale candidiſſimo quantum ſatis eſt læuigatur, deinde in pyxide plumbea in duplici vaſe coquitur.Modus autem duplicis coctionis eſt huiuſmodi, Pyxis duplex modius eſt,eius operculum aut foramen aut meatum habere debet:in eum meatum ſcammonea cum ſale læuigata coniicitur,& in vas imponitur,atque ita coquitur:éſtque non iniucunda ſtomacho,& nihilominus purgat.

Aliud purgans eos quos elephantiaſis exercet. Cape

A colocynthidis ſuccū,atq; oleo perſperge,ipſámque colocynthida in vaſe nouo cum aqua donec flacceſcat,coquito: deinde tantum ſimilæ addito quantum capere aqua poſſit. Quúmque cocta fuerit, admiſce ellebori nigri drach.vnam,& ſurculo anethino agita,& verſa vſquedū caleſcat:dato autem in potione quantum nucis Ponticæ magnitudinem impleat. Inunctio purgans,quæ aluum ciet.Alumen cum melle læuigatum vſque coquitur dum giluum fiat,ex quo ſedem inungunt:hócq; medicamentum *χεζανάγκη,hoc eſt,quod aluum cogit deiicere*, nominatur.
B multa enim,ſed non ſine labore,educuntur.

Suffitus.

Roſarum nouarum lib.i.ſiccarum lib. i i. folii,croci, caſiæ,ſingulorum ſemis:ſtyracis vnc.i.amomi,onychis, ſingul.vnc.i.myrrhæ vnc.i i.bdellii vnc.i.carpobalſami vnc.i.chii vnc. i. opobalſami vnc.i i. Roſarū ſemūcia, myrrhæ vncia:myrrham cum vino læuiga, & omnia emolliens cum modico opobalſami conſice. Coſti,amomi,myrrhæ,caſiæ,ſing.vnc.i.ſtyracis,chiæ,bdellii,onychis,muſci,ladani,ſing.vnc. i. roſarum expurgatarum vnc. x x i x.
C Rufi hiera ſimplex.Colocynthidis drach. i i. marrubii,chamædryos,ſtœchados, ſingul.drach.x.gentianæ,agarici,ſing.drach.x i i. bdellii, ſpicæ nardi,croci,cinnamomi,ſing.drach. v i i i.caſiæ, iunci odorati floris,piperis albi,piperis longi,ſcillæ toſtæ,ſingulorum drach. v i. radicis centaurii drac.i i i i. omnia trita bdellio eliquato,& decocto panacis,& melle cocto admiſcentur. Xeromyron compoſitio Arabica.Foliorum amomi,coſti,zanazi,ſing.vnc.i. carpobalſami drach.i.
D Suffitus ad ſomnum conciliandum:Styracis,amomi,coſti, ammoniaci thymiamatis, bdellii Scythici, radicis mandragoræ, ſucci papaueris. Suffitus ex cupreſſo,quod cyphi Lunæ dicitur. Bdellii vnc. v i i. helenii tantundem, floris iunci odorati vnc.i.ſphagni vnc. v. baccæ iuniperi paruæ L. aſpalathi vnc. v i i. naſturtii vnc. v. ſpicæ nardi vnc. v i. cyperi vnc. i x. radicis aſphodeli vnc.i i i i.ſeminis cupreſſi vnc.i i i.Sabinæ vnc.iiii.nardi Celtici vnc.iii.coſti vnc.ii.myrrhæ vnc.v i i.caricarum pinguium lib.ii.vuarum paſſarum ſine acinis lib.i i.ſorborum vnc.i i i. tere-
E binthi lib. i.roſarum ſiccarum vnc. i i i. ſtyracis vnc. v i i. palmularum pinguium lib. i. mellis lib. v. vini odorati quantum ſatis eſt.

QVARTI LIBRI ARGVMENTVM.

Quartus liber facultates alimentorum continet:vt,quæ attenuent,quæ boni ſucci ſint, quæ calefaciant , quæ frigefaciant,quæ facilè & diſtribuantur & concoquantur,quæ apta ſtomacho,quæque flatus ſint expertia, quæ abſtergeant,aperiant,diſſecent,quæ craſſa ſint,quæ difficulter corrumpãtur,quæ emolliant,quæ inter hæc media & contraria ſint,ac quomodo ſorbitiones coquendæ,itémque iura,eſculenta,& potiones , & quomodo lac potui detur,& quæ aquarum vis & natura ſit,intelligamus.

LIBRI CAPITA SVNT HAEC.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber quartus.

QVAE NATVRA AC PROPRIETAS CVIVSQVE REI SIT QVA VESCIMVR, AC PRIMVM QVAE RES EXTENVENT, CAPVT I.

IN alimentis extenuant,allium,cæpe,naſturtium,porrum, ſinapi, piper, ſmyrnium,pyrethrum,origanum, calamintha,hyſſopum,ſiſymbrium,pulegium, thymum,ſatureia, viridia:nam exſiccata non amplius alimenta ſunt , ſed iam medicamenta. Id enim eſt perpetuum , quicquid ſiccius eſt,vehémentius eſſe quàm id quod eſt virens : itémque omnia quæ in collibus aut in agris durioribus creuêre, iis quæ in pratis,aut hortis,aut locis paluſtribus naſcuntur, eſſe robuſtiora. Atque hæc quidem in omnibus ſunt communiter cognoſcenda. Porro eas res quæ dictæ ſunt, ſubſequuntur,eruca,ſium,apium,petroſelinum, ocimũ, raphanus,braſſica,beta,carduus, iringium, coriandrum, vrtica,fœniculum,anethum,ruta,liguſticum,cuminum, capparis & terebinthi fructus,cari ſemen,aniſi,ſinapi,ameos,dauci,ſeſeleos, trochiſci,& omnium denique odoratorum & acrium,& planè calidorum ſemina. Inter ea verò quæ valde attenuant eſt rutæ ſemen , & cannabis, quippe quod ad medicamenti naturam accedat. Ex cerealibus ſeminibus ad victum attenuantem ſine moleſtia ſolum hordeum valet:poſt hoc,triticei panes in clibano cocti:à cæteris danda eſt opera vt abſtineamus , niſi fortaſſe quiſpiam per longa temporis interualla piſum aut lentem guſtare velit. Plurimam autem eámque innoxiã eduliorum copiam, ſi velis, ad victus attenuantis rationem tibi ſuppeditabunt piſces ſaxatiles,& auiculæ montanæ. omnia enim animantia quæ degunt in montibus, & ſicciore & calidiore natura ſunt prædita , eorúmque caro minimè eſt pituitoſa. Paſſeres igitur & turdos, merulos,perdices,licet edere:aues etiam quæ turricolæ vocantur,& quæcunque in vineis degunt,aptæ ſunt. Ex columbis,agreſtes domeſticis præſtant:& omnino agreſtia domeſticis præcellunt , quæque ſiccioribus alimentis quàm quæ humidioribus veſcuntur:& item quæ purum ac tenuem aërem inſpirant,iis quæ hoc non faciunt,meliora cenſentur. Ex piſcibus autem ſaxatilibus veſci poterimus iulide,phænicide,merulo, turdo, & ſcaro , & vno verbo,iis omnibus quorum eſt mollis caro, atque friabilis : ab iis contrà qui duram & glutinoſam carnem habent,abſtinendum omnino. Aſellorum autem caro mollis quidem eſt,ſed minus friabilis:at mullorum eſt friabilis illa quidem,ſed non mollis : ex quo fit vt mollities & friabilitas ſint indicia quæ nobis de cuiuſque animalis carne ſuppetant:ad quæ animum diligenter aduertentes,in quo vtrunque ineſſe compertum fuerit , eius carne,quantam velimus,veſcamur:cæterorum carnes in quibus neutrum ſit,omnino vitemus:in quibus alterutrum, ex iis interdum comedamus, quum aliarum nobis non ſuppetat copia:in quo cauendum eſt ne eas ad ſatietatem ingeramus. Quocirca quum ſaxatiles deſunt , aſellos & mullos,cæteróſq; pelagios piſces , ac præſertim eos qui cum ſinapi manduntur,qualis eſt ſcorpius, præbere poſſumus. Sunt porro quædam animalium genera quibus altera ex iis quas dixi , ineſt nota , ſed ea propter alterius exuperantiam non ſunt ad cibum adhibenda. Anguillæ autem & piſces cartilaginei,etſi carnem mollem habẽt, tamen propter ſuccum lentum & pituitoſum qui in eis redundat , ſatis noxiæ afferunt. Iis verò qui attenuante victus ratione indigent , ex cartilagineis ſola torpedine & turture veſci licet,quum ſaxatiles non ſuppeditentur. Eadem facultate præditi ſunt bugloſſi & paſſeres. Non

verò autem gallinarum esum iis qui se exercent, itémque A columbarum & turturum, non recens, sed pridie ad minus interemptarum: quod etiam in cæteris omnibus quæ carnem modicè duram habent, obseruandum est. Pisces autem saliti exquisitissimè extenuant. Ex his eligendi sunt qui tenera carne suapte natura sunt. Cetaceum genus est cauendum. Iam verò suillas carnes sale conditas gustare quispiam tutò poterit. Ex fructibus ii qui ventrem molliunt, minimè nocebunt. Molliores igitur magis quàm duros, & eos qui tardè transeunt comedere licet, non tamen ex vllo genere ad satietatem. Qui autem vehe B menter austeri & adstringentes sunt, huic rationi victus sunt contrarii: magis verò omnino accommodantur caricæ, nuces, pistacia, & amygdala subamara. Oliuæ eiusmodi sunt vt eas neque laudem neque vituperem. Ex dulcibus autem non modò esculentis sed etiam poculentis solum mel (vt ita dicam) succum tenuem gignit. Vina autem huiusmodi succum faciunt alba & tenuia: atque alba quidem crassos succos incidunt, & per vrinas expurgãt. Iam verò serum lactis inter ea numeratur quæ attenuandi vi sunt prædita: sed oxymel ad victus rationẽ C attenuantem multo est accommodatius.

Quæ res crassos succos gignant, Cap. II.

Crassos succos gignunt panes qui sub cinere coquuntur, quique rite non conficiuntur, & qui tragus appellatur, & placentæ ex musto & simila, & lagana, & placentæ quæ itria dicuntur, & quodcunque ex triticea farina sine fermento conficitur, & placentæ quæ ex eadem materia elaborantur. Præterea simila & alica abundè D crassi sunt succi: amylum verò mediocriter. Lobi quoque crassi succi sunt, & lupini, & interna lentis pars, fabæ frictæ, sisami semen, erysimi semen, pisces qui molles appellantur, loligines, sepiæ, polypi, cetaceum genus. Satis verò crassi sunt succi patellæ, pectines, & omnia testa intecta: itémque anguillæ, cochleæ, carnes ceruinæ, caprinæ, bubulæ, leporinæ, porcinæ, iecur, renes, pudenda, cerebrum, spinalis medulla, glandulæ, lingua mediocriter, lac nimis coctum, casei omnes: recentes verò & qui ex acido lacte sunt facti, minus: lac acidum igni decoctum: E ex ouis, quæcunque ad perfectam concretionem sunt cocta, & assata etiam magis, & longè maximè quæ in sartagine fricta sunt: palmulæ, castaneæ, glandes, bulbi, rapa, fungi, ari radix, tubera, nuces pineæ, ficus non probè maturæ, citrii caro, cucumeres vberius sumpti. Inter vina, quæ dulcia sunt, ea crassum sanguinem gignunt, & magis etiam id quod defrutum nominatur, & mustum eodem modo: itémque crassa & nigra vina.

Quæ media sint inter attenuantia & crassum succum facientia, Cap. III. F

Eiusmodi sunt optimè confecti panes, carnes gallinarum, gallorum gallinaceorum, phasianorum, perdicum, columbarum, attagenum, turturum, turdorum, merulorum, & paruarum auicularum omnium: itémque saxatilium piscium, & pelagiorum, gobiorum, murænarum, buglossorum, & absolutè omnium piscium quicunque neque lentorem, neque fœtorem edendo referant: & ficus, & pepones, & ex oleribus agrestibus, seris, id quod est commune multorum genus. Singulorum autem speciales appellationes apud Atticos sunt, vt lactu- G ca, chondrile, & alia sexcẽta. Huius verò sunt generis corruda, myacãthinus, & chamædaphnes, asparagus, & bryoniæ. Vinum flauum simul & dulce & pellucidum, quale est Aruisium, & Lesbium, & Falernum, & Tmolite. Hæc enim omnia & bonum & moderatè crassum sanguinem gignunt.

Quæ viscidum succum in nobis faciant, Cap. IIII.

Triticum omne quod graue, densum, & interius flauescens est, viscidum succum gignit: quod verò leue, rarum, candidúmque intus est, minus est huiusmodi. Simila quoque & alica abundè viscidæ sunt: itémque tẽdines, musculorum extremitates nerueæ, & partes quæ circa labra sunt, & lingua, omnis suilla caro, itémq; agnina, sesami semen, bulbi, & pingues palmulæ.

Quæ crudos humores in nobis pariant, Cap. V.

Palmulæ virides crudis humoribus replent eos qui ipsis vescuntur, vt rigoribus quæ caleſieri difficilitèr possint, capiantur: & radix rapæ, si quis liberalius ea vtatur: & caro testaceorum, quorum caro dura est, & falsum succum ex nimia coctione amisit: & quæ mollia nominantur, polypi, sepiæ, & quæ sunt generis eiusdem: cetaceum genus in mari degens: animalium ventriculi, intestina, vteri, acidum lac, panes in sartagine cocti cum caseo, lupini, vua in ventriculo contenta & non excreta.

Quæ res frigidos humores creent, Cap. VI.

Qui se cucumeribus valde explent, iis vt frigidum succum coaceruent natura comparatum est, quum non facilè possint in bonum sanguinem commutari. Eiusmodi etiam succum ventres, intestina, vteri, mala nõdum matura, & bulbi pariunt.

Quæ pituitam gignant, Cap. VII.

Succum absolutè pituitosum gignunt nerueæ animalium particulæ, cerebrum, pulmo, spinalis medulla, glandulæ, agnina caro, boleti, fungi amanitæ, caro testaceorum, mala non matura.

Quæ res melancholicum succum pariant, Cap. VIII.

Carnes bubulæ, caprinæ, & his multo magis hircinæ & taurinæ melancholicum succum faciunt: & magis etiam asininæ, camelinæ, vulpinæ, caninæ, leporinæ, & suum agrestium. Ex piscibus huiusmodi succum pariunt thynni, balenæ, cete, canis, delphin, & omne cetaceum genus: itémque cochleæ, brassicæ, arborum germina quæ muria vel ex acida muria sint condita, vt lentisci, & terebinthi, & rubi, & canini rubi germina: cinaræ etiam caro, & lens eduliuin est succum melancholicum gignens vel maximè: post hanc panes furfuracei; quique ex tipha conficiuntur: casei vetusti, & vinum crassum & nigrum.

Quæ succum biliosum pariant, Cap. IX.

Siliquæ & cinaræ succus amaram bilem facit: præstat igitur cinaram coctam edere. Mel quoque facilè in bilem vertitur in calidis corporibus. omnia enim dulcia alimenta, & vina item dulcia, materiam flauæ bili gignundæ suppeditant.

Quæ gignant excrementa, Cap. X.

Palumbi, anseres, præter alas, viscera omnia, spinalis medulla, cerebrum, aues palustres, & quæ in stagnis ac pratis vitam ducũt: cicer, fabæ virides, faba Ægyptia, porcelli nuper in lucem editi, caro pecudum, & omnium animantium recens natorum, quæque in ocio vitam trãsigunt, & piscium fluuiatilium, & palustrium, & qui in limo degunt, & omnes cetacei generis in mari, excremẽta faciunt.

Quæ res careant excrementis, Cap. XI.

Animalium colla, caudæ, alæ, agrestium animalium caro, & eorum quæ in siccis locis viuunt, excrementis carent.

Quæ multum nutriant, Cap. XII.

Suum domesticorum caro præ omnibus eduliis maximum alimentum præbet: bubulum cerebrum, testes, cor, spinalis, & alia etiam medulla, alæ anserum, & magis adhuc gallinarum: omnium volucrium ventres, cochleæ, ac præcipuè bis coctæ. Ex testaceis, quæ dura carne sunt prædita, vt chymæ, purpuræ, buccina, & cætera generis eiusdem plurimum alimenti afferunt. Iam verò astaci, paguri, cancri, locustæ, sepiæ, squillæ, & iis similes: & ex cartilagineis torpedo & turdus moderatè nutriunt: itémque bati, liobati, & rhina magis: muli autem & gobii minus. Lac magis alit quod crassius est: quod verò liquidius est id minus alit. Ex panibus magis nu- H triunt siliginei, deinde ii qui ex simila parantur, tertio loco ii in quibus etiam furfur fit. Triticum coctum, simila, alica, fabæ, carnem gignunt non firmam illam qui dem & densam, sed potius laxiorem. Cicer magis nutrit quàm fabæ, magis phaseoli, & ochri magis quàm fœnũgræcum. Dolichi quos lobos & phaselos vocant, non mi

nis quàm piſi nutriunt. Egregiè etiam alunt lupini, caſtaneæ, lentes, palmulæ dulces, vuæ dulces & pingues, glãdes, rapa quam napum nominant. Bulbi maximè nutriunt, & præſertim bis cocti: mel deſpumatum & ad diſtributionem & ad nutritionem redditur accommodatum, & melicratum probè coctum. Omne vinũ pro portione craſſitiei nutrit. Rubrum igitur & craſſum maximè omnium ad ſanguinem gignendum accommodatum eſt: ſecundo loco id quod nigrum craſſũmque ſit, & adſtringens. His minus nutrit album ſimul & craſſum & adſtringens. Minimè verò omnium, album & tenue. Ad ſummam, omnia quæ craſſi ſucci ſunt, ſi probè concoquantur, & conuertantur in ſanguinem, alimenti mũl tum præſtant.

Quæ res minus nutriant, Cap. XII.

PArum nutriunt extremæ animalium partes, vterus, vẽter, inteſtina, cauda, aures, pinguedo, adeps. Omne volucrium genus terreſtrium generi comparatum, minus nutrit. Caro eorum quæ fœnio confecta ſunt, minus alit quàm caro eorum quæ adhuc augeſcunt. Alimentum quod piſces dant, tenuiorem ſanguinem gignit, vt neque abundè nutriat, & citò etiam digeratur. Ex iis quæ teſta intecta ſunt, quæ molli ſunt carne, velut oſtrea, exiguum alimentum præbent. Panes hordeacei, quomodocunque conficiantur, minimè omnium aliorum nutriũt: minus verò alit polenta quæ ex iis efficitur: itémque panes furfuracei, ac impuri omnes, & loti, amylum, maza ex polẽta hordeacea, auena, millium, eóque magis panicum, oryza, fabæ virides, ſemen papaueris, hormina, morta, rubi canini fructus, iuniperus, myrta, amygdala, piſtacia, pruna, perſica, armeniaca, præcocia, oliuæ, & præſertim maturæ, nuces auellanæ, & magis etiam regiæ: nuces, ſerica, corna, pruna ſylueſtriã, zizipha, iuglandes, halicacabus, capparis, & præſertim ſale condita: terebinthi partes omnes, braſſica, beta, lapathum, portulaca, ſolanum, raphanus, napi, cardamum, pyrethrum, aſparagi omnes, paſtinaca, daucus, carus: cæpa autem & allium, & porrũ, & ampeloprasum, cruda quidem alimentum nullum præbent, bis autem térve cocta, pauciſſimum. Mala Punica parum nutriunt: pira verò, & præſertim magna, neſcio quid alimenti in ſe continent. Cucurbitæ quoq; modicũ alunt, itémq; vuæ paſſæ auſteræ, & nõ pingues. Porro inter ea quæ multũ & ea quæ parũ nutriũt, medii inter iecti ſunt phaſeoli, ochri, araci, cicerculæ, & ficus, quæ nõ æquè ac alii æſtiui fructus, parum nutriunt. laxam enim carnem faciunt, id quod faciunt etiam vuæ: ipſæ verò minus quàm ficus alunt, laxámque & humectam carnem gignunt. Omnia autem edulia in quibus aliqua vehemens medicamenti qualitas inſit, quum eam qualitatem aut aſſando aut decoquendo aut parando depoſuerint, exiguum alimentum corpori dant, priùs verò nullum præbent.

Quæ res boni ſucci ſint, Cap. XIII.

OMnium ferme eorum quibus veſcimur, lac optimi eſt ſucci: optimum autem lac eſt animalium integræ valetudinis, quũm nuper expreſſum potatur. Oua tremula & ſorbilia boni ſunt ſucci: itémque gallinæ, & piſces fere omnes, præter eos qui in paludibus & ſtagnis, & fluminibus limoſis degunt: ac præſertim ſi aqua è ciuitate aliqua prodeat, cuius cloacas & balneas expurget, vel aquam admiſtam habeat quæ fullonibus ad veſtes tingendas vſui fuerit. Ergo tutius erit ſemper eos piſces offerre quide mari quod aquæ dulci mixtum non ſit, excepti fuerint: quales ſunt qui pelagii & ſaxatiles appellantur. hi enim tum ſucci bonitate tum iucunditate cæteris longè præſtant. Si verò quidam ſint qui vtraque in aqua ſoliti ſint viuere, vt capito, lupus, aſellus, gobius, murænæ, & cancri, & anguillæ, ſtatim quærendum erit vbinam ſint capti: deinde odoratu & guſtatu diſcernere. Etenim qui in aqua vitiata vitam duxerunt, etſi cæteris ſunt pinguiores, tamen & malè olent, & inſuaues ac muccoſi ſunt, & ſtatim putreſcunt: atque etiam ex conſuetis piſcium alimentis, aut meliores aut deteriores eſſe ex guſtu atque odore facilè cognoſcuntur: quemadmodum mulli omnium peſſimi ſunt qui cancros comederunt.

A Aliorum verò caro durior eſt illa quidem, ſed non mali ſucci: ſidicula, rhombus, hepatus, bugloſſum, pſitta, & la certus medii quodammodo ſunt inter eos qui teneram carnem habent. Alimentũmque eorum eſt optimum iis qui ſe non exercent, qui imbecilli ſunt: iis verò qui conualeſcunt, friabile & molle alimentum eſt ad bonam valetudinem accõmodatiſſimum. Omnium autem optimi ſucci ſunt carnes quadrupedum animalium, quæ ſi probè concoquantur, optimum ſanguinem gignunt, & præſertim eæ quæ boni ſucci animalium ſunt, quale ſuillum

B eſt genus. Suum enim caro & ad iucunditatem & ad cõcoctionem eſt præſtantiſſima, & eorum vel maximè qui in media ætate ſunt conſtituti: vetuſtiſſimi nanque ſuis caro deterior eſt, itémque eius qui nuper natus comeditur. Nimis enim humidæ ſunt carnes eorum qui recens ſunt nati, & pituitæ plurimum faciunt: ſed tamen iecur boni ſucci eſt: at partes quæ circa labia ſunt & alæ, minus boni ſucci ſunt quàm caro. Glandulæ probè concoctæ æquè ac carnes boni ſunt ſucci: cor non mali ſucci eſſe cenſemus: meliores ſunt pedes porcorum & roſtrum

C & aures. Cæterorum animantium, quanto carnes à porcorum carnibus in alimenti viribus ſuperantur, tãto partes extremæ in eiſdẽ partibus ſuillis cedũt. Cerebrũ voluciũ lõgè præſtat cerebro terreſtriũ. Ferarũ caro melioris ſucci eſt quàm cicurũ. Panis purus rite cõfect⁹ boni ſucci eſt, itémq; alica, ptiſana probè cocta. Fabæ, caſtaneæque nõ mali ſucci ſunt, nec ſic⁹ maturæ, & vua matura, pẽſilis verò reprehendi non poteſt. Caricæ ſtatim diſtributæ boni ſucci ſunt: quæ verò diutius in ventriculo morantur, mali ſucci euadunt, & pediculos generant. Hæ cum

D nucibus in cibo acceptæ præſtantiſſimum edulium faciunt: qui verò ficus & caricas cum aliis eduliis comedunt, non mediocri detrimento afficiuntur. Lactuca, vt olus, bonum gignit ſanguinem: ſecundo poſt eam loco, intyba. Vina odorata boni ſucci ſunt: optimi verò ſunt ſucci Falerna, & potiſſimũ dulciſſima, itémque Aruiſiũ, & ſuluum Tmolite dulce.

Quæ res mali ſucci ſint, Cap. XIIII.

MAli ſucci non vna ſpecies eſt. alius enim frigidior eſt, alius calidior, alius bilioſior, alius denique ad

E aquæ naturam propius accedit, vt etiam magis melancholicus eſt alius. Ab omnibus autem mali ſucci eduliis etiamſi facilia concoctu ſint, abſtinendum eſſe conſulo. Succus enim malus ex eis coaceruatus diu latet in venis: quum verò occaſionem aliquam ad putredinem nãciſcitur, febres malignas gignit. Mali autem ſucci ſunt hæc, pecudũ caro & caprarũ ex acrimonia. hircorũ caro peſſima eſt: proximè ſuccedit caro arietina, deinde taurina. inter hæc omnia caro caſtratorũ eſt potior: ſeniorum verò

F ſunt peſſimæ. Leporum caro gignit illa quidẽ ſanguinẽ craſſiorem, ſed tamen qui melior ſit ad ſuccos bonos faciendos quàm boum aut pecudum: & tamen ipſa quoque mali ſucci eſt. Ceruina caro mali eſt ſucci. Renes & teſtes adultorum animalium, præter teſtes gallorum gallinaceorum, mali ſucci ſunt. cerebrum, ſpinalis medulla, cor, lien, omnia viſcera animalium, oua frixa, caſei veteres, boleti, amanitæ fungi, mali ſucci ſũt: cæteros fungos nõ eſſe tutius eſt. Fœnumgræcum, lens, tipha, auena, & panes ex his confecti non bonum ſuccum pariunt. cicer bonũ

G ſuccum non gignit: olyra verò peſſima eſt. panicum, millium, & cætera generis eiuſdem bonum ſuccum non creant. Piſces verò, dracones, cuculi, callionymi, ſcorpii, trachuri, muli, orphi, glauci, & cætera animalia ceto ſa quæ in mari degũt, mali ſucci ſunt omnia. Fruct⁹ omnes qui horæi dicũtur, mali ſucci ſunt: ficus verò minus quàm alii fructus. at caricæ, ſiquis frequentius eis veſcatur, non admodum probum ſanguinem gignunt: ex quo fit vt ex eis magna pediculorum copia conſequatur. Mala non matura, pira antequam matureſcant, terebinthi fructus, mali ſucci ſunt: cinara quoque, & præſertim quũ

H durior eſt, itémque cucumeres & pepones, ſed minus, cucurbita his omnibus præſtat, ſed hæc quoque in ſtomacho corrupta abundè eſt mali ſucci. Ex oleribus nullum boni ſucci eſt. medium inter vtrãque partem locum te-

net lactuca & intyba & malua: deinde atriplex, & portulaca, & beta, atque lapathum. Radices autem plantarum, olerum, mali succi sunt quæcunque acres sunt, quales sunt cæparum, porrorum, & alliorum, & daucorum, & raphanorum: mediæ sunt, radices ari, rapæ quæ napus appellatur, & eius quem carum nominant. Ocimum succi est pessimi. Rapa cruda, brassicæ, bulbi non probè cocti: cæpæ, porra, allia, ampeloprasa, bis cocta succi prauitatē deponunt. Pessimi verò omnino succi sunt olera omnia quæ syluestria nominantur, vt agrestis lactuca, chondrille, scandix, gingidium, seris, & cichorea. Vina quæ crassa sunt & fœtida, & adstringentia, quale est vile Bithynum, quod in magnis doliis comportatur: nam quod in paruis conuehitur, neque boni neque mali succi est, sed mediū inter vtrunque locum tenet.

Quæ res facilè concoquantur, Cap. XV.

Facilè concoquitur panis probè confectus, pisces saxatiles omnes, gobius, torpedo, turtur, si auium genere comparetur. Volucrum caro terrestrium carni comparata, facilius concoquitur, præsertim verò perdicis, attagenis, columbæ, gallinæ, galli gallinacei, phasiani. Alæ anserum faciles ad concoquendum sunt, sed gallinarum sunt faciliores: & ad summam, alæ bene educatorum & iuniorum, optimè concoquuntur, pessimè verò macilentorum & seniorum. quæ verò sero lactis educata sunt, iecurque anserum, & cæterorum quæ similiter aluntur, itémque gallinaceorum gallorum testiculi, facillimè cō coquuntur. extremæ porcorum partes sunt concoctu facillimæ. Ex bubulis & caprinis carnibus, meliores ad cōcoctionem sunt vituli: atque hœdi capris omnibus præstant. Carnes eorum quæ adhuc crescunt, facilius concoquuntur quàm carnes eorum quæ declinant: quæque in siccis locis sunt educata, carnibus ad concoquendum facilioribus prædita sunt quàm quæ aliis in locis. Iuglans facilius quàm auellana concoquitur: bulbi facilius concoquuntur qui bis cocti sunt, itémque oua tremula & sorbilia, lactucæ, intyba, malua, cucurbita cocta, quum non corrumpitur in ventriculo. Vinum dulce facilius quàm adstringens concoquitur. Porro ex iis quæ æquè salubria sunt, id esse concoctu facilius sciendum est quod sit iucundius.

Quæ res difficiliter concoquantur, Cap. XVI.

Difficulter concoquitur caro capræ, bouis, ceruique: difficillimè autem caro hircorum, deinde arietum, postea taurorum. animalium verò annosorum pessimè concoquitur, itémque suum si seniores fuerint: ventriculus quoque ægrè concoquitur, intestina, vterus, cor, iecur, aures, caudæ, renes, viscera omnia, cerebrum, spinæ medulla, adultorum animalium testes, sanguis denique omnis. Anserum verò præter alas, & item palumborum, sturnorum, merulorum, & paruarum auium caro est durior: ac magis etiam caro turturis antiqui, & anatis: & his magis caro pauonum & otidum. Ventres omnes volucrum ægrè concoquuntur: qua in re quidam struthiocameli & mergi ventrem quasi medicamentum ad concoquendum valens falsò laudant: siquidem neque ipse facilè concoquitur, neque aliorum ciborum concoquēs medicamentum est. Cochleæ difficiliter concoquuntur, atque etiam lac acidum & caseus vetus: at recens & ex acido lacte confectus, est præstantior. Purpurarum autem caro, & buccinorum, & aliorum testa intectorum, quorum dura caro est, difficulter concoquitur: astaci verò, paguri, cancri, locustæ, squillæ, & cæteri generis eiusdem: polypi, sepiæ, loligines, & omnes quæ molli cute præditi nominantur: bati, liobati, rhinæ, dracones, cuculi, calionymi, scorpii, trachuri, mulli, iphi, glauci, zygænæ, salpæ, gongri, phagri, amiæ, aquilæ, oua tosta, cocta, fricta, triticum coctum, tragus, (cui soli inest vt sit quàm polenta concoctu difficilior) tipa, auena, panes ex eis confecti, fabæ, ochri, dolichi, phaseli, cicercula, araci, cicer, oryza, lupini, panicum, milium, & cætera huius generis: lens, tussilago, sesamum, erysimum, castaneæ, glandes,

A poma, pira, & ficus antequam maturuerint: vuæ acidæ & austeræ, palmulæ omnes, siliquæ, citrium, cuius parte exteriore siquis pro medicamento vtatur, ea ad concoctionem faciet, quemadmodum alia pleraque acria faciunt: ocimū, rapa minus cocta, bulbi crudiores, pastinaca, daucus, carus, & omnes olerum radices, & ipsa itidem olera omnia præter lactucam & intybum, sunt eiusmodi. Vinum quoque crassum & nouum, atque etiam aqua omnis difficiliter concoquitur.

Quæ res stomacho idoneæ sint, Cap. XVII.

B Stomacho autem apta sunt palmulæ austeræ, mala cydonia. Oliuæ sale conditæ præstantiores sunt quæ ex aceto sunt paratæ, vuæ passæ austeræ, vua in vinaceis reposita, nux regia, & magis quàm auellana, & multo magis si cum caricis comedatur. Spinosa omnia stomacho apta sunt mediocriter: huius generis sunt, carduus, atractylis incisa magis quàm conueniat: cinara, siseris radix cocta, gingidum æquè ac scandix, quod crudum & coctū si edatur, stomacho mirum in modum idoneum est, lō-
C giorem autem coctionem non fert: napi, raphanus, rapa, cardamum, pyrethrum, regius asparagus & palustris, myrtus syluestris, chamædaphne, oxyacāthæ, & bryoniæ. Bulbi appetitum excitant, itémque capparis sale condita. Extima citrii pars stomachum roborat in medicamenti vicem sumpta. Vinum austerum os ventriculi firmat, atq; ipsum ventriculum, præsertim calida affectum intemperie. Vt medicamenta verò, absinthium, & aloë eundem corroborant.

Quæ res alienæ stomacho sint,
D Cap. XVIII.

Stomachum lædunt baccæ iuniperi, magis verò cedriæ, fructus arbuti, amaranthus, viticis semen: beta verò ita stomacho aliena est vt si estur largius, morsum etiā inducat: itémque lapathium, ocimum, rapa crudior, blitum, atriplex, nisi ex aceto, oleo, & garo comedantur. Fœnumgræcum stomachum subuertit, & eodem etiam modo sesamum. Lac in iis qui frigido ventriculo sunt acescit: in iis verò qui calido sunt, in nidorem transit: ex quo fit vt febricitantibus iure noceat: siquis verò cum
E melle propinet, vomitum ciebit. Pepon non probè concoctus cholericos inducere morbos consueuit: etenim priusquam corrumpatur, ad vomitum prouocandum est idoneus: sique copiosius eo quispiam vescatur, neque quicquam quod boni succi sit pòst comedat, omnino vomitum mouebit: idem melopepon facit. Iam cerebrum omne stomacho non conuenit, & nauseam ciet: quemadmodum facit etiam ossium medulla. Vinum nigrum & austerum facilè acescit: crassum verò & nouum ad vomitum impellit. Inter medicamenta, abrotonum, seriphum,
F spuma nitri, stomacho non conueniunt.

Quæ res capiti noceant, Cap. XIX.

Mora, rubi fructus, caput lædunt: iuniperi baccæ, fructus arbuti, cedriæ, cannabis semen, radix mei, palmulæ omnes, eruca, fœnumgræcum, lini semen, vinum fuluum & austerum caput lædit, & mentem tentat magis quàm nigrum & austerum: odoratum quoque caput petit: at vinum aquosum neque capitis dolorem excitat, neque neruos lædit. Lac non est aptum capiti, nisi quis caput admodum validum habeat. Aqua in qua vuæ
G madefactæ sint, quæ fex etiā appellatur, capiti dolorem infert: itémque vua quæ fuerit in vinaceis reposita.

Quæ res non inflent, Cap. XX.

Non inflant cuminum, ligustici radix & semen, viticis semen, fructus cannabis. Præterea ex iis quæ alioqui inflandi vim habent, non inflant fabæ elixatæ aut frictæ, bulbi aut multum aut bis cocti, & cum oleo, garo, & aceto sumpti. Mel despumatum, oxymel, flatus discutit. Panes hordeacei quomodocunque cōficiantur, minimè flatus excitant. Inter ea verò quæ inflant aut nō
H inflant, medii sunt phaseli, ochri, cicerculæ, araci.

Quæ res inflent, Cap. XXI.

Inflant autem hæc, pisa, phaseli, fabæ, cicerculæ, lentes, casei, cicer, lupini, ochri, panicum, milium, cæteráq; generis eiusdem. Faba fresa magis inflat quum per

ſe ſola quàm quum aliter cocta eſtur. Maza ex polēta flatum gignit, ſubacta verò, diúque contuſa, magis per aluū ducit, præcipuè verò ſi mellis portio ei fuerit indita. Succi omnes inflant, præ cæteris cyrenaicus, ſatyrium, ſilphii liquor, & radix. Ex ficubus breuis flatus excitatur, quia facilè deiiciuntur: quæ verò exquiſitè maturæ ſunt, parum abeſt quin nihil penitus noceant, veluti caricæ. Palmulæ virides ita flatum excitant vt ficus, rapa cruda. Lac in ventriculo facilè ciet flatum, bulbi crudiores, mel nō perfectè coctū. Vina dulcia diuturniores flatus excitāt: dulcia ſimul & auſtera quæ neque diſtribuuntur, neque digeruntur, ſed in ventre ſuperiore manent, flatum inducunt. Muſtum verò ipſum quoque inflat.

Quæ res abſtergant, incidant, aperiántque, Cap. XXII.

ABſterget verò ptiſana, fœnumgræcum, melopepon, pepon, vuæ paſſæ dulces, fabæ, cicer, ac magis nigrū, quod lapides etiam in renibus egregiè confringit. Capparis ſatis tenuium partium eſt: quæ verò ſale cōdita eſt, abſterget, & pituitam quæ in ventriculo eſt, deducit, & lienis atque hepatis obſtructiones expurgat: ad quem vſum ad~~hibenda eſt cum oxym~~elite vel oleo ~~ante~~ alios cibos omnes. Betarum ſuccus abſtergendi vim habet, eáſque obſtructiones quibus hepar infeſtatur, diſſoluit: ſed præſertim quum ex aceto & ſinapi eſtur: lapatia quoque, & vrtica. Ari verò & aſphodeli radix tenuium partium eſt. Bulbi vim habent extergendi, attenuandi, & aperiendi: quocirca & aſparagum & aſphodelum ictericis vt ſummum remedium præbent. Cæpæ, allia, porrum, ampeloprasum, attenuant ſecántque craſſos & glutinoſos humores qui redundant in corpore: atqui bis aut ter cocta acrimoniam deponunt, & tamen etiam attenuant. Serum lactis humorum craſſitudinem attenuat. Ficus abſtergent: quam ob rem multæ arenulæ ex ficuum vſu in nephriticis excernuntur. Caricæ extenuant, & incidunt: ex quo renes expurgant. Baccæ iuniperi ea quæ in iecinore & renibus ſunt purgant, craſſóſque ac tenaces humores attenuant. Amygdala extergent & attenuant, viſceráque expurgant, & humorum reiectiones quæ per ſputum ex pectore & pulmone fiunt, expeditiores reddunt. Piſtacia ad iecoris firmitatem vtilia ſunt, & ad purgandos humores qui in eius meatibus infarcti ſunt, valent. Raphanus attenuandi vim habet. Mel habet maiorem attenuandi vim, quod ex calidis & ſiccis plantis factum eſt: quocirca etiā aqua mulſa ad ſputum educendum eſt accommodata. Oxymel ea facilè deducit quæ neque tenacia, neque craſſa admodum ſunt: viſceráque ſine moleſtia expurgat, morbiſque thoracis & pulmonis mirificè conducit. Iis qui ſuccum craſſum aceruāt, vina tenuiſſima conueniūt: quòd ſi frigidi quoque humores illi fuerint, tenuia & antiqua & cum acrimonia cōferent. Vinum verò aquoſum ad humorum ex pulmone eductionem aptum eſt. roborat enim, & ſuccos humectat, & ſecat mediocriter. Vinū dulce in morbis acutis, veluti in peripneumonia atque pleuritide, quum iam ſit facta concoctio, eſt ad vires reficiendas accommodatum.

Quæ res obſtruant, Cap. XXIII.

LAc in quo plurimum ſeri ſit, minimè periculoſum eſt, etiamſi ſemper eo veſcare: quod verò ſeri parum, caſeique multum habet, non tutum eſt ei qui in eius vſu diu perſeueret. renes enim qui ad calculos generandos apti ſunt, lædit, & iecinoris obſtructiones facit in iis qui in eiuſmodi morbos facilè poſſint incidere. Caricæ ſunt iecori & ſpleni inflammatis noxiæ, veluti etiam ficus, non aliqua propria & excellenti earum facultate, ſed communi omnium dulcium ratione. omnia enim dulcia lienem & iecur obſtructa, & ſcirrho laborantia lædunt: ipſæ verò ſuapte natura neque obſunt, neq; proſunt vehementer: additæ verò iis medicamentis in quibus abſtergendi & incidendi vis eſt, non mediocrem vtilitatem afferunt. Aqua mulſa incommoda eſt iis quorū viſcera in tumorem elata, aut ſcirrho, aut œdemate, aut inflammatione laborāt: ſiquidem mel natura ſua in bilioſum ſuccū celeriter mutatur. Papaueris ſemen ea retinet quæ ex thorace prodeunt. Palmulæ pingues & dulces obſtruūt: id quod viri-

A des magis faciunt. Præterea omnia liborum genera, & quæ ex ſimila conficiuntur, obturant, & lienem augent, & lapidem in renibus pariunt. Idem facit triticea farina ex lacte. Alica etiam incommoda eſt iis quorum iecur obſtructum eſt, & quibus renes ſunt lapidi generando idonei. Vinum dulce obturat, & viſcerum tumoribus incrementum præſtat.

Quæ tardi tranſitus ſint, Cap. XXIIII.

TArdè autem tranſeunt omnia quæ ex itriis & ſimila conficiuntur, fabæ frictæ, panes puri, lens detracto B cortice, cerebrum, ſpinalis medulla, iecur, cor, triticum coctum, oua cocta, & magis aſſata, & magis etiam fricta, lupini, phaſeli, piſi, ſeſamum, eryſimum, glandes, mala, pira non matura, ſiliquæ, vinum dulce, & magis quod auſterum eſt, & nigrum ſine dulcedine, itémque craſſum & nouum omne. Aqua omnis tardi tranſitus eſt.

Quæ facilè corrumpantur, Cap. XXV.

PErſica, armeniaca, præcocia, facilè corrumpuntur. Omnes item fructus horæi, quorū natura humida eſt, in ventre facilè vitiantur, niſi prius citò deiiciantur, id- C circo iis ante cætera omnia veſci oportet: ita enim celeriter deiiciuntur, & alia etiam deducunt. quòd ſi poſt alias dapes comedantur, eas etiam ſimul corrumpunt.

Quæ difficulter vitientur, Cap. XXVI.

CHamulæ paruæ, purpuræ, buccina, & cætera omnia teſta intecta. Quæ duram carnem habent, iis qui propter humorum malitiam cibos corrumpunt, dare conſueuimus: eáque bis & ter in optima aqua incoquimus, & in aliam puram transferimus. Eiuſmodi quoque ſunt aſtaci, paguri, cancri, locuſtæ, ſquillæ, & quæcunque carnem ha- D bent quæ difficiliter vitietur, non ſecus quàm teſta contecta, quorum caro dura eſt.

Quæ res in cibis aluum moueant, Cap. XXVII.

ALuum ſubducunt, lens, braſſica. Marina verò fere omnia quæ teſtacea nominantur, compoſitam ex cōtrariis facultatibus naturam habēt. ipſum enim ſolidum vniuſcuiuſque corpus tardi tranſitus eſt, & ventrem ſiſtit. Humiditas verò ad excernendum irritat. Siquis igitur aut lentem, aut braſſicam, aut aliud quoddam ex iis marinis animalibus quæ dixi, coquat, deinde eius decoctū oleo, E garo & pipere condiat, tum potui det cui velit, ventrem eo potu ſubduci conſpiciet. Quinetiam marinorum erinaceorum, & conchularum omnium, & veterum gallorū iuſcula cient aluum. Braſſicam, ſi velimus aluum ſubducere, cacabo vnà cum aqua in qua fuerit cocta, propè collocata, extrahimus, & ſtatim in oleum & garum iniicimus, ea enim non eſt admodum coquenda. Mouent aluum panes furfuracei, & quia in ventre multum excremēti faciunt, & quia furfur abſtergendi vim habet. Fœnigræci ſuccus cum melle coctus, & ſumptus, ad omnes viF tiatos humores qui in inteſtinis ſunt, ſubducendos idoneus eſt: ea etiam vi abſtergendi quæ in eo eſt, cæteros ad excretionem trahit. Mel verò quod ei miſcetur, parum eſſe oportet, ne morſum excitet. Oliuæ ſalitæ ſi ante alios cibos ex garo comedantur, aluum mouent. Quemadmodum teſta intectis, ita etiam conchulis ineſt ſuccus ventri ſubducendo idoneus: & propterea nonnulli eas ex oleo, vino, & garo parant, & iure, quod inde fit, ad aluum ciendam vtuntur. Lac, quod liquidius eſt, magis ſubducit: quod craſſius eſt, minus. Serum lactis valde aluum mol- G lit, eíque tantum mellis addendum eſt quantum ſatis ſit ad condiendum citra ſtomachi ſubuerſionem: eodémq; modo tantum ſalis adiiciendum quantum ſatis ſit, ne guſtus offendatur: quòd ſi velis magis ſubducere, plurimū ſalis in tenuiſſimum læuorem redacti indito. Carnes animalium quibus parum admodum ætatis acceſſit, ac magis etiam eorum extremitates, per aluum tranſeunt. Simili quoque modo ex piſcibus cartilagineis torpedo & turtur mediocriter tranſeunt. Beta & lapathiū, vrtica, caſeus recens cum melle, atriplex, blitum, cucurbita, pepones, H melopepones, ficus, caricæ, vuæ dulces, & præſertim quū humidæ fuerint, ſycamina pura in ventriculum incidentia, & præ cæteris cibis ſumpta, celerrimè ſubducuntur, & cæteris etiam cibis viam parant: poſt alios verò cibos accepta, etiamſi vitioſum ſuccum in ventriculo compe-

riant, tamen æquè ac cucurbitæ celerrimè corrumpuntur. Nuces recentes ad alui excretionem faciunt: sed & siccæ, si prius in aqua permaduerint, æquè ac virides faciunt. Pruna humida subducunt; sicca verò in aqua mulsa in qua multum mellis sit, infusa, etiamsi quis ea sola comedat, satis abundè ventrem leniunt: sed multò magis si mulsam etiam ebibat. Est enim perspicuum facere ad ventris subductionem, vt postquam ea sumpseris, aliquo post tempore vinum dulce bibas, neque statim prandeas. Mora, ceraßia, præcocia, persica, & omnia humida, & aquea, & omnino quæ nullam insignem habere qualitatem ea gustantibus & olfacientibus videntur, si rectè affectus sit ventriculus, facilè per infernas partes deiiciuntur: si verò non & ipsa supra cætera manent, nihil vētrem ad expellendum iuuant, quia nulla in eis inest acrimonia, aut nitrosa qualitas. Hæcque eduliorum materia est quodammodo media inter ea quæ aluum subducunt & ea quæ sistunt, parum ad alteram partem vergens quum vsuuenit, vt neque languidè ventrem subducat, neque validè ad distributionem faciat. quandoque enim aluus sistitur, & ea quibus cohibetur, in alteram partem parum quid vergunt. Ex quo fit vt aqua mulsa in quibus celeriter distribuitur, in iis non solùm aluum ad excernendum excitet, sed cæteros etiam cibos commistos deducat: si verò non properet distribui, statim irritet ad excretionē, quia habet aliquid acrimoniæ. Quin ipsum etiam mel solum, siquis non coctum lambat, aluum rectè subducit: aqua autem mulsa, parumper vel nihil cocta, antequam distributio fiat, subducetur. Oxymel imbecilli' intestinum radit. Vinum dulce nonnihil adiuuat ventris excretionem: passum aluum subducit, itémque oua recentia, si ex multo oleo primo loco sorbeantur.

Quæ res mediæ sint inter aluum purgantia & subducentia, Cap. XXVIII.

MEdium verò locum inter purgantia & mollientia tenet mercurialis per se vel cum aliis oleribus cocta, & primùm in cibo sumpta, & cum eius iure absorpta. Itémque polypodium, similitérque alypum, cuius semen in potione acceptum ad cochlearis quantitatem, nigram bilem purgat. Pari quoque modo cnici semen contusum, & succosum redditum cum aqua mulsa, aut iure gallinæ, aut amygdalis, & nitro, & aniso, & melli, & caricis cōmixtum.

Quæ res aluum supprimant, Cap. XXIX.

PAlmulæ austeræ, vuæ austeræ, mora rubi aluum supprimūnt. Rubi canini fructus magis etiam sistit. Myrta syluestria, pruna agrestia, quæ etiam pruna appellantur, mala adstringentia ventrem detinent: acida verò quū in ventriculo succum crassum inueniunt, eundem incidendo aluum subducunt, & ob eam causam fæces liquefaciunt. At si purum ventriculum inueniant, eum magis supprimūt. Quæ dulci succo sunt prædita, ea sine acrimonia facilius descendunt: aquea verò, & quæ expertia sunt qualitatis, iniucunda sunt, neque quicquam commodi in se habēt. Quod de malis dictum est, idem quoque de malis punicis déque piris dictum puta. Siquis lac excoquat, serumque consumetur, aluum non ciebit. nam si lapides ignitos totiès in lac immittas vt serum consumptum sit, lac ita paratum adstringet: idque iis quorum acria excrementa ventrem morsu infestant, dare consueuimus. Sed non minus etiam quàm ex lapidibus ignitis id facies ferreis orbiculis igne candentibus. Verùm lac quod ita confeceris, in caseum facilè coit in ventre: idcirco ei mel & salem admiscemus: sed tutius est aquam affundere. Neque mirum videri debet si consumpto sero lactis, aquam adhuc affundimus: quia non seri humiditatem, sed acrimoniam, qua ventrem subducit, vitamus & fugimus. Astaci, cancri, paguri, locustæ, squillæ, & cætera omnia quæ molli testa intecta sunt, aluum supprimunt, sed minus quàm ea quæ testa sunt intecta: habéntque hæc salsum in se humorē, quem si in aqua deposuerint, nō minus quàm ostreorum, & aliorum testa intectorum caro, ventrem cōprimunt. Lenticula quoque & brassica bis coctæ, & quum succum deposuerunt, ventrem sistunt: quúmque humidum ventrem exsiccare in animo habemus, brassicam

A mediocriter coctam, prima aqua abiecta, statim in aliam calidam iniicimus, & in illa iterum eam coquimus donec flaccescat: idque quod bis coquendum est, neque aërem, neq; aquam frigidam debet contingere: si quidem non poterit exquisite flaccidum reddi, etiamsi plurimū decoquas. Si corticem à lenticula auferas, vehementem adstringedi vim amittet, neque ita fluxiones quæ in ventriculo sunt, exsiccabit. Si verò eam contundas, bísq; excoquas, prioremque aquam abiicias, deinde modicum salis aut gari commisceas, & aliquid eorum quibus aluus B constringitur adiicias, ita vt gustus non lædatur, iucundissimum vtilissimúmque & medicamentum & eduliū parabis. Polēta ex vino austero pota exsiccat. Oryza cohibet aluum, itémque panicum, milium, fricta omnia, leporis caro, vinum austerum, & nigrum vacans dulcedine, album que & austerum, fuluum quoque & austerum.

Quæ res calefaciant, Cap. XXX.

AT calefaciunt triticum coctum, & panes ex eo confecti, tipha, auena, fœnumgræcum, iuniperi baccæ, palmulæ dulces, poma dulcia, sesamum, erysimum, & ob C id sitim inducunt: cannabis semen, vuæ dulces, vuæ passæ dulces, malua mediocriter, apium, smyrnium, eruca, raphanus, rapa, radicula, napi, cardamum, pyrethrum.

Quæ res sint acres & calidæ, Cap. XXXI.

PAstinaca, daucus, carus manifestò calefacit. Allium, gummi, porrum, ampeloprasum satis acria sunt, sed tamen bis térve cocta deponunt acrimoniam. Caseus vetus calidus est, & idcirco sitim affert: vinum dulce mediocriter: fuluum est nigro calidius: flauum verò est omniū D calidißimum, deinde fuluum, tū rubrum, postea dulce, postremò album, minus quàm cætera omnia calidum est: vetustißimum verò abundè calefacit.

Quæ res refrigerent, Cap. XXXII.

REfrigerat hordeum quibuscunque modis conficiatur, milium, panicum, tubera, cucurbita cocta, melo pepones, cucumeres, pruna, sycomora, austeræ & acidæ vuæ, & passæ. Mala non adstringentia frigidi & terrestris succi sunt, acida verò frigidum & tenuium partium succum habent: quæ perfecta ἄποια (*hoc est, qualitatum expertia*) E sunt, & veluti aquea: idem de piris & malis punicis iudicato. Non pauci quoque sunt aliorum arborum fructus qui refrigerent, & præsertim ii qui reponi & asseruari non queunt. Palmulæ adstringentes frigidum succū habent, lactuca, intubus, sed hæc moderatius: portulaca, papaueris semen, cuius si plurimum sumatur, soporiferū fiet. Eos autem quibus tenuis destillatio fluit à capite iuuat: in quo casu id quod calidius est, cæteris præstat. Myrta refrigerant, sed non vnà cum adstrictione, quandoquidem acrimoniam quandam habent. Solanum efficax est F in refrigerando & adstringendo. Aqua, vinum aquosum, non apertè calefacit: quamobrem cum minore periculo febricitantibus præbetur. Vinum autem album & austerum, minimé, vt inter vina numeratum, calefacit: quod verò album simul, & austerum est, itémq; crassum & nouum, apertè refrigerat. Acetum quoq; tenuium partium est, & idcirco quum intimas partes penetret, magis quàm alia refrigerantia neruos lædit. Porro media quodammodo inter calefacientia & refrigerantia sunt panes loti, amylum, & vinosæ vuæ.

G Quæ res exsiccent, Cap. XXXIII.

LEns & braßica pariter siccant, & ob eam causam aspectum obtundunt, nisi fortè contingat vt totus oculus sit humidior. Asparagus verò minus quàm braßica ipsa siccat: at aliorum olerum caulis est siccior. Contrà fit in raphano & rapis, & napis, cardamóque, ac pyrethro, atque omnibus quorum acrem esse asparagum contingit. Polenta siccat, viticis semen, eruum bis aut sæpe in aqua coctum, edulium exsiccans fit: præstantius autem est album. Quod verò assatum aut frictum estur, siccius alimē H tum præbet. Quæcunque autem in aqua prius elixantur, humidius alimentum præbent: quæcunque verò in sartagine condiuntur medium inter hæc locum tenēt: quodcunque autem plus vini & gari habet, siccius est quàm id quod nō habet. Alia sunt his lōgè inferiora: nam quæ defruti plus habent, aut in simplici & puro albo iure co-

quuntur,multo ſunt prædictis humidiora:quæ verò ex ſo [A] la aqua coquuntur,ſunt etiã his humidiora.magnũ enim diſcrimen ex ipſa conditura accedit ſeminibus,oleribus, & plantis,omnibus quidẽ exſiccantibus, ſed aliis magis, aliis minus, iuxta facultatem eorum quæ eis adiiciũtur.

Quæ res humectent, Cap. XXXIIII.

PTiſana,cucurbita cocta,pepones,melopepones,cucumeres,nux viridis,pruna,ſycomora,& ſycamina non corrupta,omnino humectant:non refrigerãt autem omnino,niſi frigida ſumantur. Humectat quoque lactuca, intubúſque,ſed his debilius portulaca. malua autem, & [B] blitum,& atriplex magis aquea ſunt olera.quinetiam alii plerique fructus aliorum arborum humidi ſunt, ac præſertim ii qui reponi non poſſunt.Iam & lactucæ & papaueris ſemen humectat,itémque fabæ virides.Aqua humectat & refrigerat:ac calefacta,humectat,& calefacit.

Quomodo ſorbitiones coquendæ ſint, Cap. XXXV.

Quod quidem totum eſt deprauatum,& in eo multa deſunt,nec reſtitui coniectura ſatis tutò poterant.

PTiſana vt decet parabitur,quum coquendo in tumo [C] rem fuerit elata:deinde lento igni coquatur donec per multum ocium in ſuccum abeat. Quo quidem tempore quum planè intumuerit,acetũ ei miſcetur : quúmq; probè fuerit cocta,ſub edendi tempus ſal tenuiſſimus eſt iniiciendus:ſi verò oleum ab initio impoſueris, coctioni nihil incommodabis : aliud verò nihil admiſcendum eſt,niſi porri modicum & anethi, idque in ipſo ſtatim principio.Quæ verò ex lentibus & ptiſana componitur, rectè paratur,ſi maior lentium imponatur copia, & eodem coquatur modo:præterquam quòd ſatureia aut pu- [D] legium ei adiicitur,fitque edulium ſuauiſſimum.Ex cucurbita quoque iucundiſſimus fit cibus, ſi cum aliquo ſalſamento ex ponticis,quæ mylla dicuntur,mandatur.Iis verò qui ſunt ad continendos cibos imbecilliores,neque ſumere craſſius alimentum queunt,optimum erit,alimẽtum aqua macerare,deinde coquere,deinde contundere. Poteſt ergo quiſpiam polentam, panémque calidum macerare:panes enim confracti & macerati,plurimum facultatis,veluti caliditatis,amittunt:eorum verò decoctorum potio longè præſtat, & multo etiam melius alimentum [E] præbet.Hordeum verò quod febricitantibus dãdum eſt, non eſt confricandum,ſed lauandum, & in aqua coquendum:ac primùm quidem quum intepuerit,aqua abiicienda eſt,tum alia adiecta coquendum.Rectè autem coquetur ſi decem aquæ heminas in vnam hordei heminam iniicias:coquitur autem donec hordeum crepet, deinde abiiciatur tenuiſſima aqua,& melle admiſto id per ſe potui detur:hoc enim & ventriculo commodum eſt,& vrinam cit,& abundè nutrit.Datur item hordeum in polenta frictum,quod etiam κχγλύδα appellant:ſed antequam [F] maceretur,leuiter fricandũ eſt,vt præuſta palea abſtergeatur:deinde macerandum & coquendum eſt.magis enim quàm quod antè dixi,ventrem cohibet.Ita etiam alimentum quodcunque ægrotanti eſſe accommodatum cenſetur,coqui poterit.Quæ verò ſubtrita ſunt,ea maceratis & coctis eſſe craſſiora & validiora videntur. poſſet autem omne fere alimentum ſubteri : ſimiliter quoque in potionibus quæ dantur.Panes verò ſiccos & recentes infundimus, & aqua emollitos conterimus, & ex linteo [G] percolamus. Vt verò id album non videatur, addimus cucumeris ſemen frictum, itémque amygdala, & nuces pineas,& ſorba, & cum his ſingulis, vel cum aliquo eorum, vel cum omnibus,aniſi vel fœniculi ſemen admiſcetur,datúrque id febricitantibus ex aqua mulſa:qui verò febrem non habent,iis datur ex vino. Milium verò & panicum contuſa, & maximè fricta, & detracto cortice, præcipuè conueniunt iis quibus venter biliofa laborat affectione,& quibus multæ tenuéſque excretiones per aluum fiunt. Hæc autem contuſa in aqua ſunt reſoluenda. Nec minus eſſe horum debet quàm quod acetabulũ con [H] tineat:aquæ verò acetabula decem.Quúmque in ſuccum ſint redacta,per denſum linteum excolanda ſunt, & vini auſteri modicum eſt perfundendum,& poſtea coquenda: tum ita confecta ieiunis exhibenda. Quinetiam accom- [A] modatum fuerit vnà cum milio nuces Euboicas cum internis membranis vſquedum non admodum ſuccoſæ reddantur, ſicuti milium contundere. Auena maximè omniũ leguminum eſt ad concoquendum accommodata: & eius optima eſt ſorbitio.Fit eodem modo quo ptiſana, vt hemina in decem aquæ heminis incoquatur.

Quæ res loco olei in ſorbitionibus imponantur, Cap. XXXVI.

IN omni ſorbitione,præter eam quæ ex lentibus fit,pro oleo aptum erit cucumeris ſemen crudum eliquatum. [B] Ptiſanæ verò ac cæteris decoctis, vel conus, vel nux, vel auellanæ, vel thaſiæ nuces, vel amygdala miſcentur.Iis verò quos perturbata aluus exercet, pro oleo papauer album leuiter frixum:idque robur addet. Iam ad fluxum ventris caſtaneæ quoque cum interioribus membranis contritæ adhibentur.

De confectione alimentorum, Cap. XXXVII.

SImila coquitur, vt quartupla eius portio in decem aquæ heminas imponatur,parúmque olei & anethi ad [C] datur : pridie verò lauanda ſimila eſt. Panis aqua calida maceretur, quæ aqua continenter ſubinde commutetur: non omnis tamen panis pars infundenda in aquam eſt, ſed interior.Huiuſce rei terminus eſto,vt non ſolùm panis intumeſcat,ſed etiam vt fermentum euaneſcat,nec panis fermentum redoleat.Ptiſana coquitur, vt in vna eius parte quindecim aquæ partes ſint:vſque autem coquitur dum quinta pars remaneat, eáq; diſſoluta ſit. Itriũ verò & panẽ aridum coques donec in partes admodũ teneras abeat, & in mortario teres,& iterũ ex aqua,ſale & oleo co [D] ques.Oua coquenda ſunt ex aqua,ea ſemper mouẽdo.mota enim neque ſimul cohærent,neque denſantur.Sed melius in poſca coquuntur:nam ita remanent humidiora.

De aqua mulſa, Cap. XXXVIII.

MVlſa non admodum vtilis eſt biliofis.in ipſis enim in bilem mutatur:ergo eiuſmodi naturis mulſa dilutior conueniet.Eſt etiam incommoda mulſa iis qi viſcera habent morbis opportuna.Porro ita paranda mulſa eſt,vt octupla aquæ portio melli admiſceatur,coquatúrque donec ſpumam deſinat emittere.Spumã verò ſimul- [E] atque orta eſt,ab ea perpetuò tollere conuenit.

De potionibus quæ vtiles ſunt ægrotantibus, Cap. XXXIX.

FEbricitantibus optima potio eſt mulſa, vel oxymel, & aqua omni morſu vacans. Quæ verò adſtringendi vim habent,in ventris turbationibus non ſunt incommodæ.Porro ad vomitum ciendum etiam mel admiſceri illis poteſt. Ac æſtiuo quidem tempore mala in fruſta diſſecta in aqua infunduntur,donec ea colorem inde contra- [F] hat. Similique modo cydonia mala matura ſecantur in partes,& macerantur:hæcque præcipuè dantur iis qui bilem vomunt.Pira verò in aqua infunduntur quæ adſtringentia & dulcia ſunt.Myrta verò recentia vino dulci infuſa potionem quidem inſuauem,ſed tamen non mordentem & lenem faciunt. Acini quoque vuarum aridi in aqua macerantur:ſed eorum decoctum, quum neque acre neque acidum ſit,multo eſt vtilius.

De lactis potione,ex Rufo authore, Cap. XL.

[G] QVi lac potat, ab aliis abſtinere cibis debet, donec fuerit concoctum,& ad partes infernas deſcenderit. Præſtat autem manè bibere lac recens mulctum, & pòſt nihil ſumere:eóque tempore nimios labores vitare. Neceſſe enim eſt vt in iis aceſcat qui ſe tum laboribus dedunt.Sed melius eſt quietè inambulare,& interim vigiles quieſcere:nam hoc pacto quamprimum per aluum deſcẽdit.Vbi hoc deiectũ fuerit,aliud bibendum eſt:quúmq; hoc deſcenderit,aliud deinde bibendũ. In initio autem, nõ quidẽ ex reliqua corporis mole,ſed quæ in vẽtriculo [H] ſunt,vtiliter purgat. Quare cõfecta,venas mox ingreditur,ac optimè nutrit,neq; ampliꝰ deiicitur.In biliofis autẽ fluxionibus, & quũ ad vẽtriculũ colliquationes confluũt,decoctũ lac dandũ eſt: ac primũ quidẽ lentè & paulatim coquetur,vt pars deſcendat, pars conſumatur : de-

inde multo magis coquetur, adhibita diligẽtia ne aduratur, néve in caſeum coaleſcat: quod ſanè diligentiſſimè curabitur, ſi leniter coquamus, & agitando, quod feceſſerit ex omni parte detrahamus: porro ferula leni & tenui agitandum erit: ſiquid verò labris ollæ adhæſerit, id etiam ſpongia erit abſtergendum. Sæpe enim vſuuenit vt ex eo totum præterea lac fuerit corruptum. Quemadmodum igitur dictum eſt, lac vſquedum craſſius æqualiter dulciuſque crudo euaſerit, percoquatur.

De aquis, vt ab Herodoto authore traditum eſt, Cap. XLI.

QVæ autem virtus aquarum ſit, quódque vitiũ, ſcire nos oportet. Aquæ enim multiplicioris vſus ſunt quàm reliqua ferme omnia ad victus rationem inſtituendã. Ergo ſciendũ eſt optimã aquã eſſe eam quæ nullam omnino qualitatẽ neque guſtatui neque odoratui afferat: quæ quidem eſt bibentibus iucundiſſima, & ad aſpectũ pura videtur. quum verò præcordia celeriter permeet, nulla eſt quærenda præſtantior: nam quæ in præcordiis diu moratur, ventrémque ferit, flatu implet & prægrauat, licet ea bona quæ dixi habeat, ea tamen ſemi vitiata exiſtimanda eſt: ſiquidem neque citò caleſcit, neque citò frigeſcit: quinetiam quæ in ipſa coquuntur, tardiſſimè coquũtur, & peius. Ergo melius eſt huiuſmodi aquam experi ẽtia iudicare. Aquæ, is qui iudicare voluerit, ex his ipſis ſignis facere coniecturam poterit. aquæ enim quæ ad Septentrionem vergunt, ſolémque auerſum habẽt, cum tardiores ſunt, tum verò etiam difficilius coquuntur, & tardè refrigerantur, & caleſiunt. Quæ verò ad orientem ſolem ſitæ ſunt, & per meatum aliquem aut terram ipſam fluunt, celerriméque caleſiunt & frigeſiunt, eas eſſe optimas ſperandum eſt. Illæ etiam bonæ ſunt quæ æſtate frigidiores ſunt, hyeme verò calidiores. Nonnulli aquas pondere metiuntur, eaſque quæ leues ſunt potiores putant. hoc ſi aquis præter cætera accedat, laudabile eſt: ſolum verò nõ ſatis argumento eſt, aquas bonas eſſe. Pluuiales autem, inquit Hippocrates, leuiſſimæ ſunt, itémque dulciſſimæ, tenuiſſimæque & limpidiſſimæ: quia ſol quod leuiſſimum tenuiſſimúmque eſt trahit: id quod non ex aliis aquis ſolùm, ſed ex ipſo etiam mari & ipſis itidem corporibus facit. Quocirca aqua pluuia citiſſimè omnium putreſcit, vtpote quæ ex diuerſis & plurimis ſit permiſta qualitatibus. ſed nemo exiſtimet aquã quæ facilè putreſcit, eſſe peſſimam: nam facilitas mutationis potius virtuti quàm vitio attribuitur. ex quo conficitur vt quum aliæ optimarum aquarum notæ adfuerint, etiamſi facilè putreſcat, ea ſit cenſenda optima: & tamen quum mutari incipit, bibentibus raucitates, tuſſes, & vocis grauitates affert. Ex pluuiis aquis æſtiua, quæque ex tonitruo fit præſtantior eſt, quàm quæ ex nimbis eſt demiſſa: quæ verò ex glacie & niue fiunt, peſſimæ ſunt: in aquæ enim concretione tenuis pars omnis excernitur. Porro paluſtres ac fœtidæ, quæque qualitatibus abſurdis præditæ ſunt, coquendo meliores fiũt, & bibẽdæ ſunt vino miſtæ, vt adſtringẽtibus dulcius vinum miſceatur, aliis verò id quod magis adſtringat. Vtile eſt etiam paluſtres, ſalſas, bituminoſáſque percolare: at quæ valde frigidæ ſunt, à cibo ſunt potui dandæ, ſed neque confertim, neque affatim, neque ſine vino. Nonnulli potus atque paſtus inuenerunt quibus aquarum vitium emendant: alii cicerum decoctum prius bibunt, ciceribúſque veſcuntur: alii caucalida comedunt cum aliquo piſciculo coctam: ſimili quoque modo fœniculum: alii denique betã & cucurbitã cum muria & vino diluto antè comedunt.

QVINTI LIBRI ARGVMENTVM.

In quinto agitur de grauidis, nutricibus, infantium educatione, & de omni ætate, & de dentium, auditus, oculorúmque curatione: itémque quomodo caro auferatur & reficiatur, & ibidem etiam temperaturarum cognitio & curatio traditur.

LIBRI QVINTI CAPITA.

ORIBASII SYNOPSEωS AD EVSTAthium filium liber quintus.

Quæ grauidis eueniant, déque earum victus ratione, Cap. I.

QVONIAM hæc præcipuè grauidas infestant, nausea, cótinuus vomitus, sputa, stomachi erosiones, & cibi fastidium, non ab re fuerit eis remedia præscribere. Ambulationes ergo, cibi neque admodum dulces, neque admodum adstringentes, vina fulua, odorata, quinque annorum, maxima sunt remedia: vt medicamentum autem herbæ sanguinalis decoctum bibant. Prodest eodem modo anethum & pontica radix, quam rha patrio vocabulo nominant: hæc & ante & post cibum sumi possunt. Extrinsecus autem præcordiis imponitur cataplasma ex œnanthe, balaustio, cytisi, & smyrnii coma, fœniculi semine promiscuè: poteris eadem cum palmulis & vetere vino permiscere. Stomachi autem erosiones aquæ calidæ potus leuabit: cōfert etiam quietè ambulare, præcordiáque lana molli fouere. Eas verò quæ cibum fastidiunt cohortaberis vt varios & iucundos cibos, & amylum siccum edant: idque magis erit offerendum iis quæ terram edere cupiunt. Appetitum excitant etiam labores, & longior peregrinatio. Quæ verò quietam agere vitam consueuit, ea quum grauida est, ægrè repentinos motus fert: porro acria quandoque gustare, præsertim sinapi, conueniet ei quæ cibi fastidio teneatur. Ad magnos autem pedum tumores confert anthyllis aceto excepta: itémque commodum est superimponere folia brassicæ latiora, & affectum locum creta cimolia ex aceto illinire: alumen quoque cum aceto erit accommodatum. Iam verò mala quæ medica nominantur, aquæ incocta pedibus vtiliter admouentur.

De nutrice eligenda, Cap. II.

NVtrix eligenda est nullo affecta morbo, quæ neque nimis iuuenis sit, neque nimium ætate procesferit. Iunior autem sit quinque & viginti annorum, & vndetriginta: quæ verò grandior sit, trigintaquinque annos sit nata. Pectore amplo sit, mammis magnis, papillis neque conniuentibus, neque auersis. Habeat autē reliquum corpus neque admodū pingue, neque nimiū gracile. Magnum etiam est infanti commodum nutricem non multo antè peperisse, & maius, si marē. Caueat nutrix valde siccantia, salsáque, & acerba, & acida, & amara, quǽque vehementer calefaciunt, itémque odores fœdos, & præter modum suaues, & condimenta, & cætera acria. Iam verò à venereis abstineat, manúsque & & humeros exerceat, id quod molendo texendóque faciet. Puerulum verò trimestrem aut quadrimestrem vlnis gestet.

De lacte nutricis, Cap. III.

LAc præstantissimum est quod spissitudine, copia, colore, odore, & gustu moderatum est. Illud etiam
F commendatur quod in vnguem pollicis stillatum, & in luce spectatum, vngue inclinato, neque cito neque tardè defluit. Probari autem hoc etiam pacto potest, lacti in vas vitreum infuso, coaguli portio misceatur, digitísque agitetur, atque ita permittatur donec cogatur: deinde inspiciendum est vtrum minor sit pars quæ in caseum concreuit quàm ea quæ in serum abiit. quod si fit, vtile erit lac: si contrà, erit cōcoctu difficile. Quod
G verò æquam vtriusque portionem habebit, id erit probatissimum.

Quomodo lac vitiatum corrigatur, Cap. IIII.

LActis vitia corrigenda sunt hoc modo: Si crassius sit, pituita vomitu eliciatur: optimum verò erit oxymelite vomitum ciere. Eadem quoque laboribus qui cibum præcedāt, tenuāda est, ac tunc quidem origanū, hyssopum, satureia, scandix, & thymum, itémque radiculæ parum, & vetus salsamentum cum oxymelite accommodata sunt. Si verò acrius tenuiúsque fiat, multis

A laboribus alleuanda nutrix est, sorbitionibúsque, ac suillis carnibus est reficienda, sapáque & vinum dulce potui dandum. Si diminutum lac fuerit, & sorbitiones erunt offerendæ, & vberius erit alenda: vinum dulce propinandum, pectus & mammæ confricandæ, nonnullis etiam affixa cucurbita mirum in modum auxiliata est. Medicamenta verò, etsi ad lac gignendum proficere aliquid cognoui, tamen iis continenter esse vtendum nō censeo: (vehementius enim liquefaciunt) ea sunt, fœniculi radix & semen ptisanæ incocta, cytisi folia in vino
B nigro, aut ptisana, melanthium in vino dulci, itémque anethū, pastinacæ radix & fructus, hæcque calida prius perspersa ita sunt præbenda. Omne verò lac malum, siue crassum sit, siue acre, siue fœtidum, puerum qui ipsum prius suxerit, eadem inficit qualitate: acre autem lac ieiuno nunquam dandum est. Corrigere verò lactis fœtorem vinum odoratum & cibi suaues possunt.

Educatio pueruli, Cap. V.

PVer nuper in lucē editus melle primùm nutriatur: deindē lacte bis in die, aut ter ad summum: quùm-
C que id alacriter puer assumit, spésque est eum esse concocturum, tum cibus iam offerri potest qui ipsum non impleat: si verò nobis ignaris impleatur, statim ad somnum procliuior & segnior efficitur, ventérque intumescit & inflatur, & vrina redditur aquosior: quibus notis perspectis, nihil dandum est priusquam quod in ventre habet consumpserit. satis erit biennium lacte nutrire: deinde verò ad cibos transeundum est.

De pustulis quibus puer affectus est, Cap. VI.

PVstulas quæ circa pueri cutem oriuntur, primùm ita sinemus: quum verò valde creuerint, tum est ei
D adhibenda curatio: ea fiet balneis in quibus myrti aut lentisci folia aut rosæ incoquantur: deinde rosaceo aut lentiscino erit vtendum, & item cerato cerussato, lenitérque nitro abstergendum. neque enim puer feret vehementiora. Erit etiam accommodatissimum nutrici victus rationem ex dulcioribus instituere. Optimum quoque fuerit si perulum ipsum ita educemus vt neque expleamus, neque nimis tenuē victum præbeamus. Si pueri aluus adstringatur, mel cibo erit affundendū, & simul coquendum: si verò neque ita deiiciat, terebin-
E thinæ quantum ciceris magnitudinem impleat, adiicie mus. aluo autem humectata, milium præcipuè offerendum est.

De tussi & grauedine infantis, Cap. VII.

SI verò tussis aut grauedo quandoque puerum exerceat, linctus ex melle qui mellitissimi dicuntur, offerendi sunt. Puero igitur multa aqua calida loto, caput eius copioso melle calido illinendum est, deinde lingua digito comprimenda. ita enim magnam pituitæ copiam vomet.

De pruritu gingiuarum, Cap. VIII.

SIquis puritus gingiuarum puero cōtingat, fotu vtendum est, & liberaliore etiam vnctione ex oleo non cocto, in quo parum ceræ liquefactum sit.

De ortu dentium, Cap. IX.

DEntes septimo mense oriuntur, ac tum quidem inflāmationes gingiuarum, maxillarū, & tendinū, & quādoque etiā conuulsiones subsequuntur: tunc nihil puero dandū est quod masticatione indigeat. Gingiuas autē continenter digito præter lauacrū cōtractare, adipéque gallinaceo vel leporis cerebello emollire oportet. Vbi verò dētes iam eruperint, ceruix, caput atq; maxillæ delicatis lanis puris inuoluētur, oleóque dulci & calido fouebuntur, quod etiam in meatus auditus instillabitur: quo sane tēpore puer erit vberius alendus, & aqua calida lauandus. Si verò profluuium ventris fiat, id epithematibus quæ præcipuè sistūt, cuminum, aut anethum, aut apium lanæ inspergendo inhibere tentabimus. Proderit etiam rosarum semen admiscere, & summatim calidis exsiccare: at si nihil venter deiiciat,

melle in glandis formam coacto leniter irritabitur, aut calamintha cū melle trita illinetur. Cōuulſionibus autē puerorum auxiliari potiſſimum videtur heliotropium aqua incoctum, ſi in ea puer lauetur. Vtile quoque eſt eſt irino, aut cyprino, aut ſicyonio perungere, & totum calefacere. Quum verò exortis dentibus digitos vulnerat, benefaciet iridis radix deraſa, nec multum ſicca ore detēta: id quod etiā vlceribus auxilio eſt. Iam verò butyrum etiam cum melle illitum prodeſt.

De vlceribus quæ aphthæ dicuntur, Cap. X.

VLcus oris quod aphtha dicitur, puero oritur modò ſubalbidum, modò ſubrubrum, modò nigrum veluti cruſta: ac nigrum quidem peſsimum eſt, & maximè mortiferum. Succurrit autem iris cum melle, & ſi velis ſiccā inſpira, & roſarū folia contuſa, & roſarū flos, & crocū, & myrrhæ portiuncula, & galla, & thus, & cortex thuris, & ſimul, & ſingula per ſe melle intincta. Præterea mulſa, & mali Punici dulcis ſuccus conuenit.

Ad femorum intertrigines, Cap. XI.

FEmorum intertrigines myrto arida, cypero, & roſis inſpergendæ ſunt.

Ad aurium humores, Cap. XII.

AVrium humores exiccat lana ex alumine impoſita, aut vinū mulſum, aut vinum vetus inſtillatum, aut crocum ex vino tritum.

De aduſtione quæ ſiriaſis appellatur, Cap. XIII.

ADuſtio eſt inflammatio partiū circa cerebrum & eius membranas, in qua ſinciput cauum efficitur, & caui cum pallore oculi, corporiſque ſiccitas fit. Remedio eſt vitellus oui cum roſaceo ſincipiti impoſitus ad modum linamenti, vt continenter commutetur.

Ratio victus infantium, & aliarum ætatum vſque ad declinantes, Cap. XIIII.

INfantes, quique lactentes non ſunt, ſinendi ſunt vt liberius & hilariter viuāt: exercitationes, atque alimenta lenia ſunt eis præſcribenda: ab anno ſexto & ſeptimo pueri & puellæ literatoribus blādis humaniſque tradētur. ita enim quieto animo & iucundè perdiſcent. Atque animi quidem quies ad bonam corporis educationem valet plurimùm. Quum duodecimum annum agunt, ad grammaticos iam & geometras adducēdi ſunt, & corpus exercendum eſt. A quartodecimo anno vſque ad viceſimumprimum annum, exercendi erunt in mathematicis diſciplinis, & philoſophiæ ſtudio: & propter corporis robur plures exercitationes erūt eis imperādæ, vt animo & corpore laborātes, venereis vti prohibeantur: his etiam auferēdum vinum eſt. Ætati florenti abſoluta victus ratio animi & corporis conuenit: idcirco omnibus exercitationibus, ac præſertim quibus quiſque aſſueuit, itémque cibo pleniore, & qui boni alimenti ſit, vtendum. Declinantibus verò conuenit victus ratio & animo & corpori debita. exercitationes enim, qualeſcunque ſint, pro horū ratione ſubtrahendæ ſunt: quùmque eorum habitus frigeſcere incipiat, alimentum eſt diminuendum.

De laſſitudinibus quæ ab exercitationibus contrahuntur, Cap. XV.

LAſſitudo quæ vlceris ſenſum inuehit, ex copia excrementorum tenuium ſimul & acrium oritur: quæ verò tentionis ſenſum repræſentat, in qua tendi partes corporis videntur, nullum quidem excrementum notabile ineſſe in corpore indicat, ſed in neruis & muſculis affectio quædam exiſtit, qua vidētur tendi, etſi minimè tenduntur. Ea verò quæ inflammationi ſimilis eſt, in qua veluti contuſas, & inflammatione obſeſſas partes ſentimus, tum ſolet incidere quum muſculi nimium excalfacti quippiam excircunfuſis ſibi excrementis attraxerunt. Eſt etiam alia quarta quædam affectio, quæ oritur quum muſculi vltra debitum exiccātur: vt quum ſe homines exuerint, ſqualens, cōtractūmque corpus & ad motꝰ pigrū videatur. Remediū verò eius quæ vlceris ſenſū præ ſe fert, erit excremētorū euaporatio, quæ fiet frictione multa, mollique cū oleo copioſiore, in quo nulla adſtringēdi vis inſit. Altera verò laſſitudo in qua tēſio ſentitur, pro remedio relaxationem poſtulat. Re-

A laxatur autem quod diſtentum eſt, tum pauca mollique frictione ex oleo dulci & apricato, tum verò omni intermiſſione & quiete, & balneis temperatis, atque in aqua calida mora diuturniore, adeò vt ſi bis & ter etiā laueris, plus ſis profecturus. Sanationi verò tertiæ laſſitudinis ſunt tria propoſita, ſuperuacanei euacuatio, diſtenti remiſſio, & inflammationis refrigeratio: ergo & oleum copioſum & tepidum, molliſſimæque frictiones, & in aquis temperatis mora longiſſima, huiuſmodi laſſitudines curat: multa itidem quies, aſſiduáque in- B unctio idem præſtat. Quarta denique affectio primo die nihil ſanè diuerſum à ſuperioribus poſtulat, niſi calidiorem aquam, quæ ſenſim contrahat & roboret cutim, ſecundo die apotherapiæ exercitationem. In balneis verò ex calido ſolio in frigidam protinus exiliant. Porro quicunque laſſitudine grauantur, boni ſucci nutrimentum poſtulant.

De adſtrictione, Cap. XVI.

ADſtrictio oritur aut obſtructis meatibus, aut denſatis: deprehenditur autem protinus vbi ſe exue- C rint, ex colore albo, & cutis duritie ac denſitate: in exercitatione verò, ex eo quòd ægrè incaleſcant. Remedium huius affectionis eſt calefactio: ergo valentiore exercitatione & balneis calidioribus vtendum eſt: mora verò in frigido ſolio diuturna ne ſit: ſed nec ipſa aqua valde ſit frigida. Induēdi autem vngantur aliquo quod mediocriter calefaciat, vt oleo dulci & tenui. Cutis etiā denſitati ſanādæ ſatis eſt oleū anethinū, præſertim ſi ex anetho viridi fiat: oleum quoque ex populo nigra confectum ad idem facit.

D De laſſitudinibus quæ ſponte ſua nobis irrepunt, Cap. XVII.

QVoniam laſſitudo quæ vlceris naturam refert, ex acrium excrementorum vitio oritur, ſi vitioſus humor paucus omnino fuerit, apotherapiæ exercitatio ſufficiet: ſi copioſior ſit, & altius in corpore reſideat, neque exercitationē hanc, neque aliud genus exercitationis, neque motum vllum penitus iniungemus, ſed quies, ſomnus, & inedia diei totius imperabitur: deinde veſperi pingui vnctos, & tēperato balneo lotos, exiguo E boni ſucci cibo & ſorbili alemus. Sed neque à vino erūt abſtinendi. hoc enim, ſiquid aliud, ſemicrudos humores concoquit. Si ergo ex his malum conquieuerit, homo ad conſueta munia paulatim erit adducendus. Si verò poſtero etiam die perſeueret, iam validioris remedii ineunda eſt ratio. Si vires conſtiterint, duorum alterum erit faciendum, aut ſanguis mittendus, aut exhibēda purgatio, diſtinctione adhibita vtrū magis oporteat: ſi vires ſunt imbecillæ, ſanguinē quidem nullo pacto detrahemus, ſed tamē moderatè purgabimus: ſi ve- F rò permagna ſit humorum crudorū copia, tum neque ſanguinē mittere, neque purgare, neque exercere, neque penitus mouere, neq; lauare cōuenit: ſed in omni quiete ſeruandi ſunt, dandáq; eſculenta & poculenta, ac medicamenta in quibus attenuādi & incidēdi abſque manifeſto calore vis inſit: ergo victus ex oxymelite, portiunculáque ptiſanæ inſtituetur, nonnunquā verò aquæ mulſæ parū offeretur. Et quoniam omnibus his turgida inflatáque præcordia ſunt, & quicquid ſumpſerint in flatus facilè conuertitur, præſtabit cibo piper admiſce- G re. Sed erit etiam accōmodatius vti medicamēto quod dioſpoliticū dicitur, & eo quod ex tribus piperibus ſimplex conficitur, atque oxymel eſt eis vtiliſſimū. Pro potu vtantur apomelite, & præſertim vbi coacuit, & vino quod leuiter aceſcit, & cibis veſcātur attenuātibus ſine calore, qualis eſt capparis, ſi ex oxymelite aut oxelæo ſumatur. Laſſitudo verò tenſionis ſenſū referens, quū ſine exercitationibus incidit, copiā ſolidas corporis partes diſtendentē indicat. Quū verò ſanguinis copia ſubſit perſpicuū eſt, optimum eſſe aut venam incidere, aut H malleolos ſcarificare. Spontanea autē laſſitudo, in qua vlceris ſenſus nobis ſe offert, ne paucis quidem horis, nedum duobus aut tribus diebus ita lentè occupat, ſed protinus febrim vehementiſſimam inducit, niſi præueniendo ſanguinem detrahas. Melius autem erit, ſi fieri

poterit, bis eodē die sanguinē mittere: primùm autem ita euacuabimus vt ne animi defectionē inducamus: secundo verò loco, ne ipsa quidem animi erit formidāda defectio. Qui verò ita affecti, sanguinis missione vacuati non fuerint, ii vt seruentur, bona fortuna indigent.

Senum victus ratio, Cap. XVIII.

SEnectus sicca & frigida est: calefacientibus & humectantibus corrigitur. Eiusmodi sunt calida dulcium aquarum balnea, vini potio, & cibi omnes humectandi, simul & calefaciēdi facultate præditi. Fricandi sunt senes post somnum cum pinguedine aliqua: deinde ambulare, & gestari citra lassitudinem debent. Imbecillioribus ter in die dādus cibus est: ac tertia quidem hora panis modicum cum melle Attico: septima verò, quum frictione & exercitationibus cōgruis vsi fuerint, atque loti, primùm sument quæ aluum molliunt, deinde pisces, vel aues: postea verò in cœna aliquid optimi succi, & quod non facilè vitietur. Non prohibeo etiā eis vinorum ex melle paratorū vsum, præsertim iis senibus quibus suspicio est calculi in renibus gignendi aut podagræ: tuncque petroselinum in vinum cōiiciendum est. Siquando verò ob pituitam in vētriculo obortam, cogimur aliquid ex iis quæ eam incidant eligere, ad huctantem victum sine mora est reuertendum. Eis verò ficus maturas ante alios cibos dabimus: hyeme verò caricas, si nullum vitium in dextra præcordiorū parte sentiant. Quoniam autem tum serosa tum pituitosa excrementa in senum corporibus aceruantur, vrinas moueri quotidie conuenit, & aluum soluere, præsertim oleo ante cibum absorpto. Perspicuum autē est, omnia olera ex oleo garóque ante cibum sumi oportere. Si verò aluus præter modum sit adstricta, mercurialis & cnicum ad eam ciendam sufficiēt. Facit etiam terebinthina, eáque sumenda est quandoque ad vnius auellanæ, quandoque ad duarum, quandoque verò ad trium magnitudinem. Oleum quodque clysteri infusum iis quibus aluus adstricta est summam affert vtilitatem.

Ad eos qui venereis vti non possunt, Cap. XIX.

PVdenda continenter pinguedine vngenda sunt, cui adiuncta sit exigua narcissi radicis portio, aut grani gnidii, aut pyrethri, aut vuæ taminiæ, aut viticis. Erigetur etiam penis, si quis succi cyrenaici quantum milii magnitudo est, ei imponat. Ante cibum verò prodest bulbos assatos, rubentes, exiguos, cum sale & oleo, aut mazam frictam cum salsamento, aut denique scillæ tabefactæ modicum edere.

De corpore rugoso, Cap. XX.

RVgas corporis expellit erui farina viti albæ admista. Aliud smegma quod continuè illinitur: Ficus pingues cum bryona contusas, farinam erui, aut sepiæ testam vstam cum modico melle instillato.

Vt corpus suauiter oleat, Cap. XXI.

VT verò corpus suauiter oleat, eidem vnctioni miscenda est cupressi coma arida & contrita, aut pini cortex. Illud verò meminisse oportet, vt mane postquam stolam induerint, parum casiæ aut herbæ Sabinæ gustent.

Vt habitus calefiat, Cap. XXII.

AD habitum corporis calefaciēdum hoc puluere in balneo vtitor. Habet verò nepetam, sampsuchum, hyssopum, lauri baccas, rorem marinum, lapidem pyritem, salem, fæcem vstam, nitrum, pumicē pro cuiusque ratione, itémque modicum sinapi, vuæ taminiæ, & grani gnidii. A balneo verò vtendum erit acopo quod calefaciendi vim habeat.

Ad vitiatum colorē emendandum, Cap. XXIII.

VItiatum corporis colorem vita iucunda, cibus suauis emendat: cibo autem admiscere oportet radiculam, porra, viride cicer. Bonum etiam colorē facit dulcis mali Punici succus absorptus. Prodest etiam oleum cui bryoniæ radix diu sit incocta: id quod ad corporis quoque cutim intendendā valet. Smegmatis porro admiscenda sunt glutinantia, quæ ex aliquo abstergentiū fiunt, farina, bulbo narcissi, & bryoniæ radice: quæ res corpus etiam intendit. Bene etiā colorant, si copia sup-

A petat, amaræ amygdalæ radix & semen in aqua cocta, & in balneo adhibita.

Ad liuores, Cap. XXIIII.

LIuores constare prohibebimus si cutem crassam, & iniuriis minus patentē, & habitū valde admodū calidum effecerimus. quod vt celerius fiat, sale in balneis super ea parte quæ nigrorem cōtraxerit, vtemur: deinde verò eandem partem spongiis in decocto radiculæ aut absinthii madefactis fouebimus.

B Quæ dentes conseruant, Cap. XXV.

DEntes integri manebunt si quis faciat hæc: In primis caueat ne cibos corruptos edat, ne continenter vomat. Caueat escas dētibus incommodas, quales sunt ficus siccæ, mel coctum & valde durum: palmulæ quæ difficiliter frāguntur: quæcunque glutinosa sunt, & vix frangi possunt, ita vt dentes moueant: quæ denique stuporem dentibus inducunt. Post cibum verò dētes quoque purgare oportet.

Vt ne grauis auditus fiat, Cap. XXVI.

C NE grauis auditus fiat primùm cōducit sordes quæ in auditus meatu sunt, abstergere: per interualla autē linum dropaci intinctum in meatū iniicere, & expressum euellere. meat⁹ enim ita valde purgatur, & auditus auribus restituitur. Deinde autem aliquid ad erui magnitudinē indere, & meatū per vnū diē obturare cōuenit: eo exēpto vngere diebus quinque oleo amygdalino, aut nardino, aut chamæmelino, aut pinguedine anseris, cum exiguo fellis bubuli. Post verò id tēpus sinapi & ficus cōteres, factúmque ex eis collyriū, ad duas

D horas impones, deinde eximes, oleúmque quod in asphodeli radicis succo deferbuerit infundes.

Ad caliginem oculorum, Cap. XXVII.

NE tenebræ oculis offundantur, quum in aquam frigidam quispiam se mergit, oculos in eadem apertos diu teneat: aspectus enim inde robur sumit. Oculi nō sunt lectione fatigandi. Vinum crassum & dulce vitent, itémque cibos qui in ventre superiore diu morantur, qui difficiliter concoquūtur, humoréśque lentos & cras-

E sos gignūt, atque etiam erucam, porrum, & omnia quorum acrimonia ad superiores partes fertur. Supinū quoque decubitum diuturnū, frigus, ventósque contrarios, & fumū & puluerē fugiant. Porro aquam ita confectā quotidie ad mensem & diem, vnū oculis instillent: Fœniculum viride in vas fictile foris picatū cum aqua pluuia coniicitur, fœniculo extracto reliquum reponitur.

De repletione, Cap. XXVIII.

MAxima ex repletione in cibis noxa contrahitur. quāuis enim ventriculus probè concoquat, tamen

F venæ suprà quàm par est expletæ laborant, distēduntur, rumpuntur, obstruuntur, & flatu implentur. Tibi verò planè persuadeas repletionem pessimarum ægritudinū causam esse. Quum igitur venter expletus est, id quod superfluit, tum per superiores partes vacuatur, tum per infernas excernitur. Sed id omnino est imbecillius ea repletione quæ in venis est, non tamen est admittēdum: sed si quis plura ingessit, statim debet euomere. periculū enim est ne facta concoctione venæ expleantur, atque etiam magis quū immoderato potu atque pastu se con-

G tinēter expleat, nec vllam interim inanitionē moliatur. Vomitus autem ciēdus est antequam cibus corrumpatur: quòd si aliquid impediat ne vomitus excitetur, aluus soluta sæpe iuuit: si ea non fluat, plurimū dormiendum est, & aqua calida potui frequenter danda. Quum verò abundè sit facta concoctio, præsertim si aluus deiecit, tum & lauare, & fomentis vti, & parum cibi dare, & potionem dilutam offerre, licebit: at si neque aluus deiecerit, neque statim sit facta concoctio, ad hæc verò, reliquum corpus graue, segne, & somniculosum sit, & ali-

H qua etiam inertia præter rationem mētem occupet, hæc inquam omnia repletionem in venis esse commonstrabunt. Qui verò præterea lassitudine premuntur, eos, dū ventriculus concoctionem obiuerit, quiescere oportet, deinde verò laboribus inaniendi sunt.

Ratio victus eorum qui sunt negotiis occupati, Ex Galeni commentariis, Cap. XXIX.

QVum quispiã negotiis occupatam vitam ducit, cõsiderandum est vtrum superiore vitæ tempore exerceri consueuerit, an exercitiis peractis lauari; an minimè exercitatus, huiusmodi consuetudinem moderatè ferat: vt quum transpirabile corpus habeat, non continenter ægrotet. Hæc enim corporis natura non est ad aliam consuetudinem traducenda, vt nec etiam eorum qui ex longo temporis interuallo in morbum incidũt. Si verò quispiam ægrotare continenter videatur, si ex humorum redundantia id eueniat, tibi propositum sit, rationem victus salubrem ita instituere vt semper moderatos humores habeat: si verò ex vitiatis humoribus, vt optimos. Qui igitur succos omnes æqualiter coaceruant, ii planè in balneum sunt ducẽdi, deinde fricandi, & paululum prius dimouendi: qui verò hæc antea facere consueuerãt, iis eadem parum augere, cibi aliquid subtrahere, & cibos qui parum nutriant esse consulemus. In iis verò qui humores prauos colligunt, non vnum propositum est, quia neque etiam vna est prauorum humorum species: nonnulli enim frigidiores magisque pituitosos colligunt. ergo & à cibis & à potibus iis acerbuntur quicunque collectũ in eis humorem promptè generare consueuerũt. Sed & alui subductio horum omnium est commune præsidium.

Quibus cibi vitiantur in stomacho, Cap. XXX.

CIbis in stomacho vitiatis, si quæ corrupta sunt, deiiciantur, erit maximè compendiaria ad sanitatem via: sin minus, iis quæ leniter subducunt, irritãda aluus est. Iis qui ita sunt affecti, vomitus ante cibum, isque vini passi potione excitus, prodest. Hoc etiam consilii dandum eis est vt nihil assumant quod nidorem affe-rat, vel grauiter oleat, aut omnino cibũ qui facilè corrumpatur: ea verò quæ boni succi sunt, deligant. Eis etiam ex moderato temporis interuallo alnum subducere, rebus moderatè purgantibus expediet.

Victus eorum qui iter faciunt, ex Dioclis sententia, Cap. XXXI.

ITer facilè conficiet qui vnctus fit, & non magno im petu proficiscatur: per æstatem verò fascia tenui sex aut septem digitos lata, non minus autem quinque cubitis lõga, lumbos ad ilia vsque complectatur. Baculus quoque ad iter est vtilis. in decliuibus enim locis præmissus, corpus quod præceps ruit, tanquam basis quædam continet: in accliuibus verò eidem innixi, corpus facilè ad ascensum promouemus. nam hoc scitum est, minus labi eum qui tribus, quàm qui duobus firmamẽ tis nixus incedit. Quũ verò in itinere cessamus, eo tempore vnctio, & parum cibi ex fructibus qui æstate suppetunt, & modica potio conuenit. A prandio requiescendum est antequam in viam se dare. Quòd si necessitas cogat festinare, sitisque vrgeat, tenuis polenta ex aqua & exiguo sale potui detur. Iam verò solis æstus atque ardores cauẽdi sunt, neque corpus nudum ei est exponendum, sed contectũ, ne siccescens indurescat, præterquam quod ex itinere fit. ita enim & minus lassitudine fatigatur, & nullam ex affectionibus antè dictis pari ratione persentit. At hyberno tempore, quum frigus est, antequam viæ te committas, aluum subducere, inungi, hyberni cibi non multum sumere, atque exigua potione contentum esse oportet. Fascia quoque longiore non modò lumbos, sed etiam spinam & pectus recte & diligẽter obuolues. Quũ verò requiescis, tali præsidio firmatus, si vehemens frigus sit, neque vngi, neque cibum, neque potum gustare est melius, quin neque etiam alia quauis ratione te fouere, nisi ibidem sis permansurus. Post longi verò itineris confectionem, alióque vehementes labores, etsi lassus quispiam non est, tamen non secus quàm ii qui lassi sunt curandus est: sic enim minus incommodi quidpiam accidit.

Ex Erasistrato, quid faciendum sit peregrinantibus in aquis commutandis, Cap. XXXII.

AQuis in quibus nitri qualitas & salis inest, plurima eorum quæ odorata sunt, quæque vrinam ducunt,

A miscere optimum est ei qui potaturus est: qui verò totã aquam immixtã bibit, non multum debet bibere. hæc enim ratione ab aquarum malitia minus ei molestiæ afferetur; quum ipsi aquæ succos consuetos, & aquarum malitiæ plurimum repugnantes miscebit, & totius aquæ nõ multum potabit: cæteráque quæ ad victum pertinẽt conuenienter aquæ mutationi simul etiam commutabit. Decet quoque eos qui peregrinãtur, aeris, & cæterorum omnium quæ offeruntur, habere rationem: quæ enim aduersam valetudinem allatura sunt, vel ex nimia

B copia alimenti, vel ex succorum malitia, vel ab aeris inspiratione causam ducunt.

Victus nauigantium ex Diocle, Cap. XXXIII.

VOmitibus qui nauigantes infestos habent, quique primùm oriuntur, neque facilè neque vtile est succurrere: omnino enim iuuare consueuerunt. A vomitu autẽ neque multi neq; quiuis cibi sunt offerẽdi: sed vel lẽticula sicca & decocta, cui pulegii modicũ additũ sit; vti: vel pane macerato in vino diluto, atque odorato; potúque modico, eóque vel ex vino prorsus diluto, vel

C aceto mulso. Lentes autem coquẽdæ sunt, deinde quum molles fuerint, ad læuorem redigendæ, tum siccandæ, atque ita in vas fictile reponendæ. Si verò vomitus diutius & crebrius infestent, cibo qui vehementius eos cohibeat vtendum erit: itémque modica potione quæ ex aceto mulso cum aqua constet, in quo thymum aut pulegium fuerit infusum: aut ex aqua cum polenta diluta; aut etiam vino odorato. Ad graues autẽ nauium odores, vel mala cydonia, vel thymum, vel pulegium naribus admouebũt. Mare verò intueri minimè debent vs-

D quedum in nauibus versari assueuerint. aquis præterea est adhibẽda diligẽtia, ne turbidæ, ne fœtidæ, néve salsæ sint.

De ebrietate, Cap. XXXIIII.

EBriis vomitus statim excitatus conueniet: aqua autẽ & mulsa liberaliùs pota vomendum est, vsquedum plurima reiecta sint, & ventriculi morsus obtundantur. Post vomitum, solium ingressi largè perungantur: reliquum verò tempus quiescãt, & vestibus tecti plurimùm dormiant, quousque discutiatur vinolentia.

E De iis qui immoderatè veneriis vsi sunt, Cap. XXXV.

QVi immodicè coiuerũt, iis vestimẽta calida, quies, somni longiores conueniunt, quousque ab imbecillitate seipsos vindicent.

De refrigeratis, Cap. XXXVI.

QVi in nimio frigore versati sunt, locis calidioribus cyprino aut irino perũcti decumbãt: deinde verò quum parum fuerint excalfacti, piper & myrrha in potione cũ vino veteri odorato, aut liquor cyrenaicus cũ vino vel aceto, aut pyrethrum, aut castoreum cum aceto

F dabitur: cibo autem calidiore & moderato nutrientur.

De exustis, Cap. XXXVII.

QVi verò in sole sunt exusti, ii decũbant in locis perflabilibus, faciéque, manus & crura sunt aqua frigida perfundenda. Si sitis vrgeat, frigidam bibant qui ei assueuerunt: háncque non cõfertim, sed paulatim. Cibo vtantur exiguo, quique facilè distribuatur: isque humidior sit potius quam densior.

Ex Galeno de pituita, quæ in ventriculo est, Cap. XXXVIII.

G SI vnquam in aliquem incidisti qui cibos valde nutriẽtes aduersaretur, ab iisque mirum in modum abstineret, sique cogeres assumere, nausea corriperetur: ea verò solum quæ acriora sunt expeteret, atque iis quidem oblectaretur, sed tamen & venter inflaretur, distenderetúrque, ac nauseabundus fieret, parùmque ructibus solis leuaretur, ipsique cibi assumpti corrumperentur, & in acorem potissimum conuerterentur, nosti omnino auxiliorum caput esse vt pituitam à ven-

H triculo abstergeres. Equidem noui quãdoque homines ita affectos, qui quum radiculis ex oxymelite sumptis magnam crassissimæ pituitæ copiam euomuissent, integræ valetudini statim sint perfectè restituti.

Ex eodem, quid in constitutionibus intemperatis faciendum sit, Cap. XXXIX.

IN omnibus conſtitutionibus ætas naturáque ſingulorum hominum, quam relationem ad conſtitutionē habeat, conſiderandum eſt. Conſtitutiones enim quæ naturis ſimiles ſunt, morbos pariunt: contrariæ verò iuuant. Ac temperatis quidem corporibus, temperatæ cõſtitutiones ſunt ſalubres: intemperatæ verò noxiæ. Sed quemadmodum nulla ex intemperatis cõſtitutionibus eſt bona temperatis, ita etiã non eſt magnopere dãnoſa, velutis intemperatis eſſe ſolet. Corpora enim quæ ini bi ſunt, vt in talem quempiam morbũ propter familiarem eis intemperiem cadat, ea à ſimili aeris nos ambiẽtis intemperie corripiuntur: quæ verò contrà atque aer ambiens affecta ſunt, præterquam quòd nihil offendũtur, ad meliorẽ etiã ſtatum perducuntur, quũ præſertim contraria conſtitutio temperaturæ naturalis intemperiẽ corrigat. Id qui norit, is vict⁹ rationẽ cõſtitutioni aduerſam inſtituens, corpora in bona valetudine conſeruabit.

Ex eodem de carne minuenda, Cap. XL.

QVum nimia carne auctum corpus fuerit, liquandũ erit, & comprimendum. Porro autem calidius ſicciuſque temperamentum corpus gracile reddere oſtenſum nobis eſt: ergo tale temperamentum obeſis hominibus eſt inducendum, ſi eos ad mediocritatem velis perducere. Noſti autem veloces exercitationes, victum attenuantem, & ſimilia medicamenta, & animi curas, totam temperaturam ſicciorem, & ob id etiam corpus tenuius reddere. Quis autem victus attenuet, perſpicuum eſt. Medicamenta verò vehementiora ſunt hæc, rutæ ſemen, præſertim ſylueſtris, cum ipſis etiam corymbis, ariſtolochia rotunda, tenuis centaurea, gentiana, & polium: quæque ad ciendam vrinam multum valent, quale eſt petroſelinum. hæc enim & ſingula per ſe, & omnia inter ſe mixta, attenuare & vacuare humores poſſunt. Sed & ſal ex viperis crematis valde extenuat, & ipſa itidem theriace. Diſcutit etiam & extenuat inunctio olei, in quo radix cucumeris agreſtis, & althæa, & gentiana, & panacis radix, & ariſtolochia ſit incocta. Poliũ quoque & centaurea idem faciunt. Cibus non ſtatim à balneo dandus eſt, ſed ſomnus eſt prius imperãdus. Præſtaret autem aquam balnei vim habere diſcutiendi, ſi naturalem habere poſſent, vt Mitylenæ eſt: ſin minus, flos ſalis marinæ admiſceatur. Vino vtendum albo & tenui. Iam verò ſicca frictio ex linteis craſsioribus ad attenuandum multum valet. Cibus prætea non eſt pro ratione exercitationum offerendus. Apricatio quoque obeſis prodeſt. Potus non eſt eis ante cibum permittend⁹, præſtátque ſemel in die cibũ capere. In balneo quoque corpus ex multo nitro fricare, ipſum attenuat: paucum verò irritamentum eſt vt probè corpus nutriatur. Attenuat etiam hoc quod habet piperis & petroſelini duplum, aſari & aniſi ſimplum: id quod ciere vrinam, & ſubducere aluum poteſt.

Quomodo graciles reficiendi ſint, Cap. XLI.

QVum attenuatos renutrire volumus, vinum craſſum eduliáque multi ſucci dabimus: exercitationes tardas, & frictionem moderatam, & (vt ſummatim dicam) omnia ſupradictis cõtraria iniungemus. Iiſdem quoque accomodatum eſt, tribus quatuórve diebus pice oblini. Siquis ieiunus lauetur, ante balneum fricare corpus linteis debet, donec ruborem acquirat: poſt verò frictione non admodum dura vtendum erit, ne conſtringẽtes, denſam durámque cutim efficiamus. Decoloribus verò, quique non nutriuntur, opus eſt neque ad iram impelli, neque animi commotionibus affici.

Quomodo attenuatæ particulæ curandæ ſint, Cap. XLII.

EX gracilitatibus quæ particulis eueniunt, quamplurimæ ex diuturna ipſarum quiete, aut ex deligationis fracturæ modo oriũtur. ergo vis extenuatæ partis firmãda eſt, ſanguíſque ad eam copioſè attrahẽdus tum moderatis frixionibus, tũ motibus accõmodatis, & moderata calentis aquæ perfuſione. Hæc autem eouſque faciẽda ſunt quouſque pars rubra facta extollatur: ceſſandum verò eſt priuſquam collabatur. medicamento etiam picatorum (vt dictum eſt) vti oportet. Quum verò particulam frigidiorem eſſe ſenſeris, tunc linteis confricanda eſt, & medicamẽtum aliquod calefaciens adhibendũ. Ego verò etiã thapſia quãdoque vſus ſum, quam tum cum melle, tum verò cum cerato illinebam.

Optimæ temperaturæ dignotio, Cap. XLIII.

TEmperatiſſimus homo eſt qui corpus habet in medio omnium extremitatum exquiſitè cõſtitutum, vt inter gracilitatem, craſsitudinem, mollitiem, duritiem, caliditatem, frigiditatem, humiditatẽ, & ſiccitatẽ: atque vno verbo, cuius naturales animaléſque actiones culpa vacant. Is quoque medius eſt inter glabrum & piloſum, nigrũ & album: atque in pueritia rufos magis quã nigros capillos: in florẽte verò ætate cõtrà habebit.

Corporum intemperatorum notæ, Cap. XLIIII.

COrpora quæ iuſto calidiora ſunt, dentes citius emittunt, & ſimiliter augentur. Tangentibus calidiora, & minus pinguia videntur. Eorum color rubidus, capilli nigri, modicè hiſpidi, venæque latæ. Siquis verò & pinguis & craſſus ſit, venáſque latas habeat, is non natura, ſed conſuetudine pinguis euaſit. Frigidioris autem temperaturæ notæ ſunt vt corpus frigidum tactui appareat, glabrũ ſit, & pingue, color vnà cum capillis rufus. Si frigiditas multa ſit, liuidus quodãmodo & plũbeus color eſt, & venæ anguſtæ. Cui autẽ venæ anguſtæ ſunt, ipſéq; eſt gracilis, is nõ neceſſariò talis eſt, ſed ex cõſuetudine ad eum ſtatũ eſt redactus. Arida tẽperatura durior graciliórque eſt quàm quæ tẽperata eſt atque hiſpida. Ac durities quidẽ à ſicca tẽperie ſeparari omnino non poteſt: gracilitas verò non ſolùm naturales tẽperaturas, ſed etiam lõga acquiſitas cõſuetudine ſequitur. Siccitatis ſignũ eſt ſi corpus difficiliter moueatur, ſqualidúmque ac ſiccum ab exſiccãtibus fiat. Humida verò temperies in cæteris quidem eſt ſimilis temperatæ: ſed tamen eſt mollior, & maiore carnis copia referta, atque ab ea ſeparari mollities non poteſt: ſicut etiã craſſitudo, quæ non modò innatam temperaturam, ſed eam etiam quæ ex longa conſuetudine contracta ſit, comitatur. Proprium verò humiditatis ſignum eſt, corpus ab humectantibus grauari. Quæ verò calida & ſicca eſt, hirſuta maximè eſt: capilli in capite celerrimè naſcũtur, iidémque nigri, & iuuenili ætate copioſi. Temporis verò progreſſu caluitium conſequitur. Venæ amplæ ſunt, veluti etiam arteriæ tum magnæ ſunt, tum verò etiam pulſant vehementiſſimé: totum præterea corpus robuſtum, articulatum, muſculoſum, & expers pinguedinis eſt. Cutis verò durior eſt atque nigrior. Quum verò temperies frigida atque humida ſit, pectus erit omnino perãguſtũ, totúmque corpus pilis vacans, cutis tenera atque alba, capilli ſubuſi, & præſertim in iuuentute: quúmque ſenectus aduenerit, caluitium non ſequitur. Huiuſmodi autem homines ſtatim timidi, puſillanimes ſegnéſque ſunt, venáſque latentes habent, craſſi ſunt & pingues, & femoribus & muſculis nõ aſpectabilibus ſunt: itémque inarticulati ſunt & bleſi. Síque frigiditas & humiditas magis aucta fuerit, color vnà cum capillis rufus erit: ſi verò plurimum augeatur, liueſcit. Calida verò atque humida temperies mollior eſt, & plus carnis habet quàm optima temperatura: quum verò plurimum aucta fuerit, ſtatim morbis putridis corripitur. Quum autem paulo humidior eſt, multóque calidior, tum ea præditi & paulo molliores ſunt, & plus carnis habent quàm temperati: hiſpidiores verò non paulo, nec paulo ſunt tangentibus calidiores. Si verò frigiditas & ſiccitas æquè augeantur, corpus ſuapte natura erit gracile, non muſculoſum, nec articulatum, nec coloratum, & pilis vacans, tactuíque frigidum apparebit. Pinguedo tamen, licet graciles ſint, carni inſperſa erit. Capillorũ color pro portione frigiditati reſpondebit. Quantum verò ad animi mores pertinet, puſillanimes, timidi, & triſtes erunt: & &(vt ſummatim dicam) in tẽperaturis cõiungatis qualitatis exuperantis ſigna, cæterarum ſignis ſemper præſtabunt.

De capitis formatione, Cap. XLV.

PAruum autem caput prauæ cerebri conſtitutionis proprium indicium eſt: magnũ verò non neceſſariò

bonæ eſt indiciũ. Sed ſi ob innatæ facultatis robur, quæ bonam multámque materiam effecerit, hoc eueniat, bonum ſignum erit: ſi verò ob ſolius materiæ copiam, non item bonum. Sed hæc diſtinguenda ſunt ex forma & ex iis quæ inde oriuntur: atque ex forma quidem, ſi concinna ſit: (hoc enim ſemper bonum eſt ſignum) ex iis verò quæ oriuntur à capite, ſi optimè ſint affecta, ſique neruea ipſorum pars bene alatur, robuſtáque ſit, ſi denique oculi acriter aſpiciant. Capita autem acuminata mancam habẽt circa frontem aut occiput, aut vltra debitum auctam eminentiam. Ita plerunque fit vt quemadmodum magnum caput, ſic etiam ea quæ ſunt huiuſmodi, vitioſa cõperiamus: & tamen quandoque nonnulla ex iis, quum virtus efformans valida ſit, bona inueniuntur.

Temperaturæ cerebri ſigna, Cap. XLVI.

TEmperatum cerebrum actiones animi habebit moderatas, & excremẽta itidẽ moderata, minime que ab omnib⁹ externis rebus offendetur. Qui hoc præditi ſunt, capillos in infantia ſubrufos, in pueritia ſubflauos, in perfecta ætate flauos, & medios inter exquiſitè criſpos & ſimplices habet, nec facilè caluescunt. Si cerebrũ calidius temperato ſit, omnia ea quæ circa caput ſunt, rubicundiora & calidiora erunt, venæque in oculis apparebunt, iiſque in lucem editis capilli ſtatim in capite naſcẽtur. Qui verò multo calidiores ſunt, iis capilli nigri, & robuſti, & criſpi, in primiſque non multum ſubflaui: deinde verò nigri fiunt, & quum ætate procedunt, caluitio afficiũtur. Horum pauca ſunt excrementa, quum valetudine quæ vitio & culpa omni vacet, perfruuntur. Caput iis impletur, grauatúrque à cibis potionibúſque calefacientibus: itémque odoribus, & rebus foris incidentibus. Modicus ſomnus atque is non profundus huiuſmodi naturis ſatis eſt. Frigidioris porro quàm par eſt cerebri notæ ſunt, magna excrementorum copia per meatus peculiares manãtium, capilli recti, rufi, ac ſtabiles, facileque à frigidis cauſis lædi, deſtillationibúſque atque grauedinibus continenter corripi, venáſque oculorum non apparére, & ad ſomnum ferme procliuiores eſſe. Siccioris autem cerebri ſigna ſunt, ſi nihil excrementorum in meatibus fluit, ſi ſenſus acres ſint, ſi vigilantes, ſi capillos robuſtiores, & celerrimè exorientes: quúmq; orti fuerint, potius criſpos habeant. Hi verò citò calui fiunt. Humidioris verò cerebri, capilli plani, nulla caluities, ſenſus obtuſi ſunt, excrementorum copia redũdat, ſomnus multus & profundus. Qui calido ſiccóque cerebro ſunt, ii carent excrementis, ſenſibus ſunt exquiſitis, & vigilantiſſimi, & celeriter caluescunt: & tamen capilli in eis primo quoque ortu celerrimè naſcuntur, & optimè nutriuntur: nigro criſpóque capillo ſunt: caput tangenti calidum eſt: rubri verò ſunt ad vigentem ætatem vſque. Vbi verò humiditas acceſſerit caliditati, & vtraque mediocritatem paululum excedat, tum & bonus color & calor adeſt, venæque in oculis magnæ videntur: excrementa plura ſunt, & mediocriter cocta, capilli recti ſubflauique, nec facilè caluitium patiuntur. Caput verò impletur atque aggrauatur calefacientibus: quúmq; humor & calor plurimum increuerint, morboſum caput redditur, ac facilè à calefacientibus & humectantibus læditur. Eiuſmodi tamen diu vigilare non poſſunt, neque ſenſus exquiſitos habent. Frigidæ verò ſimúlque ſiccæ cerebri temperaturæ, frigidum & coloris expers caput efficiunt: quique hac natura præditi ſunt, venas in oculis non habent. A frigidis cauſis ſtatim offenduntur, ex quo fit vt inæquali valetudine fruantur: ſenſus in iuuentute exquiſiti ſunt, & culpa omnino vacãt: at progreſſu temporis, celeriter cõtabeſcunt: atque (vt vno verbo complectar) quantum ad totum caput pertinet, citò ſeneſcunt. His in lucem editis capilli vix prodeunt: atque ii quidem non aluntur, flauique ſunt. Humida verò & frigida cerebri natura facit ſoporoſos, ſomniculoſos, & ſenſibus obtuſos: itémque capita excrementis redundantia, frigori & repletioni opportuna, & deſtillationib⁹ ac grauedinibus obnoxia: hi tamen non caluefiunt.

Ventriculi temperaturæ ſigna, Cap. XLVII.

VEntriculi qui natura ſiccior ſit, notæ ſunt, ſi celeriter ſitibundi fiant, paucáque eis potio ſufficiat, largiore grauentur, fluctuationibus infeſtẽtur, aut quod redundat ſuperfluitet, cibiſque ſiccioribus delectentur. Humidior natura ventriculus cognoſcitur, ſi eo præditi, ſiti non afficiantur, & copioſiorem humorem ſine moleſtia ferant, & cibis gaudeant humidioribus. Calidiorem atteſtantur hæc, vt eo præditi melius concoquant quàm appetant, & dura potius, & item ea quæ immutari difficulter poſſunt: cibis præterea potionibúſque calidioribus oblectentur; neque à frigidis, niſi immodicè eis vtantur, noxam vllam percipiant. Ventriculus autem natura frigidior ad appetendum quidem valet, ad concoquendum verò non itẽ; præſertim verò ſi edulia quæ difficulter immutantur, quæque frigida ſunt, aſſumpſerit. ſtatim enim in ea coaceſcunt. Itémque frigidis quidem gaudet, ſed tamen ab eorum vſu nimio læditur. Intemperies autem ventriculi ex morbo contractæ, ab iis quæ ei natura inſitæ ſunt, differunt, quòd contraria, non autem ſimilia expetant. Ventriculus ergo qui probè concoquit, temperatus eſt: qui nõ concoquit, intemperatus. Si ructus nidoroſos & fumeos edat, immoderatum & igneum eius calorem eſſe indicabit: ſi acidos, contrarium. Si verò cibos concoctu difficiles conficiat, immoderatum: ſi verò illos non concoquat, piſces verò cõcoquat, imbecillum. Hoc autem vtrum ex humore aliunde confluente accidat nécne, conſiderandũ eſt. nam pituitoſi acidum, bilioſi nidoroſum, & graueolens, aut alias extraneas qualitates eructant: communia verò ſymptomata, nauſeæ ſunt. Sed ſi vitioſi humores in cauo ſpatio ventriculi ſupernatent, euomuntur, qui verò in corpore ventriculi ſunt, & eius tunicis continentur, fruſtra nauſeis vomitu vacantibus turbabuntur.

Pulmonis ſigna, Cap. XLVIII.

NOn ſolùm ventriculus ſitim adfert atque aufert, frigidæque ac calidæ potionis cupiditatem inuehit, ſed etiam viſcera quæ thorace continentur: & tamẽ quum bibunt, non ſtatim ſitis ſedatur, ac frigida potio ſitim eorum magis quàm valdè calida reſtinguit. Aër quoque frigidus inſpiratus eos refrigerat, quum eos quibus vẽtriculus ſitim affert, nihil leuet. Qui verò contrà ſunt affecti, à frigida inſpiratione moleſtia manifeſta ſenſibus afficiũtur: eſtque hoc maximũ frigidi pulmonis indiciũ: atq; etiã pituitã ſcreatu cũ tuſſi reiiciũt. Sicci pulmones excrementis & pituita carent, quemadmodum humidi redundant excrementis, & obſcuram atque raucam vocem faciunt: quúmque vehementius aut acutius loqui ſtudent, tunc intercidunt excrementa.

Temperaturæ cordis notæ, Cap. XLIX.

COrdis calidioris ſigna ſunt magnitudo reſpirationis, pulſus velox & frequens, audacia, & furibunda temeritas, thorax hirſutus, ac præſertim pectus, & quæ præcordiis ſunt propinqua, magnáque ex parte totum corpus calidũ eſt, niſi iecur magnopere obſtet. Thoracis quoq; amplitudo caliditatẽ cordis arguit, niſi etiam tũc cerebrum valde reſiſtat. Cor verò frigidius, pulſus mediocribus minores habet: quique tali ſunt corde, & timidi, & puſilli animi, & ſegnes ſuapte natura ſunt, pectúſque glabrum habent. Siccior cordis natura pulſus duros facit, iram nõ ſubitam, ſed agreſtem, & quæ ſedari difficulter poſſit, excitat: plerũque autem niſi iecur repugnet, vniuerſum corpus eſt calidius. Humidius cor eſſe teſtantur pulſus molles, & mores ad iram quæ placari facilè queat, procliues, totúmq; corpus, niſi hepatis partes cõtrà faciant, humidi⁹. Calidum & ſiccum eſſe cor oſtendunt pulſus duri, & magni, & veloces, & frequentes, & reſpiratio itidem magna, & velox, & frequens. Quibus huiuſmodi cor ineſt, maximè omnium hirſutum pectus habent, atque præcordia. Ad actiones prompti, iracundi, temerarii, & tyrannicis moribus præditi ſunt: in iram verò quæ non facilè ſedatur, præcipites ruunt. Si verò vnà cum calore humiditas ſuperauerit, hi minus quàm qui ſuprà cõmemorati ſunt, hirſuti erunt: porro ad actiones impigri: neque in eis eſt agreſtis animus, ſed tamen ad iram magis pronus: pulſus verò magni, molléſque, & veloces, & frequentes. Quũ verò humidius frigidiúſque cor eſt, pulſus molles ſunt: mores verò huiuſmodi vt puſilli animi, timidi, & ſegnes ſint, & minimè furibundi, ſicut etiam ad iram non ſunt

procliues. Frigidioris verò ſicciorìſque cordis, pulſus duriores, exiguique ſunt: quique ita ſunt, minimé omnium ſunt iracundi: vbi verò iraſcuntur, iram diu retinent, eorúmque minimè omnium hirſuta ſunt pectora.

Iecoris temperaturæ dignotio, Cap. L.

CAlidioris hepatis notæ ſunt venæ amplæ, flauæ bilis maior copia, in ætate verò conſiſtēti etiam atræ: ſanguis calidior, & ob hanc ipſam cauſſam totum quoque corpus, niſi cor obſtiterit, vēter & præcordia hirſuta. Frigidius iecur oſtendunt venæ anguſtæ, pituita copioſior, ſanguiſque & totus habitus corporis frigidior, niſi quid ei caloris à corde impertiatur: præcordia nuda pilis, itém que venter. Siccioris ſigna ſunt ſanguis craſſior, & minor eius copia, venæ duriores, & totus corporis habitus ſiccior: humidioris ſigna ſunt ſanguis copioſior & humidus, venæ molliores, atque ita vniuerſum corpus, niſi cor contrà repugnet. Calidi verò ſiccique ſigna ſunt præcordia maximè hirſuta, ſanguis craſſior, & ſimul etiā minor eius copia: amara bilis plurima, in ſtatu verò etiam atra: venæ amplæ duræque, & ita quoque corpus vniuerſum calidum & ſiccum. Calor enim qui manat à corde, frigus quod ab hepate exiſtit, non ſecus quàm frigus calorem poteſt vincere: at ſiccitas ab humidiore corde ad contrarium traduci non poteſt. Perſpicuum autem eſt, ſi vtriuſque principii temperaturæ in vnum conueniant, totum corpus conuenienter illis exquiſitè affici. Humidum ſimul & calidum hepar habet præcordia minus hirſuta quàm quod calidum ſiccúmque eſt: itémque multum ſanguinis, latas venas, habitúmque humidum & calidum obtinet, niſi cor obſiſtat. Si verò vtriuſque qualitatibus naturæ modū magis quàm par eſt, excedat, ſtatim in eos morbos incidit quos putredo & malitia humorum procreāt: ac tum quidē magis ſi humiditas plurimū ſit aucta: calor verò perexiguus, & vitioſi etiā humores fiunt. Humidi & frigidi ſigna ſunt glabra præcordia: ſanguis autem magis pituitoſus vnà cum venarum anguſtia redditur: totū præterea corpus eodem modo eſt affectum, niſi à corde ad cōtrarium habitum perducatur. Frigidum verò ſimul atque ſiccum iecur parum ſanguinis gignit, venas anguſtiores & corpus reddit frigidius, niſi cor hoc etiam loco dominetur.

Calidioris, ſiccioris, atque humidioris intemperiei corporis correctio, Cap. LI.

QVum in calida intemperie bilioſum excrementum redundet, ſi per inferiora deſcendat, perſpicuum eſt nihil eſſe molliendum: ſi verò ad ventrem feratur ſuperiorem, euacuādum eſſe vomitu, qui poſt exercitationē, ante cibum, aquæ potu cieatur. Eos verò qui ita ſunt affecti, præſtat exerceri, neque veloci & concitata exercitatione, ſed tardiore ac molliore. Quibuſdam verò qui ad modū calidi ſunt, nihil exercitatione opus eſt: ſed ſufficit deambulatio, & balneum, atque ii etiā balneis poſt cibum delectātur. Quibꝰ verò ſiccitas adiūcta eſt, iis opus eſt victu humectante ex cibis huiuſmodi, balneíſque, & exercitationum concitatarum & multarum abſtinentia: ex quo conficitur vt æſtiuo tēpore & citius, & à cibo rurſus ſint lauandi: quod humidum eſt, & frigida potio, his prodeſt. Siccis naturis maximè aduerſa eſt venus: cauere autem præcipuè debent laſſitudines, æſtus, ſolicitudines, vigilias. Humidæ natura temperaturæ in pueritia morbis quos defluxiones, & plenitudines, quóſque deinde humorum corruptelæ pariunt, ſunt obnoxiæ, quibus quidem ſit rebus vt eis pluribus exercitationibus & exquiſita ventriculi concoctione opus ſit. Quocirca huiuſmodi naturæ ex bina & terna ante cibum lotione, & ex balneorum naturalium vſu maximum fructum ferent: ne verò defluxionibus infeſtentur, proſpiciendum eſt: id quod lauacris multis ante cibum, exercitationibus, vrinæque & alui excretione conficietur. Nihil etiam prohibet apophlegmatiſmis interdum vti, & etiam purgationibus: itémque cibis boni ſucci, & vino quod vrinæ ciendæ ſit vtantur.

Intemperiei frigidæ correctio, Cap. LII.

FRigidæ intemperiei tres ſunt differentiæ, quarū peſſima eſt ſicca. Nam quod progreſſu temporis ſeneſcētibus contingit, id ipſum iis qui ea temperatura ſunt, ab

A initio ineſt: ergo humectandi calefaciendique ſunt. Id fiet exercitationibus moderatis, humidis, calidíſque alimentis, vini calidioris potu, & ſomnis etiam pluribus: in quo danda nobis opera eſt vt excrementa quæ quotidie fiunt in corpore, vacuentur omnia. Concubitus omnes ſicciores lædit, eos verò præcipuè qui præterquam quòd ſicci ſint, frigidi etiam ſunt: ſolis verò calidis & humidis eſt innoxius. Iam verò temperaturæ quæ humidæ & frigidæ ſunt, vitioſæ ſunt, corripiuntúrque à morbis iis qui defluxionibus accepti referuntur: hos iuuat balnei abſti- B nentia & multa exercitatio, victúſque tenuior, itémque calida mediocriter inunctio. Qui verò natura frigidiores, mediocritérque ſicci & humidi ſunt, eorum calor excitādus & confirmandus eſt. In totius autem victus ratione conſtituenda, victus qui inter humidum & ſiccum medius ſit interiectus deligatur.

Curatio ſiccæ intemperiei ventriculi quæ velut exemplum reliquarum curandarum proponitur, Cap. LIII.

INtemperies ſicca eſt vel quum ſolida ſubſtantia par- C tium ſimilium inter ſe ſit ſiccior, quæ quidem eſt eiuſmodi vt ei adhiberi medicina nō poſſit, vel quum propria humiditas, vnde partes nutriuntur, omnino conſumpta eſt. Ea autem continetur in omnibus animalis partibus, ceu ros quidam per eas ſparſa, quam inſerere particulis ſine alimento non poſſumus: quam ob rem difficillima eſt huiuſmodi affectionum curatio: alia verò ſiccitas eſt, quæ in exilibus arteriis veniſque conſiſtit. Huiuſmodi ſiccitates curare oportet alimento humectante, ſingulas particulas ſimiles inter ſe propria humiditate implē- D do. Balneum ergo tēperatū cōuenit, in quo diutiꝰ morari ægrotum decet: à balneo verò lac aſininum recens mulctum, cuique mellis tepidi modicum ſit adiectum, nulla mora interpoſita dandum eſt: hominémque ita ad ſecundam vſque lauationem quieſcere permittemus, tum modicè fricabimus, & pinguiter, ſi vtique lac quod datum fuerit iam ad vnguem confecerit: id quod tum ex ructibus, tum ex ventriculi mole coniicere licebit. Moderatū verò temporis interuallum inter primam & ſecundam lauationem erit, ſi quatuor aut quinque horarum æquino- E ctialium ſpatium intercedat, ſi modò lauare tertiò paras: ſin minus, plurimum. Quinetiam poſt vnamquanque lauationem oleo hominem priuſquā ſe veſtiat, vngemus. Si verò lacte oblectetur, id etiam poſt ſecundam lauationem dabis: ſin aliter, ptiſſanam diligenter coctam, aut alicam ptiſſanæ modo confectam: deinde verò vbi rurſus quieuerit, ad tertiam lauationem, aut illico ad cœnam eſt ducēdus. Eſto autem ei paratus panis diligenter cōfectus, in furno coctus, purúſque: obſonium ex piſcibus ſaxatilibus, aut ex albo iure aſellus: & (vt paucis alimenti ſummā F complectar) ſit coctu facile, & nutriēs, miniméque glutinoſum, & excremento vacans. Potus eſto vinū aquoſum, albúmque purum, & quod minimam ſuſtineat aquæ miſtionem, quódque leuiter adſtringat: hæcque eſt maximæ ſiccitatis curatio. Modicæ verò ſiccitates non tam exquiſitum victum poſtulant, ſed pleniore cibo vti poſſunt. Ponamus ergo nunc ſiccitatem ſuperiori parem, ſed ſit ei cōiuncta frigiditas: ſanè iis quæ dicta ſunt, calefacientium materiam miſcebimus, & cæteris addemꝰ: ergo lacti mel copioſius addetur, & vinum minus aquoſum quàm prius G dabimus. Quinetiam ipſa quoque eſculenta calidiora, idque non ſolùm naturalibus ipſorum temperaturis, ſed etiam recens acquiſitis qualitatibus exhibēda erunt. Nardino etiam vnguento, aut maſtichino aſſiduè vngemus. Si verò cum ſiccitate multa ſit coniuncta frigiditas, primùm ipſam grauiſſimā, & ad corrigendum difficillimā exiſtimabis: iiſdem verò vtendum eſt, itémque melle per ſe deſpumato: vinum eligendum eſt antiquius. Optimum autem his omnibus medicamentum eſt quo picatores continenter vtuntur, eóque venter illinendus eſt, & cali- H dum etiamnum auferendum. His etiam prodeſt boni habitus puellus vnà dormiens, ſic vt abdomen ſemper contingat: deinceps verò ſiccitati iuncta caliditas eſto mediocris. In eiuſmodi intemperie primam victus inſtitutionē ſeruabimus, vt mel prorſus non guſtetur, vinúmque mi-

nimè vetuſtum exhibeatur:cibos verò tepẽtes & lacteos offeremus,ventriculúmque omphacino & melino vngemus. Hos autem vehementius refrigerare periculoſum eſt, quum huiuſmodi conſtitutio quodammodo febris naturam,quum calor abundarit, imitatur. Rurſus itaque proponamus intemperiem calidam exuperare, huicque humiditatem eſſe coniunctam:hanc intemperiem minore metu aquæ frigidæ potione curabimus: huic accommodatus eſt ciborum adſtringentium vſus qui tamen citra calorem auſteri ſint: humidæ verò intemperiei ſi ſola conſiſtat, cibi exſiccantes, ita vt nõ calefaciant nec refrigerent,itémque cõſuetæ potionis parcitas valde auxiliantur:intemperiei verò quæ cũ frigiditate eſt coniuncta,optima remedia ſunt acria omnia,quibus admiſceantur adſtringentia,ſed quæ non manifeſtè refrigerent: optima etiam his eſt exigua potio,eáque vini egregiè calefacientis. Atque hæ quidem ſunt earum intemperierum quæ in qualitatibus conſiſtunt curationes.Quoniam verò perſæpe in ipſo ſinu ventriculi contentus humor, aut in ipſas ventriculi tunicas impactus,intemperies creat,operæpretium erit de his etiam loqui. Ergo prior affectio, ſi ſemel conſtiterit, vomitu expurgata facilè quieſcit: ſin rurſus ex alia parte quadã,vel aliis particulis humor cõfluxerit, exquiſita dignotione opus eſt, curatio verò ſtatim ſubſequetur. Vniuerſam enim curationem parti affectæ debemus accommodare,cura adhibita ne particulæ quæ recipiunt ea quæ confluunt,facilè admittant. Fiet autem hoc adſtringentibus & iis quæ totum corpus ad bonam habitudinem perducunt. Vitioſus autem ſuccus qui in vẽtriculi tunicis eſt receptus, curatur modicè purgantibus medicamentis,vt eſt aloë, & picra medicamentum quod ex ea componitur.Sed quibus lenta pituita ventriculo infixa eſt,iis prius exhibenda ſunt quæcunque ipſam diffecent,deinde purgandum:ſi ad vomẽdum ſint idonei, vomitus ex radiculis cieatur.Si verò nec lẽtus nec craſſus humor ſit,vtiq; ſatis erit ex ptiſſanæ cremore vomere,itémque ex mulſa:bibẽdus verò etiã abſinthii ſucc⁹ ex mulſa. Reliquarum verò partium intemperies ſimiliter iis quas propoſuimus, humores ad meatus idoneos deducendo; ſanabuntur.Si verò particula neque cauitatẽ neque ſenſibilem meatum habeat, euaporationibus & ſudoribus redundantes humores vel ichores qui in ipſa ſunt,veluti ſi ſpiritus flatulentus eſſet id quod continetur,euacuare nos oportet.

SEXTI LIBRI ARGVMENTVM.

In ſexto traduntur ſigna & curationes febrium,ſymptomatúmque,& inibi etiam de animi defectione,ſyncopa; dolore,fame,appetitu proſtratò,nimia fame,nauſea,vomitu,canina appetentia,vigiliis,graui ſapore,colliquatione & ſiti,verba fiunt.

LIBRI SEXTI CAPITA.

Signa critica quæ apparent in principio praua eſſe, Cap. I,

SIGNA concoctionis nunquam malè apparent: critica verò ſigna quandoque malè apparent. nam neque in principio, neque in incremento, neque in ſtatu ea debent apparere.

Quomodo optimam criſin factam cognoſcamus, Cap. II.

SI ægrotus febri ſit per criſin leuatus, aliiſque accidentibus liberatus, coloratiórque pro ratione euacuationis euaſerit, pulſúſq; vires acquiſiuerit, ipſeq; ad ſurgẽdũ, ſéque erigendum ſit robuſtior, ea optima criſis eſt: ſiquid horũ deſit, tantum ab optima aberit quanta fuerit vis eius quod deeſt.

Quomodo futura criſis prænoſcenda ſit, Cap. III.

SI acceſſiones intendantur & anticipent, ſiántque multo vehementiores, & tertio quoque die inuadãt, morbum breui iudicatum iri declarant: ſin autem lentè moueantur, eadémq; hora inuadãt, & quotidie affligãt, longiore poſt tempore criſin fore ſignificant. Iis etiam qui cum vehementibus rigoribus febri iactantur, morbus ſolui non poteſt priuſquam rigores leniantur, atque etiã niſi rigor ſe remittat, morbus ad ſtatum peruenire non poterit, atque ita multo minus ipſius ſperanda eſt declinatio.

De ſignis quæ ab vrina ſumuntur, Cap. IIII.

VRina optima eſt quæ ſanorum vrinæ ſimillima eſt: huiuſmodi eſt quæ ſubrufa & ſubflaua cernitur: hæc enim ſtatim craſſitiem moderatam habet. Etenim quum tres ſint turbidarum vrinarum differentiæ, vt vel excretæ tales paulo pòſt ſubſidant, vel conſimiles maneant perpetuò, vel puræ excernãtur, deinde fiant turbidæ: quæ tertio loco dictæ ſunt, malæ ſunt: benignæ verò ſunt primæ: in medio vtrarumque ſecundæ ſtatuuntur. Summè cruda eſt ea quæ ad vnguem aquoſa eſt, vtpote quæ ſymptoma ſit deſperatæ venoſi generis concoctionis. Quum verò vrina celeriter deſcenderit, morbus cui diabetæ nomẽ eſt, oritur. Sed hæc vrinarum crudarum eſt deterrima: deinde verò ea quæ alba & tenuis eſt, aquæ inſtar: his vicina eſt alia vrina quæ in pleriſque morbis colorem vt vinũ abundè habere videatur: hãc ſequitur ſubpallida: quæ verò pallida eſt, iam etiam erit ſubrufa, eáque iam concoquitur quantum ad colorem pertinet: háncque craſſitie tantum à diluta recedere oportet, ſi concoqui rectè debeat, quantum etiam colore abeſt. Quòd ſi colorem qui ei ſecundum naturam ineſt, planè ſeruarit, ſubſidẽs verò, album, leue, æquale, & copioſum fiat, exquiſitæ quidem concoctionis erit indicium, ſed plus crudi humoris expurgari ſignificabit: ſi verò craſſa mediocriter fuerit, & habeat quædam ſubſidentia, ea non concocta erit omnino. Si enim ſubſidẽtia parti farinæ craſſioris, aut laminis, aut furfuri ſimilia fuerint, præterquam quòd omnem huiuſmodi vrinam incõcoctã eſſe, mortis etiam imminere periculum oſtendunt. Quæ verò boni coloris vrina eſt, & ſimul etiam habet ſubſidentia lenia, atque alba, & æqualia, aut nebulis quibuſdam ſimilia, aut ſuſpenſa, ea eſt omnium probatiſſima: primæque tribuuntur ei in qua eiuſmodi ſubſidentia videntur: ſecundæ verò ei in qua ſuſpenſa cernuntur: tertiæ porro ei in qua nebulæ ſunt: & denique ea quæ in vrinis probè innatant, quo inferius ſubſident, eo ſunt præſtantiora.

De ſputis, Cap. V.

SPuta quæ ſubflaua, ſubrufa, ſubſpumea, & tenuia ſunt, ſolius cruditatis ſunt notæ: malum verò nullum inſignius denotant. Quæ verò ſincerè flaua, rufáque ſunt, ac ſpumea, ſúntque viridia, glutinoſa, & rotunda, mala ſunt: quibus etiam deteriora ſunt nigra. nam præter ſanguinẽ quicunque alius humor ſuperauerit, affectionem prauam A oſtendit à colore inflammato ducentem originẽ. Cruẽta igitur, pituitoſáq; ſputa, mediocria ſunt: flauæ autem vel atræ bilis, difficilia. Cæterùm quomodo educãtur primùm conſiderandum eſt. nam ſi facilè excreentur, ea bona eſſe perſpicuum eſt: ſin ſecus, praua. perfectam námque concoctionem indicat ſputum quum leue, album, & æquale eſt, ſubſidétque neque humidũ neque ſubcraſſum. Omnimodæ verò cruditatis ſignum eſt ſi nihil omnino expuatur: ſi verò ſpuatur, ſed tenue illud ſit, imbecillæ coctionis eſt indicium: quòd ſi parum ſit, rufum, aut flauum, nõ bonum erit: ſi liuidum, & æruginoſum, vel nigrum, ſummè B pernicioſum erit.

De febribus ephemeris, Cap. VI.

FEbrium diariarum proprium & inſeparabile ſignum eſt, vrinarum in primo die concoctio, & caloris ſuauitas. Poſt primam verò febris ſolutionem, certiorem earũ cognitionem habebis. in hac enim motus arteriarum ei motui qui fuit in ſecunda valetudine eſt omnino ſimilis, quum nulla ex aliis febribus ad naturalem ſtatum reuertatur: maximum quoque indicium eſt quum æger facilè C fert. His febribus opportuni ſunt in quorũ corpore quod tranſpirat, non halituoſum, ſed acre, ac veluti fumoſum eſt: huiuſmodi ſunt quorum calida eſt natura, atque ſicca, & ad ſummã bilioſi: qui igitur ex laſſitudine in febrim inciderunt, pinguiter & molliter ſunt perfricandi, & ad balneum ducendi. Qui ex ſiccitate, minus fricandi ſunt illi quidem, ſed lauãdi ſunt liberalius: qui ex curis, mœroribus, vigiliis, atque ira febricitant, non ſæpe lauandi, ſed multo oleo tepido, cui minimè adſtringens vis inſit, fricandi paululum, & ex conſuetudine lauandi: qui verò D ex vſtione febricitant, protinus ab initio refrigerantibus curandi ſunt, & crebrius lauandi: minimè tamen eis largo oleo & frictione eſt opus. Sint autem refrigerantia roſaceum, & omphacinum ſalis expers: eadem verò refrigerãtia ſincipiti vehementer oportet infundere, & quum febris inclinauerit, lauare. Siquis verò ex frigore febrim cõtraxerit, is etiam in declinatione lauãdus erit: ſi verò febri, & deſtillatione, grauedinéque vexetur, priuſquã hæc concocta ſint, lauandus non eſt: at qui propter vſtionem febricitant, ii vel quum hæc adſint, lauari debebunt. A E balneo verò amborum capita iiſdem madefaciẽda ſunt: atque eorum quidem quibus vſtio febrim attulit, refrigerantibus: iis verò quibus frigus, calefacientibus, quæ ſint mediocria, quale eſt irinũ & nardinum vnguẽtum. Quibus vero meatuum conſtipatio febrem excitauit, iis balnea dulcium aquarum & temperatarum conueniunt: tum frictio rarefaciens, & exercitationes, & victus ſuccis dulcibus procreandis idoneus. Qui verò ob inediam febri correpti ſunt, eos vbi prima acceſſio remiſerit, in balneũ perduces, & plurimo oleo tepente perfundes, tum mitiſſi F mè fricabis, & diutiſſimè in calida ſolii aqua detinebis: ſimulatque exierint, ſéque recollegerint, in balneum introducendi ſunt, deinde aqua calida potui danda, mox ptiſanæ cremor offerendus, quandoque etiam lactuca, & piſces qui molli carne ſunt, ex albo iure. Omnium autem communis victus ſpecies eſto quæ boni ſucci ſit, & quæ facilè concoquatur, & quæ nuſquam meatibus inhæreat. Vinum dandum quod tum aſpectu, tum viribus ſit aquoſum. In primo autem acceſſionis inſultu nonnulla horum quandoque mutanda ſunt in iis in quibus corporis intẽ G peries ad calidum ſiccúmq; conuerſa, febres gignit. Qui verò ex bubonibus febricitant, ii ne medicum quidem interrogant quid facto opus ſit, ſed vlceri à quo excitatus eſt bubo, proſpicientes, vbi acceſſio declinauerit, lauẽtur: iis vinum circuncidendum eſt donec bubo fuerit ſolutus, ſúntque tenuiore victu nutriendi.

Ex Galeno, de putridarum febrium notis, Cap. VII.

PVtridarum febrium notæ ſunt hæ, vt nulla cauſa euidens præceſſerit, vt neque à rigore febris inceperit, neque ab æſtu, neque frigore vehemẽti præcedẽti: id quod

non secus est putridarum febrium proprium quàm etiã pulsuum depressio: sic enim nominant, qum incipiente accessione pulsus admodũ exigui & inæquales sunt, quod quidem est huiusmodi febrium proprium vel maximé. Porro caloris qualitas maxima est putridarum febrium nota: ita enim fuliginosa est, vt vel tactum erodat. Maximè verò proprium harum febrium est vrinæ cruditas, & obscura concoctio: magnum verò & notabile concoctionis indicium in vrinis nunquam in hisce febribus apparet.

Curatio febrium putridarum, Cap. VIII.

ERgo si vires eius qui ex putredine febricitat, valentes sint, mittendus statim sanguis est, si cruditas ventris non sit: sin vires sint infirmæ, ætásve prohibeat, non erit incidenda vena: corpore euacuato, putrida per vrinas, aluum, & sudores expurganda sunt: sin autem sponte sua nõnunquam ad ventriculum impetu ferantur, etiam per vomitum, alioqui non sunt præter naturam irritanda. Materiæ autem deligi debent huiusmodi quæ non valde calefaciendo & siccando prædictas euacuationes perficiant: cuiusmodi sunt ptisanæ cremor, aqua mulsa, oxymel, apomel, & apii radix: si aluus non deiicit, clystere ex aqua mulsa cum oleo ciebitur. Totum verò corpus priusquam vacuatum sit, rarefacere non oportet: vbi fuerit euacuatum, licebit rarefacere medicamento quod tepidum calorem habeat, quale est quod ex chamæmelo conficitur. Hoc etiam tempore vinum aquosum potui da tum omnes excretiones mouet, itémque balneum aquæ dulcis temperatum. Verùm quum febris magnitudo obstet, tum neque vino, neque lauacro, neque vnctione rare faciente vtendum erit: sed aqua frigida in his febribus potui data est accommodatissima, nisi etiam aliquid huius vsum impediat. Ergo si omnes vires robustæ sint, febrisq; ardentissima, & euidentissima signa concoctionis appareant, frigidam cum fiducia dabis. Ad hæc verò si bonæ habitudinis homo sit, calidáque & sicca sit constitutio, etiamsi in frigidam natationem hunc demiseris, nihil lædes: sin autem mediocris sit febris, viresque inualidæ, vnà cum signis concoctionis, & balneum, & vini potio, & omnes vnctiones rarefacientes iis prosunt.

Signa tertianæ, Cap. IX.

TErtiana febris quum ex motu flauæ bilis exoritur, statim ab initio rigorem non paruum infert. Differt autem à rigore quartanæ, quòd pungere & conuulnerare cutim videatur, in quartanis autem accessionis ingressio vehementiorem perfrictionem habeat: quotidianas verò non rigor præcedit, sed corpus modò perfrigeratur. In tertiana autem est etiam exquisitus ordo pulsuum, eáque in statu sitim vehementem affert, atque hominem exurit, & paulo pòst consistit, calórque per omnes parteis æqualiter diffunditur. Si manum iniicias, primo cõtactu calor copiosus & acer, ac veluti cum vapore quodam elatus, occurrit: sed paulo pòst à manu vincitur. Quum verò æger biberit, statim copia vaporis calidi ex cute prodit, quæ sudores futuros nunciat, vomitus flauæ bilis apparet, aluus soluitur, biliosa per vrinam excernũtur: præterea ad integritatem febris peruenit, vbi tempus accessionis non plurium quàm duodecim horarum cõpleuerit. Ergo quæ duodecim horis terminatur, exquisitam tertianam nominamus: quæ verò diuturniorem accessionem habet, eam simplici vocabulo tertianam appellamus: at quæ accessionem habet longissimè productam, & exiguum interuallum intercedit, ea tertiana extensa nuncupatur.

Tertianæ curatio, Cap. X.

TErtiana febris exquisita, vtpote quæ à flaua bili procreetur, humectanda & refrigeranda est: quódque in ventrem influit, vomitibus: quod ad inferiora vergit, alui excretionibus euacuandum, & item per vrinas atque sudorem educendum. Aluus igitur mollibus clysteribus cienda est, vrina verò potionibus in quibus apium & anethum maduerint prouocanda: sique signa concoctionis appareant, confidenter absinthium dabis. Balnea prosunt ex aqua calida potabili, in quibus neque nitrum, neque sal, neq; sinapi sint inspersa: sed oleo maximè calido infuso æger est in balneũ ducẽdꝰ. Qui balneis valde oblectã

A tur, eos etiamsi bis laueris, non errabis: si verò signa concoctionis morbi sese ostendant, etiamsi sæpius laueris, nihil delinques. A vino autem priusquam morbus concoquatur, omnino abstinendum: vbi verò concoqui cœperit, tenue, dilutum, & modicum ab initio dandum. Cibi quicunque humectant & refrigerãt, accommodati sunt. Porro à melle, sinapi, salsamentis atque acribus omnibus, & à vinis natura calidis abstinere ægrum oportet.

Tertianæ nothæ curatio, Cap. XI.

IN nothis hisce febribus in initio lauare non expedit, sed quum iam coctionis signa se nobis offerant: neque B cibus est quotidie est dandus, sed alternis diebus satis est. Quies & fotus præcordiorum, & sorbitiones concoctu faciles, & clysteres nõ admodũ molles iuuãt: si verò sanguinis missione opus sit, ne hæc quidem erit omittenda. Sit autem tota victus ratio, non quæ refrigeret humectétque, sed etiam modus aliquis qui magis calefaciat atque incidat adhibeatur. Maximè verò conueniet ptisanæ cremor iniecto pipere, vel hyssopum, vel origanum, vel spicam nardi mulsa aqua infundens, & decoquens potui dabis: itémque alia omnia quibus vrina cieri potest, præter ea C quæ vehementer calefaciunt & exiccant. Maximè verò post septimum diem absinthii coma danda est. Iam oxymel quoque epotum multos iuuit, & nonnulla etiam ex iis quæ aluum leniter subducunt. Vomitus autem à cibo iis in quibus hæc febris inueterauerit, vtilissimus est.

Quartanarum cognitio, Cap. XII.

QVartana febris cum magna refrigeratione inuadit, vt quæ ex frigido humore atræ bilis originem ducat. Calorem verò atque feruorem, sicut tertiana, non habet: imò verò neque bilis vomitus eã comitatur. Si præ- D terea vrinæ albæ tenuésque sint, quartana febris erit. Eximium verò quartanæ indicium fuerit pulsus tardus atque rarus.

Quartanæ curatio, Cap. XIII.

QVi febrem quartanam habent, leuiter tractãdi sunt, eisque neque medicamentum vllum vehemens dãdum, neque tentanda vacuatio, si non vtique sanguis redundare videatur, quo casu secanda vena est. Victus optimus & minimè inflans instituendus, & venter emolliri consuetis rebus debet. Si nihil hæc proficiant, mollibus E clysteribus in principio, deinde verò acrioribus agetur. Suilla caro ipsis est circuncidenda, itémque omnes cibi glutinosi, quíque tardè permeant: & denique omnes quicunque refrigerant atque humectant. Vinum conuenit quod tenue, albúmque, & modicè calidum est. Salsis & sinapi vti expedit, tum aliquot diebus interpositis medicamẽtũ ex tribus piperibus, aut quod diospoliticũ dicitur, sumere. Piper quoque solum ex aqua quotidie rectè capitur. Si æger in morbi principio sit, tenuiore victu alendus F est: statim verò etiam diuturna quies imperanda, visceribúsque prospiciendum est per ea quæ molliunt atque relaxant. Post verò vtendum erit medicamentis quæ vrinam cient: sique signa coctionis appareant, tum melãcholici humores purgandi sunt, iique non semel tantùm, sed etiam persæpe. Post validam verò purgationem, medicamentum quod ex viperis constat dandum erit, & item alia quæcunque ad huiusmodi febres commendantur, inter quæ est etiam nobis familiare quod ex cyrenaico succo conficitur.

Quotidianæ febris signa, Cap. XIIII.

G QVotidiana verò febris non statim primo die cum rigore inuadit, sed tẽporis progressu perfrigeratio potiùs quàm rigor exoritur. Ægrè verò incalescit, & incrementum diuturnum habet: ægrotantes tamen nõ exurit, neque multum & crebrò trahere spiritum, neque ex ore exsufflare, neque frigidam bibere compellit. Pituitosi vomitus fiunt: quæ verò aluo excernũtur, frigidiora, crudiora, & dilutiora in hisce febribus inuenies. Sudores primis diebus non emittuntur, neque ad integritatem ve- H niunt. Color est ex pallido & albo mistus: vrinæ tenues & albæ, vel crassæ, & turbulentæ, & rubræ sunt.

Quotidianæ curatio, Cap. XV.

QVotidianam curantes oxymelite primis diebus vtimur, itémque iis quæ mouere valenter vrinam pos-

sunt. Tota verò ratio victus ad incidendum dirigatur. Circa statum est habenda ventriculi, & præsertim oris ipsius ratio: deinde ægris iubendum vt radicula & cibis assumptis vomant, & iis quæ vacuant pituitam, vtantur.

Febrium continuarum indicia, Cap. XVI.

COntinuæ febres singulis intermittentibus finitimæ dicuntur: ac tertianæ quidem exquisitæ, ea quæ exquisita ardens est: quotidianæ, ea quæ singulis diebus habet accessiones, neque ad integritatem redit: sic etiam quartanæ, ea quæ quarto accedit die. Exquisita enim ardens quum alia omnia exquisitæ tertianæ febris indicia seruet, in hoc solùm ab illa differt quòd neque cùm rigore inuadit, neque ad integritatem redit. Ea quoque quæ singulis diebus accenditur, omnia signa quotidianarum habet, nisi quòd ad integritatem non peruenit: qua in re ab ipsa quotidiana, quæ specie consimilis est, discrepat. Præterea quæ quarto quoque die accedit, neq; ad integritatē cessat, eiusdē generis est cū quartana. Est ergo febris continua quæ non prius ad integritatem finitur quàm omnino fuerit soluta. Quum autem nulla inclinatio appareat, hæc quoque ex ardētiū est genere, sed ex eo quòd illa acuta est, differt.

Continuatum febrium curatio, Cap. XVII.

COntinuarum febrium curatio est missio sanguinis vsque ad animi defectionem. Qui si non fuerit missus, qui eam febrem habent, ad extremum periculum deducuntur. Siquid autem euacuare per venæ sectionem prohibuerit, aliis vtendum est remediis quæ aperiāt, materiæ copiam vacuent, & febriū feruorem leniant. Quum verò signa coctionis humorum perspicias, neque in principe particula inflammatio aliqua aut tumor, œdematis aut scirrhi speciem præ se ferens fuerit, neque particula aliqua adeò frigida vt noxam ipsa contrahat, audacter aquam frigidā bibendam propinabis, præsertim verò si æger eius assuetus potioni sit.

Ardentium febrium cognitio, Cap. XVIII.

ARdentes febres hæc comitantur, lingua arida, scissa, & nigra, ventriculi morsus, deiectiones pallidæ, sitis vehemens, vigiliæ, & nonnunquam delirium.

Ardentium curatio, Cap. XIX.

IN febribus ardentibus, si perfectè morbus solui debet, horum alterutrum faciendum est, aut biliosos humores excerni, aut extingui. Excernuntur autem aut sudoribus, aut vomitibus, aut per aluum: extinguntur verò frigidæ potione, qua nos febres ardētes ex toto curauimus. Victus autem ardenti laborantibus conuenit nō ex aqua sola, neque ex sola mulsa, sed ex diluta mulsa cocta. nā qui hoc morbo conflictantur, sola potione sunt alendi. Balneum verò ardentem febrem habentibus solùm conuenit iis qui tumorem inflammationis, aut erysipelatis speciem referentem nullum habent ac tum maximè conueniet si coctionis signa appareant: iis verò qui propter falsum succum ardente febre sunt correpti, minimè accommodatum est: sed & eos cremore etiam ptissanæ nutrire conueniet.

Febrium quæ ex affectione erysipelas referente originem trahunt, curatio, Cap. XX.

IN febribus quæ ex affectione quæ erysipelas refert, exoriuntur, à balneo est omnino abstinendum. Aqua frigida per morbi statum vehemēti (hoc est frigidissima) vtendum est: in principio non item. Sed refrigerantia foris imponūtur: sique nihil hæc iuuerint, etiam intra corpus sumere cogentur: eis autem humidæ lactucæ præcipuè conueniunt. Extrinsecus verò ipse lactucæ succus est accommodatus: itémque semperuiuum, & reliqua refrigerantia. Hoc autem vt præstantissimo vtimur vel maximé. Humorem alicuius refrigerantis expressum in pilam cum portulaca iniicimus, deinde his contusis exprimimus, vásque in aqua gelida statuentes, quum vsus exigit, parum polentæ tenuis admiscemus, tum linteum conduplicatum hoc medicamento intinctum extrinsecus præcordiis admouemus, idque diu adhærere non sinimus, sed aliud frigidum subinde adhibemus. Cæterùm huic medicamento quandoque omphacinum aut rosaceum oleum admiscemus.

Hecticarum febrium cognitio, Cap. XXI.

HEctica febris non solùm in humoribus spiritúque, sed etiam in solidis partibus consistit. Hæc dolore vacat: quique ea detinentur, se omnino nō febricitare existimant. calorem enim non sentiunt, quum particulæ omnes coporis sint in eis æqualiter calefactæ. Hecticarum sunt duo genera: quorum alterum ardentibus febribus magna ex parte superuenit, quod vsque adeò protrahitur vt tractu temporis madorem corporis cordis, etiamsi copiosus adhuc sit, cōsumat: alterū genus est, quod manente adhuc humore cordis, corpus occupās, inde accenditur. Hæcque est vna febrium hecticarū origo nobis exposita. Reliqua est quum ab initio protinus inuadit, primam originem diariis similem sortita, ex mœrore, ira, & lassitudine nimia vnà cum exustione contracta: atque has febres haud difficulter curabimus. Quæ verò ex ipsis ad marcorem peruenerunt, sanescere nullo pacto possunt. Facillimè autem cognoscūtur: nam eorum oculos cauos præter modum videbis, crassiorem pituitam siccam ipsis inhærētem, squalidam affectionem quandam: vitalis flos coloris euanuit: frons sicca est, atque intenta, conniuéntque plerunque, vt dormiturientes: verùm affectio nō somnus est, sed quia vigilare non possunt. Præterea collapsa sunt tempora: nam quid porro aliud præter ossa cutémque solam habent? hos si nudaueris, & partes ventris inspexeris, profectò in eis neque intestinum, neque viscera vlla tibi superesse videbuntur: præcordia verò sursum vehementer conuelluntur, cutisque ipsa est ad summum resiccata. Pulsus gracilis, durus, & creber: calor verò primo contactu languidus, paulo pòst acer, & erodens ostenditur. Ita fit vt vsque dū aliquid humiditatis superest, hectica sola febris sit: quum verò periclitatur, nequid præterea huiusce humiditatis reliquum sit, tum exquisitus marcor iā effectus est.

Hecticarum febrium curatio, Cap. XXII.

QVi febrem hecticam habent, statim ab initio nutriri propter humores erodētes desiderant: maximum verò remediū est victus humidus. Oportet igitur cremore ptisanæ, & alicæ sorbitione ægrum nutrire, & panis aliquid addere, eúmque potione, non vehementer sed moderatè frigida, curare, quum neque inflammatio aliqua, neque humorum subest putrefactio. Si verò magnam fore noxam coniectura consequeris, à frigidæ potione abstinendum est, vtendúmque iis remediis quæ extrinsecus imposita refrigerandi vim habent. Balnea verò huiusmodi ægrotis in quocunque tempore conueniunt.

De semitertianis quæ hemitritæi dicuntur, Cap. XXXIII.

QVum tertiana cū rigore, quotidiana verò citra rigorem inuadat, quæ ex iis vtrisque constat, horrorem affert qui rigore quidem est minor, & perfrictione certè maior: quæ res coniunctis inter se extremis efficitur: ex quo fit vt non immeritò huic febri semitertianæ nomen sit impositum. Duplici autem modo gignitur. vel enim duæ accessiones in idem tempus concurrunt, vel statim ab initio ambæ inter se commiscentur. Quum igitur tertiana superat, plus horroris accidit, eidémque in accessione nonnihil rigoris adiungitur: protinus verò hæc calidior est, atque ardentior, & aliquem bilis vomitum, vel excretionē, vel madorē inducit: quū verò altera pituitosa superior est, tunc frigus partes extremas exercet, exiguique horrores sunt, quin ne siticulosi quidem sunt, neq; æstu conflictantur. At quum pares sunt tertiana intermittens, & quotidiana continua, tum accessionis ingressus cum horrore accidit: quúmque febris orta ex pituita excellit, contractiones pulsuum, horroresque fiunt: quum verò calidior præstat, subitò incalescunt. Atque ea quidem est exquisita semitertiana quæ ex pari mistione duarum febrium, tertianæ intermittentis, & quotidianæ continuæ exoritur: non exquisita verò maiorem biliosi aut p-

tuitoſi humoris habet copiam.

De morbis publicis, Cap. XXIIII.

MOrbos publicos cōmunéſque nominant qui multis ſimul accidunt: quorum vt origo, ita etiam eſt cauſa communis. Cibi igitur communes praui, communes morbos pariunt: potio item aquæ vitiatæ, nimiæ ærumnæ, conſueti labores omiſſi, inedia; repletio dum fames vagatur, aut cum ſumma eſt annonæ vilitas. Regionum quoque naturæ communes morbos inferunt: quæ interdum paluſtres ſunt, nonnunquam barathrum vicinum habent, quod exitioſum prauúmque vaporem exhalat: atque hæc quidem accidere cōtinenter conſueuerunt. Aër verò nos circūſtans, qui tum calidior quàm par eſt, tum ſiccior, tum frigidior, tum humidior effectus, naturas noſtras cōtinuò mutat: in alias nāque cauſas neque omnes ſimul incidimus, neque in eis totos dies verſamur. At aër nos ambiens, & omnibus eſt foris circumfuſus, & per inſpirationem attrahitur: ergo neceſſe eſt, corpora animātium pro aeris tēperaturæ commutationibus affici. Hæc qui norit, nō ſolùm qui morbi in quaque conſtitutione futuri ſint, præſagiet, ſed etiam cōtrarium immoderati circumflui aëris temperaturis victum inſtituēs, ne fiant prohibebit. Corpora autem quæ morbo alicui ex propria intēperie vicina ſunt, ea à ſimili circumdantis nos aeris temperatura deprehenduntur: quæ verò temperaturam cælo contrariam ſortita ſunt, ea præterquam quòd ab aere non afficiūtur, fiunt etiam meliora, quum temperatura contraria immoderationem corrigat. quod qui cognoſcit, is ſecundā valetudinem tuebitur, contraria corporibus inducens, partim refrigerantibus vtens, ſi ita vſuueniat, partim calfacientibus, aquæ perfuſionibus refrigerans, itémque ocio & alimētorum penuria, & potione largiore: calefaciens autem operimento, laboribus, cibo liberaliore, & quandoque parciore. Iam verò ſiquis pyram incendat, is non mediocriter aërem prius humidum ad calidum ſiccúmque permutauerit, quemadmodum aiunt Acronem Agrigentinum feciſſe.

De peſtilentia, ex Rufo, Cap. XXV.

IN peſtilentia terribiliſſima ſunt omnia, neque quicquam, vt in ſingulis morbis, occultatur: nam & deliria, & bilis vomitiones fiunt, & multi ſudores erumpūt, & extrema algent, alui profluuia billioſa, tenuia, flatus plena vrgent, vrinæ excernuntur aquoſæ, tenues, bilioſæ, nigræ, quæ mala habent ſubſidentia, quæque in eis innatant, peſſima: ſanguinis è naribus deſtillationes fiunt, pectus æſtuat, lingua torrida ſiticuloſáque, triſtitia oboritur, itémque vigiliæ, conuulſionéſque violentæ, & alia permulta praua & exulcerantia. Atque in peſtilentia quidem aliquid quod terribile non ſit, terribile, contráque quod alioqui terribile eſt, nō terribile fiet. Siquis verò futuram peſtem proſpiciat, animum attendens ad anni tempora quæ mala ſunt, ad vitæ ſtudia bonæ valetudini minus conferentia, & ad cæterorum animalium interitum: quum hæc diligenter animo voluerit, illud etiam debebit perpendere, qualis ſit præſens tēporis conſtitutio, qualis denique totus ſit annus: quibus ex rebus victus rationem optimè ſciet inſtituere: veluti quum tempus ſiccum eſſe deberet, ſi quidem rectè proceſſiſſet, nunc humidum factum ſit, victus ratione exiccare neceſſe eſt, vt ſuperuacaneus humor abſumatur. Vētris quoque cura habēda eſt. Quibus autem ſuperior vēter pituitam continet, eos vomitibus euacuare: quibus ſanguis redundat, venam ſecare oportet: itémque purgatio per vrinas, & cæteræ omnes ex toto corpore factæ vtiles ſunt. Si verò ægrotus ardore æſtuet, flammáque ad pectus vſque pertineat, non ab re fuerit ſuper pectus imponere refrigerantia, & frigidam offerre potionem, eámque nō paulatim, ſi quidem magis incēderet, ſed affatim, vt flammam reſtinguat. Si verò ardor interiora occupat, extremáque algent, & ſumma cutis eſt frigida, præcordia tēdūtur, vēter colliquationes partim ſurſum, partim deorſum mittit, vigiliæ vrgēt, deliria fiūt, lingua eſt aſpera: iis calefaciētibus opus eſt, vt calor per totū corpus diffūdatur: & vt ab interiorib⁹ partib⁹ ad exteriores trahatur, quacunque fieri ratione poterit, enitendum.

A De iis qui ob crudorum humorum copiam in ſyncopen cadunt, Cap. XXVI.

FEbricitare quidam incipiunt quum magnam crudorum humorum copiam ore ventriculi ſimul offenſo congeſſerunt. His præcordia intumeſcunt, & os ventriculi in maiorem molem quàm ſecundum naturam ſit, attollitur, colórque ad albidius aquoſiúſque mutatur, quibuſdā etiam nigrior efficitur. Nemini ex iis ſanguis mitti ſine magna noxa ſolet: atqui vacuatione indigent: ſed neque venæ ſectionem, neque purgationem ferunt, B vtpote qui etiam ſine his in ſyncopen derepentè cadant: ergo frictione ſunt curandi. Per initia verò morbi incipiendū eſt, ac primùm quidem à cruribus ſupernè deorſum linteis modicè aſperioribus, deinde verò tota brachia ſupernè deorſum fricare conuenit. Vbi autem artus ſatis calidi videntur, & metus eſt ne laſſitudinis ſenſus aliquis inuehatur, tum oleo relaxante vtendū eſt, ab adſtringentibus verò abſtinendum. Si hyems ſit, etiam digerentibus, quale eſt ſicyonium & chamæmelinum, vtemur: quum verò artus diu multúmque fricuerimus, oleum erit deinde abſtergēdum: tum ad totam ſpinam C accedendum, eáque ſimili modo perfricāda, deinde rurſus ad crura redeundum: ab iis accedendum iterum ad brachia, tum ad ſpinam, ita vt per totum diem ad hunc modum æger tractetur. Commodiſſima eſt his aqua mulſa in qua coctum hyſſopum ſit: verùm neque cibus neque ſorbitio, neque aqua eis dāda eſt, neque permittendum vt largè bibant, ſed cōtenti ſint mulſa tribus primis diebus, ita deinceps fricando. Quòd ſi robur mediocre ſit, neque rectè ſit affecta aluus, audacter clyſtere vtitor. Si D verò impet⁹ excremētorū maior quàm oporteat ad aluū feratur, principiò mulſa magis coquēda eſt, quoniam ita minus ſubducit: ſin autem ſit citatior, ne tum quidem ſiſtatur, ſed aquæ mulſæ loco, ptiſanæ cremor detur: ſi verò fluere pergat, ſorbitione ex alica nutries. Si verò propter imbecillitatem vires collapſas eſſe ex pulſu cognouerimus, par erit panē ex vino diluto dare, ſi neque ventriculus, neque iecur inflammatione teneatur. Quæ quidem ſi inflammatione vrgeantur, quum plenum crudorum humorum corpus ſit, deſperatus ægrotus eſt: ſi E verò craſſos eſſe humores videas, pro mulſa perpetuò oxymel dabis: ſique æſtas ſit, ægrotúſque frigidæ potioni ſit aſſuetus, oxymel frigidū dabis, hyeme verò calidum. Balneum eſt his aduerſiſſimum. Si verò quis te vocet ad eos qui in ſyncopā iam inciderunt, quum partes de quibus mentionem modò feci, non ſint inflammatæ, panem exhibere modicum ex vino poteris, ſtatimque ad frictionem erit veniendū, eáque vt dictum eſt vtendum. At quibus propter flauam bilem os ventriculi lædētem ſyncope accidit, eis potio frigida offerri debet: hæcque F vinum tenue, antiquum, atque fuluum eſto.

De iis qui ob humores tenues ſyncopa tentantur, Cap. XXVII.

QVi ob tenues humores in ſyncopen cadunt, contrà atque ii de quibus ſuprà diximus, curādi ſunt. Hos paulatim continuò nutrimus: ſique iecur aut ventriculus inflammatione vexetur, viribus iam languentibus, hi nulla curatione poſſunt releuari. In hiſce affectionibus cadaueris facies ſtatim apparet. Eos igitur nu- G trire neceſſe eſt, eorúmque cutem denſare non ſecus quàm in ſuperioribus erat rarefacienda. Frigidus aër eſt iis comparandus, vnguentis adſtringentibus vngendi, alimenta danda quæ non admodum facilè defluant: ergò panis, & ſorbitiones ex alica conuenient: itémque fugaces fructus auſteri, & qui difficiliter corrumpuntur: híque & per ſe, & verò etiam cum pane: dāda etiam ſunt oua, & præſertim eorum vitelli, & cerebrum porcellorū. Vinum autem dilutum ſtatim ſub initio poſt cibum ſumptum eſt eis neceſſarium.

H De aliis cauſis ex quibus ſyncopæ oriuntur, Cap. XXVIII.

ALiæ porro cauſæ quatuor ſunt ex quibus ſyncopæ fiunt, dolor vehemens, vigiliæ, immodica euacuatio, & interdū motio delirantiū: ſi vis tu, quintam addes principiorū intemperiem. ac celerrima quidē pernicies

ſubſequitur affecto corde, deinde cerebro, tum breui, iecore.

De dolore, Cap. XXIX.

DOlor igitur qui ſtuporem affert, ex affectione frigida oritur: pulſans verò dolor magnæ inflammationis eſt proprius: ſi verò tanquam ab aculeo infixo, aut tãquam à terebro perforari putes, doloris ſpecies eſt craſſi inteſtini. Pungens dolor in membranis verſatur, pertundens verò vehemẽtiſſimis non heterocraniis ſolùm, ſed etiam cephaleis accidit. Eſt hic dolor, quum à parte quæ primo loco affecta eſt, ceu à radice, ſtatim in vicinas partes perfertur. Diſtendentes ex vtraque parte neruorũ dolores ſunt, quia ad vtraque extrema nerui tenduntur: carent autem nerui doloribus in latum tendentibus, at membrana ſub cute exporrecta, tendentes ſtupefacienteſque dolores inducit. Quæ verò inter carnem inhæreſcunt, earum dolores veluti dilaniãtes ſunt: multæ enim ſunt, & inæqualiter inſertæ quæ carnem amplectuntur: at earum quæ oſſibus adiacent, profundi ſunt dolores, & ipſorum oſſium dolentium imaginem referunt. Quum igitur nulla doloris cauſa extrinſecus orta videatur, antecedens victus ratio perpendenda eſt: vtrum in maiore ocio quis vixerit quàm conſueſſet, an plus cibi ingeſſerit, idque ex valenti materia: an verò excretio aliqua conſueta retineatur. Siquid horum, aut hæc omnia ſubeſſe videantur, doloris in cauſa eſt repletio: quo caſu hominem quamcelerrimè euacuabis. Hac enim ratione tibi licebit cum ſumma tutela remediis in particulis dolore affectis vti, quæ fluxionem repellunt. Ergo ſi copia ſanguinis ſit quæ diſtendat, protinus incidenda eſt magna vena quæ parti affectæ propinqua ſit: ſi vitioſi humores ſolùm vexent, eſt adhibẽda purgatio: ſi vtrunque adſit, vtroque vacuationis genere vtẽdum, ita vt primùm vena ſecetur. His peractis, ſi dolor perſeueret, planum eſt, id quod dolorẽ inuehit, in affecta particula impactum eſſe: cõſtãtque curationem ipſam in digerentibus medicamentis eſſe poſitam. Dolores quoque quos ſpiritus flatuoſus excitauit, curabimus: ſed in iis magis extenuãtibus cibis potionibúſque vtemur, & per ſedẽ iniectionibus, & irrorationibus, atq; fomẽtis ipſum corpus ambiens rarefaciemus. Si verò tumor aliquis aut grauãs aut contundens dolorẽ creet, tumor ipſe curãdus eſt: ſin humor erodens affligat, aduerſiſſima ei ſunt extenuãtia & calefacientia. Anethum verò oleo incoctum dolorem lenit, ſomnũmque cõciliat: id quod viride potius quàm ſiccum facit.

De colliquatione, Cap. XXX.

QVum excernitur aliquid per ventrem, quod non ab eſculentis & poculẽtis, ſed ex corpore procedit, humore in aluum confluente qui ſimilis eſt ei flauæ bili quæ continuò euomitur, & per ſeceſſum deiicitur, ab eáque differt tum fœditate odoris, tum quod deiectum excrementum magis rufum eſt, & habet craſſitudinem ſtrigmenti, & quandoque etiam olei, tunc caro pinguis & recẽs compacta ab ardẽti febre reſoluitur & colliquatur. Si malum inueterarit, etiam aliquid ex ſolidis partibus liqueſcit. In hac pernicioſiſſima febri vtilis eſt potio frigidæ, quæ à fonte frigidiſſimo hauriatur. Eiuſmodi quoque eſſe debent cataplaſmata & epithemata refrigerantia, quæ ſuper thoracem & præcordia imponantur: cibi etiam refrigerantes dandi ſunt.

De vigiliis in febribus, ex Galeno, Cap. XXXI.

QVum nimiis vigiliis ægri torquẽtur, iis crura & brachia vinciri quo tẽpore ſomno ſe tradere conſueuerunt, & item excitari iubemus: eóſque palpebras aperire & conniuere cogimus, donec abundè fatigati ſint: tum derepentè vincula ſoluimus, lucernam auferimus, multàmque quietem imperamus.

De iiſdem, ex Herodoto, Cap. XXXII.

SI verò vehementius vigiliæ vrgeant, in acceſſionis remiſſione abluenda facies eſt nigrorum papauerũ decocto: naribus autem admoueatur papaueris albi cortex toſtus & tritus, & mandragoræ radicis tantundem læuigabis, & cum vino ac roſaceo malagma conficies. Fronti quoque imponendũ eſt ſerpyllum cum meliloto in paſſo decoctum. Hoc in acceſſionibus etiam vtendum eſt: vel trita papauera pane cum roſaceo vel cerato excipimus, & adhibemus. Victus eſto quodammodo plenior. Sorbitionibus autem imponatur ſeminis papauerum alborum quantum tria impleat cochlearia: oleribus verò admiſceatur papaueris nigri, ſi folia ſint, quãtum tribus digitis poſſis comprehendere: ſi ea non adſint, tria, quatuórve papauera ſicca ſimul incoquantur. Si ne ita quidem ſomno corripiantur, liquore papaueris, aut ſucco mandragoræ illinantur.

De graui ſopore qui καταφορὰ dicitur, ex Herodoto, Cap. XXXIII.

FAcies poſca in qua lactis parum ſit adiectum, abſtergenda eſt, extremáque ſunt validis excipienda ligamentis. Naribus quæ vim incidendi habeãt, admoueantur. In remiſſionibus curcubitulæ dorſo & ſpinæ egregiè affigantur. Si morbus adhuc maneat, in febrium remiſſionibus quæ ſternutamenta excitant, adhibeantur: ciborum verò materia ſit quæ incidendi diuidendique vim habeat.

De canina appetentia, Cap. XXXIIII.

QVi appetitu, qui caninus appellatur, laborãt, iis pro ſummo remedio vinum dandum eſt ex eorum numero quæ abundè calefaciunt: eiuſmodi ſunt quæ colore fulua, rubráque ſunt, & minimè adſtringẽtia. Iis porro quum ad prandium accedunt, primùm pinguia, mox alia omnia ex veteri oleo præparata, in quo nihil auſteri vel adſtringentis ex ſe inſit, offerenda ſunt: poſt hæc vinum quod dixi, licet illi non ſitiant, dari iubeo. quum enim id diutius fecerint, ipſe morbus ita ſedabitur.

De cibi faſtidio, Cap. XXXV.

SI vitioſi humores cibi faſtidium induxerint, iis cibos & potiones dare conuenit qui ad eiuſmodi ſuccos vel per vomitum, vel per aluum excernendos, vel ad meliores reddendos ſint accommodati. In quibus verò virium imbecillitas cibi faſtidium peperit, in iis, quoniã omnes vires ex particularum intemperie ſunt infirmæ, ſpecies intemperiei ipſius eſt curanda contrariis.

De fame ingenti, quam βούλιμον nominant, Cap. XXXVI.

QVi in itineribus aut aliàs magna fame corripiuntur, reficiendi ſunt tum aliis quæ naribus admouẽtur, tum etiam carnibus ſuillis aſſatis, atque hœdinis, & ad ſummam, omnibus quæ nidoroſum odorem referunt. Extremæ eorum partes deligandæ ſunt, ipſique erigẽdi, maxillæ item pungendæ, & capilli, aut aures vellicãdæ. Quum refecti fuerint, panem ex diluta vini potione, aut aliquid aliud quod facilè diſtribuatur, eis dabimus.

De ſiti immodica, Cap. XXXVII.

SItim admodum longã ex ſiccitate aut caliditate particularum per quas humor ex ore in vẽtriculum importatur, oriri exiſtimandum eſt. Siccitatis autem remedium eſt ſomnus, vigiliæ verò caliditatis. Nonnulli verò ex vini potione ſitibundi ſiunt, & ex caliditate eſculẽtorum: his remedio eſt frigida potio. Sed qui ſiti quæ extingui non poteſt, enecti ſunt, quemadmodum cibos vitioſos expetunt pro portione humoris vitioſi qui exuperat, ita etiam prauas potiones deſiderãt, ex quibus etiam mortui ſunt. Noui ego qui viperas dipſadas comediſſent: itémque alios qui vino veteri ſe inebriaſſent: item nauigantes quicunque ob aquæ potabilis inopiam, marinam bibere auſi eſſent, omnes interiiſſe.

De ſiti, Philumeni, Cap. XXXVIII.

SItim quæ in febribus oritur, lenire conſueuit capitis irrigatio ex oleo frigidiſſimo, aut roſaceo deſuper irrorato. Optimè verò ad ſitim facit nigræ lactucæ ſemẽ commanducatum, & radix quæ dulcis appellatur, & cucumeris ſemen etiam cõmanducatum, & in ore retẽtum.

Dioſcoridæ catapotium ἄδιψον ad ſitim leniendam, Cap. XXXIX.

HAbet hoc catapotium, ſeminis cucumeris ſatiui drach. VIII. tragacãthæ drach. IIII. tragacãtha diſſoluitur albo ouorum crudorũ recentium. Quum diſſoluta fuerit, contritam cæteris adiunge: quũmque emollieris, catapotia cõficito, atque in vmbra exiccato. Ex iis

vnum sub lingua tenendum præbetur, vt dissolutus humor deglutiatur. Iam verò dilutum malorum cydoniorum, aut pirorum, aut mespilorum, aut pāpinorū vitis, aut mali granati liquorē, aut omphacii succū sorbeant.

De nausea, Cap. XL.

Quum æger absque cibi sumptione nausea tentatur, possumus (arbitror) ratione facilè comprehendere, ventriculum prauis humoribus vexari. Nonnulli quidem vellicantur, sed quum humor in tunicis impactus sit, nihil vomunt: ergo pituitosi humores concoquendi sunt, seruando ægrū in quiete, inedia & somno. Tenuiores verò humores reiicit vomitus, qui nōnūquā ex ptisanæ cremore, nōnūquā verò ex aqua mulsa sit excit⁹: quicūque autē glutinosi & crassi sunt, attenuātia desiderāt.

Ex Philumeno, quæ sit vomitioni bilis adhibenda curatio, Cap. XLI.

Bilem vomētibus applicādum est cataplasma ex palmulis, aut malicorio, aut galla, vino incoctis, vel posca, pane simul dissoluto: acacia itidem, hypocistis, balaustium & rhus cataplasmati adiunguntur. Cucurbitula quoque cum largiore flamma affixa, magnopere adiuuat: cibū sæpe & paulatim dabimus. Iis verò qui atram bilem vomunt, & stomachus flatu est plenus, spongias acerrimo madefactas aceto imponito, vel hederæ foliā in vino cocta adhibeto.

De singultu, ex Galeno, Cap. XLII.

Singultus oritur ex repletione, aut inanitione, aut acribus humoribus stomachū erodētibus: quibus vomitu reiectis singultus sedatur. Plerique autem sumpto medicamento quod ex tribus piperis generibus cōstat, si statim vinum superbiberint, singultiunt: nonnulli verò cibo intus corrupto à singultu corripiuntur. Cōpertum ergo est, vomitum satis esse ad curandum eum singultum quem repletio aut morsus excitauit: eum verò qui à frigore ortum ducat, calore finiri. Quum autem ex humorū repletione singultus oritur, violēta euacuatione indiget, quæ sternutamēto præstatur: at singultus ab inanitione obortos sternutamētum non sanat. singultientibus autem ruta cum vino, vel calamintha, vel nardum celticum datur.

Quæ curatio sit linguæ asperæ adhibenda, Cap. XLIII.

Linguæ asperitas humectanda est decocto seminis lini in os laborantis dato. Melius autem facit si myxa cum lini semine coquamus, ac digito in hunc succum intincto linguam confricatam, aqua pura abluamus, vel spongia abstergamus, deinde rosaceo illinamus. Atque etiam ipsum rosaceum melli admistum in id vehemē-

A ter efficax est: itémque portulacæ succus in ore retent⁹, & rhu obsoniorum mulsæ commistum. Egregiè quoq; faciunt damascenorum & myxarum offa in ore detenta, necnon & lactucæ cauliculi.

Curatio exulcerationis quæ circa os sacrum exoritur, Cap. XLIIII.

Quum locus incipit rubescere, circulum iustæ magnitudinis ex lana eidē subiiciemus: deinde rosaceum aut myrtinum ceratum conficiemus, quod argenti spumam aut cerussam habeat, & imponemus. Exorta
B verò inflammatione cataplasma ex pane cū solano, aut herba sanguinali, aut plantagine, aut tenera brassica admouetur, si vlceratio pascendo serpat, lēticula cum malicorio illinenda erit.

De animæ defectione ex inanitionibus, Cap. XLV.

Quum propter euacuationes anima deficit, iis aqua aspergenda est, nares apprehēdendæ, os ventriculi confricandū, vomitus imperādus, quinetiā brachia & crura ligāda sunt, ligamentáque plura & vehementiora esse debent: atq; à superioribus partibus ad inferiores, &
C ab inferioribus ad superiores pertinere. Dissolutiones porro ex subitis euacuationibus ortas, vinū frigida tēperatum curat, si nihil ipsum dari vetet. Balnea ad defluxiones in ventriculū sunt accōmodata vel maximè, sed sanguinis profluuia vehementer proritant. Iis præterea qui propter nimiā sudoris copiam resoluūtur insensissima sunt: quandoquidem eorum cutis non laxanda, sed refrigeranda atque adstringenda est: iisque præcipuè frigidum vinum dare conuenit.

Si anima deficiat ob plenitudinem, Cap. XLVI.

D Qui ob plenitudinem animo destituuntur, iis confricandi sunt artus, calefaciendíque, ac vinciendi, à vino cibóque abstinendi, itémque à balneo, si febrem habeant: iis satis est potio mulsæ in qua vel thymum, vel origanum, vel pulegium, vel hyssopū sit incoctum, eisdem quoque oxymel est idoneum.

Curatio ad sanguinis distillationem, Cap. XLVII.

Quia destillatio quæ ex cōtusione vel densitate euenit, totius corporis aut capitis redūdantiam indicat: largior autem excretio potest redundantiam minuere atque laxare, consentaneum est, ipsam inde moliri vnde
E natura initiū mouendi sumpserit. accommodatius enim inde quàm aliunde ducitur. Quū hæc mecū ipse reputarē, non veritus sum in quartanarū destillationibus scalpello (vt est in more positum) vasa quæ in naribus sunt, vulnerare: qua quidem in re nō exiguo sanguinis fluore contentum esse, sed detrahere pro viribus oportet.

SEPTIMI LIBRI ARGVMENTVM.

Septimus, omnium vlcerum, sanguinis profluuii, cicatricum, neruorum conuulneratorum, defluxionum, gangrænæ, abscessuum, strumarum, fistularum, formicarum, & elephantiæ curationes exequitur.

LIBRI SEPTIMI CAPITA.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber ſeptimus.

De ſimplicibus vlceribus, Cap. I.

QVONIAM ſimplex vlcus eſt ſolùm diuiſio, ſiquis partes diuiſas faſciá in orbem circũdata committat, diductæ partes abſque vllo negotio coaleſcẽt. Quũ verò alterũ vlceris labium in obliquum verſum ſit, inde incipiẽda eſt deligatio, & in contrariam partem adducendum: quum verò in vtranque partem labia ſunt diducta, principium deligandi ab vtroque ſumẽdum eſt, atque ita labia in vnum adducenda. nam quum nihil intra oras inciderit, vt pilus, aut arena, aut oleum, aut ſordes, aut aliud generis eiuſdem, vlcus omnino cõcreſcet. Verùm ſi magnum vlcus ſit, vt partes diductæ in vnum penitus conduci non queant, aut ſanies ſit ibidem accumulata, aut dolor vrgeat, huiuſmodi vlcus ex ſola coniunctione conglutinari non poteſt: opus verò eſt medicamẽto exiccante, quod aggregatam ſaniem conſumat, & ne alia præterea fluat impediat. Ex liquidis igitur optimum eſt vinum, deinde poſca, atque etiã mulſa. Inter cætera verò vlcus glutinãt folia quercus illita, itémque ſalicis & braſſicæ, necnon etiam chamelææ fructus & folia, ſuccúſque auſterioris & ſiccioris plantaginis: papyrus poſca aut vino imbuta, & in orbem circundata. Recentia verò vlcera glutinant pini & piceæ folia, & cortex recens inſtar ligamenti inuolutus: ſpongia noua cum aqua, aut poſca, aut vino caſeus recẽs antè læuigatus. Extrinſecus autem imponũtur folia lapathi, aut vitis, aut betæ, aut lactucæ. Caſeus verò ex acido lacte confectus etiã vulnera maiora conglutinat: pira ſylueſtria fluctionem reprimunt: cauda equina herba illita neruos etiam inciſos iungit. Iſatis ſatiua vlcera in duris corporibus etiamſi in capitibus muſculorum ſint, perſanat. Cupreſſi folia & germina, nouelli globuli & teneri in duris quoque corporibus profunt, ſed eis miſcenda eſt in puluerẽ redacta aranea, quæ farinam recipiat è muro molis vicino: myrra ex aqua illita, vel thuris lacryma. Terreſtres lumbrici etiam neruos præciſos agglutinant, pentaphylli folia cum melle, allia combuſta illita. Ad vlcera autem inueterata facit anagallis cum cerato, itémque hordeũ combuſtum, & ceruſſa cum cerati myrtei triplicato põdere. Ad vlcera capitis myrrhã aridam inſperge, eámque non madefacito, (nã celeriter in vnum cõducit) vel aridam aloën, aut ariſtolochiam ex aqua tritam, id quod oſſa quoque committit: aut thuris lacrymam, & myrrham paribus portionibus contere, & cum melle & vino coque, donec mediocrem ſpiſſitudinem acquirant, deinde linteo impoſita applicato. Ad vulnera porro quæ cum dolore & inflammatione affligũt, valet malum punicũ dulce vino incoctũ, tritũmque, & illitum. eſt enim hoc reme dium admirabile, & vſu multiplici cõmendatum: nam & ad vlcera capitis, & pudẽdorum, & ad ea quæ in toto corpore dolorem inuehunt, & item ad inflammationes oculorum eſt accommodatum.

De cauis vlceribus, Cap. II.

CAuum vlcus humidũ eſt atque ſordidum: eo fit vt medicamẽta poſtulet quæ modicè exiccẽt & abſtergeant: huius generis ſunt lacryma thuris, farina hordei, fabarum & erui, iris, ariſtolochia, cadmia, panax, & pompholyx. Si medicamentum ad creandam carnem adhibitum nihil proficiat, ad aliud erit ſic tranſeundũ: ſi maior ſordium copia, vlcúſque ipſum ſit humidius, ſcire conuenit, medicamentum minus deſiccaſſe, idque

A mellis admiſtione erit intẽdendum: ſi purum & abſque humore videatur, pluſquàm oportebat exiccaſſe: idque olei & cerati miſtione erit molliendum. Fit quãdoque vt quum medicamen ſit vehemẽtius, pars aliqua carnis colliqueſcat, ita vt vlcus ſordidum & humidũ perinde appareat ac ſi medicamentũ minus quàm par eſt exiccaſſet. Sed huiuſmodi vlcus dum conſumitur, magis cauum efficitur, labra intumeſcunt, rubétque ipſum, & inflammationis eſt particeps, & ſæpenumero æger ſe e-B rodi manifeſtè ſentit. In eo verò in quo medicamentum min⁹ exiccat, nihil tale euenit. Putredo igitur lignorũ, & præſertim eorum quæ moderatè adſtringendi, refrigerandi & abſtergẽdi vi prædita ſunt, quemadmodum vlmus, vlcera purgat, eáque purgata carne implet. Anemonæ quoque appoſitæ idem præſtant. Pini cortex deraſus, cõtritũ ſque cum cerato, & linteis illitus, cauis vlceribus, & præſertim recentibus adhibetur: ea enim carne replet. Cauitates autẽ ſordium plenas expurgat marrubium cum melle, ariſtolochia cum melle, & oliuæ C colymbades illitæ.

De vlceribus quibus eſt cicatrix inducenda, Cap. III.

SI carnem vlcerum quæ ad cicatricem perducenda ſunt, ita exiccemus atque adſtringamus, vt non ſolùm id quod præter naturam abundat, diſcutiamus, ſed etiam id quod ſecundum naturam eſt, attingamus, vlcẽris extremitatem cuti ſimilem efficiemus, & vlceri cicatrix inducetur. Valent autem ad hanc rem galla immatura, & malicorium modicè exiccans, quæque citra ad-D ſtrictionem roſionémque exiccant. Atque hæc etiam cicatricem inducunt: vt myrrha, ſpuma argẽti, & oſtrea, ſi crementur. Hæc nanque ſicca inſperſa ad cicatricem ſæpenumero perduxerunt, pini cortex cum myrteo cerato, hederæ flos cum cerato, lilii radix cum roſaceo. Vetera autem ad cicatricẽ perducit viſcum cum lacryma thuris, ærugo & diphryges paribus portionibus cum myrteo cerato.

Quomodo caro vlceribus ſupercreſcens exedatur, Cap. IIII.

E CAro vlceribus ſupercreſcẽs tollitur medicamentis iis quæ valenter exiccãt: cuiuſmodi eſt Aſii lapidis flos, & teſtacea omnia combuſta mediocriter, & erinacei vtrique cum toto corpore concremati, itémque diphryges inſperſum. Atramentum verò ſutorium & ſquamam æris iuſperge.

Ad vlcera quæ in ſumma cute ſunt, ad intertrigines, ab abraſa, inueterata vlcera, ſenilem tenerámque cutem, Cap. V.

ARgenti ſpumæ chryſitidis drach. L. ceræ drach. XX. F reſinæ ſiccæ ex picea drach. XII. olei hemina. Argenti ſpumæ in oleo coctæ ceram & reſinam adiicito: vbi emplaſtri ſpiſſitudinẽ acquiſiuerint, ab igne auferto, in pilámque coniicito, & emollitis vtitor. Sed cutis abraſa non eſt ab vlceribus amputãda, ſed medicamentum ei indendũ, & foris etiam aliquod medicamentum accõmodatum imponendũ. Sic enim licet iam nigreſcat abraſa cutis, ſæpenumero agglutinatur. Si verò vlcus carne nudum ſit, cicatrix difficiliter inducitur, quum & erodatur, & ſordidum ſit. Abraſa autem ab inflam-G matione tuetur rhu rubrum læuigatum, cum melle illitum, & iunci rotundi coma cremata, & cum melle impoſita. Ad intertrigines verò quæ à calceis efficiuntur, valet pulmo agninus, & ſuillus, & caprillus. Porro cutim ab æſtu aduſtam non iuuant ea quæ calefaciunt, ſed

quæ inflammationem ſedant. Hic verò cinis exiccandi
vim habet: cæpam cum adipe gallinaceo læuigato, gal-
lam adurito, contundito, & illine: acaciam aceto dilue,
& inungito.

Ad igni combuſta, Cap. VI.

QVæ igni combuſta ſunt, medicamentis indigẽt quæ
citra euidentem calorem aut frigiditatem abſter-
geant: ergo terra Chia & cimolia, & terra omnis læuis
illita ex aceto non valde acri, vel aqua admixta, egregiè
facit, & puſtulas vetat excitari: itémque ouum integrum
crudum ſtatim impoſitum lana molli exceptum: nam &
moderatè refrigerat, & citra mordicationem exiccat.
Præterea atramentum ſciptorium illine, lenticulámque
vbi decoxeris tere, & illine: lixiuium cum calce viua ce-
rato admiſce, illitúmque linteolo impone: partes vlce-
ratæ porris tritis oblinuntur. Columbinum ſtercus lin-
teolo inuolutum combure donec in cinerem redigatur,
cóque oleo diluto vtere. Mirificè autem facit pini aut
piceæ cortex, aut adiantum ſiccum læuigatum, aut myr-
ti folia combuſta & trita: horum verò vnumquodque e-
tiam cum cerato coniunctum facit. Ad vſtiones verò ex
aqua calida priuſquam puſtulæ prodierint, aqua oliuarũ
halmadum continuè aſperſa valet. Ipſæ quoque oliuæ
contuſæ imponuntur: aut alumen ſciſſile ex aceto con-
tere & illine: vel (vt Adamantinus facere ſolebat) lilio-
rum bulbos cum roſaceo tere, & ad ſordium ſpiſſitudi-
nem redige, atque illine.

Ad exanthemata, Cap. VII.

EXanthemata ex craſſis humoribus in cute concretis,
& magis quum ſuperior pellicula eſt denſior, oriun-
tur. Qui hoc morbo vexantur, per cutem ſunt vacuandi,
nec procul in altum attrahendum eſt per aluum, aut vo-
mitus euacuando. Sed nemo putet me id conſilii dare,
huiuſmodi humores non eſſe per aluum euacuandos,
quia in quibus humorum plenitudo infixa eſt, primùm
eſt adhibenda purgatio: quòd ſiquis non faciat, ſed pri-
ùs diſcutere aggrediatur, humores obſtruet potiꝰ quàm
per cutem euacuabit. Porro humorum qui cuti ſunt im-
pacti, curatio ex adurentibus & calefacientibus ineunda
eſt, idque præcipuè quum lata fuerint exanthemata: ea e-
nim humorem neque tenuem neque calidum, ſed ſatis
& frigidum & craſſum eſſe indicant. Ergo lauri tenero-
rum foliorum, & rutæ & mannæ pares portiones conte-
rito atque illinito. Ceræ drach. VIII. ſulphuris tantun-
dem, ſalis drach. VI. arida conterito, iiſque olei mediã
heminã affundito, & ſimul incoquito, & emplaſtro fa-
cto vtitor. Sed coctioni eſt diligenter aſſiſtẽdum, ſiqui-
dem valde efficax medicamentum eſt.

De pruritu, Cap. VIII.

PRuritus excitandi ſunt quum ex alto euocare hu-
mores oportet: prohibendi verò, quum partes pruri-
entes periclitantur, ne aut ſcabie, aut lepra, aut aliquo a-
lio maligno vlcere corripiantur. Cæterùm prohibentur
medicamentis repellentibus, vel etiam pruritum tole-
rando, neque contrectando: ſiquidem ita quoque ſedari
pruritus cõſueuit. Pruritus verò à ſcabie excitatos, aqua
marina calida, aut aceto calido perlue: ſimili quoque
modo agreſtis cucumeris decocto perſperge: vel vitis
veteris corticem in fictili frigito, eóque locum ſcabi-
oſum fricato, butyróque illinito & alligato, hócque
medicamento donec locus conſaneſcat, vtitor. Iam ve-
rò opium cum liquido cerato inunctum, & pruritus &
puſtulas quæ pſydracia dicuntur, mitigat.

De puſtulis quæ phlyctænæ nominantur,
Cap. IX.

PHlyctænas quoque acutá acu, qua parte defluxus
humoris ſubeſt, perforare oportet: deinde humorẽ
leuiter exprimere, & cutim obductam ſinere. Si occluſo
foramine phlyctæna impleatur, ea erit eodẽ modo per-
foranda, & cutis comprimenda: atque ita compreſſa ſer-
uanda eſt donec id quod ſub ea vlceratum eſt, ad cica-
tricem veniat. Antequam igitur puſtulæ erump[e]nt, co-
ctam lenticulam cum aqua læuigatã illinito, aut mali
granati virgulta cinere calido tepefacta imponito, lo-
cúmque torrefacito. Si autem ruptæ fuerint, vlcúſq; ſit

A excitatum, adeps ſuillus liquefactus cum lenticula læ-
uigata linteo illinitur, & imponitur: aut lilii radix aqua
incocta & contrita cum cerato adhibetur.

De vlceribus quæ cicatrice obducta iterum
rumpuntur, Cap. X.

NOnnulla vlcera ſunt quæ inducta cicatrice, fre-
quenter non multo poſt tempore, iterum inflam-
matione infeſtantur, & rumpuntur: etenim oſſe aliquo
affecto, quandoque caro circundata ad cicatricem faci-
lè perducitur, & ſanitatẽ planè videtur adepta eſſe: ſed
B quum humoris validus defluxus paulatim ex oſſe in
profundo corrupto, delabitur, tum & inflammatio &
pus ſuboritur, quibꝰ cicatrix obducta deraditur. Ecquæ
igitur eſt horum vlcerũ curatio? nimirũ tãta exiccatio
vt os affectũ decidat. Oſſiũ autẽ ſinus cõcauos facilè re-
plebis ſi papaueris ſylueſtris, & ficulna folia læuigata cũ
polẽta & vino illeueris, aut ſi alterci ſeminis & atramẽ-
ti ſutorii par pondus contriueris, & impoſueris. Peuce-
dani verò radix oſſium ſquamas celeriter diſiungit.

De vlceribus malignis, Cap. XI.

C MAligna vlcera, quæque difficulter ad cicatricem
perducũtur: itémque chironia, & putrida, Lemnia
ſphragis vehementer adiuuat. Eius vſus quantitas ex
malitia vlceris æſtimatur. nam ad vlcus quod tetri odo-
ris eſt, admodúmque flaccidum & ſordidum, Lemnia
ex aceto acerrimo diluitur ad luti ſpiſſitudinem. Adhi-
betur quoque ex vino, aut aqua, aut oxymelite, aut po-
ſca, aut mulſa, aut quoquo modo vſus poſtulet. Accõmo
datũ verò medicamẽtum erit ſiquis eam in pila plũbea
cum plumbeo piſtillo confecerit, roſaceum aut imma-
D turum oleum affundẽs, aut ſemperuiuæ ſuccum aut co-
tyledonis, aut lactucæ, aut pſyllii, aut omphacii, & tan-
quàm liquore aliquo vlcera confricuerit, atque inun-
xerit. Optimũ enim habebit medicamentũ ad carcino-
de, malignáque vlcera, ad pudendorũ teſtiũ & mãmarũ
inflammationes, & item ad ſedis vlcera, aut rugas emi-
nentes. Porro centaurium minus recens inueteratis vl-
ceribus, & quæ difficulter cicatricem recipiunt, ad cica-
tricem perducit, & maligna ſanat: itémque cupreſſi fo-
lia, & germina, & globuli noui & teneri, & humores qui
E in flaccidis & putridis affectionibus in profundo ſunt
demerſi, ſine moleſtia & tutò depaſcunt. Cyperi radi-
ces vlcera quibus propter nimiũ humorẽ induci cica-
trix difficulter poteſt, mirabiliter iuuãt. Cucurbitæ ari-
dæ cõbuſtæ cinis vlceribus humidis ſine inflammatione
putreſcentibus, & præſertim iis quæ in pudendi præpu-
tio ſunt, conuenit: ſimili quoque modo benefacit ane-
thi radix. Plantago etiam malignis vlceribus, defluxio-
nibus, & putredini conuenit: & iſatis ſatiua omni vlceri
maligno viriliter obſiſtit, licet putreſcat, licétque de-
F paſcatur. Si verò vehementior fortè quàm ægri natura
ferre queat, tibi videatur, eius foliis læuigatis addere o-
portebit vel panem, vel hordeaceam farinam, aut fru-
mentaceã, aut polentam, pro ratione affectionis quæ in
vnoquoque ſit. Teſtaceis porro vtimur ad cauitates diu-
turnas, quæque vix carne implentur, quæ ex defluxioni-
bus fiunt, & fiſtuloſæ ac profundæ ſunt. Lanæ autẽ com
buſtæ carnes flaccidas vlcerum celerrimè liquefaciunt.
Platani verò cortex combuſtus, atque inſperſus, vlcera
quæ propter nimiam humiditatẽ flaccida ſordidáque
G ſunt, curat. Peucedani radix malignis vlceribus illita,
præſtantiſſimum medicamentum eſt: nam & purgat, &
carne replet, & ad cicatricem perducit. Aloë vlcera quæ
ægrè ad cicatricem perueniunt, & præſertim quæ in ſede
& pudẽdis ſunt, curat. eſt etiã ad earundẽ partiũ inflam-
mationes vtilis ex aqua diſſoluta. Vlcera verò antiqua
ſanat cera in ſole emollita, cui multũ ſquamæ æris, aut
chryſocollæ ſit adiunctum: eſt autem linteo illinenda
& adhibenda, cuius ſplenium non eſt continuò auferen
dum. Ad chironia autẽ valet hoc quod habet ſquamæ
H æris drach. X. ceræ tãtundem, aluminis drach. II. cæram
calefacito, emollitóque, & arida in pollinẽ redacta ex-
cipito, iiſque linteo impoſitis vtitor. Ad effera autem
vlcera malicorium læuigatum combuſtum imponito,
aut alumen ſciſſile vſtum tritúmque inſpergito: aut hoc

medicamentum adhibe quod constat ex hyssopi drachmis IIII. vuæ passæ drach. IIII. nitri drach. II. loco prius melle illito hæc trita applicantur. Putrida verò & depascentia vlcera valentioribus remediis indigent, qualia sunt chalcitis, auripigmentum, & calx. hæc enim æquè ac ignis adurunt, & quandoque iis à morbo victis ad ignem confugimus. Iam verò marrubium ex vino coctum illine: eruum læuigatũ cum melle impone: oliuæ teneræ foliis in vino coctis & cõtritis eodem modo vtitor: præterea marina aqua calida perfundenda. Cæterùm vermes qui in vlceribus putrescentibus sunt, calaminthæ succus aufert.

Ad carbunculos, Cap. XII.

SAnguis melancholicus effectus atque feruescens, cutimque accendens carbones gignit: quocirca cum crusta exoriuntur, pustulis quæ phlyctenæ appellantur, vlcus præcedentibus, vt in igni ambustis fieri consueuit: febrim quoque acutissimam, & periculum celerè inuehunt. Quum verò pruritu vexentur, quandoque vna, quandoque plures pustulæ erumpunt exiguæ, & frequentes, & continuæ, milio similes, quæ ruptæ, vlcus pariter cum crusta faciunt, cuius color quandoque cinereus est, quandoque niger: caro verò circundata feruida inflammatione tentatur, nigróque colore perfunditur, & non secus quàm bitumẽ & pix splẽdet. Huiusmodi verò est bilis exquisitè atra. Qui adhibere huic morbo medicinam velit, ei à venæ sectione incipiendum est, euacuandùmque vsque ad animi defectionem. Scarificare quoque post sanguinis missionẽ non erit incõmodum: id quod altioribus plagis propter succi crassitiem erit faciendum. Affectæ autem particulæ inducuntur quæ moderatè repellunt, atque digerunt: quale est cataplasma quod ex plantagine & lenticula cocta constat, cui mica sit adiuncta panis qui in furno confectus sit, qui neque valde à furfure sit purgatus, neque valde sordidus sit. Super ipsum verò vlcus aliquod medicamẽtum valens imponemus, vt quod ad Andronem authorem refertur, vino dulci diluẽtes ad sordium spissitudinem. Sedata autem feruida illa inflammatione, vlceri perinde atque aliis cicatricem inducemus. Auellanæ veteres oleosæ carbunculos ad pus perducunt, itémque cupressi folia & germina, noui & teneri globuli cum polenta, vua passa acinorum expers, & trita, ficus coctæ in vino contusæ.

De cancro, Cap. XIII.

IAm verò cancri quoque ex atra bili feruente oriuntur, quæ si acrior fuerit, cũ vlcere erũpunt: quamobrem colore nigriore sunt quàm inflãmationes, verùm absque caliditate. Sed in his venæ magis quàm in inflammationibus implentur & distenduntur, neque ita rubent vt in inflammationibus, sed color earum sanguinis colori respondet. Cæterùm cancer propter huius humoris crassitiem nõ sanescit: siquidem neque repelli, neque discuti queat, neque totius corporis purgationibus cedat, mitioráque medicamẽta adhibita negligat, à vehemẽtioribus autem magis irritetur. Possumus tamen in initio prohibere ne augescat, melancholici humoris euacuatione, priusquã altius in affecta particula impingatur. Euacuabimus autem aut ex aliquo simplici, vt epithymi drach. IIII. in sero lactis aut mulsa propinatis, aut ex hiera quæ veratrum nigrum recipiat. Loco autem affecto superpositum in vlceratis facit sine dolore hoc medicamentum, Solani succus linteo molli in eo intincto adhibetur: extrinsecus verò lana molliuscula eodem quoque succo imbuta applicatur, adhibita diligentia ne hæc siccescant, succo continenter affuso. Erit etiam exulceratis cancris accommodatum id medicamentum quod ex pompholyge constat. Victus autem ægrotanti instituatur ex ptisanæ cremore, & sero lactis, & ex oleribus, ex malua, cucurbitáque, & his similibus: ex piscibus verò saxatiles, itémque aues omnes, præter palustes conueniunt.

De carne contusa, & sanguinis coitu subter cutem, quod ecchymoma dicitur, Cap. XIIII.

QVum caro ab aliquo pondere superincidente contusa sit, exilésque venæ quæ in ea sunt, ruptæ fuerint, sanguis profunditur, vt solet quũ tunica venarum rariore facta trãscolat: ísque sub cute collectus facit id quod ecchymoma nominatur, cute etiamnum integra. Nostrum in hoc consilium est, concretum sanguinem dissipare: id quod celeriter faciendum est antequam nigrescat. In initio autem adstringentia sunt digerentibus admiscenda, propterea quòd tunicæ venarum confusæ densatione indigent: post hæc verò solis digerentibus sine adstringentibus vtimur: scarificatis autem initio ecchymomatis, reliquam deinde curationem adhibemus. Horum porro species sunt quæ suggillata appellantur, & liuores ex ictu cõtracti, & inter vngues sanguinis concursus ex percussione proueniens. Cæterùm pellis ouis recens detracta, eos qui flagris cæsi sunt, potius quàm alia omnia, die vnico persanat: præterea hydropiper vnà cum fructu illitum, suggillata & induratos tumores adiuuat & discutit.

De ruptis & conuulsis, Cap. XV.

RVpta cum ecchymosi omnino fiunt, medicamentísque mediocriter calefacientibus curantur: quale est acopon quod ex nigra populo conficitur, & quæ similia sunt. Curandum verò est vt in ruptis quæ in profundo corpore hærent, medicamentorum vis intendatur, vt magis acria, magísque incidentia admoueantur: talibus autẽ cucurbitulæ vsus prodest. Cæterùm quum totum ecchymoma celeriter per halitum digestum est, rupta caro facilè coalescit: sin longiore spatio, sordes subnascitur, ita vt iam coire ruptio non queat: (labra enim inter se tantùm propè admouentur) ex quo fit vt leue momentum ea facilè separet, & medium locum aliquo humore impleat, & quodammodo nouum continuò ecchymoma gignatur, & primo simile, nisi quòd hoc celerius quàm illud digeritur, constátque ex tenui sanie, quum prius ecchymoma esset à sanguine. Conuulsa autem fibris quibusdam distractis fiunt, leniríque tantum desiderant quoad dolor sit leuatus: conglutinari enim non possunt. Cæterùm aristolochia rotunda ruptis & cõuulsis, siquid aliud, est accõmodata: itémque maioris centaurii radix, eiúsque succus, & rheum, & costus, & bdellium cum oxymelite in potu acceptum.

De luxatis & contusis, Cap. XVI.

AD articulos luxatos cõtusósque valent lanæ succidæ, spongia oxelæo imbuta & imposita: bulbi elixi teneri cum melle, aut cerato, sal læuigatus, farina cum melle, agni folia, & sal, & nitrum tostum cum cerato: vtere etiam aquæ marinæ calentis superfusione. Vbi inflammatio dolorésque conquieuerint, partes eluxatas etiam confricare rite poteris.

Quæ spicula, surculos, spinásque educunt, Cap. XVII.

SPicula, arundines, spinásque & surculos educunt ambæ anagallides, aristolochia, ammoniacum cum melle, alterci fructus tritus & illitus. Arũdinis radicem contunde, & melli admixtam in linteo largè illinito, imponito, atque alligato. subitò enim educit.

De reduuiis, Cap. XVIII.

REduuias paruas & incipientes, galla cum melle reprimit, & prohibet confirmari: vbi verò caro præter naturam excreuerit, consilium est, eam erodentibus absumere, & colliquare. Valet autem ad reduuias aurium sordes & lyciũ: quæ verò suppuratæ sunt, acu perforari, humórque emitti, & spongia aqua imbuta imponi debet, aut lẽticula cum aqua trita illini: vel etiam rosis viridibus, aut siccis aqua perfusis, tritisq;, aut polenta trita cum aqua: caro autẽ est ex omni parte ab vngue ramentis lintei abducenda. Porro vngues contusos myrti & mali Punici foliis teneris contritis illine, vnguibus autem subcruentis farinam pice admixtam adhibe. Vt autẽ vngues qui malè affecti fuerint decidãt, sulphur tritum suillo adipe exceptum impone. Vt verò scabri quoque abscedant, vtitor hoc quod habet visci quercini, sandarachæ, fœnigræci, singulorũ vncias duas, cantharidum, thapsiæ, singulorum vnciam, aceti quantum satis est. Ad idem valet fæx sicca cum cerato imposita, aut caro ficuum abiectis seminibus

contusa: aut vnguem pice subunctum, sulphure & sandaracha tritis pari pondere illinito. Vnguis autem diligenter radendus, ad æqualitatem redigendus, & vinciendus est, vtendúmque iis quæ ad vngues abscedentes valent: super reduuias autem quæ in digitis sunt, thuris lacrymam tritam impone, & alliga: aut æruum tritum eodem modo, aut thuris infecti drachmam vnā, sandarachæ duplum: trita radici vnguis applicato, diligentérque inspergito, supra verò linamenta sicca ponito: hoc statim reduuias excitat. Est & aliud bonū, quod etiam valde est ad maligna vlcera accommodatum, Gallarū, malicorii acidi, squamæ rubri æris, & caricarū cōbustarum pares portiones tere, & misce cū melle, & ad vnguenti spissitudinem redige, linamenta intinge, & bis in die impone, & liga, locis neque vnctis neque madefactis: si verò humor subsit, spongia vino perfusa eundem abstergebis.

De vlceribus articulorum, Cap. XIX.

ARticuli sunt carnosis partibus sicciores, idcirco quū vlcerati sunt siccioribus egent medicamentis: ergo Polyidæ pastillus ex vino ad sordiū spissitudinem subactus, itémque medicamenta quæ æquè ac is desiccant, probè faciunt: marina quoque & muria sæpenumero irrigatos articulos melius affectos vidimus: quamobrem in articulis vtendum est iis quæ maiorem etiam exiccandi vim habent.

De sanguinis profluuio, Cap. XX.

SAnguinis profluuii remedium est appositus partis vulneratæ situs: huiusmodi et is qui sursum vergit, & caret dolore. nam si infrà vergat, dolorémque afferat, tum non solùm mouebit profluuium, sed etiamsi non sit, prouocabit. Quum ergo particulæ vulneratæ sunt, & sanguis fluit, statim digitum ori vasis ex quo sanguis effluit, admoueto, leniterque, & citra dolorem premens. ita enim grumo compacto sanguinis defluuium sistetur, eo suppresso. Medicamentis etiam sanguinem sistentibus vtendū erit: inter quæ illa quæ obstruūt, quæ emplastica nonantur, potiora sunt crustas inducētibus: siquidem interdum quum crusta excidit, ne iterum sanguis fluat periculum est. Optimum verò, quod etiam valet ad defluuium sanguinis è membranis cerebri, est hoc, Thuris pars vna, aloes dimidium, albo oui subigitur ad mellis crassitudinem, deinde leporis mollissimis pilis excipitur: tum vlceri toti liberalissimè imponitur, fasciáque linea alligandū est: cuius fasciæ primi quatuor aut quinque amplexus super ipsum vas profluens iniiciendi nobis sunt, inde verò ad radicem vasis ducentur, tertio verò die solues: sique medicamentum toto adhuc vlceri adhæret, aliud rursus superimpones, ac veluti linamentum quod ex pilis factū est, madefaciens ita deligabis vt initio fecisti: sin sua spōte linamentum excidat, radicem vasis digito blandè cōprimens, quatenus nihil defluat, hoc leniter auferes, aliúdque impones, & quoad vas carne munietur, curare ad hunc modum debebis. At quæ crustas generant, vbi crusta decidit, magis nudā partem quàm pro ipsius naturali habitu, derelinquunt: & sæpenumero posteaquam crusta decidit, profusio sanguinis quæ ægrè supprimi potuit, superuenit: quanquam crustificis medicamentis non secus atque ignitis ferramentis vti necessitas cogit, vbi ex erosione putredinis profusio sanguinis concitatur. Hatis satiua super partibus è quibus sanguis fluit, imposita, egregiè sistit: idem faciunt gallæ adustæ, quæ quū ignitæ sunt, aceto aut vino sunt extinguendæ. Gypsum & oui cādidum tenerum, farinámque triticeam puluerulentam, qualis parietibus adhæret, misceto: medicamentum ad sanguinis profluuium accommodatum conficies: quod vbi confeceris, leporis pilis, aut aliqua alia re pariter molli excipiēdum erit. Ad sanguinis autem profusiones quæ ex ore, aut thymis, aut formicis, aut verrucis, aut hæmorroidibus fiūt, porri folia cōtunde, atque adhibe, aut rhoē rubram, aut acinos, aut capitula Punici mali, contundens impone, aut spongiam nouam pice cruda intinctam adure, & trita vtitor. est enim hoc valde efficax. Fluxionem verò sanguinis ex ore comprimit decoctum frigidum rosarum viridium, aut siccarum, aut clauiculorum vitis,

A aut lentisci foliorum, aut myrti, aut rubi, aut malorum cydoneorum, aut punicorum, aut acinorum, aut lenticularum: iis etiam vtendum erit insessibus frigidis, qui sedi atque vtero conueniunt. Cæterùm victus ratio iis quos sanguinis exercet profusio, sit ex adstringentibus atque incrassantibus instituta: huiusmodi sunt alica, farináque pura decocta, caseus mollis, bulbi cocti, pisces assati, palmulæ, vinum nigrum austerum, lenticula, polenta, ouorū tenerorum vitelli, pira syluestria, mala cydonia, sorba, mēspila, & quæ sunt his cōsimilia. Ad sanguinis autē fluxū è B naribus valent platani globuli exiccati, quos re aliqua ex setis confecta fricabis, semen proiicies, lanuginémque collectam in vase fictili nouo repones: quum vsus exigit, hæc tenuia per calamum inspira: frōtem autem & nasum gypso aut luto figulari obline. Ad idem facit etiam porri succus lana coacta aut linamento exceptus, & naribus inditus: & manna succo porri coacta, & imposita. Foris autē oliuæ foliis læuigatis teneris nasus illinendus est, & suffitum ex cicuta super molli cinere naribus admouebis, & spongiis aut lanis aqua frigida imbutis, meatus vtriusque C pinnæ naris obstrues: crura, brachiáque vincies, frontem & tempora oblines agglutinantibus iis quæ ad oculorū defluxiones faciunt. Si verò grumi aliqui subsint, quum sanguinis profusio adhuc perseuerat, eos conueniet exprimere, celeritérque iterum vti medicamentis sanguinem comprimentibus, & narium cartilaginem sub ipso osse duobus digitis pollice & indice comprimere. Prodest verò in hisce profusionibus, & in iis quæ ex intestinis fiunt, porri succum ad cyathos duos potui dare, aut lauri tenera folia cōtusa in oxymelite, aut thuris & lauri pares portio- D nes læuigabis in vino nigro, quod pari facultate constet, & bibendum propinabis, aut tosti oui vitellum ex aquæ portiūcula cōtritum præbe, aut farinam puram crudam, & thus, & gummi paribus portionibus cum aqua tere, & dato.

Ad cicatrices nigricantes, & quæ ex impetigine fiunt, & stigmata, Cap. XXI.

NIgras cicatrices tollit inūctum oleum, in quo bryoniæ albæ, & nigræ radix incocta sit, donec succum reddat, calamintha vino cocta, argenti spuma rosaceo o- E leo candido lota. Cicatrices verò quæ fiunt ex impetigine concolores reddit adeps asininus inlitus cum argenti spuma, erucæ succus cum argēti spuma inūctus: stigmata exterit ranunculus inlitus, aut capparis folia, aut cerussa cum aceto inuncta: id verò processu temporis aufert. Vibices denique concolores statim facit oleum liliaceum continenter subactum.

De neruis vulneratis, Cap. XXI.

NEruus vulneratus & dolore & inflāmatione maiore quàm alia, propter sensus excellentiam, corripi- F tur. Quocirca cutis vulnus apertum est seruandum, vt sanies per ipsum effluat, vulneríque adhibēda medicamēnta sunt quæ dolorem leniant, & aditum effluxui patefaciant: ergo calidam aquam quæ cæteris apta est inflammationibus, his aduersissimam esse sciendum est, & accommodatius ad has esse vt oleo tenuium partium & experte adstrictionis irrorentur. Ex medicamētis autem idonea est resina, aut terebinthina, eáque per se in pueris, mulieribus, & iis qui molli sunt carne: in cæteris verò cū euphorbio: itémque propolis & per se & cum euphorbio G emollita: sique nonnunquam duriora corpora contigerint, cum aliquo subtiliore oleo. Cataplasmate autem in neruis inflammatis, & putrescentibus vti quispiam poterit quod ex farina hordei, aut fabarum, aut erui in lixiuio stillatitio, aut oxymelite cocta, sit confectum. Cerato verò vti poterit hoc quod habet ceræ vncias tres, euphorbii vnciam, aut fimi columbini in durioribus corporibus, olei vnc. II. Conuenit etiam basilicum medicamentum quod nitrum recipit, aut calcem viuam, aut euphorbium aut sulphur viuum, aut fimum syluestris columbæ, vt in H tetrapharmaci libram horum alicuius vnciā cōiicias. Iam verò in agro, vbi tibi nihil suppetat, poteris recētem pinguémque propolin vulneri admouere, aut fermētum solum propoli mixtum, aut tithymali succum fermēto admixtum. Porro cataplasmatis ex lixiuio stillatitio atque

oxymelite,& farina fabarum, aut erui, aut cicerum, aut
lupinorum amarorum,aut hordei,aut polenta, nō solùm
quum inflammatione tentantur,sed etiam statim in ipso
initio vtendum est.Si verò neruus non punctus sit,sed
planè cæsim sit vulneratus,ita vt ipsa etiam cutis subiecta
sit diuisa,vt nudus neruus,& per directū & nō per trāsuer
sum diuisus conspiciatur, tum nullo ex iis medicamen-
tis quæ ex euphorbio constant, quæque non secus acria
sunt,vti oportet.Neruus enim nudatus horum vim quæ
vehemens est,ferre non poterit.Calcem igitur æstiuo tem
B pore sæpe lotam, & oleo copiosiore dilutam cape. Facit
etiam ad hanc rem quod ex pompholyge conficitur, &
quod ex melle, in rosaceo liberaliore eliquatum. Nihil
autem horum debet vulnus contingere.quum enim ner-
uus sensus vi præstat,tum verò frigida temperatura est, &
cum parte cæterarum longè principe cōtinuus est. Quin
ne oleo quidem huiusmodi vlcus irrigare conuenit: fit
enim sordidum: ergo sanies tantùm abluenda est molli
lana specillo circunuoluta. Si omnia succedant ex senten-
tia,etiam vino dulci citra periculum madefaciemus.Post
C quam verò denudatus neruus fuerit contectus,linamen-
ta aliquo medicamento quod angustis vulneribus accō-
modatū sit,intincta,quale est quod ex euphorbio,aut fi-
mo columbino paratur, extrinsecus circunducere opor-
tet,ita vt etiam sanas partes largè complectatur. Quum
verò transuersum vulnus est,maius periculum conuulsio-
nis imminet:sed quantum ad curationem pertinet, eodē
modo progrediendum est. Victus autem adhibeatur te-
nuior,quies imperetur,lectus mollis esto,oleo liberaliore
alæ capútque perfundātur.Si verò nerui cōtusi sint, cúm-
D que iis est contusa cutis,& exulceratio subsequitur, cata-
plasma ex farina fabarum & oxymelite conuenit,quúm-
que contusioni coniunctus est dolor, pix liquida misce-
tur.Si verò citra cutis contusionem eueniat, oleo calentē
cui digerendi facultas insit, sæpissime perfundere opor-
tet.Si totus neruus sit præcisus, periculum nullum seque-
tur,sed membrum mutilum reddetur: curatio verò eadē
quæ aliis quoque vlceribus adhibebitur.Liquefactū me-
dicamentum neruis compunctis idoneum. Facit etiam
ad morsos à rabiosis,Aceti sextarius,picis pinguis lib. o-
E popanacis vnc.III.opopanacem aceto solutum magis læ-
uigabis:picem liquefactam mixtámque incoques.Est au-
tem hoc medicamentum ad neruos compunctos accom-
modatum,vtpote quod compunctionis os conniuere nō
sinat:quemadmodum etiā in iis qui à cane rabioso morsi
sunt,ne vlcus ad cicatricem perducatur,prohibet: sed in
duriusculis tantùm corporibus facit.Si verò in pueris,aut
mulieribus,aut molli carne præditis compunctis hoc vti
velis,tibi licebit ipsum ex aliquo digerente, vt amaraci-
no,aut opobalsamo,aut oleo vetere liquefacere.

F Ad articulos relaxatos, Cap. XXIII.

FAcit ad laxatos articulos acaciæ succus aqua dilutus
& superfusus,aut rubi, aut malicorii, aut myrti folia
cum myrteo cerato imposita.

De inflammatione, Cap. XXIIII.

INflammationis initium est quum pars impletur san-
guinea substantia: incrementū,quum id quod fluebat,
cessat:quod verò in particula est,incipit putrescere, calo-
rémque præter naturā inuehit, effusióque & flatus gigni-
tur,particuláque magis quàm prius intēditur: status ve-
G rò quum pus iam consistit, sed labores maiores vexant:
declinatio denique quum id quod fluxit digestum est,&
moles est diminuta. In principio autem ea per se admo-
uemus quæ vim habent repellendi:in incrementis, hæc
minuimus,digerentiáque adiungimus:in statu repellen-
tibus & digerentibus pari portione vtimur:si dolor vehe
mens sit,lenientibus opus est: in declinatione digerentia
solùm adhibemus,nulla re adiuncta quæ vim adstringen
di habeat. Parietaria autem ad inflammationes tum in
H principio tum in incremento accommodata est,itémque
glaucium. Atriplex, & maluæ hortenses incipientibus &
augescentibus,ac veluti feruescentibus conueniunt,at de
clinationib⁹,duratis,& refrigeratis, syluestres magis sunt
idoneæ:lactuca verò & cucurbita calidis illitæ benefa-

A ciunt.Ad eas verò quæ ex fluxionibus fiunt, semperuiua,
& tribuli vtrique valent: brassica verò durescentibus cō-
uenit.

De affectione quæ ex defluxionibus fit,
Cap. XXV.

QVum inflammatio derepente particulam aliquam
sine manifesta causa præcedente obsedit,id quod af
fectionē eam gignit,defluxio nominatur: ipse verò mor
bus affectio ex defluxione. In harum autem inflamma-
tionum principiis danda opera est vt rectè adhibeatur
B curatio: totum ergo corpus euacuandum est euacuatio-
nibus accommodatis:ipsa verò pars inflammata, super-
fundenda atque illinenda non calefacientibus aut hume
ctantibus medicamentis: sed iis quæ repellere defluxū
possint:quódque in partem affectam iam decubuit, eua-
cuare,vimque & robur particulis laborantibus afferre. Il-
linendum ergo est cataplasma quod ex semperuiuo, mali
Punici cortice in vino incocto, cera & polenta adiunctis
conficitur:hócque & similibus quum dolor vehemēs nō
est vtemur.Vbi verò particula cum defluxione dolorem
C maiorem sentit,tum ne aqua quidem calida, aut oleum,
aut cata~~plasmata ex farina sunt adhibēda.fluxionū~~ enim
vitiis hæc inimica sunt omnia. Debet verò doloris vehe
mentia leniri medicamento quod ex passo,rosaceo, mo-
dica cera,lanis sordidis,quæ œsypi multum habeant, cō-
fectum sit,quæ per æstatem frigida, hyeme verò tepida
excipiūtur, & admouētur ita,vt superiores partibus affe-
ctis locos spongia vino austero,aut posca frigida imbuta
comprehendant. Si ex horum vsu pus non subsidat, em-
plastro quod ex chalcitide conficitur,aut alio simili ex iis
D quæ ad fluxiones valent,vtemur.Lanam verò puram vi-
no austero imbutam super medicamento extrinsecus ac-
commodabimus:atque hoc quidem modo inflamma-
tiones ex defluxione ortas curabis: eas verò quæ ex ali-
qua occasione concitantur, calefaciens & humectans nō
lædes:quas si ad puris confectionem velis perducere, fa-
rina triticea hydrelæo incocta illines:sique vsus quando-
que exiget vt scarifices,id etiam accommodatè facies. At
si inflammationes quæ ex defluxionibus oriuntur, scari-
ficatione tentabis,& præsertim in principio,eris in causa
E vt æger malo aliquo magno afficiatur.

De iis qui ex affectionibus quas defluxio
concitauit,purulenti fiunt,
Cap. XXVI.

IN affectione quæ ex defluxione orta est, quum nulla
causa perspicua subsit,semel aut bis vtendum est cata-
plasmate,ac tunc quidem quod ex hordeo constat, cæte-
ris est præstantius: ei tamen aliqua aceti aut vini portio
addatur.Pure autem dissecto & euacuato,cauēdum post-
ea erit ne oleum aut aqua offeratur: verùm si vsus postu-
F let vt vulnus quandoque abluatur,aqua mulsa, posca,vi-
no & vino mulso vtēdū erit:sique iterū inflāmatio acce-
dat,cataplasma ex lenticula imponetur:si nulla sit inflam
matio,aliquod medicamentum ex iis quæ emplastica di
cuntur,& non minus id quod ex chalcitide constat, ad
huiusmodi diuisiones accommodabimus: super quod
spongiam aut lanam vino adstringenti imbutam im-
ponemus.Cæterùm vulneri nullum medicamentum in-
pinguans admouendum est, quale est tetrapharmacum
appellatum:siquidem ei exquisita exiccatione opus est.

De gangræna & sphacelo, ex Galeno,
G Cap. XXVII.

GAngrænas appellant eas mortificationes quæ ex ma-
gnitudine inflammationis nondum factæ sunt, sed
adhuc fiunt.Hanc affectionem nisi quis celerrimè curet,
particula ita affecta, statim emoritur, vicinásque partes
comprehendit,& hominem occidit. Vbi verò membra
sic affecta sensus omnino sunt facta expertia,tum morb⁹
non iam gangræna sed sphacelus nominatur. Atque hoc
etiam malum ossibus accidit,quum adiecta ipsis caro sa-
H niem prauam gignēs,ossa hac ipsa imbuerit,& corrupte-
la consumpserit.Quum igitur membrū est penitus emor-
tuum,statim præcidendum est quamproximè sanæ par-
ti.Gangræna curatur euacuātibus nobis quamplurimum
sanguinis possumus ex membro vitiato. sanguis enim

corruptus detrahendus est, aut vena secta, quum in ipso membro vena magna sit:aut cutis vniuersa multis profundisque sectionibus incidenda est quúmque sanguinẽ effluere permiserimus, aliquod medicamentum ex iis quæ ad putrescentia valent,imponemus. Huiusmodi est quod ex oxymelite,aut farina erui,aut lolii, aut fabarum conficitur. Si valentius velis imponere, sal adiiciatur, aut pastillus Andronis, aut alius generis eiusdem. Ad gangrænas etiam faciunt vetustæ nuces oleosæ: earum verò cortex expurgat,& tithymali liquor in tempore & modo adhibitus: iisdem quoque lupinorum amarorum decoctum insperum auxiliatur.

De abscessibus, Cap. XXVIII.

IN abscessibus quæ apostemata dicuntur, si puris eruptio impediri non posse tibi videatur, panem hydrelæo coctum illines,aut farinam hordeaceam eodem modo apparatam:particulam verò aqua in qua althææ radix incocta sit,fouebis.Quum verò tumor ægrè ad suppurationem veniat, ægréque discutiatur,cataplasmate ex caricis vtitor.Oportet autem eas dulces pinguésque incoctas aqua eliquescere,& aqua melli tenui similem reddere, farinámque hordeaceam addere:sique tumor minus quàm par sit digeratur,cum caricis erit hyssopum aut origanũ incoquendum:si vim magis intendere volueris, decocto salem adiicito: sed diligenter animaduertendum est ne dum vehementius exiccas, pars in duritiem callescat:siquid huiusmodi quandoque videas, cum aqua radicem agrestis cucumeris,aut althææ,aut bryoniæ coques: quibus omnibus dracunculi radix & valentior est, & ad digerẽdum accommodatior. Ergo hanc quandoque per se coques, quandoque verò caricas addes, farinámque vnà cum adipe admiscebis. Adiantum quoque abscessus digerit:itémque anethinũ oleum discutit,& crudos humores, incoctósque tumores maturat. Pix duros crudósque tumores omnes cataplasmatis indita, magísque ea quæ liquida est,concoquit. Medicamẽtum quod abscessus iam coctos sine labore expellit,vt sæpe in splenio pus inuenia tur,qui verò cocti adhuc non sunt perfectè digerit:Lapidis pyritæ drach.duodecim,ammoniaci triti tãtundem, farinæ fabarum drach.sex,excipe resina liquida, pellique illitum impone: splenium verò ne auferas priusquam sponte sua decidat:medicamentum verò non multo antè parandum est,vt quod confestim exarescat.

De strumis & hymate, Cap. XXIX.

LVpinorum amarorum farina,aut aceto,aut oxymelite,aut posca incocta,non solùm liuores,sed & strumas & phymata sanat. Medicus quidam in iis qui duro corpore essent,bubulo stercore ex aceto ad strumas & tumores obduros,totos oblinẽs vsus est. Phymata verò discutient trita & illita hæc,adiantum,atriplex,parietaria,althææ radix vino incocta,ammoniacum cum melle emollitum,& impositum,viscum cum resina,& cerato,salicis folia cum cerato. Rumpunt phymata lupini amari,propolis cum aceto illita,cucumeris syluestris radix terebinthina excepta,capparis radix eodem modo,nitrum cum fermento aut ficubus. Abscessus verò internos rumpit marina cum mulsa epota:strumas autem discutit calx viua, melle, aut sordibus ex gymnasio,aut oleo, aut adipe suillo excepta: lolii item farina cum fimo columbino & lini semine vino incocta:caprificorum grossi agrestes,aut fatiui concisi illiti,& concretionem omnem digerunt.

De fistula, Cap. XXX.

SPondylii radix circumrasa & imposita,fistularum callos tollit: veratrum quoque nigrum impositum, duobus aut tribus diebus callum eximit. Eliquant etiam æruginis drach. II. ammoniaci tantundem:collyria conficiũtur ex aceto & aqua ad fistulas accommodata, itémque amurca cocta & in collutione adhibita. Sory crudum aut combustum,cum vini diluti aut mellis portiũcula ad colluendum adhibitum,& omphacium quoque colluendo carnem procreat.

De bubonibus, Cap. XXXI.

QVum bubones erumpunt, si totum corpus succis æqualiter redundet, aut malitia humorũ detineatur,

A tum difficilis curatio est: ea tamen adhibenda est quam in affectione quæ ex defluxionib⁹ oritur,præscripsimus:si exquisitè sanum sit,facilis. Totum autem crus calefaciendum & humectandum est, vt dolore vacãs efficiatur:ipsique vlceri imponendum est linamentum lotum in rosaceo,aut aliquo oleo relaxante, quod tetrapharmaco colido sit intinctum. Totum porro membrum carpto lanæ oleo imbuto obuoluendum est: foris verò vlcus emplastro calido illinendum,aut farina triticea,aut hordeacea, aut ex vtraque cum modico olei. Glandulam verò inflammatione tẽtatam, in initio lana oleo calido imbuta leni-
B re oportet,non autem vt quidam faciunt, sale adhibito: eo enim posterius vtimur,quum artus quem plaga vexat, lenitus est,& quum dolorem vlcus non affert: quibus quidem rebus glandularum inflammatio plerunque soluitur,sæpe etiam augetur,& ad suppurationem perducitur. Ergo quum ille quasi feruor inflammationis se remiserit, lenientia sunt omittenda,& digerentibus vtendum. Paulatim à digerentibus ad ea quæ consistentia liquida sunt: qualia sunt quæ cerati speciem referunt, similia iis quæ linamentis carptis excipiuntur (quæ ἔμμοτα dicuntur)
C transeundo. In iis vitare oportet durorum emplastrorum vsum:quippe quæ particulas distendant,& inflãmari iterum cogant. Quum satis puris sit, particuláque ad suppurationem peruenit, non statim diuidemus,(vt nõnulli factitant)sed medicamẽtis digerere conabimur. Lutũ impositum tumorem inguinum celeriter digerit. Ac bubones quidem qui ex prolapsu & vlcusculis & doloribus cõtrahuntur periculo vacare:alios verò, & præsertim eos qui febribus superueniunt,malos esse existimandum est.

D De erysipelate,hoc est igne sacro,

Cap. XXXII.

CRassus acérque humor influens erysipelas modò cũ vlcere,modò sine vlcere efficit. Hoc curandum est primùm vsu medicamẽti quod bilem educat, deinde refrigerantibus repellendum est quod influit:atque à refrigerantibus ad digerentia priusquã liuescat & nigrescat particula,progrediendum est. Requirunt autem erysipelata quæ refrigerent cum humiditate, nec adstringant: huiusmodi est semperuiuum,portulaca,psyllium, lenticula palustris,vmbilicus veneris,solanum,altercum,lactuca
E & glaucium,& cerata ex aqua admodum frigida. Admiscetur etiam opii parum,aut succi papaueris, cicutæque, & mandragoræ. Composita autem medicamenta inducuntur,ceratum refrigerãs, cera,quæ quoad ius fieri possit,pura sit,oleo eliquatur,ceratúmque liquidum fit. Hæc refrigerata in pila manibus emollimus,aquam frigidam affundendo,quantum eius capere ceratum queat. Præstat autem oleum esse rosaceum ex omphacino oleo sine sale confecto:debétque oleum quadruplum ceræ esse. Si pa-
F rum aceti tenuis & pellucidi velis addere, medicamentũ liquidius frigidiúsque conficies, idque non solùm cõueniet erysipelati,sed hecticis etiam febribus, itémque inflammationibus pudendorum incipientibus, nisi depascens aliqua affectio partes exerceat. Herbæ quoque refrigerantes cum tenui polenta abundè refrigerant: itémque palmulæ pingues eiectis earum membranulis,& coctione tenellæ factæ,deinde læuigatæ,& impositæ: si verò siccio res videãtur, cerato prædicto ad consistentiam admiscebis. Inflammatione sedata,antequam particula liuida fiat,
G cataplasma ex hordei farina est imponẽdum:si verò iam liuor occuparit, incisa cute cataplasma superponendum est,locúsque perfundendus est aqua calida dulci: sed & marina & muria interim conducet: quandoque etiã huiusmodi aquæ cataplasmati sunt admiscendæ.

De herpete, Cap. XXXIII.

HVmor quoque qui herpetẽ gignit,acer est:sed si flaua bilis pura influat, vehementi acrimonia herpetẽ exedentem facit, qui continuam cutim cum corrosione
H cõprehẽdit:qua de re affectio ipsa, herpes nominatur: si verò cum pituita admisceatur, alterum herpetem qui miliaris dicitur, qui eminentias in cute milii similes excitat,efficiet. Ergo qui prius totum corpus purgat,dein de verò repellentia particulis affectis admouet,is herpetẽ

vt par est,curat:at qui statim vtuntur iis quæ cuticulæ cicatricem inducunt,is cuticulam quidem sanat,cæterùm nõ prohibet quin deintegro priori similis affectio exoriatur. Corpus ergo (vt in erysipelate dictum est)euacuabimus:at particulis affectis non eadem imponemus. Postulant quidem refrigerantia æquè ac erysipelata,sed tamen humectantia non ferunt: hisque refrigerantia & siccantia conueniunt:ergo neque lactuca,neque lenticula palustris,neque portulaca,neque semperuiuum, neque aliud huiusmodi ex refrigerantibus & humectantibus eis offerendum est:sed in principio vitis capreolos, & rubum, & plantaginem oportet illinire: deinde iis lenticulam admiscere.interim verò & mel & polentam, & cataplasma quod supra ad inflammationes ex defluxione remoto semperuiuo conscripsi:exulcerata verò medicamentis inungenda sunt iis quæ ad herpetẽ faciũt,vt pastillis,passo,aut vino tenui,& austero non veteri, aut posca diluta resolutis:cæterùm inueteratis iam huiusmodi vlceribus, Musæ & Andronis pastillus conuenit.Herpetem verò qui extremam tantummodo cutem exulcerat,nisi admodum inueteratus sit,nullo horum vngere oportet: siquidem & vehementiora sunt,& magis quàm oportet exiccant. Ad talem verò herpetem accommodatum est glaucium, huicque similia, præsertim aqua subacta, si morbus nihil remittat,aceto diluta admoueantur.Succo autem plantaginis aut solani,aut vino soluta non mediocriter auxiliantur,aut lini semen torridum in vino & oleo incoquito,& contritum imponito, aut terram cimoliam solani succo subactam inungito, aut argenti spumæ vncias quatuor, porri succi heminæ dimidium,succi betæ par põdus, læuigata illinuntur.

De scirrhis, Cap. XXXIIII.

SCirrhus perinde atque os,durus est,& sensu caret: atqs is sanari nullo pacto potest. Qui verò obscurum habet sensum,digerentibus curatur medicamentis.Sed quæ digerunt,& confertim euacuant,neque molliunt, ea primis quidem diebus diminuere tumorem videntur, sed tamẽ quod restat,fit insanabile,quum id omne quod tenuium erat partium,sit digestum:ex quo fit vt ea medicamenta accommodatiora sint quæ molliendo possint digerere. Ergo mollitiua sunt adeps cerui & medulla, itémque taurinus & hircinus,vrsinúsque adeps, ammoniacum, bdellium,styrax.Horum vsu & duritiem dissoluemus,& digerentia itidem adhibebimus,qualia sunt fœnũ græcum, simus caprillus cum posca. Componitur autem sic à medicis medicamentum ad vtrunque faciendum, hoc est,ad scirrhum dissoluendum,& ad digerendum accommodatum:cuiusmodi est id quod ad Galenum authorẽ refertur.Pernæ suillæ veteris pinguis,ammoniaci thymiamatis,casei bubuli,aut caprini veteris, adipis taurini, rasuræ nauis,singulorũ libra vna, medullæ ceruinæ vnciæ duæ, hyssopi vnc.iii.cyprini vnc.vi.vini Ægyptiaci heminã mediam.Sed in nono etiam libro de scirrhis in podagra exorientibus loquemur.

De œdemate, Cap. XXXV.

PItuitosa fluxio œdema facit,tumorem laxum, cedentem,& qui digitis impressis cauatur, sensúsque expers est.Hunc curare oportet spongiam posca imbutam cum ligamento leniter stringente imponendo, ita vt ab inferioribus partibus initium deligandi sumatur, & ad superiores progrediendo desinamus. Spongia verò esse noua debet:quæ si talis non suppetat,ea nitro erit expurgãda,& melius etiam lixiuio quod stillatitium appellatur: si verò per hæc tumor non subsideat, paululum aluminis admiscebis.Est etiam ad hoc aptum mollissimum ex lucerna linamentum,hoc eodem humore imbutum & impositũ: benefacit etiam glaucium. Si autem œdema inueteratũ sit,particulã oleo prius inunges,deinde spongiã ex lixiuio impones,arctiúsque stringes, & ita curabis. Iam verò isatis satiua tumores huiusmodi mirabiliter digerit, & cõprimit: idem facit terra omnis pinguis, & magis etiam Ægyptia.

De terebintho, Cap. XXXVI.

TErebinthus phymatis species est: in summo autem ipso vlcere pustula nigra eminet:qua rupta, id quod subiectum est,simile desquamato apparet: vbi hoc diuiseris,pus inuenitur.

De epinyctidibus, Cap. XXXVII.

EPinyctides vlcuscula sunt quæ per se erumpunt, pustularum speciem præ se ferentia, subrubra: quibus ruptis sanies subcruenta defluit. Atque hæ quidem interdiu non magnopere excruciant: per noctem verò maiore quàm pro modo vlceris,dolore affligũt. Ergo silphii succũ aqua solutũ impones:citra enim mordicationẽ deficcat,aut cicutam tritam imponito.

De ligamentis dissectis, Cap. XXXVIII.

LIgamentum ex osse in os progrediẽs, minimè periculosum est:quòd,si quibuscunque medicamentis velis desiccaueris,non offendes.quod verò in musculum insertum est, quantò minus periculosum est quàm tendo & neruus,tanto est cæteris ligamentis periculosius, nisi rectè probéque curetur.

De thymo, Cap. XXXIX.

THymus est vlcus aspera & squalida carne excrescens. Fit autem & in ano & in pudendo: ac partim quidẽ facilis est,& spõte sua decidit,partim verò deterior est,& dolorem affert:& quidam præterea ex iis curationem nõ admittunt.

De ficis, Cap. XL.

FIcos appellant germina quædam ad modum vlcerũ rotunda,subdura,rubentia,quæ dolor etiam comitatur.Oriuntur plerunque in capite:nascuntur tamen etiam in reliquis corporis partibus.His optimum medicamentum est alumen scissile,æris flos tostus,& glutẽ taurinum, tum squama æris quæ dupla sit,teritúrque ex aceto,& illinitur.Probantur etiam capita mœnularum combusta,bulbi cocti,& cinis vnà cum aceto commixtus.

De furunculo qui dothien vocatur, Cap. XLI.

DOthienes ex crassis fiunt humoribus.Hos digerit cõcoquitque triticum commansum & impositum, & item mastiche Ægyptia. Vuas passas abiectis acinis tere, sali trito pari portione addito,& illinito.Hoc aut discutit aut rumpit:caricas coctas tere,aquam affunde, & vtitor, aut caricis resinam misce,& impone.

Ad epinyctidas, Cap. XLII.

AD has valet apium cum polenta tritum & illitum: brassicæ folia trita imposita: alterci folia ex melle trita applicata.Solanum per se & cum cicuta viridi, aut oliuæ foliis cum aqua coctis vtitor.Vuas passas ademptis acinis tritas admisceto, easque splenio illitas imponito. adiantum quoque ex melle tritum facit. Cauendum est ne acria,acida,& salsa offeramus,& à fomentis,balneis,& sole abstinendum.

De verrucis,myrmecio,& similibus, Cap. XLIII.

MYrmecia atque verrucæ vsu medicamentorum vehementer exulcerantium conuellentur:eorum verò quæ putrefaciunt, interimentur. Corticis salicis vsti cinis cum aceto acri dilutus,clauos,callos,myrmeciáque exterit.Similiter quoque melanthium eandem vim habet ad clauos atque reduuias. Pecudũ verò stercus ad verrucas, myrmecia,thymos,dothienas duros,in aceto solutum facit,grossi decocti duros tumores discutiunt: crudi verò myrmecia & thymos expellunt. Condylomata verò comprimunt oliuæ flores cum aqua illiti,aloë cum passo inuncta, pentaphylli radix superdata, cydonia cocta cum pane aut cum polenta, myrti folia combusta cum cerato, propolis antè emollita & imposita. Cõdylomata quoque & ficos aufert auripigmentum illitum, calx viua, & fæx visco excepta,& splenii modo superdata. Permagnos verò ficos tollit ærugo ferri cum vino dulci inuncta, seminis anethi combusti cinis illitus, alumen liquidum cum pane,vino,& apio.Iam verò cinis palmitum ex aceto illitus,& ficos aufert,& quæ nunc dicta sunt curat,atque auget,præterea prohibet.

Ad ganglia, Cap. XLIIII.

FAcit ad hæc plumbea massa ad modum vertebræ cõfecta,ganglio maior imposita. hæc enim sua grauitate ganglium processu temporis dissoluit.

Ad perniones, Cap. XLV.

MArina tepida perfundendi sunt,aut betæ,aut lenticulæ,aut erui, aut radicis asphodeli decocto. Post perfusionem lenticulam vino incoctam tere,& illine;aut ficus ex oleo læuigatas impone:aut alumen & farinam paribus portionibus in vino tere,& illine.

Ad digitorum totiúsque pedis rimas, Cap. XLVI.

PIce liquida oblinito: cancrum fluuiatilem aut marinum super carbones cremato,testam abradito, ex oleo tere,ad mellis spissitudinẽ redige,abstersis prius scissuris instillato.Prodest etiam scillæ medulla oleo feruefacta,& ex terebinthina contrita, itémque cornu capræ vstum,caprillóque adipe exceptum. Sed calli circumpurgãdi prius sunt,deinde medicamentis vtendum est.

Ad pudenda vlcerata, Cap. XLVII.

HÆc perfundes adstringentibus,aut persperges,rubi, myrti, capitulorum mali Punici agrestis, oliuæque agrestis decocto:eadem quoque trita illinuntur. Lemnia itidem sphragis inungitur,aut aloen cum melle dissolue. Ad scrotum verò vehementi atque intolerabili pruritu vexatum facit fæx combusta,donec leuetur perturbatio. •Valet ad idem alumen liquidum.

De leuce,alpho,melane,lepra,& scabie, Cap. XLVIII.

SAnguis pituitosus & glutinosus, qui longo temporis spatio colorem verterit, & ad albidiorem cõmutarit, leucẽ vitiliginem efficit. Alphorum similis est origo,nõ tamẽ caro tota affecta est,sed extrema solùm cutis. Atque ab humore pituitoso alphi albi fiunt,melas verò à melãcholico:sed humor qui lepram facit, ad imas vsque partes penetrat:scabies verò ipsa superficiem occupat.Ergo si calcem lotam & torridam habeas,tanta aqua admista quãta satis sit ad mediocrẽ crassitudinẽ, inungendo curabis. In alpho autem multo liquidiore medicamento inungẽdum est,crassiore in scabie,crassissimo denique in lepra. Dracunculi radix cum aceto illita sanat alphos, itémque elleborus vterque:lupinorum amarorum decoctũ superfusum, eorundem farina cum aceto aut oxymelite illita, cortex radicis capparis cum aceto,lilii radix cum melle, cæpa cum aceto in sole perũcta:crocodili terrestris fimus, sturnorum etiam,quum orizam solùm comederint, aut sepiæ testa cremata. Ad scabiem verò facit vua taminia, elleborus vterque,lupini amari, (vt diximus)cardamomũ cum aceto,lilii radix cum melle,resina terebinthina cum sulphure,cuius nos periculum fecimus,cicer,fimus caprillus.Lepras verò expellunt anemonæ superdatæ,elleborus & albæ vitis radices.

De impetigine, Cap. XLIX.

QVum sanies tenuis atque acris cæteris crassioribus admiscetur,impetigines oriuntur, quæ facilè in lepram & scabiem transeunt:ex quo conficitur vt medicamenta valenter siccantia postulent. Itaque eas quibus à mediocriter siccantibus nihil adfertur auxilii,ab iis verò quæ vehementer exiccant,exacerbantur, ἀγρίας, *id est feras*,appellant.In his igitur vtendum est medicamẽtis quæ satis efficacia sint,nec tamen vehementer erodant. Cicer ad impetigines facit,vterque elleborus: prunorum gummi pueris prodest:erinaceus in petris nascens: pix cerato mixta:sulphur cum resina.hoc est experientia comprobatum.In puero autem apta est hominis saliua: affecta verò A cutis continuò debet digitis ex saliua fricari : crocodili terreni & sturnorum fimus.Ad impetigines verò recentes quæ mentum aut aliam faciei partem infestant, tritici multum capitur,incudique cuidam ignitæ imponitur; humórque qui inde emanat adhuc calidus sumitur, & impetigines inunguntur:atque hoc quidem remedio plerique sunt sanati. Aut maluæ agrestis fructum tenerum collige,eóque contuso succum exprime,& serua, & impetigines cõtinẽter illine. Inueteratis impetiginibus, iis quæ subiiciam vtitor:Viticis folia contunde , modicum aceti B adde & illine:vel capparis folia detrita ex aceto impone. Pastillus ad impetigines,Glutini figulini denarii quatuor; thuris denarii duo, aceti heminæ dimidium. In quibusdam scriptum est, pares portiones:aceto soluta illinũtur.

De inflammatione, Cap. L.

SPiritus flatuosus,crassus,vaporosúsque est materia inflationum:sed & corporis densitas vt spiritus non expiretur adiuuans causa est. Vnde curandi consilium eò dirigitur vt densata rarefaciamus,& crassum spiritum attenuemus:quod medicamentis quæ tenuium partium eã C lidáque sint,efficietur. Sed quum musculi ex contusione inflati sunt,ex calidis & acribus excandescant, & dolores intenduntur.Ergo digerentibus lenientia miscenda sunt; atque in initio leniẽtium esse maior portio debet:quùmque morbus inclinet, eorum quæ digerunt. Præterea in huiusmodi affectione musculorum lenit & decoctũ, & ipsum hyssopum cum exiguo oleo: digerunt verò acetũ, & nitrum,& lixiuium stillatitium.Ergo in principio vtendum est decocto cum olei momento, atque item vini: quod calens lanis succidis excipiatur: quúmque particu- D las refrigerare non oporteat,curandum vt calor diu cõseruetur.Vbi lenitus est æger,acetum nitrúmque, & deinde lixiuium stillatitium misceatur: postremò verò imponenda sunt emplastra quæ digerendi vim habeant,vt inflammatio subsidat,quale est quod sequitur:Sordes ex gymnasio feruefacias,primùmque percolato,vt puræ fiant, rursúsque in lebetem coniicias,calcémque viuam tritam,vt farinam inspergas,donec luti fiat spissitudo.

De elephantia, Cap. LI.

QVi hoc morbo correpti sunt, iis mirabile auxilium affert esus viperarum: quas qui esse velit, parare ad E hunc modum debebit:In primis caput,itémque cauda ad quatuor vsque digitos abscindenda sunt, interioráque omnia & cutis etiam auferenda,corpus aqua perluendum: deinde in sartagine æquè ac anguillæ ex albo iure cõdiẽdæ sunt.Fit autem album ius aqua copiosa imposita, exiguóque oleo,& porro,& anetho adiuncto. Est autem perspicuum,carnes viperarum esse coquendas vsquedum teneræ fiant. Atque etiam ipsum medicamentum quod ex viperis conficitur,quod theriacen vocant, est accom- F modatum,vt ex eo copiosè bibant ii qui hoc morbo tenentur:ac sicui placeat, eodem cutim inungat. Qui hæc faciunt omnia, quandoque eis euenit vt squama ex cute excidat, cuiusmodi in serpentibus senectutem appellamus. Vtimur etiã ad hæc theriaco sale & calamintha: sed benefacit hoc quoque, quia nõ solùm egregiè digerit tenues humores,sed saniem attenuat,& crassos humores ex quibus hoc morbi genus efficitur,incidit & dissecat.Non tamen in singulis hominibus ab iis remediis incipimus. G prius enim omnino purgamus, & quandoque etiam venam incidimus.

Octauo continentur quæ ad cerebrum,caput,oculos,nares,genas,maxillásque pertinent omnia.

LIBRI OCTAVI CAPITA.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber octauus.

De memoriæ iactura,déque iis qui vigiliis, & de iis qui nimio sopore torquentur, Cap. I.

QVVM perdita memoria est, aut magna noxa affecta, si frigida omnino est intēperies,calefacere eam conuenit: non tamen est exiccandi,sicut neque etiam humectandi necessitas:sed si cum humiditate sit coniūcta,exiccare: si cum siccitate, humectare: si in medio vtriusque consistat,eodem in statu cōseruare eam oportet. Eorum autem qui veterno detinentur,in ipso statim initio vena secanda est:id quod est vtrique morbo,& qui ex vigilia & qui ex sopore fit,commune:éstque vtrique commune oxyrrhodinum in principio adhibere: cætera contraria sunt.sedanda enim leniendáque sunt quæ cum vigiliis vexant: excitanda verò quæ torporem afferunt.Meritò igitur quum ægrotantes in ætate florenti sunt,morbisque laborant,in quibus vigilant & desipiunt, iis irrigationes ex capitibus papaueris offeremus,& ad olfaciendum dabimus, nasique pinnas ab interioribus partibus, aut frōtem inungemus.In morbis verò contrariis ægroti sunt excitādi, humorisque qui molestiam affert incidenda est crassities,& calefacienda. Ergo thymū, & pulegium,& origanum,& alia huiusmodi generis aceto incoquentes,ægrotātium naribus admouebimus:postea verò palatum validis acribúsque medicamentis inungemus: capiti quoque medicamenta eiusdē facultatis vsque ad sinapi imponemus. Quinetiam si vterque morbus inueterarit,cucurbitulis etiam & castoreo in vtroque vtemur.

De ephialte, Cap. II.

QVi ephialtes nominatur,non est quidem malus dæmon,sed validus morbus quidam, atque etiam vates,sacerdos,& Æsculapii minister.Morbum verò præue-A niunt hæc,suffocatio,vocis suppressio,& grauitas.Occurrendum igitur inchoanti malo:nam perseuerans,& singulis noctibus incidens,morbum aliquem magnum,vt apoplexiam, vt insaniam, vt morbum comitialem,nuntiat, idque quum capiti causa tribuitur. Quæcunque enim comitiales interdiu patiuntur,eadem ephialticos dormientes infestāt: ergo vena secanda est,totúmque corpus purgandum. Maximum verò auxilium affert iis elleborus niger ad pōdus drachmæ vnius, cui succi scāmoneæ oboli tres,& aliqua odorata,qualia sunt anisum,daucum,petro-B selinum, admisceantur. Hiera quoque ex colocynthide mirum in modum eisdem opitulatur. Diæta tenuis esto, fœtida vitentur.Adiuuat etiā hos pæoniæ semē:eius autē grana quindecim nigra trita ex aqua cōtinuè potui dētur.

De morbo comitiali, Cap. III.

VBi concidit aliquis, conuulsa & distracta membra sunt perungenda,tenendáque,ac dirigenda: deinde os aperiendum,digitúsque immittendus, aut penna oleo irino imbuta,vt pituitam euellamus: odoramentis quoque sensus excitare oportet,veluti peucedano,succo cyre-C naico,bitumine,cedria,pice.Post accessiones,si nihil impedimento est,vena cubiti incidenda est:si nihil remittat accessio, extremæ partes sinapismo oblinendæ sunt: cucurbitula præcordiis affigenda. Si per hæc morbus non cessauit,exigua spes est:& tamen medicus audacter, & vi etiam adhibita, castoreum & succum cyrenaicum cum melle & aceto ori infundat:per sedē verò cētaurii aut colocynthidis decoctum iniiciat. Qui ex morbo conualescunt,viribus refectis,ex hiera purgari debēt. Atque hæc D quidem est recentis & acuti comitialis morbi explicata curatio: nunc verò quomodo inueterato opitulandū sit, subiiciam.Igitur qui in hunc morbum cadunt, aquā diu bibere oportet,& si nihil prohibet, vtique sanguis mitti debet: quatuor autem aut quinque diebus interpositis,

corpus reficere; & ita purgante medicamento euacuare. præsertim verò ex nigro veratro, aut colocynthide, aut etiam scammonea. Ipsum porro veratrũ sine medulla tunsum cribratúmq; inspergendum est aquæ mulsæ cyathis quinque, aut sex, melléque crudo adiecto piperis momẽto excipiendum. Colocynthida verò abiecto semine, & quæ medullam adhuc habeat, passo implebis; totámque noctem ita sines: mane verò passum temperatum potui dabis: vbi satis purgati sint, lauari poterunt. Tertio die cũ curbitulæ præcordiis & dorso cum scarificatione applicabuntur: deinde complusculis diebus interpositis, refecto corpusculo, hieram ex colocynthide offeremus: post hæc capiti & occipitio cucurbitulas affigemus: sequenti die panem aqua mulsa incoctum, tritúmque cum amaris amygdalis, serpyllo, mentha, aut calamintha, aut ruta superdabimus: idque triduò faciendum est: pòst verò caput radendum, peucedanique liquore cui spondylium sit incoctum, ex aceto diluto perungẽdum. Rursus verò interposito spatio, & corpore recreato, antidoti ex colocynthide obolos nouem in aqua mulsa, diéque vno interiecto, tres etiam dabimus: inde medicamentis vtemur quæ sternutamenta cieant. Post quinque aut decem dies castoreũ ex mulsa exhibebimus, spatióque interposito, clyster ex centaurio iniicietur: deinde verò quæ pituitam per os & per nares ducant offeremus, tum sinapismum capiti inducemus. Iam verò & acribus cibis quandoq; est vtendum.

De eodem, ex Galeno, Cap. IIII.

COmitiales adiuuat oxymel per se sumptum, præsertim verò si cum scilla sit confectum. Capparis quoque condita prodest si continuò edatur, itémque salsamentum. Est autem salsamentum, medicamentum quoddam ex scilla vtilissimum, ad hunc modum confectum. Vas in quo mel fuerit capimus, scillámque in tenues partes manibus discerptam in id iniicimus: vas operculo solido obturamus, totúmq; vasculi os pelle circundatum diligenter ligamus, atque in sole constituimus, vt ad meridiem spectet, & à borealibus ventis sit remotum: (fiat hoc in Caniculæ ortu, quod est spatium quadraginta dierum) vasculum verò est paulatim ad solem vertendum. Transactis hisce diebus vas aperientes, corpus scillæ elixato simile comperiemus, succúmque ex ea fluxisse, quem collectum optimo melle iucundum facimus: & eius quotidie cochlear vnum plenum, ac pueris quidem paruum, adultis verò magnum damus. Quinetiam corpoream scillæ partem simpliciter contundimus & læuigamus, cochleárque vnum cum melle offerimus: sed huic quantum ad efficaciam pertinet, secundæ tribuuntur. Si verò primo loco stomachus sit affectus, ægro imperandum est vt concoctionis curã gerat: panẽ ergo accuratè elaboratũ ex vino temperato leuiter adstringente, atque albo, ad horam tertiam assumat. Medicamentum quoque ex aloë bis aut ter singulis annis dari poterit. Noui puerulum qui hoc morbo correptus nunquam fuerit posteaquam radicis pæoniæ magnam & recentem partem collo appensam tulit. Agaricum quoque, seselis, spondylii fructus & radix, aristolochia rotunda ex aqua epota comitialibus prodest. Scarificatio denique crurum sæpissime iterata eosdem vehementer iuuat.

De vertigine, Cap. V.

QVi hoc morbo tentantur, in accessione excitandi sunt medicamentis quæ odore moueant, & extremarum partium frictionibus, & cæteris generis eiusdem. Quum verò morbus conquieuit, vt profligetur, primùm secanda est vena, deinde purgandum ex hiera, tum interiecto spatio, clysteri acri ex centaurii vel colocynthidos decocto vtendum. His euacuationibus peractis, caput ipsum ad occipitium est scalpello conuulnerandum, cucurbitulǽque cum scarificatione adhibendæ: postremò iis medicamentis vtendum quæ pituitam eliciant, & quæ per sternutamenta euacuent.

De apoplexia, ex Philumeno, Cap. VI.

QVi apoplexia correpti sunt, oleo copiosiore eliquato inungẽdi sunt, capútq; perfundẽdũ rosaceo in quo
A spõdyliũ sit incoctũ, mulsáq; instillãda, & adhibẽda odo
rameta, vt castoreũ, vel opopanax, & galbanũ. Os quoque
per vim aperiẽdũ est, digitusq;, aut pẽna oleo intĩcta inii
ciẽda, vt si quid superuacaneum ibi sit, abstergatur: sedes
quoq; inũgẽda est iis quæ flatus educũt. Si per hæc morb⁹
nõ inclinat, clysteribus acrioribus vtemur, quib⁹ muria &
mel admiscebimus. His ita confectis, incidenda vena est:
facta autem venæ sectione, iterum vtemur excitantibus.

De melancholia, Cap. VII.

IN hoc morbi genere, quando in toto corpore melãcho
B licus sanguis redundarit, initium curationis à venæ
sectione sumendum est: quum verò is cerebrum solum oc
cuparit, tum sanguinis missione non est opus. Sed est etiã
tertia melancholiæ differentia quædam, quum ea non
secus atque morbus comitialis, à ventriculo ducit origi-
nem. hanc nonnulli veteres hypochondriacum morbum
nominant. Quum igitur ex præcordiis melancholia ori-
tur, primùm symptomata circa ventriculum apparent:
quúmque maior sit effecta, eam melancholicæ perturba-
tiones comitantur. Leuatur autem æger alui subductio-
C nibus, vomitibus, concoctione & ructu. Hypochõdriacũ
etiam hunc morbum, flatuosum appellamus, symptomá-
que eius esse dicemus tristitiam & timorem. Quum igi-
tur propria melancholiæ symptomata magna appareant,
ventriculum verò vel nullum, vel minimum quippiã in-
festet, tũc cerebrum ob atram bilem in eo accumulatam
præcipuè affectum esse existimandum est. Hanc verò me-
lancholiæ speciem continuis balneis, diæta boni succi &
humida absque vllo alio præsidio curare oportet. Quum
verò humor is qui infestus est, ob temporis diuturnita-
D tem effectus est difficilis ad euacuandum, tunc & magis
varia & potentiora remedia par est adhibere. ergo mor-
bum hunc incipientem curare conuenit: inueteratus verò
atque auctus est tractatu difficillimus. Igitur in princi-
pio epithymo aut aloë purgentur: nam & parum quoti-
die ex his sumptum, non mediocriter iuuat, leuitérque
aluum mouet. Vbi verò ita vti dictum est purgati fuerint,
absinthium dabitur, modò herba ipsa duobus aquæ cya-
this perfusa & incocta, modò eius succi drach. dimidiũ,
aquæ continenter liquefacti. Datur quoque aceti modi-
E cum dormituro, multáque obsonia in aceto intincta co-
medenda offeruntur. Sed melius erit aceto scillam, po-
lium, & tenuem aristolochiam miscuisse. Quum verò ad
curandum morbum qui iam inceperit, atque ex totius
corporis consensu ducat originem, fortè accedas, non mĩ
nus venam in cubito secabis. Facta sanguinis missione, vi
ribus refectis per inferiores partes medicamento quod
ex colocynthide, quódque ex elleboro nigro conficitur,
purgabis. Quo in casu etiam quod ex epithymo, quódque
ex aloë constat, conueniet. prodest quoque euphorbium
F admiscere, & ex sero lactis parare. Iam & facultates quæ
vrinam cient, purgationésque quæ sudoribus fiunt, huic
malo medentur: quinetiam præcordiis prospiciendum
est. Fouebuntur autem perfusa decocto rutæ, & anethi, &
absinthii, & pulegii, & viticis seminis, & baccarum lauri,
hæc enim oleo incocta, & affectæ parti admota, & leniũt
dolores, & flatus discutiunt. Porro cataplasmatis insit e-
tiam aliquid eorum quæ flatus pellunt: cuiusmodi est a-
pium, aut anisum, aut cuminum. Nec minus etiam cata-
plasmati miscere cyperum, irida, & rosmarinum, & per-
G mittere vt diu atque adeò per diem & pasto & ieiuno
adhæreant: quum auferes, aliquod aliud operimentum, vt
lanam latiorem, impone. Cucurbitulis ad flatus excutien
dos leuibus vtendum est: ad dolores autem atque inflam
mationes, cum scarificatione. Quum verò curando proce
das, non erit obliuioni mandandum sinapi: sed & acria
smegmata & dropaces dorso & ventri sunt imponenda.

De insania, ex Philumeno, Cap. VIII.

INsaniæ eadem est quæ malancholiæ curatio: præcipuè
tamen insanientes iuuat hippomarathri radix, seménque in aqua potum, & bryoniæ radicis denarius ex aqua
H quotidie sumptus.

De amantibus, Cap. IX.

EOs qui ex amore curis affecti, vigiliísque torti essent,
quum nonnulli id minus intelligerent, balnei cibiq;

abstinentia, & tenui victu consumpserunt. In quibus quum nos amorem in causa eorum esse deprehenderimus, eorum animos ab amore ad balnea, ad compotationes, ad gestationes, ad ludos, & ad fabulas abduximus: nonnullis timorem incussimus. nam qui amori semper inseruiunt, ab iis affectio difficulter remouetur. Nonnulli autem obiurgandi sunt ex vitæ instituto quod sibi quisque delegerit. Cæterùm amantes hæc consequuntur, Oculi caui, non lacrymantes, sed vt voluptatis pleni videantur, continuus palpebrarum motus: quúmque reliquæ corporis partes concidant, in amantibus hi soli non concidunt.

De lycanthropia, quum homines luporum naturam imitantur, Cap. X.

Quos hoc malum infestos habet, nocturno tempore domo egressi, lupos in rebus omnibus imitantur, & ad diem vsque circa tumulos vagantur mortuorum. Hos ita cognosces, pallidi sunt, oculos hebetes & siccos, non illacrymantes, eósque concauos habent, lingua siccissima est, nulla penitus in ore saliua conspicitur, siti enecti sunt: crura verò, quia noctu sæpe offendunt, sine remedio exulcerata. Hæ sunt illorum notæ. Qua in re sciendum est, lycanthropiam esse melancholiæ speciem: quam accessionis tempore curabis secta vena, & facta vsque ad animi defectionem vacuatione, cibísq; boni succi. Vtitor quoque balneis dulcibus: deinde sero lactis per triduum vsus, etiam hiera ex colocynthide semel, bis & ter purgabis. Post purgationes theriacen ex viperis dato, & item alia quæ in melancholiæ curatione sunt commemorata. Morbo inuadente æger perspergendus est iis quæ somnū conciliare consueuerunt. Vbi verò somnus accesserit, aures & nares opio illinantur.

De cerebri inflammatione, ex Philumeno, Cap. XI.

Cerebrum inflammatum ita sæpe intumescit vt etiam suturæ capitis deducantur: dolor maximus & diuturnus comitatur, vehemens fastidium, rubor in facie multus, oculi exeruntur, faciésq; & totum caput intumescit: ergo secanda vena est in cubito & euacuandum: itémque ex naribus & vasculis quæ sub lingua sunt sita, sanguis mitti debet, irrigationésque inflammationibus capitis congruæ, linimentáque humectantia, & maturantia sunt adhibenda.

De erysipelate cerebri, Cap. XII.

Erysipelas in cerebro fit, hæcque ægrotus patitur, toto capite dolet, vt flamma in eo esse videatur, facies frigida est & subpallida, os inarescit. Vena secanda est ei qui ægrotat: præcipuè verò quæ sub lingua sunt venæ incidi debent. Refrigerantia quoque admoue, quibus in aliis iti dem erysipelatis vtimur.

Curatio aduersus canis rabiosi morsum, Cap. XIII.

Canes rabiosos hæc comitantur, muti omnino sunt, & veluti insani, vt ne domesticos quidem agnoscāt, cibum auersantur, siti premuntur, nec bibunt, anhelant vehementer, auribus demissis sunt, saliuam copiosam & spumeam edunt. Qui verò ab iis morsi sunt, curare statim oportet omni legitima curatione, etiamsi vlcus sit perexiguum, & extremitatem solùm occupet: neque cicatrix celeriter inducenda est. Vulnus autem abluetur aqua in qua chamæmelum & agrestis lapathi radix sit incocta. In potione verò sument lycium, & silphii liquorem, quem in vulnus etiam imponent: sument quoque in potu chamædryn, scordium, gentianæ radicē, polium, fluuiatilium cancrorum decoctum, cui anethū multum admiscebunt. Purgabuntur verò medicamēto quod ex colocynthide conficitur: cuius quotidie dabis quantū fabæ magnitudinē compleat, sed non vt integra fiat purgatio. Humor verò quicum dabitur, esto decoctum helelisphaci, aut sideritidis heracleæ (quam & halysson vocant) quia ipsa sola iuuet. Vtiliter quoque dari poterit medicamentum ex viperis. Vsus etiam eorum quæ vrinam mouent est accōmodatus. Iam & iecur canis qui momordit, dandum est. Sed non vni soli remedio confidendū: & quibuscunque rationibus possis est inuestiganda atque tractanda curatio. Appollonius verò Pergamenus ait fuisse memoriæ commendatum, multos quidem ex iis in quibus ob aliā causā aquæ timor natus esset (quos ὑδροφόβους appellant) fuisse seruatos: ex iis verò qui à cane rabioso morsi fuissent, seruatum esse neminem.

De neruorum resolutione, Cap. XIIII.

Quum nerui omnes simul sensum motúmque amiserunt, apoplexia morbus nominatur: quum verò in altera parte, siue dextera siue sinistra id accidat, dicitur paralysis (*hoc est resolutio*) neruorum illius partis quam obsedit. Originem ducit hic morbus ab humoribus glutinosis & crassis neruos obstruētibus, per quos voluntarii motus eduntur: ex quo patet, eos humores esse vacuandos. His euacuatis, primùm hiera drachma potui dabitur sine melle, iniecto tamen pipere in puluerē redacto: si quidem volumus non purgationem, sed distributionem ab hoc medicamento fieri: & tertio die drachmam itidem dabimus, aut etiam plus eo. Quatuor verò diebus interpositis duas similiter, atque etiam tres drachmas exhibebimus: deinde quatuor diebus interiectis quatuor drachmas adiecto mellis & salis cochleari: quo tempore etiam piper est addendum. Si hac dandi medicamenti ratione æger minus perfectè fuerit purgatus, quinque drachmas, & quibusdam etiam sex (si modo ætas florens sit) dabimus. Diæta sit attenuans. parti verò quæ propter solam obstructionem sit resoluta, impone aliquod medicamentum quod digerendi vim habeat. Quibus verò partes faciei sunt resolutæ, ad eos medicamenta faciunt quæ pituitam educunt, quæ continuò sunt adhibenda, vt eorum robur excitetur. Iisdem sunt excitanda sternutamenta, capitisq; habenda omnino cura est: at in quibus resolutio faciem non vexat, iis satis erit occipitio, & in primis vertebris applicare medicamenta, in quibus etiam medicamentis pituitam euocantibus vti debebimus.

De rigore qui calefieri non queat, Cap. XV.

Rigor huiusmodi ex pituita vitrea admodum frigida sine febre oritur. In iis verò qui ita sunt affecti, calefacientibus vti sine metu debemus, & quæ humorum crassitiem dissecent adhibere: talia quoque esse debent esculenta & poculenta. Vtendum verò est medicamento quod ex tribus piperibus, deinde eo quod ex calamintha, tum verò eo quod ex succo cyrenaico & castoreo conficitur.

De conuulsionibus, Cap. XVI.

Quum statim ab initio morbi, aut non ita multo pòst conuulsiones quæ oriri incipiunt, diutius perdurāt, ex repletione oriuntur: quum verò ex multis sudoribus, aut vomitib⁹, aut alui excretionibus, aut sanguinis defluuio, aut vigiliis, aut fame, aut motibus nimiis, & vehementibus sequuntur, ex inanitione ortum trahūt: quúmque aliquis sanus derepente conuellitur, id ex repletione fieri necesse est. Si verò ex febribus ardentissimis totum corpus atque nerui exiccescant, atque ex ea siccitate postea sequatur conuulsio, id summum malum est, & eiusmodi vt fere nullus sit remedio locus. Ergo quum partes corporis ad anteriora trahuntur, ea conuulsio ἐμπροσθότονος: quum verò ad posteriora, ὀπισθότονος: quum deniq; rectè inter vtrāque partem intenduntur, τέτανος nominatur. Cæterùm conuulsiones quæ ex repletione aut inflammatione oriuntur, curabis si copiam humorum euacues, inflammationémque peculiaribus remediis propulses. Conuulsio autem accidere etiam solet quum vomentes vehementius sese torquent. His succurrit acanthii radix, & spinæ albæ, & spinæ Ægyptiæ semen epotum. Quidam etiam centaurii minoris succum potui dant, quum ex repletione existit conuulsio: castoreū verò non modò bibitur, sed etiā extrinsecus cum oleo sicyonio cuti illinitur.

De distentione quæ τέτανος dicitur, ex Philumeno, Cap. XVII.

Quibus ceruix rectà intenditur, vesicam oleo calido repletam admouere tendinibus oportet, vt quæ leniter calefiunt, etiam contraria quæ distentio inuehit, ferre queāt. Ergo totum consilium est eo dirigendum vt irrigationibus & lotionibus curationem transfigamus.

Primùm autem vtemur oleo dulci, deinde verò rutaceo & ſicyonio: ſed magis etiam laxant cataplaſmata ex fœnogræco, lini ſemine, farina hordei, quæ mel copioſum atque oleum recipiant: ea autem comprehendant ceruicem, vtranque maxillam, totámque ſpinam vſque ad lumbos. Adhibendæ etiam ſunt cucurbitulæ ſic vt cutis incidatur: admoueantur autem ceruicibus ſpinæ ab vtraque parte, & pectori vbi muſculoſum eſt; & item præcordiis. Eos verò in quibus morbus inueterarit, in oleum totos deſcendere etiam bis die conuenit. Si vires ſubuertuntur, oleum rutaceum leniter calidum, in quo reſina ſit eliquata, per ſedem iniectum eos mirabiliter iuuat: prius tamen bibant ſuccum cyrenaicum: ſed quia diſſolutum facit erodentem potionem, oblinatur melle cocto ad erui magnitudinem. Silphii quoque radix ex mulſa epota vtiliter præbetur: ſimili quoque modo myrrha & hyſſopi decoctum: ſed caſtoreum reliquis longè præſtat omnibus. Quocirca duo cochlearia ſigillatim diſtincta ex mulſa danda ſunt.

De capitis doloribus, Cap. XVIII.

CApitis dolores quos æſtus aut calor aliquis excitauit, curant ea quæ refrigerandi vim ſine adſtrictione poſſident. Inter ea præſtant cæteris quorũ eſt ſubſtãtia tenuior: quocirca in principio nihil eſt roſaceo meli⁹ quod abſque ſale ſit confectum: non debet autem vetus eſſe. Poſt roſaceum ſequitur chamæmelinum oleum, aptum iis in quibus refrigerare mediocriter oporteat: vbi verò vehementer refrigerare velimus roſaceo vtemur, eidémque ſemperuiui, aut portulacæ, aut lactucæ, aut vuæ acerbæ ſuccum miſcebimus. Papaueris verò & mandragoræ ſuccus, quum non ſine noxa refrigeret, vitandus eſt: ſed ſi neceſſitas quandoque cogat, eius parum miſcendum eſt. Eraſiſtratus autem author eſt, calidiores temperaturas, quum quis eas ſoli ſit expoſiturus, mirum in modum præſeruari ſpongia lata ac denſa ex aqua frigida valde expreſſa, & capiti admota. In dolore verò capitis qui ex frigore ortum ducit, rutaceo oleo vteris: ſi maiore calore opus ſit, parum euphorbii oleo miſce: præterea illine irino vnguento & amaracino: iam & laurinum hoc tempore erit accommodatum: atque his quidem & frontem, & narium & aurium meatus inungere oportet: quæ in recentibus capitis doloribus ſunt ſeruãda. In iis autem qui ſunt inueterati, & neceſſe eſt caput radere, medicamenta adhibemus quæ tum emplaſtrorum tum ceratorum forma ſint confecta: quum verò capilli breuiſſimi ſint, liquidiora imponimus: horum autem materia aliunde eſt huc comportanda. Ea igitur quæ refrigerant, ex iis quibus eryſipelata curantur: quæ verò calefaciunt, ex calefacientibus componenda ſunt, quale eſt quod ex euphorbio conficitur. ſatis eſt enim vnam euphorbii drachmam olei dulcis vnciæ vni, & ceræ vnciis tribus adiicere. Dolorem verò capitis qui vitio ſtomachi ortus ſit, ſanabis vacuatione quæ vomitibus quamcelerrimè conficitur: ſi verò nihil euomuerint, etiamſi valde ſint conati, dabimus operam vt ſuccorum vitiatam malitiam cibis boni ſucci corrigamus. Porro peſſima affectio fit quum vitioſi humores in ventriculi tunicas ita ſunt infarcti, vt elui non poſſe videantur: quorum optimum remedium eſt picra. Quum verò calor dolorem afferens ſuperarit, curatio adhibenda eſt ex iis quæ refrigerandi vim habent, poſtea mitigantia & concoquentia medicamenta repellentibus commiſcebimus, tum verò digerentia & attenuantia adiungemus. Dolores ex febrium magnitudine obortos, perfuſiones ex capitibus papaueris ſanant. Qui verò ex vini potu caput dolent, vacuandi ſunt, quieſque ac ſomnus imperandus, balneúmque veſperi adhibendum, & cibis vtendum boni quidem ſucci, ſed non calefacientibus. In iis denique qui ex ictu aut plaga dolore capitis vexantur, quum iam inflammatio quædam conſtiterit, venæ ſectione vti conuenit: ſiquid prohibeat, clyſteri euacuabimus.

De cephalæa capitis dolore, Cap. XIX.

IN cephalæa dolores aggrauantes, multitudinem indicant: erodentes, vaporum aut humorum acrimoniam: pulſantes, inflammationem: extendentes, ſi grauitas & pulſus non adſint, ſpiritus tenuis ac flatuoſi copiam in membranis contentam teſtantur. Ergo ſi multitudo vaporum aut humorum contineatur, vtrum id euenerit propter particulæ illius imbecillitatem, an propter totius corporis repletionem conſiderandum eſt, vt totum corpus euacuando, etiam capitis dolorem ex particulæ imbecillitate contractum ſanes. nam materiam in totum corpus reuellendo, affectæ particulæ medemur.

De hemicrania, Cap. XX.

QVi curaturus hemicraniam eſt, qua purgatione aut venæ ſectione ægrotus indigeat, conſiderare debet; atque ita ad capitis auxilia progrediens, tum per digitos manus ſuæ, tum per linteolum dimidiam frontis partem ante tempus acceſſionis confricãdo excalfaciat. Poſt acceſſionem verò medicamentis quæ hemicrania medici vocant, vtendum eſt: ſique multus calor in doloribus ſentiatur, iis in quibus refrigerans aliquid inſit: ſin ſecus, iis quæ abundè calefaciant: vtriſque verò aliquid ex iis quæ robur addunt, miſceatur, quod facultatem adſtringendi habeat. Iuuat etiam hos ſi oleum tepidum in aures inſtilletur, modico euphorbii ad oleum iniecto, vt ad libram vnam olei, euphorbii dimidium vnciæ addatur. Ad eos qui caput mobile habent, ex Dioſcoride, Stichadem ex aqua aut hydromelite bibendum præbe, & ſaneſcent.

Ad puerorum aduſtiones, quæ ſiriaſes dicuntur, ex eodem, Cap. XXI.

SIncipiti imponenda ſunt heliotropii folia, cucurbitæ ramenta, cucumeris (quem peponem appellant) cutis, quæ carni adiacet, ſolani hortenſis folia & ſuccus cum roſaceo.

De alopecia & ophiaſi, Cap. XXII.

EX medicamentis quæ ad areas faciunt, euphorbium admodum calidum eſt: eo minus eſt thapſia, deinde ſinapi, & naſturtium & adarce, tum ſtruthium, & ſpuma nitri, & ſulphur vernicarium, & veratrum vtrunque, & oleum laurinum, & alcyonia, & arundinis radix & cortex combuſti, & pix liquida, vrſi adeps. His vtitor, & potentioribus ceratũ, imbecillioribus oleum laurinũ admiſceto.

De capillis fluentibus, Cap. XXIII.

NVllum præſtantius medicamentum expertus ſum, nullúmque fore animo cõcipio capillis fluẽtibus, quàm quod ex ladano & oleo lentiſcino conficitur. Si verò fluor ſit copioſus propter magnam cutis raritatem, nõ erit incommodum pro lentiſcino myrteum oleum ladano miſcere. Perſpicuum autem eſt, caput prius fricandum, & capillorum copiam tollendam eſſe: iis verò quibus ex morbo capilli defluunt, diæta refectrice opus eſt. Lotus arbor pilos fluentes cohibet, vel abrotoni cinis cum aliquo ex iis oleis, lanuginem inducit. Defluuium autem quod citra morbum accidit, braſſica arida, trita, ex aqua illita curat, aut loti radix eodem modo capillos prohibet excidere, quod etiam laudauit Galenus. Ladanum in vino maceratum læuigabis, myrteum oleum & vinum viciſſim inſpergens. Satius verò eſt adiantum dimidio ladani pondere admiſcere, & myrteo oleo exceptũ illinere, aut cum arundine combuſta admiſcere. Vt autem capilli naſcantur, ficulnis foliis contritis locum illine. Ad pilos autem palpebrarum cadentes cedriam combure, fuliginéque vtitor.

Quæ pilos attenuant, Cap. XXIIII.

PIlos attenuant hordeum, fabæ, eruum, aphronitrum, & nitrum. Vehementiora his ſunt teſtæ fictilium, clibanique, pumex ignem non expertus, alcyonia, ellebori, bryoniæ & dracunculi radix, ariſtolochia, & cachry. Si odorata fieri volueris, cyperum, melilotum, roſas ſiccas, iunci odorati florem, iridem, ſpicam, nardum Indicum & Celticum, fœniculi folia, itémq; amomum & coſtum admiſcebis.

De porrigine, Cap. XXV.

POrrigo ex vitioſis humoribus oritur. Eſt ergo perſpicuum, digerentia & abſtergentia medicamenta adhibenda eſſe. Furfurum ſextarium medium in aquæ heminis duabus macerabis, deinde confricabis, poſtea excolabis, & cremorem heminæ aceti ſemiſſe adiecta, vſque ad

vini ſpiſſitudinem coques,eóque caput illines:poſtea verò caput lauabis aqua in qua beta aut fœnumgræcum aut lupini ſint incocti. Inunctionibus vtitor,vt irini vnguenti fæce.hoc enim medicamentum citra morſum digerit. Ad inueteratas porrigines valet hoc quod habet atramẽti ſutorii, ſulphuris ignem non experti, ſpumæ nitri pares portiones,quæ vino affuſo excipiantur oleo lentiſcino,componuntúrque ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem,& pili ſubunguntur.

Ad pediculos, Cap. XXVI.

VVæ taminiæ partes duæ,ſandarachæ & nitri,vtriuſque pars vna:ex aceto atque oleo caput vngito.

Ad vlcera capitis manantia,quæ achores dicuntur,& ad fauos,

Cap. XXVII.

HÆc in capitis cute tenuibus foraminibus eroſa, tenuem modicéque viſcoſum humorem in ſe habentia conſiſtunt:fauus autem maiora habet foramina.ergo patet,humores ex quibus morbus originẽ ducit,euacuãdos eſſe.Sique amplius influant,primùm ipſorum influxus prohibendus eſt, & per capitis & per totius corporis euacuationem,vt in alopeciæ curatione diximus,conueniéntque medicamenta incidentia. Nonnulla autem medicamenta, quum excrementis totum corpus redundat, achores incipientes curant, quæ adſtringendi & repellẽdi vim habent,qualia ſunt myrti baccæ, pini cortex,rubus, & ſycaminus: nonnulla verò & obſiſtunt achorum incrementis,& id quod influit repellunt, atque etiam, quum mixtis viribus ſint, id quod iam in parte affecta continetur,concoquunt,& digerunt. tale eſt myrtinum, & roſaceum,lentiſcus,cyperus,& lenticula:nonnulla verò digerendi vi ſunt prædita, & abſque calore ſenſibili abſtergunt,vt beta,& plumbum vſtum: nonnulla denique valentiores vires habent, achoréſque qui à craſſis glutinoſiſque humoribus fiunt,euacuare poſſunt. Huiuſmodi ſunt ſal,chalcitis,vini fæx vſta,ſandaracha, & calx extincta,fel calidorum ſiccorúmque animalium.acetum verò acerrimum ad achoras omni tempore accommodatum eſt:hoc autem diluta metallica achoras curant. Si verò achor inflammationis ſenſum inuehat,id in primis facies,vt inflammationem humido medicamento quod ὑπάρυγρον dicitur,ſedes. Ad idem valent hæc ſimplicia, Papaueris agreſtis; & alterci folia tere ex vino, atque illine, aut ſcoriam ferri & roſas pari portione tere, & ex vino illinito: id quod nonnulli cerato roſaceo excipiunt.

Ad capitis vlcuſcula, Cap. XXVIII.

CApitis vlcuſculis conuenit hoc quod habet plumbaginis,papaueris foliorum pares portiones: contere hæc inter ſe,oleóque myrteo exceptis,vt cerati fiat craſſitudo,inungens vtitor.

Aliud ad idem valens,

Calaminthæ teneræ folia, ceruſſámque pari portione tere,decocto capitum papaueris diſſolue,myrteo oleo excipe,vt ſtrigmenti craſſitudinem habeat,atque vtitor.

Ad fœdum capitis odorem,

Cap. XXIX.

GLandis vnguentariæ & nardi pares portiones ex eodem conterito ad mellis ſpiſſitudinem: caput abraſum cum vino vetere inungito.

Ad fœdum narium odorem,

Cap. XXX.

MYrrhæ,acaciæ,amomi,ſingulorum drach. i. contũde & cribra,melle cocto excipe.iube vt hoc ſummo narium intercepto agglutinet.

Ad ecchymomata inueterata,

Cap. XXXI.

RAdicula illita ad hæc facit.auferenda eſt quum eroſionem incipit inducere,aut radiculæ ſuccum cum micis panis illinito.

Ad labia fiſſa, Cap. XXXII.

OVi membranulam interiorem vt ſplenium impone: idem faciunt telæ aranearum candidæ, quæ in arcis inueniuntur:quæ verò altius ſciſſa ſunt, bubulo aut caprino adipe,aut medulla bubula,& reſina inungito.

Ad ephelidem & maculas faciei,ex Galeno,

Cap. XXXIII.

VItis ſylueſtris racemi ephelidas & maculas, & quæcunque generis eiuſdem in ſumma cute oriuntur,curant.Amygdala amara ephelida tollit,itémque huius arboris radices coctæ: coſtus ex aqua & melle ad idem valet.Braſſica ad ephelidem & lenticulas facit.& ad cætera omnia ad quæ mediocri adſtrictione & abſterſione opus eſt.Sepiæ teſta combuſta eadem præſtat.

De varis,ex Galeno, Cap. XXXIIII.

QVi varus appellatur, tumor quidam exiguus atque durus in faciei cuticula eſt:ad quem exterendum valent emollientia & digerentia medicamenta.Aliud.Mellis Attici cyathus, acerrimi aceti par portio: diligenter mixta excipe terebinthina:vbi emollieris impone.

Ad ficoſas menti eminentias,ex Galeno,

Cap. XXXV.

SPumæ argenti,miſyos crudi par pondus,tere,& illine. Aliud.Thuris drach.octo.ſpumæ argenti drach.IIII. ſalis foſſilis drach.octo.trita illinito.

Ad fœdos alarum odores,

Cap. XXXVI.

ALuminis liquidi partibus duabus,myrrhæ parte vna, vino diſſolutis vtitor.

De lippitudine,ex Galeno, Cap. XXXVII.

OPhthalmia eſt inflammatio tunicæ,os capitis & caluariam ambientis:ad hanc medicamenta ſunt adhibenda quæ repellant,nec exaſperent,hoc eſt quæ non vehementer adſtringãt:vtplurimum verò albus oui liquor cum accommodatis medicamentis, per collyria quæ vnius diei dicuntur,ſanare lippitudinem poteſt:poſtridie verò eius diei collyrio quod nardium appellatur, ad inſtaurandum & corroborandum inungetur.In quibus autem adſtringentia ſuperant,plurimum oui candidi, parúmque collyrii eſſe debet:in quibus verò concoquentia excellunt,iis paulo craſſioribus eſt vtendum.Fomento ex ſpongia vtemur,ſi quidem mediocris ſit dolor,ſemel aut bis in die:ſi vehementior, & ter & quater, & ſæpius vti præſtat.Fomentum verò ex meliloti & fœnigræci decocto conficiatur.

De inflammationibus oculorum,

Cap. XXXVIII.

SI plenitudo ſubſit, vena ſecanda eſt, aut adhibenda purgatio,aut clyſter iniicẽdus, aut imperanda inedia, atque ita progredi,adhibitis iis quæ repellere fluxionem poſſint.Si plenitudo non adſit, ſed mediocris affectio oculos obſidens fluxiunculam pariat, in principio vtendum eſt inunctione, vt irritationem oculis infeſtam leniamus,& defluxum ſiſtamus:quale eſt quod ad Nilum authorem refertur ex roſis, & medicum, & nardinum.Si verò humor in capite tantummodo obſtructus redundet, cucurbitulas occipitio affigere oportet,& cutim ſcarificare,vel hirudinem adhibere,& fronti qua dolet oculus, aſſiduè oui candidum, aut lac inſtillare, & hiſce remediis dolores lenire.In quibus verò ardens, calida, & acris defluxio eſt,aut ſalſa,hoc cataplaſmate vtemur:Panis puri medullam aqua macerato,læuigato,roſacei modicum admiſceto,ſuperiori palpebræ imponito:aut capitum papaueris decocto polentam coque,& modico roſacei adiecto illine.Palpebræ autem inungendæ ſunt medicamento quod diarhodon appellatur, diluto capitum papaueris decocto:agglutinantibus quoque & vnguentis vtendum eſt, quum vaſa quæ in fronte & temporibus ſunt, contorta diſtenduntur. Sed quum defluxio à vaſculis quæ altius inhærent, proueniat, ab his abſtinendum eſt. Si verò inflammatio à materia concocta excitetur, purgante medicamento confertim euacuabimus.balneum quoque in hoc caſu erit accommodatum.Quum inflammatio remittit,cataplaſmatis calidis per initia vtendum. Si craſſum ſit id quod inflammationem facit, primùm omnium adhibenda curatio eſt alui ſolutione, inunctionibúſque medicamentorum quæ neque impleant, neque craſſos humores reddant, ſed quæ diffundere, humectare, & excernere poſſint: quale eſt chiacum collyrium.ad hæc imponenda ſunt catapotia dolorem leuantia, odoramentáque, & cataplaſmata, &

medicamenta quæ inunguntur: celeriúſque balneo vtendum, & ſerum lactis propinandum.

De doloribus oculorum, ex Galeni ſententia,

Cap. XXXIX.

QVoties dolores vehementes oculis accidunt, perquirendum eſt quænam affectio in inflammatione dolorem eis afferat: nam aut ex vehementi acris humoris confluentis morſu, aut quòd eorum tunicæ plenitudine diſtenduntur, aut propter craſſorum humorum, aut ſuccorum, aut ſpiritus flatuoſi extenſionem vehementes in oculis dolores excitantur. Ac morſus quidem purgantibus medicamentis, & ipſi particulæ oui humore infuſo curabis. Vbi autem prius concocta inflammatio ipſa fuerit, corpúſque vacuum, tum vtique lauationes ſunt aptiſſimæ. Quæ verò ex repletione inflammationes proueniunt, miſſione ſanguinis, alui deiectione, infernarúmq; partium frictione curare conueniet. Extenſiones verò curabimus toto corpore prius euacuato, atque etiam humorum momento deorſum auerſo, tum medicamētis localibus quæ digerant vtendum erit. Fouendi igitur ſunt, ac fœnigræci decoctum infundendum. In quibus verò ſanguinis craſſioris copia in venulis oculorum continetur, ſine ſuccorum in toto corpore redundantia, vini potione vtendum eſt, quippe quod calefacere, euacuare, & obſtructiones aperire queat.

De chemoſi, ex Demoſthene,

Cap. XL.

QVum ex vehementi inflammatione palpebræ inuertuntur, vt vix contegere oculos queant, curare oportet venæ ſectione, medicamento purgante, & collyrio diarhodon cum lacte, aut oui candido palpebras illinendo, eodem quoque tempora & frontem illines. Corpore plurimum euacuato, ſi ferre queant, fomentum ex ſpongia adhibendum eſt, cataplaſmatáque ex farina pura, & polenta ex hydromelite cocta imponenda, eáque ſæpius mutanda ſunt, ipſíque polentæ & ſeris & ſolanum admiſceri debēt. In principio ſubungendum nō eſt. ſatis enim eſt lactis vti infuſione: ſequenti verò die admouere ea quæ ad inflammationem faciunt, & præſertim diarhodō collyrium: quū inflammatio remittit, medicamēto purgante vtendum, & acrioribus inungendum.

De phlyctænis, Cap. XLI.

PHlyctænæ curandæ ſunt ad hunc modum: in primis iubendum eſt vt ægri parum loquantur, ſternutationes, iram, ſpiritus retentionem vitent: potum & cibum quammaximè poſſumus contrahere oportet, euacuationéque vti ex clyſteribus non acribus, obſcuro loco ægrum continere, ligamenta quoque, & linteorum applicationes vitare oportet. Cataplaſmatis vtendum eſt leuioribus, & ſubadſtringentibus, collyrium verò Nili diarhodon lacte dilutum conueniet.

Ad phlyctænas oculorum,

Cap. XLII.

PHlyctænæ quæ in oculis ſunt, medicamenta digerentia poſtulant: quæ igitur recētes ſunt, atque adhuc inflammatæ, medicamentis quæ ex myrrha, & thure, & croco conſtāt, arceantur: inueteratæ verò aliquid eorum quæ maiorem digerendi vim habent, requirunt.

De carbunculo, Cap. XLIII.

PRimùm clyſteri vacuare, deinde lacte non cocto mediocriter purgare conuenit: deinde ſpongia fotum erui farina, vel triticea, ex aqua mulſa cocta illinere: nonnunquam verò iridiem tenuem illinere, & lacte oculum perluere: ſi vlcera ſerpant, lenticula cum melle, vel mala cydonia cocta ſuperdanda: ſi latius depaſcendo ſerpant, foliis oliuæ decoctis, vel malicorio in vino decocto læuigatóque illinito: ſi ceſſent ſerpere, cruſtáque medicamento quod ſubiiciam impoſita exciderit, vlceráque pura ſint, luteis ouorum toſtis læuigatíſque cum melle, & croco donec ad cicatricem perueniant, illinentur: medicamētum verò eſt huiuſmodi: Spodii drach. quatuor, croci oboli tres, vino aminæo læuigentur quouſque inaruerint: paſſúmque creticum vetus miſcetur: omniáque ſimul læuigantur, & liquor pyxide fictili excipitur, & oblinitur.

De mydriaſi, Cap. XLIIII.

QVum pupillæ color nihil immutatur, ſed multo quā naturaliter eſſe conſueuit, eſt latior, & interim lumine penitus priuat, interim verò quæ videntur, multo minora apparent omnia, mydriaſis malum vocatur. Eius curatio ſanguinis miſſione ex cubito, aut purgatione tentanda eſt: ſin minus, venas in angulis oculorum oportet incidere, deinde cucurbitulam occipitio affigere, & aqua marina faciem & oculos perfundere: ſi ea non adſit, muria vel poſca vtemur: cæterùm medicamenta adhibenda erunt ea quæ ad phlyctænas etiam faciunt.

De phthiſi & atrophia oculorum,

Cap. XLV.

PHthiſis eſt quum pupilla anguſtior, obſcurior, & rugoſior efficitur: res verò quæ cernuntur, his maiores apparent. Inter phthiſin & atrophiam hoc intereſt, quòd phthiſis anguſtiorem pupillam efficit: atrophia verò totum oculum & minorem & humiliorem reddit. Curandus hic morbus eſt exercitatione partium ſuperiorum, & diligenti admodum capitis, faciei, & oculorum frictione, & acriore medicamento, quale eſt quod ſequitur, rarè facere oportet: Ammoniaci drach. vna, crocomagmatis drac. quatuor, æruginis drach. vna: tritis in aqua & ſubactis vtitor.

De nyctalope, Cap. XLVI.

NYctalopem vocant eum qui per diem videt, ſole occidente obſcurius, nocte verò omnino nihil cernit. Curari debet ſanguine ex cubito, & angulis oculorum miſſo: deinde purgatione aut euacuatione ex clyſteribus: tum apophlegmatiſmi imperabuntur, aut vt ſternutamēta excitentur. Ante cibum hyſſopum potui dabimus: ſi morbus ita non finiatur, medicamentum purgans quod ex ſcāmonea caſtoreóque conficitur, iterum dabimus: oculi melle deſpumato illinentur, claudentúrque humores comprimendo, & continendo. Aut aluminis Ægyptii combuſti partes duas, ſalis foſſilis partem vnam, tere ex melle & ſublinito.

De glaucomate & ſuffuſione, ex Rufo,

Cap. XLVII.

GLaucoma & ſuffuſionem veteres vnum eundémque morbum eſſe exiſtimarunt: poſteriores verò glaucomata humoris glacialis qui ex proprio colore in glaucum conuertatur & mutetur, morbum eſſe putauerunt: ſuffuſionem verò eſſe effuſionem humorum inter vueam & cryſtalloidem tunicam concreſcentium: cæterùm glaucomata omnia curationem non recipiunt: ſuffuſiones verò recipiunt, ſed non omnes. Diſcutere igitur ſuffuſionem oportet ſanguinis ex cubito detractione, itémque purgatione, & acrioribus euacuationibus, veluti centaurii decocto, aut amari cucumeris, & alui ſolutione frequentiore: cucurbitulas etiam occipitio cute inciſa admouendo. Aqua toto curationis tempore bibenda eſt, cibíque aſſumendi qui attenuent. Proderit etiam progreſſu temporis apophlegmatiſmos per dies aliquot adhibere. Medicamentis vtendum eſt primùm ſimplicibus, qualia ſunt mel, oleum, fœniculi ſuccus: deinde compoſitis, quale eſt hoc quod accipit ſagapeni drachmas duas, ſucci cyrenaici, veratri albi, ſingulorum drachmas ſex, rutæ ſylueſtris drachmam vnam, ſpumæ nitri drachmas ſex, allii quinque, mellis cochlearia octo, aut ſucci chamædryos, ſanguinariæ, ſingulorum pares portiones, collyria conficito.

De obſcuritate & hebetudine,

Cap. XLVIII.

OBſcuritas eſt plerunque totius aſpectus impedimentum abſque manifeſta oculi affectione: hebetudo verò eſt obſcurior aſpectus ab aliqua ignota cauſa proueniens. Communis omnium obſcuritatum curatio eſt venæ ſectio in cubito, & in angulis oculorum: deinde verò humores euacuationibus ad partes inferiores reuellendi ſunt: poſtea cucurbitula occipitio affigenda, hirudinéſque temporibus admouendæ, & partes inferiores confricandæ: aqua potui danda, cibis vtendum qui facilè digerantur, temporis ſpatio ſternutamenta quoque excitanda, vomitus ante cibum ciendus, inunctiones adhibēdæ:

ac primùm quidem ex paribus mellis & olei portioni- A bus:deinde hoc compoſito quod ſubiicio, Croci oboli duo, fellis hyænæ drach. vna, piperis communis grana L X X X V. ſucci fœniculi drach. X V I. guttæ ammoniaci drachma I. æruginis tantundem, mellis cochl. V I. tritis omnibus fœniculi ſuccum affunde, deinde læuigata exſiccato, túncque mel admiſceto, in pyxidem æneam reponito, & vtitor. Antequam inungas, oculos ſpongia quæ marina calida imbuta ſit, fouebis.

De ſtrabiſmo, Cap. X L I X.

QVi ſtrabones oriuntur, curantur rebus faciei adie- B ctis, vt rectè aſpiciant, & lucerna in conſpectu ipſorum conſtituta, ne obliquè intueantur: quúmque ad nares oculis conniuent, ſtipulas ex palma etiam angulis oculorum qui ad tempora ſunt, agglutinare conuenit, vt aſpectu ad has firmiter directo oculos emendent.

De expreſſione, Cap. L.

OCuli verò interdum exprimuntur ita vt exerti permaneant: ſi ex ſtrangulatu ſic compreſſi ſint, vena in cubito ſecanda eſt: ſi alia cauſa ſubſit, purgandum elle- C boro nigro aut ſcammonea. Compreſſiones verò quæ ex doloribus oriuntur, purgationes quæ in puerperiis eueniunt, ſæpenumero ſoluunt: vnde nos quoque vnà cum iis debemus opitulari: in viris autem poſt ſanguinis miſſionem, ſi morbus non remiſerit, cucurbitula occipitio affigetur: lana melle imbuta imponetur, aut ſtuppam ex aqua & ſupra linteolum leniter deligabimus. Marina quoque frigida faciei inſperſa eoſdem iuuat, & ſereos & polygoni ſuccus cum meconio illitus, itémque alia quæ comprimendi & contrahendi vim habent. D

De confuſione, Cap. L I.

COnfuſiones quæ ex plaga conſequuntur, venæ cubiti ſectione curamus, itémque totum oculum ſanguine recens mactati animalis, præſertim verò turturis, ſin minus, columbæ, implendo: deinde lanam mollem, ouo cum vino & roſaceo contuſo intinctam, & impoſitam deligando: die ſequenti idem faciendum: tertio verò, fomento vtendum, lac inſtillandum, quæ accommodata ſunt, applicanda: poſtremò ſublinendum iis medicamentis quæ ad veteres affectiones valent, quale eſt quod Chia E cum dicitur.

De luſciosis, Cap. L II.

LVſcioſi dicuntur qui ita nati ſunt vt quæ propè ſunt videant, quæ procul ſunt, non item: quæ quidem affectio curationem nullam recipit: ſeneſcentes verò contrà ac luſcioſi affecti ſunt. propinqua enim non videntes, remota aſpiciunt.

De oculis lacrymantibus,
Cap. L I I I.

LAcrymantes oculos ſublinere medicamentis agglutinantibus, refrigerantibus, & adſtringentibus, itémque poſca proluere conuenit.

De encanthide, Cap. L I I I I.

ENcanthis eſt incrementum carnis quod in angulo maiore prouenit loco vlcerato: ſi maligna encanthis non ſit, dolore vacat, mollis ſublaxáque eſt: ſi maligna, eſt durior, inæqualis, & pungentes dolores affert: malignæ dimittendæ ſunt, non malignas curare conuenit: ac paruas quidem medicamentis ſiccis, quale eſt quod ex chalcitide, & cadmia & pſorico conficitur: maiores verò, chirurgia.

De pediculis palpebrarum,
Cap. L V.

PEdiculis pri⁹ eiectis, palpebras marina tepida colluere oportet: deinde ciliis admouere medicamentum hoc quod ſubiiciam, Aluminis ſciſſilis partes duæ, vuæ taminiæ pars vna, tritis vtitor.

De naribus obſtructis ex Archigene,
Cap. L V I.

QVum nares obſtructæ ſunt, acriſque nobis qualitas permittit, prius danda opera eſt vt aluum cieamus: deinde ſupra nares hirudinem applicemus: tertia die ſplenium à media fronte ad nares extendamus: naſi verò partem emplaſtris quæ digerere pollicentur, per dies quindecim illinemus: poſtea confectione amara ex aloë, aut hiera ex colocynthide ventrem ducemus: quibus peractis, apophlegmatiſmis vtendum eſt: deinde molliens medicamentum naribus & fronti ſuperdandum, tum prouocanda ſternutamenta, mox ſinapiſmo caput vſque ad frontem obducendum, caſtoreum denique aceto dilutum odorandum offeretur. Si poſt hos omnes motus aliquo præterea auxilio ſit opus, vomitus ex raphanis & oxymelite excitetur: die ſequenti abſinthii ſucci quantum cochlearis dimidium compleat, aut etiam hyſſopi, aut tragorigani bibendum datur. Malagmatum quoque vſus conuenit, quæ impones vſquedum varos excitent. Hæc autem & bis & ſæpius ad affectiones pertinaciores admouere oportet.

De ſuffocatis, ex Theophraſto,
Cap. L V I I.

SVffocati reuocantur aceti infuſione, & filicis, aut vrticæ ſemine in aceto acerrimo trito, & diluto: difficiliter autem quidpiam ſumunt, ſed vi cogendi ſunt. Diſſolutis verò colli impedimentis ſtatim reſpiciunt, & anguntur: hi non ſecus reuocari videntur atque illi qui naufragium fecerunt, & ad ſummam, vt qui ſuffocatione fuerunt oppreſſi, ſiquidem eorum calor ita recreatur.

NONI LIBRI ARGVMENTVM.

Nono traduntur omnia quæ ad thoracem,viſceráque,vſque ad pudenda,pertinent,déque muliebribus morbis,& podagra,atque articulorum doloribus agitur.

LIBRI NONI CAPITA.

ORIBASII SYNOPSEωS AD EVSTAthium filium liber nonus.

DE SANGVINIS REIECTATIONE EX deſtillatione, Caput I.

QVIBVS cruentum ſputum ex deſtillatione oritur, iis in ipſo ſtatim initio ſecanda vena eſt, aut clyſter acer iniiciendus: tum crura manúſque calfacienti medicamento plurimùm fricanda,& vincienda: mox caput radendum, cui deinde medicamentum quod ex ſtercore palumborum conſtat, imponetur: interpoſitíſque tribus horis in balneum ducentur,ac nullo pingui caput contingẽdo lauabuntur:dein caput idoneo pileo contegentur:& ſola ſorbitione fructuum autumnalium auſterorum alentur:dormituris medicamentum ex viperis nuper quatuor ante menſes confectum dabitur:ſecundo verò die totum corpus præter caput,rite fricabitur, & ipſi in quiete habebuntur: mane autem veſperi medicamentum ipſum ex viperis dabitur:cohibita ob id deſtillatione, tertio die manè mellis cocti parum dato, in quiete conſerua, totúmque corpus frica:ptiſanæ cremorem cum exiguo pane pro cibo exhibe.Quarto porro die mane dato medicamen ex viperis,idque cum melle copioſo:capiti verò eodem impoſito medicamento, ipſiſque lotis, moderatéque nutritis, pulmonem quinto die valentius expurgabis, ac deinde rurſus per interualla cerato ex thapſia quod conſuetum eſt,ad caput vtere: totam denique corporis curam ad reficiendum dirigito. Qui verò ob frigiditatem membrorum reſpirationis ſanguinem expuunt, iis ſtatim venam incides, biſque eodem die ſanguinem detrahes: deinde rurſum poſtridie bis, ſed artuũ frictione,& deligatione pridie vſus, ad veſperam medicamentum quod diaſpermaton dicitur exhibebis: ſecundo die poſt ſanguinis detractionẽ,toti pectori ceratum quod ex thapſia conficitur,impones:mox veſperi, ne ſupra modũ calefaciat,auferes:tertio die rurſus ad tres horas imponito,atque hominem lauato,& tribus deinceps diebus ſorbitionibus nutries:tertióq; præter cremorem ptiſanæ,ali quem etiam piſcem qui facilè concoquatur, & ſimpliciter ſit præparatus,adiicito: medicamentum quoque diaſpermaton & ſecundo & tertio die ad veſperam ſimiliter dabis.nam & ſomnum conciliat, & dolorem lenit,& exſiccat.Quum igitur particulæ ad bonam temperiem redactæ ſint,ſedatáque ſit inflammatio, expurgare validè poteris,adhibito ſimul vſu medicamenti quod ex viperis conſtat:quo ſumpto,& lactis potu,& aliis etiam cibis conuenienter vteris. Atque hoc quidem modo eos qui eodẽ die ſe tibi committent,curare poteris:qui verò poſt duos aut tres dies,non omnes,ſed aliquibus eorum inſanabile vlcus eſt factum.vlcera nanque quæ in pulmone ſunt,difficilius ſanantur,& ſtatim vena in cubito interna ſecanda eſt:biſque,vel etiam ter detrahere ſanguinem oportet,tum fricare,& artus omnes vinculis excipere. His

confectis,primùm posca diluta tepida potui detur, vt si quis grumus sanguinis in viscere concreuit, dissolutus eiiciatur. id quod bis atque ter efficere nihil prohibet. Post hæc verò, medicamenta obstruentia & adstringentia primò die ex posca diluta, aut ex decocto malorum,aut myrtorum,aut alterius cuiuspiam adstringentis exhibeantur. Vesperi autem rursus medicamentum similiter dare conueniet: ægérque ab omni cibo erit abstinendus. Præstabit autem secundo itidem die parum sanguinis detrahere,nutriréque,& medicamenta similiter ad quartum vsque diem adhibere, pectore in orbem madefacto:atque æstate quidem melino & rosaceo,hyeme verò nardino vnguento. Vtitor etiam emplasticis medicamentis per se, quale est quod ex bitumine & aceto conficitur. Ex iis verò ii soli insanabiles mihi videntur qui ex succi vitiosi erosione sanguinem reiectant.

De reiectatione sanguinis,
Cap. II.

IN sanguinis reiectatione primum periculum in nimia euacuatione est positum: ægrotis auxiliari statim his quæ subiiciam poteris.medicorum enim officium est tam affectionem animo perpendere. Portulaca verò ad hoc facere consueuit:sed eius succus potui datus est efficacior:itémque balaustii rubique fructus & flos epotus: membranosa quercus pars,& liber qui inter corticē & lignum intercedit:præsertim verò truncum ipsum, & item fagum incoquentes vtuntur.efficacior est althææ radicis decoctum & mentastrum.Ad recentes reiectationes,Centaurii maioris drach.II.febricitantibus ex aqua, non febricitantibus ex vino dabis.Rheum,lentisci folia & cortex,Samius aster,ad omnes reiectationes valet, eodémq; modo Lemnia sphragis. Ad sanguinis verò grumos facit vel maximè leporis coagulum in potione sumptum: eosdem quoque grumos dissipat ficulnus cinis ex aqua potus,itémque thymum,& satureia cum aceto.

De purulentis,ex Galeno,
Cap. III.

PVrulentos vocant eos qui in thorace & pulmone pus coaceruatum habent.nam post ruptionem pus in media thoracis & pulmonis regione continetur: ac nisi celeriter excreetur,tabidi moriuntur.Febricitant semper tenuiter febri hectica.erūpit verò pus,partim suprà,partim infrà:quódq; infrà delabitur,tū in vētre & intestino intercipitur,tum in vesica,in quā per vasa quædā importatur.Quādo verò sursum abscessus erumpet, periculosior res est.In primis igitur puris est adiuuanda concoctio:id fiet fomentis per spongias,& cataplasmatis ex hordei farina,additis caricis coctis, modico resinæ, stercoris columbini,nitri,& hibisci.hæc enim attenuant atque digerunt. sani quoque lateris incubitus eruptionem adiuuat. Absorbeant per interualla mulsam, & prisanæ cremorem ex melle:robustiores verò hyssopi & thymi decoctum bibant. Opitulatur etiam ruptioni salsamentorum esus, & catapotia hieræ ex colocynthide dormituris data.Quum pus excerni incipit,hyssopū in mulsa & oleo coctū dandum erit.Si verò exulceratio difficulter purgetur, mulsa continenter vtemur, in qua duas aut tres particulas iridis incoquemus.dulcis quoque radicis succus læuigatus, & sisamo admixtus,prodest.

De tabe, Cap. IIII.

TAbes est vlcus in pulmone,quod in purulentis & iis qui distillatione diuturna laborarunt,oriri consueuit:atque etiam ex sputo sanguinis consequitur, quum suppresso profluuio sanguinis neque vlcus agglutinatur, neque ad cicatricem perducitur. Curare oportet ita humores qui ibi sunt parando, vt tussi educi facilè queant, & diligentia quoque adhibita ne alii præterea colligantur. Porrum ergo capitatum in ptisana tandiu coctum vt liquescat,conueniet,quódque aliis quoque sorbitionibus aut pultibus sit incoctum,quod etiam bis per se coctum dari poterit.Potus sit aqua pluuia, quæ satis etiam decocta sit. Vbi malum conquieuerit, per initia cataplasmata ex lini semine & polline, ex fœnigræci decocto, vel maluæ,& olei & mellis,quibus althææ folia commixta sint,adhibeantur. Temporis verò progressu ad cerata A ex butyro,laurino oleo,& cyprino,& iride transeundum est, mox vtendum malagmate est: ac primùm eo quod diatessaron dicitur ex cera & terebinthina,& duæ aut tres iridis particulæ in mulsa cum dulci radice incoctæ. Si tussis vehementer molesta sit,thymum tritum & hyssopum melle non cocto excipe, & ad lapilli magnitudinem sub lingua tenendum dato. Mithridatum quoque per interualla datum, itémque medicamentum ex viperis conueniet.Sed lactis potio est tabidis omnium vtilissima.

B De asthmate, Cap. V.

QVi spirare sine sono & anhelatione non possunt(qui asthmatici nominantur):iis medicamenta dissecantia & non vehementer calefacientia conueniunt: quamobrem acetum scilliticum eos optimè iuuat. quin & ipsa scilla & oxymel quod ex hoc aceto conficitur, conuenit. Iis verò qui nonnisi recta ceruice spiritum trahunt (qui orthopnoici vocantur)prodest pumex cum nitro,& vini fæx combusta cum iunci rotundi flore, & auripigmentum cum alcyonio. Philippus autem scribit se nouisse C quendam qui duas partes iridis, vnámque spumæ nitri contereret,cribróque traiectas vnguento alicui commisceret,pectúsque & dorsum donec ignita & sanguinolenta fierent, confricaret: ex qua re difficultatem spirandi, tussim,& purulentam affectionem propulsauit. Maiora autem remedia sunt frequentior ex validis medicamentis purgatio,vomitus ex raphano excitus,&omnia malagmata attrahentia,& ipsarum partium exulceratio. Aristolochia autem rotunda ex aqua pota asthmaticis prodest:itémque centaurii maioris radix, spondylii fructus D & radix,calaminthæ fructus & hyssopum, & iris, & melanthium. item asellos qui sub hydriis morantur, potes in vas fictile coniicere,& ad carbones ignitos torrefacere:quum inaruerint,terito,& melle cocto excipito,& dato ante cibum cochlearia duo ad delingendum. Aliud, Scillæ crudæ succum exprime,mélque ei pari mēsura admisce,& ad prunas coque,eiúsque ante & post cibum cochlearia duo delingenda exhibeto.

De cordis palpitationibus,ex Galeno,
Cap. VI.

E NOui quendam quotannis verno tempore huiusmodi palpitationis casu vexatum,qui quum per triennium à sanguinis detractione se adiutum intelligeret, anno quarto,antequam hoc malo corriperetur,sanguinē misit:id quod deinceps multis annis fecit.

De lateris dolore, Cap. VII.

EXquisitus lateris dolor fit membrana succingente costas primo loco affecta:quocirca à præcordiis vsque ad clauiculam dolor extenditur.Ergo si dolor ad iugulum vsque pertinet,venæ sectione opus est:sin ad præcor F dia descendat, purgatione. Si dolor moderatus & pungens sit,non magnum admodum auxilium postulat. Iis ergo ægrotantibus medicamenta quorum attenuans facultas sit,dabimus:ac mediocria quidem inflammatione correptis adhibebimus: in remissionibus verò inflammationum,validioribus vtemur.moderatus autem est ptisanæ cremor,& mulsa:validius verò vrticæ semen, & id in quo aliqua ex acribus herbis iniicitur, vt origanum, vt hyssopum,vt calamintha,vt pulegium,vt iris.

De laterum dolore sine febre,
G Cap. VIII.

LAterum dolores sine febri curat bdellium, costus, brassicæ caulium combustarum cineri vetus adeps admixtus. Hoc nanque medicamento ad laterum dolores vtimur,& item aliis huic similibus.magnam enim digerendi vim habet.

De mammillis affectis, Cap. IX.

MAmmillarum inflammatione laborantium efficax remedium est lutum impositum: quòd si tibi siccius videatur, cyprino aut rosaceo emollies. Valet autē H ad restinguendum lac quod in caseum coit in mammis earum quæ nuper pepererunt:quum totum, quo rosaceo admixto vtimur non solùm ad mammillarum,sed etiam ad aliarum complurium partium inflammationes. Sordes etiam ex palæstra remedio sunt mammis inflamma-

tis:ſiquidem igneum id quod in ipſis eſt extinguunt, & A quod influit iſtunt, & quod ibi continetur digerunt. Fabacea farina mammarum & teſtium cataplaſma idoneũ eſt. nam hæ particulæ quum inflammatione tentantur, modicè refrigerari deſiderant:& præſertim quum lac in caſeum concreſcit. Naxiæ verò cotis retrimentum virginum & puerorum mammas inflari nõ ſinit:ſuum quoq; teſtes abſcindito, mammáſque ſanguine inungito, & nõ augentur. Mammas autem quæ ob lactis copiam intumeſcunt & extẽdũtur, lẽticula marina aqua incocta & impoſita curat: mentaſtrum cum polenta illitum, cimolia ex a- B ceto inũcta, lac muliebre cũ cicutæ ſucco, cicutæ folia illita, muria ex fomẽto adhibita. Valet etiã ad idem fabarũ farina vel per ſe vel cum polenta illita, itémque cydonia cocta cum melle. Præterea non ſinit lac in grumos tranſire cera alba in pilulas redacta, quarum quotidie decem numero milii magnitudine ſumentur.

De oris ventriculi affectionibus,

Cap. x.

QVi canino appetitu correpti ſunt, hoc eſt, qui fame continuò torquentur, iis vt magnum auxilium, vi- C num copioſum, & abundè calidum dandũ eſt. tale autẽ vinum & fuluo & rubro colore citra adſtrictionem eſt: & appetitus ex fame excitati ex ſtomachi frigiditate exiſtunt: vt non ſine cauſa huiuſmodi vinum eos ſedet. His quũ ad prandium accedunt, primùm cibi dandi ſunt pingues & oleoſi, & alia omnia ex oleo copioſiore parata, & in quibus nihil auſterum & adſtringens inſit: mox verò imperandum eſt vt vinum eis, etiamſi non ſitiant, detur. Fames enim hac ratione ſtatim lenietur, & ita longo temporis ſpatio peragendo ſedabitur. Singultientibus danda D eſt ruta cum vino, aut nitrum in mulſa, aut apium, aut cuminum, aut acetum ſcilliticum, aut calamintha, aut aſarum, aut nardum Celticum, & ſingula per ſe, & ſimul etiam. Caſtoreum verò conuenit iis quibus multitudo ſingultum ex frigidis & glutinoſis ſuccis excitauit. dadum autem potui eſt cum poſca. atque etiam cuti vnà cum ſicyonio aut vetere oleo impoſitum prodeſt. Quum verò ex repletione humorum ſingultus oritur, (plerunque enim ex hac cauſa ducit originem) violenta indiget euacuatione ea quæ ſternutamentis conficitur. Nauſea verò E fit quum ventriculus ad vomitum propellitur, quum ſcilicet multitudo eum prægrauet, aut morſu infeſtetur, aut denique vitioſis ſuccis obſideatur. nonnulli autem turbantur, ſed nihil euomunt, in quibus is qui infeſtat ſuccus neque multus eſt, neque ventriculi ſpatio, ſed tunicis ipſis continetur: atque in aliquibus, vt aqua in ſpongia: aliquibus verò ita impactus vt diſſolui ægrè poſſit. Curatio tribus capitibus concoctione, attenuatione, & euacuatione perficitur. Qui igitur magis pituitoſi & crudi ſunt, quiete, inedia, & ſomno concoquuntur: ex aliis F verò qui tenuiores ſunt, & modicè infarcti, vomitus eiiciuntur: qui interdum ex ptiſanæ cremore, aut mulſa, interdum ex aqua ſola cientur. at quicunque glutinoſi, craſſique ſunt, & ita ventriculo impacti vt auelli difficulter queant, ii medicamenta ſuccos attenuantia poſtulant. Quum verò humiditas vitioſa ventriculi tunicas obſidet, picra ex aloë hanc ipſam vtiliter purgat: adſtringentia verò nocent egregiè: veluti etiam vbi multa humiditas citra malitiam ſuccorum eſt, ac veluti mador quidam, & qui ſola quantitate affligit, adſtringentia ſunt vtiliſſi- G ma. medicamentum verò ex aloë confectum, omnes qui vſi ſunt, ad marcorem perducit. In iis verò qui frigidam affectionem eſſe ſenſerint, addere poterimus calefacientia adſtringentibus: eſſe autem frigidiorem affectionem illud ſatis indicabit, ſi ſitis abſit. Quũ enim æger non ſitiat, neque os ventriculi æſtuare ſentiat, ſanè patet non eſſe affectionem calidam. Inflammationes autem oris ventriculi & iecoris, adſtringentium adhibitionem poſtulant. nam ſiquis relaxantibus ſolùm vtatur, vitæ periculum afferet. ergo ſiue oleum, ſiue cataplaſma locis affectis ſuperdetur, aliquid cui facultas adſtringendi inſit, H admiſcere oportet, vt abſinthium, aut nardinum vnguentum, aut melinum, aut cydonium incoquendo. Ceratum quo vtimur continenter, Ceræ albæ vnc. 1. aloës, maſtiches, ſingulorum denarius. Si maiore adſtrictione opus ſit, quum tanta imbecillitas ventriculi ſit vt ne continere quidem cibum queat, omphacii par portio addatur. Atque in cerato primùm omphacium, deinde alia miſceantur: & quemadmodum omphacium, ita etiam abſinthii ſuccum, & quandoque etiam vtrunque adiungimus, & tertio itidem loco hypociſtidis, & œnanthes, & rhois ſuccum: deinde cerato modus eſt adiungendus, qui aliorum medicamentorum numero pro portione reſpondeat. Si inueteraſcit, iámque indureſcit inflammatio, tum magis varia medicamenta, quǽque aromatum, itémque mollientium & digerentium quippiam habeant, applicare oportet, quale eſt id quod ex meliloto conficitur. Viridis iaſpis ſtomachi os attingens, ſtomachum iuuat: cuius rei ſatis magnum periculum viſum eſt. torques autem conficiendus eſt, eáque moderatione collo aptandus vt os ventriculi contingat. In calida verò ſtomachi intemperie, vt ardeat cum diſſolutione, vel quaſi anima deficiat, vel quoddam cibi faſtidium vrgeat, ex quacunque tandem occaſione præterquam à febri, aquam frigidam cum omphacii ſucco, aut cydoniorum decoctum, aut clauiculorum vitis, vel ſeminis cucumeris, aut ipſa ſemina trita dabis: aut menthæ ramulos tritos potui dato. foris autem veſicam aqua frigida plenam ſtomacho impone, aut niuem adhibe, aut cucurbitæ ramenta. Catapotium ſitim ſedans iis qui æſtuant. cucumeris ſatiui ſeminis drach. octo, tragacanthæ drach. ſex. ſoluitur tragacantha ouorum crudorum recentium albo: quũmq; fuerit diſſoluta, ſtudioſéque contrita, cæteris addatur: omnibúſque commixtis catapotia fingantur, & in vmbra exſiccentur: dentur autem vt ſub lingua teneantur: humor verò qui inde emanat, deglutiatur. Hoc verò cum refrigerat, tum verò etiam firmat ſtomachum humeſcentem, quum humida calidáque affectione tenetur: Foliorum roſarum viridium drach. ſex. dulcis radicis drach. quatuor, nardi Indici tantundem. vino dulci excipe, catapotia confinge. dato ſub lingua continenda: vel diſſolue ex aqua frigida ad ciceris magnitudinem. Cæterùm refrigeratis, & in quibus craſſior pituita calefieri diſſecaríque poſtulat, hoc quod ſequitur conuenit. Marathri radicis corticis vncia vna, aceti ſextarius vnus, aloës vncia vna. radices aceto incoquuntur, quũmque coctæ fuerint, eis aloë commiſcetur: dato huius cochlearia tria ex aqua. nonnulli etiam abſque aloë id conficiunt. Quibus autem cibus aceſcit hoc eſt accommodatum, Piperis drach. 1. Seminis anethi drach. 1. cumini drach. quatuor. terito, & dormituris cochleare vnum ex vino diluto dabis. Iis verò qui atram bilem gignunt, & ſtomachus flatu infeſtatur, ſpongias aceto acerrimo imbutas, & præſertim in acceſſionibus applicato: deinde ſi dolor remanſerit, alumen liquidum cum ære trito, melle exceptum imponito. Ei verò cui ſtomachus diſtentus, ac flatu plenus ſit, calaminthes decoctum aqua, ſub dio refrigeratum, modico mellis & piperis adiuncto offeres. Ad ſtomachi ſubuerſiones facit hoc, Mali granati acidi nucleorum ſucci partes tres, menthæ ſucci pars vna. coniectas in vas fictile, continuò mouendo coquito: quúmq; in vnum coiuerint, ab igni auferto. quum vſus poſtularit myſtrum vnum ante cibum dabis.

De flatu ventriculi,

Cap. x1.

FLatus in ventriculo gignuntur ex ſuccis aut cibis ab imbecillo calore in vapores diſſolutis. refrigeratio enim, quòd attenuare, diſſoluerépue ſuapte natura non queat, flatus nullos gignit. calor autem vehementior non ſolùm attenuat atque diſſoluit, ſed etiam digerit: ideo fit vt flatus procreationem impediat: at imbecillus calor fundit, & commutat ipſe quidem alimentum, ſed minus quàm par eſt: inde flatuum origines exiſtunt. ex quo fit vt calefacientibus medicamentis attenuare eos oporteat: id fiet ſi oleo cuminum, aut apii, aut ſpondylii, aut dauci ſemen incoxerimus. Si huic affectioni coniuncta frigiditas ſit, rutam, baccas lauri, melanthium, marathrúmque oleo incoquemus, bituménque & oleum laurinum admiſcebimus. Sed ſi inflammatio dolores comitetur, loco

eorum quæ calefaciunt, relaxantibus vtemur: anethum enim incoquemus, & gallinaceum & anserinum adipem admiscebimus. Ad eos porro qui flatu torquentur, facit polii fasciculus coctus; & in potu sumptus, aut etiam calaminthæ decoctum, mellis portiuncula & piperis drachma adiecta. Atque hæc quidem quum dolor vehemens vrget, applicanda sunt: quum verò moderatus dolor est, satis erunt fomenta ex milio aut pannis lineis. Præterea cucurbita iustæ magnitudinis, quæ vmbilicum ex omni parte comprehendat, sæpenumero laborantes morbo liberat: castoreum quoque epotum, atque etiam ex posca, & foris ex oleo sicyonio impositũ iuuat, etiamsi flatus huiusmodi sint, vt circa vmbilicum intestina torqueantur. Suis etiam talus vstus & potus, tormina & flatus tollit: quod facit etiam rotunda aristolochia. Ad dolores autem flatuosos ex ventris obstructione, aut sanguinis crassitie, aut ex perfrictione excitatos vinum meracius à cibo sumptum valet, quùmque somnus accesserit, eosdem planè sedat.

De ventris excretionibus, quæ præter naturam fiunt, Cap. XII.

IN ventris excretionibus quum vehemens desidendi cupiditas est, excernunturque primùm pinguia, & mucosa, deinde verò etiam abrasis similia, tum parum sanguinis qui excretioni supernatat, neque excrementis mixtus est, in recto intestino radices egisse affectionem constat, eáque tinesmus appellatur: quum verò nulla pinguis excretio præcedit, in biliosis statim rasuris similia excernuntur, omnino quidem cum morsu, & quandoque etiam cum torminibus, cruentáque excrementis mixta, tunc in gracilioribus intestinis esse affectionem coniectamus: sed si pinguia & cruenta non sint cõmixta excrementis, tum in crassis intestinis esse morbum cõiicimus, & vtraque affectio dysenteria nominatur. Quandoque etiam vsuuenit vt solus sanguis copiosè excernatur: quam affectionem medici quidam cruentam dysenteriam vocant. Est & alia quædam præter has quas diximus, affectio, quæ ventris & intestinorum obsidet loca, per quam quum primùm ingesti sunt cibi, statim nulla acquisita mutatione, sed crudi, incõcocti, in succum non conuersi excernuntur: quod mali genus, omnes læuitatem intestinorum appellarunt: quam sanè affectionem vel ex totius intestini exulceratione, vel ex ventriculi imbecillitate, qui continere cibos non potest, oriri dicimus. Sæpe etiam propter iecoris imbecillitatem, ex ventre excernuntur quædam lotioni carnium recens mactatarum persimilia. Quinetiam alia est peculiaris excretio dilutior, quum ventriculus quidem exquisitè concoquit; sed distributio ipsa non fit: & quandoque etiam nigrior sanguis quàm esse naturaliter deberet, & splendescens excernitur: id quod accidit quum iecur alimentum distributum non probè concoquit.

Tinesmi curatio, Cap. XIII.

IN ipso statim initio irrigare oportet imum ventrem, inguina, & perinæum oleo myrtino, aut rosaceo cum vino: deinde caprini lactis recens mulcti nõ minus quàm heminam dare, verùm non confertim, sed partitè. Sequenti verò die euaporatum lac detur: coquatur autem ad dimidias, aut ad duarum partium consumptionem, ablatáque crassiore spuma quæ superstat, exhibeatur. Loca autem inferiora irrigentur oleo in quo cuminum tritũ, aut apium sit incoctum: in rectum autem intestinum ptisanæ cremor in quo rosæ incoctæ sint, aut lac, aut alica, aut lenticula, aut malicorium iniiciatur. Sin violentior sit inflammatio, oleum dulce leniter calidum infusum, & multis horis retentum, doloris vehementiam soluit. Fomenta quoque adhibenda sunt imo ventri ex sacculo in quo frictum milium atque sal insit: in sedem verò per spongias acaciam contusam, aut myrti, aut rubi, aut malicorii decoctum infundes.

Dysenteriæ curatio, Cap. XIIII.

SI exulceratio solum sit, neque quicquam præterea influat, ex vna validi medicamenti iniectione omnino abstergetur atque curatur: sin secus, altera adhibita, neque tertia opus est. Ergo si dysenteria à flaua bili originẽ A ducit, eam plerunque curamus: at si ab atra bile oriatur, quum nihil à cancro exulcerato differat, curari non potest.

Ad dysentericos cœliacos, Cap. XV.

LEmnia sphragis etiam depascentem iam dysenteriã, & epota & infusa curat. Primùs enim exulceratio abluẽda est mulsa meraciore; deinde muria, tum Lemnia ex plãtaginis succo infũdẽda. Potui verò dãda est posca diluta, & lac caseosum, quod conficitur lapillis ignitis iniectis B donec concoquatur, & plurima seri pars absumatur. eáq; præstantissimum dysentericorum & omnium quibus defluxiones acres ventrem exercent, remedium. Caninum verò stercus tritum lacti sic parato misce, medicamẽtum summè ad dysentericos accommodatum facies. Sed canis nihil præter ossa debet comedere: ita enim & fœdo odore vacans, & candidum stercus excernet. Alui quoque defluxiones exsiccat ouum ex aceto coctum, & mãducatum. Si verò miscere aliquid velis eorũ quæ ad dysentericos & cœliacos valent, in sartagine ex igni fumi experte C assatũ dabis: magnopere enim homini proderis. Sed vtilissimum est omphaciũ, rhus rubrũ, eiũsq; succus, cinis cochlearum vniuersarum coctarum, malicorium, galla, acini, mespila, myrta, corna. Cochlearum vnà cum testis combustarum cineris partes quatuor, gallarum partes duæ, piperis pars vna, in puluerem redigantur, & obsoniis inspergantur: vel ex aqua aut vino albo diluto potui dato: iuuat hoc mirificè dysenterias in quibus vlcus putridum nondum est. Portulacæ succus epotus dysentericis conuenit, itémque plantaginis succus, rubiq; fructus D & folia: radicis althææ decoctum & ad dysenteriam & ad fluorem alui efficax est. ad idem egregiè facit cauda equina ex aqua aut vino pota: eiúsque succus ad fluorem similiter est accommodatus. Eundem sanat adiantum, paliuri folia, radix pini, piceæ cortex, lenticula bis cocta, & priore aqua abiecta: acini cuicunque affectioni ventris & intestinorum ex defluxione valde prosunt. Spica nardi, oxyacanthæ fructus manducatus & epotus, spina alba cœliacos & stomachicos iuuat: mori fructus intempestiuus exiccatus medicamentum satis adstringens efficitur: ita vt valeat ad dysentericos & cœliacos, & ad cæteras affe- E ctiones omnes quæ ex defluxione oriuntur. contunditur enim, & obsoniis inspergitur, (quemadmodum etiã ixiæ fructus) vel siquis velit, ex aqua aut vino bibitur: sed magis per se valet. Rubi quoque fructus exiccati & repositi conueniunt.

De tenuioris intestini morbo, quem εἰλεὸν nominant, Cap. XVI.

TEnuioris intestini morbus cum difficilis morbus F est, tum verò siquis in eum incidit, rarò euasit: sed maximè mortiferum esse sciendum est eum qui fœtidus nominatur, in quo vel stercus euomitur, vel fœtida est expiratio: quandoque autem ructus huiusmodi fit, quandoque verò totius corporis odor teterrimus excitatur. Mirum in modum iuuantur qui hoc morbo tenẽtur, etiamsi iam stercus vomant, si anethum in oleo & aqua decoquant, & bibant: deinde frusta panis ex aqua feruenti statim dum incalescit, comedant. seruabũtur enim, etsi iam suffocentur. Ad eos autem qui frequenter vomunt, G cibùmque non continent, rhus & cuminum in eodem tritum in senis oxymelitis cyathis bibendum dato. Aut vitis foliorum aut clauiculorum succum cum polenta potui dabis.

De sedis affectionibus, Cap. XVII.

GAllam flauam coque, eámque in puluerem redigito, ac sedis inflammationes, anúmque procidentem illine. Si valentiore opus remedio fuerit, in vino: si mitiore, in aqua decoquito. Succus quoque echini ad sedem H atque vterum procidentem facit. Aliud. Pini corticis drach. octo. cupressi globulorum siccorum drach. octo, plumbi drach. octo, vino austero deterge, & tritis vtitor. Ad ardentes verò sedis dolores, oui assati vitellum tritũ, vino albo & rosaceo cerato exceptum illine, catapla-

ſmáque impone ; quod ex pane puro contrito & aqua & roſaceo excepto, in quo vitellus oui aſſatus adiunctus ſit, conſtet. Aliud. Roſarum ſiccatum drach. tres, ouorum aſſatorum vitellos numero. II. ex vino albo læuigentur, & roſaceo ac myrteo cerato excipiantur, itáque vtitor. Cerata quoque non ſecus ad id faciunt. Ad rimas verò quæ in ſede & pudendis ſunt, raſuram linteolorum concremato, eiúſque cinerem & amylum pari menſura terito ; cum ſucco foliorum oliuæ ſubigito, & vtitor.

De hæmorrhoidibus, Cap. XVIII.

HÆmorrhoidas nimium apertas ſiſtit aloë illita, aut diſſoluta & impoſita, & perfuſio ex poſca, in qua ferri ſquama plumbúmque vſtum ſit. Aperit autem ora venarum allium commanducatum, amaracinum vel irinū vnguentum illitum. Sanguinem verò hæmorrhoidum confeſtim reprimit hoc quod ſequitur, Acaciæ drach. quatuor, tragacanthæ drach. octo, atramenti ſutorii drac. octo, rubricæ drach. I. ceruſſæ drachma : cerato roſaceo excipiantur: & acidi punici cortex tritus, & ex aceto impoſitus ad idem valet: ſique hæmorrhoides interius deliteſcant, ad formam glandis imponito. Hoc etiam mirabiliter facit, Sandarachæ, auripigmenti, aluminis ſciſſilis, ſingulorum drach. octo, ægrum aptè præparatum obline. hæmorrhoides enim arefactæ, & à ſede ſua demolitæ, in ſemihora morientur & decident. Medicamentum verò lixiuio diluitur : ceratum verò in orbem applicatur ; & ſub ſole vel ad ignem conficitur.

De iecoris affectionibus,

Cap. XIX.

SI inflammatio iecur exerceat, cum dolor vrget ; tum verò dolorem omnino febris cum humorum plenitudine conſequitur. Ergo quum repletum corpus eſt, ſanguis euacuatur; & quod in ſanguine ſuperfluit, venæ ſectione in cubito dextri brachii reuellitur: vt cibus autem ptiſana in principio danda eſt ; vt medicamentum verò, oxymel dilutius, & apii decoctum. Poſt verò quàm concocta iam fuerit inflammatio, aſaro & nardo Celtico, & petroſelino, & iunci odorati flore vti poteris ; & item iis quæ aluum ſubducunt, vt vrtica, mercuriali, & epithymo: in declinationibus verò, etiam polypodio. Iam verò euacuatio quoque clyſteribus peragenda eſt: ac in ipſo principio, ex mulſa cum ſale atque nitro: quum verò adeſt declinatio, hyſſopum, origanum, aut colocynthida potes adiungere. Ad hoc autem viſcus quod facilè indureſcit, opus eſt abſtergentibus. Quum verò dolor abſque febri vrget, ſciendum eſt abſtructione vehementi à craſſis glutinoſíſque ſuccis excitata viſcus obſideri. Scirrhum porro incipientem poſſit quiſpiam longo temporis ſpatio ſanare, inueteratum verò nullo pacto. In aqua verò inter cutem ſi oboriatur ſcirrhus, longiore ſpatio interibunt. Qui verò curari poſſunt, calefacientibus atque attenuantibus medicamentis, quibus mollientia mixta ſint, curantur. Imbecillitatis verò iecoris in cauſa ſunt intemperies, quæ quidem & difficillimæ ſunt, & ſatis varias & difficillimas ſymptomatum formas inducunt: quǽque eiuſmodi ſunt vt non facilè tractari ab artificibus poſſint. Viticis ſemen, hepar ſcirrho laborans iuuat: obſtructo verò iecori proſunt plantaginis ſiccæ radices, fructus & folia, myacantha, & præcipuè ſemen, & radices, lauri radicis cortex trium obolorum pondere cum vino odorato epotus. Concoquit enim, & particulæ robur adiungit lupinorum amarorum decoctum, cum ruta & pipere epotum: idem facit eorum farina illita, & capnium poſt hæc impoſitum: ſpica nardi pota, & extrinſecus impoſita, iris, piſtacii fructus, praſium, amygdala, dracuntii radix expurgat viſcera omnia : craſſóſque & glutinoſos ſuccos attenuat agaricum : anthemis aut chamæmelum præcordiis propitium eſt. Omnibus verò præſtant cichorea, & ſeris in calida iecoris intemperie, & ſummè proſunt, & firmitatem eidem addunt, ipſúmque abſtergunt. Dabis igitur cichorii aut ſeridis ſucci cyathum vnum cum aquæ cyathis tribus, mellis Attici cum aqua cochleari addito. Horum verò non ſolùm ſuccus vtilis eſt & recens & exiccatus, ſed etiam folia ſicca ſtudioſè contuſa, deinde potioni inſperſa : quæ ſiquis etiam cocta bibat, valde proderunt. Quum verò intemperies calida non eſt, ſed ſola obſtructio iecur obſidet, herbæ ex vino albo & tenui potæ magnopere iuuant. Hepar lupi diligenter teritur ; daturque drachma ex cyatho vini dulcis: id quod magnum experimentum dedit : omnibus enim intemperiebus conuenit, vt quod ex ſubſtantiæ proprietate & non qualitate vlla agat. Quum verò febris non obſcura eſt, melius ex aqua præbetur : atque etiam longè melius ſi cum aliquo ex ſuccis antedictis, vt ex ſeridis ſucco, detur. Philonis quoque medicamentum mirificè facit: ac quandoque ſemel exhibitum calidam iecoris intemperiem curauit. Compoſitum medicamentum quod aperiendi vim habet; Amygdalarum amararum denarii tres, cumini denarii octo, ſeminis apii denarius; dato cochlearium ex vino. Paſtillus, Aniſi, ſeminis apii, aſari, amygdalarum amararum purgatarum, abſinthii, ſingulorum drachmas quatuor, aqua excipe, paſtillos fingito drachmæ vnius. nō febricitantibus, cum vino diluto, febricitantibus verò, ex hydromelite dabis.

De iecoris imbecillitate, Cap. XX.

INtemperies ſunt imbecillitatis cauſæ. In hepate enim diuerſæ affectiones oriuntur: nam calidæ intemperies ſuccos qui in eo, prius ſunt, aſſant : frigidæ verò, contentos in ipſo humores craſſos, & ad fluxum atque motum cōtumaces reddūt: quod verò in ipſū fertur pituitoſum, crudum & ſemicoctum efficiunt. Sicca verò intemperies, ſicciores craſſioréſque ſuccos reddit : humida verò, tenuiorum partium & dilutiores efficit. Quum autem calida intemperies eſt, colliquationes fiunt: ac primùm quidem ſuccorum, deinde verò & ipſius iecoris carnis: quæque per aluum excernuntur, fœtida admodum ſunt: bilis craſſa ſuo colore imbuta deiicitur. Quum frigida intemperies eſt, neque frequens, neque copioſa deiectio eſt: affectióque inueteraſcit, & quibuſdam diebus venter fluet, & cumulatius : eorúmque quæ excernuntur ſpecies ſanguini putri erit ſimilis, veluti ſanguinis craſſi fæx. At in ſicciore intemperie ſicciora excernuntur, & in humida, humidiora.

De ſcirrho iecoris, Cap. XXI.

IEcoris ſcirrhum incipientem ſæpe ſanauimus: qui verò in multos dies eſſet prorogatus, neque nos curauimus, neque alium quenquam qui curare eum poſſet, vidimus. Omnes enim quicunque hoc tumore infeſtantur, in aquā inter cutem cadunt, ac longiore temporis ſpatio moriuntur. In curatione facultas mollientium intendenda eſt in medicamentis quæ ad inflammationem valent : ea enim quæ inflammationi conueniunt, ex coma abſinthii & vtroque nardo conſtant, itémque ex croco, œnanthe, & vnguento ex ſpica nardi & maſtiche. His igitur ammoniacum, bdellium, medullas, & adipem admiſcere oportet: & incipientem ſcirrhum adhibita conuenienti victus ratione curare. In medicamentis verò quæ bibuntur, eò dirigendum conſilium eſt, vt aperiendi & abſtergendi viſceris vim habeant : quæ omnia lapides etiam in renibus confringunt. Sed eis aliquid etiam quod ciendæ vrinæ ſit, admiſcebimus.

De malo corporis habitu,

Cap. XXII.

MAlum corporis habitum principium hydropicarum affectionum vocare conſueuimus: is curandus eſt venæ ſectione partita, ita vt ad tertium quartúmque vſque diem ſanguinem detrahamus. Sanguinis verò copia neque tres heminas excedat, neque duabus minor eſto in iis quibus ſuppreſſæ hæmorrhoides affectionem pepererunt: qui verò ob aliam cauſam malum hunc habitum contraxerunt, iis vena ſecanda omnino eſt, quum vires primam ſectionem fieri debere valde adhortētur. Cæterùm qui hoc morbo tenentur, hiera ex colocynthide purgandi ſunt. Diæta verò ſit attenuans & exiccans : & aquas ſponte natas, potiuſque aluminoſas & nitroſas, ac deinde ſulphureas oportet ſumere: alia verò genera lauationum rarò ſunt adhibenda. Eos autem mirandum in modum largior abſinthii potus, cottabiſmique & dropaces iuuant.

De aqua inter cutem, Cap. XXIII.

AQua inter cutem fit vel propter nimiam iecoris refrigerationem, vel ex frigoris multitudine quæ in tota mole corporis redundet, vel ex quibuſdam aliis partibus vehementer refrigeratis, quæ iecur æquè ac ipſæ ſunt, poſſunt afficere. nam niſi refrigeratum iecur ſit, effici hydrops non poteſt. Simul verò iecur afficitur quum lienis, & ventriculus, & inteſtina (ac præſertim ieiunum) itémque quum pulmo, renes, & ſeptum tranſuerſum refrigerata fuerint. Oritur etiam ex immoderata hæmorrhoidum euacuatione, & fluxu muliebri, atque etiam menſtruis purgationibus ſuppreſſis. Atque eius tres ſpecies ſunt, quarum vna aſcites nominatur, in qua humor tenuis ea loca implet quæ infra thoracem ſunt: altera tympanias eſt, quæ eadem loca flatu implet: tertia dicitur hypoſarca, in qua totum corpus intumeſcit, & cadaueri fere ſimile redditur. Hydropicorum verò curatio non eſt cuique facilis, indigétque artificis præſentia: & tamen quædam ad curationem accommodata indicabo, quæ tu quoque poſſis efficere: Stercus bouis gregarii ſiccum diligenter tere, in poſca coque, vt farinam hordeaceam, ſulphuris quartam partem inſperge, & ſuper totius ventris capacitatem impone: aut caprinum ſtercus in pueri vrina, aut capræ ad luti ſpiſſitudinem ventri applicata ſummè eos purgat. Dabis etiam potui decoctum radicis calaminthæ, aut apii, aut corticis radicis ari ex vino: aut ficum agreſtem vino auſtero triduum macerato, & cyathum vnum dato, & paulo pòſt vſque ad tres cyathos exhibeto: vel ſquamæ drach. I. medulla panis excipe. catapotia fac, & da. Epithema vehementer aquam educens: Fœnigræci vncias quatuor, farinæ hordeaceæ vnc. tres, ſtercoris columbini vnc. quatuor, reſinæ frictæ lib. I. axũgiæ veteris lib. duas: quæ liquari poſſunt, eliquentur, aliíſque prius tritis in aceto, affundantur: vtitor.

De lienis affectionibus,
Cap. XXIIII.

QVum lien inflammatione laborat, ſcirrhum ſtatim contrahit, ſanguine qui in venis eſt, propter craſſitudinem obſtructo. opus ergo eſt medicamentiis attenuantibus, nec manifeſtò calfacientibus: iiſque parum adſtringentium admiſcere oportet, vt firmata particula propriã actionem ſeruet: hanc verò ſuapte natura vim habere videtur flos ſalis, qui in veſica appoſitus lienis ſcirrhos curat. poſt huius vſum valentioribus etiam remediis vtendum eſt. Compeſcit enim abſque moleſtia lienem cortex radicis capparis: ſed nihilo minus induratum ſplenem iuuat extrinſecus impoſitus, & in potu ſumptus: ſiquidem epotus, craſſos glutinoſóſque humores, & quandoque etiam cruentos, eóſque non modò per vrinam, ſed per aluum etiam vacuat. Idem facit minoris centaurii ſuccus foris adhibitus, & epotus, & cyclaminus viridis & ſiccus illitus: violæ albæ radices cum aceto, acorum, ammoniacum, caprinum ſtercus illitum, & foris cum ficubus applicitum: lupinorum amarorum decoctum cum ruta & pipere potui datum, eorundem farina illita, aqua in qua ferrum candens ſæpe extinctum ſit: hanc febricitantibus per ſe dabis, non febricitantibus verò, cum vino. Illine etiam cinerem cochlearum cum aceto, aut capparim aceto maceratam, tritámque, & cyprino cerato exceptam, aut fæcem ex acri aceto impone. cataplaſma verò adhibe ex fœnigræci vnciis quatuor, farinæ hordeaceæ vnc. tribus, cardamomi vnc. I. ficuum pinguium libra I. verbenacæ vncia. I. ficus aceto acerrimo perfunde, & validè contundens in mortario cætera miſce, & in vnum redactis vtitor.

De renum & veſicæ affectionibus,
Cap. XXV.

REnibus natura comparatum eſt vt ſeroſum excremẽtum tenuiſſimo ſanguini in venis commixto in ſe trahant. ergo vbi meatus per quos huiuſmodi excrementum attrahitur, plus quàm par eſt fuerint dilatati, veriſimile eſt cum tenui ſanguine craſſiorem quoque materiam tranſmitti: deinde ſi renes calidiore acrioréque temperatura fuerint, neceſſe eſt craſſiorem illam materiam excalfactam & exiccatam, in arenæ lapillorúmque

A ignitorum formam concreſcere. Ergo lapidem frangẽtibus & incidentibus, citra perſpicuam caliditatem medicamentis vti oportet. maior enim caliditas quum magis exiccet, calculorum aut arenæ concretionem adiuuat. Calculos frangentia huiuſmodi ſunt; baſilicorum aſparagorum radices, rubique & vitrum combuſtum, graminis radix, adiantum, bdellium, lauri radicis cortex, althææ ſemen, cicer arietinum, & præſertim nigrum, ceraſi, rhu arboris, & pruni gummi; cyperi radix, paliuri fructus, triboli fructus, lapis ſpongiarum, acetum ſcillite, B maluæ agreſtis radix, rutæ ſylueſtris radix. apii radicem in vino coque, humorémque exprime, eiúſque cyathos binos dato, & aquæ tantundem. ac lapides quidem qui in renibus ſunt, in declinante ætate: qui verò in veſica gignuntur, in puerili fieri conſueuerunt. Medicamentum quod calculoſis inſpergitur, Balſami fructus, lapidis ſpõgiarum, pulegii ſicci, maluæ agreſtis ſeminis ſicci pares portiones contunde, cribra, datóque cochlear vnum ex vini diluti cyathis duobus. lapides enim confringit.

C De renum & veſicæ inflammationibus,
Cap. XXVI.

REnum veſicæque inflammatio præcipuam curationem poſtulat: nam quum ſeroſum excrementum per eas partes purgetur, ideo fit vt ſi id acre & bilioſum in toto corpore ſit, nullo eorum quæ vrinam cient vti debeamus: nocebunt enim, vtpote mordaces ſuccos partibus inflammatis inducentes. Si verò nihil tale ſubſit, neque malitia humorum in toto corpore inſit, mulſa dilutior potui dabitur: ea enim inflammationes ſoluit citra D mordicationem, humores impactos euacuans: nam & incidit, & attenuat, & rarefacit. Cæterùm quod de mulſa exempli gratia dictum eſt, ad omnia quæ attenuant & incidunt citra mordicationem, tranſferri poteſt. Et quemadmodum particulis omnibus inflammatis quies conuẽnit, ita has quoque quieſcere eſt melius. Sed quum quieſcere non poſſint, quum ipſa vrinæ ſint inſtrumenta, perexiguam admodum potionem dare oportet, vt quo longiore tempore fieri poſſit, conquieſcant. Illud eſt præterea perpendendum, totúmne corpus acrium excrementorum ſit plenum. nam ſi ita ſit, quo plures ad renes & ve E ſicam humores ferantur, eo magis conualeſcent: potúſque copioſior eſt offerendus, acrimoniáque minus obtũdenda, & præſertim nobis quæ mordicationes obtundũt, commiſcentibus. In tempore verò inflammationum, cataplaſmata, & medicamenta, & irrigationes ex oleo, & cætera omnia quæ inflammationes ſoluunt, adhibere oportet. Ad renũ & veſicæ affectionem inflammationis ſenſum referentem, Seminis lini drach. I. amyli drach. I. dato cochlear ex aqua modicè bibendum.

F De abſceſſu renum, & veſicæ, & meatuum vrinæ exulceratione, Cap. XXVII.

DOlores circa ilia, per interualla horrores inæquales, febréſque inordinatæ accidunt iis quorum renes abſceſſus infeſtat: pus autem concoctum per vrinas excretum, vlcus eſſe teſtatur, quod celeri auxilio indiget: nam ſi non citò ad cicatricem perducatur, difficilem curationem reddit. Vlcera verò quæ in renibus quæque in veſica ſunt, ex ſitu, actione, & proprietate eorum ſubſtantiæ & facultatis diſcerni debent. Ex ſitu verò ad hunc mo G dum: Quum veſica patitur in pube, imóque ventre dolor ſentitur, at renibus affectis, lumbos dolor poſterius exercet: ex actione, difficultas vrinæ, eiúſdemque ſuppreſſio fit, quum veſica morbo cauſam affert: ſed renibus laborãtibus, vrina ſine impedimento redditur: ex corporis proprietate, carnes fibroſæ ex renibus excernuntur, ſquamæ verò membranoſæ ex veſica vlcerata: ex ipſa denique facultate, quia in exulcerationibus veſica vehementi dolore cruciatur, renes verò obſcurè dolent, & quaſi ponderis ſenſum in lumbis habẽt. In meatibus quoque vrinæ exulceratio quandoque oritur, púſque & ſanguis mingi H tur: ſunt enim hi inter renes & veſicam collocati. Si verò exulceratum pudendum ſit, pus & ſanguis citra vrinam excernitur. Ad abſceſſus qui renes & veſicam obſident, Seminis lini, ſeminis cucumeris, ſeminis papaueris albi,

tragacanthæ,singulorum drach.* octo,amyli drach.qua- A tuor. pastillos confice. Ad vlcera vesicæ cum inflam matione:Nuclei pinei numero viginti, cucumeris satiui seminis grana x L.amyli,nardi, singul.drachma,seminis apii drach.v.Nardum & apium in aquæ sextario coquantur:deinde ex decocto duo cyathi præscriptis admiscentur. Ad sanguinis profluuium ex vesica. Aluminis scissilis drachmam,tragacanthæ drach.octo, gummi obolos quinque cum passo dabis.

De renum duritie ex Rufo,

Cap. XXVIII. B

QVæcunque durities in renibus oriuntur, dolorem nullum afferunt:ægris tamen ceu pondus quoddam ab iliis videtur pendere,coxendices stupent,crura imbecilla sunt:vrina modica emittitur: totus denique habitus iis simillimus est qui aqua inter cutem laborant. Hos ergo mollire ceratis,malagmatis,frictionibus,& fomentis oportet:eisque offerenda sunt quæ vrinam cient; & item subduci aluus debet.

De renum imbecillitate,

Cap. XIX. C

EST autem hic etiam renum morbus, quo efficitur vt continere vrinam non queant, sed latioribus effectis aliquid etiam sanguinis è vena laxati emittitur; & alia itidem crassiora effluunt. His cibi adstringentes,& vinum nigrum conueniunt:ab vrinâ verò mouentibus abstinendum:exhibenda in potu sunt ea quæ ad sanguinis reiectationem valent:præcipuè verò sanguinariæ succus, tragacātha in vino macerata, symphyti radicis decoctū. Extrinsecus autem imponenda sunt quæ ad fluxum & ad sputum sanguinis accommodata sunt. His confectis reficere ægrum oportet asinino lacte, sitanio pane,& carni- D bus.Si verò sanguis per circuitum quendam excernatur, priusquam sanguis ipse vacuetur, grauitas in lumbis & humeris sentitur:sanguine euacuato,leuitas sequitur.Ergo vena in cubito paulo ante circuitum secanda est, victúsque ratio instituenda, quæ humorum redundantiam non gignat.

De scabiosa vesica, Cap. XXX.

QVum vnà cum vrina furfuracea subsidentia excer- E nuntur,tum venas aut vesicam scabie tētari signum est.id verò & tenuitate & crassitudine vrinarū internoscetur. nam vrinæ tenues,venas:non tenues,vesicam affectam esse ostendent.

De vesicæ inflammatione,

Cap. XXXI.

VEsicæ inflammatio cum difficillimè curatur, tum verò maximè mortifera affectio est : nam & febrim acutam ægroti habent,& vigiliis torquentur,& delirant, & biliosa pura euomunt,& excernere vrinam nō possunt. F In his,si nihil prohibet,vena sine mora secanda est : perfusionibúsque continenter calefacere eos oportet. porro in oleo coquatur ruta,anethum & althææ radix.aluus molli clystere abluatur. Præstabit etiam oleo papauer indere & anseris adipem eliquare, aut gallinæ adipem infundere. Atque ego quidem semiobolum succi papaueris cum myrrhæ & croci portiuncula dissoluens in oleum quandoque conieci,pessúsque confeci,vt mulieribus adhiberi solent,& statim dolor sedatus est,& somnus homini irrepsit.Fomentis etiam vti prodest;& in aqua calida insi- G dere:esto autem ea aqua seminis lini,& fœnigræci decoctum.Cerata quoque ex hyssopo & castoreo cōfecta,sunt imponenda.

De vase rupto in vesica,

Cap. XXXII.

VAs in vesica ruptum,acutum morbum parit: sanguis partim foras emittitur, partim intus condensatur. ac ad sanguinis quidem fluxum talia adhibebis qualia cæteris quoque sanguinis defluxionibus conueniunt: id quod & potui dando, & foris imponendo medicamenta idonea,perficies. Sed quum sanguis in vesica concretus H est,in primis danda nobis opera est vt eum medicamentis dissoluamus. Artemisia igitur in potu præbenda est, & helichrysum, & Cyreniacus liquor,& silphiū,& conyza,& absinthii & radiculæ semen vino solutum. Post hæc verò,nisi grumi dissoluantur, spatium quod inter anum & pudendum interiacet,quod perinæum dicitur, secare oportebit, quemadmodum in vesicæ calculo fieri cōsueuit,atque ita grumos educere:in cæteris rebus non secus quàm in sanguinis defluuio, progrediendum est.

De vesicæ tuberculis, Cap. XXXIII.

QVum in vesica tubercula oriuntur, optimum est curare vt maturescant,vt quāprimùm incipiūt,dissoluantur,ne in suppurationem conuertantur.Si verò maturari non queant,iis medicamentis quæ ad renes conscripsimus,addendum erit nasturtium,erui farina cū melle, stercore columbino,& caricis,& fomentis vtemur.

De vesicæ vlceribus, Cap. XXXIIII.

VLcerum vesicæ curatio non differt ab ea quam ad renum vlcera descripsimus: nam & hîc quoque copiosus lactis potus conuenit. reliqua verò diæta frugi & bona esse debet. Leniens itidem medicamentum supernè quod pectinem comprehendat,adhibebitur:itémque ceratum quod ex œsypo,loto,butyro, styrace,& anserino adipe conficiatur. In meatum verò vrinæ infundemus aquam & lac,& rosaceum calidum:in intestina verò ptissanæ cremorem,butyrum,cucumeris semen cum lacte tritum,singulis rosaceo perfusis,iniiciemus. Quum iniicere clysterē velis,in genua pronus homo reclinetur:ita enim vesicæ secedunt, & intestinum laxant,vt infusum commodè recipiāt.frequenter etiam in aqua calida æger desideat,cæteráque faciat quæ de renum vlceribus præscripta sunt nobis.

De diabete ex Galeno, Cap. XXXV.

MIhi quidem ad renes etiam pertinere videtur morbus quem nonnulli hydropem matellæ, nonnulli profluuium vrinæ,nonnulli diabetem, nonnulli verò ab immensa siti dipsacon nominant:qui rarissimè contingit. Qui hoc morbo tenentur, siti enecantur, & idcirco largè bibunt: idque quod biberunt, tale reddunt quale fuit ab iis epotum. Huius morbi causam renum imbecillitati quispiam posset attribuere.

Diabetæ curatio ex Rufo,

Cap. XXXVI.

SVmmum remedium huic morbo est, vomitum statim prouocare,potum verò frigidiorem exhibere:& reliqua diæta vti frigidiore, ita vt coctis oleribus vescatur,potionē ex melle & vino mixtam bibat,ptissanǽque cremorē sorbeat.vrinā prouocantia adhibenda non sunt. Præterea per sudores reuellere oportet: optimè quoque faciet,si in dolio ita fiat euaporatio ad exudandum,vt caput foras excedat,reliquum verò corpus totum calefiat,& aerem ipse frigidum trahat:in cæteris,velut febris ardēs, curandus morbus est. ergo farinæ florem aceto & rosaceo subactum cataplasmatis modo præcordiis impone: vitis etiam folia tenera contrita,& vmbilici Veneris, & parietariæ,& portulacæ,& aliarum omnium consimiliū herbæ verò sanguinalis succum & helenium assiduè præbibēdum in vino nigro dabis:& palmularum cremorem, & item baccarum myrti, & pyrorum. In principiis verò venam etiam in cubito secamus, & quandoque medicamentis torporem inducentibus vtimur.

De vlceribus quæ in sede & pudendis sunt,

Cap. XXXVII.

PVdendorum antique vlcera quæ absque inflammatione oriuntur,valde exiccantia medicamenta postulant:quale est id quod ex charta combusta conficitur:anethum aridum,& cucurbita cremata.Siccis verò recentibúsque vlceribus etiam aloe arida in puluerem redacta & applicata prodest.Sed omnium maximè dolorem lenit, & nihilo tamen minus efficax est,pompholyx.Si humida sint vlcera, pini cortex per se, & lapis hæmatites conuenient:si verò etiam altè descendant, prædictis manna miscebitur. Cæterùm vteri vesicæque exulcerationes iisdem remediis curantur : indigent autem instrumentis per quæ intromittantur : quocirca ex medicamentis quæ infpersilia nominantur, aptiora sunt ea quæ sicciora sunt, vt crocus, & pompholyx, & aloe rosaceo mixta, tum plantaginis aut alio etiam sin xi succo excepta.

Ad testium & pudendi affectiones, Cap. XXXVIII.

ADscroti pudendi dolores, Butyri, resinæ, paribus portionibus vtitor: vel lini semen cum aqua decoquito, additáque myrrhæ & resinæ decima parte, illinito. Ad pudendum verò intumescens facit hoc, Vitis folia XXX. thuris denarius, cerussæ denarii quinque, tere & illine. Vtere etiam marinæ frigidæ perfusione, & quiete, & colis deligatione: si verò à sudoribus vlcera in scroto gignantur, gallam tritam aut alumen insperge. Ad excrescentia verò quæ thymia dicũtur, elaterium infunde: pyri semen contritum impone, aut mænularum quinque & viginti capita contere & illine, & hircinum fel oblinito. Iam ad rimas quoque pudẽdorum valet resina fricta cum rosaceo trita donec ad strigmenti crassitudinem, mixto etiã oui assati vitello, redigatur. Hederæ quoque foliorum siccorum cõbustorum cinis cum rosaceo in pila plumbea tritus imponitur. Ad inflãmationes verò pudendorũ vuam passam exectis acinis, & cuminũ, trita imponito. aut hordei farinam aqua mulsa incoquito: aut vitis folia tenera trita cum polenta imponito: aut cuminum tritũ cum butyri & resinæ pari portione eliquata adhibeto. Testiculos verò vlcere aphthis simili correptos terra Cimolia ex aqua oblinito, sinitóque siccescere, & aqua calida abluito, myrto arido trita, & modico smyrnio trito conspergito. Carnem verò in testibus increscentem cinis sarmẽtorum cũ nitro & aqua subactus atque illitus curat.

De gonorrhœa & satyriasi, Cap. XXXIX.

GOnorrhœa est seminis excretio inuita, quæ continuò fit citra colis extensionem: in satyriasi verò pudendum palpitat, quemadmodum etiam alia corporis pars palpitatione corripitur, ac nisi pudendi palpitatio sedetur, vasa seminis in resolutionem, vel conuulsionem cadunt. Pudendum verò in satyriasi semper arrectum est, moriuntúrque celerrimè qui sic affecti sunt: quúmque vitam finiunt, aluus inflatur, & frigidi sudores erumpunt, quales occupare etiam alios solent quibus conuulsiones vitam auferunt. Hic morbus rarò mulieribus accidit. Ergo vbi pudendum palpitat, vena secanda est, & victus ratio attenuans instituenda est, vinúmque circuncidẽdum: cibum assumere quotidie quidem, valenter nunquam, sed paulatim conuenit. Optima autem sunt beta & malua, & modicum mercurialis eis admixtæ, & ius cochlearum esculentum. non pessimè feceris, si clysterem quoque simplicem inieceris. quæ vrinam mouent, cauenda sunt. Lumbis verò refrigerantia, vt solani succus, aut portulacæ, aut alterci, aut cicutæ, adhibeantur. Est etiam necesse colem & pubem aliquo refrigerãte quod dolorem leniat, inũgere, vt argenti spuma, Cimolia, & cerussa, quæ aceto aut aqua aut vino dulci, aut sapa diluantur. Supinũ verò requiescere noxium est. Conuenit etiam bibere medicamentum ex nymphææ radice atque iride cõfectum. Rutæ verò succus & ei qui profluuio seminis vexetur, & ei cuius penis arrectus sit, proderit.

De pollutione quæ in somnis fit, Cap. XL.

POllutiones quæ in somnis cõtingunt cohibere oportet, victus diminutione, & qui minus calefaciat. & lassitudinibus cauendis. adiuuat etiam cubile frigidius, & corporis in dextram vel sinistram partem reclinatio, & medicamẽta omnia frigida lumbis substrata, qualia sunt corianum, *apium, cicuta, cerussa, & portulaca: eáque omnia ex aceto.

De priapismo, Cap. XLI.

Priapismus est auctio pudendi stabilis in longitudinem & orbẽ tumefacti, sine venerearũ rerũ appetitu. est autem flatus ventosus qui membrum tumefacit, ex humoribus glutinosis & crassis à magna caliditate generatis. Perspicuum autem est non oportere membra calefacere, sed leniter refrigerare cerato rosaceo cum aqua conquassato, & ex chamæmelino, pudendo & lumbis imposito. Victus medicamentáque adhibenda sunt quæ attenuandi vi citra manifestam calefactionem sint prædita. Vtendum etiam est iis quæ suapte natura efficacia sunt, & per experientiam inuenta: nymphaáque in potu danda, & A viticis semẽ & ruta viridis obsoniis miscenda: sed hæc in principio danda non est (abundè enim calefacit) sed post aliorum extenuantium vsum adhiberi debet. Qui euacuatione vti velit, id vomitibus faciet. quæ enim per inferiores partes euacuationes fiunt, sæpenumero vicinas partes fluxione tentant.

De hæmorrhoidibus, Cap. XLII.

QVibus venæ quæ in ano sunt, nimio plus sanguinem profuderũt, iis habitũ in aquã inter cutẽ trãsire cõtingit, habitúsque fieri deteriores, & eiusmodi vt non nutriã- B tur. Qui enim ita sunt affecti, curari difficulter possunt. periculũ enim est ne cohibito quãdoq; sanguine, quũ largũ eius profluuium sit, propter defectionem & imbecillitatẽ aliquid patiantur. quocirca quum multæ hæmorrhoides sint, vna relinquẽda est per quam fiat expurgatio. Sed nõnullæ sunt interius quæ non apparent, eæque difficilius curantur: nonnullæ verò cæcæ, quæ cruẽti quidem nihil excernunt, sed tamen plus doloris quàm illæ afferunt. harũ verò oracyclamini succus illitus aperit.

De vteri affectionibus, Cap. XLIII.

C SVffocationibus quæ ex vtero fiunt, conuenit agarici drachma ex vino: plantaginis fructus & succus cum vino: vngula, qualis cochleæ est, epota: acetum squillite absorptum. Olfacta verò suffocatas excitãt, bitumẽ, castoreum, galbanum, pix liquida, cedria, accensum & extinctum ex lucerna linamentum naribus admotum, capilli combusti, ruta, silphium, cæpæ. Suffitus præterea fiunt, ex gagate lapide, vngue purpurarum, bitumine, castoreo, galbano, silphio, cornu ceruino: ano verò ruta cum melle lana excepta imponitur.

D De nimia purgatione, Cap. XLIIII.

IN primis extremæ partes vinciendæ sunt: posca potui danda. & ex posca perfusiones fiant. micæ panis in posca sumantur, aut alica lota, aut oryza, aut ouum tenerum frigidum. loco autem imponendum est medicamentum ad sanguinis profluuium accommodatum. Potui verò dandum balaustium cum posca, aut hypocisthidos aut acaciæ succus, aut terræ Samiæ aster. omnibus præstat sesamum in posca madefactum donec tenerum reddatur, deinde edatur. rheum quoque cum posca ad id valet. Sed E & per sinum muliebrem inditum sanguinis fluxionem compescit. quod facit etiam hypocisthidis, itémque acaciæ succus cum aceto & manna contritus. Mirificè quoque auxiliatur spongia noua in liquida pice intincta, deinde combusta, tum trita & admota. Suber quoque vetustissimo fictili comburitur, donec candescat: deinde teritur, & tum loco inspergitur, tum verò in pesso iniicitur. Vtilia quoque sunt ad sanguinem cohibendum ea quæ extrinsecus admouentur, ac præsertim quod ex taurocolla conficitur: taurocolla enim pulchra & dilucida in F posca madescit quoad dissoluatur: deinde in linteolum validum illinitur, tum pubi lumbísque agglutinatur. Emplastra quoque agglutinantia ad hoc valent.

Mulierum non concipientium curatio, Cap. XLV.

MVlieribus non concipientibus instituenda victus ratio est vt neque otiosè neque laboriosè vitam degant. lauacra adhibẽda sunt neque assidua, neque copiosa. cibi potúsque sufficient qui facilius concoquãtur. Hoc verò quod præcipuũ est, minimè despici debet, vt neque G viri, neque fœminæ corpus obesum reddatur. Vir enim pinguis ad liberorũ procreationem aptus nõ est, quia pudendum pudendo aptè cõferri non potest: & pingues parũ seminis emittũt. Sed neq; admodũ attenuandæ sunt, quas cõcipere velimus: est enim perspicuũ si aqua aut aliud quippiã excernatur, eas nõ esse liberis creandis idoneas. Aquæ vitãdæ sunt quæ per aquæductus importãtur, & cæteræ quæ duræ, salsæ & nitrosæ sunt, quæq; aluũ subducunt: nam quæ plus subducunt, propter imbecillitatem conceptionẽ impediũt. Porro calefaciẽtia omnia iuuãt, quæq; leniter flatus pariunt: ergo vini potum aquæ potui H præponimus. Ex oleribus, orminum, erysimum, erucam, & siquid aliud eiusmodi est, misceri adhortamur: ruta verò & mentha maximè omnium vitandæ sunt. Quũ autem purgatio propinqua est, ei quæ vsa sit cibis sanguinem

gignentibus ; & vberius ſit educata, alimentum ſubtrahendum erit,& aliquid addendum quod minus ſanguinis creet.& item quippiam ſumendum quod purgationem irritet : qualia ſunt odorata acriáque olera: hæc enim vuluam excitant,præſertim verò ſcādix,crethmon, fœniculum,apium,ſmyrniúmque.Si verò propter ſuccorum malitiam mulier non concipiat, ea erit euacuanda aut bona victus ratione corrigenda.Sin ob vteri frigiditatem conceptus non fiat, laboribus omnibúſque fomentis adhibitis calor erit reuocandus : nec ab re fuerit caſtoreum pōtui dare, itémque ſemina odorata offerre, vt cuminum,aniſum,pulegii comā,iuniperi fructum, pipere ſingulis adiecto Sed præſtabit hoc vti medicamēto: Epithymū, euphorbium,piper,dauci ſemen,petroſelini ſemen, contere ad drachmas octo : potui hoc dato. Ventrem probè ſubducit,vterúmque calefacit ita vt multis iam menſtruæ purgationes fluxerint, quæ antè non purgabantur.Si non ſatis ſit per inferiora purgatio, vomitus ciendus erit:id enim quod pituitam quæ inferiores partes obſidet, euacuat,omnino prodeſt. id faciunt vteri fomenta: hæc vaporibus perficiūtur,vapores autem ex aqua calida adhibentur. Ergo mulier in ſella collocata vapores rectè aſſumet. abluenda autem aqua eſt , in qua elelifphacus, artemiſia, ruta, cyperus , pulegium,& acorum,ſemináque odorata ſint incocta. Hæc etiam ſingulatim pubi applicantur.Polyarchi quoque epithema proficit:quin & frictiones pubis & lumborum nihilo minus conducunt. vuluæ quoque apponenda ſunt calefacientia.Sunto autem quæ apponenda ſunt, ex myrrha, ruta , galbano , & caſtoreo confecta : vulua tamen prius aqua mulſa aut marina fouenda eſt . quādoque etiam ex aceto diluto medicamēta imponēda ſunt:tenui autē linteo aut molli lana ſunt illinēda,vt ne adhibita corpus erodant aut exulcerent. Arguit autem frigidiorem vuluā menſium ſuppreſſio,victus non probè inſtitutus, & craſſi ſucci,& ſtupor in pube, lumbis & cruribus.quæ verò penitus refrigeratæ ſunt, eæ ne venerem quidem cupiūt. ergo in frigidis ſic progredi oportet. Calidiores verò vuluas cognoſces tum ex toto reliquo corpore calidiore, tum verò ex menſtruis purgationibus perexiguis & laborioſis,& pudenda muliebria exulcerātibus:& ex multa caliditate ſiccitas conſequitur.ergo humidiora alimenta iis adhibenda ſunt:atque ex oleribus maximè conueniunt lactuca,malua,blitum,aut cucurbita, cucumis, pepon,atriplex,portulaca,& omnia ea quæ frigidiora ſunt. Veſicæ verò & lumbis & pubi refrigerantia imponenda ſunt,& ſucci etiam ſunt illinendi. Quum verò menſtruas purgationes rectè procedere appareat, tunc deſinente purgatione opportunum corporis commiſcendi tempus eſt. Quum verò ſucci humidiores conceptum impediunt, victus ſiccior conuenit , labores partium ſuperiorum augere, frictionéſque adhibere, & vomitus copioſius ciere , exiccaréque alimenti mediocritate oportet, & victus omnis ſiccior inſtituēdus eſt.Sed proderit etiam vuluam medicamentis adſtringentibus confirmare:qualia ſunt lentiſci,myrti,roſarum , rhu, & Punici , rubique florum tenerorum , & gallarum decocta. Si verò à craſſioribus ſuccis concipere prohibeantur, humor erit conſiderandus.Si erodens ſit,mulieres purgare medicamento cuique humori accommodato oportebit : deinde ſero lactis aluū ducere.tum victū meliorē inſtituere: pituitoſos autē aquoſóſq; humores,laboribus,ſudoribus,& vomitionibus abſumere.Sufficiet autē caſtoreū bibere,& fomentis foueri.Quoniā verò flatus quoq; ne mulier concipiat impedimēto ſunt, primùm cibi parcitas imperanda eſt:deinde cuminū & aniſum,& apii ſemen,rutæq;,& anethum,& permulta aromata offerēda ſunt,quæ tum potui danda, tum verò præparanda & imponenda . Quæ verò propter vteri os clauſum nō cōcipiunt,earū vterus odoratorum ablutionibus,fomētis, & applicitis medicamentis aperiendus eſt:prius tamen molliores ablutiones adhibēdæ ſunt,in quibus malua, & lini ſemē,& fœnumgræcum ſit incoctū,& oleum probū ſit infuſum. quandoq; etiam mel iniicitur. Poſt molliora verò,ad validiora progrediēdum eſt,vt ad artemiſiā,ad conyzā,ad calaminthā,ad pu-

A legiū,& ad anthemida. Applicabūtur verò reſina,terebinthina,nitrū,ficus pingues,caſia,& ſerū picis.Quibus verò vteri os nimiū fatiſcit, victus ſiccior , fomenta medicamentáq; ſicciora cōueniunt,vt horum ope vteri os cōniueat:talia ſunt capitula Punici mali,lētiſcus,rubi radix,& myrtus.Poſtremò autē vteri auerſiones fomentis dirigemus:id enim fomenta præcipuè poſſunt:quod fiet etiam iis quæ molliunt,inditis.Cæterùm præpoſtera venus maximè facere ad conceptionem videtur.

B Non ſpirantium curatio, Cap. XLVI.

QVæcunque propter repletionē & ſuppreſſionem ſanguinis ſpiritu priuantur, eis venam ſtatim incidere cōuenit,ſiquidem ita celeriter reſpirant:ſúntque parciore victu alendæ. Si verò in hoc malum propter perfrictionē & imbecillitatē caloris qui in corde eſt,cadāt,euacūationes vitare oportet ne euacuādo magis etiā perfrigerentur.Præſtat igitur,quacūque fieri ratione poſſit , calorem deinceps excitare,vt ipſæ refrigerii cupiditate externum aerem trahant:ad quod quum peruenerint, curatæ ſunt,
C neque vlla præterea curatione indigent.

De ſuffocatione ex vtero,ex Philumeno, Cap. XLVII.

IN prima acceſſione,vel ſi iam vteri ſuffocatione correpta mulier ſit,ſumma deligare,& poſt vincula fricare valēter poplites,ſuras,cruráq; omnia cōuenit: quæque fœdioris odoris ſunt,narib⁹ admouere:& cucurbitulas inguinibus& imo ventri agglutinare,clyſterémque iniicere. In lōgis verò acceſſionibus etiā quæ flatus educunt,in anū& ſinum muliebrē indenda ſunt,quale eſt hoc quod conſtat ex ruta trita cum melle,addito modico cumini & nitri,
D quo partes vtrobiq; copioſè inungūtur. Cæterùm vnguēta odorata in vuluam indita,ipſam ad ſe trahere conſueuerunt:ad hæc verò quiſpiam voce aſperiuſcula eaſdem inclamet,deinde admoueat quæ ſtrenutamentum excitant.Quum mulier ab acceſſione euaſerit, ei vena ſecanda eſt,ſi nihil vetet: & melius eſt vt à poplite ſanguis detrahatur.Interpoſito verò ſeptem dierum ſpatio,hiera ex colocynthide dabitur,mox caſtorei potione vtemur:hoc enim ſæpe mulierem ægram morbo liberauit:diluēdum autē eſt mulſa & artemiſiæ decocto. Peſſuli quoque mol-
E lientes,& inſeſſus eidem affectioni aptè adhibebuntur.

De fluore muliebri. Cap. XLVIII.

FLuor qui muliebris dicitur,eſt quū totum corpus per vterū expurgatur & euacuatur,citra vuluæ ipſius affectū.Id verò quod euacuatur, eiuſmodi eſt cuiuſmodi eſt id quod ſuperat in corpore:nam quod rubrum eſt, ſanies ſanguinis eſt,quódque albū eſt,à pituita prouenit:pallidū verò à bili proficiſcitur:quandoque verò aquæ ſpeciē præ ſe fert.Si verò ſanguis purus fluat(vt in venæ ſectione fit) diligenter animaduertendum eſt ne qua eroſio in vulua ſit facta.Ergo quum affectus ſit humidus, oportet auxilia
F ſiccantia citra manifeſtum calorem adhibere:frictionibus totius corporis, & vnctione ex melle abundè cocto vti:daréque medicamenta quæ vrinam moueant, qualis eſt aqua in qua aſarum & apium ſint incocta . Præterea totum corpus per ventrem euacuare expedit.

Simplicia muliebrem fluorem curantia, Cap. XLIX.

POrtulaca in paſtu, & eius ſuccus in potu acceptus : balauſtii,rubique fructus, & flos:roboris pars quæ ſub cortice habetur:trunci membranoſa pars : quod glandis
G putamini ſubeſt:cauda equina maximè rubrum fluorem ex vino aut aqua pota curat. Itémque hypociſthis,lentiſci fructus frictus & ex vino epotus.rubrum quoque fluorē Samius aſter,& Lemnia ſphragis compeſcit.

De vteri inflammatione, Cap. L.

IN primis irrigatione ex vino & roſaceo,deinde ex oleo puro vtendum eſt.Hapſus verò lanæ ſuccidæ, pubi & lumbis abſque deligatione adhibeatur:poſt triduum vena ſecanda eſt,ſanguiſque à cubito detrahi debet . Cibus erit alica ex mulſa,& panis lotus,aut oua ſorbilia. Facta inclinatione,cataplaſmatis vtendum eſt . componetur au-
H tem cataplaſma dolorem leniens & ſomnum concilians, ſiquis capita papauerum in mulſa coquat, eáque capita abiiciat,& oleum immiſceat, & quæ ad cataplaſma adhibēda ſunt,adiiciat. Si vero inflāmatio calid s irritabitur,

quum affectum erysipelatis naturam referentem habeat, A ab iis cataplasmatis abstinere conuenit: vti autē eo quod ex ouorum luteis vnà contritis,& addito rosaceo aut melino constat. Quum verò declinatio appareat, refrigerantia cataplasmata omittenda sunt,& ad cerata transeundum. Denique per totum curationis tempus insessibus vti expedit.

De vuluæ abscessibus, Cap. LI.

QVum inflammatio in suppurationem conuersa est, suppuratio cataplasmate ex fœnogræco,& lini semine,& præcipuè etiam ex hordeacea farina, cui ficus ad- B iiciatur,adiuuanda est:interdum verò stercus quoque columbinum adhibetur.Insessus frequentiores vtiles sunt. Pessuli imponantur in quibus calefaciendi & irritandi vis insit.Sciendum verò est,abscessum rumpi quandoque per vuluæ ipsius os,quādoque per vesicam:ac sæpe etiam in rectum intestinum rumpitur.

De vteri vlceribus, Cap. LII.

APtè quis curabit vuluæ vlcera, tū insessibus,tum irrigationibus,tum verò etiam cataplasmatis.Sed accommodatius hoc medicamentum est: Crocus optimus C cum muliebri lacte læuigatur:deinde ceraTyrrhenica soluta cum rosaceo,& adipe anserino excipitur, tum linteolo inungitur.Sed quod sequitur,& melius est & ad dolorem sedandum multò aptius. Capita papaueris in passo diluto biduum aut triduum madescunt,deinde coquuntur donec abundè mollescant:mox capere oportet florū rosarum,aut foliorum contusorum & cribratorum drachmas quinque,& croci drach.tres, & simul omnia conterere,tum decoctum papauerū his admiscere,ceræ Tyrrhenicæ drach. octo eliquatas, rosaceique parem portionem affundere iis quæ in pila fuerint,ac simul mol- D lire : postremò verò medicamentum in vase stanneo seruare ,& in ipso vsu rosaceo deliquare , & in pesso imponere.

De cancro vuluæ, Cap. LIII.

HIc morbus curationem non recipit: lenire tamen & dolores temperare cōuenit insessibus ex fœnigræci maluæque decocto. Egregiè autē leniunt, in ipsis accessionibus adhibita maluæ aut althææ folia in mulsa co- E cta,donec flaccescāt,paucisque micis,& rosaceo & caricis melilotóque & ruta adiectis:hæc enim quandoque indurata dissoluunt. His peractis, cerata lenientia applicanda sunt.Lac verò muliebre emulsum leuat, succúsque plantaginis calidus itémque pessi ex croco,*hyssopo,& lacte muliebri confecti ægrotas etiam leuant.

Ad vuluæ fissa, Cap. LIIII.

AD vuluæ fissa iridem cum melle, & terebinthinam simul emollias,& imponas.Insessus quoque ex ptissana in crassum succum dissoluta , aut ex ficuum decocto F conueniūt: callis enim sublatis,id quod è cadmia conficitur rosaceo diliquatum conueniet.

De phymo vteri, Cap. LV.

ORitur phymus in ore vuluæ vel propter exulcerationem præcedentem , vel propter inflammationem quæ scirrhum contraxit.Curandus verò est insessibus emollientibus ex hydrelæo & fœnigræci decocto,& cataplasmatum& pessuum emollientium impositione.Si inueterarit,vtendum erit vaporibus & suffitibus ex aromatibus.Phymum denique soluit pessus ex*hyssopo, resina G & terebinthina confectus.

De vuluæ inflatione, Cap. LVI.

INflatur vulua tum spiritu in concauo eius spatio concepto,quo casu pubes etiam intumescit,tum verò etiā quum totus imus venter nō minor est quàm in hydrope tympanite cōspicitur.Statim autē affectæ mulieri in initio auxiliari oportet:nam si inueterarit, curari nullo pacto potest. Ergo in principio,si nihil impediat, venæ sectio facienda est, aut tentanda per hierā ex colocynthide purgatio:mox cataplasmata ex caricis , hyssopo,nitro,ruta, adhibenda:tum cucurbitulæ cum scarificatione affigen- H dæ,& malagma Polyarchi imponendum,&vtendum insessibus ex rutæ,pulegii,artemisiæ,casiæ,& caricarum decocto.Pessus quoque ex terebinthina ,.galbano,myrrha, iride,& hyssopo confecti conuenient.

De vtero procidente. Cap. LVII.

VTerum procidentem continere suo loco oportet, prius iniecto clystere ad fæces deiiciendas. Eodémque modo,si in vesica excrementa sint, per catheterem fistulam erunt educenda: deinde ægra in sella supina collocanda est,coxis accliuibus, poplitibúsque reflexis, & cruribus diuaricatis:deinde hapsus lanæ mollis capiendus est, qui figura & crassitudine sinui muliebri proportione respondeat tenuique linteolo circundādus est,& in succū hypocisthidos, aut acaciæ vino dilutæ immergendus,& vuluæ imponendus,& citra laborē id totum quod procidit,sursum agendum , quoad totus tumor in sinu factus subsederit.Pubes verò spongia ex posca expressa extrinsecus operiēda est.Porro mulier ita iacebit,vt cruribus extensis sit,alterúmque alteri incumbat.His confectis,cu curbitulas cum flamma copiosiore suprà ad vmbilicum & vtraque ilia affigere oportet. Tertio die lana sinui iniecta insideat mulier in vino nigro austero modicè tepido:aut in rubi,aut myrti,aut malicorii decocto . Quum hæc peracta fuerint,lana iniecta tollitur, alteráq; eodem medicamento imbuta imponitur.Cataplasmata verò foris imponuntur super imum ventrem , quæ ex palmulis, & polenta,vel lenticula , vel malicorio conficiuntur : tribus deinde diebus interpositis eadem fiant, donec ex eo quòd particulæ constrictæ manent, firmum argumētum vitii sublati capiamus.

De articulorum doloribus,podagricis, ischiadicisque sanandis, Cap. LVIII.

HOrum curandorum intentio communis est cum ea quæ inflammatis particulis adhibetur: discutiēdum enim est id quod in loca confluxit. Quod si tenue sit,breuiore temporis spatio fiet:sin crassum & tenax, longiore & multò etiam longiore si glutinosus crassúsque sanguis sit.& licet longius proferatur,tamen quadragesimū diem non excedet inflammationis curatio , si medicus omnia rectè faciat, & æger dicto audiens sit.Quandoque autem humor qui irruit,sanguineus est,quem plerunque in doloribus articulorum esse dixeris, éstque hic crassus ad similitudinem quodammodo crassitudinis vitri fusi : vbi verò in ipsis articulis diutius immoratus sit, non solùm crassior sed glutinosior etiā redditur : atque ex iis tophi oriuntur:& postquam effecti fuerint,articulum ad pristinum statum redire planè posse ne speraueris.Principium verò curationis sumendum est à vacuatione humoris affligentis.Si corpus humoribus ex æquo redundarit,facta primùm omnium venæ sectione, purgatio deinde adhibeatur, cui succedat vsus medicamentorum localium loco & tempore adhibendorum, ita vt manibus & pedibus ea imponantur quæ repellere defluxum possint .In coxendicum vero morbis hæc vitemus:quum enim ea in profundo sita sit,sanguis à vicinis vasculis & musculis ad ipsam attrahitur:ergo in coxendicum dolore mitigantibus medicamentis in principio opus est,quæ neque multùm refrigerent neque valenter calefaciant , qualia postea adhiberi oportet . Cæterùm eos qui abdomini inseruiunt,quique mala victus ratione vtuntur , ne curandos quidem suscipere debemus . Qui verò nobis curantibus parent,maximopere iuuabis si ineunte vere primùm euacuabis,deinde ad exercitationes , & salubrem diætam perduces.Quum autem coxendicū dolor à sanguinis multitudine non rarò fiat, eum celerrimè curabimus venis poplitis aut malleolorum incisis. Siquis verò ante totius corporis vacuationem acria medicamenta super particulas affectas imponat , is affectum ita reddit, vt sanari nullo pacto possit ,copia nimirum ibidem condensata atque impacta . Iam verò vomitus quoque coxendicum doloribus magis quàm infernæ euacuationes auxiliantur . In quibus verò humornm densatio vehemens, & quæ dissolui ægrè possit , ab acribus medicamentis facta sit , iis affixa cucurbita summum adfert auxilium: itémque clyster expurgantibus confectus, qualis est is qui ex colocynthide paratur. Ad articulos podagra laborantes,& affectiones ex defluxionibus obortas,& item scirrhos, aristolochia ex aqua epota iuuat. Farina fabarum cocta suillo adipe adiecto ad hæc valde facit: vt verò

Adamantinus censuit, brassicarum siccarum radicum & caulium combustorum cinis cum suillo adipe optimè facit: si dolor adsit, nouo & insulso: si digerendum sit, vetusto & salso. Vulpes totæ incoctæ in oleo, articulorũ morbos sanant: has nonnulli viuas in magnum vas, nonnulli verò mortuas coniiciunt. Simili quoque modo hyænas coquunt, & oleum digerens conficiunt: deinde peluim eo implent, & totos in eo arthriticos immersos voluerunt, atque vt ibidem diutius immorarentur, imperauerunt: ex hoc enim effectum est vt non solùm tumores qui in articulis essent, sed vt totum etiam corpus euacuaretur. Cæterùm de tophis licet septimo libro dictũ sit, tamen nonnulla etiam dicentur.

Curatio tophorum qui in morbo articulorum sunt, Cap. LIX.

ALbarum violarum radices cum aceto, scirrhosas inflammationes in articulis curant. Caseo quoque acerrimo in tophis articulorum vsus sum: est autem dissoluẽdus carnis suillæ sale conditæ decocto; & diligenter in mortario terendus; atque ita tophis impositus magnopere prodest: nam quum sponte sua cutis rumpatur, quotidie & sectionẽ ipsam & tophos absque molestia humore qui excernitur, replet. Platani folia viridia trita inflammationes quæ in genibus sunt, iuuant. Prætereà genu quod ex frigore dolorem contraxit, euphorbium tritum oleo eliquato mixtum, & cera adiecta sæpè adhibui: id quod etiam in aliis particulis feci, & statim dolorem sedaui.

Ad scirrhos Philagrii medicamentum in quinto podagricorum, Cap. LX.

PEucedani radicis, asii lapidis floris, (si huius copia nõ sit, salis ammoniaci) propolidis pinguis, singulorum vnc. duas, ammoniaci thymiamatis vnc. vnã, lanæ succidæ combustæ vnc. vnam, aristolochiæ rotundæ, pumicis canini stercoris, æruginis rasæ, squamæ æris, misyos, singulorum denar. XVIII, castorei scrup. duodecim, myrrhæ vnc. tres, visci quercini vnc. tres, ceræ vnc. vndecim & semissem, pitynæ vnc. duodecim & semissem; picis Brutiæ vnc. XVIII. scrup. duodecim, olei veteris & aceti acerrimi, vtriusque quantum satis sit.

Quomodo se quispiam à podagra tueatur, Cap. LXI.

SAl cum oleo tritus in frictione adhibitus, omnes qui se à podagra vindicare voluerunt, nisi admodum sicca intemperie præditi essent, mirum in modum iuuit. Hoc autem remedio per totum vitæ spatium manè & vesperi, & vbi inflammationes declinauerint, vtendũ est. Aliud ad podagricos. Quæ tertio libro cap. L. descripta sunt, Cape, oleo vetustissimo coque ad emplastri crassitudinẽ, & nitrum tritissimum insperge, tum excipe, & linteum illinendo vtere.

Ad ischiadicos, Cap. LXII.

FArinam lupinorum amarorum cum aceto, aut oxymelite, aut posca, ischiadicis applicant: aut calaminutham coquunt, & cataplasma conficiunt, ischiadicisque vt efficax remedium admouent. Capparis radicis cortex coxendicum dolores tum epotus tum extrinsecus cataplasmatis accommodatis mixtus, iuuat. Costo prætereà & oleo resolutos & ischiadicos vtiliter perfricamus. garũ & muria ex piscibus sale conditis ischiadicis infunditur. eosdem etiam thlaspis semen sanguineum humorem vacuans per anum impositum iuuat. cum centaurei verò minoris decocto nonnulli infundunt, ac biliosum humorem vacuat: sed si sanguineũ educat, magis proficiet. Sunt etiam quædam in potione experta, vt omnino à morbo liberare existimentur. Sed simplicissimum est id quod diatessaron nominatur. Chamædryos lib. I. gentianæ vnc. IX. aristolochiæ rotundæ vnc. IX. seminis rutæ sicci sextarius. contũdenda sunt, & per cribrum traiicienda, dandúmque ex eis quotidie cochlear. vnum magnum ieiunis, & peracta concoctione ex aquæ frigidæ cyathis duobus per annuum tempus. Quod verò ex septem rebus conficitur, est huiusmodi: Hyperici vnc. I. centaurei vnc. tres, chamæpityos vnc. tres, gentianæ vnc. quinque, aristolochiæ rotundæ vnc. I. agarici vnc. tres, petroselini vnc. vnam, mellis Attici lib. quinque. Datur autem drachma ex aquæ cyathis tribus: atque ita deinceps eo est vtendum.

NONI ET VLTIMI LIBRI FINIS.

Interim dum editionem Oribasii librorum qui ex epitome collectorum ad Iulianum supersunt, paramus, hoc opusculum in lucem protulimus. quanuis enim uideremus multa menda subesse, quæ neque auxilio eorum codicum quos habuimus, neque Galeno quem Oribasius autorem habet, neque Paulo & Aetio qui studiosè Oribasium sunt sequuti, adiuuantibus restitui potuerunt, tamen maluimus hoc, qualecunque est, in manus hominum peruenire, ut fructum quem poterunt, ex eo ferant, quàm ut re tandiu desiderata ob hanc causam diutius priuarentur. Nos uerò, si melior unquam codex in manus nostras incidet, curabimus diligenter ut quod nobis concessum nunc non fuit, tunc planè conficiamus. Hæc te scire interpres uolebat.

ORIBASIVS DE LAQVEIS ex Heracle,

VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

VIDIVS LECTORI.

LAudatur liber de laqueis à Gal. in libro De fasciis: quanuis alibi quoque mentionem facit laqueorum qui hoc opere continentur: refertur tamen hic liber in Græco exemplo ad Oribasium autorem. Quicquid est, opus utilissimum est; sine quo multa sunt quæ in medicinali arte nec comprehendi nec præstari possunt. Pertinent enim laquei non modò ad fasciandum, sed etiam extendendum ossa fracta uel suo loco mota, seu æqualiter seu inæqualiter adhibere uim oporteat, tum ad curanda atque alliganda membra dum manus adhibetur.

Quæ ratio sit laquei attollentis.

AD attollentem habena adhibetur duplicata, cuius vtrunque caput sinistra manu continetur. sinus verò dextra prehenditur, & capitibus superiniicitur, sic vt capita sita sint in medio sinu: quò fit vt ex vna parte, laquei nexus feratur, capita ex altera. Habet autem hic laqueus facultatem extendendi æqualiter, pertinétque non modò ad extendendum membra, sed etiam ad continendum, quum in suam sedem compelluntur, & ad figurandum corpora, vbi quid manu fieri oportet. Rectè quidem eas partes intendit, quæ binis ossibus continentur. Quandocunque enim alterum vitiosum sit, sinus super ipsum, capita

super integrum imponuntur. Nam sinus corpori inhærentes affectam partem vehementer distendunt. at capita

quum recedant à corpore, eam partem quæ bene valet, vel nihil omnino intendunt, vel certè quamminimùm. Membris quoque, quum reponuntur, aptissimus est: sicuti cubito, quum in aliquam trium partium excidit. in quas vbi prolapsus est, brachium curuum est, neque extenditur, id est in posteriorem, interiorem, atque exteriorem: in quo casu laqueus ossibus brachii iuxta primã palmæ partem iniicitur, capitáque eius sublimiora feruntur, & vt retinacula sint, ad aliquid immobile deligantur. Ad figuranda insuper corpora, vbi manu medemur, adhibetur commodissimè: in iis enim quæ iuxta anum vitia infestãt, vbi tractãtur, brachia poplitibus subiiciũtur, & huiusmodi habenæ attollentes ad brachia dãtur in vicinia manus, eorúmque capita ad ceruices hominis adducta, inter se vinciuntur: quoniam attollens laqueus non solùm iniicitur implicitus, sed super membrum quoque circumponitur. Suspensa enim fascia sinus membro subiicitur, capitáque eius per medium sinum traiiciuntur, eáque ratione circumpositus conficitur.

Quomodo laqueus nauticus debeat adhiberi, Cap. II.

EX medio sinu duplicatæ habenæ duos item sinus facere oportet, eósque inter se permutatos ita collocare vt interior extrinsecus, exterior ab interiori parte situs sit: hac enim via nexus laquei ab vna parte, ab altera capita procedunt. Est autem idoneus iis quæ extendi in-

æqualiter debent: valet item tum ad continendas ferulas quæ fracturis accommodantur. Iunctura nanque adhibita vnum habenæ caput sinistra manu teneatur: alterum verò per affectam partem voluatur, sic vt vnus & alter sinus fiat, per quos reliquum habenæ caput traiiciatur, vt ab ea parte quæ in nos spectat, versus contrariam porrectum sinistra rursus contineatur. quo iniecto, ferulæ in sinus demissæ ad vitiosum membrum dentur, capitáque attrahantur, & inter se alligentur vt ferulas teneant. Valet item ad cubitum sustinendum, non secus atque ad intentionem, aut ad ferulas continendas: imponitur enim implicatúrque ad cubitum suspendendum, vbi lata fascia non est. In quo casu sinus ita inter se diducendi sunt vt alter prope cubitum sit, iuxta manum alter, capita verò ad ceruicem adducenda sunt, ibique nodo inter se deliganda.

Laqueus χιαστός quomodo implicetur, Cap. III.

AD χιαστὸν habena duplicanda est, cuius vtrunque caput sinistra manu continendum: sinus verò, dextra prehensus conuertendus est, sic vt capita ad similitudinẽ literæ X aduersa inter se sint: inde enim nomen habuit

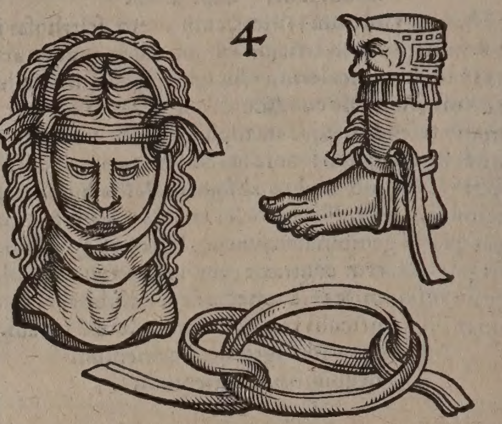
χιαστός. Quo facto sinus capitibus X literam referentibus superiniiciendus, quódque ex his subiectum est, per me-

A dium sinum attrahendum. Eóque fit vt medius laquei nexus appareat: à lateribus verò hinc sinus vnus, inde duo capita se ostendant. Valet autem, vbi oportet inæqualiter distendere.

Pastoralis laqueus qui sandalius dicitur, quomodo iniiciatur, Cap. IIII.

PAstoralis, dictus à quibusdam sandalius, cum eo implicatur quem χιαστὸν nominauimus: hic siquidem primò est adhibendus vt sandalius fiat: quo iniecto sinus eius dependens attrahi debet ab inferiori parte sursum, per
B medium eius sinus qui contra capita situs est: sic enim ab vna parte laquei nexus, ab altera capita collocantur: in nexu verò terni sinus, duo scilicet à lateribus, tertius in medio conspiciuntur. Adhibetur autem commodissimè

C

D ad talum prolapsum, vbi reponitur. Vnus enim sinus à posteriori parte tali super latum neruum datur: à priori alter ad partem pedis superiorem: medius, hoc est tertius, plantæ subiicitur. Quo facto, capita ad id vinciuntur, quo extendendi causa vtimur: neque talo duntaxat conuenit, sed maxillæ quæ excidit, vbi in suam sedem compellitur. Vnus enim sinus ad frontem hominis, alter ad occipitium datur, medius per os procedit vtrinque sub maxillis: capita verò per tempora ad ægri caput feruntur, ac siue, vt retinacula sint, siue, vt à superiori parte extendant,
E ibi inter se vinciuntur.

Draco laqueus qua via iniiciatur, Cap. V.

AD laqueum draconem media habena à posteriori parte tali incipiat iuxta latum neruum: capita verò versus priorem ferantur ad superiorem partem pedis, vbi X literæ similitudine accepta, ad plantam porrigantur, & rursus inter se aduersa eandem literam repræsentent: post hæc circa talum, vel ab
F inferiori parte sursum, vel à superiori deorsum circundentur, tum deligentur ad id cuius opera ad extendendum vtimur. Facit autem hic laqueus ad talum suo loco motum, vbi reconditur.

G Qua ratione is laqueus adhibeatur quem simplicem nodum dixerunt, Cap. VI.

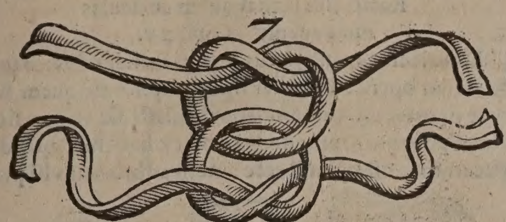
LAqueus cui nomen est simplex nodus, à quibusdam perineos appellatur. Quomodocunque autem vocetur, eius ratio est: Habena simplicem nodũ accipiat, eiusdémq; sinus attrahat, capita verò dependeant: deinde membrum
H quod reponere opus est, inter superiores sinus collocandum: tum alter sinus in alterum insitus, ad capita ducendus, communique no-

do;cum capitibus ad id vinciendus, quod intendendum A adhibemus. Habet autem inæqualem extendendi facultatem.

Lupus laqueus quomodo nectatur, Cap. VII.

DVÆ habenæ iustæ longitudinis duplicentur sic vt capita ab eadem parte collocentur, sinus inter se aduersi sint, tum capita quæ ab inferiori parte, sursum: quæ à superiori, deorsum vellantur, sic vt medius laquei nexus, vtrinque verò bina capita se ostendant. Habet autẽ vim extẽdendi æqualiter, pertinétque non modò ad os- B

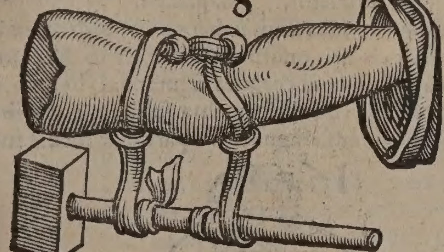

sium quæ restituuntur, intentionem, sed in herniæ curatione ad membranam abdominis adstringendam. item ad vincienda venarum capita sanguinem fundentia. Nos autem in sinus conicere lina simplicia consueuimus, quæ communi medicorum vocabulo (quòd relaxent) χαλαστήρια dicuntur: neque hæc ipsa temerè adiiciuntur, sed vt, vbi quæ arctata sunt, remittere volumus, per lina id præstemus & non per capita. C

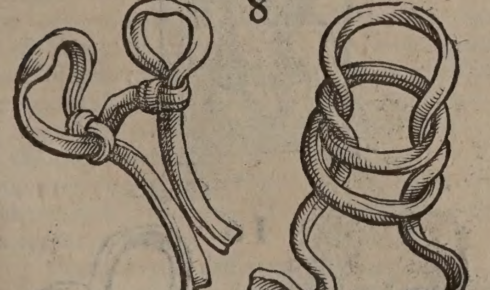
Nodi Herculei ratio, Cap. VIII.

AD nodum Herculeum, habenam adhibere oportet quæ duos nodos accipiat inter se distantes, quò fit vt D Herculeus nodus vtrinque se ostendat: hinc autem sinus, inde verò sint capita duo. Valet vbi æqualiter intendere consilium est. Quòd si sinus, qui contra capita est medi⁹ incidatur, à lupo laqueo non differet.

8

8

Simplex carchesius qua via implicetur, Cap. IX.

9

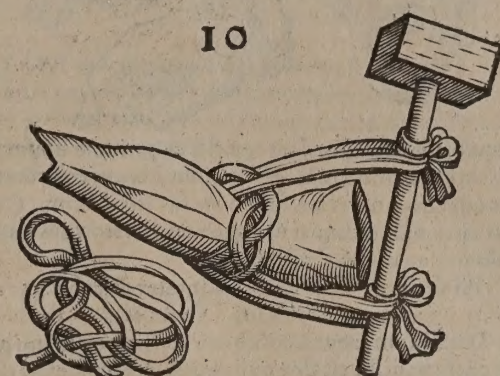

AD simplicem carchesiũ, qui vim habet extendendi æqualiter, duplicari habena debet, capitáque eius sinistra manu contineri: sinus verò dextra sursum conuersus superimponi capitibus, quæ media opus est aduersa inter se collocare in speciem X literæ. Eo facto sinus capitibus iniectus, à superiori parte deorsum attrahatur, per medium eius partis qua X, literæ fuit accepta similitudo: sic enim laquei nexus medius apparet, ab vno latere sinus vnus, ab altero duo capita.

Duplex carchesius quo modo implicetur, Cap. X.

DVplex carchesius æqualiter distendit, ac simplici longè est efficacior. Eius autem ratio est: Habenam prehendimus duplicatam, capitáque leua continentes, sinum patimur dependere: tum ex capitibus quæ contra sinum sunt, alterum duplicamus, sic vt paruus sinus fiat,

10

quem in sinistra manu ponimus: alterum per sinum traiicimus, deinde nexum per sinus conuertimus & in sinistra collocamus. Quo facto, ex capite quod contra sinum est, rursus alterũ sinũ efficimus quẽ nexui adiungimus: postremò pendentem sinum per medium nexum trahimus, ab inferiori parte sursum: quò fit vt ab vno latere sint duo capita ab altero vnus sinus, quibus laquei nexus medius interiiciatur.

Duplex carchesius quomodo ex simplici fiat, Cap. XI.

QVum duplex carchesius variè consueuerit implicari (siquidem per se interdum, interdum fit ex simplici, nonunquam conficitur circumponendo) suprà demonstratum est quomodo per se iniiciatur, nunc qua ratione ex simplici fiat exponemus. Adhibere igitur primò simplicem carchesium oportet, sinúsque alterum ab altero E

11

F

G

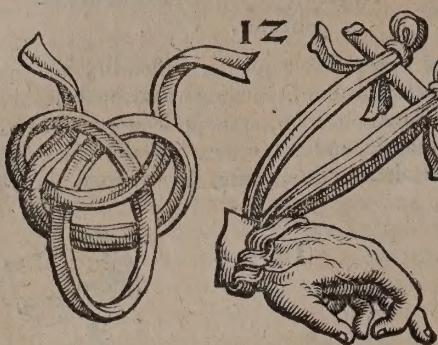
diducere: deinde eum qui subiectus est, in superiorem cõiicere, & similiter vtrunque diducere, ac per spatiũ quod ipsis medium interiicitur, sinum qui contra capita est, ab inferiori parte sursum attrahere: sic enim rursus laquei nexus medium sese ostendit, hinc vnus sinus, inde bina capita conspiciuntur.

Duplex carchesius quomodo implicetur circumponendo, Cap. XII.

QVoniam vehementi validorum corporum intentione, laquei capita ex vna parte sæpius rumpuntur, ante perfectam intentionem, ne cogamur intendendis

adhuc laquei capita relaxare, carchesium circũponimus. A Tenentes igitur sinistra manu caput, circa membrum re stituendum tres sinus efficimus inter se distãtes, ita vt ex

12

iis quod satis est dependente, post hæc primum sinum in postremum demittimus, & semel aut iterum eos conuer timus, per quos medium sinum rursus attrahimus. Quò fit vt circa mẽbrũ laquei nexus, ab vno latere vnus sinus, C ab altero duo capita se ostendant.

Plinthii, quod alioquin quadruplex circulus dicitur, quæ ratio sit, Cap. XIII.

AD linthium laqueũ adhibetur habena circulum repræsentans, id est sine capitibus: hæc ab interiori parte manus, pollicibus minimisque digitis circundatur, nec non vtrique indici, vt sinus in vtraque manu terni sint, vnus circa minimum digitum, circa indicẽ alter, tertius super pollicem. Post hæc sinus in quos insiti pollices sunt, D ad proximos minimis transferuntur: tum ad indices qui minimis iniecti fuerũt, deinde sinus in quos indices demissi postremò erant, medii à pollice à superiori parte deorsum velluntur: sicque ab vno latere duo sinus, toti-

13

dem ab altero, medium inter hos laquei nexus ad rhombi similitudinem conspectui subiiciuntur. Habet autem æqualem intendendi facultatem, & non solùm ad intentionem, sed videtur ad menti quoque fracti compositio- F nem pertinere. Nam mentum ipsum sub fractura aliquan do peruersum, in laquei complexum rhombum referentem inseritur ab exteriori parte: sinus verò per malas, partésque superiores, ad summum caput feruntur, atque ibi inter se deligantur.

Laqueus epangylotus (ita enim appellatur, quoniam sinus super sinum iniicitur) qua via inferi possit, Cap. XIIII.

AD epangylotum, vnum habenæ caput inter sinistræ manus pollicem & indicem collocamus, eámq; ex- G

14

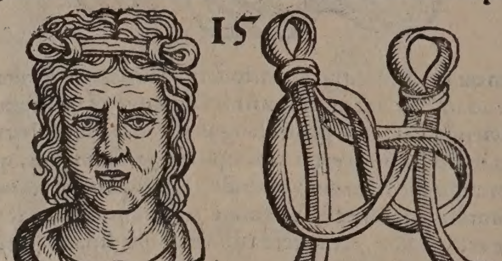
H

trinsecus vltra primam palmæ partem adducimus: inde per palmam ipsam datam inter pollicem & indicem vtri usque manus attrahimus. post hæc inter minimum & proximum digitum demittimus. Eo facto habenæ caput dextra manu sursum vellimus, extremámque partem inter minimum ac proximum digitum tenemus. quò fit vt duo sinus efficiantur: inter quos attractus nodus apparet. Facit autem ad corpora figuranda, vbi manu curatio adhibetur. Inter sinus enim vtraque manu hominis con- B iecta reliquis habenæ partibus totum corpus firmiter continetur.

Ratio eius laquei quem auriculas nuncupant, Cap. XV.

AD auriculas, epangylotus primò iniiciendus: danda autem opera est vt alter sinus amplior sit, quem implicare oportet ad modum laquei chiasti, sic vt duo sinus oculis exponantur, inter quos, quod ex habenà dependet, duplicatum se ostendat. Rectè autem adhibetur vbi prola

15

psa maxilla reponitur, tum ad processus capitis reconden D dos. Sinus enim dantur ad tempora ægrotantis, quódque inter eos duplicatum conspicitur, ad frontem: deinde vin culum illud iniicitur quod leporem auritum appellant: postremò auriculæ, vel vt contineant vel vt à superiori parte extendant, super caput offensi porriguntur.

Laqueus duos habens sinus (quem nonnulli minus propriè strangulantem dixerunt) quo modo iniiciatur, Cap. XVI.

LAqueus quem duos sinus habentem appellant, ex bi- E nis constat chiastis, quorum alter ab altero diducitur. Est autem aptissimus ad corpora figuranda, vbi vitia iuxta anum curantur: siquidẽ brachia subiecta poplitibus, eiusmodi laqueis adstringuntur: at pars, quæ media inter

16

16

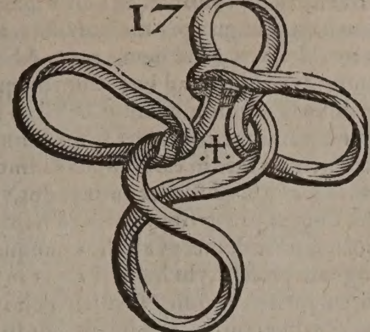

sinus duplicata dependet, ad ceruicem hominis fertur, atque hac via corpus figuratur.

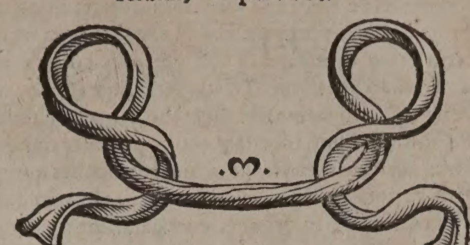
Ratio laquei quem strangulantem propriè nuncupant, Cap. XVII.

LAqueus qui propriè strangulans nuncupatur, ex simplici fit carchesio: hic enim primò iniicitur sic, vt alter sinus ab altero distet. Confert autem ad quos proximè expositus: brachia nãque rursus cõiecta in sinus coarctantur

& ea pars habenæ quæ duplicata est, media similiter col A locatur in eámque ceruices inseruntur.

17

m. Quomodo adhibeatur laqueus ὑπερβατὸς: id enim nomen traxit ex eo quòd suprà feratur, Cap. XVIII.

B HYperbatus fit ex laqueo nautico, siquidem in hunc primò implicitum brachia inseri debent, sinúsque inter se diduci, & capita ad ceruices deligari. Laquei igitur quorum expeditissima comprehensio est, huiusmodi sunt.

ORIBASIVS EX HELIODORO
De machinamentis,
VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

VIDIVS LECTORI.

Machinamentis non solùm utuntur architecti, sed medici etiam, quum his robustiora membra utiliter, & quantum fieri potest, sine dolore extendant, ubi luxatis uel fractis medentur. Hæc ab Oribasio *collecta sunt ex* Hippocrate, Galeno, *atque aliis autoribus ut patet ubi singulorũ usus & structura exponitur. sed præter utilitatem, quam in curatione exhibent, multos aperiunt in medicina locos, qui sine his omnino sunt incomprehensibiles. Quanquam in hoc libro machinamenta aliqua desunt quæ autor inter initia commemorauit, ubi uniuersam machinamentorum rationem recenset: sed optimè nobiscum agitur, quando non omnia interierunt.*

Quibus modis luxata restituantur, Cap. I.

LVXATA in suam sedem tribus generalibus modis collocantur, quibus alii ferè omnes continentur. Vnus vocatur palæstricus, ad quem ferè solas manus admouemus, atque hic, vtpote imbecillis, aptatur ad mollia corpora, muliebria nimirũ & puerilia: tum ad mascula quæ illis robustiora sunt, modo recens vitium fuerit. alter methodicus dicitur, ad quem instrumẽta adhibemus, quorum vsus in communi vita est: hic omnibus idoneus, est, pueris, fœminis, masculis iam robustioribus, & corpori iuuenili, atque iis luxatis quæ iam vetusta sunt. Tertius reponendi modus qui per organa est, maius momentum habet. valet enim ad prolapsa, vbi malum diutius trahitur: valet ad corpora athletarum: præterea quæcunque prolapsa curationem recipiunt & sub methodico modo curari nequeunt, omnia organorum opera reponuntur.

De organorum differentiis, Cap. II.

ORganorum medicinalium differentiæ in vniuersum & quasi generales, summùm, vt alii sentiunt, ternæ habentur: alia enim tractoria sunt, alia machinamenta, alia quæ erecta collocantur. nobis autem placet nonnulla attractoria esse, nonnulla machinamenta, nonnulla quæ erecta, nonnulla quæ plana collocãtur. Tractoria sunt, quæ quum parua breuíque sint structura, extendendi duntaxat facultatem habent. Hæc vt suo munere fungantur, aduentitia quædam postulant, vt scamnum, lectum, scalam, eo quod per se vsui esse minimè possint: quo circa & alligata, & in plano sita nuncupantur. Nam vbi in agro, aut solitudine quapiam, quæ suo loco mota sunt reponimus, ac neque scamni, neque lecti, neque scalæ copia est, aliquid in solum defigimus, ad quod tractorium organum alligem9. Machinamẽta sunt organa tractoriis ampliora minora tamen aliis, quæ non modò intentionem, sed impulsum quoque pollicentur, ac præcipuè quorundã membrorum gratia comparantur. Erecta organa sublimiorẽ

C structuram habent, & non solùm ad extendẽdum valent, sed etiã ad impellẽdum. Porrò autẽ plana organa sunt, quorum humilis structura est. Ex iis constant, quæ & extẽdendi & impellendi vim habent, ita vt homine illis insidente, recondi quod elapsum est, possit. Reperiuntur etiã in his quædam propria structuræ discrimina.

Ex qua materia struantur organa, Cap. III.

BAsis, crura, latera, transuersaria, cubiti, testudines, adiuncta crura, hæc omnia quæ in organis ampliora expediuntur, ex robustiori materia conficienda sunt, vtputa D ilignea, vel fraxinea, quæ secundas obtinet. Oportet autem ea de causa validissimam esse organorum materiam vt vim queant in condendis articulis sustinere, quod in iis potissimùm organis requiritur quæ erecta collocantur. Vertebræ, radices, claui, vnci, catenulæ, vectes, omnia quæcunque exigua sunt, quǽque plus efficiunt, ærea vel ferrea comparentur, vt quod structuræ exiguitas detrahit, materiæ firmitas restituat. Aliquando autem quæsitũ est, ferreáne an ænea sumi debeant. Inquiunt qui ferro æs præferunt, hoc leuius esse & facilius tractari, minúsque E rubiginem trahere quàm ferrum: contrà qui æri ferrum anteponunt, validiorem huius materiam laudant. ære enim efficacius robustiúsque ferrum est. Atqui de ferro cõuenit, firmius esse: sed superuacuũ est eximiũ robur, vbi eius nullus est vsus, quũ liceat hæc ex ære fabricare quod mollius est, & satis roboris habet: licet tamẽ & ex ferro, quòd si ex ære fiãt, sumatur id quod ducitur: nã quod cõflatur, facilius rũpitur cõminuitúrq;: ita vt præstet ex ferro hæc parare, quàm ex fuso ære. Sed quoniã ferrum citò rubigine obducitur, idcirco aliquot interpositis diebus F subinde pingui aliquo inungẽdum, ac ne rubiginem sentiat, manu perfricandum. At dicet quis, si ferrum neglectum rubigine corrumpatur, id culpa domini ipsius organi fieri.

Ex quibus partibus organa constent, & quis sit earum vsus, Cap. IIII.

COntinetur omne organum non omnibus sed quibusdam ex iis quæ numerabo, nempe basi, cruribus, trãsuersariis, cubitis, axibus, regulis, testudinibus, cochleis, tympanis, clauis, manubriolis ductariis, vectibus, baculis G versantibus, obicibus, cuneis: item lunatis lignis, orbiculis, trochleis, fossis, operculis, vertebris, fibulis, radicibus, vncis, catenis, forficibus, sedilibus, priapiscis, ad hæc cochlea fœmina, quæ Græcè θηλυκόχλιον appellatur, cuneolis chiniscis, columbariis, ergata. Hæc fere sunt quibus organa cõponũtur, quorũ vsus sigillatim iam nunc exponẽdus nobis est. Basis ad id potissimũ struitur, vt super eã

erecta organa ſtatuãtur. Crura in organis & latera dicũtur, in iis quæ erecta collocãtur, propriè crura, minus propriè latera: ſed in tractoriis propriè latera dicũtur, minus propriè crura. Hæc ferè in organis ſtatuũtur, vt ipſorũ machinationes cõtineãt: propriè autẽ in organis erectis crura rectè cõmodéq; dimẽſa, ad illam pertinẽt cõdẽdi rationẽ quæ excitãdo præſtatur. Trãſuerſaria quæ διαπήγματα dicũtur (vt Græcũ nomen indicat) ad crurum laterúmque compaginem fiunt, ad quem vſum primò præcipuéque deſtinantur: huc accedit, quòd machinationes quoque ſuſtinent, vt puta trochleas, cubitos, atque alia quædam. Cubiti ad eum vſum in organis comparantur vt per ipſos, quæ ſuo loco mota ſunt, à ſuperiori parte extenta reponãtur: quemadmodum videre licet in organis Fabri atque Andreæ, in quibus cubiti per ſuperius tranſuerſarium demiſſi in teſtudinem figurantur, vt hac elata, quæ prolapſa ſunt à ſuperiori parte intenta recondantur. Latæ cubitorũ ſummitates, alæ ab architectis dicuntur: imæ verò partes quadratæ, calces. Hi ergo propriè cubiti nominantur, ſed quidam vocabulo abutuntur. Spathæ impellendo ſunt idoneæ: ea autem ſpatha quæ in Fabri atque Andreæ machinamento eſt, vtimur, vbi extrahendo impellimus, ad femur in poſteriorem partem erumpens. Sunt & aliæ ſpathæ in quibuſdam organis, ad alios impellẽdi modos fabricatæ. Radices & fibulæ complures vſus in organis præſtant. Primò enim radix & fibula in organo Fabri ſpatham diſtinent ad teſtudinem. Eſt quidem in teſtudine radix: ſpatha verò qua parte quadrata eſt, medium habet cauum, in quo radix eadem inditur: deinde fibula continendi cauſa, in ſpathã atque radicem pertuſam inſeritur. propriè radices ad id fiunt vt recipere vncos poſſint, & alios effectus præſtare: ſed fibulæ item gratia eſt quòd machinationes immobiles ſeruat, vt puta axes. Catenæ eò pertinent vt fibulæ ex ipſis ſuſpendantur, quò ſeruentur in organis, neque decidant. Vnci adiiciuntur, ne mobiles machinationes moueantur, veluti axes, quóue in radices coniecti quædam organorum machinamenta ſiſtant. Per vertebras (quas Græci ςροφώματα dicunt) ferè id efficimus vt quædam organa immobilia moueantur, ſicuti crura organi Andreæ. Crura enim in organo tranſuerſa ſecta, vertebris fibuliſque continentur, vt organo modò erecto modò per vertebras inclinato, circumducendo impellamus. Ad exemplum huius ſtructuræ organi Andreæ plinthii crura prope baſim ſecta ſunt: rurſúſq; vertebris cõtinẽtur, vt organũ modò erigatur, modò per vertebras motũ adiũctis cruribus innitatur, vſúmque illius organi præſtet quod planũ collocatur. Hi ſunt effectus vertebrarũ in organis. Axes ad corporum ductionem, hoc eſt intentionem ſpectant, quorum quidam ab vna parte ad alteram penetrant, ac per ſe mouentur: quidam latent, & per alias machinationes conuertuntur. Penetrat axis in plinthio Nilei, & ſcamno Hippocratis: latet in Apellidis organo, quod quia per tres funes circumuoluitur, triſpaſtum appellatur: & in Nymphodori gloſſocomo. Penetrantes igitur igitur per ſe manibus conuertuntur: latentes autẽ per alias quaſdam machinationes. exẽpli cauſa: Nymphodori gloſſocomo per tympanum & cochleã ad lentis imaginem fabricatã, in triſpaſto per funes alligatos, ad clauos qui in axibus infiguntur, funes alligantur, vel habenæ atque huiuſmodi alia ad extendendum pertinentia. Manubriola ductaria, bacula verſantia & vectes, omnes hæ machinationes ad axium cochlearúmq; verſationes ſtatuuntur. primas obtinẽt manubriola ductaria, ſecundas vectes, quibus minus efficacia ſunt bacula verſantia: pleraq; enim ex ipſis exigua quũ ſint, vna manu conuertũtur. Chiniſci (cuiuſmodi ſunt in lyra) excogitati ſunt ad axes cõtinẽdos. vbi enim fibulæ nõ ſint, quid poterit aliud vtilius inueniri? Quod enim ad vim pertinet, vſum habẽt fibularũ: decoris autẽ cauſa, inſculpta habẽt anſerina capita lignea. Statuũtur in organis phliæ, vt ab vno latere ad alterũ penetrãtes axes contineãt: cuiuſmodi ſunt in ſcãno Hippocratis, & in noſtro. Eſt & alia media phlia in organo Hippocratis ad ſimilitudinẽ literæ Ʌ, eo nomine fabricata, vt ad eam impellendi rationem quæ extrahendo fit,

A vbi femur excidit accõmodetur. Trochleæ in organis collocantur, vt funes liberè duci poſſint, veluti in organo Fabri quod duplicem trochleã, qua teſtudo mouetur, in ſuperiori tranſuerſario continet. In noſtro quoque organo rurſus trochleæ ſunt quæ per inditos funes, axes attollũt. Verùm trochleæ ferè ad id fiunt, vt axes & habenæ celeriter ducantur, ſimúlque vt ad intentionem, quæ alio intercedente motu fit accommodentur. Orbiculi ſtruuntur ad trochlearum motionem quæ per ſe ſunt immobiles: collocantur autem in medio earum, quemadmodum in De- B moſthenis ἀσκάβῃ, & ad funes continendos, vt in triſpaſto Apellidis. Cuneus præſertim paratur ad humeri caput in alam prolapſum: ac deinceps ad alios quoque vſus. At lunatum lignum prodeſt, vbi humeri caput in priorem aut poſteriorem partem excidit. Eſt autem polus lignum infixum ſuperioribus crurum extremitatibus, in organo Philiſtionis. Luxato enim humeri capite brachium extenditur, polúſque obiicitur ad hominis ceruices. Epipoma verò quod & epipegma dicitur, eſt Ʌ figura in ligno inſculpta in quam coniicitur Ʌ inuerſum: qualis conſpicitur in C eo organo quod hermes dicitur. Fit autem hoc ne ab hermis vultu corpora terantur, vt in organi compactione oſtẽdemus. σκαλάθιον verò & σκυθάλιον communiter parata ſunt, vt epipegma ferant. eſt quidem σκυθάλιον lignum ſex digitorum in medio hebes: σκαλάθιον verò lignum ſex digitorum rotundum, quod anguſtiori baſi nititur, & quaſillo ſimile eſt. Sunt & in organis quædam columbaria inſculpta ad ſimilitudinem columbarum, quæ & ornandi cauſa facta ſunt, atque ad id etiam vt aliud ferant epipegma. Tympanis hæc gratia eſt quòd quædam orga- D norũ machinationes quæ maximũ vſum præſtãt, per ipſa paulatim mouẽtur, vt axes & cochleæ. eſt autẽ tympanũ rotũda machinatio dentata. At delphines dentibus incluſi machinationes motu prohibent: quod vnci quoque efficiunt. Teſtudines in organis ad id collocatæ ſunt vt corpora quæ reſtituũtur, paulatim & minimè cõcuſſa extẽdantur. Quemadmodũ enim teſtudines animalia lento gradu procedunt, ita machinationes quibus illa referuntur. Porrò autẽ ex teſtudinibꝰ nõnullæ trãſuerſariis ſimi- E les ſunt, aliæ oblõgæ, aliæ cubi ſpeciẽ repræſẽtãt. Trãſuerſariis ſimiles ſunt in organo Andreæ, Fabríue: oblongæ in quadrata columna quæ appellatur hermes. Cubum referunt in rotunda columna Heraclidæ Epheſii. Præterea teſtudinum aliæ cubitos & ſpatham attollunt, aliæ cuneatã & lunatam appendicẽ: quædã nihil attollũt, ſed solùm ſunt ad extendendum inuentæ. Cubitos attollit teſtudo quæ ſurſum fertur in organo Andreæ: cubitos & ſpathã teſtudo quæ eſt in organo Fabri. Cuneata & lunata appẽdix ea teſtudine excitatur quæ in herme eſt. Nihil attol- F lit, ſed ſolummodo extendendo eſt ea teſtudo quæ in rotunda columna Heraclidæ Epheſii collocatur. ſimiliter & quæ deorſum fertur in organo Andreæ. Aliæ autẽ & dracones fibulæq; infixæ, clauorũ vſum præſtãt: propriè autẽ dracones, quod ad materiam pertinet, in vicẽ manubrioli ductarii fabricantur. Quoniam verò teſtudines plerumque à cochleis mouentur, proximum eſt vt cochlearum ſtructuram atque vſum exponam. Comparãtur ergo cochleæ in organis ad alias machinationes impellendas, puta tympana & teſtudines, quæ paulatim & nulla ratione concu- G tiendo extendant. Cochlearum quædam quadratæ ſunt, quædam ad imaginem lentis quæ figuræ nomen inuenerunt relatæ ad capreolos, at non ad ſtructuram ſcapi: quælibet enim cochlea rotunda, eſt ad tornum rotundata. Differunt cochleæ à capreolis, quòd aliæ quadratæ, aliæ ad lentis imaginem dicuntur. Quadrata cochlea eſt quæ capreolos habet quadratos, atque ex iis non solùm quod prominet, ſed etiam quod cauum eſt: cuiuſmodi cochleas videmus in organo Andreæ. quæ in lentis ſpeciem ſunt, id capreoli quod cauum eſt altè anguſtum habent: latum verum in ſummo, contrà quod prominet à baſi la- H tum vertice ipſo tenuatur. Similis autem eſt huiuſmodi capreolus lenticulæ dimidiatæ, à qua figura cochlea hæc ad imaginem lentis dicta eſt. Cochleæ igitur tam quadratæ quam ad imaginẽ lentis, ad motionem diuerſarũ ma-

chinationum statuuntur. Quadratæ enim testudines compellunt, quæ sunt ad imaginē lentis, primò quidem tympana, interdum etiam testudines in iis quæ pericochlia nuncupantur.

Qua ratione quadrata cochlea testudinem moueat, Cap. v.

Demus testudines ita esse fabricatas quemadmodum in organo Andreæ, quarum singulæ pertusæ sint atque in id cauum cochleæ demissæ: ab interiori autem parte caui ferrea, vel ænea lamina testudini infixa sit, quæ quidem lamina dens nuncupatur. Hic igitur dens testudinis in cochleæ capreolo includitur: quò fit vt in quadam cochleæ conuersione, lámina quæ dens nuncupatur, testudini infixa, atque in cauo capreoli contenta, testudinem moueat. Præterea ex iis ipsis cochleis quadratis, alia simplex est, alia duplex. Simplex cochlea est, quæ vno duntaxat capreolo excauata, vnámque testudinem impellit: in duplici, bini secti sunt capreoli, hæc & binas testudines mouet, qualis cochlea reperitur in magno Andreæ organo quod plinthium nuncupatur. Excauatum enim lignū est à medio ad transuersaria capreolis inter se aduersis, ita vt quadam cochleæ conuersione orsæ testudines, vel à medio versus transuersaria, vel à transuersariis versus medium impellantur. Est & alia cochlea duplex in eo quod κηρύκιον appellatur, excauata à summo principio vsque ad extremum aduersis capreolis, quæ rursus duas testudines mouet, quemadmodum in ipsa organi structura videmus. At cochlea ad imaginem lentis tympanum mouet: siquidem capreoli cochleæ, tympani dētibus insiti, machinationem conuertunt, quemadmodum cochlea, quæ baculo versante vel manubriolo ductario conuertetur, in tympani dentes conueniens machinationes mouet. Mouet interdum eadem cochlea testudinem, sed non amplius per dentem, quemadmodum quadrata, verùm in fœmina cochlea contenta quæ in ipsa testudine struitur: quoniam testudinis cauum, in quod cochlea demittitur, excisos habet capreolos aduersos iis qui sunt in cochlea lentis formam referente, sic vt id quod prominet ex capreolis cochleæ lentem referentis, in cauo capreoli fœminæ cochleæ recipiatur, quódque cauū est in capreolis cochleæ, id quod extat ex capreolo, cochleæ fœminæ capreolis admittat. Accidit autem in cochleæ cōuersione, vt testudo modò sursum moueatur, modò deorsum, quum cochlea in ipsius capreolis voluatur. Huiusmodi structuræ plurimæ adhibentur ad organa quæ plana collocantur: ad id enim fabricantur vt homines quibus luxata restituuntur, inclinatis organis insidant: organa enim quæ plana collocantur, ita parata sunt vt ægris super ipsa vel sedentibus vel cubantibus, luxata reponantur. Priapiscus, qui & stiliscus & scalmus nuncupatur, in quolibet organo quod planum collocetur, statuitur. Fit autem ea de causa vt ei parti quæ inter anum & naturale est, obex fit, vbi quæ prolapsa sunt, restituūtur. Est igitur priapiscus lignum octo digitorum, magna ex parte rotundum, ab eo quod superest quadratum, sic vt quadrata ipsius pars coniiciatur in cauum, ad literæ τ similitudinem quadratum, in organo quod planum collocatur: reliqua verò pars quæ extat inter anum & naturale, obiiciatur. Configitur autem in trāsuersarium τ ferreum, vt firmiter priapiscum contineat. Sed in nostro organo videre licet magnum τ ferreum ad alium vsum comparatum, nempe ad gibbā spinam perpressum impellendam. Opercula in organis parantur, vt machinationes sub ipsis occultentur, ne si absque operculo fuerint, idiotis pateant. Annuli adhibentur ad organa tractoria, vt alligari possint: ad alia verò, vt machinationes contineant, quemadmodum in Menecriti bucranio, vbi axis cōtinetur: atq; eadē de causa in aliis organis. Forfices in organis arctè trāsuersaria cū cruribus iūgūt: ad hūc enim vsum infixas forfices æneas inuenimus. Adiūcta cruraid efficiūt vt organa quæ erecta collocātur, illis innixa, inclinatáque, eundem vsum præstent ac si plana statuerentur. Præfatus ex quibus omnia organa parentur, & quorsum singulæ ipsorum machinationes spectent, decla-

A rabo in sequentibus quænam ex organis immota suo munere fungantur, & quæ mota: tum ex iis quæ mouentur, quænā suo loco maneāt, quæ locū mutēt dū mouētur: rursus ex iis quæ immobilia sunt, quæ perpetuò & vbique immobilia maneāt, quæ eximi possint, ad alios quoq; vsus idonea. Hæc itaq; immobilia sunt in organis: basis, crura, latera, trāsuersaria, cuneata & lunata appēdix, sedile, priapisci, atq; alia cōplura. Vsui sunt quū mouētur, vertebræ, vnci, axes, tympana, cubiti, cochleæ, testudines, atq; huius

B generis plurima. Mouentur in eodē loco manentia, vertebræ, vnci, tympana, cochleæ, plerique axes. Locum mutant testudines, cubiti. Eorum quæ in organis immobilia sunt, quædam semper & vbique immobilia sunt, quædam & eximi & inseri possunt. Semper quidem immobilia manent, basis, crura, latera, transuersaria, radices, sedilia, lunata appendix: extrahi possunt in quibusdam organis, quanuis immobilia sint, tum cunei, tum priapisci, qui ad alios quoque vsus facti extrahuntur & immittuntur.

Ex Galeno de machinamentis, Cap. vi.

C Articulis reponendis Hippocratis scamnum per se abundè est. Siquis autem velit aliis quoque vti, est polyspaston (ita appellatum, quoniam multis orbiculorum circuitionibus facilitatem præstet) quod iter facientibus maximè idoneum est. refertur autem ad Archimedem autorem. In vrbibus verò non alienum est Fabri vel Andreæ organon, quum erecto opus est: vbi plano, scamnum Hippocratis præcipuè aptatur.

De glossocomo machinamento, Cap. vii.

D Non ab re quidem mihi glossocomum videtur à iunioribus medicis inuentum, quod seu femur, seu crus cōminutum sit, vbi callus circundatur, commodissimè admouetur. Habet autem à prima parte axem, ad quem extremi laquei in diuersa extendentes deligantur. Iniiciantur laquei extremis partibus ossis quod curatur, fiántque ex duabus habenis, sic vt quatuor vterque capita habeat, bina à dextra, totidem à sinistra. Ex iis capitibus quæ inferioris laquei sunt, per foramina facta in inferiori parte glossocomi, ad axem duci debent: quæ superioris, primò procedere ad superiora, deinceps ipsa quo-

E que per latera glossocomi perforata traiici, quibus foraminibus trochleæ includantur. Vtrinque ergo ab exteriori parte glossocomi, superioris laquei capita ferenda sunt ad axem: his enim ita constitutis, vna axis conuersio pariter ambos laqueos extendit deorsum versus, illum qui ad inferiora fracti ossis alligatur sursum, alterum sic vt composita fractura, in posterum liceat quotidie hanc laqueorū

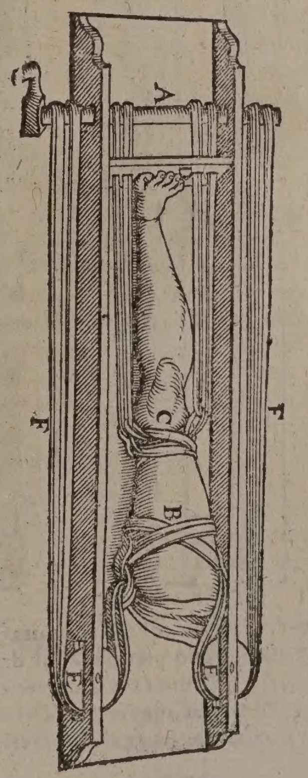
F

G

H

CAPSVLÆ MACHINARIÆ ICON.

A Axis ad quē laqueorū capita circumiiciuntur.
B Laqueus superior,
C Laqueus inferior.
D Inferius caput capsulæ.
E Trochleæ.
F Superioris laquei capita ab exteriori parte capsulæ.

in diuersas partes intentionem corrigere valentius vel A leuius extendendo. Laqueum igitur qui in inferiori parte est, directa ductione axis extendit: eum qui in superiori parte, intercedente alio motu: Græci διὰ τῆς μεταληπτικῆς τάσεως dicunt.

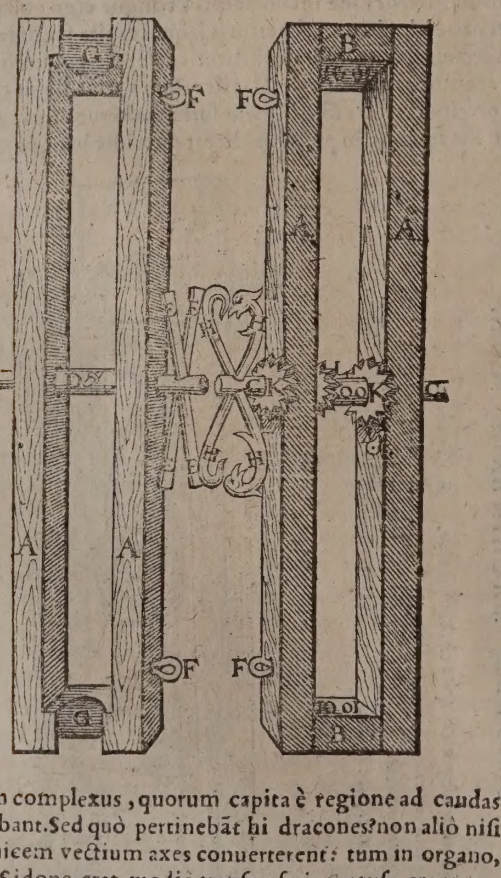
Nilei plinthium, Cap. VIII.

FActum est plinthium Nilei ad eorum organorum exemplum, quæ vocãtur tractoria quadrata oblonga. Duo enim habet latera longa palmos quatuor digiti crassitudine, quæ extremis partibus transuersariis inter se cõpacta sunt. B Est autem transuersariorum crassitudo & latitudo quanta laterum, sed longitudo palmum implet. Meritò igitur quum talis compactio fit, vt latera quatuor palmos longa sint, transuersaria vnum, totius organi quadrati structura oblonga confecta est. Licebit autem siquis voluerit, latera breuiora quàm dictum est, efficere: quandoquidem organum per vnicum axem effectum præstat. Media itaque latera pertusa sunt rotundis ac peruiis foraminibus per quæ axis traiicitur, qui media parte clauum infixum habet: capitibus verò quibus latera excedit, vectes æneos vel ferreos decem digitorum magnitudine. C Sunt itẽ in organo quatuor annuli lateribus affixi, bini ab inferiori parte, totidẽ à superiori. Antiqua huius organi structura autore Nileo talis est. Herodotus quidam architectus transuersariorum priores partes medias excauauit ad figuram literæ ω, ne habenæ quæ à corporibus quibus vis adhibetur ad axis clauũ feruntur, extãtibus angulis atterantur, sed rectà procedant. Hactenus Herodotus.

Nos verò quam accepimus historiam, referemus. Ferunt Pasicratem architectum Sidone organum hoc vidisse D quod à statua continebatur, aliter tamen fabricatum. Nam quum eadem compactio esset, conspiciebantur in eo organo ab extantibus axis capitibus æneorum dra-

Nilei plinthii effigies.

A Duo latera. B Transuersaria. C Rotunda, ac peruia foramina. D Axis, qui media parte clauum infixum habet. E Vectes ænei. F Annuli. G Transuersarii priores partes excauatæ ad figurã literæ ω. H Aeneorum draconum cõplexus. I Foramina rotunda. K Tympana ænea dentata. L Fibula indita. M Vncus. E

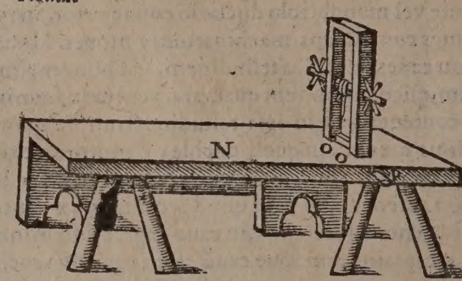

conum complexus, quorum capita è regione ad caudas H spectabant. Sed quò pertinebãt hi dracones? non aliò nisi vt inuicem vectium axes conuerterent: tum in organo, quod Sidone erat, media transuersaria pertusa erant rotundis foraminibus, quæ clauo axis responderent. Constat autem foraminum eundem esse vsum qui in organo Herodori, nimirum vt habenæ quibus corpora extenduntur, ad clauum rectæ per ea foramina porrigantur. Retulit insuper Pasicrates, axem inclusa habuisse in vicinia laterum tympana quatuor ex ære dentata, duo ab interiori parte, totidem ab exteriori: atque item in lateribus foramina fuisse dentium ordini respondentia, vt postquam abundè extenta corpora fuissent, fibulæ inter dentes eò demissæ, vbi in luxatis restituendis opus esset, axem sisterent. Sed recẽtiores, tympanis omissis, priori parte latera pertuderunt: pertuderunt item in orbem aliquo intermisso spatio, & ipsa axium capita, quò ad vsum dictum fibulæ inditæ axem mobilem tuerentur. Ego autem quũ fibulæ decidant, ad eum quem dixi vsum vncos lateribus infixi: axis verò capita foraui sic vt huius foramina illis conuenirent, quæ erant in orbem in lateribus aliquo spatio interiecto, quò vbi vellẽ in luxatis condendis axẽ immobilem reddere, vncum includerem in foramen, quod esset accommodatum.

Communis plinthii tractorii fabricatio huiusmodi est. Verùm ego aliter plinthium struxi: salua enim eadem laterum mensura, inferius transuersarium sursum transtuli, quatuor digitis infra transuersarium extrema crura relinquens: axem verò collocaui in medio transuersariorum, cui parti Græcè φωπὶ nomen est.

Plinthii alterius, scamnum referentis, icon.

N Scamnum quale in ludo uidemus,
O Caua quadrata.
P Fibula.

Scamnum quoddam, quale in ludo videmus, ab vna extremitate excidi cauis quadratis atque oblongis, vt propositorum crurum extrema in eiusmodi caua conuenirent. ipsa item latera extremis partibus transuersa pertudi, foraminibus ab vno latere ad aliud penetrantibus, vt fibula in foramina coniecta plinthium contineret. Hæc de organi structura: nunc ipsius motionem aggrediar.

De motu organi tractorii, Cap. IX.

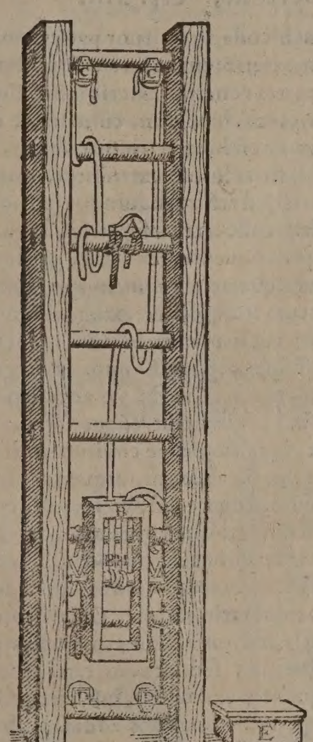
F QVoniam tractoria organa imperfecta sunt, nec præstare quicquam per se possunt, sed alterius operam requirunt, puta scalæ, lecti, scamni, quæ vbi non sunt, eorum vicem exhibet pauimentum terràque ad prolapsa restituenda, mihi operæpretium videtur, quasi doceam in ludo gratia eorum quæ nunc tractantur, super scalam præparatam organi motum enarrare.

Scala præparata ad humerum restituendum in alam prolapsum, Cap. X.

G PAratur scala vna ex iis quæ in communi vsu sunt, nõ lata, quæ obliquè collocatos gradus habeat: siquidem talis luxatis reponendis est aliena; sed æquè crassa sit, quadratisque gradibus constet, leuatis angulis ne corpora conterant, atque in rotundam figuram redactis. huiusmodi scalæ vbi copia non sit quò mollius corpora insidant, gradus lana inuoluantur. Ordiar autem ab humeri capite in alam excidente. Oportet igitur vbi id restituitur, cuneum funibus suspensum collocare super gradum idoneum cui brachium (vt ostendi) superimponatur, & per funes ad eum alligare. Est autem ille gradus reponendo idoneus, quem retuli. Brachio superiniecto intentionéque adhibita, suspendendus homo est sic vt duos palmos à pauimento recedat, & cuneus ad gradum firmiter alligandus, non temerè, sed eo obseruato, vt ex partibus quæ cũ cauo quodam capitulata est, ad humerum detur, quæ gibba iuxtà est, ad latus. A cuneo verò deorsum versus alterius

fiue tertii gradus interuallo, organum ad fcalam vinciendum eft per eos quos habet annulos & funes aut habenas, aut alia quæpiam traiecta. Ipfa item fcala in pauimentum fortiter adigenda eft, ne in extendendo moueatur, fed ftabilis maneat, ac fine vlla inclinatione. Quatuor præterea trochleæ, fiue folidæ, fiue ex duobus lignis curiofius factæ alligentur, quarum duæ à fummo gradu fufpenfæ deorfum fpectent: duæ ab imo furfum. Qua fabricatione parata, cuneus ad id quod prolapfum eft reponẽdum, admoueatur, tenui lana mollique obuolutus, tum vt lignum quod durum eft, circũdata lana minus tactu lædat, tum vt fudor, qui propriè oriri folet ala plurimùm ca lefacta, magifque ægrotantis metu ac labore, lana cuneo impofita combibatur. Hæc autem fcala vel contineatur ftabiliter ab affiftentibus, vel extremis partibus in pauimentum defigatur, cuneifque (vt propofitum eft) confir metur. Illud autem in aperto eft, fcalam bene longam effe debere, vt poftquam demiffa in terram fuerit, quod extat vbique pro magnitudine eius qui curatur, abundè longum fit. Scala confirmata fubfellium iuxtà collocetur.

Scalæ, ad humeri in alam prolapfi, reftitutionem, expreffio.

A Cuneus funibus fufpenfus, ac fuper gradum alligatus.
B Organum ad fcalam alligatum.
C Trochleæ duæ à fummo gradu fufpenfæ, deorfum fpectantes.
D Trochleæ duæ ab imo gradu fufpenfæ, furfum fpectantes.
E Subfellium.

De humeri capite in alam prolapfo, Cap. x i.

SVper fubfellium homo afcendens, brachium fuper gradũm traiiciat, ita vt cuneus aptè in alam demittatur: poft hæc duplicata habena media inter cuneum & humerum detur, capitáque eius extrinfecus pendeant: deinde carchefius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero iniiciatur, non circa medium, ne lacertum vrgeat, fed citra tumorem vel vltra: fic enim cubiti inæqualitas G laqueum deorfum labi non patietur, præterquam quòd hoc modo vtilius imponetur. Sequuntur enim facilius ea corpora quæ ampliori interiecto fpatio adducuntur: quæ exiguo, difficilius. Circũdato laqueo, capita eius rectà deorfum ducta ad clauum axis religentur, & axis vel per vectes vel folis manibus cõuertatur, vt eius conuerfio directa deductione ab inferiori parte intendat. Eodem autem tempore, quum aucta iam intentio eft, fubfelliũ fubtrahatur, vt homo à fcala pendeat, atque ita excitando re- H poni luxatum poffit. Sufpenfo homine minifter affiftens à pofteriori parte vtranque manum fimul iunctam ad ceruicem eius adducat, collùmque in contrariam partem cogat, idque fiat quo tempore intendimus atque excitamus, quum laquei ægro iniecti poftea laxentur. Neruis

A abundè diductis, debet qui reponit affiftens haberiæ capita prehendere, cubitùmque ad fcalam repellens, humeri caput per habenam extrahere: quo facto, remittenda intentio eft, & ipfe articulus furfum cõpellendus, vt in regionem priftinam reuertatur. Ratio directæ ductionis ita habet. Sed vt tutò reponamus, optimum fuerit priufquam nerui extendantur, habenis & crura hominis inter fe, & integrum brachium ad latus deuincire, ne ob tormentum quod in condendo articulo fentiet, vel fuper fcalam afcendat, vel manu laquei capita contineat. Lice-
B bit etiamnum alio intercedente motu, ab inferiori parte extendere: id qua ratione fiat, fubiiciam. Iifdem omnibus factis quæ præcepimus, quum ab inferiori parte extendentes directa ductione vtebamur, laquei capita per inferiores trochleas traiiciuntur ab inferiori parte extrà, atque ad axis clauum religantur, vel ducta ab exteriori parte verfus interiorem ad axis vectes vinciuntur, vt axe ver fato, alio intercedente motu ab inferiori parte extendamus. Nihil item prohibet quo minus eadem fabricatione parata, duplici motu contrario intercedente ab infe-
C riori parte adducamus: quod ad quem modum fiat, indicabimus. Laquei capita ad inferiores trochleas ducta ibique traiecta, ad fuperiores referuntur, tum deorfum attracta, ad axis vectes alligantur, vt eius conuerfio duplici motu contrario intercedente ab inferiori parte extendat. Poftquam abundè extenderimus, proximum eft vt impellamus eo quo oftendimus modò, vbi de directa ductione loqueremur. Ii funt modi quibus ab inferiori parte intendimus. Poftquam reconditus articulus fuerit, fubfellium ad fcalam referendum eft, vt æger fuper id fta-
D tuatur, tàm à fcala quàm à cuneo remotus, collocato humero, vt antè dixi. Verùm quum maiores noftri idem organum idoneum à fuperiori parte attrahando tradiderunt, fequitur vt nos quoque à fuperiori parte extendendi rationem vobis aperiamus. Ergo (ficut dixi) placuit maioribus luxati reftituendi modum, & à fuperiori parte adducendo, & in diuerfa trahendo, explicare. Potiffimùm autem à fuperiori parte intenderunt, vbi humerus non folùm elapfus effet; fed etiam perfractus. Spectemus igitur quibus modis voluerint luxata reftitue-
E re, à fuperiori parte intendentes. Scala igitur in cæteris eodem modo præparata, cuneum non amplius ex fu

Scalæ ad humeri capitis in alam prolapfi reftitutionem expreffio.

F

nibus fufpenfum ad gradũ alligant, fed folùm fuperimpo nunt: funium verò capita admodum longa per fuperiores

trochleas ab inferiori parte extrà traiiciunt: post hæc deorsum demissa vectibus, qui pro clauis sint, circumligant. His ita constitutis, subsellium ad scalam ponunt, super quod homo ascendens, brachium superiniiciat, vt cuneus rursum in alam indatur, deinceps carchesium laqueum vel alterum æqualiter extendentem humero iniiciunt,capitáque eius deorsum ducta, vt contineantur,ad aliquem scalæ gradum deuinciunt.Quibus ita contentis,axis conuertitur, per quam conuersionem cunei funis alio intercedente motu attractus,à superiori parte intendit.Neruis,quantum res postulat, intentis,impulsus adhibetur, per duplicem habenam extrahendo, & manibus sursum compellendo.Equidem huic reponendi modo non subscribo,ea de causa quam adiungam. Cuneus elatus circumagitur, qui quum sub ala non manet, articulus ex toto non reponitur, ac potissimùm vbi quis velit suspenso homine excitando illum reponere. Ea verò extendendi ratio quæ ab inferiori parte adducit, stabilis est,cuneo super gradum collocato, & per funes alligato,vt antea diximus.At quo pacto nos à superiori parte adducentes firmiter restituamus, paulò pòst intelligetis, vbi cõdendi luxati rationem recensebimus.Ratio autem quæ in diuersa diducit,sic habet: Cæteris omnibus ordinatis,laquei capita non amplius ad gradum vinciuntur, sed ad axis clauum dantur per se, vel alio motu intercedente,vt prius scilicet per inferiores trochleas traiiciantur, túncque ad axem deligentur. Eadem nunc culpari possunt,in hac in diuersa extendendi ratione quæ paulo antè dicta sunt in illa quæ à superiori parte extendit. Vbique enim probo,quum is cuius articulus reponitur,rectus collocatur,solam ab inferiori parte extendẽdi rationem adhiberi.Nunc proximum est,quum de humero in alam prolapso dixerimus,vt de eodem quoque in priorem partem excidente pertractemus.

De humeri capite in priorem vel posteriorem partem excidente, Cap. XII.

AD humeri caput in priorem vel posteriorem partem elapsum, scala eadem ratione modóque præparata vel figurata,organóque & trochleis (vt antea dictum est) alligatis rursus vbi restituere volumus,subsellium iuxtà ponimus,lanáque vel linteis cõtegimus gradum idoneũ super quem restituamus:cui(sicut ostensum est) inuoluto ala insidat:tum carchesium laqueum vel alium æqualiter extendendi vim habentem,humero(vt propositum est)circundamus,cuius capita deorsum attracta ad organi axem religamus,quemadmodum ad humerum in alã prolapsum tradidimus, vt conuersus axis directa ductione ab inferiori parte intendat.Eodem momento quo intendimus,aliquis rursus à posteriori parte assistens, vtraque manu ad ceruices hominis data, corpus in contrariam partem repellat.Licebit autem in hoc casu magis & extendere & ducere ad inferiora. Subsellio itaque subtracto, homo suspenditur,vt simul articulus excitetur, & quæ illi superiecta sunt,laxentur.Vbi quantum reponendus articulus postulat intenderimus, circunducendo impellimus:si quidem in priorem partem humeri caput exciderit,ab ea sede inquam venit ad eam, vbi esse naturaliter debet,prominentiori palmæ parte vrgemus,atque altera manu cubitum à posteriori parte in priorem adducimus: quo facto,minister assistens manum apertam lato scapularum ossi opponat atque id repellat, ne vis operæ resoluatur. verùm si in posteriorem partem prorumpat, contrarium fieri debet, humeri quidem caput prominentiori parte palmæ vrgendum est,vt à lato scapularum osse in suam sedem reuertatur, atque altera manu cubitum à posteriori parte in priorem adducimus: quo facto,minister assistẽs manũ apertã lato scapularũ ossi opponat,atque id repellat,ne vis operæ resoluatur. Hac igitur ratione humeri caput restituendũ ducimus,vbi in priorẽ vel posteriorẽ partem eruperit. Sed alii in vtroq; casu eam reponendi rationem probarunt quæ à superiori parte extendit:hoc quo pacto agant,videamus.Scala eodem modo parata,duplicatæ habenæ vel funis medium lana vel linteo inuolutum alæ subiiciunt, capitáque eius per superiores trochleas traducta, deorsum ad axis vectes tanquam ad clauos alligant,deinde humero carchesium laqueum vel alium qui æqualiter extendere valeat, circundant,cuius capita deorsum demissa, vt contineantur ad aliquem scalæ gradum deuinciunt. Quibus ita cõstitutis, axis conuertitur:quo conuerso & continent & à superiori parte intendunt, ac postquam abundè extenderunt, adducendo impellunt. At quum in diuersa contendunt, capita laquei vel directa ductione, vel alio intercedente motu,funis verò,per alium motum interiectum ad axis clauum alligant,vt conuerso axe in diuersa diducãt postquam satis intenderunt adducendo impellunt. Intentiones quidem succedunt:sed impulsus fallax est. Siquidem homine excitato,& suspensione distracto, ægrè articulus restituitur: atque ob hanc causam nunc placuit extendendi rationem tam à superiori parte quàm ab vtraque præterire. Humeri ergo caput in quancunque partem venerit, conuenit ab inferiori parte extendendo reponere, quum erectus homo collocatur. Qua via humeri caput restituatur, exposuimus: pergamus igitur ad cubitum.

De cubito, Cap. XIII.

AEquè duo brachii ossa in quatuor partes erumpunt, in interiorem,exteriorem,priorem & posteriorem: atque vbi in tres partes venerint,exteriorem scilicet, interiorem & posteriorem, brachium curuatur & extendi non potest.Commune est horum trium casuum, in quibus curuum brachium minimè extenditur, scalam cum organo(vt dictum est)ad restituendum parare: postea hominem iuxta scalam collocare,vt super subsellium ascẽdens brachium super conuenientem scalæ gradum iniiciat,tum ea iunctura quæ palma nuncupatur, humerum continere,& laqueum inæqualiter extendentem, vt attollentem chiastum aut nauticum brachio in vicinia manus circundare, eiúsque capita ad vnum scalæ gradum, vt retinacula sint,deuincire, vt vbi vis adhibetur, recti anguli figura fideliter conseruetur, eóque facto medium duplicatæ habenæ, brachio prope cubitum iniicere: capita verò deorsum ducere ad axem,ibíque vel directa ductione ad axis clauum alligare,vel alio intercedente motu,non secus ac vbi humeri caput reponitur, vt similiter axis conuersio ab inferiori parte intendat. Traditur etiam ad cubitum ille reponendi modus, qui à superiori parte extendit, cuius ratio est hæc. Cæteris omnibus (vt præpositum est) constitutis, humerus non amplius vt contineatur, deuincitur, sed laqueus carchesius aut alius ex his qui æqualiter extendunt, ipsi circumligatur, cuius capita ad superiores trochleas adducta, ab interiori parte in exteriorem attracta deorsum feruntur, & ad axium vectes quasi ad clauum alligantur: duplicatæ verò habenæ capita deorsum adducta, vt retinacula sint ad aliquid immobile dantur. Conuerso igitur axe & continemus, & alio intercedente motu à superiori parte extendimus. At modus qui in diuersa extendit, hinc manifestus est: vbi enim in diuersa extendimus, laquei capita per se ad clauum axis vel alio intercedente motu ad eiusdem vectes deligantur,vt eadem conuersio in diuersa extendat. Neruis quantum res postulat extentis,conuenienter impellere oportet, adducendo, si luxata in duas partes venerint,in interiorem scilicet & exteriorem:extrahendo, si in posteriorem. quas impellendi rationes in opere de articulis exposui.Hæc igitur fieri debent,quando cubitus in propositas partes erumpit: verùm si in priorem,(in quo casu diximus extentum brachium non curuari)iterum eadem scala atque organum comparatur:æger scalæ assistẽs brachium super commodum eius gradum imponit,humerus ad scalam per eandem iuncturam vincitur,laqueus æqualiter extendens ad brachium datur in vicinia manus, cuius capita deorsum feruntur ad organum,vt ab inferiori parte attrahãtur. Siquis autẽ velit agere hoc tum continendo,tũ à superiori

parte adducendo, humerum non amplius ad ſcalam deuinciat,ſed vtrique membro laqueum iniiciat,qui æqualiter intendat,vnum ſcilicet humero,alterum brachio, & ſuperioris quidem laquei capita ſurſum ferat vltra caput, alterius verò deorſum,vt (quemadmodum in aliis reponendi rationibus declarauimus) extendat. Quod vbi abundè fecerit,tunc reponendi cauſa duo modi impellendi potiſſimùm aptantur, qui premit & qui circunducit.Sed antè quidem premere conuenit, dum intentio adhuc manet: dehinc circumducere, quos impellendi modos multo antè expoſui in opere de articulis. Oportet autem eo quod luxatum eſt, reſtituto, brachium curuare atque extendere,pronúmque & ſupinum collocare,vt ex toto reſtitutum eſſe intelligas,tum ad angulum rectum in ſequentẽ curationem figurare. Vtraque igitur brachii oſſa,vbi loco ſuo non ſunt, per ſuperiores modos reponuntur. Verùm quoniam vtrũque per ſe propriè vitiatur, quum ſuo loco mouetur, poſthac neceſſe eſt, ſcribamus quónammodo cubitus erumpens,radiúſque diductus ab inferiori parte extenti reuertantur.

Scalæ ſequentis, per literas declaratio.

A *Cuneus ſub ala per funes ſuſpenſus.*
B *Organum ad ſcalam alligatum.*
C *Trochleæ à ſummo gradu ſuſpenſæ.*
D *Trochleæ ab imo gradu ſuſpenſæ.*
E *Subſellium.*
F *Iunctura quæ palma nuncupatur.*
G *Laqueus attollens in vicinia manus.*
H *Capita laquei, ut retinacula ſint, ad ſcalæ gradum deuincta.*
I *Medium duplicatæ habenæ prope cubitum iniectum.*
K *Capita ad axis clauum directa ductione alligata.*

Scalæ, qua brachii oſſa è loco ſuo mota reponantur, expreſſio.

De cubito & radio, Cap. XIIII.

MOuetur per ſe cubitus interdum loco, & rurſus per ſe radius diducitur, iis modis quos in opere de articulis declarauimus. Ad hæc igitur oſſa reſtituenda, ſcala ſimiliter paratur, humerúſque ad gradũm vincitur ea iũctura quæ palma dicitur: ad ipſum verò brachiũ vtiliter

A datur laqueus aliquis, ex iis qui inæqualiter extendunt, cuius laquei ſinus à parte quæ reſtituitur, capita à contraria, hoc eſt ab integra collocentur. Propriè enim laquei qui inæqualiter extendunt, eas partes magis cogunt, quibus ſinus hærent: minus verò quibus capita. Siquidem cõſilium eſt, vbi ſuperius os excidit, ab inferiori parte attrahere: ad id quod ſuo loco eſt, vim minimè adhibere. Huius igitur laquei capita ad axis clauum dari debent, vel directa ductione, vel alio motu intercedente, vt conuerſio axis ab inferiori parte extendat. Sed vbi quantum re-
B ſtituendum os poſcit, extenderimus, idoneis impellendi modis vti conuenit; cubito quidem in interiorem partem excidente, radióque in exteriorem adducto, vtriuſque manus digitos inter ſe iunctos eminentiæ cubiti ſubiicimus, prominentioréſque palmarũ partes vtrinque ponimus, atque his ſummopere vrgentibus adducimus: ſed in ſi poſteriorem partem prorumpant, cubitus præſertim, ea reponendi ratio efficaciſſima eſt quæ extrahendo impellit. ſin radius in priorem partem conuertatur, expedit premendo & circunducendo impellere, quẽadmo-
C dum oſtendimus vbi vtrunque os in priorem partem elapſum ponebamus. exquiſitos autem reponendi modos in opere de articulis expoſuimus. Repoſiti autem oſſis indicium erit, in cubito libera brachii contractio atque porrectio: in radio, in pronum vel ſupinũ habitum conuerſio. Quomodo igitur per ſcalam homine erecto

Scalæ qua cubitus erumpens, radiúſque diductus reuertantur, expreſſio.

D
B *Organum ad ſcalam alligatum.* C *Trochleæ ſuperiores.*
D *Trochleæ inferiores.* E *Subſellium.*
F *Iunctura quæ palma nuncupatur.*
G *Laqueus inæqualiter extendens.*
H *Capita laquei duplici intercedente motu ad axem data.*

E

F

G

reſtituere laxatum conueniat, demonſtrauimus. Verùm quia iuſta aliqua de cauſa, aut propter imbecillitatem, aut ob femur ſeu crus ſimul cõminutum, æger ſtare nequit dum luxatum reſtituitur, neceſſe eſt in ſequentibus aperire quæ ratio ſit reſtituendi, homine ſuper planam ſcalam iacente.

Quo pacto iacente homine reſtituatur humerus in alam prolapſus, Cap. XV.

H SCalam collocare planam oportet, & vt à pauimẽto attollatur, extremitatibus lapides vel ligna ab vtraq; parte ſubiicere atque æquandi gradus cauſa linteum ſuperimponere: huiuſmodi enim lect⁹, quòd pertinet ad ægrũ

iacentem,dum restituitur,scamni munus præstabit. Or- A ganum verò ad scalam alligandum ab inferiori crurum extremitate, rursúsque trochleæ(quemadmodum dictũ est)binæ à superiori scalæ parte,totidẽ ab inferiori vinciendæ.Satius autem est ad luxata restituenda, pro scala adhibere scamnum quod ab altero extremo quadratis fossis excauatum sit,vbi organum firmiter insistat. Quæ præparatio esse debeat,dictum est: modos autem quibus humeri caput restituitur,exequemur.Prolapso igitur humeri capite,collocare hominem cõuenit, sic vt iaceat super scalam,organo ad pedes constituto,supinus,vbi in a- B lam vel priorem partem excidit:in ventrem,vbi in posteriorem. Igitur vbi in alam conuertitur, funis capita super caput à priori vel posteriori parte adducenda, mediúmque habenæ duplicatæ dandum est ad humerum, sic vt inter ipsum & cuneum demittatur, capitáque eius ab exteriori parte ferantur,atque ita pendeant: post hæc laqueus carchesius,vel alius ex iis qui æqualiter extendũt, humero(vt suprà ostensum est) iniiciendus, cuius capita deorsum ad organum adducenda. Quum capita ergo ad C pedes ferantur,agemus vel continentes & ab inferiori parte extendentes,vel in diuersa trahentes, siue directis ductionibus vtamur,siue alius motus intercedat, vt antea indicauimus.Quum satis extenderimus,condere humerum debemus,idoneam impellendi rationem adhibentes.Præcipuè autem duplex impellendi ratio idonea est,& quæ articulum extrahit, & quæ sursum compellit. Manente intentione,duplicatæ habenæ capita tenentes, vi humeri caput extrahimus, eodémque momẽto cubitum in interiorem partem ad latus repellimus: eò enim fit vt humeri caput facilè promptéque in exteriorem partem ducatur,moueatúrque.Quo facto remissa intentione D protinus sursum compellimus: post hæc humerum prehendẽtes attollimus,vt in suum locum collocemus. Hæc sunt quæ fieri oportet,vbi humeri caput in alam excidit.

Scalæ sequentis per literas descriptio.

A *Cuneus alligatus ad funem, cuius capita dantur ad gradum supra caput.*

B *Organum ad scalam alligatum.*

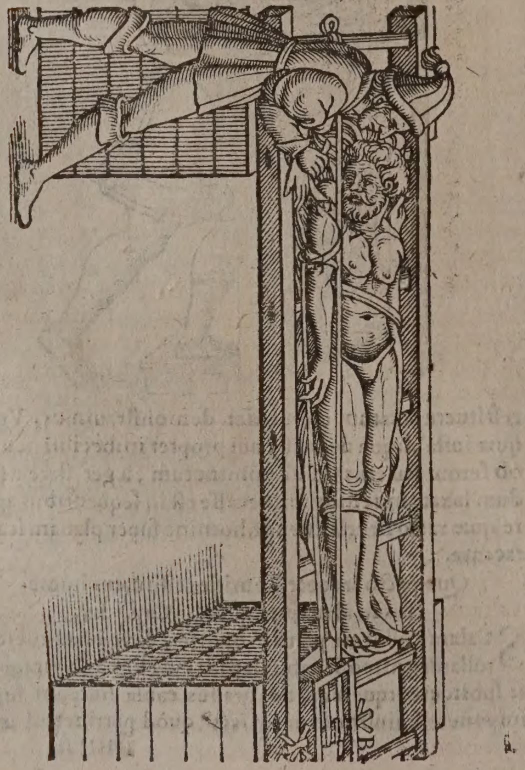
C *Trochleæ à summo gradu suspensæ deorsum spectantes.*

D *Trochleæ ab imo gradu.*

E *Habena media demissa inter cuneum & humerum, cuius capita spectent in partem exteriorem.*

F *Carchesius ad humerum datus.*

Scalæ planæ, qua iacẽtis hominis humerus in alam prolapsus restituitur, expressio.

De humeri capite in priorem vel posteriorem partem excidente, Cap. XVI.

SED si humeri caput in priorem vel posteriorem partem conuertatur,homine(vt dictum est)figurato, nẽpe supino,si in priorem partem venit:in ventrem, si in posteriorem,funis aut habenæ medium lana siue linteo obuolutum alæ subiicitur,capitáque super caput feruntur,non quidem è regione vitiati humeri, sed obliqua versus partem contrariam,ad rem aliquam immobilem B vinciuntur,qua retineantur. Ambigitur verò quamobrẽ capita non rectè ferantur, sed versus contrariam partem obliqua.Pasicrates quidem atque alii nonnulli hoc ea de causa fieri aiunt,ne à medio funis humeri capite sursum attracto prohibeamur quominus ab inferiori parte extẽdamus.Sed decipiuntur similitudine femoris,quum res aliter habeat: siquidem femur ad Γ literæ similitudinem declinat:at humeri caput dimidiũ orbiculatum est,neque potest femoris modo à medio fune sursum adduci.Quorsum igitur id fit?ne sub medio fune quæ sub ala sunt cõ- C pressa,alæ regionem compleant: completo enim recessu, humeri caput locum non habebit in quem recondatur. Nos etiam non secus atque ii qui nõ multo antè vixerũt, ob propositam causam,habenam & funem similiter collocamus.Consueuimus interdum & aliter cõtinere: duos enim laqueos ex iis qui inæqualiter extendunt,implicantes thoraci dorsóque sub alis circumponimus, eorúmque capita continendi causa ad gradum qui contrà situs est, alligamus:qua continendi ratione adhibita laqueum æqualiter extẽdentem humero circumponimus, quemadmodum tradidimus,qua de humeri capite in alam pro- D lapso:cuius deinde laquei capita ab inferiori parte ad organum demittimus,& ad axem deuincimus, vt eo conuerso contineamus,& ab inferiori parte pariter extendamus:vi,quantum res exigit,adhibita vt articulum restituamus,premendo impellimus. Prominentiori enim vnius manus palma vi humeri caput comprimimus: altera verò cubitum huc atque illuc agitamus. Indicium autem repositi ossis in superioribus explananimus. Fit etiam in- E terdum vt ad humeri caput luxatum,medii quoque humeri fractura accedat,cogatúrque medicus eodem tempore vtrique vitio subuenire.Docendi autem gratia sermoni insistam,qui eum casum explicet, vbi & caput humeri in alam excidit,& medius humerus comminuitur.

De humero simul fracto & prolapso, Cap. XVII.

QVæsitum est à maioribus nostris qua via hæc restituantur. Pasicrates quidem os suo loco motum pri- F mò restituit, quòd maiorem vim in restituendo postulet quàm fractura. At siquis sub fractura laqueum iniiciens eodem momẽto velit tam quod fractum est, quàm quod excidit,restituere,dum vis ad luxatum quantum postulat,adhibetur,fractura plus iusto intenta, partes fracturæ superiectæ vltra debitum extentæ lædentur, resoluentur nerui aut abrumpentur,& fortasse corpora tota priusquã articulus laxetur:atque hac de causa censuit ipse laqueum super fracturam imponendum,& antè quod luxatum,deinde quod fractum est,restituendum. Voluit Aristiõ eo- G dem tempore & luxatum & fractum humerum restituere,ne si luxatum prius reponatur, dum fractura componitur,præ vi positum humeri caput erumpat.Quæ dicuntur in vtroque casu sequi detrimenta,verè sic habent:quapropter nobis placet antè articulum reponi, proximéque fracturam curari,ea cautione,ne dum quod fractum est ab inferiori parte extenditur,articulus elabatur. Ad luxatum igitur restituendum cuneus à funibus dependens in alam coniicitur,rursúsque capita funis sursum adducuntur super caput: humero super fracturam carchesius laqueus imponitur, vel alius qui æqualiter extendat, eiúsque capita deorsum demissa, vt retineantur ad aliquam H moram vinciuntur,atque à superiori parte attrahẽdo,articulus reponitur:quo facto,cuneus in ala relinquitur, vt humeri articulus maneat:laquei verò capita inferiori parte resoluuntur,& super caput adducta tanquã retinacula

vinciuntur vt vtriuſque præſidio, cunei ſcilicet & laquei, articulus ſuo loco ſeruetur. Poſt hæc carcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero iniicitur, cuius capita deorſum demiſſa ad axem vt ab inferiori parte intendant, religantur: quò fit vt fractura ab inferiori parte intenta componatur, ſuperiori articulo non excidente. Hactenus de humeri capite, nunc de cubito.

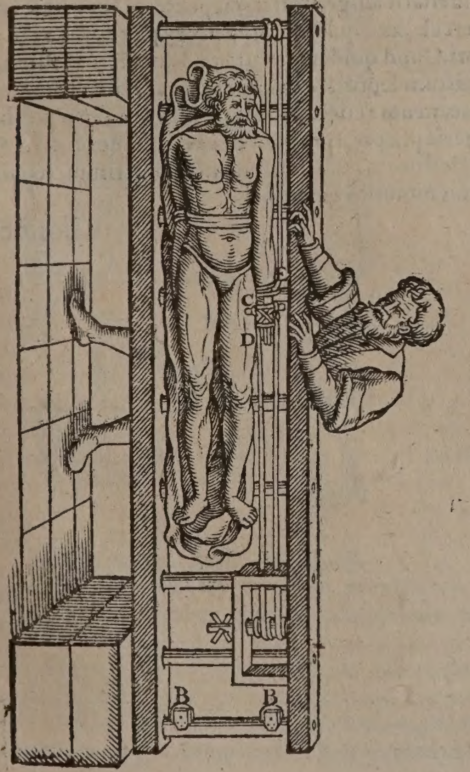
De cubito luxato, Cap. XVIII.

CVbito in illas tres partes conuerſo, in quas vbi procidit, brachium curuum eſt neque extẽditur, homo reſupinandus eſt ſuper aſſerem ſcalæ inſidentem: alligatis trochleis organóque ab inferiori parte, laqueus inæqualiter extendens brachio prope manum iniiciendus, cuius capita ſuper caput adducta ad oppoſitam moram alligentur: tum duplicatæ habenæ medium iuxta cubitum dandum, capitáque eius deorſum adducenda. Dantes igitur capita, laquei quidẽ humero iniecti, ſupra caput, duplicatæ verò habenæ, deorſum, continebimus ſimul, & ab inferiori parte extendemus, vt oſtenſum fuit in ſuperioribus: neruis abundè intentis, eo modo impellemus quem paulo ſuprà diximus, quũ de erecta ſcala pertractauimus. At ſi in priorem partem elabatur, in quo caſu brachium extenditur, reſupinato itidem homine, laqueus æqualiter extẽdẽs humero iniiciatur, capitáque ei⁹ ſuper hominis caput attrahantur: tum alter laqueus æqualiter extendens ad extremum brachium alligetur, eiúſque capita deorſum ducantur. intentionem verò à pedibus adhibendam eſſe antea expoſui. Eodem autem modo vbi articulum reſtituimus, impellere oportet, premẽdo ſcilicet & circumducendo, eadémque ratione quæ in opere de luxatis dicta eſt. Verùm ſi alterum os præter naturam habeat, ſiue cubitus excidat, ſiue radius diducatur, laqueo rurſus æqualiter extendente ad humerum dato, capitibúſque eius ſurſum ſuper caput adductis vt retinacula ſint, brachio laqueus iniicitur qui inæqualiter extendat (quemadmodum explicauimus) capitáque eius deorſum ad organum adducuntur, & iidem impellendi modi accommodãtur. Abſoluimus iam ſermonem vniuerſum de cubito atque humeri capite, reſtat vt ad manum accedamus.

De manu, Cap. XIX.

Scalæ, qua manus ſecundum motum vitiata reſtituitur, expreſſio.

A Organum ad ſcalam alligatum. B Trochleæ. C Ferramentum datum ad ſinus manus. D Sinus laquei dati ad ferramenti extremitatem. E Laqueus æqualiter extendens brachio iniectus in vicinia manus.

A MAnus in quatuor partes mouetur, in interiorem, exteriorem, priorem & poſteriorem. Reſtitui autem debet vel ſuper ſcamnum, vel ſuper ſcalam quæ plana collocetur. Homine itaque iuxta ſcalam vel ſcamnum ſedẽte, figuretur manus ſupina, ſi in interiorem partem erupit; prona, ſi in reliquas tres. Deinceps circa ſinum manus, ferramentum quo adurimus, tranſuerſum vel tranſuerſus axis detur, atque ad ipſam palmam vinciatur: tũ extremitatibus propoſiti vectis ſeu ferramenti ſinus laquei inæqualiter intendentis vel mediæ habenæ iniiciãtur, B capitáque à priori parte ad organum ferantur. Brachio autem in vicinia manus circumligetur laqueus æqualiter extẽdens, cuius capita ferantur à poſteriori parte, rurſúſque intentio adhibeatur quæ paulo antè expoſita eſt, vel continẽdo & ſeu ab inferiori ſeu ſuperiori parte extẽdẽdo, vel in diuerſa adducendo: poſtquam abundè intenderimus, impellere debemus, quemadmodum in libro de luxatis expoſuimus, premẽdo, vbi in interiorẽ vel exteriorẽ partẽ venit: vbi in priorem & poſteriorem, adducendo. Sed venio ad ſpinam.

C

De ſpina, Cap. XX.

SPina gibba recenti ictu reſtituitur. Oportet in reſtituẽdo hominem pronum collocare, vel ſuper ſcalam cuius gradibus aſſer iniectus ſit, vel ſuper ſcamnũ, trochleaſque (vt dictũ eſt) adhibere: poſt hæc ad ſpinã dare binos laqueos æqualiter extẽdẽtes, vnum à ſuperiori parte gibbi, alterum ab inferiori: vel quaternos ex iis qui inæqualiter extendunt, inter ſe oppoſitos, binos à ſuperiori parte, totidem ab inferiori: & ſuperiorum quidẽ capita D ſurſum, inferiorum verò deorſum adducere, ſiue vt retinacula ſint, & vel ab inferiori vel à ſuperiori parte intẽdãt, ſiue vt in diuerſa diducant. verùm vbi in diuerſa diducimus, trochleis vtimur alio intercedente motu agentes. Poſtquam abundè intenderimus, eo modo impellimus quem in libro de articulis enarrauimus. Sequitur autem vt de modis reponendi femoris pertractemus.

De femore, Cap. XXI.

FEmur in quatuor partes prorumpit, interiorem, E exteriorem, priorem & poſteriorem: atque vbi in tres partes conuertitur, crus extentum eſt, & curuari minimè poteſt: quòd ſi in poſteriorem partem prolabatur, curuatur, ſed non extenditur. Igitur ſi in illas tres partes venit, vbi extẽrũ crus minimè implicatur, reſupinãdus homo eſt ſuper ſcalam vel ſcamnum, & duplicatæ habenæ vel funis medium lana ſeu linteo circundatum inter anum & naturale iniiciendum, capitáque eius ſuper caput adducenda. Si in exteriorem quidem & priorem partem femur eruperit, media habena variè quacũq; parte inter anũ & F naturale dari poteſt: ſed ſi in interiorem partem exciderit, inter femur integrum adhibenda eſt, & articulum qui reſtitui debet, ne ſi femoris capiti ſubiecta fuerit, membrũ ab inferiori parte attrahi non ſinat. Quo facto, carcheſius laqueus vel alius, æqualiter extẽdens, femori extremo circumponendus eſt, capitáque deorſum ad organum ferẽda, & ad axis clauum alligãda, vt adhibitis retinaculis cõuerſo axe contineamus, & ab inferiori parte extẽdamus. Nihil item prohibet quo minus à ſuperiori intendamus, quemadmodum dictum eſt qua de humeri capite. Ner- G uis quantum ſatis eſt diductis, iiſdem vtendum eſt impellendi modis quos in opere de articulis indicauimus. At ſi femur in poſteriorem partem prolabatur, vbi complicari crus diximus, ſed nullo modo extendi, organo ab inferiori parte alligato æger ſedeat, magis tamen in ſupinum habitum conuerſus, in alteram coxam inclinetur: poſt hæc contineatur ſicut in opere de articulis oſtendimus. tunc carcheſius laqueus vel alius æqualiter extendẽs femori circũdetur, eiúſque capita deorſum demiſſa, vt ab inferiori parte extendant, ad axẽ religentur. Neruis H quantum res poſtulat intentis, oportet eadem ratione in reſtituendo impellere quæ in opere de articulis expoſita eſt, ſpatha premendo idonea extrahere, & femoris caput in exteriorẽ partẽ adurgere, ſicque crure deorſum extero atque homine reſupinato, articulus reponitur. Crus autem

restitutum testatur eius flexus atque porrectio: in quancunque enim partem venerit, vbi restitutum est, liberam eius actionem spectamus, flexum scilicet & porrectionem.

De genu, Cap. XXII.

GEnu in tres partes erumpit, interiorem, exteriorẽ, & posteriorem: vbique autem crus extentum est. Si in interiorem & exteriorem partem veniat, hominem resupinare conuenit: si in posteriorem, pronum collocare, túncque laqueos æqualiter extendentes membris iniicere, vnum quidem femori prope genu, alterum cruri super eam regionem quæ carnosa à posteriori parte prominet, rursúsque organo ad inferiora deligato, easdem adhibere intendendi rationes quæ in aliis luxatis sunt ostensæ, impulsúmque in opere de articulis declaratum.

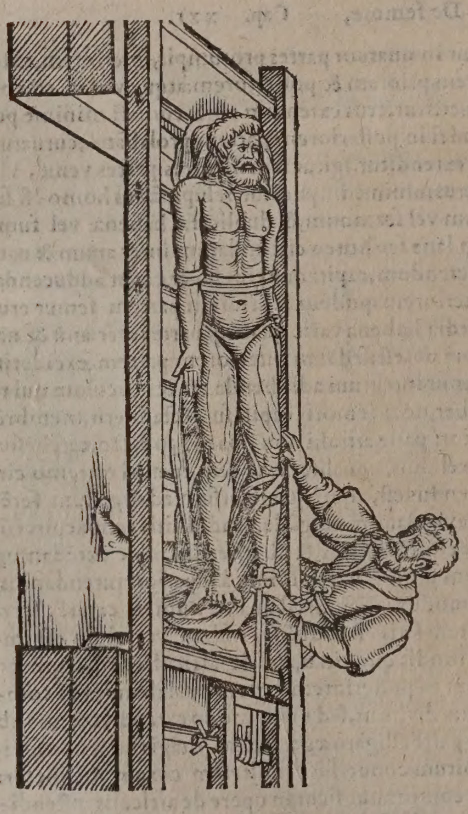
De talo, Cap. XXIII.

TAlus modò in interiorem, modò exteriorem partem prolabitur, nonnunquam etiam in posteriorem. Rursus itaque oportet hominem sedere, extentóque cruri laqueum imponere, qui æqualiter extendat, eiúsque capita ad posteriorem partem porrigere, ad talum verò sandalium vel draconem laqueum dare, capitáque à priore parte ad axẽ adducere, continẽdóque ab inferiori parte extendere, & iisdem vti modis impellendi, quos in opere de luxatis explicauimus. Restituendi rationem præterimus, quoniam de hac præcipuè agimus, vbi organorum quæ plana collocantur, præsertímque nostri machinamẽti, motum declaramus.

Scalæ sequentis per literas descriptio.

A *Laqueus iniectus cruri æqualiter extendens.*
B *Sandalius laqueus ad talum datus.*

Scalæ, qua talus è loco suo motus restituitur, expressio.

Glossocomum Nymphodori, Cap. XXIIII.

GLossocomum Nymphodori tractorium organum est quadratum: habet autem duo latera quæ extremis partibus per duo transuersaria inter se iunguntur: laterum H

A verò & trãsuersariorum eadem est magnitudo: sunt enim longa latáque duos palmos, crassa digitos totidem. quare quum æqualis sit eorum modus, iure glossocomum ex eorum numero est quæ propriè quadrata appellantur. Media igitur latera exculpta cauatáque sunt, cauis non nimis altè penetrantibus: quibus includitur axis habens in medio tympanum, cui ab vtraque parte ferrei vnci sunt, duo in vniuersum, vel foramina, in quæ possint coniici funes, quorum hæc ratio est. Funes duo vncis medii circumligantur, & ab vtraque parte prope foramina nodum accipiunt, quorum capita quum quatuor sint, duo traiiciuntur per transuersarium prius, ab interiori parte extrà, reliqua duo per id quod posterius est. Secundum tympanum cochlea speciem lentis referens rectà collocatur: hæc composito vocabulo Græcè κοχλιάζων dicitur: eius extremitas demittitur in cauum non penetrans prioris transuersarii: pars verò quæ cochleæ modo striata est, iuxta tympanum collocatur: quod superest ex eius lõgitudine per foramen transit, extremáque parte baculum C versans habet quo torquetur, vt cochlea per id versata tympanum moueat: conuerso hoc axis versetur, quo moto funium capita, quæ extrà procedunt, ad intendendum ducuntur. Sunt item in glossocomo opercula, vt quæ in eo sunt machinationes occultentur: tum quatuor annuli ad latera fixi, bini ab inferiori parte, totidem à superiori, ea de causa vt alligari organum possit. Huius fabricationis autor est Aristion filius Pasicratis: siquidem aliter structum fuit à Nymphodoro. In vetusta enim structura extat cochlea non per transuersarium, sed quà opercu- D la sita sunt, traiecta: duas enim forfices ferreas ad latera affixa habet ad mediũ pertusas, quarũ vna axi subiicitur, altera superponitur, vtraque à latere tympani collocatur: inferior angustius foramen habet, superior latius. Cochlea igitur ab ea parte qua opercula sita sunt, traiecta, atque à forficibus contenta, alterum operculum sine impedimẽto clauditur: alterum claudi non patitur pars cochleæ, quam penetrare diximus, cuique baculum versans affigitur. Hoc itaque operculum medium transuersum in duas partes secatur, quarum altera manet immobilis, altera clauditur, atque hæc media in longitudinem lu- E nata figura exciditur, vt quum operculum clauditur, lunatum eius cauum propositam cochleæ partem excipiat. Hanc Nymphodori structurã nõ accepit Aristion, sed adiecit organo axem habentem tympana foramináque, vt axis qui in medio est motus, vbi velis consistat, & vi minimè voluatur: transtulit item annulos iuxta prius transuersarium, ne organum à parte operculi, sed à parte prioris trãsuersarii alligetur. traiecit præterea funium capita per opercula, hæc quidem à superiori parte, illa verò ab inferiori. Quod quidem pertinet ad annulorum situm, v- F nà nobiscum sentit: sed axem quem adiunxit, tanquam superuacaneum reiicimus. siquidem vnus axis ex robusta materia præparatus, quod opus est abũdè efficit. Sed quum glossocomi fabricationem absoluerimus, sequitur vt ad eius motum veniamus.

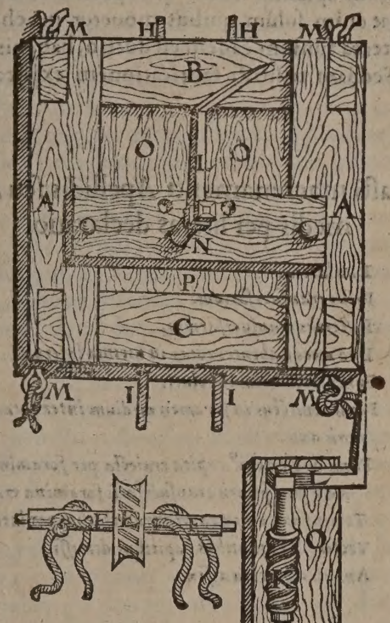
G

Glossoco-

Glossocomi Nymphodori, clausi & aperti, per literas declaratio.

A Latera. B Transuersarium prius. C Transuersarium posterius. D Cauum non penetrans. E Axis habens tympanum in medio. F Foramina, in quæ funes conijci possint. G Funes duo.

Nymphodori glossocomum clausum.

H Capita funium traiecta per prius transuersarium. I Capita funium per posterius transuersarium traiecta. K Cochlea speciem lentis referens. L Manubriolum. M Quatuor annuli in transuersariis. N Ferrea forfex. O Pars operculi, quæ manet immobilis. P Pars operculi in lunatam figuram excisa. Q Axis habens tympana foraminaque.

Nymphodori glossocomum apertum.

De motu organi, Cap. xxv.

VBI humeri caput suo loco mouetur, præcipuéque si in alam veniat, ad scalam eodem modo paratam quo in Nilei plinthio explicauimus, nunc pro plinthio glossocomum alligetur, non ab operculis, (ne sub cochlea habenæ abrumpantur) sed à priori transuersario, annulis prope ipsum affixis. Aperiantur item opercula, capitáque funium ad axem alligata excipiantur: hæc quidem à su-
A periori parte, illa verò ab inferiori: ac deinceps, vbi restituere volumus, subsellium prope scalam ponatur super quod homo ascendens brachium sic traiiciat vt indatur cuneus in alam. Circumligetur insuper humero carchesius laqueus vel alius æqualiter extendens, ciúsque capita ducantur ad superiora funium capita, vt machinationum motu, aut directis ductionib⁹ ab inferiori parte intendamus, aut alio intercedente motu, aut per duos contrarios motus interiectos, hoc modo: Laquei capita per inferiores trochleas traiiciantur, & cum funium capiti-
B bus colligentur, quò rursus fit vt machinationes motæ alio intercedente motu, ab inferiori parte extendant: verùm si per superiores laquei capita traiiciantur, deinceps per inferiores demissa ad funium capita vinciantur, rursus machinationum motus per duos cōtrarios motus interiectos, ab inferiori parte extendit. Impulsus verò, quos deinde res postulat, fiunt quemadmodum dictum est. vbi humerus in alam prolabitur, & per duplicem habenā extrahendo, & intentione remissa per manus sursum compellendo. Retulerunt alii organum hoc vbi à superio
C ri parte extendere volumus idoneum esse: transferunt enim ipsum ad superiorem partem supra caput, cuneúmque ad gradum adhærentem, solutum tamen in alam con iiciunt: deinde capita funium cunei, ad inferiora capita funium organi religant, & carchesium laqueum humero iniiciunt, cuius capita deorsum adducta, ad imum scalæ gradum immobilem deuinciunt, vt per hæc retinaculis adhibitis, directis ductionibus à superiori parte intēdāt. Licet etiam organo ab inferiori parte alligato, à superiori extendere alio intercedente motu: alligatis enim laquei
D capitibus, vt (quemadmodum dictum est) retinacula sint, cunei funium capita per trochleas traiecta, cum superioribus capitibus funium organi vinciunt, vt machinationibus motis, alio intercedente motu à superiori parte extendant, aut laquei capitibus non amplius retinaculi vicem exhibentibus, sed ad funium organi capita alligatis, vel ad superiora directis ductionibus, vel alio intercedente motu ad inferiora idem præstent: quúmque abundè extendunt, eosdem adhibent im-
E pulsus quos paulo antè proposuimus. Quæ relata sunt adscripsimus: probamus autem & in hoc quod de Nilei plinthio diximus, vbi scala erecta collocetur, intentionē ab inferiori parte adhiberi, cuneo ad scalam alligato: eā verò quæ vel à superiori parte trahit, vel in diuersa diducit, ex toto prætermitti: eiusmodi siquidem imbecilles sunt. quòd si homo iaceat sic interdum censui luxatum reponi. Contentus sum propositis reponendi rationibus, exempli causa propter organi motum huc allatis. Omnia enim luxata per hoc quoque instrumentum reponi pos-
F sunt, non secus ac per Nilei plinthium. Vtriusque machinationes sunt diuersæ, sed reponendi rationes eædem, sic vt liceat ex superioribus vniuersum huius organi motū intelligere.

Trispastum Apellidis seu Archimedis, Cap. xxvi.

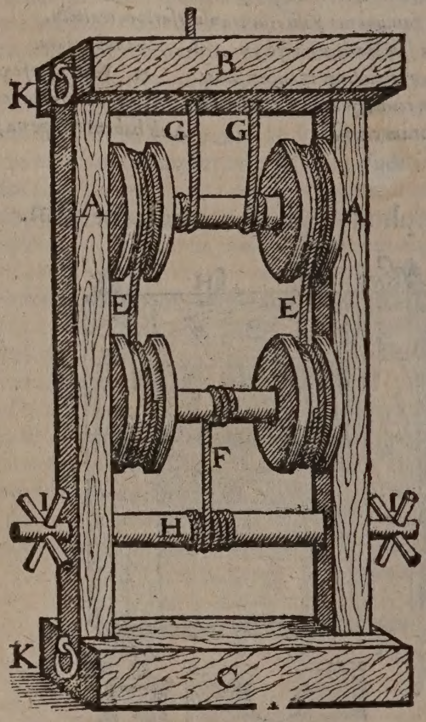
ILlud in primis scire cōuenit, quòd neque Apellides neque Archimedes medici fuerunt, sed architecti, qui machinamentum hoc excogitarūt, (quemadmodum nos accepimus de historia) ad naues deducendas funibus nō
G per manus, sed per ergatam attractis: illius autem seculi medici eius structuræ modum minuentes, trispastum organum medicinale ad luxata fractáque restituenda fabricarunt in hunc modum. Totum organum ex eorum genere est quæ oblonga quadrata nuncupantur: est autem hoc modo compactum. Duo latera longa palmas quatuor, digiti crassitudine, inter se coagmentantur per transuersaria lōga palmos duos, crassa digitum. Latitudo potissimùm posterioris trāsuersarii, sex digitos æquat: prioris, propter opercula, palmos duos. Vt retulit autē Pasicrates, media latera excauata sunt cauis non nimis altè penetrati
H tibus, quibus duo axes includūtur, rotas habētes in vicinia laterum. Vtriusque axis rotæ perforatæ sunt, peruiis foraminibus, quæ non alia de causa facta sunt nisi vt in ea funes immittantur, quorum ratio hæc est: Funes duo extrema parte nodum accipientes, coniecti in prioris

axis foramina,attrahuntur ita vt nodi super foramina col A
locentur: tũ funes circa suas vterque rotas inuoluũtur,&
per posterioris axis foramina traiecti nodum accipiunt.
Posterior axis medius inter rotas foramen habet, in
quod rursus funis coniici debet: sumitur funis longus,
qui ab vtraque extremitate nodum acceperit: deinceps
per propositum foramen traiicitur sic vt nodus forami-
ni iũgatur:posthæc circa medium axem inuoluitur: quo
facto altera eius extremitas per posterius transuersarium
quod medium perforatum sit traiicitur. At quid nunc B
fit fune traiecto? manu tractus euolutúsque posteriorem
axem conuertit: quo conuerso,alia capita funium qui ex-
trà procedunt,ducuntur. adhibentur autem funes qua-
tuor, duo & item duo, atque ad hunc modum immittũ-
tur.sumuntur funes duo,qui extrema parte nodum acce-
perint, & per duo foramina prioris axis, quæ inter rotas
sunt traiiciuntur,attrahuntúrque sic vt duo nodi forami-
na contingant,túncque funium capita per prius transuer
sarium perforatum ab interiori parte versus exteriorem
traiiciuntur aut prehenditur funis vnus duplex,cuius ca- C
pita coniecta in prioris axis foramina attrahuntur,vt me
dius funis inter foramina statuatur:postea eiusdem funis
capita traiiciuntur per foramina trãsuersarii prioris.Duo
item alii funes sumuntur,nodo extrema parte deuincti,
hi per foramina inter rotas posterioris axis facta, & à me
dio foramine recedentia attrahuntur: qui deinde vbi eo
rum nodi ad foramina peruenerint, tunc ducuntur traii-
ciuntúrque per posterius transuersarium perforatum, sic
vt quinque nunc sint funium, quæ extrà feruntur,capita,
duo per prius transuersarium,tria per posterius. His po- D
sterioribus manu attractis inclusisque funibus (vt dictum
est)inuolutis atque euolutis,capita eorum qui exterius fe
rebantur,ducuntur, extendúntque capita habenarum qui
bus distenditur corpus.Huiusmodi organi structuram Pa
sicrates exponens reprehendit tanquam minimè effica-
cem: vniuersum enim organi opus consistit in ductione
funis posterioris qui manu attrahitur,ac nequit man⁹ in
restituendis luxatis vim tantam sustinere, præsertim vbi
magni articuli sunt,& corpora robusta. Quamobrem or-
gani structuram immutauit,duósque axes qui inclusi e- E
rant, ita struxit vt penetrarent, & priorem, minorem e-
xiguis capitibus extantem, posteriorem maiorem & lon-
giora capita habentem,& ad prioris quidem axis extan-
tia capita clauos cõfixit:posteriori vectes adiecit: demis-
sis axibus duobus digitis machinamentum in restituen-
do sic mouit. Habenas extendendis corporibus iniectas
ad extantia prioris axis capita deligauit, vt posteriori axe
conuerso prior moueretur,& euolutis inuolutisque funi-
bus nerui extenderentur. Sed Aristion Pasicratis filius pa
tri aduersatur,vt vetustam organi structuram ignoranti. F
In vetusta enim (inquit) organi structura, axes non mo-
uebantur in laterum cauis,sed circa ferreos chodaces af-
fixos lateribus in capreoli formam excauatis,quod vide-
re licet in organis ad aquam hauriendam comparatis,
quæ ob fabricationis rationem facilè conuertuntur, ne-
que tamen rotæ in se continẽt armillam sed chodacem.
Quoniam igitur axes per armillas mouentur circa choda-
ces, & rotæ per chodaces circa armillas axes promptè ad-
modum versabuntur, atque idcirco sine impedimento e-
runt,etiamsi funis manu ducatur. Ob id autem ipsum tri- G
spastum organum appellatum est, quoniam tres funes a-
gũt: vnus quidẽ extrà ductus,duo inclusi. Hactenus ipse
probabiliter scripsit,sed vera sunt quæ à Pasicrate addu-
cuntur:non enim potest manus funem ducens bene re-
stituere, sed fortasse monstrationis causa in ludo organũ
mouere:vis autem quæ in restituendo requiritur per ma-
num minimè poterit adhiberi. atque ea de causa iisdem
omnibus factis quæ in vetusta scriptura sunt ostensa, ter-
tium axem organo adiiciendum iudicauimus, cuius ca- H
pita traiecta per latera essent, vt posterior axis nunc me-
dius fiat:medius autem perforetur: in extantibus capiti-
bus vectes demittantur,vel manubriola,aut bacula ducta
ria:medius verò funis posterior,vbi circa axem est inuo-
lutus,traiicitur per foramen axis penetrantis, suóque ibi
capite alligatur. His ita constitutis,conuersus posterior a-
xis, ille inquam cuius capita extant, funem circa se inuol
uit,quò fit vt medius axis moueatur:quo moto,prior quo
que axis mouetur. Tribus axibus conuersis, funium qui
extrà ducuntur,capita tenduntur,cum quibus vinciuntur
habenæ quæ corpora extendunt.Habet item organum o-
percula,veluti glossocomium,ne machinationes oculis ex
ponantur,atque item annulos ad latera affixos,quibus al-
ligetur. Hæc est vniuersi trispasti fabricatio. Restituendi
autem modi aptantur iidem quos posuimus in glossoco
mo: distat enim solùm quibus mouetur machinationi-
bus: præterea funium eadem est ductio, habenis ad eos al
ligatis. Sed iam trispasti fabricationem explicatam ha-
bemus.

Trispasti machinamenti Apellidis seu Archimedis per literas declaratio.

A *Duo latera.*
B *Prius transuersarium.*
C *Posterius transuersarium.*
D *Duo axes habentes rotas in vicinia laterum.*
E *Funes circa rotas inuoluti.*
F *Funis coniectus in foramen medium inter rotas posterioris axis.*
G *Funis duplex cui⁹ capita traiecta per foramina prioris axis per prioris transuersarii foramina traiiciuntur.*
H *Tertius axis cuius capita traiecta sint per latera.*
I *Vectes in extantibus capitibus demissi.*
K *Annuli ad latera affixi.*

Trispastum Apellidis seu Archimedis.

Fabri organum, Cap. XXVII.

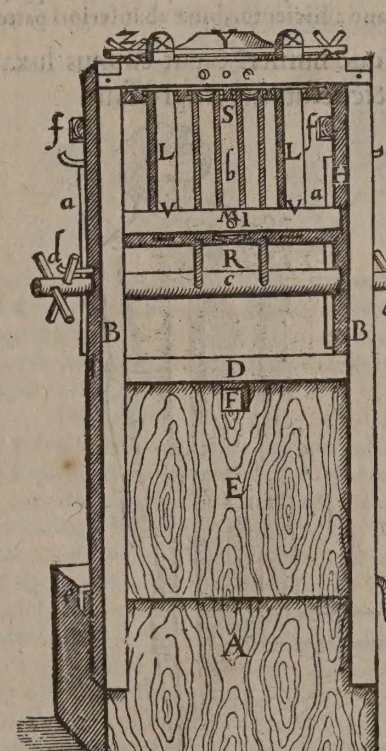
FAbri organum ad hunc modum fit: super basin, quæ
χηνίς nominatur, pro organo dimensam,statuuntur
crura duo:quorum longitudo duos cubitos & semissem
a quat,aut etiã excedit: latitudo implet digitos quatuor,
crassitudo tres. Crura hæc per duo transuersaria inter se
coagmentãtur, altero ab inferiori parte, quod quinque
palmos à basi recedat, altero à superiori quà crura finiun
tur. Inferiori transuersario subiicitur asser transuersus,qui
& cum lateribus organi,& cum transuersario committi-
tur. hunc asserem sedile consueuerunt omnes appellare,
cuius medium ad transuersarium exciditur ad effigiẽ ʌ,

inuerſi,qua parte tranſuerſario infigitur æneum Ll.accom A
modatur tam cauum quam Ll. demittendo priapiſco o-
cto digitos longo. Inter tranſuerſaria ab interiori parte
crurum canaliculi excauantur,in quibus,dum luxata re-
ponuntur,moueatur quadrata teſtudo,ſpatham &cubitos
mouens.Quandoquidem prior pars teſtudinis (frontem
dicunt)peruio foramine pertunditur,in quod radix con-
iicitur,cuius extremum quà extenuatur,ad poſteriorem
teſtudinis partem per craſſitudinem traiicitur.Propoſita
pars radicis peruio foramine pertunditur,per quod fibu- B
la demittitur ne radix euellatur, ſed manens in forami-
ne torqueatur: fibula autem in extrema radice ſcutulo
ſuperpoſito includitur. Radix eò pertinet vt ſpatham in
organo ſuſtineat:habet enim organum ſpatham capitulo
leniter cauo aſſurgentem,ita longã,vt à teſtudine ad ſu-
perius tranſuerſariũ quod caput nominatur, pertineat,&
cuneati axis modo excedat.Hui⁹ ſpathæ extremitas, quæ
contra capitulum eſt,media in quadratam figuram exci-
ditur,atque in id cauum includitur radicis extremitas la-
ta,quæ perforatur. Perforatur item ſpatha ab vno latere
ad alterum,in quod foramen fibula demittitur, vt ſpa- C
tham detineat ad radicem.Ipſa verò teſtudo iuxta mediũ
pertunditur foraminibus quatuor, vel ordine diſpoſitis
vel duobus à priori parte,totidem à poſteriori conſtitu-
tis, quæ non alia de cauſa fiunt niſi vt funes in ea indan-
tur,vt in ſequentibus oſtendam.Medium caput,hoc eſt ſu
perius tranſuerſariũ,in quadratam figuram excauatur, in
quod cauum duplex trochlea inditur,quæ circa axiculum
verſatur. Habet item ſuperius tranſuerſarium duo alia ca
ua quadrata peruia,nempe ab vtroque trochleæ latere v- D
num, in quæ coniiciuntur quadratæ cubitorum partes:
duo enim cubiti per ſuperius tranſuerſarium demittun-
tur deorſum & teſtudini inhærent,quæ quadrata caua in
ſummo habet. Imas cubitorum partes quadratas tenueſ-
que architecti calces nuncuparunt:ſuperiores latas ac ro-
tundas,dixerunt alas.In alas ergo cubitorum quæ ſupe-
rius tranſuerſarium excedunt,& peruiis foraminibus per-
tuſæ ſunt, axis coniicitur,cuius capita vtrinque excedũt:
medium cuneatum eſt: in extremis capitibus vectes ſunt
vel manubriola ductaria,quibus conuertatur.Alarum par E
tes priores iuxta foramina & axis capita rurſus forãtur,vt
ſi quãdo opus ſit,in foramina fibulæ demiſſæ ſeruent axẽ
immobilem. Organo præterea iuxta crurum extremita-
tes alia duo ſunt adiuncta crura,vt ſiquando ſedilis vicem
exhibeat, ſuper baſim atque adiũcta crura iaceat. Verùm
quia teſtudo per funem elata,& cubitos & ſpatham attol-
lit,in ſequẽtibus qua ratione funis indatur, adiiciam.Su-
mitur funis duplex, cuius capita per duo foramina quæ
vel iuxta cubitos ſunt,vel à priori parte, vel à poſteriori
vel in medio traiiciuntur, vel ab inferiori parte ſurſum F
adducuntur,ſic vt medius funis inter foramina colloce-
tur, deinde capita ſurſum feruntur,& circa duplicem tro
chleam prioris tranſuerſarii inuoluuntur,atque (vt dictũ
eſt)permutata deorſum procedunt, & ad clauos penetran
tis axis religantur:continetur enim organo Fabri,alius a-
xis coniectus in crura quæ ſuper tranſuerſarium inferius
digitis quinque interpoſitis perforata ſunt. In axis medio
duo claui ſunt infixi:in extãtibus capitibus vectes vel ma
nubriola ductaria quibus conuertitur axis,cuius cõuerſio
per funes teſtudinem attollit,atque vnà cum ſpatha ſimul
cubiti & axis, qui alis continetur, ſurſum feruntur ad lu- G
xata, quæ à ſuperiori parte extenta in ſuam ſedem collo-
cantur. Huiuſmodi eſt antiqua ſtructura organi quod ad
Fabrum refertur autorem.

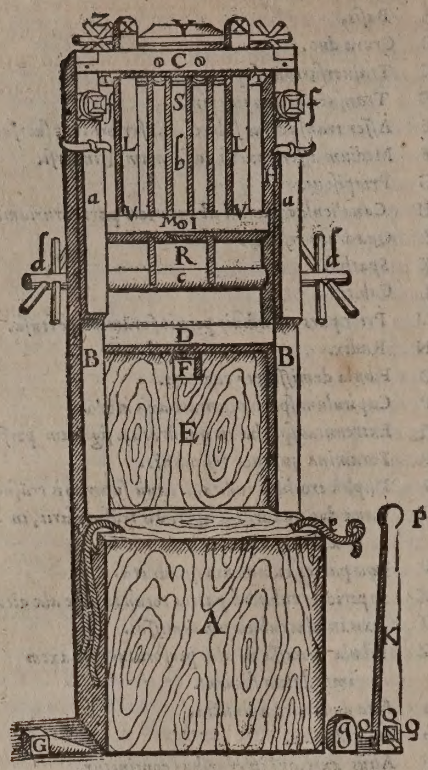
Fabri organa per literas declarata.

A *Baſis.*
B *Crura duo.*
C *Traſuerſarium ſuperius.*
D *Tranſuerſarium inferius.*
E *Aſſer tranſuerſus ſubiectus inferiori tranſuerſario.*
F *Medium aſſeris exciſi ad formam Ll inuerſi.*
G *Priapiſcus.*
H *Canaliculi excauati ab interiori parte crurium.*
I *Quadrata teſtudo.*
K *Spatha.*
L *Cubiti.*
M *Prior pars teſtudinis peruio foramine pertuſa.*
N *Radix.*
O *Fibula demiſſa per radicem.*
P *Capitulum ſpathæ cuneati axis modo.*
Q *Extremitas ſpathæ in quadratam figuram perforata.*
R *Foramina quatuor teſtudinis.*
S *Duplex trochlea indita in cauũ ſuperioris trãſuerſarii*
T *Caua duo quadrata ſuperioris trãſuerſarii, in quæ demittuntur cubiti.*
V *Imæ partes cubitorum quadratæ.*
X *Superiores cubitorũ partes rotundæ quæ alæ dicuntur.*
Y *Axis in alas cubitorum demiſſus.*
Z *Fibulæ demiſſæ in alas perforatas quæ axem immobilem ſeruent.*
a *Alia duo crura adiuncta.*
b *Funis duplex.*
c *Alius axis,qui in cruribus continetur.*
d *Vectes quibus conuertitur axis.*
e *Trochleæ binæ ad baſim.*
f *Binæ trochleæ ad ſumma crura.*
g *Clauus.*

Fabri organum.

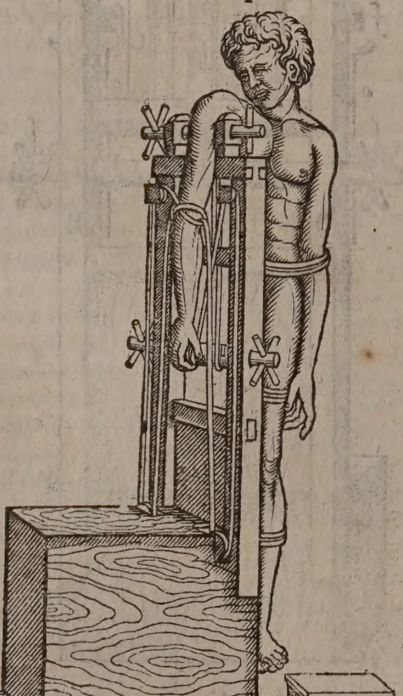
Fabri organum.

De motu organi, Cap. XXVIII.

QVVM erecta organa comparentur ad reponendũ humeri caput excitando, & aliis quoque modis idonea ſint, de humeri capite reſtituendo tractare conſtitui: ordiar autem ab eo caſu ſub quo in alā prolabitur. Verùm vt organi motum perfectum habeamus, quaternæ trochleæ organo adiicientur, binæ ab inferiori parte qua

Organum quo humeri caput cubitus luxatus, &c. reſtituitur, expreſſum,

baſis ſurſum ſpectat: totidem à ſuperiori ad ſumma crura. Vbi ergo luxatum reſtituere volumus, cuneata pars axis primùm lana vel linteo circunderur, ſubſelliúmque iuxta organum ponatur, ſuper quod homo aſcendat: deinceps vinciantur crura quidem habena inter ſe, ſed integrum brachium extentum, ad latus: in foramina autem alarum indantur fibulæ, vt axis ſeruetur immobilis vſ-

A quedum eo moto opus erit. His ita conſtituti brachium ſuper axem imponatur: atque vbi cuneata pars axis in alā coniecta ſit, laqueus carcheſius, vel alius æqualiter extendens humero iniiciatur, eiúſque capita deorſum adducta, ad clauum eius axis qui in cruribus annectitur, alligẽtur, fune non amplius indito, quemadmodum in organi fabricatione retulimus, axis conuerſio directa ductione ab inferiori parte extendet: id quod etiam, alio intercedente motu, ad hunc modum fit. Laquei capita primò

B per inferiores trochleas traducuntur, inde ſurſum data ad clauos axis alligãtur, vt hic verſatus propoſitam intentionem moliatur. Idem quoque efficitur duplici contrario motu interiecto. laquei enim capita per inferiores trochleas traiecta ad ſuperiores feruntur: inde ad axis clauos vinciuntur vt duplici contrario motu interiecto ab inferiori parte extendant. Tales ſunt modi quibus ab inferiori parte intendimus. Siquis autem à ſuperiori intendere voluerit, fune in teſtudinem coniecto, veluti in organi ſtructura poſuimus, laquei capita deorſum adducat,

C & tanquam retinacula ad aliquid immobile deuinciat: poſt hæc axem conuertat: quo conuerſo teſtudo alio motu intercedente, per funem elata à ſuperiori parte intendet. Ex his quoque ille modus comprehenditur qui in diuerſa extendit, hic non amplius requirit vt capita retinacula ſint, ſed ab interiori parte ad axis clauos vinciantur, vel per ſe vel alio motu intercedente, vt per vnum machinationis motum, propoſitus extẽdendi modus adhibeatur. Seruetur autem in intendendo axis immobilis, quemadmodum declarauimus. Poſtquam abundè intẽ-

D derimus fibulæ, quæ moueri illum non patiebantur, recipiendæ ſunt, atque ipſe per vectes vel manubriola ductaria conuertendus, vt cuneo aliqua ex parte inclinato, extrahendo impellamus, ſicut in aliis organis oſtendimus: poſthæc dum reſtituimus humero deorſum intẽto, miniſter à poſteriori parte aſſiſtens, manus det ad ceruices hominis, vt corpus verſus pedum regionem cogat in contrariam partem. Verùm vbi reſtituimus, miniſtro id præſtante quod oſtendimus, ſubſellium pedibus hominis ſubiectum ſubtrahatur, vt ipſe ſuſpendatur ab organo, tum (vt

E alibi dictum eſt) eodem momento, quo ab inferiori parte extendimus atque excitamus, per cuneum extrahendo impellemus: deinde intentione remiſſa ſurſum, cogemus vtraque manu membro comprehenſo, &, vt in ſuum locũ recondatur, elato. Hac igitur ratione humeri caput in alam prolapſum reſtituitur.

Verùm ſi in priorem partem aut poſteriorẽ veniat, vertere ſic axem oportet, vt quod ex eo cuneatum eſt, deorſum ſpectet, ſurſum quod æquum eſt: hoc ſiquidem nunc aptatur ad reponendum humeri caput, quod in propoſi-

F tas partes eruperit. Eo facto homo ſuper ſubſellium quod iuxtà ſit aſcendens brachium ſuper ponat ſic vt axi inſidat: eædémque intendendi rationes adhibeantur quæ traditæ ſunt vbi in alam excidit. Neruis abundè diductis impulſus conuenit quem in aliorum organorum motione monſtrauimus.

Sed ſi neque cubiti ſint, neque axis in alas cõiectus, humeri caput in alam prolapſum ita reſtituitur. Agitatur ſpatha ſic vt capitulum eius, perinde atque cuneata pars axis ſuperius tranſuerſariũ excedat. tum duplex habena me-

G dia inter ſpatham & tranſuerſarium datur, cuius capita ab exteriori parte pendent. In reſtituendo autem, æger ad organum aſſiſtens, brachium ſuper tranſuerſarium imponit ſic vt ſpatha in alam indatur: poſthæc carcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero iniicitur, cuius capita deorſum demiſſa ad tranſuerſarium vt retinacula deligantur. fune ad teſtudinem dato, axis conuerſus teſtudinem, cúmque ea ſpatham attollens à ſuperiori parte extendit. Aptatur item ille extendendi modus qui in diuerſa ducit: laquei capita mutata ad axem alligantur:

H tunc ſiquidem conuerſus axis in diuerſa diducet. Poſtquã ſatis extenderimus, duplicis habenæ capita cõtinenda ſunt, & per hanc ipſa ſpatha, vt per ſpatham extrahendo impellamus. Quo facto intentio remittẽda eſt, membrúmque ſurſum adducendum, vt quàmcelerrimè in ſuum locum articulus collocetur. At ſi organum ſpatham

nō habeat, nō cubitos, non axem illis contentum, humeri caput in alam veniens per cuneum sic reponi debet. Cuneus in quem funes coniecti sint, superiori transuersario insidat, & per funes ad ipsum viciatur: deinceps æger brachium superimponat, cuneúsque in alam coniiciatur: quo coniecto, laqueus carchesius humero circumligetur, eiúsque capita deorsum demissa dentur ad axem qui cruribus continetur, vt axis versatio ab inferiori parte extendat. At vbi satis intenderit, impellere oportet, velut in aliis organis demonstrauimus, aut extrahendo, aut sursum compellendo: qui modi, quum ab inferiori parte extendimus, potissimùm ad rem pertinent. Placuit aliis per testudinem ita reponere. Funem primò resoluunt, ipsúmque duplicant, cuius duplicati capita per duo testudinis foramina traiiciunt, à superiori parte deorsum, & ad inferioris axis clauos alligant. attollunt itaque testudinem propè superius transuersarium, túncque restituendum brachium superiniiciunt, cuneúmque in alam demittūt. post hæc brachium per palmam iūcturam ad testudinem vinciunt. His ita constitutis, inferior axis conuertitur, testudóque à subiecto fune deorsum versus attracta ab inferiori parte ducit. quo pacto intentio quidem ab inferiori parte adhibetur, sed humero ad testudinem alligato prohibetur conueniens impulsus.

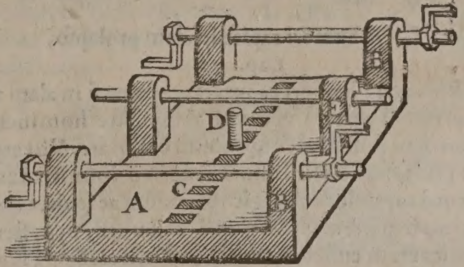
Cubito in illas tres partes elapso, vbi brachium curuatur, interiorem inquam, exteriorem, & posteriorem, iuxta organum ab omni parte præparatum stare æger super subsellium debet, atque axis conuerti sic vt pars eius quæ cuneata est, deorsum spectet, sursum, quæ æqua, dehinc brachium dare super axem. Quo facto, humerus ad axem per palmam iuncturam deligandus est: brachio verò in vicinia manus iniiciendus est laqueus inæqualiter extendens, eiúsque capita sursum adducenda, & ad alam vel ad extans caput axis è regione alliganda: brachio sic ad rectū angulum figurato, habenæ vel latæ fasciæ medium ad eam regionem detur quæ proximè sub cubito est, cuius capita deorsum ad axem porrigantur. Quod ad extendendum pertinet, iidem modi conueniunt quos vbi humeri caput restituitur, ostendimus: nunc siquidem licebit, vel continendo & à superiori parte extendendo, vel in diuersa ducendo vim adhibere: qua abundè adhibita, eadem impellendi ratio accommodatur quæ tradita est vbi de aliorum organorum motu pertractauimus. At si cubitus in priorem partem moueatur, in quo casu brachium extenditur, membro superimposito, humerus ad axem deligetur, tunc carchesius laqueus vel alius æqualiter extendens brachio iniiciatur, eiúsque capita deorsum ferantur, eadem intendendi ratio adhibeatur: pòst idem impellendi modus expeditissimus, quem in tractandis organis demonstrauimus. Propriè autem spatha plurimùm videtur ad cubitum restituendum pertinere. Videamus autem quomodo, vbi neque cubiti in organo sint neque axis in alis contineatur, opus hoc efficiendum sit. Funis igitur resoluitur duplicatúrque, & eius capita per duo foramina testudinis à superiori parte deorsum traiecta, ad axis clauos alligantur. Testudo autem cum spatha prope superius transuersarium, attollitur: dein spatha torquetur & brachiū super transuersariū cui lana circūdata sit, imponitur humerúsque ad transuersariū per palmā iūcturā alligatur: brachiū verò ad spathā toto membro curuato. Conuertitur igitur axis cruribus contentus, testudóque deorsum versus à fune coacta spatham similiter deorsum adducit, sicque ab inferiori parte intendimus. At vbi satis extenderimus aptatur impulsus, quem paulo suprà posuimus, si in exteriorem vel interiorem partem cubitus elabatur, adducendo: si in posteriorem, extrahendo. Porro ab inferiori parte extendere possumus: impulsu autem, eo quòd brachium deuinctum sit, ad spatham extrinsecus prohibemur, nisi quum radix euelli ex foramine possit, extrahendo impellamus. Magis autem accommodatur spatha, vbi cubitus in priorem erupit, quem si restituere velimus, funem demittere similiter oportet, sineréque vt spatha dependeat: deinde membro superiniecto, humerum ad transuersarium deuincire, brachium verò ad spatham. post hæc ab inferiori parte extendere, vi, quantum res postulat, adhibita impellere, antè quidem premēdo tum circumducendo, spatha cum brachio torta curuatáque premendi causa. Hactenus de cubito luxato.

Ex Ruffo scamnum Hippocratis, Cap. XXIX.

Hippocrates maximè admiratione dignus multis in locis suum organum ξύλον appellauit, in quibusdam etiam σχεδίαν: recentiores id βάθρον, id est scamnum, dixerunt, eóque affixis cruribus, & pro organo & pro scamno vsi sunt. struitur autē sic. Paratur lignū sex cubitos longū, latum duos, nouem digitorum crassitudine, resupinatúrque, & quatuor alia ligna pedem longa extremis partibus rotunda, duo scilicet & duo, cuius eius extremis iunguntur huiusmodi ligna, quæ φλιαὶ ab Hippocrate vocantur, in latitudine peruiis foraminibus pertunduntur, quibus continentur penetrantes axes in medio clauos habentes, & in extantibus capitibus manubriola ductaria ad conuertendum. Totum lignum in medio vsque ad alteram partem quatuor digitorum spatio iniecto, caua habet, quorum altitudo pariter & latitudo tres digitos æquet: caua hæc Hippocrates καπέτους nuncupauit. Medium præterea lignum altè in quadratam figuram excauatur, quo scalmus demittitur qui priapiscus vocatur. Alias item φλιὰς in medio ad similitudinem literæ Π, non inutiliter adiectas. Structura igitur Pasicrate autore huiusmodi est, cui deinceps subdam qua ratione moueatur scamnum Hippocratis, quod vbi vetustam structuram habeat, homine iacēte, ad luxata omnia restituēda idoneum est, vt dū singula exequar, declarabo.

Scamnum Hippocratis.

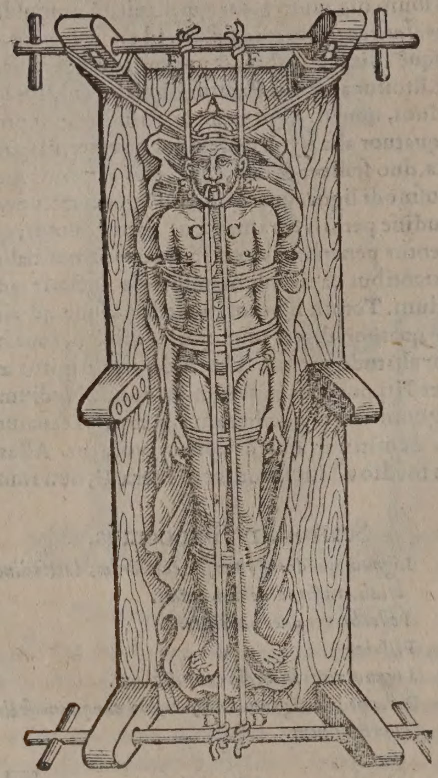
- A *Lignum quadrangulum sex cubitorum, latitudine bicubitali, crassitudine dodrantali.*
- B *Postes breues axes habentes.*
- C *Fossulæ.*
- D *Lignum teres in medio cauo infixum.*
- E *Postes pedales lignum transuersum tanquam scalæ gradum continent.*

De maxilla restituenda, Cap. XXX.

Maxilla excidente siue ab altera parte siue ab vtraque, homo resupinatur sic vt caput iuxta axem qui ab eius parte est, collocetur, brachiis ad pectus atque abdomen alligatis, cruribúsq; inter se, & omnibus ad scānū organum deuinctis. Tum capiti ea iunctura imponitur quæ lepus auritus dicitur, eiúsque finus ad ea ligna quæ proximum axem sustinent, vt retinacula sint, deligantur: media habena in os inditur, quantum potest intima, iuxta eā regionem, qua maxilla cum malis committitur, inter dentes maxillares, eiúsque capita deorsum demissa ad axem qui à pedibus est, alligantur, aliáque habena media mentū complectitur, & in vtranque partem vltra caput adducta ad axem qui super ipsum est, diducendi causa deuincitur. His ita constitutis, inferior axis torquetur, vt continendo, & ab inferiori parte extendendo vis adhibeatur. Postquam intenderis, quantum res ipsa postulat, ad eos impellendi modos venies quos in opere de articulis exposuimus. Si maxilla quidem ab vna parte exciderit, tria efficies, adduces, premes & sursum compelles: sin ab vtraque extrema mota fuerint, premere conueniet, & sursum compellere. Hæc de maxilla, nunc venio ad humeri caput.

A *Iunctura lepus auritus.*
B *Sinus leporis deligati ad ea ligna quæ sustinent axem proximum,ut retinacula sint.*
C *Habena quæ media in os inditur.*
D *Capita habenæ alligata ad axem qui à pedibus est.*
E *Alia habena quæ media mentum complectitur.*
F *Habenæ alterius capita diducendi causa ad axem deuincta.*

De humeri capite in alam prolapso, Cap. XXXI.

VBicunque humeri caput restituimus,si in alam vel in priorem partem venerit, resupinare hominem de- E
bemus:si in posteriorem,pronum collocare. Vbi ergo in alam prolapsum restituimus,cuneus eò immittendus est, sic vt quà capitulum assurgit rotundum ac leniter cauum, in priorem partem spectet, quà æquus est, in posteriorē: expedit autem cuneum,vt mollior sit,linteo vel lana inuoluere. Omne enim lignum (autore Hippocrate) durum est,& tactu lædit,atque hac de causa potissimùm lana circundatur. Adde quòd hæc sudorem absorbet qui in ala oritur,& ob curationis metum,& ob calorem eius partis naturalem qui ad diducendum confert:& quòd cuneū F
labi non patitur. deinde funium capita hæc quidem à priori parte,illa verò à posteriori super caput ad axem adducenda. Media item habena sub ala inter cuneum & humerum danda est,vel (vt aliis placuit) inter cuneum & latera,eiúsque capita ab exteriori parte attrahenda. Ipsi autem humero carchesius laqueus, vel alius æqualiter extēdens,iniiciendus nō quà laceratus est, ne quum neruosus sit,si adstringatur,doleat:sed suprà vel infrà. Plerique superiorem regionem anteponunt tanquam magis idoneam, quòd proxime ad articulum accedat,sed locus hic G
ad curationem minus accommodatur: prohibet enim rectum impulsum. Sub musculo igitur deligandum censemus,& ob hanc causam,& propterea quòd locus qui iuxtà adstringitur,ægrè laxatur: quæ verò mediocri interiecto spatio attrahuntur, facilè sequuntur. Expedit autem, vt laqueus mollius incidat, humerum lana obuoluere, deinde laqueum iniicere:tubercula enim cubito subiecta prohibent quo minus laqueus sub extendentium vi deorsum labatur. His ita constitutis,laquei capita deorsum demissa,è regione ad axis clauum alliganda sunt, vel circa ipsum obuoluta, vel nodo inter se deuincta:magis autem H
ad rem pertinent, vbi inter se alligato clauo circumponuntur,tunc siquidem opus suum firmius præstant:neces-

A se autem est,vel continere,& seu ab inferiori, seu à superiori parte extendere, vel per organi axes in diuersa contendere. Abundè vi adhibita,primùm conuenit impellere, per duplicem habenam extrahendo:& eodem quo extrahimus momento cubitum altera manu ab exteriori parte in interiorem agere,intentione adhuc manente: tū hac remissa laxatáque,manibus sursum compellere. At si caput humeri in priorem partem moueatur, hominem supinum collocamus:pronum, si in posteriorem, cuneóque omisso,medium duplicatæ habenæ lana inuolutum
B sub alam demittimus,capitáque eius supra caput adducimus,non è regione humeri vitiati, sed versus cōtrariam partem,homine resupinato,si in priorem partem articulus exciderit. Quæsita autem causa est quamobrem id fiat. Pasicrates quidē id propterea fieri dixit ne humerus detineatur,habena è regione sursum versus attracta: recentiores non ea de causa, capita obliquè ducenda esse dixerunt,sed ne corpora quibus ala continetur,compressa lati scapularum ossis sinum impleant:nobis verò cum omnibus conuenit,capita obliquè danda esse ad contrariæ par-
C tis ligna quibus axis continetur. Rursus autem humero carchesius laqueus iniiciatur, vel alius qui æqualiter extendat, eiúsque capita deorsum ad axem qui à pedibus est,demittantur, vt vel retinaculis adhibitis ab inferiori partem intendamus,vel(si placeat) in diuersa cōtendamus. Conuenit autem impulsus (quemadmodum suprà declarauimus)manibus præcipuè adducendo,cōprimendóque. Similiter autem vbi humeri caput in posteriorem partem moueatur,hominè prono eadem moliri conue-
D nit, quæ, vbi in priorem venit,tradita sunt. At vbi satis extenderimus,manibus premere & adducere, & sursum compellere necessarium est.

A *Cuneus.*
B *Funium capita ad axem supra caput adducta.*
C *Habena media inter cuneum & humerum data.*
D *Carchesius laqueus humero iniectus.*
E *Laquei capita ad axem qui à pedibus est,alligata.*

De humero luxato comminutóque Cap. XXXII.

NOnnunquam accidit, vt prolapso humero fractura quoque adiiciatur mēbro medio cōminuto,in quo casu recondere articulū oportet, & fracturam cōponere. Quod

Quod ad reponendum pertinet, retinaculo vti expedit, & à ſuperiori parte extendere:quod ad fracturam,ſimiliter vti retinaculo,& ab inferiori parte attrahere: ſed antè reſtituere quod prolapſum eſt oportet , deinde quod fractum . Ergo vbi volumus quod prolapſum eſt condere, cuneum in alam indimus,capitáque funium ſuper caput attrahimus,ac mediam habenam inter cuneum & humerū demittimus, cuius caput ab exteriori parte procedat. Tum infra cuneum ac ſuper fracturam carcheſium laqueum iniicimus, eiúſque capita deorſum ad ligna quæ axem ſuſtinent,ad retinendum alligamus: ſed funium capita ad axem qui ſuper caput eſt,vincimus,vt eo conuerſo & contineamus & à ſuperiori parte extendamus.Neruis abundè intentis per conuenientem impulſum articulum reſtituimus:quo facto,laquei capita ſuper caput data retinacula fiunt,& alter laqueus æqualiter extendens,cuiuſmodi carcheſius eſt, humero iniicitur , cuius capita demiſſa ad axem qui à pedibus eſt,vinciuntur,vt & retinendo , & à ſuperiori parte extendendo vis adhibeatur. Neque nunc eſt quod timeamus ne fractura ab inferiori parte,attracta repoſitus articulus excidat: ſiquidē,quum à ſuperiori parte tam à cuneo quàm à ſuperiori laqueo retineatur , vi ſatis adhibita,fracturam manibus componimus,quemadmodum ſæpius indicauimus. Quòd ſi humeri caput in priorem vel poſteriorem partem venerit, vbi reſtituitur,eaſdem animaduerſiones deſiderat.Hactenus de humeri capite.

De cubito, Cap. XXXIII.

CVbito in illas tres partes elapſo,in quas vbi venit brachium curuum eſt, neque extenditur in interiorem, exteriorem,& poſteriorem,homo ſuper organum reſupinetur,quo commodè figurato, carcheſius laqueus, vel alius æqualiter intendens humero circundetur, cuius capita vt retinacula ſint, ſurſum ſuper caput vinciantur:brachio autem in vicinia manus laqueus iniiciatur,qui inæqualiter extendat, puta attollens, chiaſtus, aut nauticus, cuius capita ſurſum adducta ad ligna quibus axis continetur, religentur: vtrunque ſcilicet ad id ad quod ſpectat è regione,ſic vt cubitus cum humero ad rectum angulum E figuretur. Tum duplicatæ habenæ,ſeu latæ faſciæ mediū ad brachium dentur iuxta cubiti iuncturam, cuius capita ad axem qui à pedibus eſt, vinciantur.Datis igitur capitibus laquei,ad ſuperiora duplicatæ habenæ , ad inferiora,b iniſque axibus vno ſuper caput,altero iuxta pedes collocato, vim adhibebimus,vel continendo & à ſuperiori vel inferiori parte attrahendo,vel in diuerſa ducendo: eâque ratione impellemus quæ reponendo articulo idonea ſit. Vbi in interiorē vel exteriorem partem conuertatur, adducemus : vbi in poſteriorem,extrahemus. F Quòd ſi in priorem partem articulus elabatur,in quo caſu curuari extentum brachium nequit,homo ſupinus iaceat in vitiatam partem inclinatus, brachio ſuper ſcamnum extento , carcheſius laqueus humero iniiciatur, cuius capita ſuper caput procedāt : extremo itē brachio, in vicinia manus,alius detur laqueus qui æqualiter extendat,cuius capita deorſum attrahantur.item eadē vis adhibeatur,nempe retinaculis,& intentione à parte inferiori. Equidem ſatius duco in diuerſa contendere: nam hoc G ad articulum reponendum efficacius eſt quàm ſi ab inferiori parte ſolummodo extendamus . Oportet autem quū abundè extenderimus,ad commodè impellendum tranſire,premendo nimirum & circunducendo. premēdo quidem,intentione adhuc manente: circunducendo, poſtquam remiſſa fuerit. Condito articulo,vt eius reſtituti certa indicia habeantur,experiri oportet naturales brachii actiones, flexum inquam & porrectionem,præterea ſitum in pronum habitum ac ſupinum,quoniā vbi huiuſmodi actiones liberæ ſint,perfectè reſtituti articuli fidem faciunt: poſſumus& conferentes cum altero cubito,num ex toto luxatū reſtituerimus,colligere.Quo perfectè reſti-H tuto,brachium commodè ad rectum angulum curuetur, contineatúrque in ſequentem curationem . Duo igitur brachii oſſa,vbi ſuo loco mota ſunt, his modis reuertuntur: ſed poteſt ſeorſum vtrunque etiam offēdi,quum cubitus erumpat,radius diducatur,quod nunc quoque ex-

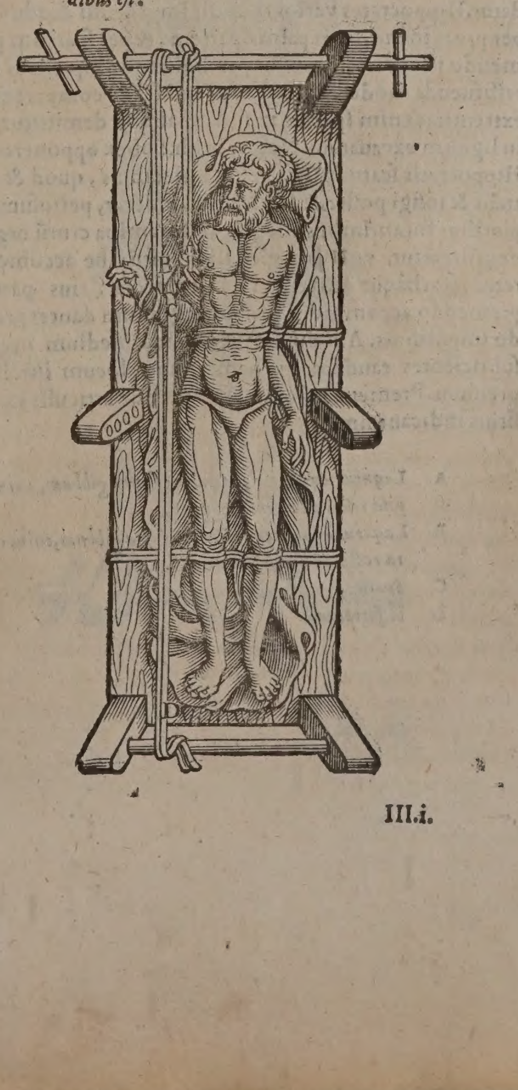
A plicabo. Læditur per ſe cubitus radio inuiolato:dehiſcit ſeorſum radius,cubito in ſua ſede manente. Vtrumlibet horum oſsium lædatur,vbi per hoc organum reſtituitur humerus,iniecto laqueo ad ligna quæ axem ſuper caput continent, alligatur, extremóque brachio rurſus laqueus circundatur,qui inæqualiter extendat ſicut attollens, aut nauticus. cuius capita deorſum demiſſa intendendi cauſa ad axis clauos vinciuntur. In circundando laqueo qui inæqualiter extendit,id obſeruatur vt ſinus ſuper eā partem quæ reponitur,capita ſuper contrariam collocentur: B ſiquidē laquei inæqualiter extendentes propriè illas partes magis cogunt,quibus eorum capita inſident, minus verò contrarias. Ergo quū brachium duobus oſſibus cōtineatur,vbi alterum ſuo loco motum reponitur , cogere id potiſſimùm expedit, & alterum(ſi fieri poteſt)non vrgere. Intenſione abundè adhibita,illi conueniunt impellendi modi quos luxati genus poſtulat.ſi quidem cubitus in interiorem partem venerit, vtriuſque manꝰ digiti inter ſe iuncti ab exteriori parte radii eminentiā cubiti cōplectuntur,prominentioréſque palmarum partes à latere C dantur,vt his impellentibus,quaſi adducendo, os in ſuā ſedem collocetur. at ſi cubitus ad poſteriora radii proruperit ,brachio aliquantiſper curuato eodem momento quo ab inferiori parte extendimus,prominentiori palmæ parte premere debemus,vt os in ſuam ſedem reponatur: hæc enim premendi ratio ad reſtituendum propriè aptatur. At vbi radius in priorem partē recedat, extento brachio perinde agere cōuenit quaſi vtrūnque in eādem partem exceſſerit: adhibenda itaque vis eſt , & continendo, & ab inferiori parte extendendo : quo abundè facto,du-D plex impulſus accommodatur,&qui premit,& qui circunducit.qui premit intentione manente, hac remiſſa : qui circunducit,vt oſtenſum iam eſt. Commune eſt vtriuſque vbi reſtituta fuerint,ſpectare an brachium ſuo munere ſine impedimento fungatur, curuetur nimirum & extendatur,& ſupinum pronúmque figuretur: quæ actiones ſi liberæ ſint,ex toto reſtitutum eſſe teſtantur . Quo facto, brachium in ſequentem curationem ad rectum angulum collocetur.

A *Carcheſius laqueus humero iniectus, cuius capita ſurſum ut retinacula ſint,adducuntur.*

B *Attollens laqueus in uicinia manus, cuius capita ad ligna quibus continetur axis,religantur.*

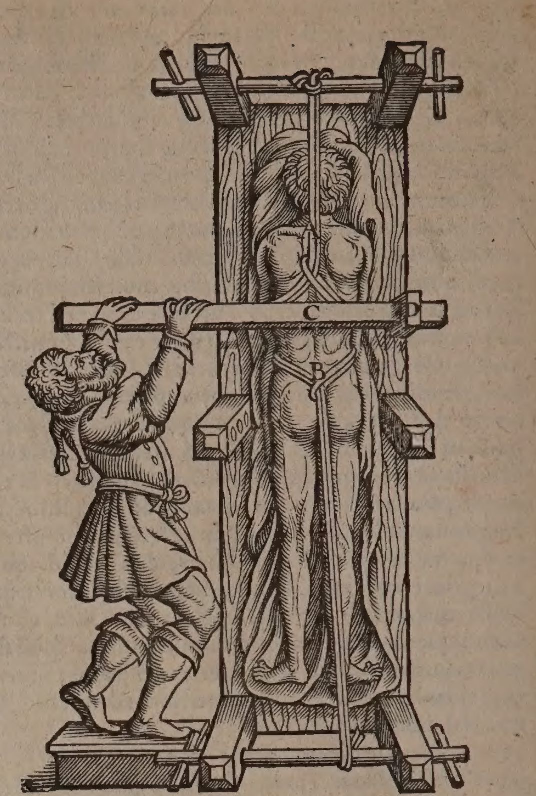
C *Medium duplicatæ habenæ ad brachium datæ.*

D *Capita duplicatæ habenæ religatæ ad axem,qui à pedibus eſt.*

De manu, Cap. XXXIIII. A

MAnus in quatuor partes prolabitur, in interiorē, exteriorem, priorem, & posteriorem. Oportet, si in interiorem partem veniat, supinam collocare super scamnū homine similiter resupinato: pronam, si in reliquas tres parte elabatur: deinde carchesium laqueum, vel alium æqualiter extendentem brachio iniicere, & super sinum manus dare vectem transuersum: vel ferramentum quo adurimus, ad palmam ipsam deligare eo vinculo quod (ad B extremas partes) inscribitur: tum vectis vel ferramenti extremitatibus iniicere vel medias habenas duplicatas, vel laqueorum inæqualiter extendentiū sinus, deorsúmque demittere, atque alterum laqueum æqualiter extendentem brachio circumponere, eiúsque capita super caput adducta, vt retinacula sint, deuincire: quæ verò deorsum ferebantur capita, extendendi causa ad axem, qui à pedibus est religare, vt eius conuersione & contineamus, & ab inferiori parte extendamus. Quam rem vbi satis præstitimus, conuenienter impellimus. Nunc autem maximè C ad manum restituendam pertinet, adhibito retinaculo, ab inferiori parte extendere: licebit præterea & sursum adducere, & in diuersa contendere. Neruis abundè diductis, impulsus necessarii sunt qui eā compellere in suum locum possint. Quòd si in anteriorem vel exteriorem partem exciderit, prominentiore parte palmæ, aut etiam calce superdato pressa ossa coguntur, deinceps manus iuxta digitos huc atque illuc agitur: sin in priorem vel posteriorem partem eruperit, vtiliter adducendo impellimus.

D

De spina luxata, Cap. XXXV.

HIppocratis organum luxatis omnibus restituendis accommodatur, sed præcipuè spinæ, quæ vbi gibba facta est, tunc maximè curari posse cēsetur, cùm recens ex ictu vitium est. Collocatur igitur homo pronus super scamnum, vt laquei capita è regione ad axem ferantur, circundantur spinæ laquei duo æqualiter extendentes, vnus supra gibbum locum, alter infrà, aut quaterni ex iis qui inæqualiter extendunt, bini à superiori parte, totidem ab inferiori inter se aduersi iniiciuntur, vt in opere de luxatis explicauimus. Vis neruis adhibetur potissimum in diuersa deducendo, interdum tamen continendo, & vel ab inferiori, vel à superiori parte extendendo. Intentione abundè adhibita, ille impulsus quo premimus, accommodatur. Hippocrates varios tradidit impellendi modos, & per prominentiorem palmæ partem, & per spatham premendo idoneam. Impulsus per huiusmodi spatham illis restituendi modis annumeratur qui facilè comparantur. extremitas enim spathæ in fossam aliquā demittitur, vel in lignum excauatum. Nos, vt spathæ obex opponeretur, Hippocratis scamno Π. ferreum adiecimus, quod & extrahi & infigi posset, & spathæ responderet, pertusúmque pluribus foraminibus esset, & in foramina crurū organi demitteretur, vt Π pro gibbi magnitudine accōmodaretur, spatháque extrema in Π coniecta, eius partem premendo accommodatam super gibbum dantes premēdo impulimus. Alii duplicatæ habenæ medium organo subiicientes eandem spatham, super locum iniectam premunt. Premendi modum in opere de articulis exquisitius indicauimus.

A *Laqueus æqualiter extendens supra gibbum, cuius capita recta ad axem feruntur.*

B *Laqueus æqualiter extendens infra gibbum, cuius capita recta ad axem feruntur.*

C *Spatha,*

D *Π ferreum.*

De femore Cap. XXXVI.

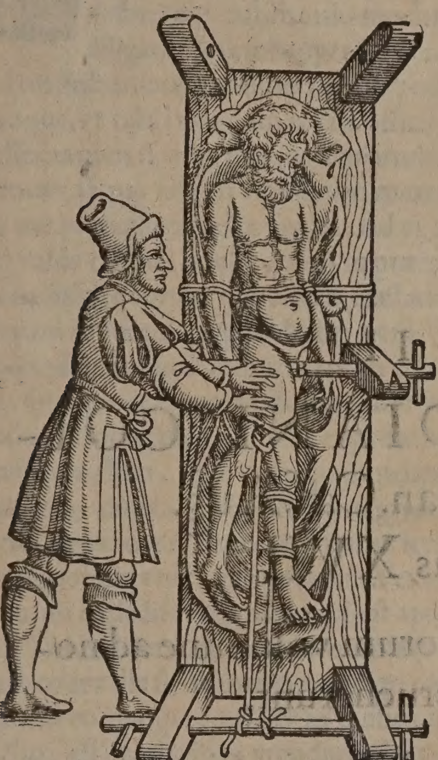
FEmur in quatuor partes promouetur: in interiorē, exteriorem, priorem, & posteriorem. si in tres partes prolapsum est, interiorem, exteriorem, & priorem, crus extensum est, implicarique non potest: si in posteriorem, curuum est, neque extenditur. Ergo si in illas tres partes erumpat, in quas vbi venit, crus extensum est, resupinato homine medium duplicatæ habenæ lana inuolutum inter anum & naturale dimittendum est, capitáque E eius super caput adducēda: vbi in alias partes venerit, nullo interposito discrimine inter anum & naturale dari habena debet: sed ea animaduersione, si in interiorem partem exciderit, vt ad integrum femur magis spectet, ne femoris caput, quū extenditur, habena media detineatur, cuius capita vel ad ligna quibus axis qui à capite est, continetur. vbi & retinemus, & ab inferiori parte extendimus. Extremo autem femori prope genu carchesius laqueus iniiciatur, eiúsque capita deorsum demissa ad axis clauum vinciantur, vt eo conuerso, & contineamus, & ab inferiori parte adducamus. Neruis, quantum res exi- F git, intentis, veniendum est ad impulsum.

De femore in interiorem partem prolapso. Cap. XXXVII.

PRopriè autem ad femur in interiorem partem prolapsum excogitata sunt ligna ad similitudinem Π à lignis quibus axis continetur, non abhorrentia. Vbi ergo femur in interiorem partem erumpens restituitur, æger in integrum latus versus iaceat, euulsóque priapisco in- G tegrum crus proposito ligno subiiciatur, alligetúrque ad scamnum ita vt immobile perseueret, eadémque ratione & brachia, & reliquum corpus. Crus autē vitiatum detur super transuersarium lignorum quæ Π literam repræsentant, ita vt transuersariū inter anum & naturale collocetur: sed extremo femori iuxta genu iniiciatur laqueus, vel carchesius, vel alius qui æqualiter extendat, eiúsque capita ad inferiorem axem demittantur. Super ipsum vero lignū Π literā repræsentans, sub crure quod restituitur detur spatha quæ premēdo aptatur, vel lignū habens in summo capitulū rotundū ac leniter cauū, ab interiori parte H à summo crure ad imū pertinēs. Quo facto vbi restituere

volumus , axis conuertitur , cuius conuersio ab inferiori A
parte extendit. postquam nerui abundè extenti fuerint
spatha vel eo ligno quod in summo capitulum habet,su-
per id lignum quod.π. literam refert,cum crure magna
vi deorsum adducto,impulsus extrahēdo adhibetur, post
quem alius idoneus est qui sursum versus compellit,quē-
admodum diximus de humero in alam prolapso.

A *Postes.π.literam repræsentantes.*
B *Transuersarium.*
C *Carchesius laqueus.*
D *Lignum à superiori parte cruris ad imum pertinens.*

E

De femore in posteriorem partem prolapso. Cap. XXXVIII.

VErùm si femur in posteriorem partem elabatur , ne-
que pronum,neque supinum hominem collocamus
sed sedentem, magis autem in integram coxam inclina-
tum . Homine ita figurato, duas prehendere habenas o- F
portet,earúmque vnam simplicem extendere,atque alte-
ram duplicem demittere in mediam simplicem,& sim-
plici quidem hominem cingere,duplicē à superiori par-
te deorsum demittere ab ea regione quæ vmbilico pro-
ximè subiicitur , ad eam quæ inter anum & naturale est,
per anum sursum adducere , vt quatuor habenæ capita à
posteriore parte ad retinendum vinciantur. Retinaculis
datis lata pars spathæ , quæ premendo accommodatur,
coxæ supponatur imóque femori iuxta genu laqueus in-
iiciatur qui æqualiter extendit,cuius capita ad inferiorē G
axem demittantur vt eo conuerso, & contineamus,& ab
inferiori parte intendamus. Intentione satis adhibita,
dum adhuc intendimus , caput femoris per spatham in
exteriora propellatur,apertáque manu æger resupinetur.
per hanc enim vim femur in suum locum compelletur.
Repositi autem indicium erit,cōparatio cum altero cru-
re,& liberæ ipsius actiones.Nam si citra impedimentum
complicari & extendi potest,ex toto intus esse coniic ien
dum est.

De genu, XXXIX.

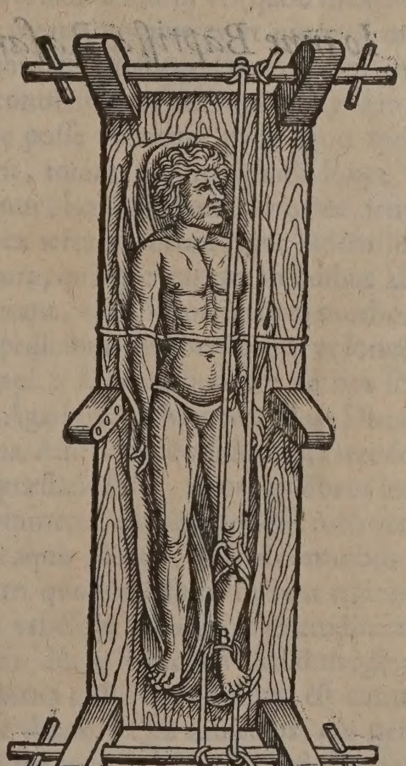
GEnu in tres partes prolabitur,interiorem,exteriorē,
&posteriorem.in omnibus his casibus,crus extentū
est,& minimè complicatur.Oportet,si in exteriorem par
tem prociderit,hominem extento crure super scamnum
collocare: tum duos laqueos æqualiter extendentes,cruri
iniicere : alterum à superiori parte super femur , alterum
infra genu: dein capita superioris super caput adducere,
B inferioris,ad axem: neruósque intendere quemadmodū
in reliquis articulis dictum est,siue retinaculis vsi ab in-
feriori vel superiori parte intendamus,siue in diuersa di-
ducamus. Neruis abundè diductis , si in latus ab interio-
ri vel exteriori parte motum fuerit , ille impellendi mo-
dus conuenit qui adducit: si in posteriorem , & ille qui
premit, & ille qui circumducit . Qui impellendi modi
quum similes illis sint qui ad cubitum traduntur,commo
dè in hunc locum transferuntur.

C

De talo. XL.

TAlus modò in interiorem partem procidit , interdū
in posteriorem quoque conuertitur : in quas partes
vbi venerit, æquè resupinare hominem conuenit crure
extento, ac cruri carchesium laqueum æqualiter exten-
dentem circumponere, eiúsque capita à posteriori parte
ad axem,qui supra caput est,adducere: talo autem draco-
nem vel sandalium laqueum iniicere , eiúsque capita ad
inferiorem axem alligare , túncque membrum vel in
D diuersa diducere,vel continere , & ab inferiori parte ex-
tendere: neruis,quantum res postulat diductis,conueniē
ter impellere : vbi in interiorem vel exteriorem partem
eruperit,retro cogendo, vbi in posteriorem,extrahendo:
nunc siquidem ob eum habitum impulsus extrahendo
aptatur. De modis autem impellendi diligentius tracta-
bimus in opere de luxatis.

A *Carchesius laqueus.*
B *Sandalius laqueus.*

TOMVS II

ORIBASII SARDIANI COLlectorum, ad imp. Iulian. Cæs. Aug. libros complectens XVII

Qui ex magno septuaginta librorum volumine ad nostram ætatem soli peruenerunt.

Ioanne Baptista Rasario, medico Nouariensi interprete.

IOANNES BAPTISTA RASARIVS, Nouarienſis, medicus,

NICOLAO SAMMICHELIO MEDICO, Nouocomenſi, S. P. D.

TANTA eſt virtus tua Nicolae ornatiſſime, vt omnium animos tum rerũ cognitione atque vſu, tum morum ſuauitate & vitæ integritate tibi deuincias: tanta verò eſt tui in me officii magnitudo, vt quum tu & conſilio & re iuuare me nunquam deſtiteris, & teſtimonio tuo ſingulari me perpetuò ornaueris, niſi ego te vehementer diligam & ſummopere obſeruem, meúmque tibi aliqua ex parte gratum animum oſtendam, inhumanus iudicari meritò poſſim. Quanquam enim ſcio te eſſe animo tam excelſo magnóque, vt nihil vnquam in me officii contuleris vt gratiam tibi à me referri aut expectares, aut velles: tamen ſicut tu beneuolentiam tuam in me extare voluiſti, ita mihi dandam eſſe operã exiſtimo vt aliquo ſaltem vigiliarum mearum munuſculo te afficiam. id quod erit eiuſmodi vt non à me proficiſcens ad te veniat, ſed vt abs te prius profectum mihique donatum nunc ad te reuerti valde cupiat. Itaque quum tu præter cætera tua in me merita, vnum & triginta libros Oribaſii miſiſſes, quorum nouem ad Euſtathium filium miſſi, Latini à me facti anno ſuperiore prodierunt in lucem: ſeptendecim verò ſuperſunt ex magno illo ſeptuaginta librorum volumine, quod totam in ſe artis materiam complectebatur, quod ad Iulianum Cæſarem ſcriptum fuerat: quatuor denique ad Eunapium: rogaſti, ac propemodum efflagitaſti à me, ne libros à ſtudioſis omnibus maximopere expectatos paterer latere diutius, tantáque vtilitate genus humanum priuarem. Ego verò, quanquam id ipſum vehementer cupiebam vt hoc æs alienum diſſoluerem, tamen vix audebam aggredi eam prouinciam, ad quam ritè conficiendam maiore otio atque copia librorum manu ſcriptorum opus eſſet: quum præſertim ego in publico munere quotidie verſer, & duo tantùm exempla librorum Oribaſii mihi ſuppetant, quorum alterum mihi tu dediſti, alterum verò eſt apud virum clariſſimum & ſenatorem grauiſſimũ, Matthæum Dandulum: à quo cætera omnia (vt ego quidem puto) tanquam à fonte manarunt. Et quanuis codex ille ſit omnium quos ego in hac maxima vrbe viderim, vetuſtiſſimus, tamen tute ſcis quot in eo quoque loca ſint in quibus interpretandis vel diuinandum, vel (quod maximè periculoſum eſt) coniectura vtendum ſit. veruntamen tu me ita hortatus es vt omnem meam operam, omne ſtudium, omnémque diligentiam mihi eſſe adhibendam cenſuerim, vt libros, alioqui ſtudioſis vtiliſſimos, in linguam Latinam conuerterem. his enim ea cognitio continetur, vt omne hominum genus delectare iuuaréque poſſe videatur. nam ſiquis medicamenta ſcire aueat, eáque ſiue ſimplicia ſiue compoſita ſint, totam eorum ſyluam longè latéque diffuſam in hiſce libris comperiet: ſi ea quibus veſcimur, herbas, plantas, fructus, ſemina, radices, ſuccos, liquores, lapides, metalla, & cætera quæ ex terra prodeunt, hinc eidem ſuppetent omnia. ſi verò quæ ſit aquarum dulcium vis & natura, quæque earum in quibus aliqua medicamenti qualitas ineſt, & quæ lauacra arte confici queant, vt ad omnia genera morborum ſint accommodata, velit cognoſcere, id cumulatius ſuppeditabunt hi libri, quàm vt longè abeamus. Siquidem quæ de his rebus non modò Hippocrates & Galenus quorum ad nos ſcripta peruenerunt, ſed etiam Diocles Caryſtius, Archigenes, Agathinnus, Menemachus, Dieuches, Philotimus, Anthyllus, Philagrius, Cteſius, Pliſtonicus, Athenæus, Poſſidonius, Herodotus, Xenocrates, Zopyrus, Rufus, & cæteri veteres medici præſtantiſſimi, quorum libros iniuria temporis nobis ademit, conſcripſerunt, in vnum hoc volumen Oribaſius redigit. tum verò ex eorundem ſententia de mari & lacubus, de fluminibus & aquis pluuiis, & de iis omnibus quæ in mari degunt atque naſcuntur, abundè diſſeruit. Idem quoque cælum cælique regiones & orbis terræ partes ſalubres & peſtilentes, & habitationes vrbéſque ad bonam valetudinem tuendam & morbos profligandos accommodatas definiuit: déque aeriis & volatilibus egit: tum ſiderum ortus & occaſus, & vim ventorum, & quæ in ſuperna cæli regione fiant, eſt cumulatè perſequutus. Iam quid de humani corporis fabricatione dicam? Qui muſculus, qui neruus, quæ vena, quæ arteria, quæ denique oſſa ſunt, quæ in his libris non deſcripta ſed ferè depicta non videantur? omittam hoc loco tot támque varia genera exercitationum, quibus veteres vtebantur: nihil etiam commemorabo quot menda ex Galeni libris tum in medicamentis expendendis, tum in hominis fabricatione explicanda, ſublata fuerint: nihil denique afferam, quanta ſit inter huius & Dioſcoridis deſcriptiones herbarum differentia. quippe quum & tu omnia diligenter inſpexeris, & cæteri iudicare facilius queant. Quum igitur hanc tantam támque variam

vtilitatem his libris contineri perſpiceres, tantum abeſt vt quorundam morem tibi ſeruandum eſſe exiſtimares, qui theſauros huiuſmodi reconditos perire malunt quàm egentibus imperti-ri, vt non prius conquieueris quàm impetraris à me vt hos ſeptendecim libros, quò perue-nire ad omnes poſſent, interpretarer. quod quum feciſſem, non debere eos in alio nomine ap-parere quàm in tuo, planè intelligebam: ſiquidem iure quodam domum tuam repetere vide-bantur, & quòd tu eorum confectionis autor fuiſſes, & quòd Oribaſium honorificè ſemper tra-ctauiſſes, tum in ſimplicium medicamentorum & diſſectionis humani corporis cognitione, in qua ſummopere excellis: tum in facienda medicina, in qua ſic verſaris vt innumeros non ſa-naueris modò, ſed à morte penè ad vitam reuocaueris, ídque quotidie facias. præterea verò ſciebat eius nomen à te fuiſſe celebratum, quum tu ſumma cum laude in florentiſſima acade-mia Patauina reconditam ſcientiam tuam, & ſingularem medicinæ cognitionem quæ in te elu-cet, cunctis patefaceres atque aperires arcana ſenis noſtri, omnis medicinæ parentis, ita ad ho-minum ſtudia ſalutémque accommodatè reſerares, vt qui te audirent, ſummum fru-ctum ferrent, tu verò laudem immortalem, & gloriam tibi parares ſem-piternam. Mitto igitur ad te Oribaſium, qui licet alia lingua loquatur, eſt tamen idem qui tecum multos annos vixit: atque ita mit-to, vt ſiquid meo ſtudio & diligentia fuerit ornamen-ti conſequutus, totum id cæteri tibi acceptum referant: ſin quid offendat, id mihi & li-bri mendis adſcriptum velint: lau-dent tamen induſtriam, qui quantum poſſum, quantúm-que valeo, totum ad illorum ſtudia libenter accommodo. Vale.

ORIBASII MEDICINALIVM collectorum, ad imperatorem Iulianum Cæſ. Aug. LIBER PRIMVS,

Ioanne Baptiſta Raſario medico, Nouarienſi, interprete.

EPITOMAS quas tu olim Diue Iuliane Cæſar, mihi conficiendas mandaueras, iampridē quum in Gallia citeriore eſſemus, ad finem, quemadmodum tu voluiſti, perduximus: quas quidem ex iis ſolis confeceram, quæ Galenus conſcripſiſſet: quumq́ue tu eas laudauiſſes, alterum mihi laborem adiunxiſti, vt perquiſitis omnibus quæ medici præſtātiſsimi maximè opportuna dixiſſent, & quæcunque ad medicinæ finē pertinerent, vnum in volumen redigerem: id quod ego pro virili parte me prompto animo facturum decreui, quum exiſtimem hæc collecta, fore vtilia iis in quorum manus incident, vt ſtatim, quid ſemper iis qui auxilio indigeant vtile ſit, cōperiant. Nunc verò quum ſuperuacaneum & omnino ineptum putem eadem ſæpius adſcribere, & quæ ab optimis medicis, & quæ ab iis qui non ita diligēter res tractauerunt, ſcripta fuerint, ea ſolùm colligam quæ nobis reliquerunt ii qui cæteris præſtiterunt. ſed nihil omittam eorum quæ Galenus dixerit: ſiquidem ex iis qui eaſdem res pertractarunt, ipſe & via ac ratione, & diſtinctione cæteris omnibus antecellit, ac principia & ſententias Hippocratis imitatur. Hoc verò ordine, hoc loco vtar. In primis colligā ea quæ de parte materiæ ſunt: deinde de natura atque fabrica hominis: tum de tuenda ſanitate, & reficiendis corporibus agetur: quibus confectis addam quæ ad dignotionē & prænotionem pertinent: adhæc, quæ de morbis déque ſymptomatis ſunt, accedent: & denique ea quæ valent ad corrigendum ea quæ præter naturam ſunt, adhibebuntur. à facultatibus autem alimentorum initium dicendi ſumam.

Ex Gal. de virtute & vitio Cerealium ſeminum, Cap. I.

NON ſolùm quum in alienam regionē profectus inſueti quippiam comedere debeas, ſed etiam apud nos ipſos cuiuſque rei naturam tentare prius, tum in aqua ſola citra decoctionem macerando, tum etiam adhibita coctione & aſſatione, poteris. Semina enim quæ in tumorem elata, ſtatim priſtinam duritiem & lentorem obiiciunt & molliora redduntur, meliora ſunt omnia: at quæ priſtinum tumorem vnà cum duritie conſeruant, ea ſunt deteriora. nam & difficulter concoquuntur, & terreæ ſubſtantiæ ſunt, vt vix in ſanguinem conuertantur. Hoc pacto & amygdalas, & nuces magnas & paruas & caſtaneas probabis. At de ptiſſana quorſum attinet dicere? nam id vel pueri ſciunt, eam quæ ſtatim intumeſcit, eſſe optimam: quæ verò longo tempore exiguum tumorē acquirit, peſſimam. Sed ex ſeminibus Cerealibus nonnulla ſunt quæ ne cocta quidem in tumorem apta ſunt efferri: quæ veteres Græci quidam indomita vocauerunt. quæ verò exigua mole plurimum habent ſubſtantiæ, eáque craſſa eſt & glutinoſa, omnia optimi ſucci ſunt, & alimenti plurimum præbent: ſed tamen non facilè ſecedunt. Contrà verò, quæcunque laxam mollémque ſubſtātiam habent, eorúmque partes admodùm furfuraceæ ſunt, ea melius quidem deiiciuntur, ſed minus nutriunt: ex quibus ſanè quæ graueolentia ſunt, & iniucunditatem guſtui afferunt, perſpicuum eſt ea eſſe omnino mali ſucci, & difficulter concoqui. In exigua autem mole plurimum ſubſtantiæ ineſſe, pondus ipſorum lance libratum, & farinæ copia ſigno tibi erunt. nam ex mole exigua ſeminum, quæ cōpactam habeant ſubſtantiam, multum farinæ efficietur. Ergo tritica quæ totam ipſorum ſubſtantiam denſam, & compactam habent, vt vix dentibus frangantur, color verò eorum eſt flauus, ea exigua mole plurimum alimēti corporibus præbent: quæcunque verò iis ſunt contraria, vt facilè à dentibus conſtringantur, & confracta rara & laxa appareant: ea magna mole dant exiguum alimentum. Hordeum optimum eſt quod candidum vbi pin-
A ſitum eſt apparet, aliquidque denſitatis ac ponderis, quā-tum hordeo licet, habet. Præterea, quod totū plenum eſt & externā circumſcriptionem tenſam habet, ei quod gracile rugoſúmque ſit, præſtat. Sed non ſolum hordeum, verumetiam quæcunque ſemina plena ſunt & externam circumſcriptionem tenſam habent, optima ſunt omnia: niſi fortè multo maiorem quàm eorum natura ferat, molem habeant, ſintque & molliora & laxiora. nam quæ ita ſunt, ea ſcito cum excrementitiam humiditatem habere, tum verò etiam eſſe prædictis deteriora. quamob-
B rem quum ea collegeris, vti eiſdem non debes: ſed loculis ſiccis repoſita diutius permitte: vt interim pars ſuper uacanei humoris exhalet, pars verò etiam concoquatur: vſquedum ſiccata mediocriter contrahantur. quæ nanque diutiſsimè repoſita fuerint, facultatibus deterioribus ſiunt. Huius autem rei terminus eſto quum iis diuiſis tāquam tenuis puluis quidam excidit. Iam verò in tritico ſæpenumero frequens lolium inuenitur: in hordeo parum quidem lolii, ſed frequens ægilops. In lentibus quoque ex ipſarum mutatione araci & pelecini ſemina dura,
C & rotunda quæque eſculenta non ſunt, ſicut aparine & eruangina in eruo comperiuntur. valde enim hæc perniciosa ſunt ſemina. Quod verò melampyron appellatur, ex tritici quoque mutatione oritur, ſed prauitate permultum à lolio ſuperatur. Inueniuntur etiam aliæ nonnullæ huiuſmodi in ſeminibus mutationes. quocirca nō par eſt nos negligentes eſſe in omnibus ſeminibus purgandis quæ ad veſcendum comparantur, quum ſciamus etiam ſi noxam quæ quotidie fit, ob exiguitatem non ſentiamus, tamen quód longiore temporis ſpatio ab ipſa
D coaceruatur, eſſe quādoque erupturum. Fructus autem ad reponendum idoneos ſcito eſſe eos qui antequam putreſcant, exiccantur. Ac probabiliter quidem tipham paruum triticum quiſpiam appellauerit: vtpote quæ & colore, & denſitate & caliditate ſimilem tritico facultatem habere videatur. Sunt autem & alia permulta ſemina prædictis ſimilia, quæ tamen non exquiſitè eandem habent ſpeciem: atque ea quidem partim inter hordeum & tipham, partim inter triticum & tipham media ſunt: & partim ad olyræ, partim ad hordei, vel tiphæ vel tritici:
E quemadmodum alia partim ad panici, partim ad milii naturam propius accedunt: habéntque nomina alia ſimplicia, vt in Italia ſitanium: alia verò compoſita, vt in Cappadocia gymnocrithon, idest hordeum nudum: & in Bithynia, quòd ex zea & tritico ſit, zeopyron nūcupatur.

De tritico ex Athenæi commentariis, ex libro primo, Cap. II.

EX cibis valentiſsimum ad nutriēdum eſt triticum: cuius magna differentia vt magis minúſque calefaciat & humectet, à genere, à locis in quibus naſcitur, à
F temporum conſtitutione, ab aere, & à temporibus ducitur. Ac generis quidem ratione differt triticū, quia alterū ſitaniū & farinaceū, alterū verò ſimilaceū eſt: ſitaniū verò leue eſt & laxū conſiſtentia atque albū. hoc enim eſt elaboratū, terrea ſubſtantia multùm in eo affuſa, & à propria concoctione diſſoluta: quocirca & promptū & quod bene concoquatur, &, ad ſummum, quod facilè immutetur, alimentum præbet: quinetiam, quod facilè perſpiretur & conficiatur: minus tamen ſit, neque par ei quod ſimilaceum afferat: & quod magis ad bonam valetudi-
G nem quàm ad robur accōmodatum ſit. Similaceum verò eſt grauius, & denſum, & flauum, & pellucidum. eſtque difficile ad concoquendum: diſtributionem tamen copioſam & quæ non facilè perſpiretur, habet. & omnino potius ad robur quàm ad ſanitatem eſt accōmodatum. Ex locis autem differt triticum, quod in ſiccis & nō pinguibus regionibus natum ſit, ab eo quod in fertilibus & pinguibus oriatur. Illud enim quum ex minore materia

leuioréque,& tenuiorum partium conſtet, facilè conſi- A
citur,faciléque mutatur illud quidẽ,ſed minus alit: qua
re affectum eſt id quod in locis quæ exuſta vocantur, ſe
ritur. Quum enim loci materia exuſta ſit propter cinerẽ
pinguedine & nutritione carentem,triticum album la-
xum & ſitanium efficitur. At quod in pinguibus & ferti
libus locis naſcitur,copioſa & ſolida materia educatum
eſt & denſum & graue, atque etiam multùm nutrit. Ac
loca quidem aperta, quæque bene perſpirantur & aprica
ſunt, melius triticum ferunt,& quod multo magis nu- B
triat. Differt quoque loci ratione triticum quod in lo-
cis admodum frigidis & niualibus oritur,ab eo quod in
calidis regionibus ſeritur: nam quod oritur in frigidis
locis,magis eſt elaboratum & tenuium partium: quale
eſt ſitanium. quum enim non velut deliteſcat in eis vis,
exiguúmque alimentum,idque paulatim capiat,permul
tùm autem concoquat, efficitur vt pars terrea magis in
eis elaboretur & fundatur:ex quo conficitur vt triticum,
quum leue ſit,tum verò etiam in tenuem farinam diſſol
uatur. Quod trimeſtre triticum eſt,leuius eſſe;& præſer- C
tim quod in niualibus locis naſcitur,huiuſmodi eſſe ac-
cepimus. Quod verò in calidis locis oritur,& copioſum
alimentum & multã denſitatem, & minus fuſam atque
ſecretam capit. Paluſtre porrò triticum alimento vacat,
éſtque leuius,& vitioſum ſanguinem facit,& corpora mi
nus calefacit. Loca autem perhumida triticum ferunt,
quod minus alit quódque eſt imbecillius, & ex toto ge-
nere videtur in lolium propter aquæ vim & copiam de-
generare. Quod verò in vmbroſis & nemoroſis locis na-
ſcitur,plus habet aceris quàm vtilitatis. Ex temporum D
verò atque aeris conſtitutione exiſtit etiam tritici diffe-
rentia.atque ex temporibus quidem,quum eorum ſit tẽ-
peratura,& moderata in frigore,calore,imbrib⁹,& poſt-
ea in aquarum defluentium cohibitione commutatio:
tunc enim triticum boni alimenti fieri,eiúſque molem
impleri contingit: vt contrà fit quum intempeſtiuè,intẽ
peratè,& immoderatè quæ prædiximus eueniunt. nam
& gracile & alimonia vacans efficitur. Aeris autem ratio
ne, quum opportunis tẽporibus ſerenus apricúſque eſt,
& à ventis aptè perflatur: vel contrà,quum nubilus eſt,& E
opacus: ſæpe enim minutulam pluuiam emittit, quum
iã tempus ſit calidum & triticum ad perfectionem per-
uenerit:quo caſu triticum rubigine tentatum perit. Simi
li quoque modo fit quum venti graues,ſicci,& calidi ſub
tempus quo ſpicæ implentur,exoriuntur. Quúmque ve-
hementes & multo tempore ſpirauerint ii qui καύσωνες,
hoc eſt,ardentes nominantur, ſpicas adurunt & exiccant:
& idcirco faciunt vt alimenti nihil habeant. Ratione
verò temporis, nouum à vetere & eo quod inter vtrun-
que eſt intermedium,differt. nam recens plus ſucci ha- F
bet,flatus gignit,& multùm alit: vetuſtum contrà,ſucco
vacat,ſiccius eſt, & minus alit: quod verò eſt medium,
ratione temporis habet medietates prædictorum.

De carnibus pro anni temporibus,
Cap. III.

SVes verno tempore vſque occaſum autumnalem ple
iadum ſunt peſsimi:ex eo verò tempore vſque ad ver
num tempus,optimi. Capræ hyeme peſsimæ ſunt: vere
autem vſque ad arcturi occaſum eſſe meliores incipiũt.
Pecudes quoque hyberno tempore ſunt peſsimæ: poſt G
æquinoctium verò vſque ad ſolſtitium æſtiuum pingue-
ſcunt. Boues verò,quum herba fructum ferat, & finito
vere,& per æſtatem totam. Ex auibus nonnullæ per hye
mem ſunt optimæ: quæ nimirum hyeme apparent, vt
merula,atque ſturnus,& palũbus. Attagenes verò & atri-
capillæ, autumno præſtant. Itémque ficedulæ & luſciniæ
& coturnices eo tempore ſunt pinguiſsimæ. Galli verò
gallinacei hyeme non admodum corpore augentur, &
præſertim in auſtrinis locis: turtur verò autumno excel-
lit. Ex piſcibus verò prægnantes optimi ſunt,caris, cara-
bus,& molles,ſepia,& loligines: alii verò quum ouis inci- H
piunt incubare,vt capitones: quum verò fœtu pleni ſunt
tenues ſunt & non nutriunt: & multo etiam magis quum
A partum ediderunt. Thynnus autem poſt arcturum pin-
guiſsimus eſt: æſtate verò,eſt deterior.

Ex Galeno de tritico elixato,
Cap. IIII.

TRiticum elixatum edulium eſt graue, & quod diffi-
culter concoquitur. Vires autem magnas habet triti-
cum,ſi ita ſumptum concoquatur,corpúſque egregiè nu-
trit,ac robur inſigne præbet iis qui vſi eo fuerint.

De alica, Cap. V.

B ALica eſt ex genere tritici: eáque & valenter nutrit,&
glutinoſum habet ſuccum,ſiue in aqua ſolùm cocta
ex vino mulſo,aut vino dulci aut adſtringenti,(nam his
ſingulis ſuo tempore vtimur) ſiue cum oleo & ſale frixa
ſumatur. ei verò quandoque acetum adiungitur. ac medi
ci alicam ita confectam ptiſſanæ præparationem fuiſſe
aiunt. Iam verò panes ex alica confecti,plurimi quidem
alimenti ſunt,ſed minus ſubſidunt.

De amylo, Cap. VI.

AMylum ex tritico conficitur, habétque vim exaſpe-
C ratas partes læuigandi: nam neque adſtrictionem vl
lam neque acrimoniam inſignem habet: éſtque ſimilis
facultatis cum panibus lotis. ſed tamen & minus alimen-
ti dat corpori & non calefacit.

De placentis quæ ex farina triticea
fiunt, Cap. VII.

TAginitæ ex oleo ſolo parantur: Oleum in ſartaginem
igni qui fumi expers ſit,impoſitam,iniicitur. huic ca
lefacto triticea farina multa aqua imbuta affunditur: quæ
quum in oleo coquitur, ſtatim æquè ac caſeus tenet con
D ſiſtit atque craſſeſcit. ac tunc quidem qui eam parant ver
tunt,& ſupernam extremitatem eſſe infernam faciunt,
vt ſartaginem contingat: quæ verò erat inferior,quæ iam
ſatis erat cocta, in ſublime efferunt vt ſuprà maneat:
quúmque inferior pars fuerit cõdenſata, ipſam bis & ter
voluunt vſquedum eis æquè eſſe cocta videatur. Eſt e-
nim perſpicuum,hanc craſſi eſſe ſucci, & ventrem cohi-
bere,& ſuccos crudos efficere: quamobrem ei quidam
mel adiiciunt. ſunt etiam qui marinum ſalem miſceant.
Iam verò fuerit hoc placentæ genus quoddam,vt ſunt e-
E tiam aliæ huiuſmodi placentarum ſpecies, quas cum
ruſtici tum vrbani pauperes extempore parant. Etenim
& πέμματα ἄζυμα quæ in clibano aſſant, deinde extra-
hunt,& ſtatim in mel calidum coniiciunt, vt id in ſe to-
ta recipiant,placentæ quoque ſunt genus quoddã. Eiuſ-
modi quoque ſunt quæ ex itriis cum melle parantur o-
mnia. Eſt autem itriorum duplex ſpecies: præſtantiór-
que eſt,quam rhyemata: deterior verò,quam lachana vo
cant. Nunc verò omniaꝗ quæ ex his,quæque ex ſimila cõ
ponuntur,craſsi ſucci & tardi tranſitus ſunt: & meatus ie-
F coris,per quos alimentum importatur,obſtruunt, & lie-
nem imbecillum augent,& calculos in renibus gignunt.
Valenter autem nutrient, ſi concoquantur, & probè in
ſanguinem commutentur. Quæ verò cum melle paran-
tur,mixtæ facultatis fiunt: vt quum mel ſuccum tenuem
habeat, ea quoque quibuſcum miſcetur, attenuet: ex
quo meritò fit vt quæ cum maiore mellis copia parata
fuerint,& diuturniorem coctionem ſint conſequuta,mi
nus tardè ſubducantur,& ſuccum ex tenui & craſſo mi-
xtum gignant,iecorique & renibus,& lieni in iis qui in-
G tegra valetudine fruuntur, potiora ſint quàm quæ ſine
melle conficiuntur: in iis verò in quibus eſt initium ob-
ſtructionis,aut qui inflammatione,aut ſcirrho laborant,
nihil minus quàm illa, nocẽt: & nonnunquã etiam mul
to magis,& omnium longè maximè quorum farina ad-
modum glutinoſa fuerit. Et tamen nihil eorum quæ ita
confecta ſunt,neque thoracem neque pulmonem lædit.
Cæterùm quum apud nos triticeam farinam cum lacte
multi coquant,ſciendũ eſt hoc eduliũ eſſe ex iis quæ in-
tus obſtruunt: nam quemadmodum hæc omnia edulia,
quum boni ſucci ſunt,tum alimentum afferunt,ita etiam
H lædunt eos qui ipſis continenter veſcuntur: ſiqui-
dem & iecoris obſtructiones faciant, & calculos in re-
nibus gignant.

De panibus triticeis, Cap. VIII.

OPtimus panis ac ſaluberrimus homini neque iuueni
neque exercitato fuerit is qui plurimum fermenti,
plurimúmque ſalis habeat: quique plurimùm ſit ſubactus
& elaboratus, & in clibano moderatè calido ſit aſſatus.
hoc verò quod dixi plurimum fermenti atque ſalis, tu gu
ſtu iudicato. quod enim in copioſiore horum miſtura iã
moleſtum eſt, id noxium eſt. Quicunque autem panis la-
uandi rationem excogitarunt, ii paucioris quidem alimẽ
ti cibum, ſed qui à noxa obſtructionis abſit quàm maxi-
mè fieri poteſt, inuenerunt: hic enim panis ſuccum craſ-
ſum & glutinoſum minimè habet, vtpote qui ex magis
terreſtri, magis ſit factus aërius. Eius autem leuitas tum ex
pondere per lancem, tum verò ex eo quod in aqua non
ſubmergitur, ſed inſtar ſuberis ſupernatat, apparet. Panes
autem omnium optimi ſunt clibanitæ, deinde ipnitæ,
quum eodem modo fuerint confecti. ſed quia interius
non aſſantur æquè ac clibanitæ, idcirco ab illis ſuperan-
tur. qui verò ſuper craticulam, aut calidum cinerem aſſa-
ti ſunt, quia inæqualis diſpoſitio in eis eſt, ſunt omnes no-
xii: ſiquidem extima pars præter modum aſſata eſt, inti-
ma verò cruda. Poſt triticeos panes, qui ex olyra conficiũ
tur, principem locum tenent, ſi ex olyra bona fiant: ſecun
di ab iis ſunt ii qui fiunt ex tipha.

De panibus ex Athenæo.

Cap. IX.

PAnes tenues paucioris ſucci, paucioríſque alimenti
ſunt, quum aſſatio magis extenuet, magiſque dimi-
nuat in eis vim alendi: quocirca itria, & lachana paucio-
ris ſucci ſunt. Hac quoque ratione aſſati & bis cocti pa-
nes minus alunt, quàm ſucci pleni: nam quum ſint quadan
tenus aſſati, iterũ cõterũtur: deinde cõtriti iterũ aſſantur.
cõtingit enim vt excalfacti, & admodum confuſi, multo
magis ex attritu fundantur & diſſoluantur. Sed quum ta-
les ex ſecunda aſſatione ſint redditi, quod valẽs eſt in eis,
conſumptum fuit: quod verò reſtat, & leue, & laxum, & te
nuium partium fit, & facilè diſtribuitur. Iam verò calidos
recentéſque panes valentius nutrire, quam frigidos & ve
teres, eſt perſpicuum, ſiquidem caliditas quoque conco-
ctionem adiuuat.

De hordeo ex Galeno,

Cap. X.

TRiticum perſpicuè calefacit: hordeum verò quoquo
modo eo vtaris, ſiue panes ex eo conficias, ſiue ptiſa-
nam coquas, ſiue polentam pares, aliquid refrigerantis ha
bet: ſuccum verò, qui abſtergendo eſt gignit. Panes autẽ
qui ex ipſo fiunt, non modò magis quàm triticei, ſed etiã
magis quàm olyrini, & multo magis etiam quàm tiphini,
friabiles ſunt: quùm in ſe glutinoſi nihil habeant: ex quo
planum eſt, exiguũ ex his alimentũ corporibus præberi.

De hordeo ex Athenæo,

Cap. XI.

HOrdeum aliud nudum eſt, & expers corticis, & multi
ſucci eſt, ac valde nutrit, idque propius ad triticum,
quàm aliud accedit: aliud verò ſecundum eſt, quod ſpicas
habet binis granorum verſibus conſtantes. quod etiam
minus habet excrementi quàm triticum quod ſpicam ha
bet quæ ex vnico granorum conſtat ordine.

De polenta & maza ex Galeno,

Cap. XII.

POlenta exiguum corporibus alimentum præbet, iis
verò quæ exercentur, minus: quæ verò exercitatione
non vtuntur, ſatis multum. Maza verò tanto eſt pane hor-
deaceo inferior in alendo, quantum ille triticeo cedit,
atque etiam ægrius, quàm hordeacei panes, concoquitur:
& ventrem magis flatu implet: in quo ſi diutius maneat,
turbationem quoque efficit. Hæc verò ſubacta & contrita
diutius, per aluum potius ſecedit. Si verò mel eidem adii-
ciatur, citius deſcendet atque etiam ob hanc cauſam al-
uum ad excretionem irritabit.

De tipha & olyra,

Cap. XIII.

OLyrini panes poſt triticeos optimi ſunt, ſi ex olyra
proba conficiantur: his ſuccedunt tiphini. ſi verò il-
A li ex vitioſa olyra ſint facti, tiphini non erunt illis inferio
res. Quum verò tipha eſt optima, calidi tiphini ſunt oly-
rinis multo præſtantiores: at aſſeruati, deteriores illis fiunt
ita vt qui poſt vnum, vel duos, & multo magis poſt ali-
quot deinceps dies huiuſmodi panem comederit, lu-
tum ſibi ventriculo ineſſe exiſtimet: quum verò adhuc
calidus eſt, ab ipſis etiam vrbanis expetitur, eúmque cum
caſeo quodam familiari comedunt, quem oxygalacti-
num vocant. Ergo hic calidus commanducatus non mo-
dò à ruſticis, ſed etiam ab ipſis vrbanis in deliciis habe-
B tur: qui verò triduo aut quatriduo antè ſit confectus, vel
ab ipſis ruſticis iniucundius manditur: difficiliúſque con
coquitur, ac tardius per aluum ſubducitur: quæ calido mi
nimè accidunt. Atqui hic calidus corpus valenter nutrit,
vt parum triticeo ſyncomiſto ſit inferior. Porro tiphæ ſe-
men extrinſecus habet corticem veluti olyra, atque hor-
deum. ex eo pinſito panes fiunt, & vſui omnino accom-
modatur. Ex aqua itidẽ elixũ mãditur à ruſticis ſapa adie
cta, non ſecus quàm quod apothermum nominant: quan
doque verò cum ſale comeditur. Ex nobiliſſima autem
C olyra, quum cortex ita vt par eſt, fuerit excuſſus, appella-
tum tragum conficiunt: quo aqua elixato plerique vtun-
tur: deinde aqua effuſa, ſapam, aut vinum dulce aut vinũ
mulſum affundunt: ac nuces quoque pineas aqua præma-
ceratas, donec plurimum intumuerint, ſuperiniiciunt.

De auena. Cap. XIIII.

HOC ſemen, eſt iumentorum, non hominum alimen
tum: niſi fortaſſis magna quandoque fame ad panẽ
ex hoc ſemine conficiendum compellantur. ſi verò fa-
mes non ſit, decoctum ex aqua cum vino dulci, aut defru
D to aut vino mulſo veluti tipha comeditur. Satis enim ha
bet caloris æquè atque illa, non tamen eſt æquè durum;
quamobrem corpus minus alit. alioqui autem panis ex
eo confectus inſuauis eſt: aluum tamen neque cohibet,
neque proritat

De milio, & panico quod etiam μελίνην
vocant, Cap. XV.

EX his quoque panis interdum conficitur, quum dicta
rum frugum eſt penuria: quique ex eis fit, parum nu-
E nutrit, & frigidus eſt: planúmque eſt, eum eſſe prædurum
atque friabilem. quare meritò humectam aluum exic-
cat. Ruſtici verò farinam eorum elixantes, deinde ſuillã
pinguedinem, aut oleum admiſcentes, mandunt. Milium
verò eſt in rebus omnibus panico præſtãtius: nam & ſua-
uius editur, & minus difficulter concoquitur, minúſque
aluum ſiſtit, & magis alit. Farina quoque eorum decocta
ex lacte ruſtici quandoque non ſecus quàm triticea, ve-
ſcuntur: éſtque perſpicuum, hoc edulium ita ſumptum,
tanto eſſe præſtantius quantum lac & ad bonum, & ad
multum ſuccum & ad alia omnia efficienda excellit.
F

De oryza, Cap. XVI.

HOC ſemine ad aluum cohibendam vtuntur: diffi-
cilius tamen quam alica, concoquitur, & item minus
alit.

De lentibus, Cap. XVII.

LEntes corticem habent adſtringentem: quæ verò ipſa
rum eſt veluti caro, craſſi ſucci & terrei eſt, & exiguũ
auſteræ qualitatis habet: cuius multæ cortex eſt particeps.
G Succus in eis eſt adſtringenti contrarius: idcirco ſiquis lẽ
tes aqua coxerit, & aquam ſale, aut garo & addito oleo
præbeat, hic potus aluum deiiciet. Ex lentibus autem bis
(vt diximus) decoctis, lens ipſa apparata vim habet ſucco
contrariam, vt quæ ventris fluxum exciccet, & ſtoma-
chum & inteſtina & totum denique ventrem roboret.
Cui verò cortex ſit detractus, vt adſtringendi vehemen-
tiam amiſit, ita etiam magis quàm cui cortex non ſit
ademptus, nutrit ſuccíque craſſi eſt, & tardè permeat & ta-
men alui fluxus non exiccat, vt facit ea quæ non ſit ſpolia
H ta cortice. Præterea verò hoc edulium mali ſucci eſt, ſuc-
cúmque melancholicum facit. Hebetat autem aſpectum
integrum, eundem nimium exiccans: qui verò contrà ſit
affectus, eum lentis vſus iuuat.

De fabis, Cap. XVIII.

PVLS fabarum & per se & cum ptisana paratur: hæc autem corporis habitum carne non constricta illa quidẽ (ut suilla facit) sed quodammodo multo laxiore implet. hoc edulium quomodocunque sit paratum, flatus gignit. Substantia vero non densa, & grauis, sed laxa & leuis fabis inest: habent tamen vim abstergendi non secus quàm ptisana. Quum verò fabarum puls flatus gignat, multò etiam maior flatus excitabitur si quis ipsis fabis integris coctis vescatur. at frixæ flatum quidem deponunt: sed difficilius concoquuntur, & tardius ventrem permeant, & crassi succi alimentum corpori præbent. Quum verò virides, antequam maturæ & exiccatæ fuerint, sumuntur, habent id quod omnium fructuum quos ante perfectionẽ edimus, est commune vt humidius alimentum corpori præbeant.

De pisis, Cap. XIX.

QVVM pisa totius substantiæ ratione, quãdam cũ fabis habeant similitudinem, iisdémq; modis quibus fabæ, comedantur, in duobus ab illis differunt, tum quia non ita sunt flatulenta sicut fabæ: tum quia abstergendi facultate carent: ex quo fit vt tardius, quàm fabæ per aluum secedant.

De ciceribus, Cap. XX.

CIcer edulium est non minus quàm faba, flatulentum: nutrit verò non minus, quàm illa. Ad venerem incitat, & simul quoque semen gignit: in eo maior est abstergendi vis quam in fabis. ex quo fit, vt nõnulli cicerum vsu lapides qui in renibus essent, euidenter cõfregerint. nigra autem sunt ea, & parua, & arietina vocantur: sed præstat ipsorum in aqua coctorum succum solum bibere. Viridia verò æquè, ac reliqua omnia, excrementitia sunt: quẽadmodũ etiam frixa flatum quidem deponunt, cæterum difficilius concoquuntur, ventrémque magis sistunt, & corpori minus alimenti afferunt.

De lupinis, Cap. XXI.

LVpini dura terrestrisque substantia est: quocirca & vt difficulter concoquatur, & vt succum crassum gignat, necesse est, ex quo in venis non probè confecto succus propriè crudus appellatus aceruatur. Cæterum edendo qualitatis, quæ sensu deprehendatur, expers est. Par ergo est, ipsum neque ad aluum deiiciendam, neque ad eandẽ cohibendam esse accommodatum.

De fœnograeco quod & bouis cornu dicitur, Cap. XXII.

HOC semen cum garo præmansum, aluum subducit: estur quoque ex aceto & garo & ex vino & garo & oleo. aliqui cum pane idem sumunt, nec capitis dolorem affert, veluti cum garo. Estur quoque fœnumgræcum ex aceto & garo antequam eius planta fructum ferat: aliqui verò oleum affundentes, cũ pane vescuntur. sed ita caput ferit. Succus autẽ decocti fœnigræci cũ melle sumptus, ad omnes vitiatos humores qui in intestinis sunt, subducendos valet. & quia abstergendi facultate præditus est, ideo intestinum ad excretionem irritat.

De phaselis & eruilia, Cap. XXIII.

HÆC qvoque semina perinde ac fœnumgræcum mortales aqua præmacerantes donec radicem produxerint, antè alios cibos garo intingentes alui subducendæ gratia comedunt: succum verò, cum concocta & distributa fuerint, copiosioris alimenti quàm fœnumgræcum, habent. Hæc porro media quodammodo sunt inter ea quæ boni succi sunt, quæque facilè & quæ difficulter concoquuntur: & quæ tardè, & quæ celeriter transeunt: & quæ flatulẽta sunt, quæque flatus nõ excitãt: quæ denique exiguum, & quæ multum dant alimenti. neque enim vllam qualitatem efficacem habent.

De cicercula, Cap. XXIIII.

HAC vescuntur homines, vt phacoptissana. Habet verò succum facultate quidem phaselis, & eruiliis quodammodo similem, sed consistentia crassiorem. ex quo fit, vt cicerculæ magis ferè quàm illi nutriant.

De aracis, Cap. XXV.

HOC semen est cicerculæ semini persimile: atque etiam vsus omnis, itémque eorum vis cicerculis est
A similis nisi quod duriores sunt, & minus facile elixantur: ex quo sequitur vt araci quoq; difficilius quàm cicerculæ, concoquantur. Apud nos verò agreste quoddam, ac durũ & rotundum semen, eruo longius, in cerealibus fructibus inuentum, quod arachum per ch nominant, seligunt, & non secus quàm pelecinum, abiiciunt.

De dolichis, hoc est phasiolis. Cap. XXVI.

HOS aliqui siliquas, aliqui phasiolos appellant: facilius
B autem deiiciuntur quàm pisa, minúsque inflant atque etiam alunt.

De eruo, Cap. XXVII.

MAgna quandoque fame compulsi homines hoc vescuntur: minus verò medicamentosum est album quàm quod ad flauum pallidúmve colorem abscedit. Quum verò coctum bis fuerit, & in aqua persæpe dulce redditum, insuauitatem quidem deponit: sed cum ea facultatem quoque abstergendi & incidendi amittit, vt sola substantia terrestris ei remaneat quæ facit vt edulium
C citra insignem amaritiem exiccans fiat.

De sesamo & erysimo, Cap. XXVIII.

PIngue est sesami semen, ideo celerrime fit oleosum: quamobrem eos qui ipso vescuntur, celeriter implet, stomachúmque subuertit, & tardè cõcoquitur & corpori alimentum pingue affert: quoniam verò crassi succi est, idcirco non celeriter secedit. At erysimum corporis quidem substantia est quodammodo simile sesamo, sed in cibo est insuauius, & corpus minus alit, & est omnino deterius: ambo verò sunt calido temperamento, & ob eam
D quoque rem sitim afferunt.

De papaueris semine, Cap. XXIX.

SAtiui papaueris semen panibus, ceu condimentum, vtiliter inspergitur: ac semen quidem, quod candidius est, præstat ei quod nigrius sit. Vim refrigerandi habet, quamobrem somnum quoque conciliat. siique liberalius sumptum fuerit, grauem etiam soporem inducet, & ægrè concoquetur. Præterea verò quæ ex thorace, ac pulmone tussi eiiciuntur, cohibet: iuuat eos quos tenuis à capite distillatio exercet. alimentum non notabile dat
E corpori.

De lini semine, Cap. XXX.

ALienum stomacho est & concoctu difficile lini semen & exiguum alimentum corpori præbet: nullã verò habet alui deiiciendæ facultatem: habet quidem exiguam vim vrinæ ciendæ, ac præcipuè frixum.

De ormino, Cap. XXXI.

HOC frixo vtuntur, ipsúmque læuigant, & mel adiiciunt: parum verò in eo inest alimenti.

De cannabis semine, Cap. XXXII.

F CAnnabis semen ægrè concoquitur, stomacho alienũ est, caput ferit, mali est succi, & egregiè calefacit.

De viticis semine, Cap. XXXIII.

CRedunt hoc semen venereas appetitiones cohibere. Corpori verò parum alimenti, eiusque siccantis, ac refrigerantis affert. flatus valde discutit: quibus omnibus rationibus, iis qui se à rebus venereis puros seruare studẽt, conuenit

De aphace & vicia, Cap. XXXIIII.

HOrum seminum figura est fabis similis. quum fames
G est, iis etiam viridibus, sicuti ciceribus & fabis, mortales vescuntur & præsertim vere. Sunt autem non solùm insuauia, sed etiam concoctu difficilia & aluum sistunt, malúmque succum, atque etiã melãcholicũ gignũt.

De cucurbita, Cap. XXXV.

CVcurbita probè cocta nullam euidentem saporis qualitatem habet: quocirca meritò multis modis apparatur vt pote quæ in medio excessuum omnium sit constituta. atque ipsa quidem quantùm in se est, humidum frigidúmque, & propterea etiam exiguum corpori dat alimentum: facilè autem subsidet suæ substantiæ lubricita
H te. concoquitur verò non malè, si non prius fuerit corrupta. Assata autem, aut in sartagine frixa, plurimum quidẽ humiditatis propriæ deponit, sed quod reliquum est

nullam insignem facultatem obtinet, veluti nec quum A simplici iure fuerit parata. Meritò autem propter aqueā qualitatem origano gaudet. Nonnulli eius semen abiiciunt & partem quæ est velut caro exiccant, & in hyemē reponunt. Illis autem ita repositis omnino aliter vescuntur quàm vt cucurbitis: siquidem & succo vacantes,& sic cæ perinde vt coria redduntur.

De peponibus, Cap. XXXVI.

TOta peponum natura frigidior est cum humiditate copiosa coniuncta: habent autem quandam abstergē B di vim,& idcirco vrinam mouent:& melius quàm cucurbitæ,& melopepones, subducuntur: eorum semen potentius quàm ipsorum veluti caro deterget. Succum in corpore vitiosum facit,& potissimum quum non probe fuerit concoctum: quo quidem casu cholericos efficere consueuit. Quinetiam priusquam corrumpatur, ad ciendum vomitum valet: sique largius eo quispiam vescatur, neque quicquam eorum quæ boni succi sunt, super mādat, omnino vomitum excitabit.

De melopeponibus, Cap. XXXVII. C

MElopepones minus quàm pepones, humidi sunt, minúsque mali succi,& minus vrinam cient, & minus infrà subducuntur: neque parem vim cum peponibus ad vomitum excitandum habent. A fructibus autumnalibus stomacho idoneis multùm absunt: & tamen non ita vt pepones, stomacho sunt noxii.

De cucumeribus, Cap. XXXVIII.

HIS quoque ciendæ vrinæ vis, vt peponibus, sed minor inest: qui verò eos probè cōcoquunt, quum iis affatim se expleuerint, longo temporis spatio accidit vt D succum crassum immoderatè aceruent, qui in ea concoctione, quæ in venis fit, non facilè in probum sanguinem commutetur.

De ficubus, Cap. XXXIX.

QVod est omnium fructuum non modo autumnalium sed etiam horæorum commune, idquoque ficus habent, quum succi prauitatem effugere non potuerint: minus tamen quàm reliqui omnes horæi fructus, eius participes sunt. In eis hæc insunt bona, vt ventrē pertranseant,& per totum corpus facilè secedant: habent e- E tiam vim abstergendi notabilem. quum verò autumnales fructus omnes parum alimenti corpori præbeant, id minimè omnium in ficus cadit: carnem neque compactam, neque firmam, sed sublaxam, vt fabæ, faciunt: sed & ipsæ flatu ventrem implent: verùm quia celeriter descendunt, ideo breuem flatum cient. Quæ verò exquisitè matura ficus est, prope est vt nihil omnino lædat, sicut etiam caricæ, quibus multa quidem insunt commoda, sed noxam tamen quandam iis qui liberalius eis vescuntur, afferunt: siquidem non admodum probum sanguinem F faciunt: ex quo fit vt ex eorum vsu pediculorum copia exoriatur. Habēt autem attenuandi incidendique facultatem: qua & ventrem ad excretionem impellunt, & renes expurgāt. Iecori, lieni, inflāmatis noxiæ sunt: nō propria facultate quadā excellēti, sed cōmuni omniū dulciū eduliorum ratione: obstructis verò & scirrho obsessis ipsæ per se neque prosunt, neque obsunt: at cæteris medicamentis abstergentibus & incidentibus adiectæ non parū vtilitatis afferunt. Quicunque autem caricas, ficúsque cum aliquo crassi succi cibo mandunt, ii non parum G læduntur.

Ex Rufo de ficubus, Cap. XL.

FIcus sunt cæteris autumnalibus meliores,& tamen noxam quandam afferunt. Caricæ satis alere corpus queunt: quamobrem veteres permittebant vt athletæ caricis vescerentur. Goras primus Eurameni Samio carnē afferens hunc vsum antiquauit, atque ita illa viuendi consuetudo est sublata.

De vuis ex Galeno, Cap. XLI.

FIcus & vuæ inter autumnales fructus primas ferunt: H nam & magis quàm reliqui omnes fructus horæi, nutriunt minimúmque praui succi habēt,& præsertim quū exquisitè maturæ fuerint: caro tamen quæ ab eis efficitur, neque firma neque densa est, sed laxa atque fluida: quamobrem celeriter contrahitur. Vuæ autem minus quàm ficus, nutriunt: maximum verò hoc eis bonum inest, quod citò subsident: quocirca si quando cōtineantur, egregiè nocent, quum hoc vitii ficubus non insit: nam si non, vt consentaneum est, deiiciantur, innoxium alimentum corpori præbent. At vuæ neutrum horum habent: nā retentæ neque probè concoquuntur,& dum in iecur venásque distribuuntur, succum crudum faciunt, qui in sanguinem non facilè commutatur. Potius enim per ventrē transeunt, si grana sine acinis deglutiantur: adstringunt nanque acini, quum neque concoquantur, neque mutentur. Inter eas quæ reponuntur, quæ in vinaceis asseruatur, ventriculum roborat, ac cibum fastidientibus appetentiā excitat: non tamen per aluum subsidet: sique largiùs ea quispiam vescatur, caput feriet: quæ verò in musto condītur, magis etiam caput tentat. At pensilis neque caput lædit neque aluum sistit, neque proritat: est autem omnium compositarum vuarum concoctu facillima. Cæterùm vuæ dulces calidiorem succum habent, & propterea sitim afferunt: austeræ verò & acidæ, frigidiorem: vinosæ denique inter calidum & frigidum sunt mediæ. Dulces aluū subducunt, præsertim verò vbi humidæ fuerint: acidæ verò & austeræ non modo huic rei, sed etiam coctioni quæ in ventriculo fit, sunt incommodæ. Omnium verò vsus est tutissimus quum vuæ suapte natura sint carnosæ, & eisdem optimè maturis quispiam moderatè vescatur: idque siue in vite summam maturitatem sint consequutæ, siue quod deerat, ex suspensione sint adeptæ. Secundo verò loco censentur humidæ, acida aut austera qualitate vacantes: quas alui deiiciendæ gratia copiosè possumus ingerere. Nonnulli quoque mustum, idque dulce, eiusdem rei causa bibunt: id enim maximè subducit: quod verò ex vuis austeris, aut acidis exprimitur, ad omnia pessimū est. Iam verò dilutum vuarum ad ciendam vrinam valet.

De vuis passis, Cap. XLII.

QVemadmodum vuæ passæ dulces calidiores sunt, ita quoque austeræ temperatura sunt frigidiore, stomachúmque roborant,& ventrem cōstringunt. Sed perspicuum est, acerbas id etiam magis quàm austeras efficere: dulces verò medium quodammodo statum inducūt, vt pote quæ neque stomachum apertè dissoluant, neque ventrem subducant. Et tamen vis quædam cōtemperandi, sicut etiam facultas modicè abstergendi semper inest dulcibus: vt vtriusque facultatis ratione exiguos oris ventriculi morsus obtundant, siquidem planum est, maiores morsus valentiora remedia postulare. Inter vuas passas, cæteris præstant pinguiores, quæque veluti corticem habent tenuem. Nonnulli autem, & rectè quidem, è dulcibus magnísque, cuiusmodi sunt Scybeliticæ, priusquam vescantur, semina eximunt: atque eæ quoque inueteratæ duram crassámque cutim habent, eásque in aqua prius oportet macerare: ita enim semen facilius eximitur. Aliæ quædam sunt his contrariæ, austeræ & paruæ, quæ nullum omnino semen habent. Quod autem ex passis alimentum corpori affertur, tale qualitate est, quales passæ fuerint: quantitate verò, copiosius ex pinguibus & dulcibus: parcius ex austeris, & macris: cæterū magis quàm caricæ, stomacho sunt idoneæ.

De sycaminis, quæ & mora nominantur, Cap. XLIII.

SYcamina si in ventriculum purum inciderint, primóque loco sumpta sint, celerrimè pertranseunt & aliis cibis præeunt: sumpta verò post alios cibos, aut si malū succum inuenerint, in ventriculo celerrimè corrumpuntur absurda quadam corruptela, quæ explicari verbis non potest, vt in cucurbitis vsu venit. Quum autem minus noxia sint horæis cibis si non celeriter subsederint, noxiam habent corruptelam peponum corruptelæ consimilem: quanquam pepones si celeriter subducantur, nullam magnam noxam inuehunt. Tempus autem quo sycaminis, est id quo etiam peponibus, vtamur, quum squalidū æstúque pressum est ventriculi corpus: tunc enim tale quodāmodo iecur itidē esse necesse est. Habent sycamina vim quandam astringendi, omnino verò humectant, non tamen omnino refrigerant, nisi frigida sumantur: alimētū minimū dant corpori, vt etiam pepones faciūt.

De rubi fructu, Cap. XLIIII.

RVbi fructus magis quàm mora adstringũt.sique largius quispiam eis vescatur, capite dolebit. Alii stomacho etiam anguntur : ergo diligenter abluendus fructus est prius quàm eum comedere aggrediamur: quod non minus in sycaminis est faciendum. ventrem tamen non subducit hic fructus,sed potius cohibet.

De canini rubi fructu, Cap. XLV.

CAnini rubi fructus paulo maiorem adstringẽdi vim quàm rubi fructus habet:quamobrem aluum quoque magis cohibet:corpori verò exiguum alimentũ præbet.

De fructibus iuniperi, Cap. XLVI.

IVniperi fructus exiguam dulcedinem minorémque adstrictionem habẽt:præterea aromatici quippiam eis inest,& eos calefacere propter acrimoniam perspicuum est:corpus parum alunt.Sique liberalius eis quispiam vescatur,stomachum mordent,capútque calefaciunt,& dolore vexant.Vrinas verò mediocriter cient.

De Persicis, Cap. XLVII.

HOrum quoque succus & quæ veluti caro est, facilè corrumpitur,prauáque est omnino.quocirca non debent, vt à quibusdam fieri consueuit,post alios cibos sumi:nam superfluitantia corrumpuntur, & cætera quoque simul vitiant.

De Armeniacis & præcocibus, Cap. XLVIII.

HÆ C quoque Persicorum genere continentur:illis tamen bonitate nonnihil præstant,neque enim æquè atque illa in ventriculo corrumpuntur neque acescunt. Vulgò autem iucundiora apparent, & propterea stomacho magis idonea: porro his fructibus exiguam alendi vim inesse, prius dictum est.cæterùm præcocia sunt Armeniacis præstantiora.

De malis, Cap. XLIX.

MALA quæ adstringunt, succum frigidum ac terreum habent:quæ acida videntur, succum quidem frigidum habent,sed qui fit tenuium partium:mediæ verò temperaturæ sunt dulcia, quæ ad calidius vergunt: vt quæ planè qualitatis sunt expertia,& veluti aquea,ad frigidius inclinant.Est autem perspicuum mala adstringentia alui deiectiones cohibere: acida verò crassum succum quem in ventriculo inuenerunt, incidunt, ac deorsum subducunt, & propterea deiectiones humectant: quum verò purum ventrem inueniunt,eum magis sistunt.Dulcia potius distribuũtur: quæ verò qualitatis sunt expertia, quum neque iucunda sint,neque ventriculum roborent, neque ipsum sistant,meritò despiciuntur & suibus proiiciuntur:quæ verò probè in plantis maturuerunt ac reponuntur, in morbis sæpenumero sunt vtilissima, siue ad modum cataplasmatis cum farina adhibita, siue in calido cinere mediocriter assata,siue in vapore bullientis aquæ probè cocta:statim autem à cibo danda sunt: quandoque verò cum pane ventriculi & stomachi roborandi gratia iis quibus prostratus appetitus,quique tardè concoquunt,& vomitu,fluore alui,ac torminibus vexantur: ad quem vsum acerba sunt accõmodata. Apparata item vt nuper dicebam,mediocrem adstrictionem habent:quum ea quæ mediocriter austera sunt, omnem in ea præparatione adstrictionem deposuissent,& ob eam causam simi lia iis quæ ab initio aquea sunt,euasissent.

De cydoniis & struthiomelis, Cap. L.

EXimium quid inest his, quod alia mala non habent: cum enim adstrictionem maiorem habent, tùm verò eorum succus perdurat siquis coctum ex melle velit adseruare. Aliorum autem malorum succus repositus,quum copiosum frigidum humorem habeat,acescit: struthiorum verò malorum succus diutius durat,atque adeo in multos annos manebit, quum os vasculi densam crustam habuerit,quæ in melle atque aliis quibusdam sæpenumero cõcrescit:hàncque adiacẽtem seruare oportet, quum diutissimè citra mutationem seruare medicamentum velis. Cydoniorum verò succus minus suauis est, & magis adstringit: idcirco ad roborandum ventriculum dissolutum hoc etiam quandoque vtemur.

De piris & Punicis, Cap. LI.

SI ea quæ de malis diximus,ad pira & Punica trãsferas omnia,nihil erit quod nos noui quicquã de eisdẽ afferamus. Punica verò omnino perexiguum alimentum corpori dant:ac pira,& præsertim magna,quæ menatæ à nostratibus dicuntur,aliquantulum nutriunt.

De mespilis & sorbis, Cap. LII.

HÆ C adstringunt ambo: sed mespila multo magis quàm sorba:quocirca vtilissimus est ventri fluenti cibus:sorba tamen sunt in cibo suauiora. Constat autem omnibus huiusmodi parcè,non autem largè,vt vuis & ficubus,esse vescendum.

De fructu palmæ, Cap. LIII.

EX palmis quædam sunt siccæ & adstringẽtes, vt Ægyptiæ: quædam molles,humidæ,& dulces, vt quæ cariotæ appellantur, quæ præstantissimæ in Palæstina Syria in Hiericũte nascũtur.Cæteræ verò aliæ palmæ omnes in ter hoc genus vtrunque medium locum tenent, vt aliæ magis,aliæ minus sint humidæ,siccæ dulces & adstringẽtes. Verùm extremis constitutis,iam quodcunque in medio est,facillimè deprehenditur. Ostendimus enim dulcem succum alendo esse: austerum verò stomacho idoneum,& ventrem sistere. Palmæ autem omnes difficulter concoquuntur,& copiosius sumptæ, capitis dolorem excitant:quædam verò morsus etiam cuiusdam sensum ori ventriculi afferunt. succus porro qui ab ipsis in corpus distribuitur crassus est omnino, habétque lentoris aliquid, quũ pinguis palmula est. quúmque huic succo aliquid dulcedinis mistum fuerit, iecur ab eo celerrimè obstruitur:atque ab earum esu maximè læditur inflammatúrque, & scirrho obsidetur. Post iecur verò, lien quoque obstruitur,& læditur.

De oliuis, Cap. LIIII.

IPsæ quoque exiguum alimentum dant corpori,& potissimùm caducæ. Et quemadmodum caducæ, succum pinguem habent,ita quæ halmades & colymbades appellantur, adstringentem.quocirca stomachum roborant,appetitúmque excitant. Ad hoc verò aptissimæ sunt, quæ cum áceto componuntur.

De nucibus, Cap. LV.

NVCES magnæ & auellanæ corpus non multùm alunt, auellana tamen magis.vtraque autem mediocriter adstringentis qualitatis est particeps, quæ progressu temporis in oleosum commutatur. Viridis autem nux neque qualitatis perspicuè adstringentis est particeps neque oleosæ: sed est expers quodammodo qualitatis, & aquea.Nux verò melius quàm auellana concoquitur: éstq; stomacho magis idonea, & multo magis si cum caricis edatur.Est præterea manifestum humidam nucem ad deiectionem aptiorem esse:siccam verò minus,sed hæc quoque aqua macerata, & abiecto putamine, similem viridi facultatem habet.

De amygdalis, Cap. LVI.

IN his attenuandi & abstergendi facultas excellit. Nõnullis verò tanta vis inest crassos glutinosósque succos incidendi,vt præ amaritie mandi non possint: oleosæ tamen & pinguis qualitatis,vt etiam nuces,sunt participes: exiguum verò alimentum dant corpori.

De pistaciis, Cap. LVII.

MInimum quidem alimentum præbent,sed ad iecur firmandum sunt vtilia:habéntque subamarũ & subadstringentem qualitatem.

De prunis, Cap. LVIII.

PRuna minimum alimentum corpori præbent, vtilia tamen sunt iis quibus humectare & refrigerare mediocriter ventrem est propositum.Hæc verò etiam exiccata possũnt vsui esse:quæ verò Damasci nascuntur, cæteris præstant omnibus.

De sericis, Cap. LIX.

EST hoc mulierum & puerorum effrænatorum edulium:parum nutriunt,difficulter concoquuntur. non sunt stomacho idonea,minimũ alimenti corpori præbẽt.

De siliquis, Cap. LX.

MALI succi sunt,& lignosæ & difficulter concoquũtur,& non celeriter deiiciuntur.

De cappare,

De cappare, Cap. LXI.

CApparis facultas inest tenuium partium: ex quo fit vt corpori minimũ alimẽti distribuat. Sale verò cõdita, & abluta, vsquedum facultatem quam ex sale contraxit, deposuerit, parũ quidẽ alit, sed tamen pituitam ex vẽtriculo absterget: & ex aceto mulso, aut aceto & oleo præ cæteris cibis sumpta, viscera liberat obstructione.

De sycomoris Cap. LXII.

HÆC planta nascitur Alexandriæ. fructum ficui simi lem fert: nullam acrimoniam habet, exiguæ dulcedinis particeps est: humidæ quodammodo & frigidioris est facultatis.

De persio, Cap. LXIII.

HÆC itidem planta Alexandriæ est: huius fructum apud Persas ita esse noxium commemorant, vt eò vescentes interimat: in AEgyptum verò translatum, fieri esculentum, & æquè mandi ac pira atque poma.

De citrio, Cap. LXIIII.

TRes sunt huius fructus partes, acida quæ in ipso medio est: ea quæ est veluti caro, quæ medium ipsum ambit: & tertia quæ est tegumentum extrinsecus circundatum. Est autem hoc odoratum & aromaticũ, sed difficulter concoquitur: concoctionem autem adiuuat siquis eodem vt medicamento vtatur: parcè verò sumptũ stomacho robur adiungit. Parte autem acida, & quæ nõ estur, ita vtuntur vt in acetum coniiciant, vt acidiorem reddãt: quæ verò inter duas alias media est, quæque corpus etiam nutrit, difficulter concoquitur.

De fructibus plantarum agrestium, Cap. LXV.

HI fructus præterquam quod exiguum alimentum præbent, malum etiam succum omnes faciũt: ac nõ nulli noxii stomacho sunt, præter spinosos qui in terra optima exoriuntur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber secundus.

De lactuca, Cap. I.

CVM olera omnia paucissimum maliq; succi sanguinem gignant; lactuca non multum illa quidem sanguinis, sed qui non sit praui succi, nec tamen omnino probi, gignit. Succum autem humidũ ac frigidum habet; sed qui mali succi non sit, vti diximus.

De intybo, Cap. II.

INtyba similem lactucis facultatem habent: à lactucæ tamen & suauitate, & aliis quæ suprà de lactuca diximus, superantur.

De malua, Cap. III.

MAlua lentoris quippiam habet quod lactucæ non inest: perspicuè verò à refrigerando abest. Hoc olus facilè subducitur, ac præsertim siquis ex oleo & garo copiosè ipsum sumat: nutrit autem mediocriter.

De beta, Cap. IIII.

BEtarum succum abstergentem esse planum est: qui quidem ventrem quoque ad excernendum irritat, ac stomachum interdum mordicat: idcirco copiosius sumpta stomachum lædit. Alimentum verò exiguum, vt cætera olera, corporibus affert: accommodata est ad iecoris obstructiones: ac præcipuè quũ ex sinapi aut aceto estur; quomodo lienosis quoque fit vtilis.

De brassica, Cap. V.

BRassicæ succus vim quandam purgandi habet: at corpus ipsum communi exiccantium ratione magis cohibet quàm ad excretionẽ impellat. Exiccat ergo brassica æquè ac lens: quamobrem aspectum hebetat, nisi totus oculus præter naturam sit humidior: & tamẽ nõ ita boni succi edulium est, sicut lactuca, sed prauum & graueolentem succum habet.

De blito & atriplice, Cap. VI.

HÆc sunt cæteris oleribus magis aquea, & (vt diceret quispiã) omnino qualitatis expertia. Cæterùm dictum est, hæc olera ad facilem deiectionem propensa esse, actũ vel maximè quũ vnà cum humiditate lubricũ quid habeant. Sed quia nulla acris ac nitrosa qualitas eis inest, ideo fit vt non vehementem habeant ad inferiora propensionem: éstque planè perspicuum, parum admodum corpus ab his nutriri.

De portulaca, Cap. VII.

HÆc, vt cibus, exiguum alimẽtum, idque humidũ & frigidũ & glutinosum præbet: vt medicamentum verò, dentium stuporẽ suo lentore morsus experte, curat.

De oxylapatho, Cap. VIII.

LApatho crudo nemo vescitur, quemadmodum nec beta: ac rustici oxylapathum crudum edũt: id verò non nutrit, atque etiam multo minus quàm lapathum.

De lapatho, Cap. IX.

LApathum non solùm gustu, sed etiam facultate est betæ hortensi adsimile: verùm quia beta est suauior, ideirco omnes homines eadem potius vescuntur.

De solano. Cap. X.

INter olera quibus vescimur, nullum noui quod tantam quantam solanum adstrictionem habeat. Iure igitur vt alimento, perrarò, vt medicamẽto sæpe vtimur. est enim efficax in ea in quibus adstringentis refrigerationis est vsus.

De plantis spinosis, Cap. XI.

PLerique rustici huiusmodi plãtis è terra nuper exorientibus vescuntur: alẽdi vis minima eis vt cæteris oleribus, inest, eáque tum aquea, tum verò etiam tenuis. Ac spinosa quidem mediocriter stomachum iuuant. Inter hasce plantas est carduus, atractylis, spina alba, dipsacus, cnicus, tragacantha, atractis, & quam magis quàm par est, æstimant, cinara: est enim praui succi edulium, & præsertim quum iam sit facta durior. Nam & biliosum succum in se copiosum habet, & totam substãtiam quã ad ligni naturam magis tendit, vt ex ea melancholicus succus: ex succo verò ipsius, tenuis, & admodum biliosus gignatur: ergo satius est eandem elixatam comedere.

De hipposelino, sio, smyrnio, & apio, Cap. XII.

HÆc vrinã cient omnia: apium verò inter ea est vsitatissimũ, suauius, & stomacho magis aptũ. Smyrnium verò acrius, calidiúsque est multo quàm apium, & hipposelinum, & sium. Cætera cruda etiam comedũtur: hipposelinum verò & sium elixata: siquidem horum vtrunque crudum insuaue apparet. Quidam verò apium & smyrnium lactucæ foliis admiscentes offerunt: nam cum lactuca sit olus insipidũ, habeátque frigidum succum, & suauior & vtilior efficitur, si acrium olerum quoddam assumpserit.

De eruca, Cap. XIII.

HOc olus manifestè calfacit, quocirca ipsum solum, nisi lactucæ foliis misceatur, non facilè manditur. Creditur quoque semen gignere, & rerum venerearum cupiditatem excitare. Capiti etiam dolorem affert, ac præsertim siquis eo solo vescatur.

De vrtica quam κνίδην etiam vocant, Cap. XIIII.

VIm habet tenuium partium, & meritò ea vt alimento nemo vtitur: vt obsonium verò, ac medicamentum, vsui est ad aluum deiiciendam.

De gingidio, & scandice, Cap. XV.

GIngidium est scandici persimile, stomacho valde idoneũ, siue crudo siue cocto vescaris. Diuturniorem coctionem non fert: adstrictionis verò & amaroris non mediocris est particeps.

De ocymo, Cap. XVI.

HOc pessimi succi est: idcirco nonnulli de eo falsò prodiderunt, si tritum in ollam nouã coniiceretur, celerrimè paucis diebus scorpiones generare. est autem etiam stomacho noxium.

De asparagis, Cap. XVII.

ASparagus brassicæ minus quàm ipsa brassica exiccat: aliorũ olerũ caulis magis exiccat quàm folia.

Aliud autem asparagorũ est genus, quod in plantis fruticosis nascitur, oxymyrsine, chamædaphne, & oxyacantha. Alii quoque ab his diuersi sunt, vt regius, & qui palustris nominatur: cuiusmodi alius quoque est bryoniæ asparagus. Omnes verò stomacho idonei sunt: vrinámque prouocant, & parum nutriunt.

De rapis, quæ βυνιάδες quoque nominantur, Cap. XVIII.

SI rapæ minus quàm vlla alia planta quæ sit eiusdem generis, nutrirent, vtique mirarer: succum in corpus distribuũt moderato crassiorem: ita fit vt qui liberalius eisdem vescatur, succũ crudũ sit aceruaturus: bis verò cocta laudatissima redditur. Si verò crudior sumatur, difficulter cõcoquitur, flatus excitat, & mali succi est: nonnunquam verò morsus ventriculum vexat.

De aro, Cap. XIX.

ARi quoque radix eodem modo quo rapæ mãditur: in quibusdam verò locis acrior prouenit, ita vt propè ad dracontii radicem accedat, eámque bis coctã mandere oportet. Cyrenæ verò minimè est medicamentosa, & acris, vt rapis etiam sit vtilior. Constat enim hanc ad alendum esse potiorem: ad educendum verò ex thorace & pulmone acrior præstat. Estur quoque elixa cum sinapi vel aceto, ex oleo & garo: est nanque perspicuum, alimẽtum quod ex ipsa in corpus distribuitur, non secus quàm ex rapis, esse quodammodo crassius.

De dracontio, Cap. XX.

HVius itidem radicem bis térve elixatam, vt quod medicamẽtosum in ea est deponat, mandendã damus quum vehementiore facultate opus est ad humores ex thorace & pulmone eiiciendos.

De asphodelo, Cap. XXI.

ASphodeli radix parata vt lupini, amaroris plurimũ deponit. Fame autem vagante hanc complurimis elixationibus, & aquæ dulcis macerationibus vix factam esse esculentam vidi: eius facultas est, vt quemadmodũ dracontii radix, aperiat ac incidat.

De bulbis, Cap. XXII.

HOrum quoque radices comeduntur: interdũ verò & eorum asparagi verno tempore. Amaram, austerámque facultatem habẽt: vnde etiam stomachum exolutum ad appetendum excitant: non aduersantur autem iis qui ex thorace & pulmone expuere aliquid volunt, licet substantia corporis crassiore & glutinosiore sint: sed amaritudo quæ suapte natura glutinosa crassáque incidit, crassitiei obsistit. Præstabit verò tunc eos condi tos ex aceto, oleo & garo comedere: quo etiam modo minus flatus cient, plus alunt, & facilius concoquuntur. Nonnulli verò ex ipsorum esu liberaliore, & semen sibi inauctũ, & ad res venereas promptiores redditos apertè senserunt.

De pastinaca, dauco, & caro, Cap. XXIII.

RAdicibus quoque horum mortales vescuntur, minúsque quàm rapæ, & arum cyrenaicum nutriunt, manifestè calfaciũt, & aromaticum quiddam præ se ferunt. Sunt tamen, vt aliæ quoque radices, concoctu difficiles, vrinam cient, sique liberalius quispiam iis vescatur, modicè peioris succi erunt: melioris tamen succi est carus quàm pastinaca. Quidam verò agrestem pastinacam daucum nominãt, qui vrinam magis ciet, medicamentosiórque est, ac siquis comedere ipsum velit, permultum erit elixandus.

De tuberibus, Cap. XXIIII.

TVberibus multa perspicua qualitas inest: ipsis tamẽ ad condimenta excipienda vtuntur, sicuti cæteris quæ ad gustum qualitatis expertia & aquea nominant: quorum omnium commune est, vt alimẽtum quod ab eis corpori distribuitur, non calfaciat, sed subfrigidum quidẽ sit, crassitie verò tale quale id est quod sumptum fuerit, quódque ex tuberibus crassius est: quod verò ex aliis, ad horum proportionem humidius atque tenuius.

De fungis, Cap. XXV.

EX fungis boleti aqua rite elixati, propè ad qualitatis expertium eduliorum naturã accedunt: alimentum quod præbent, pituitosum frigidúmque est, sique copiosius quispiam eis vtatur, mali succi. Atque hi quidẽ cæterorũ omnium sunt minimè noxii. Secũdæ tribuuntur amanitis: cæteros verò tutius est ne omnino quidem attingere: plerique enim ex eorum vsu perierunt.

De radicula, Cap. XXVI.

VIm habet attenuantem, ac perspicuè calefacit, in eáque qualitas acris excellit.

De cæpis, porris, alliis, & ampeloprasis, Cap. XXVII.

HÆc facultatem insigniter acrem habent, & pro eius ratione corpora calefaciunt, crassósque humores quibus obsidentur attenuãt, & glutinosos incidunt. Bis tamen térve elixata, acrimoniam quidem deponunt, sed attenuãt adhuc, & paucissimũ alimentũ præbent, quum priusquam elixarentur nullum darent. Ampeloprasa verò tantum à porris differunt quantũ in cæteris omnibus quæ sunt generis eiusdem, satiua ab agrestibus differunt. Cæterùm à continuo acrium omnium esu abstinẽdum est, ac præcipuè quum is qui vescitur, sit natura biliosior: hæc enim edulia iis solùm qui succum aceruant pituitosum, aut crudum, aut crassum, aut glutinosum, conueniunt.

De alimento quod ab animalibus sumitur, Cap. XXVIII.

OMnes animaliũ partes non eandem facultatem habent: sed carnes quum probè fuerint concoctæ, sanguinem optimum gignunt, ac præcipuè si animalium boni succi fuerint, quale est suillũ genus: partes autem nerueæ, pituitosiores sunt. Omniũ ergo eduliorũ suilla caro valentissimè nutrit: bubula verò præbet ipsa quoq; alimentũ non mediocre, nec quod facilè per halitũ digeratur, sanguinẽ tamen crassiorẽ quàm par sit, efficit. Ac siquis suapte natura sit tẽperatura magis melancholica, si bubula vescatur largius, aliquo melancholico affectu corripietur. quantum enim totius suæ substantiæ crassitie bubulæ carnes suillas superant, tanto suillæ bubulis lentore præstant: & tamen suillæ sunt ad concoquẽdum multo præstantiores. Vituli melius quàm perfecti boues concoquuntur, vt etiam hœdi melius quàm capræ. Capra verò minus sicco est temperamento quàm bos, at sui comparata, multum superat. Porcelli verò alimentum nobis dant eo magis excrementis redundans, quo ipsi sunt magis humidiores: ac meritò etiã minus nutriũt. agnorum quoque caro humidissima pituitosáque est. Sed & pecudum caro plura habet excrementa, ac peioris succi est: caprarũ verò caro habet præterea acrimoniã. Hircina autẽ & ad concoquẽdum, & ad succum bonum faciendum est pessima: hanc sequitur arietina: tum verò taurina. In his autẽ omnibus castratorũ carnes præstantiores sunt. Annosæ verò ad concoctionem, ad succi bonitatem, & ad alimentum sunt deterrimæ: quocirca sues quoque ipsi quanuis humidæ tẽperaturæ sint, si cõsenuerint, carnem fibrosam, siccámque, & propterea concoctu difficilem habent. Leporis autem caro licet crassiorem sanguinem faciat, tamen melioris succi est quàm caro boum & pecudum. Nihilominus his mali succi est ceruina caro, éstque dura, & difficilis ad concoquẽdum. Huic propinqui sunt asini agrestes bene habiti, ac iuuenes: atqui nonnulli quoque asinorũ domesticorum senio cõfectorum carnes, quæ pessimi succi sunt, difficulter cõcoquuntur, alienæ sunt stomacho, atque etiã insuaues, comedunt: quemadmodum equorum & camelorũ carnibus vescuntur, quum ipsi & animo & corpore sint asinini. Quinetiã sunt qui vrsorum carnes & his peiores, leonum ac pardorum, edant. De canibus verò quid iam attinet dicere, quos itidẽ iuuenes ac pingues, ac præsertim quum castrati fuerint, apud nonnullas gentes comedant, quum pantheris quoque vescãtur? Vulpiũ verò carnes venatores apud nos autumno comedunt. Hoc verò est sciendum, animalia quæ herbam altiorem debent pascere, ea hyeme & primo vere gracilia ac praui succi fieri: veluti boues, qui progressu temporis melioris succi, & crassiores manifestò apparent quum herbæ crescunt, ac densæ fiunt, & ad semen

ferẽdum properãt:quæ verò humili herba nutriri queant,ea primo ac medio vere præſtãtiora ſunt,veluti pecudes: æſtate autem prima & media, capræ:quum fruticum germina quibus veſci capræ conſueuerunt, ſunt frequentiſſima.

De cochleis, Cap. XXIX.

COchlearum dura eſt caro; ob idque difficulter concoquitur: quæ ſi concocta fuerit, valentiſſimè nutrit.Succus eis,vt etiam teſtaceis, ineſt qui ventrem ſubducit: quamobrem quidam oleo, garo & vino eas condiunt, ac iure quod conficitur ad aluum deiiciendam, vtuntur.Sin autem huius animalis carne,vt ſolo cibo eſculento vti velis; quum prius in aqua elixaris, in aliam aquam tranſferes,in qua iterum coques, & ita condies donec caro diligenter flaccida reddatur: ita enim præparata, aluum quidem ſiſtet: cæterùm corpori alimentum egregium dabit.

De animalium pedeſtrium partibus extremis, Cap. XXX.

POrcellorum pedes ptiſanæ incocti aptiſſimi ſunt. Extremæ verò corporis partes omnes,vt nimiũ pinguedinis, ita quoque naturæ carnoſæ nimium habent. neruea enim cutaceáque natura in eis excellit: cuiuſmodi etiam cutis & nerui ſunt in toto corpore, ſed in extremis magis exercentur,& idcirco magis lenti ſunt. Etenim neruus atque cutis omnis dum elixantur, ad talem naturam perueniunt. ergo iure fit vt corpus minus alant,ſed propter lentorem facilius per aluum deiiciantur. Pedes autem porcellorum ſunt grunno præſtantiores,ſicut etiam grunnus auribus præſtat,ſiquidem ex ſola cartilagine & cute conſtant. Ac cartilago quidem in adultis animalibus omnino concoqui non poteſt:in iis verò quæ adhuc augeſcunt, ſi in ore probè leuigata, & in ventriculo concocta fuerit, exiguum alimentum dabit.Quod verò nunc diximus,in aliis animalibus ad proportionem eſt intelligendum: quantum enim ipſorum carnes alimenti bonitate ſuillis cedunt, tanto etiã illorum partes extremæ partib⁹ ſuillis extremis deteriores ſunt.

De terreſtrium animalium lingua, Cap. XXXI.

IN hac parte ſubſtantiæ proprietas quædam ineſt,vt carnem laxiorem,ac magis ſanguineam habeat. muſculi enim, & potiſſimum ipſorum partes mediæ, ſunt carnes exquiſitæ.

De glandulis, Cap. XXXII.

QVantum lingua à carnis ſubſtantia, tantum glandulæ à linguæ ſubſtantia diſtinctæ ſunt: ergo glãdularum omniũ cõmune eſt vt in cibo ſuaues ac friabiles appareant:quæ verò mãmillarũ ſunt, quũ lac habent,ipſius quoque dulcedinem præ ſe ferunt. quapropter quum lacte ſint plenæ,magnopere à guloſis expetuntur.Alimentum autem quod ex iis probè concoctis præbetur, propè ad carnis alimẽtũ accedit:ſi verò min⁹ quàm par eſt cõficiãtur, crudũ ac pituitoſum ſuccũ faciunt.Quum verò teſtes ex glandularũ ſint genere,nõ tamẽ tã boni ſucci ſunt vt glandulæ mãmillarũ: ſed habẽt viroſum quippiã,ſeminis quod gignũt,naturã referẽtes, vt etiã renes,vrinæ. Quinetiã animaliũ terreſtriũ teſtes multo difficilius cõcoquũtur:nam gallorũ gallinaceorũ altilium cum ſuaues ſunt, tum verò etiam optimum alimentum corpori præbent.

De renibus, Cap. XXXIII.

REnes praui admodum ſucci ſunt, ac difficulter concoquuntur.

De teſtibus, Cap. XXXIIII.

OMnium quadrupedum animalium teſtes ſunt concoctu difficiles ac praui ſucci: probè verò concocti nutriunt.Soli autem gallorum gallinaceorũ,ac præſertim altilium ſunt omnium præſtantiſſimi.

De cerebro, Cap. XXXV.

CErebrum omne cibus pituitoſior prauique ſucci eſt, ac tardè permeat,& difficulter concoquitur, & non minimum ſtomacho nocet. Quidam eius mollitie decepti, ipſum offerunt, quum præter cætera nauſeam quoque excitet: quumque craſſi ſucci ſit, & excrementitium, melius redditur cum incidentibus & calefacientibus paratum: ſi verò bene coquatur, alimentum corpori notabile præſtabit.

De oſſium medulla, Cap. XXXVI.

MEdulla quæ in oſſibus inuenitur, eſt cerebro dulcior, ſuauior,ac pinguior, ita vt ſiquis facta comparatione guſtet, cerebrum aliquid etiam auſteri habere videatur: præterea medulla largius ſumpta perinde ac cerebrum, nauſeam ciet: quæ quidem ſi bellè cõcoquatur,ipſa itidem nutrit.

De ſpinali medulla, Cap. XXXVII.

PInguedinis minimum habet, idcirco nauſeam non prouocat:ſi verò probè concoquatur, non mediocre alimentum dat corpori.

De pinguedine & adipe, Cap. XXXVIII.

ET pinguedo & adeps exigui alimenti ſunt, & potius carnium quibus alimur,ſunt condimenta.

De terreſtrium animalium viſceribus, Cap. XXXIX.

IEcur omnium animalium craſſi ſucci eſt,difficulterque cõcoquitur,ac tardè pertranſit: eſt verò omnium præſtantiſſimum non modò ad voluptatem, ſed etiam ad alia omnia; quod συκωτὸν appellatur, quod quidem inde nomen inuenit quia mactadi animalis iecur,multarum ſiccarum ficuum eſu ſic præparent: quam rem in ſuibus maximè faciunt, propterea quòd ſuilla viſcera ſunt aliorum viſceribus multo ſuauiora. Ex reliquis autem viſceribus lienis non eſt guſtui ſuauis: perſpicua enim acerbitas quædã in eo ineſt, ac meritò quoque praui eſſe ſucci creditur; quippe qui melancholicum ſanguinem gignat. At pulmo vt eſt rarior vtroque,ſic etiã eſt ad concoquendũ facilior: quãtum verò ad alimentũ pertinet; eſt iecore multo inferior, & quod alimentum corpori præbet,eſt etiã multo pituitoſius. Cor, ſubſtantia quidem caro eſt fibroſa,atque dura,ideóque difficulter cõcoquitur, & tardè permeat, ſed tamen ſi probè cõficiatur,alimentum corpori non paucũ, neque mali ſucci præbet.

De quadrupedum animalium ventriculo, vtero,& inteſtinis, Cap. XL.

HÆ partes carnibus duriores ſunt: quocirca etiamſi probè concoquantur,ſuccum tamen non exquiſitè ſanguineũ, ſed frigidiorem ac crudiorem faciunt,multóque tempore indigent vt conficiãtur,ac in ſanguinem probum commutentur.

De agreſtium & domeſticorum animalium differentia, Cap. XLI.

DOmeſticorum animalium temperatura eſt agreſtiũ humidior: agreſtium verò eſt durior, pinguedinisque aut nihil omnino, aut certè pauciſſimum habet: quamobrem eorũ caro pluribus quoque diebus quàm domeſticorum & in ocio educatorum, imputris ſeruatur: eſtque perſpicuum, alimentum quod inde prouenit multo minus excrementi habere: quod verò à domeſticis atque ocioſis ſumitur,eſſe excrementitium.

De alimento quod à volucribus animalibus ſumitur, Cap. XLII.

AVium omnium volucriũ genus,greſſilium generi, ac præſertim ſuillæ carni comparatum, minus alimenti præbet: volucrium tamen caro eſt ad cõcoquendum facilior, præcipuè perdicis, attagenis, columbæ, gallinæ, & galli gallinacei: turdorum verò & merularũ & paruorum paſſerum, inter quos ſunt etiam qui turricolæ nominantur, caro eſt prædictorum carne durior, atque horum quoque multo magis caro turturis, palumbi,atque anatis.Phaſianorum, quod ad concoctionem & alimentum attinet, gallinarum carni eſt ſimilis, voluptate tamen in edendo excellit:his durior, cõcoctu difficilior, ac fibroſior eſt pauonũ caro. In omnib⁹ autẽ volucrib⁹ animalibus perinde ac in quadrupedibus generatim ſciendum eſt, carnem augeſcentium multo eſſe carne declinantium meliorem: prauam verò admodum nouellorũ, ſed lõgè alia ratione quàm ſenio cõfectorũ:

siquidem senum caro dura & neruea est, & idcirco praua ad concoquendum, & alimenti exigui est: at corpora animalium quæ nuperrimè in lucem edita sunt, mucosa, humidáque sunt, & ideo excrementorum plena. omnino verò per aluum secedunt.

De anseribus & struthiocamelis, Cap. XLIII.

HOrum caro excremētitia est, multóque ad concoquēdum difficilior quàm prædictorum animaliū caro, ac potissimum quæ parua sunt, & carne dura sunt prædita. Alarum natura fibrosa est ac dura: quorundam verò caro tota est huiusmodi, quales sunt grues, quas comedunt quum prius multos dies mortuas tenuerint. Inter grues autem & anseres caro tardarum, quæ ὠτίδες apellantur, est quodammodo media.

De volucrium animalium visceribus, Cap. XLIIII.

HOrum ventriculi esculenti sunt, ac nutriunt: quidā verò sunt etiam periucundi, ceu anserum, deinde gallorum gallinaceorum altilium. Et quemadmodum iecur in suibus adhuc viuentibus esu caricarū iucundū præparant, ita in anseribus alimenta sero lactis imbuuntur, vt iecur non modò suauissimū fit, sed vt etiā valentissimè nutriat, optimi succi sit, & non difficulter deiiciatur, & pariter, vt in ventriculo probè concoquatur. Alæ quoqae anserum ad concoquendum & alendum sunt idoneæ, & his magis gallinarum: pessimæ sunt annosorum, optimæ verò iuniorū, ac probè nutritorum. Gallorū autē gallinaceorū testes sunt optimi, præcipuè autē altiliū, ac multo magis si cibus eorum sero lactis fuerit imbutus. nam & boni succi sunt, & nutriunt, & facillimè concoquuntur. Nonnulli autē struthiocameli ventriculum tanquā medicamentū cōcoctionem adiuuans, falsò laudant: alii verò magis mergi ventriculum commendant: verùm hæc neque facilè concoquuntur, neque medicamenta sunt alios cibos concoquentia.

De ouis, Cap. XLV.

GAllinarum ac phasianorum oua cæteris præstant: anserum verò ac struthiocamelorum sunt deteriora: recētia quoque veteribus, quæque minus cocta sunt iis quæ plus, præstantiora sunt. Tremula autem ad corpus alendum sunt omnium præstantissima: sorbilia verò minus nutriunt illa quidem, sed facilius subducuntur: elixa verò & assa difficulter cōcoquūtur, tardè transeunt, corpúsque alimento crasso nutriunt: quin multo etiam tardius transeunt, crassiúsque alimentū præbent, quæ in calido cinere assantur. Quæ verò in sartagine inspissata sunt, & τηγανιστὰ propterea dicuntur, alimenti sunt ad omnia pessimi. Quæ verò suffocata appellantur, elixis & assis meliora sunt. ea sic parant, Oleo garo, ac modico vini inspergunt, vas quo continentur, caccabo in quo aqua calida insit, imponunt, ipsum operculo totum obstruunt, ignem substruunt, quoad oua mediocrem consistentiam sint consequuta: nam quæ supra modum crassa sunt, elixis & assis similia reddunt. Eidem etiā mediocritati consistentiæ intentos esse nos oportet in ouis quæ supernè caldariis infunduntur, vt ne ipsa omnino incrassari permittamus: sed quum adhuc succum habeant, vas ab igni auferamus.

De mugile, Cap. XLVI.

CAro mugilum qui in aqua palustri sordidáque viuunt, excrementitia est, atque admodum mucosa: optima verò est eorum qui in puro mari degunt. Sed mugiles quoque praui sunt qui in stagnis vitam ducūt: ac præsertim qui in paruis versantur, & magis etiam quum aqua non effluit, sed stabilis est. Inter fluuiatiles autem præstantiores sunt qui oriuntur in fluminibus quorum aqua rapidè fertur, ac copiosa est: qui verò in stagnantibus, ii non boni sunt. Iam verò gustus tibi mandenti præstantiorem mugilem indicabit: acrior enim, iucundiórque, & pinguedinis expers eius est caro. At pingues, & gustui exoluti, cum ad vescendum deteriores sunt, tum peius concoquuntur, & à stomacho sunt alieni, prauúmque succum faciunt: quamobrem ex origano eos parant.

De labrace, Cap. XLVII.

HIc piscis pelagius est: alimētum verò quod ex hoc cæterisque piscibus habetur, sanguinē facit tenuioris cōsistentiæ quàm id quod animalia terrestria suppeditant, vt copiosè non nutriat, & citius discutiatur.

De mullo, Cap. XLVIII.

INter pelagios hic quoque numeratur, omniū ferme aliorum carnem habet durissimam, & friabilem. Nutrit, quum probè concoctus fuerit, valentius quàm cæteri pisces. hi verò tum propter purum mare, tum propter cibum, vt etiā alii pisces omnes, optimi fiunt. Ergo qui cancellos comedunt, & grauiter olent, & insuaues sunt, & difficulter cōcoquuntur, & praui sunt succi. Hos dignosces si prius quàm vescare, vētrem reseraris: inter vescendū verò primus statim odoratus atque gustatus tibi eosdem indicabit.

De piscibus saxatilibus, Cap. XLIX.

HIs omnibus scarus excellere suauitate creditur, secundo loco censentur merulæ ac turdi, tertio iuliæ, fucæ, ac percæ. Alimentum verò quod suppeditāt, non modò est cōcoctu facilè, sed hominum etiam corporibus, vt quod sanguinem mediæ cōsistentiæ gignat, est saluberrimum.

De gobio, Cap. L.

GObius littoralis est piscis, ex eorū numero qui parui semper manent. Præstantissimus autem ad suauitatem, concoctionem, distributionem, & succi bonitatem est is qui in arenosis littoribus, aut saxosis promontoriis degit: at qui in ostiis fluminum aut stagnis maritimis viuit, neque ad cōcoquendum facilis est, neque boni succi. Si verò limosa quoq; fuerit aqua, aut fluuius vrbē expurget, gobius ibi genit[9] erit pessimus, quales sunt cæteri pisces omnes qui in eiusmodi aquis vitā exigunt. Porro gobiorū caro, vt est saxatilibus durior, ita est mullorum carne certè mollior: ergo vescentium corpora pro portione nutrit.

De piscibus molli carne præditis, & albi iuris conficiendi ratione, Cap. LI.

ASelli si probo alimēto vtantur, & in mari puro degant, carnis bonitate cum saxatilibus cōtendent: at qui alimēto prauo vtūtur, & in aquis mixtis versantur, mollitiem quidem carnis non amittunt, sed tamen pinguedinem acquirunt, propter quam non æquè vt prius suaues manent, atque alimentum excrementorum plenum corpori præbent. Cæterùm in omnibus piscibus hoc est communiter (vt diximus) memoria tenendum, pessimos gigni in ostiis fluuiorum qui latrinas, aut balneas, aut culinas, aut vestium ac linteorum sordes expurgant. Iam caro etiam murænæ quæ in huiusmodi aqua versatur, pessima inuenitur. Buglossus verò & mollior, & suauior, & omnino melior est passere. Lacerti verò medium quodammodo inter pisces quorum mollis caro est, & quorum est dura, locum tenent: horum autem piscium apparatus ad cōcoctionem optimus est is qui ex albo iure conficitur, quod quidem parant hoc modo: In aquā copiosam olei quod satis sit effundito, parúmque anethi & porri addito: quum pisces semicocti fuerint, tantum salis adhibeto vt totum ius nondum salsum videatur: hic apparatus vel ipsis ægrotis est accōmodatus. Omnium autem prædictorū piscium alimentum hominibus qui non exercentur, ociosis, imbecillibus, & ægrotantibus aptum est: qui verò exercentur, cibos valentioris materiæ postulant. Sæpe autem diximus molle friabiléque alimentum, vel ex eo quod optimi succi est, ad bonam valetudinem esse accommodatissimum. nihil enim est quod magis quàm succi bonitas ad tuendam sanitatem pertineat.

De piscibus quorum dura caro est, Cap. LII.

DRacones ac cuculi omnibus iis qui eos comederunt, durā habere carnē perspicuò videntur: galeonymi verò durā ipsi quoque carnem habent, præter eum qui apud Romanos in summo pretiō est, quē galaxiam vocant, qui mollis est carnis: est verò hic etiam ex genere mustelorū. Iam scorpii, trachuri, orphi, & mulli duræ carnis piscibus adnumerantur. Est verò perspicuum,

pisces duræ carnis difficilius quàm eos qui molli carne præditi sunt,confici: siquidem & concoctio quæ in vẽtriculo,& quæ in iecore,& venis sanguinis origo,& quæ in singulis corporis partibus alendis assimilatio fit, in mollioribꝰ facilius, in durioribus ægrius efficitur:præterea ex durioribus piscibus crassus succus, ex mollioribus verò tenuior gignitur.

De animalibus testaceis, Cap. LIII.

BVccinæ, purpuræ, ostrea, hiatulæ, cæteráque his similia, quum integumentum quo extrinsecus ambiuntur testæ sit persimile, testacea nominantur. Est autem horum omnium commune vt succũ salsum in carne contineant,aluo subducendæ idoneum, qui in vnoquoque magis minũsque ad hanc rem pro qualitatis ac quantitatis ratione sit proprius. Siquidem ostrea carnẽ aliorum omnium testaceorum mollissimam habent: at paruæ hiatulæ, & purpuræ, & buccinæ, & quæcunque huiusmodi sunt, duram: ergo iure fit vt ostrea potius aluum subducant,minũsque corpus alant: duriora verò difficilius concoquantur & magis nutriãt.Quemadmodũ enim ex animalibus testaceis, quæ duræ carnis sunt, carnem ad concoquendum ,ita etiam ad corrũpendum difficilem habent:quamobrem ea sæpe iis damus quibꝰ cibus vitiatur in ventriculo ob prauos succos qui vel ex iecore in ipsum confluant, vel in suismet tunicis contineantur:nam ex eis plurimus succus crudus, quem vocant:ex iis qui mollioris carnis sunt, pituita gignitur. Vt igitur,quum succum salsum abiecerint, eorum caro difficulter corrumpitur,aluúmque sistit: ita siquis confectum ex ipsis ius biberit, aluus quidem ei abundè deiicietur,id tamen corpori nihil alimenti offeret.

De molli testa intectis, Cap. LIIII.

ASTaci, paguri,cancri, locustæ, carides, & alia consimilia tenui testa,duritie quidẽ simili testaceis, sed quæ minor sit, conteguntur: habent tamen salsum succum,eúmque non exiguum. Dura carne in totum constãt: & idcirco difficulter cõcoquuntur,& firmiter alũt, quum scilicet in aqua potabili præcocta fuerint. Horum etiam caro,vt ostreorum, quum ex aqua (vt dictum est) præcocta, succum salsum deposuerit, aluum cohibet: hæcque ægrè non secus quàm testacea duræ carnis corrumpuntur.

De mollibus, Cap. LV.

MOllia vocantur quæ neque squamas,neque asperã, neque testaceam cutim, sed mollem qualis humana est habent. Huius generis sunt polypus, sepiæ, & cætera his similia: hæc nanque tangentibus mollia videntur:duræ tamen carnis sunt,difficulter concoquuntur,& exiguum salsum succum in se continent. Si tamẽ concoquantur, corpus non parum nutriunt: cæterùm hæc quoque plurimùm succi crudi generant.

De cartilagineis, Cap. LVI.

ASpera noctúque splendens est horum animalium cutis: idcirco nonnulli ἀπὸ τῶ σέλας ἔχειν, (*hoc est quia splendorem habeant*)ea σελάχια nominata fuisse dixerũt. Inter ipsa autem torpedo & pastinaca carnem habent mollem atque suauem, quæque mediocriter per ventrem transeat, & non difficulter concoquatur: nutriunt etiam mediocriter, vt alia quoque omnia quæ molli testa sunt intecta. Est verò omnibus commune vt partes quæ ad caudam sunt, mediis partibus sint carnosiores:id quod præcipuè inest torpedinibus.nam partes horum animalium mediæ videntur habere in se tabidam cartilaginẽ quandã.Bati autẽ, liobati, & rhinæ, omniáque huiusmodi,duriora sunt,& ad concoquẽdũ difficiliora:& valẽtius quàm pastinaca & torpedo corpus alũt.

De cetaceis animalibus, Cap. LVII

PHocæ,balenæ,delphines,libellæ,grandiores thynni, itémque canes,cætera̋que cetacea his similia,duram, mali fucci, ac plena m excrementorum carnem habent: quapropter sale pri us condientes ad vsum ipsa redigũt.

Ex Xenocrate de alimento quod ex aquatilibus existit, Cap. LVIII.

NAtantium natura cibus extitit, qui in conuiuiis splendidis in deliciis est habitus,ac magnũ quoque

A ad salubrem victus rationem vsum præstitit. Differunt verò pisces ex ipsa compage: siquidem alii duræ, alii mollis carnis sunt. Ac duræ quidem sunt carnis phagri, synodontes, buglossi, & lati,quales sunt phesæ, & rhombi:mollem verò carnem habent turdi, merulæ, fucæ, & eiusmodi qui facilè digeruntur. Inter hos medii sunt aselli,bacchi,vmbellæ. Præterea quidam saxatiles, quidã pelagii sunt: ac magis alunt qui prope littora quàm qui aquæductuum meatibus mali succi & ori ingrati

B feruntur. Iam maria quoque in hac re differunt: sunt nanque mediocres pisces qui in Adriano:sed qui in Tyrrheno degunt, suauissimi: quinetiam verno tempore quamplurimi, quòd oua pariant, sunt præstantiores,vt mulli: æstatẽ verò phagri & synodontes: autumno verò hepatus,qui quum annum excedit,mali succi est.mugiles & lupi delicatiores sunt. Ex ætate verò parui & noui facilè corrumpuntur: cetacei verò difficulter in succum commutantur, duri sunt, ac stomacho noxii: qui verò medium locum tenent, ii medio quoque modo ad di-

C stributionem sunt affecti.In partibus quoque differunt. nam in partibus quæ ad caudam sunt, quum motu exerceantur,bonum alimentum afferunt,ac delicati sunt: in iis verò quæ ad ventrem pertinent, quum pingues fuerint, tum fluitant,tum verò ad excretiones rite sunt affecti:in dorso verò dura caro est.at capita omnino propter salsum humorem & pinguedinem non nutriunt,& difficulter distribuuntur.At facilè admodum excernuntur maraugiæ & paguri,sed maximè omnium mulli. Ex apparatu, assi magis nutriunt, sed difficilius transeunt:

D elixi verò, parum nutriunt, sed facillimè deiiciuntur: itémque marini ori suaues, apti stomacho, facillimi ad distribuendum,flaccidas ac molles carnes faciunt: nam & coloratos faciunt, & sanguinem creant, aluúmque subducunt. At fluuiatiles,& qui in stagnis degunt, stomacho noxii sunt,crassam materiam faciunt,difficulter excernuntur, & nonnulli non sunt marinæ materiæ expertes,vt coracinus qui in Nilo nascitur,& perca in Rheno,& in Tyberi lupus,qui est subsignatus:itémque Annienis, palúsque in Phalernis, eiusdem naturæ pisces gignunt. nam pabulum quod illic eis suppetit & boni

E succi est, & valde accommodatum. Ex omnibus verò piscibus anteponẽdi sunt ii qui virus non habẽt,& prægingues sunt, ac boni succi & moderati. Cæterùm ex piscibus alii natantes, alii cartilaginei, alii molles, alii testa operti, quorum exponendæ sunt qualitates. Apua minimus est, gregarius, & in olla paratur. Alopeces,Lippuri, Thrissæ, Lerúsque ex mari in flumen confugientia difficulter in succum mutãtur,stomacho non conueniunt, difficiliter concoquuntur, & exiguum alimentum præbent. Acharnes verò duræ est naturæ, ægrè

F corrumpitur, nec est stomacho accommodatus, nec probum succũ gignit. Velonæ, quæ rostri cornei sunt, ineptæ stomacho,malique succi sunt,non nutriunt. Facilè corrumpuntur phocæ, Iulides, Trachuri (qui Sauri ab aliquibus nominantur) & Canni, & cæteri omnes qui sartagini conueniunt, ori quidem comedendo apti sunt,sed tamen stomacho non sunt idonei,& facilè corrumpuntur, fluitant, ventrem non alunt. Erythrinus ori gratus aluum sistit: duræ compagis est, ad nutrien-

G dum valet: & ad res venereas excitandas, siquis eum vino suffocatum bibat,aptus est. Thranis, aut xiphias cetaceus est piscis,& in frusta secatur:ori autem ingratus est,scaber,difficilis ad conficiendum,valenter nutriens, graueolens: quamobrem & cum sinapi comeditur, & in olla paratur:eiũsque præstantior pars est imus venter.Thynnus,& thynnis,colias,orcyinus,pelamis,scombrúsque non apti stomacho sunt: mali succi sunt, flatum gignunt, scabri, difficiles ad excernendũ,nutriunt: quorum valentissimè nutrit pelamis: colias verò & ori

H ingratus est, & nullius succi: at thynnis ei subiicitur: thynnus verò difficulter concoquitur. Siones, brachicephali, pectines, chelidones, vranoscopi, galei, canes, & qui sunt generis eiusdem, mali succi, & grauis odoris sunt, segnem materiam trahunt, & gignunt. Apti autem mensæ sunt sargi, melanuri,cãthari,

ſuntque ſtomacho idonei, boni ſucci, ac facilè diſtribuuntur: præterea verò alunt, & apti ad excernendum. Salpæ autem pelagiæ acris ſunt ſaporis, ori gratæ, difficulter corrumpuntur, difficulter ſeparātur, alunt, facilè excernūtur: at quæ in littoribus capiūtur, duræ ſunt carnis, & mali ſucci, & ori inſuaues. Bugloſſi verò & paſſeres duram carnem habent, ac difficiliter corrumpuntur: boni tamen ſucci ſunt, & facilè excernuntur: glaucus, cum lupo (eſt enim in omnibus ei ſimilis) minus. Præſtat autem ſparo, ellops, ſtomachóque eſt idoneus, ſuccū dulcē gignit, alit, faciléque excernitur, hepatus: hemaxias mediocriter alit, delicatus, ſolutus, ori gratus, difficulter verò cōcoquitur, & alit, & facilis excretionis eſt. mugil verò pelagius optimus, ori gratus, acer, lupo non cedens. Præterea hic quoque præterquam quòd tener eſt, facilè ſubducitur: in limpidis autem ac puris fluminibus natans marinam duritiam dulcis temperiei beneficio remittit: qui verò in turbidis & ſtagnis in quibus aqua ſtat, grauioris odoris eſt, difficillimè diſtribuitur, quūmque ex fimo pinguis ſit redditus, admodum inertem carnem habet: quum verò in magnitudinem excreuit, indureſcit. nonnulli verò mugilem, plotem vocant. Cytharus & rhombus lati ſunt: rhombúſque ſolidus eſt, difficiliter corrūpitur, qui quidem ſi magnus ſit, quoniam difficiliter conficitur, & ſatis alit, per vnum diem adſeruatus coqui debet: ac citharus mali ſucci eſt, & ſtomacho non idoneus: ægrè corrumpitur, facilè excernitur. Ciclæ, cottyphi, phæcides teneræ ſunt carnis, boni ſucci, facilè digeruntur, non nutriunt, ad alui deiectionem accommodati. Coraxus duræ carnis eſt: & quum maior eſt atque auctior, grauis odoris, difficilis diſtributionis, ori aptus: alienus tamen à malæ materiei ſobole: éſtque cæteris ſimilib⁹ ſuauior. Lupus verò variatur: nam quanto maior eſt, tanto durior efficitur: bimeſtris eſt optimus, ſtomacho idoneus, boni ſucci, tener. Vrſa dulcem ſuccum facit, nutrit, facilè diſtribuitur, & facilè excernitur. Atque ita quidem de pelagia cenſendum eſt: at quæ in piſcinis degit, omnia habet contraria, quemadmodum in aliis quoque piſcibus vſu venit. Ori nanque inſuaues ſunt ii qui concluſi viuunt: quæ verò in fluminibus degit, eo quòd ex mari frigidam aquam ſubit, ori grata, teneráque eſt: quæ verò in portus tranſit, limoſa, & coanguſtata, & pinguis reddita, ori ingrata eſt. Aſellus non acris ſaporis eſt, boni ſucci, difficilis diſtributionis, facilè ſubducitur, alit. Scorpenæ duræ carnis propter ſuccos ſunt, & ob eam cauſam apparatu indigent: & quum ad excretiones aptæ ſint, ori quoque ſunt gratæ. Vmbellæ ori ſuaues, boni ſucci. facilis diſtributionis, non admodum nutriunt, facilè excernuntur. Scarus ori gratus, difficulter digeritur, facilè corrumpitur, & deiicitur: qui verò nuper captus eſt, neque viuariis fuit incluſus, multa habet interiora, & ori gratus eſt, & fluitans, facilè corrūpitur. Synodus habet ille quidem carnem duram, ſed tamen non eſt alimenti expers: boni verò eſt ſucci, ac facilè diſtribuitur, & mediocriter nutrit, & facilè excernitur. Mullus obſoniorum præſtantiſſimus eſt, & ſtomacho idoneus, & boni ſucci, & ori gratus, caro plana, difficilis ad corrumpendum, & mediocris ad excernendum. Differt autem pelagius à ſaxatili, quòd rufus ſit, cinnabarique atque auro ſimilem aſpectum habeat, itémque barbam fert: his autem inferiores ſunt ii qui in littoribus viuunt. Phagrus duræ carnis eſt, difficulter corrumpitur, non facilè ſecernitur. Aurata candidæ carnis eſt, ſolida, cōdēſa, boni ſucci, facilis diſtributionis, alítque, & non difficulter excernitur. Congrus nec ori gratus, nec mali ſucci eſt, modicè aptus ad concoquendum, & alendum, & ad excernendum vitio vacans.

De vrtica.

Vrticæ quæ etiam acaliphæ dicuntur, gratæ ori, & ſtomacho non mediocriter ineptæ: ſed aſſatæ ſunt elixis accommodatiores, aluum cient, vrinámque magis mouēt, quæ poſt purgationem exortæ iuxta calculos, lotæ, & perexiguo ſali mixtæ, atque ita parum aſperſæ ſunt, vt mediocriter mandi poſſint, & aſſatione concretæ aut A verubus aut ſurculis ſuper carbonibus maluæ aut ſarmentorum, vt valenter ſoluant. Cum paſſo autem aut vino mulſo guſtum excitantes, facilè concoquuntur, faciléque excernuntur: quæ verò ex paſſo & oleo elixantur cum alio etiam condimento, id quidem ſeruant vt lubricæ ſint, atque attrahant: ſed & explent, & difficulter concoquuntur, & aluum magis relaxant.

De teſta opertis.

Glandes optimæ ſunt quæ æſtate capiūtur, aptæ vt eis veſcamur: quæ quidem exoriuntur vbi aqua dulcis B mari admiſcetur. nā & alunt, & dulces ſunt: plerunque autem in petris educantur. Suauiſſimæ enim ſunt quæ alunt, friabiléſque ſunt, multúmque ſucci faciunt, & ad aluum molliēdam accommodatæ, & ſtomacho idoneæ, ori gratæ, teneræ, & vrinam cient. Succus earum ſimplex confici non poteſt: aut ius decoctarum ad excretionem valet. Quæ verò in petris vitam non degunt, acres ſunt, & medicamenti facultatem præ ſe ferunt, & plus ventrem citant quàm vrinas moueāt. Glycymerides præſtantiores ſunt trachibus, inferiores autem peloridibus. C hæ nanque ſtomachum diſgregant. earum caro dura eſt illa quidem, ſed non expers alimenti, & vrinam magis quàm pelorides cient: aſſatæ autem (mea quidem ſententia) indureſcunt: elixatæ verò & conditæ ori ſunt gratæ. Ex genere peloridum ſunt hiatulæ. diuerſæ autem ſunt, atque variæ, & longæ, vt Dicæarchiæ in Lucrino lacu, & Alexandriæ in portu: (ſunt enim dulces, & boni ſucci) quæ verò ſub Pharo, & Diolco, & Ponte, & inſula oblongæ ſunt & aſperæ, glandibus quercinis ſimiles, & æquè ac phagi echinum producentes: albæ au- D tem ſunt, duræ, atque acres. Pectines optimi ſunt qui ad iūſtam magnitudinem peruenerūt, caui, colore nigriores: præſtant autem vere atque æſtate: ſiquidem eo tempore ad Lunæ incrementum maximè augentur. Omnibus autem antecellunt Mitylenæi magnitudine, natura, humoris bonitate. His ſimiles Ionium mare iuxta Illyrida, Hetruriam, Salonas, & Latium producit. Iam verò & Chios, & vicinæ inſulæ, itémque Alexandria huiuſmodi piſces ferunt. Pontus verò multos fert, ſed minutos, & qui ægrè augeātur: dulces ſunt, ac facilius quàm E oſtrea concoquuntur. Ex aceto ſumpti ad excretionem accommodantur: & quum ex poſca coquuntur, dulcitudinis participes ſiunt, quam aſſando deponunt. Pari quoque modo contriti aluum ſoluunt, idque ſiue recentes, ſiue vetuſti fuerint: parum autem vrinam cient. Qui buxei coloris ſunt, ſicut oſtrea, non facilè corrumpuntur. Elixi ſunt aſſatis ad aluum ſubducendam aptiores, quíque magis aſſati ſunt, minus ſucci habent, & difficiliter excernuntur. Exiſtimandum quoque eſt, eos qui in ſuis teſtis aſſantur, minus huiuſce incommodi habe- F re, & facilius alere, & minus eos perturbare: valentiores autem aſſati ſunt: quique expurgati planè puréque fuerint, ii grati ori ſunt, & facilè concoquuntur: & teſtaceis anteferendi ſunt illi qui ſale cōditi ſunt, nec admodum perturbant. natiuam autem dulcedinem in muria conſeruant, & vrinam mouent: ac candidi quidem & lati ſunt dulciores. Atque albi ſunt duri, rufi verò ſunt viroſi, & vrinam cient: varii autem medii ſunt, & eorum aliqui fucis ſunt ſimiles, qui per ſe dati, difficulter concoquuntur, & tamen vrinam mouent. Aſſumpti verò G pectines remedio ſunt iis quorum veſica vlceribus ſordidis, & cruſtam habentibus vexatur, ſiquidem ea expurgant. Buccinæ ſunt duriores purpura, & magnitudine ac loco differunt: triplicéſque vires habent teſtæ, colli, & excrementi in teſta contenti. Nam ſcabra ſubſtantia piſcis aluum ſiſtit, ac præcipuè ſi aſſetur: contrà magis facit elixa. Collum earum aluum ſoluit, difficiltérque concoquitur, idcirco ex ſinapi, vel aceto, aut liquore, aut pipere corrigere ipſum debēt qui eodem veſcuntur. Aqua denique quæ ex eis emanat, calefacta ven- H trem ſubducit: cum eo verò excremento quod teſta continetur, cocta, magis gilua ſit, & piſcis qualitatem præfert: ſi verò totæ decoquantur, maiorem ſiſtendi vim habebunt, & ſitim afferent: quidam verò eas elixantes læuigant, & æquè ac vrticas condiunt, ſiúntque

ori gratæ. Luna exoriente plenæ & æſtate graciles: pur-
puræ maiores duriores ſunt: & earum coria mediocri-
ter corrumpuntur: colla difficulter conficiuntur, ægrè ſe-
cedunt, ægréque corrumpuntur: aptæ ſtomacho, pauci
humoris ſunt, vix mandendo diſſolutæ; fundum ve-
rò aut earum excrementum facilè conficitur, facilè ſece-
dit, maiorem piſcis facultatem affert, vrinam ciet, ſudorẽ
mouet, ſputum creat. Siquis eo largius veſcatur, bilẽ nau-
ſeámque facit, & atri humoris copiam gignit: partes autẽ
ad caudam pertinentes, aut extremitates earum quæ e-
iuſdem ſunt generis, quæ turbinatæ ſunt, omnium ſunt a-
ptiſſimæ, earúmque vſus elixando & aſſando humorem
ex ſe emittit ori gratum, ventriculo idoneum, aluum ſub-
ducentem, dulcium vrinarum motorem, parum tamen
carnis facit, ad cochlearum proportionem: ſed & ori ſua-
uem odorem conciliat. Ad vini potum incommodæ, eli-
xatæ nutriunt, aſſatæ verò duræ ſunt, earum excrementũ
quod teſta continetur, ſiſtit more buccinarum. Cochleæ
duræ ſunt, difficulter cõficiuntur: harum ſpecies ſunt hæ,
teres, quæ tubæ modo ſufflat: rotunda, quæ oleum effun-
dit: harum quæ nimis magnæ ſunt, ineptæ ad comeden-
dum cenſentur, quia viroſæ ſunt, duræq; ac bilim creãt,
& multa eis caro ineſt, cetaceǽque ſunt. Breuium vſus nõ
nullis placet cum aceto mulſo, aut cum foliis viridibus
rutæ, cũ oxypipere: quæ verò quinque digitorum ſunt, &
imam partem acutam habent, quæque helices, aut actino
phori nominantur, minus quidem carnis quàm cæteræ
cochleæ habent, ſed tamen explent, & ſuperfluunt: at præ-
madefactæ, & aſſatæ, atque ex aceto ſumptæ, accommoda
tiores ſunt. Ac cochleæ omnes incoctæ ventrem pertur-
bant: marinæ verò vertices habent dulciores: ſúntque te-
neræ, boni ſucci, difficulter corrumpuntur, leues compa-
ratione terreſtrium. valentiores enim & molliores ad ex-
cretionem cenſentur, ſuauioríſque odoris, & ima eorum
pars ſtomacho idonea. Cochleæ porro ægrè concoquun-
tur: cum aceto verò & ſucco aperiunt, vt qui eis veſcuntur
pingueſcant: ac cum eruca etiam comeduntur. Lopades
minutæ ſunt: in quibuſdam verò locis ſunt magnæ, vt ab
oſtreis non abſimiles videantur: maximæ in India, ſicut
cætera omnia, naſcũtur: cæterùm duræ, & pauci ſucci, dif-
ficultérque conficiuntur, & excernuntur: coctæ autem
& conditæ ſunt gratæ ori. Murices ſalſi, viroſi: eis ſuccurri
tur liquore cyrenaico, ruta, & aceto: ventrem turbant, vri
nam cient, ori non grati, concoctu difficiles, obſtruunt
craſſo ſanguine, pituitam gignunt, & magis adeo recen-
tes: idcirco parandi ſunt cum acribus, vt ſinapi, erucáque:
aſſi difficulter ſecedunt, magnam ſitim inuehunt, grauãt:
elixati, contriti, & conditi minus viroſi ſunt: ſed eadem
quæ turbinati faciũt. Mures rotundiores quidẽ ſunt mu-
ricibus, ſed minores & hirſuti, teſtámque tenuem ferũt,
caro magis tenera eſt ac dulcior ſucci magis varii, minus
etiam nutriunt, os mordicant, faucium deglutitionem
conuellunt, vocem condenſant, aut abſcindunt: qui largè
eis veſcuntur, tuſſes ſiccas, & raucitates eis excitant: areno
ſi verò boni non ſunt, vel qui in fictilibus figulorum, vel
in petris, vel in alga naſcuntur: ſunt enim acres. Oſtrea
verò pelagia rara & inutilia ſunt, quia ea ſol non aſpicit,
& exiguæ magnitudinis fiunt, amaráque ſunt, nec eſculẽ
ta, quia ventrem mordicãt: gaudent dulci temperamento
immixta, quod carnes dulces auget: idcirco ad Nili oſtia
præcipuè in Ægypto, & in Epheſo ad Caiſtri ingreſſum
incluſa, vt ſemina ponunt, & ita creſcunt. Vere igitur craſ
ſeſcunt expleta albo humore & lacteo: præterea Brũduſii,
Tarracone, Narbonæ, Dicæarchiæ, in Lucrino lacu, Cheli-
donia, Leucade, Actio, & Lybico ſinu idem fit. Pelorides
verò, aut melænides optimæ ſunt, quæ ſimiles ſũt oſtreis
in ſtagnis, & limoſis paludibus, vbi aqua dulcis immiſce
tur: quæ verò in fundo degunt, cum raræ ſunt, tũ verò e-
tiam inſuauiores. His accommodatè vtere ex iure condi-
tis ad alui ſubductionem: adiuuant concoctionem, me-
diocriter ſecedunt. Pinnæ locorum cauſa aptæ ſunt, tene-
ræque bene alunt: ex lutulentis locis captæ, & in quibus a-
qua dulcis & tranquilla miſcetur, quia ab vndis nõ offen-
duntur, teneræ permanent. Pinophylaces verò qui ſunt
eiuſdem alimenti participes, titillantes ac pinnas admo-

A nentes, pinnæ conſulunt, atque auxiliantur: ac potius in la-
pidoſis & pinnis aſſuetis locis morantur. magnitudinis
autem cauſa pinnæ minores ſunt magis teneræ quàm ma
iores. Verno autem tẽpore atque æſtiuo captæ longè ex-
cellunt iis quæ alio tempore capiuntur: nam præterquam
quòd bonam alimoniam dant, dulces etiam ſunt, quum
tunc oriantur: & magnitudinis ratione quæ non magnæ
ſunt, aliis præſtant: mediæ carnem habent mollem, albã,
dulcem. Earum dura ſunt colla, concoctúque difficilia, &
quæ ægrè diuiduntur, & ægrè corrumpuntur: ſed earum
B corpus facilius quàm collum corrumpitur. Elixãtur oleo
dulci, melle, ſimiliter & vino: quæ verò ex aqua elixantur,
iis præter naturam conchulatum, ex ſinapi veſcimur. aſſæ
duriores ſunt elixis, & præſertim quæ vino parantur: præ-
ſtat enim eas ex liquore, aceto, & ſinapi parare. At earum
quæ in vino & aceto maduerunt, magis tenera eſt caro;
ſed flatum ciet. Strombi verò duri ſunt, ægrè conficiun-
tur, ac magis etiam ii qui auriculis maiores ſunt: cum ſi-
napi verò & liquore in aceto læuigati accõmodati ſunt.
Solenes, aut auli, aut donaces, mares ac fœminæ ſunt,
C quæ vngues nominantur. Differunt autem: nam fœ-
minæ mundæ ſunt, & vrinam cient, humectant. parantur
verò apertæ, recentes verò ac magni, quique nigris quaſi
virgis diſtincti verſicolores ſunt, mares ſunt, vrinámque
turbant: ſed omni moleſtia vacantes redduntur ſale & ace
to parati. At vitioſi, & excrementorum pleni, ex oleo & ſa
le ſumpti, æquè ac loligines ad potum parantur. Optimi
ſunt maiores & craſſiores aſſati, minimi dulces ſunt: ac
dulciores quoque fœminæ vnius coloris. Vere autem vi-
gent & florent, ſale conditi inſuaues ſunt. Tethea in limo
D naſcuntur & littoribus algæ feracibus: inueniuntúrque
in muſco, alga, & fuco: ſimiliáque ſunt fungo plantæ ma-
rinæ: præterea verò qualitatem manui indunt quæ diffi-
culter abſtergeatur: maximè verò eorum coria non confi
ciuntur. Auxiliantur autem renibus, aut quibus vitiatus
eſt ſtomachus, & quos teneſmus exercet, & coxẽdicis mor
bis laborãtib9, & ventri ſuperiori vnà cum ruta. Secantur
etiam & lauantur, ac liquore cyrenaico, & ruta, muria, &
aceto, vel ex aceto condiuntur, éſtque operæpretium ea
cum vriridi mẽtha conficere: præſtãtiſſima verò in Smyr
E na inſula Aſiæ naſcuntur. Ægyptus verò hæc non fert o-
mnino. Telinæ, ſiue xiphydria aluum ſubducunt: locis a-
renoſis proueniunt, & portubus vndis agitatis: fluuiatiles
telinæ maiores ſunt, & plus ſucci habent, quales Ægyptiæ
ſunt. Elixatæ ſunt dulces, earúmque ius aluum ſoluit: clau-
ſæ verò ſale ſparguntur, & per teſtas humorem trahunt: fri
gida leuantur aqua, & ex oleo & aceto, vel mentha, vel ru
ta comeduntur. Qui aluum ſoluere voluerint, eas ſolubili
apparatu cum oleribus condient: quæ florem ætatis agũt,
ſi comedantur, vere ſunt optimæ. Ex chemis aſperas non-
F nulli glycymaridas appellant: alii conchas vocant. quæ lõ-
giuſculæ ſunt, ſed minores quàm quæ in Ægypto viſun-
tur, quæ in ſectione aſperitates habent glandium querci-
narum aſperitatibus non diſſimiles: in longitudine verò
virgatæ ſunt, & eruptiones à cæteris differentes habent:
quæ verò guſtatui maris odorẽ repræſentãt, durioris ſunt
carnis, dãtúrque imbecillis. Aqua ab eis manãs ſtomacho
eſt idonea, & vẽtri in trãſitu: eædẽ ſale cõditæ trahere vri
nas poſſunt. os itidem iuuant comedendo, & præſertim
ex ſinapi, aut aceto, & ruta. Leues autem chemæ maximè
differunt ab aſperis. habent enim latam teſtam & pelluci-
G dam, ac facilè concoquuntur, boni alimenti, boníque ſuc-
ci, ac dulces ſunt, & non iniucundæ ſtomacho. Ex liquore
cyrenaico & ſinapi eis elixis & aſſis veſcimur: coctarum
iuſculum ſoluit ventrem. At glycymarides iucundiores
ſunt conchis, quæ leui teſta ſunt: ſed minus quàm pelori-
des. Differunt autem ex locorum ſitu, vt pelorides varieta
te ac figura. nam quæ in portu Alexandriæ inueniuntur,
optimæ ſunt: quæ verò prope Dioclũm & Pharum & Põ-
tem teretes ſunt atque aſperæ: quæ verò auriculæ nominã
H tur, prope petras naſcuntur, duræque ſunt, difficulter con-
coquuntur, ori inſuaues, & alienæ ſtomacho, & per aluum
ſecedentes, cum ruta exhibentur, quum non alia ratione
gratæ fiant: magnæ in Illyria naſcuntur in Ionio ſinu,
atque ex cyrenaico liquore, aceto, & ruta comeduntur.

De piscibus cetaceis sale conditis.

Sale conditi pisces communiter quidem sunt ori grati:sed mali succi,& stomacho alieni:leniúntque ac turbant aluum.Ex sale verò conditis alii duræ carnis sunt, alii suapte natura humidæ compagis sunt: alii teneri, alii medii inter hos,alii carnosi,alii ex pinguedine constant: alii vetusti,alii medii,alii recentes: ex quibus pelagii extensi sunt,nuper capti cedentes:medii verò diuturni,mediocres:atque alii quidem valde pingues sunt,& excrementorum pleni:minus illi nutriunt:de cæteris qui duræ sunt carnis,ii difficulter vitiantur:qui magis teneri sunt,facilè corrumpuntur.Colii sunt ori grati,aluum mouent, Iberici cæteris præstant omnibus. Pelamis exigua nascitur in Mæotide,ori grata,facilè corrumpitur, faciléq; excernitur.Cybium,hoc est concisa, pelamis, quæ post quadraginta dies à Ponto in Mæotim reuertitur,ori grata, & boni alimenti:quod verò Leoræum appellatur,suaue est,boni alimenti,sitim non inuehit.Triton sectum cybium ægrè vitiatur:solidius est cybio,in cæteris par. Orycalus est pelamis magna quæ in paludem non redit, tritoni similis:sed quia difficilius vitiatur,ideo insignem vetustatem fert: tritone friabilior,sed oris suauitate illi cedens: facilè verò distribuitur,atque concoquitur.Sarda(ita vocatur pelamis lõga ex Oceano veniens)ori grata est, acrimonia cybio præstans,appetitum excitans,facilè ad excretiones lubricans.Scomber ori gratus,difficilis corruptu,sitim afferens,laudatissimus est Parius. Salsamenta verò quæ ex thynnis fiũt, magnam inter se differentiam ostendunt.alia enim eorum facilè distribuuntur,alia difficulter: eorũ ceruix fit salsamentum quod ori gratum est,& ægrè vitiatur, quia est pinguedine vacans, laudatissimum Cumis. Thynni verò vẽter quum recens est,aptus est ad comedẽdum:sed vetustatem non moratur: éstque stomacho idoneus,vt in genere sale conditorum: boni est succi,faciléque corrumpitur,sed propter pinguedinem excrementũ parit.Cæteræ partes melandryæ dicuntur propter similitudinem quam cum nigricantibus quercus radicibus habent:appetitum excitant sinapi adiuncto:& quia pinguedinis sunt expertes, ideo fit vt difficilius quàm imus venter corrumpantur. Atque hæ quidem partes propriè & vsitato vocabulo ταρίχα, (*hoc est salsamenta*) nominantur,mulli enim & phagri ex India duri existimãtur: súntque cetacei,nec inter puriores marinos annumerati.

De salsamentis fluuiatilium & palustrium.

Ex fluuiatilibus ac palustribus Nilus mures & phagros producit, qui quoniam pinguissimi sunt,ideo elixi ex sinapi comeduntur: si maior eorum copia assumatur, supernatant.De media materia ex mugilibus in salsamenta condiuntur ii qui ad spinam dissecti sunt, & mendesii vocantur:eugies verò marini sunt, hique in fictilibus sale conditi cibo apti sunt, qui etiam crudi detracta pelle & euulsa comedũtur. Ex mugilibus quoq; qui acropasti vocãtur,suaues sunt,& assi comedũtur,nõ secus quàm marini & mendesii. Ex coracinis qui sale conditi sunt,heminери dicuntur: ipsique assi assumpti vicem gerunt alicuius autumnalis fructus:hique non omni tempore,sed hyeme nascuntur:fiunt quoque alia minima salsamenta, quibus crudis vescimur. Auris proba quidẽ est,sed aruinam peculiarem quandam inducit,& idcirco cum acribus oleribus ea vescũtur,quorum(vt sit hæc perfecta tractatio cõmemoratio facienda est nobis. Vocantur ergo alia eorũ coracidia,alia boridia,alia collia,alia typhlinidia,alia abramidia:quæ omnia stomacho aliena sunt,difficultérque corrumpuntur,& aluum subducunt.

Galeni de lacte & caseo, Cap. LIX.

BVbulum lac crassissimum est ac pinguissimum:camelinum verò liquidissimum, & minimè pingue: deinde verò equinum,tum asininum: at caprillum moderatæ consistentiæ est,quo crassius est ouillum. Habita verò anni temporis ratione lac post partum est liquidissimum:& temporis progressu semper ac magis magísque incrassescit:media autem æstate ipsum quoque in medio naturæ suæ consistit:post verò hoc tempus, paulatim iam crassescit,donec prorsus deficiat.Vere vt liquidissimum est, ita maxima eius est copia. Porro ex contrariis substantiis se- A ro & caseo lac constat:præterea verò habet tertio loco,vt pinguis succi particeps sit,cuius plurimum habet(vt diximus)lac bubulum:ideóque butyrum,quod vocant, ex eo conficitur:ouillum verò ac caprillum lac habet quidem aliquid pinguedinis,sed minus quàm bubulũ: quamobrem efficitur vt quandoque in ventriculo alicuius sit coagulatum,si statim vt emunctum est,calidum fuerit epotũ: si verò sal aut mel addatur, neque concrescere neque coagulari in vẽtriculo poterit.Ad lactis verò bonitatẽ magnopere facit pastio bestiarum. Perspicuè autem videmus lac earum quæ scammoniam aut tithymalum depastæ B sunt,purgãdi vim habere:ex quo planũ est,lac esse acre & acidum & austerum,vbi vitiatæ pastiones sunt, quũ semper herbarum naturæ assimiletur. Non ergo opus est pastus bestiarum neque acres,neque acidos,neque austeros nimium esse,vt lac afferant, quo tanquam optimi succi vsuri simus.Iam verò debere esse animal florentis ætatis, & præditum corporis habitu qui vitio careat,clarum vtique est,& nihil est cur ego id pluribus explicem, sed mirum in modum vsus eius frequens,dentes & gingiuas lædit.nam gingiuas flaccidas,dentes putrefactioni & ero- C sioni obnoxios facit: ergo sumpto lacte os vino diluto colluendum est:erit etiam accommodatius si mel eidem adiicias.Dignoscitur autem lac quum vel calefit,vel coagulo cogitur,at alio quouis modo:nam & scissio quam appellant,vel citra coagulum,idem efficit, quũ lacte abunde excalfacto oxymel frigidum instillamus: quod idem vino mulso efficimus,ac quandoque nihil ei instillantes, vase aquæ frigidissimæ pleno in lac demisso ipsum scindimus. Præterea id lac quod post partum emunctum est, absque coagulo protinus coagulatur, si parumper super D calidum cinerem calefiat: appellatur autem id quod ita confectum fuerit,pyriastes & pyriephthus.Ex caseis mollior est duriore præstantior:rariórque ac laxus densiore & compacto: quum etiam vitiosi sint & qui valde glutinosus,& qui ad asperitatem vsque est friabilis.Quod autem pertinet ad eam cognitionem quæ ex gustatu existit, omnium optimus censendus est is qui nullam vehementẽ qualitatẽ habet, sed dulcitudo parum cæteras qualitates excedit:est etiam præstantior ac suauior qui mediocrem salem quàm qui permultũ,aut prorsus nihil habet. Post- E quam verò caseum sic examinatum sumpseris,tibi licebit ex ructu qualisnam optimus sit, cognoscere. cuius enim qualitas paulatim aboletur,præstantior est: cuiꝰ verò perdurat,is non bonus est:nam planum est huiusmodi caseũ ægrè mutari, & difficulter alterari.

De acido lacte, Cap. LX.

ACidum lac eos lædit qui frigida sunt dentium temperatura, vtpote quibus dentium stuporem inducat. est etiam perspicuum,lædi ventriculum qui sit frigidior, F nec commodè acidum ab eo lac confici .qui nanque moderatæ temperaturæ est,vix ipsum concoquit,non tamen penitus immutatum continet. Verùm si ventriculus fuerit quàm par est calidior,tantum abest vt lædatur,vt etiã aliquo commodo perfruatur.ex quo patet,acidum lac frigidæ temperiei esse,& crassum succum efficere.

Ex Rufo de potu lactis:hoc autem in medio quinti libri continetur,quum de lacte loquitur, Cap. LXI.

QVI lac potare in animo habet, ab aliis abstinere cibis & potionibus debet, donec ipsum fuerit conco- G ctum,& ad infernas partes descenderit. Nam si parum quidpiã cuiusuis rei lacti misceatur, necesse est & ipsum lac,& id quoque quod assumptum fuerit corrumpi. Præstat igitur mane bibere lac recens mulctum, & pòst nihil sumere:eóque tempore nimios labores vitare:(necesse enim est vt in iis acescat qui tum se labori dedunt)sed melius est quietè inambulare, & interim vigiles quiescere: nam hoc pacto lac quamprimum per aluum descendit. Vbi hoc deiectum fuerit,aliud bibendum est: quúmque H hoc descenderit,aliud deinde bibẽdum. Atque in initio quidem vtiliter ex alia corporis mole non admodũ multum purgat,sed ea quæ in ventriculo sunt,& quæ cum illa secesserint,ex propinquis partibus eò dilabuntur. qua re confecta venas ingreditur,& optimè nutrit, & nõ ampliꝰ

secedit,sed ventrem sistit. Ergo ei qui alui subducendæ A
causa lac bibit,maior eius copia non erit incommoda: at
qui alēdi gratia, eius adhuc cupidus ab eodem abstineat:
quia multa considerare opus est:nam & corpus inane cru-
da recipit,& inani facillimum est impleri. Ob eam cau-
sam in euacuationibus seruare modum conuenit:nec de-
bet quiuis bibendi lactis causa ad aliam victus rationem
mutari: præsertim verò in morbis thoracis diuturnis, &
quos tussis affert. Si verò sputum decidat ac defluat, lon-
gior lactis oblatio cōferet: sed aliquid temporis est inter-
mittendum,deinde iterum dandum. Ad erodētes humo- B
res & ecchymomata potui dādum melle admistum: ita
enim & præstātius est,& aluū magis deiicit: sapa quoque
& vinum dulce ei admiscetur. Sed aluum quoque deiicit
si sal adiiciatur,verùm fit insuauius. In torminibus & bi-
liosis fluxionibꝰ, & omnino in iis quos ieiunum intesti-
num vexat,& quum ad ventriculum colliquationes con-
fluunt,decoctum lac dari conuenit. Ac primùm quidem
lentè & paulatim coquetur, vt pars descendat, pars verò
absumatur: deinde magis magisque coquetur,adhibita
diligentia ne aduratur, néve caseus aut serum ex eo fiat. C
Curabitur hoc diligētissimè,si leniter coquas, & agitādo,
id ex omni parte detrahas quod secesserit. Ferula autem
leni & tenui agitandum est:ac siquid labris ollæ insede-
rit,id spongia abstergēdum: sæpe enim fit vt inde totum
fuerit deprauatum. Lac igitur vsquedum crassum æqua-
biliter,& crudo dulcius euaserit,coquatur.

Galeni de optimo melle, Cap. LXII.

MEl præstantissimum est quod dulcissimum est atq;
acerrimum:colore verò pallidum, consistentia ne-
que crassum,neque concretum,neque valde dilutum: sed D
vnitum in omni parte, & tenax ita vt si eius particulam
digito sustuleris,& defluere permiseris, sibiipsi continuū
extendatur,& perinde ac viscum non abscissum, non in
particulas dissectum descēdat. Tale autem est Hymettiū,
Thasium, & vno verbo, Atticum: quod consequitur id
quod ex insulis Cycladibus aduehitur. Fit quoque mel o-
ptimū inter Pergamū & Elæam vrbē. Ad mellis autē bo-
nitatem aut malitiam videtur aliquid accedere ex plan-
tis,in quarum foliis mel colligitur:& ob eam causam lau-
datissimum conficitur mel in iis locis in quibus thymi E
& aliarū quarundā herbarū & fruticum calidi & sicci tā-
peramētiplurima copia est:nōnulli id vitiāt thymo impo
sito,quod vitiatum esse ita cognosces: Nam mel optimū
thymi quidem acrimoniam præ se fert, sed tamen odorē
eius non reddit,vt etiam nec ita est gustui vehemens. Si-
quis mel delingat,minus nutrietur,sed aluum magis sub-
ducet:siquis id largius sumat, vomitum excitare consue-
uit. Elixum sine aqua, neque pari modo vomitum ciet,
neque aluum ita subducit,sed distribuitur & nutrit. Atque
id vrinas minus quàm id quod cum aqua coctum est mo F
uet:verùm quum nutrit, non multum alimenti corpori
affert. ex quo fit vt senibus & cæteris quorum frigida est
temperatura,mel conueniat: at florentis ætatis hominibꝰ
& calidis,in bilem conuertatur. Præterea exiguum nobis
alimentum inde accedit, si non prius in bilem mutetur:
in quo sciendum est, si id ei contingat, ipsum eo tempo-
re nihil prorsus nutrire posse.

Ex Rufo de optimo melle: habetur hoc in se-
cundo de ratione victus,hoc est de
potionibus,ad finem, G
Cap. LXIII.

ATticum mel commendatur,éstque celeberrimum,ac
cætera omnia ad huius comparationem nihil esse cē
sentur: at ego neque etiam omne id quod ibi conficitur,
laudo,existimóque alibi etiam inueniri quod bonitate
& virtutibus præstet: & in primis quod in Marathone
fit, pessimum est, non quidem Hymettio compara-
tum: (siquidem Hymettium est præstantissimum) sed
etiam vt alio sit inferius. est etiam malū Milesium,& id
quod ex Aphidna, quódque ex Sicilia comportatur. Sed H
præter Atticum bonum est mel Chium, Syrium, & Scy-
thicum,& Siphnium,& quod aliunde aduehitur ex mul-
tis Cycladibus insulis:& Siculum hyblæum,& Creticum,
& Bœoticum quod Œchaliæ gignitur.

De mediis eduliis, Galeni,
Cap. LXIIII.

IN singulis differentiis quas inesse alimentis diximus,
media quædā interiecta sunt:etenim inter ea quæ mol
li sunt carne & quæ dura medium quid inuenies quod
nec duræ nec teneræ carnis sit:pari quoque ratione inter
attenuantia & incrassantia,vel calfacientia & refrigeran-
tia,vel exiccantia & humectantia:ac animātibus quidem
naturalem temperaturam vitio carentē seruantibus ci-
bi suis naturis similes conueniunt: at quibus praua tem-
peries aut innata est,aut pòst acquisita,nō similia suæ na-
turæ sunt idonea:sed contrariorum vsus, vitiatam tempe
raturam ad propriam naturam atque suam adducit.

De iis quorum liquida & dura consistentia
est, Cap. LXV.

QVorum liquidior substantia est,exiguum alimenti
corpori dant omnia,atque eiusmodi vt cito in vapo
res abeat & digeratur,vt alterius non ita multo pòst indi-
geat. Quæ verò dura sunt ac terrea, multū & firmū,quód-
que difficulter digeratur,alimentum præbent: quòd si glu
tinosi particeps sit,multo magis hæc omnia valēter præ-
stabit. Est etiam perspicuum, hæc non facilè concoqui,
nec in sanguinem abire,neque assimilari solidis animalis
particulis: quòd si ita sit,ne celeriter quidem nutrient: sed
vbi fuerint superata & elaborata atque confecta, tum cor
pori multum alimentum suppeditabunt.

Qua ratione fiat vt pomorum adstringen-
tium,aut pirorum esus ventrem de-
iiciat, Cap. LXVI.

QVibusdam contingit vt poma adstringentia come-
dendo aluus deiecerit,quum prius fœnumgræcum,
& radiculā,& maluas ex oleo & garo, & omnino ea quæ
subducere aluum consueuerunt,sumpsissent,& postea au-
stera pira,aut poma,aut mala Punica comedissent. Vēter
enim tum maximè emollitur quum imbecillus est, & ab
adstringentibus roboratur,& ad excretionem impellitur:
siquid cōtrà feceris,& prius sumas austera,deinde ea quæ
molliunt,contrà quoque comprimetur. Quocirca siquis
alius succus ventrem subuertat,id quod solet pallida bilis
in quibusdam efficere,in quibꝰ maior eius copia sit coa-
ceruata, qui ita affectus est, siquod adstringentiū gusta-
rit,is statim succum vexantem deorsum excernet. Quum
igitur olim iuuenis quidam scammoniam purgandi cor-
poris gratia sumpsisset,iámque horis quinque lapsis nul-
la subsequuta fuisset excretio, quereretur autem stoma-
chum sibi premi,& ventriculum intumescere, atque gra-
uari,& idcirco pallescere,& animi pendere, iussi vt exi-
guum quid mali adstringentis aut Punici,aut piri come-
deret:qui simulatque comedisset, à perturbationibus illis
fuerit liberatus,facta copiosissima confertáque vētris ex-
cretione. Hæc satis sint ad ostendendum iis qui imbecil
lo ventriculo sunt,aluum subduci quum pòst alios cibos
aliquid adstringentium assumpserint.

Ex Mnesithei Athenæi de facultatibus alimē-
torum, Cap. LXVII.

OMnibus seminibus communis quædam inest affe-
ctio,de qua necessariò dicendum est: quum enim
superioris anni sunt,aptiora redduntur ad bonam conco-
ctionem: at quæ vetustiora sunt, leuia sunt illa quidem,
sed minus nutriunt:quæ verò iuniora sunt semestribus,a-
limētū graue,stabile,& quod ægrè cōficiatur exhibēt. At-
que hæc quidem proprietas quæ exoriūtur,ferme omnia
(vt ita dicam)consequitur: quorum enim radices maxi-
mè comeduntur,eorum semine minimè vescimur: con-
trà etiam quæcunque semina nobis alimentum suis fru-
ctibus præbent,eorum radices sunt ad vescendū inutiles.

De iis quæ solidis vngulis sunt,
Cap. LXVIII.

SOlidarum vngularum animantium esus admodum vi
lis est. Omnibus tamen præstant, leuissimáque sunt
carnes asinorum(quemadmodum aiunt ii qui Asiam per-
agrant)syluestrium: quemadmodum verò nos ibidem vi-
dimus,eorum qui diligentissimè fuerint educati. Secun-
do loco censentur equorum,pessimæ sunt muli: equorum
verò syluestrium sunt pessimæ omnium: sed ex iis vbique

A lactentium sunt optimæ, secundas ferunt recentissimo-
rũ. Quæ autem bifidæ sunt, corporis habitum qui im-
becillus sit, alere præcipuè possunt: post pisces verò, hœdo
rum & agnorum lactentium: nam & facilè cõcoquuntur,
& alendo sunt, & aluum humectant: atque in his etiã quæ-
renda sunt ea animalia quæ ab ortu lacte ipso fuerint a-
bunde nutrita, & non multas herbas in pascuis sint depa-
sta. nam eorum omnium & teneræ sunt carnes propter
ætatem, & propter alimentum quod eis lac affert, facilè
concoquuntur. Vitulorum verò & porcellorum lacten-
B tium caro & odoris suauitate, & iucunditate, ac deliciis
nullius carne est inferior: sed ægrotis, aut iis qui se refi-
ciunt, non est eius vsus accommodatus. nam vitelli gra-
uiores sunt, & porcelli nimis humidi, & ventrem pertur-
bant. At victimæ quæ non amplius lac sugunt, nec tamen
adhuc venerem sunt expertæ, præstantiores sunt porcis,
quum ad eam ætatem peruenerunt: siquidem humectãs
vis quæ ex lacte prodit, in eis non inest: ac pinguedo na-
turalis, & tenera ætas temperatum ex vtrisque esum facit.
Cætera porro genera victimarum quum ad eum gradum
C peruenerunt, duriores quàm lactentes sunt, & difficilius
concoquuntur: & si conficiantur, durius alimentum cor-
pori præbent. Quæ verò deinceps hæc consequuntur, &
rebus venereis iam vtuntur, quæque ex eis maximè flore-
re videntur, vtilia sunt illa quidem iis qui ea possunt con-
coquere, cæterùm molestia afficere consueuerunt. Iis præ
terea qui robur ex vsu carnium quærunt, necesse est dete-
riores esse vetustas, quia ætas semper in deterius vergit:
quocirca non sunt sponte assumendæ: si verò quandoque
necessitas cogat, magis coctis vescemur. Caninæ carnes
D aluum subducunt: non semper tamen afferunt eam leui-
tatem quam ex multis aliis consequimur: nam & muco-
sæ sunt & glutinosæ, & tamen tenerrimorum catulorum
caro præstantissima redditur. Vulpina & vrsina caro mu-
cosa est, & quodam autumni tempore fit crassior, & inter
eas præstantissima est ferarum quæ carnem vorant, vt lu-
pinorum, & leonum, & omnes qui eiusmodi ferarum car-
nes comederunt, eas ægrè cõcoqui aiunt, grauésque esse,
& intestina dolore vexare. Mures qui in arboribus vitam
agunt, aluum deiicere, sed nihil nutrire comperiuntur: at
E qui mures domesticos & montanas testudines, & lacer-
tos agrestes, & palustres, & eiusmodi belluas comedunt,
eos animo valde placatos esse quispiam dixerit.

Ex Philotino de facultatibus alimento-rum, Cap. LXIX.

A SOrbitio omnis, non magnæ admodum confectionis
quæ in ventriculo fiat indiget: nam & humoribus est
mixta, & liquata est, & calfacta, & computruit, & multam
propriæ molis alterationem est sortita. A ceris diluta suc-
cum acerbum, quique tormina & flatus vehementer ex-
citat, corpori distribuunt: siquidem in ore facultatem ha-
bere acerbam ostendunt, & prædictas molestias, simulat-
que sumpta sunt, ex eis oriri conspicimus. Carnes conue-
nienter animalium naturæ meliores censentur, vt nouel-
læ sint præstantiores vetustioribus, & quibus maior copia
B carnis inest, gracilioribus: quæ pabulis concoctu facilibus
vtuntur, iis quæ non huiusmodi: & pinguiores macriori-
bus, & inter has, carneæ partes cæteris præstent: itémque
execta animalia nõ dissectis: & fœminæ maribus, quibus
pares vires habeant. Ex partibus verò animalium, po-
steriores excellunt, ac dexteræ sinistris anteponuntur. De
pedibus verò partes inferiores, & internæ crurum ex-
ternis, & tergoris partes partibus ad ventrem & pectus si-
tis duriores sunt, & difficilius conficiuntur. Simili quo-
que modo affecta esse vidẽtur ea quæ intra spinam sunt
C & latera ad ea quæ extrà sunt sita. Porra elixa ægrè confi-
ciuntur. flexibilia enim in modum lori fiunt, & ab ore dif
ficulter læuigantur: cæterùm verò alimentum nulla noxa
afficiunt: ex quo sequitur vt nullam eius cruditatem vi-
deamus. Cruda facilius concoquuntur, quia magis tenera
sunt, & ab ore cõficiuntur. Cucurbita ex iure carnis cocta
celerrimè & maximè concoquitur: atque minutatim dis-
secta, at quæ ita simul cocta est, quemadmodũ quamplu-
rimi coquere consueuerunt, difficilius quàm illa confici-
tur. Ex olitis nigræ sunt omnium pinguissimæ, difficilli-
D mæ ad conficiendum, & choleram maximè omnium ef-
ficiunt, & diuturnas nauseas excitant, & secessiones per al
uum paulatim, & plures mouent: quæ verò pyrallides no-
minantur, faciunt illæ quidem eadem quæ nigræ, cæte-
rùm quia minus pingues sunt, minus etiam ea quàm ni-
græ faciunt: vtræque tamen succum pinguem glutino-
súmque, & in quo acerbitas quædam insit, gignũt in cor-
pore: quamobrem fit vt succus vitellinus ex ea oriatur.
Oliuæ autem quæ in aceto compositæ sunt, facilè quidẽ
confici possunt, sed acidum succum in corpus distribuũt.
E Albæ verò ex muria paratæ minus difficulter quàm præ-
dictæ conficiuntur: verùm salsas afferunt facultates, ama-
rásque & acerbas, ex quibus succi vitellis oui similes creã
tur. Confractæ denique oliuæ facilius quidem quàm al-
bæ conficiuntur, veruntamen salsus ex eis succus in cor-
pore generatur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM, Lib. III.

De attenuante & incrassante victus ratione, ex Galeno, Cap. I.

ATtenuans diæta trãsitus angustos aperit,
& adhærescentem humorum tenacita-
tem extrudit, inciditque crassos humo-
res, atque attenuat. Sed siquis in ea diu-
tius immoretur, sanguis serosus, aut bi-
liosus, aut melancholicus progressu tem-
poris fiet: siquidẽ huiusmodi omnia calefacere vehemẽ-
ter, & exiccare apta sunt: quamobrem calculi tophacei in
renibus gignuntur. Ergo cauendus est omnium acrium
vsus continuus, ac præsertim quum is qui illis vtitur, sit
natura biliosior: quandoquidem hæc edulia solis iis qui
pituitosum, aut crudum, aut crassum & glutinosum hu-
morem congregauerunt, idonea sunt. Ac plerique etiam
diuturni morbi solo vsu diætæ attenuantis plerũque sub-
lati fuerũt. Et multo melius est vt in iis in quibus sola vi
ctus ratione finem optatum consequimur, à medicamen-
tis abstineamus: quemadmodũ ego multas nephritidas,
& arthritidas non paucas, quæ etiam cum tophis articu-
A los nudauerant, alias quidem hac victus ratione omnino
persanatas, alias verò mitiores redditas fuisse conspexi.
Noui etiam qui difficultate spirandi laborarent, non pau
cos adeò adiutos, vt vel prorsus conualescerent, aut longo
temporis interuallo parum affligerentur. Hæc eadem at-
tenuãs victus ratio lienes magnos, & iecur induratum e-
liquat, & morbos comitiales adhuc paruos & incipientes
curat: at diuturnos & inueteratos non mediocriter iuuat.
Omnia igitur quæ irritant ac mordent olfactum & gu-
stum, ea acria sunt & attenuant. Iam verò quæcunque ni-
B trosa & quæcunque amara sunt, quandam incidendi vim
habent. Sed non exigua differentia erit, siquid horum cũ
oxymelle, aut aceto, aut sale, aut oleo propines: nam ace-
tum & oxymel eorum vires intendit, oleum verò dimi-
nuit. Ergo ex eduliis attenuantibus plurima quispiam me
dicamenta quàm alimenta nominarit: quæ verò crassos
glutinosósque humores gignunt, valentissimi sunt alimẽ-
ti: sique probè & in ventriculo & in iecore concoquantur,
bonum efficere sanguinem consueuerunt, & tamen lienẽ
& iecur obstruunt. Sique in visceribus paruum quoddam

inflammationis initium fuerit, eã valde augent, non secus quàm inflationes & scirrhosas affectiones exacuũt, & abscessus etiam gignũt. Sed quædam sunt quæ tãtummodo crassum succũ faciunt, sicut lens: quædam glutinosum, vt malua: quædam vtrunque, vt animalia testa operta, & quæ mollia nominantur. Ac ad tuendam quidem valetudinẽ, planum est accommodatiorem esse attenuantem quàm incrassantẽ victus rationẽ: firmã tamen corporis affectionẽ, & robur præstare corpori propter alimenti exiguitatẽ non potest: idcirco necesse est quandoque edulia attingere quæ valde nutriunt, quæque crassos succos faciunt. id tamen moderatè faciendum est, atque illis præsertim tẽporibus in quibus perspicuè sentiunt se alimẽti indigere. Porro iis hominibus qui multis se credere exercitationibus possunt, & dormire donec velint, quique vitam ele gerunt à reipublicæ negotiis liberam, iis vsu venit vt edulia glutinosa & crassi succi possint comedere, ac præcipuè si quum se illis expleuerint, nullum vnquam sensum aut grauitatis aut tensionis in hypochondrio habeant. Quicunque verò aut ætate aut imbecillitate impediti sese ante cibos exercere nõ possunt, ii penitus ab huiusmodi eduliis abstinẽdi sunt: qui verò omnino in ocio vitã degũt, ne ii quoque talibus cibis vescãtur. Etenim ad bonæ valetudinis tutelã cum maximum malum est quies corporis, tum verò summum bonum cẽsetur moderatus motus: quibus quidem fit rebus vt tutius sit abstinere à cibis crassis & glutinosis eos qui solùm bonæ valetudinis habent rationem, & non firmæ constitutionis corporis, cuius studio athletæ tenentur. Minimè ergo reprehendenda inter edulia sunt ea quæ media interiecta sunt inter attenuantia & incrassantia, vtpote quæ in moderatione & medio excessuum sint constituta, & sanguinem consistentia moderatum faciant. Hoc igitur alimentum est corporibus nostris optimum: quod verò crassos succos gignit, deterrimum, quod est perpetuò fugiendum. & eduliorũ varietas, & præsertim quum ex contrariis viribus cõstãt, maximè noxia est censenda: quippe quæ res assumptas nõ probè concoqui permittat. ac vires quidem vniuersales tales quædam sunt: eorum verò materias deinceps adscribemus.

Quænam alimenta attenuant, Cap. II.

ALlia, cæpa, nasturtium, porra, sinapi, piper, smyrnium, pyrethrum, origanum, nepeta, mentha, hyssopum, sisymbrium, pulegium, satureia, viridia adhibita: nam exiccata iam medicamenta sunt, non alimẽta. Omnino enim quicquid siccum est, viridi valentius est: & quæ in montibus aut locis siccis crescunt, iis quæ in planis, aut hortis, aut paludibus sunt fortiora: quæ sanè de omnibus cõmuniter sunt intelligenda. Prædictas verò ordine consequũtur eruca, sium, apium, petroselinũ, ocyma, radiculæ, brassica, beta, carduus, eryngium, vrtica, fœniculum, coriandrum, ruta, anethum, libysticum, cuminum, capparis, terebinthi fructus: itémque semen cari, anisi, sinonis, ameos, dauci, seseleos, tordili: ac denique omnium odoratorum & acrium, & perspi cuè calidorum. Vehemẽter autem attenuat rutæ semen & cannabis, vt medicamẽti similitudinem habeat. Ex reliquo cerealium seminum genere ad victus rationem attenuantem, solum hordeum molestia vacat: secundum locum tenent triticei panes in clibano cocti: à cæteris abstinere homo debet. Maxima quoque, si volueris, copia tibi ciborum ad rationem victus attenuãtem accommodata suppetet à piscibus saxatilibus, & ab auiculis montanis. nam quæ in montibus degunt animãtes, naturæ siccioris ac calidioris sunt, earúmque caro minimè pituitosa glutinosáq; est: sturnos igitur, turdos, merulos & perdices poteris comedere: itémque passeres turricolas, & quæcunque in vineis vitam agunt. Ex columbis verò, quæ turres inhabitant, domesticis præstant: & omnino quæ exercentur, otiosis: & quæ siccioribus pabulis, iis quæ humidioribus vtuntur: quæque purum & tenuem aërem inspirant, iis quæ contrarium, anteponẽda sunt. Ex piscibus saxatilibus vesci poteris iulide, fuca, merula, turdo, scaro, & ad summam quicunque mollem simul ac friabilem carnem habent: ab iis verò quorum dura glutinosáque caro est, omnino abstinebis: ac mollis quidẽ est

A caro asellorum, verùm minus friabilis quàm piscium sa-
xatilium: at mullorum friabilis est illa quidẽ, sed nõ mol
lis. Friabilitas igitur & mollities duæ notæ sint vt cuius-
que animalis carnem cognoscas: quibus attentus, eam car
nem cui inesse vtranque conspicias, ad satietatem vsque
poteris comedere: cui neutram, eius vsus omnino circun-
cidendus: cui alterutra tantùm, ea quum aliæ tibi non sup
petant, aliquando vesci, non tamen ad saturitatem vsque:
quamobrem asellos, mullos, alióisque pelagios pisces mã-
dere licet quum saxatiles desunt, & præsertim quæ ex sina
B pi comeduntur, quemadmodum scorpius. Sunt verò alia
quædam genera animalium in quibus altera ex iis notis
quas dixi, inest, sed proter alterius notæ exuperantiam,
ab eorum vsu abstinendum est: nam anguillæ, & plerique
cartilaginei pisces, mollem quidem habent carnem, sed
quoniam glutinosi & pituitosi sunt, satis noxæ afferunt iis
quibus victu attenuante opus est. Ex cartilagineis verò
torpedo & turtur solùm accommodati sunt, potésque eis
nonnunquam vti quum saxatiles non suppeditantur: sunt
quoque eiusdem facultatis buglossi & passeres. Gallinis
C vesci non veto eos qui exercentur, itémque columbis
& turturibus, & præsertim qui in montibus degant: o-
portet autem eos nõ recens, sed pridie ad minus esse ma-
ctatos: quod etiam in cæteris omnibus quæ carnem mo-
dicè duram habent, obseruandum est. Pisces autem saliti
exquisitissimè attenuant & incîdunt: ex his eligendi sunt
qui suapte natura tenera sunt carne: cetaceum genus est
cauẽdũ. Iã verò suillas carnes sale cõditas gustare quispiã
tutò poterit. Ex fructibus autumnalibus ii qui ventrem
molliũt minimè nocebũt: molliores igitur potius quàm
D duros, & quàm eos qui tardè transeũt, comedere licet, nõ
tamẽ ex vllo genere ad satietatem: qui autem vehemen-
ter austeri & acerbi sunt, huic rationi victus sunt contra-
rii. Omnibus verò aliis accommodatiores sunt caricæ, nu
ces, pistacia, & amygdalæ subamaræ. Oliuæ eiusmodi
sunt vt eas neque laudem neque vituperem. Ex dulcibus
autem non modò esculentis, sed etiam poculentis, solum
mel (vt ita dicam) succum tenuem exquisitè gignit. Vina
alba & tenuia crassos humores incîdunt, & per vrinas ex-
purgant. Iam verò serum lactis inter ea numeratur quæ
E attenuandi vi sunt prædita: sed oxymel ad victus rationẽ
attenuantem multo est accommodatius.

Quæ res crassos succos faciunt, Cap. III.

CRassos succos faciunt panes qui sub cinere coquun-
tur, quique rite non conficiuntur, & qui tragus appel-
latur, & placentæ ex musto & simila: & lagana, & placen-
tæ quæ itria nominantur: & quodcunque ex triticea fari-
na sine fermento conficitur: & placentæ quæ ex eadem
materia elaborantur: præterea simila & alica abunde cras
si sunt succi, amylum verò mediocriter: lobi quoq; crassi
F succi sunt, & lupini, & interna pars lentis: fabæ frictæ, sesa
mi semen, erisimi semen, pisces qui molles appellãtur, lo-
ligines, sepiæ, polipodes, & cetaceum genus. Valde autem
crassi succi sunt ostrea, buccinæ, purpuræ, chemæ, patellæ,
pectines, pinnæ, & (vno verbo) omnia quæ testa contegun
tur: itémque anguillæ, cochleæ, carnes ceruinæ, caprinæ,
bubulæ, porcinæ, leporinæ, iecur, renes, testes, cerebrum,
spinalis medulla, mammæ, lingua, glandulæ mediocriter:
lac nimis coctum, casei omnes: recentes verò & qui ex a-
G cido lacte constant, minus: lac acidum igni decoctum: ex
ouis, quæ ad perfectam concretionem sunt cocta, & assata
etiam magis: & longè maximè quæ in sartagine fricta
sunt: palmulæ, castaneæ, glandes, bulbi, rapa, fungi, ari ra-
dix, tubera, nuces pineæ, ficus non probè maturæ, citrii ca
ro, cucumeres vberius sumpti, poma nondum matura. In-
ter vina quæ dulcia sunt ea crassum sanguinem gignunt,
& magis etiam id quod defrutum nominatur, & mustũ
eodem modo, itémque crassa & nigra vina.

Media attenuantium & crassos succos facientium, Cap. IIII.

H PAnes optimè confecti, sunt eiusmodi, & carnes galli-
narum, gallorum gallinaceorum, phasianorum, per-
dicum, columbarum, attagenum, turturum, turdorum,
merularum, & paruarum auicularum omnium: itémque

piscium saxatilium,littoralium,& pelagiorum,& gobiorum,muraenarum,buglossorum , & absolutè omnium piscium qui neque lentorem neque fœtorem edendo referant,& ficus maturæ,& ex oleribus agrestibus feris : atque id est commune multorum genus : singulorum verò speciales appellationes apud Atticos sunt,vt lactuca,chondrile, gingidia , & alia innumera . Huius verò sunt generis palustris, myacanthinus & chamædaphnes ac bryoniæ asparagus. Vinum flauum simul & dulce, & pellucidum, quale est Aruisium,& Lesbium,& Falernum, & Tmolite: hæc enim omnia & bonum & moderatè crassum sanguinem gignunt.

Quæ viscidum succum faciant,
Cap. v.

TRiticum omne quod graue,densum , & interius flauēscēs est,viscidū succū gignit:quod verò leue,rarū, cādidúmque intus est,minus est huiusmodi. Simila quoque & alica abunde viscidæ sunt : itémque tendines , & musculorum extremitates nerueæ , & partes quæ circa labra sunt,& lingua,omnis suilla caro,itémque agnina, sesami semen,bulbi,& pingues palmulæ.

Quæ crudos in nobis humores pariant,
Cap. vi.

PAlmulæ virides crudis humoribus explent eos qui ipsis vescuntur , vt rigoribus qui calefieri difficulter possint,capiātur,& radix rapæ,siquis ea liberalius vtatur, & caro testaceorum,quorum est dura caro,quæque salsum succū ex nimia coctione amisit:& quæ mollia nominātur polypodes,sepiæ,& quæ sūt generiseiusdē:omne cetaceū genus in mari degentium animalium:ventriculi, intestina,vterus quadrupedum, duræ glandulæ incoctæ , acidū lac,caseus,panes in sartagine cocti,lupini , vua in ventriculo contenta.

Quæ frigidos humores creent, Cap. vii.

QVI se cucumeribus valde explent , iis vt frigidum succum coaceruent , natura comparatum est, quum non facilè possint in probum sanguinem commutari. Eiusmodi etiam succum vētres,intestina,vterus quadrupedum bestiarum,acidum lac,boleti, poma immatura,& bulbi pariunt.

Quæ pituitam gignant, Cap. viii.

SVccum absolutè pituitosum gignunt nerueæ animalium particulæ,cerebrū,pulmo,spinalis medulla, glādulæ incoctæ , agnina caro , boleti Amanitæ , caro testaceorum mollis carnis,poma nondum matura.

Quæ res melancholicum succum pariant,
Cap. ix.

CArnes bubulæ,caprinæ,& iis multo magis hircinæ & taurinæ melancholicum succum faciunt:& magis etiam asininæ,camelinæ,vulpinæ,caninæ,leporinæ,& suū agrestium , carnes animalium terrestrium sale conditæ, lienes animalium . Ex marinis huiusmodi succum pariūt carnes thynni,balenæ,phocæ,canis,delphinis , & omniū cetaceorum:itémque cochleæ,brassicæ,arborum germina quæ muria vel ex acida muria sunt condita, vt lētisci, terebinthi , rubi,& canini rubi germina : cinaræ etiā caro,& lens,edulium est melancholicum vel maximè : post hanc panes furfuracei, quique ex tipha,& aliis vitiosis seminibus conficiuntur:triticum tenerum,aphace,& vicia, & vina crassa & nigra.

Quæ succum biliosum pariant, Cap. x.

SIliquæ,cinaræ succus tenuis est, & amaram bilem facit:præstat igitur cinaram coctam edere . Mel quoque facilè in bilem vertitur in calidis corporibus : omnia enim dulcia alimenta,& vina item dulcia,materiam flauæ bili gignundæ suppeditant.

Quæ gignant excrementa, Cap. xi.

PAlūbi,anseres,præter alas viscera omnia, spinalis medulla,cerebrum,aues palustres,& quæ in stagnis ac pratis vitam ducunt,cicer,fabæ virides, faba Ægyptia , porcelli nuper in lucem editi,caro pecudum,& omnium animantium recens natorum, quǽque in ocio vitam transigunt,& piscium fluuiatilium ac palustrium , quique in limo degunt,& omnes cetacei generis in mari, excrementa faciunt.

A Quæ vacent excrementis, Cap. xii.

ANimalium colla,caudæ,alæ,agrestium animantium caro,& eorum quæ in siccis locis viuunt,excrementis carent.

Quæ valde nutriant, Cap. xiii.

SVum domesticorum caro præ omnibus eduliis maximum alimentum præbet,bubulum cerebrum , testes, cor,spinalis,& item alia medulla,alæ anserum,& magis etiam gallinarum, omnium volucrium ventres , cochleæ, & præcipuè ter coctæ . Ex testaceis , quæ dura carne sunt B prædita,vt chemæ,purpuræ,buccina,& cætera generis eiusdem plurimum alimenti afferunt. Iam verò astaci , paguri,cancri,locustæ,squillæ,& iis similes: itémque molles appellati,vt polypodes,sepiæ,loligines,& cōsimiles : & ex cartilagineis torpedo & turdus moderatè nutriunt:itémque bati,liobati,& rhina magis,mulli autem & gobii minus. Lac magis alit quod crassius est , quod verò liquidius est,id minus alit. Ex panibus magis nutriunt siliginei,deinde ii qui ex simila parantur:tertio loco ii in quibus etiā furfur sit. Triticum elixum,simila,alica,fabæ,carnem gi- C nunt,non firmam illam quidem & densam , sed potius laxiorem. Cicer magis nutrit quàm fabæ , magis phaseoli, & ochri magis quàm fœnumgræcum,dolichi(quos lobos & phaselos vocant)non minus quàm pisa nutriunt . alunt etiam lupini,castaneæ,lentes,palmulæ dulces,vuæ dulces & pingues,glandes,rapa, quam napum nominant . bulbi maximè nutriunt,& magis etiam bis cocti. mel despumatum & ad distributionem & ad nutritionem redditur accommodatum,itémque melicratum probè coctū. Omne vinum pro portione crassitiei nutrit:rubrū ergo & cras- D sum maximè omnium ad sanguinem gignendum accōmodatum est:secundo loco nigrum simul,& dulce,& crassum,tum rubrum & crassum & adstringens:his minus nutrit album simul & crassum & austerum: minimè omniū album & tenue. ad summam omnia quæ crassi sunt succi, si probè concoquantur,multum alimenti præbent.

Quæ res minus nutriant, Cap. xiiii.

EXtremæ partes animalium parum nutriunt, itémque vterus,venter,intestina,cauda,aures,pinguedo,adeps: E omne volucrium genus terrestriū generi comparatum minus nutrit. Caro eorum quæ senio confecta sunt , minus alit quàm eorum quæ adhuc augescunt . alimentum quod pisces dant,sanguinem magis tenuem facit, vt neque satis nutriat,& citò digeratur. ex iis quæ testa intecta sunt quæ molli sunt carne,velut ostrea, exiguū alimentū præbent. Panes hordeacei quomodocunque conficiantur,minimè omnium aliorum nutriunt : æquè verò ac ii nutrit polenta ex eis confecta,itémque panes furfuracei, & impuri omnes,ac loti , amylum,maza ex polenta hor- F deacea,auena,milium,eóque magis panicum,oryza , fabæ virides,semen papaueris,semen lini,ormina, sycamina,rubi canini fructus,iuniperi baccæ,myrta,amygdalæ, pistacia,pruna,persica,armeniaca,præcocia,oliuæ, & præsertim maturæ,nuces auellanæ,& magis etiā regiæ,nuces, serica,corna,pruna,rubi fructus,fruct[9] arbuti,zizipha,iuglādes,halicacab[9],capparis,& præsertim sale cōdita,brassica,beta,lapathum,oxylapathum,portulaca,solanum,raphanus,rapa,sinapi,nasturtium , pyrethrum , asparagi omnes,pastinaca,daucus,carus: cæpa autem & allium , & porrum,& ampeloprasum cruda quidem alimentum nul- G lum præbent, bis autem térve cocta paucissimum. Mala Punica parū nutriunt, pira verò & præsertim magna nescio quid alimēti in se continent:cucurbitæ quoque modicū alūt,itémq; vuæ passæ austeræ & nō pingues. Porro inter ea quæ multū & ea quæ parū nutriūt,medii interiecti sūt phaseoli,ochri,araci,cicerculæ,& fic[9] quæ nō æquè ac alii autumnales fructus,parū nutriūt. laxam enim carnem faciunt,id quod efficiunt etiam vuæ:ipsæ verò minus quàm ficus alunt,laxámque & humectam carnem gi- H gnunt. Omnia autem edulia in quibus aliqua vehemens medicamenti qualitas insit,quum eam qualitatem aut assando, aut elixando, aut parando deposuerint , exiguum alimentum corpori dant : prius verò nullum præbent.

Quæ res boni ſucci ſint, Cap. XV.

OMnium ferme earum quibus veſcimur, lac optimi eſt ſucci:eſt autem optimum lac animalium integræ valetudinis,quum nuper expreſſum potatur.Oua tremula & ſorbilia boni ſucci ſunt:præſtantiora autem ſunt gallinarum & phaſianorum: deteriora verò ſunt anſerum & ſtruthiocamelorum. Aues autem & piſces ferme omnes boni ſucci cenſentur, præter eos qui in paludibus ac ſtagnis, & fluminibus limoſis deguntːac præſertim ſi aqua e ciuitate aliqua prodeat,cuius cloacas,balneas & culinas expurget,vel aquā admiſtā habeat quæ fullonibus ad veſtes tinctas abluendas vſui fuerit. Ergo tutius erit ſemper eos piſces offerre qui de mari quod aquæ dulci mixtum non ſit, excepti fuerint, quales ſunt qui pelagii & ſaxatiles appellantur.hi enim tum ſucci bonitate, tum iucunditate cæteris longè præſtant. Si verò quidem ſint qui vtraque in aqua viuere ſint ſoliti,vt capito, lupus, aſellus, cobio, muræna, cancri, & anguillæ, ſtatim quærendum erit vbinam ſint capti: deinde odoratu ac guſtatu diſcernendum. Etenim qui in aqua vitiata vitam duxerunt,etſi cæteris pinguiores ſunt, tamen & malè olent, & inſuaues ac mucoſi ſunt, & citò putreſcunt: atque etiam ex conſuetis piſciū alimētis aut meliores aut deteriores eſſe ex guſtu atque odore facilè cognoſcuntur: quemadmodum mulli peſſimi omnium ſunt qui cancros comederunt: aliorum verò caro durior eſt illa quidem, ſed non mali ſucci. Fidicula, rhombus, hepatus, bugloſſus, paſſer & lacertus medii quodammodo ſunt inter eos qui teneram duramque carnem habent, alimentū nque eorum eſt optimum iis qui ſe non exercent, quique imbecilli ſunt: iis verò qui conualeſcunt, friabile & molle alimentum eſt ad bonam valetudinem accommodatiſſimum: quocirca optimum omnium ſuccum creat. Carnes animalium quadrupedum ſi probè concoquantur,optimum ſanguinem gignunt, & præſertim eæ quæ boni ſucci animalium ſunt:quale ſuillum eſt genus.nam caro ſuum & ad iucunditatem, & ad concoctionem eſt præſtantiſſima, & maximè eorum qui in media ætate ſunt conſtituti:vetuſtiſſimi nanque ſuis caro deterior eſt,itémque eius qui nuper natus comeditur:nimis enim humidæ ſunt carnes eorum qui recens ſunt nati, & pituitæ plurimum faciunt. Mamma boni ſucci eſt. Iecur, partes quæ circa labia ſunt, alæ, & cæteræ extremitates, itémque inteſtina, & vterus, & cauda, minus quàm carnes boni ſucci ſunt: glandulæ concoctæ probè, proximè ad carnes in alendo accedunt. Cor non mali eſt ſucci: pedes meliores ſunt roſtro atque auribus. etenim cartilago in perfectis animalibus omnino concoqui non poteſt:in iis verò quæ adhuc creſcunt, quum exquiſitè fuerit in ore contrita,concoquitur:cæterarum verò animantium quanto carnes à porcorum carnibus,in alimenti viribus ſuperantur, tanto partes extremæ in eiſdem partibus ſuillis cedunt. Cerebrum volatilium longè præſtat cerebro terreſtrium. Syluestrium caro melioris ſucci eſt quàm cicurum.Panis purus & rite confectus boni ſucci eſt:itémque alica,ptiſſana probè cocta, fabæ, caſtaneæque non mali ſucci ſunt:ficus maturæ, vua matura & penſilis non ſunt reprehendendæ:caricæ ſtatim diſtributæ boni ſucci ſunt:quæ verò diutius in ventriculo morantur,mali ſucci euadunt,& pediculos gignunt:hæ cum nucibus in cibo acceptæ præſtantiſſimum edulium faciunt:qui verò ficus & caricas cum aliquibus aliis eduliis comedunt,non mediocriter offenduntur. Lactuca inter olera bonum gignit ſanguinem,deinde verò intyba. Vina odorata boni ſucci ſunt:optimi verò ſunt ſucci Falerna, & potiſſimum dulciſſima:itémque Aruiſium, & fuluum Tmolite dulce.

Quæ res malos ſuccos faciant, Cap. XVI.

MAli ſucci non vna ſpecies eſt.nam alius frigidior & pituitoſior eſt,alius calidior & bilioſior,alius deniquemagis melancholicus.Ab omnibus autem mali ſucci eduliis,etiamſi ab aliquibus facilè concoquantur, abſtinendum eſſe conſulo.ſuccus enim malus ex eis aceruatus longo tempore latet in venis: quúmque vel paruam occaſionem ad corruptelam nanciſcitur, febres malignas

A gignit.Mali ſucci ſunt hæc: pecudum caro, & capratum ſimili modo, adiuncta etiam acrimonia. hircorum caro peſſima eſt,proximè ſuccedit caro arietina,deinde taurina.Inter has omnes caro caſtratorum eſt potior:ſeniorum verò carnes ſunt peſſimæ. Leporum caro gignit illa quidem ſanguinem craſſiorem, ſed tamen qui melior ſit ad ſuccos bonos faciendos quàm boum aut pecudum. ceruina quoque caro non minus quàm eæ ſucci mali eſt. renes & teſtes nimis adultorum animalium, præter teſtes gallorum gallinaceorum,mali ſucci ſunt.Cerebrum,ſpi-
B nalis medulla,cor,lien (minus autem ſuillus) omnia viſcera,oua fricta,caſei veteres,boleti, amanitæ mali ſucci ſunt:cæteros fungos non eſſe tutius eſt. Fœnumgræcum, lens,tipha,auena,& panis ex eis confectus,non boni ſucci ſunt.olyra tanto eſt tritico deterior,quanto eſt tipha,atque auena præſtantior.panicum,milium,& cætera genera eiuſdem non boni ſucci ſunt.Piſces verò dracones,cuculi,galeonymi,ſcorpii,trachuri,mulli,orphi, glauci, & cætera animalia cetacea in mari degentia, mali ſucci ſunt omnia. Fructus omnes qui horæi dicuntur, mali ſucci
C ſunt:ficus verò minus quàm alii horæi fructus:at caricæ, ſiquis liberalius eis veſcatur, non admodum probum ſanguinem gignunt, & ob eam cauſam magna pediculorum vis ex eis conſequitur.Poma nondum matura, pira antequam maturuerint, terebinthi fructus mali ſucci ſunt:cinara quoque,& præſertim quum durior eſt, itémque cucumeres, & pepones, & melopepones, ſed hi minus. Cucurbita his omnibus præſtat: ſed ipſa quoque in ſtomacho corrupta mali ſucci abundè eſt. Ex oleribus nullum boni ſucci eſt:medium inter res mali & res boni ſuc-
D ci locum tenet lactuca, & intyba, & malua, deinde atriplex,& portulaca, & beta,atque lapathum. Radices plantarum olerum mali ſucci ſunt quæcunque acres ſunt,quales ſunt cæparum, porrorum, alliorum, radicularum, & dauci:mediæ ſunt radices ari, rapæ, quæ napus appellatur:& eius quem carum nominant.Ocymum ſucci eſt peſſimi,rapa crudior,braſſica,bulbi non probè cocti, cæpæ, porra,allia,ampelopraſa bis cocta ſucci prauitatem depo nunt. Omnino verò peſſimi ſucci ſunt olera omnia quæ agreſtia nominantur,vt agreſtis lactuca, chondrile, ſcan-
E dix,gingidium,ſeris,& cichorium. Vina quæ craſſa ſunt & fœtida,& auſtera,quale eſt vile Bithynum,quod in magnis doliis comportatur, mali ſucci ſunt.nam quod in paruis conuehitur,neque boni neque mali ſucci eſt, ſed medium inter vtrunque locum tenet.

Quæ facilè concoquantur, Cap. XVII.

FAcile concoquuntur panes rite confecti, ſaxatiles piſces omnes,cobio,torpedo,turtur:omne genus volucrium.auium nanque caro terreſtrium carni comparata, facilius concoquitur, præſertim verò perdicis,attagenis,
F columbæ,gallinæ, galli gallinacei, phaſiani. Alæ anſerum faciles ad concoquendum ſunt,ſed gallinarum ſunt faciliores:& ad ſummam,alæ bene educatorum,& iuniorum optimè concoquuntur,peſſimè verò macilentorum, & ſeniorum: quæ verò ſero lactis educata ſunt, & iecur anſerum,& cæterorum quæ ſimiliter aluntur, itémque teſticuli gallorum gallinaceorum, facillimè concoquuntur.Carnes porcorum facillimæ coctu ſunt: vituli melius quàm adultorum boum caro concoquitur, itémque hœdi melius quàm capræ.Omnium creſcentium caro fa-
G cilius quàm declinantium: & eorum quæ ficcis in locis, quàm eorum quæ in aliis degunt, concoquitur. Iuglans facilius quàm auellana concoquitur. bulbi facilius concoquuntur qui bis cocti ſint: itémque oua tremula & ſorbilia, lactucæque & intyba ac malua, & cucurbita elixa, quum in ventriculo non corrumpitur. Vinum dulce facilius quàm auſterum cōcoquitur. Porro ex iis quæ æquè ſalubria ſunt,id eſſe concoctu facilius ſciendum eſt quod ſit iucundius.

H Quæ difficulter concoquantur, Cap. XVIII.

CAprina,bubula, ceruináque caro ægrè concoquitur, peſſimè verò hircina, deinde arietina, poſtea taurina. Animalium verò annoſorum caro peſſimè conco-

A quitur,& suū annis cōfectorū. Vētricul⁹ ægrè cōficitur,itémq; intestina,vter⁹, cor,& adultorū testes: faguis ōnis, anseres,præter alas. Palūborū verò,turnorū,merulorū,ac paruarū auiū caro est durior:ac magis etiā turturis atque anatis: & his magis caro pauonū otiuum q;. Vētres omnes volucrū ægrè cōcoquūtur: quāobrē quidā struthiocameli & mergi vētrē falso cōmedūt,vt medicamētū ad cōcoquēdū valēs,quū neq; ipse facilè cōcoquatur,neq; aliorū ciborū cōcoquēs sit medicamētū. Cochleæ difficulter cōcoquūtur,atq; etiā lac acidū,& præsertim in iis quorum B frigidus vētriculus est. Case⁹ itidē vetus est huiusmodi:at reces,& præsertim ex acido lacte cōfectus, præstātior habetur. Purpurarū autē caro & buccinarū,& aliorū testa intectorū,quorū dura caro est,difficulter cōcoquitur. Astaci quoq;,paguri,cancri, locustæ, squillæ, & cæteri huius generis,polypodes,sepiæ,loligenes, & omnes qui molli cute præditi nominatur,bati,liobati,rhinæ,dracones,cuculi,galeonymi,scorpii,trachuri,mulli,orphi,glauci,zyzænæ,salpæ,congri,phagri,amiæ,aquilæ, oua tosta,elixa, fricta,triticū elixū,trag⁹,farina crassiuscula, quæ difficili⁹ C cōcoquitur quàm polēta,tipha,auena,panes ex eis cōfecti,fabæ,ochri,dolichi,phaseli,cicercula,araci,cicer,oryza,lupini,panicū,miliū,& his cōsimilia,lēs, tussilago, sesamū,erysimū,castaneæ,glādes,poma,pira,fic⁹,& sorba antequā maturuerint. Vuæ acidæ & austeræ , palmulæ omnes,siliquæ,citriū,cuius parte exteriore siquis pro medicamēto vtatur,& ad cōcoctionē faciet, quēadmodū alia pleraq; acria cōsueuerunt. Ocymū,rapa crudior,bulbi crudiores,pastinaca,daucus,carus, & omnes olerum radices,& ipsa itidem olera omnia,præter lactucam & intybū, sunt eiusmodi. Vinum quoque crassum & nouum , tale D est,atque etiam aqua admodum difficulter concoquitur.

Quæ res stomacho idoneæ sint,ipsúmque roborent,
Cap. XIX.

STomacho autem aptæ sunt palmulæ austeræ,mala cydonia,oliuæ sale cōditæ:præstātiores autem sunt quæ ex aceto sunt paratæ: vuæ passæ austeræ, vua in vinaceis reposita,nux regia , & magis quā auellana,& multo magis si cū caricis comedatur. Spinosa ōnia stomacho apta sunt mediocriter:hui⁹ generis sunt cardu⁹,atractylis,leucacātha,labrū Veneris,cyix,tragacātha,atrace,cui maior quā E par est,honor est habit⁹,cinara,siseris radix elixa,gigidiū æquè ac sandix,quod quidē & crudū & coctū assumptum stomacho mirū in modū idoneū est,lōgiorémq; coctionē nō fert. Sinapi,raphanus,rapa,nasturtium,pyrethrū,regius asparagus,palustris,oxymyrtinus,chamædaphnes,oxyacāthæ & bryoniæ. Bulbi appetitū excitāt, itémq; capparis sale cōdita. extima citrii pars stomachū roborat in medicamenti vicem sumpta. Vinū austerū,ventriculum, & præsertim calida intēperie affectum iuuat. Inter medi- F camenta verò absinthium & aloë eundem corroborant.

Quæ res alienæ stomacho sint,
Cap. XX.

LÆdūt stomachū baccæ iuniperi ,magis verò cedriæ, fruct⁹ arbuti,amarāth⁹,viticis semē:beta verò ita stomacho aliena est,vt si estur largi⁹,morsum etiā inducat. itémq; lapatiū,ocymū, rapa crudior, blitū,atriplex , nisi ex aceto,oleo,& garo comedatur:fœnūgræcū stomachū subuertit,& eodē etiā modo sesamū. Lac in iis qui frigido vētriculo sunt,acescit:in iis verò qui calido sunt,in nido- G rē trāsit:ex quo fit vt febricitātib⁹ iure noceat. Siquis verò lac cū melle propinet,vomitū excitabit. Pepo nō probè cōcoct⁹ cholericos inducere morbos cōsueuit. etenim priusquā corrūpatur, ad vomitū prouocādū est idone⁹, siq; copiosi⁹ eo quispiā vescatur,nec quicquā quod boni succi sit pòst comedat, omnino vomitū ciebit. idē facit melopepo. Iā verò cerebrū omne stomacho alienū est, & nauseā ciet,vt facit etiā ossiū medulla. Vinū nigrū & austerum facilè acescit , & ad vomitum impellit: crassum quoque & nouum. Inter medicamenta abrotonum , seri- H phum,& spuma nitri, stomacho non conueniunt.

Quæ res caput lædant, Cap. XXI.

CAput lædūt mora,fructus rubi,& arbuti,iuniperi baccæ,cedriæ,semē cānabis,radix mei,palmulæ omnes, eruca,fœnūgræcū,viticis semē. Vinū fuluū & austerū caput lædit,& mentem tentat magis quàm nigrum & austerum:odoratum quoq; caput petit. At vinum aquosum neq; capitis dolorē excitat,neq; neruos pertingit:at quod ὀλιγοφόρον dicitur,sedat etiam capitis dolores , quos succi ventriculo contenti excitarunt. Lac non est aptum capiti, nisi quis caput admodum validum habeat. Aqua in qua vuæ maduerint,quæ fæx quoque nominatur,capiti dolorem infert:itémque vua quæ fuerit in vinaceis reposita.

Quæ res non inflent,
Cap. XXII.

PIsa,phaseoli,cuminū,libystici radix & semē,viticis semē,cannabis fruct⁹,fabæ frictæ,bulbi multū aut bis cocti, & ex oleo,garo,& aceto sumpti,mel despumatū, oxymel flatus discutit. Panes hordeacei quomodocunque cōficiātur,flat⁹ sunt expertes. Inter ea quæ inflant & non inflant medii sunt phaseli,ochri,cicerculæ,atque araci.

Quæ res inflent, Cap. XXIII.

CIcer,lupini,phaseoli,ochri,panicū,miliū,& similia, inflāt:itémq; faba fresa magis inflat quū per se quā quū aliter cocta estur. Maza ex polēta flatū gignit:subacta verò diù q; cōtusa,magis per aluū ducit, præcipuè verò si mellis portio ei fuerit addita. Zythus, & liquores omnes inflāt:præ cæteris verò cyrenaicus,satyriū,silphii liquor & radix. Ex ficub⁹ breuis flatus excitatur,quia facilè deiiciūtur:quæ verò exquisitè maturæ sunt , parum abest qui nihil penit⁹ noceāt,veluti caricæ. Palmulæ virides ita flatū excitāt vt fic⁹,rapa crudior: lac in ventriculo facilè ciet flatū,bulbi crudiores,mel nō planè coctū. Vina dulcia flatus diuturniores ciēt: dulcia verò simul & austera, quæ neq; distribuūtur neq; digerūtur,sed in vētre superiore manēt diutius,flatus inducunt: mustū quoq; inflat.

Quæ res abstergeant,incidant,aperiántque,
Cap. XXIIII.

PTisana absterget,itémq; fœnūgræcū, melopepo , pepo,vuæ passæ dulces, fabæ, cicer, ac magis nigrum, quod lapides etiā in renib⁹ egregiè frangit. Capparis satis tenuiū partiū est: quæ verò sale cōdita est,absterget,& pituitā quæ in vētriculo est, deducit,& lienis & iecoris obstructiones expurgat:ad quē vsum adhibēda est cū oxymelite,aut aceto,& oleo ante alios cibos omnes. Betarū succ⁹ abstergēdi vim habet,eásq; obstructiones quib⁹ iecur infestatur, dissoluit,ac præsertim quū ex aceto & sinapi estur: lapatia quoq; & vrtica. Ari verò & asphodeli radix tenuiū partiū est. Bulbi vim habēt extergēdi,attenuādi, & aperiēdi,quocirca & asparagū asphodeli ictericis,vt summū remediū,præbēt. Cæpæ,allia,porra, ampeloprasa attenuāt,secāntq; crassos & glutinosos humores, qui redūdāt ī corpore: atqui bis aut ter cocta acrimoniā deponūt, & tamē etiā attenuāt. Serū lactis humorū crassitudinē attenuat,ficus abstergēt: quāobrē multæ arenulæ ex ficuū vsu in nephriticis excernūtur,caricæ extenuāt, & incidūt: ex quo renes expurgāt. Baccæ iuniperi ea quæ in iecore & renibus sunt,purgāt, crassósque ac tenaces humores attenuāt. Amygdalæ extergēt & attenuāt,visceráq; expurgāt, & humorū reiectiones, quæ per sputum ex pector & pulmone fiunt,expeditiores reddūt. Pistacia ad iecoris firmitatē vtilia sunt,& ad purgādos humores qui in ei⁹ meatib⁹ infarcti sunt,valēt. radicula attenuādi vim habet. mel habet maiorē attenuādi vim,quod ex calidis & siccis plātis factū est: quocirca etiā aqua mulsa ad sputū educēdū est accōmodata. Oxymel ea facilè deducit quæ neq; tenacia , neque crassa omnino sunt : visceráque sine molestia expurgat: morbisque thoracis & pulmonis mirificè condūcit. Iis qui succum crassum aceruant , vina tenuia conueniunt: quòd si frigidi quoque humores illi fuerint, tenuia,& antiqua,& cum acrimonia conferent. Vinum verò aquosum ad humorum ex pulmone eductionem aptū est. roborat enim,& succos humectat , & secat mediocriter. Vinum dulce in morbis acutis,veluti in peripneumonia,& pleuritide,quum iam sit facta concoctio, ad sputa elicienda est accommodatum.

Quæ res obstruant, Cap. XXV.

LAc in quo plurimum seri fit , minimè periculosum est,etiamsi semper eo vescare: quod verò seri parum,

caseiquę multum habet,non tutum est ei qui in eius vsu longo tempore permaneat:renes enim calculo obnoxios lædit, & iecoris obstructiones facit in iis qui in hosce morbos facilè possunt incidere. Palmulæ sunt iecori & spleni inflammatis noxiæ,veluti etiam ficus, non aliqua propria & præcipua earum facultate,sed cōmuni omniū dulciū ratione:oīa enim dulcia lienē & iecur obstructa, &scirrho laborātia,lædūt:ipsæ verò suapte natura neq; obsūt,neq; prosunt vehemēter:additæ verò iis medicamētis ī quibꝰ abstergēdi & incidēdi vis est,nō mediocrē vtilitatē afferūt. Aqua mulsa incōmoda est iis quorū viscera in tumorē elata aut scirrho,aut œdemate,aut inflāmatione laborāt:quādoquidē mel suapte natura ī biliosū succū celeriter mutatur. Papaueris semen ea retinet quæ ex thorace prodeūt:palmulæ pīgues & dulces obstruūt,id quod virides magis faciunt. Præterea omnia liborum genera, & quæ ex simila conficiuntur,obturant,& lienem augent,& lapidē in renibus faciūt:idē efficit triticea farina ex lacte. alica etiam incommoda est iis quorum iecur obstructū est,& quibus renes sunt lapidi gignundo idonei. Vinum dulce obturat,& viscerum tumoribus incremētū addit.

Quæ tardè transeant, Cap. XXVI.

TArde trāseūt omnia quæ ex itriis &simila cōficiūtur, fabæ frictæ,panes puri,lēs detracto cortice,cerebrū, spinalis medulla,iecur,cor,triticū elixū,oua elixa, & magis assata,& multo magis fricta,lupini,phaseli,pisa, sesamum,erysimum,glādes,mala,pira non matura, siliquæ, vinum dulce,& magis quod austerum est,& nigrum dulcedine vacans; itémque crassum, & nouum omne. Aqua valde tardi transitus est.

Quæ facilè corrumpantur, Cap. XXVII.

PErsica, armeniaca, præcocia, facilè corrumpuntur. omnes itidem fructus horæi, quorum natura humida est,in ventre facilè vitiantur, nisi prius citò deiiciantur: idcirco iis ante cætera omnia vesci oportet:ita enim celeriter secedunt,& alia quoque deducunt.Si verò post alias dapes comedantur,eas etiam simul corrumpunt.

Quæ difficulter corrumpantur, Cap. XXVIII.

CHamulæ paruæ,purpuræ,buccina,& cætera omnia testa intecta:quæ durā carnē habēt,iis qui propter humorum malitiam cibos corrumpunt,dare consueuimus: eáque bis & ter in optima aqua incoquimus, & in aliam purā transferimus,quū prima iā salsa facta esse videatur. Eiusmodi quoq; sunt astaci,paguri,cācri,locustæ, squillæ,& quæcunque carnem habent quæ difficulter vitietur, non secus quàm testa contecta,quorum caro est dura.

Quæ res aluum subducant, Cap. XXIX.

ALuū subducūt lēs,brassica. Ex marinis verò fere omnia quæ testacea nominātur, cōposita ex cōtrariis qualitatibꝰ habēt naturā.ipsum enī solidū cuiusq; corpus tardè permeat,& aluū cohibet:humor verò ad excernedū prorītat.Siquis igitur aut lēte,aut brassicā,aut aliud quippia ex marinis animalibꝰ(vt dixi)coquat,deinde eiꝰ decoctū oleo,garo,& pipere codiat,tū potui det cui velit, vētrē eo potu subduci cōspiciet. Quinetiā marinorū erinaceorū,& cōchularū omniū,& veterū gallorū iuscula ciēt aluū.Brassicā,si velis aluū subducere,cacabo vnà cū aqua in qua fuerit cocta,prope collocata extrahimꝰ, & stati in oleū & garū iniicimus.ea enim nō est admodū coquēda. Panes furfuracei aluū mouēt,& quia in vētre multū excremēti faciūt,& quia furfur extergēdi vim habet.fœnigræci succꝰ cū melle coctꝰ,& sumptus,ad omnes vitiatos humores qui in intestinis sunt,subducēdos est idoneꝰ:ea quoq; abstergēdi vi quæ in eo est,intestinū ad excretionē impellit:mel verò quod ei miscetur,parū esse oportet, ne morsum excitet. Oliuæ salitæ si ante alios cibos ex garo comedātur,aluū mouēt.Queēadmodū testa intectis, ita etiā cōchulis succus inest vētri subducēdo idoneus:& propterea nōnulli eas ex oleo,vino,garóq; parāt,& iure quod inde fit,ad ciēdā aluū vtūtur.Lac quod liquidius est magis subducit:quod crassius est,minus.Serū lactis valde aluū mollit,eiq; tātū optimi mellis adiiciēdū est quātū satis sit ad cōdiēdū citra stomachi subuersionē:eodémque modo tātū salis imponēdū quātū sufficiat,ne gustus offēdatur:quòd si velis magis subducere,plurimū salis indito.Carnes animaliū quibꝰ parū admodū ætatis accessit,ac

A similiter etiā eorū extremitates,per aluū facilius trāseūt. Ex piscibus cartilagineis torpedo & turdus mediocriter trāseūt:beta,& lapatiū,vrtica,caseus recēs cū melle, atriplex,blitū,cucurbita,pepones,melopepones,ficꝰ,caricæ, vuæ dulces,& præsertim quū humidæ fuerint.Mora in purū vētriculū incidētia,& præ cæteris cibis sūpta, celerrimè subducūtur,& cæteris quoq; cibis viā parāt:at post alios cibos accepta,etiāsi vitiosum succū in vētriculo cōperiāt,tamē æquè ac cucurbita,celerrimè corrūpūtur.Nuces recētes ad alui excretionē faciūt:sed & siccæ si priꝰ in B aqua permaduerint,æquè ac virides ad aluū subducēdam valēt.Pruna humida subducūt:sicca verò in aqua mulsa in qua multū mellis sit,infusa, etiāsi quis ea sola comedat,satis abūdè vētrē leniūt: sed multo magis si mulsam etiā ebibat.Est enim clarū facere ad vētris subductionē, vt postquā ea sumpseris,aliquo pòst tēpore vinū dulce bibas,neq; statim prādeas.Mora,cerasia,præcocia,persica, & omnia humida,& aquea,& omnino quæ nullā insignem habere qualitatē ea gustātibus & odorātibus videntur,si rectè affectus sit vēter ad infernā deiectionē, facilè C deiiciūtur:si verò nō,& ipsa supra cætera manēt, & nihil ventrē ad expellēdū iuuāt,quia nulla in eis acrimonia aut nitrosa qualitas est.Hæcq; eduliorū materia est quodāmodo media inter ea quæ aluū subducūt,& ea quæ sistūt:parumper ad alteram partem vergens,quum neque ventrē admodum languidum ad excretionē,neque validum ad distributionem sortiatur. quandoque enim sistit aluū: ex quo fit vt aqua mulsa,in quibus celeriter distribuitur, in iis nō solùm aluū ad excernēdū exciter,sed cæteros etiā cibos cōmistos deducat:si verò nō properet distribui, D statim irritet ad excretionē,quia habet aliquid acrimoniæ. Quin ipsum quoq; mel solū siquis nō coctū lambat, aluum rectè subducit. Aqua autem mulsa parumper vel nihil cocta,antequam distributio fiat, subducetur: oxymel imbecillius intestinum radit. Vinum dulce nonnihil adiuuāt ventris excretionem:passum aluum subducit.

Quæ res aluum supprimant, Cap. XXX.

PAlmulæ austeræ,vuæ passæ austeræ,mora,rubi fructꝰ aluū supprimūt:magis etiā sistit rubi canini fructus, myrta syluestria,agrestia pruna,quæ etiā pruna dicuntur. E Mala adstringētia vētrē detinēt:acida verò quū in vētriculo succū crassum inueniūt,eūdē incidēdo,aluū subducūt, & ob eā causam fæces liquefaciūt:at si purū vētriculū inueniant, eum magis cohibent. Quæ dulcem succum habent sine acrimonia,ea facilius distribuuntur:cum acrimonia verò adiūcta, secedūt:aquea verò & qualitatis expertia,iniucunda sunt,& nihil cōmodi habēt in se.Quod de malis dictū est,idē quoq; de malis Punicis, déq; piris dictū esto.Siquis lac excoquat,ferūntq; cōsumatur, aluū nō ciebit:nā si lapides ignitos toties in lac immittas vt se- F rū cōsumptū sit,lac ita paratū adstringet:idq; iis quorū acria excremēta vētrē morsu infestāt,dare cōsueuimꝰ.Sed nō minus etiā quā ex lapillis ignitis, imò verò magis idē facies ferreis orbiculis igne cadētibus: verū lac quod ita cōfeceris,in caseū facilè coit in vētre,idcirco ei mel & salē admiscemus:sed tutius est aquā ei affundere. Neq; mirū videri debet si cōsumpto sero lactis aquā adhuc infundimus:quia nō seri humiditatē,sed acrimoniā qua vētrē subducit,fugere volumus. Astaci,cancri,paguri,locustæ, squillæ,& cætera omnia quæ molli testa intecta sunt,aluū supprimūt,sed minus quàm ea quæ dura testa sunt oper- G tæ:habéntq; hæc salsum in se humorem, quem si in aqua deposuerint,nō minus quàm ostreorū & aliorū dura testa contectorum carnes,ventrem comprimēt. Lēticula quoque & brassica bis coctæ, & quum succum deposuerunt, vētrē sistūt.quūmq; humidū vētrē exiccare in animo habemꝰ,brassicā mediocriter coctā prima aqua abiectā,statim in aliā calidā cōiicimus,atq; in illa iterū eā coquimꝰ donec flaccescat:idq; quod bis coquēdū est,neq; aërē,neq; aquā frigidā debet cōtingere:siquidē nō poterit exqui- H sitè flaccidū reddi,etiāsi plurimū decoquas. Si cortice à lēticula auferas,vehemētē adstringēdi vim amittet, neq; ita fluxiones quæ in ventriculo fuerint,exiccabit:si verò eā cōtundas,bisque excoquas,priorémque aquā abiicias, deinde modicū salis aut gari permisceas, & aliquid eorū quibus aluꝰ cōstringitur, addas, ita vt gustus nō lædatur,

iucundiſſimũ accõmodatiſſimũmque medicamentũ & edulium parabis. Polẽta ex vino auſtero epota, exiccat: oryza cohibet aluum, itémque panicum, milium, fricta, leporis caro, vinum auſterum & fuluum atque auſterum. A

Quæ res calefaciãt, acrẽq; & calidæ ſint, Cap. XXXI.

CAlefaciunt autẽ hæc, triticũ coctũ, panes ex eo cõfecti, tipha, auena, fœnũgræcũ, iuniperi baccæ, palmulæ dulces, poma dulcia, ſeſamũ, eryſimũ, & ob id ſitim inducunt: cãnabis ſemẽ, vuæ dulces, & ideo ſitim afferunt: vuæ paſſæ dulces, malua mediocriter, apiũ, ſmyrniũ, eruca, raphan⁹, rapa, radicula, ſinapi, cardamũ & pyrethrum. B Acria verò & calida ſunt hæc, paſtinaca, daucus, & carus manifeſtò calefaciẽs: alliũ, cæpa, porrũ, ampeloprаſum ſatis acria ſunt, ſed tamẽ bis térve cocta deponunt acrimoniã. Caſeus vetus calidus eſt, & idcirco ſitim affert. Vinũ dulce mediocriter calidũ eſt, & ideo ſitim inducit: fuluũ eſt nigro calidius: flauũ verò eſt extremè calidiſſimum, deinde fuluum, tum rubrum, poſtea dulce, poſtremò album minus quàm cætera omnia calefacit: at vetuſtiſſimum vinum abundè calefacit.

Quæ refrigerant, Cap. XXXII. C

REfrigerat hordeũ, quibuſcũq; modis cõficiatur, miliũ, panicũ, tubera, cucurbita elixa, melopepones, cucumeres, pruna, auſteræ & acidæ vuæ, & paſſæ auſteræ. Mala adſtrĩgẽtia frigidi & terreſtris ſucci ſunt, acida verò frigidũ & tenuiũ partiũ ſuccũ habẽt: atq; ea etiã quæ planè qualitatũ ſunt expertia, & veluti aquea. Idẽ de piris & malis Punicis iudicato. Non pauci quoq; ſunt aliarũ arborũ fructus, qui refrigerẽt, & præſertim ii qui reponi & aſſeruari nõ poſſunt: itémq; palmulæ adſtringẽtes frigidi ſucci ſunt, lactuca, intubus, ſed moderatius: portulaca, papaueris ſemẽ, D cuius ſi pl⁹ ſumatur, ſoporiferũ fiet, & nimiã propenſionẽ in ſomnũ afferet: eos verò quibus tenuis deſtillatio fluit à capite, iuuat: in qua re præſtat id quod cãdidius eſt. myrta refrigerãt, ſed nõ cũ adſtrictione, quãdo quidẽ acrimoniã quãdã habẽt. ſolanum efficax eſt in refrigerãdo & adſtringẽdo. Aqua, vinũ aquoſum nõ apertè calefacit: quãobrẽ cũ minore periculo febricitãtibus datur. Vinũ albũ, & auſterũ, & craſſum, & nouum manifeſtò refrigerat, & acetum: eſtq; tenuium partiũ, & idcirco quũ intimas partes magis quàm alia refrigerãtia penetret, neruos lædit. Media verò quodammodo inter calefacientia & refrigerantia ſunt, panes loti, amylum, & vuæ vinoſæ.

Quæ res exiccent, Cap. XXXIII.

LEns & braſſica pariter ſiccãt, & ob eã cauſam aſpectũ obtundũt, niſi fortè cõtingat vt totus ocul⁹ ſit humidior: eius verò aſparagus min⁹ quàm braſſica ſiccat. Aliorũ verò olerũ caulis eſt ſiccior: cõtrà verò eſt radiculæ, rapæ, ſinapis, naſturtiiq; ac pyrethri, & cæterorũ omnium quorũ acrẽ eſſe aſparagũ cõtingit. polẽta ſiccat, viticis ſemẽ, eruũ bis coctũ, & ſæpe in aqua dulce redditũ, eduliũ exiccãs fit: præſtãtius autẽ eſt albũ. Quæcũque autẽ aſſata aut fricta comedũtur, ſiccius alimẽtu præbẽt: at quæcũq; in aqua prius elixãtur, humidi⁹: quæcũque verò in ſartagine cõdiũtur, mediũ inter hæc locũ tenẽt. quodcũque autẽ plus vini & gari habet, ſiccius eſt quàm id quod nõ habet: quæ verò minus horũ, aut defruti plus habent, aut in ſimplici & puro albo iure coquũtur, multo ſunt prædictis humidiora: quæ verò ex aqua ſola coquuntur, ſunt etiam his humidiora. magna enim differentia ex cõditura accedit ſeminibus, oleribus & plantis, omnibus quidem exiccantibus, ſed aliis magis, aliis minus, pro facultate earum rerum quæ eis adiiciuntur.

Quæ res humectant, Cap. XXXIIII.

PTiſana, cucurbita elixa, pepones, melopepones, cucumeres, nux viridis, pruna, ſycomora, mora nõ corrupta, omnino humectãt: nõ refrigerãt autẽ omnino niſi frigida ſumãtur. Humectat quoque lactuca, intubũſque, ſed min⁹: portulaca, ac malua, & blitũ, atq; atriplex maximè omniũ olerũ aquea ſunt: quinetiã alii plerique fruct⁹ aliarũ arborũ humidi ſunt, ac præſertĩ ii qui vt ſeruẽtur, reponi non poſſunt. Iã verò lactucæ & papaueris ſemẽ humectãt, itémque fabæ virides, cicérq; viride. Aqua porro humectat & refrigerat: calfacta verò humectat & calefacit.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber quartus.

Ex Galeno, de apparatu alimentorum, Cap. I.

EX nobiliſſima olyra, detracto (vt par eſt) cortice, tragũ quẽ nominãt, cõficiũt: nã & ex hac ipſa atque ex typha, nõ ſec⁹ quã ex hordeo, quũ detractus cortex eſt, ſiquidẽ extrinſecus corticẽ habẽt, panis cõficitur. E Tritico verò molito ſiquis tenuiſſimã farinã excuſſerit, ex reliqua panes qui furfuracei dicũtur, efficiet: ſiligine⁹ verò & ſimilace⁹ panis ex puriſſimo fit. Ac puri quidẽ panes copioſiore fermẽto idigẽt, & ſubigẽdi quoq; diuti⁹ ſunt, nec ſtatĩ poſt fermẽtũ & ſubactionẽ aſſãdi. furfuraceis ſatis eſt paucũ fermẽtũ, leuis ſubactio, F & tẽpus exiguũ. Pari quoq; modo puri aſſationẽ diuturniorẽ, furfuracei verò breuiorẽ exigunt. Inter puriſſimos verò & ſordidiſſimos, nõ parua maioris minoriſq; ratione latitudo intercedit. eſt autẽ inter hos exquiſitẽ media ſpecies panũ qui αὐτόπυροι & συγκομιστοὶ appellãtur, qui ex farina indiſtincta, & furfure ac farina nõ ſeiunctis fiũt.

De polenta.

Ex nouo hordeo mediocriter fricto præſtãtiſſima polẽta fit: ſi hoc deſit, plerũq; ex alio eã cõficim⁹. Quũmque polẽta omnis quæ rite facta ſit, boni odoris ſit, tũ verò optimi odoris erit ea quæ ex optimo atque nouo hordeo, quódque ariſtã nõ admodũ ſiccã habeat, confecta ſit. G Eſt hoc in more poſitũ multorũ qui ſani ſunt, vt polẽtã ſapa aut vino dulci, aut mulſo, & quãdoq; ſola aqua cõſpergãt, & æſtiuo tẽpore duab⁹ tribúſve ante balneũ horis eã bibãt: aiũntq; ſentire ſe hui⁹ potione ſiti liberari. Iã verò ex polẽtis aqua tẽperatis mazæ quoq; cõficiũtur.

De alica.

Alica ex genere tritici eſt: adhibere verò diligẽter mẽtẽ debem⁹ iis ſorbitionib⁹ quæ ex ipſamet alica parãtur. Eſt enĩ hic eius ſucc⁹ aqua cõmixt⁹, plurimãmq; coctionẽ expoſtulat: H q veluti ſatis coct⁹, decipit eos q ipſum parãt, & nõ mediocriter ægrotos lædit: nã citò concreſcit & dẽſatur, quia lẽtus ad modũ glutinis eſt. Ergo permulta aqua admixt⁹, ſuper carbones plurimũ coquẽdus eſt, atq; mouẽdus anetho donec coct⁹ fuerit: atq; eo tẽpore ſal quoque adiiciẽd⁹ eſt: oleũ verò, etiãſi ĩ initio indas nihil incõmodi erit. Sanis verò quum interdum propter vehementem vẽtriculi morſum, aut bilioſi humoris trãſitũ ſorbitionis indigent, alicã plurimũ coctã vſquedum extabuerit, tum percolatã, vt ptiſanæ ſucco percolato ſimilis ſit, tũc ſorbendam damus. eadẽ quoque eſt alicæ lotæ parãdæ ratio.

De ptiſana.

Parabitur autẽ ptiſana ſicut decet, quũ coquẽdo in tumorẽ plurimũ elata fuerit: deĩde lẽto igni longo tẽporis ſpatio in ſuccũ abeat: quo quidẽ tẽpore quũ planè intumuerit, acetũ ei inditur: quũmque probè fuerit cocta, paulo antè quã edatur, ſal tenuis iniiciẽdus eſt. Si verò oleũ ab initio impoſueris, coctioni nihil incommodaueris: aliud verò nihil admiſcẽdũ eſt, niſi porri modicũ & anethi, idque in ipſo ſtatim principio. Oportet autẽ crudã ptiſanã in aqua aliquãdiu præmaceratã, deinde in mortariũ cõiectã cõfricare manib⁹, aſperã quãpiã rẽ in ſe habẽtib⁹, cũiuſmodi eſt ſpart⁹ ex quo iumẽtis ſoleas nectũt. Vſque eò verò cõfricãda dũ præpoſit⁹ cortex abiect⁹ ſit: ſi verò totũ ac⁹ nõ deciderit, ptiſana elixa magis abſterget, & nullã præterea noxam cõtrahet. Peſſima verò ptiſanæ cõfectio eſt quũ coqui crudã in mortario ex aqua cõtuſam parumper coxerint, & defrutum ac ſapam iniiciunt. nonnulli verò mel & cuminũ cũ iis etiam imponunt, vt cinnum potius quã ptiſſanã parare videantur.

De phacoptiſana.

Ex lẽtibus & ptiſana præſtãtiſſimũ eduliũ fit, cui phacoptiſanæ eſt nomẽ: nõ tamẽ pari menſura lẽtes & ptiſana cõmiſcẽtur, ſed ptiſanæ min⁹ iniicitur, quippe quæ in ſuccũ vertatur, & in maiorẽ molẽ extollatur: lẽtes verò coctæ perexiguũ tumorẽ nãciſcãtur: & tamẽ hui⁹ quoque eduli cõfectio eadẽ eſt quæ ptiſanæ, præterquàm quòd ſatureia aut pulegio indito ſuauius ſimul, & ad concoquẽdum accõmodati⁹ redditur, quum ptiſana anetho & ſolo

porro contenta, illa minimè exigat. Pessimè autem à coquis lens ex sapa diuitibus apparatur. Si verò suillam inquere simul velis ptisanæ recentem, ac præsertim pedes, lentibus verò sale iandiu conditam, couenire comperies, quemadmodum ea quæ inter has media est, quæ nuper sale condita sit, phaco ptisanæ conuenit.

De teut lophaca.

Præstans edulium est quod ex beta & lentibus confectum, teutlophace nominatur. multæ autem betæ imponendæ sunt, & paulo plus salis ac gari dulcis: siquidem ita facilius subducetur.

De cucurbita.

Cucurbita verò propter aqueam qualitatem sibi innatam origano meritò gaudet: omnia enim quæ eiusmodi sunt, acribus, aut acidis, aut austeris, aut salsis succis admiscenda sunt, si neque insuauia sunt futura, neque iis qui ea sumpserint, nauseam allatura. Ex cucurbita quoque iucundissimũ eduliũ fit si ea cum aliquo salsamẽto ex Pôticis, quæ mylla dicũtur, in sartagine paretur.

De rapis.

Rapæ quas βουνιάδας etiã vocant, diuturniorẽ coctionẽ postulãt: suntq; laudatissimæ quæ bis aut tercoctæ fuerit.

De radice ari.

Ari autem radix æquè ac rapæ estur: ea in quibusdam regionibus acrior nascitur: Ad Cyrenem hæc planta oritur à nostrate diuersa: siquidem in illis locis arum minimè medicamẽtosum acréq; est, vt rapis quoq; sit vtilius: sed & dracontii radicẽ bis térve coctã, mãdendã damus.

De asphodeli radice.

Asphodeli radix vt lupini apparatur: nam quum eiusmodi bis elixauerimus, quum mediocriter cocta videantur, aqua priori abiecta statim in aliam calidam coniicimus, & deinde in ea iterum coquimus donec colliquentur. In quo illud est cauendum ne quod bis coquendum est, aut aërem aut aquam frigidam attingat: quia licet plurimùm coqueres, nunquã tamẽ tenerũ redderetur.

De cochlearum coctione.

Cochleas secundo loco elixare oportet: deinde paratas tertiò elixare, donec intabescant: ita enim alent. Verùm ad aluum deiiciendã in ipso statim initio parãdæ sunt ex oleo, garo, & pauco vino: & iusculo quod inde fit vtẽdũ.

Quæ corpora animalium, & quorum apta sunt vt sale condiantur.

Corpora ad saliendum apta sunt quæ & dura sunt, & carnes excrementis affluentes habent: quæ verò aut valde mollem, aut valde siccum, & excrementis vacantem corporis habitum nacta sunt, non sunt ad saliendum accommodata: etenim sicca corpora sale consperſa exarescunt, & inepta cibo redduntur, vt in lepore conspicitur. Suum verò ætate florentium & pinguium carnes aptæ ad saliendum sunt, quum vtriusque incommodi, & siccitatis annosorum, & immoderatæ nouellorum porcellorũ humiditatis sint expertes. Vt enim corpora sicca sale condita coris similia redduntur, sic contrà fit in iis quæ humore nimio diffluunt, vt salis commercio colliquentur: quamobrem nec pisces mollis carnis & excrementorum expertes, quales sunt qui saxatiles appellantur, nec aselli, qui ex puro mari capiuntur, saliendo sunt. Graculi verò, & mulli, & pelamides, & sardæ, & sardenæ, & quæ saxatina dicuntur, sunt ad saliendum idonea. Cetacea quoque marina sale condita, quoniam ipsa quoque carnem excrementis redundantem habent, præstantiora fiunt. mulli verò quòd eorum sicca & vacans excrementis caro est, incommoda sunt vt saliantur. Ex his autem perspicuum est, quæcunque sale condita, dura, neruea, & fere coria redduntur, esse concoctu difficillima: quæ contrà affecta sunt, & ipsa tenuium fieri partium, & crassos ac glutinosos humores attenuare. Laudatissima verò omnium quæ mihi vsu cognoscere licuerit, sunt Gaditana salsamenta, quæ nunc Sardæ appellantur, deinde mulli qui ex Ponto aduehuntur, post hos secundum locũ tenent graculi, pelamides, & quæ saxatina nominãtur.

De cerebro coquendo.

Cerebrum omne cum incidentibus & calefacientibus apparatum, fit ex omni parte præstantius.

A Quomodo ius album conficiatur.

Album ius atque simplex, ex sola aquã, & oleo, pauco anethi & porri, & sale modico iniecto post idoneam coctionem, conficitur.

De decoctionibus.

Decoctum plurimorum, aut etiam omnium, quãto diutius coquas, eo magis salsum fit, postea verò etiam amarum. Corpus verò solidum quod in aqua elixatur, qualitates quæ eidem primùm inerant, in ea deponit, vt tandem qualitatis expers & aquosum reddatur, nec quicquam salsedinis, aut amaroris, aut adstrictionis habeat. Atque amara quidem si bis aut ter elixare volueris, ea amarorem

B in aqua planè deponent, eruntque similia iis quæ experta qualitatum dicuntur: eodémque modo acria elixata deponunt acrimoniam: eadem quoque adstringentium est ratio. Iam verò aqua per se ipsa cocta diutius, magis seipsa salsa redditur.

Ex Rufo de parandis eduliis. Est autem hoc caput in primi libri extremo, de victus ratione. Cap. II.

Quæ assa præbemus, ea vim habent exiccandi: quæ verò elixa sunt, ea humectant, licet suapte natura diuersam vim haberent: estque inter hæc differentia ex condi-

C mentis quæ admiscentur, vt ex coriandro, & anetho, & cumino, & porris, & cæteris quæ vt condimenta carnibus imponuntur. Minimè autem adiiciendæ sunt notæ condimentis: nam quæ ita sunt parata, etiamsi ventri non sunt nota, tamen si in principio indantur, præstantissima sunt: postea verò admixta, fiunt deteriora, quum non sit æqualis elixatio. Atque eo quidem tempore valentioribus conueniunt. Ac sal copiosus ad pinguedinis colliquationem accommodatus est: & quod pingue est, sa-

D lem recipit, & plurimo igni coquendum: at gracilia & sanguine vacantia, si assare volueris, magis lento igni admouebis. Ex carnibus autem caprarum aut pecudum, quas sub æstiuo solstitio elixabis, (siquidem eo tempore grauioris odoris sunt) itémque arietis, & magis etiam hirci, (assata enim grauius olent) in elixando operculum auferendum est, & ex plurima aqua elixare, & condimentis alterare oportet. Ossa quoque carnium mali odoris præcidenda, & confringenda sunt omnia, medullæ enim in primis putrescunt: quæ quum putres non sunt, & pinguissimæ sunt & suauissimæ. Cogno-

E scere verò debemus quæ statim & quæ pòst elixanda sint. Carnes ergo omnium agrestium pòst: cicurum verò, suis, ouis, & capræ, statim coquendæ: bubulæ autem interiecto spatio: aues quoque magnæ, & palustres, itémque gallinæ, palumbi, perdices, pauones atque attagenes: sed turtur, columba, turdúsque statim. Pisces verò omnes quamprimùm etiam festinando coquere debemus, quia non commodè adseruari reponique possunt: quæ autem adseruanda sunt, sed elixanda, ea fragiliora

F hunt aceto. Gallinas verò adseruare possumus infuso aceto, quandoquidem ita perdurant. Si verò agrestes, quum primùm eas venatus fueris, elixes, non eris magnopere reprehendendus. Calazas quæ in carnibus fieri solent maximè, ne laudabis: quæ verò suibus obueniunt, exiguas carnem facere suauiorem existimato, maiores verò humidiorem atque iniucundiorem: dandáque opera est vt horum vsus circuncidatur: si verò oporteat, parum ceræ adiicito, & assando veru cera inungito. Ac viuis quidem adhuc animalibus, vtrum calazas habeant cognosces

G ex lingua, quæ tibi signa dabit, itémque ex pedibus posterioribus, siquidem consistere non possunt. Iam verò qui celerius elixare aliquid volunt, alii nitrum, alii silphii succum, alii ceram, alii ramum ficulnum, & magis etiam caprificum indunt, quum caprificus etiam rebus assandis acceleret assationem. Intrita verò, vt myttotum, (quod ex allio & aliis quibusdam rebus fit) & mentha, & apium, itémque omnia quæ ex caseo & aceto parantur, omnia ad coctionem maximè faciunt: myttotum verò aliis secedit. Senibus appositæ sunt carnes

H quæ ante coctionem extractæ fuerint, & parumper in aqua salem, thymum, aut tragoriganũ habente maduerint. Pisces non sinẽdi sunt inueterascere, nisi nimis duri sint, neq; quatiẽdi nisi molles: sed omnes æquè ac carnes præmadescere in aqua salẽ & thymũ habẽte debẽt. Atque ita

quidem carnes quadrupedum rite elixatas coquas, vt celerrimè conficiantur : cæteræ verò neque prius elixandæ sunt,nequæ assandæ, sed soli igni admouendæ . ita enim maximè pisces moriuntur,quódque glutinosum est exugitur.quos verò assare non possumus,hos tenuissimè elixare couuenit.Idem de auibus & carnibus,quum quispiã elixis delectatur,est faciendum. Siquis ostrea sinat prius feruere, deinde asset, exiguum sinapi ac piper addendo sumat.Ac nunc non opus est ea minuere, aut testes gallorum gallinaceorum vescos etiam ægrotantibus commendare.Cydonia mala non admodum corrumpuntur,eáque ex melle sumenda sunt : eadem ex vino quoque detracto cortice coquuntur, aut abiecto semine mel inditur : toti denique cydonio crusta ex farina aqua subacta circumlinitur,& mel imponitur, & coquitur vsquedũ crusta adusta sit : quo sanè tempore & totum cydonium est coctum,& mel totum est exhaustum.

Ex Diocle,de alimentorum præparatione,

Cap. III.

QVoniam pleraque edulia alicuius apparatus indigent,fiúntque meliora,vt alia eis quidpiam addendo, alia ab eisdem auferendo, alia omnino aliter disponendo, fortasse non erit incommodum hac de re pauca dicere.Etenim eorum purgatio,quum adhuc cruda sunt, non mediocre ad bonam valetudinem & ad iucunditatem momentum affert:nec vlla in parte huic rei minore studio incumbendum est, vt quæ inutilia sunt, abiiciantur,quæ fœda atque incommoda sunt,perpurgentur. Purgantur autẽ omnia vel elixando,vel macerando,vel persæpe lauando. Elixanda porro in aqua sunt ea in quibus amarities vel adstrictio inest quædam : quæ mordent, quǽque acrimoniam habent,aceto temperanda:macerãda verò sunt ea quæ salsa sunt:lauanda denique ea in quibus aliquas immunditias conspicimus.In elixis atque assis ignis ipse & condimenta, ad fœdum odorem,ad insipiditatem, & ad succi malitiam auferendam maximè cõueniunt:ad hæc verò omnibus inspargenda est ruta, cuminum, coriandrum, & cætera viridia condimenta. ac nullum quidem contritum, sed cui conueniat, eorum contusorum succus imponetur:itémque origanum, satureiam,thymum,salem, acetum, & oleum,in quibus omnibus suæ virtutes insunt,adiiciemus. Caseus est prædictis deterior : minimè verò infensus caprin⁹ ex coagulo cõcretus,nõ vetustus,odoratus,exiguus, & potius tostus. Silphium verò, sicubi eo opus fuerit, candidissimum odoratissimum,& minimũ capietur:odoribus enim condimentorum suauitates atque virtutes continentur.Quæ verò crassa sunt,& ex copiosiore caseo, sesamo, silphio, & copia contritorum fiunt, nihilo maiorem voluptatem afferunt,sed sæpenumero molestia conficiunt :at obsonia quæ exigua aut nulla correctione indigent, ea (vt vno verbo dicam) aqua sunt elixanda:quæ verò virosa,& humida, & insipida sunt, cum aceto : atque ea quidem quæ humida, quæque fatua sunt, aceto : quæ deterioris succi sunt,magísque austera,aceto dulci.Maximi autem refert vt res omnes conuenienter & succis & odoribus citra contritionem componamus & temperemus : quod præcipuè consequetur is qui diligenter animaduertat vt neque odore neque succo aliquo res commixta satietur,sed vnus omnium odor,vnúsque succus appareat, qui singulis rebus confectis conueniat.Super carbonibus æqualiter coquuntur omnia. Quum elixa edulia sunt,è vasis extrahi debẽt feruẽtibus adhuc humoribus,nec sunt in frigidãtibus immittenda. Quæ cum humoribus non comeduntur,ea lento & æquabili igni assanda sunt omnia : & quæ vitiosos succos habent,magis siccanda:quæ bonos, succi reddenda pleniora.

Ex Mnesitheo Cyzicino de brassica,

Cap. IIII.

BRassica quamacutissimo ferro concidenda est,deinde abluenda,& aqua abiicienda, & coriandri atque rutæ quantum satis sit,vnà contundendum:tum oxymelite totum aspergendum,& perexigua silphii portiuncula superabradenda. Huius si tantum quantum acetabuli mensura continet, sumere velis, nihil tibi vitiosi in corpore concrescet:imò verò siquid prius inhæserat, extru-

A dit:sedat præterea caligines oculorum, itémque suffocationes, siquid etiam incommodi vel circa septum transuersum, vel hypochondria accidit,subuenit,emendátq; ea quæ lieni obsunt:síque lien permagnus sit,eundem extenuat. ad melancholicos verò mirè facit cruda sumpta, siquidẽ venas expurgat. Ad morbos verò articulorum nihil æquè efficax est ac brassica ita cõposita,& ieiuno & mane data.Ad tormina intestinorum ita paranda est,vt brassicam diligenter plurima aqua maceremus,deinde in calidam aquam coniectam elixemus donec intabuerit,tum B aqua tota abiecta oleum indere,postea sinemus vt simul ferueant:tum in vas coniecta interemus, & cum aliquo cibo,aut solam brassicam,eámque frigidam,madendam dabimus,idque non semel,sed singulis diebus manè longo dierum spacio faciendum est:sed non multum eius propinandum,ne obsistat.

Ex Dieuche de conficiendis panibus,

Cap. V.

PAnem conficere oportet ex farina tritici maximè inconglutinati,& leuiter fermentati dulci fermento, vt C ex massa firmissima : éstque multo tempore subigendus. Præterea verò assatio in furno mihi tutior quàm quæ in clibano fit,apparet:& multo etiam tutior ea quæ fit crustis circundantibus:siquidem mollis,& longiore tempore fit assatio. adhæc quoque ignis non facilè adurit rem quæ assatur,quia exustio externas partes congrassatur.At panis qui in clibano coquitur,siccior est ille quidem, & ori iucundior quàm is qui in furno conficitur:sed tamẽ assatio non est tuta:nam exteriora statim exuruntur, interna pars cruda remanet.Subcineritius verò est omnium D siccissimus,atque etiam difficilior est eius assatio quàm quæ in clibano cõficitur. Prunas enĩ multas esse oportet, & ad hæc cinerem copiosum adesse. massa verò ex farina triticea,non ex simila,& abunde subacta,est præstantior, debétque maiorem habere mollitiem quàm panis in clibano confectus:deinde in cinerem imponi qui igni incumbat:tum desuper alio cinere massam contegere,& super eo cinere prunas quamplurimas coniicere,& maximè supernam partem incendere, quo loco assatur. hic panis omnium est siccissimus, erítque ad ventres humidos, & E non concoquentes, quibúsque pituitæ copia redundat, accommodatissimus.

Ex Dieuche,de polenta,

Cap. VI.

POlenta vti quispiam potest,& potione,& pulte quæ in aqua coquitur,confecta:vel si farinam in gallinæ ius coniectam feruefaciat, vt maximè assata polenta euadat, quum eam non agitet, sed sinat coire,sensim calefaciens igni vel aqua calida,ita vt bis coquatur.In agninum quoqu. & in hœdinum non omnino pinguedinis expers, at- F que in suillæ carnis ius coniecta,& simul cocta,dysentericis facit.Satis autem est in quartupla parte choæ polentæ optimæ & ponderosissimæ cyathos duos lactis,&aquæ tertiam partem indere, & quum ab igni abstuleris, papaueris,aut eius capitum,vel dum adhuc ad ignem est, cucumeris læuigati quãtum holcæ triobolus contineat,admiscere,& simul incoquere, & ad sorbitionis crassitudinem redigere,ac propinare.Hæc ita cõfecta, cessationem quandam resurgendi, & somnum affert:nec debet quisquam hac vti sæpius,sed ter aut quater,& præcipuè in ro- G bustis corporibus,quia imbecillitatem quãdam inducit: & iis qui eadem vtuntur liberalius, vrina rarò procedit. Ex auena quoque polenta conficitur:tota enim cum acere frigitur,repurgatúrque ac subigitur, & quemadmodũ hordeacea, polenta trahitur : sed tamen hæc præstantior est,& minus quàm hordeacea flatus ciet.

Ex Dieuchis commentariis,de parandis alimentis, Cap. VII.

QVi imbecilli admodum sunt,& crassius alimentum quàm aqua sit, sumere amplius non queunt, opti- H mum est vt eis alimentum in potione data maceretur,coquatur & teratur.ita enim fit vt totius alimenti distributio tenuis,& in vaporem dissoluta distribuatur, & excrementa in ventre non remaneant,& toto die & alimentũ & potio distribuatur.Hæcque propinatio præcipuè vtilis erit iis quorum ventres consistunt,& non turbantur, in-

digéntque tenui,& quod pondus habeat alimento:ma- A
cerabit ergo quiſpiam polentam calidam,& quæ ericides
dicuntur.magnam verò facultatem panes quamcalidiſſi-
mi amittunt quum franguntur & macerantur. Simili
quoque modo triticum toſtum & confractum macerabi
tur:eorum enim quæ magis etiam coquuntur,melior eſt
potus,& magis etiam alit. Febricitantibus ergo , & qui-
bus criſes non facilè fiunt,hordeum confringendum non
eſt,ſed lotum in aqua elixandum:priórq; aqua quum in-
tepuerit,abiiciēda,tum alia impoſita coquendum.Ac re-
ctè quidem coquetur ſi decem aquæ heminas in vnam B
hordei heminam coniicias : coquitur autem vſquedum
hordeum crepet , deinde aqua tenuiſſima excolanda eſt,
& melle admixto,vel per ſe ſola danda : hæc enim quum
aluum probè ſoluit,ciétque vrinam,tum verò etiam abū
dè nutrit.Datur etiam hordeum in polēta frictum,quod
toſtum hordeum nominant : priuſquam verò hordeum
tundatur,abſtergendum leuiter eſt acus illud aduſtum,&
vbi maceratum fuerit,coquendum : ſed ventrem magis
quàm ſuperius,cohibet:eſt verò in aqua coquendum,non
ſecus quàm crudum.Ericidas quoque in aqua ab agitatio C
ne abſtinendo quiſpiam decoquet,vt quamtenuiſſimum
ſit decoctum:decoquet etiam quiſpiam panes & fermen-
tum,ſiccúmque ac recens triticum crudum , & frictum,
& milium,& omne ferme alimentum quod ægrotanti
accommodatum eſſe exiſtimauerit : ídque & in potione
data, & in iure gallinæ , & in aliis pleriſque humoribus.
Quæ verò ſubtrita ſunt,ea maceratis & coctis eſſe craſſio
ra & validiora videntur. Ac omne quidem memoratum
alimentum,in potionibus quæ dantur,ferme ſubteri poſ-
ſet:itémque multis arborum fructibus & leguminibus, D
alendi , & vires quibuſdam ægrotantibus addendi cauſa
vtitur aliquis eadem incidendo,contundendo,& ſuccum
exprimendo, vt potui dato indat. Iam verò panes & ſic-
cos & recentes , & placentulas macerare aqua immerſas,
& ex linteolo percolare expedit:ad candorem verò,ne co
lor ex pane appareat, cucumeris ſemen toſtum , itémque
amygdalas,& nuces pineas,& ſorba admiſceto,& cū vno
quoq; horū,& cū aliquibus,vel etiam his omnibus,aniſi
aut fœniculi ſemen adiungito,ídque febricitantibus , ex
aqua mulſa, non febricitātibus verò,ex vino propinato. E
Milium verò & panicū contuſa detracto cortice conue-
niunt iis quibus venter billioſa affectione premitur , &
quibus tenues,eæque multæ,excretiones per aluum fiūt:
hæc autem conterendo,aqua diluenda ſunt , non minus
quàm quod acetabulum contineat : ſi viro des , excolato
ex denſo linteo,& in aquæ heminam vini auſteri modi-
cum adhibe,& ieiuno da. Accommodatum quoque fue-
rit vnà cum milio nuces Euboicas cum internis membra
nis non multas contundere. nam in ſuccum redactæ vnà
cum milio,ſorbitionem febricitantibus idoneam faciūt. F
Sed omnium infirmiſſima ſorbitio eſt quam κάχρυδα,
id eſt,ex hordeo toſto confectam,vocant. Hæc verò ita fit,
vt in ſemichœnice heminæ ſex aquæ inſint : ſi bis coqua-
tur,vt crepet,erit præſtantior.Iam ex ptiſana quoque ſuc-
cū exprimimus,& vētrē minus quàm ptiſana deiicit,ſuc
cúſq; fit tenuior. Auena autē maximè omniū leguminū
eſt ad cōcoquēdum accōmodata,& eius eſt præſtatiſſima
ſorbitio,valētiórq; quàm quæ κάχρυς dicitur, ſed ptiſana
imbecillior & ſuauior.Coquitur eodem modo quo pti-
ſana,vt hemina in decem aquæ heminis incoquatur. Sor- G
bitio verò quæ ex lentibus fit,facienda eſt vt non torrea-
tur,tenuiſſimo cinere circumpoſito:quæ verò atype du-
pla quàm lens ſit,efficitur,leuiter concutienda eſt,donec
quicquid eſt aceris diligenter excidat : tum cribro tenui
agitanda:cinis verò infrà erit.Lentem verò ſæpe lotam,&
anethi aut pulegii portionem abſque oleo indens,ſalém-
que modicum addens, elixabis,& aceti parum affundes
quum iam erit diſcocta : non febricitantibus , & quibus
aluus profluit , vini odoratiſſimi cyathum pro aceto in-
fundes.Sed & ventri proſunt pira,& mala cydonia diſſe- H
cta in partes , & in lentibus abſque vino & aceto incocta:
atque hemina quidem lentium in ſeptem aquæ heminis
coquetur.In iis præterea quorum aluum humectare opor
teat,vti poterit quiſpiam nouellarum betarum foliis pu-
ris,ſimul coquendo aut maluam,aut cucumerem,aut cu-
curbitam in minutas diſſectam partes. Amylinæ verò ſor
bitionis vſus febrim habentibus aptus erit iis quorum in
febribus aluus profluit,& alui cauſa lentes admiſceri po
terunt.Sed & in lacte quoque vti ea licebit , & aqua itidē
admixta,& ipſa etiā per ſe data:ac magis quoque dyſen-
tericis,& fluxionibus quæ tuſſi excitantur,conueniet:ita
verò coques vt decem eius drachmæ in quatuor heminis
aquæ coquantur.at milium non conueniet febricitanti-
bus:veruntamen iis quos turbata aluus exercet , eſt maxi-
mè accommodatum:eiúſque acetabulum in decem aquæ
acetabulis bis coques , atque etiam id ipſum in mortario
contundes,& prædictam aquæ mēſuram infundes, liqua-
biſque,ac percolabis,& in illa ipſa aqua ita coques , & a-
nethi ſaliſque parum iniicies.Præterea verò quod ex mi-
lio percolatum eſt,& lētibus & ptiſanæ admiſcebitur. Ac
in omni ſorbitione,præter eam quæ ex lentibus confici-
tur,pro oleo crudum cucumeris ſemē miſcebis:quod vbi
eliquaueris,& ptiſanæ,& cæteris decoctionibus indes:vel
pineam nucem,aut ponticas,aut thaſias nuces,ac præſer-
tim in iis quibus admiſcere aliquid lactis loco volueris:
vt in iis quos tuſſis vexat,maximè cōueniet,ſi amygdalas
ſubtritas ſorbitionibus imponas : at iis quos perturbata
aluus infeſtat,pro oleo ſubteres papauer album leuiter to
ſtum cum vtriculo ſuo,atque ex eo ſuccum in decoctionē
exprimes,id quod etiā ad ſomnum conciliandum facit.
Iam ad aluum quoque Euboicæ nuces,quas Sardianas vo
cant,cū internis mēbranis quæ cum nucibus ipſis ſunt,
teres,& aquā papaueris exprimes. Similam verò coques,
vt quartupla eius portio in decem aquæ heminis impona
tur,parúmq; olei & anethi addatur:prius verò lauāda ſi-
mila eſt:alicæ quoq;,ſi facere ſorbitionē ex ea velis,eadē
eſt habenda ratio.Coques etiā lac addendo,vt quū iā co-
ctæ decoctiones fuerint, calidū lac indas , nec diu ſimul
coquere permittas. Alica verò debet aqua prius macerari,
tum quarta pars chœnicis capi,vt ſeptem heminis aquæ,
duæ heminæ lactis accedāt. Coquenda ſuper carbonibus
leuiter,& agitanda,& vas manu tenendū,ne aduratur.Sed
lac omni ſorbitioni poteris ad eundē modū adiungere.
Placentula verò(quā itriū quidam nominant)minus mo-
leſtiæ afferet ſi confringas, contūdas,tenuémque facias,
& cū amygdalis vel cucumeris ſemine coquas:ſin ſecus,
(vt mos eſt)ex oleo & anetho. Vtetur hac re quiſpiam ad
aluū,vel ſola,vel lentibus admixta:at febricitātibus nul-
lum alimētū dari poſſet inutilius. Coquūt id rite illi quo
que qui in gallinaceo iure aut agnino coquūt:quādoqui-
dē id faciunt in iure copioſiore,atque in ollis , nec quic-
quā tangūt,neq; cōmouēt,vt vel hac ratione maximè in-
tabeſcāt,& percoquantur. Panis aridus leuiſſimū decoctū
facit:ac febricitantibus quidē eſt ad ignē tepidus reddē-
dus,& vbi maceratus fuerit , in læuore terendo redigen-
dus,& eius decem drachmæ in duabus aquæ heminis co-
quendæ,donec ad ſorbitionis craſſitudinem perueniant:
ſed cum hoc ſubterēdæ quoque ſunt aut amygdalæ , aut
cucumeris ſemē:atque iis qui febrē non habent,confrin-
ges ad ſimilæ aut alicæ magnitudinem,& breui tempore
macerabis , ac decem eius drachmis tres aquæ ſemi-
heminas affundes , & aliquid eorum quæ dicta ſunt
contundes,& ad ſpiſſitudinem alicæ rediges,& ex melle,
vel vt ægrotanti placebit propinabis. Valebit etiam ad
ventriculos qui non concoquunt,quíq; flatibus torquē-
tur,& qui nimium humecti ſunt,ídque vel per ſe vel cum
lentibus:præterea ad aluum conſiſtentem,in maiore gal-
linacei iuris portione macerabis,aut decoques.

Quomodo ex amylo & reliquis ſubſidentia fiant, Cap. VIII.

EX omnibus leguminibus,quēadmodū ex amylo,ſub-
ſidentia cōficiūtur. fiunt autem hoc modo, Similam
quam purgatiſſimā capimus,leuiter maceratam lauamus,
linteo ex copioſiſſima aqua percolamus, collā, vt maxi-
mè fieri poteſt,auferimus,in vaſe fictili ſubſidere permit
timus,aquam deinde percolamus,aliámque eodem mo-
do affundimus : tum ita faciendo vſque eò permutamus
dum id quod excolatur,purum ſit:poſtremò verò ſubſi-
dentia extrahimus , atque in vaſe fictili ad ſolem , donec

perfectè ſicca ſiūt,exiccamus.

De iis quæ ex eruo fiunt.

Eodémque modo in eruo faciendū eſt:præcipuè autē
albū freſum,& quū feruēdo acus abiecit,madefaciēdum
eſt,& conterendū,vt læuū reddatur:quod quū copioſiore
aqua eliquatū fuerit,abiicienda per diē aqua eſt perſæpe,
donec ea quæ effunditur pura ſit:atque ita ſiccabis,& re-
pones.Hoc vtêris ad ſuppuratos,itémq; ad mulierū pur-
gationem,carnē augendam,& bonum colorē comparan-
dum:idq; ex vino mulſo vel polenta propinabis: ex quo
ſatis erit acetabulum & viro & fœminæ bene valentibus.

De iis quæ fiunt ex lentibus.

Fiunt etiam ex lentibus ſubſidentia, quum feruendo
acus abiecerūt,madueruntq;,ac cōtuſæ(vt de eruo dictū
eſt)fuerunt:& aqua vſq; abiecta dum ea quæ exit,pura ſit.
Hæc ſubſidentia ſiccata miſcebis decoctionibus in iis
quos turbata aluus vexat,& præſertim poſt milium, poſt
panem ſiccum,poſt ptiſanam,& poſt alias complures ſor-
bitiones quibus aliquis vſus eſſet. Iam decoctiones quæ
ex leguminibus fiunt, incommodiores febricitantibus
ſunt quàm prædictæ,quippe quæ & minus alant,& flatus
magis cieant.Vteretur etiam quiſpiam eiſdem ex crudis
leguminibus lomenta conficiens.

De lomento fabarum.

Lomentū fabarum ſi flatus expers conficere volueris,
multā aquam affundes atq; elixabis:quúmq; perfrixū &
decoctū fuerit,totū effundes,& calidam aquā iterum in-
des:ſatis autem erit ſi quartuplæ chœnicis portioni lo-
menti quod iam effuderis & confeceris,duas heminas a-
quæ & olei admiſceas.eius vſus eſſe poteſt in grauedini-
bus & deſtillationibus,addita faui portiuncula.eo quoq;
vtetur quis ad dyſenterias & tineſmos,ſi pinguius reddat,
nec prius excoquat,nec aquam abiiciat:ad quē vſum me-
dulla quoque ei addetur,itémque cera & caſeus,& præci-
puè frixus : & oleum copioſius in iis quos eiicere ſtercus
volumus.Cum ptiſana quoque & lētibus lomentū cōpo-
nitur ad dyſenterias & tineſmos.Iā verò lomentū nō ex-
coctū elixabitur, vt in quartupla chœnicis portione ſex
heminæ aquæ imponatur.Piſorū verò lomentum minus
flatum ciet quàm fabarum, & facilius conficitur, atque
ideo imbecillis erit accōmodatius. Idque dari poteſt iis
qui defluxionibus & tuſſi vexantur.Huius quoque quar-
tupla pars chœnicis in ſenis aquæ heminis incoquetur.
At lomētū quod ex phaſelis fit, omnibus dulcedine præ-
ſtat:ſed & difficulter coquitur,& cætera habet prædictis
ſimilia:atque id quoque in pari humore elixatur. quod
denique ex dolichis & aracis fit,omniū peſſimū eſt,& ad
nullam rem ægrotantibus vtilis eorum eſt decoctio.

De coctionibus, Cap. IX.

LEgumina omnia,hordeū,& triticum coquenda ſunt
oſculo ollæ cruſta obturato:diutiſſimè autē coquen-
da ſunt,& igni quo magis lēto fieri poteſt:tunc enim li-
cet quantumuis coquātur,nunquā comburuntur. Debe-
mus ergo leguminibus iā valde decoctis ita vas manu cō
tinere vt agitando non cōburantur:& ad decoctiones, &
ad obſonia oleo quod minimè odorē habeat, & nullā o-
mnino facultatē ori præ ſe ferat,vti: huiuſmodi eſt om-
phacinum.Piſces verò qui flatum excitant,in patinis eli-
xandi & aſſandi ſunt:ſi verò elixes,diſtribuenda conditu
ra eſt,& ſatis olei indendum,& prius muria elixanda, de-
inde in eam ferüentem piſcis coniiciendus. ſi ſic con-
dias,piſcis ſucci plenior fiet,& proprium ſuccum in ſe cō
tinebit.Idem quoque in patinis aſſatus,& melior, & ma-
ximè tener,& plurimi alimenti reddetur : ſed conditura
cum oleo diſtribuenda eſt, & ſal abundè inſpargendus,
itémque tenuis farinæ quod ſatis ſit.

Ex Philotimo de milio condiendo, Cap. X.

MIliū crudū tritum,& læuigatum, & affuſa aqua ite-
rum cōtritum,& percolatum,& coctum,& molito
ſimile factū,in collæ modū redditur,habétq; adſtrictio-
nē,& ventrē ſiſtit,& difficulter in vētriculo cōficitur:ſed
ſi totū coquatur(vt faciūt) eſt multo ad cōficiendū diffici-
A lius:& quādoque aluum molliorē facit, & nō admodum
in excrementis alteratur,& glutinoſum eſt : ſuccum verò
qui dulcem adſtrictionem habet,corpori diſtribuit.

Ex Antyllo de alimentis quæ continenter ægrotan-
tibus dantur, déque ratione eorum apparandorum:
ſúntq; hæc in tertio de auxiliis libro, de iis quæ in
cibis adhibentur,capite ſecundo, Cap. XI.

IN morbis cōtinuis eligendū alimentū eſt quod facilli-
mè cōcoquatur,celerrimè diſtribuatur, & nō admodū
nutriat,& facilè perſpiretur.nam quæ continētur in cor-
B pore,febres pariūt:atq; has quidē virtutes panis aqua lo-
tus in ſe omnes cōtinet. Sed eſto panis ipſe ex tritico tri-
meſtri,& nō admodū puro,ſiquidē valde purū,valde etiā
nutrit:cōteratur verò diligenter atq; aſſetur.Ex ſimila ve
rò cōfectus,neque ex huiuſmodi tritico,neq; ex aliis pro
pter ſui vehementiā capiatur : ſitq́ue potius heſternus, &
cùm fermēto:iſq; calida aqua maceretur,alia atq; alia cō
tinenter effuſa:nec totus panis,ſed pars interior:nā exte-
rior eius pars quæ cutis vicem gerit,ad diſtributionem &
ad concoctionem inepta eſt.macerandi verò terminus ſit,vt
C non ſolùm panis in tumorem efferatur,ſed vt fermentum
euaneſcat,& illius odorem non referat.Alica quoque lo-
ta eſt generis eiuſdem, quum ſuccus expreſſus, & ipſa ſa-
tis lota ſit,& elixa detur ex aqua vel mulſa. Similis quo-
que generis eſt ptiſſanæ ſuccus ita coctus, vt in vna eius
parte quindecim aquæ partes indantur.quum enim co-
quendo quinta pars remaneat,& percoletur, ſuccus mo-
dica mulſa addita potui datur.Ipſam quoque mulſam in
horum alimētorum genere poſſet quiſpiam conſtituere.
Coquitur vt ptiſanā coqui diximus,quum mel in multas
D aquæ partes coniicitur, & in quintam partem coquendo
redigitur.Ex alica etiam ſorbitio cōficitur ad hunc mo-
dum:Alica lota,& aqua ſæpe abiecta,iterum aqua pura v-
nius horæ ſpatio maceratur:deinde manibus in aqua con
fricatur,donec aqua colorem & ſpiſſitudinē lactis acqui-
rat:deinde alica ita percolata,ipſa quidem extrà remanet,
quod verò lacteū ab ipſa eſt effectū,parum ſalis capit:& in
iis quorum ſtomachus & inteſtina morſu infeſtātur,parū
anethi adiungitur.In iis verò quibus ſtomachus peruerti
tur, & nauſea vexatur, pulegii & thymi:in iis qui flatus
E pleni ſunt,cumini.Coquitur ad conſiſtētiam,& datur an-
tequam refrigerata ſit.Hoc alimenti genus ſi rite cōficia-
tur,& dandi promptitudine,& concoctionis facilitate,&
celeritate reficiendi,quum alicam & panem præferimus.
Atque alimenta quidē quæ in morbis acutis cōueniunt,
hæc ſunt quæ expoſuimus.Sed perſæpe ordo variatur,vel
quia hæc non ſuppetant,vel quia nō rite affecti ad ea ſint
ægrotantes,aliis alimētis vti neceſſitas nos cogit:in quo-
rum numero ſunt itria,olera,& polenta,& oua.Itrium i-
gitur eſt ex tritico,quum ſit ipſum quoque panis rectè aſ
F ſatus.Debet autem tenue eſſe magnopere, ſiquidem craſ-
ſum inæqualiter aſſatur:debétque præcipuè quamtenuiſ-
ſimè conteri,vt ſit polentæ perſimile : atque in aqua eli-
xari, & præſertim pluuia:ſi ea non ſuppetet, alia puriſſi-
ma : idque plurimùm vt coquendo in vnum conducatur.
Modicum quoque ſalis inſit,oleique ſit expers,vel parum
omnino olei imponatur:& priuſquam itrium eo perſper-
gatur,oleum cum aqua ſit incoctum:alica verò cum iiſdē
condimentis coquitur.Omnium verò olerum accōmoda
tiſſima malua eſt,quæ ex garo & oleo cocta comeditur,
G vel ſorbitio quæ ex ea fit hoc modo:Folia maluæ nouella
abſque fibris elixantur, deinde in mortario contundun-
tur,& iterum ex aqua,ſale,& oleo elixantur. Secundum
locum tenet cucurbita.Sed admodum nouellas cucurbi-
tas debemus eligere,atque totas non abraſas coquere, ne
elixatæ aqua impleātur:vbi verò elixatæ fuerint, tum ab-
radantur,dentúrque præcipuè in aqua & muria:(nam hoc
pacto ori non erunt ingratæ) ſin ſecus, ex garo dentur &
oleo.Oua in aqua ſunt coquenda,atque continuò agitan-
da:ſiquidem ita commota,neque ſimul cohærent,neque
H denſantur:ſed præſtat etiam ea in poſca coquere, quoniā
magis etiam liquida permanent.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber quintus.

EX GALENI LIBRIS DE AQVIS, CAP. I.

AQua optima omnis qualitatis non modò guſtatui, ſed etiam olfactui expers eſſe debet: atque eiuſmodi quidem erit bibenti iucundiſſima, & planè pura. Si verò etiam hypochondria celeriter permeet, nulla eſt quærenda præſtantior. at quæ puræ, limpidæ, potuiq; non inſuaues ſunt, ſed tamen diutius in præcordiis morantur, eæque aut ventrem feriunt, aut flatu implent, aut prægrauant, ſemipraux ſunt exiſtimandæ: cuius ſanè generis multæ ſunt, de quibus mihi præcipuè videtur Hippocrates, vt eas ab optimis aquis diſcerneremus, ſcripſiſſe, quum ait, Aqua quæ citò calefit, & citò frigeſit, leuiſſima eſt: etenim neque in cœnoſis, neque in graueolentibus, neque in iis quæ guſtatui medicamenti facultatem aliquam afferunt, vtilis eſt huiuſmodi dignotio, quum eæ vel omnibus perſpicuè ſint notæ: ſed in quibus nihil quidem tale eſt, verùm alia quædam prauitas ob corrupti aëris admiſtionem, aut aliud quoddam vitium ipſi aquæ innatum, ab ignota cauſa proueniens, aquis ineſt. Siquidem in eiuſmodi prædicta dignotio optimum iudicandi inſtrumentum eſt: nam quæ tales ſunt, neque citò frigeſiunt, neque citò caleſiunt. Alia quoque huic ſimilis dignotio ex oleribus, aut leguminibus, aut carnibus, aut fructibus, aut denique radicibus quæ aquis incoquuntur, ſumi poteſt: celerrimè nanque in optimis, tardiſſimè verò in prauis res elixantur. Ac nonnulli ex veteribus aquas ita prauas, indomitas, & crudas, æquè ac legumina quæ difficulter elixantur, appellauerunt: ergo tutiſſimum fuerit vt experientia de huiuſmodi aqua iudicium fiat. Ac ſiquis eſt qui ex notis potius vim eius prænoſſe aueat, is ſciat, quarum fontes è petra ſcaturientes ad Septentrionem fluunt, ſolémque auerſum habent, eas omnes difficulter coqui poſſe, tardíque tranſitus eſſe iudicandum eſt: idque eis ſtatim ineſſe vt tardè caleſiant ac frigeſiant: quarum verò fontes ad Orientem ſolem erumpunt, & per meatum aliquem, aut terram puram colantur, ac celerrimè caleſiunt & frigeſiunt, eas eſſe optimas ſperandum eſt. Pluuiales verò ex Hippocratis ſententia leuiſſimæ ſunt. ſol enim quod leuiſſimum in aqua tenuiſſimúmque eſt, attollit & ſurſum rapit: id quod non ex aliis aquis ſolùm, ſed etiam ex mari, & ipſis itidem humanis corporibus facit: idcirco fit vt celerrimè omnium computreſcant. Maximè enim corpora quæ vnicam in ſe qualitatem habent, quum nulla aliunde cauſa ſubſit quamobrem difficulter aut facilè putreſcant, ea difficilius quàm quæ multas qualitates habent computreſcunt. Sed animaduertendum eſt nequis putet aquam quæ celerrimè putreſcit eſſe peſſimam: poteſt enim eadem eſſe præſtantiſſima, quum aliæ omnes optimarum aquarum notæ quas antè diximus, ei adſint. nam facilitas immutationis in qualitate, potius bonitati aquæ quàm vitio attribuenda eſt. Aquam verò pluuiam bonitate præſtare, argumento eſt, quòd etiam à ſolis calore coquitur: nam & cætera quæ elixantur, dulciora ſeipſis fiunt omnia, quúmq; cœpit putreſcere, omnino eſt inepta potui: ſiquidem qui aquam adhuc putreſcentem bibunt, hos raucitates, tuſſes ac vocis grauitates corripiunt. Ex pluuiis autem aquis æſtiua, (quam horæam Hippocrates vocat) quæque ex tonitruo fit, præſtantior eſt quàm quæ nimbis eſt demiſſa: quæ verò ex glacie & niue ſoluta fiunt, peſſimæ ſunt: in iis enim quæ ex frigore concreſcunt, tenuiſſima pars omnis excernitur. Porro paluſtres & fœtidæ, & in quibus abſurdæ qualitates inſunt, coctione alteratæ offerantur. Quinetiam in alium vſum aquam prius calefacimus, & poſtea refrigeramus, tametſi neque guſtatui, neque odoratui vllum vitium afferat, ac planè pura ſit, quum eam in ventriculo morari diutius, & noxam aliquam inferre experti fuerimus: nam caliditas

A totam aquam quæ elixatur fundens, aptam ad ſecretionē facit: dum aqua refrigeratur, partes terreæ innata grauitate deſcendentes, in fundo vaſis reſidebunt: aqua verò ſuper eis flultabit, qua ſenſim in aliud vas tranſfuſa, citra noxam vti poterimus. Poſt decoctionem verò quum frigidiſſimam reddere aquam voluerimus, ſi nix nobis ſuppetat, aquam prius calefacimus, deinde niuem extrinſecus ei circunfundimus: ſi nix non adſit, è puteis vel aquæductibus refrigerationem ei comparamus: eam itidem prius calefacientes, vt facilius alteretur. nam quicquid B prius excalefactum eſt, id citius in ſe totum alterationem à rebus vicinis proficiſcentē capit. Quū autem vas in puteum demittimus, aut aquæductibus ſubiicimus, tum vaſculum operculo claudimus neceſſariò, & ipſum ex omni parte diligenter obturamus, nec vaſculum implemus, ſed aliqua ex parte vacuum permittimus, vt aër qui inter operculum & aquam interiacet prius refrigeratus, eo attactu vicinam aquam refrigeret. Vbi verò nihil horum nobis ſuppeditatur (vt in Ægypto vſu venit) ibi vaſculum ſuſpendimus, & quò aërem ſuſcipiat, ſine operculo C ſinimus. Quoniam verò aqua neque incidendi, neque calfaciendi vim habet, ideo iure fit vt aqua omnis tardi tranſitus ſit, ægrè concoquatur, & ægrè ſubducatur, licet alioqui ſit optima: nam & multum temporis manet in ventriculo, & fluctuationes plerunque parit: ſique bilioſus ventriculus ſit, ipſa quoque ſimul corrumpitur. quúmque à ventriculo ad ieiunum inteſtinum ægrè perueniat, non facilè diſtribuitur: quamobrem neque ad ciendam vrinam, neque ad ſputum educendum apta eſt: D quin ne ſitim quidem ſedat, etiamſi in ventriculo diutiſſimè moretur, quum nec in totum ſe profundum immergat, nec quod ſqualidum eſt, irroret. Porro aquam non alere, ſed vehiculum tantummodo alimenti eſſe, & Hippocrates, & cæteri præſtantiſſimi medici dixerunt, ob eámque cauſam non poteſt vitalem facultatem roborare: & hoc fuit in cauſa vt Hippocrates ab aquæ vſu in ægrotantibus abſtinens, ad mulſam, oxymel, & vinum ſe contulerit. Atque his quidem rationibus nemo vnquam aqua vteretur: plerique tamen in aliis decepti ad aquam confugiunt, in qua nihil eſt quod magnopere E contra animi ſententiam ſuccedat, quum ipſa quoque non magna vi ſit prædita: at oxymelitis, vini, & mulſæ vſus eſt vitioſus propter repentinas mutationes, & propter ſinceram permixtionem quæ à medicis plerunque fieri ſolet. Vinum enim quod tanquam manus quædam ad diſtributionem aquam trahat, eſt omnino pauciſſimum aquæ miſcendum, vt aquæ ſinceritatem tollamus: eadémque ratione oxymel aquoſum laudo. Cum minore quoque periculo aquoſa mulſa quis vti poterit. nam impermixta, niſi ſubducere aluum properet, maximè F noxia eſt: & præſertim in amaræ bilis hominibus, quíque magna habent viſcera, quibus ipſa quoque aqua eſt noxia, quum in bilem conuerſa, in hypochondriis diutius manet. Ad hæc enim omnia mala quæ in ea ſunt, hoc accedit etiam, quòd quum ſtercoris ſit expers, aluum non ſubducit: aquam verò in principiis acceſſionum potam lædere, perſpicuum omnibus eſt. Ecquando igitur aqua potui vtiliter datur? nimirum quum ægrotus ex ſola potione viuit, nec adhuc ptiſanæ cremorem ſumit. G tunc enim in medio aliarum potionum aquam in tempore quiſpiam dederit, & præcipuè quum ægrotus ſiti enectus ſit, quandoquidem eo tempore inundationem quandam, hoc eſt, humiditatis copiam ab ea induci, ſcriptum reliquit Hippocrates. quocirca inter mulſam & oxymel, parum aquæ ad humectanda ea quæ expuenda ſunt, accommodatum præbet. Quinetiam vbi vinum magnopere noxium ſit, tum etiam aquam exhibet. Nocet enim vinum quum ægrotans vel delirat, vel capite

vehementer dolet. Hanc autem propriam naturam humidam & frigidam habet aqua: aduentitia verò caliditate acquisita calefacit & humectat ipsa quidem ea quibus admouetur, sed tamen vt vtrunque æquè faciat, non est ei natura comparatum: verùm humectat quidem summè, siue temperata, siue tepida, siue etiam calidior sit: calefacit verò non summè, nisi quæ extremè ferueat: Quod dicimus, in temperata natura prius exploremus. Ergo si huic naturæ aquam temperatè calidam offeras, siue lauans, siue perfundens partem aliquam, profectò ipsam partem humidiorem, & calidiorem in ipso perfusionis tempore factam videbis: si postea quiescas, nec corpus frigida contrahas & constipes, paulo pòst eadem partem seipsa factam frigidiorem comperies, quòd calor immoderatius perspirauerit: non tamen quemadmodum frigidius postea, aquæ calidæ vsus, ita etiam siccius corpus destituit: & tamen hoc quoque debere fieri videtur, cum ob meatuum raritatem & corporis mollitudinem, tum verò ob substantiæ fusionem. plus enim in huiusmodi affectionibus euaporetur necesse est: vapor autem est humor attenuatus. Veruntamen non ita se res habet: humores enim qui in vasis aliisque vacuis spatiis continentur, omnes exhauriuntur: corpora verò vasorum, & vniuersum carnosum genus, humidius seipso redditur: atque hanc solam facultatem (vt videtur) aqua nunquam deponit. Neque enim quum feruens comburit corpora, facit vt quæ ambusta sunt, sicca sint, vt quæ igni assata fuerunt: simili quoque modo quum summè frigida facta est, totóque die aut etiam longiore tempore super aliquã partem perfunditur, eam non efficit sicciorem, quamuis rugosa, & admodum exilis videatur: verùm hæc ideo eueniunt quòd qui in vasis, aliisque spatiis est humor, euacuatus est: partes verò genuinæ atque solidæ, nihil seipsis sicciores redduntur.

De aqua frigida, & oxymelite ægrotantibus potui dando, Cap. II.

QVoniam ostendimus omnem corporis affectionem quæ præter naturam est, à sui contrariis curari, planum est febrim quoque à frigida extinctum iri omnino, quum ipsa sola fuerit sine vlla affectione quæ à frigida lædatur. nam si febri adiuncta sit alia affectio quam frigida lædat, licet ea febris quæ ex ipsa affectione orta est, confestim à frigida sit restincta, altera tamen deinde febris grauior accendetur aucta affectione quam potio frigidæ oblæserat. Læduntur autem à frigida affectiones partium quæ inflammatione obsidentur; & in quibus incocti humores sunt, quorum indicium est vrinarum incoctio: si igitur concoctæ vrinæ sint, nullâque princeps pars inflammatione vexetur, satis erunt vt ad frigidam potui dandam impellamur. Si verò æstiuo tempore vehementia febris quandoque vrgeat, laboránsque iuuenis sit, & frigidæ potioni assuetus, si cum aspectu & consistentia vrinarum laudabile sublimamentum videas, tum, etiamsi pars aliqua inflammationem patiatur, frigidam dando non errabis: siquidem debes anteponere, vt febris vehementiam eo tempore sedes, pluribus diebus quibus ad reliquias inflammationis tollendas opus sit: quas quidem & magis scirrhosas, & solutu difficiliores euadere necesse est. Si verò non admodum adurentes febres sint, & frigidam dederis particulis inflammatione laborantibus, magnopere tua te fallet opinio. febres enim quæ vehementer flammeæ sunt, inflammationem erysipelatis speciem referentem quodammodo subesse nobis ostendunt, & ideo frigida quoque eandem iuuat, vt in exterioribus etiam partibus perspicitur: ergo in iis in quibus incipiunt in iecore, ventriculo, & aliis huiusmodi particulis inflammationes, diligentius considerandum est. nam ii omnes magnopere lædũtur etiamsi in tempore sumpserint, si potio fuerit paulo largior. Etenim quum principia inflammationum quæ sine ictu & vulnere fiunt, vel ex particularum imbecillitate, vel ex ignea caliditate quadam oriantur, eas quarũ origo est imbecillitas, frigida semper lædet: quæ verò ex ignea quadam caliditate existunt, moderata frigidæ potio iuuabit. periculum enim est ne in largiore potione propinanda,

A pars ad contrarium excessum traducatur. Præterea verò huiusmodi potio tales affectiones magis iuuabit, si dum bene valerent ea vtebantur. Ergo vehementes morbi qui in ventriculo, in iecore, in collo & toto capite sunt, prius considerari debent: artus enim fortasse non magnopere læduntur, & tamen ipsi quoque offendentur in quibusdam affectionibus, quas deinceps exponam. Sed horum fore tantam noxam quantam partes vehementer affectæ contrahent, ne ignarus quidem affirmaret. Si igitur affectio erysipelatis aut herpetis speciem re-
B ferens in hypochondrio sit, aut inflammatio erysipelatis naturam referens, aut aliqua alia affectio summè calida ex intemperie sine succis exorta, frigidæ potio iuuabit: sicut eadem mirum in modum lædit, quum abscessus, œdema, scirrhus, vlcus, & frigidæ affectiones partes obsederint. Ac quoniam de artubus me dicturum promisi, illud sciendum est, inflammationes neruosarum partium quæ in eis sunt, à quibus alioqui periculum conuulsionis imminet, frigidæ potione lædi vel maximè: si verò in carnosis artuum partibus inflamma-
C tio gignatur, & bibere frigidam homo poterit, & si parti inflammatæ foris admoueat, noxam quidem inuehet, sed neque notabilem neque manifestam: ac præcipuè si frigidæ potioni fuerit assuetus. Ergo quum febris sit, non adiuncta vlla alia affectione quam frigida possit lædere, tantum frigidæ dandum est quantum vno haustu ægrotus possit haurire. Oxymel vel æstiuo tempore frigidum datur, ne laborantis sitim exacuat: quamobrem æstate frigidum oxymel dare audemus etiam ante morbi concoctionem, quum aquam frigidam
D in eiusmodi affectione ad satietatem daturi non essemus. Tunc enim inflammationem densaret, si febris ex inflammatione orta esset: ac succos incoctos seruaret, si illi morbi causam attulissent. Sed tunc parum oxymellis damus, vt quod in ventriculo est, prius intepescat quàm ad costam vsque frigiditas eius distribuatur. quòd siquid exiguum fuerit etiam distributum, id ab ipso oxymelite in quo vis incidendi inest, corrigetur.

Ex Rufi commentariis, de aquis. Est in secundo libro de diæta, vel de potionibus, Cap. III.

E RÈsides aquæ (ita enim aquas puteorum voco) quia non fatigantur, ideo non admodum sunt tenues: & quum intrò ingressæ fuerint, minus madefacient cibos atque dissoluent, minúsque concoquent, & præ crassitudine, & quia frigidæ sunt, non bene per vrinam excernentur. Aptiores autem potui redduntur crebrò hauriendo ac si effluerent, & puteorum expurgatione: quæ verò fluunt, multo tenuiores sunt, & præstantiores ad madefaciendum & concoquendum, & ad vrinam redden-
F dam. Quæ è stagnis sunt, pessimæ sunt omnes: nam & odorem absurdum veluti putrescentes habent, & æstate calidæ, ~~atque hyeme frigidæ sunt: quod ego vitii aquarum maximum esse signum statuo~~. Ideo fit vt æstate ventres perturbent, & tardè in vesicam transeant: ac sæpe etiam tormina & læuitates intestinorum hominibus pariunt, ex quibus in aquam inter cutem cadunt: hyeme verò quæ frigidæ sunt, ventres non admodum perturbant illæ quidem, sed tamen & ruptiones, & lateris dolores, & tusses afferunt, & ad lienem etiam repunt, & po-
G stremò in aquam inter cutem desinunt. Ex liene autem etiam pedes vlcerantur, eáque vlcera non celeriter curantur. Solæ paludes Ægyptiæ inter omnes quas quidem ego nouerim, salubres sunt, quia hyeme aqua non putrescit, siquidem non supercalfit: autumno verò Nilus paludes explens, veterem aquam proiicit, & aliam nouam inuehit. De aquis pluuiis ita statuo, Aquæ pluuiæ leues sunt, tenues, puræ, & gustanti dulces: sique in eis aliquid elixes, celerrimè elixabitur: sique eas calfacias, celerrimè calefient, & vino perexiguo temperantur: quocirca bo-
H næ sunt, & ad concoctionem, & ad vrinarum excretionem, itémque accommodatæ iecori, lieni, renibus, pulmoni, neruisque. quum enim vis non admodum refrigerans in eis sit, idcirco benigniores hisce partibus fiunt. Vernæ igitur atque hybernæ maximè opportunæ sunt

atq; optimæ,quas ego laudo vel maximè autumnales verò atque æstiuæ fuerint quidem aliis meliores, sed non omnes omnibus. nam viribus quidem antecellunt eas quæ sunt in terra: verùm quātū superentur à vernis atque hybernis ne dici quidem potest. Nam æstate atque autumno terra sicciores vapores edit, aérque multas terræ sordes habet, quæ pluuia expurgantur. Idcirco fit vt tales aquæ sicciores & nitrosiores sint, & ad abstergendum, ac per intestina descendendum accommodatæ:sed neque renibus, neque pulmoni, neque arteriæ idoneæ.Quinetiam plus vini has ferre necesse est, vt nitrosa facultas vincatur. Iam verò aquæ non parua differentia ex ventis aquilonalibus & austrinis accedit. nam flantibus aquilonalibus, dulcior pluit quidem, sed frigidior:austrinis verò spirantibus, minus dulcis, sed calidior. Ad summam verò, tempora pluuia,dulciores:non nimbosa & squalida, magis nitrosam aquam efficiunt. Quæcunque autem ex niue fluunt & glacie, duræ omnes sunt, & frigiditate excellunt,sed gustanti dulces:at aqua dura & frigida, neque ad concoquendum, neque ad meiendum accommodata est: itémque noxia est neruis, pectori, & costis. nam & conuulsiones & tetanos inducit, & ruptiones facit in pectore, vt nonnulli subcruenta expuant & suppurentur. Fontanæ aquæ ad orientem vergentes cæteris præstant humiditate, tenuitate, odoris suauitate, & moderatè refrigerando, moderatéque calfaciendo: quæ ad Septentrionem, dulces sunt illæ quidem, sed immoderatè refrigerant: quæ ad Occidentem, violentæ sunt & refrigeratione & duritie: quamobrem raucitates, laterum dolores, & conuulsiones pariunt.quæ ad meridiem spectant,magis salsæ sunt,& calidiores, & ad meiendum non idoneæ, sed ad descendendum per intestina præstantiores. Quanquam autem aquas quæ ad Meridiem fluunt non laudo, Nilum tamen ita commendo,vt aquæ bonitate paucis fluminibus comparari posse videatur: nam & aluum subducit, & purgationes mulieribus ciet, si in puerperio bibatur. Sed pleræque ex aquis ad meridiem residés sunt, quibus duplex est noxa coniuncta: altera è regione contracta,altera quòd non effluant. Pro terræ autem natura sic de aquis decernendum est: terra enim alia plana est, alia collibus, alia montibus continetur. Plana est ad aquarum effluxiones deterior, multique in ea putei fossiles & residés fontes: colles verò & montes potiores sunt.nam & puriores, & tenuiores, & odoratiores, & dulcedine suauiores aquas emittunt. Cæterùm ex planis alia salsuginem & nitrum æstate & autumno producit,alia nihil:sed eam terram dulcem vocant.In hac igitur præstantior, & potui aptior:in illa verò salsa & nitrosa aqua est.Ex montibus prætereà alii terrei,alii petrosi sunt: terrei aquas ferunt præstantiores & mollitie, & quòd minus frigidæ sint: saxei aquas habent deteriores tum duritie tum frigore: puriores tamen quàm aliæ sunt, minimeque habent subsidentia. Maxima autem maximéque notabilis differentia aquis inest ex metallis,& ex herbis eis innatis: ac metalla quidem cum ad aliam habitationem,tum verò ad aquarum potum sunt noxia. Herbæ verò quandoque mirum in modum lædunt, quandoque etiam valde aquam corrigunt:tale autem est sium, nepeta, & adiantum.etenim hæ plurimæ riuis innascuntur,quæ quidem bonam aquam vitiant,malam verò alioqui iuuant quum ab eis quoddā quasi medicamentum aquæ impertiatur: suntque huiusmodi aquæ ad meiendum potiores. Ergo diligenter etiam atque etiam considerandum est ne vllum vitium aut à terra aut aliunde aquis accedat, quum non satis sit è fontibus hic quidem præstantiorem potuique aptiorem,illic verò salsam & nitrosam aquam scaturire,nisi etiam quæ per riuos deriuantur, sint eiusdem generis.Hactenus quæ maximi momenti sunt, oratione complexi sumus: nunc alia quoque aquarum bonitatis signa recenseantur.Aquæ omnes quæ hyeme calidæ,æstate frigidæ sunt,optimæ esse quodammodo videtur:quæ verò frigiditatem &caliditatem habent anni temporibus parem,pessimæ.æstate enim calor extimam terræ partem occupat,hyeme verò mergitur in profundum. Atq; ideo mihi videtur fontes qui à profundissimis partibus fluunt, & speluncas cauas omnes hyberno tempore calidissimas aquas cōtinere,æstate frigidissimas:idcirco aquæ omnes quæ in terræ sunt extremitate,ad temporum varietatem, quoquo modo tempora frigida fiunt aut calida, commutantur.

De fonte qui in Lycia ad Chimæram montem est,quem à Pegaso fuisse apertum ferunt.

MIrabile est, aquam hyeme euanescere, æstate autem apparere: & tamen contrà deberet contingere. Sed huius etiam rei causa calor est qui profundas aquas secum vehit: siquidem hæ quoque calorem sentiunt. Omnes enim profundos fontes,quique parum admodum ab externis imbribus suscipiunt, hyeme & per vehementissima frigora minimos, æstate maximos comperies: vt stagnum itidem quod in Delo est,id ipsum propter eandem causam patiatur, atque etiam putei qui Pythopoli visuntur.Est autem vna hæc bonarū prauarúmque aquarum dignotio, si hyeme calidæ sint,æstate verò frigidæ: altera verò est,si nihil ori gustantis notabile afferant, & ita non multo vino ad eas temperandas opus erit, atque omni vino conuenient. Est verò etiam pura ea quæ præstantior est,neque alioqui colore infecto, nec fæcem habeat, nec subsidentia. nam & quæ pura est, eadem etiam pondere est leuis. nam quæ pondere leuis est, semper terræ impermixta est:quæ verò grauis,terræ ratione plus grauat.Sed & hæc non minus consideranda sunt,vt si citò calefiat ac refrigeretur,quoniam hæc cæteris præstat:& quo modo ad coctiones,quomodo ad secessionem affecta sit. nam quæ citius coquuntur,præstantiores sunt:quæque secedunt,meliores si per vesicam secedant. at aquæ per intestina secessio,deterior est.quarum verò nostræ artis non est effecta perdiscere, ea debemus ab incolis perquirere: nullo autem pacto facilè est ea quæ præter rationem sūt, intelligere.

Historiæ rerum admirabilium quæ in aquis contingunt.

Ac ne longè abeam,aqua in Leontinis est,ex qua si quis bibat, moritur: alia talis in Phæneo Arcadiæ est, quam aquam Stygis vocant: alia quoque talis in Thracia visitur,itémque stagnum apud Sauromatas, quod ne aues quidem transuolare queunt, aliudque apud Medos, in quo nigrum ichorem dicunt supernatare: quo vbi vsus sit quispiam, si igni se admoueat, accenditur.eo medicamento Creontis filiam à Medea fuisse perditam ferunt. Est etiam Susis aqua, quæ epota dentes excutit.Sybaris fluuius homines facit infœcundos. Aqua verò quæ apud Æthiopes est, quam rubram nominant, furorem inducit:at quæ in Ægypto est,capita bibentium pilis nudat. Harum rerum nihil sciri sanè potest, quamobrem plerique qui illis nulla consideratione adhibita vsi fuerunt, mortui sint, alii verò aliquod aliud incommodum sint perpessi.

Hæc verba ex tractatione de aqua descripta adiuncta sunt,quæ eiusdem Rufi sunt.

Sunt etiam aliæ quamplures aquarum facultates, quæ non communi natura affectæ sunt.nam quæ in Lycestis est, bibentes ebrios facit. In aqua verò quæ in Clitorio Arcadiæ est, siquis se lauerit, vini odorem ferre amplius non potest.Aqua Arethusæ in Chalcide mulieribus prodest:aliæ verò animantes ex eius potu dolores pedū contrahunt.Cydnus dolores pedum sedare creditur,quamuis frigiditate excellat. Qui habitat vbi praua aqua est, dare operam debet vt eam potui magis idoneam reddat: erit ergo optimum vt in vasis fictilibus elixetur, & vbi nocte refrigerata fuerit,atque iterum calfacta, potui detur. In exercitu verò si ex praua aqua reddere bonam opus sit, foueas ex ordine ex locis altissimis ad decliues fodere, per queeas aquam ducere oportet,terra dulci ac pingui, quæ faciendis fictilibus idonea sit,in foueas coniecta: siquidem ita semper aquæ prauitas in foueis remanebit.

Dioclis,de aqua corrigenda, Cap. IIII.

AQuam maximè imbecillam facies si tertiam partem decoquas,& alba ouorum similiter incoquas:in hæc ipsa iniicienda est argillæ siccæ gleba,donec maceretur.

menſura verò eſt, vt ſemiſextarius amphoræ indatur: vbi decoxeris, bibatur. Odorem etiam ab aqua remouebis ſi calfactam manu ad ventum ferias, & ſub dio in vaſe immenſo teneas, & in multa vaſa paulatim diffundas.

Athenæi, aquæ purgatio, Cap. V.

AQua defæcatur partim ſtillicidiis quæ ſtacta dicuntur, vt fit Alexandriæ: partim colis, iiſque interdum ſimplicibus, interdum verò duplicibus, vel triplicibus, vt aqua puriſſima per eadem excipiatur. Fiunt etiam iuxta mare & iuxta ſtagna foueæ, illic quum aquã potabilem à mari ſecernere volumus: hic verò, vt quum ſtagnum fuerit turbatum, hirudineſque aut alia quædam vitia cótineat, aqua puriſſima & maximè innoxia per terram tranſiliens, in foſſis colligatur. Vbi verò multa aquæ copia ſit haurienda, vt in exercitu fieri ſolet, latera foueæ lapidibus ligniſque ambiunt, & quum pauimentum ſimili modo inſtrauerint, puras ſeruare aquas nituntur. Aquæ autem quæ purgantur, leuiores ac puriores fiunt, & ob eam ipſam cauſam etiam frigidiores. multæ verò licet fuerint percolatæ, tamẽ facultates à ſordidis corporibus contractas adhuc ſeruant.

De vino, Galeni, Cap. VI.

VInum aquoſum homines vocant quod colore & conſiſtentia aquæ ſimile eſt: nam & pellucidum, & ſplendens, & purum eſt, & conſiſtentia tenue videtur, & guſtanti nullam affert qualitatem inſignem: ſique ipſum aqua diluas, non multum aquæ feret: quamobrem pauciferum veteres appellauerunt. huiuſmodi autem vinum non planè adſtrictionis expers eſt, ſed languidam omnino adſtrictionem habet, quoniam ſi ipſum aquæ compararis, ex ipſa aquæ comparatione exiguam adſtrictionem quandam factam fuiſſe ſenties: ac facultate quoque eſt aquæ perſimile. Nam neque imbecillum caput tentat, neque neruos debilitat, quum ne perſpicuè quidem calefaciat: quinetiam nullam aliam qualitatem inſignem, vt neque auſteritatem, neque acerbitatem, neque dulcedinem, neque acrimoniam guſtui afferat. Accommodatum hoc vinum eſt ad educendum è pulmone, quum vires roboret, ſuccóſque humectet, & mediocriter incidat. hoc quoque cum minore periculo quàm cætera vina omnia, febricitantibus datur, quod vt aquæ & vini prauitates effugiat, ei ſoli inter reliqua contingat. Iam verò præterquam quòd caput non lædit, etiam ſæpe prodeſt ſedando paruos dolores, quos humores ventre cótenti procrearunt. Inuenies etiam nonnullos quibus ex aquæ potu dolor capitis oriatur, quum præſertim aqua vitioſa fuerit, vt ipſa corrupta natiuum ventriculi robur exoluat: quo imbecillo ichores bilioſi ex corpore in ipſius cauã ſolent confluere: quemadmodum etiam ieiunantibus vſu venit, à quorum vitiis & noxis prædictum vinum hominem liberat: ac ſtatim quidem ratione contemperationis, paulo pòſt verò robur ventriculo addens, qui res noxias à ſe deorſum propellit. Homini verò temperaturæ valde calidæ, vtilior eſt aquæ potus quàm vini: ſi verò quandoque vinum dare oporteat, dandum quod tenue ſit & mediocriter auſterum. Mouent etiam vrinam vina aquoſa & tenuia, & minimum alimenti corporibus præbent, eàque ſola bono eſſe poſſunt ſi nouella bibantur, quale eſt id quod Gaurianum vocant, & quædam eorum quæ in Sabinis naſcuntur: & vbique fere gentium facile eſt huiuſmodi vina reperire. Quàprimùm verò apud nos ad bibẽdum apta ſunt Tibenum & Arſynium, & poſt hæc Titacazenum. Dulce vinum exquiſitè tenue & ſplendidum nunquam reperies, ſed magis & minus ab his remota, & eorum neutrum habentia. Vinum omne dulce & craſſum conſiſtentiæ ratione calefacit: eiúſque ſingulæ fa-

A cultates, quas epotum oſtendit, ex hiſce duabus qualitatibus conſequuntur. Color enim ſui ratione, ad iuuandum aut lædendum nullam vim habet. Quanto igitur tale vinum conſiſtentia craſſius fuerit, tanto etiam tardius trãſibit, vt non ſolùm aperturum non ſit partes aliquas obſtructas, ſed etiam eaſdem obſtructurum. Quamobrem iecori malè affecto vinum huiuſmodi maximè nocet: ac præſertim vbi inflammatione aut ſcirrho obſideatur: minus verò nocet ſi viſcus à craſſis humoribus ſit obſtructum, aut ſiquid propter imbecillitatem patiatur, quem-
B admodum in affectionibus quæ propriè hepaticæ nominantur, vſu venit. Poſt iecoris noxam, lienem vina dulcia lædunt: at pulmonem non item, quum in eius alis craſſus humor ſit impactus. Præterea verò dulce vinum in morbis acutis, vbi facta concoctio ſit, ad ſputum eliciendum, vt in peripneumonia & pleuritide, valet, vbi particulæ non amplius inflammatione vexantur: quantum autem dulcia abſunt à vehementi caliditate, eo minus etiam caput grauant & mentem lædunt. Melius verò per aluum ſecedunt, & viſcerum tumores augent: nec ſunt
C accommodata iis qui amaram bilem aceruant, quoniam omnes ſucci dulces, materiæ ſunt flauæ bili gignundæ. hæcque vina non ſolùm quia multus calor huiuſmodi ſuccos amaros facit, non ſunt febricitantibus idonea, ſed etiam quia craſſa ſunt, neque per vrinas citò excernũtur, neque ſecum cætera deducunt, neque bilioſos humores ſimul euacuant: idque vnum in ſe bonum continent, quòd aluum emolliunt. Quocirca ea præ reliquis bibunt, quo bono ſi fruſtrentur, omnino lædunt. nam ad cætera mala hoc accedit etiam vt ſitim inducant: qua re oſten-
D dunt ſe facilè in bilem cõuerti: ſed flatus etiam gignunt, verùm inferiori inteſtino non ſunt noxia, quanuis flatus qui ab eis excitatur tardi ſit tranſitus, & in hypochõdriis moretur, donec plenè concoquantur, & perfectè attenuentur: ſi verò ſemel concoquantur, naturam habebunt qua celerius commeabunt, & partium tenuiorum fiant. Dulce autem ſimul & auſterum vinum, quale eſt in Cilicia Abates, atque ex contrariis qualitatibus conſtans, prauum eſt, quum neque diſtribuatur, neque deorſum ſecedat, ſed diutius in ventre ſuperiore maneat, ipſúmque flatu impleat: at quod ſine dulcedine nigrum eſt, atque
E perſpicuè acerbum aut auſterum, id ſatiat, & tardè permeat, & vtranque excretionem, tam eam quæ per aluum, quàm eam quæ per veſicam fit, cohibet, & in hypochondriis diutiſſimè commoratur: facilè quoque aceſcit, & ad vomitum impellit, ac ſolùm ventris defluxionibus eſt accommodatum: ſed ita affectis non eſt bibendum ad ſatietatem. Auſterum verò vnà & album non eſt ipſum quoque ciendæ vrinæ aptum, verùm ſi craſſum ſit, in hypochondriis moram trahit: ſi craſſum non ſit, neque tan-
F diu permanet in ventre quandiu nigrum, neque ita per vrinam expellitur, ſicut vina quæ alba ſunt & mediocriter auſtera. Fuluum verò auſterum conuenit ipſum quoque ventris defluxionibus: eſtque duplex fuluum, ſicut etiam nigrum, alterum dulce, auſterum alterum: ſed fuluum caput & mentem magis tentat quàm nigrum, quoniam eſt etiam eo calidius: at flauum ſummè calidum eſt, ſicut poſt ipſum tale eſt fuluum: poſt hæc rubrum, tum dulce: album verò minus quàm alia omnia calefacit. Nullum autem album vinum dulce eſt, ſed quædam auſtera
G ſunt & craſſa, quædã aquoſa & tenuia. Ex flauis autem & fuluis, alia dulcia mediocriter ſunt, vt Hippodamantinum & Fauſtianum: alia neutiquam dulcia ſunt. Rubra ſunt his craſſiora quæ colore proximè accedunt ad nigra: quæ omnia ad proportionem craſſitudinis nutriũt. quãobrẽ iis quibus recreatione opus eſt, dulcia vina ſunt cõcedenda, ac præſertim ſi nihil eis vitii fuerit in iecore, liene, ac renibus. Quibus verò craſſus humor in venis colligitur, vinum tenuis conſiſtentiæ ex vſu eſt: verùm ſi frigidi humores in venis collecti fuerint, acria & antiqua
H conueniunt: ſi frigidi non ſint, ea apta erunt quibus neutrum horum inſit. ad ſucci verò bonitatem præſtãtius eſt odoratum, cæterum caput ferit. Vinis auſteris vtimur vt

citatam aluum sistamus, alioqui non vsuri, quod neque deducendo alimento, neque sanguini gignundo, neque succi bonitati, neque ciendis vrinis, neque sudoribus eliciendis, neque verò subducendæ aluo conferant. Ergo corporibus quæ biliosiora sunt, nec Falernum nec Tmolite fuluum & dulce, neque Aruisium, neque Lesbiū odorum & fuluum, antedictis simile, accōmodatum est, siquidem hæc calidiora sunt omnia: quique huiusmodi biberit, facilè caput dolebit, & in febrim incidet, & nerui quoque patientur. Tale igitur vinū nec biliosis naturis, nec perustis, neque in æstu multo, aut inedia, aut mœrore, aut anni tempore, aut regione, & calida cōstitutione concedendum est. Idem verò è diuerso probatur in iis quibus excalfactione opus est, pituitosis ac frigidis temperaturis, crudiorúmque humorum copiam colligentibus, vitam in otio ducentibus, regione frigida atq; hyeme, & cæli statu frigido atque humido. Vinis autem omnibus, quæ quidem nec crassa valde nec dulcia nimium sunt, quale est Theræum & Scybelite, commune est vt temporis progressu flauum colorem acquirāt, & aliquid splēdescentis instar ignis habeant: nam nigra quoque, cuiusmodi est apud nos Perperiniū, si inueterarint, in rubram aut fuluam prius qualitatem, deinde verò in flauam abeunt. ita etiam album, quale est Bithynū Aminæum: hócque ita inueteratū Romani Cæcubū vocant. Iámque huiusmodi vinum amarum est, & ob eam causam minimè potui accomodatum: ergo ita vetustorum potus fugiendus, sicut etiam nimis nouellorum. Ac maximè quidem à vinis suapte natura crassis, quum nouella sint, abstinendum est: siquidem tantum abest vt quicquam ad ciborum concoctionem cōducant, vt ipsa etiā vix cōcoquātur. Præterea verò nec aluum subeunt, nec facilè distribuuntur, nec vrinam cient, nec gignēdo sanguini, nec nutricationi cōferūt: manēt verò diuti⁹ in ventre suspensa sicut aqua: sique paululum quid eorum quispiā bibat, facilè acescit. Porro vetustissima vina tā tum ab albo vnā & austero, & nouo & crasso differunt, vt illa vehementissimè calefaciant, hæc verò sic refrigerent vt sensus ipse percipiat. Quemadmodum verò mustum flatus plenum, & concoctu difficile, & crassi succi sit, omnes norunt: quod etiam id solum boni habet vt aluum subducat: quòd si quandoque non faciat, perniciosissimum est. Cæterùm celerrimè omnium alba & aquosa inueterascūt, hoc est, celeriter in vetustorū qualitatem commutantur. Est autem ea qualitas, acrimonia primùm qua planè calefaciunt, postea verò amaritudo: ad quam aquosa vina nouennio, aut quandoque decennio peruenisse vidimus, nisi primis tribus aut quatuor annis acescere properauerint: at potentibus & austeris, & albis, sed crassis quandoque contigit vt etiam post decenniū, quum rite non asseruarentur, acescerent. Sed cōtingit etiam vt plurimo tempore inueterascant: talia sunt in Italia Tiburtinum, Signinum, Marsum & Surrentinum, quod ferme ante vicesimum annum factum, potui aptū diu perdurat, nec facilè amarescit, & cum Falerno præstantia virtutéque contendit. His contrarias affectiones patiuntur vina aquosa, quale est, Sabinum, Gaurianum, Arsynium, Titacazenum, Tibenum, & cætera generis eiusdem, quæ omnia contrarias qualitates, acidam inquā, & si perdurarint, amaram facilè suscipiunt. Locus tamē in quo reponuntur, vt ad alterutram mutentur qualitatem, multū facit. Optimus igitur in principio locus frigidus est, post calidus, quoniam tepidus acidā vina facile reddit. quanquam vina quæ duobus aut tribus annis frigido loco reposita bona māserunt, in cellam calidam satis postea transferenda sunt, nec vnquam tepida & temperata indigent: quædam tamen vsqueadeò debilia & aquosa reperiuntur, vt frigus ne à principio quidem ferant. Vasa autem vinaria quæ reclusā finis, in causa sunt vt vinum facilè acescat: veluti contra quum operculum habēt, clausáque sunt, id minus eis contingit: & multo etiam minus id vasa plena patiuntur. Nam quæ aliquantulum vacua sunt, quoniam aerem inclusum habent, per illum intermedium celerius ab extrinsecus ambiente immutantur: plena verò, ita vt operculum vinum attingat, per illud quidem imbecilliter admodum & obscurè eousque vitiantur quousque tegumenti densitas peruenit. ex quo fit vt picata & gypsata dolia diutius vina sincera conseruare comperias: sed quæ solo corio, sicut ea etiam quæ cuneis obstruuntur, minus durāt. Cæterum in Asia apud nos tria vina fulua sunt præstantissima, Tmolite, Lesbium, & à veteribus laudatissimum Aruisium, quod in Chio cōficitur: quod omnes ad optima medicamenta, & præsertim ad antidota conficiendā adhibuerunt.

Rufi, de vino: est libro XII. de diæta, vel potionibus, Cap. VII.

VInum sic ad sanitatem, vt rem vllam aliam cōmendo: sed oportet bibentem scientia præditum esse, si velit non grauissimas pœnas dare. Etenim vinum potest calorem accendere, corpus viribus implere, alimentum omnino concoquere: neque vllum vinum tam prauum est quod hæc non faciat: sed hic quoque vt in cæteris, & deterius & melius comperies. quinetiam vinum potest animum quodāmodo afficere, quippe quum vinum sit mœroris medicamentum. atque Helena quidem mihi videtur hoc crateri infudisse, vt mœrorem sedaret. Ei ergo qui moderatè bibit, & voluptatē, & humanitatem & bonam valetudinem affert: is verò qui immoderatè potat, aliquid quidem iucunditatis in nimio potu, sed incommodi quoque aliquid capit. Nam qui fieri potest quin incommodo afficiatur is qui nimium bibit, quum animus in tanto vino immersus sit, vt eo calidissimo frigefiat? Sunt autem tibi hæc argumenta: nam ebrii corpus impotens primùm fit, tum somno grauatur, & calore quoque alimentum concoquitur: atque hæc quidem ebrii patiuntur, vt statim frigescant: postea verò ne ego quidem explicare queam quot malis circumueniantur: nam & verisimile est eos attonitos reddi, & articulos vitiari, & partem aliquam debilitari corporis, & iecori, spleni, capitique proprios cuiusque morbos afferri. Ac mihi quidem talia cogitanti videri solet admirabile qui fiat vt quum in vino tot bona tótque mala planè appareant, liceátque ex vino optima quæque sumere, homines tamen pessima potius eligant.

Galeni, de sapa, Cap. VIII.

SApa ex musto fiat: id autem non ex austeris vuis, sed quamdulcissimis paretur: neque ex primo fluēte, sed postremo. Tale mustum si fuerit, vsque eo coquendum est dum ad dimidium eius quod initio iniectū fuit redigatur: sin minus tale fuerit, ad tertias erit coquēdum.

Rufi, de sapa. sumptum ex secundo libro de victus ratione, Cap. IX.

SApa vim habet ipsa quidem calfaciendi, sed non tamen æquè ac vinum: qua de re quidā etiam eam frigefacere putauerunt. mihi verò non probatur, dulce ita refrigerare, vt existimant: quoniā necesse est, dulce suaue esse: quod verò suaue est, effusionē aut dissolutionem facit: hæc verò calor efficit. Verùm neque per vrinam expellitur, neque ad distributionem facilè mouetur, sed in ventre moram trahit, eúmque propter crassitiem implet, & sua crassitudine sanguinē quoque crassum facit: præterea crassum iecur, crassúmque lienem efficit.

Galeni, de aceto, Cap. X.

ACetum ex mixta substantia, frigida, & calida, quarū vtraque tenuium partium est, constat: veruntamen frigida facultas quæ tenuium est partium in eo excellit: quocirca vim habet repellendi.

Rufi, de aceto, ex secundo libro de diæta, Cap. XI.

ACeti vsus in ratione victus est plurimus: nam ex eo præstantissimū condimentū obsoniis accedit, multáque sine aceto vesca non sunt, sique aliquis eo non vtatur, maximè lædetur, nō secus quàm si etiā sine sale cibis vesceretur is cui sal conueniret. Est autē cordi accōmodatissimum, & cibo aptissimū, & concoctiones adiuuat, & pituitæ inimicum. Laudatissimum verò acetum ex potentissimis vinis fit: talia sunt quæ acerbiora sunt.

Rufi, de potione quadam quæ ex vinaceis fit, ex eodem libro, Cap. XII.

EX vinaceis huiusmodi potio conficitur. expresso ex vuis vino, aquam vinaceis immiscent, eásque calcãt, deinde exprimũt, túncque decoquunt donec tertia totiꝰ pars restet. Fit potus dulcis quidem vt sapa, sed neque crassus neque potens. Sique aliquis diligenter decoquat, & suauis, & ad vrinam aptus, & flatus expers reddetur, vt etiam ægrotãti confidenter dare queas, siquãdo opus sit: si non decoquas, acetum inde prauũ fiet. Dioscorides verò singulis eius vini decocti cõgiis sextarios duos salis miscet, & post hyemẽ in dolia condi iubet, suadétque vt post annum eo homines vtantur, quoniã citò exolescit.

Ex Dioscoride, de vino impotenti, Cap. XIII.

EST etiam aliud quòd ἀδύναμον vocant. par autem musti & aquæ mensura miscenda est, tum lento igni leniter decoquenda donec aqua tota cõsumatur: quúmque refrixerit, id in picatum dolium fundemus.

Galeni, de melicrato, Cap. XIIII.

MElicratum non admodum vtile est iis qui amaram bilem coaceruãt, quoniam in eis in bilem vertitur nisi prius vel intestina vel vesicam pertranseat: quod si faciat, nõ modò non lædit, verumetiam maximè iuuat: nam secum biliosa excremẽta deducit. Ergo huiusmodi naturis dilutius melicratum dare conuenit, vt nec sitim afferat, nec bilem gignat. Vt autẽ iis in quibus amara bilis redundat, ita iis quibus in tumorẽ elata sunt viscera siue ex scirrho, siue inflãmatione, siue œdemate, est incõmodum: nam in eis prauum fit, quia citò pertransire viscera ipsa non possit, & facilè in bilem conuertatur, præsertimque in inflammationibus propter caloris magnitudinem. Mel igitur quoniam rerum omnium est dulcissimum, quum in calidam corporis temperaturam incidit, statim mutatur, & in biliosum humorem in ventre citò conuertitur, priusquam in venas distribuatur: si verò absq; huiusmodi mutatione distribui properet, omnino in venis cõmutatur. Cætera verò ad proportionem dulcitudinis, suscipiunt eadem ratione citius aut serius mutationem, vt in calidiore natura citius, in frigidiore tardius immutentur. Quum igitur mel in acutis morbis in bilem conuertatur, & ob eam causam eis sit noxium, aqua autem tardè penetret, & in hypochõdriis diutius moretur, sitque idcirco fugienda: id quod ex vtrisque mistum est, idoneum redditur, quum ea temperatura constat, vt aquæ plurimæ tantùm mellis misceatur, vt viam aquæ paret, & eã ad distributionẽ ducat. His enim ita temperatis vrinæ facilius transibunt, & sputum ocyus educetur: si verò multũ mellis imponas, sitim facit, & sputum viscosum reddit. Adhæc igitur melicratum dilutius est magis accomodatum, meracius verò ad alui deiectionẽ: ac melicratum quidem crudum magis aluum subducit: probè autem coctum valentius alet. Fit autem ad hunc modum, primùm multum aquæ melli indimus: deinde tantisper coquimus quoad spumare desinat: spumã autẽ quũ primùm emergat, tollere ab eo oportet: atque ita quidem paratum acrimoniã deponet.

De apomelite, Galeni, Cap. XV.

APomel aquæ frigidæ mixtũ vt refrigeret, ac sitim extinguat, æstiuo tempore bibunt: éstque vtile iis qui crudos humores coaceruant, ac præsertim vbi coacuit: id quod ei sæpe cõtingit, aliàs magis, aliàs minus: vtpote quod ex aqua non pluuia, sicut hydromalum, sed qualibet confectum sit. Ad hunc verò modũ conficitur, è fauis non vitiosis expressum mel in lebetem in quo sit aqua fontana quæ pura & suauis sit, coniicimus: deinde coquendum donec faui omnem eorum humorem deposuisse planè videantur: tum reponimus atque asseruamus, eóque in potu vtimur, quẽ veteres ὀξύγλυκυ, *hoc est acidum dulce*, nominauerunt.

De hydromelo, quo veteres vtebantur, Galeni, Cap. XVI.

QVum aqua pluuia cessat putrescere, tum dulcedinem acquirit. hac mel prius decoctum, & à quo spu- A ma sit abiecta, permiscemus, eóque vtimur: hæcque potio consueto nomine hydromalum nõminatur. Dioscorides verò id hydromeli vocat: aitque cõfici, vt vni mellis parti duæ partes aquæ pluuiæ veteris misceantur, & ad solem teneantur: traditque nonnullos aquam fontanam admiscere, & ad tertias decoquere, & reponere.

Philagrii, de apomelite, ex libro de potionibus suauibus, Cap. XVII.

TEmpus apomelitis potioni accommodatum est, quum signũ coctionis apparet: ac in febribus qui- B dem ex vrinis: in pulmone verò, si quippiã sit quod hac potione indigeat, quòd ea quæ expuũtur nobis indicet. non importunè quoque ante coctionem dabitur: siquidem vim quandam habet incidendi & abstergendi, potéstque ipsum concoquere: sed melius etiam concoquit quàm melicratum. Præstantius ergo tempus apomelitis est posterius, vtpote quod vinosi quidpiã acquisiuerit. euenit enim vt febres magis accẽdatur ex vini potione, nisi iam morbus declinat, quo sanè tempore causæ exte- C nuatæ sunt, & meatus aperti fuerunt: ac tum quidem vinum potui datum permeat, nec febres auget, & ad cutim calorem trahit, & humores temperans statim acrimoniã extrahit: paulò pòst verò sudores quosdam & vrinas commouet. ex quo sit vt tẽpus declinationis sit vini & aliorum potuum vinosorum potioni accommodatum. Sed quoniam apomeli est vino itidem in calore debilius, habétque vim incidendi & abstergendi, idque vim habet præparandi solutionem febrium quæ ex putrescentibus humoribus accenduntur, idcirco fit vt etiam D ante declinationem apomeli potui detur. At melicratum compositum statim præbetur: oxymeli verò dari poterit statim confectum: sed si melius sit, diutinum illud dato: tunc enim facultates inter se diligenter sunt distinctæ. Rhodomeli verò & omphacomeli & diacodyon inueterascere valde postulant. pars enim in eis crassa & fæculenta est, pars verò contrà vtilis & potabilis: & tempore opus est vt secernatur, idque præsertim in apomelite, quod priusquam vinosi quidpiam quod tractu temporis acquisiuerit, & gustanti & odoranti afferat, ni- E hil à melicrato differre videtur. coctũ enim, & sex mensium spatio asseruatum, non solùm ea quæ dixi præstat, sed vim etiam roborandi, more vini, demonstrat, nec caput tentat. ergo diu antè factum apomeli bibendum est. Hæc verò est eius cõfectio, Fauos mellis plenos, albi coloris, pellucidũmque mel continentes capimus, manibúsque humorem exprimimus: aquam fontanam optimam indimus. si mel crassius sit, vni mellis parti quatuor aquæ partes iniicimus: si mediocre, tres & dimidiũ F alterius: si tenuius sit & liquidius, tres. Partẽ verò terreã faui, reliquias inquam ex quibus mel expressum fuit, manibus multum confringimus, & in tenues partes dissectas in aqua exprimimus: deinde humorem in vnum adductum, & totum mel dissolutũ in ollam nouam, in qua prius ad terreum odorem tollendum aqua pedetentim ferbuerit, coniicimus, & igni ex carbonibus, aut tenuiore flamma ex lignis fumum non reddentibus decoquimus, ablata iugiter spuma, & quicquid veluti fæx feruendo reiicitur. Post primam verò coctionem aufe- G rimus quicquid terreum est, ac nimirum etiã spumam, ollã ab igni tollimus: deinde planè frigere sinimus. Vbi iam frigida sit, quod suprà fluitat abiicimus: totum postea sic frigefactum igni excalfacimus, & vbi ferbuerit tollimus, & vbi frigescat, iterum quodcunque superfluitat excipimus: vbi verò tertiò ferbuerit, frigefactum sit, & excrementum abiectum, apomeli confectum in vas fictile cõiicimus. Sunt autem ad hoc accommodata quæ Philadelphina & Caryena & Omphacera nominantur: id reponimus in cella vinaria, vbi vinum reconditum moueri non solet. Est verò perspicuum hoc esse diutius H decoquẽdum: nam si ollam auferas, vbi feruere incepit, aut parum ferbuerit, imperfectam coctionem facies, & excrementum terreum in ea relinquetur, quod efficere poterit vt potus putrescat & corrumpatur. Est autem

& corrumpatur. Eſt autem duplex apomelitis compoſitio: alterum fit, quum ſoli faui poſteaquã mel expreſſum fuerit, in aqua decoquuntur: quod ruſtici plerunque faciunt, quod & vinoſum & craſſum & nigrius eſt: alterum verò quale ego deſcripſi, in quo mellis poti⁹ quàm fauorum vſus cernitur, quandoquidem faui in aqua tum lauantur, non coquuntur: quum tamen mel totum cum aqua decoquatur. Hácque compoſitione nos ſemper vtimur, aquæ ſolius potione vtplurimùm deuitata: ſiquidem ea ægrotis febricitantibus neque pauca neque exigua mala ſolet inuehere.

De confectione quæ διὰ κωδειῶν dicitur, Galeni, Cap. XVIII.

VNi aquæ ſextario capita papaueris decẽ iniiciuntur: præmacerantur vnum diem & noctem, ſi humidiora & molliora fuerint: ſi verò duriora & ſicciora ſint, etiam diutius quàm vnum diem. melius verò eſt nõdum indurata accipere: éſtque perſpicuum, valde mollia abiicienda eſſe. Nam ſicciora exiguum ſuccum habent, humidiora verò multum quidem, ſed incoctum adhuc & aquoſum, & debilem: quamobrem ex humidis & paluſtribus locis accepta, fugienda ſunt. Numerum verò quẽ dixi indi oportere iuxta aquæ proportionem, de iis quorum eſt mediocris magnitudo intelligere oportet. Quædam nanque ſunt moderatis maiora, quædam minora, quædam verò media, vt plerunque eſſe ſolẽt: ex his prædictum numerum ad ſextarium coniice. Coquendi terminus eſto, non vt tertia, aut quarta, aut aliqua alia talis pars aquæ reſtet, verùm quumprimùm tota flaccida facta fuerint, quippe quum eorum ſuccum velimus exprimere: id quod ſatis vſu veniet, eis flaccidis effectis. Huic ſucco mellis dimidiam menſuram adiiciendam cenſeo, & igni fumi experte coquendum ſimul ad Attici mellis conſiſtentiam. coquenda præterea ſunt in aqua pluuia aut fontana. Vſus eius eſt in iis quibus ſomno opus eſt, quibus etiã ſæpe medicamenta ex opio confecta damus, quibus tenuis defluxio à capite ad aſperã arteriã deſtillat, quæ propter tuſſes inſequẽtes dormire nõ ſinit. In hiſce conſueui etiã medicamenti confectionẽ ex ſapa parare: ſatis autem ad eiuſmodi coquitur, quum capita papaueris ad aquæ medietatẽ fuerint decocta. quinetiã ex paſſo & ſapa Cretica melius quàm ex melle coquitur, vbi fluxus valde tenuis ſit. mel enim attenuandi vim habet, & tunc fugiendum eſt, quoniam tenues defluxus auget. Huic etiam medicamento dum coquitur, radix glycyrrhizæ addenda eſt quò ſimul coquatur: vbi hæc non ſuppetat, ſuccus imponẽdus qui ex Creta aduehitur. Si verò copia defluxus à capite delati in pulmone cõſiſtat, confectio ex melle eſt accommodatior. ergo ad id quod vrget animum aduertẽs, vbi in ſomnum vertitur æger, aut quod ex melle conſtat, aut quod ſine melle apparatum eſt, medicamentũ dabis. Aliquãdo etiam vtrunque permiſcebis ad id quod vrget, in miſcẽdo intentus, vt ſcias cuiuſnam maior imponenda ſit copia. Datur verò commoderata menſura, duorum ſatis magnorũ cochlearium magnitudo: hanc menſuram augebis aut minues, habita ratione magnitudinis corporis cui das, itémque ætatis, annique temporis & regionis. In his enim omnibus, frigidioribus minimùm dabis, calidioribus amplius. Habita verò etiam ratione quantitatis & qualitatis ipſius defluxionis, te plus minúſque daturum planè patet: ſiquidem hoc in omnibus auxiliis eſt commune.

De eadem confectione ex capitibus papauerum, Philagrii ex libro de potionibus ſuauibus, Cap. XIX.

EGo non ſolùm iis qui ſe quieti tradidiſſent, ſomnóque indigerent, confectionem ex capitibus papaueris exhibui, aut ad tuſſes arcẽdas dedi, in quibus & dandi tempus & menſuram rite Galenus definiuit: ſed etiam iis qui vehementi febri iactarẽtur, quíque calore quem ferre non poſſent affligerentur, & os ventriculi ardore opprimeretur: itémque in eryſipelate & alio calido quouis affectu: in quibus etiam valde quãtitatem auximus, vt quinque & ſex cochlearia daremus: idque non ſemel,

A ſed & bis & ter, idque ſæpius in die: nec ſolùm in ſtatu morborum quos febris affert, ſed etiam antè ſtatum, & verò etiam ante concoctionem euidentem in quibus vigilia calórque acer, aut magnus quidam hominem oppugnabat. Idcirco rectè facere mihi videntur qui antè ſtatum morborũ qui ex febre exiſtunt, bibere hanc confectionem volunt, vt oxymel admiſceant: quandoquidẽ oxymel eius materiæ craſſitudinem attenuat, ſeruátque cõfectio ſuam vim refrigerãdi, & celeritati cõcoctionis nullum affert incommodum. Nec ſolùm verò in febri-
B bus ex humorum craſſorum corruptela accenſis oxymel admiſcere, & præſertim quum ante ſtatum damus, ſed etiam in viſceribus obſtructis, vt iecore, pulmone, liene, & eiuſmodi febribus adurentibus oportet: tunc autem quinque aut ſex perfecta cochlearia damus, nec frigiditatem nimiam, quemadmodũ in iis quos tuſſis abſque febre vexat, pertimeſcimus. Calorem enim qui præter naturã eſt corrigimus, cui etiam conuenit quantitas medicamenti, vt ad naturalem calorẽ redigatur, quum minimè videlicet vehemẽtibus potionibus accenditur. Sed
C non ſolùm febris, verumetiam acceſſio debent conuenire, vt vterque vigor, & priuatæ acceſſionis & morbi ipſius in vnũ incidat. Vehemẽtes autẽ potiones voco eas quæ magnoperè augentur, quum morbum criſi diſſolutum iri ſperamus: nam ante morbi vigorem, quum nobis perſuademus criſim nihil mouere poſſe, nos refrigerationis cauſa potione vtimur, eiúſque moderatam menſuram damus: ſed eandem etiam dare poterit quiſpiam in ſtatu vel ſolam vel cum oxymelite & cum omphacomelite, modicum tamen admiſcens: & alioqui e-
D tiam cum rhodomelle, & vino aliquo eorum quæ permeant: ac præſertim ſi confectio ex aqua facta ſit, quum aqua ſuapte natura tardi ſit tranſitus. Eſt autem paulo melius ad capita papauerum decoquenda, vinum quod magis tenue ac pellucidum ſit quàm aquam aſſumere: ita enim melius penetrat, & roborandi quoque vim habet. Quinetiam in cute denſiore hoc vinum admixtum melius adiuuat: quemadmodum etiam omphacomeli aptius eſt in corporibus rarioribus, aut ore ventriculi imbecilliore, & magis etiam ſi cibi faſtidio teneatur. Iis
E præterea qui dulcia bibunt, aut aliquem in ventre habẽt medicamentoſum humorem fluentem aut bilioſum, iis qui ita affecti ſint, rhodomeli admiſcebis. Atque hæc quidem in febribus ſatis diſtincta ſint nobis: cæterarum verò affectionum deinceps eſt faciẽda commemoratio. Hic igitur potus non ſolùm pulmoni ſuppurato & defluxione oppreſſo & tuſſienti vtilis eſt, ſed cæteris itidẽ viſceribus: quamobrem damus non modò hepaticis & ſpleneticis, ſed etiã quibus renes & veſica vitium cõtraxerunt, ſi modò calida ſit affectio. Ergo vrinæ ſtillicidia
F quæ ex lotii acrimonia ſint exorta, præcipuè verò in balneo, aut ante balneum, copioſè datus efficaciſſimè comprimit: inſtituendáque eſt victus ratio craſſior, & ſucci melioris. Ad renum autem vitia, & quum ilia atque lũbi calidiores ſunt, hic potus valde facit: itémque accommodatus eſt iis quibus diabete & cholericæ affectiones periculum minantur: in quibus vtriſque ſi nihil vetet, frigida temperatus, ſæpe eſt vtiliſſimus. Etenim extremum cholericorum affectuum remedium frigidus potus eſt: ſed totus venter prius roborari debet melino
G & maſtichino, & vuæ acerbæ ſucco, & aliqua portiuncula aluminis ſciſſilis, & cæteris generis eiuſdem: totáque ægroti cutis diutius confricanda eſt manibus inunctis, aut etiam linteis mollibus: tum cucurbitulæ dorſo, ſcapulis, & thoraci affigendæ. Poſtremò hunc potum calido omphacomelite temperatum dabimus. Si verò his peractis inanitio valde perduret, ſitque aliqua ſyncopes & cõuulſionis ſuſpicio atque timor, ad frigidæ potionẽ neceſſe eſt confugere. Thoracem verò euacuabis, ſi hoc quoque opus eſſe propter vigilias aut calorẽ immode-
H ratum videbis: ſi verò concoquendus morbus ſit, butyro, & terebinthina, & iride, vnà cum eis vti poteris. Si inueterarit, mel quoque & ſimilia danda erunt: & quum ſomno ſe traderit, potum ipſum dabis: ſi verò humores cõtentos ſecare & abſtergere oporteat, tũ hæc ipſa, tum

verò etiam pulegii comam, itémque hyssopi & adianti & panacis ex aqua decoques: atque etiam oxymel solum, vel cum herbarum decoctione propinabis: id quod facies eo tempore quod antè dixi, vnà cum medicamento quod ex papauerum capitibus conficitur: & si opus fuerit, etiam de die, aut alio quoque aliquo nocturno tempore, quum febris ardens aliqua aut vigiliæ vrgeant,

Philagrii de cōfectione ex malis cydoniis, & quæ ex cornis & aqua fit, ex eodem libro excepta, Cap. XX.

Confectio ex malis cydoniis ad hunc modū paratur. aufertur cortex & medulla, & coquuntur ex optima aqua fontana, donec tertia pars aquæ consumatur: reliquæ verò duæ partes vasis fictilibus rectè infunduntur, & prædictis locis accommodatis reponūtur. Fit hoc vinosum & austerum, & potum cœliacis prodest, & os ventriculi imbecillū atque hepar corroborat, quum seipsis humidiora quandoque sunt facta. Quandoque autem optimum mel admixtū perfecta iam coctione inditur, idque non solùm voluptatis causa, sed etiam vt compositio cōseruetur. humor enim, si in eo mel sit, non facilè putrescit. Est ergo perspicuum id conuenire iis morbis in quibus abstergendum vnà & adstringendum sit, quales sunt partium internarum vlceratarū, vt oris ventriculi atque stomachi. Huic similis quidam potus ex aliis quibusdam fit, & præsertim ex iis quæ corna dicuntur, qui & eodem modo conficitur, & parem ei qui ex cydoniis fit, vsum habet.

De omphacomelite, Philagrii, ex eodem libro, Cap. XXI.

Acrestæ racemos propè initium maturationis capere oportet quum acidam qualitatem cōsistentem adhuc seruant, neque adstrictionis sunt expertes: deinde loco temperato reponere tribus aut quatuor diebus, ac præcipuè si aër ambiens sit humidior. Postquam verò repositi fuerint, exprimendi sunt, succúsque in vitreum vas excipiendus, tribúsque succi partibus vna mellis optimi despumati adiicienda. Multis verò diebus id insolabis vsquedum acrestæ humor feruefactus consistat: id quod longo tempore fieri solet: deinde in sublimiore parte domus seruato, ne putrescat. ita ego medicamentum hoc facere, & ad prædictas affectiones vti consueui: itémque in iis quorū intestina diuturnis & tenuibus defluctionibus infestantur, sic vt continuæ excretiones ex quadam intemperie calida fiant. Id etiam dare soleo iis quibus os vētriculi propter calidam simul atque humidam affectionē non appetit, quum prius per alia quædā abstersero ea quæ ad ipsum ventriculi os humores quosdam vitiosos mittūt, & ne appetitus excitetur, prohibent. Do etiam non præmissa abstersione iis quibus succus non fuit epotus: probè enim inappetētias omphacomeli potū sedat, ac præcipuè si meracius potui detur. Confert etiam iis qui propter corporis raritatē ex tenuitate humorum fluētium animo linquūtur, & præsertim in febribus: quorum repentina purgatio sine perspicua excretione facta, morbi naturā valde producit. In quo genere affectionis tota curationis vis in vino quod permeet, & alicuius adstrictionis particeps sit, collocata est: si tale non adsit, poterimus vino tenuis substātiæ & flaui coloris hunc potum miscere, & ita ex pane propinare: atque æstate quidem aqua frigida temperatum, si nulla in partibus principem locum tenentibus inflammatio sit: hyeme verò, calida necessarió. Quúmque hæc syncope vehemens accidit, semper calida temperare oportet. Est etiam quum acutissima distributione in acutissimis syncopis indigemus: atque iis quidē qui ita exoluuntur, accommodatum est quod & citò distribuitur, & quod ad cōtinendum valet: taléque erit meritò quod calidam & adstringentem in se vim habeat: nam vi caloris penetrat, adstrictionis autem vi permanet. His ergo rationibus omphacomeli est accommodatum: nam mel in se habet vt penetret, itémq; acris qualitas. Adstrictio verò quæ suapte natura tardè permeat, est permanēs: sed erit præstantius si vinū assumpserit, vt acidā in eo facultatem qua succi attenuantur, obtundamus: ideóque vinū fuluum & subdulce, & non admodū tenue, est ad miscendum accōmodatius. Ergo ad calidas intemperies & morbos vtilem cōperies vtrunque potū, & qui ex capitibus papaueris, & qui ex acresta & melle fit: & post hos eum qui ex rosis & melle conficitur, quod etiā omphacomeli superat: & ob eam ipsam causam iis qui propter mordaces & calidos humores, atque etiā febri acutissima exuruntur, vtilissimum est, in quibus videlicet nō est molesta ventris solutio. nam in eiusmodi illud est præstātius. febrium enim affectionem simul concoqui par est, vt ita vtrunque eorum postea detur.

De rhodomelite, Philagrii, ex eodem libro, Cap. XXII.

Mel rosaceum, tres succi rosarum excolati partes, vnámque mellis capit. coquitur ad solem eodem modo quo omphacomeli. leuiter autē adstringit & refrigerat, & nonnihil etiam absterget, & nescio quid acrimoniæ nanciscitur: ideóque ori confert quod calida inflammatione, & quod ob talis fluxionis defluxū laboret: leuiter enim id quod delabitur cōprimit, & quod feruet, moderatè refrigerat: potéstque acrimoniā retundere non secus quàm potus ex capitibus papaueris facit. Ita etiam facit in humoribus qui in profundo sint siti. Nam vi abstergendi eluit mordaces humores, & refrigerium affert iis qui calore & morsu vexātur, & adstrictione naturales facultates corroborat. Præterea verò aqua mixtum cum aliis, tum verò etiam febricitantibus damus, quum vigor accessionis & morbi ipsius iam constiterit. Iis quoque in quibus non est humorum redundantia dari potest absque omnimoda euacuatione, itémque iis in quibus accēsi sunt humores, aut noxia euomuerūt, aut excrementa infesta per inferiora expulsa sunt. Sed in iis qui exuruntur, eius potio cōtinua erit, vt aliquis medicamentosus humor ad os ventriculi ex partibus adiacentibus intercidat. Ac sæpenumero etiā in febribus vna tantùm potio copiosor in tempore cōgruo data integrā morbi solutionem potuit afferre prouocato sudore, aut citata aluo, aut vomitu moto, quæ ex cæteris quoque potionibus in vigore datis consequi consueuerunt.

De selinato, Philagrii, ex eodem, Cap. XXIIII.

Apii decoctum, & flatum incoctum & crudum facit, & copiam humorū per vrinas ducit: idque dari conuenit iis qui febri iactantur, & præsertim si acuta febris sit, quum non confertis crisibus earum solutio perficitur, sed cōcoctione ea quæ adiuuās nominatur. sed præstat radices modicè decoquere, ne ita vehemēs sit: & antequam humores febrim accendentes discernantur, non erit potui dandum.

De oxymelite, Galeni, Cap. XXIIII.

Quū melicrati facultas cætera omnia habeat quæ ad acutos morbos opus sunt, in vno tamē duntaxat eis est contraria, quòd supercalfacta in bilem conuertatur: hanc eius mutationem aceti permixtio cohibens, præstātissimum medicamētum efficit: tantúmque aceti melicrato addendum est quantum satis sit vt facultas in bilem cōuertendi corrigatur. id enim sitim non afferet, sputáque non omnino crassa & glutinosa facilè educet. Has verò ambas eius actiones sequitur etiam oris & faucium humectatio: & qua ratione hæc efficit, eadem quoque iecori & lieni summè est accōmodatum, quum viscera absque molestia expurget. In pulmonis verò thoracísque affectionibus eius vsus est plurimus, maximámque affert vtilitatē propter cōmoderatā aquæ, aceti ac mellis mistionē. tale enim oxymeli spiritū crassum & flatuosum in hypochōdrio secat: & flatus rūpens, viásq; omnes expurgās, ad vrinas serosa & biliosa excrementa deducit. Oxymeli igitur mediocriter tēperatū, noxas omnes quæ ex melicrato, vino & aqua oriuntur, effugiēs, solum nocet interdū, quòd intestinū radit: idque facit iis qui intestinū imbecillius habēt natura, & quod ad patiendum sit idoneum. Quum igitur mel facultate calidum sit, & in bilem citò in calidis corporibus vertatur, idcirco eduliū est pituitosioribus naturis & senioribus, ac morbis frigidis accommodatum: at oxymeli omni ætati & naturæ ad tuendam valetudinem vtilissimum

eſt quũ omnes anguſtos meatus aperiat, ſic vt craſſus aut glutinoſus humor nuſquam contineatur. Quam etiã ob rem medicamenta quæ tueri valetudinem à medicis dicuntur, attenuãte facultate ſunt prædita. Ac tibi quoque & ratione & experientia perpendenti ea quæ ad victum attenuantem faciunt, oxymeli accõmodatiſſimum videbitur: nam neque mali ſucci eſt, neque ſtomacho infenſum, neque vllam aliam abſurdam facultatem habet. Si verò ſcilliticum acetum fuerit, ita non modò eorum quæ ad victus rationem, ſed omnium medicamentorum accõmodatiſſimum ad incidendum eſt, conuenitque hoc vti, itémque vino & aceto, eos qui ſummè incidere & attenuare morbum qui in corpore ſit, quod craſſum, glutinoſum, & pituitoſum excremẽtum contineat. Atque infinitos propè vidi qui ex aceti ſcillitici atque etiã vini vſu, ad vitæ finem vſque ſani vixerunt. Oxymeli verò hoc modo conficiendum eſt. Melli optimo ſuper carbonibus ſpumam aufer, in ipſúmque tantum aceti coniice quantum guſtanti nec acidum nimis nec dulce videatur, ac denuò ſuper carbones coque quoad planè in vnum coierint amborum facultates, nec appareat guſtanti acetum adhuc crudum: hinc ab igni auferes, quũmque vti voles, aquam miſcebis, ita temperãs vt vinum. Ergo melius erit ex ſumentis guſtu quàm noſtro, iudicium de modo facere, id eſſe ſumentis naturæ aptiſſimum oxymeli exiſtimantes, quod vtique eſt iucundiſſimum, proindéque vtile: aduerſiſſimũmque eſſe quod eſt iniucundiſſimũ. Eius tamẽ primam miſtionem vt quamplurimis conueniat, talem eſſe oportet: Vni aceti parti, mellis à quo abiecta ſpuma ſit, duplum miſcendum eſt. Cum aqua verò ſtatim ita in initio facies: Melli quadruplum optimæ aquæ admiſcebis, deinde coques mediocriter quoad ſpumare deſinat. Ac malum quidẽ mel multum ſpumæ egerit: quamobrẽ eſt etiam coquendum diutius: optimum verò vt breuiſſimo tẽpore coquitur, ſic minimum ſpumæ emittit, vnde nec pari ei coctione opus eſt. Plurima igitur coctio quartã partẽ eius quod initio inditum eſt, amittit. Conficitur etiam oxymeli, tribus ſtatim ab initio mixtis, vt ſit aceti pars vna, mellis duæ, & aquæ quatuor: hæcq; ad tertiam aut quartam partem coquuntur, ſpuma interim detracta: ſique valentius facere volueris, tantundem aceti & mellis iniicies.

Aceti ſcillitici, & vinorum confectio, ex Dioſcoride, Cap. XXV.

ACetum ſcillinum fit hoc modo, Scillæ purgatæ & candidæ minam concidimus, & in boni aceti ſextarios ſex coniicimus, & vaſe diligenter operto ſex mẽſes ita ſinimus, tum exceptam ſcillam exprimimus atque abiicimus: defæcatum verò acetum in vaſe funditur ac reponitur. Datur quotidie ieiunis ſorbendum, inter initia modicum, paulatim adaugendo vſque ad cyathum: nonnulli tamen duos cyathos aut plures etiam dederunt. Scilliten autem vinum ſic facies, Scillæ purgatæ & diſſectæ minas tres in muſti boni metretam Italicam demittito, operculo obducito, ac ſemeſtri ſpatio ſic demittito: poſt id tempus excolatum vinum recondito: vetuſtate ſit præſtantius: eius tamẽ vſus in febribus, & quum internæ partes vlceratæ ſunt, fugiendus eſt. Quod verò melitẽ appellant, datur in longis febribus: nam & aluum mollit, & vrinas cit: prodeſt articulorum doloribus & iis qui infirmo capite ſunt. Ita verò condies vt ad quinque auſteri muſti cõgios, mellis congium & ſalis cyathum addas: in amplo vaſe conficiendum eſt, quò magis ad efferueſcẽdum locus detur, ſálque prædictus paulatim inſpergendus donec ferueat: quũmque feruere ceſſauerit, in aliud dolium diffundetur.

Mulſi confectio.

Mulſum præſtat id quod ex vetere auſteróque vino & melle probato conficitur: minus enim inflat: mulſum verò plerunque fit, vt duab᷑ vini metretis vna mellis adiiciatur. Quidam verò, vt celerius præberi poſſit, mel cum vino decoquunt, ſicque in vaſa diffundunt: alii, vtilitatis gratia, muſti ſextariis ſex vnum mellis addunt, & vbi deferbuit, in dolia diffundunt: dulce autẽ permanet.

A

B

C

D

E

F

G

H

Vini ex cotoneis malis confectio.

Cydoniten vinum (quod meliten aliqui vocant) ita condies, Mala ſeminibus purgato, & raporum modo cõcidito: tum in muſti metretam malorum minas XII. demiſſas triginta diebus ſinito, vinũ poſteà defæcatum recondito. Quinetiam malomel quod cydonomel iidem nominant, hoc modo fit, Mala ſeminibus purgata in eam copiam mellis cõiiciuntur vt eo demerſa obruãtur: miteſcit hoc poſt annum mulſo ſimile. Vtrunque verò adſtringendi vim habet, ſtomacho prodeſt, dyſentericis, hepaticis, renum vitiis, & vrinæ difficultati accommodatum.

Hydromali confectio.

Fit hydromalum, vt malorum cotoneorum ſucci ſextariis quatuor, mellis octo & aquæ duodecim ſextarii miſceatur: ſub canicula inſolato. eandem quaſi prædicta vim habet.

Alia eiuſdem confectio.

Mala cydonia optima XXXII. ſeminibus purgatã, calamo in tenues partes diſſecato, eáque in mellis præſtantiſſimi ſextarios octo coniicito. poſt octo menſes aquæ pluuiæ veteris ſextarios duodecim addito, & in æſtu caniculæ inſolato: à pluuia & rore cuſtodito.

Vinum ex Punicis confectum.

Ex punicis conficies hoc modo: Sumito matura punica ſine nucleis, ab acinis eorum ſuccum exprimito, & ad tertias decoctum reponito. hoc contra internas fluxiones & fluidas febres efficax eſt. ſtomacho prodeſt, atque aluum adſtringit.

De roſaceo vino.

Rhoditen hoc modo condies: Roſarum ſiccarum & tuſarum minam linteo deligatam in ſextarios octo muſti demergito, & operculum obducito: poſt tres menſes defæcatum in vas tranſfundito, ac reponito. Vtile eſt iis qui febrem non habẽt, & ad humidas aluos, & ad tormina inteſtinorum facit.

Roſacei confectio.

Conficitur præterea ex roſarũ ſucco & melle commixtis, quod rhodomel vocatur.

De vino ex myrti baccis.

Vinum myrtiten ſic facito, Myrti quammaturiſſimas baccas nigras ſumito, & in ſole ſiccatas tundito: earúmque tuſarum modio tres aquæ heminas, & vini auſteri tantundẽ miſcebis: ſicque exprimes & repones: hoc vehementer adſtringit, & ſtomacho acommodatum eſt: fluctionibus ventris & ſtomachi prodeſt: & ad internas vlcerationes, & ad fluxum muliebrem valet, & capillos etiam denigrat.

Omphacitæ confectio.

Omphaciten ſic faciunt, Vua nondum penitus matura, ſed adhuc acerba in cratibus diſpoſita, areſcat ad ſolem diebus tribus aut quatuor, donec racemi rugas contrahant: tum vinũ expreſſum cadis inſolatur: idque adſtringendi vim habet, & ſtomacho idoneum eſt. Creditur quoque in peſtilẽtibus cõſtitutionibus vtiliter bibi: ſed huiuſmodi vinum nonniſi poſt multos annos bibi poteſt.

Picatum vinum qomodo fiat.

Vinum picatum ex liquida pice & muſto conficitur. Pix verò prius lauãda eſt marina aut muria vſquedũ exalbeſcat, & marina aqua pura defluat: poſtea verò lauanda iterum eſt aqua dulci: & octo muſti congiis vna picis vncia adiicitur, & ita permittitur. vbi deferbuerint & conſtiterint, in vaſa diffunduntur. Calefacit picatum vinum, concoctiones adiuuat, abſtergit, repurgat, vtiléque eſt pectoris, ventris, iecoris, lienis, & muliebrium locorum doloribus: itémque diutinis defluxionibus & exulcerationibus quæ in profundo ſint, ſi febris abſit. Iam verò ad tuſſes, tardas concoctiones, inflationes & ſuſpiria facit.

De abſinthite vino.

Vinum abſinthiten ſic condire oportet, Pontici abſinthii pondo librã cum muſti quadraginta octo Italicarum amphorarũ ſextariis decoque vſque ad tertias,

tum ſuperinfunde muſti ſextarios ſex,abſinthiíque pondo ſemiſſem:omniáque diligenter mixta in vaſa diffunde & repone. Eſt autem ſtomacho idoneum,vrinas ciet, hepaticis,regio morbo,& renum vitiis auxiliatur. tardè concoquentibus vtile eſt, itémque cibum auerſantibus, & iis quibus iam longo tempore præcordia tenduntur: efficax etiam eſt contra inflationes, rotundos alui lumbricos,& menſtruas purgationes ſuppreſſas.

Elleboriten quomodo facias.

Facies autem elleboriten hoc modo, Ellebori nigri vncias duodecim, aphronitri vncias quatuor, muſti heminas duodecim diebus quindecim macerato ,& percolatis poſt ſex menſes vtitor: id etiam partum enecat. datur cyathus.

E ſcammonea vt fiat.

Scammoniten facies ſic, Scammoneæ radicis per meſſem effoſſæ vncias quindecim in linteolo ligatas in muſti congium vnum coniice,& diebus triginta finito. aluum purgat,bilem ac pituitam trahit.

Ex thymo quomodo condiatur.

Thymi cõtuſi & cribrati triobolos centum linteo colligatos in muſti amphoram demittito. facit hoc ad ægras concoctiones, cibi faſtidia,ructus difficultatem, neruorum & hypochondriorum dolores,hybernos horrores, & denique ad venenata animalia quorum ictum frigus inſequitur, & locus computreſcit.

Dioclis vinum ſanitatem conſeruans, Cap. XXVI.

QVum in dolia coniectum muſtum fuerit,in metretas decem praſii minam indito.

Herodoti, de vino propinando, Cap. XXVII.

In hoc capite plurima eſſe menda conſpiciuntur.

QVum dandi vini duplex ſit ratio , vſúſque poſtulet vt vinũ demus, vel vt febrim ſoluamus , vel vt cõcretionem fluentem ſiſtamus, ideo in iis vini exhibitione omnino vtendum eſt eò vt vires confirmemus. at quibus vt febris infirmetur, vinum damus, fit vt aliis dandum , aliis non dandum eſſe iudicemus: ſiquidem non vna eſt indicatio. atque ætas quidẽ eſt ad hoc idonea ea quæ floret, vel quæ non multum abſit. Præterea viri aptiores ad hoc ſunt quàm fœminæ , tempus vernum & æſtiuum, naturæ perhumidæ: itémque non multæ calidæ febres, breues, & quæ ſine ſymptomatibus accedunt:& quæ in firma declinatione ſunt potius quàm quæ declinare incipiunt. Omnino autem ad hoc inepti ſunt qui cum duritie aut inflammatione partium ægrotant, ſiccíque ſunt,& difficulter perſpirantur, quíque febres continuas habent,& quibus neruoſa pars noxam contraxit: vinum autem ieiunis dandum eſt, indita quinta aquæ calidiſſimæ parte: ſique admodum potẽs ſit,quarta. Sed ſi defæcabitur,magis etiã eius vis infringetur, ſiquidem multum eius perſpiratur. Primam verò eius exhibitionem remiſſam eſſe oportet, habita interim ratione conſuetudinis: ſique facilè ferat, etiam ſecundo loco,dandum erit:ſique promptus capiat,etiam tertio. Ii verò qui præbibere conſueuerunt, bibacéſque alioqui ſunt, hortandi ſunt vt ad ſex vſque heminas bibant. qui verò athletarum vitam degunt,quíque cõſueti ſunt ad ludos quos apocottabiſmos vocant,quum videlicet poculis plenis alter alteri propinat, duplum ſi velint præbibant & euomant: tunc enim ex conſuetudine datus eis humor acer & pituitoſus excernetur. Adhortandi quoque ſunt vt qui velint in medio cibo bibãt,& etiam poſt ſumptũ cibum definitam menſurã aſſumãt. Sed potus omnib⁹ ne ſerius duarũ horarũ ſpacio à cibo ſumpto detur: ſi poſtea ſiti vrgebuntur, aquam bibant. Qui verò frigidũ aliquid ſumpſerunt, iis in medio cibo aut poſt cibũ potus exhibeatur. Qui verò ieiuni bibere non conſueuerũt,nec poſſunt abſque cibo potũ ſumere, ſi voluerimus nuda corpora à vino cõtingi, fruſtula panis in vinum temperatum calidum cõfracta iniiciemus, ſorbendum dabimus, atque vt ita temperatum ſumant iubebimus.ita enim proportione reſpondebit potationi quæ ieiuno ſtomacho fit.Eadem quoque & in ſenibus & in pueris & in pleriſque mulierib⁹ faciẽda ſunt,itémque in iis qui parũ bibunt, vel qui ſuapte natura læduntur: qui verò à pauco initium ſumunt,& in medio cibo vini indigent,iis antè & poſt etiam conſuetam aquam dabimus. Omnes verò quibus febris infirmandæ cauſa vinũ damus, ſi res ex ſententia ſuccedunt, cogere oportet vt dilutius quàm eis conueniat ebibant. menſuram verò in omnibus communem definire, quum magna & propè infinita ſit in iis qui ſumpturi ſunt differẽtia, nõ poſſumus: & tamen danda opera eſt vt medium terminum inter plurimum & minimum determinemus.Ne plus igitur quàm tres heminas,nec minus quàm vnam bibãt. Iis verò qui ieiuni bibunt, dum apocottabiſmum exercent,tertia præterea epoti pars adiungatur:qui verò poſt longum tempus loti ſunt, portio cõſueta dari eis debet; itémque iis quibus à balneo vinum damus. Omnibus enim qui datum vinum biberint, ſequenti die ſi bibant, aquæ potionem commendamus:quam niſi eis perſuaſerimus,admonendi erunt vt pauco vino vtantur, & copia etiam alimenti minuenda erit. Qui verò febris infirmandæ cauſa ſecundum balneum ingrediũtur, in eiſdem vinis perſeuerare oportet: qui verò cauſa refectionis, hi debent ad robuſtiora tranſire: ſed trãſitus ne fiat confertim & repentè, ſed pedetentim. Nunc verò ſigna quæ ſequi eos debent quibus rectè vinum ſit datum, exponenda ſunt nobis: nam his cognitis mala quoque ſimul intelligentur. Ergo faciei rubor cum naturali coloris elegantia coniunctus,cõmoda ſpiratio,ſudores calidi per totum corpus, capitis leuitas, partium corporis agilitas, animi hilaritas,oculus humidus, conſequẽtur: tum verò ſentiet ſe rectè lotum, & ad vinũ rectè erit affectus, & poſtquam biberit, cibos magnopere appetet, & eorum vſum commodè feret, itémque ructus à quibus leuabitur excitabuntur, & à cibo potum quæret, moderati ſudores prodibũt,qui paulò poſt ceſſabunt:vrina excernetur, corpus denique reddetur molle & probè coloratum. Qui verò incommodè vinum ſumpſerint,eos ſequetur faciei pallor,& ſiccitas per omnia, vel certè plurima corporis membra,ac,ſicubi ſignificat,ſudor frigidus apparebit vnà cũ capitis grauitate, in quo æger omnium artuum motus conſpicietur: itémque animi demiſſio, & ſtomachus ad cibum ſupinus, & ſitis quæ ſedari potando non poterit, & æſtus in hypochondrio,& voluntas eructandi, nec vlli ructus fient: ſique fiant,nihil leuabunt. veſica ſæpe vrinam retinens, atque etiam paulatim eam reddens:eorum quoque pulſus denſus erit neceſſarió. Quum hæc tum omnia tum plurima appareant, ſi nauſea eos tentabit,vomitus ſtatim imperabitur. Si nauſea non adſit,ipſi tamẽ alioqui facilè vomant, tunc etiam vt vomant iniungemus: ſi difficulter vomant, aquam calidam potui dantes laborem ſedabimus:qui verò febrim habent,ſi euomãt, & longa fuerit acceſſio, poſt vomitum exiguo cibo ſunt alendi: ſi breuis, poſt ſequentis diei ſomnum. Si non euomuerint, in iis cauere oportet diatriton, & mediis diebus aſſiduus potus tẽporibus à nobis definitis dandus erit. noxium enim eſt quum febres poſt vini potionem accidunt, ſiccitate in ægro regendo vti:quamobrem par eſt vt continuis potionibus humectãtes particulas corporis exiccatas,vini potione expediamus & liberemus.

Antylli de collutione,ex tertio de auxiliis quæ extrinſecus adhibentur, Cap. XXVIII.

COllutio ſitim lenit, oris ſiccitatem humectat, linguæ aſperitatem leuigat,diſſolutionem mitigat, ac quod in dentibus viſcidum eſt, expurgat. Ac collutio quidem non ſolùm in remiſſione danda eſt, ſed etiam moderatè in omni tempore, præterquam in principio, ea vti poſſumus. Gargarizatio verò iuuat ipſa quidem parum,extremas ſtomachi partes humectans,ſed tamen magis etiam lædit, quum materiam ſurſum petẽtem efficiens,caput obſtruat.

De potu,ex libro eodem Antylli, Cap. XXIX.

AQua calida quoquo modo omnibus ægrotantibus in temporibus opportunis danda eſt:frigida verò, præcipuè vt calorem qui non ex alia affectione, puta ab inflammatione,ſit exortus,ſed ipſe per ſe vexet, vt in ardentibus febribus flammeis,exhibetur. Per obſiſtẽtiam

verò frigidam damus iis qui frigidæ potioni sunt assueti,& qui alieni sunt ab vsu calidæ, aut quibus stomachus in morbo propter calidæ potionem subuertitur. Si verò ob febris æstum frigidam quis bibat, is voraciter & largius bibat:si ob aliam quampiam causam,parum & quasi sorbeat. Cauendum autem est ne statim à cibo bibatur nisi vinum & frigida:acetum nanque per se non damus, sicut ne vinum quidem,nisi quandoque paululum,& medicamenti vice. Posca verò datur iis qui sanguinem reiectant,præsertim verò si à stomacho aut vẽtre fiat reiectatio: atque etiam iis quos nausea vehementer exercet, & qui in nauigationibus nimium expurgantur. Quandoque etiam pituitosis poscam damus vt pituitam euomant: & oxymeli sumimus,vt affectionibus thoracem infestantibus succurramus,& quum quispiam fungos comedit, atque etiã vbi quis gypsum potauit,& magis quoq; vbi taurinum sanguinem bibit. Mulsum verò vinum vtrum alicui ægrotanti accommodatum sit,ego certè non noui:at melicratum & iis prodest qui febrem habent, & iis qui sine febre neruorum affectionibus correpti sunt. Hydromeli verò & apomeli,& melimalũ,ipsa per se nõ sunt idonei potus,quandoquidem facilè corrumpũtur & acescũt. Ori verò satis accommodata sunt iis qui non appetunt in febribus nõ prauis,& morbis qui iã inueterarint,& à quibus febris absit:si minus aptè datum alimentum est, nobísque placet statim à cibo & frigidam & vinum dare,horum aliquid sumemus:tum enim corpus & præsertim vẽtriculus & stomachus iam expleta, nihil mali neq; à morsu frigidæ,neque à vini facultate, atque vino patientur. ex quo fit vt neque ieiunis, neque multo post cibum demus:quum simile sit si longo post cibum assumptum tempore,ac si ieiunis propinemus. Post potionem verò cibos statim offerre, ne accommodatum quidem est iis qui ieiuni præbibunt. vinum enim & frigida prius corpus lædunt quàm cibi ingrediantur. Sed neque conuenit dare iis qui multo antè comederunt,& postea superbibunt: nã quomodo hæc frigidæ morsum possint retundere,aut vini potentiam hebetare,quum iam cõfecta sint, nihil est quod afferri posse videatur.

Herodoti de potu,& quonam accessionis tempore potu sit vtendum, Cap. xxx.

QVum tota annotatio integra sectione in principiũ, statum & declinationem diuidatur, omnem partem ad potum præbendum necessariam inueniemus. Qui igitur sumpto cibo febricitarint, aut facta conuẽienti ciborum corruptione, si in principiis quoque annotationum nutriti fuerint,vel suspicio est nequid vitiosi alimẽti sumpserint,si eis vomendum esse iudicauerimus, his vomitũ post assumptum potum imperabimus. quibus quidem vt reliquiæ diligenter expurgentur,etiam secundo loco dabimus:& sæpe etiã vt res subiectæ temperentur, & per inferiora secedant. Sed aliæ quoque circunstantiæ inueniri possunt, quæ potum in principio annotationum postulent,qualis est infantium ætas:sed id demum tempus opportunum existimamus quum nec serius nec citius datur. Qui verò potũ auersantur,& ob eã causam in periculo versantur, id quod in difficilibus instantiis fieri solet, si in principio accessionis potum expetant,non erit eis negandus:in temporibus verò incrementi plures causæ dãdi potus sunt. Ergo si vehemẽs sitis in accessionibus quosdam inuadat,ferríque ea ægrè possit,nõ ex malitia & incremento morborũ,sed ex quadã propria mali qualitate, omnino necesse est symptoma mitigare: quod nisi fiat, febris magnitudinem multo magis sitis augebit. Qua in re spectanda est etiam ægrotantis natura: nam si in cæteris tolerans patiénsque sit, & sitim non ferat, profectò aptus erit vt in accessionis incremento bibat: & item qui multum biliosi humoris in stomacho aceruãt,& magno cum labore id reiiciunt,& quodammodo leuantur:sed extrema frigent pallidique ipsi sunt,& propè deficiunt,neq; decubitum ferunt,exusti atque enecti siti, quanuis ab excretione leuari debuissent,quum ex quibusdam numeris constitutis hæc vicissitudine quadam patiantur, neque quiescunt,neque ad extremas vsque partes febris perue-

A nit,si multum humoris eis præbuerimus, eos quodammodo abluemus. Iis quum euomuerint,accidit vt statim post assumptionem & vomitum,calor confertim per corpus euehatur,& ad status proprietates proximè accedat. Sique partitio annotationis in imparia distribuatur, vt maior pars incrementi,minor verò status sit, tempus potionis dãdæ erit in accretione:siquidem illud proportione respondet tempori status,quoniam in iis temporibus causa dominatur, & homo ipse vexatur. Citi⁹ quoq; alẽdi B sunt qui facultates habent quæ facilè opprimuntur, quos multo antè non solùm potu dando communire oportet, sed cibis etiam præbendis. Qui verò in febribus difficulter bibant,quia stomachus ex peculiari calore exaruerit, si magnitudo febris sit,hi nisi continenter bibendo humectentur,cum magno suo damno in tempore alimenti reparantur. Nonnulli sunt qui ex suffocatione talia patiũtur à quibus periculum suffocationis imminens auertentes,ante statum potionem dabimus. In iis autem qui suapte natura non appetunt,& cum labore sumunt ea quæ offeruntur,& præcipuè si siccitas os occupet, continuo po- C tu vtendum est,quum maior inde propter res futuras euasura sit vtilitas. Citius quoque potum damus iis quibus attractiones ingentis famis accidunt,vt symptoma mitigemus. Atque calidi quidem potus dandi tempus exposuimus:siquid omissum à nobis sit, facile erit ex iis quæ dicta sunt inuenire. Frigidi verò potus, quum incipit annotatio,vsus est in iis qui sanguinem fundũt:in accretione verò dandus est iis qui propter aliquem casum sumere calidũ non possunt. Frigida verò potio quæ arden- D tibus infirmandi causa datur, ante remissionem in ipsius status tempore præbetur:eadem exhibendi tempora sunt tepidæ,lacteæ & gelidæ potionis. Calidæ autem exhibitionis diuersa sunt tempora:nam si detur in principio annotationis vt vomitus cieatur, & copiosa & tepida detur: simili quoque modo si propinetur vt vehementem & ardentẽ sitim extinguere velimus,siq; vnà cũ defluxionib⁹ multi acres biliosique humores in stomachũ confluant, si quidem eo tempore quod sumptum est,non superatur, sed excernitur. In frigida verò potione ad sitim tollendam,facere debemus vt paulatim eam sumant, & parcè E bibendo diutius in potione immorentur: at quum mouẽdi vomitus causa bibitur, vt confertim ac quantum vno haustu possint,ea vtãtur. Si verò propter annotationis lõgitudinem, aut virium vexationem,aut propter iam memoratas circunstantias demus, quum in accretione aut statu sint constituti,moderata potio danda erit, vt neque solùm gustent,neque etiam se expleãt: commodum nanque in febribus est,ventrem vacuum & non tensum seruare. Qui verò propter siccitatem & propter suffocationẽ F ex ipsa ortam siccitate potum sumunt,in quibus etiam seruari volumus quæ ad potionem pertinent, eis paulatim & continenter offeremus. Si verò etiam febricitantes aut stomachi aut alui fluoribus vexentur,tunc etiam cauendum est ne potio confertim sumatur,quandoquidẽ symptomata excitat atque irritat:optimúmque est vt ex vasculis quorum perangusta sint ora,paulatim bibãt:quòd si in remissionibus potum præbeamus iis qui defluxionibus tenentur,nunquam nec multum nec affatim & cõfertim dabimus, sed eo modo quẽ diximus. cæteri ad expletionem vsque bibãt. Siccis verò & quorum caro occlusa est, G & ex omni parte constricta, plus dandum est quàm vt sitis postulet ratio:sique op⁹ sit,iterũ dãdũ: eadẽ enim & vnius & plurium potionum est occasio. Facienda tamen coniectura est an primus humor concoctus sit:& corporũ natura est indaganda,non autem desiderii ægrotantis habenda ratio. nam si sudores qui post datam potionem apparẽt vtiles sint ac bene cedant, perseuerandum est in secunda potione propinanda:si verò copiosis largioribúsq; sudoribus opus sit,ipsi verò cessent, excitandi erunt. Quũ H verò singultus infestet,aut sicca tussis intendatur, pauca calida absorbenda est: gelida verò aut frigida si pro calida detur,iisdem modis iisdémque temporibus danda est: si verò vt sudores aut alia symptomata cohibeantur quæ suprà numerauimus,paulatim & ex maioribus interuallis exhibenda:itémque frigida quæ à cibo datur, pauca esto:

frigida verò quæ in febribus ardentibus certatim datur, aut lactea, aut gelida, quomodo danda sit, in libris ad curationem pertinētibus explicabimus. Aqua verò quæ potatur, sit optima, & decocta ad carbones in vase fictili: sed nos aquam in vitream phialam immittimus, & in aquam feruentem indimus: quæ sic parata, omni reprehensione caret. Si praua sit aqua, vbi decocta fuerit, sub dio teneatur: frigida verò, pura esto frigida & mollis. Si verò accōmodatè atque aptè tepefiat, lacteáque aut egelida reddatur, diuersis rationibus ea erit vtēdum, facta comparatione cum calida. Cæterùm tepida ita temperetur. Calidæ aquæ potui accommodatæ cyathis quinque vnus frigidæ addatur: egelida verò sic mutetur, vt calidæ cyathum vnū & frigidæ quinque habeat: lactea verò ex pari vtriusque mensura temperatur. sit autem intenta quæ frigida est: si verò remissa sit, plus frigidæ erit adiungendum.

De potionibus quæ ægrotis conueniunt, Cap. XXXI.

FEbricitantibus optima potio est melicratum aut oxymeli, quorum cordi est accommodatū. Aqua verò in febricitante omni morsu vacat, excretiones verò non admodum facit. Aquæ verò in quibus aliquid maduerit, in quibus vis adstringendi inest, non sunt incommodæ vētris perturbationibus, & valent etiam ad vomitus cohibēdos, quibus mellis & oxymelitis potio est aduersa. Mala verò dulcia, æstiuo tempore in tenues partes dissecta, in aqua macerentur vsquedum aqua colorem inde contrahat: vel Cydonia mala matura secantur in partes, & similiter macerantur. quod verò ex malis fit, dandum præcipuè est iis qui bilem vomunt, & quibus fluit aluus: sed ne mala aciditatem vllam habeant, diligenter considerādum est. Simili quoque modo pira sunt maceranda quæ acerba dulciáque sunt. Omne autem dilutum quod ex pi ris conficitur, maiorem vini facultatem refert. Secundas in hac refert id quod ex malis fit cydoneis: minimè verò quod ex crudis palmulis paratur: éstque præstāti9 id quod ex semimaturis cōficitur. Myrta verò tenera macerata passo vinosam quidem potionem, sed tamen morsus expertem & lenem faciunt. Succus verò qui ex Punicis extat, non minus quàm quæ dicta sunt vinosissimus est: éstque hic quoque succus lenis, & nihil habet caloris. Atque hisce dilutis quæ acerba sunt vti poterit quispiam in iis febribus quæ & turbationis expertes & tutæ sunt, & omnino in iis quos citata aluus exercet. Diluta verò quæ à sorbis pirisque siccis & myrtis, itémque palmulis fiunt, minus strigmenti modo crassa sunt. vti his poterimus in iis quibus vinum non est dandum. Acini quoque vuarum conscissi macerantur, sed eorum decoctum est vtilius, quod adstringendo est efficacissimum: nec vllam aliam acrimoniam neque aciditatem habet. Vina verò quæ ex myrtis, fauis, tritico, & hordeo fiunt, nihilo imbecilliora sunt quàm quæ ex vua conficiuntur, sed multo tardiora peioráque sunt: at quæ ex palmulis & ficubus fiunt, quum in principio bibuntur, similia dulci vino gustantibus videntur, at facultate multo deteriora & grauiora, & ad conficiendum difficiliora: quum verò inueterascunt, similia vino austero & calore & facultate redduntur.

Philotimi de potione quæ antè & post cibū datur, Cap. XXXII.

QVum post cibum potus confertim sumitur, vsu venit vt stomachus, & præsertim superior, fiat latior, venter extendatur, cibi madescant, & parentur vt diffundi queant: os, partes capitis, guttur & ventriculus calefiāt. Qui verò nocte frigidam bibunt, iis omnia prædicta loca refrigerantur, & alimentum quod non longè aberat vt calefieret, perfrigerat, & coctionem impedit: alimētúmque feruens, & bullas in eo iam excitatas deprimit atque deponit, facitque vt quiescat, partémque alimenti iam dissolutam & eliquatam reddit crassiorem. Siquis verò frigidam ieiunus bibat, in eo quoque eadem loca perfrigerari, & citò, & plurimum humorem & calefactum minus ex ventre in corpus distribui, & pituitā quæ in vētriculo continetur, fieri crassiorem contingit. Iis verò qui ex laboribus, balneis & febribus bibunt, cum distributio humoris celerrimè fit, tum mistionem, minus sustinet: alimentúmque quod in venis est, & os, & vultum, & stomachum, & ventrem maximè perfrigerat, & succos qui venis cōtinētur, paruo tēpore refrigerat, ac crassiores facit.

Rosacei confectio, Cap. XXXIII.

ROsas purgatis sordibus & exectis vnguibus, in peruetustum vinum quot velis coniice, non tamen aceruatim, sed paulatim: singulisque diebus calamo qui ad fundum vasis pertineat commoueto, ita tamen vt ipsum diligēter obtures, ne fiat perspiratio, & finito trigita dies: quibus lapsis vinum defæcabis, & in quinque eius sextarios vnum mellis sextarium coniicies: itémque operculo probè concludes, & quum triginta dies sic permiseris vt consistat, vtitor.

Eiusdem alia composita confectio.

Rosis, exectis vnguibus, iniice mellis sextarios senos, & per annum ita finito: tum huius compositi cape libram vnam, mellis puri libras quinque: eisque omnibus læuigatis vini optimi sextarios decem affunde.

Hydrorosatum.

Mellis optimi libras XXX. foliorum rosarum libras X. aquæ fontanæ libras LX. coque aquam donec ferueat, & ablato ab igni vase, rosas iniice: tum vas obturabis donec perfecta sit facta concoctio. vbi coxeris, mel separatim coquendo spuma expurgabis, & defæcatis rosis, mel decocto rosarum infunde.

Aliud rosaceum.

Vini quod primùm exprimitur, pondo XXI. mellis pō do VIII. foliorum rosarum pondo III. rosæ vino immadescant dies quindecim, tum è vino per colum traiicies, mélque excoques, & spumā abiicies, & vino in quo rosæ maduerint addes, & probè obturata sic permittes.

Aliud rosaceum recens.

Mellis pondo VII. vini pondo XXI. foliorum rosarū pondo II. tritas vt par est rosas vino biduum admisceto, tum rosis excolatis & melle cocto, vtrumque cōmiscebis, & probè obturata dimittes.

Violaceum.

Mellis pondo VII. vini pondo XXI. violarum manipuli CCXL. has in folia redactas in vino triginta dies macerabis, tum violis colo traiectis, mel coques, tum vtrumque in vnum compones, & obturata ita fines.

Chamæmelatum.

Vini ascalonitæ pondo XXI. mellis pondo VII. granorum chamæmeli vnc. VI. grana vino diebus quinis macerato, iisque excolatis, mel coquito, & abiecta spuma in vnum omnia rediges, & obturata permittes.

Conditum ad lapidem in vesica frangendum.

Mellis sextarius, vini sextarii quinque, piperis vncia, saxifragi drach. quatuor, spicæ nardi tantundem, carpesii, zinziberis, mei, assari, cassiæ, sinonis, petroselini, acori, gētianæ, dauci singul. drach. IIII. sicca melle despumato, & vino componantur, & vas in quo posita fuerint, dies CCX. ita finito vt fiat concoctio.

Condîtum.

Mellis libras X. vini prioris libras XXX. piperis vnciam vnam, piper contundendum est, vinóque admiscēdū, tū mel despumatū cū vino cōpones, & obturata fines.

Anisatum.

Mellis lib. X. vini prioris albi lib. XXX. anisi vnc. V.

Ex iunco odorato.

Ad drachmas XVI. iunci odorati adde croci pōdera XII. mastiches drachmas XVI. hæc omnia contrita vino compones, mélque despumabis, & omnia simul miscebis obturabísque, & ita permittes.

Styracatum.

Mellis libras XXX. styracis libram vnam, vini libras sex, mel despumato, styracem terito, commisceto, & cum melle despumato: vinum in mortario misceto, & manu tua excipiens vtitor.

Absinthite.

Ad vini sextarios quinquaginta iniice, costi, folii, amomi, casiæ, singulorum semissem, mellis sextarios X. & absinthium herbam pauco vino macerabis, & prædictis rebus tātum eius diluti affunde quantum tibi gustāti rite confectum esse videatur.

De decubitu, ex Antylli quarto libro, de auxiliis quæ fiunt. Cap. I.

DEcumbere autem confert iis qui acuto morbo detinentur, quoniam qui ita laborant, lassari non debent: qui verò diuturnis morbis sunt correpti, solùm confert decumbere quum vrget accessio. at in interuallis etiam moueri nihil prohibet, quum motione & variis quoque excitationibus indigeant. Figura autem decubitus eorum quibus caput laborat, in sublime vergat, præterquam in phreneticis, quoniã in eis humilem atque inclinatum decubitum volumus: quia decubitus in sublime elatus quodammodo eos perturbat. Præterea iis quæ in thorace accidunt, sublimis decubitus est accõmodatus. In dysentericis verò & cœliacis decubitus conuenit ad ilia inclinatior. In gonorrhœa, satyriasi, & renum dolore, in vtrunuis latus decumbere potest: nam gonorrhœa & satyriasis exacui exacerbarique solent locis excalefactis, quum in reclinato decubitu manent. renum dolor tum exacerbatur quum lumbus ea figura comprimitur. iis autem qui non nutriuntur, quique tardè concoquunt, in sinistrum latus vtile est decumbere, vt iecur ventriculo circunfusum, eundem calefaciat. In scirrhosis verò iecoris affectionibus, & tumoribus, & inflammationibus contumacibus, in dextrum latus decumbere est melius: quemadmodum si lien eisdem malis correptus sit, in eum decumbere satius est. sed in torminibus intestinorum, & in ilei atque coli affectionibus, medius inter supinum & sinistrum conuenit. Cauẽdum autem est in colicis ne illorum dolorem mitigemus, à pedibus decubitum altiorem facientes, quum hic decubitus & caput & instrumenta sensuũ repleat. Præterea quos ventris dolor aut eiusdem frigus vexat, eis quoque talis figura decumbendi non est accommodata.

De quiete, ex eodem libro, Cap. II.

QVibus decubitus iis etiam quies & tranquillitas conuenit, ac præcipuè quidem in principiis accessionũ, itémque incrementis, & post cibum nuper sumptum, & quum quis dormire cogitat, apta est quies atque tranquillitas.

De ægroto abstinendo, ex eodem libro, Cap. III.

ABstinendus æger est quum carnis & sanguinis copiã cõtrahere volumus, itémq; cibos incõcoctos coquere, plenitudinẽ euacuare, defluxiones siccare, eásq; præcipuè quæ ex plenitudine oriuntur: quæ res madores quoque mitigat: sed & dolores ipsos lenit quos acrimonia excitauit: qui verò ex plenitudine oriuntur, eos irritat.

De somno & vigilia, Galeni, Cap. IIII.

SOmnus semper humectat, nõ secus quàm vigiliæ semper exiccant: non tamen aptus vt calefaciat semper aut refrigeret, verùm quum in iis qui febrem non habent, pituitosos aut crudos, aut quouis modo frigidos succos in corpore inuentos cõfecerit, atque incoxerit, ex eísque probum sanguinem procrearit, tunc hominem insiti caloris incremento calefaciat. at quum ex huiusmodi humorum putredine iam febricitantes occuparit, tum febris calorẽ extinguens, proprium verò augens, eos refrigerat. Quum igitur somnus proprium calorem augeat & roboret, eum verò qui præter naturã est cõminuat & extinguat, meritò etiam quis vno & eodem tempore corpus frigidius simul & calidius seipso à somno reddi censebit. Quum verò duplex læsio existat ex somno, altera communis, quando ægroti in principiis accessionum dormierint: altera propria in quibusdam morbis, quando in aliquo alio tempore dormierint, hãc periculosam esse existimare debemus: illa enim neque mortem, neque aliquod aliud graue significat, quum naturã temporis consequatur. In principiis enim accessionum, calor & humores in profundum corporis vergunt, ac si qua inflammatio in visceribus sit, A meritò augetur: sique humores aliqui ad ventrem confluant, non concoquuntur illi quidem vt in aliis somnis, sed multo plures fiunt. quamobrem eo tempore vigilias ægrotis imperamus, spiritus, sanguinis & caloris qui in eis est lationem ad exteriora, quæ à vigiliis fit, opponentes, tanquam maximum auxilium lationi eorundem ad interiora, quæ in principiis accessionum efficitur. Ex somnis verò qui aliis temporibus capiuntur, maxima ex parte vtilitas manifesta cõsequitur, præsertim verò vbi morbo declinante adhibeantur: nam & in statu etiam aliquando B manifestam vtilitatem somnus affert: quandoque etiam in extremis incremẽti partibus quæ statum contingunt: euidentissima tamen omnium vtilitas est ea quæ affertur in declinationibus. Veruntamen quum somni nocent, minus exitiales sunt iam consistente atque increscẽte accessione: præcipuè autem perniciosi sunt in declinationibus. quo enim tempore aliquid est vtilissimum, si præterquam quòd nihil prodest, etiam nocet, mortem iurè significat. Iam ex somno læsiones sunt quæ sunt vtilitatib⁹ contrariæ, tum quòd febres ab eo non dissoluantur vel e- C tiam augeantur, tum quòd dolores intendantur, & fluxiones multiplicentur, & inflammationes crescant. Ex succis verò quibus cõcoctione opus est, eis somnus prodest: quibus verò digestione per halitũ, vigilia: præterea succos qui in ventriculum, intestina, & iecur vergũt, somnus intendit, vigiliæ reuellunt: itémque in humoribus quorum crassitudinem aut lentorem attenuare oportet, vigilia vtilis est, sed non immoderata. sunt enim etiam in parte cõcoquendi, id quod somnus efficit. Maxima verò læsio frigidis humoribus accedit quum quispiam permittit vt D quantum illi postulent dormiatur: eò enim propter frigiditatem inclinant. veruntamen eis non prodest, sed tantùm in huiusmodi humoribus dormiendum est, quantũ satis sit ad vires quæ in vigilia laborarunt reficiendas, & ad quandam concoctionem obeundam. Somnus nanque fit vel quum naturalis calor propter aliquem laborem aut nimiam siccitatem ad alimentum conuertitur, vel propter nimiam humiditatem quæ foras extendi non possit: ac prior quidem & salubris & naturalis est: alter verò est qualis in comate & lethargis euenire consueuit.

E Antylli, de vtilitate quam somnus affert, ex quarto libro auxiliorum quæ fiunt, Cap. V.

SOmnus remittit quæ tensa sunt, emollit indurata, fundit cohærentia, inæqualia ad æqualitatem perducit: itémque quassationes & animi turbationes sedat, spiritũ lenit, defluxiones sistit, humores qui sunt in corpore crassos faciens. Somni verò tempus in morbis intermittentibus est quum fit remissio: quòd si longior sit accessio, tũc & status & declinationis tempus accommodatum est. at F tempus principii est inutilius: atque etiam minimè aptũ est id quod accessiones antecedit. In incremento verò si breue sit, non est in eo refugiendus somnus. at si longius atque post medium diei fiat, tunc est prohibendus: suapte enim natura omnis vespertinus somnus est malus. Verùm si post mediam noctem, & præsertim circa diluculum, medium quodammodo incrementi contingat, permittendum est vt cõtinuò dormiatur. Nox autem est die aptior, in ipsáque nocte accommodatiora sunt ea quæ post horã tertiam sunt, & præsertim vltima: in die verò, G diluculum & pars vsque ad meridiem cæteris præstant.

Eiusdem, & ex eodem libro, de vigilia, Cap. VI.

VIgilia plenitudinem per halitũ digerit, quæ in vẽtre sunt minuit, & vt per partes infernas exeant præparat: languorem dissoluit, grauitatem dispensat, resoluta corrigit, & robur naturæ atque animo adiungit, sudores cohibet. Iis verò qui ex medicamento purgãtur vt vsque ad perfectam purgationem vigilent, imperandum est. post etiam sumptum tunc cibum & potum, itémque in accessione & ante accessionem, vt quum de somno

loqueremur memorauimus, vigilare homines debent. Vigilias inducunt frictiones duriores ſine pinguedine,& magis etiam ſi ex lineis pãnis crudis obeantur : præcipuè autem crura fricentur:vnguináque cõueniunt quæ acriora ſunt,quæ nitrum,aut euphorbium, aut limneſten , aut cachry,aut cardamomum,aut pyrethrum , aut vuam Taminiam,aut granum Cnidium,aut ſinapi capiunt. Cataplaſmata quoque cruribus ex ſinapi ſuperdentur. Vigilias etiam faciunt hæc,pruritus violentus,pilorum euulſio, digitorum tractio , ſtomachi vellicatio digitis iniectis facta,quæ ano admouentur atque induntur , quorum eſt iam deſcripta materia : ex iis quæ odorari ſolemus , quæ fœdi ſunt odoris,quæ ſternutamenta cient:acria medicamenta oculis admota,aut oleum ipſum infuſum:cucurbitulæ inguinibus affixæ, clamores cõtinui, nũcii turbulẽti,ſermones qui affligunt & cruciant. Spectacula verò nõ ſolùm vigiliarum ſunt efficientia , ſed etiam propenſionem in ſomnum nimiam diſſoluunt: ergo quid fiet incommodi ſi adhibeantur.

Eiuſdem de ſermone,ex eodem libro,

Cap. VII.

SErmo vim quandam habet vt caput impleat,& grauitatem afferat:quinetiam vires diſſoluit, idque præcipuè in febribꝰ,& magis quoq; in acceſſionibus. Sitim etiam inducit ac linguam ſiccat. eſt itidem lippientibus & quibus ſanguis è naribus funditur,& maximè iis qui ſanguinem reiectant , incommodus: eſt autem aptus iis qui præter modum ad ſomnum ſunt propenſi.

Eiuſdem de vociferatione,ex eodem libro,

Cap. VIII.

VOciferatio eſt thoracis & vocalium inſtrumentorũ: & prius etiam quàm horum,naturalis caloris exercitatio. Calorem nanque auget,purgat,firmat & attenuat: ſolidas verò corporis partes,robuſtas,puras,& offenſæ minimè obnoxias reddit. Vociferatione autem vtimur quãdoque ad morbi medelam, vel vocis defeſſæ, vel totius etiam corporis:quandoque verò vt vocem vel ex morbo, vel ſuapte natura malè affectam emendemus . Conuenit autem hæc ſtomachicis,vomentibus,acidum ructãtibus, ægrè concoquentibus : atque etiam accommoda eſt iis quibus pituita redundat in corpore , & mulieribus prægnantibus,faſtidio (cui picæ nomen eſt) obſeſſis . Capitis verò affectionibus non eſt idonea,quum neſcio quid facultatis ad replendum caput & inſtrumenta ſenſuum capite contentorum habeat. Iam verò iis qui cibi faſtidio tenentur,quíque non aluntur conuenit: præcipuè verò languidis,hydropicis,& aſthmaticis,itémq; refectionibꝰ ex morbo accommodatiſſima eſt. Nunc verò quoniam vox laborat,partim propter longam & nimiam loquelam,partim propter clamoris magnitudinem,partim propter acumen & contentionem,partim verò propter ſilẽtium,quaſi ſuarum actionum oblita , ideo fit vt in hiſce omnibus quæ dicta ſunt,vociferationis vſus ſit vtilis, quum longã loquelam diſſoluat,& noxæ quæ ex clamoris magnitudine contracta eſt, placida & quieta imminutione medeatur: acumini verò occurrat , grauiores ſonos inſpergendo. Qui verò ex ſilentio oritur,quanuis non propriè vocis ſit labor,tamen cum vocis labore proportionem quandã habet: quocirca ad eũ quoque vociferatio eſt vtilis quæ vocem exerceat. Si denique vocalia inſtrumenta defeſſa ſint,totúmque corpus ſuum tenorem non ſeruet,aut laſſitudine obſideatur,tunc ad eorum reſtitutionem & curationem vtilis eſt vociferatio.

Quis ſit vociferationis modus,eiuſdem & ex eodem libro, Cap. IX.

QVi vociferaturus eſt,debet quum aluus deiecit , fricari leniter,ac præcipuè partes inferiores , faciémque ſpongia madefacere aut abluere: & prius ſenſim loqui,ac per interualla mediocria. ſed melius eſt vt prius deambularit,pòſt verò ad vociferationẽ accedat . Is verò qui doctrinæ expers eſt,vociferando dicat quorum meminerit,quǽque clara,& multas habere lenitatis & aſperitatis mutationes videantur. Sin autem verſus ſciat, iambicos dicat,& tertius locus elegiæ deturt, quartꝰ modulis numeriſque . qua in re præſtat etiam memoria recitare quàm legere . In primis autem vociferandum eſt,vocem quamgrauiſſimis fieri ſonis poteſt producendo , tum ad acutiſſimos eandem redigendo:deinde quum non multum in acuto ſono permãſum ſit,retro viciſſim paulatim reflectendum,vocem diminuẽdo , donec ad grauiſſimã à qua ductum initium eſt,reuertatur. Modus verò à viribus,animi alacritate & conſuetudine ſumendus eſt.

Antylli de ſalubri vociferatione,

Cap. X.

QVum vocis exercitationem rite initam omniũ præceptorum ad ſanitatis tutelam & conſeruationem efficaciſſimam eſſe vſu atque experientia didicerim, dedi operam vt & auxilii naturam,& qua via & ratione adhibeatur,quoad eius fieri à me poteſt,deſcriberem. Nunc igitur quiſnam modus veræ exercitationis vocis , ad firmam & diuturnam corporis valetudinem ſit, dicendum eſt nobis. Vox omnis fit à ſpiritu per reſpirationem atque inſpirationem deprompto, & formato ab iis inſtrumentis quæ natura ad hunc vſum eſt fabricata: vt eius materia ſit reſpiratus aër,ars verò (ſi ita dicẽdum eſt) partes corporis quæ aërem extendunt atque dilatant . Ergo neceſſe eſt eius præſtantiam & vitium,aut in ſpiritu aut in ſpiritum formantibus inſtrumentis verſari. Inſtrumenta autẽ ſunt,extremorum aſperæ arteriæ locorum , eius quæ epiglottis dicitur,oris partium,linguæ,palati,dentium,& labrorũ harmonia commoderata , atque ad actionem rite diſpoſita. Conſiderandum igitur eſt qualis aër,& quomodo diſpẽſatus,optimam vocem efficiat: ac in acutiſſimis quidem ſonis vſu venit vt comprimatur & anguſtetur collum, & mentum compreſſum vehementer ſuprà à locis quæ ad gurgulionem ſunt,ad extremas linguæ partes cõprimatur & anguſtetur , atque etiam vt ad prædictarum partium proportionem totum corpus ſimul attenuetur,& aer ad menſuram diſtantiæ locorum pertrãſeat : & in pronunciationibus & melodiis quæ ex ipſis fiunt, & collum, quammaximè fieri poteſt , dilatetur atque amplificetur, & os ad extremas linguæ radices à locis quæ ad gurgulionem ſunt maximopere abſcedat & diducatur: & in pronũciando multus ſpiritus exſuffletur,totúmque reliquũ corpus remittatur, & propter raritatem relaxetur . Ergo acutiorum ſonorum exercitationem inutilémque intentionẽ quam hypate paulatim efficit,aut artificioſam accreſcẽdi induſtriam,vt multum valeat,ſinere deberet. Quòd ſi ad corporis tutelam ſuauitas cantus,& vocis præſtantia conducat,grauiorum ſonorum vocem exerceamus : etenim aër quamplurimus reſpiratione in corpus per arteriam & per cæteros apertos cutis meatus occultos attractus,maximum momentum afferre, & præcipua præſtantiæ vocis eſſe videtur portio. Id verò fit vel maximè à multa vaſorum aërem attrahentium latitudine. Latitudo verò à concinna exercitatione conficitur,quum nos meatus accommodatè diducimus,& dilatamus , & paulatim quamplurimũ excipere aërem,& rurſus eũdẽ exſufflare conamur. Parum enim deeſt quin omnes virtutes quas pronunciatio affert,à ſpiritus multitudine & copia præſtari comperiamus . Nam neque quiſpiam vehementem ſonum vnquam ederet, niſi vehementi propter copiam ſpiritu vteretur:neque magnum quippiam,niſi ei magna ſpiritus copia abundaret. Sed nec etiam longum tempus duraret , ſi nõ vocis productioni ſpiritus multitudo ſuppeditaretur: ſicut etiam nec denſum,aut clarum,aut plenũ quid emitteret,aut propter paruitatem,& imbecillitatem inſpirationis inanem,raucum,ſolutúmque ſonum ederet , quũ perſpectas perſpicuáſque dictiones reddat , aut quũ propter ſpiritus exilitatem,quaſi celet quæ dicuntur atque impediat,nec ad pronunciandum ſit ſatis : quo tempore nulla re alia vocem corriget,niſi multo ſpiritu vtatur. Quum igitur copia aëris per ſpirationem attracti maximum pondus afferre ad vocis præſtantiam videatur,in primis eius habenda eſt ratio ei qui vocem exerceat . quis autem ſit modus huius curæ & diligentiæ exponendum eſt. Ergo quum ſpiritus in nos attractio fiat , diducto pulmone , & ventre,& meatibus qui in tota ſunt carne (aër enim intro vi pellitur ad eam capacitatem à diductione factam , naturali quadam neceſſitate,vt quod vacuũ eſt impleatur)

nos eum per nares atque os ingredientem videmus, ac
multũ etiã eius per toti⁹ cutis meat⁹ ingreditur. Eo plus
autem externi aëris intra nos recipiemus, quo maiorem
fecerimus capacitatem eorum locorum quæ sunt eundẽ
attractura. Quamobrem quorum densa cutis est,& mea-
tus angustos habent,exiguæ vocis sunt,& ad sonos eden-
dos imbecilli:rari verò,& quibus vasa aperta sunt, vehe-
mentem vocem edunt. Ac pueri quidem, & mulieres, &
eunuchi,vocem imbecillius quàm viri emittunt:id quod
eis propter meatuum angustiam contingit: atque etiam
ægrotantes,ob eandem causam minorem vocem quàm
bene valentes habent.Quũ ergo ostẽderimus causam vo-
cis corrigendæ esse aërem spirando attractum, aërisque
causam esse meatuum dilatationem & diductionem, cõ-
sequens est vt quomodo hæc ipsa fiat, considerandum
esse videatur. Quoniam igitur omnis corporis capacitas
& cauitas duobus modis augetur, & paulatim diducitur,
vel quum tunicæ quæ cauitates amplectuntur, ex omni
parte in orbem concluduntur,vel quum corpora ad id ac
commodata ex addirione augentur, vtriusque ratio no-
bis habenda est,& meatus dilatandi:in qua re densationẽ
omnem,& eam quoque inducentes causas fugere debe-
mus:vt maximè remittatur,quod non tensum est,in longi
tudinem:quod verò fusum est, in latitudinem, & moles
corporis conseruetur .Præterea verò aërem augere opor-
tet,tum per inspirationes paulatim adductum respirãdo,
& amplius vasa ad ipsum excipiendum accommodata di
ducendo, tum etiam conando ex additione quampluri-
mum foras excernere,& spiritum prius ingressum expri-
mere,& vacuare violẽtius. Nam & carnis remissio atque
fusio latitudinem meatibus præstabit, quum copiosioris
aeris per respirationem adductio eos ad maiorem sem-
per latitudinẽ diducat:& expirationis assiduitas,quò plu-
rimus spiritus reddatur,magnopere meatus diducit.Quo
enim quispiam maiorem diligentiam adhibuerit vt tho
racem spiritu per expirationem vacuet,eo copiosiore ae-
re,vt in illius cõsumpti locum sufficiat,indigebit.Ex quo
conficitur vt vocis exercitatio corpus meatuũ diductio-
ne rarefaciat:cæteræ verò exercitationes omnes carnẽ sti
pant,densant,& constringunt:illa verò leuem molem cor
poris meatus dilatando: cæteræ verò solidam, duram &
grauem efficiunt. Atque ex ipsa vocis exercitatione & ra-
ritate quam ipsa inducit, videre est carnem obsequen-
tem,& ad omnem actionem maximè tractabilem reddi:
ex aliis verò exercitationibus, resistentem, duram, ægrè
sentientem.Ideo fit vt idiotæ & plerique athletæ ingenio
sint stupido tardóq;. Ergo vocis exercitatio est cæteris an
teponẽda. In primis enim in ipsis lectionibus accommo-
datis perspicuas humorum redundantium excretiones fa
cit:qui verò maiore vi legunt,maiores, atque adeo etiam
per sudores:qui verò lenius legunt, per occultam exhala-
tionem quæ in tota mole corporis efficitur: atque in o-
mnibus simili modo per effluxionẽ,quũ expirando mul-
ti humores extrà efferuntur,& ex irritatione facta à vo-
ciferatione & attenuatione, vt multa excrementa,& sputa
& muci,& pituitæ proruentes excreentur. Iam verò ex ro
busta respiratione quam vociferatio præparauit, præter-
quam quod vasa absterguntur, multi etiam humores cõ-
sumuntur,qui & clàm per corporis extremitatem, & per
nares & per os efflantur. Iis verò qui recalefaciẽdi ex fri-
giditate sunt,ecquod maius auxilium afferri potest quàm
actio respirationis exercitatæ? Spiritus enim calorem no-
strum assiduo motu ex collisione attritúque excitat & sus
citat,talémque reddit per incessantem actionis in corpo
re nostro feruorem. Quocirca si nõ singulas in nobis par
tes respirationis refrigeratione refrigeramus, lateat nos
similia pati qualia patiuntur ii qui in maiorem humidi-
tatem cadunt quàm sit in nobis,atque etiam vehemen-
tissimæ refrigerationis correctionem eos rectè consequi
qui rite vociferatione vsi fuerint, dictum est. Quinetiam
si in nostris corporibus siccitas & calor præter modum re
dundare videantur,multus aer per meatuum latitudinẽ
respirando ingrediens,quæ exiccata sunt,maximè hume-
ctabit:& quum sit tenuiorum partium,& liquidior quàm

A omnis aqua,duritiem à siccitate inductã emolliet. Porro
autem calorem qui in corporibus præter modũ fit, quid
attinet dicere,quũ à nullo alio magis quàm ab aere conti
nenter per respirationem attracto refrigeretur atque ex-
tinguatur.Oportet ergo sæpe legere,corpúsque totum la-
xare & remittere,carnémque raritate perfundere, arteriã
cæteró sque transitus spiritus studiosè diducere,& per gra-
uissimas vocis terminationes modulari. Vt autem pro-
cul à nobis valeãt soni qui ex additione ad notas studio-
sè conscendunt,faciendum est. scimus enim & viribus &
B intentioni meatuum, alienissimum esse vocis acumens
Sonorum verò concinnitates & varietates, mutationibu.
cantus temperatis conueniunt,sed nihil est quod ad salu-
brem corporis tutelam conducant. Vociferationibus ve-
rò quæ per hypatas fiunt,quammaximè fieri potest, sonũ
dilatare coguntur:at in iis qui legunt ita vt audiantur,aut
differunt,internam humiditatem euidentissimè consu-
mi declarat dẽsus vapor ex ore legẽtiũ prodiẽs, & super-
fluitates vetustiorũ humorũ qui vnicuiq; meatui adhære-
bant,quæ excernuntur non solùm in prædictis expiratio-
C nibus, sed per alias quæ extemplò appareant, vt per spu-
ta, mucos, pituitam, quæ expelluntur: quibus omni-
bus corpus ipsum causas morborum effectrices extrudit
& reiicit.Prædictis autem vocis actionib⁹ neque temere
neque inconsultò vtendum est,ac præsertim iis qui huic
exercitationi non assueti incipiunt,neque etiam quũ pra-
uorum corruptorúmque humorum adsit copia. Quinetiã
vox non est exercenda tum quum magnis & euidentibus
cruditatibus stomachus obsidetur,ne ex actione inspira-
tionis & expirationis quæ firmior & citatior facta sit, dũ
D vox in magnitudinem & multitudinem accreuit, vapo-
res corrupti largius per corpus distribuantur.

Galeni de exercitationibus,

Cap. XI.

Non omnis motus exercitatio est, sed solùm vehemẽ
tior. Quoniam autem id quod vehementius est, in
iis est quæ cum aliquo cõferuntur,fit vt idem motus alte-
ri sit exercitatio,alteri non sit. Terminus autem vehemen
tiæ est anhelitus alteratio, vt motus qui anhelitum non
mutant, nondum exercitationes vocemus. Quum igi-
E tur vehemens motus exercitatio sit, necesse quidem est
hæc tria ab ea perfici in corpore quod exerceatur, duri-
tiem membrorum ex mutuo attritu,innati caloris incre-
mentum,& spiritus citatiorem motum: sequi verò hæc re
liqua omnia priuatim cõmoda quæ corpus ab exercita-
tione consequitur:vt ex membrorum duritia,tum vt mi-
nus ex labore patiantur,tum ad actiones robur: ex calore
tum deducẽdorum in corpus validiorem attractum, tum
alterationem magis expeditam, tum nutritionem præstã
tiorem,tum singularum corporis partium fusionem:cui⁹
F fusionis beneficio,& solida fieri molliora, & humida te-
nuari, & meatus dilatari contingit:ex vehementiore ve-
rò spiritus impetu,& meatus purgari; & excrementa ex-
pelli necesse est. Calefaciunt igitur ac refrigerant exerci-
tationes,superuacaneas humiditates per halitum digerẽ-
do:ac morbos etiam frigidos & humidos ex accidẽti fa-
ciunt. Ergo in iis qui pituitam aceruant,humorem con-
tinuò diffundit,& ad aliquem principem partem fluere
cogit,atque ita principe parte humectata aut refrigerata,
totum corpus frigida aut humida affectione corripitur.
G Ocia verò vtplurimum frigidi humoris copiam congre
gant,& raró etiam calefaciunt,quum scilicet natura cor-
poris intemperata sit, vt acres defluxus habeat, qui in
omnimodo ocio cohibiti, febris calorem afferunt, Sed
exiccat quoq; ociũ ex accidenti,quũ vires imbecillas fa-
cit, per quas alimenti distributio solidas partes siccat.
Corporis autem exercitationes non sunt contemnendæ,
quemadmodũ contemnere eas solent ii qui in disciplinis
studiosè versantur:sed & totũ ipsum corpus,quoad eius fie
ri potest,mouendum, & particulæ motibus qui viribus
H æquales sint tractãdæ,& dimouẽdæ in omni genere exer
citationum, in quibus singulæ suo munere fungantur.
Motus autem vtiliores sunt qui è nobis eduntur, quum
ab interioribus partibus feruntur,& nostræ actiones sunt,

Quodnam tempus exercitationum esse debeat, Cap. XII.

SI ergo exercitatio hæc efficit,nō difficile erit tempus eius vsus statuere.nam quoniam digestionem in corpus adiuuat,non debet quum administratur crudi incoctique cibi aut ſucci multitudo, aut ventriculo aut vasis contineri:vnde periculum fit ne priusquam per maturam concoctionem vtilis fiat, in omnes animantis partes rapiatur:& quoniam meatus expurgat,& excrementa expellit,præstat eam ante cibos adhiberi, quandoquidem impura corpora quo magis nutries,eo magis lædes.Ex quib⁹ perspicuum est tempus ad exercitationem commodissimum esse,quum hesternus cibus duplici concoctione & ea quæ in ventriculo,& ea quæ in vasis fit,prorsus fit confectus atque concoctus,& alterius cibi sumendi tempus iam instet. Quòd si aut prius aut posteri⁹ exercitatione vteris,aut crudis humoribus hominem implebis,aut pallidæ bilis prouentum augebis. Huiusce autem temporis nota est vrinæ color: quæ enim aquæ speciem præfert, crudum adhuc esse in venis indicat eum succum qui à vētriculo submittitur:quæ verò rufa biliosáque est, iamdudū huiusmodi succū cōcoctū esse:quæ modicè pallet,per actæ modò secundæ concoctionis est signum. Eo igitur tempore adeunda exercitatio est,sed expulsis prius excrementis quæ vel in vesica,vel inferioribus intestinis continentur. Periculum enim est nequid ex his in habitum corporis rapiatur, correptum videlicet vi caloris quē accendit exercitatio.

De frictione præparante, Cap. XIII.

ERgo siquis posita iam veste protinus ad valentiores motus prius accedat quàm totum corpus molliatur,& excrementa extenuentur,& meatus laxentur, periculum est ne aliqua solidarum partium rumpatur aut cōuellatur: periculum præterea est ne excrementa impetu spiritus impulsa, meatus obstruant. Vt igitur hæc non fiant,oportet linteo corpus mediocriter fricando prius calefacere,mox oleo fricare.neque enim protinus accedendum ad pingue censeo, antequam cutis incaluerit,& meatus laxentur, & (vt vno verbo dicam) quàm præparatum corpus sit ad oleum suscipiendum. Huic rei satis omnino sunt pauci manuum circumactus,qui nullo compressu sint graues & modicè celeres,vt corpus citra compressum calefaciant: siquidem his peractis cernere licebit floridum ruborem per totam cutim diffundi: ac tum quidem pingue inducendum,& nudum manibus fricandum,quæ medium inter molle durúmque modum seruent,ne corpus coactū constrictúmque,neque vltrà quàm par est,laxum resolutúmque reddatur, sed in sua natura conseruetur. Fricandum verò primo cōtrectatu blandi⁹, inde sensim augendum,eatenus aucta semper ad valētius frictione quoad iam carnem manifestè premat, ne tamē contundatur.Non tamen tam valida frictione diu vtendum est,sed semel aut bis in quaque parte: quandoquidē non eò fricatur ad hūc modum pueri corpus vt duretur, quum id iā ad labores producimus, sed quò ad actiones excitetur,& robur colligatur, & raritas quæ mollem frictionem consequuta est constringatur: siquidem in medio temperamento seruari huius corpus oportet, nec vsquam durum siccúmque reddi,ne aliqua ratione naturale eius incrementum inhibeatur: & progressu temporis quando iam nobis sit factus adolescens, tunc & duriore frictione vtemur,& præterea frigida post exercitationes lauatione. Variæ autem ex manuum iniectu circumactúque frictiones esse debebūt,nec supernè modò deorsum aut infernè sursum adhibitæ,sed etiam tum in subrectum tum in obliquum,tum in transuersum, tum in subtransuersum,quo vniuersæ (quoad fieri potest) musculorum fibræ ex omni parte fricentur.Domus autem in qua obeūda exercitatio est,nec calidior nec frigidior esse debet, vt corpus absoluta temperie tempore frictionis perfruatur. Nam si calidior aut frigidior sit quàm oporteat, fiet vt in calidiore copus sudet priusquam satis fuerit emollitum:in frigidiore verò,neque prorsus calefiat, neque

A quam probè mollescat,neque ruborem floridum ostendat,neque in tumorem extollatur.hæc enim sunt in aëris temperie,& statu corporis temperato, moderatæ frictionis signa.

De generibus exercitationum,déque earum facultate, Cap. XIIII.

COmmune omnium exercitationum illud est vt animanti caloris incrementum ex ipsis excitetur. Singularum verò exercitationum hæc sunt propria,Valens,hoc

B est quæ violenter sine velocitate exercetur, musculis & neruis robur parat:cuiusmodi sunt,fodere, & quatuor simul equos habenis coercere, aut onere maximo sublato, aut manere eodem in loco,aut paululum procedere. Accliues quoque inambulationes huius generis sunt, & siquis per funem manibus apprehensum scandat, atque etiam siquis comprimat digitos pugnúmque faciat, aut diducat, & manū dilatet, vel in sublime attollat, & ita diutius permaneat, & adhibitum quempiam deducere sibi manus iubeat,nec tamen ipse remittat: id quoque magis

C fiet siquis summis manibus apprehenso pōdere (cuiusmodi sunt qui in palæstra halteres nominātur) manus porrigat,aut in sublime erigat. Sed in palæstra sexcentæ aliæ sunt huius generis valentes exercitationes,quarū omniū peritiam simul atque vsum exercitor callet,qui sic est diuersus à gymnaste,sicut à medico coquus.Quæ ergo valētes exercitationes sint, iam dictum est: nunc verò ad eas perueniendum est quæ celeritate citra robur aut violentiam peraguntur.eiusmodi sunt,cursus, & vmbratilis armorum exercitatio,& quum duo summis manibus inter

D se concertāt. Atque etiam quæ per follem & paruam pilā fit exercitatio,est talis: eius quoque generis est quod ἐκπλεθρίζειν & πιτυλίζειν dicūt. est autem ἐκπλεθρίζειν quum in plethro (*hoc est sexta parte stadii*) quis prorsum retrorsúmque vicissim,idque sæpe in vtranque partem sine fluxu cursitans,vnoquoque cursu breue quiddam de spatio demit,quoad denique in vnico gressu consistat. πιτυλίζειν verò siquis summis pedibus ingrediens, tēsas in sublime manus,hanc antrorsum, illam retrorsum celerrimè moueat. Celeres motus,sed non violenti sunt qui in palæstra edūtur,nobis vel solis vel cum aliis humi celeriter circū-

E uolutis.Licet autem & erectis,tum circumactis ac velociter prope adstantem mutantibus celerem peragere exercitationem: sæpe etiam cruribus retro tantùm resiliēdo, interim verò in anteriora vtrunque crus singillatim referendo. Quin & per manus exercitatione celeri tantundē valēte vti quispiam etiā citra halteres potest,si vtique frequētiæ celeritatique motus earum impensè incumbat,siue has in pugnū ductas,siue explicatas mauis.ac eiusmodi quidem celeris exercitatio est, in quib⁹ dixi speciebus comprehensa. Ad vehementem autem veniendum est:

F ea enim ex valenti & celeri composita est, quando quas valentes diximus,iis omnibus vt vehementibus vti possumus,motus celeritate adiecta. Nō in postremis autem vehementes hæ sunt fodere,discū mittere, saltare, idque continuato opere sine intermissione: similiter quoque graue aliquod telum iaculari,ictus maximè continuādo: aut graui armatura tectum,celeriter agitare. Hæc igitur omnia exercitationum sunt genera: & præterea ex eis aliæ magis lumbos quàm brachia & crura exercent: aliæ

G spinam aut thoracem solum aut pulmonem. quippe incessus cursúsque,propriæ crurum exercitationes sunt: extremarū manuū concertatio, & vmbratilis armorum pugna,brachiorum:lumborum verò assiduè se inclinare, ac rursus reuocare: thoracis verò & pulmonis, maximæ respirationes propriæ exercitationes sunt: quemadmodum præter iam dicta,maxima vox, omnium vocis instrumētorum.Ex motibus igitur alii animantibus ex seipsis insunt,de quibus antè diximus:alii extrinsecus adueniunt, qui nauigando, equitando aut gestando, siue vehiculo

H siue lectulo pendente, siue cunis agitatis præstantur, siue per vlnas nutricum in infantibus. Extrinsecus etiam aduenientium frictio fit.Nonnulli tamen motus planè mixti sunt,qualis est equitatio:non enim vt in vehiculis, ita etiam quum equo insideas accidit, vt à gestante tantum

agiteris,ipſe nihil facias. ſed & ſpinam erectam ſuſtinere, & vtriſque feminibus equi coſtis firmiter inhærere, & crura extendere,& etiam antè proſpicere oportet quo in genere & aſpectus exercetur, & collum laborat,& viſcera agitantur. Sed æquè etiam dimouentur viſcera iis qui ſaliunt: verùm iis qui vehiculo geſtātur non æquè. Quare ſiquis viſcera quæ ſub ſepto tranſuerſo ſunt,mouere violentius velit,& prædictos labores adeat, & præterea ad frictionem quæ per circumiectam faſciam adminiſtratur,accedat.Sanè concutiunt etiam nōnihil viſcera quæ ſub ſepto ſunt, maximè reſpirationes & voces, ſicut etiam efflatus.Iam verò ipſa ſpiritus retentio exercitatio quædam muſculorum eſt,non minus eorum qui in abdomine quàm eorum qui in thorace inſunt: atque hi quidem ſunt motus qui nobis extrinſecus adueniunt.

Quomodo adeunda ſit exercitatio, Cap. XV.

EXuat ſe adoleſcens vbi in lotio (vti diximus) perfecta concoctio videatur:mox fricetur mediocriter. docebit id color floridus in ſumma cute reſidens, & artuum flexibilitas,atque ad omnem motū habilitas.poſt ea verò exerceatur,dum & corpus intumeſcit, & color illi floridus apparet, & motus alacriter,æquabiliter,& concinnè edit. Inter hæc verò ſudorem cum calido vapore commiſtum cernes. Inhibenda verò tum primùm exercitatio eſt quum aliquod horum fuerit immutatū:quippe ſi paulo contractior corporis moles videbitur, illico deſiſtendum eſt: nam ſi vltrà quid progrediatur,etiam boni quippiam educetur, atque ita tum gracilius corpus fiet tum aridius,atque ad incrementum minus habile.Simili quoque modo ſi coloris gratia euaneſcat, ceſſandū eſt:quoniam ſi adhuc exerceas,frigidum corpus efficies, & nimirum exhauries.Iam verò ſi motuum alacritas,æquabilitas,vel concinnitas remitti quippiam collabique cernitur, vtique ſtatim deſinere oportet.Itidem ſi in ſudore accidat vlla qualitatis eius quantitatiſve mutatio: quippe quem & magis copioſum ſemper & magis incalentē edi par eſt,prout motus vehementiores fiant.Quū igitur is aut minor aut frigidior redditur,tum ſcito corpus exhauriri refrigerarique, & ſiccari plus iuſto: quam obrem animum diligenter attendere exercitando corpori debemus, vt quum dictarū iā notarum quælibet appareat,protinus ceſſet.Nec tamen protinus mittendum eſt ad lauandum,ſed ſummam intentionem excercitationis remittere ſiſtereque iubebitur,ſique velit ſpiritus cohibitione implere ilia, perfundi oleo , atque apotherapia deinceps vti debebit, quæ genere duplex eſt, altera ceu pars exercitationis,altera eius ceu ſpecies:ac de ea quidē quæ ſpecies eſt,poſtea dicemus.

De apotherapia frictione, Cap. XVI.

NVnc autem de ea quæ vt pars exercitationis habetur,dicendū eſt. Omnis excercitationis probè peractæ poſtrema pars apotherapia dicitur . Duplex eius eſt ſcopus, vt excrementa purget,& corpus à laſſitudine tutum conſeruet:prior verò eſt etiam toti excercitationi communis,quando ei quoque duo omnino eſſe propoſita diximus, vt ſolidas animalis partes firmet, & excrementa expurget. Proprius autem apotherapiæ ſcopus eſt vt laſſitudinem quæ ſuccedere immodicæ exercitationi ſolet, ſubmoueat atque prohibeat:qualis autē adhibenda ſit, ipſa finium ad quos tendimus natura demonſtrabit. Nam quoniam propoſitum eſt vt ſolidarū animalis partium excrementa,quæcunque excalfacta attenuatáque per exercitationem in corpore adhuc manent,prorſus eiiciantur, & frictiones quæ per alios cum celeritate adminiſtrantur, adhiberi oportebit, & plurium manibus fricandum, quò nulla corporis pars nuda relinquatur, & cum his vnà tum ipſarum quæ fricantur partium tenſionem, tum etiam ſpiritus cohibitionem. Oleum quoque fricando corpori largiter erit circumfundēdum: (id enim ad velocitatem ſimul & mollitiem cum frictione conducit) & alioqui aliud non mediocre commodum ſecum affert: quando & quæ tenſa ſunt remittit,& quæ ex vehementiore actione fatigata ſunt emollit. Media igitur eſto mollis duráque , quæ

A eadem mediocris eſt. Perficietur autem fricantis manibus valenter iniectis , ita vt earum compreſſio proximè ad duram frictionem accedat: cæterùm pinguedinis copia & velocitate mouendi catenus remiſſis vt planè mediocris euadat.Porro tendendas dū fricantur partes cenſemus,vt quicquid inter cutem & ſubiectam carnem excrementorum reſidet,id per cutim expellatur.Et ob hāc etiā cauſam non exigua portio apotherapiæ eſt, ſpiritus detentio & cohibitio:quæ quidem efficitur tēſis omnibus thoracis muſculis , iis verò qui ſub ſepto & abdo-
B mine ſunt,remiſſis:qua ſanè ratione excremēta deorſum ferentur . Secundo autem loco cenſenda eſt ea quæ mediocriter eos muſculos qui in abdomine ſunt, tendit, quo videlicet ea quæ ſub ſepto ſunt viſcera apotherapiæ fructum ſentiant. His ipſis de cauſis etiam faſciarū circumactus fiant,tendēte ſe ad ſingulas eo qui fricatur,nō tamen cum omnibus pariter ſe vertente,quū neque continuos motus nec vehemētes ei contingere ex apotherapia conueniat,ſed certè aliquot, & quibus per interualla frictiones ſint interpoſitæ. Itaque tum ſæpe reuolua-
C tur, tum ſæpe hoc ipſo tempore progymnaſtem mutet: ſæpe ipſe à tergo gymnaſtæ incumbens, atque vtrunque crus per vices ei circūplectens,idque cum tēſione aliqua, non vrgente,ab aliis qui commodè cōtrectent,fricetur. hac enim vel præcipuè ratione & calorem qui exercendo adauctus eſt ſeruauerit,& excrementa propriis ipſius tum tenſionibus tum motibus eiecerit. ad quam rem conficiendam ſpiritus quoque cohibitio non parum videtur conducere. Quinetiam inter ipſas exercitationes, ſpiritus cohibitionem interponunt optimi gymnaſtæ:
D ſicut etiam quam ſupra diximus apotherapiæ debitam frictionē:ſimul etiā ceſſando , quum homo laſſari incipit,ſimul cutis meatus paulatim expurgādo,quo ſcilicet perſpirabile purúmque corpus ad ſubſequentes labores ſit : quum alioqui verendum ſit ne ſiquid tale gymnaſta prouiderit,obſtruat potius meatus quàm expurget:nam vehementiores materierum motus diuerſis temporibus & rationibus contrarias edere actiones poſſunt. obſtruere autem quum craſſum ſimul ac multum fuerit quod confertim ac præceps agitur:purgare verò , quum
E exiguum tenuéque eſt, nec præproperè nec violēter cogitur ſimul omne expelli. Ob has igitur cauſas, qui etiā in mediis laboribus apotherapia vtuntur, potiſſimúmque in iis qui grauia quæ vocant certamina exercent, laudo atque commendo.

De propria frictione, Cap. XVII.

FRictio quandoque per ſeipſa commodum aliquod corporibus noſtris affert , quandoque verò iis quæ commodum afferūt miniſtrare poteſt: miniſtrat autem
F in exercitationibus,præparās ad eas copora:& itē quum poſt eas adhibetur. Ac prior quidem frictio præparans, poſterior verò apotherapeutica nominatur , de quibus ſuprà verba fecimus. Quæ verò per ſe ipſa boni quid facit, ea ſoluendi, ligandi , carnem augendi & minuendi vim habet,vt dura corpus ligetur,molli ſoluatur, multa extenuetur, mediocri denique craſſeſcat. Quatuor enim hæ genere differentiæ in quadruplici frictionum omniū facultate atque vſu inſunt : ſique medias harum quæ vnà cum his intelligantur annumeres,ſex differen-
G tiæ omnes fient. Nam ſi dura ligādi,mollis ſoluēdi vim habet,corpora quæ ſupra modum ſoluta ſunt,ea duriter fricare oportet:quæ cōſtricta ſunt,molliter:ſi modicè ſe habeant,ea nec molliter, nec duriter, ſed quatenus fieri poteſt vtroque extremo declinato, fricanda eſſe perſpicuum eſt. Quemadmodum verò in iis differētiis quæ in qualitate ſunt,non ſolùm dura molliſque conſiſtunt,ſed etiam media:ita in iis quæ in quantitate verſantur , non ſolùm multa & pauca,ſed etiā media eſt. Quum igitur duæ res ſint toto genere diſiūctæ,ſi modò id quod facit
H ab eo quod fit,genere diſtinguitur,frictiones ex eorum numero ſunt quæ faciunt:affectus verò qui ab eis in corpore relinquuntur , ex iis quæ fiunt. quare cōtrarietates quoque alias in genere frictionum , vt tum mollem & duram, tum multā & paucam: alias in affectibus,vt tum

colligationem & ſolutionem corporum,tum gracilitatem & craſſitudinem,neceſſe eſt conſtituamus.Ac prior quidem affectuū contrarietas ex priore frictionum contrarietate naſcitur,ſecunda non item.euenit enim in hac vt gracilitas proueniat ex multa frictione, carnis incremētū ex mediocri:quippe quum pauca augendæ carni non ſufficiat,propterea quòd id quod carnis incremētū accepturum eſt, & ſanguinis moderato acceſſu & valida virtute indigeat: quorum vtrunque mediocris commodè præſtat frictio: pauca neutrum,nec abundè,nec ſatis. Hippocrates igitur redactis veluti in elementa ſimplicibus differentiis,vniuerſam frictionum rationem abſoluit: quemadmodum carnem ſatis adiicias,quemadmodum detrahas,quemadmodū corpus mollias,& quēadmodum conſtringas.Cum his vnà protinus ſe promunt tum media earum opera, tum quæ per coniugationem faciunt.media,quum neque ligare corpus,neque ſoluere,neque carnem augere,neque minuere ſtudemus: per coniugationem verò fiunt,vt quum verbi gratia,pariter colligare & carnem durā adiicere volumus, frictionem duram vnà cum mediocri quātitate adhibeamus:quum verò mollem,frictionem quoque mollem & quātitate mediocrem adminiſtremus: & in aliis etiam coniugationibus ad proportionem. Etenim tres differentiæ frictionum à qualitate ſumptæ, tribus quæ ſumuntur à quantitate coniunctæ, nouem coniugationes efficiunt. eas nos formula quadam deſcribemus, in qua duorum verſuum qui supernè pinguntur, priorem, qualitatum: ſecundum,eſſe quantitatum volo.

Dura,	Pauca, Multa, Mediocris.
Mollis,	Pauca, Multa, Mediocris.
Mediocris.	Pauca, Multa, Mediocris.

De matutina frictione. Cap. XVIII.

DE matutina frictione in corpore temperato ad hunc modum differendum eſt.Si nihil ſit de quo queratur,certè ſuperuacaneum erit eum fricare: niſi ſiquando ingenti frigori occurrendum videtur. tum nanque veluti qui frigida ſunt vſuri,ſic frictione quoque hoc præparabimus.Si verò laſſitudinis ſenſus vllus appareat,tum vngendus homo eſt & molliter fricādus.Simili quoque modo,ſi ſiccior iuſto ſit,oleo dulci vngēd⁹ eſt(id enim ſicca corpora humectat) fricandúſque vt omnino parciſſimè,ita nec duriter, nec molliter: quippe quum ſuccurrere digeſtioni in corpus,non cutis carníſque habitum mutare, neque etiam quod in his continetur quicquam per halitū digerere oporteat. Quorum mollis vtrunque,dura alterum facit:ſiquidem hæc cutim denſat durátque: mollis verò per halitum digerit,ac corpus laxum molléque facit. Verùm ſi cutis denſitatem corrigere velis,ei quæ ex duris tum frictionibus tum pertractionibus, atque ex vehementi exercitatione & multo puluere orta eſt, mollis frictio cum copioſo & dulci oleo medetur:quæ verò ex frigore contracta eſt,eam primùm frictione ſicca & celeri, deinde cum oleo adhibito calfacientes, ad naturam ſuam redigemus. Laxitatem verò quæ frequens balneum, mollémque frictionē & veneris vſum cōſecuta eſt,paucula frictione, primùm quidem ſicca, deinde cum oleo aliquo eorum quæ adſtringunt,ſanaueris. Humiditatem verò quæ nimiæ potioni ſucceſſit, ſicca frictio, & cum linteo adminiſtrata, & cum manica, interdum etiam ſolis manibus, ídque vel citra vllum pingue, vel cum eo planè exiguo,corrigit. Eſto autem oleum hoc quod per halitum euocet,& omni facultate adſtringente vacans.

De veſpertina frictione. Cap. XIX.

ATque ita quidē de matutina frictione. Veſpertina verò iis vtilis eſt quos vel valida laſſitudo premit, vel immodica ſiccitas malè habet, vel quorum corpus ex alimento non nutritur. Verùm ſymptoma quum corpus non nutritur, nunc ſeponatur vnà cum aliis omnibus ſymptomatis quæ pòſt tractabuntur. In temperata verò natura,quum aut calida laſſitudo aut immodica ſiccitas corpus afficit, prandium minus eſto: tum ab eo ad cœnam longius tēpus interponatur. plurimùm quieſcat:exiguum tamen quippiam inambulet, vt cibus recto motu concuſſus ſubſidat. melius etiam ſit ſi exonerare aluum poſſit. His omnibus ritè peractis, ſecurus oleo dulci fricabis. non multum tamen ventrem continges: ſi ſecus facias, periculum eſt ne & cibū deterius concoquat,& ſuccus aliquis ex eo ſemicrudus in corpus digeratur, capútque turbetur, & ſtomach⁹ ſubuertatur. Optimum ergo fuerit omnino ventrem non attingere:ſi
C verò in muſculis ei vicinis vel ſenſus aliquis laſſitudinis vel ſiccitas maior appareat, blandè & mediocriter vngi debebunt.

De frictione quæ ad febrim tollendam adhibetur,Ex libro Herodoti de auxiliis quæ fiunt, Cap. XX.

FRictiones quæ cauſa ſoluendæ febris adhibentur, hiſce temporibus ſunt adminiſtrādæ. conueniunt e-
D nim circa morbi ſtatum,non omni quidem in parte, ſed extrema,vt non longè à declinatione abſit. In temporibus verò acceſſionum,primùm in declinatione fieri debent.Obſeruandi tamen ſunt qui partes aliquas inflammationibns obſeſſas habent: nam ſi eæ ſint, diſſolui febris nullo pacto poterit. Quin obſeruare etiam oportet ſpirandi difficultates, itémque ſudores qui ſine ordine in toto corpore aut vultu & collo ſeſe oſtendunt. Ergo quibus facta criſis eſt in principio declinationis, æſtate atque autumno accōmodatè in loco temperato reclina-
E bis,atque inibi paratū hydrelæū calidū,in quo aphronitrum toſtum iniectum ſit,habebis. Frictio autem in iunioribus & minoribus,à quatuor fiat: in iis verò quorū ætas floret, quíque maiores ſunt, à ſex adminiſtretur: vt alii brachia ad manus digitos vſque fricent, alii thoracē vſque ad inguina, alii denique crura vſque ad pedes. Effuſo verò pingui aliquo, manus ſupernè deorſum deducant,ita vt pars omnis infricetur: deinde hominem pronum ſtatuant, ipſúmque ad eandem proportionem fricent.ac principio quidē,leui manuum iniectione lentáque vtantur:deinde verò, celeri & comprimente: po-
F ſtremò verò remiſſa, & quæ in omnibus primæ ſit par atque ſimilis. Iam verò etiam partes capitis & ceruix adiuncto pingui cōtrectentur. Partes autem ſingulæ in iunioribus centies,in florenti ætate ducenties fricentur: in iis qui athletarum more vitam degunt, duplicandus eſt numerus. Interim verò dum frictio adminiſtratur,ſi multa hilaritas adſit,ſimúlque febris ſedetur, faciliſque reſpiratio & bonus color appareat,& pulſus magnitudo nō ita multū ſit imminuta, neque dēſus pulſus
G ſit,& caro in tumorē adiuncto rubore ſit elata,tum numero frictionū aliquid debet accedere:at ſi iis qui fricātur ſudor prodeat qui prius nō apparebat,tum ſcire conuenit rectè progreſſam eſſe frictionem, & inde vtilitatem ægrotanti fuiſſe allatam, & tamen eum ſecunda quoque experientia indigere. neque etiam quum pares acceſſiones fiunt,nihilque occurrit quod ſenſus iudicio vtile aut noxium ſit, ſed per ſe ipſæ impulſus capiunt, expectāda criſis eſt. nam ex ſecūda adminiſtratione per-
H ſpicua vtilitas apparebit.Omnibus porrò poſt frictionē, aquæ calidæ quod ſatis ſit dādum eſt. ſique tempora remiſſionis adſint, poſt turbationem quam auxilium hoc

hoc attulit, & pòst sedationem concussionis alendus æger est. At in quibus nihil quicquā remittitur, eos perfectas remissiones expectando nutrimus, in mediis temporibus largum potum dantes; & præsertim iis quos siccitas malè habet. alimenta verò liquida & calida danda sunt. Si hyems sit, ea quæ ad curationem pertinent, in loco calidiore fiāt, oleóque aphronitrum misceatur; & vini decima pars indatur. In secundis verò frictionibus, si non laxentur, virésque corporis validæ sint, & pulsus in propria magnitudine permaneant, nec vlla turbatæ respirationis nota videatur, à frictione refectos insidere oportet, atque perfundi, vt inde laxādis corporib⁹, simile quippiā iis quæ per sudores fiunt, post crisin perficiatur, atque vtilitates magis variæ extēt: nā vel manēt in eodē statu (vt antè dixi) adiuti ad morbū discutiendū, vel typi in alterius generis formas transeūt, vel intermissiones capiunt, vel fiunt vehemētiores, & eodē die cessant. Sæpè etiam tutas perseuerātias inferunt, post quas laboriosus frictionum modus cauendus est: sed in primis frictionibus manendum, quum non procul finis conspiciatur. Si verò intendas manuum iniectionem; neque ferant, vlcerísque sensum tactus inuehat, à frictione desistendum: si verò fricando multum circa se calorem sentiant, idque semper; & maiore itidem malo afficiantur; adsit verò etiam aliquod symptoma implacidum, tunc à tali quoque auxilio abstinendum est, quum eis immēsum calorem afferamus, & vt cætera adhiberi queant, tempora remissionis expectabimus. Si verò adhibita frictione in diuturnis & intermittentibus febribus accidat vt continua & vehemens febris subsequatur, moueri & turbari non debemus quasi res malè cedat; quandoquidem inde statim æger recreabitur. Iam verò frictionem quoque tollendæ febris causa adhibere debemus in iis qui febres molles & tepidas habent; quæ vel ab initio tales in eadem forma perstiterunt, vel ex vehementibus & difficilibus febribus, declinantes, ad hasce magnitudines peruenerunt. Quibus verò frictiones adhibēdæ non sunt, discerni debent ex temporibus morbi, ne aliquid incommodi palàm afferamus: quinetiam facta ægrotantis secum comparatione, id discernetur. Quamobrē noxæ quæ inuehuntur, spectandæ sunt. nam quum febres quæ à frictionibus excitantur vehementes sint, nec declinent, sciendum est hoc auxilium non proficere: simili quoque modo, si segnes & somnolentæ per totum caloris tempus sint, laxúmque corpus, respirationem densiorem, & pulsus exiguos & obscuros, atque etiam frequentes reddant, tum frictionem malè cedere iudicamus: sed & tremor & conuulsio ex frictione intempestiua & multa fiet: pariter etiàm ex dolore inflammatio exorietur, carne in tota corporis mole intumescente. His symptomatis animum diligenter attendere, & copiam remediorum paratàm habere oportet.

De inambulatione, ex xxx. libro Antylli, de auxiliis quæ fiunt, Cap. XXI.

DEambulationis duo statuenda sunt genera, quorum alterum vt auxilium, alterum ad corporis recurationem adhibetur. Deambulare igitur auxilii gratia censemus in affectionibus quæ capiti, itémque oculis, gurgulioni, & thoraci, præterquam in sputo sanguinis, contingunt. Est verò etiam maximè vtilis deambulatio stomacho humescenti, dolenti, & in quo alimenta coacescunt & corrumpūtur: efficax est etiam ad mulieres quibus suppressæ sunt purgationes: & quum aluus sistitur, & cibi supernatant, & vrina retinetur. Non mediocriter quoque coxendicis morbis prodest: & ad summam, omnibus iis in quib⁹ necesse est aut à superioribus partibus ad inferiores aliquid defluere, aut quæ ad inferiores partes propēsa ferūtur, excernēda sunt. De ambulatione verò apotherapeutica vtemur cōfectis grauioribus exercitationibus, & post purgationes quas medicamēta fecerint, & post sublitionē oculorū, & post copiosum vomitū: & absolutè atq; vno verbo, deābulatio apotherapeutica potest animū remittere, spiritū cōmutare, & in ordinē adducere, & quæ distēta sunt soluere, itémq; thoracē purgare, & vt facilè respirationē edat efficere, in strumētáque sensus roborare, & ventriculū firmare, &, quod maximi refert, omnē affectionē quæ lassitudinis sensum affert, quæque perturbat, explicare atque dissoluere. Ac deambulatio quidē quæ auxilii causa suscipitur, & multa & cōtenta esse debet: tū crura impariter mouēda, calcibúsque incedēdum, tū pectoribus pedū cum popli tū cōtentione ambulandū: ac initio quidē quietè, deinceps verò vehementius, & rursus vicissim remittēdum: quantitas autem ex viribus iudicetur. Verùm quæ recurādi causa initur, pauca & placidè administrata, & quieta, animi corporísque effusione cōiuncta esse debet. Ex quo fit vt quietæ deambulationes imbecillioribus accommodatæ sint. Eædem quoque conueniunt iis qui à cibo deambulationibus vtuntur, itémque iis qui nuper è somno sunt experrecti, & qui ante maiores exercitationes, ad eas ineundas se deambulādo præparant, & qui parte quauis dolent. Robustæ verò deābulationes conueniunt valentioribus perfrigerátis, quique spiritum ægrè trahunt, languidúmque vnà etiam cum viribus habent, quique segniore sunt mole corporis, & qui carnem reficiunt, & cōualescentibus. Quæ verò cum intentione crurum aut calcibus incumbēdo fiunt, capiti malè affecto sunt accommodatissimæ, itémque thoraci humidiori, & vtero conuulso, & purgationi suppressæ, & quum partes infernæ ex alimento fructum non capiunt: & omnino quibus materia sursum repit & fertur. Non intētæ verò deambulationes placidis similes sunt, atque ad eadem valent: quæ verò extremis digitis obeūtur, eas obseruatum est propriè lippientibus & aluo suppressæ vtiles esse: accliues autem thoraci qui spiritū exiguum ducat, idque ante cibū, & quum loco aliquarū maiorum exercitationum iniungitur deambulatio. Decliues verò cruribus laborem afferunt illæ quidem, sed tamē magis quàm aliæ materiam infrà trahunt, quum eam à capite ad inferiores partes deducāt. Inæquales verò vtiles sunt iis qui citò deambulādo fatigātur. Quæ in campo fiunt, magis laboriosæ quàm hæ sunt, & magis etiā sunt accōmodatæ ad spiritū & ad corpus constituendū: quæ loco aspero fiunt, caput replēt: quæ in arena, & præsertim profunda, (est enim hoc vnū genus exercitationis vehemētissimæ) efficacissimæ sunt ad omnes partes corporis firmādas, & potētissimè ad materiā è supernis ad infernas partes deducendā: quæ verò in terra molli fiūt, proximè accedūt ad eas quæ in arena fiūt: quæ in pratis exercētur blandissimæ sunt, nihil omnino sensus tentāt, nihil cōmouent, sed tamen caput implent, cum propter odoris suauitatem, tum propter humiditatem quæ in eis inest: quæ verò in viis fiunt, minore cum labore fiūt quàm eæ quas in locis deambulationibus dicatis obimus, quæ verò habent inuolutiones, sunt capiti noxiæ. Oblongæ verò similes sunt iis quæ in viis fiunt: quæ verò in locis superioribus domus fiunt, cæteris omnibus sunt anteponendæ: nam & vaporum qui è terra efferuntur sunt expertes, & aerem habent puriorem. Atque ex eis accōmodatiores etiam sunt quæ fiunt in locis quæ tabulis sint strata: siquidem obsecundāt, & caput læuant, & materiā deorsum trahunt. Exigua deābulatio prodest iis qui fatigati sunt, quíque post exercitationes loti nō sunt, & iis quibus à cibo deambulationibus opus est, quibus grauitas est in corpore. Multa verò deambulatio iuuat eos qui caput aut thoracem malè affectum habent, & quibus infernæ corporis partes non nutriuntur, & qui in exercitationibus vehementiore motu egent. Iam verò quæ prope mare fiunt, siccandi & materiam attenuandi vim habent: at quæ circū flumina & stagna fiunt, humectādi vim habēt: veruntamē quæ prope stagna fiūt, deteriores cēsentur: quæ verò in mediterraneis fiūt partib⁹, eæ sunt aliis quæ dictæ sunt præstantiores, verùm superantur ab iis quæ propè mare obeuntur. Quæ in rore fiunt, similes sunt iis quæ ad stagna fiūt: quæ in locis auiū volatu frequētatis fiunt, efficacissimæ sunt ad euocandū per halitū, & ad leuandū: simili quoque modo eæ quæ in sublimib⁹ fiūt locis. At quæ cauis locis & speluncis (aer enim ibi intēperat⁹ & vitiosus inest) itémq; quæ sub tecto fiūt,

deteriores ſunt iis quæ ſub dio. valent enim ad replendū vel maximè, ſi humili tecto caſa ſit munita. Quæ loco ventris non perflato fiunt valent ad euocandum per halitum, & ad excremēta diſpergenda, itémque remittunt, non feriunt: at ex iis quæ vento perflante fiunt, quæ ſub Borea, tuſſes excitāt, thoracem lædunt, ſtomachum diſſolutum roborant, vires collabentes firmāt, & ſenſuum integritatem afferunt: quæ ſub Auſtro, caput replēt, ſenſuum inſtrumenta hebetant, aluum molliunt, atque ad diſſoluendum valent: at quæ Zephyris ſpirātibus fiunt, eæ præſtāt cæteris omnibus quæ in vento fiunt. non habent enim Boreæ inſuauitates, quum eis manſuetudo ſimul atque iucunditas ſit coniuncta. quæ in Apeliote fiunt, malæ ſunt, & feriunt: quæ in Sole, effundunt, & caput implēt, & inæqualitates gignūt. Quæ ſub arboribus fiunt, meliores ſunt iis quæ ſub tecto. aër enim ventilatur, & redditur ſalubrior: eæque conuenienter arborum qualitatibus aut nocēt corporibus, aut proſunt. Quæ verò cælo ſereno, leuant, per halitum euocant, attenuant, bonam reſpirationem & mouendi facilitatem parant: quæ nubilo, caput implent, grauitatē important, minúſque per halitum euocant. ac matutinæ aluum molliunt, & ſegnitiem è ſomno cōtractam diſſoluunt, ſpiritúſque attenuant: veſpertinæ verò ad ſomnum hominem præparant, & inflationes diſpergunt.

De curſu, ex eodem Antylli libro, Cap. XXII.

QVoniam curſus eſt deambulatio vehemens & concitata, ideo inter vehemētes exercitationes numeratur: eſt verò accōmodatus hyberno tempore, item que æſtate media. Valet autem ad corpora calfacienda, appetitum reuocandum, & ad naturales actiones corroborandas, & ſtomachum firmandum, & defluxiones euocandas. Etſi enim primùm defluctiones videtur excitare, eas tamē poſtea cohibet & comprimit: verùm caput implet. In renum autem morbis, & ſeminis profluuio, vt aſſeruatū quoddam auxilium, nos curſum adhibuimus. Prodeſt iſchiadicis, in quibus in curſus initio vix moueri poſſunt: ſed vbi in curſu ſunt, ita properant vt morbi propemodū obliti videantur. In iis verò quorū viſcera torquentur, & qui fungos eſitarunt, & qui à ſcorpionibus icti ſunt, nos curſum profuiſſe obſeruauimus. Ergo differētias quæ ex qualitate & quātitate ſumūtur, & cæteras etiā generis eiuſdē, ex iis intelligemus quæ ſuprà de ipſis deābulationibus dicta ſunt nobis: at quæ nō dixerimꝰ, quæ quidē ſunt perpauca, ea nūc perſequemur. Eſt ergo curſus quidā qui rectà ad anteriora fit, qui inde etiā nomen duxit: alius in poſteriora, quē recurſum vocāt: alius in orbem, quē circuncurſum nominant. ex quibus is qui ad anteriora fit, ea præſtat quæ iam diximus: at recurſus in poſteriora, is non celeriter initus, & capiti, & oculis, & tendinibus, & ſtomacho, & lumbis accommodatus eſt atque vtilis: idcirco nō replet caput. Porro inceſſus qui pedibus in altum ſublatis fit, qui cogit vt firmius ſummis pedibus incūbendo homines vadāt, ne cōcidant, materiā infrà trahit. Curſus verò in orbem, thoraci & cruribus accommodatus eſt, at capiti eſt alienus. Ergo curſus qui tecto corpore ineuntur, ii carnem calfaciunt, & ſudores mouēt: qui non tecto corpore, non magnam illi quidem ſudorū copiam eliciunt, veruntamen clàm vehementer per halitum euocant, atque etiam corpora durant & exiccant.

De geſtatione, Eiuſdem, ex eodem libro, Cap. XXIII.

ALiæ exercitationes in motu corporis conſiſtunt: geſtatio verò media eſt inter motum & ſitum partium corporis quieſcentium: quúmque totum corpus ferendo moueatur, inde exiſtit vtiliſſima & placidiſſima exercitatio, quæ ipſas itidem partes nō minus quàm magnæ exercitationes, moueat. Omnis autem geſtatio poteſt naturalem calorem augere, & materiæ multitudinem diſcutere, & habitū corporis firmare, & actiones ſtupidas excitare, & ſegnitiem præterea diſſoluere, & corporis turbationē ſedare, & iis quos vigiliæ exercent, ſomnum conciliare, & cōtra etiam veternoſis & diſſolutis reditum ad ſe, & vigilias parare. Ac ſomnum quidem

A conciliat, excremēta quæ à capite & ſtomacho delabuntur, per halitū digerendo, quum hæ partes ſint vigiliarū cauſæ præcipuæ: at vigilias poſtea inducit, corporis tenorem ad ſe reuocando & corroborando. Geſtationis autem differentias cōmunes in oratione quæ de ambulationibꝰ habita eſt expoſuimꝰ. propriæ verò ſunt hæ. Vna in lectica fit quæ fulcra habeat lineis ab angulo ad angulū per pedes diſtincta: vel fit in ſella: hǽcque duplex eſt, vel ſedentibus iis qui geſtantur vel iacentibus, vel in vehiculo, vel in naui: ac in naui quidem quæ aut ventis
B aut remigibus impellatur. Geſtationi quoque ſubiiciatur equitatio, quanuis nonnulli de ea priuatim loquantur. Ergo geſtatione quæ in lectica fit, vtimur in febricitantibus, aut qui diuturna imbecillitate laborāt, quíque elleborum ſumpſerunt: atque etiam dum vires reficiuntur, quum imbecilli adhuc homines ſunt, prodeſt: itémque vigilantibus, quíque ſegnitie & pigritia quadā ſunt oppreſſi, & iis quibus caninum in modum appetitus eſt intentus, quippe quæ intentionē illam ſedet: & iis qui tardè alimentū conficiunt, & iis qui alias obire exer
C citationes non poſſunt: eadem quoque proportione, iis qui diuturno morbo impliciti ſunt vtilis eſt. Sed aliud genus quod lectulo penſili fit, & ante & poſt cibum prodeſt: alterum verò, poſt cibum eſt inutile. Quomodo autem vti hac geſtatione debeamus; explicatur à nobis vbi de elleboro propinādo loquimur. In ſella autē ſtratos geſtamus eos qui febrim habent, atque ex iis lethargicos potiꝰ, & quos cataphora vrget. Qui verò ſimplici, & permanēti, & diuturna febri iactantur, ſi vires ferant, debent geſtari quamplurimum, quandoquidem geſta-
D tio minus mouens corpora, quandoque febrim excitat. Ergo in febricitātibus qui ad integritatem perueniunt, vel quorum longa admodum remiſſio eſt, vel qui febribus tenētur longis, etiamſi non magna interualla habeant, conuenit hæc geſtatio. Qui febrim non habent, in cathedra non tecta potius quàm tecta geſtandi ſunt. Tempora autē & loca in quibus geſtatione vtendū ſit, & quibus modis fieri debeat, deambulationis tractatio nobis expoſuit. Quæ autem in vehiculo fit, habet vim quandam amoliendi commouendíque morbos ſtabiles
E & permanentes: quæ verò in nauibus fit, parum plerunque diſtīguitur ab ea quæ in terra adminiſtratur: ac quæ trāquillo mari obitur, non admodum magnā turbationem neque concuſſionē affert. Ex quo fit vt ferme accōmodata ſit iis quibus etiā geſtatio per currum cōuenit: niſi quòd hoc magis habet, quòd in purgato aere, & in quo non humidi vapores, ſed ſicci & acres ſint, efficitur, & ob eā ipſam cauſā eſt præſtātior. Quæ verò per pontū fit, vētis nauim ferētibus, ea maximè varia eſt, & ex maximè cōtrariis cōſtat. Habet enim motū acutiſſimū, vehe-
F mentiſſimū, & neutiquā ceſſantē dum nauis à vento impellitur: éſtque mixtus ex ſecuritate & timore, habétque facillimas & celerrimas mutationes: ac tales quidem mutationes omnem diuturnam morborū affectionem remouēt. Commotio denique quæ in nauigatione excitatur, vim habet elleboro leui & albo perſimilem.

De equitatione, ex eodem, Cap. XXIIII.

EQuitationis exiguus in ægrotantibus eſt vſus: nam ſi placidè equus gradiatur, nihil magis quàm laſſitudinē, & præſertim inguinibus, afferet: ſi vehemēter im-
G pellatur, quanuis totum corpus laborioſè concutiat, tamen aliquid vtilitatis affert: ſiquidem magis quàm omnes aliæ exercitationes, corpus, & præſertim ſtomachū firmat, & ſenſuum inſtrumenta purgat, eáque reddit acutiora: ſed thoraci exercitatio hæc eſt infenſiſſima.

De geſtatione quæ in febribus conuenit, ex Herodoti libro de auxiliis quæ fiunt, Cap. XXV.

GEſtationis quæ in ſella aut cathedra fit, primus modus eſt vt neque minus quinque ſtadiis, neque plus
H quàm huius duplū producatur: qui modus ſequēti etiā die erit obſeruādus. A tertio verò die quinque ſtadia ſingulis diebus accedāt vſque ad triginta ſtadia. qui verò longiore geſtatione indigēt, ii curru qui manu ducatur vtūtur, quos per triginta ſtadia mouere incipimꝰ, deinde

ea conduplicamus. Qui in febribus vigilia premuntur, A
eos vsquedum somnum capiant gestare oportet : quos
verò dolor vexat, aut aliud tale symptoma exercet, ge-
standi sunt donec id quod eos infestat moueatur. Ge-
statio verò quæ lecto pensili fit, numero quidem non fa-
cile definiri potest quanta esse debeat : verùm consequi
ratione debemus tanto tempore vtendum ea esse quan-
to quispiam in sella perlatus quadraginta stadiorum i-
ter conficeret. Qui verò in bigis gestantur, à stadiis tri-
ginta aut quadraginta ducentes initium, vsque ad spa-
tium altero tanto maius progredi debēt. Quibus maio- B
re mensura opus est, sunt qui equitare consueuerunt : in
quibus equitatio quoque anteponenda est, vtpote eorū
naturæ accommodatior, & habita etiam consuetudinis
ratione. Qui denique nauibus gestantur, à sexaginta sta
diis incipiant, & in duplum horum definant.

De cricilasia, ex quarto libro Antylli, de auxi-
liis quæ fiunt, Cap. XXVI.

HÆC exercitatio intenta corpora mollire potest, &
quæ loco stabiliri non possunt, tū reuolutionibus,
tum verò etiam figurarum corporis varietate sic parare C
vt facilè flectantur & stabiliantur: neruósque imbecillos
firmare & laxare, & calorem excitare, & intelligentiam
quæ deflexit de via & atra bili agitatur, ad statum suum
reuocare. Sit autem crici diameter minor quàm sit ho-
minis longitudo, vt eius altitudo ad mammas vsque per
ueniat : neque impellatur per longitudinem, sed etiam
errando. Esto autem ferreus auriga, qui ansam ligneam
habeat. Nōnulli tamē tenues cricos rotæ adiectos super-
uacaneos esse putauerūt: veruntamē nō ita se res habet,
sed stridor ex eis ortus hilaritatē & voluptatē animæ pa D
rit. In initio autē rectos impellere cricos oportet: vbi au-
tem corpus incaluerit atque inane sit factum, tum exili-
endum & discurrendum: sub finē verò, iterum recti im-
pellendi sunt, vt statum quem exercitatio parauit, tuea-
mur. Tēpus autem accōmodatū est ante cibū aut balneū,
vt etiam in aliis magnis excercitationibus obseruatur.

De natatione, Eiusdem, ex eodem libro,
Cap. XXVII.

PAuci diuturni morbi sunt in quib⁹ apta sit natatio,
& perrarò etiam adhibetur : ac æstate solùm ea vti- E
mur, potéstque gracilem reddere, per halitum euocare,
firmare, calefacere, attenuare, hominem iniuriæ minus
obnoxium facere. Quæ ergo in mari fit, ea hydropibus,
scabiosis, & quos exanthemata infestos habent, itémque
elephantiasin patientibus, & quorum crura aut aliquæ
aliæ corporis partes defluxione tentantur, accommoda-
ta est. Facit quoque ad eos qui ex alimento fructum nō
sentiunt, iísque qui in morbo exagitantur. Capiti verò
nocet non solùm quæ in mari, sed etiam quæ vbique fit:
quæ verò in dulcibus aquis, ægrè & imbecilliter prædi- F
ctas res potest. Quamobrē vitanda plerunque est: nam si
quis in ea diuti⁹ immoretur, ei nerui cū propter frigus,
tū propter humiditatē lædētur: at quæ fit in calidis spōtè
nascētib⁹, incōmoda est, quippe quæ impleat. Sed multo
magis fugiēda natatio est quæ ex calefacta aqua cōstet.
Quinetiam siue in marina siue in alia aqua natare quis
voluerit, debebit is prius moderatè vnxisse, & frictio-
ne præcalfecisse corp⁹, & euestigio in aquā se proiicere.

De palæstra, Cap. XXVIII.

PAlæstra vehemens firmum & validum spiritum effi- G
cit, itémque corpus solidum & musculosum: neruos
etiam confirmat, & sensus exacuit, & naturales actiones
corroborat. Carnem dēsam illam quidem & excitatam,
sed tamen ex omni parte paucam adiicit. Pinguedinem,
omnia œdemata, tumores, aquam intercutem dissoluit:
thoraci aliena est. At placida palæstra vice versa carnem
multam cōparat: ex quo fit vt iis qui reficere se incipiunt
sit superiore accōmodatior. Præterea erecta palæstra ca-
piti prodest & thoraci, & neruos corroborat: quæ verò H
super pauimento fit, lumbos, genua, præcordia, & intesti
na vitiata adiuuat: sed capiti est ineptior.

De vmbratili certamine, ex eodem libro
eiusdem, Cap. XXIX.

VMbratilis pugna valet ad sedandam affectionem
lassitudinis sensum referentem, & ad humeros fir-
mandos, & ad neruorum imbecillitatē & ad tremorem
corrigendum. quinetiā materiam infrà deducit, & præ-
sertim in iis qui summis pedibus pugiles imitantur. Est
etiam vtilis renibus, colo intestino, atque vitiis quæ tho
raci solent accidere. Oportet autem non solùm manibus
cum vmbra depugnare, sed etiā cruribus: ac interdū tan
quā salientes, interdum verò tanquā calcibus cædentes.

De gesticulatione, ex eodem libro, Cap. XXX.

INter choream & vmbratilem pugnam media interie-
cta est gesticulatio, sed ad vmbratilem pugnam pro-
pius accedit : estque ad eadem vtilis ad quæ pugna vm-
bratilis est. sed hæc pueris, mulieribus, senibus, & quorū
corpus mirū in modū gracile atq; imbecillū est, magis
cōuenit : siquidē vtilis & accōmodata eis est exercitatio.

De exiliendo & saltando, ex eodem
libro, Cap. XXXI.

DIffert exilire à saltādo: nam exilire est cursui simile;
quum eodē in loco corpus manet, poplites infle-
ctendo & circumuehendo : saltus verò est fermè crurum
continuus. His similis est saltus quo Lacænæ mulieres
ad nates saltando priscis temporibus vtebantur. saltabāt
enim circunflexis cruribus, ita vt calcibus nates attinge-
rent : quandoquè cruribus alternatim inflexis, vt calci-
bus nates peterent: quandoque verò vtrisque vno & eo-
dem tempore. Exilire verò accommodatum est diutur-
nis morbis capitis, thoraci, materiæ quæ ad partes supe-
riores propēsa fertur, cruribus imbecillis, sese non alen-
tibus, excarnibus, stupidis, & tremulis. Saltus verò ma-
gis quàm si quis exiliat, materiam infrà ducit: sed quia
thoracem cōcutit, ideo eius affectionibus non cōuenit;
verūtamen & ad motum & ad actiones promptum cor-
pus valde reddit. Saltatio verò ad nates caput purgat &
siccat: euocat etiam menstruas mulierū purgationes, &
fœtus nimiū adhærentes expellit, quemadmodum Hip-
pocrates in libro de natura puerili scriptum reliquit. se-
cundas quoque retentas deiicit, & vtērum qui suprà se
contraxit, in suum locum trahit; & hæmorrhoidas iti-
dem prouocat.

De pila, ex eodem libro, Cap. XXXII.

EXercitatio quæ ex pila existit, promptiores ad motū
reddit eos qui in ea se exercent, & vitales actiones
roborat. Est autem in ea differentia quæ ex pilæ differen
tia oritur. nā alia parua est, magna alia, & media alia: at-
que alia iustæ magnitudinis, alia deniq; inanis & vacua.
Paruæ pilæ magnitudinis sūt tria genera, & ex vnoquo-
que genere vna extat exercitatio. quædā etiam valde par-
ua est: qui in ea exercētur, corpore maximè elato ludunt,
& colludētes manus manibus proximè admouent: hæc-
que exercitatio cruribus aptissima est : siquidē vnà cum
intentione crurum administratur. Vtilis est etiam dor-
so & costis pullulātibus, itémque brachiis: carnem quo-
que solidam reddit. Alia pila est paulo maior, qua etiam
homines vtuntur, & cubitos cubitis ludendo immiscēt:
nec corporibus mutuò hærēt, nec annuūt, sed variis mo-
dis mouentur, & propter varios pilæ ictus atque motus,
huc atque illuc digrediuntur. atque hæc pilæ exercitatio
præstantissima est, & quòd corpus sanum & promptum
ad motus cum robore coniūncto præstat, & quòd aspe-
ctum firmat, nec caput replet. Tertia verò pila quæ his
maior est, distantes inter se homines ludunt: sed in ea,
stataria pars est & motoria. Qui manent, pilam emittunt
cū vehemētia & cōtinuitate, brachiáque & oculi iuuan-
tur: in motoria verò & brachia & oculi pariter iuuātur:
sed cruribus etiā propter cursum, & spinæ propter infle-
xiones quæ currendo fiunt, commodum accedit. Atque
hæc quidem de parua pila sufficiant. Exercitatio autem
quæ à magna pila oritur, non modò à superioribus dif-
fert ex pilæ magnitudine, sed etiam ex manuum figu-
ra. nam in superioribus omnibus summæ manus semper
humiliores humeris tenētur: in hac verò, capite altiores.
& idcirco ille quoque excitatur in hac exercitatione, at-
que discutitur. quandoque etiā summis pedibus vadunt,
vt manus altius extollant: quandoque etiā saltant, quum
pila supra eos fertur. ita firmat totū corpus huiusmodi
exercitatio, & capiti prodest materiā infra deducēs. Quæ

verò plus iusto magna pila est, brachia quidẽ in ea proiicienda firmat, & vtraque etiam manu propter magnitudinem emittitur, sed plagas duras affert: eàque non modò ægrotis aut conualescentibus inutilis est, sed etiã bene valentibus. Inanis verò pila, cui etiam folliculo nomen est, æquè exercet ac motoria in qua curritur. sed tamen non admodum facilis est neque apta, atque ideo omittenda est.

De pugillatorio folle, ex eodem libro, Cap. XXXIII.

Follis pugillatorius in corporibus imbecillioribus grano ficulno aut farina, in robustioribus arena impletur: eius verò magnitudo ad vires corporis, & ad ætatem accommodetur. Suspenditur autem in gymnasiis superne è culmine, tantúmque à terra distat vt fundum ad eius qui exercetur vmbilicum pertineat. Hunc vtrisque manibus tenentes qui exercentur, primùm quidem quietè, postea verò vehementius gestant, ita vt ipsum recedentem consequantur, & iterum redeunti cedant violentia compulsi: postremò verò eum è manibus reiicientes emittunt, vt quum reuertitur, vehementius corpori aduentu suo occurrat. Ad extremum verò in sedem suam sæpissimè restituendo demittunt, vt ex congressu si non valde aduertant retrocedat. Ex quo fit vt quandoque manibus occurrant dum propinquat, quandoque verò pectore, manibus passis, quãdoque verò iis ad terga reuolutis. Potest igitur hoc exercitationis genus musculosum corpus reddere, & robur afferre, éstque humeris & toti corpori aptũ, & propter plagas quas infligit omnibus visceribus idoneum.

De exercitatione, quæ halteribus contorquendis fit, ex eodem, Cap. XXXIIII.

Halterum iaculatio, dura exercitatio est: stomacho autem quem defluxio infestat, quique imbecillus est, & in quo cibus arescit, & qui cum labore concoquit, est accõmodata, & probè etiã humeros exercet: carnem creat, sed nec capiti nec thoraci conuenit. Differunt autem halteres inter se: nam vel separatim mittuntur manibus extensis & circumactis, vel tenẽtur solùm in protensione manuum plerunque quiescẽtium, & breui motu agitatarum: & iis ipsis qui exercentur introeuntibus, & æquè ac pugiles cõcutientibus: vel quum ii qui exercẽtur, manus ad spinam iaculando inflectunt. Primùm genus ea præstat quæ diximus: secundum verò, crura neruósque confirmat, & materiam deducit: tertium verò spinam iliáque iuuat & mollit, sed caput pessimè afficit.

De ingressu per loca sima, ex eodem libro, Cap. XXXV.

Hoc exercitationis genus spiritum roborat, & corpori faciles flexiones parat, ac præsertim eam vim cruribus indit, ac simul etiam robur iis partibus quæ mouentur, cõparat: longum verò tenorem præparat, neruos conseruat, materiam deducit, & superiora excrementa ad suos meatus pellit. Si verò etiam cum arteriarum firmitate adhibeatur, fiet vna è validissimis exercitationibus, quæ inferiores & superiores partes corporis æquè fatigabit.

De armorum pugna, ex eodem libro, Cap. XXXVI.

Hæc exercitatio apud veteres non erat: non erat, inquam, inter eas quæ ægrotantibus prosunt, quum aliter se in armis veteres exercerent. Romani verò hanc postea exercitationem inuenerũt, quæ primùm quidem conducebat, vt ad bellum paratiores essent: sed quam nunc instituimus, ad corpora fatiganda pertinet. Ergo milites (hæc enim ad singulare certamen pertinet) armis indutis, vel contra aduersarios, vel contra columnam tanquam cõtra aduersarium pugnant. Hæc autem exercitatio potest corpus aptius ad motum & ad carnem suscipiẽdam reddere: veruntamen carnem mollem laxámque facit, éstque capiti noxia, tum quia mirum in modum à pileo contegatur & galea, tum quia pondere pressum laboret. Maxima autem huius exercitationis professio est & pollicitatio, vt longam respirationem & corporis firmitatẽ gignat, quum ii qui huic se dedunt, omnem

A aliam spirittus expulsionem ferre possint.

De rebus venereis, Galeni, Cap. XXXVII.

Rerum venerearum ex Epicuri sententia nullus est vsus salubris. re vera autem salubris est vsus si tantum interualli interponatur vt neque resolutio vlla sentiatur, & ipse homo seipso leuior factus, & melius etiam spirare videatur. Tempus autem ad vtendum opportunum est quum corpus in exquisita omnium externarum circunstantiarum mediocritate sit constitutum, vt neque nimis plenum sit, neque vacuum, neque nimis per-

B frigeratum, neque supercalefactum, neque exiccatum, neq; humectatũ. Si verò errare cõtingat, paruus sit error. sed melius est vt potius calefactũ quàm perfrigeratum, & plenum quàm vacuum, & humectatum quàm exiccatum venereis rebus vtatur. Qui ergo imbecillas vires habent, ii à veneris vsu ad summam infirmitatem deueniunt: qui verò robustas, sed propter magnã pituitæ copiam morbo detinentur, ideo patiuntur quòd humores plus iusto per halitum digerantur. Innoxia enim venus iis est qui calidi humidique sunt, quique feminæ naturaliter abundant. Quinetiã corpus eorum qui firmas vires

C habent venus calefacit: at eorum quibus eædem imbecillæ sunt, protinus quidẽ calefacit, sed postea vehemẽter refrigerat. Nonnulli enim sunt quos protinus à iuuentute concubitus imbecilliores efficit: nonnulli verò nisi coeant assiduè, capitis grauitate infestantur, cibos fastidiunt, ac febribus obnoxii fiunt: atque vt deterius appetunt, ita etiam minus concoquunt. Quosdam noui qui quum huiusmodi natura essent vt à coitu abstinerent, torpidi pigrique ac segnes facti sint: quosdam verò

D qui melancholicorum more præter modum mœsti ac spei expertes euaserint: hæcq; omnia statim veneris vsu sedata fuisse. Hæc igitur consideranti mihi, feminis retentio lædere magnopere videtur, & præsertim in iis in quibus semen suapte natura deterioris fucci est & copiosius, & ipsi otiosam vitam degunt, quique antea rebus venereis frequentissimè vtebantur, postea verò affatim abstinuerunt. Qui verò firmiores & iuuenes sunt, horum habitus corporis in raritatem potius quàm vires in imbecillitatẽ mutatur: itaque corriguntur per ea quæ

E cogunt & contrahunt, qualis est præparans exercitatio. si verò etiam aliqua refrigeratio post venerem corporibus adueniat, erit etiam exercitatione præparante ob eam causam vtendum: quandoquidem ea calorem excitat. si verò anni tempus non dissuadeat, nec à frigido balneo abstinendum erit. Cibi copia quidem sint minores, qualitate verò humidiores, tum vt probè concoquantur, tum verò etiam vt siccitas quæ ex venere contracta est, corrigatur. Debet verò nec frigidiore tẽpera-

F tura esse, sed vel media, vel calidiore. nã quoniam corpus à venere & laxius & frigidius, & imbecillius & siccius est effectum, debent planè quæ densent & calfaciãt, & vires reparent, adhiberi, atque ad hæc studium omne impendi.

De rebus venereis ex Rufo: in quo est etiam victus ratio, Cap. XXXVIII.

Omnino autem concubitus frigidius corpus efficiunt: attamen minus laboris à muliere impenditur quàm à viro, atque ita etiam minus molestiæ mulieri accedit. nam vehementes sunt virorum concubitus, & ideo maior itidem labor in concumbendo ab eis adhibetur. Qui etiam erectis hominibus fiunt, maiorem lassitudinem afferunt: atque illi etiam sunt huiusmodi qui post satietatem ineuntur, itémque post ebrietatem. Qui ante cibum fiunt, faciles quidem ac celerrimi sunt, sed nescio quid imbecillitatis inuehunt. feminis verò interceptiones quæ in medio concubitu fiunt, renibus & vesicæ sunt pessimæ. Verùm non omnino pessimæ sunt res venereæ, si & tempus opportunum, & modum velis a-

H nimaduertere. Ex eis ergo hæc extant commoda, plenitudinem euacuant, corpus agile reddunt, ad incrementum promouent, & magis virile efficiunt. Animo verò id præstant, vt impeditam vim rationis explicent, irámque nimiam cohibeant. Ideo fit vt melancholicis, siquid aliud, accommodatissimo sint reme-

dio,quicunque etiam alio insaniæ genere laborãt, & nõ nullos etiã comitiales sanauerũt, facta in pubertatis tẽpore mutatione:itémque nonnullos qui capitis grauitatem aut dolorem patiebantur,sanitati restituerunt. Hippocrates autem vno verbo res venereas morbis quos pituita gignit,accommodatissimas esse pronunciauit:multi enim qui ex morbo non alebantur,ad cibum facilè sumendum redierunt:alii quum prius ægrè spiritum ducerent,facilè spirantes euaserunt: quidam quum cibos fastidirent,ad eos capiendos promptiores sunt facti, alii à cõtinuis pollutionibus quæ in somnis fiebant,sunt liberati. quæ res minus afferre noxæ existimatur, sed mihi quidẽ nõ videtur,quippe quæ dissolutum corpus in somnis, adhuc magis dissoluunt.Atque hæc quidem sunt primæ huiusce orationis partes à nobis expositæ. Naturæ autem veneri idoneæ sunt calidæ atque humidæ, victus verò ratio calidior & humidior:ac tale etiam anni tempus atque ætas:ac tempus quidem,ver:ætas verò,iuuentus. Victus verò multo quàm alii ad res venereas accommodatior est, qui sit calidior atque humidior. Minimè autem ad eas facit victus siccans & refrigerans, atque ætas senilis & autumnus,& natura quæ sit maximè similis:atque ita oratio mea finem eum est consequuta quem initio proposuerã. Nunc verò rationes victus ad concubitum accommodatæ,& curationes adhibendæ iis qui vti rebus venereis nõ possunt,sese offerunt. Diæta ergo calida & humida instituenda est:labores quoque moderati esse debent, & cibi facilè diduci,quod est totius diætæ caput. Singuli autem labores sint contentæ deambulationes, cursus tardi & quieti, equitationes neque admodum concitatæ, neque admodum multæ:nam in eis & lumbos & testes fatigari vehemẽtius necesse est. Ei verò qui sit frigidior, itémque ei qui humidior,hæc & magis & acrius facienda sunt omnia:eum verò qui siccior sit in quiete continens,in statu opportuno constitues. Quemadmodum autem prædicti labores moderati iuuant,ita etiam moderati concubitus conueniunt.nam & ad rem ipsa incitant,& consuetudine facilitatem afferunt:vt multi qui omissa consuetudine concumbendi, non potuerint concumbere; alii verò ægrè & magno labore postea concubuerint:adeò non solùm oportet consequenti institutione corpus in suum statum redigere. Labores autem his minus conueniunt: at palæstræ & multæ frictiones,& gesticulationes, & missilium iactus,valent quidem ad robur comparandum; sed in alias partes potius alimẽtum perducunt. Venus,siquid aliud,alimenti exuberantiam exigit:ergo miseria & abstinentia nemo conuenienter vtetur, at potu atque pastu vtetur. Potui autem conueniunt vina fulua, quippe quæ omnium sunt moderatissima,neque per vesicã adeò permeant sicut alba:neque sicca & crassa sunt,veluti nigra. eadem sunt capiti maximè idonea, & facillimè concoquuntur:quibus omnibus est opus. Panes apti sunt,puri, furno decocti:siquidem humidiores sunt cæteris, obsonia sunto carnes hœdorum,agnorum,suum,gallinarum, gallorũ gallinaceorum,attagenum,perdicum,anserum, anatúmque:nã hæ omnes alunt maximé. Ex piscibus idonei sunt polypodes:excitare enim venerem hi mirum in modum existimantur.quicunque etiam mollem carnem habent, sunt accommodati. Inter olera,orminum,erysimum,eruca, & rapa ad hoc faciunt,quæ etiam medicamenti vicẽ gerunt. E leguminibus,faba,cicer, eruilia,phaseli,& pisi, quòd flatu corpus impleant, & quòd copiosè alant,conueniunt:veluti ruta,quia flatus discutit ac propellit,ita cõmiscendi corporis libidinem obtundit ac discutit. Vuas ego in hac diæta magnopere commendo:nam & humiditate præstant,& breui tempore probè subducuntur, & probè etiam nutriunt, & humanum sanguinem replent flatu qui maximo impetu ad venerem impellit. Iam verò accommodatum etiam huic loco est, vt quæ tẽpora sint rebus venereis idonea perscrutemur,nequid in hac tracta

A tione desiderari posse videatur. Ergo tempora in omnibus multa sunt,prout quisque est paratus: sed summa est vt recentes satietates & ebrietates vitentur,quia post has nullus alius conuenit labor. fames quoque cauenda est:veruntamen magis salutariter eo tempore cõcubitur quàm quum quis se expleuerit:sed imbecillius corpus redditur. Fugiendæ quoque cruditates sunt: idcirco cõcubitus qui media nocte fiunt,periculosi sunt, si cibo nondum confecto exerceantur. eiusmodi sunt ii qui sub aurora fiunt, quum fortasse cruda adhuc sint ea quæ ventriculo continentur:& quia neque excrementa neque vrinas homines

B emiserint,neque aluus deiecerit,ac concumbere cum excrementis est malum. Ante verò exercitationes & balnea, minus periculosum est. Ei verò qui consueta munia obiturus sit,imbecillitatem parit. Optimè ergo concumbet à cibo qui ad satietatem non sit ingestus:nam hoc & ad vires confert,& ita refrigerationes quæ subsequi solent,minus contingunt. Inde verò sicui post prãdium rerum venerearum pruritus excitetur,cessandum est donec alimẽtum ex multo somno constiterit:si post cœnam, antè dormire oportet,siquidem hæc maxima cessatio est. Ac natu

C ra quoq; videtur ratione quadam id efficere vt primùm eo tempore maximè ad venerem impellat,postea verò id quod superfluit,quàm quod ei aptum & æquale est,accõmodatius excernat. Quod quũ medici animaduerterint, in filiorum procreatione admonent virum qui comederit,& epulis & cõuiuio exceptus fuerit:mulierẽ verò quæ parcius sit educata,debere commisceri:causa est,quoniam vir dare,accipere verò mulier debet. Sed ad hæc quæ diximus,aliæ quoque affectiones corporis sunt examinan-

D dæ. Etenim post labores prauũ est concumbere:& tamẽ existimant nonnulli solui concubitu labores: sed non rectè sentiunt, quùm imbecillitas non sit laborum remedium:& tamen calore neruorum qui in lumbis sunt,vim quandam afferunt. Ergo vitandæ sunt lassitudines, itémque vomitus qui paulo pòst sint erupturi, quique paulo antè præcesserint:itémque purgationes & alui fluxus recẽtes:nam inueteratos quandoque venus exiccat. Habenda quoque ratio est omnium morborum thoracem obsidentium,aut quos obsessuros esse suspicamur: & vitiorũ quibus nerui affliguntur. quamobrem vehemẽtes cupidita-

E tes ego neutiquam laudo:sed censeo tunc magis esse à cõcubitu abstinendum,idque tum in aliis,tum vel maximè in iis quorum vesica & renes aliquo morbo vexantur, & quos morbus comitialis aut insania infestos habet: nam vbi morbi accessuri sunt,tum vehementes impetus excitantur. Optimum autem est vt tum quisque rebus venereis vtatur, vt quũ prompto animo atque expedito concubitum expetat,tũc etiam corpus eò feratur:decet enim animum dominari,corpus verò obedire. Non sunt hæ o-

F piniones,sed prouidentiæ naturæ quæ euacuationis indiget,vt etiam cæteras animantes facere decet. Diætæ igitur quibus assuescere debemus, sunt huiusmodi. quibus cognitis poterit quispiam remedia facilè inuenire quæ iis qui concumbere non possunt,adhibeantur. Nam Corinthi[9] qui ad nos venit,se quidem magna corporis commiscendi libidine teneri dixit,sed in cõcubitu semẽ nõ emittere,flatum verò multum efflare. In hoc coniectura cõ sequutus sum,ex siccitate malum existere: id quod indicauit curatio.nam quumprimum victu humido ali cœpit,statim semen emisit. Iuuenis verò Milesius, qui an-

G num fortè natus erat secundum & vicesimum, aiebat se in concubitu emittere genituram non posse,at in somno magnam eius copiam excerni. Is mihi visus est ob multã humidam perfrictionem non posse concumbendo foueri & calefieri:in somno verò nimium calefieri, quatenus somni id præstant vt interiora calefiant,& exteriora perfrigerentur: ideo labores ei satis fuerunt ad curationem, equitatio scilicet:medicamentum verò testiculus castoris epotus:reliqua denique victus ratio omnis sicca & calida.

Quæ corporum affectiones euacuationis indigeant, ex Galeno, Cap. I.

QVVM plenitudo duobus modis fiat atque dicatur; vno quũ ad vires, altero quũ ad capacitatem vaſorum humores continentium refertur; vtrique opus eſt euacuatione, ſiue in ægrotante homine ſiue ſano fiat. Quemadmodum enim qui onus geſtat, non protinus ſimulatque grauatur & fatigatur, iã cecidit, & ab eo eſt victus: ita etiam vbi vires à plenitudine grauantur, fieri poteſt vt homo nondum ægrotet. B ſiquidem nonnulli qui conſueta adhuc munera obeunt, ſentire ſe aiunt graues, pigros, ſegnes, atque ita vt ægrè moueantur: eáque plenitudo eſt quæ ad vires pertinet. veluti quũ poſt exercitationes tendi videntur, non parua nota eſt alterius plenitudinis quam nonnulli κατὰ τὸ ἔγχυμα vocant, quia in humoribus per vaſa infuſis conſiſtit atque intelligitur. Senſus autem vlceris ſpeciem referens, in toto corpore proueniens, ac præcipuè in motionibus, mali ſucci eſt ſoboles atq; progenies, qui quidẽ pleriſque cõſuetas etiamnum actiones obeuntibus aduenire conſpi- C citur. Quandoque autem in quibuſdam corporis partib⁹, non in tota mole, apparent indicia affectionum quæ in illis partibus ſunt, ſimilium iis quas in toto corpore conſiſtere dictum ſit: ac quandoque ſolum caput grauari ſentiunt, aut quendam vlceris ſenſum habere, aut muſculos temporum intendi, idque aut ſimpliciter, aut cum maiore calore cõiuncto. Sic quoque in iecore, liene, ventre, coſtis & ſepto tranſuerſo grauitatem ſæpe ſentimus. Simili quoque modo in ore ventriculi aut grauitatem aut abſurdum aliquem ſenſum percipimus. D Ad hæc, dolores in parte quadam infixi vel ob humorum copiam quæ confertim ingruit, vel ob ſpiritum flatuoſum, euacuationem indicant: quemadmodum etiam faciunt qui ab acri humore partem exedente atque erodente excitantur. Sunt etiam qui ab intemperie naſcantur: & ex iis quidam ab ea ſola citra humores, alii verò cum humoribus. Ergo in his omnibus quæ dicta, infeſtantium humorum aut vaporũ euacuationes ab his affectionibus hominem liberant. nõ prorſus tamen venam ſecare opus eſt, ſed ſatis eſt tũ purgare, tum fricare, tum lauare, tum aliquo medicamento E vti quod per halitum euocet. Deinceps igitur quænam affectiones venæ ſectione iuuentur exponamus.

Quæ affectiones venæ ſectione indigeant, Cap. II.

QVI conſueta munia adhuc obeunt, ſed princeps aliqua pars, aut totum corpus in eis grauatur aut tenditur, iis neceſſaria eſt euacuatio. Si verò per ætatẽ neque pueri adhuc ſint, nec iam ſenes, conſilium de ſecanda vena inibis: habita tamen præcipuè ratione primarum intẽ F tionum, hoc eſt quantitatis qualitatíſque plenitudinis, & roboris aut imbecillitatis virium: deinceps verò naturalis totius corporis habitus, itémque anni temporis, regionis, & vitæ anteactæ: tum vtrum copia eſculentorum poculentorúmque, & præſertim valentis materiæ, qui ita affectus eſt, ſe expleuerit: & quibus motibus vel conſuetis vel nõ cõſuetis ſe mouerit, quáſque excretiones habuerit aut præter conſuetudinem compeſcuerit: ad hæc autem omnia, num gracilior aut craſſior ſit effectus. Sanè vtriuſque plenitudinis quãtitas ex propriorum ſignorum magnitudine dignoſcetur. G quanto enim grauior ſibi homo videtur, perſpicuum eſt plenitudinem quo ad vires tantũ auctam eſſe: eodémque modo, quantum tenſionis ſenſus auctus fuerit, tantum quoque auctam eſſe alteram plenitudinem, quam à quibuſdam κατὰ τὸ ἔγχυμα vocari dixim⁹. Vtriuſque verò plenitudinis qualitatem partim ex colore cognoſces, memor colorem humorum eſſe, ſi quidem modicè totum corpus à calore frigoréque externo affectum fuerit: partim verò ex iis quæ naturæ humorũ ſunt coniũcta. Frigidiores enim frigidior totius corporis ſenſus ſequitur: calidiores, calidior. humores verò qui in ve- A nis aceruantur, tumor & vaſorum diſtentio: eos qui in carne, ſenſus in ea aut grauitatis aut tenſionis, ſicut etiam caliditatis aut frigiditatis conſequitur. Porro facultatum nos diſpenſantium infirmitates ac robur propriis actionibus iudicantur: ac voluntariæ quidem, in neruis & horũ principio cerebro: pulſantes verò, in arteriis & corde. Ex facultate verò qua bona nutritio fit, aut color bonus aut malus, tertia facultas quæ nutrix eſt, quã à iecore proficiſci oſtẽdimus, cognitionẽ ſortitur. Vbi ergo adfuerint plenitudinis ſigna, & facultates valentes fuerint, tum ſi B videlicet affectio tẽſionis ſenſum referat, nihil præterea attẽdens, venã incides: ac multo etiã magis ſi ſenſum referat inflammationis. Si verò infeſta plenitudo grauans ſit, nõ ſemper eſt ſanguinis faciẽda detractio. cõtingit enim vt crudus humor in corpore ſit collectus. In quo diligenter eſt aduertendum quantum vires robuſtæ ſint, & quantum humor ipſe ſit refrigeratus. Etenim exolutæ ab huiuſmodi affectionib⁹ vires, adhibita ſanguinis miſſione in extremum recidere malum ſolent, vt reſtitui poſtea nullo modo poſſint: quod vbi factum eſt, periculum non C mediocre conſequitur, ac præſertim ſi febris accedat ſtatu æſtiuo, ſtomacho malè affecto, & toto corpore molli ſuapte natura, & temperie humido. huiuſmodi enim homines per halitum digeruntur, & celerrimè animo linquuntur, etiamſi non magna febris inuadat. Si verò nihil horum ſit, cæterùm hyems ſit, regione natura frigida, atque hominis natura frigidior, iis & totum corpus venæ ſectione grauiter refrigeratur, & nonnulla etiam ſymptomata accidunt, quæ ex graui refrigeratione cõſequuntur. Quamobrẽ qui ita affecti ſunt, hos venæ ſectione vacua- D re non conuenit, ſed frictionibus & vnctionibus mediocriter calfacientibus, & potionibus humorum craſſitudinem incidentibus, & modicè calfacientibus. nam quæ vehementer calfaciunt, ea tum vires diſſoluunt, tum etiã febres adaugent. Quicunque autem ſanguine per ſputum reiecto nunc quidem curati ſunt, ſed eam habent ſtructuram in partibus thoracis atque pulmonis, vt ſi vel paulo pluſculum ſanguinis colligatur, protinus aut vaſis alicuius oſculum reſeretur, aut vas ipſum rumpatur, iis etiã ſi nondum vllum in corpore ſymptoma extet, tamen in- E eunte vere ſanguis mittendus eſt: ſimili quoque modo iis qui facilè in comitialem morbum vel apoplexiam cadunt. Eodémque modo ſi alicui alii morbo obnoxium hominem cognouerimus, vt peripneumoniæ, pleuritidíve, aut anginæ, melius eſt prius venam ſecare quàm expectare vt aliquod euidens ſymptoma plenitudinis appareat. Ad eũdẽ modũ, ſi hæmorrhoides retẽtæ ſint, & præſertim illi magis melancholici videantur. Omnibus etiã quos ſingulis annis morbi qui ex plenitudine oriuntur, in æſtate ſolẽt exercere, ineunte vere mittendus ſanguis F eſt: id quod etiam faciendum eſt in iis qui eiuſmodi morbis verno tempore corripiũtur. Homines enim experiẽtia edocti ſunt nõ à ſeipſis ſolùm, ſed à iumentis, vtile eſſe vt priuſquam æſtas incipiat, ſub finem veris ſanguinẽ mittant: memores à quibus morbis capi ſoleant, quum repẽte calida æſtas adueniat. ea enim & ſanguinem plus protendit, & fundit, & tanquam ebullitionem quandam eius parat, ita vt tunc non amplius in venis tanquam moderatus contineatur, ſed vel eas rumpat, vel erodat: ſique immoderatior in partem quampiam irrumpat, aut inflã- G mationem, aut eryſipelas, aut talem quempiam morbum gignat. Etenim cum multo plures, tum verò etiam maiores quàm ſint morbi plethorici, ex humorum fuſione progignuntur. Quidam autem ſunt oculis imbecillioribus, qui affectionibus quæ ſcotomaticæ nominantur, facilè corripiuntur. quos etiam initio veris euacuare oportet. Prius tamen conſiderandum eſt nobis quid in eis aceruetur. ſiquidem nonnulli amaræ bilis ſuccũ copioſius quàm reliquos colligunt: nonnulli melancholicum, aut pituitoſum: nonnulli verò ex æquo omnes coaceruant, in quib⁹ abũdare ſanguis dicitur. Hos ergo omnes vacuabis, ſicut

etiam podagricos & arthriticos initio veris:idq; aut medicamento purgante,aut venæ sectione. Porro venæ sectio non solùm quum plenitudo est,eáque siue ad vires,siue ad vasorum quibus succi continentur amplitudinem pertineat, sed etiãsi plenitudo nulla sit, magnopere prodest initio inflammationis,quæ vel ex plaga, vel ex dolore,vel ex partium infirmitate oriatur. Si quoque magnus morbus expectetur,sanguis omnino mittendus est,etiam si plenitudinis signa nulla adsint:habita tamen ratione ætatis,anni,temporis,& virium. Itaque tria sunt quæ agnitionem continent,morbi magnitudo aut præsens aut imminens,robur virium,ætas omnis præter puerilem atque senilem:qui scopi satis sunt ad venæ sectionem indicãdam. Neque enim vbi tanta crudorum humorum copia accumulata est vt secandam venam prohibeat,ratio reprehenditur,quia iis virium robur non adest, hócque indicio est non posse eos sanguinis ferre remissionem,quum vnà cum totius corporis colore, qui ita sit redactus vt nõ indicet abundare sanguinẽ, pulsus quoque in vehementia & magnitudine inæqualis est, imbecillibus & paruis in ipsa inæqualitate exuperantibus. Nunc verò de vtriusque plenitudinis notis consideremus,an vbi eæ in homine solita munia obeunte apparuerint,mittẽdus illi omnino sit sanguis:an id necessarium non sit,vbi nulla magni morbi fuerit expectatio. Quid verò ego in hac re sentiã, nostis quum sæpe adfueritis quum sanguinis missionem suaderem vel podagricis, vel articulorum dolore laborantibus,vel morbo comitiali vexatis,vel melancholicis, vel iis qui sanguinem prius expuissent, aut thoracis structuram fortiti essent ad aliquod tale malum contrahendum idoneam:aut scotomaticis,aut qui angina continuò corriperentur,aut pulmonis & iecoris vitiis essent obnoxii, aut vehementes lippitudines paterentur,aut (vt vno verbo dicam)aliquo magno morbo premerẽtur: nam in his omnibus censeo missionem sanguinis necessarium esse remedium,quæ statim post virium atque ætatis habitam rationem adhibeatur: quæ siquando non memorentur, subaudiendæ tamen sunt. At qui nihil huiusmodi antè sunt passi,omniúmque corporis partium inculpatam structuram nacti sunt,iis duplicem me vacuationis rationem subiecisse cognouistis:venæ quidem sectione, si in victu sint intemperantes:sine venæ sectione autem, si tẽperatè viuat. Nam & multa frictione,& balneis & deambulationibus atque aliis motionibus,& item vnctionib⁹ in quibus digerendi vis inest, statim exhaurire plenitudinem licet,nisi fortè crassi sanguinis redundantia tibi adesse videatur.talis enim maximè est melancholicus plerunque, raro verò crudorum quos vocant humorum. Cæterùm in redundantia melancholici humoris, præstat venam incidere,aut certè vti medicamento atram bilem expurgante:at vbi crudi succi exuperãt,antequam morb⁹ incipiat,cautè euacuabis: vbi verò febris iam accedit,(vt antè dixi)nequaquam.Erit verò indicio color eorum plũbeus,aut ex pallido albus,omniáq; potius quàm ruber, itémque pulsuum inæqualitas. Si verò etiam talis plenitudo multum excreuerit, tum & corporis quoque grauitas adest,& pigritia ad motus,& mentis tarditas, & sensus hebetudo. Contrà verò quibus cumulatus in corpore sanguis ex compressis hæmorrhoidibus fit,iis venam audacter incides,etiamsi grauem antea morbum experti non fuerint. Fieri enim potest vt apti quidẽ ad aliquem huius modi morbũ fuerint, verùm ob hæmorrhoidum inanitionem nondum passi. Si verò etiam aliquæ in eis particulæ vitiosam habere constructionem, & præsertim in thorace videantur,eis omnino venam celerrimè secabis. Idẽ me sentire de mulieribus quibus menstrua purgatio suppressa est intellexistis:enimuero in eis nõ prorogãda euacuatio:veruntamen venam scindere non est necesse,quũ malleolorũ scarificationes ei quod superuacaneũ est euacuando satis esse possint, quum alioqui vim etiam quandam habeant mensium ciendorum, non secus quàm venæ in malleolis ac talis incisæ. Plenitudines enim quæ ex mensium retentione sunt ortæ,per crura vacuabis,siue secare venam,siue scarificare oporteat. Reuellere autẽ mulierum purgationes secta in cubito vena solet: nam quæ

A candidiores sunt,tenuiorem aceruare sanguinem consueuerunt,idcirco à malleolorum scarificationibus maximè iuuantur. Nigriores verò venam secando curato, siquidẽ eæ crassiorem ac magis melancholicum sanguinem coaceruant. Quod magis etiam facies si magnas habere venas videantur,id quod gracilioribus ac nigrioribus solet plerunque contingere,veluti carnosis & candidis venæ insunt exiguæ,in quibus præstat malleolos scarificare quàm venam incidere,quippe quum hæ paruas in cruri- B bus venas habeant,vt licet etiam ritè secentur, quod iustum tamen sit non fluat. Multæ verò sanguinis copiam non paruam habent,sed extremè sunt tenues: aliæ contrà crassæ,sed parum habent sanguinis. Ac mulierem quidẽ tenuissimam, cui iam octo mensibus suppressa menstrua purgatio fuerat,nõ modico sanguine detracto ad pristinũ statum breuissimo tempore perduxi. Primo enim die sesquilibram,secundo libram, tertio non multo plus quàm selibram detraxi. In hanc verò sententiam adductus sum, quum eius venas eminentes conspicerem,quæ sanguinis C liuidi plenæ videbãtur. Cæterùm non contemnenda est venæ sectio,tanquam auxilium reuellens non sit,quũ me persæpe videritis in sanguinis è naribus eruptione,quum ea vehemens sit, ea vsum, protinus effluxionẽ sedauisse. Conuenit autem nõ vsque eò sanguinem seducere,vt ad extremum casum virium perueniatur, sed quoad iusta mensura videatur educta,& prorumpentis sanguinis impetus validus perseueret: vena in cubito secanda est.

De partita sanguinis missione,
Cap. III.

QVibus multa euacuatione opus est, vires autem in- D firmæ sunt, in iis partiri euacuationem præstat,vt quum parum sanguinis detraxerimus,iterum,ac,si lubet, tertiò eundem mittamus: quemadmodum me quoque fecisse in iis in quibus crudiorũ humorum inerat copia,cõspexistis. Nam vbi parum sanguinis detraxi,protinus melicratum exhibeo probè coctum cum aliquo attenuanti medicamento,vt puta hyssopo aut origano, & interdum etiam nepeta aut pulegio: aut certè cum melicrato, oxymeli,aut oxyglycy: atque ita sanguinem iterum minuo, quandoque autẽ eodem die, quandoque verò postero: in E quo rursus dato aliquo ex prædictis medicamẽtis, iterũ aliquid sanguinis detraho: ac tertio die quoque idem facio,vbi aliquid similiter dedero. Verùm vbi feruescentis sanguinis copia redundat,acutissimam febrim accẽdens, euacuatio confertim facienda est,conandúmque est inanire vsque ad animi defectionem,virium robore diligẽter inspecto, quemadmodũ scio quibusdam sex sibinde heminas,aut postero aut tertio aut quarto die fuisse detractas. Quandoque etiam primo die,quum febris in principio noctis aut medio incepisset, probè autem concocta F fuissent quæ pridie comedissent:nonullis verò pridie inæqualitatem ,aut grauitatem, aut capitis,aut alterius cuiusdam partis dolorem sentire se querentibus, ac proinde parcè comedentibus,vbi febris præcedente nocte inuasisset,memini me primo etiã die sanguinẽ detraxisse:nã in quibus copia feruentis sanguinis apparet, dato operam vt eum quamcelerrimè vacues, priusquam in principem aliquam partem irruat. Quamobrẽ etiam de nocte venã incidere ne verearis: nam ita affectis ægrotis expedit vsque ad animi defectionem vt diximus, sanguinem mit- G ti. Noui enim ex eis quosdam ex animi defectione necessariò refrigeratos,& madoribus toto corpore affluentibus,& aluo citata,celeriter morbo liberatos. Præterea in maximis inflammationibus & vehementissimis doloribus nullum maius remedium noui quàm vsque ad animi defectionem euacuare,adhibita distinctione, an sanguinem mittere,an purgare oporteat. Euacuandum autẽ est vsque ad animi defectionem,sed nõ omnem: neque enim intelligendum est de ea quæ ægrotis ex timore cõtingit:neque de ea quæ ex mordacibus succis os ventricu- H li obsidentibus oritur, quum tunc quoque animi defectionem ægroti pati soleant. Verùm talis animi defectio non est sufficiens mensura euacuationis, quæ contingit quandoque antequam conueniat:quemadmodum febricitantibus quoque sæpe vsu venit, vt inter surgẽdum vel

reſidēdum, animo linquātur. Animi igitur defectio quæ ratione euacuationis fit, ſit menſura euacuationis, in affectionibus antedictis. Mentem verò adhibere oportet vtrum purgationem ferant, pulſus eorum contingendo dū ſanguis adhuc fluit, ſicut in aliis omnibus quibus ſanguis mittitur facere conſueui, ne fortè ignarus pro animi defectione mortem afferas.

De menſura euacuationis ſanguinis,
Cap. IIII.

SCiendum eſt, dum propoſiti ſcopi huius præſidii augētur, maiorem euacuationem indicari: dum verò non augentur, tantum detrahendum de ſanguinis miſſione quantum illi fuerint imminuti. Morbi autem magnitudo & robur virium, primi ſcopi erunt ſanguinis detrahēdi: quibus vtriſque ſcopis præſentibus perſpicuum eſt (vt antè diximus) nullam eſſe crudorum humorum tantam talémque plenitudinem quæ inhibere hoc auxiliū queat. Deinde verò ſpectandum eſt quæ ſit naturalis hominis temperatura. nam quibus amplæ venæ ſunt, quique modicè graciles ſunt nec albi, neq; tenera carne copioſius euacuabis: contrarios verò parcius: quippe qui exiguum habeant ſanguinē, & eorū caro facilè per halitū digeratur. qua etiam ratione pueris non eſt ſecanda vena vſque ad quartumdecimum ætatis annum: poſt quem ſi magna copia ſanguinis congeſta eſſe videatur, tempúſque anni vernum ſit, regióque natura temperata, & puer ſit natura bene ſanguinea, ſanguinem minues: id quod multo etiam magis facies ſi peripneumoniæ, aut anginæ, aut pleuritidis, aut omnino alterius cuiuſdam acuti & vehementis morbi periculum immineat. Primùm autem detrahes vſque ad heminam ad ſummum: ſi verò tibi incipienti vires firmæ permanere videbuntur, dimidium heminæ adiicies, iterata miſſione. noſti enim vehementi pulſui cum æqualitate, tanquam minimè fallaci virium robuſtarum ſigno, ſemper adhibendam fidem, ex abundanti autem & magno. Itaque & ſeptuagenariis ſi dicti pulſus adſint, & affectio iubeat, venam ſecabis. quidam enim eius ætatis multum ſanguinis habent, & vires itidem robuſtas: ſicut alii ſicci ſunt, & pauci ſanguinis, & facilè nigreſcētes quauis parte percuſſa. Itaque non ſolùm numero annorum animum adhibebis, ſed etiam habitui corporis. nam ſunt qui ſexaginta annos ſolùm nati, ſanguinis miſſionem non ferant: veruntamen minus his vtique detrahes, quanuis eandem habere affectionem quàm florens corpus, videātur. Sed optimum fuerit antequam vena ſecetur, hæc omnia cōſideraſſe, & præſertim quum ſuppreſſæ hæmorrhoides ſint, & mulieris retenta purgatio. Etenim vbi inciſa vena ſanguis fluit, tū eius mutationi, & præſertim quū iā adeſt inflāmatio, & tenori fluxionis nō labaſcēti, potiſſimum autem pulſuum mutationi, tanquam indicio non mendaci, animum diligenter attendas oportet: & continuò ceſſandum eſt quū pulſus immutatur, aut in magnitudine, aut quauis inæqualitate: nam de mutatione in imbecillitatē quid attinet dicere? Scis enim in hac qualitate certū fieri iudiciū firmarū & infirmarū viriū. In quibus autem prope ſectam venam magna aliqua inflammatio eſt, in iis ſanguinis & in colore, & in conſiſtētia mutationem expectare eſt optimum. Diuerſus enim eſt ſanguis qui ineſt inflāmationi, à naturali, quia nimis excalfactus eſt. nam ſi crudior erat prius, modò rubrior & flauior efficitur: ſin eiuſmodi prius fuerat, ad nigrum aduſtione conuertitur. Nam ſanguinis mutatio, ſigno eſt aliquid ex inflammatione in venam ſectam tranſſumptum fuiſſe: non tamen omni ex parte expectanda eſt mutatio, ſed eſt quādoque vt antequā mutatio appareat ceſſandū ſit, idq; vel propter viriū imbecillitatē, vel propter malignitatē inflāmationis. interdū enim nihil ab ea emittitur, ſed inibi vehemēter eſt conſtrictus. Si tamen vires nondū exolui euacuatione videātur, id quod ſcies pulſus tangendo & ſi is cui ſanguis mittitur, ætate florēti ſit, expectāda mutatio eſt: potiſſimum verò ſi aēr ambiens ſit temperatus. Duo enim hæc ſunt quibus præcipuè dignoſcitur quantum hoc præſidio ſit euacuādum, ægrotantis, inquam, natura qualis ſit, quam exquiſitè cognoſcere nō poſſumus:

A & ambientis temperies qualis futura ſit miſſo ſanguine: nam quum is calor quem febris affert, multum ſanguinis digerit, & ægrotus abſtinens viuit, alimentum ex ſanguine eum breui tēpore neceſſariò deſtituit, atque interim vires exoluuntur. Cōſumitur enim ob temperiem ægrotantis, ſi humida & calida ſit, qualis eſt puerorum: ob aērem verò ambientem ſi regio calida ſit, & æſtiuum tempus. Proinde minus detrahimus quàm affectio commonet, habita ætatis ratione in pueris: habitus corporis in cādidis, & quibus tenera caro eſt: temporis verò, ſub Cane. B eadem quoque regionum & conſtitutionum eſt ratio. Alio verò modo (vt etiam antè diximus) in cōtrariis, hoc eſt, frigidis temporibus, & regionibus, largam euacuationem vitamus, propter refrigerationem conſequentem: quapropter vnum in his ſingulis euacuationis modū ſcripto definire non poſſumus. Noui enim quibus ſex libræ ſanguinis fuerint detractæ, & febrim protinus fuiſſe extinctam, nec vllum virium detrimentum eſſe conſequutum: nonnullis verò ſeſquilibra non ſine leui quadam virium noxa detrahi potuit: quibus ſi duas libras quis euaC cuaſſet, extremè læſiſſet. Quaobrem ſcio me quādoque vnam quoque libram & quandoque etiam minus vtiliter detraxiſſe.

Quæ vena ſecanda ſit, Cap. V.

SI venam cauſa reuulſionis ſeces è directo partium ad quas ſanguis fluit, perſpicuam inde vtilitatem celeriter videbis: at ſi contrà ſeces, nihil proderit. Ita affecto liene vena quæ eſt propè annularem ſiniſtræ manus digitum inciſa iuuit. Nōnulli verò eam venam incidunt quæ inter medium & annularem interiacet, & ſanguinem fluD ere ſinunt donec ipſe per ſe ſiſtatur, lienémque iuuari aiunt atque ſi venam internam cubiti ſecueris. ſanguis enim è ſiniſtra manu detractus lienem malè affectum mirum in modum iuuat. Præſtat autem nō ſemel extrahere quantum conueniat, ſed in duos dies eſt facienda partitio. Quinetiam pleuriticis ſanguinis miſſio è directo laborantis lateris adhibita euidentiſſimam ſæpe vtilitatē attulit: quæ verò ex brachio oppoſito, aut omnino obſcuram, aut certè poſt temporis ſpatium. Ac ſæpè etiam oculorum dolores grauiſſimos venæ ſectio E è directo facta, intra horæ ſpatium ſedauit. Ergo in oculis laborantibus vena quæ humeralis vocatur, quæque ex ea deriuata eſt, in cubito inciſæ, perſpicuam vtilitatē celeriter afferunt. at dolente latere, aut pulmone, aut ſepto trāſuerſo, aut liene, aut iecore, aut ventriculo, ea quæ per alas in cubiti iuncturam pertinet: maximè autē hæc ipſa interior ſecanda eſt: ſin ſecus, ea quæ ab ipſa diducta in flexu iuncturæ apparet, quam iandiu noſtis ab humerali vena diductam eſſe, ipſámque contingere. Sūt enim hi tres modi ſanguinis in cubito mittendi, interior, exF terior, & medius. Interior vtilis eſt iis quibus inferiores collo partes patiūtur: exterior iis quib⁹ affectæ quæ ſunt illis ſūt ſuperiores, vt facies & caput: medi⁹ verò loc⁹ interdū vtráſq; venas diductas habet in vlteriores partes brachii pertinētes: interdū verò celeriter in vnū inter ſe coēūtes in flexu iūcturæ: ac nōnūquā earū alterā obſcurā, claram alteram. Vbi ergo vena quæ parti affectæ propria eſt, obſcurior fuerit, & ad aliquam ex mediis accedas, da operam vt eā potius incidas quæ à propria diducitur: quāG doque etiam vſu venit vt quæ inferiores ſunt cubiti iuncturā, quæ in vlna ſunt, eas nihil prohibeat incidere vbi quæ in cubito ſunt, non vtique appareant: & ex iis ipſis incidendæ ſunt quæ è directo partium affectarum ſitæ ſint. Sanguinis ergo miſſio quæ in brachio fit, rectè quidē adminiſtrata nihil magni habet in ſe: at ſi in ea peccatum ſit, triplex error conſequitur, vt in media neruus exiguus, in humerali nerueus capitis muſculus: in interiore verò arteriæ vena ſubiecta ſimul etiam incidatur.

Cauendum eſſe ne axillarem venam incida-
H mus ſi neceſſitas non vrgeat, idque
propter arteriam ei ſubiectā,
Cap. VI.

SIquis autem alibi vnquam in vena ſecanda arteriam quoque ſecuit, hoc loco id contigit; ergo maximè ca-

uendum eſt ne eã incidamus. ſi verò neceſſitas id cogat
efficere, duo hæc conſideranda erũt, vt eam ligemus qua
maximè parte pulſus arteriæ nobis indicat. quod vbi fe-
cerimus, videamus an locus vlla ex parte infletur: ſiq; in-
fletur, vinculum ſtatim ſoluendum, & quod inflatum eſt,
ad æqualitatem redigendum, & iterum ligandum initio
deligationis in primo loco, vbi arteria ſub interius bra-
chii caput eſt ſita. conãdúmque eſt vt venam inferius in-
cidamus, quia eo in loco diſiuncta ab arteria eſt per ve-
nam mediam, cui nullum vas ſubiicitur. Sed neruus eſt (vt
antè dixi) notabilis in medio flexu: quem ne tangamus,
diligenter eſt animaduertendum.

Situm & ſectionem humeralis venæ omni ratione vacare periculo.

Venam autem humeralem ſecare omnibus modis
ſine periculo licet: & tamẽ quibuſdam etiam ex huius ſe-
ctione muſculus ſub radio conſtitutus indoluit: alios in-
flammatio ſubſequuta vexauit, & dolor diu perdurauit.
Verũtamẽ iis qui ſic affecti fuerint, vena nõ vno ictu fuit
diuiſa, ſed quũ primùm fuiſſet aberratum, ſecundò & ter-
tio, & quãdoque etiam quartò fuit percuſſa. quamobrem
quum muſculi caput ſæpe punctum fuiſſet, eiuſmodi affe
ctiones excitatæ ſunt. At vnico ictu magna facta diuiſio-
ne, nec quiſquã inflãmatione corrept⁹ eſt, nec dolorẽ cõ
traxit. quocirca hæc eſt intrepidè ſecãda, ſed interior, cau-
tè admodum & conſideratè. Conãdum autem eſt in me-
dia incidenda, ne vbi neruus eſt ſitus, fiat ſectio. Nũc ve-
rò, quemadmodum prædictæ omnes partes ſecta cubiti
vena (vt dictum eſt) iuuantur: ita etiã quæ inferiores ſunt,
iuuantur inciſis iis quæ in malleolis & poplitibus inſunt.
Prædictis autem inferiores ſunt coxendix, veſica, atque
vterus. renes ad vtranque partem pertinẽt: ſiquidem infe-
riores ſunt iis quas prius diximus, ſuperiores verò quàm
eæ quas ſecundo loco recenſuimus. Itaque miſſus ex cubi
to ſanguis interdum eis prodeſt, vbi recens inflammatio
ſit, & ſanguis redundet: quibus verò affectio ineſt quam
propriè nephritin vocant, venas poplitis aut certè mal-
leolorum ſecare conuenit. Vteri verò inflammationibus
magis etiam quàm renum, venis in crure ſectis ſuccurri-
tur. nam euacuationes quæ ex cubito fiunt, aliud etiã ma-
lum habent adiunctum, vt mẽſtruas purgationes, ſangui-
nem ad partes ſuperiores corporis retrahendo, compri-
mant. at iis quæ in cruribus fiunt, hoc etiam ineſt vt mẽ-
ſes cieant. Memini verò me iſchiadas quæ non ex frigo-
re, ſed impletis ſanguine quæ in coxa ſunt venis exortæ
eſſent, vno die, facta ex cruribus euacuatione, curauiſſe.
idcirco vena poplitis vtilius ita affectis quàm malleolorũ
ſecatur: at ſcarificatio nihil eis perſpicuò prodeſt. Vt autẽ
ſummatim dicam, incipientes inflammationes reuellen-
do euacuandæ ſunt: inueteratæ ex iis, ſi fieri poteſt, affe-
ctis partibus: ſi non queat, ex vicinis. In iis quæ incipiunt
auertendum eſt quod influit: in inueteratis, id tantũ quod
affectæ parti infixum eſt euacuandum. Id autem optimè
euacuabitur per venas cum iis coniunctas quæ ſunt in i-
pſis partib⁹. Cui rationi ſubſcribit etiam experientia. quo-
circa quæ in gutture & arteria graui inflammatione affli
guntur, in principio vena ſecta in cubito, poſt ipſum verò
in lingua, egregiè prodeſt, inciſis videlicet ambabus ve-
nis quæ in ea ſunt. Sic quoque induratas inflammationũ
in oculis reliquias iuuat inciſa vena quæ ad magnum o-
culi angulum decurrit: vt etiam capitis grauitates & inue
teratos eius ex plenitudine dolores leuare manifeſtè ſo-
let in fronte ſecta vena. At incipientes aut vigentes iuuat
per cucurbitulam in ceruice facta reuulſio, eáque interdũ
per ſe, interdum cũ ſcarificatione adhibita. Cæterùm pri⁹
euacuare totum corpus oportet. Eadem quoque ratione
incipientes in occipitio dolores atque vigentes vena frõ
tis inciſa iuuat. In quibus verò corporib⁹ nulla adhuc par-
ticula affecta eſt, ſed ineunte vere vacuationem anticipa
mus, in iis, ſi quidem talis ſit homo qui quotannis æſtiuo
tempore morbis febrilibus obnoxius eſſe ſolitus ſit, &
euacuare ſtudeamus id quod materiam morbis ſuppedi-
tat, omnis pars eſt ad detrahẽdum ſanguinem accommo

A data: ſicut etiam ſi arthriticus ſit qui omnibus articulis la
boret. Quibus verò pars aliqua præcipuè infeſtetur, vbi
prius euacuati nõ fuerint, nõ eſt ex quauis parte molienda
vacuatio, ſed ſicut in iis qui pati iã incipiũt. quãobrẽ po-
dagricos ex cubito vacuabis: quos verò comitialis morb⁹
aut vertigo affligat, potius ex crurib⁹. Si verò ad venæ ſe-
ctiones propter ſuppreſſas hæmorrhoides peruenias, ſi co
hibere eas velis, quæ in brachio ſunt: ſi prouocare, quæ in
cruribus ſunt venas ſecare oportet. At in quibus mẽſes re
B tinẽtur, ſemper in cruribus, ſi quidem ciere eos oporteat.
Accidit tamen aliquando vt ex vtero per eroſionem ſan
guis erumpat. in quo non eſt idem curationis conſilium.
ſiquidem non effluere ſanguinem volumus, vt in men-
ſtrua purgatione, ſed planè ſiſtere conſilium eſt. Ego ve-
rò quandoque in aliqua ſimia diſſecanda, neruum venæ
mediæ in cubito ſubiectum, & rurſus in alia eundem pro
pe venam ei parem ſimiliter conſpexi. Quorum cõſpect⁹
vt rarus eſt, ita vtilis fuit ad tollendam calumniam medi-
corum, vtpote neruum incidentium: quãdoquidem poſt
C ſectionẽ ſtatim illi quibus eſſet adhibita ſectio, affectio-
nem ſtupidam in brachii longitudine ſentirẽt, quæ poſt-
ea toto vitæ tempore eos occuparet. Ego verò iis qui me-
dicis id vitio verterent, indicaui propriam corporis fa-
bricationem ita quandoque fieri: & hac ratione medi-
cos dedecore liberaui.

Quod tempus ſit venæ ſecandæ, & iterandæ euacuationis.

Quibus euacuatione opus eſt, in iis eſt maturanda
euacuatio: niſi quædam corruptio cibi in ventre con-
D coquendi facta ſit, aut tarda concoctio, aut etiam cibi
in eo contineantur. Verùm quoniam ſæpe quintus aut
ſextus eſt ab initio dies antequam nos ad curandum
accerſant, expediet tunc quoque ſanguinem mittere,
etiamſi primum huius auxilii tempus ſit omiſſum. Quo-
cunque enim die mittendi ſanguinis ſcopos in ægrotan-
te compereris, in eo hoc auxiliũ adhibeto, etiamſi vice-
ſimus à principio dies agatur. At quinam ſcopi erãt? mor
bus magnus, & virium robur, puerili ætate excepta, & aẽ-
re nos ambiente valde calido. Quoniam verò progreſſu
E temporis virtus in pleriſque morbis exoluitur, ideo mit-
tendi ſanguinis occaſio multitudine dierum aufertur: nõ
quò primariò dies hoc efficiant, ſed per medium virium
diſſolutionis. Itaque ſiquando vel ſecũdo à principio die
vires exolui videantur, à vena ſecanda vtique abſtinebi-
mus. In quacũque autẽ diei noctíſque hora ſanguinẽ mit
tes, ſi in febricitantibus, ſcopum habeas declinationem
ſingularum acceſſionum. quibus autem aut propter lippi-
tudinẽ aut aliud tale quippiã citra febrim hoc auxilio eſt
opus, in iis magnitudinem doloris, aut inflammationis,
F aut totius affectionis cui ſecta vena opus eſt, reſpicias.
Quúmque nihil tale aut vrgeat, aut prohibeat, præſtat ma
nè venam incidere, non ſtatim è ſomno experrectis, ſed
circiter horæ ſpatiũ antè vigilantib⁹. Quoſdã lauare prius
eſt meli⁹, quoſdã etiã prius deãbulare. Cæterùm in quib⁹
vere ineũte venã incidere aggredimur, aut propter metũ
febris aut alterius cuiuſpiam affectionis, ſcio me ſangui-
nem etiam quibuſdam detraxiſſe, poſteaquam rerum con
ſuetarum aliquid confeciſſent. Iteratæ autem detractio-
nis tempus, in quibus ſimpliciter euacuare nobis propoſi-
G tum eſt, eodem die eſto: in quibus autẽ reuellere, ſi duo-
bus deinceps diebus fiat reuulſio, melius ſuccedet.

Ex Antylli ſecundo libro de præſidio euacuante, quænam vaſa in corporis partibus ſint ſecanda, Cap. VII.

SI à fronte ſanguis auferendus ſit, rectam in fronte ve-
nam ſecamus. in plurimis verò, in ſuperioribus frontis
partibus & caluaria, vbi vena ad Y literæ ſimilitudinem
ſcinditur. Sectio autem in parte inferiore ad ipſam venæ
H ſciſſionem eſt faciẽda. Quæ verò in angulis oculorũ ſunt
prope ſupercilia, multo ſupra angulos incidimus. Poſt au
rem verò ſecanda eſt ea quæ duræ parti auris eſt oppoſi-
ta. Quæ ſub lingua ſunt, ſi nõ vtranque, at certè eam quæ
magnitudine excedit, dextram vtiq; ſecamus. In brachio

verò, eam quæ ex humero descendit: in manu, eam quæ inter medium & annularē interiacet: in poplite quæ maximè media est: in malleolis, interiorē: sique ante & post malleolos sint, eas quæ antè, sed propter vasorum exiguitatem non est sæpe in nostra potestate, vt quod velimus incidamus. Porro in secandis cubiti venis, & quæ circa cubitum sunt, varia animaduersione est opus: hic etiam si minus in nobis sit vt eligamus quam velimus, aut vnà solùm appareat, vel etiam si aliæ appareant, sed accommodatius ex vna fiat euacuatio, dare operam debemus vt ex ea sanguinem detrahamus: si verò, vt natura fert, & in plerisque accommodatæ sunt tres, eæque sunt perspicuæ, ea nimirum quæ suprà est ad musculum, & media, & quæ ad brachii exortum est, cui etiam substrata est arteria, tunc quænam in aliquibus secanda sit, discernendum erit. Nā in iis qui animo linquuntur, aut stomachus aliquo vitio affectus est, aut virium robur suspectum est, vena superior incidenda est: quibus confertim facta detractione, & cōcitata euacuatione est opus, media: at quibus mutatione in melius & diuersitate, inferior. Ac superior quidem cauenda est in iis qui musculos conuersos & circumscriptos habēt, & in quibus musculorum curuitas vasis incumbit, paulo supra flexum vena est incidēda. In gracilibus vitāda est inferioris incisio: & in quibus vena ipsa firma & valde magna est. metus enim est ne vires exoluātur, magna sectione adhibita. Si verò hoc fugientes, exiguā sectionē fecerimus, sanguis in grumos cōcrescet, & fiēt aneurysmata quæ satis longo tempore perdurant, sed postea sedantur. In valde pinguibus, si venter aliquis sectione venæ diuidatur, vena superior incidenda est: nam & musculus humectus qui suprà est plurimum à vase abductus est, & nerui plurimùm ab hac parte sunt disiuncti: quamobrem etiamsi quispiam profundissimam sectionem fecerit deindustria, ad eos non sit peruenturus. Vena verò in omnibus semel absolutè pinguedinis est expers, & detecta, & facilè scinditur, & facilè fluit. Iam verò media quoque multum abest à neruis qui sub ea sunt siti. sed ea in plerisque antequam ad flexum perueniat, in multas partes, aut saltem in duas scinditur, quarum altera suprà, altera verò infrà vergit. Quocirca in venæ sectionibus quæ tactu fieri dicuntur, sed coniectura fiunt, quibus venæ inciduntur, ii pati solent. Quoniam enim in venarum scissione venæ ipsæ scissæ tenuissimæ sunt, & non apparent, ideo errores committuntur. ergo hæc vena non tundenda est. Quinetiam alius quidam error in deligando brachio ad venā secandā cōmittitur, vt cutis vehemēter tēsa in medio flexu, quia ad brachii musculum extenditur, opinionem sæpe vasis facit: quare hoc cauēdū nobis est.

Quod tempus opportunum sit venæ secandæ in singulis temporibus, ex Herodoti libro de præsidiis euacuantibus, Cap. VIII.

IN singulis temporibus morborum, in principiis accessionum incommoda est venæ sectio, nisi magnum aliquod malum febricitantes inuadat, vt suffocatio, aut conuulsio, aut excrucians dolor: si verò nihil extrinsecus vrgeat, remissionis tempora sunt expectanda: sique longa interualla sint, in perfecta remissione venam secare conueniet. Vires enim robustæ facilius euacuantia præsidia ferunt, & constant pro earum robore, & tantum non auxiliis manus præbent, quæ omnia in longa mutatione fiūt. Atquum in accessionibus conciderint, auxiliis tātùm indigent quibus recreentur: si verò breue sit remissionis tēpus, præueniendum erit vt ne eam perfectā expectemus, sed quum incipit remissio secanda vena est. Licebit enim nobis paulo interiecto tempore post detractionem, in remissione alere: & in febribus quādoque auferentia remedia adhibemus, addentia verò non item, sed absurdum est vt alendi tempus in venæ secandæ tempore consumamus: quúmque inuasionis tempora elapsa statū faciant, ignota verò sint tempora statum suscipientia, propter inuasionem eo tempore est facienda sectio: nam quod reliquum est sedabitur. Quum verò ad remissionem currit inuasio, tunc inspiciēdū est: quum verò eò peruenit, mouendum est, & præsertim hoc præsidio. At quorum continuus morbus est, nec discerni tempora possunt, idē est venæ secandæ, & cibi dandi tempus, vt paulo ante corporis recurationem sanguis detrahatur: si verò continentes febres sint, & aliquam accessionem perspicuam afferant, in qua accedentes in eadem magnitudine maneant, & ordinatas aut inordinatas inuasiones faciant, diligentissimè animaduertendum erit ne increscentibus inuasionibus detractiones moliamur, sed in temporibus inæqualibus, quod etiam tempus ad cibum dandum erit accommodatum.

Antylli quid ante venæ sectionem faciendum, ex secundo de vacuantibus præsidiis libro, Cap. IX.

ANte venæ sectionem ligandum est brachium robusto vinculo, quod habeat duorum digitorum latitudinē, aut paulo plus eo. In iis verò qui musculos brachiorum elatos & circūscriptos habent, vinculum est inferius iniiciendum, ac præsertim siquibus venæ sectio adhibetur, sint oblongi: siquidem in eis interuallū longitudinis à musculo ad cubiti flexum satis magnum intercedit: in paruis autem non multum. Simili quoque modo iis qui musculos contortos habent, superior cōstrictio est inutilis. Est enim paulo inferius medietate musculi facienda ligatio, ad finem musculi vinculo constituto: at in mulieribus, & qui musculos flaccidos habēt, nihil prohibet medio musculo vinculum adhibere. Sed si inferius quàm totus musculus sit, aut si in inferioribus eius partibus deligauerimus, licebit nobis valida admodum constrictione vti: quod tamen partibus quæ constringuntur, non est vtile, quandoquidem in constrictione & vasa occultiora fiunt, & obstupescit manus, ac dolore cōficitur. Verùm si in musculi medietate fiat constrictio, neutiquam premendum est, ac præsertim in mulieribus & delicatis. compresso enim musculi ventre, persæpe in brachio hyposphagma oritur: nonnullis verò & erysipelas & abscessus consequūtur. In quo etiā videndū est ne vinculū cutim inuertat cubiti, sed naturalem eius situm cōseruet, vt quum ablatum fuerit, cutis in proprium locum secedens in causa sit ne sanguis effluat, quum dissecta cutis in locum venæ sectionis abeat, atque ita eam claudat. Qui verò in vasorum nō apparentium sectione infra cubitum constringunt, non rectè faciunt. nunquam enim in vllo membro vasa eleuata sunt ab inferiore cōstrictione. quin ne illi quidem qui prius spongiis vasa quæ in cubito sunt, fouent, quicquam prosunt, quia non eleuarentur nisi adhibita constrictione: vbi verò sit facta deligatio, manus inter se fricandæ sunt, & aliquid manu tenendum. Quibus verò in fronte aut angulis oculorum, aut sub lingua, aut secūdum aures venæ secantur, vinculum est collo iniiciendum, & ægrotanti imperandum vt dextram aut sinistram manum sub mento teneat, aut solùm pollicē totum, atque ita laqueus digitis alligandus & adstringendus: ita enim guttur non deficiet, & vtriusque partis vasa ad caputtēsa eo compressu in superioribus partibus intumescent. In absurdis verò aut languidis hominibus, minister adstans manum mēto subiiciet. Si à manu detrahere sanguinem velis, prius perfundenda est aqua calida, atque ita cum constrictione relaxanda: in malleolis verò, constrictio supra genu in femore fiat: sanguísque, si fieri potest, in balneo detrahatur, vel ante fomenta adhibeantur: quúmque fuerit admota constrictio, laborans inambulet: quúmque sit facienda sectio, rectus super vnico crure consistat. Idem fiat in venarum poplitis sectione, & constrictio paulo supra poplitem adhibeatur.

Quomodo vena secanda sit, ex eodem, Cap. X.

VEnas incidimus quandoque punctim, quandoque cæsim: ac punctim quidem eas quæ non apparent, cæsim verò eas quæ valde in superficie cutis sunt sitæ. Non totum autem vas secandum est. nam auersis eius labiis fluxio non fit cum eiaculatione: sed neque etiā inferior vasis pars secāda est, verùm superior. Dico autē inferiorē, quæ ad brachii exortū infrà vergit: superiorē verò

quæ ad radium. Nam ſuperiore parte inciſa, decentior fit ſanguinis iaculatio:at partibus inferioribus inciſis nihil iaculabitur.

Quando, qua magnitudine,quáque forma ſecanda vena ſit,ex eodem libro,

Cap. XI.

IN iis qui euacuatione confertim facta indigent, ampla inciſio facienda eſt: at vbi ſanguinis lationem reuellere atque auertere oporteat (quemadmodum vſu venit in iis qui ſanguinem reiectant, aut ora venarum aperta ſunt,aut ſanguis è naribus aut alia parte quadam fluit) perexigua eſt facieđa.Eiuſmodi enim quum ab ipſa affectione vacuantur,non iam euacuatione,ſed retractione atque auerſione indigent : ex quo fit vt ſanguis multo tempore fluere ex vena debeat.Præterea anguſta ſectio in paruis vaſis eſt itidem facienda;ampla in magnis . Nam ſiquis in magno vaſe ſectionem paruam faciat , ſanguis neceſſario collectus concreſcet.Sunt autem tres incidendarum venarum figuræ,tranſuerſa,recta,quæ non pungit venam,ſed ſcindit:& harum media obliqua.Ac tranſuerſa quidem vtendum eſt vbi iterationem nullo modo faciendam eſſe exiſtimamus : curuato enim cubito ſtatim conglutinatur:obliqua iterandæ ſanguinis miſſioni apta eſt,quoniam in flexu cubiti non ita exquiſitè labia ſectionis componuntur.forma verò oblonga conuenit iis in quibus non ſolùm eodem die iteranda eſt ſanguinis detractio , ſed tertio etiam die & quarto : ſiquidem cubito curuato labia ſectionis à ſeſe plurimùm diducuntur.

Quid faciendum ſit vt ſanguis facilè fluat, ex eodem libro, Cap. XII.

SI fluxio ſanguinis non procedat quòd violentior ſit adhibita conſtrictio,remittenda ea eſt:ſi verò cute recurrente, vaſis inciſio ſit abſcondita ex cōtractu cutis ſupergreſſæ , cubitus in omnes figuras erit conſtituendus ac voluendus,vt ſupinus,vt ſublimis,vt extenſus,vt denique contractus teneatur,donec in ea tandem figura conſiſtat,vt vaſis ſectione contra cutis diuiſionem rectè conſtituta,ſanguis facilè fluat:ſique parua ſit facta diuiſio, iterum erit diuidenda.Quum verò præ timore ſanguis non fluit,accommodatius erit vt ſine ſtrepitu effluat:ea enim turbatio ſedatur, ſi non exiſtiment vlcera paſcentia non eſſe conſequutura.Si animi defectio perturbet , ſtratis & reclinatis ſanguis mittetur,& ſtomachus tum vomitibus & digitorum in os immiſſionibus vellicandus, tum odoramentis recreandus:ſed & partes extremæ vinciendæ erūt ſic,vt magna moleſtia afficiatur. Si verò cōcretio ſanguinis in grumos interturbet impediátque effluxionem, concretionem diſſoluere ambobus vtriuſque manus indicibus digitis oportebit, & comprimendo elidere , atque exprimere:oleúmque erit infundendum, & multo etiam magis acetum, quod ſanè habet grumos diſſoluendi poteſtatem.Si perfrictio vetet ne ſanguis exeat, eáque ſit vel propter aërem frigidum , vel quia morbus frigidus ſit, vt eſt comitialis atque attonitus, & qui ſunt generis eiuſdem,fouendus erit locus perfundendo, fricando, vngendo,& omnino ad contrarium ſtatum erit redigendus.Iam verò pinguedo & caro in pinguibus & carnoſis profilit dum ſanguis aufertur,eúmque cohibet:in quibus hæc vnica eſt ratio:nam vel auferre eum qui recurrit , vel retinere oportet.

De arteriarum ſectione,Galeni,

Cap. XIII.

ARterias quoque ſecare medici conſueuerunt: alias quidem in temporibus ob humores calidos & flatuoſos ad oculos cōnfluentes: alias verò ſecundum aures,ac præſertim in vertiginoſis,& quicunque diuturnis capitis doloribus calidis & flatuoſis afficiuntur.Iam verò & ob alias quaſdam capitis affectiones diuturnas,arteriarum quæ poſt aures ſunt ſectione vtuntur , non tamen eas ſecant quum vlla alia pars affecta eſt,quum tamen multæ ſint quæ hoc auxilio potius quàm venæ ſectione indigeant.Vbi enim calidus flatuoſúſque ſanguis in arteriis collectus infeſtat, illic communibus affectæ partis ſectis arteriis eſt opus : verùm quia ſanguinis fluxus difficulter comprimitur,arterias ſecare medici non audent:atque etiam quum vulnus ad cicatricem perducitur , aneuriſma efficitur.Idcirco maiuſculas arterias medici ob hanc cauſam refugiunt: paruas autem tanquam non ita multum profuturas non incidunt:quanquam & ipſæ quoque nonnunquam non mediocre commodum attuliſſe viſæ ſunt, & cicatrix etiā eis abſq; aneuriſmate fuit obducta . Quin etiam ſi maior arteria ſit, cicatrix ei inducitur ſine aneuriſmate;tota vtique ſecta:quæ res ſæpe imminens ex profluuio ſanguinis periculum ſuſtulit. apparet enim perſpicuè quum tranſuerſa ſectione tota per ſe totam diſcinditur,reuulſis vtrinque ambabus partibus;vnam ſurſum, alteram deorſum concedere.Equidem admonitus quibuſdam inſomniis mihi perſpicuis,arteriam ſecui quæ inter pollicem atque indicem dextræ manus ſita eſt , ſanguinémque effluere permiſi donec ipſe per ſe ceſſaret,quum ita ſomnium mandauiſſet:effluxit autem non tota libra. Atque ita ſubitò diuturnus dolor,in ea præcipuè parte infixus qua iecur ſepto tranſuerſo committitur, ſedatus eſt. Alteri verò cui ex vulnere in malleolis accepto ſecta fuerat arteria,ſanguinis curſus non ceſſauit donec ego vocatus totam arteriam ſecui: deinde medicamento ex aloe, thure,& albis ouorum, pilis leporum molliuſculis excepto vſus ſum,& vulnus citra aneuriſma curuatum eſt, carne videlicet oſculo arteriæ obducta : homo verò ille quadriennio per exigua temporum interualla coxæ dolorē ſentiens,exinde perfectè conualuit. Hæc itaque mihi ſæpenumero perſuaſerunt,vt in ſummis artubus , imò verò & in capite,arterias ſecarem in omnibus doloribus qui à calida flatuoſáque ſubſtantia naſci viderentur, ac præſertim in membranis quarum dolor pungentis ſpeciem refert,& ſenſim expāditur : pungente quidem in vna parte ſenſu,tanquam in affecti loci centro infixo : tenſionis verò ſenſum percipiente omni particula quæ circa centrum ſit conſtituta.

De arteriarum ſectione,ex Antyllo,

Cap. XIIII.

ARteriam ſecamus , ſi fieri poſſit,quæ ſub vertice ad occiput & media inter tēdines:ſin ſecus,eam quæ ſecundum aures eſt,vel eas quæ in vtroque verticis latere ad ſinciput ſunt. pertinent enim ad coronalem & mediā ſuturam . Quæ verò à temporibus ad frontem pertinent, ideo non ſecantur quia ſitæ contra muſculum ſunt: eas enim facilè ſine periculo incidemus,ſi iuſſerimus ei cui arteriæ ſecantur,vt genas moueat,inhæreátque , ac innitatur.Ita enim muſculi omnes temporum toti per ſe totos perſpicuè mouentur. Poterimus ergo omiſſa parte quæ mouetur,in ea parte quæ in fronte quieſcit facere ſectionem:veruntamen neque multum , neque confertim ſanguis ex arteriis propter earum exiguitatem fluit: ſed nec etiam cum multo ſpiritu exit.venoſæ enim ſunt.Non igitur multa ſectio facienda eſt: hinc magis varia ſit detractio.Quæ verò ante aures ſunt qua muſculi mandibularum exurgunt, firmæ admodum ſunt ac robuſtæ,ſed rarò citra periculum ſecantur,propter muſculorum propinquitatem,& propter implicationem eius loci membranarum.In ſecandis verò arteriis occipitis,vſque ad os ſecanda arteria eſt: óſque ipſum abradendum , vt caro ex ipſo oſſe ſuppullulet , & per eius medium oſcula arteriæ excipiantur:& præcidantur.melius enim eſt vt ipſam tanquam varicem excipiamus,& ſubiecta volſcella,aut alio quodā inſtrumento ſimili,incidamus non multū , ſed particulatim.Vbi ſatis ſanguinis effluxerit,ſuppoſita volſcella vas extrahendum eſt,& medium præcidendum:ita enim neque committetur,neque ex fluxu ſanguinis periculum vllum conſequetur, quum oſcula arteriæ in carnem recurrant.

De cucurbitula,ex Galeno,

Cap. XV.

CVcurbitulæ corporibus prius euacuatis vtiles ſunt. quum enim plethorica ſunt corpora , cucurbitulas non adhibemus. Eadem quoque ratione in cerebri membranarúmque inflammationibus non vtimur cucurbi-

tulis in principio affectionum, quemadmodum ne in vlla quidem alia parte quam obsideat inflammatio: sed tum quum nihil præterea influat, totúmque corpus antè sit euacuatum, atque vsus postulet vt aliquid eorum quæ in parte inflammata sunt, moueamus & amoliamur, vel ad exteriora attrahamus. Quum verò affectiones adhuc fiunt, tum non iis membris quæ laborare incipiunt, sed eis quæ his continuata sunt, reuellendi causa cucurbitula admouetur: in principio verò vtendum est repellentibus.

Antylli, de cucurbitula, ex secundo libro de præsidiis euacuantibus,

Cap. XVI.

IN mediocri dolore & similibus, leuibus cucurbitulis quæ sine scarificatione amouentur, vtimur: vbi autem volumus roborare, vehementibus: in oppletis verò particulis, vt in iis quæ à corrupta materia vexantur, præcisa cute affiguntur. Antequam verò applicentur, ventrem iã emollitum esse oportet, aut omnino nullam infestãtium excrementorum suspicionem subesse, & prius omnino comedisse, aut post leuem cibum, eúmque iam subductum, aquam præbibisse. Maximè autem si sanguinem detracturi simus, primùm locus est parumper illinendus: sique postea satis ruber & tumidus à cucurbitula sit factus, scarificandus erit: si non, tertio loco erit admouenda, donec pars in tumorem extollatur atque rubescat. Si verò nec tumor nec rubor excitetur, partes vsquedum puniceæ fiant, spongiis fouendæ sunt, & ita postea scarificandæ: at si norit quispiam corpora non rubefactum iri (velut in iis quorum pingue abdomen est, aut in refrigeratis, & mulieribus quæ pepererunt vsu venit) tum antequam cucurbitula affigatur, cataplasma partibus superdabitur. Sed fit interdum vt à leuibus cucurbitulis tumor validus, colore liuidiore excitetur: vbi verò scarificatio sit facta, aut parum quidpiam, aut certè nihil sanguinis effluat, quum & crassius sit quod antè stat atque carnosius. in eiusmodi ergo, spongiis maximè fouere locum, tenuémque & facilè fluentem reddere sanguinem conuenit. Ne verò prope mammas cucurbitulæ affigantur cauendum est: illapsæ enim cucurbitulis nonnunquam mammæ & inturgescentes, magna admodum difficultate auelluntur: vbi autem eas auulseris, oleum erit perfundendum. Applicandæ autem cucurbitulæ sunt ex modico igni: nam si vehementes adhibeantur, vapore inflammantes contendentésque corpora, nihil notabile attrahunt: eo verò situ collocandas esse partes vt ne sanguis in eis contineatur, crassescénsque excretioni impedimento sit, sed vt pronus ad inferiora effluat, inter omnes constat. Ablatis cucurbitulis, siquod eductum est satis sit, partes curabimus: sin secus, iterum eas affigemus. In capite verò non cum multo igni affigendæ sunt, siquidem vehementer attrahent, & euelli difficulter poterunt: quæ ex modico igne admouentur, id quod opus est facient. Quum verò ad auellendum difficiles sunt, spongiis calida & frigida aqua imbutis circundare eas oportet, siquidem ita remittentur: sin minus, eas perforare consilium est.

De cucurbitularum differentia ex materia & figura sumpta.

Differentiæ cucurbitularum quæ sumuntur à materia, tres sunt, vitreæ, corneæ, æneæ. Argenteas quia vehementer igniuntur, reiicimus: ænearum est vsus frequentior: vitreis quoque vti possemus in quibus sanguinis est consideranda euacuatio: & corneis item in capite, vbi æneas auulsu difficiles fore cognosceremus: itémque in timidis, qui à flamma deterrentur. In figura autem præcipuè differunt æneæ: altiores enim magis quàm humiliores trahunt: quæque humiliores sunt, quia non vehementer attrahunt, capiti sunt accõmodatiores. Quæ habẽt plana labia, corporibus latis: quarum labra resima sunt, curuis & gracilibus aptius admouentur: quæ acutum os habent, iis conueniunt in quibus non scarificamus, sed vehementi impositione cucurbitularum quas leues affigimus, attrahere volumus, quum acumen laborum ad violẽtũ attractum faciat. Quæ labra habent obtusa, cum in

A alis, tum vel maximè in capite vtimur. Attractio verò ænearum itémque vitrearum cucurbitularum ex igne fit: cornearum citra ignem: siquidem in extremo perforatæ sunt, quúmque adhibentur, absterſæ vehemẽter per foramen trahunt. statim verò foramen digito aut cera clauditur.

Herodoti de cucurbitulis, ex libris de præsidiis euacuantibus,

Cap. XVII.

CVcurbitula materiam quæ in capite est, euacuare potest, itémque dolorem soluere, inflammationem minuere,
B inflationes discutere, appetitum reuocare, imbecillum exolutúmque stomachum roborare, animi defectiones amouere, quæ in profundo sunt, ad superficiem traducere, fluxiones siccare, sanguinis eruptiones cohibere, mẽstruas purgationes prouocare, facultates corruptionis effectrices attrahere, rigores sedare, circuitus soluere, à propensione in somnum excitare, somnum conciliare, grauitates leuare. atque hæc quidem, quæque his similia sunt, præstare cucurbitularum vsus potest.

De scarificatione, ex libris Antylli de præsidiis vacuantibus, Cap. XVIII.

C SCarificamus partes corporis quæ aut inflammatione aut duro tumore laborant, eáque siue distentæ sint ac dolore vexentur, siue fluxionibus infestentur, quum scilicet ad statum venit fluxio, aut iam eundem sit consequuta, aut acris adsit materia. Pars autem quæ scarificãda est, prius si fieri potest, lauari debet: sin minus, aqua tepida perfundi, vsquedum rubefiat: aut spongiis foueri, aut soli igníve exponi, & postea scarificari. Adhibẽdæ autem sunt
D incisiones cruribus & abdomini per rectitudinem: eodémque modo in thorace, dorso, & ceruice: at in capite, pro situ capillorum: in fronte, obliquæ. Porro incisiones sint æquali inter se magnitudine, sintque æqualia quæ inter eas sunt interualla, initiúmque scarificationis ab inferioribus partibus sumatur: ita enim sanguis ad extimas partes influens, non obscurabit eas quæ deinceps scarificandæ erunt. Situs verò scarificationum per æquales inter se ordines fiat: non fiat autem scarificatio plagam infligendo, sed per tractum. hoc enim pacto dolore vacabit.

Apollonii de scarificatione,

Cap. XIX.

E QVum ad corroborationem & quamlibet corporis tutelam, sanguinem conferre plurimùm didicerim, qui quidem plerunque redundat, & interdum qualitate in peius vertitur, existimaui vbi redundat, imminutionẽ: vbi correptus est, immutationem conuenire. Venas igitur eodem anno sæpe incidere non esse accommodatum censui, quoniam vnà cum multo sanguine spiritum quoque vitalẽ effundi intelligebã: quo crebri⁹ exhausto, tota corporis cõpages refrigeratur, & omnes naturales actio-
F nes pei⁹ obeũtur. Quocirca iudicaui à particulis ignobilissimis, vtpote à cruribus, sanguinis detractionem scarificãdo fieri debere, quantitatem metiendo ex hominis habitu atque vsu qui expostulet. Præstantissimum autem hoc auxilium est, tum ad tuendam sanitatem, tum ad recuperandam, quum auersa fuerit, vel ab aliquibus huiusmodi causis. Sed nemo tamen putet me venæ sectionem reiicere. eã enim ego in maximis periculosissimisq; affectionibus non omitto: in quibus abunde affatimque sanguinẽ
G effundere oportet. nam in vehementibus affectionibus euacuationes affatim faciendæ sunt. Plethoram verò mediocrem, quæ aliquid mali sit factura, & iam conuersionẽ in morbosum statum attingat, tibia scarificationibus vexata, quæque sine molestia, & quantam voluerimus sanguinis extrusionem reddiderit, citra validam totius corporeæ molis commotionem soluit. Sæpe autẽ plus quàm satis sit congregatur: quare non est cunctãdum, quin quoties signa plenitudinis inciderint, eam tollamus eo modo quem nunc præscripsi. Præstat autem viscera, quæque
H in toto corpore insunt vasa, nõ repleri immoderatè, neque distendi, sed potius in quadam relaxatione terminata contineri, vt expeditè permeare spiritus naturalis queat.

Scarificationem mulieribus quæ non probè purgantur, itémque aliis plerisque affectionibus prodesse, Cap. xx.

MVlieribus quibus non prosperè succedit purgatio,
scarificatio mirabiliter auxiliatur: nam quod illic
minus est factum, hac ratione euacuatur. Statutum autem
purgationis tempus expectandum est, túncq; si nihil aut
parum sponte sua effluxerit, hoc auxilio tantum detrahe-
mus quantum vsus postularit. Quinetiam hoc auxilium
quibusdam mulieribus maxime profuit, vt menstruæ
purgationes de more iterum redirent: continua enim ad
partes inferiores sanguinis deductio, ei quoque viam ac
propensionem parat. Equidem mulieres quæ multum æ-
tate processerunt, quibus iampridem menstruæ purgatio-
nis nihil apparuerat, vbi aliqua molestia corporea vexa-
rentur, hac curatione subleuare consueui. est enim hæc
mulierum propria, multúmque efficax est, quippe quæ na
turalis excretionis modum imitetur. Euacuare autem in-
terdum scalpello soleo, interdum hirudines admouendo.
Iam verò quum oculos quidam ex longo tempore ab in-
cessabili fluxione infectos haberet, hoc præsidio sanatus
est, quum nos aliis quoque localibus auxiliis ad oculos
vteremur, & totius corporis curam gessissemus. Senex e-
tiam quidam, quum prius per longa interualla, deindè
breuia, strangulante circa pulmonem angustia vexaretur,
simili modo est curatus. Vacuandum autem tantum est
quantum conuenire videatur: éstque cauenda refrigera-
tio: alimentúmque moderatum tribus aut quatuor die-
bus dandum. Quúmque pestilentia vehemens per Asiam
vagaretur, multique ob eam causam obirent, egóque in
morbum itidem incidissem, secũdo die quum remissio
fieret, crus scarificaui, & ad duas libras sanguinis detraxi,
atque hac ratione vitaui periculum. quo sanè auxilio quũ
multi quoque vsi essent, sunt seruati: erant enim signa ple
nitudinis. atque illi præcipuè euaserunt qui sanguinem
copiosè euacuauissent. Quinetiã capitis dolores modera-
tos, tonsillarum inflammationes, ac dolores laterum re-
centes tollit: nam diuturniora huiusmodi symptomata
localibus scarificationibus dissoluimus: eos denique qui
vires reficiunt, & ad statum naturalem difficulter redeũt,
nihil sanè est quod æquè ad eis accommodatam & ido-
neam bonámque nutritionem ducat ac sanguinis per sca
rificationem euacuatio.

Antylli de hirudinibus, ex libris de præsidiis euacuantibus, Cap. xxi.

NOnnulli captas hirudines includunt, eísque ad mul-
ta vtuntur. Vbi enim mitescunt, carni facilè admo-
uentur, quum aliæ quandoque peregrinè se gerant: eas
verò experientia docti protinus admouemus. quæ verò
nuper sunt captæ, vnum diem seruare, & parum sanguinis
alendi gratia iniicere conuenit: ita enim virus earum ex-
primetur. Vbi vti volumus, locus cui applicandæ hirudi-
nes sunt, nitro prius fricandus est, ac sanguine alicuius a-
nimalis, aut argilla liquida illinendus, aut fouendus, aut
vnguibus scalpendus: siquidem ita promptius carnem ap
prehendent: hirudinésque in aquam puram & tepidam
in vase lato atque magno iniiciendæ sunt, vt commotæ
virus abiiciant: deinde spongia sunt excipiendæ, & stri-
gmentis purgandæ, ac denique manibus admouendæ.
Vbi omnes inhæserint, oleum tepidum particulæ ne re-
frigeretur infundemus. Si verò manibus aut pedibus af-
figendæ sint, partem in aquam in qua hirudines sunt in-
iiciemus. Si verò quum cruore plenæ sint, vti etiam eis
oporteat, vel quia paucæ nobis hirudines suppetant, vel
quia paucæ carni inhæserint, earũ caudas vbi expletæ san
guine fuerint, forcipe excidemus. nã sanguine fluente nũ
quam trahere cessant, donec nos sale, aut nitro, aut cinere,
earum ora perspergamus. Quum exciderint, si locus est
cucubitulæ capax, eius applicatione virus extrahendum
est, eáque erit validè agglutinanda, celeritérque auellen-
da: si verò capere cucurbitulam non queat, spongiis fo
uendus est: si verò ex corporibus aut osculis cruentæ la-
A crymæ adhuc effluxerint, mannam, vel cuminum, vel fa-
rinam insperges, deinde lana pauco oleo madente con-
uolues. Si sanguis etiam erumpat, linteola vel telas aranea
rum ex aceto iniicies, vel gallam, vel spongiam nouam
pice liquida illitam & combustam: deinde chartulam ace
to madefactam applicabis atque alligabis. Hæc in mediis
corporis partibus agenda sunt: nam in artubus (hoc est,
brachiis & cruribus) sola deligatio ad cohibendum san-
guinem est satis: quæ postero die soluenda est, sique san-
guis constiterit, abiicienda: si non, iisdem vtendum. Scire
B autem conuenit, hirudines non ex intimis partibus san-
guinem attrahere, sed eum qui carni adiacet exugere. Por
ro vtimur hirudinibus in iis qui incisiones pertimescunt,
vel in iis particulis quibus propter exiguitatem, aut gib-
bositatem, aut inæqualitatem affigere cucurbitulas non
possumus. Hirudines autem auellimus quando eius san-
guinis quem detrahi oportere existimamus, dimidium
extractum fuisse coniicimus: deinde tandiu sinimus ef-
fluere, quandiu fuerit excretus is qui satis sit. Quúmque
particula tum ab hirudinibus quæ suapte natura sunt fri-
C gidæ, tum ab aëre ambiente refrigeretur, ideo fouenda
est ac recalfacienda: sanguinísque effluxio non refrigerã-
tibus, sed adstringentibus, & emplasticis (vt diximus) cõ-
hibenda est.

Menemachi de hirudinibus, Cap. xxi.

HIrudines locis affectis, aut iis quæ nõ pinguibus pro
xima sunt applicantur: nam oleum earum appeten-
tiam subuertit. In angustiam verò stricti calami, ab vtra-
D que parte non perforati, aut in operculum paruæ arundi-
nis, aut quippiam simile demitti debent quum admouẽ-
dæ sunt. Earum numerus ex duabus magnitudinibus, loci
videlicet & affectionis, est sumendus. Auferantur autem
oleo calido earum labiis infuso. Mordacitas verò aliarũ
in partibus vlceratis conueniet. quod verò post auulsas hi
rudines effluit, digitus impositus cohibet. Quãtitas autẽ
excretionis ex hirudinum erectione apparet: sed euiden-
tius quoque cernitur, si in vnum conducta fuerit, vbi hi
rudines à corporibus diuulsæ sanguinem euomuerint.
E Hirudinib⁹ verò adhærescentibus, loca quib⁹ affigendæ
sunt, superficie tenus scarificandæ sunt. nam vbi sangui-
nem gustauerint, eundem magis expetunt.

Galeni, quos purgare conueniat, quibus purgationibus, & quo tempore, Cap. xxii.

SAna corpora difficulter purgantur: nam & vertigine
vexantur, & torquentur, & fit molesta purgatio, & cele-
rius præterea exoluuntur. Hæc autem omnia fiunt, quòd
F purgans medicamentum proprium educere humorem
cupiens, ipsúmque nõ cõperiẽs, sanguinem & carnes col-
liquat, vt ex eis quod suum est, eliciat. At qui sani adhuc
sunt, illi quidem, sed tamen nisi euacuentur, in morbos ca
suri sunt, præueniendi sunt, & ineunte vere vacuandi, vel
misso sanguine, si ex multitudine: vel purgatione, si ex hu
morum corruptela capi morbis soleant. Ac nos quidem
& podagram & articulorum dolores in principio, quum
nondum circum articulos tophum excitassent, huiusmo-
G di euacuatione cõplures annos inhibuimus: eodémque
modo plerosque attonitos, comitiales, melancholicos, &
aliis eiusmodi diuturnis affectionibus vexatos, prædicta
euacuatione sanauimus. Aliis itaque pituitam, aliis ama-
ram bilim, aliis atram, aliis serosa excrementa, ad essen-
tiam eorum morborum quibus capi consueuerunt, eua-
cuari conducit. Ac protinus melãcholia quispiam nisi pur-
gatus fuerit singulis annis capietur. Hunc ergo nõ solùm
vere, sed autumno etiam purgo: itémque fœminam quæ
in mamma cancrum habuit, quotannis ineunte vere si-
H militer purgãdam curo: quam quidem ad sanitatem per-
duxi vehementer euacuando, vsus medicamento ni-
gram bilim expurgante: sique assumpta purgatio non fue
rit, sentit mammam altius dolore vexari. Quinetiam inci
piẽtẽ elephãtiasin misso primùm sanguine, & purgatione

data;in alio curaui:deinde ei quoque vnica singulis annis purgatio sufficit: eáq; intermissa, morbum statim reuocat. Atque hæ quidem ægritudines nigros humores purgari postulant: comitiales autem attoniti, & asthmatici, pituitosos: velut dolores articulorum, si cum multo calore infestent, amaram bilem: si cum tumoribus frigidis, pituitam euacuari postulant. Alius quidam æstiuo tempore tertiana semper corripiebatur, qui multos ab hinc annos in febrem non incidit, sub finem veris pallidam bilẽ nostro consilio antè purgando. Hoc enim tempore eiusmodi homines euacuare est melius: quemadmodum comitiales, arthriticos, & melancholicos, & quicũque ex humorum crassitie in morbo cadunt, ineunte vere præstat euacuare. Antequam autem medicamentum purgans exhibeamus, crassos humores attenuare, tenacésque dissecare, ac meatus per quos traduci trahique debent, aperire oportet, si purgatio sit optimè successura, idque cum in reliquis omnibus, tum vel maximè in iis qui elleborum sumunt: nam medicamenti vis quæ diuellit, quum excutit humores qui altius affectis partibus inhærẽt, & ob eam causam diuturnis morbis prodest, facilius id facit humoribus prius attenuatis. Qui hoc negligunt, iis molestæ purgationes succedunt, & cum torminibus, & interdum cum vertigine quadam, multáque nausea, malo pulsu, exolutione ac difficultate. Eius autem qui elleborũ sumpturus est, prius experiri naturam debemus quomodo ea ad supernas purgationes, hoc est, quæ vomitibus fiunt, affecta sit. Experiemur autem dandis iis quæ vomitum mediocriter prouocant: nam si ita non facilè purgetur, non erit ad elleborũ agendus, si non antè præparetur. Præparatur autem vomitu ipso sæpius excito. Quum ergo is qui sumpturus elleborum sit, promptius vomere assueuerit, melius etiam fiet si antè corpus humectabimus. Humidum verò fit corpus, tum multo cibo, tum quiete. Ac quietem quidem id facere perspicuum est: quando, vt exercitatio membra exiccare potest, ita quies, quum vacatio quædã & exercitationis vacuitas sit, humiditates conseruet. At cibus copiosior nõ absolutè humectare aptus est, sed is denique qui vehemẽtis qualitatis expers sit, hoc est, qui neque acerbus, neque acer, neque salsus, neq; amarus sit. Nos verò oxymeli quãdoque potui dedimus, in quo ellebori albi ramusculos per diem ac noctem raphanis infixos demiseramus: esséetque hæc ellebori imbecilla purgatio. Cæterùm qui angustum thoracem, & idcirco pulmonem cõpressum habẽt, sunt ad vomendum ineptissimi, cum aliis quæ vomitum cient, tum præcipuè elleboro albo: vasculũ enim aliquod ex iis quæ in instrumentis respirationis sunt, disrumpent. Præterea amaram bilem per superiora, pituitam potius per inferiora purgare conuenit: quanquam interdum cõtrà est faciẽdũ, si pituita in ventriculo, amara verò bilis in intestinis aceruata fuerit. at melancholicũ succum per inferiora semper educimus. Ac de anni quidem temporibus scriptum in aphorismis reliquit Hippocrates, æstate superiores, hyeme inferiores partes medicamento purgandas esse. Atque ad temporum anni proportionem, regionum habenda est ratio, vt calore, frigoréque distinguantur: idémque de ætatibus est sentiendum. Iam verò consuetudo quoque non parum facit ad indicandum euacuationem. nam qui vomere sunt assueti, purgationem per superiora minus molestè ferunt: qui assueti non sunt, non sine periculo, & præsertim elleboro purgantur. Sed par est etiã vt genus morbi cõsideretur: nam quum corpus albidum & pituitosum totum apparet (quam hydropem leucophlegmatiam vocant) opus est medicamento quod pituitam educat: ac primùm quidem per inferiora, postea per vomitus, postremò per ea quæ per nares & palatum pituitam trahunt. Quum enim redundans humor in toto corpore sit diffusus, omnes euacuationes admouebimus: si verò ascites sit hydrops, medicamentum quod aquæ educendæ sit, dabimus: quemadmodum in arquatis aliquid dandum est quod per bilem educat: nam & his bilem multis modis euocare oportet, sursum, deorsum, per vrinas, per palatum, per nares. Ita, etiamsi melancholicus succus redundarit, vt in melancholia, cancro, & elephantiasi, medicamentum quo nigra bilis educatur, exhibemus: nam in comitialibus vtimur medicamentis pituitam extrahẽtibus. Ex quibus est perspicuum, à morbi conditione nobis ostendi & humorem euacuandum, & locum per quẽ eundem educere debeamus. Iis enim quorum iecur inflammatione vexatur, simulatque concocta inflammatio sit, purgationem adhibemus: ac per inferiora quidem quum ea in simis iecoris partibus sit: per vrinas verò, quũ in gibbis. Ita quoque in reliquis spectabimus & humorem exuberantem, & affectum locum, ex quo tanquam causa quadam morbus consurgit. Hæc enim, & quis humor euacuandus sit, & quomodo, & qua parte sit educendus, indicabunt, & ad hæc omnia tempus etiam accommodatum commonstrabunt. Nam inter initia, tenues & serosos humores vacuabis: concoctionem verò expectabis, vbi crassi & glutinosi fuerint, quales suapte natura sunt pituita atque atra bilis. Accessiones quoque tibi euacuationis modum indicabũt, vt dum vrget accessio, à superioribus educas: vbi cesset, quæ remissio dicitur, ab inferioribus: nã sic etiã iuuãt quæ per se in morbis eueniũt, quũ in accessionibus vomitus plerisq; excitetur, & sanguis è naribus erũpat: in remissionibus verò lotiũ & aluus fluat. Tẽpora autem accessionum & criticorum dierum maximè obseruanda sunt, siquando purgationem per inferiora moliaris: nam si humores ad superiora propensi ferantur, vis medicamenti per inferiora purgantis impeditur. In iis autem qui iam ægrotant, si morbus diuturnus futurus est, expectanda semper erit concoctio: in acutis verò morbis, quum turgeat materia, inter initia medicamento purgãte vti licet: atque id ipsum cum magna animaduersione diligentique consideratione faciendum est: nam in acutis periculum non mediocre est ne purgatio malè succedat, eo quòd omnia medicamenta purgantia calidæ sint facultatis: & febris in eo quòd febris est, & sui ratione non sicca, nec calida, sed his maximè contraria, humida frigidáque expostulet. Non ergo febrilis caloris causa purgans medicamentũ propinamus, quod nos quoque quãtum in ipso est, nocere scimus: verùm vt humores febrim concitantes educamus. Debet igitur maior vtilitas prouenire infestis humoribus detractis, quàm sit noxa quæ à medicamento expurgante corpori infligitur, necessarió. Prouenit autem vtilitas, si & sine molestia, & omnis infestus humor euacuetur. Quod vt fiat, considerandum prius est vtrum is qui morbo laborat, ad eam purgationem sit idoneus. Etenim qui plerisque cruditatibus laborarint, crassisque ac tenacibus eduliis vesci consueuerint, itémque quibus tensa hypochondria inflatáque sint, aut satis supérque calida atque feruentia, aut in eisdem locis inflãmatio quædã sit, ii omnes ad purgationes sunt inepti: quamobrem dimittendi sunt, & ægrotãtis humores, quoad eius fieri maximè potest, ad fluendum paratos esse oportet, hoc est, tenues, & minimè tenacitatis vllius participes, & meatus per quos est transitura purgatio, apertos esse. Hæc enim nos antè paramus, quum aliquem sumus purgaturi: at in acutis morbis, si statim inter initia, vel primo die, vel non vlterius secundo, purgatione vsuri simus, turgente materia, nihil huic præparationi relinquitur loci: nisi quis fortè occasionem nactus sit mulsam potui dãdi, in qua parum hyssopi, aut origani, aut trogorigani, aut thymi, aut pulegii, aut aliquid eiusmodi attenuans sit incoctum. Quocirca consentaneum est vt in acutis morbis rarò purgante medicamento vtamur, quòd in principio non sæpe turgeant humores affligentes, neque si turgeant, ægrotus sit ad purgationem aptus: neque etiam nobis tempus sui parandi accommodatum præstet. Turgere autem dicuntur humores quum motu vehementiore agitantur, & ab vno loco in alium confluentes, in principio morbi vexãt hominem, doloresque ac titillationes afferendo, eũ quiescere nõ sinũt. Hos ergo humores euacuare cõuenit, eos dico qui in motu, latione & flexu sunt: qui verò in aliqua parte corporis iã cõsederũt, neq; vllo alio auxilio, neque medicamẽto purgante mouendi sunt, priusquam concocti fuerint. tunc enim naturam etiam euacuationi habebimus adiutricem. hæc enim simulatq;

humores concocti sunt, eosdem dimouere, idque quod su peruacaneum est expellere conspicitur: quo sanè tempore crises etiam fiunt. Verùm quum natura perfectè excernit, nullo præterea medicamento opus est: quũ verò ipsa mediocriter atque imbecilli⁹ facit, quod deest supplere medici debent. Illud autem sciendum est, rarò euenire vt humores ab vno membro ad aliud confluant, ac sæpius in vno aliquo membro quiescere, ibique manere donec cõcoquantur, toto morbi tempore vsque ad morbi solutionem. Quum igitur nõ solùm morbus acutus fuerit, sed etiam cum vehementissima febri coniunctus, cauendum est ne purgationem offeramus, præcipuè quum ægrotantis natura nobis sit ignota. Nonnulli enim suapte natura difficulter purgantur: nõnulli verò modica potione medicamenti epota copiosè purgantur. Quum igitur febris non sit vehemens, tuque ægroti naturam noscas, medicamentum dabis: quam ad rem vtitor elleboro nigro, aut alio quopiam simili, è quorum numero etiam est quod ex colocynthide conficitur, quod vsitato nomine hierã vocant. Hæc autem quum variè conficiatur, ea quæ elleborum assumpsit, nec scammoneam habet, præstãtissimum medicamentum est in iis qui medicamentum subducẽs sumere omnino possunt. Post assumptam verò purgationem, vtile est ptisanam sorbere, quemadmodum ait Hippocrates: ipsum enim purgãs medicamẽtũ, vt exiguũ fuerit, in fundum ventriculi descẽdit: in descensu verò cum gula, tum pars omnis sublimis ventriculi non solùm medicamenti purgantis qualitate, sed substantia quoque in descensu appulsa inficitur, & magnopere læditur. ex quo fit vt ptisanæ succus vtiliter absorbeatur, quippe qui abstergere, & inferius trahere possit id quod transeundo meatibus se implicuit, & temperare atque immutare medicamenti qualitatem quæ membris insedit. quas ob res iubet Hippocrates vt post purgationis potionem ægroti ptisanam absorbeant: quum verò purgatio incipit procedere, ptisanam dari vetat, veritus ne purgantis medicamẽti actio dissoluatur.

Quot modis aluus non excernat, quum datum purgans medicamentum fuerit, Cap. XXIIII.

NON excernit autem quandoque aluus medicamento purgante exhibito, vel ob ægrotãtis hominis naturæ proprietatem, vel ob medicamenti dati exiguitatẽ. Quandoque etiam stercus densatum, atque in aliquo intestino exiccatum, quum clysteri educendum esset, antequã medicamentum daretur, euacuationem impedit. Potest quoque natura ad vrinam vergente, purgans medicamẽtum nihil facere: interdum etiam quum euacuatio frustratur, præterquam quòd corpori nihil noxæ affert, in alimentum etiam transit: interdum verò in perniciem mutatur atque venenum.

Quæ medicamentis purgantibus indantur, Cap. XXV.

QVVM omnia purgantia medicamenta vẽtriculum lædant, & eius os præcipuè quod ex neruis quamplurimis constat, & acerrimum sensum habet, excogitatum est vt medicamentis bene olentia misceantur, ne sola & sincera ipsorum vis ventriculi os attingat. Talia autem esse debent semina quæ induntur, quæ & medicamenti malitiam retundant, & eius actionem impedire non possint: quæque attenuandi & incidendi vim habeant, vt & crassos humores secare, & vias per quas educendi sunt, aperire ac patefacere queant. Oportet etiam vt commista medicamenta sibi inuicem consentiant, & in nulla parte discrepent: dissentiunt autem non quum hoc bilem, illud pituitam fortè euacuet: (vtraque enim pari modo euacuari possunt) sed quum hoc celeriter, illud tardius ab assumptione purgationem mouet. ita enim euacuatio inæqualiter fit, quanuis simul fuerint accepta. Dico autem inæqualiter fieri purgationem, vt quum ipsa desinere videatur, alterius euacuationis initium exoritur.

Rufi, de purgantibus medicamentis, Cap. XXVI.

NEque omnes qui quoquo modo affecti sint, nec quo

A cunque tempore, nec statim vbi contigerit, purgandi sunt. Sanos verò, & in quibus excrementum nullum redundat, purgare non conuenit. nam quæ tandem afferri vtilitas potest, si id quod accõmodatum naturæ est detrahas, atque etiam nõ sine molestia id facias? Omne enim quod medicamento educitur necessariò, bonum est: & ideo ex paruis excretionibus animi defectiones, exolutiones, atque alias difficultates, & afferes atque inuehes: nam vtut vacuaris, bonum vtique educes. Verùm si homo pituitæ portione, aut bilis, aut alterius cuiuspiã

B humoris redundantia grauetur, tum est accommodata purgatio. Vtrisque enim auxiliantibus, & natura & medicamento, succedit purgatio: eáque facilius peragitur, & melior est, quum molestus humor subducitur. Obseruare autem eos oportet qui pingues sunt, & quorum habitus tabidus est, siquidem hi colliquantur: pingues verò ab attenuatione & quauis euacuatione læduntur. Tẽporum quoque repentinas mutationes, & astrorum ortus aut occasus, tempora valdè immutantes, Arcturum dico, Pleiadas, solstitia, æquinoctia, Canémque obser-

C uare oportet. priusquam enim probè constiterint, mouere nihil cõuenit. Præterea in purgationib⁹ quæ per inferiora fiunt, obseruandæ sunt hæmorrhoides, & fluxus muliebris sanguinolentus: itémque omnes qui tenesmo, quique alui fluore tentantur, & quorum intestinum vlceratur, & quorum admodum sicca est aluus: hos siqua necessitas purgandi vrgeat, clysteri prius euatos purgato. Atque hæc quidem in purgationibus infernis vitãda sunt: in superioribus verò partibus huiusmodi morbi, tusses, asthmata, interiora vlcera, vt pul-

D monis, tabes, iecoris colliquatio, & quum quispiam sanguinem exspuit, sed nunc benè valere videatur: periculum verò est ne vena rumpatur, & siquem in gurgulione, aut faucibus, aut ceruice morbus exercere cõsueuit, huiusmodi, inquam, omnes morbi prohibent ne per superiora purgemus, ac præsertim elleboro. Huc accedũt oris stomachi dolores, & quum cibus non continetur, nec tamen vomitu reiicitur. Forma quoque corporis attrita, & oblõga ceruice, sed tergo breui & exiguo, & cauo, non est euacuanda per superiores partes: siquidem

E eiusmodi naturæ plerunque tubercula habẽt in thorace, & difficulter spirant, & tusse vexantur, vt in validis vomitibus & suffocationes & sputa sanguinis excitentur. Quinetiam ne pinguiores quidem supernas purgationes facilè ferunt, neque etiam qui facilè exoluũtur, neque ii qui omni ex parte sunt expleti, neque timidi, neque illi qui pusillo sunt animo: nam ii in vlla re alia, tum vel maximè in hac forti animo est opus: quamobrem neque mulieres, neque pueri, neque senes apti admodum sunt vt superiora purgentur, quippe quum hi

F timidi sunt omnes. Sed mulieri quoque periculum inest ne vterus cõuellatur, atque ita vocis & sensus expers fiat. Purgandi autem pituitosi per supernas, biliosi per infernas partes sunt: ac præsertim quibus nigra euacuanda bilis est, & autumno, & vere, per quam partem videatur, educere conueniet. At hyeme & æstate si inanire cogaris, hyeme per inferiora, æstate per superiora, & contra etiam quàm materia vergat id facies: nam reuellere in quibusdam est melius: alios verò qua materia vergit euacuabis præcipuè: quum secedit, neque vtiliter

G neque moderatè vergit, in cæteris contrà erit faciendũ. Ex anni temporibus Ver est ad purgationes accommodatissimum: secundas tenet Autumnus: sæpenumero enim sub Pleiadibus constitutionem Veri parem sortitur, vt neque difficulter nonnulli purgentur, & æstatis superfluitates opportunè eiiciant, priusquam hyems adueniens eas condenset, & corporibus infigat. Ac Vere quidem purgationes sunt præstantissimæ, quòd excrementa quæ hyeme collecta fuerint, educunt priusquàm calor ea contingens, moueat atque perturbet. Signa au-

H tẽ ex quibus purgatione opus esse cognoscas, erunt vertigines, capitis grauitates, & dolores repentini, aurium continentes soni, aspectus difficultates, obtusus auditus, tardus sensus, sopor, nulla cibi sumptio, sique vinum bonum quis bibat, ei amarum, aut alio quouis

modo insuaue videatur: mentis alienationes, & quorum quis antè meminerat, obliuisci: palpitationes variis modis per corpus exilientes, insomnia cõtinua, & formidolosa, & perturbantia, & nescio quis horror sub cute, lumborum grauitas, ventris distortiones, quúmque nec cibus expetitur, nec vbi expetitus sit, concoquitur: nec si coquatur, eo homo delectetur: itémque quum aluus pro alimenti proportione non deiicit, vrinaque exigua excernitur: nauseæ, oris humiditates, & color in hoc biliosus, in illo pituitosus, in alio subniger, præter statum naturalem eius hominis in quo inest: itémque trahi, ægrè spirare, non facilè moueri, & tamen corpore bene valere sibi videri: quæque in cute pullulant, aut ex pituitosis vlceribus, aut iis quæ per se erumpunt, aut ab asperitatibus oriuntur, aut etiam ephelides. Hæc omnia quæcunque inuenire alius potest, quæ nobis argumēto sunt humorum repletionem malitiámque subesse, ad purgationes obeundas nos hortatur. Si verò humor quispiam sic redundet in corpore vt non modò futurus sit morbus, sed iam adsit, euacuandus est. Sed multo melius est vt noxios humores ex omni parte præueniendo auferas, si modò possis. Quæ verò medicamenta vnicuique morbo conueniant, deinceps dicemus. Victus verò ratio eius qui per infernas partes purgãdus est, minor esse debet, sed nõ multo: verũ vsqueadeo vt cibus qui dat⁹ fuerit, citò concoquatur, nec multum stercoris in intestino conficiatur: siquidem hoc dolore conficit ventrem, & vomitum ciet, quum medicamentum ad se trahens subduci non potest. Quocirca non est alienum vt priusquàm medicamentum purgans detur, aluus molliatur, & malua, & beta, & lapatho, & iure conchularum, aut aliis rebus, quales alii aliis conuenientes atque idoneas inuenerunt: sin secus, clysteri idem fiet molliore. Nonnullis verò, vt pituitosis, cibum pridie non dedisse conuenit, quibus etiam non pessimum est ante purgationem euomere. nam siquid aliud aluo impedimento est ne facile subducatur, tum vel maximè est pituita copiosior. ex quo fit vt in quibus pituita redundat, eos per inferiora purgari non valde probem. Sed quandoque morbo non ita conuenit. nam & capitis grauitatem, & oculorum dolorem, & aliquos comitiales aut vertigine laborantes, & plerosque hydropas, & articulorum dolore vexatos, & alios prætèrea morbos per inferiora purgare oportet. qui etiam per superiora purgandus est, verùm quæ dicta sunt impediunt, idque licet ille pituita sit refertus, eique necessaria est inferna purgatio, solùm victus ratione erit rectè instruendus. Quinetiam medicamenta ego describam quibus pituita refertus homo per inferiora, si opus sit, vtiliter purgabitur: & quoniam pro natura intestini aliis facilè, aliis difficulter aluus subducitur, consentaneum est eum qui rite per superiora & per inferiora purgaturus est huius rei non esse ignarum oportere. Venter enim in homine suapte natura osculum habet aduersum, & in dextra parte ad spinam, latius quàm in cæteris animantibus: inde verò fit angustius, deinde mesaræum subit, atque ita deinceps vsque ad coli principium. huiusmodi ergo cibis facilè euacuantur. At quibus osculũ superius spectat, vel est angustius quã par sit, vel quod ita ab ortu factum fuerit, vel quod aliqua inflammatio obsideat, aut durus tumor postea enatus comprimat, aut aliæ quædam obstructiones impediant, iis cibi difficulter descendunt, sed facilè subducuntur. Signa sunt hæc: qui ab ortu tales sunt, hi ad quacunque ratione vomendum sunt parati, sed eis difficulter aluus subducitur, plurimúsque sensus in eis excitatur, quum cibus in ventriculo moratur: superiores partes flatu agitatas magis habent, & partes quæ supra vmbilicum sunt, magis tumentes: quos quidem omnes ne per inferiora purgemus, cauendum est. At quibus ventriculi os propter morbos angustum est redditum, similia quidem eueniunt: veruntamen progressu temporis morbis solutis, symptomata quoque soluũtur. Quamobrem non semper ita affecti sunt tum ad concoctionem obeundam, tum ad ructus, tum ad alui deiectionem: ergo ne ita quoque ad infernas purgationes semper eodem modo sunt affecti. Qualia nanque de superiore ventre dicta sunt nobis, talia itidem de inferiore sunt censenda: etenim venter inferior, in principio secundum naturã latus est, ad finem verò fit angustior, ac præsertim in sinistra parte qua lien occupat: inde enim ipse incipit, eíque intestinum quod cæcum nominant, adnascitur. Porrò in ilibus ad dextram partem, vnde intestinum initiũ ducit, melius inuenies: sed semper magísque ad extremum angustatur. Quòd si hoc etiam intestinum, tum natura, tum morbo aliquo non tantum quantum opus est diducatur, tum magna necessitas quædam cogit vt cibi desuper celerius delabantur: quos ipsum retinens, & intestina torquet, & flatus, & tumultus, & grauitates affert, donec paulatim in colum intestinum incidant, ex quo iam ad subductionem sunt paratiores. Ergo quæ natura facit, eodem modo semper fiunt: quæ verò à quibusdam ægritudinibus administrantur, quatenus ægritudines intenduntur & soluuntur, ita etiam ipsa faciunt: & quæ natura fiunt, obseruanda semper sunt: quæ verò vi morborum, quatenus morbi vetant. Cæterùm in eiusmodi purgationibus maius periculum impendet iis quorum os ventriculi non probè trãsmittit excrementum, quod & à liene & à cæteris locis ad insuetum vomitum impellitur: quod quidem retro cedens labores parit. Qui verò ob coli intestini principium ad dextrum ile cibos nõ traiiciunt atque diducunt, ii vehementius conflictantur. quum enim colum inde exoriens ad sinistram partem supra vmbilicum procedat, & in sinistra reflexum, tenuia intestina subeat, meritò fit vt labores eo in loco vehementiores excitentur. De purgationibus verò quæ per superiores partes fiunt, & præsertim de ea quæ ex elleboro conficitur, singillatim postea loquemur, & victus etiam rationem, & cætera omnia explicabimus. Medico enim nihilo minus quàm res aliæ, hæc quoque nota esse debēt, vt vbinam laudatissima medicamenta habeantur, planè sciat. neque enim omnia vbique præstantissima nascuntur, sed scammonea Colophone, in Ionia, & sub Mysio Olympo: thapsia in Sicilia & Libya: elaterium, quod est cucumeris agrestis liquor, Cyrenis: epithymum, Athenis, & ad Isthmum: granum Gnidium, in Caria, vnde nomen etiam traxerunt Asclepiadæ Gnidii, quòd hoc grano plurimùm vterentur: at elleborus in Œta monte, & Anticyris: ex quo niger non est etiam prauus is qui Lycestide, quíque supra Ascaniam paludem & in Parnasso, quíque in Ætolia nascitur: quemadmodum albus, vbicunque alibi nascatur, est pessimus. is autem apud Armenos nascitur, & trans flumen Sagarium, quà nunc Galatæ colunt omnia. Quibus quidem fit rebus vt vbi probatissima medicamenta nascantur, & quando incidãtur, sit considerandum: magni enim etiã refert vt in tēpore incidãtur, & parētur, vt quũ de eis verba fient exponetur. Hæc autem satis sint ad medicum cohortandum, ne vlla in re quæ ad medicinam pertineat, socors sit. Mensura verò purgantium medicamentorum quæ mihi & tibi & illi sit accommodata, definiri à me non potest, quia non eadem est omnibus hominibus offerenda: sed debes tu eam mensuram quæ cuique conueniat, cognoscere. hæc enim omnia, corpus, diæta, tempus anni, ventris natura, vis medicamenti, succorum facultates, maximè faciunt vt quis facilè & difficulter purgetur, & vt ne magis à maiore copia medicamenti quàm ab æquali euacuetur: imò verò alicui minor copia ad purgationem sufficit. Igitur (vt ita dicam) mensura multis apta exponetur, quatenus existimaro nec minorem esse quàm satis sit, nec maiorem quàm oporteat: verùm si magna quēdoque differentia inuenietur, non iam mihi, sed naturæ quæ medicamento obuiã non processit, vitio vertendum est. Quæ igitur præfari oportere censuimus ad omnem purgantium medicamentorum artem, & rationem pertinentia, hæc sunt quæ diximus: qua verò ex parte, & quænam sint quæ purgent, deinceps exponam. Qua in re satis fore arbitror si quod in omnibus plerunque fit proposuero. In eiusmodi enim nihil est vel minimum sicut elleborus, quem perspicuè credunt & per superiores purgare, & per infe-

riora euacuarē.nā m quæ aluum cient,multis admodum vomitus mouent, & præfertim quibus ianitor ventris non facilè fluens eft. Ac copiofum quoque & exiguum medicamentum ad vomitum impellit. nam illud multa,eáque confertim ad partem trahit quæ fuprà effluūt: hoc verò, quia præ exiguitate propellere infrà non poteft,ftomachi quoque imbecillitas,& confuetudo euomendi,& magna pituitofi fucci copia, qui etiam à bile fecretus ad ventriculum peruenit, hæc,inquam,omnia in purgationibus vomitus mouent:idcirco fatis eft de eis dicere,quod in plerifque folet contingere. Ergo niger elleborus per infernas partes purgat, itémque eius radices & femen:purgat quoque granum Gnidium, pityufa,fambucus,mercurialis,polypodium,iris,colocynthis, phacoides,(quod alii empetron vocant) peplium, (quod etiam portulacam nominăt) & peplos(quem alii ficum,alii papauer fpumeum appellant)& aloë,& hippo phaës,& hippophæftum, & clematis, pycnocomum, & vitis agreftis, & vitis chironia , quam etiam bryoniam vocant:itémque thymum,epithymum,amaracus,origanum,conile,papauer littorale,quod cornutum eft, & pa pauer quod rhœas dicitur,& cucumeris fylueftris radix, & fcorpiurum , & fifamoides album, & tithymalus heliofcopius,& tithymalus cypariffias , & tithymalus fœmina , quæ tithymali quoque marini nomen habet : & chamelæa,& braffica marina,& lathyris,& agaricum, & euphorbium,& lychnis, agreftis,& cnicus,& fcāmonea, & præter hæc etiam, fquama æris,& flos æris. Per fuperiores verò partes purgat elleborus albus , fefamoides magnum , quod etiam Anticyræi veratrum Anticyræum nominant,proximè autem ad fenecionis herbæ formam accedit. Iam per fuperiora quoque purgat vua taminia,& narciffus,& fpartus,& bulbus,& filybum, & cucumeris fatiui radix ac femen,& caules agreftis,& radiculæ femen, & lauri folia,& præter hæc ærugo , atramentum futorium . quæ ambigua funt , daphnoides, (quod eupetalon quidā vocant) thapfia,elaterium,ricinum(quod aliqui Cyprium fefeli,Ægyptii verò Cici vo cant) tithymali maiores.Ex iis funt etiam qui characiæ dicuntur,qui in herbis mares dicuntur,& alii funt myrfinitæ quæ fœminæ vocātur. Ferunt verò fructum nuci maximè fimilem,éftque alius qui lata habet folia atque hi tithymali,& per fupernas,& per infernas partes purgant: itémque apios , cuius forma talis eft qualis heliofcopius tithymalus eft , nifi quòd partes radicis fructui piri funt fimiles.De his verò omnibus nunc dicemus,vt quid fingula educant,& quibus morbis conueniant , & quam menfuram quifpiam fatis effe coniiciat , intelligatur.

Caput XXVII.

Elleborus niger bilem & pituitam per aluum purgat: datur hemicranico dolore capitis laborantibus , & furentibus.Melampus quoq; Amithaonis filius furētes Prœti filias hoc purgauiffe fertur,ex quo elleborus Melampodii cognomen inuenit. Hippocrates verò pleuriticos,quum infernas partes dolor infeftat,elleboro pur gat , ac quandoque elleborum per fe , quandoque verò peplio admiftum præbens : eúmque magnopere laudauit.Licet etiam liquore fcammoneæ eādem admifcere, & egregiè purgabit. Quum verò mitius purgare velis, folum elleborum dabis . non enim tantam vim habet quātam eius nomen indicat. Satis ergo erit,radices eius ficcas incidere, vinóq; dulci & oxymelite ad drachmas binas perfpergere,& in lētibus,aut ptiffana,aut iure gal linaceo decoctas forbere.fcāmoneæ verò oboli tres vni drachmæ ellebori mifcebūtur.Eius autē femen eft cnico fimile , quod etiam fefamoides nominatur : educit eadem quæ radix,fed vehementius.eius feminis non paulò minus quàm drachmæ duæ in melicrato dandæ funt. Præftat autem iucunditatis gratia,tam femini quàm radicibus,anifum, & petrofelinum , & daucum,& aliquid huius generis admifcere.

Granum Gnidium pituitam , bilem,& aquofa multa expurgat.eft enim feruens & acerrimum ad purgandum fi triginta grana dederis:fin agere mitius velis , viginti dabis. Cortex auferendus eft,internáque pars cum melle & polenta trita præbetur , aut in melicrato potui datur, fed cum vino melius bibitur.à potu verò parum olei abforbendum , ne guttur exurat. Sumitur etiam ex melle cocto , grana contrita melle illinendo. Videtur autem magis conferre fœminis quàm viris:alicui enim abfque vlla alia purgatione ad vterum purgationes adduxit : & alioqui etiam naturæ conuenit: quamobrem non incommodè datur hydropibus , & quorum venter eft frigidior:itémque comitialibus , attonitis,articulorum doloribus vexatis:& denique capitis defluxiones exiccat.Eft autem femen Cneori:(quem fruticem Cneftrum,& linum,& thymelæam vocant)fed & foliis eadem facultas ineft,verùm imbecillior:ea ficcata danda funt cum melle ad acetabuli pondus : & aquofiora educit. Aliud verò Cneoron, quo Athenienfes quoque in myfteriis vtuntur,nihil huic habet fimile,ac ne fructum quidem:poteft tamen paululum mollire.

Pityufæ verò femen,pituitam & bilem purgat,& quā doque etiam aquea:confert iifdem quibus granum Gnidium,atque etiamfi plenitudinem per inferna euacuare aliter volueris. Succus verò eius vehementior eft : fecundæ femini , tertiæ verò dantur radicibus. fucci verò fatis erunt tres oboli melicrato diffoluti, potui dati.feminis drachma,radicis duplum quàm feminis datur.

Acta duplex eft,altera arborea, quam fambucum vocant : altera humilis, quam ebulum nominant. vtraque pituitofos humores,& hydropicos per inferiores partes expurgat.earum facultates non funt calidæ , quales plerifque aliis purgantibus infunt , fed etiam frigidiores. Radix autem in vino coquenda eft , & hydropicis fæpe danda,fiquidem ea ad ventrem deducit:caulem quoque tenerum, fiquis olerum more elixatum mandat,mediocriter purgabitur. omnino verò non fæpius quàm bis comedendus eft.

Mercurialis & mafcula & fœmina æquè ac fambucus, fed magis biliofa expurgat.Ergo fi tenera folia decocta comederis , ftercus abundè expellent , & parum etiam à propinquis partibus trahent:fi verò decoctum vino admixtum bibas,valentius aluus deiiciet.Conuenit autem ei qui quotidie euacuari debet : itémque febricitanti, cui aluus non deiiciat,& feni,& puero,& fœminæ:ac fœ minæ quidem magis:nam valet ad aluum fubducēdam.

Polypodium pituitam,bilem,& aquofa educit.eius radicis dantur drachmæ duæ derafæ in melicrato aut aqua. non peffimè quoque fuper falfamento deraditur, & ante prandium comeditur. Radix etiam in ptifana aut gallinaceo iure incocta citra moleftiam purgat. erit autem fatis hæc purgatio pro anni temporibus,& præci puè adolefcentibus.nam in morbis nihil ita magnopere purgandum eft.

Iris educit pituitofa,fubmucofa, & biliofa:fi plus iufto dederis,etiam fanguinea & nigra euacuabit.Ergo vt moderatè purges , cyathus fufficit.Eft ftomacho admodum aliena: radicis dantur ex melicrato drachmæ tres fpleneticis,quotidianam quartanámque febrem haben tibus,fpiritus anguftia laborantibus,& quos tuffes & co licus dolor infeftat.

Colocynthis pituitam & bilem puram educit . datur medullæ interioris drachma vna ex melicrato:fi mitior purgatio quæratur,colocynthidos femen eiicito, in cor ticem vinum dulce fundito , fub molli cinere coquito vfquedum probè concaluerit:idque potandum dato iis quibus non vehementi purgatione opus eft,& quibus li uida exanthemata per cutem efflorefcunt.Totum autem colocynthidis corpus conuenit afthmaticis,laterum do loribus,diuturnis doloribus capitis,vertiginibus, vifus hebetudini:éftque ea amariffima, verùm homines ad ci bos prōptiores parat.

Phacoides educit quidem aquea,pituitofa,& biliofa, fed drachmarum duarum pondus melicrato admixtarum fatis eft quod potetur.

Peplos & peplium eandem in purgando vim habent: feminis verò pondus acetabuli pituitofa & biliofa cum flatibus per infernas partes expurgat. folia quoque fic-

cata leniter purgant. Aloë non eſt acris in purgando. ſtomacho placidiſſima eſt, non ſecus quàm abſinthium. ſatis erit ſi duas drachmas ex melicrato potui dederis. pituitam autem & bilem euacuat. Sumi etiam quotidie poteſt à cœna: ſubducitur enim, & ciborum vim non hebetat: præterea ſitim non inducit, & hominem ad cibos ſumendos facit promptiorem. Tritam aloën ſucco braſſicæ excipe, & catapotia ad ciceris aut fabæ magnitudinem confice: ex iis duo aut tria ſumito, vt euacuandi neceſſitas poſtulabit. Potes etiam cum reſina catapotia conficere, itémque cum melle cocto, & præſertim in iis qui amaritiem difficulter ferunt: rectè quoque ſcammoneæ, & alii cuipiam admiſcebitur eorum quæ triſtitiam afferre ſolent. Morbis autem confert, febribus quotidianis, morbo regio, iecoris dolori, & quũ quiſpiam cibum reſpuit, & cruditatibus: nec minus fœminis quàm viris, ſique amaritudo nimia non eſſet, pueris quoque eſſet accommodatiſſima: ſed rem adeò amaram guſtare puer non vult. Hippophaes autem & hippophæſtum pituitam, bilem, & aquam educit: atque hippophæſtum in aqueis educendis eſt efficacius: conuenit in morbo comitiali, morbo attonito, manuum crurúmque reſolutione: prodeſt obliuioſis, ægrè ſpiritum ducentibus, rectà ceruice ſpirantibus, & omnibus palpitationibus, quæ alioqui continentes fiunt in corpore. ſi purgationem augere velis, ſuccum dato: ſi per ſe, obolos tres: ſin cum eruo conficias, drachmam vnam ex melicrato afferes. Coma, & radix ſicca, & contuſa minus purgant: ſed euacuant hæ quoque ad pondus drachmarum duarum ex melicrato datæ. Præſtat tamen in omnibus peragendis hippophæſtum, & ideo minus ex eo dandum eſt. Clematis pituitam & bilem vacuat: eius fructus ad drachmæ pondus ex melicrato exhibetur.

Pycnocomum biliosa exinanit. dato radicem comedendam, ſiquidem ea ſola purgat: éſtque rotunda exiguo pomo maximè ſimilis. Vites per infernas partes biliosa & aquoſa purgant: duæ autem drachmæ ſatis ſunt. Optimè autem vtéris ſi Chironiam comitialibus & inſanientibus, agreſtem verò hydropibus adhibeas. Thymum, epithymum, amaracum, origanum, & conilem ad nigros & pituitoſos humores purgandos adhibebis: ſed epithymum in rebus omnibus præſtat aliis. Dato eius triti & cribrati ſenas drachmas cum vino dulci, aut plus eo. potes idem à cœna commodè dare ſi velis. nihil enim prohibet quin moderatè euacuet. In matutinis verò purgationibus cum oxymelite, cæteris etiam admixtis, vtitor. confert epithymum flatuoſis hypochondriacíſque affectionibus, & cruditatibus, & quibus iecur grauatur, quíque difficiliter ſpirant. Thymus verò educit quidem nigra, ſed pituitoſa copioſius. Eius comæ datur acetabulum ex melle aſthmaticis, tuſſi diutina vexatis, & quibus craſſities in ventre ineſt. Amaracus ſiccus oxymelite inſperſus datur ad drachmas quatuor cum aliis: & ſimilibus prodeſt. Origanum quoque ſiccum ad acetabuli pondus ex melicrato propinabis. Papauera leuiter ſubducunt: eorum ſeminis acetabulum ex melicrato ſatis eſt. Cucumeris ſylueſtris radix in potu ſumpta conuenit hydropibus: purgat verò pituitam & bilem: ſed ſucci radicis ſatis eſt tres obolos dare: caulis verò etiam triplum. elaterii verò, quantum paulo pòſt dicetur. Scorpiurum pituitam educit & bilem. Satis eſt drachmam aqua moderatè incoctam, & vino mixtam bibere. Seſamoides album purgat ipſum quoque pituitam & bilem. menſura eius ſeminis eſt vt dimidium acetabuli detur. Tithymalus helioſcopius eſt omnium aliorum tithymalorum infirmiſſimus: ſed & ipſe infrà bilioſa pituitoſáque deducit, ſiue liquorem eius & ſemen, ſiue etiam folia dederis: ſed ad omnia liquor eſt efficacior. ſecundas ſibi vendicat ſemen, tertias folium. Liquoris ergo ſatis eſt drachmam dare: cæterorum verò, pro ratione virium. Cypariſſias quoque ſimilia, ſed valentius expurgat: idcirco ſufficiet, etiamſi minus dederis. At tithymalis laudatiſſima inter tithymalos eſt: quocirca ſi inſtillatum caricis liquorem

A dederis, probè purgabit: idem facient folia ad medii acetabuli pondus melicrato valde perſperſa. Chamælea pituitam bilémque purgat. folia capienda ſunt, conterendáque, & melle cocto inuoluta exhibenda: erodit enim hoc vehemẽter. Aliqui abſinthio addito catapotia conficiunt. ſatis eſt drachmas binas dare. Braſſica marina datur cocta, & (vt aliud quidpiam olus) apparata: éſtque ſtomacho peſſima, & ſtatim perturbat.

Lathyridos ſatis eſt grana decẽ comedere: erúntque guſtanti dulcia: bilioſáque & aquoſa copioſè educent. B Sufficiet quoque eius herbæ liquorem mulſa reſolutum ad obolos tres dare: folia etiam cum gallinaceo iure incoquentur: eadem nanque ab eis, ſed minus à foliis, euacuabuntur. Agaricum pituitam & bilem purgat, ſed non acutè. eſt autem accommodatiſſimum iecori, lieni, pulmoni, iis qui ægrè ſpirant, quos acidi ructus exercent, & articulorum dolores vexant, quíque capitis grauitate tentantur, ac vertiginibus morbiſque comitialibus corripiuntur. mulieribus etiam hyſtericis prodeſt. Quum igitur ſit his omnibus vtiliſſimum, datur ex me- C licrato aut oxymelite drachmæ duæ. Euphorbium aquoſa & bilioſa copioſè educit, éſtq; eorum quæ norim, acutiſſimum atq; ardentiſſimum: quamobrem hydropicis colicíſque, & iis qui ventres frigidiores habent, conuenit: cæteros verò vehementer perturbat, ſitímque affert. Ei verò miſcẽdum eſt petroſelini, aut dauci ſemen, aut aniſi, aut apii, aut tordilii: ſiquidem hæc inſuauitatem euphorbii quaſi condiunt, & partem quandam magni illius impetus cohibent, & ad veſicam deducunt. Iis præterea qui recta ceruice ſpirant, & qui ægrè D ſpiritum trahunt, fructum etiam ex euphorbii potione ferẽt. eſt autem bibendum ad trium obolorum pondus, indito pari pondere alicuius eorũ ſeminũ quæ diximus.

Lychnis ſylueſtris bilẽ & pituitam purgat. ſeminis dantur drachmæ duæ: alii ſuccum foliorum in melicrato præbent. Cnicus pituitam & bilem, ſed non vehementer, euacuat: ex trito ſemine ſuccus exprimendus eſt, & iure gallinaceo admiſto ſorbendus. Quidam aniſo, melli, amygdaliſque commiſcent, & catapotia ad arquatos conficiunt. huius drachmæ quatuor ſufficiunt. E Vidi etiam in Caria medicos qui ex Cnico & ſero lactis purgationes conficerent: ſed quæ ad lac pertinent, omnia nobis ſeparatim exponentur. Scammonea nulla parte ſuperatur ab iis quæ agitant & commouent, neque in acrimonia, neque in viribus ſtomachi dolorem affert, graue olens, inſuauis, & valde ſiticuloſa eſt: ex quo fit vt aliqui non incommodè aloen ei miſceant, & ita præbeant: alii verò addant thymi comam & ſalem: alii ſemina odorata: ergo nec ei qui ventrem ardentem habeat, nec ei qui ſtomacho imbecillo ſit, & cui pe- F riculum immineat ne habitus corporis colliquetur, nec etiam hydropi (ſiquidem ei id eſt tanquam colliquatio) danda eſt, ſed potius ei qui arquato morbo, capitis dolore, lethargo, febre quartana & quotidiana teneatur, & quibus ſub cute eﬄoreſcãt furunculi incocti, quíque doloribus oculorum, & laterum diuturnis laboribus conflictantur. Pituitam autem & bilem impermixtam vehementer euacuat drachma eius ad ſummum: ſi mitius vacuandum ſit, quo minus purgare velis, eo minus dandum eius erit: ſed radicis plus dabis, ſiquidem G ea multum à liquore ſuperatur: quocirca dari eius drach. duæ poſſunt. Squama æris educit aquoſa, videtúrque hydropibus conuenire. ſatis eſt drach. duas ex cocto melle in catapotia redactas ſumere, aut ex aqua mulſa bibere. Flos æris craſſa & pituitoſa educit. huius oboli tres ex melicrato ſufficiunt. Ea igitur quæ per infernas partes purgant, quæ quidem ego nouerim, hæc ſunt, nec tamen alia quamplura eſſe deſpero. Quæ igitur dicta ſunt, pleriſque tum morbis, tum naturis conueniunt, prout cuique ſuppetant, & in tempore vigent. H & quanquam eorum vires augentur, ſiquis commiſcere eadem velit, tamen non ſemper commodè id fiet. nam quæ acutiſſima ardentiſſimáque ſunt, multò magis talia euadent ſi commiſceantur: quemadmodum ſi granum Gnidium, tithymalos, colocynthida, & euphorbium ad-

miſceas, eorum vis augebitur. Ergo nemo eſt qui hæc inter ſe mixta, aut alia eiuſdem generis rectè adhibeat, qui nõ facturus ſit purgationes inſuauiores:& vomitus, dolorem vẽtriculi, ſitim quæ ſedari non poſſit, & colliquationes excitaturus, & denique toti corpori noxam allaturus. In quibus verò augenda vis eſt, bene habet vt miſceas: at qui infirmiſſima miſcet infirmiſſimis, ecquam is vtilitatem feret? quænam vis ex altero accedit alteri, quum vtrunque ſit infirmiſſimum? ergo ne hæc quidem permixtio probatur. Verùm ne ea quidem qua miſcentur, ea quæ per ſuperiora purgant, iis quæ per inferiores partes euacuant, niſi quiſpiam ambigua medicamenta velit componere: neque etiam rectè miſcentur quæ ori ſtomachi triſtitiã afferunt, vt ſcãmonea, acta, & marina braſſica, quoniam ad eas aliis condimẽtis opus eſt. Quoniam verò ex medicamentis alia decocta damus comedenda, alia ſicca in puluerem redacta aut contuſa, aliorum verò liquores, aliorũ denique radices exhibemus, non ſunt cocta crudis commiſcenda, nec radices ſucco admodum temperandæ. Ac quiſpiã melius morbis accommodata medicamẽta diſtribuit, ſi qualis quiſque morbus ſit intelligat, iſque ſolida ab iis quæ alterius generis ſint, diſtinguet: quod qui nouerit, is etiam cui morbo vnumquodque medicamentũ conueniat, ſimul nouerit: nam quæ maximè contrariis morbis conueniant, ſimùl miſcenda non ſunt. Reſtat igitur vt feruida refrigerantibus, fortia debilioribus temperantes offeramus: itémque inſuauia iucundis, vt pulegii coma, nepitæ, thymi, petroſelini ſemine, daucíque, & anjſi, & cæteris, atque etiam pipere, & ſiquid aliud aptũ eſt condiendo. Ex iis alia purgationem adiuuant, quale eſt piper, & ſales: alia prohibent nequid pluſquam opus eſt euacuetur, vt faciunt prædicta ſemina: alia medicamentum perducunt ad eas partes quæ purgationis indigent: exempli cauſa, ſi in regio morbo ea quæ vrinæ ciendæ ſint addat, ac magis etiam nepitam, aut abſinthium, iecur promptius expurgabitur. ita quoque ſi ei, cui dolet caput, aut aſpectũ habet hebetem, ſagapenũ aut panacis liquorẽ purgationi indideris, id quoque medicamentum ita confectum expeditius à capite deducet: quanquam hæc valde moleſta ſunt: & tamen ſine his non poſſumus à ſupernis partibus cõmodè purgare. Iam qui caſtorium ſcammonea miſtum lethargicis dãt, id quod opus eſt euacuant, & medicamenti morbo alioqui accommodatiſſimi compoſitionem inuenerunt. Ita quoque muliebribus in ſuppreſſa menſtrua purgatione datur ex decocto artemiſiæ, aut eleliſphaci, aut cuiuſpiam eorum quæ menſes cient: nam præterquã quòd in multis per ventrem purgare conſpicitur, etiam per vterum educere planè apparet. Eadem eſt in pleuriticis habẽda ratio, itémque pulmonis affectionibus, quibus ſi purgatione opus eſt, idem fieri conuenit. multo enim melius colocynthis, & ſcammonea, & elleborus cum agarico educunt ex thorace, quàm ſi illorũ vnum ſolum dederis: ſed deducẽt etiam cum ammoniaco, ſiquidẽ hoc quoque eſt pectori & pulmoni amiciſſimum, & aptiſſimum. Ad lumbricos verò, ſi lati ſint, pulegiũ, aut minus heliotropium, aut hyſſopũ, aut origanum, aut bitumẽ rectè purgãti medicamẽto inditur. nam hæc breuiſſimo tempore lumbricos interimũt, quos poſtea medicamentum educit. ſi verò rotũdi ſint, decoctum ononidis, aut abſinthium, aut vrticæ ſemẽ, aut cuminũ Æthiopicum, aut braſſicæ radix, aut eiuſdem caules induntur: hæc enim lumbricos occidunt, & eoſdẽ educit purgatio. Atque ita quidem in medicamentorum mixtione verſari medicus debet, qui ad artem quæ commouent, quæque perturbãt, velit redigere. Quãuis enim multa experiendo atque audiẽdo didicerit, hæc tamen quæ nunc dicta ſunt, niſi conſideret, atque animo diligenter perpendat, is profectò eiuſmodi eſt vt mihi nihil ab ignaro homine in cognoſcẽdis turbãtibus & valde agitãtibus differre videatur. Sciat quoque hæc, nonnullos ſumpſiſſe medicamentum vt purgarentur, alióſque nihil quicquam fuiſſe purgatos, alios verò pluſquam par eſſet, & nõ ſine magna moleſtia: ad quæ auxilio aliquo eſt opus. Victus ratio quæ ante medicamentum purgans ſeruanda eſt, expoſita eſt à nobis: quique eam ita diu tenuerunt, nulla re præterea indiguerunt. Vbi verò epotum medicamentum ſit, ſi vomitus excitentur, vt pleriſque contingit, vel propter inſuauitatẽ, vel propter metum & ſuſpicionem de medicamento conceptam, vel propter nouitatem, vel propter ſtomachi mollitiem: huic apium aceto intinctum, illi oliuam albam ſale conditã, mandendam dabis: alii verò ſalis grumũ ori impones, & ita maximè medicamentum confirmabitur, ſiquidem hæc vomitum prohibent. Quam ad rem valet etiam coriandrum odoratum, & pulegium, & nepita: ſed præſtat in lecto paululum quieſcere, ventrẽ & pedes calfaciendo, quemadmodum qui ſtatim deambulauiſſent, copioſi vomitus, ſtomachi eroſiones, & vertigines ſunt excitatæ. Quũ verò ad priſtinum ſtatum redierint, tùm deambulatio imperãda eſt, vt ſubinde ſenſim ſe ſubmoueãt, id quod etiam magis quàm celer greſſus irritat. nam præterquam quòd laſſitudinem attulit, ſæpe etiam multa celeriſque deambulatio, ne perfecta fieret purgatio prohibuit. Purgatione procedente vtilius erit in lecto recumbere, & ita vigiles quieſcere: (magis enim confluet) tunc verò erit interim abſorbẽda paulatim aqua calida. nam & morſus ſedat, & excretiones proritat. Quibus purgatio non it, aquam mulſam ſorbeant, aut nitrum aqua liquefactum: ſed melius etiam erit glandem confectam ex ſale aut nitro aut alumine magneſio, aut cyclamine, aut grano Gnidio, aut felle bubulo, aur radice bryoniæ, (quam alii pſilothrum vocant) ano indere. hæc glans pituitoſioribus magis apta eſt, abſinthium verò bilioſioribus. Si verò flatus multi ſuborti ſic diſtendant inteſtinum vt nihil extrà emittatur, ruta melli cocto, itémque cuminum, & mentha, & reſina admiſceantur: vbi flatus eruperint, ſtatim alia purgatio conſequitur. Quicunque autem conantur clyſteribus irritare purgationes, ad ſuffocationes quidẽ quæ ex elleboro exiſtũt, rectè vſum clyſteris inuenerunt: ſed ad purgationes quæ per infernas partes agere debent, & non procedunt, tantum abeſt vt clyſter magnopere iuuet, vt etiam noceat: periculum enim eſt ne quum inteſtinum plenum ſit, clyſter infuſus ſupra redundet, & dolores inuehat, quemadmodum vſu venit vt quum quis clyſterem iniecit, iſque nõ ſubducatur, protinus alterum imponit. Atque in acutis quidem medicamentis maximè cauendæ retentiones, & cohibitiones ſunt: nam ſi non ſubducantur, ſtatim hydropas homines reddunt, & fortaſſe etiam alias noxas ſtomacho, ventri, iecori, & lieni afferunt. ac nonnullis tota corporis moles decoloratior eſt facta. At medicamenta molliora, etiamſi non purgent, nullum tamen ex eis periculum imminet: & magis etiã quæ decocta damus, qualis eſt mercurialis, actæ folia: nec aloe quicquam grauius facit, ſi non purget: neque etiam epithymum, neque agaricum, neque etiam ſurculi bryoniæ. Atque hi quidem, quia nõ valde aluum deiiciunt, periculo vacãt: at radix vim habet maximã. Ergo quum purgans medicamentum des, ad cætera omnia animaduerte, vtrum mali aliquid ſuccedat, vt re atque vſu doctus confidas in ſingulis, & timeas. In quo ſpectandum etiã eſt vtrum alia excretio purgationẽ impediat, vt plerique ſudoribus, & vrina excretis, aut vomitibus citatis nihil infrà deiecerunt: quibus minus noxæ affertur quàm qui alio modo fuerint purgati. Videndum eſt qualia quantáque ſint ea quæ purgantur, ſed magis etiã qualia: hoc enim magis propriũ eſt quàm maiorẽ menſurã ſpectare. multi nanque quũ ſatis vacuati viderẽtur, facilè ferebãt. ex quo fit vt melius ſit ſtatuere ſignũ eius purgationis quæ ſatis ſit, quũ quiſpiã facilè ferat. Quũ verò homines exoluũtur, & decolores fiunt, & extrema refrigerantur & conuelluntur, continenda eſt purgatio: ſique medicamentum infeſtet, aqua calida bibenda erit, & vomendum: ſi aquam non bibat, euomat tamen, niſi ei alioqui fuerit grata: nam multis potus affatim & confertim ſumptus, ſatis fuit ad cohibendã alui ſubductionem: ſed ſi paulatim ſumatur, magis excretiones excitat. Quin melius quoque eſt manus & pedes oleo calido

inungere: si verò vehementius inaniantur, tum extrema liganda erunt, & omnia deinceps facienda quæ in choleris facere consueuimus: nam & eo casu periculum est nè effœtus quispiam (quemadmodum etiam fieri potest is qui purgatur) ex nimia euacuatione euadat, sed nihilo etiam minus sistit somnus & balneum calidius. Ac multis quidem post purgationes balnea contulerunt: ei verò qui non satis fuerit purgatus, non lauari magis profuit. Noctu autem absterguntur, & tamen victus ratio deinceps parcior esse debet, vt à cibis & à condimentis aliquid detrahamus, & vinū acerbius demus, & postea ptisanæ cremorem, aut aliā quampiam sorbitionem è cerealibus offeramus: sed ei qui benè alatur, oua, alicam, sorbitionem, & dulce vinum dabimus, vt intestinum purgatione derasum mitigetur. Conueniet etiam postridie lac cū melle aut passo bibere: ita enim confluentes colliquationes abluens, purgationem perfeceris: deinde vires erunt reficiendæ, accessione paulatim crescente, deambulationibus, frictionibus, balneis, cibis, & cæteris rebus quæ ad victus rationē pertinent, donec ad pristinum statum corpus redigatur: id quod est sano & bene valenti maximè propriū. Hactenus igitur de iis quæ per infernas partes purgant. Sed quum prima oratione quæ de purgationibus instituta est, de iis quoque quæ per superiora euacuant, mentio sit facta, consequens est vt nunc etiam de eis quæ decent, quæque oportet, afferamus. Ergo elleborus albus est omnium validissimus, secundæ sesamoidi, tertiæ vuæ, quartæ flori & fructui sparti tribuuntur: cætera minus faciunt. Incidet tamen aliquis in medicamentum quod nō ita validum esse videbitur, quod tamē immodicè purgabit, vbi & cibus, & potus, & auditus, aut aliud quippiam vomitum & subductionē commouerit. Sed hoc in purgationibus quæ per superiora obeuntur, in aliis quoq; quæ dixim⁹, vsu potest cōtingere. Elleborus verò grauissimus videtur esse ad bibendum: quocirca plerique medici & ægrotantes hoc medicamentum refugiunt: verùm siquis totam artem atque apparatum eius cognoscens det, is neque quicquam facilius esse elleboro, & ipsum perspicuè euacuationē moliri, & nihil penitus mali committere planè intelliget. Cōuenit autem hisce morbis, insaniæ, melancholiæ, pedum & inueteratis coxendicum doloribus, itémque doloribus articulorum, comitiali morbo, & attonito, vertiginibus fanaticis, diutino capitis dolori, mentis segnitiei, & veterno, vitiligini, & lepræ, & siquid aliud in cute excitetur. Facit etiam ad pilorum barbæ & capitis denudationem: confert itidem iis qui nocte ab ephialte suffocantur, & aquam reformidantibus, vbi iam pertimuerint: & interim dum bibunt, ne amplius metuāt, efficit. Id autem olim agricolæ quoque cognouerunt, qui vbi canes morbo caperentur, elleboro purgabant: ac medici multo post tempore homini qui simili morbo laborabat, elleborum dare in animum induxerunt. Atque Hippocrates quidem, qui artem nobis instituit & tradidit, iis quibus magnus articulus cū vulnere luxatus est, & quibus ossa rupta eminēt, iubet eodem die aut postero elleborum dare: qui licet in cæteris rebus sint malè affecti, fortassè tamen hoc medicamentum prohibiturū sit nè gangrænis & conuulsionibus corripiantur: quib⁹ verbis non facilè est fidem non adhibere. Eius verò difficilis vsus est, quum videatur defectus præ pradio, quo tempore molestiā affert. Ac siquis putat nigrum elleborum intelligi hoc loco, in primis huic quoque actionis difficultas inest ad excernendum, etiamsi quid operosum post medicamentum sumatur: deinde verò ad opera conficienda, quibus opus est, ei par vis & facultas non inest: siquidē multo imbecillius hic tractatus est. Ergo propter hanc ambiguitatem præstabit fortasse hominibus ita affectis elleborum non dare: ac febricitantium nemini elleborus conuenit: quartanis verò quandoque conducit. Est quoque accommodatus iis qui renes habent lapillo vexatos, itémque diuturnis cruditatibus: valet etiā ad albam pituitam, ad lienem, & ad vlcera carcinode occulta: quanuis minimè cōuenire vlceribus videtur. Veruntamen ego mulierem quādam vidi ab eiusmodi vlcere liberatam, quum medicus quidam in Co insula hoc ei remediū adhibuisset, quum tamen alioqui non esset clarus & probatus, sed in ellebori potione diligēter esset exercitatus. Hi morbi sunt quibus elleborus conueniat. Verùm non satis est vt morbus medicamentum admittat, nisi alia quoque opportunè deinceps adsint. suprà enim diximus quibus purgationes per superiores partes conueniant, & quo anni tempore medicamentum purgans dandum sit: nunc verò tempora morbi explicabuntur. Ea autem duo sunt: alterum ad totum morbum, alterū ad accessiones & intermissiones pertinet. De eo quod ad totum morbum refertur, sic statuendum est: si morbus quispiam sit qui suapte natura diuturnus esse soleat, multo melius est vt in principio medicamentum purgans detur, quum præsertim maximam vtilitatem ei qui morbo detineatur, sit allaturum. Ergo insanienti, arthritico scabioso, & cui nerui stupore laborent, statim medicamentum dandum priusquam morbus maiores vires acquirat quàm hoc medicamentum habeat, quemadmodū pleræque similes affectiones consuetudine & tempore inuictæ atque insuperabiles euaserunt: quæ tamen admodum facilè sublatæ sunt, si ægrotantes in officio permaneant, & medicus excellens & peritus sit. Si verò morbus de numero eorum sit qui incerti sunt, qui & citò & serius iudicantur, ei qui statim, non dandū medicamentum est: illi verò qui serius, exhibendum. atque ita de toto morbo censendum est. In accessionibus verò morbi qui magnas & ordinatas intermissiones habeat & multas, antè medicari oportet: quum verò paruas & inordinatas, purgatio adhibenda est quumprimùm accessio cessat, & præcipuè in morbo comitiali: verendum enim est ne morbus vocis & sensus expertem hominem reddens, & omnium immoderatissima occupet, & graue ac terribile aliquid faciat. In cōtinuis verò morbis ratio temporis tum ab hora sumitur, tùm quum ægrotans promptus est, & mente constat, & robur corporis adest, & cætera quæ pertinēt ad apparatum, suppetunt. De iis autem quæ purgationem antecedūnt, sic statuēdum est: Quum tibi veratrum dandum esse videatur, victus ratio est instituenda: ea verò est, vt qui difficulter vomunt, ad vomitum assuefiant: tum spectandum est totius habitus robur: quia siqua re alia, robore præsertim ad hoc medicamentū opus est: at vomere & à cœna, & ieiuni, & ex origano, & ex hyssopo, & ex raphano, & ex eruca, poterunt: nec debebūt diutius vomitib⁹ extenuari. Satis enim erit vt qui faciliùs vomit, ter euomat, primùm à cœna, pòst ieiunus, postremū ex raphano, aut aliquo ex iis quæ nunc memorauimus: ac magis etiā pituitoso quàm bilioso vomitus à cœna conuenit: tum biduum aut triduū à vomitu intermittere. At qui difficulter vomit, longiore temporis spatio, & pluribus diebus assuefaciendus est. Quum verò proximè ad sumēdum medicamentum accesserit, frequentius vomere debebit: post vltimū vomitum, vnum diem intermittere antequam veratrum sumat. quo die clysteri vacuetur, tum lauetur, tum exiguo cibo nutriatur: sequenti die veratrum dandum vbi placida frictione ex oleo vsi fuerimus. Multis autem modis conficitur, vt dari queat. alii enim diem & noctem in aqua macerant, tum ei diluto origanum, aut absinthium, aut nitrum indentes, præbent: alii dilutum cum melle decoquunt. Porro maceratur tum in aqua, tū in vino, tum in passo: at veratrum cum vino videtur nigros humores magis educere: alii thapsiam addunt, alii sesamoides, alii taminiam vuam, vtpote quæ vomitus magis cieat: liceátque his qui elleborum dant, rectè purgare. Cui autem ocium est, atque in eo studio tempus ponit, multa de apparādo veratro comperiet. nam præterquam quòd omnibus modis misceri & temperari queat, veteres etiam ipsius admotu atque odoratu purgare sunt conati: è quorū numero est Plistonicus. hic enim glandes aliter atque aliter ex elleboro conficiens, ano apposuit, & vomitus exciuit. Cæterùm elleborum passo componens, & diluēs vnà cum felle bubulo, odo-

randũ iis dedit quibus neque mucus è naſo, neque ſputũ poſſet procedere, ratus id quod erat, fore vt vomitus facilius prouocarentur, ac magis etiam ſiquis eo diutius vteretur. Diocles verò etiam vtero glandem ex elleboro impoſuit, & vomitus prouocauit. Dieuches verò anũ quoq; elleboro inſtar emplaſtri circũdedit. Ac nũc etiã pedes irrigãt coƈto in aqua marina elleboro, oleóque cyprio & nitro infuſis: ex qua perfuſione pituitoſi vomitus conſequuntur, qui pedum articulorúmque doloribus prodeſſe videantur. Atque ita quidem ellebori in pleriſque vſus eſt plurimus, quum etiam Philotimum meminerim, vbi mitiore purgatione opus eſſet, poſt cœnam non dare, ſed elleborum raphanis impingere ſolitum, & ſequenti die raphanos præbuiſſe. Ita enim concitatiſſimè homo vomet, id quod minus ex elleboro faciet. [A] Vſus autem validiſſimus & optimus eſt, vt elleborum æquè ac polentam contuſam incidas: nec differt ſiue cum medulla ſeces, an ſecus, quum ea neque iuuet, neque quicquam noceat: tantùm æquè ſecare conuenit. Si purgare mitius velis, paulo maiores particulæ faciendæ: ſi vehementius, tenuiores, ſed non multo. & melius etiam eſt ſi ab vna radice ſumas quantũ oporteat, ſique ea æqualis ſit, vt quæ incidis ſint æqualia inter ſe; ſin minus, curabis vt quæ craſſiora ſunt, æqualis craſſitudinis cum tenuioribus efficiantur. Qui verò harum rerum nullam habendam eſſe rationem cenſet, multa is ignorat. [B] Si verò particulæ inciſæ, admodum exiguæ fuerint, periculum eſt ne longa alioqui, & ſuffocationes afferẽs, purgatio conſequatur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber octauus.

Archigenis, quomodo præparandus ſit is qui elleborum ſumpturus eſt, ex primo de ratione morbos diuturnos curandi, Cap. I.

QVI ſumpturi elleborum ſunt, præparari debent vt corpore robuſto, & animo conſtanti ſint, vt eorum humores ad fluendum, ipſique ad vomendum faciles reddantur. Ne igitur ſuperiora loca vitientur, venter eſt prius inaniẽdus, vt iam docui: poſt verò quatuor aut quinque dierum refeƈtionẽ, vomitus à cœna Luna deſinente cieatur, & trãſaƈtis quinque diebus, alius vomitus cietur: & in menſis incremento corpus iterum erit reficiendum: tum aluo emollita, faƈtáque excretione, duo aut tres vomitus à cœna ità prouocentur, vt tertio quoque die ſinguli moueantur: atque id ſub Lunam deſinentem. Vbi autem ea inclinauerit, raphanis vomit⁹ prouocabitur, vt poſt viceſimumprimum diem elleborus detur. Qui verò mediocriter ſit affeƈtus, ita eſt regendus, vt accommodatus fiat, vt ad vomitum procliuis reddatur, vt humores eius nõ craſſi ex cõcretione ſint, vt ipſe bono animo ſit, vt elata mente vomitui à cœna ſufficiat, commoto paululum ventre, & poſt triduum aut quatriduum ex raphanis vomitum cieat: vno verò aut duobus diebus pòſt, elleborus detur. Neque maximè cõtraria cenſenda erunt, vt multi vomitus à cœna prouocentur, multæque attraƈtiones ad infernas partes fiant, multique ex raphanis vomitus concitentur, ac deinde elleborus detur.

Quæ danda ſunt perpetuò vomituris.

Dicendum igitur eſt quænam cœnæ per vomitum ſint reiiciendæ, & quomodo à raphanis eruãtur. Feſtos ergo dies nonnulli eſſe exiſtimant eas cœnas in quibus multa opiparè, variéque apparata, ad ebrietatem & crapulam ingurgitantur: quæ quidem in cæteris rebus non prohibentur, ſi modò quid tale ſit neceſſarium: at quos elleboro ſumẽdo parare velis, ii paulo plura quàm conſueuerint, ſumere debebunt, vt grauia & aliena eſſe videantur. at ſtomachũ ſuprà quàm par eſt extẽdere alienum eſt: quoniam quanuis protinus ſit leuãdus, redditur tamen imbecillior. Nam quid opus eſt eum morbo vacantem ad medicationem adigere? Eadem ratio eſt eorum quæ ſumuntur. danda ſunt enim quæ infrà dilabi ſtatim queant, adhibita diligẽtia ne flatu impleant, [C] ne venter inferior fluere poſſit, & minimè nutriatur: & ſuperior venter ea fluitantia & non confeƈta ſtatim reiiciat: quod à flatibus fieri conſueuit. Quocirca ea quæ prius dantur, acria eſſe non debent, nec cõtrà dulcia aut pinguia, ſed huiuſmodi ad finem ſeruanda ſunt. Quæ verò friabiliora ſunt, prima ingerẽda: vt panis, puls, arborum baccæ ſolidæ: tum carnes ſumẽdæ ſunt non quæ grauis ſint materiæ, ſed pinguioris, eǽque ex aliquo ſapore offerendæ. Ex leguminibus ea quæ cibum ſimul rapiant: in quibus ſit aliquid acrius, vt cæpa, radicula, [D] aut porrum: tum pauca ex adſtringẽtibus danda. Adhæc accedet aliquid nidoroſum, & placenta mellita, & bellaria, ficus, vua paſſa, nux, & punicum quoque ad vomitum valet. Interim verò lene aliquod ſuauéque vinum frequentius interbibendum eſt, quãdoque etiã paſſum, & quandoque vinum mulſum copioſius capiatur: hæc nanque inflationes pariunt, eo quòd omnia in ſublime tollant. Oliua autem, & præſertim ſale condita, vitanda eſt. Lentes verò, ſiquis eas poſtea ſumat, aceſcunt, & vo-[E]mitus inſuauiores faciunt. Vua paſſa eſt iucundior: ficus ſecundo loco cẽſetur. habet enim detergẽdi vim maiorem. Si verò quiſpiam poſſit, ptiſanã vino dulci & melle temperatam in medio capiat. At iis qui valde cibum cohibent & continent, dandum eſt ſeſamum, itémque bulbi narciſſi, qui quum alioqui dari queant, tum etiam ptiſanæ de qua nunc diximus, imponantur. nauſeas enim pariunt. Salſamẽtum quoque aliquod pingue ex iis quæ ſine aceto ſumũtur, in primis ex aceto & plurimo oleo ſumptum, vt cibus in ſublime feratur efficit. [F] adduntur etiã aliqua olera elixa, vt blitum, vt atriplex, & ex crudis, vt portulaca, & radicula media. Vbi cõfertim ſumpta fuerit potio, poſt interuallũ, neque longius duabus horis, neque breuius vna, poſtremum frumẽtaceum ingerendum erit: deinde verò ab inferiore ventre attrahitur quicquid cibi infrà ſit delapſum, qui valde admodũ apprehenſus fuerat: & deãbulatio in loco aprico ineunda: quúmque ruƈtus qui ſenſu percipiatur, aſcẽdat, vt res ad aƈtionẽ deducatur, digitus imponẽdus eſt, aut penna, vt res celerius conficiatur, epiglottide pingui oleo quodam inunƈto: tum contentum premẽdum [G] & vrgendum eſt vt deglutiatur: ac ſtatim opus aggredi, immiſſo poſtea digito, aut alio corpore, conuenit. Eo nanque tempore ſtomachi os aperitur, & fauces faciunt vt attreƈtetur atque tangatur. qua in rè perſeuerandum eſt donec cibus confertus educatur: ſed non confertim attrahendi ſunt digiti ad primam ſpiritus attraƈtio-

nem: sæpe autem exinde venter compressus satis fuit ad maiorem partem, si non omnem, expellendam. Debet autem is qui vomit, inclinatus & pronus rem adiuuare, quum stratis segniores vomitus excitentur: qui ergo densum flatum spirat, inclinetur. Quum verò flatus intus nullus adest, in ventrem procumbendum est: si verò pars eorum aliqua ad membra respirationis excutiatur, tunc cibus qui insedit, cum multa pituita coniunctus consequitur: qui verò rite euomuerunt, in iis etiam biliosi quippiam sequitur, quod non ita conspiciatur, vt gustui sit perspicuum. Nonnulli quum vomendi rationem edocti non essent, in elleboro sumendo præ imperitia in periculum adducti sunt, quũ ea res auxilio quãdoque indigeat: quocirca diligenter est à nobis cõmonstrandum quibus accommodatum tempus euomendi sit, & quomodo attrectãdæ sint partes, & quomodo abdomine infra deducto intensiones fiant: sed non ex locis quæ circa collum sunt: nam violentia inde emanans potius cohiberet. Talis igitur est vomitus qui à cœna sit ciendus.

De vomitu ex raphanis excitato.

Qui ex raphanis excitus est vomit⁹, vsitatior est, & de elleboro prius quid faciendum sit edocet: nam & morsus excitat, & quandoque facit superfluitationes quæ animi defectiones inuehant: quandoque etiam gutturis angustias parit. Debet autem pondus eius quod sumitur maius esse libra, non maius tamen quàm tres selibræ. Acres autem raphanos & teneros esse oportet: sique dulciores sint, caulē capere oportebit, & cum eo etiam pars foliorum quæ tenerrima sint & trãsuersa. Sumitur post sumptum exiguum cibum, & aquæ potum, aliis longo tempore, omnibus verò pridie aluo emollita, vel per se, vel si sponte sua non deiecisset, clysteri admoto nos eã exciuimus: quùmque multa deambulatio præcessisset, in loco aprico, & sub dio, aut qui probè perfletur ad meridiem: mélque assumatur, vt saltem prima quæ ingerantur condiantur: tum albus sal & purus capiatur, tum in oxymelite inuoluãtur, atque ipsum oxymeli interim absorbeatur, non celeriter, sed parcè, vsque ad heminæ dimidium. Sit autem scilliticum acetum, si fieri potest, mélque ex apibus thymo pastis. Studiosus etiã ac diligens ad rem intendendam atque amplificandam, origanum ex sale non calculoso leuigatum assumeret: & salē ipsum per se, &, vt cõstãter negotium perficiat, parum oxymelitis ei sorbendum erit, quantum satis sit, vt qualitates quæ relictæ fuerint eluantur: tum paululum decumbendum, & pedes contrectandi. His confectis exurgendum, & sese circumuertendo, modicum inambulandum: & quum sedem reperierit, conabitur eructare, & rem ad horam vsque producere, quum paulo maius temporis spatium intercesserit. Excitata autem nausea tibi sit indicio: tum stomachum proritare & lacessere opus est, vt fiat perfecta purgatio. Occurrit etiam satis magna tenuis humoris copia, plurimáque pituitosi: ac postremò nonnullis amarescens humor excernitur, quales quodammodo raphanos senserant, nisi segnior sit facta attractio. Post hunc vomitum oris collutione statim opus est, item gargarismate ex hydromelite, tum ex aqua: & item exiguo decubitu, & satis copiosa pedum contrectatione: sique parumper dormiatur, tentandum est vt aluus eiiciat flatus: inde deambulandum, tũ in calidum balneum ingrediendum, tum cibus offerendus qui incipiat ab aliqua re acri, aut à salsamento gracili, & ori grato, quod caro auis aut alterius similis excipiat. At vomitum qui à cœna fit, balneum præcedat, quum quis difficulter vomat, ita præparatus, vt post secũdum vomitum à raphanis excitum, quiescat & cesset, exurgēs potius quàm alimentis per dies corpus reficiens: atque ita denique ad elleborũ de quo dicetur, erit adigēdus.

Eiusdem de elleboro eligendo & dando, Cap. 11.

ANtequã de elleboro præparãdo loquar, dicã quod nã sit anteferēdum. Primùm igitur eo qui in Œta monte, deinde verò qui in Galatia nascitur, vtendum est: si huiusmodi nõ suppetat, Siculo. Atque hic quidē virgas habet extentas & rigidissimas, & ligni speciem referentes: crassitudine verò tenuiores, minúsque raras cæteris. Qui verò in Galatia nascitur, is crassior est, & quodammodo rugosus, leuiter laxus, cãdidior, apparētque ferulaceus. Œteus verò minus candidus est quàm Galaticus, & ad nigriorē colorem magis vergit quàm vt terræ colorem referat, id quod Siculo vsu venit: qui etiam minus rectis est ramis, minúsque rigentibus, quique crassior euadit: sed is minimè eligendus est. magis autem quàm par sit, rugosus est, quum non satis magna alimenti ei suppetit copia. Is præterea fractus, valde albus intus est: gustanti verò linguam quadantenus mordet, & sensim intenditur, & saliuam ciet, & in hisce facultatibus diutius perdurat. elleborus omnis dulcescit, sed hic magis quàm alii. At Galaticus irruit celeriter, suo morsu linguam statim exurens, & immoderatius saliuam educens: sed protinus extinguitur. Siculi denique humectati maior est mordicatio: est tamen inferior ea quam Galaticus inuehit, permanétque talis qualis incepit, diutius quàm Galatici: saliuam verò non admodum excitat, & obtundendo interimit. Siccum præstat accipere: ita nanque cõfractus, puluerē quendam aspergine non redolentem efflat. Qui verò in Œta prouenit, licet aridus sit, tamen confractus habet medullam interiorem adhærentem & propè conflatam: verùm si prius humectetur, eandem habebit circum solutam, & quæ auelli facilè queat. ea quoque ad intensam purgationem opus est. Nonnulli eius partem quæ suffocat ademerunt, & tanquam castratum medicamētum vexationis cuiusdam ad nullam rem efficacis præbuerunt. Cæterùm elleborus non esto liuidus, nec alia in eo macula conspicitor, sed extrinsecus purus sit & fractus, intrinsecus mirum in modum candidus: qui talis sit eligendus est. Præterea potius incidendus est quàm in ramenta adigendus, siquidem ita difficile est æqualitatem coniectari: atque etiam dum in ramenta redigitur, puluis qui in vibrationibus efficitur, ibidem insidet, qui etiam inæqualem & suffocãtem purgationē facit. Crassa autem virga secetur, & per rectũ, idque semel aut bis, pro crassitudinis ratione: tum ad latera spectãdum erit, vt partes æquales sint, earúmque tanta sit magnitudo quanta est pultis non paruæ: sed huic maiorem, illi minorem portionem dare cõueniet. qui incisus in tenuiores partes sit, intētius mouet: si verò tenues virgæ fuerit, per longitudines diuidatur, vt virgæ explanentur. Mensura est, vt quum copiosissimè detur, duæ drachmæ sint: quum parcissimè, oboli octo: quum mediocriter, decem oboli. Ac minor quidem copia maiorem turbationem ciet: maior verò copiosiorem inanitionem, & minorem turbam inducit: media verò moderatè agit. Hoc etiam in memoria habendum est, vt quum elleborum elegerimus, eundem refrigeremus: sed non statim post compositionem sectum demus, siquidē ita maiorem suffocandi vim habet. Quem sanè Agathinus in rebus omnibus diligentissimus, cani dedit, quum non adhiberet electioni fidem: sed experientia, vt tutò res transfigatur, opus esse perspiceret, vt quonam pacto canis euomeret, eodem etiam homo qui eundem sumpsisset, purgaretur: quamobrem experiētiam esse tutam statuit. Porro cum aliis palàm datur, quandoquidem nihil patiuntur: tũ verò insaniētes ab eo auertit deliriũ, partim quòd dicto audiētes nõ sint, partim quòd ita spiritũ ducunt, vt hoc eis auxiliũ non rite afferri posse videatur. Ad hoc accedit etiam vt quidã medicamēta reformident, atque ita delirent. Ergo his curãdis insidiæ struendæ sunt, & alia domus parata esse debet in quam eos deducamus vt elleborum sumant: in qua domo etiã gestationis alicuius insit occasio, & cæteri quoque apparatus, ad ea quæ in purgationibus occurrunt accommodati. Atque ita cũ ipsis versantes, tanquã ad cibũ sumēdũ adducemus: &, vt nobis in tēpore obediãt, assuefiant multo ante tēpore aut pulti, aut alicæ lotæ, aut mellitæ alicui placentæ. In primis ergo afferendum est id quod iam consuetum est: tum infuso medicamento globuli

conformandi sunt,ac post pultem & placentas quas elixas fecimus, dandi vt deglutiantur. Ergo ex quorundam optimorum hominum contentione,& æmulatione eorundem, antequam quicquam præuideant,eos in insidias,quum vsus postulabit,adduces.Commisceatur igitur elleborus pulti:triticeæ nanque ptisanæ nō admodum affundendum est:(nam in pulte & placentis latet) & si deprehenditur, negligentiam potius quàm insidias nostras subesse indicat.In multis enim frustulis eadem mensura debet occultari,vt si parum ex aliquo gustarint,ab alio sumant quod satis sit:qua in re coniectura opus est, vt ex multis frustulis sumpta portio iustam mēsuram cōpleat. Nec tamen periculum vllum imminet, etiamsi secundo loco sumatur, vt plerique metuunt, sed eos satis quoque purgatos vidimus:& lubricus lapsus protitat,& per vacuū fit.Sique futura esset strāgulatio,ei remedium afferret:ex quo fit vt quum præter modum capiatur, non omnino vis auxilii dissoluatur, vt homines arbitrantur, sed facili᷒ administretur. Et ad id potius vergēdum estimam præter cætera quæ huic medicamento insunt bona, hoc accedit etiam vt quoquo modo primùm educat,non grauis sit nimiæ purgationis timor:facilè enim est & abstergere stomachū & adstringere:ergo qui tractabiles sunt, ita erunt pertractandi.Sed quidam ita dementes sunt vt astutioribus insidiis sit opus,de quibus nunc itidem dicemus. Ergo si neque in placentis teneris occultare elleborum poterimus, neque antedictis ptisanis indere, bulbo vtemur: ita quoque pulti inuolutus celabitur. Conteritur enim & in sorbitione,& pulte,& lente, & in omnibus iis quæ deglutiri possunt,non duarum drachmarum pondere, sed quatuor etiam datur.Imbecillius enim suas vires elleborus purgando exercet,veruntamen & multum,& tenuius, atque adeo atrā bilem vsquedum velis educit: si ita non possis,eo in eclegmate vtitor: hócq; modo paratur, Ellebori libra capienda est,quæ in ramenta redigenda est, & aquæ sextariis senis triduò maceranda:tum coquenda vsquedum sextarii tres relinquantur:postea diligēter expressas virgulas abiicere oportet:tres deinde libræ mellis reliquæ addendæ,& coquēdū donec ad eclegmatis consistētiam redigatur:tum in vase vitreo aut argenteo reponendum atque asseruandum,adhibita cura ne perspiretur.Dabis autem homini præparato quantum mystri moderati magnitudinem impleat,& vehementer purgabit, neque hominē attonitū reddet.Sed ad hoc quoque faciendum insidiæ adhibendæ sunt:ergo modico mellis & aquæ addito dissolue,ac potui da.Si hac non successerit, super calido cinere id ipsum coagmentato, ac catapotia conficito vt deglutiātur.Si verò tussis molesta sit,tempus accōmodatum erit,vt catapotia tanquam sedandæ tussis gratia ægrotus deglutiat: quo casu in frusta moderata virgulas secabimus,& melle cocto inuolutas dabimus. Quosdā etiam vi purgauimus,vbi insidiis non fuisset locus:idque clysteri in quo duplex eclegmatis mensura inesset,& modica aqua infusa:tum virgultorum particulæ ptisanæ cremore temperatæ & affusæ,quum insaniunt.

Cætera ad finem capitis vsque non extant.

De elleboro propinando, Cap. III.

Ex Herodoti libro de præsidiis euacuantibus.

Elleborus decoctus dari apud nos minimo periculo solet. eius apparandi hæc est ratio: Ellebori libram senis aquæ heminis triduò maceratam,lento igni decoquimus vsquedum tertia pars aquæ consumpta sit: deinde elleborum exprimimus:tum mellis heminas duas decocto addimus,itémque decoquimus donec non inquinet: ex hoc damus iis qui non admodum purgandi sunt,cochlearia duo:robustis verò mystri magnitudinē. Purgatio quæ per huiusmodi fiat, neque strangulationis, neque vllum alium metum, quem nimia purgatio solet incutere, vnquam nobis attulit: sed enim & violentæ & vehementis actionis,& sine his & per hæc(vt par est) minùs prodest. Datur autem in morbis rectè constitutis,vbi opus est breui & expedita curatione: & qui rite constitui à cæteris remediis,nisi longiore temporis spatio non possunt. id ēnim ex elleboro lucri facimus,vt statim perficiat id quod ars ipsa pollicetur.Iis verò qui insaniunt,neque vllo pacto eum sumpturi sunt,propterea quòd omne alimentum suspectum habeant,ita paratum optimè dabimus.Nam licet perfectè morbum non expellat, minuit tamen adeò vt sæpe etiam ipsis volentibus iterum propinemus. Offeratur autem hydromelite dissolutus,vel ex pulte alicæ potest etiamnum ex lentibus aut libis exhiberi: sed melius etiam sincerus datur, siquidem ita corpora magis contingit.Quinetiam in affectionibus iis quæ difficulter curantur,elleborum damus. Nō omnibus tamē elleborus accōmodatè præbetur, vt ætati ambiguæ, vt ei cui adiuncta sit naturalis imbecillitas corporis,vt timidæ naturæ: nam in eiusmodi quum bis terve datus eis fuisset elleborus, maximi morbi sunt exorti.In quo verò medicamentum experti sine periculo fuimus,eúmque timorem qui circū stare solet,abiecimus,ei nos sincerum purúmque elleborum dedimus.

Herodoti,ex eodem libro, qualis sit elleborus præstantissimus, Cap. IIII.

Elleborus præstantissimus est is qui nascitur Anticyræ:reliquus autē quum citò excretiones proritet, intra tres quatuórve horas à purgatione cessat. Cæterùm elleborus Anticyrinus in primis est lætior cæteris,deinde fungosus,& quodammodo multum inanis, colore verò ochræ resolutæ similis.præstantissimus tamen in hoc genere est rectus,& rugosus,& cui᷒ plurima pars æquali crassitudine constat:sub finem verò, in muris caudam desinit,nihilo tamen minus sit lætus & vegetus, atque in hoc consistat.Nam qui plurima eius parte in tenues pectinū modo lineas est resolutus, si non natura est lætus, is non fuit sectus in tempore opportuno. Debet autem quum frangitur, intus albus videri, & tenuem habere medullam:idémque naribus admotus, non multo pòst sternutationes ciere, & commansus feruido gustu os implere, atque etiam dulcescere,ac magnam saliuæ copiam attrahere.Quum verò confractus puluerulentum quid ex se mittit, tum non est bonitatis indicium, sed aridum esse elleborum ostendit: qui quidem aridus etiam esse debet:si frutex sit,capienda ea pars est quæ læsa sit,& præcipuè vt inde quantum oporteat, sumas: si inde sumere totum non queas, dato operam vt ab alio qui sit eiusdem generis,& in omnibus similis,quod deest capias, ne purgatio temporibus inæqualibus succedat.

Antylli de elleboro,ex libro de remediis euacuantibus, Cap. V.

HOC in primis scire conuenit, elleborum in ramenta derasum celeriter purgationem ordiri,ac plerunque duas horas non excedere: bilémque ac pituitam sine multa turbatione educere, ipsúmque vomitu simul reiectatum,intra quatuor aut quinque horas terminari purgationem. qui verò parti farinæ crassioris est similis, & multo magis etiam qui in puluerem redactus est,tardissimè agūt,vt sæpe post quatuor aut quinque horas incipiāt. Cæterùm omne & bilis & pituitæ genus educunt, idque non sine conuulsionis & nimiæ purgationis periculo, ob nimiam purgandi prolixitatem: multiplicem tamen vtilitatem afferunt. Aqua verò in qua veratrum maduerit, datur senibus,pueris,iis qui laxiorem habitū habent,quibus mens exoluta est, quíque facilè strangulantur,aut eorum morbos habent,aut vt prius periculum faciamus vtrum elleborus postea dandus sit. Oportet autem drachmas quinque ramentorum,in aquæ pluuiæ heminæ Atticæ semisse triduò madescere, tum colo traiici, atque in vase duplici calefieri,atque ita decoctum propinari.

Quomodo occurrendum sit symptomatis ex elleboro consequentibus, Cap. VI.

SI facilè purgetur ii qui elleborum biberunt, hæc poſtea faciemus, vbi medicamentum biberint, aquam frigidam ori colluendo dabimus, tum aliquod odoramentum porrigemus: ſique vires conſtent, eis perſuadebimus vt ſedeant: ſi infirmæ ſint, vt in ſtrato aliquo humi depreſſo vſque ad duas aut tres horas decumbant: & odoramenta quoque per interualla offeremus, & aquam frigidam ad os colluendum exhibebimus, mentémque aliqua lepida fabella abducemus: extremas partes confricabimus, & vinciemus. Hæc omnia ideo faciēda ſunt ne citius quàm par eſt medicamētum euomatur. Poſtea verò ægrotos in lectulo penſili aut aliquo alio ſublimi loco collocatos vomere permittemus. Primùm nãque calor ſtomachum & gulam inuadet: deinde ſaliua & humor in os confluet: quibus ſputo reiectis, iterum pituitam obuolutam reiiciunt, tum interiecto ſpatio, partē cibi & medicamenti cum pituita euomunt, idémque interiecto ſpatio faciunt. Quúmque medicamentum atque cibum euomuerunt, pituitam cum exiguia bilis portione reiectant: tum cum multa bili pituitam, & denique bilem puram vomūt. Leniter etiã in tempore intermedio ſingultiunt: & habent alioqui faciem ferme face ſuccenſam, & rubentem: tum venæ attollentur, pulſúſque rariſſimus fiet. Vbi verò purgatio proceſſerit, probum colorem vult⁹ acquiret, pulſus denſus maiórque reddetur, ac ſingultus ceſſabit, & lõgiore ſpatio interiecto, & paulatim voment. His autem in media purgatione quum ſingultu vexantur, melicratum in quo ruta ſit incocta, ſorbendum damus: ad finem verò tepidam aquam dantes paululum intermittimus, tum vt aquam ipſam, & ſiquid eidem adiaceat, euomant imperabimus. totum verò corpus aliquo pingui valde vngemus, & interiecto duarum horarum interuallo lauabimus, & cibũ ſtomacho idoneum offeremus. Si verò inordinatior & irritatior ſuccedat purgatio, aut alioqui incõmodior, hæc incommoda expectabimus, vt ſimulatque ſumptum medicamentum fuerit, ſtatim euomant, nullámque vtilitatē tardæ purgationis capiant: qua in re & ſtrangulationis & ſingultus, & contractionis, & delirii, & animi defectionis, & nimiæ purgationis, & caſus virium, & immoderatorũ ſudorum, & exolutionis periculum imminet. Quúmque mininimè planum ſit quódnam horum malorum ſit futurum, ad omnia præparatos eſſe oportet: quæ verò parãda ſunt, nunc perſequar.

Quæ præparanda ſint iis qui elleboro purgandi ſunt.

Præparare debemus lectulum ſublimem, itémque alium qui ſtrata habeat, ceu lineas, ab angulo ad angulum perducta, & tertium quoque penſilem: ſpõgias quoque & poſcã & melicratũ diuerſis modis confecta, quorũ vnum hyſſopum incoctum habeat, aliud origanum, aliud rutã, aliud denique thymum: oleum cyprinum, melinum, irinum, roſaceúmque: emplaſtra, ellebori dilutum, cucurbitulas, cuneolos, pennam, digitalia, clyſteres, fomenta, abſinthium, vinum, cibos, glandulam. Si igitur antequam tempus opportunum ſit, vomitus irritari velit, metúſque ſit ne medicamentum reiiciant priuſquam vllum ab eo fructum ferant, vt ipſum contineant hæc faciemus.

Quæ facienda ſint, vt qui medicamentum ſumpſerunt, vomitum cohibeant.

Aquam frigidam dabimus ad os perpetuò colluendum: ſi non ſedetur turbatio, poſcam: & extrema valde conſtringemus, & fricabimus, & muriam, quantum parui myſtri magnitudinem cõpleat, per interualla in os indemus: aut vt capparim ex muria in ore contineant, ſileántque, nullóque motu cieantur, vel vt ſedentes valde ſurſum verſi collocentur, imperabimus. Si ne ita quidem leuentur, cucurbitulas ex multo igni dorſo & ori ventriculi applicabimus, & parum aquæ feruentis per interualla ſorbēdum offeremus: ſique vehementer ſtimulentur, parũ ſucci abſinthii, aut eius decocti addemus. Nemo enim ita procliuis ad vomitum eſt, neque ſtomachum ità habet aduerſum, qui non à duobus aut tribus ex his remediis leuetur: ſi verò contrà propter robur ſtomachi, aut aliquam aliam cauſam non debito tempore purgari incipiant, in ſublimi lectulo qui deorſum vergat, collocabuntur, & vt digitos in os coniiciant iniungemus, & vt gurgulionem & tonſillas vnguium latitudine contingant. ita enim potiſſimum vomitus irritabitur. Præterea iubebimus vt tibias & poplites quamplurimũ poſſint extendant, & flectant, itémque ſpinam: & vt vtriuſque manus pugnos in ventrem impingant, aut nos impingemus, ſi ipſi per ſe nõ poterunt. Si verò ne ita quidem euacuabuntur, eos in lectulo collocabimus cuius ſtrata angularia ſint, & ipſe ſit penſilis: eóſque agitabimus & concutiemus, ibidē eos adhortantes & iubentes vt vomere contendant, & in eam rem incumbant: eorúmque digitos irino aut cyprino inũgemus. Noui etiam qui ſcammonii liquore digitos vngerent, & ita purgationem concitarent. Sed ſi ita non ſequatur purgatio, pennas anſerinas ex cauda octo aut decem, cyprino aut irino intinctas indemus, aut etiam digitalia. Cõſuuntur enim digitalia ex corio Carthaginienſi, aut alio quouis molliſſimo ad longitudinem digitorum decem aut duodecim, inſtar digiti. Ex his ſpatiũ ſenum digitorum lana impletur: reliquum verò quod quaternûm digitorum eſt, inane relinquitur, vt digitis aptetur. Hæc igitur antedictis vnguētis intincta, in ſtomachum immittemus. Eſt autem annotandum in iis qui in lecto penſili ſtatuuntur, motum verſus pedes aut caput cieri: in iis verò qui vomere non poſſunt, in latera. in quo caſu penſilis quoque inæqualis eſſe debet, vt mot⁹ nauigationi ſimilis efficiatur. Præterea melicratum in quo hyſſopum aut origanum aut thymum incoquatur, ſorbendum dabimus.

Quid faciendum ſit quum ſtrangulatio occupat eos qui elleborum ſumpſerunt.

Quoniam nõnulli difficulter vomunt, & ideo ſuffocantur, & ſæpe etiam voce priuantur, idcirco ſtrangulationem ſedabimus continua melicrati ſorbitione, in quo ruta præcipuè ſit incocta: ſin minus, aliquid aliud eorum quæ prædicta ſunt, idque paulatim & cõtinenter propinabimus: itémque ſtomachum proritabimus, in lectulo pennam vehementius immittendo: ſi verò valde admodum perturbentur, diluti ellebori cyathos tres, aut quatuor offeremus: quæ verò ad vomitum prouocandũ adhiberi ſolent, reprobamus vel ob hanc cauſam quòd ellebori dilutum eiuſdē qualitatis cũ elleboro eſt, & purgationem adiuuat. at quæ vomitum prouocantia dicuntur, quum diuerſæ qualitatis ſint, ſtomachum ſolum irritant, elleborũ verò non commouent. Si periculum quod ex ſuffocatione imminet, nullo ex his remediis ſubleuetur, acerrimo clyſteri rem tranſigemus. intermiſſionem enim periculi præbet, & tempus nobis ſuppeditat, vt aliis vti remediis poſſimus. dabimus quoque galbani tres obolos quos dedeglutiant. Sed ſi ne ita quidem ſequatur leuatio, vt duos vetuſtiſſimæ vrinæ cyathos ſorbeāt, cogemus: hæc enim ambo vomitum non cient, & ſuffocationem ſubleuant.

Quid agendum quum in his & vox & ſenſus amittitur.

Si vocis ac ſenſus expertes fiant, cuneolis eorum dētes diducemus in vtrãque partem, & pēnas immittemus, aut digitalia indemus, & quod ſternutationem excitet afferemus, ac præſertim elleboro ipſo ad id vtemur: ſin ſecus, euphorbio, aut aliquo alio conſimili. quãdoque enim ſternutantes, vorticem quendam pituitoſum ſimul eiecerunt, qui quum ſtomacho ineſſet, & ſuffocationis & amiſſæ vocis cauſã afferebat. Si verò & vocis & ſenſus priuatio ita perſeueret, veſtimentum aliquod admodum firmum & robuſtum extendemus, & ex duabus partibus tenendũ iuuenibus robuſtis, & aliis qui contrà ſeſe ſint conſtituti, ac iubebimus vt ipſum veſtimentum ſublime à terra extendant, tum in eo reclinabimus hominem qui elleborum ſumpſit, ac quandoque in ſublime tollemus, eodem etiam veſtimentum circumuertemus, quandoque verò in latus vtrunque deuoluemus, aliis id latus

quod prope eós ſit,attollentibus, aliis verò deprimentibus.ac tunc quidem ſcire conuenit,niſi homo his quaſſationibus & commotionibus à ſenſus priuatione non ſubleuetur,eum non eſſe præterea ſenſum recuperaturum.

Quibus remediis vtendum ad horum ſingultus & conuulſiones.

Quoniam pleroſque ac ferme omnes eos quibus elleborus datus ſit,ſingultus corripit, non omnibus tamen periculum inuehit:ideo fit vt qui leniter & maiore ſpatio interpoſito intercurrit,eum ita ſinamus: quandoquidem non ſit futurus inutilis,quum ſtomachum proritet,& quaſi recordationem excretionis ei ſuggerat. Si verò fuerit contentus,& vehemens,& multis os vibret & quatiat, & conuulſiones inducat,in primis melicratũ dabimus,quod in ſingulis ictibus calidius abſorbeatur: parum autem rutæ ſimul decoquatur,aut per ſe ſuccus exprimatur, & ſingulatim,aut ex melicrato,aut calida aqua ſorbendum exhibebimus:ſi non ſubleuetur,remedio vtemur quod ſternutamentum cieat: ſi verò ita quoque moleſtia perſeueret,per totam ſpinæ longitudinem cucurbitulas applicabimus:ſi verò admodum oſſea ſpina fuerit, dorſo prius peruncto,vnam cucurbitulam ſub magna colli vertebra affigemus,eámque deducere ſenſim,& deorſum in ſpinã trahere conabimur: quúmque ad eum locum perducta fuerit vbi ventriculus adiunctus eſt,aliam quoque admouebimus prope vertebram, & ita eam etiam deducemus: atque ita primam ablatam iterũ ſuperius applicabimus. nam ſæpenumero cucurbitulæ admotæ ſtomachum à ſingultu contractum,& veluti contortum dirigunt,& ad ſuũ ſtatum redigunt. Præterea verò partes extremas vinculis excipiemus, eáſque calfaciemus tum fomentis,tum in aquam calidam infundendo. Adhæc etiam pauores quoſdam machinamur,& cõtumeliis eos inceſſimus,& vt magnas inſpirationes edant edicimus: atque etiam vt longo tẽpore ſpiritum intro trahãt,& vt longo tractu reſpirẽt.

Quid facto opus ſit in contractionibus quæ conſequuntur.

Quemadmodum ſingultus omnes inuadere, ita cõtractiones quoque conſueuerunt: quarum vehementes, quæ præſertim muſculis accidunt qui in cruris ſura ſunt, itémque in femoribus,& brachiis,& muſculis maſticatoribus,& in extremis pedibus,& potius etiam in manibus, quarum,inquam,vehementes ſedabimus,copioſè vngẽtes,comprimentes,calfacientes,fouentéſque: quin huiuſmodi contentiones compreſſio muſculorum manibus facta ſummopere adiuuat.nam qui in eorum ventribus collectus eſt ſpiritus,qui cõtractionis eſt author, manuũ compreſſu eliditur.Iam verò oleum Sicyonium,& vetus, & ex acopis quæ calfaciunt & molliunt, & caſtoreum per fuſum,& epotum,& per ſe & cum melicrato, & melicratum copioſum cum ruta abſorptum, obtundere & leuare contractiones ſolent: ſed maximè omnium contractos iuuat balneum.Quapropter ſi purgatio abunde ſucceſſit, vt in pleriſque eorum qui vehementer contrahuntur contingit,eos lauabimus & iterum & tertió. Ac quẽdam etiã vno die octies lotum vidimus, non eo die quidem quo elleborum ſumpſerat,ſed conſequente: nam ſecundo die vehementi contractione correptus,balnei auxilio fuit leuatus.

Quid faciendum in nimia purgatione, vt vomitus comprimatur.

Nimias purgationes ſiſtemus calidiſſimum potum propinando, & extrema ligando, & vehementi frictione,& validis cucurbitulis tum hypochondrio, tum verò dorſo admotis,& vi etiam auulſis.Summè etiam vomitus cohibet abſinthii potio:ſed ſi vomitus perſeuerarint, etiã ſoporiferis dolorem mitigãtibus vtemur. hæc enim quũ ſuapte natura vim exiccãdi habeant,& quia ſomnum inducunt,ideo excretiones ſiſtunt: ſiquidẽ ſomnus quoque vim excretionis ſiſtendæ habet.

Quid agendum quum ſudores conſequũtur.

Sudores immoderatos ſiſtemus ventulum commouendo,corpúſque ſpongiis aqua frigida aut poſca imbutis,& expreſſis,abſtergendo:vtemúrque linimentis & ſtipantibus & emplaſticis: caſum autem virium alimentis & vino recuperabimus. Qui verò teporem aut anxietatẽ ſentiunt, ii mihi videntur neſcire anxietatem à caſu virium diſtinguere.

Ex Herodoto,de iis quibus ſuffocationis periculum imminet:ex libro de remediis euacuantibus, Cap. VII.

QVI periclitantur ne ſuffocentur,ii in principio purgationis modicum ſaliuæ expuunt: quum autem vehemens vomendi appetitus excitatur, nihil excernunt, facies intumeſcit,oculi exeruntur, colligantur & conſtipantur partes ad reſpirationem pertinentes, cùm ſpirandi difficultate coniuncta:nonnulli verò linguam exerũt, & copioſo ſudore madeſcunt:alii dentes concutiunt, eíſque mens tentatur. Quum igitur imminens periculum cognoſcamus,nulla interpoſita mora quamprimum ſuccurrere debemus.vnguenta enim pennis obuoluta indemus,& dabimus operam vt pituitam quæ locis deglutionis inſideat atque inhæreat euellamus. Atq; ego quidem in quodam qui ſuffocatione correptus inibi erat vt moreretur,(nam dẽtibus contractis ita conciderat, vt faciũt iugulatæ hoſtiæ) ore cuneolis aperto, & dentibus obfirmatis,ne eos clauderet,manum inieci, & contractis in orbem neruis qui ad deglutionem ſunt, manui adhæreſcentem pituitam extraxi,quæ etiam abſterſa indiuidua permanſit.

Cteſii,de elleboro, Cap. VIII.

PAtris auique mei temporibus nullus medicus elleborum dedit:nam neque eius temperiem, neque modũ, neque pondus quod dandum eſſet illi cognouerant.Si verò quiſpiam elleborum potui daret, in primis hominem admonebat,fore vt in magnum periculum caſurus eſſet. cæterùm ex iis qui ſumpſerunt,multi ſuffocati ſunt,pauci ſeruati:at nunc tutò dari videtur.

Mneſithei,de elleboro, Cap. IX.

ELlebori potioni magnum periculum coniunctũ eſt: nam vel ſtatim valentem hominẽ reddidit, vel multam longámque moleſtiam in morbo concitauit. Danda verò huiuſmodi remedia ſunt iis qui ſe tuta curatione præterea curatum iri non putant.

Ex ſecundo libro Antylli de remediis euacuantibus,de apophlegmatiſmo, Cap. X.

APophlegmatiſmis vtendum eſt vbi cætera remedia fuerint adhibita quæ deducere queant materiem ſtabilem quæ iam facta ſit,& localibus remediis potius indigeat.Etenim apophlegmatiſmus poteſt ſimul calefacere,& materias infeſtas abducere, corporáque corrigere,& emendare,diſtributis ſuper eis medicamentis iis quæ pituitam auocant, ad ſinapiſmi proportionem. His autem vtendum eſt quum aluus pridie deiecit aut clyſteri,aut aliquo alio leuiter & purè ſubducẽte irritata:poſt apophlegmatiſmum,melicratro calido colluemus.Si verò vehemens morſus remaneat, lacte aut roſaceo id ipſum erit faciendum.

Galeni de iis quæ caput euacuant, Cap. XI.

SVccos qui in capite ſunt,ſputis euacuamus: quòd ſi leuiter facere voluerimus, piper & maſtichen admiſcebimus:ſi vberius euacuare propoſitum ſit, vt pyrethrum & vuam taminiam mandant imperabimus. Anemonæ quoque vtriuſque radix commanſa pituitam prouocat, itémque capparis radicis cortex: ſeroſum excrementum hæc remedia vacuant.Craſſam verò lentámque pituitam ſinapi cum oxymelite,aut ſapa in qua origanum aut hyſſopum incoxeris.Ego verò(vt tu noſti)eam ſinapi cum oxymelite admiſceo. Si verò cerebrum muco purgandum ſit,acribus eũ remediis,quorũ nõnulla ſternutamẽta itidẽ cient,euocabimus.Itaque anemonæ omnis, itémque cyclamini & betæ ſuccus per nares purgat. Sternutamenta verò mouet ranũculi radix æquè ac alia omnia quæ vehementer ſiccant,& ſternutamenta prouocant,itémque flores & ſtruthii radix. Porro ſternutamenta in ſuccis crudis qui thorace, pulmone, & capite continentur, non conueniunt. partes enim illas vehementer quatiunt & perturbant, quæ moderatè calefieri & quieſcere, vt crudi

succi concoquantur desiderant: quibus agitatis contrarium euenit, siquidem ita magis implentur, & succos in eis contentos non concoquunt. Contrà verò vbi iam cōcocti fuerint, ad excrementa euacuanda sternutamenta conducunt. Videmus enim in grauedinibus destillationibúsque, in initio eas à sternutamentis acui, atque exacerbari morbos, in declinationibus verò dissolui.

Antylli, de suffumigatione ex secundo de remediis euacuantibus, Cap. XII.

SVffumigatio nō multis quidem, sed iis quibus thorax morbo obsidetur, accommodata est: atque ne iis quidem omnibus: neque enim sanguinem spuētibus adhibenda, neque etiam arido morbo laborantibus, sed iis solùm conuenit qui asthmatici sunt, & nōnisi recta ceruice spirant, quatenus à multitudine pituitæ quæ difficulter educi queat, vexantur. Suffumigationibus autem vtendum est quum cæteris quoque localibus remediis vtimur, prius tamen aluo emollita: homo verò vestibus totus tectus in sede locandus est ita vt diuaricatis cruribus prona facie ad vtrunque genu decumbat, & os fatiscat. in spatio verò intermedio, olla aut lebes ignitos carbones habens statuatur: tum in ignem spargenda est aristolochia, ac præsertim quæ clematitis dicitur: sin minus, quæ dactylitis nominatur: vel sulfur ignem non expertum, aut ladanum, aut tædam, aut ligna persicæ arboris, aut funiculū derasum impones, in quo genere melior est nauticus, qui mari fuerit madefactus. homini post ea imperandum est vt ore patulo fumum promptè attrahat: multi enim hoc confecto pituitam excreuerunt.

De iis quæ per nares caput purgant, ex eodem libro Antylli, Cap. XIII.

IIs quæ per nares caput euacuant, vtimur ad hunc modum: calamus tenuis per rectum perforatus qui in nares indi possit, quique sit sex digitorum longitudinis, in nares imponitur: tum capacitas tota medicamento impletur. esto autem calamus aut naturalis, aut æneus. Eo igitur naribus admoto, ex altera extremitate insufflādo medicamentum in nares propellimus. quæ imponūtur sunt hæc, apœlium, succus cyclamini, aut betæ, aut elaterium tritum, cedræa, & quæcunque huiusmodi sunt materiæ.

Ex eodem, de iis quæ per lacrymas purgant, Cap. XIIII.

EOrùm quæ lacrymas cient exiguus est vsus: ad oculos enim diuturno morbo exiccatos duntaxat, itémque palpebras scabie oppressas, & quum oculi nō nutriuntur, vtimur, vt oculos humore perfundamus, aut materiam ad eos adducamus, qua probè alantur. Lacrymas autē prouocant collyria quæ acria sunt: quæ verò odoratu lacrymas proritant, sunt veluti, sinapi, cepæ, & silphii liquor. Fumus verò, quippe qui magis lædat quàm iuuet, euitādus est.

Ex eodem, de iis quæ per vrinam inaniunt, Cap. XV.

VRinam mouentium vsus cauendus est in tabescentibus, aut macie confectis, quandoquidem eos valde perturbat. ex iis verò quæ vrinā ciēt, alia sumūtur ore potui data, alia glandi colis imponuntur. his verò potissimū vtimur quum vesica expleta est, & idcirco contrahi, & vacuare vrinam non potest. in glandem verò priapi nitrum aqua resolutum, itémque muriam, salis florem, fel, cyclaminum, & corem animal indimus.

De iis quæ sanguinem educunt, ex eodem libro, Cap. XVI.

VTimur iis quæ sanguinem educunt, in mulieribus quibus mēstruæ purgationes suppressæ sunt. sanguinem verò educunt ea quæ vrinam prouocant omnia, & quæcunque non cum siccitate, sed cum acrimonia calfaciunt. Inter hæc numeratur brassicæ radix decocta, cuius decoctū potui detur, & præcipuè agrestis brassicæ, & magis eius quæ marina vocatur: perseæ radix, itémq; saluia, ruta, amaranthus, chrysanthemon, dictamnum, erucæ semen. Prouocant etiam quæ adhibentur extrinsecus, quū ori vuluæ admouentur, vt ruta trita per se, vel cum sale, vel cum melle, vel cinis radicis anethi cum melle, porri succus, alliorum capita admota, myrrha trita ex vino, amomum, & denique leporis coagulum.

De iis quæ sudorem prouocant, ex eodem libro, Cap. XVII.

SVdorem mouētibus vtimur vel vt siccitatem minuamus quæ in summa cute à febribus & præcipuè tabidis inducta fuerit: vel vt pruritus & commorsiones vehementer vexantes amoueamus; vel in reficiendo post longum morbum corpore, vbi summa cutis exaruit. Vtimur pari modo eisdem vbi corpus ex alimento fructum nullum fert, & in corporis extenuatione, & in cruditate, & hydrope qui ἀνὰ σάρκα nominatur, & in quibus eruptio aliqua in summa cute excitatur, quum aut corruptio præcessisset, aut cibi acrimonia. Sudorem autem prouocant hæc, chamæmelum siccum tritum oleo inspersum, & summæ cuti validè confricatum, seseli Massiliēse, pyrethrū, cachry, anisum similiter oleo inspersum: nitrum tostum non nimis tenue, sed crassiusculum cum oleo: salis flos oleo temperatus, liquor cyrenaic⁹ aqua dilutus, corpori infricatus, & ad ciceris magnitudinem epotus.

De deriuatione, Galeni, Cap. XVIII.

DEriuatio eiusdem generis est cum euacuatione quæ fit per eam partem quæ fluxionem suscipit: ea fit per aliquam vicinam partem, vt quum per gurgulionem aut palatum fit fluxio. ipsius deriuatio accommodatè per nares fiet, nobis irritantibus, aut per acria medicamenta prouocantibus. Quum autem ad oculos aut aures succi vergunt, tum eos non in nares tantùm, sed in os etiam deriuare debemus, medicamento quod ex origano & sapa, & quod ex sinapi constat, dato ad os colluendum & gargarizandum. Id etiam nobis est perspicuum, vuam taminiā commāsam, pyrethrúmque, & cætera hui⁹ generis acria, succorum copiam quæ in oculos aut aures ex capite fertur, ad os traducere. Fit etiam deriuatio, si id quod per asperam arteriam in pulmonem defluit, ad stomachum diuertamus: siquidem hoc est potius eligendum. Atque etiā in muliere si per venas sedis sanguis erumpat, eúmque ad vteri venas traducamus, fiet deriuatio: ex quo fit vt riuare sit per riuos ducere, deriuare verò est è riuis ad latera diuertere.

De reuulsione, eiusdem, Cap. XIX.

VEhementissimos influxus succorum auxiliis reuellētibus confertim ingruere prohibemus. Sunt autem reuellentia auxilia, vincula artuum, vbi succi in thoracem & ventrem vehementer inclinant: vomitus verò, vbi partes infernas petūt: quemadmodum etiam acres clysteres, vbi ad vomitum vergunt. Has ambas succorum inclinationes, eā, inquam, quæ per superiorē & per inferiorē vētrem fit, ad vrinas & sudores reuelles. Vrinas quoque tum ad sudores, tum ad alui deiectiones trahes. reuellens etiā præsidium est cucurbitula prope māmas affixa. Quæ verò hypochondriis adhibentur, sæpenumero sanguinis ad nares impetum valde reuulsisse conspexistis, quemadmodum etiam immodicas per vterum eruptiones: acria quoque medicamenta artubus imposita, succos ad caput visceráque vergentes reuellunt. Omnino autem reuulsio facienda est deorsum, vbi succi sursum vergunt: sursum verò, vbi ad inferiora feruntur: & vbi introrsum, ad exteriora: vbi extrorsum, ad interiora: sique dextrorsum inclināt, in sinistram: si sinistrorsum, ad dextrā facienda reuulsio est. eodémq; modo fluxiones quæ retro inclināt, antrorsū: quæ verò in anteriora, retrorsum reuellēdæ sunt. Timocrates igitur Heracleotes, quū iuuenis quidam ex agro nō mediocre pondus in vrbē dextra manu tulisset, ob eámq; causam impleta manus fuisset, iussit vt pari pondere sinistræ imposito tantundem itineris conficeret: ita enim fore vt manus tumor euanesceret. qua re confecta, statim tumor cessauit. Ac me quidem non solùm in manibus, sed cruribus etiam tale aliquid facere conspicitis: cruri nanque in quod humor confluit, aliquod repellens medicamentum adhibeo, idque aptè ligo: eáq; deligatio ab inferioribus partibus incipit: eáque semper vicinas partes continenter excipiens & densans, vsque ad inguina progreditur: alteri verò cruri aliquod medicamētū calfaciēs

impono,atque ita fluxionem commuto,& ad alterū crus reuello.

ExGaleno,de vomitu, Cap. XX.

QVI vomere consueuerunt,iis quandoque consuetudinem seruare, quandoque verò intermittere conducit.Si ergo in ventrem flaua bilis confluat, homóque sit ea natura vt amara bilis in eo redundet,regionémque calidam habitet,& vitam laboriosam atque ærumnosam degat,is assuefaciēdus est vt bilim pri⁹ vomat quàm cibum capiat.Si verò malum inde originem ducat quòd multum vini à balneo ante cibum velit bibere,tum & vomendi consuetudo est omittenda, & simul etiam potus atque pastus multitudo auferenda. Ventriculus enim ab his factus imbecillus,totius corporis redundantiam quæ in eum confluit suscipere assuescit.Quibusdam tamen tēporibus prodest euomere,vt succum glutinosum, & plurimum à ventre abstergamus: quo quidem tempore radiculas ex oxymelle,& quæcunque sunt huius generis offeremus:siquè talem succum in ventriculo quis continuò aceruarit,is continuò quoque ad vomitum impellendus erit: contrà verò, si ventriculus imbecillus ita sit vt quæ sumpta fuerint ferre non queat, vomitum prohibebimus: pauculósque cibos,& eos quidem stomacho idoneos,dabimus,& medicamentis quæ foris superdantur, eum roborabimus. Cui autem à cœna vomitum sine molestia cieri volumus,narcisci bulbos vnà cū aliquo eorum quibus ille vescatur propinantes, eum ita afficiemus vt facilè vomat.Narcisci enim bulbus quem caput vocant,medicamentum est ad vomitum efficax.Valet etiam ad vomitum prouocandum semen anagyri, & glandis vnguentariæ carnis drachma ex melicrato epota: hæc itidem per infernam aluum copiosè subducit. Itaque quum hoc medicamento vtimur ad ali cui⁹ visceris purgationem,& præsertim iecoris & lienis,ex oxycrato dare ipsum consueuimus.

Quomodo facilè quis vomat,ex iis quæ ad Potamonianum de vomitibus scripta sunt, Cap. XXI.

QVoniam iis qui violenter & difficulter vomunt, nō mediocre periculum imminet & venam aliquam rumpendi,& aspectum lædendi,& fauces,& columellam & gulam dolore conficiendi,& aliquod aliud incommodum patiendi, idcirco medici rationes inuenerunt quibus facilè quispiam vomat,ne cæteris commodis quæ ex vomitu consequuntur,ob eam causam priuentur. Vomitus enim pituitam euacuat,caput leuat, & totum reliquū habitum corporis agiliorem reddit: & quandoque eum qui cibum auidius ingessit, cruditatibus vexari, & eum qui nimio vino se ingurgitarit,lædi non finit.Summa ergo & totius rei caput est facilitas in mediocri repletione vomendi. qui enim se nimis expleuerunt, ita ventrem quoque impleuerunt vt eum contrahere nullo modo possint. Adhibenda quoque diligentia est ne quæ dentur, acerba aridáque sint, sed partim dulciora & humidiora, partim verò acriora sint.Inter hæc probātur radicula,eruca,vetus salsamentum,origanum, & parum cepæ atque porri.Valent ad hoc etiam ptisanæ ex leguminibus melle adiecto:itémque lomēta fabarum,& pingues carnes. nec tamen horum succi tantùm sumendi sunt, sed tota etiam moles deglutienda: si quidem ita accommodatius euomentur.Nam quæ facilè in succum vertuntur,ea & sua tenuitate,& quòd parum abest quin concocti sint, facilius distribuuntur.Ergo qui vomiturus sit,non debet in mandendo morari diutius:sint autem omnia coquēdo emollita.Inter vina,dulciora anteferenda sunt. hæc enim magis fluitant,& multo etiam magis si maiore aquæ copia quàm cōsueuerint diluantur.Debet autē is qui vult euomere,& tepidiorē & largiorem potum sumere, amygdaláque melle intinctas edere,& eodem tempore placentas gustare, peponísque ac cucumeris semen maceratum & læuigatum cum melle offerre.ita enim vomitum mirū in modum citat. Idem facit etiam cucumeris radix trita ex melle. Qui volunt vehementius euomere, ii narcissi

A bulbum aqua decoquunt, eáque vinum temperant. ciet non secus vomitum irinum vnguentum, siquis illitis eo digitis irritet.Ad summam,non multum spatii debet intercedere inter cœnam & vomitum,sed dum cibi adhuc sublimes sunt,vomitus incipiēdus: si verò te impediat repletio vt cogaris intermittere,tū primum somnum dormies:ita enim & venter aperitur,& cibi facilè sursum redeunt. Qui verò in somnis vomunt, confert aquam frequentius absorbere,& vomitus neque acorē neque morsum habentes soluet. Valet etiā ad vomitum,nec cessare,
B nec quicquam intermittere:sed vbi primùm vomitus apparebit,etiamsi perexiguus sit, irritandus erit,nec ab irritatione cessandum:interim verò tepidiorem aquam bibere,quandoquidem hoc pacto quispiam absque vlla molestia pulcherrimè vomet. Post vomitus autem os colluendum est,& facies posca aut aqua abstergenda. hoc enim & dentibus prodest,& caput alleuat.Sinciput verò præstat oleorosaceo,aut crudo, quod omotribes vocant,vngere: quúmque est quiescendum,iubere alicui debemus vt pe-
C des placidè fricet,quum hoc etiam caput leuet.

Ex Diocle,de iis quæ ad vomitum valent, Cap. XXII.

EX iis quæ vomitum prouocant, quæ medicamenti vim habēt,quæque efficacia sunt,nō debēt adhiberi: vtendum verò est familiaribus, & præsertim quæ consuetæ victus rationis sunt. Huiusmodi erit dilutum cucumerum tenerorum,& in frusta sectorum, & aqua maceratorum:qua deinde temperemus potum quem à cœna tepidum sumamus:itémque aqua decocti sphæni eodem mo-
D do pota,aut pura polenta non admodum cocta,cum melle in sorbitione sumpta & ante & post cœnam: aut allia tosta ex melle sumpta,aut sisama fricta tritáque,& tribus melicrati semiheminis perfusa. Hæc omnia & tepida, & aceruatim sumenda sunt: ac facilius quoque sedēs quàm stans quispiam euomet.non debet autem ad vomitum incitatus cogi,vt omnia exquisitè euomat. sed vbi satis fuerit euacuatus,tum cessandum,nec interim quicquam vel exiguum bibendum.Qui verò aridum vomit, is debet aquam tepidam superbibere: quúmque tantum vomuerit
E quantum esse consentaneum videatur,tum ventrem tanquam vas quoddam lauet potu melicrati, aut aquæ permultæ,& iterum vomat: si non faciem aqua perspergat, & os vino mero & tepido colluat, & tribus cyathis eiusdem paulatim gargarizet.

Archigenis de vomitibus à cibo excitatis, Cap. XXIII.

In quo interpretando fuit propemodum diuinandum.

VOmitus à cibo non consuetudine,sed necessitate cōmouetur.Mirabilis autem vtilitas inde consequitur
F si bis térve in mense cieatur.nam & ex eo quod necessitate,ac propemodum vi prouocatur,facilitas quædam con sequitur,à qua nonnulli iam eam consuetudinem sibi acquisiuerunt,vt onus ciborum continuum alii exquisitè, alii verò planè deposuerint.súntque admodum negligentes ii qui non dant operam vt quæ vehementer eis molesta sunt,& præsertim quæ à colo procedunt,extinguant, & ad nihilum redigant.Ego tamē ne in his quidē perspicuis præmiis quæ proposita sunt,vllum tale medicamentum homini puro,& qui temperantiam seruari posse pu-
G tet,suaderem.esset enim commutatio,vt alteri morbo locus daretur:& alicui quidem detestandus,alicui ἀτροφία, quum ex alimento nullum fructum corpus fert: alii deformitas aut grauis imbecillitas,amaræ bilis vitia, itémque atræ bilis,difficultas respirationis,vitiosa nutritio,defectio voluptatis,redundantia cupiditatis.Ac nonnulli ita stomachi assueti sunt,vt statim id quod ingestum sit reiiciant,priusquam ex eo vtilitatem vllam percipiant: vel propter malū quoddā quod explicari nō possit,ipsum vomāt:idque nō digitorū prouocatione, sed rudiculis qui-
H busdā in ipsum ferme ventriculū iniectis:idque quod relictū est,æquè ac totū grauat,& facilè & absurdè corrūpitur,neq; vnquā cōcoquitur.Præterea alui secessiones immoderatè mehercule perturbāt,doloréśq; duri parti hinc

partim aliunde exoriuntur,corpus occupantes,quum præ
ſtò ſit & paratum corpus,vt iniuria à quacunque cauſa af-
ficiatur :& morbi etiam in quibuſdam latitant acceſſio-
nibus à ventre interciſis:contrà verò ſeſe offerunt, quum
anguſta eſt via per quam auxilium afferatur, quum quiſ-
piam ita animum inducit vt relicta & pro nihilo ducta
temperantia in huiuſmodi cumulum malorum cadat.

Rufi,de clyſteribus, Cap. XXIIII.

EX clyſteribꝰ qui iniiciũtur,alii molles,alii acres ſunt.
Molles cõſtãt ex aqua calida & aqua & oleo cõmixtis,
ex lacte,ex fœnigræci, alicæ,tragi,lini ſeminis, & maluæ
decocto,ex cremore ptiſanæ,aut tritici,ex portulaca, plã
tagine,beta,pane,vino & oleo mixtis, eruo decocto len-
tium, & roſis,& roſaceo:nonnullis verò adhibetur adeps
anſerinus,ſuillus,caprinus,hircinus,& gallinaceꝰ, butyrũ,
reſina terebinthina, ruta,cuminum, lauri baccæ, anethũ,
& bitumen. Acres autẽ ſunt,muria,aqua marina,garum,
ſiluri,decoctum iridis,thymi,ſatureiæ,ariſtolochiæ rotũ-
dæ,cucumeris ſylueſtris, abſinthii, melicratum cum ſale
& nitro,colocynthidos decoctum,centaurii ſuccus, cnici
decoctum,itémque ellebori nigri,mercurialis,polipodii-
que:acetum cum nitro,rhus quo vtuntur coriarii. Molles
ergo clyſteres conueniunt iis in quibus ſtercus durũ inſi-
det,& in quibꝰ maiꝰ aliquod remediũ adhibere volumꝰ,
vt cucurbitulas,dropacem,venæ ſectionem: aut abradere
aliquid inſtituimus,aut chirurgiã exercere,in geſtatione,
balneo,aut vomitu,& præſertim purgante. Iam verò mol
lem clyſterem indimus etiam iis quos medicamento ali-
quo per infernas partes purgante ſumus purgaturi, vt id
facilius ſuccedat, & minimè conſentaneum ſit vt nudum
medicamentum corpora cõtingat. Eodẽ quoque vtimur
quaſi curationis cauſa poſt acrem clyſterem iniectum, vt
abſtergamus ſiquid inſedit,ne acres res quæ inhæſerint,
nimis mordeãt. Vtimur quoque molli clyſtere in iis qui
ſanguinem ſpuunt, ne vaſa nimia cupiditate & volũtate
exorta,à vehementia diſrumpãtur.Et in quibus partes ad-
iacentes acres ſunt, vt in exulceratione inteſtinorum quæ
defluxiones afferat,& in iis quorũ inteſtina à medicamẽ-
tis eroſa fuerunt,& in torminibus & flatibus,& quum ſto-
machus morſibus vexatur,& in continuis nimiiſque deſi-
dendi cupiditatibus,& in quibus grauitas rectum inteſti-
num vrget,quam perfrictiones quædam excitarint: & in
vrinæ difficultatibus,& in ſuffocationibus quæ ex vtero
fiunt,& quum inteſtina inflammatione tentantur, & quũ
chirurgia in ſcroto adminiſtratur: & omnino in capitis
dolore in initio ante alia remedia, vt materiam aliò tra-
ducamus. Non tamen eadem iniecta proſunt omnibus,
ſed aqua per ſe infuſa facit vt ſtercus excernatur in febri-
bus continuis & malignis,& in ætatibus & naturis corpo-
ris delicatioribus,& in quibus non longo tempore ſter-
cus contentum exaruit, & in iis qui ex lõga imbecillitate
corpus reficiunt,in quibus excrementa difficulter reddũ-
tur,& in chirurgiis prope anum adminiſtratis. Cæterùm
in iis in quibus flatuum inuolutiones fiunt, aqua vtemur
calidiore,quippe quum tepida flatum gignat,& vnica in-
iectione clyſteris infundemus:nam quod interiecto ſpa-
tio inditur,procreare flatus ſolet. Fœnigræci dcoctum
mulieribus potius conuenit,itémque mollioribus & deli
catioribus,quorũ ſtercus ſit aſperiꝰ. Eodem quoque mo
do maluæ decocto vtemur,& præcipuè in quibus locorũ
mitigare ſiccitatem oporteat.Lini ſeminis autem,in qui-
bus morſus ſunt,partibus mediis inflãmatione obſeſſis,
ſi tamen acutæ febres fuerint,capútque patiatur, hæc in-
iectio quia caput replet,fugienda eſt. Erit autem accom-
modata locis muliebribus,veſicæ, renibus, & inteſtinis
inflammatione vexatis.Furfurum cremor,tragi, panis, &
alicæ,vim etiam quandam alendi habent, & ſæpe etiam
vbi deiecta fuerint excrementa, vſus poſtulat vt aliquid
quod alat iniiciamus:vt in attonitis,& quibuſdam cardia
cis,qui quum ſumere aliquid volunt,non poſſunt, neque
etiam tranſmittũt, quũ ſtercore ſint repleti.Præterea ha-
bent etiam vim diſſoluẽdi,præſertim ſi triticei ſint; quin
hæc etiam iniectio inteſtinorum vlcerationibus quæ in
ſumma cute ſunt,prodeſt,quibus itidem ptiſana cõuenit.
magis enim abſtergit,& ſtatim ſtercus diſſoluit:ſique ſuil

A lum adipem adiunctum habeat,morſibus medebitur, ef
ficacior eſt hircinꝰ. Betæ ſuccus & decoctum,inteſtinorũ
vertigines & palpitationes diſſoluunt, & ſtercus molliũt,
& morſionibus occurrunt.Portulacæ ſuccus vtilis eſt fer-
uoribus cum alioqui exortis, tum verò ob læſionem ali-
quam conſequentibus, & iis in quibus ob duri ſtercoris
excretionem, quæ paulatim per ablationem facta fuerit,
malè affectus conſtrictor,& rectum inteſtinum affectio-
nem eryſipelatis naturam referentem contraxit. in quo
caſu eidem ouum & oleum admiſcetur,in omni verò in-
B flammatione per ſe iniectus cõuenit.Aptus eſt iis quorũ
loca imbecillia ſunt,& in quibus tormina fiunt: at rutæ
decoctum magis valet ad flatus diſcutiendos, aut etiam
cymini,aut anethi,aut lauri baccarum. quandoque etiam
huiuſmodi decoctum febricitantibus ob perfrictionem
prodeſt.Lac clyſteri iniicitur, vbi inteſtina,renes,veſica,&
vterus vlceratione & inflammatione obſidentur. Acres
verò adhibentur,vt pruritus,extuberationes,& cutis vlce
rationes excitentur:quibus roboris cauſa (niſi à noma ſit
C origo)mel,aut adeps anſerinus aut ſuillus accedit.Reſinã
terebinthinam antedictis adiungimus:hydrelæo verò in
morbis in quibꝰ ſtercus retinetur,& præſertim quos per-
frictio inuexit:itémque bitumẽ. butyrum verò indimus
quum propter inteſtini recti inflammationem ſtercora
continentur,& concreta excernũtur:quúmque vlcera ſor-
dida inteſtinum obſideant,idem clyſter conueniet. Mal-
uæ decoctum & ſuccus in longis torminibus, & quæ etiã
diutius extendantur, atque etiam in inflammationibus
inteſtinorum,quum ſedes quoque ſimul affecta eſt,& mu
liebres læſiones adſunt,vtiliter admodum iniicitur. Meli
D cratum verò inditur quum nullo modo partes ſunt affe-
ctæ,ſed ſtercus contentum molliri difficulter poteſt:& in
quibus notabili quadã chirurgica adminiſtratione vten
dum ſit. Vino autem,oleo, & cremore ptiſanæ aut maluæ
colluemus eos qui papaueris liquorem ſumpſerint: ſique
aluus ſubducatur,frigidis clyſteribus: ſi non, calidis vte-
mur.qua in re occaſio eſt vt feſtinemus. Lac bubulũ, aut
caprillum,aut ius gallinarum infundemus iis qui altercũ
ſumpſerunt. Vinum cum roſaceo,vitello ouorum,aut dul
ci roſaceo incoctum,iis aptum eſt quos crebra deſidendi
E cupiditas(quam πτισμώδη vocãt) exerceat:idque in prin
cipio.Hydromeli verò aut decoctum lenticularum cum
melle,aut erui decoctum eodem modo, aut ptiſanæ cre-
morem cum roſaceo iniicimus, quũ aliquid eorum quæ
ora obturant,in colo inteſtino fractum ſit.Ficuum deco-
ctum accommodatum eſt iis qui bupreſtim biberunt.
Menſura eorum quæ iniicienda ſunt, habita naturæ ra-
tione in viris minor,in fœminis maior ſit:ita tamẽ vt ma
xima ſit triũ heminarũ,minor verò vnius. Habẽda quo-
que eſt ætatis & vitæ ſtudiorum,& magnitudinis ventris,
F & morborum,& ſymptomatum ratio.Sæpe enim & bis &
ter iniicimus,& præſertim in quibus vlceratio & inflam-
matio in recto inteſtino ſtercus quod inibi eſt, continet,
vinculi inſtar,ídque quod iniectum eſt ſuperiores partes
petere nõ poteſt: & ita ſurſum excernitur,vt tantummo-
do ad perfundendum & madefaciendũ valuerit. Atque
hæc quidem de clyſteribus, déque iniectionibꝰ mollibus
commemorata ſunt nobis. Acres autem clyſteres in late-
rum doloribus conueniunt: itémque gingiuarum deflu-
xionibus,capitis doloribus,febribus inordinatis quæ nõ
vehementes inuaſiones habent, ſed remiſſas & inæqua-
G les:grauitáſque in inteſtinis ſit,& vẽter humidus,& mol-
le hypochõdriũ. Valẽt etiam in quotidiana febre quum
& ſuffocationes ſunt, & propenſio in ſomnum nimia, &
etiã in magna difficultate reſpirandi, morbo pulmonis,
angina,tetano, morbo comitiali,inſania, coxendicis do-
loribus,vertiginibus,nonniſi recta ceruice ſpirantibus,lip
pitudine laborantibus,lumbricis teretibꝰ & latis, qui in-
tus contineãtur,iis qui lethale aliquid ſumpſerint aut me
dicamentũ:vlceribus,aut ebullitionibus & eruptionibus
H quæ in capite fiunt, callis & extuberationibus in ſumma
cute naſcentibus,ſcabie,lepra,recti inteſtini vſque ad con
ſtrictionem reſolutione,lethargicis & qui pituitam in vẽ
triculo adhæreſcentem habent,& ob eã cauſam non con
coquunt,nec fructum ex alimento ſentiunt, & decolores

ſunt:in fluore alui, cœliacis, hebetudine oculorum, & vlceratis inteſtinis. In hoc genere non idem omnibus conuenit: nam acres clyſteres in acutis & vehementibus febribus, & in quibus ſtomachus, aut inteſtina, aut alia imbecilla ſint, vitare conuenit:quorum etiam vſus fugiendus eſt in iis quorum veſica, aut renes, aut vterus malè affecti ſunt, & quibus aluus per ſe humectatur. Itémque hyeme,aut æſtate ardẽti, & in corporibus imbecillis, quæ vel ob morbum ita ſint affecta, aut quod ita delicata ſint nata: atque etiam in pueris, & mulieribus,& eunuchis, & populis qui ad Septentrionem ſunt ſiti,& regionem frigidã incolunt, vt Galli, vt Thraces, vt Itali:ſiquidem hi clyſteres acres ferre non poſſunt:& item in iis in quibus ob quamcunque iniectionem aut cauſam inteſtina vlcerantur, & in vulneribus notabilibus, & quæ neruis inflicta ſint. Audẽtius autem huiuſmodi ablutionibus vtemur in viris iuuenibus,quorum firma ſit corporis conſtitutio,& athletica:in locis verò, vt in Ægypto, vbi huic remedio aſſueti ſunt homines, itémque in aliis temperatis. Iam verò valde acribus, in iis quorũ firma eſt corporis affectio, ipſique fortiſſimi ſunt, & eis aſſueti, quum neque febres neque morbi diuturni adſint,craſſitudo autem humorum ſubſit, aut torpor & ſegnities corporis conſequatur, vti conſueuimus.In coxẽdicis autem doloribus,& ea ſpiratione quæ recta ceruice dũtaxat fit quum ſpiritus à ſtomacho non eliditur, clyſteres ii ſunt accommodati qui ſanguinem educunt:vt garum, ſiluri, muria,aqua maris: at in quibus ipſa tantummodo affectio eſt, & partes adiacentes integræ ſunt,cæteri clyſteres cõueniunt,& magis quum adhibeantur, vt corpus ad alia auxilia præparetur. Parantur autem hoc modo: Mellis heminæ dimidium, aquæ marinæ heminæ duæ, ſalis holcæ tres, olei quarta heminæ pars:quidã verò duo oua adiungũt. Alius clyſter: Salis eadem mẽſura,nitri tãtundem,cremor ptiſanæ adiungitur. Alius. Decoctũ colocynthidis: eius enim tomentum per ſe decoquendum eſt, eíque ſal aut nitrum à nonnullis quandoque admiſcetur. Simplices fiunt ex decocto iridis,thymi,ſatureiæ, abſinthii, cucumeris agreſtis, quibus ſal additur. In quibus verò ſunt calli,aut tubercula in ſumma cute erũpunt, aut ſcabies, aut lepra, quæ grauitatem aut cruditatem efficiant, aliquis clyſter cõueniet ex iis de quibus diximus:ſed præcipuè is qui ex rotũdæ ariſtolochiæ decocto cum melle aut ſale iniicitur. Qui verò lateris dolore vexãtur, vbi detractus ſanguis fuerit, aliquo ex his clyſteribus vti debent:ſimili quoque modo iis quibus defluxio gingiuas malè habet. Capitis verò dolor & morbus comitialis magnopere iuuantur ſi initium auxiliorum à clyſteribus ducant: quibus conueniet quoque veratri nigri decoctum,mercuriali adiecta:& poſtea vel rotundæ ariſtolochiæ,vel cẽtaurii ſuccus,vel polypodii decoctum, quibus non ſecus mel accedat.Si verò propter lentorum humorum copiam hebetes oculi ſint facti, aliquo apparato clyſteri vtemur.In pleuriticis quoque & peripneumonicis & vertiginoſis,& tetano,& angina, & lippitudine laborantibus,poſt venæ ſectionem, ſi capaces homines ſint,eundem clyſterem iniicimus. Qui verò taurinum ſanguinem potauerunt, iis clyſteres memorati conueniunt:ſed propriè acetum cum nitro infuſum, & braſſicæ ſuccus,aut ſemen cum aceto.Iis qui mortiferos fungos comederũt,nitrum,abſinthium,& raphani ſuccus, & rutæ decoctum iniicitur: iis verò qui lac biberunt,acetum ex nitro,aut lac aſininum cum multo ſale. In recti inteſtini reſolutione clyſter ex muria imponẽdus eſt. Qui verò aſcaridas lumbricos gignunt, iis muriam aut centaurii decoctum, aut etiam abſinthii, aut lupinorum, aut aloẽn, aut cedriam cum aliquo ex prædictis decoctis iniicimus. Quibus aluus diuturna fluxione vexatur,prodeſt muria & abſinthii decoctum:exterit cauitates,& renouat quod deeſt. Quos helminthæ lumbrici infeſtãt, iis decoctum lupinorum, aut eorum dilutum, aut rhun coriariorũ, aut decoctum abrotoni, vel abſinthii,aut oleum cicinum,aut muriam imponimus. Lethargicis verò poſt ea remedia quæ eis in prin-

A cipio cõueniunt, iniicimus melicratum, quod nitrum, ſalémque,& abſinthii ſucci portiunculam acceperit. Iis quos læuitas inteſtinorum exercet, qui ob inteſtini imbecillitatem, id quod ingeſtum eſt reddunt, abſinthii decoctum damus. Cupiditatibus nimiis deſidẽdi, quas tineſmus excitat, parum muriæ adhibendum quum vires non laborãt,nec affectio altè intra corpus deliteſcat. mel verò non admiſcemus, quia permanentius humectat, & madoris efficiens eſt. Si verò ſanguis purus, ob inteſtini exulcerationem fluat, herbæ ſanguinalis, aut B plantaginis, aut myrti baccarum nigrarum vino decoctarum ſuccum dabimus: quibus poſtea admiſcebimus thus,aut acaciam,aut hypociſtida, aut balauſtium, aut malicorium, aut rhois ſuccum, aut lanæ, aut ſepiæ cinerem,vel lintei multiplicis vnà cum alumine ſciſſili combuſti, aut ſpongiæ ſanguine taurino & pice imbutæ, aut fimi aſinini per ſe, & præſertim ſi ab vlceribus depaſcentibus morbus oriatur: aut iniicienda ſunt frigida, vt ne ictu ſuo pungant. Vlceribus autem inteſtini non fluentibus lac caprillum indimus,aut etiam bubu- C lum, aut lycii drachmas duas, terræ Samiæ drachmas duas,aut amyli tãtundẽ,aut triticeæ ptiſanæ cum bulbo combuſto, aut abſinthio. Fluentibus etiam aut perhumidis vlceribus chartæ combuſtæ, aut lentiſci cinerem iniicimus, aut medicamentum ex charta conſtans cum aqua aut decocto alicuius adſtringẽtium. In vſu clyſterum qui efficaciores ſunt, prius clyſter mollis iniiciendus eſt,vt ſtercus inſidens excernatur, & ne tam acer clyſter corpora cõfertim attingat. Sed in febribus,morbus tempus non concedit vt ſæpe clyſteres imponamus: in D iis verò qui febris ſunt expertes, nobis permiſſum eſt vt in tẽpore opportuno clyſteres adhibere poſſimus. Debet autẽ primus clyſter eſſe copioſior: ſecundũ verò minorem,& largiorem quoque in iis in quibus capitis,aut eius partium cauſa indimus: minus largum verò quum earum partium cauſa quæ in promptu ſunt & paratæ,vt ab eis id quod volumus,ſubducamus. In quibus tamen diuturna ſtercoris retentio fuit, non debemus protinus (efficacem enim purgationem reſpuit affectio) acrem iniicere clyſterem, ſed perſæpe & ſecundum & E tertium clyſterem mollem, qui accipiat aut reſinam terebinthinam aut butyrum,imponimus:facta verò excretione,tũ vtimur iis qui acres & efficaces ſunt. Tempus verò acrium clyſterum in ſtatu febre vacante eſt,vt in acutis,in principiis, & in ſtatibus morbi adhibeãtur: quinetiam in remiſſione acceſſionũ eos iniicere oportet. In diuturnis verò & declinantibus,omne tempus eſt accommodatum:quúmque in febribus fiat intentio atque remiſſio, initiũ remiſſionis magis probatur. Sæpe etiam in quibuſdam febribus in principio vtile eſt acri F clyſteri vti,qui vicem ſectionis venæ ferat:ídque in naturis temperatis & calidioribus,vt in quibuſdam quorũ firma eſt corporis cõſtitutio, & plenitudo in carne eſt. Vbi verò humores dominantur & ſuperant, ibi vtilius eſt materiam purgatione minuere:& præſertim in athletis propter vſum quem in clyſteribus habent, quum pituitoſa aluus eorum ſit, & magna coaceruatio per infernas partes conſequatur, quum vna etiam alia ſyndrome adſit.Quibus enim in ventre pituita eſt,iis clyſter cõuenit,id quod nobis perſpicuũ ex eo fit quòd alimẽta non G concoquantur, & continui ructus & acidi fiant, & cibi euomantur, & non opportunè ſudor in balneis cieatur, venter ſolitos clyſteres aut purgationes deſerat,imbecillis reddatur graciliſque,ſique in febrim homo incidat, difficili rigore capiatur, totum corpus non æqualiter calefiat, maximè verò partes circa ventrem exurantur, appetitus verò abſurdarum & acrium rerum excitẽtur, appetitúſque ad cibos ſumendos deiiciatur, facies decolor & plumbea euadat,pulſus lentus ſit,ægrè moueatur,& percuſſiones quaſdam raras habeat,his ſtatibus o- H mnibus acres clyſteres conueniunt. Cæterùm fiſtulæ partim per rectũ ſunt perforatæ, partim non item, quibus vtimur in dyſentericis, & in quibus partes corporis facilè afficiuntur,ne ſtimulus fiat, & in quibus euacuationẽ facere promptius volumus. quæ verò per rectum

sunt perforatæ, adhibentur iis in quibus volumus clysterem plura expellere, & à superioribus locis deducere, & quibus crassiora sunt quæ per clysterem iniicimus. quocirca erit huic rei accommodatum, vt loca affecta sigillatim indicemus, vt quantum differant intelligatur: ex quo etiam planum fiet ad quænam fistulis per rectū perforatis vti debeamus.

Signa quibus cognoscamus quorum locorum affectione stercus retineatur.

Si igitur stercus propter affectionem quæ in superioribus sit partibus contineatur, stomachi distentio apparebit, dolores dorsi, & spiritus angustiæ consequentur: si verò à ieiuno intestino cohibeatur, & gracilibus intestinis, nauseæ, saliuæ copia, & frequētes in vmbilico æstus erunt. colo verò intestino malè affecto, flatus accidunt, retētionésque, & circa vmbilicum intestina violentè torquebuntur. Lumbis patiētibus grauitas sentitur quæ lassitudinis sensum inuehit: quæque excernūtur, æquè ac in defluxionibus, infracta & sanie imbuta sunt. Si vēter laboret, sterc⁹ subalbicās, aut modica flaua bili coloratū & laxum descendet: si ieiunum intestinum, concretum strigmentosúmque humorem, ac nigricantem, in quo sanguinolentæ interdum fibræ conspiciuntur, stercus habebit: interdum verò flaua admodum copiosáque & ex glande non ita multa lubricantur. A tenuib⁹ verò intestinis excernuntur quæ porri colorem referāt, variáque sint, ac cōtinuò pauca, & quæ celeres mutationes sortiantur, ac magna cum molestia & marcore descendant. At ab intestinis crassis, furfuracea colore, mucum quendam imitantia: ac cupiditate statim excitata, multa confertim & sæpe subducuntur. A recto intestino mucus purus qui crassitudinem habet, ac sanguis floridus cum magna & frequenti cupiditate desidendi, quæ vix inhibetur, fluit. Quum igitur hæc signa sint, neminem iam latebit quibus vtendum fistulis in ægrotantibus esse videatur. Ablutione autem per clysterem auricularem, cum in sinu magno, tum in abscessu in intercostali exorto & in fistulis, vt primùm humorem aqua calida abluamus, tum melicrato repurgemus: postremò verò medicamenta indamus quæ pus creent. In coli quoque vlceribus infuso melicrato, furfurum decocto & ptisanæ cremore, medicamenta iniicimus. In sinus verò muliebres inflammatione oppressos, coniicimus fœnigræci decoctum, maluæque & ptisanæ cum seuo porcino, anserino, & gallinaceo: vbi verò vlcere tentātur, imponimus medicamētū quod τετραφάρμακον nominatur, ~~aut ceruinam medullam, aut butyrum,~~ & deinde pessos ad id accommodatos. Purulentos verò abluimus melicrato alumine ex aqua, stœbes decocto cum vino, aut rosis, aut hedera, aut malicorio, aut galla, aut myrto, aut vino cum modico alumine, aut paribus vini & vrinæ portionibus, aut myrti decocto & vrina. obstructos verò propter alicuius rei adiectionem, abluimus aqua, nitro ex aqua, melicrato, cum multo impetu & stridore. sic enim expelletur id quod coiuerat. Prurientibus verò betarum succum, porri, chartam cum aceto, cæpam, amygdalinum aut rosaceum cum aceto iniicimus.

Ex Lyci commentariis, materiæ ad clysteres dysentericorum, Cap XXV.

DYsenteriæ (hoc est tormina intestinorū) quædā sunt huiusmodi vt nullam inflammationem adiunctam habeant: quibusdam verò etiam inflammatio fit coniuncta: vtriusque generis hæ sunt notæ. Dolor ergo nimius, & febres quædam antecedentes, inflammationē cum vlceribus subesse significant. omnes verò febres, & dolor non vehemens absque inflammatione, vlcera esse declarat. Si ergo ad vlcera accesserit inflammatio, clysteres hi conuenient: succus lenticulæ, vel per se, vel cū lenticulis lentisci portio aut myrti decoquatur, vel ipsæ solæ decoquantur. Facit ad idem cydoniorum decoctū: decoquuntur etiam triticum, oryza, & alica: cum quibus singulis decoquimus aut mala, aut symphyti radicem, aut flores mali Punici: quorum florū non debet magna portio simul decoqui. efficacissima hæc ablutio ad partē firmādā erit. His cōfectis, cætera omnia quæ cōstringūt,

A si humida fuerint, conuenient: sin verò arida, in aliqua re decoquentur, quæ illorum corrumpere facultatem non queat: súntque eiusmodi quamplurima. Si verò vlcera sint inflammationis expertia, idem genus ablutionum erit accomodatum: cæterùm vis adstringendi erit parum intendenda, non tamē multo maior esse debet, quandoquidem in his quoque adstrictio modum excedens, & mordicationem affert, & vlcera proritat, & eo adigit vt vel inflammentur vel humectentur: ex quo fit vt huiusmodi ablutiones hisce dysenteriis conueniant. B Est porro alia dysenteriæ differentia, vt vlcera quandoque in ipsis intestinis computrescant, partim magis, partim minus. Putrescentium signa sunt hæc, odor eorum quæ exeunt, teter: color ad liuidum & nigrū vergit. ergo in hoc genere facultas adstringens augenda est. Fiat igitur clyster ex vino quodcunque maximè adstringens videatur. in eo rhus coriariorum decoquatur, itémque rubi ramusculi, aut myrti, aut gallæ, aut punicæ cortex, vel ipse rhois succus tātus vino dilutus quant⁹ satis sit vt ablutio in intestinū per cornu importetur: C succus etiam lenticularum satis erit ad hunc vsum præstandum, vt iis quæ dicta sunt commisceatur. Gallæ verò aut cortices punicæ, siquis eas siccauerit & contuderit, ita vt in tenuissimū pollinem redigantur, & cribro traiiciat, & succo lentis admisceat, aptè per clysterē iniicientur. Hæc igitur conueniunt iis quæ modicè putrescunt: vbi verò malum procedit, maiórque putredo efficitur, atque adeo augetur vt fibræ quædā aut etiam tunicæ intestinorum abscedant, tunc non iam solùm adstringentibus opus est, sed medicamentis quoque crustās inducturis. D In quibus cautè admodum est progrediendum. Plerunque enim quum vnà cum putredine coniuncta sit inflammatio, à medicamentis nimium vehementibus magnopere augeri consueuit. Ergo non ita statim ad horum remediorum auxilium confugiendū est, sed tum denique quum malum ita transgressum est vt summa necessitas nos talibus vti cogat. Huius quoq; generis ablutionū numerus est maximus. at ego non omnes adscribam, sed eas tantùm quæ vsu comprobatæ (vt sunt etiam eæ de quibus antè dixi) E præstare cæteris existimantur. Vna igitur ad hunc modum ablutio per clysterem efficitur: Aluminis duri partes duæ, mali punici fructus, aut corticis pars vna: cortex aridus esto. His diligenter tritis lenticulæ succū miscebis, & ablutionem admodum accommodatam iis quibus iam vlcera coputruerunt iniicies: eáque nec vehementissima erit, sed inter adstringentes & crustam inducentes quodammodo media. Alius clyster: Auripigmētum & alumen trita, alicui adstringenti humori commixta infunduntur: cui nonnulli chartæ cinerem F præterea admiscent. Alius admodum validus: Chartæ cinis, auripigmentum, calx viua paribus portionibus alicui ex prædictis humoribus adstringētibus admiscentur. Alius, qui ipse quoque valde est efficax: Corticis punicæ & gallarum, aristolochiæ, panacis, cadmiæ, aluminis scissilis, thuris, salis fossilis, æruginis, aluminis rotundi, singulorum pares portiones: cadmiæ verò duplum. hæc omnia cōtunduntur, & simul omnia ex aceto læuigantur, vt fiunt medicamenta quæ ad oculos valent: tenuissimè nanque læuigantur: tum coniecta G in mortarium, in pastillos rediguntur, & quum vsus postulat, iterum læuigantur, & succo lentium commiscētur. maior autem minórve copia adhibenda est, vt rei necessitas exigit. Aliud: Calcis viuæ, auripigmenti, sandarachæ, chartæ cōbustæ, calcitidis pares portiones, in pollinē redigantur, & aceto admixto pastillos confice: vbi vsus postulat, myrti decocto dissolue: & medicamentum huiusmodi est præstātius. Aliud admodum bonum, & cui coniuncta securitas est: Florum rosarum, liquoris papaueris, acaciæ, gummi, balaustii, succi hy H pocystidis, singulorum partes tres, gallarum, plantaginis seminis, cuiusque horum partes duæ, lycii Indici: si rosarum succus in promptu nō sit, tres foliorum partes pro succo satis erunt: hæcque læuigētur omnia, & plantaginis succo excepta, in pastillos ponderis drachmæ

vnius redigantur. In his medicamentis hoc sciendum est, quæcunque adurentium, crustas inducentium, & vehementissimorum maximam copiam habent admi-xtam, eis cautius esse vtendum propter metum eis ad-iunctum, ne error committatur: quæcunque verò ma-iorem partem habent adstringentium, eis audacius & confidentius vtendum, quia siquid præter sententiam accidat, noxa grauis non sequitur. Hoc etiam in dysen-teriis visum fuit, vt quum vlcus aliquod vasculum eo-rum quæ intra intestinum sunt, contingeret, &, magis oppresso intestino, in causa esset vt sanguis ipse excer-neretur, & quandoque sanguis concretus exiuit, quan-doque verò non compactus huic constitutioni conue-niunt clysteres qui adstringunt. Est etiam alia quædam in dysenteriis differentia, vt quæ vehementer descen-dunt, in quibusdã acria excernẽdo sint: horum signum est ipsius ægrotantis anticipatio: nam morsiones mole-stissimæ sunt, & vlcera quoque ab acrimonia defluxio-nis excitãtur. Clysteres igitur tum conueniunt qui acri-moniam obtundant, quales sunt qui ex tritico parantur, cum quibus decoquatur pinguedo capræ: sed satis erit suis & bouis: sed caprilla magis apta esse existimatur. tri-ticum decoctum, succum crassum ex se mittit, qui vnà cum pinguedine commixtus, clysterem facit ad ea quæ nunc dicta sunt accommodatum. Alii clysteres. Oryza decoquitur, aut alica eodem modo, aut lenticula cum caprilla pinguedine, aut palmulæ pingues, & ex eis cly-ster efficitur. Alii. Gummi, aut tragacãtha simul cum aliquo ex antedictis coquitur: si verò papauer etiam si-mul incoquatur, clyster is dolorẽ valde leuabit. Alius, qui paratur hoc modo. Lini semen cum papaueris va-gina, & ipso etiam num semine, & succus qui inde ema-nat, mordicationibus aptus clyster efficitur. Alius qui ad eadem valet. Ex prædictis succis quemuis cape, & papaueris liquorem clysteri iniice: præstãtissimus enim omnium ad has effectiones est. Sed cautione opus est: nam si supra vires ægrotantis indatur, periculum affert. Ergo quum imbecillum corpus est, hoc remedio non est vtendum: vel si vtamur, perexiguũ imponemus, habita virium eius cui datur ratione. Si etiam gracilis ægrotus sit, ne tunc quidem hunc liquorem infundemus, nisi ad-modum paucum. In his est etiam hoc intelligendum, quibusdam dysentericis purulenta excerni, quæ pura vl-cera esse declarant: in quibus vtendum hisce clysteribus est. Ceratum ex myrteo aut rosaceo fit, & admodum liquidum iniicitur, aut aliquid adstringentium quæ an-tè memorauimus: sed adstringentis pauca esse debet co-pia. Hos clysteres intendes aut remittes, si addas aut mi-nuas, habita ratione affectionis quæ proposita sit: simili quoque modo ex vno in alium trãsfundes, quũ ita postu-lare tempus videatur. Mensura autem clysterũ pauca e-sto, ne sua illuuie prægrauet, & ideo excernendi cupidi-tatem excitet: non tamen ita exigua sit vt ob eam cau-sam in ipsum intestinum lõgissimè peruenire nõ queat. nec etiam semel duntaxat, sed sæpe iniiciendi clysteres sunt: & hoc in omni alui secessione est optimũ, nisi cly-ster ex liquore infundatur. Quinetiam clysteres medica menta crustas inducentia continentes non sunt cõtinen ter ingerendi, sed magnis spatiis interpositis. Iam verò præstat etiam id indicare, clysterem non omnino calidũ esse debere, sed vsque adeo vt ne frigoris sensum inue-hat. Atque hæc de clysteribꝰ ad dysentericos accõmoda-tis, à me dicta sint: nam de iis qui tinesmo conueniunt, nihil est quod diuersum à superioribus dicendũ putem: verùm id solùm commemorãdum, clysteres in tinesmo maius emolumentum afferre quàm in dysenteriis, quia in tinesmo longiore tempore in affecta parte moran-tur.

Aliud genus clysteris extremo intesti-no laboranti idoneum, Cap. XXV.

Circa intestina morbus quidam huiusmodi obori-tur: mucus permultus excernitur: estque mucus res quædam qualis est intestinorum abrasio: neque est sa-nies quædam, neque sanguini simile vnà effluit: & in ex-

A cernendo quum hoc ipsum exit, nulla desidendi cupidi-tas vrgens excitatur, nec vlla vehemens necessitas vrget vt citius excernatur: sed talis est vt grauitatem extremo intestino afferat, quæ neque est præcipuè vehemens, ne-que quicquam affert molestiæ. Ciborum verò excre-mẽta, si nihil aliud incidat quod ea pertubet, per se ipsa procedunt sanis similia, neque quicquam est eis admi-xtum: totũmque corpus nihil insigniter neque in colo-re, neque in carnis copia, neque in viribus lædi videtur. Veruntamẽ qui in hoc statu morbi est, non omnino ab-B est à calamitate. In quo quidem morbo malè affectum esse extremum intestinum videtur, sed accidens vlcus non est: sed (mea quidem sententia) quod efficitur inde trahere originem videtur quòd excrementa sin-gulis corporis partibus ingenita eò confluant, quæ non aliunde fiunt quàm quum alimentum singulis partibus distribuitur, & partes ipsæ minus rectè sunt affectæ. Er-go quum hic morbꝰ in extrema intestini parte insideat, clysteres apti fient ex ficubus siccis aqua decoctis, in qua aqua myrrha trita immergatur: atque hoc medicamen-C tum erit huic morbo idoneum. Alius clyster fit etiam hoc modo: Aloë ficuũ decocto admiscetur. Hi clysteres intestinum humescens exiccantes, expellere morbum possunt.

Clysteres in cholera sicca, Cap. XXVII.

Cholera sicca à vehementi quadam eorum quibus homines vescuntur corruptela exoritur, cum ea nõ excernuntur, sed in ventre atque intestinis continentur, repletionésque & dolores vehementes creant. Huius D mali remedium est clyster iniectus qui euacuandi vim habeat. Quum enim cibi nuper corrupti fuerint, atque in eas intestini partes amandati, profectò clyster eis ad-mixtus potest ea quæ ibidem cohibentur educere. sed tamen omittendi huiusmodi clysteres sunt, vtẽdúmque iis qui flatus attenuant, & eorum quæ continentur con-cretionem diffundunt. sunt autem hi, Oleum ipsum ca-lidum: aût ei incoquatur cuminum, aut fœniculum, aut rutæ semen, quæ optima erit si montana fuerit. Bonus etiã clyster ex ruta viridi fit, sed multi comam oleo de-E coquunt, verùm decoctio rutæ vim perdit. Ita igitur pa-rabitur: Vbi oleum valde ferbuerit, ab igni amoueto, eique adhuc feruenti rutæ comam iniicito. cõflaccescit enim in oleo, & in eo vires suas relinquit: atque ita hic clyster mirum in modum choleræ siccæ conducit.

Ad ileon (hoc est, tenuius intestinum) accommo-dati clysteres, Cap. XXV.

Voluulus post inflammationem aliquam fit, quæ suo tumore transitus & meatus occupet: sique maior & perfectus tumor sit, ne flatus quoque transeant prohi-F bebit, & ne cibi excrementa descendant: si minor, tantũ-modo difficilem exitum facit, sed non penitus stercus vetat excerni. Cæterùm inflammatio modò hanc mo-dò illam intestini partem obsidet, quæ res facit vt tum benè tum malè hisce clysteribus vtamur. Interdum e-nim superiores partes prope vẽtrem occupat: interdum verò & ianitoris partem aliquam apprehendit: interdũ in gracilibus intestinis insidet: interdum colon obsidet: quæ omnia ex his signis dignoscentur: Si inflammatio G fiat ab iis partibus qua à vẽtriculo ad intestinum trans-itus pater, ventriculus statim impleri mirum in modum videtur, etiamsi perexiguum quid biberint aut come-derint: multique vomitus ex quauis occasione contin-gunt, & totum etiam corpus perturbatione & molestia afficitur: si verò aliquod ex gracilibus intestinis inflam-matio occuparit, in eo quoque casu vomitus fiũt, sed nõ tamen ita multi. Vbi autem sita hæc intestina sint, nobis prius dissectio commonstrauit, & potius in his videtur dolor esse: verùm neque in his, neque in superioribus omnino prohibetur excretio. Quum enim in sublimi-H bus partibus sit inflammatio, omnia (vt vt fors feret) in-ferius descendere properantia exitu non priuabuntur, nisi aliquod aliud impedimẽtum (quale est cui voluuli nomen est) contingat: & venter admodum fluit, quum inflammatio superiores partes exerceat, venæque infra

locum affectum quæ in meſenterio ſunt, ſemper ad inferiorem inteſtini partem aliquid propellant. idque eſt quod Hippocrates ileon inanem vocauit. Si verò inflammatio in colo ſit, hæc conſequẽtur, vomitus multi fiunt, & perturbatio eo tempore modum excedit, & dolore conficit eam partem vbi diſſectio colum eſſe docuit: & trãſitus ciborum, & flatuum nunc penitus impediuntur, vel parum admodum dehiſcunt, quatenus diminuta inflammatio ſuo tumore internam coli partem occupans, relinquit tranſeundi locum. Sunt igitur hæ notæ. At qui hoc morbo detinentur, non eis omnibus iniiciendi clyſteres ſunt, ſed iis quibus circa colon inteſtinum inflammatio eſt. Erunt autem vtiles ad hoc morbo laborantes, clyſteres omnes quicunque ad ſedandas inflammationes valent, qui ſunt huiuſmodi: oleum calidum per ſe, vel cui melicratum ſit incoctum. Eſt & alius huic idoneus, qui ad hunc modum componitur: Cum oleo butyrum eliquatur, & ita moderatè calidum iniicitur: interdum etiam oleo & butyro lini ſeminis ſuccus commiſcetur. Alius huiuſmodi: Hyſſopum cum oleo colliquamus, & parum reſinæ terebinthinæ admiſcemus. Alius. Cum oleo caput papaueris decoquitur, caput poſtea papaueris abiicitur, tum oleo butyrum miſcetur: ſed hunc clyſterem non eſſe copioſum oportet, quoniam impleta in inflammationibus inteſtina contunduntur atque affliguntur.

Ad colicos, Cap. XXIX.

COlon à dextro ili incipiẽs vſque ad eum locum pertingit in quo iecur eſt: inde demiſſum, & dextrum hypochondrium prætereuctum, ad ſiniſtrum venit eodem: vbi proximè ad ſplenem acceſſit, ad ſiniſtrum ile vi ciſſim pergit: cæterùm propè ſpinam infrà deſcendit. In ea igitur parte in qua locatum eſſe colon nouimus, dolores quidam & inflationes oboriuntur. hominibus ita affectis conueniunt clyſteres tales quales in cholera ſicca diximus.

Ad renum vitia, Cap. XXX.

REnes & colon mutuò afficiuntur: & quemadmodũ mutuis morbis corripiuntur, ita etiam remediis eiſdem ſubleuantur. ex quo fit vt nephritici plerique iis clyſteribus vti debeant quos colicis idoneos eſſe docuimus: qui quidem ſunt ii qui ad choleram ſiccam valere à nobis ſunt dicti.

Ad vteri affectiones, Cap. XXXII.

COmmune quippiam habent, & conſenſum morborum inter ſe colon & vterus, ita vt inflammationi vterum obſidenti, meritò conferant ea quæ in colon iniiciũtur. Ergo infundendum eſt calidum oleum, cui accedat anſerina aut gallinacea pinguedo: aut butyrum cum oleo miſceatur, aut hyſſopum, aut lini ſeminis decoctum, aut aliquid aliud eorum quæ in ileo attulimus, adiungemus.

Ad veſicæ morbos, Cap. XXXII.

QVoniam autem veſica vicina eſt inteſtino, & ſimul etiam connata eſt, & in morbi conſenſum cum eo adducitur, quãdoque etiam aliquo ex iis clyſteribus vti conuenit. Ergo vbi inflammatio veſicã vexet vtiles erũt clyſteres quos ad ileum facere ſuprà memorauimus. Si vlcus in ea ſit, eique adiuncta ſit inflammatio, idem clyſter erit idoneus: ſi inflammatio coniuncta non ſit, clyſteribus non eſt opus. Veſicæ quoque talis quidam morbus accidit: vrinæ non paucæ à renibus in veſicam tranſmittuntur. Qui ſic affecti ſunt, atque hac calamitate circumueniti, foras pellere vrinas præ imbecillitate non poſſunt, ſed ipſæ per ſumen loco accommodato reperto exeunt. Ad hos faciunt clyſteres qui conſtãt ex oleo in quo cyminũ ſit decoctum, quod calidum iniiciatur: in eodem incoquitur nõ ſecus fœniculum & ruta: ad quod malum cætera quoque vrinam prouocantia faciunt. nam læuigando remittuat veſicam, & leuant, & promptiorem ad excretionem reddunt. Si verò propter nimiam vrinæ copiam ſupprimatur vrina, clyſter morſum aliquem inuehẽs, & expultricẽ potẽtiam excitãs, veſicam ad excretionem præparabit. Aloe pura hoc poteſt efficere, itémque cyclamini ſuccus: omnino

A verò id quod iniicitur paucum eſſe debet, & cornu clyſteris eſſe quambreuiſſimum, ne vlla clyſteris portio debitas partes tranſgrediatur.

Ad lumbricos, qui helminthæ nominantur, Cap. XXXIII.

HElminthæ qui ſuperioribus inteſtinis cõtinentur, accommodatis potionibus expellẽdi ſunt: eos verò qui ad colum ſunt, per infernas partes educere poſſunt clyſteres: qualis eſt qui oleum recipit, in quo abſinthium, aut abrotonũ, aut cuminum, aut mentha, aut lupini decoquantur: atque vbi ſatis decocta hæc fuerint, oleum per clyſterem iniicitur.

Ad aſcaridas.

Ad extremam inteſtini oram talis quidam morbus oritur: animalia quædam puſilla quæ à materia creantur, aſcarides dicuntur. eis remedio ſunt clyſteres, tum ex acribus quidam, tum vnus etiam eſt qui ex cedriæ inunctione perſanat. Porro clyſter non debet eſſe recta perforatus, ſed in latera, ſic vt multa exigua foramina in orbem habeat. id etiam quod infunditur, non debet multum eſſe: ita enim partes debitas non excedet. Apta eſt huic morbo aqua ex cinere confecta, vtpote quæ præſentiſſimo ſit remedio: eadem per clyſterẽ iniicitur.

Qui clyſteres vim habeant alendi eos qui alioqui non nutriuntur, Cap. XXXIIII.

ALia quoque calamitas quandoque contingit, ad quam tollẽdam clyſteribus eſt opus. nonnulli tam vehementer ab alimentis abhorrent vt periculum conſequatur ne ob alimoniæ defectionem pereant: quibus clyſteres ii ſunt idonei qui alere corpus poſſunt, quales ſunt hi, Ptiſanæ aut tritici cremor, aut farinæ ablutio, aut alicæ cremor, aut res quæ ſunt generis eiuſdẽ. Debet autem cornu clyſteris, ſi vſquam alibi, tum hoc loco eſſe quamlongiſſimum: & manibus compellendus maxima vi clyſter eſt, vt ad remotas ſupernáſque partes quã maximè conſcendat.

Quibus clyſteres iniiciantur quum minimè opus ſit, Cap. XXXVI.

PLerique ſunt qui nihil excernunt, excrementáque eorum in colon non perueniunt, ſed ſuprà continentur: iis non iniiciendus clyſter eſt, quandoquidem ſcire debemus, clyſterem non longius quàm ad colon aſcendere, neque educere quicquam poſſe eorum quæ ſuperioribus inteſtinis continentur. Ergo ſuperuacaneum eſt eo tempore clyſteribus vti: ſed in primis danda opera eſt vt excrementa in colon deſcendãt: ad quam rem conficiẽdam, in primis vtrum tempus ſatis ſit, an ſecus, ſpectandum eſt: & cum tempore etiam facilitas tranſitus, aut difficultas ciborum quibus homines veſcũtur. nam alia citius, alia tardius deorſum deſcendunt: præterea habenda quoque ratio eſt naturæ eius quum non ægrotaret. Si enim aluus ſuapte natura facilè fluebat, citius excremẽta ſubducẽtur: ſi verò difficulter, tardius. Quinetiam ſi manum admouerimus, eius repletionem perſpicuò inueniemus, ſi modò infrà peruenerunt fæces: ſi non infrà pulſæ ſunt, ea parte locus inanis apparebit. ad hæc in lumbis quoque grauitas eſt, ſi extremum inteſtinum ſit repletum: ſed & flatus eo tempore ſtercoris fœtorem redolentes, excrementa infrà perueniſſe nobis declarabunt.

Quibus clyſteres non iniiciuntur, quum tamen opus ſit, Cap. XXXVI.

SEceſſum alui quendam περιρροῦν (*hoc eſt, circunfluxum*) Hippocrates nominat. Fluxus tenuis is eſt, & fæcibus non commixtus, & partim per ſe prodit, partim cum duris cibi excrementis quæ in egeſtionem delabuntur, quibus tamen admixtus non eſt. Si igitur quæ à cibis intercidunt, foras egerantur, nihil opus eſt clyſteri: ſi verò ea non excernantur, hicque circumfluxus ſolus exeat, tunc medici quamplures clyſterem perhorreſcũt: verùm qui prudens eſt & ſapiens, eo vtitur: hic enim tenuis fluxus aut nihil aut certè parum, non mediocrem moleſtiam afferet. Signum autem humectatæ alui hoc tenui fluxu, vt ciborum excrementa non ſecedant, pri-

mum est, vt quum prius secessio non esset cohibita, nũc nullo modo fæces excernantur: deinde verò tangenti, colon impletum esse manus significabit.

De figura eius cui clyster iniicitur,

Cap. XXXVII.

Aegrotus resupinatus esse debet, tum contegendus: ac ne cauitas appareat, stragula admouenda sunt, vt corpus contingant: sintque aut vestes attritæ, aut linteorum partes, aut talia quædam: calida etiam sint, ne suo frigore homini horrorem incutiant: tum crura contrahantur. qui situs mihi videtur cõuenire: nam sublimen extra lumbum attollere incõmodum est. Perindè enim est acsi corpori inanimato clysterem indas. Quandoque etiam in latus æger vertendus est: nam si vesica inflammata sit, in coxendice sit suppuratio, aut gibbus redditur: atque ita pondus aut tumor impedit aut clysteris ingressum aut exitum excrementorum. Oportet ergo facere vt in alterutram partem deorsum tumor vergatur, si absque impedimento perficere cuncta velimus. Interim dum clyster imponitur, ægroto imperandum est vt neque clamet, neque respirationem contrahens, sursum imum ventrem retrahat; sed simpliciter iacentem conari vt simplicissimè respiret: qua ratione nemo iniectioni clysteris repugnabit. Vbi verò cessat is qui medicinã adhibuit, plerique iubẽt vt homo sese huc atque illuc circumuoluat: ego verò id fieri prohibeo.

Quot modis clysteres voto non respondeant, ex Mnesithei commentariis,

Cap. XXXVIII.

Clysterum frustrationes tribus fieri modis consueuerunt, vel quum quis clysterem non recipit, vel quũ eum non cõtinet, vel eum emittere nõ potest. Hæ causæ fiunt partim à corporibus & morbis, partim quòd malè clysteribus vtantur. Quòd ergo clyster non recipiatur impediẽte morbo, causæ quædam huiusmodi: vt quum inflammatio partes ani internas exerceat, & tumor excitatus sit, vt humor expressus lõgius progredi non queat tumore impediẽte, & contrà agente: itémque flatus eodem loco contentus id ipsum efficiet, quum scilicet neque secedit ipse, neque humoribus ingredientibus trãsitum concedit. Medicorum errores sub tempore constituuntur, vt quum in durum secessum incidunt, nõ obseruant clysteris fistulam, sed ab ipso secessu impediti, vi impellunt, & fistulam in stercus coniiciunt: ex quo fit vt eius foramen ab iis quæ obsistunt obturatũ, non possit prorsum clysterem emittere. Idem eueniet si non rectè fistulã imposuerint, sed in aliquod latus inclinarint: siquidẽ cutis foramẽ obstruit. Huic simile quippiã contingit quũ plena lotii vesica est, & resupinatis clysterem indentes, vesicæ grauitatem & pondus ad intestinum retrahant. ita enim fistula occlusa vim clysteris antè progredi non sinit. Ex quo fit vt ægroti clysteres his modis non recipiant. Continere autem eos non possunt, causa aliqua circa anum naturam irritante: propter verò medicorum errores, is etiam error qui tempori attribuitur, contingit, quum acrem admodum clysterem faciunt. Ergo cur clysteres non contineantur, has causas afferre quispiam poterit. Quamobrem autem is qui clysterem accepit, emittere non possit, causam aliquis, & præcipuè in affectionibus tenuioris intestini, in morbũ retulerit, quum plerunque in intestinis sit, plerunque verò in loco qui inter ventrem interiectus est & cutim, quæ totam naturam internorum articulorum in orbem complectitur. Quum igitur compressis intestinis ab illo ambitu orbiculato spiritus suprà firmetur & incumbat, si conetur quispiam eo tempore clysterem eò vi adigere, flatus eum foras prodire amplius non sinit. comprimit enim extrinsecus intestinum constringens. Medici verò vehemẽter errant qui res acres iniiciunt. Quũ enim locus cõtinens exacerbationẽ, nullius cupiditatis desidendi vim habeat, continet: præterea siquis clysterẽ vi comprimens, faciat vt suprà magis conscendat, eum ad superiorem intestinorum inuolutionem propellet, & clysteri non parabit viam, vt retro possit cedere atque exire: nam morsu excitato, locus statim intumescit, & flatus conuoluit; qui ne exitus pateat impedimento sunt. Est autem hoc plurimorũ commune erratum, quia existimant simulatque clyster iniici incipiat, si quamprimùm eum intrò expresserint, se hominem facillimè liberaturos: sed minimè verùm hoc est: nã si citò introeat, citóque exeat clyster, secessus exustus nõ statim perspergitur & humectatur. Siquis enim mollire secessũ velit, totúsque clyster iniectus diutius contineatur, venter à plenitudine distendetur & dolebit. Quamobrem paulatim iniici clyster debet: etenim sensus non ita molestiã afficietur, & ea pars clysteris quæ primùm* ingressa fuerit, paulatim fæces humectabit: si verò tot* ingrediatur, non omne tempus à primo vsque ad extremum dabitur inspersioni eorum quæ intus continentur. Ex quo fit vt nihil vetet, quum totus clyster fuerit expressus, quin statim excitationem ad sedem moliatur: nec multo tempore venter ob clysteris copiã intumescat, neque ad excretionem fæces adhuc siccæ excitentur. Iam verò qui clysterem imponit, debet semper inanem clysteris partẽ conuoluere. est enim hoc valde accommodatum, quia sæpe nos præterit, clysterem ex ventre in ipsum vas clysteris recurrere, nisi continenter exprimatur.

Ex Rufo, de glandibus,

Cap. XXXIX.

Consequens est vt de glandibus dicamus: iis enim sæpe vtimur vt fæces excernantur, & præsertim in iis qui clysteres non admittũt, itémque in pueris & mulieribus: quandoque etiam in is qui stomachũ auersum habent, aut quibus caput obstructum est, aut in quibus partes à clysteribus facilè irritantur, aut in quibus detinetur id quod iniectum fuerit, vt memoria atque irritatio excretionis suggeratur. Sæpe etiã purgãdi causã glãdes imponuntur, quandoque detiuandi gratia, vt in febribus quibusdam acutis & diuturnis, in angina, & cæteris suffocationibus: itémque in doloribus capitis, lippitudinibus, vertiginibus quæ cõtinenter contingunt, & tenebricosis perturbationibus, eis vtimur: & vt reliquias inflationis & resolutionis excutiamus: & auxilii etiam causa adhibentur, vt mulieres faciunt quum menstruæ purgationes incipiũt apparere: & quæ iam trimestres fœtus in vtero gestant, quos glandibus mirum in modum mordẽtibus corrumpunt. Vtuntur etiam ii qui valde mordacem glandem prius indiderunt, & quos crebra desidendi cupiditas exercet: quibus itidem hæmorrhoides procidunt, accommodatæ sunt, & conueniunt doloribus hypochõdriorum in febribus obortis, & quibus suspicio est ne in somni propensionem cadãt. Cæterùm glandulæ cõficiuntur ex sale tosto & melle: & ex melle ipso per se concocto ad cõsistentiam, cui etiam admixtum sit absinthium. Huiusmodi autem cõmodè ad stomachi subuersionem vtemur, & ad helminthas: quam ad rem hyssopum quoque & tragoriganum, & lupinos melli cocto admiscebimus, hæcque robustioribus ventriculis conueniunt. Fiunt etiamnum ex resina terebinthina & nitro, & quandoque ex grano Gnidio, cuius moderata sit portio: sed quia morsus excitantur, idcirco partes oleo moderato vnguntur: quandoque autem modicum pyrethri, aut piperis, aut sinapis resinæ miscebimus, eáque glandula paralyticis, & flatibus quos perfrictio exciuit, cõueniet. Centaurium verò pici & cerato additur, & inditum & assumptum ad pudẽdi resolutionem vtiliter adhibetur. Infantibus verò grumus salis inditur per se oleo perfusus. mensura est, vt nucleo sit similis. Et agetharium detracto cortice. quæ etiam teri possunt & excipi, vt pari modo quispiam eis vtatur. Bitumen verò & resina cum exiguo panace & hyssopo cõposita, conueniunt iis qui crassos humores colligunt, & quorum refrigeratæ sunt partes, & qui lumbricos ascaridas gignunt, & colis resolutionibus, & menstruis purgationibus suppressis, & item duritiæ, & diuturnis refrigerationibus. Ficus etiam cum nitro miscentur, & vua passa abiectis acinis, adiecto nitro & cymino. Ex his quædam nucleo, quædam collyriis similia infunduntur, & quædam per se imponuntur, quædam lana molli excepta induntur, lana prominente, vt facilius euellantur.

quod præcipuè in iis quæ acria ſunt,& anum facilè cõmordent,obſeruatur.

De inunctionibus, Cap. XL.

IIs quæ inunguntur,vtimur in corporibus quæ nimis adſtricta ſunt,quæque partes delicatiores & imbecilliores habent,ſed trahendum eſt vehementius. Vſu verò ad hoc probata ſunt hæc,cyclamini ſuccus aqua aut hydromelite reſolutus,fel taurinum, elaterium,granum gnidium, vua taminia: hæcque terenda & melle excipienda ſunt, itémque colocynthidos decoctũ quæ melicrato incoquatur, cuíque fel taurinum accedat. Cæterùm in omnibus acribus admouendis prius fouẽdæ partes ſunt, & oleo prius inungendæ : deinde inſidendum in fœnigræci & maluæ decocto,ſedem eo feruore intẽdendo ſimul, & foras propellendo:quæ ſi plus excedat, portulacæ ſucco & oui inunctione vtemur, & melilotum melicrato incoctum ſuperdabimus : vitellos quoque ouorum elixos, & cerata ex myrto facta imponemus. Ex omnibus autem glandulis ad morbos diuturnos efficacioribus vtendum eſt : & in quibuſdam bonis corporis habitibus,quũ febribus inordinatis nõ iactantur,idem obſeruandum : ſimplicioribus verò vtendum in delicatioribus,& febribus acutis,vt fæces deiiciãtur: tempus verò horum adminiſtrandorum idem eſt atque id quod clyſteribus eſt præſcriptum . Atque hæc quidẽ ſunt quæ de clyſteribus déque glandulis tradenda eſſe exiſtimauimus.

Ex Diocle, quæ ventrem ſoluant, Cap. XLI.

MErcurialis & vitis tum per ſe,tũ cum betis & braſſica incoctæ, & vnà cum cibis aſſumptæ, aut cum pulte in ſorbitione datæ,deiectionẽ abundè cient. Cnicus multis modis apparatus,idem facit : nam vel ſuccus ex eo exprimitur,& potui datur,iſque ante cibum melle aut vino dulci temperatus,aluum ſubducere conſueuit. fit ex eodem ſorbitio ad eandem rem valens: in maza quoque coniectus idem præſtat.Sed & obſonia in eo coquũtur.Eodem vti poterit quiſpiam ſi ſiccet,& modicè contundat, & cribro traiiciat : tum iterum tundat cum melle,& ad ceræ formam nõ admodum duram redigat, & ex ea ante cœnam capiat quantum caricæ mediocris magnitudinem compleat,aut paulo maius aut minus,vt ei qui vtitur conferre videatur.Fiet autem vehementior ſi cnicus crudus frangatur,& pars interna eximatur, conteratúrque , & melle excepta eodem modo , minus tamẽ quàm quum frigitur,ſumatur.Nihilo verò minus abſque moleſtia ſoluit aluum fluor qui ex ſycaminis prodit,ex melicrato ſumptus,itémque cibis inſperſus & commixtus.Ex conſuetis verò terebinthina reſina præſtat omnibus:ea verò vt eſt paulo maiore mẽſura quàm ſit faba Ægyptia,poſt cœnam capienda eſt,aut in poculum coniicienda,addendúmque mellis nõ minus quàm triplum,& duobus aquæ calidæ cyathis diffundenda, & ita bibenda.

Ex Dieuche, quæ leuiter per infernas partes purgent, Cap. XLII.

MArina aqua decocta, & ſub dio detenta potatur, in primis quidem cum pari aquæ dulcis portione: tum vbi ſubducit,duæ aquæ dulcis partes vni parti marinæ adduntur,idque vſquedum ſatis purgatum eſſe videatur.Hoc etiam facere ſolent: braſſicam læuigant exprimúntque,& cnicum contuſum inſpergunt,& in vaſe fictili ad ſolem ponunt donec craſſitudinem nanciſcatur,tum remouent. Dant verò huius drachmas duas ieiunis ex melicrato,& leuiter aluum ſubducit. Lenticularum quoque decoctum cum modico ſalis purgat.Iam verò vuæ paſſæ ſatiuæ decoctum ſub diuo detentũ purgat,ac ſimile quippiam facit ſalis acetabulum cum pari mellis portione,& aceti heminis duabus,ſub dio poſitum , & poſtea temperatum aqua datum : magis verò aluum ſoluunt allia in melicrato elixa, & reſina nitro excepta,& ante cœnam data:& betæ & cæpæ in melicrato decoctæ:& catapotia ex nitro,pipere,reſina, confecta: & braſſica, ſiquis ea decocta cum nitro veſcatur, & iuſculum abſorbeat:aut folia actes cum beta decocta idẽ præſtabunt.

Ex Lyco, aluum ſubducentia, Cap. XLIII.

STyracis,ſcammoniæ,vtriuſque pares portiones:conficitur ad hunc modum , Styrax valde admodum in mortario teritur vt moliri queat, eique ſcãmonia adiicitur, & globuli ad fabæ magnitudinem cõformantur.

Aliud. Scãmonia cum ſale candidiſſimo permultum læuigatur , tum in plumbea pyxide decoquitur. Ratio verò decoquendi eſt huiuſmodi, Pyxis plumbea duplex eſt: eius operculum habere debet aut foramen aut fiſtulam : per eam viam ſcammonea cum ſale trita inditur, idque vas in olla quæ lomento fabarum plena ſit , inſidet. Coquitur autem lomentum fabarum quod pyxida continet,poſca affuſa,non autem aqua. Vbi lomentum coctum fuerit,etiam ſatis cocta erit ſcammonia. Quum hoc factum fuerit,medicamentum ipſum ſinendum eſt vt in pyxide refrigeretur:id poſtea iterum læuigabis vel per ſe,vel piperis albi tantum addens quantum ſatis ſit ad medicamentum rite condiendum. atque ita parata ſcammonea neque ori neque ſtomacho inſuauis erit, & & nihilo ſecius purgabit.

Galeni Picra, Cap. XLIIII.

ALoës drachmæ centum , ſpicæ nardi, xylobalſami, maſtiches, aſari, croci,cinnamomi,ſingulorũ drachmæ ſex. Ego verò aloes drachmis x c. croci drachmas quinque impono , atque ita vtor. Præterea ad aluum ſubducendam,aloen non lotam accommodatiorem eſſe ſcire debemus, eámque lotam magnam medicamẽtoſæ facultatis vim amittere: quam etiam febricitantibus dare quiſpiam audeat,ſi non vehemẽs , ſed admodũ debilis febris ſit. Multi verò etiam medicamentum ex aloe non lota febricitãtibus dederunt, ac deinde quum nihil manifeſtè læſiſſent,in aliis maximam noxam ſunt experti : infeſtiſſima enim aloe etiam lota eſt iis qui citra vitiatos humores calida & ſicca intemperie laborãt: proximè ad hos accedũt qui ſiccam intemperiẽ, etiamſi cum frigore coniũcta ſit,cõtraxerunt. Ad ſummam,qui ex ſola qualitate particulam aliquam læſam habẽt , ab aloe offenduntur. Intemperies enim quæ in humoribus ſunt,medicamentis eos euacuantibus indigent: quæ verò abſque his conſiſtunt , in tabem penitus ex vſu huius medicamenti quod ex aloe conſtat,deueniunt. Vbi ergo vitiatus humor ventriculi tunicas irrigat , ita vt nauſeæ ſymptomata magis aut minus conſequantur , picra ex aloe vtilis eſt,eum humorem euacuans. ineſt enim aloæ purgandi vis,ſed non valida,ſed tãta vt quæ in ventre ſunt, quæ etiam contingit, purgare poſſit: ſi verò aliquãdo copioſius exhibeatur,vſque ad loca iecoris conſcendit. Non eſt tamen medicamentũ quod totum corpus purget : verùm bilioſarum ventriculi affectionum optimum medicamẽtum eſt,adeò vt vno die ſæpe multos qui ſtomachici exiſtimantur, perſanet. In iis autem qui tardè concoquuntur , non omnibus par eſt picram dare, ſed iis ſolùm quibus id à ſuccis vitiatis excitatur: & eo magis etiã ſi tenues illi bilioſique fuerint. Quandam etiam facilitatem afferet iis qui humida intemperie citra humores laborant, quæ partem affectam ita irriget,vt non ſecus quàm nerui colligantes in articulis relaxatis, exoluatur atque laxetur. Quibus verò bilis in ventriculo, & præſertim imis eius tunicis continetur, accommodatius inuenire medicamentum nullum poteris. iis verò qui inflammatione aliqua vexantur, non abſolutè omnibus temporibus inflammationis datur, ſed vbi ea concocta fuerit,& declinet: nam & concocta medicanda eſſe , præclarè cenſuit Hippocrates. Rectè autem quis hoc medicamentum tardè concoquẽtibus, bilimque vomentibus,aut quibus alia quadam fluctione ſtomachus teneatur , dabit, ſi aquæ cyathis quatuor mixtum dederit,veritus ne mel ſtomachi ſubuerſionem quæ fieri conſueuit,excitet.Sed in declinatione internarum inflammationum rectè ex hydromelite propinabitur, quemadmodum etiam præbetur iis quibus ciere vrinam, aut purgationes mẽſtruas prouocare oporteat. Sæpe autem hoc medicamentum dare conſueui iis qui

ſuffuſorũ ſymptomata ex ſtomachi affectione patiũtur, & iis qui aluo adſtricta laborant, & mulieribus quæ non probè (ſicut dixi) purgantur: in quibus maiorem efficaciã habet, vbi aloës drachmæ LXXX, & croci ſex fuerint. Præſtat etiam pro aſaro carpeſium coniicere: quanquã etiam vtriſque adhibitis aliquando medicamentum con feci. Datur ad ſummum huius medicamenti drachmã vna cum aquæ cyathis tribus.

Purgans medicamentum ex cydonio.

Scalpendum eſt cydonium circa ſemen, deinde euacuatum ſcammonia implendum, tum cruſta circumplectẽdum & aſſandum, poſtremò dandum vt comedatur: atque ita aluus ſubducitur, & ſtomachus minimè ſubuertitur.

Catapotia ex aloë.

Colocynthidos pars vna; ſcammoneæ & aloës, ſingulorum partes duæ, ſucci abſinthii pars vna.

Philumeni purgans medicamentum ad oculos diuturna fluxione oppreſſos. Cap. XLV.

MArrubii, agarici, chamædryos, colocynthidos medullæ, ſtœchadis, ſingulorum pondo decem: opopanacis, ſagapeni, petroſelini, ariſtolochiæ rotundæ, piperis albi, ſingulorum quinque, cinnamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ, polii, croci, ſingulorum quatuor: ſicca terẽda ſimul ſunt omnia, & per cribrum traiicienda: opopanacẽ verò ſagapenúmque & myrrham confracta in pila macerare in melle oportet. his poſtea læuigatis ſicca addenda, & ita cõterenda, & ſic confecta vitreo vaſe excipienda: ſique mel deſit, affundendũ erit. Hoc medicamentũ mirabile eſt, propriè in morbis capitis diuturnis: quamobrem oculorum quoque affectionibus accommodatiſſimũm eſſe vſu compertum eſt: ventrem enim mediocriter ſoluit. Si verò ſub vtendi tẽpus obolos quatuor aut ſex ſcammoneæ capiat, efficacius purgabit: reuellit nanque à capite omnia, & ferme etiã nimis: & quod à naturali corporis habitu alienũ inuenit, ſecernit, & foras pellit, vt recentiora ab eo reddita corpora, & conſtitutiones & actiones ſuas non ita multo poſt purgationem acquirant. ſumma eius potio drachmas duas continet, cum melicrati cyathis quinque præter ſcammoniam, quæ adiungitur. ac quibuſdam quidem medicamentum ipſum, idque vna eius potione, priſtinam partium valetudinem potuit reſtituere: non tamen nuda puráque purgatione naturalem affectionem, & hilaritatem ratione diſtributionis gignere atque reſtituere exiſtimetur. quibuſdam autem id effecit tum ſecunda, tum verò etiam tertia potione: in aliis verò ita præparat corpora, vt auxilium à metaſyncriticis ſint perceptura.

Archigenis purgantia medicamenta febricitantium, Cap. XLVI.

INn febribus bonorum morum, hoc eſt, in quibus vires corporis ſubſunt, ſed tẽpus breue eſt, detractio cõfertim facienda eſt, vt morbi continuitas intercidatur. ergo in tẽperatis vtendũ eſt venæ ſectione, idque potius in calidioribus quàm humidiorib⁹ eſt faciendũ. Si verò humor ſit abundãtior, tũc materia vtilius purgatione diminuitur, ſiq; purges, nõ ſtatim ſcãmonea aut aliquo violento medicamento, ſed placido id facies. primùm enim quæ imponũtur, quæque illinũtur, ſi ex violenta materia cõſtent, quum per diſtributionem & tranſmiſſionẽ agãt, languida reddũtur. Equidẽ cataplaſmate in dieiſpatio vti conſueui, quod hypochondrio ſuperdarem, ita latum vt vſque ad vmbilicum pertineret. Quãdoque etiam loliaceæ farinæ partes tres vni parti cneori admixtas melle de coquens, totum ventrẽ cõprehendo, aut tithymali liquore oblino, aut cyclamini ſuccum pari pondere, dimidio elaterii miſcens, & liquido cyclamini ſucco reſoluẽs vnà cum modico mellis, ne nimis exiccata reddantur friabilia, glandulas cõficio: quæ vbi cyclamini ſuccum accepit, atque in muria præmaduerit, impono, aut aliquid aliud generis eiuſdem. Tum ex iis quæ ſumũtur, ſatis fuit mercurialis ſuccus trium heminarum mẽſura, cui ſal inditus fuiſſet, aut ſerum lactis eodem modo. Sine moleſtia verò hoc omni ætati eſt accommodatum: Polypodii partes duæ, cneori, ſalis, nitri, ſingulorũ pars vna, cnici pars vna: dantur iis qui viribus integris ſunt, drachmæ tres: melle autem imbuitur inſtar placentæ, aut in hydromelite inſpergitur. Ipſe quoque cnicus per ſe eodem pondere, aut ad ſummum holcarũ quatuor, datus, ſatis egregiè mouet: ſiquidem febribus antè dictis accõmodatiſſimus is quoque eſt, & placẽta itidem quam diximus. Clyſter verò ex mercurialis & colocynthidis decocto eſt vtilis, ſi modò non ſolas fæces, ſed etiam aliud quippiam deſuper educere in animo habemus. Quemadmodum igitur in his febribus hæc dantur non tanquam cibi, quum cibi perfectam purgationem recipiant: ita ego alimẽtorum loco pultem ex colocynthide dare conſueui. XXIIII. globulos qui ponticæ nucis magnitudinem compleant, deglutiat vnà cum cibis ille qui curatur: tũ os colluat, & aquæ calidæ cyathos ternos ſorbeat, & quieti ſe tradat, purgationẽ expectãs. Eſt hæc præſtãtiſſima purgatio, febri quoq; non graui: educit autẽ biles aqueas & craſſas. poſtea verò multos fuiſſe curatos vidimus, multos verò parũ ab acceſſionibus vexatos, balnei vſu fuiſſe integræ valetudini reſtitutos. Quibuſdã verò bis dari hoc medicamentũ neceſſe fuit, quibus globuli ex eodem temperamento fuerunt dati: & tempus ſecundæ euacuationis eſt ſtatus febrium, quæ bonorum morum dicuntur: quúmque laſſitudines, capitis dolores, grauitates, imbecillitates, feruidæ in coxendice affectiones, & labor vrgent, tunc præſtantiſſimum medicamentum eſt quod ad hunc paratur modum: Duæ colocynthides capiuntur, excauantur, oleum eis infunditur. per noctem ibi moratur, in ollam nouã reiicitur, aqua pari portione additur: confractæ colocinthides incoquuntur, expreſſæ abiiciuntur, ſuccus in aliam ollam tranſfunditur, fuligo abſtergetur, puls decoquitur: vbi rite ſe habeat, nigri veratri & ſcammoniæ leuis ſemiholca, ſi mite velis medicamentum: ſi intentum, holca imponitur. his omnibus in ramenta diductis, orbes fiunt.

Hiera Rufi, quæ ex colocynthide conficitur: ex libro, qui eſt de morbis qui articulis contingunt, Cap. XLVII.

HÆc primùm ad dolorem lateris inuenta, poſtea ad alia mala valde vtilis viſa eſt: labores enim non diutius producit, neque nimis acutè purgat. datur ex melicrato aut oxymelite imponitur autem ſucco ptiſanæ diluto & melle condito. dantur ad ſummum drachmæ tres: minimum verò vna, in quibus pauca euacuatione opus eſſe videatur. Facit etiam ad dolores articulorum, eámque dare ſæpe oportet, & in ea confidere: quippe quæ ſemper id quod decet efficiat: purgat enim neque acriter, neque confertim, neque aliunde magis quàm à morbo. Menſura in his ſatis eſt drach. IIII. in melicrato aqua: ſal verò admiſcendus, quia facilius ita pertranſit. Eius talis eſt confectio: Colocynthidis interioris drachmæ duæ: agarici, chamædryos, ſingulorum drachmæ decem: opopanacis, ſagapeni, ſingulorum drach. octo: petroſelini, ariſtolochiæ rotundæ, piperis albi, ſingulorum drach. V. cinnamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ, croci, polii, ſingulorum drachmæ quatuor: mellis quod ſatis ſit ad hæc omnia aſſumenda.

Purgans medicamentum, quod ſordes ventris accommodatè deducit, & ſimul thoracem & caput ſubleuat. idque ad Iuſtum authorem refertur.

Habet hoc medicamẽtum interioris colocynthidis Ægyptiæ denarios duos & triginta, marrubii, chamædryos, ſtœchados, ſingulorum denarios XIIII. gentianæ, agarici, ſingulorum XII. bdellii, ſpicæ nardi, croci, cinnamomi, ſingulorum VIII. caſiæ, floris, iũci odorati, piperis albi, longíque, ſcillæ toſtæ, ſingulorum VI. radicis cẽtaurii, IIII. omnia trita bdellio reſolutio, panacis decocto, & melli cocto commiſcentur, & ex ipſo medicamento fabæ magnitudo ante cibos ſumitur.

Aluum ſoluentia.

Liquaminis zingiberis denarios duos: piperis longi, ſcammoniæ, liquoris cyrenaici, ſingulorum denarium

vnum: aceti, gari, vtriusque cyathum: contere, in vnum A
redigito, datóque cum lactucis vnum, si soluere aluũ vis:
duos, si purgare. Aliud. Zingiberis, scammonii, singu-
lorũ vnc. I. salis scrup. IIII. aceti, gari, singulorũ cyathus.

Granula salubria, stomacho idonea, ventrem
subducentia, & præsertim in typis.

Aloës scrup. II. succi absinthii scrup. II. Scillam fer-
mento oblitam torrebis, ita vt coquatur: inde educi-
to, & villis abiectis ponderato, & in mortarium conie-
ctam valenter tundito, absinthii succum affundendo, &
B aloëm tritam inspergẽdo: simúlque omnia commisceto
atque excipito, & molliẽdo, in vnum corpus redigito. fa-
cto hoc fermento, extrahe & repone, factis tamen prius
granulis ad ciceris magnitudinem, dato iis qui ex longo
morbo difficulter vires resumunt, si per typos ægrotent,
grana VII. aut XI. aut XIII. aut XV. deinceps per dies V. aut
VII. aut IX. Si autem pituitam ab eis duci velis, aut effica-
ciora fieri, adde toti fermento euphorbii denarium v-
num.

Purgans, quod placentula dicitur.

C Similæ drach. vnam, coni drach. IIII. piperis drach. II.
scammoneæ drach. III. excipe melle Attico. dantur
summum drach. II. Vtere etiam ad arquatos.

Pastillus purgans.

Scammoneæ drach. IIII. euphorbii, piperis, singulorũ,
tantundem: pholii drach. I. mellis lib. I. vncia datur.

Oliuæ purgantes.

Gummi vnc. I. palmularum conculcatarum abiectis
D ossibus lib. I. mellis tantundem, piperis scrup. IIII. amii
tantundem, cymini denarii IIII. anisi tantundem, aceti
sextarium, oliuarum muria confectarum sine ossibus
lib. I. palmulas cum melle & gummi contere in pila
tamaricea: gummi verò aceto prius macera: vbi pro-
bè fuit læuigatum, cætera omnia contusa indito, & simul
læuigato, & aceto infuso in vnum omnia fermẽti instar
adigito: tum maceratas, & dulcedinem in aqua dulci na-
ctas oliuas valde exprimito & imponito. dato liquoris
cochlearia quinque, oliuas tres, si is qui sumit, bene con-
coquat, & præcedenti die non multa sumpserit. ego verò
E scammoneæ denarios quatuor addo.

Aluum subducens.

Piperis vnc. I. cumini vnc. I. zingiberis vnc. I. foliorum
rutæ scrup. IIII. epithymi drach. III. polypodii drach.
III. cnici vnc. I. mellis quod satis est.

Alia placentula.

A Cnici albi fricti & desquamati libra vna, mellis cyathi
tres, anisi drach. carnis caricarum XXX. dãtur ante cœnam
factis partibus ad regiæ nucis magnitudinem, dantúrque
duæ aut tres. Alia. Scammoneæ vnc. aloës drach. IIII.
euphorbii tantundem. aqua excipiuntur, granáque erui
instar conformantur. Ex his VII. aut IX. aut XI. aut XIII. aut
XV. aut XVII. aut XIX. aut XXI. dato.

Medicamentum ad colicos, purgans.

Euphorbii, aut iridis, petroselini, cyperi pares portiones.

B Symbiotarium.

Scammoneæ vnc. II. piperis, zingiberis, salis, petroseli-
ni, singulorum vnc. IIII.

Purgans medicamentum eos qui elephan-
tiasi detinentur.

Colocynthidem pulchram bonámque capito, facitó-
que vt diem & noctem in oleo madescat: deinde oleum
effunde, & in noua ollula colocynthida cum aqua deco-
que, vsquedum flaccescẽs reddatur. tantum postea simi-
C læ adiice quantum excipere aqua possit. quúmque fue-
rit facta decoctio, adde ellebori nigri drachmam vnam
& mediam, scammoneæ drachmã vnam, & surculo ane-
thino agita, & confice orbes instar lupinorum aut auella-
næ, datóque deglutiendos.

Hiera Iusti.

Colocynthidis interioris denarii XXIIII. stœchados,
chamædryos, piperis albi, piperis nigri, agarici, vera-
tri nigri, scammoneæ, singulorum denarii XIII. ammo-
D niaci, thymi, croci, euphorbii, singulorum denarii VIII.
myrrhæ denarii IIII. scillæ tostæ denarii XVI. aliqui addũt
casiæ denarios IIII. & spicæ nardi denarios VIII. mellis
quod satis sit.

Epithema vomitum ciens.

Veratri albi denarii VIII. piperis denarii quatuor, fel-
lis taurini quantum ad excipiendum satis sit: admoueto.

Medicamentum quod odoratui admotum
per aluum purgat.

Fellis terrestris echini, melanthii, aut nitri, vtriusque
denarii CI. succi thapsiæ denarii IIII. grani Gnidii de-
E narii III. elaterii denarius. læuigantur instar cerati, oleo
sicyonio aut cyprino admisto, fiúntque orbes vnius de-
narii. horum vnum odorabitur is qui purgandus est si
bene concoxit. hoc autem admodum debilitabit, sed ali-
quo vnguento odorato vires postea recreabuntur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber nonus.

De aere, ex Galeno, Cap. I.

OPtimus aer est is qui prorsus sit purus: ta-
lis est qui neque stagnorum, neque palu-
dum halitu sit perturbatus, neque ex pro-
fundo aliquo specu perniciosam auram
exhalante sit infectus, qualis est Sardibus
& Hierapoli. Improbatur etiã qui ex cloa-
ca magnam aliquam vrbem aut numerosum exercitum
expurgante vitium contraxit. Malus etiam est is qui ex
animalium aut olerum putredine, & fimo coinquinetur:
quíque ob stagnum vel flumen vicinum nebulosus est:
quemadmodum etiam celsis vndique montibus cauo lo
co inclusus perflatum nullum recipit. Suffocans enim is
est & putris, similis nimirum ei qui in domibus quibusdã
clausus est, in quibus ob putredinẽ, & quia non perflãtur,
plurimus situs aceruatur. Huiusmodi autẽ aeres, omnibus
G ætatibus sunt noxii, velut qui prorsus est purus, omni-
bus ætatibus est vtilis. Differentia verò aeris quæ ex ca-
lore, frigore, siccitate, atque humiditate existit, non eo-
dem modo in omnibus hominibus affecta est, sed corpo
ribus quæ optimo temperamento sunt, etiam aer optimè
temperatus est saluberrimus. in quibus verò aliqua exu-
perans qualitas dominatur, iis vtilissimus est aer qui ei
qualitati maximè contrarius est, frigidus calidæ, calidus
F frigidæ, humidiori siccus: sicciori verò quàm par est, tan-
to humidior quanto siccitas modum excedit.

De anni temporibus, Cap. II.

HYemem humidam esse & frigidam dicimus, non
quòd aliorũ temporũ humidissima frigidissimáque
sit, sed quia id ei aliter contingit. quũ enim in ea humi-
ditas siccitatẽ superet, frigiditásque caliditatẽ, ideo fit vt
humida frigidáque dicatur: eodémque modo æstas, quia
in ea minor est humiditas quàm siccitas, & minor frigi-
ditas quàm caliditas, idcirco calida & sicca esse dicitur.
Enimuero æquum est vt singula tempora ex propria na-
tura atque sua examinata, aut calida, aut frigida, aut hu-
G mida, aut sicca nominentur. id verò quod in exquisitè
medio omnium excessuum est, deprehenditur. nam quẽ-
admodum in hyeme frigus superat calorem, & in æstate
superatur: ita in eis quædã est siccitatis atq; humiditatis

æqua portio; quæ neque vt in æstate siccitas, neque vt in hyeme humiditas dominetur. Autumni est eadem ratio, nihilque in eo est extremum. Excellit autem in eo siccitas: verùm in caliditatis & frigiditatis differētia mixtus ex vtrisque est: eique aliud accedit malum, temperaturæ inæqualitas, quæ autumnum maximè morbosū facit: nam meridie multo calidius est quàm sit mane & vesperi. Quamobrem qui quatuor temperamentorum coniugationes in quatuor anni tempora distribuere studuerunt, sciant se non solùm veri malè attribuisse humidum calidúmque temperamentum, sed etiam autumno frigidum & siccū: ego verò tantum abest vt aut ver calidum & humidum pronunciem, aut siquid temperatum sit, id calidum & humidum esse concedam iis qui ita asserant, vt quod planè contrarium est, id affirmem, omnium aeris nos ambientis temperamentorum pessimum esse id quod humidum & calidum est, quod quidem in anni temporibus neutiquam comperies: at in morboso & pestilenti aeris statu quandoque incidit, in quo statu omnia apta sunt vt computrescant. Quum verò tempora sibiipsis conueniens temperamentum seruarint, ver inter ea saluberrimum erit. Acutissimos verò morbos, & ad aliorum anni temporum comparationem maximè mortiferos autumnus afferet. Quumque ver sit temperatissimum, autumnus est malus: siquidē vno & eodem die modò frigore, modò calore nos afficit: ipséque æstatem excipit, in qua multis assati sunt humores, quibusdam etiam vires debilitatæ fuerunt. Sed non solùm hoc nomine malus est autumnus, sed quia humores primùm ad cutim mouebātur, autumno verò in profundum ab aeris ambientis frigore compelluntur: atque hæc quidem sunt omnium hominum communia. Qui verò minus rectam victus rationem sequuntur, iis id malum etiam accedit, vt qui se fructibus largiter impleuerint, succorum malitia impleātur: ex quo consequitur, vt morbi qui æstati sunt proprii, periculū quoddam omnino moueāt, quandoquidem eo tempore profunda corporis pars expurgatur, & à partibus principem locum tenentibus ad cutim succi vitiosi perueniunt: ergo lepræ, vitiligines, lichenes, vlcerationes quædam, pustulæ multæ exoriuntur. Alio verò modo profunda corporis pars per phymata & dolores articulorū expurgatur, quum praui succi in principes partes cōmigrent. Fiunt etiam sanguinis fluxiones quæ plenitudinem & succorum malitiam euacuant, & morbos qui ab ea gignuntur resoluunt. Si verò tempus vernum corpus alicuius bonis succis refertum capiat, id saluberrimum conseruat, nihil ex propia natura innouās: at æstas aut autumnus aut hyems non item: nam hæc si purū corpus & omni prorsus reprehensione vacans acceperint, illa pallidam bilē copiosiorē quàm par sit gignere consueuit: ille verò atra: hyems denique pituitā. Æstate igitur frigidæ atque humidæ naturæ optimè afficiūtur: hyeme verò calidæ & siccæ: quēadmodū calidæ & siccæ æstate, humidæ verò & frigidæ hyeme malè afficiuntur.

Ex Antyllo, de aeris differentia quæ in mense est, ex primo libro qui est de præsidiis extrinsecus incidentibus, Cap. III.

LVna quæ, æquè ac sol zodaicum perlustrat orbem, differentiā in aere creat. Facit enim quatuor tēpora mensis, quæ anni partibus proportione respondent, atque hebdomadibus distinguuntur. Prima igitur mensis hebdomas à nouilunio ducit initium, & vsquedū Luna duas in partes æqualiter diuisa apparet, progreditur: ēst quæ veri similis, quū Luna humida calidáque sit eo tēpore, & aer nos ambiens eo tempore humidissimus & calidissimus: ac tunc quidem humores plerunque ruūt, & fœcundi sunt, non secus quàm vere. Secunda autem hebdomas tunc incipit quum Luna in duas partes æqualiter secta est, & ad pleniluniū vsque procedit: eáque æstati similis est, ob hanc vnā causam quòd fructus concoquit vel maximé. Hebdomas verò quæ plenilunium sequitur, quum Luna vsque minuitur donec duas in partes sit æqualiter secta, sicca est, atque autūno est similis: vltima verò hyemi comparatur. Quot igitur anni tēpora feruntur, tot etiam mēstrua esse tēpora existimandū est,

A Illud quoque est animaduertendum, Solem sua vi corpora calefacere, Lunam potius humectare. quod in causa est vt Luna humidius semper cerebrum reddat, & carnes putres faciat, corporáque eorum qui sub dio viuūt, humidioria & obtusiora efficiat: eademque causa capitibus grauitates, morbósque comitiales gignat.

Ex eodem libro Eiusdem, de aeris differentia quæ in diei partibus est, Cap. IIII.

DIem vnà cum nocte modò intelligimus, eúmque anno similem esse pronūciamus. Matutinum enim
B tempus humidum calidumque est, veri simile: quamobrem somni puri, & corpora tam sanorū quàm ægrotantium recreantur. ex quo fit vt febricitantes hac hora placidissimè degant: nam exhalationes manè dissoluuntur, & humidæ fluminum auræ respirāt, & ros cadit. meridies autem æstati comparatur: pars verò quæ ad occasum pertinet, autūno; noctis verò pars prima & quæ circa vesperam est, occasui similis est: eo tēpore neque somnum ægrotis suademus, neque potū damus; neque vllū aliud auxiliū adhibem⁹, nisi quid aliud admoneat:
C quod facimus veriti illud tēpus æquè ac tēpus occasus. mediæ noctis tēpus hyemi cōparatum est: siquidē tum Sol plurimùm à nobis (vt hybernis diebus) distat. ergo dolores nocturno tempore vehementiores sunt, idque meritò, quum nox suo frigore extremā cutim denset, & perspirationem quæ clàm in corporibus fit, intercipiat: & defluxiones tum eorum qui lippitudine laborāt, tum eorum quos tormina intestinorum exercēt, tùm eorum qui cœliaci nominantur, tum eorū quibus sanguis fluit, ab hac eadem causa promouentur: quū ii qui defluxio-
D nibus correpti sunt, id totum quod clàm ferri cōsueuit, vnum in locum amādent. Vltima noctis pars propterea quòd matutino tempori propinqua est, eiusdem cum eo temperamenti est particeps.

Athenæi, de aere, ex libro 29. Cap. V.

AER à Sole illustratus ab eo differt quem Sol non vidit, & vmbrosus est: itémque diurnus à nocturno. nam quē Sol perlustrauit, calidior est & tenuior: vmbrosus verò, crassior. Similique modo lucidus, minus frigidus est & tenuis: tenebricosus verò & obscu-
E rus, frigidior est & crassior. Ergo qui calidior tenuiórque est, corpora facilè perspirātia reddit: cōtrà facit qui frigidus crassusque est; ex quo fit vt noctes sint iis qui ex defluxione laborant, & iis qui inflammatione vexantur & febricitantibus, molestissimæ. Differt etiam aer qui vnius ciuitatis sit ab aere regionis. In primis enim aer ciuitatis à domibus coarctatur: quocirca non secus quàm in cauis locis calidior est & crassior. Sol enim aerem qui non perspiratur, continuò calefacit, & magis accendit: at motus vacuitas crassum reddit, quū motus
F æquè ac ii qui follibus perflāt, aerem attenuet & siccet. Cæterùm aer qui in ciuitate cōtinetur, crassus fit non solùm qui in sese cogatur, ex eo quòd nullo motu cieatur, sed ex eo etiam quòd multo tēpore in vmbra sit, & multo magis quòd plurimæ atque omnis generis exhalationes ex vrbe in aerē ipsum prodeunt & fluant: & id quoque multo magis in iis vrbibus quæ perspirationibus omnino vacant: qui verò in regione est aer, quum tenuis purúsque sit, facit vt cibi appetentiores simus, & melius etiam concoquamus, & melius alamur, & meatus ma-
G gis fluxiles sint, & sensus nobis sint integriores. Causa est quia aer ciuitatis quum vndique sit conclusus, tùm à multitudine domorum, tum à tectis superimpositis, corpora facit quibus succi difficulter digerantur, eáque replet. at qui in regione est, quū latè pateat, & sub dio sit, remissè & dissolutè id quod superfluit excernēs, & leue & probè perspirans, & promptū ad sumendos cibos corpus reddit.

De regionibus, ex Galeni cōmentariis, Cap. VI.

REgionibus quædam attributa sunt (vt ita dicam) ab orbis terræ situ, quædam à proprietate sua, quædā
H verè à symptomatibus. Ab orbis verò situ eis inest vt frigidæ sint quæ ad Istrum & Mæotida paludem sint sitæ, & (vno verbo) omnes quæ ad septentrionem sunt: calidæ verò quæ in Æthiopia atque India habentur, &

(vt ſummatim dicam)quæ meridiem pertinēt:temperatæ verò ſint quæ in harum medio ſint locatæ. In his omnibus fere orbis terræ partibus propria quædam regionis eſt natura atque ſua,quatenus aliæ ad meridiem, aliæ ad occidentem aut orientem ſolem propius accedunt,aliæ verò ad ſeptentrionem magis vergunt. Quæ verò à ſymptomatibus oriuntur,ſunt ea quæ regionibus tribuunt lutulenta ſtagna, & aquæ paluſtres,quæ vel lapides in renibus gignunt,vel lienem amplificant:itémque venti qui habitationibus familiares ſint,qui vel ex ſtagnis,vel ex fluminibus,vel ex paludibus,vel ex ſinu, vel ex pelago exoriantur. Iam verò quæ ex terræ exhalationibus excitantur,partim bona,partim praua ſunt: qualia ſunt quæ ex metallis afferuntur,& quæ à ſpecu quod Charonium vocant,exhalantur. In frigidis verò quibuſdam regionibus, vt in Thracia & Ponto, quoniam loca mari adiacentia humilia ſunt, ob eam cauſam calidiore ſunt temperatura:in calidioribus verò, quales ſunt Ægyptus & Lybia, quoniam æſtate à ventis ab Arcto flantibus refrigerantur, idcirco minus calida ſunt iis quæ ad mediterranea receſſerunt. Zona vero exquiſitè temperata, ac media orbis terrarum, eſt quæ ad Gnidum eſt & Co: & quæcunque loca non multum ab his vel ad Aquilonem vel ad Auſtrum receſſerunt.

De ventis, Cap. VII.

EVrus ab ortu ſolis, Notus à meridie, Zephyrus ab occidente, Boreas ab Vrſa ſpirat. Hæc quatuor loca contrario inter ſe nomine opponuntur, ſinguláque magnam latitudinem habent. Accedunt etiam aliæ vētorū octo differētiæ. Quū enim orbis finiēs,cui hoc nomē impoſitum fuit quia mundi partem quæ ſub aſpectum cadit, ab ea quæ non videtur diſtinguit,aſpectúmque noſtrum definit,in ſex partes diuidatur, proximè ad has ſectiones latitudo ſolis ortꝰ & occaſꝰ accedit. Duæ poſtea & viginti ſunt aliarum duarum partium ſeptentrionis & meridiei,quæ in duas partes diuiduntur:quarum vtraque ex vndecim conſtat: vt etiam totus orbis à latitudine meridiei in ſex diſtribuitur. Notꝰ igitur ab humili polo ſpirat. inter hunc & ortum ſolis hybernū, eſt is qui Euronotus appellatur:vt inter hunc & polum, & hybernum occaſum, eſt Libonotus. hique omnes humidi calidíque ſunt,atque ita ob eam cauſam caput aggrauant. Notus tamen non ſemper humidus eſt. videtur enim quandoque ſiccus eſſe,eúmque vulgus Caurū vocat. atque is Notus ſubinde vehemens eſt: ſemper ergo motum perſpicuum habet:lenis verò alius eſt Notus, vt eius motum in aere & nubibus non ſentias, éſtque is ſemper calidus:at Caurus quandoque perſpicuè frigidus apparet.

De ortu & occaſu ſyderum, Cap. VIII.

IN ea regione in qua medicaturi ſumus, ſingulorum ſyderum ortum & occaſum noſſe debemus,quoniam ex iis anni tempora veteres definiunt. In Helleſponti autem parallelo veris principium eſt æquinoctium, quod eo tempore contingit: finis verò, ortus vergiliarum. idem finis eſt æſtatis principium, vt etiam finis æſtatis & principium autumni,eſt Arcturi exortus, qui æquinoctiū autumnale diebus fere duodecim anticipat & præcurrit,atque etiam vergiliarum occaſus hyemis initiū adducit, & autumno finem affert. Qui verò annum in ſeptem diſtribuunt tempeſtates, æſtaté vſque ad Canis exortum producunt:inde vſque ad Arcturi ortum, autumnum: iidem hyemem in tres partes diuidunt, cuius mediū id tēpus quod ſub ſolſtitium eſt, conſtituunt: extrema verò, primùm ſementem, poſtremū inſerendi tempus vocant. Hǽcque anni temporum diuiſio,ex ſpatio temporis quod in eis eſt efficitur. nam quod inter vergilias & arcturum intercedit tempus, quatuor eſt menſium:pluriū autem quàm quatuor,quod inter Vergiliarum occaſum & æquinoctium vernum intereſt. Veris autē tēpus ne duorum quidem integrorū eſt mēſiū: ex quo fit vt meritò non diuidatur. Hinc etiā autumni tēpꝰ maius eſt quàm veris: in duos enim mēſes extēditur. hoc tamē ab æſtiuo hybernóque tēpore lōgè ſuperatur. Hæc igitur in memoria habeātur,quò facilius ad

A aliarū nationū menſes trāſire poſſimus. nā æquinoctiū mūdana quædā res eſt:at menſes ſingulis gentibus ſunt proprii. Sexto Calend. verò Loi menſis ſub exortū ſolis Canis oriri apud nos Pergami exiſtimant: ego verò quadam via & ratione poſt decem dies ab hac præſcriptione eundem oriri comperi.

Antylli de ventis,ex primo libro de auxiliis, Cap. IX.

VEntus eſt aeris motus. Ventorum duæ ſunt differentiæ:alii vniuerſales ſunt,alii locorum proprii. Qui B locis tribuuntur, ſunt qui regionibus conueniunt: vniuerſales, qui vbique locorum eodem nomine & vocabulo gaudent: qui ad loca pertinent, naturā ſequuntur locorum à quibus efflantur: qui à ſalubribus, ſalubres: qui à morboſis,morboſi ſunt,pro parte verò,qui à terra ſpirant, ſicciores: qui ab aquis, humidores: qui à mari prodeunt, ſalubres ſunt, maximè hyeme & vere: æſtate verò calidiores ſunt quàm par ſit. quos flumina mittūt, his humidiores ſunt,hyeme deteriores,æſtate meliores: qui è ſtagnis exhalāt,vtriſque abſurdiores. Peſſimi verò C iudicantur qui è paludibus exeunt,neque vllo tempore ſunt boni: qui à campis & terra perſpirata,meliores. Ad ſumā igitur,qui locorum ſunt, magis morboſi quàm vniuerſales cenſentur. cæterùm boreales ſaluberrimi. Zephyri ab occidente flantes humidi ſunt & lenes: minus tamen quàm boreas,ſalubres: corpori autē magis quàm alii ſunt apti atque accōmodati. praui autem & aduerſi valetudini ſunt Euri,qui ab ortu ſolis ſpirant.

De ſitu ciuitatum,ex Galeno, Cap. X.

VRbium ſitus in quam orbis terræ partem vergant D ſpectādum eſt: id quod vſu venit in iis quæ altis in locis ſunt cōditæ:nam planæ & æquales ad nullam orbis partē eſſe verſæ vtique dicerētur: attamē domos quæ in eis ſunt ad aliquē ex quatuor mundi partibus verſas eſſe neceſſe eſt: quēadmodū domos balneorū in quibus lauamur,ad octauā horā verſas cōſtruunt architecti ii qui optimū cōiectare ſitū vidētur. Huius rei iudiciū ex illo diei tēpore fit in quo ſol feneſtras totas domꝰ illuſtrat, nec ad vllum alium murum deflectit.

Antylli de locis,ex primo libro de auxiliis, E Cap. XI.

LOca ſublimia ſaluberrima ſunt, quum aer in eis non ſit permanens, ſed perfundatur, & à ventis continenter exagitetur: quúmque rectè perſpirentur, omnibus thoracis affectionibus erunt accommodata. tenuia verò & capiti laborāti,& omnibus ſenſuum inſtrumentis cōuenient. At loca humilia antedictis non ſunt idonea:iis verò qui per halitum digerūtur, qui in ſyncopas cadunt,& ſenibus apta ſunt:loca verò maritima hydropicis,& quibus quæuis defluxio moleſta eſt,accommo- F data ſunt: itémque vbi detergēdum,aut calfaciendum, aut aperiendū eſt conueniunt: ſed proſunt etiam omnibus iis qui neruorum & articulorū doloribus torquentur. Iam deprauatis quoque appetitibus proſunt. Mediterranea verò ſunt maritis frigidiora: cæterùm ad morbos acutos,ſi neque vitibus conſita, neque caua fuerint, ſunt maritimis accommodatiora, ſed ad morbos diuturnos ineptiora ſtagnantia, cum ſemper ſunt in vitio, tum verò etiam æſtate ſunt peſtilētia. Præterea quæ metallis propinqua ſunt,mala itidem exiſtimantur, ſiqui- G dem ſicca ſunt & ſuffocantia. Quæ verò ſub terra ſunt, ſi boni ſucci fuerint,ſiccioribus affectionibus apta cenſentur. Argiloſa verò robur diſſoluūt,quum exhalationem habeant in qua exoluendi vis ineſt. rufa maiore exiccandi vi quàm quæ nunc diximus,ſunt prædita:nigra verò omnibus bonitate longè præſtant.

Ex Athenæi libro primo de loco, Cap. XII.

SVblimia loca frigidiora ſunt, & facilioris perſpirationis: frigidiora verò ideo quòd à planitiei exiguitate paucas radiorum ſolis reflexiones habeāt: facilius H autem perſpirantur,quia vndique ſunt aperta, nec quicquam ſit quod ventos repellat. ex quo fit vt qui in eis degunt,plerunque ſani viuāt: hyeme tamen in morbos quos frigus excitat, magis incidunt. Loca verò humilia non ita ſalubria ſunt. in cauſa eſt calor, & præſertim

A æſtiuo tēpore:atque etiam quia minus perflantur,quum humilior ſit regio. quòd ſi altis quoque montibus ſint incluſa,eorum aer multo magis feruidus ab adurētium temporum reflexionibus reddetur. Præterea regio plantis conſita, minus perflatur,minúſque à Sole luſtratur, quàm nuda: quocirca per hyemen vmbroſa eſt ac frigida: per æſtatem verò difficulter à vētis perflatur, ſuffocánſque eſt, & ob eam ipſam cauſam reſpirationem habitantibus deteriorem parat. Quæcunque autem regiones & ciuitates flumina habent quæ extrinſecus perducuntur, B quũ ipſa moderata ſint, & præſertim ſi loca ſicciſſima eſſe cōtingat, fiunt temperatiſſimæ: ſi verò excedant, non parua fit ad morbos gignēdos acceſſio, quandoquidem & aer humectatur, & reſpirādo atque inſpirando, corpora ſimul humectat: tum etiam matutinas ac veſpertinas aquarum defluxiones frigidiores excipiēs, corpora perfrigerat, & in æſtate conſtitutionem affert autumni. Stagnantia verò loca in quibus paludes ſunt, multis de cauſis ſunt morboſa: nam à ſtagnis tota adiacens regio madefacta ſupra modum humectatur. Atque C in primis qui in ea fructus proueniunt, morboſi ſunt omnes, quum præ humiditate ſuā temperiem nō ſint ſortiti, nec ad idoneam maturitatē peruenerint: aer verò in hiſce locis humid⁹ craſſúſque eſt. Quúmque ſtagna corruptelarum omne genus ſuſcipiant, exhalatio quæ ab eis manat, aerem non ſolùm craſſum, ſed etiā prauum reddit. Ad hoc accedit etiam vt perhumidæ regiones plerunque arboribus ſint refertæ: quæque dēſis arbori obſidentur, difficulter perflantur. Præterea regiones quæ ſalſæ ſunt, ac ſuapte natura perhumidæ & cauæ, morboſæ ſunt, id quod eis ineſt non ſolùm propter aquas & D aerem: (quanquam plerique hæc in cauſa potius eſſe volunt) ſed etiam propter alimenta humidiora frigidioráque, de quibus nemo verbum vllum fecit. Veruntamen quoniam caua loca eiuſmodi ſunt fere, nō modò non perflantur, verùm & craſſa ſunt propter humilitatem, & æſtate æſtuoſa: etenim idem aer permanens à locis adiacētibus ſolis reflexione nimis calefit, ac præſertim ſi ſublimia ſint loca, aerem plus æquo æſtuoſū reddunt. Iam verò morboſiora loca eſſe cenſemus ſtagnātia E atque paluſtria, & præcipuè per æſtatem, ob aeris inæqualitatem. matutinæ enim auræ à ſtagnis manantes refrigerāt eos qui inhabitant: meridianæ verò calefaciunt, veſpertinæ perfrigerant, & propter caloris frigoríſque inæqualitatem, autumnus morboſus eſt. Regiones porro aquis vacātes & ſiccæ, habitus ſimul exciccant, & melius ſpirantes ac puriores faciunt. atque aer quidem ſiccus non modò ſicciores habitus facit, ſed etiamſi alimenta calidiora ſiccioráque fuerint, facilè conficientur, faciléque diſtribuentur, & naturas calidiores purioréſque F conſtituent. Loca etiam mediterranea à maritimis differunt, quoniā maritima omnia humiliora calidioráque mediterraneis ſunt: idcirco pleraque ex maritimis ſalubriora ſunt, ſicciorésque habent regiones poti⁹ quàm humidas, & imbrib⁹ irriguas. Quæ res facit vt inſulæ ſaluberrimæ ſint, & excellentiores fructus ferāt. In locis quoque magna differētia ex qualitate regionis verſatur: nam montana ſalubriora ſunt, & inter inſignia, quæ ſicciora ſunt. etenim exhalationes ab humo elatæ, tenues ſiccǽque ſunt. Quare aer qui ab eis excitatur, tā- G tum abeſt vt aliquid addat corporibus, vt contrà etiā aliquid ab eis euocet, & propter ſiccitatē euacuet. Aquæ, ſi nullo alio vitio terra ſit imbuta, tenues quum ſint, puræque, ſunt leuiores. fructus ad bonam valetudinem accomodatiores, multo puriorem tenuiorémque materiā gignunt, & rite ſunt concocti.

Antylli, ex primo libro de auxiliis, de domo,
Cap. XIII.

Domus quæ ad terram ſunt, cum febricitantibus, tum vel maximè iis qui ardenti febri iactātur, quíque H in ſyncopen cadunt, accommodatæ ſunt: quandoquidem ſunt aptè frigidiores quàm ſublimia tabulata, & vires ægrotantium ſuſtinent & continent. Conueniunt eædem iis qui ſanguinem reiiciunt, & qui capitis dolore vexantur: tabulata verò ſuperiora apta ſunt iis qui pituitam in thorace collegerunt. Ad ſummam, corpori quod multæ materiæ ſit, magnæ domus ſunt idoneæ: valent enim ad diſcutiendam materiam, & integrā vim, probámque facultatem, quam corpora quodammodo rapiunt, propter aeris copiā impertiuntur. paruæ domus horum contraria efficiunt. ſublimes verò reſpirationis facilitatem gignunt, caput leuāt, ac præſertim quod ex febri vitium contraxerit. humiles omnino improbantur. Quæ ad meridiem ſitæ ſunt, ad omnem affectionem ſunt accommodatæ, præterquam ad eas quibus refrigeratione opus eſt, ad quas aptiores ſunt aquilonares. ſecundo loco cenſentur quæ ad orientem ſolē ſpectant: peſſimæ quæ ad occidentem, & præſertim æſtate. habent enim lucem matutini temporis, in quo maximè ægrotātes ſunt meliuſculi, triſtem & inamœnam: & veſpertinas horas atque nocturnas cū moleſtia traducunt. Quæ calce oblitæ ſunt, ſplēdore calcis ſenſum tentant, iniucundǽque ſunt: ſed ſunt etiam iniucundiores quæ ſine lapidibus ſunt coagmentatæ. Cæterùm quæ ex lapidib⁹ cōſtructæ ſunt, immitiores & frigidiores quàm quæ ex lateribus, cenſentur. quæ ſunt picturis diſtinctæ atque ornatæ, febricitantibus & inſanientibus omninò improbātur, quippe quæ abſurda viſa excitent. quarum parietes tenues ſunt atque exiles, prauæ ſunt: quandoquidem aer qui in eis eſt, facilè ab externo aere commutatus, faciles mutationes capit.

De ſtrato, Cap. XIIII.

Decubitus qui in lectica fiunt, præſtāt iis qui in paleis, foliis, & gramine: quæ in paleis, foliis, & gramine, iis qui in terra. ſed hæc duo genera ſunt iniucundiora quàm in lectica recubare. Ipſe verò decubitus in terra præterquam quòd iniucūdus eſt, vapore etiam qui infernè aſcendit, implet corpus. Præterea lecticæ quæ pedes humiles habent, corpus replent, quum exhalationem quæ ex terra manat, propinquam habeāt: quæ verò ſublimibus pedibus nituntur, timoris vehementis ſunt plenæ, & ſpeciem faciunt quaſi penſiles ſint. Sunt ergo laudabiliores quæ mediocrē habent altitudinem: quin paruæ quoque lecticæ damnantur: (moleſtiā enim afferunt) itémque nimis magnæ, quia nō eodem in ſtatu ægrotantes quieſcunt, ſed errādo, & locum ex loco commutando laſſitudine capiūtur. Quæ verò quatiūtur, aut quòquo modo mouentur, ſunt firmis deteriores: ob eandémque rationem funes contenti ſint, neque quicquam ſe remittant: ſintque ſtrata nec pauca, nec dura, quia laſſant & concutiunt corpus, atque cōfringunt: ne ſint etiam profundiora quàm vt quæ opus ſunt, capiant: quibus hoc accedit incōmodi vt nequis ſe vergére facilè queat. Quæ verò ſurſum repunt ac vergūt, vehementem laſſitudinem gignūt: ſimiliáque ſunt figuræ cathedræ cuiuſdā. At iis quæ ad caput pertinēt, minimè ſitus ille incommodus eſt: qui verò ſitus deorſum repunt, muliebribus defluxibus conueniunt. Quæ ſtrata ſplendidi coloris ſunt, implent, & ſenſus feriunt. Idem faciūt quæ accuratè ſunt tincta. quæ varia ſunt, & animalium figuris diſtincta, in morbis acutis in cauſa ſunt vt mens vacillet ac perturbetur: quæ ſordida ſunt, quum primus decubitus in eis ſit frigidus, & ſi quis in eis diutius moretur, calidiora quàm par ſit euadant, ideo minimè conueniunt.

Ex Sabino, de temperie regionum, Cap. XV.

Quæ regionibus adiacēt, alia deorſum vergunt, alia ſurſum. Quæ deorſum vergūt, omnia ad meridiem ſita faciunt regionis ſtatum calidiorem: ac maiora quidē magis, minora verò minus: quæque magis æqualia tenuiáque ſunt, id magis efficiunt. quæ ſurſum vergunt, aerē ſitu ſuo frigidiorē reddunt. Quæ verò magis ad ſeptentrionē vergūt, ſublimioráque ſunt, calefaciūt: ſupina verò conſtitutionē refrigerāt. Quæ ad orientem & occidentem ſolem ſunt poſita, ſiue ſupina, ſiue ſublimia ſint, minus calfaciunt & frigefaciunt quàm quæ ad ſeptentrionem & meridiem. Omnia porro & calfacientia & refrigerantia regionibus partim ſalubriter partim ſecus adiacēt. nam iis quæ in calidiore ſitæ ſunt climate, quæ refrigerant, ſalubria ſunt: quæ verò calfaciunt,

non ſunt ſalubria. iis verò qui in frigidiore ſunt,calfacientia ſalubria: refrigerantia,non ſalubria.dicetur autē quæ calidiores quæve frigidiores ſint regiones. Terræ pars quæ ad meridiem eſt propinqua ei quæ non habitabilis eſt,calidiſſima eſt & ſicciſſima earum quæ habitantur: eā Æthiopes inhabitāt. pars terræ quæ ad Vrſam eſt,frigidiſſima humidiſſimáq; eſt:hāc Scythæ incolūt, hæ noſtrum habitabilem orbem terminant. quæ inter Scythas atque Æthiopes interiacet, eius partis regiones meridiei attributæ,tēperamento veris ſunt ſimiles:ſunt tamen ſicciores:quæ ad ſeptentrionē pertinēt,autumni temperaturæ comparātur:ſunt tamen humidiora. Quæ igitur ex habitu eorum quæ deorſum vergētia ſunt regionibus adiuncta,eueniunt, hæc ſunt. Eſt autem aliud quippiam additum, quod non ex habitu exiſtit, ſed per ſe vnicuique eorum quæ adiacent, attributum eſt. ergo quod ex mari, campeſtribus locis aqua vacantibus, & montibus, itémque tumulis & collibus accedit & affertur,id ſicciorem conſtitutionem reddit:quod verò è fluminibus, & omnibus aquis potui aptis emanat, humidiorem ſtatum facit:at quod ex ſtagnis & paludibus affertur, aerem facit craſſiorem. Ex his quæ adiecta ſunt regionibus quæ in ſicciore climate ſunt conſtitutæ, ſuis defluctionibus humectare poſſunt, atque ita ſtatum eum ſalubriorem reddunt:(quod Nilus Ægypto tribuit) at humidioribus,ſtatum magis morboſum comparant. Quæ ſiccū efficere aerem poſſunt, ſi humidioribus adiungantur,proderūt: ſi ſiccioribus,nocebunt. Cæterùm quænam regiones humidiores, quæque ſicciores ſint, prius expoſuimus.

De plantis ſalubribus & non ſalubribus, Cap. XVI.

FOrum quæ ex terra naſcuntur, alia ſalubres,alia nō ſalubres defluxus habent. Quæ fructum ferunt qui edendo eſt,ſalubria ſunt:itémque odorata, vt laurus, & cupreſſus,& flores omnes qui ſuauem odorem ex ſe mittunt:& quæ ita etiam odorata naſcūtur, in quorum numerum anethum, apiū,thymum,& omnia quæ tenuiorem reddere aerem queunt, regionibus quæ habitantur adiacentia,referuntur. At quæcunque exorta neque fructum quo veſci poſſimus, afferunt, neque odorata ſunt, neque attenuandi vim habent, ea ſalubria non ſunt habenda: quinetiam nōnulla mortiferam euaporationem obtinent,vt taxus. homines enim qui prope hanc arborem dormiunt,moriūtur:qui procul diſtant, non item: quandoquidem halitus procul delatus, pleriſque defluxibus aliorum commixtus,eam vim amittit.

Cognitio ſalubris exhalationis regionum, Cap. XVII.

PRimum ſalubris exhalationis regionis ſignum ex terra ipſa ſumitur. ea enim humore perfuſa non ſolùm terrenum quid redolet, ſed ſuauem etiam odorem ſpirat, qualem Ægyptus facit: deinde verò manè quum domus nondum fumo & nidore eſt imbuta, odórque eorum quæ in ciuitatem comportantur,vnà cum regionis exhalatione temperatur:ex quo fit vt vaporem quēdam gratum(quod in Ægypto vſu venit)è terra elatum ſentiamus: ſique in terra quiſpiam recūbat,ibíque moretur,videre videatur ſeleuiorem,& ad motus aptiorem atque agiliorem eſſe factum,cibúmque appetere. Erit etiam tibi argumento, ſi quæ ex terra oriuntur, bene tincta,& probè colorata,& odoratiora ſint.ac ſiquis virentes herbas intueatur, nolit aſpectum alio citò traducere: ſique arbores magis ligneæ humi incumbentes optabiliores ſint quàm ſublimiores:ſique omnia habuerint probè colorata & folia rite nutrita: ſique fructus ſtatim maturos & odoratiores ferant. Iam verò poteris facere coniecturam vtrū regionis iucundior exhalatio ſalubris ſit ex iis animalibꝰ quæ in ea regione naſcūtur. Pueri enim omnes floridi,& ſucci pleni,& coloratiores ſunt:itémque catuli & cæterorū animantiū filioli nuper in lucem editi, meliores præſtātioréſque ſunt,eóſque ſalubriores quàm in aliis regionibus cōſpicies. Quinetiā ſi quæ homines reponunt,vt triticū,hordeū, cæteráque fructus,& caricæ, & palmulæ,& cætera generis eiuſdē,

A diutius māſerint incorrupta,ſigno erit ſalubrē è regione vaporē emitti.Sed & ſomnos ſuauiores inuenies,& animumà viſis in ſomnis nequaquam pertubari cōſpicies.

Cognitio prauæ & vitioſæ exhalationis, Cap. XVIII.

COniectura aſſequeris vitioſam eſſe regionis exhalationē, ſi terræ glebā capias, & aqua madefacias. odor enim inde emanabit perinde ac è carbonibꝰ reſtinctis. Præterea quum in regionibus omnia contrà quàm B ſuprà dixerim,comperias,iam cognoſces prauā eius eſſe exhalationē. Si verò neceſſitas aliqua te in ea regione aliquod tēporis ſpaciū morari cogat,ſi in tabulatis,ſublimioribꝰ habitationibus morā traxeris,minimè læderis. omnia enim quæ ex terra, aut humoribus exhalātur, in ſublime elata,craſſiorem eorum partē in aëris parte craſſiore relinquentia,concoquuntur atque purgantur.

Regiones quatenus ad ſolem pertinent,ſalubres aut non ſalubres eſſe, Cap. XIX.

E Regionibus quæ ad meridiem ſunt,in omnibúſque anni diebus, ac per totos fermè dies ſolem habent, C ſunt maximè ſalubres: quæ decliues ad ſeptentrionem ſunt,vtpote quæ non omnibus anni diebus ſolis ſplēdorem recipiant, perexigua diei parte illuſtrantur,& quandoque lux maximè inclinata, atque imbecillior eis incidit, ideóq; minimè ſunt ſalubres: id quod eſt ſanè perſpicuum. Nam ſi omnis quæ ad meridiem eſt ſita regio, odoratior eſt quàm quæ ad ſeptentrionē eſt poſita, magis etiam cōcocta eſt & matura. Quin omnium quoque arborum fructus qui maiorem ſolis partem nacti ſunt, D præſtant iis qui minoris participes fuerunt: ſunt præterea maiores odoratioréſque,& celerius matureſcunt,& gratioris ſunt guſtus. Cuiuſque etiam arboris pars quæ ad meridiem vergit,humidior,rarior,magis tenera,flexibilior,leuior,efficacior,& fabro accommodatior eſt, & in latitudinem plus augetur. Quæ verò verſa ad ſeptētrionem eſt,ſiccior,denſior,grauior,difficilior ad flectendum,& fabris incommodior, minus in ambitu augetur. Quibus quidem ſit vt non ſolùm planū ſit, quæ ad meridiem ſunt verſæ decliues regiones,cauſa eius relaxationis quam habēt ad ſolem, eſſe iis quæ ad ſeptentrionem E vergunt ſalubriores:ſed hoc etiam,eas quæ decliues ad orientem aut occidentem ſolem verſæ ſunt, minus ſalubres eſſe iis quæ decliues meridiem ſpectant: eſſéque ſalubriores quàm quæ ſeptentrionem vergunt: cauſa eſt quoniam magis participes ſolis ſunt quàm hæ: ſed minus quàm ſuperiores,quæ meridiem ſpectant.

Quænam viæ ciuitatis ſtatum ſalubrem aut non ſalubrem faciant, Cap. XX.

QVū in ciuitate viæ diſtēt æquo inter ſe interuallo, ſemper mutua longitudine mutuáque latitudine F protenduntur: & quæ ſunt eiuſdem ordinis,ad oriētem & occidentem rectà ſtatuuntur: aliæ verò ad ſeptentrionem & meridiem. quibus omnibus ciuitas diuiditur,vt aliæ per totam longitudinem, aliæ per latitudinē vſque ad fines progrediantur, nec vllum ædificium inter eas ſingulas in ſuburbiis ſit conſtructum,ſed puras directò vias per ſe ſingillatim habeant: hæ nanque vrbem aeri bene comparant,& ſtatum bene à ſole illuſtratū purúmque,& qui bene à ventis perfletur,efficiunt:quoniā Boreas & Notus,Eurúſque & Zephyrus, qui maximè ſunt G ventorū coryphæi,ordinatiſſimi per vias defluunt quæ directò ad eos ſunt ſitæ:ſique nihil habeāt quod eorum defluxū retineat, per vrbē perflati & perſpirantes, nihil violenti faciunt. nam venti quum nihil eos impediat, nos in trāſitu latent, nec lenti ciuitatē præteruehuntur, atque ita conſtitutionem purgant,quū fumos,puluerē, & omnes exhalationes à ciuitate repellant: ex quo fit vt viæ quæ ſic conſtitutæ ſunt,vrbem ſoli rectè exponant, quia ſol exoriens & occidens in eas ingreditur,& oriens recta eas luce complet. Quum verò medium cælum con H ſcēdit,in omnes eas quæ ad ſeptentrionē & meridiē vergunt, ſeſe pandit, ita vt totum diem viæ ciuitatis radiis ſolis perfundantur. Si verò non omnes viæ pari interuallo inter ſe diſtributæ ſint,neq; rectæ, ſed flexus quoſdam habeant qui percurri non poſſint, & obliquiad

ventos ſint, multam aeris turbationẽ excitari cõtingit. quum enim vnus ventus ſpirat, multos fieri accidit, eóſque pugnare inter ſe: nam ventus per rectum fluit: at viæ non ſunt rectæ. Ergo incidens in eas quæ exitus non habent, ventus non ingreditur, quia ei nulla ibidem patet via: aërem verò qui in ea via eſt, collidit, & vndabundus per flexus, eáſque vias quæ exitus habent iactatur, quandoquidẽ aliter ab aliis atq; aliis inflectatur & refringatur. A quibus autẽ vibratus circumfluit, & ſæpe viciſſim fertur, in eis ad eadem loca debilis fluit, & vndoſus ſeſe iactat. A quibus verò in alios conſtitutos mittuntur, contrarias ſpirationes faciunt, vt lumen luminis reflexum: ad pares enim angulos ſemper reflectitur. Illi verò perinde atq; aqua faciunt, vt quum inter ſe in via inciderint, præterfluãt, quum rectà tranſire non poſſint. Accidit autem quandoque vt ventus qui arctè incidit, in vtrunque latus diuidatur, quum vtrinque ſint acceſſus: atque eundẽ rurſus aliam fluxionem pati, ſiquid tale ei occurrat: & ex vno multi fiant, & in ſeſe incidere modò è lateribus, modò ex contrariis partibus delatos, & in ſingulis viarum inclinationibus repercuſſos, ſua offenſione vehementer cæli ſtatum commouere. Aliis enim venti molliter cedunt, alia verò repercutiunt. Ex quo fit vt ſtatus ciuitatis nullo more à contrariis perflatus, perturbetur. Quum igitur vnus ſit ventus, confundetur aër & turbabitur, non ſecus quàm ſpiritus homini innatus, qui quum ita ſit, concoctiones & diſtributiones impediet. Eſſet autem huiuſmodi ſalubris: ſed lux ſolis quæ ſemper directò ab eo fertur, ſinuoſa in vias, non autem æqualis incidit, ſed ſparſè & vagè eos attingit: atque ita ciuitas minimè à ſole perluſtratur, miniméque à ſole diſſoluitur exhalatio: quocirca ſtatus ille craſſ⁹ eſt maximè, & perſpiratu difficilis: quique talis eſt, is non eſt ſalubris: quod ſolet vſu venire quum in plana regione vrbes ſunt ſitæ. Si verò inæqualitates ſint quæ vias habeant æquè diſtantes, aëris difficilis redduntur, quum contrà quàm ſitæ ſunt altiſſimæ viarum partes, vẽtus ſpiret: quæ verò ſinuoſas vias habent, præſtantiores ſunt: ſiquidem fit vt vrbis partes in ſublimioribus regionis partibus ſtatutæ melius perflentur, & aëre perfruãtur.

Galeni, de fomentationibus, cataplaſmatis, & cucurbitulis, Cap. XXI.

Fomenta cutim ad tranſpirationes raram facere, ſanguinémque qui ineſt inflammationibus, attenuare & digerere conſueuerunt: quæ ſi facta fuerint, non ſolùm aliquid ſanguinis euacuabitur, ſed etiã affectæ partes quæ minus diſtenduntur, mitius dolore prementur. At quum ſanguis in inflammatione non minuitur vel etiam ſpiritus vaporoſus ex calore gignitur, augeri dolorem contingit. Porro ſanguis non minuitur propter ſuccorum redũdantiam quæ in toto corpore ineſt: nam ad partem quæ calefit, plus attrahitur quàm ab ea euaporetur: quum hoc ſit calefacientibus natura comparatum vt digerant id quod partibus quibus admouentur, continetur, quódque redundat ex propinquis, trahant. Humida igitur fomenta, inflammationibus iis quæ à ſuccis bilioſioribus oriuntur, cõueniunt: ſicca verò iis quas ſanguis tenuis & aquoſus excitauit. Semper enim in memoria habendum eſt, contraria eſſe contrariorum remedia. Hoc igitur propoſito, fomenta morſu vacantia ad mordentes ſuccos faciunt: mordentia verò, quòd tenuent, ad craſſos & tenaces. Cæterùm calefacere præcordia cataplaſmatis aut perfuſionibus, non eſt perpetuò tutum, ſed in iis tãtùm ægris in quibus nihil ſuperuacaneum eſt in toto corpore: cæteris omnibus extrema pernicies eſt. Eorum igitur quæ in medio ſunt corpore (vt quidam vocant) prouidentia, vbi detractus ſanguis non eſt, maximum eſt planè malum: vbi detractus eſt, non maximum. quanquam ſic quoque noxia eſſe in ſynochis febribus poteſt: ſiquidem deuſta immodico calori viſcera, etiam amplius deuruntur & torrentur. Ergo huiuſmodi prouidentiam illi duntaxat requirent quibus in vna particula conſtitit putredo, ſi tamen iis quoque ſanguis fuerit miſſus. Prouidebitur autem his non ſtatim inter initia relaxando, ſed in plurimis prorſus contrà faciendo. Quum enim adhuc ad affe-

A ctum locum fluxio fertur, reprimere remittereque hanc expedit, non ad ipſum attrahere. Si verò tum fluxio humorum per ea remedia cohibetur, tum denſitas quæ ex adſtrictione in affecta particula eſt relicta, craſſiora detinet, iam tempeſtiua relaxatio eſt, vt ea quæ retenta ſunt, vacuentur. Præcipuè autem adſtringentibus eſt vtendum vbi in iecur aut ventriculum ſuperuacanea profluunt, quando & è primoribus admodum hæ partes ſunt, & munus ſuum obeant vel in ipſis morbis, eſt neceſſarium. Nõ eſt autem exiguum eorum munus. quamobrẽ impenſius B quàm cætera membra, ventriculus & iecur adſtringentia deſiderant. Ergo quum ea quæ iam infixa ſunt, euocandi tempus eſt, tum quoque modicè adſtringi poſtulant. Idcirco ſi vel minima ſuſpicio ſit iecur aut ventriculum laborare, abſinthium ponticum oleo protinus incoquemus, & eas particulas perfundemus. Vbi abſinthium non ſuppetit, inter initia vel melinum, vel maſtichinum, vel lentiſcinum ſatiſfecit: ſi exigua febris ſit, etiam vnguentum quod ex nardo conficitur, atque etiam aliorum medi C camentorum in quibus miſta cum amaritudine adſtringendi vis eſt, aliquid in oleum coniicere, & ad eundem modum vti licet. Simili quoque modo & cataplaſmata compoſitam vim habeant, ex ea quæ tenuium partium eſt ac relaxet, tum verò ex amara & adſtringente: ſuperet autem in iis, vbi ſcilicet reprimere & robur addere ſtudemus, quod adſtringat: vbi incidere ac detergere, amarũ: vbi euocare, quæ inter relaxantia tenuium partium ſint vel maximè: ſiquidem quæ craſſæ ſubſtantiæ ſunt, ea pus mouentibus conuenire docuimus. Vnde nec colo laborãtes, nec quouis reliquorũ inteſtinorum, nec muſculis quæ D ſunt in hypochondriis, aut ipſo peritonæo, miſcenda ſunt vllo pacto adſtringentia: ſicut nec quum veſica aut vterus malè habent, quum (vt dictum eſt) nihil præterea ad locũ fluat, nec plenitudo, nec multa excrementa in toto ſint corpore. Renes & thorax in media prædictorum ſunt cõditione, quantum ſcilicet à ventriculi iecoriſque ſolicitudine abſunt, tantum reliquorum ſuperant. De liene pronũtiare abſolutè non licet, nec niſi prius definita tum corporis totius natura, tum verò affectione quæ curationis tempore occupauit. Nam ſi vel ægrotus ex iis ſit qui atræ biE lis excrementum naturaliter congerant, vel etiam eo tempore ſuccus in eo abundet, neceſſe eſt in liene curando adſtringentia reliquis admiſceas, quò viſceris robur cuſtodias: ita enim & excrementa ad ſe trahet, & quũm corpus expurgarit, ipſe rurſus per ventriculum excernet. Sĩ nullum omnino ſit atræ bilis excrementum, aut omnino adſtringendum non eſt, aut quamparciſſimé. Non ſolùm autem in liene, verumetiam in omnibus partibus in quibus humor putreſcit, obſeruandum eſt diligenter quod ſymptoma ſit vehementiſſimum, quod ſecundo loco aut F tertio, quò ex ipſis inuenta planè affectione, idonea eidẽ curatio adhibeatur. Etenim in mẽbro affecto tum calor ſuperat, tum verò tumor, qui vel propter abundantiã humoris, vel propter craſſitudinem ſit durus. Si igitur calor ſuperet, danda opera eſt vt ſenſim per ea quæ tepentẽ calorem obtinent, digeratur: cuius generis eſt tum lini ſemen, tum chamæmelum: quibus adiici vel hordei vel fabarum farina debet, quippe quorum neutrum excalfacit. Sæpe autem (vti noſti) quod medici artomeli vocant, pro cataplaſmate huiuſmodi inflammationis præparantes, aliquid G aquæ miſcemus: ad lienem verò etiam aliquid aceti quandoque. Si verò inflammatæ partis calor non multum à natura exceſſerit, ſed magnitudo eius notabilis fuerit, digerere haud timidè ſine aqua debebis, etiam fœnigræcĩ aliquid ſupradictis immiſcẽs. Si verò veluti ſcirrhoſa inflammatio ſit propter humorum quos continet vel craſſitudinem, vel lentorem, tum aceti aliquid, tum attenuantĩa medicamenta ſimul immiſcebis, & præſertim in liene: hoc enim viſcus propterea quòd à iecore craſſum ſuccum trahit, eiuſmodi humoris occaſione plerunque laboH rat: quo magis cataplaſmata quæ ex abſinthio, oxymelite, & cappari fiunt, illi ſunt idonea. Parcius verò ad pectus eſt adſtringentibus vtendum, quoniam talia humores quĩ inflammationem excitant, in pulmonem & cor nõnun-

quam reprimunt:ac cibis potiꝰ horum firmitudini conſulẽdum eſt.Sed multo etiam magis in pulmonis inflammatione abſtinendum ab adſtringentibus eſt,quando in eo ipſis quoque relaxantibus admiſcendum aliquid acriũ & euidenter calfacientium eſt:quippe foras trahere potiꝰ quàm reprimere in eo debemus.Itaque etiam cucurbitula vtiliter iis qui ſic laborant,ſi prius fuerint vacuati ; applicabitur:ſi verò abundantia ſuccorum ſit, cucurbitulis in principio nõ vtemur:ſicut neq; etiã vlla alia re calfaciẽte:ſed quum nihil præterea influat, & totum corpus euacuauerimus,vſúſque poſtulet vt rem inflammantem moueamus,aut amoliamur,aut foras abſtrahamus.Vbi verò morbi exoriuntur,non ipſis membris laborare incipientibus,ſed iis quæ illis continua ſunt, cucurbitulæ admouendæ erunt reuulſionis cauſa.Inter initia verò quæ reprimendi vim habent ſunt adhibenda. Sed quum in oſſibus cranii medium occupantibus in altum deſcendere reprimentium vim cupimus, eorum quæ præire & deducere ea poſſunt aliquid reprimentibus admiſcemus: eiuſmodi ſunt quæ ex tenui ſubſtantia cõſtant.Atque acetum quidẽ non modò tenuium eſt partium, ſed etiam non mediocrem reprimendi vim obtinet,vnde meritò in principiis affectionum eo cum roſaceo vtuntur:progreſſu verò temporis etiam ſpondylii & ſerpylli, quibus iam non modò partium tenuitas,ſed caliditas etiam ineſt,aliquid admiſcent:quo ſcilicet tempore tranſire ad ea quæ concoquãt & digerant par eſt: atque hæc vtraque valentiora quàm poſtulet ipſa pars inflammatione affecta,deligere:ceu viribus eorum per ea oſſa quæ interſunt, remittendis. Sanè ad eum modum & caſtoreo vtimur, quum tamen eo in aliis inflammationibus minimè vtamur,etiamſi in ſumma declinatione ſint:eſt enim calidius id quàm vt in inflammationibus ſit idoneum. huic quoque medicamento partium tenuitas ineſt.

Ex Antyllo,de madefactionibus,ex primo de præſidiis libro, Cap. XXII.

MAdefactio minorem vim habet quàm cataplaſma. iis vtimur, cataplaſmata vel propter tẽpus eis minimè aptum,aut propter locum,aut propter eorum vim,deuitãtes. Ac temporis quidem ratione in principio madefactiones adhibentur,quum eo tempore cataplaſmatum intempeſtiuus ſit vſus: propter locum verò, in capite madefactionibus vtimur in iis qui non rectè admodũ ad cataplaſmata ſunt affecti:propter vim denique in gracilibꝰ, quum vires imbecillæ cataplaſmatum pondus ferre non queant. Accommodatiſſimum autem eſt chamæmelinũ oleum,& præſertim in iis in quibus oleũ capiti admotũ euaporationi finem imponit, eámque quæ in capite eſt, digerit,aliámque nõ attrahit, quod nulli præterea medicamento contigit.Illud ſanè ſcire conuenit,madefactiones in phreneticis ſincipiti & temporibus adhibendas eſ~~ſe,adhibita diligentia ne verticem & partem poſteriorẽ attingamus:ſiquidem hæ particulæ perfrictiones non ferunt,quum ſint origines neruorum.quin calidas quoque~~ perfuſiones eis largè admouere conuenit. Noſſe autem debemus aquam frigidam aut poſcam nouis ſpõgiis eſſe excipiendam:vinum verò cum oleo lanis ſordidis,itémque hydrelæum:linamẽta verò ex linteis puris ad omnes madefactiones ſunt accommodata.

De irrigationibus, ſpongiæ applicatione, aſperſionéque,ex eodem libro, Cap. XXIII.

IRrigatione vtimur vt corpora perſpergamus(hoc eſt, balneorum vſum imitantes) quum alia circunſtantia impediti,balneo vti non poſſumus.Quum autem humectare corpora velimus,id madefactione facere non valemus,quum ea non altè admodum deſcendat . ſpongiam verò admouemus, vt ſordem adhærentem abſtergamus, ſiue ſanies ſit,ſiue ſanguis,ſiue ſtrigmentum, ſiue pus cõcretum ſit,ſiue ipſa medicamenta, ſiue quæ inuncta fuerint,aut vt morſum & pruritum corpus vexãtes ſedemus. In facie verò quum recreare & robur indere volumus,eiuſdem rei cauſa aſperſione vtimur. Aſpergendum verò caput eſt in vigiliis & deliriis. ſtomachus autem atque
A hypochondria oleo calido perfunduntur. Simili quoque modo coſtæ, ſpina,veſica, oleo calido aſperguntur:itémque tetanici,& iſchiadici denique.at crura eorum qui febribus diuturnis & ſiccis detinentur,ſi planè conſtiterint, aut poſt ſudores exiccata ſint,hydrelæo perſperguntur:& aliò traducendi cauſa crura multa aqua aut hydrelæo irrigamus:quod facimus vt errantem materiam in partibus ignobilioribus contineamus,quo tempore calidiore vtimur ad morſum vſque:& finem irrigationis ruborem & tumorem conſtituimus.Iam verò irrigamus vbi inflam
B mationes reſoluere in animo habemꝰ,aut vbi abſceſſus citius ad pus perducere conſilium eſt.Aſperſione verò vtimur ad faciem,atque in febribus ardentibus æſtiuo tempore aqua lactea:hyberno verò,calidiore,præſertim ſi caput nullo malo vrgeatur.Cauenda tamen in diuturnis affectionibus aſperſio eſt:ſtupefactionis enim & frigiditatis periculoſæ initium faceret. Debet autem is cui adhibetur aſperſio,ore contrà flare,ne à perfuſione impleatur, ſed illi occurrere ſpiritum obiiciendo . ſpongia quoque ſicca mẽto adhibẽda eſt,ne aqua ex perfuſione in pectus
C confluat.Quãdoque verò etiam poſca aſpergimus,& præſertim in febribus ſimplicioribus , & quæ nihil maligni habent. Ad oculos verò deſtillantes decocto nucum pinearum confractarum vtimur . hyberno tempore ad vehementes chemoſes, fœnigræci albi decoctum adhibemus,in quo bis térve decoctum eſſe fœnumgræcum debet,ita vt prima decoctio abiiciatur,& vltima nobis vſui ſit vt perfundamus. Spongia autem applicatur quæ eadẽ materia ſit imbuta,ex qua conſtat etiam aſperſio:ſiquidẽ ſimilẽ quoq; vim habet. ſed abluẽdi & abſtergẽdi cauſa,
D ſpõgia ex aqua calida ſatis eſt. quãdoq; etiã medicamẽtũ quoddam quod abſtergendi vim habeat,aut aqua reſolutum,aut antequam ſpongia admoueatur,inunctum,vt nitrum,aut aphronitrum , aut aliquod his ſimile conuenit. In febricitantibus in quibus ſpongia vtendum eſt, ex aqua frigida id facimus: in incremento tamẽ id vitamus: at in ſtatu vel declinationibus audacter hoc remedium adhibemus.Muſculi itidem qui ad aures ſunt,oleo illinẽdi ſunt.in meatus verò auditus & nares oleum indendũ eſt ne refrigerentur.Archigenis autem ſententia eſt,in ar-
E dentis febris exceſſu,ſpongia non faciem tantùm, ſed pectus etiam in vigore fouẽdum eſſe:at in intempeſtiuis in ſomnum propenſionibus faciem, nitro in aqua eliquato perſpergendam:totum verò corpus in valde ſiccis & ardentibus febribus ex hydrelæo,expectantes acceſſionum conſtitutionem,ſpongia perfundimus.

De cataplaſmatis ex eodem libro, Cap. XXIIII.

INflãmationibus quæ neque madefactiones neque emplaſtra recipere aptè queunt,quum delicatiores ſint
F quàm vt horũ applicationes ferant, potiſſimum cataplaſmata conueniunt Ex cataplaſmatis autem alia calfaciũt & digerũt,alia refrigerant,adſtringunt,& reprimunt:aliáque ſine aqua, alia ſine decoctione,& alia cocta parãtur. Quæ autem non decoquuntur,pinſa nominãtur:quorum apparatus terminus eſt,vt valde læuigata & in vnum conducta ſint,& non inquinẽt, & non defluant. Coctis verò non eſt ſtatutus terminus vt non inquinent, id quod etiam fieri poſſet ob copiam rerum ſiccarum quæ humidis imponuntur , quæ miſcendo & vniendo vires ſuas in ea
G fundunt. Præterea variis cataplaſmatis vtimur tum propter locorum varietatem ea poſtulantem,tum propter affectiones quæ neque omnes, neque omni tẽpore eadem cataplaſmata requirunt.Ergo decoctis vtimur ad communes hypochõdriorum inflammationes.Ex decoctis maximè in promptu eſt commune, quod luteum appellamus. In aquam lini ſemen & pollinem inſpergimus,& poſt decoctionẽ oleum infundimus: ſique humectare hypochondria quæ ſicca ſint,velimus,pollinem adhibemus : ſi mollire,pro polline panem lini ſemini commiſcebimus:ſi ca-
H lefacere vehemẽtius velimus, hordeaceum panem ſemini lini addemus: ſi calefacere & ſiccare, fœnumgræcum: ſi calefacere & euocare,furfures:ſi verò flatus hypochondria infeſtent,lini ſemen cum cymino eodem modo de-

coƈto ſuperdamus.ſi diſſolutus ſtomachus ſit,emplaſtrum polẽta capiat: ſi non appetat,& imbecillus ſit,abſinthii coma prius decoquatur, tum ei decoƈto polenta commiſcetur in iis qui ſunt mirum in modum delicati: eam tamen non ſiccam,vt lini ſemen, aut pollinẽ, aut fœnũgræcum, indimus, ſed eam pingui melicrato decoquimus, decoƈtum colo traiicimus, idque quod traieƈtum ſit,infundimus, tum coquimus vſquedum cõſiſtat. Si verò febris adiunƈta ſit, pollinem in oxymelite coƈtum eodem modo imponimus:ſi laxum œdema ſit, farinæ fabarum cuminum Æthiopicũ miſcemus: ſi ſcirrhoſum ſit,id quod ex ficubus conſtat imponimus, quod ita conficitur: Ficus abſque ſeminibus contunduntur,& ita læuigata vino dulci incoquuntur: quibus parum nitri in læuorem redaƈti additur.ſi lien valde obduruit, fic⁹ oxymelite decoquuntur.Iecori inflammato fœnumgræcum melicrato decoƈtum, & panis cum lini ſemine prodeſt.præſtantius quoque eſt ſi eryngii ſemẽ accedat. Ad inteſtinorum inflammationes facit quod ex lini ſemine & polline conſtat: ad eorundem verò defluƈtiones, id quod ex milio cõficitur: ad veſicam verò lini ſemen cum roſmarino. Pudendis incommoda ſunt pinguia, proſunt autem adſtringentia: quale eſt quod ex malicorio paratur.malicorium verò aridum tuſum vino inſpergi debet, eique admiſceri galla contrita.valet ad idem quod ex lentibus fit, ita vt lentes prius aqua decoquãtur,deinde læuigẽtur,tum mel eis addatur.Pudẽdis quoq; cõueniet id quod polentam recipit, ſaliſque expers eſt,& vino incoƈtũ. Ad tumores verò laxos aquæ inter cutem facit vua paſſa cum acinis trita,vnà cum ficubus pinguibus in melicrato decoƈta: huic autem ſtercus caprinum ad exiccandum additur,& magis iuuat. Obſeruatum quoque eſt, gypſum vetuſtum,& præſertim quod longo tempore in cataplaſmate tritum inueterarit, cum ficubus & nitro rubro in vino mulſo decoƈtum facere. Si coxendix & teſtes inflammatione tententur,ſi ea ex chirurgica aliqua adminiſtratione, aut manifeſta cauſa exorta fuerit,communia cataplaſmata imponentur:quum verò per ſe nata fuerit, œdematáque adiunƈta habeat,farina fabarum cum vua paſſa pingui in melicrato decoƈta proderit:quandoque etiam lomenta fabarum decoquentes, poſtea læuigamus, & cum melle & cumino cataplaſmatis inſtar obducimus.Inflammationes verò quæ in partibus ſunt, pane melicrato incoƈto mitigamus.ſed ſi febrim inuehant,decoƈta refrigerãtia ei pani admiſcemus, vt decoƈtum plantaginis, herbæ ſanguinalis. Si defluƈtio accedat, adſtringentia addimus,vt decoƈtum rhois,rubi, lentiſci,malicorii,gallæ.In iis verò inflãmationibus quæ reſiſtunt, duræque ſunt, panem in decoƈtum maluæ, aut fœnigræci, aut lini ſeminis iniicimus.

De cataplaſmate quod citra aquam conficitur.

Cataplaſmata quæ ſine aqua parantur, ex melle & reſina terebinthina, aut ex vtriſque componuntur. Mel autem atque reſina prius coquenda ſunt, quibus ſicca inſperguntur,vt in humidis cataplaſmatis fit. in humidis enim relaxantur:at in iis quæ aquæ ſunt expertia, nequicquam taƈtu faciliora,& molliora decoquendo fiunt. Hoc quoque ſcitu dignum eſt, in humidis opus eſſe concoƈtione,poſtquam ſicca fuerint inieƈta:in his verò vbi mel & reſina ſatis coƈta fuerint, ſicca imponi, nec præterea coquenda: ſiquidem vis ſiccorum in melle frigeretur, & euaneſceret. Lini ſemen imponatur hiſce cataplaſmatis, quum ab igni fuerint amota. Conueniunt autem hæc cataplaſmata iis quos refrigerari veremur,aut in quibus cauemus nequid humefiat, & iis quos diutius calefacere & exiccare,& defluƈtionẽ cohibere volumus.Præcipuè igitur hiſce continenter ad hypochõdria ſiue cum febri ſiue etiam ſine febri vtimur.nam liquida cataplaſmata ſunt his quæ arida aut aquæ expertia nominãtur,exiguo tẽporis ſpatio valẽtiora: humor enim qui eis ineſt, tenuior eſt,& diſſoluit, atque ita facilè deducit vim ſuam in corpora. Ac nemo eſt qui ſatis ſanus ſit qui cataplaſmata cõtinẽter mutari deleƈtetur.modus autem eſt, vt temperata imponantur. Vtendum ergo eſt hiſce quæ expertia ſunt aquæ, quum volumus (vti diximus) totum diem totámque noƈtẽ cataplaſma loco adhærere: & in hypochõdriis, & iis qui cõtinenter exudãt,inflammationibúſque vrgentur:itémque vtilia ſunt iis qui pondus ſuſtinere non poſſunt: atque etiam in iis qui ſic perfrigerantur vt calefieri non queant.

Ex Lyco,de cataplaſmate ex fermento,

Cap. XXV.

HOc cataplaſma ad diffundendũ liquandúmque compaƈta valentiſſimum eſt:nam & dothienas iuuat, & ſuppurationes quæ tardius ad commutationem progrediuntur,promouet,& ſurculos educit,& duritias maturat, & plantarum pedum contuſiones ſanat. Variis autem modis conficitur.nam vel fermentum oleo mollitur: itaque facit ad dothienas, ad artuum alienationes: aut,ſi efficacius facere velis, nitrum tritum commiſcetur, quo ad ſcirrhos admodum vtiles vtimur. Eſt quandoque quum fermentum diffundimus, & rurſus ipſum decoquendo componimus, eique aut olei parum, aut irinum vnguentum addimus quin aliter etiam paratur:Fermentum aceto ſubigitur, vt ad ſucci craſſitudinem redigatur:(id quod ſcirrhis qui in iecore & liene ſunt, aptum eſt)aut ei coma abſinthii, aut iris, aut abrotonum, aut thymum, aut pulegium admiſcentur: ſiquidem hæc omnia fermento adiunƈta ſcirrhis iecoris & lienis conueniunt.

De cataplaſmate quod ex pane conficitur,

Cap. XXVI.

CAtaplaſma quod ex pane fit,ad omnia fere valet.nam omnibus propemodum inflammationibus conuenit.multis id quoque modis conficitur.in aqua frigidiſſima panis immergitur,& cum roſaceo ſubigitur, atque ita imponitur. Conuenit autem ſic concoƈtum cataplaſma inflammationibus iis quæ eryſipelatis naturam referunt: aut pro aqua,ad eius cõfeƈtionem poſca vtimur:ita enim accommodatius eſt inflammationibus eryſipelatis naturam imitantibus.aut etiam aqua calida maceratur, & ſimul cum oleo emollitur, tum panis calidus admouetur: conuenitque eo modo durioribus & feruentibus inflammationibus:vel loco olei butyrum indes, & ad eaſdem affeƈtiones accommodatius conficies. Fit etiam ad hunc modum: Panis aqua diſſoluitur, vt cremoris conſiſtentiam acquirat, eique oleum aut butyrum admiſcetur, deinde coquitur donec conſiſtat. Hoc eorum omnium quæ quidem ego nouerim, eſt maximè ad vulnerum inflammationes accommodatum, & ad ſuppurationem celerrimè excitandam,vbi ea opus eſt:quúmque neruus,aut neruea pars aliqua cõtuſa fuerit, tum ego parum liquidæ picis admiſcens, cataplaſma perutile confeciſſe me noui, quod eſt etiam inflammationibus idoneum quæ ex podagra excitantur. Alia quoque conficiendi ratio eſt. Heſterni panis medullã manibus cõterere oportet: vbi verò ad farinæ ſimilitudinem ſit redaƈta, ei farinæ mel admiſcendum eſt,& coquẽdum donec mediocrem conſiſtentiam nanciſcatur:vbi ſatis eſſe coƈtum videatur, oleo affuſo miſcendum. Prodeſt hoc hypochondriorum inflammationib⁹: ſed præſtantius eſt ſi melli parum aquæ fuerit adieƈtum: farina enim coquendo magis diffunditur. Iam verò quod ex tritico & triticeæ farina conſtat, eadem ferme poteſt efficere,& totidem quoque modis conficitur.

De cataplaſmate ex furfure,

Cap. XXVII.

FVrfures ita parantur, vt ſæpe ſtringantur & premantur,donec in tenuiſſimas partes abeant:aut in mortario teruntur,& cribo traiiciuntur. Vtimur autem ad ſcirrhos qui in quauis corporis parte conſtiterint, præcipuè verò in iecore atque liene. Paratur autem cataplaſma ex oxymelite: aut etiam ammoniacum admiſcemus, & calidum admouemus: ſed melius erit ſiquis alterum alteri addat, vt nunquam refrigeſcat.ſi verò teſtes inflammatione tentabuntur,hoc cataplaſma erit vtiliſſimum,quod ſine aceto erit conficiẽdum. Facit etiam ad dothienem & cæteros furunculos.Mirificè verò proſunt furfures contra animalia venenum iaculantia, ſi aceto madefaƈta & imbuta inuicem imponantur.

De cataplaſmate quod ex farina hordeacea fit,

Cap. XXVIII.

Cataplasma quod ex hordei farina conficitur, valet A contra duras musculorum inflammationes, quas vel dissoluit, vel facilè ad pus perducit. hoc ita fit: Farina debet pollen esse, & in melicrato coqui: mel autem plus esto, aqua verò parcior, adeò vt ipsa sola farinam ipsam indomitam coquendo diffundat: siquidem hæc non perinde vt triticea, facilè dissolui potest.

Altera confectio, & ad eadem faciens.

Maluæ radix aut ipsa herba, posteaquam decocta fuerit, vnà cum melle terenda est: quúmque fuerit dissoluta, B cum farina coquitur. hæcque confectio maximè facit ad vtrúmque, & ad molliēda ea quæ hactenus dura fuerunt, & ad pus perducendum. Vbi verò satis coctum fuerit, etiam pannis exceptam, tunc oleum affundendum est: ita enim gratioris coloris erit, & dum auferetur, à pannis cuti affixum non relinquetur. Cæterùm & ad cōuulsiones & ad tetanos hoc ita paratum faciet: sed in aqua in qua farina coquenda est, prius rutæ aut cucumeris agrestis radix, aut lauri baccæ, aut sampsuchum, aut iris decoquenda sunt. Erit etiam accommodatum si post coctionem C castoreum cataplasmati addatur: & totum pannum illinere, & ita toti spinæ superdare, ac melius erit etiam si cataplasma caput comprehendat. In pleuriticis verò aut peripneumonicis, abrotonum aut lauri baccæ prius in hydromelite incoquuntur, tum farina additur: si verò scirrhus viscera obsideat, ammoniacum, aut terebinthina & nitrum additur: & quandoque acetum, quum intestina sunt inflammata, admiscetur. Vbi verò vesica, tum acetum, tum verò etiam ruta addi solet.

De cataplasmate ex lini semine, Cap. XXIX. D

Cataplasma ex lini semine confectum, omnes inflammationes quæ in quauis corporis parte obortæ fuerint, iuuat: ac præsertim si cum eis dolores quoque vehementiores sint coniuncti, vt quum tangas dolor augeatur. Hypochondria verò inflammatione obsessa siquis hoc cataplasmate velit obducere, ita conficiet, vt posteaquam mel ferbuerit, semen in tenuissimam farinam redactum ei misceat.

De eo quod ex polenta conficitur, Cap. XXX. E

Pollen ex polenta fit, subigitúrque succo clauicularum vitis, aut polygoni, aut pomorum. sanat hoc nauseas & exæstuationes. Si verò polenta in melle coquatur, sálque aut nitrum adiiciatur, hydropicis erit accommodatum. Idem ad testium inflammationes, sine sale tamen & nitro, faciet.

De cataplasmate ex fœnogræco, Cap. XXXI.

Farina ex fœnogræco confecta, non est ad multa vtilis: nam inflammationibus non conuenit: at scirrhosis F affectionibus, si lini semen assumpserit, idonea erit. Sed fœnumgræcum alio modo apparatum, erit ad multas res vtile. Aqua igitur decoquitur longo tempore, donec satis coctum sit: tum aqua effunditur, fœnumgræcum verò iterum læuigatur, & mellis quod satis est, ei miscetur, quúmque rectè cum melle fuerit subactum, læuigatum vsque decoquitur dum fiat tam crassum quàm epithema. Hoc ita confectum vtile est ad multa perinde ac plurima epithemata, & fermè ad omnes inflammationes facit quæ extrinsecus oriuntur. G

Ad hypochondria, intestina, atque vterum.

Ad hypochondria verò, intestina, vterúmque probè facit. quum autem decoctum, & in læuorem redactum (vt diximus) loco mellis iterum in aqua decoquitur, oculis & sedi inflammatis conuenit: atque etiam efficacius si fertulam campanam capiat.

De cataplasmate ex alica, Cap. XXXII.

Aurium nasique contusiones, alica vtiliter obducimus. Est autem decoquēda & læuiganda. eáque præstantior fiet si gummi & thuris parū ei misceatur. Est non H secus efficax alica ad dothienas, ad lichenas, & ad scabiē.

De cataplasmate ex millio, Cap. XXXIII.

Conficitur hoc cataplasma eo modo quo etiam ex lini semine parari docuimus. Valet hoc si ventris defluxus dolorem afferat, & œdema subsit. Si verò picem liquidā assumat, ischiadicis vtile reddetur. Aqua verò, acetóve, aut posca exceptum, cōtra morsus scolopendræ efficax esse obseruatum est.

De cataplasmate ex ficubus, Cap. XXXIIII.

Multiplex omnino est huius cataplasmatis confectio, & ad multa itidem valet. Ficus ergo ipsa, & semen, quoad eius fieri potest, teruntur: quum hoc feceris, parum irini vnguenti mansuetudinis causa adiungitur. Facit hoc ad duritias neruorum, ad articulos contractos, aut plus iusto relaxatos: & ad scirrhos, præsertimque lienis, & ad eos quoque qui in iecore sunt, valet. Si verò nitri parum addas, sinus rumpet, aculeósque extraher. Si denique ficubus ita paratis miscueris pulegii, aut origani, aut thymi, aut absinthii comam minutissimè tritam, hydropicis conueniet, eritque totis hypochondriis, lumbis, & toti dorso superdandum.

Alia confectio.

Ficus coquuntur vsquedum facilè dissolui possint, deinde læuigantur, & in eadem aqua decoquuntur in qua decoctæ prius fuerant, tum hordeacea triticeáve farina, aut panis, eisdem admiscetur, & diligentissimè subiguntur, & iterum ad cataplasmatis consistentiam decoquuntur. Facit hoc ad tubercula quæ non facilè maturescunt, & ad parotidas quas deducere ad suppurationem oportet, & ad dothienas, si quum quis vti velit, butyrū addat. Si verò rutæ folia trita misceantur, dolores intestinorum à flatu excitatos iuuabit. Oleū porro aut pinguedo admisceatur, quum ruta aut cuminum incoquitur.

De cataplasmate ex lomento fabarum, Cap. XXXV.

Coquitur lomentum fabarum ad consistentiam, tum cyminum non admodum tritum additur, fitque cataplasma quod testiculis inflāmatis aptissimum est. Idem faciet si narcissi fructus in tenuissimas partes redacti parum indideris. Cæterùm ad vetustiores testiculorū inflāmationes ammoniaci portiunculam admiscere cōueniet.

De cataplasmate ex lupinis, Cap. XXXVI.

Tenuissima lupinorum farina cum melle, aut per se lini semine decoquitur, eique oleum non multum adiūgitur: fitque cataplasma ad helminthas lumbricos accommodatum.

Alia eiusdem cataplasmatis confectio.

Lupini ex aqua decoquūtur, vt facilè læuigari queat, eisque fel taurinum adhibetur, & abrotoni coma tenuissimè trita additur: valétque ad idem, éstque aduersus helminthas efficax medicamentum. Quum decocti lupini fuerint, melanthium læuigatum, & mel admiscentur, ac simul omnia læuigantur, & iterum decoquuntur.

De cataplasmate ex lentibus, Cap. XXXVII.

Lens coquitur, aqua effunditur, multum læuigatur, rosaceum assumit. epithema præstantissimum pudendorum inflammatorum efficitur. Cum rubia verò & pane addito egregiè facit.

Alia conficiendi ratio.

Punicæ inanes partes cum lentibus incoquuntur, & vtrunque simul valde cum rosaceo læuigatur. Si panis eis accedat, mitius cataplasma fiet. Hoc conueniet vbi crustæ ex igni excitatæ fuerint, & vbi vlcera depascantur, ac præsertim in pudendis. Sed scire par est, quum inflammatio dominatur, maiorem panis copiam indēdam esse: quum verò vlcus depascens maius periculum minatur, minorem panis portionem adhibendam.

Alia confectio.

Tenuissimam lentis farinam, & punicæ corticem tenuissimum oxymelite mediocriter decoquimus, & apponimus. Acetum non ita multum esse debet: ita enim epithema fit quod non facilè discinditur: facitque ad nomas & defluctiones.

Alius apparatus.

Lenticula incocta cum beta vnà læuigatur. Valet hoc ad vlcera quæ circa caput sunt: itémque ad serpentia vlcera, si cum defluxu inflammata fuerint.

De cataplasmate ex eruo, Cap. XXXVIII.

Erui farina ex melle decocta, ad carbones, ad crustas ex igni excitatas facit, & vlcera quæ depascuntur

repurgat. Eruum quoque per se, & tritum pari modo quo lẽtes, mitius cataplasma conficit: si verò maceretur & tenerũ fiat vt læuigetur, facilius cataplasma cõpones. Præterea mitius quoque cataplasma ex eo ita parato conficietur, quod sit ad crustas abolendas, aut carbones, & depascentia vlcera purganda accommodatius: quod idem ad eorum inflammationes non erit inutile.

De cataplasmate quod ex ciceribus fit,

Cap. XXXIX.

QVod fit ex ciceribus, id hydropibus quos tympanias vocant, idoneum est. Hæc autem eius est confectio: Rutæ viridis folia læuigantur valde admodum, deinde subiguntur, tum melle decoquuntur. Iis decoctis cicerum farina adiicitur.

De eo quod ex palmulis constat,

Cap. XL.

PAlmulæ cõculcatæ modico vino persperguntur, eisque pollen polẽtæ commiscetur: stomacho autem fastidio oppresso hoc imponitur. Si verò huiusmodi palmulæ tibi non suppetant, aliæ pinguiores confricentur, vinóque macerentur adeò, donec humore vini perfruantur, tum contunduntur & læuigantur. Additur postea pollen polentæ, itáque conficitur, atque ad eadem valet. Quinetiam si inflammatio quædam simul hypochondria obsideat, hoc cataplasma ad eam multum facit. Parum nanque mellis cum palmulis coquitur, ac denique lini semen in læuorem redactum ei adiicitur.

Aliud.

Palmulæ vino admiscẽtur, & cum eis myrti folia tenuissimè trita subigũtur: idque vlceribus iis quæ per se in cute erumpunt, accommodatum est.

Aliud.

Ex papaueris foliis tenerrimis succus exprimitur: in eo palmula conculcata diffunditur: fitque cataplasma oculis dolentibus aptum.

Aliud.

Palmulæ in aqua diluuntur, & cum exiguo melle coquuntur, & rhus coriariorum aridum tenuissimè tritum inspergitur, itémque lini semen læuigatum. Valet hoc ad tormina intestinorum, & vehementes sanguinis eruptiones potest sistere.

De cataplasmate ex acerdis,

Cap. XLI.

OEdemata laxa in articulis tũ alibi, tum vel maximè in genibus nascũtur, eáque non admodum facilè sedantur. Fotis ergo prius locis muria aut marina, cataplasma imponitur quod ex agrestib9 acerdis fit, fructu eorum simul contuso: est enim hoc cataplasma friabile, ideo pannis valde affigendum est, vt permaneat.

De cataplasmate ex lolio,

Cap. XLII.

LOlii farina ita parata vt in cæteris suprà diximus, satis fecit hydropibus, calce tamen inspersa: siquidem hæc euocat ac digerit, & scirrhum minuit, siue is lienem, siue etiam iecur occupet. Si verò quis continuò vtatur, is etiam diuturna œdemata articulorũ & genuum curabit. Cæterùm lolii farina sulfuri admixta, tumoribus aurium laxis conuenit.

De cataplasmate quod ex papauere fit,

Cap. XLIII.

PApaueris tenera folia læuigantur, fitq; cataplasma oculis inflammatis dolẽtibúsque accommodatum: idque sedi & capitis doloribus prodest, & podagricos dolentes iuuat. Vitellus itidem oui coctus simul læuigatur, & ad eadem efficax redditur. Lini semini molito, aut pani, aut psyllio commista & subacta, faciunt cataplasma ad erysipelas præstãtissimum. Siquis eorum succum vitellis ouorum admiscere velit, aut pani, aut lini semini, aut psyllio, is optimum medicamentum ad eadem parabit. Id etiam ita apparatum, somnum cõciliat, si capiti admoueatur. Si verò papaueris caput quod liquidum sit & probè coctum, his æquè ac folia admisceatur, fiet cataplasma ad eadem valens: vt etiamsi ex ipsis capitibus succus exprimi possit, isque perinde vt succus foliorum indatur, ad eadem fa-

A ciet. Ipsum quoq; papauer siccum parum vnà cum semine decoctũ, vt tenerum fiat, in mortario tunditur, vt in cataplasmatis formam se induat. humor verò coquendus est; siue aqua, siue oleum sit. Facit ad eadem siue solũ papauer superdetur, siue alicui prædictorum commistum. Humor quoque in quo papauer decoctum fuerit, alicui eorũ quæ diximus mistum, eadem præstat. Caput verò siccum vnà cum semine contusum & concussum, si alicui eorum quæ suprà sunt allata, commisceatur, ad eadem valebit: sique adiungatur iis quæ fluentem aluum cohibẽt, medicamen ta reddet efficaciora. Fiunt non secus quàm ex foliis cata-

B plasmata quoque ex floribus papaueris, quæ ad eadem faciunt.

De cataplasmate ex bulbis,

Cap. XLIIII.

BVlbi assati atque impositi, crustas quæ ex adurentibus ortæ sunt, facilè amoliuntur. Iidem ad carbones simili quoque modo faciunt. Superdãtur etiam bulbi vtiliter maculis, lentiginibus, ephelidibus, & cæteris quæ in faciẽ nascuntur: ferenda tamen molestia est, quam affert cataplasma. etenim colorem rubrum reddit, & extimam cu-

C tim excoriat: sed non multo pòst cutis renascitur, nec vlcus vllum fit, & macula enanescit. Facillimè quispiam id sustinebit, si postquam bulbos admouerit, faciẽ pane obducat. Cæterùm panis rosaceo illinendus est.

De cataplasmate ex porris,

Cap. XLV.

VBi ex iis quæ adurunt, crustæ concitatæ sunt, ibi folia porri superdata facillimè crustas auferunt: vehementer enim contunduntur, & salis non multum eis ad-

D miscetur. atque hoc cataplasma est remedium ad carbunculos efficacissimum.

De cataplasmate quod ex lactuca conficitur,

Cap. XLVI.

QVum ex calore caput dolet, lactucæ folia cõtunduntur, & fronti admota valde iuuant. Sit autem ad hoc faciendum lactuca eius generis quæ liquorem candidum densúmque emittat. atque hoc cataplasma somnum quoque inducit. Si verò interim dũ contũditur aceto respergatur, etiam erysipelati quod vlceris expers sit conueniet.

E De cataplasmate ex hyssopo & pulegio,

Cap. XLVII.

HYssopi herba sicca contunditur & quatitur vt tenuissima reddatur, coquitúrque cum seminis lini farina, & cataplasma pectori accõmodatum conficitur: valétque ad eos qui propter lentorem sputa non facilè educunt & excreant. Vtile quoque est ad scirrhum iecoris. Ex pulegio verò non secus fiet cataplasma, & ad eadem valebit. Sed eo quod ex hyssopo constat, hoc erit vtilius.

F De cataplasmate ex ocymo,

Cap. XLVIII.

CAtaplasma quod ex ocymo fit, aduersus ictum scorpionis valet. Ipsum enim ocymum contunditur, nec aliud quicquam ei adiungitur, nisi quispiam parum aceti velit eidem affundere.

De cataplasmate ex mentha,

Cap. XLIX.

MEntha sicca cõtundenda est donec tenuissima fiat: miscetúrque aut lini semini, aut hordei farinæ, aut pani alicui generis eiusdem, eique parum mellis accedit

G vt hæc cohæreant, fitque medicamentum aduersus helminthas molestiam afferentes. Idem quoque cõueniet tussibus in quibus propter lentorẽ difficulter humores educantur.

De cataplasmate quod ex ficu syluestri fit,

Cap. L.

FIcus agrestis (quæ & trifolium & asphaltium dicitur) superdata iis quos scorpio vulnerauit, mirabiliter prodest: id quod ego quoque sum expertus. Ea contundenda est, atque imponenda.

H De cataplasmate ex brassica,

Cap. LI.

BRassica contusa pollini triticeo additur. Si verò quis non ipsam brassicam, sed succum pollini admisceat,

is cataplasma conficiet quod erysipelati & strumis recentibus conueniet: eas enim graciles reddit atque extenuat. Mammis quoque ex partu succi plenis,& dolentibus, & timorem eruptionis incutientibus, vtiliter admouetur.

De cataplasmate ex malua,
Cap. LII.

MAlua decocta siue cruda, pani aut pollini farinæ miscetur,fitque cataplasma molestis inflammationibus aptum, eásque interdum ad suppurationem perduxit.

De cataplasmate ex beta,
Cap. LIII.

BEta & cocta & cruda,ad ichores, & herpetes,& lichenas,& porrigines, si caput arefaciant, superdata mirum in modum accommodata est.

De cataplasmate ex radicula,
Cap. LIIII.

RAdiculæ ex modico sale contusæ,& admotæ, ad ecchymomata, hoc est, quum sanguis in loco contuso collectus est,faciunt.Si ergo ex re aliqua extrinsecus incidēte id eueniat,siue ex senectute in tibiis & suris oriatur, radiculæ ad pristinum statum colorem redigentes, medentur. Siquis verò succum radicularum pani & modico salis admisceat, is etiam ad ecchymomata medicamentum vtile parabit.

De cataplasmate ex psyllio,
Cap. LV.

PSyllii semen neque mola frangere, neque contundere possumus,sed aqua ei affundenda est, & manibus agitandum:siquidē ita & glutinosum,& emplastri instar efficietur.Facit hoc ad erysipelata: éstque sæpius commutandum.Prodest idem ad strumarum inflammationes: nam vel statim eas sedat,aut quammaximè leuat.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber decimus.

Ex Galeni commentariis,de facultate atque vsu dulcium balneorum
Cap. I.

BAlneorum quæ ex aquis dulcibus calfactis sunt, facultas est,si tēperatæ sint,humida & calida:si tepidiores, humida & frigida: si iusto calidiores fiant, calida quidem, sed non perinde humida: siquidem horrere corpora contrahique eorum meatus cogūt,ita vt nec externo humore perfrui, nec excrementi quod intus latet, emittere quicquam possint.Enimuero quæ temperatæ sunt, per se semper calefaciunt & humectant. Euenit tamen ex accidenti aliquo,vt aut per alitū humiditates digerāt,vel corporis particulas fluxione superuacanea repleāt,aut molliāt,aut cōcoquāt, aut vires firmēt,aut infirmēt:ad quæ non parum quātitas aquæ confert.Totum autem balneum ex partibus inter se facultate differentibus constat:siquidem ingredientes in aëre calido versantur, pòstea in aquā calidam descēdunt: mox ex hac egressi,in frigidam:postremò sudorem detergent.Potest autē prima eius pars totū corpus æquè calfacere,materias fundere, inæqualitates æquare, cutim rarefacere,& multa quæ sub hac antè detinebātur, euacuare. Secunda verò pars vbi quispiam in sicca affectione corporis ea vtitur, potest madorem vtilem solidis partibus indere. Tertia verò balneorum pars, & totum corpus refrigerare,& cutem densare, & vires firmare potest,quarta verò corpus per sudores citra noxam refrigerationis euacuare. Quum hæc igitur in homine facere possit dulcium aquarum temperatum balneum, & præter hæc etiam, siquis intempestiuè lauetur, horrores & cutis densitatem, danda nobis opera est vt omnia deinceps distinguamus. multos enim eorum qui cruditate laborant, plures verò eorum in quibus mordentium excrementorum inest copia,omnes præterea qui vel in febris significatione, vel in accensu,vel in statu sunt,præter admodum paucos,siue hi sint in balneum ingressi, siue in calido sole sint morati,siue exercitationes, frictiones, gestationésque tentauerint,meritò contigit horrescere: hæc enim singula confertim & impetu agi excrementum cogit. Quum igitur eorum qui lauantur,densa adhuc cutis sit, hæc excremēta detenta atque aceruata mordere necessariò coguntur: qui verò opportunè in balneum fuerint ingressi, eos omnia prius memorata consequi necesse est. Ac vacuatio quidem excrementorum omni febri est vtilissima, itémque rarefactio & relaxatio:fusio tamen & calor non item, sed calor est omni febri inimicus. at fundi æqualiter solidis quidem animalis partibus non est alienum. Succis certè non est vtile perpetuò: sed quoties in animante vel inflammatio quæpiam aut affectio inflammationi similis constitit,aut plenitudo est,tunc inimicissimum est: inflammationes enim quum calefacti & liquati succi ad ipsas confluunt,augentur. Tunicæ verò vasorum multitudinem quæ ex fusione spiritu est impleta, non continentes,distenduntur,ac vires hoc ipso malè afficiuntur. Ergo calidis his siccísque affectionibus effundi mordacia est vtile:fusio enim eorum citra periculum est.Atque hæc quidem ex prima balnei parte iis qui ita laborant,prouenire, modò tempestiuè balneo vtantur, memoria tenendum est.Ad secundam eius partem modò transeundum: erat enim id quod maximè propriè lauacrum nomināt: ergo in hac sicut ex humectatione iuuantur, sic ex calore nihil eis cōmodi accedit. Ergo ad tertiam accedamus, in qua & refrigerantur sine molestia quæ fuerant excalfacta, & vires roborantur, & quæ rarefacta,& plus iusto sunt laxata,ea ad naturalem mediocritatē redeunt. Id quod etiam quarta balnei pars indicat:quippe quibus omnia rite sunt peracta, ii post frigidæ vsum adhuc sudant,& omnia ipsis excrementa vacuantur. Nullus æger quum lauatur,detergendus est, nisi sordidus sit, & pruritu vexetur: nam qui lauantur,citra omnem laborem læsionémque perfundi a qua debent.Detersio verò fit iis quæ abstergendi purgandique vim habent, quæ & mordacia & exiccantia sunt omnia: ex quo fit vt ea tum viribus tum vsui balneorum sit contraria vel maximé. Verūtamen si laborans ad sordes & ad pruritum detersione indigeat, detergentis medicamenti vim largiore aqua admixta, & modico etiam oleo affuso,debem⁹ exoluere, & statim copiosam aquam calidam purámque affundere. Æger verò prorsus citra lassitudinem seruandus est,ob eámque causam labrum facilem ingressum & egressum habeat: quod sanè fiet si paries qui aquam continet,neque altus,neque angustus fuerit. Æger verò quietè lauetur. facit enim quies ægrotantis vt corpus tum laxius tum mollius in balneo fiat.Dum enim corpus mouetur,musculi tenduntur; tensi verò mi-

nus molliuntur atque laxantur. Debet autem ea aqua parata esse quæ super eum qui lauatur fundenda est, postquam eo lauacro quod in labro est vsus fuerit: quod nunc quoque omnes medici facere solent, quum infirmum lauant. neque enim eum in frigidum solium ingredi sinũt, sed aqua tepida perfundunt. alii tota labra huiusmodi aqua implent: etenim sicut relaxatum rarefactúmque est corpus in calido lauacro, sic contra ipsum cogere sensim ac stringere volunt: hoc enim tum ad virium firmitatem confert, tum verò facit vt homo non facilè lædatur, si subita in aëre ad frigidum fieret commutatio. quamobrem qui sani sunt, in frigidam aquam se post calidum lauacrũ coniiciunt: at infirmi, frigidæ contactum citra noxam non ferunt, ideóque frigiditatem calida admista frangimus. mistionis porro quantitas inuenitur, primùm quidem corporis affectione à nobis inspecta, deinde verò propria natura laborantis, itémque consuetudine, ætate, tempore, regione, & cæli constitutione: denique sanè melius agunt ii qui post lauacrum calidum nõ minus quàm tres aquas tepidas inter se differentes parant, vt prima tepida abundè sit, secũda minus tepida quàm prima, tertia magis adhuc ad frigidum vergat: quod faciũt vt à calido ad frigidum paulatim accedatur, quando subitam in contrarium mutationem ferre laborans non potest. Quidam etiam medici post lauacrum laborantes inuoluunt, alii linteis, alii vestimentis, & præsertim non puris, eósque ex omni parte constipant, quò plurimùm sudent. Et tamen non semper opus est laborantem post balneum sudare plurimùm. sæpe enim nòn euacuandi corporis causa ad balneum accedimus, sed contrà prorsus vt humectemus, idque omnino irrigemus quod immoderatius erat exiccatum. In hisce igitur non admodum multos sudores intus in balneo expectare debemus, sed statim in aquam quæ in labro est coniiciendi sunt: mox à balneo egressi, abstergendi, nec valde siccũ corpus vngendum. Necesse autem est cõsideremus vtrum postquam sudauerit is qui lauatur, oleum ei perfundendum sit, an antequam sudauerit, sed quum primum se exuerit, an verò neutrum horum, sed quum madescere inceperit. Atque is qui in memoria habeat ea quæ de olei facultate diximus, nouit optimum ad olei vsum in iis qui lauantur esse id quod tertium statuimus. Illud etiam didicit, oleum antè calfactum corpori eius qui lauatur adhibẽdum esse: siquidem tale mollit corpus & rarefacit, quum frigidum suo contactu nõ modò horum neutrum facere queat, sed etiam eis qui lauantur, horrorem incutiat. Postquam autem cibum potúmque sumpserint, lauãdi statim non sunt: nam eorum qui biberunt, caput repletur: eorum verò qui comederunt, non solùm caput, sed corpus etiam vniuersum: quippe quòd cibum ad se, priusquam sit cõcoctus, attrahat. Præstat ergo post balneũ, sedata ea turbatione quam balneum attulit, esse & bibere, quemadmodum fit etiam in exercitationibus, vt turbatione sedata corpus alamus: nam si post exercitationem potum pastúmque protinus offeras, cum implebitur caput, tum verò id quod deglutitum fuerit, interdum supernatabit. Cæterùm scire conuenit, quibus plura per aluum secedunt, balneum sistere, eadem in corpus vniuersum reuellendo, atque ea ratione nocere. Qui verò nihil prorsus deiecerunt, iis satius esse stercus antiquum vacuasse, neminem præterit, sicut etiam eos quorum vires resolutæ sunt, à balneo magis resolui. Iã nec fastidiosos, nec vomitui obnoxios pariter est lauare: nam ne hi quoque repẽtè resoluãtur est metus, ita vt syncopa quæ stomachica dicitur, consequatur. Proximè ad hos accedũt qui os vẽtriculi bili affectũ habent, quos ex eructatione biliosa cognoscimus. simili quoque modo lauare non conuenit eos quibus sanguis è naribus abundè prorũpit: sanguis enim immoderatissimè erumpet. Consentaneum igitur est, si sanguis minus quàm par sit erumpat, vt lauẽtur. Hi etiam sunt qui & largo lauacro & motu vehementiore propter sanguinem qui in capite est indigent: simili quoque modo lauamus, si iis quibus sanguinis eruptione opus est, sanguis non erumpat. Concoctis autem iam affectionibus, balneum citra periculum

A adhibetur, quum etiam ad expurgationem sputorum quæ pleuriticorũ & peripneumonicorum thorace & pulmone cõtinẽtur, maximè cõferat. In iis ergo qui sic affecti sunt, quũ indicatioitidẽ quæ à cõsuetudine sumitur, accesserit, balneum iterare nihil prohibuerit. Omnino verò scire oportet, nisi prius vacuato corpori balneum adhibeatur, partes affectas fluxione tentari: vacuato verò si offeratur, adiuuari concoctionem.

Ex libris Antylli, de balneis industria paratis, ex primo libro de remediis. Cap. II.

B Lauacra partim ex aquis dulcibus, & qualitatis expertibus cõstant, partim verò ex iis quæ & qualitate sunt præditæ, & vim habent vehementem atque conspicuam: eáque in quibus inest qualitas, partim industria parata sunt, partim per se ita nascũtur. Porro eorũ quæ ex industria fiunt, alia calfaciendi, alia digerendi, alia humectandi, alia refrigerandi, alia adstringendi causa parantur: ac calidis quidem vtimur quum aut refrigeratos calfacere, aut lassitudinem soluere, aut cõuulsiones, aut dolores mitigare nobis propositum est. Sanè his etiam vtimur refectionis causa, quum alimentum non facilè distribuitur. C Calidas autem aquas reddimus quum pulegium, aut origanum, aut hyssopum, aut thymum, aut satureiam, aut lauri folia, & chamæpityos ramulos & panacis ac pyrethri radices, & cachry, & alia generis eiusdem incoquimus. oleum quoque in aquam coniicimus. Lauacra autem digerentia faciemus quum totum corpus quod præpingue sit, volumus extenuare, aut tumefactum totum corpus, vel membrum aliquod contrahere, idque siue propter inflammationem, siue ob aliam affectionem fluxione laboret. D Fiunt autem digerẽtia quum vel salem iniicimus, vel ipsa marina aqua vtimur, aut nitrũ admiscemus. Iam mel quoque admixtum digerendi vim aquæ indit, itémque vua taminia incocta, & cinis sarmentorum, & sulfur ignem non expertum, aut baccarum iuniperi, aut mercurialis decoctum. Molliendi verò causa balneis vtimur in corporibus quæ vel inflammatione laborant, vel indurata sunt. Atque ad inflammationes blanda esse debent & mollia: at in iis quæ obduruerunt, si inflammationis sint expertia, potentia & efficacia. Quocirca in iis qui inflam- E matione laborant, maluæ, & lini seminis, & fœnigræci decoctum miscemus: in fluxione vexatis inflammatiõnibus, plantaginem, aut herbam sanguinalem, aut malicorium, aut rosas, aut rubi cimas incoquimus. In iis verò quæ conuulsionem minantur, iisdem vtimur quæ adhibemus etiam iis quæ sunt fluxionis expertes. Præter cætera verò hydrelæum in quo malua aut fœnumgræcum incoctum sit, iuuat. In duritia autem citra inflammationẽ balneis eiusdem qualitatis vtẽdum est, quibus ad eos qui digestionis indigebant vtebamur. Cæterùm refrigerant F & adstringunt balnea quæ simili modo parata sunt quo adstringentes refrigerantésque madefactiones, quarum sylua potest in hunc transferri locum.

De balneis sponte nascentibus, ex eodem libro, Cap. III.

Balneorum spontè nascentium multo maior & efficacior vis est quàm eorum quæ arte parãtur. multæ autem eorum differentiæ sunt propter terræ per quam feruntur, qualitatem: alia enim nitri, alia salis, alia aluminis, alia sulphuris, alia bituminis, alia æris, alia ferri vim obtinent, G alia composita sunt ex multis harum qualitatum simul coniũctarum. Vis autem omnium aquarum spontè nascentium est exiccans & calfaciẽs prorsus, quum valde intensæ sint: quocirca acutis morbis minimè cõueniunt, sed potiꝰ diuturnis, & præcipuè humidis & frigidis. Quæ autẽ nitri aut salis facultate præditæ sunt, accommodatæ sunt capiti, & thoraci fluxione malè habito, & ventriculo perhumido, & iis qui aqua inter cutẽ laborãt, & œdematis quæ ex morbis vel ex pituitæ concretione oriuntur. Quæ alumen referunt, ad fluxum sanguinis, ad vomitus H procliuitatem, ad immoderatas hæmorrhoidum perturbationes, ad inordinatas mulierum purgationes, & continuos abortus adhibentur. In quibus verò vis inest sulphuris, neruos molliunt, concretiones calfaciunt,

dolores leniunt,ſtomachum imbecillum reddunt atque ſubuertunt. Quæ bitumen ſapiunt,caput replent,ac ſenſuum inſtrumenta vitiant,& enixè calefaciunt,& temporis progreſſu molliunt: quod facere præſertim in vulua, veſica,& colo inteſtino conſueuerunt. Quæ verò æris naturam referunt,ori,tonſillis,vuæ & oculis mirum in modum aptæ ſunt. In quibus ferri qualitas reperitur, ſtomacho & lieni malè affectis poſſunt ſubuenire:quæ verò ex mixtis qualitatibus conſtant,eæ faciunt pro ratione eius qualitatis quæ in eis excellit. His autem aquis ſponte naſcentibus vti debemus firmis & quietis: vapor enim ab ipſis commotis emergens,quum grauis ſit & feriens,capiti moleſtus eſt: quamobrem in aquam ingrediendum eſt ſenſim , vt vis corpori laxato accedens imprimatur. eorum verò qui cum tumultu & impetu ſeſe in aquas iniiciunt,corpus denſatum qualitatem aquæ non recipit, ita fit vt in huiuſmodi,neque natare,neque immergi cōmodum ſit. Vti autem ductibus aquarum ſponte ſcaturientium eos ſolos oportet quibus qualitates illarum capiti ſunt congruæ:ſiquidem qui ſe exhibent aquis quæ à ductibus bituminoſis & ſulfureis fluunt, quamfacillimè læduntur.

Herodoti de lauacro,ex libro de præſidiis extrinſecus occurrentibus, Cap. IIII.

SI calidiore interno aere indigemus,ad hoc auxilii genus accedendum eſt.Vrna aquæ frigidæ inſtillanda ignitæ materiæ eſt:calor enim qui inde emanat,non multo tempore perdurat, ſed citò reſtinguitur : quocirca id paulo antè introitum aggrediendum eſt.

Herodoti,de aquis ſponte naſcentibus,ex eodem libro, Cap. V.

FAcultas ſingularum aquarum ſpontè naſcentiū quæ magnam habent differentiam, aſſumenda eſt ex iis quæ experientia comprobantur.exquiſitam enim omnium ſingillatim notitiā tradere non poſſumus, tum quia nos omnibus vſi non ſumus,tum verò quia ne in omnibus quidem eſt cognitio,quæ facultatibus medicamentorū proportione reſpondeat:nā frigidæ aquæ quæ ſpōte naſcuntur,accommodatæ ſunt omnibus fluxionibus, veſicæ affectionibus, capitis doloribus,& vlceribus malignis.De iis verò quæ potantur,ſiue calidæ, ſiue frigidæ ſint,quum vniuerſalem quandam conſtitutionem non recipiant, in particularibus dicetur. In omnibus autem ſit quædam temporis apta menſura:nam ſi vſurus ſit quiſpiam his aquis per tres hebdomadas, ita exordietur, vt incipiat à dimidia hora,deinde paulatim progrediatur, vt per hebdomadam ſpatium duarum horarum perficiatur, hoc interuallo ad ſecundam vſque hebdomadam perſeuerando:ab ea tantundem auferendum,& in prima menſura deſinendum, & ita viciſſim ſubtrahendum.In aquis enim ſtatim à principio diu immorari non eſt vtile:neque etiam eſt frugiferum, ad finem vſque permanente eodem temporis ſpatio,propterea quòd confert & incipere & deſinere ab hoc præſidio cōuenienter rationi: quo etiā modo exercitationibus vtimur & abſtinemus. ſi verò menſura quam prius fueramus coniectati vtilitatem non afferat,aquis per interualla erit vtendum. In exacerbationibus autem accuratè omnis hæc facienda eſt præparatio : nam qui plurimas partes dolent,hi accedentes toti introeant: ſi verò aliquas laborantes habeant,madefiant. Labore ſedato eos deducemus:deinde quū rurſus acceſſio redierit,vt in aquā deſcendāt imperabimus, aquis vtentes non ſecus quàm fomentis & cataplaſmatis extrinſecus adhibitis. Quocirca quantum his aquis vti debeamus,ipſa neceſſitas commonebit. Noui ego quoſdam ,quum per totum diem hoc genere curationis vterentur,mirum in modum adiutos fuiſſe: nam exacerbatio quæ prius longa,& ad ſoluēdum difficilis erat facta, ceſſauit:qua ex re affectioni quoque commodum acceſſit.Si verò affectæ partes poſſint cæteris tectis madefieri, non erit incommodum diutius & ſæpe per diem aquis vti:quod tamen ante cibum faciendum eſt. inutile enim eſt materia noua plenos, aquas etiam ſumere quæ tantopere cōmouere queāt.ſi vires eos deficiant, parū cibi eis offeratur.Quum verò plurimæ ex iis aquis in locis paluſtribus & æſtuoſis oriātur,& proptērea inobörſæ ſint,eis opportunè vtēris vere & autūno,quatenus hyeme adurūt: atq; illud quidē tēpus aquarū vires firmat.Si verò in ſalutaribus locis ſint, erunt etiā æſtate aſſumendæ ſi frigidæ fuerint.Quoniā autē nōnulli ignari putant calidas aquas cōducere ad tuendā ſanitatē,& ob eam cauſam eis imprudenter, & nulla habita ratione cōſtitutionis tēporis vtuntur, idque cum damno,(vt eſt etiam veriſimile) æquum eſſet eos ex hac falſa opinione decedere. his autem aquis ſi adeſſent, vterentur etiā communium balneorum loco.

Ex Galeno,de frigidi lauacri vſu, Cap. VI.

QVemadmodum quiſpiā frigida lauari primùm incipiat, nec vllā ex repentina mutatione noxam ſentiat,id vtique ad omnia ſciendum eſt.multi enim quum malè incepiſſent,adeò in frigidam lauationem malè fuerunt affecti,vt nec iis qui tutò eam adminiſtrarent,ſe vnquam permitterent. Eſto igitur anni tempus æſtatis initium,vt ante hyemen in ſpatio interpoſito cōſuetudo notabilis pariatur. eſto præterea dies in quo auſpicabimur, quammaximè tranquillus,& quod id tempus feret, calidiſſimus : eáque diei pars calidiſſima, & gymnaſterium temperatum. hæcque eſt externa præparatio. Corpus verò eius qui frigida lauandus eſt,ſic parabitur.ætas illi eſto quarti maximè ſeptenarii medium, nulla nec eo die, nec præcedenti nocte, noua re alterato. eſto autem iuuenis qui frigida vtetur,animo præſenti & planè hilari: ac primùm linteis vberius fricetur quàm prius. Sunto autem frictiones eo tempore vehementiores quàm antè, atque etiam linteis durioribus adminiſtratæ: dehinc oleo vt aſſueuit fricetur:inde exerceatur,exercitationibus multitudine quidem paribus, ſed citatioribus quâm prius. ab his in frigidam deſcendat,non tamen cunctāter, ſed celeriter,vel etiam ſemel totus inſiliat: nam ſi ſenſim aquæ accedat, horror concitabitur. Eſto verò & aqua ipſa, nec tepida nec planè cruda & glacialis.altera nanque nō agit, repercuſſu caloris:altera verò ferit inſuetos,atque refrigerat:ſiquidē progreſſu temporis tali quoque aqua iuuenis aliquādo vtetur. Vbi ex aqua egreſſus ſit,fricari oleo,idque à pluribus expedit,quoad cutis incaleſcat. poſt hæc cibum vberiorem quàm cōſueuit, potionē infra cōſuetudinē capiat: quæ ipſemet vel iniuſſus faciet,modò omnia rite ſint peracta. nā à frigida lauatione & plus appetūt,& melius cōcoquūt, ac minus ſitiunt: veniúntque poſtridie ad exercitationes habitu corporis planè meliore, mole quidē pari ei quæ antè erat,cæterùm compacta,& muſculoſiore, & vegetiore. In hoc igitur omnia ad eundē modum ſecundo die faciēda ſunt, itémque tertio & quarto: poſtea verò procedente tempore ſimili modo frigidam iterum ingredi mandabimus. Verùm tertio eam ingredi quòd quidam iuſſerunt,non laudo:nam & iterum id feciſſe,mihi ſatis eſſe videtur,quū præſertim iubere poſſimus vt homo tandiu in ea immoretur quandiu nobis lubeat.Scopus autē tēporis quo ſit immorandū,à quotidiana ipſius experientia percipitur. Nam ſi egreſſus frigidā, colorat⁹ ex frictionib⁹ citò redditur,moderatè immoratū indicat:ſin & ægrius incaleſcat,& decolor diutius permaneat,immoderatius in frigida moratum docet.Ex his ſignis cognoſces vtrum ſatis moratus ſit, an potius ad minus aut maius aliquid ſit immutandum.

Ex Agathino,de calida & frigida lauatione, Cap. VII.

QVam naturam habeat tum calida tum frigida lauatio,conſiderādum eſt nobis. optimum autem mihi videtur,lauacra calida non eſſe prorſus reiicienda, rarius tamen adhibenda. Iis igitur tanquam opportunum quid habentibus,vtendum quandoque eſt:nam & laſſitudines ſedant,& ſocordiam quam cruditates afferunt, ipſa eximunt,ac præſertim ſiquis in balneo aquam calidam potauerit, ſuccóſque ex alimento corrupto aceruatos euomuerit. Calidum quoque lauacrum mollit corpus, quod præter rationem quandoque colligatum conſtrictúmque ſit.Conuenit etiam iis qui non ita præſenti animo ad frigidam lauationem ſunt affecti,& ad vnctionem prompti non ſunt.Modus apotherapiæ eſt alimentum & balneum:

quod incommodum est, si assiduè: non incommodum verò, si tempestiuè administretur. Qui autem hunc breuem vitæ cursum sani cupiunt transigere, frigida lauari sæpe debent: vix enim verbis exequi possum quantum vtilitatis ex frigida lauatione percipiatur. quod in causa est vt qui frigida lauantur, etiamsi senio propemodum confecti sint, corpore tamen constanti & compacto, & colore florido comperias: & omnino, qui multum virilitatis & tenoris præ se ferant. Quinetiam quæ ad appetitiones concoctionésque pertinent, firma, sensúsque plerunque integros & exquisitos, & (vno verbo) naturales actiones ritè constitutas habent. Qui verò calida lauantur, carnes flaccidas fluidásque solent habere, & colorem auersum, & tenore videntur eneruati esse, malléque cibum appetere, atque omnia habere cæteris deteriora. quid enim re vera mediocre faciat tam assidua in aëre feruenti & perhumido elixatio? Equidem in more positum barbarorum audiui vt infantes in frigidam assiduè dimittant: nos verò calidis lauationibus continuis elixamus, à nutricibus persuasi, quæ tum demum gaudent quum post laborem in balneo perceptum, infantibus sopor irrepit: quæ quidem satis ipsis esse existimant si infantes non magnopere noctu vexentur: aiúntque eos somno vix capi qui non fuerint ferme à copia lauationis calidæ soporati. quamobrem ego filiolum meum, & plerosque cæterorum, vnctionibus solùm perfundo: résque mihi successit ex sententia. At pueruli ab aliis educati, qui assiduè lauantur, plurimúmque elixantur, non mirum est si epilepticis conuulsionibus capiantur, & ab eo morbo difficulter liberentur. Nulli igitur puerulo qui infantum ætatem excesserit, frigidam lauationem esse incongruam censeo, modò ne propria quædam natura huic & aliis vtilibus rebus obsistat: multa enim huiusmodi sunt memoriæ prodita. Frigidæ autem lauationis initium in iis qui ei assueti non sunt, multi sumendum esse existimant, quum æstas in summo statu est: ego tamen quamplurimos vidi qui quocunque anni tempore eam auspicati, innoxiè id fecerunt. ex quo fit vt omni tempore citra noxam possit principium frigidæ lauationis sumi. sed si qua inesse varietas debet, ego vernum tempus cæteris anteponerem. Cæterùm quum ad frigidam lauationem accedimus, cum semper alias, tum vel maximè quum incipimus, optimè distributum id quod in nobis est esse debet, & nos leues esse atque expeditos par est. Semper autem nosmetipsos exercitationibus eousque dimouere prius debemus donec propensione & alacritate in frigidam ingrediendi capiamur: etenim vehementia, & multitudine motionum prius corpusculum defatigare, & ad lassitudinem vsque perducere, quum alioqui absurdum sit: (nihil enim, in quo supra modum studium nostrum ponamus, salutare est) tum verò ad frigidam lauationem est ineptissimum: siquidem & ipsa corpora colligat, & vehementiores lassitudines affert. sed præstat (opinor) vtendi rationem, sumpto altius initio, totam exponere. Postquam igitur negociis familiaribus, aut ambulationibus, aut gestationibus corpus fuerit antea concitatum, tunc ad frigidæ lauationis vsum debebit accedere: nec prius quàm sit hora prandii consueta, nec sanè multo tardius: vtrunque enim hoc tempus est reiiciendum. Nudandus autem, si tempus permiserit, in sole est, loco à ventis non perflato. Sæpe etiam si dum exuuntur rigor eos infestos haberet, corpus iterum vestimentis tectum intentiore ambulatione, poplitibus vehementius tensis, vel etiam cursu postea dimouendum est. ad hæc autem linteis asperis validè ad multam vsque contrectationem tum per se, tum per alios rubefieri debet. Optimum quoque fuerit si ministri ad hoc manicas ex linteis consutas habuerint: alioqui autem inæquali frictione adhibita, complicatis nimirum linteis, cutis excoriationes quandoque consequuntur. postea verò manibus tum ab aliis, tum ipse per se siccè fricandus est: quæ res præterquam quòd fouet, tenorem etiam admirabilem corpori indit. Nulla igitur alia re tentata, potest, quatenus alacritas fert, post hanc siccam frictionem frigida lauari. Vngi ergo oleo moderatè debet, & fricari multum: ac præcipuè à se, tum etiam ab aliis: nihil enim est quod tam lassitudine doloréque vacet, atque efficax sit, quàm frictio quam quis sibi ipse administrat. Siquis igitur ea promptitudine ad frigidam lauationem contentus sit, donec spiritulus creber fiat, aliis exercitationibus non erit opus: sed tamen id difficulter omnes consequimur, quum quid satietatis res adiunctum habeat. Ergo aliis vnicuique consuetis exercitationibus vtendum est, intra tamen lassitudinem (vt dixi) laborando, nec omnino expectandum quousque in molem extollatur, (quod plurimis mos est) sed donec corpusculum fuerit calefactum, & ad frigidam lauationem abundè præparatum. Exercitationibus autem finitis, tunc se ipsos omnino, nisi etiam prius, fricare debent, spiritum continendo. aliquando etiam corpore puluere prius consperso, si madore humescat, atque ita sine vlla mora & subitò in frigidam descendere: vel subitò aqua circunfundantur. Aqua autem, si nobis optio detur, nec glacialis, nec remissa omnino frigiditate eligenda est: siquidem hæc magis nocet quàm quæ in altera parte excedit. Aquarum autem ad frigidam lauationem, præsertimque quum primùm quis incipit, præstantissima est marina, quippe quæ frigoris satis habeat, & morsus qui ex salsedine prouenit, corpus facilè percalefacit. Qualis autem cunque ea fuerit, pura esto & perlucida, nec palustris, nec cœnosa, nec alioqui reses. Cæterùm anteponendum est si liceat, in aquam descendere, quàm circumfundi: sed primo quoque ingressu parum fricandum corpus est, postea ingrediendum: ac sese violenter fricare debet, rursúsque descendendum: ac tunc perseuerare natando, aut alio quouis modo, vt diutius ibi commoretur, ita tamen vt rursus & ad oleum, & ad frictionem præsto sit. Deinde quum tertiò descenderint, & non diutius sint immorati, debent caput & quæ ad stomachum attinent, aquæductibus subiicere: sin minus, pluribus hydriis perfundi, & ita moderatè fricandi. quo tempore non dissoluimus oleo eam firmitatem quæ corpori prius aduenit. Post hæc verò strigilibus non amodum obtusis diutius corpusculum detergemus, & ad ruborem perducimus: nam & roboratur, & superficies æqualis redditur. Si verò etiam in eos qui cibum sumpserunt incidamus, non omnino à frigida lauatione abstinebimus, quoniam vehementer appetimus, & quia motiones quædam ad id nos impellant, vel quia æstus ipse quodammodo simul elixauerit: nescio enim an quicquam hoc præstantius faciat is qui exuritur, & continenter sudoribus perfunditur. Equidem sæpenumero à cœna, quum ægrè in somnum propter æstum delabor, in frigidam descendere consueui: & mirabile est quàm iucundam noctem transigam. In vsu tamen frigidæ, habenda ratio est aurium, ne frigida in eas clàm influat. quum enim frigida lauatio ad omnia sit multo quàm cæteræ diætæ vtilior, quomodo meatus auditui deseruientes tantum cum noxa contingat, certè nescio.

De siccatione per arenam, Herodoti ex libro de remediis extrinsecus occurrentibus, Cap. VIII.

FOmentum quod ex arena adhibetur, accommodatum est astmaticis, iis quorum pectus defluxione laborat, cœliacis, podagricis, iis qui per extentionem resoluuntur, iis qui malo sunt corporis habitu, hydropicis, & denique omnibus quos diuturnus morbus vexat. Omnésque præter infantes, ad huiusce fomenti vsum ferme apti sunt. tempus ad hoc idoneum est æstas, in qua etiam dies ardentissimi sunt eligendi. In ortu autem solis, in littore, in arena profunda duæ foueæ aut tres paris magnitudinis ei qui vsurus sit, parandæ sunt, vt à sole calefiant. ægrotus verò cibos optimè confecerit, priúsque inambulet, & gestetur: quúmque aër sit factus calidior, arenáque satis feruens fuerit reddita, in fouea recumbens, in arena quæ circum sit maneat, vt ratio postulat, conuolutus, vsquedum facilè ferat. caput verò debet contegere, & solis radios declinare, sempérque ante oculos operimentum aliquod habere. figura verò in qua exardescat, esto in primis diei partibus eiusmodi, vt meridiem, in mediis, vt boream spectet. spongia quoque aqua frigida imbuta faciei applicetur. iis verò qui nimium patiuntur,

collutio itidem offertur. ſi verò necdum calfactam aut refrigeratam carnem propter vim ſudoris erumpentis ſenſerint, id ſignificare debebunt: iique qui adſtant, arenam propellent, eóſque educent, & in alia fouea propinqua collocabunt, in qua vt dictum eſt, occultabuntur. id tertio quoque loco erit faciendum, ſi opus eſſe videatur. Qua in re ſpectādus morbus eſt, itémque vires ægrotātis: tēporis verò additio ex iis pendet quæ ſunt dicta prius. Iam verò recūbentes occultabimus, ac cōtegemus aſthmaticos, & quorum pectus & coſtas defluxio vexat, itémque ſtomachicos & qui malo habitu corporis ſunt, & qui aqua inter cutem laborant. ſedentes verò eos hydropicos quos aſcitas nominamus, ſique opus ſit, etiā tympanitas. Ex aliis verò morbis colicos quoque & hepaticos & ſpleneticos, & iſchiadicos, & podagricos, & quorum reſoluti ſunt pedes aut crura: ad finem verò hi omnes ſunt toti contegendi, quippe quum relaxatio rite toti corpori adhibetur, & vtilitas partes etiam morbo vacantes debet peruadere, & præſertim ſi frigida lauatione ſint vſuri. circa foueas paratæ ſint ſcenæ ex perlucidis cornibus confectæ, itémque vrnæ aquæ dulcis, & ſolia aquæ maris, in quæ ſedatis ſudoribus ingrediendū eſt, tū exeūtes perfundēdi, & oleo cōfricandi. Si verò dies trāquill⁹, corporáq; robuſta fuerint, natatione etiā vtantur, à quibus abducti, abundè quieſcant. Sed hydropici quinque aut ſex aquæ calidæ cyathos prius epotos, effundere cogendi ſunt: cæteris mos ſuus eſt ſeruādus. alēdi autē ſunt ii, vt propter mala quæ in ſole ſunt paſſi, potus augeatur. Numerus dierum in morbis intermittētib⁹ nō ſit minor quàm quatuordecim, nec vnū & viceſimū diē excedat. At in hydropicis numerus dierū eſt ad rationē inanitionis ipſorū molis referēdus, & ſubducendus: quúmque vtilitas poſt viceſimum primum diem ſtatum nanciſcatur, biduum aut triduum intermittere conuenit, tum redire ad vſum. Si verò hyberno tempore hydropem cures, cæteræque medicinæ præſidia non iuuent, ægérque expectare tempus opportunum nō queat, réſque vrgeat vt arena adminiſtretur, neque vt ea vtilitas quam tempus accommodatum affert, expectare liceat, tum in maritimo loco inſtituenda arena eſt, & quum æger in ſomnis horret, ea totus obducēdus eſt vt diximus, & cætera quæ admonuimus, faciēda, proſperúmque ſucceſſum qui inde futurus eſt, diuturnum fore ſperandum eſt.

De inſolatione, ex eodem libro, Cap. IX.

INſolationes maximè neceſſariæ ſunt iis qui refectionis & carnis acceſſionis egent: ſol tamen nubilus eſt vitandus, iſque qui ſæpe in tranquillis regionibus obſcuratur. Studēdum ergo eſt vt hyeme, vere, & autumno, intempeſtiuam inſolationem vitemus. æſtate autem propter nimium calorem debilibus cauēda eſt. ſoli verò atque igni præter cætera dorſum admouere cōuenit: nerui enim qui voluntatis ſunt, in eo potiſſimum ſunt ſiti: quibus caleſcentibus totum corpus valentius redditur. caput verò aliquo operimento contegatur.

De vtilitate quæ ex igni & carbonibus affertur, ex eodem libro, Cap. X.

FOmentum quod fit ex carbonibus, adhibendum eſt in balnei loco qui vngendis hominibus ſit dicatus, iis qui diuturnis doloribus teneantur. partes autem corporis torreātur, donec difficulter ferre queant. Carbones ſunto ex balneis ſumpti, aut prius madeſcant. Cæterùm torreri ad muros ignitos, eandem affert vtilitatem: ſique placidè ſint calidi, eis particulæ dolentes admoueantur: ſi nimis calidi ſint, affectæ partes crudis lineis pannis ſepientur, atque ita parietibus adhærebunt.

De aduſtione, ex eodem, Cap. XI.

ADuſtionibus vtimur tum per cauteria, tum per radices, tum per medicamenta. præſtātiſſimæ ſunt quæ cauteriis adminiſtrantur, ſiqui ſint qui chirurgiam reformident: ſecundum locum tenent quas medicamenta excitant: quæ verò per multos dies adurunt, iis cicatrix non obducitur.

Ex Antyllo, de dropace, ex primo libro qui eſt de remediis extrinſecus occurſantibus, Cap. XII.

A DRopax vt malagma paratur, vſúmque cataplaſmatis præbet. Conuenit is morbis diuturnis, quibus etiam ſinapiſmus eſt idoneus: & quum quis ſinapiſmo vti velit, prius dropacem adhibet, vt corpus ad ſinapi præparet: & poſt ſinapiſmum quoque adhibetur, vt reliquiæ morbi euellantur. Cæterùm dropax, ſi calfacere præter modum oporteat, accipere debet pyrethrum, cachry, & bitumen: ſi opus ſiccatione ſit, ſulphur ignem nō expertum, ſalem, cinerē ſarmentorum: ſi ſcarificare, limneſium & euphorbium. Vngere verò locum oportet dropace prius cal-
B factο, eáque craſſitudine id efficere quamvires ægrotantis ferre queant: atque in iis qui ſunt imbecilliores, partes piloſæ prius abradendæ ſunt, in rubuſtioribus verò & efficaciore dropace indigentibus, non abradendæ, niſi fortè capiti, aut mento, aut pubi applicandus eſſet.

Antylli, de ſinapiſmo, ex eodem libro, Cap. XIII.

CAtaplaſma quod ex ſinapi conficitur, efficacius eſt, quod in acutis morbis non admodum probatur: in ſegnioribus nanque naturis ſolùm ſtupidíſque, in acutis
C morbis, ſinapi vtimur. Ad diuturnas verò ægritudines ferme omnes, vbi aliorum remediorum vim imbecilliorem & minorem morbo cognouerimus, efficaciſſimus ſinapiſmus eſt, ſed tamen in tabidis & colliquatione laborantibus ex vlcere quod iecur obſideat, ſinapiſmum non admittimus, neque etiā in vlla alia vlceratione quæ intimas partes vexet, ſiquidem exacuuntur, & efferæ à ſinapis acrimonia redduntur. quinetiam in cartilagineis partibus cauendus eius eſt vſus, vt in auribus, & ſummis naribus, quippe quæ exurantur, & quandoque etiam quæ
D carnis expertia ſunt & cartilaginea, nigreſcant. cæteræ verò omnes corporis partes, & morbi diuturni hoc remedio perfruuntur. Penis autē & veſicæ reſolutiones hoc auxilio gaudent: itémque partes omnes reſolutæ. in rectū quoque inteſtinum reſolutum glans inditur. In iis verò qui difficulter audiunt, collyrium linimento impactum auribus imponitur, tum vbi ſenſum collyrii pars quodammodo perceperit, collyrio per linamentum exacto, pars melicrato abluitur. Sinapiſmus autem ſegnioribus partibus, iiſque quæ carnoſæ ſunt, & vi adhibita difficul-
E ter ſentiunt. Terminus autem actionis medicamenti eſto vt ægrotus vehemēter doleat, caróque nigrior reddatur, & fiat altior quàm quæ adiacet: & poſtquā ablotū fuerit, puſtulæ leniter erumpant. ad morbos autem & partes facilè ſentientes, mitius vtendum ſinapi eſt, vt eo vtamur donec caro fiat paulo rubicundior. Ne tamen mitis ille vſus vanus ſit, alio die, aut duobus ſæpe erit ſinapiſmo vtendum, vt continuus vſus vnius robuſti ſinapiſmi vim præbeat: cuius ſanè continui vſus menſura eſt, quum partes ſinapiſmo obductæ atque illitæ nullū doloris ſenſum
F habeant. In acutis verò morbis raro adhibemus hoc remedii genus, eóque ſolùm in lethargicis, & cæteris nimiis in ſomnum propenſionibus, quæ in febribus cōtingunt, & catocha & perfrictione, quæ ægrè calefiat. eorum tamē qui in ſomnum ſunt nimium propenſi, crura ſinapiſmo obducimus: in perfrigentibus verò, & crura, & cubitos. cæterùm ſinapi tenue cæteris omnibus linteo exceptis inſpergatur.

Sinapiſmi confectio.

Sinapiſmi conficiendi modus eſt huiuſmodi: Cari-
G cas in aqua tepida pridie macerare oportet: poſtridie verò eius diei vehementer expreſſas valde contundere, deinde acre ſinapi, quale eſt Syriacum & Ægyptiacum, capere, ac per ſe conterere, aquam in qua caricæ maduerint, paulatim affundendo: (nam humore perfuſum melius læuigatur) tum in maſſas leues redigito, alterā ex caricis, ex ſinapi alteram. Fiet autem ſinapiſmus vehemens ſi duas partes ſinapi vni caricarum parti addemus, mediocris verò, ex paribus vtriuſque portionibus conſtabit: ſin mitior exigatur, tertiam partem ſinapi, duas cari-
H carum commiſcebimus. Linteo verò aut panno illitus adhibetur, locus verò cui admouendus ſinapiſmus eſt, prius nitro illinatur, & omnino inunctus eſto, eíque ita cataplaſma adhibeatur, & ſuprà ligetur. Vtendum verò ſinapiſmo in ſole, aut aprica domo, & potius ante

balneum: certum tamen temporis spatium quo teneatur, definiri non poteſt, propterea quòd alii citius, alii ſerius eius ſenſum percipiant. Ergo ſæpe intueri locum oportet, vtrum ſatis roboris contraxerit. Si verò longo ſpatio admotum ſinapi non agat, ſpongiis aqua calida imbutis, & panno in quo cataplaſma eſt, appoſitis, fouendus eſt. poſteaquam verò ſinapiſmo vſi abundè fuerimus, æger in balneū ducetur, & vt modicè laxetur, totus perfundēdus eſt; ac potius etiam partes quibus ſinapiſmus fuerit admotus: eæque non vngātur. ſique ferre poſſe æger videatur, ſuſtinere debet, & iterum balneum ingredi, & perfundi, ac ne tum quidem vngi. nonnullos etiam vſque in ſequentem diem non vnctos ſeruantes lauamus. Poſt balneum verò vltimum partes roſaceo illinimus: ſi vehemēs ſit dolor, & puſtulæ eruperint, partes erunt lana aqua & roſaceo intinctæ obducēdæ; aut etiam amygdalino cum aqua: melius autem eſt vt aqua ſit maluæ ſuccus. In iis verò quos vehemens dolor vexat, locus malua probè decocta vel per ſe vel cum pane oblinēdus: vbi dolor ceſſarit, cerato roſaceo cum ceruſſa vtemur. Lethargici verò, & qui acutis morbis detinētur, lauandi ſunt. Cæterùm quibus ſynapiſmus adhibetur, oleo perfundimus: & idem facimus in iis qui carnibus ſunt mirum in modum delicatioribus. In quibus verò ſinapiſmo vtimur non propter partes quæ altius reſident, ſed propter eas quæ prope cutim ſunt, panis læuigatus pro caricis ſinapi admiſcetur. Hoc etiam ſciendum eſt, ſi in aceto ſinapi maceretur, cataplaſma obtuſius: ſi in aqua, minus mordax fieri. Qui aures ſinapiſmo oblinunt, panno debēt contrectare, aut duplicatis linteis excipere: malleolos verò oleo prius vngere, tum duplicatis linteis excipere.

De ſcilla.

Scilla in mortario contuſa parēm ſinapi vim habet, ſi illinatur: ſed breui tempore teneatur: nam ſi tardarit, vlcus excitabit. ea priuatim in pectore vtemur ad eos qui nonniſi recta ceruice ſpirant: & ad reſolutionem, quum non ſolùm motus, ſed ſenſus quoque eſt læſus. ſed & nitrum, & balneum, & remedium, vt in ſinapiſmo, adminiſtrare conuenit. olei verò perfuſio morſiones quas ſcilla excitat, propriè mitigat.

De fimo caprillo.

Caprarum fimus viribus ſinapiſmo non cedit, præſertim globuli aceto læuigati. propriè verò conuenire iſchiadidis hoc cataplaſma, quippe quod ſinapiſmo ſit efficacius, nos ipſi experientia atque vſu didicimus.

Ex Menemacho, de pſilothro.

Cap. XIII.

Pſilothrum ex arte quæ cultui & odoratui eſt dicata, ſumptum eſt. carnem in ſuperficie vellicat: id quod ex rubore quē affert, & materia quæ adurens eſt, planè patet. Si tardarit, cutim vlcerat, puſtuláſque excitat. eius actio minor eſt quàm dropacis: ſiquidem hoc carnem delicatā relinquit: dropax verò habitiorē & muſculoſiorem. huius porro moleſtus eſt vſus. Cæterùm oleoſa pars à corpore abſtergenda eſt, propterea quòd non adhæreſceret, & in eius vſu multo tempore morandū eſſet. quocirca pedum lotiones, ad quas pſilothrum adhibetur, modicè vnctas eſſe oportet, ne vis planè diſſoluatur.

De tonſura & deraſione. Cap. XV.

Tondendorū abradendorúmque pilorum vſum medicina accepit euacuādi cauſa: éſtque is ad diutinas affectiones accommodatus. In capite autem capilli erunt forfice præcidēdi, tum radendi, & abraſionē etiam vtendum. Deraſio verò partium in quibus capilli non ſunt, purior eſt & manſuetior quàm ſit cutis tonſura: verùm propter irrigationem & frictionē moleſtior eſt, & magis etiam in profunda coma: tonſura verò quæ æquè ac deraſio capillis caput nudat, habet neſcio quid ſenſum tentās. quocirca in iis qui facilè mutātur, tactu leni & manſueto vtendum eſt. ſed quum opus eſt cucurbitulas etiam admouere, locus abradēdus eſt, vt ipſæ poſſint excidere: quo ſanè tempore irrigatione & frictione nihil præterea fuerit opus. Cæterùm mitis tonſura & deraſio perſpiratum parat, partéſque ad alia efficacia remedia paratas & idoneas reddit.

A De pectendis capillis, Cap. XVI.

In mulieribus quæ ornatum capillorum ſanitati anteponunt, pro locali remedio pectere comā vicem gerit frictionis: efficaciúſque prodeſt quum caro ad cuiuſque capilli exortum trahatur. ſique dentes pectinum denſiores fuerint, maiore etiam vi capillos attrahent.

Ex Herodoto, de pectenda coma, ex libro de remediis extrinſecus occurrentibus, Cap. XVII.

Ne caput pectatur primis quidem diebus, cauendum eſt (neque enim neceſſarium eſt, neq; vtile) poſt vn-
B ctionem verò quæ ante cibum adhibetur, & poſt clyſteris vſum, ſi ita conſueuerint, pectendum erit donec partes capitis nulla moleſtia afficiantur. Si verò aliquod ſymptoma extrinſecùs appareat, vt dolor capitis, vt defluxio quæ nuper cōſtiterit, aut exanthemata, aut ſanguis ſtillās, aut alia quædam mala ſuſpicio ſubſit, omittendum eſt.

Herodoti, de perſtrictione & intereeptione, Cap. XVIII.

In quacunque morbi parte, perſtrictio interceptióque,
C & ante acceſſionem, & in eius initio, adhibenda eſt. Colligare ergo & intercipere partes vna aut duabus antè horis eſt accommodatum: ſi verò tempora ſuſpecta ignorētur, acceſſionéſque inuaſerint, non iam magnopere harū rerum auxilio indigebimus, veruntamē eis vtendū eſt, atque affectionib⁹ quæ cum rigore inuadūt, itémque doloribus, conuulſionibus, defluxionibus, ſanguinis eruptionibus, palpitationibus, ſingultibus, inflationibus, & vigiliis, perſtrictio conuenit. Interceptio verò omnibus qui vel ex morbo, vel ex ſymptomate refrigerantur, ad-
D hibetur. Perſtrictiones autem vaſis latioribus, in quibus multum ſanguinis & ſpiritus eſt, admouentur. Ergo ad perſtrictionem aptæ ſunt partes brachiorum quæ ad alas & ad carpum pertinent: crurū verò partes quæ ad inguina, poplites & malleolos ſunt. hoc enim pacto attractio materiæ morbum gignentis retrahitur & auertitur. Interceptio verò ad poplites adhibita prodeſt, quippe quæ materiam contineat, naturalémque calorem ſeruet: idque præcipuè facit ſi cum vnguine admoueatur. Hæc autem auxilia conueniunt iis, qui ſtatis temporibus neruorum dolores ſentiunt, cuiuſmodi podagrici & arthritici ſunt:
E incommoda verò cenſentur iis quibus ante acceſſionem ſudores prorumpunt, & quos acceſſiones cum ſudore cōiunctæ obſident: nam ſi vinculis exciperētur, eorum ſymptomata fierent diuturniora. Interceptionis ratio fit, vt lanæ molles in latos orbes redigantur, hiſque ab extremis manus digitis ad alas vſque brachium intercipiamus: eodémque modo ab inguinibus ad digitos vſque pedum progrediemur. ac partes quidem pedis quæ incurnæ ſunt, itémque genua pluribus lanis excipiemus, quoniam eæ
F partes tum extendendo, tum flectendo facilè denudentur, quum alioqui carnis copia ſit in eis perexigua, atque ita immoderatius refrigerentur: compreſſiones verò pro viribus fiant. Intercipiemus etiā particulas hoc modo: lanarum carpta extremitatibus ſuperdamus, & vinculis laxis ſuperexcipimus, & pro viribus iterum premimus: vbi omnes partes fuerint interceptæ, pulſus eſt per interualla contingendus, ne vitiare vires nos lateat: quo in caſu debemus etiam exteriora contemplari, vt colorem, vt reſpirationem, excretionē, atque decubitum. Sudores verò qui erumpent, ſi ex mora fiant interceptionis, in eáque perſeuerent, ac vires nihil minuantur, boni ſunt iudicā-
G di. In acceſſionibus verò ceſſandum, & interceptiones ſoluendæ: in iis verò quæ calorem extremorum inuadendo augent, æſtate citius expediendæ interceptiones ſunt: hyeme verò diutius immorentur. Quæ autem intercepta ſunt, non ſunt directo exoluenda: ſed partes brachiorum teneris manibus contrectantes, & ea quæ circumiecta ſunt auferentes, æſtate contegere togis oportet, hyeme verò manibus. nam aeri confertim expoſitæ refrigerantur: cæteras quoque partes exoluimus, quiete eiſdem im-
H perata: ſique fieri poſſit, vt vnico decubitu vtantur.

De deligatione.

Deligationes fiant ad hunc modum: Lata vincula ex lana contorta, aut conſtricta & coacta, aut veſtes attritas capimus, extremitatibúſque circumponimus, &

adhibita cura ne carnes contundantur, comprimendum obſequenter eſt,vt firmiter liges.quod rite procedet ſi vincula & lata & lenia fuerint.ſed magis etiam conſtringuntur poſt ſecundam comprehenſionem: neque enim caro offendetur,ſed comprimetur. Optima verò deligationis quæ ſatis ſit, menſura eſt, vt tota caro quæ circum partes deligatas eſt,cum rubore inſurgat, nóſque vaſorũ excitationem obſeruando,iterum vehementius comprimamus,cauendo ne particulæ in ſtuporẽ cadant, nóſque doloris cauſam afferamus.Optimus autem huiuſce rei terminus eſt, depulſio rigoris,& extremorum calor, quum ſcilicet inuaſio ſe remittit:in cæteris verò,quum ſymptomata remittuntur.

Antylli de ſuffitionibus, ex primo libro qui eſt de iis quæ extrinſecus occurrunt,

Cap. XIX.

SVffiunt medici mulieres quæ ex vtero ſuffocãtur, ſiue vter⁹ procidat,ſiue refrigeratus, ſiue ſiccatus, ſiue multo humore perfuſus ſit. Vtimur quoque ſuffitu in morbis comitialibus, heterocrania, capitis dolore, in recta ceruice ſpirãtibus, in aſthmaticis, in iis qui defluctione vexãtur & in iis qui canina cõuulſione capiũtur.In vteri verò ſuffocationibus,& caſu atq; auerſione mulieres ſuffiãt ſe myrrha, aut thure, aut bdellio:ſi verò ſedere mulier poſſit,in ſella qua parturientes vtuntur collocabimus,& totam pannis diligenter circumuallabimus, vt nulla pars nuda præter faciẽ ſit. Si verò ſedere aut propter ſuffocationem,aut propter imbecillitatem non poſſit, ſuffienda erit igni ſub veſtibus contecto.Vbi vulua procidit,tetris odoribus ſuffienda,vt hirudinum nidore,pennis aut capillis,aut lanis,aut ſpongiis combuſtis:vel ita ſuffitum parabimus cõiecto in ollam nouam vino,hæc inſpergem⁹, atque ita ſuffitus fiet. Quum vulua refrigerata eſt,myrrham tritam, amomũ,caſiámque adhibemus: quùm exſiccata eſt,ſampſuchum,ſpicam, crocúmque:quũ nimio eſt humore perfuſa,acetum,pulegiũ,iridá, thymúmque. Poculum verò ligneum in ollã coniicimus,quod in medio ſit perforatum:poculúmque labris ollæ agglutinam⁹, aut luto figulorum, aut paſta:in foramen verò calamum rectà perforatum ponimus,atque ita aptamus vt nulla ſit perſpiratio,alteri verò calami extremitati fiſtulam plumbeam aptamus,cuius lenè ſit labrum: mulierem ipſam in ſella ad partum edendum accommodata,cuius effractum medium ſit,collocamus:tum ignem leniter ſellæ ſubiicimus,& in ſellam calamum imponimus. eſto verò calami tanta longitudo vt plumbea fiſtula calamo aptata ſellam excedat. Fiſtulam hanc ori vuluæ admoueri iubemus,atque ita ignem ollæ ſubdimus:quo incendente,vapor ex iis quæ in olla ſunt elatus & per calamum tranſiens, in vterum perueniet. Circundatur autem plumbum manſuetudinis cauſa,vt ne calamus locum vellicet. Poſtquam ſatis fomenti adhibueris,calamo adhuc vuluæ inſidente,olla ab igni auferatur:nam ſi calamus ſubducatur,quum vapor aſcendens adhuc feruet,ſinus muliebris exuritur.In comitialibus verò,vt cognoſcamus vtrum eo morbi genere teneantur, ex gagate lapide ſuffitus fiet. Vt autem qui comate opprimuntur,expergiſcãtur,ex caſtorio,capillis combuſtis,ſulfure, eboris raſura,cornu ceruino,& equina vngula:in iis quibus altera capitis pars dolet,qui heterocranici vocantur,itémque in ſcotomaticis, & qui canina conuulſione corripiũtur,ex ſerpyllo,hederæ foliis,mãdragora,& fœniculo:in aſthmaticis & recta ceruice ſpirantibus,ex ſulfure,abrotono, hyſſopo,& mẽtha.Quibus ſuffitus adhibentur, ſedere debent,pãniſque circũtegi,& ignẽ in mediis crurib⁹ habere,& inclinatos hianti ore ſpiritũ attrahere. Vbi ſuffitus adhibitus fuerit, cæteri colluendi ſunt melicrato:qui verò thoracem malè affectum habẽt,lacte.

De olfactoriis,ex eodem libro, Cap. XX.

IIs quæ olfactu ſenſum excitant,vtimur in vteri ſtrangulationibus, vt caſtorio aceto diluto,capillis combuſtis,lanis cõcrematis, ſpongia itidẽ, & ellychnio lucernæ nuper reſtincto,ſulfure ignem nõ experto, quæ omnia ex igne ſuffiuntur: itémque hirundinibus fumum eructantibus. Vbi verò vterus procidit, odorari debent ſpicam,

A caſiam,coſtum,iridis folia,vnguenta odorifera,quæ etiã ad animi defectionẽ & nauſeam faciunt:& multò etiam magis vinum cum aliquo eorũ miſtum, aut acetũ in quo thymum, pulegium, ſatureia, origanum, apiúmque immaduerint. folia quoque vitis & roſarum conueniunt. Ad diſſolutionem autem virium quæ ex defectione oritur, hæc olfactoria ſunt apta:panis vſtus,polenta vino madeſcens, pomum,pirum,melopepo: at qui ex capitis dolore in animi defectionem cadũt,peucedanum, polium,
B baccas lauri, cupreſſi globulos, ſerpyllum, melanthium quod aduritur,odorari debebunt.

De abſtergentibus medicamentis,quæ ſmegmata dicuntur,ex eodem libro,

Cap. XXI.

SMegmata ſolent adhiberi vt cutis ſuperficies abſtergatur: alia vt ſcarificetur aperiatúrque corpus, alia ad porriginẽ,aut ſcabiem, aut morbũ pedicularem exterendum, aut ad lendium moleſtias tollendas valent. Abſtergent autem,nitrum,aphronitrum,ſal,mel,ſalis flos, cimolia,lomẽtum fabarum,fermẽtum hordeaceæ farinæ,fur-
C fur,cinis communis,pumex omnis,arena:attenuãt autem, veratrum album tritum,alcyonium,ſulfur,herba pedicularis,napy, cachry, pyrethrum, piper, limneſtis, granum Gnidiũ,euphorbium. Ad porrigines verò & ſcabiem, & morbum pedicularem ſmegmata faciunt quæ conſtãt ex betæ ſucco,ptiſanæ cremore,ſulphure ignem non experto,veratro,herba pediculari,teſta ſepiæ combuſta.omnia autem ſmegmata corpori admouenda ſunt ſine vnguine in linteo ſicco,quum ſiccatum prius fuerit corpus, priúſque ſudauerit.

D De iis qui ſanguinem ſiſtunt,ex eodẽ, Cap. XXII.

EOrum quibus ſanguis cohibetur, alia refrigerando, alia adſtringendo, alia agglutinando, alia ſiccando, alia adurẽdo ſanguinis eruptiones ſupprimũt.Ergo aqua frigida,pſyllii ſuccus,cicutæ,ſeridis,& herbæ ſanguinalis ſiſtit refrigerando:acetum verò,oxycraton,ſuccus portulacæ,plantaginis,rhois ſyriaci,hypociſtidos,balauſtii,adſtringendo:itémque galla,acacia,acreſta, ſquama,ærugo, gypſum, cadmia, ceruſſa diphryges vſtum, Samius aſter, terra Samia,electrum,rubrica Lemnia,& aranearum tela,
E & mãna thuris,cohibet agglutinãdo:& ſpongia noua aceto imbuta, vini fæx & aceti exiccando. at miſy & chalcitis,& atramentum ſutorium, & cauterium, adurendo, & corpora congregando. Initium verò à refrigerantibus & adſtringentibus ducendum eſt, & ad extremum adhibenda ſunt adurentia.Illud porro ſcire conuenit,aliarum partium eruptiones ſanguinis, poſtulare plurima remedia ſanguinem ſupprimẽtia:eas verò quæ ab vtero fluũt, quæque in profundis partibus manent & ſunt, omnino aliter curari: nam minus parent refrigerantibus, quippe
F quum vterus adſtringentibus præcipuè delectetur quæ per os erumpunt, ſiccantia non admittunt,nec quæ modò diximus,ſed iis quæ glutinant curantur:ſed ne iis quidem omnibus, verùm imponi poſſunt & quæ periculo vacant.nam ceruſſa,gypſum,& diphryges, & cadmia veneni vim habẽt: quæ quidem in ſanguinis eruptionibus partium externarum conuenienter adhibentur.

De collyriis,ex eodem, Cap. XXIII.

QVæ collyria propriè dicuntur,ea oculis adhibentur: læuigata verò quæ communiter integra nominan-
G tur, alia apponuntur, alia imponuntur: apponuntur autem vtero: imponuntur verò fiſtulis & ſinibus: quæque vtero adhibentur, purgationes prouocant, & fœtum educunt: ea autem ex colophonia,myrrha,& braſſicæ radice, dictamno, & elaterio conficiuntur. Debent autem collyria longitudinis quatuor digitorum eſſe, eorúmque figura caudæ muris eſſe ſimilis.ſunt etiam linamẽtis aut filo oblongo appendẽda, vt quum tẽporis quod ſatis ſit permanſerint,auelli foras queant.Collyriũ quoque cyprino
H vngendum:ſed animaduertendũ eſt ne vtero inflammato aut dolenti collyriũ admoueatur.Quæ verò fiſtulis & ſinibus indũtur,ea vt agglutinẽtur imponi ſolent. hæc autẽ ex melle cocto fiũt,aut ex taurino glutine,aut ex ærugine,aut ære cõbuſto:quæ fiſtulis indũtur,ea ad callos

exterendos imponimus, fiúntque ex melle, misy, atramento sutorio, chalcitide, squama nigra, radice marrubii, cedria, & seride. Hæc verò, & quæ in sinus induntur, esto lõgitudinis paris fistulis & finibus: crassitudinis verò minoris, ne cunei instar imponantur. Spongia quoque & papyrus exiccata ex lino inditur, & in fistulas & in sinus exiccadi causa, si exiccãdi sit necessitas: trahunt enim hæ ad se humorem, & vt dilatemus aperiamúsque ora fistularum, & locum vt collyria ingredi possint, præbeamus. Cæterùm collyriorum quæ ad oculos pertinent sylvam & materiam exponimus, vbi de madefactionibus, & cataplasmatis, & empasmatis verba facimus. Vere parare collyria debemus: nam æstate eorum vis euanescit, & præcipuè aromatum aridorum contusorum: at hyeme etiamsi arida contundantur, nihil tamen læditur. Cum humore autem contritæ inhorrescunt, neque vires remittunt, neque inter se permiscentur. Quandoque etiam (quemadmodum in regionibus quæ hyberna sæuitia rigent) medicamenta in humore trita suas vires hyeme amittunt: siquidem congelantur. Sed nec etiam valde sicca medicamenta conterenda sunt: nam puluerulenta eorum pars quæ purissima facultate est, euaporat, & in nihilum abit. Sicca autem per se terenda sunt, vt per tenuissimum cribrum sine vi traiici cum humore queant: non tamen humor confertim affundendus est, sed paulatim, vt semper strigmentosum & viscosum medicamentum teratur. Ex quo consequetur, vt quæ iniecta fuerint, inter se cohæreant: si verò totus humor affundatur, metallica residebunt, aromatica verò innatabunt, neque inter se vniri cogentur, neque sub pistillum cadent, quippe quæ præcurrant, & cum humore confugiant. Aqua autem esto pluuia. ea nanque tenuis est, & omnia permeat: sin secus, collyrium vino excipiendum erit. Quæ autem ex metallicis parantur, multo tempore læuigantur: quæ ex succis, exigui temporis contritione indigent. Vbi verò satis fuerint læuigata, gummi collyriis additur vt componãtur: & quia postquam siccata sint, facit vt collyria non frangantur: nullam tamen propriam facultatem oculis gummi præbet. Vbi verò cõfecta fuerint, in æneo vase reponentur: nam quæ ad oculos pertinent, meliora ab ære fiunt. At quæ ex succis constant, iis vtendum statim est: quæ verò ex metallicis conficiuntur, inueterata meliora redduntur.

Vsus collyriorum & modus.

Lippitudini autem incipienti conueniunt ea quæ ex glaucio, croco, & sarcocolla conficiuntur, idque præsertim æstate. Defluxioni verò, quæ ex rosis, quæ ex ossibus palmularum combustis, quæ ex summis oleæ coliculis constant: vehemẽtibus doloribus, quæ ex astere, quæ ex amylo, quæque Babylonia vocantur. Ad chemoses verò facit collyriũ ex pompholyge, ex cerussa, ex nardo. Ad vlcera quæ ex thure fiunt, ad affectiones quæ inueterarint, valẽt acria collyria: eadem ad hebetes oculos accommodata sunt. Collyriorum autem materiæ apud omnes sunt: cæterùm in chemosi, & vehemẽtibus inflammationibus infundere collyria conuenit, ne specillũ contingens morbum irritet. In cæteris casibus sublinenda sunt. Verùm oculus non est acie specilli tangendus, sed palpebra inferiore illita medicamentum apponendum. Illitiones verò quæ per subiectionem & quæ per euersionem adhibentur, nescio quid decori continere videntur, cæterùm non sanant: nam quæ ex subiectione fiunt, oculos soluunt, specillo obsistente fricãdo. Quæ verò per euersionem admouentur, palpebris callos obducunt: quæ liquidæ vocantur, vtiles sunt ad hebetudines & incipiẽtes suffusiones, fiúntque ex Attico melle, opobalsamo, felle, & præsertim hyænæ: si id nõ fit, viperæ, aut aquilæ, aut vlturis, aut perdicis, aut gallorum alborum, aut coracinorum piscium: quandoque fœniculi succum capiunt, aut oleum quod ob vetustatem fit pertenue & solutum: aut liquorem cyrenaicum, aut cinnamomum, aut semen eius quod besasa dicitur, quod nos agrestem esse rutam existimamus. Humidæ porro attenuare, calfacere, & purgare possunt. Omnia autem medicamenta oculorum, & præcipuè liquida, si accommodatè admoueri debeant, non pleno capite, & mollita aluo adhibenda sunt. Quod præsertim in liquidis obA seruandum est, idque in puro aere, austrino, sud dio: nam spirante Noto, & cælo nubilo, aut humido, aut frigido & condensato, inutiliter admouentur. Idem vsu venit in cæteris collyriis quæ ad acumen visus pertinent: itémque in aliis omnibus quæ ad lippitudinem faciunt, eadem aëris obseruatio seruãda est, nisi fortasse quispiam sic vrgeatur vt eis vtatur: quo casu & raró & paucis vti debebit.

De pastillis, ex eodem libro,

Cap. XXIIII.

B Pastillorum sunt tria genera: quorum vnum potui datur, alterum in aluum coniicitur, tertium illinitur. De pastillis verò qui potui dantur, tum dicemus quum de iis qui ægrotis offeruntur, verba à nobis fient: de cæteris nũc instituta est oratio. Eorum ergo qui induntur alii obtũdunt, alii adstringunt, alii adurũt. Iis qui obtũdunt vtimur in iis quibus per infernas partes acria excernuntur, & quæ intestinum omnino mordeant. Eorũ materiæ sunt amylum, Samius aster, pompholyx, gummi, tragacantha, dulcis radicis succus, opium, manna, bdellium. Hi pastilli triti cum cremore ptisanæ, aut etiam cum polline, aut cre
C more furfuris, aut lentium decocto iniiciendi sunt. Adstringentibus verò vtimur in quibus fluxum immoderatum sistere studemus, & in quibus roborare intestinum volumus. Horum materia est alumen, acacia, hypocistis, rhus Syriacus, balaustium, œnanthe, galla, malicorium, myrtus. Induntur hi cum succo rosarum, aut lẽticularum, aut plantaginis. Adurentium vsus est in depascentibus vlceribus. Fiunt illi ex sandaracha, calce viua, squama æris, charta combusta, & cæteris huius generis. Sunt autem imponendi pastilli huiusmodi, postquam ægroti comede-
D rint & biberint, ne stomachus ab exhalatione feriatur. Præterea antequam indantur, clyster ex muria imponendus est, vt vlceribus prius abstersis pastilli indantur, quippe qui eo modo efficaciores sint futuri. Cæterùm quos in iecturi sumus, in vasculum coniectos plurimùm agitare oportet, & ita indere, ne medicamentum in fundo vasis subsidat. Vbi autem canaliculum ano imposuerimus, exprimere debemus, & vertere eodem in loco, ne si fortè vlcere obsideatur ea pars, medicamẽtum concidat. Pastilli verò qui illinũtur, parẽ vim habẽt cum iis qui infundun-
E tur: nam alii adstringunt, vt is qui ad Andronem authorẽ refertur: itémque is qui à Polyida est confectus, & croceus, & fulu⁹, qui ex lanis sordidis fiunt. Tales etiam sunt qui ex halicacabo constant: valéntque ad exanthemata, herpetas, ignem sacrum, intertrigines, sanguinis eruptiones, & vlcera fluentia. Alii hebetant, & ad epinyctidas, carbunculos, & vlcera maligna faciunt.

De pessis, ex eodem libro,

Cap. XXV.

F Pessi vtero soli admouentur. Eorum tres sunt differentiæ: alii nanque molliunt, adstringunt alii, alii denique aperiunt. Mollientibus ad vteri inflammationes, exulcerationes, perfrictiones, strangulatus, auersiones, & inflationes vtimur. Fiunt autem ex cera Tyrrhenica, cyprino, susino, pinguedine anseris aut gallinæ, butyro infulso, resina deusta, medulla ceruina, fœnogræco, & similib⁹. Aperientes vtiles sunt quum purgationem suppressam prouocare volumus, aut conniuentem compressámve vuluam emendare: hique ex melle, artemisia, dictamno, brassica, dulcis radicis succo, ruta, & scammonea. Adstringentium
G vsus contrarius est aperientibus: nam fluorem muliebrem cohibent, & vterum suspensum contrahunt, & prolapsum reprimunt. Cæterùm materiam adstringentium suprà comprehendimus quum de collyriis & pastillis loqueremur. Pessi crassitudo instar strigmenti, & paulò spissior facienda est: deinde lana tortili linamento similis duplicata medicamento tincta in os vuluæ indenda est, sic vt stuppam oblongam alligatam habeat, quo facilè pessus extrahatur.

De medicamentis quæ infunduntur,

H Cap. XXVI.

Vtimur iis quæ infunduntur, propriè in vtero per specillum, quod infundendo in ipsum liquori accommodatum est, quod μητρεγχύτην vocant: in sinu verò qui ante vterum est, per follem. Id verò quod infunditur &

in finum & in vterum, eft eiufdem generis. Poteft autem infufio mollire, adftringere, calfacere, inflationes difcutere, dolores mitigare: quæ omnia pro materia ex qua conftat, folet efficere. Debet autem liquida effe, aut oleo paulò craffior.

De vnguinibus, ex eodem libro;
Cap. XXVII.

VNguinibus vtimur in iis partibus corporis in quibus neque madefactioni neque cataplafmatis eft locus, vt in palpebris, auribus, fummo nafo, & tota facie: fiquidem à cataplafmatis grauatur, & à madefactionibus defluentibus læditur. Eadem quoque admouemus iis partibus quæ multum mouentur, quum in eis cataplafmata confiftere non queant, & madefactionibus vti non poffimus. Præterea inungimus feruidas inflāmationes, & quæ naturam eryfipelatis referunt, quæq; & à cataplafmatis & à madefactionibus irritātur. Exulcerationes quoque quæ in fūma cute funt, & defquamatas inungim⁹: quippe quæ à cataplafmatis & madefactionibus aggrauētur: itémque fuggilata, & laxos tumores, & alia permulta inungimus.

Materiæ vnguinum ad frontem & oculos fluentes accommodatorum.

Ex leuibus vnguinib⁹ eft album oui vel per fe, vel cum rofaceo, vel cum vino adftringēti, vel cum fitania farina. Valentius fit ex ouo cum manna, aut cum gūmi. Magis etiam colla aqua feruenti refoluta, & cochleæ albæ cum teftis contritæ, eæque vel per fe vel cum ouo. Crocus quoque cum vino illitus mitigat, & magis etiam glaucium ex vino. Præftantiffimum eft quod ex Lemnio figillo, & aceto, aut fucco herbæ perdicii conficitur. Acacia itidem fulua cum vino fimiliter iuuat. Ex his quædam tenfam frontis & temporum cutim faciunt, & idcirco vafa comprimunt, & ad fanguinis defluxionem amoliendam valent: alia verò vnà cum protenfione, fua adftrictione vafa adftringunt.

Vnguina faciei.

Exanthemata quæ in facie nafcuntur, ouo cum ceruffa, aut lycio cum amurca fuperficie tenus decocto illinūtūr. Facit hoc etiā ad fiffa labia. fuffufiones verò fucco thapfiæ illinendæ funt, aut hyffopo viridi. Faciem verò maculatam prius fouere debemus thymo, aut fatureia, aut origano, in linteum rarum coniectis, & aqua calida decoctis, & floribus impofitis ita illinere.

Vnguen aurium quæ inflammatione obfideantur.

Aures inflammatæ, ac præcipuè ex plaga, colla cum aqua, aut myrrha cum vino, aut māna cum vino illinuntur. Exanthemata verò capitis, poftquam derafum caput fuerit, cimolia cum aceto, aut betæ fucco oblinimus: quæ humidiora funt, cedria: quæ glutinofas fanies excernunt, amygdalino vngimus: quæ nafum & nares obfident, vnguine quod ex alumine, myrrha & aloë conftat, curantur. Eryfipelati verò glaucium, vel fuccum plantaginis, vel herbæ fanguinalis aut lentifci, aut cicutæ, aut acaciæ, aut hypociftidos adhibemus: fed fuillum fel ad eryfipelata eft omnium accommodatiffimum. Humida verò pinguib⁹, vt feuo, butyro, cera Tyrrhenica cum rofaceo, oblinimus: pudenda verò valde adftringentibus & attenuantibus, vt mella cum fquama æris, aut aloë cum vino mulfo: fed melius eft brathy aloë infpergere, atque illinere: intumefcentes verò partes in hydropicis, aut aliis generibus morborum, cimolia cum aceto, aut cum fece vini liquida, aut ipfa fæce vngimus. Corpora verò præpinguia, funt tota melle cui fal admixtus fit, illinenda: fed melius eft in eiufmodi coporibus vt calami rore vtamur. Myrmecia verò heliotropii, aut chelidonii, aut batrachii fucco inunguntur. Epinyctidas verò liquore cyrenaico, aut parthico cum vino dulci, aut calce viua cum oleo, aut coriandri fucco illinimus. Vermes concretos coagulum leporis, aut alterius cuiufuis animalis illitū educit: ad fcabie obfeffas partes cardamomum aceto illinimus. Ad ambufta verò, ne puftulæ excitentur, myrrha ex vino læuigata valet: ad idem facit alumen fciffile ex aceto & lixiuio, & calx viua ex aqua. Vnguiū quoq; reduuias alumen liquidū illitū mirè iuuat. Perniones nafci non finit thus, & alumē, & feuum fuillum illitum. Ad fcabiei moleftias & pruritus facit herba pedicularis cum viuo fulfure & aceto. Ad tumidas eminētias alterci fuccus valet: ad eminentias verò quæ in ano & pudendis funt, alumen fciffile cum myrrha ftacte & atramento futorio facit.

De malagmatis, ex eodem libro.

Malagmatū tres funt maximè differentiæ: alia enim ex quibufdā ficcis, radicibus, inquā, herbis & feminibus fiūt: alia ex metallicis, aut iis quæ metallicis proportione refpōdent: alia ex fuccis, feuo, lacrymis, & quæ coniunctè molliuntur. Quæ autem ex ficcis conficiuntur, coctione nunquā egent, fed folū liquefactione. In hoc genere ficca funt liquabilibus affundēda, quoniam radices & herbæ decoquendo frigerentur. Si verò exigua portio aridorum imponatur, cætera erunt prius decoquenda, & quum ea fatis cocta fuerint, ab igni detrahentur, & ficca adiicietur: quæ verò ex metallicis & liquabilibus fiunt, quómodo paranda fint, tum expofuimus quum de emplaftris loqueremur. Cæterùm quæ ex ficcis conftant, hypochondriis, & omnibus mediis partibus cōmuniter, & præcipuè ftomacho imbecillo, aut non appenti, aut non concoquenti, aut flatus pleno conueniunt, vt quæ ex feminibus, quæ ex fertula campana, quæque ex fampfucho conftant. Defluxione verò laboranti, aut æftuanti, quæ ex œnanthe, quæ ex alumine, quæque ex omphacio fiunt. Lieni verò & iecori conueniunt ea quæ ex myrobalano, ex ammoniaco, ex vifco, ex aceto, ex calce, ex cardamomo, ex nitro, ex radicibus capparis cōficiūntur. Pectori & fanguinis reiectationibus adftringentia funt idonea, vt quæ ex alumine, ex œnanthe, ex falicibus, ex bitumine parantur. Ad tabē facit quod ex baccis lauri, quod ex marrubio, quod ex cardamomo, quódque ex lixiuia fit, quæ etiam ifchiadicis cōueniūt: at capiti, quod ex baccis lauri, quódque ex cachrye conftat. Hæc autem exempli caufa dicta fint, quoniam alibi quæ facultates fint malagmatum ad fingulas res accōmodatorum, explicatum eft. Quæ ex adipe & cera fiunt, præcipuè in neruis & articulis obduratis vtimur, & horum defcriptiones apud omnes funt vulgatæ. Iis denique quæ ex materia metallica parantur, artubus obduratis, & digeftione per halitum indigentibus, adhibentur.

De acopis, ex eodem libro,
Cap. XXIX.

ACoporum commodus eft vfus vel in iis qui permanente & affidente impinguatione indigent, quum madefactiones propter earum defluxum nihil magnopere poffint: vel in iis quibus propterea quòd morbi inueterarint, madefactiones minimè funt idoneæ. In quo genere fic poft madefactiones acopa adhibētur, ficut etiam malagmata poft cerata. Acoporum funt tres differentiæ: calefaciunt, molliunt, cutim fcarificant: calfacientibus in acutis morbis vtimur, vbi neruos læfum iri fufpicio eft: vel quum extrema refrigerata fint, ita vt dificulter calfieri queant: vel quum fudores cum perfrictione ægrum vexant: mollientibus verò, in morbis diutinis. Scarificātium vfus eft in diuturnis morbis qui difficulter amouentur: fegniores funt, in quibus etiam finapifmum commendamus. Materiam verò fcarificantem & calfacientem tum fumus perfequuti quum de madefactionib⁹ & emplaftris differuimus.

De iis quæ fternumenta excitant,
Cap. XXX.

STernutamēta excitātibus vtimur, vel vt eos qui nimia propenfione in fomnum detinentur, excitare feftinemus, vel vt mentem defipientem ad ftatum redigamus, vel vt fœtum aut fecundas expellamus, vel vt aculeos qui in pectore latent, in afpectum adducamus, vel vt vertiginē fedemus, vel vt aliquid expellamus quod in aures conciderit, vel vt diuturnā affectionē quæ in capite refideat, amoliamur & difcutiamus, vel vt fpiritū prolapfū fiue in parte, fiue in toto corpore, erigamus & roboremus, vt in refolutione, in morbo attonito, & morbo comitiali. Excitat autem fternutamēta caftoreū læuigatum. penna madefacienda eft, & ea caftoreum excipiendum, ac in nares indendum: & poftquam pennam in naribus verfaris, nares

comprimendæ ſunt.Si maiore vti velimus,caſtoreo piper addemus:ſi etiam vehementiore,ſtruthium pyrethro, aut vuam taminiam piperi admiſcebimus: in quo caſu piper album adbibendum eſt.Sinapi verò non eſt accommodatũm,quoniam caput replet. Præterea iis qui dicto audiẽtes eſſe poſſunt, imperandum eſt vt ſpiritum intrò attrahant,& manſuetum lumen, aut ignem, aut ſolem aduerſum intueantur.Melius eſt etiam vt ægrotis ſupinis & ſurſum verſus recũbentibus quàm ſedẽtibus, ſternutamentum excitans medicamentum imponamus:quũmque ſum pſerint, deambulent, ſi modò poſſint, ſurſúmque reſpiciant:quique lauari poſſunt,lauẽtur,ita vt caput largè perfundatur.In caro & cataphora & ſingultu tempus accommodatum eſt vt feſtinemus: idem eſt quum ſecundas aut infantem mortuum expellere oporteat.Ne ſit autem ſternutamentum inefficax,ſed & vbi exciderint iam medicamẽta quæ abigendo fœtui prius ſumpta fuerint, vel etiã inſeſſus, ita ſternutamentum ciens medicamentum admoueatur. Idem quoque tempus in aliis obſeruandum eſt,& item in iis quæ in aures exciderunt: at in febribus tempus eſt commodum quum febris ſe remitit: in morbis diuturnis, in diebus intermittentibus.Ii verò qui præſidiorum materiam perſequuntur, vt venæ ſectionis, purgationis,clyſteris, vomitus, & localium, & maiorum, vt cucurbitulæ, arteriarum ſectionis, hirudinum, ſinapiſmique, ea quæ ſternutamenta cient, adhibere poſtremo loco debent.

De medicamentis quæ inſperguntur,quæ empaſmata vocantur,ex eodem libro,

Cap. XXXI.

Empaſmata,cataplaſmata, & diapaſmata differũt.empaſmata enim ſũt quæ, vt immoderati ſudores aut alia per halitum digeſtio cohibeatur,aut vt cutis extremitas ſcarificetur, aut pruritu tentetur, adhibentur: cataplaſmata autem dicuntur quæ vlceribus ſuperdantur: diapaſmata verò quæ ad ſuauem odorem cuti conciliandum, aut toti corpori tribuendum,aut partibus, vt alis & feminibus,accommodata ſunt. Ergo quum ſudores aut digeſtio per halitum infeſtant, vtendum eſt ceruſſa trita,aut gypſo,aut argenti ſpuma, myrto ſicca læuigata, malicorio,rhoẽ ſyriaco,ſorbis ſiccis tritis,polentis,amylo,pollinе,galla acerba,acacia. Vt autem pruritus & ſcarificationem excitemus, eos quibus empaſmata fuerint admouẽda,in ſole ſicca frictione confricamus, & prius laxamus ſenſim exercẽtes, tum empaſmata adhibemus:atque hydropicos quidem arena,fæce vini vſta,cimolia,gypſo,nitro,ſaléque: iſchiadicos, recta ſolùm ceruice ſpirantes,& diuturnis capitis morbis oppreſſos,ſulfure,ſinapi,naſturtio,cachrye,pyrethro,pipere,& nitro oblinimus.

De cataplaſmatis ex eodem libro,

Cap. XXXII.

Ex cataplaſmatis alia ſordidis vlceribus conueniunt, & ad ea purganda ſunt accommodata, vt æs combuſtum,eruum læuigatũ,ariſtolochia longa,panax,cadmia, & diphryges:alia comprimunt carnes excreſcentes. Comprimit autẽ placidè ærugo, ſquama: magis verò calx,fæx: vehementer verò miſy,chalcitis, atramentum ſutorium, elaterium.Conchulæ verò combuſtæ adhibentur vt morſus ab vlceribus excitatos mitigent. pinus verò & ſpina Ægyptia & cinis femoribus inſperguntur.

De diapaſmatis,ex eodem libro,

Cap. XXXIII.

Diapaſmata ſunt, ceruſſa, iris, terra ſelinuſia, myrtus ſicca læuigata, lauri baccæ aridæ, manna, ſpica, folium,amomum,iunci odorati flos aridus.

De perunctionibus ex eodem libro,

Cap. XXXIIII.

Perunctionibus vtimur in iis meatibus qui ſenſu percipiuntur: in quos medicamenta ad ſtrigmenti craſſitudinem indimus,vt in os, in nares,in aures, in ſedem, in meatum vrinæ.Horum vis eſt aut exiccans,aut humectans,aut adſtringens,aut incidens, aut ſoluens, aut denſans,aut læuigãs,aut ſiſtens,aut molliens,aut dolorem leniens. Ac ſiccantibus quidem vtimur in aphthis oris & cæteris humidis vlceribus:eodémque modo ſi in naribus aut aliis meatibus humida vlcera & ſaniem emittentia ſint:huius generis ſunt iris trita cum melle illita, linteum nouum combuſtum, paſtillus ex hirudinibus concrematis, amurca olei, fæx vini combuſta, & vino aut aqua reſoluta. Humidæ verò perunctiones ſiccis & carbonum naturam imitãtibus vlceribus conueniunt, qualia præcipuè in auribus & naribus oriuntur. Humectantur autem perunctiones quum ex ſuccis humectantibus parantur: quorum ſyluam quum de madefactionibus loqueremur, demonſtrauimus. Sed vitandum eſt ne ſuccos huiuſmodi capiamus,in quibus aliqua vis corrumpendi inſit: ſiquidem tales adhibiti non ſolùm ori, ſed cæteris etiam meatibus ſenſilibus nocent. Quæ adſtringunt, vlceribus oris depaſcẽtibus,& gingiuarum madoribus,& affectionibus herpetis naturam referentibus,itémque tonſillis, & vuæ laxationibus,& arteriæ defluxionibus accommodãtur. Adſtringentium verò materia, tum ſimplicium tum compoſitorum,eſt omnibus perſpicua. In his eſt id quod ex moris conficitur, quódque ex capitulis Punici mali conſtat,& anthera,aut cõfectio quæ ex roſis paratur. Læuigantium vſus eſt in arteria exiccata,aut quæ aſperitatem cõtraxerit,in voce rauca,in gurgulione, in tonſillis occluſis.Ex eo genere eſt tragacantha, gummi, nux pinea, vua paſſa dulcis,mel crudum, faba freſa cum melle,dulcis radicis ſuccus, confectio ex papaueris capitibus quæ ex vino ſcybelite ſit facta.Incidentibus & ſecantibus vtimur in anginis,quum ea quæ nos vexant & quæ inflant, quæ ad guttur & os pertinent, attenuare ſtudemus. Hoc verò genere continetur nitrum cum melle,ſinapis in ſuccum redacta,ſuccus braſſicæ, ſemen rutæ ſylueſtris, pyrethrum, cardamomum cum melle. Iis verò quæ denſare poſſunt, vtimur ad ea ad quæ ſiccantia diximus accommodari: huiuſmodi autem ſunt quæ refrigerant. Quæ verò mollire pollicentur, eiſdem quibus etiam humectantes, conueniunt.

De medicamentis ad aures accommodatis,ex eodem libro,

Cap. XXXV.

Medicamentorum quæ auribus conueniunt, alia ad dolores ſedandos,alia ad vlcera,alia ad aures purulentas,alia ad ſonitus accommodata ſunt. Opium papaueris lacte aut aqua reſolutum doloribus prodeſt: ad idem facit mãdragoræ & cucurbitæ ſuccus,& oleũ in quo blatta animal ſit incoctum, aut aſelli qui ſub hydriis naſcuntur,aut terræ vermes: itémque pinguedo phocæ delphinique,& butyrum,& animalium medullæ,ſandaracha ex melle,amygdalinũmque & roſaceum,& irinum,& garus: alumẽ quoque cum melle & cedria, & paſtillus qui Heræ dicitur. A coribus verò purulentis vtile eſt lentiſcinum, terebinthina, tetrapharmacum reſolutum, confectio ex adipibus,& quæ ex cadmia conſtat, ſi reſoluãtur.Ad vlcera verò quæ in auribus ſunt, adhibeatur etiam oleum in quo ſenecta ſerpentis ſit incocta, aut cuminum Æthiopicum:myrrha verò aut thus, aut veratrum nigrum, aut caſtoreum cum paſſo læuigata & inſtillata, ſonitus perſanant.

De iis quæ dentibus conueniunt,ex eodem libro,

Cap. XXXVI.

Quæ dentibus adhibentur, partim concuſſis, partim eroſis,partim dolentibus, partim denigratis conueniunt. Stomatica igitur & perunctiones, vt confectio ex moris, aut quæ ex roſis ſit,aut anthera, concuſſos dentes ſiſtũt:idémque faciũt diphryges,æs,ſquama cum melle,ſi dentes eis confricentur. galla quoque nigra aceto incocta,ita vt quarta pars relinquatur, prodeſt vt eo decocto dentes laborantes colluantur. liquidum etiam alumen idem præſtat.Iam & piper in loco inani dentis dolẽtis impoſitum, dolorem lenit galbanum illitum,& cera cũ maſculo thure,& acetũ,ſi os eo colluatur, & caricæ pingues,& allium, & myrrha incocta. Ne verò nigri fiant aut corrodãtur,ea ſmegmata quæ ad dentes accommodata dicuntur,faciunt: ex quo genere eſt ſal cum pulegio,aut cornu ceruino,aut ſepiæ teſta,aut ouorum læuigata putamina.

De ingressu in oleum, ex Herodoti libro de remediis extrinsecus occurrentibus, Cap. XXXVII.

Descensus in solium ex oleo conueniunt iis qui diutur nis febribus cum perfrictione conflictantur: iisque qui lassitudine fuerũt oppressi,& iis quibus dum febri iactantur, dolent nerui qui ossibus sunt admoti. Tempus omne accommodatum est, omnísque ætas,sed magis senilis. Atque in symptomatis cum febri coniunctis apti sunt huiusmodi ingressus in declinatione: in quartanis verò febribus, etiam in statu. particularia verò tempora sunt,vt in remissionibus in omnibus conueniant: in conuulsis verò & dolentibus,& vrinæ suppressione,vt festinemus. Cæterùm quinta olei pars calfacienda est,reliquũ in balnei soliis sit:nam quod in balneis est, neque satis calidum redditur,neque totum rite ad ignem calefieret:siquidem ad secundum vsum inutile redderetur, quandoquidem nidorosum fieret.Solium verò in quo oleum sit, ad proportionẽ ægrotantis magnũ esse debebit. Locetur autẽ in tentorio, aut domo ex omni parte inclusus:esto autẽ in sella,super qua endromis ponatur, perforata per interualla quaternûm digitorũ, cuius initia consuta sint lignis quadratis oblõgis:id quod facimus quia ægroti qui carnis mole sunt onusti, non facilè à solio auferantur: dilabuntur enim gestantium manus.Quod si cauẽdum sit ne fiat, manib⁹ tenaciter apprehẽdenda sunt corpora,quæ res car nes tenues & imbecillas contundit. Præterea decubitus in nudo solio difficilem actionem tum sua duritia tum verò feruore efficit: æs enim vehementius incalescit. quam etiam ob rem iubemus vt spongias substernant,vt ad mollia corpora ægroti adnitantur. Foramina verò adhibentur,vt postquam fuerint deportati, oleum defluat. Ergo cõstitutus æger in sella,caróque reddita æqualis per mollem & moderatam frictionem fuerit.Reuolutis autem lignis,in oleum rite imponatur: reuoluantur verò in cõtrarium ligna,vsquedũ ægrum in subiectis spongiis statuant, pársque ad caput spectans esto sublimior.Prima autem olei oblatio mitis esto: vbi paulùlum immorati homines in humore quieto fuerint,oleum per se agitẽt:quique adstant,conuenienter rationi eosdem perfundant. Sed non est ignorandum, & multum, & præter animi sententiam ex eo motu calorem excitari.Si verò feruidiore temperie indigeant,calidius oleum erit affundendum:infusio verò ad pedes & ad solium fieri debet. præterea qui caput perspergit, immergendus est,sed spongia mollis ante oculos admoueatur. Temporis mensura definienda est in iis qui solutionis causa descendunt in oleum, vt vel rigorem,vel febrim,vel inflationes soluant:& in iis qui alimentũ malè distribuũnt.in principio enim, vt corporis raritate in facie madidum vaporem capiant: postea verò, vt longiore tempore immorentur. Præterea sciendum est, ex hoc ingressu in solium multos sudores,atque adeò plures quàm in balneis, excitari. Quocirca vires omnium nobis scopi erunt propositi:cum quibus sudorum etiam qui excernẽdi erunt,habenda est ratio.Si verò doloris,aut conuulsionis,aut vrinæ suppressionis causa in soliũ ex oleo descendant, non modò vires, sed etiam eorum quæ infestant elationem aut diminutionem, considerare conuenit. Vbi autem è solio decreuerimus hominem educere, ligna deuoluimus, & eum auferimus: quúmque in sella fuerit locatus,spõgiis calidis compressis,tum linteis obductum efferimus: faciem verò aqua lacteo tepore perfundimus:sique ob exolutionem fiat, etiam frigida.his confectis eum in tentorium deferre celeriter oportet, aut in eundem locum traducere in quo fuerat prius: etenim in puro temperatóque aëre quamprimùm eum statuere necesse est,eandémque diligentiam & curam quam iis deberi diximus quos animi defectio premit, adhibere. Eos autem qui morbis per circuitus redeuntibus tenentur,alternis diebus: qui verò ob aliquod symptoma vrgens hoc præsidio vtuntur, singulis diebus in solium demittemus.

De insessu in solio,ex hydrelæo, ex eodem libro, Cap. XXXVIII.

A Si debiles sint qui in hydrelæum se demittunt, endromide amicti ingrediantur: si robusti, etiam sine veste id faciant. Oleum autem cum aqua diligenter miscendum est,nec minus quàm sexta pars esse debet: qui verò lassitudinis aut diuturni laboris causa in hydrelæum descendunt, in secunda balnei domo multum temporis insidere in solio debent.

De marinis,ex eodem libro, Cap. XXXIX.

Deinceps sequitur vt de marinis dicendum esse videatur: hæ nanque medicamentosa qualitate sunt

B præditæ,& ad multas affectiones valent.mordent hæ carnem,& extremitatem cutis vellicant, suáque densatione ac siccitate humorem qui nimius redundat in corpore,bibunt atque consumunt:quamobrẽ vtiles sunt iis qui articuli defluctione laborãt.Sunto autem hæ tepidæ ad summum,vt in eis immorari ægroti diutius possint:nam maior caliditas citius quàm par est vires soluit: nationes verò in iisdem fiant,vt prædictæ vtilitates capiantur.Quum verò sint vtiles iis quorum artus defluxione tentantur, & quorum malè affecti sunt nerui,eædem sunt incommodæ

C morbis vesicæ, aut vlceribus, & item exanthematis quæ per superficiem erumpunt. Optimum est vt post earum vsum balneo vtantur: sin minus, aqua dulci omnino perspergantur: nam marinæ humor in corpore relictus crassescit, & cum summa molestia aëris attractionibus quæ fiunt,assidet.Nationibus verò in mari vtantur ii qui frigida,quique calida lauantur.post quos,omnes ii qui oleo se vnxerint, vt totam eam humiditatem quæ corpori adhæsit abluant & abstergant,eradantur. Quoniam verò sæpenumero affectiones exigunt multarum aquarum expe-

D rientiam, optimum fuerit si vtendum sit calidis & frigidis,vt ab aquis thermarum, quæ marinas etiam præcedant,initium ducamus.

De sudorem euocãtibus,ex eodem libro, Cap. XL.

Quæ sudorem euocant,non solùm iis vaporibus quos ex se calidos siccósque mittunt, vtilitatem afferunt: (huius enim causa idem faciunt, quæ ad illorum imitationem excogitantur) sed quadam etiam propria eorũ

E facultate. Etenim tenues euaporantésque exhalationes in puro & vndique aperto aëre perlatæ, morborũ sobolem in corporibus eliquant, & reliquum carnis cõdensant, & totam corporis molem calefaciunt. eadem res spiritum firmat,sique aliquid in eo crassum & perhumidum fuerit, excernit, simúlque humorem qui in capite insedit, consumit. Vtplurimum verò contrariam vim aquis spontè nascentibus id habet. Est autem iis accommodatum qui caput dolent, quique scotomatici sunt, & qui difficulter

F audiunt,& quos aurium sonitus vrgent: itémque oculis suffusis & stomachi madoribus,& defluxionibus,& exanthematis in cute efflorescentibus:malo etiam corporis habitui,& regio morbo inueterato: iis itidem qui & multam & segnem carnẽ aceruarunt. Morbos quoque incurabiles sanat:nam hydropẽ quem catasarca vocãt nullo alio præsidio vtentem, emendat & corrigit.idem iuuat eos quos ascitas nominamus. Qui permanentibus diuturnisque morbis tenentur, post accessiones vti sudorem euocantibus debent:qui verò prædictorum morborum causa experiuntur,statim nulla mora interposita vtantur. Ne-

G que enim in partibus malè affectis licet fluxum intueri, quum inanitiones ex toto corpore æqualiter fiant: siquidem humores ex omnibus partibus expelluntur,caróque humiditates emittens,cum quadem densa compressione siccatur, vt ne id quidem quod sibi infundi possit, excipiat.Post exudationes alii in balneas & marinas natationes se demittant: alii solis natationibus contenti sint: alii calida aut frigida aqua perfundantur.Ordo autem qui in iis vtendis seruandus est, similis sit ei quem in aquis per-

H scripsimus. Quæ verò ad imitationem eorum quæ suapte natura sudorem euocant, excogitantur fomentatiunculæ, quæ multo minorem vtilitatem quàm pollicentur afferant,quum casus vrget,adhibeantur.

Galeni, de remediis metasyncriticis, Cap. XLI.

IN omnibus diutissimè inueteratis morbis, quum cætera auxilia nihil profecerint, omnes fere ea remedia quæ methodici metasyncritica nominant, adhibere consueuerũt. Ego verò, vbi intemperies quædam humida & frigida, aut per se ipsa in partibus affectis inest, aut propter huiusmodi humorum frigiditatem fuerit exorta, medicamenta ex sinape, & thapsia, atque ex similibus adhibeo: ad siccas verò & calidas non vtor. Cæterùm qui dignoscere affectiones non possunt, ad eiusmodi medica- B menta, velut ad sacram (vt aiunt) anchoram confugiunt, & sæpe id quod opus est efficiunt, quòd plerosque homines eiusmodi affectiones ob malam & vitiatam victus ratio- A nem infestent.

Quæ ruborem inducant, Cap. XLII.

NAsturtii semen coxendicũ capitísque dolores, & cætera omnia quibus rubore opus est, excalfacit æquè ac sinapis, eodémq; modo helenii radix: eáque continuis articulorũ lapsibus, qui ex humore procedunt, opitulatur. Fimo autem colũbarum syluestrium frequentissimè vtor: eo etiã cum semine sinapis contuso & cribrato pro sinapi vtor in ischiade, hemicrania, tenebricosis & terrificis imãginationibus, cephalæa, laterum, scapularũ, tendinũ, lumborúmque doloribus diuturnis. Iam verò facit etiã ad renum vitia, & ad colicas affectiones, & ad pedum articulorúmque dolores, quum nondum callum obduxerint.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber vndecimus.

Ex Dioscoride de simplicium medicamẽtorum facultate per ordinem literarum ab A vsque M. & eorundem apparatus.

A

ABrotonum quòd fœmina dicitur, arboris specie frutex est, subcandidus, foliis circum ramulos minutim incisis ad seriphi modum, florum plenus, corymbis in summo auri fulgore comãtibus. quod æstate natum est, id gustui amarũ est: tale autem Siculum videtur esse. Alterum verò mas voca- D tur, éstque sarmẽtosum: folia habet tenuia, vt absinthium. plurimum in Cappadocia, Galatia, & Hierapoli Syriæ nascitur.

Agallochum lignum est quod ex India atque Arabia aduehitur, thyiæ ligno simile: éstque odoratum, cum amaritudine quadam gustum adstringens. cortex corii similitudinem habet, éstque versicolor.

Agaricum fertur radix laserpitio similis, non densa superficie, sicut laserpitium; sed tota rara. eius alterum mas, alterum fœmina. Præstat autem fœmina, rectas intus ha- E bens diuisiones: masculum verò rotundum est, & vndique concretum. vtrique gustus in initio dulcescens, mox vbi diffunditur, amarus. Nascitur etiam in Galatia Asiæ, & in Cilicia in arboribus: sed friabile & infirmum.

Ageratum frutex est surculosus, duorum palmorũ longitudine, humilis, simplex, origano valde similis, vmbellam habens, in qua maximè bullæ aureæ sunt: elichryso minor.

Anchusa (quam alii calycã, alii onocleam vocant) folia habet lactucæ, cuius acuta sint folia, similia, hirsuta, F aspera, magna, multa, vndique ab radice per terram sparsa, spinosáque radix: est digiti crassitudine, sanguinei coloris æstate prouenit, manúsque inficit. nascitur autem læto solo.

Est & alia quam Alcibiadium aut Onocheles vocauerunt. Differt hæc à superiore, quòd minora folia habeat. æquè autem est aspera, ramulósque habet exiles, in quibus flos est, purpureus aut puniceus: radices rubras oblongas, & per messem sanguineo quodam succo fluentes: na- G scitur autem solo arenoso.

Quinetiam alia anchusa est quæ lycopsis nominatur, huic adfinilis: habet autem fructum puniceum, quem siquis commanducatum in os serpentis inspuerit, eum enecabit.

Lycopsis verò quæ à quibusdam anchusa vocatur, folia habet lactucæ foliis similia, sed longiora & crassiora, & aspera, ad caput radicis decidua. Caulis exit lõgus, asper, re- C ctus, adnatis multis cubitalibus asperis, in quibus flores parui purpurei sunt. radix rubra & adstringens. nascitur in campestribus.

Adiantũ (quod alii polytrichon vocãt) folia habet exigua, coriandro similia, & in extremo incisuris diuisa. Cauliculi ex quibus exoriuntur, nigri, extremæ gracilitatis, dodrantales: nec florem, nec fructum fert. radix est inutilis.

Adiantũ aliud est (quod trichomanes aliqui appellant) filici simile, paruum, læue: foliis tenuibus in ordine vtrinque digestis, lenti similibus, contrariis inter se, in ramulis paruis, tenuibus, acerbis, subnigris.

Ægilops herbula est, folia habens tritico similia, molliora tamen. In summo autem capite duo aut tria semina rubra fert, inter quæ aristæ veluti capilli prodeunt.

Aizoon (*id est, semperuiuum*) magnum (alii buphthalmõ, *id est, bubulum oculum*, alii stergethron, *hoc est, amorem concilians*, vocarunt) caules cubitales emittit, & etiam maiores pollicis crassitudine, pingues, egregiè virentes, incisuras habentes vt vallaris tithymalus. Folia habet pinguia, pollicis magnitudine, in acumine linguæ similia. quæque inferiora sunt, in terram conuexa sunt: quæ verò in capite, concreta inter se, circulum oculi instar circunscribunt. Nascitur in locis montanis, & supra domicilia in vasis fictilibus quidam ipsum conserunt.

Aizoon minus in parietibus & vmbrosis sepulchris & petris, & murorum coronis nascitur. cauliculi multi ab vna radice prodeunt, repleti foliolis pinguibus, paruis, & in summo acuminatis. Exit etiam è medio caulis, dodrantali fere magnitudine, vmbellam habens, florésque tenues virides, multos. folia verò eandem quam superius vim habent.

Aizoi tertium genus videtur esse quod alii portulacam agrestem aut telephion vocant. Folia habet latiora ad portulacæ similitudinem, itémque hirsuta. nascitur in petris.

Æthiopis folia habent verbasco similia, valde hirsuta, & densa, in orbem circa imam radicem redacta. Caulem quadrangulum, asperum, apiastro aut arctio similem, multis alis concauum. semen erui magnitudine in singulis vasculis geminum: radices ab eodem fundo numerosas, longas, crassas, sapore glutinoso. Siccatæ verò nigræ, duræ, & cornibus similes redduntur. plurima nascitur in Messenia & Ida monte.

Acacalis fructus est fruticis in Ægypto nascentis, qui

semini myricæ quadantenus est similis.

Acacia nascitur in Ægypto. spina est arborescens, fruticosa, non rectà in altum crescens, flore albo, semine ceu lupinorum, candido in siliquis, ex quo succus exprimitur, & in sole siccatur, ex maturo niger, ex immaturo subrufus. Eligatur modicè rufus & odoratus, vt in acacia esse potest. Aliqui etiam ex foliis vnà cum semine succũ exprimunt. ex hac etiam spina manat gummi. Lauatur in aqua ad oculorum medecinam succus identidem confricatus, abiectis iis quæ in summo concreuerint, donec pura aqua relinquatur, atque ita in pastillos cogitur. Vritur etiam in olla cruda cum tegulis in fornace, torretúrque ad carbones perflata. huius spinæ decoctũ solutos artus fotu sistit. Nascitur altera acacia in Cappadocia & Ponto, quæ Ægyptiæ quidem est similis, cæterùm minus efficax, & oculorum medicinæ inutilis.

Acaliphes, *hoc est urticæ*, quam cniden vocãt, duplex est genus: alterum agrestioribus, asperioribus, & nigrioribus foliis est, seménque lini semini fert simile, sed minus: alterum exili semine, & non ita aspero.

Acantha, spina alba in montanis & syluosis locis nascitur: folia habet chamæleonti albo similia, sed angustiora candidioráque, & aliquantum hispida. Caulem habet spinosum, candidum, duos cubitos excedentem, ad policis crassitudinem, aut etiam maiorem, subalbum, inanem. In acumine caput est spinosum, echino marino simile: est tamen minus & oblongum. flores eius purpurei, in quibus semen est vt cnicus, sed rotundius.

Acantha Arabica albæ est acanthæ similis. adstringit.

Acanthium folia similia habet albæ acanthæ, in summis extremitatibus aculeata, in quibus est lanugo instar araneæ telæ: qua collecta, & in vnum conducta, bombycis effigiem præbent.

Acanthus, aut melamphyllos, aut pæderos, nascitur in hortis & petrosis & aquatilibus locis: folia multo latiora habet quàm lactuca, incisuris distincta, vt erucæ folia, nigra, pinguia, læuia: caulem leuẽ, duorum cubitorum, digiti crassitudine, per interualla vsque ad verticem foliolis quibusdam veluti nucamentis oblongis hyacintho similibus cicundatum, è quibus flos albus, semen oblongum, luteum, caput thyrsi figura: radices subsunt glutinosæ, fuluescentes, longæ. Nascitur etiam agrestis acantha carduo similis, aculeata, & breuior quàm ea quæ in ortis prouenit.

Acinus, *hoc est, ocymastrum*, herba est coronaria, tenui ramulo, similis ocymo, hirsutior, & odorata. à nonnullis verò in hortis seritur.

Aconitum, vel pardalianches, vel cynoctonon, folia habet tria aut quatuor cyclamini aut syluestri cucumeri similia, minora tamen & aspera: caulis est dodrantalis: radix similis caudæ scorpionis, alabastri modo splendens.

Aconitum alterum est quod lupicidam vocant: plurimùm in Italia montibus Iustinis prouenit, superiore præstantius. folia autem habet platani similia, sed pluribus incisuris distincta, & multo minora, & nigriora. caulem habet vt filicis germen glabrum, cubiti altitudine, aut etiam maiorem. Fructus in siliquis quodammodo oblongis: radices cirris squillarum similes, nigræ.

Acorum folia habet iridi similia, sed angustiora: radices non dissimiles, complicatas, non in rectum sed obliquum tendẽtes, & in superficie geniculis intersectas, subalbas, gustui acres, & odori nõ ingratas. Præstat autẽ albũ, & densum, & non exesum, & plenum, & odoratum. tale autem est quod in Colchide, quódque ex Galatia allatum, asplenum nominatur.

Actæ, hoc est sambuci altera species est quæ in arborẽ assurgit, surculos arundinis forma habet, rotundos, albicantes, oblongos, cauos: folia quaterna quinàve per interualla ex virgis prodeunt, iuglandi nuci similia, graueolentia, & longiora. in extremo autem caule circinatæ vmbellæ, flores candidi, fructus terebintho similis, qui in nigro modicè purpurascit, acinosus, copiosi ac vinosi succi. Altera verò species quam chamæacten (*hoc est ebulum*)

A aut heliasactẽ vocãt, minor est, & herbæ similior. caulem quadratum habet, multis geniculis interseptum, folia per interualla ex singulis geniculis exeunt amygdalæ similia, per orbem secta, & longiora, graueolentiáque. in summo vmbella est similis antedictæ, itémque flos & fructus. radix longa ad digiti crassitudinem subest.

Halimus, frutex est sepimentis idoneus, rhamno similis, spinis vacans, folia oliuæ similia, latiora tamen gerit. Nascitur maritimis locis & præruptis, itémque in sepibus. parantur eius folia coquendo ad vescendum.

B Althæa, aut hibiscus syluestris, maluæ species est. folia habet rotunda, vt cyclaminum, & lanuginosa. florem rosaceum, trium cubitorũ caulem, radicem glutinosam, intus albam.

Alisma (quod alii damasonium, alii lyron appellant) foliis est plantagini similibus, angustioribus tamen, & in terram deflexis, caule tenui & simplici, ad cubiti altitudinem: capitulo ad thyrsi formam, floribus albis, subpallidis: radicibus, quales nigri veratri sunt, tenuibus, odoratis, acribus, subpinguibus, aquosa loca amat.

C Aloë habet scillæ folium, crassum, pingue, in rotundo modicè latum, retrorsum pandum: folia vtrinque ex obliquis spinulas raras & mutilas habet. caulis assurgit antherico similis. flos eius alb⁹: fruct⁹ hastulæ regiæ similis. grauis est odoris, gustui amarissima. radicem vnicam, ceu palum humi defixum, habet. Plurima verò in India nascitur, vnde & liquor comportatur. Oritur quoque in Asia, & quibusdam maritimis locis atque insulis, vt in Andro. Sed ad exprimendum ex ea succum inutilis: glutinandis verò vulneribus trita atque illita est accõmadata. Duplex
D autem est eius liquoris genus: alterum arenosum, quod purioris aloës sedimentum esse videatur, alterum ad iecoris formam. Eligito pinguem, calculis vacantem, splendẽtem, subflauam, friabilem, iecoris modò concretam, facilè liquescentem, & quæ eximiæ amaritudinis sit: nigram verò, & quæ non facilè frangitur, reprobato. Adulteratur gummi admixtione, quod gustu deprehenditur & amaritudine, & odoris intẽtione, & quòd digitis friata, ad minimũ vsque ramẽtum non dissoluitur. Alii acaciã quoque miscent. Torretur autẽ etiam ad oculorum medicinas in
E pura & igni candente testa: rudiculáque subinde versatur, donec tota æqualiter cãdeat. lauatúrque abiecto eo quod arenosum est, tanquam inutili: quod verò pinguius & leue sit, seruatur.

Alsine, nonnulli myosota (*id est, muris auriculam*) vocant, quæ inde nomen traxit quòd folia muris auriculæ habeat similia: dicitur autem alsine, quod ἄλση, *id est lucos*, & vmbrosa amet luca. folia similia habet helxinæ, sed humiliora, & longiora, non hirsuta. Quum teritur, cucumeris odorem refert.

F Alysson exiguus est frutex, subasper, singulari caule, foliis rotundis, in quibus fructus sunt vt duplices clypeoli, in quibus semen modicè latum continetur. Ipsum verò mõtanis & asperis locis nascitur.

Alypon fruticosa est herba, & subrubra, foliis tenuibus, ramulisque tenuibus, flore molli & leui. radix plena est acris succi, semen verò epithymo simile. Nascitur maritimis locis, ac præsertim in Libya: quanquam in aliis etiam plerisque prouenit.

G Ambrosia (quam alii botryn, *id est racemum*, alii artemisiam vocarunt) fruticulus est racemosus, triũ dodrantum. huic folia quã caulis erumpit, exigua, vt rutæ folia, surgunt: ramuli exiguis seminibus sunt pleni, instar racemulorum, quæ nunquam florent, vinoso odore. radix tenuis est duûm dodrantum. In Cappadocia verò coronis inseritur.

Ammi (alii Æthiopicum cuminum) notum est semen hoc exiguum. Multo exilius cumino est. origani saporem gustui affert. probato quod purum est, & furfuris expers.

H Ammoniacum ferulæ liquor est. totus frutex cum radice agasyllus dicitur. probatur bene coloratum, ligni expers, thuris sapore, calculis vacans, densum, sine sordibus, castorei odorem referens, gustui amarum. Hoc verò θραῦμα *hoc est, fragmentum*, vocant: quod verò terram aut

lapillos habet mixtos, *φύραμα, hoc est mixtionem*, appellant. nascitur in Libya ad Iouis Ammonis templum: éstque succus arboris ferulas gerentis.

Amurca est olei sedimentum. hæc decocta cupreo vase, ad mellis consistentiam adstringit, & ad eadem ad quæ lycium facit.

Agrestis vitis sarmēta vitis viniferæ modo longa emittit, lignosa, aspera, folia hortensi solano similia, longiora tamen & latiora. florem habet vt capillos muscosos. fructum fert exiguis vuis similem, quum maturuerit, rubrū. rotunda est, acinorum figura.

Alba vitis (ab aliis bryonia, ab aliis ophiostaphylon, *hoc est, serpentum uitis*, ab aliis chelidonium, ab aliis psilóthrum vocatur) folia clauiculósque satiuæ viti similia habet, magis tamen hirsuta sunt omnia, & propinquis fruticibus sese clauiculis applicāt. fructum fert racemosum, rufum, quo pilis coria spoliantur. huius asparagis decoctis vescuntur qui aluum & vrinam cient.

Ampelos, *hoc est, uitis nigra* (quàm propriè bryoniam nonnulli vocant, alii Chironiam vitem nominant) foliis est hederæ similibus, sed ad smilacis hederæ folia propius accedentibus: caule quoque ei simili: verùm hæc in omnibus maior. ipsa quoque suis clauiculis arbores apprehendit. fructus eius racemosus est, viridis in initio: cō coctus verò, niger. radix extrinsecus nigra, intrinsecus coloris buxei.

Ampelos agria, *hoc est, uitis agrestis, uel labrusca*, duplex est: alterius vua non maturescit, sed ad florem vsque producit eam, quæ *οἰνάνθη, id est flos uitis*, appellatur: altera fructum absoluit, eáque paruos habet acinos, & nigra est, atque adstringens.

Amygdalæ amaræ radix decocta & trita, ephelidas in facie emendat. ipsæ itidem amygdalæ illitæ idem efficiunt. admotæ menses cient. capitis dolori medentur illitæ fronti cum aceto & rosaceo. faciunt ad epinyctidas, ex vino: ad vlcera verò putrescentia serpentia & canum morsus, ex melle. in cibo sumptæ leniunt dolorem, ventrem molliunt, somnum conciliant, vrinam prouocant, ad sanguinis reiectationem cum amylo & mentha sumpta valent. ad renū verò & pulmonis vitia ex aqua potui dantur.

Amylum laudatissimum est quod conficitur ex tritico purgato & loto, & macerato in aqua dulci, abiecta quinquies per diem aqua, & si fieri potest, etiam per noctem. Vbi emollitum fuerit, aqua sensim absque agitatione effundenda est, ne id etiam quod residere debet, simul defluat. Quū mollissimum redditum videbitur, aqua abiecta pedibus terendum est, tum aqua affusa furfures supernatantes cribro eximendi: quod supererit per colum traiiciendum, mox vt excolatum fuerit, in nouis tegulis in sole ardentissimo siccandum. nam si vdum paulisper maneat, acescit.

Amomum præstantissimum est Armeniacum, quod auri colore est, habétque lignum subfuluum, & valde odoratum: medicum verò, quoniam in campestribus & aquosis locis nascitur, infirmius est: magnum viridéque est, & tactu molle, lignis fibrosis, origani odore. Ponticum verò subfuluum, fractu difficile, racemosum, plenū fructu, odore feriēs. Eligito recens, album, aut subrubrū, nō adstrictum aut compactum, sed solutum & diffusum, plenum seminis, vuarum racemulis similis, graue & valde odoratum, sine carie, acre, gustum mordens, simplici colore, & non vario. Adulterant amomum nonnulli admixta herba amomide, quæ est amomo consimilis, quæ tamen odore & fructu vacat. ea in Armenia nascitur. florem habet origano similem. Porrò in huiusmodi rerum probationibus fragmenta semper vitanda sunt elige verò quæ ab vna radice suos ramos integros habent.

Anagallidis duplex est genus, flore differens: nam quæ cæruleum fert florem, fœmina: quæ puniceum, mas dicitur.

Anagyris (alii helcopon vocant) frutex est foliis & virgis vitici similis, arborescens, grauissimi odoris, flores brassicæ similes. fructum in exiguis siliquis fert, renum

A figura, varium, solidum. durescit vua maturescente.

Androsaces in Syria nascitur, locis maritimis. herba candida est, tenui ramulo, amara, foliorum expers, folliculum in capite habens quo semina continentur.

Androsæmon (alii dionysiada, alii ascyron vocant) frutex est tenues habens ramulos, surculosus, virgis punicei coloris, foliis rutæ triplis, quæ trita vinosum succum emittunt. Complures alas habet in cacumine vtrinque expansas, circa quas flosculi parui sunt lutei coloris. in germinum capitulis fructus est nigri papaueris similis, veluti
B punctis distinctus: coma verò confricata resinosum odorem exhalat.

Anemone duplex est: altera satiua, agrestis altera. itémque ex satiua, alia est quæ puniceos flores producit, alia albescentes & lactescentes, vel purpureos. folia habet coriandri, tenuioribus prope terram diuisuris: cauliculos habet fibrosos tenuésque, in quibus flores quales sunt papaueris insident. media capitula nigra sunt, vel cærulea. radix oliuæ magnitudine, vel maiore, fermeque geni
C culis quibusdā intersepta. Agrestis verò in omnibus maior quàm satiua est: folia habet latiora durioráque, caput oblongius, florem puniceum, radiculas tenues, & plures. est etiam quæ nigra folia habet, acriórque est. Qui verò ab agresti anemona nesciunt argemonā, & papauer quod rhœam vocant (de quo inter papauera dicemus) distinguere, quòd flos eiusdem coloris punicei in vtroque visitur, falluntur, & argemonam eupatorium nominant: & tamen argemones & papaueris rhœadis color minus profundè puniceus est, & serius quàm anemone florent.
D Præterea argemone liquorem croci saporis, gustui valde acrem, rhœas verò album & acrem emittit: & vtrunque habet intermedia capitula agresti papaueri similia, nisi quòd argemones capitulum in superiore parte latiusculum, rhœadis verò angustius: anemonæ verò neque liquorem emittunt, nec vasculum habent, sed quasi asparagi cacumen. ad hæc, in agris illæ plerunque nascuntur.

Anethini confectio: Olei veteris lib. xi. vnc. viii. florum anethi tantundem, diem vnū oleo macerabis, tū manibus exprimes, atque repones. si iterum velis perfundere, recens anethum eo modo macerato. Potest hoc v-
E teri partes mollire, & aperire. contra rigores circuitu redeuntes accommodatum est, calfaciens, & lassitudines discutiens. prodest etiam doloribus articulorum.

Anthemida (aliqui leucanthemon, aut heranthemon, aut chamæmelum, aut melanthemon: alii chrysocalliam, alii calliam vocant) huius tria sunt genera, floribus tantummodo differentia. capitula habent rotunda, intus alba, & flosculum aurei coloris continent: foris verò orbiculato ambitu alba, aut lutea, aut purpurea sunt. collig-
F tur vere.

Antyllis est duplex: altera habet folia & ramulos lenti similes, dodrantis altitudine, recta habet folia molliáq; : radix tenuis & parua: nascitur subsalsis & apricis locis, gustui subsalsa apparet. alterius verò folia & ramusculi, chamæpytii similes sunt, hirsutiores tamen: eius flos purpureus est, grauissimi odoris: radix vt cichorii.

Anonis (quam ononida aliqui vocant) dodrantales habet ramulos, & etiam maiores, fruticosos, frequentibus geniculis plenos, alas multas habentes, capita rotunda, foliola parua, exilia, ad rutæ aut loti pratensis foliorum similitudinem, subhirsuta, odorata, non insua-
G uia. Sale conditur hæc antequam spinas producat, éstque suauissima. Ramuli quoque spinas habent acutas surculorum more, firmas, crassas. radix ei est firma & candida.

Aparine (quam philanthropon vocant) semen durum, rotundum, in medio subcauum, vt vmbilicum, habet. vestibus hæc herba adhærescit. pastores ea coli vice vtuntur ad pilos è lacte eximendos.

Apion (quidam ischiada, quidam chamæbalanū agrestem, alii linozostin vocant) ramulos binos aut ternos ab
H humo se tollētes spargit. folia habet rutæ similia, sed oblongiora & viridia. fructus exiguus inest. radices asphodelo similes, rotundiores tamen, & ad piri figuram, liquoris

plenæ : nigro foris cortice, intus albo.

Argemone est tota agresti papaueri similis. folia habet anemones diuisa, caulem puniceo flori similem. caput rhœadis papaueris, sed oblongius, & latius in parte superiore. radix est rotunda, liquorem emittit crocei saporis, acrémque.

Arisarum perexigua herba est, radice ad oliuæ magnitudinem, éstque aro acrior.

Aristolochia rotunda folia habet hederæ figura. odorata cum acrimonia, subrotunda, tenera, multis germinibus ab vna radice prodeuntibus. sarmenta oblonga sunt, albi flores, pileolis similes: quod in eis inest, rubrum est, & malè olet. Longa verò aristolochia folia habet oblongiora quàm rotunda, & ramulos exiles, longitudine dodrantis, florem fert purpureum, malè olentem, qui quum cœpit efflorescere, piro fit similis. rotundæ autem radix orbiculata est ad modum rapi: longæ verò radix est crassitudinis digiti dodrantalisque, aut maior. vtrique folia sunt intus buxea, amara, & virosa. Est etiā quædam longa quæ clematitis vocatur, quæ ramulos exiles habet, folia subrotunda, semperuiui minoris similia, floribus referta qui similes rutæ sint. radices eius sunt longissimæ ac tenues, quæ corticem crassum & aromaticum odorem referentem habent, qui propriè conficiendis vnguentis est idoneus.

Arcion (sunt qui prosopida vocent) folia habet cucurbitæ similia, maiora tamen & duriora, & nigriora, & hirsuta. caule vacans herba est, radix magna & alba.

Arction (alii arcturum vocāt) foliis est verbasco similibus, hirsutioribus tamen, rotundioribúsque, radice tenera, alba, dulci, caule longo, molli : fructu denique cymino paruo simili.

Arnoglossum, *hoc est plantago*, (quam alii heptaneuron, alii polyneuron vocant) duplex est, maior & minor. nam minor plantago folia habet longiora & angustiora, ac læuiora, caulem angulosum, in terram inclinatum, flores pallidos, semen in summo caule : maior verò est virentior, latiore folio, oleris figura. caulis etiam huius angulosus est, subruber, cubiti altitudine, à medio vsque ad verticem tenui semine circundatus. radicibus nititur teneris, multis, hirsutis, albis, digiti crassitudine.

Arum (quod lupha à Syris vocatur) folia emittit dracontii foliis similia, minora tamen, & maculis minus distincta. caulem dodrantalem fert, subfuluum, pistilli specie, in quo croci sapore fructus est. radix alba, ad dracunculi radicem accedens, quæ quoniam minus acris est, ideo elixa estur. sale condiuntur folia, & vesca fiunt : per se etiam siccata, elixa comeduntur.

Artemesia plerunque in maritimis locis nascitur. herba est fruticosa, absinthio similis, sed maiora pinguioráque ei sunt folia: éstque eius altera virens, foliis latioribus, itémque ramulis : altera tenuior, exiguo flore, albo, graui odore. æstate autem floret. Nonnulli verò in mediterraneis locis nascentem herbulam ramis tenuioribus, singulari caule, admodum exiguam, flore refertam tenui, cuius color ceræ similis est, artemisiam appellant: est enim hæc odoratior quàm superior.

Asarum folia habet hederæ similia, sed multo minora & rotundiora. flores inter folia ad radicem purpureum alterco aut cytino similem, in quibus semen est acino simile. radicibus innititur multis, geniculatis, tenuibus, latis, gramini similibus, sed multo gracilioribus, & odoratis, & calfacientibus, & linguam mordentibus. nascitur montibus vmbriferis : plurimùm verò in Ponto, & in Phrygia, & Illyride, & Iustinis Italiæ montibus.

Asclepias ramulos longos emittit, in quibus folia sunt hederæ similia : radices habet multas, tenues, odoratas : flores grauis odoris : semen, quale est pelecini. in montibus nascitur.

Ascyron (quod androsæmon quidam vocant) hyperici est species, magnitudine differens, ramulis maioribus, fruticosius, & puniceum. flores luteos profert, fructum hyperico similem, odore resinæ, cuius attritu digiti fere cruentantur, vt vel ob hanc causam ἀνδρόσαιμον sit vocatum.

Asphalathus probatur qui grauis est, quiq; detracto cortice rubescit aut purpurascit, densúsque est, odoratus, gustu amarescens. Est & aliud eius genus album, lign sum, inodorum, quod etiam deterius censetur.

Asplenum (sunt qui scolopendrium, qui hemionium, sunt etiam qui pteryga vocant) habet autem folia scolopēdræ animali similia, eáque plura, & ab vna radice prodeuntia. in petris & parietibus siliceis, & opacis, caule, floribus, fructu vacantia nascuntur. incisuris verò vt polypodium distincta sunt, subflaua inferius & hirsuta, at superius viridia.

Astragalus frutex in terra est, foliis & ramulis ciceri similibus, floribus purpureis paruisque. radix ei subest rotunda, grandis raphani modo, adnatas appendices firmas habet, itémque nigras, durissimas, vt cornua inter se implicitas, gustúque adstringentes. nascitur locis vento perflatis niualibúsque. copiosè in Phæneo Arcadiæ prouenit.

Aster Atticus, aut bubonium, ramulus est lignosus, in quo summo flos est luteus, qualis est anthemidis. capitulum vndique diuisum : foliola quoque habet stellæ similia. folia verò quæ circa caulem sunt, oblonga sunt atque hirsuta.

Asphaltus, *hoc est bitumen*, præstat cæteris Iudaicum: probatum autem est quod purpuræ modo splēdet, odore intento, & graue : nigrum verò & sordidum, prauum est : adulteratur pice admixta. Nascitur in Phœnice & Sidone, & Babylonia, & Zacyntho. Vocatur etiam quoddam bitumen nepta aut aphtha, éstque id quod ex bitumine Babylonio excolatum est, colore candido : quin nigrum etiam inuenitur, quod vim ignium rapacem habet, ita vt per interualla ipsos arripiat. Valet hoc ad suffusiones & albugines oculorum.

Atractylis, aut cnicus agrestis, spina est cnico similis, multo autem minor. folia in summo ramulo habet : magna ex parte nuda est: ea fœminæ pro fusis vtuntur. habet etiam comam in summo aculeatam. flos pallidus est, radíxque tenuis.

B

Balaustium est agrestis punici flos: eius multa sunt genera: siquidem & album, & purpureū, & rosei coloris inuenitur. est autem cytino punici simile. exprimitur ex eo succus, vt hypocistis & cytinus.

Baccharis herba est odorata, quæ coronamentis inditur, cuius aspera sunt folia, caulis angulosus, dodrantis altitudine, subasper, adnata etiam habens. flos ei est purpureus, albicans, radices nigro cinnamomo similes: amat autem aspera & squalida loca.

Balanos, *id est glans*, vnguentaria, fructus est arboris quæ myricæ est similis, qui fructus auellanæ nuci quam ponticam vocant, est æqualis : cuius interior pars expressa humorem, vt amara amygdala, ex se mittit, quo ad preciosa vnguenta vtuntur pro oleo. nascitur in Æthiopia, & Ægypto, & Arabia, & ad Petram Iudææ oppidum. excellit bonitate quæ recens est, plena, alba, cui facilè cortex detrahitur.

Ballote (ab aliis nigrum marrubium vocatur) caules quadratos ex se mittit nigros, subhirsutos, ab vna radice permultos : folia habet marrubii, sed maiora, & rotundiora, nigra, & hispida, ex interuallis in caule disposita, apiastro similia, fœdi odoris. quamobrem hanc nonnulli apiastrum appellauerunt. flores quoque in rotæ speciem caules circumplectuntur.

Batos Idæa, *id est rubus*, hoc nomen inuenit, quia plurima eius copia in Ida nascitur, éstque hic rubus multo tenerior quàm caninus, spinásque paruas habet, atque spinis vacans inuenitur.

Batrachion, *id est ranunculum*, appellant quidam agreste apium. huius genera sunt plura : vnum enim coriandri habet folia, latiora tamen, & subalba, & pinguia : florem luteum, quandoque purpureum: caulem non crassum, ad cubiti altitudinem, cui radix alba & longa adiuncta est, quæ ellebori modo appendices habet. nascitur secūdum aquarum decursus.

Secundum genus est geniculosius, & longiorem habet

caulem,& pluribus foliorum sectionibus, atque acerrimum.

Tertium verò est admodum exiguum,molesti odoris, aurei floris: cui accedit etiam quartum eidem simile,sed lacteo flore.

Bdellium est arboris Arabicæ lacryma. probatum autem est quod gustu amarum est,translucidum,ad glutinis taurini modum,interius pingue,facilè mollescens,lignorum & sordium expers,in suffitu odoratum,vngui simile. Est autem quoddam sordidum & nigrum, in offas cōuolutum,aspalathi odore,quod ex India aduehitur. ex Petræa quoque Arabia resinosum & liuescens affertur, bonitate inferius. Adulteratur gūmi admixtione: quódque tale est,non ita amarescit in gustu, nec ita odoratum in suffitu est.

Betonica herba est cuius caulis est quadratus, tenuis, altitudine cubiti & aliquanto maior:folia longa, mollia, quercui similia,quorum ambitus incisuris diuisus est,odorata: quǽque ad radicem sita sunt,maiora. in summo autem caule semen est satureiæ modo spicatum. Huius folia legenda sunt, & siccanda, quorum etiam frequentior est vsus. radicibus tenuibus,vt veratrum,innititur.

Bretanica (aut Vettonica) herba est quæ syluestris lapathi habet folia, sed nigriora & hispidiora, gustum adstringentia. caulem non magnum producit,radicem verò exilem & breuem. succus ex foliis exprimitur, qui ad solem & ad ignem cogitur.

Bechion(*hoc est,tussilago*)folia habet hederæ,sed maiora, sex aut septem à radice prodeuntia, inferius alba, superius virētia, in angulos multos abeuntia. caulis est dodrantis altitudine,flos pallidus,verno tēpore: sed quamprimum & flores & caulem amittit, radix tenuis est. nascitur prope aquarum scaturigines & rigua loca.

Bulbus,qui ad ciendum vomitum accommodatus dicitur,folia habet corrigiæ modo lentiora, & multo longiora quàm is qui edendo est: radicem verò illi similem, circa quam niger est cortex. hæc per se in cibo sumpta, & item eius decoctum potui datum, vomitus mouet.

Botrys tota est lutei coloris herba, & in multas alas sparsa,semen totis ramulis adnascitur, folia habet cichorio æqualia.tota suauem odorem spirat, & ideo vestibus immiscetur. nascitur præcipuè circa profluentes aquas & torrentes.

Buglossum est verbasco simile. folium humi sparsum, asperius,nigrius,& minus.bouis linguæ simile.

Bunion, sunt qui action vocent. Napus caulem quadratum,oblongum,crassitudine digiti emittit, folia fert apii similia,sed multo tenuiora,coriandris proxima. flos vt anethinus: semen odoratum est,alterco minus.

Butyrum probatum ex pinguissimo lacte,quale est lac pecudum, conficitur. ex caprino quoque fit in vasis agitato, quo motu quod pingue est,à reliquo lacte secernitur.Fuligo etiam ex butyro colligitur,hoc modo:butyrū in lucernam nouam infunde, accende, vas obtura fictili angusto,quod supernè fistulæ formam, infernè verò foramē habeat vt clybani:idque finito ardere.vbi primum butyrum absumptum fuerit, aliud affunde, idque facito vsquedum tantum fuliginis quantum volueris effectum sit:penna postea deradito,atque vtitor.

Buphthalmō caules profert teneros,folia fœniculo similia,flores luteos,anthemide maiores,oculi similitudine,vnde etiam nomen inuenit.nascitur circa vrbes.

Brabe herba est cubiti altitudine, tenues ramos multósque spargens:& ex vtroque latere folia,ceu lepidii,sed molliora & candidiora.in summo vmbellam gerit sambuci figura,in qua candidi flores insunt.

Brathy, *hoc est, herba Sabina*, duorum generum est: alterum foliis cupressi simile,spinosius tamen, grauioris odoris,& acre,feruidǽque naturæ. curta est hæc arbor,& in latitudinem magis effunditur, eiúsque foliis ad suffitus nonnulli vtuntur.alterum verò genus est myricæ foliis simile.

Bryon, vel splanchnon, *id est, muscus*, in arboribus cedro, populo alba, & quercu inuenitur. cæteris præstat
A cedrinus,viridis,montanus. secundo loco censetur is qui ex alba colligitur populo. ex quo etiam probatur is qui odoratus albusque est: nigricans verò est deterior.

Bryon marinū nascitur in lapidibus, & piscium testis prope mare,capillaceum, gracile, caulis expers, egregia adstringendi vi præditum.

Bryopteris nascitur in muscosis vetustarum quercuum partibus,filici similis,sed multo minoribus foliorum incisuris. radices habet implicitas,hirsutas,sapore cum dulci,acerbo.

B

Γ

Gallium(sunt qui gallarium vocent,eo quod γάλα, *id est lac*,instar coaguli cogat) ramulum & foliū aparinæ simillimū habet,sed rectum:& in eo summo flos luteus,tenuis,densus, multi odoris insidet: nascitur in palustribus locis.

Galiopsis, aut galeobdulon, totus frutex cum caule & foliis,vrticæ est similis,sed læuiora sunt folia:& in attritu valde grauis odoris. flores tenues & purpurei. nascitur
C circa sepes,ædificia,& semitas vbique.

Gentianæ folia quæ ad radicem sunt, iuglandi nuci aut plantagini sunt similia,colore subrubra: quæ verò in medio caule,& præsertim iuxta cacumen, paululum dissecta. Caulis est vacuus, cauus, digiti crassitudine, altitudine binûm cubitorum,geniculis interseptus,ex maioribus interuallis foliis circundatus.Semen habet in folliculis latum,læue,glumosum,quod ad spondylii seminis similitudinem accedit: radicem verò lōgam aristolochiæ similē,crassam,amarámque.nascitur in celsissimis mon-
D tium verticibus, itémque vmbrosis locis & aquosis.Succus autem ex radice ad hunc modum exprimitur. contusa radix quinque diebus in aqua maceratur:tum ex aqua decoquitur donec radices superstent. vbi aqua refrixit, linteo excolatur, & coquitur donec ad mellis cōsistentiā redigatur,& in testaceo vase reponitur.

Geraniū folia dissecta anemonæ similia habet,verùm longiora:radix ei rotunda est,& quum estur,dulcis.

Glaucium succus est herbæ ad Hierapolin Syriæ vrbē enascentis. habet folia cornuti papaueris foliis similia,
E sed pinguiora, & humi depressa, grauis odoris, gustantī amara. Succo abundat qui crocei coloris est. Eius folia incolæ in ollam coniecta in furnis semicalidis calfaciunt vsquedum flaccescant, tum contundunt, succúmque exprimunt,qui quoniam refrigerandi vim habet, ad oculorum medicinas in principio adhibetur.

Glaux cytiso aut lenticulæ folia habet similia, quorū inferna pars candidior, viridis superna.ramuli quini aut seni prodeunt è terra,tenues, ab radice dodrantem alti, flores purpurei,vt albæ violæ,sed minores. nascitur pro-
F pe mare.

Gleucinum, *hoc est musteum*,vnguentum simplex cōficitur ex omphacino oleo,iunco,calamo, nardo celtico, spatha,aspalatho,sertula campana,tosto,& musto,circundato vinaceis vase quod aromata, vinum & oleam contineat.triginta diebus bis in die mouetur,tum expressum oleum reponitur.

Glycyrrhiza, *hoc est, dulcis radix*, nascitur plurima in Cappadocia & Ponto. breuis frutex est,ramulósq; duûm habet cubitorum,in quibus folia densa sunt, lentisco si-
G milia,pinguia, & tangenti glutinosa. flos ei similis hyacintho est,fructus pilularum platani magnitudine,sed asperior,qui siliquas habet,vt lēticula, rufas & longas. radicibus innititur longis, buxei coloris, vt gentiana, subacerbis, dulcibus: è quibus, vt ex lycio, succus exprimittur.

Glycysis, *id est pæonia*, caule nascitur fere duorum dodrantum altitudine,multa habēs adnata.Huius duo sunt genera: mas, folia regiæ nucis similia fert:fœminæ diuisa sunt folia,vt smyrnio. summo caule siliquas emittit
H amygdalis similes: in quibus apertis rubentia grana exigua,multa acinis punicorum similia, & in medio nigra, quinque aut sex purpurea inueniuntur. Radix maris tenuis est, digiti crassitudine, dodrantis verò longitudine, gustu adstringens, alba. Fœminæ verò radicibus

appendiculæ,ceu glandes, ſeptem aut octo inhærent,vt in aſphodelo cernitur.

Glechon, *id eſt pulegiū*,herba eſt nota omnibus:attenuat, calfacit,concoquit.potui data menſes,ſecundas, & fœtus extrahit. Pulegium autem cum melle & aloe potum ex pulmone educit,conuulſis auxiliatur, nauſeas & ſtomachi morſus ex poſca permulcet,nigram bilem per aluum euacuat,ex vino epotum venenatorum ictibus ſubuenit: naribus cum aceto admotum eos quos defecit animus, reuocat.ſiccatum,tritum,combuſtúmque, gingiuas confirmat.Inflammationes omnes cum polēta emplaſtri mo do ſuperdata lenit. podagris ſubuenit per ſe impoſitum, vſquedum rubeſcat locus, cum cerato varos extinguit. ſpleniticis quoque cum ſale illitum prodeſt.Pruritus eius decocto lauando ſedantur. in inſeſſionibus denique ad inflationes, duritias & conuerſiones vuluæ eſt accommo datum.

Gnaphalium:huius foliis quæ alba & mollia ſunt,quidā pro tomento vtuntur: quæ quidem folia ex vino auſtero pota ad dyſenteriam ſunt efficacia.

Gongyle,*id eſt rapum*,huius radix decocta alit,inflat,flac cidas carnes creat, venerem ſtimulat, eiuſdem aſparagi decocti in cibo ſumpti vrinam cient. ſemen antidotis & theriacis quæ lauando dolori ſunt, inditur. ſed ſylueſtre rapum in agris naſcitur, frutéxque eſt cubiti altitudine, ramis refertus:in ſummo læuis,& folia item læuia,digiti craſſitudine,aut maiora:ſemē in calyculatis ſiliquis fert, cúmque ea inuolucra aperiūtur: alia intus ſiliqua viſitur ad capitis figuram accedens,quo ſemina parua nigra cōtinentur:quæ quum franguntur,alba intus ſunt.

Δ

Daucus creticus,fœniculo ſimilia habet folia,ſed minora tenuioráque,colem dodrantis,vmbellā coriandro ſimilē,flores albos,in quib⁹ acer ineſt fructus,albúſq; & hir ſut⁹,ſuauis odoris in mādēdo. radix digiti craſſitudine & dodrātis lōgitudine eſt. naſcitur ſaxoſis & apricis locis. Alter etiā eſt agreſti apio ſimilis,aromatic⁹ acer,odoratúſ que,& guſtui feruēs:ſed Cretic⁹ eſt præſtātior. Tertiū por ro genus eſt folio coriandri, albo flore, capite & fructu anethi ſimilibus:habétque erraticæ paſtinacæ vmbellam oblongi ſeminis,vt cumini,acriſque plenam.

Daphne(*id eſt laurus*) quædam tenui folio,quædam latiore conſtat. vtraque calfaciendi & molliendi vim habet:quocirca decoctum earum inſidendo vuluæ & veſicæ affectionibus conuenit.folia virentia leuiter adſtringunt:trita atque illita veſparum atque apum ictibus medentur. eadem quoque cum pane aut polenta ſuperdata, inflammationes cunctas leniunt: pota verò ſtomachum ſubuertunt,& vomitus cient.

Daphne,*hoc eſt laurus*,Alexandrina,folia ruſco ſimilia, ſed maiora,& molliora,& candidiora habet. fructum in mediis fert rubrum, ciceris magnitudine.ramulos humi ſpargit dodrantales,aut etiam maiores. radix ei ruſco ſimilis eſt,ſed maior, odoratáque & mollior.naſcitur mōtanis locis.

Daphnoides frutex exiguus eſt,cubitalis, ramos habet multos à medio in ſuperiorem partem corrigiæ modo flexiles,in quibus inſunt folia.eorum ramulorum cor tex eſt egregiè glutinoſus.folia lauri,molliora, gracilioráque,& fractu facilia, quorum guſtatu os & fauces mor dentur atque incenduntur.flores candidi,bacca nigra,vbi matura eſt:radix inutilis:naſcitur locis montanis.

Delphinium(ſunt qui diacriſin,qui hyacinthum vocāt) ramos ab vna radice duorum dodrantum longitudine & aliquādo maiores emittit:in quib⁹ foliola diuiſa tenuia, oblonga viſuntur,delphini formam referentia, vnde ei nomē eſt datum.flos ſimilis albæ violæ eſt, purpureóque colore:ſemen in ſiliquis milio ſimile continetur. Alterū quoque delphinium eſt quod ſuperiori eſt ſimile, ſed ramos foliáque habet multo quàm ſuperius graciliora.

Dictamnum(ſunt qui agreſte pulegium vocent)Creteſi herba eſt,acris,læuis,pulegio ſimilis,ſed foliis maioribus,quæ tomēto & lanoſa pube ſunt obducta: ea neque

A florem,neque fructū fert.facit ad omnia ad quæ ſatiuum pulegium,ſed efficacius. Quod verò falſum dictamnum vocant, pleriſque locis naſcitur antedicto ſimile, ſed minus acre eſt, & non æquè efficax. Affertur etiam ex Creta aliud dictamni genus, foliis ſiſymbrii, ramis maioribus, in quibus flos inſidet origano ſylueſtri ſimilis, niger, & mollis: odor foliorum medius inter ſiſymbrium & ſaluiam eſt iucundiſſimus.

Dipſacon,*id eſt,labrum Veneris*, inter aculeatas referunt:
B caulē habet excelſum aculeatúmque, folia caulem complectentia,lactucæ ſimilia,in ſingulis geniculis bina, oblonga, ceu bullas quaſdam intus & extra in medio dorſo aculeatas habentia, concauo, quà ſe in geniculis coniungunt,ſinu, quo rores & pluuiæ continentur: vnde etiam *δίψακον,id eſt,ſitientis* nomē inuenit in cacumine caulis ſingula capitula ſurculis inſunt, oblonga,ſpinoſa, echino ſimilia, quæ quum aruerunt, candida videntur. habent & capitula illa diuiſa vermiculos in media medulla.

Dorycnium Crateuas halicacabum aut caleam vocat. frutex eſt oleæ nuper prodeunti ſimilis: ramulos habet cubito breuiores: naſcitur in petris non procul à mari,
C foliis oleæ ſimilibus colore,minoribus tamen, firmioribus, & valde ſcabris:flore candido, in cacumine ſiliquis, vt ciceris,dēſis, in quibus exigua ſemina quinque aut ſex inſunt, rotunda, exigui erui magnitudine, læuia, firma, varia. radix ad digiti craſſitudinem,& cubiti longitudinem accedit.

Dracunculum magnum aliqui aron, (aliqui iſaron appellant) naſcitur is vmbroſis locis circa ſepes.caulem habet læuem, rectum, fere duorum cubitorum, ad baculi craſſitudinem,pro tempore verſicolorem,vt angui ſimi-
D lis videatur: vincunt tamen in eo purpureæ maculæ. folia inſtar lapathi, inter ſeſe implicita. fructum in ſummo caule racemoſum fert, cinereo primùm colore, mox vbi maturuit, croceo puniceóque. Radixque ei ſatis magna eſt, rotunda,alba,quæ tenui cortice veſtitur. Minor verò dracunculus habet,hederæ folia,magna,candidis maculis inſignia: caulem rectum, duum cubitorū, varium,draconis formam præ ſe ferentem,purpureis variegatum notis,baculi craſſitudine:fructum in cacumine racemoſum,colore primùm felleo,quū maturuit,croceo, guſtum erodentem. radicem quodammodo rotundam,
E bulbi forma,aro ſimilem,quæ tenui cortice circundatur. In ſepibus ſeptiſque vmbroſis naſcitur.

E

Ebenus probatiſſima eſt Æthiopica, nigra, pectinū expers,læuore ſuo cornu laborato ſimilis: quum frangitur, denſa,mordens in guſtu,& ſubadſtringēs, pruniſque iniecta, ſuauem odorem,& ſine fumo euaporans. recens ob pinguedinem igni admota accenditur, trita autem
F in cote ſubfulua redditur. Eſt etiam alia Indica, quæ internatas habet lineas cādidas & fuluas,& maculas eodē modo denſas, & tamen prior eſt præſtantior. Vendunt nonnulli ſeſamina, aut ſpinea ligna pro ebeno, quod vel ex eo dignoſcitur quòd ea inania ſunt, & in exigua fragmenta purpurei coloris conſcinduntur, nec in guſtu quicquam mordent, nec in ſuffitu ſuauem ex ſe odorem mittunt.

Elaphoboſcum,(quod elaphicon, aut ophigenion vocant) caulis eſt rori marino aut fœniculo ſimilis,& geni-
G culatus. folia habet duorum digitorum latitudine, admodum longa, vt terebinthus, circumfracta, quodammodo aſpera: quinetiam multas appendices caulis habet, quæ vmbellas anetho ſimiles ferunt, flores ei ſunt ſubluteí, ſemen anetho ſimile, radix ad trium digitorum longitudinem, & vnius craſſitudinem accedit, eáque alba eſt,dulcis,& veſca:caulis tener pro olere manditur.

Elatina folia habet helxinæ ſimilia, ſed longiora, ro-
H tundiora,hirſuta, ramos tenues dodrantales,quinque aut ſex ab radice prodeuntes, plena eſt foliis guſtui acerbis: naſcitur in ſegetibus & cultis locis.

Ἐλένιον (ſunt qui ſymphytum nominent) folia habet

verbaſci anguſtifolii, ſed aſperiora & oblonga. Caulem aliquibus in locis non profert: radicem verò ſubalbidam, ſubfuluam, odoratam, magnã, ſubamaram, ex qua ad con fitiones germina liliorum & ari modò capiuntur. naſcitur mõtanis, vmbroſis, & ſqualidis locis. Radix autem æſtate foditur, & in fruſta diſſecta ſiccatur.

Eleliſphacus, *hoc eſt, ſaluia*, frutex eſt oblongus, multos habens ramos virgáſque quadratas & albicantes, folia mali cotonei effigie, ſed longiora, aſperiora, craſſioráque, & quæ ſenſim attritæ veſtis modo ſcabra ſunt, ſubalba, vehementer odorata, viroſa: fructum in ſummis caulibus, vt agreſte orminum, continet. locis aſperis prouenit.

Ἑλίχρυσον, (quod chryſanthemon aut amaranthum vocant) virgula eſt alba virens, recta, ſolida, foliis anguſtis per interualla, ad abrotoni foliorum ſimilitudinẽ. coma ei eſt in orbem acta, aureum colorem oſtẽdens. vmbellã gerit orbiculatam, veluti corymbos areſcentes. radicem habet tenuem. locis aſperis & aquoſis conuallibus prouenit.

Elleborus albus folia plantaginis aut betæ ſylueſtris ſimilia, ſed breuiora, nigriora, & rubri coloris fert. caulem habet palmi altitudine, cauum, & quum cœpit areſcere, cortice circumuoluto. Radices ei ſubſunt multæ, tenues, ab exiguo capitulo & oblongo, velut à cæpis prodeũtes: naſcitur in montibus & aſperis locis. radices per meſſem colligũtur. Præſtat in hoc genere is qui modicè extẽtus & albus eſt, & friabilis, & carnoſus, non acuminatum tamen & iunceum, puluerem emittens dum frangitur: quique eſt medulla tenui, guſtu neque admodum, neque confertim feruens, neque ſaliuam proritans: nam huiuſmodi ſtrangulat. Porro principem locum tenet Cyrenaicus: ſiquidem qui apud Galatas & Cappadocas naſcitur, cãdidior, puluerulentúſque eſt, maiorémque ſtrangulandi vim habet.

Elleborus verò niger, (quem melampodium, aut polyrrhizon vocant) folia habet virentia, platani ſimilia, ſed minora, ad ſpondylii ſimilitudinem, pluribus diuiſuris inciſa, nigriora, & ſubaſpera: caulis aſper, flores albi, purpuraſcẽtes, figura racemoſi, ſemen cnico ſimile, quod Antyciris Seſamoides vocant, ipſóque ad purgationes vtuntur: radicibus nititur tenuibus, nigris, veluti ab vno cæpæ capitulo dependentibus; quarum etiam vſus eſt. naſcitur locis aſperis, collibus, & ſiccis locis.

Ἐλξίνη, (quam alii ſideritim, vel heracliam, vel elitin vocant) naſcitur in ſepibus, ſeptis, vinetis, & ſegetibus. folia habet mercuriali ſimilia, hirſuta. circa caules ſunt veluti ſemina exigua, veſtibus adhærentia.

Ἔλυμος, *id eſt, panicum*, μελίνη, aliqui dicunt, inter frumentacea numeratur, éſtque milio ſimilis, & pari modo ad panem conficiendum, & ad res eaſdem accõmodatur. minus tamen nutrit quàm milium, & minus adſtringit.

Epithymum eſt flos thymi durioris, & ſatureiæ ſimilis. habet autem capitula tenuia, inania, caudas ad formam capillorum habentia.

Epimedium, (quod πολύρριζον, *id eſt, multarum radicum*, herbam aliqui appellant) caulis eſt non magnus, cuius folia ſunt hederæ foliis ſimilia, eáque ſunt x. fere, aut XII. nec ſemen nec florem fert. radices ei ſunt tenues, nigræ, graueolentes, ſapore inſipidæ. aquoſis naſcitur locis.

Epipactis (ſeu elleborine) paruulus frutex eſt, foliola habet minima, quæ contra venena & iecoris vitia pota facit.

Erice fruticoſa arbor eſt, myricæ ſimilis, ſed multo minor. eius florem ſumentes in cibo apes mel non probum faciunt, & tamen coma floréſque ſerpentum ictibus medentur.

Erinum, (ſunt qui ocymoides nominent) naſcitur prope flumina & fontes. folia ocymi, ſed minora habet, & è partibus ſuperioribus inciſuris diſtincta. ramulos quinque aut ſex dodrantales profert. flores candidi ſunt, ſemẽ fert nigrum, paruum, acerbo ſapore. porrò caulis & folia liquore abundant.

Ἕρπυλλος, *id eſt ſerpyllum*, duplex eſt, hortenſe, quod

A ſampſuchi odorem refert, & coronis additur, à ſerpẽdo nomen trahit, & quòd quæcunque eius pars terram contigerit, facilè radices agit: folia ramulóſque origano ſimiles, verùm cãdidiores profert. Quod verò ſylueſtre eſt, zygiſque vocatur, per terram non ſerpit, ſed rectùm ramulos erigit ſurculoſos, foliis refertos rutæ ſimilibus, anguſtioribus verò oblongioribúſque ac durioribus. flores habet guſtanti acres, odoranti ſuaues, radicém que inutilem. in petris naſcens efficacius eſt, & maióre calefaciendi vi quàm hortenſe præditum.

B Eryſimum aliqui chamæplion nominant. naſcitur iuxta vrbes, domicilia atque hortos. folia habet agreſti erucæ ſimilia, cauliculos corrigiæ modo, folia lutea. in cacumine ſiliquas cornu forma graciles, vt fœnũgræcum, habet, in quibus exigua ſemina ſunt naſturtio ſimilia, feruida guſtantibus.

Erythrodanon, *id eſt, rubia*, radix rubra eſt, ad tingendum accommodata: alteráque ſylueſtris eſt, ſatiua altera, qualis in Thebana Galileæ, & Rauennæ in Italia naſcitur.

C In Caria verò inter oleas, vt in aruis, ſeritur, vtiliter autem ſeritur, quia magnus ex ea prouentus capitur. eius caules quadrati ſunt, longi, aſperi, aparinæ caulibus ſimiles, ſed maiores, ac robuſtiores omnino, in quibus folia ſunt per interualla in ſingulis geniculis, ſtellarũ modo in orbem radiata. fructum fert rotũdum, in primis viridem, poſtea quum maturuit, nigrum: radix tenuis, longa, rubráque ſubeſt.

Eryngium in genere aculeatarum plantarũ eſt, cuius folia in principio inter cibos ſale condita capiuntur. ea

D autem lata ſunt, per ambitum aſpera, & guſtu aromatica. vbi augentur, ſpinis implentur per multas caulium eminẽtias, in quibus capitula quædam globoſa ſunt, ſpinis acutiſſimis in orbem vt ſtellæ, & duris circũdata, quarum color modò viridis, modò albus, modò cæruleus inuenitur. Radix oblonga, lata, nigra foris, intus candida, pollicis magnitudine, quæ eſt etiam ſuauis odoris, & aromatica. naſcitur autem campeſtribus locis & aſperis.

Eupatorium (aliqui epatorium, aliqui hepatitim vocãt) fruticoſa herba eſt: virgam vnicam profert, tenuem, ligno

E ſam, rectam, nigram, piloſam, cubitalem, & etiam maiorẽ. folia habet per interualla partibus diſtincta quinque fere, aliquando pluribus, quinquefolii aut cannabis foliis ſimilia: eadem ſubnigra ſunt, in extremitatibus ad modum ſerræ inciſa. ſemen in medio caule adnaſcitur, ſubhirſutum, infrà annuens, quod ſiccatum veſtibus inhæret.

Euphorbium Libyca arbor eſt, ferulæ ſpeciẽm gerẽs, quæ in Atlante mõte iuxta Mauritaniam acerrimo ſucco plena inuenitur. eius nimium feruorem timẽtes incolæ,

F ouillos ventres lotos arbori circumligant, & eminus caulem haſtilibus præcidunt, ſtatimque velut ex vaſe quodã, copioſus ſuccus in ventriculos effluit, ex quo etiam vulnere liquor in terram proiicitur. Huius ſucci duo ſunt genera: alterum orobi magnitudine, pellucidum, vt ſarcocolla eſt, alterum in ventriculis vitreum & concretum eſt. Adulteratur euphorbium ſarcocolla & glutine admixtis: eligito quod pellucidũ acréque ſit. nam guſtu haud facilè probatur, propterea quòd linguæ ſemel admotum, lingam ita incẽdit, vt quum eius feruor ſatis longo tempore perduret, quodcunque linguæ obiicias, euphorbium eſſe videatur. Inuentum autem hoc eſt in Libya,

G regnante Iuba.

Echion (aliqui aridam, aliqui alcibiadion appellant) folia habet prælõga, aſpera, ſubalbida, anchuſæ proxima, minora tamẽ, ſubrubra, & pinguiora. Spinas tenues habet adiacentes, quibus etiam folia fiunt horridula: cauliculos exiles, multos, foliolaque ab vtroque latere tenuia, ad modum pennæ, nigra, habet, quæ ad ſummum caulis cacumen accedendo, minora pro ſua proportione decreſcen-

H do fiunt. Flores fert iuxta folia purpuraſcentes, in quibus ſemina capiti viperarum ſimilia ſunt: radix eſt digito tenuior, & nigricans.

Z

Zea duplex eſt: altera ſimplex, vniúſque grani: alte-

fragrani duplicis,quæ binis vtriculis coniunctum ſemen continet:nutrit magis quàm hordeum,ori ſuauis,& in panes redacta minus alit quàm triticum.

Zingiber ſui generis planta eſt,in Troglodytica Arabia plurimùm naſcens,cuius frōde ad multa illi, perinde ac nos ruta, vtuntur , ac primis potionibus pulmentiſque immiſcent.radices habet cyperi modo paruas , albicantes,piper ſapore imitantes , odoratáſque. eligito quæ tineas non ſenſerunt:& quoniam facilè computreſcunt,ab aliquibus ſale cōdiuntur , & vaſculis impoſitæ in Italiam comportātur,& ita ad veſcendum vtiles cum ſalſamētis ſumuntur.

H

Hedyoſmos (quam mintham alii , calamintham alii vocant)cognita omnibus herba eſt:calefaciēdi autē adſtringendique ac ſiccandi vim habet. Eſt etiam agreſtis mentha, quā mentaſtrum appellant, hirſutiore folio, & vndecunque maiore quàm ſiſymbrium,& odore magis viroſo naſcens, & idcirco minus ad vſum ſanitatis accommodatur.

Hedyſarum(vnguentarii pelecinum vocāt)frutex eſt, foliola ciceri ſimilia ferens, ſiliquas corniculorum modo inflexas, quibus rufum ſemen continetur,ſecuri anci piti ſimile:quæ res ei nomen impoſuit. éſtque id amarū guſtantibus.

Heliotropium maius(alii ſcorpiuron, *hoc eſt caudam ſcorpionis*,appellant) quòd ea ſit floris ipſius effigies : heliotropion verò, quòd ad ſolis motum circumagatur . Ocymo ſimilia habet folia,ſed hirſutiora, nigriora, maioráque,ramulos ab radice tres fere aut quatuor, aut quinque profert : ab his alas permultas . in cacumine flos can didus,ſubfuluus,inflexus inſtar caudæ ſcorpionis. radix tenuis eſt,& ad nullam rem vtilis. aſperis verò locis naſcitur.

Heliotropium minus(quod & aliqui ſcorpiurū vocāt) iuxta lacus paluſtribus locis prouenit. folia habet prædicto ſimilia,rotundiora tamen.ſemen rotundum verrucarum inſtar pendens fert.

Hemerocallis,*hoc eſt lilium ſyluestre*, folia & caulem habet lilio ſimilia, viridia verò vt porrum. flores in caule per ſingulos exortus terni aut quaterni exoriuntur, lilio diuiſura ſimiles vbi dehiſcere inceperint,colore admodum pallido : radici innititur permagno bulbo conſimili.

Hemionitis(à quibuſdam ſpleniō dicitur) folium dra cunculo ſimile profert,lunatū.radices ei multæ tenuéſq; ſubſunt : nec caulem,nec fructum,nec florem fert.naſcitur ſaxoſis locis,adſtringenti guſtu eſt prædita.

Ἠριγέρων, *hod eſt ſenecio*(quam erechthitem aliqui vocant)eſt cauliculus cubitalis,ſubruber,foliis continuis,in ſummitatibus erucæ modo diuiſis,ſed multo minorib⁹: luteis floribus,qui celeriter dehiſcunt,& in pappos euaneſcunt . atque ex eo nomen traxit quòd flores vere more capillorum caneſcant.radix eius inutilis. naſcitur præcipuè in aggeribus murorum,& circa oppida.

Θ

Thalictrum coriandro ſimilia habet folia , pinguiora tamen : cauliculum rutæ craſſitudine, in quo ſunt folia, quæ conciſa & ſuperdata diuturna vlcera ad cicatricem perducunt.naſcitur potiſſimum in campeſtribus.

Thlaſpi (ſunt qui thlaſpidion vocent) exigua herba eſt,anguſtis foliis,digiti longitudine,in terram verſis,in ſummo diuiſis,ſubpinguibus, caule tenui, duorum dodrantum altitudine,in quo pauci exortus ſunt.circa caulē fructus eſt in ſummo modicè latus,in quo ſemen eſt ſimile naſturtio,ad diſci formam veluti infractum,ex quo ei nomen eſt ductum.flos albus eſt,ſemen acre , naſcitur in ſemitis,ſepibus,& ſeptis.

Thelipteris:à quibuſdam nymphæa pteris dicitur. ea habet folia filici ſimilia, non ſingulari vt illa pediculo fulta,ſed multis,hiſque altioribus agnationibus. radices ſubſunt longæ,latæ,plures,& in nigro colore ſubflauæ, & quædam etiam rubræ inueniuntur.

Thymelæa quæ à quibuſdam chamælæa dicitur,eſt ex qua Cnidium granum colligitur,virgas autem ex ſe pulchras multáſque emittit,fere bicubiti longitudine. folia habet chamelææ ſimilia, niſi quòd anguſtiora pinguioráque hac ſunt, viſcoſa, glutinoſáque mandendo. flores fert candidos , in quibus fructus eſt exiguus , rotundúſque, myrto ſimilis, in initio viridis, móxque rubens, operimentum durum & nigrum : interna verò pars candida.

Thymbra , *hoc eſt, ſatureia*, nota omnibus herba eſt, tenui & aſpero ſolo naſcens , thymo ſimilis, veruntamen minor, & magis tenera , ſpicam flore plenam , & viridi colore fert. eadem poteſt quæ thymum eodem ſumpta modo. aptus eius ad ſanitatem vſus. Eſt etiam quædam ſatiua , ſylueſtri omnino minor. ſed quia tantam acrimoniam non habet , ideo eſt ad veſcendum accommodatior.

Thymum quidam cephaloton , quidam epithymum vocant. Frutex omnibus notus,exiguus,ſurculoſus,foliolis multis , & anguſtis interſeptus , in cacumine capitula floris purpuraſcentis habens. gracili ſolo & petroſo naſcitur.

I

Iberis folia habet naſturtio ſimilia , vere magis florentia. longitudo eius eſt cubiti , aut minor. in cultis locis naſcitur. lacteum florem æſtate profert,atque eo tempore eſt efficacior : binas præterea radices naſturtio ſimiles habet.

Idæa radix folia habet ruſco ſimilia: his adhærent velut exigui pampini,in quibus flos eſt.

Ἱεράκιον τὸ μέγα,maius hieracium, *hoc eſt, erratica lactuca*, aſpero, rubente, ſpinoſo , & concauo caule eſt : foliis ex interuallo rariuſculè diuiſis , ſimilibus ſoncho per ambitum. in oblongis eius capitulis flos luteus continetur.Minus verò hieracium(quod ſonchitem aliqui vocant)folia habet per interualla diuiſa in ambitu: cauliculos teneros virētéſque emittit,in quib⁹ flores lutei circulū deſcribūt.

Ἱππομάραθρον(quod alii *μάραθρον ἄγριον, id eſt, agreſte fœniculum*,vocant)magnum eſt:ſemen fert cachry ſimile.radix odorata eſt.

Ἱπποσέλινον,verò, *hoc eſt, olus atrum*, hortenſi apio maius eſt,& cādidius. caulem habet cauum,excelſum,tenerum, & quaſi lineis interſectum:folia latiora,in puniceum vergentia , libanotidis comam, floris plenam corymborum modo,aut equam floreat concretam. eius ſemen nigrum, longum, ſolidum,acre,aromatum odorem referēs: radix odorata, alba, ori grata, non craſſa. naſcitur in vmbroſis & paluſtribus.

Ἱππόγλωσσον,exiguus frutex eſt,foliis ſylueſtri tenuique myrto ſimilibus:coma aculeata , & in ſummo veluti lingulis ſecus folia exeuntibus.

Ἱπποφαές (quod hyppophyes aliqui, *id eſt, lappaginem*, vocant) qua fullones veſtes poliunt, in arenoſis maritimiſque naſcitur locis. ſurculoſus frutex eſt, denſus,frōdoſus, foliis longioribus,vt oliua , anguſtioribus tamen & tenuioribus,inter quæ albicātes ſpinæ ſiccæ,anguloſæ, interuallo quodā diductæ emicāt. flores hederæ corymbis ſimiles, ceu racemi inter ſe adiacent : ſunt tamen minores & molles,candidi, ex parte rubeſcētes. radix craſſa & mollis,ſucci plena,guſtāti amara:ex qua non ſecus quàm ex thapſia ſuccus exprimitur , qui cum erui farina ſubactus ſiccatur,atque reponitur.

Ἱππόφαιστον,ſunt qui hoc quoque hyppophaës eſſe velint: naſcitur iiſdē quibus hippophaës locis , éſtque fullonum ſpinæ genus.ſerpit autem humi, folioláque tātùm parua, & capitula inania habet. hæc caulis & floris expers eſt. radix eis ſubeſt craſſa molliſque.

Ἱππουρὶς, *id eſt, cauda equina*,naſcitur aquoſis locis,& foſſis : cauliculos inanes habet , ſubaſperos , ſolidos , geniculis interſeptos, in vicem inſertos, circa quos folia ſunt iuncorum figura , denſa , graciliáque. in ſublime autem tollitur,vicinos arborum caudices aſcendens, pendétque

ex eis circumamplexa multis nigríſque comis,ceu cauda A equina. radix ei lignoſa duráque eſt. Eſt & aliud equiſetum, comas ex interuallo habens breuiores, candidiores & molliores.

Ixos, *id eſt uiſcum*, optimum eſt recens,quod intus porri colorem habet, foris verò flaueſcit, in quo nihil aſperum aut furfuraceum ſit.fit acinis in quercu naſcentibus, foliis buxo ſimilibus:tunditur fructus, tum lauatur,deinde in aqua decoquitur. quidam etiam commanducando viſcum conficiunt.Gignitur quoque in pomo,piro,&aliis pleriſque arboribus:atque etiam in quorundam fruticum B radicibus inuenitur.

Ios, *hoc eſt, uiola purpurea*, foliis eſt minoribus tenuioribúſque quàm hedera, nigrioribus item, & non diſſimilibus. Caulis medius inter folia ab radice prodit.in eo eſt floſculus ſuaueolens, purpureus. Vmbroſis hæc & aſperis locis enaſcitur.

Iris (ab aliquibus Illyrica, ab aliis vrania nominatur) folia habet gladiolæ herbæ ſimilia, ſed maiora, latiora, pinguioráque: flores in ſummis caulibus alterno ſitu incuruos varióſque:ſiquidem candidi,vel pallentes,vel ni- C gri,vel purpurei,vel cærulei conſpiciuntur:ob quam colorum varietatem ad cæleſtis iridis imaginem nomen hoc inuenit. radicibus nititur geniculatis, ſolidis, odoratis, quæ in partes diſſectæ,& in vmbra ſiccatæ, rum funiculo traiectæ,recōduntur. Probatiſſima iris eſt Illyrica,& Macedonica:inter has præſtantior eſt quæ quaſi decurtatā ac denſam habet radicem,frangenti contumax,colore ſubfuluo,valde odorata, guſtui feruida, ſincero odore,nullū ſitum redolente, quæ quum tunditur,ſternutamēta cieat. Secundo loco cenſetur Lybica, colore candida,guſtu a- D mara:cæterùm omnes quum inueterarint,à tineis tentantur,ſed tum odoratiores fiunt.

Iſatis ſatiua herba eſt qua tingendis lanis infectores vtuntur:folia plantaginis habet,pinguiora tamen & nigriora:caulis cubitum excedit. Syluestris verò iſatis eſt ſatiuæ ſimilis,folia tantùm habet maiora, ad lactucæ foliorum ſimilitudinem: itémque caules tenuiores, multis diuiſionibus refertos, rubeſcentes, in quorum cacumine veluti folliculi inſtar linguarum multi penduliquе habentur,quibus ſemen continetur. Luteum tenuémque florem E profert.

Iſopyron:ſunt qui phaſiolon nominēt, quia in ſummo cacumine folium eius more phaſiolorū in clauiculas torqueatur. Capitula in ſummo ſunt tenuia, plena ſeminis exigui,quod melanthii guſtum præ ſe fert.

K

Calamintha, *id eſt, nepita*, quædam montana eſt,habétque ocymi folia, ſubalbida, ramulos & furculos angulo- F ſos, & purpureum florem: quædam verò eſt ſimilis pulegio,maior tamen: quare nonnulli eam agreſte pulegium vocarunt,quia odore proximè ad ipſum accedit.Tertium denique genus mēthæ ſyluestri eſt ſimile,foliis longioribus, caule& ramis maioribus quàm ſuprà dictæ, ſed minus efficacibus.Omnium folia guſtu valde feruentia & acria:radix inutilis:campeſtribus,aſperis,& humentibus loci enaſcitur.

Calamus aromaticus in India prouenit: probatiſſimus G eſt fuluus,crebris geniculis refertus, qui in aſſulas multas frangitur,fiſtulis aranearum plenis, ſubcandidus, & inter commanducandum glutinoſus, adſtringens, ſubacer, amarus.

Cannabis(ab aliquibus hydraſtina vocatur)virgulas althææ ſimiles profert,minores tamen, nigriores, aſperiores, cubiti altitudine.folia habet ſatiuæ ſimilia,verùm aſperiora & nigriora:flores ei ſunt rubeſcētes, Lychnidi ſimiles,ſemen verò & radices althææ.

Capnos, *id eſt fumaria*, herbula eſt fruticoſa, coriandro H ſimilis,valde tenera,foliis cādidioribus,vndique numeroſis,cinericei coloris,flore purpureo.

Capparis (ſunt qui cynoſbaton, *hoc eſt, ſentem canis*,ſunt qui capriam vocent)aculeatus frutex eſt,qui per terram in gyrum ſternitur. Hamatas ſpinas vt rubus habet,folia rotunda, cotonei mali foliis ſimilia, fructum oliuæ figura; qui dehiſcens florem cādidum promit,quo cadente quiddam velut oblonga glans inuenitur, quod apertum grana acinis punicorum ſimilia, exigua rubentiáque oſtendit: radices lignoſas magnáſq; & numeroſas habet:naſcitur vt plurimum aſperis locis,& tenui ſolo,& in inſulis iuxta domicilia. caulis & fructus ad cibum ſale condiuntur.

Cardamomum probatiſſimum eſt quod ex Comagene, Armenia, & Boſphoro aduehitur: prouenit etiam in India,& Arabia.Eligito quod difficulter frangitur, quod plenum præcluſúmque ſit(nam quod huiuſmodi non eſt, intāpeſtiuum eſt) quódque odore ſenſum feriat,guſtúque acre ſit ac ſubamarum.

Caſiæ complura ſunt genera, quæ in Arabia odorifera naſcuntur. Habet caſia virgam craſſi corticis, piperis foliorum. eligenda eſt fulueſcens, pulchri coloris, corallii ſimilis, perquam anguſta, longa,craſſa, fiſtularum plena, guſtum mordens, adſtringens cum multo feruore coniuncto, aromatica, odorémque vini referens, qualis eſt quæ ab incolis achy, ab Alexandrinis verò mercatoribus daphnitis appellatur. Hāc autem antecellit nigra,quæque purpuraſcit,& craſſa eſt (Zigir nominata)roſarum odore, cuius vſus in medicina eſt præcipuus. Secundum locum tenet antedicta: tertia eſt quæ moſyleticus blaſtus nominatur:reliquæ viles ſunt.

Caucalis(ab aliquibus myritis, à Democrito bryō *quaſi muſcus* dicitur) dodrantalis eſt cauliculus, aut etiam maior, lenitérque hiſpidus, foliis apio ſimilibus,& ad fœniculi ſimilitudinem per extrema multifidis, & hirſutis. candida verò vmbella in cacumine eſt,odore ſuaui.

Cedrus arbor eſt grandis,ex qua cedria colligitur, iuniperi modo baccas fert rotūdas,ad myrteæ baccæ magnitudinem. Cæterùm præſtantiſſima cedria eſt, quæ craſſa perlucidáque eſt,& graui odore,quæque dum effunditur, güttis ſeſe contīnet,nec diffluit.

Centarium maius eſt & minus:ac maius quidem folia habet iuglandis,oblonga,colore virenti,vt braſſica,ferrata in ambitu:caulem,ceu lapathum,duorum triúmve cubitorum:multa ab radice adnata: in quibus capita papaueris ſimilia,teretia. Florem cæruleum pofert, fructum cnico ſimilem, floribus veluti floccis quibuſdam laneis inuolutum.radix eius craſſa,ſolida,grauiſque eſt, & binos cubitos excedit:ſucci plena eſt,ſapore acri,cum adſtrictione & dulcedine quadam, rubeſcens. ſolum verò pingue & apricum, ſyluáſque ac colles diligit. abundat in Lycia, Peloponneſo,Helide,Arcadia,Meſſene, ac pluribus circa Pholoën,Lyciam ac Smyrnam locis.

Centaurium verò minus, herba eſt hyperico aut origano ſimilis:caulem habet palmo altiorem,anguloſum,flores in puniceo Lychnidis colore purpuraſcentes:folia par ua,prælonga,vt ruta,fructū tritico ſimilem, radicem exiguam,nulliúſque vſus.

Cepæa herba portulacæ ſimilis eſt,nigriora tamen habet folia.radix ei tenuis ſubeſt.

Cinnamomi genera ſūt multa,quæ à patria in qua oriū tur,nominantur:omnibus verò præſtat quod moſylicum dicunt,quod caſiæ quæ moſyletica appellatur,aliquam ſimilitudinem gerat:& in hoc ipſo genere, recens, colore nigro,ex vinoſo in cinereum vergens,tenuibus virgulis, læue,frequentibus nodis cinctum, odoratiſſimum,ac ferè optimi temperatura ex ſuauis odoris proprietate conſtat: ſiquidem in optimo quoque, & quod verum propriúmque ſit, odor rutæ, cardamomóve ſimilis inuenitur.

Circæa(quam & dircæam aliqui vocāt)folia habet hortenſis ſolani,multa adnata, flores paruos, nigros, multos, fructum in quibuſdam veluti corniculis milio ſimilem: radices palmi longitudine,ternas aut quaternas, cādidas, odore præſtantes.

Ciſtus frutex eſt ſaxoſis locis exoriens, ramoſus, folioſus,non proceſus,foliis rotūdis,acerbis,hirſutis:flore punicæ figura:ſed in fœmina,calore candido.

Ciſſus,*hoc eſt,hedera*, multas habet differentias ſpeciei ratione,ſed præcipuas tātùm tres,quarum vna dicitur alba, altera nigra,tertia helix.candida fructum candidum fert,

nigra nigrum, aut croci æmulum, quam etiam vulgus dionysiam vocat. helix fructum non edit, sed tenues habet palmites, foliáque parua, angulosa, & rubra.

Clematis læto solo prouenit, viticulas exiguas spargit, iunci crassitudine, folio breui, lauro simile colore figuráque, sed multo minore. Altera verò clematis viticulã emittit rubentem, lentam, folium gustanti accerrimum & exulcerans. circumuoluitur arboribus vt smilax.

Clinopodium frutex surculosus est duorum palmorum, in petris nascens, foliis serpyllo similibus, floribus ad pedum lecti similitudinem, & per interualla marrubii modo dispositis.

Clymenon caulem quadratum fert, fabaceo cauli similem: folia habet plãtaginis, folliculos in caule inter se annuentes, iridi, aut polyporum cirris similes. montanum autem est præstantissimum.

Cnicus oblõga folia, diuisa, aspera, referta spinis habet, caulésque dodrantales, capitulo magnitudine grandis oliuæ, flore croco persimili, semine candido & rufo, longo, anguloso.

Colchicum (quod ephemerum aliqui nominãt) florem albicantem crocino similem sub finem autumni profert: postea verò folia producit bulbo similia, sed pinguiora: caulem dodrantalem, fuluum fructum continentem. radix eius corticem habet in nigro fuluescentem, ea nudata cortice, alba, tenera, succique plena & dulcis inuenitur. Habet bulbus in medio fissuram, ex qua flos prodit. nascitur plurimum in Messenia & Colchis.

Colocynthis viticulas foliáque diuisa satiuo cucumeri similia per terram spargit, fructum fert rotundum, globo mediocri similem, amarissimũ, qui colligendus est quum vergere ad pallorem incipit.

Comarus, *id est, arbutus*, cotoneæ malo est similis: folia tenuia, fructum prunorum magnitudine sine nucleis habet, quem mæmecylon vocant, subfuluo aut rubente in maturitate colore. is quum manditur, veluti acus palearum linguæ & dentibus affert. éstque alienum stomacho, & capitis dolorem gignit.

Chondrilla (quam alii serin vocãt) caulem, flores, & folia habet cichorio similia: ideóque agrestis intybi speciem aliqui eam esse dixerunt: sed est tota tenuior. in huius ramulis gummi simile mastiches, fabæ magnitudine inuenitur.

Conyza (quæ & ischys, & danais à quibusdam dicitur) altera est quæ parua dicitur, éstque odoratior: altera maior frutice, foliísque latioribus, & graui odore minorem superans. vtriusque folia oliuæ similia sunt, hirsuta, pinguia: altitudo caulis in maiore est duûm cubitorum: in minore, pedis: flos squalidus, luteus, subamarus, qui in pappos euanescit, radix ad nullum vsum accommodata.

Est & tertium conyzæ genus, cuius caulis crassior molliórque est, foliis tamen maioribus quàm gracilis, & minoribus quàm maior. Hæc autem pinguis non est, multo tamen grauiore odore, iniucundiórque, & minus efficax: eáque humentibus prouenit locis.

Coriandrum (quod etiam hypericon vocant) folia habet erices foliis similia, sed minora, pinguiora, & rubra. frutex est palmi altitudine, ori gratus, acer, odoratus.

Cotinos, *hoc est oleaster*, (alii oliuam syluestrem, alii Æthiopicam oleam nominant) folia habet adstringentia. tunduntur autem eius folia, tum aqua aut vino effuso exprimuntur, siccatúsque in sole succus in pastillos redigitur: quique ex vino, validior est, & ad recõdendum accõmodatior, quàm qui ex aqua fuerit expressus. Vruntur cum floribus folia, vt cinis spodii vicem gerat, in cruda olla oblito ore luto vsquedum fictile percoquatur, tum vino restinguntur, & subacta rursus eodem modo cremãtur, postremò elota vt cerussa, in pastillos coguntur. Hic autem cinis in medicamentis oculorum spodio cedere non videtur. Idem possunt satiuæ oleæ folia, sed minore efficacia sunt: & ideo quoniam mitiore facultate sunt, oculorum medicinæ magis conueniunt. Lacryma verò quæ ab olea Æthiopica distillat, scammoneæ fere similis est, fuluescit exiguis è guttis concreta, & erodendi vi prædi-

A ta. Quæ verò similis est gummi, magna, & læuis, non erodit: at quæ nigricat, erodens est, atque inutilis. Talem verò apud nos oleastri ferunt.

Coronopus oblonga herba est, quæ per terram sternitur, foliis fissis, coquitur inter olera.

Costus laudatissimus omnium est Arabicus, candidus & læuis, plurimo & iucundo odorẽ: secundas fert Indicus, speciosus, niger, & velut ferula læuis: tertiæ tribuuntur Syriaco, qui grauis, buxeóque colore est, & odore sensum ferit. Præstantissimus autem est recens, albus, plenus vndique, densus, siccus, à teredinibus intactus, non virosus, fer-
B uido & erodente gustu. Quidam verò vt eum adulterinũ faciant, solidissimas Comagini helenii radices commiscent: sed est facilis dignotio: siquidem helenium neque gustu feruet, nec odoris suauitatem adeò eximiam, nec sensum ferientem affert.

Cotyledon (aliquibus scytalion est, & vmbilicus Veneris dicitur) folium habet ad acetabuli vasis formam in orbem circumactum, leni in concauitatem descensu, vt sensum fallat. Cauliculum breuem habet, in quo semẽ est: & radicem oliuæ modo rotundam.

C Est alia cotyledonis species, cuius latiora & pinguiora sunt folia, lingularum modo circa radicẽ densa, tanquam oculum in medio describentia, vt in maiore semperuiuo cernitur. adstringentis porrò gustus est. Caulem verò gracilem profert, in quo flores & exigua semina hyperico similia insunt, sed maiore radice. facit ad eadem ad quæ semperuiuum.

Crambe agria, *id est, brassica agrestis*, nascitur plerunque maritimis & præruptis locis, satiuæ similis, sed candidior hirsutiórque, & amara.

D Crithmon (quod crithamon vocant alii) fruticosa herbula est, vtrinque foliata, cubiti altitudine, eáque saxosis & maritimis locis exoritur, foliis vndique plena, pinguibus & albescentibus, portulacæ foliorum figura, sed tamen latioribus, & prælongioribus, & in gustu salsis. flores fert luteos, albos: fructum rori marino similem, mollem, odoratum, rotundum, qui siccatus rũpitur, & intus semen quasi rufum habet. radices sũt digiti crassitudine tres aut quatuor, odoratæ & suaues.

Κρίνου τὸ ἄνθος id est, lilii flos, (quem aliqui lirium vocant)
E est ex quo vnguentum conficiunt quod lirinum alii, susinum alii nominant.

Crocodilium, nigro chamæleoni simile est: nascitur in syluosis locis, radicem habet longam, subcrassam, atque acrem, odorémque nasturtio similem.

Crommyon, *id est, cæpa*, longa est acrior quàm rotunda, & flaua magis quàm alba, & sicca magis quàm viridis, & quæ cruda est magis quàm cocta, aut sale condita.

Crocus optimus est Corycius, recens, boni coloris, pa-
F rum candidi habens in capreolo, oblongus, integer, non fragilis, non mancus, plenus, facilè manus madefactas inficiens, qui cariem non senserit, vel humescat: odore autẽ iucundo, & acer sit. nam qui talis non est, is aut vetus est, aut humore perfusus. adulteratur admixto crocomagmate cõtuso, aut spuma argẽti, aut plũbagine propter eius põdus, aut defruti aspersione: verùm insidens puluis & defruti odor fraudem indicat. Vt autem facilè teratur, nouo fictili calido in sole siccandus est, & celeriter conuoluendus.

Crocomagma verò fit expressis crocini vnguenti aro-
G matibus, & in pastillos redactis. Præstat in eo genere odoratum, myrrham modicè olens, graue, nigrum, ligni expers, quod quum subigitur, colorem valde croceum reddit, læue, subamarum, dentes & linguam vehementer inficiens, & quod aliquot horas continuas perdurat. Tale autem est quod ex Syria aduehitur.

Cyminum agreste plurimũ efficaciúsque Carthagine Hispaniæ nascitur. Caulem habet dodrantalem tenuémque: foliola quatuor aut quinque exilia, gingidii modo
H serrata: habétque in summo capitula quinque aut sex rotunda molliáque, in quibus fructus ciceris plenus est, qui gustanti acrior est quàm satiui fructus. nascitur in collibus.

Alterum quoque agreste cuminum est, satiuo simile, quod è singulis floribus siliquas sublimes emittit, quibus semen melanthio simile continetur.

Cyclaminus folia habet hederæ, varia, suprà infráque maculis albicantibus. Caulem quatuor digitorum longitudine profert, nudum, in quo flores rosarum figura sunt purpurascentes. Radix nigra est, rapo similis, modicè lata. radix secta reponitur, vt scilla: nascitur vmbrosis, & præcipuè sub arboribus.

Est etiam altera cyclaminus quam cissanthemon vocāt: folia habet hederæ similia, sed minora, caulésque crassos, geniculatos, & capreolorum modo vicinis arboribus se implicantes: flores albos, odoratos, fructum acini vuæ figura, hederæ similem, mollem, gustanti leniter acrem & glutinosū. Radix est inutilis: asperis locis prouenit.

Cyperus præstantissima est, grauissima, densa, plena, non fragilis, aspera, odorata cum acrimonia quadam. Talis autem est quam Cilicia & Syria mittit, & à Cycladibus insulis affertur.

Cyprus arbor est foliis circum virgas oleæ similibus, sed latioribus & viridioribus: flores habet candidos, racemosos, odoratos, seménque nigrum sambuco simile.

Conion, *id est cicuta*, inter lethalia numeratur, refrigerando enecans. Ei remedio est meri potio: succus autem fit è summa coma, antequam semen siccescat, cōtunditúrque atque exprimitur, & in sole subigitur: eiúsque in medicina vsus est plurimus. est verò efficacissimus Creticus, Megaricus, & Atticus, & is denique qui in Cicilia conficitur.

A

Λαγωὸς θαλάττιος, *id est lepus marinus*, paruæ loligini similis est. ísque tritus & per se & cum marina vrtica illitus, pilos euellit.

Lathyris, totus frutex est succi plenus, quemadmodum tithymalus.

Lapathum, aliud oxylapathum vocant, quod in paludibus nascitur, durum in cacumine & acutum: aliud satiuum est, non omnino simile priori: tertium est agreste paruum, quod est plantagini simile, molle, humile. Est etiam quartum genus quod alii oxalida, aut anaxyrida, aut lapathum agreste vocant, habétque folia syluestri & paruo lapatho similia. Caulis non magnus est, fructus subacutus, rubens, acer, in caule & adnatis appēdicibus nascens. Hippolapathum verò lapathum grande est, in paludibus exoriens, & easdem quas suprà dicta, vires habet.

Leontopetalon (sunt qui leontopodion, qui pardalium, qui thorybethrum vocant) caulem vnius palmi emittit, qui alas multas habet, in quibus summis siliquæ sunt similes ciceri: in iis duo aut tria semina exigua: folia brassicæ similia: radix nigra, vt rapi, quæ tubercula quædam pugni instar habet. Nascitur in aruis, & inter segetes.

Lepidium herbula nota omnibus est. Muria cum lacte adseruatur.

Leucoion, *id est, uiola*, differt in floribus: nam vel luteo, vel candido, vel purpureo flore inuenitur. Luteus verò ad medicinæ vsum valde est accommodatus.

Libanos, *id est, thus*, nascitur in Arabia, quæ thurifera nominatur. primas fert quod masculum dicitur, indiuiduum, album, quum frangitur pingue, in suffitu statim ardens. Indicum verò subfuluo & liuido colore est, fitque rotundum industria. ipsum enim in quadratas figuras diuidentes, & in fictilia coniicientes, in gyrum versant, vsquedum in rotūdam formam se induat. sed quod tale est, progressu temporis flauescit, idque syagrum appellant. secundum autem locum tenet orobium, quod minimum est, & maximè fuluum.

Est etiam aliud quod amomite dicitur, cādidum quidem, sed quum molitur, lentescit vt mastiche. Adulteratur thus omne pinea, resina & gummi, quod dignosci facilè potest: nam gummi suffitum non emittit flammam, & resina in fumum abit: at thus ardet, sed dolum quoque odor indicat. Ei vis inest adstringendi, calfaciendi, caliginem oculorum discutiendi, caua vlcera implendi, ad cicatricem perducendi, cruenta vulnera glutinandi, omnes sanguinis eruptiones, atque adeò eas quæ ex membranis cerebri fluunt, cohibendi, sedis ad reliquarū corporis partium maligna vlcera leniendi.

Crematur thus in puro fictili impositum, succensum grumo à lucerna accenso, donec exuratur: postquàm verò totum incensum fuerit, operiendum fictili est vsquedum extinctum sit. sic enim in cineres non redigitur. Torretur etiam in fictili nouo ad carbones ignitos, donec nullæ bullæ excitentur, nec pinguedo, nec vapor ex eo remittatur. facilè enim comminuitur quod est crematum. Cortex verò thuris omnibus præstat is qui pinguis, odoratus, recens, læuis, non scaber, & membranis est vacans. Adulteratur admixto pini aut nucis eius cortice. huius rei index ignis est. cæteri enim cortices in suffitu non accenduntur, sed fumo edito absque vlla odoris suauitate euanescunt: at thuris cortex accenditur, & cum odoris fragrantia vaporem ex se mittit: hic etiam eodem modo quo thus vritur. Manna verò thuris probatur ea quæ alba est, pura, grumosa: vim eandem habet quàm thus, sed multo inualidiorem. Quidam eam adulterāt mixta resina pinea, aut polline, aut tuso thuris cortice: sed ignis dolum arguit. neque enim æquè & pari motu adulterata vaporem aërium emittet, sed fuliginosum & impurum: præterea odoris suauitas alieno halitu permista sentietur. Thuris verò fuliginem sic facito. Singulos thuris grumos forcipicula exceptos lucernis accendito, in nouam fictilem ollam concauam coniicito: tum æreo vase in medio perforato, & diligenter deterso, obtegito: ex altera eius parte, aut vtrobique lapillos altitudine quaternûm digitorum subiicito, quo facilius queas perspicere vtrum grumi exurantur: & vt locus sit quo subiicere alios grumos integros semper possis, & antequā primus grumus penitus restinguatur, alium adiicito, donec fuliginis quod satis sit, collectum fuisse videatur. Continuò tamen externas ærei vasis partes spongia ex frigida aqua abstergito: sic enim ahenonon magnopere calente fuligo omnis adhærebit, quæ alioqui per læuitatem cadens thuris cineri commiscetur. Derasa itaque prima fuligine cremati thuris cinerem per se excipito, & idem vsquedum volueris, facito: eodémque modo ex myrrha & styrace fuliginem conficies: valet fuligo ad eadem. præterea verò ex aliis lacrymis fuliginem similiter excipito.

Libanotis, fructum fert altera qui cachry dicitur, foliáque fœniculo habet similia, sed crassiora, & in rotæ speciem humi sparsa, odorata: caulem cubiti altitudine, aut maiorem, cui multæ insunt alæ, & in cacumine vmbellæ, in quibus fructus copiosus est, albus, spondylio similis, circinatus, angulos habens, acer, resinæ sapore, & qui mansus gustum incendit. radix prægrandis, quæ thus redolet. Altera verò, libanotis est superiori in omnibus similis: semen fert latum, nigrum, vt spondylium, odoratum, non feruidum: radix foris nigra, fracta verò, alba cernitur. Altera verò quæ fructum non fert, est in rebus omnibus similis superioribus, eáque nec caulem, nec florem, nec semen gignit. Nascitur asperis & saxosis locis. In potionibus verò vtēdum est semine eius libanotidis quæ cachryn non fert, siquidem illud acre est, & arteriam exasperat.

Libanotis verò quam rosmarinū Romani vocant, qua vtuntur ii qui coronas nectūt, tenues virgæ sunt, in quibus prælonga insunt folia, gracilia, intus alba, foris virentia, graui odore.

Ligusticum plurimum nascitur apud Ligures. panaces incolæ non immeritò vocant: nam & radix heracleotico panaci similis est, & ipsum viribus eisdem est præditum. Semen nigrum, durum, oblongum, ad fœniculi similitudinem, gustanti acre: radix candida, odorata. Miscetur autem vtiliter oxyporis (*hoc est, citò transeuntibus*) medicamentis, & iis quæ concoctionem adiuuant. ori valde gratum est: quocirca pro pipere eo vtuntur incolæ ad obsonia conficienda. adulteratur semine quodam consimili, sed gustu discernitur. amarissimum enim est. Nonnulli verò fœniculi aut seseleos semen addentes, adulterinum faciunt.

Lithospermon (quod ægonichon, aut æetonychon, aut diospyron, aut heracleam ob seminis duritiam vocant) olia habet oliuæ similia, longiora tamen, & in imo per

terram ſtrata: ramulos tenues, rectos, craſſitudine acuti iunci, firmos, ſucci plenos, in quibus ſummis bifidi exortus caulicorum ſpeciem præbent, foliis exiguis, inter quæ ſemen rotundum, lapideum, album, paruo eruo ſimile: aſperis & excelſis locis naſcitur. A

Limoniũ (quod neruodes alii vocant) foliis eſt betæ ſimilibus, ſed tenuioribus, & lõgioribus, ac numeroſioribus: caule tenui, recto, vt lilium, rubro ſemine referto, guſtúmque adſtringente. naſcitur in pratis & paluſtribus locis.

B Linozoſtis, *id eſt mercurialis*, herba, quæ fœmina eſt, fructũ fert racemoſum, & multum: maſcula verò iuxta folia exiguum, rotundum, ceu binos teſticulos vnà cohærentes. totus frutex exiguus dodrantalis eſt, & maior.

Lichen in petris naſcens eſt muſcus petris rore conſperſis adhærens.

Lonchitis folia habet porri latioris, ſed latiora, ſubrubra, plurima, ad radicem circunfracta, vt ad terram procumbentia: pauca etiam habet in caule, in quo flores ſunt pileolis ſimiles, more comicarum perſonarum hiantes, nigri, candidum tamen quiddam hiatu oris veluti lingulã ad labrum inferius exerentes. ſemen eſt lanceæ ſimile, triquetrum, in inuolucro clauſum. radix dauco ſimilis: aſperis, ſqualidíſque locis exoritur. C

Lonchitis verò altera aſpera folia profert ſcolopendræ ſimilia, aſperiora tamen maioráque, & magis diuiſa.

Lycium arbor eſt ſpinoſa, virgas trium cubitorum, & maiores proferens, in quibus folia inſunt denſa, buxo ſimilia. fructum fert piperis, nigrum, amarum, læuem. cortex ei eſt pallidus, diluto lycio ſimilis: radices latæ, lignoſæ. plurimum in Cappadocia & Lycia naſcitur, itém que in aliis pleriſque locis. aſperum amat ſolum. ſuccus ex eo exprimitur tuſis vnà cum frutice radicibus, & poſtquã aliquot dies in aqua maduerint, decoctis: tum exempto ligno, iterum eo qui ſupereſt liquore ad mellis conſiſtentiã decocto. adulteratur amurca inter coquendum admiſta, aut abſinthii ſucco, aut felle bubulo. Spuma autẽ coquendo innatans aufertur, & ad medicamenta oculorum adſeruatur: reliquo ad alia vtitor. Succus quoque ex ſemine expreſſo & in ſole ſiccato conficitur. Lycium optimum eſt quod igni accenditur, & reſtinctum ſpumam rubentẽ habet, foris nigrum: quum frãgitur, fuluum, nõ viroſum, adſtringens cum amarore, colore croceo: quale eſt Indicũ quod præſtat cæteris, & eſt efficacius. D E

Lyſimachia caules cubitales, & maiores tenuéſque, fruticoſóſque fert: in quorum geniculis folia ſalici ſimilia exoriuntur, quæ guſtu adſtringente ſunt. flos rufus eſt, aut aureus. naſcitur paluſtribus & aquoſis locis.

Lychnis coronaria flos eſt, albæ violæ ſimilis, purpuraſcens, qui ad coronamenta adhibetur.

Lychnis agreſtis in omnibus eſt ſatiuæ ſimilis. eius ſeminis binæ drachmæ potui datæ bilem per aluum educunt. F

Lotus agreſtis in Libya naſcitur caule duorum cubitorum, atque etiam maiore, qui alas multas habeat: folia verò trifolio in pratis naſcenti ſimilia: ſemen fœnogræco ſimile, ſed multo minus fert: guſtúque medicato.

M

G Macer cortex eſt ſubflauus, craſſus, guſtu valde adſtringens, qui ex Barbaria aduehitur.

Malabathri folium laudatur quod recens eſt, & cũ nigrore quodam candicat, non fragile, integrum, odore caput feriens, & odoris bonitate diutius permanens, nardum ſapore imitans, guſtu non ſalſo: quod verò infirmũ, minutim contuſum, & carioſum halitum affert, vitioſum eſt. eãdem vim habet quam nardum: ſed illud ad omnia eſt efficacius. malabathri tamen vis ad vrinam ciendam eſt maior, & ſtomacho magis congruit. H

Mandragora, alter mas, alter fœmina: ac fœmina quidem mandragora niger eſt, qui tridacias dicitur, foliis anguſtioribus ac minoribus quàm lactucæ, viroſis, graueolentibus, in terram ſparſis: inter quæ poma ſunt ſorbis aut achradibus ſimilia, odorata: in quibus fructus eſt, vt pyri. radices prægrandes binæ aut ternæ inter ſe conuolutæ, nigra ſuperficie, intus albæ, craſſo cortice: caulem non habet. mas verò folia habet alba, lata, admodum magna, vt betæ. poma duplo maiora, crocei coloris, odorata cũ grauitate quadam, quibus etiam paſtores veſcuntur, & ſopore quodammodo corripiuntur. radix eſt alterius radici ſimilis, ſed maior & candidior. Eſt hic quoque caulis expers: ſuccus colligitur ex cortice radicis viridi contuſóque, & prælo ſubiecto, qui in ſole verſatus denſatur, & in fictili reponitur: ſuccus quoque è pomis ſimiliter exprimitur: ſed ignauus eſt is qui è pomis collectus fuerit. Cortex itidem à radice detractus ligno traiicitur, & ſuſpenſus adſeruatur. Nonnulli radices ex vino ad tertias decoquunt, & defæcatum ſeruant: & cyathi vnius menſura ad magnos dolores, vigilias, & vbi ſine ſenſu doloris ſecare aut vrere velint, vtuntur. Iam liquor ex radice profundius excauata, in orbem punctis aperta, emanat, defluente in eam cauitatem liquore, atque ibidem collecto: ſuccus verò eſt liquore efficacior: ſed radices non vbique liquorem ferunt.

Marathron, *hoc eſt, fœniculum*, agreſte, magnum, quod hippomarathrum vocant, ſemen cachry ſimile fert, radix ei ſubeſt odorata. Quinetiam aliud hippomarathrum vocatur quod folia habet exigua, anguſta, oblonga: fructum rotundum ad coriãdri ſimilitudinem, acrem, odoratum, & calfaciendi vi præditum. Viribus autem prædicto reſpondet, ſed tamen agit imbecillius.

Marum herba eſt ſurculoſa, origani flori ſimilis: eius tamen folia multo candidiora ſunt, & flos odoratus, plurimum verò ad Magneſiam & Tralles naſcitur.

Mancoron genus quoddam mellis eſt cõcreti, quod in India & Arabia felici in harundinibus inuenitur, ſalis conſiſtentia, & quod dentibus ſubiectum ita vt ſal confringitur.

Melilotos præſtantiſſimus eſt Atticus, quíque in Cyzico naſcitur, & Carthagine, croci colore, & odoratus. Oritur etiam in Campania prope Nolam colore luteo, odore infirmo.

Meliſſophyllon herba eſt qua apes delectantur. eius folia cedri odorem exhalant.

Meſpilum arbor ſpinoſa eſt, fructum exiguum, pomo ſimilem, iucundum ferens, habétque tria oſſicula: adſtringit, & in cibo ſumptus idoneus ſtomacho eſt. ſed aluum ſupprimit.

Medion herba naſcitur vmbroſis ſaxoſiſque locis, foliis ſeridi ſimilibus, caule trium cubitorum, floribus purpureis, magnis, orbiculatis: fructu paruo, cnico ſimili: radice dodrantali, quæ baculi craſſitudinem habet, acerbique ſaporis eſt.

Mecon rhœas, *id eſt, papauer erraticum*, ita nominatum eſt quia eius flos celeriter decidat. naſcitur in aruis verno tempore, quo etiam colligitur: folia habet origano ſimilia, aut cichorio, aut thymo, diuiſa, longiora: caulem iunci figura, rectum, craſſum, ad cubiti altitudinem: florem puniceum, quandóque candidum, anemonæ flori ſimilem: fructum rufum: radicem oblongam, ſubalbam, & parui digiti craſſitudinem habentem. Papauer autem par uum alterum ſatiuum eſt & hortenſe, cuius ſemen pani inditur ad tuendæ valetudinis vſum, & cum melle pro ſeſamo eodem vtuntur: thylacitem vocant, oblogum habens capitulum, ſemen album. Alterum verò agreſte eſt, capite demiſſo, nigro ſemine, quod etiam pithite nominatur: ídque ab aliquib[9] rhœas papauer vocatur, propterea quòd ex eo liquor defluat. Eſt tertium genus his agreſtius, & magis medicatum, & longius, oblõgo capite: probatiſſimus autem liquor eſt denſus, ponderoſus, odore ſoporiferus, guſtu amarus, qui facilè aqua diluitur, læuis, albus, non aſper, neque grumoſus, quique inter colandum non coeat veluti cera, & in ſole diffunditur, & ad lucernam non atra flamma ardet: quique vbi reſtinctus fit, odoris vim conſeruat. Hunc adulterant miſcendo glaucium, aut gummi, aut agreſtis lactucæ ſuccum: quique glaucio indito adulteratur, in dilutione croci colorem reddit: qui ex lactucæ agreſtis ſucco, infirmo odore eſt, & aſperior: qui ex gummi, ignauus & pellucidus. Quidam verò ita

sunt absurdi, vt terra etiam ei indant. torretur ad oculorum medicinas, in fictili nouo, donec mollis & fuluus videatur. non erit fortasse alienum describere quonam pacto liquor colligatur. Aliqui igitur capita & folia contundunt, ac prælo exprimunt: tum in mortario terunt, & in pastillos redigunt: idque meconium nominatur, potestate multo ignauius quàm liquor sit. In liquore autem colligendo oportet quum ros exaruerit cultello asterisco circundante, ne ad interiora descẽdat, ex obliquo in rectum summam capitum superficiem incidere, & lacrymam exeuntem in cŏchulam digito detergere, & non ita multo pòst redire, siquidem concreta inuenietur: atque etiam sequenti die simili modo comperietur: quæ in pila teri debet, & in pastillos conformari, ac reponi: quum tamen inciditur, retrocedendum est, ne liquor à vestibus deteratur.

Mecon ceratitis, *id est cornutum papauer*, (quod aliqui paralium, aliqui agreste vocant) folia habet candida, hirsuta, verbasco similia, in ambitu serrata, vt papaueris agrestis folia, caulémque similem, florem palidum: fructum paruum, inflexum, fœnigræci corniculis similem: semen exiguum, papaueris semini consimile: radicem, cuius extrema pars nigra crassáque. nascitur maritimis & asperis locis. Quidam errore ducti glaucium ex hoc papauere propter foliorum similitudinem fieri putauerunt.

Mecon aphrodes, *id est, spumeum papauer*, (à nonnullis heraclea nominatur) caulẽ dodrãtalem habet, foliúmque admodum paruum, struthio simile. In eo fructum fert album: totáque herba ipsa alba est & spumea: radice nititur plerunque tenui: huius fructus colligitur æstate, quum perfectè adoleuit, & siccatum reponitur.

Meum Athamanticum nascitur plurimum in Macedonia, caule & foliis anetho similib⁹, bicubiti plerunq; altitudine, radicibus in partes distractis, tenuibus, obliquis, & rectis, longis, odoratis, linguam calfacientibus. Medullarum præstantissima est ceruina, deinde vitulina, tum taurina, postea caprilla, denique ouilla. cŏcrescit medulla sub finem æstatis autumno appropinquante: reliquis verò temporibus concrementum sanguinis, & veluti caro friabilis in ossibus inuenitur. nec cognosci facilè potest, nisi quis eam ex ossibus extrahat atque recondat. Curatur medulla recens aquæ aspersione mollita ex selectis ossibus, & per linteum excolata, & similiter elota donec pura aqua defluat, tum in duplici vase liquata, sordibus supernatãtibus penna exceptis, & in pilam percolata: vbi compacta fuerit, in nouo fictili vase reponitur, omni fæce quæ subsidit diligenter derasa. Si verò libet non curatam reponere, facito omnia quæ in anserum & gallinarum adipe fiunt.

Mycetæ, *hoc est, fungi*, qui perniciosi sunt, multis de causis fiunt: nam vel apud clauos rubigine obsitos, aut vestes putres, aut serpentum latibula, aut arbores sua proprietate noxias oriuntur. Continent qui tales sunt, concretum supra se lentorem quendam; & è terra eruti, si ita sinantur, celerrimè putres redditi corrũpuntur. at qui esculẽti sunt, iusculum faciunt: sed ipsi quoque liberalius sumpti nocent, quum difficulter in stomacho coquantur, aut strangulent, aut choleram afferant. Omnibus succurritur potione olei aut nitri, aut lixiuii cum acida muria, aut decocto satureiæ, aut origani, aut stercore gallinaceo cum aceto epoto, aut cum melle copioso delincto.

Myos ota, *id est, auricula muris*, multos ab vna radice caules mittit, subrubros, ab imo concauos: folia angusta, oblonga, dorso elato, nigricantia: per interualla deinceps geminata, & in acutius desinentia. Exoriuntur etiam ex alis tenues cauliculi, in quibus flosculi cærulei, vt anagallidis sunt, radices crassitudinis digitorum, multas habent progerminationes. ad summam, est herba hæc scolopendræ similis, tenuior tamen & minor. Huius radix illita ægilopas sanat. sunt etiam qui helxinem auriculam muris appellent.

Myrica arbor est quæ prope paludes & stagna nascitur, fructum veluti florem ferens, consistentia muscosum. Satiua autem in Ægypto & Syria prouenit, sed in cæteris est agresti similis. fructum verò edit gallæ similem, inæqualem, gustum adstringentem, qui vice gallæ oris medicamentis adhibetur.

Myriophyllon, *hoc est, millefolium*, caulis est tener, vniúsque radicis, circa quam multa folia læuia, fœniculo similia, vnde nomen traxit, conspiciuntur. Caulis ipse est fulueścens, prædensus, ac veluti deindustria expolitus. nascitur verò palustribus locis.

Myrtus satiua medicinæ accommodatior est nigra quàm candida, & in hoc genere, potius montana, & tamen fructum imbecilliorem fert.

Myrtidanum verò quod vocant, inæqualis exortus est, tuménsque, & myrto concolor: trũcum eius quasi manu complectens: sed maior in eo quàm in myrto adstringendi vis inest. Tusus addito vino austero reponitur, & in pastillos redactus, in vmbra siccatur: éstque & cortice & fructu efficacior.

Myrtus agrestis, aut oxymyrsine, cuius asparagus nuper in lucem editus estur, vrinámque ciet: fructum orbiculatum, rubrum dum maturescit, & interiorem partem osseam habentem profert.

Myrrhis (quam myrrham aliqui vocant) & caule & foliis cicutæ similis est. radice nititur tenera, oblonga, orbiculata, odorata, ad mandendum suaui.

Moly folia gramini similia, latiora tamen, humique sparsa habet, florem albæ violæ similem, lacteo colore, minorem tamen, & ad violæ similitudinem accedentem. caulem fert tenuem, quatuor cubitorum, in cuius summo quidam allio simile est. radix ei parua bullosáque subest.

Ex Dioſcoride, de ſimpliciũ medicamentorum facultate atque apparatu, ab N litera vſque ad Ω.

N

NArdi ſunt duo genera: alterum Indicum, Syriacum alterũ nominatur, non quòd in Syria naſcatur, ſed quòd montis in quo oritur, vna pars ad Syrios, altera ad Indos vergit. Cæterùm in Syriaci genere præſtantius eſt recens, læue, multam comam habens, flauo colore, admodum odoratum, cyperum odore referens, breui ſpica, guſtu amaro, & linguam exiccante, & multo tempore in odoris iucunditate perdurante. Indicum verò alterum Gangitin vocant, à flumine quodam Gange quod præterfluit deducto nomine, iuxta quod nardum exoritur. Eius autem vis eſt propter aquoſos tractus imbecillior, ipſúmque eſt oblongius: & ab vnica eius radice numeroſæ ſpicæ, eæque admodum crinitæ, & implicitæ, ac viroſi odoris exoriuntur. Quod verò altius in monte naſcitur, odoratius, curta ſpica, cyperum ſuauitate redolens, aliáque habens omnia quæ Syriaco ineſſe dicta ſunt. Vocatur etiam aliud quoddam ſampharıticum à regione in qua naſcitur, éſtque magna ſpica, cãdidiore caule, quem medium ex ſe interdum mittit, hircorum odorem vehementer exhalantem: quod genus eſt reiiciendum. Venditur etiam nardum madefactũ, quod ex eo cognoſcitur quòd alba, ſqualida, & ſine ſua lanugine ſpica ſit. Adulteratur ſtibio cũ aqua, aut palmeo vino, vt dẽſetur, & põderoſior fiat, inſpirato. Vbi vti velimus, auferendum eſt ab radicibus lutum, ſi ſit, & cribro excutiendus eſt puluis, qui ad manus eluendas accommodatus eſt. Reconditur autem ad oculorum medicinas in fictili nouo non picato tritum, & ex vino in paſtillos redactum.

Nardum verò Celticum in alpibus apud Ligures naſcitur, ídque ab incolis Gallicum nominatur. Naſcitur etiam in Iſtria, éſtque exiguus frutex breuiſque, qui cum radice vellitur, & in faſciculos manipulóſque ligatur, & cõponitur: folia habet oblonga, ſubflaua: florem luteum. Caulibus tantùm radicibúſque vtimur, hique ſoli odoris bonitate ſunt præditi. quamobrem faſciculi pridie aqua ſpargendi ſunt, & ſiquid terreni inhæſerit, abiiciendum: humido pauimento ſubiecta prius charta ſternendi ſunt, ſequenti die purgandi, ſiquidem quod vtile eſt, ab aceroſo & alieno propter vim humoris non excutietur. Adulteratur impoſita eidem herba perſimili, quam ob viroſum odorem, hircum vocant: ſed facilè dignoſcitur, quoniam ea herba caulis expers eſt, atque candidior, & minus oblonga habet folia: quin ne radicem quidem amaram & aromaticam habet, vt nardi radix eſt. Itaq; cauliculos & radices, abiectis foliis, ad vſum reponito, ſique ſeruare volueris, trita vino excipito, in paſtillos conformato, fictili nouo diligenter operto recondito. Laudatiſſimum verò Celticum nardum eſt, quod recens eſt odoratúmque, ac multis radicibus præditum, non fragile, plenum.

Nardum montanum in Cilicia naſcitur. eius caules & folia eryngio ſimilia ſunt, minora tamen, & non aſpera, & aculeata. radices illi ſunt nigræ, odoratæ, binæ, aut etiam plures, vt aſphodeli: ſed multo graciliores, candidiores, & minores. nec caulem, nec fructum, nec florem profert. radix ad eadem ad quæ Celticum nardum facit.

Narciſſus habet folia porro ſimilia, ſed tenuia, & multo minora: cauliculum paruum, inanem, foliis vacantem, dodrante maiorem, in quo flos albus eſt, interius croceus, & in quibuſdam purpureus. Radix ei eſt alba, rotunda, ad bulbi formam: fructus veluti in membrana niger, prælõgus. Naſcitur præſtantiſſimus in montanis locis, odoratúſque: at qui in pratis & arenoſis oritur, porrum ſapit, & herbaceum halitum ex ſe mittit.

Naſcaphthon (quod narcaphthon aliqui vocant) ex India affertur. corticis formam gerit, libro ſycamini ſimilem. Ad ſuffitus adhibetur propter ſuauem odorem quem ex ſe mitit.

Nymphæa in paludibus & ſtagnis naſcitur: folia habet ciborio ſimilia, minora tamen, & oblongiora quodammodo, aquam excedentia: aliqua etiam in aqua demerſa, multáque ex vna radice prodeuntia. flos albus eſt, lilio ſimilis, eius media pars crocea eſt. quũ defloruit, in rotundam formam redigitur, ad pomi aut capitis papaueris ſimilitudinem. Colore nigro ſit, in quo fructus latus, dẽſus, guſtanti glutinoſus includitur: caulis non læuis, craſſus, niger, ciborii cauli ſimilis: radix nigra, craſſa, clauæ ſimilis, quæ autũno præciditur. Plurima in Cilicia in Anigro flumine, & in Haliarto Bœotiæ. Naſcitur & alia nymphæa antedictæ ſimilibus foliis, attamen alba radice & aſpera, flore luteo, & modo roſæ ſplendente. Oritur hæc in Theſſalia ad flumen Peneum.

Ξ

Xanthium (quod phaſganon aliqui vocant) in pinguibus locis & paludibus naſcitur. caulem pinguem habet anguloſúmque: in eóque alarum caua permulta ſunt. atriplici ſimilia ſunt folia, ſectiones habentia, odore naſturtii: fructum rotũdum fert, vt oliua magna: aculeatum, vt platani pilulæ, & veſtibus contactu inhærentem.

Xyris (quam aliqui agreſtẽ iridem appellãt, Romani gladiolũ vocant) folium gerit iridi ſimile, ſed latius, & in ſummo acutum. è mediis foliis caulis prodit cubitalis, valde craſſus, in quo ſiliquæ ſunt triquetræ, & in eis flos purpureus, ídque quod in medio eſt, puniceum. fructus in folliculis eruo ſimilis, rotũdus, magnus, acer: radíxque geniculoſa, longa, rufa.

Xyphion (quod phaſganon, *id eſt enſem*, propter figuram foliorum nominant) iridi ſimile eſt, ſed breuius, atque anguſtius, & cultelli modo in mucronem deſinens, fibroſum. caulem emittit cubitalem, ſucci plenum, in quo purpurei flores in ordinẽ digeſti, inter ſe diſtant. fructum edit rotundum. radices duas profert, alteram ſub altera conſidentem, exiguorum bulborum figura, quarum inferior eſt gracilis, ſuperna vberior. potiſſimum verò in aruis naſcitur.

O

Œnanthe folia habet paſtinacæ, florem candidum, caulem craſſum, dodrantalem, fructum atriplicis, radicem magnam, multis rotundis capitibus abundantem. naſcitur in petris.

Œnanthe etiam agreſtis vuæ fructus nominatur. quum floret, recondi debet fictili non picato: collectáque ſubſtrato linteo in vmbra ſiccanda.

Omphacium eſt acerbæ vuæ (vt Thaſiæ, aut Aminææ) nondum matureſcentis ſuccus, qui ante Canis exortum exprimendus eſt: expreſſúſque in æreo rutilo vaſe linteo operto vſquedum cogatur inſolandus. Oportet autem ſemper quicquid concretum ſit, liquido permiſcere, & cauere ne per noctẽ ſub dio maneat: ſiquidem ros concretionem impediet. Eligito flauum omphacium, friabile, perquam adſtringens mordénſque linguam. quidam etiam coquendo ſuccum condenſant.

Onagra frutex eſt arboris inſtar, prægrandis, amygdalino folio, ſed latiore, lilio non diſſimili: flore roſaceo magno, radice candida, longa, quæ ſiccata vini odorem refert. montanis locis naſcitur.

Onobrychis folia habet lenti ſimilia, paulo tamen longiora, caulem dodrantalem, florem puniceum, radi-

cem paruam. naſcitur humidis & incultis locis.

Onix, *hoc eſt ungnis*, conchylii tegumentum eſt, ei ſimile quo tegitur purpura: quod in India in lacubus nardum ferentibus inuenitur. quod ideo ſuauem odorem ſpirat quòd conchylia inibi nardo veſcantur. Præſtantiſſimus onyx eſt qui è rubro mari affertur, albicans, pinguíſque: nam qui Babylone aduehitur, niger eſt & minor. vterque in ſuffitu odoratus, ſed caſtoreum quodammodo olet.

Oxyacantha, *hoc eſt acuta ſpina*, arbor eſt pyraſtris ſimilis, ſed minor, & valde ſpinoſa. fructum fert myrti baccis ſimilem, plenum, rubrum, fragilem, & inter nucleum: radicem habet multifidam, altè deſcendentem.

Oreoſelinum, *id eſt apium montanum*, caulis dodrantalis eſt, ex tenui radice prodiens, circa quem ramuli & capitula ſunt cicutæ ſimilia, multo tamen tenuiora: in quibus fructus eſt prælongus, acer, odoratus, cumino ſimilis. montanis verò locis prouenit.

Oreſtia herba eſt parua, tribus aut quatuor digitis terram excedens, foliis & viticulis coronopidi aut gramini ſimilibus, adſtringentibus: radice prætenui, vt capillus eſt, alba, vinoſa, quatuor digitorum longitudine. naſcitur in collibus.

Origanum Heracleoticum (quod Conilam vocant) folium hyſſopi habet, vmbellam verò non in rotæ ſpeciē, ſed veluti multifidam: ſeménque in ſummis virgis non denſum.

Quod verò onitin appellant, folia habet candidiora, & hyſſopo magis ſimilia: ſeménque fert veluti coniunctos corymbos. vim Heracleotici habet, ſed non ita efficax eſt.

Sylueſtre autem origanum (quod alii panaces Heracleum, alii conilam nominant) folia origani, virgulta dodrantalia, tenuia, in quibus vmbellæ ſunt anetho ſimiles. radix exilis eſt atque inutilis.

Orminum herba eſt foliis marrubio ſimilibus, caule ſemicubitali, quadrato, circa quem eminentiæ ſiliquis ſimiles prodeunt, quæ ad radicem ſpectant, in quibus diuerſum ineſt ſemen: nam in ſylueſtri rotundum & fuſcum inuenitur: in alio verò oblongum nigrúmque, quo vtimur.

Ορόβινον ἄλευρον (*id eſt erui farinam*) ſic cōficito: Vberiora candidáque grana deligito, permiſcendóque aqua perſpergito, donec quod ſatis ſit combibant, deinde torreto vſquedum cortex rumpatur: tum mola trita cribro tenui traiecta farina reponatur.

Ὄρχις, id eſt teſticulus (quem cynoſorchin, *hoc eſt teſticulum canis*, vocant) folia habet circa caulem & imam eius partem humi ſtrata, oleæ molli ſimilia, anguſtiora tamen & longiora: cauliculis longitudine dodrantis, in quibus purpurei ſunt flores: radicem bulboſam, oblongam, duplicem, anguſtam, vt oliuæ, ſuperius alteram, & alteram inferius. alterámque plenam, alteram mollem, ac rugoſam.

Alius teſticulus eſt quem ſerapiadem aliqui vocant. is folia habet porri, oblonga, ſed latiora, & craſſa: caulem dodrantalem, flores ſubrufos purpureóſque: radix teſticulis ſimilis ſubeſt.

Orchis, *id eſt teſticulus caſtoris*. Eligito ſemper huius animalis teſticulos qui ex vno principio connexi ſunt, (non poſſunt enim duo folliculi in vna membrana coniuncti reperiri) & qui liquorem intus ceroſum habent, odore graui & viroſo, guſtu acri, mordente ac friabili: & qui naturalibus membranis vndique interſepti ſunt. Adulterant caſtoreum nonnulli, ammoniacum aut gummi cum eiuſdem animalis ſanguine, aut caſtoreo ipſo ſubactum in folliculos inſtillantes, & exiccantes. Falſò aiunt hoc animal, quum à venatoribus vrgetur, auellere ſibi teſtes, atque abiicere, quum ne eos tangere quidem poſſit: ſunt enim parum exerti, vt in ſue. Oportet autem diuiſa pelle, melleum liquorem cum ambiente membrana aſſumere, & ita ſiccatum reponere.

Oſyris exiguus frutex eſt, niger, tenuis, virgulam fractu difficilem habens, & in ea foliola, vt lini, in initio nigra, quæ deinde mutato colore rubeſcentia fiunt.

Panaces (quidam herculeum vocant) ex hoc opopanax colligitur, plurimúmque in Bœotia & Phocide Arcadiæ naſcitur, & inibi ob quæſtum quem ex liquore faciūt, ſtudioſè colitur. foliis eſt aſperis, in terra iacentibus, viridibus, ad ficulna multum accedentibus, in ambitu quinquepartita diuiſione partitis. caulem, vt ferulam, fere altiſſimum, alba lanugine præditum, folia circa ipſum minora, vmbellámque in ſummo, vt anethum, habentem, florem verò luteum, ſemen odoratum & feruidum: radices multas, ab vno principio exorientes, albas, graui odore, craſſo cortice, ſubamaro guſtu. Naſcitur idem in Cyrene Libyæ & Macedonia. Colligitur liquor ſecta radice cauliculis nuper pullulantibus. album autem liquorem ex ſe mittit, qui ſiccatus crocei coloris habet extremitatem. Excipiunt etiam liquorē effluentem foliis excauato ſolo ſubſtratis, eáque ſiccata tolluntur. Ex caule quoque per meſſem ſecto, liquorem eodem modo excipiunt. Ex radicibus verò præſtantiores ſunt albæ, diſtentæ, quæ cariem non ſenſerint, guſtu feruidæ, & aromaticæ. Fructus ex media ferula prodiens cibo idoneus eſt: qui verò ex agnatis oritur, minus nutrit. Liquor verò laudatiſſimus eſt qui amariſſimus eſt, intus albus, foris croceus, læuis, pinguis, friabilis, citò liqueſcens, grauis odoris. nam niger & mollis, vitioſus eſt. Adulteratur ammoniaco & cera. Probatur digitis in aqua confricatus. qui enim vitio caret, reſoluitur, & lactei fit coloris.

Panaces Aſclepium & Chironium caulem tenuem è terra emittit, geniculis interſeptum, cubitalem, circa quē folia fœniculo ſimilia funduntur: ſunt tamen maiora, hiſpidioráque, & graueolentia. Suprà verò vmbella eſt, in qua flores aurei coloris ſunt, acres, odorati: radix exigua tenuíſque. Sunt etiam qui ſylueſtre origanum panaces vocent, alii verò conilam. de quibus quum de origano ageretur dictum eſt.

Panaces verò Chironium præcipuè naſcitur in monte Pelio, foliis amaraco ſimilibus, flore aureo, radice tenui, non profunda. herba ipſa guſtu acri eſt.

Pancration (quod aliqui etiam ſcillam vocant) radix eſt magno bulbo ſimilis, ſubrufa, amara, feruida ad guſtum: folia lilii habet, ſed longiora.

Parthenium (quod aliqui amaracum, aliqui leucanthemon appellant) folia coriandri habet, flores per ambitum albos, in medio luteos, odore ſubuiroſo, & ſapore amareſcente.

Paronychia exiguus frutex eſt, naſcitúrque in petris, peplo ſimilis, longitudine minor, foliis maior.

Piper fructum fert in principio prælongum, veluti ſiliquas, quod longum piper eſt, habétque intus aliquid tenui milio ſimile: quod abſolutum, piper euadit. id autem ſuis temporibus dehiſcens, racemos ex ſe mittit, grana quæ videmus ferentes: & alia acerba quæ albi piperis nomen habent, quod oculorum medicinis, antidotíſque accommodatiſſimum eſt. Nigrū verò eſt ſuauius & acrius albo. atque album quidem quòd acerbum ſit, cæteris imbecillius eſt. Eligito piper quod ponderoſius ſit, plenum, nigrum, non valde rugoſum, recens, non furfuraceum. In nigri verò genere inuenitur etiam quod defectum, inane, leuéque ſit, quod braſma (*quaſi abortus*) vocatur. In fictili nouo ad carbones torretur continuè mouendo. Eius radix non eſt zingiber, vt quidam ſunt rati. coſto autem eſt ſimilis, & guſtum excalfacit.

Peplus (ſunt qui ſycen, qui ſpumeum papauer nominent) frutex eſt exiguus, albi liquoris plenus, folio paruo rutæ ſimili, ſed latiore. tota verò coma fere dodrantalis eſt, in orbem circumacta, in terra iacens. ſub foliis minutus fructus rotundúſque eſt. radix vnica, inutilis. in hortis naſcitur & vinetis. colligitur par meſſem. in vmbra ſiccatur, & continuò verſatur. fructus tuſus & feruefactus reconditur.

Peplis verò (quam ſylueſtrem portulacam vocant, Hippocratéſque ipſe peplion nominat) in maritimis maximè naſcitur locis. frutex frōdoſus, liquoris cādidi plenus, folio ſatiuæ portulacæ, ſed in orbē acto, & in parte inferiore rubeſcēte. Fruct⁹ rotūdus foliis ſubeſt, vt in peplo: fer-

uido guſtu. radix tenuis,inutilis. colligitur, reponitur, & A
ſale conditur,& datur vt peplus,eadem vi prædita.

Periclymenon (quod alii ſplenion, alii etiam clymenon ipſum vocant) frutex paruus eſt,ſimplex, caule quadrato,& per interualla foliolis circundato albicantibus,hederæ figura.inter folia ſurculi exeũt, in quibus fructus eſt hederæ ſimilis,qui quaſi in folium procumbit,durus,qui difficulter auellitur: radix longa. Oritur in aruis & ſepibus,ſeſe fruticibus adſtantibus inuolens.

Periſtereon,aquoſis locis naſcitur. videtur autem inde nomen traxiſſe quòd περιστεραὶ, *id eſt columbæ*,in eo libenter verſentur.herba eſt dodrantis habens altitudinem,aut etiam maiorem. folia ex caule prodeunt inciſa & ſubalbida : eáque plerunque ex vnico ramo, vnicáque radice conſtare comperitur. B

Perſea arbor eſt in Ægypto proueniens.

Petaſitis,pediculus eſt cubito maior, pollicis craſſitudine : in quo petaſi figura folium eſt,grande,ad fungi ſimilitudinem impoſitum.

Peucedanum,caulem gracilem emittit, fœniculo ſimilem : comam habet copioſam, & denſam, florem luteum,nigram radicem, graueolentem, vberem , liquoris plenam. in montibus vmbroſis naſcitur. Liquor excipitur è radice tenera cultello conciſa : & quod defluit, ſtatim in vmbra reponitur.gignit verò,dum colligitur, capitis dolorem,& vertiginem : niſi quis nares roſaceo inungat,& caput perfundat. Vbi detractus liquor eſt, radix ad nullam rem eſt vtilis.ſed ex caulibus quoque liquor ſuccúſque colligitur,vt ex mandragora, ſuccúſque minus efficax eſt quàm liquor,& citius euaneſcit.Quandoque autem concreta lacryma inuenitur thuri ſimilis caulibus, radicique peucedani inhærens.Liquor laudatiſſimus eſt is qui in Sardinia & Samothracia conficitur, odore graui, fulueſcente,& guſtu feruido. C D

Peganon,*id eſt ruta*,acrior eſt montana quàm ſatiua, & ineptior. ex hortenſi verò ruta ea quæ prope ficus naſcitur,eſt ad veſcendum accommodatior.

Peganon verò agreſte (quod moly quidam vocant) in Cappadocia & Galatia Aſiæ natum, frutex eſt,plures ab vna radice virgas proferens, foliáque multo longiora quàm alia ruta,itémque magis tenera,& graui odore: florem album. in cacumine capitula habet paulo maiora quàm ruta ſatiua, quæ maximè ex tribus partibus conſtant.in iis ſemen eſt ſubfuluum,triquetrum,valde amarum guſtantibus,cuius eſt vſus. Autumno matureſcit ſemen, quod nonnulli harmala vocant, Syri verò beſaſa, Cappadoces moly, quoniam cum moly ſimilitudinem quandam habet:radice nigra,flore albo.naſcitur in collibus & fœcundis locis. E

Pix liquida ex pinguiſſimis piceæ & pini lignis colligitur. probatur ſplendens,læuis,pura. Fit quoque piſſelæon ex pice,ſeparato eo quod aquoſum in ea ineſt,quod vt ſerum in lacte,ſic in pice ſupernatat : excipitúrque in pice coquenda puris ſupra eam lanis expanſis,quæ vbi euaporato halitu madeſcunt,in vas exprimuntur:id quod vſque faciendum eſt dum pix coquitur.Fuligo verò ex liquida pice colligitur ad hunc modum:In lucernam nouam quæ ellychnium habeat,aliquid picis inde,atque accende,obturáque fictili vaſe quod clibani formam habeat,ſupernè quidem fornicato & anguſto, infernè verò foramen habente,vt clibani habent, atque inibi ſine vt ardeat. vbi verò prior humor conſumptus fuerit,nouum infundito, donec tantũ fuliginis quantũ ſatis ſit feceris:tũ ea vtitor. F G

Pix verò ſicca ex liquida decocta fit.ex ea quædam eſt viſcoſa,quædam ſicca.probatur autem quæ pinguis eſt, pura,viſcoſa,ſubfulua,& reſinoſa:talis porrò eſt Lycia, & Brutia,cõiuncta ſimul picis reſinæque natura.Vocatur etiam quædam piſſaſphaltus,eáque in Appollonia ad Epidaurum fit,quæ ex Cerauniis montibus impetu fluminis rapitur,æſtúque in littus eructatur,coacta in glebas,mixtam bitumini picem redolens.

Polemonium,(alii philеterium vocant)ramos tenues habet,vtrinque pinnatos : folia paulo maiora quàm ruta, ſed longiora,ad polygoni aut nepitæ ſimilitudinem. In eis ſummis veluti corymbi ſunt,in quibus ſemen nigrũ. H

A radix ei cubitalis eſt,ſubcandida,ſtruthio ſimilis.montanis & aſperis naſcitur locis.

Polium alterum montanũ eſt,cui nomen eſt teuthrio, & cuius eſt vſus . exiguus frutex eſt,albus,tenui folio,dodrantalis,fructu refertus,capitulum in ſummo habens corymbi forma, paruum , cano capillo ſimile,graui odore, cum quadam odoris ſuauitate. alterum fruticoſius eſt,nõ vſqueadeo odore valido,atque etiam inefficacius

Polygalon(quidam oſirin vocant) caulem dodrantalẽ habet,folia lenticulæ,guſtum ſubacerbum.

B Polygonon , *id eſt herba ſanguinalis* : mas ; ab aliis carcinethron,ab aliis teuthrobanon,ab aliis clema dicitur,herba eſt quæ ramos tenues, teneros,multóſque habet,ac geniculis interſeptos,qui per terram ſerpunt vt gramen:folia rutæ ſimilia , longiora tamen & molliora . fructum in ſingulis foliis fert,quamobrem maſcula nominatur . flos albus eſt aut puniceus.

Polygonon fœmina paruus frutex eſt, multos ramos ferens:cuius caulis eſt tener,harundini ſimilis, denſis geniculis,& inter ſe tubarum modo inſitis.geniculos cingunt in orbem apices foliolis pini ſimiles. radix eſt inutilis. naſcitur in riguis locis. C

Polygonatum naſcitur in montibus . frutex eſt cubito maior.folia habet lauri,ſed latiora & leuiora:ſaporem cydonii, aut punici mali , cum adſtrictione.in vnoquoque exortu foliorum flores albi prodeunt plures , & numero maiores quàm folia,cœpta à radice ſupputatione . radicẽ fert albam,longam,mollem,geniculis plenam, hirſutam, graueolentem,craſſitudine digiti.

Polycnemõ,paruus frutex eſt,ſurculoſus,foliis origani, caule vt pulegii, geniculis multis interſepto:vmbellam tamen non habet,ſed in ſummo paruos corymbos, acres ſimul,& ſuauitatem etiam odoris ſpirantes. D

Polypodium naſcitur in petris muſcoſis,& antris , aut arborum,ac præſertim quercuum caudicibus, palmi altitudine,filici ſimile , ſubhiſpidum, inciſuris diuiſum , ſed non adeò minutis . radix ſubeſt hirſuta, in qua cirri, ceu polyporum,continentur craſsitudine parui digiti. abraſa verò interna pars viridis,guſtu acerbo,& ſubdulci.

Poterium(ſunt qui phrynion, Iones neurada, qui acidoton appellent)grandis frutex eſt,ramis mollibus , longis, lentis, tenuibúſque , ac tragacanthæ ſimilibus, foliis paruis,orbiculatis:totus denique frutex eſt lanoſa circundatus lanugine,éſtque aculeatus, floribus exiguis, viridibus.fructum fert guſtanti odoratum , & acrem , ſed nullius vſus.naſcitur arenoſis locis,& in collibus.radices ſubſunt duum cubitorum aut trium, firmæ , nerueæ,quæ ad terram reſciſſæ lacrymam gummi ſimilem ex ſe mittunt. E

Potamogeton folium betæ habet,hirſutum, paululum extra aquam eminens.

Propolis eligenda eſt quæ flaua eſt odoratáque, & ſtyracem redolet,& quæ in ſubarido mollis ſit, ac maſtiches inſtar ſit ductilis. F

Ptarmica exiguus frutex eſt,multis ramis, tenuibus, orbiculatis,abrotono ſimilib⁹ refertus.circa quos folia ſunt oblonga,oleis ſimilia.in ſummo capitulum , vt in anthemide eſt,paruum,orbiculatum,acre,& ſuo odoratu ſternutationes excitans.

Pteris,*id eſt filix*(ſunt qui blãchnon,qui polyrrhizon vocent) folia habet caulis, fructus, & floris expertia, ex vno pediculo prodeuntia,ad cubiti magnitudinem , multifida , & alarum auium modo pennata , ſub graui odore. radicem habet nigræ extremitatis , prælongam , ex qua plures aliæ veluti adnatæ exoriuntur : guſtu ſubadſtringenti . naſcitur montanis & ſaxoſis locis . Pycnocomon erucæ ſimilia habet folia,ſed aſpera, acria , & craſſiora : caulem quadratum , florem ocymo ſimilem , fructum vt porrum,radicem nigram, rotundam, pallidam, vt paruum pomum,terreſtre quid redolentem . oritur locis ſaxoſis. G

H Pyrethrum herba eſt,caulem,foliáque emittit,vt daucum ſylueſtre aut fœniculum : vmbellam inſtar rotæ, vt anethum.radix eſt pollicis craſſitudine,longa, guſtui feruidiſsima,& eadem pituitam elicit.

P

Rha aut rheum probatissimum est quod teredinem nõ sensit, quod in gustu glutinosum cum leni adstrictione lentescit, commanducatúmque pallescit, & croci colorem aliquem refert.

Rhamnus frutex est in sepibus nascens, ramos rectos ferens, vt oxyacantha, folia oblonga, subpinguia, mollia. Est & altera rhamnus candidior: atque etiam tertia nigrior, quæ folia habet latiora, & etiam leniter rubescentia, cuius rami quinûm cubitorum longitudinem implent, magis spinosi illi quidem, sed spinis infirmioribus, & minus rigentibus. fructus latus tenuísque folliculi figura & spondylio similis.

Resina ex lentisco fit, quæ lentiscina nominatur, & ab aliquibus mastiche. ea plurima præstantissimáque in Chio insula conficitur. Cæteris præfertur in eo genere quæ pellucet, & suo candore ceræ Tyrrhenicæ similis est, adulta, retorrida, friabilis, odorata. viridis minus probatur. adulteratur hæc admisto thure, pineæque nucis resina.

Resina terebinthina cæteris excellit quæ dilucidior est, alba, vitrei coloris, odorata, terebinthum olens. ac terebinthina quidem cæteras omnes antecedit. proxima huic lentiscina, deinde pinea, & abiegna, postea verò ex pcea & pineis nucibus confecta numeratur.

Resina liquida ex pinu & picea, ex Gallia & Hetruria aduehitur, & olim etiam ex vrbe Colophone afferebatur: ex qua etiam nomen traxit, vt Colophonia resina diceretur. A Gallia quoque subalpina venit (quam incolæ laricem vocant) quæ egregiè facit ad tusses inueteratas. Colore autem differunt inter se: alia enim candida est, alia olei colore, alia melli similis, vt larinx est. Cupressus quoque liquidam resinam fundit. Quæ verò sicca est, alia est ex pineis nucibus, alia ex picea, alia pinea, alia abiegna. Inter omnes elige odoratissimam, pellucidam, non torridam, neque dilutam, friabilem, ac ceræ similem. Inter eas præstat cæteris pinea & abiegna: sunt enim odoratæ, & thus olent. Ex Pityusa Hispaniæ insula multæ resinæ comportantur: quæ verò ex picea & nucleis pineis fit, itémque ex cupresso, inferiores sunt, nec pares aliis vires habent, & tamen ad eadem ad quæ aliæ, itidem adhibentur. Lentiscina verò proportione respondet terebinthinæ. Vritur liquida resina omnis in vase, quod quadrupli capax sit eius humoris qui infunditur. Resinæ autem congius in duobus aquæ pluuiæ congiis in vase æneo coquitur leuiter ad carbones, continuè agitando, donec odorem omnem amiserit, friabilísque & torrida efficiatur, ac digitis cedat: tum refrigerata in vase fictili non picato reponenda est. Eximii autem candoris fiet si resina omnis eliquata percoletur, & sordes ab ea excernantur. Cremantur etiam resinæ sine aqua ad carbones leuiter primùm: & vbi coire cœperint, maior carbonum copia subiicienda est, & tres dies ac noctes absq; vllo interuallo discoquendæ, vsquedum antedictas suas proprietates amiserint, ac postea (vt dictum est) reponendæ. Aridas verò vnius diei spatio satis erit decoxisse, atque ita reponere. Ex resina quoque non secus quàm ex thure fuligo colligitur, si vas aliquod cauum superponatur.

Rosa refrigerat: quæ sicca est, magis adstringit. succus ex teneris exprimitur vnguibus exectis: reliquum in pila conteri ac premi debet in vmbra, donec cogatur, atque ita reponendum, ad oculos circumlinendos accommodatum. folia in vmbra siccantur continuò versata, ne situm contrahant.

Rhodia radix in Macedonia nascitur, costo similis, sed læuior, & inæqualis: eáque contrita rosarum odorem præfert.

Rhus obsoniorum, fructus est rhois, qua coriorum infectores vtuntur.

Rhous verò arbuscula est in petris nascens duûm fere cubitorum altitudine, in qua folia oblonga, subrubentia, in ambitu ad serræ modum diuisa fructus illi racemulis similis, densus, terebinthi magnitudine, quadantenus latus, cuius id quod vice corticis eum continet, perquam vtile est. Liquam entum verò ex foliis aridis fit aqua incoctis, vt lycium, ad consistentiam vsque, ad eadem ad quæ lycium valens.

Σ

Sagapenum, liquor est herbæ ferulaceæ in Media nascentis. præstantius est id quod pellucidum est, extrà fuluum, intus candidum, olens aliquid mediũ inter silphii liquorem & galbani, & quod gustu acri sit.

Salamandra, species lacertæ est, iners, varia, quæ falsò credita est igni non cremari. vim habet erodentem, vlcerantem, & calfacientem. miscetur exedentibus, & vlcerantibus facultatibus, & lepras abolentibus, veluti cantharis: & simili modo adseruatur. liquefacta etiam in oleo ilos euellit.

Sampsuchum laudatissimum est Cyzicenum & Cyprium: secundo loco censetur Ægyptium. vocatur autem à Cyzicenis & Siculis, amaracus. herba autem est multis ramis prædita, per terram serpens, foliis hirsutis, & orbiculatis, atque eius calaminthæ quæ tenui constat folio, similibus. odoratissima herba est, ac calfaciens, & coronis inseritur.

Sarcocolla lacryma est arboris in Perside nascentis, pollini thuris similis, subfulua, gustu amaro, adulteratur gummi admixto.

Satyrion (aliqui trifolium vocant) quoniam tria folia plerunque fert, vt ad terram fracta, lapatho aut lilio similia: minora tamen ac rubescentia caulem longum nudúmque cubiti altitudine, florem lilii forma candidum, radicem bulbosam pomi magnitudine profert rufam, intus verò albam, vt ouum: gustu dulci & ori grato.

Est etiam alterum satyrion quod erythroicum, *hoc est rubens*, dicitur, semini lini simile. sed maius, & splendescens, & læue, & æquè firmum. Eius verò radicis cortex tenuis est & rufus: interior verò pars alba, éstque gustanti ori grata & dulcis. Nascitur in apricis & montanis locis.

Santonicum absinthio simile est, non tamen ita semine refertum: itémque subamarum, & ad eadem ad quæ seriphum efficax.

Eleoselinon, *id est apium palustre*, nascitur aquosis locis, satiuo aliquanto maius.

Seris agrestis est & satiua: agrestis picris aut cichorium vocatur, cuius & latiora, & ori iucundiora quàm hortensis sunt folia. Hortensis verò duplex est genus: altera enim magis ad lactucæ similitudinem accedit, & latis foliis est, & amarescens: altera folia habet angustiora, & subamara est.

Seriphium, *hoc est marinum absinthium*, in monte Tauro copiosissimum prouenit. herba est tenuis, abrotoni parui similitudine, referta minutis seminibus, subamara, stomacho aliena, graueolens, & cum quadam caliditate adstringens.

Seseli Massiliense, folia habet fœniculo similia, crassiora tamen, & caulem vegetiorem: vmbellam profert anetho similem, in qua fructus oblongus, angulosus, acer in cibo statim. radix longa, odorata.

Seseli verò Æthiopicum hederæ folia habet, sed minora, & oblonga, ad periclymeni similitudinem accedentia. frutex est grandis. viticulas fere duorum cubitorum habet, in quibus ramuli dodrantales sunt: capita vt anethi: semen nigrum, densum, vt triticum: & acrius, & odoratius Massiliensi, & valde suaue. éstque ad eadem efficax.

Seseli Peloponnesiacum folia habet cicutæ, crassiora tamen, caulémque Massiliensi maiorem, ferulaceum, in quo summo vmbella est ampla: in ea fructus latior, & carnosior, & odoratus continetur: easdémque vires habet. Nascitur in asperis humidísque locis & collibus. In Ida quoque exoritur.

Sesamoides maius (quod Anticyraicum veratrum vocant, quoniam albo veratro in purgationibus miscetur) folia habet rutæ similia, longa, florem album, radicem gracilem, ignauam, semen sesamo simile, gustu amarum.

Sesamoïdes minus cauliculos dodrantales habet foliis coronopi, hispidioribus tamen & minoribus. in sum-

mis cauliculis capitula sunt florum penè purpureorum, quorum medium albicat, semen sesamo simile,amarum, fuluum. radix tenuis.nascitur in asperis locis.

Sideritin (aliqui heracleam vocant) folia habet marrubii,sed longiora,ad saluiæ aut quercus formam accedentia,minora tamen,& aspera. quadratos caules ac dodrantales,vel etiam maiores producit, non ingrato gustu,& qui quodammodo adstringant: in quibus per interualla orbiculatæ vertebræ,vt in marrubio, sunt, atque in eis semen nigrum.nascitur locis lapidosis.

Sideritis altera est ramulis duorum cubitorum, exilibus.folia habet longis pediculis inhærentia, foliis filicis similia,numerosa,vtrinque per oras diuisa. habet etiam à superioribus alarum cauis alios ramulos prodeuntes, tenues, longos : in quorum cacumine orbiculata capitula & aspera sunt,quibus semen betæ simile,sed rotundius ac durius continetur.

Sideritis tertia est(quam heracleam quoque Cratenas nominat)quæ in parietibus vinetisque nascitur,foliis paruis,numerosis,ab vna radice exorientibus, coriandro similibus.circa cauliculos dodrantales,teneros,subcandidos,& subrubicundos,flores puniceos,paruos,gustanti amaros ac glutinosos habet.

Sideritin quoque nonnulli achilleam vocant: hæc ramulos dodrantales aut maiores profert, fusorum forma.circa eos foliola parua,tenuia,ex obliquo multas densásque diuisiones habentia, ad coriandri similitudinem, subrufa,multum olentia,glutinosa,multi odoris, non iucundi,sed medicati. vmbella in eis summis orbiculata insidet.flores candidi sunt, & deinde aurei. nascitur pingui solo.

Σίκυος ἄγριος,*id est agrestis cucumis*,est ex quo id quod elaterium vocant, ad hunc modum conficitur:Decerpito huiusmodi cucumeres qui tacti protinus exiliunt,& diem vnum seruato : postridie verò,cribrum non adeò densum crateri superponito, & cultro supino , cuius acies sursum vergat,vtrisque manibus cucumeres singulos apprehendito,ac findito : humorémque in subiectum cratera per cribrum exprimito,simúlque carnosum quod cribro inhæserit exprimito : quod ita ex cucumeribus expresseris, in peluim paratam demittito. Coaceruata autem in cribro omnia quæ incisa fuerint, aqua dulci perfundantur, & vbi expresseris,abiiciātur.humor verò qui in pelui est, agitandus & subigendus est,ac linteo contectus in sole statuendus: vbi constiterit,tota aqua supernatans, & quod in summo concreuit,effundatur. quod identidem facies vsquedum aqua supernatabit.quam quum diligenter exterseris,tum subsidentia in mortarium coniecta contere, &in pastillos redige.Videtur autem præstantissimum elaterium esse quod cum candore leuiter humectum est, ac læuorem & leuitatem habet, gustúque amarissimum : & lucernæ admotum,facilè accenditur.contrà verò quod porri colorem habet , asperúmque est, & aspectu turbidum,sordiúmque ac cineris plenum,id & graue est & vitiosum.Nonnulli etiam sunt qui cucumeris succum misceant: nonnulli amylum, vt & candorem & leuitatem imitentur.Duorum autem annorum vsque ad decem annos purgationibus accommodatum elaterium est:perfecta mensura est obolus,minima semiobolus: pueris ærei duo. copiosius datum,periculum affert.

Silybum spina est cuius latiora sunt folia, chamæleoni albo similia : quæ recens,decocta ex oleo & sale comeditur.

Silphium,*id est laserpitium*, radix nascitur in Syria,Armenia,& Libya.eius caulem mastieron vocant , ferulæ similem,foliis apio similibus,semine lato,quod magudarin appellant.radix autem excalfacit,flatus gignit, ructus excitat,exiccat,ægrè cōcoquitur, & vesicæ nocet. colligitur è radice scatificata,& item caule,ex silphio liquor : in quo genere præstat is qui rubescit, ac pellucidus est, quíque myrrham olet,& odore valet,gustúque suaui:non porraceus,neque cuius immitis gustus est,& qui quum diluitur,facilè exalbescit. Cyrenaicus verò, siquis modicum eius gustarit,humorem in toto corpore ciebit : blandissimo autem odore est,vt gustantis os ipsum , nisi paulum,oleat : at Medicus & Syriacus imbecilliores sunt,sed magis virosum odorē reddunt.liquor omnis, priusquam siccatus fuerit,adulteratur indito sagapeno aut lomento fabarum : quod gustu,odore,aspectu, & diluendo deprehenditur.Quidam etiam ipsum silphii nomine appellauerunt,radicem verò magudarin,folia verò maspeta.Efficacissimus autem est liquor,deinde folia,tum caulis.flatus gignit,acérque est. Ad potiones resoluitur amygdalis amaris,aut ruta,aut calido pane,aut melle, aut aqua. Foliorum verò liquor eadem præstat,sed efficacia multo minore.estur autem ex aceto mulso, ad arteriæ asperæ vitia accommodatum.vescuntur etiam cum lactucis,silphium pro eruca adhibentes.

Altera quoque magudaris in Libya esse perhibetur,cuius radix silphio est similis,minus tamen acris & laxa,& quæ liquorem nullum habet : quæ eadem quæ silphium præstat.

Sinapi eligi debet non magnopere siccum, & retorridum,sed quod fractum intus virescat , & veluti quendam succum habeat : siquidem quod tale sit, id & recens & vigens est. Exprimitur ex viridis succus,& siccatur in sole.

Sinon semen paruum est in Syria nascens, apio simile,oblongum,nigrum,feruens.

Sium frutex est rectus,pinguis,foliis olusatri,minoribus tamen,& aromaticis.De hoc Crateuas ita memoriæ prodidit,vt esse herbam fruticis specie, pauca ferentem folia,rotunda,maiora quàm menthæ, nigra, pinguia, ad erucam accedentia,scriptum reliquerit.

Sisymbrium (quod alii Cardaminem,alii sium vocant) aquatilis herba est,in eisdem locis in quibus sium proueniens : hanc cardaminam aliqui nominant, quoniam Cardamo,*id est nasturtio*,sit gustu similis. folium habet in principio orbiculatum : vbi adoleuit,erucæ modo fissum.

Sisymbrium(sunt qui serpyllum maiorem nominēt) nascitur in cultis locis menthæ satiuæ simile, latiore tamen folio,& odorato.coronis inseritur.

Scammonea multos ab vna radice ramos ternos aut quaternos mittit,trium aut quatuor cubitorum longitudine,pingues,aliquid crassitudinis præ se ferentes : folia hirsuta,helxinæ aut hederæ similia , molliora tamen,& triangula ; flores albos,orbiculatos,& in calathi modum cauos,& graueolentes : radicem oblongam, crassam, vt brachium,albam,graueolentem,liquoris plenam. Colligitur autem liquor capite ab radice dissecto,& in testudinis formam excauata cultro radice : ita enim in cauum liquor defluit, qui postea conchulis excipitur.Alii scrobes in terra mortarii instar effodiunt, in quos substratis nucum foliis radices abradentes,liquorem effundunt,atque ita siccatum extrahunt.Probatur qui pellucidus est,læuis, rarus,taurinæ collæ colore, tenuibus fistulis, spongiosus, qualis est is qui in Mysia Asiæ conficitur. Nec solùm autem animum attendere oportet,vtrum linguam tangendo exalbescat,siquidem hoc etiam fiet permixto eidem tithymali liquore:sed potius adhibere mentem antedictis conuenit,& item si non vehementer linguam exurat, quod tithymalo ei admixto solet contingere.

Scinchus alius Ægyptius est,alius Indicus, atque alius etiā in Rubro nascitur mari, alius denique Apolloniæ in Mauritania reperitur.Est autē terrestris crocodilus,suum proprium genus habens,& cum nasturtio sale conditur.

Scilla acrem feruidámque vim habet. assata ad multas res vtilis efficitur.Crusta autem ex polline,aut luto inuoluta in furnum aut fornacem iniicitur,aut carbonibus obruitur,donec lutum aut crusta obducta sit abundè tosta.ea ablata, si scilla nondum emollescat , eam iterum oblinemus,atque idem faciemus:si verò ne tum quidem assata erit,maximè noxia est,vt per interna detur. Assatur eadem in olla quæ luto clausa in furnum demittitur. ex ea sumitur quod maximè intimum est, & exteriora abiiciuntur: & dissecta in partes scilla coquitur,effusa priore aqua,& alia imposita,donec nec amara,nec acris aqua sit. atque ita secta in vmbra siccatur,lino traiecta ita vt frusta sese non contingant.

Scolymus, *hoc est carduus*, folia habet media inter chamæleonem & spinam albam, sed nigriora & crassiora. caulem longum foliorum plenum profert, in quo est aculeatum caput. radix nigra est crassáque, in qua vis & facultas inest.

Scordium in montanis & palustribus nascitur, foliis chamædryos, sed maioribus, nec sic in ambitu diuisis, odore aliquantum allium olentibus, gustu amaris & adstringentibus: caulibus quadratis, in quibus flos rubescens insidet.

Scordon, *hoc est allium*, quoddam satiuum est, quod hortense est, & in Ægypto nascitur vno capite, albũ: vocántque eius diuisiones, spicas: quoddam verò agreste, quod ophioscorodon, *quasi anguinum allium*, nominant.

Scordoprasum verò porri magnitudinẽ exæquat, éstque porri & alii qualitatis particeps.

Smilax hortensis, cuius fructus ab aliquibus lobia, *id est paruæ siliquæ*, ab aliquibus asparagus vocatur: folia habet hederæ, molliora tamen: caules tenues, & capreolos, qui vicinis fruticibus sese inuoluant: qui vsqueadeo crescunt, vt scenas etiam repræsentent. fructum fert fœnogræco similem, sed longiorem, & magis torosum. in eo semina sunt renibus similia, sed non æquali colore, sed in parte subpurpureo.

Smyrna, *hoc est myrrha*, lacryma est arboris in Arabia nascentis, éstque spinæ Ægyptiæ similis, è qua vulnerata defluit lacryma in tegetes substratas: alia verò circa arboris truncum concrescit. Vocatur ex his vna pediasimos pinguis, qua expressa stacte emittitur: alia verò gabira pinguissima, quæ læto & pingui solo nascitur, quæ multum stactes ex se mittit. Principem verò locum tenet quæ Troglodytica nominatur, à regione quæ eandem parit: subuiridis hæc est translucidáque. Quinetiam legitur tenuis quædam, quæ post Troglodyticam in myrrhæ censu reponitur, bdellii instar lentescens, odore subuiroso, & apricis locis proueniens. Alia quædam caucalis dicitur, admodum exoleta, nigra & torrida. Omnium pessima est ea quæ ergasima nominatur, squalida, & pinguedine vacans, acris, gummi odore & viribus proxima. Quæ itidem minea vocatur, reprobanda est. Ex omnibus expressiones fiunt: sed à pinguibus odoratæ & pingues: à siccis, non pingues nec odoratæ. minus verò odorata est expressa myrrha, quæ quum exprimeretur, & in pastillos redigeretur, oleum non assumpsit. Adulteratur macerato gummi in aqua, in qua myrrha maduerit, & myrrhæ admixto. Eligenda est recens, fragilis, læuis, concolor ex omni parte, & quæ quum frangitur, diuisiones vnguium modo læues eandidásque ostendat, minutis glebis, amara, odorata, acris, calfaciens. grauis verò & quæ piceo colore est inutilis est. Fuligo etiam ex ea fit, vt ex thure fieri ostendimus, quæ ad eadem est accommodata.

Smyrna verò, *hoc est myrrha*, Bœotica incisa, radix est arboris in Bœotia nascentis. eligito eam quæ myrrhã suauitate odoris refert.

Sonchi sunt duo genera: alterum agrestius est, & spinosius, alterum tenerius & vescum: caulis angulosus, subrubescens, inanis, folia in ambitum ex interuallis dissecta.

Sparganium folia habet gladioli, angustiora tamen: in summo caule veluti pilulas, in quibus fructus est.

Spartus frutex est virgas longas, foliorum expertes, firmas, non fragiles ferens, idem siliquas, vt phaseoli, producit, in quibus semina exilia, vt lenticulæ, continentur. flos luteus, vt albæ violæ.

Spondylium folia platano quodammodo similia habet, ad panacis accedentia similitudinem: caules cubitales, aut maiores, fœniculo similes. in cacumine semen seseli simile, duplex, crassius tamen & candidius, & plus acris habens, graueolens. flores albi sunt. radix alba, raphano similis: paluStribus & aquosis innascitur locis.

Stacte nominatur pinguedo recentis myrrhæ tusæ, cum exigua aqua, & prælo expressa. est autem odoratissima preciosáque, quum per se etiam vnguentũ faciat, cui stacte nomen est. Probatur ea cui oleũ admixtũ nõ sit, & quæ in exigua portione maximã vim habeat calfaciendi,

A quæ proportione myrrhæ & cæteris calfacientibus vnguentis respondeat.

Staphis agria, *id est herba pedicularis, aut uua taminia*, folia habet labruscæ, diuisa, coliculos rectos, nigros, florem isati similem: fructum in folliculis viridibus, vt cicer, triangulum, scabrum, in nigro subfuluũ. interna pars alba est, gustu acris.

Staphylinus, *hoc est pastinaca syluestris* (à nonnullis ceras, *hoc est cornu*, dicitur) habet gingidii folia, sed latiora, &

B subamara. rectũ fert caulem, asperũ, in quo vmbella est anetho similis, in qua flores albi, & in medio paululũ quid purpurascens, quasi croceum. radix ad digiti crassitudinem, palmique longitudinem accedit. odorata est & cocta estur.

Stear, *hoc est adeps*, vuluæ conuenit recens anserinus, aut gallinaceus, & sine sale cõditus: nam qui salem assumpsit, vtero infensus est: & item is qui progressu temporis acrimoniam contraxit. Ex iis recentem aliquem capito, & membranulis exemptis in nouam fictilem ollam, quæ altero tanto capacior sit quàm adipis modus quem cura-

C re velis, coniicito, & vas diligenter opertum ardentissimo soli exponito. liquatum subinde adipem in aliud pi- catum vas, vsquedum totum fluxerit, excolato: tum loco gelido reponito, atque vtitor. Quidam pro sole in feruenti aqua aut tenui & molli pruna fictile constituunt. Est etiam alia curandi adipis ratio huiusmodi: Vbi membranas exemeris, teritur, & in fictile conlectum exiguo tritóque sale conspersum eliquatur, tum linteo panno defæcatus reponitur, & acopis vtiliter additur. Suillus verò & agninus adeps hoc modo curantur. Recens, præpinguis,

D qualis à renibus detrahitur, adipem in copiosam aquam pluuiam, & quamfrigidissimam coniicito, membranulas adimito, manibus diligenter subigito, ac confricato, quasi distringas: tum alia aqua sæpe ablutum in ollam fictilem dupli capacem imponito: aquam affundito, vt adipem superet: lenibus prunis admoueto, ac rudicula agitato. vbi eliquatus fit, colo in aquam trãsfundito, ac refrigerari sinito: & rursus excolata diligenter aqua, in aliam ollam prius lotã coniicito, & aqua affusa, permittito vt sensim liquefiat. amotum deinde ab igni, & breui spatio sic

E dimissum vt fæx subsidat, in mortarium spongia ex aqua prius madefactum versato: vbi coire cœpit, residens in imo sordes eximitur, & tertiò sine aqua liquatur: liquatúmque in mortarium iterum effusum, purgatum in fictile coniicito, & operculo imposito, perquam frigido loco reponito.

Hircinus verò & ouillus, itémque ceruinus ita curantur: Capitur (vt diximus) alicuius horum adeps, lauatúrque, ac membranulis purgatur, vt in suillo ostendimus: in pilam coniicitur, ac manibus fricatur, aquam paulatim affundendo, donec nullum sanguinis vestigium excerna-

F tur, nec vlla pinguedo supernatet, sed aqua limpida reddatur. deinde in ollam fictilem coniice, & affusa aqua vt superemineat, lenibus prunis admoueto, & agitato: Quum totus fuerit liquatus, in aquam versato, & refrigeratum ac lotum in fictilem iterum indito, & eliquato. & idem facito quod in cæteris: tertio verò loco citra aquã liquato, & in pilam humore perfusam excolato, & vbi refrixerit, reponito, vt de suillo admonuimus.

Bubulus quoque adeps à renibus detractus membranulis purgandus est, & marina ex alto petita abluendus,

G & in pila contundendus diligenter, aspersa maris aqua. Vbi totus fuerit dissolutus, in fictilem ollam coniiciendus, & marinæ aquæ tantum indendum, quantum superet, non minus quàm palmi altitudo sit: tum coquendus adeps vsquedum proprium odorem abiecerit, additis ad singulas adipis Atticas minas quaternis ceræ Tyrrhenicæ drachmis. Colandus verò est, & abiectis quæ in imo residebant sordibus, in nouum fictile reponendus:

H opertúsque interdiu in sole tenendus, vt exalbescat, & virus odoris aboleatur.

Taurinus verò ita parandus est. tauri adipem recentẽ, & ex renibus capito, in amne fluente abluito, membranis exemptis in ollam fictilem coniicito, salis parum inspergito, liquefacito, tum in aquam pellucidam per co-

lum traiicito, vbi cœpit concrescere, manibus vehementer confricando iterum lauato, aqua sæpius infusa atque effusa, donec optimè elotus videatur: ac deintegro in ollam coniectum coquito cum pari vini odorati portione. vbi autem bis efferbuerit, amoue ab igni ollam, finito adipem ita per noctem esse. sequenti die siquid fœdi adhuc odoris relictum sit, eundem adipẽ in aliam nouam fictilem ollam coniicito, ac vinum odoratum affundito, & eadem quæ prius facito, donec omne odoris virus amiserit. Liquatur idem sine sale ad quasdam affectiones quibus sal aduersatur: veruntamen qui sic paratur, non admodum candidus redditur. Siquis verò anserinum, aut gallinaceum, aut vitulinum adipem non curatũ seruare imputrem velit, sic faciat: Capiat recentem cuius velit adipem, eúmque diligenter lauet, tum in vmbra super cribro siccet: vbi siccatus fuerit, linteo inuoluat, & manibus vehementer exprimat: mox lino traiectum vmbroso in loco suspendat, & post multos dies noua charta inuolutum frigidissimo loco reponat. permanent etiam incorrupti adipes, qui in melle reponuntur.

Stachys frutex est marrubio similis, qui longiora pluráque folia habet, subhispida, dura, odorata, alba: virgulas item plures ab vna radice prodeuntes, easque marrubii virgis candidiores. oritur in mõtanis asperisque locis.

Stœchas in insulis iuxta Galliam, cõtra Massiliam, quæ Stœchades appellantur, prouenit, atque inde etiam ei nomen est ductum. herba tenuibus surculis est, coma thymi, sed folio longiore, eáque aliquantulum acri gustu, & subamara est.

Stratiotes, qui in aquis nascitur, hoc nomen inuenit quia sine radice in aqua supernatat. folium habet semperuiuo simile, sed tamen maius.

Stratiotes verò millefolium, paruus frutex est, pusillus, dodrantalis, & etiam maior. habet folia auicularum pennis similia, breui admodum ac dissecto foliorum exortu. folia agresti cymino maximè sunt sua breuitate similia, sed sunt etiam breuiora. vmbella hirsuta est, sed densior, & adultior in cacumine: surculos exiguos gerit, in quibus insident vmbellæ anethi instar. flores albi paruique. nascitur præcipuè locis subasperis, & potissimum circa semitas.

Strychnon, *hoc est solanum*, quod hortense est, frutex paruus est, cibis aptus, multis concauus alis, foliis nigris ocymi, & maioribus, & latioribus. fructus rotundus, viridis: vbi maturuit, niger, aut fuluus. innoxii gustus herba est.

Est etiam aliud solani genus quod halicacabum vocant, foliis antedicto similibus, latioribus tamen, cuius caules quum adoleuerunt, humi sternuntur. fructum fert in folliculis rotundis vesicarum instar, rufum, læuem, acinorum vuæ forma: quo vtuntur etiam ad componenda serta ii qui coronamenta conficiunt.

Strychnon verò, *hoc est solanum* (quod soporiferum vocatur, ab aliis halicacabi, ab aliis calliæ nomine appellatur) est frutex multis, densis, caudicosis, & ægrè fragilibus caulibus, foliorum pinguium plenis, malo cydonio similibus: flore rubro, iustæ magnitudinis. in saxosis nascitur.

Strychnon verò *μανικὸν, id est furiosum* (quod alii persion, alii pentodryon vocant) folia habet erucæ, sed maiora, ad acanthi quem pædarota nominant, folium accedentia. caules ab radice proceros emittit denos aut duodenos, vlnæ altitudine, in quibus oliuarum figura superposita sunt capitula, sed hirsutiora, vt platani pilulæ, maiora tamen & crassiora. flos illi niger. post florem, fert fructum racemi forma, rotundum, nigrum, ex denis aut duodenis acinis constantem, hederæ corymbis similibus, & sicut vua mollibus. radix alba est, crassa, caua, cubitalis: montanis, vento perflatis, & platanis consitis locis nascitur.

Styrax arboris cotoneo malo similis lacryma est. excellit cæteris flauus, pinguis, resinosus, grumos habens albicantes, quamplurimum in odoris bonitate permanens, & dum emollitur melleũ quendã humorẽ emittens. talis Gabalites est, Pisidiacúsque, & Lycius. at niger, friabilis, & furfuraceus, deterior est. Reperitur quoque lacryma gummi similis, pellucida, myrrham olens: sed ea perexigua est. Adulteratur suæ arboris scobe, quam vermes eroserunt, admixtis melle atque iridis sedimento, & aliis rebus quibusdam. Alii ceram aut adipem odoribus imbutum ad solem ardentissimum cum styrace subigunt, & per laxa cribri foramina in aquam frigidam tanquam vermiculos exprimunt vendúntque: húncque scolociten, à vermium figura nominant. atque imperiti hunc vt minimè adulteratum, cæteris anteponunt, ad intentam odoris fragrantiam nihil animum aduertentes: nam qui fraudis expers est, is est admodum acer. Cæterùm non secus quàm thus, torretur, assatúrque, & ex eo fuligo colligitur.

Sycomorum (aliqui etiam sycaminum vocant, cuius fructus etiam sycomorum propter imbecillem & ignauum gustum nominatur) Grandis arbor est, fico similis, multi admodum liquoris, foliis mori. fructum ter aut quater anno fert, non ex ramis vt ficus, sed ab ipso caudice, caprifico similem, sed grossis dulciorem, ac sine granis interioribus, quiq; nisi vngue aut ferro scalpatur, non maturescit. Copiosè nascitur in Caria, & Rhodo, ac locis tritici nõ feracibus. In caritate autem annonæ, propter fructum quem continuum fert, auxilio est. fructus aluo vtilis est, sed exiguum alimentum præbet: éstque stomacho alienus. Liquor ex arbore colligitur vere priusquàm fructum ferat, lapidis ictu summo cortice contuso: nam si altius vulneretur, nihil emittet. Lacryma colligitur spongia aut lana: ac siccata, & in pastillos redacta, fictili vase adseruatur. Gignitur etiam in Cypro arbor genere ab hac differens, siquidem folia non sycamini, sed platani gerit. fructum verò fert pruni magnitudine, sed dulciorem. in cæteris omnibus similis est iis de quibus modò diximus.

Symphytum petræum in petris nascitur, ramulis origani, tenuibus, capitulis thymi. totum verò est lignosum atque odoratum, gustu dulcius, & adstringens. radicem habet longam, subrufam, digiti crassitudine.

Symphytum (quod alii pecton vocant) caulem bicubitalem emittit, aut maiorem, angulosum, inanem, vt sonchi caulis est. circa quem non ex magnis interuallis folia sunt hirsuta, angusta, prælonga, ad buglossi formam, & secundum eos angulos, caulis strictus est, foliis à singulis alarum cauis prodeuntibus, flores fert luteos, & fructum in caule, vt verbascum: ac totus denique caulis atque folia subaspera lanugine quadã horrent, ac tangenti pruritum excitant. radix subest, cuius extremitas nigra est, interior verò pars alba & glutinosa.

Schinos, *hoc est lentiscus*, nota arbor est, cui toti vis adstringendi inest: nam & fructus, & folia, & cortex ramorum & radicis parem vim habent. Exprimitur etiam succus ex cortice radicis, foliisque in aqua vsqueadeo decoctis vt satis sit: vbi verò refrigerata sunt, foliis abiectis, aqua iterum coquitur, donec fiat tam spissa quàm mel.

Schœnus, *id est iuncus*. vocatur alter læuis, alter verò acutus, qui in mucronem desinit. cuius etiam duo sunt genera: nam alter sterilis est, alter verò fructum edit nigrũ, orbiculatum, cuius crassiores & carnosiores sunt calami. Est etiam tertius iuncus antedictis carnosior, quem holoschœnon vocant: ipséque fructum in cacumine supradicto similem parit.

T

Teucris herba est virgata, chamædryi similis, foliis tenuibus, ciceris figura. plurima verò nascitur in Cilicia, in ea parte quam Cissadem Gentiadémque nominant.

Telephium (quod alii agreste semperuiuum, alii agrestem portulacam, alii muscum vocant) folia & caulem habet portulacæ, binas alas habet, quæ in singulis foliorum geniculis exoriuntur. ramuli à radice sex aut septem exeunt, foliis referti crassis, carnosis, & glutinosis. flores albi sunt. nascitur vere, in vinetis & cultis locis.

Tithymali genera sunt septem: quorum masculus characias (*quasi uallaris*) dicitur: (ab aliquibus propter comam, cometes: ab aliquibus verò amygdaloides, & ab

aliquibus gobius) Fœmina verò myrtites vocatur; quem quidam à nucibus caryitē vocant.alius eſt paralius, quem quidam tithymalida nominauerũt:alius eſt helioſcopius, alius cypariſſias,alius dendrodes,alius platyphyllos appellatur.

Tithymali qui characias dicitur, caules cubitum excedunt,rubri, liquoris albi & acris pleni.folia in virgis oliuæ ſimilia,ſed minora & anguſtiora,craſſa, lignoſáque: in quorum ſummo coma eſt, qualis in iuncorum virgis. ſub ipſis verò caua peluibus ſimilia, in quibus fructus ineſt.Oritur hic in aſperis & montanis locis.

Liquor ex omni tithymalo per meſſem colligitur,ramulis congeſtis,tum diſſectis,& vaſe concluſis.quidã erui farinam adiiciunt,& in paſtillos digerunt, qui erui magnitudinem impleant:alii ſiccatis ficubus tres quatuórve guttas inſtillant, & quum inaruerint, reponunt. per ſe etiam tuſus in pila,& in paſtillos redactus reponitur. Dum verò liquor excipitur, neque vento expoſitum eſſe hominem oportet, neque manũ oculis admouere: ſed antequam ad excipiendum liquorem accedat,corpus,ac præſertim faciem & ſcrotum,adipe aut oleo cum vino perungere.Fauces etiam exaſperat.

Fœmina verò(quam myrtitem aliqui vocant, & caryitē nominauerũt)ſimilis daphnoidi eſt,ſuaptéque natura alba eſt, & folia habet myrti,ſed maiora,& firma, & in ſummo acuta aculeatáque.viticulas ab radice mittit dodrantales: fructum alternis annis nuci ſimilem fert, qui leniter linguam mordet. Hæc quoque aſperis prouenit locis.eius liquor,eiúſque folia & fructus eandem vim habent quam ſuperior,& eodem modo reponuntur. Superior tamen eſt efficacior.

Tithymalus verò qui paralius dicitur(quem tithymalidem aut méconem appellauerunt) maritimis locis naſcitur.ramos habet dodrantales, rectos, quinos, ſenóſve, ſubrubentes, à radice prodeuntes: in quibus folia ſunt deinceps digeſta,parua,ſubanguſta,oblonga,lino ſimilia. caput in cacumine denſum,orbiculatum, in quo fructus inſtar erui,varius. Flores albi:totus denique frutex radixque copioſo liquore albo abundant. hic etiam ad eoſdem vſus,eodémque modo quo ſuperiores aſſeruatur.

Qui verò helioſcopius, *quaſi ſolis affecla*, nominatur, portulacæ habet folia, tenuiora tamen, rotundiorãque. ramos quatuor aut quinque ab radice dodrantales mittit, tenues, rubros, liquoris albi copioſi plenos. caput anethi forma:fructus ceu in foliis includitur.Circumagitur huius coma ad curſum ſolis, vnde ei nomen eſt ductum. naſcitur potiſſimum in ruderibus, & circa oppida. liquor fructúſque ex hoc vt ab aliis,colliguntur,qui eandem vim,ſed non ita efficacem habent.

Cypariſſias caulem profert dodrantalem, & maiorem,ſubrubeſcentem: ex quo folia pino ſimilia exoriuntur, teneriora tamen tenuioráque. omnino autem pino nuper naſcēti ſimilis eſt, ex quo etiam nomen inuenit.Eſt hic quoque liquoris albi plenus,& eandem quam ſuperiores vim habet.

Dẽdrodes verò, *hoc eſt arboreſcens*, in petris naſcitur, frondoſus ex omni parte,& multa coma refertus,liquoris plenus, ramis ſubrubentibus, foliis myrti tenuis,fructu characiæ ſimili. Hic ad eandem efficax, & eodem modo quo ſupra dicti,reconditur.

Platyphyllos, *hoc eſt, lata folia habens*,tithymalus,verbaſco ſimilis eſt: cuius liquor, radix,& folia per aluum aquoſa trahunt.piſces itidem enecat tuſus,& aquæ inſperſus.id quod etiam ii de quibus ſuprà diximus efficiunt.

Pithyuſa(quam antiqui ſarmentũ,vel crambiõ,vel paralion,vel canopicon vocant)ſpecie à cypariſſia tithymalo differre exiſtimatur: vnde inter tithymalos hæc etiam numeratur.caule aſſurgit cubito maiore, geniculato, foliolis acutis tenuibúſque veſtito, pini ſimilibus. flores habet exiguos veluti purpureos: fructum latum lenticulæ inſtar: radicem candidam, craſſam, liquoris plenam.quibuſdam autem in locis valde grandis inuenitur.

Tordylon (quod aliqui ſeſeli Creticum vocant) naſcitur in Amano Ciliciæ monte.exigua herba eſt, furculoſa, ſemine rotundo, duplici, clypeolis ſimili,ſubacri,aromatico.

Tragoriganum paruus frutex eſt agreſti ſerpyllo ſimilis folio & ramulis.pro locis autem in quibus oritur,lætior,& latioribus foliis inuenitur,glutinoſúſque valde eſt. Alterum tragoriganum eſt tenuioribus ſurculis, & foliis,quod marrubium quidam vocauerunt. Optimum verò eſt Cilicium,Smyrnæum,& Creticum.

Tragacantha radix lata lignoſáque eſt,ſupra terrã emergens,ex qua rami humiles, denſi, firmi,& latè ſe pandentes prodeunt: in eis foliola tenuia, numeroſa ſunt, in quibus mediis aculei ſe proferunt foliis operti,cãdidi,recti, firmi. Eſt etiamnum tragacantha lacryma, quæ ex vulnerata radice manans concreuit: in qua præſtat ea qua pellucida,læuis, gracilis,pura & ſubdulcis eſt.

Tragus formam habet alicæ ſimilem.multo minus quàm zea nutrit, quia multum aceris habet, quocirca ægrius conficitur,& aluum emollit.

Tragium in Creta ſolùm naſcitur.folia,virgas & fructum lentiſci fert,omnia tamen minora.Liquorem etiam gummi ſimilem profert.

Tragium alterum eſt quod folia ſcolopendræ habet,radicem albam,tenuem,ſylueſtri raphano ſimilem.

Tragium (quod ſcorpium, aut tragoriganum vocant) prope mare naſcitur.paruus frutex eſt, non admodum ſupra terram grandis, magnitudine dodrantis, aut maiore:foliis vacat: puſillos tamẽ circa ramos ceu acinos habet,rufos, tritici magnitudine, acuminato cacumine, multos,guſtanti adſtringentes.

Tragopogos, *id eſt, barba hirci* (ab aliis coma dicitur) breui caule eſt,foliis croci,radice longa,dulci,magno ſupra caulem calyce.in ſummo nigrum ſemen, vnde ei nomen eſt inditum.herba eſui apta eſt.

Tribulus terreſtris folia habet portulacæ, tenuiora tamen.viticulas habet longas, per terram ſtratas:ſpinas in foliis duras.naſcitur ſecus flumina, & in areis domorum. eſt alius aquatilis,qui in fluminibus naſcitur,comam exerens,ſpinam recondens.habet is folia lata, longum pediculum,caulem in ſummo craſſiorẽ quàm in imo:adſunt ei & capillamenta quædam ſpicæ forma:fructus vt alteri, durus:nam vterque adſtringit,refrigerat.

Thraces verò Strymonis fluminis accolæ viridi herba tribulorum equos ſaginant, & ſemen eorum dulce, & ad nutriendum aptum pinſunt,ac pro pane vtuntur.

Tripolium naſcitur locis maritimis, ad quæ vnda maris peruenit,& recedit:ſed neque in mari, neque in ſicco.folia iſatidis habet, craſſiora tamen: caulem dodrantalem ſupernè diuiſum.Huius flos ter in die colorem mutare perhibetur, manè candidus,meridie purpureus,veſperi puniceus.radix ei alba,odorata & guſtu calfaciens.

Trifolium,(alii menyanthes,alii aſphaltion,alii cnicon, alii oxyphyllon vocant) frutex eſt cubiti altitudine, aut etiam maiore: virgis tenuibus, nigris, iunceis,appendiculas habentibus, in quibus folia loti arboris terna in ſingulis germinationibus prodeunt.his recens natis rutæ odor eſt:adultis,bituminis:florem emittit purpureum:ſemen hirſutum, quodammodo latum, in altera extremitate veluti apicem habens:radix tenuis,longa,firma.

Tyros hippiaca,caſeus equinus eſt,virus redolens,ac magnopere alens.ad bubuli proportionem.Nonnulli verò hippacem,equinum coagulum vocarunt.

Typha profert folium cyperidi ſimile, caulem læuem, æquabilem, florem in cacumine ambientem,denſum, qui in pappos reſoluitur, quam paniculam aliqui nominant.

Y

Υάκινθος, hoc eſt, hyacinthus, folia habet bulbi,caulem dodrantalem,læuem,paruo digito tenuiorem, virentem, comam procumbentem, incuruam, florem purpureum, plenum:& radicem item bulbi.

Υδροπέπερι, hoc eſt, hydropipper, maximè iuxta ſtagnantes aquas,aut leniter fluẽtes naſcitur.caulem geniculatũ fert, in quo alæ,& folia menthæ, maiora & candidiora,& tenuiora: guſtus acris, vt piper, non tamen aromata redo-

let:fructum acrem in ramulis fert prope folia nascentem, continuum,& acinorum figura.

Ὑοσκύαμος, hoc est altercum,(sunt qui adamāta vocēt)frutex est qui caules crassos,lata folia,oblonga,diuisa,nigra, hirsuta profert.Per caulem verò deinceps flores tanquam cytini punicorum clypeolis septi, ac seminis vt papaueris pleni prodeūt. Alteroi autem est triplex differentia:vnum enim flores subpurpureos fert,folia smilacis,semen nigrū,& cytinos duros,ac spinosos.alterius flores lutei,folia ac siliquæ teneriores, semen subflauum, vt erysimum: vtrunque autem insaniam & soporem inducit, & idcirco inutile vt ad curationem adhibeatur.mitissimum est tertium, quod pingue, tenerum, lanuginosúmque est, floribus albis,& albo itidem semine.oritur id in maritimis atque ruderibus. Albo igitur vtendum est:si hoc nōn suppetat,flauo:nigrum,vt deterrimum, reiiciendum censeo. Ex fructu tenero,foliis,caulibúsque contusis,succus colligitur,& humor in sole siccatur. Vsus ad annum pertinet, siquidem facilè putrescit.Colligitur etiam succus ex sicco semine,quum per se teritur aqua calida affusa,& exprimitur.atque hic quidē succus est antedicto melior, & ad dolores leniendos magis valet.ipsa etiam herba recens tusa,& farina trimestris tritici admixta in pastillos conformatur,& reponitur.

Ὑπέρικον (sunt qui androsæmon,qui corion,qui chamæpityn appellent, quoniam semen odore pineam resinam imitatur)folia rutæ habet: fruticem surculosum, dodrantalem,subrubrum: violæ albæ florem : siliquam subhirsutam, teretem, hordei magnitudine: in quo semen nigrum resinam olens continetur.in locis cultis atque asperis gignitur.

Ὑποκιστίς ad cisti radices nascitur, quæ hypocistis nominatur(quam aliqui orobethron,aliqui cytinum vocāt) éstque punicorum cytinis quodammodo similis.quædam autem fulua est,quædam alba,ex qua succus, vt ab acacia, colligitur. quidam tamen eam siccatam tusámque macerant & coquunt,& cætera faciunt omnia sicut in Lycio.

Ὑπήκοον in segetibus aruísque nascitur. folium rutæ, ramósque paruos habet. vis eius papaueris succo proportione respondet.

Ὕσσωπος,hyssopus, herba est nemini incognita.duplex hæc est,montana & hortensis.omnium verò laudatissima quæ in Cilicia nascitur.

Φ

Φακὸς, id est lenticula,quæ palustris nominatur, in aquis stagantibus reperitur,foliáque habet lenti similia.

Phalangium(sunt qui phalangiten,sunt qui leucantham vocant)ramos habet binos aut ternos,aut etiam plures inter se dissidentes,flores albo lilio similes, multas incisuras habentes : semen crassum , nigrum, ad dimidiatæ lentis figuram,sed multo tenuius: radiculam tenuem,viridem,dum è terra eruitur:nam postea contrahitur. in tumulis gignitur.

Phalaris caliculos emittit è radicibus tenuibus & inutilibus geniculatos,ac culmis zeæ similes, sed graciliores, & gustu dulci.foliis itidem est zeæ similibus. semen candidum, oblongum,milii magnitudine.

Philyris arbor est magnitudine cypro similis. folia fert oliuæ, sed latiora, & nigriora : fructum echino similem,nigrum,modicè dulcem, quasi in racemis iacentem. nascitur locis asperis.

Φλόμος, hoc est uerbascum, duas summas habet differētias : alterum enim album est,nigrum alterum.album verò alterum masculum, alterum fœmina. ac fœminæ quidem folia brassicæ sunt, sed hirsutiora, candidioráque: caulis cubitalis,& maior,albus,modicè hirsutus,flores cādidi, subuirides, semen nigrum : radix longa, acerbi gustus,crassitudinis digiti. nascitur in campestribus. Alterum masculum dicitur *λευκόφυλλον, hoc est,albis foliis*, oblōgum,sed foliis angustioribus, & caule tenuiore. Nigrum quoque est albo in rebus omnibus simile,veruntamen latiora nigrioráque habet folia. Quod verò syluestre nominatur,excelsas virgas,arborescentésque, ac folia saluiæ similia fert, & ramos in virgis habet, vt marrubium : florem luteum auri fulgore.Sunt etiam verbascula duo hirsuta,terræ inhærentia,foliis rotundis. Est & tertium verbascum,(quod lichnitin,quidam verò thryallida vocant) id tria,aut quatuor, aut etiam plura fert folia, crassa,pinguia,hirsuta,ad funiculos lucernarum accommodata.

A

Φοῖνιξ, id est palma, (quam aliqui elaten, aut spatham vocant)fructus palmarum adhuc florentium inuolucrum est. eo vtuntur vnguentarii in vnguentis conspissandis. præstantissimum est quod odoratum est,adstringens, graue,præclusum,intus pingue.

B Phœnix ab aliquibus rhus, ab aliquibus anchynopes vocatur:folia habet hordei,sed breuiora & angustiora:spicam lolio similem,ramos radici inuolutos,senum digitorum:spicas verò septenas aut octonas.oritur in aruis & tectis recens illitis.

Phu(quod aliqui syluestre nardum vocant) nascitur in Ponto foliis elaphobosci,aut olusatri.caulem habet cubitalem, aut maiorem, læuem, tenerum, purpureum, in medio cauum, geniculis distinctum : flores narcisso proximos, maiores tamen, & in subalbo colore purpureos.
C Radix verò superius ad digiti minoris crassitudinem accedit, habétque adnascentes ex obliquo radices exiguas, vt iuncus odoratus, aut veratrum nigrum, inter se complicatas, subflauas, odoratas, nardum odore referentes, cum quadam virosa grauitate coniuncta.

Φῦκος θαλάσσιον, id est, alga maris, uel fucus marinus, partim latus est,partim oblongus & puniceus,partim candidus, qui in Creta ad terram nascitur, valde floridus, & non putrescens, omnes verò habent adstringendi potestatem. Nicander autem author est,puniceum venenatis
D prodesse: quem existimauerunt quidam esse fucum quo mulieres vtuntur, quum tamen sit radicula eiusdem nominis,quam ad eam rem mulieres adhibent.

Phyllitis folia emittit lapatho similia, oblongiora vernantioráque,sena aut septena,recta, interiore sui parte læuia, à tergo autem pensiles quasi vermiculos quosdam tenues habentia.nascitur in vmbrosis locis, & hortis, gustu acerbo: eáque nec caulem, nec fructum, nec florem profert.

X

E *Χαλβάνη,hoc est Galbanum*, liquor est ferulæ in Syria nascentis, quod nonnulli metopium vocant. Probatissimum galbanum est quod thuris speciem gerit, grumosum,purum,ligni expers,seminis ac ferulæ aliquid admixtum habens,odore graui,neque valde humidum, neque adeo aridum. Adulteratur admixta resina & lomento fabarum & ammoniaco. Si tamen purgare ipsum velis, in feruentem aquam demittito. quum enim fuerit liquefactum,eius sordes fluitabunt quibus separatis, mundo linteo raróque alligatum in fictili picato aut ærea pyxide ita
F pendeat vt imum vasis ne contingat, & obturato vase in aquam feruidam demittito.sic enim quod vtile in eo est, in vas quasi per colum eliquescet : quod verò lignosum fuerit,in linteo remanebit.

Chamædaphne(quam aliqui laurum Alexandrinam vocant)virgis assurgit cubitalibus,singulari constantibus ramo,tenuibus,rectis,læuibus, foliis lauri, multo tamen læuioribus & viridioribus. fructum rubrum fert, foliis adnatum.

Chelidonium maius (quod aliqui othonion vocāt)
G caulem habet cubitalem, & maiorem, tenuem, qui multas habet appendices foliis plenas: folia ranunculi,tenuiora tamen, & colore modicè cæsio. In singulis foliis flos est,vt albæ violæ. Succus croceus ei inest, acer, mordens,& aliquantulum subamarus, graueolens, radix in superiore parte vna, in inferiore multæ. Fructus est qualis papaueris cornigeri, tenuis longúsque, in quo semina sunt,papaueris semine maiora. Huius succus in vase æneo cum melle coctus ad carbones ignitos, ad oculorum claritatem facit.Exprimitur autem succus ex foliis,radice,&
H fructu,ineunte æstate:in vmbra siccatur,in pastillos redigitur,reponitur.

Chelidonium minus (quod agreste triticum quidam vocauerunt)parua herba,ex pediculis pendens, caule vacans:foliis hederæ,rotundioribus tamen,subpingui,

búsque vestita. radices habet ex eodem callo prodeuntes, pusillas, complures, tritici modo coaceruatas: quarum tres aut quatuor in longitudinem abeunt. iuxta aquas & lacus exoritur.

Chamæcissus folia habet hederæ similia, longiora tamen tenuioráque, & multa: ramulos dodrantales, foliorum admodum plenos, quinque aut sex à terra prodeuntes: flores albæ violæ, sed minores, & gustu valde amaro: radicem albam, inutilem. nascitur cultis locis.

Chamelæa ramos dodrantales profert. frutex ipse surculosus est: foliis oliuæ, sed tenuioribus, & densis, gustum mordentibus, & arteriam deradẽtibus.

Chamædrops (quæ aliis chamædris, aliis teucrium est) asperis saxosísque locis prouenit. frutex dodrantalis, foliis minutis, figura & diuisura quercus, amaris, flore subfuluo, paruo. carpenda est semine prægnans.

Chamæpitys (quam in Ponto holopyron, in Eubœa sideritin, Athenis verò Ioniam vocant) herba est per terram serpẽs, subcurua: folia habet minoris semperuiui, sed paulo tenuiora, hirsuta, frequẽtia, pinguiora circa ramos, pini odore. flores habet tenues, luteos, aut albos: radicem, vt cichorium. Est & alera chamæpitys ramis cubitalibus in anchoræ speciem curuatis, tenui cortice, coma supradictæ, flore candido, semine nigro, quæ pinum itidem redolet. Tertia est quæ mascula dicitur. herbula autem est foliola habens candida, tenuia hirsuta, caulémque album, hirsutum, & flosculos luteos, exigua denique semina circum alas, quæ non secus pineum odorem exhalant.

Chamæleo albus (quod ixiam, tracto à visco nomine vocant aliqui, propterea quòd alicubi viscum ad eius radices inueniatur, & quo loco mastiches mulieres vtuntur) folia habet silybo carduóve similia, nigri tamen chamæleonis foliis asperiora acutioráque: caulem non promit, sed ex medio spinam echino marino aut cinaræ similem erigit. flores habet purpurascentes, capillorum figura, qui in pappos euanescunt: fructum cnico similẽ: radicem læto solo crassam, montanis verò graciliorem, candidámque intus, aromaticam quodammodo, grauis odoris, & dulcem.

Chamæleo verò niger (quam aliqui vlophonon, aliqui ixiam, aliqui cynomachon, aliqui ocimoidem vocauerunt) habet ipse quoque folia carduo similia, minora tamen, & tenuiora, & rubra distincta. Caulem promit digiti crassitudine, dodrantalem, rubentem, in quo vmbella, & aculeati flores, tenues, hyacinthi figura, & versicolores insident. radix subest crassa, nigra, densa interdum, exesa, quæ dissecta flauescit, & commanducata mordet, Oritur autem campestribus, siccis, cliuosis, & maritimis tractibus. Chamæleo verò nominatur quòd foliorum colorem mutet: colorẽ enim cum terra in qua herba nascitur, mutant, vt hîc admodum viridia, illic rufa, alibi subcandida, alicubi cærulea, & nonnullibi rubra pro locorum differentia comperiantur.

Chamæsyce, aut Syce, ramos quaternûm digitorum,

A in terram deiectos, teretes, liquoris plenos emittit: folia lenticulæ, figura peplo similia, parua, tenuia, humi strata. sub foliis fructus est rotundus, vt in peplo. hæc neque flores neque caulem profert. radix ei est tenuis, ad nullam rem vtilis. nascitur saxosis squalidísque locis.

Χολὴ, id est fel, eius omnis seruandi hæc est ratio: Fel recens capito, osculum lino obligato, tandiu in feruenti aqua teneto quandiu spatium trium stadiorum quis currendo conficeret: mox eximito, vmbroso & humoris experte loco siccato. Quod verò oculorum medicinæ seruandum est, ligatum lino in vitreum vas, quod mel habeat, immittito, lini principio ad os vasis circumuoluto,

B & operto vase recondito.

Χόνδρος, hoc est alica, fit ex zea quæ bina grana gerit, quam *δίκοκκον* vocant. Magis nutrit alica quàm oryza, aluúmque cohibet, & stomacho est vtilior.

Chondrilla foliis, caule, floribúsque est cichorio similibus; quamobrem nonnulli hanc intybi agrestis speciem esse dixerunt, sed est tota tenuior. in cuius ramusculo gummi simile mastichæ, fabæ magnitudine, inuenitur.

C Est etiam aliud chondrillæ genus, folium ferens circumrosum, oblõgum, humi sparsum, caulem liquoris plenum, radicem tenuem: in cuius summo vertex est rotundus, subflauus, liquore refertus.

Chrysocome (quam chrisitin vocant) virgula est dodrantalis, quæ comam corymborum figura hyssopo habet similem: radicem valde pilosam, tenuem, vt nigri veratri, gustu non insuaui, qui vt in cypresso fit, in dulci leniter austerus sentitur. in opacis saxosísque nascitur.

Ψ

D Ψύλλιον (Psyllium aliqui cynocephalon, aliqui crystallion, aliqui cynomyiam vocant) folia habet coronopi, hirsuta, ramos dodrantales, totáque herbula fœni instar sarmentosa est. eius coma à medio caule incipit duobus tribúsque conuolutis in cacumine capitibus: in quibus semen est pulicibus simile, nigrum. in aruis gignitur.

Ψευδοβούνιον frutex est palmi altitudine, in Creta nascens, habétque folia bunio similia.

E

Ω

Ὤκιμον. Notum omnibus ocimum est. hoc, si largius eo quis vescatur, oculorum aciem hebetat: aluum etiam mollit, inflationes facit: vrinam ciet, lac prouocat, ægrè mutatur in stomacho. Afri addunt, si à scorpione vulneretur qui ocimum comederunt, eos nullo dolorẽ conflictari.

F *Ὠκιμοειδὲς, hoc est ocimastrum*, folia habet ocimi: ramulos dodrantales, eosdémque hirsutos: siliquas hyoscyamo similes, nigri seminis plenas, ad melanthii similitudinem.

De facultate atque apparatu metallicorum, ex Dioscoride.

A

ΑΣ, *hoc est sal.* In omni salis genere fossilis est efficacissimus: communiter verò cādidus, calculis vacans, pellucidus, densus, concretione sua æqualis: peculiariter genere ammoniacus, scissilis, & qui rectis fit venis. Vritur fictili diligenter operto ne exiliat, conditóque prunis, donec igni candescat. Aliqui fossilem subacto polline oblinunt, & carbonibus subiiciunt vsquedum eius crusta exuratur.

Ἁλὸς ἄχνη, *hoc est spuma salis*, est maris spumosum ramentum, in exilibus petris inuectum, quod eisdem est quibus sal, viribus præditum.

Ἁλὸς ἄνθος, *id est flos salis*, flumine Nilo defluit: lacubus tamen quibusdam innatat: sumendus qui crocei coloris est, odoris ingrati, vt gari, & grauioris etiam gustu, mordacioris subpinguisque: qui verò rubricæ colore rubet, grumosusque est, improbatur.

Adarce verò quæ dicitur, in Galatia fit. est autem tanquam concreta salsugo, humidis ac palustribus locis siccitate emergens, harundinibúsque & herbis agglutinatur. colore verò flori lapidis Asii similis est: totáque forma molli, & modicè cauo alcyonio proxima, vt lacustre alcyonium videatur.

Alcyonii sunt quinque genera. vnum densum est, rythmo spongiosum, tetri odoris, graue, piscem olens, quod copiosum in littoribus inuenitur. Alterum est pinnis oculorum, aut spongiæ simile, fistulosum, leue, algæ odorem referens: tertium vermiculatum est, coloréque & forma purpureum, ad vnguis similitudinem, quod Milesium quidam vocant. Quartum est lanis succidis simile, fistulosum, leue: quintum fungi figuram refert, odoris expers, asperum, intus ad pumicis similitudinem quandam, foris læue acréque. Ex his primum & secundum vsui sunt mulieribus, & ad lentigines, & ad lichenes, & ad lepras, & ad vitiligines, & ad nigrores, & ad maculas faciei ac totius corporis exterendas. Tertium verò facit ad eos qui vexātur vrinæ difficultate, aut arenulas in vesica colligunt: idoneum quoque & renibus affectis, aquæ inter cutem, & lieni: vstum autem, & ex vino illitum, alopecias curat. Quartum dentes facit candidos, & ad alia smegmata & psilothra assumitur. Si aliquod horū cremare velis, in crudam ollam coniicito, lutóque circumlito ore eius, in fornacem mittito: quum fictile coctū fuerit, extractum ad vsum reponito. Lauatur autem vt cadmia.

Armenius lapis præfertur is qui læuis est, colore cæruleo, æqualis, & calculo vacans, & friabilis. eadem præstat quæ chrysocolla, sed tamen inefficacius. auget etiam pilos palpebrarum.

Auripigmentum in eisdem metallis in quibus sandaracha gignitur. Optimum est censendum quod mustaceum, aureóque colore est, & crustas eas habet squamarū modo sibi inuicem superiacentes, & quod alteri materiæ non permixtum est. tale est quod in Mysia Hellesponti nascitur. huius duo sunt genera: alterum quale diximus, alterum glebæ modo, & colore sandaracham imitans. Ex Ponto & Cappadocia adfertur quod etiam secūdas tenet. Crematur hoc modo: In nouam testam coniectum ignitis carbonibus superponitur, assiduè versatur donec igni flagret, colorémque mutet: tum refrigeratum tritúmque reconditur.

Ἄσβεστος, *hoc est calx uiua*, hoc modo fit: Sumito marinarum buccinarum testas, carbonibus eas obruito, aut in ignitum clibanum imponito, & nocte permittito. Postero die si candidissimæ fuerint, extrahito: sin secus, iterum vrito vsquedum penitus albæ fuerint redditæ: deinde vbi in frigidam aquam fuerint immersæ, in fictile nouum cōiicito, & pannis diligenter operiens, noctem vnam sini- A to, manè eas extrahens: vbi ex omni parte calx confecta fuerit, reponito. Fit etiam ex littoralibus calculis igni crematis, & ex vili marmore, quæ cæteris antefertur. Vis omni viuæ calci communis est feruida, mordens, adurens, & crustas inducens: quibusdam aliis immixta, vt adipi aut oleo, concoquendi, molliendi, disiiciendi, vlcera ad cicatricem perducendi vim assumit. efficacior existimanda est recens, & quæ aqua non fuerit conspersa.

Ἀσβόλη, *hoc est fuligo*, qua pictores vtuntur, ex officiB nis vitrariis sumenda est, siquidem ea est præstantior.

Γ

Γῆ, *hoc est terra.* Omnis terra quæ ad medicinæ vsum recepta est, summam vim habet refrigerandi, & meatus obducendi. specie verò differt inter se, quum alia aliis quibusdam adiuncta, fit ad alia vtilis. Eretriæ igitur altera est vehementer candida, altera cinerea. optima cinerea est perquam mollis, quæque per æs ducta, violacei coC loris lineam in eo linquit. Lauatur vt cerussa, aut hunc in modum: Læuigato ex ea quātum velis per se, & per diem in aqua terito, finito deinde vt considat: vbi consederit, omni aqua leuiter excolata, terram in sole siccato, & iterū per diem in aqua terito: vesperi dimittito vt cōsidat: manè verò omni aqua excolata in sole terito, ac pastillos conformato. si tosta opus sit, pastilli magnitudine ciceris in fictile perforatum coniiciuntur, oréque vasis accuratè obturato, supra carbones igni candentes continenter follibus perflantur. quum verò cineri aërio magis similem coD lorem fuerint nacti, aufer atque repone. vim habet hæc adstringendi, caua explendi, & cruenta agglutinandi.

Samia verò terra anteferenda est quæ candidissima est, leuis, tangenti linguæ glutinis modò adhærescens, succosa, mollis, friabilis: qualis est quam quidam collyrium vocant. eius duæ sunt species: ea quæ modò est dicta, & aster qui Samius nominatur: éstque hæc glebosa, & cotis modo densa. Vritur, lauatúrque vt Eretria, & eandem vim habet, sanguinis reiectationes sistit, & cum balaustio datur mulieribus fluore vexatis. Testium & mammarum inflamE mationes ex aqua & rosaceo illita sedat, sudorésque cohibet. Chia eligi debet candida, ad cinereum colorem vergens, ac Samiæ similis: glebosa autem est & tenuis, sed efficiendi forma differens. eandem facultatem habet quā Samia. faciem extendit, & splendidam reddit, in eáque & toto etiam corpore colorem commendat. in balneis verò pro nitro deterget. Selinusia verò idem efficit. præstantissima est quæ candidissima est, & splendet, friabilis, quæque humore conspersa citò diluitur. Cimolia quædam candida est, quædam purpurascens, & innatam pinguediF nem quādam habet, tactúque frigida sentitur, quam optimam esse existimandum est.

Quæ verò Pnigitis dicitur, colore quodammodo est Eretriæ similis, crassiores autem habet glebas: refrigerās, & friabilis est, siquis eam manibus contingat. linguæ verò ita glutinatur vt ex ea pendeat. eadem vi prædita est qua Cimolia, sed paulo inferiore. hanc aliqui pro Eretria vendunt. Melia terra colore cineream Eretriā imitatur, aspera tactu, & manibus friata derasi pumicis instar crepitat. vim habet aluminis, sed minus efficacem, id quod G gustu dignoscitur. modicè autem linguam siccat: purúmque ac coloratum corpus potest reddere, pilósque extenuare, vitiliginésque ac lepras exterere. pictoribus vsui est, vt colores diutius durent, & viridibus emplastris est accommodata. Ex hac verò, & item ex aliis omnibus terris eam eligito quæ calculis vacat, mollis, recens, friabilísque est, & quæ nacta humorem celeriter diluitur. Ampelitis verò (quam pharmacitin vocant) in Seleucia Syriæ nascitur, nigra, piceæ longos carbones referens, assulæ modo scissa, æquabili splendore, quæ detrita accepto oleo statim liquescit, primas tenet. Improbatur verò quæ

tenuis est cinereáque,& quæ non liquatur.vis ei dissoluendi refrigerandíque inest. Vsus eius ad palpebras cohonestandas, & capillum tingendum. vtilis quoque est vngendis vitibus, antequam gemmas emittant, vtpote quæ vermiculos innascentes enecet. Lemnia terra (quam sigillum vocant)ex cuniculo quodam antri defertur.

Gypsum vim habet adstringendi, obstruendi: sanguinis eruptiones & sudores cohibet:epotum verò strangulando iugulat.

Δ

Diphrygis sunt tria genera:quoddam enim metallicum est,quod in Cypro sola nascitur.lutosum nanque extrahitur ex cœno cuiusdam inibi specus,tum in sole siccatur,mox circumpositis sarmentis vritur, vnde diphryges nomen inuenit, propterea quòd & à sole & à sarmentis propemodum frigatur: alterum quasi æris quum perficitur, subsidens & fæx est, habétque & adstrictionem æris atque gustatum.Tertium hoc modo conficitur: Lapidem qui pyritis vocatur,in fornacem coniiciunt, vrúntque pluribus diebus calcis modo,quúmque colorem rubricæ cõtraxerit,eximunt atque recondunt. Anteponendum cæteris est quod æris gustum refert, adstringitque, & linguam vehementer exiccat: quod exustæ ochræ non inest, quam qui cremant,pro diphryge vendunt.

Θ

Θεῖον, *hoc est sulfur*, præstantissimum est quod ignem non est expertum, colore splendido, pellucido, & quod calculorum est expers: quod verò ignem expertum est, probatur viride & præpingue. plurimum in Melo & Lipara gignitur.

I

Indicum alterum sua sponte nascitur tanquam spuma ex Indicis arundinibus exiens: alterum in officinis infectorum inuenitur: éstque spuma purpurea cortinis innatans,quam detractam artifices siccant. optimum censetur quod cæruleum est,succúmque & læuorem habet.

Ἰός, *hoc est ærugo rasa*, fit hoc modo: In cadum similéve aliud vas, acetum quamacerrimum infunditur, deinde vas æneum inuersum superponitur, aptius quidem conuexo,sin minus,exæquato fundo. fit autẽ abstersum, nullúmque spiramentum habeat. post decimum diem operculum quo vas obturaueras,detrahitur, insidénsque ærugo deraditur. In Cypriis quoque metallis æruginem gigni ferunt,lapidibus quibusdam æs habẽtibus, in quibus efflorescit ærugo:adduntque per Caniculæ æstum è specu quodam prodire, sed illam & paucam esse & optimam: hanc verò è specu effluentem,copiosam quidem, & boni coloris, sed vitiosam, quòd lapides permultos collegerit. Adulteratur multis aliis rebus admixtis, vt pumice, vt marmore,vt atramẽto sutorio. Pumicem, marmórque,& similia deprehendemus, si sinistræ manus pollice humore conspersо, æruginis portiunculam altero atteramus:siquidẽ ærugo diffundetur, marmor verò aut pumicis partes non dissipatæ coibunt, ac denique ex maiore attritu & humoris permistione exalbescent. quin dentibus quoque dignoscitur.nam quæ sincera est,læuis & non aspera, illis cedit. Atramenti sutorii index est ignis:si enim fictile,aut lamina ærugine adulterata illinatur, & feruente cinere,aut carbonibus alterutrum incalescat,mutabitur,rubescétque ea quæ atramentum sutorium habebit: quod ei natura comparatum est,vt cremãdo talem colorem nanciscatur. Æruginis autem quæ vermicularis dicitur, genera sunt duo: alterum fossile, alterum sic conficitur: In mortarium ex Cyprio ære, cui pistillus ex eodem ære sit coniunctus, albi acrísque aceti dimidiam heminam infundito, pistillóque tandiu conterito dum ad strigmenti crassitudinem perducatur: deinde aluminis rotundi drachmam,salísque fossilis pellucidi aut marini quamcandidissimi & solidi. Si sal non suppetat,nitri par pondus coniicito, atque in sole terito sub æstu Caniculæ, donec æruginis colorem, & strigmenti sordiúmve cõsistentiam acquirat:denique in vermiculos Rhodiacis similes conformato ac reponito. Efficax autem,& valde boni coloris redditur si aceti partem vnam, vrinæ veteris partes duas indas,cæteráque vt dixi conficias. Sunt qui ærugini rasæ gũmi admisceant,in formásque digerant,quod genus vt vitiosum improbatur. Est & alia ærugo quam aurifices mortario pistillóque Cyprii æris,& pueri vrina conficiũt, eáque aurum ferruminant. Antedicta autem æruginis genera æri combusto proportione respõdent, sed efficacius agunt. Sciendum verò est vermicularem æruginem fossilem principem locum tenere:rasa fert secundum:ea denique quæ fit, postremum: & tamen hæc mordacior est, & magis adstringit:aurificum autem ærugo rasæ respondet. Vratur ærugo,quamcunque velis,hoc modo: Minutissimè fracta in fictili patina imposita ignitis carbonibus admouetur:versatur donec se mutet, colorémque cinereum contrahat:tum refrigerata ad vsum reponitur. Nonnulli verò in olla cruda(vt suprà diximus)eam comburunt:sed non prorsus in eundem colorem cremata mutatur.

K

Cadmia præstantissima est Cypria,quæ botryitis nominatur,densa,modicè grauis,& ad leuitatem potius vergens,superficie racemosa,colore spodii,quæ confracta cinerem intus habet,& æruginosa est.huic proxima est quæ foris cærulea est, intus verò decursus venarum onychitæ lapidi similes habet. Est etiam alia quæ crustosa dicitur,sectionibus quibusdam quasi zonis cincta: quamobrem zonitem eam vocant. Quædam ostracitis appellatur,gracilis, & magna ex parte nigra: eáque terream aut testaciam superficiem habet: candida verò reprobatur. Cæterùm botryitis & onychitis oculorum medicinis sunt vtiles:reliquæ ad emplastra & sicca medicamenta cicatricem inducentia sunt accõmodatæ. Cypria ad eadem facit:quæ verò ex Macedonia,Thracia, & Hispania afferuntur,improbantur. Sunt qui in lapidum fodinis inueniri cadmiam asserant,falsi nimirum à lapidibus qui sunt cadmiæ persimiles:nam alius lapis ignem expertus atque refrigeratus colorem mutabit, & leuior fiet: cadmia verò nihil mutat,nisi quis per multas eam horas adurat. Fit etiam in argenti fornacibus candidior, minus ponderosa,minúsque efficax. Vritur prædicta cadmia carbonibus obruta donec pellucida fiat,& modo scoriæ ferri bullas emittat: mox vino Aminæo extinguitur: quæ ad scabiem paratur, aceto. Alii sic exustam in vino terunt, rursúmque fictili crudo torrent, donec pumicis speciem acquirat: iterúmque tritam ex vino, tertiò vrunt, donec in cinerem prorsus redigatur,nihilque asperitatis habeat:eáque spodii loco vtuntur. Lauatur in mortario trita, aqua effusa vsquedum sordes nullæ subsidant, tum in pastillos redacta reponitur.

Cinnabarin idem esse quod minium quidam falsò existimant: nam minium in Hispania ex lapide quodam argenteæ arenæ permixto conficitur, qui alioqui non dignoscitur. in fornacibus autem floridum & fulgentissimum colorem contrahit: in metallis verò strangulantem halitum eructat,itaque faciem vesicis obducunt,vt per illas videant, aerémque non attrahant. Eo vtuntur pictores ad elegantiora parietum ornamenta. At cinnabaris affertur ex Lybia,& maiore pretio venditur: tantáque est eius copia vt vix pictoribus ad variandas picturæ lineas satis sit:profundi autem coloris est, ob eámque causam cinnabarin esse draconis sanguinem plerique crediderunt.

Cisseris, *hoc est pumex*, probatur qui leuis,fistulosus, scissilis, & non calculosus est, quique teri facilè potest, & candidus est. Vritur hoc modo: Cape eius quantum velis, flagrantissimis carbonibus obrue:vbi igni candens fit redditus,extrahe, vino odorato restingue, iterúmque incensum extingue. tertia verò vstione peracta sine vt per se refrigeretur, & ad vsum repone. Theophrastus verò author est, siquis in bulliens vini dolium pumicem coniecerit, feruorem statim sedari.

Corallium (quod aliqui lithodendrum vocauerunt) marina esse planta videtur, quæ profundo extracta mari duratur,tanquam offuso nobis aere cõcrescat. plurimum prope Syracusas ad promontorium Pachynum inuenitur. Laudatissimum est rufum, colorémque antherico aut sandyci saturatæ similem habet, & simili modo friabile est,& tota cõcretione sua æquale:algæ que aut fuci marini

odorem reddit:ad hæc ramosum,cinnamomi modo,forma fruticis.quod verò lapidosum est,concretione scabrũ, fistulosum,& inane est, vitiosum esse censendum est. adstringendi verò,& leniter refrigerandi vim habet.

Cæruleus in ærariis fodinis in Cypro nascitur:copiosior verò ex arena littorali,& in quibusdã subcauatis maris specubus inuenitur,qui est etiam præstantior. Eligendus est is qui valde satur sit. Vritur vt chalcitis, lauatur vt cadmia:vim habet reprimendi,modicè adstringendi, & crustas inducendi.

A

Lythargyros, *hoc est argenti spuma*, quædam ex arena fit,quæ molybditis nominatur, in fornace vsquedum tota in ignem penitus transierit, excocta: quædam verò ex argento,quædam ex plumbo.Cæteris præstat Attica:secundo loco censetur Hispana,quas sequitur ea quæ in Dicæarchia & Sicilia est. appellatur verò quæ flauo colore est & splendet,chrysitis,quæ est etiam potior:liuida verò, argyritis:quæ ex argento fit,calauritis. Vim habet adstringendi, refrigerandi, occludendi, molliendi, caua explendi, carnes excrescentes reprimendi,cicatrices inducendi. Vritur confractis partibus ad iuglandium magnitudinem prunæ superpositis,& follibus ita perflatur vt igni candescat.sordes inhærentes absterguntur,& ipsa purgata reponitur. Quidã aceto aut vino eam extinguentes ter vrunt: hácque re confecta, eam reponunt. Lauatur vt cadmia. Candore autem perfunditur hoc modo: Sumitur argyritis,aut si hæc desit,alia: eam in partes fabarum magnitudine confractam modii Attici mensura,in fictile nouum coniicito, aquam affundito, candidi tritici par pondus addito, priuatímque pugillum hordei linteo puro colligato, & è fictilis aure suspendito, & donec hordeum disrumpatur,coquito: deinde omnia in craterem ampli oris transfunduntur,triticum abiicitur, spuma argenti manibus adhibita vi confricatur,& aqua affusa lauatur:tum excepta & siccata,in Thebaico mortario teritur, aqua feruente affusa,donec dissoluta fuerit. Aqua excolata iterum tota die teritur,& vesperi calida aqua infusa finitur. Manè colo traiecta,alia infunditur,& sic permittitur, & excolatur: hócque ter in die fit per dies senos:postea verò ad singulas spumæ argenti minas additis quinque salis fossilis drachmis,affusáque aqua calida, ter die teritur, & addita aqua excolatur. Quum inalbuerit,calidam aquam infundens idem facito, donec salsuginem prorsus deposuerit: demum ardentissimo sole siccata, humore prius abiecto reponitur.Quidã salis pondo,spumæ argenti tantundem in sole ex aqua terunt,continenter mutantes,dum candor ei accedat. Lota videtur oculorum medicinis conuenire, ad fœdas cicatrices, & facies rugis & maculis plenas facere.

Lapis Phrygius, quo infectores in Phrygia vtuntur, præstantissimus est pallidus, modicè grauis, & inæquali concretione coloris: candidas siquidem cadmiæ modo venas habet. Vritur autem hoc modo: Vino optimo perfusus,viuisque carbonibus obrutus follibus assiduè perflatur, donec mutato colore fuluescat: rursus extractus eodem vino restinguitur: iterúmque ad carbones admoueto,atque idem facito, eúmque tertiò vrito. sed animum attendito ne frietur, & in fuliginem euanescat. Lapis Pyrites species est lapidis à quo æs conflatur. eligi debet qui æri sit similis, & facilè scintillas emittat. Sic vrendus est:Melle irrigatur,mollibus carbonibus imponitur,follibus continuò perflatur, donec fuluum colorem acquirat. Alii in multos carbones igni candentes lapidem copioso melle perfusum deiiciunt, & vbi ad fuluum vergere colorem cœperit, extrahunt, flatúque cinerem disiiciunt, & rursus non perfusum vrunt, donec totus æqualiter fragilior fiat. sæpe enim sola tantummodo superficies vritur.ita autem crematus siccatúsque recõditur. Si loto opus sit, vt cadmia lauandus.quidam verò hunc ita crematum,diphryges vocant. Lapis Asius probatur qui pumicis colore,fungosus,leuis, & friabilis sit, venásque in profundo luteas habeat.eius flos est salsugo summo lapide insidens, tenui compage,colore cum albo, tum pumici simili, ad luteum vergente. Linguæ autem admotus eam leniter mordet. Fiunt ex hoc lapide folia in quæ podagrici pedes mittentes iuuantur.fiunt etiam pulueres carnem exedentes:corporáque carne onusta crassáque extenuant in balneo pro nitro illiti. si lauare hos quispiam velit, cadmiæ modo lauabit. Lapis Hæmatites optimus est, friabilis, in seipso durus,saturatus,æqualis,nullius sordis particeps, nullisque lineis variatus.vim habet adstringendi,aliquantulum calfaciendi,attenuandique.Vritur perinde ac lapis Phrygius,sed nullo vino perfunditur. modus vstionis est vt modicè leuis fiat,& bullis intumescat.Sunt qui eum sic adulterinum faciant: Densam rotundámque Schisti lapidis glebam (quales sunt quæ radices eius appellantur) in fictilem vrceũ qui cinerem feruentem contineat,obruũt: vbi paululum dimiserint,eximũt, attritúque in cote probant,si hæmatitæ colorem duxit: si ita sit, reponunt: sin minus,iterum in cinere condunt,& subinde conspiciunt, & periculum faciunt.nam si diutius in eo cinere relinquatur,colorem mutat,móxque diffunditur. Vitiatus deprehenditur,primùm lineis quas pectinum modo per longitudinem diuisas habet: hæmatites verò eas habet vt sors tulit: tum colore quem hic floridũ reddit, hæmatites verò profundiorem,& cinnabari similem. Inuenitur etiam in Sinopica rubrica: itémque in magnete lapide permultum combusto hæmatites fit. qui verò per se nascitur, in Ægypto inter metalla prouenit. Lapis Schistos, *hoc est scissilis*,in Iberia Hispaniæ gignitur. Laudatissimus est qui croci colorem æmulatur,éstque friabilis, & suapte natura bene scissilis.concretione verò, & mutuo linearum quas pectinum modo habet discursu, ammoniaco sali similis videtur. Gagates probatur qui celeriter accenditur, & odorem bituminis reddit.niger plerunque est, squalidus, crustosus,& valde leuis. Nascitur in Lycia, inuenitúrque prope ostia fluminis in mare exeuntis.flumen autem Gagas nominatur. Thracius in Scythia nascitur, in fluuio qui Pontus vocatur. eadem ei vis quæ Gagatæ. Traditur aqua accendi,oleo restingui.quod etiam in bitumine accidit. Magnes optimus est qui ferrum facilè trahit, colore ad cæruleum vergente, densus,& non admodum grauis.vim habet crassos humores educẽdi, si cum aqua mulsa pondere trium obolorum detur. quidam hunc vrẽtes, pro hæmatite vendunt. Arabicus lapis maculoso ebori similis est. Qui verò Galactites dicitur, hoc vocabulo gaudet quòd lacteum succum ex se mittat: cinerei tamen coloris est,ac gustu dulcis.ad oculorum fluxiones & vlcera vtiliter illinitur.is in aqua tritus pyxide plumbea recõditur,ob vim glutinosam quæ in eo inest. Melitites est in omnibus galactitæ similis: hoc tantùm differt quòd dulcissimum succum emittit. facit ad eadem ad quæ Galactites. Morochthus(quem aliqui galaxiam aut leucographida vocãt) in Ægypto nascitur. Hoc lapide quoniã mollis est,& facilè diluitur, linteorum artifices ad candorem linteis indendum vtuntur. Lapis alabastrites (qui onyx vocatur)crematus,resina aut pice assumpta duritias discutit,stomachi dolores cum cerato mitigat, gingiuásque comprimit.Lapis verò qui Vettenus in Æthiopia nascitur,est subuiridi colore,Iaspidem imitans: quum verò diluitur,lacteus videtur.vehementer autem is mordet.

Iudaicus in Iudæa exoritur, glandis effigie, candidus, forma quamelegantissima,lineis inter se æqualibus veluti torno factis distinguitur. is solutus nullam qualitatem gustu affert. Amiantus in Cypro nascitur, alumini scissili æqualis,ex quo(vtpote flexili) telas faciunt. Cõiũctus autem in ignem ardet, sed minimè crematus exit splendidior. Sapphirus lapis potui datus ad ictus scorpionum facere existimatur: contra internas quoque vlcerationes bibitur,omniáque in oculis excrescentia, itémque vuas & pustulas reprimit,& ruptas eorum membranas agglutinat. Lapis Memphites ad vrbem Memphin inuenitur,calculorum magnitudine, pinguis, versicolórque. Aiunt hunc tritum & illitum locis quæ vrenda aut secanda sunt, sine periculo sensum eis adimere. Selenites lapis(quem aphroselenen, *hoc est Lunæ spumam*, aliqui nominant quia noctu in Lunæ incremento reperitur)in Arabia nascitur, candidus, pellucidus, leuis. Iaspis lapis,alius smaragdi colorem imitatur,alius crystalli,pituitæ similis,

alius aërius, fumosus alius, veluti fumo denigratus, alius lineis albis resplendentibus præcingitur, alius terebinthinæ similis dicitur, alius calaino gemmæ calore similis. Omnes amuleta esse creduntur, quæ alligentur, quæque femoribus appensa partum accelerent. Ophites lapis, alius est grauis & niger: alius cinerei coloris, alius punctis variatus, alius lineas candidas habet. Omnes alligati contra serpentum morsus, & capitis dolores prosunt. qui verò candidas habet lineas, priuatim lethargo & capitis doloribus auxiliari perhibetur. Lapides qui in spongiis comperiuntur, cum vino poti, lapides qui in vesica sunt, confringunt. Ostracites lapis testæ similitudinem gerit, éstque crustosus. hoc est ad pilos euellendos pro pumice mulieres vtuntur. Smyris lapis est quo gemmas annularii extergunt. Is in Samia terra inuenitur. Lapis quo aurum flantes ad læuigandum, & splendorem inducendum vtuntur, probatur qui candidus grauísque est.

M

Melan, *hoc est atramentum quo scribimus*, ex tedarum collecta fuligine conficitur: singulis libris gummi ternæ fuliginis vnciæ miscentur. Fit etiam ex fuligine resinæ & fuligine pictorum. Sumitur autem fuliginis pictorum mina, gummi sesquilibra, glutinis taurini vncia vna, oboli duodecim; atramenti sutorii denarius & oboli tres.

Melanteria præstat cæteris quæ sulfuris colore est, læuis, æqualis, pura, & quæ cõtactu aquæ statim nigrescit. vim habet adurendi, sicut etiam misy.

Miltos, *hoc est rubrica sinopica*, præstantissima est densa, grauis, iecoris forma, calculorum expers, concolor, valde fusilis quum diluitur. In Cappadocia colligitur. Fertur in Sinopem vrbem, in eáque venit, vnde etiam cognomen accepit.

Quæ verò fabrilis dicitur, est in rebus omnibus Sinopica inferior. Optima est Ægyptia, & Carthaginiensis, lapidúmque expers & friabilis: gignitur etiam in Iberia quæ ad occidẽtem spectat, ochra cremata, & in rubricam degenerante.

Misy anteponendum est Cyprium, auri simile, durum, quod friando auri colorem æmulatur, & stellæ modo splẽdet. Vim & vstionẽ cum chalcitide eãdem habet, nisi quòd psoricum ex eo non fit, excessúq; ac defectione differens. Ægyptiũ verò efficacia præstat cæteris, sed ad medicamenta oculorum est supradicto multo inferius.

Molybdos, *hoc est plumbum*, ita lauatur: Aquã in plumbeum mortarium coniicito, & plumbeo pistillo tandiu terito donec aqua nigra & fæculenta reddatur. per linteũ eam traiicito, aquam superfundens, vt quod detritum est totum transfundatur: idque iterum facito donec satis tibi esse videatur. Sinito vt quod lotum sit considat: aquam effunde, aliã adiice, laua vt cadmiam, quousque nihil nigri supersit, & in pastillos redactum repone. Quidam purum plumbum lima deterẽtes in lapideo mortario pistillo lapideo terunt, aut manibus cum aqua adiecta fricãt, donec nigrescat. mox vbi consederit, effusa aqua, in pastillos cogunt. quod enim diutius confricatur, cerussæ simile fit. Alii scobi lima detritæ parum plumbaginis addunt: aiúntque plumbum ita lotum esse præstantius. Crematur verò ad hunc modũ: Plumbi laminas quamtenuissimas in nouum fictile componito, inspersóque sulfure, alias plumbi laminas superponito, rursúsque sulfur inspergito: idque identidẽ facito donec fictile impleueris: tum succendito. Accenso autem plumbo, ferrea rude versato, donec in cinerem perfectè redigatur, nihilque plumbeum appareat. auferto deinde naribus occlusis: noxius enim est halitus. Lauandum id est vt cadmia, & reponendum. vim eloti plumbi habet, sed efficaciorem.

Molybdæna, *hoc est plumbago*, probatur argenteæ spumæ æmula, flaua, modicè splendens, fulua quum teritur. cocta cum oleo iecoris colorẽ trahit: vitiosa est quæ aërẽ aut plumbi colorem præfert. ex auro & argento cõficitur. Est etiam quædam fossilis, ad Sebastam & Corycum inuenta: in quo genere præstat ea quæ non habet recrementi speciem, nec lapidosa est: flaua verò est & splendens: vim habet spumæ argenti, & recremẽto plumbi similem, eodémque modo lauatur & vritur. Aptior hæc emplastris quæ liparæ dicuntur, & iis quæ non mordent, vtilius miscetur. carnem creat, vlcera ad cicatricem perducit: abstergentibus tamen medicamentis non conuenit.

N

Nitrum præferendum est quod leue, roseo colore aut candido est, perforatum spõgiæ modo. Est autem huiusmodi id quod ex insulis affertur. Nitri spuma optima esse videtur quæ læuissima est, crustásq; habet, ac friabilis est, & subpurpureo colore, & spumosa, & mordens, qualis ex Philadelphia Lydiæ affertur. Ægyptiæ secundus locus datur. Quin & Magnesiæ Cariæ gignitur. Vires & vstionem & hæc & nitrum sali pares habent. Quidam hæc carbonibus igni candentibus vrunt, subiecta prius testa noua donec incandescant.

Π

Pompholyx specie differt à spodio, genere verò non item: siquidem spodium nigricat, & est plerunque ponderosius, ac festucis, pilis, & terra plenum, ex ærariis officinis fornacibúsque veluti derasum, & earum pauimenti purgatio. Pompholyx verò pinguis est, & candida, & item leuissima, vt etiam per aërẽ volitare possit. optima habenda est Cypria, quæ aceto macerata, æris halitum ex se mittit. colore æruginis aliquãtulum, cœni sapore. Sique fraudis expers flagrantibus carbonibus efferuescat, aërium colorem contrahet. his autem notis est diligenter attendendum: nam à quibusdam adulteratur glutine taurino admixto, agninis pulmonibus, aut marinis cõbustis grossis, & quibusdam aliis consimilibus: sed facilè dignoscitur, siquidem in his probãdis nihil eorum quæ dicta sunt, inuenietur.

Lauanda communiter pompholyx hoc modo est: Puro linteo mediocris raritatis pompholyga aut aridam, aut aqua maceratam colligato, in peluim aqua pluuia plenam coniicito, & aqua identidem proluito, huc atque illuc linteolum alligatum agens. sic enim quod in ea limosum vtiléque erit, effluet, totum verò sedimentum in linteo remanebit. Sinito postea residere, & aquam cum cinere colis traiicito, & noua aqua infusa agitato, & effundito: totiésque id facito per colum traiiciens & effundens, donec nihil arenosum subsidat. postremò verò aquam exprimito, & siccatum cinerem reponito. si verò cinerem cremare oporteat, eam diligenter tritam aqua consperges, & in pastillos redactam in fictile nouũ indito, subiectísque leuibus carbonibus orbiculos continuò versabis, donec sicci & igniti reddantur. Sciendum quoque est, ex auro, argento, plumbóque fieri spodium: & post Cyprium, maximè commendari plumbeum. Quoniam verò sæpe deest spodium, antispodia quæ parem vim habent, & non mediocri vsui sunt; necessariò & quænam sint & quomodo sumi debeant, ostendemus. Folia itaque myrti cum floribus & baccis immaturis in ollam nouam cõiecta, indito operculo quod continua foramina habeat, in fornacem figulorum demittito: quum fictile coctum fuerit, in crudum alterum fictile transferto, & iterum assato: vbi verò hoc quoque fictile fuerit assatum, extrahe, laua, vtere. Simili quoque modo sumito coliculos agrestis oliuæ: sin secus, satiuæ cum suis floribus, aut mala cydonia dissecta. & à quibus ossa fuerint detracta, aut gallas, aut immatura mora in sole prius siccata, aut lẽtiscum, aut terebinthum, aut œnathen, aut rubi tenera folia, vt buxi comã, aut eam quæ pseudocyperus dicitur, cum flore: alii ficulnas frondes in sole prius siccatas eodem modo parant: alii gluten taurinum, alii succidam asperámque lanam pice liquida aut melle irrigatam, pari modo cremant.

Σ

Sandaracha eligenda est saturata & rufa, floridáque & pura, & quæ colorẽ cinnabaris præ se ferat, quæque sulfuris halitum redoleat.

Scoria, *hoc est recremẽtum*, argenti (quod etiam helcysma vocant) habet eandem vim quam plumbi recrementum possidet.

Spongias aliqui mares appellauerunt tenuibus foraminibus densásque: duriores autẽ, tragos nominauerunt: fœminas verò eas quæ contrà essent affectæ. cremantur vt alcyoniũ. Cãdidæ verò fiunt eæ quæ mollissimæ sunt, per

æstus salis spuma in petris hærente cõspersæ,& in sole detentæ.Quódque in eis cauum est,sursum spectet,deorsum verò quà fuerunt abscissæ. Si verò cælum serenum fuerit, & salis spuma aut marina aspersæ ad lunã teneantur, fiunt candidissimæ.

Stibium præstantissimũ est quod splendet,& fulget, & quum frangitur, crustosum videtur,nihilque terrei aut sordium habet,& facilè frangitur. Hoc alii platyophthalmon,alii labroson vocauerunt.

Crematur Stibium crusta ex farina circumlitum, & carbonibus obrutum,donec crusta in carbones abeat. Ab igni emotum lacte mulieris quæ marem peperit,aut vetere vino restinguitur. Vritur etiam succensis carbonibus perflatum,donec igni deflagret:si enim plusculum vratur, in plumbum transit.Lauatur vt cadmia atque æs.Sunt qui vt plumbi recrementum lauent.

Stypteriæ,*hoc est aluminis*,sunt plura genera:ad medicinam verò adhibentur hæc, scissile, rotundum, & liquidum: inter quæ scissile præstantissimum est, & in hoc genere quod recens,cãdidissimum,radicum expers,mirum in modum adstringens, lapide vacans, nec modò glebæ aut assulæ compactum,sed singillatim quasi in capillamẽta quædam canescentia dehiscens. Lapis quoque huic alumini similis inuenitur,qui quoniam non adstringit,gustu discernitur. In rotundo alumine,quod ita manu est factum, improbatur:idque ex forma cognoscitur. Sumẽdum autem est id quod suapte natura rotundũ est,éstque bullarum instar subcandidũ, & validè adstringens, quódque nonnihil palloris cum quadam pinguedine habeat: præterea verò calculorum expers & friabile: quod denique Ægyptium sit genere,aut in Melo insula natũ. In liquido verò præstat id quod est maximè pellucidum, lacteúmque,& æquale,& ex omni parte succũ habeat,quódque lapidosum non sit,& caseum redoleat.Id verò est censendum,scissile esse rotundo efficacius. Crematur autem & assantur vt calcitis.

Sory melanteriam esse quidam falsò putauerunt: est enim sory sui generis,magísque virosum,& nauseam ciet. Ægyptium cæteris excellit,quódque quum frangitur,nigrius apparet,& in multa foramina dehiscit, subpinguéq; est,& præterea adstringens, & in deglutiendo atque olfactu virus olet,stomachúmque subuertit. Cæterùm in his ferè omnibus,& item in aliis quæ vstionem non sunt experta,crematis potentiora sunt existimãda, præter salem, fæcem, nitrum, calcem, aliáque consimilia,quæ cruda,vi remissiore sunt prædita: quæ cremata, efficaciora & perseuerantiora redduntur.

T

Τρύξ,*hoc est fæx*, maximè ex vino vetere Italico:sin minus ab alio consimili eligenda est: fæx enim aceti, est acriore vi prædita.Crematur vt alcyonium,antè diligenter siccata. Sunt qui noua testa igni largo crement, donec altius tota incendatur. alii fæcis glebam ignitis carbonibus obruentes idem faciunt.legitimæ vstionis signo erit albus aut aerius corporis ipsius color,& quum linguæ admota,eam quasi vrit. Aceti fæx eodem modo crematur. vim adurendi adstrigendique habet. recenti fæce vtendum est, siquidem citò vis eius efflatur: quocirca operculo occludenda est, & nonnisi in vasculo adseruanda. Lauatur pompholygis modo.

Y

Ὑδράργυρος,*hoc est argentum uiuum*,fit ex minio,quod falsò cinnabaris dicitur, in fictilẽ patinam ferreã concham habentem cinnabarin coniiciũt,calice concham tegunt, argilláque illinunt,& carbonibus succendunt.nam fuligo quæ calyci inhæsit,derasa argẽtum viuum est.quinetiam inuenitur in argentifodinarum tectis in guttas concretum.Seruatur in vitreis,aut plumbeis,aut stãneis vasculis: aliam nanque materiam exest.

X

Χαλκὸς κεκαυμένος,*hoc est æs combustum*,probatur rubrum, & quod in attritu cinnabaris colore est:nigrum verò magis quàm par est crematum fuit. Fit autem ex clauis nauium solutarum fictili crudo compositis, asperso sulfure cum pari salis portione, alternísque his inspersis fictili operculum adhibetur, & luto figulorũ oblinitur, & in fornacem demittitur, vsquedum planè assetur.Hoc cum hydromelite potum, aut cum melle delinctum, aut illitum, vomitus ciet.Lauatur porrò vt cadmia,quater in die aqua commutata,donec nihil splendoris ei supersit. Eius verò recrementũ eodem modo lauatur,habétque eãdem vim, sed tamen imbecilliorem.

Χαλκοῦ ἄνθος, *hoc est flos æris* (quem aliqui veteres psegma, *hoc est resegmen*, vocauerunt) optimus est friabilis, in attritu rufus,milii forma,grauis,modicè splendens, delimatæ æris scobis expers,qua fit adulterinus: quod deprehenditur quum dentium attritu ramenta dilatantur.

Χαλκοῦ λεπίς,*hoc est squama æris*, laudatissima est quæ ex Cypriis officinarũ clauis excussa, crassáque est, & helitis, à clauis ducto nomine,appellatur. Improbatur verò quæ ex albo ære confecta, tenuis est atque imbecilla:quam vt pote tenuem & inualidam reiicimus, eámque probamus quæ crassa fuluáque est, & quæ aceto inspersa æruginem contrahit. Lauatur autem ad hunc modum: Puræ æris squamæ siccæ selibram in pilam cum limpida aqua coniicito, manu diligenter misceto donec squama subsidat, auferto deinde quæ subsederunt,effusáque priore aqua,aquæ cælestis cyathum superinfundito: diducta manu vehementer squamam cum pila confricato, quasi eam perpolias,quúmque lentorem quendam cœperit emittere,aqua sensim vsque ad sex heminas affunditur validè confricando,& squamam per pilæ latera conuertendo,validè cõfricabis:tum omnibus colo traiectis,quod defluxit, in pyxidem rubri æris seruato.est autem id veluti squamæ flos, viribúsque efficax,& ad oculorũ medicinam accommodatum:reliqua pars imbecilla est.quod superest pari modo lauatur, donec nullum lentorem ex se mittat: postea verò linteolo opertum biduo quiescere sinitur, tum effusa extante aqua siccatur,& in pyxide reconditur. Quidam æris squamam vt cadmiam lauant,atque reponunt.

Squama verò quam stomoma vocant, habet eandem vim quam æris squama, eodémque modo lauatur, & reponitur: in aluo tamen purganda, est quàm squama æris inferior.

Chalcanthum,*hoc est atramentum sutorium*,genere vnũ idémque est: humor enim concretus est. specie verò tres habet differentias. Vnum humoribus in cuniculos quosdam stillando colatis concrescit:quamobrẽ ab iis qui Cypria metalla tractant,stillatitium vocatur. alterum copiosè exercitatum in speluncis inuenitur,postea in fossas trãsfusum concrescit, quod concrescens propriè nominatur. tertium verò decoctum appellatur,fitque in Hispania:sed inutile & viribus infirmis:hoc autem modo parant: Id aqua diluentes coquunt,tum in cisternas transfundunt, ac residere sinunt. hoc certis diebus concrescit in multas diuisum formulas tesserarum instar, vuæ modo inter se cohærentes.Præstantissimum censendum est cæruleum,graue,dẽsum,purum & pellucidum,quale est stillatitiũ,quod ab aliis lonchoton appellatur.Secundas fert id quod concrescens vocant.coctũ verò tingendo & denigrando esse aptius cæteris videtur:ad vsum verò medicinæ infirmius esse reliquis, experientia nos docuit. Crematur autem,vt mox de chalcitide dicemus.

Chalcitis antefertur aliis quæ æris speciem præ se fert, friabilis, calculorum expers, & non vetus, quǽque fibras oblongas fulgentésque habet.ex ea fit quod psoricum vocant,duabus eius partibus vni parti cadmiæ additis,& ex aceto tritis.Hæcq; omnia in fictile coniecta,& fimo obruta,per caniculæ ardores XL. diebus dimittuntur:siquidem ita maiorem acrimoniã acquiret, eadémque potest quæ chalcitis.Quidam pares vtriusque portiones mistas ex vino terunt,& eadem faciunt.

Crematur fictili nouo,chalcitis viuis carbonibus superposito.Modus vstionis in humidioribus est, dũ bullas excitare desierit,& perfectè inaruerit: in cæteris verò, dũ mutata in magis floridum colorem fuerit.quum enim rubricæ colorem in profundo contraxerit, auferenda ab igni est,insidentésq; sordes flatu sunt pellẽdæ,& ipsa repo-

nēda. Torretur etiamnū perflatis carbonibus donec mo- A
dicè pallefcat:aut fictili prunis candentibus fubiectis,fub-
inde verfata donec igni conflagret,& colorem mutet.

Chyfocolla laudatiffima eft Armeniaca,porri colorem vfque ad fatietatē reddens:fecūdo loco cenfetur Macedonica:hanc fequitur Cypria: quo in genere præfertur pura: dānatur verò quæ terræ calculorúmq; plena eft. Lauatur antedicta ad hunc modū: Tufam in pilā coniice,& affufa aqua manu diducta ad pilam validè fricato,mox vbi confederit,percolato,& aliqua aqua affufa,iterum fricato,idque identidē facito donec pura finceráque reddatur: tum in fole ficcatam reponito,atque vtitor.fi cremare eam velis,fic facito.Tere ex ea quod fatis fit,patinis impone,carbonibus admoueto,& alia facito quæ fuprà diximus. B

Ψ

Pfimmythion,*hoc eft cerußa*,fit hoc modo:In dolium lati oris aut fictile labellum acerrimum acetum infundito, fubiectáque arundinea tegete ori fictilis, plumbeā laminam fuperimponito, & velamina adiicito, ne acetum per halitum expiret.Vbi refoluta fuerit,defluénfque deciderit,humorem purum, & in fummo fluitantē per colum traiicito.Quod verò limofū fubfederit,in aliud vas tranfferendum,& in fole ficcandū,& mola trufatili terendum, C aut probè læuigandum cribrandúmque:poftea quod duri fupereft,in tenues partes redigendū & cribrandum:hæcque viciffim tertiò & quartò facienda.Præftantius autem eft id quod prius fuerit cribratum,id quod etiam ad oculorum medicinam adhibetur: fecundum locū tenet fequens, & cætera deinceps. Quidam in medio vafe ligna fufpendunt,& forde derafa impofita, ne acetū contingat, ori operculum indentes dimittunt. Poft aliquot dies operculo ablato intuentur:vbi refoluta materies fuerit, reliqua omnia vt dictū eft fiunt. Siquis in paftillos velit redigere, aceto acri fubiget, & ita in paftillos digeftam in fole ficcabit.Hæc tamen æftiuo tempore peragenda funt. ita enim & candida & efficax redditur.fit etiā hyeme,vrceis fupra balneas impofitis: nam calor afcendens, idem quod fol præftat.Laudatiffimā fieri putant Rhodi,aut Corinthi, aut Lacedæmone: fecundo loco cenfetur quæ ex Dicæarchia affertur. Torrēda verò eft ad hunc modū:Tritam ceruffam ignitis carbonib[9] fictili nouo, ac præfertim Attico,imponito,& affiduè verfato; quúmque cineris colorem contraxerit,auferto,refrigerato, vtitor. Si cremare eam velis, in nouam patinam cauam coniicito ceruffam tritam,carbonibúfque fuperpofitam rudicula mifceto,donec colorem fandarachæ fimilem duxerit:tum auferto,& vtitor:quæ ita confecta eft,ab aliquibus fandix nominatur. Ceruffa lauatur vt cadmia.

Ω

Ochra eligenda quæ læuiffima eft, & ex omni parte lutea ad fatietatem vfque, calculorúmque expers, & item friabilis,& genere Attica.eft autem & cremanda & lauanda non fecus quàm cadmia.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM
liber decimusquartus.

Hoc nobis loco non eft propofitum formas fimplicium medicamentorū confcribere, quum eas accuratè Diofcorides nos docuerit:neque etiam fingulas cuiufque actiones recenfere,fiquidem de eis copiofius agetur quum de componendis medicamentis, déque morbis curandis loquemur, vbi vfus poftularit: nunc verò omnium fimpliciū medicamentorum facultates vniuerfales duntaxat memorabo.

Ex Galeno,de nominum diftinctione,
Cap. I.

VNumquodq; corpus aut calidū aut frigidum, aut ficcū aut humidū quandoque fuapte natura & dicitur & apparet:quandoque verò, quia aduentitiā qualitatem D acquifiuit. Nos autem dicere confueuim[9],id quod fuapte natura tale eft, primò & per fe,& ex fe,& poteftate tale effe atq; apparere: quod verò aduentitiam qualitatem contraxit,id ex aliquo accidenti effe tale atq; apparere.Quæ verò propria natura aut calida aut frigida,aut ficca aut humida effe dicimus, alia talia effe actione, alia poteftate pronunciamus:in quo id quod poteftate nunc dicimus, differt à fuperiore: nam ea poteftas accidenti opponebatur, hæc verò actioni. Cæte- E rùm ex iis quæ actione dicūtur,aliud abfolutè calidū frigidúmve,aut humidum aut ficcum dicitur,vt elementa: aliud pro fuperāte facultate,vt homo & equus,& omnino cætera animantia:aliud collatum cum eo quod in eodem genere, eadémque fpecie eft temperatum, qualis eft leo homini cōparatus, homóque florentis ætatis cum puero: aliud cum quocunque fors ferat, vt Dion cum Theone. Quinetiā quæcunq; poteftate talia aut talia effe dicuntur, neceffe eft vt fingula ita nominētur, tanquam ad id quod actione dicitur,referantur:vt,quod facilè accenditur, ad F id quod actione abfolutè calidum eft:animalia verò calfacere,ad id quod excedit & fuperat,referendo. Eadémque ratione id quod hominem calefacit, tanquam homo fit poteftate calidus:quod bouem aut equum, tanquam bos aut equus tales poteftate fint. itémq; hoc illi homini,illud verò illi calidum aut frigidum,aut humidum aut ficcum effe,id eft illius vnius naturæ comparatum.

De differentia medicamentorum,
Cap. II.

VAria eft medicamentorum natura: nam vel qualiā fumpta funt,talia quoque permanent & vincunt,corpúfque mutant eo modo quo id cibos: hæcque quum vniuerfæ fubftantiæ fint contraria, prorfus venena funt, & animantis naturam corrumpunt: aut mutationis initium ab animalis corpore fumētia,inde putrefcunt & corrumpuntur,deinde corpus vnà putrefaciunt,vnàque corrumpunt, quæ venena quoque funt. Eft etiam tertia medicamentorum fpecies quæ corpus calefaciunt, veruntamen nihil mali afferunt: eft & quarta eorum quæ & agunt aliquid & patiūtur, fed tandē vincuntur,planéq; affimilantur:quibus accidit vt & medicamenta & alimenta fint.

De vfu medicamentorum,
Cap. III.

VTuntur plerunque medicamentis homines ob id fōlùm vt vel refrigerent vel calfaciant, vel ficcent vel humectent,vel horum aliquid coniunctè faciant: quandoque verò vt quod fupra modum laxatū eft,contendant & contrahant, vel quod intenfum eft laxent, vel quod eft condenfatum,rarum faciant,vel rarum cōdenfent,vel durum emolliant, vel immodicam mollitiem ad duritiam reuocent,vel plenum inaniant,vel inane impleant,vel denique vt aliquid huius generis agant.

Ad temperatiffimam naturam omnia effe dirigenda,
Cap. IIII.

MEdicamenta quæ mediæ naturæ funt,quæque in vtranque partē parum vergūt,interim calfacere,rurfúfque refrigerare videbūtur:interim verò nec calefacere nec refrigerare,fed corpora ficut acceperūt,ita etiā cōferuare.Quū enim affecta corpora variis modis difponātur, id quoque quod afficit,non eodem agere modo videtur: ex quo planum eft,neque oleum,neque rofaceum, neque chamæmelum, neque lini femen, neque anethum,neque

fœnigræci farinam, neque triticeam, neque alia sexcenta quæ partim exquisitè mediam temperiem sortiuntur; partim ab ea parumper recedunt, eandem perpetuò actionem esse editura. Iam rosaceum exustos sui caloris tepore refrigerat: algentes verò modicum etiam calfacit, id quod est tepidi caloris munus: quemadmodum balneæ quoque calfaciunt rigentes & æstuantes refrigerant. Ergo ad temperatissimam naturam animum aduertere, ad eámque omnia dirigere oportet. Esto ergo corpus temperatissimum, regula facultatis medicamentorum: quódque simile illius temperiei caliditatem accendit, temperatum nominetur, etiamsi senem refrigeratum maximè excalfacere videatur: quod verò calfacit aut refrigerat huiusmodi corpus, illud quidem quod calfacit, calidum: quod refrigerat, frigidum appelletur.

De differentia & facultate quæ in succis est, Cap. v.

SVcci qui tum in singulis plantis & animalibus, tum in terra comperiuntur, cum plurimi sunt tum verò speciebus facilè comprehendi non possunt. Gustus verò eorum diuersos Plato esse octò numero cēsuit, nominátque tum austerum, (quem nos adstringentem vocamus) tum acerbum, tum verò nitrosum, tum amarum, tum salsum, tum acrem, deinde acidum, postremò dulcem. Theophrastus verò pinguem eisdem adiunxit. Ergo quod adstringens acerbúmque est, terrestre, frigidum esse, fuit ostensum: acidum verò, tenuium partium esse & frigidū. Quod verò absque aliqua insigni qualitate frigidū est, aqueum id frigidúmque esse: amarum terrestre, tenuium partium: ita etiam quod nitrosum est. Acre verò esse feruidū: salsum verò terrestre & calidum, sed nondum feruidum. Eodémque modo dulce, calidum quidem, sed non adurens: quæ oleosa sunt, aquea & aëria sunt omnia. Actiones quoque ex eorum temperie consequuntur: nam adstringens acerbúmque cogit, stipat, densat, repellit & incrassat: & ante hæc omnia, refrigerare & siccare aptum est: & quandoque etiam stuporem dentium, quem vocant, inducere. Acidum verò secat, diuidit, attenuat, obstructionem expedit, & absque calore expurgat: acre verò par quidem acido est in attenuando & expurgando, sed tamen ab eo differt, quòd acidum refrigerat, acre calfacit: itémque illud repellit, hoc attrahit & euocat. Eodémque modo amarum & nitrosum meatus expurgant, abstergent, attenuant, secántque humorum crassitudinem, nec euidenter calefaciunt: quod verò aqueum frigidúmque est, spissat, sistit, contrahit, condensat, stuporémque & mortem parti inducit: acre autem attenuat, expurgat, euocat, rumpit, attrahit, & crustas inducit: salsum verò cogit, stringit, sale condit, & citra insignem calorē aut frigus siccat. Dulce laxat, concoquit, mollit, rarefacit. oleosum denique humectat, mollit atque relaxat.

De Vaporibus, Cap. vi.

QVÆ odorata sunt, ea omnino sunt calida, odorum náque copia à calore prouenit: at non protinus quicquid odoratū est, id suaue est, propterea quòd non omne est accommodatum spiritui, qui cerebri ventriculis continetur: quemadmodum enim saporem qui sub linguam cadunt, aptissimi sunt dulces: qui non apti sunt, multas sunt nacti differentias: ita vapores qui spiritui cerebri sunt familiares, iidem & grati & suaues sunt: qui verò non familiares, non paucis inter se differentiis dissident. Non omnibus tamen, perinde ac saporibus, imposita sunt nomina. Dicimus enim aliquid acidum acrémque odorem habere: at austerum, aut acerbum, aut salsum, aut amarum, non item: sed his duabus appellationibus pleraque eorum quæ sub odoratum cadunt, comprehendimus, vt beneolentia, & graueolentia nominemus: ac beneolentia ad proportionem eorum quæ linguæ sunt dulcia: graueolentia verò ad eorum quæ dulcia non sunt. totum enim hoc genus in saporibus vno appellari nomine non potest. A corporibus autem non odoratis, aut omnino parum defluere videtur, aut quod mēsuræ eorum molis non respondeat: quēadmodum in iis quæ exquisitè salsa & acerba sunt: exquisitè verò quum tale aut tale quidpiam dico, sincerum, &, quoad eius fieri potest, alterius qualitatis expers intelligo. crassa nanque vtrisque est substantia: & præterea acerborum est frigida; ex quo verisimile est, quod ab his defluit, paucum esse & crassum, & mole sua terrenū, & proinde per inspirationem in cerebrum non incidere: quamobrem de sensibilium tēperie non ita tutò ex odore sicut ex gustu iudicamus: nam quæ vacant odore, crassæ essentiæ sunt: quæ verò in eis sit vis frigoris & caloris, non constat: quæ autem odorata sunt, tenuium illa quidem sunt partium, & calida: at quantū tenuitatis calorísque habeant, non iam discernitur. Præcipua autem causa quamobrem in odoratis nihil euidens de eorum temperie iudicetur, est inæqualitas naturæ, de qua sepenumero diximus, vbi corpora ex dissimilibus inter se particulis constare demonstrabamus.

Ex coloribus quoque faciendam esse coniecturam de simplicium medicamentorum temperie, Cap. vii.

EX coloribus quoque aliquam facere coniecturam de medicamētis simplicibus licet. in vnoquoque enim genere aut seminis, aut radicis, aut succi ex colore indicationem quādam sumere possumus. vt in cæpa, scilla & vino, quæ quanto albidiora fuerint, tanto minus erunt calida: quæ verò subflaua & fulua, calidiora. idem in tritico, milio, ochris, faselis, cicere, iridis radice asphodelíque, & aliis compluribus vsu venit. in quoque enim genere plerunque sit vt quæ fulua, & flaua, & rubra sunt, albis sint calidiora. Itaque si hinc quoque de medicamentorum facultate coniectura fieri potest, hoc etiam sermoni addatur: præstabit tamē (vt sæpe diximus) distincta experientia vires eorum inuenire. in hac enim non decipieris. Quáquā antequam vires eorum dignoscas, gustus pleráque indicat, paululum etiam (vt dictum est) odore approbante.

Quomodo & qua experientia facultates inueniendæ sint, Cap. viii.

FAcultates sunt vsu inueniendæ ad hunc modū: Quum primùm corpori hoc vel illud medicamentum cibusue admouetur, expers esto omnis vehementis caloris aut frigoris, quod acquiri possit: nam quum hoc corpori applicas, corpus primo occursu qualitatis acquisitæ, non eius temperiei quæ est rei admotæ propria, sensu afficietur. Vt igitur admotæ rei vera sinceráque natura exploretur, tepidum, quoad fieri maximè potest, esto, nec vllam extrinsecus notabilem alterationem valentis caloris aut frigoris contraxerit. Adhibeatur porrò, quum eius naturā exploras, non cuilibet corporis affectioni, sed simplicissimæ, & (vt maximè fieri potest) summæ. Si autē affectioni summi caloris admotum, frigoris sensum exciteat, id profectò erit frigidum: simili quoque modo si frigidæ affectioni adhibitum, statim calidum appareat, id etiam erit calidum: sin vel calidæ affectioni calidum, vel frigidæ frigidum sentiatur, non est quod hoc calidum, frigidum illud omnino pronuncies. Est interdum summi caloris affectio, quā medicamentum modicè frigidum non alterat, vt refrigerando densandóque totam externā superficiem, calorē intus concludat, ipsumq; difflari prohibeat, atque ita magis accēdat affectionē. Ita verò & siquid frigidæ affectioni admouetur, nullū calorē afferat: videndū est num id, quū aliquid sit mediocriter calidū, nihil in affectionē agat, quæ summi caloris indiguit. Ergo non est ita vis exploráda medicamenti: nec si ex accidenti aliquid efficiat, non per se. Id verò quod ex accidenti aliquid facit, tum ex affectione, tum ex tēpore iudicabis: ex affectione aūt, si ea simplex vnáque est: à tempore verò iudicium ad hunc modū orietur: Quod simulatque admotū est, refrigerare aut calfacere manifestè videtur, id vtiq; per se & vi sua tale est. quod tēpore id facit, fortasse ex aliquo accidenti huc adactum fuit: vt, iuueni quadrati corporis tetano æstate media laboráti, frigida liberaliter effusa caloris repercussum facit. Cæterùm non calfacere per se aquam frigidam, est ex primo eius occursu perspicuum: nam sensum inuehit frigoris, & cutim quoad ei affunditur, frigefacit: tum calorem non in omnibus corporibus, nec dum affunditur, affert, sed solum in iuuenibus quadrati corporis, æstate media, & vbi cessarit affusio: nam stipata, clausáque corporis superficie extima, repercussus fit eius caloris quia profundo ascendit. Est quandoq; quū calor ex accidēti refrigerat, in-

tercedente nimirum euacuatione, vt cataplaſma inflammationem: quum enim inflammatio ex calida fluxione conſiſtat, propria eius curatio in ſuperuacanei euacuatione eſt poſita. Euacuationi autem particulæ quam excalfecit inflammatio, omnino ſuccedit refrigeratio. Cum igitur hæc diſcernenda ſunt, tum verò id agendum vt pro modo ſimplicis affectionis, etiam virium medicamenti modus inueniatur: vt ſi calida in ſummo ſit affectio, frigidum quoq; in ſummo medicamētū paretur: ſin à ſummo paululū recedat affectio, medicamentū quoq; paululum à ſummo declinet: ſin magis à ſūmo calore abſit affectio, medicamentum proportione à ſummo frigore abſit.

Simplicia medicamenta ferme omnia ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtare, Cap. IX.

SImplicia medicamenta quamuis ſenſu ſimplicia videātur, natura tamē ſunt compoſita, & ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtant, & ſubinde quoque diuerſiſſimas in ſe continent facultates, vt excernendi & ſiſtendi, & cæteras omnes repugnantias. Ac ne illud quidem mirum videri debet in huiuſmodi facultatibus, quum vni & eidem medicamento vim calfaciendi & refrigerandi ineſſe appareat, aut exiccandi, aut humectandi, aut tenuium partium aut craſſarum: ſiquidem niſi primæ hoc modo complicarentur, eæ quæ ex illis ſequūtur, neutiquam eſſent ſimiliter complicatæ. Ergo in corporib⁹ quæ ex ſimilibus inter ſe particulis conſtant, caliditas, frigiditas, & humiditas, ſingularū rerum differentias efficiunt: in iis verò quæ ex diſſimilibus ſunt facta, acrimoniæ, aciditates, auſteritates, acerbitates, amarores, dulcedines, ſalſedines, & pinguedines, ita vt vnaquæque ſimiliū inter ſe particularum non multas, ſed vnam in ſe qualitatē obtineat: quod verò totum ex diſſimilibus conſtat, permultas. Nā ſi mille (verbi gratia) hoc cyatho huius ſucci corpora contineantur, quæ ex ſimilibus inter ſe particulis conſtent, fieri poteſt vt centum adſtringant, ſexaginta mordicent, ſexcēta ſint dulcia, ducenta amara, quadraginta ſalſa: ſicque mutua ſint miſtione temperata, vt nullam ſenſibilem partem quantumuis exiguam poſſis accipere quæ non ſit omnium particeps: vt in linguæ contactu omnes agant, in diuerſa tamen eius parte, cui ſcilicet appellere ipſam contigerit: ipſáque affectio ex eo quod primo affectum eſt, in eam totam diffundatur.

Quæ ex diſſimilibus inter ſe particulis facultates conflatas habeant, Cap. X.

GRaminis radix habet aliquid acrimoniæ, & adſtrictionis. Aloë amara eſt, cum adſtrictione coniuncta: itémque radix anchuſæ quæ onoclea dicitur: & item bryoniæ tum albæ tūm nigræ auſtera ſunt germina. Bubonium digerit & repellit. vua, culta quidem adſtringit, & leniter digerit. Aſphalti partes quædam adſtringunt, quibus refrigerat: partes quædam ſunt acres, quibus calfacit. Glandis vnguentariæ reliquiæ vnde expreſſus eſt ſuccus, abſtergent, incidunt, contrahunt & ſtipant. Daphnes radicis cortex abſtergit adſtringitque. Oleum lētiſcinum, terebinthinū, maſtichinum, mollit & adſtringit: quod verò ex agreſti olea fit, abſtergit atque adſtringit. Ephemerum ſiue iris agreſtis, repellit, digerit. Zythus partim acer eſt & calidus; parte verò plurima frigidus, aqueus, acidus. Fermentum particeps eſt acoris cuiuſdam frigidi, & caliditatis ex putredine exortæ, & præterea eius quæ ex ſalis & farinæ natura exiſtit. Hedyſari aut pelecini ſemen amarum ſubadſtringénſque eſt. Hemerocalles radix digerit & repellit. Hemionitis adſtringit, cum amaritie coniuncta. Senecio refrigerat & digerit. Iſopyron, aut phaſiolum exterget, incidit, contrahit & conſtringit. Centaurii maioris radix acris eſt & aſtringens, vt caliditatis & craſſæ frigiditatis ſit particeps: ſuccus idem facit, quidam pro Lycio vtuntur. Coriandrum plurimum habet amaræ ſubſtātiæ quæ tenuium eſt partium & terrena: nec parum aqueæ humiditatis obtinet quæ tepentis eſt facultatis. his accedit parū adſtrictionis: in eo tamē calida ſiccáque facultas excellit. Cypri folia ſummáq; germina habent quidpiā digerēs, cum aquea ſubſtantia moderatè calida: habēt etiam adſtrictionis quippiam ex terrena ſubſtantiā frigida. Capnos, *uel fumus*, acer amarúſque eſt, & adſtringit. Capparis radicis cortex exterget, incidit, expurgat, digerit, cōtrahit, ſpiſſat, ſtringit. Fructus verò eiuſdem, foliáque & caulis eandem vim, imbecilliorem tamen, poſſident. Hedera habet aliquid adſtringentis acriſque, & aqueæ ac tepidæ ſubſtantiæ. Cotyledon verò refrigerat, repercutit, abſtergit & diſcutit. Lycium (ſiue pyxacanthon) ex quo Lycium conficitur, tenuium partium, digerentis & calidæ facultatis eſt particeps, itémque adſtringentis, & terreſtris ac frigidæ. Mandragora refrigerat, ſed caloris etiam cuiuſdam eſt particeps, & in pomis humiditatis, proinde ſoporem inducit: radicis verò cortex, qui eſt valentior, non ſolùm refrigerat, ſed etiam exiccat: at reliquum quod eſt intus, imbecillum eſt. Melilotum adſtringit, diſcutit & cōcoquit: maior enim in eo eſt calida quàm frigida ſubſtantia. Myrtus ex contrariis ſubſtantiis conſtat, terrena tamen frigida in ea excellit. Habet etiā aliquid tenuium partiū calidum, quamobrem vehementer ſiccat. folia verò & germina, & fructus, & ſuccus in adſtrictione non magnopere differunt. Porrò quod ramis & trunco adnaſcitur tuberis inſtar, (quam myrtada quidam vōcant) quo prædictis eſt ſiccius, eo etiam magis deſiccat & adſtringit. Quidam id tundentes reponunt, poſtea vino excipientes, in paſtillos redigunt. Cæterùm folia ſicca magis quàm viridia exiccant: ſuccus exprimitur nō ex viridibus ſolùm foliis, ſed etiam ex fructu: hæcque omnia reſtringendi vi ſunt prædita corpori adhibita. Mel amarum mixtæ facultatis eſt, ac ſiquis noſtrū ei abſinthiū miſcuiſſet. Mori partes omnes purgantem & reſtringentem facultatem habent. In cortice tamen radicis purgans vis exuperat: in moris verò immaturis reſtringēs: in foliis verò & germinibus media quodammodo vtriſque temperies eſt. Myrice, *hoc eſt tamarix*, incidentis abſtergētiſque eſt facultatis, & tenuium partium citra perſpicuam exiccationem: fructus verò atque cortex non mediocrem adſtrictionem ſunt ſortiti, vt ad gallam omphacitida prope accedant, poſſéntque ad eoſdem vſus ad quos galla adhiberi. Porrò myricæ combuſtæ cinis deſiccātis facultatis eſt, ineſtque ei plurima incidendi abſtergendíque vis, exigua verò adſtringendi. Acetum miſtæ eſt ſubſtantiæ, frigidæ & calidæ, & vtriuſque tenuium partium: in eo tamen ſicca facultas quæ tenuium eſt partium, vincit. ex quo fit vt repercutientem attenuantémque & diſcutientē ſimul vim habeat. Oxylapathum diſcutiens quidpiam & repellens habet: at ſemen perſpicuè adſtringit. Hippolapathum verò eiuſdem facultatis eſt, imbecillior tamen. Orchios, *hoc eſt teſticuli*, radici bulboſæ & duplici vis ineſt humida & calida. Cæterùm maior radix multum habere excrementitiæ flatúſque plenæ humiditatis videtur: at minor contrà, valde inquam elaborata, vt eius tēperies ad calidius & ſiccius vergat. hæ radices toſtæ modo bulborum eduntur.

Pityides & adſtringunt, & acrimoniam quandam cum amaritie habent. Polygonatum adſtrictionis, acrimoniæ, amaroris quidpiā, & inſuauitatem quæ explicari verbis non poteſt, in ſe habet. Rheum habet quiddam terreſtre, frigidum, quemadmodū declarat adſtrictio: ei quoque calor quidam ineſt: quinetiam aëreæ cuiuſdā ſubſtantiæ ſubtilis eſt particeps. Qui verò aiunt rheū eſſe centauriū maius, ii melius ſentire mihi videntur. Roſarum vis ex aquea ſubſtantia calida & adſtringente, & amara eſt. flos earum magis etiam quàm roſæ, abſterget & eundem exiccare planè patet. Scordium amari quid habet, acerbique & acris. Symphytum vtrumque incidit, digerit, contrahit, ſtringit, & modicè calefacit. Oxyſchœni, *hoc eſt acuti iunci*, & holoſchœni fructus cōpoſitus eſt ex terreſtri ſubſtantia leniter frigida, & aquea leniter calida, vt inferiores partes ſiccare queat, at capiti leniter frigidos vapores ſubmittere: quocirca ſomniculoſos facit eos qui eo vtuntur. Diphryges quidpiam habet adſtringens acréque.

Phrygius lapis repercutit & digerit. Ageratus quoque lapis idem facit, quo vtuntur cerdones: nam repellit ipſe quoque & diſcutit. Atramentum ſutorium egregiè adſtringit, & non ignauiter calfacit. Caſeus recens glutinat, diſcutit & adſtringit.

De ordine facultatis simplicium medica-
mentorum, Cap. XI.

ATque hæc quidem ita dicta sunt nobis: tempus au-
tem est vt ad singula progrediamur. optimus enim
medicus non tantùm hoc aut illud medicamentũ esse ca-
lidum, sed quantus etiam in eo sit calor, scire debet. At sa-
tis quidem erit in vnaquaque exuperãtia quatuor ordines
statuere, quatenus ad vsum pertinent, vt calidũ primi or-
dinis dicamus id quod nos calfaciat, non tamen euiden-
ter: eadémq; succi, humidique & frigidi est ratio. At quæ
iã perspicuò calfaciũt, aut refrigerãt, aut siccãt, aut hume-
ctant, secundi esse ordinis dicentur: quæ verò vehemẽter,
non tamen ad summũ, tertii: quæ denique ita possunt cal
facere vt crustas inducant & vrant, quarti ordinis: ita e-
tiam quæ sic refrigerant vt stupidum locum reddant,
quarti ea quoque ordinis censeantur. quod siccet verò in
quarto ordine, nihil est, si non etiam vrat: nam siquid ex-
tremè siccat, id etiam adurit.

De calidi frigidique actionibus,
Cap. XII.

ERgo quæ tẽperata sunt, grata sunt atque amica. quod
enim in corporibus nostris constiterat, concretúm-
que fuerat, id funditur: ex qua potissimum affectione iu-
cunditas animantibus existit. Si verò diutius immorẽtur,
ipsa quoque molestia redduntur: ad tantam enim fusio-
nis immoderantiam sic recidunt vt substantiam no-
stram digerant, dissoluant, atque dispergant. Veruntа-
men ne sic quidem mordicatione infestãt, sed animi de-
fectionem inuehunt, virésque deiiciunt, vt etiam mors
consequatur, quæ verò adhuc magis sunt calida, ea secant,
diuidunt, distrahúntque substantiam; vt necessariò mor-
dacia esse videantur, qualis est aqua feruens & ignis. eadẽ
est ratio frigidorum: quæ nanque contacti corporis con-
tinuitatem nondum diuellunt, frigida solùm sunt, non ta-
men etiam mordacia: at quæ præterquam quòd contra-
hunt etiam conuellunt, ea violentè mordacia apparent.
Subiectam igitur materiam cõtrahere & condensare, fri-
gidi semper est proprium: diffundere verò & liquare, cali-
di: vtrisque commune vt aucta immoderatius, mordeãt.
Quocirca plerunque difficile est discernere vtrum quis
perfrigeratus sit, an ab humorum acrimonia mordeatur.
sed enim in refrigerantibus statim contrahi & constrin-
gi substantiam sentimus: in calidis, dissolui atque fundi.
vtriusque tamen affectionis celeritas non est par atque æ-
qualis: sed in frigidis serius, in calidis celerrimè morsus sẽ
titur. Ad huiusmodi autem affectiones essentiæ medica-
mentorũ vel tenuitas vel crassitudo plurimũ facit: siqui-
dem frigida quæ tenuium sunt partium, quum magis in
profundũ transeant, mordẽt vehemẽtius: calida verò, quæ
ex crassis partibus constant, magis vlcerãt, & proinde vio
lentius affligunt. sed magis etiã mordẽt quæ & tenuium
sunt partium, & inæquali temperie constant. inæqualia au
tem sunt propemodum omnia: quippe quum aut non pos
sit, aut sanè difficillimè, inueniri substantia vlla quæ ex-
quisitè ex partibus inter se similibus constet.

Quæ sint media inter se calfacientia & refrigerantia,
Cap. XIII.

ADiantũ, asparagus myacanthinus, asplenum, muscus,
(quem etiam splãchnon vocãt) dulcis radicis succus,
dracõtii radix, oleum dulcissimum, quod præcipuè ex o-
liuis drupis efficitur, cera, faba, vesca pinearum pars aqua
macerata, lycium, lotus siue trifoliũ, macer, citrii cortex,
filicis radix, itémque thelypteris, lentiscus, hyacinthi fru
ctus, lens, terra Selinusia, Chia, Samiáque, cadmia, spuma
argenti, lapis galactites.

Quæ res calfaciãt sine ordinis adiectione, Cap. XIIII.

VIticis folia & semen moderatè calfaciunt: vrticæ se-
men & folia, acanthii radix & folia, halimum cum
humiditate, quæ non conficitur, flatúmq; excitat, coniun
cta: amygdalæ dulces, vtráq; anagallis, atractylis, aut cni-
cus agrestis, aphacæ, rubi fructus maturus, radix pæoniæ,
oleæ baccæ maturæ, fermentum, eryngium, cisthus aut ci-
tharus, cistus aut ladanũ. Quod enim apud nos est refri-
gerat, quod locis calidis prouenit, calefacit. Brassica agre-
stis vehemẽtius quàm satiua: periclymeni fructus, polyga

A lum, resinæ omnes; picea magis quàm terebinthina, quã
etiã magis strobilina. mediæ inter has sunt pinea & abie
gna. inter liquidas resinas magis calfacit ea quã capnelæõ
vocant: nam cyparissina acrem facultatem habet. Sesamũ
modicè, itémque oleũ quod ex eo conficitur, & herbæ de-
coctũ. Sonchus siccatus, iũci odorati flos, phaleris, palmu
læ, & magis etiam dulces: lapis melitites, molaris, sordes,
cochlearum combustarum cinis. Brassica canina valde ca-
lefacit, ranunculi radix, totáque herba: pulegium, lauri fo-
lia, & magis baccæ, cortex verò min⁹ quàm radix, daphne
B herba, dictamnum æquè ac pulegiũ, falsũ dictamnũ ve-
rò minus: saluia, erysimũ, lanæ cõbustæ, zingiber, thapsia,
cardamomũ, liquor, & maximè omniũ cyrenaicus. pana-
cis heraclei radicis cortex & fructus, sed minus quàm li-
quor. panaces asclepiũ, & panaces chironiũ minus quàm
heracleũ. Silphii liquor & folia, & fructus, & radix, & cau-
lis, capilli vsti. Calefacit etiã albæ vitis & bryoniæ radix:
alterius verò quæ nigra est, imbecillius. anagyri folia, &
magis etiã arida, aristolochia, asphodeli radix, eiúsque cõ
bustæ cinis, glãdis vnguẽtariæ succus, buniũ, buglossum,
(quod & arctiõ) pseudobuniũ, glaux herba, daucus (qui e-
C tiã staphylinus nuncupatur) & magis etiã agrestis: eiúsque
herba foris admota, & magis quoq; semẽ: chamædaphne,
daphnoides, dracunculi radix calidior quàm ari radix,
ideóque acrior & magis amara. Extinguũt verò oleũ dul-
ce & vetus, magísque raphaninũ, & his magis sesaminũ,
& melãthinũ, & laurinũ, & cedrinũ, & quod è liquida pice
conficitur, & tedinũ. helenii radix, cicer, serpyllũ, viscũ,
caucalis æquè ac daucus, libystici radix & semen, smylax
aspera & læuis, ferulæ semen, peplii semen, sagapenũ, saty-
riũ, apiũ, & magis etiã semẽ, hipposelinũ, apiũ montanũ,
D seseli, sesamoidis albi semen, siũ, sinon, myrrha Bœotica,
styrax, ficus arbor, hydropiper minus quàm piper, hyperi-
con. Sal laxior est calidi or cæteris: sulfur, sanguis, fel, & fla
uum magis quàm pallidũ: & taurinũ magis quàm boum
exectorũ. imbecillius est porcorũ, præterquam agrestiũ.
Ouillũ est paulo acrius suillo: hoc magis etiã caprinũ. simi
le verò quodammodo est vrsinũ & bubulũ: at taurinũ est
vehemẽtius. hyænæ verò est debilius, sed hoc magis quàm
callionymi, & scorpii marini, & testudinis marinæ. omniũ
E verò pẽnigerorũ animaliũ fel acrius sicciúsque est quàm
quadrupedũ. inter pennigera, gallinarũ, & perdicũ fel est
melius. milui verò & aquilæ acre est grauiter, & erodit. V-
rina omniũ animantiũ calida est, magis verò vel minus,
pro cuiusque temperie: nã calidiora, vrinã calidiorẽ emit
tunt. hominũ verò vrina, & suũ castratorũ, est omniũ de-
bilissima. Saluia imbecilla est in iis qui biberunt & come-
derunt: vehemens verò & acerrima in iis qui siti faméque
laborãt. Carnes viperarũ, adeps anserinus calidior est adi-
pe gallinaceorũ, & gallinarũ, & suillo: taurinus verò mul-
F tò calidior sicciórque quàm suillus. Vitulinus inferior est
taurino, vt hœdinus caprillo, & caprillus hircino, & tauri-
nus leonino. Omnis pinguedinis vis est calfaciens & hu-
mectans: muria denique pisciũ sale conditorum calefacit.

Quæ primi ordinis sint calfacientiũ, Cap. XV.

ALoë primi ordinis intensi calfacientiũ est: anthemis,
aut chamæmelũ, arũ, absinthiũ: calidior est succus.
ladanũ primi ordinis completi. leucacanthæ radix, & fru-
ctus, lini semen, malabathri folium, spica nardi. hac imbe
cillius calfacit Celticum nardum, & minus etiam monta-
G num. mustum, serum, caseus extrinsecus impositus, ficus
siccæ primo ordine completo excalfaciunt.

Quæ secundo gradu calfaciant, Cap. XVI.

AMurca & anethũ secundi ordinis intẽsi sunt. anethũ
viride minus est calidum. artemisiæ vtræque, balsa-
mũ, elaphoboscus, calamus aromaticus, crocus, thus, ly-
chnis coronaria cõpleti est secũdi ordinis: loti agrestis se-
men, chia mastiche, mel, myrrhis (quã aliqui myrrhã vo-
cant) vinũ, peucedani radix, liquor verò magis: pix, poliũ
minus cõpleti est ordinis: polycnemon, melissophyllon,
H marrubiũ, propolis, cõpleti: ptarmices frutex adhuc virẽs.
Rhodia radix completi secundi: seriphũ in secundo ordi
ne intenso, cucumeris agrestis succus, cui elaterio nomen
est. Sisari radix, scandix, secundi est intensi: scilla, cardui
radix, completi secundi est: smyrna, terebinthi cortex, fo-

lia & fructus, teucrium, fœnumgræcum, vtriusque chamæleontis radix completi: chamæpitys, ocimum.

Quæ res tertio ordine calfaciant,

Cap. XVII.

ABrotonum, & magis vstum: lolium incipientis tertii est. ægyri flores, & resina, folia verò imbecilliora sunt: acorum, amomum, amaracus, ammium, anethum vstum, anisi semen, iuniperus, & eius fructus, asari radix, herba Sabina, veratrum vtrunque, epithymum, mentha, nepita, thymum, arundinis vallaris cortex vstus, caron, casia; cedrus vtraque, cinnamomum, clinopodium, cnici semen, conyza maior & minor. nam graueolentior humidioribus locis exorta imbecillior est: cuminum, leontopetali radix, leucas, thuris fuligo, fœniculum, melanthium, mei radices, moly, aut ruta agrestis, aut harmala, aut besasa, aut orium: rhododaphne est tertii incipientis: vinum satis antiquum, ononidis cortex, origanum omne, opopanax, paronychia, petroselinum, ruta satiua, ptarmices frutex aridus, radicula agrestis est efficacior, & semen etiam efficacius est: sampsuchus, sesamoides maius, sisymbrium, scorpioides, smyrnium, stachys frutex marrubio similis: polii radix, trifolium (quod asphalthion nuncupant) hyssopum, galbanũ incipiẽtis est tertii: chamædrys, chamæleuce, chelidonium maius tertii est completi.

Quæ res quarto ordine calfaciant,

Cap. XVIII.

ADarce, ampeloprasum, euphorbium, oleum cedrinum, folia clematidos, incipientis: costus, cæpa, lepidium, sinapi, ruta agrestis, allium, & magis etiam quod agreste est, ophioscorodon, struthii radix, tithymalorum liquor, eorum verò fructus & folia, minus: chelidonium minus, quarti est incipientis, & quæcunque caustica sunt.

Quæ refrigerent absolutè absque ordinis adiectione,

Cap. XIX.

GRaminis radix mediocriter, herba quoque illita mediocriter, auricula muris citra adstrictionem, pira illita modicè, sed quæ austera sunt: bubonium sine adstrictione, balaustium, rubi folia, germina, & fructus immaturus, & flos: auena modicè, muscus marinus, glaucium modicè, dulcis radicis succus, dorycnium valde, quippe excellit frigiditate aquea efficaci. oleæ rami, & immaturus fructus, oleum omotribes, oleum myrtite, sesaminum, balaninum, hyoscyaminum, elatine modicè, helxine (quæ & perdicium) modicè, panicum vel meline, si illinatur, epimedium modicè, violæ folia modicè, arundinis vallaris folia modicè, cicuta in summo: lichen in petris nascens, papauera omnia, eorúmque liquor, mali fructus & folia, & succi, & cortex, præterquam dulcium: siquidem in eis aqueum temperatum exuperat: persicæ fructus, citri caro, fungi valde, acrestæ succus valde, amylum ex tritico mediocriter, oleum rosaceum mediocriter, sordes ex palæstra, sideritis vtraque, sonchus nondum siccatus, stratiotes, tribuli vtrique, sed alter humidam habet frigiditatem, terrestris verò terream, palmæ ramorum cortex, & cerebrum, & id quod elaten vocant: terra Samia modicè: terra Cimolia, lapis hæmatites, scissilis verò minus. Naxiæ cotis retrimentum, plumbago modicè: plumbum non vstum & vstum, cerussa, sandyx modicè: caseus mollis & recens, modicè.

Quæ res primo gradu refrigerent,

Cap. XX.

ACacia non lota, atriplex citra adstrictionem, acini vuæ, milium, hordeum, orobanche, platanus, rhamnus completi primi est. seris (quam picrida quidam & cichorium vocant) & chondrile, quæ seridis est species.

Quæ res refrigerent secundo ordine,

Cap. XXI.

ACacia lota, plantago, eiúsque fructus, blitũ, galla immatura, cucurbita, mali armeniacæ fructus, rhus, cucumis, pepo, solanum hortense, cui similia sunt solani halicacabi folia: hyacinthi radix completi secundi ordinis est: lenticula palustris, alga virens, quæque adhuc humida ex mari sit euulsa, psyllii semen.

Quæ res tertio ordine refrigerent,

Cap. XXII.

SEmperuiuum vtrunque, portulaca eiúsque succus, mandragora, citrii pars acida quæ circa semen est, herba sanguinalis tertii est incipientis: potamogiton eodem modo, solani fruticosa pars, soporiferi solani radicis cortex, altercum, quod & flores & semen album habet, hypecoon. quarto verò ordine refrigerat papaueris liquor.

Quæ res siccent, nec ordo gradus adiungitur,

Cap. XXIII.

VIticis folia & semen, rutæ minus: graminis radix modicè, semen eius graminis quod in Parnaso, adiantũ vtrunque, semperuiuum modicè: ægyri flores, ac resina modicè, cæteræ eius partes debilius: acanthi, siue melamphylli, siue pædarotis radix, spinæ albæ radix, spina Ægyptia, acte & arborea, & quæ humi sita est, vel herbacea: alysson, amarantus, quæ fluxiones pota desiccat, albæ vitis quæ bryonia dicitur radix, (nam nigræ bryoniæ est imbecillior) anagyri folia arida vehementer, androsæmi, (quod ascyron etiam dicitur) éstque hyperici species, & dionysiados folia, androsaces, anthyllis vtraque moderatè: aparine moderatè, pira illita, rhine moderatè, magis verò summa eius pars. aristolochia valde, magis verò rotunda, arctium vtrunque, asparagus myacanthinus, aspalathus, astragali radix, asphodeli radix, & eius exustæ cinis etiam magis, atractylis aut cnicus agrestis mediocriter, aphace magis quàm lens: balaustium valde: ruborum fructus immaturus, siccatus verò magis; itémque flos: ranunculi radix, totáque herba vehementer: bulbus illitus, gallium, glycysidæ aut pentorobi, aut pæoniæ radix, lauri folia vehementer, & baccæ magis, minus verò cortex radicis. quercus partes omnes; magis verò fagus & ilex. quinetiam harum plantarum tenera folia illita non mediocriter siccare possunt. alterius quercus partes minus siccant. Oleum laurinum, & magis tedinum, panicum illitum, echini herbæ fructus, eryngium multum, isatis agrestis magis quàm satiua, corticis salicis cinis vehemẽter, cannabis fructus, nasturtium, caucalis vt daucus, ceratonia vt eius itidem fructus, siliquæ, gummi. Lixiuiũ maximè omnium siccat & absterget quod ex ficulno factum est cinere, & tithymalorum, & ferme adurentis facultatis est. corni arboris fructus, & folia, & germina valde, brassica in cibo sumpta, & foris admota. caules eius combusti valde exiccantem cinerem reddunt, vt fere adurentem iam vim tandem acquisiuerint: brassica agrestis vehementius quàm satiua: crethmon, lilii folia, & læuigata radix, crocodilii semen & radix: canina brassica, lagopus, lichen in petris nascens, lepidium minus, fuligo omnis, lotus, aut trifolium moderatè. lotus arbor, fœniculi agrestis, & radix magis quàm satiui: (vocatur hoc propter magnitudinem hippomarathrum) huius ergo non solùm radix, sed multo etiam magis semen est cachryi simile. Alterum verò hippomarathrum, cuius semen rotundum acréque est, & coriandro simile. est simile illud quidem viribus hippomarathri, sed est imbecillius: myriophyllon, narcissi radix, neuræ, nymphææ radix, quæ albam radicem habet, ea vehementius desiccat. xereos aut xeridis radix, & multo magis fructus, xiphii radix, & præcipuè pars superior, acresta, orchis (quem etiam serapiada vocant) magis quàm alius orchis, quem canis testiculum nominant. Siccata hæc herba magis siccat: papyrus combusta, sed minus quàm cinis chartæ: panacis heraclii radicis cortex, sed minus quàm liquor: peristereon, platani cortex & globuli mediocriter, at cortex vstus magis: herba sanguinalis, polemonium (quod alii philæterium vocant) polypodium, filicis radix, & thalypteris: amylum ex frumento confectum modicè, resinæ omnes, sparganium, hypericon, phalangitis, verbasci folia, sal, aphronitrum, gypsum, ídque magis vstum: cadmiæ omnes, omniáque metallica & lapidosa, & terrea, & squamæ omnes, & squama æris magis: argẽti spuma modicè: lapis Phrygius, lapis Arabicus, & ostracites multum, nitrum, atramentum scriptorium, testa, & magis clibanorum. Omne recrementum, ferri verò recrementum maximè: stibium, chrysocolla, coagulũ omne, stercus omne: anserinum inutile est propter multam acrimoniam quæ in eo inest, itémque stercus miluorum & aquilarum. sordes mediocriter, carnes viperarum,

caro cochlearum in mortario valde contuſa, & in læuorem poſtea redacta, vehementer: quam ad rem cochleæ recentes eſſe debent. cinis quoque earum ſatis crematarum. adeps taurinus magis quàm alii: caput mænularum ſale conditarum crematum, cornu ceruinum & caprillum combuſtum, valde. corium vetus ex calceamento combuſtum: purpurarum oſtrearúmque teſta combuſta, multum: debent autem in puluerem redigi. ſepiæ teſta, lanæ combuſtæ, pili combuſti, valde: ouorum vitellus aſſatus, cinis cancrorum, garum multùm, muria piſcium ſale conditorum.

Quæ res ſine morſu ſiccent, Cap. XXIIII.

VRticæ ſemen & folia, aloë, amurca, & magis etiam ſiccat cocta: anagallis vtraque, plantago, auena, quæ illita per halitum digerit, oleum dulce, inſulſum, lotum, maximè omnium erica, quæ itidem digerit. fermentum ſine morſu attrahit ea quæ in imo ſunt corpore, atque digerit; thalictrum, lupinus amatus, eiúſque farina, quæ etiam digerit, quod magis etiam agreſtis facit: hippuris vehementer, iſatis vehementer, ſalicis folia & flos cum adſtrictione quadam. nonnulli verò ex eis ſuccum exprimunt qui morſus expers eſt, & ſiccans medicamentum ad multas res vtile. Nihil enim multo vtilius eſt medicamento non mordente, ſiccante, & leniter adſtringente. cancani radix modicè, iuglandis putamen aridum vſtũ, quod eſt etiam tenuium partium: ponticæ nuces æquè ac magnæ. Sunt enim terreæ frigidǽq; eſſentiæ participes: milium, minus centaurium valde, itémque ſuccus eius. gummi ceraſi arboris, granum quod ad tingendum valet, oleum liliaceum, foliáque & radices lilii: faba foris impoſita, cupreſſi folia, germina, globuli noui & teneri, cyperi radix, quæ ſimul quoque calfacit. cyperi folia & germina, & globuli noui molléſque, pinearum veſca pars in aqua macerata, neuras, nymphææ radix, ſireon, multum: paronychia, pentaphylli radix, & thelyptereos, myrrha, ſarcocolla, ſtœbes fructus & folia, calx lota, tragacantha, palmæ radix & fructus, ocimoidis ſemen, quod philetærion etiam vocant: ✶ terra omnis, ad quod facit etiam quies. Lemnia eſt efficacior. cadmiæ læuigatæ ex fornacibus lotæ, lapis quem leucographida vocant. Aſiæ petræ flos carnes marceſcentes eliquat, petra verò minus: pompholyx continenter lota, calx extincta & lota generoſè, pſoricum magis quàm chalcitis. oui candidum & tenue morſu omnino caret: eiuſdem quoque naturæ vitellus eſt: ſed aſſatus minus mitigat.

Quæ res ſiccent primo ordine, Cap. XXV.

ANthemis, vel chamæmelum, baccæ iuniperi, arum, vtraque artemiſia, intenſi. hordeum magis quàm farina fabarum abiecto putamine: polenta verò hordeacea magis, crocus, thus, fœniculum, neriũ, aut rhododaphne, muſtum, orobanche, ſeridis omnes ſpecies, cucumeris peponiſque ſemen & radix ſiccata, fœnumgræcum, hyacinthi radix, chamæleuce.

Quæ res ſecundo ordine ſiccent, Cap. XXVI.

LOlium ſecundi eſt ordinis completi, amaracus, bitumen, amurca intenſi, anethum, plantago, eiúſque fructus, opobalſamum, acini, gingidium, dipſaci ſpinæ radix, elaphoboſcus, calamus aromaticus, milium intenſi, ciſthus vel ciſttharus, thuris cortex intẽſi, lycium, lychnis quæ ad coronamenta adhibetur, completi: malabathri folia completi, fœniculum, chia maſtiche, & magis Ægyptia: citrii cortex & ſemen, & arboris folia, mei radices, auricula muris, ſpica nardi, completi: nardum Celticum eſt imbecillius, quo infirmius quoque eſt montanum: vinum, eruum intenſi: opopanax, pix, polycnemon, ptarmices frutex adhuc virens, rhamnus, radicula, agreſtis etiam magis, ſcandyx intenſi: cardui radix, ſcorpioides, myrrha, lentiſcus, terebinthi cortex foliáque & fructus, hæcque præcipuè ſiccata: ſolani furioſi radicis cortex, completi: lentes, alga etiamnum vireſcens, & humida è mari eruta, galbanum incipientis ſecundi ordinis cenſetur.

Quæ res ſiccent tertio ordine, Cap. XXVII.

ABrotonum, & magis vſtum, acacia, acorus, aloë, amium, anethum vſtum, aniſi ſemen, iuniperus, aſari radix, abſinthium, herba Sabina, veratrum vtrunque, epithymum, thymum, nepita, arundinis vallaris cortex vſtus, caron, caſia, cadri vtræque, cinnamomum, clinopodium, conyza maior & minor: nam quæ grauius olet, & humidis locis prouenit, imbecillior eſt: leontopetali radix, ſpinæ albæ radix, thuris fuligo, macer, melanthium, citrii pars quæ ſub ſemine eſt, vinum ſatis vetus, acetum, completi, quum vehemens ſit: origanum omne, paronychia, quinquefolii radix, petaſites, petroſelinum, ſmyrniũ, ſed minus: peucedani radix, liquor magis: ruta ſatiua, polium minus, meliſſophyllum, marrubium, ptarmicæ frutex aridus, rhus, ſampſuch⁹, ſeriphum, ſeſamoeides maius, ſiſymbrium, ſtœbes folia, fructúſque, incipientis: teucriũ, trifolium (quod aliqui aſphaltion vocant) hyacinthi fructus, hyſſopum, chamædrys, chamæleontis vtriuſque radix, chamæpitys, & maius chelidonium.

Quæ res ſiccent quarto ordine, Cap. XXVIII.

AMpelopraſum, oleum cedrinum, ſinapi, ruta agreſtis, allium, & magis agreſte, quod ophioſcorodon nominant.

Quæ res humectent, ordinis verò gradus non adiungitur, Cap. XXIX.

ALſine, bugloſſum, glaux herba, dulcis radicis ſuccus, lactuca modicè, violæ folia modicè, mali perſicæ fructus, fungi, polygalum, roſaceum magis quàm oleum, ſatyrium, ſtratiotes.

Quæ res humectent ſecundo ordine, Cap. XXX.

POrtulaca & ipſa, & eius ſuccus, atriplex, blitum, cucurbita, mali armeniacæ fructus, cucumis, pepo, lenticula paluſtris.

Quæ res aquoſam frigiditatem habeant, Cap. XXXI.

ACacia, alſine, portulaca, plantago, atriplex, rubi folia, tuſſilago herba quum humida eſt: nam ſiccata non æquè eſt huiuſmodi: blitum, muſcus marinus, glaucium, dorycnium, epimedium modicé. Lactuca, viſcum, violæ folia, cucurbita, vmbilicus Veneris, cicuta, leuce arbor, malua ſatiua, papauera, mala præcocia, fungi, platanus, herba ſanguinalis, potamogiton, ſideritis, cucumis qui edendo eſt, ſonchus, ſtratiotes aquatilis, holoſchœnus, nux pinea, hypecoon, lenticula paluſtris, pſyllii ſemen, plumbum.

Quæ res mediæ ſint inter ſiccantia & humectantia, Cap. XXXII.

GRaminis radix illita, oleum dulciſſimum, ex oliua maximè drupa.

De iis quæ tenuium craſſarúmque ſunt partium, Cap. XXXIII.

QVoniam tenuium eſſe partium dicuntur ea quæ in tenues partes facilè comminuuntur: ſolidarum verò craſſarúmque partium quæ contrà: viſcoſa verò atque dura ægrè aut difficulter, aut omnino in tenues comminui partes non poſſunt: fragilia verò, & quæ ſine viſcoſitate mollia ſunt, in tenues partes facilè ſoluuntur, perſpicuum eſſe hinc arbitror, multa eſſe facultate calida, & facilè accendi: nos tamen ab eis non facilè excalfieri. Nam ignis qui eſt omnium tenuiſſimus, ſimúlque calidiſſimus, in profundum facilè penetrat, & comminuit, & extenuat, & mutat, & in ſuam denique naturam conuertit, ſimile reddens ex omni parte, & ſuperans id quod contingit. at noſter calor præterquam quòd craſſarum eſt partium, & vaporoſus, eſt etiam debilis, vt quod contingit, non facilè commutet. Oſtenſum enim eſt, nihil eorum quæ nos calfacere apparent, æquè ac ignem poſſe calfacere, ſed veluti materiam quæ facilè accendatur: ſiquidem initium mutationis à noſtro calore accipientia, vt aridæ arundines ab igni, nos contrà calfaciunt, & vt illæ ignis partes fiũt, ita hæc natiui caloris noſtri partes reddantur. quinetiam admodum exile corpus facilè ab eo cui admotum eſt, alterari, maius verò tractu temporis, & ita vt eius alteratio vix ſenſu percipiatur, eſt ſanè ſatis comprobatum: quo-

circa mirandum non est, si nos celerius ab eo quod in minimas partes accuratius comminutum fuerit, immutari sentiamus. Euidenter autem apparet, nullum ex iis quæ ex crassis partibus constant, priusquam ad vnguem comminuatur, neque ipsum à corpore nostro quicquam pati, neque rursus in nos posse agere. neque enim solùm in pipere, sinape, & cæteris omnibus nos calefacientibus, sed etiam in iis quorum frigida vis est, eodem modo se res habet. Nam siquis radicis mandragoræ corticem in magnas confractum partes cuti imponat, aut illinat, planè nihil officiet: at is in tenues partes comminutus, refrigerare potest. sic etiam papaueris semen, & cicutæ, quod quanquam est omnium refrigerantium valentissimum, tamen antequam exquisitè comminutum fuerit, nostræ cuti admotum, est planè imbecillum. Ne igitur mireris si aridæ arundines pilique, etiamsi facilè accendantur, non tamen nos contactu excalfaciant, quippe qui à nostro calore non immutentur, vt nos contrà calefaciant, quod scilicet in pollinem redigi non queant: quandoquidem & calamus Indicus, eo quòd tundi, & pollinis modo per cribrum traiici potest, magis quàm is qui apud nos nascitur, euidenter nos calefacere conspicitur. Non est igitur censendum (quemadmodum nonnulli putant) ignem omnem tenuium esse partium, nec omnia quæ tenuium partiũ sunt, ignem esse. nam carbo ignis est ille quidem, non tamen tenuium partium: aër quoque tenuium partium est, non tamen est ignis. est etiam aliquid frigidum exquisitè tenuium partium, & aliquid calidum quòd ex crassis partibus constat.

Quæ tenuium partium sint.

Abrotonum vstum, viticis semen & folia, scandyx, semen graminis in Parnasso nascentis, ægyri flores, vrticæ fructus & folia, acanthi, siue melamphylli, aut pæderotis radix, acanthii radix & folia, spinæ albæ semen, acorus, amomum, asari radix, vitis agrestis albæ radix, radicis anagyri cortex, & magis eo semen, anthyllis vtraque, magísque ea quæ est chamæpityi similis. anthemis vel chamæmelum, aparine, aristolochiæ radix, & magis etiã rotunda, arction quod est simile verbasco, plantaginis fructus, & folia siccata, artemisiæ ambæ, asplenũ, asphodeli radix, & magis eiusdem vstæ cinis, balsamum, & plantæ liquor magis, fructus verò minus: radix rubi, Sabina multum, glycysidæ, vel pentorobæ, vel pæoniæ radix, dictamnum, dracontii radix magis quàm radix ari, ebenus, oleum vetus, oleum ricininum, oleum quod è * squalidis oliuis fit, Sabinum, elaphoboscus, eupatorium herba, euphorbium, fermentum, eryngium, salicis liquor, nepita, calamus aromaticus, arundinis vallaris cortex vstus: casia egregiè, ex nucibus vesca pars, nucis putamen aridum & combustum egregiè, carpesium, milium, cedrinum oleũ, cinnamomum in summo, cinnamomis quæ pseudocinnamomum dicitur, pseudodictamnum minus, ladanum modicè, clinopodium, pruni gummi, fuligo omnis, lotus arbor, mastiche, melanthium, medii semen, myrrhis (ab aliquibus myrrha dicitur) moly (quod rutam agrestem quidam nominant) xyreos aut xyridos radix, & magis fructus, oxyacanthæ fructus, opobalsamum, liquor Cyrenaicus magis quàm alius omnis, paronychia, peucedani liquor, ruta, pix, pisselæon verò magis, pistacii fructus, polemonium (quod aliqui philetærium vocant) propolis, resina terebinthina magis cæteris resinis, larinx quoque magis. Inter liquidas resinas, quæ capnelæos dicitur, rosaceũ oleum, rosa, sagapenum, sampsuchus, seseli, cucumeris semen, sisymbrium, eiúsque semen, ficus siccæ modicè, ficus arbor, iunci odorati flos modicè, teucrium, cinis, eóque magis calx: tribuli terrestris fructus, tubera modicè, hypericon, hyssopum, phaleris, phalangitis, phorbion, ocimoideos semen, sal laxum, præterea in salis genere magis facit sal combustus: sed flos salis magis etiam facit. Spuma salis multum, nitrum, magis verò eiusdẽ spuma. inter alcyonia, tertiũ, multũ: minus quàm hoc, quartũ. arsenicum vstum, gypsum combustum, sulfur, cadmia quæ botryitis dicitur, magis. pumex crematus, lixiuium, squama æris præ cæteris. Asii lapidis flos, lapis verò ipse minus, melanteria, misy, flos æris, & æris ignem experti, eiúsque squamæ magis: chrysocolla magis facit ea quæ in pila fuerit confecta quàm quæ in fodinis inuenitur: eam quoque cremando tenuiorum partium reddes. sandyx qui ex cerussa cremata fit, alga, adeps leonis, pardi, hyænæque multum: taurinus verò minus, castoreum, sepiæ testa, lanæ combustæ.

Quæ res sint crassarum partium, Cap. XXXIIII.

Plantaginis radix, balaustium, acinus, oleum balaninum, zingiberis radix, cancani radix, cæpa, cucumis, squamæ omnes, minus verò æris: sory, alumen egregiè, tum liquidum tum crustosum, tum plinthite. tenuiorum verò partium quàm hæc, est quod scissile dicitur, & postea rotundum.

Quæ corroborent, Cap. XXXV.

Casia, galla immatura, stœchas, corroborat viscera omnia, & totum quoque animantis habitum. palmæ fructus, tum foris impositus, tum intro assumptus, absinthium.

Quæ res concoquant, Cap. XXXVI.

Amomum magis quàm acorus, & radix asari, vua culta, cera, ladanum, colla ex qua libri conglutinantur, crocus, thus, pix, mastiche Ægyptia, rosaceum oleũ, myrrha, styrax, galbanum, alica, ocimum illitum, butyrum, œsipus, adeps suillus magis quàm oleum.

De medicamentis pus mouentibus, Cap. XXXVII.

QVÆ pus mouent quum similem temperaturam habeant iis temperaturis quæ naturales sunt, earum substantiã tueri potius quàm immutare possunt. Ergo in suppurationibus humiditas alteratur illa quidẽ, itémque siqua caro cõtusa est: sed alia omnia quæ secundũ naturam sunt, substantiam suam conseruant. Tale igitur esse debet medicamentũ quod ad pus mouẽdum adhibetur, qualis est in naturis temperatis natiuus calor. quemadmodum enim alterationes quæ secundum naturam ab innato calore fiunt, à simili calore externo iuuantur, ita etiam in suppurationibus vsu venit. Nouimus autem nihil æquè adiuuare concoctionem quàm ventriculus obit, ac corpus humanum ipsum contingens: quamobrem nonnulli puellos noctu in sinu tenent, & summum inde commodum sentiunt: propius enim ad naturalem calorem accedit, éstque magis proprius & cognatus hic quàm qui fomentis adhibetur. Quidam verò catulos paruos huius rei causa alunt, qui dum quiescunt, eosdem ventriculo admotos tenent: qui quidem calorem cibos concoquentem, non itẽ qualitatem adaugent. Hæc autem medicamenta humida & calida dicimus, nõ quòd humidiora calidioráque nostra substantia sint, sed quia eorum temperies similis sit nobis qui calida humidáque temperie sumus, vt sermo vetus prodidit. Quinetiam emplasticũ esse debere hoc medicamentum, vt ad summum pus moueat, planum iam esse mihi videtur: nam si natiui caloris substantiam augere & non intendere qualitate cõueniat, corporis meatus obstructos esse necesse est, vt transpirationes halituosas intus includant: quãdoquidem ea cataplasmata quæ aut detergunt, aut vehementius calefaciunt, & halitus difflari sinunt, siccant quidẽ, sed tamen pus nõ vtique mouẽt. Porro ad pus gignendum aptissima erit ex omnibus quæ perfunduntur, aqua temperata, aut hydrelæum: ex iis quæ irrigantur, oleum temperatum: ex iis quæ illinuntur, farina triticea ex hydrelæo, ipséque panis. Is verò modicè coctus esse debet. nam qui plurimum coctus est, is est quodammodo siccior, & ad inflammationes quæ ægrius concoquũtur, est accõmodatus: qui verò min⁹, iis quæ admodũ calidæ sunt atque feruent. cui plus additum olei fuerit, iis conuenit quæ difficilius cõcoctionem admittunt: cui verò minus, iis quæ feruent. Quod verò ex pane cataplasma conficitur, inflammationibus quæ ægrè concoquuntur, aptum est: siquidem & sal & fermentum admistũ habet. quod verò ex triticea farina fit, calidioribus. Alica verò magis siccat quàm farina triticea. quamobrem in moderatis inflãmationibus puri mouendo est ineptior: in humidioribus verò, quàm farina tritici præstantior. ex ipsa

præterea tritici farina atque pane qui purus est, ad pus mouẽdũ est accommodatior, quippe quum furfur minus sit calidum magisque siccum. Farina autem pura, & quæ alendo est, humida est & calida, qualia sanè ad pus gignẽdum apta esse docuimus. Igitur medicamenta quæ vlceribus inflammatis imponuntur, si calida & humida sint, ea ad pus mouendum conducent, vt adeps suillus & vitulinus, butyrum & thus: quinetiam ad pus perducit pix & resina, ex aliquo videlicet oleo subactæ: ad feruentes verò inflammationes, comburendæ sunt, & ex rosaceo liquandæ: ad alias verò, ex aliquo calefacientium, vt cicino, vt raphanino, vt vetere, vt Sicyonio. Si verò sola cera interdũ vtaris ad pus mouendum, ipsam quoque in aliquo oleo calfaciẽte eliquabis: quippe quum ipsa per se minus sit calida quàm vt mouere pus queat. emplasticã enim vim habet. Solis itaque feruẽtibus inflammationibus apta est ex aliquo ex calidioribus oleis eliquata: verùm vt hæc cõmo deratione inferior est, vt ad inflammationes tẽperie medias, hominũmque ac partium naturas, ita paululum quid excedunt resina atque pix. Ex quo fit vt hæc omnia simul mista commoderatè pus gignant. Nequis verò negligenter intelligat, existimétque me dicere, omnia quæ difficul ter concoquuntur, & ad pus nullo modo perueniunt, hoc pacto curari oportere: siquidem nonnulla huiusmodi ab emplasticis medicamentis putrefiunt, vel propter succorum ea generantium malitiam, vel propter ægrotãtis im becillitatem: cuius vires tum exiguæ, tum infirmæ ad suc corum in locum irrumpentium concoctionem nullum afferre adiumẽtum possunt: quo casu profundis scarifica tionibus cutim aperimus in multis affecti loci partibus, medicamentisque vtimur quæ maiore desiccandi vi sint prædita: imminet enim huiusmodi inflammationibus ea quæ gangræna vocatur, calore natiuo ab ipsa propemodum victo, & eo ferme redacto vt planè restinguatur.

De mollientibus, Cap. XXXVIII.

MEdicamenta scirrhos emolliẽtia, multo caliodiora esse debent quàm tẽperata natura sit, non tamen tã vehementer calida: nam quæ à lento crassóque humore congelato indurerunt, calefacientia siccantiáque medicamenta poscunt, non tamen quæ valida violẽtáque sint: sed satis est interim vt secundi aut tertii sint ordinis calfacientium, primi exiccãtium. facultas quoque emplastica in eis inesse debet, quemadmodum in iis quæ ad pus mouendum adhibentur. sed quo magis ad euacuandum pertinere debent, eo etiam minus meatus illitu obstruere. Cæterùm quum in corporibus sic induratis non parua sit maioris minorísque duritiæ latitudo, necesse itidem est medicamentorum ea curantium non paruam esse latitudinem: vt, ne longè abeamus, caprillus & gallinaceus adeps huiusmodi etiam indurata curauit: sed imbecilliores hi sunt, & moderatas duritias molliunt. Adipe verò gallinarum valentior est anserinus, caprillo verò hircinus. Validus quoque taurinus est, sed minus quàm hircinus: magis quàm hi digerit, & non magis emollit, leonis, pardi, hyænæ atque anseris. Quinetiam medulla ceruina satis emollit, & post eam vitulina: in quo genere, quæ ex ossibus quàm quæ ex spina sumitur, quam spinalem medullã vocant, est præstantior. Eodem ex genere, quanquam validiora, sunt ammoniacum thymiama, magísque tale est quod pingue est & recens, & styrax, & galbanum, & bdellium Scythicum, quod & magis atrum est, & magis resinosum: alterum, quod Arabicũ est, quo est dilucidius, eo etiam magis siccat quàm emollientia. quod igitur recẽs & humidum est, & contusum facilè mollescit, ad eadẽ ad quæ Scythicum est idoneum. quod verò est vetustius, & gustu admodum amarum, acre & siccum, ab eorum quæ indurata emolliũt, mediocritate excidit. præstãtiora verò quàm reliqua omnia, ad emolliendum sunt recentia, siquidem inueterata plus quàm par est exiccant: id quod etiã in medulla & adipe vsu venit, quippe quæ seipsis fiant & acriora & ficciora vetustate, non secus quàm adeps suillus. Cæterùm neque hæc, neque alia quæ molliunt, habere salem debent, quandoquidem sal vehementer siccat. Quin & oleum Sicyonium ex hoc est genere, itẽmque liliaceum, & hyoscyaminum, & dulcissimum quod ex oli-

A uis, & præsertim drupis sit: atque etiam anthemis, quam chamæmelum vocant, & althææ radix, & cucumeris agrestis radix, ex oleo vel ex aqua decoctæ: & folia quoque maluæ agrestis, eáque & cruda & cocta: nam hortensis folia imbecilliora sunt. & althæa quæ anadendromalache dicitur, validior est, earumq; validior est fruct⁹. Libanotides etiam tres, chia mastiche, terebinthina magis quàm lentiscina, colophonia, quæ chiæ mastichæ est similis, æquè ac ipsa mastiche: Ægyptia mastiche, opopanax, sordes è statuis, lutum ex palæstra, strigmentorum balneorum,
B butyrum, myrrha Bœotica, hippoglossi radix & succus.

De indurantibus & laxantibus,

Cap. XXXIX.

EMollientium quidem facultas abundè iam exposita est nobis: de indurantibus deinceps loquemur. hæc igitur frigida atque humida esse oportet, velut semperuiuum, portulaca, & psyllium, lẽticula palustris, solanum: aut hoc sanè non est humida temperie, sed medium absolutè humectantis & siccantis. Siquid verò simul refrigeret & siccet, id etiam omnino indurat, nõ est tamen ex iis quæ
C propriè indurant: siquidem congelatione potius quàm euacuatione durum corpus efficitur. at siquid ideo induratum sit quòd natiuum humorem non retinet, siccum id potius quàm durum appellamus: eiúsque sanatio est irrigatio & humectatio, non emollitio: vt tensio curatur laxatione, & laxatio tensione. Atque hæc quidem liquidò tũ in cute, tum sæpe etiam in articulis conspiciuntur, nam laxatio prouenit immodicè humectatis quæ circa eos sunt ligamentis & tendinibus: tensio verò non etiam simplici ter, sed plusculum exiccatis, aut refrigeratis, aut inflamma
D tis, aut schirro affectis. Atque ita quidẽ in articulis: in cute verò non ita solùm, sed musculis quoque qui ei subiecti sunt, quoquo modo in tumorem elatis, vt etiam præ carnis copia quibusdam tenditur: id ipsúmque in inflammationibus illi accidit. Quocirca non vna simpliciter laxantium est species, sed alia humectando laxant, alia calfaciendo, alia molliendo, alia vacuãdo, alia tumores præter naturam purgando, alia quiddam horum faciendo. Quoniam igitur multis modis vnaquæque res durior fit, aut siccata, aut densata, aut quia nimiũ expleta fit, & ideo
E vehementer tendatur, aut aliqua coniugatione hæc patitur: singulis quoque propria est emolliendi ratio. quamobrem de singulis deinceps differamus. Ergo quod à siccitate induratum est, humectari postulat: quod à congelatione, excalfieri: quod à repletione, inaniri: quod à siccitate simul & cõgelatione, humectari atque excalfieri: quod à concretione simul & repletione, calfieri & euacuari. Siccantur itaque corpora citra concretionem, tum in validis exercitationibus, tum in sole vehementi, tum inedia ingenti, tum febre ardenti, tum medicamentis quibusdam
F quæ non refrigerando siccant. Congelantur à vehementi solùm frigore, sicut etiam implentur à largi humoris affluxu. Siccãtur verò simul & congelãtur, coeuntibus quæ simul conuenire possunt causis: vt siquis supra modum laborat in frigore, aut famem patiatur. Sic quoque replentur simul & congelantur ab influxu frigido, aut partis alicuius perfrictione. ac tot quidem modis dura fiunt corpora. At medicamentum emolliens non de omnibus his modis efferre videntur, sed peculiariter de iis quæ ob cõ gelationem indurerunt: magísque etiam si in eis contẽ
G tus sit humor præter naturam, vt in scirrho affectis vsu venit.

De emplasticis, Cap. XL.

SIqualem tibi sensum præbet aqua omnis planè qualitatis expers, talem in re sicca inuenias, ea profectò extra omnem insignem est caliditatem & frigiditatem, mediam, quoad maximè fieri potest, cõstitutionem obtinẽs, aut certè paulo ad frigidius declinans. At si ita quum sit, consistentiam siccã habeat, terrestris sit, ac citra morsum desiccet, est necesse, & corporis meatib⁹ illini, sic vt diffi-
H culter eluantur. Huius generis medicamẽta sunt plurima quæ exquisitè sunt lota, vt amylum, pompholyx, cerussa, calx, cadmia, terra Cretẽsis & Cimolia, alica, Samius aster, terra fullonum, gypsum, lupinus iam commansus, cancani radix, pinearum vesca pars aqua macerata. Porro quæ

dam eorum nõ folùm terrea funt,fed natura etiam aquea: A
quædam etiam aëris non parum habent : tenacia tamen
funt omnia,& idcirco emplaftica. Duplex enim eft medi
camentorum emplafticorum natura:altera,enimeft exqui
fitè terrea & ficca:altera verò tenax eft omnino: mifta ve-
rò ex aqua atque terra,& plerũque etiam aëre,vt oleũ dul-
ce fine fale paratum.oui quoque album ex eifdem quodã
modo eft miftum:magis tamen terreum eft quàm oleum:
quin & cafeofa lactis pars emplaftica eft, tenerque ac re-
cens compactus cafeus,& fuilla pinguedo,!& cæteræ quo-
que pinguedines,quæ nullam adhuc acrimoniam contra- B
xerunt,emplafticam meatuum facultatem obtinent :&
magis etiam,quo ficciores ac magis terreæ fuerint. hu-
iufmodi etiam eft elota cera dulcis : éftque ad id accom-
modata quæ ex magis aqueo melle,& minimè acri fit fa
cta : nam amara ab emplafticis clarè fecluditur.Gluten li-
bris agglutinandis idoneum, emplafticum eft : gummi,
myagri femen,defrutum valde : triticum,fefamum, & fe-
faminum oleum,& eiufdem herbæ decoctum, fordes ex
palæftra,farcocolla, tragacantha. Atque emplaftica qui-
dem medicamenta huiufmodi inter repellentia & ab- C
ftergentia medium locum tenent.

De medicamentis purgantibus,
Cap. XLI.

QVemadmodum in faporibus diximus, nullum pro-
pè eorum alienæ qualitatis expertem effe,ita in me-
dicamentis exiftimandum eft,multas diuerfi generis fub-
ftãtias effe miftas.oftenfum quoque eft, attractiones pro-
prietatibus qualitatum quæ in fubftantiis funt,perfici: id
circo purgantia medicamenta fuccis qui attrahuntur, fa-
miliaria & propria fint oportet,ficuti magnes ferro, quip D
pe qui ad ferri naturam accedat,eique magnopere fpecie
perfimilis fit : verùm eft quodammodo fortior, vt attra-
hat potius quàm attrahatur. Quin ne cnicum quidem à
pituitæ natura alienum effe diffidendum eft,vt eius quo-
que color indicat,fed tamen calore eft pituita valentior,
vt trahat potius quàm trahatur.eodémque modo granum
Cnidium, fiquando à corpore noftro vincatur (id quod
affiduè cnico euenit,rarius autem grano Cnidio,propter
eius robur atque vim) pro purgatione fit alimentum, ve-
lut elleborus femper coturnicibus. Idcirco purgantium E
medicamenrorum,vbi fortè purgatione fruftrãtur,quæ-
dam præterquàm quòd nullam corpori noxam afferunt,
etiam animanti alimentum præbent : alia verò in corru-
ptelam & tanquam venenum conuertuntur.

De nimia purgatione.
Cap. XLII.

NImiæ purgationes euenire folent quũ purgans me-
dicamentum tantas vires fumpfit,vt in vaforum ad
ventrem pertinentium ofculis morfum fimul apertio-
némque multam efficiat,continentérque irritans,& con- F
uellens corpora,vaforum vim diffoluat.Quum autem in
initio modica adhuc fit apertio & imbecillitas,tum quod
tenuiffimum eft,miniméque naturæ familiare, excerni-
tur.Sed quum vtraque aucta eft,iam tunc familiariffima
euacuantur : quamobrem flaua bilis primò , pituita fecun
do loco,tertio loco atra bilis,poft hæc poftremus omniũ
in nimiis purgationibus fanguis effunditur : eft enim hic
fuccus naturæ quamfamiliariffimus.ante hunc verò pri-
mus quidem qui tenuiffimus,poftrem⁹ qui craffiffimus. G
Si igitur medicamentum quod pituitam educat dederis,
prima in nimia purgatione flaua bilis,mox atra,vltimo lo
co fanguis eiicitur.Si verò quod flauam bilem ducat ex-
hibeas,pituita confequetur, tertia atra, quartus demum
fanguis.quin & fi atram bilem purgans medicamentum
fit,eam quidem primùm euacuabit, deinde flauam, tum
pituitam,& poftremò omnium fanguinem, tanquam ex
inanimis iam vafculis effluat. Quũ enim vafcula non am
plius in fe continere alios fuccos præ imbecillitate pof-
funt,eorum verò ora reclufa fuerint,nec irritare medica- H
mentum definat,nec familiarem præterea fuccum poffit
attrahere, neceffe eft reliquos eo ordine quem diximus
excerni.

De facultate purgante,
Cap. XLIII.

A PVrgans facultas duo fignificat,vnum commune om-
nium,quæ quouis modo animalis excrementa expur
gant : alterum quod per excellentiam de iis dicitur quæ
aut per vomitum aut per ventris deiectionem purgant.
Eft autem eiufdem generis cum his purgationibus tum
ea quæ per nares,tum ea quæ per os fit,infufis videlicet in
nares medicamentis, aut os colluendo, aut mandendo,
quæ omnia vnico nomine comprehendentes, ἀποφλεγματίζοντα, *hoc eft pituitam euchantia* , & eorum facultates a-
pophlegmaticas nominant . Eiufdem cum iifdem funt
B generis quæ vuluæ admota expurgant : nam quæcunque
dixi,ea attrahendi vim habent omnia: alia vnum quem-
piam fuccum, alia duos, aut etiam plures : idque eft illis
commune,veluti quæ craffos lentófque humores exte-
nuare,vrinam ciere poffunt,aut excreationibus ex pecto-
re pulmonéque eiiciendis auxiliari : & quodammodo
purgant illa quidem, fed tamen non vt prædicta nomi-
nantur,verùm partim vretica,partim menfes prouocan-
tia,hoc à fuperioribus differentia quòd non æquè vt illa
vim ad familiares fuccos attrahendos habent. ex quo fit
C vt in his quoque fermo nofter alterius diftinctionis indi-
geat : eáque erit huiufmodi quæ in peffis, aut fomentis,
aut quouis fimili modo vtero admouentur, ea duplici ra-
tione agunt : alia nanque folùm calfaciendo prouocant,
alia facultatibus, quas attractrices & purgatrices nomi-
nant,quas trahendorum familiaritate peragere attractio
nes demonftrauimus.Quæ bibuntur vt fanguinem atte-
nuent,& meatus obftructione liberent atque aperiant, ea
facultate attractrice vacuationem non obeunt: ac priora
quidem eiufdem generis funt cum purgantibus : fecun-
D da verò cum his quæ lac & femen gignunt,de quibus pau
lò poft verba faciemus.

De medicamentis ad tuffim pertinentibus,
Cap. XLIIII.

BEchica medicamenta dupliciter funt nominata , par-
tim quia tuffim prouocent,partim quia fedent.maxi-
mè verò contrariæ funt eorum facultates : aliorum enim
natura attenuans eft,aliorum incraffans. attenuandi au-
tem vis in calidis & tenuium partium fubftantiis eft fita:
incraffandi verò in frigidis,& quarum craffæ funt partes.
E harum verò materiam fuprà memorauimus.

Ex Zopyro,de medicamentis quæ humores ex
ore,naribus,& oculis trahunt,
Cap. XLV.

HVmorem ex ore trahunt tum commanfa,tum liqua-
ta,pyrethrum,pontica radix,itémque polii, lapathi,
cappareos,halicacabi, chamæleontis ficuum pinguium
decoctum,teda,mel,paffum,papauer,abfinthium, origa-
num,radicula,vua paffa fine acinis, et alia eodem mo-
do,cachry,napi,elleborus albus, elaterium, thymum, fal,
F omphacium,anifum,piper,mify,æs vftum, granum Cni-
dium,atramentum futorium,chamela, lauri baccæ, ce-
dria,fulfur,elelifphacus, cinnamomum, acanthi fructus,
balfamum,anemone, panaces, nafturtium, ammoniacũ,
fandaracha,fæx arida combufta.E naribus educunt hæc :
elaterium,piper,betæ fuccus, & corticis radicis cyclami-
ni,mel paffum,thlafpi,granũ Cnidium,anagallis, irinum
vnguentum,anemona,ranunculus, cedria , expreffio nu-
cum amararum, veratrũ album, ftruthium, omphacium,
G marrubium, hederæ tenera folia. quædam verò horum
fternutamentum quoque excitare confueuerunt.Ab ocu-
lis verò trahunt humores,mel,hyffopi, oleum vetuftum,
anagallis,id quod falis pinguedinem vocant(quam aliqui
falis fpumam nuncupant) laurinum vnguen, nardum, ca-
fia, cinnamomum, coftus, liquor papaueris, & fagapeni,
folii fuccus ,itémque dauci, apii, punicorum, amygdala-
rum,marrubii,ellebori albi, ponticæ radicis, anemones,
rutæ,& magis etiam agreftis : caftorum, lapis hæmati-
tes,atramentum futorium, flos æris adeps anferinus, æs
H cõbuftum, fel,myrrha, chalcitis Ægyptia,fulphur ignem
non expertum,alumen fciffile,fæpiæ tefta cremata,myfi,
vrina, thuris cortex, fcillæ pars quæ tomentum appel-
latur, decocta,ammoniacum,nyctcoracis cerebrum, fa-
nies hircini iecoris,falicis lacryma,omphacium, fqua ma
ftomomatis.Per aures euocare videntur,mel,piper,* mil

ſtum, libanotis fructifera, metopium, oleum ex nucibus,vrina bubula,fel taurinum,mercurialis,betæ ſuccus, & radicum capparis,& agreſtis rutæ,& cnidii grani:caprifici liquor,bdellium,caſia, galbanum, veratrum album, ſerpyllum,atque omphacium.

Galeni,de medicamentis obſtructione liberantibus,abſtergentibus,& attenuantibus, Cap. XLVI.

QVod emplaſtico contrarium eſt,id meatus repurgãs aut obſtructione liberans appelletur: quemadmodũ ipſum emplaſticum non ſolùm ita vocatur,ſed obſtruens quoque dicitur.Fuerit autem id, ſicut actione contrariũ, ita & corporis natura,neq; viſcoſũ, neq; morſus expers, ſed & nitroſum,& tenuium partium.ratione enim maioris minoriſque differunt inter ſe, genere ſubſtantiæ non diuerſa,tum emplaſtica ab iis quæ ſordem nutriunt, tum meatus expurgantia ab abſtergentibus.nam quæ in ſuperficie ſordem auferũt,ſiue in cute,ſiue in vlceribus,ea abſtergentia nominantur: quæ verò meatus etiam expurgant,ea tenuiorum ſunt quàm hæc partium, & emplaſticis contraria,& idcirco obtructione liberãtia, & meatuũ expurgantia vocantur:ſuntque hæc nitroſa & amara.Quæ verò cuti extimæ imponuntur,ea ſolam nitroſam qualitatem exquiſitam poſſidere debent ad ea quæ dicta ſunt peragenda:quæ verò intrò in corpus aſſumuntur,ea quãuis aliquid adſtrictionis adiunctum habeant, poſſunt tamen ſic quoque magnos meatus,cuiuſmodi ſunt in viſceribus,purgare atque abſtergere.foris enim meatuum paruitas prius ab adſtrictione occluſa quàm expurgari probè queat,non etiam inde in altum abſtergentem ſubſtantiã recipit,neque expurgatur. at viſcera quæ maximos in ſe meatus habent,maius commodum ex vaſorum corroboratione capiunt quàm ex oſculorum exiguitate damnum ferant.proinde abſinthium intus repurgare poteſt, foris non item,quippe quod ex amara acerbáque facultate eſt compoſitum. Quæcuque ergo nitroſa & amara comperiuntur,ea meatus omnes poſſe expurgare cognoſcito. at ſordes vlcerum,aut eam cutis,nõ hæc ſolùm, ſed & quæ minoribus viribus ſut,auferre poſſunt: qualia ſunt dulcia,quæ tenuium ſunt partium,vt puta mel. Quæcunque enim obſtructionem tollunt, eadem quoque abſtergent: at quæcunque abſtergent, ea non omnino obſtructione liberant.eadem verò & obſtructione liberant, & ſordes repurgant.

Quæ obſtructione liberent,& expurgent, Cap. XLVII.

ANagyri ſicca folia,eiúſque radicis cortex, agaricum, vrticæ ſemen marantum,amygdala amara, ipſáque arbor,ampeloprasm,adiantũ,radix ari,acanthi vel melãphylli,vel pedæros radix,pulegiũ,dracũculus,dauc⁹ qui paſtinaca dicitur,ac poti⁹ agreſtis, gẽtianæ radix multũ: helenii radix,eryſmi ſemẽ,cicer,agreſte cicer,eupatoriũ herba citra inſignẽ calorẽ,thymũ,caricæ pingues,ſopyrõ, nepita, naſturtii ſmẽ & folia validè:caſia, prunorũ gummi,betonica,crocodilii radix, cyclaminum, ſpinæ albæ radix,libanotides tres,melanthium,medii ſemen, papauer cornigerum,ayridis radix, ononidis cortex,oxyacãthi fructus,periclymeni fructus & folia,ruta,peucedani liquor & radix,filiis radix,& thelyptereos,cucumis, pepo, ſphondylii fructus radixque,cyperi folia, & ſumma germina,ſtœchas,teurium,chamædrys,chamæpitys,chamæciſſi flos,cæteráque omnia in quibus amaram qualitatem excellere dictũ eſt: ã & nitrũ ipſum, & aphronitrũ quod nitri eſt ſpuma,& ſalis ſpuma,& ſal,& lapis Æthiopicus,& ſeriphũ & abrotonũ & reliqua hui⁹ generis cũ cibo potúq; aſſumpta eandem vim obtinent:protinus enim his ineſt, vt craſſos lentóſque humores extenuandi vi prædita ſint, ſicut emplaſticis omnibus craſſos lentóſque corporis ſuccos reddendi: quanobrem lentis ac pituitoſis thoracis, pulmoniſque lentæ pituitæ, aut puri incidendis & attenuandis,& educendis,aptiora inuenire alia ante hæc medicamenta non queas:iiſdem quoque iecoris obſtructiones expurgabis,& verò etiã lienis,quæ modicæ fuerint. nam quæ maiores ſunt,eæ vehementiora medicamenta deſiderant,vt capparis corticem,radices tamaricis,ſcolopendrii radices, & item herbæ quam aſplenum nominant.

Quæ abſtergant, Cap. XLVIII.

ABſtergent autem omnia quæ meatuum obſtructiones expediunt,craſſóſque humores incidunt, & quæ nunc dicentur,vt ſtercus caprillum vſtum, & ignem non expertum,teſta omnium dura teſta intectorum, ſepiæ teſta,echini vtriuſque combuſti cinis,ſerum lactis,mel,decoctum verò mel minus:alyſſum,vitis agreſtis racemi,cultæ verò minus:albæ vitis quæ & bryonia dicitur,radix,nigræ verò eſt imbecillior, amygdalæ verò quibus veſcimur,& ipſa arbor, vtraque anagallis valde: androſæmi, quod hyperici ſpecies eſt, & quod dionyſiadem vocant, folia,anemonæ,anthyllides ambæ,aparine,argemona, ariſtolochia longa,arctium verbaſco ſimile,plantaginis folia,& magis ſicca,arum,corruda, vua agreſtis, aſphodeli radix,atriplicis fructus,abſinthii ſuccus,bulbus illitus, damaſonium,dipſaci ſpinæ radix,ebenus, veratrum vtrunque,helxine (quæ etiam perdiciũ vocatur) ſalicis liquor, arundinis vallaris radix cum foliis abunde, & citra acrimoniam:eiúſque folia modicè, & eius cortex combuſtus modicè:centaurium minus,eiúſque ſuccus,ricini fructus, minus verò folia:braſſica agreſtis magis quàm ſatiua,crethmon,hordeum modicè:lilii folia, & radix trita modicè:fabæ caro modicè,lapſana illita modicè, lichen in petris naſcens,violæ albæ totus frutex,& radix, & magis etiam flores,& inter hos aridiores: leuce arbor, lotus ſiue trifolium, lotus agreſtis, meum, narciſſi radix modicè, nymphææ vtriuſque radix,panacis herculei cortex radicis modicè,pix, platani cortex vſtus,meliſſophyllũ,marrubium illitum,propolis modicè,vlmi folia, cortex verò atque radices magis,ptiſſana, eámque crudam læuigant, & mancipiorum faciem illinunt ii qui ſeruos diuendunt, vt pallorem qui in eorum cute eſt, abſtergeant. terebinthina verò magis quàm maſtiche,ſagapenum modicè,ſeſamoides maius,ſeſamoides albi ſemen, ſideritis vtraque modicè:cucumis,pepo,magis verò quàm caro, ſemen & radix arida,cucumeris agreſtis radix,myrrha, ſtruthii radix,beta,tithymali,& eorum liquor magis,tragii Cretenſis folia,& fructus,& lacryma,hyacinthi fructus, verbaſci folia modicè,& præſertim cuius flores aureo colore rutilant,phu,chamæpitys,chamæſyce,chelidonium valde:ærugo,cum multo verò cerato citra mordicationẽ abſterget.alcyonia omnia,armeniacum, terra Selinuſia, Chia, Samiáq;,modicè,itémque Cretica, cadmia, pumex ignẽ non expertus,& vſtus.ſpuma argẽti modicè,lapis Æthiopicus,lapis Arabicus,Smiris abunde. teſta figulorum, & magis clibanorum,cornu ceruinum & caprillum vſtum.

De iis quæ vrinam cient, Cap. XLIX.

QVVM plurimam ciere vrinam velimus,medicamẽtis antedictis non admodum vtendum eſt, ſed quæ acriora ſunt,magiſque calfaciunt.huiuſmodi ſunt apii,petroſelini,fœniculi,dauci,ſmyrnii,aniſique ſemẽ,ammiũ, aſarum,acorus,ampeloprasum,vitis albæ prima germina, androſaces,tum ipſum,tum eius fructus epotus,radix aſari,aſparagus regius,paluſtris, oxymyrſinus, & oxycanthinus,bdelliũ Arabicũ,bunion,pſeudobunium,bryonia,daphne herba,chamædaphne,& quod daphnoides vocatur, cicer,& præcipuè arietinũ,ſerpyllum, thymum, calamus aromaticus,carus,eiúſque ſemen,carpeſium, caucalis, coſtus,vmbilici veneris folia cum radice in cibo aſſumpta, crocodilii ſemen, cyminum, cyperi radix, libyſtici radices & ſemen,mei radices,moly,ſpica nardi,celticum nardum,xyreos fructus,radicis ononidos cortex,ruta,poliũ, ſeſeleos radix & fructus,cucumis qui edendo eſt, & magis qui iam pepo eſt,& melopepo, ſinon, ſium, ſcandyx, ſcordium,paſtinaca,eiúſque ſemen præcipuè, iunci odorati flos,terebinthi fructus,trifolium,quod etiam aſphaltium nominatur,ſolani,halicacabi fructus, hyperici tot⁹ fructus,phu radix,chamædrys,chamæpitys, abſinthium, & maximè id quod in venis bilioſum eſt,expurgat.herba Sabina ſanguinẽ per vrinas ciet,rubiæ radix,craſſas multáſque,& quandoque ſanguinolentas vrinas mouet: capnium bilioſas & multas prouocat:eruum largius ſum-

ptum,ſanguinem per vrinam educit:periclymeni folia & A
fructus potus in principio vrinam quidem ſolùm mouẽt,
& longo progreſſu vrinam cruentam reddunt. moderata
potio drachma. Cardui radix copiam vrinæ graueolentis
educit, ſiquis ex vino elixatam bibat: quamobrem fœdũ
alarum,totiúſque corporis odorem huiuſmodi ſuccũ pur
gãdo curat. Onobrychidis folia ſicca ex vino pota eos cu
rant quibus lotiũ ægrè it. Graminis in Parnaſſo naſcẽtis
emen vrinam mouet, melicratum, oxymeli,vinũ tenue
& aqueum;dilutum vinaceorum quod fæcem vocant. Ab
his autem medicamentis ſanguis non ſolùm attenuatur, B
ſed funditur etiam ; atque ſecernitur non ſecus quàm lac:
horúmque neutrum abſque valido calore fieri poteſt.

Ex Zopyro,quæ per vrinas propriè à liene,
iecore,& renibus ducant,
Cap. L.

PEriclymenon,tithymali vallaris ſemen, melanthium,
cyminum,thymũ,albæ vitis agreſtis radix, clymenũ,
capparis radix,ſplenium,panacis ſemen,allium , ſerpyllũ,
cytiſus,alumen Ægyptium,malus,dracontiũ, ſquama fer-
ri, heliotropium , ſiſymbrium ,ariſtolochiæ radix,origa- C
num,polium,colocynthis agreſtis , bryonia, cyclaminus,
æris ramenta vino diluta,aſplenum,portulaca,dilutum vi
ni , in quo marinus ſcorpius fuerit ſuffocatus. Ex iecore
verò per vrinas ducunt hæc , viticis ſemen,dauci folia, &
fœniculi,itémque balſami,centaurii,& capni , & pæoniæ
niger fructus;aniſum toſtũ,palmulæ oſſa,lauri folia,ſym-
phytum,hypericon,hypnicon,abſinthium,bunium;pſeu
dobunium,ſmyrnium(quod alii hippoſelinũ vocant)peu
cedanum,anagallis,mentha , œnanthe,põtica radix,thus,
liquor ſilphii,eryngium,heracleoticum,nux,hordei dilu- D
tum. A renibus verò per vrinã trahit helenii ſemen, & a-
pii,piper,papauer;paſtinaca,marrubium,cnicus,libanoti
dos ſemen , & gladioli qui in tritico naſcitur , radicum
bryoniæ cortex,gramen , defrutum,oua , ſepiæ,ſulfur,al-
bum cicer.

Ex Galeno,de iis quæ pectus atque pulmo-
nem repurgant, Cap. LI.

QVoniam verò hæc calida ſunt,ideo puris ex thorace
excretioni ea omnia ſunt aduerſa. quod enim ſeto-
ſum eſt,id ad ſe trahere renes anticipant: quod verò coa- E
ctum eſt atque exiccatum, non ita facilè expuitur. quam-
obrem eiuſmodi medicamẽtum incidendi vi præditum
eſſe oportet:ſed non tamen inſigniter calidum , ne vehe-
menter exiccet:atque eiuſdem vtilitatis cauſa cum ſorbi-
tionibus & potionibus humectantibus dari poſtulat. hu-
ius generis ſunt ea omnia quæ obſtructionẽ liberare antè
deſcripſimus:& præterea,tota nux pinea viridis,nuces pi-
ceæ, butyrum , chryſocomes radix ex melicrato, caſtoriũ
ſuper carbonibus ſuffumigatum,& per inſpirationem at-
tractum.id enim affectiones frigidas & humidas, quibus F
pulmo & cerebrum obſidentur, iuuat vel maximè: ſpica
nardi fluxiones capitis & thoracis exiccat.

Ex Zopyro,quæ ex pulmone educant,
Cap. LII.

EDucunt etiam è pulmone eclegmata quæ dari ſolent,
& catapotia,& ſemen vrticæ,lini, dauci, papaueris ni-
gri,thymi,hederæ albæ,ſuccus raphani,ſinapis,aniſi,ſeſa-
mi,naſturtii,eryſimi,ſcillæ,erui,cucumeris,melanthii, pi
peris,rutæ,polii,cinnamomum,arum, dracõtium,coſtus, G
nardum,ſulfur,myrrha,lauri baccarum pars interna , cor-
tex radicis capparis, amygdalæ amaræ , pæonia, caſtoriũ,
abrotonum, lactucæ liquor,thapſia, ſtyrax, bdellium, ſil-
phium, vua ſine acinis,pineæ nuces paruæ, omphacium,
ariſtolochia,galbanum,marrubium,eryngii radix, centau
rium. eiuſdem vſus cauſa bitumen in ſuffitu adhibetur,
ſandaracha,hordeacea farina,reſina,ſcilla arida,eryſimũ,
oleum cedrinum,elaterium, cucumeris, centaurii & fœ-
niculi ſemen:faciúntque accommodata ratione fomenta
leporis pili,myrrha,cucumeris ſuccus , ſerum lactis capræ H
pecudíſque in teſtis igni candentibus.

Ex Galeno,de iis quæ renes expurgant,
Cap. LIII.

QVæ renes expurgant,ipſa quoque incidentia ſunt,ve
rùm larga humiditate non indigent. apta verò ad id
ſunt tum incidentia omnia quæ prædiximus,tum verò e-
tiam ſiccæ plantaginis radices & folia,& magis etiam fru
ctus:aſparagus myacãthinus,& maximè radices,& ſemen;
glycyſides radix,cicer,& amydgdalæ.

De rarefacientibus,aperientibus,conden-
ſantibus, & ſtipantibus,
Cap. LIIII.

RAreFacientia atque aperientia videntur illa quidem
vicina eſſe prædictis,quæ extergere,incidere,obſtru
ctiones tollere, & diuidere diximus , ſed tamen non ſunt
omnino ſimilia : horum igitur ante omnia diſtinguenda
notio eſt,tum eorum ſic inquirenda ſubſtantia. Quæ cu-
tis meatus reſerant,rarefacientia vocant:quæ vaſorũ oſcu
la,aperientia. quin & ex iis quæ illis ſunt contraria , quæ
meatus contrahunt , condenſantia nominant. quod verò
oſcula occludit,id non iã proprio vllo nomine appellant,
ſed magis generalibus vt contrahens,claudens,ſtringens,
& obſtruens. Porrò talis eſt vtriuſque natura : rarefacien-
tium quidem modicè calida,& minimè deſiccans,& craſ
ſarum partium:aperientium verò,craſſarum partium & a-
cris:his autem contrariorum,condenſantium quidem fri
gida,at non terrena,nec aërea,ſed potius aquea:eorum ve
rò quæ oſculorum apertiones occludunt , craſſarum par-
tium & frigida.Exempla horum ſunt, rarefacientis quidẽ
naturæ chamæmelum,& althæa,& oleum,quod ex iis pa-
ratur : nec minus quod ex agreſtibus cucumeribus confi-
citur, atque etiam vetus. eiuſdem etiam notæ eſt abroto-
num vſtum,& onobrychis. Aperientis facultatis ſunt quæ
acria & terrea ſunt omnia , vt cyclaminus , anemonæ o-
mnes,ſeſamoïdes albi ſemen, allium, cæpa,fel taurinum,
vnguentorum omnium craſſarum partium & calidorum
ſubſidentia,quale eſt irinum & amaracinum, quæ vtique
obcæcatas hæmorrhoidas aperiunt. Porrò quæ vteri os
ab inflammatione,aut ſcirrho,aut ariditate occluſum ape
rire dicuntur,ex accidenti,non autem primo & per ſe hãc
habere vim cenſentur.eorum verò quæ iis ſunt contraria,
condenſantia quidem conſtant ex aqua frigida , ſemper-
uiuo,portulaca,tribulo viridi,pſyllio, herba quam muris
auriculam vocant,lenticula paluſtri,& vno verbo,quæcũ-
que refrigerant,nec exiccant.Proinde & mandragora , &
cicuta,& altercum, & papauer (ipſas nunc herbas dico) ſi
quis modicè eis vtatur,condenſandi vim habent: ſin libe
ralius,non modò condenſandi,ſed & obſtupefaciendi : ſi
verò etiam plurimum,non ſolùm obſtupefaciendi,ſed e-
tiam necãdi.at eorum quæ aperientibus aduerſantur,ſub-
ſtantia,quum craſſarum ſit partium, & frigida,eſt omniũ
adſtringentium,quibus non ſit acrimonia coniuncta. ho
rum materiæ quæ terrena frigidáque eſt , exempla prius
dicta ſunt nobis.Quæ verò medicamẽta frigida ſunt, aut
æquè aut amplius,ſed ſubſtantiam aqueam ſortita ſunt,ea
debiliter & contrahunt & conſtringunt,id quod eis pro-
pter mollitiem vſu venit:quocirca tenues meatus in vno-
quoque corpore contrahunt & condenſant:cæterùm totũ
inſtrumentum vndequaque conſtringere non poſſunt:
quamobrem talia meritò ſunt condenſantia,ſtipantia ta-
men non ſunt. Intellige autem me nunc ſtipantia dicere
quæ ſenſibiles excretiones cohibent. atque hæc quidem
huiuſce ſunt temperaturæ & facultatis:at rarefacientia,&
modicè & citra moleſtiam calefaciunt.

Quæ ſudorem moueant,
Cap. LV.

NEpita per ſe arida ſumpta , & ex melicrato , ſudores
ciet,totúmque corpus ſiccat: onobrychiſque cum o-
leo iuncta.

Ex Zopyro,de eiſdem,
Cap. LVI.

MEdicamenta ſudorem mouendi vim ab acribus a-
romatibus nanciſcũtur : huiuſmodi quoque eſt pi-
per,nitrum,vnguentum irinũ,bubulus adeps,vnguen lau
rinũ cyprinúmque,ſal,ſampſuchinũ,muſtũ, vua agreſtis,
cuminum,aniſum,ſerpyllũ,polium,granum Cnidium, ſi-
ſymbrium,chamæleo,conyza,dauci ſemen,ammoniacũ,
marrubium,caſia,galbanum , ſulfur ignem non expertũ,
atramẽtum ſutorium, alcyoniũ,bdellium, ſtruthiũ,pyre-

XXX. i,

thrum, aristolochia tenera, lupinus, balsamũ, & squama æris.

Ex Galeno, de vrentibus, putrefacientibus, detrahentibus, & cicatrices inducentibus medicamentis, Cap. LVII.

SI non solùm calefaciant medicamenta, sed etiam consistentia crassa fuerint, siquidem vehementia sint & vrentia, corpus instar ignis colliquant, & crustas sæpenumero similes iis quæ à cauteriis fiunt, excitant: cuiusmodi faciunt sinapi & nasturtii semen, & arefacta herba, granũ Cnidium, pyrethri radix, quintum alcyonii genus, auripigmẽtũ vstũ, & ignem nõ expertũ, lixiuiũ, misy, sori, chalcitis, sandaracha, calx viua, vehemẽter: extincta verò crustas inducit, nisi inueterarit: nã si inueterarit, id nõ facit. calfacit tamẽ & colliquat etiã carnes. hederæ lacryma obscurè adurit. Quæ verò minus calida sunt quàm vt vrant, ea sunt aperientis facultatis: vt aperiẽtis medicamẽti substãtia terrena sit, & ignea vsqueadeo calida vt nondũ adurat. Si verò vehementer sit calidum, & præterea tenuium partium, id planè ab omni mordacitate aberit, aut cum exiguo dolore carnosas partes eliquabit. nam quod non confertim alterat, vt faciunt vehementia, quódque non ægrè penetrat, vt quæ crassarum sunt partium, ea latẽtem actionem obtinent: siquidem alterationes subitæ maximè sensibiles sunt, itémque penetrationes quæ vi fiunt. Nã quod crassa essentia est & vrens, id cuicunque parti inhæserit, surculi ritu infixum excruciat. verùm illud crustas inducit perinde ac cauteria. At de quibus nunc instituta oratio est, ea crustas non faciunt, & putrefacientia nominantur, appellatione minus propria: nam quæ verè putrefaciunt, simul humectant & calfaciunt: sed ob symptomatis similitudinem hoc eis tributum est nomen, quippe quum ab vtrisque citra dolorem fiat corruptela. Cæterùm putrefacientia medicamenta sunt, auripigmentum, sandaracha, chrysocolla, dryopteris, pityocampe, aconitũ. Cedrea verò teneras carnes & celeriter & sine dolore putrefacit: duras verò longiore temporis spatio. Sed sunt inter ea quædam quæ propriè detrahẽtia nominant, eisque vtuntur ad inducendam vlceribus excrescentibus cicatricem. Sunt tamen & ipsa eiusdem genere facultatis cum iis quæ putrefacientia nuncupantur: verùm vsque imbecilliora sunt vt extimam tantummodo superficiem quam attigerint detrahant, non tamen intimas subire partes queant: veluti Asiæ petræ flos, & testacca omnia combusta, modicè detrahunt & reprimunt, quæ excrescunt. Eiusmodi quoque sunt echini vtrique cum toto corpore combusti, & lapis hæmatites aridus læuigatus, & in pollinem redactus, itémque ærugo, & cæruleum, & squama æris, & chrysocolla, quanquam nec talia sunt ipsius facultatis re vera cicatricem inducentis: siquidem quæ sunt huius facultatis, neque detrahunt carnem, neque eliquant, sed indurare & siccare sunt apta, vt alumen, vt galla immatura, vt æs combustum, & maximè lotum: nam quod lotum non est, quidpiam detrahens obtinet, quemadmodum etiam squama æris: quod autem lotum est, omnibus medicamentis cicatricem inducentibus longè præstat. Debet enim id quod probè cicatricem inducturum sit, modicè adstringere atque siccare. Quamobrem spinæ Ægyptiæ fructus, & mali granati putamina sicca, & cætera omnia quæ sunt generis eiusdem, medicamenta sunt ad cicatricem inducendam accommodata.

Zopyri de eisdem, Cap. LVIII.

VLcus in summa cute inducunt rubi canini folia, betæque, & ranũculi, allium, pulegium, hyssopum, origanum, sepiæ testa, asphodeli radices, & capparis, & veneris vmbilici, itémque hippocampus vstus, apii semen, cæteráque salsa, acria, & amara, quæcunque possunt, vbi admota aut illita fuerint, similia permanere diutius. Inter adurentia verò numerari videtur cantharis, pityocampe, buprestris, calx viua, diphryges, fæx cõbusta, acetum, anemone, quæ puniceo flore est, allium, ranunculus, cinis, & magis ficulnus, nitrum tostum, æs vstum, alumen, combusta buccinarum testa, mænularum caput, chamæleon animal, auripigmẽtum, cachry, vua agrestis, sesamoides.

Putrefacientibus adnumerantur quædam horum, & præterea veratrum nigrum, elaterium, cucumerum agrestiũ radix, vua, liquor, squama æris, ochra, portulaca, papaueris liquor, mandragora. eadem quoque nomas in vlceribus & crustas quas vocant, sistunt.

Galeni de attrahentibus & repercutientibus, Cap. LIX.

ATtrahentes facultates sunt quæ ex alto vehementius extrahunt: repercutientes verò quæ in altum vicinos eisdem succos repellunt. essentia illis calida tenuiúmque partium est: his contrà, frigida, & partium crassarum: siquidem calor perpetuò attrahit, frigus verò repellit. Verùm quod partium tenuitatem habet cum calore coniunctã, trahit vehementius: quod verò cum frigore crassas habet partes, cuiusmodi est adstringẽs, id violentius propellit: quamobrem ex vehementia actionis vtrisque est impositum nomen. ac materia quidem adstringentiũ est planè perspicua: attrahentium verò est huiusmodi: anemonæ omnes, vtraque anagallis, dictamnum, cicer, agreste cicer, thapsia violentè, cyclaminus, narcissi radix, xyreos, aut xyridis radix, & magis fructus, gladioli radix, & præsertim superior, propolis validè, pycnocomi radix, & fructus, & folia, fermentum. Stercus omne attrahẽtis quidem est facultatis, sed non exigua inest differẽtia: nam columbinum abundè trahit, ex æquo autem vtrinque ab hoc recesserunt, ad calidius quidem anserinum, ad frigidius verò gallinaceum: ab hoc etiam magis superantur humanũ & suillum. Caninum verò simile est medicamentis extergentibus, & præcipuè si ossibus vescantur. Crocodilorum quoque terrestrium stercus id etiam exquisitius facit. Iam & sagapenũ attrahendi vim habet, Cyrenaicúsque ac Medicus liquor, & siquis alius est qui sit his similis: silphii itẽ liquor & radix, spartum quo vites ligant, eiúsque fructus, & virgarum succus egregiè trahit: terebinthina præ cæteris resinis, tragii Cretẽsis folia, fructus, & lacryma, euphorbium, sulfur, stercus boum, & præsertim eorum qui eruũ comederunt. Quædam autem qualitatis proprietate attrahunt, hoc est, totius essentiæ similitudine, hæcque calida esse omnia necesse est: nam inter ea quæ similis essentiæ sunt, quod calidius est, id trahit potentius, vtpote quod similitudini calorem auxiliarium assumpsit. nepita quoque attrahit illita, & costus cũ eo confricatus, humores ex imis partibus trahit. viscum validè trahit, nec tenues solùm humiditates, sed etiam crassiores, eásque diffundit, & per halitum digerit.

De iis quæ per halitum digerunt, Cap. LX.

VIcinæ inter se sunt facultates quæ ea quæ in alto sunt attrahunt, & quæ attracta discutiunt. Quæ nanque trahunt, eæ etiam omnino discutiunt: quæque discutiunt, eædem etiã trahunt: sed in medicamentis attrahentibus, vis attrahens excellit, in discutientibus verò discutiens. Cæterùm materia discutientium est hæc, abrotonũ, agaricum, ageratum, adiantum, ægilops, vrticæ semen & folia abundè, acanthi folia, sambucus & ebulus, alyssum, ammium, anagyri folia, & magis sicca, & radicis cortex, androsaces, anthemis, vel chamæmelũ, anisi semen, canina brassica illita validè, argemone, aristolochiæ radix, & magis rotundæ, hastulæ regiæ radix, & magis eius vstæ cinis, atriplex leniter, bulbus, buphthalmũ potius quàm chamæmelum, herba Sabina, quã pro cinnamomo quidã duplicem imponunt: muscus (cui splanchno etiam est nomen) daucus herba foris imposita, eiúsque semen magis: hibiscus, vel althæa (est autem agrestis malua) eius etiã radix & semen eodem modo faciunt: oleũ dulce peruetus, oleũ ex lychno, cicinum, Sabinum, raphaninũ, & quod ex liquida pice conficitur: his omnibus cedrinũ præstat, helxine, thapsia, cannæ vallaris cortex vstus abũdè: casia, ricini fructus, folia, radix læuigata, & oleũ quod ex eo fit, crocodilii semen & radix, cyclaminus, cytisi folia, ladanum, lampsana illita, lapathium modicè, leontopetali radix, leuces fructus, libanotides tres, mercurialis, malua agrestis: hortensis verò est imbecillior, earúmque validius est semen. est etiã validior quæ anadendromalache vocatur, mastiche Chia, magis verò Ægyptia, mel, persicæ ger-

mina & folia,citrii ſemen & folia, nereum, aut rododaphne ſuperdata,xãthii aut phaſgani fruct⁹,xyreos,aut xyridis radix,& magis etiam fructus,gladioli radix,& ſuperior maximè,primæ ficus,onobrychis, opobalſamum citra inſignem caliditatem,liquor Cyrenaicus vehementiſſimè,paliuri folia & radix, opopanax, paronychia abundè,peucedani liquor,ruta,pix,meliſſophyllon,marrubiũ, illita,ptarmicæ frutex,pycnocomi radix, fructus & folia, cataplaſma ex pane magis quàm quod ex tritico fit, fermentũ,radicula,eiúſque ſemen,agreſtis radicula, terebinthina magis quàm maſtiche: & magis quàm hæc, larinx: maſtiche Ægyptia,oleum roſaceum, rhodia radix, ſordes è ſtatuis,ſordes ex gymnaſio;ſampſuchus, cucumeris agreſtis radix,& elaterium,ſium,ſiſymbriũ, myrrha,ex caricis acriores,ficus caprificorũ,fici domeſticæ,prima ficus,beta ſine caliditate:alba autem eſt validior: Cretenſis tragii folia, fructus,lacryma, galbanum,ocimũ ſuperdatum,ſal vſtus magis quàm non vſtus,& magis etiam ſalis flos,ſalis ſpuma,nitrum,nitri ſpuma,omnia alcyonia, terra Samia; faba modicè,altercum,cinnabaris, chryſocolla, caſeus ex acido lacte modicè, butyrum modicè,coagulum, ſtercus omne,multum,œſypus modicè, carnes viperarum validè: quoniam verò ad cutim excrementa exigunt; efficitur vt in quibus mali ſucci redundant in corpore, ingens vis pediculorũ exoriatur. adeps leoninus magis digerit quàm alii qui in quadrupedibus inſunt: taurinus verò minus: ſuillus adeps citra morſum: vitulinus verò minus: hoc quoque magis bubulus. Adeps porrò qui inueterarit, magis quàm ipſemet recens:oſſa combuſta abundè,lanæ crematæ,echini vtriuſque cinis.

Zopyri,quæ adſtringunt,

Cap. LXI.

ADſtringunt verò myrti folia, itémque oxymyrſines, malus, rubus, oleaſter, oliuæ cultæ rami, roſæ,vitis, lentiſcus,verbaſcum,cupreſſus,ſemperuiuũ,papauer,ſempermanens,Punicorum flores,balauſtium,aloë,Cyprium ſpodium, vrtica, hypociſtis agreſtis, achrades,acini,pira, mala,crocus,althæa, aſtragali radix, & verbaſci, clauiculi vitis,myrti baccæ,meſpila,terebinthi fructus,dryopteris, corna,ephemerum, glans quercina, agreſtis lapathii fructus, altercum, & pæoniæ rufa grana, caſtaneæ, hedera, nymphæa, palmulæ crudæ melius, earúmque flos & caulis,papaueris radix,oui vitellus aſſus,acaciæ expreſſio, faba Ægyptia,paſtinaca,ferulæ pollen,paliurus,caudæ equinæ radix, Lyſimachia herba, alumen, ſanguis concretus, cyperis,œnanthe,braſſica percocta,leporis coagulũ,ſpongia combuſta,ononis,ſuber,rhamnus,piceæ cortex,piníque & fructus,myrica, rhus quo veſcimur, vinum auſterum,mari non miſtum,vinacea. Adſtringũt quoque nonnulla eorum quæ cruſtas inducunt, vt diphryges, chalcitis,miſy,cadmia,vſtum æs,à quibus defluxio omnis,præter vrinæ defluxum,cohibetur & comprimitur.

Quæ res per halitum digerunt,

Cap. LXII.

AD digerendum verò illita aut perfuſa valent, aſphodeli radices, & vitis Chironiæ nigræ, & archezoſtis, quam ampelin quidam, alii madonium viſcum vocant, & viticis,& cucumeris, & magis etiam agreſtis, & capparis, & anemones puniceum florem habentis, & chamæleontis,& fœniculi: itémque thapſia, anthericum,cyperus,apium,hedera alba,lapathium agreſte,altercum,aſparagus,braſſicæ & folia & ſemen,paſtinaca, trichomenes, amomum, naſturtium, iuncus odoratus,gladiolus, nardus,ocimoides,echion,ammoniacum,coſtus,piper,pulegium,arum, farina triticea, hordeacea loliaceáque, ſulphur quoque,nitrum, eruum, pæderos, teſticulus herba, omphacium,omnis cinis,recrementum,balſamum,lepus marinus,lapis Aſius,helichryſum,abſinthium læuigatum, ſerpyllum,ſinapi, ſiſymbrium aquatile, mentha, conyza, nepita,glans vnguentaria, vua taminia, pumex, ſquama æris,ſtyrax,cucumis agreſtis, ranunculus, rhinæ marinæ combuſtum corium, ſtruthium,balſamum, lactuca agreſtis,propolis, alcyonium, marina aqua, thuris cortex,raphanus,mel paſſum, panaces, heraclium, ſtrigmentum, ſordes ex palæſtra, ariſtolochia, fimus muris, cuminum, cochlea cum teſta læuigata,abrotonum, cancrorum integumentum,ariſarum,lupini pollen,gluten taurinum,verbaſcum,ſeſamum,melanthium,meliloti ſemen, cæpa,polium,eryſimum, bulbus, & magis etiam in aqua elixatus; naſturtium, oleæ Æthiopicæ lacryma, chryſocolla,veratrum album & nigrum,ſeſamoides, marrubium, thymũ, abſinthium,rubus caninus,aſphodelus,hypericon,reſina; lichen in petris naſcens,piper,faba Græca, fœnumgræcũ, atriplex, albæ violæ folia, origanum,heranthemon, ſalis ſpuma, ſal, myrrha, terra halmyritis & ampelitis, cedri baccæ,nuces,beta alba, excrementitia pars ſilphii, balſami,ſagapeni, & panacis,piſſelæum, eboris deraſio, itémque argenti,auri, æris, aluminis Ægyptii, Pontica radix; pinguium ficuum decoctum & dilutum,fel bubulum,defrutum,lycium,malus,porrum,anthemon,gypſum,ſauridion(quam cardamida vocant)lingua canis,herba quam plantaginem appellant,caro bubula caprilláque: hordeũ, & olyra combuſta,alga,oleum,lana,pinarium vſtum,acetum,tedinum,ladanum,orminum, anthile, cortex fabæ, plumbago, granum Cnidium,heleniũ,artemiſia, narciſſus,adiantum,ſquama ferri,cyclaminus,bubulus ſanguis; & ſuillus eodem modo:rubrica ſinopica, ſandaracha non læuigata,ochra,fæx aceti & vini combuſta,furfuris decoctum & dilutum,& ipſum quoque furfur, calx, atramentum ſutorium,ſmyrnium,ſory,fimus columbarum, hirũdinis,gallorum,murium; lapis pyrites, combuſta vngula equi,bouis,aſelli:libanotis quæ fructum non fert,vmbilicus veneris,chamæſyce,micæ quibus veſtes tinguntur,orobanche,coracini marini caro,& ſiluri quoque ſale conditi;colocynthis agreſtis,parthenium vel perdicium. Atque hæc quidem omnia quo ordine deſcripta ſunt, ad diſcutiendum valent: ſed ſimul etiam concoquũt aliquid, quod alio in loco ſit, & quæ in locis ipſis habentur,accõmodatè pertractant:quamobrem & concoquunt,& diſcutiunt,& eorum nonnulla attrahunt,& ſudores mouent, & aperiunt: quocirca diuidere etiam poſſunt. ſquamas verò maximè educunt ariſtolochia,atramentum ſutorium, ſilphium,ſiluri caro,& leporis coagulum.

Galeni de facultatibus lac gignentibus,& menſtruas purgationes prouocantibus,

Cap. LXIII.

FAcultates quæ lac efficiunt, partim in medicamentis tantùm,partim etiam in alimẽtis ſunt. In medicamentis, vbi ſuccos pituitoſos calfacientes in ſanguinem commutamus:in alimentis autem,ex totius ſubſtantiæ ſimilitudine,quum videlicet boni ſunt ſucci, & modicè humida & tepida caliditate,quali eſt etiã lac, ſiquidem ſanguis particeps eſt caloris,qui animali cõmoderatus: magis verò quàm moderati,flaua bilis,vt frigoris particeps eſt pituita:in medio verò pituitæ ac ſanguinis eſt lac,quantum ad calorem attinet:non tamen pari interuallo ab vtroque recedit,ſed longius abeſt à pituita, propius accedit ad ſanguinem. Quum ergo minus quàm expedit, lac ad vbera peruenit,velis autem copioſiorem venire,tum ſanguinem contemplator:aut enim minor eſt quàm par ſit, aut certè peior. Itaque is qui parcior ſit,vniuerſam victus rationem humectantem calfacientémque expoſcit:qui verò eſt peior,ſi bilioſus fuerit,in primis purgationem, mox eũ victũ quem modo diximus:ſin pituitoſus, medicamẽta exigit excalfaciẽtia,aut primo aut ſecũdo ordine, non tamẽ exiccãtia:ſed potiora ſunt ea quæ non tantùm ſunt medicamenta,ſed & alimenta,vt eruca,vt fœniculũ,vt anethũ, ipſas inquam herbas adhuc virentes & humidas:nam ſiccæ magis quàm oportet excalfaciunt & exiccant. Huius quoque generis eſt ſmyrnium,apiũ,& ſium,herbæ etiamnum virentes:quippe quũ exiccantia omnia ſanguinis humiditatem depaſcentia, ipſum & craſſiorẽ & pauciorem reddunt:ſique calida ſint natura, iuſto calidiorem:ſi frigida,frigidiorem. Debet enim ſanguis modicè calidus eſſe, & non craſſus,vt ex eo lac gignatur. Quocirca quæ ſunt eiuſmodi,extinguunt potius lac quàm procreent. quæ verò ita vt dictum eſt calfaciunt, neque vllam inſignem ſiccitatem adiunctam habent, meritò vim procreandi lactis habere dicta ſunt: verùm hæc ſunt perpauca. Neque

enim facilè comperias quæ prædictam temperiei mediocritatem ſint ſortita:cæterùm infinita propemodum ſunt quæ lac lædunt. nam & quæ plus quàm expediat calfaciunt, quæque ſiccant aut refrigerant, partim ſanguinis qualitatem vitiantia, partim eius ſubſtantiam minorem reddentia,ne lac gignatur impediunt. ſimilem porro his quæ dicta ſunt vim obtinent, quæcunque prouocare aut ſiſtere menſtruas purgationes poſſunt: vtrorunque enim communis eſt materia,ſanguis qui venis continetur.Is ergo vbi fluxilis fuerit,& æqualitate contemperatus,abundantem vtrique copiam ſuppeditat.quinetiam venas non exiguas mammis & vtero communes eſſe, alibi dictum eſt. Ergo quum ad alterutram partem ſanguis fertur,altera ſicceſcit:itaque haud mirabile eſt ſi & victus & medicamenta ſimilia ſint,nimirum quæ generant, ſedant ſingulorum menſium ex vtero purgationem, & quæ lac in vberibus gignunt.quanquam hactenus differunt quòd & calidioribus & magis incidentibus purgatio menſtrua nonnunquam indigeat,quippe quum venæ in ea parte ſitæ,magis debeant aperiri quàm quæ in mammas pertinent,& ſanguinem magis fluxilem requirant,quum nimirum vterus ad eius lationem nihil conferat: nam menſes in venas quæ illic ſunt mittuntur,non autem attrahuntur: at in vbera ſanguis non mittitur modò, ſed etiam trahitur:ac proinde leuiore medicamentorum auxilio eidem eſt opus,quum non quod ſatis eſt in mammas confluit.Et medicinæ quæ faciunt vt ſanguis mamillas ingrediatur,imperfectas quoque purgationes adiuuant: ſin autem multum oblæſæ ſint, aut planè retẽtæ,nihil huiuſmodi ſanare eas poteſt:ſed Sabina,& meum,& iris,& nepita,& pulegium,& dictamnum, & coſtus, & caſia, & cinnamomũ, & ariſtolochia,& bunium,& cætera huius generis abſolutas vteri purgationum retentiones ſanant.

Zopyri,de eiſdem, Cap. LXIIII.

LAC prouocare conſueuit ſeſamum potui datum, cucumeris ſemen,terræ lumbrici,cachry,myrrha, polypodium,eryngiũ,circææ fructus & folia, noctuæ cerebrũ, ipſáque noctua elixa,& glaux herba,trimeſtre triticũ,hordeum,fœniculum virens,eiúſque radix & fructus, libanotides,aniſum,hippomarathrum,lini fructus,cuminum,eruum,polygonum,humor verò vnicuique facultati accõmodatus miſcendus eſt,vt tritici decoctum,fœniculi elixati aqua,ptiſanæ cremor,& triticeæ ptiſanæ eodem modo. Illinitur verò fœniculum, melanthium,myrrha,expreſſio ex hordeo macerato,muris fimus,portulaca,adeps anſerinus,vlmi folia,cera,ſulfur,recrementum, fel taurinum.

Quæ res menſtruas purgationes ducant, ex eodem, Cap. LXV.

DVcunt autem menſtruas purgationes admota hæc: adeps ceruinus recens, itémque aſininꝰ & anſerinus, fæx arida combuſta,fel taurinum, chondryla, maſtiche, ſal,oleum,vnguẽ narciſſi,cyperus,ſpuma nitri,teſta Attica,murium fimus,lanugo ex pomis cydoniis, irinum vnguentum,mãdragoræ liquor,ſtyrax,abſinthium,ſilphii ſemen,artemiſia,ſampſuchus, tenellæ radices anchuſæ, & pentaphylli,& cyclamini, & circææ, centaurium, ſiſymbrium,iuncus odoratus,calamus,helenium, heliotropiũ, veratrum nigrum,granum Cnidium, mercurialis, cuminum, capparis ſemẽ,fœnumgræcum,vua abiectis acinis, moly,cedri fructus, amygdala, ſeſamum lotum, extima baccarum lauri maturarum pars.In potu ſumpta menſes ducunt,ruta agreſtis & ſatiua,& vtriuſque ſemen:itémque ſemen actes,medii,fœniculi, bryoniæ, crethmi, cymini, piperis vſti,ſinapi,ari,porri,tragii, fœnigræci, cachryos, apii montani,ſmyrnii, dauci, thlaſpeos, melanthii, albæ
A violæ,ricini,daphnæ,ſeſeleos,balſami,pæoniæ, vrticæ radix, braſſicæ agreſtis ſemen: ſimilique modo lapathii, menthæ,ſilphii,& ſeſeli,flos anemones,abrotonum, hippomarathrum,eryſimum, falſodictamnum,helichryſum, artemiſia,vitex,coſtus,trifolium,cardamomum,tragacantha,centaurium,libanotis, ammoniacum, braſſicæ decoctum,& ſuccus,marrubium,lac bubulum, trifolii expreſſio,& tithymali qui cypariſſias nominatur. Communiter verò tum pota tum admota purgationem menſtruam cient hæc:myrrha,naſturtium, cyclaminus,cinnamomũ,
B nardus,origanum,mercurialis, pulegium, nigella,ſemen apii,vrticæque:piper longum ſimiliter,& item reliquum, aniſum. Album verò fluorem muliebrem educũt eodem modo,eryſimi ſemen,hederæ fructus,acte herba,porrum elixum,cumini folia, ſaluia alba, abſinthium, hypericũ, allium, cancri fluuiatiles, pulmo marinus, leporis coagulum,portulaca,cneoron,cornu ceruinum, nigella, anagallis,liquor,pix,adeps anſeris,taurinum fel, veratrum albũ, elaterium,nitrum, fœnumgræcum, piper,naſturtium,reſina,myrrha,thus, miſy, galbanum, fæx, pulegium, atra-
C mentum ſutorium,aqua aromatum. Bibitur autem ad huiuſmodi purgationem ciendam oleum,lini folia,lapathi ſemen ſaluiæque, portulaca, adiantum, hypociſtis,cyperus,pulmo marinus aridus,rutæ radix, cneorum, liquor, hippophaëes,decoctum fluuiatilium cancrorum, qui vino fuerint ſuffocati: nigra pæoniæ grana, atque abſinthium. Communiter verò tum pota tum impoſita educunt,lini fructus, granum Cnidium, ocimi ſemen,cuminum Æthiopicum,ſaluia,ſeſamum crudum,& aniſum.

Galeni,quæ ſemen gignant & extinguant,
D Cap. LXVI.

QVemadmodum in lacte, ita etiam in ſemine dicere conſueuerunt, quædam ſemen generare, & quæ his ſunt contraria reſtinguere:quædam prouocare, & eiſdem contraria ſupprimere:ac generare quidem volunt ea quæ procreant quod antè non erat: extinguere verò, quæ corrumpunt:prouocare autem,quæ in apertum proferunt id quod in alto deliteſcebat:&his contraria,quæ ſupprimũt. Semen ergo gignunt cibi qui probè nutriunt, & flatuoſi ſunt,& totis ſubſtantiis ſunt familiares:medicamenta ve-
E rò,flatuoſa & calida. Extinguunt autem ſiccantia omnia, refrigerantiáque, & quæ totis ſunt contraria ſubſtantiis. Porro prouocant quæcunque calida ſunt, & flatuoſa citra deſiccationem:ſupprimunt verò contraria.Etenim quum ſemen ex vtili excremẽto gignatur, ſitque id flatuoſum, quæcunque ſemen procreare, prouocaréve poſſunt, bene nutriant, flatuoſáque ſint neceſſe eſt:itaque bulbi, cicer, fabæ,polypodes,coni,edulia multi ſeminis & dicuntur & ſunt:ſcincus verò & ſatyrion ſunt medicamenta:cibi verò & medicamenta ſimul, viticis ſemen & eruca. Cæterùm
F quæ edulia medicamentáque refrigerare poſſunt, incraſſantia,& cogentia,& ſtabile ſemen reddentia,eius ſupprimendi, non autem corrumpendi vim obtinent: vt lactuca,blitum,atriplex,cucurbita, mora, melopepones, cucumeres ſeu maturi, ſeu non maturi fuerint. Quæ verò ſiccant,ea prorſus ne eſſe quidem ſemen permittũt, etiamſi calida ſint ſuapte natura,vt ruta:ſi autem non calfaciãt, multo minus,vt nymphæa.atque hanc ſanè cõſentaneum eſt,ſubſtantiæ proprietate eſſe eiuſmodi, vt contra quàm ſemen affecta ſit. Eandem porrò tum eſculentorum tum
G medicamentorum proportionem in lacte & menſtruis purgationibus licet inuenire. Cæterùm alia ratione ſub idem genus cadunt, quæ reiiciendis reſpirantium inſtrumentorum excreationibus auxiliantur,quæque ciere vrinam poſſunt: hæc enim omnia attenuandi, ſicut contraria incraſſandi,vi ſunt prædita.

Ex Galeno, vniuersæ cuiusque medicamenti facultates, Cap. I.

Simplicium medicamentorum & facultatũ quæ in eis insunt, cognitio ita necessaria est vt sine ea nemo rite medicari queat: ita enim magna nobis suppetit copia, & nos in quacunque temporis opportunitate medicamenta facilè comperimus. Valet etiam eadem notitia ad composita remedia conficienda: præterea verò ad eorũ vires vniuersales inueniendas pertinet; & quod artis est, apud omnes patefacit. quamobrem dabo operam vt rem à capite arcessam, & ducto ab elementis initio sic progrediar vt simplicium medicamentorum facultates percurram: ita enim fiet vt qui eas norint, ad memoriam reuocent: qui verò eas ignorant, nunc perdiscant. Et verò vniuersalis de his sermo totus iam finem videtur consequutus, tempúsque est vt ad res singulas nostra se conuertat oratio, quæ quidem priuatim in vnoquoque medicamento perficietur. Nunc verò ad particulares actiones nõ scribã, sed hoc persequar quũ de curandi ratione differam, quũ vsus exposcet: hoc verò loco vniuersales simplicium medicamentorum facultates tantùm recensebo.

A

Abrotonum calidũ est & siccum facultate, in tertio ordine constitutũ: quùmque amarum sit, vi quadam digerendi atque incidendi est præditum: & quoniam paucæ acerbitatis est particeps, idcirco stomacho inimicum est. Ostensum enim est, amarum per se omnino stomacho alienum esse: austerum verò, aut acerbum, aut ad summum adstringens, esse stomacho idoneum: mistis porrò inter se qualitatibus, præstare vehementiorem. Idem quoque abrotonum vstum, calidum siccúmque est: valétque ad rarefaciendum, & tenuium est partium, & mordax.

Agni, *hoc est viticis*, folia & fructus, & flos, calidæ siccæque facultatis in tertio ordine in recessu sunt. verùm multum tenuium partium est eorum substantia; & nescio quid exiguæ adstrictionis ex eis percipitur.

Agrosteos, *hoc est graminis*, radix sicca & frigida est: ipsa verò herba refrigerat, sed non validè, éstque in medio humiditatis & siccitatis constituta. at radix mordacitatem, & partium tenuitatem exiguam obtinet: interdum tamen lapides frangere consueuit. Semen autem alterius imbecillum est. eius verò quod in Parnaso nascitur vis est exiccans, tenuiúmque partium, & subacerba.

Anchusæ quatuor sunt, non omnium tamen eadem facultas est. quæ nanque onoclea dicitur, adstringentem & subamaram radicem habet: quæ etiã condensandis corporibus, & modicè attenuandis, & abstergendis, & abluendis biliosis salsisque succis, non pota solùm, sed etiam foris admota sufficiat, quæque ex polenta illita possit refrigerare: herbæ autem folia sunt radice imbecilliora: ab eis tamen siccandi & adstringendi vis non abest. Quæ verò Lycopsis nominatur, radicẽ habet magis quàm superior adstringentem. eius autem quã onochilon & alcibiadion vocant, facultas est magis medicata, & acris, vt eos qui à viperis morsi sunt, tum illita, tum suspensa, tum esa valde iuuet. quarta denique quæ restat, parua est, & alcibiadio persimilis: sed & magis amara, & magis medicata.

Agarici radix primo quidem gustu dulcis quodammodo, sed paulo pòst apparet amara: & quandam acrimoniæ leuisque adstrictionis speciem spatio temporis inducit. quamobrem perspicuum est, hoc medicamentum esse compositum ex aëria & terrea substantia, quæ à calore extenuata est: aqueæ verò essentiæ minimè est particeps: hac ratione vim habet digerendi, & crassitudinem incidendi, & viscerum obstructiones expurgandi.

Ageratum facultatis est digerentis, & leniter quodammodo inflammatione liberandi.

Adiantũ exiccat, extenuat, digerit, nullũ tamen perspicuum calorem aut frigus inducit: sed propter opposi-

A tionem quam in his facultatibus habet, rite in medio cõstituetur.

Aizoon, *hoc est semperuiuum*, vtrunque siccat leniter, mediocriter adstringit, omnis alterius validæ qualitatis expers, vt aquea essentia in eo cæteris antecellat. non modicè autem, sed in tertio ordine refrigerat.

Ægilops leniter acris est, ideóque vim habet per halitum digerendi.

Æra, *hoc est lolium*, desiccat & calfacit efficaciter, vt B proximè ad acria accedat: quocirca ponet hoc quispiam in tertio ordine calfacientium, & in secundo extremo siccantium.

Ægyri flores calidi sunt, in tertio recessũ. in differentia verò quæ in siccando atque humectãdo est, paululum à temperato ad siccius deflexerunt, & subtiliorum potius quàm crassiorũ sunt partium. Ipsius quoque folia sunt floribus quodammodo similia, nisi quod ad omnia imbecilliora, minúsque efficacia sunt. quinetiam resina similem floribus facultatem habet, atque etiã calidiorem. Semen C verò subtiliorum est partium, magísque exiccat quàm resina & flores, non tamen est admodum efficax.

Acaciæ & planta acerba est, & fructus, & succus: quũ lotus imbecillior & minus mordax redditur, vtpote quæ acrimoniam lauando deponat. Ex quo planum est, medicamentum hoc frigidum esse atque terreum, quadam etiam aquea essentia immista. Coniectura quoque est, non ex similibus inter se particulis constare, sed quasdam in se dispersas tenues calidásque habere partes, quæ abluendo segregantur. locetúrque hoc in tertio siccantium ordi-D ne, & secundo refrigerantium, vbi fuerit elotum: non lotum verò, in primo.

Acalephes, *hoc est vrticæ*, fructus & folia, valde digerentis sunt facultatis, sed & quiddam flatuosum habent. temperies eius est tenuium partium & sicca, non tamen vsqueadeo calida vt iam mordeat. Porrò flatus, cuius esse participem eam diximus, nascitur dum concoquitur. Aluum autem magnopere subducit ipsa duntaxat absterfione & veluti titillatione.

Acanthus folia habet facultatis modicè digerentis: E radicem verò siccantem, leuiter incidentem, & tenuium partium.

Acanthi radix & folia tenuium partium, & calidæ sunt facultatis.

Acanthæ leucæ, *hoc est spinæ albæ*, radix siccat, & modicè adstringit, semen verò tenuium partium est, & calidum.

Acantha Ægyptia magis adstringentem siccantémque facultatem habet quàm spina alba.

Acori radix acris, & modicè gustu subamara est, ita-F que calidæ est facultatis, & tenuis consistentiæ. Deterget ergo & extenuat ceratoidis crassitiem, ad quod etiam eius succus est accommodatior. esto autem tertii ordinis & in calfaciendo & in siccando.

Aconitum, siue pardalianches, putrefacientis venenosæque facultatis est. ad putrefaciendũ tamen quædam extra corpus herbæ radix est vtilis.

Aconitum, seu lycoctonum, similis superiori facultatis est, sed peculiariter lupos interficit, sicut illud pardos.

G Acte tum arborea, tum chamæacte, hoc est ebulus & sambucus, vtraque potentiam habet siccandi, conglutinandi, & modicè digerendi.

Allium quum ex dissimilibus inter se particulis constet, salsum quidpiam & subadstringens gustu habet. maior autem eius substãtiæ pars est moderatè calida cum humiditate quæ non conficitur, & leniter flatum excitat.

Aloë adstringit quidem modicè, sed egregiè amara est, subducítque aluum, siccátque citra mordicationẽ in tertio gradu, & calfacit in primo intenso, potest etiam simul repellere, & digerere, & paulum etiam extergere.

Alyssum solùm datum sæpenumero à cane rabioso

morſos ſanauit: id quod ex totius ſubſtantiæ ſimilitudine poteſt efficere. Facultatem habet modicè ſiccantem, & digerentem,& nonnihil etiam abſtergentem.

Alſine (vel auricula muris) eſſentiæ eſt aqueæ & frigidæ:quare citra adſtrictionem refrigerat.

Amaracus in calore tertii eſt ordinis: in ſiccitate verò ſecundi.

Ambroſia illita vim habet adſtringendi & repellendi.

Ammi ſemen vim habet exiccandi & calfaciendi in tertio ordine intenſo. eſt etiam tenuium partium, & digerens, guſtantique acre & ſubamarum, ideóque vrinam mouet.

Amaranthum attenuantis eſt facultatis, ſtomachóque infeſtum eſt.

Amurca terreſtris eſt ſubſtantiæ,calidæ, non tamen vt perſpicuè mordeat. Si coquatur, multo craſſiorum partium redditur, & ſiccat:fueritque ex ſecundo ordine calfacientium, & ſiccantium intenſo. Ampeloprasum calidũ ſic eſt vt illitum exulceret. eſt enim acrius & ſiccius porro,craſſóſque ac lentos humores magis incidit, & obſtructa inſtrumenta liberat obſtructione.

Ampelou, *hoc eſt uitis agreſtis*, racemi abſtergendi vim habent:ipſáque & extrema germina adſtrictionem quandam obtinent.Vitis verò cultæ ſimilis eſt facultas,ſed imbecillior.

Albæ autem vitis prima germina ſubamaram & modicè acrem adſtrictionem obtinent:radix verò abſtergentem & ſiccantem,& tenuium partium, & modicè calidã.

Ampelos verò *μέλαινα*, *hoc eſt uitis nigra*, in omnibus eſt ſupradictæ ſimilis,ſed imbecillior.

Amygdala amara attenuantis,abſtergentis,& obſtructione liberantis eſt facultatis: porrò & ipſa arbor ſimilem vim eſt ſortita:quæ verò dulces ſunt, leuiculam ipſæ quoque amaritiem poſſident:ſed quum dulcedo ſuperet, occultatur. eſt enim oſtenſum, qualitatem moderatè dulcem,eſſe moderatè calidam.

Ammoniacum emolliendi vim intenſam habet.

Amomum acoro ſimilem facultatem obtinet: niſi quòd acorum eſt ſiccius,amomum verò maiore quodammodo vi concoquendi eſt præditum.

Anagallis vtraque admodum extergentis facultatis eſt, habétque nonnihil etiam caloris, & attrahendi vim quandam.ad ſummam autem, ſiccandi vim citra mordicationem obtinet.

Anagyris graueolens eſt,& acer,digerentiſque & calfacientis facultatis. eius folia ſicca vehementer incidunt & ſiccant non ſecus quàm radicis cortex.ſemen eſt partiũ magis ſubtilium,& vomitum prouocat.

Androſæmon, alterum aſcyron vocatur, éſtque hyperici ſpecies: alterum dionyſias. ſemen eorum vim purgandi habet: foliorum verò ſiccans & extergens modicè facultas eſt.

Androſaces amara & acris herba eſt, digeritque & ſiccat.

Andrachne, *hoc eſt portulaca*, refrigerat in tertio exceſſu, humectat in ſecundo. eſt etiam cuiuſdam auſteritatis particeps,itémque eius ſuccus:itaque non foris modò im poſitus,ſed epotus etiam refrigerat: præterea dentium ſtuporem herba ſanat, quippe quæ prædita viſcoſa humiditate leniat, impleátque ea quæ ab acidorum contactu aſperè fuerant exiccata.

Anemonæ omnes acris,abſtergentis, attrahentis, & ora vaſorum aperientis ſunt facultatis.

Anethum ita calefacit vt in ſecundo ordine intenſo, aut in tertio remiſſo ſtatuendum eſſe videatur. exiccantium verò ſecundi ordinis eſt.Itaque meritò in oleo decoctum digerit,dolorem ſedat, ſomnum conciliat, crudos & incoctos tumores cõcoquit. Fit ex eo oleum,cuius temperies propinqua eſt pus mouentibus & concoquentibus appellatis medicamẽtis: niſi quòd paulo illis eſt calidius, ſubtilius,& digerens.vſtũ verò fit tertii ordinis calfacientiũ & ſiccantium. Cæterùm viride adhuc & ſucci plenum, humidius eſt,& minus calidũ,itaque magis concoquit,& ſomnũ magis quàm ſiccum conciliat, ſed minus digerit.

Anthyllis vtraque mediocriter ſiccat. Altera verò

A quæ chamæpityi eſt ſimilis,eſt ſubtiliorum partiũ quàm altera,& magis abſterget.

Aniſi ſemen acre eſt & ſubamarum, vt prope ad vrentium facultatem accedat. eſt tertii ordinis exiccantium, vt etiam calfacientium,atque etiam digerit.

Aparine modicè exterget & ſiccat: habet etiam quandam partium tenuitatem.

Apii, *hoc eſt piri*, folia & ſumma germina, auſtera ſunt:

B fructus verò aliquid etiam aqueæ dulcedinis habet. proinde pirum ſi edatur ſtomacho conuenit,ſitimque prohibet:ſi illinatur,exiccat,modicéque refrigerat.

Achrades magis quàm alia pira & adſtringunt & exiccant.

Apocynum,aut braſſica canina,eſt venenum. mirum in modum grauiter olens herba eſt, proinde omnino nõ ignauiter calida eſt:non tamen proportione deficcat:quã obrem illita digerentis eſt facultatis.

Argemona abſtergens digerénſque eſt.

Ariſarum acrius multo eſt quàm arum.

Ariſtolochiæ radix amara & ſubacris eſt. tenuiorum

C partium eſt rotunda, & ad omnia efficacior quàm duæ reliquæ:quæ clematitis dicitur,odoratior eſt: itaque vnguentarii ea ad vnguenta vtuntur: ſed ad medicinas eſt imbecillior. At longa minus eſt tenuium partium quàm rotunda,veruntamen non eſt inefficax, ſed & abſtergendi & calfaciendi vi prædita eſt: minus quidem quàm rotunda abſtergens ac digerens,ſed non minus calfaciens, imò verò æquè,aut fortaſſe magis.

Arceuthus, *hoc eſt iuniperus*, calida & ſicca vtrinque tertii ordinis.eius fructus ſimiliter quidẽ calidus eſt,ſed nõ ſimiliter ſiccus,verùm primi in ſiccando ordinis.

D Arction,quod eſt verbaſco ſimile, facultatis eſt partiũ valde tenuium ,& ſiccantis,modicè tamen abſtergit.Alterum verò quod proſopitida vocant, digerit ipſum quoq; & ſiccat,ſed modicè itidem adſtringit.

Arnogloſſum, *hoc eſt plantago*, miſtæ temperaturæ eſt:habet enim quidpiam aqueum frigidum:habet verò & auſterum quiddam,quod eſt terrenum frigidum, quocirca refrigerat & ſiccat in ſecundo ordine. Siccitatem autem obtinet morſus expertem,frigiditatem verò quæ nondũ ſtupefaciat:eius quoque fructus & radix parem vim ha-

E bẽt,præterquã quòd ſicciores & minus frigidæ ſunt. atenim fructus eſt tenuiorũ partium,radices verò craſſiorũ. quinetiam herbæ ipſius folia ſiccata, tenuioris ſubſtantiæ,& minus frigidæ facultatis redduntur, quum aqueũ eorum excrementum per halitum ſit digeſtum.

Aron terrena & ipſum eſſentia cõſtat,& calida, itaque extergentis facultatis eſt,non tamen validè vt dracontiũ. eſt igitur in exiccando & calfaciendo primi ordinis.radices eius vtiles ſunt vel maximé.

Artemiſia vtraque in calfaciendo ſecundi eſt ordinis,

F in ſiccando primi intenſi.eſt etiam modicè tenuium partium.

Aſari radices vim habent acori radicibus ſimilem,magis tamen intenſæ ſunt.

Aſpalathus guſtu acer eſt & adſtringens.ex facultatibus verò quæ ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtant, eſt conflatus,vt ſui partibus acribus calefaciat,auſteris refrigeret:vtrarunque autem ratione deſiccet.

Aſparagus myacanthinus abſtergentis facultatis eſt,

G non tamen perſpicuè calfacit,nec refrigerat.

Aſplenum tenuium partium eſt, non tamen eſt calida facultate præditum.

Aſtragalus radices habet adſtringentes,quocirca ex numero non debiliter exiccantium eſt.

After Atticus(alii bubonion vocant) habet quiddam digerens: habet verò non minimè & refrigerans quippiam & repellens,vt miſtæ ſit potentiæ,vt etiam roſa:verùm id non adſtringit.

H Aſtaphis, *hoc eſt uua*, culta quidem concoquendi, adſtringendi,& leniter digerendi vim habet: at agreſtis acrem vehementer: ex quo fit vt valenter abſtergeat, & quadam etiam vrendi facultate ſit prædita.

Aſphodeli radix digerentis abſtergentiſque facultatis eſt:eius vſtæ cinis acrior ſiccióque efficitur.

Atractylis ſiccantis & modicæ calidæ facultatis eſt.

Atriplex humida & frigida temperie eſt, atque humida quidem in ſecundo ordine, frigida verò in primo. adſtrictionis verò non eſt particeps,ſed aquea eſt,& minimè terrena,non ſecus quàm malua:quin & ventrem celeriter permeat,vt illa,ob lubricitatem:parum præterea in ea eſt quod digerat. hortenſes autem humidiores multo & frigidiores agreſtibus ſunt.Fructus verò atriplicis abſtergendi vim habet.

Aphace vim habet adſtringentē,ſicut lenticula.Hæc tamen ægrius concoquitur, & validus ſiccat: particeps verò eſt moderati caloris.

Abſinthium adſtringentem,amaram,acrémque habet qualitatē:calefacitque & abſtergit & roborat & ſiccat. At ſi oporteat generatim comprehenſam eius temperiem conuenienter primis facultatibus determinare,etſi cōſtat ex partibus inter ſe diſſimilibus, tamen calidū primi exceſſus,ſiccúmque tertii dixerim. Succus verò eius multo eſt quàm herba calidior.

B

Balani, *hoc eſt glandis*, quæ vnguentaria dicitur,teliquiæ vnde expreſſus ſuccus eſt, qualitatem amaram in eis cæteris præſtantem habēt: ſed & quædam admiſta eſt adſtrictio,quocirca extergentem ſimul & incidentem, contrahētémque & ſtipantē vim habent.Cortex verò admodum adſtringens eſt.

Balſamum ſecundi ordinis eſt exiccantium & calfacientium:eſtque ſubtilioris facultatis:non tamen tanta in eo caliditas ineſt quantam nonnulli arbitrantur, partium tenuitate decepti.Eius fructus perſimilis facultatis eſt,cæterùm multo in ſubtilitate partium inferior.

Balauſtium validè guſtum adſtringit: aliarum verò qualitatum nullius indicium præ ſe fert. Qamobrem ſtatuat quiſpiam, ſiccare ipſum, & non inſtrenuè refrigerare.

Bati,*hoc eſt rubi*,folia,& germina,& flos,& fructus,& radix,non obſcuræ adſtringentis qualitatis ſunt participes: ſed inter ſe differūt,quòd folia,& præſertim mollia,& recens nata,plurimum in ſe habeant aqueæ ſubſtantiæ, parum verò adſtrictionis: eadem de germinibus habenda ratio eſt.Fructus verò ſi maturus ſit,non parum habet ſucci calidi temperati, qui dulcis eſt, cum moderata adſtrictione coniunctus:at immaturus à frigida ſubſtantia terrea vincitur,& proinde acerbus eſt,& valde exciccat:& ſanè vterque exiccatus magis excciçat quàm recens.Flos verò eiuſdem eſt facultatis, cuius eſt immmaturus fructus: at radix præterquam quod adſtringit,non mediocris ſubſtantiæ quæ tenuium partium ſit,particeps eſt.

Batrachia quatuor omnia vehementer acris facultatis ſunt,& cum dolore exulcerant. Calida igitur ſiccáque eſt vehementer radix,& tota herba.

Bdellium quod Scythicum nominant, emollientis admodum & efficacis virtutis eſt.at Arabicum magis deſiccat quàm emollientia. Quod autem recens humidúmque eſt & contuſum,facilè molleſcit,ad omnia ad quæ Scythicum eſt accommodatum: quod vetuſtius eſt, & guſtu perquàm amarum,& acre,& ſiccum,id excidit ab eorum mediocritate quæ indurata molliunt.

Bechii,*hoc eſt tuſſilaginis*,herbæ vis eſt modicè acris.

Blitū humidū frigidúmque ſecūdo ordine cenſetur.

Bulbus illitus,quia amaroris & adſtrictionis eſt particeps,ideo abſterget,glutinat,& ſiccat.

Bulbus vomitum prouitans multo eſt calidioris temperaturæ quàm ſuperior.

Bugloſſum humidæ calidæque temperiei eſt.

Buphthalmus acrior eſt quàm anthemis,idcirco magis etiam digerit.

Brathy,*hoc eſt herba Sabina*,particeps eſt acrimoniæ,amaritiei,& adſtrictionis.Idque medicamentum in tertio exceſſu ſtatuatur excalfacientium & exciccantium, & in eorum numero quæ vel maximè tenuium partium ſunt. Quidam pro cinnamomo duplum eius ſubiiciunt. attenuantis enim digerentiſque facultatis eſt.

Bretanicæ folia adſtringentia ſunt, eiúſque ſuccus A pariter adſtringit:itaque coctum nonnulli reponūt, vt inter ſtomatica medicamenta efficaciſſimum, & quòd ad putrefacientia faciat.

Bromus illitus exiccat,modicéque digerit, & citra mordicationem.Eſt etiam leniter frigidiore temperie, & nonihil habet adſtrictionis.

Bryon thalaſſion,*hoc eſt alga*, compoſitum eſt ex terreſtri & aquea ſubſtantia,quarum vtraque eſt frigida:nam & guſtum adſtringit,& illitum refrigerat.

Bryon(quidam ſplanchnon, *hoc eſt muſcus*) vim adſtringentem B non validam habet. neque enim eſt admodum frigidum,ſed fermè mediis proximum,quum & digerendi & molliendi facultatis ſit particeps,præſertim verò quod in cedrinis lignis reperitur.

Γ

Gallium vim habet exiccantem & ſubacrem.

Gentianæ radix multum eſt efficax quum attenuatione,purgatione,abſterſione,& obſtructionis liberatione opus eſt:amara enim eſt vehementer.

Gigarta, *hoc eſt acinorum uuæ nuclei*, ſicci in ſecundo C ordine ſunt,frigidi verò in primo. Eorum eſſentia craſſarum eſt partium,& terreſtris.ſiquidem acerbi ſunt.

Gingidium amaritiei adſtrictioniſque particeps eſt, ex vtraque autem qualitate deſiccat, & tamen eſt aptum ſtomacho. Calorem verò non admodum perſpicuum eſt nactum, cæterùm ſecundo ordini deſiccantium adſcribitur.

Glaucium adſtringit & refrigerat euidenter:eiúſque compoſita eſt temperies ex aquea terrenáque ſubſtantia, vtraque ſanè frigida,ſed non ſummè, verùm vt aqua fon-D tana.

Glaux herba calidæ humidæque temperaturæ eſt.

Glechon, *hoc eſt pulegium*, herba eſt acris ſubamaráque,calefaciens,vehementérque extenuans.

Glœos,*hoc eſt ſtrigmentum balneorum*,modicè emollit.

Glycyrrhizæ ſuccus eſt maximè vtilis, æquè ac eius radices,dulcis cum leui adſtrictione quadā:quocirca fuerit ſanè eius natura noſtræ familiaris:tale enim eſſe dulce oſtenſum eſt.& quoniam temperie humida eſt, iurè etiam ſitim arcet,nimirum modicè humidum, & homi-E nis temperatura frigidius.

Glycyſides,*hoc eſt pæoniæ radix*,leniter cum dulcedinè quadam & ſubamara acrimonia adſtringit: eius verò temperiem tenuium eſſe partium & exiccantem cenſendum eſt,non tamen inſigniter calidam.

Gnaphalium modicè adſtringit.

Gongylidos,*hoc eſt rapi ſemen*, & radix ſpirituum flatus plenum gignit.

Δ

Damaſonium abſtergendi vi præditum eſt.

Daucus (qui paſtinaca etiam nominatur)agreſtis eſt F ſatiuo in omnibus vehementior. Acrem verò,calfacientémque & attenuantem vim habet.

Dauci herbæ ſemen validam calefaciendi vim habet, & in iis quæ præcipua ſunt numeratur:& foris admotum validè digerit.Eius herba eiuſdem facultatis eſt,ſed humiditas admiſta imbecilliorē eam facit:eſt tamen ipſa quoque calidæ temperieī.

Daphnæ, *hoc eſt lauri*, arboris folia & baccæ ſiccant, & calfaciunt vehemēter, & baccæ magis etiam quàm folia.Cortex G verò radicis minus eſt acer & calidus:ſed amarus magis,& quidpiam adſtrictionis habet.

Daphnes herbæ temperies eſt euidenter calida, acris quē ac ſubamara. Similem quoque vim habet chamædaphne,ſicut etiam daphnoides.

Dictamnum ſubtilioris eſſentiæ eſt quàm pulegium, in cæteris rebus ei ſimilis. Quod verò falſodictamnum vocant,ad omnia eſt dictamno imbecillius.

Dipſaci radix ſecundi ordinis ſiccantium eſt,abſterſioniſque cuiuſdam eſt particeps.

H Dorycnium temperie eſt ſimili papaueri & mandragoræ,& quæcunque talem habent refrigerandi vim. Excellit in eo frigiditas aquea valde efficax. ſi parum ſumatur,ſoporem inducit:ſi largius,interimit.

Dracontium habet aliquid aro persimile: est tamen eo acrius & amarius, ideóque magis calfacit, & tenuiorum est partium. Habet etiam leuiculam adstrictionem, quæ cùm duabus prædictis qualitatibus amara & acri coiūcta, medicamentum efficax est effectum. Fructus verò non solùm foliis, sed & radice est valentior.

Dryopteris, *id est filicula*, qualitatis dulcis est, àcris, subamaræ: in radice verò, etiam acerbæ. ei verò putrefaciēdi facultas inest.

E

Elææ, *hoc est oliuæ*, rami quantum adstrictionis, tātum etiam refrigerationis obtinent. Fructus verò, si quidem exquisitè maturus sit, moderatè calidus est: at immaturus magis adstringit, magísque refrigerat.

Elæon, *hoc est oleum*, quod ex oliuis conficitur, humectandi & moderatè calfaciendi vim habet. Eiusmodi est quod dulcissimū est, & ex oliuis maximè drupis: quod verò omotribes & omphacinum vocatur, quantæ adstrictionis, tantæ quoque frigefactionis est particeps. Vetus autem oleum, quod ex dulci inueterato conficitur, calidius est, & magis digerit: quod ex crudo, id vsquedum quippiam adstrictionis seruarit, mistæ facultatis est: vbi eam planè abiecerit, reliquo simile redditur. Dulce verò si tenuium partium appareat (tale autem est quod purum, pellucidum est) ac modicum eius inūctum, latissiméque per corpus extensum, sibiipsum continuum manet, & à cute combibatur, hoc pro optimo habendum est, & olei virtute præstare vel maximè, quale est Sabinum. Oleum porrò lotum minimè omnium mordax est. Cætera olei genera iis differentiis varia inter se sunt, quæ in fructibus ex quibus oleum exprimitur, comperiuntur. Cicinum enim tenuius est, & ad discutiendum valentius, vetusto oleo ex oliua confecto maximè simile. Raphaninū in cæteris huic simile, sed calidius: hoc etiam calidius est sinapinum: cui simile est quod ex melāthio fit. Contraria sunt his, myrtinum, sesaminū, & balaninum, tum quòd ea adstringunt, tum quòd crassas partes habent. Mistæ facultatis sunt lentiscinum, & terebinthinum, & mastichinum: nōn enim emolliunt modò, sed etiam adstringunt. Amygdalinum verò amaritiem habet exuperātem, éstque adstrictionis cuiusdam particeps. non tamen caryinum, sed hoc maximè simplicis digerendi facultatis est. Calidius eo est laurinum, & ad digerendum potentius. hoc etiam magis cedrinum. proximum ei est quod ex liquida pice fit. Tedinum est minus calidum laurino, sed magis exsiccat. Hyoscyaminum verò mistæ potestatis est, emolliētis & refrigerantis. Quod ex cnico fit, ventrem subducit: eóque magis quod ex grano Cnidio conficitur. Iam quod ex agresti oliua exprimitur, non simplicis temperaturæ est, sed abstergētis, vnáque adstringentis. Squalidissimum est id inter omnia olei genera: post hoc Istricum, deinceps Hispanum. Pinguissimum est Libycum & Cilicium. Simul verò pingue & tenue est Sabinū: in medio horum omnium est quod in Cycladibus insulis nascitur, quódque in Græcia atque Asia conficitur. Cæterùm pingue oleum lentore æstimatur: tenue, si pellucidum purúmque sit, sique minima eius portione corpus plurimùm vngatur, si denique à cute facilè ebibatur. Ex his quæ dicta sūt, licebit tibi de aliis oleis iudicare quæ eodē quo vnguenta nomine appellantur: quale est rosaceum, liliaceum, & quæcunque sunt huius generis, quæ ex fructibus, germinibus, foliis, floribúsque oleo maceratis fiunt. oleūm enim pro cuiusq; iniectæ rei natura variabitur. Ex iis ergo quæ toto hoc opere de quacunque re iniicienda perdiscis, singillatim quoque cōfectum ex eadem re oleum, quale sit, poteris cognoscere.

Elatine moderatè refrigerat & adstringit.

Elaphoboscus calidæ subtilisque facultatis est, itaque etiam exiccat, secundo maximè ordine excessuum.

Elenium, huius herbæ radix non primò statim appulsu calefacit, quamobrem non est dicenda calida & sicca exquisitè, vt piper, sed cum excrementitio humore.

Elelisphacus, *id est saluia*, euidenter excalfacit, & leniter subadstringit.

A Elleborus vterque abstergentis, calidæque facultatis est. esto autem tertii ordinis calfacientium & siccantium. Cæterùm niger est gustanti calidior, albus verò subamarus.

Elxine (alii perdicium nominant) facultatem habet extergentem, & leniter adstringentem, cum modicè frigida humiditate.

Elymos, aut meline, *id est panicum*, emplastri modo impositum siccat atque refrigerat.

Epithymum habet thymi facultatem, ad omnia efB ficacius: tertio gradu exiccat & calefacit.

Epimedium vim habet modicè refrigerantem cum aquea humiditate, quare nulla ei qualitas insignis inest.

Epimelium planta acerba est, vtque dixerit quispiam, malus agrestis. Fructus eius acerbus est, & stomacho infensus.

Erebinthus, *hoc est cicer*, vi attrahendi, digerendi, incidēdique pollet. Calidum enim & modicè humidum est, & amaritiei est particeps.

C Erebinthus verò agrestis, ad omnia valentior est satiuo: hoc est calidior & siccior, quanto & acrior est & amarior.

Erice facultatis est digerentis citra morsum. flore eius potissimum ac foliis vtendum.

Erpyllum, *hoc est serpyllum*, calfaciētis facultatis est, & gustu multum acre.

Erysimi semen sicut gustu nasturtio simile apparet, ita facultate igneum est & calfaciens.

Erytrodanum, *hoc est rubia*, radice acerba amaráque est. itaque quæcunque agere dicta sunt, vbi eiusmodi D qualitates coiuerint, ea omnia in hac radice euidenter conspicies.

Eupatorium herba est subtili, incidente & abstergente qualitate citra insignem calorem prædita. modicæ quoque adstrictionis est particeps.

Euphorbium vrentis & tenuium partium est facultatis.

Ephemerum non lethale, quod Colchicum vocāt: sed alterum quod irim agrestē nominant, radicem habet adstringentē odoratámque: ex quo planum est, temperaturæ mistæ esse, repellentis & digerentis.

E Echini herbæ fructus acerbus est, ac proinde repellit & exiccat.

Z

Zingiberis radix validè excalfacit, sed non primo occursu, vt piper: quamobrem minus tenuium partiū quàm piper, eam esse censendum est. Videtur autem illaborata quædam & crassior substantia ei inesse, eáque humida potius & aquea, quocirca facilè perforatur, quum scilicet excrementitia humiditas insit, neque quicquam eorum quæ F aut exquisitè sicca sunt aut humida, sed quæ elaboratam humiditatem continent, hoc patiuntur. Idem verò pipe ri longo contingit. Inde fit vt calor qui à zingibere & pipere longo manat, diutius quàm qui ab albo aut nigro, perseueret: hincque est vt vtriusque medicamenti vsus sit diuersus. Nam quū totum corpus excalfacere celeriter volumus, ea tum sunt offerēdaquæ celerrimè à caloris nostri contactu incalescant, & in omnes partes citò ferantur. quum verò particulam aliquam refrigeratam calfacere oporteat, contrà est agendum, vt quæ tardè calfacientia G plurimum temporis perdurant adhibeamus.

Zythus acrior est non parum quàm hordeum, & prauí succi, vtpote qui ex corruptela proueniens, flatus quoq; excitat: éstque partim acer & calidus, parte verò plurima frigidus, aqueus & acidus.

Zyme, *hoc est fermentum*, tenuium est partium, & mediocriter calidum: ob eam causam & sine morsu quæ in profundo sunt extrahit & digerit. Ex contrariis autem facultatibus est temperatum: nam & aciditatis est particeps, & caliditatis ex putredine contractæ: cui accedit ea quæ H ex salis farinæque natura existit.

H.

Hedyosmon (mentham odoratam quidam vocant) est enim alia quædam non odorata, quam calaminthain appellant: vtraque gustu acri, & facultate calida ex tertio

ordine:sed quæ odorata est, imbecillior est quàm calamintha. vt autem vno verbo complectar, hæc ceu syluestris quædam est, illa satiua. cæterùm mentha quid habet amarum & acerbum.

Hedysarum, aut pelecinus, semen habet quod amarum, subadstringénsque videtur: quamobrem epotum, est stomacho idoneum. Viscerum obstructiones expurgat: id quod etiam fruticis virgulta præstant.

Hemerocalles radicem habet lilii radici similem, & figura & viribus: leniter autem digerentem facultatem habet, & nonnihil etiam repellentem.

Hemionitis adstrictionis amarorísq; est particeps.

Herygeron vim habet refrigerandi, & modicè digerendi.

Heryngium calore, aut nihil, aut certè parum superat ea quæ temperata sunt: siccitatem tamen & partium tenuitatem non paruam habet.

Θ

Thalietri facultas est exiccans sine mordicatione.

Thapsia acris est, & validè siccãtis cum humiditate facultatis est: trahit proinde ex alto violentè, ídque quod traxit digerit: longiore autem tẽpore id facit, vtpote quæ larga humiditate excrementitia sit expleta.

Thermus, *hoc est lupinus*, qui estur, medicamẽtum est ex genere emplasticorum: qui verò innatam adhuc amaritiem habet, absterget, & digerit, & citra morsum siccat.

Lupinus verò agrestis, & magis amarus, & ad omnia valentior quàm domesticus, eiusdémque est genere cum ipso facultatis.

Thlaspi semen acrem facultatem obtinet.

Tridax, *id est lactuca*, humidum frigidúmque olus est, non tamen ad summum, sed maximè ad aquæ fontanæ (vt ita dicam) frigiditatem.

Thymum euidenter incîdit, calfacitque & siccat tertio ordine.

I

Idæa radix gustanti vehemẽter acerba est, & re ipsa experto idem præ se fert.

Ixos, *hoc est uiscum*, ex multa aërea & aquea substantia calida, paucissimáque terrena constat, acrimoniáque in eo amaritiei excellit, itaque vehementer humores ex alto attrahit, eósque non tenues tantùm, sed & crassiores, eósque diffundit ac digerit.

Ios, *hoc est uiola*, folia habet quorum substantia aquea est, & subfrigida exuperans.

Hippuris, *hoc est cauda equina*, qualitatem adstringentem habet cum amaritie, proinde valenter simul ac citra morsum exiccantem.

Isatis satiua facultatis est quæ valenter siccat, & neutiquam mordet: est enim simul amara atque adstringens. agrestis verò manifestè iam acre quippiam tum gustu, tum actione præfert: quocirca magis quàm satiua siccat.

Isopyron, aut phasiolum, semen habet amarum & subadstringẽs: extergit itaque, & crassos humores incîdit, corporáque contrahit & constringit.

Iteæ, *hoc est salicis*, foliorum vis est citra morsum exiccãs. habet etiam aliquid adstrictionis. Sunt etiam qui succum ex eis exprimant, medicamentúmque mordacitate vacans, & exiccans, ad multas res vtile feruent. nihil enim est ad plures res vtilius quàm medicamentum citra mordacitatem exiccans, quod parum etiam adstringat. Iam verò cortex quoque arboris similem foliis & floribus facultatem obtinet, nisi quod sicciores temperaturæ est, velut omnes nimirum sunt cortices: sed eum quidam comburunt: cineréque vtuntur ad ea omnĩa quæ siccare valenter oporteat. Quidam etiam dum salix floret, corticem eius incîdunt, liquorémque colligunt extergentem, & tenuium partium.

K

Calamintha, *hoc est nepita*, substãtiam habet tenuium partium, & calidam, siccámque temperiem ex tertio quodammodo ordine: acris enim est gustu, & paululũ omnino habet amaritudinis. attenuat, incîdit, & discutit.

A Calamus aromaticus tum adstrictionis leuis, tum minimæ acrimoniæ est particeps. plurima ei⁹ pars ex terrena substantia atque aëria constat, in caliditatis frigiditatísque coniugatione temperata. Statuatur ergo secundi ordinis calfacientiũ & exiccãtium, quæ tamen vehementius desiccant quàm calfaciunt. Habet quinetiã tenuium partium aliquid, vt alia aromata omnia: sed illorum compluribus tenuitatis partium plurimum, calamo verò non multum inest.

B Calami vallaris radix non mediocris abstergentis facultatis, minimè verò acris est particeps. virentia verò folia modicè refrigerant: in quibus etiam vis abstergens inest. Eius cortex vstus valde tenuis digerentísque facultatis redditur: qui etiam aliquid habet abstergens, vt calfaciat atque exiccet in tertio fere ordine: magísque siccet quàm calfaciat. Vitandus eius flos est: nam si in aures incidat, ita tenaciter adhæret vt auelli non possit, & auditum vitiet: quamobrem sæpenumero surdos homines facit.

C Cancani radix facultatem non mordentem habet, & modicè siccantem. essentia verò crassarum partium ei inest, atque emplastica.

Cannabis semen flatu vacat, & exiccans est.

Capnios, *hoc est fumus*, acris simul & amaræ qualitatis est particeps, nec omnino est ab acerbitate alienus.

Capparis radicis cortex vincentem habet amaram qualitatem, proximam acrem, deinde acerbam: ex quo liquet, eum ex diuersis pugnantibúsque nonnihil qualitatibus constare. potest enim extergere, purgare, incidere, & digerere sua amaritie: calfacere verò, incidere & digerere D acrimonia: contrahere, densare, constringere acerbitate. similem cortici radicis vim fructus habet, nisi quod est ad omnia imbecillior. quinetiam folia, eorúmque caules similis sunt facultatis. Capparis verò quæ in admodum calidis regionibus prouenit, vt in Arabia, multò est nostrate acrior, adeò vt plurimum etiam adurentis facultatis habeat.

Cardami, *hoc est nasturtii*, semen adurentis facultatis est particeps, velut napy. herba quoque siccata vim eandem quam semen obtinet, at humida adhuc & virens, propter aqueæ humiditatis mistionem est semine multo E inferior, vt cum pane ea tanquam obsonio vti liceat.

Cardamomum & ipsum sanè facultatis est valde calidæ, non tamen ita validæ vt nasturtium. potest tamen & ipsum exulcerare: habet quiddam etiam amaritudinis adiunctum.

Caron calefacit & siccat tertio ferme ordine, habétque modicè acrem qualitatem.

Casia tertii ordinis est calfacientiũ & exiccantium: éstque valde tenuium partium, gustu verò multum acrimoniæ præfert, & parum quid adstrictionis, ac proinde F incîdit, digerit, & robur instrumentis indit.

Coria arbor, *hoc est nux*, habet in foliis & germinibus adstrictionem quandã, cæterùm euidentem, multámque in nucis putamine recenti & sicco. In nuce præterea id quod edendo est, oleosum est, & tenuium partium: & quò diutius reconditum fuerit, eo maiorem vim habet, túmque per halitum valde digerit. quum verò recens est, qualitatem quandam adstringentẽ habet. Quod verò imperfectum est, & nondum siccum, simile est cæteris fructibus, qui quum virides sunt, pleni sunt semicoctæ humidi-G tatis. at eius putamen siccum vstum, tenuium partium, siccánsque, & morsus expers medicamentum efficitur. at leptocaryon, quæ pontica nux nominatur, plus terrestris essentiæ frigidæ habet, ideóque gustanti magis austera & planta & fructus & cortex apparet, cætera nuci quæ regia dicitur sunt similia.

Carpesiũ simile est ei quod phu vocatur, & gustu & facultate: sed plus tenuitatis habet, non tamẽ ita est tenue vt pro cinnamomo vti eo possimus, vt Quintus faciebat. H Præstantius autem est Ponticum Carpesium quàm Laërtium. eorum magna copia in Syria tibi supputet.

Caucalis calfacit & exiccat.

Cenchros, *hoc est milium*, primo ordine refrigerat

exiccat autem in tertio exoluto: habet etiam paululum tenuitatis.

Cedrus vtraque temperatura eſt calida & ſicca ex tertio ordine. Cedrea verò quartum etiam ordinem videtur attingere:eáque & egregiè calida eſt,& ſimul tenuiũ partium. Cæterùm quod eius eſt pinguiſſimum,& planè oleoſum, tenuiorum eſt quàm tota cedria partium, minus tamen acre,at non minus calfaciẽs. porro cedri fructus moderatiore vi ſunt præditi, vſqueadeo vt comedi quoque poſſint.

Centaurii maioris radix, acris ſimul & adſtringens cum leuicula dulcedine guſtui apparet. Calfacit igitur, craſſæ & terreæ frigiditatis particeps:digeritque,& robur particulis indit. eadem facit ſuccus quæ radix. Ac quidam ſunt qui hoc medicamento pro lycio vtuntur: qui verò aiunt rheum eſſe magnũ centaurium, ii mihi ſentire melius videntur.

Centaurii minoris virgulta, ac magis etiam folia & flores, maximo vſui ſũt. ſuperat reliquas in eis amara qualitas: eáque eſt etiam adſtrictionis cuiuſdam particeps, ac proinde medicamentum egregiè citra morſum exiccat. eius quoque ſuccus ſimilem habet ſiccandi & abſtergendi facultatem.

Ceraſi arboris fructus, dulcis potius per inteſtinum ſecedit, ſed ſtomacho minus accommodatus eſt: auſterus cōtrà, acidus verò pituitoſis ſtomachis, & in quibus excrementa redundãt, conuenit: magis enim quàm auſterus deſiccat,& nonnihil etiam incidit.

Ceratonia exiccantis & adſtringentis facultatis eſt, ſicut ceratia quoque eius fructus, qui dulcedinis cuiuſdam eſt etiam particeps.

Ceſtrum, aut pſychrotrophon (Romani verò betonicam vocant) vim habet incidendi: amara enim eſt,& ſubacris.

Cecis, *id eſt galla*, quæ omphacitis dicitur, medicamentum eſt admodum acerbum, plurima ſui parte terrenæ frigidæ ſubſtantiæ particeps: cuius beneficio ſiccat, repercutit, contrahit, cõſtringit,& particulas infirmas roborat. Statuatur hæc in tertio ſiccãtium, in ſecundo verò refrigerantium ordine. Altera autem galla flaua, laxa, magnáque, ſiccat ipſa quoque, ſed tanto minus quãto minus acerbæ qualitatis eſt particeps. Gallæ autem combuſtæ vim ſupprimendi ſanguinis acquirunt, & calorem etiam atque acrimoniam vrendo contrahunt, & maiore ſiccandi vi redduntur.

Cera medium quodammodo inter vtranque coniugationẽ locum tenet: habet quiddam etiam craſſarum partium & emplaſticum: quamobrem aliorum medicamentorum excalfacientium & refrigerantium materia eſt. At ipſa per ſe ex genere vtique ſit debiliter concoquentium, quæ foris imponuntur. Habet etiam paulum quid digerentis calidæque potentiæ, quæ in melle inerat plurima.

Ciceos, *hoc eſt ricini*, fructus vim habet extergendi,& per halitum euaporandi: ita quoque eius folium, ſed imbecillius.

Cinnamomum ſummè tenuium partium eſt, non tamen ſummè calidum, ſed ex tertio quodammodo ordine. nam propter eſſentiæ tenuitatem nihil eſt eorum quæ æquè calefaciunt, quod ita vt cinnamomum exiccet.

Cinnamomis verò eſt velut cinnamomum imbecillum: nonnulli verò pſeudocinnamomum ipſam nominant.

Circeæ radix odorata eſt & excalfacit.

Ciſthus, aut citharus, frutex eſt adſtringens, folia verò & parua germina trita adeò deſiccant atque adſtringũt vt vlcera glutinent. flores efficaciores ſunt, deſiccant ferè in ſecundo exceſſu abſoluto. frutex verò ipſe adeò eſt frigidus vt tepidi caloris ſit particeps. Cæterùm hypociſthis, aut hypochiſthis magis adſtringit quàm folia.

Ciſthus, aut ladanum, in calidis regionibus hic ciſthus proueniens, in vtroque à noſtrate differt, tum quòd adſtrictionem depoſuit, tum quòd caliditatẽ acquiſiuit: quod verò ladanum vocant, ex eodem prouenit, medicamentum calidum primo exceſſu iam completo, habens

A etiam parum adſtrictionis. eſt etiam tenuium partium eſſentiæ. quibus quidem fit rebus vt modicè molliat & digerat, ac nimirum etiam concoquat.

Ciſſos, *hoc eſt hedera*, ex contrariis facultatibus conſtat. habet enim quippiam ſubſtantiæ adſtringentis, quam eſſe terrenam frigidámque oſtẽdimus. Habet etiam nonnihil acris, quam calidam eſſe vel guſtus ipſe comprobat. tertia quoque ei virenti ineſt aquea ſubſtantia tepida quædam.

Clinopodium tertii eſt ordinis calfacientium &
B exiccantium.

Comarus, *hoc eſt arbutus*, arbor acerba eſt vnà cum fructu, quem memecylum vocant.

Commi, *hoc eſt gummi*, ſiccantẽ emplaſticámque vim habet, quáque aſperitatibus medeatur.

Conia, *hoc eſt lixiuium*: omnium maximè abſterget & exiccat id lixiuium quod ex cinere ficulno & tithymalorum conficitur, ferèque putrefacientis eſt facultatis.

Conyza & maior & minor quum acris amaræque ſit temperaturæ, in calfaciendo & ſiccando tertiæ temperiei
C cenſeatur. Eſt etiam tertium conyzæ genus in locis humidioribus proueniens, vtriſque ſuperioribus graueolentius & imbecillius.

Coriandrum, aut corion, *hoc eſt coriandrum*, ex contrariis conſtat facultatibus, habétque multum amaræ ſubſtantiæ, quam tenuium partium,& terrenam calidam eſſe oſtendimus: nec parum etiam aqueæ humiditatis, quæ tepentis facultatis eſt. Habet etiam parum adſtrictionis.

Coſtus leuiculam planè amaram, plurimam autem acrem & calidam in ſe qualitatẽ habet, adeò vt etiam vl-
D cus excitet: ei quoque flatuoſa humiditas ineſt.

Cotyledon, *hoc eſt umbilicus Veneris*, facultatis eſt humidæ ſubfrigidæ,& cuiuſdam obſcuræ adſtringentis, & cum ea leuiter amaræ: vnde refrigerat, repercutit, abſterget ac digerit.

Crania, *hoc eſt cornus*, arbor fructum fert egregiè acerbum: folia quoque & germina eiuſdem acerba ſunt,& mirum in modum exiccant.

Crambe, *hoc eſt braſſica*, exiccantis facultatis eſt, non tamen etiam euidenter acris. Caules braſſicæ combuſti
E cinerem faciunt valde exiccantem, vt iam adurentis quoque facultatis ſit particeps. Crambe verò agreſtis ſiccior calidiórque eſt quàm ſatiua: proinde intra corpus citra noxam non aſſumitur. Eadem vehementius quàm ſatiua exterget ac digerit.

Crambe marina præterquam quòd aluum lenit, eſt etiam ſubſalſa & ſubamara.

Cratæogoni herbæ fructus acer eſt & vehemens.

Crethmon ſalſum quodammodo eſt cum leui amaritie coniunctum: quamobrem ius eſt eius abſtergens &
F ſiccans.

Crithe, *hoc eſt hordeum*, primi eſt ordinis in exiccãdo & refrigerando, habétque pauxillum abſterſionis. polenta verò multo magis quàm hordeum deſiccat.

Crini, *hoc eſt lilii*, flos ex mixta temperie conſtat, quæ partim ex tenui quadã terrena eſſentia conflata eſt, ex qua guſtui amaritiem præfert: partim ex aquea temperata, ex qua oleum quod ex eo conficitur, itémque vnguentum facultatis redditur morſus expertis, digerentis,& mollientis: radices autem & folia per ſe læuigata, ſiccant, abſter-
G gent, digerúntque modicè.

Crocodilii ſemen acre eſt, calidæque & digerentis ac ſiccantis facultatis eſt. Succus caulis & ſeminis eadem vi eſt præditus.

Crocus parum etiam quid adſtringens habet, quod terrenum frigidum eſſe docuimus: ſed ſuperat in eo calfaciens qualitas: ex quo fit vt tota eius ſubſtantia ſecundi ſit ordinis calfacientium, primi verò exiccantium, quamob rem habet etiam vim quandam concoquendi.

Crommyon, *hoc eſt cæpa*, eſt ex quarto calfacientium
H ordine, eſſentia verò eius craſſarum eſt partium.

Cyamos, *hoc eſt faba*, mediæ eſt temperaturæ, proximè ad vtranque partẽ accedens in exciccando & refrigerando. Caro eius paulum quoq; abſtergentis facultatis eſt particeps, ſicut putamen nonnihil adſtringentis.

Cyclaminus varias habet vires: nam & abſterget, & incidit,& aperit,& attrahit,& digerit. radix eſt ſucco imbecillior,eſt tamen vehementior.Altera verò cyclaminus (quam etiam ciſſanthemon vocant,quæque radicem habet inutilem)fructum habet egregiè efficacem, eiuſque amaritiei acris eſt,& modicè lenta.

Cymini ſemen tertii eſt ordinis calfacientium, flatúmque extinguit.

Cynoſbatos, *hoc eſt rubus caninus*. huius fructus non ignauiter adſtringit, folia verò moderaté. Cauendũ ab eo quod in eius fructu lanæ ſpeciem gerit, quippe quod arteriam vitiet.

Cypariſſi folia, germina,& pilulæ recentes ac molles ſiccandi vim habent, abſque inſigni acrimonia & calore, ſicut etiam guſtus oſtendit: apparet enim in ea leuis quidem acrimonia, ſed amarities plurima, multóque etiam maior in tota planta acerbitas.Tanta autem ei ineſt acrimonia,tantúſque calor,quanta ſatis ſit ad acerbitatem in altum deducendam:nullum tamen calorem & morſum excitet.

Cyperi radices abſque morſu calfaciunt & exiccant: ineſtque eis adſtringendi & incidendi vis quædam.

Cyperi folia & ſumma germina, miſtæ facultatis ſunt.habent enim quiddam digerens ex aquea ſubſtantia modicè calida. Habet etiam aliquid adſtrictionis ex frigida terreſtri,quamobrẽ citra moleſtiam & morſum ſiccat,& incidit.

Cytiſi folia digerunt, vimque miſtam & aqueam poſſident.

Conion,*hoc eſt cicutam*, extremæ refrigerantis facultatis eſſe norunt omnes.

Coni fructus totus viridis habet cum humiditate amaritudinem quampiam,& acrimoniam.eſculentus verò maceratus minimè mordax,& maximè emplaſticus redditur:& in medio calidæ & frigidæ qualitatis conſiſtens, ex aquea & terrea ſubſtantia temperatus,aëriæ minimùm eſt particeps.

L

Lagopus ſiccantis facultatis eſt.

Lampſana illita quandam abſtergendi & digerendi vim habet.

Lapathium modicè digerentem habet vim. Oxylapathum verò præterquã quod digerit, habet etiam quid repercutientis. eorum ſemen eſt euidenter adſtringens. Porrò hippolapathum cum eo quod digerit, ipſum quoque etiam repercutit,ſed imbecillius.

Limonii fructus auſterus eſt.

Lichen in petris naſcens abſtergentis & modicè refrigerantis facultatis eſt,& vtriuſque exiccantis.

Leontopetali radix digerit, ſiccat calfacitque tertio ordine.

Lepidium ex quarto calfacientium eſt ordine.

Leucas acris qualitatis eſt:calfacit autem & ſiccat tertio ordine.

Leucacanthi radix amara eſt, ideóque incidit & ſiccat tertio ordine:at in calfaciendo primi eſt ordinis.

Leucoii frutex vniuerſus abſtergentis & tenuium partium eſt facultatis,magis tamen flores:& inter eos qui ſicciores ſunt, magis quàm virentes. eſt hoc,ſiquid aliud, amarum. fructus quoque eiuſdem facultatis eſt, itémque radices,niſi quod craſſiorum ſunt partiũ,& magis terreæ.

Leuce arbor,*hoc eſt populus alba*,mixtæ quodammodo temperaturæ, eſt ex aquea tepida, & terrena extenuata eſſentia:quamobrem abſtergẽtis facultatis eſt particeps.

Libanotus, *hoc eſt thus*, calfacit ſecundo ordine,ſiccat verò in primo:habet quoque parũ adſtrictionis.eius cortex vim habet euidenter adſtringentem, ac proinde quoque exiccat,adeò vt in ſecundo ordine completo collocetur.Conſtat etiam ex craſſioribus quàm thus partibus,minimeque acrimoniæ particeps. ramus eius tum ſiccioris tum calidioris eſt facultatis quàm thus, vt ad tertium vſque exceſſum perueniat. habet etiam quidpiam abſtergentis.

Libanotides tres mollientis ſunt digerentiſque facultatis: habet etiam aliquid abſtergentis atque incidentis.

Lignys, *hoc eſt fuligo*, omnis exiccans eſt,ideóque terreſtris eſt eſſentiæ, habens quaſdam etiam ignis qui materiam combuſſit,reliquias,eáſque puſillas. Tota autem eius natura terrena eſt, tenuium partium. ſpeciales verò in ea differentiæ ſunt, quæ ex materia combuſta eueniunt, quum ex acriore & calidiore talis etiam fuligo prouenit:ex acriore verò & non mordente ſimilis quoque fuligo conficiatur.

Libyſtici radix & ſemen ex genere calfacientiũ ſunt, & flatus diſcutientium.

Lini ſemen calidum eſt in primo ordine quodammodo,eſtq; in medio ferme humiditatis & ſiccitatis conſtitutum.

Lycium egregiè diſcutit, ſiccat verò in ſecundo exceſſu, in calore verò mediis quodãmodo eſt proximum: habet etiam quidpiam adſtringentis, quocirca abſtergit & contrahit.

Lyſimachios adſtringentem qualitatem ſuperantem habet.Herbã hanc Lyſimachus rex ad ſanguinis eruptiones cohibendas facere caſu quodam cõperit.Quum enim equus eius vulnus accepiſſet,ſanguiſque erumperet, hanc herbam quæ erat ad manus,quámque rex ignorabat, vulneri admouit: ea eruptione ſedata, omnes poſtea ad ſanguinis eruptiones ea vſi ſunt,& ab inuentore Lyſimachiã herbam appellauerunt.

Lychnidis quæ ad coronamenta adhibetur, ſemen calidum eſt in ſecundo ordine,aut iam etiam in tertio:& eodem quoque modo ſiccum.

Lotos domeſtica (quam trifolium quidam vocant) abſtergentis modicè qualitatis eſt particeps, itémque ſiccantis.In calidi frigidique coniugatione media quodammodo eſt. Lotus autem agreſtis plurimum in Libya prouenit.Eius ſemen ſecundo ordini calfacientium adſcribitur:abſterget etiam nõnihil. ex Ægyptiæ verò loti ſemine panes etiam conficiuntur.

Lotus verò arbor adſtringentis pauculæ qualitatis eſt particeps:eſt etiam partium tenuium & exiccans.

M

Macer cortex eſt multum acerbus cum leui quadam acrimonia. Videtur itaque ex miſta eſſentia conſtare,plurima terrena frigida, paucula verò calida & tenuium partium: quamobrem in tertio ordine ſiccantium eſt, in caloris frigoriſque differentia neutrum inſigniter efficiens.

Malabathri folium ſimilem habet vim ſpicæ nardi.

Malua,agreſtis quidem parum digerentis qualitatis eſt,& leniter mollientis: hortẽſis verò imbecillior eſt, earum fructus eo eſt valentior quo etiam ſiccior. Anadẽdro malache verò (quæ etiam althæa dicitur) magis digerit quàm ſuperiores.

Mandragora ex tertio ordine refrigerantium eſt, & tamen cuiuſdam caloris eſt particeps, & in pomis ineſt quidpiam humiditatis: proinde grauem ſoporem inducunt. radicis verò cortex qui eſt valentior, non refrigerat modò, ſed etiam ſiccat. Reliqua interna pars imbecilla eſt.

Marathron,*hoc eſt fœniculum*,calfacit in tertio, ſiccat in primo. Agreſtis verò, quod hippomarathrum vocant,radix & ſemen ſiccioris eſt facultatis quàm ſatiui. Alterum hippomarathrum eſt, cuius ſemen rotundum eſt & acre,cuius facultas eſt hippomarathro ſimilis, ſed imbecillior.

Maſtiche alba & Chia adſtringit:mollit ſecundo ordine,calfaciens & exciccans. Nigra verò & Ægyptia magis quàm ſuperior ſiccat, ſed minus adſtringit.

Melãthium calfacit & ſicat in tertio. Videtur etiam tenuium eſſe partium,inciditque & abſterget, quum amaritiem contineat.

Melilotum habet partem adſtringentem, ſed & digerit & concoquit. Copioſior enim in eo eſt ſubſtantia calida quàm frigida.

Mel calfacit & ſiccat in ſecundo ordine. Eſt autem ſimplicis, quoad maximè fieri poteſt, facultatis extergentis. coctum minus acre & abſtergens redditur. Cæterùm ſiquod mel amarum eſt, clarum eſt id eſſe miſtæ facultatis, tanquam ſi noſtrum quiſpiam ei abſinthium miſcuiſſet. Sed & ſacchar, quod vocant, mellis eſt ſpecies, ſed minus eſt dulcè quàm noſtrate: in cæteris ei ſimile. quatenus verò non eſt infenſum, nec ſitim affert, eatenus ab eo differt.

Meliſſophyllũ vim habet marrubio ſimilem, ſed eſt illo multo inferius: ex quo fit vt quum magna vbique marrubii ſuppetat copia, meliſſophyllo vti ſit planè ſuperuacaneum.

Meſpili arboris fructus multum acerbus eſt. In germinibus quoque eiuſdem & foliis acerba qualitas ineſt non exigua.

Medii radix auſtera eſt, & fluxiones cohibet. ſemen tenuium partium, incidentiſque eſt facultatis.

Meconis, *hoc eſt papaueris*, omnis eſt vis refrigerans. ſatiui ſemen mediocriter ſomnum conciliat, aſpectu candidum. Eius cuius flos celeriter defluit ſemen valentius refrigerat, quocirca eo ſolo nemo innoxiè vtetur. Ex agreſtibus verò quod velut ſedens caput habet, id medicamentum iam ſemen habet, valde frigidum & nigrum. Alterum quod oblongius caput gerit, maximè omnium eſt medicatum, tum in ſemine, tum in capitibus, tum in foliis, tum in liquore. valenter enim refrigerat, & vſque ad ſtuporem & mortem perducit. Cornutum verò papauer abſtergentem & incidentem vim habet.

Malus non omnis eſt vna natura, veluti nec etiam fructus: quædam enim mala dulcia ſunt, quædam auſtera, quædam acerba, quædam acida, quædam planè exoluta, & aquea: & ſanè in eis aqueum exuperat, vt eorum magis aquea magiſque frigida ſit temperatura: in acerbis autem terrenum frigidũ, in auſteris verò tum hoc tum aqueum dulce: in acidis aqueum frigidum, vt in dulcibus aqueum temperatum. Eadem ratio eſt foliorum, ſucci, corticis arborum, quæ omnia inter ſe differunt.

Malus Perſica in fructu, foliis, & germinibus ſuperantem habet amaritiem. Eſt etiam medicamentum digerens. eius fructus frigidiore humidioréque temperatura eſt.

Malus Armeniaca fructum fert ſecundi ordinis humidorum & frigidorum.

Malus Medica eſt cuius fructũ citrium vocant, quod in ſemine exuperantem habet qualitatem acidam & ſiccam, vt tertii ſit ordinis ſiccantium & refrigerantium. In cortice verò itidem exiccantem temperaturam habuit, non parum tamen acrimoniæ habẽtem, idcirco in ſecundo ordine exiccat, non tamen refrigerat, ſed vel temperatus eſt, vel paulo inferior. Eius caro craſſi eſt ſucci, pituitoſa, & frigida, nucleus verò qui re vera eſt ſemen, amarus eſt, ideóque digerit ſiccátque in ſecundo. folia quoque facultatis ſunt digerentis & exiccantis.

Mei radices calidæ in tertio exceſſu ſunt, ſiccæ verò in ſecundo.

Milacis aſperæ folia acris quidpiam obtinent, & calfaciunt.

Milax verò læuis ſimilem vim ſuperiori poſſidet.

Mori fructus cuiuſdam adſtrictionis eſt particeps: at immaturus, præter acerbitatem eſt etiam aciditatis particeps. tota arbor in omnibus eius partibus miſtam habere facultatem videtur, ex cohibente & repurgante compoſitam. In radicis cortice exuperat purgans cũ amaritie quadam: in moris verò immaturis, cohibens: in foliis & germinibus, media quodammodo temperatura eſt.

Myagri ſemen oleum effundit quod emplaſticæ facultatis eſt.

Myceres, *hoc eſt fungi*, frigida humidáque admodum temperatura ſunt, & proximè ad veneni naturam accedunt.

Myles radix contrahentis eſt facultatis.

Myos ota, *hoc eſt auricula muris*, ſiccat in ſecũdo, calorem verò nullum inſignem poſſidet.

Myrice incidentis eſt abſtergẽtiſque facultatis, abſque inſigni ſiccitate. Habet verò etiam quid adſtrictionis at fructus & cortex non paucam adſtrictionem obtinẽt, cum partium tenuitate & vi abſtergendi. Porrò myricæ combuſtæ cinis facultatis egregiè exiccantis fit, habétque plurimam incidendi & abſtergendi vim; at adſtringendi perexiguam.

Myriophyllon exiccantis eſt facultatis.

Myrrhis dulcem radicem habet, quæ ex ſecundo calfacientium eſt ordine, adiuncta quadam partium tenuitate.

Myrrine, *hoc eſt myrtus*, ex contrariis ſubſtantiis conſtat, in ea tamen terreſtre frigidum exuperat. Habet quoque aliquid tenuium partium calidum, ex quo valenter exiccat. Iam verò & folia & fructus, & germina & ſuccus, non admodum inter ſe differunt. Cæterùm quod ramis & trunco adnaſcitur tuberoſum (quod myrtada nominant) quo ſiccius eſt prædictis, eo etiam adſtringit & ſiccat vehementius. prædicta verò folia ſicca maiorem exiccandi vim habent quàm viridia.

Moly, huius radix tenuium partium eſt, & in tertio exceſſu calida: quamobrem & incidit & digerit.

N

Nardi ſpica calfacit exceſſu primo; ſiccat verò ſecundo completo. Conſtat autem ex adſtringente ſatis ſubſtantia, & acri calida non multa, & quadam leniter amara.

Nardus Celtica ſimilis eſt quodãmodo in genere facultatis ei quæ prædicta eſt: ſed eſt ad omnia imbecillior, præterquam ad vrinam prouocandam. calidior enim cæteris eſt, ſed minus adſtringit.

Nardus montana eſt ſuperioribus infirmior.

Narthex, *id eſt ferula*, eius ſemẽ excalfacit & attenuat. Quod intus eſt, medullámque vocant, quum adhuc virens eſt, adſtringentis qualitatis eſt particeps.

Napy calfacit & ſiccat quarto ordine.

Narciſſi radix ſiccante facultate prædita eſt: habet etiam quid abſtergentis atque attrahentis.

Neuras ſiccantis abſque morſu facultatis eſt.

Nerium foris illitũ digerendi vim habet: intra corpus aſſumptum, pernicioſum eſt.

Nymphææ radix & ſemẽ vim habet ſiccantẽ abſque morſu. Quæ verò candidã radicẽ habet, vehementiore vi prædita eſt, eáque nonnihil etiam exterget.

Ξ

Xanthii fructus digerendi vim obtinet.

Xyris tenuium eſt partium, attrahentis, digerentis, ſiccantiſque facultatis; cum radix, tum multo etiam magis fructus.

Xiphii, *hoc eſt gladioli*, radix, & maximè altera quæ ſuperior eſt, attrahendi, digerendi, & ſiccandi vim habet.

O

Oë, *hoc eſt ſorbum*, arbor adſtringẽtis qualitatis eſt particeps.

Oenos, *hoc eſt uinum*, in ſecundo calfacientium eſt ordine: quod valde vetus eſt, in tertio, vt muſtum ex primo. Siccitas verò caliditati eius proportione reſpondet.

Oloſtium deſiccandi vim habet.

Olynthi, *hoc eſt groſſi*, acrem digerentémque cum adſtrictione vim habent.

Onagrum, aut onothera, aut onothuris, facultatis vini eſt maximé.

Onoma, aut Sinonis, ex acri & amara ſubſtantia conſtat.

Onobrychis rarefacientis digerẽtiſque facultatis eſt.

Ononis, radicem habet quodammodo tertio ordine calfacientem. Eius cortici neſcio quid etiam abſtergentis ineſt.

Oxos, *id eſt acetum*, ex miſta ſubſtantia frigida & calida, & vtraque tenuium partium conſtat: ſed calidæ præ-

stat frigida. Siccat in tertio completo, quum vtique validum fuerit.

Oxyacanthi fructus acerbus est, habétque partium tenuitatem, & parum etiam incidit.

Opos, *id est liquor*, Cyrenaicus est omnium calidissimus, & tenuissimarum partium est, maximéque digerit: quanquam & alii quoque abundè calidi sunt & spirituosi.

Origani genus omne incidentis, attenuantis, exiccantis, & calfacientis est facultatis in tertio, tragorigano verò quippiam etiam adstrictionis inest.

Orobus, *hoc est eruum*, in secundo excessu intenso desiccat: calfacit in primo, incidit, & absterget, & obstructione liberat.

Orobanche siccæ frigidǽque facultatis est primo ordine.

Orchis, aut Cynosorchis, *hoc est testiculus canis*, huius radix calida, humida, dulcisque est. maior verò radix multam habere humiditatem excrementitiam & flatuosam videtur: quæ minor est, contrà, valde elaboratam.

Orchis (quem etiam serapiada vocant) siccioris est facultatis quàm primi ordinis censeatur. Siccatus is multo magis exiccat, habétque aliquid adstringentis.

Osiridis herbæ amara qualitas est, & obstructione liberandi facultas.

P

Pancratii radix gustum & vim habet scillæ persimilem, sed est multo inferior.

Paliuri radix & folia non obscuram adstringēdi facultatem obtinent: nonnihil etiam digerunt: fructus verò incidentis facultatis particeps est.

Papyrus combusta medicamentum siccās efficitur, vt charta combusta: sed papyri cinis est imbecillior.

Panaces heracleum. ex hoc fit opopanax, quē vocant, qui excalfacit, emollit, ac digerit, in calfaciendo verò ex tertio ordine est: in siccando, ex secundo. Cortex verò radicis desiccans simul & calfaciēs medicamentum est, sed minus quàm liquor. quinetiam abstergentis quid habet. eius etiam fructus calidus est.

Panaces Asclepium minus est calidum superiore.

Panaces Chironium & ipsum similem habet prædicto facultatem.

Paronychia tenuium partium est, & siccantis absque morsu facultatis in tertio ordine, itémque calfacientis.

Pentaphylli radix desiccat in tertio, perspicuæ tamen caliditatis non est particeps. cæterùm tenuium partiū est, & morsu vacat.

Piperis radix vires habet costo maximè similes. fructus nuper eius germinantis lōgum piper est, ideo fit vt maturo sit humidius, quare facilè perforatur. fructus qui velut omphax est, album est piper, idque est acrius nigro: nam illud est quasi superassatum iam, & supersiccatum. vtrunque autē exsiccat, calfacitque valēter. Cæterùm si longū vitiatū fuerit, deprehēdes aqua macerās: nā in quo vitium est soluitur: nō soluitur autē id quod naturam habet suam. id verò quo piper adulteratur, herba quædam flaua est, ab externis aduecta regionibus, quæ piperi longo aspectu quidem est similis, sed gustu discrepat, quo etiam ab eo facillimè discernitur.

Perseæ folia adstringentem vim fortita sunt.

Periclymeni fructus & folia incidunt & calfaciunt.

Peristereon vim habet exiccandi.

Petasites ex tertio ordine exiccantium est.

Petroselini semen quemadmodum gustu acre est adiuncta amaritie, ita & actione flatus extinguit. tertio ordine calfacientium & siccantium continetur.

Peucedani radix & liquor & succus eiusdem speciei facultatis sunt. Valentior tamen est liquor, egregiè calfaciens, digerens, attenuans, & incidens.

Peganum, *id est ruta syluestris*, ex quarto iam ordine est excalfacientium & siccantium, satiua ex tertio, éstque non solùm acris gustui, sed etiam amara: ex quo incidit, digerit, tenuiúmque est partium, & flatus restinguit.

Pix sicca quidem siccat calfacitque secūdo excessu: cæterùm siccare potest magis quàm calefacere. Liquida

A verò contrà, calefacere magis quàm siccare. habet etiam partium tenuitatem quandam. Sed & abstergendi vim quandam, & concoquendi, & digerendi, veluti etiam leuem amaritiem & acrimoniam obtinet.

Pisselæum genere quidem est pici simile, sed ex subtilioribus partibus constat.

Pistacii fructus tenuium est partium, subamarus, aromaticus: ex quo obstructione liberat, & expurgat.

Pityides, *hoc est fructus pini*, mistæ sunt facultatis, vt adstringant, & acrimoniam quandam cum amaritie con-
B iunctam habeant.

Pini cortex exuperantem habet facultatem adstringentem. piceæ verò cortex est huic similis, sed moderatiore vi præditus est: in cono verò maior vis est, & in cortice, & in foliis.

Platanus humidioris frigidiorísque essentiæ est nō ita multo quàm moderata. eius cortex & pilulæ magis exiccant. sunt qui combusto cortice medicamentum conficiant. Cauenda est lanugo foliis arboris insidēs, siquidem spiritu attracta, lædit arteriam & vocem: aspectúmque
C & auditum vitiat, si in oculos aut aures incidat.

Polygonon, *hoc est herba sanguinalis*, adstrictionem quandam habet, vincitque in eo aqueum frigidum, vt ad secundum gradum completum perueniat: quúmque refrigeret ac repercutiat, videtur etiam exiccare. mas verò est ad omnia efficacior quàm fœmina.

Polygalum folia habet modicè austera. superare autem in eo calidum & humidum videntur.

Polygonatum mistæ facultatis est. habet enim quid etiam adstrictionis, acrimoniæ, amaroris, & insuauitatis
D cuiusdam, quæ explicari satis verbis non potest: itaque vsui admodum non est.

Polemonium (quidam philetæriū vocant) tenuium partium, & siccantis facultatis est.

Polium gustantibus amarum est, & modicè acre: obstructiones itaque adimit. Polium verò quo in antidotis vtimur, magis amarum est, magísque acre quàm maius, vt ex tertio sit ordine exiccantium: ex secundo verò, eóque completo, calfacientium.

Polycnemon calfacit & siccat secundo ordine.

Potamogiton adstringit & refrigerat æquè ac po-
E lygonum: hoc tamen crassiorum est partium.

Polypodium dulcem, simúlque austerā qualitatem exuperantem habet, adeò vt facultate sit valēter exsiccante, & morsū vacante.

Prasium, *hoc est marrubium*, amarum est, idcirco tollit, obstructionés absterget, digeritque. hoc statui potest in calfaciendo in secundo fere ordine iam completo: in sicando verò, in tertio.

Propolis facultatis est non valēter abstergentis, satis
F tamen validè attrahentis: eius nanque essentia tenuium est partium. calfacit autem secundo excessu iam completo.

Ptarmices flores vim sternutamenti ciendi habent: totus verò frutex digerit: eiúsque calida & sicca temperatura est: quum virescit, secundi fere ordinis: quum aruerit, tertii.

Ptelea, *hoc est ulmi*, folia adstringentem & abstergentem habere facultatem præ se ferunt. Cortex verò est ma-
G gis amarus & adstringens. radices quoque eiusdem sunt facultatis.

Pteris, *hoc est filix*, amara est, parúmque habet adstrictionis, ac proinde facultatis est valenter exsiccantis, non tamen mordacis. thelypteris verò ei similem vim habet.

Pycnocomi & radix, & fructus, & folia quæ acria sunt, digerendi atque attrahendi vim habent.

Pyrethri radix adurentis est facultatis.

Pyros, *hoc est triticum*, in primo calfacientium ordi-
H ne censetur: non tamen siccare aut humectare insigniter potest. habet verò etiam quidpiam lentoris obstruentisque naturæ. Quod verò ex eo conficitur amylum, tritico frigidius & sicci⁹ redditur, quódq; ex pane cataplasma fit, maiorē habet vim digerendi quàm quod ex tritico constat, quum panis & salem & fermentum adiunctū habeat: siquidem fermento vis inest attrahendi euocandique

ea quæ in imis corporis partibus delitescunt.

P

Rhamnus deficcat fecundo exceffu, refrigerat vero in primo completo.

Raphanis, *hoc eſt radicula*, in primo exceffu calfacit, in fecundo ficcat. Agreftis eft efficacior in vtraque facultate. iam & femen efficacius eft quàm planta. facultas porrò digerendi in eis ineft.

Rheum miftæ facultatis eft. habet enim quid terrenum frigidum, vt eius declarat adftrictio. ei quoque acrimonia quædam ineft: fique plufculum mãdatur, leniter calida confpicitur. Eft etiam fubftantiæ cuiufdam aëriæ, tenuiúmque partium particeps.

Refinæ omnes ficcant & calfaciunt. inter fe verò difcrepant, quòd plus minúfve in guftu acrimoniæ, in facultate caloris fint nactæ: quódque aliæ plus, aliæ minus tenuium fint partium: quòd denique aliæ adftrictiones fortitæ fint, aliæ non item. Iure autem in omnibus fibi primas vendicauit lentifcina: (quam maftichen vocant) nam præterquàm quòd pauca ei ineft adftrictio, hoc etiam accedit vt fine moleftia ficcet, nimium verò acris eft, & maximè tenuium partium: inter alias primas tenet terebinthina, non tamen æquè perfpicuam vt maftiche, adftrictionem obtinet: quum verò amaritiem quandam habeat, magis quàm maftiche digerit: ob quam etiam qualitatem vis abftergendi eidem ineft. præterea verò ex alto magis quàm aliæ refinæ trahit, quippe quum è partib⁹ etiam tenuioribus conftet. Peucina verò, & magis etiam ftrobilina, funt prædictis acriores: non tamen magis digerunt, nec magis attrahunt. Mediæ inter eas funt pinea & abiegna, quæ funt terebinthina quidem acriores, minus tamẽ acres quàm peucina & ftrobilina. terebinthina verò habet etiam mollientem vim. fecundo loco in molliendo lentifcina cenfetur, ficut & cypariffina in acrimonia.

Rofarum vis ex aquea fubftantia calida, duabus aliis qualitatibus adftringenti & amara commiftis eft compofita. flos earum magis quàm rofæ abfterget, & proinde ficcat.

Rhodia radix tenuiũ partium, digerentífque facultatis eft, & in principio tertii exceffus calfacit.

Rhododaphne. tota eius fubftantia perniciofa eft. temperatura verò tertii ordinis incipientis calfaciẽtium e: primi verò ficcantium.

Rhœa, *hoc eſt malum granatum*, omnis adftringentem qualitatem habet, non tamen in omnibus ea exuperat: quædam enim granata acida funt, quædam dulcia magis quàm auftera: & fanè quæ ex vnoquoque vtilitas fertur, ea ex vincente qualitate proueniat neceffe eft. Porrò acini magis quàm fuccus adftringunt: magis verò quàm hi adftringũt etiam putamina, quæ malicoria vocãt: punici verò flores illis adfimilem vim habent.

Rhus adftringit ficcátque: eius verò fructus maximè & fuccus ad vfum adhibentur, in quibus valida auftera qualitas ineft. ficcat igitur in tertio, refrigerat in fecundo.

Rhypos, *hoc eſt ſordes*, ea quæ ex ftatuis eft, digerit, mollit, habétque aliquid acrimoniæ, propter æruginem quam fumpfit à ftatua. Sordem verò ex palæftra, πάτον nominãt: cõftat hæc ex rebus differentibus, ex puluere inquam, oleo, humana forde, & fudore. ergo puluis emplafticam vim & refrigerantem & repercutiẽtem habet, oleum, molliẽtem, fudor & fordes digerentem.

Σ

Sagapenum liquor eft calidus, tenuium partiũ, non fecus quàm alii liquores: fed & abftergendi vim quandam habet.

Sampfuchus facultatis eft tenuium partium, & digerentis, ficcátque & excalfacit tertio ordine.

Sarcocolla lacryma eft quæ miftam facultatem habet ex emplaftica fubftantia quadam & paucula amara: quamobrem fine morfu exiccat.

Satyrium humidum eft & calidum fua temperie, idcóque guftatibus dulce videtur: ei tamen excrementitia,

A flatuofáque humiditas ineft. eadem quoque facere poteft herbæ ipfius radix.

Selinon, *hoc eſt apium*, calidum eft, & flatus difcutit, & femen magis quàm herba. Similis facultas eft in oreofelino. Hippofelinon verò imbecillius eft, vt oreofelinon valentius.

Seris fubamara eft, idque magis agreftis, quam picrida vocant: aliqui verò etiam cichorium, eftque frigidæ & ficcæ temperaturæ in primo exceffu. Satiua autem magis quàm agreftis refrigerat, fed humiditatis externæ multa B copia admifta ficcitatem reftinguit. vtraque adftringentis facultatis eft particeps, velut chondrila.

Seriphum fimile eft abfinthio: ab eo tamen diuerfum eft quòd non æquè vt illud adftringit, magifque calfacit, & amarorẽ quendam cum falfedine refipit, & ftomacho eft infenfum. Quin calfacit etiam in fecundo ordine intenfo, in tertio verò exiccat.

Sefeleos & radix & multo magis fructus, de numero calfacientium eft, & tenuium itidem eft partium.

Sefamum emplafticum eft & molliens, & modicè calidum. eiufdem quoque facultatis eft oleum quod ex ipfo C conficitur.

Sefamoides magnum (quod etiam Anticyricum veratrum appellatur, propterea quòd eius femen perinde vt veratrum purget) cum in aliis facultatibus eft veratro fimile, tum verò in abftergendo, calfaciendo, & ficcando, fimiles illi vires habet.

Sefamoideos albi femen quandam etiam qualitatem acrem habet: multum nanque amarum eft. calfacit igitur, extergit, & rumpit.

D Sideritis habet etiam quiddam abftergentis: fed plurima eius pars eft humida & frigida modicè. Paucæ quoque adftrictionis eft particeps. quidã hanc vocant Achillion fideritim: in hácque maior adftringendi vis quàm in fuperiore ineft.

Sicyos, *hoc eſt cucumis*, efculentus, qui iam eft maturus, tenuiorum partiũ fubftãtiæ eft: qui verò non eft eiufmodi, craffiorum: non eft tamen abftergentis & incidentis facultatis particeps. in eis verò fuperat humida frigidáque temperatura, vt in fecundo ordine collocentur. Attamẽ fiquis E femen aut radicem arefaciat, iam primi ordinis completi ficcantium reddentur. in his quoque maior abftergendi vis quàm in carne fructus ineft.

Sicys verò, *hoc eſt cucumeris agreſtis*, fuccus qui ex fructu exprimitur (quem elaterium vocant) extremè eft amarus & tenuium partium, & leuiter calidus, vt ex fecundo ordine cenfeatur: eft etiam digerens. radicis verò fuccus, atque is qui ex foliis colligitur, licet fimilem elaterio vim habeat, imbecillior tamen eft. Radix quoque fimilẽ facultatem poffidet, fiquidem extergit, digerit, emollit. cortex F tamen magis exiccat.

Silphii liquor calidiffimus eft: quinetiam folia, fructus, caulis & radix egregiè calfaciunt: fed omnia funt magis flatuofæ fubftantiæ, & foris impofita funt efficaciora, & præcipuè liquor in quo valde trahendi facultas ineft. attamen & excrefcentia amoliendi & liquandi vim quandam habet.

Sinõ calidus eft fubamarúfq;, & obftructiones difiicit.

Sion calfacit & digerit.

G Sifari radix calfacit fecundo ordine, habétque amaroris & adftrictionis quidpiam.

Sifymbrium tenuium partium, digerẽtis, calfacientis, & ficcantis in tertio ordine facultatis eft. eius femen eft partium tenuium, & calidæ facultatis.

Sifymbrium (quod cardamine etiam vocant) quum aridum eft, tertii ordinis eft calfacientium & ficcantium: quum viride, fecundi.

Scandix fubacre & fubamarum eft, & fecundi ordinis intenfi eft calfacientium & ficcantium.

H Scilla valdè incidentis eft facultatis, & fecundo ordine calfacit.

Scolymi, *hoc eſt cardui*, radix calida eft in fecundo ordine iam completo, aut initio tertii, ficca verò in fecundo.

Scordium habet quid amaroris, acerbitatífque & acri-

moniæ, ideóque viſcera expurgat & excalfacit.

Scordion, *hoc eſt allium*, calefacit & exiccat in quarto exceſſu. Quod verò ophioſcorodō dicitur, agreſte allium eſt, ac domeſtico valentius.

Scordopraſum verò ſicut guſtu & odore miſtam ex ſcorodo & praſo, *hoc eſt ex allio & porro* qualitatem obtinet ita etiam viribus.

Scorpioeides calfacit in tertio ordine, ſiccat in ſecūdo.

Smilax pernicioſæ facultatis eſt planta.

Smyrna, *hoc eſt myrrha*, ſecundi gradus eſt calfacientium & ſiccantium. Eſt etiam non exiguæ amaritiei particeps, eique abſtergendi vis ineſt.

Myrrha verò Bœotica vim habet calfaciendi, molliendi & diffundendi.

Smyrnium calidum ſiccúmque eſt in tertio ordine.

Sonchus ex aquea & terreſtri eſſentia, vtraque leniter frigida cōſtat: eſt etiam cuiuſdam particeps adſtrictionis, & euidenter refrigerat. Quum verò planè exaruerit, eius temperatura terreſtris redditur cum mediocri calore coniuncto.

Sparganium exiccantis facultatis eſt.

Sparti, *hoc eſt geniſtæ*, quo etiā vites alligāt, tum fructus, tum virgarū ſuccus, non inſtrenuè attrahētis facultatis eſt.

Stachys frutex marrubio ſimilis, acer eſt & amarus, tertióque ordini calfacientium attribuitur.

Stœbes fructus & folia adſtringentē ſine morſu vim habent: in ſiccando verò tertii quodamodo ordinis principium attingit.

Stœchadis amara qualitas eſt, & modicè ſubadſtringens. Temperatura verò compoſita ex frigida terrena eſſentia exigua, vnde adſtringit & extenuat: altera terrena copioſiore, ex qua amara eſt. Ex vtriuſque congreſſu tollit obſtructionem, attenuat, exterget, & roborat.

Stratiotes aquatilis humidus & frigidus eſt: terreſtris verò nonnihil adſtrictionis habet.

Struthii radix acris guſtu eſt, ex quarto quodammo do ordine, atque etiam abſterget.

Styrax calfacit, ſiccat, mollit, concoquit. fuligo eius combuſti eſt thuris fuligini quodammo ſimilis.

Syca, *id eſt ficus aridæ*, vim habent excalfaciendi in ſecundo fere ordine iam completo: habent etiā quid partium tenuitatis. Ex caricis quæ pinguiores ſunt magis concoquere poſſunt: quæ acriores, magis abſtergere & digerere. quod verò ex iis plurimū in aqua coctis conficitur, ſimile eſt melli non ſolùm conſiſtentia, ſed etiam facultate. Caprifici autem ficus acris & digerentis ſunt facultatis: ſic quoque domeſticarum plantarum primæ ficus.

Syce, *hoc eſt ficus*, arbor, tēperaturæ eſt calidæ, & tenuiū partiū, vt & eius liquor, & ſucc⁹ qui ex foliis exprimitur, atteſtantur. Agreſtis verò fici liquor & ſuccus, valentior eſt. Coliculi verò eius adeò ſunt calidi ac tenuiū partium, vt carnibus bubulis duris adiecti teneras eas faciant.

Symphytum petræum habet ſecandi vim quampiā, habétque etiam quāpiam contrahendi: & tertio præterea loco humiditatē quādam non immodicè calidam, ex qua dulce videtur, & odoratu iucundum. Commanſum verò ſitim extinguit. Poteſt ergo digerere & cōtrahere & cōſtringere. Symphytum verò alterum magnū ſimilem prædicto vim habet: guſtatibus tamen nōn dulce eſt nec odoratū. Quatenus verò lentum eſt, & pruritū excitat, ſcillæ eſt ſimile. vtuntur eo ad omnia ad quæ ſuperiore.

Sphondylii fructus & radix, acris incidentiſque facultatis eſt.

Schinos, *id eſt lentiſcus*, ex aquea ſubſtātia leniter calida, & terrena frigida non multa compoſitus eſt, ob quam etiam modicè adſtringit. Siccat igitur in tertio ordine iam completo. in differentia verò caloris & frigoris eſt quodammodo medius. Similem porrò habet adſtrictionē in omnibus eius partibus, in radicibus, in ramis, in extremis turionibus, in germinibus, in foliis, in fructu, & cortice denique. ſuccus verò qui ex foliis exprimitur, ſimilis quodāmodo tēperaturæ eſt, vt modicè adſtringat.

Schinꝰ anthos calfacit moderatè, & adſtringit moderatius, nec planè à tenuitatis abeſt natura. Eo magis adſtringit radix. Quem verò florem vocant, calidior eſt.

A Schœnos leia, *id eſt iuncus lęuis*, huius quædam oxyſchœnos, quædā holoſchœnos. fructus autem holoſchœni ſomnum inducit: oxyſchœni verò fructum ferentis ſomnum ipſe quoque, ſed minus affert. cōſtant autem ex terrena ſubſtantia leniter frigida, & aquea leniter calida.

T

Terebinthini cortex, folia, & fructus, quiddam habent adſtringentis: ſed & ſecundo ordine calfaciunt, ex quo iam planum eſt, ea ſiccare: recentia verò hæc, humidáque adhuc modicè: ſiccata verò, ſecundo ordine. B fructus verò ſiccus eſt, vt propè ad tertium ordinem ſiccantium accedat.

Teutlon, *hoc eſt beta*, nitroſæ cuiuſdam facultatis eſt particeps; qua abſterget & digerit. adhæc tamen valētior eſt beta alba: nam nigræ adſtrictionis quippiam accedit, idque potius in radice eſt.

Teucrium incidendi, tenuiúmque partium facultatis eſt, ponátque ipſum quiſpiam in ſecundo ordine calfacientium, & tertio exiccantium. Tephra, cinis habet in ſe partim terrenum partim velut fuliginoſum. hæque partes tenues ſunt, & maceratis aqua cineribus & eo- C lo traiectis ſimul abeūt. quod verò reſtat, terrenum & infirmum, & morſu vacans efficitur, calida vi in lixiuio depoſita. Non omnis tamen cinis eiuſdem exquiſitè temperaturæ cenſetur, ſed pro materiæ cōbuſtæ differentia variatur. Ergo ex lignis acerbis cinis non parum contrahit adſtrictionis: ex iis verò qui talia non ſunt, vt ex ficulnis, cinis abſtergentis facultatis efficitur.

Titanos, *hoc eſt calx*, eſt etiam cineris ſpecies quædā, qui tenuiorum partium eſt quàm qui ex lignis conficitur. calx lota medicamentū ſiccās ſine morſu; facit magiſq; ſi bis D térve lauetur. fit autem valde digerens, ſi marina abluatur.

Telephium abſtergentis eſt facultatis, calidæque in primo ordine, ſiccæ verò in ſecundo intenſo.

Telis, *hoc eſt fœnumgræcum*, calfacit ſecundo ordine, & primo exiccat.

Tithymali omnes acrem qualitatem vincentem habent, ſuntque ex quarto calfacientiū ordine. Ineſt eiſdem amarities, eorum verò liquor eſt validiſſimus: deinde fructus & folia. ſed & radix earundem facultatum eſt particeps, non tamen æquè. Quúmque ſeptemnumero ſint, validiſſimus omnium eſt qui caracias dicitur, & qui myrſi- E nites, & qui in petris arboris inſtar naſcitur: deinde is qui verbaſco eſt ſimilis, & cypariſſias, tum qui paralios: poſt eos qui helioſcopius nominatur. prædictæ verò horū facultatis proportioni cineris ac lixiuii ab eis confecti facultas reſpondebit.

Tragacantha ſimilem gummi vim habet emplaſticam quandam, & quæ acrimoniam obtundit, atque etiam æquè ac illud exiccat.

Tragii folia, fructus & lacryma trahentis digerentiſque facultatis ſunt: ac tenuium partium & calidum tra- F gium eſt in tertio quodammodo ordine: alterum verò quod eſt minus non parū habet facultatis adſtringentis.

Tribulus ex ſubſtātia humida modicè, eáque frigida conſtat. in terreſtri verò excellit terreſtre frigidum, quod adſtringens eſſe cōprobauimus. in aquatili verò, aqueum: cæterùm terreſtris fructus tenuium eſt partium.

Tripolii radix acris calidáque in tertio exceſſu eſt.

Trifolium aut aſphaltion in calfaciendo & exiccando tertii eſt ordinis.

Trichomanes eadem poteſt omnia quæ adiantum.

G Trychnon, *hoc eſt ſolanum*, eſculentū adſtringit ac refrigerat in ſecundo exceſſu. Ex cæteris quæ veſca non ſunt, vnū halicacabū nominatur, quod rufum habet fructū, acino vuæ tū figura tū magnitudine ſimilē. idque in facultate foliorū eſt hortenſi perſimile, fructum ferens qui ad ciendam vrinam valet. Alterū verò fruticoſum & ſoporiferū, ſimile eſt papaueris liquori, ſed imbecillius. Tertium præterea eſt furioſū, quod ad medicinas quæ intra corp⁹ ſumuntur eſt inutile: nam ſiquis drachmas eius quatuor ſumat, mortem afferent: ſi pauciores, furorem. Vnā certè H innoxiè ſumitur, & tamen nec ipſa vtilitatis quidpiam obtinet. radicis cortex foris admotus ſiccat ſecūdo ordine completo, & incipiente ſecundo refrigerat.

Y

Hyacinthi radix in primo ſiccantium, in ſecundo iam completo refrigerantium ordine conſtituetur. Fructus leniter extergit & adſtringit, tertio ordine deſiccans, & in medio caloris & frigoris poſitus.

Hydna, *hoc eſt tubera*, vincentem habent terrenã eſſentiam, exigua quadã tenuium partium adiuncta portione.

Hydropiper calidum eſt illud quidẽ, ſed non æquè vt piper: itémque digerit.

Hyoſcyamus, *hoc eſt altercum*, qui nigrum ſemen fert, inſaniam ſoporémque affert. Proximam ei facultatetem obtinet is qui ſemẽ modicè flauum gerit. vterque autem vitandus eſt, vt inutilis & pernicioſus. Cæterum cuius ſemen & flos candidus eſt, qui ex tertio eſt ordine refrigerantium, ad medicinam eſt maximè accommodatus.

Hypericon calfacit & ſiccat, éſtque eſſentiæ tenuium partium.

Hipecoon ex tertio eſt refrigerantiũ ordine, vt à papauere parum abſit.

Hippogloſſum & radicem & ſuccum mollientis facultatis habet.

Hyſſopum calfacit, ſiccátque in tertio ordine: eſt item tenuium partium.

Φ

Phaci, *hoc eſt lentes*, non valẽter adſtringunt, medium verò caliditatis & frigiditatis tenent, atque etiam in ſecundo ordine ſiccant.

Lens verò paluſtris humidæ frigidǽque temperaturæ ex ſecundo gradu eſt.

Phalaridis ſuccus & ſemen & folia, aliquid tenuium partium & calidi poſſident.

Phalangites facultatem habet tenuium partium, & ſiccantem.

Phlomi, *hoc eſt uerbaſci*, cuius alba, & cuius nigra ſunt folia, radix acerba eſt, folia verò digerunt. Sic & aliorum folia ſiccandi & modicè extergendi vim habent.

Phœnix, *hoc eſt palma*, arbor in omnibus eius partibus adſtringentis facultatis eſt particeps. Ac ramorum quidem ſuccus auſterus eſt, ex aquea eſſentia tepida, & terreſtri frigida compoſitus. Similis quoque naturæ eſt medulla, quam cerebri nomine appellant. eius fructus ac præcipuè dulcis, non exiguæ caliditatis particeps eſt, íſque foris admotus roborat, ſiccat, contrahit, ſtipat & denſat. Quod verò elaten vocãt, hoc eſt tenerũ palmæ germen, eandem vim habet quam cerebrũ. quod denique velut proprium eius eſt tegmen, adſtringentem ipſum quoque facultatem obtinet: cæterùm magis quàm omnia antedicta exiccat. Eſt etiamnum plantæ radix ſiccantis ſine morſu facultatis, eique aliquid adſtrictionis ineſt.

Phorbium vim habet tenuium partium, trahentem atque extergentem.

Phu radix vires habet nardo ſimiles, ſed in pleriſque inferior eſt. Vrinas autem ciet magis quàm Indica aut Syriaca nardus, æquè verò ac Gallica.

Phycos, *id eſt alga*, humens adhuc alga & viridis, in ſecundo ordine ſiccat & refrigerat: aliquid etiam modicè adſtringentis obtinet.

Phyllitis acerbæ qualitatis eſt.

Phyllon, *hoc eſt folium*, malabathri iure prætermiſit: ait enim ipſum vim nardo ſimilem obtinere, quà de iam prius eſt dictum.

X

Chalbane, *id eſt galbanum*, mollientis digerentiſque facultatis eſt. In calfaciendo fuerit ſanè ex tertio ordine incipiente: in ſiccando verò in principio ſecundi ſtatuatur.

Chamædrys amaram qualitatem cæteras ſuperantem habet. Eſt & quodammodo acris, inciditque, & obſtructiones pellit. ponat eam quis in tertio ſiccantium & cafacičtium ordine: magis tamen calfacit quàm ſiccat. Chamæciſſi flos quum valde amarus ſit, obſtructione iecur liberat.

Chamælea amaram qualitatem cæteris excellentem habet.

Chamæleuces calida facultas in tertio ferme ordine eſt, ſicca verò in primo.

Chamæleontis radix, nigri quidem lethale quiddam poſſidet, quamobrem ea foris vtimur. eſt enim ſicca in tertio iam gradu fermè, calfacit verò in ſecundo completo. Albi verò radix valet etiam ad partes internas, eandémque temperaturam quam niger habet, niſi quòd hæc eſt magis amara quàm illa ſit.

Chamæmelum partium tenuitate eſt roſæ ſimile, calore verò ad olei vires animanti familiares & temperatas magis accedit: proinde laſſitudini, ſiquid aliud, in primis confert, doloréſque mitigat, & tenſa remittit, & laxat, modicè dura emollit, conſtipata rarefacit, & febres quæ citra viſceris alicuius inflammationem mortales vexant, diſcutit, ac præſertim quæ ex humoribus bilioſis, aut cutis denſitate exoriuntur. Has ergo febres ſanare chamæmelum poteſt, eáſque quum iam concoctæ fuerint. Et tamen cæteris omnibus egregiè prodeſt quæ melancholicæ ſunt, aut pituitoſæ, & ex inflãmatione viſceris exortæ: nam & harum remedium præſtantiſſimum eſt, quum iam concoctis adhibetur: ideo fit vt hypochondriis, ſiquid aliud, pergratum ſit. Sed & lini ſemen viſceribus quæ in hypochondriis ſunt, gratũ eſt, ſed tamen minus quàm chamæmelum: ſiquidem & minus eſt calidum, & eſt etiam partium craſſarum. attamen in aſcenſu atque incrementis inflammationis, & præſertim earum quæ in externis ſunt partibus, roſaceum chamæmelo præſtat, quippe quum tepida caliditate & leui adſtrictione eiuſmodi indigeant.

Chamæpitys amarũ ſaporem habet acri validiorẽ: quamobrem expurgat, abſtergétque viſcera magis quàm calfaciat. Præterea ſiccat in tertio, calfacit in ſecundo.

Chamæſyce abſtergentem acrémque vim poſſidet.

Chelidonium validè abſtergentis & calidæ facultatis eſt ordine tertio, ſimilitérque ſiccantis. Minus verò chelidonium quum acrius maiore ſit, cutim ſtatim exulcerat: itaque quarto iam ordini incipienti calfacientium aſſignabitur.

Chondrila, hanc etiam ſerin quidam nominant, eſt enim eiuſdem fere cum illa facultatis, niſi quòd guſtu amariuſcula eſt, quam etiam ob rem magis ſiccat.

Chõdrus, *id eſt alica*, emplaſticæ, concoquẽtiſque naturæ eſt, æquè ac triticum: éſtque ceu materia quædã ad vehementiora medicamenta excipienda accommodata.

Chryſocomes aut chryſitidis radix acrem ſimulatque adſtringentem qualitates vincentes habet, quamobrem non eſt ad multas res vtilis.

Ψ

Pſyllii ſemen ſecundi ordinis eſt refrigerantium. inter ſiccantia & humectantia medium tenet locum.

Pſeudodictamnum iure pertranſiuit, quoniam dictamni vim obtinet, de quo iam diſſuerimus.

Ω

Ocimum ex ſecundo ordine calfacientiũ eſt. ei quoque excrementia humiditas ineſt, quocirca nec etiam cõmodum eſt, vt intra corpus aſſumatur. extrinſecus verò illitum, ad digerendum & concoquendum valet.

Ocimoides. huius ſemen tenuium partiũ, & ſiccantem ſine morſu facultatem habet.

De terræ differentiis, & facultatibus.

Terra omnis ſiccandi vim habet: quumque nulla penitus ignea ſubſtãtia eidem ſit admiſta, tum citra vllum omnino morſum ſiccat, ad quam etiam rem ei adiumento eſt lotio.

Samia refrigerandi modicè vim habet: abſtergendi verò valde moderatè, Selinuſia, & Chia, itémque ſine calfactione & refrigeratione inſigni.

Cimolia quum miſtæ facultatis ſit, & refrigerans habet quippiã, & nonnihil etiam digerẽs, quocirca lota hoc abiicit: non lota verò vtriſque his facultatibus agit. Vtranque verò facultatem facilè indicat, quum illi humores naturæ contrariæ miſcentur: nam repercutientibus ac refrigerantibus miſta, lutum quod ex ea atque illis fit, repercutit ac refrigerat: ſi digerentibus miſceatur, digerit.

Ampelitis terra magis medicata eſt, ſiccátque, & digerit. Non eſt autem ita morſus expers, nec ita mitigandi

vim habet, vt Samia, Chia, & Selinusia. At Cimolia, quæ his est paulo valentior, est etiam morsus expers, ac præsertim elota.

Cretica verò est his quodammodo similis, verùm satis imbecilla, multùmque habet aëriæ substantiæ. abstergendi tamen ei vis inest.

Lemnia valentissimas harum omnium vires habet, éstque adstrictionis particeps.

Eretriensis hac etiam valentior est, non tamen vsqueadeo vt mordeat. Si lauetur, valde moderata efficitur, non secus quàm supradictæ. Sunt qui eam comburunt, & tenuiorum partium faciunt, vt & ad vim digerendi transeat. si vsta lauetur, acrimoniam in aqua deponet. subtilitatem verò quam ex vstione acquisiuit, retinet, magísque desiccat.

Est alia quoque terra quæ pnigitis vocatur, tota quidem facultate Cimoliæ similis, sed colore nigra, qualis est ampelitis.

Alia quoque terra ex Armenia, quæ Cappadociæ finitima est, affertur, maximè siccās, colore pallido, facilliméque in læuorem soluitur, vt calx. Vocatur autē eorum lingua, Zarina: in Syria verò Zarnacha nominatur. Mons in quo prouenit, est ciuitatis quæ Bagauona appellatur: ager verò in quo est mons, Agarra dicitur. Cæterùm terram ipsam expertem mistionis substantiæ quæ sit alterius generis, vim habere citra morsum exiccandi censendum est. Sed quum nullum corpus mistionis exquisitè expers reperire non queas, inspiciēda commistio est eorum quæ illi accidunt, idque & in leuitatis & in grauitatis differentiis, & iis quas gustus affert: nam si qua adstrictio appareat, tantum assumpsit frigiditatis quātum habet astrictionis: sin etiam acrimonia quædam appareat, tantum consequitur caloris quantum ei inest acrimoniæ. In leuitate & grauitate idem considerandum est, quum leuitas inde oriatur, quòd in tota eius temperatura copiosa sit aëria substantia: grauitas verò quò maior sit, eò etiam magis sincera terra habeatur. terræ autem proprium est, vt igni admota non fundatur, & vt aqua irrigata in lutū facilè soluatur.

De lapidibus.

Lapis hæmatites tantum frigiditatis quantum etiam adstrictionis possidet.

Melitites verò calorem temperatum habet, propter dulcedinem temperatam.

Galactites mediam inter hos vtrosque temperiem obtinet.

Schistos verò hæmatiti persimilem vim habet, sed imbecilliorem. Porrò quum lapidibus omnibus commune sit vt exiccēt, quotquot ex eis in succum soluti nullam euidentem qualitatem gustui afferunt, hos esse infirmissimos, & minimè mordaces putandum est. at qui perspicuā gustui qualitatem offerunt, hos pro qualitatis proportione vim habere: vt si adstringant, ad comprimendum, constringendū, condensandum, & contrahendū: si mordeant, ad calfaciendum, ad digerendum, & ad liquandum valeant: medii verò sint qui citra morsum & adstrictionem solùm abstergeant. Ergo hæmatites, schistos, galactites, & melitites, in succum soluūtur, ad mortarium aut cotem attriti: quum sint etiam alii lapides qui in succum soluantur, vt qui in Ægypto nascitur, quo vtuntur ad splendorem linteis indendum. Est autem minimè omnium prædictorum qualitatis particeps, neque adstrictionem, neque morsum, neque abstersionem vllam ostendit: idcirco id solum huic lapidi inest vt exiccet.

Omnium autem prædictorum lapidum valentissimam vim habet qui ex Æthiopia affertur, quodammodo subuiridis iaspis. Soluitur hic lapis in succū lactei coloris, mordaci tamen gustu est.

Est & alius lapis, cuius valentes vires sunt, qui in Palæstina Syriæ nascitur, & Iudaicus appellatur.

Pyrites quoque ex iis est qui valentem vim habent. ad summam verò acres accommodati sunt ad abstergendum, detergendum, detrahendum, extenuandum, digerendum, vehementer siccandum, & colliquandum.

Huius facultatis habetur etiā Phrygius: nam valēter siccat, habétque nonnihil adstrictionis & mordicationis.

A Ageratus quoque lapis ex mista facultate abstergente & digerente constat.

Asiæ petræ flos tenuium est partium, vt fluidas carnes sine morsu eliquet: petra verò in qua nascitur, quanuis illi similem vim habeat, actionis tamen vehementia illi cedit. flos enim est petra multo potior, non solùm quòd magis colliquet & digerat, & velut sale condiat, sed etiam quòd hæc absque vehemēti morsu faciat. Præterea hic Asiæ petræ flos nescio quid salsi habet in gustu, vt possim' facere coiecturā, ipsum nasci ex rore quodā ex mari B in petra residenti, qui postea solis radiis tactus inarescat.

In lapidibus continetur etiam Magnes, quem herculeum vocant, habétque vim hæmatitæ similem.

At Arabius quem vocant, elephanti similis, siccandi & abstergendi vi præditus est.

Itémque is qui Alabastrites appellatur, vstus in medicinæ vsum venit.

Smiris quoque valenter abstergendi vim habet.

Pumex etiam inter lapides numeratur, éstque eiusdem facultatis, quatenus ad abstergēdum pertinet, quemadmodum etiam testa figulina, & multò magis clibanorum. C Sed smiris habet etiam aliquid acrimoniæ, ideò fit vt nonnulli eundem medicamentis addant quæ adurendi & exicandi vi præstant. Sed si pumex comburatur, nulla re erit ad eosdem vsus smiri inferior.

Lapides quoque in spongiis reperti frangendi vim obtinent, non tamen ita validam vt ii qui ex Cappadocia conuehuntur, quos in Argæo nasci perhibent. Soluuntur hi in succum lactei coloris, ex quo perspicuum est, eos extenuandi vim habere, nec insigniter calefacere.

D Ostracitem verò lapidem laudari à quibusdam audio, quasi desiccandi valenter facultatem habeat, ex adstrictione & acrimonia temperatā: vt etiam eum qui Geodes vocatur, abstergere.

Naxiæ verò cotis ramentum, refrigerantis est facultatis.

Ophites lapis abstergendi & frangendi vim habet, ceu etiam vitrum: ipsum enim ex vino albo & tenui epotum, lapides qui in vesica sunt valenter constringit.

Proprietatem verò quibusdam lapidibus nonnulli E inesse attestantur: qualem reuera viridis iaspis habet, qui stomachum & os ventriculi suo adhæsu iuuat. Huius etiam lapidis ego quoque periculum abundè feci: torquem enim ex huiusmodi lapillis confeci, & collo suspendi, ita vt lapides ventriculi os attingerēt. perspicuè nanque prodesse videbantur.

Ophitem verò lapidem vir quidam, cui adhiberi fides potest, reuera asseuerauit, appositum iuuare eos qui à serpentibus icti fuissent.

De metallicis.

A

F Ales, sales siue fossiles sint, siue ex mari oriantur, similem facultatem obtinent: eáque ex duabus qualitatibus abstergente & adstringente mista est. Vtrunque verò siccare, supra fuit perspicuè declaratum. Differunt autem, quòd sales qui ex terra fodiuntur, sunt densioris essentiæ: ex quo fit vt crassiorum sint partium, magísque adstringant. Sales verò vsti magis digerunt quàm ignem non experti, quatenus eorum corpus tenuiorum partium est redditum: non tamen æquè ac non vsti, contrahere densaréque G etiam firmam substantiam possunt.

Armeniacū vim habet abstergentem, adiuncta leui acrimonia, & adstrictione leuissima.

Arsenicum tam combustum quàm non cōbustum, adurentis facultatis est. Id verò vstione reddi tenuiorum partium planè constat.

Aphronitrum à spuma nitri differt: nitri enim spuma exiccans medicamentum est, aspectu triticeæ farinæ similis: aphronitrū verò farinæ speciem non habet, neque solutum est, sed est concretum & coactum, quo omnes H qui in balneis sordes detergūt, vtūtur: habétque abstergendi ac digerendi facultatem. At spuma nitri eiusdem quidem est naturæ, sed tamen essentiæ tenuioris est: nitrum verò mediā habet vim inter aphronitrū & salē. aphronitro enim sola abstergēdi vis inest: sali verò etiā adstringē-

di. Nitro inſunt vtræque,ſed minima adſtringens,multo verò maior abſtergens.

Γ

Gypſum,præter communem omnium terrenorum lapidoſorúmque corporum facultatem, per quam ſiccare dicta ſunt,hoc etiam eſt cõſequutum vt ſit emplaſticæ facultatis.At combuſtum non æquè eſt emplaſticum: cæterùm tenuiorum partium,& magis ſiccans redditur: quinetiam repercutiendi vim habet, & præſertim oxycrato maceratum.

Δ

Diphryges ex miſta qualitate & facultate conſtat:habet enim in ſe quiddam adſtringens,& acre mediocriter.

Θ

Theion, *id eſt ſulphur*,omne trahendi vim habet.Temperatura calidum,eſſentiæ verò tenuis eſt.

I

Ios,*id eſt ærugo*,guſtantibus acrẽ qualitatem offert.Digerens verò & detrahens eſt,& liquans non teneram modò,ſed duram etiam carnem.

K

Cadmia ſiccãtis & leuiter abſtergentis facultatis eſt. in caliditatis autem & frigiditatis differentia eſt quodãmodo temperata. Tenuior autem eſt quæ botryitis,craſſior verò quæ Placitis appellatur.

Cinnabaris acris modicè facultatis eſt. habet verò etiam quidpiam adſtrictionis.

Ciſſeris pumex quid habet abſtergẽs.ſi comburatur, nuiorum fit partium:ſed vrendo parum acrimoniæ con trahit,eàmque lauando deponit.

Cæruleus acris eſt facultatis,detrahẽtíſque,ac digerentis potioris quàm cinnabaris.eſt etiam adſtrictionis particeps.

Λ

Lepis, *id eſt ſquama*, quædam ferri eſt, quædã æris, & ſtomomatis: quidam etiam helitim ſquamam nominant.Omnes autẽ valenter ſiccant:ſed differunt inter ſe, & quod magis minúsve ſiccent, & quòd tenuioris aut craſſioris ſint eſſentiæ,& denique quòd maioris minoríſve adſtrictionis ſint participes.Æris ergo ſquama in ſiccando primas tenet.conſtat enim ex partibus ſubtilioribus, vtpote quæ nonnihil æruginis aſſumpſit. Maiorem verò adſtrictionem ſquama ferri obtinet: maiorémque quàm hæc, ſquama ſtomomatis. Detrahit autem & liquat carnem magis quàm ſquama æris : & hac etiam valentius helitis. Omnes autem ſquamæ non inſtrenuè ſunt mordaces:eſtque perſpicuum, ipſarum conſiſtentiæ ſubſtantiam non tenuium, ſed craſſarum potius eſſe partium.nam inter ea quæ eandem vim habẽt,id quod partium tenuiorum eſt, minus eſt mordax.

Lithargyrus deſiccat,vt cætera metallica omnia:ſed hoc efficit moderatiſſimè.In cæteris verò qualitatibus ac facultatibus quodammodo in medio eſt,neque manifeſtò calfaciens,neque refrigerans. Modicæ quoque abſterſionis & adſtrictonis eſt particeps, quamobrem medii ordinis in metallicis iure nominatur. Proinde vſus eius eſt frequens ceumateriæ,vt miſceamus iis quæ valentem vim aut mordentẽ,aut adſtringentem,aut tale quippiam facientem habent.

Litrũ,id eſt nitrum, ſiccat & digerit. ſique intra corpus aſſumatur, craſſos humores magis quàm aphronitrum incidit atque attenuat.Aphronitrum verò,niſi magna vrgeat neceſſitas,deglutiẽdum nòn eſt, nimirum ſtomacho infenſum:ſiquidem plus etiam quàm nitrum incidit.

M

Melanteria eſt de numero medicamentorum valde adſtringentium, vt etiam omnia propemodum adſtringentia tenuitate partium exuperet.

Melan, id eſt atramentum ſcriptoriũ, deſiccat ipſum quoque mirum in modum.

Miſy,ſory,& calcitis,ſunt facultatis eiuſdem generis, differúntque partium tenuitate & craſſitudine. Omnium eorum craſſiſſimum eſt ſory, tenuiſſimum miſy:mediam inter ea vim chalcitis tenet. Adurunt hæc tria omnia, &

A cruſtas inducunt:& quanquam vrunt,tamẽ etiam adſtringunt. Cæterùm miſy nudis corporibus admotum minus quàm chalcitis mordet, quanuis non ſit chalcitide minus calidum. Sed hoc ex tenuitate ſuæ ſubſtantiæ eidem ineſt.

Molybdæna vim habet lithargyro perſimilẽ, à media tamen temperatura paulùm quid ad frigidius vergẽs. ſed nec abſtergentis facultatis eſt.

Molybdos, *id eſt plumbũ*, vim habet adſtringentem & refrigerantem,eique ineſt non ſolùm humida eſſentia co B pioſa à frigore concreta,ſed aëria quoque,& pauca terrea. humidæ igitur eſſentiæ plurimum in eo eſſe,id ſigno eſt. Plumbum autem ſolum omnium eorum quæ nouimus, tum mole,tum pondere augetur,ſi in ædibus ſubterraneis condatur quæ aërem turbidum habeant, vt quæcunque illic ponãtur,ſitu celeriter impleantur.Vſtum verò plumbum vbi lotũ fuerit,facultatis refrigerantis eſt:antequam verò abluatur,miſtam vim habet.

O

C Oſtracon,*id eſt teſta*,vim abſtergentem & exiccantem obtinet,præcipuè verò quæ caminorum eſt, eò quòd toſta fuerit.

Π

Pompholyx,ſi elota fuerit,medicamentum eſt propè omnium quæ citra moſum ſiccant, primum: vbi verò hæc ſuppetat, nemo eſt qui ſpodio vti velit, nedum antiſpodio.

Σ

Sandaracha facultatis adurentis eſt, quamobrem di D gerentibus & abſtergentibus eam meritò indunt.

Scoria omnis medicamentum eſt valenter ſiccans, præ cæteris verò ferri. Argenti verò recrementum propriè helcyſma vocant, ſiccantémque facultatem habet. Stimmi ad communem exiccandi facultatẽ habet etiam adſtrictionem.

Stypteria,*id eſt alumẽ*,vehementiſſimam adſtrictionem habet: quúmque craſſarum ſit partium, tenuiorum partium quàm alia erit id quod ſciſſile vocant,deinde rotũdum & aſtragalote. Liquidum verò eſt abundè craſſarum partium,itémque quod placiten, & quod plinthiten E nominant.

T

Titanos,calx viua adeò vehementer vrit vt cruſtam excitet: extincta verò non protinus ipſa quoque cruſtam inducit,ſed poſt vnum aut duos dies: minus quoque vrit, & minus cruſtas excitat. At verò tẽporis progreſſu ne cruſtam quidem molitur omnino:calfacit tamen eliquátque carnes.Si lauetur, morſum in aqua deponit, efficítque id quod lixiuium vocãt.Cæterùm ipſa ſine morſu exiccat.ſi F etiam bis térve & ſæpius elota fuerit,morſus fit planè expers,& egregiè citra morſum exiccat.

X

Chalcãthos,id eſt atramentũ ſutorium.Mirabile eſt in hoc medicamento, quomodo valentiſſimæ adſtrictioni non ignaua caliditas ſit admiſta.Planum ergo eſt,hoc maximè omnium condire,ſeruaréque carnes humidas poſſe: ſiquidem qualitate humiditatem abſumit, adſtrictione verò ſubſtantiam contrahit atque conſtipat.

Chalcitis miſtam habet adſtringentem acrémque facultatem : ſuperat verò acris,vt quæ adeò vehemens eſt vt carnem exurat, & cruſtam gignat. Hoc medicamen- G tum vſtum minus quidem mordet,ſed non minus tamen exiccat:ſed & adſtrictionis non parum amittit. Proinde fit vt chalcitis vſta potior omnino ſit quàm ignẽ non experta:eſt enim tunc partium tenuiorum facta,nec aſſumpſit acrimoniam,vt alia permulta faciunt. Noſti præterea,omnia vſta, vbi lota fuerint, moderatiora, minúſque mordacia reddi.

Chalcos, æs combuſtum, habet quidpiam acrimoniæ,& adſtrictionis eſt particeps.

H Chalcu anthos,*id eſt flos æris*,tenuioris facultatis eſt quàm vſtum æs & ſquama.

Chryſocolla, & hoc medicamentum ex iis eſt quæ carnem liquant,non tamen valenter mordet. eſt autem abundè digerens & exiccans.

Ψ

Psimmythium *id est cerussa* emplasticum refrigeránsque medicamentum est.hæc adusta in Sandyca, quem vocāt, transit,medicamentum se tenuius, nondum tamen calfaciens. Phycos autem seruata cerussæ frigiditate partium tenuitatem assumpsit, vt eius ope in altas partes corporũ quibus admouetur,eius penetrare vis queat.

Psoricũ magis siccat,minúsque mordet quàm chalcitis,& nimirum etiam ex partibus tenuioribus constat.

Ex Galeno,de vtilitate quæ sumitur ex animalibus, Cap. II.

LAc saluberrimum est quod neque amarum est,neque acidum,neque salsum, neque acre, neque fœtidum: sed quod suaue est, & parum habet dulcedinis. tale verò ad acres & mordaces fluxiones est accommodatissimum, eas non solùm abluens, sed corpora etiam illinens, ne in ea nuda cadat quod defluit. præterea lac omne ex tribus substantiis est compositum,casei,seri,& pinguedinis.

Serum extergendi vim habet. exterget enim atque abluit citra morsum acrimonias.pars verò caseosa & crassa quæ in lacte est,emplastri modo abhæret,& eo nomine acrimonias retundit.Totum verò lac (vt vno verbo complectar)medicamentũ est leniens,cuius tota quidem substantia morsu vacat, sed multo etiam magis vbi moderata coctione maior humiditatis serosæ pars fuerit consumpta.

Lactis tractationi caseus annectendus est, quoniam lac concretum est:non tamen tota lactis substantia, in caseum concreuit,sed crassa tantùm, tenui & serosa excreta & seiuncta.mollis autem & recens caseus vim habet repercutiendi,& leniter refrigerat:qui verò ex acido lacte conficitur, præter nunc allatam facultatem,leuem etiam digerendi vim obtinet.

Butyrum fit ex eo quod in lacte pinguissimum est, quemadmodum scriptum reliquit Dioscorides, ex ouillo atque etiam caprillo lacte. concoquentis facultatis est, habétque leuem digerendi vim in iis corporibus quæ inter duritiem & mollitiem sunt media.

Coagulum omne acris,attenuantis, digerentísque facultatis est,& nimirum etiam exiccantis. hoc enim ex superioribus consequitur necessarió.

Fel,aut bilis,hunc succum omnium succorũ qui sunt in corpore,calidissimum esse ostensum est: itaque in calidissimis, necesse est fel cæterorum animalium felli antecellere:in iis verò quæ non ita sunt calida,hunc etiam succum in illis calidum esse proportione, vt quatenus in cæteris inferiora sunt,eatenus in hoc itidem succo sint inferiora. Quinetiam in animalibus quæ magis sunt calida, flaua bilis apparet: quæ verò minus, pallida. serosa enim humiditate flauæ bili admista, pallida fit. vbi autem calida animalia,aut fame, aut siti vexantur, ad colorem atrũ vergit,interim æruginoso colore,interim cæruleo, interim isatidis,qui magis fuscus est quàm brassicæ color.igitur & tu fellis colori diligenter animum attendito,quum medicamentum quod fel accipiat conficies.Scito ergo,si præparando medicamento fel impensè flauum iniicias, te illud calidius esse facturum:si pallidum,mediocriter calidum.Quorundam autem taurorum fel ipse conspexi cæruleum, flauo nimirum superassato, quod in id medicamentum quod parabatur, iniici prohibui, sed eius loco alterum mediocriter flauum accepi: ille enim taurus vinculis vi tractus supra modum fuerat defatigatus, & calidiorem temperaturam acquisiuit. Volatilium verò animalium biles omnes acriores & ficciores sunt quàm quadrupedum : & inter ipsas quoque volucres gallinarum & perdicum biles sunt vsui medicinæ accommodatiores: miluorum verò & aquilarum impendiò sunt acres, atque etiam erodunt : ideóque æruginis colorem imitantur, ac nonnunquam atræ sunt.His igitur earum differentiis perspectis,itémque affectionibus quæ magis,quæque minus exiccatione indigent, cognitis, si vnam modò quam volueris re expertus fueris,inde ad alias via & ratione transire poteris, vt semper eam quæ affectioni conueniat accipias.

A Sudor eius qualitatis est particeps quæ salsa & salsuginosa nominatur:& sæpe etiam in eo apparet amarities.

Vrina omnium animalium calida est, minus verò frigidiorum.Vrina hominis omnium propè aliarum est imbecillima,exceptis porcis domesticis quibus execti sunt testes.illorum enim totius corporis temperatura est hominis temperaturæ persimilis,& æquè debilis vrina.Cæterùm vrina hominum, vt siquid aliud, extergendi vim habet:quod fullones præcipuè indicant qui sordes vestiũ ea expurgant atque extergunt.

B Saliua imbecillior est eorum qui comederunt atque biberunt:valida & acris eorum qui ingenti fame premuntur,aut siti enecti sunt. Saliua autem tota sui substãtia aduersissima est bestiis hominem interficientibus.Vidi ego scorpionem in quem saliuam solam homo conspuisset, occisum fuisse: idque protinus à saliua esurientium & sitientium:tardè autem à saliua eorum qui potu pastúque se expleuerant.

Stercus omne maximè digerentem habet vim. quoddam autem assiduo in vsu habetur, quoddam verò rario-

C re.Frequentissimè verò caprillo vtimur: σπύραθον propriè nominant.Digerentis atque acris facultatis est,vsque adeo vt induratis tumoribus conueniat.Hoc autem combustũ tenuiorum quidem partium,sed non tamen acrius perspicuè apparet.Eiusdem autem tum combusti tum non cõbusti,vis est abstergens,digerens: ac digerens quidem nõ exigua.Generalis autem & communis facultas eadem omnibus inest:verùm pro animalium naturis variatur.quorum enim est temperatura siccior, eorum siccius stercus est,quemadmodum calidiorum calidius.Sed nullum est

D quod refrigeret,sicut nullum etiã humectat : quin pro natura quoque eorum quibus animãtes vescuntur,multa in erit differentia:proinde in hominibus potius quàm cæteris animantibus,est etiam maior:quandoquidem ii diuersissimis alimentis vtuntur.Quid enim simile habeant qui allium cæpásque comedunt,& qui cucurbitam, si ita fors ferat? Stercus verò bubulum vnà cum exiccante,trahentẽ quoque facultatem obtinet. Crocodilorum verò & sturnorum qui solam oryzam comederint,abstergentem exiccantémque vim habent vtranque moderatam: & multo moderatiorem & hebetiorem stercus sturnorum.

E Sordes hominum siccantis facultatis est,habétque caliditatis aliquid:sordes verò quæ lanis ouium inhæret,ex qua œsypum,vt vocant,conficiunt,vim habet concoquẽdi butyro similem:habet verò etiam parum facultatis digerentis.

Carnes viperarum digerentem & siccantem valenter vim habent,simúlque moderatè calfaciũt:properat enim earũ vis,vt videtur,ad cutim,per eam videlicet euacuans excrementa quæ sunt in corpore.Quibus ergo mali succi

F copiosè in corpore redundant,magnus pediculorum numerus exoritur,& à cute squama abscedit,ac decidit extima cuticula, ad quã retinẽtur crassi terreiq; humores, qui ad cutem protruduntur,à quibus scabies, lepræ, atque elephantiases exoriuntur.

Cochlearum caro contusa prius in mortario, deinde læuigata,maximè exiccans fit omnium partium quæ humiditatem excrementitiam habent,atque adeò vt hydropibus etiam conueniat.

Adeps à pinguedine differt quòd sit crassior. Quamob-

G rem animantib⁹ quorum tota natura magis terrestris est, adeps prouenit: quemadmodum iis quorum est humidior,pinguedo.Proinde pinguedo igni admota celeriter liquescit:eliquata verò nõ facilè cõcrescit: adeps nõ facilè liquescit,& fusus celerrimè coit,multóque pinguedine durior videtur.Sus ergo bene habitus multam habet pinguedinẽ propter naturalem tẽperaturæ humiditatẽ.Boues autem & capræ,& cætera huius generis cornigera,plurimũ adipem ob siccitatem gignunt.Tu verò si vis, oleosam & pinguem in animalibus substantiam omnem adipem ap-

H pellato,vt plerique medici solẽt.Simili quoque modo pinguedinem nominare tibi licebit. Cæterùm adeps suillus est omnium ferme aliorum humidissimus,ac proinde vicinã oleo vim actione sua possidet:sed oleo magis emollit & concoquit, ob eámque causam cataplasmatis quæ

ad inflammationes valent, commiſcetur. qui vero mordicationes ſentiunt aut in recto inteſtino, aut in colo, iis potius caprinum adipem quàm ſuillum iniicimus, nõ quòd acrimonias magis obtundat, ſed quòd caprillus ob craſſitiem celerius concreſcat. Porrò ob eſſentiæ tenuitatem nonnulla acrimonias magis obtundunt, vbi in alto mordicatorum corporum moleſtia inhæſerit. Quod enim tenuium partium eſt, tota corpora penetrat, & omni laniei ipſum mordicanti permiſcetur. hácque ratione adeps anſerinus quæ in imis corporum partibus mordicant, magis obtundit: eſt etiã ſuillo calidior. Inter hos medius eſt gallinaceorum, & gallinarum adeps: ac calidior ſemper ſicciórque eſt maſculorum animaliũ: & ex his ipſis, exectorum minus calidus eſt & ſiccus. mas enim caſtratus eiuſdẽ generis fœminæ ſemper eſt ſimilis. Omnis igitur pinguedinis facultas eſt, vt humana corpora humectet & calfaciat. ſingularum autem pinguedinũ differentiæ ex maiore & minore ſumuntur: ſuis enim pinguedo, vt ad nos referatur, humectare largius poteſt, ſed non æquè excalfacere: ſed talis eſt calor pinguedinis ſuis qualis ſpectatur in nobis. Taurinus adeps eſt ſuillo multo calidior & ſiccior. Vitulinus & calore & ſiccitate eſt taurino inferior, & hœdinus caprillo: ſed & caprinus hircino, & taurinus leonino: is enim adeps omnium propè quadrupedũ adipe maximè digerit. nam & calidiſſimus, & partium tenuiſſimarum eſt. omnis verò adeps vbi inueterarit, ſeipſo fit calidior, & tenuiorum partium, atque ita ad euocandum & digerendum eſt potior.

Medullæ facultas eſt, vt indurata & ſcirrhoſa corpora emolliat, ſiue muſculis, ſiue ligamentis, ſiue viſceribus id eueniat. optimã verò ſemper expertus ſum ceruinam, deinde vitulinam. taurina verò & hircina acrior, ſicciórque eſt: ex quo fit vt duritias ſcirrhoſas diſſoluere non queat. Non modò autem medulla ex oſſibus ſumitur, quæ reuera medulla eſt, ſed etiam ex ſpina, quam ſpinalem medullam vocant, quæ & ſiccior & ſqualidior eſt quàm reliqua: eſt enim illa mollior & pinguior: quamobrem ego ſpinalem ſeorſum per ſe abſque illa recondo.

Capitum mænularum vſtorum vis eſſe videtur deſiccans, & non admodum acris: hoc enim alicui ex combuſtis conuenit, quemadmodum omnibus communis eſt exiccatio.

Cornu ceruinum & caprinum vſtum & elotum ſiccantis facultatis eſt.

Caſtorium exiccat, calfacit, & digerit: idque ei cum multis aliis medicamentis eſt commune. quoniam verò eſt abundè tenuium partium, idcirco eius vis maior eſt quàm cæterorum quæ æquè calfaciunt & exiccant. nam quæ tenuium partiũ ſunt medicamenta, efficaciora ſunt quàm quæ ſunt craſſarum, etiamſi parem vim ſint ſortita, propterea quod ingrediantur, & in imas admotorum corporum partes penetrent, ac potiſſimum vbi denſæ illæ fuerint, vt ſunt nerueæ. eſt igitur perſpicuum eas à caſtorio vel ob hanc cauſam magnopere iuuari.

Renes ſcincorum bibunt quidam, vt qui penem intendant. cuius rei contrarium efficere videtur lactucæ ſemen ex aqua potum.

Caprinæ vngulæ cinis attenuandi vim habet: aſininæ verò, ſtrumas digerendi, ſi oleo ſubigantur: ſi verò ſiccus fuerit inſperſus, ſanare perniones poteſt.

Oſſa combuſta valde digerentem atque exiccantem vim obtinent.

Senectam ſerpentis, ſi aceto ferbuerit, dentium curare dolorem quidam memoriæ prodiderunt.

Ouilla pellis recens detracta, & iis qui quoquo modo fuerint flagris cæſi iniecta, maximè omnium adiuuat, adeò vt vna die & nocte eoſdem curet.

Equorum lichenas ex aceto læuigatas, ad comitiales & ferarum morſus efficaces eſſe nonnulli literarum monimentis conſignarunt.

Telam aranearũ vlcera ſummæ cutis ab inflammatione tueri, ſunt qui ſcribant.

Veterum coriorum cinis, vlcera ambuſta, & quæ vocantur intertrigines, curat.

Buccinarum & purpurarum teſta combuſta vim exiccandi obtinet.

Oſtreorum teſta combuſta ſimilis facultatis eſt teſtæ buccinarum: ſed quæ ſit tenuiorum etiam partium, vel (vt dicam verius) minus craſſarum. habet etiam contrahendi vim quandam.

Sepiæ teſta abſterget & ſiccat non ſecus quàm aliæ teſtæ eorum quæ teſta conteguntur. Cæterùm in ea eſt tenuitas partium præ cæteris eximia.

Lanæ cõbuſtæ vim acrem calidámque habent, partium tenuitate adiuncta.

Pili vſti æquè ac lanæ combuſtæ, calfaciendi & exiccandi vim habent egregiam.

Ouorum album & tenue, eſt omni morſu vacãs, neque vnquam nos fruſtratur: vt lac in animalibus cruditatem perpetientibus, aut fame ſitique enectis, aut quæ cibis paſta ſunt prauis. Ouis autem vnicum ineſt malum, quod eis vetuſtas affert: quod facillimè quis vitabit ſi recẽtibus vtatur. Vſitatiſſimum verò eſt, ac facillimè nobis ſuppetit ouum gallinarum: idcirco nihil aliorum ouis indigentes, eo vtimur: quanuis eandem cum illo naturam habeant. temperatura verò eius eſt paulò frigidior quàm cõmoderata. Ipſe itidem vitellus ſimilis naturæ eſt: quãobrem ouis elixis aut aſſis morſus expertibus ceratis miſcetur. Eſt tamen perſpicuum leuem inde differentiam o-uis accedere, vt paulò magis exiccent aſſa quàm elixa: & quantum huius facultatis naciſcuntur, tantum etiam eius amittunt, quæ ad mitigandum valet. refrigerat enim modicè ouum, & citra morſum exiccat.

Erinacei vtriuſque tam marini quàm terreni corpus totum combuſtum cinerem efficit, cuius facultas abſtergat, euocet, ac detrahat.

Cochlearum combuſtarum cinis egregiè ſiccantis facultatis eſt, quæ etiam ex combuſtione caloris quidpiam acquiſiuit. Cæterùm hæ non combuſtæ ſiccant etiam egregié.

Cancrorum fluuiatilium combuſtorum cinis æquè ac prædictus exiccat.

Gallinarum ſimplex ius retinendi vim habet, vt veterum gallorum aluum ſubducẽdi. coquendi autem ſunt cum ſale diutiſſimé.

Adarcion acerrimum calidiſſimúmque eſt, proinde ipſum per ſe inutile eſt. Commiſcetur autem iis quæ vim eius retundunt, atque ita magni vſus redditur ad eas affectiones quibus excalfactione opus eſt, foris admotum: nã intra corpus ob nimiarum virium vehementiam ſumi nullo modo poteſt.

Alcyonia extergunt omnia, atque digerunt, habéntque acrem qualitatem, & calidam facultatem: ſed non paulo maiorem vel minorem, & in his ipſis quæ diximus, pro totius eſſentiæ tenuitate.

Ex Xenocrate, quæ buccinæ & purpuræ emplaſtri modo iuuent, Cap. III.

Huius capitis principium deſideratur, medium imperfectum eſt, & finis non extat.

* * *

illitæ verò maculas quæ mulierum ora deturpant, detrahunt & detergunt. malagmatis verò modo impoſitæ, ad teſtium tumores tollendos, & tophos minuendos ſunt accõmodatiſſimæ: itémque ad eos in quibus iam humores ſunt, aut futuri ſunt, * & ad omne abſceſſus & tuberculi genus. Ergo ſi inungantur, ſcrotum contrahũt, abſceſſúſque ad diuiſionem apti, abſque euidenti ſenſu digerũtur. Sed efficacius eſt id quod habet hoc modo: Argenti ſpumæ drach. CVI. cineris buccinarum drach. XVII. olei veteris cyath. XXX. ceruſſæ drachmæ XX. reſinæ terebinthinæ drach. XIII. thuris drach. VIII. aquæ cyath. III. Argẽti ſpumam, ceruſſam, buccinas, & thus, ſingillatim læuigato in mortario, tum aqua & oleo affuſis diligenter omnia commiſceto, & confricato, & in olla noua decoquito, continenter rudicula commiſcens, ne aduratur: vbi ſemicocta hæc videbis, reſinam, deinde thus adiicito, & ad probam

conſiſtentiam,non tamen ad multam duritiem coques. poſtremo loco cinerem iniicies:vbi paululum ferbuerit; ollam ab igni auferes ,& medicamentum exceptum ad vſus ſeruato & recondito.Hoc præter omnium opinionẽ facit tum ad ſupradicta,tum vel maximè ad maligna vlcera,& depaſcẽtia ,& quæ ægrè ſaneſcũt. Eædem buccinæ ex melle ad parotidas faciunt,quæ etiam mammas obſideant,idémque præſtant ex aqua illitæ . valent etiam ad capitis vlcuſcula dẽſa,rubra,paruis mammis ſimilia ; quæ faui nominantur.magnæ quoque & duræ purpuræ idem quod buccinæ præſtant.

* * *

Si enim ſolo auxilio ſimplicium medicamentorum omnes affectiones, quæ præter naturam nobis accidunt, curare poſſemus, profectò compoſitis medicinis nunquã indiguiſſemus:nunc verò nõ ita res eſt, ſed ſæpenumero ſimplex medicamentum ad nullam rem eſt vtile:ſique ex calfacere corpus velimus,nullũ tale nobis ſimplex ſuppetet.Eſt autem vnus compoſitorum medicamentorum vſus,quum ex iis quæ ſunt eiuſdẽ generis vehemens molli cõmiſcemus,vbi nobis medium deſit : alius eſt ex miſtione eorum quæ ſunt generis diuerſi,quæ apta ratione conficitur. Raro enim affectionem inuenias quæ vel digerentia & repellentia ſolùm poſtulet:idcirco fit vt ſæpenumero , idque ſtatim inter initia , omnino verò paulò pòſt aliquid digerens commiſcere cogamur . ſi verò etiã vehemens dolor adſit,mitigantia indemus . Ac medicamẽta quidem quæ ad vſus quamplurimos valent, ſúntque præſtantiſſima,contrarias facultates in ſe continent:at nõ nulla ex ſimplicibus,ne ad vſum quidem perduci ſine alterius cuiuſpiam admiſtione poſſunt : veluti quum medicamẽtum parandum eſt quod agglutinandi vim habeat.

Cætera periere.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber viceſimus quartus:in quo habetur totius humani corporis diſſectio.

Iohanne Baptiſta Raſario Nouarienſi Medico interprete.

A Ex Galeni commentariis,de cerebro, atque eius membranis,

Cap. I.

CErebrum diligenter commodéque nudãdum in primis eſt:quod vbi feceris,membranam duram iuxta mediam ipſius longitudinem multo craſſiorem videbis,atque ita ad aliquẽ locũ vſq; deſcendentẽ, qua potiſſimum parte media caluariæ ſuturarum habetur:eodémque modo ſub ſutura labdoide
B craſſam membranam duplici plexu firmatam ſimul & cerebrum aliquatenus ingredientem cõſpicies. Venæ quoque per ipſam vtrinque ſingulæ iuxta ſuturæ labdoidis latera excurrũt. Vbi verò hæ in idem inter ſe cõuenerint,is locus eſt fere altiſſimus eorum qui in orbem circumiacent:nec etiam æqualis ab eo tum anterior tum poſterior cerebri pars exiſtit,ſed anterior eſt multo maior. Verùm ad id quod habetur elatiſſimum , accedit etiã altera craſ-
C ſæ membranæ cõduplicatio, vt aliarum partium omniũ quæ cerebrum in orbem comprehendunt, craſſitie quadrupla eſſe videatur :quinetiã tertia alia vena præter duas antedictas,per longitudinẽ porrigitur,in anteriora excurrens. Quid enim aliud quàm venam appellabis eiuſmodi vas quo ſanguinem contineri appareat? Videbis autem ipſas cauitates non habere venæ tunicam quæ ſimul per oſſa capitis aſcendat : ſed quumprimùm venæ caluariam attingunt,craſſam membranam ibidem duplicari, inter-
D námque regionem inſtar fiſtulæ ſinuatã in vaſis formam, ſanguinem recipere,& qualem acceperit conſeruare. Vbi verò duæ venæ inuicem congrediuntur , eam regionem Herophilus ληνὸν, hoc eſt torcular, nominauit. ea porrò quam ipſe ſic vocat,magis profunda : altera verò venarũ exiguarum torculari incumbentium congreſſio in ſuperficie eſt ſita : quæ prope craſſam membranam non ſecus eſt facta. Cæterùm hic proceſſus in ea parte oritur vbi ſutura labdoidus ſquamatis oſſibus connectitur. At tenuis
E membrana ſtabilit ſimul ac tegit cerebrum , & præterea vaſa quæ in ipſo ſunt, ligat omnia.Eſt autem ſimilis ſecũdis fœtuum , & animalis meſaræo : ſiquidem vtrunque horum ex multis arteriis atque venis ſibiipſis propinquis , & membrana tenui intermedia ſpatia contexente factum eſt , ad eundémque modum membrana omnes cerebri arterias & venas connectit : eáque non modò cerebrum complectitur , verumetiam in profundum eius ſeſe inſinuat , ac in omnes partes peruadit , totúmque pertexit , ac quoquouerſus ſe ad internam vſque ventriculorum capacitatem extendit. Eſt etiam cerebri tegumentum craſſa membrana : aut potius non ſimpliciter tegumentum nominari debet,ſed quoddam veluti propugnaculum propulſandis caluariæ offenſionibus obiectũ: at tenuis membrana innatum eius operimentum eſt:craſſa enim ab eo ſeiuncta eſt,tantũ vaſculis excidentibus cohærẽs.Itaque tenuis mẽbrana prius,deinde verò dura,fuit locata,quæ quanto oſſe eſt mollior, tãto eſt tenui durior: quanto verò tenuis eſt hac mollior,tanto cerebrum eſt tenui mollius.Quibus quidem fit rebus vt choroidus membrana innatum cerebri operimentum ſit,vt in animali corium. Huius præterea craſſa non eſt illa quidem innatum operimentum , ſed multis tamen locis adhæreſcit. Ipſius rurſus craſſæ integumentum eſt os extrinſecus circundatum,quod κρανίον appellant,quòd quaſi *κράνος, hoc eſt galea* quædam ſuperiaceat : ſed quum natura connatam cranio membranam facere non poſſet,multa vincula ad eius ſecuritatem eſt machinata.Quænam inquã hæc ſunt vincula? ab ipſa mẽbrana exoriũtur tenues membranæ quædam. viæ autem, vt foras erumpant , ſuturæ capitis ſunt: Hæc enim vincula extenduntur , ſingula verſum cranii partem ſibi directam,vnde originem traxerunt,atque inde progreſſa,ſibi mutuò concurrũt,& decuſſantur,& coaleſcunt, & planè in vnum conducuntur ; communémque ex ſeipſis omnibus membranã procreant , quæ περικράνιος nominatur : hæcque ipſa craſſa membrana cranium ſuccingit,ac cerebrum dilatando tum accedit , tum recedit; in media regione quæ inanis eſt . Ipſum verò cerebrum ſubſtantia eſt neruis ſimillimum , quorum erat futurum principium,niſi quòd illis eſt mollius:ac mollius quidem anterius,durius verò poſterius,quod ἐγκεφάλιον καὶ παρεγκεφαλίδα etiam anatomici nuncupãt:quæ dura membrana duplicata dirimuntur, & per ſolum meatum, qui ſub capitis vertice eſt,ac per corpora meatum ipſum ambientia coniunguntur. Ventriculi autem cerebri duo ſunt anteriores, inſpirationem expirationémque & efflationem ex cerebro facientes,quod alibi demõſtrauimus : vbi etiam probatum à nobis eſt,eoſdem prius conficere , ac præparare ſpiritum animalem cerebro , & etiam infernis eius partibus quæ ad nares ſpectant , olfaciendi inſtrumentum eſſe,& ſimul veluti ductus & canalis ad excrementorum effluxionem accommodati vicem præſtare. Vnus autem

ventriculus in cerebello eſt, qui ſpiritum animalem in anterioribus ventriculis confectum trãſſumit: quamobrem vnum meatum ab iis ventriculis in hunc pertinere fuit neceſſe. Quocirca meatus qui ab anterioribus ventriculis in ipſum prorumpit, maximus conſpicitur, per quem ſolum parencephalis eſt cum cerebro connexa. Sic enim vtranque partem appellare Herophilus conſueuit, & poſteriorem partẽ παρεγκεφαλίδα vocat. Quum igitur cerebrũ, (vt antè diximus) à parencephalide craſſæ membranæ duplicatione ſit diremptum, ipſúmque oporteat aliqua ex parte illi coniungi, vt antè dictum meatum generaret, in vnum prius locum vtroſque vẽtriculos terminauit: quem etiam quartum totius cerebri ventriculum aliqui anatomici vocant: ex hac nanque cauitate profectus meatus, ſpiritúmque ea contentum excipiens, parencephalidi trãſmittit. Pars autem cerebri quæ ſupra cauitatem eſt, veluti domus tectum quoddam in cauæ ſphæræ ſuperficiem circumacta, non immeritò videtur appellata καμάριον καὶ ψαλιδοειδὲς, quod huius generis ædificia architecti καμάρας καὶ ψαλίδας, *hoc eſt teſtudines & fornices*, ſolent nominare. Corpus verò hoc quod ad principium meatus eſt ſitum, qui ventriculum medium cum poſteriore cerebro coniungit, quod ab anatomicis κωνάριον appellatur, ſubſtantia quidem eſt glandula, figura autem eſt cono perſimile, vnde ei nomen eſt ductum, háncque glandulã cono ſimilem, magnæ venæ diuiſionem opplẽtem, à qua omnes fere qui in anterioribus ventriculis ſunt, plexus choroides conflantur, in eundem vſum in quem reliquæ glandulæ venarum diuiſionem firmantes, factam fuiſſe arbitror. Epiphyſis verò quæ per totum meatum extenditur vermi ſimilis, ſpiritus tranſitui præeſt ac dominatur: cuius ſanè poſitio & natura & cõmunio cum vicinis partibus, ſic habet: Ex vtraque meatus parte tenues ac prælongæ ſunt cerebri eminentiæ, quæ γλουτία, *hoc eſt paruæ nates* appellantur: quarum cnocurſum, hominum femoribus inter ſe coniunctis præcipuè comparares. ſunt etiam qui διδύμοις *id eſt teſticulis*, eas aſſimilent, & didymia nominent. Nonnulli verò corpora conario vicina vocant didymia: quæ verò deinceps ſequuntur, glutia. ſiniſtræ igitur dextræque meatus partes, horum ipſorum ſunt corpora: ſuperiores verò à tenui quadam membrana, non tamen imbecilla, operiuntur, quæ vtrinque glutiis coniungitur. quæ quidem membrana ad poſteriorem vſque ventriculum exporrecta, finis inferior eſt epiphyſeos vermi ſimilis, quæ nihil habet didymis & glutiis ſimile: etenim ipſa variè articulata eſt. hæc autem vbique ſunt ſimilia, ſed nõ vbique compoſita. nam præterquàm quòd variè articulata hæc epiphyſis eſt, videtúrque ex quamplurimis particulis per tenues membranas cõnexis compoſita, id quoque habet præcipuum vt connexa eius ac tenuis ſit ad ventriculum poſteriorem extremitas, quo loco in ſuperiacentem membranam deſinere eam diximus. Inde autem aucta paulatim atque amplificata, dorſum habet glutiorum diſtantiæ propemodũ æquale: quamobrem longa ſecũdum meatum exporrecta, ipſum totum perfectè obſtruit: retro autem in orbem reflexa, membranam ſuis conuexis partibus connatam ſimul ita abſtrahit, totúmque meatũ tantum aperit quãtum ipſa retro ceſſerit. Quum enim reflectendo in ſphæræ modum fiat rotunda, & in ſeipſa cõſideat, quãtum minuitur longitudo, tantum latitudo adaugetur: quocirca conſentaneum eſt vt ea paululum reflexa, & ideo paulo magis amplificata, fines eius inferiores in ſolas meatus partes, quæ ad baſim ſunt, quæ anguſtiſſimæ ſunt, ingredi nequaquam poſſint: at ſi fiat maior refractio, & ob id latitudo augeatur, maior etiam meatus portio aperiatur: quoniam ſemper tantum aperitur quantum conuexitas in ipſum ingreſſura cõtinuò minuitur. Natura autem eam dorſis glutiorum ligamentis adnexuit, quæ diſſectionum periti vocant tendones, à quibus vtrinque conſtricta & coërcita ſic continetur vt errare non poſſit. Porrò natura magnam curam adhibuit vt excrementa cerebri excernãtur. quum enim eorum ſit duplex genus, vt alia ſint tanquam vaporoſa & fumoſa, quæ ſuapte natura in ſublime feruntur, alia verò tanquam aquoſa & limoſa, quæ ſuo impetu deorſum ferũtur, duplices quoque ipſorum excretioni meatus adhibuit, atque eos quidem qui leuia excrementa erant vacuaturi, in altum adduxit: qui verò grauia & deorſum repentia, decliues effecit. Caput enim omnibus corporis partibus veluti tectum quoddam calidæ domui eſt ſuperpoſitum. idcirco fit vt quũ omnia quæ à partibus ſubiectis ſurſum efferuntur, fuliginoſa ac vaporoſa excrementa caput excipiat, ei multas tranſpirationes natura machinata ſit, ſimul quidem os capitis efficiens fiſtuloſum, ſimul etiam ſuturis, quas vocant, variè coarticulatum, per quas vaporoſorum & fumoſorum excretiones fierẽt, quæ nec ſemper perſpicuè cerni poſſunt, nec quum in toto corpore, nec quum in capite fiunt, vtpote quæ præ tenuitate interdum nos lateant. Cæterùm decliues cerebri meatus tum per palatum in os, tum per nares, conſpicuis magníſque orificiis, ſenſui manifeſta craſſáque excrementa eructant. Ac duorum quidem meatuũ, qui in nares pertinent, fabrica eſt huiuſmodi: Ipſa dura membrana quæ cerebrum contegit, inſtar cribri eſt perforata: atque etiam magis variè perforata ſunt oſſa quæ ſunt ei præpoſita, & quemadmodum ſpongiæ, neque rectà ſibiipſi meatus reſpondent, neque recti planè ſunt omnes, ſed plerique ſunt tortuoſi, atque anfractibus pleni, vt alia quædam longa circuitio longúſque error prius cõficiendus ſit ei, quod per eos ad cerebrum ſit peruenturũ. Quamobrem fit vt neque aliud quidpiam durum corpus extrinſecus cerebro incidat, neque aër frigidus nobis inſpirantibus rectà in cerebri ventriculos ſeſe ſincerus inſinuet. Poſtquam autẽ ſemel hæc propugnacula ſpõgiis ſimilia, quæ ab anatomicis à cribri ſimilitudine, ἠθμοειδῆ vocantur, tutelæ ipſius cerebri cauſa extiterunt, etiam trãſpirationem per ipſa perfici neceſſe fuit. nam per inſpipirationem odorum fit dignotio: per expirationem verò excrementorum expulſio, in huiuſmodi actionibus impetus motionis ipſius ſpiritus, multa eorum quæ pertranſire per ſe non poſſunt, vnà ſecum attrahit. Ex aliis verò duobus meatibus qui ad palatum perueniunt, alter ex profundo medii cerebri ventriculi profectus, fertur deorſum: alter verò emergit quidem à meatu qui cerebrum parencephalidi connectit, ſed ad cerebrum deorſum obliquus fertur. Quũ primùm verò in idem inter ſe conuenerint, locus quidam communis vtroſque excipit cauus ac decliuis, cuius labrum ſupernũ eſt circulus abſolutus: inde autem ſemper magis ac magis arctatus, deſcendens in ſubiectum adenem inſeritur amplæ ſphæræ ſimilem, qui manifeſtam ipſe quoque cauitatem habet. Hunc autem excipit os cribro cuidam ſimile, per quod via craſſiorum incrementorum in palatum eſt facta. Vtilitas verò ſingulorum inſtrumentorum quæ viæ ipſi inſunt, eſt cauitas quæ meatus excipit, quam nonnulli à figura πύελον, *hoc eſt peluim*: nonnulli verò ab vſu, χοάνην, *hoc eſt infundibulum*, nominant: quæ, ſupernis quidem partibus quaſi ciſternæ cuiuſdam vſum præbet, infernis autem, vt etiam nomen ipſum indicat, infundibulum imitatur: parte autem decliui meatum habet ſenſibilem vſque ad ventriculum adenis. Quoniam autem hoc cerebro ſupernè coniungi oportebat, infernè autem in adenem inſeri, iurè factum eſt vt membranoſum extiterit. Ergo portio membranæ tenuis protenſa hoc corpus peluis conſtituit. Quem verò plexum retiformem vocant, maximè omnium quæ illic ſunt, admirabilem, ibi eſt conſtitutus, complectens in orbe adenem ipſum, & retro longiſſimè pertingens. toti enim propemodum cerebri baſi hic plexus ſubiicitur: éſtque non ſimplex rete, ſed eiuſmodi vt ſi vulgaria piſcatorũ retia plura alia aliis accumulata ſuperiniicias. Naturali autem huic reti hoc ipſum ineſt vt alterius replicationes alterius replicationibus ſint connexæ, neque ex eis ſeiunctum vllum capere queas. Quum enim omnia continua ſerie connexa inter ſe ſint, efficitur vt id vnum quod ceperis, alia conſequãtur. Non eſt autem ex quauis materia confectum, ſed maximam portionem earum arteriarum quæ à corde ſurſùm ad caput feruntur, natura materiam huic admirabili plexui ſubiecit: nam exiguæ propagines quædam ab ipſis in collum ac faciem, partéſque externas capitis abierunt: reliquum autem omne, vt à principio fuit, rectà per thoracem & collum ſublime ad caput fer-

tur, excipitque amicè, quæ ea parte est, cranii portio, & aperto in se foramine intra caput sine molestia deducit. excepisset autem & crassa membrana, erátque iam perforata rectà ad illarum impetum:& opinari ex iis omnibus quispiam potuisset,ipsas ad cerebrum properare;sed non ita erat:nam cranium prætergressæ medio inter hoc & crassam membranam loco,primùm quidem in longas ad modúmque exiles arterias diuiduntur: deinde verò pars earum in capitis anteriora,aliæ in posteriora,aliæ ad læuam, aliæ ad dexteram inter se mutuò complexæ feruntur,vt aliam de se opinionem faciant, quasi itineris ad cerebrum oblitæ videãtur. Verũtamen non ita se res habet: nam rursus ex multis illis arteriis,velut radicibus in truncum coalescentibus,alia coniugatio arteriarum nascitur, ei quæ initio à corde sursum ferebatur æqualis: atque eo modo per crassæ membranæ foramina ad cerebrum subit.Cæterùm quodnam tandem hoc miraculum sit,dictũ est antè quamsæpissime.Vbi enim natura diligenter materiam conficere vult,diuturnam ei moram in coctionis instrumentis parat.Quocirca quum spiritus animalis qui in cerebro est,magis exquisita indigeret confectione,plexum retiformen natura flexuosiorem effecit. Totũ enim cerebrum iis arteriis multifariam diuisis est pertextum: & multæ ipsarum diuisiones in eius ventriculos desinũt, vt etiam venarum ex vertice ipsius descendentium:ex oppositis enim locis arteriis occurrunt, & in omnes eodem modo cerebri partes,atque adeo in ventriculos distribuũtur. Hac superuacanea quidem excernũt,sanguinem verò continent:quemadmodum arteriæ spiritum maximè omnium respirant,qui longo tempore in eis cõtẽtus ac cõfectus,in cerebri ventriculos incidit. Atque à corde sursum per thoracem ac totum collum,venas & arterias vsque ad caput natura perduxit,inde arterias ad retiformen plexum vt diximus: venas autẽ ad summum capitis verticem intra cranium perduxit, vbi crassa membrana duplicata intra seipsam mediam venas recipit.

De cerebri diminutione, Cap. II.

CErebri imminutio(quemadmodum Hippocrates author est)in caluescẽtibus efficitur,vt ossa sincipitis fistulosiora tenuioráq; cæteris,& superadiacentia,ob cerebri defectionem exarescant,quum ad ea vsque cerebrum non pertineat,neque ea possit attingere:subsidet enim,& depressum in suam basin concidit. His autem ossibus resiccatis consequitur vt ipsa quoque prætenta cutis inarescat,quæ quidem in caluis vel ipsi sensui mirum in modum sicca apparet. Quum igitur cerebrum valde siccum factum est(vt quibusdam in extrema senectute contigit) tunc etiam neruorum exortus inarescere est necesse:quãobrem neque perinde vident ac prius,neque audiunt,neque aliud quicquam aut sensibus aut motibus qui à volũtate proficiscuntur,valenter perficiunt: sed omnia earum actionum instrumenta per quæ prius fiebant,exoluta,infirma,debiliáque redduntur.

De spinali medulla, Cap. III.

SPinalis medulla duas membranas habet crassam & tenuem,à membranis cerebrum contegentibus exortas, quibus est etiam coniuncta:sed his tertium corpus extrinsecus est obductum,veluti operimẽtum quoddam, & propugnaculum medullæ ipsius,quod initium exortus à capitis coronis ducit. Eius natura eadem est cum natura ligamentorũ, * quatenus ex osse perinde ac ligamentum est confectum:quanquam hoc colligat quodammodo totam faciem in corpus pertinens duplicatum intermediis earum regionibus. Simile porro est tum crassitudine,tum colore,tum duritia,crassæ membranæ. Sectum verò hoc ligamentum,siue per lõgitudinem, siue per latitudinem, siue vtroque modo,nihil noxæ animanti affert: quemadmodum etiam si dura membrana secetur, nullum detrimentum animal sentiet: quinetiam si medullam ipsam spinalem per longitudinẽ secueris, nihil damni inuehis. Vterque enim neruus qui ex coniugatione oritur ex spinali medulla,obliquus per vertebrarũ cõpages exoritur, vt dexter in dextram, sinister in sinistrã partẽ vergat. Sin autem sectio obliquè adhibeatur,tum animalis partes motu priuantur, quæcunque principium neruorum in eas

A pertinentium habent infra spinalis medullæ sectionẽ. Idcirco fit vt ex neruorum dissectione facillimè possis dignoscere quænam affectiones ex cuiusque partis medullæ spinalis sectione consequantur. Nunc verò tantummodo addam, si sectio in ea parte fiat quæ est inter caput & primam spinalis medullæ vertebram media,quà membrana finem posterioris cerebri ventriculi contegens inciditur,animal statim totius corporis vires & sensum amittere. quam etiam partem in tauris, ab iis qui boues immolant,videmus præcidi. At sectio quæ post primam vertebram fit, B eadem inducit symptomata, non quia solùm eũ ventriculum contingat, sed etiam quia & artus omnes animantis dissoluit,& omnem præterea respirationem adimit. Idem quoque eueniet si eam quæ est post secundam, tertiámque & quartam vertebram secueris: si modò eam ita diligenter præcidas vt neruum qui in eius compage est, & ad quintam vsque vertebram propagatur, incidas: sed colli initium animalibus ita dissectis mouetur. At sectione quæ in spina post quintam vertebram fit, cum cæteræ pectoris partes dissoluuntur, tum verò septum transuersum C ferme innocuum seruatur,& excelsi musculi parũ quippiam offenduntur. At quæ post sextam fit, superiores quidem pectoris musculos pati modo lædit,septum verò transuersum minus quàm ea quam modò diximus: quæ deinde post septimam,atque etiam magis quæ post octauam,nullam omnino fert motioni septi transuersi noxã, & sublimium musculorum, & colli etiam totius motui nihil fere nocet: at musculorum intercostalium aufertur motus omnis, facta in omnibus colli vertebris sectione. Et quemadmodum facta spinalis medullæ sectione post D primam colli vertebram,totius thoracis motus amittitur, ita etiam omnis intercostalium musculorũ actio deperditur. omnino verò paululum eius seruatur,facta in secundo intercostali sectione. atque ita proportione deinceps semper fit vt intercostales musculi qui supra sectionem sunt,actionem suam obeant, inferiores verò resoluantur.

De oculis, Cap. IIII.

IN vtrunque oculũ productiones à cerebro immittuntur:quæ dum per ossa transeunt,cõpactæ quidem sunt, quò ab iniuriis sint tutiores: sed quumprimum ad oculos E ipsos peruenerint, solutæ iterum atque amplificatæ, & in orbem,instar tunicæ,humorem vitreũ complexæ, in crystallinum humorem inseruntur, qui quidem crystallinus humor est primum videndi instrumentum: isque albus, splendens,clarus, & purus est factus: siquidem hac solum ratione futurum erat vt à coloribus immutaretur: at nutriri ab ipso sanguine planè non licebat, vt qui multum ab eo qualitatibus differret:sed alimentum quoddam familiarius postulabat:id quod ei nimirum contigit: comparatúmque ei à natura fuit alimẽtum accommodatum, F humor vitreus, qui quanto crassior est sanguine & magis albus,tanto ipse à crystallino tum crassitie tum perspicuitate superatur. Neutri autem horum humorum vena est: ex quo perspicuum est,vtrunque per trãssumptionem nutriri, crystallinum à vitreo, & vitreum à corpore ipsum ambiente, quod ex cerebri portione supernè descendente conflatum est: idque nonnulli tunicam retiformem vocant,quòd figura sit reti similis. Cæterùm tunica non est nec colore nec substantia: sed si exemptum ipsum seposueris,& in vnum acetuum conieceris, tibi planè cerebri G portionem quandam exemptam videberis intueri. Est autem eius vtilitas prima quidem ac maxima, propter quã supernè fuit demissa, vt crystallini humoris alterationes sentiat:præterea verò vt humori vitreo alimentum aduehat & afferat, quippe quæ arteriis ac venis multo pluribus,& quàm suæ moli conueniat,maioribus,plena conspicitur. Quinetiam ex ipsa choroide tunica,quæ corpus hoc retiforme continet,tenues quædam productiones, & araneis similes,ad ipsum extensæ, ligamenta illi simul fiunt, simúlque alimentum afferunt:nam & hæc ipsa choroides H tunica plurima vasa habere in se tota conspicitur. Hanc igitur ipsam vtilitatem hæc tunica præbet: estque tunica reuera,& corporibus subiectis operimentum atque amiculum, & huic etiam tunicæ principium est membrana tenuis quæ cerebrum ambit. Quúmque in sertio prædicta

in medium humorem cryſtallinum, qui rotundus eſt, ex
omni parte ſit facta,abſolutus circulus neceſſariò eſt con-
fectus, qui certè maximus in cryſtallino eſt, & ipſum in
duo diſtribuit:ad eundem hunc circulum conſentaneum
erat humorem vitreũ motu vlteriore inhibere : quocirca
medius vehitur in ipſo cryſtallinus, tanquam ſemiſecta
quædam ſphæra in aqua. Atque etiam parte alia interna,
quæ eſt velut ipſius cryſtallini hemiſphærion, ſecuritatis
gratia ea coniunxit vnus circulus, quem antè diximus ma
ximum eſſe eorum qui in cryſtallino inſunt: éſtque termi
nus vtriſque communis,ligamentúmque his ipſis, & præ-
terea corpori retiformi, & quarto choroidi tunicæ effici-
tur.Hæc enim tunica inter ea eſt robuſtiſſima,& quæ ipſa
ſtabilire maximè queat & tegere:ſed quemadmodum ad
illa tuenda ſatis firma erat,ita ad ſeipſam tuendam non e-
rat ſatis, & circumiacentium oſſium duritiam ferre citra
noxam non poterat.Vt igitur in cerebro,ita hîc quoque à
craſſa membrana circumuehitur,diſtátque ſanè hæc tuni
ca ab ea in omnibus partibus, ſoliſque vaſorũ productio-
nibus ipſi connexa : in eo tamen circulo prædicto qui in
cryſtallino ineſt,coniungitur:& quinta præter quatuor an
tedictas,in vno hoc loco hæc eſt coniunctio, quæ ſubie-
ctis omnibus cõmoditatem non mediocrem affert. Du-
ra igitur membrana toti choroidi eſt applicata, hæcque
rurſus retiformi & cryſtallino : illi quidem per ipſum to-
tum,huic autem per ſolam iridem.Itaque per corpora me
dia humor vitreus tunicæ omnium extimæ coniunctus
eſt,molliſſimæ duriſſimus. Huic eidẽ circulo ſexta quæ-
dam tunica extrinſecus propè accedit in duram tunicam
inſerta, in qua muſculorum oculos mouentium apone-
uroſes ſunt.Septima autem præter has alia eſt perioſtii in-
ſertio, quæ ſimul totum oculum cum oſſibus colligat, ſi-
mul autem mouentes ipſum muſculos tegit. Quin tibi
membranam hanc etiam ante diſſectionem licet intue-
ri,albam ſanè,prout etiam cernitur : deſinentem verò in
circulo,vbi & aliæ omnes ſubiectæ ſunt,& vbi album ni-
gro coniungitur, qui ſanè locus iris nominatur, eámque
nonnulli coronam vocant.Si hæc probè diuiſeris,& nihil
confundens cõſideraris,circulos ſeptem videbis ſibiipſis
deinceps inſidentes,craſſitie tamen coloréque diſcrepan-
tes,vt ne,ſi velis quidem, hunc locum aliter quàm irim,
queas appellare. Ad mediam igitur vſque humoris cry-
ſtallini regionem ſeptem circulos ſibiipſis illic incũben-
tes ac cohærentes,oratione iam perduximus:quod autem
id ſequitur,maximè admiraberis.Vt enim cryſtallinus hu
mor propria ſenſibilia inquiſitè ſentiret, ſimúlque tutò
conſeruaretur,corneam tunicam valde craſſam, & minus
denſam quàm vſus poſtulabat,denſiorem ſimul ac tenuio
rem natura cœpit producere : tum paulatim promouens,
partem eius maximè mediam longè tenuiſſimam ac den-
ſiſſimam effecit:ac tibi quidem cornibus in tenues partes
diſſectis, ſimilis aptè videbitur : vnde etiam ei nomen à
cornu ſimilitudine conuenire exiſtimantes, corneam tu-
nicam appellauerũt. Hæc igitur cornea tunica,tenuis,du
ra,& valde denſa facta,protinus vtique ſplendida erat fu-
tura:cuiuſmodi ad ſplendorem tranſmittendum eſſe poſ-
ſet opportuniſſima,nõ ſecus quàm cornua accuratè dera-
ſa atque extenuata. Choroidem verò tunicam, quæ à te-
nui membrana producitur,natura multis partibus nigrã,
multis fuſcam,multiſque cæruleam effecit, eámque ab i-
ride vnà cum cornea promouit, cum vt corneam ſua vi-
cinitate aleret,tum vt prohiberet ne cornea quæ dura eſt,
humori cryſtallino incideret, ac denique ſpectaculum fo
ret,quod aſpectui laboranti remedio eſſet : quod in cauſa
eſt(vt ego quidem puto) vt omnes quum lucis ſplendore
offendimur, natura ducti palpebras repentè claudamus,
ad innatum nobis remedium properãtes. Atque ego qui-
dem non poſſum non vehementer admirari hunc cæru-
leum colorem quo hæc tunica tincta eſt:nec minus eo ad
miror aſperitatem quæ intus à tunica humorem vitreum
contẽtura nutritur. Quũ enim hæc humida ac mollis in-
ſtar ſpongiæ ſit, humorem cryſtallinum contingens, to-
tius tunicæ vicinitatem ipſi innoxiam præſtat.quo adhuc
multò magis externam eius denſitatem demiror,qua du-
ram tunicam corneam contingit, ne ipſa à cornea quic-
A quam læderetur.Sed præterea magis admirabile eſt tuni-
cæ huius foramen ad pupillam. ibi enim tunicam cæru-
leam vueam,quam ita appellant,opinor, acino vuæ læui-
tatem eius externã & aſperitatem internam cõparantes,
pertudit:& quà dũtaxat hoc foramen eſt,nulla tunica alia
eſt inter corneam & cryſtallinã media,ſed veluti per cor-
nu tenue admodum atque album, ſplendor internus cum
externo communicat & commiſcetur.Et ne per hoc fora-
men cornea tunica aliquando cryſtallinum humorem cõ
tingeret,opifex noſter prouidit,ſimul portionẽ hanc cor-
B neæ foras longius abducẽs,ſimul autem humorem quen-
dam tenuem & ſincerum, qualis in ouis cernitur, cryſtal-
lino circunfundens,ac tertio præter hæc, ſpiritu ætherio
ac ſplendido omnem pupillæ implens regionem : de quo
quidem ſpiritu in commẽtariis de aſpectu ſatis diximus,
& quàm lucidus ſit, & quàm maximũ præcipuúmque ad
oculorum actionem momentũ afferat, demonſtrauimus.
De humore verò ex his poteris intelligere, eum non mo-
dò ad implendum inane ſpatium,verumetiam ne humor
cryſtallinus,ac portio vueæ interna exiccetur,maximè ne-
C ceſſariũ eſſe:ſi tamen prius percipias,in compũctionibus
ex copioſiore eius euacuatione, oculos lædi : & affectio-
nem quæ glaucedo à medicis nominatur,eſſe ſiccitatem,
ac nimiam humoris cryſtallini concretionem, & cæcita-
tem maximè, præ omnibus morbis qui oculis accidunt,
inferre.Atque hæc quidem omnia admirabilem quandã
prouidentiam arguunt, & eorum maximè innatum cry-
ſtallini humoris amiculum:nam ea tunica eſt tenuibus a-
raneis tenuior atque candidior:& quod etiã maius eſt,nõ
D eſt toti humori cryſtallino prætenſa,ſed quæ eius pars vi-
treo humori coniungitur,prorſus ſine munimento eſt, ac
tunicæ expers.ea enim parte humores cõiũgi inter ſe erat
melius.quæ verò eius pars omnis extrà prominet, tãgitq;
vueam,tenuem hanc lucidámque tunicam eſt induta:at-
que etiam ipſius pupillæ imago in ea, veluti in ſpeculo
quodam,conſiſtit:ſiquidem tunica hæc leuis eſt, & ſupra
omnia ſpecula fulgens. atque ita videndi inſtrumentum
ex omni parte à natura fuit exornatum. Neruos autem
ſenſificos à cerebro ad oculos deſcẽdentes natura prius in
E tra cranium coniungens ac reflectens, ipſorúmque mea-
tus exiguos vniens, & figuram X literæ ſimilem faciens,
poſtea vtrũque rurſus ad ſupernæ rectitudinis productio
nem ad oculum produxit,vt ſpiritus qui à cerebro ad v-
trunque oculum proficiſcitur,ſiquando eorum alter clau
ſus fuerit,aut omnino mutilus,in alterum planè commea
ret. videndi enim facultate eo modo duplicata, acrius e-
rat viſurus.

De naſo, Cap. v.

F QVum naſus in medio ſeptum, duóque foramina ſa-
tis conſpicua habeat,quæ cernuntur & in ſingulis na
ribus ſingula,ſcire conuenit, eorum vtrunque ſupra me-
dia naſi loca in duas partes eſſe diuiſum : quarum altera
pars intima oris excipit,altera recta,vt à principio fereba
tur,ad cerebrũ conſcendit,vbi ſunt exortus anteriorũ ce-
rebri ventriculorum : qua etiam parte oſſium colli ſimi-
lium eſt ſitus.membrana autem craſſa, quæ oſſibus hiſce
ſubſternitur,minutis eſt foraminibus traiecta, per quam
primam cerebri excrementa craſſiora tranſmittuntur, vt
mucus & deſtillatio primùm per craſſam membranam
G egreſſæ,poſtea verò per oſſa coli ſimilia traiectæ,denique
in ipſas nares incidunt.Sed dum hæc ita defluũt, pars eo-
rum in os per ea foramina quæ à naribus in ipſum dixi-
mus pertranſire,quandoque delabuntur:naſi autem fora-
minibus quæ & recta ſunt, & ad oſſa colo ſimilia aſcen-
dunt,itémque iis quæ obliqua ſunt,& in ipſum os deſine-
re diximus, tunica exãguis craſſior quàm mẽbrana ſub-
ſternitur:quæ ei tunicæ continua eſt quæ totam oris cir-
cunferentiam internam,linguámque,& fauces, & laryn-
ga,& aſperam arteriam,& gulam complectitur. Facta autẽ
H in ore perforatio in palato eſt, ne principium inſpiratio-
nis rectà ad aſperam arteriam fieret: ſed deſtuxio quædã
eſſet,ac veluti ambages priuſquàm ſpiritus ad arteriã per-
ueniret,ne quum ambiens nos aer nimis ſit frigidus,pul-
mo aliquo tempore refrigeraretur,& ne admixtæ moles
pulueris aut cineris,aut alterius eiuſmodi ad arteriam vſ-

que peruenirent,sed in illis flexibus corporibus humidis & mollibus prius inciderent.

De odoratus instrumento, Cap. VI.

ODoratus autem instrumentum quo res quæ sub odoratum cadunt diiudicamus, primo quoque intuitu nasus esse videbitur. ac quum ore quidem inspiramus, nasúmque obturamus, nullum odorem sentimus: quumprimum verò naribus apertis spiritũ trahimus,sentimus.Nulla verò fieri videtur odorum dignotio sine inspiratione, etiamsi quandoque nares vapore qui vehemẽtissimam vim habeat,expleantur. ex quo fit vt siquis in parua domo suffitum ex bitumine aut casia faciat, eámque vehementissimo odore repleat, deinde ingrediens eũdẽ naribus excipiat, & attrahere per longum temporis spatium conetur,huiusce rei veritatem intelligat: siquidem eo tantùm tempore odorem percipiet quo spiritum attrahet:reliquo verò nullum sentiet, quanquam nares vapore sunt repletæ. quamobrem alia corporis pars esse videtur quæ odores dignoscit,eáque interius in corpore constituta:& consentaneum est odorum sensum in anterioribus cerebri fieri ventriculis, quum tota respiratio à cerebro fiat,vt modus caloris qui in corpore est,conseruetur:consentaneum est ipsum priusquam hoc ei à cerebro tribuatur statim lædi, quum immoderatius sit redditum, aut à calfacientibus, aut à refrigerantibus.Quomodo igitur natura ad hæc motum aliquem non dedit qui ei esset ingenitus,qui in inspirationibus ventillaret & constringeret, in expirationibus verò effunderet quandoque spiritum flammeum,mucúmque & pituitam? ac talis perspicuè videtur esse motus qui in cerebro cõficitur:quem sanè motum in infantibus & iis qui educantur persentiscimus, qui quidem motus ei & natura & semper inest. Sed alter quoque accedit, qui euidenter in omnibus animantibus conspicitur. nam incisis capitis ossibus videmus motum edi,dum siletur, pulsantem eodem rhythmo quo & arteriæ & cor pulsant:dum clamatur verò exeri & exufflari totum cerebrum:id quod mihi videtur contingere propter nimium calorem vocis elatione accensum,& propter materias ad superna detrusas. Ergo cerebrum cordis curam gerit,sed priꝰ sibi ipsum prouidet, quum pulmonẽ causa cordis deducat,& suos vẽtriculos causa sui ipsius aperiat: quibus sanè vẽtriculis aerẽ ex naribꝰ trahit: ex thorace verò,ex arteria aspera, & faucibus, quẽ etiam aer extrinsecꝰ necessariò consequitur:quibus quidem fit rebus vt à nobis inuentum sit,& respirationem cerebri,& odorum instrumentum esse cerebri ventriculos,& præsertim eorum fines inferiores,qui vicini sunt iis ossibus quæ colo similia nominantur.

De auribus, Cap. VII.

INstrumentum sensus auditus est eiusmodi vt in ipso primùm meatus qui est in osse lapidoso, inuolucrum habeat,nequid eorũ quæ extrinsecus incidunt, ei noceat. postea verò quemadmodum superciliorum pilos supra oculos natura constituit,qui prius siquid à capite in ipsos defflueret,exciperent, eodem modo voluit aures auditui præponere,quæ non solùm prohiberẽt, sed aliquid etiam afferre simul possent.

De lingua,déque iis quæ ei sunt adnata,
Cap. VIII.

Hoc caput fortasse sumptum est ex libro quem de uoce Galenus conscripsit,qui nunc desideratur:éstque id tot mendis refertum ut elici uerus sensus non queat.

LInguæ continua sunt ea quæ tota oris amplitudine ad fauces vsque continentur: ísque processus & gulã & asperam arteriam permeat, éstque continuus cum iis omnibus quæ diximus,& communis linguæ, oris totius, epiglottidis,pharyngis,gulæ,ventriculi, laryngis, atque arteriæ. Cæterùm ea linguæ pars quæ in ore est, supernè quidem tota videtur:at infernè,non tota,sed id solùm ex ea cernitur quod est extra vinculum quod ex tunica eius exteriore cum gena efficitur. quod sanè vinculum sæpenumero plusquam par est extensum, linguam multiplici motu cieri non sinit:quocirca necesse est vt vinculum ipsum secemus,& linguam deligatione absoluamus,vt dis-

A soluta ad palatũ & omnes obliquas oris partes extrudatur. Ad hoc autem vinculum vtrinque ex obliquis partibus ora vasorum quæ saliuam excipientia dicuntur,inuenies, in quæ descendere stylus posset.Initium ducunt hæc vasa ab radice linguæ,vbi eiusdem quoque glandulæ sunt.exoriuntur enim ex eis forma arteriis persimili, per quæ humor pituitosus comportatus & linguam ipsam, & partes inferiores,& item obliquas, & denique omnes oris partes in orbem humectat:nam superiores partes habẽt meatus qui à cerebro descendunt, de quibus dicetur. Radix B porrò omnibus ferme vicinis corporibus coniungitur: atque etiam id fit per tunicam quæ ei est cum toto ore cõmunis,cuius beneficio cæteris omnibus quibus adnata est vnitur.Nunc verò linguam & ad disserendum, & ad dignotionem saporum esse accommodatam, inter omnes constat:eadem quoque ad mãdẽdũ facere videtur,quũ cibos quò quispiam voluerit conuoluat atque cõmutet.

De larynge & epiglottide, Cap. IX.

COrpus quod sub gena inferiore in media primarum colli partium regione constitutum est, & propensum in faciem videtur, cum omnes norunt,tum verò etiam C laryngа nominant: ídque frangere pancratiastæ conantur, siquidem animalia eo fracto, quamprimum suffocantur, quum ob eam causam angustissimus transitus respirando aeri efficiatur. Larynx autem ex tribus magnis cartilaginibus constat,quarum maxima est anterior, quã etiam contingimus, extrinsecus quidem connexa, intus verò caua,scuto maximè similis quod prælõgius sit,quod θυρεὸν vocant:vnde huic cartilagini,ab huius scuti similitudine nomen est impositum, vt thyreoides appelletur. D Secunda verò cartilago quanto minor est hac, tanto est maior quàm tertia,in partibus quidem internis, quà stomachus est collocata:& quantum magna deficit vt in circulum perfectè feratur, hæc adiicit. Latera enim thyreoideos, quæ partes obliquas determinant,semper lateribus secundæ cartilaginis propinqua conspicies, & totam partem infernam infernæ per musculos coniunctam. Superior verò vtriusq; cartilaginis pars ita ex aduerso cõstituta est,vt si duo scuta sese lateribus ita contingentia animo coniicias, vt media quædam regio relinquatur. Quum E verò quatuor sint thyreoideos anguli, ex connexu quatuor linearum ipsum definientium, duo inferiores finibꝰ inferioribus humilium laterum labdoidis per vinculum nerueum & cartilagineum connectũtur: id verò fini superiori primæ cartilaginis superiacet, rectam & mediam ipsius lineam per spinæ rectitudinem habens, tum thyreoideos,tũ lineæ quæ in linguæ partibꝰ infernis est: duo verò latera humilia ad superiores primæ cartilaginis angulos extendens:quam cartilaginem siue thyreoidem,siue primam appelles,nihil interest.Articulantur autem inter F se primæ cartilagines partibus obliquis: atque etiam ligamenta quædam membranosa & neruea à prima ad secundam perueniunt. vbi verò minor,quæ intus est,cessat, duæ longæ cõuexitates superiacent. inde autem incipit tertia cartilago, conuenientes exquisitè illius eminentiis cauitates habens, adeò vt harum duarum cartilaginum coniunctio duplicem articulationem faciat.Secunda autem cartilago angustior est quàm basis inferior:ex quo fit vt ora totius laryngis inferior, quæ arteriam asperam attingit,amplior sit orificio superiore,quod in pharyngẽ de G finit.etenim & tertia cartilago in valde angustũ ipsa quoque desinit:cuius oram superiorẽ arytænoidem plerique anatomici nominant, quia hæc pars figuram gutturnionis afferat,quem aliqui ἀρυταίναν etiam appellant. huius quoque cartilaginis cauitas ad meatum spiritus conuersa est,vt veluti fistula quædam fiat id quod ex iis tribus est conflatum, atque hanc quidem habet fabricam propria laryngis substantia.Tunica verò,quæ ipsi intus substernitur,est communis & arteriæ & gulæ. Porro eius motũ ex animalis voluntate pendere necesse fuit, siquidem futu H rus erat ad respirationes, expirationes, totius respirationis cohibitiones, affectiones, & voces accommodatus, quæ omnia satius erat à nostra volũtate proficisci. Cartilagines verò duplices habent articulationes & motus: alios, qui eas dilatãt & comprimant: alios, qui easdem

claudant atque aperiant.atque ad priorum motuum con A
ſtitutionem primæ ad ſecundam facta eſt articulatio : ad
ſecundorum verò,ſecundæ ad tertiam ; ac de cartilagini-
bus hæc dicta ſint nobis.In ſpatio autem laryngis inter-
no,per quod ſpiritus foras & intus fertur, corpus quoddā
eſt poſitum quod neque ſubſtantia neque figura cuiquā
eorum quæ in toto animali ſunt,ſimile eſt,ſed linguæ ali-
cuius fiſtulæ eſt ſimile,ſi ſupernam infernámque eius par-
tem intuearis : infernā dico,vbi arteria & larynx inter ſe
connectuntur:ſupernam verò,ad orificium ; quod à fini-
bus arytænoideos cartilaginis & thyreoideos, qui ibi
ſunt,efficitur,id quod adipatæ & membranoſæ ſubſtan-
tiæ eſt. Cæterùm princeps & maximè præcipuum vocis
inſtrumentum eſt:nam vt vocem edat animal, indiget
omnino ea ſpiritus motione quæ ab infernis partibus re-
pentè ſimul erumpat: indigétque nihilominus hac,etiam
anguſtiore tranſitu qui in larynge eſt: non tamen ſimpli-
citer anguſtiore, ſed qui paulatim ex amplo ad anguſtius
tendit,paulatimque ex anguſto amplificatur, vt in libris
de voce fuit oſtenſum:id quod planè facit corpus id quo
de agitur,quòd modò lingulam,& laryngis linguam vo-
co.Cæterùm hoc corpus lingulæ nō modò laryngi ad vo-
cem neceſſarium eſt,ſed etiam ad ſpiritus cohibitionem,
quam vocant.Ita autem nominant non ſolùm quum non
reſpiramus,ſed quum præterquam quòd thoracem ex o-
mni parte contrahimus,muſculos etiam omnes qui ad hy
pochondria & coſtas ſunt,vehementer intendimus: vio-
lentiſſima enim tunc exactio tum thoracis totius,tū clau
dentium larynga muſculorum: hi nanque magna vi pul-
ſo ſpiritui obſiſtunt,arytæneoidem cartilaginem claudē-
tes.ad quam actionem non parum etiam prædictæ lin-
gulæ natura conducit: nam ipſius particulæ tum dextræ
tum ſiniſtræ in idem coeunt adeò vt ſibiipſæ exquiſitè in-
cidant,& meatum occludant. Quòd ſi parum quidpiam
apertum relinquatur,ne id quidem improuidum manet,
quum natura foramen in vtraque lingulæ parte vnum fe
cerit,& foramini ipſi parte interna ventriculum non par-
uum appoſuerit:quúmque aer vias amplas nactus in ani-
mal ingreditur,rurſúſque exit,nihil in ventrem propelli-
tur. Obſtructo autem tranſitu, ibi aer obſtructus violen-
ter pellitur in obliquum:ac foraminis lingulæ orificium
aperit,quod labiis admotis claudebatur : impletis autem
ſpiritu ventriculis qui in lingua laryngis ſunt, molem in
ſpiritus meatum diffundi neceſſe eſt, & exquiſitè ipſum
anguſtari,etiamſi parum antea apertum erat.Larynge ve-
rò ita diligenter occluſo vt ne ſpiritus quidē qui à thora-
ce vi exprimittur,eum recludat,non eſt alia cauſa indagā-
da cur potus in pulmonem non feratur:natura enim pro-
uidè laryngis orificio epiglottida veluti operculū quod
dam admouit, quæ quidem omni alio tempore quo re-
ſpirant animantes,recta eſt : quum verò aliquid deglutit,
ipſa laryngi accumbit. id enim quod tranſglutitur, ceu
primùm eius radici incidens,poſtea verò dorſo inuectū,
inclinare ipſam cogit,& collabi. háncque productionem
natura eſt fabricata,non quò nihil prorſus incideret, ſed
ne multum,néve affatim:nam modicum potionis in aſpe
ram arteriam importatur in orbem circum eius tunicas
expreſſum,non per mediam capacitatem iter faciens : tā-
táque huius humoris eſt copia vt repentè ad pulmonem
madefaciendum arripiatur. Sed quum larynx cartilagi-
neus rotundúſque ex omni parte ſit, anguſtari ſtomachū
in trāſitu ciborum neceſſe eſt.Qui fit igitur vt ſtomachus
non arctetur nobis tranſglutientibus? an aliter quàm vt
cibus deorſum trahatur, larynx verò ſurſum recurrat? ſi-
quidem ita eorum poſitio commutatur,vt ſtomachi ini-
tium ad aſperam arteriam ſit,larynx verò ſurſum ad fau-
ces recurrat. Scire autem conuenit quomodo epiglottis
in laryngis meatum à cibis compellitur, ita ab iis quæ e-
uomūtur, cartilaginem arytænoidem:vergit enim & illa
in laryngis capacitatem,vt impetu eorum quæ ſurſum fe-
runtur è ſtomacho,dorſo ipſius incidens,totam cartilagi-
nem in cedentem locum facilè conuertat.

De gurgulione, Cap. X.

GVrgulio ad vocis magnitudinem atque elegantiam
facit: aer enim ingrediens ab ipſo prius inciditur &
A impetus ipſius vehementia frangitur, & ob id etiam vis
frigoris retunditur.proinde nonnulli quibus ad baſin vſ-
que fuerat amputatus, non modò noxam in voce perſpi-
cuè ſenſerunt, verumetiam frigidiorem inſpirationem,
ex quibus pleriq; pulmone aut thorace refrigerato perie-
runt.Quocirca non eſt temerè,neque vt ſorsferat præcidē
dus,ſed pars quædam baſis relinquenda eſt.cæterùm gur
gulio non mediocriter confert,ne puluis, aut alia quæpiā
natura generis eiuſdem in laryngem cadat.

De aſpera arteria, Cap. XI.

B PArticula quædā ſimplex in corpore animalis eſt, quæ
aliarum omnium eſt duriſſima quidem,ſed ſolo oſſe
eſt mollior,quam omnes propemodum medici cartilagi
nem vocauerunt:qua quidem cartilagine plurima,natura
vſa ad aſperam arteriam conſtruendam,totam in exquiſi
tum circuli ambitum contorſit,vt eius pars conuexa, quā
etiam tangimus,extrà promineat,intus verò caua ſit, pòſt
autem in longitudine colli ſit continuata ſerie conſtitu-
tā,& toto eo ſpatio quod inter laryngem & pulmonem
interiacet,interim referto, validis ligamentis membra-
C noſis eos connexuit,quæ oſtracis ſcarabeorum ſunt ſimil
lima.quæ verò eorum pars erat ſubiectum ſtomachū con
tactura,eam non item cartilaginem fecit : ſed hac parte
deeſt quidpiam ad circulum efficiendum, & vnaquæque
cartilago figuram litteræ ſigma C refert.Communiter au
tem his ligamentis & aliis orbiculatis, & ipſis præterea
cartilaginibus alia quædam tunica intrinſecus obtēſa eſt,
quæ planè rotunda eſt,& omnibus ſubſtrata, dēſa illa qui
dem & conſtricta,ſed fibras in longitudine rectas habēs,
quam ſcio me antè commemoraſſe,cōtinuam eſſe ei quæ
D totiori & ſtomacho,ac toti ventriculo intrinſecus ſubſter
nitur.Atque etiam hæc omnia extrinſecus complectitur
membrana quædam velut indumentum quoddam,& ar-
teriæ totius amiculum.Hæc igitur natura eſt eius arteriæ
quæ in collo ineſt,per quam inſpirant, & item expirant
animalia,vocémque edūt atque efflāt.Vbi verò primùm
claues prætergreſſa in thoracis amplitudinem peruenit,
ibi diuiditur,& in omnem pulmonis partem fertur cum
vaſculis quæ à corde oriuntur,in omnes eius lobos diſtri-
buta. Et tamen non diſcedit à natura,quam parte ſuper-
E na obtinet:neque omnes eius ſoboles vlla in re diſſident,
ſed ſimiliter omnes cartilagines multæ ſigma formam re
ferentes,membranoſis ligamentis contentæ vſque ad ex
tremos viſceris lobos cōſeruantur. Hoc ſolum vas in pul-
mone eſt exactè vacans ſanguine,quum animal ſecundū
naturam ſit affectum.at ſi ruptio aliqua, aut oris apertio,
aut vaſis eroſio in pulmone contingat, tunc aliquid ſan-
guinis in hanc etiam arteriam effunditur,qui ſpiritui mo
leſtus eſt,eius vias occupās:eodémque modo tuſſis habet
iam animal infeſtū,& ſanguis ſurſum per pharynga ad os
F fertur. Atque hanc quidem tunicam in tranſglutiendo
maximè opitulari ſtomacho oſtendimus : in aſpera verò
arteria etiam cartilaginibus parte interna ſubſterni,ipſáſ
que ſurſum,dum animal tranſglutit,cum larynge ad pha-
rynga trahere modo ſimillimo quo inſtrumenta quæ ci-
coniæ dicuntur.talis quidem pulmonis arteriæ eſt natu-
ra quæ ex bronchiis conſtat:ſic enim appellare eius carti-
lagines medici conſueuerunt, quemadmodum & ipſam
totam,bronchon:& caput,ſummam eius partem quæ etiā
larynx nominatur.

G De ſuccingente,& thoracem interſepientibus membranis, Cap. XII.

MEmbrana ſuccingens eandem habet cum perito-
næo ſubſtantiam, & eundem vſum omnibus ſpiri-
tus inſtrumentis,non ſecus quàm illud cibi, præſtat. ſuc-
cingens verò membrana vocatur, quia coſtas totas intrin
ſecus ſuccingit,éſtque araneæ modo prætenuis, & ex to-
to ſibi ſimiles coſtas ſuccingit:eſt etiam indumentum,ve
luti quædam tunica,omnium ſpiritus inſtrumentorum, &
omnibus intra thoracē partibus obducitur, quemadmo-
H dum peritonæum his quæ infra ſeptum habentur,obten-
ditur. Atque etiā ab ipſa naſcuntur membranæ quæ tho-
racem intercipiūt,quæ per eius lōgitudinē ſupernè deor-
ſū ferūtur.tutò autē infigūtur,parte quidē poſteriore ſpi-
næ vertebris,anteriore verò, medio oſſi pectoris : cuius

extrema ora inferna est cartilago, quæ ab ensis similitudine xiphoides nominatur, quæ ad os ventriculi est: superna verò, clauium compago. Membranarum verò prima & maxima vtilitas est, vt duos ventres thoracis efficiant, vt si fortè magno vulnere in alterutrã eius partem accepto, respirationis munus eius partis perierit, alter venter incolumis dimidium actionis conseruet. Quamobrem à magnis vulneribus intrò in alterutram pulmonis partem penetrãtibus, animal à dimidia parte vocis & respirationis repentè priuatur: voce autem ac respiratione omnino destituitur, si vterque venter fuerit confossus. Quum igitur hanc adeò magnam vtilitatem intercipientes thoracem membranæ mortalibus afferant, eiúsque potissimum rei causa extiterint, natura etiam abusa est ad vtilitatem ex ipsis tanquam operimentis ac ligamentis, omnibus quæ thorace continentur instrumentis tribuendam: nam & arterias quæ in eo sunt, & venas, & neruos, & œsophagum, & denique totũ ipsum pulmonem toti thoraci colligant, & vndique obductæ contegunt.

De pulmone, Cap. XIII.

THoracis capacitatem impleuit pulmo vocis ac respirationis instrumentum, cuius motus initium à thorace existit. vsus verò respirationis in animãtibus causa cordis inest, tum quod ipsum aëris substantia indigeat, tum quòd feruido calore efferuescens, refrigerium expetat. ipsum autem refrigerat inspiratio, frigidam ei qualitatem affundens: expiratio verò, quod in ipso feruet, & quasi cõbustum ac fuliginosum est, ex ipso profundens. ex quo fit vt duplicem habeat motum, ex contrariis partibus cõflatum: attrahit enim dum dilatatur, inanitur verò dum contrahitur. quo loco mihi subit naturæ prouidentiã admirari: quum enim vocem in nobis esse satius esset, fieri verò ipsa sine aëre nullo modo posset, quicquid otiosum alioqui atque inutile erat expirandũ, id in materiam vocis conuertit: & cor non protinus per fauces externum aërem trahere voluit, sed vtriusque medium pulmonem, quasi spiritus promptuarium quoddam locauit, qui ambabus simul actionibus seruire posset. Eius porrò talis est cõstitutio. Venæ totius corporis ex vna peculiari tunica constant: nam exterior membrana ipsis nonnunquã adhærescens, vbi colligari quibusdã, aut firmari, aut tegi debent, illuc solum accedit. arteriæ verò binæ peculiares sunt tunicæ: exterior qualis venæ est, interior verò huius crassitie fere quintupla: quin & durior quoque, & in transuersas fibras dissoluta. Exterior autem, quæ venis etiã inest, tectis fibris, & quibusdam mediocriter obliquis, nullisque transuersis est contexta. Interior verò arteriæ tunica crassa, duráque, ceu cutem quandam interna superficie continet, telæ aranearũ manifestò persimilem, in magnis quidem arteriis perspicuam, quam nonnulli tertiæ arteriæ tunicam statuũt. quarta verò alia peculiaris ei nulla est, sed veluti quibusdam venis, ita etiam arteriis alicubi adhærescit, & circuntenditur membrana tenuis, quæ eas tegit, stabilit, & propinquis partibus connectit. Quales igitur toto corpore sunt arteriæ, tale vas ex dextro cordis sinu progrediens, in totum pulmonem diffunditur: quales autem venæ, tale ex sinistro procedit: vt ex tribus vasis pulmonem intertexentibus, quod à sinistro cordis ventriculo oritur, arteria venosa nominetur: quod verò ex dextro, vena arteriosa dicatur: tertium quod à pharynge proficiscitur, aspera arteria, ex cartilaginibus C literam referentibus conflata, nũcupetur. Quod verò orbiculatum est in cartilagine magnæ arteriæ, quæ in collo est, quæque caudicis rationem obtinet ad pulmonis arterias comparata, & in illis ipsis tanquam ramos quosdam ex se mittit, in priore parte est collocatum. vbi verò cartilago deest ad circulum perficiendum, in posterioribus partibus situm est: in collo quidem gulæ continuum, in pulmone verò ei venæ quam paulo antè arteriosam appellauimus. Vasorũ autem intercapedines à propria substantia pulmonis implentur, quam Erasistratus parenchyma nominat. Porrò lobos pulmonis non impares numero esse, vt iecoris sunt, sed in omnibus animantibus, de quibus loquimur, duos in dextra eius parte haberi, duósque in sinistris, constat inter omnes. nec minus etiam inter omnes conuenit, ac si

A non inter omnes, saltem inter eos qui diligentius consectiones administrant, in dextra thoracis parte quintum quendam lobum exiguum, veluti alterutrius sobolem existere, quem sanè facillimè comperies ad venam cauam animum aduertens: siquidem illi subiacet, quà primùm in thoracem relicto septo incidit. nonnunquam etiam cauitatem quandam in eius superficie clarè conspicimus: cui vena, dum viuit adhuc animal, affirmatur: nam post obitum, pulmo semper collapsus & paruus apparet, non exigua ipsius & thoracis facta intercapedine, contra quàm viuo animali haberet.
B Hunc verò lobum natura non vt respirandi instrumentum, sed vt venæ cauæ molle aliquod stratum pararet, à septo transuerso vsque ad cordis auriculam extendit. Iam verò pulmonis caro aëria, spiritúsque plena conspicitur, planè indicans se ad aëris, vt iecoris caro ad cibi concoctionem, esse comparatam. Etenim consentaneum est, non confertum, nec repentè aërem externum spiritus qui animali inest, fieri alimentum, sed paulatim immutatum, quemadmodum etiam cibi, familiarémque innato spiritui qualitatem diuturniore tempore
C recipere: huiúsque immutationis carnem pulmonis primum esse instrumentum, quemadmodũ iecoris carnem cibi in sanguinem mutationis causam esse ostendimus. Cæterùm spiritus qui ab asperis arteriis extrinsecus intrò trahitur, in pulmonis carne primùm conficitur, deinde in corde atque arteriis, & iis præsertim quæ plexu retiformi continentur: postremò verò ac perfectissimè in cerebri ventriculis, vbi vtique animalis exactè efficitur.

De Thymo, Cap. XIIII.

D ADenem maximum & mollissimum, quem thymum vocant, natura partibus superioribus medii pectoris ossis, quod στέρνον vocatur, subiecit, cum vt ne venam cauam attingeret, tùm etiam vt omnia eius germina quæ hoc ipso in loco sunt quamplurima, quà primùm emergunt, fulta stabilirentur. Vbicunque enim natura vas sublime diuidit, ibi semper mediam glandulam quæ diuisionem oppleat, interponit.

De Corde, Cap. XV.

COr caro est dura, quæ ægrè patitur, ex fibris multipli-
E cibus conflata: ipsúmque in medio thoracis capacitatè collocatum pulmones ambiunt, idque suis lobis ceu digitis quibusdam in orbem amplectuntur. Motus autem eius indicat, quasi in parte sinistra potius sit collocatum, duplici causa: primùm, quia in ea animalis parte ventriculus quo spiritus continetur, est situs: deinde, quia totum ad eam partem magis inclinat non enim vt basis ipsius media exquisitè est læuæ dextræque thoracis partis, ita etiam vertex, quoniam neque decliuis omnino à propria basi ad finem inferiorem exporrectum est, sed ad sinistrã
F regionem (vt diximus) deflectit. Cordis autem aures ad quãdam aurium propriè nominatarũ similitudinem maiores nostri vocauerunt. duo autem aurificia sunt in vtroque vasorum materiam inuehentium: in dextra quidem parte, quà vena in cordis sinum inibi inseritur: in sinistra verò, quà venosa arteria: quúmque has aures aperueris, tũ ipsum cordis corpus apparebit, tum vtrunque ex dictis orificiis: deinde membranæ insertioni ipsorum incumbentes, tres in sinu dextro, duæ in sinistro: quarum structuræ figura similis est telorũ cuspidi, ideóque trisulcas nonnulli anatomici eas vocauerunt. duo alia sunt orificia vasorũ
G materias educentiũ, ex dextro quidem ventriculo in pulmonẽ, venæ arteriosæ: ex sinistro verò in totum animãtis corpus, grãdis arteriæ. in quibus iterum tres membranas vtrinque ad literæ C similitudinem factas conspicies, extra cor tendentes, veluti trisulcas intró. Cõmunis autem omnium ipsarum est vsus, vt materias retrocedere prohibeant. In pulmone autem natura tunicas vasorum cõmutauit, nec frustra venam arteriosam, & arteriam venosam est fabricata. vnumquodque enim alimẽto sibi simili nutritur. pulmonis autem corpus leue est, ac rarum, & velut è
H spuma quadam sanguinea cõcreta conflatum: ob eámque causam puro sanguine, vaporoso, & tenui indiguit, non autem, quomodo iecur, limoso atque crasso. Quocirca vasa habet contraria, maximè quidem iis qui sunt in

iecore,poſt autem & aliis animãtis particulis.In his enim
quum tunica vaſis quod ſanguinem ſuppeditat,rara ſit ac
tenuis,plurimum craſſi ſanguinis,atque celeriter partibus
circunfuſis diſtribuit:in pulmone verò quum craſſa ſit,ni
hil niſi tenue ſinit elabi. Ac cæteris quidẽ partibus arte-
riæ craſſæ & denſæ generatæ paucum omnino, eundém-
que vaporoſum ſanguinem vicinis partibus trahere per-
mittunt:pulmoni verò ſolùm,copioſiſſimum huiuſmodi
impartiunt,quippe quæ præ raritate ac tenuitate contine-
re ipſum non poſſint.ex quo fit vt nutriendi ratio pulmo
ni planè contraria ſit,ac cæteris omnibus partibus animã
tis, quemadmodum etiam corporis ſubſtantia. Vt igitur
magna huius alimenti copia pulmoni ſuppeteret,ad eum
ſanguinis exquiſitè elaboratus & extenuatus à corde tranſ
mittitur.Quod verò in capite cordis os inuenitur, non in
cunctis animalibus os exquiſitum eſt, ſed in grandiori-
bus eſt exacta cartilago, in valde grandibus cartilago oſ-
ſea,in maximis verò etiam magis oſſea. Arteria autem &
venæ totum cordis corpus in orbem complectuntur.nul-
lus erò neruus in ipſum videtur diſtribui, ſicut neque in
iecur,neque in renes, nec lienem.ſolum enim eius inuolu
crum pericardion, propagines neruorum tenuium reci-
pere videtur. Cæterùm toto corde nudato, videbis ſini-
ſtrum eius ventriculum ad ſummum verticem aſcendere,
dextrum inferius multo ceſſare, & circumſcriptionem,
propriã ſæpe habere: idque magis in magnis animalibus,
nonnunquam verò etiam in paruis.nonnulli igitur duos
quandoque vertices in cortice comperientes, duo corda
eſſe exiſtimant.Orificia autem quatuor, vaſorum eſſe qua
tuor dicimus.Cæterùm cordis auriculæ extra ventriculos
ipſius conſiſtunt. verùm ſiquis eas viſceris partes ſtatuẽs,
numerum orificiorum maiorẽ faciat, is à nobis diſcrepa-
bit,ſiquidem vnum venoſæ arteriæ os in ſiniſtro ventri-
culo habetur,quod tamen non diutius permanet, ſed ſta-
tim ima amplitudine in quatuor particulas diſciſſum eſt,
quarum ſingulæ in ſingulos pulmonis lobos porriguntur.
Vtrique autem cordis ventriculi thorace patefacto pulſa-
re videntur, non eodem tamen modo vtriſque ſanguis &
ſpiritus continetur: copioſior enim multo eſt, in dextro
quidem ſanguinis, in ſiniſtro autem ſpiritus ſubſtantia.
Nunc verò quoniam cor natiui caloris, quo animal regi-
tur,quaſi focus quidã & fons eſt, omnis hoc modo ipſius
pars principem locum tenet:ſed magis eæ quarum vtili-
tas omni animanti vitam conſeruat.ſunt autem huiuſmo
di duo vaſorũ orificia in ſiniſtro ipſius ventriculo, quem
medici ſpirituoſum appellare conſueuerunt. Per hæc au-
tem duo orificia, cor per minus cõtinuum eſt arteriis iis
quæ ſunt in pulmone,per maius verò omnibus quæ in to
to animali ſunt diffuſæ. minus autem erunt principalia,
quæ altero ventriculo cõtinentur,quem ſanguineum vo-
cant:& tamen hæc quoque præſtantiora ſunt cæteris,quo
rum alterum ſanguinem in cor intromittit, alterum ve-
rò ex ipſo in pulmonem deducit.

De pericardio, Cap. XVI.

COrdis tunica peculiaris pericardios appellata, diuer-
ſa ab vtraque harum eſt, in vtriuſque medio conſti-
tuta: non tamen ipſi cordis corpori hæc tunica pericar-
dios connexa eſt,verùm in aliis omnibus non parua quæ
dam interiecta eſt regio motui cordis accommodata. ad
baſim verò ipſius,quæ circulus eſt,prodeuntibus,ex ea va
ſis connexa eſt: quorum alterum eſt maxima arteriarum,
in ſiniſtra videlicet parte ſita:alterum, vena à iecore ſur-
ſum tendens,ad dextram regionem poſita. aliorum duo-
rum alterum arteriam venoſam, alterum venam arterio-
ſam nomino.

De Œſophago, Cap. XVII.

OEſophagus ſpinæ vertebris adiectus ac colligatus,ita
totum permeat thoracem,cum totius poſitionis ſta-
bilitate ac ſecuritate, vt nullam cordi, neque pulmoni,
neque alicui earum particularum quæ thorace continen-
tur,moleſtiam præbeat:obliquus nanque eius eſt ſitus. In
mediis enim ad perpendiculũ quatuor primis dorſi ver-
tebris extenditur,nuſquam deflectens:ad quintam verte-
A bram deflectit ab eo curſu quem rectum facere deorſum
cœperat,& ad dextram digreditur,vt meliorem ſedẽ tri-
buat,cedátque præſtantiori inſtrumẽto, maximè omniũ
arteriæ: hãc enim ex ſiniſtro cordis ventriculo exortam,
& in totum corpus animantis diſtributam, cõſentaneum
fuit per opportuniſſimum locum vertebrarum, qui ſanè
medius eſt,ferri. Cæterùm ventriculi ſtomachus quatuor
primis vertebris thoracis inuehitur: propter autẽ reliquas
octo,ad dextram fertur,ob cauſas antedictas: quumpri-
mum verò phrenas attingit,quæ ſunt fines inferiores tho
B racis,membranis robuſtis ſublime admodum elatus ſu-
pra magnam arteriam,rurſus tranſit in alteram partẽ,quo
loco phrenas prætergreſſus ori ventriculi infigitur.

De ventriculo, Cap. XVIII.

ALiis omnibus animantibus natura non indidit ſen-
ſum eorum quæ deſunt,ſed inſtar plantarum à venis
ſemper alimentum attrahentes nutriuntur:ſoli autem vẽ-
triculo, & præſertim eius partibus iis quæ ad os pertinẽt,
ſenſum rerum quarum indigens eſt,tribuit, qui animal
ad cibum ſumendum excitaret & ſtimularet.Cuius etiam
C rei cauſa eidem impartita eſt par neruorum haud paruo-
rum,quod supernè defertur,diſſeminatúrque,& contexit,
maximè quidem os eius, & partes ipſi continuas, & in a-
lias etiam partes vſque ad fundum ventriculi protendi-
tur. Poſitus autem eſt vẽtriculus potius in ſiniſtri anima-
lis partibus, eiúſque fundum ad dexteras partes proten-
ditur:ei verò à dextris adiacet iecur, quod ipſum ſuis lo-
bis quaſi digitis ad vnguem complectitur: lien verò à ſi-
niſtris.ſed iecur ſublimem poſitionem habet,adeò vt ſe-
D ptum tranſuerſum contingat: lien verò inferiorem.Sini-
ſtræ igitur dextræque ventriculi partes ab iis calefiunt:re-
tro verò à muſculis ſpinæ, cum pinguedine ſibiipſis ad-
nata:antè denique ab omento,quod vocant,id quod eius
calfaciendi gratia factum eſſe,perſpicuè licet cognoſcere
ex iis qui vulnus in abdomine acceperũt,in quibus omen
tum per vulnus excidit,deinde liuidum factũ cogit me-
dicos partem læſam abſcindere: omnes enim hi frigidio
rem ventriculum ſentiunt,minúſque concoquunt,& plu-
rimis operimentis extrinſecus egent, & præſertim ſi ma-
E gnitudo inſignis fuerit abciſſa.Ventriculus rotũda atque
oblonga figura eſt:quà verò incumbit vertebris,compri-
mitur,& ob id ipſum eius vitiata eſt conuexitas. Ac fun-
dum quidem in hominibus eſt orificio latius. Porrò ma-
nifeſta iam tibi erit figura eius vniuerſa: ſphæram nãque
perfectam animo complexus,ipſam parte inferiore latio-
rem puta,deinde duplicem productionem facito, latio-
rem quæ ad œſophagum eſt, ſtrictiorem verò infernam:
tum comprimendo,& ſimam faciendo gibboſitatem po-
F ſteriorem,totam ventriculi figuram didiceris. Contrario
autem modo ſe habent ipſæ partes,& explantationes. ſu-
pernè enim,vbi vẽtriculus eſt ſtrictior, ſtomachus factus
eſt amplior: infernè autem vbi eſt latior, implantatio ad
inteſtinum ſtrictior eſt facta. Paulatim quidem à ſtoma-
chi implantatione dilatatur:quæ res perſpicuè docet, par-
tem ventriculi quandam prælongam, ab ipſo extenſam,
œſophagum eſſe: non paulatim autem, ſed repentè & ſe-
mel ex fundo ventris explantatum inteſtinum,ipſius ven
triculi non eſſe partem,ſed aliud quippiam ei connatum.
Iam verò tunicarum natura ventriculo quidem & ſtoma
G cho eſt ſimilis, diſſimilis autem inteſtinis: nam interna
tunica in ventriculo & ſtomacho membranoſior, villos
rectos ſupernè deorſum tendentes habet: externa verò
carnoſior, tranſuerſos, quales habent etiam binæ tunicæ
inteſtinorum. orbiculati nanque ſunt plerique villi inte-
ſtinorum, quum in eis pauci admodum recti ſunt pro-
tenſi. Ventriculus enim ad ſeipſum per ſtomachum ci-
bum & potum tanquam manibus, rectis his villis tra-
hat oportet, tranſuerſis verò propellat, quæ circulo con-
H trahunt: quippe ſingula inſtrumenta quæ mouentur in
corpore,pro villorum poſitione motus habent. inteſtinis
autem (attractrice enim non indigebant facultate) ſoli
ad propellendum idonei villi ſunt facti. Villis autem trãſ-
uerſis tenſis,latitudinem cõtentæ inter ipſas cauitatis mi-
norem fieri neceſſe eſt.rectè autem dum trahuntur, ac in

seipsas coguntur, fieri nequit vt non minuatur longitudo. at verò deglutientibus nobis, liquidò cernitur sublata, & larynx sursum tantum recurrens, quantum gula deorsum trahitur. quúmque iam cōpleta deglutiendi functione gula se laxauerit, perspicuò iterum cernitur larynx descendere: quandoquidem interna ventriculi tunica, quæ rectas fibras habet, quæque tum gulam intrinsecus vestit, tum os ipsum, ea super laryngis partibus extenditur. ex quo fieri nequit vt quum ipsa à ventriculo deorsum trahitur, non simul etiam larynx attrahatur. at breuiare lōgitudinem, munus instrumentorum quibus recti sunt villi, quò aliquid attrahant, est proprium. atqui ostēsum est gulam attrahere, quum aliàs larynga non traheret. perspicuū igitur est ventriculum per gulam cibos attrahere. Quinetiam in vomitione, eorum quæ vomuntur impetus, qui vsque ad os fertur, omnino partes eas gulæ quæ à subeuntibus dilatantur, hiantes habet: partium verò quæ à fronte occurrunt, quamcunque apprehendit, hanc hiare incipientem: quæ verò à tergo est, hanc vtique contractam relinquit adeò, vt gulæ affectus hac in parte sit omnino deglutientium affectui consimilis. Verùm vbi tractus nullus est, longitudo in talibus symptomatis seruatur: atque idcirco deglutire facilius est quàm vomere. causa est, quoniam deglutitur vtrisque ventriculi tunicis agentibus, interna quidem trahente, externa verò se contrahente, & vnà trudente: vomitur verò, altera tantùm quæ foris est, agente, nec illa in os trahente. non enim sicut venter deglutire cibos expetit, sic etiam in vomitionibus oris pars vlla excitati affectus quippiā appetit. neque enim ea quæ deglutiuntur, ad infernas partes sua grauitate deferuntur, vt nonnulli putauerunt: id quod clarè intelligitur ex iis animalibus quibus longum collum est, quæ quidem inclinata deglutiunt. Quæ res nobis argumento est, facultate quadam vtentem gulam, aut per ipsam vētriculum deglutire: quæ facultas quandoque sine inflammatione resoluta, non finit vt animal non modò duri aliquid, sed ne aquam quidem transglutiat. ex quo perspicuum est, hanc resolutionem euenire salubrium partium constitutione læsa, quū intemperies quædam cōtingit: quam quidem ita denique corrigemus, si partes ad naturalem statum redigamus. siue autem interna, siue externa ventriculi tunica affecta sit, vna adhibetur curatio tum eorū quæ foris imponuntur, tum eorum quæ ore deglutiuntur, & quandoque eorum quæ eandem vim habentia loco applicantur.

De intestinis, Cap. XIX.

QVemadmodum venis quas natura distributionis instrumenta fecit, facultatem gignendi sanguinis indidit, ne dum per eas fertur, tēpus ipsi alimento frustra periret, ad eundem modum intestinis gratia distributionis in venas institutis facultas quædam concoquendi cibos inest. Cæterùm intestina facta sunt, non vt superuacanea prorsus deferantur, aut cōcoctionis causa, sed vt id omne quod in ventriculo in succum est mutatum, assumatur in venas. Quocirca quū intestinorum circumuolutiones innumerabilem quandam venarum multitudinem ex hepate sibi habeant insertam, omnem in ventriculo concoctum succum sursum mittunt. Quoniam verò vnum genus motionis inest intestinis, quo propellunt, ita vnum etiam tantummodo tunicæ genus in transuersos & rotundos villos dissolutum nacta sunt. Sed cur tandem binæ tunicæ extiterunt, siquidem similes ambæ sunt? superuacanea nanque videtur esse altera. at non ita est: nam duplex eorum est tunica, tum vt facultas ipsorum expultrix esset valentior, tum verò vt ipsa instrumenta essent ab iniuriis tutiora, quod vel maximè indicant morbi dysenterici.

Multos sanè ac sæpe vidimus, quibus, quum morbis grauibus & diuturnis fuissent conflictati, maxima intestini pars putresceret, adeò vt cōpluribus locis tunica omnis interior esset exesa, qui tamen vixerunt, & superstites fuerunt: quod alioqui non esset factum, nisi secunda quædam alia extrinsecus corruptæ illi tunicæ accessisset. Cur autem externo alimento non continuò egeamus, inuolucra intestinorum in causa sunt: quemadmodum cur non subinde, sed longo interuallo egeramus, causa est crassi inte- A stini latitudo, ceu secundus quidam venter eis subiectus. nam ne egererent assiduè, nēve meierent animalia, humidis excremētis vesica subiacet, siccis verò intestinum, quod crassum nominant, quod etiam inferiorem ventrē quidam vocant. principium autem eius est cæcum intestinum: vbi enim tenue intestinum desinit, illic ad dextrā quidem cæcum, ad sinistram autem colon emergit, dextra prius ilia præteruectum. ac cæcum quidem prorsus, vt vēter quidam, est crassum, excrementis recipiendis aptū, cui colon proportione respondet. Primùm igitur exortus, B quem ex pyloro intestinum excipit, satis est angustus, nec in orbes circumflectitur, & ad spinæ partes extenditur, ab hoc, quod à duodecim digitorū longitudine, δωδεκαδάκτυλον appellant, vt Herophilus verè memorauit, variè in orbes conuoluitur, vasorum complurium serie cōtextos, quod ieiunum nuncupant, quia semper cibo vacans inuenitur. inde tenue intestinum est, substantia quidem huic simile, sed differens, quia neque vacuum reperitur, neque tantam vasorum habet multitudinem. deinde sequitur id quod cæcum vocant, postea colon: ab hoc denique in C extremo rectum appellatum intestinum ad sedem vsque porrigitur.

De Peritonæo, Cap. XX.

SI musculos omnes qui abdominis sunt, ab ea cartilagine quæ ensis formam habet, vsque ad ossa pubis diuides, in corpus quoddam tenue, latæ aranearum telæ simile incides, quod peritonæum vocāt: hoc enim ei nomen est inditum, ἀπὸ τοῦ παρατετάσθαι, hoc est, quia cunctis visceribus, cūctisque intestinis prætendatur: itémque vasis, quæ inter septum transuersum & crura habentur. ita verò & a- D liis quæ his interiacent, omnibus obducitur, quorum numero vulua & vesica continentur. Hanc tenuissimam membranam haud facilè est detrahere citra diuulsionem, præsertim septi transuersi, & duorum musculorum abdominis transuersorum eam attingentium, singulorum quidē in vtraque parte, sinistra atque dextra. vbi enim hi latum tenuémque tendinem, puta aponeurosin ediderint, peritoneos membrana solutu contumax eis cohærescit, vt etiam abdominis suturam, quæ γαστρορραφία dicitur, quā solius peritonæi facere licet, cum dicta aponeurosi administrare nouerimus. Peritonæi vtilitates plures sunt animā- E tibus: prima quidem vt operimēti omniū subiectarū partium: secunda autē, vt septi trāsuersi inter hæc ipsa & musculos extrà incumbentes: tertia vt excrementa sicci alimenti citius subeant: velut ènim à duabus quibusdā manibus, à peritonæo & septo transuerso, supernè quidem coniunctis, infernè autem distantibus, constricta ea quæ in medio sunt, exprimunt, deorsúmque alimenti excremēta pellunt. quarta, ne intestina & ventriculus flatibus facilè impleantur: prætensa enim hæc membrana stringit, F & cōtrahit, ac facilè flatum partim infrà, partim suprà, exprimit: quinta denique vtilitas, vt omnia quæ sub septo transuerso sunt ea colligentur, & velut pelle quadam vnumquoque priuatim tegatur.

De omento, Cap. XXI.

EΠίπλοον, *id est omentum*, ex duabus tunicis densis & subtilibus, sibiipsi incumbentibus, quamplurimis verò arteriis & venis, & pinguedine non pauca constat. Componitur enim ex duabus veluti plicis peritonæi, tum ex vasis quæ media inter ipsas continentur: eáque ipsum o- G perit, contegit, atque stabilit. Aiunt autem epiploon esse nominatum, quia intestinis supernatet. Figuram maximè marsupii, peræ & sacculi habet, quod orificium ex ventriculo exortum superius & inferius obtinet: totum verò eius spatium vsque ad fundum, quatenus ex prædictis principiis consistit, deorsum procedit: id quod ita esse euidentius cognosces, si ipsum inibi abscissum, & nulla alia parte aut perforatum, aut diuulsum cupias implere aut liquida aut solida reimplebitur enim si integrū sit, & sibi totum continuum, instar marsupiorum. Iam verò H facilè erit etiam ab animali perfectè eximere: breues enim adhuc connexus supersunt ad lienem, & colon, postquam ipsum à totis primis processionibus fuerit separatum. Adnascitur id etiam nonnunquam, sed raro, iecoris fibræ, aliàs alii, & cuidā costæ spuriæ: neq; huic vni

perpetuò,sed vt sors tulerit. Cæterùm plerunque ab aliis A
omnibus liberatur atque seiungitur, præterquam ab his tribus, ventriculo,liene,& colo,quibus est perpetuò connexum.

De mesenterio, Cap. XXII.

MEsenterium quoque à peritonæo ortum habet:id etiam meseræon appellant, vtroque nomine ab accidentibus eidem imposito: vt mensenterium à situ, meseræon verò à peculiari substantia nominetur. medium enim inter intestina situm est,& omnes venas è iecore in B
ipsum descēdētes vnà cū vicinis arteriis & neruis in orbem complectitur,quemadmodum singula intestina.Ergo vbi vasis & intestinis obtenditur,simplex est:vbi verò ipsis medium interiacet,non amplius indumēti,sed ligamenti vsum præbet:est enim duplex.

Pancreas, Cap. XXIII.

VEna à iecore descendens, mediáque inter ventriculum & intestina adducta, subiectis vertebris supergreditur,atque in eundem locum vadit ea quæ cum ipsa in ramos, in totum meseræon spargēda est: itémque arte- C
ria & neruus qui cum arteria atque vena sese per totum mesenterium diffundit,in hunc locum est perductus,quē admodum meatus excrementum biliosum ex ea vesica quæ hepati inhæret vacuaturus.Quū igitur oporteret venam,arteriam,neruum,& quartum cum eis vas bilem cōtinens in hunc locum à natura perduci, earum quoque diuisionis principium ibidem consistere necesse erat.Hic igitur locus magno præsidio indigebat, quò vasa in ipso distribuenda ac discindenda munirentur: quamobrem natura glandulosum quoddam corpus fabricata, quod D
πάγκρεας appellamus,substrauit, ac in orbē omnibus circundedit,diuisionésque repleuit, vt nihil ipsorum facilè findatur,aut sine munitione sit:sed quum in molli,& mediocriter cedente corpore conquiescāt, si motu cieantur, paulò vehementiora,illæsa, inconcussa, infractáque perpetuò cōseruentur. Quinetiam robustas membranas tum priuatim singulis vasis, tum communiter ipsis omnibus circumposuit,ea vestientes ac iungentes non modò cum glandula, sed præter eam, in primis ac maximè subiectis corporibus quæ ad spinam sunt posita:post illa autem, cū E
aliis etiam omnibus instrumentis circunfusis.

De septo transuerso, Cap. XXIIII.

VNus est thoracis musculus nō vilissimus,quem phrenas,aut diaphragma, *id est septum transuersum*, nominant. medium verò in phrenibus est musculus,qui inten dinem latum ex omni parte à carnosis comprehensum definit. ex vtraque enim parte inferiore & superiore tenuis membrana obhæresci, & à membranis hisce thorax intercipitur.Duo autem sunt septi transuersi foramina,alterum quà vertebris via exhibetur, stomacho & magnæ F
arteriæ præparatum: alterum verò minus, cauam venam supernis animalis partibus sanguinem deriuantem excipit,& magna cum securitate transmittit:ei enim nexu ferè indissolubili cohæret,& membranā simul quæ in dextra thoracis habetur, emittit. porrò ventriculi orificium propter septum transuersum est positum:non tamen validè connexū,veluti vena caua spectatur,sed est laxis membranis interceptum.

De iecore, Cap. XXV.

IEcur in cūctis hominibus nec magnitudine,nec fibra- G
rum numero simile spectatur:déque eo diligentissimè scribens Herophilus,hæc memoriæ commendauit,Iecur humanum perquam magnum est, & maius quàm sit iecur quorundam aliorum animalium, quæ eiusdem cum homine magnitudinis sunt: & quà septum transuersum attingit,gibbum est atque læue:quà verò ventriculum,simum est & inæquale.Assimilatur autem cuidam rupium interuallo, quà etiam fœtibus ex vmbilico vena in ipsam H
innascitur:non tamen in omnibus est simile,sed & latudine,& longitudine,& crassitudine,& altitudine,& fibrarū numero, & inæqualitate ex parte anteriore, quà crassissimum est,& summitate orbiculata: quà extenuatur, inuicem diuersum est. Etenim in quibusdam fibras nō habet, sed totum rotundum,& minus rectū:in quibusdam duas, in aliis plures, in multis verò etiam quatuor. atque hæc quidem Herophilus rectè: præterea iecur sinistram occupare partem in paucis hominibus,non autem in paucis aliis animalibus,idem verè conscripsit. Hoc autem viscus venas à mesenterio ad concauam ipsius partem pertinentes excipit:húncque locum in quem venæ omnes colligūtur,portas iecoris vocant: vbi etiam inuenies maximum venæ os. A portis verò in singulas fibras, quotquot fuerint,venam vnam magnam porrigi cōperies,qua in multas exiles diffusa,quantum vasa interiacent, totum est carne visceris repletum.Eam Erasistratus parenchyma nominat. Cæterùm vniuscuiusque iecoris venæ tunica admodum tenuis est, qualis nulla alia in toto animanti. statim verò,si accuratè locum ad portas situm intuebere, meatū ex vesica fel excipienti conspicies ad intestinorum productionis initium peruenientem non multo inferius quàm pylorus habetur, vt bilis separetur. Præterea exiguū quandoque dese ramum supra pylorum emittit: quinetiā neruum admodum paruum vnà cum vena ad viscus ferri conspicies in membranam extrinsecus ambientem delatum, præterquàm quòd profundius cum ea diffinditur, ne viscus omnino sensus expers esset. Caro autem iecoris, quæ est primum ipsius corpus, primum sanguinis gignendi instrumentum est:quapropter & venis quæ ad vētriculum & vniuersa intestina perueniūt, facultas efficiendi sanguinis inest, qua succum qui ex cibis distribuitur, priusquàm is ad iecur perueniat, in sanguinem permutare aptæ sunt. Coniunctum est iecur ventriculo intestinisque omnibus per venas,& colligātem ipsas tunicam: aliis verò proximis corporibus per tunicam ea contegentem, quæ originem à peritonæo ducit,vt ita omnibus internis coniungeretur:siquidem omnia tunica hac obuoluuntur: magno præterea vinculo cum septo transuerso, aliisque membranosis & paruis quibusdam connexum spuriis costis fecit. Verùm id vinculum quo septo transuerso coniungi dictum est,ipsum quoque est corporis substātia peritonæo simile,quippe quod ortū habeat ex tunica ipsum iecur ambiente,& ea quæ septum trāsuersum infernè succingit.Copulatur enim iecur non solùm septo transuerso ibi, sed etiam cordi per septum transuersum: nam venæ cauæ ad cor ascendentis per septum transuersum, vt quod in medio vtriusque visceris est, vinculum vnum durum & crassum natura præparauit,quod & venæ indumētum, & commune ligamentum ad septum transuersum tum venæ tum toti visceri esset.

De Liene, Cap. XXVI.

LIen instrumentum est quod purgat limosos & melancholicos succos qui in iecore gignuntur: hos enim attrahit per vas venosum tanquam per gulam quandam: attractos autem non protinus in ventriculum excernit, sed ipse prius per multum otium eosdem conficit atque commutat. Quicquid igitur eorum in succum huic visceri maximè accommodatum fuerit translatum, id spleni fit alimentum:quod autem ab ea confectione quæ in liene fit exciderit, neque in sanguinis tenuis atque vtilis speciem transmutari potuerit,omninóque fuerit ad nutriendum inutile,hoc ad ventriculum per aliam quandam venosam gulam lien eructat,vtilitatem ipsum quoque non mediocrem præstans.Propriū autem lienis corpus, quod parenchyma à quibusdam dicitur,rarum admodum & laxum est,instar spongiæ cuiusdam, vt succos crassos facilè trahat & excipiat. Lien in sinistris est situs:sempérque conuersa sunt eius sima ad dexteram ad iecur & vētriculum: gibba videlicet simis opponuntur.

De renibus, Cap. XXVII.

DExter ren in omnibus animalibus eminet elatior. is nonnunquam magnam iecoris fibram cōtingit: sinister autem est inferior. à spinæ autem vasis, vena inquam & arteria, inferuntur in renes non exiguæ magnitudinis vasa: insuper verò concaua in sese conuersa habent, gibba verò ad animantis latera aduersa. sinum tamen renis perspicuè cernes corpore quodam membranoso circumdatū,qui in aliqua ipsius parte non procul à vasorū

insertione aliud quoddam corpus habeat concauum & oblongum. Nominatur autem meatus vrinarius,qui renem vesicæ committit: huiúsque meatus os sensui patet, licet non adeò grande animal fuerit. Porro hic meatus vnica peculiari tunica obductus est, sicut alia omnia quæcunque peritonæo suspensa sunt. Cæterùm vrinæ à sanguine separantur,renibus vrinam attrahentibus, indéque ad vesicam per vreteres transmittentibus: quæ postea inde excernuntur eo tempore quo analogismus iubet. Iam verò neruum habent renes,quantum lien, iecur & vesica quæ fellis capax nominatur: hæc enim omnia neruos omnino exiles recipiunt, in suis ipsorum tunicis extrinsecus conspicuos: naturáque sensus cuique tantum elargita est quantum par erat,vt à plantis seiungerentur,& particulæ animalis essent.

De Vesicis, Cap. XXXVIII.

VEsicæ quæ vrinam excipit, neruos à spinali medulla, qua parte os quod latum siue sacrum vocant, situm est, natura infixit: proximè nanque ipsam ea medulla fuit collocata: venas autem & arterias, à popinquis ipsi vasis,quà scilicet primùm arteriæ & venæ à magnis spinæ incūbentibus crura subeunt. Alteri verò vesicæ quæ ad iecur sita est, arteriā & neruum ab iis quæ in viscus ipsum inferuntur,deducēs,paruum vtrunque admodum, ac vix conspicuum, at sensibilem & perspicuam venam ab iis quæ sunt ad portas producens,tria hæc omnia corpori vesicæ vno in loco, ad id quod collum vocant, infixit. pari quoque modo in vesicam aliam maiorem ad ipsum collum vasa sex infixit,vtrinque videlicet tria. Cæterùm modus quo vreteres quidem in vesicam, in intestinum verò meatus qui bilem continet, infigitur, admirationem omnem excedit: nam obliquè in ipsa inditi, & intrò vsque amplitudinem obliqui ac prælongi pertinentes, velut membranam quandam eorum quæ intus sunt,succidunt, quæ ab excrementorum intrò irrumpentium impetu euertitur atque aperitur, reliquo verò omni tempore concidit & contrahitur,aque ita firmum operculum meatui efficitur,vt non solùm humoribus, sed etiam flatibus reditus fit omnis interclusus.

De Vulua, Cap. XXIX.

VVlua intra peritonæum sita est, inter vesicam & rectum intestinum,vt recto intestino toti fere incumbat:ad vmbelicum verò, qua parte fundum eius est, maiore ex parte vesicam excedit: ad cunnum vesicæ collo superatur. Fœminarum vesica ad pubem collocata est, breuiorémque virili ceruicem & latiorem habet, quæ inter ossa quæ pubis vocantur, in cunnum iuxta exteriorem superiorémque eius finem pertingit, rectum verò intestinum ossi quod sacrum appellatur, & quibusdam vertebris lumborum insidet: sinuatur enim hac in parte intrinsecus spina dorsi, quocirca extrinsecus gibba videtur. Vuluæ magnitudo in omnibus æqualis non est: multò enim minor enixæ est,maior verò prægnantis.Eius verò quæ nunquam concepit,est etiam multo minor: quod in ætatibus etiam iis quæ nondum venereorum annos attigerunt, vsu venit:nam alioqui iis quæ rebus veneris non vtuntur, minor semper esse consueuit. atque eius quidem moderatam magnitudinem describere conabimur. Superiorem eius partem vterus,hoc est fundum,iuxta vmbilicū, inferiorem ad cunnum protendit. A loco autem vnde incipit ad cunni terminum exteriorem, non æquale in omnibus est:plerunque tamen spatium moderatum est nouem aut decem digitorum. In latitudinem verò ad vtraque ilia suis cornibus exporrigitur. De finibus eius, quātum ad profundum pertinet, iam dictum est, vesicam & rectum intestinum vuluam terminare,illā suprà,hoc infrà. Cunnus verò ea inanitas est,quæ intra ossa pubis penetrat, extrinsecus pelliculam quandam innatam habens, quæ virorum præputio proportione respondet. Vuluæ figura cum in reliquo corpore,tum præcipuè in eius fundo,vesicæ est similis:nam quatenus à lateribus processus quosdam mamillis similes ad vtraque ilia emittit,in eo à vesica differt:quorum figuram Herophilus dimidiati globi reuolutioni assimilat:Diocles verò cornibus exorientibus, vnde κεραίας A *hoc cornua*,nomine ἀπὸ τοῦ κέρατος,*id est à cornu*, deducto appellauit.

De pudendis, Cap. XXX.

COrpus neruosum ex ossibus quæ pubis dicuntur,exoriens,cauum simul, &ab omni humore vacuum genus pudendorum efficit. Quum verò hic neruus cauus spiritu impletur; tum euenit vt in coitu membrum intendatur. Idque non solius coitus causa(quod fortè quispiam existimarit)tenditur,sed quò meatu diducto & directo semen quamlongissimè eiaculetur. Quamobrem B in vtraque parte huius caui nerui natura duos musculos collocauit,quò meatus, ceu à manibus quibusdam in vtranque partem distractus dilataretur,toto pudēdo stabili permanente. Futurum sanè erat vt meatus latitudo huiusmodi constructione conseruaretur. Vtile autem est,dum semen excernitur, meatum & latissimum & rectissimum exquisitè teneri,quò semen totum sibiipsi continuum confertim quàcelerrimè ad vuluæ sinus perueniat. quùm que vesica propè esset constituta, non erat melius ad ex- C cernēdum lotium, alium meatum efficere quàm eo quo semē importaretur, simul vti. Iurè igitur & ipsius collum totum perinæum occupauit,vt quod sursum ab ano, cui primò incubabat,vsque ad pudendi exortum feratur. In mulieribus verò quibus pudendū non est prælongū,ceruix vesicæ huiusmodi exortum non habet,sed pudēdum ipsum muliebre ano imminet:in finem verò eius superiorem collū vesicæ definit,vnde lotium profunditur:quod non magnopere inflexum esse oportuit vt in viris, neque adeò longum. Cæterùm vt pharyngi gurgulio propugna- D culum est,ita vteris,quam nympham vocant,quæ tegit simul,& prohibet ne ceruicis orificium,quod ad muliebre pudendum pertingit,refrigeretur.

Ex Sorano,de vulua & pudendo muliebri, Cap. XXXI.

VVlua dicitur μήτρα & ὑστέρα & δελφύς. ac μήτρα quidē, *hoc est matrix*, quia mater est fœtuū qui ex ipsa eduntur: vel quia eas quæ vuluam habēt, matres efficiat: vel,ex quorundā sententia, quia cōstitutum & definitum tempus ad purgationes & partus habeat. ὑστέρα verò nominatur, quòd omnium viscerum sit extrema: idque cum E exquisitè, tum verò latitudine. δελφὺς porrò nuncupatur, quia ἀδελφοὺς, *hoc est fratres*, gignat. Sita est vulua in coxendicum amplitudine intra vesicam & rectum intestinum: huic autem suprapofita, vesicæ verò subiecta, quandoque tota, quandoque eius pars,quandoque pro eius magnitudine commutatur. Nam in infantibus minor est quàm vesica: quocirca tota est vesicæ supposita. In virginibus verò quæ ætatem florētem agunt,vesicæ est æqualis in iis partibus quæ supra sunt sitæ. quæ verò ætate pro- F gressæ, & venerem expertæ sunt,ac multo magis quæ iam pepererūt,in iis est maior,vt plerisque ad finem coli intestini cōquiescat. *Sed dum vterus gestatur,videre licet peritonæum in magnam molem elatum, itémque abdomen. Quod etiam ex eo fit quia tantus est fœtus vnà cum suis tunicis,atque humoribus. Postquàm verò fœtus est in lucem editus,contrahitur quidem vulua, sed ita vt sit maior quàm ante partū. Tunc igitur est maior quàm vesica, sed non tanto quantum sub eam graditur: nam in partibus anterioribꝰ ceruix vesicæ est palmo maior, finémque habet vrinaculum, & tota in muliebrem sinum porrigitur: ab hystera verò antè secessit. In posteriore verò par- G te,supra vesicæ fundū,vuluæ fundum est,vmbilico subiectum:ex quo fit vt vesicæ amplitudo collo matricis adhæreat,fundū verò vesicæ. Cæterùm vulua cōnexa est tenuibus membranis partibꝰ quibus subiecta est,vesicæ:iis verò quæ ei subiiciuntur,recto intestino: à lateribus verò cōnexa est iis quæ à coxendicibus & osse sacro exoriūtur.Quibus sanè partibus simul vlceratis inflammatione quadam retrahitur & retro cedit:iis verò resolutis & laxatis,concidit.Non est autem(vt quidam putauerunt)animal: loci tamen sensum æquè ac alia est consequuta : quamobrē à re- H frigerantibus cōtrahitur,à rarefacientibus verò relaxatur. Vuluæ figura in mulieribus non est circumuoluta, vt in animalibꝰ quæ sunt rationis expertia : sed est cucurbitulæ qua medici vtuntur,adsimilis:rotundo enim & lato fine,

qui ad fundum est, incipiens,ad proportionem in angustum oscillum redigitur.oscillum nanque appellant primam & prominentem eius partem:quod sequitur,collum dicitur:quod remanet,ceruix:horum cõcursus, coles:quæ vtrinque post colli angustiam dilatatæ primæ partes,humeri hysteræ:quæ post hæc sita sunt,latera:quod subiectũ est,basis.tota regio,cõceptaculum,& venter,& sinus.oscillũ verò in medio cũno est:collũ eni à labris genitalis muliebris cõstringitur.ab iis verò seiũctũ est os,in quibusdã magis,in quibusdã minus,pro ætatis ratione:plerũque verò in adultis,quinque aut sex digitis.magis autẽ depromitur sub pariendi tempus, quũ collum protenditur. Est verò eius etiam diuersa magnitudo : quanquam in plurimis secundum naturam tantum est, quantum externa ora amplitudinis audiendi sensus patet.Dehiscit etiam quibusdam temporibus,vt quũ corporis commiscendi libidine ducitur,vt semen excipiat:& in purgationibus, vt sanguinem excernat:itémque in conceptionibus,prò ratione fœtus incrementi.in partu autem plurimùm dilatatur,ita vt manum etiam totam intra se recipiat:suapte tamen natura delicatum & carnosum est.Sed in iis quæ venereis rebus ad satietatem vtuntur,inanitati pulmonis,aut linguæ mollitiei simile redditur:in iis verò quæ sæpe conceperunt,callosius efficitur, capiti polypi,aut summæ gutturis parti,vt Herophilus scribit,persimile.callum enim cõtrahit tum eorum quæ excernũtur,tum fœtuũm exeuntium attritu.Vulua ex maiore eius facultate neruosa est:componitur enim non solùm ex neruis,sed etiam ex venis,carne & arteriis:ex quibus,neruos à spinali mẽbrana ad spinam accipit : venæ autem & arteriæ à vena caua spinæ adhærente,itémque à crassa arteria in eam deferuntur.nam à vena caua duæ venæ diuaricantur : ab arteria verò crassa, duæ arteriæ:ex quibus vna vena vnáque arteria, ad vtrunque renem ferũtur:deinde priusquàm renibus committãtur,in duos ramos descissæ, duobus quidem processibus in vtrunque renem inseruntur,duobus autem vuluam circumplectuntur:ita fit vt quatuor sint vasorum in eam insertiones,duo arteriarum, duóque venarũ. Ex his ipsis in vtrunque testiculum vna vena vnáque arteria simul implantatur : adnati enim extrinsecus sunt testes prope ceruicem in vtroque latere singuli. Cõstãt hi molli carne,& glandosa,& propria membrana conteguntur.figura vt in viris,sed oblongi sunt,modicè simi, & rotundi, & ad basim paululum dilatantur. Meatus verò feminis à vulua in vtrunque testem procedit:[& * apparatibus adiunctus vsque ad vesicam,]eius collo committitur.hinc videtur fœminarum semen ad gignendum non recipi,quia foras effundatur: qua de re dictum à nobis est in libro de semine. Nonnulli verò, inter quos etiam est Chius,volunt æquales testium appendices, qui cremasteres dicuntur,eis committi,id quod nos propriis oculis intuiti in muliere, cui intestina in scrotum descenderant,historiæ mandauimus,in qua quũ chirurgiam exerceremus, testiculus antè cecidit,laxatis videlicet vasis ipsum continentibus & circundantibus,& cum eo cremaster concidit. Tota autem vulua ex duabus constat tunicis inter se ita formatis vt chartarum villis sint persimiles:quarum exterior, neruosior,perfectior,durior, leuior,cãdidiórque est:interior verò carnosior,hirsutior,mollior,& rubicundior: per totum vasis intertexta,sed pluribus & notabilibus in fundo,quũ ibi semen agglutinetur , & inde purgatio progrediatur. Duæ autem hæ tunicæ sibi mutuo adhærent, membranis gracilibus & neruis cõiunctæ,ita vt sæpenumero his protensis vterus concidat, quũ scilicet neruosa tunica suo loco maneat, interna verò inuersa procidat. Est etiam hoc commune, vt in sterilibus vterus in fundo duo habeat amicula, vt plurimùm variis modis conduplicata:in iis verò quæ pepererunt,tota extenditur,& rotunda efficitur.Iã verò Diocles vult in vteri amplitudine & acetabula , vel cirros, & cornua esse : qui processus quidam mamillares sunt,lati quidem ad basim,in summo verò minoribus terminis definiti:vtrique lateri à natura magna prouidentia adiuncti,vt fœtus antè assuefcat papillas mammarum exugere.Sed qui ita sentiunt,in dissectionibus falsi sunt : neque enim acetabula comperiuntur,& omnino superuaca-

A nea est de eis instituta oratio,vt in commentariis de genitura animalium est demonstratum. Nunc verò minimè existimandum est,vterum principatum ad vitam obtinere:quia is non solùm procidit , sed in quibusdam etiam præciditur,nec tamen mortem affert, vt Themiso literarum monimentis commendauit. Præterea in Gallia sues habitiores, & valentioris alimenti fieri aiunt,postquàm vterus abscissus fuerit.Quũ tamen vulua patitur , stomachum & membranas per consensum pati constat.Eadem habet cum mammis naturalem consensum quendam : ex
B quo fit vt quũ florenti ætate vulua magna efficitur,mammæ quoque vno & eodem tẽpore intumescant:ipsa quoque semen perficit:mammæ verò ad fœtum alendum lac parant. mensibus porrò procurrentibus lac euanescit:vbi verò lac in mãmis est,menstruæ purgationes nullæ apparent: quemadmodum etiam in iis quæ anus iam sunt,contracta vulua mammæ itidem quodammodo arefiunt.si item fœtus patiatur,vbera quoque angustãtur.Ex quo conficitur,vt quũ in prægnantibus mammas diuulsas & contractas videamus , futurum abortum prædicamus.atque
C huiusmodi quidem est vuluæ natura.

De pudendo muliebri,
Cap. XXXII.

MVliebre pudendum , sinus etiã nominatur. membrana est neruosa,& modicè rotunda,instar intestini: amplius tamen intus est,& foris angustius,in quo coitus fieri consueuerunt. eius porro interior pars collo matricis , quemadmodum etiam in viris , externa cunni labris,inferior ano, eius latera carnosis coxendicum partibus,superior denique vesicæ collo adnascitur : hoc enim
D (vt antè dixi)incides sub ore vuluæ,& supernè cunno adiunctum,in summo in vrinariũ meatũ inseritur . apparet ergo sinum muliebrem colo vesicæ subiectum esse : ano verò,& constrictiori,& summæ parti recti intestini superstare. eius longitudo (vt suprà demonstrauimus) est inæqualis : idque non solùm habita ratione ætatum aut concubitus, in quibus extensum vteri collum , vt est etiã virilis coles, partem quandam sinus occupat , sed etiam naturæ ipsius : quippe quũ nonnullæ collum habeant propensius, nonnullæ verò admodum curtum aut mutilum:
E plurimis verò earum quæ ad perfectam ætatem peruenerunt,sex digitorum est: concidit tamen , angustiúsque est in virginibus,amiculis occultatum coniunctis inter se per vasa,quæ productiones à vulua capiunt : quæ quidem concubitu dolorem afferunt apertis ipsis amiculis. rumpũtur enim & sanguis eò importatus de more excernitur. Putare autem tenuem membranam quandã exortam esse quæ sinum intercipiat, eámque in excretionibus rumpi,& dolorem afferre,aut citius purgationes *commoue-
F re,quúmque in corpus euaserit, eum morbũ gignere quẽ ἄτρητον, hoc est quum genitalia cõcreta sunt,nec foramẽ vllum habent,falsum est. primùm enim ex dissectione nihil tale inuenitur: præterea in virginibus deberet hæc membrana aliquantulum specillo resistere,sed specillum in profundum vsque ingreditur : tertiò si quũ vitiantur, hæc membrana rupta doloris est causa , necesse profectò erat vt in virginibus antequàm vitiarentur, quũ purgationes apparerent,dolor quoque sequeretur , in ipsa verò excretione non item. Iam verò si mẽbrana corporea red-
G dita morbum creat , quo genitalia coalescunt, opus esset vt id perpetuò eodem modo inueniretur,quo cæteras partes suo quasque certo & definito loco sitas intuemur. at in non perforatis mulieribus membrana hæc interseptens quandoque in partibus labrorum quæ in promptu sunt, inuenitur, quãdoque verò in medio cunno quãdoque in medio ore vuluæ. Eiusmodi ergo cunnus est. Quæ verò extrinsecus videntur πτερυγώματα, hoc est, ambitus genitalis muliebris,tanquam labra sinus adstant:hæcque labra crassa sunt,carnosáque,& ad partes inferiores in vtrunque
H femur definunt,veluti inter se abscissa:ad superiores verò partes in eam quæ nympha vocatur,pertinent, quæ est horum duorum labrorum initium.suapte vèrò natura est caruncula,veluti fœtus.Nympha autem appellatur,quia collo vesicæ subsultet. Vrinaculum verò nominatur quod

intus rugoſum,aſperum,cauúmque eſt. Porrò veſica virorum diuerſa eſt à fœminarum veſica, ſiquidem illa maior eſt, & collum habet flexuoſum : hæc verò cum minor eſt, tum verò etiam rectum eius eſt collum.

Lyci,moderatum viri pudendum ad os vuluæ non peruenire,

Cap. XXXIII.

ANte vuluæ amplitudinem , eius collum & os eſt ſitum.eius ori cunnus adiacet,cuius tanta magnitudo eſt vt magnitudo priapi,qui maximus non ſit , ad ſemen in os vuluæ eiaculandum non ſufficiat,ſed quadam etiam agglutinatione opus eſſe videatur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber viceſimusquintus.

Ex Rufi commentariis,de nominibus partium humani corporis, Cap. I.

QVemadmodum ſingulæ corporis humani particulæ nominentur perdiſcere, maximè eſt ad medicinalem artem neceſſarium : maximæ autem corporis partes ſunt,caput, ceruix, thorax,manus,cruráque:thoracem verò non ſolùm eam partem quæ à clauiculis ad hypochōdria pertinet,ſed etiam id totum quod à clauiculis ad pudenda pertingit,appellamus. Caput verò dicimus quod capillis tegitur, & ſimul etiam cum facie. Capillos habent pars anterior , ſinciput,qua coronalis ſutura ſita eſt, vbi coronæ capiti imponuntur:poſterior pars occiput nominatur. Latera ſincipitis,tempora appellantur:quod in medio capite eſt,vbi capilli maximè inuoluuntur , verticis vocabulo gaudet:ſub ſincipite frons eſt:iuxta tempora pillorum exortus,lanugo:crines verò,ii qui retro ad occiput ſunt, nūcupātur.vltima verò frontis ruga , epiſcenium : hirſutæ frontis partes,ſupercilia:eorum interuallum,meſophryon:poſtea naſus collocatus eſt , cuius extrema pars globulus, ſubiecta verò ſeptum nominatur.à globulo carnoſum illud quod in labia deſcēdit,columna.cauitates verò,myxoteres , *hoc eſt per quos mucus excernitur* . in vtraque naſi parte , vnde odoratus efficitur,pinnæ.ſpina verò,quæ has cauitates continet.cauitas ſub columna ſupra labrum,philtrum, *quaſi amatorium* , dicitur . totum id quod poſt naſum labri ſuperioris eſt,hyporinon, *hoc eſt ſub naſo*, vocatur. duo deinde ſunt labia , quorum extrema prolabia dicuntur : vbi committuntur , poſtomion. ſub ſuperciliis oculi poſiti ſunt:quæ oculos tegunt,palpebræ , vna ſuperior , inferior altera.nexus verò qui claudendo fiunt , tarſi: è palpebris exorti pili,cilia: tarſorum fines,anguli : quorum alter qui ad naſum eſt ſitus,magnus:alter qui tempori adiacet,minor vocatur.pupilla, aſpectus , & glena dicitur id quod in medio oculo eſt, per quod aſpicimus:alii verò aſpectum dicunt,quo cernimus:pupillam verò & glenā , imaginem in aſpectu eſſe volunt.quæ deinceps ſequuntur,nigra,cæſia,aut flaua,à calore nomen trahunt.circulus album contingens,iris dicitur:ſub oculis exorientia,hypopia:quibus ſubiacent eminentiæ quædam quæ malæ dicuntur , quibus erubeſcimus.poſt malas, maxillæ ſunt : quarum genæ deſinunt in acutā maxillæ inferioris partē:inde vſque ad labium inferius , quod rotundum eminénſque eſt,barba: hypion quod ſub barba eſt. carnoſam partē mentū voco, alii leucaniam:quidam hoc mentum,leucaniam verò canum iugulo proximum vocant.Aures vocantur eminentiæ quæ in vtraque temporum parte ad foramina ſunt exortæ.earum foramina meatus audiendi, quibus audimus:pendulæ partes & carnoſæ , fibræ: cartilagineæ & ſupremæ,pinnæ:helices,quæ inde ambitum attingūt:anthelices,quæ poſt helicem cauitatem in medio extollunt:cauum poſt anthelicem,concha.eminentiam oppoſitā conchæ iuxta fines temporis, hircum vocant: quod contra hunc eſt, craſſus anthelicis finis antitragus *,id eſt contra hircum,*dicitur . Os vocatur prima labiorum ſectio , & amplitudo quæ vſque ad fauces pertinet . in ore cum alia quædam ſunt,tum præcipuè dentes : quorum anteriores quia ſecant,τμητικοὶ nominantur,ſuntque octo numero.hi deinde quatuor caninis dentibus cinguntur : vltra quos reliqui omnes viginti maxillares ſunt. horum intimi atque vltimi ſophroniſteres,*id eſt moderatores*,quaterni vocātur,quod eo tēpore quo moderati eſſe incipimus,exoriantur.carunculæ dentes continentes, gingiuæ: maxillarum colligatio,habena:menſæ,latæ molariū ſummitates.mortariola & præſepia , cauitates maxillarum,in quibus dentes ſunt infixi. vnde lingua exoritur, radix appellatur.ceruix , id quod ſequitur.prælingua , pars anterior: paraſyra, quæ ab vtroque linguæ ſunt latere.hypogloſſis pars inferior,epigloſſis verò intimum gutturis operculum ad aſperam arteriam,ne deglutiendo quidpiam in pulmones delabatur.Quum ſpiritum ducimus, ſublimis epigloſſis attollitur,ne aëris tranſitus impediatur. quod orbiculatum in parte quæ ſupra linguam eſt , cœlum & palatum dicitur:inde ad partes internas pendens caruncula,columella nominatur: hanc alii gurgulionem , alii vuam vocant.ei ſubiectum eſt bronchi caput , tum collum.eius pars anterior bronchus & aſpera arteria:eminentia quæ in medio eſt,larynx:poſterior,ceruix , & occiput: clauiculis proximum cauum, iugulum,& anticardion, quaſi cardi oppoſitum vocant:hoc tendines exipiunt,quæ in humeros pertinent,epomidas,humeros verò brachii caput.Scapulæ verò lata oſſa ſunt dorſo incumbentia,eorum intermedia eminētia,ſpina.acromiū verò clauicularum & ſcapularum eſt copula. deinceps cataclides ſequūtur. ala verò eſt cauitas ſub humero, in quā ſæpe humerus laxatus cōcidit. brachium cōſequitur : angulus articuli , cui reclinati incumbimus,ancon aut olecranon:deinde cubitus ſequitur:is in carpum deſinit:poſt quē metacarpiū eſt:tum vlna manus: hypothenar verò, quod ſub police eſt:quod excipit vola, manus.Ex digitis vnus pollex dicitur,ſeiunctúſq;eſt à cæteris:alter qui primus aliorum quatuor eſt,index : tertius medius,quartus annularis , quintus paruus appellatur.horum verò oſſa ſcuticulæ aut phalanges vocantur. eorum inflexus condyli dicuntur:quorum primi procondyli:qui conſequuntur,metacondyli nūcupantur. vnguium initia radices vnguium vocant:fines digitorum,acinos aut vertices.thenar , ſpacium quod inter indicem pollicémque eſt.totum enim hunc locum Hippocrates nominaſſe thenar, *hoc eſt uolam*, videtur. & clauiculis quod antè eſt , pectus,& os pectoris,retro verò dorſum. à ceruice, qua metaphrenum eſt , lumbi extrema ſpinæ ora.carnoſæ in pectore eminentiæ, mammæ: earum extrema,papillæ. latus id totū quod ſub ala eſt, oſſa coſtæ & ſpathæ.earū primæ ſe mutuò cōtingunt,in oſſis pectoris extremo,vbi cor eſt: tum ſeptum tranſuerſum,alii præcordium,alii cor vocāt. ex quo eſt os ventriculi. ſpatia inter coſtas , intercoſtalia vocantur.ſpuriæ coſtæ,quæ ſeſe non tangunt.earum extremitates,cartaligines.muſculoſæ partes ſub cartilaginibus ſitæ, hypochondria.tum aluus quæ venter dicitur.quod in medio eſt,epigaſtrium.cutis ventri impoſita eſt.media eius cauitas,vmbilicus.cutis vmbilico circundata,vetula, quæ inde nomen inuenit quòd corrugata ſenectutem ſignificet. ſub vmbilico abdomen eſt , & aqualiculus. huic continua pars ad pudendum vſque,pecten, aut pubes nominatur. Ex genitalibus membris virilibus propendens pars,colis,& ſtema:quæ non pendet,hypoſtema, aut perinæum.colis extremitas eſt præputium . ſcrotum , in quo teſticuli ſunt.pars ſuperior,caput: inferior,fundum vocatur.pars ſcroti laxior, laccopedon eſt. In mulieribus quod ſuprà eſt,pecten:prima ſectio dicitur ſciſſura:muſculoſa in

medio caruncula,myrton,aut nympha: myrtochila verò, labia vtrinque constituta. Ossa dorsi vertebræ sunt. tota vertebrarum compago,spina:cuius inferior pars lumbus. spinæ terminus,os sacrum,quod alii hypospondylum vocant. huius vltimum os, coccyx,*id est cuculus*, nominatur. Partes vtrinque lumbis adiectæ nates dicuntur: clunes verò,carnosæ partes sub lumbis sunt,quæ sedilia quoque nominantur.initia femorum,inguina: internæ partes,feminа vocantur.quæ intermedia sunt ad perinæum vsque,interfeminia. musculi genibus inhærentes,epigunides:ossa verò,patella,Hippocrates mylen vocat.genu articulus est quo femur cruri committitur.inflexio,poples dicitur.magnus musculus anterior cruris,sura: vnde latus neruus exoriens ad calcem protenditur. ossium cruris quod posterius est,tibia:quod anterius,anticnemium.extrema pedũ, malleoli.tali verò non ritè vocantur:sunt illi quidem, sed tamen non apparent. pars postrema pedis, rotundáque, calx.quæ deinde sequitur,cauum: consequẽs verò pedion vocatur,cuius superior pars tarsus. planta denique,totius pedis positura.digiti verò eisdem nominibus quibus digiti manus,nuncupatur.

Ex Galeni libro de ossibus, Cap. II.

TOta omnium corporis humani ossium inter se coniunctorum compages sceletos nominatur. eorum coniungendorum duplex est ratio, altera per articulum, altera per symphysin.ac per articulum quidem ossium cõpactio naturalis est: symphysis verò est ossium vnio naturalis. Vtrique autem definitioni additum est verbum naturalis, quoniam quæ de articulo deciderunt, quæque articulum sunt præteruecta,cohærent quidem inter se,sed non natura.in quo genere sunt ea quoque quæ fracta callum obduxerunt.siquidem vniuntur, sed non tamen natura.Cæterùm ceruices sunt tenues ossium processus,& in crassum, rotundúmque finem terminãtur, idque caput appelatur.at quum processus in acutum finem definit, non iam amplius ceruix,sed corone vel coronon nuncupatur. Ex cauitatibus quæ caput excipiunt,quæ altius descendit, cotyla: quæ in superficie est, glena ab aliquibus vocatur. Ossa autem tanquam fundamenta quædam ad vniuersam corporis sustãtiam substinẽdam subiiciuntur,& quasi substernuntur:siquidem in eis omnia adnascuntur,& stabiliuntur.ex iis quæ grandia sunt, maximásque cauitates habent,medullæ sunt plena: parua autem, plenáque tota sunt alia, cauitatẽ nullam habent quæ sensu dignoscatur. Grandibus magna ex parte in extremo aliorum ossium appendices adnascuntur: vt brachio superius, cubito inferius:radio verò ac femori,& cruri,ac suræ ab vtraque parte.maxillæ verò inferiori medulla inest, sed appẽdix non adnascitur. verùm eius finium alter qui inferior est,per symphysin, *hoc est coalitum*,vnitur:superior in duos processus, in coronem ac ceruicem tantùm definit.Differt autẽ ἀπόφυσις, *hoc est processus*, τῆς ἐπιφύσεως, *id est ab appendice*,quia epiphysis est vnio ossis cum alio, apophysis verò est totius ossis pars.

De ossibus capitis, Cap. III.

OS capitis caluaria nominatur. naturalis verò figura capitis,est oblongæ sphæræ potissimũ similis:alia acuminata est:naturale autẽ caput anteriorem ac posteriorem partem prominentiorẽ habet: trésque habet suturas in se,duas transuersas,quarum altera in occipite est, altera in sincipite,tertia porrò à medio posterioris per capitis longitudinem vsque ad mediam anteriorem extenditur. anteriorem verò coronalem nominant, quòd coronæ in ea præcipuè capitis parte collocentur. posteriorem labdoidem,propter similitudinem quam habet ad Λ literã,vocauerunt.harum trium suturarum figura literæ H est maximè similis. Caluariæ igitur quæ figuram naturalem habent, suturæ sunt huiusmodi.At acuminatæ sic cõstitutæ sunt.vbi posterior eminentia perit, ibi etiam sutura labdoides aboletur.vbi non est anterior, tum ne coronalis quidem: fitque vtraque remanentium suturarum figura T literæ similis. harum autem eminentia quæ vtrinque est,deperdita,duæ suturæ quæ seruantur,ad rectos angulos decussantur ad X literæ figuram: altera nanque transuersa per medium caput potissimum extenditur, altera verò à parte posteriore per longitudinem in anteriorem fertur,quemadmodum in aliis omnibus caluariis conspicitur:siquidem ea semper conseruatur:at reliquæ cum totius capititis figura variantes intercidunt. Duæ præterea ab hac pari interuallo distantes lineæ, per capitis longitudinem à posteriore in anteriorẽ partem tendunt. fiunt hæ duobus ossibus inter se cohærẽtibus,non per suturam, (sicut quæ antè diximus)sed quum os sincipitis paulatim attenuatum in squamam descendẽs, in id os quod infra ab auribus ascendit, subintrat. quãobrem quidã non absolutè suturas has,sed suturas lepidoeides à squamæ similitudine,aut agglutinationes squamis similes vocauerũt. à nobis verò clarioris doctrinæ causa suturæ squamis similes ad aures nominẽtur, vt quinq; sint propriæ capitis suturæ, labdoides,coronalis,quæ recta per lõgitudinẽ fertur, duæ æquè distãtes,quæ in ossibus squamæ similibus sunt. Duæ quoque aliæ cõmunes sunt superiori maxillæ,& ossi quod ambarum medium est. quod os aliquis inter ossa capitis numerant:alii verò superiori maxillæ attribuunt:situm enim est medium inter caput & maxillam superiorem tanquam cuneus quidam. Huius igitur suturæ quicquid sursum ad coronalis finem fertur, id est commune cum capite: quicquid verò ex vtroque latere ad palatum descẽdit,id superiorẽ maxillam disterminat ab osse,quod à cunei similitudine,qui σφὴν dicitur,sphenoides appellatur:atque ita à nobis,vt clarior doctrina sit,nominetur. Id os processus quosdam habet,qui ab alarum similitudine pterigodes vocantur,vnà cum iis cauitatibus quæ eis ab vtroque latere adiacent. Alia autem sutura capitis,quæ ipsum à superiore maxilla discernit, ex cauis temporum initiũ ducit, atque inde ad oculorum sedes progreditur, & per ipsosmedios tendens,iuxta medium superciliorum sibiipsi coniungitur. Quæ quum ita habeant, totius capitis ossa, sphenoide excepto, sex sunt: duo sincipitis, quibus communis est ea sutura quæ rectà per longitudinem porrigitur:duo infrà ad vtrãque aurem: quintũ post hæc os occipitis:sextum frontis est.Porrò sincipitis ossa quatuor habẽt latera:quæ ad vtrãque aurem, tria latera:quintum os capitis,quod occiput est,maximum omnium quæ sunt in capite, foramen iuxta primam vertebram habet. Cæterùm ex his sex quæ commemorauimus, ossa sincipitis sunt rarissima:dẽsissimum verò firmissimúmque occiput.inter hæc mediũ locum tenet os frontis. duo reliqua inferiora sunt varia:eorum enim pars quædam lapidosa, vt etiam reuera est,nominatur,idque protensis labdoidos suturæ finibus terminatur.in hoc est processus styloides à columnæ similitudine appellatus,quẽ nos ab acus aut styli scriptorii forma belenoidẽ aut graphoidem vocamus: & in eodem meatus auditus continetur. altera deinceps eius pars iuxta eos exortus est, quorum alter maxillaris vocatur, alter ossis iugalis est.tertia præterea pars est quæ à temporibus occupatur.

De osse iugali, Cap. IIII.

MVsculo temporis præpositum est os quod obliquã suturam habet in medio,ita vt omnis eius pars posterior cum osse capitis quod ad aurem est, anterior cum extrema supercilii parte ad paruum oculi angulum continuetur.id verò os totum iugale nuncupatur.

De ossibus maxillæ superioris, Cap. V.

MAxillæ superioris in vtraque parte & dextra & sinistra,tria sunt ossa, quibus capiti adiungitur. eorum maximum est quod ad iugale est situm:nam & aliquid tẽporis,& supercilii,&sedis oculorum,& totum paruum angulum in se complectitur,& ad eam vsque partem cui malo nomen est,procedit. deinceps situ ac magnitudine os in ipso oculo habetur, quo nerui ad superiorem maxillã tendentes continentur.omnium minimum ad magnum angulum oculi est locatum. His omnibus tribus in vtraque parte os notabilis magnitudinis subiacet: hæc enim pars malum dicitur, & dentium, præterquàm incidentium,alueoli.His item ossibus quæ maxima sunt, vt diximus, duo alia parua adiacent, qua narium foramina ad palatum tẽdunt.quinetiam nasi ossa duo sunt: horum ora inferior exortum habet corporum cartilagineorũ atque

A tenuium, quæ alæ vocantur. vnum os restat in fine maxillæ, in quo radices dentium incidentium, & alueoli continentur: id quod plerunque simplex videtur, quòd ossa, ex quibus constat, exquisitissimè committantur: quandoque tamen in sceletis mirum in modum exiccatis sutura manifestò conspicitur, quæ illi directa est, quæ per totum palatum fertur.

De dentibus, Cap. VI.

DEntes sedecim vtraque maxilla continet, ex his quaterni primi, qui vnicã radicem habent, incisores nominantur: B hi deinde caninis dentibus ex vtraque parte cinguntur. quorum vnica etiam est radix. vltra quos vtrinque maxillares quini sunt, qui in superiore maxilla ternis, in inferiore binis radicibus nituntur. præter eos qui in superiore quaternis radicib⁹ fulti sunt, & in inferiore tribus hærẽt: ac præsetim duo omnium primi interiores, tertius autem perrarò ita inuenitur. quibusdam verò non quini maxillares, sed quaterni aut seni oriũtur. hos verò non solùm maxillares, sed etiam molares vocant. omnes autem in suorum ossium cauis infiguntur: nam ossa eos continentia, phatnia dicuntur: caua autem quæ subeunt, bo-C thrya nominantur. Ex ossibus porrò dentes tãtummodo mollium cerebri neruorum sunt participes, quamobrem ipsi soli perspicuè sentiunt.

De maxillæ inferioris ossibus, Cap. VII.

NEque etiam inferioris maxillæ os simplex est, vt alicui fortasse videbitur: siquidẽ etiam coctum dissoluitur in summa menti extremitate, vt ipsum coaluisse planè appareat. eius pars quæ quasi ad caput protenditur, in duo extrema desinit: quorum altero, quod acutum est, tendinem ex musculo temporis descendentem recipit: alte-D ro verò articulatur capitis ossi sub eo exortu quem mamillarem vocant, atque ibi in paruulum sinum rotundo quasi tuberculo sese inserit.

De osse labdoide, Cap. VIII.

OS labdoides hac forma est præditum, vt media eius pars, quæ ad occiput est, collum & totum corpus in duas partes secet. ipsum verò os breui longitudine videbis: latitudinem verò altitudinémque ita habet exiguam, vt à partibus finis inferioris duo latera ad sublimes angulos cartilaginis, quæ scuti formam præfert, obliqua vt nuper dicebam, procedant. superior verò labdoidis ossis E terminus duo alia habet latera processus mutuos facientia, infernis partibus tenuia, angusta, orbiculata, crassa instar acus, aut styli scriptorii extremitatis. substantia verò horum laterum obliquorũ, quæ ipsa quoque leuiter deorsum vergunt, est exquisita membrana, & quoddam teres, vt nerui sunt, ligamentum, quod ab extremo vtriusque exoritur, finísque ad processus capitis styli scriptorii similes, qui simillimi sunt sublimib⁹ labdoideos lateribus, extenditur: siquidem eorum substantia ex cartilaginibus constat: eadémque figura in omnibus excernitur. Sed ex-F ortus styli scriptorii similis minor est, quàm laterum labdoidis ossis longitudo.

De spina, Cap. IX.

TOtius spinæ vertebræ sunt quatuor & viginti. si verò plures aut pauciores fuerint, id præter naturam erit, vt etiam sunt acuminata capita. eorum compago omnis in collum, dorsum, lumbos, & os sacrũ diuiditur. collum capiti annectitur, collo deinceps dorsum, quod tanta longitudine est quãta est etiam thorax. quod reliquum subest, lumborum nomine continetur: quorum pars vltima G sacro, aut (vt quibusdam placet) lato osse finitur. Vertebræ aut ad collum, aut ceruicem (ita enim etiam appellatur) septem sunt numero: ad dorsum duodecim, ad lumbos quinque. Ex colli vertebris primæ duæ inter se vndique articulantur: reliquarum verò quinque pars anterior vinculo constricta firmo coalescit: neque enim (vt quidam arbitrantur) per cartilaginem coalescunt, sed ea tunica quæ geminas spinalis medullæ membranas extrinsecus complectitur, sese in mediam ipsarum sedem insinuans, commune vtrisque vinculum efficitur. eodémque modo ver-H tebræ omnes se habent, præter duas primas, vt diximus. Quúmque capitis duplex sit motus, alter qui annuẽdo abnuendóque fit, alter quo in latera caput mouetur, primum secundæ vertebræ processus qui pyrenoides, *id est turbinatus*, dicitur, potissimum efficit: alterum verò primæ vertebræ ad capitis coronen articulatio, obliquæ scilicet partes & ipsius primæ vertebræ, & item capitis. Processus autem pyrenoides accliuis est, & ab anterioribus secundæ vertebræ partibus initium ducens, valido quodam rotundóque ligamento capiti alligatur: eíque prima vertebra locum in quo aptè & tutò innitatur, præbet: & ex eadem prima vertebra transuersum quoddam ligamentum oritur, quod ei intus obducitur. hanc nonnulli à dentis similitudine odontoidem processum vocant: Hippocrates verò totam vertebram aliquando dẽtem nominat. Sunt etiam in parte primæ vertebræ inferiore duæ cauitates, quas ab oculi sinus similitudine glenoidas vocant, similes superioribus: súntque non ab re maiores supernè, vt capiti articulatæ: infernè autem minores: quibus secũda vertebra obducta est. prima vertebra est latissima: secunda angustior validiórque est, atque ita deinceps cæteræ omnes. quanto enim spinalis medulla dum in neruis gignendis consumitur, fit tenuior, tanto vertebrarum inferiorum foramina minuũtur: quorum singula medullæ quam abiunt, crassitudini respondent, id quod in omnibus vertebris est commune: quemadmodũ trãsuersorum quoque processuum, eorúmque qui deorsum sursúmque versum spectant, quibus inter se articulãtur, communis est ratio.

De osse acro, Cap. X.

HOc etiam os quà cum vertebra quæ suprà est posita, articulatur, vertebris proportione respondet: nam decliues eius vertebræ processus ab osse sacro excipiuntur, sicut ipsa recipit eos qui supra se sunt siti: quinetiam eius spina est similis ei, quàm reliquæ itidem vertebræ habent. ipsius autem processus, qui ad latera pertinent, grandes latíq; sunt: quibus in parte exteriore sinus est quidam glenoides; in eúmque ossa ilium ingrediuntur. id os ex ex tribus particulis, tanquam ex propriis quibusdam vertebris constat: quibus in extremis accedit quartum aliud os; quod coccyx dicitur. Hæc si coquendo dissoluantur, eorum compages vertebrarum constructioni similis videbitur.

De coccyge, id est cuculo osse,

Cap. XI.

AD imum sacri ossis alterũ os est quod coccyx nominatur, quod ex tribus propriis particulis est conflatum. sunt tamen magis cartilaginosæ, ac præsertim in extremo, quàm os sacrum sit.

De ossibus thoracis,

Cap. XII.

OS pectoris, costæ, & vertebræ spinæ dorsi, ossa thoracis sunt. costæ ab vtroque latere duodecim sunt, sicut etiam vertebræ: singulæ enim singulis articulantur. ossa verò pectoris per synarthrosin inter se copulantur: eáque septem sunt numero, quot etiã costæ, quæ cum eo articulãtur. imò pectoris ossi triãgula cartilago adnascitur. tota verò ossis pectoris figura ensi est similis: quamobrem xiphoides à nonullis appellatur. quidam verò non totum, sed eam tantùm cartilaginem quæ in imo eius est, ita nominant. costarum non vna simpléxque figura est: nam vbi vertebris articulatæ sunt, in anteriora & inferiora pariter feruntur, atque ita multum progressæ, ad os pectoris protinus versæ recurrunt: quamobrem quicquid cum pectoris osse committitur, non os est, sed cartilago. quinque autem reliquæ costæ nothæ appellantur: eæ cum septo transuerso atque inter se connatæ, in exquisitam cartilaginem desinunt: postrema ab aliis tantùm in imo distinguitur, & reuera est spuria. longitudo verò neque his, neque aliis costis est eadem, sed supernæ atque infernæ breuiores sunt, mediæ longiores.

De ossibus scapularum,

Cap. XIII.

SCapulæ post thoracem sunt sitæ. eæ cum osse occipitis, & spinæ apice, & thoracis costis, & eo osse quod ante laryngem est, per musculos copulantur. os verò scapulæ à spina initium ducens, humile est, paulatimque augescit, donec ad acromii locum peruenerit, ibique cum iugulo connectitur. hanc compagem nonnulli anatomici acro-

mion vocant. alii præter hæc ambo quæ coniunguntur, aiunt aliud tertium os esse, quod in hominibus tãtùm inueniatur, quod cataclida & acromion appellant. ea verò parte scapularum ossi processus quidam subest, quem scapulæ ceruicem vocãt, isque in extremo in acetabulũ desinẽs, cum humeri capite articulatur. Est etiã huic ossi alter exiguus acutúsque in parte interiore processus, qui quoniam anchoræ similitudinem refert, ideo à nonnullis ancyroides nuncupatur: ab aliis verò coracoides, quia extrema eius pars, vt corniculæ rostrum, exterius vergit.

De iugulis, Cap. XIIII.

IVgula ab vtraque parte supernè pectoralis ossis extremitati articulantur: eáque fistulosa sunt, & figura crassitudine inæquali.

De manu & brachio,

Cap. XV.

MAnus in tres maximas partes diuiditur, in brachiũ, cubitum, & eam quæ extrema manus appellatur. ergo brachii os, excepto femore, est omniũ maxim, éstque vtrinque supra infráque articulatum. nam ad humerum habet caput grãdiusculũ paruæ ceruici adnatũ. In eo iuxta partem anteriorem sinus quidam est, cuidam quasi latæ scissuræ similis, qui totum caput in duo quasi tubercula bipartitò diuidit. pars inferior in tubercula inæqualia desinit, quorum ei quod extrinsecus est, radii capitulum articulatur: cum eo verò quod interna in parte est, nullum os penitus committitur. Rotũdum autem brachium est, non rectum tamen, & vndique simile, sed in anteriore exterioréque parte gibbum, posteriore verò & interna, simum.

De cubito, Cap. XVI.

ID totum quod inter brachium & carpũ situm est, cuiusque etiam partis os maius, cubitus appellatur: ísque alteri subest ossi quod radium nominant. huius autem extrema pars superior leniter caua exterius brachii tuberculum complectitur. huius autem articulationis id munus est vt totam manum modò in pronũ, modò in supinum adducat. Cubitus duarum coronarũ processus habet, quorum anterior est minor, alter maior: & ab iis cubiti sinus sigma literæ similis circũdatur. in hunc sinum orbita brachii, quæ trochleæ similis inter eius tubercula est posita, inseritur. huius articulationis officium est vt totam manum extendat & incuruet. Cubitus verò infrà supráque validis copulis radio alligatur: media inter se omnino dehiscunt. vterque ipsorum habet appendicem iuxta brachialis partes, in parte exteriore gibbam, interiore verò cauam. cubitus minimo digito, radius pollici respondet: brachiale nanque in eiusmodi sinum sese insinuat & articulatur. Inest etiam cubito ex abundantia quadam processus, qui à columnæ similitudine styloides nominatur, qui brachiali itidẽ articulatur. huius munus est, brachiale in latera perducere, alterius in rectum: cuius opera summam manum extendimus atque inflectimus.

De brachiali, Cap. XVII.

BRachiale ex octo ossibus duplici ordine distinctis constat. ea verò dura paruáque sunt, nec medullosa multiplicísque figuræ. pars brachialis superior ex tribus ossibus est cõstructa: quæ in rotundam quasi formam redacta, cum cubito radióque articulatur: pars verò inferior quatuor suis ossibus metacarpio articulatur. quintum denique iis brachialiis partibus insidet quæ ad processum styloidem cubiti potissimum sunt sitæ.

De metacarpio & digitis,

Cap. XVIII.

INter digitos & brachiale ossa interiecta metacarpii vocabulo gaudent: metacarpion verò primæ digitorum phalangi (sic enim ossa digitorum nominantur, aliique scuticulas vocant) adnectitur, & coalescit. pollicis solum primùm internodiũ à lateribus brachiali est articulatum: quare singuli digiti ex tribus ossibus sunt conflati, priore semper internodio in sinum subsequẽtis subeunte. éstque consentaneum vt pollicem quoque ex tribus constrictum esse ossib⁹ afferamus: primúmque eius internodium cum metacarpio non esse numerandum, quum ab vtraque parte articuletur. quod primis digitorum ossibus accidit, ossibus verò metacarpii non item. Quinque autem digitorum ossa sunt quindecim. at qui tertium pollicis os metacarpio adscribunt, digitorum ossa quatuordecim esse volunt, metacarpium verò ex quinque constare.

De ossibus nomine vacantibus,

Cap. XIX.

REctis ab vtroque latere magnísque lati ossis processibus duo quædam ossa adiacent, quibus integris nullum est nomen impositum. superiores eorum amplæ partes, ilium ossa: exteriores verò post femoris ingressum, inferiorésque, coxendicum: quæ inde in anteriora protenduntur, tenuésque sunt ac perforatæ, quæque inter se in extremo coalescunt, ossa pubis nuncupantur. Vtrique autem coxendici prægrande acetabulum inest, quod cum femoris capite nexu validissimo coalescit.

De femore, Cap. XX.

FEmoris os maximum est eorum omnium quæ in animante sunt: id vero suprà coxendici, infrà tibiæ articulatur. Totius autem femoris forma in parte anteriore exterioréque gibba, posteriore verò & interiore sima est. Duos processus habet, quos trochãteras vocant: minorem sub ceruice, multo maiorẽ verò exteriorem, quem γλουτὸν *hoc est natem*, appellant.

De tibia, Cap. XXI.

TIbia vocatur tota pars cruris quæ inter genu & talum intercedit: eodémque nomine os grandius eiusdem appellatur. tibia autem exteriore in parte sita est, eique tantummodo femur articulatur. Os quod extrinsecus est, sura nominatur: quæ crassitudine tibiæ mirum in modum cedit, nec ita protenditur vt genu attingat, sed infra supráque tibiæ per synarthrosin annectitur: media verò inter se penitus dehiscũt. Quicquid autem tibiæ in parte anteriore tenue & carnis est expers, ocrea dicitur. Imæ ab vtraque parte tibiæ & suræ partes maleolli dicuntur. qui gibbi rursus, & omnino carnis expertes, extra alia prominent. hos plerique talos vocant: sed errant vehementer: nam talus sub his vtrinque continetur, & vndequaque contegitur, vt ne eum tangere quidem possis. Porrò malleoli sunt extremæ partes tibiæ suræque processuum, gibbæ quidem in parte exteriore, vt etiam patet, interiore cauæ.

De patella, Cap. XXII.

AD tibiæ femorísque articulationem os cartilaginosum rotundúmque extrinsecus est, quod gibba & veluti tubercula subiectorum ossium accommodatis finibus comprehendit: paulúmque intumescens eam amplitudinem quæ inter femur tibiámque est complectitur. hoc os à nonnullis patella, à nonullis verò mola nominatur.

De ossibus pedis, Cap. XXIII.

AB iis processibus de quibus nuper dixi, qui in ima tibia suráque sunt, talus comprehenditur. eius pars, quam πτέρωρον, *hoc est quatrionem*, vocant, sursum vergit. Huic subest os pedis maximum, quod calcem vocant: ídque & rotũdas partes à talo recipit, & geminas eminentias, quas habet, in sinum eius cõmodè inserit. Ex partibus eius anterioribus, quæ è regione magni digiti sita est, ipsius tali capiti subiacet, nec cum altero osse copulatur: eius verò extremitas, quæ minimo digito respondet, cum eo osse quod à tesseræ similitudine cyboides vocatur, per synarthrosin cõnectitur. hoc autem positum est à parte exteriore iuxta scaphoides. sed hoc quà cum talo articulatur, cauum est, cyboides verò gibbum. Deinceps sequuntur tria ossa parua, quæ inferiori scaphoidis parti per synarthrosin iunguntur: cum quibus etiam exteriore ex parte cyboides pariter exporrigitur. post autem hæc quatuor ossa, tarsus pedis finitur. atque inde incipit plãta, quæ ex quinis ossibus construitur: quæ deinceps digiti pedis excipiunt, qui singuli ex tribus internodiis, non secus quàm digiti manus, constant. pollice tamen excepto, qui solus inter eos ex duobus ossibus est conflatus. Atque hæc quidem satis esse puto quæ de ossibus sciantur: nam siquod officulum alibi comperiatur, (vt in corde, aut aliud huius generis) minimè necesse est vt hoc loco à nobis exponatur.

De musculis labiorum, Cap. XXIIII.

MVsculi labrorum qui ipsi etiam cuti exquisitè permiscētur, quatuor numero sunt. supernè quidem vtrinque à malis obliqui duo deferuntur: infernè autem à summa maxilla, quà est id quod mentum vocāt, totidem sunt, ibique in vtraque parte singuli collocati, alter à dextris, à sinistris alter. si enim ambo superiores tendantur, labrum superius sursum trahitur: si alter duntaxat, versum illum attrahitur. eadem inferiorum est ratio: nam si ambo tendātur, labrum interius infrà trahitur: si alter tātùm, ad illum attrahitur. Iā verò si villi exteriores extendātur, fit vt labra inuertantur, ab interioribus verò conuertantur, & in rugam contrahantur. ex quo cōficitur vt ab his quatuor musculis octo motus, quatuor obliqui, & recti totidem edantur.

De musculis sub colli cute latentibus ac buccas mouentibus, Cap. XXV.

VT autem non solùm labia plurimùm diducerentur, sed etiam motus buccarum perficerentur, latum tenuémque musculum natura foris produxit, & vnum in vtraque parte collocauit: qui quū in buccas labráque desināt, ab omnibus anatomicæ disciplinæ peritis sunt ignorati. initium enim sumunt à spina quæ ad collum est sita, totique cuti quæ circa collum est, in orbem subtendūtur. ii musculi vnà cum labris quiescente maxilla inferiore buccas mouent. Licet etiam ei qui velit, dentes inter se committendo ambas buccas in contrarias partes, ad latera colli distorquere: in quo eueniet vt ipsa etiā cutis tēdatur, & potissimum ad humeri caput, & extremum inibi clauiculæ, denique ad omnia colli latera. Præterea qui cōuellendi sunt, in eis hi musculi primi omnium intenduntur, & conuulsiones quæ caninæ dicuntur, sunt horū præcipuè musculorum affectiones. hæc autem pars, clarioris doctrinæ causa, musculosa dilatatio à nobis appelletur.

De nasi musculis, Cap. XXVI.

MVsculos qui narium pinnas mouent, tales natura esse, pronunciare perspicuè oportet, qualis est & latus musculus quem nos inuenimus. nā & huic villi subter cutem cohærescunt, à quibus mouetur. sunt autem admodū perexigui, & à malis ipsi quoque sumunt initium, & vnus vtrinque in suam quisque nasi pinnam inseritur, ipsámq; aperit. ac nasus quidem à nullo musculo contrahitur: veruntamen quum prædicti musculi cessant ab actione, tūc medium statum nasus acquirit. extra prædictā verò apertionē à nullo musculo nasus adducitur, sed in vehementioribus inspirationibus pinnæ spiritus impetum sequūtur. cæterùm nasus deorsum trahitur, labra ex appensione consequens.

De musculosa frōtis natura quæ sub cute est, Cap. XXVII.

QVinetiam frontis cuti musculosa quædam natura tenuisque subtenditur, quæ cum ea coalescit: quocirca tota frontis cutis, maxilla etiam quiescente, mouetur.

De musculis oculorum, Cap. XXVIII.

MVsculus qui ad basim est, siue quis vnum, siue duplicem, siue etiam duos aut tres qui coalescant, esse dicat, ad firmandum oculum valet, vbi præsertim exiguum aliquod corpus directò cernere diligenter oporteat. Præterea verò constringit, munítque nerui mollis immissionem. Quòd si vnquam alicuius oculum prominentiorem vidisti, si quidem cernit adhuc, & affectus ipse absque plaga accidit, scito hunc mollem neruū propter musculi resolutionem extensum esse: sin verò amplius non videt, iam ipse itidem neruus affectus est. si verò propter vehementem percussionem prominere oculum contigerit, si quidem adhuc aspicit, musculus ipse solus: si non, neru[9] quoque est ruptus. Cæteri omnes qui oculum mouent, sex numero sunt: quorum quatuor, rectis motibus præsunt, duo reliqui totum orbem circumuertunt. sed hi à maioris anguli partibus prodeuntes, ad minorem perueniunt. ex cæteris quatuor vnus sursum attollit, alter deorsum trahit, tertius naso admouet, quartus foras versus oculum extrahit.

De musculis palpebras mouentibus, Cap. XXIX.

SVB cute palpebras contegente membranæ tenues sunt quæ musculos etiam palpebram mouentes, qui parui planè sunt, tegunt. Extenduntur autem ipsæ ab aponeurosibus quæ in tarsum inseruntur. porro alter musculorum in maiore angulo oculi, apud nasum ad latera constitutus, ad tarsi partem dimidiam quæ illic est, peruenit: alter verò, obliquus & ipse, sed ad minorē angulum extēsus, ad reliquam tarsi partem dimidiam sibi propinquam prorumpit. Quum igitur musculus qui prius est dictus, agit partem palpebræ sibi continuam quæ est ad nasum, deorsum trahit: quū verò alter, reliquam sursum trahit. si verò ambo vno tempore iuxta palpebram tendant, sursum quidem ea ipsius pars quæ ad minorem angulū est, trahetur: quæ verò ad minorem, deorsum. adeò vt oculus non magis clausus sit quàm apertus: eáque palpebra est quam *καμπύλον, hoc est reflexam*, Hippocrates appellauit, quā in morbis magni mali signum statuit. Quinetiam hanc palpebræ euersionem alibi ἴλλωσιν vocat: fitque huiusmodi affectio quum vterque musculus conuellitur, & sibi cōtinuam tarsi partē ad se trahit. si verò alter musculus agat, & ad se palpebram trahat, alter verò prorsus quiescat, aperiri tunc & claudi totam palpebram contingit. semper enim pars altera tarsi quæ mouetur, trahit secū & reliquā. ita ergo in superiore palpebra res habet. inferior autem non est motus particeps, sed est oculo semper adstricta atque appressa, & ad vnguem circumplectens, & excremēta omnia facilè potest exprimere. Præstantissimi autē anatomicorum naturæ artificium in palpebris inuenisse & rectè exposuisse mihi videntur, vt nunc diximus: quibus ego omnino assentirer, si mihi persuadere possem, me perspicuè eum musculum qui est ad maiorem angulum, conspexisse: nunc autem neque illum apertè vnquā vidi, & id ægilopū chirurgica curatione non modò plerunq; abscinditur, sed totus etiam ille locus sic aduritur vt squamæ à subiectis ossibus abscedant, quum interim motui palpebræ nullum impedimentum afferatur. ex quo fit vt animaduersione indigere mihi videatur.

De musculis maxillam inferiorem mouentibus, Cap. XXX.

QVatuor cōiugationes musculorum inferiorem maxillam mouent. qui sursum eam tendunt, temporales vocantur, & qui intra os siti sunt: qui verò ad latera adducunt, in buccis sunt, quos masticatores vocant, nomine eis ab vsu quem præstant, imposito. reliqui duo deorsum trahunt. sed hi cum angusti sunt, tum etiam oblongi: & post infráque aures incipiunt, & per collum prorsum tendunt. deinde in idem mutuò, quà maxillæ inserūtur, coeuntes, ipsam aperiunt quum tenduntur. hi soli inter omnes musculos carnosas habent ambas partes extremas: mediam verò, tēdinem exquisitum. Ex tribus reliquis coniugationib[9] quæ & validæ & magnæ sunt, temporales singuli in extremas maxillæ cornices, & in ipsā maxillā pertingūt. ad cornicis verò exortum validis aponeurosibus, quibus cum sursum maxillam trahunt, tum os ipsum claudunt, inseruntur. quocirca hos musculos quidam masseteres vocant. Maximè autem hi musculi qui oculorum sunt, vbi patiuntur, & conuulsiones, & febres, & caros, & deliria inuehere consueuerunt, propterea quòd proximè principio neruorum oriuntur. Musculi verò qui ore continentur, latis concauisque maxillæ inferioris partibus incumbunt. ad palatum verò ascendunt inserti cauis ossibus quæ inibi sunt, quæ ab exortibus qui ab alarum similitudine pterygoειdes vocātur, ambiuntur. ibidem etiam validus quidam tendo est situs. Tota porrò horum musculorum pars quæ vergit ad latera, cum temporalibus coalescit & eādē quā illi, actionē obeunt, inferiorē scilicet maxillam in parte interiore sursum trahentes. reliqui duo musculi extrinsecus lōgitudini maxillæ inferioris insidēt: prætereuecti autē atq; inserti, ad mādibulæ in masticationib[9] circū actionē à natura cōparati, carnosam quoq; buccarū partē constituunt. Cōuenienter igitur hos musculos masticatores nominānt: tametsi hæc etiā musculis tēporalib[9] nō minus conueniat appellatio: illi enim eam vnam actionem in masticationibus tantùm obeunt, vt dētes inter se vehementer committant. ex quo consequitur vt siquid inter

eos fuerit,id comminuatur. cibum præterea læuigari ac A
conteri à molaribus,quaſi molis,eſt maſticatorū muſculo
rum actio:hi enim ipſi & cibos mutant, & qui à dentibus
exciderunt,rurſus eiſdē cōmiſſis adducūt denſi ac contra
cti, quum interim temporales muſculi nihil ad maſtica-
tionem conferunt. lingua verò non mediocriter ad hanc
actionem cōfert,vt quæ inſtar manus cuiuſdam cibos in
ore ſemper tranſfert ac voluit,quò pars omnis ipſorum
æquè conteratur.Extrinſecus verò vnus vtrinque maſtica
tor hic muſculus,vt alia quædam manus, linguæ adiutor
eſt comparatus.maximo autem ad eam rem ei adiumen- B
to ſunt fines buccarum inferiores qui cutacei ſunt, & ad
labia ſpectant,ad quos tenues ac lati muſculi perueniunt.

De muſculis qui à capite in ſcapulas inſeruntur, Cap. XXXI.

ABlata prima omnium muſculoſa latitudine, duo mu
ſculi ex oſſe capitis quod in occipite eſt,vtrinque v-
nus,à dextris alter,alter à ſiniſtris animalis partibus, ſeſe
contingentes,oriri conſpiciuntur. gracilis autem eorum
exortus eſt latúſque,per lineam tranſuerſam ad aures pro
cedens,ad vtranque tamen non peruenit,&eſt multò bre- C
uior.hinc prorumpentes duo muſculi,ſemper magis am-
plificantur,& tandem ſpinis ſcapularum vſque ad vtrun-
que humeri caput inſeruntur,& aliquid etiam clauicula-
rum comprehēdunt.Hos autem muſculos ante diſſectio-
nem in gymnaſticis euidenter cernere poſſumus. ſiunt e-
nim pleniſſimi,&totam ceruicem comprehendunt.Eorū
munus eſt,vt ſcapulas ad caput trahant.Poſt diſſectum ho
rum muſculorum exortum, altera quædam muſculorum
exilium & longorum ſubiacet coniugatio,quæ tenuis qui
dem & lata in exortum eſt,ſed tamen dum progreditur, D
ſemper magis fit teres.longitudo eſt prædictis æqualis.Hi
nanque ex loco occipitis oſſis capitis incipiētes, in angu-
lum inferiorem baſis quæ ad ſcapulas eſt, inſeruntur.eo-
rum non eſt æqualis latitudo, ſed in aliquo multùm mi-
nuitur.Porro muſculus vterque ad finem tenuem tendi-
nem producit ad principium baſis ſcapularum, exquiſitè
teretem inſtar nerui: qui tendo ab interioribus partibus
prope baſim prouectus, & vſque ad eius dimidium pro-
greſſus,ita demum in ipſius baſis os inſeritur.Huius vtili-
tas eſt,baſim ſcapularū è directo capitis extollere.at prio- E
rēs muſculi non ſolùm baſim,ſed totas etiam ſcapulas ſur
ſum tollunt.

De muſculis ſcapulas mouentibus, Cap. XXXII.

MVſculi vtranque ſcapulam mouentes ſeptem nume
ro ſunt:duo ab occipite deorſum ferūtur, de quib⁹
ſuprà eſt dictum: tertius ex obliqua eminētia primæ ver-
tebræ exoritur:quartus ab oſſe laryngem continente: duo
alii exortum habent à ſpina dorſi: ſeptimus à lumbo in
articulationem inferiorem aſcendit maximus muſculus, F
cuius omnem naturam in ea libri parte exponam, in qua
de muſculis articulum humeri mouentibus agetur. exori
tur enim à prima vertebra,& in extremitatem ſpinæ ſca-
pularum,quà elatior eſt,apud humeri caput in tertiam fe
rè ipſius vniuerſæ partem inſeritur.Hic muſculus carno-
ſus eſt,minimeque latus,& ſcapulam in latera ad partes
colli adducit.qui verò ex oſſe laryngem continente exor-
tum habet,is in eam præcipuè altioris coſtæ ſcapularum
partem inſeritur,vbi eſt proceſſus illius initium qui ab
anchoræ ſimilitudine ancyroedes nominatur. anguſtus G
longúſque hic muſculus eſt, & ſcapulam ad anteriorem
colli partem verſus proprium principium abducit,quod
eſt commune muſculorum omnium. qui verò à coſtis &
à lumbo in humeri articulationem aſcendit, ac toti baſi
ſimíſque ſcapulæ partibus ad humiliorem coſtam adhæ-
ret,ex inferiore atque anteriore parte totam ſcapulam his
apprehenſionibus deorſum atque antrorſum in ſeipſum
trahit.Ex reliquis verò duobus muſculis, alter in ſuperfi-
cie ex omnibus thoracis vertebris exoriens, in partem i-
pſius ſpinæ inferiorem inſeritur.alter qui huic ſubiacet, H
tum ex ſeptem vertebris thoracis,tum verò etiā ex quin-
que ceruicis exoritur:inſeritur verò in totam cartilagino
ſam baſis partem: vterque autem ipſorum in ſcapulam re-
tro abducit:ſed is, de quo primo loco dixi, trahit etiam
deorſum : ſecundus veluti ad ceruicem ſurſum trahit. ſi
ambo ſimul tendantur,retro verſus ſpinam totam ſcapu-
lam ad ſeptem priores thoracis vertebras, quibus etiam
ipſi ſunt exporrecti,abducunt.

De muſculis caput mouentibus, Cap. XXXIII.

CApitis proprii motus,citra colli motum, breuiſſimi
dupliceſque inſunt:quemadmodum duplices quoque
articulationes habet: alteram qua ad latera circumuerti-
tur:alteram qua in anteriora annuit,in poſteriora renuit.
Capitis verò motus qui vnà cum ceruice eduntur,multò
plures ſunt de quibus paulo pòſt agetur copioſius: in præ-
ſentia verò de propriis eius muſculis loquar.Prædictæ igi
tur coniugationi gracilium muſculorum, quos ex occi-
pitis oſſe exorientes ſcapulam diximus ſurſum attollere,
ſuccedit altera quæ tranſuerſum carnoſúmque & latum
exortum habet vſque in aures pertinentem: cui etiam al-
tera coaleſcit, quæ principium à parte quæ ſub auribus
eſt,ducit.hæ per totum collum ad anteriorem partem o-
bliquè feruntur:atque in primo quidem exortu medio-
criter coaleſcunt,at in loco deinceps ſubſequenti magis
dehiſcunt:quamobrem nōnullis fortaſſe duo muſculi in
vtroque ceruicis latere,non vnus eſſe videbuntur.ambo-
rum verò & vſus & motus & villorum poſitura eſt ſimi-
lis:nam & eorum obliquus eſt motus & vſus, vt animalis
caput antrorſum circumagant. huius igitur coniugatio-
nis muſculi admodum magni ſunt,adeò vt etiā ante diſ-
ſectionem in hominibus,ac præſertim in gymnaſticis,per
ſpicuè internoſcātur. Qui verò retro ex occipite exoriun-
tur,ſunt his multò minores,& numero quamplures.ac di-
cet quiſpiam eorum eſſe genera duo, quorū alterum col-
lo & capiti commune ſit.alterum verò totius capitis pro-
prium. Quod verò colli capitiſque commune eſt,in octo
muſculos diuiditur.in vtroque ſpinæ latere quatuor:quo-
rum prima coniugatio latos in occipite exortus habens
deſcēdēdo anguſtatur,vt fiat vtriuſq; muſculi figura triā
gulo,cuius recti ſint anguli ſimilis.Hi ſanè muſculi ex v-
traque parte vnus tanquam plicæ quædam aliis ſuperia-
cent,quibus ſublatis,tres aliquando muſculorum coniu-
gationes euidenter apparent,plerunque verò duæ, quarū
altera ſecundum ſpinam extenſa muſculos leniter latos
habet,qui obliqui ab oſſe occipitis ad ſpinæ latera ferun
tur:altera teretes,quum illi muſculi villos & partibus capi
tis quæ ad latera ſunt,vnde etiam exoriuntur, è contrariò
habeant in ſpinæ apicem tendentes.quos vbi ſubſtuleris
ſub aſpectum perſpicuè cadēt ii qui ex capitis articulatio
ne naſcuntur,qui ex communi principio ad occipitis fi-
nem articulationem contingunt: quorum qui robuſtior
eſt,in poſteriorem proceſſum ſecundæ vertebræ, alter o-
bliquus in latera primæ porrigitur. tertius verò muſculus
hos ambos coniungit,à latere proceſſus primæ vertebræ
in poſteriorem ſecundæ pertingens. Inſeritur autem hic
muſcul⁹ in ipſius exortus latera.alius qui prius eſt dictus,
in ipſum proceſſus apicem,quam acantham vocant.Huic
alius muſculus paruus ſubiacet qui ex occipite prodiens
in primam vertebram pertinet. Horum octo muſculorū
exiguorum quos poſtremo loco memorauimus,actio eſt
vt ſolum capitis articulum: eorum verò qui his incum-
bunt,totum collum vnà cum capite moueat.Caput igitur
abnuendo rectā ſolùm muſculi mouent, qui in primam
ac ſecundam vertebram recti procedunt: cum parua au-
tem in latera inclinatione cæteri quatuor: quorum duo
à capite exorti leniterque obliqui in latera abducunt. cæ-
teri duo huic etiam motui adiumento ſunt: & eā obliquā
extēſionē quæ ex muſculorū ſibi oppoſitorū,quos modò
diximus,motu facta fuerat in caput cū partibus cōtinuis
primæ vertebræ ad naturalē ſitū reducunt.Eſt autē perſpi
cuū,ex vno tātùm muſculo agēte motiones obliquas effi
ci:ſi verò vterque vni⁹ cōiugationis muſculus agat,vnum
rectum motum reddi. ſimili quoque modo in muſculis
qui his incumbunt,totum collum occupantibus, obliqui
obliquum abnuendo mouēt, recti verò rectum faciunt.
Duo præterea ex prioribus partibus muſculi ſunt, caput
vnà cum ceruice mouentes,robuſti & lōgi:hique ad quin
tā vſque thoracis vertebram progrediuntur,omnibus cer
uicis vertebris parte anteriore incūbentes, & ſtomacho

ſubiecti.horum exortus ab inferioribus capitis partibus exiſtit:iſque carnoſus eſt,eámque occupat regionem quæ capitis articulatione & inferiore labdoeidis ſuturæ fine continetur. Quum toti agunt hi muſculi,caput cum ceruice flectunt:quum verò ſuperior tantùm eorum pars, quæ à capite in primam & ſecundam vertebram inſeritur, ipſum ſolum caput annuendo mouet.hæcque pars quandoque propriam & perſpicuam deſcriptionē habet quæ poſterioribus paruis muſculis proportione reſpōdet.Sunt etiam ad latera circa articulum capitis aliæ duæ paruorū muſculorum coniugationes,quarum altera primam vertebram capiti adnectit,altera ſecundam primæ cōiungit: eáque non ſemper eſt perſpicua.horum actio eſt vt ipſas ſolas primæ vertebræ articulationes ad latera annuendo moueant.Horum omnium paruorum muſculorum, qui articulationem capitis,tanquam chorus,ambientes coronant,alius aliam eſſe actionem ignorauit.

De muſculis aſperæ arteriæ,
Cap. XXXIIII.

ASperæ arteriæ proprii muſculi ſunt quatuor, à quibus arctatur & comprimitur,quum hi fuerint extenti:& os hyoeides,& larynx reuellitur.quorum maiores initium ſumūt ab inferiore rectæ lineæ oſſis hyoeidis termino:tum in totam arteriæ longitudinem porriguntur, & in os pectorale interius inſeruntur. Quandoque etiam hi duo muſculi tibi eſſe bifidi videbuntur. alii verò duo ex partibus,quæ ad latera ſunt ſcutiformis cartilaginis, & ex partibus eius inferioribus exorti,ad os pectorale terminātur,& arteriam à lateribus comprehendunt.

De propriis laryngis muſculis,
Cap. XXXV.

IN anterioribus partibus eius cartilaginis quæ ſcuti formam præfert,duo muſculi ſunt, alter ad dextram, alter ad ſiniſtram conſtitutus. hi recti ad eius longitudinem incumbunt,atque ex humilioribus oſſis labdoeideos lateribus exoriuntur:hi ſurſum prorſùmque cartilaginem trahunt. Duo autem alii muſculi à finibus poſterioribus cartilaginis ſcuti formam referentis ſinguli vtrinque exorientes gulæ inſeruntur,ipſámque perinde vt conſtrictiores,comprehendunt: hi cartilaginem cogunt & contrahunt.Alii duo bifidi primæ & ſecundæ cartilaginis fines coniungunt & cogunt. poſt quos alii quatuor ex ſecunda cartilagine in tertiam ſe inſinuant, qui partim retrorſum partim in latera articulationem contrahunt, ſuperiorem laryngis extremitatem aperientes.hos ſequuntur alii duo qui priuſquam larynx apertus ſit,non apparent.hi cartilaginem ſcuti formā referentem arytænoeidi perpetuò cōiungunt:ei verò quæ vacat nomine,non perpetuó. habēt autem hi muſculi actionem prædictorum quatuor actioni contrariam: diligenter enim ſtringunt vnà cum duobus bifidis inferiorem laryngis extremitatem. Iam verò ad baſim tertiæ cartilaginis muſculus eſt bifidus, aut duo coaleſcentes,qui cartilaginem cogunt,& laryngis partem eis proximam claudunt.

De propriis muſculis oſſis labdoeideos,quod etiam hyoeides nominatur.
Cap. XXXVI.

DVo lati muſculi os hyoeides inferiori maxillæ coniūgunt, ex partibus quæ ſunt ad latera rectæ lineæ ipſius hyoeideos enati: atque in partes quæ ad latera ſunt inferioris maxillæ,poſt exortum muſculorum,qui maxillæ ſunt proprii inſeruntur.Alii duo muſculi in extremam maxillam mutuò coniuncti ſe inſinuant.horum principiū eſt ſuperior extremitas oſſis labdoeideos: alii verò duo à radice oſſis quod à ſtyli ſcriptorii ſimilitudine graphoeides dicitur,incipiunt,atque in rectas labdoeideos oſſis lineas infernæ extremitati, vtrinque vnus inſeruntur. Hæ ſolæ tres coniugationes ſunt ſolius labdoeideos propriæ, eique breues quoſdam motus impertiunt.atque vna quidem à baſi belonoeideos proceſſus incipiēs,in poſteriorē regionem ipſam abducit:aliæ ad latera maxillæ aſcendūt atque id ad maxillam ſurſum trahunt. Cæteri muſculi ex oſſe hyoeide orientes,aliarum particularum cauſa potius ſunt facti hi quidem in ſcapulas,vt eas mouerent, vt antè docuimus:hi verò in linguā,vt de ea dicetur: & reliquus

A deinde poſt hos ad fauces extrinſecus adiectus: ſiue quis vnum bifidum,ſiue duos coaleſcentes, quod mihi quidē potius probatur,malit dicere: hi nanque aſperam arteriā contrahunt,& os labdoeides infrà retrahunt.

De muſculis mouentibus linguam,
Cap. XXXVII.

EX muſculis qui linguam mouent,duo à baſibus proceſſuū,qui belonoeides ab acus ſimilitudine appellātur,initium ducentes,anguſti & longi progrediuntur, & in partes quæ ſunt ad latera linguæ vtrinque ſinguli inſe-
B rūtur, ac motibus obliquis præſunt.cæteri omnes ex oſſe caput laryngis ambiente, quod hyoeides appellatur, exoriuntur:tum in linguam per duas coniugationes ſeſe quatuor inſerunt,eámque euidenter mouent.quintus qui bifidus eſt, quique à ſuperiore fine rectæ hyoeideos lineæ principium ſumit,ſub linguam inſeritur ſecundum eius longitudinem ad extremum vſque maxillæ inferioris,in id quod mentum vocant,quā maxillæ oſſa coaleſcūt,pertingens.hic muſculus ſurſum ad maxillam os hyoeides retrahit, illiſque oppoſitus eſt qui os ipſum ad pectorale os deorſum trahunt:nullum tamē in lingua perſpicuum mo-
C tum facit.Alii verò quibus euidenti motu cietur,quatuor ſunt:quorum duo è finibus ſuperioribus hyoeideos exoriūtur,vnde etiam muſculus ille bifidus,de quo diximus,verùm ad eius latera poti⁹ ferè:cæteri duo deinceps ex obliquis rectæ lineæ & humilibus eiuſdem oſſis lateribus enaſcuntur:quorum maiores in mediam linguæ regionem ſeſe perpetuò contingentes inſeruntur, &ad eum anteriorem linguæ locum perueniunt,quem *δεδεμένον,hoc eſt ligatum*,vocant:minores verò in latera inter hos & eos qui ab
D vtraque baſi proceſſus belonoeideos procedūt. Cæterùm horum muſculorum motus poſituræ pro portione reſpondent,vt obliquorum obliqui,rectorúmque recti ſint motus,quemadmodum eorum de quibus prius diximus, ad latera. Prædictis autem omnibus muſculis ſubiiciuntur ab imis partibus ii qui tranſuerſos villos habent, à tota lingua exerti,& in totum ferè maxillæ os,præterquam in mentum inſerti, hi muſculi extenti, extollere & curuare linguam poſſunt.

De muſculis faucium,
E Cap. XXXVIII.

LOcus quidam gulæ & laryngi communis eſt antepoſitus,in quem vtriuſque os aſcendit:eum locum iſthmū quia anguſtus oblongúſque eſt,vocant. corpus eum ambiens fauces nominant,ad cuius vtrāque partem muſculus eſt,qui in edenda voce & in deglutiendo,munere fungitur ſuo.

De muſculis collum mouentibus,
Cap. XXXIX.

HOC loco de propriis colli muſculis agemus.Duo ab vtraque eius parte muſculi ſunt,quorum alter poſte-
F rior potius,anterior alter cēſetur.ac poſterior quidem,ex eminentia.quæ ad latera eſt primæ vertebræ, exoritur ea parte præcipuè qua ipſa conuexa eſt vel maximè: nam ex anteriore eminentia potius muſculus de quo ſuprà verba ſunt facta,exortum ducit,qui ad ſcapulæ principium aſcēdit.hic verò poſterior colli muſculus,de quo inſtituta oratio eſt,ad ſcapulas vſque peruenit, ex omnibus vertebris per ligamenta valida exortus,vt multi eſſe muſculi videātur:inferiórque ipſius ora thoracis muſculo in ſcapulæ fi-
G mis poſito eſt exquiſitè continuus.alter verò colli muſculus anterior initium ducit à perforato ſecundæ vertebræ proceſſu,& ſimul cum aliis muſculis ceruicis exoritur. Illinc autem per axillas ad quintam vſque thoracis coſtam peruenit,ſextā etiā nonnunquam attingens.eius etiā portio quædā in primā clauiculæ coſtā,quæ deinceps ſuccedit,inſeritur.rotundus autem eſt potius hic muſculus, & longus.eius verò actio,in eo quod ceruici admotus eſt,eò pertinet vt ipſam ad anteriora obliquam flectat:in eo verò quòd ad vertebras thoracis peruenit, vt thoracē dila-
H tet.Quocirca præſtabit,vt vel duos muſculos inter ſe vnitos eo modo quo prædictos,exiſtimemus:vel ſi vnus cenſendus eſt,vt in numerū muſculorū thoracis referatur: euidenter enim thoracē dilatare perſpicitur: collū verò annuēdo nō ita euidēter mouere.oppoſitā verò ei motionē

habet prædictus musculus,qui & ipse in latera & ad poste A
riora magis totum collum flectit. Si verò ambo vnà tun-
dantur,media colli totius inflexio in latera efficitur.Si ve
rò anteriores duntaxat qui ad vtrunque latus sunt, nimi-
rum dexter & sinister tēdantur,totum collum antrorsum
annuere:si posteriores,totum retrorsum renuere cogunt.
Si verò omnes quatuor simul tendantur, collum in nullā
partem vergens tum euadit, quemadmodum itidem in
ea affectione contingit quæ tetanus nominatur.

De musculis in simis scapularum thoracem
dilatantibus, Cap. XL.

MVsculum qui magna dilatatione thoracē diducit,
in vtraque parte vnum,siue scapulæ & thoracis cō-
munem appellare ipsum quis velit,siue thoracis solius,ex
iis qui ad scapulam sunt,nullum erit discrimen. Exoritur
hic è basi scapulæ,toti simæ parti extēsus: siquidem hæc
ipsius pars delitescit.quod verò deinceps sequitur, totum
patet,quod quidem thoraci ad eum musculum qui à cer
uice in sextam costam descendit,inseritur.Quinetiam hic
musculus duas costas ex iis quæ nothæ dicuntur iam pro-
pe cartilaginosos processus conscendit.non est autem cō-
tinua eius insertio,sed tanquam in quosdā paruos discissa
musculos, qui singillatim singulis musculis costis attri-
buuntur.deinceps verò post omnes huiusce musculi ante-
riores extremitates principium exortus sumit maximus
abdominis musculorum,qui discissis ipse quoque simili
modo exortibus appenditur.

De musculis humeri articulum mouentibus,
Cap. XLI.

VBI musculos scapulam mouentes abstuleris, tum eū
qui in simis scapulæ partibus est,de quo nuper dictū
est,facillimè numerum omnium brachium mouentium
musculorum consequēre. Quum enim omnes vndecim
sint,tres à pectore in brachium ascendentes, duos ex iliū
sedibus,quinque ex ipsa scapula prodeūtes, & vndecimū
postea præter hos omnes,qui epomida occupat,intuebe-
ris. paruum verò musculum qui ad articulationem est, ab
hoc omni sermone reiicio.Horum motus sunt hi:muscu-
lus epomida occupans,brachium sursum potissimùm ad
rectam lineam attollit.ex iis qui ad vtrāque huius partem
sunt,ab ipsa exorti scapula,is qui prope altiorem costam
est,attollit quidem,sed inclinat ad anteriora:ex iis autem
qui prope humiliorem costam siti sunt, maior suprà ipse
quoque tollit,sed ad exteriora vergit.qui verò est tanquā
eius pars,obliquè ad exteriora brachiū abducit. hos mo-
tus excipiunt intrinsecus quidem musculi à pectore ascē
dentes:hique siue tres,siue quatuor esse dicuntur:extrinse-
cus verò is qui ab inferiore humilioris costæ termino
sursum fertur.ergo ex omnibus musculis qui à pectore na
scentes ad interiora brachium abducunt, qui altissimus
est,caput brachii magis attrahit:qui verò maximus est,&
bifidus,totum artū pectori abducit. Si ergo vterque eius
musculus æquè tendatur,motus æqualis efficietur: si alter
tantum agat, altior altiorem, humiliórque humiliorem
adductionem molietur.Musculus verò qui secundum mā
mam est,quum brachiū ad pectus adducit, tum deorsum
detrahit. Post hos verò qui in superficie est tenuissimus
muscul⁹ versus ilia leniter ad latera trahit:qui post hūc est
maximus,brachium rectà ad costas extēdit.Reliqui post-
ea duo musculi ab ipsa scapula excepti, brachium ad ex-
teriora posterioráque circumagunt:alter qui à simis ena-
scitur,eius caput retrorsum circumuertit:alter ab inferio
re humilis costæ extremitate,eam potissimum partem in
quam inseritur,extrorsum abducit. Si vterq; munere suo
simul fungatur,brachii circunductionem quæ fit in du-
plicatione,quam vocant,efficiunt.

De paruo musculo qui in articulione hu-
meri est, Cap. XLII.

HVnc musculum aliquis partem magni illius qui in
brachio est,& etiam ipsum per se musculum esse sta-
tuet: potest enim obliquæ extensioni aliquantulum con-
ducere.

De musculis articulationem,quæ in gibbo
cubiti est mouentibus,
Cap. XLIII.

ARticulatio quæ in gibbo cubiti est,à quatuor muscu
lis totum brachii os in orbem complectentibus mo-
uetur.duo priores articulum non recto exquisitè flexu v-
trique,sed alter extrorsum,alter introrsum inclinando,fle
ctunt.si vtrique tendantur,medius flexus fit, qui carpum
ad humeri caput adducit.qui verò introrsus magis flectit
maior musculus,euidenter etiam ante dissectionem,totā
anteriorem brachii partem complectens conspicitur. in-
cipit autem à sublimiore ceruicis scapulæ supercilio, in-
B de per anteriores brachii partes descendens,ipsum vsque
ad medium tangit.hinc sublimis alteri musculorum, qui
inibi sunt,incumbens,in gibbi cubiti articulationem se
insinuat:alter verò ex brachio solo exoritur,& initium à
posterioribus partibus habet prope brachii caput, & il-
linc per externas partes obliquus ad anteriores partes vsq;
ad gibbi cubiti articulationem progrediens, in os cubiti
inseritur,quemadmodum prædictus ille maior in os ra-
dii.Porro musculorum qui articulationem in gibbo cu-
biti extendunt,alterum principium ab humilis costæ sca
C pularum dimidio,quod versus humerū ascendit, incipit:
alterum verò post brachii caput ex posterioribus eius par
tibus exoritur. ambo autem hi musculi articulationem
quæ in gibbo cubiti est,extendunt:sed primus vnà etiam
extrorsum inclinat,secundus verò introrsum & ipse incli
nationem facit.musculi autem, quem secundo loco no-
minauimus,pars(est enim vt bifidus quidam)carnosa to-
ta permanens in posteriorem gibbi cubiti partem inse-
ritur,& rectam quodammodo magis extensionem ad os
cubiti introrsum leniter vergentem efficit.

D De cubiti musculis,
Cap. XLIIII.

IN cubiti partibus internis septem musculi sunt consti-
tuti: in exteriore autem parte minimus numerus ad o-
cto peruenit.Si verò connati musculi distinguantur, ma-
ximus numerus erit denarius,medius nonarius. quatuor
igitur digitos(excepto pollice)vnus musculus magnus ex
tendit in media præcipuè totius brachii regione consti-
tutus,& quatuor tendines in vnunquenque digitum sin-
gulos producens.duo autem musculi ab vtraque huiusce
E musculi parte collocati sunt,quorum alter paruum digi-
tū obliquè ab aliis abducit,alter huic adducit reliquos. si
exquisitè loqui velis,duos musculos esse hos dices sibi mu
tuò connatos. Alii præterea ab vtraque horum parte mu-
sculi sunt, quorū alter cubito extrinsecus exporrectus in
metacarpium,quod ante paruūdigitum est,per vnum tē-
dinem inseritur:alter in eam metacarpii partem,quæ an-
te indicem & medium digitum est,per duos tēdines: ter-
tius denique per vnum tendinem in primum os carpi a-
pud magnum digitum.Ac corpus quidem ab his tribus
F magnis musculis extenditur, ad paruum quidem digitū
vbi extrema manus, veluti in pronam figurā inclinatur:
ad pollicem verò,vbi in supinam. qui autem inter hos est
medius interiectus musculus, is carpi extensionem inter
vtrunque mediam facit:vt etiā mediā constitutionē sum
ma manus acquirit,si reliqui duo musculi simul actionē
obeant.cæterùm ei musculo qui carpum ad pollicem, vt
dictum est nobis,mouet,alter est adnatus ita vt ambos v-
num esse planè appareat,qui in primum os pollicis per-
uenit, ipsúmque in alteram partem ea motione mouet,
G quæ obliquæ quinque digitorum motioni,quam à tribus
musculis fieri diximus, proportione respondet. Restant
adhuc ex cubiti musculis exterioribus,& is qui superiori
bus radii partibus obliquus inseritur,totus carnosus,& is
qui superius ei prolix⁹ incumbit,qui nec ipse in exquisi-
tum tendinem desinit:eámque actionem plerūque obit,
vt supinam manum reddat. reliquus verò musculus qui
ante hunc est dictus,in superiores radii partes, non vt is
qui postremò fuit memoratus,in inferiores inseritur:quā
obrem vterque eorum illam radii partem mouet, in quā
H insinuatur.si ambo simul agāt,toti⁹ manus constitutionē
supinā reddēt: post primū autē exortū conscendens hic
musculus toti cubito adnascitur.eiusmodi igitur est exte
riorū musculorū positus atque motus.Quū autem interni

muſculi ſeptem numero ſint, duo carpum flectunt, duo digitos, alii duo radium pronum circumagant: reliquus verò qui eſt omnium gracillimus ſub cute ſumma porrigitur, per medium præcipuè artum ſupernè deorſum tendens, nec vllum articulum mouens.

De muſculis qui in ſumma ſunt manu, Cap. XLV.

MVſculorum qui in internis ſummæ manus partibus ſunt, duplex eſt genus, parui quidem neceſſariò omnes ſunt, attamen inter ſe non parum cũ in aliis, tum verò in magnitudine differunt. Quinque igitur ſunt qui obliquè introrſum ſurſumque digitos mouẽt, ſinguli ſingulis diſtributi: ſextus pollicem, qui magnus vocatur, ad indicem adducit: ſeptimus paruum digitum ab aliis longiſſimè abducit. Alii autẽ muſculi in metacarpio ſiti ſunt, qui omnibus diſſectionis peritis mihique etiam diu fuerunt ignoti, qui cum quadã in latus inclinatione primũ cuiuſque digiti articulum flectunt: binique ſunt in ſingulis digitis. In magno verò digito non eſt æqualis numerus: eſt enim vnus minor, digitóque propè ſecundam articulationem inſeritur, eam non admodum perſpicuè, ſed magis primam mouens. Reliqui deinceps duo ſecundam articulationem flectunt, alter quidem ipſum maiorem qui prædictus eſt, tãgẽs, & ſurſum verſus flexionẽ faciẽs: alter poſt hunc, in latus leniter inclinans. Horum autem omnium vndecim muſculorum commune eſt munus, vt coarticulationem quæ ab vnoquoque oſſe metacarpii cũ carpo eſt, eouſque flectat quouſque vnaquæque flecti ſuapte natura queat: id quod eſt ſanè breuiſſimum: quæ enim ibi ſunt oſſa, inter ſe coarticulata ſunt. nec quemadmodũ oſſa digitorum, ſunt dearticulata. Quocirca prima pollicis dearticulatio euidentem habet motum: quæ verò eſt metacarpii cum carpo, latentem penitus atque obſcurum. in magno nanque digito nonnunquam duo ſoli muſculi apparent, qui affecti ſunt æquè ac muſculi aliorum digitorum: iidémque ita ſæpe coaleſcunt vt in vnoquoque digito vnus eſſe videatur.

De muſculis qui ſub clauiculis ſunt, Cap. XLVI.

SVB vnaquaque clauicula muſculus ſubiacet, qui perſpicuè videri, antequam auferatur clauicula, non poteſt. habet eandem actionem hi quam intercoſtales habent. Quemadmodum enim quilibet eorum ſuis villis exterioribus humiliorem coſtam ad ſuperiorem attrahit, ita hi primam coſtam ad clauiculam attrahunt.

De muſculis thoracis, Cap. XLVII

EX muſculis thoracis ii qui in locis quæ intercoſtalia dicuntur, poſiti ſunt, duo & viginti ſunt, quorũ villi ſunt longitudine contrarii: neque enim vt muſculi à ſpina in os pectoris deſinunt, ita etiam eorum villi eò pertinent, ſed ex coſta in coſtã obliquè contraria inter ſe poſitione exteriores & interiores ad X literæ ſimilitudinem inſeruntur. Atque exteriores quidem villi à ſuperioribus in inferiores coſtarum partes procedentes thoracẽ dilatant: qui verò in profundo ſunt, ipſum contrahũt. His contrarii ſunt qui ad cartilagineas coſtarum partes, quæ ad os pectorale ſunt, vergunt: nam qui in ſuperficie ſunt poſiti, dilatant: qui in imo ſunt, conſtringunt. At in muſculis coſtarum notharum ad extremum vſque eadem eſt villorum natura: ſiquidem inflexionem nullam habent. Altera porro exiguorum muſculorum coniugatio primas coſtas ſurſum trahit, vt etiam aliæ duæ decimam & vndecimam trahunt deorſum: nam duodecima coſta extra ſeptum tranſuerſum obliquo abdominis muſculo minori connata eſt: quandoque tamen circunſcriptionem proprii muſculi, à quo deorſum trahitur, habere cōſpicitur. Aliæ verò tres muſculorum coniugationes à collo deſcendentes, thoracem dilatant: maxima quæ in ſinus ſcapularum eſt: minor quæ ante ipſam coniugationem eſt ſita: minima quæ poſterius eſt poſita: atque hi muſculi omnes thoracem dilatant, & præter muſculos, etiam phrenes. Intercoſtales verò dimidiis ipſorum villis contrahunt, itémque ii qui ſpinalibus ad radices coſtarum ſunt exporrecti: & ſuperior rectorum muſculorum abdominis pars, & deni-

A que ii qui coſtas vltimas deorſum trahunt. quin thoracis etiam contractioni nonnunquam muſculi abdominis aliquantulum conducunt.

De muſculis ſpinæ, Cap. XLVIII.

MVſculi ſpinales à ſecunda vertebra ceruicis incipiũt illi quidem, ſed vel tot ſunt quot & ipſæ vertebræ, à ſecunda initium ducendo, ſibi inuicem connati: aut vnus maxim⁹ eſt ab vtraque ſpinæ parte ex multis muſculis cō poſitus. omnium autem villi ſunt leuiter obliqui, ſique pa-
B rum tendãtur, ſingulas vertebras ſibi cōtinuas ad ſeipſos inclinant: ſi verò ambo tum qui à dextris, tum qui à ſiniſtris cuiuſque vertebræ ſunt, tendantur, tunc recta permanens, & in nullam partem vergens ſpina ad poſteriora recuruatur: ſique per totam ſpinam ita fiat, cum moderata tenſione tota extenditur: violentius autem tenſis retrorſum recuruatur, & ſtatum gibboſitati contrarium acquirit. At in tota parte ſuperiore ad quartam vſque & quãdo que etiamquintam thoracis vertebram, duo muſculi ſunt
C qui ſtomacho ſubiecti ſpinam flectunt: partibus verò inferioribus quæ ad lumbos ſunt, tota interior lumborum regio binos maximos muſculos habet, quos omnes anatomici ψόας vocant. hi ſupra ſeptum tranſuerſum ad decimam, aliquando ad vndecimam thoracis vertebram inſeruntur, eam ſpinæ partem quæ ad eos eſt, flectentes. Id verò quod inter hos & antedictos interiacet, quod medium thoracis eſt, nullum proprium muſculum eſt nactũ ſed ſimul cum partibus quæ vtrinque ſunt, mouetur.

De muſculis abdominis,
D Cap. XLIX.

IN abdomine octo ſunt muſculi, quatuor vtrinque. omnium exteriores ac primi ſunt qui à thorace obliquè deſcendunt vſque od oſſa pubis, maximi muſculorum, qui ibi ſunt, omnium. ſecundi ſub his, qui ab ilibus aſcẽdunt: tertii, qui hos contingunt, recti ſunt: quarti, qui peritonæo connati, tranſuerſum ſitum habent. Idque corpus quod ex his & peritonæo conflatum eſt, multos medicos latuit, qui peritonæum eſſe exiſtimabant. quinetiam in ventris ſuturis, quas γαστρορραφίας vocant, tanquam mẽbranam ipſum corpus conſuunt. ſed in partibus inferio-
E ribus peritonæum hæc aponeuroſis relinquit, ipſúmque ſolum nudum ibidem apparet. Vtiles hi muſculi ſunt ad exufflationes, & ad ſpiritus cohibitiones, quas vocant magnas item voces & acutas, vomitúſque & ventris deiectiones. eorum præterea pars inferior, ac præcipuè illorũ qui veſicæ incumbunt, hypogaſtrium introrſum contrahendo mingendi actionem adiuuat.

De muſculis in teſtes deſcendentibus, Cap. L.

F DVO graciles muſculi in vtrunque teſticulum perueniunt. Exoriuntur autem, alter à pubis, alter ab ilium oſſe per tenue ligamẽtum mẽbranoſum. deorſum autem illic feruntur per meatum qui ad teſtem deuenit: tum dilatati erythroidem membranam complectuntur. ipſorũ munus eſt, teſtem ſurſum attollere, vnde nonnulli cremaſteras, *hoc eſt ſuſpenſores*, eos nominant.

De muſculo qui in collo veſicæ eſt, Cap. LI.

MVſculus carnoſus collo veſicæ circumiectus eſt: maior ipſius pars inferius ſubiecta eſt. hic muſculus ve-
G ſicæ os claudit, ne quid cōtra volũtatẽ effluat: & vrinam quæ per ipſum fertur, ſimul propellit.

De muſculis pudendi, Cap. LII.

PVdendum duos muſculos obliquos admodum paruos habet, qui in eius exortum inſeruntur: duos item alios connatos, aut vnum bifidum carnoſum, infernè quidem ipſi magis ſubiectos, nihilo tamen ſecius ipſum in
H orbem complectentes. cæterùm horum capita in nullum os manifeſtè perueniunt: aliorum verò duorũ, in oſſa quæ pubis nominantur. Omnes hi muſculi tum rigidum facere pudendum, quum intenditur: tum motiones, quum in altera & ad ſuperiora mouetur, ſuppeditare poſſunt.

De musculis sedis, Cap. LIII.

VNus est musculus qui parem non habet, rotundus, transuersus, sedi circumiectus: qui si tendatur, diligēter & validè rectum intestinum claudit, & in medio sui ipsius os coccyga tangit: ex omni verò parte in pudendi exortum terminatur. Huic ipsi ad vltimam oram incumbit musculus cutaceus, cuiusmodi est labiorum pars vltima, quem vel cutaceum musculum, vel musculosam cutim licet appellare. huius quoque vsus idem ferè ac musculi est, præterquam quòd viribus & robore actionis à musculo superatur. Porro cæteri duo musculi qui membranosi sunt, supra rotundum musculi sunt locati. exoriūtur hi ex internis partibus ossis pubis, & ossis quod latum aut sactum appellatur: sursúmque sedem retrahunt. quum in magnis contentionibus sedem euerti cōtigerit. quum enim à musculis hypogastrii vnà cum phrenibus intestina comprimuntur, & illorum opera quicquid etiam in eis continetur, euenit vt sedes quoque foras propellatur, & sæpe adeò euertatur, vt à prædictis duobus musculis sursum retrahi statim non queat: quúmque huiusmodi musculi resoluti aut alioqui imbecilli sint redditi, ægrè & vix sedem sursum retrahi contingit, quinetiam omnino euersa maneat, vt etiam subsidio manuum sit opus. Iam verò propter communicationem antedictam hi musculi pudendi exortum simul sursum attrahunt.

De musculis coxendicis articulationem mouentibus, Cap. LIIII.

MVsculi qui coxendicis articulationem mouent, decem sunt. psoa enim, quæ nō paru⁹ est musculus, incipitq; à decima thoracis costa, flectit simul & * extrorsum magis totum femur inuertit. alius quoque exiguus musculus inseritur ab ossis coxendicis basi, incipiens prope eam partem natium, quæ nuda, carnisque expers est. hic musculus adductionis est author. Maximus autē musculus qui ad femur est, qui omnes eos qui sunt in corpore magnitudine superat, toti ossi pubis incumbit, & partem etiam quandam coxendicis ex lateribus, & infernè ad nudam vsque & carnis expertē regionem comprehendit, & in totum femur in orbem carnosis ansis ipsum complectens inseritur: atque iis fibris quæ ex imis partibus apud nudam & carnis expertem regionem nascuntur, & proximè ad genu articulationem perueniunt, retrorsum magis femur abducit, ad alterum simul femur leniter adducens. iis autem quæ altiores sunt, adducit solùm: iis verò quæ altissimæ sunt, & supernè incipiunt, atque in primas femoris partes inseruntur, & adducit, & sursum etiam ipsum attollit. Hoc musculo intersecto, is qui antè dictus est, euidenter sub aspectum cadit: & aliæ quædam musculorum descriptiones quæ non euidentes sunt, apparent, aliquando duorum, aliquando verò trium: quos siquis inter musculos numerarit, is plures quàm decem esse musculos coxendicis articulationem mouentes dixerit. Ex posterioribus verò natium partibus primus est, qui extrema in cute collocatus est musculus, qui femur exquisitè extendit, & retrorsum trahit. post musculum quem in extrema situm esse cute diximus, secundus est alius musculus admodum crassus & carnosus, qui totū ipsum femur simul extendit, & introrsum eius caput trahit. Huic musculus alius subnascitur, qui extendit simul & extrorsum caput trahit femoris. alius præterea musculus exiguus, crassúsque, ab exterioribus & imis ilium coxendicis ossis partibus exoriens, prædicto magno musculo subnascitur, qui ipse quoque attollit, & caput femoris euertit extrorsum. Reliqui sunt duo musculi femur mouentes, qui ex totis pubis ossibus exoriuntur, alter intrinsecus, extrinsecus alter. hi musculi naturale etiam ossis pubis foramen occupant, quorum media pars membranosum ligamentum est: parte verò posteriore in idem inter se coeunt, coxendicis ossi carnosis ansis adnati. horum musculorum munus est, vt caput femoris circumagant, introrsum quidem & antrorsum vno eodémque tempore primus, extrorsum verò & retrorsum alter. Decimus, præter eos qui cōmemorati sunt, musculus ab internis femoris partibus locatus est, qui fortasse etiam tibiam nonnihil mouet: is totum femur introrsum adducit: sed qualis quātúsque sit, mox quum de musculis genu articulationem mouentibus loquar, quum is in eorum sit numero constitutus, exponam.

De musculis genu articulationem mouentibus, Cap. LV.

MVsculi qui tibiæ inferioris articulationem mouent nouem sunt. primus, qui angustissimus longissimúsque est, ex media rectáque ossis ilium spina exortum habet, & per interna femoris ad genu dilatus, illic in ocreā non multo post articulationem inseritur. hic musculus ad interiora tibiam flectit, & sursum altam quodammodo attollit, atque ad eam figuram totum crus agit, in qua præcipuè statuitur, quum nos * euertentes ipsum attollimus super femur alterius: qui huic proximus est, ab ossibus pubis incipit, & in ipsam ocream potissimum inseritur: introrsumque tibiam hic quoque inuertit, & eandem in rectum attollit. qui verò plerunque ab internis partibus, & quandoque paulò infra musculum prædictum illi continuus est, & per tendinem in ocream pariter inseritur, is & flectit tibiam, & extrorsum eam inuertit obliquè, vt etiam eius obliquus est situs. Huic autem musculo continentem habent exortum alii tres musculi: alius ab exterioribus partibus cruris admodum validus extrorsum tibiam euertit: reliqui duo superiorem originem ex internis partibus duorum qui nunc dicti sunt, habent. descendunt verò, alter deinceps post duos antè dictos in internam tibiæ regionem non multò post articulationem, flectēs simul, & ad exteriora ipsam per tendinem leniter rotundum euertens: alter verò post hunc deinceps internis femoris partibus primis ad genu articulationem inseritur, femúrque introrsum, & parum etiam retrorsum abduducit. hunc ego decimum suprà nominaui eorum qui coxendicis articulationem mouent. eius ego tractationem in hunc locum reieceram, vt quoniam in musculis collocatur qui genu articulationem mouent, de eo vnà cū his ipsis dissererem. Reliqui autem tres musculi femoris anteriores, articulationem genu extendunt: qui verò in superficie sunt duo robusti, in robustum latúmque tendinē desinunt. qui verò sub his delitescit, is & in principium inseritur patellæ, & ligamentis quæ ad articulationē sunt, inhærescit. omnes hi musculi supernè deorsum lati per femur articulationem genu mouent, &, vt mea fert opinio, melius nouem dicerentur: sed ne in minimis rebus ab antiquioribus dissentire videamur, octo. alius verò quidam exiguus sub articulatione latet, in ipso poplite ligamentum habens, capite valido ac rotundo, quod prope externum femoris tuberculum exoritur. hic in tibiæ os se insinuat, obliquus magis quodammodo per partes posteriores articulationi superuectus, & ad ipsam flectēdam natus.

De musculis qui in tibia insunt, à quibus totus pes & digiti mouentur, Cap. LVI.

TIbiæ circumiecti sunt in orbem musculi quatuordecim, septem ex posterioribus partibus, totidémque ex anterioribus. ex iis qui positi in posteriore parte sunt, tres in calcis os finiunt, tres alii totius pedis digitos flectunt: septimus in tendinem desinens sub nuda & carnis experte tota pedis parte in latitudinem expansus nascitur: & ossi calcis infernè dilatatus, deinde, vt dixi, toti pedi substernitur. Huius vtilitas est, vt solidum ac tensum, & durum, & pilis nudum, & facilè sentiens pedis vestigium efficiat. eorum verò qui in calcem se insinuant, vsus est, vt simul cum calce totum pedem retrorsum abducāt: atque ita quidem posteriores tibiæ musculi sunt locati. Ex anterioribus verò qui totum pedem sursum tēdit & in tersum inseritur, omnium anteriorum musculorum est maxim⁹: qui verò ei adiacet, eiúsque pars esse existimatur, in primum magni digiti os inseritur, ipsúmque leniter sursum trahit obliquè. post hos sequitur aponeurosis, quæ in totum magnum digitum à qua extenditur, per longitudinē inserta est. huius autem aponeuroseos exortum musculus admodum gracilis ex media inter fibulam tibiam sede molitur, ambo hæc ossa comprehendēs: quúmque prope magnum digitum fuerit, ligamentum quoddam præter-

A greditur,quod eundē vſum præſtat,quod in curribus cir-
culi,per quos habenas aurigæ traiiciũt:poſſétque hos tres
muſculos quiſpiam vnum cenſere.qui poſt hunc eſt,à quo
digiti extendũtur, medius inter omnes anteriores muſcu
los eſt ſitus. Poſt hos alii tres muſculi ſunt, qui ab oſſe fi-
bulæ exoriuntur.vnus magnum pedis digitum flectit,al-
ter gracilis paruum extrorſum abducit,tertius denique to
tum pedem ſurſum tendit.poſt hunc verò,ferè proximum
iam eſt fibulæ mediũ,vnde tertius muſculus exoritur,qui
B pedem ſimum reddit: iſque bifidus in exortu fit,inæqua-
libus ferè partibus: eúmque mediũ tranſit is qui paruum
digitum extrorſum abducit.hi tres muſculi propter exor-
tus communionem tres fuerunt à quibuſdam exiſtimati.
Eſt etiam in poplite muſculus breui quidem longitudi-
ne,non tamen imbecillus eſt,& leniter quodãmodo obli
quus,& tibiæ flexionem non planè rectam,ſed leniter ex-
trorſum inclinantē facit. hic autem quintuſdecimus mu-
ſculus numeratur eorum qui in tibia ſunt, qui vltimo
loco fuit memoratus inter eos, qui articulationem genu
mouent.

De muſculis qui ſunt in pede,

Cap. LVII.

C IN pede quatuor ſunt genera muſculorum, non duo,
quēadmodũ in manu.tria in partibus pedis inferiori-
bus:vnum in ſuperioribus,quod tarſo exporrigitur.Ex iis
muſculis quinque ſunt qui obliquis digitorũ pedis mo-
tibus præſunt, & proportione reſpondent iis qui in exte-
riore manus regione ſunt locati:ſeptem verò qui in parte
inferiore pedis ſunt, & cum ſeptenis qui in manu viſun-
tur,conueniunt, motus ſingulorum digitorum obliquos
gignunt.quorum duo, vt in manu à primis carpi oſſibus
D exoriebãtur,ita hi in pede à primis tarſi oſſibus enati, ex-
teriores digitos plurimùm ab aliis abducunt.reliqui autē
quinq; paulò pòſt explicabũtur.Alii verò muſculi in parti
bus inferiorib⁹ exigui ſunt,qui ex tendinibus digitos fle-
ctentibus prius, quàm tēdines ſigillatim diſcindãtur,pro
cedunt.eorum muſculorum munus eſt, vt medium articu
lum cuiuſque digiti flectant: nam ſciſſis iam tendinibus
alii muſculi adhæreſcunt iis, qui intus in manu motum
obliquum ſingulis digitis ſuppeditant, proportione con-
ſimiles.hi non ſecus quàm illi,ſunt numero quatuor:duo-
E bus autem accedentibus,qui digitos extremos ab aliis plu
rimùm abducunt,de quibus diximus,vnóque qui magnũ
digitum ad ſecundum, qui ferè index eſt, abducit, to-
tus numerus ſeptenarius efficitur. Eſt aliud tertium genus
muſculorum,qui ſubter pedem ipſis oſſibus inhæreſcunt,
& muſculis in manu planè incognitis proportione reſ-
pondent. eos conſpicies, ſi omnes tendines, quemad-
modum etiam in manu, excindas. Eorum verò poſitura
omnis,figuráque & vtilitas eadem eſt, quæ prædictorum
in manibus. duo enim cuiuſque digiti articulo præpoſiti,
F leniter ipſos flectunt: ſique ſimul agant, in nullum latus
inclinando mouent, ſi priuatim alteruter in latus ſenſim
declinat.quandoque verò ita continui inter ſe cõperiun-
tur,vt vnum in ſingulis digitis eſſe planè putes.

De neruorum diſtributione,

Cap. LVIII.

NVlla eſt animantium particula,quæ aut motũ, quem
voluntarium vocant,aut ſenſum habere, ſine neruis
queat.ſique neruus præcidatur, particula & motu & ſenſu
ſtatim priuatur.cerebrum verò eſt neruorum,quemadmo
G dum etiam ſpinalis medullæ, principium.alii porrò à ce-
rebro, alii à ſpinali medulla oriuntur.nã anteriores vētri-
culi cerebri ad partes anteriores delati, paulatim coni in-
ſtar anguſtantur,quouſque ad naſi principium perueniãt:
qui quidem inter ſe ita coniuncti ſunt,& perpetuò ſe con
tingũt,vt nihil inter eos medium niſi membrana tenuis
intercedat.Hanc ipſam membranam inter proceſſus non
ſtatuunt,quia neque nerui ex ipſa exoriuntur, vt ab aliis,
neque extra oſſa excidit.ab vtraque autem horum ventri-
H culorum parte & dextra & ſiniſtra,neruus eſt craſſitudine
notabili ex ipſo cerebro exoriens,in oculos extra caluariã
per foramen quoddã,cuius tãta exquiſitè latitudo eſt,quã
ta eſt nerui craſſitudo, progreditur. hoc autem foramen
eſt ſitum; quà primùm oculorum ſedes incipit oriri,

A tibíque intuenti veluti radices quædam oculorum hu-
iuſmodi nerui eſſe videbuntur:non tamen in multos vil-
los diſſoluuntur,ſicut alii nerui omnes, qui inſtrumentis
eos ſuſcipientibus diſtribuuntur, ſed alio quodam modo
admirabili, quem nec oratione facilè eſt exponere, nec
qui audierit,fortaſſe credet, niſi prius ſuis ipſemet oculis
hoc mirificũ ſpectaculũ perluſtrarit. Dum enim vterque
intra oculum,qui directò ad eum eſt ſitus,immergitur, in
latitudinem extenditur,& humorem qui vitreus appella-
B tur,in orbem inſtar globi circuit, nihil quicquam à cere-
bri natura ibidem diuerſus,ſed ſolis his neruis,antequam
in oculos inſerantur,meatus quidam ſenſibilis intus aper-
tè eſt:quamobrem nõnulli diſſectionum profeſſores hos
ipſos meatus, non neruos, appellauerunt: nonnulli verò
neruos opticos,ab actione nomen eis imponentes,nomi-
nant: hãncque primam coniugationem neruorum à cere
bro originem trahentium numerant, quæ cæterorum o-
mnium eſt molliſſima.Altera coniugatio eſt, quæ muſcu-
lis oculos mouentibus eſt diſtributa, quæque & durior &
longior multò eſt,quàm prædicta: & ex caluaria prope il-
C lam,oſſe tenuiſſimo ab illa diſtincta,emergit.huic non in
primo quidem eius exortu, ſed dum per caluariam fer-
tur,tertia neruorum adiacet coniugatio, quæ initium du-
cit quà anterior cerebri pars cum poſteriore coniungitur:
hos neruos molles vocant,qui ad primam radicem quam
plures eſſe videntur.& quemadmodum ex multis primis
radicibus videtur conſtare hæc coniugatio, itaquoque
multifariam diſcinditur. Prima igitur ipſorum particula
ſecedit,in partem capitis inferiorem tendens: quæ qui-
dem anatomicos latuit.Commune autem eſt caluariæ fo
ramen,per quod ea pars deorſum fertur, & ipſius caroti-
D dis arteriæ reliquiæ ad cerebrum conſcendunt, vna ſanè
ab vtroque latere. Quomodo igitur hi nerui per collum
& thoracem in partes,quæ infra ſeptum tranſuerſum ſunt
ferantur,& quænam ſit eorum diſtributio,progrediēs de-
clarabit oratio:nunc ad reliquas tertiæ coniugationis par
tes reuertamur.eius nanque pars etiam apud maxillæ arti
culationē in anteriorem partē aurium emergit: quæ quo
modo neruis à quinta coniugatione oriētibus miſceatur,
paulo pòſt intelliges. Cæterùm hæc eſt exigua eius parti-
cula quædam: at qui veluti truncus eſt omnium partium
E ab ipſa naſcentium,quæ & ramorum & virgultorum ratio
nem obtinent,in duas partes primùm ſcinditur; quarum
ſingulæ rurſus in multas particulas diducuntur: alteráque
in muſculos qui temporales, quíque maſticatores nomi-
nantur,& in eos qui à maxilla exoriũtur,diſtribuitur:gin-
giuis præterea,dentibus,palpebris,ſuperciliis,toti cuti, fa
ciei,& naſi tunicæ interiori, quæ ei ſubſtrata eſt, hi nerui
ſenſum ſuppeditant. altera verò pars ad radices dentium,
qui inferiori maxillæ inſunt,ſcinditur, eadem propémo-
dum ratione,qua pars altera in ſuperioris maxillæ muſcu
F los ſcindebatur: & in gingiuas, & labra inferiora perinde
atque illud in ſuperiora propagatur. plurima tamen eius
pars in linguæ tunicam diſpergitur. hócque par neruorũ
aliqui guſtatorios appellant,quia per eos guſtandi ſenſus
efficitur.Nerui autem qui maxillæ inferiori & linguæ in-
figuntur,viis decliuibus meritò ſunt vſi,propter partium
eos excipientium poſitionem. qui verò in maxillam ſu-
periorem ferebantur. iis natura viam aliam conuenien-
tem ſecuit: ac primùm quidem prorſum etiam eos tradu-
xit ac propter oculorum regiones deduxit, tum autem
G illic foramine ſimul eſt vſa, per quod nerui oculorum
muſculus inſigebantur, vt duo nerui per vnum foramen
ferrentur,quorum alter in muſculos diuiditur oculorum,
alter ad ſuperiorem maxillam peruenit, qui ſimul excidit
cum altero, quúmque ad oculorum cauitatem peruene-
rit, rectà ad appellatum malum fertur, perforatis illic oſ-
ſibus,quæ ſub oculis ſunt, ac tranſitum ei præbentibus.
atque hæc quidem eſt tertiæ coniugationis diſtributio.
Quarta verò neruorum coniugatio paulò poſterius eſt lo-
H cata,atque in totam palati tunicam inſeritur.nerui autem
hi ſunt admodum exigui, ac neruis tertiæ coniugationis
paulò duriores. Alia deinceps coniugatio neruorum ſe-
quitur,quæ proceſſus ex partibus quæ ad latera ſunt,habet
quam Marinus quintam vocat: & tamen non ex vna ex-

quisitè radice expullulat, sed sibi inuicem sunt vicinæ, alius que neruus exoritur ex altero: & in parte magis anteriore qui vocatur auditorius, vnà cum dura cerebri mēbrana simul exoriente, in foramen auditus excidit, cum qua dilatatus illinit meatum. ex posteriore verò parte alter in aliud quoddam lapidosi ossis foramē incidit, quod cæcū nominatur. veteres enim anatomici foramē hoc ita nuncupauerūt, quum perfectè perforare anfractum illum non possēt, per quē neruus post aures foras excidit. atque hic neruus statim illi neruo tertiæ cōiugationis, qui foras excidere ad maxillæ articulationē dictus est, cōmiscetur, non quòd ille ad hūc perueniat, sed quòd hunc ipsū expectet dū ad se aduenit. Ex vtrisque autē mixtis maxima pars, vel (vt melius dicam) omnis scinditur in latum musculum, qui sub cute nascitur, & buccam sine maxilla mouet, qui à nobis quoque vnus vtrinque inuentus est. Hic igitur neruus maxima sui parte latum buccarū musculum aperit. exiguum autem eius quippiam neruis auxiliatur, qui à tertia coniugatione ad musculos tēporalis progrediuntur: quantū enim illis, vtpote minus duris quàm par erat, ad robur motionis deerat, tātum eis à seipso adiungit. Ferūtur autem quædam eius propagines ad glādulas, & alias partes quæ circa aures sunt, & ad partes buccarum tenues: ipsa verò pilosa cutis sensus gratia dūtaxat, veluti reliqua quæ in toto animali est, propagines paucas, tenues, raras, instar filorū araneæ cuiusdam, ex omnibus subiectis partibus recipit. Quoniam verò tunicam quæ nares intus sublinit, dicebamus eius neruorum portionis, quæ ad oculorum cauitatem fertur, esse participem, viam tamen ipsorum non indicauimus, consentaneum fuerit eam etiam adiicere. In maioribus igitur vtriusque oculi angulis videre est os in narium capacitatis pertusum, quod & naribus & oculis est commune. ferrique per vtrunque foramen neruum non exiguū ab oculorum cauitate scissum, quūprimùm nerui tertiæ coniugationis in eam peruenerint. Porrò neruus is cernitur non solùm in mēbrana quæ naribus inest, dispergi, sed etiam ad palatum vsque progredi: hæc enim vna tunica communis est naribus & ori, ob eam communionem & continuitatem quam habet ex foraminibus in idem desinentibus, per quæ etiam spiritū ducimus. Sed licet hæc coniugatio euidenter duplex sit, vna tamen esse in Marini gratiam statuatur. Sexta verò neruorum à cerebro orientium cōiugatio vno foramine vtitur, quod prope infernam extremitatem suturæ quæ labdoides appellatur, est situm. statim verò ex basi cerebri oriens habet trium neruorum principia, qui quū extra caluariam emergunt, multifariam inter se, & cum vicinis (de quibus paulò pòst dicam) cōmiscentur. Descendit autem vna pars horum neruorū vsque ad os latum in omnia ferè intestina & viscera distributorum. maxima verò sui parte in ventriculum atque eius os prorumpere apparent: quam ob causam hæc pars acutissimo sensu est prædita, naturáque neruis septimæ coniugationis eos aggregauit, & simulatque à capitis osse excesserint, membranis fortibus circundedit, & ex omi parte ad vnguē muniuit. Iam verò quoniam hos neruos ad stomachū accedentes, vbi paululum progressi essent, ad linguam delatos à septimæ cōiugationis neruis seiungere necesse erat, rursus cum arteriis carotidibus quæ propè erant, eos coniunxit, & cum illis per collum perduxit, communibus membranis cum illis colligans: in thorace verò quum arteriæ ad sinistrum cordis ventriculum essent locatæ, rursus eos diuisit, vbi denuò vtrinque connexuit. & quum ipsos primùm stomacho ventriculum diuisura esset natura, qui dextra in parte erat ad læuam: qui verò in sinistra erat, ad dextram obliquos, vt tutiores essent, circumegit. Ab his igitur neruis etiam musculi laryngis propagines suscipiunt. reliquorum verò duorum alter tum in musculos faucium, tum in linguæ radicem peruenit, alter in latum scapulæ musculum, & nonnullos alios qui inibi sunt. Laryngis verò musculi, qui cum aliis partibus sunt communes, non semper à sexta coniugatione neruos capiunt: quē admodū nec qui os labdoides & hyoides, quod appellant, ossi pectorali connectunt. Quanquam neruorum carotidibus arteriis adhærescentium non paucæ propagines multos latuerunt, quos quidem solos sextam esse coniugationem sunt rati: quas sanè propagines illi dum per collum & thoracem feruntur, faciunt, antequam in os ventriculi incidant. ac ne id etiam sciunt, vicissim ex medio thorace nonnullas horum neruorum particulas ad quosdam laryngis musculos venire: nec etiam quam vim habeant: quanquam si lædantur, in causa sunt vt animal voce destituatur. Varia quoque est horum neruorum infra septū transuersum distributio: nam & quasdā particulas à spinali medulla quæ in ea parte est, suscipit, & in viscera quæ ibi sūt, disseminatur, & iis quos à tertia coniugatione per collum ac thoracem deferri supra diximus, admiscetur: & tamen hi ipsi nerui qui ad costarum radices procedūt, sextæ coniugationis propagines omnibus esse videntur. Varia quoque est horum neruorum permixtio cum neruis intercostalium, & cum iis ferè omnibus qui ad intestina omnia, lumbósque parui feruntur, & cum reliquis neruorū qui ad os ventriculi perueniunt. Varia denique est ea quoque distributio quæ intra peritonæum cōtinetur, quam nunc exquisitè tractare non est propositum. Satis autem erit id solum scire, ad iecur, ad lienē, ad renes, itémque ante hæc, ad totum vētrem, & ad omnia intestina neruos à cerebro partim à tertia coniugatione (vt diximus) partim à sexta prouenientes conspici. pulmonem verò & cor à sexta quoque coniugatione quandam neruorum portionem suscipere, omnes sanè rectè dixerunt. Vtrum verò stomachus & arteria, & venæ maximæ earum quæ in collo sunt suscipiant, omnes norunt. Reliqua est septima neruorū à cerebro exorientium coniugatio, quæ distributionem habet vbi cerebrum desinit, & medulla spinalis incipit. progredientes enim nerui quadantenus vnà cum iis qui sextæ coniugationis sunt, tum à seipsis seiuncti, maxima sui parte in linguæ musculos distribuūtur. nam quædā parua ipsorum particula in eos semper venit musculos qui cartilagini laryngis, quæ scuti speciem præfert, & humilibus ossis labdoideos lateribus sunt communes: in alios autem quosdam non semper. Inter se autem (vti diximus) commiscentur nerui infra caput tendentes, tum qui à tertia coniugatione, tum etiā qui à duabus nunc dictis proueniunt. Præterea verò prima & secunda neruorū à spinali medulla orientium coniugatio, magnopere cum hisce ipsis neruis commiscentur. Nerui autem septimæ coniugationis primi inter neruos exquisitè sunt iam duri: nam prædictorum omnium alii minus, alii magis sunt molles: nullus tamen æquè ac hi, durus est. quin & illorum quoque neruorum qui musculis inseruntur, manifestò sunt aliis duriores. Sensifici autem nerui simulatque in linguam inseruntur, dilatati, exteriorem eius tunicam pertexūt: musculósque subiectos minimè contingunt: ibi enim nerui motorii septimæ coniugationis in multas fibras soluti, omnes linguæ musculos pertexunt.

De neruis à spinali medulla nascentibus, Cap. LIX.

PRima horum neruorum coniugatio nascitur perforata prima vertebra, quæ vnam radicē apud medullam habet: mox in duas partes scinditur, alteráque eius particula retro, altera ad latus procedit. prima aut coniugatio in eos solùm musculos, qui ad capitis articulationem sunt, distribuitur. Secunda verò à spinali medulla nascentium neruorum coniugatio, à posterioribus ipsa quoque partibus emergit, non tamen per vlla foramina, veluti prima: in vtraque enim spinæ parte locus quidam est in medio primæ & secundæ vertebræ nudatis ossibus vertebrarum, in quo nerui exoriuntur, qui & ipsi quadā sui parte ad anteriora per latera feruntur, neruis primæ & tertiæ coniugationis à cerebro nascētibus, vt etiam tertia coniugatio, cōplicati. maxima verò portione in posteriores colli musculos distribuūtur, à quibus primarum vertebrarū inter se, & cum capite motiones fiunt. iidem simul quidpiam latis musculis buccas mouentibus impertiunt. Quicquid verò ex eis superest, ad caput ascendit, totam eius partem posteriorem pertexēs: itémq; partes quæ circa aures sunt, quæque vsque ad verticem & sincipitis ossis initium pertinent. Tertia neruorum coniugatio à spinali medulla nascentium, ex partibus quæ ad latera sunt, oritur: vbi secun-

da & tertia vertebra inter ſe congredientes, cõmune rotundúmque foramen efficiunt, cuius latitudo nerui craſſitudini æqualis eſt. ea ſtatim ſciſſa, altera parte retrorſum fertur, diſtributiones quaſdem imis partibus muſculorum qui ibi ſunt, impertiens: deinde ad ſpinæ apicem exurgit, atque illinc iterum hic neruus obliquus antrorſum fertur, in muſculos qui ſecundum aures ſunt, diſſeminatus, muſculiſque buccas mouentibus, & iis qui collum totum cum capite retro erigunt, diſtribuitur. pars verò quæ prorſum fertur, vtrique coniugationi, ſecundæ ſcilicet (cuius iam meminimus) & quartæ (de qua mox loquemur) permiſcetur. Porrò exquiſitã diſtributionem quam in anterioribus colli partibus habet earum coniunctio, alibi explicabimus: nunc verò id modò intellexiſſe ſatis erit, tertiã quartámque coniugationem neruos cõmunibus colli capitíſque muſculis, ac præterea muſculis buccas mouentibus, quemadmodum certè & partibus quæ ſunt poſt aures, ſuppeditare. Coniugationes verò quæ ſubſequũtur, id commune omnes habent foramen per quod nerui emergũt. commune etiam eis, *hoc eſt ut ſtatim in exortu ſcindantur*: & vt altera parte quæ minor eſt, antrorſum, altera quæ maior eſt, per fundum ferantur. ac primum quidem ad ſpinæ apicem. inde verò rurſus ad interiora feruntur per latum muſculũ, qui buccas vnà cum labiis, maxillæ inferioris os non mouẽdo, ad latera abducit. Præterea hoc etiam commune eſt omnibus coniugationibus quæ deinceps conſequuntur, vt ſtatim poſt primum exortum, quandam breuem neruorum diſtributionem in muſculos ſpinales præbeãt. atque etiam commune omnibus his neruis eſt, vt ad ſpinam retrorſum ferantur, ac nonnullos proceſſus communibus colli capitíſque muſculis impertiãt: omnes enim tum qui in partibus colli anterioribus, tum qui ad eiuſdẽ latera ſunt muſculi, neruos ab his coniugationibus capiunt, præter eos muſculos in quos à cerebri cõiugationibus diſtribui neruos diximus. Hæc igitur omniũ neruorum qui in collo habentur, cõmunia ſunt, quod ſanè collũ ex ſeptẽ vertebris conſtat. Quæ quũ antè cognouerimus, iam perſpicuum erit quicquid in ſingulis deinceps cõiugationibus ſit proprium: cui nunc animum adhibeto. A quarta cõiugatione, quæ inter tertiã & quartam vertebram naſcitur, breuis admodũ neruulus ad conſequentem coniugationem peruenit, illi, quà primùm emergit, permixtus. quintæ verò coniugationis poſt quartam vertebram exortæ portio quædã exigua decliuis fertur, quæ ſi paruas quaſdam à ſuccedẽtibus coniugationibus portiunculas aſſumpſerit, in ſepti tranſuerſi neruum euadet. ex quarta verò coniugatione portionem quãdam telæ aranearum ſimilem ad ſeptum tranſuerſum natura trãſmiſit: ex quinta verò notabilẽ: deinde aliam ex ſexta: ſed huius minorem, prioris verò maiorem: altera verò hac maior particula ad ſummum ſcapulæ aſcẽdit. reliqua verò omnia, quum communis ſciſſionis ſermo haberetur, expoſita ſunt. Cæterùm ex cõiugationibus quæ deinceps conſequuntur, ſexta poſt quintam vertebram, octaua poſt ſeptimam, ex communibus, vt dictum eſt, foraminibus emergentes, ſibi ipſæ permiſtæ ad ſima ſcapularum, & ad brachium per alam tendunt. aliæ verò coniugationes iis quæ ex thoracis iam vertebris inter primam & ſecundam

A exoriuntur, plurimam ſui partem permiſcent. nec parua ſanè portio ipſius coniugationis tum in primum intercoſtale, tum in muſculos temporales poſteriores peruenit: altera verò ſupra primam coſtam extenſa neruo, qui poſt ſeptimam colli vertebram eſt, connectitur. tum hoc modo ambæ hæ, & cæteræ partes antedictæ per alam in ſima ſcoptularum, & brachium feruntur, inter ſe quodammodo mixtæ & complicatæ: ac magna eorum pars in brachii & cubiti muſculos diſtribuitur. quod verò adhuc eſt reliquum, in ſummam manum diſſeminatur, è directo autem maximè ſũt extremi exortus ex iis qui prædicti ſunt,

B ii nerui qui ad ſummam manum pertingunt. ei verò qui ſupra hunc ad cubitum eſt, nerui qui ſunt in brachio, & qui adhuc ſublimiores ſunt, ad ſcapuláſque perueniunt, è directo ſuperiorum coniugationum ſunt locati. Eodémque modo ex omnibus thoracis vertebris nerui exoriuntur, qui ſimilem diſtributionem ſortiti ſunt omnes, eo excepto qui ad ſecundũ intercoſtale progreditur: inde enim perſpicuò neruus excidit, ad brachii cutim tẽdens. Cæteræ verò omnes cõiugationes ſimulatque exortæ ſunt por-

C tionem quandam ſpinalibus muſculis tribuunt: itémque aliis, qui ſunt in dorſo: velut iis quoque à quibus ſcapulæ mouentur, & iis qui ad humeri articulationem aſcẽdunt. ad ſummam verò reliqua & maxima ſui parte per intercoſtalia ad os pectoris vſque progredientes, tum eos muſculos qui ſunt in intercoſtalib⁹, tum eos qui extrinſecus thoraci ſunt obducti, ſuas ipſarum particulas per medium eorum emittentes, pertexunt. Quæ porrò à ſpinali medulla ad ſpurias coſtas pertingunt neruorũ coniugationes, pro-

D pterea quòd coſtæ nothæ ad os pectoris non excurrunt, parum quidpiam intercoſtali, quod prope eas ſingulas eſt, diſtribuunt: reliqua verò tota ſui parte ad hypochondrium excidunt, tum in eos muſculos qui primi extrinſecus adhæreſcunt obliqui, ſupernè ex thorace deorſum lati, diſtributæ, tum in eos qui decliues deſcẽdunt, carnoſiq; ſunt. Poſt has cõiugationes ſunt ii neruorum exortus, qui ex lumbis progrediuntur, qui non ex communi foramine, quemadmodum qui in collo ſunt, prodeunt: hic enim ſuperior tantùm vertebra perforata commodum exitum

E neruo ſuppeditat. Eſt autem his neruis omnibus commune vt & in ſpinales muſculos, & in eos qui in abdomine ſunt, & ad carnes lumborum, quæ ψόαι dicuntur, progrediantur. à coniugationibus verò quæ ex primis poſt ſeptum tranſuerſum vertebris exoriuntur, & neruis qui à cerebro ſupernè deorſum feruntur, complicantur, neruus paruulus in vnaquaque diſtribuitur. In vltimis autem lumborum vertebris duo maximi neruorum proceſſus naſcuntur, qui ad crura pertinent, quibus alii parui exortus commiſcentur: quorum vnus ſuperpoſitus eſt, alter

F verò inferior priore, ex foramine quod in oſſe (quod latũ vocatur) eſt, exoritur: hique ſtatim ſecedentes in primos muſculos coxendicis articulationẽ mouentes inſeruntur. reliqua pars omnis ad crura deſcẽdit, diſciſſa ad finem vſque ipſorum in ſingulos muſculos eadẽ proportione, quã in manuum muſculis vſu venit, ſimili quoque modo, quicunque nerui per lati oſſis foramina exoriũtur, in muſculos qui inibi ſunt, diſſeminantur.

ORIBASII SARDIANI MEDICINALIVM collectorum tomus tertius, continens euporista, facultates simplicum, morborum & locorum affectorum curationes,

Ioanne Baptista Rasario medico Nouariensi interprete.

M. ANTONIO AMVLIO, VIRO CLARISSIMO, ac senatori prudentissimo, Ioannes Baptista Rasarius medicus Nouariensis, S. P. D.

CVM multa sunt, Amuli clarissime, quæ homines à libris Græcis Latinè reddendis deterrere debent hoc tempore, tum illud vel maximè quòd veterum monimenta tam deprauata, támque mutila, ac quasi decurtata ad nos peruenerunt, vt multa in eis comperias ex quibus nullus elici sensus posse videatur. Et tamen in hac summa difficultate, qui hoc sibi assumant, totámque ætatem in hoc studio ponant, tam multi sunt vt non modò docti homines, & in disciplinis diu multúmque versati, quibus totum hoc negotium esset transmittendũ, id aggrediantur: sed plerique etiam qui neque à Græcis literis, neque à bonarum artium cognitione satis instructi sunt, id, quasi rerum omnium sit longè facillimum, suscipere non vereantur. Ex qua quidem re iam esse factum videtur vt quod ego multis de causis difficile atque arduũ semper existimaui, multi perficiundi spe ducti, nullo labore se consequi posse confidant. Videmus tamen quàm pauci fuerint adhuc meritò laudati: & quàm multi vitare non potuerint reprehensiones doctorum hominum atque prudentium. Nam quum necesse sit eum, qui velit in hac re cum laude versari, non esse tinctum literis, sed & sensa eius quem exprimit, propriè ornatéque exponere, & multarum rerum esse valde peritum: nosti tamen, Amuli clarissime, quàm multi & in Italia & apud exteras nationes (quum legatus multas orbis terræ partes peragraris) inueniantur, qui multa de Græcis Latina facerẽt, quæ vel ad dicendi facultatẽ, vel ad naturæ contemplationem, vel ad artem præsidem salutis humanæ pertinerent, à quibus ipsi nudi omnino essent atque imparati. Quorum ego stupiditatem quum mecum admirarer, scirémque mihi olim excidisse è manibus interpretationes quasdam, quæ decimumquintum ab hinc annum in hominum manus peruenerunt, & item proximis superioribus annis emissos XXVI. Oribasii libros, quorum igniculum desiderii vix medici ferre posse videbantur: viderémque in eis & propter mẽda librorum, quorum mihi eo tempore copia suppetebat, & quòd ego ad eum sapientiæ gradum fateor me non peruenisse vt non possim errare, labi, ac decipi, multa inesse quæ ego in alio reprehẽderem, sic mecum ipse statueram, non esse mihi posthac quicquã è Græco in Latinum sermonem conuertendum: sed tantùm mihi dandam esse operam, quæ iam in apertum fuissent prolata, ea vt emendarem atque corrigerem: ne fortasse quispiam, cui meus hic minus gratus fuisset labor, sibi in me inuehendi facultatem fuisse datam arbitraretur. tamen quum ii, qui me ad alios Oribasii libros edendos hortati erant, identidem à me efflagitarent, ne quatuor libros, qui restabant, destitutos relinquerem, sed eodem vestitu orationis ornarem, vt eorum nostri medici participes fierent, coactus sum mutare sententiam: ita tamen, vt ne hic meus labor, superiori quem esse mihi suscipiendum putaui, obliuionem vllam afferat: quem polliceor me esse tum subiturum, quum primùm mihi ab hoc meo negotio, in quo tuo etiam maximo beneficio versor, vacare parumper licebit. interim verò id concessi amicis meis, vt de suscepto propositóque consilio decederem, quo Oribasii libri quatuor ad Eunapium, quibus omnia remedia omniáque medicamenta quæ facilè comparantur, est persequutus, ab eodem Latinitate donati prodirent in lucem: atque etiam (quod maximè rem continebat) vt tibi hoc libello nonnullam meæ erga te summæ obseruantiæ significationem darem. Existimabam enim ita mihi oblatam occasionem, qua testari possem tuorum in me meritorũ magnitudinem: & de tua eximia, singularique virtute, déque tuis rebus summa cum laude, & totius Reipublicæ dignitate, atque gloria, gestis loqui: & commemorare quot legationes apud Cæsarem & reges maximos cum incredibili omnium admiratione obieris, & quàm multas bonas gratias cum optima existimatione attuleris: & de honoribus & præstãtissimis iudiciis Senatus de te, & maximis magistratibus, quibus domi summo cõsilio, summa grauitate, summàque integritate functus es, multa dicere: & ostendere quanta in te sit cognitio Græcæ Latinæque linguæ, quanta notitia vetustatis, quanta peritia rerum omnium, quàm ornata dicendi & polita scribendi copia, quàm denique in omni virtute excellas: sed statim animaduerti neque te id velle, neque etiam id esse expectandum à me, qui hæc neque pro dignitate, neque vlla ex parte possem præstare: quíque videam epistolam, annõ librum, esse ad te vnà cum Oribasio perferendam. Quibus quidem factum est rebus vt fretus humitate tua singulari, Oribasium solum ad te mittam, vt quandiu manebit ipse liber, tandiu cum eo maneat hoc qualecunque incredibilis meæ erga te obseruantiæ monumentum. Vale. Venetiis, Idib. Ianuar. M. D. LVII.

ORIBASII EVPORISTΩN LIB.

PROEMIVM.

EX eo ſermone quem mecum habuiſti, optime atque ornatiſſime Eunapi, cognoui te ardere ſtudio diſcendi, & ſimplices (quoad eius fieri poſſit)& quæ facilè parātur morborum curationes: quibus tu quum peregrinaris & ruſticaris, quúmque ibi es vbi medicus nullus adeſt, promptè & accommodatè ſine vllo inſtrumento vaſculóque medicinali (cuius copia tibi non facilè ſuppetat) ad ea vtaris quæ ſubitò incidunt, præſertim verò quæ valde acuta ſunt, & curari ſine mora, poſtulant. Ac mihi quidem in tempore videris hoc deſiderare: quum planè intelligas pauciſſimos eſſe qui veri medici dicendi ſunt, contrà verò maximam eſſe turbam eorum qui artem ſibi adſciſcant, & nomen ſolum medici obtineant : qui ſanè ſimiles ſunt remigibus qui nihil ſciant illi quidem, ſed tamen gubernare nauim conentur : vt enim quibuſdam ex iis nautis, non ſolùm remos impellere quum id imperat gubernator, ſatis eſt, ſed iidem gubernare nauim audent, & ſæpenumero errores committunt, ita etiam faciunt qui venā incidere, cucurbitulas admouere, ſcarificare, & cætera ſeruilia miniſteria quæ vſu continentur, obire ſolùm didicerunt, atque omnem ſibi medicinæ cognitionem vendicant, & tamen ii neque remediorum qualitatem, neque quantitatem norunt, neque ſciunt quo tempore quóque ordine adhibēda ſint: quod eſt veri medici proprium vel maximé. Cæterùm eos qui morbis tenentur, quorum vel nulla vel certè difficilis eſt curatio, ſic tractando producunt, & verò etiam ægrotos quandoque interficiunt. quibus quidem fit rebus vt inſtitutum hoc tuum, Eunapi, vehementer laudem. ad hoc accedit, quòd rem expetis quā poſſis conficere, & quæ ſit itidem neceſſaria, & digna ſtudio tuo atque eruditione: nam quæcunque in medicinæ tractatione magnæ alicuius contemplationis indigent, & ad quæ obeunda exercitatione opus eſt, ea ſunt ſolius artificis propria: quæ verò in promptu ſunt & tractari facilè queunt, ea ſunt à medicinæ ſtudioſis expetenda. at tu maiores ſanè quàm par ſit, eos qui res medicas amāt, in huius artis cognitione progreſſus feciſti: atque adeò excellis vt non ſolùm & tibi & cæteris adiumento eſſe in quibuſdā morbis, ſed etiam in rebus maioris ponderis medicorū diſcrepantiam diſcernere, & quid melius quídque vtilius ſit, eligere queas. Itaque ſi quæ Galenus, vir admiratione dignus, de medicamentis facilè parabilibus conſcripſit, extarent, inde tibi, quod quæris, abundè ſuppeteret. ſed quum ea ad nos non peruenerint, & quæ Dioſcorides atque Apollonius, itémq; cæteri omnes in hoc genere ſcriptis mandauerunt, ſunt ex omni parte diſtincta, mihíque nec tutò adhiberi poſſe, nec quatenus ſatis ſit, tractata videntur: eò fit vt ſtatim tuæ paruerim voluntati. Ac Rufus quidem, vir maximus, quendam librum ad priuatos homines ſcripſit: veruntamen hic liber non omnia, verùm ea tantùm quæ facere priuati poſſunt, complectitur. ego autem oratione fuſa latius, quæque ad plura pertineat, vti decreui. qua in re habendam eſſe rationem duxi peritiæ tuæ, & cæterorum tui ſimilium, à quibus amari medicinam intelligebam: eſt enim perſpicuum te multò melius poſſe perſpicere quæ ſint, & efficere quæ oporteat, quàm faciāt medici qui prorſus ſunt inexercitati. Perraró autē venæ ſecandæ mentionem faciā, & item leuiorum purgationum, aliorúmque euacuantium auxiliorum, & medicamentorum quorundam compoſitorum, præſertim verò eorum quæ probata ſunt: quum ſciam vos poſſe eorum artificibus imperare vt ea conficiāt, vobiſq; parent, quum maxima eorum copia vbique comperiatur: neque enim ſolùm vrbes, ſed omnes etiam agri ſunt eorum pleni. Dabo igitur operam pro virili facultate, vt, quemadmodum tu voluiſti, ſcopos curationum, omnéſque medicinas quæ facilè ſuppeditantur, tibi exponam. quæ ſanè excerpam tum ex iis quæ Galenus ſcripta reliquit: ſiquidem in eius libris habetur etiam cognitio remediorū, quæ facilè comparātur: tum verò ex ſcriptis Ruſi Epheſii & aliorū claro-

A rum virorum: ex quibus deligā, quæ ad hoc inſtitutum accommodata erunt, & quorum ego periculū fecerim. Iam verò hæc medicamentorum quæ facilè parantur, tractatio trib⁹ cōfici modis poteſt: primò enim explicari queūt vniuerſæ, & ſingulæ cuiuſque ſimplicis medicamenti facultates: ſecundò deligi medicamina, quæ ad quánque affectionem valeant: tertiò, vnà cum particula morbi quoque habenda ratio eſt, atque eius exponenda curatio. Hāc ego triplicem rationem ſequar, vt tu maiorem copiā eo-

B rum quæ facienda in ſingulis rebus ſint, tibi pares: in eámque veni ſententiam, vt quoniam iuſſu tuo hæc inſtitui conſcribere, eius etiam partis medicinæ quæ de tuenda ſanitate eſt, mihi facienda ſit mentio. itaque initium ſumam.

De pueruli educatione, Cap. I.

PVerulo nuper in lucem edito nutrix eligatur, cuius vitæ ratio ſic inſtituta ſit vt laboribus, cibiſque accommodatis vtatur, vt optimi lactis copiam paret. labores autem huiuſmodi ſint, vt per loca quæ antorſum vergunt, gradiatur, vt texat, vt pinſat, aquam vrna hauriat. Veſcatur

C autem cremore ptiſanæ, & lomento piſorum, & dolichorum, piſcibúſque iis qui cetacei non ſint, nec duras carnes habeāt, neque in paludibus ſint enutriti. edat quoque gallinas, teneras carnes, & vinum dulce atque odoratum bibat. Abſtineat verò à caſeo, bellariis, & oleribus. ſolas lactucas ſumat: quandoquidē eæ bonū ſuccū, & ſomnum puero cōciliāt. poterit etiam ritè vti palmulis: quia quum ad ciendam vrinam valeant, ſanguinem purgant, & probum lac parant. peſſima verò eſt menta, itémque ocimū, quippe quæ lac vitient. Cæterùm res venereas omnino vitet: nā hæ lac maximè omnium corrūpunt. Ad magnam

D autem lactis copiam comparandam primas tenet cytiſus, qui & crudus & coctus ex ptiſana eſtur, atque is præter lactis copiam quam affert, idem etiam iucundum efficit. ad hoc valet etiam anethi coma viridis, ſimilíque modo fœniculi radices & eruca, itémque apium, & ſmyrnium, & cicer. vbertatem quoque lactis faciunt anemonæ admotæ. Atque optimum lac à vitiato ſic internoſces. Optimum odore, & guſtu lene & iucundum erit, albúmque & conſiſtentia æquale apparebit, denique inter craſſitiem & humiditatem medium obtinebit: vitiatum habebit horum

E contraria omnia. Et de nutrice, ſatis. Quum autē puero alia afferri alimenta poſſint, nullum impedimentum eius cupiditatibus interponi debet: quum ſuapte natura ad exercitationes, & ad alimenta feratur: neque enim ſatietate afficiatur, quū maxima ſanguinis copia in incremento conſumatur. Habenda tamen eſt nutriendi ratio, vt tēpus diligenter ſeruetur, & danda opera ne ante frictiones & balnea cibus offeratur.

De ratione victus eorum qui inter pueros & ſenes interiecti ſunt, Cap. II.

F QVum corpus ſatis magnum incrementum ſumpſerit, non mediocriter timendū eſt ne æqualis omniū humorum abundantia redundet in corpore, & morbi qui ex plenitudine effici conſueuerunt, oriantur: quum præſertim totum alimentum non conſumatur, quòd corporis iam ceſſauit incrementū. Oportet ergo parcius alere corpus quod in hac ætate conſtitutum ſit, & omnes vias euacuandi ſuperuacanea inuenire: ergo ante cibos exerceatur operibus ſibi conſuetis. hoc enim erit ei vtilius, & neceſſariū eſt proprias actiones non omittere. edat quiſque

G quæ conſueuerit, & quorū ei ſuppetat copia, ab eo tantùm abſtinens quod noceat. atque id quidem quale ſit, nihil eſt quòd à medico perdiſcas, quū vſus ipſe ſatis doceat. Cæterùm quid facilè, quid ægrè cōcoquatur, quid valeat ad deiiciendam aluū, & contrà, quid eandē cohibeat, ac cætera quæ ſunt generis eiuſdem, itémque quantū ſit ſumēdum, tu modū poteris ſtatuere ex alacritate & ventris tumore, vt quantū ſatis ſit planè videas. quā ad rem faciet etiā conſuetudo, & habenda erit ratio eorum quæ tum per aluum

H tum per ſudores excernūtur. Non eſt autē aſſuefaciendus homo vt vno tantū diætæ genere vtatur. nā ſi quādoque

vrgeat necessitas viuendi rationem cõmutare, magna sequetur ex eius rei nouitate turbatio. Ergo præstat ita se cõparare vt facilè ad aliud genus quis transeat, & modò hac modò illa viuendi ratione vtatur, quàm vt vno semper modo vitam degat. Si verò quispiã immoderatius cibos appetat, aut alioqui nimis repleatur, is, antequam cibi corrupti fuerint, euomat: & sequẽti die tenuiore victus ratione vtatur, & paulatim ad morem suum redeat. si enim alimenta prius corrupta fuerint, magna molestia consequetur. verùm si quid vomere prohibeat, vt si pectus, aut ceruix, aut fauces morbo laborent, si aluus fluat, res prosperè succedit: sin secus, multùm dormire cõferet. huc facit continuus aquæ calidæ potus: quippe qui & morsus obtundit & abluit etiam intestinum. Vbi autem sit cibi facta cõcoctio, præsertim quum venter deiecerit, lauacro vtendum erit, & paulò pòst potus dilutior sumendus. Si verò alimentum rectè concoquatur, aluus autem non excernat, corpus verò grauetur, & ægrè moueatur, adsit præterea torpor quidam mentis quæ etiam somniculosa videatur, scire conuenit expletas venas esse, quæ plenæ inflantur, tenduntur, obturantur, & quandoque rũpuntur: cæteráque maxima & plurima genera morborũ quos plenitudo creat, efficiũtur. quocirca vbi ex repletione sensus oritur qui lassitudinis speciem refert, tum quiescendũ est, vsque dum cibi qui in ventre sunt concocti fuerint: facta cõcoctione, quæ plenitudo subsit erit exercitationibus consumenda. id enim valet quod est à veteribus dictum, lassitudinem lassitudine solui.

De iis qui cibos corrumpunt, Cap. III.

QVum venter cibos corrũpit, si statim secedant quæ corrupta fuerint, nihil sequitur incommodi: si non permeent, mitioribus erit secessus irritandus, quale est medicamentum quod diospoliticon vocant, in quo tantum sit nitri quantum reliquorũ: & quod ex caricis constat: itémque quod ex cnico fit & cæteris eiusdem generis. Iis autem qui continenter alimenta corrumpunt, vtile est ante cibum ciere vomitum vini dulcis potu: ac vitare nidorosa virosáque, & reliqua omnia quæ facilè vitiãtur: contrà verò eligere quæ boni succi sunt, & aluum quandoque subducere iis rebus quæ modicè vacuant: inter quæ medicamentum id numeratur cui picræ est nomen. At si quis prauos succos coaceruari sinat, is profectò morbis vel difficilibus curatu, vel certè etiam qui curari non poterunt, corripietur. huiusmodi sunt pedum articulorúmque dolores, & renum vitia: ac sæpe etiam morbi acuti solent comitari.

De lassitudine quæ ex nimio labore oritur, Cap. IIII.

SI labor immoderatus, insolitus, & citatus lassitudinem creauit, quies imperanda est, corpúsque molliter confricãdum ex oleo copioso, dulcique. initio autem statim post laborem calidiore lauacro vtendum: & victus ratio tenuior instituenda est: nam alimenti parcitas, si quid aliud, lassitudinem soluit. adhibere tamen animum debemus ne quis motus periodicus fiat in eo quem lassitudo malè habet: quia si negligatur, excitare plerunque febrim solet: tunc enim leuanda est victu tenuiore, quique facilè concoquatur & probos succos gignat, cum placida quadam requiete coniuncta.

De æstu & labore immoderato, Cap. V.

SI quis æstu feruoréque æstiuo tempore ex nimio labore correptus fuerit, ita vt totum eius corpus calidissimum siccissimúmque sit, is pomis, cerasiis, prunis, persicis, cucumeribus, aut peponibus, cucurbita, ficubus frigidis & refrigeratis etiam, vescatur. & quanquam hæc mali succi sint omnia, tamen possunt æstum refrigerare, atque humectare. A balneo aqua primùm potui detur, deinde vinũ modicè dilutũ: tum vomitus cieatur: pòst verò lactuca offerenda, deinde pedes suilli probè cocti, ex aceto & garo: tum gallorum aut anseris ventres, atque aloë, aut piscis aliquis teneræ carnis in sartagine coctus. Quinetiam gustet (si velit) olera quæ non mali succi sunt, & itẽ cucurbitam. his transactis vinũ aqua valde frigida dilutũ bibat. potest quoque alica ex vino mulso, aut vinũ frigidũ eum æstũ qui non habeat humorũ adiunctã malitiam, curare.

A quibusdã etiã satis fuit ptisanæ cremor valde refrigeratus, in potu sumptus. Atque ita quidẽ curari possunt ii qui in negotiis sunt occupati. qui verò vitam ex suo instituto degunt, si non se exerceãt, rarò refrigerationis indigebũt. Si verò exercitationib' vtãtur, & in media æstate exæstuẽt, aquã fontanã frigidã potẽt: nix enim, quanuis eo tẽpore iuuenes non lædere videatur, tamen noxa sensim progreditur, & paulatim augetur: & vbi ætate processerint, & declinare incipiant, morbis difficilibus & qui curari non possint, articulis, neruis, & visceribus afficientur.

B De iis quibus cutis densatur, Cap. VI.

COrpus cuius cutis densata sit ex frigore, vel ex balneo aluminoso, cognosces ex colore albo, & cutis duritie, & eo quòd ægrè incalescat, & quòd soliti sudores non erumpant. Curabis autem calefaciendo tum exercitationibus, tum lauacris, sique imperaris vt circa lapidem quempiam in balneo se conuoluat, & oleo relaxante perfundatur. Cæterùm aqua quæ in solio sit, non admodum frigida esse debet, neque ægrotus in ea morari diutius. Vbi se lauerit, oleo dulci tenuium partium & vetere vngatur. C Præstantissimum verò est anethinum, præsertim quod ex anetho viridi fit confectum. præterea verò ad cutis densitatem, sicut etiam ad vehementes lassitudines, accommodatissimum est acopon quod ex populo nigra cõficitur.

De iis quos exercitatio & balnea à cibo admota lædunt, Cap. VII.

PLerisque autem qui cibo expleti se exercuerunt, non mediocres noxæ acciderunt, quum & caput repletũ & iecur obstrictum esset. Ergo statim adhibenda curatio est, ac capiti quidem deambulationibus, iísque à cibo tar- D dissimis, ante cibum verò lenibus quidem, sed contentioribus. Iecur verò curandum est iis quæ aperiũt. quo in genere maximè præstat oxymel, & medicamentum ex tribus piperis generibus, quod simplicius sit. præterea verò dilutum, in quo absinthii coma maduerit, potui datũ prodest: & item anethi, & amygdalarum amararum cum oxymelite. Atque ante balneum, quum ea quæ ventre continentur, confecta sint, medicamentum ex calamintha pari modo cum oxymelite sumendũ erit. à cuius frequẽti vsu cauere debent qui amaræ bilis sunt. Vitanda quo- E que erunt omnia edulia quæ crassum glutinosúmque succum faciunt, vsquedum cessarit affectio: vtendum verò erit attenuantibus.

De iis qui non exercentur, sed solùm epulis vacant, Cap. VIII.

VIdemus plerosque qui corpus nõ exercent, sed solùm epulis vacant, quorum nonnulli non sæpe in morbos incidunt: quum raro sint corpore quódque facilè perspiretur. atque hos quidem ad aliud vitæ genus traducere non conuenit. At in iis qui continenter morbis corripiũ- F tur, morborum causæ prohibendæ sunt. huiusmodi autẽ ex corpore existunt, vt plenitudo & humorum malitia. ergo in quibus plenitudo celeriter congregatur, quantitas imminuenda est alimentorum: in quo illud quoque seruandum est, vt pro cibis valentis materiæ, offerantur qui imbecillæ materiæ sint. Qui verò malitiam humorũ coaceruant, quorum alii pituitam, alii flauam bilim, alii atram condensant, debent abstineri ab iis alimentis quæ incrementum humori consueto afferant. horum autem omnium ita aluus comparanda est vt facilè deiiciat.

G De euacuationibus quæ sanis conueniunt, Cap. IX.

VEteres nonnulli existimarunt satis esse ad bonam valetudinem tuendam, si quotidie aluus inaniretur, vrináque sine vitio procederet: atque eius tantum quanta esset esculentorum poculentorúmque copia. hæc si non fiant, succurrendũ est. atque vrinæ quidem ciendæ est sandix, apium, fœniculum, & asparagus: aluum porro subducit terebinthina ad oliuæ magnitudinem dormituris eũtibus in cataporio data. Si quis subducere magis velit, pa- H rum nitri adiungat. Iam verò ad aluum leniendam faciũt etiam olera quædam, vt beta, & malua, & brassica, & iusculum conchularum. ac fortasse hæc satis sunt, si nihil quod magni faciẽdum sit prohibeat. Sunt etiam quibus vehementioribus sit opus. sed & præter ea quæ modò

diximus,cient vrinam,petroselinum, daucus,anisum, calamintha, origanum, absinthium, gramen, cardui radix, cytisus, atque adiantum. singula autem ex aqua elixantur,atque ex vino potui dantur.sanguinem enim per vrinas purgãt:nec minori sunt adiumẽto quàm quis cogitatione cõplectatur. Mouẽt autẽ aluum mercurialis,in aqua & sale elixa,& in cibo sumpta, itemque eius decoctũ potui datum:simili quoque modo actæ folia,& polypodii radicis drachmæ duæ,quæ salsamento inspersæ,&in ptisana absorbeantur. Sunt qui aloes post cœnam sumunt quantũ tria ciceris grana, & quotidie eis venter rectè secedit: quemadmodum faciunt qui cnicum obsoniis indunt.horum omnium optimum epithymum est in vino potum. Cæterùm qui vult hoc bibere, cœnare quidem debet vt solitus est, sed tamen parcius & ita quiescere:siquidem leniter euacuat. qui verò vehementius erit euacuandus, is matutinus bibat epithymi drachmas binas in oxymelite. id verò fiat verno tempore, sub initiũ,priusquã succi redundantes, per hyemem collecti,qui hactenus constiterunt,efferuescant effundantúrque,& ad particulam aliquã iis suscipiendis expositã cõfluant: aut affectionem quandam immedicabilem aut periculosam afferant. Expedit etiam verno tẽpore sanguinem mittere iis,in quibus eius redundat copia:sed hoc negotiũ cõmittendum est hominibus qui se in vena secanda exercuerint,quorũ sunt vbique quamplurimi.quocirca tibi abundè suppetent. Si tales non adsint,tibias tibi scarificato,vt Apollonius Pergamenus censet,atque ita quod opus est conficies. nam hoc & totum corpus leuius reddit,& capiti prodest vel maximè:neque magnam requirit diligentiam. & menstruas mulierum purgationes suppressas irritat.Iam verò iis in quibus malitia humorum inest,& quibus propter superfluorum acrimoniam exãthemata in cute oriuntur,quiq; morsum in lotio stercoréque eiiciendo sentiunt,conferet lac melli admistum bibere:itémque serum lactis,quod elixando à caseo distingues,si postquam efferbuerit,vinum aut mulsam inspergas,& colo traiicias.qua sanè ratione caseus separabitur.sed primùm potui dandum est sale iniecto.facit enim sal vt serũ partes corporis celerius permeet. Vbi primùm secesserit,secundo loco bibere iam sine sale poteris:idque per exigua interualla, donec satis fuerit facta purgatio. sufficient autem ad bibendum moderatè, seri heminæ quinque.Præterea sic affectos iuuat veterum gallorum ius potum:plerisque auxiliantur etiã vomitus, quibus pituita abundè vacuatur.Sed tamen huius rei non est ordo statuendus.neque perpetuò vtendũ euacuatione est, ne,siqua necessitas cogat hoc omittere, aliqua noxa subsequatur.Est ergo necessarium, si nimio vino se ingurgitauerint,euomãt,aut si nimium se cibo expleuerint,aut denique si alia æqualis omniũ humorum redundãtia totum corpus occuparit,vt vomant.Huius autẽ paris omniũ humorum abundantiæ signa sunt hæc,grauitas cum pondere ac mole cõiuncta,fastidium, pigritia, somnus solitò maior,palpitationes corporis, venarum & intestinorum horrores inordinati calori cõmisti.hæ enim præcipuæ notæ sunt plenitudinis qua totum corpus occupetur.Adhæc si vomere quispiam velit,paranda pituita est vt tenuis sit, &facilè fluat:quod fiet si radiculas in cœna sumat,aut porrum,aut cepas,aut salsamentũ, aut parum origani, aut retrimentum thymi, & sinapi. Sorbitio quoque paretur ex ptisana eiúsque lomento: carnibus vescatur hœdinis, aut agninis,aut suillis. mel etiam & placentas gustet. vinum autem dulce non purum bibat.tum id spatii post cœnam interponat quo cibus in stomacho consistat, nec dum incipiat concoctio: postea aqua tepida affatim prius pota vomat: ac si opus sit præterea tali remedio, idem faciat, Vbi probè satisque euomuerit, posca facies totúmque corpus abluatur, id quod oculis & dentibus mirum in modum prodest. putrescunt enim vomentibus dentes, nisi id faciant.aquã deinde calidiorẽ bibant, & quiescãt: interim verò pedes ab aliquo placidè fricẽtur. Si verò magna cum difficultate quis vomat, melius erit vt ne ei vomitus cieatur. Sed si necessitas vrgeat,tum denique vomendum erit:& præter ea quæ suprà memoraui,comedat etiam peponis aut cucumeris semen ex melle: aut pepo-
A nis radicem siccam & tritam ex melle. nam hæc facilem vomitum parant.ac vacuationes quidem ex medicorum sententia,ita fieri plerunque possunt.

De victus ratione quæ singulis temporibus conueniat, Cap. X.

REctè autem fiet si diæta sic instituatur vt anni temporum habeatur ratio. Hyeme igitur multi labores subeundi,& maiore cibi copia vtendum:præsertim verò si borealis constitutio sit: si verò austrina,pares esse labores debent,at cibi potúsque pauciores.ac totum etiã cor-
B pus siccandum,quum humida tempestas sit:veluti quum frigida est,calidiúsque est reddendum labore, vsu carniũ calidarum quibus vescamur,& olerum acriorum, & largiore vini potu.Ineunte vere alius vomitibus, alius per vẽtrem euacuetur,alius venæ sectione sanguinem detrahat.quæ remedia sumat quisque pro consuetudine, & vt ei propensus est animus.videmus enim plerosque prudẽtes esse ac scire quid eis quandoque conducat,atque etiã medicos admonere vt venam secent,aut quid aliud vtile efficiant. Ita est hominum natura comparatum, vt recto
C quodam motu ad hæc obeũda feratur & ducatur. Victus autem ratio verno tempore commutetur,& labores minuantur,& à cibis detrahatur:potus verò,quia tempus calidius est,augeantur. Æstate autem quies confert, itémq; laborum atque alimentorum diminutio. Porrò alimenta frigidioris materiæ sint,& potus sit liberalior: omniáque fiant quæ ad refrigerandum & humectandum pertinent.Autumno autem,quum is sit omnino inæqualis atque inordinatus,& morbos omnis generis afferat,magna diligentia adhibenda in ratione victus est,ne quid erro-
D ris in concoctionibus,in rebus venereis, in frigido potu committatur.Sed temperantes in his omnibus mortales sint: declinent enim aeris intemperiem, qui manè frigidus est,atque ardens meridie.nec fructibus autumnalibus se expleant:quippe qui non solùm copia,sed etiã malitia humorum & flatu quem gignunt, officient: quum præsertim qui hisce fructibus maximè præstant, ficus & vuæ,flatum creent, (nisi ante alios cibos sumantur) atque etiam alia alimenta vitient. at præsumptæ, neque flatus cient,neque alios cibos vnà secum corrumpunt. Vbi aer
E sit factus frigidior,tum corpus proportione calefacit, & omnia ita facit vt quum hyems proxima est.Post æquinoctium verò proderit aliqua ex prædictis euacuationibus vti,vt nihil superuacaneum hyeme retentum molestiam afferat. Atque ita quidem habita temporũ anni ratione, vitam poterit quispiam rite instituere.

De senum victus ratione, Cap. XI.

SEnes,quia frigidæ siccæque temperaturæ sunt,calefieri & humectari postulant: & à somno fricentur ex oleo:hæc enim vitale robur excitant: deinde verò vtantur
F deambulationibus quæ lassitudinem non afferant, & gestationibus quæ eorum viribus conueniant:atque imbecilliores quidem solùm gestentur:robustiores verò,vtrunque faciant. ergo qui citius imbecillior fiat,hæc munera obeat. In quo illud etiam est tertio loco obseruandum vt senes paulatim comedant,vt,inquam,tertia hora panem sumant cum optimo melle, aut alicam ex aqua coctam, melle admixto:septima verò lauentur,tum prandeant,atque in primis sumant quæ aluum leniunt: deinceps ea quæ probi sunt succi: tertio loco post prandium panẽ vi-
G no temperato madidum,aut aliquid aliud quod optimi succi sit,& difficulter corrumpatur,adiiciant. Iam verò senibus neque vina, neque edulia crassi succi offerenda sunt:quoniam frequens ipsorum vsus vel aquam intercutem,vel lapidem in senibus gignit,quum & iecur & lien vel etiam renes obstruantur. Si verò potione quæ ex vino melléque conficitur vti velint, vtantur:præsertim si lapide renũ,aut podagra,aut articulorũ doloribus infestẽtur.atque in doloribus quidẽ articulorũ satis erit ei vino mulso petroselinũ admiscere: in calculosis verò bettonẽ
H herbam,quæ etiam saxifragum dicitur. quam ad rem valebit etiã pota ipsa simplex ex vino melléque confecta, si parũ piperis rutæq; recipiat.quocirca vitare sẽper debent senes,vt antè dixi,quæ obstruũt. quæ si quis necessitate cõpulsus capiat,statim post ea sumat medicamentũ quod ex

calamintha,vel ex tribus piperis generibus constat: si ho-
rum neutrum ei suppetat, piper album in pollinem reda-
ctum obsoniis inspergat & potionibus indat .quo etiam
tempore vtile erit cepam alliúmque gustare. Aluo autem
mota,quandoque theriaca sumenda est:&quoniam senex
propter naturæ imbecillitatem pituitosa excremẽta per-
petuò coaceruat,opus ei est incidentibus, & victus ratio-
ne attenuante.sed non est in iis morãdum diutius:verùm
statim est potius declinandum ad humectantia.Quod ve
rò ad fructus attinet, sub autumno cæteris omnibus an-
teponat ficus maturas, hyeme verò, caricas.Lac etiam,si
ipsum cõcoquere rite queat , neq; vlla iecoris sit affectio,
dari nõ veto.nunc verò quoniã si in senili corpore serosa
pituitosáque excremẽta gignuntur, apio, melle, vinóque
albo quotidie vrina cieatur.Sicui aluus adstricta sit,subdu
catur.id fiet si ante cibos oleum absorbendum dederis,&
quandoque etiã si per infernas partes indideris. nã & ex-
cremẽta mollit & lubrica reddit.in quo genere acres cly-
steres vitandi sunt:quippe qui intestinum exiccent.quin-
etiam olera præ cæteris cibis sumpta ex oleo & garo , &
ficus,& pruna, & reliqua generis eiusdem aluum subdu-
cunt.quod faciunt hyeme caricæ & oliuæ sale cõditæ : &
damascena sicca, quæ vel cocta sint, vel certè maduerint
in aqua mulsa in qua mel liberalius sit. Atque ego quidẽ
non hoc consilii dederim quod quidam faciunt,vt aloën
aut picram senes capiant, nisi magna quædam necessitas
vrgeat.quanuis enim vno die aluus consistat,nihil tamen
medicamentosum exhibendum est . Si verò magis aluus
cohibeatur,tertio die dabitur mercurialis, & cnicus cum
ptisana , & terebinthina ad vnius Ponticæ nucis ac sæpe
etiam ad duarum & trium magnitudinem. nam præter-
quam quòd aluum probè ciet,pulmonem etiam, renes &
alia viscera expurgat.Optimum etiam est quod ex caricis
pinguibus & cnico medicamentum fit.sed ab vtrisque au
ferantur quæ sunt extrinsecus circuniecta, simúlque tun-
dantur.caricarum autem multo maius esto pondus quàm
cnici. detur hoc ad duarum aut trium caricarum magni-
tudinem.Sed vicissitudine quadam horum est vsus com-
mutãdus.natura enim id vnum cui assueta est solet cõtẽ-
nere.Porro senes diutius quàm iuuenes in lecto morẽtur,
vt excrementa ipsorum eo fotu rectè concoquantur.

De vini facultate, Cap. XII.

QVi bonæ valetudinis curam gerit,vini rerúmque ve
nerearum vim facultatémque nosse debet. Vinũ igi
tur recreat ac suscitat calorem nostrũ,atque ideo cõcoctio
nes meliores fiunt,& sanguis probus gignitur,alimentum
quoque in omnem corporis partem à vino,quia vim ha-
bet permeãdi,diducitur.Quocirca eos qui tenues ex mor
bis sunt,habitiores reddit,& simul etiã appetitum alimẽ-
torum adfert:&pituitam attenuat,bilem vrinis expurgat,
iucũditatéque & alacritate perfundit animum, & robur
addit. Vinum ergo moderatè potum est horum bonorum
causa: immodicè verò,contrariorum.Itaque ebrii lãguidi
fiunt,delirant,eósque arctus & profundus somnus cõple-
ctitur. quãobrem tam immoderatus vini potus vitandus
est,longo autem tempore leniter bibere conuenit:nam &
copiosam vrinarum purgationẽ & sudores elicit.Sed his
peractis præstabit vomere mulsa assumpta,ita vt minimũ
quidem noxæ inde cõtrahatur.Si verò quis liberalius po-
tet,ne se aliis alimentis nimium impleat : atque inter bi-
bendũ cocta brassica vescatur,bellariáque ac potius amy
gdalas gustet:his enim & ebrietas leuatur, & vomentibus
nihil adfertur incõmodi. Præstantissimum autem est ab-
sinthii dilutum, antequam potemus, sumere:id enim cra-
pulæ obsistit maximé. Si verò morsus in aliquo vinũ exci
tet,aqua frigida sorbeatur,& postero die absinthiũ iterũ
bibatur,corpúsque deambulationibus, frictionibus, bal-
neo & pauciore alimento reficiatur.

De rebus venereis, Cap. XIII.

VSus rerum venerearum pectori, pulmoni, capiti, &
neruis est noxius,mentẽ verò ad mansuetudinẽ tra-
ducũ ita vt melãcholia & insania sedetur, & amantiũ ni
mia cupiditas minuatur, vt etiã amicas odio prosequan-
tur.Nunc verò qui corpus commiscẽt,plenitudines vitare
debent, præsertim vini , & inanitionem quæ ex vomitu
A & purgationibus per inferiores partes factis : & si cui suà
sponte aluus fluat. Cruditates quoque cauendæ sunt,& itẽ
lassitudines , & siquid aliud suspectum sit ne morbũ in-
uehat. Minimè autem vtendum est rebus venereis autũ-
no,neque etiam alio tempore in quo vulgaris vllus mor-
bus versetur. Tempus verò quo veneri des operam, accõ-
modatum est post sumptum cibum,antequam dormias:
quandoquidem somnus subsequens lassitudinẽ sedat.hoc
etiam tempus idoneum est filiis procreãdis,cum ob alia,
tum vel maximè quòd mulier in somnum cadens magis
B semẽ continet . Sed quoniam venus reddit corpus rarius,
frigidius,siccius,atque imbecillius,ideo fit vt quæ ipsum
densare,calefacere,humectare & corroborare valeãt, ad-
mouere debeamus.Sunt qui semen valde calidũ coacer-
uant,quod in venere exercenda excernunt , corporéque
imbecillo sunt & stomacho exoluto, ipsique extenuãtur,
humectantur,siccantur,& cauis oculis fiunt : deinde verò
ob has res à venereis abstinent, ideóque caput grauatur,
& ex repletione cibum fastidiunt: tum eis in somno res
venereæ obiiciuntur,vt cũ aliqua corpus miscere videan
tur,atque ita eadem patiũtur. talibus nihil dandũ est co-
C rum quæ seminis copiam gignunt:sed ea potius alimen-
ta & medicamenta quæ semen dispergant. Vngẽdi quo-
que à balneo sunt lumbi oleo rosaceo aut melino aut om
phacino.verùm quia præstat id spissius esse, ne inunctum
effluat,addenda erit cera,& succus aliquis in quo refrige-
randi vis insit.atque medicamentũ ex cera & oleo,quod
cerelæon vocant,conficietur, si in pila ceram oleúmque
valde mollieris,refrigerantem succum affundẽdo , & in
vnum omnia diligenter conducẽdo , & diutissimè subi-
D gẽdo.succus verò refrigerãs est,qui ex semperuiuo,ex so-
lano,ex Veneris vmbilico, ex psyllióque exprimitur:qui
quidem æstate conuenient:at aliis temporibus,alii pleri-
que,qualis est lactucæ,& lini seminis in aqua cocti,itém-
que plũbi lamina lumbis imposita à venereis insomniis
liberat.Idem faciunt herbæ refrigerantes cum ruta & vi-
ticis cimis teneris substratæ. quin ipsius etiam viticis ru-
tæque semina commansa & deuorata idem præstant. Sed
cauendum est ne lumbos valde refrigeremus ,nequid no
xæ renibus afferatur.

E De aqua, Cap. XIIII.

QVÆ bona quæque mala in aqua sint, vsu compertũ
habere debemus: siquidem aquis ad plura ferme v-
timur quàm aliis omnibus,ad omnem victus rationẽ in-
stituendam. Scire igitur conuenit eam optimam aquã es
se quæ gustando olfaciendóque omnis sit expers qualita-
tis:eámque fore bibentibus iucundissimam,aspectuíque
puram.Si verò etiã præcordia citò permeet,nihil est quòd
præstantiorem quæras:nam quæ in præcordiis residet,vẽ
F trem ferit,inflat & grauat.et si prædictis bonis prædita est
tamẽ mala censenda est. eáque neque calefit,neque frige-
fit celeriter . imò verò quæ in ea coquuntur tardissimè
peiúsque coquuntur.Ergo præstat aquas quæ huiusmodi
sunt,vsu discernere. Qui autem voluerit etiam ex notis
quibusdam ipsas cognoscere,id ex iis quæ dicam conse-
quetur.Quæ igitur ad septentrionem vergunt,quibúsque
sol est auersus,eæ tardi sunt transitus & indomitæ, tardé-
que calefiunt & frigefiunt: quæ verò solis ortum spectãt,
& per meatum quempiam,aut terram colantur,ac celer-
G rimè calidæ frigidæque redduntur,eas spes est esse præstã
tissimas.Sed bonæ etiam censentur quæ æstate frigidio-
res,hyeméque calidiores sunt. Non desunt qui aquas pon
dere æstiment,ac leuiores præstare cæteris putent.quod si
aquis præter ea quæ diximus,insit,laudabile erit illud qui-
dem,sed tamen solum non satis firmo argumento est eas
bonas esse. Ac pluuias quidem esse leuissimas,dulcissimás
que & tenuissimas , & splendidissimas, scriptum reliquit
Hippocrates:causa est quia quod tenuissimũ leuissimúm-
que est,sol attrahit: quod non modò ex aliis aquis facit,
H sed id adeò ex ipso mari cæterísq; corporibus:quamobrẽ
facilius quàm reliquæ omnes computrescunt : quippe
quæ ex differentibus multísque qualitatibus cõstent. Sed
nemo putet aquã quæ facilè putrescit , esse deterrimam.
quòd enim facilè immutetur , eo potius bona quàm
mala

mala iudicanda est.quum ergo aliæ optimarum aquarum notæ adsint,licet ea vim habeat vt facilè putrescat, tamē est præstantissima existimanda.at quum mutari incipit, in causa est vt bibentes raucitatibus,tussi, & vocis grauitate afficiantur. Inter pluuiales verò aquas, æstiua quæ cū nimbo,quæque cum tonitru pluit,aliis præstat. quæ verò ex glacie niuéque existit,pessima.nam in aquæ concretione,quod tenuiorum partium est,exprimitur:palustres verò,fœtidæque,& in quibus absurdæ qualitates insunt,elixando meliores fiunt.Itaque vino temperatæ bibuntur, atque acerbæ quidem dulciore,aliæ verò acerbiore. quasdam etiam colare expedit,vt limosas,vt salsas,vt bituminosas.Quæ valde frigidæ sunt,à cibo bibēdæ sunt : sed neque confertim,neque affatim,neque sine vino.Nonnulli potus cibósque aduersus aquæ vitia inuenerunt:alii enim cicerum decoctum præbibunt,ipsisque ciceribus vescūtur:alii caucalidas ex aliquo pisce coctas eodē modo comedunt,& fœniculum:alii denique betas cucurbitásque ex muria & vino diluto præmandunt.

De aëre, Cap. XV.

AER quoque saluberrimꝰ optimúsque est is qui purissimus est:morbosus verò & perniciosus,qui à paludū stagnorúmque halitu, aut à profundo specu perniciosam auram exhalante fit infectus:quin ille etiam est perniciosus,qui ex quibusdam cloacis ciuitates expurgantibus fit turbatus:simili quoque modo is qui ex oleribus, aut animalibus,aut stercoribus putrescentibus vitietur: vt non bonus etiam est,qui è stagni fluminisque alicuius propinquitate nebulosus efficiatur. Iam qui cauo in loco montibus vndiq; cincto inclusus est,quia perflatum nullum habet,vitiatur.Qui ergo aeres ita sunt vitiati,omnibus ætatibus pariter nocent,quemadmodum optimi cunctis prosunt. Cæterùm aeris differentia quæ ex qualitatibus existit,vt ex caliditate,frigiditate,siccitate, atque humiditate,non eodem modo in omnibus affecta est: sed corpori quod optimo temperamento sit, optimè temperatus aer saluberrimus est:ei verò quod non sit temperatum,is aer conueniet cuius sit temperatura contraria.

De lotionibus, Cap. XVI.

LAuari frigida commendo quidem, sed non tamen vt putem conferre iis qui vt fors fert vitam degunt, verùm iis tantùm qui diligentiam in victus ratione adhibent,laboribúsque & cibis vt par est vtuntur.plerisque autem,qui maioris quandoque refrigerationis indigent, satis est in frigida natare,idque æstiuo tempore,quum iuuenes sunt,& carne bene muniti, & frictionibus præcalefacti.Sint autem neque rebus venereis,neque vlla alia lassitudine defatigati, neque inconcoctione affecti, neque vomitus,neque alui euacuatio præcesserit:neque ipsi sint vigiliis vexati.nam si aliter fiat,periculosum erit. Calidū autem lauacrum optimum tutissimúmque est: nam lassitudines soluit,æqualem omnium humorum exuberantiā digerit,calefacit,mitigat,emollit, flatus, vbicunque constiterint, discutit, somnum conciliat, & carne corpus rite conuestit.Præterea verò facilè omnibus & viris, & mulieribus,& pueris,& senibus,& priuatis potest adhiberi.

De alimentorum facultatibus, Cap. XVII.

QVi tuendæ valetudinis curam gerit, debet alimentorum facultates, vt siquid aliud,cognoscere. Ergo quæ vim habent attenuantem,transitus angustos aperiūt, & glutinosa quæ corporibus adhærescunt, extrudunt,crassáque incidunt atque attenuant. Verùm siquis in eorum vsu diu multúmque moretur,serosa biliosáque excremēta gignentur:si verò etiam diutius eis vtetur, melancholicus sanguis fiet.quocirca ab eorum vsu continuo, præcipuè autem iis qui biliosa natura sunt, abstinēdum est. Iis enim solis hæc conueniunt qui pituitam, crudúmque & tenacem & crassum succū coaceruarunt. Quæ autē incrassantis facultatis sunt,valenter nutriunt,sique in vētriculo & iecinore probè cōcocta fuerint,boni succi sanguinē faciunt,& tamē lienem iecúrque obstruunt.Inter hæc quædam crassos tantùm succos gignunt,vt lentes: quædā glutinosum,vt malua: quædam vtrūque præstāt,vt animalia quæ testa sunt operta. atque ad valetudinē quidē conseruandam tutior est attenuans quàm incrassans victus ratio. at quia parum nutrit,ideo neq; tenorem neque robur affert corpori.idcirco oportet quandoque ea etiā alimenta offerre quæ crassi succi sint,sed moderatè:ac tum præsertim quū se alimēti indigētes esse mortales sentiunt. quæ sanè ab iis citra periculum sumentur qui sese exercent, quique somno indulgere pro voluntate sua possunt. Sed quicunque ante cibos exercitationes obire nequeunt, ii omnes alimenta crassi succi vitent: verùm ne otiosi quidem hæc attingant: nam ad bonam valetudinē tuendam maximum malum est otium,non secus quàm moderatus motus maximum bonū est. Edulia verò quæ mediæ materiæ sunt inter attenuantia & incrassantia,sunt omnium præstantissima:quippe quæ sanguinem consistentia moderatum faciunt.ita fit vt hoc alimentum sit nostris corporibus accōmodatum:quod verò malos succos gignit, noxium.id quod est perpetuò fugiendum. Præstabit quoque alimentorum fugere varietatem, idque potius si ex contrariis sint cōflata facultatibus. neque enim quæ sumpseris,probè concoquentur.

De alimentis attenuantibus, Cap. XVIII.

ATtenuant autem hæc,allia,cepa,porrum,sinapis,piper,smyrnium,pyrethrum, origanum,nepeta,hyssopum,sisymbrium,pulegium,thyma, satureia; viridia admota:at siccata,iam medicamēta sunt. Prædicta verò,ordine consequuntur hæc,eruca,apium,petroselinum,ocimum,radicula,brassica,beta,fœniculum,coriandrum,ruta,anethum,libysticum,cuminum,capparis,& terebinthi fructus,semen cari,anisi,dauci, omniúmque odoratorū, acriúmque,& perspicuè calidorum. vehementer autē attenuant semina rutæ & canabis, vsqueadeo vt medicamētosa sint. Ex cerealibus verò seminibus ad diætā attenuātem solum hordeum molestia vacat:secundo loco cēsentur panes triticei in clibano cocti. à cæteris danda opera est vt abstineamus:nisi quis velit per longa interualla pisa lentésque gustare. Maxima autem copia alimentorum ad diætam attenuantem nobis suppeditatur ex piscibus saxatilibus,auiculísque montanis.& omnino quæ exercētur,otiosis,& quæ siccioribus pabulis,iis quæ humidioribus vtuntur,& quæ purum tenuémque aerem inspirant, iis quæ contrarium,præferenda sunt. Piscibus vti poteris iis qui mollem simul & friabilem carnem habent: ab iis verò quorū dura glutinosáque caro est,omnino abstinendum.atque hæc quidē duo signa, friabilitas & mollities, sunt, quibus omnem animantis carnem cognoscas. cui vtrunque insit,eius carne ad satietatem poteris vesci: cui neutrum,id penitus vita:cui alterutrū,vescere aliquando, non tamen vsque ad satietatem.Gallinis vesci non prohibeo eos qui se exercent,itémque columbis,& turturibus, & præcipuè monticolis.his tamen nō recentibus,sed pridie ad minus mactatis vescēdum est.nec solum turturem cōcedo,verumetiam perdicem,& cætera quorum modicè dura est caro.Faciūt ad hāc vitæ rationē pisces sale cōditi: succos enim crassos & glutinosos maximè attenuāt. ex iis eligēdi sunt qui tenera sunt carne:cetaceū genus vitādū.potius verò ex aceto atque oxymelle parata quamplurima alimenta offerri conuenit:itémque salienda antè sunt quæcunque possint.Iam verò suillas carnes sale conditas gustare quispiam poterit.Neque à fructibus autumnalibus,iis qui ventrem molliunt,lædetur.deteriores sunt qui tardè trāseunt,magisque si duri fuerint: sed huiusmodi ne gustandi quidem sunt,nisi qui reponi atque asseruari queant.quo in numero pira pomáque,& non pauca vuarum sunt genera . at molliores potius licet comedere: qui autem vehementer austeri acerbíque sunt, incommodi ad hanc diætam iudicantur . omnium aptissimæ sunt caricæ,nuces,pistacia,& amygdalæ subamaræ.oliuas neque laudo neque vitupero. Ex dulcibus & potibus & pastibus solum fere mel exquisitè tenuem succum gignit. atque inter vina,quæ tenuia albáque sunt , crassos succos incidunt,& per vrinas expurgant . denique ad victus rationem attenuantem oxymel est accommodatissimum.

De alimentis crassi succi, Cap. XIX.

CRassi succi sunt panes qui sub cinere coquuntur, quique non rite sunt facti:& placentæ ex musto simi

láque confectæ, & lagana, & placentæ quæ itria nominantur:& quicquid ex tritico sine fermento fit.item placentæ quæ ex eadem materia parantur. Simila autem & alica abundè crassi sunt succi: amylum mediocriter. at lobi & succi crassi sunt & calidi:itémque lentis pars quæ est veluti caro.fabæ frictæ,& pisces qui molles appellantur, loligines,sepiæ,polypodes,cetaceique,in quorum numero sunt thynni.moderatius verò quàm hi, pelamides.Satis verò crassi succi sunt ostrea,buccinæ,purpuræ,chemæ, patellæ,pectines,pinnæ, & quæcunque testa cõteguntur. atque etiã anguillæ,cochleæ:carnes ceruinæ,caprinæ,bubulæ,leporinæ,suillæ:iecur,renes,testes,cerebrum, spinalis medulla,mammæ,lingua, & glandulæ moderatè .lac nimis elixatum,casei omne genus:at recentes & ex acido lacte cõfecti,minus lac acidum igni coctum, oua quæ ad perfectam concretionem cocta fuerint, ac magis etiam assata,& longè maximè quæ in sartagine fricta sunt. palmulæ,castaneæ,bulbi,rapa,pruna,fungi,tubera,nuces pineæ,ficus nõ probè maturæ. Inter vina autem,quæ dulcia sunt, crassum sanguinem faciunt: ac magis id quod defrutum vocatur:& eadem etiam ratione mustum, itémq; vina crassa nigráque.

De iis quæ inter attenuantia & crassos succos facientia,media sunt,

Cap. XX.

MEdium inter attenuantia & incrassantia locum tenent panes optimè confecti, carnésque gallinarũ, phasianorum,perdicum,columborum,attagenum,turturum,& omnium paruarum auium:itémque piscium saxatilium,litoralium ac pelagiorum, gobiorum,murænarũ, buglossorum,& vno verbo,omnium litoralium pelagiorúmque piscium,qui neque lentorem,neque fœtorem edendo afferant.& ficus maturæ,& feris ex agrestibus oleribus.est enim hoc cõmune genus multorũ. at vnaquæq; species proprium habet apud Atticos nomen, vt lactuca, vt chondrila,vt gingidia,&alia plura.huiusce generis sũt palustris,myacanthinus,chamædaphne,& bryonia, asparagus,vinum flauum simul & dulce,ac perlucidum:quale & Aruisium,Lesbium,Falernum,& Tmolite.hæc enim & bonũ & moderatè crassum sanguinem gignunt omnia.

De iis quæ succum glutinosum faciunt,

Cap. XXI.

IN tritici genere,quod graue,densum, & interius flauescens est,glutinosum succum facit: quod verò leue, rarúmque,& intus album,minus glutinosum succũ gignit. Simila quoque & alica abundè glutinosæ sunt:itémq; tendines,& nerueæ musculorum extremitates, & particulæ quæ ad labra sunt,lingua,suillum pancreas, agnina caro, sesami semen,bulbi,palmulæ pingues.

De iis quæ crudos succos pariunt,

Cap. XXII.

VIrides palmulæ crudis explent humoribus eos qui eis vescuntur,radix rapi,caro testa contectorũ,quorum dura caro est,quæ salsum humorem ex nimia coctione abiecerit:quæ item mollia nominantur,polypodes,sepiæ,& quæ sunt generis eiusdem. omnia etiam animalia cetacea in mari degentia: ex quo fit vt sale cõdita sint ad vsum traducta.vterus,intestina,vulua quadrupedum,duriores glandulæ incoctæ, acidum lac, panes in sartagine cocti,lupini,vua in ventriculo contenta quæ corrupta nõ fuerit.

De iis quæ frigidum succum creant,

Cap. XXIII.

QVI cucumeribus se explent, iis vt crudum succum coaceruent vsu venit. id quod iis etiam contingit qui intestina,vterum quadrupedum, lácque acidum, boletos,poma immatura,& bulbos denique comedunt.

De iis quæ pituitam faciunt, Cap. XXIIII.

PItuitosum absolutè succum faciunt partes animalium nerueæ,cerebrum,pulmones,spinalis medulla, glandulæ non concoctæ, agnina caro, & eorum quibus testa adiuncta est,mollisque carnis sunt:& poma non matura.

De iis quæ succum melancholicum pariunt,

Cap. XXV.

A BVbulæ caprinæque carnes,magisque taurinæ & hircinæ melancholicum succum gignunt: ac multo etiam magis carnes pecudum,leporum,suum agrestium,carnésque terrestrium animalium salitæ:itémque lienes animãtium.Ex marinis verò thynni, & balænæ, & cetaceum omne genus:brassicæ,& arborum germina quæ muria vel acida muria sint condita, qualia sunt lentisci & terebinthi:& cinaræ caro & lenticula melancholicum edulium est.Post hæc locandi sunt panes furfuracei, quique ex typha & aliis malis seminibus conficiuntur,triticum tene-
B rum,aphace,vicia,& vina crassa atque nigra.

De iis quæ biliosum succum gignunt,

Cap. XXVI.

SIliquæ cinaræ succus amarus est, & simul etiam tenuẽ bilim facit. ergo meliꝰ est vt ea elixata vescamur. Mel facilè in bilim in calidis corporibꝰ vertitur. omnes enim dulces succi & item vina dulcia materiam flauæ bili suppeditant.

De iis quæ gignunt excrementa,

Cap. XXVII.

C EXcrementa gignunt palumbi,anseres,præter alas omnia viscera, spinalis medulla, cerebrum, aues quæ in paludibus,stagnis,pratisque degũt:cicer,fabæ virides, faba Ægyptia,porcelli nuper nati,ouium caro, & item eorum omnium animantium quæ ignauam vitam ducunt:& pisces fluuiatiles,palustres,atque in limo viuẽtes, & omne genus cetaceum in mari viuens.

De iis quæ vacant excrementis,

Cap. XXVIII.

EXpertia sunt excrementorum colla,caudæ alæque a-
D nimalium,& agrestium caro, & eorum quæ in siccis locis vitam transigunt.

De iis quæ valde nutriunt,

Cap. XXIX.

CAro suum domesticorum valentissimum omnium alimentum præbet,bubulum cerebrum,testiculi,cor, spinalis aliáque medulla,alæ anserum:& magis etiam gallinarum omniúmque pennigerorum ventres.cochleæ,ac magis ter coctæ,ex iis quæ testa operta sunt. huius generis censentur,quorum dura caro est: cuiusmodi sunt pur-
E puræ,buccinæ,& similia, astaci,paguri, cancri, locustæ, squillæ,& cætera consimilia. itémque ea quæ mollia vocantur,vt polypodes,sepiæ, & quæ talia sunt.ex cartilagineis verò torpedo,turtur modicè.bati verò & liobati, & rhinæ,magis nutriũt:at triglæ gobiique minus.lac quod crassius fit:quod verò liquidius est,minus. Inter panes maximè nutrit siligineus, deinde similaceus, tum ii in quibus etiam furfur est.triticum elixum, simila, alica, fabæ carnem gignunt,non tamen firmam densámque,sed potius laxiorem.Cicer magis nutrit: phaseli, ochrique ma-
F gis quàm fœnumgræcum.dolichi verò,quos lobos & phaseolos vocant,non minus quàm pisa nutriunt.lupini quoque vim habent alendi, castaneæ, palmulæ dulces, vuæ dulces pinguésque,rapa:bulbi maximè nutriunt,ac magis bis cocti.mel despumatum & ad distributionem alimentorum & ad nutriendum aptum redditur. vinum omne ad crassitiei proportionem nutrit. ergo rubrum crassúmque maximè omnium ad sanguinem gignendum aptum est:deinde verò nigrum simul,& dulce,& crassum,tum rubrum,crassum & adstringens. his minus nutrit album si-
G mul & crassum,& austerum: omnium verò minimè, album & tenue.Iam verò omnia quæ crassi succi sunt,si rite concoquantur & in sanguinem conuertantur, valde nutrient.

De rebus parum nutrientibus,

Cap. XXX.

PArum nutriunt extremæ partes animaliũ,vterus,ventriculus,intestina,caudæ, auriculæ, pinguedo, adeps. omne auium genus parũ nutrit,si generi terrestriũ cõparetur. caro etiam eorum quæ sunt confecta senio, minus
H alit quàm eorum quæ adhuc augescunt.alimentum quod ex piscibus sumitur,sanguinẽ tenuiorem facit:ex iis verò quæ testa intecta sunt,& quæ molli sunt carne, vt ostrea,parũ nutriũt.Panes hordeacei,polenta ex hordeo confecta, panes furfuracei,omnésq; sordidi,& loti,amylum, maza

ex polenta,hordeum, auena, milium, & magis panicum; oryza,faba viridis,ſemen papaueris,ſycamina, amygdala,piſtacia, pruna perſica, armeniaca, præcocia, oliuæ ac præcipuè maturæ,nuces auellanæ ac potius regiæ, nuces, ſerica,corna,pruna ſylueſtria, rubi fructus, capparis præſertim ſale condita,terebinthi pars omnis,braſsica, beta, raphanus,napi, aſparagi omnes, paſtinaca, daucus, carus, cepa &allium.Porra verò cruda nihil penitus nutriunt,at bis térue cocta, parumper. mala punica parum nutriunt, itémque pira,cucurbita,vuæ denique paſſæ & auſteræ,& non pingues.

De rebus mediis inter ea quæ multùm & quæ parum nutriunt. Cap. XXXI.

INter ea quæ multùm & ea quæ parum alunt, interiecti ſunt medii phaſeli,ochri,& cicerculæ. Ficus verò non æquè ac cæteri autumnales fructus nutriunt, & laxam carnem gignunt. Simili quoque modo vuæ, ſed minus quàm ficus nutriunt, laxámque & flaccidam carnem gignunt.

De rebus boni ſucci. Cap. XXXII.

OPtimum lac,eſt omnium ferè quibus veſcimur,optimi ſucci. éſtque optimum eorum animantium quæ integra valetudine fruuntur, quum nuper emulctum potatur.Oua tremula ſorbiliáque gallinarum & phaſianorũ. aues autem piſcéſque omnes parum abeſt quin boni ſucci ſint:præter eos qui in paludibus,ſtagnis,limoſiſque & turbidis fluminibus viuunt.Odoratu verò guſtatúque diſcernere piſces oportet. nam qui in aquis vitiatis degunt, fœtidi,inſuaues,mucoſique ſunt. Iam verò carnes animalium,ſi probè fuerint concoctæ,optimum ſanguinem faciunt: quod præſtant maximè carnes eorum qui boni ſucci ſunt:quale eſt ſuillum genus. Mamma boni ſucci eſt, itémque iecur, partes etiam quæ circa labra ſunt, & alæ, & cæteræ extremæ particulæ. at vulua, & inteſtina, & cauda,minus quàm carnes probi ſunt ſucci. Glandulæ probè coctæ æquè ac carnes probi ſucci ſunt. cor non eſt mali ſucci. pedes porcini præſtant grunno & auriculis. Agreſtium beſtiarum carnes melioris ſucci ſunt quàmcicurum.Panis purus,ritè confectus,boni ſucci eſt. alica,ptiſana rectè cocta, fabæ, caſtaneæ non mali ſucci ſunt.ficus maturæ, vua matura penſilis vacat reprehenſione.Caricæ ſtatim diſtributæ boni ſucci ſunt: at ſi diu in ventriculo maneant,mali,& pediculos præterea gignunt: ſi cum nucibus eas ſumas, præſtantiſſimum edulium facies.at quicunque ficus caricáſque cum aliquibus aliis eduliis non comedunt,ii non parum læduntur. Lactuca in olerum genere,ſanguinem gignit,poſt eam intyba. Vina odorata boni ſucci ſunt: atque optimi quidẽ ſucci eſt Falernum,& Tmolite dulce,& Aruiſium.

De rebus mali ſucci. Cap. XXXIII.

AB omnibus mali ſucci eduliis, etiam ſi facilè concoquantur,abſtinendum cenſeo:ſuccus enim malus ex eis collectus longo tempore latet in venis, qui quum parum occaſionis ad putreſcendum nactus ſit, febres malignas inuehit.Cæterùm mali ſucci ſunt hæc.ouilla caro,agnina:hircina verò peſſima eſt,deinde arietina, tum taurina:inter has omnes caro caſtratorum melior eſt: ſeniorum carnes ſunt deterrimæ. Caro leporina eſt illa quidẽ ſanguinis craſsioris effectrix, cæterùm melioris ad ſucci bonitatem quàm bubula ouilláque: ceruina verò non minus atque illæ,mali ſucci eſt.Renes mali ſucci ſunt,teſticulique, præterquam gallorum gallinaceorum. cerebrum, ſpinalis medulla,lingua,lien,oua in ſartagine fricta, caſei veteres,boleti,amanitæ, fœnumgræcum,lens, auena, cicer,non boni ſucci. olyra verò tanto eſt tritico deterior quanto eſt quàm typha & auena præſtantior:panicum,milium, & cætera ſimilia boni ſucci non cenſentur.Iam dracones,galeonymi,ſcorpii,trachuri, triglæ, orphi, glauci, zygænæ,gongri,phagri,& alia cetacei generis quæ in mari viuunt,mali ſucci ſunt omnia. Poma immatura,pira antequam cõcocta ſint,perſica,mala punica, meſpila,corna, pruna,ſiliquæ,terebinthi fruct⁹, cinara, (& præcipuè quũ iam obduruerit)cucumeres,pepones,melopepones,ſed hi minus:cucurbita eſt his melior,ſed ipſa quoque in ſtomacho corrupta ſit abũdè mali ſucci. Ficus minus mali ſuc-
A ci ſunt quàm cæteri æſtiui fructus, qui horæi dicuntur:
itémque caricæ.ſed ſi quis eis diutius vtatur,nõ admodũ
bonum ſanguinẽ gignent,& inde magna quoque pedicu
lorũ copia cõſequetur. Ex oleribus nullum boni ſucci eſt:
in medio tamen eorum quæ bonum quæque malum ſuc-
cum faciunt,eſt lactuca & intybus: poſt verò, malua,bli-
tum,atriplex.Radices tum olerum,tum verò etiam plan-
tarum mali ſucci ſunt, quæcunque acres ſunt,qualis eſt ce
parum,porrorum, alliorũ radicularúmque, & daucorum:
mediæ ſunt radices raporum & ari.ocimum ſucci peſſimi
B eſt.rapum crudius,braſſica,bulbi non probè elixati,cepa,
allium, porrum,ſi bis cocta fuerint,ſucci prauitatẽ depo-
nunt:omnino verò peſſimi ſucci ſunt olera quæ ſylueſtria
nominãtur:vina quoque craſſa vnáq; fœtida,& quæ inſua
uia auſteráq; ſunt,mali ſucci iudicãtur. Tale eſt vile bithy
nũ quod in magnis doliis importatur: nam quod in par-
uis conuehitur,neque boni,neque mali ſucci eſt.

De rebus quæ bene concoquuntur. Cap. XXXIIII.

PRobè concoquuntur panes ritè confecti,omnes ſaxa-
tiles piſces,gobius,torpedo,turtur.Omne genus vola-
C tilium,generi terreſtrium comparatum,melius concoqui
tur,præſertim caro perdicis, attagenis, columborum,gal-
linarum,phaſianorũ,& alæ anſerinæ: & his magis alæ gal
linarum:& ad ſummũ,alæ bene habitorum & iuniorum
optimè concoquuntur: peſſimæ verò graciliũ & ſeniorũ.
Quæ verò ſero lactis educata ſunt,& iecur anſerũ,& cæte-
rorum quæ ita nutrita ſint, teſtéſque pullorũ gallinaceo-
rum facillimè concoquunturi. Eiuſmodi quoque ſunt car
nes porcorũ.ætati verò florenti quæ ſe exerceat, accõmo
D datior eſt porcorũ quorũ ætas floreat,caro:aliis verò,por
corum adhuc creſcentium. Vituli melius concoquuntur
quàm perfecti boues, & hœdi facilius quàm capræ. caro
denique adhuc creſcentiũ facilius quàm nõ creſcentium
concoquitur:nux etiã regia facilius quàm auellana: bulbi
facilius concoquuntur qui bis cocti fuerint: oua tremula
& ſorbilia,lactucæ,intyba,malua,cucurbita cocta,quũ nõ
vitietur:vina dulcia melius quàm auſtera concoquuntur.
Cæterùm ex iis quæ æquè ſalubria ſunt,id melius conco-
qui ſciendum eſt quod iucundius ſit.

De rebus quæ difficulter concoquuntur.
E Cap. XXXV.

AEgrè concoquitur caprarũ,boum, ceruorúmq; caro:
hircina verò eſt ad concoquendum peſſima:deinde
arietina,tum taurina.& annoſorũ animaliũ caro peſsimè
concoquitur, & ſues ſenio confecti fibroſam ſiccámque
& ideo concoctu difficilem carnẽ habent. Vẽtriculus dif-
ficulter concoquitur, atque etiã inteſtina, vterus, lingua,
cor,iecur,aures,caudæ,renes,cerebrum,medulla ſpinalis,
& perfectorũ animaliũ teſtes:anſeres præter alas. palum-
F borum,ſturnorũ,merularum, & paruarum auiũ caro du-
rior eſt: & magis etiã turturis atque anatis. difficilius ve-
rò quàm hæ concoquitur, fibroſáque eſt caro pauonũ &
otidum:aeriorum animaliũ ventriculi omnes ægrè cõco-
quuntur.Quo in genere falſò à quibuſdam laudatur ſtru-
thocameli vẽter,& mergi:vix etiã concoquũtur cochleæ,
lac acidum,caſeus vetus:at nouus, ac præſertim qui ex la-
cte acido confectus eſt,melius concoquitur:purpurarum,
buccinarũ,& aliorũ teſta intectorũ caro,quia durior eſt,
ideo ægrius concoquitur:itémque aſtaci,paguri,cãcri,lo-
G cuſtæ,ſquillæ,& cætera his ſimilia:polypodes quoque, ſe-
piæ,loligines,& alia quæ molli cute prædita vocantur, ba
ti,liobati,rhinæ,dracones,cuculi, galeonymi,ſcorpii,tra-
churi,triglæ,orphi,glauci,zygænæ,gõgri oua in ſartagine
cocta,triticum elixũ,polenta,typha,auena,fabæ,dolichi,
phaſioli,cicercula,cicer,oryza,lupini, panicum,milium,
& his conſimilia.lens,ſeſamum,caſtaneæ,mala,pira,ante-
quam matura ſint:ficus nondũ maturæ, vuæ acidæ& au-
ſteræ,omnes palmulæ,ſiliquæ, ocimum, rapum crudius,
bulbi crudiores,paſtinaca,daucus,carus:&omnes olerum
H radices, & ipſa etiamnum olera,præter lactucas, intybá-
que.vina craſſa & noua ægrè concoquuntur, & item aqua
omnis.

De rebus ſtomacho idoneis,ipſúmque roborantibus.

Cap. XXXVI.

PAlmulæ austeræ, poma cydonia, oliuæ sale conditæ ad hoc valent: præstantiores autem sunt quæ ex aceto parantur. vuæ passæ austeræ, vua in vinaceis reposita, nux regia magis quàm auellana, ac multo etiã magis cum caricis: cynara. Gingidiũ est scandici simile, quod crudum coctúmque sumptum stomacho valde conuenit. Longiorem coctionem non fert sinapis, raphanus, rapum, nasturtium, pyrethrum, regius asparagus & palustris, & oxymyrtinus, & chamædaphne, & oxyacãthe, & bryonia. Bulbi appetitum excitant, & capparis sale cõdita: citri extima pars stomachum vice medicamenti corroborat. Vinum austerum os stomachi roborat, ac præsertim vbi ventriculus calida temperie laborat.

De rebus quæ stomacho incommodæ sunt,

Cap. XXXVII.

BEta sic aliena stomacho est vt, si edatur largius, morsum etiam inducat. ocimum quoque stomachum lædit, & rapum crudius, blitúmque & atriplex, nisi ex aceto, oleo & garo sumatur: fœnumgræcum & sesamum subuertunt stomachum. Lac in frigido ventriculo atque in febricitantibus acescit: si verò quis melli admixtum lac copiosius propinet, ad vomitũ impelletur. Pepo non probè concoctus, cholericos inferre morbos cõsueuit, similique modo melopepo. Cerebrum omne alienum stomacho est, & spinalis æquè ac medulla cæterorũ ossium: vinũ nigrum & austerum facilè acescit, & ad vomitum impellit: idem facit crassum & nouum.

De rebus quæ non inflant,

Cap. XXXVIII.

NOn cient flatum hæc, pisa, phaseli, cuminum, libysticum, viticis semẽ, canabis fructus, faba fricta, bulbi plurimùm, aut certè bis elixati, tũ ex oleo acetóque sumpti, mel quod coquendo spumam vniuersam deposuerit. oxymel flatus discutit. panes hordeacei. Inter ea verò quæ inflant, quæque non, medii sunt phaseli, ochri & cicerculæ.

De rebus quæ flatum cient,

Cap. XXXIX.

INflant autem hæc, cicer, lupinus, panicum, milium & quæ sunt generis eiusdẽ, fabæque lobi minus quàm fabæ, maza ex polenta, liquores omnes, sed magis cyrenaicus, silphii liquor & radix. Ex ficubus flatus breuis excitatur, quia facilè deiiciuntur: quæ verò exquisitè maturæ sunt, parum absunt ab eo vt nihil noceant. sicut caricæ palmulæ virides flatum gignunt, & rapum crudius: lac facilè in ventriculo ciet flatum, atque etiam bulbi crudiores, mel item non perfectè coctum: vina dulcia flatus diuturnos pariunt, sed & dulcia simul & austera, & mustum flatus inducunt.

De rebus abstergentibus, incidentibus, & aperientibus. Cap. XL.

ABstergit ptisana, fœnũgræcum, melopepo, vuæ passæ dulces, fabæ, cicer & magis quod nigrum est: capparis est satis tenuium partium, & detergit, aperitque, præsertim verò cum oxymelle, aut oleo & aceto ante cæteros omnes cibos sumpta: betæ succus abstergit, ac magis si cum sinapi aut aceto vtatur: bulbi vim habent attenuandi atque aperiendi, cepæ, allia, porráque attenuant, incidúntque crassos & glutinosos humores: serum quoque lactis humores crassos attenuat: ficus abstergent, ideo fit vt multa arenosa ex eorum vsus à renibus excernãtur: caricæ attenuant renésque expurgant: amygdalæ abstergent attenuántque, & viscera purgant, faciúntque vt humores ex thorace & pulmone eiiciantur: pistacia valent ad iecoris firmitatem, & ad purgandos eos humores qui in eis meatibus impacti sunt: mel quod ex calidis siccísque plantis factum est, maiorem atenuãdi vim habet: quocirca etiam aqua mulsa est ad sputum educẽdum accommodata: oxymel, quæ non penitus glutinosa crassáque sunt, facilè educit, & viscera sine molestia expurgat, ac thoracis & pulmonis affectionibus mirificè prodest. Iis qui succos crassos aceruant, vina tenuia conueniunt: sique frigidi humores fuerint, apta erũt quæ tenuia veteráque sunt cũ acrimonia coniuncta: vinum verò aquosum ad humores è pulmone educendos facit. roborat enim, humectátque, & siccat mediocriter. Vinum autem dulce in morbis acutis, vbi sit facta concoctio, vt in peripneumonia & pleuritide, ad educendum accommodatum est.

De rebus obstruentibus,

Cap. XLI.

LAc quod seri parum caseíque multum habet, non tutum est ei qui in illius vsu lõgo tempore moretur: nam & renes calculo obnoxios lædit, & iecoris obstructiones gignit in iis qui præstò sunt vt hisce morbis capiãtur. Caricæ sunt iecori & lieni inflammatis noxiæ, vt etiam ficus: omniáque dulcia lienem iecúrque lædũt. Aqua mulsa incommoda est iis quibus elata in tumorẽ viscera aut scirrho, aut œdemate, aut inflammatione laborant: palmulæ pingues obstruunt. Omnia autem genera liborũ, quæque ex simila conficiuntur, obturant, lienẽ augent, & lapidem in renibus gignunt: idem facit triticea farina cum lacte: alica etiam non est idonea iis quorum obstructum iecur est, & quorũ renes propensi sunt ad lapidem gignendum: vinum dulce obstruit, & viscera auget.

De rebus tardè transeuntibus,

Cap. XLII.

TArdi transitus sunt omnia quæ ex itriis & simila conficiuntur, fabæ frictæ, panes puri, lẽs sine cortice, cerebrum, medulla spinalis, iecur, cor, triticũ elixum, oua assa, elixa, in sartagine fricta, lupini, phasioli, pisa, sesamũ, poma, pira non dum matura, siliquæ: vinũ dulce, ac magis austerum, & nigrum sine dulcedine, itémque crassum, & nouum omne. aqua omnis tardè transit.

De rebus quæ facilè corrumpuntur,

Cap. XLIII.

FAcilè autem corrumpũtur persica, armeniaca, præcocia: & omnes fructus æstiui quorum natura humida est, in ventriculo facilè vitiantur, nisi citò deiici properent. Omnia denique mali succi edulia quæ humida lubricáque sunt & subduci facilè possunt, ante alia sumẽda sunt: ita enim ipsa citò subducta, cætera secum deducunt: si verò post alias dapes comedantur, eas etiam simul vitiabunt.

De rebus quæ difficulter corrumpuntur,

Cap. XLIIII.

AEgrè vitiantur chamulæ exiguæ, purpureæ, buccinæ, & cætera omnia testa intecta quorum dura caro est: quæ etiam dare consueuimus iis qui propter humorũ malitiam cibos corrumpunt: eáque bis & ter in optima aqua coquimus, & in aliam purã transferimus, quũ prima iam salsa facta esse videtur. Similes sunt astaci, paguri, cancri, locustæ & squillæ, & alia omnia quæ carnem habent, quæ ægrè vitietur, non secus quàm ea quæ testa contecta sunt, quorum dura caro est.

De rebus aluum subducentibus,

Cap. XLV.

CIent aluũ, lens, brassica, atq; ex marinis fermè omnia quibus testa pro operculo est, & cochleæ mixtam ex contrariis facultatibus naturam habent: ipsum enim solidum cuiusque corpus permeat, aluúmque comprimit: humor verò ad excretionem irritat. Siquis igitur lẽtem, brassicámque, & alia quorum facta mentio est, decoquat, deinde eorum decoctum oleo, garo, & pipere condiat, tum cui velit bibendum det, ventrem eo potu subduci videbit: maiorum quoque herinaceorũ, & cochlearũ omniũ, & veterum gallorum iuscula ventrem subducunt. Brassicam si velis subducere, ollam cum aqua in qua cocta fuerit, prope vas aliquod admouemus, & ita extrahendo in oleum & garum sine mora coniicimus: ad hunc vsum non est admodum coquenda. Iam furfuracei panes cient aluum: & fœnugræci liquor ex melle coctus & sumptus idoneus est, vt omnes humores vitiatos qui intestinis continẽtur, subducat: sed mel quod ei admisceatur, esse exiguũ debet, ne morsum afferat. Oliuæ sale conditæ ante alios cibos ex garo sumptæ, aluum mouent: lac quod crassius est, minus mouet, liquidus verò, magis. Serum lactis valde euacuat, eique mellis tantum addendum est quantum satis sit ad condiendum, ne gustum lædat. Carnes animalium valde nouellorum facilius per ventrem transeunt: similĩ

quoque modo cartilagineorum caro & torpedo & turtur modicè transeunt,maluáque & beta modicè: recēs caseus ex melle,atriplex,cucurbita,pepones,melopepones,ficus, caricæ,vuæ dulces,ac præcipuè quum humidæ sunt,sycamina prius sumpta,nux adhuc humida ad secessum est accommodata:aridæ quoque nuces,si prius in aqua multū maduerint,mélque eis affundatur, vel siquis ipsas per se sumat,aluum abundè molliunt:sed magis etiam,si postea aquam mulsam sorbeas.est enim planum valere ad aluum subducendam,si postquam hæc quæ dixi sumpseris,vinū dulce bibas,tum spatio quodam temporis interposito & nō statim prādeas.cerasia sola,præcocia,persica,& omnia humida & aquea, & omnino quæ nullam insignem afferre gustantibus aut odorantibus qualitatem videntur,sunt mediæ quodammodo facultatis,inter ea quæ aluum subducunt,quæque supprimūt.mel solum siquis non coctum lambat, aluum rectè subducet: aqua etiam mulsa parum vel nihil cocta facilè subducitur. vinum dulce ad ventris secessum prodest:mustum verò subducit.

De rebus aluum supprimentibus,

Cap. XLVI.

PAlmulæ austeræ, vuæ passæ austeræ, sycamina, rubi fructus,pruna agrestia,poma adstringentia, itémque pira & mala cydonia:atque etiam astaci,paguri,cancri,locustæ & squillæ,& cætera huiusmodi quorum mollis testa est:sed minus quàm ea quæ dura testa sunt operta. Habent autem hæc salsum in se humorem,quem si in aqua deposuerint,non minus quàm ostreorum & aliorū dura testa cōtectorum carnes, aluum supprimet:lens quoque, & brassicæ bis coctæ,& quum succum deposuerunt, aluū cohibent.Sique humectum ventrem siccare velimus,brassicam modicè coctam priore aqua subiecta,in aliam calidam statim coniicimus,in eáque iterum coquimus vsque dum flaccida reddatur:nam quæ bis coquūtur, neque aërē neque aquam frigidam debēt attingere. quippe quū, si contingant,nūquā flaccida sint euasura, ne si diutissimè quidem coxeris.Si à lente corticem detraxeris,vehementem adstringendi facultatem amittet,neque eodem modo ventris fluxiones exiccabit:si verò eam contundas, bisque excoquas,& priorem aquam abiicias, deinde parum aceti aut gari admisceas, *salis habet Orib. 3. Coll. 30.* & aliquid eorum quibus aluus constringitur, adiicias, ne gustatui molestia afferatur,suauissimū vtilissimúmque medicamentum simul & edulium conficies.Polenta ex vino austero potui data exiccat.oryza cohibet,& item panicū, milium,fricta,leporinæ carnes,vinum austerum,& nigrū dulcedinis expers:& quod album est & austerum, & fuluum atque austerum.

De rebus quæ in alimentis calefaciunt,

Cap. XLVII.

HÆ res calefaciunt,triticum coctum,panes ex eo confecti,typha,auena,fœnumgræcum,palmulæ dulces, mala dulcia,sesamum,vuæ dulces(ideóque sitim afferunt vuæ passæ dulces)malua modicè:apium, smyrnium, eruca,raphanus,radicula,rapa,sinapis,nasturtium, pyrethrū, pastinaca,carus,allium,cepa,porrum,caseus vetus.Vinum vetus modicè calidum est,ideóque sitim inducit.fuluum est nigro calidius:flauum est calidissimum, deinde fuluū, tum rubrum,post hoc dulce:postremò album minus cæteris calefacit:vetustissimum verò abundè calefacit.

De refrigerantibus rebus,

Cap. XLVIII.

REfrigerant autem hæc,hordeum, quoquo modo eo vtaris,milium,panicum,tubera,cucurbita cocta,pepones,melopepones,cucumeres,pruna,sycamina,vuæ austeræ & acidæ,vuæ passæ austeræ,mala adstringentia, & acida & insipida,pira,mala cydonia. Refrigerāt etiam palmulæ adstringētes,in quibus frigidus succ9 inest:& lactuca & intyba moderati9. Portulaca,papaueris semen,aqua, vinūdilutū nō perspicuè calefacit,quāobrē minore cū periculo febricitantib9 datur,vinū albū & austerū minimè pro vini natura calefacit:quod verò album simúlque austerum est & crassum & nouum,manifestò refrigerat.acetum quoque refrigerat,éstque tenuium partium: quocirca neruos magis quàm alia refrigerantia lædit: medium verò locum inter refrigerantia & calefacientia sortiuntur panes loti,amylum,atque vuæ vinosæ.

De rebus siccantibus, Cap. XLIX.

SIccant autem,lens,brassica,polēta,viticis semen, eruū bis coctum,& sæpe in aqua dulce redditum: album verò præstantius est. Porro quæcunque assa frictáque edūt homines,ea siccius alimentum præbent: ea quoque quæ garum aut vinū liberalius acceperunt,sicciora sunt quàm quibus hæc non insint.Cæterùm maxima differentia alimentis apparandis affertur ex facultate seminum,olerum & plantarum quæ induntur: quæ omnia,siccantia sunt illa quidem,sed alia magis,alia minus.

De rebus humectantibus, Cap. L.

HVmectant ptisana,cucurbita elixa,pepones,melopepones,cucumeres,nuces virides,susina,pruna, sycamina,lactuca,intubus:malua autem & blitum,atque atriplex maximè omnium olerum aquea sunt. humectant etiam fabæ virides,cicer,aqua refrigerat & humectat:at calefacta humectat & calefacit.

De rebus caput lædentibus,

Cap. LI.

CAput lædunt sycamina, rubi fructus dolorem capitis affert.palmulæ omnes,eruca, fœnūgræcum, fuluum & austerum vinum capitis dolorem creat,mentémque tētat magis quàm nigrum & austerum.odorata quoque idē faciunt.At aquosum neque caput dolore vexat,neque neruos tentat.quod verò pauciferum vocant, capitis etiam dolores sedat, quos succi in ventriculo contenti excitarunt.vetus vinum non aptum capiti,nisi quis admodum robustum caput habeat.Aqua in qua vuæ maduerint quæ fæx nominatur,capitis dolorem excitat :idem facit vua in vinaceis reposita.

De rebus dentes lædentibus,

Cap. LII.

LÆdit autem dentes lac,siquis eo assiduè vtatur: idem quoque gingiuis nocet,eásque flaccidas reddit:ac dētes facit corruptelæ obnoxios, & qui facilè erodantur. Ergo in alimento quod ex lacte sumitur, vino diluto os colluendum est:sed præstat etiam eidem mel admiscere.

ORIBASII DE VIRTVTE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM liber ſecundus ad Eunapium.

QVÆ ſcire quæque facere deberes, Eunapi, bonæ valetudinis tuendæ gratia, ſuperiore libro expoſuimus: ſequitur autem vt vniuerſales ſimplicium medicamẽtorum, & eorum quæ ſuppeditari facilè poſſunt, facultates dicendæ eſſe videantur. Qua in re docebimus, quibus affectionibus ſingula medicamẽta auxiliẽtur: deinde vt in alimentis declarandis, ſic in medicamentis recenſendis faciemus, vt materias cuiuſque facultatis atque actionis in vnum conducamus, & deſcribamus. ita enim magna curationum perutilium, quibus quotidie indigemus, nobis ſuppetet copia: idque, elemẽtorum ordine ſeruato, poterit fieri quamcommodiſſimè.

De facultate ſimplicium medicamentorum per ordinem elementorum, Cap. I.

AGnȣ, *hoc eſt uiticis*, folia, flos & fructus calidæ ſiccæque facultatis vehementer ſunt, abundéque tenuium partium, ac res venereas cohibent. quamobrem non modò ad caſtitatem conferre putantur, ſiquis eis veſcatur, ſed etiam ſi in lecto ſubſternantur. Verùm ad lienem & iecur indurata atque obſtructa, viticis quàm rutæ ſemen eſt accommodatius.

Agroſteωs, *hoc eſt graminis*, radix modicè frigida ſiccáque eſt, ideóque vlcera cruenta agglutinat: ipſa verò herba impoſita refrigerat, ſed non valenter: éſtque in medio ſiccitatis & humiditatis conſtituta. Mordacitas autẽ & partium tenuitas quæ in radice ineſt, perexigua eſt illa quidem, ſed tamẽ decocta & epota lapides frangere quãdoque conſueuit.

Agaricum vim habet per halitum digerẽdi, & craſſos humores incidit, viſcerúmque obſtructiones expurgat: idcirco morbum arquatum, quum iecur obſtructione obſidetur, iuuat: medetur etiam morbo comitiali, & rigoribus qui certo circuitu redeunt, quíque ex craſſis glutinoſiſque humoribus oriuntur.

Adiantum ſiccat, tenuat, digerit: nam & caput glabrum ex alopecia, capillis cõueſtit, & ſtrumas & abſceſſus digerit, & epotum lapides frangit, nec mediocri adiumẽto eſt vt glutinoſa craſſàque ex pulmone & pectore excreentur: & ventris profluuium ſiſtit. in medio verò ordine caliditatis frigiditatíſque conſtituitur.

Ægilops digerendi vim habet: quamobrem induratas inflammationes & ægilopas & alopecias ſanat.

Aizoō vtrunque, & maius & minus, ſiccat leniter: in eo tamen aquea eſſentia cæteris excellit, & vehementer refrigerat. hinc ad eryſipelata & herpetas, & inflammationes ex fluxione ortas accommodatum eſt.

Aἶρα, *hoc eſt lolium*, calefacit & ſiccat vehementer & efficaciter, vt proximè ad acria accedat: abundè autem ſiccat.

Ægiri flores vehementer calefaciunt, modicè verò ſiccant. ſunt præterea tenuium partium: eius autem reſina calidioris facultatis eſt.

Acacia ſiccat illa quidem vehementer: ſed lota, abũdè refrigerat, non lota verò, modicè: qiúmque non conſtet ex particulis ſimilibus inter ſe, partes quaſdam in ſe diſperſas habet & tenues & calidas, quæ lauando ſegregantur.

Acalephes, *hoc eſt urticæ*, folia & fructus facultatis ſunt abundè digerentis, tenuiúmque partium, ac citra vehementem caliditatem. phymata igitur parotidáſque ſanant. craſſa quoque & glutinoſa è pectore pulmonéque educunt. ſed & quiddam habent flatuoſum, quo etiã venerem ſtimulant: præſertim verò ſi ſemen cum muſto bibatur.

Acanthæ leucæ, *hoc eſt ſpinæ albæ*, radix modicè ſiccat & aſtringit: quocirca & cœliacos & ſtomachicos iuuat, & ſanguinis reiectiones cohibet, & illita contrahit œdemata, dentéſque dolentes iuuat ſi eius decocto colluantur. eius ſemen tenuium partium eſt calidæque facultatis: itaque potui datum conuenit iis qui conuelluntur.

Acori radix calidam & ſiccam vehementer vim habet, & conſiſtentia eſt tenuium partium: lotium ergo ciet, & lienes induratos iuuat.

Aloë vehementer calefacit, ſiccat verò aſtringítque moderatè: éſtque medicamentum ſtomacho idoneum vt ſiquid aliud: & ſinus glutinat. ſanat etiam vlcera quæ ad cicatricem difficulter perducuntur, ac præſertim quæ in ano & pudendis fiunt. Prodeſt itidem eorum inflammationibus aqua ſubacta, & vulnera eodem glutinat modo: iuuat etiam, ſi pari modo ea vtaris, inflammationes quibus os, nares & oculi obſideantur. iam verò repellere & digerere ſimul poteſt ita vt paululum etiã abſtergeat, idque vſquedum puris vlceribus moleſtum non ſit.

Hales, *id eſt ſales*, ſimilem vim habent foſſiles & marini, & ex duabus mixti ſunt qualitatibus, abſtergente atque adſtringente. vtrunque autem genus ſiccare planum eſt: quamobrem omnem humorem in corpore depaſcitur, & partes ſolidas adſtringendo cõdenſat. quod in cauſa eſt vt eas ſale condiant, ſálque corpora à corruptela cõſeruet. Sal vſtus maiorem digerendi vim habet: non æquè tamen contrahit & condenſat.

Halos anthos, *hoc eſt flos ſalis*, tenuiorum partium eſt quàm ſal vſtus, éſtque acris qualitatis & abundè digerentis.

Ameωs ſemen calefacit & exiccat vehementer, quũ tenuium ſit partium: digerit etiam, & vrinam mouet.

Amurca calefacit illa quidem, non tamen perſpicuè mordicat: ſi verò coquatur, calidæ ſiccæque facultatis abundè fiet.

Ampeli leucæ, *id eſt uitis albæ*, (quam etiam bryoniam vocẽt) germina vrinam modicè cient: radix abſtergentẽ, ſiccantem & tenuium partium vim habet, & moderatè calidam: quare lienes induratos tum pota tum foris impoſita liquat: cum ficubus verò ſcabiem & lepram curat. Nigra verò vitis eſt ad omnia ſupradictæ ſimilis, præterquã quòd imbecillior eſt.

Amygdalæ amaræ, ſunt facultatis perſpicuè attenuãtis, vt ephelin expurgent, & excreationibus glutinoſorum craſſorúmque humorum ex pectore pulmonéque abundè conferant. quinetiam obſtructione liberant, purgántque iecur, ſplenem, colon inteſtinum, & renes. tota quoq; eius arbor ſimilis eſt facultatis: nam eius radices coctæ atque illitæ ephelin expurgant: dulces verò ſunt amaris imbecilliores.

Ammoniacum habet emolliendi facultatem intenſam adeò vt etiam tophos articulorum diſſoluat, & lienes induratos ſanet, & ſtrumas digerat.

Amomum facultatem acoro ſimilem poſſidet: ſiccius tamen acorum eſt, amomum verò maiore quodammodo vi concoquendi eſt præditum.

Anagallis vtraque, & quæ cæruleum & quæ puniceum fert florem, admodum extergentis facultatis eſt, habétque nonnihil etiam caloris & attrahendi vim quandã, adeò vt ſurculos etiam extrahat. vtriuſque ſuccus ex naribus purgat. ad ſummam verò, ſiccandi vim habet morſu vacantem, atque ideo vulnera glutinat, & putrida adiuuat.

Andrachne, *hoc eſt portulaca*, vehementer frigida eſt & abundè humida, éſtque paucæ auſteritatis particeps: proinde fluxiones repellit, ac præſertim bilioſas & calidas, eas cum mutando, tum in qualitate alterando magnopere refrigerẽs. Hac etiam ratione æſtuãtes, ſiquid aliud, adiuuat, tum ori ventriculi impoſita, tum verò etiam totis præcordiis. Medicamentum verò eſt quod ad ſanguinem facit: ſimilíque ratione eius ſuccus, adeò vt non ſolùm foris admotus, ſed etiam epotus refrigeret: quod etiã toti herbæ, ſi comedatur, accidit. quoniam verò reſtringit, vtile dyſentericis edulium eſt, itémque fluori muliebri & ſanguinis reiectationibus. Sed tamẽ ad hæc eſt multo quàm herba, ſuccus eius efficacior.

Anemonæ omnes acrem, extergentem, attrahen-

témque & ora vasorum aperientem facultatem obtinẽt: quamobrem radix commansa pituitam euocat. succus è naribus purgat, & oculorum cicatrices extenuat. Præterea verò anemonæ vlcera sordida expurgant & lepras tollũt, menstruas purgationes prouocant, & lac denique trahũt.

Anethum abundè calefacit & siccat, itaque iure fit vt in oleo decoctum digerat, dolorem sedet, somnum cõciliet, crudósque & incoctos humores concoquat: vstum verò vehemẽter calefacit & siccat, ideóque vlceribus nimis humidis inspersũ prodest: præsertimq; iis quæ in pudendo sunt. Quæ verò in præputio inueterarint, ea probè ad cicatricem perducit. Cæterùm viride humidius est ac minus calidum: itaque magis concoquit quàm aridum, sed minus digerit.

Anthemis, siue chamæmelum modicè calefacit & siccat, éstque tenuium partium: atque digerit, rarefacit, ac laxat. proinde lassitudini, vt siquid aliud, in primis confert, dolores sedat & mitigat. præterea tensa remittit ac laxat, quæque modicè durasunt emollit. febres quoque eas quæ citra visceris alicuius inflammationem molestæ sunt, dissoluit: præsertim quæ ex humoribus biliosis, aut cutis dẽsitate originem trahũt & hypochondriis, vt siquid aliud, iucundum est. Iam exanthemata quæ ex febris excessu orta sunt in capite, sanat chamæmelum, si viride sit, oleo incoctum: si aridum, aceto prius conspersum. Est etiam idoneum in iis in quibus materia nõdum ferri cessauit: nam eam quæ in capite est digerit, & aliunde non trahit. quod nulli præter hoc medicamento vsu venit.

Anisi semen calefacit exiccátque vehementer: proinde & vrinam ciet, & digerit, & flatus ventris reprimit.

Aristolochia longa, vlcera carne replet, & vteri fomentationibus est accommodata: in quibus autem crassum humorem valentius attenuare oporteat rotunda vtẽdum est: quamobrem dolores ab infarctu & crassitie crudorum spirituum obortos rotunda magis curat, & spicula euellit, & putredines & vlcera sordida sanat & purgat, dentes denique gingiuásque candore perfundit. Iam verò asthmatis quoque & singultientibus & comitialibus, acribus succis, podagricísque ex aqua epota auxiliatur: éstque medicamentum, vt siquid aliud, ruptis & conuulsis accõmodatum.

Arnoglossum, *hoc est plantago*, abundè refrigerat, siccat, & stringit: proinde ad vlcera maligna, fluxiones & putredines conuenit, eandémque ob causam ad dysenteriã valet, & sanguinis sistit profluuia, & siquid aduratur, refrigerat: sinus quoque agglutinat. remedio etiam est cæteris recentibus vetustísque vlceribus: nam citra mordicationẽ siccat, éstque frigiditatis quæ nondum obstupefacit particeps. Eius autem fructus & radix similis sunt facultatis, nisi quòd earum vis siccior est, minúsque frigida: sed fructus est tenuiorum sanè partium, radices, crassiorum. Iam ipsius herbæ folia arefacta facultatis redduntur quæ tenuiorum partium sit, ac minus frigida. hac ratione & radicibus vtuntur ad dolores dentium, iis tum mandendis, tum etiam collutionibus incoquentes. Ad iecoris verò renúmque obstructiones tum radicibus, tum etiam foliis, ac multo magis seminibus vti consueuerunt.

Arum abstergentis est facultatis non validæ, sicut dracontii vis: siccat tamen abundè & calefacit. eius radices si comedantur, non mediocriter humorum crassitiem incidunt, adeò vt etiam excreationibus ex pectore sint idoneæ.

Arsenicum, *id est auripigmentum*, siue vstum, siue ignẽ non expertum, adurẽtis est facultatis. eo verò vtuntur vt adurente, ad nudandam pilis cutim: verùm si diutius inhæreat, ipsam etiam cutim aduret.

Artemisiæ calefaciunt & siccant abũdè, súntque modicè tenuium partium, vt etiam mediocriter ad lapides renum & vteri fomentationes conueniant.

Asari radices facultates similes habent radicibus acori, intensiores tamen: itaque ea quæ de acori radicibus diximus, huc transferenda sunt.

Aspalathus facultatis partiũ dissimiliũ inter se, & adstringentium, eiúsque partibus acribus calefacit, adstringentibus verò refrigerat, atque ita vtriusque partis ratio-

A ne siccat: quamobrem ad putredines fluxionésque vtile est.

Asparagus myacanthinus abstergẽtis est facultatis, nec perspicuè calefacit, nec refrigerat: proinde renum iecorísque obstructiones tollit, præsertim verò herbæ radices & semen: præter ea verò quia citra calorem siccat, id eo dolori dentium medetur.

Astaphis, *hoc est uua*, culta quidem concoquendi simúlque adstringendi & modicè digerendi vim habet: agrestis verò acrem valenter: & ex capite purgat & abster- B git vehemẽter, idque adeò vt ad scabies etiã valeat. sed & vrendi vim quandam habet.

Asphodeli radix vtilis est, sicut ari, asari & dracontii: ex tergentis enim facultatis est. eius verò vst⁹ cinis maiorẽ habet vim calefaciẽdi, siccandi, subtiliores partes faciẽdi, digerendique: hæcque causa est vt alopecias sanet.

Atriplex herba est abũdè humida, modicéq; frigida, nõ particeps adstrictionis, sed perinde aquea est vt malua. Porrò atriplex maluáque hortenses, tum humidiores, tum etiã frigidiores suntmultò quàm agrestes. Quocirca in- C flãmatio nibus incipientibus idoneæ sunt: vigentibus au tẽ & declinãtibus agrestes sunt accõmodatiores. semẽ ab sterg ẽdi vim habet: itaque ad morbum regium ex iecoris o bstructione vtilis est.

Aphronitrum vim habet abstergentem adeò vt nõ solùm sordes extergeat, sed etiam pruritus sanet, saniem pruritus excitantem digerens.

Absinthium, calidum modicè est, siccum vehementer. eius multo est quàm herba calidior. abstergit autem hac de causa, atque roborat, & biliosos ventris humores D per infernam egestionem pellit, ac per vrinã euacuat per quas etiam id quod in venis biliosum est, expurgat. quamobrem pituitam ventriculo cõtentam nihil adiuuat sumpta, causa est, quia adstringens in eo facultas maior est quàm amara. præterea quòd acrimoniæ cuiusdam sit particeps, ideo fit vt maiore portione calidum sit quàm frigidum.

De rebus à B incipientibus.

Balsamum valenter calefacit & siccat, est quoque tenuium partium. Eius liquor est partium tenuiorum, non E tamen vsqueadeò calefacit vt quidam ex partium tenuitate decepti putant. fructus eius persimilis est facultatis, cæterùm multò in subtilitate partium inferior.

Balaustium flos est agrestis punici, valenter gustum adstringens, facultatis verò siccantis, refrigerantis & crassarum partium. Si verò intertrigines vlceráque ipso illinas, celerrimè ad cicatricem perduci videbis: itaque ad sanguinis reiectiones eo omnes vtuntur.

Bati, *hoc est rubi*, folia, germináque, si mandantur, aphthas & alia oris vlcera sanant, imò verò etiam vulnera F glutinant. Fructus verò si maturus sit, moderatam habebit caliditatem quandam: at immaturus à frigida vincitur substantia, ac proinde vehementer siccat: siccatus verò reponitur, vt flos eius. faciúntque vtrique ad tormina intestinorum, & ventris profluuium atque imbecillitatẽ & sanguinis sputũ. Radix verò præterquam quòd abstringit, est etiam tenuium partium: ob eámque causam lapides in renibus confringit.

Bdellium valenter emollientis & efficacis facultatis est. eo quidam vtuntur ad brõchocelas, & hydrocelas, G saliua ieiuna subigentes ad emplastri consistentiam, idem crudorum flatuum discursus, laterum dolores, & rupta persanat.

Blitum olus est humidum frigidúmque admodum.

Bulbus flatum ciet, &, si edatur, venerem stimulat; illitus verò glutinat & siccat.

Butyrum facultatis concoquentis est, cui nonnihil etiam digerentis adiunctum est. quamobrem parotidas, bubones, oris inflammationes, aliásque particulas sæpenumero ipsum solum in puerilib⁹ muliebribúsque corpori- H bus sanat. sed etiam gingiuis puerorum dentes eminentium assiduè illitum, nihilo secius quàm mel, gingiuas attenuat. quinetiam deuoratum magno adiumento est iis quæ ex pulmone sunt expuenda, & simul etiam cõcoquit inflammationes.

Buphthalmum acrius eſt chamæmelo, ob eámque A caufam maiorem vim habet digerendi, adeò vt etiam duritias ſanet cerato admixtum.

Brathy, *hoc eſt ſabina*, ex numero calefacientium ſiccãtiúmque valenter eſt, atque etiam digerẽtium: & propter partium tenuitatem menſes educit vt ſiquid aliud, ac ſanguinem per vrinas mouet: fœtum viuentem interficit, & mortuum educit. quidam etiam pro cinnamomo duplũ eius ponunt.

De rebus à Γ incipientibus.

Gala, *hoc eſt lac*, quod optimi ſucci eſt, accommodatiſ B ſimum eſt ad acres mordentéſque fluxiones: præſertim verò quum nobis circunfuſus aër calidus ſit, multum huiuſce facultatis amittet, niſi protinus quis ab vberibus expreſſo & adhuc calido vtatur. Quo in genere vtendũ præcipuè eſt lacte mulieris bene habitæ, & quæ vitæ rationẽ probè inſtitutam ſeruet. Si hoc non ſuppetat, caprino, aut equino, aut bubulo, aut aſinino, aut ouillo vtemur. Lactis verò ſerum abſtergentis eſt facultatis, aluúmque ſubducendi gratia ſumitur, & clyſteribus etiam iniicitur, abſtergítque & abluit acrimonias inteſtinorum. prodeſt etiam ad colluenda vlcera acria, & quibus ineſt ſanies: ad dyſenterias verò & omnes acres ventris fluxiones, in lac prius decoctum ignitos lapillos iniicimus, & lac eo vſque decoquimus dum plurima ſeroſi humoris pars in eo conſumpta fuerit. Si verò quis ferreos orbiculos igne candentes iniiciat, meliorem ſanè facultatem reddit. Præterea lac totum ad acres oculorum fluxiones conuenit, & ad hypoſphagmata & ſugillata. quinetiam ſimul cum roſaceo & ouo palpebris foris impoſitum, quũ ii qui lippitudine laborant dormitum eunt, inflammationes cõcoquet. Eſto autem hoc muliebre lac recẽs ex mamillis expreſſum. id quoque infundimus vteris vlceratis: & vbi mitigatione opus eſt, ſiue ob inflammationem, ſiue ob morſum, ſiue ob malignitatem, eo vtimur accommodatè.

Γῆ, *id eſt terra*, omnis ſiccãdi vim habet: quúmque nulla penitus ignea ſubſtãtia ei ſit admixta, tũ citra vllũ omnino morſum ſiccat: quã etiam ad rem valet, ſi lauetur. Præterea terra omnis quæ colitur, ſi pinguis ſit, valebit ad omnes eas partes curandas quæ deſiccari poſtulant. itaque ea & Alexandriæ & in Ægypto vtuntur: nam quoſdam vidi qui quum aqua inter cutem & lienis affectionibus laborarent, terra Ægyptia vterentur, ſéque vngerent. Eodem modo eius lutum & veteres inflammationes & laxa œdemata iuuat: atque adeò vt viderim ego nõnullos qui ex nimia euacuatione ex hæmorrhoidibus facta turgentes redditi, perſpicuum adiumentum ſenſerint. Sed & quidam diuturnos, & parte aliqua infixos dolores perpeſſi, huius luti vſu planè ſanati fuerunt. Lemnia verò terra modò vni, modò alteri humori admixta, facit ad vulnera glutinãda, ad diutina, vel quæ difficulter ad cicatricẽ perducũtur, vel quæ maligna ſunt, perſanãda. Samia terra, & qui potius aſter dicitur, vtilis eſt ad ſanguinis ſputum ex quouis loco, ſanguinis ex vtero profluuia, & dyſentericas exulcerationes, antequam putreſcentes efficiantur. Samia verò maximè mitigat inflammationes in vberibus, teſticulis, & omnibus locis glandularum. Hanc autem ad læuorem redigere ex aqua oportet: tum roſacei tantum miſcere quantum faciat ne medicamentum ſiccet. quod enim ita pararis, accommodatum erit vbi mediocriter refrigerare cum mitigatione voluerimus, vt appareat facultatem Samiæ eſſe modicè refrigerantem. Selinuſia verò & G Chia modicè abſtergendi vim habent: quamobrem mulieres quædam eis ad faciem vtuntur.

Gigarta, *hoc eſt acinorum vuæ nuclei*, abundè ſiccant, modicéque refrigerãt & adſtringunt: quocirca omnibus ventris affectionibus cum profluuio coniunctis abundè proſunt.

Glaucium adſtringit & refrigerat perſpicuè, vt etiã eryſipelata, ſi valentiora non ſint, ſanet.

Glechon, *hoc eſt pulegium*, calefacit attenuátque vehementer. itaque humores craſſos ac glutinoſos ex pulmone & thorace per ſputum facilè elicit, & menſtruas mulierum purgationes mouet.

Glycyrrhizæ ſuccus ad læuigandas aſperitates aptus eſt, nec modò in arteriis, ſed etiam in ſcabra veſica. eſt verò eius temperatura tota tepida: quúmque tẽperie humidus ſit, ideo ſiti eſt iure accommodatus.

Glycyſidæ, *hoc eſt pæoniæ*, radix mẽſtruas purgationes ciet ad amygdalæ magnitudinem ex mulſa potui data. iecur quoque obſtructum & renes expurgat: ſua autem adſtrictione ventris profluuia ſiſtit, ſi in vino aliquo auſtero decocta potetur. omnino verò ſiccandi valenter facultatẽ habet, vt minimè deſperarim eam collo pueris ſuſpenſam comitialem morbum meritò ſanare. Eius autem vis eſt tenuium partium, & exiccans, non tamen inſigniter calida.

Gypſum facultatis ſiccantis & emplaſticæ. combuſtum verò non æquè emplaſticum eſt: fit tamen partium tenuiorum, & maiorem exiccandi vim acquirit: valet etiam ad repercutiendũ, præſertim verò oxycrato maceratum.

De rebus à Δ incipientibus.

Daucus & ſtaphylinus calefacientis facultatis eſt, & tenuium partium. Radix verò habet præterea vim ciendi C flatus, & venerem ſtimulandi. Semen domeſtici habet ipſum quoque res venereas ſtimulandi vim quandam: at ſemen agreſtis eſt penitus flatus expers, ac proinde vrinã ciet, menſéſque prouocat.

Daphnes, *hoc eſt lauri*, folia & baccæ ſiccant & calefaciunt vehementer, & magis etiam baccæ quàm folia. Cortex verò radicis minus eſt acer ille quidem, ſed amarus magis: habétque neſcio quid adſtrictionis. proinde calculos frangit, & hepaticos iuuat. bibitur autem ex vino odorato D ad trium obolorum pondus.

Dermata, *hoc eſt coria*, vetera, quæ videlicet ex vetere calceamento ſunt vſta, ad vlcera ex attritione calceamentorum, ſedata inflammatione, vtiliter adhibentur. hic enim cinis exiccandi vim habet: & ambuſta, & eas quas intertrigines in feminibus vocant, meritò perſanat.

Diphryges mixtæ eſt qualitatis & facultatis, adſtringentis & acris: quamobrem accommodatum eſt ad vlcera maligna medicamentum.

Dictamnum tenuioris eſſentiæ eſt quàm pulegium, in cæteris illi ſimile eſt. quod verò falſum dictamnum vocant, E eſt ad omnia dictamno imbecillius.

Dracontium eſt acrius quàm arum, magíſque amarum: itaque medicamentum factum eſt tam efficax quàm quod maximè. Eius radix expurgat viſcera, omnes craſſos glutinoſóſque humores extenuans, éſtque optimum malignorum vlcerum medicamentum: expurgat quoque & abſtergit ſtrenuè cum alia quibus abſterſione opus eſt, tum etiam vitiliginem, cum aceto. Folia autem vlceribus & vulneribus recens illitis cõueniunt. & quo minus ſicca F fuerint, eo magis glutinabunt: ſicciora enim ſunt acriora quàm vt vulneribus conueniant.

Drys, *id eſt quercus*, partes omnes ſunt qualitatis adſtringẽtis participes: ſed plus tamen eius habet membrana quæ in trunci cortice ſubeſt, & quæ eſt ſub glandis ipſius calculo, quæ, inquam, carnem ipſius fructus conueſtit, quocirca ad fluorem muliebrem, ad ſanguinis ſputa, ad tormina inteſtinorum, ad alui profluuia diuturna eam eſſe accommodatam, crediderunt. Valentius autem adſtringit fagus & ilex: atque horum & item quercus folia illita ſiccare non inſtrenuè poſſunt. ex quo fit vt illita, & totam circumiacentem vulneris partem contegentia, vulneris agglutinandi vim habeant.

De rebus ab E incipientibus.

Ebiſcus, ſiue althæa, *eſt autem agreſtis malua*, facultatis eſt digerentis, laxantis, inflammationes leuantis, mitigantis, phymata coctu difficilia concoquentis. Radix verò atque eius ſemen cætera faciunt illa quidem æquè ac folia, ſed tamen tenuiorum partium ſunt, magíſque quàm folia ſiccant, & præterea magis abſtergere demonſtrantur, atque adeò vt etiam vitiliginem detergant, & ſemen re- H num calculos frangat. Radicis verò decoctum ad tormina inteſtinorum, & alui profluuia, & ſanguinis reiectionẽ vtile eſt, vtpote quod adſtringendi vim quãdam habeat.

Elææ, *hoc eſt oliuæ*, rami, tantæ frigiditatis quantæ adſtrictionis ſunt participes. Fructus verò exquiſitè maturus

moderatè calidus eſt,at immaturus magis & adſtringit & refrigerat.

Elæum verò,*hoc eſt oleum*, quod ex oliuis conficitur, humectandi & moderatè calefaciēdi vim habet:quale eſt dulce quod ex oliuis drupis potiſſimùm conficitur:quod autem omotribes vocant, quantum habet adſtrictionis in ſe, tantum etiam ei frigiditatis ineſt. Vetus porrò oleũ quod ex dulci tale euaſit,calidius eſt,& maiore digerēdi vi præditum:at quod ex crudo,vbi adſtrictionem prorſus abiecerit,alii ſimile fit.Quod verò tenue cernatur,quale eſt quod purum eſt, quódque intuenti pellucidum videtur,ac modicum eius cuti impoſitum latiſſimè ſerpat, ſibi tamē ipſi continuũ maneat,atque à cuti combibatur, hoc vtique cenſendum eſt optimum, atque olei virtute præditum eſſe vel maximé.

Elleborus vterque abſtergentis ſimul & calidæ facultatis eſt:quamobrem ad vitiliginem, lichenas,pſoras lepráſque accommodatus eſt: imò verò niger,ſi in fiſtulam quæ ex collo obduruerit,infundatur,duob⁹ tribúſve diebus callum aufert.Prodeſt etiam dentibus, ſi hoc cum aceto colluatur. calefacit enim & ſiccat vehementer.

Elxine,*alii perdicinum uocant*, facultatis eſt abſtergentis & leniter adſtringentis, cum humiditate ſubfrigida. vnde omnes inflammationes in principio & incremento vſque ad ſtatum, ac præcipuè eas quæ calidæ ſunt, perſanat.quinetiam incipientibus phygethlis imponitur. eius præterea ſuccus cum roſaceo ad aurium dolores inflammationis ſpeciem præ ſe ferentes mediocriter prodeſt.

Elymus,aut meline, *hoc eſt panicum*, exiccantem vim habet.ſiſtit ergo ventris fluxus,ſicut milium:ſi verò foris illinatur,ſiccat & refrigerat.

Erebinthus,*hoc eſt cicer*,lacti & ſemini gignēdo aptũ eſt:prouocat verò etiam menſes.Quod autem arietinum vocatur, vrinam efficacius quàm aliud ciet.decoctum verò eius calculos in renibus confringit: ad quod potiſſimùm valet id quod ex nigro fit cicere.Reliquum genus quod orobiæum nominãt, vim habet attrahendi,digerēdi,incidendi,abſtergendi:eſt enim calidum modicéque humidum.eſt etiam amaritiei particeps, cuius vi iecur, lienem,renéſque expurgat,ac pſoras lichenáſque exterget ac parotidas:teſticulóſq; induratos diſcutit,& vlcera maligna cum melle ſanat.

Erpyllos,*hoc eſt ſerpyllum*, calefacientis eſt facultatis, adeò vt & menſtruas purgationes & vrinam cieat.

Eria, *hoc eſt lanæ ſordidæ, quæ ſuccidæ appellantur*, accõmodatè adhibentur ad excipiendas irrigationes quæ contuſis & percuſſis particulis imponuntur: puræ autem vſtæ vim acrem calidámque habent cum partium tenuitate:quocirca flaccidas in vlceribus carnes eliquant quã celerrimè. Vtuntur autem,vt alia pleraque,vt ollam nouã lana impleas,eámque operculo multis foraminibus pertuſo tegas.

Eupatorium herba tenuium partium eſt, abſtergentis,adſtringentis incidentíſque facultatis,citra manifeſtã caliditatem, vnde viſceris obſtructiones expurgat:ſed quia paucæ obſtructionis particeps eſt,ideo viſceri robur addit.

Euphorbium, adurentis tenuiúmque partium facultatis eſt.

Echidnes,*hoc eſt uiperæ*,carnes quum ita vt anguillæ cõdiũtur,ex oleo,ſale,anetho,porro,& aqua,ſeruato omniũ modo,totum corpus per cutim expurgant,ita vt elephantiaſi laborantes curent.Sed quoniam nonnulli eorum qui has carnes ederunt,vehemetiſſima ſunt cruciati ſiti,idcirco uitandæ ſunt quæ iuxta mare degunt,& in locis viuũt ſalſis:quippe quæ ſalſam carnem habeant,quas ſanè dipſadas vocant.Ergo caro viperarum facultatis eſt ſiccantis, valenter digerentis,& modicè calefacientis: properat autem eius vis(vt videtur)ad cutim per quam excrementa copioſa quæ in corpore ſunt,euacuat. & à cute(ceu ſquama)abſcedit,deciditque extima cuticula,in qua & pſoræ & lepræ & elephantes gignuntur.

De rebus à Z incipientibus.

Zyme,*hoc eſt fermentum*,tenuium eſt partium, & modicè calidum: quamobrem citra morſum ac moleſtiam

A quæ in imis partibus ſunt extrahit & digerit.

De rebus ab H incipientibus.

Hedyoſmus,*ab aliis minthe ſeu mētha nominatũr*,ea eſt facultatis vehementer calefacientis, & propter humiditatē quæ ex coitu ei accidit, mediocriter etiam ad venerem impellit.habet etiam quãdam amaritiem qua lumbricos enecat.eſt itidem acerba, ac proinde recentes ſanguinis reiectationes cũ oxycrato pota ſiſtit. ſubſtantiam quoq; tenuium habet partium,vt ſi qua alia herba.

De rebus à Θ incipientibus.

B Thapſia,acris valentérque excalefacientis facultatis eſt cum humiditate coniunctæ: quare ex alto violenter trahit:& quod traxit,digerit.id quod longiore tempore efficit.

Thermus,*id eſt lupinus*, edi poteſt, & ex genere emplaſticorum medicamentorum eſt.cæterùm amarities ei innata abſterget digeritque. Ipſe etiam lupinus illitus,& ex melle linctus,vel cum oxycrato epotus,lumbricos interficit.quin eius etiam decoctum lumbricos expellit, & foris perfuſum vitiliginem,achoras,puſtulas,pſoras,gangrænas,vlcera maligna iuuat: ſiccat enim citra morſum.
C Idem iecur expurgat renéſque,cum ruta & pipere ſumptum.elicit etiam menſes & fœtus cum myrrha & melle impoſitum. Iam verò lupinorum farina citra mordicationem digerit, quum non liuida ſolùm ſed etiam ſtrumas & phymata dura ſanet:in quo caſu coquenda ex aceto eſt,aut mulſa aut poſca.digerit etiam quæ liuida ſunt, & quæcunque modò diximus præſtare decoctum poſſe, eadem omnia farina efficit.

Theion, *hoc eſt ſulfur*, omne trahentis eſt facultatis, éſtque calidum & tenuium partium, vt etiam multis
D venenatorum animalium reſiſtat.quin & pſoras & lichenas & lepras cum reſina terebinthina ſanat. omnes enim huiuſce generis affectiones exterget, nec in profundum repellit.

Thlaſpi ſemen acris eſt facultatis adeò vt internos abſceſſus epotum rumpat:menſes ciet,fœtum corrumpit, & per ſedem infuſum ſanguinolenta euacuans iſchiadicis prodeſt.

Thridax,*id eſt lactuca*, humidum frigidúmque olus eſt,non tamen extremé:proinde ad calidas inflammationes accõmodata eſt,& ad parua leuiáque eryſipelata.eſt e-
E tiam edulium ſiti aduerſum.Semen verò potum genituræ profluuium cohibet: quamobrem iis datur qui in ſomniis polluntur.

Thymum calefacit & ſiccat vehementer,& incidit vehementer:ideo fit vt vrinam moueat,fœtus extrahat,& potum viſcera expurget.educēdis verò ex thorace atque pulmone humoribus confert.

De rebus ab I incipientibus.

Ixos,*id eſt uiſcum*,ex alto extrahit valenter humores non ſolùm tenues,ſed etiam craſſiores,eóſque diffundit,
F ac digerit.eſt etiam ex eorum medicamentorum genere quæ non protinus admota calefaciunt, ſed quæ tempus, velut thapſia,ad id poſtulant.

Ia, *id eſt uiolæ*,folia aqueã & ſubfrigidã eſſentiam ſuperantem poſſident.quocirca & per ſe & cum polenta illita calidas inflammationes leniũnt.

Ios,*id eſt ærugo*,acrem qualitatem habet,éſtque digerens,detrahens,& detergens,non teneram modò verumetiam duram carnem:ſique pauculum eius multo cerato admiſceas,id quod ex vtroque conflabitur, citra morſum
G abſterget.

Hippuris,*hoc eſt cauda equina*,qualitatem habet adſtringentem cum amaritie. proinde valenter ſimúlque ſine mordicatione exiccat. itaque vulnera vel maxima conglutinat, etiamſi perfecti nerui ſint.Præterea iuuat etiam ramicem inteſtinorũ. ad hæc facit ad ſanguinis reiectiones, & ad fluorem muliebrem, ac potiſſimùm ad rubrũ. Ad dyſenterias verò & alios vētris fluxus, generoſum medicamentum eſt herba ipſa ex aqua aut vino pota. Eius porrò ſuccus prodeſt profluuio ſanguinis è naribus,itém-
H que ventris affectionib⁹ profluuio obnoxiis,cum aliquo auſtero vino potui datus:aut etiã cum aqua,ſi fortè is cui detur febrim habeat.

Isatis domestica qua tinctores vtuntur,siccantis valenter facultatis est:non tamē adhuc vt mordeat.est enim amara simul atque adstringens. proinde magna vulnera in duris corporibus glutinat,etiamsi in capitibus fuerint musculorum.Illinitur quoque vtiliter partibus fluxu sanguinis laborātibus:ac tumores œdematum speciem præ se ferentes digerit simul & reprimit: &, aduersus omnia vlcera maligna egregiè resistit.

Iteæ,*hoc est salicis*,foliis vti quispiam possit ad cruentorum vulnerum agglutinationē. eiusdem quoque facultatis est eius flos:ita enim leniter desiccat vt morsu vacās sit:& item adstringit.Quidam ex eo succum faciunt,seruántque vt medicamentum morsus expers,exiccans & ad multas res vtile.Arboris etiam cortex simili facultate est, nisi quòd siccioris est natura. sed hunc quidam comburunt,eiúsque cinere vtuntur ad ea quæcunque valenter exiccari postulant.ergo clauos quos vocant,& callos,& myrmecias aceto maceratus tollit.

De rebus à K incipientibus.

Calamintha,calida & sicca vehemēter est,ac tenuiū partium.ipsa verò per se pota sicca est:cum melicrato autem perspicuè calefacit,& sudores elicit, omnéq; corpus digerit & exiccat.quamobrem fuerunt qui ea ad rigores circuitu quodam repetentes vsi sint: ac foris quidem adhibentes oleo incoctam,& totum corpus cum strenui frictione inungentes:intrò verò sumentes,vt dictum est nobis.Quinetiam coxendicibus quidam in morbis ischiadicis,vt singulare remedium,imponunt. trahit enim quæ in profundo delitescunt,ad extremitatē: totúmque adeo articulum excalefacit, & cutim vehementer adurit: & menstruas purgationes potui data admodum efficaciter prouocat.Vtile etiam medicamentum est ad elephantiasin,eo quòd digerat attenuétq; valenter,& crassos humores incidat.Qua etiam ratione cicatrices atras reddit splēdidas,&suggillata digerit.sed ad hæc efficienda præstantior est ex vino cocta,vt postea illinatur .commodiórque erit viridis quàm sicca:nā siccata fit valentior, & proptiꝰ vrit.Eius autem succus lumbricos latos & rotundos infusus & epotus interficit. Iam verò etiam suspiriosos adiuuat,eósque qui morbo regio laborant,eo quòd abstergat purgétque iecoris obstructiones.cæterùm ad hæc omnia conficienda montana est efficacior.

Calamus,*id est arundo vallaris*,eius radix facultatis abstergentis est particeps non mediocris:eiúsque non acris. Folia autem viridia modicè refrigerant,inque eis inest etiam abstergendi vis.Eius verò cortex combustus,abundè tenuium partium & digerens redditur:habétque vim abstergendi,adeò vt siccet calefaciátque vehementer.

Cannabis semen flatus expers est, & siccans vsque adeo vt si largius quis eo vescatur, exiccetur.

Capnios,*id est fumus*, acris & simul amaræ qualitatis est particeps:neque etiam omnino vacat adstrictione.quāobrem vrinas biliosas copiosè promouet, & iecoris obstructiones atque imbecillitatem sanat. idem siccus & læuigatus ex mulsa & illitus ventrem laxat: siccus quoque vino diluto perspersus stomachum roborat.

Capparis radicis cortex ex pugnantibus constat facultatibꝰ:quippe qui abstergere, purgare, incideréque amaritie potest:excalefacere verò incideréque,acrimonia: contrahere,densare,& constringere,acerbitate.Itaque lienes induratos , siquid aliud,iuuare hoc medicamentum potest,tum foris admistum remediis quæ illinendo sunt, tum intro in corpus assumpum, & in aceto aut oxymelite coctum,aut aridum contusum,illisque admistum.nam lentos crassósque humores ita sumptum perspicuè , idque non solùm per vrinas sed etiam per secessum euacuat : ac sæpe etiam sanguinolētos humores defert.vnde & lienes & coxarum dolores adiuti sunt.sed & menstruas euocat purgationes,& pituitam ex capite purgat. Porrò vlceribꝰ malignis cataplasmatis modo impositus, bonum medicamentum est. Præterea dentium labores adiuuat, interim cum aceto coctus,interim cum vino , sæpe etiam solus dentibus commansus.Vitiliginem quoque cum aceto digerit,& item strumas tumorésque duros idoneis ad hæc medicamentis admixtus discutit.Nec mirum videri de-

A bet si huiꝰ herbæ succꝰ amaritie sua vermes auriū occidat.

Cardami,*id est nasturtii*,semē adurentis est facultatis particeps,vt sinapi:proinde coxendicis capitisque doloribus,atque adeò quicquid ruborem postulat, eò excalefaciunt,sicut sinapi.

Cardamomum calidæ vehementer facultatis est, adeò vt illitum adurat.adiunctum quoque ei quiddam amaritudinis est qua lumbricos enecat,& psoras cum aceto valenter exterget.

B Casia calefacit & exiccat vehementer excrementa quæ sunt in corpore,& instrumentis robur addit. Est verò etiam idonea menstruis purgationibus suppressis, quū excrementorum copia crassitiésque vetat ne quantum satis est euacuetur.

Carya arbor,*id est nux*,habet in foliis & germinibus adstrictionem quandam:at in nucis putamine & recenti & sicco,euidentem plurimámque.itaque ex contusis putaminibus expressum succum in melle,vt mororum & ruborum,decoquimus,& pro stomachico medicamento vtimur.Eius nucleus aridus combustus fit tenuium partium C & exiccans,& medicamētum morsus expers. Leptocarya verò, *hoc est nuces Ponticæ*,frigidiores & magis austeræ sunt: in cæteris rebus sunt magnæ nuci persimiles.

Castoreum calefacit,exiccat,tenuiúmque abūdè est partium.est etiam accommodatissimum iis qui ex plenitudine conuelluntur ac tremunt:iis verò qui exinanitione hæcque patiuntur,maximè contrarium.hǽcque facit tum epotum,tum cuti ex Sicyonio aut vetere oleo impositum, Quibus verò maiore caliditate opus est,fricari eos ex castoreo conuenit.sed iuuat etiam siquis carbonibus ipsum D imponat,eiúsque suffitum inspiratione hauriat : maximè verò si humidæ frigidæq; affectiones in pulmone aut capite constiterint. Attamē lethargicas cataphoricásque affectiones quibus adiūcta febris est, melius est non curare quidem aliquo dictorum oleorū macerandos:sed potius ex rosaceo capiti collóque imponere.

Cedrus calefacit exiccátque vehementer:oleum autē quod ex ipsa fit, vehemētissimum est & abūdè tenuiū partium.itaque molles carnes promptè & sine dolore putrefacit:duras verò & longiore tempore,ac præcipuè corpora mortuorum siccat,& à corruptela tuetur . Nec mirū E videri debet si pediculos,lendes,& tineas,& vermiculos qui sunt in auribus,interimat:appositáque fœtum viuentem enecet,mortuū verò eiiciat:sicut etiam facit de coitus ipsius semine,pudendo circumlita . proinde medicamentum erit partui aduersum,si sic vtaris,nulli secūdum. eadem quoque dentium foraminibus instillata , dolores eorum lenit,ipsósque dentes confringit.

Centaurii maioris radix acris est & calida & adstringēs cum terrea frigiditate.Ergo sua acrimonia prouocat F menstruas purgationes,fœtúmque mortuum extrahit,viuētémque corrumpit & expellit: adstrictione verò vulnera agglutinat,& spuentes sanguinem iuuat:itémq; ruptis cōuulsis.& difficultati respirationis,& tussibus inueteratis prodest.

Centaurium minus siccat valenter citra morsum:ex quo fit vt magna vulnera glutinet,si recens illinatur.præterea vetustis vlceribus,& quæ difficulter ad cicatricem perueniunt,cicatricem inducit.Decoctū verò huius herbæ quidam ischiadicis infundunt, ceu biliosa crassáque G educens.quum tamen ita vehementer egerit vt cruenta euacuet,tunc magis etiam proderit.Succus verò eius qui similis facultatis est,cum ea quæ prædicta sunt efficit, tū etiā fœtū illitus euocat,& menstruas purgationes educit.

Cecis,*hoc est galla*,quæ immatura est, medicamentū est admodū acerbū,habétque plurimum essentiæ terrenæ frigidæ:qua ratione fluxiones resiccat,& repercutit: contrahitque & constringit & roborat particulas imbecilles, omnibúsque fluxionū affectibus strenuè resistit.itaque siccat vehemēter,& abundè refrigerat. Altera verò galla quæ H flaua laxáque est,siccat ipsa quoque, sed minus. Cæterùm gallæ combustæ sanguinis reprimendi vim acquirūt.carbonibus autem imponendæ sunt vsquedum igni cādeāt, tum aceto aut vino extinguendæ.

Cera medium quodammodo tenet calefacientiū &

rè frigerantiũ,humectantiũmque & ſiccantiũ.quamobrẽ aliorum medicamentorum materia eſt: ipſa verò per ſe foris impoſita, ex genere eſt debiliter concoquentium.

Ciſſos,*id eſt hedera,* ex contrariis facultatibus compoſita eſt:ſtringit enim & refrigerat; éſtque acris & calida. & viridis,eſt aqueæ eſſentiæ tepidæ particeps. foliis verò eius in vino decoctis magna vulnera glutinantur,& maligna ſanantur:& vlcerationes ex igni factas ad cicatricem perducit.Folia quoque ex aceto decocta lienoſos iuuant. Eius flores ſunt fermè validiores,vt ambuſtis cum cerato læuigati conueniant.Succus denique medicamentum eſt quod naribus infuſum purgando capiti eſt:ſanátque diuturnas aurium fluxiones ; & vetuſta vlcera in auribus atque naribus.ſi verò acrior videatur,quum vtendum eo erit,oleo roſaceo miſcebitur. Lacryma eius pediculos interimit,& cutim pilis nudat.

Colocyntha,*hoc eſt cucurbita,* humectat ac refrigerat admodũ.quocirca ſuccus ramẽtorum eius ad auriũ dolores cum inflammatione cõiunctos cum roſaceo cõuenit. ſic etiam tota illita calidas inflãmationes refrigerat.

Cummi, *hoc eſt gummi,* facultatis eſt ſiccantis & emplaſticæ,& nimirum aſperitates ſanat.

Conia,*hoc eſt lixiuium,*adurẽtem habet caliditatem, ſed tenuitate ſubſtantiæ citra dolorem vrit.

Conyza maior & minor calefacit ſiccátque vehemẽter.hæ in oleo coctæ remedio ſunt iis rigoribus qui per circuitum redeunt . earum flores vnà cum foliis terunt quidam,& ex vino potui dant ad menſtruas purgationes egregiè euacuandas,& fœtus eiiciendos.

Coriannon ſiue corion,*hoc eſt coriandrum,*ex contrariis facultatibus cõſtat:plurimũ enim habet amaræ eſſentiæ, quæ tenuiũ eſt partiũ,&terrea:nec parũ etiã aqueæ humiditatis quæ tepentis facultatis eſt,obtinet. habet quoque nonnihil adſtrictionis.ex quibus omnibus agit varié.

Copros, *id eſt ſtercus,*caprinum, quod propriè σπύραθος nominatur,acris & digerẽtis facultatis eſt,ideóque induratis tumoribus cõuenit,ac nõ ſolùm in liene, ſed in aliis etiãnum particulis. Equidem ad tumorẽ in genu inueteratũ iuſſi cataplaſma ex hordeacea farina & poſca & hoc ſtercore confici atque adhiberi:& mirabile eſt quãtum ei profuerit.Hæc denique parandi ratio eſt in cæteris particulis vtiliſſima:eſt tamen vi acriore quàm vt eo in mulieribus vrbanis,aut pueris,aut vno verbo in corporibus teneræ carnis vtare.Cæterùm ſtercus hoc vſtum tenuiorũ ſit partium,non tamen euidenter acriorum.quamobrem ad alopecias facit,&ad ea omnia quæ abſtergentia medicamenta poſtulant: cuiuſmodi ſunt lepræ, impetigines & ſcabies,& cætera generis eiuſdem.Stercus autem bubulũ ſiccandi vim habet, atque etiã attrahendi: quod oſtendit quũ apum veſparúmque morſus iuuat.Hoc etiã ſtercore quidam aqua inter cutem laborãtes oblinebat, & in ſole exponebat.Stercore autem columbarum quæ in paſcuis degunt,vt calefacienti medicamẽto ad multas res aſſiduè vtimur, adhibemúſque cũ naſturtii ſemine pro ſinapi ad ea quæ ad ruborem perduci poſtulãt.At ſtercore gallinarum vtuntur quidam in iis qui ſuffocantur, quòd fungos comederint. vomunt autẽ qui hoc ſumunt, humorem pituitoſum craſſiſſimũ. qua re ſtatim à periculo liberantur. Porro ſtercus ipſum in tenuẽ pollinem redactũ,ex tribus quatuórve poſcæ aut oxymellis cyathis perſperſum eſſe oportet.eſt autẽ hoc minùs columbino calidum.Cæterùm ſtercus crocodilorũ terreſtriũ abſtergendi ſiccandiq; vim habet: cuiuſmodi eſt etiã ſtercus ſturnorum,quum oryzã ſolam comederint.Vt ergo crocodilorum ſtercus ephelidas deterget,ita etiam vitiliginẽ atque impetiginẽ tollit.

Coſtus exiguam planè amaram, plurimam verò acrem calidámque obtinet qualitatem, vt etiam exulceret. quocirca totum corpus eorum quos per circuitum rigores inuadunt,illo cum oleo ante acceſſionem extrinſecus cõfricatur.ita etiam in reſolutiuis iſchiadicíſque,& omnino in quibus partem aliquam calefacere , aut ex alto ad ſuperficiem trahere ſuccum aliquem oporteat, coſto vtimur.Valet quoque ad vrinam, menſéſque prouocandos, itémque ad rupta conuulſáque . Laterum quoque doloribus conuenit ,latos lumbricos interficit .ad ephelida

A valet cum aqua aut melle. Eidem quoque flatuoſa quædam humiditas ineſt,qua cũ vino mulſo venerẽ excitat.

Cotyledon, *id eſt umbilicus Veneris* mixtæ eſt facultatis, humidæ,ſubfrigidæ,& cuiuſdam obſcurè adſtringentis, cui eſt etiam amari parum adiunctum. quamobrẽ refrigerat ac repercutit,abſtergétque & diſcutit. & inflammationes eryſipelatis naturam imitantes, & eryſipelata ſpeciem inflammationum præ ſe ferentia perſanat:ac ſtomacho ardore æſtuanti admodum vtiliter imponitur.

Crambe,*id eſt braſsica,*ſiccantis facultatis eſt,non tamẽ
B etiam acris euidenter,ſed adeo vt vulnera glutinet,atque vlcera maligna ſanet,inflammationibúſque iam induratis,& ſolutu difficilibus,&eryſipelati quod etiam tale ſit, itémque herpeti medeatur. Sed & vis quædam abſtergẽs ei ineſt,qua lepras curat.eius ſemen epotũ lumbricos necat:ephelidas quoque & lentigines iuuat. Caules verò braſsicæ combuſti cinerem faciunt admodum deſiccantem, vt fermè adurendi vim habeat.qua ſanè ratione eiuſ modi cinerem adipi veteri miſcent,& ad dolores lateris, aut ſi quid tale ſit,vtuntur.Fit enim valenter digerẽs me-
C dicamentum.

Crithe,*hoc eſt hordeum,*ſiccat refrigerátque modicè, habétque etiam pauxillum abſterſionis. Polenta verò plus multò quàm hordeum,exiccat.

Crini,*hoc eſt lilii* ,flos tenuium eſt partium.oleum quod ex eo fit,digerentis, morſu vacantis & mollientis facultatis eſt,idoneum verò eſt vteri duritiei. Radix quoque eius & folia per ſe trita ſiccant,abſtergunt &digerunt mediocriter.ita fit vt exuſtis conueniant. ergo radicem toſtam, tum ex roſaceo contritam exuſtis, quoad cicatrix
D obducatur,imponunt. quippe quum alioqui ad cicatricẽ omnibus vlceribus inducendam medicamentum ſit idoneum,quinetiam vteros mollit, menſtruáſque purgationes prouocat . Folia quoque decoquunt, & vſquedum cicatrix obducta ſit adhibent,eáque non ſolùm exuſtis ſed etiam vlceribus. Porro ſi quis ſuccum foliorum ex melle & aceto decoxerit,& multo maiorem ſucci quàm mellis & aceti copiam poſuerit; is probatiſſimũ medicamẽtum ſibi pararit ad ea omnia quæ citra morſũ deſiccare vehemẽter oporteat.qualia ſunt vulnera magna,præſertim ve
E rò quæ capitibus muſculorũ infliguntur:& vlcera flaccida diuturnáque,& quæ cicatrice difficulter cõcluduntur.

Crocus abundè calefacit , modicè verò ſiccat: ideóque concoquendi vim quandam obtinet: cui etiam rei adiumento eſt paucula eius adſtrictio.

Crommyon,*id eſt cepa,*vehementiſſimè calefacit, craſſæque eſſentiæ eſt: quocirca admota venarum ora aperit ex aceto verò in ſole inuncta,vitiligines exterget. alopeciis verò attrita cutim citi⁹ quàm alcyoniũ,pilis cõueſtit.

Cyamus,*hoc eſt faba,* eſt medii proximè temperamenti
F in exiccando & refrigerando,& exiguæ facultatis abſtergentis atque adſtringentis eſt particeps.ea foris impoſita ſine moleſtia ſiccat,atque in podagra ex aqua decocta, & ita adipi ſuillo admixta. ad neruorũ autẽ contuſiones , & vlcera,fabæ farina cum oxymelle imponenda:ad eos qui ex ictu iam inflammatione tentantur , cum polenta. Eſt etiã aptum teſtibus vberibúſque cataplaſma: quippe quũ hæ particulæ inflammatione obſeſſæ modicè refrigerari deſiderent.præſertim verò quũ vbera ex lacte in ipſis cõ
G creto inflammationẽ cõtraxerunt. imò verò & lac ipſum ab hoc cataplaſmate extinguitur,ſicut puerorũ pubes farina fabarum illita plurimo tempore impubis permanet.

Cumini ſemen vehementer calefaciendi vi præditum eſt,flatúſque diſcutit,& vrinam mouet.

Cypariſſi folia,germina,&globuli recẽtes ac molles,magna vulnera in duris corporib⁹ conglutinãt.ex quo planè patet ſiccãdi vim in eis ineſſe,cui nihil inſigniter acre ſit adiunctum. plurimũ autẽ amari & multo etiã plus acerbi habent.proinde humiditates quæ imis in partibus deliteſcunt, in flaccidis & putredini obnoxiis affectionibus
H & ſine moleſtia & tutò depaſcuntur,aliáſque trahunt. ſic etiam ramicem inteſtinorum iuuant vel ex eo quod ſiccant,& robur particulis præ humiditate laxis addant.

Cyperi radices excalefaciunt & exiccant ſine mordacitate. itaque vlceribus quæ ad cicatricem ægrè perduci

possunt, ob nimiam humiditatem mirificè prosunt: habent enim quidpiam adstrictionis, & ob eam causam vlceribus quibus os obsidetur, valde cõueniunt. quin & incidendi vim quandam eis inesse apparet, quum calculo laborantibus congruant, vrinámque & menstruas purgationes prouocent.

Cyclaminus abstergit, incidit, digerit, aperit ora venarum atque attrahit. eius autem succus hæmorrhoidas reserat, & floccis impositus atque admotus secessum valenter prouocat: eius enim ita vehemens vis est vt abdomine illito ventrẽ subducat, & pesso impositus fœtum interimat. Radix est succo imbecillior. sed ipsa quoq; est vehemẽs: nam & purgationes mẽstruas ciet epota & admota, & arquatum morbum iuuat, non modò ipsum viscus expurgans, sed etiam bilim quæ in toto corpore sit, per sudores excernens. datur autẽ potui pondere drachmarũ trium cũ passo, aut melicrato. cutim etiam detergit, & alopecias & ephelidas & omnia exãthemata curat. itémq; lieni indurato emplastri modo illita, tum recens tũ arida prodest.

Cytisi folia digerentis facultatis sunt, quæ aqueæ & tepidæ mista est.

Coni fructus, quem etiam cocalum nominant, viridis, totus habet cum humiditate amaritiem & acrimoniam quandam. proinde purulentis & quibuscunque ea quæ in thorace & pulmone sunt, facilè tussi reiicere & expuere expedit, accommodatus est. Fructus verò ex eo esculentus, asperitates in aqua maceratus lenit.

De rebus à Λ incipientibus.

Lapathum digerentis modicè facultatis est. oxylapathum verò est mixtæ facultatis: nam cum digerentis est tũ etiã cuiusdã repercutientis particeps. eorũ semen manifestam adstrictionem quandam obtinet, vt dysenteriæ & diarrhœæ medeatur, ac præsertim oxylapathi.

Leucoion & fructus vniuersus, abstergẽtis ac tenuium partium facultatis est: magis tamẽ flores, & inter hos qui ficciores sunt: adeò vt eorum decoctum menstruas purgationes promoueat, & secũdas, ac fœtum mortuum prouocet: sique bibatur, fœtum interimat: ac siquis eius virium vehementiam multa aqua admixta mitiget, is medicamẽtum ad inflammationem accõmodatum habebit. Hoc igitur modo eius decoctum vteri inflãmationes perfusum sanat, potissimùm verò eas quæ iam obduruerunt, Fructus eandem vim habet, duarum drachmarum mẽsura potui datus, vel etiam impositus, mensésque ciet, ac fœtum viuentem corrumpit, & mortuum expellit.

Libanotus, *hoc est thus*, abundè calefacit, & modicè siccat, habétque aliquid adstringentis, ac potius etiam albũ. Eius autem cortex euidenter adstringit: quaobrem strenuè quoque desiccat. est etiam crassarum partium & acrimoniæ minimè particeps.

Libanotides tres, similem vim habent omnes emolliẽtem, digerentem, abstergentem & incidentem. Succus radicum ipsarũ atque herbæ melli admixtus hebetudines oculorum quæ ex crassis humoribus oriuntur, persanat.

Lapis hæmatites tantum habet frigiditatis quantum adstrictionis. Eo igitur solo vsus sum ad supercilia exasperata. si verò aspera facta sint cum inflammatione coniuncta, ex ouo ipsum diluo: si verò magis, etiam ex fœnigræci decocto: si sine inflammatione, ex aqua. Initium verò ducito semper à modicè humido, per specillum infundẽs. Vbi autem is qui curatur, eius vires fert, crassius semper identidem efficito. ac postremò ita crassum facito vt specilli cuspide inungas secundùm subiectionem euersionis supercilii. Idem lapis simili ratione in cote contritus, sputo sanguinis & omnibus vlceribus conuenit. Siccus verò læuigatus, & in tenuissimum pollinem redactus, reprimit excrescentia, vlceráque oculorum ad cicatricem ipse solus perducit, attritus (vt dicebam) & infusus, aut inunctus.

Lapides qui in spõgiis reperiuntur, frangendi vim obtinent, non tamen ita validam vt lapides in vesica confringant.

Lithargyrus siccat vt alia metallica omnia, terrenáque & lapidea medicamenta: id tamen facit moderatissimè, & in cæteris qualitatibus & facultatibus quodam modo

A in medio est, neque manifestò calefaciens, neque refrigerans. éstque particeps abstergentis & adstringentis facultatis modicé. quocirca vtimur lithargyro pro materia, quam iis quæ valentem vim habẽt, seu mordendi, seu adstringendi, seu aliquid aliud faciendi, miscemus. Inter caliditatem verò & frigiditatem medium locum obtinet.

Lini semen modicè calefacit, éstque in medio fermè humiditatis & siccitatis constitutum.

Litron, *hoc est nitrũ*, siccat & digerit. si verò intrò in corpus sumatur, multo magis quàm sal crassos tenacésq; humores B secat atque attenuat. Aphronitrõ verò, nisi magna quædam necessitas cogat, deuorandum non est, vtpote quod stomacho sit infẽsum. ac rusticus ex fungorum esu penè suffocatus eo vsus est, eíque probatum fuit remediũ. Cæterùm nitro vsto & non vsto nos etiam ad talia vti cõsueuimus.

Lichen in petris nascens abstergentem simul, modicéque refrigerantem & adstringentẽ vim habet: sed est etiã desiccans. quocirca haud mirum est si inflammationi est aduersum.

Lotos domestica, quam etiam trifolium vocant, facul- C tatis est modicè adstringentis & siccãtis: éstque in medio in calefaciendo & refrigerando.

Lotos arbor adstringit illa quidem modicè, sed tenuiũ partium est & siccans. proinde lignorum ipsius scobs cõuenit fluori muliebri, dysentericis, & cœliacis. decoquitur autem tum ex aqua, tum ex vino, prout vsus postulare videatur. neque solùm infunditur, sed etiã bibitur. quinetiam fluentes pilos cohibet.

Lycium facultatem obtinet exiccantem, cõstátque ex diuersi generis substantiis, altera tenuium partium dige- D rente & abundè calida, altera terrena & frigida exigua, ex qua obtinet adstrictionem. Ex quo fit vt hoc medicamento ad diuersas affectiones vtantur: atque vt abstergente quidem, quando id assumunt tanquam expurgans ea quæ pupillæ tenebras offundunt: vt contrahente verò, quum id cœliacis & dysentericis ac fluori muliebri adhibent. eodem etiam vtuntur ad hypopia, & ad sedis atque oris inflammationes, vlceráque & herpetas ac putredines, & vlcera maligna, & aures purulentas & intertrigines, & de- E nique ad vnguium reduuias. Porrò Indicum Lycium est ad omnia valentius.

De rebus à M incipientibus.

Malua, agrestis quidem, digerentis mollientísque leniter facultatis est particeps: hortensis verò, est imbecillior. earũ fructus tanto validior est quanto est siccior. Quæ verò anadẽdromalache & althæa nominatur, est generis eiusdem: est tamen quàm hæ ad digerendum efficacior.

Mandragora refrigerat quidem vehementer, sed est tamen etiam caloris cuiusdam particeps. Et in pomis nõ- F nihil est humiditatis: quamobrem ea soporem afferendi vim habent. Cortex autem radicis qui valentissimus est, non refrigerat solùm, sed etiam desiccat. quod verò intus est, imbecillum est.

Marathrum, *hoc est fœniculum*, calefacit quidem vehemẽter, cæterùm modicè siccat. proinde lac procreat, ídq; nõ mediocriter. valet quoque ad vrinam ciendam, & ad mẽses educendos.

Mastiche composita ex contrariis facultatibus est, adstringente & molliente: quocirca stomachi, ventris, inte- G stinorum, & iecoris inflammationibus conuenit, vtpote quæ calefaciat siccétque abundanter.

Melanthium calefacit siccátque vehemẽter, quum tenuium sit partium. quibus quidem fit rebus vt calidũ in linteo admotum, & assiduè olfactũ catarrhos sanet. quinetiam epotum flatus extinguit vel maximé. Interimit etiam lumbricos non solùm esum, sed etiam ventri foris admotum. præterea lepras, clauos myrmeciásque eiicit, menséque ciet, qui ob crassitiem tenacitatémque humorum fuerint suppressi.

H Mel calefacit & desiccat abundé. est autem simplicis, quoad eius fieri potest, naturalis facultatis. coctum verò minus acre & abstergens efficitur. quocirca ad sinus glutinandos eo vtuntur.

Melilotum mixtæ facultatis est: habet enim quippiam

adſtrictionis.ſed & digerit & concoquit: copioſior enim in eo calida eſſentia ineſt quàm frigida.

Meſpilorum fructus admodum acerbus eſt & eſculentus,& ventrem ſtrenuè cohibet.

Mecon,*hoc eſt papauer*,omne eſt refrigerantis facultatis. Semen verò ſatiui papaueris mediocriter ſomnum conciliat,éſtque album:quamobrem pani ipſum inſpergunt, ac melle maceratum edunt.Alterius verò,cuius flos decidit,ſemen valentius refrigerat: adeò vt eo vti innoxiè,ſicut ſatiuo,quiſpiam non poſſit.

Mali Perſicæ folia & germina amaram qualitatem vincentem habent.ex quo fit vt in potu accepta lumbricos interimãt: id quod faciunt etiam vmbilico impoſita. omnino verò digerens medicamentum eſt. Eius verò fructus humidus eſt ac frigidus.

Meum calefacit vehementer, atque abundè ſiccat:proinde vrinas menſtruáſque purgationes mouet, dolorem verò capitis creat,ac flatum gignit.

Molibdos,*id eſt plumbum*,plurimam habet humiditatem ex frigore concretam .Si igitur mortarium piſtillúmque plumbeum confeceris, in ipſúmque aut omphacinum oleum,aut aquam,aut roſaceum,aut alium quempiam ſuccum indideris, ac teras; vti poteris ſucco ita confecto ad inflammationes in ſede cum vlcere, aut rugis,eritque ad eas quæ in pudendis ac teſtibus atque vberibus ſunt,optimum remedium. valebitque eodem modo ad alias inflãmationes incipientes,quæ inguina,aut pedes;aut alios articulos obſideant. Cõuenit non ſecus vlceribus malignis: ſique ad carcinod*n* vlcera vtaris, erit ſanè mirabile medicamentum.Si verò celeriter multum ſucci plumbei velis colligere,conare in ſole terere, aut omnino aere excalefacto.Porro vtiliſſimũ medicamentũ pararis,ſi quempiam ſuccum refrigerantem, vt ſemperuiui, vt vmbilici Veneris,vt intybi, vt lactucæ,vt pſyllii, vt omphacii,admiſcueris. Plumbi verò bractea tenuis ganglio probè impoſita & alligata,ipſum planè diſſipat.

Mori fructus,maturus quidem ventrem ſubducit,immaturus verò vbi aruerit,medicamentum admodum reſtringens fit, adeo vt dyſentericis ac cœliacis conueniat. tunditur etiam, & obſoniis admiſcetur. Cortex verò radicis arboris purgantis facultatis eſt particeps, cum amaritie quadam.Itaque latum lumbricum interficit.

Myelos, *hoc eſt medulla*, vim habet molliendi corpora quæ obduruerunt ac ſcirrhum contraxerunt . Optimam verò expertus ſemper ſum ceruinam : deinde iuniorum boum . taurorum verò & hircorum eſt acrior & ſiccior. quocirca duritiem ſcirrhi ſpeciem referentem diſſoluere non poteſt.

Myrtus ex contrariis ſubſtantiis conſtat:in ea tamen vincit terrenum frigidum.habet verò etiam tenue quiddam calidũ:quocirca admodũ ſiccat. Cæterùm folia,fructus,germina,& ſuccus non multum in adſtrictione differunt:quod verò agnatum eſt trunco atque ramis tuberoſum(quam myrtada quidam vocant) quo ſiccius eſt antedictis,eo adſtringit ſiccátque vehementius. Quidam id tundunt ac reponunt, tum vino ſubigentes paſtillos conformant.folia item arida magis quàm viridia,deſiccant.

De rebus à N incipientibus.

Nardi ſpica modicè calefacit,abũdéque ſiccat. ea ex eſſentia abundè adſtringenti & acri,calida non multa, & quadam ſubamara,conſtat. meritò igitur tum pota, tum foris admota , iecori& ſtomacho conuenit , vrináſque mouet , ac morſus ſtomachi ſanat : ventríſque fluxiones & præterea capitis atque thoracis exciccat . valentior autem eſt Indica, quæ nigrior eſt quàm Syriaca . Celtica verò ſimilis eſt facultatis,ſed vrinas magis ciet.

Narciſſi radix ſiccandi facultatẽ habet,adeo vt maxima vulnera conglutinet,vel ſi vſque ad tendines ſit facta præciſio. habet etiam abſtergẽdi & attrahendi vim quãdam.

Nymphææ tum radix tum ſemen vim habet deſiccandi ſine morſu.itaque profluuia ventris ſiſtit, ac ſemen ſiue in inſomniis,ſiue alio modo immoderatius profluẽs cohibet.iuuat etiã dyſẽtericos. Quæ verò candidã radicẽ habet, vehementiore facultate prædita eſt.quocirca ex aqua macerata vitiligines,pice verò liquida,alopecias ſanat.

De rebus ab O incipientibus.

Oxos,*id eſt acetũ*,mixtæ ſubſtãtiæ eſt,calidæ & frigidæ: atque vtriuſque tenuium partium: frigida tamẽ calidam ſuperat. Cæterùm vbi acetum validum ſit , vehementer exiccans eſt.

Oxyacanthæ fructus,non ſolùm quum eſtur,ſed etiam quum potui datur,omnes affectiones quæ cum fluxionibus coniunctæ ſunt,retinet.

Opopanax mollit ac digerit:calefacítque vehementer, & abundè ſiccat.

Opos,*hoc eſt liquor*,Cyrenaicus omnium & calidiſſimus eſt,& tenuiſſimarum partium,ac proinde maximè digerit.quanquam cæteri quoque calidi & ſpirituoſi abundè ſunt,hoc eſt Medicus & Syriacus.

Origani omnis vis eſt incidens,tenuans,calefaciens & ſiccans vehementer.quam verò tragoriganon vocant, ea aliquid adſtrictionis aſſumpſit.

Orobus,*hoc eſt eruum*,ſiccat quidem abundè,ſed calefacit modicè,& incîdit & abſterget, & obſtructiones tollit: ſi verò copioſius ſumatur,ſanguinem per vrinas educit.

Oſtrax,*hoc eſt teſta*,buccinarum & purpurarum vſta vim habet admodum exiccandi.Oſtreorum quoque combuſta ſimilis eſt facultatis. ea vtor ad diuturnas ex fluxione cauitates,& quæ vix impleri carne poſſunt, quæ nimirũ fiſtuloſæ ſunt atque profundæ: eam foris ex adipe ſuillo veteri imponens.& in ſinum aliquid eorum quæ talia carne implent,immitto,quale eſt vſtũ diaphanes, quod ſphe clarium nominant.Iam verò horum omnium cinis dentes ſplendidiores reddit tum abſtergendi facultate , tum verò etiam eſſentiæ aſperitate,nõ ſecus quàm pumex.Ad hunc verò vſum nõ eſt neceſſe quæ ſic vſta ſunt admodũ læuigare.at ſi vlceribus malignis velis inſpergere,ante omnia in tenuiſſimum pollinem redigenda erunt. Porrò carnem excreſcentem exterunt mediocriter & comprimũt.præterea cum ſale vſta hæc omnia dentes efficacius abſtergent:atque adeo vt non modò flaccidas gingiuas exiccent,ſed etiam putreſcentia vlcera adiuuent.

De rebus à Π incipientibus.

Paliuri folia & radix,non obſcuram adſtringendi facultatem habent,vt etiam ventrem fluentem cohibeant: digerunt verò adeo vt phymata quoque curent,quæ non admodum inflammata calidáque ſint. Cæterùm fructus tantam incidendi vim habet vt & calculos veſicæ confringat,& pectoris pulmoníſq; excreationib⁹ auxilietur.

Pentaphylli radix ſiccat quidem abundè, ſed minimè acris eſt.quocirca ad multa vtilis eſt.

Piper nuper germinans longum eſt, ideóque humidius.fructus verò qui velut omphax eſt,album eſt piper, quod eſt acrius nigro . illud enim eſt aſpectu tanquam ſubaſſatum & ſubexiccatum.vtrunque tamen ſatis valenter calefacit & ſiccat.

Petroſelini ſemen acre eſt cum amaritie coniuncta. proinde menſtruas purgationes mouet,& vrinas copioſè citat.flatus quoque diſcutit: valdéque calefacit & ſiccat.

Peganon,*hoc eſt ruta*, quæ agreſtis eſt, vehementiſſimè ſiccat & calefacit.quæ verò domeſtica eſt,vehemẽter:eáque eſt non acris modò,ſed etiam amara,atque humores craſſos & tenaces incîdit attenuátque,& per vrinas ducit: eſt & tenuium partium,& flatus excutit:quamobrem ad inflationes accommodata eſt,& veneris appetitum cohibet.eadem ſtrenuè digerit atque ſiccat.

Pix ea quæ ſicca eſt,calefacit abundè & ſiccat:quæ verò humida eſt,habet præter hæc neſcio quid tenuiũ partium,ita vt aſthmaticos & purulentos iuuet.Cyathus autẽ ei⁹ melli admixtæ ad lingẽdũ datur. habet præterea vtraque vim quandã abſtergendi,& concoquendi,&digerendi,qua ſanè ratione leproſos vngues eximit ceræ miſta,lichenáſque detergit,ac tumores duros & incoctos cataplaſmatis indita cõcoquit.liquida tamẽ eſt ad oĩa valentior.

Pini cortex vincentẽ habet facultatẽ adſtringẽtem,vt impoſitus intertrigenes pulcherrimè ſanet,& potus ventrem cohibeat,& ambuſta ad cicatricem perducat.

Piceæ cortex ſimili modo quo pini cortex, agit, moderatius tamen.In foliis tamen vtriuſque & pini & piceæ vis eſt vulnerum agglutinandorũ. Fuligo autem quæ ex

dictis colligitur,ad pilos ſuperciliorum,& ad angulos oculorũ lippientes,eroſos,& lacrymantes,accõmodata eſt.

Platanus frigidioris humidioriſque eſſentiæ eſt.quãobrem eius folia viridia trita & illita inflammationes in genibus iuuant.eius cortex & pilulæ cum adipe ad vlcera ambuſta valent.

Pompholyx,ſi lota fuerit, fermè omnium prima eſt quæ citra morſum ſiccant:vnde ad vlcera carcinode idonea eſt,& item ad alia maligna omnia.

Praſium, *hoc eſt marrubium*, calefacit & ſiccat vehementer,iecur & lienem obſtructione liberat,thoracem pulmonémque expurgat,menſtruas purgationes ciet.illitum verò abſterget & digerit,& per nares arquatos expurgat.denique ad inueteratos aurium dolores facit.

Propolis vehementer calefacit, ac valenter abſterget, abundéque trahit,éſtque valenti ac tenui eſſentia.

Pteleæ,*hoc eſt ulmi*,foliis recentia vulnera glutinãtur, in eiſque abſtergendi & adſtringendi facultas ineſt:& magis in cortice,adeò vt cum aceto lepras etiam ſanet. Eandem vim radices habẽt:proinde earum decocto quidam perfundunt fracturas quibus inducere tophos opus ſit.

Ptereos,*hoc eſt filicis*, radix latos lumbricos interficit, ſi quatuor eius drachmas in melicrato quis bibat. Porro fœtum viuum interficit,mortuum expellit. Similẽ huic obtinet vim fœmina filix.

Pyrethri radix vrentem vim habet, qua dentium refrigeratorũ dolores ſanat. & ante rigores periodorum ex oleo confricatur.ſtupidos quoque & reſolutos adiuuat.

Pyros,*hoc eſt triticum*,foris impoſitum modicè calfacit, non tamen ſiccare aut humectare manifeſtò aptum eſt. habet verò quippiam lentoris, & naturæ obſtruentis. Amylum verò quod ex eo conficitur, frigidius ſicciúſque ipſo redditur.At cataplaſma ex pane cõfectum maiorem digerẽdi vim habet quàm quod ex tritico fit,quippe quũ panis & fermentum & ſalem habeat, fermentúmque facultatis ſit attrahentis digerentiſque.

Pitya,*hoc eſt coagulum*,omne,acris,attenuantis, digerẽtis & ſiccantis facultatis eſt:nam lac in ventre coagulatum diſſoluit. Leporis verò coagulum omnium præſtantiſſimum eſt. id ſanguinem in ventre concretum cum aceto epotum diſſoluit:facitque id efficacius quidem cæteris, ſed non tamen ſolum.

De rebus à Ρ incipientibus.

Radicula vehementer calefacit, & abundè ſiccat.ſemen eſt efficacius planta.in eis vis digerẽdi eſt:itaque ad ſuggillata & alia liuida id genus vtiliter adhibentur.

Rheum mixtæ facultatis eſt:habet enim quidpiam terreſtre quod frigidũ eſt:ſed ei quoque ineſt caliditas quædam cum partium tenuitate coniuncta.conuulſa igitur & rupta,&eos qui niſi recta ceruice ſpirant,adiuuat.liuentia itidem & lichenas ſanat cum aceto illitum,& ſanguinem expuentibus cœliaciſque & dyſentericis prodeſt.

Reſinæ omnes calefaciunt,ſiccant digerúntque, ſed aliæ magis,aliæ minus id faciunt:lentiſſima verò omnibꝰ meritò antepoſita eſt.eam maſtichen nominant:nã præterquam quòd eſt exiguæ particeps adſtrictionis, adeò vt ſtomachi,ventris & iecoris imbecillitatibus & inflammationibus conueniat, ei etiam ineſt vt ſine mordacitate ſiccet,minimè enim acris eſt & maximè tenuium partiũ. cæteris præſtat terebinthina, eáque magis quàm maſtiche digerit & abſterget,ita vt ſcabies ſanet:&quæ in profundo ſunt,cæteris reſinis magis attrahit.

Roſarum vis eſt aquea,ſubſtantia calida miſta duabus aliis qualitatibus,adſtringenti & amaræ. earum flos etiã magis quàm roſæ,adſtringit:ac proinde vim itidem habet exiccandi.

Rhypos, *id eſt ſordes è ſtatuis* ,digerit & emollit, & incocta phymata digerit. Sordes verò in palæſtris quam πάτον vocant,optimum eſt mamillarum inflammationibus remedium:nam & illarum feruorem igneum reſtinguit,& quod influit,cohibet: & quod ibi continetur,digerit.

De rebus à Σ incipientibus.

Sandaracha vrentis facultatis eſt, ceu arſenicum: ergo meritò fit vt eum facultatibus digerentibus & extergentibus commiſceant.

Satyrium humidum calidúmque temperatura eſt, humiditatémque excrementitiam & flatus participem poſſidet:quocirca ad res venereas incitat.idem quoque eius radix facit.

Selinon,*hoc eſt apium*,calidum adeo eſt vt vrinas & mẽſtruas purgationes cieat.flatus quoque diſcutit : & magis ſemen quàm herba.

Seris temperaturæ eſt frigidæ ſiccæque modicé.

Seſeleos fructꝰ vſqueadeo calidus eſt vt mouere vrinã copioſè queat. quinetiam partium tenuitate ad comitialem morbum & ad recta ceruice ſpirantes accommodatus eſt.

Seſamum emplaſticam vim & ſimul mollientẽ habet, & modicè calidam. eiuſdem facultatis eſt oleum quod ex eo conficitur:& item decoctum herbæ ipſius.

Sicyos,*hoc eſt cucumis*, qui maturus eſt, tenuioris eſſentiæ eſt:qui talis non eſt,craſſioris. ſunt tamen abſtergentis & incidentis facultatis participes.quamobrem vrinam cient,& corpus ſplendidum reddunt: atque etiam magis ſi quis arefaciat,deinde contuſum per cribrum excutiat, & pro abſtergente puluere vtatur:in eo enim humida frigidáque admodum abundat natura. quanquam ſi ſemen & radix exiccentur,non etiam humidæ naturæ ſunt, ſed iam modicè ſiccãtis. Agreſtis verò cucumeris ſuccus, quẽ etiam elaterium nominant,qui ex fructu,itémque ex radicibꝰ & foliis exprimitur,eſt ad curationes perutilis.Ergo elaterium menſes ciet, & fœtum interimit appoſitũ. prodeſt regio morbo laborantibus in nares cum lacte infuſum. quo etiam modo capitis dolores ſanat. Succus verò radicis & foliorum eſt prædicto imbecillior.Cæterùm eius radix abſtergit,digerit,mollitque. Cortex verò maiorem ſiccandi vim obtinet.

Silphii liquor calidiſsimus eſt.& tamẽ folia, & fructus, & caules, & radix ſtrenuè non calefaciunt,ſed omnia ſunt magis eſſentiæ flatuoſæ, atque ideo concoctu difficilia. foris tamen impoſita ſunt efficaciora : & maximè omniũ liquor in quo vis admodum trahendi ineſt. & ex memorata eius temperie facultatem quandam detrahendi & liquandi habet.

Spongia vſta, acris & digerentis facultatis eſt.hæc bitumine imbuta,& adhuc ardens, vt ſicca reddatur, facit ad ſanguinis eruptiones ex vulnere. ſi bitumen non ſuppetat,pice illinẽda eſt. Spongia verò noua per ſeſe manifeſtè deſiccat.id noſces ſi ea ſola vtaris ad vulnera ex aqua, vel oxycrato, vel vino: perinde enim glutinabit ac medicamenta quæ ſiſtendo ſanguini apta ſunt.

Spondylii fructus,acris & ſecantis facultatis eſt:quocirca ad aſthmata & ad morbum comitialem eſt medicamẽtum accõmodatum.ſed & morbo regio affectis prodeſt. ac radix quoque,in qua ſimilis facultas eſt, ad eadem valet.éſtque præterea vtilis ad callos qui ex fiſtulis oriũtur. ea autem circumraſa imponenda eſt.

Stear,*hoc eſt adeps ſuillus*,eſt ferè omnium aliorum humidiſſimus.quamobrem in actione proximè ad oleum accedit: maiorem tamen vim habet emolliendi & concoquendi quàm oleum. idcirco eum admiſcemus iis cataplaſmatis quæ ad inflammationes valent. Qui verò mordicationes aut in recto inteſtino aut in colo patiuntur,iis potius caprinum quàm ſuillum adipem iniicimus: quippe qui propter craſſitiem facilius concreſcat, ſuillus autẽ inſtar olei defluat.proinde eo potius vtimur ad dyſentericos,& qui crebra deſidendi cupiditate tenentur. Anſerinus verò adeps, ſanies quæ in alto corpore mordicant, ſua tenuitate magis obtundit.eſt etiam ſuillo calidior.in horum medio eſt adeps gallinarum. Nunc verò omnis pinguedinis facultas eſt humectans & calefaciẽs:ſed ſuilla eſt modicè calida.taurinus verò adeps eſt multo calidior & ſiccior.vitulinus verò minus quàm taurinꝰ,& hœdinus minus quàm caprinus & hircinus.taurinúſque minus quàm leoninus: hic enim potentius quàm cæterorũ omnium quadrupedum adipes,digerit: nam & calidiſſimus,& tenuiſſimarum eſt partium. Porro omnis adeps quum inueteraſcit, fit ſeipſo calidior, & tenuiorum partium:atque ita maiorem digerendi vim acquirit.

Scandix calefacit ſiccàtque vehemẽter : itaque me

ritò

ritò vrinam ciet,& viſcera liberat obſtructione.

Scilla eſt facultatis admodum incidentis, non tamen admodum calidæ. melius autem eſt ea aſſata aut elixa vti-quo ſanè modo eius virium vehementia exoluitur.

Scolymi radix calida ſiccáque admodum eſt. copiam vrinæ fœtentis educit,ſi vino incocta bibatur. hac ratione fœdos alarum & totius corporis ſanat.

Scordion ex variis facultatib⁹ cōſtat.habet enim quid piā amari acerbiq; & acris.viſcera igitur expurgat,ſimúlque excalefacit,ac mēſtruas purgationes & vrinas mouet. cōuulſa quoq; & rupta,& laterum dolores ex obſtructione & frigore ortos epotum ſanat: magnáque vulnera & rupta conglutinat:& laterum dolores viride impoſitum ſanat.ſordida verò purgat,& cicatrice concludit.

Scordon,*hoc eſt allium*,& calefacit & ſiccat vehementiſſimè, vt etiam hirudines eiiciat, ſic vt nulla alia re ſit opus.

Smyrna,*hoc eſt myrrha*, de numero eorum eſt quæ abūdanter calefaciunt & exiccant: itaque illita vulnerib⁹ capitis ea glutinat.tollit etiam lumbricos,fœtúmque necat & eiicit.ineſt ei vis itidem abſtergendi.

Smyrnium,calidum & ſiccum vehemēter eſt,vrinámque & menſtruas purgationes educit.

Stœbes fructus & folia adſtringentem vim morſúſque expertem habent atque abundè ſiccāt. quamobrem eorū decoctum dyſentericis iniicitur, & auribus purulentis: & vulnera magna cōglutinat.cum vino autem auſtero hæc facit euidentius:nam valenter deſiccat omnes humiditates quæ præter naturam ſunt.Folia verò viridia illita vim habent ſanguinem fluentem ſiſtendi: iuuántque illita oculorum ſuffuſiones ex ictu obortas.

Styrax calefacit,mollit,concoquit: quamobrem tuſſibus,catarrhis, deſtillationib⁹ raucitatibúſque prodeſt,ac menſtruas purgationes ſeu potus ſeu admotus elicit.

Syca, *hoc eſt ficus aridæ*,modicè calefaciunt: habéntque partium tenuitatem quandam.his duabus qualitatibus idoneæ ſunt ad duros tumores concoquendos, quos etiā ſtatim digerunt. Cæterùm ficus caprifici facultatis ſunt acris ac digerentis: ſic etiam domeſticarum arborū primæ ficus quas groſſos nominant.

Schinos,*hoc eſt lentiſcus*,ex aquea eſſentia leuiter calida, & terrea frigida non multa, compoſitus eſt. ſiccat igitur abundè.in differentia verò caloris & frigoris eſt quodāmodo medius. ſimilem porrò habet in omnibus eius partibus adſtrictionē. Si verò ſuccū ex viridibus eius foliis exprimas,ſimilem is quoque temperaturā habebit. quāobrē epotus dyſentericas cœliacáſque affectiones ſanat: & ad ſputa ſanguinis, & ſanguinis fluores ex vtero, & ad ſedem vuluámque procidentem eſt accommodatus.

Schinou anthos,*hoc eſt ſchini flos*,modicè calefacit,& moderatius adſtringit. nec planè à tenuitatis natura ſeiunctus eſt.proinde lotium ciet, menſtruáſque purgationes educit.quinetiam inflammationes eas iuuat quibus iecur,venter & ſtomachus obſidentur.

De rebus à T incipientibus.

Terebinthi cortex & folia & fructus,adſtringens quid obtinent, ſed & abundè calefaciunt: humidi verò adhuc, ſiccant mediocriter: aridi verò, abundè, & magis etiam fructus:ideóque vrinam ciet,& lienibus prodeſt.

Teutlon,*hoc eſt beta*,nitroſæ cuiuſdam facultatis eſt particeps.proinde abſterget,digerit,& per nares purgat. Cocta verò nitroſam vim deponit, fitq; eius facultatis quæ inflammationibus aduerſatur,leuitérque digerit: Sed ad detergendum & ad digerendum validior eſt alba: nam nigra neſcio quid adſtrictionis adiunctum habet, idque in radice magis quàm in aliis partibus.

Telis,*hoc eſt fœnumgræcum*, abundè calefacit, & modicè ſiccat:quamobrem inflammationes feruentes irritat:minus verò calidas & magis duras digerit.

Tithymali omnes vincentem habent acrem calidámque facultatem.ineſt verò eis etiam amarities.liquor autem eſt validiſſimus,deinde fructus & folia. Sed dictarū quoque facultatum radix eſt particeps,non æquè tamen. Ipſa autem aceto decocta dentium dolores ſanat, maximè verò eos qui dentibus eroſis contingunt. liquor verò A inunctus pilos tollit:quia verò vehemens eſt,ideo oleo cō miſcetur:ſique id aſſiduè fiat,radices pilorum aduſtæ penitus interibunt,corpúſque ipſum glabrū reddetur.eadē facultate verrucas,myrmecia,vngues oculorū & thymos auferunt,impetiginéſque & ſcabies detergunt.

Titanus,*hoc eſt calx*,viua quidem vrit vehemēter, adeò vt cruſtam inducat: extincta verò, ſtatim cruſtam quidē & ipſa facit,ſed poſt vnum aut alterum diem: ſi verò ſpatio temporis reſtincta fuerit,id non omnino faciet: calefaciet tamen carnémque eliquabit.ſi lauetur, morſum in B aqua deponit: & facit id quod κονίαν, *hoc eſt lixiuium*, vocant. ſiccat autem hæc ſine morſu. ſique bis aut ter, aut ſæpius lota fuerit,morſus omnino expers efficitur,ac ſtrenuè citra morſum ſiccat.

Tragacantha ſimilem gummi vim obtinet emplaſticam,& acrimoniam obtundentem,& pariter atque illud deſiccat.

Tribolus in terreſtri ſuperat,adſtringens & ſiccans: in aquatili verò,aqueum.ambo autem ortui inflammationum,& omnino influxibus omnibus aduerſantur. C Terreni verò fructus tenuium partium eſt, ideóque epotus lapides qui ſunt in renibus,frangit.

Trychnon, *hoc eſt ſolanum*, eſculentum, quódque in hortis naſcitur, omnes norunt,eóque omnes vtuntur ad ea quæ refrigeranda ſunt atque adſtringentia.

De rebus ab Y incipientibus.

Hydropiper calefacit quidem,ſed non æquè ac piper. & tamē herba adhuc vireſcens vnà cum fructu illita,ſuggillat& tumores induratos digerit.

Hyoſcyamus, *hoc eſt altercum*, ad curationes valet, cuius fructus & flos candidus eſt: vehementer enim D refrigerat.

Hyſſopum calefacit & ſiccat vehementer; éſtque tenuium partium.

De rebus à Φ incipientibus.

Phaci,*hoc eſt lentes*,aſtringunt,non tamē valenter. in calore & frigore medium locum tenent. abundè verò ſiccant, atque ipſarum quidem corpus ſiccat, cohibétque aluum, & decoctum prouocat.

Phacos, *id eſt lens*, quæ paluſtris dicitur, humidæ eſt E abundè,frigidǽque naturæ.

Phœnix,palmarum fructus,præſertim dulcis,non exiguæ caliditatis eſt particeps. cæterùm non ſolùm foris impoſitus roborat, ſiccat, contrahit, ſtipat & denſat, ſed etiam vt cibus aſſumptus.

Phycos, *hoc eſt alga*,humens adhuc & viridis ex mari ſumpta abundè refrigerat,& modicè adſtringit.

De rebus à X incipientibus.

Chalbane, *hoc eſt galbanum*, facultatis eſt emollientis & digerentis, abundéque ſiccantis, & vehementer F calefacientis.

De iis quæ à Ψ incipiunt.

Pſimmythium, *hoc eſt ceruſſa*, emplaſticam vim & refrigerantem habet. Phycos autem conſeruans ceruſſæ frigiditatem,aſſumpſit partim tenuitatem.

De iis quæ ab Ω incipiunt.

Ωon oui,album & tenue, quo etiam ad oculos vtimur,eſt medicamentum morſus omnino expers.Ouis recèns natis vtendum eſt,ouum temperatura eſt paulo frigidius quàm vera temperies.itaque eo non ſolùm ad G oculos vtendū eſt,ſed etiam ad alia omnia quæ medicamēta poſtulant,quæ nihil penitus mordeant:qualia ſunt omnia ani & pudendorum vlcera maligna.Porrò vitellus ouorū aut elixatorum aut aſſatorū morſu vacat.Crudo verò ouo toto vtimur admiſto roſaceo ad palpebrarum, aurium & mamillarū inflāmationes,quæ vel ex ictu vel ex alia quauis cauſa euenerint: aut in neruoſis corporibus ſint, vt in cubito,vt in tendinibus digitorum, vt in articulis, idque in pedibus & manibus.Iam verò ad rupta ouum crudum protinus impoſitū vtile eſt. ſiue molli lana ſolùm eius H album excipias,ſiue etiā cum vitello cōmiſcens applices:nā & mediocriter refrigerat & citra morſum deſiccat.

De iis quæ media ſunt inter calefacientia & refrigerantia, Cap. II.

MEdia autem inter ea quæ calefaciunt, quæque refrigerant, sunt hæc: adiantum, asparagus, myacantinus, muscus, qui etiam splanchnon dicitur, glycyrhizæ succus, oleum dulcissimum, præsertim ex oliuis drupis factum: cera, faba, pinei nuclei esculenta pars, aqua macerata: lycium, lotus siue trifolium, citri cortex, filicis radix, lentiscus, lens, terra Chia, Cadmia, lithargyrus.

De iis quæ calefaciunt, Cap. III.

CAlefaciunt autem hæc. Viticis folia & semen modicè calefaciunt, vrticæ fructus & folia, amygdalæ dulces, anagallis vtraque, aloe, anthemis, quæ etiam chamæmelum dicitur, aphace, absinthium cuius succus calidior est, rubi fructus maturus, pæoniæ radix, oleæ bacca matura, fermentũ, brassica, olus, lini semen, folia fœniculi, spica nardi, Celticáque est imbecillior, mustum, eruum, triticum foris admotum, resinæ omnes, piceæ arboris magis quàm terebinthina, & hac magis etiã strobilina. mediæ inter has sunt pinea & abiegna: at cyparissina est etiã acris facultatis. sesamũ, schinu anthos, palmulæ fructus & magis etiã dulcis. vitis albæ (quæ bryonia dicitur) radix. spinæ albæ radix, aristolochia, asphodeli radices, & earũ combustarũ cinis, magis: daucus qui pastinaci quoque nomine gaudet, chamædaphne, dracõtii radix magis quàm ari, oleum dulce vetus, helenii herbæ radix, cicer, serpyllum, viscum, lybisticũ, ferulæ semen, sagapenum, satyriũ, apium, sinon, styrax, carnes viperarũ, adeps, pinguedines, saliua. Abundè verò calefaciunt, pulegium, lauri folia, & potius etiam baccæ: minus verò cortex radicis. dictãnum æquè ac pulegium, elelisphacum, erysimũ, lanæ vstæ, zinziber, cardamomum, liquor, & omniũ maximè Cyrenaicus: silphium, pili cõbusti, sal & qui laxus est magis quàm alius, sanguis, fel, amurca, anethum, minus verò quod viride est: artemisia vtraque, balsamum, elaphoboscum, crocus, thus, Chia mastiche, mel, vinũ, pix, polium quod minimum est, melissophyllum, marrubium, propolis, cucumeris agrestis succus quem elateriũ vocant, sandix, scilla, scolymi radix, myrrha, terebinthi cortex, folia & fructus, fœnumgræcum, chamæleontis vtriusque radix, chamæpitys, ocimum quod vehementer calefacit, & item abrotonum, & magis etiam vstum: lolium, ægyri flores, & resina, acorum, amomum, amaracus, ami, anethũ vstum, anisi semen, iuniperus, & eius fructus, asari radix, sabina, elleborus vterque, epithymum, calamintha, menta, thymum, cannæ vallaris cortex combustus, caroum, casia, cedrus vtraque, cnici semen, conyza maior & minor: nam quæ grauius olet, ea est imbecillior. cyminum, thuris fuligo, fœniculum, melanthium, μεου radices, ruta domestica, rhododaphne, vinum satis vetustum, origani omne genus, opopanax, petroselinum, radicula, sampsuchus, smyrnium, trifolium quod alii asphaltion vocant: hyssopum, galbanum, chamædrys. Vehementissimè autem calefaciunt hæc: adarce, euphorbium, thapsia, cedriæ oleũ, costus, cepa, sinapis, ruta syluestris, allium, struthii radix, tithymalorum liquor, sed minus calefacit eorum fructus, & item folia: sed & quæcunque adurendi vim habet, ea calefaciunt.

De iis quæ refrigerant, Cap. IIII.

MOdicè refrigerant graminis radices & herba, alsinec citra adstrictionẽ, pira cataplasmatis modo imposita, atriplex, sine adstrictione, acacia nõ lota, balaustiũ, rubi folia & germina, & fructus immaturus, & item flos, auena, muscus marinus, acini, glaucium, glycyrhyzæ succus, oleæ germina & baccæ immaturæ, & flos, oleũ omotribes, helxine quæ & perdicium appellatur, panicum illitum, lactuca, violæ folia, & succi, & cortices, dulcibus exceptis: eiusmodi enim aquea, sũt intemperata, persicæ fructus, platanus, citrii caro, amylum quod ex tritico fit, rhãnus, rosaceũ, sordes ex palæstra, seris, triboli ambo, palmæ ramorũ succus, cerebrũ & succ⁹ qui ex eo fit, terra Samia, Cimolia, lapis hæmatites, naxiæ cotis scobs, plũbago, plũbum ignẽ nõ expertũ & itẽ cõbustum, cerussa, sandix, caseus tener & recens cõcretus. Abundè autẽ refrigerãt acacia lota, plãtago eiúsque fructus, blitũ, galla immatura, cucurbita, poma, armeniacæ fructus, fungi, acerbæ vuæ succus, rhus, cucumis, pepo, solanum hortense, lenticula palu-

A strisalga viridis quæ humẽs etiamnum è mari sit euulsa; psyllii semẽ. Vehemẽter autẽ refrigerãt hæc, semperuiuũ vtrunque, portulaca, & ipsa & eius succus, mandragora, citrii pars acida quæ semen conuestit, alterum cuius semẽ & flos candidus sit. At vehementissimè refrigerant cicutæ, papauera omnia, & eorum liquores.

De rebus exiccantibus, Cap. V.

MOdicè autem siccãt, graminis radices, adiantũ, sem peruiua ambo, ægiri flores & resina, spinæ albæ radix, sambucus & ebulus, vitis albæ & bryoniæ radix, apa-

B rine, pira cataplasmatis more illita, magis verò syluestria quæ achrades nominantur: anthemis quæ etiam chamæmelum dicitur, arum, artemisia vtraque, hordeum magis quàm farina fabarum quæ ex fabis facta sit, è quibus cortex fuerit detractus. polenta verò ex hordeo magis quàm ipsum hordeum, crocus, thus, fœniculum, vinũ quod mustum fit, asparagus, myacanthinus, aspalathus, bulbus illitus, panicũ cui etiã melinæ nomen est, si illinatur: isatis, gummi, brassica, si edatur sique foris imponatur: lilii folia & radix, filix fœmina, amylũ ex tritico, resinæ omnes,

C hypericon, lithargyrus, testa, & magis testa clibanorũ: coagulum, sordes, adeps taurinus magis quàm cæterorũ animalium, ouorũ assatorũ vitelli, seridis omnia genera, cucumeris maturi semina & radices arefactæ, fœnumgræcum. Abundè verò siccant viticis folia & semen, sanguis, amaracus, aspalathum, amurca, anethum, plantago eiúsq; semen, balsamum, acini, elaphoboscum, milium, aristolochia, & magis rotunda: hastulæ regiæ radix, & potius eius cinis: aphace magis quàm lens, thuris cortex, lycium, fœ-

D niculi foliũ, μεου radices, nardi spica, nardus Gallica, vinum, eruum, opopanax, pix, radicula, cardui radix, myrrha, lentiscus, terebinthi cortex, folia & fructus, & præcipuè quum aruerint. alga viridis adhuc & humens è mari desumpta, galbanum. Vehemẽter verò siccãt, abrotonũ, & magis etiam vstum, acacia, acorus, aloe, ami, anethum vstum, anisum, iuniperus, asari radix, & magis etiam combustæ cinis: absinthium, sabina, balaustium. ruborũ fructus immaturus atque arefactus magis hoc facit: simili

E quoque modo eorum flos, pæoniæ radices, lauri folia, & magis baccæ: minus verò cortex radicis. quercus partes omnes, & magis fagi: & pruni: elleborus vterque, epithymum, thymum, salicis corticis cinis, nepeta, arũdinis vallaris cortex vstus, carouũ, casia, cedrus vtraque, conyza maior & minor. nam quæ grauiorem odorẽ exhalat, quæq; humidis in locis prouenit, imbecillior est. spinæ albæ radix, thuris fuligo, melanthium, citrii pars acida quæ sub semine est, vinum peruetustum, acetum, quũ acre fit, nymphææ radix, quæ verò radicem habet cãdidam ea est vehemẽtior. origani omne genus, papyrus combusta, minus

F tamen quàm cinis chartarũ, pentaphylli radix, & liquor etiam magis: ruta domestica, polium minus, melissophyllũ, marrubiũ, rhus, sampsuchus, stœbes fructus, & folia, trifolium, siue asphaltiõ, hyssopũ, chamædrys, chamæleontis vtriusque radix, chamæpitys, sal, nitrum, gypsum, & vstum magis, omnes cadmiæ, & omnia metallica & lapidea. stercoria omnis: quæ verò ferri est, maximè. stercus omne: anserum verò & accipitrum inutile est, propter acrimoniam, & item aquilarum. carnes viperarum, caro cochlearum, capita mænularũ sale conditarum combusta, cornu ceruinum & caprillũ cõbustum, coriũ vetus veteramentorum

G vstum, ostreorum & purpurarũ testa combusta, sepiæ testa, lanæ vstæ, cinis cancrorum, garus, salsugo piscium sale conditorum. Vehementissimè autem siccant hæc: oleum cedrinum: lixiuium verò omnium maximè exiccat & absterget, quod ex ficulno cinere & tithymalorum fit, ferèq; adurentis est facultatis. brassicæ caules vsti valenter siccant, vt iam etiam adurentis facultatis sint participes, sinapis, ruta syluestris, allium.

De iis quæ citra morsum siccant, Cap. VI.

H SIccant autẽ citra morsum hæc: vrticæ semen & folia, aloe, amurca, & magis ea quæ decocta est: vtraque anagallis, plãtago, auena, quæ etiã illita digerit: oleum dulce, quod si lotũ ad proportionẽ sit, minimè omniũ erit mordax: fermentũ, quod etiã trahit ex alto digeritque: lupin⁹ amarus eiúsq; farina, in qua vis est itidẽ digerẽdi: cauda

equina validè,iſatis validé:ſalicis folia & flos,cum adſtrictione quadam.ſunt qui ex eis ſuccum exprimant, ac medicamentum morſu vacans,ad multa vtile conſeruẽt. nil enim ad plures vſus accommodatius eſt quàm medicamentum morſus expers,exiccans & adſtringens leuiter. nucis membrana arida combuſta habet etiam partium tenuitatem : nuces, Ponticæ nuces ſimili facultate ſunt præditæ, participéſque ſunt frigidæ eſſentiæ:milium, centaurium minus,valde:& item eius ſuccus.ceraſi arboris gummi, lilii folia & radix & oleum quod ex eo conficitur,faba foris impoſita,cypariſſi folia,germina, & globi noui & teneri,cyperi radices,ſtrobili eſculenta pars aqua macerata,nymphææ radix, defrutum,pentaphylli radix,tragacantha lota:nam lotio ei ad hoc adiumento eſt, ſiquidem redditur efficacior.Lemnia,cadmiæ lotæ,pompholyx aſſiduè lota,calx extincta & lota ſtrenué: oui albũ & putamen omnino morſu vacat : ſimilem quoque vim habet eius vitellus,ſed aſſatus minus mitigat.

De rebus humectantibus, Cap. VII.

MOdicè humectat alſine,bugloſſum, glycyrrhizæ ſuccus,lactuca,violæ folia,perſicæ arboris fructus,fungi.roſaceum verò magis quàm ipſum oleum.Abundè verò humectat portulaca,& ipſa & eius ſuccus:itémque atriplex,blitum,cucurbita, mali Armeniacæ fructus, cucumis,pepon,lenticula paluſtris.

De rebus aqueam humiditatem habentibus, Cap. VIII.

HAbent autem aqueam humiditatem , acacia, alſine, portulaca,plantago,atriplex,rubi folia,blitum , muſcus marinus,glaucium,lactuca, viſcum , violæ folia,cucurbita,vmbilicus Veneris,cicuta,leuce arbor,malua domeſtica, meconium, mala præcocia,fungi,platanus , cucumis eſculentus,totus lentiſcus,tribulus , lenticula paluſtris,pſyllii ſemen,plumbum.

Quæ ſint media inter ſiccantia & humectantia, Cap. IX.

MEdia inter ea quæ ſiccant atque humectant,ſunt graminis radices illitæ, oleum dulciſſimum , & quod potiſſimùm ex oliuis drupis factum fuerit.

De roborantibus, Cap. X.

COrroborant autem,caſia , galla immatura , ſtœchas quæ& viſcera omnia & vniuerſam animantis habitudinem roborat:palmularum fructus foris impoſitus,& intrò aſſumptus,& abſinthium.

De concoquentibus, Cap. XI.

COncoquunt hæc, amomum magis quàm acorum ,& aſari radix , vua paſſa domeſtica,cera,ladanũ, gluten quo ad libros agglutinãdos vtuntur, crocus,thus,pix, Ægyptia maſtiche,roſaceum oleum,myrrha, ſtyrax,galbanum,alica, butyrum, œſypus , adeps ſuillus magis quàm oleum.

De rebus ſuppurantibus, Cap. XII.

EX iis quæ perfunduntur,vtiliſſima eſt ad pus gignendum aqua tẽperata,aut hydrelæum : Ex iis verò quæ irrorantur,oleum temperatum : itémque quæ illinuntur, vt quod ex triticea farina & hydrelæo conſtat , & panis: hæcque rite & moderatè coquenda ſunt:nam quod plurimum coctum fuerit,eis inflammationibus conuenit quæ ægrè maturantur:quod verò minus,iis quæ valde calidæ feruentéſque ſunt.& quod plus olei acceperit , iis conueniet qui difficillius concoquuntur:quodverò minus,aptũ erit feruentibus.Et cataplaſma ex pane accommodatum eſt inflammationibus quæ vix maturantur:in eo enim & ſal & fermẽtũ eſt.At panis ex triticea farina calidioribus aptꝰ eſt ex ipſa præterea triticea farina ac pane erit aptior ad pus gignendum qui purus fuerit.Præterea quæ medicamenta inflammatis vlceribus adhibentur,ea ad pus faciendũ valent, qualia ſunt anſerinus vitulinúſque adeps, butyrum,thus,pix,& reſinæ eliquatæ,nimirum cum oleo quodam.Atque hoc quidem loco ad feruentes inflammationes ex roſaceo ſunt eliquãdæ : ad alias verò ex aliquo calefacienti,quale eſt vetus & Sicyonium.

De rebus emollientibus, Cap. XIII.

INter emollientia medicamenta ſunt adeps caprillus & gallinaceus,ſed hic imbecillius & modicas durities emollit.Validior gallinaceo eſt anſerinꝰ,& caprino hircinus.ſed & taurinus validus eſt, ſed minus hircino. Magis quàm hi digerit atq; emollit leonis &pardi adeps,& hyænæ.quinetiam abundè emollit ceruina medulla,poſt hãc magis vitulina:eáque præſtantior eſt quæ ex oſſibꝰ quàm quæ ex ſpina excipitur.Huius quoque generis eſt, ſed valentius emollit thymiama:ac magis quod pingue nouúmque eſt.Itémque ſtyrax,galbanum, & bdellium Scythicũ, quod eſt etiam nigrius & magis reſinoſum . Ex prædictis anteponenda ſunt ea quæ recentia ſunt: nam quæ inueterarunt,fiunt acriora ſiccioráque.Cæterùm emolliẽtia debent eſſe ſalis expertia,quum ſal vehementer exiccet.Iam & oleum Sicyonium ex horum eſt genere , & item liliaceum,& quod eſt ex oliuis dulciſſimum,præſertim quod fit ex baccis drupis.Ad hoc valent etiam hæc, anthemis ſiue chamæmelum,althæa, cucumeris agreſtis radix in oleo decocta,agreſtis maluæ folia cruda & cocta.quæ verò anadendromalache nominatur, validius,& earum ſemẽ itidem valentius.libanotides tres,Chia maſtiche,terebinthina;& magis Colophonia quæ Chiæ eſt perſimilis,opopanax, ſordes ex ſtatuis,ſordes ex palæſtra , ſtrigmentum balneorum,& butyrum.

De rebus aperientibus purgantibúſque meatus, Cap. XIIII.

OBſtructione liberant purgántque meatus corporis hæc:agaricum,acalephes ſemẽ, amygdalæ amaræ,eiúſque arbor,radices ari, pulegium, dracunculus , daucus qui paſtinacæ nomen habet,gentianæ radix valde: elenii radix,eryſimi ſemẽ, cicer,eupatorium herba ſine inſigni caliditate:caricæ pingues,thymum,nepeta,prunorum gũmi,leucacanthæ radix,tres libanotides omnes,melãthiũ, oxyacanthæ fructus,ruta,peucedani liquor & radix , ſtœchas ,chamædrys,chamæpitys,& cætera omnia quæ vincentem in ſe qualitatem amaram habent:nam & nitrũ,& aphronitrum,& ſalis ſpuma,& oliuæ,& item alia quæcunque cum eſculentis poculentíſque ſumuntur , eiuſdẽ ſunt facultatis.ſtatim enim vis eis indita eſt attenuandi craſſos glutinoſóſque humores,adeò vt nulla inuenire medicamenta queas,quibus accommodatius pituitoſos viſcoſóſque humores,& pus in thorace pulmonéque incîdas atque attenues,& denique educas . iiſdem quoque vis ineſt iecoris obſtructiones & mediocres lienis expurgandi:nã validiores vehementiora medicamenta poſtulant, qualis eſt cortex radicum capparis,& ſimilia.

De rebus abſtergentibus, Cap. XV.

VAlent ad abſtergendum & ea quæ meatus obſtructione impediunt , craſſóſque humores incîdunt , & ea quæ deinceps numerabuntur,vt caprinum ſtercus,vſtum & nõ vſtũ,teſta omnium eorum quæ teſta operta ſunt,& ſepiarum,erinacei vtriuſque cinis,ſerum lactis,mel , vitis agreſtis racemi:domeſticæ verò minus .vitis albæ(quæ & bryonia)radices,amygdalæ eſculentæ & earum arbor, vtraque anagallis abundé: anemonæ omnes , ariſtolochia longa,plantaginis folia,ac magis arida,arum, aſparagus, corruda,vua paſſa ſylueſtris, radix haſtulæ regiæ , ſemen atriplicis,abſinthii ſuccus, bulbus illitus, vtrunque veratrum,helxine ſiue perdicium,ſalicis fructꝰ,arundinis vallaris radix & folia,abũdè,citra acrimoniã:itémq; folia & cortex combuſtus,modicé:cẽtaurium minus,eiuſque ſuccus:hordeum, modicé : lilii folia & radix læuigata , mediocriter:fabæ caro,modicé:lichen in petris naſcens , lycii totus frutex,leuce arbor,lotus ſeu trifolium,meum,vtriuſque nymphææ radix,pix,platani cortex & radix,magis ptiſana,terebinthina pluſquam maſtiche, ſagapenum modicé:cucumis maturus,magis verò quàm caro, ſemen & radix arefacta:cucumeris agreſtis radix, myrrha , ſtruthii radix,beta,tithymali , & magis eorum liquor quàm planta,phu,chamædrys , alcyonia omnis generis , armeniacum, terra Selinuſia, Chia , & Samia, mediocriter : & Cretica:ærugo cum multo cerato miſta citra morſum abſterget:Cadmia,pumex, ignem expertus& non expertus, lithargyrus modicé:teſta,& magis clibanorum:cornu ceruinum & caprinum combuſtum.

De rebus vrinam cientibus,
Cap. XVI.

VRrinam verò mouent hæc:apium,petroſelinum,fœ-
niculum,daucus,ſmyrnii & aniſi ſemen,ami,aſarum,
acorus,aſparagus regius,paluſtris,oxymyrſinus, & oxyacā
thinus,bdellium Arabicum,bryonia,chamædaphne , ci-
cer,& magis arietinum,ſerpyllum,thymū,carous, & eius
etiam ſemē,caucalis,coſt⁹,vmbilici Veneris folia,vnà cū
radice in cibo ſumpta,cuminum,cyperi radix, nardi ſpi-
ca,gallica nardus,polium,ruta,ſeſeli,cucumis qui eſculen
tus eſt,melopepo,ſinon, ſcandix,ſcordium,paſtinaca,præ B
ſertim verò eius ſemē. ſchini flos,terebinthi fructus, tri-
folium quod etiam aſphaltion nominãt.hyperici fructus
totus,phu,chamædrys,chamæpitys , abſinthiū,idque ma
ximè expurgat biliosa quæ in venis inſunt . Sabina verò
ſanguinem per vrinas euacuat.erythrodani radix vrinas
craſſas copioſáſque & cruentas quandoque ciet.Fumus v-
rinas multas bilioſáſque promouet. Eruum largius ſum-
ptum ſanguinem per vrinas ducit . Cardui radix vrinæ
graueolentis agit copiam,ſiquis ex vino decoctam bibat: C
ideóque fœdos axillarum & totius corporis odores e-
mendat, eiuſmodi ſuccum expurgans. vinum tenue & a-
queum,& dilutum vinaceorum, quod fæcis nomine ap-
pellant.

De rebus thoracem pulmonéſque expurgan-
tibus, Cap. XVII.

QVæcunque vim habent obſtructione liberandi , de
quibus antè diximus,huc faciunt: itémque tota nux
pinea viridis,pitiydes,butyrum , caſtoreum ad carbones
ſuffitum & per inſpirationem attractum. maximè enim D
humidas frigidáſque affectiones quæ in pulmone & ce-
rebro conſiſtunt,iuuat.ſpica verò nardi fluxiones capitis
atque thoracis exiccat.

De iis quæ renes purgant,
Cap. XVIII.

OMnia quæ diximus valere ad incidendum,ſunt hu-
iuſmodi : præterea verò etiam plantaginis radices
foliàque, ac magis ſemen : aſparagus, myacanthinus ,&
præcipuè radices & ſemen,pæoniæ radix, cicer , & amy-
gdalæ.

De iis quæ cutem rarefaciunt,
Cap. XIX.

CVtim verò raram faciunt , chamæmelum, althæa:o- E
leúmque quod ex eaconficitur, non minus hoc præ-
ſtat:ſed ex erratico cucumere oleum fit ad hoc valens.
Quinetiam vetus óleū eſt generis eiuſdem:itémque abro
tonum vſtum .

De iis quæ ora vaſorum aperiunt,
Cap. XX.

CYclaminus,anemonæ omnes,allium,cepa , fel tauri-
num,irini & amaricini ſubſidētia:quæ etiam hæmor F
rhoidas aperiunt.

De iis quæ cutim condenſant,
Cap. XXI.

COndenſant verò cutim,aqua frigida,ſemperuiua,por-
tulaca,tribuli virides,pſyllium,lēticula paluſtris(her-
bas enim hoc loco intelligo) quibus ſi modicè quiſpiam
veſcatur,id conſequetur vt cutim condenſent : ſi verò li-
A beralius, non ſolùm condenſabunt ſed torporem etiam
afferent.at ſi plurimùm quis earum ſumat,noñ modò tor
porem ſed necem quoque inducent.

De iis quæ attrahentem vim habent,
Cap. XXII.

FAcultatis attrahentis ſunt anemonæ omnes , vtraque
anagallis,dictamnum,cicer,thapſia violentè, cyclami
nus,propolis validè, fermentum,ſtercus omne:at colum-
binum abundè trahit. ſagapenum , liquor Cyrenaicus &
B Medicus, ſilphii liquor , & radix ſparti quo vites ligant,
itémque fructus & ſuccus ramorum generoſé.terebinthi-
na magis quàm aliæ reſinæ.ſulfur quoque nepeta illita trà
hit,& item coſtus in liuorem redactus cum oleo ſuccos
ex alto trahit. viſcum validè attrahit,idque non tenues ſo-
lùm humiditates ſed etiam craſſiores,eáſque diffundit ac
digerit.

De iis quæ per halitum digerunt,
Cap. XXIII.

C DIgerūt autem per halitū hæc,abrotonum, agaricum,
adiātū,vrticæ ſemē foliáq; admodū, ſambucus atq;
ebulus , ammi, anthemis ſiue chamæmelū ,aniſi ſemē,ari
ſtolochiæ radix, & rotūdæ magis:aſphodeli radix,eiúſq;
magis cinis: atriplex leuiter : bulbus,buphthalmus magis
quàm anthemis,herba Sabina cuius nōnulli pro cinnamo
moduplūadhibēt,muſcus qui etiāſplāchnō vocatur:ibiſc⁹
vel althæa.Eſt etiam huius generis malua agreſtis , eiúſq;
radix & ſemen eodem modo eſt efficax:oleum dulce:ve-
tus oleū ex lichno,helxine,thapſia,arundinis vallaris cor
D tex vſtus, abundé:caſia,lilii folia & radix trita , & oleum
quod ex eis conficitur,cytiſi folia, ladanum, lapſane illi-
ta , lapathum modicè,libanotides tres , mercurialis,Chia
maſtiche,ſed Ægyptia magis:mel,perſicæ arboris germi-
na & folia, citrii ſemen & folia,rhododaphne illita , pri-
ma ficus,opobalſamum,citra manifeſtum calorem:liquor
Cyrenaicus vehementiſſimé:paliuri folia & radix, opopa
nax,ruta,pix,meliſſophyllon , marrubium cataplaſmatis
modo impoſitū,cataplaſma ex pane magis quàm quod
ex tritico conficitur, fermētum, radicula eiúſque ſemen,
terebinthina magis quàm quæ maſtiche nominatur : &
E hac etiam magis tædina:oleum roſaceū, ſordes è ſtatuis,
lutū ex palæſtra, ſampſuchus, cucumeris erratici radix,&
elaterium,myrrha,ex caricis quæ pinguiores ſunt , capri-
ficorum ficus,fici domeſticæ prima ficus, beta citra calo-
rem:ſed alba valentius id facit.galbanum, ocimum, quū
illinitur:ſal combuſtus magis quàm qui ignem expertus
non eſt:& hoc etiam magis flos ſalis ſpumáq;,nitrum, a-
phronitrum,alcyonia omnia:terra Samia,quæ ſi illota ſit,
modicè diſcutit:ærugo,caſeus ex acido lacte,modicé:bu-
tyrum,modicé:omne coagulum,omnis fimus , hyſſopū,
F modicé:carnes viperarum valenter, quæ etiam excremē-
ta ad cutim euocantes, pediculorum copiam gignunt in
iis in quibus mali ſucci redundant in corpore,adeps leo-
nis magis.quàm aliorum omnium quadrupedum: tauro-
rum verò minus:at ſuillus citra morſum, minus verò vi-
tulinus:inueteratus verò magis quàm prius: oſſa combu-
ſta,abundé:lanæ vſtæ:& denique erinaceorum combuſto
rum cinis.

liber tertius.

HActenus primus noſtræ doctrinæ expoſitus eſt modus: nunc alterum aggreſſi, faciles expeditáſque curationes earum affectionum exequemur quæ præter naturam ſunt, & item acutiſſimorum morborum, in quibus non tutum eſt medicum morari, & denique eorum qui facilè tractari, & corrigi ſine artificis opera poſſe videantur.

De morbis publicis, Cap. I.

PVblicos communéſque morbos vocant, qui vno & eodem tempore multis accidunt: quorum vt origo, ſic etiam communis eſt cauſa, vt aquæ vitiatæ potio, nimiæ ærumnæ, conſueti labores omiſſi, inediæ, expletiones, quum fames vagatur, aut quum ſumma eſt rerum omnium abundantia. Regionis quoque natura communes ſæpenumero morbos inuexit: quippe quæ interdum paluſtris eſt: interdum barathrum habet propinquũ, quod ſæuum pernicioſúmq; halitũ exhalat. atque hæc quidem aſſiduè contingere conſueuerunt. At aër qui nos ambit, qui tum calidior, tum frigidior, tum ſiccior, tum humidior quàm eſt, efficitur, naturas noſtras aſſiduè commutat. nã neque in alias cauſas omnes ſimul incidimus, neque in eis totos dies verſamur, verùm aër nos circunſtans & omnibus eſt foris circunfuſus, & intro per inſpirationem attrahitur. Ex quo neceſſe eſt pro aëris naturæ immutationibus animantiũ quoque corpora cõmutari. quod qui cognorit, is nõ modò qui morbi in quaque cõſtitutione ſint futuri præſagiet, ſed etiam inſtituta victus ratione immoderati circunflui aëris temperaturæ contraria, ne fiãt prohibebit. Corpora igitur quæ iam morbo alicui ex propria intemperie ſunt vicina, ea à ſimili aëris temperatura deprehenduntur: quæ verò temperaturam aëri contrariam habent, ea præterquam quòd ab aëre non læduntur, fiunt etiam meliora, quum temperiei immoderationem contraria corrigat immoderatio. Hoc qui norit, is valetudinem tuebitur, contraria corporibus inducens, partim refrigerationibus vtens, ſi ita ſors ferat, partim calefactionibus: vel aquæ perfuſionibus refrigerans, & ocio, & alimenti penuria, & potu largiore: operimento autem calefaciens, & alimento liberaliore, & potu parciore. Si item pyram quis incendat, is non parum aërem qui hactenus humidus fuerat, ad calidum ſiccúmque poterit permutare, vt Acronem Agrigentinum feciſſe commemorãt.

De febrium ephemerarum curatione, Cap. II.

MAior pars eorum qui febri corripiuntur, præſentia medici indigent: & tamen ſunt qui etiam ſine medico ſalutem conſequi poſſunt. Qui igitur ex laſſitudine in febrem inciderunt, oleo copioſo molliter perfricandi ſunt & lauandi: qui verò ex ſiccitate, minus quidem fricãdi, ſed lauandi ſæpius: qui ex curis, mœroribus & vigiliis, rarius lauandi, ſed liberaliore oleo & tepido, cui nulla inſit adſtrictio, non diu fricandi: qui ex vſtione, ii ab initio refrigerantibus curandi ſunt, & plus lauandi, non tamen ex multo oleo neque diutius ſunt fricandi. Refrigerans autem eſto roſaceum & omphacinum ſalis expers: hæc enim poſita vel in aqua gelida, vel niue circundata, refrigerant. Cæterùm caput ea parte qua ſinciput eſt, refrigerantibus perfundendum eſt, vt oleum frigidum ex alto per lanam effundatur. quum hæc ad declinationẽ vſque facta fuerint, ægrotus ad balneũ deducetur. Sed & qui ex perfrictione febricitarit, in declinatione lauabitur: ſi verò defluxio ſubſequatur, refrigerandi quidem ſunt, ſed non tamen lauandi priuſquam fiat concoctio. At qui ex vſtione febricitant, etiamſi defluxio adſit, lauandi. A balneo amborum capita iiſdem madefacienda ſunt, atque eorum qui ex calore, refrigerantibus: qui verò ex frigore, calefacientibus. Sunto autem moderata quæ calefaciant, quale eſt irinum & nardinum vnguentum. iiſque poſt balneum in declinatione vtendum erit. Quibus verò meatuum conſtipatio febrim attulit, iis balneum dulcium a-

A quarũ, frictiones, exercitationes rarefaciẽtes, & victus ratio dulcibus ſuccis gignendis idonea, conueniunt: contra verò eoſdẽ lædũt vel maximè quæ adſtringũt, quæ refrigerant, quæ meat⁹ obturãt, quæ deniq; cutim exiccãt. Qui ob inediã febri iactantur, eos vbi prima acceſſio declinarit, in balneum adducito, oleúmque tepidum largè perfundito, ac mitiſſimè confricato: & diutiſſimè in calida ſolii aqua detinebis. vbi æger lotus fuerit, in quiete continendus, vt vires reficiat, tum iterum in balneum introducito: mox vbi exierit, & aquã biberit, ptiſanæ cremorem B dato, & quandoque etiam lactucam. poſterius verò aliquẽ piſcem ex iis qui molli ſunt carne, ex albo iure paratum offerto. Cæterùm his omnibus febribus ea victus ratio generatim conuenit quæ facilè concoquatur, nullóque pacto meatus obſtruat. Atque iis quidem qui ex vſtione atque ira febricitant, refrigerans & humectans diæta apta eſt, cui etiam modica calefaciendi vis ſit adiuncta: iis verò quibus moleſtiæ, mœrores, & vigiliæ febrim excitarint, cum humectantibus adhibebimus ea quæ ſomnum ſint conciliatura. ac fatigatis diæta inſtituatur quæ magis alat: refrigeratis verò, quæ ſit paucioris alimenti: cæ- C teris, quæ mediocris ſit. Vinum omnibus antedictis niſi iis quibus caput dolet, datur aquoſum & tenue: Iis qui ex denſata cute laborant, (niſi hic morbus vehemens ſit ſine plenitudine) vinum quoque dabitur: at quorum eſt mirum in modum denſata cutis cum plenitudine, iis vinum interdicendum eſt. Iratis verò, quum omnino ſunt expertes facti perturbationis, vinum dandum: quum verò non plenè ceſſauit affectio non tutum eſt dare. Qui ex bubone febrim contraxerint, lauandi ſunt quũ acceſſio declinabit, habita prius vlceris ratione ex quo D bubo eſt exortus: vinum iis dandum non eſt priuſquam bubones ſoluti fuerint: ſunt etiam victu tenuiore alendi. A frigido verò potu iuuantur omnes qui acres fumoſóſque ſuccos coaceruant: & ſaneſcunt quum aliquo febriũ ephemerarum genere laborant, quum ei potioni ſint aſſueti. at eo tempore huius potionis vſum ordiri non eſt tutum. Nõnullos etiam eorum qui ſic febricitant, in prima acceſſione nutrire eſt neceſſe: nam in naturis amaram bilim generantibus habitus bilioſi ſiunt. Horrere autem incipientibus panem ex vino diluto ſi dederis, horrorẽ ſtatim ſedabis, & febrim prohibebis. vbi horror ceſſarit, E febriſque aduenerit, eo tempore cibus non eſt offerẽdus. Cæterùm quum declinarit acceſſio, ſtatim nutrimentum dãdũ eſt, neque expectandum vt ad integritatem ægrotus perueniat: nam in ſqualidis habitibus non planè ceſſabit acceſſio priuſquam balneo & victu humectante vtaris. In temperatura enim amaram bilim gignente febres etiam ex incoctione accenduntur, quum alimentum ex nidore corrumpatur. Vbi ergo partes fuerint corruptis euacuatæ, in febris declinatione lauare atque alere conueniet, habita prius ventriculi ratione. at ſi nimia ſit facta F inanitio, viréſque iam defeſſæ ſint, non eſt expectanda lauatio, ſed cibus dandus: & tamen eo quoque tempore pri⁹ ventriculo eſt conſulendum. Si verò non etiam venter fluat, aut dolor aliquis ſubſequatur, purpuræ peniculus calidus oleo & abſinthio ei ſuccurrendum eſt, at ſi morſus & ſiccus, aut madens ex oleo & nardino vnguento & vehementer expreſſus imponetur. Si verò os ventriculi ſit imbecillius, nardino maſtichen tritam indemus, ita vt ſordium ſpiſſitudo fiat: tum intinctam ex eo purpuram admouebimus. hæcque calida imponenda ſunt omnia: G quippe quum tepida robur exoluere conſueſcant. Fluente autem adhuc aluo pro nardino vtendum erit melino recenti: ſed hoc etiam ceratum erit idoneum. capit enim ceræ & nardi pares portiones, aloes ac maſtiches octauã partem. Si verò calidus ventriculus ſit, tunc pro nardino vtitor melino. Sunt item accommodata medicamenta quæ ex œnanthe, & ex hypociſtide, & balauſtiis, & palmularum carne conficiuntur. Cibus verò dandus eſt, fluente quidem adhuc ventre, polenta ex aqua, quæ interdum ve-

hementer calida sit, interdum verò ex succo mali Punici, vel pirorum, vel pomorum. Sin venter non amplius excernat, alica erit idonea quæ ita vt ptisana parata sit, acetúmque habeat, & pisces saxatiles ex albo iure, & aliquis autumnalium fructuum adstringens, vel solus, vel cum pane. Sed hos fructus magis etiam aluo fluente dabis. postea verò præcordia omnémque ventrem perfundes. Vbi venter moueri incipiat, eius adiuuanda actio est per ea quæ imponuntur, aut infusione auxiliando, succurrendóque morsibus, & aliis flatibus, si modò vlli ægrotum exerceat. Ac vehemētibꝰ quidē morsibꝰ medebere, si oleū infūdas, in quo aliquid adipis anserini, aut gallinacei, aut caprini, aut suilli sit liquatum, quódque ceræ modicum capiat. Flatus verò discuties oleo, in quo ruta, & apii semen, & cumini, & fœniculi sint incocta. Euacuata autem aluo, alendus est confestim æger, iis amotis quæ adstringunt.

De tertianæ veræ curatione, Cap. III.

NON deerunt tibi in febribus intermittentibus remedia quibus etiam sine medico possis ægrotantibus auxiliari. ac tertiana quidem febris acutissima est simul, & non maligna. quæque intra duodecim horas cessat, exquisita tertiana: quæ hoc tempus excedit, non exquisita nominatur. Exquisitam autem sic curabis. quia originem ducit à bili redundante, & mota, humectare ac refrigerare ægrotum conuenit. euacuandúsque is est, bilim per ventrem & per vomitus irritando. Sed hoc ipsum per se in exquisitis tertianis contingit: at tu per vrinas, & item per sudorem operam dabis vt biliosa euacues. quam ad rem apii & anethi decoctum potui dabis, lauabísque aqua calida & dulci: hoc enim non solùm bilim discutit, sed etiam sua qualitate iuuat vel maximè: quippe quod sua facultate refrigeret atque humectet. Lauato autem sine nitro, oleum calidum perfundens, tum in balneum perducito, ac permittito vt tandiu se lauent quādiu eorū volūtas ferat. Qui balneis valde oblectātur, si bis lauari permittas, iuuabis. vinum in principio nullo modo dabis: progressu verò temporis album, tenue, aquosum & modicum. vbi verò morbi solutio proxima videatur, plus dato. Cibi autem exquisitis tertianis conueniunt qui refrigerent atque humectent. ergo ex oleribus apta sunt, blitum, atriplex, malua, lactuca, & cucurbita. Ex aliis autem rebus in principio quidem ptisanæ cremor, & sorbitio ex alica, deinde verò saxatiles pisces, & ex volatilibus quæ molli sunt carne: & alæ eorum quæ huiusmodi non sunt: itémque pedes porcellorum & cerebrum: paruorum verò porcellorum caro discocta dari potest. Ex fructibus verò permittere poteris vt iis vescantur qui non difficulter concoquuntur. Vsus autem omnium calidorum & acrium circumcidendus est. ac plerosque ita nutries. Qui verò non viuunt in deliciis, eos succo ptisanæ vsque ad crisin ales.

De quartanæ febris curatione, Cap. IIII.

QVartana verò, & longior & minus periculosa suapte natura est. qui ea laborant, non debent sub initio valido vllo medicamento commoueri, neque vacuari vehementer. Victus ratio instituenda est ex iis quæ expertia sunt, ventérque est molliendus rebus cōsuetis: à carnibus suillis ægroti abstineantur, itémque ab eduliis glutinosis & crassos succos gignētibus, ac deniq; ab omnibꝰ iis quæ refrigerant atque humectant. vtantur vino albo, tenui, calefaciente. Ex volatilibus vescantur iis quæ neque in stagnis neque in paludibus degunt: piscibúsque qui facilè concoquuntur, & nihil glutinosi habent: & salsamento, & sinapi. Atque etiam piper per se iuuabit. id verò in tenuē pollinem redigendum est, & aqua calida ad sordium spissitudinem temperatum bibendum est. A frictionibus autem & ambulationibus non sunt arcendi: à balneo verò si possint omnino abstinere, est melius. atque ita ab initio tractandi sunt. In statu verò tenuiore victu alēdi sunt: ac longa quies imperanda: hypochondriáque perfundenda: iisque cataplasmata imponenda quæ laxent, quæque molliant: deinde sic vti iis quæ vrinam cieant. Quum verò declinatio apparebit, purgādi sunt medicamēto quod nigram bilim educat. ea enim redūdans in corpore hunc morbum parit: deinde theriaca dāda, aut aliud ex iis quæ sunt experientia comprobata, quale est longè probatissimum, quod habet liquoris Cyrenaici, piperis, myrrhæ, foliorū rutæ ana drachmā vnam. Hæc terenda sunt omnia, miscendáque, ac melle Attico, quod satis sit, excipienda. denique ad duorum obolorum magnitudinem ante inuasionem danda. Hoc medicamentum si quis initio dederit, is sæpenumero ex simplici quartana duplicem aut certè maiorem, & difficiliorem, itémque ex duplici triplicē fecerit. Cæterùm curat omnes rigores qui per circuitum redeunt, qui à crassis glutinosísque humoribus oriuntur, agaricus & calamintha ex melicrato pota, & oleo incocta, quo oleo totum corpus strenuè confricetur. Ad quod simili modo facit costus & pyrethrum: id quod etiā stupidos & resolutos iuuat. quinetiam rigores sedat viticis semen in oleo pari ratione decoctum, & baccæ lauri, granúmque Cnidium ex oleo & nitro.

De quotidianæ febris curatione, Cap. V.

QVotidiana febris & longissima est, & non vacat periculo. ea fit à pituitæ redundantia. curanda est primis diebus oxymelite, iisque quibus vrina vbertim cieatur, ac cæteris omnibus quæ ad incidendum valeant. deinde autem ventriculi habenda est ratio: tum vomitus ex radicula citandus, & medicamentis vtendum quæ pituitam vacuent. Cætera quæ ad victus rationem pertinent, perspicua sunt. siquidem calefacere & incidere opus est. Quoniam verò mihi status & declinationis venit in mentem, scire debes artificem oportere omnia morborum tempora cum ex vrina, tum vel maximè ex pulsu cognoscere: tibi verò satis esse, si in ægrotantibus per circuitum statum ex eo internoscas quòd accessiones in eisdem tēporibus & symptomatibus maneant: declinationes verò, quòd tempus accessionum breuius reddatur, & magnitudo multitudóque symptomatum minuatur.

De febribus colliquantibus, Cap. VI.

QVVM humor similis flauæ bili per ventrem excernitur, magis tamen rufus sit, & fœdioris odoris, habétque strigmenti crassitudinem, atque oleosum aspectu est, tum scire cōuenit carnem pinguem recentémque compactam à febri ardentissima vehementissimáque colliquari: sique malum inueterarit, etiam aliquid ex solidis partibus liquescere. quæ res facit vt eiusmodi febris sit omnium difficillima. Ex quo liquet, remediis vtendū esse quæ extinguant, aquámque valde frigidam potui dandā esse, & cataplasmata item refrigerantia imponēda esse & hypochondriis & thoraci. Sed & epithemata esse debent refrigerantia, & item alimenta generis eiusdem.

De animi defectionibus, Cap. VII.

IPSA defectionis animi res vna est quidem, sed tamē causas plures habet, & singularum propriæ sunt curationes & suæ: sed eatenus hoc tempore de eis dicemus quatenus satis sit ad homines instituendos, vt iis accessionibus quæ repentè & improuisò accidunt, remedium adhibere perdiscant. Iis igitur qui ex cholera, ventrísque fluxionibus, & aliis immoderatis inanitionibus, animo linquuntur, aqua aspergenda est, naresque & os ventriculi cōfricandū digitisque in os coniectis aut pennis vomitus ciendus: brachia & crura pluribus vehementioribúsque ligamentis vinciēda: & superiora, in iis euacuationibus quæ inferius fiunt: & inferiora, quum superius repit inanitio. His etiam dissolutionibus vinum frigida temperatum auxiliatur. Balneum verò ad defluxiones in ventriculum accommodatissimum est iis verò qui ex sanguinis fluxu aut sudoribus animo linquuntur, inimicissimum. tales enim refrigerationem adstrictionémque, non laxationem postulant. ideo vinum frigida dilutum est eis idoneū. sed nec vinculis excipiendi sunt: nec vomitus eis imperandus, nec omnino vllꝰ iniungēdus est motus. refrigeratione enim densationéque opus est. idcirco flatus frigidos eis paramus, & domus aerem immutamus, ita vt myrti ramulos vitísque palmites inspergendo, ad frigidam atque adstringentem qualitatem traducamus. atque his quidem ex tempore ita succurritur. At eos qui ex plenitudine animo deficiūt, & fricare plurimùm & calefacere, & ligare artus oportet. abstinendíque sunt ab alimento, vino, balneóque, si febrim habeant: solúmque melicratum dandū,

in quo origanũ vel hyssopum, vel pulegium, aut thymũ A incoxeris. exhiberi quoque oxymel potest. Simili quoque modo curamus eas quæ ex vtero deficiunt, præterquam quòd oxymel non damus. artus tamen ligandi sunt & confricandi, & adhibenda fomenta: atque iis quidem quibus multa fit excretio, mammis: quibus verò sursum vulua trahitur & reuellitur, inguinibus & femoribus. Odoramenta quoque admouẽda sunt, sed naribus, fœtida: vtero verò, suauia & calefacientia & laxantia. Si verò ex imbecillitate stomachi fiat animi defectio, ei parti superdabimus quæ eidem indere robur queant: qualia fiunt ex palmulis, B vino, polenta, & croco, aloe, & mastiche. madefaciemus autem absinthite oleo & mastichino, & melino & nardino, & item vino. Si verò calida affectio sit atque exustio, antedictis miscentur refrigerantia, vt cucurbitæ, vt lactucæ succus, aut solani, aut omphacii: sed iis etiam strenuè prodest confrictio partium extremarũ. Si meliusculi postea hi sint, eos qui exusti fuerint protinus ad balneum perducito. Qui verò frigoris alicuius sensum habent, iis dato medicamentum quod ex triplici pipere cõstat, vel ipsum piper per se & absinthium in potu propina. Si verò distra- C ctio ex vitiatis mordacibúsque humoribus subsequatur, aquam calidam potui dato, aut hydrelæum: & vomitum cieto. Si verò difficulter quis vomat, ei calefacito prius partes quæ ad stomachum sunt, manúsque & pedes: si ne ita quidem euomat, digitos aut pennam in gulam coniiciat. at si nec hoc etiã modo vomitus irritetur, oleum calidum bibat: hoc enim persæpe vomitu non excito ventrẽ irritat, éstque vtilissimum. quamobrem si id non fiat, nos vsu rerum quæ imponuntur, adiuuare negotium debemus. Vbi huiusmodi homines in meliorem sint statum D redacti, absinthii comam in melicrato coctam bibendã dabimus. & partes omnino firmabimus cum iis quæ foris superdantur, tum verò etiam iis quæ intrò assumuntur. non tamen initiò faciendum est, sed mox vbi vitiati humores fuerint euacuati. Si verò exolutio ex copiosa frigidáque pituita in stomacho collecta fiat, particulam oleo absinthite plurimùm perfundes, melicratúmque in quo hyssopum aut tale aliquid coctum sit, aut oxymel, aut piper dabis: hoc enim casu maiorem vim incidendi habere debent auxilia omnia. Quum verò ex vehementi perfri- E ctione quempiam anima deficiet, omnibus modis calefaciendo succurres: nam & vinum aqua calida temperatum dabis, & alimenta calefacientia: & ad ignem perfricabis. Contraria administrabis in iis qui ex nimio calore deficiunt, quique in aere suffocante versati sunt, & in balneo diutius morati. quos quidem corroborare quamprimum debes, aquam gelidam potui dando, & flatum ciendo, atque eos perflando, & stomachum fricando. quibus peractis vinum & alimenta exhibebis. Si ob inflammationis exuperantiam, aut ex febribus malignis quispiam exolua- F tur, quum incipit frigus inuadere, debes dare operam vt pedes calefiant & fricentur vehementius re calida, extremáque vinculis excipiantur: ægérque à somno, cibo & potione omnino abstinendus. atque ita incolumis seruabitur. Qui periclitantur ne ex siccitate in animi defectionem cadant, frustum panis ex vino dabis, aut alicæ modicum. nam si multum dederis, difficulter concoquent, & ita celeriter exoluentur. Si verò propter obstructionem alicuius principis partis animi defectio exoriatur, oxymel, aut mulsam incocto pulegio, aut origano aut hyssopo, & G alimenta quibus maior incidendi vis inest, dabis: tum fricabis, & artus vinculis constringes, vterísque iis quæ ad vrinam ciendam valent: vbi meliusculi sint, vinum albũ, tenue, non admodum vetus bibant. Si ob repentinam copiosámque euacuationem exolutio accidat, satis erit, vbi admotis odoribus vires recollegerint, sorbitionibus quæ facilè concoquantur, eos alere. Si ex nimio gaudio, aut mœrore, aut ira, aut metu, aut trepidatione defectio animi consequatur, odoramenta admoueto, nares contrectato, atque ita reuocatos ad vomitum impelles. Si ex colica H affectione, aut alterius partis dolore maximo exoluẽtur, tunc vsu fomentorum & frictionum, ad suum statum reuocabuntur.

Curatio eorum qui ex sudoribus exoluuntur, Cap. VIII.

SVdores qui hominem exoluunt, cohibet terra Samia, lithargyrus, gypsum, galla, scissile, myrtus, oleum œnãthinum, rosaceum, melinum, lentiscinum: itémque mãna & amylum ex oui candido illita.

Ad cardiacos, Cap. IX.

CArdiacos iuuant, si stomachus illinatur, rubi folia cũ exigua cerati aut panis portione: vel myrti folia, vel clauiculi vitis, vel plantago cum pane, aut cerato modico: vel mala cydonia, vel palmulæ. clysteri quoq; infunditur vtiliter ptisanæ cremor, si in ea cocti sint trunculi. sed eorum quoque extrema cerato liquido, cum sinapi læuigato, vtiliter inunguntur.

De fame ingenti, Cap. X.

INgens fames oritur à frigiditate, aut indigentia, aut virium imbecillitate quæ ab externo frigore contrahitur. eius verò essentiam adiuuat etiam fames quæ antecedit: quæ tamen non vsquequaque perdurat. iis ergo qui in itinere, aut aliàs ingenti fame vexantur, odoramentis auxiliaberis, præsertim carnium suillarum assatarum quas naribus admoueamus, aut etiam hœdinarum, aut aliarum quæcunque nidorosæ sunt. extremæ quoque partes constringendæ, capilli vellicandi, genæ comprimendæ. reuocatis verò ex malo, panem ex vino temperato, aut aliquid aliud ex iis quæ reparare vires citò possunt, offeremus.

De cholera, Cap. XI.

CHoleram prohibere quispiam potest, si quotiescũque nimis expletus sit, antequam cibos iterum ingerat, vomitum cieat. & vomitu iam commoto choleram quis prohibebit, si sumat melicratum aut aquam tepidam, & ita euomat, tum ventrem oleo foueat, lanísque cõuoluat, longioréḿque cõsueto somnum dormiat. At quum iam cholera quempiam occupauit, factáque est infernè & supernè valida euacuatio, non modò corruptorum humorum, sed alterius quoque materiæ corporis simul extractæ, tum si vehementes morsiones consequantur, erunt potu melicrati temperandæ: sin leues sint, obtundendæ sunt aqua: & non cohibenda est excretio, modò ne nimia sit. At quum immoderata vacuatio facta est, periculúmque conuulsionis imminet, ægérque sine pulsu est, & extrema frigida, & sudor frigidus erumpit, tunc artifice opus est. & vix etiam qui in hoc sit statu, poterit à medico præsenti conseruari. Si medicus non adsit, facienda erunt quæcunque poterunt omnia, vt extremæ partes fasciis aut lana vinciantur, vt partes refrigeratæ fricentur mixtis oleo, cera, piperis modico, & nitro: aut irino vnguento, cui horum aliquid accesserit, aut sicyonio cum castoreo: quandoquidem hæc in conuulsionibus iuuant. deinde verò alendus ægrotus est: si vomat, iterum dandus cibus vsquedum contineat: vel post cibum dare aliquem fructum conuenit eorum qui stomachum roborant, vt pomum, vt pirum, aut racemum, aut aliquid generis eiusdem. vinũ autem ita affectos iuuat vel maximé: nã quum somnum inducat, sæpenumero spẽ salutis affert. Si verò nimius calor in pectore & hypochondriis subsit, refrigeranda erũt rosaceo imbutis pannis. Polenta quoque maximè trita ex rosaceo & sapa erit inspergenda: atque etiam vinum frigidum erit eis dandum.

De dolore, Cap. XII.

QVVM pars aliqua corporis dolore vexatur, causam studiosè perquirit, an ab aliqua re externa dolor fuerit excitatus: plerique enim in somnis læsi sunt, nec meminerunt. non rarò etiam in repentinis conuersionibus, & quum aliquod membrum non rite collocatum haberẽt. Præterea membra refrigerata distentionibus & conuulsionibus correpta vehementissimis doloribus cruciãtur: postremò verò in dolorem cadũt ex fluxione quæ continuò ad ipsa repit. Si nulla harum causarum subsit vnde dolor possit oriri, antegressæ ægrotantis victus ratio spectanda est: si enim maiore ocio quàm consuesset, vitam trãsegerit, sique cibis se expleuerit, quum minimè assuetus esset, aut si vsus est iis in quibus valde nutriẽdi vis in-

est,sique vlla euacuatio quæ prius solita esset corpus inanire,nūc suppressa sit,si,inquam,hæc vel omnia,vel eorum aliqua adesse cōspiciātur,causam doloris esse multitudinem suspicandum est.Itaque euacuatione opus est,eáque aut per venæ sectionē obeunda,aut purgationē,si humorum redundans malitia subesse videatur. Quum verò nihil tale sit quod dolorem creet,deriuatione vtendum , vt materiam à loco quem dolor obsidet, abducamus : velut si in capite sit,per nares aut palatum.vel reuulsione, vt in contrarium locum multitudinem reuellamus: quod fiet adhibita frictione ex medicamentis acribus, & artubus deligatis.Si nulla inde vtilitas subsequatur,planum est in affecta parte impactum esse id quod molestia afficit:quocirca medicamentis digerendum est. Si ex flatibus dolor existat,ferendum, & esculentis poculentisque vtēdum est attenuantibus,vt corpus quod affectum est,rarefaciamus, id quod fomentis,irrorationibus & cataplasmatis consequemur.Si in causa doloris sit tumor præter naturam , ei tumori adhibendum erit remedium . Si humor mordax dolorem pariat,ei infensissima erunt calefacientia; atque attenuantia:accommodata verò,si curare velis,quæ molestum humorem educant,idque faciant rebus citra morsum abstergentibus : si hoc fieri non poterit, adhibe quæ temperare dolorem possint: si ne hoc quidem queas efficere,iis vtere medicamentis quæ,stuporem inducant. etenim medicamenta quæ reuera dolorem leuant, ea & tenuium partium & modicè calefacientia esse debent, neque vllam adstrictionis partem habere:quale est oleum anethinum quod valet ad euacuandum,concoquendum & leniendum omnem in particulis dolentibus morbum. At quæ solū dolorē sedantia nominātur,totū corpus refrigerant & sensus stupidos reddunt,ac propensionem in somnum afferunt:& ægrotātis particulæ similes mortuis fiūt,& causas dolorem facientes non sentiunt.& plerique ex horum vsu assiduo partes ita refrigerarunt vt nullum postea adhibere remedium potuerint . sique paulo plus eorum medicamentorum ebibissent, mortem sibi ipsi attulissent.

De simplicibus vlceribus, Cap. XIII.

QVVM simplex vlcus solùm diuisio sit, siquis partes diuisas fascia in orbem circunducta committat , diductæ partes sine vllo alio negotio in vnum conducentur.Si verò tanquam exustum alterum vlceris labium in obliquum versum sit,inde incipienda est deligatio, & in contrariam partem adducendum:quum in vtrâque partem labia diducta sunt,principium deligandi ab vtroque sumendum est,atque ita labia in vnum adducenda . nam quum nihil intra oras inciderit labiorum,vt pilus,aut arena,aut oleum,aut sordes,aut aliud huius generis , vlcus omninò coalescet. At si vlcus magnum sit,ita vt partes diductæ in vnum penitus duci non queant,aut sanies sit ibidem accumulata,aut dolor adsit,tale vlcus ex sola coniūctione conglutinari non potest,opúsque est exiccāte medicamento quod saniem ibi collectam consumat,& prohibeat ne alia præterea confluat . Ex liquidis igitur optimum est vinum.sed & posca & item mulsa ad idem facit. Inter cætera verò vulnus glutināt folia quercus illita,itémque salicis,& brassicæ semen & folia, succúsque & cortex austerioris atque acidioris plantaginis,papyrus posca aut vino imbuta,& in orbem circundata.Recentia verò glutinant pini & piceæ folia , vlmi folia , & cortex recens ad modum ligamenti obuolutus: spongia noua ex aqua aut posca aut vino:caseus recens antè læuigatus . Extrinsecus autem adhibētur folia lapathi,aut vitis,aut betæ,aut lactucæ.caseus verò ex acido lacte cōfectus etiam maiora glutinat eodem impositus modo.sed pira quoque glutinant. & maiora vulnera glutinant achrades,& fluxionem cohibent.cauda equina verò illita neruos etiam incisos iungit:satis satiua in duris corporibus:cochleæ caro læuigata conglutinat vulnera quæ cum neruis incisis & contusis sint,idque in duris corporibus.ei tamen miscenda est in puluerem redacta aranea quæ farinam excipiat è muro molæ vicino.Ad idem facit myrrha ex aqua illita, vel thus.terrestres lumbrici etiam præcisos neruos conglutinant,pentaphylli folia cum melle, allia combusta illita. Ad vlcera autem inueterata facit anagallis cū cerato,hordeum combustum,& cerussa cum cerati myrtei triplicata portione.Ad vlcera capitis myrrham aridā insperge , nec madefacito:celeriter enim in vnum conducit : vel aloën aridam, & aristolochiam ex aqua tritam: idque ossa quoque committit.aut thus,aut myrrham pari portione contere,& cum melle & vino decoque, donec mediocrem spissitudinem acquirant : tum linamentum inungens applicato.

B Ad vulnera quæ cum dolore & inflammatione affligunt, Cap. XIIII.

AD huiusmodi autem vulnera valet malum Punicum dulce vino incoctum,tritúmque & illitum:est enim hoc mirabile,& ad vsus plurimos accōmodatum : nam & ad vlcera capitis & pudendorum,& ad ea quæ in toto corpore dolorem pariunt , & item ad oculos inflammatos facit.

De cauis vlceribus, Cap. XV.

C CAuum vlcus,humidum sordidúmque est:proinde fit vt medicamenta velit modicè siccātia; atque abstergentia.huiusmodi autem sunt,thus , & hordeacea farina, fabaceáque & erui:itémque iris,aristolochia,cadmia,panax,& pompholyx . Quum verò medicamentum quod ad creandam carnem adhibitum est,nihil proficit, erit transeundum ad aliud,hoc modo. Si maior sit sordium copia, vlcúsque humidius, scire conuenit medicamentum minùs siccasse. quàm par erat. ideo melle adiecto intendendum esse, si purum, & sine humore videatur , plusquam D oportebat exiccasse:itaque & olei & cerati mistione remittenda vis erit. Vsu etiam quādoque venit,vt quū medicamētū vehementius est,pars aliqua carnis liquetur,vlcúsque sordidum & humidum perinde videatur,ac si medicamentum minus quàm debuerat,exiccarit: sed huiusmodi vlcus dum absumitur,magis cauum redditur,labia intumescunt,rubétque ipsum, & inflammationis est particeps : & sæpe æger morderi se perspicuò sentit. id verò quod minus fuit à medicamine exiccatū,nihil tale habet. Putredo igitur lignorū, præsertim eorū quæ modicè adE stringendi & abstergēdi vi prædita sunt(qualis est etiam vlmus)vlcera hæc purgat, eáque vbi purgarit ,carne implet. Anemonæ quoque appositæ idem efficiunt , & pini cortex derasus contritúsque cum cerato, quo linamētum oblinas,& caua vlcera impleas, præsertim verò recentia: ea enim implet. sed purgat eadem quum sordida sunt , marrubium cum melle,aristolochia cum melle,oliuæ sale conditæ illitæ.

De vlceribus quibus cicatrix inducenda est, Cap. XVI.

F QVVM carnem vlcerum quæ ad cicatricem perducenda sunt, ita exiccamus atque adstringimus vt nō solùm id quod præter naturam superest per halitum digeramus,sed etiam id quod est secundum naturam attingamus,vlceris extremitatem cuti similem efficiemus,eique cicatricem inducemus.Valent autem ad hanc rem galla immatura & malicorium modicè exiccantia . Quæ verò citra adstrictionem morsúmque siccant,ea etiam cicatricem inducunt,vt myrrha,spuma argenti,& ostrea concremata:hæc nanque inspersa siccāt . Atque hæc etiam ad cicatricem sæpenumero perducunt,pini cortex cum myrG teo cerato,hederæ flos cum cerato , lilii radix cum rosaceo.Vetera autem cicatrice includit viscum cum thure, ærugo & diphryges paribus portionibus cum myrteo cerato.

De vlceribus in quibus caro supercrescit, Cap. XVII.

CAro quæ vlceribus supercrescit,tollitur medicamentis iis quæ valenter siccant,cuiusmodi est asii lapidis flos:& testacea omnia cōbusta modicè auferūt cohibentque excrescentem carnem.Simili quoque modo erinacei H vtrique cum toto corpore concremati,& diphryges inspersum, itémque atramentum sutorium & squama æris inspersa.

Ad vlcera quæ in summa cute sunt,ad intertrigines, ad abrasa,ad inueterata vlcera,ad teneram cutim, Cap. XVIII.

ARgẽti spumæ chrysitidis drachmæ L.ceræ drachmæ XX. resinæ siccæ ex picea drachmæ XII. olei hemina & semis.argenti spumæ in oleo coctæ ceram & resinã addito. Vbi ad emplastri crassitudinem coxeris, ab igni auferto,in pilámque cõiicito:mox quum emollieris,vtitor.Sed cutis abrasa non amputanda est,sed in suum locũ restituẽda,& foris etiam aliquod medicamentum accõmodatum imponendũ: ita enim,licet cutis abrasa iã nigrescat,sæpe conglutinatur. At si vlcus nudum carne sit, cicatrix difficulter inducitur,quum & erodatur, & sordidum sit.Cæterùm abrasa ab inflãmatione tuetur rhus rubrum tritum,cum melle illitum, & iunci rotundi coma cremata & cum melle superdata.

Ad intertrigines quæ ex calceis fiunt, Cap. XIX.

AD intertrigines verò quæ ex calceis efficiuntur, valet pulmo agninus,& suillus,& caprinus:itémque corium vetus è soleis vstum. sed hoc inflammata nõ iuuat: sedata verò inflãmatione,prodest. hic enim cinis siccandi vim habet. cepã cum adipe gallinaceo terito, gallámque adurito,contundito & illinito.acaciam aceto madefacito atque inungito.

Ad ambusta, Cap. XX.

AMbusta medicamentis egent quæ citra euidẽtem calorem aut frigiditatem abstergant. Ergo terra Chia, & Cimolia,& terra omnis leuis illita ex aceto non valde acri,vel aqua admixta, egregiè facit, & pustulas excitari prohibet: itémque ouum integrum crudum statim impositum,lana molli exceptum,ad idem valet:id enim & modicè refrigerat,& sine mordicatione siccat. vel atramentum scriptorium illine, vel thus albũ aqua dissolue & inunge: aut lenticulam coctam tritámque impone. Quum verò iam pustulæ excitatæ fuerint, rhum cum polẽta tere,& cum aceto cataplasma impone. calcem viuam cerato admisce,illitámque linteolo superdato. partes autẽ vlceratæ porris tritis oblinuntur.Columbinum stercus linteo inuolutum comburẽ donec in cinerẽ redigatur, eóq; ex oleo dissoluto vtere. Mirabiliter autem facit pini aut piceæ cortex,aut adiantum siccum læuigatum, aut myrti folia combusta tritáque: quæ singula etiam cum cerato iuncta faciunt. Ad vstiones verò ex aqua calida priusquã pustulæ prodeant,aqua oliuarum sale cõditarum cõtinuè inspersa facit,& ipsæ oliuæ contusæ imponuntur:aut alumen scissile ex aceto cõteritur & illinitur: aut gluten taurinum cum aqua copiosa eliquatum obline.

De exanthematibus, Cap. XXI.

EXanthemata ex crassis humoribus in cute infixis, eo magis quo superior pellicula densior est, exoriuntur. hoc modo oppressi per cutim euacuandi sunt:nec procul est in altum attrahendum,vt per aluum aut vomitus fiat euacuatio.Nemo tamen cogitet me nunc consulere huiusmodi humores non esse per aluum educendos:quia in quibus humorũ plenitudo fixa est,adhiberi purgatio debet.quod si quis non faciat,sed prius discutere aggrediatur,obstruet potius quàm humores per cutim euacuabit. Humorũ autẽ qui cuti sunt impacti curatio adhibenda est ex adurentibus &calefacientibus:præsertim verò quũ lata fuerint exanthemata: siquidem ea humorem neque tenuem neque calidum, sed abundè frigidum crassũmq; esse indicant.Lauri igitur tenerorum foliorũ,rutǽque, & mannæ thuris pares portiones cõterito,atque oleo diluta illinito. vuam taminiã frige ac tere,itémque thus cum oleo dilue atque inunge.betam teneram coque,tere & superda. ceræ drachmas VIII. sulphuris tantundem. salis drachmas VI. arida conterito,eisdémque olei mediã heminam affundito,& omnia simul: & emplastro ex iis confecto vtitor.sed coctioni adhibenda diligentia est, quippe quum valde præstans sit medicamentum.

De pruritu, Cap. XXII.

EXcitandi autẽ pruritus sunt quũ ex alto euocare humores oporteat:prohibẽdi verò quum partes prurientes in periculo sunt ne aut scabie,aut lepra,aut aliquo alio
A maligno vlcere corripiantur. Prohibentur autem medicamentis repellentibus, vel etiam pruritum tolerando, neque contrectãdo:siquidem ita quoque sedari pruritus consueuit. Pruritus verò quos scabies excitarit,aqua marina calida aut aceto calido perlue, aut agrestis cucumeris decocto simili modo. vel vitis veteris corticem in fictili frigito, cõterito, & locũ scabiosum butyro prius illitum, eo cortice perspergito. deinde somnũ imperato . hócque medicamento vsquedum homo sanescat,vtitor.Iam verò opium cum liquido cerato inunctum pruritus & pustu-
B las,psydracia nomine,mitigat.

De pustulis quæ phlyctænæ vocantur, Cap. XXIII.

AT phlyctænas acuta acu, quã humoris defluxus est, perforare oportet, deinde humorem leuiter exprimere,& cutim obductam sinere.Si foramine occluso iterum pustula impleatur,ea erit eodem modo pertundẽda, & comprimenda cutis. atque ita compressa seruanda est, donec id quod sub ea vlceratum est,ad cicatricem perducatur.Sed antequam pustulæ erumpant, coctã lenticulam cum aqua læuigato atque illinito:aut mali granati virgul-
C ta cinere calido tepefacta superdato,locúmque torrefacito.Si ruptæ fuerint, vlcúsque excitatum sit, adeps suillus liquefactus cum argenti spuma læuigata illinitur, eique imponitur:aut lilii radix aqua incocta & contrita cum cerato adhibetur.

De vlceribus quæ iterũ rumpuntur. Cap. XXIIII.

QVædam vlcera sunt quæ inducta cicatrice non ita multo pòst, sæpe iterum inflammatione tentantur atque rũpuntur: nam osse aliquo affecto quandoque caro circundata ad cicatricem facilè perducitur, & sanitatem
D planè adepta videtur: sed quũ validus humoris defluxus paulatim ex osse in alto corrupto delabitur, tum inflammatio & pus suboritur,à quibus obducta cicatrix deraditur.Horum igitur vlcerum curatio in eo posita est,vt tantum exiccemus quantum valeat vt os affectũ decidat. Sinus autẽ ossiũ cauos facilè replebis, si papaueris syluestris & ficulnea folia læuigata cum polenta & vino illeueris,aut si hyoscyami seminis & atramenti sutorii par pondus cõtriueris & imposueris. Peucedani verò radix ossiũ squa-
E mas celeriter disiungit.

Ad vlcera maligna quibus ægrè cicatrix inducitur,& inueterata, Cap. XXV.

MAligna vlcera,quæque difficulter ad cicatricẽ perducuntur,itémque inueterata& putrida,Lemniũ sigillum vehemẽter adiuuat.eius vsus quantitas ex malitia vlceris æstimatur . nam ad vlcus quod fœtidũ est,admodúmq; flaccidũ & sordidum, Lemnia ex aceto acerrimo diluitur ad luti spissitudinem. vtimur eadẽ ex vino aut aqua,aut oxymelite,aut posca,aut mulsa, aut quoquomodo
F vsus postularit. accõmodatúmque medicamentum erit, siquis eam in pila plumbea pistillo plũbeo confecerit,rosaceum aut immaturũ oleum affundens, aut semperuiui succũ,aut cotyledonis,aut lactucæ,aut psyllii,aut omphacii:vt fit tanquã succus quidã.habebísque optimum medicamentum ad carcinod' malignáque vlcera, ad pudẽdorum,testium, & mammarum inflammationes: & item ad sedis vlcera, & rugas eminentes. Porrò autem centaurium minus recens inueterata vlcera, & quæ difficulter cicatricem recipiunt,ad cicatricem perducit, & maligna
G vlcera sanat.itémque cupressi folia & germina,& globuli noui & teneri,qui etiam humores in flaccidis & putridis affectionibus in profundo demersos sine molestia & tutò depascunt.Cyperi radices vlcera,quibus propter nimium humorem induci cicatrix ægrè potest,mirum in modum iuuant. Cucurbitæ aridæ combustæ cinis vlceribus humidis inflammationis expertibus ac putrescentibus, præsertim verò iis quæ in pudendi præputio sunt, conuenit.simili quoque modo prodest anethi radix. Plantago etiam malignis vlceribus,defluxionibus,& putredini cõ-
H uenit.Isatis satiua omni maligno vlceri strenuè resistit,licet putrescat & depascatur. Si verò vehementior quàm vt ægri natura ferre queat, esse videatur, eius foliis læuigatis adde vel panem vel hordeaceã farinam, vel frumẽtaceam,vel polentam pro ratione affectionis quæ in vna-

quoque exiſtat.Iis verò quæ propriè teſtacea dicuntur,vtimur ad cauitates diuturnas,quæque ægrè carne implentur,quæ ex defluxionibus fiunt, & fiſtuloſæ ac profundæ ſunt.Lanæ autem combuſtæ carnes flaccidas vlcerum celerrimè liquefaciũt.Platani verò cortex combuſtus & inſperſus,vlcera quæ ob nimiam humiditatem flaccida ſordidáque ſunt,ſanat.Peucedani radix arida malignis vlceribus illita præſtantiſſimum medicamentum eſt: nam & purgat,& carne implet,& cicatrice concludit. Aloe vlcera quæ vix ad cicatricem perueniunt, eáque potiſſimùm quæ in ſede & pudendis ſunt,curat. Eſt item ad earundẽ partium inflammationes vtilis ex aqua diſſoluta. Vlcera verò antiqua ſanat cera in ſole emollita,quæ multũ ſquamæ æris aut chryſocollæ adiunctũ habeat, eáque linteo illinenda adhibendáque eſt, cuius ſplenium non eſt continenter auferẽdum. Ad Chironia autem facit hoc quod habet ſquamæ æris drachmas x. ceræ tantundem, aluminis drachmas II. ceram calefacito atque emollito.& aridà in pollinem redacta excipito, iiſque linteo impoſitis vtitor. Ad effera autem vlcera valet malicorium læuigatum & combuſtum: aut alumen ſciſſile vſtum tritúmque inſpergito:aut hoc vetere medicamento quod capit hyſſopi drachmas IIII, vuæ paſſæ tantundem. nitri drachmas II. Locus melle prius illinitur,tum hæc applicantur. Putrida verò vlcera & depaſcentia valentioribus medicamentis egent,qualia ſunt hæc: chalcitis,auripigmentum, calx. hæc enim non ſecus quàm ignis vrunt.& quandoq; fit vt his à morbo ſuperatis, ad ignem deuenire oportet. Marrubium quoque ex vino coctum illine:aut eruũ læuigatum cum melle imponito.Oliuæ teneræ foliis in vino coctis & contritis vtitor ad eundem modum.perfundenda eſt autem aqua marina calida.

Ad vermes qui in vlceribus comperiuntur, Cap. XXVI.

VErmes qui in vlceribus putreſcentibus ſunt,calaminthæ ſuccus tollit.

De carbunculo, Cap. XXVII.

CArbones fiunt ex ſanguine qui melancholicus ferueſcénſque effectus fit,& cutim comburat:quocirca cum cruſta oriuntur,puſtulis quæ phlyctænæ dicuntur,vlcus præcedentibus,vt in ambuſtis fit:febrimque acutiſſimam & celere periculum afferunt. Quum pruritus adeſt, quandoque plures puſtulæ erumpunt paruæ, frequentes, continuæ,milio ſimiles: quibus ruptis vlcus cum cruſta fit,cuius cruſtæ color modò cinereus eſt,modò niger.reliqua caro circundata redditur mirum in modum flammea, & nigrum colorem contrahit, ſplendétque non ſecus quàm bitumẽ atque pix: ac talis quidem eſt bilis exquiſitè atra. Hanc affectionem curantes à venæ ſectione exordiẽdum eſt: per quam vſque ad animi defectionem euacuabimus. poſt verò ſanguinem detractum non erit incommodum ſcarificare,idque altioribus plagis propter ſucci craſſitiem.Loco affecto imponenda ſunt quæ modicè repellunt ac digerunt, quale eſt cataplaſma quod ex plantagine & lenticula cocta conſtat,cui mica panis in clibano cocti & non admodũ puri ſit adiuncta. ſuper vlcus verò aliquod vehemens medicamentum ponemus. tale eſt quod ad Andronem refertur:ſapa irrorantes ad ſordiũ ſpiſſitudinem.Sedata autem illa quaſi flamma,vlceri perinde atque aliis cicatricem inducemus. Veteres nuces oleoſæ ad carbones faciunt,cypariſsíque folia & germina, & noui ac teneri globuli cum polenta:vua item paſſa,eiectis acinis,& contrita,& caricæ coctæ in vino atque contuſæ.

De cancro, Cap. XXVIII.

CAncri quoque ex atra bile ferueuti oriuntur: ea ſi acrior fit,vlcus affert.ideo colore ſunt nigriore quàm inflammatio,ſed ſine caliditate. venæ tamẽ magis quàm in inflãmationibus implentur ac diſtenduntur,neque ita rubræ ſunt ſicut in inflãmationibus:earúmque color humoris colorem præ ſe fert. propter cuius humoris craſſitiem cancer inſanabilis eſt: quippe qui neque repelli neque digeri queat, neque etiam totius corporis purgationibus cedat,mitioráque medicamenta negligat, à vehementioribus autem magis exacerbetur.Poſſumus tamen initio prohibere ne cancer augeatur,melãcholici humo-

A ris purgatione inita priuſquam in affecta particula ſit impactus.Euacuabimus autẽ vel aliquo ſimplici, vt epithymi drachmis quatuor in ſero lactis aut mulſa datis: vel hiera quæ nigrum veratrum acceperit. Loco autem affecto impoſitũ in vlceratis ſine moleſtia prodeſt hoc medicamentum, Solani ſuccus molli linteo duplici aut triplici in eo intincto copioſè impoſitus: extrinſecus quoque lana molliuſcula eodem ſucco imbuta applicatur,ad hibita diligentia ne areſcant hæc:quod fiet ſi ſuccum aſ-
B ſiduè affundas. Valebit etiã ad cancrũ vlceratũ id medicamentũ quod ex pompholyge conſtat.Victus autẽ ratio ægrotanti apta inſtituatur ex ptiſanæ cremore ſeróque lactis. Veſcatur item,ex oleribus,malua, atriplice, blito, & cucurbita,piſcibúſque ſaxatilibus,& omni auium genere præterquam earum quæ in paludibus degunt.

De ſanguinis coitu ſubter cutem,quod ecchymoma dicitur, Cap. XXIX.

QVVM caro ab aliquo pondere incidente contuſa fuerit, venǽq; paruæ quæ per eã deditæ ſunt ruptæ fuerint,ſanguis profunditur, quaſi tranſcolans, iſque ſub
C cute collectus facit id quod ecchymoma vocatur,cute ad huc integra.Nobis ergo propoſitum eſt concretum ſanguinem per halitum digerere,idque celeriter,priuſquam nigreſcat.ſed ſub initio adſtringentia digerentibus admiſcenda ſunt,quòd tunicæ venarum contundantur, ideóq; denſationis indigeant.at poſt hæc ſolis digerentibus ſine adſtringentibus vtimur: ac principio quidem ecchymomata ſcarificamus, tum reliquam curationẽ adhibemus. Cæterùm de numero ecchymomatum ſunt quæ ſugillata nominantur,& liuores ex plaga contracti, & inter vngues ſanguinis concurſus ex ictu. Pellis autẽ pecudis re-
D cens detracta,eos qui flagris cæſi ſunt,potius quàm cætera omnia, vno die vnáque nocte perſanat. Præterea hydropiper vnà cum ſuo ſemine illitũ ſugillata, & tumores qui obduruerunt,diſcutit.

De ruptis & conuulſis, Cap. XXX.

RVpta cum ecchymoſi, *hoc eſt ſanguine qui in loco contuſo collectus ſit*,omnino fiunt.Curantur autẽ medicamentis modicè calefacientibus:tale eſt acopon quod ex nigra populo cõficitur,quæque ſunt generis eiuſdem. In ruptis
E verò quæ altius intra corpus deliteſcũt, medicamentorũ vis intendenda eſt,& acriora quæque magis incidunt,adhibeantur. talibus autem cucurbitulæ vſus prodeſt.Siquę totum id quod ſub cute coiuit celeriter ſit diſcuſſum,rupta caro facilè coaleſcit:ſi inueterarit, ſordéſque ſubnaſcatur,ruptio coire nõ poterit: ſed labia tantummodo inter ſe propè admouebuntur,vt paruo momento facilè ſeparẽtur,& medius locus aliquo humore impleatur,& ecchymoma contineenter quodãmodo exiſtat,& primo ſimile, niſi quòd hoc celerius quàm illud digeritur, conſtátque ex tenui ſanie,quum illud eſſet è ſanguine.Conuulſa autẽ
F fibris quibuſdam diſtractis fiũt, ſolúmque leniri poſtulãt quoad dolor ſit ſublatus: conglutinari enim non poſſunt. Ariſtolochia autem rotunda ruptis & conuulſis,vt ſi quid aliud,conuenit: itémque centaurii maioris radix eiúſque ſuccus,& rheum,& coſtus,& bdelliũ in oxymelite potũ.

De luxatis & contuſis, Cap. XXXI.

LVxatis verò & contuſis prodeſt lana ſuccida, ſpongia quæ ſit aqua & oleo mixtis imbuta,& ſuperdata: bulbi teneri elixi cum melle,aut cum cerato,ſal tritus,farina cũ
G melle. viticis folia & ſal, & nitrum, toſta & læuigata cum cerato. Vtere etiam aquæ perfuſione, vel marinam calefacito.Sedata verò inflam matione atque doloribus, partes luxatas fricabis.

De rebus ſpicula,ſurculos,ſpináſque educentibus, Cap. XXXII.

SPicula,arundines,ſpinas, & ſurculos euellunt anagallides vtræque,ariſtolochia rotunda, ammoniacum cum melle,alterci ſemen læuigatum atque illitum. Arundinis verò radices contunde,& melli admixtas in linteo largè
H illine,imponéque & alliga: extemplo enim educunt.

De affectionibus vnguium, Cap. XXXIII.

REduuias exiguas etiamnum incipiẽtes cõprimit,galla cũ melle,eámq; prohibet confirmari. Vbi verò factæ iã ſint,conſiliũ iã eſt, carnẽ quæ præter naturã excreuerit, medicamẽtis morſu vacãtibus abſumere & liquare.

Ad reduuias autem valet aurium sordes & lyciū. Quæ pus confecit, acu perforanda est, humórque exprimendus, tū spongia aqua imbuta imponi debet: aut lenticula trita ex aqua superdanda est, aut rosæ siccæ, aut virides tritæ, & aqua perfusæ illinendæ, aut polenta trita admouenda. Interim verò caro est ab omni parte vnguis lintei ramentis abducenda. cæteros vngues cōtusos myrti punicæque foliis teneris tritis illine. At vnguibus subcruentis farinam pice admixtam adhibe. Vt vngues malè affecti decidant, sulfur tritum suillo adipe exceptum applica. Scabri verò vt abscedant, vtitor medicamento quod habet visci quercini, sandarachæ, fœnigræci ana vncias duas: cantharidū, thapsiæ singulorum vnciam, aceti quantum satis est. Ad idem facit fæx arida cum cerato vngui adiuncta, aut caro ficuum contusa seminibus abiectis. Aut vnguem pice subunctum sulfure & sandaracha tritis pari pondere illinito. vnguis autē diligenter est radendus, ad æqualitatem redigendus ac vinciendus, vtendúmque iis quæ ad vngues abscedentes faciunt.

Ad pterygia digitorum, Cap. XXXIIII.

AD carnis verò incremētum quod vnguis partem operit (pterygion vocant) thuris lacryma trita imposita & alligata valet: vel eruum tritum eodem modo. vel thuris infecti drachmam, & sandarachæ duplum tere, & radici vnguis applicato, diligentérque inspergito: supra verò, linamenta sicca ponito. hoc enim pterygia celeriter exiccat. Est aliud itidem præstantissimū vehementer faciens ad ea quæ etiam maligna sunt. habet autem gallarum, mali corii acidi, squamæ æris rubri, & caricarum cōbustarum pares portiones. eas tere, melli admisce, ad vnguenti spissitudinem redige, linamēta intinge, bísque in die impone, & liga: neque vngas neque madefacias. Si verò humor subsit, eum spongia vino perfusa abstergeas.

De vlceribus articulorum, Cap. XXXV.

QVVM articuli sint partibus carnosis sicciores, ideo fit vt quum vlcerati sunt, siccioribus medicamentis indigeant. Ergo polyide pastillus ex vino ad sordium spissitudinem ex vino subactus, & cætera quæ æquè desiccāt, accommodata sunt. marina quoque & muria sæpe irrigādo, articulos melius affici conspeximus. Quocirca in articulis vtendum est iis quæ maiorē etiam exiccandi vim quàm vinum habeant.

De sanguinis profluuio, Cap. XXXVI.

PRofluuio sanguinis remedio est appositus situs partis conuulneratæ. talis est qui sursum vergit citra dolorē: nam qui deorsum vergit dolorémque affert, is sanguinē non fluentem ad profluuium etiam ciebit. Quum ergo vulnerata pars est, ac sanguis fluit, statim digitum ori vasis ex quo sanguis effluit, admoueto, leniterq́; & sine dolore comprimito: ita enim grumus fiet, & sanguinis fluxus cohibebitur. si ita non sistatur, vtendum erit iis medicamentis quæ supprimendo sanguini sunt: inter quæ præstant quæ obstruunt, quæ emplastica nominantur, iis quæ crustam inducunt. interdum enim vbi crusta excidit, ne iterum sanguis effluat periculum est. Optimum autem est hoc quod etiam ad sanguinem è membranis cerebri fluentem facit, thuris pars vna, aloes dimidium, albo oui subigitur ad mellis consistentiam, deinde leporis mollissimis pilis excipitur, tum vlceri toti liberalissimè superdatur, tum fascia alligatur: cuius fasciæ primi quatuor, aut quinque amplexus super vas profluens iniiciendi sunt, inde ad radicem vasis ducendi: tertio die erit soluendum. Sique medicamentum tuto adhuc vlceri adhæreat, aliud rursus in orbem superimpones, & non secus quàm linamētum quod ex pilis cōstat, madefacies, ac pari modo deligabis: sin sua spōte linamentū excidat, radicē vasis digito blādè cōprimēs, quatenus nihil defluat, hoc leniter auferes, aliúdq; impones, & carne quoad vas implebitur, ad hunc modū curabis. Quæ verò crustas gignūt, vbi crusta decidit, magis nudā partē quàm eius natura ferat, derelinquūt. & persæpe quū crusta excidit, profusio sanguinis subsequuta est, quæ supprimi difficulter potuit. & tamē sæpenumero iis medicamentis, non secus quàm ferramētis igni cādentibus vti cogimur, vbi ex putredinis erosione sanguinis est exorta profusio. Cæterùm

A isatis satiua partibus ex quibus sanguis fluit superdata, egregiè sistit. Idem faciunt gallæ combustæ, &, quū adhuc ignitæ sunt, aceto aut vino extinguuntur. gypsum misceto oui candido tenui, itémque farinam triticeam pulverulentam, qualis hæret parietibus. ita enim medicamētum conficies quod ad sanguinis profluuia valebit: idque leporis pilis aut re aliqua pariter molli excipiendum erit. Ad sanguinis autem profusiones quæ ex ore, aut thymis, aut lentigine, aut verrucis, aut hæmorrhoidibus fiunt, foliis porrò contusis vtere: aut rhun rubrum, aut acinos, aut
B capitula punici mali contundens impone, aut spongiam nouam pice cruda intinctā adure, & tusa vtitor: hoc enim valde efficax est. Sanguinis verò fluxionem ex ore comprimit os colluendo frigidum decoctū rosarum viridiū, aut siccarum, aut clauiculorum vitis, aut lentisci foliorū, aut myrti, aut rubi, aut malorum cydoniorum, aut punicorum, aut acinorum, aut lenticularum. Iis etiam vtendū erit in sessibus frigidis, qui sedi atque vtero conueniunt. Cæterùm victus ratio iis quos sanguinis fluxus exercet, ex adstringentibus atque incrassantibus instituatur. hu-
C iusmodi autem sunt, alica, farináque pura decocta, & item cochleæ, caseus tener, bulbi cocti, pisces assati, palmulæ, vinum nigrum austerum, lenticula, polenta, ouorum vitelli, pira, achrades, mala cydonia, sorba, mespila, & quæ his sunt consimilia. Ad sanguinis autem fluxum ex naribus faciunt platani globuli exiccati, quos re aliqua ex setis cōfecta confricabis, seménque proiicies, & lanuginem collectam in vase fictili nouo repones, & quum vsus postulabit, eam in puluerem redactam per calamum inspira
D bis. frōtem autē & nasum gypso aut luto figulari oblines. Valet ad eandem rem porri succus lana aut linamēto exceptus & naribus inditus: & manna succo porri coacta & imposita. Extrinsecus autem nasus illinendus est oliuæ foliis teneris læuigatis: & suffitum ex cicuta super molli cinere naribus admouebis: & spongiis aut lanis aqua frigida imbutis meatus vtriusque pinnæ naris obstrue, crurá que & brachia vincies, ac frontē & tempora oblines iis agglutinātibus quæ ad oculorū defluxiones faciunt. Si verò grumi aliqui subsint, quū sanguinis adhuc profusio
E est, eos par erit exprimere, & protinus iterum vti medicamentis sanguinē cōprimentibus, & narium cartilaginē sub ipso osse duobus digitis, pollice atque indice, cōprimere. In his autem profusionibus, & iis quæ ex intestinis fiunt, prodest porri succū pondere duûm cyathûm potui dare, aut lauri tenera folia cōtusa in oxymelite. aut thuris & lauri pares portiones læuigatas dabis. aut farinā purā, & thus & gūmi paribus portionibus cū aqua teres & dabis.

Ad cicatrices, stigmata, & vibices, Cap. XXXVI.

F CIcatrices nigras tollit inunctum oleum, in quo bryoniæ albæ & nigræ radix incocta sit, donec succum reddat. itémque nepeta vino cocta, lythargyrus oleo rosaceo candido lota. Cicatrices verò quæ ex impetigine fiunt, atque etiā alias, cōcolores reddit adeps asininus illitus. erucæ semen læuigatum cū felle caprino, aut bubulo, aut ouillo illitū: quúmque inaruerit, auferendū est. succus quoque erucæ herbæ illitus cum lithargyro vtilis est. Maculas autem quæ stigmata nominātur, exterit ranunculus illitus, aut capparis folia, aut cerussa cum aceto illita. sed
G hoc spatio temporis maculas aufert: at vibices cōcolores statim facit oleum liliaceum continuò inunctum.

De neruis vulneratis, Cap. XXXVIII.

NEruus, propter sensus excellētiam, quum vulneratur, & dolore & inflāmatione maiore quàm alia corripitur. quocirca cutis vulneratio aperta est seruanda, vt sanies per ipsam effluat: vulnerique adhibenda medicamēta sunt quæ dolorē leniāt, & aditū effluxui patefaciāt. Ergo calidam aquam, quæ cæteris inflāmationibus idonea est, his esse aduersissimā sciendū est, & accōmodatius ad
H has esse vt oleo tenuium partium & experte omnis adstrictionis irrorētur. Ex medicamētis autē apta est resina aut terebinthina, eáque per se ipsa in pueris, in mulieribus & in iis qui molli carne sunt: in cæteris verò cum euphorbio. itémque propolis & per se, & cū euphorbio emollita: si verò duriora sint corpora, cum aliquo oleo subtiliore.

In neruis autē inflāmatis & putrefcentibus cataplafmate vti poterit quifpiam eo quod ex farina hordei, aut fabarum, aut erui in lixiuio, ftillatitio aut oxymelite cocta, cōfectum fit. cerato verò vti poterit hoc quod habet ceræ vncias tres, euphorbii vnciam, aut fimi columbini: in durioribus corporibus, olei vncias duas. Conuenit etiā bafilicū medicamentū, quod nitrū recipit, aut calcē viuā, aut euphorbiū, aut fulfur viuum, aut ftercus columbæ fylueftris, vt in tetrapharmaci libram horum alicuius vncias duas iniicias: hoc enim egregiè ad neruos vulneratos, ac præcipuè punctim, facit. Iam verò in agro vbi tibi nihil fuppetit, poteris recentem pinguémque propolin vulneri applicare, aut fermentū propoli mixtū, aut liquorē tithymali fermento additū. Cataplafmatis autē ex lixiuio ftillatitio atque oxymelite, & farina fabarū, aut erui, aut cicerum, aut lupinorū amarorum, aut hordei, aut etiā polenta, non folùm quū nerui inflāmatione tentantur, fed etiā ftatim in ipfo initio vtendum eft. At fi neruus non punctus fit ille quidem, fed planè cæfim fit vulneratus ita vt cutis quoque fubiecta fit diuifa, vt nudus neruus & per directum & non per tranfuerfum diuifus confpiciatur, tum nullo ex iis medicamentis in quibus euphorbiū fit, quæque nō minus funt acria, vti oportebit: quippe quum neruus nudatus horū vim, quæ vehemens eft, ferre nō queat. Igitur æftiuo tempore calcē fæpe lotā & oleo copiofo dilutā cape. Quā etiam ad rem facit id quod ex pompholyge conftat, quódque ex melle conficitur, in rofaceo libera liore eliquatum. Cæterùm nihil horum vulnus debet contingere, cum enim neruus fenfus vi præftat, tū verò frigida temperatura eft, & cum parte cæterarū omniū principe eft continuus. Sed ne oleo quidem huiufmodi vlcus irrigare oportet: fit enim fordidum. ergo fanies tantùm abluenda eft molli lana fpecillo circumuoluta. Si omnia ex fententia nobis fuccedant, etiam vino dulci citra periculum madefacere poterimus. Vbi verò neruus qui denudatus erat fuerit contectus, linamenta aliquo medicamēto quod anguftis vulneribus aptum fit, intincta (quale eft quod ex euphorbio, aut fimo columbino paratur) extrinfecus circumducere oportet, ita vt fanas etiam partes largè complectatur. Quum verò tranfuerfum vulnus eft, maius periculum conuulfionis imminet: fed quatenus curādum eft, eodem modo progrediemur. Victus autē adhibeatur tenuior, quies imperetur, lectus mollis efto. oleo calido copiofè vngantur alæ, caput, & ceruix. Si vulnus in crure fit, inguina funt potiffimùm multo oleo perfundenda vfque ad fpinam, caput, & ceruicē. Si nerui contufi fint, quúmque eis eft contufa cutis, & exulceratio fubfequitur, cataplafma ex farina fabarū & oxymelite conuenit. Si verò contufioni dolor accedat, pix liquida mifcenda erit. at fi citra cutis contufionem eueniat, oleo calente cui digerendi facultas infit, perfundere affiduè oportet. Si totus neruus præcifus fit, periculum nullum imminet, fed mēbrum mutilum mancúmque reddetur: fed curatio eadē quæ cæteris quoque vlceribus, adhibebitur.

De liquefacto medicamento, quod neruis punctis conuenit, Cap. XXXIX.

MEdicamentum autem liquefactum, quod ad neruos compunctos & à rabiofis morfos facit, accipit aceti fextarium vnum, picis pinguis libram vnam, opopanacis vncias tres. Opopanacem verò aceto folutum multùm læuigabis, picē liquefactam mixtámque incoquēs. Eft autē hoc medicamentum ad neruos cōpunctos accōmodatū, vtpote quod os compunctionis conniuere nō finat: quēadmodum etiam in iis qui à beftiis rabiofis morfi funt, prohibet ne vlcus cicatrice concludatur. Verùm duris folùm corporibus cōuenit, nam fi in mulieribus, pueris, aut iis qui molli funt carne, vti hoc velis quū puncti fuerint, erit aliquo digerente (vt amaricino, aut opobalfamo, aut oleo vetere) liquefaciendum.

Ad articulos relaxatos, Cap. XL.

SVccurrit articulis relaxatis acaciæ fuccus aqua dilutus & fuperfufus, aut rubi, aut myrti, aut malicorii, aut lentifci, aut vlmi radicū corticis decoctū cōgruit: aut malicoriū illitum, aut myrti folia cum myrteo cerato impofita.

De inflammatione, Cap. XLI.

A INitium inflammationis eft quū pars impletur fanguinea fubftantia: incrementum, quum id quod fluebat, ceffat, quod verò in particula eft, incipit putrefcere, calorémque præter naturam affert, fufióque & flatus gignitur, & particula magis quàm prius intenditur: ftatus verò, quū pus iam confiftit, labores verò maiores ægrum vexāt: declinatio denique, quum id quod fluxit digeftū eft, & moles ac tenfio eft diminuta. In principio autē admouemus ea per fe quæ vim habent repellendi: in incrementis hæc minuimus, digerentiáque addimus: in ftatu repellentib⁹ B & digerentibus pari portione vtimur. fi verò dolor fit vehemens, lenientibus opus eft. In declinatione folùm digerentia adhibemus, nihílque adiungimus quod vim adftringendi habeat. Parietaria igitur ad omnes inflammationes tum in principio, tum in incremento accommodata eft: fimili quoque modo glaucium. Atriplex verò & maluæ hortenfes incipientibus, & augefcētibus, ac veluti feruefcentibus conueniunt: declinantibus verò, & duratis, & refrigeratis, fylueftres magis idoneæ funt. Lactuca & cucurbita calidis illitæ profunt. Ad eas verò quæ ex defluxione oriuntur, femperuiua, & vtrique tribuli valent: C at durefcentibus braffica conuenit.

De affectione quæ ex defluxionibus gignitur, Cap. XLII.

QVVM particulam aliquā fine manifefta caufa præcedente inflammatio repentè obfedit, id quod affectionem eam gignit, defluxio: ipfe verò morbus affectio ex defluxione nominatur. In principiis harum inflammationum curandum eft vt rectè curatio adhibeatur. totum ergo corpus euacuationibus idoneis inaniēdum eft: pars verò inflammata fuperfundenda illinendáque eft nō caD lefacientibus humectātibúfque medicamētis, fed iis quibus defluxus repellatur, quódque in affectam partem decubuit, inaniatur, vífque & robur particulis malè affectis afferatur. Superdādum ergo eft cataplafma quod ex femperuiuo, mali punici cortice, in vino cocto, & rhoë, & polenta adiunctis conftat: hócque & huic fimilibus, quū dolor vehemens non eft, vtendum. Vbi verò particula cū defluxione dolorem fentit, tum ne aqua quidem calida, aut oleum, aut cataplafmata ex farina funt adhibēda: hæc E enim omnia defluxionibus inimica funt. Cæterùm doloris vehementia lenienda eft medicamento, quod ex paffo, rofaceo, modica cera, lanis fordidis quæ œfypi multū habeant, conficiatur: quæ per æftatem frigida, per hyemē verò calida excipiuntur, atque admouētur ita vt fuperiores partibus affectis locos fpongia vino auftero, aut pofca frigida imbuta comprehendant. Si ex horum vfu immutatio oriatur, & pus non fubfidat, emplaftro quod ex chalcitide conficitur, aut alio fimili ex iis quæ valent ad fluxiones, vtemur. Lanam verò puram vino auftero imbutā F fuper medicamento foris accommodabimus. atque hoc quidem modo inflammationes ortæ ex defluxione curabuntur. Eas verò quæ ex aliqua occafione excitantur, fi calefacias atque humectes, nihil lædes: fique ad puris confectionē eas velis adducere, farina triticea hydrelæo incocta illines. Sique vfus interdum poftulabit vt fcarifices, id etiam ex vfu facere poteris: fed fi eas quæ ex defluxionibus ortum ducunt, fcarifices, præfertim in principio, caufam afferes alicuius magni mali.

De abfceffibus quæ apoftemata dicuntur, Cap. XLIII.

G IN abfcefsibus autē fi puris eruptio impediri non poffe videatur, panē in hydrelæo coctum illines, aut farinā hordeaceam eodem modo paratam impones: particulam verò aqua in qua althææ radix incocta fit, fouebis. Quum autem tumor difficulter ad fuppurationē perueniat, difficultérque difcutiatur, cataplafmate quod ex caricis fit, vtendum erit. oportet autem caricas pingues dulcéfque aqua incoquere atque eliquare, & aquam melli tenui fimilē reddere: quandoque etiā farinā hordeaceā addere, quāH doque verò panē ex tritico puro: fique tumor difcutiatur minus quàm par fit, tum cum caricis hyffopū aut origanū incoquetur. fi vim maiorem velis efficere, decocto falem adiicito: fed diligenter eft animaduertendum ne dum vehementius exiccas, pars in duritiem callefcat. Siquid

tale fortè videas,cum aqua radicem agreſtis cucumeris,
aut althææ,aut bryoniæ incoques: quibus dracunculi ra-
dix valentior eſt,& ad digerendum accommodatior. er-
go eam quandoque per ſe coques,quandoque caricas ad-
des,farinámque vnà cum adipe admiſcebis.Digerit quo-
que adiantum,itémque anethinum oleum, quod etiã cru
dos humores incoctóſque tumores maturos reddit. pix
duros crudóſq; tumores omnes cataplaſmatis indita, ma
giſque ea quæ liquida eſt,concoquit.Medicamentũ com-
poſitum,quod abſceſſus iam coctos ſine labore expellit,
vt ſæpe in ſplenio pus inueniatur : qui verò cocti adhuc
nõ ſunt,perfectè digerit:capit autẽ lapidis pyritæ drach-
mas XII.ammoniaci læuigati tantundem,farinæ fabarũ
drachmas ſenas.Excipe reſina liquida, pellique illitũ im-
pone. ſplenium verò ne auferas priuſquam ſpõte ſua de-
cidat.Sed hoc medicamentum non ita multò antè paran-
dum eſt,quippe quod aridum confeſtim reddatur.

De ſtrumis & phymate, Cap. XLIIII.

FArina lupinorum amarorũ aceto, aut oxymelite, aut
poſca incocta nõ ſolùm liuores,ſed & ſtrumas & phy-
mata ſanat.Medicus quiſpiam in iis quorum durum cor-
pus erat,bubulo ſtercore ex aceto,ad ſtrumas,& tumores
obduros,totos oblinens,vſus eſt.Phymata verò diſcutiũt
trita & illita hæc: adiantum,atriplex,parietaria,althææ ra
dix vino incocta,ammoniacum cum melle emollitum &
ſuperdatum,viſcũ cum reſina & cerato, ſalicis folia cum
cerato.Rumpunt phymata lupini amari,propolis cum a-
ceto illita,cucumeris ſylueſtris radix,terebinthina exce-
pta,capparis radix eodem modo , nitrum cum fermento
aut ficubus. Abſceſſus internos rumpit marina cum mul-
ſa pota.Strumas autem diſcutit calx viua,melle,aut ſordi-
bus,aut oleo,aut adipe ſuillo excepta.lolii item farina cũ
fimo columbino,& lini ſemine vino incocta. caprifico-
rum groſſi agreſtes aut domeſtici illiti : qui etiam cõcre-
tionem omnem digerunt.

De fiſtulis, Cap. XLV.

RAdix ſpondylii circumraſa & impoſita callos fiſtula-
rum adimit. idem facit veratrum nigrum biduo aut
triduo impoſitum.eliquant etiam æruginis drachmæ II.
ammoniaci tantundẽ.Collyria ex aceto & aqua conficiũ-
tur ad fiſtulas accommodata.itémque amurca cocta & in
collutione adhibita. Sori crudum & combuſtum cum vi-
ni diluti aut mellis portiuncula ad colluẽdum adhibitũ,
omphacium quoque colluendo carnem procreat.

De bubonibus, Cap. XLVI.

IN ortu bubonum ſi totum corpus ſuccis æquabiliter re
dundet,aut malitia humorũ detineatur,difficilis cura-
tio eſt:& tamen adhibenda eſt ea quæ in affectione quæ
ex defluxione oritur, expoſita eſt nobis: ſi corpus exqui-
ſitè ſanum ſit,facilis.totum autem crus calefaciendum &
humectandum eſt,vt dolore vacans efficiatur:ipſique vl-
ceri imponendum eſt linamentum lotum in roſaceo, aut
aliquo oleo relaxante,quod tetrapharmaco calido ſit in-
tinctum.totúſque artus carpto lanæ oleo imbuto obuol-
uendus eſt:foris verò vlcus emplaſtro callido illinẽdum,
aut farina triticea,aut hordeacea,aut ex vtraque cum olei
portiuncula. Glandulam verò inflãmatione tentatam in
principio lana oleo calido imbuta lenire oportet,nõ autẽ
(vt quidam faciunt)ſale adiuncto.eo enim poſtea vtimur
quum artus à plaga vexatus fuerit lenitus,& quum dolo-
rem vlcus non affert: quibus quidem rebus glandularum
plerũque ſoluitur inflammatio.ſæpe etiam augetur, & ad
ſuppurationem ducitur. Ergo quum ille quaſi feruor in-
flammationis ſe remiſerit,lenientia ſunt omittẽda,atque
vtendũ digerentibus:paulatim à digerentibus ad ea quæ
conſiſtentia liquida ſunt tranſeundo,qualia ſunt quæ ce-
rati ſpeciem referunt, ſimilia iis quæ linamentis carptis
excipiuntur,quæ emmota vocantur. In iis autem vitare
oportet durorum vſum emplaſtrorum:quippe quæ parti-
culas diſtendãt, & ad inflammationem iterum vi adigãt.
Quũ ſatis puris fuerit particuláque ad ſuppurationẽ per-
uenerit,non ſtatim diuidemus,vt quidam facere ſolẽt:ſed
dabimus operam vt eam materiã medicamentis digera-
mus. ac lutum quidem impoſitum tumores inguinum
celeriter digerit. Cæterùm bubones qui ex prolapſu, &

A vlcuſculis & doloribus contrahuntur, periculo vacare:a-
lios,præſertim verò eos qui febribus ſuperueniunt, ma-
los eſſe exiſtimandum nobis eſt.

De eryſipelate,hoc eſt igni ſacro, Cap. XLVII.

HVmor craſſus atque acer qui influit, eryſipelas mo-
dò cum vlcere,modò ſine vlcere conficit. hoc curã-
dum eſt primùm medicamento purgante quod bilim e-
ducat:deinde refrigerantibus repellendum eſt quod in-
fluit:atque à refrigerantibus ad digerentia priuſquam par
B ticula liueſcat aut nigreſcat,progrediendum.Poſtulãt au-
tem eryſipelata, ea quæ refrigerent cum humiditate, nec
adſtringant:huiuſmodi ſunt ſemperuiuũ, portulaca, pſyl-
lium,lenticula paluſtris, vmbilicus Veneris, ſolanum,al-
tercum,lactuca,beta,& glaucium.Cerata quoque ex aqua
admodum frigida,huius ſunt generis. admiſcetur etiam
eis opii parum,aut ſucci papaueris,cicutæque, & mandra
goræ:& compoſita medicamenta conficiuntur.

Ceratum refrigerans, Cap. XLVIII.

CEra quæ puriſſima ſit, oleo eliquatur, ceratúmque li-
quidum ſit. hæc refrigerata manibus in pila emolli-
C mus, aquam frigidam affundendo quantum eis capere
ceratum poſſit.melius autem eſt oleum roſaceum ex om
phacino oleo ſine ſale: debétque oleum aut triplum aut
quadruplum ceræ eſſe. Si verò parum aceti tenuis & per-
lucidi velis addere,medicamentum liquidius frigidiúſ-
que parabis: atque id non modò eryſipelati conueniet,
ſed etiam hecticis febribus, & inflammationibus puden-
dorum incipientibus, antequam depaſcens aliqua affe-
ctio partes obſideat.Herbæ quoque refrigerantes cum te-
nui polenta abũdè refrigerãt, itémque palmulæ pingues
eiectis earũ membranulis, & teneræ factæ decoquendo,
D deinde læuigatæ & impoſitæ. Si verò ſicciores videatur,
cerato antedicto ad conſiſtentiam vſque admiſcebis. Se-
data autem inflammatione antequam particula liuida
fiat,cataplaſma ex hordei farina imponendum eſt. Si ve-
rò iam liuor occuparit, inciſa cute cataplaſma ſuperdan-
dum,locúſque perfundẽdus aqua calida dulci:ſed & ma-
rina aut muria interim proderit.quandoque etiam hæ a-
quæ cataplaſmatis admiſceantur.

De herpete, Cap. XLIX.

E HVmor quoque qui herpetem facit, acer eſt : ſique
flaua bilis impermixta influat, vehementi acrimo-
nia herpetem exedentem gignit, qui continuam cutim
erodendo occupat :qua de re affectio ipſa herpes nomi-
natur:ſi verò cum pituita miſceatur, alterius herpetis, qui
miliaris dicitur, quique eminentias milii ſimiles in cute
excitat,cauſa eſt.Ergo qui prius totũ corpus purgat, dein-
de repellẽtia partibus affectis applicat,is herpetẽ rectè cu
rat. at qui primo loco vtitur iis quæ cuticulæ cicatricem
inducunt, is cuticulã quidem ſanat, cæterùm non vetat
quin de integro priori ſimilis oriatur affectio. Ergo cor-
F pus euacuandũ eſt,vt in eryſipelate diximus.particulis ta-
men affectis nõ eadem imponenda: poſtulant quidem re
frigerẽtia nõ ſecus quàm eryſipelata, ſed humectantia nõ
ferunt:eiſq; refrigerantia & ſiccantia conueniunt.Itaque
neque lactuca,neque lẽticula paluſtris vt refrigerantes &
humectãtes offerendæ: ſed in principio vitis capreolos,
& rubum,& plantaginẽ oportet illinere, eis deinde lenti-
culam admiſcere;interim verò & mel,& polentã, & cata-
plaſma quod ſuprà ad inflammationes ex defluxione
(amoto ſemperuiuo)cõſcriptũ fuit.Exulcerata verò medi
G camentis ſunt inungenda quæ ad herpetẽ valent,vt paſtil
lis,paſſo,aut vino tenui nõ vetere,aut poſca diluta reſolu-
tis. de his autẽ vlceribus inueteratis Muſæ & Andronis
paſtillus conuenit. At herpetem qui extimã ſolùm cutim
exulcerat, niſi valde inueteratus ſit, nullo horum vngere
oportet:nã & vehemẽtiora ſunt, & magis quàm oportet
ſiccant.Ergo ad huiuſmodi herpetẽ facit glauciũ, huicq;
ſimilia,præſertim ex aqua ſubacta.Si morbus nihil remit
tat,aceto diluta adhibeantur,ſique ſucco plantaginis, aut
H ſolani ſoluta imponas, non mediocriter auxiliaberis. aut
lini ſemen torridũ in vino & oleo coquito,& cõtritũ im-
ponito.aut terrã Cimoliam ſolani ſucco ſubactã inũgito:
aut lithargyri drachmas quatuor, porri ſucci heminæ di-
midium,ſucci ſolani tantundem.læuigata illinuntur.

De scirrho, Cap. L.

SCirrhus,ita vt os,durus est,& sensus vacans,isque sanari non potest.at qui obscurum sensum habet, medicamentis digerentibus curatur. Sed quæ digerunt, & confertim vacuant,& non molliunt,ea primis quidem diebꝰ diminuere tumorem videntur,sed tamen quod restat insanabile fit: quippe quum id omne quod tenuiũ erat partium, fit digestum. ex quo conficitur vt ea medicamenta aptiora sint quæ molliant simul & digerant.Inter mollientia autem sunt adeps & medulla ceruina: itémque adeps taurinus,hircinus,& vrsinus,& ammoniacum,bdelliúmque & styrax.horum vsu duritiem dissoluemus, & digerentibus vtemur, qualia sunt fœnumgræcum, fimus caprillus cum posca. Cõponitur etiã medicamẽtum quoddam à medicis, quod ad vtranque rem facit, hoc est ad schirrum dissoluendum & ad digerẽdum est accommodatum.

De œdemate, Cap. LI.

PItuitæ fluxio œdema facit.is tumor laxus est, cedẽs,& qui digitis impressis cauatur,& sensus est expers.curatur,spongiam posca imbutã cum ligamento leniter stringente imponendo. Initium verò deligandi ab inferioribus partibus ducitur,& ad superiores partes progrediẽdo desinimus.spongia verò noua sit.si talis nõ sit ad manus, ea quã habeas nitro exterges, & melius etiã lixiuio quod stillatitium vocant.Si horum vsu tumor non subsidat,paululum aluminis miscendum erit. Valet ad idem mollissimum ex lucerna linamentum hoc eodem humore imbutum & impositum.glaucium quoque vtile est. Si verò inueterarit œdema, particulam oleo prius inunges, deinde spongiam ex lixiuio impones,arctiúsque constringes,atque ita tumori medeberis. Isatis etiã satiua tumores hosce mirabiliter digerit & comprimit. Idem præstat terra omnis pinguis,& magis etiam Ægyptia.

Ad tumorẽ gutturis qui brõchocele dicitur,itémq; ad aquosum ramicem qui hydrocele, & ad ramicem intestinorum qui enterocele, Cap. LII.

AD gutturis tumorem & aquosum ramicem quidam potissimùm vtuntur bdellio, quod saliua hominis ieiuni diluunt vsque adeo vt emplastri habeat consistentiam.Cupressi autẽ folia & germina & nuces nouæ teneræque ramici intestinorũ prosunt. nam & siccant, & robur humidioribus laxatísque corporibus addunt.

Ad dothienas,hoc est furunculos, Cap. LIII.

DOthienes ex crassis fiunt humoribus.eos digerit concoquitque triticum cõmansum & superdatum.idem facit Ægyptia mastiche.itémque vuas passas eiectis granis terito,salique trito paribus portionibus addito, & resinæ admiscens imponito.

Ad epinyctidas, Cap. LIIII.

APium cum polenta illine:brassicæ folia trita impone:hyoscyami folia trita ex melle applica: solanum per se & cum cicuta viridi admoue,aut oliuæ foliis cum aqua coctis vtitor. Vuas passas ademptis acinis tundito, eásque splenio illitas imponito. adiantum ex melle tritũ adhibeto. Cæterùm cauere oportet acria,acida,salsa, fomenta,balnea,& solem.

De verrucis,myrmecio,& similibus, Cap. LV.

VErrucæ conuellentur medicamentis vehemẽter vlcerantibus:putrefacientibus verò interimentur. Ergo corticis salis vsti cinis clauos,callos,myrmecia, & verrucas,itémque pterygia & thymos aufert. Stercus autẽ ouillũ aceto dilutũ ad verrucas,myrmecia,thymos,furũculos duros,&clauos facit.grossi cocti tumores duros discutiunt:crudi verò, myrmecia thymósque expellũt.Plumbi autem lamina tenuis rectè imposita ganglio,ipsum planè abolet. Cõdylomata verò comprimunt oliuæ flores cum aqua illiti: aloe cum passo inuncta,pentaphylli radix illita:cydonia cum pane cocta, aut cum polenta:myrti folia combusta cum cerato: propolis antè emollita & imposita.Condylomata quoque & ficos aufert auripigmentũ illitum,calx viua,& fæx visco excepta,& splenii superdata.Maximos verò ficos tollit ærugo ferri cum vino dul-

A ci inuncta:seminis anethi combusti cinis:alumen scissile tritum cum aceto: alumen liquidum cum pane & vino & apio. Iam verò cinis palmitum ex aceto illitus & ficos aufert,& thymos,& condylomata sanat, & prohibet ne iterum augeantur.

Ad perniones, Cap. LVI.

MArinam tepidam perfunde vel decocto betæ, vel lenticulæ,vel erui,vel radicis asphodeli. Facta perfusione lẽticulam vino incoctã tere,atque illine:aut aceti fæce obline: aut bulbum recentẽ vino mixtũ impone.

B Ad digitorum totiúsque pedis rimas, Cap. LVII.

RImas digitorum & totius pedis pice liquida oblinecancrum fluuiatilem aut marinum ad carbones vrito,testam abradito,ex oleo terito ad mellis spissitudinem,scissuris prius abstersis instillato. Bene facit etiã scillæ medulla ex oleo feruefacta, & ex terebinthina læuigata: & cornu ceruinum crematũ & seuo caprino exceptũ. Calli verò prius sunt circumpurgandi,deinde imponẽda medicamina.

C De leuce,alpho,melane,lepra,& scabie, Cap. LVIII.

VItiliginem quæ leuce nominatur,gignit sanguis pituitosus & glutinosus,qui longo spatio temporis colorem mutarit in albidiorem. Alphorũ similis origo est: non tamen tota caro patitur,sed extima solùm cutis. Ab humore autem pituitoso alphi albi fiunt: melius verò à melancholico. At humor qui lepram gignit,ad imas vsque partes penetrat:scabies verò magis superficiem occupat. Ergo si calcem lotam & exiccatam habeas, tantúmq;
D aquæ ei admisceas quantũ satis sit vt mediocris fiat crassitudo,& inungas,certè curabis. Sed alphi sunt inungẽdi medicamento magis liquido,crassiore verò scabies,lepra denique crassissimo. Dracunculi radix cum aceto illita alphos sanat: vtrunque veratrum idem facit: lupinorum quoque amarorum decoctum perfusum, eorúmque farina ex aceto aut melle illita: radicum capparis cortex cũ aceto: lilii radix cum melle:cepa cum aceto in sole illita: crocodili terrestris fimus. Simili quoque modo sturnorũ, quum oryzam solam comederint: sepiæ testa concremata.
E Ad scabiem verò facit vua taminia,vterque elleborus: lupini amari,vt suprà dictum est: cardamomum cum aceto,lilii radix cum melle,resina terebinthina & sulphur, cuius nos fecimus periculum:cicer,stercus caprinum.Lepras verò expellunt ambo anemonæ impositæ, vtrunque veratrum,& albæ vitis radix.

De impetigine, Cap. LIX.

QVVM sanies tenuis acrísque humori crasso commiscetur,tum impetigines excitãtur,quæ facilè in scabiem & lepram transeunt.quãobrem medicamẽta postu-
F lant quæ valenter exiccent.ergo quibus nihil affertur auxilii ab iis medicamentis quæ mediocriter siccant, & exacerbantur ab iis quæ siccant vehementer, eas impetigines ἀγρίας,id est feras,vocant.Vtendum igitur in iis est medicamentis quæ abundè sint efficacia,nec tamẽ vehemẽter erodant.Cicer autem ad impetigines facit, & vtrunq; veratrum.Prunorũ gummi in pueris prodest, lichẽ in petris nascẽs,pix cerato mixta,sulfur cum resina,quod probatum fuit.Hominis saliua in pueris apta est:sed cutis affecta debet digito saliua intincto continenter cõfricari.
G Valet quoque crocodili terrestris fimꝰ,itémque sturnorũ, quũ solùm oryzã pascuntur. Ad impetiginẽ verò recentẽ quæ mentum aut aliam faciei partem obsident,multa tritici grana capiuntur,& incudi cuidam ignitæ imponuntur:humórque inde emanans,adhuc calidus sumitur,atq; eo impetigines inunguntur: quo solo remedio plerique sanati sunt.Aut maluæ agrestis fructũ tenerũ collige, cõtundéque, & succum exprime & serua. hoc impetigines assiduè illine. Ad inueteratas impetigines vtitor his quæ subiiciam:viticis ergo folia contunde,parum aceti adde,
H atque illine.aut capparis folia trita ex aceto superda.

Pastillus ad impetigines, Cap. LX.

CApit autem pastillus ad impetigines accomodatus glutinis figulini drachmas quatuor,thuris drachmas duas,aceti heminæ dimidiũ(*in quibusdam verò codicibus scriptum est pares portiones*)aceto soluta illinuntur.

De inflatione, Cap. LXI.

SPiritus flatuosus crassúsque & vaporosus, est materies inflationum.sed causa etiam adiuuans earum est corporis densitas,vt spiritus non expiretur. Quocirca curationis consilium eò totum dirigitur vt dēsata rarefaciamus, & spiritum crassum attenuemus. id quod medicamentis quæ tenuium partium sint,efficietur. At si musculi ex cōtusione inflati sint,digerere necesse est. sed quum ea quæ digerunt plerunque sint acria,ex eorum vsu musculos indignari contingit,eorùmque dolores intendi.ergo leniētia sunt digerentibus admiscenda.In hac autem musculorum affectione lenit & decoctum: & ipsum hyssopum cū exiguo oleo.digerūt verò acetum & lixiuiū stillatitium. Ergo in principio vtendum est decocto cum olei atque item vini portiuncula:quod calidum lanis succidis excipiatur:quúmque particula refrigerāda non sit, curandum est vt calor perpetuò conseruetur.Vbi æger lenitus sit,acetum,nitrúmque,deinde verò lixiuium stillatitiū miscebitur.postremò digerentia medicamenta sunt adhibenda, vt inflatio subsidat:quale est hoc quod deinceps describā. Sordes è gymnasio feruefacias, ac primùm percolato vt mundæ fiant,& rursus in lebetem cōiicias,calcémque viuam tritam vt farinam inspergas,donec luti fiat spissitudo,atque vtitor.

Ad elephantiasin, Cap. LXII.

MIrabile auxilium affert iis qui elephantiasin patiūtur esus viperarū:quas qui edere velit,ad hunc modum parabit.Primùm enim caput & caudam ad quatuor vsque digitos abscindet,interioráque omnia abiiciet, & cutim auferet:corpus verò aqua perluet,deinde in sartagi ne nōn secus quàm anguillas ex albo iure condiet. Ius album fit aqua copiosa imposita, exiguóque oleo & porro & anetho addito:planum enim est carnes viperarum eò vsque coquendas esse dum planè teneræ reddantur. Est etiam accommodatum id medicamentum quod ex viperis conficitur,quod theriacen nominant: id enim copiosè bibere æger debet.ac si cui cordi fit,cutim eodem inūgat.qui hæc omnia faciunt,quandoque eis euenit vt squama ex cuti excidat: qualem in serpentibus senectam appellamus.Ad hunc etiam morbum vtimur sale theriaco & nepeta.sed hoc prodest, non solùm quia tenues humores egregiè digerit,sed etiā quia saniem attenuat, & crassos humores ex quibus elephas oritur,incidit & siccat:nō tamen absolutè in quibusuis hominibus ab his remediis incipiendum est:prius enim omnino purgamus, & quandoque etiam incidenda vena est.

De venenis & de iis quæ virus iaculantur, Cap. LXIII.

DE venenis neque tutum est indefinitè scribere,neque memoriæ literarum commendare omnes curationes neque nocumenta quæ quisque ex eis nasci dicit:siquidē qui hæc doceat,causam sceleſtis præbebit vt multa mala faciāt.At quæ communiter auxiliari creduntur iis qui medicamentum mortiferum biberunt,ea scribere me operæpretium puto.Itaque iubendum est iis qui medicamētum sumpserunt, vt statim sine vlla mora iniecta plurimum olei cum aqua continenter bibant:postea ciborum omne genus dandum vsque ad satietatem,& vomitus imperandus:ita enim vel medicamentum simul eiicietur, vel superatum à reliqua multitudine hebetiorem vim habebit.Si venter post vomitum aduratur, hydrorosaceum potui dabis ,& iterum vomitum imperabis.dato etiam theriacam ex vino quæ sola potest venenis resistere. Si ea tibi nō suppetat, baccas iuniperi nouē, rutæ folia viginti tere,& ad bibendum propina.dato chamæpityn herbam cum vino: cæteroqui à vino abstinendus omnino æger est.extremæ partes interim contrectandæ sunt.Si verò descendisse venenum videatur, quòd ventrem inferiorem morsu vexet atque irritet, clysteribus acribus erit vtēdū in quibus sit mel copiosum,& aphronitrum , aut aliquid aliud eorum quæ aluum magis subducunt.

Commune remedium ad omnia lethalia medicamenta, Cap. LXIIII.

CApit hoc remedium galbani denarios quatuor,myrrhæ denarium.Tere & vino dulci dilue , ac potui da.

A Aliud. Rutæ folia viginti,iuglandes regiæ duæ, salis grumus:caricæ duæ comedendæ offerantur. quibus qui vescatur,ei nullum lethiferum medicamentum nocebit. Huc facit etiam origanum , quod cum gallina decoquatur , donec flaccida sit reddita , cuius iusculo vtendum est.itémque opobalsamum cum lacte muliebri aut aqua datum.

Ad eos qui à fungis strangulati sunt, Cap. LXV.

B QVI à fungis strangulati sunt, adiuuantur oxymelite cum nitro epoto.gallinarum domesticarum oua cū oxymelite:eáq; dantur trita ex aqua. radiculæ quamplurimæ tostæ ad comedendum exhibentur. aut vini fæcem combure,& tere,& ex aqua potui dato.

Ad eos in quibus lac coagulatum est, Cap. LXVI.

HOS curabis si acetum potui dabis,aut passum. multum coaguli cum aqua fontana , aut silphium & sulfur paribus portionibus tere,& ex posca bibendum præbeto.

De hirudinibus, Cap. LXVII.

C QVI hirudines deuorarint,iis acetum quamacerimū potandum dabis,aut muriam. sed iis etiam vtēdum est quæ aluum soluunt:siquidem hirudines vnà cum excrementis exire per anum consueuerūt. Ad eas valet anagallidis succus epotus,& thymum tritum cum aceto acri in potu sumptum. At nos allium comedendo hirudines eiicientes, nullius eorum quæ modò dicta sunt, indigemus.

Ad ictus vesparum atque apum, Cap. LXVIII.

D MAluæ folia tere,& ictis à vespis aut apibus impone, aut sesami folia aut ipsum sesamum illine.

De scolopendra, Cap. LXIX.

MVria acri fouendus locus est qui à scolopendra ictus sit.aut cinerem cum aceto eidem impones.

De mure araneo, Cap. LXX.

AD plagam verò quam mus araneus attulit, allium cū membranulis suis terito,& cuminum pari pondere ex oleo dilue,& plagam obline,& loca adiacentia inunge.Si verò cutis rupta sit , vlcúsque extet , muria erit perfundendum:& hordeum vstum vlceri imponendum:sed E vlcus non rumpetur nisi mus araneus qui morsum inflixit,prægnans sit.

De iis quos homo,canis,& simia momordit, Cap. LXXI.

SPongiam aceto imbutam impone, aut fœniculi radicem contunde,& cum melle admoue:aut irin Illyricā cum melle,aut ficum, aut amygdalas amaras tere & superda:aut salem aut lithargyrum læuigabis & applicabis. Ad ea verò quæ iam suppurata sunt, eruum læuigatum cum melle facit: ad feruida verò lithargyrum tritum ex F aqua inunge.

Ad rabiosi canis morsum, Cap. LXXII.

CAncros viuos in patella æris rubri impositos vre vsquedum ad læuorem facilè redigantur. Vrendi autē sunt post canis exortum, quum sol in leonem transiuit, lunáque est decima octaua:& medicamentum conficiendum.In cancrorum autem partes decem, gentianæ quinque,& thuris pars vna coniiciuntur. datur hoc potui iis quos rabiosus canis momordit,vsq; ad quadraginta dies, quotidie ad mēsuram cochlearii magni aquæ inspersum. G Si verò post aliquot dies curandū susceperis eum qui morsus fuerit,duo cochlearia dato.ipsi autem vulneri applica medicamentum quod capit picis brutiæ libram vnam,aceti acerrimi sextarium vnum Italicum, opopanacis vncias tres. his qui vtetur , is semper à cane rabido morsos seruabit. Cæterùm nepeta arida ad morsus animalium venena iaculantium valet,quum facilè ex imis partibus corporis omnem circumiacentem humiditatē ad se trahat. Iam betonica vlceribus illita cunctis bestiarum morsibus medetur: simili quoque modo super linteo vlceri ap- H posita .In potu verò iuuat agrestis rutæ semen, coagulum nouelli leporis,betæ radicis succus:quæ cum vino sumēda sunt.

Quomodo viperæ citra periculum capi poſſint, Cap. LXXIII.

SI quis manus ſuas radicis dracontii ſucco inungat, is viperas capiet, nec moleſtiam vllam ſentiet. Sed quorſum hæc ad te ſcribimus, qui & theriacæ ex viperis confectæ periculũ feciſti, & noſti etiam ab ea ſtatim iuuari eos quos beſtiæ virus eiaculantes & venenum relinquẽtes momorderint? Theriace tamen debet optimè parata eſſe, ſummáque diligentia & magno vſu, exquiſitáque experientia confecta: eáq; quæ imponũtur, propria vi ſuáque virtute prædita eſſe, vt neque propter ætatem, neque propter ſexũ ſint imbecillia: qualis eſſe ſolet quædã theriace, quæ à pleriſque per ſolã experiẽtiã conficitur, & venditur, ſolúmque aureæ nomen habet, cæterùm ab antedicta actione longè abeſt: quorum alterum ex ignoratione contingit, alterum verò ex eo quòd multa ſimplicia medicamenta quæ magni æſtimantur, in eam induntur. Sed tu non ignorabis quǽnam ſit optima theriaca, neque item cæteri qui tui ſimiles medicinæ ſtudio tenentur. ſemper enim à nobis & ab iis qui æquè ac nos eam conficiunt, accipietis. quæ res fecit vt eius confectionẽ hoc loco non eſſe deſcribendam cenſuerim. quum difficillimum eſſe intelligam optimam eius apparandæ rationem exponere: atque adeò vt ne medici quidem ad hunc experientiæ gradum peruenire poſſe videantur.

ORIBASII DE LOC. AFFECT. CVRAT. AD EVNApium, liber quartus.

QVVM morborum pertractatio finem ſit cõſequuta, tempus iam eſt vt locorum affectorum curationes exequamur. itaq; à capitis affectionibus initiúm dicendi ſumemus.

De capitis doloribus atque inflammatione, Cap. I.

CApitis dolores qui ex æſtu oriuntur, curãtur ſi totum ſinciput roſaceo ſalis experte inungas. qua in re cauere debes ne poſteriorem partem capitis quæ ad occiput eſt, contingas: nã quũ caput ea parte non facilè exuratur, quúmque inde ortum ducat ſpinalis medulla, aliqua noxa ſit conſequutura. Si roſaceum tibi non ſit ad manus, omphacino vti poteris. In pueris autem mulieribúſque & iis quorum mollis caro eſt, chamæmelinum erit idoneum. Vbi autem refrigeratione, non tamen vehementi, opus eſt, hæc refrigeranda ſunt, tum adhidenda. id quod faciemus, ſi in aqua gelida vas ſtatuamus, aut in niue, ſi nix adſit. Sed ſi hæc nobis non ſuppetant, oleo roſaceo addenda erit aceti quarta pars. Si caput vehementi æſtu conflictetur, admiſcebis ſuccum ſemperuiui, aut portulacæ, aut lactucæ, aut pſyllii, aut acreſtam ex immaturis vuis expreſſam: itémque id quod ex cucurbitæ ramentis expreſſeris. Dolores autem quos frig⁹ excitauit, curabis, ſinciput oleo rutaceo aut laurino perfundẽs. Si maiore calore opus ſit, modicum euphorbii oleo adiicies, capútq; nardino vnguento ex amaracino oblines, ac frontem, nariúmque & aurium meatus aliquo calefaciente inunges. ſunt qui plãtam quoque pedum & anum inungant. At vbi capitis dolor ex calida frigidáve intemperie inueterarit, caput radẽdum eſt: iiſque quæ diximus, & item emplaſtris & ceratis vtendum, ita vt calidas intemperies refrigeremus iis quæ ad eryſipelata curanda valent: frigidas refrigeremus calefacientibus medicamentis, quale eſt ſimplex quod ex euphorbio conficitur, in quo eſt vna euphorbii vncia, ceræ vnciæ tres, & olei libra vna. Dolorẽ verò capitis ex acri humore in ore ſtomachi collecto, & vapores ad caput mittente curabis euacuatione, quã vomitibus facies, vt moleſtus humor educatur. Si euomere æger nõ poſſit, ſtatim alẽdus eſt alimento quod facilè cõcoquatur, idoneúmque ſtomacho ſit, & ad moderatam quantitatem. Sequenti die abſinthium potui dandum. & deinde victus rationem ita inſtituere vt diligenter obeat concoctionem. tertia verò quartáve hora tantum panis offerendum eſt, quantum ſatis ſit vt vſque ad balnei horam ferat. Si verò quis panẽ per ſe non queat edere, ei oliuas, aut vuas, aut palmulas, aut aliquid tale dabis: è quorum numero id eliges quod melius eſſe experientia didiceris. Peſſima autem affectio eſt quũ vitioſi humores in ventriculi tunicis ſunt infarcti, quos picra ex aloë euacuare opus eſt. At ſi calor vnà cũ ſpiritu flatuoſo dolorem capitis crearit: in principio repellemus ſolùm vſu refrigerantium: deinde verò repellentibus lenientia & concoquentia medicamenta admiſcebimus: tum aliquid digerens atque attenuans addemus, repellentium vim paulatim diminuentes, ita vt plurimum ſit quod attenuet digerátque: parum verò quod leniat & concoquat: pauciſſimum denique quod repellat. ſæpenumero enim fit in meatibus conſtipatio ſpiritus ſtatuoſi, vel etiam craſſorum glutinoſorúmque ſuccorum: eáque tanta eſt vt vix longo temporis ſpatio illi obex ibi interiectus diſſoluatur. Si ex febris vehementia caput doleat, neque criſin oſtẽdat, ei medeberis ſi admoueas quorum qualitas facultáſque refrigerans eſt: quale eſt oleũ, & oxyrhodinum, & capita papaueris oleo incocta. Qui ex nimio vini potu caput dolent, refrigerantibus curandi ſunt: vapores enim qui caput moleſtia afficiunt, ſunt calidi. itaq; roſaceũ nõ admodum frigidum admotum ſatis eſt: ſed & quies & ſomnus proſunt. Veſperi autem lauandi ſunt, & cibis boni ſucci ac non calefacientibus alendi. huiuſmodi ſunt cremor ptiſanæ, ſorbitio ex alica, oua ſorbilia ſine garo, lactuca quæ refrigerat & optimi ſucci eſt. & braſſica: ſiquidem ea vapores ſiccat. ſimili quoque modo lens. potus verò eſto aqua omnino. Si ſtomachus ſubuertatur, malum Punicum ſumatur, itémque pomum coctum, aut pirum. Somnus poſtea imperandus eſt. à ſomno lauandus æger eſt, aqua calida diu perfuſa. atque iterum dormiendum, aut quieſcendum, & ſecundò lauandum, & eodem modo cibus offerendus. Si verò meliuſculus eſſe ægrotus incipiat, neque aquæ potum ferre queat, iube vt vinum aquoſum dilutius bibat, veſcatúrque piſcibus ſaxatilibus, & quorum mollis caro eſt: itémque pullis columbinis ſine garo coctis: bibat verò vinum, & ius ſimplex ex aqua ſolùm, & anetho, & parua porri portione confectum, cui etiam poſt coctionem quæ ſatis ſit, modicum ſalis ſit impoſitum. Siquæ reliquiæ vaporum aut humorum permanſerint, perſeuerétque conſtipatio & dolor, roſaceum non erit præterea dandum, ſed chamæmelino modicè calido vtendum, deinde verò irino. poſtea verò his miſcendum modò amaracinum, modò verò nardinum. In iis autem qui ex plaga aut caſu dolore capitis vexantur, ſcire oportet nihil ab inflammatione differre. Síque intra caluariam inflammatio pertingat, is capitis dolor non vacans periculo iudicabitur. Ergo curationis initium à venæ ſectione & clyſteribus ſumendum eſt: fotúſque ex ſpongia adhibendi, & carptus ex lana molli qui oleo calido imbuti ſint, imponendi, & cætera facienda erunt omnia quæcunque ad inflammationes fiunt. Ad puerorum verò aduſtiones quæ ſiriaſes dicuntur, vtiliter ſincipiti imponuntur cucurbitæ ramenta: aut cucumeris, qui pepo eſt, cutis quæ carni adiacet: aut ſuccus foliorum ſolani hortenſis cum roſaceo.

De cephalæa, Cap. II.

INueteratum verò,ac solutu difficilem capitis dolorē quique paruis de causis exacerbetur, vt æger neque sonum,neque vocem altiorem,neque vehementiorem splē dorem ferre queat,cephalæam nominant. Videndum autē est vtrū ex plenitudine, an ex obstructione,an verò ex inflammatione oriatur:nam dolores aggrauantes, multitudinem indicant:erodentes,vaporum aut humorum acrimoniam: pulsantes,inflammationem corporis membranosi:si grauitas etiam adsit,multitudinem intra membranas contentam.Si igitur copia vaporum aut humorū in causa sit doloris,si ob totius corporis expletionem eueniat,totum corpus euacuando cephalæam curabis: si ex imbecillitate,illius partis lenienda pars est, & materia in totum corpus reuellenda:itàque affectæ particulæ remedium affers.Reuelles autem clysteribus,deligationibus,& inferiorum partium frequentibus frictionibus. quandoque etiam sanguinis detractione euacuabis. parti verò ipsi medeberis,quum reuellentibus vsus fueris, si perfusionibus in quibus repellendi vis sit,vtaris: postea verò euacuantibus,tum roborantibus.Repellit autem oleum omphacinum,& rosaceum,& oxyrhodinum,& quod ex papaueris capitibus,quódque ex germinibus oleaginis teneris, & item quod ex hederæ corymbis, mentáque viridi conficitur.Quúmque plenitudo frigidior crudiórque sit, hæc tepida imponenda sunt : at quum illa sit calidior ac biliosior,hæc frigida adhibenda. Vim autem digerendi habet oleum calidum,& magis quod vetus est, & item anethinum,& sicyonium.Si multitudo crassior sit,spondylium,aut serpyllum,aut pulegii comam,aut nepetam, aut mētham incoquens euacuabis: hæc enim præterquam quòd multitudinem euacuant,robur etiam particulæ afferunt. Quocirca eis ad perfectam vsque sanationem vti conuenit.si verò etiam vsus postulabit, purgatio quoque per nares & sternutamenta obiri poterit. atque etiam in balneis fricari caput linteis asperis expediet, & salem cū nitro ac sinapi sine oleo superaspergere.

De hemicrania, Cap. III.

NOnnulli sunt quibus dimidium capitis dolet. idque oritur vel ex vaporum,vel ex humorum,vel ex vtrorúmque influxu.In primis ergo aut purgādi sunt,aut mittendus sanguis.tum remediis localibus vtendum.fricare quoque ex linteis aut digitis manus opus est dimidium frontis,præsertim verò quà musculus temporis est,idque ante horam accessionis. Post accessionem verò medicamenta adhibenda quæ hemicranica nominantur. Sique in dolore caloris sensus appareat,iis in quibus refrigerās aliquid insit:sin secus,iis quæ abundè calefaciant. vtrisq; verò aliquid ex iis quæ robur addunt,misceatur,quod facultatem adstringendi habeat. Optimum autem vnguen calefaciens est id quod recipit euphorbii vnciam vnam, ceræ vncias tres,& olei alicuius tenuium partium libram vnam.hoc vnguine media pars frontis cum temporis musculo inungenda est.hoc enim ad frigidas affectiones est accommodatissimum, vtpote quod vel semel in balneo illitum dolorem omnem sæpenumero abstulerit. Iuuat ita affectos oleum in quo parum euphorbii iniectum sit, in aures instillatum: satis enim erit si in olei libram, euphorbii vnciæ dimidium iniicias.

Ad eos qui caput mobile habent, Cap. IIII.

QVI caput mouent,si stœchadem ex aqua, aut ex hydromelite bibant,sanescent.

De alopecia & ophiasi, Cap. V.

QVVM alopecia & ophiasis communē originis causam habeant, communi quoque ratione curantur. atque ophiasis quidem nominatur affectio,quia serpentis quem ὄφιν vocant,speciem figurámque repræsentet : alopecia verò inde nomē inuenit,quòd vulpes, quæ ἀλώπηξ dicitur,hoc malo sæpe corripiatur. Oritur autem plerunque ex vitiosis humoribus capite contentis : sed malitiæ speciem ipse capitis color indicat: quippe albidior pituitosum,nigrior melancholicum humorem,pallidior flauā bilem arguit. Ea ergo humorum malitia inaniēda est vel catapotiis ex aloe & colocynthide, vel hiera cuius suprà

A feci mentionem:si melancholicus humor redundet, elleborum nigrum ei miscebis:si amara bilis, scammoneam. si pituita,nihil admiscebimus,sed totum corpus euacuabimus,tum caput apophlegmatismis inaniemus, & auxilia quæ malitiam humorum probè discutiant,quæ sint etiam tenuis substātiæ, imponemus.Si verò remedia cum discutiente facultate vim etiam habeant sanguinis extrahendi, vt est thapsia,erunt præstantissima. ergo caput radendum est,tum fricandum. mox vbi frictione vsus fueris,diligenter cutim considera: si enim post breuem fri-
B ctionem pars rubescat,tum affectionem facilè sanabilem puta: si verò post adhibitum medicamentum hoc fiat,caue ne cutis plusquam est,ex vehementia medicamenti sit excalefacta.idque nobis perspicuum facit cutis quæ magis flaua videatur:est enim periculum ne si sæpi⁹ eo medicamento vtamur, cutis exuratur. Ergo necesse est vel ad aliud transire,vel si eo vti velimus, eius imminuenda vis erit cerati aut adipis admixtione. Cæterùm hæc omnia remedia in aëre calido,in sole, quum ventus nullus flat, adhibeantur:si hyems sit,in balneo. Iam verò omnibus rē-
C mediis quæ ad has affectiones sunt accommodata, calidi⁹ euphorbium est,deinde thapsia,tum sinapis,& nasturtium.Alio verò modo limnitis est nullo inferior, deinde adarcium,tum sulfur,vernicarium,& vtrunque veratrum, & erucæ semen,& oleum laurinum, & vtraque alcyonia combusta,& arundinis radix & cortex combusti.pix quoque & cedria,& stercus muris,& adeps anserinus,& amygdalæ amaræ totæ vstæ.quum vsus verò postulabit,potentioribus,liquidum ceratum:imbecillioribus verò oleum laurinum aut picem liquidam admiscebis. Ex his autem
D affectionibus inueteratas & sanatu difficiles potentioribus:incipientes verò,& facilè medicabiles, imbecillioribus remediis curabis.

De capillis fluentibus, Cap. VI.

CApilli fluunt vbi cutis rarefacta est,& alimentū quo nutriuntur,ad eos non accedit. Curationis ergo consilium eò dirigitur vt sanguis extrahatur,& cutis laxa paulatim densetur,& quibusdam medicamentis constringatur. huiusmodi sunt ladanum atque oleum lentiscinum quæ per se faciunt: vtrunque enim vim habet attrahendi
E & cogendi, vt nullum præstantius ad fluētes capillos medicamentum quàm quod ex ladano, oleóque lentiscino constat,excogitari posse videatur. Perspicuum autem est abrasis crinibus spissius medicamentum imponendum esse,tonsis verò,liquidius.Si verò abundè crines decidāt, maiorémque raritatē subesse existimemus, vtile erit pro lētiscino myrteum oleum ladano admiscere. vtiliter quoque nardinum vnguentum quandoque addetur, vt in frigida ætate & hyberno tempore. antequam verò caput medicamento oblinas,fricandum est. Sæpenumero autē
F capilli ex ægritudine defluunt:in quo casu victus ratio adhibenda est quæ vires reficiat. quæ quidem plerosque sine vsu medicamentorum planè curauit. Quandoque etiā pili sine ægritudine cadunt. ad quorum curationem vtimur iis quæ præposuimus:aut sambucum combure cera tóque admisce,& vtitor.id enim augebit densabitque comam, vt ne amplius decidat. Vel melanthium combure, cum aqua tere,& vbi volueris pilos nasci,ibi inunge: maximè verò in superciliis,aut palpebris. Si verò propter loca ambusta pili ciciderint, folia ficulna vsta & trita atq;
G illita erunt ad pilorum ortum accommodata.

Ad ea quæ capillos corrumpunt,eósque pulchros faciunt, Cap. VII.

TRES sunt eorum quæ capillos vitiant, differentiæ: quæ pillos euellunt ,quæ attenuant, quæ denique omnino eos auferunt.Sed horum vsus periculosus est:quia sæpe non solùm inunctas partes pilis nudāt:faciúntque vt reliquum tempus glabræ maneāt:sed etiam in causa sunt vt totū corp⁹ nudū pilis reddatur,itàque perseueret. Alio rū duorū vsus est tut⁹. Ergo ex iis quæ partes glabras tutò
H faciunt,vtile est lixiuium stillatitiū, itemque arsenicum, sandaracha,& calx viua.aliquid autem eorum quæ vehementer vlcerant,alicui imbecilliori miscendum est. Quæ verò pilos attenuant,ea abstergentem vim habent. inter quæ mediocria sunt,hordeum,fabarum & erui farina, a-

phronitrum nitrúmque. Valentia verò, quæ magnos durósque pilos attenuant, sunt, nitrum combustũ, testa fictilium clibanorúmque, pumex non vstus & ignem expertus, testa buccinarum, purpurarum, & aliorum ostreorum cõcremata, & sepiæ testa etiam non combusta, alcyonia, veratrum, & bryoniæ radix. Siquis hæc facere odorata voluerit, cyperum, & melilotum, & rosas siccas, & amomum, & iunci odorati flores addat. Vrticæ agrestis semen tere, oleo addito perfricabis, & pili decident. Melle crudo obline quem volueris locum in modum dropacis, & pili nõ amplius prodibũt. Psilothrum verò hoc modo fit: Calcis viuæ læuigato partes duas, auripigmenti partem vnam: hæc in pilam plumbeam conicito, & aquam aut ptisanæ cremorem affundens tere: quũmque nigra fient, calefacito & illinito. Orizam, aut fabas expurgatas, aut ptisanam aqua incoquito, hácque pro aqua vtitor, tum auripigmentum & calcem viuam admisceto, & coquito psilotrhum, vt mos est: deinde verò ei adde myrrhæ vnciã vnam, mastiches vnciam vnam, pumicis crudi vnciæ dimidium, atque vtitor.

Vt cani non nascantur, Cap. VIII.

Facies autem ne cani exoriantur, si cucurbitam agrestem capias, eam pertundas, & interna diligenter purges: tum oleo laurino impleas, addásque hyoscyamum & auripigmentum non trita, & vnum diem ita dimittas: deniq; semel in anno vtiliter vngas in pueris, & pulchros densósque capillos gignent. Nucis cortex vstus tritúsque ex vino illinitur. loti arboris folia cum cameli stercore misce, & cum oleo obline: flauos enim crines faciet. lupinorum cortices cum nitro per dies decem macerato, tum crines eo abstergeto. decoctum scobis loti arboris ad idẽ valet. Nigros capillos faciunt detergendo hæc: dilutum gallarum, atramenti sutorii & malicorii, ladanum cũ myrteo vnguine. serius id facit oleum ex oliua agresti quotidie illitum: & magis etiam myrtinum infusum. Facit autẽ vt serius pili in locis consuetis nascantur, lacryma vitis cũ oleo inuncta: & humor emanans è viridi sarmento, quod comburatur: itémque fabacea farina illita.

De porrigine, Cap. IX.

Porrigo ex vitiatis oritur humoribus. nostrum ergo consilium esse debet vt abstergẽtibus digerentibúsque medicamentis eos absumamus: corpore tamen prius expurgato, si mali succi sit plenum. Sed quidam quum caput roborare vellent, antedictis aliquid eorum quæ adstringunt, admiscuerunt.

Ad porriginem, Cap. X.

Furfurum sextarium medium in duabus aquæ heminis macerato, deinde cõfricabis, per colum traiicies, succúmque coques cum aceti media hemina ad vini spissitudinem, eóque caput illines: postea caput aqua lauabis in qua beta, aut fœnumgræcum, aut lupini cocti sint. Pro vnguine autem, irini vnguenti fæcibus vtitor. Sed hoc vt accommodatiore efficacioréque vtendum est quod habet terræ Cimoliæ, sulfuris ignem nõ experti pares portiones: quæ trita ex aceto, in balneo illinuntur: tum aqua calida abluuntur. Sed hoc non solùm in balneo, verumetiam alibi vti poteris, quũ omnes habeat vires quibus ad affectionem depellendam opus est: lithargyri, rutæ, olei, aceti quartam partem heminæ tere, & caput illine. id enim fuit nobis experimento satis comprobatũ.

De pediculis, Cap. XI.

Sæpenumero pediculorum copia in profunda capitis cute generatur, quum superuacanei modicéque calidi humores subsistunt. ergo medicamenta siccãtia, quæque vacuare & trahere apta sunt, adhibere oportet. cedria pediculos & lendes interimit. Idem facit hederæ lacryma, & vuæ taminiæ partes duæ, sandarachæ & nitri vtriusque pars vna, ex aceto. atque oleo caput vngito. aut oxylapathi radices eodem modo in oleo, & veratrum album: aut staphide agria & nitro ad pares portiones in balneo vtitor: aut marina, aut muria pura cum aceto caput perfundito.

Ad vlcera capitis manantia, quæ achores dicuntur, & ad fauos, Cap. XII.

QVI achor nominatur, in cute capitis consistit, tenuiáque habet foramina per quæ tenuis modicéque vi-

A scosa sanies effluit. Huic similis affectio est ea quæ fauus appellatur. maiora tamen habet foramina, quibus humor melli similis continetur. eò igitur dirigere consilium oportet vt humores à quibus oritur euacuemus: quique adhuc eò fluunt, capitis totiusque corporis euacuatione prohibeamus, vt in alopecia dictum est nobis. Quum verò parua affectio est, sæpe remedia foris adhibita sufficiunt. huiusmodi sunt quæ crassitiem humoris secant & digerunt. Nonnulla autẽ medicamenta, quum nullum excrementum in toto corpore est, achores incipientes cu
B rant: eáque adstringendi & repellendi vim habẽt, vt myrtus eiusque bacca, & pineus cortex: nonnulla verò iis auxiliantur quæ in superficie sunt & mediocres: eáque digerũt abstergéntque sine calore qui sensum moueat: nec quicquam habẽt quod irritet. talis est beta & plumbũ vstum. Nonnulla verò ita vehementem vim habent vt valde crassos glutinosósque humores (à quibus originem ducunt achores) euacuare, &, quanuis iam obduruerint, dissoluere possint. huius generis est chalcitis & vini fæx, & calx viua. Acetum verò in omni tempore ad achoras vti-
C le est vel maximè: siquidem incidit, digerit, ac repellit. debet autem istud esse exquisitè acre, neque vllã habere vini qualitatem. Huic adiungens aliquid metallicum, achores curabis. Sed initium ab imbecillioribus ducere conuenit, ac maximè quum dolor eos comitatur. Hanc ad rem vtile est Creticum, terra Samia, pompholyx, spodium & lithargyrus. si hæc nõ agant, impone medicamentum siccum ex charta aceto dilutum. Si id medicamẽtũ quod ex charta conficitur, tibi non suppetat, chartam per se cõbures, aceto imbues, & vteris in iis qui dura carne sunt.
D Si achor inflammationis sensum inuehat, aut ei dolor sit coniunctus, planum est eum sedandum in primis esse. idque concoquente, molliente, & liquido & morsus experte medicamento: quale est id quod ad sedis inflammationem dolorémque pertinet.

De oculorum turbatione, Cap. XIII.

OCulorum turbationes ex fumo aut æstu aut puluere exortas, aut quòd defixis oculis splendorem aduersum quispiam intuitus sit, facilè sedabis, si iubebis vt à fumo æger discedat, capútque operiat, ne à sole attingatur,
E atque in vmbram vadat. Cæterùm ab oculis puluerem abluat primùm quidem aqua tepida & dulci, deinde verò etiam frigida. à splendore verò auertat oculos, tum oculis valde conniueat: ita enim turba omnis sedabitur, nec re vlla erit præterea opus. sed cibus erit parcior, potus verò propter æstũ largior. Si verò somnus arctior profundiórque irrepat, lippitudo quæ subesse videbatur, cõcoquetur. quãobrẽ non erit à balneis abstinendũ, sed diligentior uictus ratio instituenda erit. Si lippitudo aliqua incipiat, quies imperanda est, palpebræque aliquo medicamento
F ex rosis aut croco inungendæ: plerique enim nõ sunt horum remediorum indigentes. lemas verò in oculis & agglutinationes quæ per noctem fiunt, purgat remittítque rectè tum posca, tum aqua frigida per se. & aliquid siccũ, quod ex oculis leniter lacrymas excutiat. sed ventris etiã subductio eosdem iuuat.

Ad inflammationem dolorémque oculorum, Cap. XIIII.

QVVM inflammatio & dolor oculos obsident, si medicus adsit, facito vt ipse medeatur: si non sit,
G tu ea quæ possis facito, vsquedũ medicus accedat, nequid difficilius contingat. Ergo à cibis ægrum abstinebis, eique quietem imperabis: dabísque operam vt lucem vitet: atque ne sonis aut aliquo alio motu dolores intendantur. tũ pedes contrectabis, & extremas partes quãdoque vinculis excipies: hæc enim dolorem leniunt. Porrò ad inflãmationes faciunt violæ folia imposita, & muliebre lac recens cum ouo & rosaceo foris admotum.

Ad oculorum fluxionem, Cap. XV.

SI fluxio oculum infestum habeat, medicamentum agglutinans fronti superdabitur. Ergo thus tritum & tri-
H ticeam farinam oui candido excipies, atque adhibebis. Prodest autẽ caput tenere in sublime elatum, & quiescere, & extrema deligare. At si fluxio salsa & acris sit, erit reddenda dulcis infundẽdo lac & oui candidum. lenias autẽ

leniter, mollique spongia auferuntur. Si magnus defluxionis impetus sit cum dolore coniunctus, cataplasma hoc imponito quod habet rosarum siccarum drachmas quatuor, croci drachmam vnam. excipiuntur dulci meliloti decocto.

De senum hebetudine, Cap. XVI.

HEbetudines quibus senes corripi solent, frictionibus, gestationibus sedabis: itémque moderata victus ratione, vsúque acrium, & caput pectendo, & absinthii ante cibum, & thymi, origaníque, & aceti scillitici potione, & oculorum inunctione ex iis quæ oculorum afferre claritatem dicuntur. Conueniet etiam sternutamenta quotidie ciere, guttúrque inungere, & pituitam reiicere.

De hordeolo palpebrarum, Cap. XVII.

HOrdeolum verò quod in palpebris nascitur, fotu ceræ albæ discuties hoc modo: cera liquata afferenda est, & specillo calida loco admouenda. sed idem discutit galbanum quod ex modico nitro imponatur.

De nyctalope, Cap. XVIII.

NYctalopes curantur, si iecur hircinum assaueris, & interim dum assatur, saniem quæ liquitur collegeris, eáque oculos inunxeris, & ipsum iecur comedendum dederis. præterea asininum fimum exprime, eóque succo oculos vnge. Dicũtur autem nyctalopes qui per diem clarè vident, sed nocte appropinquante deterius cernunt.

Ad oculos ex plaga subcruentos, Cap. XIX.

SI oculus ex ictu subcruentus sit factus, in principio, quum adhuc inflammatio locum occupat, sanguis columbæ calidus aut turturis locum expurgat. & item si foueas spongia quæ modicum salis acceperit. modò tamen ne tunica oblæsa sit: si enim sit læsa, ex aqua sola fouẽdus oculus est. benefaciet quoque lana quæ ouo & rosaceo sit imbuta, quam leuem oculo admoueas. stœbes etiam folia viridia illita iuuãt, & brassicæ folia imposita. Si malũ inueterarit, hæmalops dicitur: ac tũ quidem hyssopi coma terenda est, & in linteo panno ligata in aquam feruentẽ coniicienda, & postea oculis admouenda: sanguis enim consequetur, vt ipsum ex linteo possis exprimere. Si verò ex plaga œdema constiterit, fouendus locus est spongia continenter, tum spongia noua aceto madens imponenda. Quum tumor inueterarit, sinapẽ tritam cum aqua appones assiduè & auferes.

Ad pilos palpebrarum oculos irritantes, Cap. XX.

QVidam pilos palpebrarum qui oculum infestant, vulsella euellunt, sed paulo pôst dolore ægrũ excruciãt, quum plures subnascantur, & pungant. ergo priusquam euellantur, præstat eos pilos naturalibus pilis agglutinare pice & gummi. Bene etiam erit habere paratum medicamentum quod habet mastichen, ceram, thus, & picem siccam. hæc autem in vnum redigenda sunt mandendo, vt diligenter ex omnibus vnum fiat: tum in pastillos conformanda sunt & reponẽda. vbi verò vsus postulabit, specillo igni candente medicamentum excipietur, ita vt liquefiat: atque ita pili agglutinabuntur.

Ad lippitudines ex niue, Cap. XXI.

SPecilli cuspidem in rosas coniice vt coloretur, eóque oculos inungito, triticum super ferro igni candente assatur, eóque cum vino palpebræ inunguntur.

Ad palpebras in quibus vel rari vel nulli pili sunt, Cap. XXII.

MVris fel, hirci stercus ad hanc rem faciunt: & defluuio quoque palpebrarũ prosunt, & pilos reducũt.

Ad vlcera oculorum, Cap. XXIII.

CRocum in muliebri lacte macerabis ac teres, tantũm que gummi albi addes quantum satis sit ad croci consistentiam. collyria confice, & vtere cum muliebri lacte instillando.

Ad albugines, obscuritatem, suffusionem, hebetudinem, caliginem, epicaumata, acutum aspectum, pterygia, & albugines tingẽdas, Cap. XXIIII.

ALbugines celeriter sanat nitrum cum oleo læuigatũ diligenter & inunctum: eas etiam attenuat omnis

A anemonæ succus. Obscuritatem verò omnem & suffusionem incipientem curant vulturis fellis partes duæ, succi marrubii, mellis Attici, singulorum pars vna. aut fel vrsinum cum duplo aquæ. Exacuit autem aspectũ capnii succus: siquidem nõn paucas lacrymas trahit. Libanotidis autem radicis & herbæ succus melli admixtus omnes hebetudines quæ ex crasso humore fiunt, curat. facit ad idẽ marrubii succus cum melle. lactucæ agrestis liquor, facit etiam ad sordidam oculorum exulcerationem, cui epi-

B cauma nomen est, cũ mulieris lacte subunctus. Medicamentum claritatem visui comparãs: Mali granati granorum succum exprime, & in vas Atticũ coniice, ac linteo circunda: & ad solem expone donec ad mellis spissitudinem redigatur: & pari portione mel adde, & extractum in vas picatum repone & serua. id enim inueteratum fit melius. Vbi dormitum iturus sis, eo leuiter oculos inungẽ: atq; hoc pictoribus, sculptoribus, aurificibus, senioribúsque conueniet. Aliud. Fel hyænæ Attico melli admisce, & vtere. hoc hebetudines cohibet, & incipientes

C suffusiones diffundit: sed si inueteratum sit, erit melius. Pterygium verò, si magnum sit ac durum iam effectum, medicina ex manuum opera petenda erit, & medicus adhibebitur: at si molle & paruum, curabis liquore ægiri cũ duplo mellis inungens. Sepiæ testa combusta & sali fossili mixta pterygium absumit. Albugines verò tinges, si mali granati dulcis carnem teras, paulatim aquæ modicum instillando, multùmque læuigando, & postea oculos illinẽdo: vel alterci succo dies quindecim inũge. hoc enim tingit, & intra annum abolet omnino.

D Ad pulchras palpebras faciendas, Cap. XXV.

IN pueris autem & iis qui molles sunt carne, facit hoc quod capit stibii drachmas XVI. plumbi drachmas VIII. croci drachmam. florum rosarum, myrrhæ, nardi Indici, piperis albi, thuris masculi, singulorum drachmã vnam, ossa palmularum numero XXX. omnia in vas fictile coniiciuntur, diligenter assantur, deinde in mortario teruntur, tum opobalsami cochlearia duo induntur, simúlque conteruntur. ea denique siccabis, atque vteris.

Ad rupta in oculo, Cap. XXVI.

E LApidem hæmatitem in cote deteres cum lacte muliebri, eóque per diem sæpe oculum inunge. Aut viticis folia cum aqua & polenta tere, atque impone.

Ad palpebras crassiores, subcruentas, & granorum milii plenas, Cap. XXVII.

PAlpebras inuerte, ac specillo calido læuigabis, aut foliis ficulnis & melle subũge: aut vinum austerum melli admixtum illine.

Ad scabiem oculorum, Cap. XXVIII.

F PVnici dulcis acidique succum coque donec mellis spissitudinem acquirat, eóque inunge.

Ad palpebras lepra affectas, Cap. XXIX.

PAlpebras verò quas lepra obsideat, sanabit ficulnus liquor illitus: vel vtitor salis spuma.

Ad palpebras duras, & quæ difficulter mouentur, Cap. XXX.

MEdullæ vitulinæ & ceræ pares portiones cum rosaceo liquabis, atque vteris: aut terebinthinæ partes septem, lithargyri partem vnam cum oleo & cera eliquato, & in pannum emplastri modo imposita admoueto.

G Ad ea quæ in oculos cadunt, Cap. XXXI.

AQuam aut lac infunde & colline, vel melle oleóve inunge, ita vt lacryma excutiatur: aut iube vt in aquã aspiciat aut in vinum. Quæ autem in oculo incident, resina recenti contingens auferes, idque capillo humano potissimùm, aut, si hoc non possis, suilla seta. Quæ verò infixa inhærent, & oculum lædunt, vulsella auferenda sunt. Quæ denique sub palpebra delitescunt, euelluntur inuersa palpebra: tum lacte locus colluitur.

H Ad pediculos palpebrarum & ciliorum, Cap. XXXII.

PEdiculos palpebrarum & ciliorum curant cum melle aut vino sandaracha & vua taminia inunctæ.

Ad ægilopas & chalazia, Cap. XXXIII.

AEgilopes, in quibus in profundo non corruptum est os, curant chamæmeli folia commanducata & imposita, vel ægilopis, qui in tritico nascitur, succus cum triticea farina illitus, plantaginis folia commansa & illita. Vbi verò ruptus abscessus fuerit, regiæ nucis interna pars cōmansa imponitur, aut etiam columbæ fimus læuigatus & thuri admixtus, vsquedum ad cicatricē perueniat, imponitur: in lapidem enim coit, ac permanet ibidem. Propolis verò & terebinthina cum alica teritur, & in splenio imponitur: aut alumen scissile, quod plurima terebinthina exceptum sit. Chalazia verò digerūt grossi cocti illiti, itémque folia ficulna.

De affectionibus aurium, de difficili auditu, & de surdis, Cap. XXXIIII.

HVmor quidam in meatibus auditus constipatus in causa est vt difficulter homines & nihil audiant. ergo colluere plurimis diebus oportet paribus albi aceti & aquæ portionibus, iisque cū nitro læuigato feruefactis: deinde verò colluere aqua calida sola. tum infundenda erunt ea quæ ad difficilem auditum valēt, qualia sunt hæc: Nigri ellebori radicem cum aceto ac melle tere, in aures inde, ac medicamentum ibi sine dies quinque. aut cardami quod satis est, & nitri parum: eáque carne ficuum eiectis granis excipe, ac collyrium quod meatui auditus cōueniat, facito: idque triduum intus habe. id enim sordes educet abundè: & statim leuabitur.

De aurium dolore, Cap. XXXV.

AVrium dolores, si à frigore oriantur, calida statim curant. Ergo cepa & allium quæ in oleo ferbuerunt, infundenda sunt, atque ita dolores curantur. itémque paucissimum euphorbii plurimo oleo mixtum: aut piper diligenter tritum. amaracinum quoque iuuat, & nardum optimum est: aut rutaceum ex oleo tenuium partium & nō adstringente factum.

De aqua quæ auribus contin etur, Cap. XXXVI.

SI aqua in meatu auditus contineatur, oleum continenter infundere conuenit: idque colluendo, & lana molli abstergendo, & iterum infundendo. Lenit autem molestiam oui candidum & tenue, & lac muliebre: quæque adhibentur, calida sint omnia. ita affectos iuuat adeps anserinus. Siquis autem ei pedi innixus qui eius partis sit E quæ patitur, saliat, capútq; quodammodo decliue teneat, humor qui in aure est facilè excernetur: ad summā verò, si quis aurem affectā alteri præbeat vt ore exugat, ita quoque sugendo humor educetur. At siqua inflammatio adsit, nardinum vnguentum cum exigua tetrapharmaci portione infundendum est. Si magnus sit dolor, opus erit adhibere quæ sensibus stuporem afferāt: miscebimus enim cum lacte muliebri & oui candido papaueris liquorem: sed & castorium addemus. atque ad vehementiores quidem dolores, par pondus: ad leuiores verò, duplum. Deco- F ctum autem esto sapa liquida: & quum vti volueris, in eodem decocto leniatur, ac remittatur. Sed præstat hoc medicamentum longo antè tempore confectum seruare. Cæterùm quum dolor vrget, meatus ipse audiendi tangēdus nō est, sed specillo cui lanæ mollissimæ hapsus inhæreat, fouendus. atque eodem modo curabis vt medicamētum tepidum in aurem effluat, ita vt ad auris foramen specillum medicamento intictum admoueas: & quum id intrarit, lanam mollem superimponas, qua initium meatus totáque auris contegatur: fouebísque nardino quod parū G admodum tetrapharmachi acceperit. Si æstas sit, aut calor ægrum occupet, locus rosaceo foueatur. At si suspiceris crassum aut glutinosum humorem, aut spiritum flatuosum in aure esse, miscebis aliquid eorum quæ obstructionem tollunt. Hanc verò causam summo artificio subesse cognosces, si quæ morbum præcesserunt, quæque eo tempore adsint, animo diligenter voluas: nam si frigus antecessit, spiritus flatuosus morbum gignit: si victus ratio ex rebus mali succi instituta fuerit, atque ex rebus constiterit quæ gignere flatum solent, capútque grauitate oppri- H matur, causa morbi in crassos succos referenda est. Vbi causa aliqua tibi nota fuerit, nitrum & aphronitrum me-

A dicamentis admisce quæ ad aurium affectiones parātur. addes etiam vtrunque veratrum, amygdalas amaras, ex aristolochiis eam quæ tibi sit ad manus, cucumeris syluestris & bryoniæ radices: itémque asari & dracontii: cassiámque, & centaurium minus. hæc enim & meatus expurgant, & quæ intus compacta sunt attenuant. Inflammationes verò quæ mites sunt & pulsus expertes, facilè curantur. imponitur enim oxyrhodinum tepidum, & glauciū cum aceto. sed glaucium in cote medicinali fricandum est.

B

Ad inflammationes & laxos tumores qui in extremitate auris sunt, Cap. VI.

INflammationes verò quæ in superficie aurium, itémq; laxos tumores & rubores qui vel ex defluxu vel ex ictu facti sint, curantur lenticula in aqua decocta atque cum melle trita, & imposita. vel anserinus adeps & butyrum & myrrha miscentur, imponuntúrque.

Ad aures vulneratas & purulentas, Cap. XXXVIII.

VLceratas autem purulentásque aures glaucio cum aceto curabis: si defluxio comitetur, pastillis, qualis est C is qui ad Andronem quique ad Polyidem authorem refertur. Si verò etiam citra vehementem dolorem pus procedat, nihilominus eisdem vtitor. Si hæc remedia non efficient quod satis sit, vehementibus vtemur: vt ferri recrementum in tenuem pollinem redigitur, atque in aceto acerrimo decoquitur ad strigmenti aut mellis consistentiam. Ad aures autem ex plaga vlceratas medullam candidi panis terimus, & myrrhæ dimidium miscemus, atque imponimus. hæc neque alliganda sunt, neque vbi imposueris, assiduè auferenda.

D Ad aures fractas & relaxatas, ad earum fluxum sanguinis, ad tinnitum repentinum, & ad lapillos, aut fabas, aut quid tale, aut parua animalia quæ in aures inciderint, Cap. XXXIX.

AD aures fractas, myrrham, mannam, thus, terram nigram aut Samiam probè in vnum compone, & ad cerati crassitudinem redige, atque impone, nullo modo locum irritans. aut sulfur viuum, aut thus cum pice liquida in splenium indita impone. In quibus verò aures relaxatæ sunt, cape terram figularem, auréſque ea intrinsecus implebis, quum inaruerit: solano & cerussa illine donec resideat. Si verò sanguis ex auribus fluat, vt grumos non faciat, porri succum & acetum miscebis, atque infundes. aut mali granati aceto incocti succum exprime, & infunde. Si sanguinis fluxus perseuerat, rubi gallarúmque in aceto decoctarum succum exprime, ac simul misce, & instilla. Ad repentinos verò aurium sonitus acetum cum rosaceo infunde. aut cuminum & oleum ad mellis spissitudinem redige, atque infunde, aut succum radicis cucumeris agrestis. Si tinnitus perseueret, ægrum reclinabis, & nitrum crudum, tritum in aurem impones, & acetum acre tepidum infundes. Ad sonitus verò qui ex morbo orti sunt, vbi absinthii decocto foueris, oxyrhodinum infundes, aut raphani succum cum rosaceo, aut porri succum cū lacte mulieris, aut cum rosaceo. aut syluestris cucumeris folia teres, succúmque exprimes, eúmque infundes. At si lapillus, aut faba, aut aliud generis eiusdem in aurem inciderit, alligabis specillo carptum lanæ, eámque terebinthina intinges, aut aliqua re glutinosa, & in aurem demittes, ac leuiter euelles. Si minus sequatur, naribus indes quod sternutamentum excitat. sed os & nares obturabis: nam impetus ille qui fit, efflabit rem quæ inciderit. id verò erit faciendum assiduè, donec res quæ in aure est, excidat: nam si maneat, & auris inflammatione tentetur, conuulsiones consequentur. Si animal aliquod inciderit, scammoneam aceto dilues, aut succum absinthii, aut peucedanum, aut sulfur & nitrum cum succo raphani, & instillabis.

Ad vermes qui in auribus sunt, & cætera omnia quæ in aures sunt ingressa. Cap. XL.

AD vermes autem aurium, & reliqua omnia quæ in meatum audiendi sunt ingressa, acetum oleúmque mixta

mixta instilla, aut capparis succum, aut nepetæ succũ, aut veratrum album cum vino infunde.

Ad aurium sordes, Cap. XLI.

NItrum tostum in aurem immittes, tum acetum instillabis, & lanam appones, itàque fines per totã noctem. die sequenti aqua & oleo calido collue.

Ad aures humidas, Cap. XLII.

MIsy cõbustum in panno læuigatum insufflabis. aut gallas eodem modo teres, combures, atque vteris. aut alumen assabis læuigabísque, & oleum infundens insufflabis.

Ad carnem quæ in auribus supercreuit, Cap. XLIII.

CArnem quæ nimium in auribus creuerit, celeriter aufert fæx cum calce viua & lixiuio stillatitio, ad strigmenti crassitudinem redacta, & ex lana & specillo imposita.

De parotidibus, Cap. XLIIII.

QVemadmodum in aliis partibus inflãmatis vtimur repellentibus, nõ ita in parotidibus facimus, sed cõtra, attrahentibus: quum demus operam vt humorem qui lædit, celeriter ab imis partibus ad cutim trahamus, & naturam adiuuemus quæ per abscessus febrim curat. In quo casu si natura satis idoneo impetu feratur, nos quiescim⁹, totúmque illi negotium permittimus. tantummodo autẽ lenimus & concoquimus humores ibi collectos: qui vbi in pus versi fuerint, in id incumbimus vt discutiantur. Si verò durities appareat, attrahentibus addimus molliẽtia. At moderatas parotidas in quibus neque plenitudo est quæ cõfluat, neque violentus dolor, neque suppurationis suspicio, facilè curabimus. idque faciemus fomẽtis ex muria & cataplasmatis, ac medicamentis in quibus maior sit vis digerendi: qualia sunt Mnasæi, & ex succis quod διὰ χυλῶν vocatur: & itẽ cerata molliora, & quæ ex butyro atque œsypo conficiuntur, buccinæque combustæ, & purpuræ, & ostrea quæ adhibentur iis parotidibus quæ iam duræ factæ sunt, atque inueterarunt: ex iis enim medicamẽtum fit quod nõ solùm dolorem morsúmque nullum affert, siquis eorum cinerem melle diluat, sed etiam multo magis erit tale si veterem suillum adipem salis expertem villis eiectis admisceat. ita enim citra omnem dolorem & molestiam omnes inueteratas inflammationes, quǽque ex affectione quam gignit defluxio oriuntur, discutiet. Iam verò ad eas quæ iam duræ factæ sunt, accommodatæ sũt caricæ in marina aut muria coctæ. Simili quoque modo amarorum lupinorũ farina cum melle cocta, cui parũ calcis viuæ accesserit: qua cataplasmatis modo est vtẽdũ.

De narium affectionibus: de ozæna & polypo, Cap. XLV.

COmmunis ozænarum polyporúmque curatio est vt primùm siccemus, capútque roboremus: eique imponamus aut medicamentum ex anemona, aut quod ex cochleis cõstat. cuius hic est apparatus: capit enim myrrhæ, thuris, singulorum vnciam vnam, cochleas integras ducẽtas, alba ouorum duo. omnia in mortario conteruntur ac miscentur, tum illinenda sunt linteo superimposito, ac sinenda per dies nouem. atque ita vtitor remediis quæ foris loco admouentur. In polypis verò vtimur eo medicamento quod ex punicis cõstat: est enim valde efficax. Ad quod conficiendum capienda sunt mala punica austera, acida & dulcia, pari numero & portione: totáque, quũ adhuc recentia sunt & matura, tundenda, frangendáque, & ex iis succus exprimendus, & in vas stanneum coniiciendus. prius autem est modicùm decoquendus, si liquidior quàm par est videatur. quod verò ex iis relictũ est, quod firmũ durúmque est, diligenter cõtundendum est, atque iterũ in pila læuigandum. ex eóque collyria cõficies quæ simili ratione naribus ægrotantis cõuenient: nã in meatu naris in quo polypus est, accõmodantur. hócque medicamentum, & sine mordicatione & sine vlla affectione, quæ per cõsensum afferatur, idẽ quod medicamenta acria, efficiet, ac lõgiore tẽporis spatio polypũ absumet. At si polypus humidior flaccidiórq; tibi videatur, maiorẽ punicorũ austerorum copiã in medicamẽto pones: si durior, dulciorum. Si collyrium molestiã cruciatúmque afferat,

A & omnino attendatur, præcidendus vsus erit. & quo tempore collyrium nõ adhibetur, succo expresso (vt diximus) vtemur, locúmque ipsum affectum, & internam oris partem qua foramen in palato naris habet, aut penna, aut lana quæ specillo obuoluta sit, illinemus. Diphrygesquoque longiore tẽpore polypũ cõsumit. Si cui autẽ propter mollitiẽ corporis hæc mordacia videãtur, tũc rosætritæ impõnentur: ipsæ enim molliant mitidáque corpora mirificè iuuant. Est etiam planũ hæc assiduè admouenda esse: quandoquidem ab humore colluuntur atque humectantur.

B Ad vlcera quæ in narium meatibus insunt, Cap. XLV.

VLcera quæ narium meatus obsident, curantur pastillis Andronis & Polyidæ, quæ vino quandoque dulci, quandoque austero, & sæpe etiam aceto diluta imponũtur. Verùm si humor per meatus acrior effluat, vlcera quidem difficilia curatu sunt, cæterùm tetro odore vacant. At si acrimonia putredóque adiũcta fluenti humori sit, ozænæ exoriuntur. eas curabis nepetæ succum effundendo, aut mel in nares coniiciendo, naréſque dilatando, ac sternutamentis ramenta vlceris educendo. Vel album
C veratrum in puluerem rediges, faciésque vt æger naribus inspirãdo quàm plurimum eius possit attrahat. quod quum fecerit, amurca cum melle locum continges, meatúsque chalcitide, aut atramẽto sutorio cum melle. si vetusta vlcera sint, acre acetum adde.

De destillatione & grauedine, Cap. XLVII.

HVmores ex capite destillãtes, si negligantur, multorum esse malorum causæ solẽt: nam vel gurgulionẽ inflãmant & tonsillas: idque mediocre est malum. aut gi-
D gnitur raucitas, quæ in gutture diuturnam affectionẽ parit: idque nõ exiguum malũ putatur. Ac nonnulli etiã inuenti sunt qui ex destillatione sanguinem per sputum reiecerunt: pũsque collegerunt, ex quo tabidi euasere, & vox læsa fuit. ergo destillatio omnino curanda est tũ pauciore cibo tum minore potu: & irini fæcibus sinciput illinẽdum est, & abstergendum decoctione rutæ, atque oleo laurino: siquidẽ hæc concoquũt, & crassum reddunt id quod destillat. Prodest etiam capite obuoluto esse, & nunquam supinum dormire: quippe quũ in iis qui ita dormiunt, hu-
E mor in arteriam facilè cõportetur. Oportet autem assiduè gargarizare ex adstringentibus, vel rosas aqua decoquendo, aut rhun, aut lentiscum, aut id facere posca. Non pessimè autem feceris si destillationem in nares deriuaris: atque odoramentis quidem, vt melanthio & aniso: iis quæ infundantur, vt melanthio trito cum aceto, aut succo betæ & anagallidis: humor enim illuc confluens pulmonem periculo eximit. At grauedo, si parum molestiæ adferat, facilè sistetur irini laurinique vsu: & olei in quo lini semẽ & ruta cocta sint, & capitis obuolutione, paucioréque vi-
F ctus instituta ratione.

Ad frequentia sternutamenta & grauedinem, Cap. XLIII.

MElanthium aridum in linteo ligabis manibúsq; cõfricabis. puluerẽ, qui in linteo remanebit, plurimũ iube ab ægrotante per odoratum trahi. Vel thymum adipe inuolutum sub cinere tege. vbi assatum senties, tere, ac iube vt naribus odor attrahatur. aut myrrham in vino odorato dissolues, eáque crassissima nares illines.

Ad sugillata, Cap. XLIX.

G SVgillata fouenda sunt meliloti fœnigræcique decocto. tum resoluendũ est Nili collyrium ex rosis eodem decocto, & illinendum: his peractis, folius fœnigræci decocto fouendum, & collyrium quod ex myrrha fit inungendum. Hac sanè ratione sugillata, nisi penitus inueterata sint, curabis. ad ea enim vtendum est iis quæ strenuè dĩgerunt, quæ mox describemus.

Ad sugillata incipientia, Cap. L.

SVgillata quæ etiamnum incipiunt, sanat nouellus caseus impositus: aut fabacea farina cũ melle diluta: aut
H oui vitellus cum melle simili modo. Ea verò quæ iam inueterarunt nigráque sunt facta, curãt raphanus impositus, qui tunc auferendus est quum morsum incipit excitare. aut radix ari imponi poterit, quæ etiam melli admixta superdatur. Sugillata autẽ quæ cũ inflãmatione sunt, foue-

bis aqua calida, tum cataplasma admouebis ex lentibus A coctis tritisque cum melle. Si incisa cutis sit, in ipsam diuisionem pones aliquid eorum quæ ad crueta valent: extrinsecus verò pones ea quæ faciũt ad sugillata, in quibus præcisa cutis non est.

Ad varos, Cap. LI.

TVmor durus exiguúsque est qui varus nominatur. is in faciei cute exoritur: postulat autẽ auxilia quæ molliant quæque digerant. Ergo mellis Attici cyathum aceto acerrimo paribus portionibus admisceto, ac diligenter varos inungito, digitis confricando. aut alumen acuratè læuigabis, terebinthináque excipies, & vbi emollieris impones. Ad eos autem qui inueterati sunt & in callũ declinarunt, cape saponis Gallici drachmas quatuor, ammoniaci drachmam vnam: aqua dissoluantur, & ad cerati crassitiem redigantur, tum illinantur, & vbi horæ spatium trãsactũ fuerit, tepida aqua abluantur. Aliud. Nitri, gummi albi par põdus aceto dissolue teréque diligenter, & pastillos cõfice, & in vmbra eos sicca. quum vti volueris eos acero dissolue, & illine. vbi inaruerint, sapone eos absterge. Hoc etiam medicamẽtum facit ad eas affectiones in quibus tuber est: & item ad pruritus faciei.

Ad eos quibus in mento ficosæ eruptiones fiunt, Cap. LII.

LIthargyri, misyos par pondus tere & illine: aut gluten fabrile cum rubrica illine. Aliud valde strenuũ: Elaterii, salis fossilis, pares portiones misce, & impone liquidum specilli cuspide, ita vt medicamentum ingrediatur. vbi id indideris, vngendus locus est lini semine quod ex aqua sit læuigatum. Si vlcera perhumida sint vt ex eis aqua pura effluat, vtendum erit Andronis pastillo. Ad exanthemata verò quæ in mento erumpunt, cape ferrum igni candens, supérque eo lignũ paliuri pone, humorem qui inde emanat excipito atque illinito: aut myrti baccas tritas ex vino illine: aut atramentum sutorium cum aceto læuigatum impone.

Ad ephelidem, maculas, & lentigines.

VItis agrestis racemi curant ephelidas, & maculas, & quæcunque sunt generis eiusdẽ quæ in cutis extremitate exoriuntur. Amygdalæ autem amaræ ephelin auferunt, itémque amygdalæ arboris radices coctæ atque illitæ. costus quoque cum hydromelite ad ephelidas facit: brassica verò, & ad ephelida, & ad lentiginẽ, & ad cætera ad quæ mediocri abstersione opus est. sepiæ testa crẽmata ad ephelidem & lentiginem valet.

Quæ faciem splendentem tensámque reddant, quæq; bene coloratam præstent, & vetent ne à sole exuratur: & quæ exustionem sanent, Cap. LIII.

CVcumis qui edendo est ac maturus, splendidum corpus reddit: præsertim verò si quis eius semen siccauerit, deinde contuderit & per cribrum traiecerit, & purgamento vtatur. Crocodili quoque terrestris fimus faciem illustrat, tensámque cutim reddit. eius similis est sturnorum, quum solùm oryzam comederũt. hæc abstergunt etiam ephelin. Iam verò cucumeris agrestis radices incidito ac torreto, & in aqua decoquito, terito deinde: hoc enim extentam & candidam faciem reddet. Simili quoque modo bryoniæ radices oleo incoctæ & illitæ faciem splendore perfundunt. itémque erui farina ex vino odorato læuigata & imposita. Vel similæ succum percolabis, humorémque effundes, & ei quod reliquum erit, veluti fæx, oui candidum admisce redigéque ad mellis spissitudinem: hócq; faciem inunge, si in sole sis moraturus. Si facies vsta à sole fuerit, multa aqua gelida perlue. Terra Chia illita conciliat ipsa quoque faciei venustatem & bonitatem coloris, & toti etiam corpori. Scrobs etiam cu pressi & ilicis, quæ in eodem ramento ferueat, eáque totum corpus illinatur. Vt autem ne à sole quisquã vratur, &, si vstus sit, sanetur, facit bulbus albus cum melle tritus atque illitus.

Ad fœdos alarũ odores & hircos, Cap. LIIII.

VT axillarum tetros odores auferas, myrrham cum alumine inungas, aut crocomagma, aut ramẽta cum alumine & vino odorato. præterea cardui radicem decoctam potui dato.

Ad tetrum oris odorem, Cap. LV.

OS verò odoratum reddes si iridem vino antiquo odorato macerabis, eóque vino os assiduè collues atque in ore paululum tenebis. Fœdum verò oris odorem tollit vinum purum cum myrrha, quo os colluatur: & vini flos tritus. mãdunt nonnulli iridem, aut anisum, aut simile quippiam.

Ad labia fissa, Cap. LVI.

GAllam immaturam tere, atque excipe terebinthina, aut hyssopo, aut melle, atque illine. Si fissa altius fuerint, seuo caprino expurgato, aut medulla bubula, aut adipe anserino subunge.

De affectionibus dentium, & ad dentes mobiles, Cap. LVII.

QVVM dentes propter senectutem mobiles laxique sunt, tum parum auxilii capiunt ex rebus adstringẽtibus, & gingiuas à quibus continentur, constringentib⁹. Si ex alia causa moueantur, coniectandum est vtrum propter nimiam humiditatem is neruus qui in eorum radices peruenit, sit relaxatus. quo in casu medicamentis vtẽdum est siccantibus. Ergo rotundum alumen cum duplo salis est dentibus aspergendum. Aut vlmi corticem in vino decoque, & iube vt in ore contineat. Sed dentiũ quoque foramina ex destillatione acrium humorum fiũt. ex quo patet ad hæc etiã opus esse malitiam humorũ exiccantibus. At si humiditas multa sit, capiti cõsulemus, vel etiam totius corporis habebimus rationem: si pauca sit, solis auxiliis contenti erimus quæ foris applicantur. Atq; in principio quidem vtemur repellentibus, vt id quod influit cohibeamus: quum sæpe euenerit vt ex horũ vsu ante inflãmationem æger ad bonã valetudinẽ sit redactus. Verùm si adsit inflammatio, adhibebimus ea quæ citra morsum calefaciunt & euacuant. Si dolor per hæc nõ sedetur, quæ vehementer calefaciunt admouebimus, quale est piper, & fæx combusta, & pyrethrum, & euphorbium: ex quibus aliquid in dentis foramen est coniiciendum. Quandoque etiam vsuuenit vt quum præ nimio dolore vigiliæ oriantur, iis vtendum sit quæ torporem inducũt.

Ad dentes corrosos, itémque molares, & ad eos qui liuidi sunt, ac dolent, Cap. LVIII.

AD dentes exesos cape gallam tritã, lycio aut terebinthina exceptam, atque illine. loco autem prius repurgato, piper aut cachry opio excipe, & in exesam partẽ impone: aut pyrethrum cum myrrha: aut liquoris Cyrenaici & piperis æqualem portionẽ cum galbano. Ad molares verò erosos, melanthium torrefacito contunditóque cum aceto acerrimo, & exesam partem asperge: & nõ amplius exedetur. veratrum nigrum ad erui magnitudinem cum melle cocto impone. Qui verò liuidi facti sint, si id ex defluxu humorum vitiatorum patiantur, siccantibus, sicut etiam erosos, curabis. Si dentes citra gingiuarum inflãmationem doleant, quandoque corpus ipsum dolorẽ continet, quandoque verò neruus qui corpori inseritur. ex quo fit vt vehementiora postulent remedia, siue repellere siue digerere quispiã doloris causam velit: eáq; siue succus, siue spiritus flatuosus esse videatur: quamobrem quãplurima ex iis remediis ex aceto acerrimo parantur.

Ad dolores dentium, & de iis quos frigus oblæsit, quique mobiles sunt, Cap. LIX.

PLantaginis radices cõmansæ, & decoctæ ad os colluẽdum: aut myrti virgulæ cum aceto coctæ: aut pentaphylli radix vino cocta: aut galla in aceto multùm cocta: aut veratrum nigrũ cum aceto quo os colluatur: aut capparis radicis cortex. Ad dentes verò qui ex frigore dolẽt, pyrethri radix facit, & vini fæx, terebinthina, hyssopum, vua taminia, pulegium cum oxymelite, alterci semen & folia cum aceto, aut lacte asinino, vt os colluatur: quod etiam laxos dentes confirmat. Extrinsecus autem fouebis saccellis, in quibus sal, aut milium, aut panicum sit. ipsum verò dentem fouebis hoc modo: origani cymas oleo feruenti intinges, & super dolentem dentem pones.

Apophlegmatismi pituitam euocantes in dentium doloribus, Cap. LX.

PItuitam è capite educit vua taminia per se,& cum pulegio commansa.aut allii spicas quinque,myrti nigræ pauca folia cum aceto agita rudicula tædina,& coque vsque ad medietatem, idque dato ad os colluendum & in ore continendum:deinde os latè aperiendum vt pituita possit effluere.

Quomodo dentes atque adeo ipsos molares sine dolore eximas, Cap. LXI.

FArinæ triticeæ denarium vnum cape, & cum liquore tithymali temperabis,ac dentes ea circundabis: supra autem hederæ folia impones,& per horam ita sines, tum auferes.nam dens per se ipse comminuetur.

Ad dentes imbecillos,aut molares & cõtusos,&ad eorum stuporem, Cap. LXII.

MEL & ceram pari pondere aqua calida in sole emollies, picis dimidium admiscebis, dabisque ad masticandum.Si aridum hoc medicamentum sit, parũ olei addes.mastiche etiam commansa bene facit.Quibus autem dentes mutuò sese contundunt,tanquam id ex mollitie patiantur,indurandi sunt adstringentibus medicamentis.Ad dentium verò stuporem facit portulaca,& itẽ eius succus:aut oleum ore contentum.

Ad infantes dentientes, Cap. LXIII.

QVVM infantes dentes emittũt,& dolore vexãtur, eorum gingiuæ lacte canino illinẽdæ sunt, aut leporis cerebro: quod valet etiam si esui detur. Si ægrè dens exeat,cypero cũ butyro, & oleo susino vbi exoritur dens illines.

Medicamentum quod à dolore dentes tuetur, eósque roborat,facitque vt decori dentes sint, Cap. LXIIII.

TIthymali radices in vino vsq; ad dimidias coquito, & bis in mẽse os colluito:& nunquam dolorem senties. Optima quoque ad tuendos dentes à doloribus, ad eósque confirmandos, & ad pulchritudinem eis comparandam ea quæ subscribam, quibus dentes abstergantur. Caput ergo leporis combure,in puluerem redige, eóque dentes deterge:itémque salẽ & mel læuiga vsquedum cerati speciem acquirat,& puro linteo illigata cõbure: tum modicum iridis adde,& deterge.

Quæ dentes splendidos illustrésque faciunt, & flaccidas gingiuas siccant, Cap. LXV.

DEntes illustrat cinis nõ admodum læuigatus ostreorum,buccinarum & purpurarum:pumex, testa clibanorum eodem modo.Sed si cum sale comburantur, dentes maiore efficacia detergent:& gingiuas humectas flaccidásque siccant. Sepiæ testa non combusta,& trita simili modo dentes nitore perfundit:itémque ceruinũ & caprinum cornu dentes nitidos facit,& gingiuarum humiditatem exiccat.

De gingiuarum affectionibus,déque iis quæ ex inflãmatione dolent,quæ defluxione grauãtur,quæque exesæ sunt ; & de caruncula quæ ex gingiuis inter dentes exoritur, quæ ἐπουλὶς dicitur, Cap. LXVI.

OPtimum remedium est ad gingiuas inflammatas & dolentes oleum lentiscinum purum, quod calidum in ore teneatur.esto autem oleum recens factũ,& in duplici vase calefiat: id enim sine asperitate reprimit,& sine morsu digerit:quibus rebus opus est ad inflammationes vel maximé.huc faciunt etiam ea quæ ad dentium dolores suprà fuerunt à nobis descripta.sed magis propriè valet ad hoc acetum in quo hyoscyami radix cocta sit. Ad gingiuas verò quæ defluxione infestantur,exesǽque sunt cum tumore atque dolore,altéque morbus eas depascitur,valet hæc fomentatio: Specillo lanã alligabis,oleo feruenti intinges,& gingiuis admouebis vsque dũ adæquẽtur,& partes circulo adiacentes cãdidæ fiãt:ita enim cohibetur ne vlterius serpat quod depascitur, & quod ex sana carne exesum erat,nutritur.postea verò veteris dẽtifricio, quod cõstat ex galla in tenuissimũ pollinẽ redacta, quantũ acetabuli magnitudo est, cũ myrrha quantũ fabæ im-

A plet magnitudinẽ:his tritis siccisque vtitor.Ad carunculã verò è gingiuis enascentem adhibẽ atramenti sutorii & myrrhæ pares portiones, quibus modicum aluminis scissilis adiungatur.

Ad cruentas gingiuas, Cap. LXVII.

SVmmum cruentarum gingiuarum remedium est alumen liquidum cũ duplo aloës impositum:aut alumen cũ & myrrham tenuissimè conterito,& ex melle illinito.

De oris affectionibus, déque inflammatione, & aphthis, Cap. LXVIII.

B QVVM oris inflammatio est,si totũ corpus plethoricum aut redundans malis humoribus videatur, tum venæ sectione & purgationibus vtimur, clysterésque & cibi potionísque abstinentiã imperamus.si neutrum horũ subsit, statim ad ea remedia cõfugimus quæ loco foris admouentur. Itaque in principio reprimimus iis quæ adstringunt & refrigerant: quale est quod ex moris conficitur,cui omphacium accesserit:aut flos rosarũ,aut ipsæ rosæ siccæ,balaustiũ,malicoriũ, gallæ immaturæ, alumẽ, rhus, glaucium , & decoctum myrti atque aluminis scis-
C silis.deinde verò satis est confectio ex moris quæ crocũ & myrrham acceperit,vt inflãmatio cõcoquatur.Quum verò iam ipsa concocta fuerit,digerentibus opus erit.addemus igitur aphronitrum, & nitrũ,& sulfur viuũ,id quod est omniũ validissimum.quandoque autem sapam,quandoque verò mulsam ei admiscebimus, in qua mulsa incoctum sit origanum,aut hyssopum, aut pulegium,aut thymum,aut satureia,aut nepeta.Inuenta enim medicamenta,quæ mediæ facultatis sint,eò fuerũt vt,quũ vsus postu-
D laret,ea misceremus quæ accõmodata essent. In statu autem inflãmationum rarò vtendũ est medicamentis quæ ad os pertinẽt.sed tamen os colluendũ est ac gargarizandum iis quæ inflammationis vehementiã leniant: qualé est decoctum caricarum,& decoctum furfurũ,&oleum lẽtiscinum,quod in duplici vase sit tepefactum. Sed ipsum medicamentum,quod, quia ad os pertinet,stomaticũ nominatur,in statu potest colluendo ori adhiberi, si modò mulsæ dilutiori & defruto calido misceatur : si verò hæc nõ adsint,aquæ calidæ. Quæ ego memoraui omnia,vt tu
E ex ea materia quæ tibi facilè suppetat, conficere medicamentum queas. Ex vlceribus autẽ quæ in ore sunt, quæcunque flaccida sunt,postulant egregiè siccantia medicamenta quale est diphryges, tum per se,tum cũ melle aut vino mulso. Prodest etiam Musæ pastillus,& succus rhu, & õphaciũ.Verùm vlcera oris simpliciora curari possunt iis medicamentis quæ ad oris aphthas inscribũtur, vt quod ex moris est & rubis,& cætera.Quæ verò oris vlcera abũdè humida sunt,& prope ad ossa accedunt, periculum est ne syderentur.ideo fit vt vehementissima medicamenta
F exigant.Ergo aliquem ex prædictis pastillis in puluerem redigimus,atque ita siccum imponimus.nam ex humore & calore earum partium quæ ore continentur putredo statim fit: quamobrem validissimis medicamentis vti ad huiusmodi vlcera plerunque cogimur.validissima autem sunt quæ crustam excitare possunt æquè ac cauteria. Vlcerationes verò quæ in superficie oris oriuntur, aphthas nominant :eæ plerunque in infantibus nascuntur. quibus remedium vtplurimùm adhibetur iis quæ modicè ad-
G stringunt.Quandoque etiam inueterascunt, aut temporis diuturnitate difficulter curantur,quum putredinẽ genuerint & affectionem excitarint quæ à serpendo & depascẽdo νομὴ vocatur. Ergo infantibus qui iã ciboscomedũt, lentem cum modico panis,& medulla vitulina, aut ceruina dare conuenit,cibísque miscenda erit portiuncula malorum cydoniorum , & aliorum quæ adstringendi vim habent,vt pirorũ,sorborum &mespilorum. sique aphthæ ignitæ sint,lactuca erit cibis addẽda . At si infans nõdum possit comedere,nutrici hæc dabis . sed conueniet etiam infantes medicamentis illinere . Si aphthæ subrubræ
H sint, in principio imponentur ea quæ modicè refrigerant & adstringunt:tum vtendum erit iis quæ citra morsum digerunt:si subflauæ sint,iisdem quidem opus est,sed magis refrigerantibus : si subalbidæ & magis pituitosæ, abstergentibus: si nigræ,iis quæ strenuè digerunt. In adultis autem,& quorum dura sunt corpora,satis est misy cum

vino adstringēti. Si vlceratio subsordida sit, cū vino mulso terendum misy est. Quæ verò validiora postulant remedia quàm misy sit, cum vino & vino mulso vtile est ea terere. hæc autem efficacia sunt: at mediocria, & præcipuè in principiis affectionum sunt, omphaciū cū vino mulso, & rhus eodē modo. in puerulis verò sufficit flos rosarum, & ipsæ itidem rosæ siccæ.

De columellæ affectionibus, Cap. LXIX.

QVVM inflāmata columella est, auxiliis reprimentibus vti oportet, eáque esse facultatis adstringētis opus est. sique mediocriter sit defluxio, mediocris adstringens esse facultas debet: si vehementer, acerba. ergo collutiones lenes, vt sunt quæ ex palmulis tum aqua sola decoctis fiunt, tum verò etiam melle adiecto: itémq; decoctum rosarum, capreolorum vitis, ruborum, lentisci, & terebinthi, & cyperi, & hypocistidos. Sed his agit vehementius decoctum myrti, & cydoniorum acerborum, & cymarum ilicis, & fagi, balanorum & mespilorū, & fructuum cornorum. Maximè autem strenuè hæc: gallarum, rhu, balaustiorum & malicorii decoctum. Hæc autem vel sigillatim vel coniunctè coquenda sunt, & ex aqua gargarizandum. eisdē quoque siccis in puluerem redactis gurgulionē attingere oportet, & paulatim attrahere tum suprà, tum foras linguam versus. Medicamenta verò sicca & in læuorem redacta cochleario inspergantur. his enim remediis gurgulio in suum statum est omni ratione adducendus, nec ad eum incidēdum properare debes. Quū verò gracilis cruentúsque fuerit quandoq; redditus (qualis fieri solet longo temporis spatio) tum præcidēdus est. postquam sectus fuerit, solo diphryge erit vtendum vsquedum cicatrice vulnus includatur: siquidem id cicatricē exquisitè arctam strictámque inducit, & in hac parte, & itē in cæteris omnibus quæ fuerint vlceratæ.

De tonsillarum inflammationibus, Cap. LXX.

TOnsillarum inflammationes durósque tumores quos ἀντιάδας vocant, exprimere oportet aliquo medicamento quod iuuare possit digitos illinendo. In glandulis autem vel maximè hæc curandi conuenit ratio: quum enim ea loca laxa sint & fistulosa, facilè suscipiunt humorē influentem, fiúntque eminentiora, atque inflantur. Quum verò tempore conuenienti inflāmatio concocta iam sit, glandulæque plenæ sint alicuius humoris glutinosi, medicamento stomatico admiscebimus nitrū, aut salem, aut aliquid tale, & pituitam vacuabimus. At si fauces ipsæ inflammatæ sint, neque hoc medicamento vtēdum est, neque propter carnis mollitiem exprimendum.

De angina, Cap. LXXI.

QVVM ab angina quispiam suffocatur, scire conuenit in periculo rem esse, maiúsque periculum immi nere si inflāmatio intus infixa sit vt nihil foris appareat: & multo etiam maius, si ambas tonsillas obsideat inflammatio, atque vnà gurgulio sit affectus: par enim est totū corpus quamprimùm sanguinis missione euacuare. Si æger non sit ad mittendum sanguinem aptus, scarificandæ erunt tibiæ, & permittendum vt quamplurimū sanguinis effluat. eritque acribus vtendum clysteribus, continendúsque æger in inedia. tum collo superdabis medicamen tum quod vim attrahēdi habeat: si enim materia quæ in illis particulis est fixa extrahatur, vt tumor foras se proruat, omnino spes erit hominem seruatum iri. Præterea succus ptisanæ ad gargarizandum dari debet tenuis melli admixtus, itémque decoctum caricarū, & quod ex hyssopo, origano, & marrubio conficitur: ita enim humores illi glutinosi & crassi qui in eis partibus impacti sunt, digeruntur. Mirabiliter autem ad anginam facit stercus caninum album siccatum, & in puluerem redactum ac per cribrum traiectum, deinde melle dilutum atque illitum, idque est huiusmodi vt nullum inueniri medicamētum præstantius aut efficacius ad anginas queat: sed oportet canes ossa solùm comedisse. Præterea si plura lina, præsertim verò quæ ex purpura marina colliguntur, viperæ collo imponas, eámque in linis suffoces, tum vnum ex illis collo appendas alicuius, magnum adiumentum afferet tonsillis, & reliquis omnibus malis quæ molestia collum afficiunt.

A Ad spinas, & ossa deuorata, Cap. LXXII.

OSsa autem quæ deuorata sint, itémque spinas quæ gulæ inhæserint, aufert spongia, aut caro incisa & lino appensa, quam vi adacta deuorare conabitur is qui malè affectus est. tum derepente extrahenda spongia est, aut caro eo lino per quod fuit demissa: ita enim quod infixum erat in gula, simul extrahi cōsueuit. danda est etiam panis teneri medulla ad deglutiendum, itémque ficus siccæ commansæ.

B De medicamentis stomaticis, de tonsillis inflāmatis, déque vuæ aut alterius alicuius partis inflāmatione, Cap. LXXIII.

MEdicamentum simplex ex moris fit hoc modo: Succi mororum heminæ quinque. decoquatur ad strigmenti crassitudinem. tum adde mellis libram vnam, & simul coque ad mellis consistentiam. Quum vti volueris, in principiis admisce (vt dictum est) repellentia: in statu, concoquentia & lenientia: in declinatione, digerentia. Eodem etiam modo ex succo corticū nucis medicamen tum ad os accōmodatum conficies: & item ex musto vuarum austerarum & ex succo punicorum, & cæterorum C fructuū austerorū, ex quibus exprimi succus potest. Si succus crassus videatur, mel aptè miscere conueniet: si liquidior, prius decoquēdus erit. Cæterùm pirorū pomorúmque succus, & aliorū etiā quamplurimorū fructuū autūnalium pares mellis portiones capit at eorum qui valde acerbi sunt, qualis est corni fructus, interdum duplū mellis, interdum triplum. Iis ergo qui medicamentosas qualitates ferre non queunt, si mediocribus inflāmationib^9 aut tonsillarum, aut vuæ, aut alterius partis corripiantur, D sufficiunt succi eorum fructuū quos modò memoraui, & item rhus obsoniorū. Ad maiores verò inflāmationes opus est succo punicorum austerorum, aut malorum cydoniorum: aut vtroque inter se, melle (vt diximus) cōmixto, fitque moderatum medicamētum. sed præstantius erit si tota punica in frusta seces, & in musto decoquas: non solùm enim repellendi sed digerendi quoque vis inesse in medicamento debet, siquid durum appareat. quamobrē prædictis, quum ad mediū decoctionis peruenerint, inijcies pulegium, aut hyssopum, aut origanum, aut nepe- E tam, aut thymum: deinde per colum traiicies: sic enim idoneum medicamentum confeceris.

Ad putredines quæ in ore sunt, Cap. LXXIIII.

CHartæ combustæ partes tres, auripigmenti pars vna: his tritis vtitor. Supra autem linamēta rosaceo intinge, applica atque exprime. Aliud, quod ad magnas oris aliarúmque partium putredines valet. Chalcitidis pars vna, calcis viuæ tantundem, auripigmenti dimidium, trita misce, eísque vtere. Si os exarescat, & deglutiri saliua nō possit, ficus in vino austero mero coquito, datóque deco- F ctū calidū ad sorbendū: si nequeat, tū paulatim infūdito.

De vlceribus asperæ arteriæ, Cap. LXXV.

VLcera quibus aspera arteria obsidetur, vt interna ipsius tunica occupetur curabis, si foris aliquod siccans medicamentum imponas. sed æger supinus esse debet: tum ei dandum liquidum medicamen quod ad huiusmodi vlcera valeat, in ore continendum, & paulatim sumendum, vt in gulam influat, quo arteria aspergatur.

Ad vocem abscissam, Cap. LXXVI.

BRassicæ succum melli admixtū decoque ac lambendum præbe. Aliud, quod etiā ad tusses valet: Lini se- G minis combusti & cribro traiecti, passularum pinguium eiectis acinis, pineorum nucleorū tostorū, auellanarū repurgatarum pares portiones læuigabis melléque excipies, & ex hoc dato cochleariū quod sub lingua teneatur, vbi vox abscissa sit. Glycyrrhizæ denarii octo, myrrhæ denarii vigintiquatuor, terebinthinæ denarii sex, tragacanthæ denarii duodequadraginta, quæ sicca sunt contunde singula separatim, & per cribrum traiice: resinam verò in mortarium impone, & contunde sicca effundendo, tum H in vnū redige, ac catapotia confice ad fabæ Ægyptiæ magnitudinē, & in vmbra siccato. Quū vsus postulabit, vnū aut duo sub lingua tenēda dabis: idq; quod liquitur deglutiatur. Hoc autē medicamentū celerrimè cōficiēdum est, dū contunditur: quippe quod quāprimùm exiccescat.

De tussi & difficultate respirationis, & grauedine, & destillatione, & raucitate, déque sputis quæ ex thorace & pulmone reiectantur;

Cap. LXXVII.

TVssis causa, est humor qui à capite fluit; vt in destillationibus fieri solet: vel is qui aspera arteria continetur, vt in pleuriticis & peripneumonicis vsu venit. Fiũt etiam faucium arteriǽque asperitates. atq; asperitas quidem arteriæ est causa tussis, & item quæ bibentibus comedentibúsque nobis in eam incidunt, & intẽperies frigida instrumentorum spiritus. Sed qui ex intemperie tussiunt homines, id mediocriter faciunt, nihilque reiectãt: atque ita sine vi vt non solùm continere se possint & spiritum cohibere, sed sæpe etiam ei affectioni remedium adhibere spiritus contentione, qua partes refrigeratas calefaciant. Huiusce autem tussis signa sunt, vt ad repentinas inspirationes à refrigeratione quæ intenditur, irritentur. Quum igitur leniter inspirent, & in calida domo inhabitent, tum vel nihil vel parum certè tussient. Tusses autem quæ cum titillatione coniunctæ sunt, manifesto sunt indicio fluxionem à capite prouenire, atque in arteriam & pulmonem comportari. Si nihil expuatur, scire cõ uenit, id quod effluit esse tenue: si quid reiectetur, contrarium. Itaque tussim ex tenui fluxu & ab asperitate ortam curabimus, si incrassabimus vsu eius medicamenti quod ex capitibus papaueris fit, aut alicuius eorum quæ à leuando dolore ἀνώδυνα vocãtur. Eam verò quæ ex crassitudine & asperitate, & glutinoso humore insidente orta est, tollemus attenuantibus. Ergo centaurii minoris radix difficultates respirationis & tusses inueteratas sanat. melanthium curat destillationes si in linteo calidum detur ad perpetuò odorandum. Styrax tusses, destillationes, grauedines & raucitates iuuat. Medicamentum ad lingendum aptum facies hoc modo: Nuces pineas, quum maximè pingues sunt (hoc est, quum circumcirca multũ habent suæ resinæ ibidem adiacentis) coque in aqua cum marrubio recenti. huic decocto adde mel ad moderatã proportionem, & iterum decoque donec fiat tam spissum quàm mel: hócque ita confecto vtitor ad ea quæ ex thorace & pulmone expuuntur.

De sanguinis reiectatione, & quum sanguis in grumos coit, Cap. LXXVIII.

IN sanguinis reiectatione primum periculum in nimia euacuatione est positum. ergo statim subuenire sanguinem reiectantibus poteris iis quæ subiungam: tota enim affectio medico qui eam curet, cõmittenda est. Portulaca esui data iuuat: efficacior autem est eius succus epotus: balaustium, rubi fructus & flos. membranosa quercus pars quæ inter corticem & truncum intercedit, quǽque sub glãdis putamine est: qua præcipuè decocta vtuntur. Fagi quoque & ilicis eadem pars ad idem valet. Est autem efficacius radicis althææ decoctũ. Mentha ad recentes reiectationes facit. Centaureæ maioris drachmæ duæ dantur: ac febricitantibus quidem, cum aqua: iis qui febrim non habent, cum vino. punicorum, lentisci foliorum succus. Samius aster ad omnes simili modo valet: itémque Lemniũ sigillum. Ad sanguinis verò grumos facit coagulum potui datum, & thymum, ac satureia cum aceto.

Ad asthmaticos & purulentos, Cap. LXXIX.

ARistolochia rotunda cum aqua epota, asthmaticis, *hoc est, anhelantibus cum spiritus difficultate*, auxiliatur. centaurii maioris radix, spondylii fructus & radix, nepeta, hyssopum, iris, melanthium. Asellorum qui sub hydriis morantur, sextariũ in vas fictile coniicito, & ad carbones torreto. vbi igni candens fit effectum, asellos terito ac melle cocto excipito. dato autem ante cibũ mystrũ vnum ad lingendum. Aliud. Scillæ crudæ succum exprime, parémque eis mellis portione misce: ad carbones coque, & ante cibum da.

Ad pleuriticos & lateris dolores, Cap. LXXX.

IN pleuriticis si fomentis dolor non soluatur, totum corpus erit euacuandum, vtendúmque fomentatione minimè periculosa, quæ morsus expers & humida sit, qualis est quæ ex aqua dulci & oleo in vesicis conficitur.

A Ægrotis autem huiusmodi medicamenta dabimus quorum vis modicè attenuãs sit, quum loca affecta adhuc obsideat inflammatio. Quæ verò magis attenuent, vel etiam quæ plenè ipsas concoquant, in declinationibus inflammationum offeremus. Mediocria in his sunt ptisanæ succus & mulsa: valentius verò vrticæ semen: & quum modicum mellis acribus herbis, vt origano, hyssopo, & nepetæ & pulegio, & iridi misceatur. Lateris verò dolores sine febre, sanat bdelliũ & costus: præterea caules brassicæ in ci-
B nere vrimus, eisque vetustum adipem miscemus, & ad laterum dolorem vtimur, & aliud etiam adhibemus quod sit generis eiusdem, quum medicamentum sit quod egrè giè discutiat & digerat.

Ad diuturnos thoracis dolores;

Cap. LXXXI.

QVVM diuturnis dolorib⁹ thorax citra febrim detinetur, palmulæ pingues cũ fœnogræco decoquẽdæ sunt, succúsque exprimendus. tum melli copioso admiscebimus, postremò ad carbones iterum coquendus vsque ad crassitudinem mediocrem, eóque multùm antè
C cibos vtendum.

Ad mammas, & lac quod eis continetur;

Cap. LXXXII.

LVtum efficaci remedio est mammis inflammatis, si eis imponatur: sed si siccius tibi videatur, ipsum Cyprino aut rosaceo oleo emollies. Quũ verò lac, pòst partũ ditum, in mãmis coagulatũ fuerit, perutile ad id extinguẽdũ erit totum ouum crudum, quod mixto rosaceo imponatur: idque non solùm in mãmis inflammatis, sed etiã in aliis quàplurimis corporis particulis facit. Sordes verò
D ex palæstra, est mãmarum medicamen. nam quod in eis igneũ est restinguit, & reprimit id quo influit, & discutit quod eis continetur. Fabarũ farina, cataplasma est ad mãmas & ad testiculos idoneum: siquidem hæ partes quum inflãmatione tentantur, modicè refrigerari desiderant, præsertim verò quũ lac fuerit coagulatum. Naxiæ autem cotis scobs prohibet ne mammæ virginum ante tempus inflentur, & testiculos emẽdat. Mammas autem ob lactis copiam intumescẽtes, lenticula in marina decocta atque illita, vel mẽtha cum polenta, aut muria in fotu adhibita
E curabis. Post hæc autem extinguunt quæ subiungam: farina fabacea tum per se, tum cum polenta illita, Cimolia cum aceto aut aqua inuncta, lac muliebre cum succo cicutæ: aut cicutæ folia illita, muria in fomento. eadem sedat mãmas in quibus lac in grumos coiuit, sed non in fomẽto. Mentha cum polenta imposita, crocus cum lacte inunctus. itémque farina fabarum sola vel cum polenta subperdata: cydonia cocta cum melle. non finit autem lac coagulari in iis quæ enixæ sunt, si grana ceræ decẽ numerò ad milii magnitudinẽm quotidie deglutiantur.

De oris ventriculi affectionibus,

F Cap. LXXXIII.

QVi canino appetitu tenentur, hoc est, qui fame iugiter ac sine vlla intermissione torquentur, iis vinum copiosum de numero eorũ quæ abundè calefaciũt, vt magnum remedium, dandum est. huiusmodi autem vinum est fuluum & rubrum, vacans adstrictione: & hi appetitus ex fame excitati à stomachi frigiditate proueniũt, vt meritò à tali vino sedẽtur. Iis qui ita affecti sunt, quũ ad prãdium accedunt, primùm dandi sunt cibi pingues & oleo-
G si, & item alia omnia ex oleo copiosiore parata, & in quibus nihil austerũ aut acerbũ sit: mox verò imperandũ est vt vinum eis, etiamsi non sitiant, detur: hac enim ratione fames statim lenietur, & tractũ temporis ita vitam ducẽdo sedabitur. Singultiẽtibus danda est ruta cum vino tenui, aut nitrum cum mulsa, aut apiũ, aut cyminum, aut acetum scilliticum, aut nepeta, aut asarum, aut nardũ Celticum, hǽcque vel singula per se, vel mixta. Castoreũ ve-
H rò conuenit iis quibus multitudo, aut frigidi glutinosiq; humores singultum excitarunt: dandum enim potui est cum posca, atque etiã cuti cum sicyonio aut vetere oleo impositum prodest. Quum verò ex repletione humorum oritur singultus (nam plerũque ex hac causa nascitur) indĩget violenta euacuatione, quæ sternutamẽtis adfertur. Nausea excitatur quũ ventriculus ad vomitũ propellitur,

nimirum vbi à multitudine prægrauetur,aut morſu infeſtetur,aut denique vitioſis ſuccis obſideatur.Quidam autem turbantur, ſed nihil vomunt, in quibus ſuccus is qui moleſtiam affert,neque multus eſt,neque in ſpatio vẽtriculi,ſed tunicis continetur: atque in aliquibus,vt aqua in ſpongia,in aliquibus verò ita eſt impactus vt vix diſſolui queat.Curatio tria potiſſimùm poſtulat,concoctionẽ, attenuationem,& euacuationem.ergo humores qui magis pituitoſi & crudi ſunt,quiete,inedia,& ſomno cõcoquuntur.ex aliis qui tenuiores ſunt & modicè infarcti, vomitibus eiiciuntur,qui tum ex ptiſanæ cremore, aut mulſa, tum ex aqua ſola prouocantur. At qui glutinoſi craſsíque ſunt, & ita ventriculo infixi vt auelli difficulter poſſint, ad eos opus eſt medicamento quod humores attenuet. Quum autem humiditas vitioſa ventriculi tunicas occupat,eam picra ex aloë vtiliter purgat: adſtringentia verò egregiè lædunt:veluti etiam vbi copioſa humiditas ſine malitia humorũ ſit, ac veluti mador quidam exiſtat,quique ſola quantitate affligat,adſtringentia vtiliſſima ſunt. medicamentũ verò ex aloe confectum omnes qui eo vſi ſunt ad marcorem perduxit. In iis autem qui affectionẽ eſſe frigidam animaduerterint,addenda erunt calefaciẽtia adſtringentibus.Eſſe autem affectionem frigidiorem, ſatis magno argumẽto erit ſi ſitim æger non ſentiat: quũ enim æger non ſitiat , neque os ventriculi æſtu torqueatur,planè patet non eſſe affectionem calidam. Iam verò oris ventriculi inflammationes & item iecoris, adſtringentia miſceri poſtulant : nam ſi relaxantibus ſolùm vtamur,ægroti vitam in periculo cõſtituemus.Quamobrem ſiue oleũ ſiue cataplaſma locis malè affectis imponatur, admiſcere oportebit aliquid cui facultas inſit adſtringendi,vt abſinthium,aut nardinum vnguẽtum, aut melinũ, aut cydonium,quod ſimul incoquatur.

Ceratum quo aſsiduè vtimur, Cap. LXXXIIII.

CApit ceratum ad commemoratas affectiones accommodatum,ceræ albæ vnciam vnam , nardi hyberno tempore denarios octo,æſtiuo autem ſeptem,aloes, maſtiches vtriuſque denarium.Si maiore adſtrictione opus ſit,vt præ imbecillitate ventriculus continere cibum nõ poſsit,adde parem omphacii portionem. Et vt omphacium ita etiam abſinthii ſuccum, & quandoque vtrũque admiſcemus:& tertio itidem loco hypociſtidos, œnãtheſque & rhois ſuccum . deinde cerati multitudo augenda eſt ita vt aliorũ quantitati pro portione reſpondeat.Si verò inueteraſcit indureſcitque inflammatio , magis varia medicamenta, quæque aromata recipiant, & mollientiũ & digerẽtium quippiam habeant(quale eſt quod ex meliloto conficitur)applicare oportebit. Viridis iaſpis ſtomachi os attingens,ſtomachum iuuat: huiúſque rei magnum ſanè experimentum dedit. conficiendus autẽ torques eſt , itáque collo aptandus vt iaſpis os ſtomachi attingat.In calida autem ſtomachi intemperie,vt ardeat cũ diſſolutione,vel vt anima deficiat,vel quoddam cibi faſtidium vrgeat, ex quacunque occaſione præterquam à febri, aquam frigidam cum omphacii ſucco, aut cydoniorum decoctum,aut clauiculorum vitis,vel ſeminis cucumeris,vt octo ſemina trita cum aqua dabis:aut mẽthæ ramulos tritos potui dato.extrinſecus verò veſicam aqua frigida plenam ſtomacho impone:aut niuem adhibe,aut ramenta cucurbitæ. Catapotiũ ſitim æſtuãtibus ſedans. Cucumeris ſatiui ſeminis drachmæ octo , tragacanthæ drachmæ ſex.ſoluitur tragacantha albo ouorum crudorũ recentium:quúmque fuerit diſſoluta, diligentérque contrita, cæteris addatur. omnibúſque commixtis catapotia fiant,& in vmbra ſiccentur, & tenẽda ſub lingua dentur: humor verò qui ex eis fiat,deglutiatur. Hoc verò,& aliud quod deinceps addam, cum refrigerat, tum verò etiam firmat ſtomachum humeſcentem,quum humida calidáque affectione obſidetur. Aliud.Foliorum roſarum viridium drachmæ ſex,dulcis radicis drachmæ quatuor, nardi Indici tantundem. excipe omnia vino dulci , catapotiáque confinge,& dato ſub lingua continenda. vel diſſolue ex aqua frigida,& catapotia ad ciceris magnitudinem confice.Iis autem qui refrigerati ſunt,& in quibus pituita propter craſſitudinem calefieri diſſecaríque poſtulat,

A conuenit hoc quod ſequitur: Corticis radicum fœniculi vnciæ ſex,aceti ſextarius,aloes vnciæ tres.radices in aceto coquũtur, quúmque coctæ fuerint & expreſſæ abiiciũtur,mel deinde affunditur & decoquitur, tum aloe commiſcetur, dantúrque huius cochlearia tria ex aqua.idque nonnulli ſine aloe conficiunt. Quibus autem cibus aceſcit,hoc accõmodatũ eſt:Piperis drachmæ quatuor,ſeminis anethi drachma vna, cumini quatuor. hæc terito, & dormituris cochlear vnum ex vino diluto dabis. Iis verò qui atram bilim gignunt,& ſtomachus flatu læditur,ſpõ- B gias aceto acerrimo imbutas, præſertim verò in acceſſionibus impones. Si dolor perſeuerarit, alumen liquidum cum ære trito,melle exceptum ſuperdabis. ei verò cuius ſtomachus diſtentus ac flatus plenus ſit,nepetæ decoctũ, refrigeratum aqua ſub dio,addito modico mellis & piperis drachma vna,offeres.

Ad ſtomachi ſubuerſionem, Cap. LXXXV.

FAcit autem ad ſtomachi ſubuerſionem hoc medicamentum. Mali granati acidi nucleorum ſucci partes tres,mẽthæ ſucci pars vna.coniectas in vas fictile ſemper C mouendo coque: quúmque in vnum coiuerint , ab igni aufer,& quum vti velis,dato miſtum ante cibum.

De flatu ventriculi, Cap. LXXXVI.

GIgnuntur autem in ventriculo flatus ex humoribus, aut cibis qui à calore tepido in vapores diſſoluũtur: refrigeratio enim,quia attenuare diſſoluereq; ſuapte natura non poteſt,flatus nullos excitat. Calor autẽ vehementior nõ ſolùm attenuat atque diſſoluit,ſed etiam digerit. ergo flatus procreationem impedit. At imbecillus calor D fundit & commutat quidem alimentũ, ſed minus quàm oportet :itaque ex eo flatus gignũtur. Quocirca calefaciẽtibus medicamentis eos oportet attenuare , vt ſi oleo cuminum,aut apii,aut dauci,aut ſpondylii ſemen incoxerimus.Si cum affectione ſit coniuncta frigiditas,rutã,baccas lauri ,melanthium fœniculúmque oleo incoquemus. tum bitumen & oleum laurinum admiſcebimus:ſed ſi inflammatio dolores comitetur,loco eorũ quæ calefaciũt, relaxantibus vtemur:anethum enim incoquemus,& anſerinum adipem & gallinaceum addemus. Ad eos autem E qui flatu torquentur,facit polii faſciculus coctus,& in potu ſumptus: aut etiam nepetæ decoctum,mellis portiuncula,aut piperis adiecta. atque hæc quidem, quum dolor vehemens vrget,imponẽda ſunt. At quum moderatus eſt dolor,ſufficiunt fomenta ex milio,aut pannis lineis.Cucurbitula quoque ampla, quæ vmbilicum ex omni parte comprehendat,ſæpenumero laborantes morbo liberat. Iam caſtoreum in potu ſumptum,vel ex poſca, & foris ex oleo ſicyonio impoſitum iuuat , etiam ſi flatus ſint tales vt circa vmbilicum inteſtina torqueãtur. Rotũda autem F ariſtolochia dolores eos curat quos obſtructio aut craſſitudo ſpiritus gignit. eos verò qui excitantur à ventris obſtructione aut craſſitie,vinum meracius à cibo ſumptũ ſanat: ſique ſomnus acceſſerit, eos perfectè ſedabit.

De colicis, Cap. LXXXVII.

QVibus in colo atque inteſtinis mordax humor inſidet,ii à calidis alimentis medicamentiſque læduntur:& à cibis abſtinentes exacerbantur. vſu autem temperatarum rerum in meliorem ſtatum rediguntur. Ergo in G primis clyſtere vtendum eſt ex mulſa, aut ſucco ptiſanæ, cibíque offerendi boni ſucci, quíque difficulter corrumpantur: fugienda verò quæ attenuant & calefaciunt. Cæterùm humores aut euacuandi ſunt aut temperandi. quũ neutrum horum facere queas, ad vſum eorum quæ ſtuporem inducunt confugiendum eſt: in iis enim qui in hac affectione ſunt conſtituti,non ſolũ dolor leuatur iis quæ ſenſibus ſtuporẽ afferunt,ſed etiã iidẽ magnopere iuuantur,ſi humorũ tenuitas incraſſetur,& eorundẽ caliditas refrigeretur.Quũ autẽ humores ex quibus dolor oritur,craſ- H ſi glutinoſique ſint,nullo pacto offerenda erunt quæ ſtupefaciunt:videtur enim releuari illi quidẽ interim dum obſtupefacientia adhibentur,quum ſolus ſenſus ſtupefiat, ſed tamen poſtea deterius afficiuntur, quũ humores magis incraſſentur,& difficiles ad excernendũ reddãtur.Hos ergo curabimus,non vſu quidem eorũ quæ vehementer

calefaciunt(ſiquidem ab iis dolores augentur, quum hu- A
mores fundantur & flatu impleantur) ſed incidentibus
citra vehementem calorẽ,& flatus expertibus. & quoniã
allium eſt maximè omnium flatus expers,ſi febris non ad
ſit,id dabimus,& theriacam.atque ita affectiones huiuſ-
modi egregiè iuuabimus. At ſi febris hominem occupet,
fomenta ex milio adhibebimus,& in oleo tenuium par-
tium aliquod ſemen incoquemus eorum quæ ſunt flatus
expertia,tum per colum traiicientes & oleo adiicientes
adipem anſerinum aut gallinaceum ad proportionẽ cly-
ſteri iniiciemus. Si per hæc dolor nõ ſedetur,iterum im- B
ponemus oleóque miſcebimus caſtorei & opii vtriuſque
non maiorem quantitatem quàm ad fabæ magnitudinẽ
quam in olei heminam ponamus. Hoc autem medicamẽ-
to poſſit quis floccos lanæ imbuere, & quamplurimum
queat in anum indere.ſed flocci valde ſunt filo alligandi,
vt quum oporteat facilè euellantur. Lupinum ſtercus da-
tum,præcipuè autem quod candidum eſt, ex aqua aut vi-
no tenuis conſiſtentiæ,colicos ſummopere iuuat: idque
non ſolùm in acceſſionibus,ſed etiam in interuallis. hoc
enim vel perfectè morbum ſedat, vel mitiorem reddit, C
facitque vt in longius ſpatium tẽporis differatur. melius
autem eſt ſi in terram ſtercus non cecidit,ſed in virgulto
aliquo,aut herba reſidens comperiatur. atque etiam oſſa
in eo inueniuntur quæ ab animali non fuerunt cõcocta:
quæ trita & potui data ipſa quoque colicis proſunt. Quum
purius & mundum reddiderimus,dandum eſt mixto ſale
& pipere,aut aliqua re ſuaui.ac mirabile eſt quàm perſpi-
cuè proſit,ſi lumbis apponatur. Sed ſtercus debet in licio
quod ex lana alicujus animalis à lupo morſi factum ſit,
extenſum cuti imponi. Si lanæ eorum quæ à lupis demor- D
ſa ſunt tibi non ſuppetant,poterit appendix ex loro cerui-
no confici.præterea verò corydis auis ius ſumptum eoſ-
dem iuuat.

Ad dyſentericos & cœliacos, Cap. LXXXVIII.

DYſenteriam, *hoc eſt tormina inteſtinorum*, etiam depa-
ſcentem, Lemnium ſigillum & epotum & infuſum
curat:prius enim abluenda eſt vlceratio mulſa meracio-
re, deinde muria:tum Lemnia terra ex plantaginis ſucco
infundenda.potui verò danda eſt poſca diluta, & lac ca-
ſeoſum,quod conficitur lapillis ignitis coniectis, donec E
concoquatur,& plurima ſeri pars abſumatur. éſtque præ-
ſtantiſſimum dyſentericorum,& omnium quibus deflu-
xiones acres aluum exercent,remedium. Stercus caninum
tritum lacti ſic parato miſce.facies enim medicamentum
ad dyſentericos accõmodatiſſimum.ſed canis nihil præ-
ter oſſa debet comedere: ſic enim fœdum odorem non
exhalat,& candidum ſtercus eſt. Alui quoque defluxiones
exiccat ouum ex aceto coctum,& manducatum.ſi miſce-
ri velis aliquid eorum quæ ad dyſentericos & cœliacos va
lent, in ſartagine ad ignem fumi expertẽ aſſatum dabis: F
magnopere enim homini laboranti proderis. Vtiliſſimũ
verò eſt omphacium,rhus rubrum eiúſque ſuccus, cinis
cochlearum,omnium aſſatarum,malicorium,galla,acini,
meſpila,myrta,corna.cochlearum cum teſta combuſtarũ
cineris partes quatuor,gallarũ partes duæ, piperis pars v-
na.in pulueram redigantur & inſpergãtur obſoniis, vel
ex aqua aut vino albo diluto potui dentur.iuuat hoc miri
ficè dyſenterias in quibus vlcus putridum nondum eſt.
Portulacæ ſuccus epotus dyſentericis cõuenit:& item plã
taginis ſuccus,rubique fructus & folia. Radicis althææ de G
coctum,& ad dyſenteriam & ad fluorem alui efficax eſt.
Ad idem egregiè facit cauda equina ex aqua aut vino e-
pota:ſimili quoque modo eius ſuccus.

Ad alui fluorem,ad cœliacos,ſtomachicos
& nephriticos, Cap. LXXXIX.

DIarrhœam verò,*id eſt alui fluorem*,ſanat adiantum,palĩ
uri folia, radix pinus,cortex piceæ,lenticula bis co-
cta,& priore aqua abiecta.acini autem cuicunque affectio
ni ventris & inteſtinorum ex defluxione ortæ valde pro-
ſunt. Spica nardi,oxyacanthæ fructus eſui datus,& epotus: H
ſpica alba cœliacos & ſtomachicos iuuat.mori fructus in-
tempeſtiuus exiccatus medicamentum efficitur quod a-
bũdè adſtringit:itaque valet ad dyſentericos, cœliacos,&
omnes alias affectiones quæ ex defluxu naſcuntur: id e-
nim contunditur,& obſoniis inſpergitur, quemadmodũ
etiam ixiæ fructus.aut etiam ex aqua,aut vino ſiquis ma-
lit,potui dabitur:ſed per ſe magis idoneus eſt. Rubi quo-
que fructus exiccati & repoſiti conueniunt.

Ad lumbricos, Cap. XC.

LVmbricos rotundos ſatis interimit abſinthium, abro
tonum,nepeta,cardamomum,braſſicæ ſemen, men-
tha,lupini amari,qui vel imponantur modo cataplaſma-
tis,vel ex melle deligantur, vel ex poſca in potu ſuman-
tur.melanthium verò non ſolùm mãducatum ſed etiam
foris aluo illitum lumbricos enecat: idem faciunt folia
perſicæ ventri ſuperpoſita. Aſcaridas verò tollũt hæc quæ
intra corpus infunduntur,vt nepetæ ſuccus & cedria. La-
tos verò occidit mori radicis cortex,filicis radicum dra-
chmæ quaternæ in mulſa exceptæ.vel chamæleontis albi
radix ad quantitatem quartæ partis heminæ cum vino
auſtero.eoſdem quoque necat coſtus.

De morbo tenuioris inteſtini, quem εἰλεὸν,
hoc eſt uoluulum, nominant,
Cap. XCI.

VOluulus morbus cum difficilis eſt, tum verò ſiquis
in eum ſincidat,rarò euaſit. Ac maximè mortiferum
eſſe eum ſcire conuenit qui fœtidus nominatur, in quo
vel ſtercus euomitur,vel fœtida eſt expiratio.quandoque
autem huiuſmodi ructus fit,quandoque verò totius cor-
poris odor teterrimus excitatur. Qui hoc morbo tenẽtur,
mirificè iuuantur,quanuis etiam ſtercus iam vomant, ſi
fruſta panis calida in oleo comedant. ſeruabuntur enim
etiam ſi iam ſuffocentur. Ad eos autem qui frequenter vo
munt,cibúmque non continent,rhus & cuminum in eo-
dem tritum in ſenis oxymelitis cyathis ad pondus dena-
rii vnius bibendum offeres. aut foliorum aut clauiculo-
rum vitis ſuccum potui dato.

Ad ſedis affectiones,inflammationem,&
quum procidit, Cap. XCII.

GAllam flauam decoque,& in puluerem redige, ac ſe-
dis inflammationes anúmque procidentem illine.
Si opus ſit valentiore remedio,in vino: ſi mitiore, in a-
qua decoquito. Succus quoque lentiſci ad ſedem & ad v-
terum procidentẽ valet. Aliud. Pini corticis drachmæ
octo,cupreſſi globulorum ſiccorum drachmæ duæ,plum
bi tantundem,vino auſtero deterge omnia, & tritis vti-
tor.

Ad ardentes ſedis dolores, Cap. XCIII.

AD ardentes autem ſedis dolores oui aſſati vitellum
tritum vino albo & roſaceo cerato exceptum illine,
& cataplaſma impone quod ex pane puro trito (cui aqua
& roſaceum,& oui vitellus aſſatus adiungatur) factum ſit.
Aliud. Roſarum drachmæ tres,ouorum aſſatorum vi-
telli numero duo ex vino albo læuigentur,& cerato roſa-
ceo excipiantur:eóque ita vtitor.

Ad pruritus ſedis, Cap. XCIIII.

SEdis verò pruritus tollit cimolia in puluerem redacta,
ceratóque myrteo excepta,atque illita. ad idem etiam
valet terra Cretica.

Ad ſedis pudendíque rimas,& de hæmor-
rhoidibus, Cap. XCV.

AD ani & pudendorum fiſſa & ad hæmorrhoidas ra-
menta cineris ſordidi linteorum combuſtorum, &
amylum ad pares portiones terito, & ſuccum foliorum
oliuæ admiſceto,& illinito. Hæmorrhoides verò nimias
cohibet aloë impoſita,aut ſquama ferri,aut plumbum v-
ſtum ex poſca perfuſum:& item perfuſio ſpiſſamentorum
vnguenti. Aperit autem hæmorrhoides edulium ex allio
& aliis pleriſque confectum, quod μυττωτὸν vocant, ſiquis
eo veſcatur,& amaracinum atque irinum vnguentum il-
litum.cohibet verò confeſtim hoc quod habet acaciæ ru
fæ drachmas quatuor,plumbaginis tantundem, tragacan
thæ tantundem.combuſta hæc læuigato ac miſceto,& a-
qua diluta in linteum inde,atque impone. tollit autem
hæmorrhoidas mirabiliter hoc medicamentũ: Cicutæ a-
ridæ drachmæ IIII.hyoſcyami expreſſionis drachmæ IIII.
aluminis ſciſſilis drachma vna,cerato roſaceo excipiun-
tur. Præterea acidi punici cortex tritus,& ex aceto impo-
ſitus,ad idem valet. Si verò hæmorrhoides interius deli-

tescant,medicamentum formá glandis impone. Mirabile est etiam hoc quod sequitur:Sandarachæ,auripigmenti,aluminis sciſſilis,singulorum drachmæ octo, his ægrũ aptè præparatum & locatum obline:ita enim hæmorrhoides arefactæ & de sede turbatæ, in semihora morientur ac decident.Iniicitur autem lixiuium stillatitium, & ceratum in orbem applicatur, fitque id vel sub sole vel ad ignem.

De iecoris affectionibus, Cap. XCVI.

QVVM inflammatio iecur obsidet,tum dolor & febris omnino comitatur.Ergo si corpus repletum sit, euacuetur:& quod in sanguine superfluit, venæ sectione in cubito dextri brachii,reuellatur.Pro cibo autẽ in principio ptisana danda est: vt medicamentum verò,oxymel dilutius temperatum,& apii decoctum. Vbi verò iam cõcocta fuerit inflammatio,asaro & nardo Gallico,& petroselino,& iunci odorati flore vti poteris, & item iis quæ aluum subducunt,vt vrtica, mercuriali, & epithymo: in declinationibus verò,etiam polypodio. Euacuatio etiam clysteribus peragenda:atque in principio, ex mulsa cum sale & nitro:quum adest declinatio,hyssopum,origanum aut colocynthida addere potes.nam ad hoc viscus quod facilè indurescit,opus est abstergentibus.Quum dolor sine febri vrget,scire conuenit obstructionem vehementẽ à crassis glutinosisque humoribus ortam in viscere factã esse. Scirrhũ autem incipientem possit quispiam sanare: inueteratum verò nullo modo.Si in aqua inter cutẽ scirrhus oriatur,longiore tempore interibunt.qui verò curari possunt ii medicamentis calefacientibus, & attenuantibus,quibus mollientia mixta sint,curantur.Iecur autem imbecillum reddunt intẽperies quæ & difficillimæ sunt, & satis varias ac difficiles symptomatum formas inducũt: & quæ eiusmodi sunt vt ne ab ipsis quidem medicis tractari facilè queant.Viticis autem semen iecur scirrho affectum iuuat. Obstructo verò iecori prosunt plantaginis siceæ radices,fructus,& folia,myacantha,& præcipuè semen ac radices.lauri radicis cortex trium obolorum põdere cum vino odorato epotus: eupatorium,quod etiam particulæ robur addit:lupinorum amarorum decoctum cum pipere & ruta epotum:idem facit eorum farina illita,& capnium post hæc impositum. spica nardi pota, & extrinsecus imposita:iris,pistacii fructus,marrubium, amygdalæ.dracontii radix expurgat viscera omnia. crassósque & glutinosos humores attenuat agaricum. anthemis aut chamæmelum est præcordiis propitium.Sed præstant omnibus cichorea & seris in calida iecoris intemperie,ac summopere prosunt,firmitatémque eidem addunt ipsumque abstergunt.dabis ergo cichorii aut seridos succi cyathum vnum cum aquæ cyathis tribus, & vnum Attici mellis cochlear addes.Horum autem non solùm succus vtilis est,& recens & exiccatus,sed etiam folia sicca studiosè contusa,tũ potioni inspersa.quæ siquis etiam cocta bibat,ei valde proderunt.Quũ verò intemperies calida nõ est,sed iecur sola obstructione laborat,herbæ ex vino albo & tenui potæ mirum in modum iuuant. Iecur lupinum diligenter teritur,datúrque eius drachma,vna ex vino dulci.quod sui magnum admodum experimentum dedit:conuenit enim omni intemperiei vt quod ex proprietate substantiæ,& non qualitate vlla agat.Quum verò non obscura febris est,melius est id ex aqua dare, & multo etiam melius cum aliquo ex succis antedictis,vt ex succo seridis.Philonis quoque medicamentum mirabile in hoc casu est: & quandoque semel datum calidam iecoris intemperiem curauit.

Compositum medicamentum quod aperiendi vim habet, Cap. XCVII.

HOC medicamentum capit amygdalarum amararũ denarios tres, cumini, seminis apii, singulorum denarium.dato cochlearium ex vino. Alius pastillus. Anisi seminis,apii,asari,amygdalarum amararum purgatarum,absinthii,singulorum drachmas quatuor excipe aqua:trochiscos conforma drachmæ vnius.nõ febricitantibus,cum vino diluto:febricitantibus verò ex hydromelite dabis.

A De aqua inter cutem, Cap. XCVIII.

AQua inter cutem fit vel propter excedentem iecoris frigiditatem, vel ex frigidi sanguinis multitudine quæ in tota mole corporis redundet,vel ex quibusdam aliis partibus valde refrigeratis,quæ iecur non secus quàm ipsæ sunt afficere possunt.nisi enim refrigeratũ iecur sit, hydrops effici non potest.Simul autẽ iecur afficitur, quũ lien,ventriculus,& intestina,præsertim verò ieiunũm, itémque quum pulmo,renes & septum transuersum fuerint refrigerata. Fit etiam hydrops ex immoderata hæ-
B morrhoidum euacuatione,& fluxu muliebri,atque etiam ex menstruis purgationibus suppressis. eius autem tres species sunt, quarũ vna ascites nominatur,in qua humor tenuis ea loca implet quæ infra thoracem sita sunt:altera, tympanias est,quæ eadem loca flatu implet: tertia dicitur hyposarca, in qua totum corpus intumescit, & cadaueri ferè simile redditur. Hydropicorum verò curatio non est omnino & cuique facilis,indigétque artificis præsentia. ego tamen quædam subiiciam ad curationem accommodata,quæ tu quoque possis efficere. Stercus igitur bouis
C gregarii siccum diligenter tere, in posca coque modo farinæ hordeaceæ,sulfuris quartam partẽ insperge, & super totius ventris capacitatem impone. aut caprinum stercus in vrina pueri aut caprarum ad luti spissitudinem ventri applicata summè eos purgat. Dabis etiã potui decoctum radicis nepetæ,aut apii,aut corticis radicis ari, ex vino. aut cucumerem syluestrem vino austero triduũ macerato,& cyathum vnum dato:& ita progrediens ad tres vsq; cyathos præbebis.vel squamæ drachmam vnam medulla panis excipe,catapotia confinge ac da. Vehementer au-
D tem aquam educit hoc epithema:fœnigræci vnciæ quatuor, farinæ hordeaceæ vnciæ tres, stercoris columbini vnciæ quatuor,resinæ frictæ libra, axungiæ veteris libræ duæ:quæ liquari possunt liquantur, aliisque prius in aceto tritis affunduntur.his vtitor.

De morbo regio, Cap. XCIX

SI quando per crisin arquati fiunt, facilè sanescunt vsu balneorum ex aqua dulci factorum,& frictionum,cũ oleo aliquo quod digerẽdi vim habeat,quale est chamæmelinum,anethinum,liliaceum,& amaracinum. Si verò
E ex iecoris obstructione in morbum regium aut arquatum aliqui cadant, siquis prius obstructione iecur liberarit,deinde medicamento vtatur quo bilis euacuetur, is facilè & citò laborantem curabit. Conueniunt autem arquatis ex iecoris inflammatione omnia quæcunque inflammationes sanant. cæterùm semen atriplicis arquatis prodest:itémque nepeta,& cyclamini radix: siquidem viscus expurgat,& bilim quæ in toto corpore est, per sudores excernit.id verò quod potui datur, vsq; ad drachmas
F senas cum passo aut mulsa esse debet.sudores quoque adiuuandi sunt. Aliud. Cicerum sextarius in fasciculum adiãti,quantum manu capere possis, & asparagorum palustrium radicum manipulum,& aquæ heminam,coniiciatur,decoquatur,& humor percoletur. ac febricitãtib9 detur cum aqua:non febricitantibus verò,cum vino. sed dato etiam potui lichenes in petris aut fictilibus nascentes,ex hydromelite. Marrubii succus per nares icterum expurgat:similique modo elaterium in naribus cum lacte infusum.Quum autem reliquæ partes corporis in suo sta-
G tu sint,oculi verò pallidi maneant, dato aceti acerrimi cochlearium quod in balneo per nares attrahatur: ita enim magna vis biliosa effluet. Aut melanthium in aceto acri macerabis pridie,ac sequenti die iterum cum aceto læuigabis:& per nares in nasum infundito,facitóque vt æger exugat & absorbeat.quandoque etiam in oleo vetere melanthium læuigabis. Aliud experientia valde comprobatum. Raphanorũ viridium cum foliis succum cape, eiúsque dato ieiunis cyathum vnum aut duos in balneo caldarium ingressuris: videbis enim bilim effundi. A-
H liud,cuius magnam experientiam accepimus. Aphronitri drachmas duas in vini Aminæi cyathis sex, per totam noctem sub dio contine:& da potui triduò aut quatriduó.

De lienis affectionibus, Cap. c.

QVVM lien inflammatione occupatur, scirrhum statim contrahit, sanguine qui in venis est propter crassitiem impacto. Ergo opus est medicamentis attenuantibus quæ non manifestò calefaciant, quibus etiam aliquid adstringentium admiscendum est: vt particula firmata propriam actionem seruet. Hanc autem vim habere suapte natura videtur flos salis, qui in vesica appositus lienis scirrhos curat: post cuius vsum valentioribus vti remediis oportet. Compescit autem sine molestia lienem cortex radicum cappareos: sed nihilominus induratum lienem iuuat foris impositus quàm in potu sumptus in aceto aut oxymelite, quum aridus in puluerem redigitur: ita enim epotus crassos tenacésque humores, & quandoque etiam cruentos, atque eos non modò per vrinam, sed etiam per aluum euacuat. Idem facit minoris centaurii succus extrinsecus positus & epotus, & cyclaminus viridis & arescens, si illinatur. Violæ albæ radices cũ aceto, acorum, ammoniacum, caprinum stercus illitum ex posca, cum farina hordeacea: albæ vitis radix potui data, & foris cum ficubus applicita. Lupinorum amarorum decoctum cum ruta & pipere in potu acceptum: eorum quoque farina illita. aqua in qua ferrũ igni candens sæpe extinctũ sit: hanc febricitantibus per se dabis: non febricitantibus, cum vino. Cinerem cochlearum cum aceto illine, aut capparim aceto maceratam, tritam, & Cyprino cerato exceptam impone: aut fæcem ex acri aceto applica. Cataplasma autem adhibe quod capit fœnigræci vncias quatuor, farinæ hordeaceæ vncias tres, seminis cardamomi vnciam vnam, ficuum pinguium libram vnam, verbenacæ vnciam. Ficus autem aceto acerrimo perfunde, & adactis viribus contũde in mortario, & cætera misce: omnibúsque in vnum redactis vtitor.

De vesicæ & renum affectionibus, déque lapillo, Cap. c i.

SErosum excrementum tenuissimo sanguini in venis commixtum renes suapte natura in se trahunt. Vbi ergo meatus per quos tale excrementum attrahitur, magis quàm par est fuerint dilatati, verisimile est cum tenui sanguine crassiorem quoque materiam in renes importari. Sique renes magis igneam acrémque temperaturam nacti sint, necesse est crassiorem illam materiam excalefactam & siccatam in arenæ formã lapillorúmque tosi speciem referentium, concrescere. Ex quo fit vt lapidem frangentibus & incidentibus citra perspicuam caliditatem medicamentis vti oporteat: quum enim maior caliditas magis exiccet, calculorum aut arenæ concretionem adiuuabit. Accõmodata igitur sunt hæc: regiorum asparagorum radices, rubíque, vitrũ combustum, graminis radix, adiantum, bdellium, lauri radicum cortex, althææ semen, cicer arietinum, præsertim verò nigrum, cerasi arboris & pruni gummi, cyperi radix, paliuri fructus, tribuli fruct^9, lapis spongiarum, acetum scilliticum, maluæ agrestis radix. Apii autem radicem in vino coque, humorémque exprime, atque eius cyathos binos & aquæ tantundem potui dato. Cæterùm lapides qui in renibus sunt, in declinante ætate: qui verò in vesica gignuntur, in puerili fieri consueuerunt. Medicamentum verò quod calculosis inspergitur, fit hoc modo: Balsami fructus, lapidis spõgiarum, pulegii sicci, maluæ agrestis seminis pares portiones contundito, cribratóque, & cochlear vnum ex duobus vini diluti cyathis dato. At renum & vesicæ inflammatio præcipuã curationem postulat: quum enim serosum excrementum per eas partes purgetur, sequitur vt si id acre & biliosum in toto sit corpore, nullo eorum quæ vrinam cient vti debeamus: nocebunt enim, vtpote mordaces succos partibus inducentia. Si verò nihil tale subsit, néque malitia humorum in toto corpore sit, mulsa dilutior potui dabitur: ea enim inflammationes soluit, citra morsum humores impactos euacuans: nam & incidit, & attenuat, & rarefacit. Atque id quidem quod de mulsa exempli gratia diximus, ad omnia quæ attenuant & incidũt sine mordicatione, tansferri potest. & quemadmodum particulis omnibus inflammatis quies conuenit, ita has quoque in quiete esse melius est. Sed quum quiescere nõ possint, quia ipsa vrinæ

A sint instrumenta, perexiguam admodum portionem dare oportet, vt quo longiore tempore fieri possit cõquiescãt. Id præterea videndum est, totúmne corpus acrium excrementorum sit plenum, nécne: nam si ita sit, quo plures humores ad renes & vesicam ferantur, eo conualescent, potúsque copiosior erit offerendus, acrimoniáque minus obtundenda, præsertim nobis quæ mordicationes obtundunt commiscentibus. in tempore verò inflammationũ, cataplasmata, & medicamenta, & irrigationes ex oleo, &
B cætera omnia quæ inflammationes soluunt, adhibere oportet. Ad renum autem vesicæque affectionem inflammationis sensum inferentem, vtere hoc quod habet semi nis lini drachmas duas, amyli drachmam vnam. dato cochlear moderatũm ex aqua bibendum. Dolores verò circa ilia, horrores inæquales per interualla, febrésq; inordinatæ accidũt iis qui abscessum habent in renib^9: quo abscessu concocto, pus per vrinam excretum adesse vlcus testatur quod celeri indiget auxilio. si enim ad cicatricẽ non citò perducatur, difficilem curationem reddit. Vlce-
C ra verò quæ in renibus, quæque in vesica sunt, ex situ, actione, proprietate eorum substantiæ & facultate discernuntur. Ex situ, ad hunc modũ: quũ vesica patitur, in pube imóque ventre dolor sentitur: at renibus affectis, lumbi posterius dolent. Ex actione, difficultas vrinæ eiúsque suppressio fit, quũm vesica morbo causam affert, sed renibus laborantibus vrina sine impedimento it. Ex corporis proprietate, carnes fibrosæ ex renibus excernuntur, squamæ verò membranosæ ex vesica vlcerata. Ex ipsa denique facultate, quia in vlcerationibus vesica vehementi dolore
D cruciatur, renes verò obscurè dolent, & quasi ponderis sensum in lumbis afferunt. in meatibus quoque vrinæ exulceratio quandoque oritur, púsque & sanguis mingitur: sunt enim hi inter renes & vesicam collocati si verò exulceratum pudendum fit, pus & sanguis citra vrinam excernuntur. Ad abscessus renum & vesicæ, seminis lini, seminis cucumeris, seminis papaueris albi, tragacanthæ, singulorũ drachmæ duæ, amyli drachmæ quatuor. pastillos confice & da. Ad vlcera vesicæ cum inflammatione, nuclei pineæ numero viginti, cucumeris satiui seminis grana x l. amyli, nardi, singulorum drachma, seminis apii drachmæ v.
E nardum & apium decoque, tum ex decocto duos cyathos præscriptis admisceto. Antidotus ad eos in quibus pus fluit: Amygdalarũ amararum drachmæ duæ, seminis cucumeris drachmæ quatuor, papaueris albi seminis tantũdem, tragacanthæ drachmæ duæ, seminis maluæ tantundem, baccarum myrti nigrarum drachmæ duæ, amomi drachmæ quatuor, nucleorum pineorum drachmæ quatuor, ouorum vitelli assati duo, mellis sextarius. datur ex hoc cochlear cum vino diluto. Ad eos quibus ex vesica
F sanguis effluit: aluminis scissilis drachma vna, tragacanthæ drachmæ duæ, gummi obolus vnus. dato ex passo.

Ad vlcerationes pudendi, sedis, vteri, & vesicæ, Cap. c i i.

PVdendorum anique vlcera quæ sine inflammatione sunt, medicamenta valde exiccantia postulant: quale est id quod ex charta combusta fit, anethúmq; vstũ, & arida cucurbita cremata. humoris verò expertib^9 ac recẽtibus vlceribus, etiam aloë arida in puluerem redacta & applicatã bonum medicamẽtum est: sed omnium maximè dolorem lenit, & nihilo tamẽ minus efficax est pompholyx. si vlcera humida sint, pini cortex per se & lapis hæmatites conueniet. Si verò etiam altè descendant, prædictis manna miscebitur. Vteri autem vesicæque exulcerationes iisdem remediis curantur: sed opus est instrumentis quibus intromittantur. Atque ex medicamentis quæ insperguntur, aptiora sunt ea quæ sicciora sunt, vt crocus, & pompholyx, & aloë rosaceo mixta, tum plantaginis aut alio etiam simili succo excepta. Ad scroti & pudendi affectiones. ad dolores scroti pudendique paribus butyri ac resinæ portionibus vtitor: vel lini semen cum aqua decoque, additáque myrrhæ & resinæ decima parte, illine.
H Ad pudendum verò intumescens facit hoc: vitis folia triginta, thuris drachma vna, cerussæ drachmæ quinque. tere omnia atque illine. Vtere etiam marinæ frigidæ perfusione, & quiete, & colis deligatione. Si vlcera in scroto ex

sudoribus gignantur,gallam tritam aut alumen insperge. Ad excrescentia verò,quæ thymia dicuntur,elaterium in funde,piri semen cōtritum impone, aut mænularum capita contere,& illinc,& hircino felle obline. Rimis verò pudendorum prodest resina fricta cum rosaceo, in pila plumbea cum oleo contusa.

Ad inflammationem testiculorum,
Cap. CIII.

SI testes obsideat inflammatio,vuam passam eiectis granulis,& cuminum,trita imponito. aut hordei farinam aqua mulsa incoquito:aut vitis folia tenera trita cum polenta superdato,aut cuminū tritū cum butyri & resinæ pari portione eliquata adhibeto. Testiculos verò vlcere aphthis simili correptos terra Cimolia ex aqua obline,sinéque siccescere, & aqua calida ablue, tum myrto arida trita,& modico smyrnio trito insperge. Carnem verò in testibus excrescentem cinis sarmentorum cum nitro & aqua subactus atque illitus curat.

De priapismo, Cap. CIIII.

PRiapismus est auctio pudendi stabilis in longitudinē & in orbem tumefacti,sine rerum venerearum appetitu.est autem flatus ventosus qui membrum tumefacit,ex humoribus glutinosis & crassis à magna caliditate genitus.Planum verò est non opus esse membra calefacere, sed leniter refrigerare cerato rosaceo cum aqua conquassato,& ex chamæmelino pudendo & lumbis imposito. Victus autem ratio medicamentáque adhibēda sunt quæ vim attenuandi citra manifestam caliditatē habeant.Vtēdū etiam est iis quæ suapte natura ad hoc valent,& experientia nobis commonstrauit.Itaque nymphæa in potu danda est,itémque viticis semen,ac ruta viridis obsoniis miscenda.sed hæc quia abūdè calefacit,in principio dāda non est,sed post aliorum extenuantium vsum.Qui euacuatione vti velit,id vomitibus faciet:euacuationes enim quæ per inferiores fiunt,sæpe vicinas partes fluxione tentant.

Quæ res ad vsum rerum venerearum excitent,& tensum priapum reddant,
Cap. CV.

AD hoc facit semen vrticæ,bulbus,semen rapi, dauci radix & eius semen modicè,mentha. Costus vnà cū vino mulso stimulat,satyrium,eruca,cicer, faba, polypodes,nuclei pinei,orminum,semen anisi,radix ari quæ cocta esui datur.partes renibus scincorum adiectæ potui dātur,vt quæ ad intendendum pudendum valeant.oua perdicis ad res venereas stimulant:porri semē in vino sincero potum, vulpini testes epoti ad cochlearis quantitatem, sine vlla noxa & non fallacem intentionem priapo parant.

Quæ res venereas cohibeant,
Cap. CVI.

SVpprimere coëundi appetitum viticis semen frictum & non frictum,& folia & flores creditur:ac non solùm esui potuique data,sed etiam in lecto substrata.cohibet simili modo ruta.Lenticularum verò decoctum sedare impetus existimatur, & item portulaca in cibo sumpta,& lactucæ semen epotum.

De gonorrhœa & pollutione quæ in somnis fit, Cap. CVII.

LActucæ semen epotum seminis humani fluorem,qui gonorrhœa dicitur,cohibet. Quocirca datur etiam iis qui in somnis semen emittunt. Ad idem valet canabis agrestis fructus,si largè potetur. Plumbi lamina lumbis imposita iuuat eos quibus dormientibus pollutiones cōtingunt.Nymphææ radix & semen cohibet genituram,& pollutiones somniorum emendat: & item in vino nigro austero potum corrigit eos qui alioqui nimio impetu ad vsum rerum venerearum trahuntur.anethi quoque semen idem facit.

Ad vrinam non continentes, Cap. CVIII.

QVI continere vrinam non possunt, iis vesicam caprinā aut ouillam combustam potui dato ex posca, idque vesperi quum siti vrgentur, & somnum imperato. Valet ad eandem rem aquilæ cerebrum ad ciceris magnitudinem cum pari anserini adipis & gūmi portione,quæ

A omnia simul bibantur,vel concreta comedantur.Leporis testiculos in vino odorato feruefacies,ac potui dabis: ita enim salutem ægroto cōparabis. præterea nepetā & myrrham in vino ante cibum bibendum da.Illinatur quoque pudendum creta Cimolia cum perdicii succo. atque ita hominem seruaris.

Ad affectiones vteri, Cap. CIX.

AD suffocationes quæ ex vtero fiunt, accommodatū est agaricum ad drachmæ pōdus cum vino datum,
B & plantaginis fructus,& succus ex vino : vnguis cochlearum epotus,acetum scilliticum quod absorbeatur. Olfacta verò suffocatas excitant hæc:bitumen,castoreum,galbanum,pix liquida,cedria,accensum & restinctum ex lucerna linamentum naribus admotum, capilli combusti, ruta,silphium,cepa,& allium.Suffitus præterea fiunt ex lapide gagate,vngue purpurarum,bitumine,castoreo, galbano,silphio,cornu ceruino.ano autem ruta cum melle lana excepta imponitur.

De ciendis menstruis purgationibus,
Cap. CX.

C SI prouocare mēstruas purgationes velis,triduò aut quatriduò ante tēpus statutum in quo moueri per se deberent,venam secabis aut scarificabis : & ita ab vno pede parum sanguinis detrahes,postridie verò eius diei ab altero pede sanguinem mittes eodem modo : interim attenuante victus ratione instituta.Initium quoque curationis potest ante quinque aut sex dies sumi.Vbi verò à talo euacuaris,dato castoreum cum pulegio aut nepeta : hoc enim summè purgationes ipsas mouebit. Sed & pulegiū & nepeta decocta in mulsa,& item arida & contusa,atque
D in puluerem redacta egregiè prouocant.idem facit nepeta mulsa persperfa.huius autem potionis tempus accommodatum est post balneum, quum nondum quicquam comederunt.Sed efficacius & valentius his est dictamnū & herba Sabina,quæ eodem modo dare conuenit. Vtiliter quoque datur hoc tempore picra, quæ capiat aloës drachmas centum,& aliarum rerum singularū drachmas sex.Ampeloprasa etiam mouent,quum à frigido crassóq; humore detinentur,& cicer,& lupinorum amarorum decoctum cum myrrha & melle adhibitum : & lupinorum farina cataplasmatis modo imposita:& thymum,& cappa
E ris radicis cortex,& casia.Quum à multitudine crassitieq; simul excrementorum purgatio cohibetur,centaurii maioris radix,& minoris succus appositus,fœniculum,melāthium eam prouocant.Quum verò ex tenacitate & crassitie humorum suppressa est, valet petroselinum,porrum,apium,allium,smyrnium,styrax potui datus & appositus, raphanus in cibo,adiantum,amomum. Ad insessus verò valent in aqua decocta actes folia,artemisia,dictamnum, daphne,coniza:qua etiā secundæ illinuntur,& menses ciē
F tur.Artemisia autem multa hypochondriis superdata mirum in modum purgationes educit, atque adeò vt etiam fœtum expellat.Irinum quoque vnguentum porri succo dilutum ad idem facit,& cyclamini succus cum elaterio, & farina lolii,& medulla ceruina:galbanúmque, ammoniacúmque & oleum ad pares portiones:hísque opopanacis obolum adde:fac collyrium & suppone.id enim periculo vacat, & vsu comprobatū est,& trimestrem aut quadrimestrem fœtum expellit.Sabina autem & viuentes fœtus enecat & mortuos deiicit. ac magni quoque centaurii radix idem præstat, & nepetæ succus epotus & appositus.myrrha & cedria applicita, & semen quod coeundo
G eiicitur,si pudēdū eo inungatur:ob eámque causam medicamentum est conceptum impediens, siquis eo sic vtatur,nulli fecundum. Deiicit etiam fœtum amarorum lupinorum decoctum cum myrrha,& melli adiūctum,& eorundem farina illita. deiicit & minoris centaurii succus admotus. Idem facit cyclamini succus quo venter imus illinatur. is enim valde corrumpit in pesso cum melle appositus.elaterium verò dormientes fœtus perdit, si apponatur.Castoreum verò cum pulegio aut nepeta,pro
H batum est valere ad fœtum expellendum,si secundæ semper eo illinantur. idem efficit brassicæ succus cum loliī farina impositus.

De fluore muliebri, Cap. cxi.

FLuor qui muliebris nominatur, non est propria vteri affectio, sed totius corporis per vterum fit euacuatio. idque in iis plerunque contingit qui molli carne sunt, & pituitosiores. album autem à pituita euacuatur, pallidum verò quandoque quum amaræ bilis redũdat: & interdum etiam aqueum excernitur. Quamobrem sæpe satis fuit ad curationem, si quis humorem redundantem ex toto corpore vacuauit. Sed in tota curatione, consilium eò dirigitur, vt siccemus citra vehementem calorem totum corpus & loca vuluæ adiecta. quocirca per interualla vti etiã B poterimus adstringentibus. ergo totum corpus expurgandum est & per aluum & per vrinas, & digerendum, vt per cutim excrementa educantur, adhibita totius extremitatis frictione, & inunctione ex iis quæ idonea iudicemus. Ad fluorem autem muliebrem facit portulaca esui data, & eius succus epotus, rubi fructus & flos, ea quercus pars quæ sub cortice trunci est membranosa, & quæ putamini glandis subest: iis enim decoctis vtuntur vel maximè. sed fagi ilicisque pars eadẽ efficacior est. cauda equina maximè rubrum fluorem ex aqua aut vino epota curat. lentisci fructus frict⁹ cũ vino potus. Rubrũ quoq; cohibet C Samius aster, Lemnium sigillum, lẽtisci radicis decoctum, ceruinum cornu combustum cum posca, papaueris nigri semen cum vino, flos rosarum cum posca, caprinus fimus cum thure admotus: est enim is lanis excipiendus atque imponendus: lycium quoque cum lacte adhibitum: interna gallarum pars cum thure & aqua eodem modo. Præterea ad insessus & ad epithemata ventri inferiora applicanda conueniunt adstringentia.

Ad vuluæ inflammationem, dolores, vlcerationes, mordicationes, pruritus sinus muliebris, ad eãdem procidentem, & item ad ea omnia quæ ad conceptiones & fœtus pertinẽt, Cap. cxii. D

AD vuluæ inflammationes & dolores, valent ad insessus faciẽdos ambæ artemisiæ, daphne, iris, casia, maioris centaurii radix, albæ violæ flores sicci, præsertim in diuturnis: malua, melilotũ, liliorum flores, ficus aridæ cũ fœnogræco, aut ptisana, fœnumgræcum, lini semen. In suffitu verò valent hæc: viticis semen, casia, bdellium, la- E danum, myrrha. admota verò hæc: althææ radix cocta in mulsa, mixta suillo adipi recenti ac terebinthinæ, fœnigræci succus mixtus adipi suillo aut butyro recenti, lilii radix tosta cum rosaceo, & eius etiam flores cum cerato, & medulla, & adipe, hyssopum cum butyro & mulsa. Ad vlcerationes autem vuluæ facit amurca cocta illita cum cerato, aut lycium eodem modo, aut succus acaciæ. Mordicationes verò, & sinuum pruritus sedat portulacæ succ⁹ infusus, lini semen in posca decoctum, itémque fœnumgræcum, tragacantha cum aqua. Vuluam autem procidẽ- F tem comprimit acaciæ expressio, aut rubi succus, aut lentisci aut rhois rubri succus illitus, & violæ folia emplastri modo imposita. & aristolochia trita cum aliquo eorum quæ adstringunt: & ipsius decoctum vt in eo insideatur, & ne subuaporetur: aut decoctum gallarum, aut malicorii, aut lentisci, ad insessus faciendos. Conceptiones verò adiuuat pastinacæ semen epotum, eiúsque radix esui data, apposita verò iuuant, amylum cum medulla, ante coitum, leporis coagulum cum butyro, vulpinum stercus cum rosaceo in passo adhibitum: & vbi hoc illitum fuerit, mu- G lier viro misceatur. iam verò artemisiam tritam admoue, & concipiet. perungatur anserino adipe & resina terebinthina duos dies: tertio verò in concubitu sit, & marem cõcipiet. Mercurialis semẽ, aut succus in pesso, & mercurialis masculæ semen post conceptionem statim appositum, aiunt efficere vt mas in lucem producatur: fœminæ verò mercurialis semen si admoueatur, fœminam partu edi. Scribunt etiam seruari id quod conceptum & coagulatũ sit, admoto lapide qui in terra Samia inuenitur. idem fieri aiunt à lapide aëtite apposito, & agrestis maluæ radice. H sed sideritis herba fœtum apposita seruat.

Ad partum difficilem, Cap. cxiii.

LApis iaspis fœminibus applicandus est, aut cyclamini radix arida eodem modo. adiantum tritum cum A vino, oleóque, & aqua potui data: aut bulbos amaros tere cum passo. aut suillum lac in posca bibat quæ ægrè parit. pulegii fasciculum in aquam mitte, in eáque mulier insideat.

Ad mulieres ne concipiant, Cap. cxiiii.

VT ne mulier concipiat, facit filicis radix, aut thelypteris ex sapa potui data, salicis flores & folia, brassicæ flores post conceptionem. sed ante coitum, ne conceptus fiat, admouetur mentha læuigata, & virile pudendum eius succo illinitur. brassicæ flos contritus post conceptum in pesso impositum agglutinari congelarique genituram non sinit. pelicini verò semen ante concubitum in vuluã infundatur.

Ad ventrem disruptum, & mammas, & femora, & coxendices, & vmbilicum prominentem, Cap. cxv.

COchleã marinam sublongam cremato, ac terito, eiq; oui candidum appone, aut lac ouillum admisce & illine. Aliud. Specularem lapidem contunde, & tere ex aceto, quúmque in balneũ ingreditur ægrotus, antequam se vngat, per viginti dies illinatur, & consanescet. Vt autẽ aluus rugas non contrahat propter partus & fœtus in lucẽ editos, Cimoliæ & mannæ pares partiones cape, oui candido excipe, & cum cyprino cerato illine.

Ad coxendicis excrescentia tumoribus similia, Cap. cxvi.

MEdullam panis & melanteriam compone, & admoue: & quod vitii inerit corriget.

Ad vmbilicum prominentem, Cap. cxvii.

GAllam combure, tere cum aqua & appone. Vmbilicum verò magnum ex partu, pulchrũ facies, si marsupium membranosum vitelli ouorum in linteo inuolutum, tum mannam oui candido excipias, atque illinas, & in vmbilicum imponas, & alliges, itáque diu teneatur.

De pedum articulorúmque doloribus, Cap. cxviii.

IN podagricis cæterisque morbis qui ex defluxione humorum fiunt, particulas imbecillas defluxionem recipere necesse est. sed fieri etiam potest vt si totum corpus excremẽtis vacet, particulæ nullo modo à defluxione lædantur, quum nihil omnino superuacaneum insit quod in membra comportatum ægritudines parere consueuit. sique nihil tale defluat, nec etiam nasci inde morbos est planè perspicuum: ergo defluxio prohibenda est. id quod fiet corpus ita parando vt excrementis vacans reddatur tũ moderatis exercitationibus, tum concoctionibus alimentorum, & otium fugiendo, & ne quis ad satietatem comessationib⁹ se potionibúsque expleat: præsertim verò ante cibum. hæc enim neruos lædunt non secus quàm res venereæ, quæ etiam non mediocri ad podagram gignendam sunt adiumento. quocirca antiquis temporibus pauci admodum in podagram inciderunt. Curatio igitur eorum qui morbo correpti sunt, ab euacuatione debet incipere: tum repellentia adhibenda, si manus pedésque defluxione tententur: at si coxẽdicis articulum defluxio obsideat, à repellentibus abstinendum: quum enim ipse satis profundus sit, facilè quoque intrò noxium excrementum detruditur. quo in casu opus est remediis ad ischiadicos accommodatis. Quum verò sanguinis copia solùm doloris coxendicis causa sit, vena in talo aut malleolis incisa satis erit ad dolorem quamprimum sanandum: quemadmodum si quis ante totius corporis euacuationem acrib⁹ ad coxendicem medicamentis vtatur, multitudine ibi conculcata affectionem sanatu difficillimam reddet, incrassabitque, & materiam quodammodo superassabit. ergo in quibus hic error inculcationem huiusmodi fecit, maxima cucurbitula coxẽdici admouẽda est: purgatióque clysteribus ex colocynthide, & cæteris generis eiusdem tentanda. Ergo scire conuenit eos qui temperatam viam ducunt, quique diæta vtuntur, neque in podagricis doloribus inueterarunt posse leuari, si ineunte vere aut per venæ sectionem aut purgationẽ euacuentur. at eos qui multo se vino ingurgitarunt, quique comessationibus se expleuerunt, nihil ab euacuationibus præsidii esse capturos

rursus enim breui temporis spatio intemperanter viuentes crudos humores coaceruabunt. In doloribus autem articulorum, in quibus iam tofi constiterint, artus ad pristinum statum redire nullo modo possunt. Ergo vulpes viuas, alii mortuas in oleo coquũt, alii hyænas, & discutiẽs oleum efficiunt, tum in peluim coniiciunt, iubéntque in id arthriticos totum corpus contectos se demittere, & in eo diu manere. qua ex re magnũ fructum ferũt, quũ materiem omnem ex qua morbi origo est, euacuent. sed vitiosa viuendi ratio eos iterum eadem explet materia. Ad inflammationes verò, bene facit fabarum farina ex aqua decocta, cui suillus adeps accedat. albarum quoque violarum radices cum aceto curant inflammationes quæ in articulis obduruerunt. Caseus acerrimus & vetustissimus decocto carnis suillæ dissolutus, & in pila probè in vnum conductus, tofos articulorum impositus dissoluit: quum enim defluxio sine vlla sectione rupta sit, singulis diebus partes in quibus tofus est, sine molestia implet. Aliud. Platani folia viridia læuigata & imposita eas inflammationes quæ in genibus sunt, iuuant.

Epithema doloremsedans podagricis, & arthriticis, quo vtantur quum vrget accessio,
Cap. CXIX.

HOC epithema capit liquoris papaueris, croci singulorum drachmas quatuor. tere cum lacte bubulo aut caprino, addéque panis medullam, ac diligenter iterum tere, vt facilè tangi possit. & rosaceo affuso emollias, atque imponas: & cataplasmata tuendi causa foliis betæ aut lactucæ foris teges. quandoque etiam opium & crocũ læuigantes rosaceo cerato excipimus, & in linteum coniecta imponimus. Ad ischiadicos verò faciunt cataplasmata ex farina lupinorum amarorum, quam aceto, aut oxymelite aut posca decoquũt: nonnulli verò nepetam imponũt vt strenuum remedium. Capparis quoque radicis cortex coxendicis dolores iuuat, si idoneis cataplasmatis mixtus foris apponatur: sique intus assumatur. garum etiã & muria ex piscibus sale conditis, clysteribus iniecta, humores ischiadicos lædentes reuellit, & per intestina euacuat. Vtuntur autem ea potissimùm muria quæ ex siluris & mænulis sale conditis fit. Semẽ thlaspeos per sedem infusum cruenta euacuatione, quam molitur, iuuat. simili quoque modo centaurium tenue. sed in his consulendus medicus est. Hactenus ergo curationem adhibere poterit etiam is qui morbum ignorarit. sed aliorum quoque habenda ratio est, & quæ contingunt medico indicanda sunt priusquam magnus aliquis & sanatu difficilis, aut certè immedicabilis morbus fiat. multa enim antè nobis indicant quid futurum sit, vt soni, vt strepitus, vt conuulsiones quarundam partium, vt inferioris labri tremor, vt vox interclusa, vt obliuio, vt grauis halitus, vt somni profundiores quàm cõsueuerint, vel leues, & visis pleni, & quũ ab incubo sæpe suffocabũtur, & ad res venereas immoderata frequénsque cupiditas, & quum non semel aut bis cadunt, quandam fore apoplexiam, *hoc est morbum attonitum*, aut etiam morbum comitialem: aut quum fluxio in partem aliquam decumbit (quam paraplegiam vocant) aut melãcholiam aut insaniam prænunciant, de quibus rebus oportet certiorem facere medicum, eúmque aduocare quã celerrimè, vt medicinam faciat. ipse enim vel sectione venæ, vel medicina purgante propinata, vel vtroque præsidio vtens, vel alia adhibẽs quæ opportuna iudicabit, ne morbus fiat impediet. Cæterùm suffusiones, oculorum hebetudo præcedit: & quædam quasi præcurrentia ante oculos sese ostendunt, vt culices, aut pili, & alia quædam, & capitis dolor. quæ sunt etiam significanda medico: siquidẽ is purgationem adhibebit, & victus instituet rationem accommodatam, aliisque rebus quæ iuuare hominem possint, vtetur. lassitudines etiam quæ per se hominib⁹ irrepunt, & somni profundi, aut imaginum pleni, aut vigiliæ, aut sudores post somnum, & sitis insolita, & ciborum auersio, febrium indicia sunt omnia. Quæ quum nota & explorata habeat medicus, ea faciet quæ conuenient. quæ item in thorace eueniunt, nisi quis ad medicum perferat, periculum erit ne aut ad sputum sanguinis, aut ad suppurationem perueniat. Nigra itidem vrina quãdoque cal-

A culum esse renes obsessurum prænunciat: idque potissimùm in senibus. sed si id rescifcat medicus, quædam inueniet quæ senẽ illum ab hoc malo tuebũtur: nam & renes purgabit iis quæ vrinã ciẽt, & iubebit ne sese extẽdat, néve exerceatur: sed vtatur equitatione gestationéque, iisque nec multis nec diu. Qúmque aliquis dolor in aliquo articulo, exempli gratia, pedis, sentiatur, negligendus nõ est. quãuis enim nobis segniter id trãseũtibus sedatus fuerit, mox tamen reuertetur, & diu hominem maiore malo afficiet, & sanari difficulter poterit. Præstat ergo in princi
B pio dolorem curare, quum adhuc facilis curatio est. Sæpe etiam nobis suspectæ esse debent cruditates, & alui fluores, & inflationes. medicique earum admoneri: nam tacẽtibus nobis sæpenumero grauia difficiliáque cõtingunt, qualis ea affectio est quæ flatuosa nominatur, quǽque ex timore & nimio mœrore oritur, quam melancholiam vocant. Sed plurima sunt, quæ propter negligentiam ad id mali progressa sunt quod vinci nullo modo possit. quam obrem nihil, aut paruum, aut magnum quod præter consuetudinem accidat, est silentio prætereundum. Verùm
C quia coniunctorum medicamentorum facta est à nobis mentio, deinceps eorum descriptiones coniungentur.

Quæ ceræ mensura sit oleo adhibenda,
Cap. CXX.

SI vnguina quæ à lassitudine leuanda nominantur à medicis ἄκοπα, velis conficere, oleum ceræ quadruplum impones: si liquidum ceratũ, vt in fracturis fieri solet, duplum: si medicamentum emplastri modo, vtriusque par modus esse debet, si aër nos ambiens sit moderatus: sin autem cera vetus aut arida, aérque frigidus fuerit, paulo
D plus olei erit addendũ: sicut contrà, si cera fuerit pinguis, aérque calidior, paulo minus olei debet esse. hæc verò paulo minor portio est duodecima pars medii excessus, qui inter vtramque partem sit interiectus: nam vndecim & tredecim olei vnciis ceræ libra admisceri potest.

Γάνυγρον, *hoc est liquidum medicamentum*,
Cap. CXXI.

ADipis suilli recentis, eiectis membranis, vnciæ quadraginta quatuor, ceræ vnciæ viginti quatuor, lithargyri vnciæ sex, cerussæ tantundem, eliquata aridis misceã
E tur: tractu enim consistent.

Tetrapharmacum basilicum, Cap. CXXII.

CEræ, resinæ frictæ, picis siccæ, seui taurini, singulorum libra vna. Vt autem celerius concoquat, & carnem creet, addimus thuris modò tres vncias, modò quatuor.

Medicamentum, διὰ χυλῶν, *hoc est ex succis*,
Cap. CXXIII.

LIthargyri pondo duo, ceræ vnciæ octo, olei põdo sex, fœnigræci, lini, seminis, ebisci quæ etiã althæa dicitur
F (nam & agrestis malua althæa nominatur) psyllii, cucumeris agrestis, omnium ptisana decoctorũ succi põdo duo coque vsquedum non inquinent: postea vtitor.

Malagma Mnasæi, Cap. CXXIIII.

LIthargyri libræ duæ, ceræ libra, axungiæ veteris libra, resinæ frictæ vnciæ sex.

Emplastrum ex melle, Cap. CXXV.

CEræ libra vna, adipis anserini vnciæ sex, olei veteris libra vna, lithargyri tantundem, terebinthinæ vnciæ duæ, *alii habent vna*: mellis libra vna.

G Emplastrum ex chalcitide Galeni, quod Phœnicinum dicitur, Cap. CXXVI.

SVilli adipis vetusti salis expertis pondo duo, olei vetustissimi pondo tria, lithargyri tantundem, chalcitidis vnciæ tres. Chalcitidem contunde, ac per tenuissimum cribrum traiicies, tum in pilam cum tribus olei libris pones, ac diligenter teres vsquedum optimè læuigentur. tũ lithargyrum per tenuissimum cribrum traiectam, & in alia pila in tenuissimum pollinem prius redactam adiicies. psyllium verò, multo tẽpore post chalcitida: præser-
H tim verò in sole cõficies, vt oleum liquidum maneat: postremo loco adeps adiicitur. qúmque exquisitè omnia læuigaris, in cacabum mitte, & coque, spatha ex ramo palmæ versans: ex quo ramo cortex viridis exterior auferendus est, vt suam humiditatem medicamento possit impertiri

pertiri.& ad coctionem satis erit vnus palmæ ramus, vt ex crassiore eius parte spatham faciamus: alteram verò quæ continua erat, cum ea ex qua spatha effecta est, poliamus & purgemus vt candida fiat, quámque in frusta dissectam & contusam, medicamento indamus. atque eo quidem tempore tenuia frusta iniiciētur, quum medicamentum ad moderati cerati consistentiam peruenerit. cæterùm pars spathæ aut rudiculæ quæ iam à medicamento fuerit arefacta, præcidenda & abiiciēda est, & reliqua vtendum, vt eius humiditatem medicamentum recipiat. idque bis & ter faciendum erit, si rudiculam exiccatam intueberis. Est etiā perspicuum palmæ ramum debere esse recèns ab arbore casum, & eodem die quo medicamētum cocturus sis, vt sit succi plenus: quúmque tandiu coxeris quandiu digitos non inquinet, ab igni auferes.& emplastro vteris ad vulnera cruēta, & quæ cicatricem ægrè ducunt:& cum oleo liquatū ad omnia inflammata adhibebis. sed medicamentum esto paulo plus quàm oleum, dum eliquatur.

Ex pompholyge, Cap. cxxvi.

POmpholygis, lithargyri, cerussæ, singulorum vnciæ quatuor, ladani vncia, acaciæ denarii duo, olei myrtini vnc. octo, ceræ Tyrrhenicæ quod satis sit, & item oua abiectis vitellis.

Ex meliloto.

NArdi Gallici drach mæ decē, cyperi, cardamomi, iridis, myrrhæ, ammoniaci thymiamatis, singul. drachmæ octo, meliloti drachmæ vigintiquinque, terebinthinæ drachmæ quinquaginta, ceræ nouæ drach. cētum, cyprini heminæ dimidium, aceti quod satis est. quidam guttæ ammoniaci ponunt drachmas centum.

Musæ pastillus, Cap. cxxvii.

PAstillus Musæ: Aluminis scissilis, aloes, myrrhæ, atramenti sutorii, singulorum drachmæ duæ, thuris dr. octo, capitulorum Punici mali drachmæ decē, gallarū immaturarum drachmæ octo, passi quantum satis est.

Polyidis, Cap. cxxviii.

CApitulorum mali Punici drachmæ sedecim, myrrhæ drachmæ octo, aloes drachmæ octo, aluminis scissi drachmæ quinque, thuris drachma vna, atramenti sutorii drachmæ tres, fellis taurini drachmæ sex: vino dulci excipiuntur.

Ex charta, aridus ad nomas,
Cap. cxxix.

CHartæ combustæ, æris vsti, plumbi vsti & loti, squamæ stomomatis vt omniū par modus sit, sulphuris ignem non experti dimidium: læuigato.

Rosacei confectio, Cap. cxxx.

ROsaceum sine vllo vasculo parare conuenit, rosis solùm in oleum omphacinum & omotribes conie ctis. at sine sale conficitur: quoniam sal calfaciens, minus idoneum rosaceum reddit.

Acopon ex populi floribus, Cap. cxxxi.

EX populi floribus adhuc conniuentibus modius Italicus in quindecim aut viginti libras olei alicuius tenuium partium & non adstringentis, immittitur. accommodatiúsque fiet si florem modicè contusum in oleum coniicies. sique medicamentum quotidie dimouebis, præsertim quum sol feruebit, ac in domo calida, celerius & magis populi qualitas atq; vis in oleum migrabit. itaque post duos trésve menses potes expresso atque abiecto flore & oleo per linteū percolato, ipsum habere oleum quod citra morsum per halitum discutiat. quinetiam ceram & resinam licet iniicere. ergo satis erit ceræ quartam partem, resinæ verò duodecimā, addere. Si verò oleum quod expresseris crassius videbitur, satis erit vel quintam ceræ partem, vel quandoque sextam adiicere. Præstat autem id coquere in vase duplici aut certè igni lento, qualis prunarum est. Medicamentum hoc aptissimum est ad omnes lassitudines seu sponte ortas, seu alia quoque ratione contractas:& succos quicunque non admodum crassi nec lenti in cute carnéque resident, euaporant ac digerunt.

De aliis oleorum digerentium generibus, Cap. cxxxii.

A OLeum quoque quod ex chamæmelino fit, digerit tum per se, tum multo magis iniecta cera & resina ad eandem mēsuram. sed digerit etiam anethinum: idque vel per se, vel si eo quispiam cum cera & resina vtatur. dāda quoq; est opera vt in vase duplici anethinum etiam incoquatur: vtiliúsq; fuerit si anethum viride sit. Si præterea betæ albæ radices in oleo coxeris, idque quod diximus feceris, medicamentum digerēs tibi pararis: quale etiam ex cucumeris agrestis radice, althææque ac bryoniæ conficitur.

B Pastillus Andronis, Cap. cxxxiii.

ALuminis scissilis, myrrhæ, singul. drach. quatuor, atramenti sutorii drachmæ duæ, thuris drachmæ octo, cyperi drach. decem, aristolochiæ drachm. duodecim (aliqui drach. octo) gallarum omphacitidum drach. octo, passi quod satis est.

Confectio ex capitibus papaueris, quæ διὰ κωδυῶν dicitur, Galeni, Cap. cxxxiiii.

IN vnum aquæ sextarium capita papaueris decem immitte. Si capita humidiora sint, macerentur vnum C diē, vnámque noctem, si duriora & sicciora, etiam diutius quàm vnum diem. ac melius quidem est neque iā indurata accipere, neque valde mollia: fugiendáq; sunt quæ ex perhumidis locis accipiuntur. iniice verò in aquam ea capita vt dixi quæ sint magnitudinis mediocris, quū & maiora & minora indi queāt: ita enim proportio seruabitur. coquendi terminus tibi erit quū tota capita flaccida fuerint reddita. quod vbi erit, exprimētur capita atque abiicientur. aquæ autem addetur mellis dimidium mēsuræ totius, & ad ignem fumi ex- D pertem ad Attici mellis cōsistentiam coquetur. decoctio verò in aqua pluuia aut fontana facienda est. vsus eius in iis est quibus somno est opus: quibus etiam sæpenumero confectionem ex opio dare cogimur. hoc autem medicamento potissimùm indigent quibus tenuis defluxio à capite ad asperam arteriā destillat, quæ propter insequentes tusses dormire non sinit. In hisce autem medicamentum est ex sapa parandum: quam ad rem satis coquitur quum capita papaueris fuerint ad aquæ medietatem decocta. huic etiam dum coquitur, E radix glycyrrhizæ addenda est. Si verò copia defluxus à capite delati in pulmone consistat, confectio ea melle accommodatior erit. ergo ad id quod vrget, animum adhibens, vbi in somnum vertitur æger, id demū quod ex melle constat, aut quod sine melle cōfectum est, dabis:& aliquando vtrunque permiscebis. Datur hoc moderata mensura ad duorum satis magnorum cochleariorum magnitudinem. Augebis autem aut minues habita ratione corporis magnitudinis, ætatis, anni, temporis, & regionis: in his enim omnibus, frigidioribus mi- F nimum dabis: calidioribus, plurimū. habita verò etiam ratione quātitatis qualitatísque difluxionis, te plus minúsque daturum est planè perspicuum.

Mysteriū dolorē sedans, Cap. cxxxv.

VAlet hoc medicamentum ad eos quos tussis exercet, ad tabidos, ad cœliacos, ad dysentericos, & ad alui fluorem. capit autē hæc, Croci, castorei, asari, alterci seminum, opii, styracis, sing. drach. quatuor: eásque melle excipito, atque vtitor. quidam verò habent alterci dimidium.

G Philonis medicamentū, Cap. cxxxvi.

CRoci dr. quinque, pyrethri, euphorbii, spicæ nardi, singulorum drach. vna, piperis albi, alterci, singul. drachmæ viginti, opii drachmæ decem.

Picra Galeni, Cap. cxxxvii.

ALoes drach. centum, cinnamomi, spicæ nardi, xylobalsami, masticheś, asari, croci, sing. drach. sex. Ego verò aloes dr. nonaginta: croci verò quinque, coniicio, itáque vtor. datur drachma ex aqua.

H Catapotia purgātia ex aloe, Gal. Cap. cxxxviii.

COlocynthidos pars vna, aloes & scammoniæ, sing. partes duæ, succi absinthii pars vna.

Hiera, Cap. cxxxix.

INterioris colocynthidis drachmæ viginti, chamædryos, agarici, singulorum drachmæ decē, sagapeni,

opopanacis,singulorum drachmæ octo,petroselini,aristolochiæ rotundæ,piperis albi,singulorum drach. tres, spicæ nardi, cinnamomi,croci,myrrhæ, polii, singulorum drachmæ quatuor.melle diluito,datóque ad summum drachmas quatuor.

Diospoliticum, Cap. CXL.

CVmini,piperis longi vel albi,rutæ,nitri , omnium par modus.atque ita magis ventrem soluit : quum verò pari aliorum ponderi dimidium nitri miscetur, non ita subducit.Maceretur autem cuminum in aceto acerrimo,deinde continuò tundatur : aut etiam prius fricetur in vase fictili quod perfectè coctum sit. Sunto verò & rutæ folia modicè siccata.His quatuor aliquãdo mel despumatum additur,aliquando nihil:sed sola arida reponuntur,ac ptisanæ cremori & aliis quibus maximè conuenire videntur cibis iniiciuntur. Sumitur & medicamentum hoc & ante & post cibum:ad quem vsum id quod mel accepit est etiam iucundius.

Simplex ex tribus piperis generibus, Cap. CXLI.

AD cuiusque trium piperum drachmas quinquaginta satis est addere anisi, thymi , zingiberisque, sing.drach.octo.herbarum autem coma cum floribus, abiecto eo quod lignosum sit,imponenda est.deinde omnibus simul contusis,& per tenue cribrum transmissis,mel optimum ac diligenter despumatum admisceatur.Hocque medicamentum dari poterit semel aut sæpius quotidie,& manè,& ante & post cibum, atque etiam dormitum euntibus.Datur autem cochlearis pleni mensura:ac paruis quidem corporibus,parui: maximis verò,maximi cochlearis.

Medicamentum ex calamintha, Cap. CXLII.

ACcipito calaminthes,pulegii,petroselini , seseleos, sing.drach.duodecim,seminis apii,cacuminũ thymi,vtriusque drachmas quatuor, libystici drach. sedecim,piperis drach.duas de quinquaginta.atque herbarum quidem quicquid lignosum durũmque est, id abiiciatur:capiantur autem extremitates herbarum cum virentissimis foliis & floribus.hæc omnia simul tundẽda ac tenuissimo cribranda sunt cribro,mélque optimũ & accuratè despumatum admiscendum.Vsus eius erit post matutinam frictionem,ante exercitationem & balneum. Licet etiam sine melle admixto siccum medicamentum cõficere,& salis vice ad obsonia vti.possumus idem in ptissanam conicere pro aceto,vel in eiusmodi aliquid pro pipere.Sed potest etiã cum melle obsoniis admisceri.post cibum tamen nunquam neque hoc medicamentum,neque aliud vllum quod ad validiorẽ distributionem faciat,erit assumendum.

Medicamentum ex succo malorum, Cap. CXLIII.

QVod ex succo malorum conficitur accommodatũ est iis qui non appetunt,quique non rectè concoquunt.eius autem confectio est hæc : Malorum cydoniorum quæ maiora dulcioráque sint , succi sextarios duos.his optimi mellis tantundem miscebis,aceti sextarium vnum ac dimidium. Hæc vbi ad ardentes carbones modicè coxeris,spumámque detraxeris,zingiberis vncias tres,piperísque albi vncias duas immittes:deinde ad carbones ignitos iterum coques vsquedum mellis fiat spissitudo.Hoc medicamentum non modò salutare est iis quibus ventriculus , sed etiam quibus iecur inualidum est. Constat etiam inter omnes hoc ieiunis dandum esse ad mystri magnitudinem: quanquam nihil etiam lædit,si à cibo sumptum fuerit.commodè etiam dabitur,siquis pransus sit prius,& ante cœnam id sumpserit.Maximè autẽ tempestiuè dederis si duabus aut tribus ante cibum horis obtuleris. At sicui venter intemperie calida laborat, aut bili quouis modo abundat,huic auferri piper ac zingiber debet, ac succus malorum cum aceto ac melle tantùm coctus modo præscripto dari.

De oxymelitis apparatu, Cap. CXLIIII.

OXymeli conficies hoc modo:Cum melli optimo ad carbones ardentes spumam abstuleris,in ipsum immittes aceti tantum quantum satis sit,ne gustãti nimis acidum nec dulce videatur:ac denuò ad prunas coques quoad amborum qualitates in vnum redactæ planè sint,nec gustati acetum adhuc crudum appareat:inde ab igni auferes.quũmque vti voles,aquam ei miscebis,sic temperans vt vinum.sed satius erit de modo ex sumentium gustu facere iudicium . Ipsa tamen prima eorum commixtio,quo plurimis idonea sit , ita est facienda vt vni parti aceti , mellis à quo detracta spuma sit,dimidium adiici oporteat . Cum aqua verò statim oxymeli conficies hoc modo:Melli quadruplũ optimæ aquæ miscebis:deinde modico igni coques vsquedum spumare desinat.Conficitur sanè oxymeli etiam tribus statim ab initio commixtis ad hunc modum: Aceti vni parti additur mellis duplũ & aquæ quadruplũ : hæcq; ad tertiam vel etiam quartam partem , spuma interim ablata, decoquuntur.

OBSERVATIONES IOAN. BAPTISTAE Rasarii in nouem Oribasii libros ad Eustathium.

IOAN. BAPTISTA RASARIVS IO. LAVRENtio Massatio medico S. P. D.

QVVM de nouem Oribasii librorum ad Eustathium editione mecum ageres , antequam in Cyprum ab ista maxima nobilissimáque insula euocatus proficiscereris,ea potissimùm ratione ad id mihi persuadendũ utebaris,ne tardarem studia multorum.Sed quum uterque nostrum in magna spe esset,fore ut quum primùm mea interpretatio in lucem fuisset prolata,nonnulli fortasse apud quos iidem libri diligentius descripti delitescerent , de iis edendis cogitarent, nostram tamen adhuc inanem fuisse coniecturam perspicimus. quamobrem cum antea summo studio huius opusculi exemplum perquirebã,ut cũ meo accuratè cõferrem:tum uerò hoc tẽpore præsertim ad delẽdas multas maculas,quas Oribasius librariorũ culpa susceperat,non esse celandum diutius existimaui nactus enim uetustum codicem sum,ex quo ea sumpta sunt quæ mox se-

quentur. doleo ab eo uolumine tertium abesse librum, in quo sperabam me multa esse emendaturũ: scis enim quàm multa sint in eo deprauata, ut in conficiendis medicamentis uel liquida uel arida sæpe desiderentur. Nam quod Paulus Aegineta ita scripsisse Oribasium insimulat, id ego librariorum incuria factum puto. Verùm quod hactenus usu non uenit, forsitan aliquando consequemur. tu interim hisce locis emendatis fruere, atque idem de libris ad Iulianum propediem expecta. Cura ut ualeas, & me, ut facis, ama. Venetiis, Calend. Mart. M. D. LVI.

Qvod legitur libro primo, capite tertio, *Aliæ uerò citra robur*, &c. vetus codex ita habet τὰ δὲ ταχέα χωρὶς δυναμίας, καὶ βίας ἐστι, i. Aliæ verò celeres, citra robur & violentiam peraguntur.

Cap. XI, *Quicunque etiam molles carnes habent*, &c. Vet. lib. καὶ ὅσα μαλάχια, id est, Quicunque etiam spinam non habent, qui μαλάχια nominantur. Paulo pòst, *Coire enim cum excrementis malum est*: In vetere libro sic legitur, κακὸν δὲ καὶ ἐστι περιττώμασι μίσγεσθαι, id est, Coire etiam cum excrementis malum est. vt hoc sit aliud tempus, non autem ratio reddita eorum quæ suprà sunt dicta. Et item paulo pòst, *Et alui fluxus recentes, siquidem diuturnos quandoque uenus siccat*. V.l. sic, καὶ διάρροιαν ἐξαπιναίαν. τὴν δὲ κεχρονισμένην ἐστιν ὅτε τὰ ἀφροδίσια ξηραίνει, hoc est, Et alui fluxus repẽtinos: siquidem inueteratos quandoque venus exiccat. Et ita etiam apud Aetium legitur.

Cap. XVII, vbi de aloe agitur, hæc sunt verba, *Pertransit enim, neque cibos corrumpit: præterea neque sitim, neque famem inducit*. Vet. cod. sic, διαχωρεῖ γὰρ, καὶ τὰ σιτία οὐκ ἀφανίζει. πρὸς δὲ, καὶ ἄδιψόν ἐστι καὶ ὀρεκτικόν, id est, Pertransit enim, neque ciborum vim hebetat. præterea sitim non inducit, & ad sumendũ cibũ nos reddit promptiores. Atque ita etiam legitur apud Orib. VII. Collect. cap. XXVII. Eodem capite, de scammonia, *Pituitam & bilem uehementer educit: datur eius puræ dr. una ad summum*. V.l. sic habet, ἄγει δὲ φλέγμα καὶ χολὴν ἰσχυρῶς ἄκρατον, ὅσον δραχμὴ α τὸ πλεῖστον, id est, Pituitam & bilem puram valenter educit vna eius dr. ad summũ. itáque habet Orib. VII. Collect. XXVII. Paulo infrà, *Purgatione cessante, utilius erit in lecto recũbere*. V.l. melius hoc modo, ἠκούσης δὲ τῆς καθάρσεως, i. purgatione procedẽte, & nõ ληγούσης, vt antea legebatur.

Cap. XXII, *Aut anethi radix excalefacta*. V.l. sic, ἢ ἀνήθου τῆς ῥίζης κεκαυμένης, id est, combusta anethi radix.

Cap. XXIII, *Succus Cyrenaicus*, Legendum est, Liquor: atque ita deinceps quũ Cyrenaici, aut Medici, aut papaueris, aut panacis succi fiet mẽtio: si ὀπὸς Græcè legatur, Liquor semper erit dicẽdũ: vt à nomine χυλὸς, qui exprimitur, & illinc manat, distinguatur.

Cap. XXVI, *Si uerò nitri parũ addas, abscessus rũpet*. In V.c. legitur, προσβαλὼν δὲ νίτρου ὀλίγον, ῥήσσει κόλπους. i. Sinus rũpit.

Cap. XXXI, *Si pustulæ eruperint, lana rosaceo* &c. V.c. pro lana habet ὀθόνην, id est, linteolum.

Cap. XXXIIII, *Cæterùm qui affectiones cognoscere non possunt, sæpe quod conuenit perficiunt*, &c. ita legitur apud Galenũ II κατὰ τόπους: sed Or. habet aliter, hoc modo, πολλάκις γὰρ οὐκ ἀνύουσι τὸ δέον οἱ μὴ διαγινώσκοντες τὰς διαθέσεις, id est, Sæpe enim quod par est non perficiunt ii qui affectiones non cognoscunt.

Cap. XXXV, *Helenii radix æquè ac fimus columbarum syluestrium, quo admodum frequenter utimur*. Vet. cod. sic distinguit, ἑλενίου ῥίζα ὁμοίως. Τῇ κόπρῳ τῶν νομάδων περιστερῶν πάνυ συνεχῶς χρώμεθα, id est, Helenii radix simili modo. Fimo autem columbarum syluestrium frequentissime vtimur.

In librum secundum.

Cap. I, *Pinei nuclei, lentiscus*, &c. V.l. addit, στροβίλου τὸ ἐδώδιμον, id est pinei nuclei vesca pars, lentiscus &c.

Cap. II, *Atractylis, cnicus agrestis*. In V.l. melius legitur sic, ἀτρακτυλίς, ἢ κνῖκος ἄγριος, id est vel cnicus agrestis. Paulo pòst, *Styrax, hydnon, piper*. V.l. στύραξ, ὑδροπέπερι, id est, styrax, hydropiper. Sed apud Aetium qui Oribasium autorem habet, vbi de eadem re agitur, legitur vt prius trãslatum fuit, ὕδνον, πέπερι, Id est, tubera, & piper. quanuis quum de calefacientibus agatur, ex omnium sententia videtur legendum esse hydropiper, quum id à Dioscoride lib. II, Galeno VIII Simpl. & item cæteris inter calefaciẽtia: ὕδνον verò (hoc est tuber) nõn item adnumeretur.

Cap. V, *Epithymum, mentha, satureia*. V.l. habet θύμα, hoc est thymum, nõ θύμβρα, hoc est satureia. quod etiã apud Aetium legitur: quanquam vtrunque retineri potest. Vel dicendum deesse verbum θύμα. Paulo pòst, *Caroum*, V.l. habet καρώφωλον. Aetius tamen nihil variat: ac Galenus quoq; VII Simpl. carũ habet, cuius semen in tertio ordine calefacientium constituit. nihil ergo mutãdum hic puto. Sed paulo infrà quum legitur ῥάφανος, V.l. habet ῥαφανὶς, id est radicula, magis accommodatè. siquidem de ruta déque rododaphne fit mentio, quas in tertio gradu calefacientium vnà cum radicula Gal. collocat. Ita etiam legendum infrà, cap. XXXIX.

Cap. VII, *Conion uehementer*, Legendum est, Cicuta extremè. loquitur enim Oribasius de refrigerantibus.

Cap. VIII, *Acacia lota, plantago, beta*. V.l. ἀκακία πεπλυμένη, ἀρνόγλωσσον, βλίτον, id est blitum, non beta, quam & Orib. & cæteri τεῦτλον vocant.

Cap. XII, *Asiæ petræ flos marcescentes carnes arefacit*. V.l. ἀσίας πέτρας ἄνθος τὰς πλαδαρὰς σάρκας ἐκτήκει, id est, Asiæ petræ flos flaccidas carnes eliquat. Eodem cap. *Ouorum candidum & putamen*. V.l. ὠῶν τὸ λευκὸν, καὶ τὸ λεπτὸν, id est ouorũ candidum & tenue. prius tamen λέπος (id est putamen) legebatur.

Cap. XVI, *Abrotanũ & præcipuè ustũ*. V.l. ἀβρότονον καὶ μᾶλλον τὸ καυθὲν, id est abrotonũ, ac magis etiam quum vstũ est.

Cap. XXI, *Cicuta, picea arbor*. V.l. κώνειον, λεύκη, id est cicuta, leuce arbor.

Cap. XXII, *Oleum uetus, glycyrrhizæ radix*. V.l. ἔλαιον παλαιὸν, γλυκυσίδης ἡ ῥίζα, id est, oleum vetus, pæoniæ radix. Et ita esse legendum puto: nam tenuium esse partium pæoniam, & non glycyrrhizam, Galenus VI Simp. testatur. sed propter nominis similitudinem facilis fuit lapsus: qui etiam infrà, cap. XXXIX. cernitur.

Cap. XXVII, *Thus, pix AEgyptia, mastiche*. malè distinctum est. legendum enim est, Thus, pix, Ægyptia mastiche, vt dicatur mastiche Ægyptia, ad Chiæ differentiam.

Cap. XXVII, *Folia maluæ syluestris, maluæ caules*. V.l. τῆς ἀγρίας μαλάχης τὰ φύλλα, ἀναδενδρομαλάχη. i. agrestis maluæ folia, & anadendromalache: quam Galenus VII. Simpl. althæam quoque appellari scribit.

Cap. XXXV, *Asparagus, oxymyrsinum*. Legendum, asparagus oxymyrsinus, sine vlla dictione. vt etiam cap. XL. Eodem capite legitur, allium, pastinaca, legendum ex V.l. scordium. vt etiam cap. sequenti, & cap. XLVII. Et paulo infrà, *Orobus qui sumptus*, Legendum, Eruum copiosius sumptum.

Cap. XXXVI, *Potus uini, in quo scorpius marinus suffocatus fit*. V.l. σκορπίου θαλασσίου πνιγέντος οἴνῳ τὸ ἀπόβρεγμα, id est Dilutum scorpii marini in vino suffocati.

Cap. XXXIX, vbi asteriscus est; *Catapotia attrahentia quæ dantur*. V.l. ἐκλεικτὰ διδόμενα καταπότια, id est Catapotia quæ ad lingendum dantur.

Cap. XLIIII, *Cedria, auripigmentum*. V.l. addit μέλι, id est mel.

Cap. L, *Sambucus, ebulus*. V.l. ἀκτέα, ἀνθεμίς, id est, actea & chamæmelum. Eodem cap. *Ibiscus, althæa*, Legendum Ibiscus, siue althæa. Eodem cap. legendum, Ex caricis pingues magis quæ ex caprificu existunt.

Cap. LII, pro smyrna, legendum est myrrha. Et item cap. sequenti. Paulo infrà Glaux, cerebrum. Diosc. lib. IIII, & Orib. XIIII. Coll. cap. LXIIII, herbam esse glauca, & animal quæ noctua dicitur, scribit: ac cerebrũ noctuæ ad lac gignendum accommodatum esse, ex Zopyri sententia commemorat.

Cap. LIX, Vbi de Lemnio sigillo fit mentio, habet alius codex drach. mediam. V.l. legit drach. octo.

In Librum quartum.

Cap. I, *Daũci, ſeſeleos, trochiſci*. V. l. δαύκου, σεσέλεως, τορδυλίου, id eſt, Dauci, ſeſeleos, tordylii: quod tordylium Dioſcorides lib. III, ſeſeli Creticum ab aliquibus vocari ſcribit.

Cap. III, *Itémque ſaxatilium piſcium & pelagiorum*, Legendum eſt, Itémque ſaxatiliũ piſcium, littoraliũ acpelag.

Cap. V, *Cetaceum genus in mari degentium animalium*, Legendum, Omne cetaceum genus, &c.

Cap. XII, *Paguri, cancri, locuſtæ*, Legendum paguri, cancri, loligines. Et eodem cap. *His minus nutrit album ſimul & craſſum, & adſtringens*, Legendum, Et auſterum. Et paulo pòſt, *Minus verò alit polenta*, Legendum, Æquè atque ii, nutrit polenta. Et item, *Corna, pruna ſylueſtria, zizipha*: V. l. addit Rubi fructus, arbuti fructus.

Cap. XIII, Legendum eſt Bugloſſum, paſſer, & lacertus, medii quodammodo ſunt inter eos qui teneram durámque carnem habent: alimentúmque eorum eſt optimum iis qui ſe non exercent, quique imbecilli ſunt: iis verò qui conualeſcunt, friabile & molle alimentum eſt ad bonã valetudinem accommodatiſſimum. quocirca optimum omnium ſuccum creant carnes quadrupedum animalium, ſi probè cõcoquantur, &c. Ita enim etiam ſcriptũ eſt lib. III, Collect. apud Orib. cap. XV. Tum non ita multis verſibus interiectis legendum, Et pituitæ plurimum faciunt, manna & iecur boni ſucci ſunt, &c. Et, Meliores ſunt pedes porcorum, quàm grunnus & aures.

Cap. XIIII, Legendum, Seniorũ verò carnes ſunt peſſimæ. Et paulo pòſt, Aut pecudum: non minus quoque quàm eæ mali ſucci eſt ceruina caro, renes & teſtes nimis adultorum, &c. Paulo pòſt, Quam alii horæi fructus. Et non ita multo pòſt, legendum, Porrorum, alliorum, daucorum, & radicularum: & item, Vina quæ craſſa ſunt & fœtida, & auſtera.

Cap. XV, Legendum, Torpedo, turtur, omne genus volucrium. auium nanque caro terreſtrium carni compar. Et paulo pòſt, Ex bubulis & caprinis carnibus meliores ad concoctionem ſunt bobus vituli, atque hœdi capris, omnes præterea carnes eorum, &c. Ad finem cap. Vinum dulce faciliùs quàm auſterum concoquitur.

Cap. XVI, Legendum, Mulli, orphi, deinde oua toſta, elixa, fricta, triticum elixum.

Cap. XVII, Legendum, Oliuæ ſale cõditæ, præſtantiores autem ſunt. Et pòſt, Huius generis ſunt carduus, attractylis, & attracte magis honorata quàm conueniat. Et, Regius aſparagus, paluſtris, myrti ſilueſtris &c.

Cap. XVIII, Legendum, Vinum nigrum & auſterum, facilè aceſſit, & ad vomitum impellit: craſſum quoque & nouum.

Cap. XXI, Legendum, Præcipuè verò ſi mellis portio ei fuerit indita. Zithus & ſucci omnes. Ita enim vetus liber habet.

Cap. XXII, Legendum, Ad quem vſum adhibenda eſt cum oxymelite, vel aceto & oleo ante alios cibos omnes. Paulo infrà, Quocirca & aſparagum aſphodeli ictericis, vt ſummum remedium præbent. Et infrà, Radicula attenuandi vim habet.

Cap. XXIIII, Legendum, Triticum elixum, oua elixa.

Cap. XXVII, Legendum, Serum lactis valde aluum mollit, eique tantum optimi mellis addendum, &c. Et, Carnes animalium quibus parum admodum ætatis acceſſit. Similiter etiam eorũ extremitates facilius per aluum tranſeunt. Et pòſt, Vuæ dulces, præſertim quum humidæ fuerint, mora in purum ventriculum incidentia, &c. Et, Si rectè affectus ſit venter ad infernam deiectionem, facilè deiiciuntur: ſi verò non, & ipſa ſupra cætera manent, & nihil, &c. Et, Parum ad alteram partem vergens, quum neque vẽtrem languidum ad excretionem, neque validum ad diſtributionem ſortiatur.

Cap. XXIX, Legendum, Palmulæ auſteræ, vuæ paſſæ auſteræ, mora, rubi fructus. Et quæ dulci ſucco prædita ſunt ſine acrimonia, facilius deſcendunt.

Cap. XXX, Lege, Radicula, ſinapis, naſturtium, pyrethrum.

Cap. XXXI, Lege, Allium, cepa, porrum.

Cap. XXXII, Lege, Cucurbita elixa, melopepones, cucumeres, pruna, ſycomora, auſteræ & acidæ vuæ paſſæ, vuæ, mala adſtringentia frigidi & terreſtris ſucci ſunt: acida verò, frigidum ac tenuium partium ſuccum habent: quæque perfectè, &c.

Cap. XXXIII, Lege, Contrà fit in radicula, rapis, ſinape, naſturtio, pyrethro, atque omnibus quorum acer aſparagus eſt. Polenta item ſiccat, viticis ſemen, eruum bis aut ſæpe in aqua dulce redditum, edulium fit exiccans, &c. Paulo pòſt, Siccius etiam eſt quàm id quod non habet. quæ verò minus horum, & defruti plus habent, &c.

Cap. XXXIIII, Legendum, Ptiſana, cucurbitula elixa, pepones. Et, Humectat quoque lactuca intubúſque, ſed debiliùs: portulaca autem, malua, & blitum, &c.

Cap. XXXV, Hoc caput mirum in modum in omnibus libris eſt deprauatum: nonnulla tamen ſunt reſtituta: itaque legendum eſt, Iis verò qui ſunt ad continendos cibos imbecilliores, neque ſumere craſſius alimentum quàm aqua ſit, queunt, &c. Et, Hordeum verò, quod febricitantibus dandum eſt, non eſt confringendum, ſed lauandum & in aqua coquendum: ac prima quidem aqua abiicienda eſt, tum alia adiecta coquendum. rectè autem coquetur, ſi decem aquæ heminas in vnam hordei heminam iniicias: coquitur autem donec hordeum crepet: deinde percolatur tenuiſſima aqua, & melle admixto, vel etiam per ſe ſola potui datur: hoc enim & aluum probè ſoluit, & vrinam cit, & abundè nutrit. Datur item hordeum in polenta frictum, quod etiam κάχρυδα appellant: ſed antequam tundatur, leuiter fricandum eſt, &c. Et, Poſſet autem ſimili quoque modo omne ferè alimentum ſubterri in potionibus. Et, Addimus cucumeris ſemen toſtum, &c. Et, Hæc autem autem contuſa in aqua ſunt diluẽda.

Cap. XXXVI, Lege, Ptiſanæ verò, ac, cæteris decoctis vel pinea nux, vel auellanæ, &c. Et, Pro oleo papauer album leuiter frictum cum putamine videtur. Iam ad fluxum, &c.

Cap. XXXVII, Lege, Parumque olei & anethi addatur. prius verò lauanda ſimila eſt. panis antiquus aqua. &c. Et, Vſque autem coquitur dum quinta pars remaneat, eáque percolatur. itrium verò, &c.

Cap. XXXIX, Sic legendum, Febricitãtibus optima potio eſt mulſa, vel oxymel. aqua verò in febricitante, omni morſu vacans, diluta verò quæ adſtringendi vim habent, in ventris turbationibus non ſunt incommodæ: & ad vomitus cohibendos valent, quibus mellis aduerſa exhibitio eſt. Et, Pira verò in aqua infunduntur: quæ acerba & dulcia ſunt. Et, Acini quoque vuarum conſciſſi in aqua macerantur.

Cap. vlt. Ex pluuiis aquis æſtiua, quæque ex tonitruo fit, præſtantior eſt, & item quæ nimbis eſt demiſſa. Et, Bibendæ ſunt vino mixtæ, vt acerbis dulcius vinum, aliis verò id quod ſit acerbius, miſceatur. Vtile etiam eſt limoſas, ſalſas & bituminoſas percolare, &c. ſed hic locus fuit à me iandiu reſtitutus lib. primo Orib. ad Eunapium, cap. XIIII. idque beneficio vetuſti codicis qui in bibliotheca D. Marci eſt. ex quo etiam ſumpſeram verbũ ἀσφαλτώδη, id eſt aquas bituminoſas eſſe percolendas: vt non ſit legendum, σὺν ἀλφίτοις, id eſt cum polenta: quod erat ſanè ineptum, & ab loco alienum.

In librum ſextum.

Cap. VII, Legendum, Magnũ verò ac notabilis cõcoctionis indicium in primis vrinis nunquam, &c.

Cap. XXIIII, Legendum, Fiunt etiam meliora, quum temperaturæ contraria immoderatio immoderationem corrigat. Et, Laboribus, cibo liberaliore, & potu parciore.

In librum septimum.

Cap. XIII, Sic legendum, Sed color earum humoris colori respondet.

Cap. XVIII, Sic legendum, Reduuias paruas, & incipientes galla cum melle reprimit, & prohibet cõfirmari: vbi verò factæ iam sint, carnem quæ præter naturam excreuerit, consilium est medicamentis morsus expertibus absumere, &c.

Cap. XX, Legendum, Ita enim grumo compacto sanguinis defluuium sistetur: eo ita non suppresso &c. Et, Tertio verò die solues: sique medicamentum tutò adhuc vlceri adhæret, &c. Et, Ad sanguinis autem profusiones quæ ex ore, aut thymis, aut formicis, aut verrucis, &c. Et, Aut acinorum aut lenticularum os colluendo. iis etiam vtendum, &c. Et, Huiusmodi sunt alica farináque pura decocta, cochlea, caseus mollis. Et, Ouorum tenerorum vitelli, pira, achrades, mala Cydonia, &c.

Cap. XXI, Legendum, Cicatrices verò quæ fiunt ex impetigine, & aliis de causis, concolores reddit adeps asininus, &c.

Cap. XXII, V.l. sic habet, Vt in tetrapharmaci libram horum alicuius vncias duas coniicias. Et tamen apud Paulũ legitur, Vncia vna. Tum V.c. habet hæc, ποιεῖ γὰρ καλῶς πρὸς τοὺς νευροτρώτους, καὶ μάλιστα τοὺς νενυγμένους; id est, Egregiè enim ad neruos vulneratos, præsertim verò punctos facit. Paulo pòst legendum, Quies imperetur, lectus mollis esto, oleo calido liberaliore, &c. Et pòst, Illinendum est cataplasma quod ex semperuiuo, mali Punici cortice, in vino cocto, & rhoe & polenta adiũctis, conficitur. Paulus tamen & duo Oribasii codices pro καὶ ῥοῦ & rhoe, habent κηροῦ, id est cera. Et pòst legendum, Si ex horum vsu immutatio oriatur, & pus &c.

Cap. XXXIII, Legendum, Admiscetur etiam opii parum, aut succi papaueris, cicutæque & mandragoræ. & composita medicamenta fiunt. Ceratum refrigerans: Cera quæ &c. Et pòst, Itémque inflammationibus pudendorum incipientibus priusquam depascens, &c.

Cap. LI, Legendum, Non tamen absolutè in singulis hominibus &c.

In librum octauum.

Capite XXVII, Legendum est, Nonnulla autem medicamenta, quum excrementis totum corpus vacat, achores incipientes curant.

In librum nonum.

Capite X, Legendum, Et alia omnia ex oleo copiosiore parata, & in quibus nihil austerum & acerbum insit. Et multo pòst, Aut clauiculorum vitis, vel seminis cucumeris, vt octo trita cum aqua frigida dabis. Item, hoc quod sequitur, conuenit, Fœniculi radicis corticis vnciæ sex (ita enim habet V.c. & Orib. IIII. ad Eunapium capite LXXXIIII.) Aceti sextarius vnus, aloes vnciæ tres. Et paulo pòst eadem varietas est: habet enim V.c. & ibidem Oribasius hoc modo, Quibus autẽ cibus acessit, hoc est accommodatum, Piperis drach. quatuor, seminis anethi &c.

Cap. XV, Legendum, Cinis vniuersarum cochlearum assatarum, malicorium &c.

Cap. XVI, Legendum, Tenuioris intestini morbus cum difficilis est, tum verò &c. Et sub finem capitis, In senis oxymelitis cyathis pondere drachmæ vnius bibendum dato.

Cap. XVII, Legẽdum, Succus quoque lentisci ad sedem &c. ita enim l.v. habet, & Orib. IIII. ad Eunapiũ XCII.

Cap. XVIII, Lege, Plumbúmque vstum fit, & spissamenta vnguentorum aperit &c.

Cap. XIX, V.l. sic habet, Ergo quum repletum corpus est, simul euacuatur, & quod &c. Et, Cum vino odorato epotus: & eupatorium, quod etiam particulæ robur &c.

Cap. XXII, Lege, Aqua inter cutem fit propter nimiam iecoris refrigerationem, vel ex frigidi sanguinis multitudine, &c.

Cap. XXIIII, Legendum, Ammoniacum, caprillum stercus illitum ex posca & farina hordeacea, albæ vitis radix epota, & foris cum ficubus applicita.

Cap. XXV, Lege, Renibus natura comparatum est vt serosum excrementum tenuissimo sanguini in venis commixtum in se trahant. Et, Deinde si renes magis ignea acrioréque &c. Et, Lapillorúmque tofaceorum formam concrescere. Et, Præsertim nigrum: cerasi arboris & pruni gummi, cyperi radix, paliuri fructus, tribuli fructus &c.

Cap. XXVII, Lege, Quorum renes abscessus infestat, quo concocto pus per vrinas excretum &c.

Cap. XLIX, Lege, Roboris pars quæ sub cortice trunci membranosa est, quod &c.

Hæc sunt, optime Massati, quæ vetusti codicis ope adiutus adnotanda existimaui: sique vnquam alius melior ad manus meas perueniet, idem me facturum polliceor: ac Deus faxit vt quod cupio, præstare cumulatè possim.

SEXTI PHILOSOPHI PLATONICI liber De medicina ex animalibus,

Gabriele Humelbergio Rauenſpurgenſi medico interprete.

NOBILI ATQVE PRAECLARO VIRO D. GEORgio Hermanno, Ferdinandi regis à conſilio, Gabriel Humelbergius, Rauenſpurgenſis medicus, S. D.

CVVM ſemper ſumma laude dignos iudicarim eos qui iuuandi mortales ſtudio in propagandis literis, & è tenebris eruendis atque à ſitu uindicandis uetuſtis ſcriptoribus uerſantur, uir ornatiſſime, hinc etiam laudis quid mihi acceſſurum putaui, ſi idem aliquando præſtare poſſem. Cuius ergò, quum mihi ſit antiquus autor, antehac (quod ſciã) nuſquam impreſſus, operæpretium duxi eum in lucem dare & omnium lectioni exponere: idque etiã eo potiſſimum animo, ne quem animalium in medendo diutius lateret poteſtas. Eſt enim de animalium & eorundem partium membrorúmque contra uaria morborum humani corporis genera medicinis & curationibus liber humanæ saluti perquam utilis, & lectu non iniucundus, à Sexto philoſopho Platonico conſcriptus. Cuius ſententias & medicinas ſæpiuſcule citant uiri doctiſſimi, & in primis Petrus Hiſpanus, qui poſtea ad Chriſtianæ reipublicæ gubernacula euectus, ſub Ioannis XXI nomine ſummum geſſit pontificatum, idque in libello quem Theſaurum pauperum inſcripſit. Nec illum ſilẽtio præterijt in Chirurgia ſua, ſed frequentius teſtimonio eius utitur clariſſimus ætatis ſui chirurgus, Petrus Largilata, cuius autoritate Sextum Platonicum, ſcripſimus, non Placitum, uti perperam exemplar noſtrum habet. is enim ſemper ſub Platonici nomine ipſum citat, nec malè. Fuit nanque Platonicus philoſophus, Plutarchi ex ſorore nepos, qui in Adriani & M. Antonini impp. tempora incidit, ut chronographi & hiſtorici teſtantur. Nam ut in Chronicis ait Euſebius, Plutarchus Chæroneus & Sextus philoſophi inſignes habentur Adriani principatu. Hũc etiam audiuit M. Antoninus, uti Iulius Capitolinus ſcribit his uerbis, Audiuit & Sextum philoſophum Chæronẽſem, Plutarchi nepotem. E quorum progenie originẽ trahere laudi ſibi ducit Apuleius ille Madaurẽſis in Aſino aureo, ubi ait, Fabulã Græcanicam incipimus, lector intende. Lætabaris Theſſaliam. Nam & illic originis maternæ noſtræ fundamenta à Plutarcho illo inclyto, ac mox Sexto philoſopho nepote eius prodita, gloriam nobis faciunt. Huius itaque Sexti de animalium medicina librum ab innumeris quibus ſcatebat mendis, non ſine labore repurgatum, adiunctis ſcholijs noſtris, quo magis ad ſe lectorem alliciat, tibi bonarum artium ſtudioſo, naturaliúmque rerum ac medicinæ diligentiſſimo, nominatim dedico, tum quo ſic meam in te obſeruantiam teſter, tum quo te patrono ab inuidorum liuore tutior in publicum prodeat. Nec dubito quin tui nominis auſpicio felicius in hominum manus exiturus ſit. Quare ad te uenientem candido animo & libenter ſuſcipe, ac contra uitilitigatores, qui nihil non calumniari ſolent, in lucem prodeuntem tueare, ut pote tibi dicatum, iámque tuum nõ meum. Neque timeo ne hunc, quòd perpuſillus ſit mole, aſpernas, ſed quãtuluſcunque eſt, ſummopere tibi placere ſinas. ut qui aliâs etiã ob innatam humanitatem tuam cuncta boni conſulere ſoles. Bene uale uir clariſſime ac integerrime: atque me, quod facis, ſinceriter amato. Iſinæ, VI. calendas Aprilis. Anno ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, M. D. XXXVIIII.

SEXTI PHILOSOPHI PLATONICI liber De medicina ex animalibus,

Gabriele Humelbergio, Rauenſpurgenſi medico, interprete.

DE CERVO. Cap. I.

Ad omnes humores.

CEruinum cornu habet vim omnes humores ſiccandi: & ideo ex eo in collyriis ocularibus vtuntur.

Ad dentes mobiles.

Cornu cerui combuſtum dentes qui mouentur confirmat, ſi eo pro dentifricio quis vtatur.

Ad capitis dolorem.

Cornu cerui in cinerem redactum: exinde drachmam vnam cum vini cyatho vno & aquæ cyathis duobus da: bibat.

Ad morbum regium.

Eodem modo vt ſuprà potui dabis: miraberis bonum effectum.

Ad ventris ſolutionem & dolorem.

Eodem modo vt ſuprà, fluxum omnem cohibet & dolorem ſedat.

Ad profluuium mulieris.

Cornu ceruinum combuſtum & molliſſimè contritum cum vino bibat: ſanabitur.

Ad lumbricos necandos.

Ceruinum cornu combuſtum datum in vino vel aqua calida: lumbricos necat & eiicit.

A

Ad ſerpentes effugandos.

Cornu ceruinum combure vbi fuerint ſerpentes, & fugabuntur.

Ad ſuffocationem mulieris,

Mulier ſi ſuffocatur à vulua (*quod nequiſſimum uitium Græcè ὑστερικὴ πνὶξ dicitur*) puluerem ex ceruino cornu per triduũ cum vino bibat: ſi febricitat, in aqua calida. miraberis effectum.

Ad ſplenis dolorem.

B Cornu ceruinum combuſtum ex oxymelle detur potui, & ſplenem ſiccat, & dolorem tollit.

Ad impetigines ſanandas.

Cornu ceruinum combuſtum cum aceto tritum, mirificè ſanat.

Ad lentigines de facie tollendas.

Cornu ceruino combuſto in ſole faciem line: & deterſa ſubinde, renoua, & hoc in ortu ſolis facies: mirè ſanat.

Ad intertriginum dolores.

Cornu ceruinum combuſtum ad drachmas tres, adiecta ſpuma argẽti duarum drachmarum, & ceroto ma-

C cerato mixtum, intertrigines dolentes mirè ſanat.

Ad inguina quæ exurgunt.

Patellam ceruinam, hoc eſt genuinum, ſi tecũ habeas,

non ſurgunt inguina,& quæ antè ſurrexerunt, eadem tacta redeunt.

Ad ſerpentium morſus.

Naturæ cerui ſiccatæ & corraſæ ſi drachmam vnam in ſorbitione oui potaueris,omnis morſus ſerpentis apud te innocuus fiet,& idem potus viperarum morſus efficaciſſimè curat.

Ad aborſum.

Ex pilis ceruinis ſuffumigabis,& mulier ſanabitur.

Ad idem.

Lapis qui in vulua aut ventriculo cerui inuenitur, phylacterium eſt prægnanti,& perficit vt partum perferat,eóque ratio colligit velociſſimum eſſe illud animal, nec tamen aborſum facere.Simili ratione officula inueniuntur in corde cerui aut in vulua eius,quæ idem præſtant.

Vt mulier non concipiat.

Eadem oſſa in brachio ſuſpenſa efficiunt ne mulier concipiat.

Ad inteſtinorum dolorem,& ſi tormina fuerint.

Medulla ceruina in aqua calida potui data,mirè ſanat.

Ad ſerpentes fugandos.

Medullam ceruinam incenſam tecum habens cum eadem ſuffumiga locum in quo es,& effugat ſerpentes.

Ad perniones.

Sepum ceruinum combuſtum ſimul cum oſtrea teſta minuta commixta,& factum quaſi malagma,impone:mirè ſanat.

Ad concubitum excitandum.

Ceruini teſticuli ſicci aliquam partem potato: concubitum excitat,vt ſit cum voluptate veneris.

Vt ſerpens non accedat ad hominem.

In ceruina pelle ſi iacueris,nullus ad hominem ſerpẽs accedit.

DE LEPORE. Cap. II.

Ad tremores membrorum.

Leporis cerebrum ex vino potui detur:ſanat.

Vt infantibus dentes ſine dolore creſcant.

Ex cerebro leporis cocto ſi gingiuas infanti bus defricES,ſanabuntur.

Ad oculorum dolores.

Pulmo leporis ſuperpoſitus & alligatus,dolores oculorum mirificè ſanat.

Ad perniones & pedes læſos à calciamentis.

Idem leporis pulmo contritus & illinitus,vel ſuper pedes poſitus,mire ſanat.

Ad quartanas.

Leporis iuuenis cor ſublatum & quartanariis collo vel brachio ſuſpenſum, liberat, ſi ſub acceſſione eius pendeat.

Ad caducos.

Leporis cor ſiccum deraſum cum parte tertia thuris mannæ trita ex vino albo,da bibere per dies ſeptem . liberat.Iis verò qui ſæpius cadunt, dabis diebus triginta.

Ad profluuium mulierum,& quæ ſanguinem reiiciunt,& eas quæ poſt partũ locis laborat.

Leporis cor ſiccum raſum ex aqua calida,potui dato ieiunis cum Samia terra mulieribus profluuio laborantibus.ſanabuntur.Remedium eſt eis etiam quæ ſanguinem excreant,& locis laborant.

Ad caliginem oculorum.

Leporis fel cum melle mixtum & inunctum, oculos clarificat.

Ad eos qui vertiginem patiuntur.

Fel leporis ſimul & iecinora muſtelæ commixta ad drachmas tres,caſtorei drachmam vnam, myrrhæ drachmas quatuor ex aceto:drachmam vnam ex melle aut paſſo bibant:ſanabuntur.

Ad calculoſos.

Leporis renes ſiccos in ſole coctos deraſos in potione dato mirè ſanant.

Ad araneorum morſus.

Renes leporis & fulicæ eius beſtiæ, qui ab araneis laborat,ſi crudos deglutiat,ſanabitur: morſis etiam cocti dentur.

Ad capillos defluentes.

Leporis ventriculum coctũm in ſartagine admixto oleo myrtino impone capiti:capillos fluentes continet & cogit creſcere.

Vt mulier maſculum concipiat & pariat.

Leporis vuluam ſiccam deraſam in potione vini bibant vtrique & mulier & maſculus. nã ſi mulier ſola biberit,androgyne naſcitur,hoc eſt nec maſculus nec fœmina.Item leporis teſticulum poſt purgationem ſuam mulier ſi cum vino contritum accipiat, maſculum pariet.Leporis coagulum ad drachmas quatuor in potione datum vini,fœminæ de fœmineo,& maſculo de maſculino:& mox faciant coitum,& pòſt abſtineant ſe:ſtatim concipit.Etiam pro cibo omnibus vtatur,& balneo vnctionibuſque vtatur.mirè concipit.

Vt mulier concipiat fœminam.

Lepus incidatur & de ſanguine qui à vulua fluxerit, illiniat ſibi naturam,& de coagulo eius.

Ad aurium dolorem.

Leporis coagulum auriculæ infunditur.

Ad ſcorpionum & ſerpentium morſus.

Leporis coagulum cum vino potui datum , aduerſus venena reſiſtit & diſcutit.

Ad infantium ventris fluxum.

Leporis coagulum illinitum in ſumine mulieris: ſed & puero dabitur bibere,ſi ſine febricula fuerit cum vino:febricitanti verò,cum aqua calida.Idem facit & maioribus cum puluere gallæ.

Ad ventris dolorem.

Talum leporis tolle,& ligato ad ventrem.mirè ſanat.

Ad cœliacos.

Iecur leporis coctum manducet:ſanabitur.item ſi au ſtero vino intingat,idem facit.

Ad calculos expellendos.

Leporis ſanguinem & pellem totam in olla cruda combures,vt in cinerem conuertatur: & in aqua calida potui dabis cochlearium vnum ieiuno, mox deliqueſcet lapis,& eiicietur foras. hoc experimentum noſipſi fecimus.ne dubites.Hoc facies experimentum : Mittes in aquam cochlearium pulueris, illuc pones lapidem qualem volueris. ſtatim deliqueſcet, vt mireris virtutem.

Ad lentiginem in facie.

Leporis ſanguis lentigines de facie purgat perunctus.

DE VVLPE. Cap. III.

Mulieribus quæ à locis ſuffocationem patiuntur.

Articuli membri vulpis in oleo veteri vnà cum bitumine cocti & pro peſſo ſuppoſiti,ſanant.

Ad alopecias.

Simili modo vt ſuprà illinito capiti.ſanat.

Ad aurium dolorem.

Vt ſuprà inſtillato in aures. dolorem tollit mirificé.

Ad ſplenis dolorem.

Pulmo vulpis in cinere aſſatus & tritus in potione datus, ſplenem ſanat.Item & iecur vt ſuprà , ſplenem tollit.

Ad ſuſpirium.

Pulmo vulpis ex vino nigro vt ſuprà potui datus, mirè ſanat.

Ad caducos.

Cerebrum vulpis infantibus ſæpe datum,facit vt nũquam ſint caduci.

Ad parotidas.

Teſticulo vulpis ſæpius parotidas confricato, diſſoluit eas.

Ad inguinum dolorem. A

Testiculo vulpis si sæpius inguina confricaueris, citò sanat.

Ad faucium tumorem.

Rene vulpis in melle sæpius fauces tumentes confrica.

Ad capitis dolorem.

Natura vulpis circumdata capiti, dolorem statim tollit.

Ad irritamentum concubitus.

Vulpis caudam summam ad brachium suspensam, B irritamentum esse ad concubitum dicimus.

Ad morbum articulorum.

Vulpis viua in amplo vase decocta donec ossa relinquat, mirè sanat, si sæpius in aquam in vase quis descenderit. Idem præstat oleū vbi decocta fuerit: si quis hoc aut illo modo vult, vtatur.

Ad aurium dolorem.

Fel vulpis si in aurem cum oleo stillatur, sanat.

Ad caliginem oculorum.

Fel vulpis cum melle Attico commixtum & oculis C inunctum, caliginem mirabiliter tollit.

Ad aurium dolorem.

Adeps vulpis remissus & instillatus sanat.

Ad podagram.

De vulpina pelle interior pars calciamentorum fiat, & podagrici vtantur, leuiorem incessum habebunt.

DE CAPREA. Cap. IIII.

Ad oculorum dolorem.

IEcur capreæ contritum ex vino bibat cum aqua calida in feruore: sanabitur. D

Ad eos qui ab hora decima non vident.

Iecur capreæ in aqua calida salsa coquatur, & eius vaporem oculi excipiat, & ex eadem aqua oculos foueat. sed & iecur edant, & ex liquefacto inungantur. Quidā iecur eius assant in craticula, & fluētem saporem colligunt, & ex eo inunguntur. Quidam coctum vel assum iecur capreæ cum pane edunt, & idem bibunt.

Ad sanguinem fluentem.

Capreæ iecur combustū & aspersum, sanguinē sistit.

Ad sanguinem de naribus profluentem. E

Capreæ iecur contritum & ex aceto in naribus offultum, sanguinem mirè sistit.

Ad caliginem oculorum.

Fel capreæ cum melle Attico mixtum inunges. caliginem potenter discutit, & claritatem præstat.

Ad faucium dolorem.

Simili modo vt suprà de eodem melle cum capreæ felle fauces tange: sanat mirè.

Ad omnia vitia quæ in faucibus nascuntur. F

Capreæ fel cum melle Attico, adiecta myrrha, croco & pipere æquis ponderibus, coques in vino donec contrahatur, & ex eo fauces quotidie tanges, donec sanæ fiant.

Ad caliginem oculorum.

Fel capreæ drachma vna & modicum vini cum melle vt possit teri, inunges: sanantur. Idem facit & ad cicatricem, & argemata, & nephelion, & glaucomata, & pterygia, si ex eo felle inungantur. Item ex eo felle inūgā- G tur palpebræ cum oleris succo, extractos pilos non sinit renasci. Facit & ad ruptiones ex ictu tunicularum cum lacte mulieris tepido. Hoc autem fel quanto vetustius fuerit, tanto melius erit.

Ad vstionem solis in facie.

Fel capreæ cum aqua mixtum, illitum in faciem à sole vstam, sanat.

Ad lentigines in facie.

Fel capreæ seruatum illitum lentigines de facie purgat, & omnes maculas extenuat. Item cum melle & ni- H tro commixto & spongia combusta & sulphure viuo ad mellis crassitudinem redactum, & in faciem illitum, emendat.

Ad tinnitum & sonum auricularum.

Fel capreæ cum rosaceo aut succo porri tere, & tepefactum auribus instillato: sanat.

Ad dentium dolorem.

Fel capreæ cum rosaceo vt suprà, dentiū dolorē sanat.

Ad ventrem soluendum.

Fel capreæ suppositum ano cum succo cyclaminis herbæ, & alumine aliquantulum aut anetho combustū induito: caue ne hæmorrhoidas habeat.

Ad veretri exulcerationem.

Fel capreæ mixtum cum melle aut succo rubi appositum, mirè sanat.

Ad maculas de facie tollendas.

Capreæ fel drachmā vnā, farinæ lupini & mellis drachmas quatuor commiscebis in vnum, & exinde faciē linies, & limpidam faciem efficiet.

Ne infans phantasma incurrat aut caducus fiat.

Capreæ cerebrum per annulum aureum traiectum si dederis infanti ad glutiendum antequam lac sugat, efficit vt nec caducus fiat nec phantasma incurrat.

Ad torminosas.

Splen capreæ potatum, mirè sanat.

Ad labiorum fissuras.

Sepum capreæ & adipem anserinum & medullam cerui, & cepe cum resina simul & calce viua, fac vt malagma: mirè sanant.

DE CAPRO ET CAPRA. Cap. V.

Ad sacrum ignem.

COrnu caprinum in flamma vstulato, & crustas quæ exurgunt excuties in vas nouum donec consumatur: deinde conteres cum aceto squillitico, & illinies sacrum ignem: mirificè sanabitur.

Ad somnum.

Cornu caprinum capiti infirmi qui non dormit suppositum vigilias in somnum conuertit.

Ad serpentis morsum.

Puluerem de cornu capræ & eius lac cum origano & cum vini cyathis tribus bibat: venenum excutit.

Ad ventris fluxum.

Cornu capræ rasum in mel mixtum & pisatum medicatum ventris fluxum reprimit.

Ad pediculosos.

Simili modo vt suprà & aqua quæ è capræ palato effunditur, & quicquid comedit, misceatur cum melle & sale, & ex eo caput & corpus serò fricetur.

Ad ventris dolorem & adstrictionem.

Idem & ad ventris dolorem. sed & ventrem strictum soluit: & si plus biberit, purgat.

Ad furfures & scabiem in capite.

Cornu capri combure, & mixta farina impositum, emendat.

Ad capillos fluentes.

Capræ cornu furfure mixto cum oleo myrtino, capillos fluentes retinet & crescere facit.

Ad inguinum dolorem.

Ex pilis capri fumigabis eum qui in inguine dolet: sanabitur.

Ad lethargicos.

Caprini pili vsti cum aceto in naribus appositi, lethargicos excitant, pice admixta.

Ad sanguinem de naribus profluentem.

Caprini pili vsti cum aceto mixti, sanguinem de naribus fluentem reprimunt.

Ad feruorem vel punctionem oculorum, capitis & pedum dolorem.

Caseus caprinus recens oculis superpositus mirè subuenit. Item simili modo capiti dolenti superpone. Sic & pedum dolorem medicare.

Ad humores.

Sanguis capræ potus remediat.

Ad sanguinem de naribus pro-
fluentem.

Cui fluit sanguis fricetur sanguine capri:& reprimet.

Ad torminosos.

Sanguis capri cum resina & polline mixtus & ventri superpositus,sanat.

Ad vngues leprosos.

Ex sepo caprino admixta sandaracha cerotum superpositum sine tormento sanat.

Ad hydropicos.

Capræ sepum in sorbitium missum : sed superbibat aquam frigidam. sorbeat simul & lotium capræ: mirificè sanat.Item hircinum lotium,si heminam biberit,& spica nardi & ebulum,quum aruerit.Melius est lotium, si idem pasti fuerint.

Ad aurium dolorem.

Lotium capræ missum in aures,dolorem sedat : si cũ mulso misceatur:si pus habet,eiiciet.

Ad menstrua prouocanda.

Lotium capræ mulier si bibat,menstrua prouocat.

Ad stirpes corpori inhærentes.

Stercus capri ex vino conspersum impositúmque, quod inhærebit,extrahet & sanabit. Coagulum cuiuslibet, oppositum eiiciet,vt possis comprehensum eximere.

Ad parotidas & articulorum dolorem.

Capræ stercus cum melle commixtum mirè sanat. Item articuli cum eodem perun&ti, sanatur.

Ad femorum dolorem.

Genuinum capræ si stercori commisceas & factum quasi malagma,femora perunge:mirè sanat.

Ad morbum articulorum.

Stercus capræ cum acerrimo aceto mixtum sanat.

Ad cancerosos & luxos atque tumores.

Stercus capræ cum melle mixtum sanat appositum. Item luxum & tumores discutit,& non patitur iterum consurgere.

Ad neruorum contractionem.

Stercus capræ mixtum cum aceto & superlinitum sanat & confirmat.

Ad carbunculos.

Stercus capræ cum melle commixtum & superpositum,carbunculos qui in ventre nascuntur, discutit.

Ad colicos.

Caprinum stercus pro fomento impositum colicis prodesse dicimus.

Ad tumores.

Caprinum stercus impositum non patitur consurgere tumorem.

Ad secundas eiiciendas.

Capræ secunda ex vino pota mulierum secundas eiiciet.

Ad intestina incisa.

Caprinum caput cum pilis decoctum & contritum incisa intestina solidat.

Ad quartanas.

Capræ lac quod primùm mulgetur,leuiores facit accessiones,si illud editur aut ex dulci bibatur.

Ad motionem dentium.

Capræ lac mulgeat & dentes colluat.sæpius faciat.

Si quis cantharides biberit.

Capræ lac bibat:liberabitur.

Ad eos quibus semen fluit,&non potentibus,& aquosum est,vnde
efficit vt fœmina nõ concipiat.

Caprinum lac cum melle potum, remedium est & valde optimum vt concipiat.

Ad hydropicos.

E caprino lacte adiecto coagulo, vt solet caseus fieri, potus datus hydropicis:elabuntur.

Ad caducos.

Caprina caro quæ super focum vel rogum hominis mortui assatur,sumpta,caducis remedium est. At si ca-

A ducus verè caducus est,caprinum cornu adustum naribus si sumpserit,mox cadet.

DE ARIETE. Cap. VI.

Ad tertianas.

Arietis de capite lanam,à coxis & à testiculis, passim suspendas:perfectè discutit tertianas.

Ad locorum dolorem.

Lana ejusdẽ nigra intecta in aqua, deinde in oleo, & supposita locis,dolorem tollit,& suffumigata,antè pro lapsam vuluam reprimit.

B Ad clauiculos.

Liquoris arietis quem de pulmone concoques,stilla superposita clauiculos qui in manibus nascuntur aut in veretro,illita tollit.

Ad liuores & suggillationes.

Pulmo arietis concisus minutatim & impositus, statim sanat,& nigras cicatrices ad candorem perducit, & à calciamentis læsos pedes sanat.

Ad scabiem.

Sepo arietis scabiẽ vnge admixta sandaracha & subC inde rade. hoc & ad perniones facit , sed cum alumine mixtum.

Ad morbum regium.

Arietis sordes quas inter femora habet,cum aristolochia & myrrha a quis partibus potato.ad regiũ morbum optimè facit.

Ad caducos.

Arietis testiculi oboli tres potati cum aqua medentur.

DE APRO. Cap. VII.

Ad omnes dolores.

D Cerebrum apri coctum & potatũ cum vino omnes dolores sedat.

Ad carbunculos & dolores veretri.

Apri cerebrum coctum cotritum ex melle & impositum:mirè sanat.

Ad serpentium morsus.

Idem & ad serpentium morsum valet.

Ad pedes exulceratos à calciamentis.

Apri pulmonem cum melle commixtum vt malaE gma superpone pedibus à calciamentis læsis & exulceratis:sanabuntur.

Ad ventris fluxum.

Iecur apri recens ex vino potatum,mirè restringit.

Ad aures purulentas.

Idem & auribus purulentis instillatum proficit.

Ad caducos.

Testiculos apri ex vino vel aqua potato,& curaberis.

Ad vomitum & somnum.

Spuma apri cum adipe in heminis tribus ad tertias F excocta:& data sanabit.

Ad stranguriam & vesicæ dolorem.

Vesica apri cum lotio infuso si suspensa & passa fuerit donec aquaticus humor effluat, & discoctam dederis manducare iis qui patiuntur,mirè sanantur.

Ad vrinæ incontinentiam.

Vesicam apri assatam da ad manducandum, & curantur.

Ad caducos.

Lotium apri cum oxymelite bibat, & remedium caG piet.

Ad aures minus audientes.

Apri lotium in vitreo repositum tepefactum auribus instillatum perfectè medetur.

Ad coxendicos.

Stercus agrestis apri & sulphur colatum & hemina vini picati potata,coxendices emendat.

DE LVPO. Cap. VIII.

Ad eos qui phantasma patiuntur.

H Lupi carnem conditam & decoctam qui ediderit, à damonibus vel vmbris quæ per phantasmata apparent,non tantum inquietabitur. Item adeps eius cum suo felle non minorem efficaciam habet quàm caninus.

Ad ſomnum.

A Caput lupi ſupponito ſub puluino:& dormiet æger.

Ne lupus noceat.

Lupus cuius prior veſtigia proſpexeris, tibi nocere non poterit: ſed ſi ille te antè notauerit, caudæ ſummã partem ſi habueris tecum, ſine metu iter conficies.

Ad quotidianas febres.

Oculus dexter lupi alligatus febres diſcutit.

Ad glaucomata.

Hoc facies & ad glaucomata, Si dexter oculus laborat,ad dextrum oculum: ſi ſiniſter,ad ſiniſtrum confri- B catus,& illitus glaucomata extenuat,& tollit ſtigma:& linitur ſi ante punctum fuerit.

DE CANE. Cap. IX.

Ad ſplenem.

SPlen canis in vino potatus,ſanat. Quidam inciſum fiſſumque catulum ſupra ſplenem ponunt.

Ad contrarios pilos.

Lac caninum euulſos pilos non patitur recreſcere, ſi locum ſtatim linieris vnde ſublati ſunt. Ex canino lotio defluunt. C

Ad mulieres quæ mortuum in vtero habent.

Lac canis eiiciet mortuum ſi continuè biberit cum melle & vino pari menſura.

Ad dentes infantum.

Lacte canino ſi aſſiduè infantibus gingiuas tangas, dentes eis ſine dolore creſcunt.

Vt pili non creſcant & decidant.

Lac caninum & lacryma hederæ & lac tithymalli in vino mixtum, euulſos pilos non ſinit creſcere ſi mox linieris locum. D

Ad callos & verrucas tollendas.

Lotium caninum lutum factum in lana collectum, mirè ſanat,& callos & verrucas tollit.

Ad eos qui minus audiunt.

Adipem caninum cum abſinthii ſucco & oleo veteri moderatè inſtillato in aures:ſurdos emendat.

Ad morſus rabidi canis.

Vermes qui ſub lingua rabidi canis inueniuntur exciſos & circũ arborem ſterilem ter latos & datos, qui ab F eo morſus fuerit,ſanabitur.

Ad caducos.

Stercus canis album potatum ex cineris lixiuio,caducos mirè ſanat.

Ad tineas infantum.

Stercus canis combuſtum & cum melle illitum tineas tollit.

Ad rhagades ani.

Stercus canis cum roſaceo tritum & impoſitum ſtatim ſanat.

Ad hydropicos.

Stercus canis ſiccum & in potionẽ aſperſum, hydropicos ſanat. Item vomitum canis hydropico ſuper ventrem pone. ſtatim incipit per ſeceſſum aquã emittere.

Ad omnem dolorem.

Adhuc non videntem catellum ſi edas, nullũ ſenties dolorem.

Ad torminoſos.

Sanguinem canis bibant:mirè ſanantur.

Ad tumores teſticulorum.

Caluaria canis trita & impoſita,mire ſanat.

Ad morbum regium.

Rabidi canis caput contuſum & commixtum cum vino potatum mirè ſanat.

Ad vulnera canceroſa.

Non rabidi canis caput combuſtum, & idem cinis in canceroſa vulnera aſperſus,ſanat.

Ad pterygia in digitis.

Idem cinis appoſitus pterygia quæ naſcuntur in digitis,vrit,& cicatrices tollit.

Ad ficum in ano & rhagades.

Idem cinis ficus qui in ano naſcuntur aſperſus ſanat, & rhagades & omnem ſpurcitiam.

Ad rabidi canis morſus.

Idem cinis eos qui à cane rabido morſi fuerint, perſanat.

Ad idem.

Caput rabidi canis & iecur coctum dato ei qui morſus fuerit,ſanat. Vermiculus canis mortui in collo ſuſpẽſus facit vt ſuprà.

Ad fracturam.

Cerebrum canis illitum & in lana impoſitum:& ſubinde ſuffundatur fracturis: dieb⁹ quatuordecim ſolidat. Fractura autem debet ſolida alligatione vti.

Ad glaucomata oculorum.

Caluaria canis findit. Et ſi dexter oculus glaucomate laborat,in dexteriorem partem ſpicella demittitur: ſin ſiniſter,ſiniſtram.

Ad dentium dolorem.

Dentem canis combure & cinerem eius in vini hemina decoque & ex eo gargarizet:& ſanabitur.

Ad tumores gingiuarum.

Dens canis combuſtus & tritus impoſitus gingiuas ſanat.

Vt dentes ſine dolore creſcant.

Dens canis combuſtus & cum melle tritus,gingiuas reprimit.

Ne canes ſint moleſti.

Cor canis ſiquis ſecum habuerit,canes ei moleſti nõ erunt.

Ad hydropicos.

Canis rabidi id quod ſub lingua habet acceptum & potatum cum aqua calida vel ex vino, mirificè ſanat.

DE LEONE. Cap. X.

Ad eos qui phantaſma patiuntur.

CArnes leonis decoctas manducent, & phantaſma non patientur.

Ad aurium dolorem.

Leonis adipem remiſſum auribus inſtillato: à dolore liberat.

Ad omnem dolorem.

Adeps leonis remiſſus ſtatim inunctus omnem dolorem ſedat.

Ad neruorum & geniculorum dolorem.

Adipem leonis cum medulla ceruina & lactuca teres & commiſces:tum demũ perunges corpus:ſanabitur.

Vt à beſtiis tutus ſis.

Leonis ſanguine ſiquis corpus ſuũ lini erit,ab omnibus beſtiis erit tutus.

DE TAVRO. Cap. XI.

Ad ſerpentes fugandos.

TAuri cornu combures eo loco vbi ſerpẽtes fuerint, & ſtatim fugient.

Ad maculas de facie tollendas.

Sanguis tauri illitus,omnes maculas de facie tollit.

Ad ſuffuſionem vel caliginẽ oculorum.

Fel taurinum cum mulſo & melle Attico inunges.& ſanat.

Ad ventrem ſoluendum.

Fel taurinum in lana collectum & ſuppoſitum ano, ventrem ſoluit. Idem facit & infantibus ſuper vmbilicum poſitum,& lumbricos proiicit.

Ad aurium dolorem.

Fel taurinum mulſo infuſum & auribus inſtillatum, ſanat.

Ad lentigines in facie.

Fel tauri in faciem illitum ,lentigines purgat.

Ad morſum ſimiæ.

Fel tauri illitum ſuper morſum,perſanat.

Ad omnem duritiam.

Sepum tauri cum reſina & creta Cimolia impone: omnem duritiam diſcutit.

Ad torminoſos.

Medulla tauri in vino trita & potata,emendat.

Ad omnes dolores.

Fimus tauri cum aqua calida potatus ſanat.

Ad alopecias.

Fimum tauri calidum imponito alopeciis.

Ad combustum. A

Fimus tauri combustus & aspersus vino aut aqua se uente, combustum sanat.

Ad faciem splendidam faciendam.

Membrum tauri in aceto maceratum & illitū, splendidam facit faciem.

DE ELEPHANTE. Cap. XII.

Ad maculas tollendas.

EBur cum melle cōtritum & impositum, mirè sanat.

Ad plagas de facie tollendas.

Mulier si quotidie de puluere eboris faciem suam B fricauerit, plagas mundabit.

DE VRSO. Cap. XIII.

Ad capillos fluentes, & vt crescant.

VRsinus adeps cum ladano & vino vetere mixtus capillos fluentes continet & conspissat.

Ad caducos.

Fel vrsinum cum aqua calida sumptum, sanat.

Ad suspiriosos.

Vrsinū fel in aqua calida potatum, suspiriosis prodest.

DE ASINO. Cap. XIIII. C

Ad concubitum.

ASini adeps & anseris masculi mixtus & ad anum appositus, concubitum præparat.

Ad mamillis lac prouocandum.

Asini splen contritus & ex aqua impositus mamillis lac prouocat.

DE MVLA VEL BVRDONE. Cap. XV.

Vt mulier non concipiat.

DE mulæ auricula sordes alligatæ in pellicula ceruina & brachio suspēsæ post purgationem mulieris, D efficiūt vt non concipiat. Quædam lana alba illigant, quædam ex aqua bibunt.

Ad idem.

Burdonis testiculum supra sterilem arborem combustum, & extinctum de lotio spadonis, illigato pelli mulæ, & post menstrua brachio suspendas.

Ad idem.

Mulæ cor siccum & vino aspersum datur bibere post E purgationem tricesimariam.

Ne capilli de capite defluant.

Burdonis iecur combustum cum oleo myrtino mixtum & illinitum capiti, capillos fluentes continet & facit crescere.

DE EQVO. Cap. XVI.

Ad phthisicos & qui malè tussiunt.

EQui saliuam si biberint, sani efficiūtur. Expertissimū sanè, equus morietur.

Ne puero inuesti pili exeant.

Equi spuma si puero inuesti pectinem linieris, pili F eius non crescunt nec generantur.

Ad dentium dolorem.

Equi dentes qui primùm nati fuerint, si dentem qui dolet tetigerint, remedio erunt. Nam et si infans equi rostrum basiauerit, dentium dolorem non sentiet & nec equus mordebit infantem.

Ad mortuum partum.

Equi axungia suffumigata eiicit mortuum partum foras: & secunda sequitur. G

Ad ventrem fluentem.

Equi stercus aqua liquefactum & percolatum, si bibatur facit regressum.

DE PVERO VEL VIRGINE INVESTI. Cap. XVII.

Ad oculorum albuginem & aures purulentas.

PVeri vel virginis inuestis lotio inūges eos: extenuat leucomata, & lacrymatorium non insanabile efficit, & aliquatenus claritatem & angulorum asperitudinem sedat. Et fæces lotii sicci eādem asperitudinem sedant, & post inunctiones pelles eiiciunt. Infunduntur etiam auriculis quæ pus habent: & remediū est totius H corporis.

Si qui puncti ab ape aut vespa vel crabrone fuerint.

Lotio infantis eum foueas locum vbi puncti sunt.

Ad podagram.

Pueri primi capilli à natiuitate si pedibus dolētibus impositi fuerint, sanabuntur.

Mulier vt non concipiat.

Pueri dens annorū septem inclusus auro & argento & in brachio suspensus efficit ne mulier concipiat.

Ad lippitudinem oculorum.

Homo quicunque crura sua lauerit, & deorsum vsq; ad pedes aquam deduxerit, & de vtraque manu oculos tetigerit, non lippiet.

Ad capitis & corporis exulcerationes & furfures.

Hominis lotium admixto nitro impositum omnia vitia suprà scripta sanat & emendat.

Ad callum in veretro.

Idem callum in veretro extenuat, si illo sæpius foueatur.

Ad maculas in facie.

Idem maculas in facie à sole factas aut per se natas. In lotio item eruum maceratum & impositum frequēter, perfectè curat.

Ad canceromata.

Hominis stercus combustum & in vlcera cancerosa & insanabilia aspersum, eo pro magno remedio vtitor, quod melius appellatur botrys.

Mulier si post partum secundā senserit.

De lotio subitò gustet, sine mora secūda foras exibit.

DE CATA. Cap. XVIII.

Ad capitis alopecias.

CAtæ stercus siccum cum sinape æquis ponderibus cum aceto contritum & impositum, capitis alopecias sanat.

Ad profluuium mulieris.

Catæ stercus cum resina & rosaceo suppositum, reprimit.

Siquis spinam glutierit.

Catæ stercus contritum recens purum illinitū faucibus, sine difficultate extrahit spinam.

Ad quartanam.

Catæ stercus cū vngula bubonis in collo vel brachio suspensum, post septimam accessionem discutit quartanam.

DE GLIRE. Cap. XIX.

Ad eos qui paralysi tentantur.

GLiris adeps remedium adferet ad eos qui paralysi tentantur.

Ad claritatem oculorum.

Glires & sorices cōbusti, & cinis eorum melli admixtus, si inde quotidie manè gustent, sanabuntur.

Ad verrucas.

Glirem integram superligabis: verrucas mox tollit.

DE MVSTELA. Cap. XX.

Ad elephantiosos.

MVstelæ cinis & eiusdem sanguis liniatur: prodesse dicimus.

Ad faucium mala.

Mustelæ sanguis inungatur, & sanat.

DE MVRIBVS. Cap. XXI.

Ad oculorum dolorem.

MVrium capitum cinis in melle mixtus & illinitus per decem dies, facit oculornm claritatem.

Mulier vt non concipiat.

Muri viuenti cor exemptum & brachio mulieris suspensum efficit vt non concipiat.

DE TALPA. Cap. XXII.

Ad dentes mobiles.

TAlpæ cinerem mixtum cum melle superfricato: dentes confirmat.

Ad glandulas.

Talpam super glandulas ligato: destruit.

SEQVITVR PARS ALTERA DE AVIBVS.

DE AQVILA. Cap. I.

Ad suffusionem oculorum.

AQuilæ felle mixto cum melle Attico inunges. Quidam illud magis prodesse credunt qui his medicamẽtũ hellebori lib.I.aut dimidiam myrrhæ, tantundem mellis Attici,obtemperatam faciunt inunctionem.

Mulier vt partum perferat.

Aquilæ lapis qui in ventre eius aut in nido inuentus fuerit, phylacterium est prægnantibus. Nomen habet aetites.

DE VVLTVRE. Cap. II.

Ad effugandos serpentes.

VVlturis pennas si comburas fugabis serpentes.

Ad capitis dolorem.

Vulturis ossa de capite,suspensa collo,capitis dolorem sanant.Idem facit cerebrum eius,si cõmisceas cum oleo cedrino & inde nares frequenter tangas.capitis dolorẽ aufert.

Ad caducos.

Vulturis iecur totum cum sanguine ipsius vulturis tritum & per dies septẽ potũ,caducis prodesse dicimus.

Ad caliginem oculorum.

Vulturis fel mixtum cum succo marrubii omnem caliginẽ discutit, incipientẽ suffusionem pariter insistit.

Ad neruorum dolorem & articulorum.

Vulturis adeps & ventriculus cum axungia contritus & perunctus,omnem neruorum dolorem tollit & articulorum emendat.

Aduersus mala medicamenta.

Cor vulturis ligatum in pelle lupina si circa brachiũ habeas, nullum medicamentum nocere tibi poterit, nec serpens,nec latro,nec vlla malitia, nec quidem phãtasma senties.

Ad difficulter parientes.

Vulturis pennas si pedibus subieceris, efficit vt sine labore partum edat.

Ad pediculos & phthiriasin.

Vulturis viui excisam medullam contritã cum vino dabis bibere:prodesse dicimus.

DE ACCIPITRE. Cap. III.

Ad suffusionem & caliginem oculorum.

ACcipiter in oleo susino decoctus & inũctus,suffusionem & caliginem discutit.

DE GRVE. Cap. IIII.

Ad duritiam & concretiones locorum.

GRuis adeps cum adipe anserino remissus, locorum duritias & concretiones discutit.

DE PERDICE. Cap. V.

Ad morbum regium.

PErdicis cerebrum cum vino cyathis tribus potui dabis:liberabitur.

Ad caliginem,incipientem suffusionem & leucomata.

Hæc est cõpositio vera,vehemens, quam frequentius ipsi experti sumus. Perdicis fellis vesicula quicquid habuerit:ad hæc commiscens opobalsamum cyatho vno, cyprum Sidoniæ cyatho dimidio, in se commixtum contere diligenter, & repone in pyxide stannea siue argentea,& inde inunges:miraberis. Et licet quòd prorsus non videat,sed tamen si pupillã integrã habet,sine difficultate curabitur. Hoc nos ipsi frequenter tentauimus.

DE CORVO. Cap. VI.

Ad capillos denigrandos.

COrui ouo capillos hac ratione inficies.Defunditur in vasculo Cyprio,& tandiu mouetur donec mutet colorem:deinde raditur caput & illinitur donec ouum consumatur:debebit autem tandiu in ore oleum tenere donec desiccetur, ne dentes innigrentur. deinde caput ligabis,& post diem quartũ solues.Et hoc efficit vt nec cani vnquam exeant.

De corui cerebro.

Cerebellum corui de pane collectum,scrofæ si dederis comedere, sequitur te quocunque ieris.

A Ad dentium dolorem.

Cauo denti fimum si imposueris,dentem rumpit & tollit dolorem.

DE PAVONE. Cap. VII.

Ad caducos.

PAuonis fimus potatus,caducos mirabiliter sanat.

DE GALLO. Cap. VIII.

Ad viperæ morsum.

GAlli cerebrum cum posca, adiecto pipere,iis qui à vipera percussi sunt vel morsi,potui dabis:auxilium

B maximum experieris.

Ad caducos.

Galli testiculos contritos cum aqua ieiuno dabis bibere.abstineant autem à vino diebus decem.caducis remedium est.Debebunt autem testiculi sicci seruari, vt quum fuerint necessarii,continuò sumantur.

Ad concubitũ excitandũ & inhibendum.

Galli testiculi cum adipe anserino in arietis pelle brachio suspensi,concubitum excitant.Suppositi lecto cum ipsius sanguine, efficiunt ne concumbant qui iacent.

C Ad furunculos.

Galli stercus ruffum impositum, furunculos rumpit, & dolorem tollit.

DE GALLINA. Cap. IX.

Ad oculorum punctiones.

GAllinæ ouum notissimũ est omnibus habere vim ad omnium oculorũ dolorem:cuius album fusum in oculos sedat punctiones.

Ac oculorum lacrymas stringendas.

Est & vnum de collyriis mixtum cum thuris manna,

D vt id lana colligas & circa tempora imponas:hoc fluentes lacrymas stringit,& facit somnum,si exiguum oleũ adiicias.

Ad ignem sacrum.

Ouo crudo linies corpus vbi feruor fuerit:& de super folium betæ impones:miraberis sanitatem.

Ad profluuium mulieris.

Gallinæ ouum totum comburas & cõteras,& in vino mixtum illinies:restringit.

DE COLVMBA. Cap. X.

E Ad serpentium morsus.

COlumba incisa & imposita calida morsui,venena omnia rapit & sanare creditur.

Ad sanguinem in oculis ex ictu.

Columbæ sanguis recisus ,deinde infusus,optimè facit.Debebit autem vena aperiri quæ in ascella eius est: imponitur & sanguis in lanula & melle decocto mixto supra oculos:optimè facit.

Ad omnem duritiam.

Columbæ stercus habet vires has:Omnes duritias dis

F cutit, & humores exiccat cum oleo aut melle calefacto distemperatum & super duritias ligatum.

DE ANSERE. Cap. XI.

Aqua si in aurem introierit & ad aures surdas.

ANserinus adeps cum cepæ succo mixtus bene auriculæ infunditur.prodest & surdis auditum reuocat.

Ad duritiam locorum.

Adeps anseris illitus duritias & concretiones locorũ discutit.

DE HIRVNDINE. Cap. XII.

G Ad faucium dolorem.

HIrundinis pulli in cinerem combusti, fauciũ morbis medentur.

Ad linguæ vulnera & labiorum.

Hirũdines in melle vel mulso decoctæ,optimè persanãt.

Ad caducos.

Hirundines comestæ caducos sanant. Item lapilli in vẽtriculis eorum reperti, & brachio alligati,perfectè sanant.

Ad oculorum dolores & lippitudines & caligines.

H Hirundinis pulli cinerem cum melle in oculos mitte, aut hirundinis fel & sanguinẽ inũgito: mirè prodest.

FINIS